

ქ ს წ თ უ ლ ი დ წ ა მ მ ა ტ ი კ ა.

ახლად შედგენილი

დავით ჩუბინოვიჩისაგან.

ГРУЗИНСКАЯ ГРАММАТИКА.

ВНОВЬ СОСТАВЛЕННАЯ

Давидомъ Чубиновымъ.

1

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

ТИПОГРАФИЯ ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМИИ НАУКЪ.

Вас. Остр., 9 л., № 12.

1887.

ქართული დრამის ტიკა.

I. ასოთათვის.

§ 1. თვითოეულის კაცის ჭასრი გამოთქმის სიტყვებით, მაგალ: კაცი ჰბჭობდა, ღმერთი ეცინოდა; ბუზი ბუერი ჰბზუვის, ფუტკართან ყველა ჰსტყუვის; აქსა გაცსა აჟი სიტყვა ურჩევნიან სულსა გულსა; ბადი წვერში გამწარდება; მამა სახე, დედა სახე შეილი ისე გამოხსე და სხ.

§ 2. თვითოეული სიტყვა შექსდგების ასოებისგან, მაგალ, გა-ც-ი; ხე; ჰა-არაი; მია-წა; წყა-ღი და სხ.

ქართულს ენას აქვს 38 ასო, რომელნიც არიან ორ-გვარანი: მხედრული და ხუცური. როგორც მხედრულსა, ისე ხუცურსა აქვსთ წერილში სამხაირი ხელი: მხედრულსა: რგვალი ხელი, ხუსხა და ჩართული;

ხუცურსა: ასო-მთავრული, ხუცური და კოფფრჩხილოვანი, ნაკუნთი მხედრულთა და ხუცურთა ასოებთა არიან შემდგომნი.

მხედრული: ა, ბ, გ, დ, ე, ვ, ზ, ტ, თ, ი, კ, ლ, მ, ნ, ა, ო, პ, ჟ, რ, ს, ასომთავრ: Ⴀ, Ⴁ, Ⴂ, Ⴃ, Ⴄ, Ⴅ, Ⴆ, Ⴇ, Ⴈ, Ⴉ, Ⴊ, Ⴋ, Ⴌ, Ⴍ, Ⴎ, Ⴐ, Ⴑ, Ⴒ, Ⴓ, Ⴔ, Ⴕ, Ⴖ, Ⴗ, Ⴘ, Ⴙ, Ⴚ, Ⴛ, Ⴜ, Ⴝ, Ⴞ, Ⴟ, Ⴚ, Ⴛ, Ⴜ, Ⴝ, Ⴞ, Ⴟ, Ⴚ, Ⴛ, Ⴜ, Ⴝ, Ⴞ, Ⴟ, ხუცური: ა, ბ, გ, დ, ე, ვ, ზ, თ, ი, კ, ლ, მ, ნ, ა, ო, პ, ჟ, რ, ს, მხედრული: Ⴀ, Ⴁ, Ⴂ, Ⴃ, Ⴄ, Ⴅ, Ⴆ, Ⴇ, Ⴈ, Ⴉ, Ⴊ, Ⴋ, Ⴌ, Ⴍ, Ⴎ, Ⴐ, Ⴑ, Ⴒ, Ⴓ, Ⴔ, Ⴕ, Ⴖ, Ⴗ, Ⴘ, Ⴙ, Ⴚ, Ⴛ, Ⴜ, Ⴝ, Ⴞ, Ⴟ, ასომთავ: Ⴀ, Ⴁ, Ⴂ, Ⴃ, Ⴄ, Ⴅ, Ⴆ, Ⴇ, Ⴈ, Ⴉ, Ⴊ, Ⴋ, Ⴌ, Ⴍ, Ⴎ, Ⴐ, Ⴑ, Ⴒ, Ⴓ, Ⴔ, Ⴕ, Ⴖ, Ⴗ, Ⴘ, Ⴙ, Ⴚ, Ⴛ, Ⴜ, Ⴝ, Ⴞ, Ⴟ, ხუცური: Ⴀ, Ⴁ, Ⴂ, Ⴃ, Ⴄ, Ⴅ, Ⴆ, Ⴇ, Ⴈ, Ⴉ, Ⴊ, Ⴋ, Ⴌ, Ⴍ, Ⴎ, Ⴐ, Ⴑ, Ⴒ, Ⴓ, Ⴔ, Ⴕ, Ⴖ, Ⴗ, Ⴘ, Ⴙ, Ⴚ, Ⴛ, Ⴜ, Ⴝ, Ⴞ, Ⴟ.

შენიშნა 1. მხედრული ასოები უძველესია ხუცურსა ასოებზედ: 250 წელსა ქრისტეს წინათ, პირველ-მან საქართველოს მეფემან ფარნავაზ განაახლა ცეცხლთ მსახურების სარწმუნოება და დასაწერად თარგმნილითა ამ სარწმუნოების საღვთო წერილთ წიგნთა შემოიღო ძველი სპარსული ასოები, ე. ი. ზენდისა ან ფესლევისა: ესე ჰსჩანს ამისაგან. რომ ჩვენი მხედრული ასოები ნაკევით ჰგვანან ძველს სპარსულს ასოებსა და სახელიცა მხედრული ერთაგმნია სპარსკლისაგან ფესლევი. ე. ი. ფლავენური ან მხედრული. ხუცური ასოები შემოუღია არჩილ I მეფის დროს 410 წელსა ქრისტეს უკან სომეხთ პატრიარხსა მესროფს, მიმსავსებთა ეთიოპურისა და სომხურის ასოებისა. წინაპირველად წიგნები უწერიათ ასომთავრულის ასოებითა, შემდგომად მოუგონიათ ხუცური ხუსხა ხელი და ორივე ე. ი. ასო-მთავრული და ხუსხა ხუცური გადაუკეთებიათ მხედრულს ასოებზედ. ე. ი. შეუცვლიათ რგვალი წრე სწორე წრეზედ. ესე ჰსჩანს შემდგომთა ასოთაგან: ა, ბ, გ, დ, ე, ვ, ზ, თ, ი, კ, ლ, მ, ნ, ა, ო, პ, ჟ, რ, ს და სხვანი. მიწვენი ასოების შეცვლის იყო ქრისტეს სარწმუნოება; ქრისტიანეთა არ უნდოდათ რომ კერპთ მსახურების სახსენებელი დარჩენილ იყო. ამისთვის მოუფხვრიათ მხედრული ასოები ხმარებისაგან სა-

ღვთო წერილში. მხედრული დარჩენილა მხოლოდ საზოგადო მიწერ მოწერაში და სათვალავში. შენიშნა 2. ქართული ანბანი არის სრული. ასე რომ თვითოეულს ასოსა აქვს თავისი განკუთხეილი ადგილი. როგორც გამოთქმაში, ისე წერილში. ქართული ანბანი არის უნაკლული, მაგრამ რამთონიმე ასოები, თვინიერ საქიროებისა, შემოუცხანათ სათვალავის შესასრულებელად. ციფირების მაგიერად, რადგანაც დასაწერად ათი-ათასის რიცხვისა საქირო იყო 37 ასო: ერთეულისა, ათეულისა, ასეულისა და ათასეულის რიცხვებისათვის საქიროა თვითოეულისათვის ცხრა ცხრა ასო და ათათასისათვის ერთი ასო; ოთხ-გვერცხრა იქნება 36 ასო და ერთიც ათათასის რიცხვისათვის: სულ 37. ერთეული ასოები. ხმარებული რიცხვში არიან: ა, 1; ბ, 2; გ, 3; დ, 4; ე, 5; ვ, 6; ზ, 7; თ, 8; ი, 9; ათეული: ი, 10; კ, 20; ლ, 30; მ, 40; ნ, 50; ა, 60; ო, 70; პ, 80; ჟ, 90; ასეული: რ, 100; ს, 200; ტ, 300; უ, 400; ფ, 500; ქ, 600; ღ, 700; ყ, 800; შ, 900; ათასეული: ჩ, 1000; ც, 2000; ძ, 3000; წ, 4000; ჯ, 5000; ხ, 6000; კ, 7000; ჯ, 8000; ჰ, 9000; და ვ, 10000. შემდგომნი ასონი. თვინიერ საქიროებისა ლაპარავში და წერილში არიან შემოცანილნი სათვალავის შესასრულებელად: ც, ა, გ, ჯ, ასო ც (8), ცალკე არ იხმა-

რება, არამედ შეერთებულად უ თანა, გამოითქმის ვითარც ვე. საერო და თვით საღმრთო წერილშია ვისაც როგორ მოსწონებია, ისე უწერიათ, ასე რომ ერთს ადგილს ჰსწერია უმ, მეორეს ადგილს ვე. თქვენ, თქვენ; ჩვენ, ჩვენ; ქვეყანა, ქვეყანა და სხვანი. რადგანაც უმ გამოითქმის, ვითარც ვე, ამისთვის უმგვარბელს ვიძაროთ ვე. ასე ა (ნო), მხოლოდ იწერება ბოლოს არსებითა სახელთა, დაბოლოვებულთა ა ზედ და არ გამოითქმის. ეს ასო საღმრთო წერილში უხმარიათ გამოსასაჯავად შემასმენელობითის ბრუნვისა და რადგანაც ქართულს ენაში შემასმენელობითი ბრუნვა არ იპოვება, ამისთვისა და სრულებით არ არის საჭირო. ასოთი მ იწერება მხოლოდ ერთად ერთი შორისდებულები. ნაცვლად ასოთა მ, ა, მ შეგვიძლიათ ვიხმაროთ ასო ჰ. ასო კ, გამოითქმის ვითარც ასო ხ; სხვაობა გამოთქმაში კ და ხ არ იპოვება, ამისთვის ქართულს ენაში კ სრულებით არ არის საჭირო. ვითონიმი ასოსა კ ჰხმარობენ დასწერად კელისა, რომელთა არს კაცის ასო თითებთურთ, განსარჩევლად სიტყვისაგან ხელი, ე. ი. ჭკუაზედ შემშლილი, რომელსაცა ჰსწერენ ასოთი ხ. სხვანიცა მრავალნი სიტყვები იპოვებინ ერთის სახისა, მაგალ. ქვაბი, საბოლოველი სათავი სპილენძისა და ქვაბი მღვიმიე კლდეში; ქორი ოთახი და ქორი მფრინველი, სერი ნაღიმი და სერი, ოთახი და სხვანი არ იწერებიან სხვითა და სხვითა ასოებით. ამისთვის შემოღება ორის ასოსი დასაწერად ორთა მსგავსთა სიტყვათა არის სრულიად შეუფერებელი. ასო უ ბრგვეთი იხმარება წერილებში, რომელნიც არიან დაწერილნი მხედრულის და ხუცურის ხელით. გარნა ასომთავრულს ანბანში არა აქვს ადგილი. რადგანაც უ იმის გამოითქმაში ქართულს სიტყვებში, ამისთვის შემოვიტანე ქართულს ანბანში და დავსავი უ უკან. აუცილებელი საჭიროება ამ ასოსი ჰსჩანს მრავალთა ლექსთაგან; მაგალ. სუმა, თქმა, მღაბ. სმა, თქმა; მიმოხვარაში დაიცვენ უ, მაგალ. ვჰსუამ, ვჰსთუამ, მღაბ. უ შაიცვლება ვ: ვჰსუამ, ვჰსთუამ. და სხვანი. ამით გარდა არიან ასონი, მაგალ. ვ, ჰ, მ, რომელთაც რიცხვში და გამოთქმაშია არა აქვს ადგილი. ვ ეთანხმების ბერძნულსა ასოს იფსილონს. ძველს დროში ეს ასო უხმარიათ შეერთებითა ასოსა თანა ო. ვ და ო ერთად გამოითქმის ვითარცა უ, მიმსგავსებით ბერძნულისა ა და ა, სლავენურისა იუ და ფრანციცულის ი.უ. ვ სათვალავშია უხმარით 400. შემდგომად ამ ორის ასოს მაგიერად შემოვლიათ ერთად ერთი ასო უ, სათვალავშია უ დაუსვამთ 400 და ვ როგორც ანბანიდამ, ისე რიცხვისაგან ამოუღიათ; ასე რომ XV, XVI და XVII საუკუნეებში ვ არ იპოვება არც წერილში, არც სათვალავში და არც ფულის ანგარიში (ნახე მ. უნიშნუა. ამის უკან). ამის მიზეზით მაგის პირველს ქართულს ორმაგადიკაში, რომელიც არის დაბეჭდილი ლათინურად რომის ქალაქში პირველად 1643 წელს და მეორედ 1670 წელს, აგრეთვე ქართული-იტალიანურ ირბანის ლექსიკონში (გამოცემული 1629 წ. რომის ქალაქში), ასო ვ არ იპოვება. თვით საბა სულან ორბელიანი (ნახე შესავალი ლექსიკონისა) გვაუწყებს, რომ დატოვებული ასო ვ იმან ხელ-სწლად შემოიღო და აღსო უ უკან. საღმრთო წერილში დარჩენილან რომელნიმე სიტყვები, არა მრავალნი, სადაც უ მაგიერად ჰხიბ ოჲ. მაგალ. ოჲფაფი, ე. ი. უსვლი; იესოჲ, იესო, ე. ი.

იესუ, ოჲჩინო, უჩინო. საბა ორბელიანს და იმის შემდგომთა მწერალთა ვ უხმარიათ ვი მაგიერად. მაგალ. ლელჲ, უმგობესია; დაწერა ლელვი; ღვინო; ღვინო; მოგჲ, მოგვი, როგორც გამოვჰსთქვამთ. ასონი მ. ვ შემოუტანია ქართულს ანბანში, პირველი საბა ორბელიანსა და მეორე ანტონი I კათალიკოზსა. არა ვინა ჰხმარობს და არც საჭირო არიან; უმგობესია დაწერა და გამოთქმა: ფრანგი, ფაბრიკა, ფანარი, ფილოსოფოსი, ფარისეველი, ფინიკი, ფილი, ფირმიზი, ყვენი, ვიღრე; ქრანგი, ქაბრიკა, ქანარი, ქილოსოფოსი, ქარისეველი, ქინიკი, ქიალი, ყფრმიზი, ყვენი ან სხვანი. შემოთქმულთაგან ჰსჩანს, რომელ ასოები: მ, ა, მ, კ, ხ, ძ, ე არ არიან საჭირონი, ძველს წერილებში, მაგალითად კათალიკოზის მელქისედეკის გუგარში და ანდრია სალომის წიგნში და სხვათა ძველს წერილებში, რომელნიც არიან დაწერილნი, ან ნათარგმნი მეთე საუკუნეში ქრისტეს უკან, სხენებულნი ასოები სრულებით არი არიან ხმარებულნი; აგრეთვე მწერლობა იმ დროისა, ე. ი. სიტყვათა ქცევა. არის მარტივი და დაწერილი საზოგადო ღაპარაკის ენითა, ადვილად გასაგონი და არ ემსგავსება მეორედ ნათარგმთა მეთერთმეტე საუკუნეში საღმრთო წერილთა. ჩვენი ვლითა ვეცადნეთ განვთავისუფლოთ ჩვენი მართლ-წერა მომატებულის ასოებისაგან და შედარტურის წერისაგან და ამითი მიჰქსცეთ ჩვენს ანბანსა ის ადგილი, რომელიც უჭირავსთ უპირველესთა უცხო ენის ანბანთა.

უნიშნუა მ. ფულის ანგარიში შემდგომნი ასოები იხმარებიან ესრეთ: ე, ნიშნავს ერთს ფულსა ან რუსულს ნანევარ კოპეკსა; ი, ორფულსა ან ერთს კოპეკსა; კ, ოთხს ფულსა ან ერთს ბისცსა; ლ, ექვს ფულსა; მ, რვა ფულსა ან ორბისცსა; ნ, ორბისც ნანევარსა ან ერთს შურსა; ა, თორმეტს ფულსა ან სამბისცსა; ო, თოთხმეტ ფულსა, ან სამბისცს ნანევარსა; პ, თექვსმეტს ფულსა ან ოთხს ბისცსა; რ, თერთმეტს ფულსა, ან ოთხბისც-ნანევარსა; რ, ოცს ფულსა ან ხუთსბისცსა, ან ორშურსა; ს, ოთხ-შურსა ან ერთს აბაზსა; ტ, ექვს შურსა ან ერთს აბაზ-ნანევარსა; უ, რვა შურსა ან ორაბაზს; ფ, ათს შურსა ან ორაბაზ-ნანევარსა; ქ, თორმეტს შურსა ან სამს აბაზს ან ერთს მარჩილსა; ლ, თოთხმეტ შურსა ან სამ-აბაზ ნანევარსა; ყ, თექვსმეტს შურსა ან ოთხს აბაზსა; შ, თვრამეტს შურსა ან ოთხ აბაზნანევარსა; ჩ, ოცს შურსა ან ხუთ აბაზს ან ერთს მანათსა; ც, ორს მანათსა; ძ, სამს მანათსა; წ, ოთხს მანათსა; ჭ, ხუთს მანათსა; ხ, ექვსს მანათსა; კ, შვიდ მანათსა; ჯ, რვა მანათსა; ჰ, ცხრა მანათსა; მ, ორათას შურსა ან ორმოცდაათს აბაზსა, რომელთა ათი მანათი (ერთი თუმანი), თუშუბის ანგარიში ჰხმარობდნენ საზოგადო სათვალავის ასოებსა ნიშნითურთ, მაგალ. ა, ერთი თუმანი; ბ, ათი თუმანი, მ, ათასი თუმანი; გ, ათი ათასი თუმანი, ან ბევრი; დ, ათი ათასის თუმანის შემდგომ, ვიდრე ოცი ათას-თუმანამდე, სათვალავის ასოებსა უსვამდნენ მ უკან, მაგალ. ზა ათი ათას ერთი თუმანი, ზი, ათი ათას ათი თუმანი; ზრა, ათი ათას ას ერთი თუმანი; ზრძ, თერთმეტი ათასი და ორმოცდა ოთხი თუმანი; ზრდ, თორმეტი ათასი და ოთხი თუმანი; ზრე, თოთხმეტი ათასი

თუმანი; 33 ცხრაშეტი ათასის თუმანი; დასანიშნველად
 ცი ათასის თუმნისა და შემდგომთა 3 თავს უსვამდნენ
 სათვალავის ასოებსა, მაგალ. 23, ე. ი. ორჯველ ათი
 ათასი. რომელთა ოცი ათასი; 83, ე. ი. ათჯვერ ათი ათასი
 ან ასი ათასი ან ბევრის ბევრი; 83 მდ. ასი ათას ორმოც
 და ოთხი თუმანი; 83, ე. ი. ასჯვერ ათი ათასი, ან უშ-
 ქარი, ერთი მილიონი; 83, ე. ი. ათასჯვერ ათი ათასი;

ან ერთი უშტი (ათი მილიონი); 83, ორმოცი უშტი
 (40 მილიონი); 33, ცხრა ათასჯვერ ათი ათასი, ან
 9 უშტი, 90 მილიონი; 33, ათი ათას ჯვერ ათი ათასი.
 ან უშტის უშტი 100 მილიონი თუმანი, რომელთა ერთი
 მილიონი ფული. დასანიშნველად ნახევრის თუმნისა
 ხმარობდნენ ნიშნისა, რომელიც სრულებით ემსკავ-
 სება რუსულს ფ. მაგალ. რმფ: ე. ი. ასორმოცდა ნა-
 ხევარი თუმანი.

§ 3. ასონი განიყოფებიან 1. ხმოვანად. რომელნიცა შეუწყენელად სხვათა ასოთა გამოთქმისათვის თავით თვისით: ა, ე, ი, ო, უ; 2. ნახევარხმოვანად, რომელთა ასო უ, ე. ი. გამოითქმის სსაჟღად უ და ვ და ვერ შეადგენს თავით თვისით მარცვალს. 3 უხმოვად, რომელნიცა გამოითქმის შეწყენითა ხმოვანთა ასოთა: ბ, გ, დ, ვ, ზ, თ, კ, ლ, მ, ნ, პ, რ, ს, ტ, ფ, ქ, ლ, ყ, შ, ჩ, ც, ძ, წ, ჭ, ხ, ჯ. ხმოვანნი ასონი გამოითქმებიან ან გრძლად ან მოკლედ, ნიშანი გრძელის მარცვლისა არის —, გარნა მოკლესი ა. თვითოეულს სიტყვაში იქნება ერთი გრძელი და სხვანი მოკლენი. განონი, სადაცა ხმოვანი გამოითქმის გრძლად ან მოკლედ არიან შემდგომნი: პირა ველი: ერთმარცვლოვანს ლექსში ხმოვანი არის ნიადაგ გრძელი, მაგალ. მე შეს, ძე, ხე, ხმა და სხ. მეორე. ორ მარცვლოვანთა ან სამმარცვლოვანთა ლექსთა შორის პირველი არის გრძელი და შემდგომნი მოკლენი, მაგალ. მე ივე, კაცი, უფალი, ტაძარი, მდინარე, დიდება და სხვანი; მესამე: ოთხმარცვლოვანთა, ხუთმარცვლოვანთა და უმეტესთა ლექსთა შორის მესამე მარცვალი დასასრულითგან არის გრძელი: მაგალ. განსვენება, გონიერება, ბედნიერება, წარმოვლინებული და სხვანი; მეოთხე. განონთა ამათ შეუდგებიან აგრეთვე ბრუნვითი და მიმოხრითი, მაგალ. კაცი, კაცისა, კაცობრივობა, კაცთა-მოყვარება, ვამსურებებ, ვადაიბა, დაიბეზება; მესუთე, განონთა ამათ არ შეუდგებიან მხოლოდ სათვითონი ლექსნი, მოღებულნი უცხო ენათაგან, მაგალ. კონსტანტინე, ანდრონიკე, თეოდორე, დანიელ, დამასკო, იერუსალიმი; მექმე. რთულთა ლექსთა ოროთ ან სამთა შინა გრძელი ხმოვანი დაიდება ორჯველ, მაგალ. ზემორეთ-ითქმე. ამ გვარი შეერთება უგვანაა, უნდა ცალკე დაიდოს, მაშინ გრძელი ხმოვანი ასო დაიდუბის განონურად, როგორც ზევითა ვვთქვით. ზემორე ითქმე.

უხმოანი ასონი განიყოფებიან რბილად და მტკიცედ, რბილნი ასონი არიან ბ, თ, ქ. ჩხენებულთა რბილთა ასოთა შეუდგებიან მტკიცენი, პირველსა ბ ასო პ, მეორესა თ ასონი დ, ტ, ფ, და მესამესა ქ ასო ვ. აქა ჯერ არს შენიშნება, რომელ თუ მოხვდება ერთს ლექსში რბილი ან მტკიცე, მაშინ რბილს ეთანხმება რბილი და მტკიცეს მტკიცე; მაგალ. ტფილისი ან თბილისი და არა ტბილისი ან თფილისი; რედაქცია და არა რედაქცია; რედაქტორი და არა რედაქტორი; მტკიცე და არა მტკიცე, დაქცევა და არა დაქცევა; და სხვანი მრავალნი.

ამათ გარდა არიან ოთხნი ასონი, რომელნიცა გამოითქმის სულის კვეთითა: ლ, მ, ჰ, ჰ. ამათგან სსაჟღად ქართულს ენაში ასო ჰ. უხმოანი ასონი გამოითქმის ხორხის სსაჟღად ბითა: გ, კ, ქ, ლ, ყ, ხ, კ; ბაგისა: ბ, ვ, პ, ფ, მ; სისისა: ლ, ნ, რ; კბილებითა დ, თ, ტ, ზ, ს, ე, შ, ჩ, ჯ; ენის წვერითა: ძ, წ, ჭ.

§ 4. ხმოვანნი და უხმოანი ასოები, მეტადრე მდაბიურ ლაპარაკში იხმარებიან ერთი შეიარის ადგილს.

ა, შეიცვლება ე. მაგალ. ანლა, ენლა: წვილა, ჩივივა, წივივანა, მდაბიურად: წვეილა, ჩივივა, წივივანა და სხ.
 ე. — ი. მაგალ. ეჭვი, იჭვი.
 ო, — ა. გველოვზი, ხარისთვლი. ორცხოზილი, ძალი-ნიორი ქსურენ და გამოქსოქმენ; გველ-თევა, ხარისთვლა, ორცხოზილი, ძაღლიორა.
 ო, — ა, ე. მოიცანა. მომეხლა, მდაბ. მეიცანა, მა-
 მესხლა; მომკვლილი, მამკვლილი.

ო, — ჟა, ვა: სომალდი, სომლი. გორჯილა, კომლი. რა გვარი, ქსურენ და გამოქსოქმენ: სუ-
 მალი ან სუამალი; სუამლი; გვარჯილა. კვამლი; როგორი; დელოვლი. მდაბ. დედუ-
 ფალი; მოხსლე, მდაბ. მუხსლე.
 ე. — ვა, გუამი, ქუამი. ფლუ: გვამი, ქუამი, ფლუ.
 უშ. — ვე, ჩუშენ, ქუშყანა: ჩვენ, ქვეყანა.
 ბ, — მ. პ. ფ: ბრჯა, პზინვარე, უკანონო ქსურ-
 რენ და გამოქსოქმენ: მჯა, მზინვარე;
 ბრტყელი, ბრქენი, ბილწი; პრტყელი.

პრენი, პილწი; აღვასრულებ, მდაბ. აღვასრულეფ.

ბ. — კ. კალატოზი, გვიცა; კრჯელა; კალატოზი, კვიცა, კრჩხა.

ბ. — ლ. გრუტუნი, ღრუტუნი.

ბ. — ქ. გეზად, გვიმრა, გუფთა; აღეც; ქეშად, ქვიმრა, ქუფთა, მდაბ. აღექ.

ბ. — ყ. ბრგვილი, ბრევილი.

ბ. — ჯ. გენერალი, გენერალი; გენელოგია, გენელოლოია, გაზრიელ, გიზრიელ; ნარგილა, ნარგილა.

ღ. — თ. კარგად, შავად; კარგათ, შავათ.

ვ. — შ. ვკსწერაფ, ვიკითხავ; მდაბ. ვკსწერამ, ვიკითხამ.

ვა. — ო. ცოდვა, ცოდო;

ვ. — ქ. მ, ზრიალი, შეზიზინება, ზარი, ზირა, ბზარვა, ზახილი, ზროხა, ზრახვა; ქრიალი, შეკიყინება; ძარი, ძირა, ბძარვა, ძახილი, ძროხა, ძრახვა.

ვ. — ს. წინაშე ასათა გ და დ. მზგავსი, მზგეფსი; მსკავსი, მსგეფსი, დაზღო, უნდა დასღო.

თ. — ფ. მ. თრთოლა, მრწოლა ან ზრზოლა; აქა გერარს შენიშუა, რომელ თ სრულიად ემსგავსება ბერძნულსა მ გინა ლათინურს ჩი. მაგალ. თუატრი, არითმეტიკა და არა არიხმეტიკა.

თ. — ბ. ყ. ყასაზი, კალხზედ, კალამი; ყასაზი, ყალხზედ. ყალამი; ან კურკა, კალატოზი; გურკა, კალატოზი; იალკალი, იალკალი.

თ. — ქ. ს. რედაქცია, უნდა რედაქცია, ამიტომ რომ ც წინა კ არ დაიხმის, აგრეთვე ც წინათ ქ არ დაიხმის; არამედ ქ. რედაქტორი და არა რედაქტორი; რეკტორი და არა რექტორი; ცეხესა, სეხესა.

ლ. — ნ. რ. მოლოზანი, ნამღვილი, მუტუხალი; მოლოზანი, ნანღვილი, ნუტუხალი; ან ლბილი, ძლიერი, ლელწამი; რბილი, მრეელი, ლერწამი, ქორწილი, მდაბ. ქორწინი.

მ. — უ. მხალი, ფხალი.

მ. — ბ. მრუდ, მრწუცი; ბრუდ, ბრწუცი (იმერელად).

მ. — ნ. მახტალი, მებოძირი. მუნჯლო, მორჩი; ნამღვლი, ნებოძირი, ნუნჯლო, ნორჩი; აგრეთვე: ნამღვილი, ნანღვილი.

მ. — ჯ. ეიხი, ეირი; გიხი, გირი ან ბეირი; ლაქვარდი, ლაჯვარდი.

მ. — ზ. ეპისკოპოზი, ეპისკოლოფ, ეპისკოპოზი, ეპისკოლოფ ან ეფისკოპოზი;

რ. — ლ. რბილი, მარგარიტი, მარცვირი, ორჯერ, არღარი; ლბილი, მარგალიტი, მარცვილი, ორჯელ; სარღალი.

რ. — ს. მ. რძე, რძელი, რჯული, რთუა, სიში, ცასტი, ქისტი, სანიშინი, საჭამადი, სინჯი; სძე, სძალი, სჯული, სთუა, სიში, ცასტი, ქისტი, შინიშინი, შეჭამადი, შინჯი. ეგრეთვე რცხვენიან, ჰსცხვენიან.

ს. — შ. ს. სხივლი, უსივლი; ლასლასი, ლასლასი; ვახხი, ვახში, ს წინაშე შ შეიცვლება შ ზედ, მაგალითად ანგაო ში, უნდა ანგარეში.

ვ. — ვი. მოგვ, მოგვი; ლეღვი, ლეღვი.

ტ. — წ. სწავლა, სასწავლი, იმერულად სკავლა, სასცავლი; კვინიტი, კვინიწი.

ფ. — ბ. სეფისკვერი, სეზისკვერი.

ფ. — ჰ. ფიჭვი, პიჭვი. აქა გერ არს შენიშნულ, რომელ ფ სრულიად ემსგავსება ლათინურს pl.

ქ. — ქ. როქი, ბერძნულად როგა, ქართულად როაქივი.

ღ. — ყ. გ. ხ. ღარიბი, ღულამზარი; ყარიბი, ყულამზარი; ღრბილი, გრბილი; ლაქლაქი, ხამხაში.

ყ. — კ. ყულაოზი, ყურღელი; კულაოზი, კურღელი; ლაზარე, ყაზარე.

ჩ. — შ. კ. ჩახხი, ჩიხული, შაშხი, შიხული; ჩჩიხილი, კრკილი.

შ. — ჩ. შთასლუა, შთაგონება, ჩასვლა, ჩაგონება.

ჩ. — ც. მ. ქ. ჯ. ჩორვა, ცოცვა; ცუნცული. მუნქული; ჩუღევაჯილა, ცუღევაჯილა; ჩხაბვა, ჯღაბვა; ჩლიქი, ქლიკი; ჩაქჩაქი, ჯაბაჯაჯი.

ც. — მ. წ. გაცარცვა. ცეცება; გაძარცვა, წეწება.

ც. — თ. ციკანი, თიკანი.

ც და წ იცვლება ც. ბრუციანი, ბრუციანი; სწავლა იმერ. სკავლა.

ძ. — ჯ. ჭ. აძეძი, ძენძეძი; აჯეჯი, ჭენჭეძი.

წ. — ზ. კ. ჭ. აწეწა, აზეზე; ვასწი. მდაბ. გაზი; წივილი, კივილი; ბრწეწივა, ბრჭეწივა.

ჭ. — ც. ჯ. ფიჭვი; ფიჭვი, სვეჭა, სვეცა; ჭინჭველი, ჯინჭველი; ჭინჭარი ჯინჭარი;

ჭ. — წ. ჭმანე, წმანე; ჭოცი, წოცი; ხიჭვი, ხიწვი; ჭიაკოკონა, იმერ. წიაკოკონა; ვკსწერ, მეგრ. ვკჭარ.

ხ. — ყ. შ. ჰ. ჰხრის, ჰყრის; არცახი, არცაში; ხრიალი, შრიალი;

ჯ. — მ. ჯაბანი, ძაბუნი; და სხვანი არა მრავალნი.

შენიშნუა. ქიხიყი, სახელი კახეთის ქალაქისა მრავალნი ჰსწერენ კიხიყი. ვახუშტი ბაგრატიონი კახეთის აღწერაში მოიხსენებს, ვითამც სახელი ესე ეწოდებოდა მცხოვრებთა უსაქციელობისათვის; გარნა ქართულად ლექსი ესე არა რას ჰქნისავს უსაქციელოსა, არამედ დარქმეულ არს მიმსგავსებითა საბერძნეთის ქალაქისა კვზიკი (იხილეთ მეტაფრასი დაუგეგმლობის შაბათისა, აგრეთვე ჟამში 29 აპრილს და 4 აგვისტოს და რუსეთშიაც არის მონაცერი წოდებული კვზიხისკი, მხლობელ ყაზანისა. მსგავსად ამისა არიან მრავალნი სხველნი ადგილთა საქართველოში, რომელნიც სრულებით ვიანხმებთან სახელთა ადგილთა, პოვებელთა მცირე აზიასი, მაგალ. სახელი ქალაქისა ნიქოზი, კვიპრიზის ქალაქისა, იმავესა საქართველოშიაც; აგრეთვე ხონი (იხილეთ ჟამში 6 სექტემბერს) და ხონი იმერეთში; კვალად ონი გვიპტეში (გამოსვლა I. II), და ონი ან ჰუნია მდებარე კრაპეზონის ახლოს, შავის-ზღვის პირზედ და ონი იმერეთში; დირბი (საქმ. მოც. 10—11) და დირბი იმერეთში; ულუმბა, ე. ი. როლიშის შთა და ულუმბა მონასტერი ქართლში; ქუთაისი იმერეთში და ქუთაია ქალაქი მცირე აზიასი და სხვანი მრავალნი.

II. ნაწევარნი ჰასრისა.

§ 5. სრულს გამოქმულს ჰასრსა წერილით თუ პირით ეწოდება წინადადება. მაგალ. მადლი ჰქქი, მარლიც მოაყარე; ამ ჰასრში ორი წინადადებაა, ერთი მადლი ჰქქი და მეორე მარლიც მოაყარე; კვიცი იყიდუ და დედა უკითხე, აქაც ორი წინადადებაა ერთი კვიცი იყიდუ და მეორე: დედა უკითხე; ერთი ნახვაც ცნობაა, ორი ნახვაც ძმობაა; ამაშიაც ორი წინადადებაა.

§ 6. თვითოეულს წინადადებაში განიხილვიან სიტყვები, რომელიც განსაკუთრებულს ჰასრსა და რომელიც განიკებთან ჰასრში. პირველი. ე. ი. განსაკუთრებული ჰასრისა სიტყვა დანიშნავს საგანსა, რომელსედაც დამოკიდებულია თქმული ჰასრი და იწოდება უფლად ჰასრისა, გარნა მეორე სწევებს უფლის სიტყვის მოქმედებასა ან მდგომარეობასა და იწოდების თხრობილად. მაგალ. გველსა სვრელით გამოიყვანს ეს ტკბილად მოუხარი: აქ ჰასრის უფალ არის ენა და მოქმედება გამოიყვანს; კუმი ფეხი გამოჭეო, მეც ნახირ ნახირო; აქა კუ არის უფალი ჰასრისა, გამოჭეო მოქმედება მისი; კოკა წყალსედა გტუდება, ხარი ქირასედა მოკვდება; ამ ანდასაში ორი წინადადებაა, პირველს წინადადებაში უფალი ჰასრისა არის კოკა და მოქმედება გტუდება; მეორეს წინა დადებაში უფალი სიტყვა არის ხარი და მოქმედება მოკვდება; სწავლის ძირი მწარეა (არის) და ნაყოფი ტკბილია. აქ უფალი სიტყვა არის ძირი და მდგომარეობა მისი მწარეა; აგრეთვე საყოფი არის უფალი სიტყვა და ტკბილია მდგომარეობა მისი. ჰასრის უფალს ღრმამტიკულად ჰქვიან სხელი და მოქმედებასა ან მდგომარეობასა თხრობილი ან ფხნა.

§ 7. თვითოეულს უფლის სიტყვასა დაერთვიან სხვანი სიტყვებიცა, რომელიცა დანიშნენ: უფლის სიტყვის ვინაობასა, ვითარებასა, თვისებასა, საკუთრებასა და რომდენობასა, მაგალ. ღორის ტილი რომ ფეხსედა დისვა, მერმე თავსედა გაფა; აქ სიტყვა ღორი გამოაჩენს ტილის ვინაობასა; შეკნებულს კაცთან ომი ჰსჯობიან და შეკნებულთან ღნინი, აქ სიტყვები შეკნე — ბული, შეკნებელი არიან ვითარებანი უფლის სიტყვისა კაცი: უბედური კაცი ბჭობდა და უსე — ხაცი დამერთი ეცნოდა, აქ უბედური არის ვითარება კაცისა და უსე ხაცი თვისება ღუთისა; მხნავანი კატა თავს ვერ დაიჭერს, აქ მხნავანი არის თვისება კატისა; რეგენს კაცს თვალში აქვს ჭკუა და არა თავში, აქ რეგენი არის თვისება კაცისა; ღარიბი კაცის ლეგმა ტემილია; აქ ღარიბი ვითარებაა კაცისა; ხეში ურგები ქოთანს ქვასო, შევამადი ძაღლსა, აქ ხეში დანიშნავს საკუთრებას; შენი თუ არა იხარებოდეს ღნინს ნუ რა ფერი გირჩევიან, აქ შენი დანიშნავს საკუთრებას. ერთი აღილო ზეგისაც წასცდება. აქ ერთი არის რომდენობა აღილო; ერთი ნახვაც ცნობა არის, ორი ნახვაც ძმობაა; აქ სიტყვები ერთი და ორი დანიშნენ ნახვის სიტყვის რომდენობასა. სიტყვები, რომელიც დანიშნენ ჰასრის უფლის ვითარებასა, თვისებასა, საკუთრებასა და ვინაობასა ღრმამტიკულად იწოდების ზედმოქმედს სახელად; გარნა სიტყვები, რომელიც დანიშნენ რომდენობასა, რიცხვითი სახელად. უფლის სიტყვის მაგიერად იხმარებთან სხვანიცა სიტყვები, მაგალ. მე ჯაღლს აღაღს ვიძხოდა, სხვები მწერს იტერ დნენ. სიტყვები შე, სხვები სხედან უფლის სიტყვის მაგიერად, თუ სიტყვების ადგილს: მე და სხვები დავსვათ უფალი სიტყვა; მამის უნდა ვჭსოქვათ: ნაკო აღაღს აღაღს იძხოდა, გოგამ და მამასა მწერს იტერდნენ. სიტყვებთა რომელთაც უჭირავთ უფლის სიტყვის ადგილი ღრმამტიკულად იწოდების საცვალსა სახელად.

§ 8. მეორე უმთავრესი სიტყვაა ჰასრისა არის თხრობილი, რომელიც დანიშნავს უფლის სიტყვის მოქმედებასა ან მდგომარეობასა ღრმამტიკულად ჰქვიან ფხნა, მაგალ. ობოლი გუზდას მოკლდის და ღარიბი გამდიდრებას. აქ სიტყვა მოკლდის არის მოქმედება; ერთი პირი ძილი წყაღსაც მოუფა; აქ მოუა არის მოქმედება; ნუ შესხვად, ნუ ებანები, ნუ გამოხვად, ნუ თორთი არიან მოქმედებანი უფლის სიტყვისა, რომელიც დატოვებულა, უნდა შენ ნუ შესხვად, შენ ნუ ებანები, შენ ნუ გამოხვად, შენ ნუ თორთი. ხოაკურმე მოქმედებაც დაიტოვების; მაგალ. დედი ნაცვალ, თვალში ნაცარი ე. ა. დედი ნაცვალი თვალში ნაცარი არის.

თხრობილს მოემატებთან სიტყვები ჰასრის გამოხარვევლად; მაგალ. ქათამა დალევის წყაღსა და ღმერთს შესედავს; სიბერემდინ სწავლა არ მოჰსწარბდება კაცსა; აქ სიტყვების ქათამი არის უფალი სიტყვა, დალევის მოქმედება მისი და წყაღსა, სიტყვა, რომელიც დამოკიდებულია მოქმედებასედა დალევის; მეორეში უფალი სიტყვა სწავლა, მოქმედება არ მოჰსწარბდება და დამოკიდებული სიტყვა: კაცსა. დამოკიდებულს სიტყვას ღრმამტიკულად ჰქვიან ძიება.

მოქმედებს და მდგომარეობასა მოქმატების სხვანი სიტყვებიც დასანიშნედად ვითარებისა, დროისა, გარემოებისა, ან ურმახურთუდ და მოკიდებულობისა და ან შეერთებისა, მაგალ: ვაშლი რომ მაღლა შეკვდო, სანამ ჩამოვარდება: იმაშიაღ დრო გაიფლის; აქ მაღლა დანიშნავს ადგილს; ობლის კვერი ცხვა-ცხვა, გვიან გამოცხვა. აქ გვიან დანიშნავს დროს; სიტყვები: მაღლა, გვიან ღრამმატიკულად იწოდების: ზმნის ზედად; ზმნის ზედასი არ შესრვლას დაბოლოვებას, ვითარცა სხელნი. დაძმობილდენ დათვი და მელა, მელამ აღუთქვა საქმეში შევლა. აქ და არის შემკერებელი ორთა უყალთა სიტყვათა: დათვი და მელა. რომელსაც ღრამმატიკულად ჰქვიან კავშირი, ე. ი. შემკერებელი. მეკობარს პირში უძრახვენ და მტერსა პირს-უკან. აქ სიტყვები: ში, შინა, უკან დანიშნვენ დამოკიდულებას ერთის სიტყვისა მეორეს ზედა და ღრამმატიკულად იწოდების ოანდებულად. ამ გვარად სიტყვები, რომელნიც შეადგენ წინადადებას არიან რგანი: პირველნი ოთხნი ცვლილებითნი, რომელნიც შექსრვლას დაბოლოვებათა: არსებითი სხელი, ზედა შესრული სხელი; ნაცვალ სხელი და ზმნა; მეორენი, არ შექსრვლას დაბოლოვებათა: ზმნის-ზედა, თანდებული, კავშირი და მოარისდებული.

განსარჩევად სიტყვის ნაწილებისა მოვილოთ მაგალითი:

ღიღებელი მეფე ვინმე იყო, ოცდა ათი ვაჟი შეილი ჰყვანდა, სიკვილილის დრო რომ მოუხლოვდა, მოუწოდა თავის შვილებს, მოაყვანიხა ოცდა ათი ისარი, შეჰქრა მკერდ, მოიხიდა რომ გასცენოს და ვერ გასცენა. მერმე აიღო თითოთითო და დაამცვრია. უთხრა შვილთა: ითუ რომ ერთთა ხართ და ერთს პირზედ ჰსდგენართ მტერი ვერ გაგცენსო, როგორ მე შეკრული ისარი ვერ გასცენო და თუ ერთმანერთის ურჩი იქნებითი წაუხდებელი ვერ მოუჩნებითი. ამ არაჟი არის მრავალი წინადადება: პირველი: ღიღებელი მეფე იყო. აქ მეფე არის უფალი ჰაზრისა, იყო მდგომარეობა მისი, ღიღებელი, თვისება უფლის

სიტყვისა მეფე: მეორე წინადადება: ოცდა ათი ვაჟი შეილი ჰყვანდა, აქ უფალი სიტყვა დატყვებულია, უნდა: მეფეს ჰყვანდა ოცდა ათი ვაჟი შეილი: ჰყვანდა მდგომარეობა მისი, ვაჟი შეილი, ძიება; ოცდა ათი რადენობა შეილთა: მესამე წინადადება: სიკვილილის დრო რომ მოუხლოვდა. ამაშიაღ უფალი ჰაზრისა მეფე დატყვებულია; მოუხლოვდა — მდგომარეობა მეფისა, დრო — ძიება, სიტყვა სიკვილილის ვითარება დროისა: მეოთხე წინადადება მოუწოდა თავის შვილებსა. მოუწოდა არის მოქმედება უფლის სიტყვისა მეფე: შეილებსა ძიება. და სხვანი.

III. განსილვა თვითოეულის სიტყვის ნაწილისა.

1. არსებითი სხელი.

§ 9. არსებითი სხელი, უფალი ჰაზრისა წინადადებაში ან ძიება ზმნისა დანიშნავს: ა, საკუთარსა სხელსა, რომელნიც იქმნებიან: სულიერნი, მაგალ. ჰეტრე, ივანე, რასტომ; უსულონი: მისკაცი: ტიფლისი, ქუთაისი, მტკვარი, არაგვი, რიანი; ბ, საზოგადო სხელთა სულიერთა: კარა, ძაღლი, მელა; უსულთა: წყალი, ღვინო, მიწა, ბაღი, ცა; გ, განებაში წარმოდგენილთა: ღმერთი, ანკლარია; სული, ხიჭი; გ, ნივთთა: ყუთი, დასა, სქქა; დ, გრძნობით ცნობილთა: სიციფე, სინათლე, ძაღი, ღოხი, სითეთრე; ე, მოქმედებათა: კითხვა, ზიდვა, წერა; ვ, მდგომარეობათა: ვადაშა, ყოფა, წედაშა, ტირილი; ზ, შექმრებელბითთა; ხილხარი, ქვიშარი, იაღარი, ხეხილი.

§ 10. საზოგადო თვისებანი არსებითთა სხელთა არიან: რიცხვი, ბრუნვა და კანკლეობა; ან შეტულა დაბოლოვებათა.

შენიშნა: ქართულს ენასა არა აქვს დაბოლოვება, რომლითაც განიჩვიან მამრობითი სქესი მდებრობითის სქესისაგან. განსარჩევად სქესთა ჰხმარობენ სიტყვებსა, მაგალ. დასანიშნედად ადამიანის მამრობითის სქესისა: მამა, ვაჟი, მამრი, მაგალ. მამაკაცი, ვაჟკაცი, ვაჟბატონი; — მდებრობითისა; დედა. ქალი, მდებრო, მაგალ. დედაკაცი: ქალბატონი; დასანიშნედად მამრისა და მდებროს მფრინვლისა: მამალი, დეალი; მაგალ. მამალი ტრედი, დეალი ქათამი; მამალი ინდოური. დეალი ხოსობი: დასანიშნედად მამრთა და მდებროთა საქონლისა: ხარი, ფური; მაგალ. ხარ კამეჩი, ფური; დასანიშნედად მამრთა და მდებროთა მხეცთა: ხვადი ლოში, ძუ ძაღლი ან ძუენა; ხვადი მგელი, ძუ

ტურა: მხოლოდ ერთი სიტყვაა შემოცანილია ქართულს ენაში რუსულის დაბოლოვებითა, რომელიცა დანიშნავს მდებროს სქესსა, ე. ი. მთავრისა: ურჩ ამ სიტყვის მაგიერად ჰხმარობენ: დელოფალი. აქა გერ არს შენიშნულად. როდესაც მამრობითი და მდებრობითი სქესი ითქმის შეერთებულად, მაშის იწერება და ითქმის პირველად მდებრობითი სქესი და მის შემდგომ მამრობითი: მაგალ: ქალ-ვაჟი; დედა-მამა; და-მშანი; ცოლქმარნი, ცოლ-შვილნი. დედა-შვილნი, დედა-მენი; და სხ. ამით ჰხანს რომ ქალსა ჰქონდა დიდი პაციფი საქართველოში. გოგო-ბიჭები, ქალა-ბიჭა, ცოლო-ქმრობა და სხვანი.

§ 11. აწსებითა სახელთა აქესთ: ორი რიცხვი: მხოლოდითი და მრავლობითი მკვალ: კაცი, კაცნი, ~~კაცი~~; ქვეყანა, ქვეყანანი, ქვეყნები; მიწა, მიწანი, მიწები; ადგილი, ადგილნი, ადგილები.

§ 12. აწსებითა სახელთა აქესთ რვა ბრუნვა:

1. სახელობითი, რომელსაცა ჰსლევს კითხვა: ვინ, რა, —	კალამი.
2. მოთხრობითი, —	ვინ, რამან, კალამან.
3. ნათესაობითი, —	ვისი, რისა, კალამისა.
4. მიცემითი, —	ვისა, რასა, კალამსა.
5. მოქმედებითი, —	ვითა, რითა, კალამითა.
6. წოდებითი, —	ვინაო, რაო, კალამო.
7. განვითარებითი, —	ვინად, რად, კალამად.
8. სადაობითი ან კუთვნილობითი: —	ვისას, რისას: კალამისას.

§ 13. აწსებითა სახელთა აქესთ ერთი განკვლეობა, რომლისაც ცვლილებს დაბოლოვებათა ისახება შემდგომ სქესში: აწსებითნი სახელნი სიადგუ დაბოლოვებთან ხმოვან ასოზედ, მხოლოდ რომელნიმე საკუთარნი სახელნი უხმოს ასოზედ, მკვალ. მარამ, თუკერაჲ.

სქესა განკვლეობისა.

მხოლოდითი რიცხვი.

სახელობითი,	ა,	ე,	ი,	ო,	უ,	უხმო ასო.
მოთხრობითი,	ამან,	ემან,	იმან,	ომან,	უმან,	მან.
ნათესაობითი,	ისა,	ისა,	ისა,	ისა,	ისა,	ისა.
მიცემითი,	ასა,	ესა,	ისა,	ოსა,	უსა,	სა.
მოქმედებითი,	ითა,	ითა,	ითა,	ითა,	ითა,	ითა.
წოდებითი,	ო, ავ;	ე, ვ;	ი, ო;	ო, ო;	უ, ო;	ო, ავ;
განვითარებითი,	ლ,	ელ,	ილ,	ოლ,	ულ,	აღ.
სადაობითი,	ისას,	ისას,	ისას,	ისას,	ისას,	ისას.

მრავლობითი რიცხვი.

სახელობითი,	ნი,	ები,
მოთხრობითი,	—	ებმან.
ნათესაობითი,	თა,	ებისა.
მიცემითი,	თა,	ებსა.
მოქმედებითი,	—	ებითა.
წოდებითი,	ნო,	ებო.
განვითარებითი,	—	ებად.
სადაობითი,	თსა	ებისას.

შენიშნუა 1. მოთხრობითი ბრუნვა ბოლოს მიიღებს ნაცვალ-სახელსა მან. შემოკლებით მან ან მ. მაგალ. ივანემან, ივანემა ან ივანემ.

შენიშნუა 2. წოდებითი ბრუნვა, დაბოლოვებული ო ზედ საზოგადო ლაპარაკში შეიცვლება ავ, ევ, ოვ. უე ზედ, მაგალ. მამო, დედაო მადიუროდ: მამავ, დედავ. სახელნი დაბოლოვებულნი ო ზედ მიიღებენ მხოლოდ. ო, მაგალ. კაცო, ვაყო, ქალო, შემოკლებით ე; სახელნი, დაბოლოვებულნი უხმო ასოზედ წოდებითის ბრუნვაში ემსგავსებთან სახელობითის ბრუნვას, მაგალ. მარამ! თუკერაჲ! ლუარსაბ! აკრეთვე საღუთო წერილშია ხმარებული: მაცხოვარ! მოძღვარ! სახიერ, უხდა მაცხოვარო, სახიერო, მოძღვარო! რომელნიმე სახელნი, დაბოლოვებულნი უხმო ასოზედ წოდებითის ბრუნვაში საზოგადო ლაპარაკში მიიღებენ დაბოლოვებას ავ, მაგალ. მარამავ,

შენიშნუა 3. მადიურს ლაპარაკში იხმარებთან მრავლობითი რიცხვნი, დაბოლოვებულნი: ნები ან ებნი ზედ. მაგალ. წმინდანები, კაცები. პირველნი: კანკლულობენ ვითარცა აწსებითნი სახელნი, დაბოლოვებულნი მრავლობითს რიცხვებში ები ზედ, და მეორენი, ვითარცა ნი მაგალ. წმინდანები, წმინდანებოსა, წმინდანებსა და სხ; კაცები, კაცებთა, კაცებნო, კაცებთასა.

შენიშნუა 4. ბრუნვანი: ნათესაობითი, მიცემითი და მოქმედებითი ისობენ ნაბოლოვარსა, მაგალ. მამის, მამას, მამით, მამებთ, მამების, მამებს.

შენიშნუა 5. საკუთარნი სახელნი არ იხმარებთან მრავლობითს რიცხვში.

1. მკვლეობისი განკვლეობის სიტყვათა, დაბოლოვებულთა ა, ე.

მხოლოდ.	მრავლობითი:	მხოლოდ.	მრავლობითი.
სახელ.	მამა,	მამანი, მამები:	ცყე, ცყენი, ცყეები.
მოთხრო.	მამამან,	— მამებმან;	ცყემან, — ცყეებმან.
ნათეს.	მამისა,	მამათა, მამებისა:	ცყისა, ცყეთა, ცყეებისა.
მიცემ.	მამასა,	მამათა, მამებსა:	ცყესა, ცყეთა: ცყეებსა.
მოქმედ.	მამითა,	— მამებითა:	ცყითა, — ცყეებითა.
წოდ.	მამაო — ავ;	მამანო, მამებო:	ცყეო, — ევ, ცყენო, ცყეებო.
განვ.	მამად,	— მამებად:	ცყედ, — ცყეებად.
სადაობ.	მამისას,	მამებისა, მამებისას:	ცყისას; ცყეთასა, ცყეებისას.

შენიშნუა 1. საკუთარი სახელი, დაბოლოვებული ა ზედ ან ე ღიკვენ ნათესაობის ბრუნვაში ამ ნაბოლოვარს სმოვანთ ასოებსა და დაბოლოვებთან ასი ან ესი ზედა, მაგალ: სახელ. მამია, ნათ. მამიასი; პეტრე, ნათეს. პეტროსი და არა მამიასა, პეტრისა; აგრეთვე იცვლიან დაბოლოვებას შემდგომი სახელები: ძია, ბიძია, ნათეს. ძიასი, ბიძიასი; ხარისთვალა, ბაბუა, ნათეს. ხარის თვალასი, ბაბუასი; სახელი არსება მრავლ. ითქმის არსებანი ან არსებები და არცა არსებები.

ბული უჭ, უა, ჯ ზედა შესცვლიან ამ დაბოლოვებათა: პირველი ვე, მეორე ვა და მესამე ვი ზედა. მაგალ. თთუჭ, ითქმის და იწერები თთვე; ნათეს. თთვსა (თთვისა) მიცემ. თთუჭსა (თთვესა); მოქმ. თთვთა (თთვითა); განვ. თთუჭდ (თთვედ); და სხვანი; აგრეთვე სიტყვა (სიტყვა), ნათეს. სიტყვსა, (სიტყვისა); მიც. სიტყვასა (სიტყვასა); მოქმ. სიტყვთა (სიტყვითა); სახელ. მოგჯ. (უნდა გამოითქვას და ღიწეროს მოგვი), ნათეს. მოგჯსა (მოგვისა); მიცემ. მოგჯუსა (მოგვსა), მოქმ. მოგვთა (მოგვითა) და სხვანი.

შენიშნუა 2. არსებითი სახელი, დაბოლოვებული

2. მაგალითი განკლებადისა სიტყვათა დაბოლოვებულთა ი ზედ.

მხოლოდ.		მრავლობითი.		მხოლოდ.		მრავლობითი.	
სახელ.	კაცი,	კაცნი,	კაცები;	ცაძარი,	ცაძარნი,	ცაძრები.	
მოთხრ.	კაცმან,	—	კაცებმან;	ცაძარმან,	—	ცაძრებმან.	
ნათეს.	კაცისა,	კაცთა,	კაციბისა;	ცაძარისა,	ცაძართა,	ცაძრებისა.	
მიცემ.	კაცსა,	კაცთა.	კაცებსა;	ცაძარსა,	ცაძართა,	ცაძრებსა.	
წოდებ.	კაცო,	კაცო,	კაცებო;	ცაძარო.	ცაძარო,	ცაძრებო.	
მოქმ.	კაცითა,	—	კაცებითა;	ცაძრითა,	—	ცაძრებითა.	
განვ.	კაცად,	—	კაცებად;	ცაძრად,	—	ცაძრებად.	
სადაბ.	კაცისას,	კაცთასა,	კაცებისას;	ცაძრისას,	ცაძართასა,	ცაძრებისას.	

შენიშნუა 1. სახელი, დაბოლოვებული მარცხულზე ზედ: ალი, ანი, არი, ასი, ელი, ენი, ოლი, ოსანი ბრუნვებში: ნათესაობითისა, მოქმედებითისა, განვითარებითისა და სადაობითისა. აგრეთვე მრავლობით რიცხვში დაბოლოვებულთა ები ზედა, ჰკარგვენ ნაბოლოვარის წინამარცვალში ასოსა ა, როგორცა ჰსჩანს მაგალითისაგან ცაძარი, ნათ. ცაძრისა და არა ცაძარისა; ნათელი, ნათლისა და არა ნათელისა, და სხვანი.

სადაბ. სარდლანთსა, ბარათიანთსა. აგრეთვე ჰბრუნვენ: ჩვენებიანი, თქვენებიანი და რთულნი იოსებ მდივანი, ზაქარია ღეკან-ხნიანი. სარდალ სალთ-ხუციანი, გედლონიანი. სახელითა საღუთო წერილის წიგნთა, დაბოლოვებულთა ნი ზედა აქვთ მხოლოდ. და მრავლობითნი რიცხვნი: მაგალ. დავითნი, მარხვანი. თთვენი, ნათ. დავითნისა, მიცემ. დავითსა; მოქმ. დავითითა; განვ. დავითნად; მრავლ. დავითნნი, ნათ. და მიცემ. დავითთა; აგრეთვე დავითნები, დავითებისა და სხ.

შენიშნუა 2. გვაროვნობითი სახელი, დაბოლოვებულნი ნნი ზედა, მაგალ. სარდლიანნი, ბარათიანნი ჰკანკლებდნენ მხოლოდ მრავლობითს რიცხვშია, ნათეს. სარდლიანთი, ბარათიანთი; მიცემ. სარდლიანთა, ბარათიანთა; წოდებ. სარდლიანო, ბარათიანო;

შენიშნუა 3. სახელი, დაბოლოვებული ჯ ჰკანკლებდნენ, ვითარცა სახელინი ვი ზედა ნახვ პირველის კანკლებდნის მაგალითის შემდგომ შენიშნუა 2.

3. მაგალითი კანკლებადისა სიტყუათა, დაბოლოვებულთა ო და უ ზედა.

მხოლოდობითი,		მრავლობითი;		მხოლოდ.		მრავლობითი.	
წოდებ.	კალო,	კალონი,	კალოები;	კუ,	კუნი,	კუები.	
მოთხრ.	კალომან,	—	კალოებმან;	კუმან,	—	კუებმან.	
ნათეს.	კალოსი, — ლოსი	კალოთა,	კალოებისა;	კუსი, კუისა,	კუთა,	კუებისა.	
მიცემ.	კალოსა,	კალოთა.	კალოებსა.	კუსა,	კუთა,	კუებსა.	
წოდ.	კალოო, — ოვ,	კალონო,	კალოებო;	კუო, — უვ;	კუნო,	კუებო.	
მოქმედ.	კალოთი,	—	კალოებითა;	კუთი. — ითა;	—	კუებითა.	
განვით.	კალოდ,	—	კალოებად;	კუდ,	—	კუებად.	
სადაბ.	კალოსას,	კალოთასა,	კალოებისას;	კუსას.	კუთასა.	კუებისას.	

შენიშნუა 1. სიტყვა ღვიწი, ნათეს. ღვიწისა და ღვიწისი; მოქმ. ღვიწითა; სბო, სბორები და ოები.

მისა; მოთხ. მარიამან (მდაბ. მარიამან); მიც. მარიამსა; წოდებ. მარიაში! მარიაშავ, მოქმ. მარიაშითა; განვ. მარიაშად; სად. მარიაშისას; მრავლობითს რიცხვში არა იხმარება.

4. კანკლებობა საკუთართა სახელთა, დაბოლოვებულთა უნმო ასო ზედა. სახელ. მარიაში; ნათ. მარიაში

შემდგომთა არსებითთა სახელთა აქვთ ორგვარი კანკლებობა.

1. თვალი საგრძობელი ხედვისა; ნათ. თულისა, მიცემ. თულსა, მრავლ. სახელობითნი თვალნი, თვალნი.

თვალი, პატოსანი ქვა, ან ურმის გოგორაჭი, ნათეს. თულისა, მრავ. თულები, ურმის თვალი, ურმის-თულისა, ურმის თულები; აგრეთვე: მარიალის თვალი,

მზის-თვალი, ფანჯრის-თვალი; გარნა ხარის-თვალი, ჩიცის-თვალი; ხარისთვალასი, ჩიცისთვალასი.

კუალი, ფეხთ ნავალი, ნატყრფალი; ნათ, კუალისა, მრ. კუალეზი კუალი. ხნული: კულისა, კულეზი.

მოწამე, ე. ი. წვალეზული, ნათ. მოწამისა, მრ. მოწამეზი ან მოწამენი.

მოწამე, ე. ი. თვალით მხილველი, ნათ. მოწამისა, მოწამეზი.

მხარი, მკლავის თავი კისრადმდე, ნათ. მხარისა. მრ. მხრეზი.

მხარე, კერძო ადგილისა, ნათ. მხარისა, მრ. მხარეზი.

სახელი, წოდება, ნათ. სახელისა, მრ. სახელეზი.

სახელი, კაბისა ხელ-მკლავის ჩასაცმელი, ნათ. სახელისა, მრ. სახლეზი.

სახლი, სადგომი, ნათ. სახლისა, მრ. სახლეზი.

წელი, სიბა, სასარტყლე ადგილი ცანჯედ, ნ. წელისა. მრავლ. წელნი.

წელი, ცხოველთ შიგანური, ნათ. წელისა. მრავლ. წელეზი.

წელი, ე. ი. წელიწადი; ნათ. წლისა, მრავლ. წლები; ან წელიწადი, წელიწადისა, წელიწადეზი.

ხუცესი, რომელთამე ბრუნვათ შინა ისპოზს უკანასკნელს მარცვალსა, ნათ. ხუცისა, მოქმ. ხუცითა, მრავლ. ხუცეზი; გარნა სხვათა შორის არა ისპოზს,

მიცემ. ხუცესსა, მოთხრ. ხუცესმან, მრავლ. ხუცესნი. მსგავსად ამის იბრუნვიან რთულნიცა ამისნი: ბაზიერთ-

ხუცესი, მოღარეთ-ხუცესი, სახლთ-ხუცესი.

ღმერთი, ნათ. ღმერთისა; მოქმ. ღმერთთა; გვ. ღმერთად, მიც. ღმერთსა, წოდ. ღმერთთა; მრავლ. ღმერთნი, ნათ. და მიცემ. ღმერთთა და სხ.

2. ზედქსრული სახელი.

§ 14. ზედქსრული სახელი დანიშნავს უფლის; სიტყვის თვისებასა, ვითარებასა, ვინაობასა, კუთხვილებასა, მიხეშებასა, დროებასა, მსგავსებასა, უგუთქმასა, მოქმედებასა და რიცხვსა.

I. თვისებითნი ან ვითარებითნი ზედქსრული სახელნი, მაგალ. თეთრი კბილი, შავი გული; ავი მუშა კვირახაღზედ გახალისდება; მხსავანი კატა თავს ვერ დაიჭერს; კაი ღვინის ხაძირადი, კაი კაცის ნაცოლარი. აქ სიტყვანი: შავი, თეთრი დანიშნვენ ვითარებასა; გარნა სიტყვები ავი, მხსავანი, კაი დანიშნვენ თვისებასა.

ზედქსრულნი სახელნი თავისებობისი ან ვითარებითნი დანიშნვენ საზოგადოდ თვისებასა ან ვითარებასა, მაგალ: დიდი, მშვენიერი; ან შედარებით: უდიდესი, უმშვენიერესი; ან უაღრურობით: უუდიდესი, უუმშვენიერესი და ამის მიზეზით აქვსთ სამი ხარისხი: მარტივი, შედარებითი და აღმატებითი.

შენიშნუა 1. შედარებითი ხარისხი ჰსწარმოებს მარტივის ხარისხისაგან დამატებით თავს უ და ბოლოს ესი. მაგალ. ძლიერი, უძლიერესი; მაღალი, უმაღლესი, და სხ. საზოგადო ლაპარაკში შედარებითი ხარისხი შეიქმნება ლექსთაგან: უფრო, ცოცა; მაგალ. უფრო დიდი, ცოცა პატარა; უაღრესობითი ხარისხი შესდგებას შედარებითის ხარისხისაგან თავს დამატებით უ, მაგალ. უძლიერესი, უუძლიერესი; უმაღლესი, უუმაღლესი, და სხვანი. უაღრესობითი ხარისხი აგრეთვე შესდგების მარტივის ხარისხისაგან თავს დამატებით სიტყვათ: ფრიად, ძალიან, ძლიერ, მეტად, ყოვლად; მაგალ. ძალიან დიდი, ფრიად მაღალი; ყოვლად უსამღვდელოესო; მარტივი ხარისხი განმეორებული აგრეთვე დანიშნავს აღმატებულს ხარისხსა, მაგალ. დიდ-დიდი; მაღალ-მაღალი; მეტის-მეტე; და სხ. აქ ჯერ არს შენიშნვად, რომელ ზედქსრულნი სახელნი და-

ბოლოვებულნი ლი ზედ, მოისპობენ ამ დაბოლოვებასა შედარებითის ხარისხში; მაგალ. კეთილი, უკეთესი და არა უკეთილესი; ცკბილი, უცკბესი; თბილი, უთბესი და სხ. შემდგომთა ზედქსრულთა სახელთა შედარებითის ხარისხში არა აქვთ დაბოლოვება ესი: უძრიაზნი, უმალი; გარნა უარი, უარესი; უკეთი, უკეთესი იხმარებთან ორითა დაბოლოვებითა. შემდგომნი ზედქსრულნი სახელნი იხმარებთან მსოლოდ აღმატებულს ხარისხში: უაღრესი, უძირაყესი, უხუცესი. ზედქსრულნი სახელნი ავი, ზესთა, მძარე, აღმატებულს ხარისხში ითქვიან: უარესი, უზესთესი, უაღრესი.

შენიშნუა 2. კადილებსა და შემცირებისათვის იხმარებან სიტყვანი უფრო, ცოცა, ან თავს დუბის მარტივის ხარისხს მარცვალი მო; მაგალ: უფრო დიდი, ან მოდილო; ცოცა პატარა ან მომცრო.

ზედქსრულნი სახელნი, დამნიშვნელნი ვინაობისა ან სადაურობისა, მაგალ. დავითიანი, ბატრატევისი; ან ტყვიელი, მცხეთელი, ქართული, იმერული, მხედრული, კახური, მაქეული, დედეული; მცხეთური, ციური, ამიერი, იმიერი; საერო, სამეფო; ტირკელი, რუსთაველი.

ზედქსრულნი სახელნი კუთხვილებისა, მაგალ. სამამო, სამოურავო, სადეკანოზო, საკუთარი, საშესო, საიშისო, საიქაო, საქორწილო, საღუთო.

ზედქსრულნი სახელნი მიხეშებითნი, მაგალ. ბუნებითი, წყლიანი, მთიანი, მთებანი, წყლებანი, ხარტიელი, კუთხელი, დღიური, ცხენოსანი.

ზედშესრულები სახელნი დაწინაშეგებნი დროისა, მაგალ. გუშინდელი; წინანდელი, მარ-
შინდელი, დღევანდელი, წლეგანდელი, მაშინდელი და სხ.

ზედშესრულები სახელნი მსგავსებისა, მაგალ. ლომებრი, დავითისთანა, ჩემებრივი, მის-
თანა და სხ.

ზედშესრულები უკუთქმითნი, მაგალ. უმართებულა, უთაური, უმარჯვეო, უდროვო,
მოუმართავი და სხ.

ზედშესრულები სახელნი მოქმედებითნი ჰსწარმოებენ წმინათსა: საწერი, ნაწერი, წერადი,
ნაქმარი, საქნელი, ქმნადი, მნთებარე, მოხარული, მძინარე, მწალარე, მძვინარე.

რიცხვითნი სახელნი აჩვენებენ რიცხვსა ან რაოდენობასა და განიყოფებიან: ა, რაოდენო-
ბითად: ერთი, ორი, სამი, ოთხი, ხუთი, ექვსი, შვიდი, რვა, ცხრა, ათი, თერთმეტი, ოცი,
ოცდა ათი, ორმოცი, ორმოც და ათი, სამოცი, სამოც და ათი, ოთხმოცი, ოთხმოც და ათი, ასი,
ათასი, ათი ათასი, ასი ათასი, უშუალო (ერთი მილიონი); უშუალო უშუალო (ათი მილიონი);
ან ერთი უშუალო; უშუალო უშუალო ან ათჯერ უშუალო და სხ. ბ. წესებითად: პირველი, მეორე, მესამე,
მეოთხე, მეხუთე, მეექვსე, მეშვიდე, მეცხრე, მეოცნადათამირველი, მესამოცე; მეოთხმოცე.
მეასე, მეათასე, მეათათასე, მესამათასე და სხვანი; გ. განწვავლებითად: მეოთხედი, მეხუთედი,
მეათედი, მეასედი, მეათასედი და სხ. დაშემკრებლობითად: ერთეული ან ორინი, ათინი;
ასინი; წყვილი, ყვარი, უღელი; ან ორორი, ასისი, სამასსამასი; ან ორნივე, ათნივე, ასივე.

§ 15. ზედშესრულები სახელნი დაბრუნდებიან ვითარცა აწესებითნი სახელნი, როგორცა
ჰსწანს შემდგომის მაგალითებისაგან.

ბრუნვა ზედ შესრულთა სახელთა; მაგალითნი ა და ე. პატარა, მცირე.

სახელ.	პატარა,	— რანი,	— რეები,	მცირე,	მცირენი,	მცირეები.
მოთხ.	პატარამან,	—	— რეებმან,	მცირემან,	—	მცირეებმან.
ნათეს.	პატარისა,	— რათა,	— რეებისა,	მცირისა,	მცირეთა,	მცირეებისა.
მიც.	პატარასა,	— რათა,	— რეებსა,	მცირესა,	მცირეთა,	მცირეებსა.
წოდ.	პატარაო, — რაე,	— რანო,	— რეებო,	მცირეო, — რეე,	მცირეო,	მცირეებო.
მოქმ.	პატარითა,	—	— რეებითა,	მცირითა,	—	მცირეებითა.
განვით.	პატარად,	—	პატარეებად,	მცირედ,	—	მცირეებად.
სად.	პატარისას,	პატარათსა,	პატარეებისას,	მცირისას,	მცირეთსა,	მცირეებისას.

მ ა ლ ა ლ ი,

ც რ უ.

	მხოლო.	მრავლობითი.	მხოლოზბ.	მრავლობითი.
სახელ.	მალლი,	მალლინი, — ლე ბი,	ცრუ,	ცრუნი, —
მოთხ.	მალლიმან,	— ლე ბმან,	ცრუმან,	—
ნათეს.	მალლისა,	— ლე ბისა,	ცრუსი, — უისა,	ცრუთა, —
მიცემ.	მალლისა,	— ლე ბსა,	ცრუსა,	ცრუთა, —
წოდ.	მალლიო,	— ლე ბო,	ცრუო, — უე,	ცრუნი, —
მოქმ.	მალლითა,	— ლე ბითა,	ცრუითა,	—
განვით.	მალლიად,	— ლე ბად,	ცრუად,	—
სად.	მალლისას,	— ლე ბისას,	ცრუისას,	ცრუთასა, —

3. ნაცვალსახელი.

§ 16. ნაცვალსახელი იხმარების ნაცვალად უფლის სიტყვისა ან დაიდების მასთანა; მე
რომ ვჭებდავ ნიშნასა, ხარს დაგივლავ ნიშნასა; აქ მე ჰსწის უფლის სახელის ადგილს; შენ ნუ
დააგდებ ძველსა გზასა, ნურცა ძველსა მეგობარსა; აქ შენ ჰსწის აგრეთვე სახელის მაცემად;
უფალი სახელი რომ იყდაც ნაცვალსახელთანა ასე უნდა ითქვას, შენ გოგიაფ, ნუ დააგდებ ძველსა
გზასა და სხვანი.

§ 17. ნაცვალსახელი განიყოფებიან.
ა. პირდაპირად, რომელიცა დაწინაშეწესს სამთა პირთა, პირველსა მე, ჩვენს; მეორესა, შენ
მდაბ, შე, თქვენ; მესამესა. ის, იგი, მან, იმან; ისინი, იგინი, იმათ. მაგალ. პირველ პირი: მე

მარცხა ვჭსჭამო დოსთინაო, ქურდობა ვჭქსა ხბოსთინაო; ჩვენ რა გვრჯვისთ; მეორე პირი: შენი თუ არა ისარჯებოდეს რა ღზინს ნუ რა ფერი გირჩევინან; თქვენა ჭკარით შინაურსა, თორემ გარეული სად წაგივათ; იმას ჰხალური ეწვინება და არ ეტკინება; ისინი თხას თხის ფეხით ჭკიდებენ, ცხვარს ცხვრის ფეხით.

შენიშნუა. ნაცვალსახელი პირველის პირისა მე, ჩვერ; მეორეს პირისა მრავლობითის რიცხვისა: თქვენ და მესამე პირისა: ის, იგი, იმან იპოვეზიან ინლოვეროპიულს ენებშია და მეორე პირი მხალობითის რიცხვისა შენ, თურანის ენებში. ბერძნულს ენაში იპოვეზა სუ ან თუ, შენ. აქა ჯერ არს შესანიშნველად, რომელ ნაცვალსახელი ჩემი იპოვეზის გილანის ენაში და შექსლავის ორის სიტყვისაგან: თანდებულისაგან ჩე და ნაცვალსახელისაგან მე და ერთად ჩე—მე, ქართულად ჩემი, ამ ჩემისაგან გადუკეთებიათ

მრავლ. ჩვენ, რადგანაც ასო ვსხვათაცა სიტყვებში არის ნიშანი მრავლობითისა რიცხვისა; გვრწამსთ, გვასწავებთ და სხ. ნაცვალსახელი მეორის პირისა მრავლ. რიცხვისა თქვენ იპოვეზის სანსკრიტულს ენაშია, რომელშიაც იწერება და გამოითქმის: თვამ. ამით გარდა არიან სხვანიცა ნაცვალსახელი, რომელნიც ცალკე არ იხმარებიან; არამედ შეერთებითად ზმნათა თანა: ვჭ, ვა, ვი, ვუ, ვე; მ, მა, მი; მაგალ. ვჭსწერ, ვირწმენ; მრწამს, გრწამს; ამით. განმარტება ნახე ზმნებში.

ბ. ჩვენებითნი: ეს, ესე; ებ, ებე; ის, ისი, იმან, ამ, ამან; მაგან (შემოკლებით მაგ); და რთულნი: ამისთანა, მაგისთანა, იმისთანა; ასრეთი, ესრეთი, ებრეთი; მაგალ. ეს ფორნი კარგია, მაგრამ ერთს ადგილს არჩობს.

გ. მიჩემებითნი ან მოგებითნი. ჩემი, ჩვენი; შენი, თქვენი; მისი, იმისი, მათი; იმათი; თვისი; აგრეთვე: ამისი, მაგისი.

დ. კითხვითნი: ვინ, რა, რომელი, ვისი.

ი. განსაზღვრებითნი: თვით, თვითო, თვითონ, თვითონ ის, თვითონ იგი.

ჟ. განუსაზღვრებითნი: ვინმე, რომელიმე, ვიეთნიმე, სოგო.

ს. კულაგმობებითნი: თავი, თავი თვისი, თავის თავი, თავისი, თავი ჩემი. მაგალ. ვჭხუთავსა ჩემსა სარკეში; რასაც კაცი თავის თავს უსამს, იმას ვერა მტერი ვერ უსამს; თავსა მინდორს გაგვარებ. ვეფხ. 227.

§ 18. ნაცვალსახელი: მე, ჩვენ; შენ, თქვენ, ის, ისინი, იგი, იგინი, ებ, ებქი; ესე, ესენი; თვით, თითონ არ ბრუნვას, დანარჩენთა აწიან შემდგომნი კანკელდობანი: მას, ვინ, რა; ჩემი, რომელი, ამისთანა; ვინმე; ვიეთნი.

	მხოლ.	მრავლ.	მხოლ.	მრავლ.	მხოლ.	მრავლობითი.
სახელ.	მან,	—	ვინ,	ვინ	რა,	რანი, რაუბი.
მოთხრ.	მან,	—	ვინ,	ვინ	რამან,	— რაუბმან.
ნათეს.	მის,	მთ,	ვის,	ვის	რისა,	რათა, რაუბისა.
მიცემ.	მას, მღაბ. მაზე.	მთ,	ვისა,	ვისა	რასა,	რათა, რაუბსა.
წოდებ.	მან,	—	ვინ,	ვინ	რა, რაო,	—
მოქმ.	მით,	—	ვისით,	ვისით	რით,	— რაუბითა.
განვით.	მად,	—	—	—	რად,	— რაუბად.
საღაობ.	მისას,	მათსა,	ვისას,	ვისას	რისას,	რათსა, რაუბისას.

მსგავსად პირველის მაგალითისა იბრუნვიან: მან, იმან, მაგან, ნათ. მაგისა, მიც. მაგასა, მოქმ. მაგით; განვ. მაგად; საღაობ. მაგისას; მრავლ. სახელ. არ აქვს; ნათეს. და მიცემ, მაგათ. მაგ, დაბრუნდების ვი-

თარცა მაგან, მრავლ. მაგეები, ნათ. მაგეებისა, მიც. მაგეებსა; მოქმ. მაგეებითა; განვ. მაგეებად; საღაობ. მაგეებისას, ამა და ამ, ნათ. ამისა და ამის; მიც. ამას და ამას; მოქ. ამითა და ამით; გან. ამად და ამად.

	მხოლ.	მრავლობითი.	მხოლ.	მრავლობითი.
სახელ.	ჩემი,	ჩემნი, ჩემები,	რომელი,	რომელნი, რომელეუბი.
მოთხრ.	ჩემმან,	— ჩემებმან,	რომელმან,	— რომელეუბმან.
ნათეს.	ჩემისა,	ჩემთა, ჩემებისა,	რომლისა,	რომელთა, რომელეუბისა.
მიცემ.	ჩემსა,	ჩემებსა,	რომელსა,	რომელთა, რომელეუბსა.
წოდებ.	ჩემო,	ჩემნო, ჩემები,	—	რომელნო,
მოქმ.	ჩემითა,	— ჩემებითა,	რომლითა,	— რომელეუბითა.
განვით.	ჩემად,	— ჩემებად,	რომლად,	— რომელეუბად.
საღაობ.	ჩემისას,	ჩემთასა, ჩემებისას,	რომლისას,	რომელთასა, რომელეუბისას.

მსგავსად პირველის მაგალითისა ჰბრუნვენ: ჩვენი, შენი, თქვენი, ამისი, იმისი, მაგისი, თვისი.

	მსოლ.	მრავლობითი.		მსოლ.	მრავლებითი.	
სახელ.	ამისთანა,	ამისთანანი,	ამისთანაებო,	ვინმე	ვინმენი,	ვინმეებო.
მოთხრ.	ამისთანამან,	—	ამისთანაებმან,	—	—	ვინმეებმან.
ნათეს.	ამისთანასი,	ამისთანათა,	ამისთანაებისა,	ვისმე	ვისმეთა,	ვისმეებისა.
მაცემ.	ამისთანასა,	ამისთანათა,	ამისთანაებსა,	ვისამე,	ვისმეთა,	ვისმეებსა.
წოდებ.	—	—	—	—	ვინმენო,	—
მოქმ.	ამისთანითა,	—	ამისთანაებითა,	ვისითმე, ვისით,	—	ვინმეებითა.
განვით.	ამისთანად,	—	ამისთანაებად,	—	—	ვინმეებად.
სადაობ.	ამისთანისას,	—	ამისთანაებისას,	ვისასმე,	—	ვინმეებისას.

პირველის მავალითის მეზრ ბრუნვენ ჩემისთანა, ნისთანა: მეორის მავალითისამებრ: რომელიმე, მრავ. რომელნიმე ან რომელნიმენი, რომელუბო.

მსოლოზ.	მრავლ.	მსოლოზ.	მრავლ.
სახელ.	ვიეთნი,	სახელ.	თითო, თვითო,
ნათეს.	ვიეთთა,	ნათეს.	თითოსი,
მაცემ.	ვიეთთა,	მოქმ.	თითოსს,
წოდ.	ვიეთთო,	მოთხრ.	თითომან,
სადაბ.	ვიეთთასა,	მოქმ.	თითოთი,
		განვით.	თითოდ,
		სადაობ.	თითოსას,

სხვანი ბრუნვანი არა აქვს.

ნაცვალსახელსა: რალა აქვს რომელინიმე ბრუნ- | რალაუბი, მიც. რალაებსა; განვ. რალაებად; სად. რა-
ვანი; მიც. რალასა, განვით. რალად; მრავლ. სახელ. | ლაუბისას.

4. სმნისათვის.

§ 19. ზმნა არს ნაწილი სიტყვისა, რომელიც დანიშნავს უფლის სიტყვის მოქმედებას ან მდგომარეობას ჭაზრში; მაგალ. გველს სვრელთი გამოიყვანს ეს ტკიბილად შოუბარი; ამქარი ამქარს იცნობს; ამხანაგი ნუ გძულს, საშოფარი ნუ გძურს; თავდაბი ხელით ჭკიდა; ვეჩიდა ბოდი ბოლოცა, დამხუდა სოფლისა ბოლოსა; აქა ზმნანი. გამოიყვანს, იცნობს, გძულს, გძურს დანიშნავს მოქმედებას და ზმნანი: ჭკიდა, დამხუდა მდგომარეობას.

§ 20. ზმნანი მნიშვნელობისამებრ განიყოფიან:
ა. მოქმედებითად, რომელიცა დანიშნავს მოქმედებას გადასვლით სხვას საგანსად ან სიტყვასად, მაგალ. გიყი მიუშვი ნებსა, თვით შექსწრება მცნებსა. ამ წინადადებაში გიყი არის უფალი სიტყვა, მიუშვი მოქმედება, რომელიც გადავა სიტყვასად ნებსა; გვარანაი ცხესი მათრასს არ იკრავს; აქ ცხესი არის უფალი სიტყვა, იკრავს მოქმედება, რომელიც გადავა სიტყვასად მათრასსა.

ბ. უმქმედებითი, რომელიც დანიშნავს მოქმედებას ან მდგომარეობას გადასვლად სხვას საგანსად ან სიტყვასად, მაგალ. ბუზი ბეჭი ჭბზუვის, ფუთკართან ვეგლას ჭსტუვის. აქ ბუზი არის უფალი სიტყვა, რომლისადაც მოქმედება ჭბზუვის არ გადავა სხვას სიტყვასად. გიყი ქარწილში შევიდა, ჭსთქვა, ხეკის სახლს აქა ჭსჯობიაო. გიყი არის უფალი სიტყვა, რომლისადაც მოქმედება შევიდა არ გადავა სხვას სიტყვასად.

§ 21. თვითთვლილი მოქმედებითის ან უმქმედებითის ზმნისაგან ჭსწარმოებენ:

- სხმით გარდასვლითნი, რომელიც დანიშნავს მოქმედებას სხვის პირის საშუალობითა. მაგალ. ვაწერინებ, ვაშენებინებ, ვაოლეინებ, დავარჩევინებ, ან ვაბზუვებინებ, ვაუვირებინებ; ან ვაბზუვებ, ვალაპარავებ, ვაუვირებ, ვაბლაპარავებ.
- მჩრობლ-სხმით გარდასვლითნი დანიშნავს მოქმედებას, წარმოებულსა საშუალობითა მეორის პირისა მესამეს პირისაგან. მაგალ. ვაწერინებინებ, ვაშენებინებ, დავარჩევინებინებ, ვაბზუვებინებინებ.
- ვნებითნი ზმნანი, რომელნიცა მოქმედნი პირნი არ მოქმედებენ, არამედ მოქმედებას მიიღებენ სხვათა მოქმედებათა პირთაგან. მაგალ. ვჭსწერ, ვაშენებ ითქმის საზოგადოდ, ვარხა ვნებითად: ვიწერებო, ვიწერვი, ვიშენებო; ანაზები: ზღვა კოვზით არ დაილევა, ქადა ორის სელით იჭმება, თივაში ცეცხლი არ დაიმალებო. აგრეთვე ვნებითნი არიან: დავარჩობილვარ, ვჭლივარ, ვჭქვავარ, ვჭსწერივარ.
- ვნებით დანუქმებითნი, რომელთაცა მოქმედება დანიშნავს დანუქმებას, მაგალ. ვჭპნებო, შევაწერებო, ვჭპართლებო, გამოვჭსწრებო, ვჭსწრებო, ვჭსტულებო, ვჭსწლებო.

ე. თვით ვნებითნი ზმნანი დანიშნვენი მოქმედებას, რომელიც მოიქცევის თვით მოქმედებას პირზედა: მაგალ. საზოგადოდ: ვჰსწერ, თვითვნებითად ვეწერებ; ვაშენებ, ვეშენებ; ვამზადებ, ვემზადებ; ანდა: ერთს აღიკოს თუ ვირი ცალაზნი ჩავფლა, მეორედ თუნდა მოჰკლა თუ აღარ ცაივლის. თვითვნებითა ზმნათა თავს უჩისთ ნაცვალ-სახელი ვე და ზოლო ი, ვი ან ები. თვით-ვნებითნი ზმნანი შესდგებანი აგრეთვე ზმნათაგან. მოქმედებითა ან უმეშვეობითა თავს დამაკებითა ნაცვალსახელითა: თავი, თავითვისი, მაგალ. თავს ვანაცვალებ, თავს დაჯანსჯებ; თავს ვიმართლებ, თავს გამოვიღებ, თავს გადავივლებ, თავის თავს ვეუბნები და სხვანი.

შენიშნუა 1. თვით ვნებითთა ზმნათა, წყებულთა ნაცვალსახელითა ვე აგრეთვე აქვით მნიშველობა ერთ-მანერთან მოქმედებისა, მაგალ. ვებრძოლები, ველაპარაკებ, ვეთამაშები, ვეუბნები, ვესერი, ვეკრტიმლები და სხვანი.

შენიშნუა 2. ვნებითნი და თვითვნებითნი ზმნანი მრავალგვარ იხმარებიან, ვითარცა მოქმედებითნი ზმნანი, მაგალ. ვიწერები წიგნსა; მოვიწერე წიგნი; იცემება წიხლსა; ვეკრტიმლები მეგობარსა, ვეთამაშები ყმაწვილსა და სხვანი.

ვ. ზმნანი მიჩემებითნი, როდესაც მოქმედებს თვით მოქმედი პირი, მაგალ. ვჰსწერ, ვაშენებ, ვჰყვებ, ვჰსტორი, ვჰსძივ, ვჰსწან და სხვანი, ესე ითქმის საზოგადოდ; გარნა მიჩემებთად, ა, როდესაც მოქმედი პირი მოქმედებს თავის სასარგებლოდ: მაგალ. ვიწერ, ვიშენებ, ვიყვებ, ვიტორი, ვიღვ, ვიან; ბ, როდესაც მოქმედი პირი მოქმედებს სხვის სასარგებლოდ; მაგალ. ვუწერ, ვუშენებ, ვუყვებ; ვუტორი, ვუღვ, ვუჩან; გ, როდესაც მოქმედება ჰსწარმოებს ორთა მოქმედთა პირთა შორის და მოქმედება მიჩემება პირველს პირზედ მეორისა ან მესამის პირთაგან; მაგალ. მწერ, მწერს; ან მაწერ, მაწერს; მიწერ, მიწერს; მაშენებ, მაშენებს; მიშენებ, მიშენებს; მყვებ, მყვებს; მიყვებ, მიყვებს; მტორი, მტორის; მიტორი, მიტორის; მძივ, მძივს; მამძივ, მამძივს; მამძივ, მამძივს; მან, მანს; მიჩნ, მიჩნს; დ, რაჟამს მოქმედება ჰსწარმოებს ორთა

მოქმედთა პირთა შორის და მოქმედება მეორეს პირზედ მიეწერების პირველსა და მესამეს; მაგალ. გწერ, გწერს; გაწერ, გაწერს; გიწერ, გიწერს; გაშენებ, გაშენებს; გიშენებ, გიშენებს; გეყვებ, გეყვებს; გიყვებ, გიყვებს; გტორი, გტორის; გიტორი, გიტორის; გძივ, გძივს; გაძივ, გაძივს; გმძივ, გმძივს; გჩან, გჩანს; გიჩან, გიჩანს ან გიჩნ, გიჩნს და სხვანი, არიან აგრეთვე სხვანი მიჩემებითნი ზმნანი წარმოებულნი მესამე პირთაგან დროთა აწმყოისა ან ქმნილის სრულითა, დაწყებულნი ნაცვალსახელითა მ, მა, მი, მაგალ. ჰრწამს, მიჩემებ. მრწამს, გრწამს, ჰრწამს; ასსოვს, მიჩემებ. მასსოვს, გასსოვს, ასსოვს; აქვს, მიჩემებ. მაქვს, გაქვს, აქვს; ჰსჯერა, მიჩემებ. მსჯერა, გსჯერა, ჰსჯერა; უხარიათ მიჩემებ. მიხარიათ, გიხარიათ, უხარიათ და სხვანი.

გარდა ამისა ზმნანი სხმით გარდასვლითნი, ვნებითნი, ვნებით დაწყებითნი და თვით ვნებითნი იხმარებიან მიჩემებითადცა, მაგალ.

ა. სხმით გარდასვლითნი: ვიწერინებ, ვიშენებინებ; ვუწერინებ, ვუშენებინებ; მაწერინებ, მაშენებინებ. მიწერინებ, მიშენებინებ, ვიყვირებ, ვუყვირი, მაყვირებ, მიყვირი; ვიბზუვებ, ვუბზუვი; მბზუვი, მიბზუვი; ვიბრძოლებ, ვუბრძოლებ, მბრძოლებ, მიბრძოლებ.

ბ. ვნებითნი: ვიწერინები, ვიშენებინები, ვიფხანები, ვიკინები; ან ვუწერივარ, ვუშენებვიარ, ვულივარ, ვუკვივარ, ვუბევიარ. ან მიწერივარ, გიწერივარ; მიშენებვივარ, გიშენებვივარ; მილივარ, გილივარ; მიკვივარ, გიკვივარ; მრწამვივარ, გრწამვივარ; მგვანებვივარ. გგვანებვივარ.

გ. ვნებით დაწყებითნი: შევაწერლები, აღვეუშენლები, ავეტორლები, ავეჩნლები, ან შემაწერლები, აღმიშენლები, ამიტორლები, ამიჩნლები, გამისქლები, ამომიწყლები.

დ. თვით ვნებითნი საზოგადოდ ითქმის: ვეწერები, ვეშენები და სხ. მიჩემებითად. მეწერები, მეშენები, მეუბნები, მელაპარაკები, ან მეტორება, მეღება; მეუბნება, მეშენება.

§ 22. თვითთაყუასა სმნასა აქვს ძირი, დრამატიკულად სსხელ-ზმნა, რომელზედც დაბუძნდება სიმოხვრა; სასელ-ზმნანი არიან:

1. მარტივისი, მაგალ. წერა, ვითხვებ, თქმა, ბრძოლა.
2. წარმოებულნი, მაგალ. ზომითქმის მარტვად, წარმოებული ამისაგან ზომავა; ღესა, ღესავა; შქსა, შქსება; გლოფა, გლოფობა; ჰოფნა, ჰოფლობა; შვენა, შვენება; შოფნა, შოფლობა; ვიღვა, ვიღვლობა; ბადვა, ბადება; დენა, დინება; ბირვა, ბირება; ვღენა, ვღინება და სხვანი.
3. რთულნი, მაგალ: ეკლის-სმა, ეკლის-დადება, სეკლის-დადება და სხვანი.
4. თასლებულითურთ: მაგალ. აღშენება, ამოშენება, გაშენება, დაშენება, მოშენება; გაზომვა, მოზომვა; გაღესა, მოღესა და სხვანი.

შენიშნუა. სასელ-ზმნანი შესცვლიან დაბოლოვებათა, ვითარცა არსებითნი სახელინი, მაგალ. სასელობითი, ბრძოლა, ნათესაობითი, ბრძოლისა, მიცემ. ბრძოლისა, მოქმედ. ბრძოლითა; განვით. ბრძოლად და სხვანი.

შენიშნუა. რომელიმე სასელ-ზმნანი არ იხმარე-

ბიან არც ლაპარაკში და არც წერილში, მაგალ. რწმა, აწმდგომი ვჰრწამ, ჰრწამს; ვვა, ვიჰყვი, ვჰყვებ; ჰქუ, ვეჰქუ; ლამა, ვლამი; ქუმა, ვიქუმა; ყუნა, ვყუნები, ვჰყუნებ; ჟერა, ვიჟერ; სუმა, ვისუმა; სამა, მასს და სხვანი.

§ 23. ზმნანი დანიშნვენი მოქმედებას ან მარტივად ან თუბითად და ან ბძანებობად, მაგალ. მარტივად: ვჰსწერ, ვჰსწერე; ვჰსთლი, ვჰსთლავ; ვბანამ, ვბანი; თუბითად: უნდა გჰსწერდე,

უნდა დაიწერას; უნდა ვგვსთლიდეთ, უნდა შეთავაზო; უნდა ვაბამდე, უნდა დამება; ბრძანებთადა. ჰქსწერე, ჰქსთაღე. ამგვარს ზმნის ცვლილებასა ჰქვიან სქესი, პირველი მარტივი არის საზღვრუბითი, მეორე თუობითი; მესამე ბძანებითი. განსარჩევლად სათუოს ან თუობითის სქესისა საზღვრებითისაგან იხმარება ლექსი უნდა.

§ 24. თვითთაუელი სქესი ზმნისა განისაზღვრების დროთი, რიცხვითა და პირითა.

1. საზღვრებითსა სქესს აქვს ხუთი დრო: ა, აწმდგომი, დანისშავს იმ დროსა, როდესა სავსე ჰქსწარმოებს მოქმედება საგნისა; მაგალ. ვგვსწერ, ვაზობ, ვგვსთლი; ბ, ქმნილი უსრული, როდესაც მოქმედებამ იწარმოვა შეუსრულებლად; მაგალ. ვგვსწერდი, ვაზობდი, ვგვსთლიდი; გ, ქმნილი სრული, როდესაც მოქმედებამ იწარმოვა ან სრულებით შესრულდა, მაგალ: ვგვსწერე, ვაპე, ვგვსთაღე; დ, ქმნილი უუსრულესი, როდესაც მოქმედება ადრევე შესრულდებოდა, მაგალ. მიწერია, მიპია, მითლია და ე, ქმნადი, როდესაც მოქმედებამ უნდა იწარმოვოს, მაგალ: დავგვსწერ, დავაზობ, დავგვსთლი; თუობითს სქესს აქვს ოთხი დრო. ა, აწმდგომი, მაგალ, ვგვსწერდე, ვაზობდე, ვგვსთლიდე; ბ, ქმნილი სრული შეწერა, მეპო, შეთავა; ქმნილი უუსრულესი: შექეროს, შეპოს, შეთაღოს; ქმნადი: ვგვსწერო, ვგვთაღო, ვაპო. ბძანებითს სქესს აქვს ორი დრო. აწმდგომი: ჰქსწერე, აპე, ჰქსთაღე; და შეფობადი; ჰქსწერდე, აზობდე, ჰქსთლიდე.

უენიუნჟა 1. სამზღვრებითის სქესისა აწმდგომსა და ქმნადსა დროთა აქვსთ ერთი და იგივე სახე. აწმდგომი დრო იპოვება მარტივთა ზმნათა შორის, და ქმნადი ზმნათა შორის მექონათა თავს თანდებულისა, მაგალ. აწმდგომი: ვგვსწერ, ვაზობ, ვგვსთლი; ქმნადი: დავგვსწერ, დავაზობ, დავგვსთლი. ამ კანონისაგან გამორიცხვებთან რომელიმე მარტივი ზმნანი წყე-ბულნი ნაცვალ-სახელითა ვი. მაგალ. ვიკითხავ, თავს ვიმართლებ, ვილოცავ, ვიპოვი, ვიშოვი, ვი-

გონებ, ვიგულეებ, ვინდომებ, ვინებებ, ვიცივრთავ, ვიჭერ, ვირწმუნებ; ვიჭერებ, ვიჭობებ, ვიჭირი, ვინატრი, ყოველთა ამთ აქვსთ მნიშნველობა ქმნადის დროისა.

უენიუნჟა 2. როდესაც ბძანებით სქესი იხმარების უკუთქმითად, მშინ აწმდგომსა დროსა ადრეთის უკუთქმა ნუ და ქმნადსა არა, მაგალ. ნუ ჰქსწერ; არ დაჰქსწერო; ნუ გასთლი, არ გასთალო და სხვ.

2. თვითთაუელსა დროსა აქვს ორი რიცხვი: მხოლოდობითი და მრავლობითი. მაგალითად. მხოლოდობითი: ვგვსწერ, ვაზობ, ვგვსთლი; მრავლ. ვგვსწერთ, ვაზობთ, ვგვთლით; მხოლ. მრწამს, მიყვარს, მრავლ. გვრწამსთ, გვიყვარსთ.

3. თვითთაუელსა რიცხვსა აქვს სამი პირი, მაგალ. პირველი პირი, ვგვსწერ, მეორე პირი ჰქსწერ; მესამე პირი ჰქსწერს; ან მრწამს, გრწამს, ჰრწამს.

უენიუნჟა 1. მაპროვებულნი ზმნათა არიან ნაცვალ-სახელინი: ვპ, ვა, ვი, ვე, ვე; ან მ, მა, მი, მე. დრონი, რომელნიც იწყებიან ნაცვალ-სახელებითა ვპ, ვა, ვი, ვე, მეორე და მესამე პირში ორსავე რიცხვში ისობენ მხოლოდ ვ და მრავლობითს რიცხვში პირველისა და მეორეს პირში მიიღებენ ბოლოს თ. მე-სამე პირი აწმდგომისა დროისა მხოლოდობითს რიცხვში დაბოლოვდება ს ზედ, მრავლობითს რიცხვში ენ ან იან; ქმნილს სრულს დროში შექცვილიან მხოლოდობ. რიცხვში ე ასოებზედ ან ო; მრავლ. რიცხვში; დაბოლოვებებიან ეს ზედ. შეცვლა მესამის პირისა სხვათა

დროთა ნახე ამის შემდგომნი მაგალითები. ღრონი, რომელთაც თავს უზისთ ნაცვალ-სახელები: მ, მა, მი, მე, მეორე პირში მხოლოდობით რიცხვში მიიღებენ ამ ნაცვალ-სახელების მაგვირად: გ, გა, გი, გე, და მე-სამე პირში ისობენ მხოლოდ მ; მრავლობითს რიცხვში პირველს პირში სხენებულის ნაცვალ-სახელების მაგვირად მიიღებენ თავს ნაცვალ-სახელითა გვ, გვა, გვი, გვე; და ბოლოს თ. მეორე და მესამე პირი შექსლგე-ბის მეორე და მესამე პირთაგან მხოლოდობ. რიცხვსა მომაცებითა ბოლოს თ.

მაგალითნი ზმნათა მექონათა პირველს პირში: ვ, ვა, ვი.

აწმდგ. მხოლ. 1 პ.	2. ვგვსწერ	3. ვსწერ	—ს, მრავლ.	1. ვგვსწერთ	2. ვსწერთ	3. ვსწერენ
ქმნილი უსრ. აწმდგ. თუობისა. ქმნ. სრული.	ვგვსწერი, ვგვსწერდე, ვგვსწერე, ვგვსთაღე, ვაპე, ვგვსწერო, ვგვსთაღო, ვაპო,	ვსწერი, ვსწერდე, ვსწერე, ვსთაღე, აპე, ვსწერო, ვსთაღო, აპო,	ვსთლი, აპობ, ვსწერდა, ვსწერდეს, ვსწერა, ვსთაღა, აპო, ვსწეროს, ვსწეროს, აპოს,	ვგვსწერთ, ვაპობთ, ვგვსწერდით, ვგვსწერდეთ, ვგვსწერეთ, ვგვსთაღეთ, ვაპეთ, ვგვსწეროთ, ვგვსთაღოთ, ვაპოთ,	ვსწერთ, აპობთ, ვსწერდით, ვსწერდეთ, ვსწერეთ, ვსთაღეთ, აპეთ, ვსწეროთ, ვსთაღოთ, აპოთ,	ვსთლიან, აპობენ, ვსწერდები, ვსწერდები, ვსწერეს, ვსთაღეს, აპეს, ვსწერონ, ვსთაღონ, აპონ.

ქმნილი სრ. თუბ. მეწერა, გეწერა, ეწერა, გვეწერათ, გეწერათ, ეწერათ.
მეპო, გეპო, ეპო, გვეპოთ, გეპოთ, ეპოთ.

მაგალითი ზმნათ, მექონათ პირველს პირში-მ, მა, მი, მე.

აწმდგ. მხოლ. 1. მრწამს, 2. გრწამს, 3. კრწამს; მრავლ. 1. გვრწამსთ, 2. გრწამსთ, 3. კრწამსთ.
მაქს, გაქს, აქს, გვაქსთ, გაქსთ, აქსთ.
ქმნილი უსრული მრწამდა, გრწამდა, კრწამდა, გვრწამდათ, გრწამდათ, კრწამდათ.
მაქუნდა, გაქუნდა, აქუნდა, გვაქუნდათ, გაქუნდათ, აქუნდათ.

აქა ჯერ არს სათანადოდ შესწავება, რომელ ზმნანი, მექონი თავს ნაცვალ-სახელისა მი, მესამე პირში შექსცვლიან ამ ნაცვალ-სახელსა ნაცვალ-სახელზედ უმთავარ. ვ. პ. უყვარს; მიხარიათ, ვ პირი. უხარიათ.

უენი უნუა 2. ნაცვალ-სახელი ვი, ვუ შექსცვლიან, პირველი ვი ნაცვალ-სახელთაგან ვ და ი (თვით) და მეორე ვუ ნაცვალ-სახელთაგან ვ და უ. მაგალ. ვი შენებ, ე. ი. ვა შენებ ჩემთვის; ვუ შენებ, ე. ი. ვა შენებ სხვისთვის. ჯერ არს უენი უნუად, რომელ ნაცვალ-სახელი ვქ იპოვება სანსკრიტულს ენაშიაც და გამოითქმის აქამ, მრავლობ. ვაქამ, ამისგანა ქწარმოებს ნემენცური ის. ნაცვალ-სახელი უ (ვუ) იპოვება სპარსულს

ენაში; ასო ს მესამე პირში არის მოკვეცილი ნაცვალ-სახელი ის, რომელიც იპოვება ლათინურს ენაშიაც; აგრეთვე ნაბოლოვარი ნ, იან, ენ არიან შემოკლებული ნაცვალ-სახელი, რომელიც იპოვებან სპარსულს და ფრანციტულს ენებში. უწინდელთ ქართულის ღრამმატიკების მწერალთა ეგონათ, რომელ ვ, ვა, ვი, ვუ, ვე, მ, მა, მე, მი არიან სიტყვის ნაწილაკნი, მე აღრვეე გამოვაცხადე ჩემს სტაკიამი, რომელიც იყო დაბეჭდილი იგივე რაშია სახელს ქვე შე: ეტნობრაფიკული განხილვა ძველთა და ახლთა კაბადოკიის ან ქსენოთის მკვიდრთა მოსაწყეთა, რომელ ესენი არ არიან ნაწილაკნი, არამედ ნაცვალ-სახელნი.

§ 25. მიმღებობა არის ზედ შესრული სახელი, წარმოებული ზმნისაგან. მიმღებობანი განიყოფებიან მოქმედებითა და ვნებითად.

1. მოქმედებითა მიმღებობას აქვს ორი დრო: აწმდგომი, მაგალ. მწერალი, მკითხველი, მგმობელი, მდრეკელი; ქმნადი, მწერი, მაკითხი, მზომი, მდრეკი.

2. ვნებითა აქვს აგრეთვე ორი დრო: ქმნილი, მაგალ. წერილი, ნაწერი, კითხული, ნაკითხი; ზომილი, ნაზომი; დრეკილი, ნადრეკი; ქმნადი: საწერი ან წერადი; საკითხი, კითხვადი; საზომი, ზომადი; სადრეკი. და სხ.

§ 26. ზმნანი მიმთხვრის მიხედვით განიყოფებიან კანონიერად და უკანონოდ.

კანონიერათა ზმნათა აქვსთ სავი მიმთხვრათ.

I. პირველი მიმთხვრათ აქვსთ სავი სავი.

პირველს სახეს ეკუთნიან ზმნანი დაბოლოვებულინი: ემა, ენა, ომა ოვა ან ა ზმნანი მექონნი ოროა მარცვალთა და უკანასკნელი მარცვალთა ერთისა უხმოს ასოსი. მაგალ. წერა, გეგმა, წოვა, ეცვა. ამ სახის ზმნები აწმდგომს დროში ისობენ ნაბოლოვარს ა და ქმნილს სრულს დროში მიიღეს ე. მაგალ. სახელ ზმნა წოვა, აწმდგ. ვქსწოვა; ქმნილი: ვქსწოვე; გეგმა, ვქგეგმ, ვქგეგმე. ზმნანი დაბოლოვებულინი ენა და რომელნიმე ა ზედ ქმნილს სრულს დროში შექსცვლიან უკანასკნელს წინა ხმოვანს ასოს ი ზედ. მაგალ. ფრეხა, აწმდგ. ვაფრენ, ქმნილი ვაფრენი-ნი; ტერა, ვიტერ, ვიტერი.

ვლიან ამ დაბოლოვებას ავ ზედ და ქმნილს სრულს დროში დაბოლოვებას ვა ასოზედ ე, მაგალ. კითხვა, ვკითხვა, ვკითხვი; კერა, ვკერავ, ვკერე; წირვა, ვქსწირავ, ვქსწირე. ზმნანი დაბოლოვებულინი ენა ზედ ქმნ. სრულს დროში ისობენ ამ დაბოლოვებას და მის მაგიერად მიიღებენ იე. მაგალ. ზნევა. ვაზნევი, ვაზნევი; ქცევა, ვაქცევი, ვაქცივი; ზმნანი დაბოლოვებულინი უა ზედ მიმოიხვრებიან, ვითარცა ზმნანი, დაბოლოვებულინი ვა. მრავალნი ზმნანი დაბოლოვებულინი ვა, აწმდგომს დროში იხმარებიან შემოკლებით. დაბეგვა, დავჭებავ ან დავჭებეგვი, — გვი; ფიცვა, ვჭვიცვი, ვჭვიცვი; ვჭვიცვი, ვჭვიცვი.

მეორე სახის ზმნანი, დაბოლოვებუნი ება, ობა, ვა, უა, ევა ზედ. ამ სახის ზმნები: აწმდგომს დროში ისობენ ნაბოლოვარს ა და ქმნილს სრულს დროში შექსცვლიან უკანასკნელს მარცვალს ე ზედ მაგალ. სახელ ზმნა შენება, აწმდგ. ვა შენებ; ქმნ. სრული ვა შენე; წყობა, ვაწყობ, ვაწყე. თბობა, ვათბობ, ვათმე. ზმნანი დაბოლოვებულინი ვა ზედ აწმდგომს დროში შექსც-

ვლიან ამ დაბოლოვებას ავ ზედ და ქმნილს სრულს დროში დაბოლოვებას ვა ასოზედ ე, მაგალ. კითხვა, ვკითხვა, ვკითხვი; კერა, ვკერავ, ვკერე; წირვა, ვქსწირავ, ვქსწირე. ზმნანი დაბოლოვებულინი ენა ზედ ქმნ. სრულს დროში ისობენ ამ დაბოლოვებას და მის მაგიერად მიიღებენ იე. მაგალ. ზნევა. ვაზნევი, ვაზნევი; ქცევა, ვაქცევი, ვაქცივი; ზმნანი დაბოლოვებულინი უა ზედ მიმოიხვრებიან, ვითარცა ზმნანი, დაბოლოვებულინი ვა. მრავალნი ზმნანი დაბოლოვებულინი ვა, აწმდგომს დროში იხმარებიან შემოკლებით. დაბეგვა, დავჭებავ ან დავჭებეგვი, — გვი; ფიცვა, ვჭვიცვი, ვჭვიცვი; ვჭვიცვი, ვჭვიცვი.

2. მეორე უღლვილებათ აქვსთ ორი სავი.

პირველს სახეს ეკუთნიან ერთ-მარცვლოვანი. ზმნანი, მექნი ოროს ან მეტის უხმოს ასოსი, აწმდგომს დროში შექსცვლიან ნაბოლოვარს ასოსა ასოზედ ი. და

ქმნილს სრულს დროში ორთა უხმოთა ასოთა შორის მიიღებენ ასოსა ა, მაგალ. თლა, აწმდგ. ვქსთლი; ქმნილი სრული, ვქთალი; თხრა, ვქსთხრი, ვქსთხრე; ამ

სახის ფხვნი, დაბოლოვებული ნა, ქმნილის სრულს დროში შექსცვლიან ნა, დაბოლოვებაზენ ნე; მაგალ. ბურძგან, აწმდ. ვჭპურძგნი, ქმნილი-სრული ვჭპურძგნი; კორცნა, ვჭპორცნი, ვჭპორცნი.

მეორე სახეს ეკუთვნის ფხვნი დაბოლოვებული: ლა, ილი, ოლა ზედ. შექსცვლიან ამ დაბოლოვებათა აწმდ. ი და ქმნილის სრულს დროში ე ზედ. მაგალ. სახელ ფხვნი: ძანილი, აწმდ. ვიძახი; ქმნ. სრ. ვიძახე; ტირილი, ვიტირი, ვიტირე; ზალილი, ვჭხალი, ვჭხაღე, სურვილი, ვისურვი, ვისურვე; წალილი, ვიწალი, ვიწაღე; ამ გვარი ფხვნი მექონის აწმდგომს დროში ნაცვალ-სახელისა ვჭ ძვირად იხმარებთან ქმნილის სრულს დროში და თუ იხმარებთან დაიცვენ დაბოლოვებასა ლე. მაგალ. ჭყვილი, აწმდ. ვჭჭყავი, ქმნ.

სრ. არა აქვს, აგრეთვე: ბჭუელი, ვჭბჭუეი; წურვილი, ვჭწურვი; წველა, ვჭწველი, ვჭწველე; სწავლა, ვასწავლი, ვასწავლე; რჩოლა, ვერჩი, ვერჩოლე; წყევლა, ვჭწყველი, ვჭწყველე.

შენიშნუა. რომელიმე ფხვნი ორისავე მიმოხერისა მექონი პირველს მარცვალში რამთონისამე უხმოასოსი ქმნილის სრულს დროში ამ უხმოთა ასოთა შორის მოიღუენ ასოთა ა, ე ან დაბოლოვებთან ვი; მაგალ. თხრობა ვუთხრობ, ქმნ. სრ. ვუთხარ; ცნობა, ვჭსცნობ, ვჭცან; კრვა ვჭკრავ, ვჭკარ; შეძლეზ, შევიძლეზ. შევიძელ; კლბა, ვაკლბ, ვაკელ; ცნა ვჭსცრი, ვჭსცერ; შვა, ვჭშვი, ვჭშე; ფხვნი, ვჭფხვი, ვჭფხვე; ძლოლა, ვუძლო, ვუძელ; სმევა, ვასმევ, ვასვი; აწყვა, ავჭსწყავ, ავჭსწყი და სხვანი.

3. მესამე მიმოხერს.

მესამე მიმოხერას არა აქვს განსაკუთრებული სახელფხვნი, დაბოლოვებული ცნობილს მარცვალზედ. ამგვარი ფხვნი შექსცვლებთან მესამე პირთაგან აწმეოფისა და სრულის დროისაგან მომაცებთა თავს

ნაცვალ სახელთა მ, მა, მი. მაგალ. მესამე პირი ჰრწამს, ჰურს, ჰქვიან, ჰსჯერა, აწმდ. მრწამს, მურს, მქვიან, მჯერა და სხვანი.

წ. წარმოება დროთა ორთა პირველთა მიმოხერსში.

§ 27. თვითრეულის სახელფხვისისაგან ჰსწარმოებენ ორნი პირველ-სახეობითნი დრონი: აწმდგომი და ქმნილი სრული საზღვრებითისა სქესისა მომაცებთა თავს ნაცვალ-სახელთა ვ, ვა, ვი, ვე, მ, მა, მი, მე ვითარცა თქმულა § 24—3. მაგალ. წყარა, აწმდ. ვჭწყარ, ქმნილი სრული ვჭსწყარე; ფერკან, ვაფერკან, ვაფერკანი; შენება, ვაშენება, — სე; ძლევა, ვაძლევა, ვაძლეე; მართვა, ვჭმართვა, ვჭმართე; ბმა, ვაბმა, ვაბი; თლა, ვჭსთლი, ვჭსთაღე; ძებნა, ვჭსძებნი, ვჭსძებნე; სურვილი, ვისურვი, ვისურვე. სახელფხვისისა არა აქვსთ შემდგომთა ფხვისთა: მახს, ვახს, ახს; მგამა, ვგამა, აგამა; მხამს, ვხამს, ახამს.

1. აწმდგომის დროისაგან ჰსწარმოებენ:

- ა. ქმნილი უსრული საზღვრებითისა სქ. ბოლოს მომაცებთა მარცვლისა და ან ოლი თუ ფხნი არის ვნებოთი. მაგალ. აწმდგ. ვჭსწყარ; ქმნილი უსრული ვჭსწყარ — დი; ვნებოთი, აწმდ. ვიწყარები, ქმნ. უსრ. ვიწყარებოლი.
- ბ. აწმდგომი სათუოს სქესისა ბოლოს მომაცებთა მარცვლისა ლე და ოღე თუ ფხნი არის ვნებოთი. მაგალ. აწმეო: ვჭსწყარ, აწმდგ. სათუოს სქესისა ვჭსწყარ — ლე; ვნებოთი ვიწყარ — ოღე.
- გ. ქმნილი უსრულესი საზღვრებითის სქესისა. შეცვლითა ნაცვალ-სახელთა: ვჭ, ვა, ვი, ნაცვალ-სახელზედ მი და ბოლოს მომაცებთა მარცვალთა: ია, იეს. მაგალ. აწმდგ. ვჭსწყარ; ქმნ. უსრ. მი-წყარ-ია; ვიძახი, მი-ძახ-ია; ვიტყარ, მი-ტყარ-ია ან მიტყარის.

შენიშნუა, ფხვნი, დაბოლოვებული ება ან ობა ზედ ქმნილეს უსრულს დროში ისპობენ ამ მარცვალთა, მაგალ. აწმდ. ვაპობ ქმნილი უსრული. მი-პია და არა მიპობია; ქება, მიქია და არა მიქებია; ფხვნი, დაბოლოვებული ება ან ზე ზედ აგრეთვე ქმნილის უსრულეს დროში ისპობენ ამ მარცვალთა და მიიღვენ ბოლოს მარცვალთა ია ან აეს. მაგალ. ვჭმართავ, ქმნ. უსრ. მიმართია ან მიმართავს; ვჭხნავ, ქმნ. უსრ. მიხნია, მიხნავს. ვნებოთს ფხვნი ქმნილი უსრული შექსცვლებთან ქმნილის მიმლეობისაგან და არსებოთის ფხვისთა ვარ; მაგ. წერილო-ვარ, ყოფილო-ვარ, დაჭერილო-ვარ. ფხვნი თვით ვნებოთთა, ვნებოთ დაწყებოთთა და მიჩქებოთთა არა აქვსთ ქმნილი უსრულესი დრო.

2. ქმნილის სრულის დროისაგან ჰსწარმოებენ.

ა. ქმნილი თუობითისა სქესისა შეცვლითა ნახოლოვარის ე ასო ზედ. ო. მაგალ. ვჭსწყარე. ქმნილი ვჭწყარო; ვაშენე, ვაშენო. ფხვნი, მექონი პირველს მარცვალში ორისა ან მეტიხა უხმოს ასოსი ქმნილის სრულს დროში იმაცებენ ასოსა ან ე ან დაბოლოვებთან ვი მაგალ. ცნობა. აწმდ. ვჭსცნობ, ქმნ. სრული ვჭსცან; რქმევა, აწმდგ. ვარქმევე, ქმნილი სრული ვარქმევი. ქმნილი სათუოს სქესისა ამ გვარს ფხვნი შექსცვლების მესამე პირისაგან თავს მომაცებთა ვ, ვა, ვი

და სხ. მაგალ ვ პირ. ჰსცნა, ქმნილი: ვჭსცნა; ვ პირი ჰრქვა, ქმნილი: ვჭრქვა; ვ პირი შეიძლო, ქმნილი. შევიძლო და სხვანი.
ბ. ქმნილი სათუოს სქესისა შეცვლითა თავს მყდარის ნაცვალ-სახელისა ვჭ, ვა, ვი ნაცვალ-სახელზედ მე და ნახოლოვარის ე ასო ზედ ან ო მაგალ. ვჭსწყარე ქმნ. სრ. მი-წყარ-ია; ვაშენე, ვაშენა; ვჭსძებნე, ვეძებნა; ვლე, ქმნ. სრ. მევლო; ორმოვლოც უხმოთ ორთა შორის აქვსთ ქმნილის სრულს დროში მომაცე-

ბული ასო ა, ე ან დაბოლოვდებიან ვი; ქმნილს სრულს დროში ჰსწარმოებენ. ვითარცა ქმნადნი დრონი, მესამე პირისაგან: მაგალ. მესამე პირი ჰსცნა, ქმნილი სრული მეცნა: ვ პირი შეიძლო, შემეძლო; ვ პ. მოსრა, მომესრა და სხვანი.

გ. ქმნილი უსრულესი სათუო სქესისა ჰსწარმოებს ქმნ. სრულის დროისაგან სათუოს სქესისა დართითა ბოლოს მარცვლისა ას. ოს; მეწერა, ქმნ. უსრ. მეწეროს; მეშენა, ქმნ. უსრ. მეშენოს; მეხსნა, ქმნ. უსრ. მეხსნას; მერქვა, ქმნილი უსრ. მერქვას; მეცნა, ქმნ. უსრ. მეცნას.

დ. ქმნილი სრული და უსრულესი ვნებითა ზმნათა სათუოს სქესისა შექსდგებიან ვნებითი ქმნილის მიმლეობისაგან და არსებობისა ზმნისა ვიყო, ვიყავ. მაგალ. წერილ ვიყავ: წერილ ვიყო. შენებულ ვიყავ, შენებულ ვიყო. ზმნათა თვითვნებითა, ვნებით დაწყებითა და მიჩემებითა არა აქვსთ ქმნილი სრული და უსრულესი სათუოს სქესისა.

ვ. ბანებობის სქესისა არა აქვს განსაკუთრებული დაბოლოვება აწმდგომის დროისათვის მეორე პირისა მოიღებენ მეორე პირსა ქმნილის სრულის დროისაგან საზღურებითისა სქესისა და მესამე პირისათვის მესამე პირსა ქმნადის დროისაგან სათუოს სქესისა.

მაგალ. ჰსწერე, ჰსწერეთ; ჰსწეროს, ჰსწერონ. ქმნადის დროისათვის მოიღებენ მეორე და მესამე პირსა აწმდგომისა სათუო სქესისა; მაგალ. ჰსწერდე, ჰსწერდეთ; ჰსწერდეს, ჰსწერდენ. უკუთქმისათვის ნუ ჰსმარობენ მეორე და მესამე პირსა აწმდგომისა დროისა, გარნა უკუთქმისათვის არა მეორესა და მესამე პირსა. ქმნადის სათუოს სქესისა, მაგალ. ნუ ჰსწერ, ნუ ჰსწერს; არა ჰსწერო, არა ჰსწეროს და სხ.

4. შემოქმედებითი მიმლეობანი აწმდგომისა ჰსწარმოებენ სახელზმნისაგან, თავს დამატებითა ნაცვალსხელთა: მ. შ. მი და ნაბოლოვარისა შეცვლითა მარცვლებზედ: ალი, ელი; მაგალ. წერა; მწერალი; შენება, მაშენებელი; ცრილი, მცირალი. მიმლეობა ქმნადი ნაბოლოვარისა მაგირად მიიღებს ი. მაგალ. წერა, მწერი; შენება, მაშენი.

ვნებითი მიმლეობა ქმნადის დროში ჰსწარმოებს სახელ ზმნისაგან შეცვლითა ნაბოლოვარისა მარცვლებზედ ილი, ვილი. ული ან თავს დამატებითა ნა; მაგალ. წერა, მამლ. ქმნილი: წერილი; შენება, შენებული ან ნაწერი, ნაშენი; ვნებითი მიმლეობა ქმნადი მიიღებს თავსა სა და ბოლოსა ა მაგირად ასოსა ი ან ბოლოს დამატებითა დი. მაგალ. საწერი; საშენი; ან წერადი, შენებადი.

წარმოება დროთა შესამჯს მიმოხვრათი.

ზმნათა შესამის მიმოხვრისა აქვსთ განსხვავებული წარმოება დროთა; უმთავრესნი დრონი არიან: აწმდგომი და ქმნილი უსრულესი საზღურებითისა სქესისა.

ა. შესადგენელად აწმდგომის დროისა მოიღებენ მესამე პირს აწმდგომისა ან ქმნილის დროისა ორისავე რიცხვისას და თავს მოუმატებენ ნაცვალსახელთა: მ, შ, მი. მაგალ. ჰყვარს. მიყვარს; ჰრწამს, მრწამს, ჰსჯერა, მჯერა; უხარია, მიხარია.

ბ. შესადგენლად ქმნილის უსრულესი დროისა, აგრეთვე მოიღებენ მესამე პირსა, თავს უსმენ მ და ბოლოს ია, ან ებია. მაგალ. ჰყვარს ქმნ. უსრ. მყვარება; ჰრწამს, მრწამება; ჰსჯერა, მჯერა; უხარია, მხარება.

აწმდგომისა დროისაგან ჰსწარმოებენ:

ა. ქმნილი სრული საზღ. სქ. შეცვლით ნაბოლოვარის, ა, იან მარცვალზედ და ან ოდა: მაგალ. მრწამს, ქმნ. სრ. მრწამდა; მიყვარს, მიყვარდა; მჯერა, მჯეროდა; მიხარია, მიხაროდა.

გ. აწმდგომი თუბითისა სქესისა შეცვლითა დაბოლოვებათ: ს, ა, იან. მარცვალზედ. ლეს ან ოდეს. მრწამდეს, მიყვარდეს, მჯეროდეს, მიხაროდეს.

ბ. ქმნილი უსრული საზღ. სქესისა დამატებითა ბოლოს მარცვლისა დის ან ოდის, ნაბოლოვარისა მაგირად: ს, ა, იან. მაგალ: მრწამს, ქმნ. უსრული. მრწამდის; მიყვაროდის, მჯეროდის, მიხაროდის.

ქმნადი თუბითისა სქესისა შეცვლითა დაბოლოვებათ: ს, ნ. მარცვლებზედ დე, ოდე. მაგალ. მრწამს, ქმნადი. მრწამდე; მიყვარდე, მიხაროდე, მჯეროდე.

ქმნილის უსრულესის დროისაგან ჰსწარმოებენ:

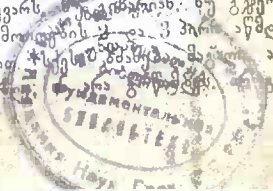
ა. ქმნილი სრული თუბითისა სქესისა შეცვლითა ნაბოლოვარისა, ებია. მარცვალზედ ოდა. მაგალ. მრწამება, ქმნილი სრული მრწამებოდა; მიყვარებოდა, მჯერებოდა, მხარებოდა.

ბ. ქმნილი უსრულესი თუბითისა სქესისა დამატებითა მარცვლისა ოდეს: მაგალ. მიყვარებოდა ქმნ. უსრ. მიყვარებოდეს, მრწამებოდეს, მჯერებოდეს, მხარებოდეს.

ბისებობითი სქესით.

ა. ბანებობის სქესისა აწმდგომისა დროისათვის მოიღებენ 2 და 3 პირთა ქმნადის დროისაგან სათუოს სქესისა: გიყვარდე. — თ: უყვარდე. — დეთ: გრწამდე, გჯერდე, გიხაროდე.

ბ. ქმნილის დროისათვის მოიღებენ 2 და 3 პირისა აწმდგ. დროსა სათ. სქ. გიყვარდეს, უყვარდეს; გრწამდე, გჯეროდეს, გიხაროდეს; უკუთქმისათვის ნუ გრწამს, ნუ გიყვარს, ნუ გიხარია. ნუ გყვარს, ნუ გიყვარს, ნუ გიხარია. უკუთქმისათვის არა მოიღებენ 2 და 3 პირს აწმდგ. ან ქმნადისა თუბითი სქესისა დამატებითა ან გრწამდე, ან გიყვარდე, ან გიხაროდეს.

§ 28. საზოგადო შენიშვნა წმინათვის მიძღვრის დროს.

1. მაპირფარეზებელი ნაცვალ-სახელი: ვკ. ვა. ვი. ვუ. ვე; მ. მა. მი. მე. თავს მჯდარნი, თვითოეულს წმინდა აძლევან მრავალგვართა სხვათა და სხვათა მნიშვნელობათა და ამასთან აურაცხელს სიძლიერეს ჩვენს სამშობლო ენას, რომელიც არა აქვსთ არცა ცნობილთა ევროპიულსა და აზიურს ენებსა და არცა ლათინურსა და ბერძნულსა. თვითოეულს წმინდა აქვს 25 სახე, მაგალ. საზოგადო. 1. ვკსწერ. 2. ვაწერ; მიჩემებითა; 3. ვიწერ, 4. ვუწერ, 5. მაწერ; ვაწერ. — რს; 6. მიწერ, — რს გწერ, — რს; 7. მიწერ, — რს; გიწერ, — რს; 8. მიწერ, გწერს, ვსწერს, სხმით გარდასლვითა. 9. ვაწერინებ; სხმით გარდასლვითა. 10. ვიწერინებ, 11. ვუწერინებ, 12. მაწერინებ. — ზს; ვაწერინებ. — ზს, 13. მიწერინებ, — ზს; ვიწერინებ, — ზს; მრჩობლ სხმით გარდასლვითა; 14. ვაწერინებინებინებ; ვიწერინებინებინებ; ვუწერინებინებინებინებ; 15. მაწერინებინებინებ; მიწერინებინებინებ; ვებღბითა; 16. ვიწერებინ, ვიწერია; 17. ვკსწერინებ; ვაწერინებ; ვებღ. მიჩემებითა; 18. ვუწერინებ; ვაწერინებ; ვაწერინებ; 19. მიწერინებ; ვაწერინებ; 20. მაწერინებ; ვებღბითა; 21. შევკსწერებინ ან შევაწერებინ, 22. შევუწერებინ; 23. შევამაწერებინ; თვით-ვებღბითა; 24. ვეწერებინ, თვითვებღ. მიჩემებითა; 25. მიწერებინ ან მიწერებინ.

თვითოეულსა სახესა აქვს თავისი განსაკუთრებული მნიშვნელობა, რომელიც ნათლად უნდა გამოიხატოს ჰაზრში. მაგალ. მოდის და მოჰსდის; პირველი ნიშნავს მომავალი არის, ამისი პირველი პირი მოვალე; მეორე მოულის შემოსავალი, ღვინო და სხვანი ამისი პირველი პირი მომავალი და არის მიჩემებითა სახე წმინდასა ვალ. მაგალ. თვითო გოგრიდამ თვითო ქქუა გამოდის და არა გამოჰსდის.

აქა ჯერ არს შენიშნავდ, რომელ არიან რომელნიმე მსგავსნი წმინანი, რომელნიც უნდა განირკვივნენ ერთმან ერთსაგან შეურევნელად. მაგალ. წმინა: რწუმა და რწუვა. პირველი ნიშნავს მათს დაგებას, მეორე წყლით მოხმანას, აწმდგომი პირველისა არის ვკწრწუამ; და მეორის ვკწრწუამ და არა ვკწრწუამ.

2. წმინანი, წყებულნი: ლ. თ. რ. ც. ც. წ. ჯ მიიღებენ ნაცვალ-სახელის უკან ასოსა ს. მაგალ: ვკსწერ; ვკსწოვ; ვკსწავ; რჯა. ვკრჯი ან ვკსჯი; და სხვ.

3. რომელნიმე წმინანი, დაბოლოვებულნი: ება, ობა ზედ მესამე პირში სამზადებელითის სქესის ქმობს-სრულს დროში ბოლოს ა მაგვირად მიიღებენ ო, მაგალ. ვაჲ; ვ პირი აჲ და არა აჲ; დავკსდე. ვ პირი დასლო, მდბ. დალო; ვათბე. ვ პირი, ათბო, დავკსთმე ვ პირი დავკსთმი.

4. საღუთო წერილში, რომელთაზე წმინათა აქვსთ საქცევი განპირებისა, წმარებული მწოლოდ აწმდგომს ან ქმნილს სრულს დროში, მაგალ. განვაქარვი, ფსალ. 32—10; დავმალბლი, აღვმალლი, მუნვე 74—7; განვაძციინი, აღვქმარინი, მოვკცი, მუნვე 144—15, 16; მოკსწუნის, 82—14; განვკზავი, მუნვე 101—9; აღვლი, გარემოვიქვი, მოვლი, 103—28 და შემდგომი; აღვადგინი, დავაშენი, 112—7, 9; გამოვიდის, მოიქცის, განსნის, განაზრმინის, აღმარინის, დავცინის 145—4, 7, 8, 9 და შემდგომნი; მოავლინის, დადენის, დავსდის, მიჰფინის, 147—4, 5, 6;

კვალად: წარვიდის, მოვიდის, შავთ. 8—9; ეგრევე ვენებინი; დადენის, ფსალმ. 67—1; უმეშვეობითნი: ქსთქვის ფსალ. 35—1. აღვადნი, დავკმდერი, დავამდური, ვლოცვიდი, დაიძინის, აღმოსცენის, აღვსდგის; მარკ. 4—29. შევიდის, შევკსწირის, ასხურის და სხვანი.

5. საზოგადო ლაპარაკში სწირად დაერთვიან წმინათა ლექსნი: თურმე, ზნაღმე, მადბ. ხოლომე, პირველი თურმე კნიშნავს ოდესცა ვისმე თვალთ არ უნახავს მოქმედება ცნა ვნება და თავისის ჰაზრით მისვდების, მაგალ. თურმე უნახავს; თურმე ამბობდა და სხ. მეორე ხოლომე, დანიშნავს მოქმედებისა განპირებებას, მაგალ: იწერება ხოლომე, დადიოდა ხოლომე, ლაპარაკობდა ხოლომე.

6. მრავალნი წმინები არიან უკანონოდ წმარებულნი საღუთო წერილში; მაგალ: შემთევანენ ჩვენსაბრესსა, უნდა შეგვიყვანენ ჩვენსაფრესსა; ფსალ. 65—10; ღმერთო, მიწყალენ ჩვენ და მაკურთხენ ჩვენ, უნდა ღმერთო შეგვიწყალე და გავკურთხე; აღვთარებდე. უნდა აღვთარებდე; ფსალმ. 65—3; განსაჯენ, უნდა განსაჯე, მუნვე; მაკურთხენინ ჩვენ ღმერთმან, უნდა: გვაკურთხოს ჩვენ ღმერთმან; და განიზიხიდე ყოველნი მტერნი მისნი, უნდა: განიზიხიდე ყოველნი მტერნი მისნი; ფსალმ. 67—1; მოლა-თუძლოდურდა, უნდა: თუმცადა მოუძლოდურდა, ფსალ. 67—10; დავინთქ მე, უნდა: დავინთქი მე; იურვოდის, უნდა: იურვოდენ; დაუცვობ, უნდა დაუცვობ; 1. კორ. 7—12; დარღვევდ, უნდა: დარღვიეთ, მარკ. 15—29; დამხინენს. უნდა: დამხინენს; დაიწვი, უნდა დაიწვენ, მარტრიკა 1, 159; მართავ, უნდა კმათოს; მისვდვინის, უნდა მისვდე; იურვოდის, უნდა იურვოდენ; ზუთ, უნდა სვით; ვესვდე უნდა: ვესვდი. ამათ გარდა, თვინიერ საქიროებისა წმინის დაბოლოვებას უსმარიათ მომადებული ასო: ნ, მაგალ. აღიდეს, უნდა აღიდოს; დარეჯენ. დამციინის. უნდა დამციინის; მოასხენს, უნდა მოასხეს; დაუცვბეს, უნდა: დაუცვბეს; დამეპურენს, უნდა დამეპურეს; მართავ. უნდა მართოს, უფალიმან აღმართის დაცემული, უნდა უფალი აღმართავს დაცემულთა; უფალიმან ისხნის გლახავს, უნდა უფალი ისხნის გლახავს; დავცენ მცნებანი ღუთისანი, უნდა დავცე ღუთის მცნებანი; ვინ განმაპორნეს ჩვენ სიყვარულსა მას ქრისტესსა, უნდა: ვინ გავაშოროს ქრისტეს სიყვარულსა: განურისხნა მას, უნდა განურისხა მას; შევკსწუნებდი, უნდა შევკსწუნებდი; დაშერნეს, უნდა დაშერენ, ან დაშერეს; საღუთო წერილში ვკსმობდ, უნდა ვკსმობ: ვკსმობდ, უნდა ვკსმობდი და სხვანი მრავალნი, ამ გვარი ცვლილთა წმინებისა და უთავბოლოდ წმარება მათი არა კხანის თხზულებასი, რომელნიც არიან დაწერილნი უწინარეს მეთერთმეტის საუკუნისა, ე. ი. VI, VII, VIII, IX და X საუკუნოებში, მაგალ. მოვილოთ ცნობიერება და მოქალაქობა ანდრია სლოოსისა, გუგუარი მელონისე-ლეა კათალიკოსისა და სხვანი რომელნიც არიან დაწერილნი თითქმის მდებური ენით, ადვილად გასაკონი-აწვა ქართველთაგან.

7. რომელთაზე უმეშვეობითთა წმინათა აქვსთ შემდგომი სახე: დგომელა, წოლოელა, ჯდომელა, რომელნიც ემსგავსებოან ლათინურსა გერუნდოუმ ან რუსულსა дѣспричастіе.

8. რომელთაზე უმეშვეობითთა წმინათა აქვსთ შემდგომი სახე: დგომელა, წოლოელა, ჯდომელა, რომელნიც ემსგავსებოან ლათინურსა გერუნდოუმ ან რუსულსა дѣспричастіе.

გვემა, ვჭკვემ, ვჭკვემა.
 წოვა, ვჭკვოვ, ვჭკვოვე,
 ფხანა, ვფხვან, ვფხვანე,
 ოხა, ვიოს, ვიოხე,
 ატვა, ვჭკატვ, ვჭკატვა.
 ღაბანა ღაღვბან, ღაღვბანე,
 თსოვა, ვჭკთსოვ, ვჭკთსოვე,
 წყეხა, ვაწყეხ, ვაწყეხე.

ჩინა, ვაჩინ, ჩინე,
 რწმინა, ვირწმინ, რწმინე.
 ვლენა, ვავლენ, ვავლინე,
 რჩინა, ვარჩინ, ვარჩინე,
 წღენა, ვაწღენ, ვაწღინე,
 ღგენა, ვაღგენ, ვაღგინე,
 ღეხა, ვაღეხ, ვაღეხე.

ქმნ. უსრ. მდიოდა; მაგალ. ცრემლი; ქმნილი სრული.
 მღენია; ვნებითი; ვიღინები, თვით ვნებითი; ვეღინები;
 მიჩემებ. მეღინება, — ხა:

გ. ტანა აწმღ. ვჭკავ ან ვჭკავარ; ქმნ. უსრ.
 ვჭკავანი; აწმღ. სათ. ვჭკავანდე, სხვა ღრონი არ აქვს,
 ვნებითად: ვჭკავანიბივარ, — ბოლი, ბოლე, ან მგავს,
 მგავსად; მგავსებია; ან მგვესარ, გტვევარ, ჭტავს;
 თვითვ. ვეგავსები; ვნებ. ღაწმეებითი: ვჭკავანდები.

მაგალითნი ჰირველის მიმოხვრისანი,
 სჰკენი შესამე და შეოთხე.

სახელ ფმნანი: ვ. შენება, 4. ბლევა

საზღვრებითა სქესი.

ვაშენებ,	ვაშენებთ,	ვაძლევ,	ვაძლევთ.
აშენებ,	აშენებთ,	აძლევ,	აძლევთ.
შენებს,	აშენებს,	აძლევს,	აძლევს.
ვაშენებდი,	ვაშენებდით,	ვაძლევდი,	ვაძლევდით.
აშენებდი,	აშენებდით,	აძლევდი,	აძლევდით.
აშენებდა,	აშენებდნენ,	აძლევდა,	აძლევდნენ.
ვაძენე,	ვაძენით,	ვაძლიე,	ვაძლიეთ.
აძენე,	აძენით,	აძლიე,	აძლიეთ.
აშენა,	აშენეს,	აძლია,	აძლიეს.
მიშენებია,	გიშენებიათ,	მიძლევია,	გიძლევიათ.
ტიშენებია,	გიშენებიათ,	ტიძლევია,	გიძლევიათ.
უშენებია,	უშენებიათ,	უძლევია,	უძლევიათ.

სათუთა სქესი.

ვაშენებდე,	ვაშენებდეთ.	ვაძლევდე,	ვაძლევდეთ.
აშენებდე,	აშენებდეთ.	აძლევდე,	აძლევდეთ.
აშენებდეს,	აშენებდენ,	აძლევდეს,	აძლევდენ.
გეშენა,	გეშენათ,	გეძლია,	გეძლიათ.
ეშენა,	ეშენათ,	ეძლია,	ეძლიათ.
გეშენოს,	გეშენოსთ,	გეძლიოს,	გეძლიოსთ.
ეშენოს,	ეშენოსთ,	ეძლიოს,	ეძლიოსთ.
ვაშენო,	ვაშენოთ,	ვაძლიო,	ვაძლიოთ.
აშენო,	აშენოთ,	აძლიოთ,	აძლიოთ.
აშენოს,	აშენოსთ,	აძლიოს,	აძლიოსთ.

ბძანებითი სქესი.

აშენე,	აშენეთ.	აძლიე,	აძლიეთ.
აშენოს,	აშენონ.	აძლიოს,	აძლიონ.
აშენებდე,	აშენებდეთ.	აძლევდე,	აძლევდეთ.
აშენებდეს,	აშენებდენ,	აძლევდეს,	აძლევდენ.
ნუ აშენებ,	ნუ აშენებთ.	ნუ აძლევ,	ნუ აძლევთ.
ნუ აშენეს,	ნუ აშენებენ,	ნუ აძლევს,	ნუ აძლევენ.
არ აშენო,	არ აშენოთ,	არ აძლიო,	არ აძლიოთ.
არ აშენოს,	არ აშენონ,	არ აძლიოს,	არ აძლიონ.

მიმღ. შემოქმ. აწმღ. მაშენებელი, მაძლეველი,
 ქმნალი, მაშენი, მაძლევნი.
 მიმღ. ვნებ. ქმნილი შენებული, ძლევული: ან ნა-
 შენი, ნაძლევნი; ქმნალი, საშენებელი, შენებალი;
 საძლევნი, ძლევალი.

4. შემდგომნი ფმნანი ჰირველის უღვლილების
 მესამის სახისა ქმნილს სრულს ღროში ღიაცვენ დაბო-
 ლოვებასა ეხ, ოხ.

მიება, ვეძებ, ვეძებე; ან ვეძიებ, ვეძიებ; აგება,
 ვჭკვებ, ვჭკვებე.
 გალობა, ვიგალობ, ვიგალობე; შობა, ვჭკშობ,
 ვჭკშობე.

კრება, ვჭკკრებ, ვჭკკრებე;

5. რომელნიმე მარტივნი ფმნანი, დაბოლოვებულნი
 ოხა ზედ და მექონნი თავს ნაცვალ-სახელისა ვჭკ არ
 იხმარებიათ ქმნილს სრულს ღროში: მაგალ, ლოცუ-
 ლობა, ვჭკლოცულობ; ცილობა, ვჭკცილობ; სვირ-
 ნობა, ვჭკსვირნობ, ფლობა, ვჭკფლობ; ურჩობა, ვურ-
 ჩობ; თამაშობა ვჭკთამაშობ; თამაშობა, ვჭკთამაშობ;
 ყიდულობა, ვჭკყიდულობ; შოულობა, ვჭკშოულობ;
 პოულობა, ვჭკპოულობ; ურჩობა, ვურჩობ; ფერობა,
 ვჭკფერობ. სხვებულნი ფმნები, სმარებულნი მიჩემე-
 ბითად ან ვნებითად და ან თვითვნებითად აქვს
 ქმნილი სრული ღრო, მაგალ. ვილოცებ, ვილოცე;
 ვეცილებ, ვეცილებ; ვისვირნებ, ვისვირნებ; ვურჩები,
 ვურჩებ; ვეფერებ, ვეფერებ; ვეუხნები, ვეუხნებ; ვეთა-
 მამები, ვეთამამე და სხვანი. ფმნა უხნობა აწმღ.
 ღრო ვუხნობ, ქმნ. სრ. არა აქვს; მიჩემ. ვიუხნებ,
 ქმნილი სრული ვიუხნე ან ვიუხნე. აგრეთვე ღმობა
 აწმღ. ვჭკღმობ, ქმნ. სრული არა აქვს; მიჩემ. აწმღ.
 ვიღმობ, ქმნ. სრული ვიღმე; თვით ვნებითი: აწმღ.
 ვეღმი. ქმნილი სრული არ იხმარება. თვითვნებით
 მიჩემებითი. აწმღ. მეღმის, მეღმა; ქმნილი სრული
 მღმობია.

ფმნანი: ა. ღება, როდესაც იხმარება მოქმედებო-
 თად, მაშინ მიმოიხვრების კანონიერად: აწმღ. ღ-
 ვჭკღება, ქმნ. სრ. ღაღვჭღება, ვ-პირი ღაჭკღად აწმღ.
 ღაღვ, ღაზღა; როდესაც იხმარება შემეგობითად მა-
 შინ აწმღ. ღრო იქნება: ვჭკშემე (საღმთო წერ. ვჭკშემე),
 ვჭკშემე, ვჭკშემეს, მღაბ. ძევს; ან ვჭკშემე, ვჭკშემე,
 ვჭკშემეს, მღაბ. ძევს; ან ვჭკშემე, ვჭკშემეს, მღაბ.
 ძევს; ქმნ. სრ. არა აქვს; ვნებითად: აწმღ. ვიღვი, იღვი,
 იღვის; ვიღვით, იღვით, იღვიან; ქმნ. სრ. ვიღვე, იღვე,
 იღვა ან მღაბ. იღო; ქმნალი სათ. სქ. ვიღვე, იღვე;
 იღვეს. მღაბ. იღოს; ან ვჭკღებვიარ, ღებვიარ, ვჭკღებვი;
 თვით ვნებითი: ვეღვი, ეღვი, ეღვის; ქმნ. სრ. ვეღვე,
 ეღვე, ეღვა; მიჩემებითად: ვიძვე, იძვე, იძვი; ან ვიძვეს,
 ვიძვეს; ან: ვიძვეს, ვიძვეს, ვიძვეს; ქმნილი სრული
 მღებია, გღებია, ვჭკღებია; აგრეთვე, მიძვეს, ვიძვეს,
 უეღვს; ქმნ. სრ. მღებია; ან სახისაგან ვჭკწარმოებს;
 მაშს, ვაძს. აძს, ან მიძს, გიძს, უმს და სხ. მექონნი
 მსროლოდ აწმღგომისა ღროსა და მისგან წარმოე-
 ბულთა ღროთა.

ბ. გება, როდესაც ნიშნავს მაგიერის გარდაცდას
 ან აშენებას, მაშინ მიმოიხვრების კანონიერად: აწმღ.

მსგავსად მიმოიხსენებინა:

უწყება, ვაუწყებ, ვაუწყე,	მლობა, ვუამბობ, ვუამბე.
ყენება, ვაყენებ, ვაყენე,	ღებვა, ღებვებ, ღებვებე.
ბანება; ვაბანებ, ვაბანი,	ღებვა, ღებვებ, ღებვებე.
ბოძება, ვუბოძებ, — ბე,	რევა, ვრევ, ვრევი.
ქება, ვაქებ, ვაქე,	გაწევა, გავწევი, გავწევი.
წყობა, ვაწყობ, ვაწყე,	მღერევა, ვამღერე, ვამღერე.
წყობა, ვაწყობ, ვაწყე,	ქნევა, ვიქნე, ვიქნე.
ცნობა, ვაცნობ, ვაცნე,	ქცევა, ვაქცე, ვაქცე.
თბობა, ვათბობ, ვათბე,	ხმევა, ვინხე, ვინხე.
შრობა, ვაშრობ, ვაშრე,	ბნევა, ვაბნე, ვაბნე.
ქრობა, ვაქრობ, ვაქრე,	რყევა, ვარყე, ვარყე.
ლობა, ვალობ, ვალობე,	რჩევა, ვარჩე, ვარჩე.

ვატებ, ქმნ, სრული: ვატე და სხვანი. როდესაც ნიშნავს ლოცინსა, მაშინ აწმდგ. დროში იხმარება: ვატებ, ვატებ, ვატებს და სხ. მაგალ. მყოფარ ეამ ვატებ. ე. ი. დიდხანს ველი. ისთა 5 — 4 — 8 — 17; 1 კორინთ. 11 — 33; ქმნილი სრული დრო არა აქვს; — ვოფხანსა მაშინ აწმდგ. დროში ითქმის ვატებ, ქმნ. სრული ვატე. ე. ი. ვარ, ვიმყოფები. ვეფხ. 83. თვითნებითი ამისი, აწმდგ. ვეატები, ქმნილი სრული ვეატე; მიჩემე-ბითად. ვუატებ, მაგალ იმნსა.

6. რომელინაჲ ზმნანი, დაბოლოვებულინი ება, ობა ზედ. მესამე პირში ქმნილს სრულს დროისა სამზლ. სქესის ბოლოს მიიღებენ ავ მაგიერად ო, მაგალ. ვაპე, აპე. აპო და არა აპა; ქმნ. სრული სთ. სქ. მეპო და არა მეპა, ქმნადი, ვაპო; აგრეთვე ვაქე, აქე, აქო; დავვსლე, დავვსლე, დავვსლე, მად. დადო; ვათბე, ათბე, ათბო; ვქსომე, ქსომე, ქსომე (დაქსომო) და სხვანი.

მსგავსად მიმოიხსენებინა, სახენი მესუთე და მეექვსე.

სახელ ზმნანი: მართვა, ბმა.

საზღურებითი სქესი.

მართვა, — ვთ,	ვაბამ, — მთ.
მართვა, — ვთ,	აბამ, — მთ.
მართვას, — თვენ,	აბამს, — მენ.
მართვადი, — ვლით,	ვაბამდი, — დით.
მართვადი, — ვლით,	აბამდი, — დინ.
მართვადა, — ვლენ,	აბამდა, — დენ.
მართეთ, — თეთ,	ვაბი, — ბით.
მართე, — თეს,	აბი, — ბეს.
მომართვი, გვიმართვით,	მიბია, გვიბიათ.
ან მიმართვის, გვიმართვით,	ტიბია, გიბიათ.
ტიმართვი, — ვიათ,	უბია, უბიათ.
უმართვი, — ვიათ.	

სათუთა სქესი.

მართვადე, — დეთ.	ვაბამდე, — დეთ.
მართვადე, — დეთ.	აბამდე, — დეთ.
მართვადეს, — დიან;	აბამდეს, — დენ.
მემართა, გვემართათ,	მება, გვებათ.
მემართა, — თათ,	ბება, ბებათ.
მემართა, — თათ,	ება, ებათ.
მემართოს, გვემართოსთ,	მებას, გვებასთ.
მემართოს, გვემართოსთ,	ბებას, ბებასთ.
მემართოს, გვემართოსთ,	ებას, ებასთ.
მემართო, — თოთ,	ვაბა, ვაბათ.
მემართოს, — თონ,	აბა, აბან.

7. ზმნანი, დაბოლოვებულინი ზე ზედ მიმოიხსენებინა, ვითარცა ზმნანი დაბოლოვებულინი ვა ზედ, აქა ვერ არს შენიშნუა რომელ ზე; უმ და ვ შეიცვალუ-ბიან საზოგადო ლაპარაკში: პირველი ვა, მეორე ვე და მესამე ვი. მაგალ. სახელზმნა მანუა ან მანვა, აწმდგ. ვკმანუ ან ვკმანვ; ქმნ. უსრული: ვკმანული, ან ვკმან-სავლი. — სვილი: ქმნილი სრული: ვკმანულ ან ვკმანვე; ქმნ. უსრ. მიმანვავს, ან მიმანვივს; სათუო სქესი აწმდგომი ვკმანულე ან ვკმანავდე; ქმნ. სრული მემა-ნუ, ან მემანვა; ქმნ. უსრული. მემანუოს. ან მემანვოს; ქმნადი ვკმანუო, ან ვკმანვო. ამგვარს ზმნებსა ანტონი ათალიკოზი მიმოიხსენის უკანონოდ, მაგალ. ციქუა, ე. ი. ქაღაბა, აწმდგ. ვკვციქუ; ქმნ. სრული ვკვცი-ქელ. უნდა ვკვციქვე; ქმნ. უსრ. მიციქუეს, უნდა მიციქვიეს. სიტყვისაგან ციქუა შეკვდება მოციქული. აგრეთვე ძარცუა, აწმდგ. ვკვძარცუ, უნდა ვკვძარცვ; ვრემლვა, აწმდგ. ვკვრემლვო, უნდა ვკვრემლვა და სხვანი მრავალნი.

8. შემდგომან ზმნანი, მეცადრე ერთ-მარტულთა-ვანნი, დაბოლოვებულინი. ვა ზედ აწმდგ დროში და-ბოლოვდებიან ვი ზედ და ქმნილს სრულს მიმოიხსენი-ბიან კანონიერად:

უწყვა, ვიუწყე, ვიუწყე, ურვა, ვიურვი, ვიურვე, ვწყვა, ვვწყვი, ვვწყვი, ვიშვა, ვიშივე, ვიშივე, ურვა, ვიურვი, ვიურვე, ვიღვა, ვიფიდი, ვიფიდი, ვიურვა, ვიურვი: ვიურვე, ვიურვა, ვიკვირვი, ვიკვირვე.

9. ზმნანი: ა. ვეა საზღურ. სქ. აწმდგ. ვჰვეი, ჰვეი. ჰვეის, ვჰვეით, ჰვეით. ჰვეიან; ქმ. უსრული, ვჰვეილი; ქმნ. სრული, ვჰვე. ჰვე, ჰვა; ვჰვეით, ჰვეით, ჰვეეს; ქმნ. უსრული. მივეია, ვივეია, უვეია; გვივეიათ, გივეიათ, უვეიათ; სათუო სქ. აწმდგ. ვჰვეი-ლე; ქმნ. სრული: მეუო, გეუო, ეუო; გვეუოთ, გეუოთ, ეუოთ; ქმნ. უსრ. მეუოს; ქმნადი, ვჰვეო, ჰვეო, ვჰვეოთ, ჰვეოთ, ჰვეონ; მიმლეობა არა აქვს: ვენბითი აწმდგ. ვივეი. ქმნ. სრული ვივე; — ვი: ქმნადი ვიეო, იეო, იეოს; თვითნებითი: აწმდგ. ვივეი, ქმნ. სრული ვივე; მიჩემებითი სახე აწმდგ. ვივეი ქმნ. სრული, ვივე, ეს ზმნა არ უნდა შეიროოს ზმნას თან ჭოლა, მუავს, მყოლია.

ბასებითი სქესი.

მართე,	— თეთ,	აბი,	აბით.
მართოს,	— თონ,	აბას,	აბან.
მართავე,	— ლეთ,	აბამლე,	— მღეთ.
მამართავედეს,	— ლენ,	აბამლეს,	— მღენ.
ნუ მართავ,	ნუ მართავთ,	ნუ აბამ,	ნუ აბამთ.
ნუ მართავს,	ნუ მართვენ,	ნუ აბამს,	ნუ აბამენ.
არა მართო,	არა მართოთ,	არ აბა,	არ აბათ.
არ მართოს,	არ მართონ,	არ აბას,	არ აბან.

მიმღ. შემოქმ. აწმყო. მმართველი, მმართავი;
 მმელო; ქმნალი; მმართო.
 მიმღ. ენებ. ქმნილი: მართული, სამართი; ზმული,
 ნაბამი; ქმნ. სამართი, საბმელო.

მსგავსად მიმოიხსენებინ.

ღამლაღა,	ღავქმალავ.	— ლე;	რცემა,	ვარცეამ,	— უი,
კითხვა,	ვკითხავ,	— თხე;	სხმა,	ვკსხამ,	— სხი,
ხეღვა,	ვხეღავ,	— ლე;	რწყმა,	ვარწყამ,	— უი,
ფიცვა,	ვფიცავ,	— ცე;	ცუმა,	ვაცუამ,	— ვი,
წირვა,	ვწირავ,	— რე;	სუმა,	ვკსუამ,	— ვი,
ვერვა,	ვევერავ,	— რე;	აქუმა,	ვავეკუამ,	— ვი,
შეხეღვა,	შეხეღავ,	— ლე;	ხემა,	ვიხეამ,	— ვი,
ქოღვა,	ვკქოღავ,	— ლე;	რქუმა,	ვარქუამ,	— ვი,
ჟღვა,	ვკჟღავ,	— ლე.	ელმა,	ველამი,	არა აქეს.

მაგალითნი მეორის მიმოხსენისანი შინგელი და მეორე სსეკ.

სახელ-ფინანი: თლა, მეზნა.

საზღვრებითი სქესი.

ვკსლოი,	— ლით,	ვკსმენი,	— ნით.
კსლოი,	— ლით,	კსმენი,	— ნით.
კსლოის,	— ლიან,	კსმენის,	— ნიან.
ვკსლოილი,	— ლით,	ვკსმენილი,	— ლით.
კსლოილი,	— ლით,	კსმენილი,	— ლით.
ვკსლოიდი,	— ლენ,	კსმენიდა,	— ლენ,
კსლოიდი,	— ლიან,	— ლიან.	— ლიან.
ვკსლოლე,	— ლეთ,	ვკსმენე,	— ნეთ.
კსლოლე,	— ლეთ,	კსმენე,	— ნეთ.
კსლოლა,	— ლეს,	კსმენა,	— ნეს.
მითლია,	გვითლია,	მიძენია,	გვიძენიათ.
გითლია,	გითლიათ,	გიძენია,	ვიძენიათ.
უთლია,	უთლიათ,	უძენია,	უძენიათ.

სითყო სქესი.

ვკსლოილე,	— ლეთ,	ვკსმენილე,	— ლეთ.
კსლოილე,	— ლეთ,	კსმენილე,	— ლეთ.
ვკსლოილეს,	— ლენ,	ვკსმენილეს,	— ლენ.
მეთალა,	გვეთალათ,	მეძენა,	გვეძენათ.
ბეთალა,	— ლათ,	ბეძენა,	ბეძენათ.
ეთალა,	— ლათ,	ეძენა,	ეძენათ.
მეთალოს,	გვეთალოსთ,	მეძენოს,	გვეძენოსთ.
ბეთალოს,	— სთ,	ბეძენოს,	— სთ.
ეთალოს,	— სთ,	ეძენოს,	— სთ.

ბ. ყოფა აწმღ. ვკყოფ. ჰყოფ, ჰყოფს; ქმნ. სრული არა აქეს; ვნებითი აწმღ. ვიყოფები, ქმნ. სრული არა აქეს; მიმღ. ქმნილი: ყოფილი, ნამყოფი; ქმნალი, ყოფილი. საყოფელი.

ბ. სწა კნ. უნავს სწაოვასა ან ყოლასა; საზღურ. სქესი. აწმღ. ვესვი, ესვი, ესვის; ვესვით. ესვით, ესვიან; ქმნ. უსრ. ვესვილი; ქმ. სრული: ვესავ, ესავ, ესვა, ვესავით, ესავით, ესვენ (საღუთო წერილში: ესვინ); ქმნ. უუსრ. მესვია (არ იხმარება); თუობითი სქ. აწმღ. ვესვიდე; ქმნ. სრული. მესვა გესვა, ესვა; გვესვათ, გესვათ, ესვათ; საღუთო წერილში: მესვინ, გესვინ, ესვინ, მარკოზ. 12 — 6; ქმნ. უუსრული, მესვას; ქმნალი. ვესვა. ესვა, ესვას; გვესვათ, გესვათ; ესვან; მიჩემებითად, მივის, გივის, უვის; გვივისთ, გივისთ, უვისთ ან უვათ; მდაბ. უვა, უვათ; ე. ი. ჰვაეს; ქმნ. უსრული: მივოდა, აწმღ. სათ. სქეს. მივოდეს; სხვა ღრობი არა აქეს.

ღ. თქუმა, აწმღ. ვტუქვამ. ქმნ. სრული ვტუქვი; მიმოიხსენების კანონიერად. გარნა მიჩემებ. ქმნალი საზღ. სქ. ითქმის ვიტყვი, იტყვი, იტყვის; ვიტყვით, იტყვით, იტყვიან; ან ვეყვი, ეყვი, ეყვის; ქმნ. უსრ. ვიტყოდი, ვეყყოდი, აწმღ. სათუოს სქესისა ვიტყოდე ან ვეყუდე; სხვა ღრობი არა აქეს.

10. ფინანი:

- ა. გლა, ვკგლი, ქმნილი სრული არა აქეს.
- ბ. ვლა ან სვლა აქეს ორგვარი მიმოხვრა.

პირველი გვარი საზღ. სქ. აწმღგომი: ვვლი, ჰვლი, ჰვლის; ვვლით, ვლით, ჰვლიან; ქმნ. უსრ. ვვლიდი და სხ; ქმნ. სრული: ვვლი, ჰვლი, ვვლით; ვვლით, ჰვლით, ვკვლეს. ქმნ. უსრ. მივლია, გივლია, უვლია; გვივლიათ, გივლიათ, უვლიათ. სათ. სქესი, აწმღ. ვვლიდე და სხ. ქმნ. სრული, მევლო და სხ; ქმნ. უსრ. მევლოს და სხ. ქმნალი, ვვლო, ჰვლო, ჰვლოს; ვვლით, ჰვლით, ჰვლობ. მან. სქ. ვლე, ვლოს, ვლეთ, ვლობ; ნუ ვლი, ნუ ვლის; ვლიდე და სხ.

მეორე გვარი საზღ. სქ. ვლ, სვალ, ვალს, ვალთ, სვალთ, ვლენ ან ვლენან. ქმნ. უსრ. ვილოდი, სვილოდი, ვილოდა; ვილოდით, სვილოდით, ვილოდენ; ან ვკილოდი, კილოდი, კილოდა; ვკილოდით, კილოდით, კილოდენ; ლილოდიან (მოლოდა); ქმნ. სრული: ვედ, სვედ, ვიდეს; ვედით, სვედით, ვიდენ (მოვედ); სათ. სქ. აწმღ. ვილოდე, სვილოდე, ვილოდეს; ვილოდეთ, სვილოდეთ, ვილოდენ ან ვილოდე, კილოდე, კილოდეს; ვკილოდეთ, კილოდეთ, კილოდენ; ქმნალი: ვიდე, სვიდე, ვიდეს; ვიდეთ, სვიდეთ ვიდენ; სხვა ღრობი ვითარცა პირველი მაგალითი: ზმანებ, სვიდე, სვიდეს ან გვალო, მდაბ. გოლე; მიმღ. აწმღ. მავალი, მვლელო; ქმნილი: ვლოლი, ნავალი, ქმნალი, სავალი, სავლელო.

შენიშნვა. ფნა ვალ თანდებულთურთ თავს: აღ; ა. მო, ჩა და სხ. მესამე პირში აწმღ. ღრ. იხმარება შემოკლებითადაც. მაგალ: ავა მოვა, ჩავა უნდა ავალს. მოვალს, ჩავალს; საღუთო წერილში აწმღგომსა და სხვათა ღრობთა აქესთი შემდგომი სხვე: აღვალნ, ნაჭე.

ქსთალო,	— ლოთ,	ვქსქებნო,	— ნოთ.
ქსთალო,	— ლოთ,	სქებნო,	— ნოთ.
ქსთალოს.	— ლონ,	სქებნოს,	— ნონ.

ბძახებითი სქესი.

ქსთალო,	— ლეთ,	ვქსქებნი,	— ბნეთ.
ქსთალოს.	— ლონ,	სქებნოს.	— ბნონ.
ქსთალი,	— ლეთ,	სქებნილი,	— ბნეთ.
ქსთალიც,	— ლენ,	სქებნილიც,	— ბნენ.
ქსთალი,	— ლით,	სქებნი,	— ბნით.
ქსთალის,	— ლითიან,	სქებნი,	— ბნიან.
არაქსთალო,	— ლოთ,	არაქსქებნო,	— ნოთ.
არაქსთალოს,	— ლონ,	არაქსქებნოს,	— ნონ.

მიმლ. უემოქ. აწმღგ. მთლეობ, მქებნილი; ქმნა-ლი. — მქებნი.

მიმლ. ვენებ, თლილი, ნათალი; ქებნილი, ნაქებნი; ქმნ. სათლელო, თლალი; საქებნი, მქებნალი.

მსგავსად მიძიხივრების.

გაზრა, გავეზრი, გავეზარი, თითხნა, ვქსთითნი, — ნე.	საგა, ვქსაგე, ვქსაგე, მოწვენი, მოვქსწვენი, — ნე.
ცლა, ვქსცლი, ვქსცაღე, ლოღნა, ვლოღნი, — ნე.	დაგვა, ლავჭავი, ლავჭავე, წვართნა, ვქსწვართნი, — ნე.
მოგვრა, მოვჭვარი, გვარი, გოზნა, ვქსგოზნი, — ნე.	გაჩრა, გავექსჩრი, გავექსჩარი, პოვნა, ვიპოვნი, — ნე.
წვლა, ვიწვლი, ვიწვალე, ან პოვნა, ვიპოვი, — ვე.	ცვლა, ვქსცვლი, ვქსცვალე, ფხაჭხა, ვქვხაჭხნი, — ნე.
ღქვა, ვიღვენი, ვიღვენი, შოვნა, ვიშოვნი, — ნე.	ყრა, ვქყრი, ვქყარი, ან შოვნა, ვიშოვი, — ვე.
რგა, ვქრგი, ვქსარგე, გორცხა, ვქორცხნი, — ნე.	ხლა, ვქხლი, ვქხალე, ლოშნა, ვქლოშნი, — ნე.
შლა, ვაშლი, ვქშალე, ყოვნა, ვყოვნი, — ნე.	წვრთა, ვქწვრთი, ვქწვართე, წვეწხა, ვქწვეწხნი, — ნე.
	წმენდა, ვქწმენდა, — მინდე.

ლად აღვლენ; აღვედინ, ნაცულად აღვიდენ, მოვილიან ნაცულად მოლიან და სხვანი.

ვნებითად ვმნა ვალ იხმარება სამ სახელ.

პირველი სახე. საზღ. სქ. აწმღგ. ვივლი, ივლი, ივლის, ვივლით, ივლით, ივლიან; ქმნ. უსრული ვივლილი; ქმნ. სრული არა აქვს; ქმნ. უუსრ. ვლილ-ვიფე; სათ. სქ. აწმღგ. ვივლილე; ქმნ. სრული; ვლილ-ვიფო; ქმნალი არა აქვს.

მეორე სახე. საზღურ. სქ. აწმღგ. ვიარეზი; ქმნ. უსრ. ვიარეზოლი; ქმნ. სრული; ვიარე; ქმნ. უუსრ. ვიარეზი; სათუო სქესი, აწმღგ. ვიარეზოლე; ქმნ. სრული. ვიარე, ქმნ. უუსრ. ვიარე; ქმნალი: ვიარე; ბძან. აწმღგ. იარე, იაროს; იარეთ, იარონ; ქმნალი. იარე-ზოლე; მიმლ. აწმღგ. რეზული, ქმნალი: საარეზული.

მესამე სახე აწმღგ. ვქლივარ, ქლივარ, ლის (დადის); ვქლივართ, ლისართ, ლიან (დადის); ქმ. უსრ. ვქლივარი; სხვა ღრონი არა აქვს.

თანდებულთურთ თავს ვმნა ვალ მიძიხივრებ. უემღგომ გვარად.

აწმღგ. საზღურ. სქ. მოვალ, მოხვალ, მოვალს, მდაბ. მოვა; მოვალთ, მოხვალთ, მოვლენ, ქმნილი უსრული: მოვილილი, მოხვილილი, მოვილოდა; მოვილოლით, მოხვილოლით, მოვილოდენ, ქმნ. სრული: მო-ვედ, მოხვედ, მოვიდა, მოხვიდა, მოხველით, მოხვიდენ. აწმღგ. სათ. სქ. მოვილოლე, მოხვილოლე, მოვილოდეს; და სხ. ქმნალი. მოვიდე, მოხვიდე, მოვიდეს; და სხ. სხვაღრონი არა აქვს; ბძან. სქ. მოვედ, მდაბ. მოდი, ან მოვიდეს; მოდი, მოვიდენ; ქმნალი: მოხვილოდე, მოხვილოდეს; მოხვილოდეთ, მოხვილოდენ.

მიჩემებითი სახე: საზღურ. სქ. აწმღგ. ვეული, უელი, უელის; ვეულით, უელით. უელიან. ქმნ. უსრული. ვეულილი, უელილი, — და; და სხ. სათ. სქ. აწმღგ. ვეულილე: თანდებულთურთ თავს, საზღ. სქ. ავევალ, აუხვალ, აუვალს (მდაბ. აუვა). ავევალთ, აუხვალთ, აუვალენ; ქმნ. უსრული: ავევილილი, აუხვილილი, აუვილოდა და სხ. ქმნ. სრული: ავევედ. აუხვედ. აუვიდეს და სხ. სათ. სქ. აწმღგომი: აუვიდე, აუხვიდე. აუვიდეს, და სხ.; სხვაღრონი არა აქვს. ნაცვალსახელითურთ თავს მ. საზღ. სქესი, აწმღგ. ამივა, ავივა. აუვა; აგივივთ, ავივთ, აუვთ; ქმნ. უსრ. ამივიდა, ავივიდა, აუვიდა, აგივივით, ავივივით, აუვივით; სათ. სქ. აწმღგ. ამივიდეს და სხ. სხვა ღრონი არა აქვს. მარცვად აწმღგ. მივა, გივა, უვა. გივივთ, გივივთ, უვათ, ქმნ. უსრ. მი-ვოდა და სხ. ნიშნავს მეთვს, მათვს.

თვითვნებითად ვმნა ვალ იხმარება კანონიერად საზღურ. სქ. აწმღგ. ვეულილი ქმნ. უსრ. ვეულილობი; ქმნ. სრული ვეული; სათ. სქ. აწმღგ. ვეულიზოლე; ქმნალი, ვეული, სხვა ღრონი არა აქვს.

ღ. ლოღნა, აწმღგ. საზღ. სქ. ველი, ელი, ელის და სხვ. ქმნ. უსრული, ველილი; ქმნ. სრული არა აქვს; ქმ. უსრულიც, მილოღნია; აწმღგ. სათ. სქ. ველილე; ქმნ. სრული მელიოდა, ქმნ. უუსრ. მელიოდეს; ვნებითი ვილოდეზი, — ლე; თვითვნებ. ველილეზი, — ლე.

ე. ცოღნა, საზღ. სქ. აწმღგ. ვიცი, ქმნ. უსრ. ვი-ცილი; სათ. სქ. აწმღგ. ვიცილე. ვნებითი ვქსციღნი ვარ; ქმნ. უსრული, ვქსციღნოლი; ან მციღნია, მციღ-ნოდა, ან მციღნოდეს; თვითვნ. მციღნებეზა, — ღნა.

მეტადიონი მეორის მიმოხერვისა, სახე
მესამე და მეოთხე.

სახელ ფანა: სურვილი, ბრძოლა:

სახელურებითი სქესი.

ქმნილ, ქმნილ, აწყოვით.	ვისურვი, — რვით,	ვიბრძვი, — ვით.
	ისურვი, — რვით.	იბრძვი, — ვით.
	ისურვის, — რვიან,	იბრძვის, — ვიან.
	ვისურვილი, — დით,	ვიბრძოლი, — დით.
	ისურვილი, — დით.	იბრძოლი, — დით.
	ისურვილია, — დენ,	იბრძოლია, — დენ.
	ვისურვიე, — ვით,	ვიბრძოლე, — ლეთ.
	ისურვიე, — ვით,	იბრძოლე, — ლეთ.
	ისურვია, — ვეს,	იბრძოლია, — ლეს.
	მისურვია, გვი— ვითათ,	მბრძოლითა, გვი ლითათ.
გისურვია, — ვითათ,	გბრძოლითა, — ლითათ.	
უსურვია, — ვითათ,	უბრძოლითა, — ლითათ.	

სათუთა სქესი.

ქმნილ, ქმნილ, აწყოვით.	ვისურვიდე, — დეთ,	ვიბრძოდე, — დეთ.
	ისურვიდე, — დეთ,	იბრძოდე, — დეთ.
	ისურვიდეს, — დენ,	იბრძოდეს, — დენ.
	მესურვია, გვესურვათ,	მებრძოლია, გველათ.
	ბესურვია, — ვათ,	ბებრძოლია, — ლათ.
	ესურვია, — ვათ,	ებრძოლია, — ლათ.
	მესურვის, გვესურვოსთ,	მებრძოლოს, გველოსთ.
	ესურვის, — სთ,	ებრძოლოს, — სთ.
	ესურვის, — სთ,	ებრძოლოს, — სთ.
	ვისურვიო, — ვითათ,	ვიბრძოლო, — ლითათ.
ისურვიო, — ვითათ,	იბრძოლო, — ლითათ.	
ისურვიოს, — ვიან,	იბრძოლოს, — ლიან.	

ბძანებებითი სქესი.

ქმნილ, აწყოვით.	ისურვიე, — ვით.	იბრძოლე, — ლეთ.
	ისურვიოს, — ვიან.	იბრძოლოს, — ლიან.
	ისურვიდე, — დეთ,	იბრძოდე, — დეთ.
	ისურვიდეს, — დენ,	იბრძოდეს, — დენ.

ნუ ისურვი; არ ისროლა.

მიმლ. შემოქმ. აწმღგ. მსურველი, მბრძოლელი;
უმნადი, მსური, მბრძოლი.

მიმლ. ვნებ. ქმნილი: სურვილი; ბრძოლილი,
ნაბრძოლი; ქმნადი სასურველი, საბრძოლელი.

მსგავსად მიმოიხერება:

ბზუვილი, ვიბზუვი, — ვე. რჩოლა, ვერჩი. — ჩოლე,
ხაილი, ვჭხალი, — დე. სროლა, ვისვრი. — როლე,
წაილი. ვიწალი, — დე. თითოილა, ვჭხითი, — თოლე.
ფივილი, ვიფივი, — რე.
წიველი, ვწიველი, — ლე.
სწავლა, ვასწავლი, — ვლე.

11. ფანანი, დაბოლოვებულნი ლი, ოლა ზედ,
დაწეებულნი ნაცვალსახელითა ვჭ, სხენებულთ გარდა
არ იხმარებან ქმნილს სრულს ღროში ცბოლა,
ვჭხცი; წოლა, ვჭხწითი: რბოლა, ვჭრბი: ფუვილი,
ვჭფუვი: ჩხავილი ვჭხწხავი; წივილი ვჭწწივი; ქყა-
ვილი, ვჭყყივი; ქუნილი, ვჭკუნ; შუვილი, ვჭშუვი,
ბლავილი, ვჭბლავი; ვივილი, ვჭვივი; ყვავილი, ვჭყვავი;
ბზუვილი, ვჭბზუვი; ტყუვილი, ვჭტყუვი; ქოლა,
ვჭქი; დუვილი, ვჭდუვი; ტკივილი, ვჭტკივი; სურ-
ვილი, ვჭსური; ფივილი, ვჭფივი; კივილი, ვჭკივი;
თივილი, ვჭთივი: კილა, ვჭკამი. ამ ფანათა ხმარე-
ბულთა ვნებადან თვითვებითად აქვთ ქმნილისრული:
მეტადი. ვიდევი, ვიდევი; ვიქსი, — სე: ვისურვი,
ვისურვი; ვიბზუვი, ვიბზუვი; ვიწმინდი, — ვი:

12. შედგომნი ფანანი პირველისა და მეორის
მიმოხერვისა სამხელურ. სქესში ქმნილს სრულს ღროში
უქანასხელის წინა მარცვალში მიიღებენ ჩართულს
ა, ე, ან დაბოლოვებულნი ვი ზედ.

ა. ცნობა, აწმღ. ვჭხცნობ. ქმნი. სრული ვჭხცან,
მ პირი ჭხცანა, ქმნადი სთ. სქ. ვჭხცანა. პერობა,
ვიპერობ. ვიპერ, იპერა; ვიპერა: სწრობა, ვესწრობ,
ვესწარ, ვესწრა; თხრობა, ვუთხრობ. ვუთხარ. მ პ.
უთხრა, ქმნადი ვუთხრა. ხნავ, ვჭხნავ, ვჭხან, მ პ. ჭხნა,
ქმნადი: ვჭხნა. კრავ, ვჭკრავ. ვჭკარ; ჭკრა, ვჭკრა; დაფლავ,
დაფვლავ. — ფალ; დაჭლავ, დაფვლავ. მისრავ,
მოჭხრავ, მოჭხარ; მოცლა, მოვიცილი, მოვიცადე,
ბძან. მოიცილე, მდაბ. მოიცა, დაიცა; მოკლავ, მოკვლავ,
მოჭკვალ, მოჭკვალ: ყვა, ვჭყვე. ვჭყვე; ჭყო; ვჭყო; ძრავ,
ვჭძრავ, ვჭძარ. ქმნადი, ვჭძარა. ჭმევა, ვჭმევე,
ვაჭმევე.

ბ. კლევა, ვაკლევა, ვაკელ; ვაკელი; მცნება, ვამ-
ცნებ, — ცენ. — ცნო. შექლევა, შექლევა, — ძელ,
შევიძლო; წაქცევა, წაქცევე, — ქციე არის კანონიერი,
გარნა წაქცევა. წაქციევი. — ქციე; დაცვა, დავიცავ,
— დევე. ცხრობა, ვაცხრობ, ცხვერ; უხრობა, ვიუხრებ,
— ბენ. ფხენა, ვჭფხენი, — ხენ; ხუნა, ვიხენი; ვჭხენ.
ქმნა, ვჭქმნი, ვჭქმნი, ვჭქმნი, ვჭქმნი; მოქმნი, მოჭქმნი,
მოჭქმნი. რეწენა, ვჭრეწენი, ვჭრეწენ; ძღუნა, ვუძღენი,
ვუძღენ. ხრწენა, ვჭხრწენი, ვჭხრწენ; წოლა, ვიწვი, ვი-
წვი; ყვანა, ვჭყენი, ვჭყენ, სხნა, ვიხსნი, ვიხსენ; იხსნა,
ვიხსნა; ძლოლა, ვუძღენი, — ძელ. ფრენა, ვჭფრენი,
ვჭფრენ; სკენა, ვჭსკენი, ვჭსკენ. რცხენა, ვირცხენი,
— ხენ; ჭრა, ვჭჭარი, — ჭერი; ვჭჭრა, ცრა; ვჭსკრი,
ვჭსკერი; ფშავ, ვჭფშავი, — შევი, ვჭფშევი; შე, ვჭშევი,
ვჭშევი.

გ. დწევა, დჭწევი, — წევი, მ პ. დაჭწევა, ქმნადი,
დაჭწევა, დაცვა, დავიცავ, დავიცივი; ხევა, ვიხევი, ვიხვი,
რომევა, ვართმევი, თვი; რქმევა, ვარქმევი, ვარქვი, ვარქვა,
დაწევი, — შევი; სძევა, ვასძევი, ვასვი, ცმევი, ვაცმევი, ვაცივი,
ეჭწევი, ვეჭწევი, ვეჭწევი, ვეჭწევი, ვეჭწევი, მ პ. ვეჭწევი, ქმნა-
ლი, ვჭრევა. ქციევი, ვაქციევი, ვაქციევი; გარნა ვიქციევი, ვიქციევი.

13. ფანათა:
1. მხსან მხეშმს, ან მხმს, ე. ი. მახეს არა აქვს
ქმნილი უუსრულესი.
  2. მტავა, გტავა ე. ი. რა გენაღვლება.
  3. გვალე, მდაბ. გოლე, ე. ი. იარე იხმარება მხრა-
ლოდ ბრძან, სქესში.

მაგალითნი მესამის მიმოხვერის, სასე
ვირველი და მეორე.

სახელთაზნა: რწმენა; სიხარული.

სასვლურებითი სქესი.

ქმნ. უსრულ.	მრწამს.	გერწამსთ;	მიხარიახ,	{ გვიხა- რიახთ.
	გრწამს, ჰრწამს,	— მსთ, — მსთ,	გიხარია, უხარიახ,	— ანთ. — ანთ.
ქმნ. უსრულ.	მრწამდის.	გერწამდისთ,	მიხაროდის,	{ გვიხა- როდისთ.
	გრწამდის, ჰრწამდის.	— დისთ. — დისთ.	გიხაროდის, უხაროდის,	— დისთ. — დისთ.
ქმნ. უსრულ.	მრწამდა.	გერწამდათ,	მიხაროდა,	{ გვიხა- როდათ.
	გრწამდა, ჰრწამდა.	— დათ, — დათ,	გიხაროდა, უხაროდა,	— დათ. — დათ.
ქმნ. უსრულ.	მრწამებია.	გერწამებიათ,	მიხარებია,	{ გვიხარე- ბიათ.
	გრწამებია, ჰრწამებია.	— ბიათ, — ბიათ,	გიხარებია, უხარებია,	— ბიათ. — ბიათ.

სათუო სქესი.

ქმნილი სრ.	მრწამდეს.	გერწამდესთ,	მიხაროდეს.	{ გვიხა- როდესთ.
	გრწამდეს, ჰრწამდეს.	— დესთ, — დესთ.	გიხაროდეს, უხაროდეს.	— დესთ. — დესთ.
ქმნილი სრ.	მრწამებოდა.	{ გერწამებო- დათ,	მიხარებოდა,	{ გვიხარე- ბოდათ.
	გრწამებოდა, ჰრწამებოდა.	— დათ, — დათ,	გიხარებოდა, უხარებოდა,	— დათ. — დათ.
ქმნ. უსრულ.	მრწამებოდეს.	გვ— დესთ,	მიხარებოდეს.	{ გვიხარე- ბოდესთ.
	გრწამებოდეს, ჰრწამებოდეს.	— დესთ, — დესთ.	გიხარებოდეს, უხარებოდეს.	— სთ. — სთ.
ქმნილი.	მრწამდე.	გერწამდესთ,	მიხაროდე.	{ გვიხა- როდეთ.
	გრწამდე, ჰრწამდე.	— დესთ, — დესთ,	გიხაროდე, უხაროდე,	— დეთ. — დეთ.

ბისანებითი სქესი.

ქმნილი.	გრწამდეს.	— დეთ,	გიხაროდეს.	— სთ.
	ჰრწამდეს.	ჰრწამდესთ,	უხაროდეს.	— სთ.
ქმნილი.	ნუ გრწამს.	არ გრწამდეს,	ნუ გიხარიახ,	{ არ გიხა- როდეს.
	ნუ ჰრწამს.	არა ჰრწამდეს,	ნუ უხარიახ.	{ არ უხა- როდეს.

მიმლ. უემოქმ. აწმდ. მრწმენელი; ქმნადი. მრწმენი.
მიმლ. ვნებ. ქმნილი, წამებული, ნაწამი.

ქმნადი, სარწმუნო, რწმუნებადი.

მსგავსად მიმოხვერებათ.

რქმევა. მრქვიან. მრქმევია. უინვა, მეუინიან. მუინებია,
სსოვანა, მასსოვს. მსსოვე ბია, ჯლომა, მიზის, მჯლომა,
ქნა, მაქს, მქონებია, ზემა, მიხვამს, მიხუშია, რწმენა,
მრწმენა, წმუნებია, ნლომა, მიხდა, მნდომია.

14. ზმნანი:

ა. ჯლომა ან სსლომა, საზღორ. სქ. აწმდგ. ვჭი,
ჭი, ჰჭის; მრავლობითი: ვჭსნეღართ, ვჭსნეღართ.
ჭსნეღან, (სხენან, მაჭ. 11—15; ლუკა 1—19). ან
ჭიან; ქმნ. უსრული, ვჭსჯელი. ვჭსჯელი, ვჭსჯელით,
ვჭსჯელით, ვჭსჯენენ, ან ვჭსნეღით, ვჭსნეღით, ვჭსნენენ;
ქმნ. სრული: ვჭსჯელი, ვჭსჯელი, ვჭსჯელი, ვჭსჯელით,
ვჭსჯელით, ვჭსჯიან; ქმნ. უსრულით: ჯლომილოვარ,
— ხარ, — არს; ან სსლომილოვართ, — ხართ, — არიან;
სათუო სქესი, აწმდგ. და ქმნადი: ვჭსჯელი, ვჭსჯელი,
ვჭსჯელს; ვჭსჯელით, ვჭსჯელით, ვჭსჯელენ, ან ვჭსნეღთ.
ვჭსნეღთ, ვჭსნეღენ; ქმნ. სრული: ჯლომილო ვიყო, — იყო,
იყოს და სხ. ბძანებითი აწმდგ. ვჭსჯელი, ვჭსჯელს;
ვჭსჯელით, ვჭსჯელენ, ნუ ვჭიხარ, ნუ სხეღნართ, ნუ ვჭსნე-
ღან, ნუ ვჭიხან; ქმნადი: ვჭსჯელი. — დეს; ვჭსჯელით,
ვჭსჯელენ; არა ვჭსჯელი, არა ვჭსჯელს; არა ვჭსჯელით, არა
ვჭსჯელენ. მიმლ. მოქმ. აწმდ. მჯლომელი. ქმნადი მჯლომი
მსხარე, ვნებითი ქმნილი. ჯლომილო, ნაჯლომი;
ქმნადი. საჯლომი. ვნებითი სასე, საზღ. სქ. აწმდგ.
ვიჯლები, იჯლები, — ბა; ვიჯლებით, იჯლებით. იჯლე-
ბიან, ან ვისხეღით, ისხეღით, — ბიან; ქმნ. უსრული:
ვიჯლებოღი, ქმნ. სრული: ვიჯლე. იჯლე. იჯლა, ვის-
ხეღით, ისხეღით, ისხეღენ; მღაბ. ვიჯლე. იჯლე. იჯლა, ვის-
ხეღით. იჯლეით, იჯლეენ. ქმნ. უსრული: ჯლო-
მილოვარ; სათუო სქ. აწმდ. ვიჯლებოღი, იჯლებოღი,
იჯლებოღეს; ვისხეღბოღით, ისხეღბოღით, — დენ. ქმნ.
სრ. ჯლომილოვიყავ; ქმნ. უსრ. ჯლომილოვიყო; ქმნადი.
ვიჯლე, იჯლე, იჯლეს; ვიჯლეთ, იჯლეთ. იჯლენ; ბძან.
იჯლე, იჯლეს; იჯლეთ, იჯლენ; ან იჯლე. იჯლეით; და
სხვაბი. მიჩემებითი პირველი სასე, აწმდგ. ვუჭი. ქმნ. სრ.
ეუჯლე, მღაბ. ეუჯლე. მეორე სასე აწმდგ. მაზის, გავის.
აზის; გავისთ; გავისთ, აზისთ; ან მაჯლის. ქმნ.
სრული. მაჯლე, ან მაჯლე; ქმნ. უსრ. მჯლომა: მე-
სამე სასე; აწმდგ. მიზის, გიზის, უზის, გვიზისთ. გი-
ზისთ, უზისთ. ქმნ. მიჯლა; ქმნ. უსრ. მჯლომა. ვნე-
ბით დაწყებითი: აწმდგ. დავსჯეღბი, ქმნ. სრული,
დავჭსჯეღ და სხ.

ბ. ჯლომა, საზღ. სქ. ვჭსდგა, ვჭსდგა, ვჭსდგას ან
ვღგი, ვჭსდგი, ვჭსდგის; ან ვჭსდგეღვარ, დგეხარ, დგას;
ვჭსდგეღვართ, დგეხართ, დგახან. ქმნ. უსრ. ვჭსდგილი;
ქმნ. სრ. ვჭსდგი. ვჭსდგი, ვჭსდგი; ვჭსდგიით, ვჭსდგიით,
ვჭსდგენ; (მღაბ. ვჭსდგი); ქმ. უსრული: დგომილო ვიყავ;
სათუო სქესი: ვჭსდგილი; ქმნ. სრული დგომილო ვიყო,
ქმნადი, ვჭსდგი; ბძან. აწმდგ. ვჭსდგი; ქმნადი ვჭსდგილი;
მიმლეობა აწმდგ. მდგომარე, ქმნადი მდგომი; ქმნილი
დგომილო, ნადგომი. ქმნადი, სადგომი, დგომადი, ვნე-
ბითი სასე აწმდგ. ვიდგები. ქმნილი ვიდგე, მღაბ. ვი-
დექ და სხ. ვნებითი დაწყებითი აწმდგ. ვჭსდგები.
ქმნილი სრ. ვჭსდგე. მღაბ. ვდექ; მიჩემბ. აწმდგ. მა-
ჯლას, ქმნ. სრ. მდგომია.

14. ზმნა: ვარ, ხარ, არს; ვართ, ხართ, არიან იხმა-
რება მხოლოდ აწმდგომს დროში, სხვა დროებს მი-
მოხვერისათვის ივასხებს ვნებითის ზმნისაგან ყოფა
ან ყვა. ქმნ. უსრ. ვიყოფილი; ქმნ. სრული, ვიყავ;
ქმნ. უსრ. ყოფილო-ვიყავ; სათუო სქესი აწმდგ. ვიყო-
ფოღი, ქმნილი სრული: ყოფილოვიყო; ქმნადი ვიყო-
ფოღი. ნ. ზმნანი ყვა, ყოფა. ქანურს ენაში იპოვება
ქმნილი უსრული; ვორადი.
ლომა, აწმდ. ვლომი. ქმნ. უსრ. ვჭლომილი, ქმნ. სრ.
ვლომი; აწმდ. სათ. სქ. ვლომილი. სხვა დრონი არა აქვს.

სქ. აწმდგომი: ვიწერ, იწერ, იწერს და სხ. ქმნ. უსრული: ვიწერიდი; ქმნ. სრული ვიწერიე; სათუო სქ. აწმდგ. ვიწერდე; ქმნადი: ვიწერი; აგრეთვე: ვუწერი; ვუწერილი; ვუწერიე; ზმნანი წყებულნი ნაცვალსახელითა მ, მა, მი, მიმოხვრის ღრისა აკლიათ პირველი პირი, მაგალ. საზღურ. სქ. აწმდ. მწერ. მწერს; გვწერ. გვწერს; ქმნ. უსრული მწერიდი; ქმნ. სრული მწერიე. მწერა; გვწერიეთ. გვწერიეს; სათუო სქ. აწმდ. მწერდე, ქმნადი: მწერო, გარნა ზმნათა წყებულთა ნაცვალსახელითა გ. გა, გი, აკლთ მეორე პირი: გწერ, გწერს გწერთ. გწერივ; გწერე, გწერა; გწერეთ, გწერიეს. მეორე, რომელიც უკვლავი მესამე პირთაგან ზმნათა მხოლოდობითა ან მრავლობითა რიცხვში ხმარებულითა, თავს დაპატვებითა ნაცვალსახელითა მ, მა, მი; მაგალ. მრწამს. მიხსიან. მაბადია. მადგია, მიყვარს, და სხვანი, შეადგენენ მესამე უღლვილეზას, ნ. მესამე უღლვილეზა.

გარდა ამათა ზმნანი სხმით გარდასვლითნი, ვნებოთნი, ვნებით დაწყებოთნი და თვით ვნებოთნი იხმარებანი მიჩემებოთადცა.

ა. სხმით გარდასვლითნი, მაგალ. ვიწერიანებ, ვუწერიანებ; მაწერიანებ, გაწერიანებ; მიწერიანებ, გიწერიანებ; ვიბზუვი, — ვე; ვუბზუვი; — ვე; მბზუვებ, მბზუვევი; გაბზუვებ, — ვე; ვიყვირი, ვუყვირი; მაყვირიბ. მიყვირიბ; მიმოიხვრებანი ვითარც მარტივნი ზმნანი. ნანე ზევით § 28, მუხლი 1.

ბ. ვნებოთნი ზმნანი, ხმარებულინი მიჩემებოთად აქვს სამი სახე. პირველი იწყებანი ნაცვალსახელითა ვი და დაბოლოვებანი მარცვალზედ იხები, მაგალ. საზღურ. სქესი აწმდგ. ვიწერიანები. ქმნ. უსრული: ვიწერიანებოდი ქმნ. სრული: ვიწერიანე; ქმნ. უსრ. წერიანებულვარ ან ვიყვე; სათ. სქ. აწმდგომი: ვიწერიანებოდე; ქმნ. სრული: წერიანებულ-ვიყო; ქმნადი, ვიწერიანო. მეორენი იწყებანი ნაცვალსახელითა ვუ და ბოლოს მიიღებენ არსებითსა ზმნასა ვარ; მაგალ. საზღურ. სქ. აწმდგ. ვუწერივარ, ქმნილი სრული: ვუწერიოდი; აწმდ სათ. სქესისა: ვუწერიოდე, სხვა ღრონი არა აქვს. მსგავსად მიმოიხვრებანი ვულირვარ, ვულიროდი; ვუღუღვარ, ვუღუღოდი; ვუწერივარ ვუწერიოდი და სხვანი მესამე სახე იწყება ნაცვალსახელითა მ, მა; მი და ბოლოს მიიღებს არსებითსა ზმნასა ვარ. მაგალ,

საზღურ. სქ. აწმდგომი მაწერიანარ, გაწერივარ, აწერიან; გვაწერიანართ, გაწერივართ, აწერიართ; ქმნ. უსრ. მაწერიოდა, გაწერიოდა, აწერიოდა; გვაწერიოდათ, გაწერიოდათ, აწერიოდათ; ქმნ. სრული: მაწერიანო, გაწერიანო, აწერიანო, გვაწერიანო, გაწერიანო, აწერიანო; (მაგალ. უბოლოვად გაწერიან ბელი). სათ. სქ. აწმდგ. მაწერიოდე, სხვანი ღრონი არა აქვს. მსგავსად მიმოიხვრებანი. მწყეინხარ, გწყეინვარ, ჰწყეინა; მწყეინხართ, გწყეინვართ, ჰწყეინართ; ქმნ. უსრ. მწყეინოდა; ქმნ. სრ. მწყეინა; მყერიანარ; მყერიანო; მწყერიანარ, მწყერიანო.

გ. ვნებით დაწყებოთნი ზმნანი, როდესაც იხმარებანი მიჩემებოთად, მაშინ უკვსცვლიან ნაცვალსახელსა ვ. ნაცვალსახელიზედ ვუ ან მი, მაგალ. საზღურ. სქ. აწმდგომი. ვუშენილები ან ამიშენილები ან ამიშენილებოდა; ქმნ. სრული ავუშენიდი; ამიშენი ან ამიშენიდა, საზღურ. სქ. აწმდგ. ავუშენიბოდე; ამიშენილებოდე ან ამიშენილებოდა; ქმნადი, ავუშენიდე; ამიშენიდე, ამიშენიდე. სხვა ღრონი არა აქვს.

დ. თვით ვნებოთნი ზმნანი მიჩემებოთის სახეში უკვსცვლიან ნაცვალსახელსა ვე, ნაცვალსახელზედ მე და დაბოლოვებანი ა ზედ ან ი ზედა. მაგალ. ვექენები, თვითვნებ. საზღურ. სქესი აწმდგ. მექენები, — ბა; ქმნ. უსრული, მექენებოდი, — და; ქმნ. სრული: მექენე; — ნა; სათუო სქ. აწმდგ. მექენებოდე. — დეს, ქმნადი. მექენო, — ნოს, სხვა ღრონი არა აქვს.

მსგავსად მიმოიხვრებანი: მეზადები, — ბა; მეზადე, — და; მეუზნები, — ბა; მეუზენ; მეუზნა; მელაპარაკები, — ბა; მელაპარაკე. — კა; მეტორები, — ბა; მეტორე, — რა; მეუფარები, — ბა; მეუფარე, — რა; მეწყინები, — ბა; მეწყინე, — ნა; მეომები, — ბა; მეომე, — მა; მეთამაშები, — ბა; მეთამაშე, — შა; მეკრტმლები, — მლეზა; მეკრტმლე, — შლა.

უნიშნუა. მიჩემებოთ თვითვნებულთა და ვნებით დაწყებოთთა ზმნათა, თავს მექონათ ნაცვალს, მი აკლთ პირველი პირი, ვითარცა ზმნათ მიჩემებოთა, წყებულთა: მ, მა, მი. მაგალ. მეუზნები, მეუზნება; მეკრტმლები, — ბა; მეუშენები, — ბა; გარნა წყებულთა ნაცვალსახელითა გ. გა, გი, აკლთ მეორე პირი: გეუზნები, გეუზნება; გეკრტმლები, გეკრტმლება; გიშენილები, — ბა.

ზმნისწესელისა თვის.

§ 30. ზმნისწესელა არს სიტყვა, რომელიც არ შესცვლის დაბოლოებებსა და დაიდების წინა დადებასში ზმნისა ან შედგურულის სახელის წინა დასასისწველად ვითარებისა, გარკუ. მოკების, ღროისა, რიცხვისა და სხ.

ზმნის წესელის იქნებანი.

1. ვითრებოთნი, მაგალ. ავად, კანდიერად, უკადრი-სად, განგებ. უკანგებოდ, ძალიან. ძლიერ. მრავალჯერ. ზედუესრული სახელნი განვითარების ბრუნვასში იხმარებანი, ვითარცა ზმნისწესელანი. მაგალ, შავად, თეთრად, წითლად და სხვანი.

2. ღრობოთნი, მაგალ. აწ, ეხლა, დღეს, ამ ღამეს შარშან, ახნიად, არაოდეს, განთიად, დღოს, გუშინ, გუშინწინ; ღეგ, მაჭეგ, მყის, მარადის, მაშინ, მერმე, მერე, მუდამ. მისდგომი; მიწყვი, ნიადაგ, უწინ; დღეს, ძოღან, ჯერ; ხვალ; აღრე, დღევ ან დღით; აღრიღან,

მიერთვან; სანაშღისინ, შემოდგომამდინ. მრავალნი სახელნი სალაობითს ბრუნვაში იხმარებიან, ვითარცა ზმნისზედანი, მაგალ, გათუნებისს, საილობისს და სხვანი.

3. რაოდენობითი, ერთხელ, ხუთჯერ, სამგზის, სამჯერ, ათიოდ, ხუთიოდ, ბევრი, ცოცა, ეგოდენ, სულ.

4. ადგილობითი, აქ, იქ, ახლო, გარეთ, შინ, მუნ; შინიდან, გარედგან; ამიერ, იმიერ; აქეთ, იქით, ახლოს, გარე, გარეგან, გარემოს, გვერდით, დაბლა, მაღლა, ზე, ზეგარდმო, მაღლა, უკან, წინ, ქვეშ, ქვე; შორის, შორიდგან და სხ.

5. შეკითხვითი. განა? მართლა? როგორ? რად, რატომ? სად?

6. დამკვიცვებითი, ეგრეთ, ნამდვილ, ჭეშმარიტად, ბარე, ბარემც, ამიკომ, მისთვის; აგრე, დიად.

7. საგონებელნი. ეგე ბის, ვინიცის, ნუ თუ, ნუ უკვე

8. განსაწილანი: ცალცალკე, თითოთითოდ.

9. ნეტარებითნი: ნეტრთუ, ნეტავი, ნუ თუ.

10. უკუთქმითნი: არა, ნუ, ვერა, არა ოდეს, არასდროს, ზმნისზედა არა შესცვლის დაბოლოვებას: სახელობ. არა, ნათეს, არასი, მიც. არასა; მოქმ. არათი, განვ. არად. მრავლობ. არა აქეს. ამის მაგიერად იხმარება: არა რანი, არა რათა; არა რაები, არა რაებისა არა რაეხსა, არა რაეხითა, არა რაეხად.

11. შემსგავსებითი; ებრ, მდაბ. ეფ. მეზრ, ვით, თანა. მაგალ. ჩემსაებრ, მდაბ, ჩემსაეფ; ამისთანა, შენსაეფით.

12. მდგომარეობითნი: დგომელა, ჯდომელა, წოდელა.

13. გარშემოსაზღვრებითნი: მხოლოდ, მარცო, გარდა, გარდაის.

თანდებულისათვის.

§ 31. თანდებული არის შეუცვლელი სიტყვა, რომელიც დაიდების ან თავს ან ხალხს ან ცალკე.

1. თანდებულნი, რომელნიც დაიდებიან შეერთებულად მოქმედების სიტყვის თავსა არიან: აღ (შემოკლ. ა), აღმო (აზო), გან (გა), გარდა (გადა). და, მი, მო, შე, შემო, შთა, ჩა, წარ, წა და სხვანი, ამათ მნიშვნელობათა ნახე XXXII გვერდი.

2. რომელნიც დაიდებიან სიტყვის ბოლოს შეერთებულად: გან, გამო, და, დმი, დმი; მდე, დმის, დმინ,

ზე, ზედ, ზედა, ზედან: თან, თანა; თვის; ურთ, თურთ, უკან, შიდ, შიდა, შიგ, შიგა; შინ, შინა, ში; ქენ.

3. რომელნიც დაიდებიან ცალკე: ამიერ, იმიერ, გარდა, გარდგარდმო, გარე, გარეგან, გარეშე, გარემოს, ვიდრე, თვინიერ, მიმართ, მომართ: ქვე, ქვეშ, ქვეშე; შორის, შემდგომ წინ, წინა, წინარ, წინაშე. კერძო, მიერ, წიალ, წილ, მიერ.

კავშირისათვის.

§ 32. კავშირი არს შეუცვლელი სიტყვა, რომელიც შეაკრთებს ერთს წინადადებას შეატრესთან. კავშირნი იქნებიან:

ა. შემკრთებელნი: და, ვე, ცა, რომ, რომე, უკვე.

ბ. განყოფილნი: ან, ანუ, ანუთუ, არც, არცა, გინა, განათუ, თუარადა.

გ. თუობითნი: თუ, ოდესმე; უკეთუ, დალთუ, თუმცა, თუმცალა.

დ. წინააღმდეგობითნი: გარნა, არამედ, მაგრამ, ხოლო, თვინიერ, თორემ, ვიდრე, ვიდრელა; თუარადა.

ე. შეკითხვითნი: ახა, უკვე, უკვესადამე, მაშაბა, მაშასადამე.

ვ. მიზეზობითნი: ამით, ამაღ, ამიკომ რომ, ამისთვისრომ, ამაღ-რომე, ვითარმედ, ვინა, ვინათგან, ამაღ-რომელ, მით, რახან, სამე, თუსადამე, რამეთუ, რომელ, მაშასადამე, რომ, რომე.

ზ. განცხადებითნი: ესე იგი, რეცა, ვითამც, სახელ-ლობრივ.

თ. განზრახვითნი: ვინა, ნუ უკვე, თუმცა.

შორდისდებულთათვის.

§ 33. შორისდებული არს შეუცვლელი სიტყვა, რომლითაც დაისიძვეის სხვა და სხვა გრძობა გულისა, ე. ი. მწუხარება, ერთიან, შიში და სხ. დასანიშნველად გასკვირვებისა: აჰ, ოჰო, ეჰ, ჰოი, ვეჰ, ბეჰავ; დასანიშნველად მწუხარებისა: ვაი, ვაიმე, ჰოიმე, ვაგლანმე; დასანიშნველად სიხარულისა: ვიშ, ვაშა ვაშა, ნეტრძი; დასანიშნველად: სუ, სუსუ; დასანიშნველად: ეჰა, ეი, ჰეი, აი! საჩვენებლად; აი; დასანიშნველად: ჰო; შესარტყვნელად: ფუ, აუ! ძალის დატანებისა: აბა!

IV. წარმოება სიტყვათა.

§ 34. სიტყვები შექსდებთან: ძირთაგან, რომელთაც მოკმატება თავს და ბოლას სხვა და სხვა მარცვლები:

ა. ძირი არის პირველი სახე სიტყვისა, შემდგარი ერთისა ან ორის მარცვლისაგან, მაგალ. პირი, ხელი, სული, თქუმა, ჭამა და სს.

ბ. დამატებული თავს მარცვალნი არიან: თანდებულინი: აღ, აღმო, შე და სხვანი, უკუთქმა უ; და მარცვალნი: მე, მო, ნა, სა და ნაცვალსახელები: ვჰ, ვა, ვი, ვუ, ვე, მ, მა, მი, მი: მაგალ. მო-ვჰ-სთქვამ; შე-ვჰ-სქამ; მე-პურე; მო-ჯამაგირე; მე-ურნე, მო-ენე; ნა-პირი; ნა-ქუთი; სა-ხელო, სა-სულე, უ-ხელო, უ-სულო, უ-პირი, უ-სამართლო; და სხვანი.

§ 35. ძირეულთა სიტყვათაგან ჰსწარმოებენ:

პირველი: არსებითი სახელები.

1. დამნიშველნი მოქმედებისა ან მდგომარეობისა. შექსდებთან: ა. პირველსახეობითთა სახელმწიფნათაგან შეცულობითა ნაბოლოვარისა მარცვლებზედ: ება, ობა, ვა, ობა, ომა, ილი, ული ან თავს დამატებითა მარცვლისა სი და ბოლოს შეცულობითა მარცვლებზედ: ილი, ული; მაგალ. ბანა, ბან-ემა; წოვა, წოვ-ემა; გლემა, გლ-ომა; ბრძემა, ბრძ-ოლა; ძრწვა, ძრწ-ოლა წუნვა, წუნ-ილი; რბემა, სი-რბილი; ნანვა, სი-ნან-ული; ძულვა, სი-ძული-ლი; სვლა, სი-არული; ყმელა, სი-ყმილი.

ბ. არსებითთა და ზედსერულთა სახელთაგან შეცულობითა დაბოლოვებათა მარცვლებზედ: ება, ობა, ვა; მაგალ: ნიშანი, ნიშნ-ემა ან ნიშნ-ვა; ბიჯი, ბიჯემა; შიში, შიშ-ვა; ნალველი, ნალვ-ომა; თეთრი, თეთრ-ემა; ნაყროვანი, ნაყროვან-ემა; სწორი, სწორ-ემა.

გ. აწმყოფისა და ქმნილის მიმღეობისაგან, შეცულობითა დაბოლოვებისა მარცვლებზედ: ება, ობა, მაგალ. მკითხავი, მკითხა-ობა; მწერალი, მწერლობა; კითხული, კითხულ-ობა; ცნობილი, ცნობილ-ობა; და სხვანი, ნახე ამის შემდგომ წარმოება ფენათა.

2. სახელნი მოქმედებითი შექსდებთან სახელმწიფნათაგან თავს დამატებითა ნაცვალსახელთა: მ, მა, მი, მმ, მო და ბოლოს შეცულობითა მარცვლებზედ: ალი, ალი, ელი, ელი, არე, არი, ური, ოღვარე, ოღვარე, იარე, ე, იო, ავი, ი, რე, ული. მაგალ. სახელწმა თხოვა, მ-თხოვნ-ელი; მთხოველი: წერა, მწერალი; მიცემა, მიმცემი; ცხოვრება, მცხოვრებელი, მცხოვრი: მა-ცხო-ვარი; ზაყვა, მ-ზაკ-ვარი; წიგნი, მ-წიგ-ნობ-არი; გლოვა, მ-გლოვ-არე; ცთომა, მ-ცთო-ური; ყვარვა, მო-ყვასი: დენა, მ-დინ-არე; და სხვანი.

3. არსებითნი სახელნი გარდაღებითი ჰსწარმოებენ.

ა. არსებითთა სახელთაგან დამატებითა ბოლოს მარცვალთა ება, ობა, მაგალ. კაცი, კაც-ობა; კაცება; ნათესავი, ნათესავ-ობა; ნაიბი, ნაიბ-ობა.

ბ. სახელმწიფნათაგან თავს დასმითა სი და ბოლოს შეცულობითა მარცვლებზედ ილი, ული, მაგალ. ძულვა, სი-ძული-ლი; ხარვა, სიხარული; ნანვა სინანული; კვლომა, სიკვდილი; რბემა, სი-რბილი; ქაღება, სიქაღული; მშეება, სიმშელი; სვლა, სიარული; ყმელა, სიყმილი და სს.

გ. ნაბოლოვარი არს ნაწილი სიტყვისა, რომელიცა ჰზის ძირის ბოლოს. ნაბოლოვარი არის ორგვარი, პირველი, როდესაც შეიცვლება სიტყვის ბოლო ბრუნვითა ან მიმოხვრითა, მაგალ: ხელ-ისა, სულ-ითა; ვჰსწერ-დი; ვჰსქამა-დი; მეორე, რომელიც მოეზავების ძირსა და მისცემს მას სხვასა და სხვას მნიშვნელობასა; მაგალ: ხელო-სანი; პირ-იანი, სულ-იერი; დაბოლოვება ამგვარის სიტყვებისა შეიცვლებიან ბრუნვითა, ვითარცა დაბოლოვება ძირის; მაგალ. ხელო-ს-ისა; სულიერ-თა; და სხვანი.

გ. ზედსერულთა სახელთაგან, დასმითა თავს მარცვლისა სი და ბოლოს ი მატებრად ასოსა ე, მაგალ. თეთრი, სი-თეთრ-ე; ღამაზი, სი-ღამაზ-ე; წმინდა, სი-წმინდ-ე; ყმაწვილი, სი-ყმაწვილ-ე; ადილი, სი-ადილ-ე; ძნელი, სი-ძნელ-ე; ბრძენი, სი-ბრძნ-ე; უკუთქმითი: უგულო, უგულობა; დრო, უდროობა; გრძნობა, უგრძნობელობა.

უენიშნუა 1. თუ ამ გარდაღებითთა სახელთა დაემატებათ ნაცვალსახელი ამ, მაგ: მაშინ გარდაღებითი სახელი მიიღებს ზედსერულის სახელის მნიშვნელობასა; მაგალ. ამ სილიდ მელი; მაგ სილიდ მელი.

უენიშნუა 2. ზედსერულნი სახელნი, დაბოლოვებულინი ელი ზედ, ზოგჯერ იმისობენ ამ დაბოლოვებას, როდესაც იმზარებთან, ვითარცა გარდაღებითი სახელნი: მაგალ. ზრქელი, სიზრქე; ბრცველი, სიბრცვე.

უენიშნუა 3. გარდაღებითი სახელნი, წარმოებულინი ზედსერულთა სახელთაგან თავს არ მიიღებენ მარცვალსა სი; მაგალ. პირ-შავი, პირ-შავობა; ნამუსიანი, ნამუსიანობა უკეთესი, უკეთესობა; უარესი, უარესობა; უპირველესი, უპირველესობა.

დ. მიმღეობათაგან დამატებითა ბოლოს: ება, ობა, მაგალ: შენებული, შენებულემა; მწერალი, მწერლობა; შემუსრვილი, შემუსრვილემა; მეთქვი, მეთქვეობა.

ე. რიცხვითთა სახელთაგან, ნაცვალსახელთაგან, ფმნისზედათა, თანდებულითა და კავშირთა, ბოლოს დამატებითა ება, ობა; მაგალ. ორი, ორ-ობა; ერთი, ერთობა; სამი, სამ-ემა; ან სამ-ობა; მაგ. მაგასობა; იგი, იგივეობა; ვინ, ვინაობა; თვისი, თვისება; რა, რაობა; ჩემი, ჩემება, ჩემობა; ვინა, ვინაობა; აღრე, აღრეობა; ცოცხ, ცოცხობა; გარეთ, გარეობა; სადა, სადაობა; ოდეს, ოდესობა; ნელად, ნელადობა; შორს, შორისობა; გარემო, გარემოება; თუ, თუობა; თვისი, თვისება; ამიერ, ამიერობა; იმიერ, იმიერობა; აქ, აქაურობა; იქ, იქაურობა; შინ, შინაობა; აღმა, აღმართობა; დაღმა, დაღმართობა, გრეგან, გარეგნობა.

4. გვაროვნობითი სახელნი დაბოლოვდებიან: იანი, იანი, ოვანი, იონი; ან მოემატებათ ბოლოს შეილი ან მე; მაგალ. ბაგრატ, ბაგრატ-იონი; ბაგრატ-იანი; ბარათა, ბარათიანი; ამილახვარი, ამილახვარ-იანი;

სარდალ, სარლიანნი; ან ამილანგისსეილი, ზედგინიძე, მიქელაძე და სს.

5. სახელნი ღლესაწაულთა შესდგებთან სახელთაგან წმინდათა დამატებითა ბოლოს მარცვლისა ობა; ჯვარი, ჯვარ-ობა; მარიამ, მარიამობა. მარიამობის თთვე. ფერის ცვალებუბა; სვეტიცხოველი, სვეტიცხოველობა.

6. სახელნი, დამნიშნველი ვისისაშე საბრძანებელისა მიიღებენ თავსა მარცვალსა სა და ბოლოს ო. მაგალ. ხელმწიფე, სა-ხელმწიფო-; მეფე, სა-მეფო-; ქართველი, სა-ქართველო-; მწე, სა-მწეო-; მოურავი, სამოურავო; ათაბაგი, სა-ათაბაგო-; ერისთავი, სა-ერისთო-; მურზაყანი, სა-მურზაყანო-; ამილანგარი, სამილანგარო-; ბარათიანი, საბარათიანო.

7. სახელი იარაღთა, ჭურჭელთა ან საცათა ნივთთა რათმე, შექსდგებთან სახელთაგან, რომელნიც დანიშნვენ ნივთსა რასმე, თავს უზისთ სა და ბოლოს ე ან ო. მაგალ. ღვინო, სა-ღვინე-; წყალი, სა-წყლო-; მარილი, სა-მარილო-; ქათამი, სა-ქათამე-; წიგნი, სა-წიგნე-; წილი, სა-წილი-; წერილმანი, სა-წერილმანო, საკუჭნავი, —ნავი; ხარი, სახარი; ჩეჭმა, საჩეჭმე, წალა, საწალე; ქვიშა. საქვიშე.

8. არსებითი სახელნი, დამნიშნველი დანხეულის კვალისა რაზედმე შექსდგებთან სახელთაგან თავს დასმითა ნა და ბოლოს ი, არი, ალი, ევი, ობი; მაგალითად: ოფლი, ნაოფლი; სოფელი, ნა-სოფლო-არი; ქალაქი, ნა-ქალაქევი; ტყრფი, ნა-ტყრფალი.

9. შენიშნუა. ზედშესრული სახელნი, წარმოებულინი ზმნათაგან ან ქმნილთა მიმლოებათა აქვსთ თავსა ნა: მაგალ. ხნვა, ნა-ხნავი, ე. ი. მოხნული; სევა, ნახევი; გვა, ნაგავი. და სს.

9. სახელნი ხელოსანთა ან მეურნეთა შექსდგების სახელთაგან, რომელნიც დანიშნვენ ნივთსა რასმე ან ხელოსნობას ან საურავს, თავს დასმითა მარცვლისა შე და ბოლოს ი მაგაირად ე, მაგალ. პური, მე-პურე-; ღვინო, მე-ღვინე-; თევზი, მეთევზე; უდაბნო, მეუდაბნოვე.

10. სახელი თემთა ან ადგილთა შექსდგებთან სახელთაგან ხალხისა, თავს დასმითა მარცვლისა სა და ბოლოს ეთი ან მარცო ბოლოს ეთი, მაგალ: სპარსი, სპარსეთი; რუსი, რუსეთი; ქართველი, საქართველო, ბერძენი, საბერძნეთი; სმელითი, მთიულეთი, კარაღეთი. კასი, კასეთი; იმერელი, იმერეთი; მთეული, მთეულეთი; ინლო, ინლოეთი.

11. სახელნი, დამნიშნველი ვინაობისა ან საღაობისა შექსდგებთან სახელთაგან თემთა, ადგილთა, ქალაქთა და სს. შეცულოთ ნაბოლოვარის ი მარცვლებზედ: ელი, ველი: ან თავს მომატებთა: შა, შე, შო; მაგალ. ქართლი, ქართლელი ან ქართველი: რაჭა, რაჭველი; მოსკოვი, მოსკოველი; აწუური, მაწუურელი;

რუსი, რუსელი ან მროველი; აჩაბეთი, მაჩაბელი, ეგარისი, მეგრელი; ეგვიპტე, მეგვიპტელი; სევი, მოსხევე; თემი, მოთემე, ბაღდადი, მობაღდადე.

12. სახელნი, მარცვლებული ადგილთა სადაც მუშაობენ რასმე, მაგალ. ხაზაზი, სახაზავი; მზარეული, სამზარეული.

13. სახელნი შემკრებლობითი დაბოლოვებთან მარცვლებზედ: ეული ან ნარი: ვეცელი, ვეცელეული; ბეწვი, ბეწვეული; ნივთი, ნივთეული; მუხა, მუხსნარი; ფიჭვი, ფიჭვნარი; თხილი, თხილნარი; ბუჩქი, ბუჩქნარი; შინი, შინდარი; ძემეტი, ძემეძნარი; შამბი, შამბნარი. შემკრებლობითა სახელთა ეკუთვნეიან აგრეთვე განმორებულნი სიტყვები; მაგალ: ხილი მილი; წილი მილი; წყალ-წყული: აგრეთვე სახელნი დამნიშნველი სიმრავლისა მიიღებენ ბოლოს მარცვალთა ობი, რობი, ოვანი, მაგალ. ქვიშა, ქვიშრობი, კლდე, კლდეოვანი; მთა, მთობი და სს.

14. კინობითი სახელნი დაბოლოვებთან მარცვლებზედ: ა, კა, ცა, ია, ლა, ცა, მაგალ. დავით, დავითა, დავითელა, დათიკელა, დათიკა, დათუა; სიმონ, სიმონა, სიმონიკა, სიმონიკელა; პეტრი, პეტრიელა, პეტრიკა, პეტრია; პავლე, პავლია, პაპუნა, პაპუ; ივანი, ნინია; გიორგი, გიორგიცა, გოგიცა, გოგიცელა; ნინო, ნინა, ნინუცა; ბიძა, ბია, ბიძია; პაპა, პაპუ; მამა, მამია; გაბრიელი, გაბუ; წიგნი, წიგნაკი; დაბოლოვება კი საღუთო წერილში იხმარება მრავალგვარად ან ნიშნავს კინობითის სახელს; მაგალ. ჭვარავი, ბამბაკი (ბამბა); გლახაკი; დახაკი; ქალაკი და სხვანი.

15. სახელი უკუთქმითი მიიღებენ თავს უ და ბოლოს ო, ება, ობა; მაგალ. მამა, უმამა; დედა, უდედა; ან. უმამობა; უდედაობა; ბედი, უბედობა; უბედურობა; კაცა, უკაცურობა, უკაცრობა; ღონე, უღონობა; სჯული, უსჯულობა, უსჯულოება.

16. რთული სიტყვები, მაგალ. მღვდელ-მთავარი; გულის მოდგინება, ღვებრძელობა; დედა შვილი, დედა წული; დედა-მამანი, ცოლ-ქმარი, ქალ-ვაჟი, გოგო-ბიჭები; დამანი.

17. სახელნი წიგნთა მიიღებენ ბოლოს მარცვალსა იანი ან ოსანი; ამირანდარეგანიანი, ეფფვის-ცუფოსანი, ვისრამიანი, უარამიანი, ჭილისხანიანი.

მეორე: ზედშესრული სახელნი.

1. დამნიშნველი ვითარებისა ან თვისების იქმნებთან ა. პირველსახეობითი: მაგალ. შავი, თეთრი, მწვანე; ღიღი; მალღი; ავი; ბოროტი; კარგი და სხვანი. ბ. წარმოებითი. რომელნიცა ქსწარმოებენ არსებითა სახელთაგან დამატებითა ბოლოს მარცვალთა ელი, ალე, ილი, იერი; მაგალ: მადლი, მადლიერი; ცოდვა, ცოდვილი; ძალი, ძლიერი.
2. ზედშესრული სახელნი, დამნიშნველი ვი-

ნაობისა ან საღაურობისა დაბოლოვებთან მარცვლებზედ, ოვანი, ელი; ული, ური; მაგალ. ბარათოვანი, ბარათვანი; დაბოლოვება ელი მიეწერება მხოლოდ სულდამულთა, განა ნივთთა: ური, მაგალ. კასი, კასელი (კაც); კახური (ღვინო); მცხეთა, მცხეთელი (კაც); მცხეთური (პური); ქართლი, ქართლელი (კაც), ქართული (ენა); ღვივი, ღვიკური (თამაშობა); ცფილისი, ცფილელი (ცფილისში მცხოვრები), ცფილისური (ლა-

პარაკი); სომეხი, სომხელი (სომხითი მცხოვრები), სომხური (ყოფაქცევა); კუმისი, კუმისელი, კუმური; რუსთავი, რუსთაველი. აგრეთვე ზედსურული სახელები: ბრძენი, გონიერი, ვერაჯი, რეგვენი მიწურების პირსა გარნა ნიფთსა ბრძნული, გონიერული, ვერაგული, რეგვენული; კეთილშობილი, კეთილშობილური ყოვა ქცევა; თქვენი, თქვენული; თქვენური; ჩემი, ჩემული, ჩემბური.

3. ღამნიშნველნი თვისებისა ან მიჩემებისა შექსდგებიან არსებითა სახელთაგან ბოლოს ღამაცებითა მარცვალთა: იანი. ებანი, ელი, ითი, საგანი, ოვანი, ევანი, იერი, იელი, ითი, ოსანი; მაგალი. წყალი, წყლიანი; ფრთა, ფრთიანი, ფრთიანი; მთა, მთიანი, მთიანი; ზოლი, ზოლიანი, ზოლიანი. კუთხე, კუთხელი; სმა, სმოვანი; ქმარი, ქმრანი; ცა, ციერი; სხელი, სხელივანი; ჩემი, ჩემიანი, შენი, შენიანი; ბუნება, ბუნებითი; ხორცი, ხორციელი; ღლე, ღლეური; ცხენი, ცხენოსანი; თუ, თუბითი; კარავი, კარველი; ქორი, ქორელი; ფესვი, ფესველი, ფიცარი, ფიცრელი; კუთხე, კუთხელი; რიცხვი, რიცხველი, ორირიცხველი, სამრიცხველი, მრავალრიცხველი.

4. ზედსურული სახელნი კუთხილეებითი, რომელიც შექსდგებიან არსებითა სახელთაგან, ნაცვალსახელთაგან, ღმნისხელთა, თანდებულთა, კავშირთა და სხ. თავს ღამითა სა და ნაბოლოვანის სმოვანის ასოსი შეცვლიათ ო; ან ბოლოს ღამაცებითა მარცვალთა: ური, ული, ეული, ეური; ოდი მაგალი. მამა, სამამო; ორმოცი, საორმოცი; პერანგი, საპერანგი (ცილი და სხ.); პასეკი, საპასეკო; ნიადაგი, სანიადაგო; მეფე; სამეფო; ცრელი, საცრელი; ქორწილი, საქორწილო, ღმერთი, საღმერთო, ერი, საერი; ჩემი, საჩემო; შენი, საშენო; გარე, საგარეო; მარადის, სამარადისო; თუ, სათუო; ვაი, სავაიო; თანა, სათანაო; კეთილშობილი, კეთილშობილური; ბრძენი, ბრძნული; აქა, აქაური; იქა, იქაური; კუთხე, კუთხელი; კარავი, კარველი; ზედსურული სახელნი, მაგალი. ბრძენი, გონიერი, ვერაჯი, რეგვენი მიწურების პირთა, გარნა ნიფთათვის ითქმის: ბრძნული, გონიერული, ვერაგული, რეგვენული.

5. ზედსურული სახელნი მსგავსებისა მიიღებენ ბოლოს მარცვალთა: ებრი, ებრივი, ებლივი, ებური, თანა, ური, მაგალი. ლომი, ლომებრი; ჩემი, ჩემებრი; ჩემბური, ჩემებრივი; მისი, მისებრი; დავითისანი, მისთანა, იმისთანა.

6. ზედსურული სახელნი, ღამნიშნველნი ღროისა დაბოლოვებენ მარცვალზედ: დელი, ნდელი, ინდელი; მაგალი. დღევანდელი, დღეინდელი; დღიანდელი, გუშინდელი, წლევანდელი, მაშინდელი.

7. ზედსურული სახელნი მოქმედებითი ჰქნარმოებენ სახელთაგან და სახელღმნისაგან თავს ღამითა ან ან სა და ბოლოს შეცვლიათ ასოზედ ან ღამაცებითა მარცვალთა: ვი, არი, ალი, ები; წერა, საწერი, ხაწერი; მარნვა, სამარნვა, ნამარნველი; ანდრძი, ხანდრძევი; გობა, ნაგობი; შემდგომნი ზედსურული სახელნი ბოლოს მიიღებენ ვარი, არი, მაგალი. მგბარი, შემგბარი.

8. ზედსურული სახელნი განკერძოებითი მიიღებენ ბოლოს მარცვალსა ითი, ბუნება, ბუნებითი; არსება, არსებითი.

9. ზედსურული სახელნი, ღამნიშნველნი მსგავსებისა მიიღებენ ბოლოს მარცვალთა ებრი, ებური,

ებრივი, თანა: ლომებრი, კაცობრივი, ღორებრი, დავითის თანა.

10. ზედსურული სახელნი, ღამნიშნველი მცირედ გაღილებსა ან დაჯინებსა მიიღებენ თავს მო და ნაბოლოვანს სმოვანს ასოს შექსცვლიათ ი ზედ, მაგალი. დიდი, მოდილო; შავი, მოშავო, თეთრი, მოთეთრო; ყვითელი, მოყვითლო; ბრტყელი, მობრტყე; მწარი, მომწარი.

11. ზედსურული სახელნი უკუთქმითნი მიიღებენ თავს უ და ბოლოს შექსცვლიათ ო, ური, ოვო. არი; ბედი, უბედური, უბედო; მართებული, უმართებული; მარჯვე, უმარჯვეო; თავი, უთავრი; დრო, უდროვო; მომართავი, მოუმართავი; მოსული, მოუსვლელი; გასული, გაუსვლელი.

12. ზედსურული ჰქნარმოებენ თანდებულთაგან: მაგალი. გარე, გარეთი; უკანა, უკანასკნელი; წესი, წესილი, სიგან, სიგნითი, აღმა, აღმართი, დაღმართი, უკუღმართი, ჩაღმართი, წაღმართი, გარე, გარესკნელი, ქვესკნელი, წესი, წესილი; უკანასკნელი; წესი, უწესთაესი; გარეთ, გარეთი; სიგნითი, ზემო, ზემოთი; უვემო, უვემოთი.

13. რიცხვითი სახელნი, ა. წესე ბიზითი რიცხვითნი სახელნი შექსდგებიან: რაოდენობითთა რიცხვითი სახელთაგან თავს ღამითა მე, და ბოლოს ე. მაგალი. ორი, მეორე; სამი, მესამე, ოთხი, მეოთხე; ასი, მეასე; ათასი, მეათასე. ამისაგან გამოირიცხება ერთი, რომელიც წესებითად ითქმის პირველი: ბ. შემკრებლობითნი, რომელნიც დაბოლოვებენ ეული, იანი, ეე; მაგალი. ორი, ორიანი; სამი, სამიანი; ერთი, ერთეული; სამი, სამეული; ან ორივე, სამივე; ან ორნი, სამნი, ასნი; ან: წყვილი, ყვარნი, უღელი; ორ-ორი, სამ-სამი; სამ-სამსანი; გ. განწვალუბითნი, მაგალი. მეათედი, მეორემოციედი, მეასედი; ან ნასამალი, ნაოთხალი, ნათალი, ნასალი და სხ.

ამის დაბლა ჰქნანს რომ რიცხვითთა სახელსა აქვს შემდგომი ცუდილოვანი.

ერთი, პირველი, ერთიანი, ერთეული; ერთერი, ერთივე, ორი, მეორე, ორიანი, ორეული, ორორი, ორივე, ორნივე; მეორედი; სამი, მესამე, სამიანი, სამეული, სამსამი, სამივე, სამივე, მესამედი, ნასამალი, ოთხი, მეოთხე, ოთხიანი, ოთხეული, ოთხოთხი, ოთხივე, ოთხნივე, მეოთხედი, ხუთი, მესხუთე, ხუთიანი, ხუთეული, ხუთხუთი, ხუთივე, ხუთნივე, მესხუთედი, ექვსი, მეექვსე, ექვსიანი, ექვსეული, ექვს-ექვსი, ექვსივე, ექვსნივე, მეექვსედი, შვიდი, მეშვიდე, შვიდიანი, შვიდეული, შვიდშვიდი, შვიდივე, შვიდნივე, მეშვიდედი, რვა, მერვე, რვაიანი, რვეული, რვანივე, მერვედი. ცხრა, მეცხრე, ცხრაიანი, ცხრაიანივე, მეცხრედი. ათი, მეათე, ათიანი, ათეული, ათივე, ათიანი, ათათი.

ა გ რ თ ვ ე ნ ა ც ვ ა ლ ს ა ხ ე ლ თ ა .

მე, ჩემი, ჩემიანი, ჩემული, ჩემბური, ჩემებრი; ჩემისთანა, შენი, შენი, შენიანი, შენეული, შენებური, შენებრი, შენისთანა; ის, იმისი, იმისიანი, იმისეული იმისებრი, იმისებური, იმისთანა; თვით, თვისი, თვისიანი, თვისეული, თვისებური, თვისებრი; ჩვენ, ჩვენი, ჩვენიანი, ჩვენეული, ჩვენებური, ჩვენებრი, ჩვენისთანა. თქვენ, თქვენი, თქვენიანი, თქვენეული, თქვენებური, თქვენებრი; თქვენისთანა, იგიანი, ისინი, იმათი, იმათიანი, იმათეული, იმათებრი, მათებრი

მესამე, ზმნანი. არიან შირყელსასხეობითნი, მაგალ. წერა, წოვა, კითხვა, ქსოვა, თლა, ბურძენა და სივანი და წარმოებითნი, რომელნიც შეტყველას დაბოლოვებათა მარცვლებსედეგა, ობა, ვა, ოლა, ილი; ანგვარნი ზმნები ჰსწარმოებენ:

- ა. სახელზმნათვან; მაგალ. ბანა, წარმოებითი ბანება; კვეთა, კვეთება; წოვა, წოვება; კითხვა, კითხვება; ბრძევა, ბრძოლა; ძრწვა, ძრწოლა; წუხვა, წუხილი.
- ბ. არსებითა და ზედსესრულთა სახელთაგან, მაგალ. ნიშანი, ნიშნება ან ნიშნვა; ბიჭი, ბიჭება, ბიჭვა; შიში, შიშვა; ნაღველი, ნაღველობა; თიორი, თიორება; სწორი, სწორება; დიდი, დიდება; ნაურთვანი, ნაურთვანება, პატარა, პატარება; მცირე, მცირება და სხვანი მრავალნი: ორი, ორება; ოცი, გოცება; ასი, გაასება.
- გ. ნაცვალსახელთაგან, მაგალ. ჩემი, ჩემება, თვისი, თვისება; თავი, თავება.
- დ. მიმდრობათაგან, მაგალ. წინადაცვეთილი, წინადაცვეთილება; კითხული, კითხულობა; ცნობილი, ცნობილობა; ცილი, გამოცილილობა; მკითხავი, მკითხველობა, მზომელი, მზომელობა; ყოფა, ყოფლობა; დიდებული, დიდებულება; მწუხარე, მწუხარება; მცაცებული, მცაცებლობა; მჭმუნავი, მჭმუნველობა; მკერავი, მკერველობა; მოღვაწე, მოღვაწეობა და სხ.
- ე. ზმნისზედათა და თანდებულთაგან; მაგალ. ახლო, დაახლოვება; გარე, გარეობა ან გაუვიკარება; ზესთა, ვუზესთაესობა; არა, არაობა; მარტო, მარტოობა; მიმართ, მიმართება; თუ, თუობა.
- ვ. რთული, მაგალ: სახელ-ღება, სახელსვცსლება; გულსმოადგინება, ვიგულსმოადგინება; თავის-დადება, თავს დაფუდება; თავს გამოდება, თავს გამოვიდება; თავის დახება, თავს დახება; თავის დაკურა, თავს დაკურავ; გულის თქება, გულს ვითქვამ; დასხვანი.
- პირველსახეობითა ზმნებთა თავს დაესხიან თანდებულნი, რომელნიც მიჰმცემენ ზმნათა შემდგომთა მნიშვნელობათ:
  - აღ, საზოგადო ლაპარაკში ა. დანიშნავს მოქმედებას, რომელიც აჩვენებს ზეითი მიმართულობას. უმეშვეობითნი ზმნანი, მექონი თავს თანდებულისა აღ, ა ითხოვენ შემდგომ თავს სახელსა თანდებულთა ზედ. მაგალ. აღვიდა მთაზედ; ზირნი ა კიბეზედ; აიღო თავზედ.
  - აღმო, საზოგადო ლაპარაკში ამო დანიშნავს მოძრაობასა შიგნიდამ გარეთ ან დაბლიდამ ზეით; პირველს შემთხვევაში მიიღებს სახელსა თანდებულთა დგან, დამ, მეორეს შემთხვევაში თანდებულთა ზედ; მაგალ. ამოვიდა ორმოდამ; ამოიყვანა ჭიდან; ამოიცანა ბანზედ.
  - გან, საზოგადო ლაპარაკში გა დანიშნავს პირველად შიგნიდამ მოძრაობასა და ითხოვს სახელსა თანდებულთა დგან, დამ; მაგალ. გავალ სახლიდამ; მეორედ გასორებასა საგნისაგან, მაგალ. განრიდება, განრომა; მესამედ, მოქმედების შესრულებას; მაგალ. გათბობა, გაცხელება; მეოთხედ, გასწვრივ მოქმედებასა, ითხოვს სახელსა თანდებულთა დგან, დამ. მაგალ. გაატარეს სიონი ქუჩაზედ; მესხუთ: მოქმედებასა გარდაცემად. ითხოვს განვითარებითა ბრუნებას. მაგალ. გატლიჯა მრავალ ნაჭარად; მიექსე, როდესაც მოქმე-

- დება განშირდება რომელსამე საგანზედ. გამხიარულება და სხ.
- განმო (გამო) აჩვენებს მოქმედებასა შიგნიდამ რისამე, ითხოვს სახელსა თანდებულთა დგან, გან, დამ. გამოვიღე უკერიდამ; გამოვიცან სახლიდამ; გამოვქვანდაკებ ხისაგან და სხ.
- გარდა (გადა), აჩვენებს მოქმედებასა ერთის ადგილიდამ მეორეზედ, მაგალ. გარდავიცან, გარდავსდამ, გარდავქვარ.
- გარდამო, გარდმო (გადმო), აჩვენებს მოქმედებასა მალლიდამ ძირს, ითხოვს სახელსა თანდებულთა დგან, დამ; მაგალ. გარდმოავლო მთიდამ; გარდამოხსნეს ჯვარიდამ.
- გარემო (გარემო) დანიშნავს მოქმედებასა იმრგვლივ, მაგალ. გარემოვალა ქალაქი ზღულითა; ციხეს გარემოვალა ჯარი.
- გარე, დანიშნავს მოშორებასა საგნისაგან, მაგალ. გარემოქცია პირი: ან მოქმედებასა იმრგვლივ; მაგალ. გარემოვლო ქალაქი, გარემოვალა ციხესა.
- და, დანიშნავს: ა. მოქმედებასა ზედპირზედ, ითხოვს სახელსა თანდებულთა ზედა, მაგალ. დაკრა ფიცარზედ, დაქსლა მიწაზედ; დავქსწარა ქალაღზედ; დავსდამ სტოლზედ; გ. განშირებასა მოქმედებისა, მაგალ. დავკვირარ, დავტარებ.
- ზე, ზედა, დანიშნავს მოქმედებასა პირიდამ მალა, მაგალ. ზედავალ, ზედავსდება.
- ზედა, ზედა, დანიშნავს მოქმედებასა ზედპირზედ; მაგალ. ზედავდებ, ზედავსმედეველობა.
- მი, დანიშნავს მოძრაობასა შორეულ საგანზედ, ამას შეუდგება ზმნის ზედა იქ. მაგალ. იქ მიიტანე. იქ წაიღე; შინ მივაღ.
- მო, დანიშნავს მოძრაობასა ახლოს საგანზედ, შეუდგება ზმნისზედა აქ. მაგალ. აქ მოიტანე, აქ მოდი; აგრეთვე მო დანიშნავს მოქმედებასა გარდაცემად, გარემოს ან აქ იქ; მოვკურნი, მოვკვსება.
- მიმო, მიდამ, მიმოა დანიშნავს გარემოს ან აქ იქ მოქმედებასა, მაგალ. მიდამორბენა, მიმოლაქცევა, მიმოაფანტვა.
- ქვე, ქვემო, ქვედა, ქვეშე დანიშნავს მოძრაობასა ძირს, დაბლა, მაგალ. ქვედაცემა; ქვეშემოვდება; ქვედაწევა; ქვედაფენა, ქვედაზიდა.
- უქმ, უქმი, უქმო დანიშნავს წინა აღმდგასა მოქმედებასა, მაგალ. უქმოქცევა, უქმოვდება, უქმვცსდება, უქმრიდება, უქმოვსდება.
- უქ დანიშნავს მოქმედებასა შინაგან, შეუდგება თანდებულთა ში, შინა. მაგალ. საჭი შესხვინეს ეკკლეისაში; ქურდი შეეპარათ სახლში; ან მოქმედებისა აღსრულებასა, მაგალ. შექცერეს; შენძირეს, შელებეს.
- უქმო დანიშნავს ა. მოქმედებასა გარედამ შიგნით, მაგალ. უქმოიყვანა სახლში; უქმოიცანა ეზოში; ან ბ, მოქმედებასა გარემოს რისამე, მაგალ. უქმოაქვარ; უქმოვლობა.
- შთა, საზოგადო ლაპარაკში ჩა, დანიშნავს მოქმედებასა შინაგან რისამე, შეუდგება თანდებულთა ში,

მაგალ. ჩავარდა წყალში; თან ჩაიტანა მიწაში სიმღი-
ლრე; ჩავიდა ქალაქში.

უთამო, საზოგადო ლაპარაკში ჩამო, დანიშნავს
მოქმედებას ფეილამ ძირს, მაგალ: ჩამოიყვანა ქალაქში
უმაწვილი; ჩამოიტანა ბარგი; ძირს ჩამოვიდა.

წარ, წარმო, საზოგადო ლაპარაკში წა, წამო
დანიშნავს გარემოქცევით მოქმედებას; მაგალ. წა-
რიგავანა ელჩად; წაიყვანა ცხინვალს; შინ წამოვიდა,
სიტყვა წარმოსთქვა.

წინ, წინაგან, წინასწარ, წინწა, წინადა დანიშნავს
წინდასწრებით მოქმედებას; მაგალ. წინა განვიზრა-
ხავ, წინასწარ-გუპმეცველობ; წინა ვკმძღრობ.

ამთ გარდა არიან მარცვალნი, რომელნიც დავსხმან:
სიტყვებსა თავად ან ბოლოს; მაგალ. ცა, ფე-ცა; პირი,
ფე-პირი; დღეინდელი, მო-დღეინდელა დღედმდე; ერთი,
მი-ერთადმე; უკუნი, მიუკუნიხადმდე; აქა, მოაქამომდე;
მწუხრი, მი-მწუხრი და სხ.

V. ლექსთ-თხსულება ან სინტაქსი.

§ 36. ლექსთ-თხსულება გამოგვიხატავს კანონებსა სიტყვების თანხმობისა და კარტიკუ-
ბისა ჰასრში.

§ 37. ერთს გამოთქმულს ჰასრისა წერილით, თუ სეპირ ეწოდება წინადადება, თვით
თვეულს წინადადებაში განიხილვისა სიტყვები:

უფალი ჰასრისა, თხრობილი, ძიება და სხ.

მაგალ. ერთმა ვინმე არისტოტელს; შეიღი მიტგვარა სსსწავლებლად. არისტოტელმან
სუთასი დრამენი ჰსთხოვა. შეიღის ჰატრონს გაუგვირდა და უთხრა. «მაგ ფასად ერთს ვირს
ვიყიდიო. არისტოტელმა უმსუსა». იყიდეო და ორი ვირი გუეოლება ერთის მაგიერათო.

§ 38. წინადადებასი იქნებან:

ა. მარტივნი, რომელთა აქვსთ ერთი უფალი ჰასრისა და ერთი თხრობილი, მაგალ.
მოტკვას სარი თიფამ; სართი ჯოჯოხეთს ახათებს; ქათამი წყალს დაღვეს და ღმერთს შექე-
დავს; ძალი აღმართს ჰსნავს.

ბ. რთულნი, რომელთა ანიან ორნი, სამნი ან მეტსაკლებნი უფალნი ჰასრისა ან თხრო-
ბილნი, მაგალ. ვარდთა და ნუსეთა ვინადგან მწე ჰსწორედ მოიყიესების, დიდთა და წვრილთა
წყალთა შენტა ნუ მოტეწიების; ჩემსი დედ მამანი და დამანი მუვიდობით არიან; ივანე და
გოგია მიღისა და მიიმღერან.

1. თანხმობა ლექსთა.

§ 39. უპირველესი კანონი ლექსთა თანხმობისა, როგორც მარტივისა, ისე რთულისა
წინადადებასი არიან:

ა. უფალი ჰასრისა და თხრობილი დაიღებან ერთს
რიცხვში და ერთს პირში; მაგალ. ბეაურები დაი-
ხოცნენ, ვირებს დარჩათ მოედანი; ზომიერი ღვინო
ჭკუას გაგისწორებს, უზომო სხვასაც მოგიშლის,
არამც თუ ჭკუას; უცხონი გზათა და უსწავლონი
საქმეთა ჰსცდებიან; ყოველი დაინთქმის სრულიად,
კეთილის საქმის მეტი.

უენიშნუა. მრავალგვრ მრავლობითის რიცხვის
მაგიერად დაიღების მსოლოობითი, მაგალ. მადლიერი
ვართ, უნდა; მადლიერი ვართ; ნეტარ არიან, უნდა ნე-
ტარნი არიან; სახლოები ანთა, სკამები ჰსდგას.

ბ. უფალი სიტყვა იქმნების არსებითი სახელი,
ზოგჯერმე ზედშესრული და ნაცვალსახელი; მაგალ.
სადაც ძალა შევა, სამართალი ბა-ღამ ავა; სამართლით
მოჭრილი ხელ არ მეტეკნება; ავი რ მაკადრიან, კარგი
არ მაღირსიან; მაღალი არ მოჰსდრკა, დაბალი ვერ
შეჰსწვდა; მე შენკენა ვარ, შენ ეშმაკებისაგენ; შენი
ღუ არა იხარჯელს რა ღვინს ნუ რა ფერი გირჩევნიან.

გ. ზოგჯერმე უფალი ჰასრისა ან თხრობილი
დაიტევიბის; მაგალ. ჰხანეს და ჰხვა მოუნდათ უცხო-
სანახვისა; დეი ნაცვალი თვალში ნაცარი, ე. ი. არის;
კედელს ყური, მინდარს თვალი (აქვს), ქალი მორცხვი,
ვაჟი ხასი, ქვეყნის ფასი (არის).

დ. როდესაც ორი ან მეტი უფალი სიტყვა ჰზის,
მაშინ თხრობილი დაიღების მრავლობითს რიცხვში;
მაგალ. კონსტანტინე და ლევან აღირჩინენ მსაფუ-
ლად, დათვი და მელა დამოზობილდნენ, მელამ აღუთქვა
საქმეში შევლა; იოქმის აგრეთვე; სიცოცხლე და
სიკვილი ბუნებითია; ოქრო და ვეცხლი ქვაზედ
იცხოზების, მაგრამ ჭკვიანი კაცი ჭკუითაც მწელად
საცნობია; სწავლა და შრომა სასარგებლოა; პური
და ღვინო ძველი ჰსწობს, ბაცონი ახალ-ახალი,
აგრეთვე თხრობილი დაიღება მსოლოობითს რიცხვში,
როდესაც ორთა უფალთა შორის ჰსწედან კავშირნი;
ან, თუ, თუნდა და სხვანი. ჰეტრე თუ ივანე ჰსწერს
წიგნსა.

ე. არსებითი წმენა, მკვლარი თხრობილად იხმარება შემოკლებითად: მაგალ. რკინა მაგარია (არის); ხე მცენარეა (არის); მშური სიყვარული კლისავან უმაგრესია (არის); თაფლი კარგია (არის), მაგრამ ძალის გუდაში ჰსძევს; ავი კაცი აღდგომასაც ავია.

ვ. როდესაც მოქმედებენ პირველი და მეორე პირი ერთად, მაშინ წინადადება დაიდება პირველს პირში, როდესაც მოქმედებენ მეორე და მესამე პირი ერთად, მაშინ წინადადება დაიდება მეორე პირში; მაგ. მე და შენმა მამამ წირვა ერთად მოვისმინეთ; შენ და ფრიდონ მძეხი ხართ.

ზ. სიტყვები, დამნიშნველნი უფლის სიტყვის ვინაობისა, ვითარებისა, თვისებისა, საკუთრებისა და რაოდენობისა, ვითარცა უფალი სიტყვა დაიდებან ერთს რიცხვში და ერთს ბრუნვაში; მაგალ. ავი ძალი თივასა არც თითონა ჰსჭამს არც სხვას აჭმევს; ახალი ცოცხი კარგად ჰტვიცს, ძველი მოატანს ქვიშაში; ზურგ დაგლეჯილი ჯორი ზეცაში გაჭკაჭკს დაინახავს; თვითო გოგრიდან, თითო ქვეუა გამოდის; ჰსჯობს ერთი მოყვარე მრავლის ღირსი, ვიდრე მრავლნი არა რისხმე ღირსნი; ითქმის აგრეთვე: ჩემი ყოველი საქმენი ცოცხიდან: უნდა ჩემნი ყოველნი და სხ. თუ შესვლელის უფალი სიტყვა დაბოლოებული მრავლობითს რიცხვში ები ზედ, მაშინი ზედ შესრულნი და ნაცვალსახელნი, დამნიშნველნი მისს ვინაობისა, საკუთრებისა და რაოდენობისა დაიდებან მხოლოდობითად, მაგალ. ჩემი ამხანაგები; ჩემი მძეხი; თუ სიტყვები, დამნიშნველნი უფლის სიტყვის ვინაობისა, ვითარებისა, თვისებისა და სხ. ჰსხედან უფლის სიტყვის უკან, მაშინ უფალი სიტყვა დაიდების მოკვეცილად და სიტყვები დამნიშნველნი ვითარებისა, ვინაობისა და სხ. დაიდებან ბრუნვაში, რომელსაც მოითხოვს ჰჭარი; მაგალ. პეტრე დიდსა (და არა პეტრესა დიდსა) აუშენებია მშვენიერი ქალაქი პეტრე ბურლი; ირაკლი მეფესა (და არა

ირაკლესა მეფესა) დიდი გმირობა უმქნია ასპინძის ომში; სამართლის წიგნი დედაზარდლისა ბაღესა ჰტავს, ლონიერი ბუზი შიგ გავარდება და უღონო გაეზმის.

ც. არსებითი სახელი, დამნიშნველი უფლის სიტყვის თვისებისა დაიდების ერთს ბრუნვაში და რიცხვში უფლის სიტყვასთან: მეფე ირაკლი; სოლომონ ბრძენი; ივანე მსაჯული; გარნა დამნიშნველი ვინაობისა ნათესაობითს ბრუნვაში; მაგალ. ღორის ცილი ფესზედ დაისვი, მერმე თავზედ გავა; ღუთის სახელითა; ცის მფრინველნი; ერთს ვისმე კალმუხის ქული ესურა თავზედ და ძალიან თავი მოჰსწონდა, ერთმა კაცმა ყურში ჩაურჩულა: ძამიავ, თავი რად მოგჭონსო, ეტ ცჳაი უწინ ცხვარს ეცვაო. ჯერ არა შენიშნულა, თუ უფალი სიტყვა ჰჭის თავსა, მაშინ არსებითი სახელი თავის დაბოლოების გარდა მიიღებს უფლის სიტყვის ბრუნვის დაბოლოებასა; მაგალ. სახელითა ღუთისათა; მფრინველნი ცისანი; ძმასა გიორგი ბატონი შეიღოსასა და სხ.

თ. როდესაც რამთონნიმე სახელნი ჰსხედან ერთად შემეერთებელის ნიშნითა -, მაშინ უკანასკნელი მიიღებს სათანადო ბრუნვის დაბოლოებასა, მაგალ. ბრძოლა მათი იყო ფარ-ხმალ-ისრითა; ქალ-ვაჟნი, ცოლ-ქმარნი; სამოცდა თორმეტთა მხედართა მათ.

ი. ნაცვალსახელი მან და ამისაგან წარმოებულნი ამან (ამ), იმან, (იმ), მაგან (მაგ) თუ უფლის სიტყვის წინა ჰჭის, არ უჰსცვლის დაბოლოებასა, მაგალ. ამ კაცს უთქვამს; თუ ბოლოს ეთანხმების ბრუნვითა უფლის სიტყვას; მაგ. კაცსა ამას უთქვამს. უფალი სიტყვა, დაბოლოებული ნაცვალსახელზედ მან, თუ ვინაობის სიტყვის თავსა ჰჭის, მაშინ ნაცვალსახელი მან ვინაობის სიტყვის უკან დაისმის, მაგალ. ლუარსაბ მეფემან; დავით მსაჯულმან და არა ლუარსაბმა მეფემან, დავითმა მსაჯულმა.

2. გარეგნება სიტყვებისა ჰასრში.

§ 40. კასლანი სიტყვის გარეგნებისა ჰასრში აწინა:

ა. თვითოეული წმენა: მოქმედებითი, მიჩემბითი, სხმითარდასვლითი, ხმარებულნი აწმდგომს და ქმნილს უსრულს დროებში საზღვრებითი სქესისა და აწმდგომს დროში სათუოს სქესისა, ითხოვენ უფალსა ჰჭარისა სახელობითს ბრუნვაში და ძიებასა მიცემით ბრუნვაში. მაგალ: ბრიფვი ქვეუს აძაგებს, ის კი ეჭირება; ახალი ცოცხი კარგათა ჰტვიცს, ძველი მოატანს ქვიშასა; ძალი აღმართსა ჰსნავს; ახსაური მჭადს არა ჰსჭამს, მოშიგდება ჰჭირსაც მომჭამს. მონათა შენთა ნუცა ხაყროვანებასა დაჩვევ და ნუცა სიყმილსა; ნაყოფანებასა შეუდგება გინება და სიყმილსა ჰრვა; ქათამი წყლის დაღვეს და ღმერთს შეხედავს; ენა ცბილად მოუბარი გამოიყვანს გველსა ხურელით; გვარიან ცხენი მათრახს არ იკრავს; ერთი ჰქროკინი ჩიციისა გაზაფხულს ვერ მოიყვანს; ურჩი მიუშე ნებასა, თვით შეეურება მცნებასა; ზურგ დაგლეჯილი ჯორი ზეცაში გაჭკაჭკს დაინახავს; განსაცდელი გამოჰსცდის მოყვარესა.

ბ. იგივე წმენბი, ხმარებულნი ქმნილს სრულს დროში საზღვრებითისა სქესისა და ქმნადში სათუოს

სქესისა ითხოვენ უფალსა მოთხრობითს ბრუნვაში და ძიებას სახელობითს; მაგალ. ვირმა პალო მოჰტკლიჯა, ერთი პატრონსა ჰქრა და თორმეტთა თითონ იკრა; ღმერთმან დაფუშოს ეშმაკის მუშა; ირემმა ირემს ბაღანი მოუკითხა და უთხრა. არც მე მაკლიაო, არც შენაო, მაგრამ ერთმან ერთის გულის დაღე ბააო.

გ. იგივე წმენბი, ხმარებულნი ქმნილს უსრულს დროში საღურბითისა სქესისა და ქმნილს სრულსა და უსრულს დროებში სათუოს სქესისა ითხოვენ უფალს მიცემითს ბრუნვაში და ძიებას სახელობითის ბრუნვაში მაგალ. თნას თხა ურჩევიან ათასს სულის ცხვარსა, ვეშაი ასეთს არას ჩაჰყლაპავს, რომ მონგულება არ შეეძლოს; თავსაცილს კაცი არ მოუკლავს, შიმშილს კი დაუხენია.

დ. უფალი და ძიება ბრძანებითს სქესში დაიდების იმავე ბრუნვითა, რომელსაც ითხოვენ დრონი, რომლისაგანაც ჰსწარმოებენ; მაგალ. მცელის აქორე ბიარია, აღორებ ღორია; თუ კეთილი ვერაქნა, ბორცს ნუ იქმ (მღაბ. იქ); ამხანაგი ნუ გმულს. საშავარი ნუ გმურს; ახალ კიტრსა და ახალ ამბავს ძვირად ნუ იყიდი, მალე-

გაიაფლება; ბედი მომეც და სწახვეწედ გარდამავდე; ნუ დაჰსციენებ სხვას გარდასაგნებდა თავსა; ქუდი დაღუ, საშინათლი გასამართლო.

ე. უფალი წინაშე უმეშვეობითა ფმნათა ჰჭის იმავ ბრუნვაში, რომელთაც მოითხოვენ ღრონი მოქმედებითის ფმნებისა; მაგალ. უმაწვილი იცინის, უმაწვილმა გაიცინა, უმაწვილს გაუციინა; ბუჭი ჰბუჭვის, ბუჭმან იბუჭვა, ბუჭს უბუჭვნია; თუ ჭირის უფალი არა ჰსცირის, მოტრალი ვისა აბუღლის მოვავლანეა; ზაქარიამ მთელი ხმელეთი მოველო; რამაზამ ერთს დაღეს მთელი ქალაქი შოიარა.

უენიშნუა. ფმნანი ვალ: ქმნ. სრ. ვედ; ვჭი, ქმნ. სრ. ვჭსჟედ, ითხოვენ უფალსა მხოლოდ სახელობითს ბრუნვაში; მაგალ. თაფლი იყოს, თორემ ბუჭი ბაღდაღამ მოვა; თითოგოგრიდამ თითო ჭკუა გამოღის.

ვ. უფალი წინაშე ვნებითა და ვნებით დაწუებითა ფმნათა ჰჭის სახელობითის ბრუნვაში; მაგალ. ზღვა კოვზით არ დაიღვევ; ან ზღვა კოვზით არ დაილია; გლეხნი კაცის შვილი იზღებოდა, ვირღებოდა; ქალი

იჯდა ბედს ელოდა, ვაჟი იჯდა ბერდებოდა; ბედურები დაიხოცნენ, ვირებს ღარჩათ მოედანი; სესხი და ვალი არ დაბერდებ; ავი მუშა კვირა ძალს განაღოსდებ; ბევრის ცემით რკინაც გატყდებ; ბალი წვერში გამწარდებ; თავი ბურეგში შიმშილით არ მოკვდებ; კოკა წყალზედ გატყდებ, ხარი ქირაზედ მოკვდებ.

გ. უფალი წინაშე ფმნათა თვის ვნებითა ჰჭის სახელობითს ბრუნვაში; მაგალ. თვის ქვესა ხავსი არ მოკვიდებ; საქონელი პატრონს ეგვანებ; უბედურს კაცსა ქვა აღმართში დაეწვეა, ჰანღური მექუჩინება, ართუ მეტყინება; სასჯელს ნუ დაერიდებ.

დ. ფმნანი მესამის უღლივებისა, მექონნი თავს ნაცვალსახელთა მითხოვენ უფალსა მიცემითს დ მიებას სახელობითს ბრუნვაში; მაგალ. სტუმარს სტუმარი ჰსძულდა, მასპინძელს ორიმეე; ვირი რომ ბატონად გვებანდეს ჰარის ნუ ეტყვი; მელას თავისი მარჩობელი უუვარდა; ავსა კაცსა ავი სიტყვა ურჩევნია სულსა გულსა.

3. სმარება ბრუნვათა.

§ 41. სსხელობითი ბრუნვა დაიდების კითხვისა მეტრ: ვინ, რა? მაგალ. ვინა ჰჭის ქვა ზელ? კაცი; რა იღო ქვასელ? წიგნი! სსხელობითი ბრუნვა იმსარების:

ა. შემდგომ არსებითსა ფმნისა ვარ; მაგალ: აქლე მის ქურდი და ნემსის ქურდი ორივე ქურდი - (არის); სწავლა მრავალი - და სიცოცხლე მოკლე - (არის).

ბ. დამნიშნველნი რაოდენობისა, ზომისა და სს. მაგალ. ერთი გირვანქა სათელი; ათი ადლი მაული; ასი თაბასი ქალაღი; ოცი კალათა უურძენი; თორმეც წყვილი წინდა; შვიდი უღელი ხარი.

გ. შემდგომად ფმნათა: ვიცი, ვუწყვი; მხოლოდ დმერთმან უწყვის წინასწარი; ირაკლი მეფემან იცოდა განზრახვა ლეკთა.

დ. შემდგომად ფმნისა ფადათა: ვით, ვითა, ვითარცა, ეგრეთ, როგორც; რეცა, მაგალ. ვითარცა ანგელოზი, როგორ რომ დაძიანა.

2. მოთხრობითი ბრუნვა დაიდების კითხვისა მეტრ: ვინ, რამან? (უემოკლ. რამ); მაგალ. ვინ შექქენა სამყარო? ღმერთმან; ვინ დაიცვა ქალაქი მტრისაგან; სვიმონ მეფემან; რამ დაჰსწო ქალაქი? ცეცხლმა.

3. ნათესაობითი ბრუნვა დაიდების კითხვისა მეტრ: ვისი, რისა? მაგალ. ვისია ეს მამული? ყაფლანინათ; რისა ეს უთი? ხისა.

ნათესაობითი ბრუნვა იხმარება:

ა. როდესაც ჰსხედან ორნი არსებითი სახელნი, ერთი მათგანი იქნება უფალი სიტყვა და მეორე, დამნიშნველი უფლის სიტყვის ვინაობისა ან ვითარებისა, ეს უკანასკნელი დაიდების ნათესაობითს ბრუნვაში; მაგალ. ასის წლის ბებრმა იანვარში მარწყვი მოიღომა; თხის თხის ფეხით დაჰკვიდებენ, ცხვარს ცხვრის ფეხით; კაცის თვალი ხარბია.

უენიშნუა 1. შეხედება რომ ვინაობის ან ვითარების სიტყვასა ჰსდევნ სხვანაცა ე. ი. არსებითი სახელნი, ზედსერულნი და ნაცვალსახელნი, თუ ვი-

ნაობის ან ვითარების სიტყვა ჰჭის თავსა, მაშინ არსებითი სახელნი, ზედსერულნი და ნაცვალსახელნი დაიდებან ნათესაობითს ბრუნვაში, თუ ბოლოს, მხოლოდ უკანასკნელი მიიღებენ ნათესაობითის ბრუნვის დაბოლოვებას, სხვანი დარჩებიან მოკვეცილად. მაგალ. ადგილის კურდგელს ადგილის მწვევარი დაიჭირს; ბევრის ხელის ჭირიმი და ცოცა პირისა; გლეხის კაცის ჭკუა თვალშია და არ თავში. სამის ღლის ხბო თავის თავად წყალზედ წავა და დაღვეს; მეფის გიორგის ძმა; ან სასახლე მუხრან-ბატონი-შვილისა; ქონება მამი ჩემისა; ქალაქი პეტრე დიდისა.

უენიშნუა 2. არსებითი სახელი დადებული ნათესაობითს ბრუნვაში საზოგადო ლაპარაკში დაიდება თავს; ცფილისის ქალაქი; ლეღვის ხე; სახლის გამვე, თვალის ჩინი.

ბ. წინაშე არსებითთა სახელთა, მგდართა მოქმედებითს ბრუნვაში: დიდის ლაშქრით; საშინელი სმით; დაისაჯონ მწარის საცანგველითა; შავის კაბით; თეთრის ვბილეთით; შავის თვალით; ერთის მხრით.

გ. შემდგომ ზედსერულთა სახელთა: ღირსი, მსგავსი; მაგალ. ღირსი საჩუქრისა; მსგავსი ლომისა; ითქმის აგრეთვე: ღირსი კაცი; მსგავსი სახე.

დ. წინაშე ან შემდგომ ზედსერულთა სახელთა, მგდართა შედარებითის ხარისხითა, მაგალ. ცისკრის უნათლესი; თვალი მის უამეს ვერას ნახვდა; უმეტეს დავით მეფისა.

ე. შემდგომად რიცხვითთა სახელთა, დამნიშნველთა განწვალეობისა; მაგალ. მესამედი ნაწილი ბაღისა; მეოთხედი ბაღისა.

ვ. დასანიშნველად წელთა, თვითა, ღელთა შეკითხვის უკან: რამთონისა; მაგალ. ასი წლისა; ხუთის თვისა ორმოცის ღლისა.

ზ. შემდგომად ფმნათა; მეშინან, მრცხვენიან. მა-

გალ. ღვთისა არა გეშისიან, კაცისა არ გრცხვენიან.

6. შემდგომად ზმნის ზედათა: ანლოს, მანლობელ, დაბლა, იღუმალ, მალლა, მარგვნივ, მარცხნივ, მაგიერ, ნაცვალად, უმეტეს, უფრო, უწინ, უწინარეს, უკანასკნელ, წინააღმდეგ, საშუალო. აქათ, იქით, შიგ, შიგან, შინაგან; შემდგომად, შემდეგ; შორს, წინასწარ, წილ; მაგალ. მანლობელ ქალაქისა; უმეტეს ყოველთა მოწაფეთა; სახლის მაგიერ; შემდგომად ქალაქებისა; მის განკიდე, მის წილ.

4. მიცემითი ბრუნვა დაიდების კითხვისა მეზრ: ვის, ვისა, რას, რასა? მაგალ. ვიქს რომ მანვილი მიჭსცე და ბორაოც უფროსობა სულ-ერთია; კეთილი რომ ჰქმნა არა კაცი ყურს არ ათხოვებს; ბოროტი რომ ჰქმნა ყველანი ყბად აიღებენ.

მიცემით ბრუნვა იხმარების:

ა. დასანიშნველად წელთა, თვითა, ღვთა, როდისაც ჰსდევს შეკითხვა: როდის, რას დროს; ავი კაცი აღდგომასაც ავია; ავი მუშა კვირა ძალს განაღოსდებს; დეკემბრის ოცსა; ათას რვათ ოთხმოცდა მეორესა წელსა. დილას არე მოვიდა, პეტრე დიღის მეფობასა.

ბ. დასანელოება ადგილთა, თემთა, ქალაქთა, სოფელთა, ოღეს ჰსდევს შეკითხვობა სად. მივალ ქალაქს; ჩავიდა ცვილისს.

გ. შემდგომადან თავსა სხმითგარდასვლითთა ზმნათა, საკუთარი სახელი რომელიც დასარულებს მოქმედებასა; მაგალ. პეტრე კალაგოზს ვაშენებინებ სახლსა; ივანე ალექსიძეს ვაწერინებ წიგნსა.

დ. შემდგომ ზმის ზედათა: ვით, ეზრ, მეზრ; მაგალ. ლომსავით.

ე. არსებითი სახელი მგდარი შეერთებულად სახელზმნასთანა, მაგალ: გულს-მოღვინება; გულს-მოყვანა; გულს დაღება.

ვ. მოქმედებითი ბრუნვა დაიდების კითხვისამებრ: ვით, ვითა? რით, რითა? დანიშნავს ღონის მიღებას ან იარაღსა, რომლითაც აღსრულდება მოქმედება; მაგალ. რითა ჰსწერ წიგნსა? კალმითა; რით ჰფერინავს მფერინველი? ფრთებითა; არისცოცველი რით იყო მდიდარი? სიბრძნითა; დღისით მუშაობს, ღამით ჰსმინავს.

მოქმედებითი ბრუნვა დაიდების:

ა. შემდგომ ზედშესრულთა სახელთა: სავსე, მდიდარი, ჩინებული და სხ. მაგალ. დმერთი სავსეა

მადლითა; ანცონი მდიდარი სიბრძნითა; საღვინე სავსეა ღვინითა; მდიდარი ჰქუვითა; აგრეთვე ითქმის: პირით თეთრი; სახით ღამაზი; მარგვე მიმზნერითა; ბრგვეტუ გონებითა.

ბ. შემდგომად შეკითხვობისა: რითა, საიამ? მაგალ. ზღვით წავიდა, სმელის გზით მოვიდა; სპარსეთით, იერუსალიმით.

გ. შემდგომი ზმნანი, დამნიშნველნი აღვსებისა ან განმდიდრებისა; ამოაგო ქვითკირითა; განამდიდრა მადლითა.

დ. შემდგომად ვნებითა და თვითვნებითა ზმნათა; მაგალ. ირაკლი იღიდა სომხითა; სოლომონ მეფე ქუბული სიბრძნითა; დაითრო ღვინითა; დაშვრა საქმითა.

6. წოდებით ბრუნვა იცნობების კითხვითა: ვინაო, რაო? მუღამ ჰზის ჰაზრში განკერძოვებით: მაგალ. ვიამე, ძამო თარხანო, რა ჰქუაზედ თსლადხანო; ხიზილოლო ზამზილისა ცოცა ჰქაქე, ძამუაო, თვარემ მუცელს შემოგბერავს, ჩემი არა ზრალიაო; ბეზავ, იმაცომ გაკოცებ, რომ კვირი მიცეხო. გამხიარული, ბუხარო, გულ-ჩახოული ნუ ხარო.

7. განვითარებითი ბრუნვა იცნობების კითხვითა: ვინად, რად? მაგალ. დაიდგინა მსაგულად; ეკურთხა მეფედ; დმერთმან შეჰქნა კაცი ხატად და მსგავსად თვისად; მდინარე განიყოფების ოთხ ცოცად; განვიდა მინდვრად.

განვითარებითი ბრუნვა დაიდების:

ა. შემდგომ ზმნათა, რომელნიც დანიშნვენ მიმართვასა სადმდე ან რადმდე. მაგალ: აღვიდა ცად; მოვიდა ქვეყნად; წარმოავლინა სპანი ორბეთის მოსარბევად.

ბ. შემდგომად ზმნათა, დამნიშნველთა სვიღვისა, გაუიღვისა და ნაწილებად დაყოფისა შეკითხვითა რამითონად: გაჰყიდა სამ შაურად, იყიდა ზუთ აბაზად; ქმეზმა მამული გაიყვეს სამად.

გ. შემდგომად ზმნათა, დამნიშნველთა განდომისა, შექმნისა (ვიქმნებ), მაგალ. კაცად განდა, გარდაიქცვა ირმად; დაიდგინა მსაგულად.

დ. სადაობითი ბრუნვა იცნობების კითხვისამებრ: ვისას ან რისას? მაგალ. მამამისას, დედისას, დისას.

4. სმარება თანდებულთა.

§ 42. თანდებულნი დაიდებიან ან სიტყვის თავსა ან ბოლოს შეერთებულად ან ცალკე.

1. თანდებულნი, რომელნიც დაიდებიან სიტყვების თავსა ან ან დაწვდილებით განსმარტებულნი § 32, მესამეს მუხლში.

2. თანდებულნი, რომელნიც დაიდებიან სიტყვის ბოლოს შეერთებულად ან ან:

ა. მთხოვნი ნათესაობითი ბრუნვისა:

გან, მაგალ. ეს რისაგან არის; მიწისაგან; მეფე ღუთისაგან სიანი. და სხ. თანდებული ესე ითხოვს აგრეთვე მოქმედების ბრუნვას, ნანე დაბლა.

და, დამი, დმი, მაგალ. ლოცვა ღუთისადმი; მარიაშისა; ზოგჯერამ ამ თანდებულთა მაგიერად იხმარება მარტო და, მაგალ. მარიაშისა; მამინემისა.

თან, თანა, მაგალ. ამისთანა, მაგისტანა, იმისთანა; ღუთის გულისა თვის, ჰსწუნს მამისათვის; ან შემოკლებით ბაცონთან (ბაცონის თანა); დავითთან (დავითის თანა; თანდებული ესე იხმარების სიტყვის თავსა ცალკე, მაგალ. ზე დახერგული თანა წარსადიწელსა წყალთასა.

თვის, მაგალ. უკუღო ხარი თვისთვის არ იყო,

სხვას ბუფს უტერებლაო; ჰუნს მამისათვის; თანდ-
ბული თვის შეიცვლება მდაბიურს ლაპარაკში თვის
ზედ, მაგალ. მარწვა ვჰსჭამო ღოსთინაო (ღოსთის),
ქურღობა ვჰქნა ხბოსთინაო, ივანესთინ, ზურაბის
თინ.

ქენ, მაგალ. მივალ ხილისაქენ; თვის მამისაქენ
იწვეს; მიჭირავს თავი აღმოსავლეთისაქენ.

ქერძ, მაგალ. მის კერძ.

კიდე, კიდეგან, განკიდე, მაგალ. ვისთვის კი-
დე ჰსტროლა, ვეფხვისტყ. 109; გაუკვირდა მეცად კიდე;
ქილილა 92; კიდეგან ღიღების თვად სახელისა და
განკიდე ბოლოს; კიდეგან შეწევნისა; ან შეწევნისა-
განკიდე.

ბ. მთხოვნი მიცემითის ბრუნვისა:

ზე, ზედ, ზედა, ზედან, მაგალ. უმჯობეს არს
ქვის საკოდელზედ წოლა უშიშრად. ვიღრე. ოქროს
ცხედარზედ და შიშით; ავიდა მთის წვერზედა ან შე-
მოკლებით მთის წვერზე; წყლის პირსა ზედა. შე-
მოკლებით, წყლის პირზედ; მას ზედ, შემოკლ. მაზედ;

3. თანდებულნი ცალკე მკადარნი შეუერთებლად.

მთხოვნი ნათესაობითის ბრუნვისა.

ამიერ, იმიერ, მაგალ. ამიერ მდინარისა, ლიხის
მთის იმიერ.

გალმა, გამოღმა; მაგალ. მცკერის გამოღმა;
თანდებული გაღმა ზოგჯერმე ითხოვს მიცემითსა
ბრუნვას; მაგალ. წყალს გაღმა გავიდა.

გარდა, გარდაისაღ, თვინიერ, მაგალ. მზი-
თვისა და ნიშნის გარდა; გარდა ამისა; ღუთის გარდა.

გარემო, გარემოს, გარშემო, მაგალ. გარ-
შემო ქალაქისა.

გარღიგარღმო, იგურღივ: გზის გარღიგარ-
ღმო.

გარე, გარეთ: გარეშე: მაგალ. ქალაქის გა-
რეთ; გარეშე ღუთისა.

გარეგან, გარედგან, გარედამ, გარედან,
მაგალ. გარეგან ცაძრისა; გველი გარედამ არის ქრელი,
კაცი შიგნიდან.

§ 43. შესადგენელად შეკითხვის წინადადებისა იხმარებინ: ხომ, განა, მაგალ. ჩემი ძმა
ხომ არ გინახავთ; განა რას ამბობენ; ან ითქმის წავიდა? წიგნს კითხულობს? დაუწერია?
შესადგენელად სათუოს ან საწადისისა წინადადებისა იხმარებინ: თუ, თუსადამე, თუმცადა,
ღალათუ; უკეთუ, უკეთუმცა; რომ, თურამ; უნდა; ნეტარ, ნეტართუ, ნეტავი; დასამტკი-
ცებლად თქმულისა: ვე, ც, ცა, მცა, მცადა; ღა, ველა, ღამცა, ო, რე.

5. ნიშანნი ძართლ წერილობისა:

§ 44. მძიმე ჰქნის: საშუალ ორთა წინა დადებათა არ შეერთებულთა კავშირითა ორისა
ან სამის უფლის სიტყვების შუა, ორისა და სამის თხრობილის სიტყვებისა; აგრეთვე, ორთა
ან სამთა ვითარებითათა ან თვისებითათა სიტყვათა; აგრეთვე ჰქნის თავსა და ბოლოს წოდე-
ბითისა ბრუნვისა, წინაშე ნაცვალსახელთა: ვინ, რა, რომელი; და წინაშე მიმდებართა:

წერტილი და მძიმე ჰქნის ბოლოს რამთონისამე
წინადადებათა.

ორი წერტილი განჭუთავს ორ ნაწილად რამ-
თონისამე წინადადებასა.

თანდებული ზე ღიღების ცალკეცა, მაგალ. ავრილიანე
მეფის ზე, ე. ი. ავრილიანეს მეფობასა ან მეფობის
ღროს.

შინ, შინა, შემოკლებითად ში, შიდ, მაგალ. სახლსა
შინა, შემოკლ. სახლში; მოყვარე არს ერთი სული
ორს სხეულში მკვიდრი.

უკან, მაგალ. ზურგს უკან; მასუკან.

გ. მთხოვნი მოქმედებითის ბრუნვისა:

გან, მაგალ. პირითგან, ქალაქითგან. ასო თ, მჯდარი
მოქმედებითის ბრუნვის ბოლოს მდაბიურს ლაპარაკში
შეიცვლება დ. მაგალ. ქალაქიდან, პირიდან, ან
მალრანდვალთიღამ, პირიღამ.

თურთ, ურთ, მაგალ. ძმითურთ, კაცებითურთ, ნა-
თესავითურთ.

ღ. მთხოვნი საღაობითის ბრუნვისა:

ღმი, ღამი, მღე, მღინ, ღმის, მაგალ. აღმოსავლე-
თით ვიღრე დასავლეთადმდე; უკუნითი უკუნისადმდე;
ყელადმღინ, შემოკლ. ყელადმღინ წყალში ჰქნის; სიკუ-
ღილაღმღინ არ ღამივწყლებით.

ზე, მაგალ. ავრილიანე მეფის ზე.
თვინიერ; მაგალ. თვინიერ ღვინისა.

მიმართ, მიმართ.

მიერ, მაგალ. პავლეს მიერ; მის მიერ.

პირ-და-პირ, პირის პირ, მაგალ. პირი-და-პირ
ცაძრისა.

ქვე-ქვეშე, ქვეშე, მაგალ. სამართლის ქვეშე.

წინ, წინაშე, მაგალ. ღუთის წინაშე; წინაშე
მსაჯულთა.

შორის, მაგალ. შორის ერთა და მღვდელთა.

შუა, მაგალ. ადამიანის პირის კანი ხასვის შუა
გარსზედ უფრო თხელია და თუ ერთსულ განისა, კამ-
ბერის ცუფაზედ უფრო გასქელებია და შეიქნება
ურცხვი.

ზევით ხსენებულნი თანდებულნი იხმარებინ აგრე-
თვე, ვითარცა ზმნისზედანი: მაგალ. გაღმა გავიდა;
შინ წამოვიდა; ქვეშ იდვა; ცას ქვეშე; კედელსა და
კედელს შუა; ცად მიმართ.

წერტილი ჰქნის ჰაზრის შესრულების უკან.

ძველს წერილებში წერტილისა და მძიმის მაგიე-
რად ჰქნის ერთი წერტილი; ორი ან სამი წერტილი ერ-
თის წერტილის მაგიერად.

6. სასომი ლექსთა.

§ 45. სასომი ლექსთა სასოგადოდ აწიან სამგვარნი: პირველს გვაწესა ეკუთვნის ლექსნი, მახვილოვანნი, როდესაც სიტყვები გამოითქმებიან მახვილის შექცევითა, მაგალ. რუსული ლექსები; მეორე, გრძელ და მოკლე მარტულეზიანი, როდესაც თვითთაველს სიტყვას აქვს ერთი გრძელად გამოსათქმელი მარტვალ და სხვანი მოკლე, ვითარც ბერძნულსა და ლათინურს ენებსა, შესაშე მარტულეზიანი, სადაც დაიცვენ მარტვალთა რიცხვთა, როგორც ქართული, სპანსული და სხვანი.

ლექსნი ქართულის ენისა განიყოფებიან:

I. წუობილად, რომელთაც აქვს ხუთი მარტვალნი და თვითთაველს ცაეპში ორი ან ოთხი ლექსი, მაგალ.

1. შეგწირე გული სურვილით წულული	4. კეკლუცმა ისრით გამგმირა ისრით,
2. მაქვს სასოება მომცე მე შეგება	5. ლამაზი ვარღთ კონა გძღვნი კეკლუცთ მონა.
3. რა ღაგინახე მზედ გამოგსახე;	6. გვედრებ საყვარელს მომხედე მე ხელს.

ალვალენ ენა გაქებ შეშენა.

ან 1. შავარდნის თვალთა და ბაგე ლალთა მიჯუალერსო ჩემთა შემწყალთა;

2. ვარღმან ბუღბული ცუვე ჰყო დაბმული აწ ესღენ კმა არს სათქმელი სხვა არს.

II. ბაიით ან შეიდ მარტვლოვანი ლექსი, თვითთაველს ცაეპში 4 ლექსი აქვს, მაგალ.

იაღონს ისევარდა, და სუმბულს ისევარდა, თქვა მაისმან მე შენგან დაბმულ ვარ, ისევარდა.

თუთი ლაღობს რაღაწვად მას ვადარნეთ რაღაწვად, ვეჭვე ყუაჩოს უსარის გულსა ჰსინია და ღაწვად.

III. გაფი ან რვა მარტვლოვანი ლექსი თვითთაველს 5 ლექსი, პირველსა სამსა აქვსთ ერთი რიფმა და ორს უკანასკნელ სხვა. მაგალ.

ახალო აღნაგო სულოდა, ედემში აღმოსულოდა, ჩემს ეტლზედ დანერგულოდა სიცოცხლეს შენგან მოველი, უკვიდავება ხარ ცხოველი.

ორის კვირისა მთვარეო, ნათელ ბრწინვალედ არეო, ანგლოზთ მიწუივ მღარეო, სიცოცხლეს შენგან მოველი უკუდავება ხარ ცხოველი. ღმიტრი თუმანიშვილი.

IV. მულამაზი ან ათმარტვლოვანი ლექსი, თვითთაველს ცაეპში აქვს 9 ლექსი, მაგალ.

სევდის ბაღს შეველ შენაღონები, მოკრეფად მსურდა ვარღის კონები, ვარღმან შემრისხა თავ-მომწონები ისარი მტყორცნა დასამონები, სრულიად მიმიღო ყოვლი ღონები, მითხრა იფიქრე გულს ნაქონები, მისთვის იქნები დასაფოვნები. ვერ მივხვდი მახვილ განაწონები, მისთვის შევიქენ ცრემლთა ფონები.

იასა ვკვითხე მუნ იღვა ნაზი, ვარღსა რა უქმენ კართა სარაზი, ამაყად მწყროალი ვცნანე ღამაზი მანცა გამაგლო, გარეგან გაზი, შენგან გვაჩნია გულეღბსა ხაზი სისარულიად დაბლა კერძ დაზი, შენ გულსა ჰკვითხე, მიაჰყარ გაზი, შენის გონებით იქნება რაზი ჩვენ დაგვთმეო და სხვას ემონები.

ბესარიონ სიყრმის დროსა დაჰსტროფოდა ერთს მშვენიერს ქალსა (ვარდი). ქალმა შეჰსწამა სხვის კეკლუცი მიჯნურობა: ამისთვის გული აიყარა და ღვარძლით უარჰყო ბესარიონის სიყვარული. ბესარიონის სატროფოსა ჰყვანდა ორი მეგობარი ქალი. გულწულულმა და დაღონებულმან ბესარიონ მიმართ პირველ ქალსა (იას). ქალმა გამწყროლის გულით უარი უთხრა. განძიებული პირველის ქალისაგან მიმართა მეორე ქალსა (ხარგიზს). თუმც მეორე ქალსა შეეზაღდა და უთხრა ყარბუსა მონაზებითა:

ვარდი მით არის გულდაკლებითა, რომ შენი იყო თავ-დაღებითა, შენ რისთვის დაჰსთმე სხვისა ხლეგბითა, თავი მოჰსწონდა, ჰყვანდი ნებითა, რად გიკვირს განსწორეს ცეცხლ მოღებითა ნაცვალი მოგხვდა დახასოვნები.

როდესა ბესარიონ უიმელო განდა, გამოვიდა და ბაღის კარს დაქვავდა და ჰქუთქა.

დავჭბრუნდი ყოვლგნით შეუბრალოები, ბაღის კარს დავკსევექ შენძალოები, ცრემლით ამევესნეს მწირნი თვალები, ვიყუავ ბედისა დამაბრალოები, ვინც მინაზვიდენ დამაშერალოები, შეიქნებოდნენ ჭირ-ნაკრძალოები; მეც მომხვდა სოფლის მკვლეელი ბრჭალოები მიჯნური სივკაილოს არ ვემალოები, თავი მაქვს მისთვის შენაწონებო.

V. თუჯლიში ან თერთმეტი მარცქლოვანი შიარი, აქვს ცაქუში ოთხი ლექსი ან ექვსი.

1. შენი შაშენი, შავ გალიაში მსხდარნი, სუფთად მხმოზნი, სმა ღარიბად მსტვიზინევი, მჩრობლად მხედნი მით ერთითა პირითა მათებურად სლოგულთ ამატკინანენი.
2. გაზაფხულის შემოსვლისა მხმოზელნი ია ვარდ ზამბახთა მახარობელნი, სხვა ყვავილთა და სხვა ამბავთა მთხრობელნი შავ ხავედ მოსილნი, ქუფურად მბზინანენი.
3. ერთი ერთის მიმდევარნი, ერთ პირნი, ორნი ერთის შესაპყრობად მომზინი, ს. შიშარად შარას თვალს შემაჭვირნი, ხან მოწყენით, ხან ღხენით მლიმარნი.
4. შემოკრბით, მოღითა ვნახოთ ვინ არნი ორნი ცოლნი შავმოსითა მჩინარნი. არ მოწყენით მომდერაღნი, მლიმარნი, ბესიკისა ცრემლისა დამაღინარნი.

ბესარიონ გაბაშვილს უთქვასმ ეს შიარი მშვენიერის ორს შავს თვალხედ.

ან. შე საწყალო, ჩემო თავო, რა იქენ, ქვეყანაში სასაცილო შეიქენ, საითაც გაიქეც, იქით წაიქეც ბოლოს დროს ბედოვლათი შეიქენ; რომელს დავაბრალო ეს რისაგან არის ეს საქმე ჩემის ჭკუისაგან არის.

თითქმის ვიყავ ქვეყანაში ქებული, ჭიქასავით ოქროს ყუთში დებული, ეს რა მომივიდა ახირებული რაც მომიხდა განუსკუგლობით არი. რომელს დავაბრალო ეს რისაგან არი ეს საქმე ჩემის ჭკუისაგან არი.

ზრინჯი ვიყავ. ქერობა რად მიხლოდა, ცრედი ვიყავ მწყერობა რად მიხლოდა მოდი მითხარ ბერობა რად მიხლოდა ვეჭრო ჩემის უბედურის დღისაგან არი, რომელს დავაბრალო ეს რისაგან არი ეს საქმე ჩემის ჭკუისაგან არი.

სათხამა შეინახე შენთანა, საჯინიბოს დააყენე ცხენთანა, ველარ წავა ხონთქართან ყვენთანა. ნაქეზია სუფრაში ჩვენთანა. რომელს დავაბრალო ეს რისაგან არი ეს საქმე ჩემის ჭკუისაგან არი. საეთხამა.

VI. მუსცაზალი ან თოთხმეტი მარცქლოვანი შიარი. რომელსაც ცაქუში აქვს ხუთი ლექსი.

ციერთ ისარნი, მოისარნი ჩვენდა ირენით, ილმენით გულნი ჭირნახუნნი, შეგვიწყალენით, უცნონი თემით. სოფლისა ცემით გავიგარენით, უჭენობნი ვარდნი, ამა დარღით დავიზარენით, არ ითქმის ენით, არცა სმენით, ეს იკმარენით.

VII. შიარი, ან თექვსმეტი მარცქლოვანი შიარი, მექონი ოთხის ლექსისა ცაქუში და თვითოეული ლექსი განყოფილი ორად მაგალო.

ფილოსოფოსნი შემოკრბენ, || ამაზედ ჰქონდათ ცილოზა, ბაცონი კაცსა ასაქმებს, || და ჭკუას გამოცდილოზა, ათასად გვარი დაფასდა, || ათი ათასად ზდილოზა, თუ კაცი თითონ არ არის, || ცუღია გვარი შეილოზა შოთა რუსთველი.

VIII. ჩხრისხული ან ფისკვაური ან ოცმარცქლოვანი ლექსი, თვითოეულს ხანაში აქვს 4 ლექსი, და თვითოეული ლექსი განხყოფების ოთხად:

შენ გონიერო || გულის ხმეირო || თვით მეცნიერო || მეფევე პლიერო. მიუხლომელო, მიუხლომელო, მიუხლომელო, წრფელ-სახეირო, განათლებული, || გალომებული || გაბრწყინებული || მზელო ციერო, გალაღებული || გალომებული || კულავ გოლიათო || გულ-ლომბიერო. აბდულ მესია შეთელი. თამარ წყნარი || შესაწყნარი || სმა ნარნარი || პირმცინარი, მზე მცინარი || საჩინარი || წყალი მქნარი || მომდინარი, მისთვის ქნარი || რა არს ქნარი || არსით მთქნარი || შუქ-მთინარი, ვარდ შამზნარი || შამზ მადნარი || ღაწვ. მწყყნარი || შუქ-მთინარი.

ჩხრუსამე.

IX. იამბიკო, ქართულად კუდ-კვეცილი არის ურიფმო; ცასა ცათასა დამწყებნი ღმერთ მთავრობა მე საუკუნობს პირველი და კვალადი, სულმან ღმერთისმან სრულ ჰყო, არ ოღეს ქმნადი სამეზით სრულმან ერთითა ღვთაებითა მიწით პირმოსა პირველისა კაცისა.

ღრო გამოიცვალა, აწინდელი მწერალი, თუმცა
 დაცვენ ლექსებში მარცვლების რიცხვსა, აღარა ჰბა-
 ძვენ სპარსულის ხმის ლექსებსა. ალექსანდრე ქავეჭა-
 ვაძემ პირველმა იწყო ლექსების წერა მიმსგავსებით
 ევროპულთა პოეტთა, იმას მიჰბაძა 'ნ. ბარათა შეიღმა
 და სხვებმა, დარჩა სახალსო პოეზია, რომელსაცა აქუს
 განსაკუთრებული თვისება, არ დამოკიდებული სხვათა
 ენების ლექსზედ. მაგალ.

დავით გურამიშვილისა.

ეო, მეო, აქეთ მომხედო.
 რას მოგიტნრობ, საყვარელო, ყური დამიგდო
 არა ვინ არს უფროსი ღუთისაგან უდიდო,
 ღვითის სიტყვასა, კაცთა ძეს სიტყვას მისმენდო.

გზასა, რომელსა სვილოდე წინდახედო,
 ფეხი არიდე საფრხესა, არსად ჩავარდო

თავსა ასეთს ნუ იხარებ, ბოლოს იხანდო,
 ასეთს ნუ რას მოივაჭრებ, რომ დაზიანდო.
 და სხვანი.

მესტვირული.

ნეტარ ქება როგორ ითქმის ამ თბილისის ქალა-
 ქისაო.

ზამთარი არის ბროლისა, ზაფსული ზურმუხტისაო,
 გარს ახვევია ბაღები, ჩარხი უბრუნავს წყლისაო,
 შიგ წისქვილები უბრუნავს, გარს შემოუვლის
 წყალია.

ქალაქში აბანოები ბაღლი ხმელეთისაო
 ძირიღამ აშენებული, აუზები არს ქვისაო
 მადლიღამ გადაჭედელი წითელი აგურისაო.
 და სხვანი.

დასასრული.

ტომილეზანი.

გვერდი, სვეტი,	ტრიქონი.	დაბეჭდილია,	უნდა გასწორდეს.
II.	1.	20.	შემულილი
IV.	2.	14 ძირიდან,	შეულილი
V.	1.	34.	წოდებული,
VII.	—	10 ძირიდან,	წოდებული,
VIII.	1.	9.	ვკსტქვათ,
—	2.	14.	ვკსტქვათ,
—	1.	12.	დაბოლოვებულთა
XXIV.	2.	5 ძირიდან.	და არა
			და არა
			დეკანოზიანი
			დეკანოზიანი
			დაბოლოვებულნი.
			დაბოლოვებულნი.
			მასსან.
			მასსან

საუნჯე ქართულის ენის.

ქ ა წ თ უ ლ რ უ ს უ ჴ ი

ღ ე ქ ს ი კ ო ნ ი

სელახლად შემუშავებული.

დავით ჩუბინოვიძესგან.

ГРУЗИНО-РУССКІЙ СЛОВАРЬ.

ВНОВЬ СОСТАВЛЕННЫЙ

Давидомъ Чубиновымъ.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

ТИПОГРАФИИ ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМІИ НАУКЪ.

Лас. Остр., в лин. № 12.

1887.

ჯატვი-ცემულო ილია ლაზარის!

თქვენი უხვი შეძწეობა განსავრცელებლად ჩვენი სამშობლო ლიტერატურისა მიაბულებს, რომ ეს ჩემი შრომა შევამყო თქვენის სვირჟასის საქართველოსათვის სასელითა. თქვენ რომ არ მოგესწრათ ახლანდელი ჩემი შრომა დიდხანს დარჩებოდა დაუბეჭდავად და რადგანაც ინებეთ თავსედ აღება დასაბეჭდის სარჯისა, ამისთვის მე გიძლვნი ჩემს შრომასა და კთხოვთ რომ მიიღოთ ეს ჩემი ღვაწლი გულ-სავსებით.

დავით ჩუბინოვი.

ქეპოკლებით დაწერილნი სიტყვები და წიგნების სახელები, რომელნიც იაოუებინს ლექსიკონში.

ა. ღაამატიკის ტერმინები.

ს, სახელი; **ფედ.** ზედსერული სახელი; **ნაცვ.** ნაცვალ-სახელი; **ფ.** ფმნა; **ფმ.** ფმნა მოქმედებით; **ფვ.** ფმნა ვნებით; **ფუ.** ფმნა უმეფეობით; **ფთვ.** ფმნა თვით ვნებით; **ფმრ.** ფმნა მიჩემებით; **ფსხმ.** ფმნა სხმით გარდასლვით; **ფვდ.** ფმნა ვნებით დაწე-
ბითნი; **თანდ.** თანდებული; **ფფ.** ფმნის ზედა; **კავშ.** კავშირი; **შორის.** შორისდებული; **მრ.** მრავლობითი; **მდ.** მდაბიური.

ბ. წიგნები ძველისა და ახლის აღთქმისა;

დაბად. დაბადება; **გამოსვ.** გამოსვლა; **ღე-
ვიც.** ღვევიცელთა; **რიცხვ.** რიცხვთა; **2 რჯ.** მეორე
რჯული; ესენი არიან მოსე წინასწარ-მეტყველის წი-
გნები; **ისუ.** წიგნი ისუ ნავესი; **მსაჯ.** წიგნი მსა-
ჯულითა; **რუთ.** რუთისა; 1. 2. 3. 4. წიგნი **მეფეთა**;
1. 2. **ნეშტ.** ნეშტთა წიგნები; 1. 2. 3. **ეზდრ.** წი-
გნები ეზდრა წინასწარ-მეტყველისა; **ცობ,** ცობი-
ის; **ივდ.** ივდიისთა; **ესთ;** ესთერისა; **იოზ.** იოზისა;
ფსაღ. ან **დავით.** ფსალმუნი ან დავითნი; **იგავ.**
წიგნი სოლომონისა იგავთა; **ეზევ.** ეზევიელისა; **დან.**
დანიელისა; 1. 2. 3. **მავ.** წიგნები მავაბელთა; **მატთ.**
სახარება მათესი; **მარკ.** მარკოზისა; **ლუკ.** ლუკასი;
იოან. სახარება იოანესი; **საქმ.** მოც. საქმე მოცი-
ქულთა; **იაკობ.** ეპისტოლე იაკობისა; **პეტრ.** 1 და 2
ეპისტოლე პეტრესი; **იოან.** 1, 2, 3. ეპისტოლენი
იოანესი; **იუდ.** ეპისტოლე იუდასი; **რომ.** რომელთა
ეპ. პავლე მოციქულისა; 1. 2. **კორ.** პირველი ან მეორე
ეპისტოლე კორინტელთა; **გალატ.** გალატელთა;
1 და 2 **თესაღ.** თესალონიკელთა; **ებრ.** ებრაელთა;
გამოცხ. გამოცხადება იოანე მოციქულისა; **თითენი,**
საეკლესიო წიგნი; **სვინაქს.** სვინაქსარი, მოკლე
წათა ცხოვრება; **ლუთ-მეტყ.** ლუთისმეტყველება ან-
ცონი კათალიკოზისა 4 ცომი; **ანდრ.** წიგნი ანდრა-
სოლოსის ცხოვრება; **ვასილ.** დ. სწავლანი და თარ-
გმანი დავითისა და შემოსილისა მამისა ჩვენისა
ვასილი დიდისა; **გრიგ.** გრიგოლ ნოსელისა ცხო-
ვრება და შესწმა ვასილი დიდისა და სხვანი სწავლანი;
მანანა, საეკლესიო სწავლანი და მოთხრობანი.

გ. ისტორიული წიგნები:

1 ქართლ. ცხ. ქართლის ცხოვრება შეკრებილი
ბჰანებითა ვანკანგ VI მეფისათა და დაბეჭდილი უფ.
ბროსეტისაგან; 1849 წელსა.
2 ქართლ. ცხ. ქართლის ცხოვრება. ა. ვახუ-
ცისა, ბ. ქრონიკონები; გ. შედეგი ქართლის ცხოვრ.

დ. ქართლ ცხოვრ. სენია ჩხეიძესა და ე. პაპუნა ორ-
ბელიანისა; ვ. ცხოვ. ირაკლი II მეფისა; ზ. შედეგი
კახეთის ცხოვრების; თ. ცხოვრება მეფის როსტო-
მისა გორგიჯანიძისაგან, ესე უველანი დაბეჭდილია
დ. ჩუბინოვისაგან; 1854 წ. **გორგ.** გორგიჯანიძის
ქართლის ცხოვრება; **მოთხ. თ. ბ.** მოთხრობა თეი-
მურაზ ბატონი შვილისა, დაბეჭდ. ჩუბინოვისაგან
1848 წ. **მოთხ. ბ. ვ.** მოთხრობა ბატონი შვილის
ვანკანგისა; **წმ. ცხოვ.** წმინდათა ცხოვრება; შეკრე-
ბილი ბესარიონ კათალიკოზისაგან; **მარტ.** მარტრიკა
ცხოვრება წმინდათა ქართველთა მოწამეთა, ქმნილი
ანცონი პირველის კათალიკოზისაგან; **მცამეტყ.** მცამ-
მეტყველება ანცონი I კათალიკოზისა; **სრონოვრ.**
სრონოვრაფი, თარგმნილი ბერძნულთაგან, მშვენიერად
დაწერილი; **სრონ.** სრონოლოლია, უფ. ბროსე-
ტისაგან დაბეჭდილი 1867 წ.; **გუჯ.** გუჯარი; **სიგ.**
სიგელი; **1 ქართ. ქრ.** ქართული ქრისტიანობა და-
ბეჭდილი ჩუბინოვისაგან 1846 წელსა. **2 ქართ.
ქრ.** ქართული ქრისტიანობა, მისგანვე დაბეჭდ. 1863
წელსა; **სამ. ვ. მ.** სამართალი ვანკანგ VI მეფისა;
სამ. გ. მ. სამართალი გიორგი მეფისა; **სამ. აღბ.** სა-
მართალი აღბუღასი; **სამ. კათოდ.** სამართალი კათა-
ლიკოზისა; **სამ. მოსეს.** სამართალი მოსესი; **სამ.
ბერძნ.** სამართალი ბერძნული; **სამ. მომხ.** სამარ-
თალი მომხური; **დასტულ.** დასტულამალი, სამეფოს
კარის გარიგების წიგნი, ვანკანგ VI მეფისა; **ბაქრ.**
დიმ. ბაქრაძეს აღწერა გურიისა და აჭარასი, დაბეჭდ.
1878 წ.; **რუის. კან.** რუისის კრების კანონები.

ლექსები.

ვეფხ. ვეფხვის ცვაოსანი, დაბეჭდ. უფ. ჩუბინო-
ვისაგან 1860 წ. **განმ. ვეფხ. ბ. თ.** განმარტება
ვეფხვის ცვაოსნისა ბატონი შვილის თეიმურაზისა;
შავთ. აბდულ მესია შავთელისა თამარ მეფის შესხმა;
ჩახრ. ჩახრუსაძესი, შესხმა თამარ მეფისა; **დიდ-მოურ.**
დიდი მოურავის ცხოვრება, ლექსად თქმული იოსებ
თბილელისაგან სააკაძისა; დაბეჭდ. ფფილ. 1851 წ.;
წყობ. წყობილ - სიყვარობა ანცონი I კათალიკო-
ზისა; **არჩილ.** არჩილიანი; **გურამ.** გურამიანი ან დ-
ვიითანი; **ჩონგ.** ჩონგური, გამოკრეფილი ლექსები,
დაბეჭდილი უფ. ლორთქიფანი მისაგან; **რუხ.** ბრ. დ. რუ-
ხის ბრძოლა გრიგოლ დადიანისა, დაბეჭდილი ქარ-
თულს ქრისტიანობაში; **რუხ. ბ. გ.** რუხის ბრძო-
ლა ბესარიონ გაბა შვილისა; **თიემ.** I მეფის თეიმურა-
ზის I ლექსები; **სარკ.** სარკე თქმულთა, ლექსები
მეფის თეიმურაზის II; **სვინაქს.** სვინაქსარი ლექსად
თქმული იოანე ქიმიტიელისაგან, შესრულებული ან-

კონი I კათალიკოზისაგან; ვაშლი, ბ.გ. შეილის თეიმურაზისა; წლავ, წლაპრები, ქართულენაზედ პველი გიორგი ელიოზოვისაგან.

ამბის წიგნები.

ამირ, ამირან დარეჯანიანი; ვისრ, ვისრაშიანი; რუსუდ, რუსულანიანი; დილარ, დილარიანი; ქილ, ქილილა და დამანი; ყარამ, ყარამანიანი; დავრ, დავრშიანი; სეიფი, სეიფანიანი; მირ, მირიანი; სიბრ, სიბრძნე სიცრუვის ზღაპარი, დაბეჭდილი დავითჩუბინოვისაგან; ვაც, ვაცია აღამიანი, ილია ჭავჭავაძისა; ერის, გიორგი ერისთვის თხზულებანი, დაბეჭდ. ცფილ. 1867 წ. 1 ანკონ, ტრაგედია ქოროლი; 2 ანკ. მე მინდა კენიანა გავხდე; 3. მზის დაბნელება; 4. განა ბიძიამ ცალი შეერთო; 5. ქმარი ხუთის ცოლისა; 6. ცვით მოგზაურობა, ბეჟან, ბეჟანიანი; ცისკ, ცისკარი ქურნალი; ივერ, ივერია ქურნალი; მოგვ, ს. ბ. მოგზაურობა საბა ორბელიანისა ეგროპაში, დაბეჭდილი ცისკარში; ციმოთ, არხიპისკოპოზის ციმოთეს მოგზაურობა წმინდათა ადგილებში; მროვ, მოგზაურობა იონა მროველისა, დაბეჭდ. 1852; ალექს, ალექსიძის ოსეს შეილის დავთარი თავისის ცხოვრებისა; ჰცხოვრებდა ირაკლი II მეფის დროს; კადმ, კალმასობა იოანე ბატონი შეილისა, დაბეჭდილი ბაქრაძისაგან; დედა ენა, გოგება შეილისა ბუნ, ვ. ბუნების კარი, გოგება შეილისა; თამარ ბატ, თამარ ბატონი შეილი, ტრაგედია რჩეულოვისა; ანუკ, ბატ, ანუკა ბატონი შეილი, მისივე რჩეულოვისა; ირაკ, ბატ, ირაკლი ბატონი შეილის დრო, ტრაგედია ალექსანდრე ორბელიანისა; დიდ-მოურავ, დიდ-მოურავიანი ტრაგედია ანკ. ფურცელადისა;

ვაი მართ, ვაი მართათა, მისივე ფურცელადისა; თილის, თილისმით მოარშიეუ.

სწავლანი.

ღრამ, ღრამმატიკა ანკონი კათალიკოზისა; ლოდ, ლოლიკა; მეტაფ, მეტაფიზიკა, ორივე ბაუმეისცერისა, თარგმნილი კათალიკოზის ანკონისაგან; ვატილ, ან, კაცილორია ანკონი კათალიკოზისა; ვაცლ, დ. კაცილორი დამსკეელისა; ვავშ, კავშირი; ქიმ, ტენსოლოლიური ქიმი, დაწერილი ვანუშტის ხელით; ფიზ, ფიზიკა; ზაგრ, ზატ, ზაგრატ ბატონის შეილის სამზარეულოს წიგნი; მისივე ცხენის კარაბაღიანი; დაბეჭდილი სპზ. 1818 წ.; ქმნ, წ. ქმნულების წიგნი დაბეჭდილი ვახტანგ მეფისაგან 1712 წ.; სამც, სამზარეულოს წიგნი კენიანა ჯორჯაძისა; ვავვ, კალ. კავკასიის კალენდარი; ვავვ, ვავ, ვაჭეთი კავკაზი; და სხვანი მრავალნი.

ლექსიკონები.

საბ, ორბ, საბა ორბელიანისა; ნ. რ. ნიკოლოზ ჩუბინოვისა; ბუნებ, დ. ბუნების ლექსიკონი ან აღწერა: მცენარეთა, პირუტყვთა, ქვეწარმავალთა, მწერთა და სხვათა; ერის, დ. რაფაელ ერისთავის ლექსიკონი მცენარეთა, პირუტყვთა და სხ. დაბეჭდ. 1884; ფილ, პატრი ფილიპესაგან შედგენილი ლექსიკონი მცენარეთა და პირუტყვთა; ბიანვ, ბიანკის ლექსიკონი ოსმალური და ფრანციცული; მენინ, მენინსკის ლექსიკონი არაბული, სპარსული და ოსმალური; ოთხი დიდი წიგნი; ფრეიც, დ. ფრეიცაგის არაბული და ლათინური ლექსიკონი.

დამატებანი.

ავაზა, ს. охотничий леонардъ, генарда. ასადაგება (ვა), წ. მ. усмерить (ასი). ასადაგება (ვა), წ. მ. упрощать (სადავი). ასასი (არაბ.), ს. почной сторожъ. ბეი, ს. задатовъ.

ბრზო, ნ. დუნდო. დროშა (სპარ.), ს. ბაირალი, ალაში, ვეფხ. 399, შავთ. 31, 75; зпаял; საეკლესიო ალაში დახატული წმინდათა ხატებითა, ХОРУГВЪ. ესციმამიზუ, ს. ლახოსტაჟი, аштимоній.

ცთომილებანი.

დაბეჭდილია.	უნდა.
აბა, -მოთხარით,	აბა მოთხარით.
ალაბი, -18 вершк.	16 вершк.
აჯილა,	აჯილა.
ბუდუშური,	ბუდუშური
გაზა, -ძირღვი,	ძარღვი.
გამოცლა, -ქვეშედად,	ქვეშედამ.
გან, -ორგანი,	ორგან.
გონება, -ეხსენება	ეხსენება
ენა, -ჩაფრასთ	ჩაფრასტი.
კაღმასობა,	კაღმასობა.

ქართული ლექსიკონი.

5.

- ა, პირველი ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული ან; რიცხვეში დანიშნავს ერთსა და ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ ერთს თუმანსა, ამ ასოთი იწყების ორი თანდებული, რომელნიც მოეზავებიან. ზმნათ: აღ, აღმო, საზოგადო ლაპარაკში ა, ამო; მაგალ აღვალ, ავალ; აღვსწერ, ავსწერ, და სს. თუ სახელ-ზმნაში იპოვება ორი ლ, მაშინ ერთი მათთაგანი მოისპობის, ვითარ: აღლევა. აღლელება ითქმის და იწყების აღება, აღლევა: გარნა ზმნანი ესე მიმოსვრაში დაიცვენ ორსავე ლ. მაგალ: აღვიღებ, აღვალეღვებ.
- ა, ზოლოს საკუთრთა სახელთა ხმარებული შესცვლის მათ კინობითად ან შეურაცხებითად, მაგალ. საზოგადოდ ითქმის: დავით სარდალი, სოლომონ მღვიანზეცი, მარიამ ბაკონიშვილი, თამარ მეფე, გარნა კინობითად: დავითა ან დათუა მწარეული, სოლომონა სანაზი, მარიამა შექათმე, თამარა დალალი და სს.
- ა, ზოლოს რთულთა სახელთა მრავალგვრ ჰზის ი მაგიერად; მაგალ: გველ-თევზი, ძაღლ-ნიორი, ხარის-თვლი, ორ-ცხოზილი, ითქმის და იწყების; გველ-თევზა ძაღლნიორა, ხარის-თვალა, ორ-ცხოზილი და სს.
- ა, მრავალგვრ შეიცვლების მდაბურს ლაპარაკში ე ზედა. მაგალ: წავიდა, წევიდა, წაიყვანა, წეიყვანა; წაეკილა, წეეკილა; აგრეთვე ახლა ითქმის ესლა.
- ა, იხმარების ო მაგიერად: მოიტანა, მაიტანა; მა-მეახლა, და სს. ქარაგმიახნი ლექსნი ამ ასოთი იწყებიან: ად (არამელ), ან (ამინ).
- ა, კითხვითი მარცვალი, სომ. ლი? გიყვარმე ა, ლი-ბინი ლი თუ მელი? იოან: 21—25; ესქაჰოა, ზმუ ლი? ფსალ. 49—13.
- ა, შემოკლებული ზმნისაგან არს სახელთა და ზმნათა ზოლოს ხმარებული. უფროს საზოგადო ლაპარაკში; ვითარ: თბილია ან თბილი, ცხელია ან ცხელი, მოსულა, ნაცვლად: თბილი არის, ცხელი არის, მოსულ არს.

- აარება (აჲარებ, -რე), სხმითგარ. ვაჲარებ; про-
одить; (აჲარებ), проходить мимо; (ვე) ზ. უ. გა-
ვეული; გავეილი, заходить, 2 ქართლ. ცხოვ. 313;
проходить, შეთ. 73.
- აბა, შორის. ну, пука? აბამოლი გავექცეთ, ну давай
побьемъ, აბა მძობხარით, ну скажите, აბა თუ,
ну если, აბა თუ გაიგონოს, нѣтъ не слу-
шается.
- აბაზანა (სპარ. 1) დიდი საბანელი ცაშტი, ванна.
- აბაზი (სპარ. 2) ოთხი შაური ან ორმოცი ფული,
двугривенникъ, -ზიანი, -ზიანები, -ზიანი,
тоже двугривенникъ.
- აბანაკება (გვ, ვა) ზ. მ. ავჭერი ბანაკსა, заставить
снять станы; (ვი, ვიბანაკები, ვებანაკები) ზ. ვ.
ავიყრები, сниться, двинуться.
- აბანო, საბანებელი სახლი, баня; სახალხო აბანო,
народныи или торговыя бани, -ნოს ჭია, та-
раканъ.
- აბანოზი (აზენ, სპარ.) ეკალმუხა, черное дерево.
- აბარგება (გვ) ზ. მ. გარდასახლებ; ავჭკიღებ
ბარგსა, переселить, навьючивать, ქილ. 145:
(ვი-გებ) ზ. ვ. переноситься, перебраться, пе-
ревязжаты; აბარგული, მიმ. навьюченный.
- აბარვა (გვ) ბარით-მოთხრა მიწისა, вскапывать;
взрывать; (ვი) ზ. ვ. დავიბარვი, вскапываться.
- აბარვლება (ვი), ფეხებს ავიშვერ, ან ფეხებს გა-
ვიციკვლებ, поднять ноги; обнажить ноги.
- აბაა, აბაა (ებრ) ს. მამა, Авва, отецъ, მარკ.
14—16; რომაელ. 8, 15, ქართლ. ცხ. 2 ტ. 103.
- აბაა, ს. მახალიკი, პატარა ხურჯინი აბრეშუმისა
უნაგირის კეხზედა გარდასაკიდებული, небольшою,
переметная сумка.
- აბდარი (სპარ) ს. მფის წულის მზე, хранитель
царской воды для питья, აბდარაში, უფროსი
მერწყულთა ზედა, начальникъ хранителей цар-
ской воды.
- აბებრება (ვა) ზ. მ. ავაბურცებ, ავტარეც კანსა და-

წვითა, произвести опухоль отъ обжогн, (ავჭ-ბებრღებო) ზ. ვდ. ავბურცღებო, ავშუბღებო, опух-путь отъ обжогн.

აბედა, ს. კორძო, სორცმეტი, მოზოლ.

აბეღა (ფრანც.), ს. მეგრ. ობეღი, ხის სოკო მსწრაფლ მიმღებო ცეცხლისა; ტრუტ.

აბეზარი, ს. ზ. თავის შემაწვენელი, შემაბეზრე-ბელი; ან გაბეზრებული, მოწვენილი, შეწუნებული; докучливый; скучный, აბეზარს მოყვანა, привести вь отчаянiе, докучать; აბეზარ ვიქ-მნებო, прихожу вь отчаянiе; ვისრ. 132, 191; აბეზარს მოვალ, мепя одолеваетъ скука, აბე-ზარ მექმენ, ты подошь мнѣ, ვისრ. 135; აბე-ზარობა, ს. скучность, **აბეზრება**, (ვიბეზრებ), ზ. соскучиться, опечалиться; ვეფხ. 176.

აბეკამაქი, ს. ბალანტეზედ დაეწებული არაუი, па-стойна, ან ორხანალი არაუი, спиртъ, ნ. ჩუბ: ლ.

აბერცუა (ვ), ზ. მ. გაბერცუა, ветряхивать.

აბერცარი, ს. ნავენახობი, გაბერებული ვენახი; за-пущенный виноградникъ.

აბეწულა, ს. მცენარეა, საბ. ლ.; ბუნ. ლ.

აბეწევა (ავიბეწევა, -ხიკე), ზმიჩ. вытянуть, под-
აბეწინდა, ს. მცენ. помыл. [пять (посъ)].

აბეწინდა, ს. ბალთა, შესაკრავი ქამრისა, прыжка,

აბი (სპარ.), ს. ქაშთაჯი, пилуля. [ტიმოთ. 186.]

აბილილი, ს. მცენ. შეხვეული ბლახნი, აუაუა; вью-поки, ბუნ. ლ.; машини кручениас, ერის. ლ.

აბლაბუდა, ს. ქელი ან ბუდე დედა-ზარლისა, паутинა.

აბლაკღება (ავჭ), ზმ. შევაბამ, закладывать (бы-ковъ), მირ. 103; მოაზვერებო შექყარნეს და აბლა-კენს.

აბლანღვა (ვჭ), ზმ. სელოქარად შევჭკერავ, ავჭქო-ქლავ, сшить на живую нитку, сметать.

აბლადი (სპარ.), нестрая лошадь съ красивыми пятнами около глазъ и поздрей.

აბლიმო, ს. წამღებოს გასალესი ქვა, камень для растиранiя красокъ, лекарств, ქიმიო 86.

აბმა (ვა), ზ. მ. ღვაბამ, прививать, (ვე თვალბს), თვალბს ავუნგამ, მოვატყუვებ, морочить, обма-нывать; **ავებმი**, ზოგ. прививаться, თვალბი აება შიშით; омрачались глаза отъ страха; თამარ. ბატ. 29, 178. (ვე ბაღეს), расставить сѣтъ, ქილ. 128; აბმული, მიმ.

აბმოღება (ვა), ზ. მ. ავავამღებ, дымить, произ-водить дымъ, (-ღებო). ზედ. дымить.

აბორღება (-ღებო, -გნებო), ზედ. აღტაცებით გულს ვიწურომებ, ფედ. განვრისღებო, ვეძლით ვგრძ-სითხა, ქილ. 375, ასაბორღველი, раздражители-ный.

აბრა, ს. ცოთი, საქარავი, вривъсокъ для уравне-нiя вѣсовъ, თამარბატ. 65.

აბრაგი, აბრაკი, სელსახანი ჭურჭელი, წურწურა, ლულოინი. ручнойникъ, დარეფ. 96.

აბრამადი, ს. ნაზირი, дворецкiй. გგ. 15, 20.

აბრამიანი, ს. ღვიზის ბოლოწო თაფლით ზავე-ბული სანათლისღებოდ საქმელი, вь подслащен-номъ вниѣ вамокъи хлѣбъ.

აბრაში (სპარ.), ს. თეთრი ცხენი შავ ან წითელ საღებოანი, бѣлая лошадь съ яблоками.

აბრეშუმა, ს. მცენ. бузипная повиллица, ერისთ. ლ.; ბუნ. ლ.

აბრეშუმი, ს. ჭიჭნაური, шелкъ, -მის ჭია, шелко-вичный червь. -შეული, шелковый, -შიანი, шелковый, აბრეშუმის თოვა (მცენ.), шелковая трава.

აბრუნება (ვა), ზ. მ. გადავბრუნებ, перевернуть.

აბუგება (ვი) ზ. მ. გავილაგ, გავატრიზავებ, მასხა-რად ავიგღებ, კივიხას დავსცემ; осмѣять, ови-кать.

აბუცვა (ვი -ზვი, -ზვიბი) ზ. ვ. თავბირს ჩამოვე-შეებ, მოვიბუცებო, ფრთებს ჩამოვშლი, падуться, нахмуриться, наохолиться, -ზვილი, მიმღ.

აბულა, ნახე ბავლა.

აბუნცება (ვა), ზმ. ავშლი, взбунтовать.

აბურვა (ავჭბურავ), ზმ. დავჭსურავ, покрывать; **ასაბურველი**, покрывало, ისაია 22—14.

აბურთვა (ავჭბურთღებო), ზოგ. ავშუბღებო, ავჭსჯღე-ბი, вздуваться, пухнуть. [шуть].

აბურცება (ვჭცღებო), ზ. ვ. ნ. აბებრება, вьсух-
აბურმგნა (ვჭც), ზ. მ. ტულად გავსწეწ თამს; взбурити, взъерошивать волосы, (ვი), ზ. ვ. взъерошиться, -მგნელი, მიმღ.

აბუსლატინი, მცენ. клешевина, პ. ფ. ქიმ. 77.

აბუტარავი, ს. შხამა ბლახნი, чемерица, чихотка.

აბური, **აბურბალავი**, ს. დაუბატოებელი სტუმარი, гость незваный, нешешивый.

აბღერცა (ვჭც), ზმ. ветряхнутъ.

აბღვერა (ვი), ზმ. ნ. ზღვერა.

აბღვრიადღება (ვა). ზღვრიადღად დავაწეებინებ, ხმა მაღლად ავატრიებ, заставитъ ревѣть ребенка.

აბღოცება (ვა), ზ. მ. ავავოცებ, ავამრომებ, на-ставить карабкаться, (-ღებო), ზ. ვდ. вска-рабкаться.

აბმანება (ვა), ზ. ზ. ავავენებ, заставить ветать, (-ნღებო); ზ. ვდ. ავღებო ან ავალ, ветать; взой-ти на верхъ.

აბმარვა (ვჭც), ზმ. ავჭსქეთ, отколоть.

აბგარი (არაბ. გგბე), ს. საქურველი, სომარნი იარა-ღი, ან ტანზედ ჩასცმელი გგაჭვი, оружие; латы, брони, доспѣхи, ვეფხ. 84, 223, **აბგროსანი**, აბგროთ მოსილი, вооруженный; одѣтый вь ла-ты, აღბ. 9.

აბგენა (ვა), ზმ. ფეხს ავიღებ დასადგომად, поднять ногу, чтобы ступить.

აგარა, **აგარავი** (ლათინ.) ს. ყანური ან სახნავი მი-წა, миндори; მათ. 13—24; ლუკ. 12—7; სიბრ. ზღ. 57; დაბა, საბ. ლ.; საზაფსულო სადგური, სამ. სომხ. 242; поле, пахотная земля; лугъ; село; загородный домъ, дача.

აგლება, ს. бросать вверх, მასხარად, па-смѣшка; (ვა), ზ. მ. ავისერი, მაღლა შევავღებ; бросать вверх, სიტყვას ბანზედ ვავღებ, гово-рить обнижками, (ვი მასხარად), ზ. მ. დავსცინებ, ვავკილაგ; ვავქარდვ. осмѣять; სმამ აიგლო, при-страстился шить; თავს ავიგღებ, сдѣлаться посмѣшнѣемъ; ამიგლო ფარდა, отдернулъ запя-тысѣ, ვეფხ. 391; სიტყვა ბანზედ ავღო, говорилъ обнижками, მასხარად ავავღებო, достойный по-смѣшнiя, მასხარად ამღებო, насмѣшникъ.

აკლება (ვა), ზ. მ. წამოვადებ, ავაუენებ, сорвать мѣста; (ვეკლება), წამოვსდებ, ავეხირებ, вставить, (ვე კარს), კარს-მივებურავ, затворить двери, ვისრ.

აკება, ნაცვლად ეკების, можетъ быть, аносить.

აკება, აღება ს. ზ. строение, (ვა), ზ. მ. ავაუენებ; ავაცავ; ავასამ; შექქენი, იგავი 8—24; по-строить; продѣть; навизать; создать; ძაფს ნემსზედ, вдѣтъ нитку въ иглу; -მწვადს შამ-ფურზედ, навизать мясо на вертелъ для жаренія, ავაგებ საზრდოითი, свадნითი прав-ვიეო, აღვაგებ ნავსა ცვირითა, вагружать ко-рабль, (ვა) ანბაზედ, посадить на колы; ღონე ვერ ავიგეთ, мы не придумали средства, (ვე), построить для кого, ავუგებ წესსა ანდერძს, отвѣчать покойника, (ვიგებ, ვეგებ), ზ. თვ. строиться, создаться; продѣваться, ავეგები სმლოზედ, наткаться на саблю, გამოხ. 40—32, რუსედ. 259, 889; აგებული, ანაგები მიძლ.; по-строенный, ამგებელი, ს. строители; ასაგებე-ლი, къ строенію подлежащій, **აგებულობა**, постройка, რუსედ. 759; **აგებულება**, ცხო-ველთ შინაკანი შენობა ან სტოპიკი; структура, тѣлосложение, устройство, строение тѣла жи-вотныхъ; желудокъ; სმ. სომხ. 252; ავი აგე-ბულობა, дурная натура.

აკებება (ვეკებები), ზთვ. აღგომა შესამთხვევლად, მისაგებებლად, встать и идти кому на встрѣчу, (ვა), ზ. სმ. заставить идти на встрѣчу.

აკეთი, ზედ ამისთანა, ასეთი, такой.

აკეთობა, იგივეობა, тождество, тожество, ვისრ. 157, ვეფხ. 522.

აკერ, ზ. ზ. ночь, воть уже.

აკვანი, აკვნისხე ბ. აკნისანი.

აკვისცო, ს. პარიპოზის თვე, Августъ (мѣсяцъ).

აკვაენა (ვე), ზ. მ. посылать на верхъ.

აკაენა, აღაყენა (ვა), ზ. მ. зажигать, воспа-лять; возбуждать; возмущать; ფსალ. 17—8; ისაია 10—17, (ვე), ზ. თვ. загораться, -ბული, მ.მ. зажженный, ასაყენები, ასაგებელი, ასან-თები, ზედ. зажигательный.

აკლეა (ვა), ავსცებ, ავუსვამ; замалывать.

აკლეჯა (ვა), ზ. მ. ავსტყე, ავსწყვეტ; отломать, оторвать, отодрать, валомать; -ვა ბეჭედს, сор-вать печать; (ვი-ჯები), ზვ. отдираться, -ჯილი, მ.მ. ანაკლეჯი, отломокъ, отрывокъ.

აკნისანი, ბროზანი, აკენისხე, აკნისი, აკვანი, ხე უხაყოლო, ვითარ: კვიპაროზი, ქანდარი და სს. იობ. 40, 17: общее названіе деревь: кипариса, чинара, верба Иерусалимская, агновы итѣви, лохъ, лоховина, ბუნ. ლ. Словарь Даля.

აკოკვა (ვეკოკავ); ავლ, восходить.

აკორება (ვა), ზ. მ. აღმართვ აცანა გორვით, вска-тыпать, катать на верхъ; (ველები) ვნდ. ზ. вска-тываться, катиться на верхъ, ამოს. 5, 24.

აკრე, ზ. ზ. такъ, ღიად აკრე, точно такъ, აკრემც, такъ бы.

აკრვიენა (ვა), ზ. მ. გრვიენვას დავაწეობინებ, заставить грѣмѣть; (ველები) ზ. ვდ. загремѣть.

აკრილება (ვა), ზ. მ. სიკრილეს ჩამოვადებ, про-

хлаждать, (ვე-ლები), становиться прохлад-нымъ.

აკრონომია, ს. სწავლა მიწის შემუშავებისა, агро-номія.

აკრონომი, ს. მცოდნე მიწის შემუშავებისა, агро-номъ.

აკური (სპარ. აკური), ს. გამოშვარი ალიზი, кирпичъ, გამოწვა აკურისა, обжигать кирпичъ; აკურის ფერი, кирпичный цвѣтъ, **აკურხანა**, ადგილი, სადაც აკურს გამოსწვენ, кирпичный заводъ.

აღაზხანა (სპარს.), ფენის ადგილი, вужное мѣсто; **აღათი** (არაბ.), ს. წესი, ჩვეულება, обычай.

აღამასი, **აღამანცი**, ს. აღამასი, ამოს. 7—7; იერემ. 17—1; алмазъ, შეთ. 80.

აღამი, ს. სახელი პირველის კაცისა; კაცი; Адамъ, имя перваго человека; человекъ, **აღამისცომი**, კაცთა ნათესავი, человеческій родъ, **აღამიანი**, კაცი, человекъ, **აღამიანობა**, ს. კაცთა ნათესავი; კაცობრიობა, კაცთ მოყვარება, კაი კაცობა, гуманности, человечность, людскость; ვისრ. 180; **აღამიერი**, ზედ. человеческій, კაცობრივი, **აღამისობით**, сначала человечества.

აღგენა, ნ. აღგენა.

აღგილი, ს. სივრცე დასატყვენელი ან შეტული რი-სკანზე, гина даишеული, ალაკი, მხარე, კერძო ქვეყნისა; წერილი; მუხლი; საურავ, სამწეო, მწ-ეთი; страпа; въ сочиненіяхъ берется за часть, за статью; должность, წმინდანი ადგილებ-სვითა მწა, დავარდნილი ადგილი, именов-ное мѣсто, დაცლა ადგილისა, описать мѣсто; საკრებულო ადგილი, мѣсто собранія; ცარიელი ადგილი, пустое мѣсто, ადგილის დაჭერა, за-заявить мѣсто, ადგილის მიცემა, дать мѣсто, ახსნა რომელთავე წერილის ადგილებისა, толко-вать мѣста изъ авторовъ, ფენის ადგილი, ათ-ხოვე მწა, ადგილს, ადგილს, ზ. ზ. на мѣ-сто, и мѣсто; ამის ადგილს, и мѣсто этого, ოსე. 5, 13; **ადგილ-ადგილად**, **ადგილითი-ადგილად**, мѣстами, **ადგილადმდე**, ზ. ზ. до мѣ-ста, დაბად. 13, 14; **ადგილის აღწერა**, опи-саніе мѣста; **ადგილის მთავარი**, мѣстный начальникъ; **ადგილობა**, мѣстность, **ადგი-ლობრივი**, -ბითი, ზმ. мѣстный, -ბითი კრება, помѣстный соборъ.

ადგმა (ავსდგამ. ავდგი), ზ. მ. მალა დავსდგამ, დავს-ლებ; ставить на верхъ; (ფესს), ფესს ავიღებ გა-დასადგმელად, поднять ногу, чтобы ступить, (ვი ფესს), ზმ. ყრმათა თვის; დავიწეებ სიარულს, вачать ходить (о ребенкѣ); (ვი ენას), ზ. მ. ყრმათათვის; ვიწეებ ლაპარაკს, вачивать гово-рить, ამაღვენ, ты помогаешь мнѣ встать; ამიღვენ მავალ. მცერსა, вооружаешь противу меня врага.

ადგენა, ადგომა, ნ. აღგენა, აღგომა.

ადება (ავსლებ) ზ. მ. ავსდგამ, ставить на верхъ, (ვე ლაგამს); ლაგამს ამოვსლებ, დავლაგამვ ვაიუ-დაც, ვეფხ. 224; ქილ. 18.

ადევნა (ავსდევნი), ზ. უკან დავედევენები, слѣдо-вать; აგდევ. слѣдуя за тобою, повинуясь, დიდ. მოურავ. 1337.

ადევნება (ვა), **ფ. მ.** უკან დააღევნებ, ან მივაღევნებ, заставить преслѣдовать; (ვა თვალს), смотреть вь слѣд кому, присматривать; (ავეღევნები), **ფ.** თვ. слѣдовать за, преслѣдовать, გორგ. 6, 44; (ვი-ნებ), заставить слѣдовать за собою; კაცია 30.

ადენა (ვა მცვერსა), **ფ. მ.** მცვერს ავაუენებ, подпять шель, (ვა ოფლს) გავაოფლიანებ, ოფლში გავსწურავ, заставить потѣть, (სუნი ამდის, ამე-ლინება), пошить, ანტ. 3, 33.

ადვილი, **ყედ. ს.** არა ძნელი ან მარჯვე, легкий, не тяжелый; не трудный; удобный; -საქმე, легкое дѣло, **ადვილია**, легко (ესა), **ადვილად**, **ფმ.** **ფ.** легко, **ადვილებს** (ვა), **ფ. მ.** ადვილად შექმნა, შესუსბუქება, облегчат; ვეადვილები, ставлюсь легкимъ; не труднымъ; დედა ენა 52, მაადვილებსა, облегчается мнѣ, დავრ. 147; (ვი), облегчать себѣ; ნაადვილები, მიმ. облегченный; ადვილობა, легкость.

ადიდა (არაბ. ზადიდე), ს. რკინის ფიცარი დახვერცილი გასწვევად მავთულთა; патиж, станокъ для выдѣлки тѣлоу проволоки или бнги, и т. п. ადიდაში გამოსული ან გამოყვანილი კაცი, გაქნილი, пройдоха, продувной.

ადიდება (ვა), **ფ. მ.** გაადიდებ, увеличивать; ადიდება წყლისა, приливъ воды, (ვ-დები წყალი), приливать, прибывать, о рѣкѣ.

ადიმი, ს. ოქროთი ნაკერი დიბა, золотомъ вышитая матерія, სულს. ლ.

ადლაბიგება, ს. დაუდერაგი, ქარიფშუტა; неносѣдъ, თილისმა 187.

ადლი, ს. საზომი თექვსმეტი გოჯისა ან ოთხი მტკაველისა, аршинъ; -გაზანდარანი ადლი, 22 გოჯისა, аршинъ въ 22 вершка, метръ.

ადრავუნი (სპარს. ახერავუნი), ს. მცენ. златоцвѣтъ, ბუნ. ლ.; ვისრამ.

ადრავაგად, **ფ. მ.** ბავთით, მუქარით, угрозой, საბ. ლ.

ადრე, **ფ. მ.** დანიად, განთიად, დილით ადრე; მალე. ჩქარა, მსწრაულ; рано; скоро; ზოგჯერ უწინ, უწინარეს, прежде, предъ сямъ; ძალიან ადრე მოვიდა, онъ пришелъ очень рано, ადრე ადგა, онъ всталъ рано; ადრე თუ გვიან, рано или поздно, ადრე გითხარ, я сказала тебѣ раньше, **ადრიანნი**, **ადრეული**, **რანний**, **ადრინდელი**, **დავნიშნის**, **პრეჟნის**, ვისრ. 190, ვეფხ. 291, **ადრევე**, **ადრიოვე**, **ზარაფე**, **ადრიან**, **ადრიანად**, **ფ. მ.** **რანო**, **ადრიოვან**, -**ვანვე**, **ადრიოვე**, ს. დანიაო ვრემეშ, **ადრეულთა**, მცენ. ბუსტოლევი, ნ. ჩუბ. смоква, ან მოცორიზა, შეიღ-კვირია ლომი. რანისი გომი, ლათ. andropogon sorgum, ერის. ლ.

ადრევიანება (ავადრევიანება), **ფ. მ.** вызвать рожь, негодование, ავსლრევიანება, вознегодование.

ადრევიანობა, ს. მანდატური. ემოკალასი, адьюгантъ.

ადრეულება (ვა), **ფ. მ.** მდურარედ შევიქმ, вскипятить, ადრეულები ზღვა, взволнованное море, (დრეულები), закипѣтъ, გული ადრეულა, вскипѣлъ, გული ამიდრულა, закипѣло у меня сердце.

ადრონი (ბერძ.), ს. ბულ-ბული, соловей.

ადრეარება (ვა), **ფ. მ.** ელვარებას გამოავცემინებ,

заставить издавать блескъ; ქილ. 1-17, (ვე-ღე-ბი), издавать блескъ.

აელვება (ვა), **ფ. მ.** ელვას გამოვკართობინებ, заставить сверкать, (ვი), **ფ. მ.** შირ. сверкать; აელვებული, сверкающий, მარტ. 72—2; ქილ. 294; -რვალი, Есек. 1, 7, блестящая мѣдъ.

აემანი (სპარ.), მასპინძლობა, ниръ, угощеніе, ვისრ. 9; საბ. ლ.

აეშავი (სპარს.), ჯაშუსი, მსტოვარი; шшювъ, ქილ. 359; აეშავობა, ს. ჯაშუსობა, шшюство.

ავად, ავადობა, ავბელი და სხ. ნახე ავი.

ავაზა (სპარ. იავეზ.), ზარსი, მომცრო ვეფხვი; ან მექებარი ძალი, ნაგაზი, барсъ; гончая собака; ვეფხ. 470, 1153; ქართ. ცხ. 1, ტ. 309, 344; დარეჯ. ხ.; ვისრ. 249, მენინ. ლ. ბიანკ. ლ.

ავაზაკი (სომხ.), მცრცველი, მტაცებელი, მკრეხელი, მეკომბრე, მარბიელი, разбойникъ, мошенникъ; ავაზაკებრი, **ავაზაკური**, **ყედ.** საავაზაკო, разбойничій, -**რად**, разбойнически, **ავაზაკობა**, **ფ.** მეკობრობა, მტაცებლობა, მარბიელობა, разбойничество, (ვა, ვი), **ფ. მ.** მეკობრობა, მტაცებლობა, разбойничать; ავაზაკება (ვაა), заставить разбойничать, ვიავაზაკებ, разбойничать.

ავაზანი (სპარ. ა), ს. აუზი, ისარნები, бассейнъ, купальни, შავთ. 39, ქილ. 93; ნ. აზაზანი.

ავანგი (სპარ. ა), ს. როდინი, ფილი სანაფავი, ступка.

ავანგდასცა, ავანგდასცა, როდინი თავისის ფილთაქვითა, ступка съ нестомъ.

ავანგავანი, მდაბ. ნ. ავლიდლება.

ავარდნა (ვევარდები), **ფ. მ.** ავიჭრები, ავცტები; ავგაგლელები, ავცვივლები, მოვარდები, вскопшъ, вдругъ подняться съ мѣста; отставать, отпадать; (ამივარდება თავში სისხლი), кровь выдается мнѣ вь голову; სნეულს საქმლის ნდამა ავვარდა, у большого открылся аннетитъ, ქილ. 243; კორიანტელი ავვარდა, подымается шель.

ავარი (სომხ.), ს. ივარი, აღაფი, ნაშოვარი, добыча; ქართ. ცხ. 1, ტ. 217, დაბად. 16—6.

ავარცანი, ს. მასარი, კოლოცის პალო, სარკილი, колы, тычина, пробка деревянная.

ავაგება, ს. ლიღინის სმით გალობა, ან ფსალმუნება მიმოტელები; речетивъ, шнѣс гоноркомъ; -გვიანი სმა, იგივე; იმერ. ლიღინი, ლიღინის სმა, ნ. ლიღინი.

ავაგეუა (სპარ. ჰავაგე), ს. მცენ. волошій языкъ, раст. anclusa, მენინ. ლ.; ალყანა, краснѣй корень.

ავგარდანი მავალ. წისქვილისა. воронка, мельничная, P. I. Слов. ლაპოტი, დიდი ჩაშრა, ковшъ, ნ. ჩ. ლ.

ავგაროზი, ს. ბაზმანი, амулетъ, თამარ ბტ. 192.

ავგული, ნ. ავი, ავგულობა.

ავება, **ავენა**, ნ. ავი.

ავეჯი, ავეჯულობა, სახლის ქურქელი და რაცინდარა სახმარი, домашній скарбъ, пожитиѣ.

ავთაფი, ს. მფისიერი. განჯაფის თავი, საბ. ლ.; ტიკი, кожаннѣй мѣхъ, მენინ. ლ.

ავთრათი, ს. ზარათი, записка, грамотка.

ავი, **ფ. ს.** ბოროტი, არა კეთილი, უკეთური; ცუდი, სამაგელი, მდარე, ურიტო; ბედითი, სენეში, უსმარი;

злой, не добрый, худой, плохой, негодный, მა-
 გალ. არაჲ; ავი არ მაკადრიან, კარგი არ მაღირსიან;
 ავი კაცი აღდგომასაც ავია; ავი მუშა კვირეს-ძალს
 განსლისღება; ავი შვილი ღელ-მამის მაკინებელია;
 ავი თქვი, ავიც-გაიგოვს; ავი ძალდი არც თითონა
 ჰქვამს, არც სხვას აქმევს; ავიშემანხავი ქურდის ამხა-
 ნაგია; ავს კაცს, ავი სიტყვა ურჩევნია სულსა
 გულსა; ავი კაცი, злой человек; ავიბელი, злая,
 судья; ავიზნე, дурная привычка; ავიყელ უარე-
 სია, хуже всего; ავი ღარი, дурная погода; ავი
 სუნა, дурной запах; ავი სული, злая, чертвია
 душа; ავის თვალით უხედავ, онъ посмотрѣлъ на
 него злобно, ავი ფეხი უემომიჯანა, онъ шришесъ
 мнѣ несчастіе; უნ შთავარი ავსი, ავ საქმეში
 გაერეი, ვეფს. განმ. ზ.ტ. თემი. 1243, тѣ попалъ
 въ бѣду, ავად, ზმ. წ. ბოროტად, ცუდად, зло,
 дурно, худо; ავად განლობა, -უქმნა, захворать,
 ავად მოიქცა, ავად поустуишь дурно, ავად მო-
 მექცა, онъ поустуишь со мною дурно, ავად ვარ
 მყოფობა, болѣзнь, (ავად ვმყოფობ), ავთა ვარ,
 болѣтъ, ხვორათ, ავად მყოფი, სნეული, უძლეუ-
 რი, ცკივნიული, больной; ავადლობა, ავად-ყო-
 ფობა, უძლეურება, хвораніе, болѣзніе; (ვა), წ. უ.
 ნობლტი, ავადყოფა (-ვარ), იგივე, болѣтъ,
 ავბელი, ზედ. შვი სვიანი, უბედური, ბედუღური,
 злосчастный, злополучный, несчастный; ავბე-
 დობა, ს. უბედურობა. შავ-სვიანობა, несчастіе,
 ავგვარი, ზედ. გარყვნილი, распутный; ავგვა-
 რობა, ს. გარყვნილობა, распутство, სამარ. კა-
 თოლ. 13; ავგუული, ზედ. ბოროტი, არა კეთილი
 გულისა, злой, недобрый, злосердый, ავგულო-
 ბა, ს. злость, ავგუნება, ს. злость, ავღარი,
 ცული ღარი, წვიმიანი ცაროსი, ненастье, дурная
 погода, ავღარიანი, ზედ. ненастный, ავღრება
 (ავღრღება), წ. უ. ავი ღარი ღებვა, погода портит-
 ся, ავღრობა, ненастье, дурная погода, ავება
 (ვა). წ. მ. განვებროტებ; განვაუკეთურებ;
 გაავცულებ, გაავსაძალებ; გავაბეღებ. ძლი-
 მლტი, злѣтъ; ухудшатъ, портитъ; შარტ. 16—1,
 (ავებები), дѣлаться злымъ, портиться, (ვაივებ),
 напортить, нахамить; ავობა, ს. დურნობა,
 злость; ავენა, ზმ. ბოროტის მოუხარი, зло-
 язычный, злорѣчный; ავენობა, ს. злоязычіе,
 ქლ. 557; ავზნე, ცულის ზნისა, ზედ. злорав-
 ный; ავზნეობა, ს. злоравіе.

ავთვალადი, ზმ. невзрачный, некрасивый; ავთვა-
 ლადობა, невзрачность, ვეფს. 1237.

ავთვალდი, ზედ. თვალ-ბედილი, ავის თვალის მქონე.
 нмѣющій завидливый, дурной глазъ.

ავიმავენე, ს. მდაბიონი უსმობენ მინდვრის აღსა,
 ძნისი.

ავისმდომედი, ავისმდომი, ბოროტის მოსურნე,
 ძვირის მდომი, злоселатель, ავის მოქმედება,
 ძვირის მოქმედება, ბოროტის ყოფა, злодѣшнїе,
 ავის მომქმედი, ძვირის მომქმედი, ბოროტი;
 ავობა, ავის მქნედი, იგივე, злодѣш, ბერძნ. 189,
 ავკარგად, კმასყოფელად, საშუალოდ, посред-
 ственно. удовлетворительнѣю; ავკარგი, კმა სა-
 ყოფელი, удовлетворительный, посредственный;
 ავკარგობა, ავკარგიანობა, ს. იფრია № 1, 146,

посредственность, ავკაცება (ვაავკაცებ) ძნაღს
 бездѣльничкомъ, портить, ვავკაცებო, избез-
 дѣльничаться, ავკაცობა, ცულ-კაცობა, без-
 дѣльничество, разбойничанье, злодѣшство, (ვა),
 წ. მ. (33) ვცულ-კაცობ, бездѣльничать, разбойни-
 чать, აღბ. 58; ვისრ. 18, ქართ. ცხ. 2, გ. 390;
 ავმუცეღა, მსუნაგი, გაუმძლარი, ღორმუცელა;
 обжора; ავმუცელიანი, წ. ს. გაუმძლარი, об-
 жорливый; ავმუცლობა, გაუმძლრობა, обжор-
 ство; ავნაქმარობა, дурной поуступокъ, სომხ.
 347; ავობა, ცულობა, სიტუღე სიბოროტე, სა-
 ძაგლობა, злость, дурнота, качество дурнаго;
 (ვა) ვბოროტობ, злодѣйствовать, ქლ. 314, ავპი-
 რი, ავენა злослычный, სიბრძ. 41; ავრგულო-
 ბა, ავზნეობა, злоравіе, რუსულ. 317; ავრგუ-
 ლი, წ. ს. злоравный, ავსაქციელი, ცული
 საქციელის, распутный, გორგ. 8, ქილილ. 406;
 ავსაქციელობა, ცული საქციელი, ცული ყოფა
 ქცევა, дурной поуступокъ, распутство, ავ-სი-
 ცუტება, ავპირი, ავენა, злорѣчный, ავსუნობა,
 ცული სუნი, зловоніе, ავსულობა, ს. სიბოროტე,
 злость; ავფერობა, дурнота цвѣта, სიტუღე ფე-
 რისა, ქლ. 399; ავქციობა, უზღელობა, нечѣ-
 жество, ვისრ. 114; ავცნობობა, გაუგებლობა,
 მიუმხვდარობა, безсознательность, ავსორცი,
 ბოლწი, მრუსი, მეპავი, любострастный, ავსორ-
 ცობა, მეპავობა, любострастіе.

ავილი, ს. ნესცივი, სლამური, свирѣлъ, дудка;
 იერემ. 48—36.

ავლა (ავილი, ავვლი), წ. უ. ავიარებ, გავივლი,
 проходить. შორ. 44; восходить; მაგალ. სამი
 ნაზიფი კიბე აივლის, რუსულ. 82, (ავუვალ), გა-
 ვუვლი, გავუარებ, идти мимо, заходить, იმათ-
 იმს ვერ აუვალ; я не могу съ ними воевать.

ავლა და ბედი, ავლა-დიღება, ს. სიმდიღე, ქო-
 ნება, ცხოვრება, состояние, богатство; ვისრ. 3,
 благопріобрѣтеніе, добро.

ავლეზა (ავაღელ თვლას), წ. მ. измѣрять глаза-
 ми, თამარ. 144. [па перхъ.

ავლება, ავლინება (ვა), წ. მ. ავგავნი, послать;
 ავლი, ს. ფერფლი, ნაცარი; ნავავი; ნენელა, зола,
 соръ, печнотота; ისაია: 30—29; ვეფს. 790,
 926; ავლად განლობა ცენისა, испортить ло-
 шадь, აღბ. 90; ავლინი ს. სანაკვე, мусорная
 яма, მამათცხ. 9—5.

ავლიანი, ზედ. ფერფლიანი, ненельный.

ავუანდა, ს. უნაგირის უხანგა, стремя, ან პიჭთა
 და შალვართა ფეს-ქვეშ. გამოსაკრავი ზორცი,
 штрипка, ღარგუ. 87; რუსულ. 323, 916; ზაქრ.
 168.

ავრდობა (ავარღები, -ღი), ნ. ავარღა.

ავრეზი, ს. საწურავი, მაგალ. ღვინისა, цѣдилька,
 საბ. ლ.

ავრიცი, ს. ხის სრალთავან შეგრეხილი თოკი, мо-
 чальная веревка.

ავსება, ნ. აღსება. [погода.

ავტაროსობა, ს. ცული ღარიანობა, ненастье, не-
 авტორი (ლათინ.), ს. მოხზველი, მწერალი; მპოვნე-
 ლი; авторъ, -რობა, მოხზველობა, მწერლობა;
 მომპოვნელობა, авторство.

ავქსონი (ბერძნ.), ს. авторъ, писатель.
ავშანა, -ნი (სპარს. ავშან), მცენ. стенная поливка, цефоропий, მენინ. ლ.
ავშარა (სპარ. ავსარ.), ს. სილა, ქორაკი, ულაგმო აღვირი, недоудокъ, ვისრამ. 37, რუსულ. 458, სიბრძ. 83, ჰაქარამე 166.
ავშარაჯი (სპარ. ავშარე), ს. ხილი-წვენი შემზადებული შაქრით სასმელად, სპრინტ.
ავხანა (სპარს. ახხანე), ფენის ადგილი, пужинникъ.
ავავერი, ს. სამუშაო ხარი, вьюпный волъ, ვეფს. 460.
ავანი, (არაბ. აბან), ს. ახანის დაძახება, მოწოდება სალოცავად მანძილიანთა, кричать Аванъ, созывать пародъ на молитву.
ავარვება (ვა), ზ. მ. ავეილებ ცვირთსა, павьючить, ვეფს. 460.
ავარშაცი (სომხ.), ს. ღიღი კეტი ასწვევი სიმძიმეთა, рычати.
ავარფეშა (სპარ. ჰაზარფიშე), ს. серебряная чаша, съ ручкою, ნორათო, გრძელი ცარიანი სასმისი ვეცხლისა.
ავაცი (სპარ. ახად), ს. თავისუფალი, свободный, вольный, ვისრ. 35, 178; **ავაც-ნაქნარი**, вольноотпущенный, განთავის-უფლებული, სპარ. ვსტ. 259; **ავაცება** (ვა), ზ. მ. განავთავსუფლებ, თავისუფლობას მივსცემ, отпущать на волю, ვეფს. 1063; **ავაცობა**, ს. თავის უფლობა, воля, свобода, სამ. ვს. 234; **-ზის წიგნი**, ს. განთავისუფლების წერილი, отпущная.
ავდნი, ზედ. ამთონი, толкнй.
ავევა (ვე), მ. ზ. აწევა; მალა ატანა ან აზიღვა, приподнимать, поднимать на верхъ; **-თავისა**, გაზვიადება, გაამპარტავენება, поднять голову, возгордиться; **-ფარისა**, поднять занавѣсъ; **ავევიება** (ვა), ავწევიება, заставить подпятъ.
აველა (ვა), ზ. მ. მოაზრებელ, ავსერემ ცომსა, მაგალ. რასაც წყალი ფეკილს აიზელს; სპარ. 49, მხ-სით; დაბადება, შექმნა, создавать, ისაია 41—1, **აღმზღველი**, დამბადებელი, создатель, ისაია 49—4.
ავვა, ს. საბრი. сабуръ, ბუნ. ლ.; ერისთ. ლ.
ავვაება (ვა), ზ. მ. გავაზვიადება, გაავამპარტავენება, дѣлать надменнымъ, (ველები), ზ. ვდ. возгордиться, ავვაებული, მიმ. наглый, гордый, ანდრ. 125, ქილ. 137.
ავიღვა (ვა), ზ. მ. მალა ატანა; აწევა; встаскивать, поднимать на верхъ, приподнимать, (ვეფარას), приподнять занавѣсъ, ვეფს. 515, 542; (ავიზიღვ), припятывать къ верху, (ვიღვები), ზ. ვ. встаскиваться, приподниматься, (ველები), ზ. თვ. ავიტან, ავიღვავ; таскать на верхъ, приподнять; **ავიღვიება** (ვა), ზ. სხ. ავაცანებება, заставить таскать на верхъ, **ავიღვიავი**, кто подниметь что на верхъ, ვისრ. 21.
ავიზი (არაბ. 1), ზედ. ნაზი, ნარნარი, სთუთი; ჩჩვილი; სავია, ტურფა; უცბო; ижнй; топкнй, рѣдкнй, ვისრ. 44, რუსულ. 886; -ზად. ვფ. ижжно, რუსულ. 174, **ავიზობა**, ს. ნაზობა, სიტურფე, ижжность, **ავიზება** (ვა), ზ. მ. ვან-

ზებ, ижнить, холить, (ვაზიზობა), ზ. უ. ვან-ზობ, ვტურფობ, ижниться.
ავიზინება (ვა) ზ. მ. გავაცივება, ვაკანკალება; ვიპინება, ციება ავიზინებს, лихорадка виопить.
ავიზღება (ავი), ზმ. ავითვალწუნება, შევიზივლებ, возненавидѣть.
ავიში (ბერძ. 2), ზ. ს. უცომო, უფოვარი, ხშიალი, преспый, онеспокъ; წუობ. 78.
ავშიათი, ნახე მშიათი.
ავშანი, ს. ერთის წლის ცხვარი, ярка, молодая овечка, საზ. ლ.
ავნი (სპარს.), ს. ღიღვარი, წარჩინებული, велиможя, знатный; ქართლ. ცხ. 1, ტ. 268, ამისაგან.
ავნაური, ე. ი. აწნთაგანი, ღიღვებული, გვაროვანი, ძველს-წერილებში ეს სიტყვა იხმარებოდა თავადის მაგიერად (ნ. თავადი), მარჯ. 6—21; ლუკა 19—12; გალატ. 4—22; იერემ. 29—2; 39—6; იოზ. 1—3; შუშან. ცხ. მამათცხ.; სამ. აღბ. 3; ქართლ. ცხ. 1, ტ. 163, знатный, велиможя; ძველად დარჩენილი ანდაზა ამტკიცებს ავნაურთა ღიღვარობას; ავნაურთა სტუმრობაო ნუ გგონია სუმრობაო; აგრეთვე თქმულობა: თვით ხელმწიფე კარგი ავნაურ-შვილი იყო. ქართ. ცხ. 2; ტ. 313; თუ ამ სიტყვას დართული ჰქონდა სიტყვები: ჩინებული, წარჩინებული ან ღიღვებული მაშინ ნიშნავდა მთავარს, владѣтельный князь, **ავნაური**, **-რშვილი**, აწ ნიშნავს კეთილ-შობილსა, днориниш, благородный, **ავნაური და ავნაურ-შვილი** განიარჩევან ესრეთ: ავნაური იყო ერთის რომლისამე გვარის წარმომადგენელი თავი ან უფროსი; გარნა ავნაურ-შვილი ეწოდებოდა ერთსა ავნაურთა გვარის შვილთა ან სასლის კაცთა. ავნაურის სისხლი იყო 1920 მანათი, გარნა ავნაურ-შვილთა 960 მანათი, სამ. ვსტ. § 29, 30; ანდაზა: ავნაური მჭადს არა ჰქვამს, თუ მოსივება ქირსაც მომჭამს; **ავნაურება** (ავანაურება, -რე), ზმ. ავნაურობას ვაძლევ, გაავანაურება, жаловатъ дворянство, **ავნაურობა**, **ავნაურშვილობა**. ს. ღირსება ავნაურთა, კეთილ-შობილობა; ან ყრილობა ავნაურთა; дворянское достоинство, дворянство, (ავანაურობ, ვანაურშვილობ), ზუ. ავნაურად ვკვდი თავსა, дворяниться, считать себя за дворянина, **ავნაურობითი**, თავის უფლობითი, свободный, კავშ. § 207; მარ. 10—2; -თი სწავლანი, свободная наука, -თი რჯული, законъ свободы, მარგ. 61—2.
ავომ, ეგზომ. ვმ. ზ. такъ, такимъ образомъ.
ავომი, ეგზომი, такой, ვეკვ. 853.
ავრზენა. ნ. აღრზენა.
ავრი, ს. სრულებითი შინაგანი ძალი მსიხისა; ფიქრი, გუმანი, ვულის-ზრანვა, გულის პასუხი, გულის სიტყვა, გულის-ხმა; мысль; კაცილ. ანტ. 276, და შემდგომი; ვეფს. 520, ქართ. ცხ. 1, ტ. 524; განსჯა, საგანი, განი. კაცილ. ანტ. 23; რქლი, შინაგანი ძალი წერილისა; განზრანვა, დაპირება; смыслъ, содержание книги; мннше, сужденше, намѣренше, აზრი ნუ გაქვს იმაზედ, не пытай, къ нему сомнѣнн, ვისრ. 35, აზრის გაგება, вопяеть смыслъ, **ავრება** (ავარება), ზ. უ. ვანაობ, ვკგონება, კვიქრობ, ვიკულის-ხმებ; მოგსაზრავ,

მოვიზრებ, მოვიფიქრებ; გავიგებ, მივხვდები; мыслить, думать, воображать, соображать, придумывать, понимать, подозревать, ვეფხ. 916, 1176; რუსულ. 313, 454; ვისრ. 108; არვისკან იზრების, никто не могь подуматъ, ზეჲნ 21. თავი ვით გიზრებია, за чѣмъ ты сомнѣваешься, ვეფხ. 285; (მეზრება), მეგონება, მეფიქრება, мыслѣться мнѣ, (ვიზრები), ზ. ვ. მოვიფიქრები, მოვიგონები, აზრად წარმოვიდგინები, ქილ. 19; придумываться, соображаться, აზრებინება (ვა), ზ. სს. заставить думать, აზრობა, ს. дума, помышление, (ვა), ზ. უ. думать, помышлять, ქილ. 262; ვეფხ. 857.

აზუცვა (ავიზუცები, ცე), ზ. ვ. стоять укрядкою, притаиться, **აზუცვილი**, შიმ. აუღლებული, стол-ицй укрядкою.

აზღვა (ვ), გარდაუხნდი, მაგიერს მივაგებ, отплатить, რუსულ. 95, სისხლი აეზლო, отомстилъ, რუსულ. 95.

აზღუდი, ს. ცნთ-საცმელთა თუძოს თავს ქვემოთ ირიბად ჩაღებელი ნაჭერი, клинъ (у платя), ნ. ბარცუი.

ათაბაგი (სპარ.), წარჩინებული, გამწეელი უფლის წულისა; საქართველოში ათაბაგი იწოდებოდნენ ახალციხის მთავარი და იყვნენ თამარ მეფის დროს გამწელები მეფის ძეთა; вельможа, воспитывавшй царскихъ дѣтей. Атабагъ, вадѣтельный князь Ахалциха; **ათაბაგობა**, მამობილობა; გამწელობა პატრონის შვილისა; ან ღირსება ათაბაგისა; მეგობობა; ს. званіе, достоинство атабаго, княженіе; (ვა), ზ. უ. княжить.

ათ-ალტა, ს. десятиструнный инструментъ.

ათამაშება (ავთამაშებ), ზმ. მოავითლებ თამაშობას; заставить играть, თვალები ამითამაშდა, глаза мои засверкали.

ათარი (არაბ. 2), სუნელი გამსუიღავი; продавецъ духовъ, ქილ. 199, 446.

ათარობა (ვა), ზ. მ. სუნელთ გაუიღვა, продавать духи, ქილ. 223.

ათასი, ს. ათჯერ ასი, тысяча.

ათასეული, ზედ. ნათასეული, მეათასედი ნაწილი. тысячная доля. **ათასიანი**, ზედ. ს. რიცხვი ათასის შიკნებელი, тысячное число, ათასში ერთი, изъ тысяча одинъ, ათასში ერთხელ, нѣтъдва, ათას ხაირი, ზედ. многоразличный, **ათასეულად**, тысячекратно, ათასევი ნაკადი სისხლისა, несчисленный потокъ крови. ქართ. ცხ. 1, ც. 276; **ათასება** (ვა), ათასჯერ-გავსდი. განუმრავლებს, увеличитъ, умножитъ въ тысячу разъ. ვეფხ. 725; (ვათასებოვი ვითასებო), ზ. ვ. ათას წილად მივეცემი, გავუხლები, ვეფხ. 861, უმცლჩნაყნაყნა, въ тысячу разъ, ვეფხ. 492; **ათასობით**, ზმ. тысячами, **ათასობა** (ვათასობა), ათასს შევადგენ; составлять тысячу, ვეფხ. 430, ქილ. 223; **ათიანათასი**, ს. десять тысячъ, **ათიანათასება** (მითათათასება), ათათასად გამისდი; увеличивашь для меня въ десять тысячъ разъ, **ათასის თავი**, ს. უხუცესი ათასხედ, тыщечначальникъ, მარკ. 6, 21; ქართ. ცხ. 1, ც. 113.

ათასანგი, **ათესანგი** (სპარ.), ს. ცული. ავათ-მყოფობა, веперническая болѣзнь.

ათება (ვა), ერთს ათად გავუხლები: удесятить, (ვე-ათლები) ერთი ათად გავუხლები, удесятитьсь, ვეფხ. 861.

ათენაგანი, ს. კვირა ცხოვლობა, Θομνην воскресенье; სრობ. 3.

ათენაობის მცდელი, ათჯერ ენის შიტანის მცდელი, ათჯერ ვერავი, мерзавецъ ქილ. 198.

ათვალვა, ნ. ათვლა 1, ქართლ. 251, ათვალული, исчисленный, მამთ ცხოვრ. 409.

ათვალწუნება (ვა), ზ. მ. შევიძლებს, მოვიძაგებს, возненавидѣтъ, презрѣтъ.

ათვლა (ავთვლი), ზ. მ. დავსთვლი, исчислить, რუსულ. 602.

ათი, რიცხ. ორჯელ სუთი, десять; **ათნივე**, всѣ десять, десятеро; **ათი შაური**, пятьдесятъ конфетъ, **ათიშურიანი**, полтинникъ, **ათჯერ**, **ათჯისი**, въ десятеро, въ десять разъ, ანდ. ათჯერ გავომე, ერთხელ გამოსჭერ; **ათნივე**, десятеро, **ათიანი**, ზედ. десятерной, десятка, **ათეული**, ნათალი, მეათედი ნაწილი; **ათიანი**, десятая часть, десятоть, десятинный; **ათიოდენ**, **ათიოდ**, до десяти, около десяти, **ათისათვი**, десятина, одна десятая доля.

ათითრთმეცი, одиннадцатъ, მდაბ. თერთმეცი; **ათითორმეცი**, მდაბ. თორმეცი, двѣнадцатъ, **ათცხრამეცი**, девятнадцатъ, ათცხრამეცობა, ს. მარტ. 164, 1; ათცხრამეცეული, ათცხრამეცური, მოთვარის მოქცევი; ნ. ზედ-ნაღები, золотое число, (въ шиклѣ). ქართ. ცხ. 1, ც. 343, **ათძალი**, ნახე ათ-ალვა; **ათრანგი**, ზედ. ათურინი, десятинный, ციმით. 33; ათობა (ვა), ზ. მ. ათს-რიცხვს შევადგენ, составлять число десяти, ქილ. 2; **ათოთხმეცი**, четырнадцатъ, მდაბ. თოთხმეცი.

ათინათი, ს. მზის სხივი, პატარა ზვრელიდამ შემოსული ზნელს ადგილს, отраженіе солнечныхъ лучей на темномъ мѣстѣ, еквозъ скважины, заищитъ.

ათინური ყურბენი, ს. порода, виноградъ, ერის. ლ. **ათლა** (ავთლი, ავსთლი), ზ. მ. აჭრა, თხლად ასერვა, срѣзывать, стесывать, **ათლილი**, მიმად; **ანათალი**, отръзокъ, **ანათილედი**, срѣзпой.

ათრევა (ვა), ზ. მ. თრევით ვიციან; тащить на верхъ, (ვეთრევი), ზ. თვ. тащиться на верхъ, ათრეული, ანათრევი, შიმ. ветасканный.

ათროთლება (ვა), ზ. მ. ავაკანკალებს, თროთლას დავაწყებინებ. бросать въ двойн, амаთროთლებს, თროთლას დამაწყებინებს, бросать меня въ двойн. ვეფხ. 621.

ათურმა, ს. თამაშობა ერთმანერთხედ რომ გადახტეობიან, чехарда, игра.

ათქვირება (ვ-ლები), ზ. ვდ. ხორცის გაცენა სიმსუქნით, დაჯირჯეება, დაზღმურღვა; დამწიფება, жиришь, надуваться, пухнуть. покрываться пупырыми, пагноиваться; созрѣвать (шоды).

ათქვეფა (ვ), ახვლეება. ძაღლთაგან ენით ამოჭმა წვნიანისა, вылокать.

ათქმა, ნახე ალთქმა.

на шишу; თუ რამი ავკვიკლოს, если мы вынуждены будем воевать, რუსულ. 443.

აკილო, ს. ჯვარნი, ხლილი ერთად შებმული წნელითა, ვიჟა ფრუკთვ, перевисло, თითოს აკილოს ჩხირზედ დაჭკიდებენ, каждую вижку ишьнают на палочку, ბაგ. ბაგ. 154.

აკილო, შავი ფურძენია, ერისთ. ლ. красный вишгородь.

აკითხვა, ნახე აღკითხვა.

აკინავი (ბერძ.), ს. ოროლი, копье, საბ. ლ.

აკინავილება, **აკინავილება** (ვი), ზ. შინ. навизывать на себя кого, ქილილ. 381.

აკინძვა (ვვ), ზ. შ. წიგნის რვეულს შევკვერავ, broaden, ან სელჩქარად შეკვერვა, сметать.

აკელება, ს. ზ. გრამბეტი, (ვი), დავარბენ, დავსტავებ ქონებას, წავართმევ, отнимать, გრამბეტი, расхищать, კვალად აკლებული სიტყვა თქვა, сноваговорил противный слова, რუსულ. 325.

აკოკოთავება, ს. ზ. ანსორავ, изгроvozдпть.

აკოლოთია (ბერძ.), საკალობელი, წესი ან შედეგი საეკლესიოს ლოცვისა, исследование, церковная служба, მარტ. 8, 13.

აკომლება (ვა), ზ. შ. ავაბოლებ, დავაბოლებ, надмыслить, (დები) дмыслен.

აკრა, **აკრა** (ბერძ.), კონცხი, мьсь.

აკრება, **აკრეფა** (ვვ), ზ. შ. მოვარგოვებ დაბნეულს, подбирать, собирать; ავიკრეფ კალთას, подобрать подолы; (ვი-ფეხი), ზ. ვ. ავიწვევი, подбираться; აუკრებენ მეტისა წუენისაგან, взволновались от гнѣва, რუს. 34; აკრება სორცისა, заповѣнь; ხალხმა ფეხი ავიკრეფა, народъ перестал кпшиться, народъ разошелся, смолкъ.

აკრეჭა (ვვ, ვა), ზ. შ. ავკვეცი, ავსტერი (თხასა), остричь, (ვი-ჭეხი), ზ. ვ. остричься.

აკრვა (ვვ) და აკრვა, ნ. აკრა.

აკროსტიხი (ბერძ.), ს. კიდურწერილობა, акростишие.

აკრძალვა, ნახე აღკრძალვა.

აკრუსი (ბერძ.), ს. პასქა, მრგვალი ჰური, რომელზედაც დასასულია ჯვარი ან აღდგომის საცი, დიდს პარასკევს დასვენებენ მაცხოვრის საცის წინ ეკლესიაში და აღდგომის შაბათს დატყრიან და მალს დაურიგებენ, насха (куличи).

აკუთა (სომხ.), ს. მცირე თორნე ან ქურასავით ქვაბის სადგამი ქვის; пшга кухонная.

აკუში, ს. ქალვაკი, არც მამალი არც დედალი, ქალაბიჭა, гермафродитъ საბ. ლ. ქილ. 589.

აკუშა (არაბ.), ს. ხროვა ან გროვა რისამე, ზვინი, куча, гpyда, ოქროს აკუში, гpyда золота, ვისრ. 199.

აკურა, ზ. შ. оттажывать, отбывать; ნ. აკრა.

აკუსება (ვ-ცდები), ზ. ვდ. გულშიმიღე შევიქნები, მოვქურუნებდი, угрюмѣть, (ავიკუსება, -ცე), ავიკუსება (იგივე), степениться мрачьмъ.

აკუსება (ვვ), ზ. შ. ნაუქ-ნაკუწად დავტყრი, ავსტერი; ავსტერავ; изрубить въ куски, срѣзывать; დავრიშ. 17, ამაკუსვინო, позвольте мш изрѣзать его въ куски; თამარბაგ. 188.

ატა, მაგ. ძალი ალაზედ ჰქის, собака сидитъ на корточкѣ; საბ. ლ. ნ. უნცი.

ატა, მთვარის პირის ლიბრი, пятно на лунѣ საბ. ლ.

ატა, **ატადა** (თატ. ალაა), ს. საფევილე კასრი, чапъ для муки на мельницѣ, საბ. ლ.

ატა, ს. კალსელე დგომა, етати на дымѣ, საბ. ლ. ქილ. 621.

ატა, ალახი, ღმერთი არაბულად, Аллахъ, Богъ, ქართ. 407.

ატაბასტრი (ბერძენ), ს. თეთრი მიწა, რომლისაგან შეაწებებენ ანდრიაცსა, алебастръ, მარკ. 14, 3; მათ. 27, 7.

ატაბი, ს. იმერეთში ერთი ადლის ზომა, аршинъ въ 18 верш.

ატაბულა, ს. ჩაბაბულა, ნოციოთ სიმღვრივე ჩალითა და ბეწვით ნარევი; нечистота иъ мутной водѣ.

ატაგება (ვა), ავკრეფ, დავალავებ, *убирать*, (ვ-დები), *убираться*, *прибираться*.

ატაგი, ს. ადგილი ნახე; გვა, კვალი, მწესო, стезя, путь; ფსალ. 4, 8, მარკ. 1—3, **ატაგად**, ზ. ზ. мѣстами, ალაგ-ალაგ, ნ. ადგილად, გორგ. 271; ქართ. ცხ. 2, გ. 530; ალაგობრივი, ზედ. мѣстный; -ბრივე, ზ. ზ. мѣстами. [двигатъ.]

ატაგმა (ვი), ზ. შ. ადვირს ამოვსებე ცენესა, впазу-**ატავერდი**, მეცხ. იონჯა, люперша, ბ. ლ.

ატავერდი (ოსმ.), ღმერთმა შეკარგოს ჩა здорovie.

ატათი, ხალათი ნახე, ქართ. ცხ. 2, 415.

ატაღვა (ვი), ზ. შ. გავრეკ, сгошить, отгонять.

ატაღლი (არაბ.), ზედ. სამართლიანი, რვეულიერი, справедливый, истиный, законный, правильный, праведный, ალაღ-მართალი კაცი, человекъ праведный, простой, ალაღი შეკლი, законный сынъ, ალაღი იყოს და будетъ это тебѣ; въ прокъ, ალაღი მონასეილე, истинный покаятель, ალაღი ნაღვაწი, честное приобретение, დავრ. 20; გუგ. 27; ქართ. ცხ. 2, გ. 560, 416; რუსულ. 331; სამარ. ვ. 160, **ატაღ-მართალი**, ზედ. праведный, **ატაღ-მართლობა**, певшиность, правота, простота, **ატაღობა**, законность, справедливость, დავრ. 59.

ატაღლი, მურ. ოლოლო, ястребокъ, пустельга, ერის. ლ. ან. მე ალაღ-ალაღს ვიძახოდი, ხსევი მიწეის იჭერდეს.

ატამი (არაბ.), ს. მომცრო დროშა, ან ნიშანი რამე შებთა ზედა; штандартъ, знамя, значекъ, флагъ; ვეფხ. 339, 1303; ვისრ. 174; ქართ. 1, გ. 302, 1, მეფ. 10—18; ატამი საქართველოსი იყო წითელ-შავი, ვეფხ. 401.

ატამდარი, **ატამდარი** (არაბ.), მედროშე, знаменопосецъ, 2 დასტ., **ატამება**, (ვა), ზ. შ. იალქანს ავუსებ, распустилъ флагъ.

ატამცერი, ზედ. ურიბი, косош, ნ. აღმაცერი.

ატანება (ვი), ავტარევი, დავკსწვავ გარეამ, მაგ. პურსა, სორცსა, прижегъ, припалить мисо, ბაგრაგ. ბაგ. 82; (ავილანებები), ზვ. ავიტკარიცები, დავიწვები, გავიხსნულები, поджариться, подпѣть.

ატაო, ს. დაწვიმული ფევილი, რომელიც კარგად არ მოიზილება და არც გაღვივება, подмоченная мука, союды, ბაგრ. ბაგ. 137.

აღაპარაკება (ავა), ზ. მ. ლაპარაკს ღაუწყებინებ, **заставить говорить**, ქილ. 476.

აღარდენი, ს. ბროწყულის კერკი, **корка гранатовая**, ზ. ლ.; საბ. ლ.

აღარვა (ვ), ზ. მ. აკინზვა, აქოქლვა, **сметать**.

აღაცო, სოჭი, მცენ. **ель, шихта**.

აღაცი, ს. წისქვილის სფევილე კასრი; **чань для муки на мельнице**; საბ. ლ.

აღაფაღა, ს. ურთაგლეჯა, ცაცება; **грабёжъ**, საბ.

აღათარდა (სპარ.), ს. ფარდა, **зававъсь, гардина**.

აღათი (არაბ.), ს. საკვები, **фуражъ, кормъ для скота**.

აღათი (არაბ.), ს. მეფეკლე, **лабазникъ, აღათუნანა, лабазъ**.

აღათი (სპარ.), ნაშოვარი ბრძოლის დროს, **добыча, -ფიანი**, **обремененный добычею**, ვეფს. 451, 1217, 459, **აღათება**, (ვაღათება), აღათს ვაშოგინება; **позволить грабить, (ავიღათება); გავცარცვა, ვეფვენგი; расхищать, აღათებინება** (ამფაღათებინა), **чтобы я позволил грабить, если бы разграбил, ვეფს. 603. აღათობა**, ს. ცრცვა, ცევენვა, **грабёжъ, (ვა), ზ. მ. грабить, ვეფს. 55.**

აღათება (ვა) ზ. მ. ლაღად ან კანბიერად გავსდი, **дѣлаться наглъмъ, надменнымъ, ვეფს. 451, (ავლ-ღებო), ზ. ვ. კანბიერი შევიქმნები, становиться наглъмъ, აღათებული, მიმ. наглъмъ, надменный, რუსულ. 209, 430, -ზინება** (ავა თავსა), **კანბიერად გავსდი, дѣлать кого наглъмъ.**

აღათაფის კარი (თათრ.), ს. **главныя ворота, დიდი შესავალი კარები**.

აღარუნი, ს. ხულა კოჩად მავლის ხალხისა, **корта, шалаши, რუსულ. 350, ქართ. ცხ. 2, ც. 321.**

აღაწოდა, ს. უშვერად მალალი კაცი, **ჭანი, рослый, по неуклюжий человекъ.**

აღაგა, მცენ. **ჭროლა თუთა.**

აღბათი, ზ. მ. არაბ. ეგებოს, იქნება, **может быть, да, конечно.**

აღბასცრო, ს. ორბიტა კრონოსისა, **орбита Сатурна, ნ. ციომილი.**

აღდაცი (სომხ.), აღქატი, ბიტი, უნაყოფო მიწა, **сухая, пеплодородная земля, იერმ. 17—6.**

აღება (ველეზ, -ლე), ზ. მ. ცეცხლს შევაყრი, შევეუტევე, **вспылить, броситься на кого, ვეფს. 295.**

აღერდი, მცენ. ნელი ბალახი, **клеверъ, свѣжал трава, იონჯა, раст. маеранъ, ივან. ბაცონ. ლ.**

აღერსი, ს. სამო სიტყვა, **სასიამოვნო ლაპარაკი, ласка, ვისრ. 15. აღერსიანი**, თავაზიანი, **მოალერსე, ласковый, привѣтливый, აღერსიანობა, привѣтливость, აღერსება** (ვა), ზ. მ. აღერსიანის სიტყვით ვაღაპარაკებ, **заставить говорить ласково, (მოალერსებ), ты ласкаешь меня, რუსულ. 804, აღერსიანება** (მოალერსებინოს) **чтобы я обласкал его, რუსულ. 255, აღერსება** (ვე), **ღვეუვევებ. ласкать, привѣтствовать, (ველერსებო), თავაზის სიტყვით შევემთხვევი, შევეუტებობა, ласкаться, заститься, ვეფს. 425, 460 и 463.**

აღესა (ვ), ზ. მ. გაღესა ღანისა, **востричь.**

აღესა (ვ) ზ. მ. გაღესა ქედლისა, **штукатурить.**

აღვა, აღვანაზი (სპარ.), ს. თავლის სანუკუარი, **ჰუნ-**

გია, халва, сласть, пригтовленная изъ меда, ქიმიკა 259.

აღვა, აღვის ხე (სპარ.), ს. **алоэ, сабуръ, ზიანკ. ლ. სარო, კვიპაროზი, чинаръ, ვეფს. 50, 78; შავი. 49, წაა ცხოვრ. 409: тополь пирамидальный, ერის ლ.**

აღვა (სზ.) წვა, **ღავა горѣть, пылать, ვეფს. 12.**

აღთაფა (სპარს.) ს. **ხელსაზნი, рукомошникъ, რუსულ. 350.**

აღი (არაბ.), ს. ცეცხლის ღვივილი წითლად აღმავალი; **სიფარულის ცეცხლი; пламя, огонь любви, აღიანი, пламенный.**

აღი, ს. ავი მავნე, **ჭიმკა, ქაჯი, дѣшій.**

აღიაქოთი, ნ. აღიაქოთი.

აღიაღაღო, ჰარიაღაღო, მსოფლიოთ სიმღერის ჩასართავი, **გარდაკეთებული საეკლესიოს გაღობისაგან, აღი ლუია, ვითარცა რუსულად; ай люли, люли.**

აღიბუნარი (სპარ), ს. რგვალი ქლიავი გავლო, **круглая слива, პატრ. ფილ; ზ. ლ. მენისკ. ლ; чершій абрикосъ, ერის ლ; ჰ. ფ.**

აღიზი (სომხ.), ს. **გამომწვარი აკური, кирпичъ сырецъ, იეფეკ. 4—1, დაბად. 11, 3; გამოსლ. 1, 14; ისაი 9—10.**

აღიკაპი, ს. ხის აღიერი, **ღანდალუკი, клинъ.**

აღილეჩა, მცენ. **мироболанъ** **иногда употребяемый въ медицинѣ какъ слабительное; ზიანკ. აღილეჩა**, საეკლესიო გაღობა, **аллилуя.** [ლ.

აღიონი (ბერძნ.) ს. **ღიღის სინათლე მზის წინათ, ცისკარი, заря утренняя, денница.**

აღიოქოთი, ს. არეულობა, **ჩოჩქოლი, ზრუნვა; ამბოხი, сумятица, смятение; -შეუდგათ, засуетились; -შევეყნებ, потормошнть.**

აღილო, ალილი, ერთი აღილო ხუცესსაც წასცდება ანდ. -თ სიარული, **святочное похождение изъ донь Рождества Христова, Христа славить; газета «Кавказъ» 1854 г. № 53, 56.**

აღისებრი, ზედ. ცეცხლებრი, **пламени подобный.**

აღისარჩული, ს. **სუნელი ბალახის ყვავილი, ზაფრანას მსგავსი, საღებავი, желтый, сафлоръ красивый, პატ. ფ. ბუნ. ლ. სამზარ. 134; -ღის-ღება**, ხანგ შაქარი.

აღისფერი, ზედ. ალყი.

აღვაპი, ს. საკრავის ფარდა, **чехолъ для музыкальныхъ инструментовъ, საბ. ლ. [საბ. ლ.**

აღიქაში, ს. თივის თოკი, **соломенная веревка,**

აღკუნი (ბერძნ.), ს. მფრინ. **зимородокъ, пнанокъ, ქარ. ცხოვ. 1, ც. 270.**

აღმაკი, იაღმაკი, ს. **სომარნი სამოსელი კაჭკვათა გარეგან; ნაწყირი, 1 მეფეთ. 17—38; დაბეჭდილს დაბადებაში; ჩავსუტი; რა ღამემან აღის ფერი იაღმაკი შეიმოსა, ქილ. 357; когда ночь одѣлась въ голубой напцыръ.**

აღმანი, ს. უხუ, **ლანვარი, копье, ბერძნ. სამ. 49.**

აღმასი (სპარ.), ს. თვალი **პაციოსანი, алмазь, პირალმაზი ისარი, острал стрѣла, ვისრ. 145; აღმასობა**, **სლმის პირის სიმკვეთრე; острота лезвия, აღმასება**, (ვა), ზ. მ. **გულზედ მოვალ რაზყრითა, ვეფს. 754, (ვი), ზ. უ. снеркаты, алмазяться.**

ალმაცერი, ზედ. შეღმა ირიბად, ვითარცა გაშლილის თითების ტერი შეღმა დაღებზე, космй, -რად, ირიბად, косо.

ალმაჭური, ს. საშინელი შეჭურვა, сильное пооружение, გობრონ. 399. [ვეფხ.

ალმეზა (ვალომეზ, ვალომე), მოვეუქილებ ცეცხლსა, 1090, заставишь внимлнть. [რეფ. 87.

ალმედად, ზ. მსარ-ილიოვ, черезъ плечо, და

ალმური, ს. ცეცხლის ალი კვალითურთ შავ წითლად აღმავალი, სქელი ნისლი რომელიც შეკრბუნის მთათა ზედა, საბ. ლ. ნახე ნისლი; გრიგალი, ქარი ცრიალით მომბურავი; дымъ, пламень; густой туманъ на снѣжныхъ горахъ: вихрь, вьюга, საქ. მოც. 2—19; იობ. 38—1. რუსედ. 903; ვეფხ. 1477; გამოსლ. 10—22; აღმური ასლის, пылаеть гнѣвомъ, **აღმურიობა**, пылаиie, горѣнiе, ვეფხ. 1477; (ვალომურდები) ზ. უ. пылать, горѣть, ქილ. 21.

ალნება, ს. თვისება, დამობა, усвоить, отдать, შეილისათვის აღნება გვიქნია, мы отдали это сыну.

ალო (ბერძნ.), ს. სურნელისე, საკმეგლისე, алой, сабуръ; ან ნაწვეთი ამ ხისა, საბრი, сабуръ, ქება 4—14; იოანე 19—39.

ალო, ს. ნახნავი მიწა მიზად გუთნის ღერისა, ან მესრეთა შეღმულთა ხართა და სხ. სურნობა 40; пашня въ поляху нахарн, который обрабатываетъ чужое поле; ჯიღლის მიზდი, საბ. ლ. пшн плата за плугъ.

ალოვენება, ს. ალოს მოხენის დრო. время чередоваго пахалия. [зять.

ალოვკვა (ვ) ზ. მ. ალოშნი, ენით აღვსწავზე, выли-
ალოშნა, ზ. მ. ალოკავ. ავსკლვზე, вылизать.

ალოცამა, ს. ფეცვის ფეცილის პური, хлѣбъ изъ просиной мукн.

ალოზბლი (სპარ. 8), ს. ბალოჯი, ქვიშა, черная вишня, ბ. ლ; ჰად. ფილ. -შეაგე ბალი, кислая вишня, ბიანეის ლექს.

ალოჩა (თათ.), ძესნა სლივა, алыча მენი. ლ.
ალოქანი, ნ. ილოქნი, ვისრ. 105, 108, 109.

ალოქაცი (სომხ), მსუბუქი, შრატე, დამშალული, дряблнй, рыхлнй; უპოვარი, გლახა; ნუძიკა, пищнй, ვეფხ. 1459. 250; **ალოქაცება** (ვა) გავამჩაცება; გავდარიბებ, ძნლათ რიხლამ, ნუძიკამ, ვეფხ. 250.

ალოლი, ს. მგრძნობელობა ნადირთაცან; კაცთაცან მისდამა მომავალის განსაცდელისა; чутье, смѣтливость, предчувствiе, ალოლის ართმევა, ან ალე-
ბა, почувать, смекнуть, **ალოლიანი**, ზედ. მგრძნობნობი, ალოლის ამლები, чуткнй, догадлннй.

ალოლუნი, ს. მცენ. жидовнякъ, бисерпнкъ, ერ. ლ.
ალოლუნი, ნ. ელოლუნი.

ალოლა, ს. პრესურმის ძალი ან მეცალთა სიმი საკრავთა თვის სტრულა, ვისრ. 175.

ალოლა (არაბ.), ს. სალტე, გრვოლი ან კრკალი; გარაშემა მდგარი ლამქარი; козлдо; ძიხვ ვიოსკა; ალოლა კარისა; козльо дверное, ფარამ. 398; **ალოლად**, ზ. იმრგვლივ, რგვლად, გარემოს; кругомъ, вокругъ, -**ალოლორტყმა**, შეკურა ან მოვლევბა, окружить, одѣшнть, დავრ. 46; ვეფხ. 72, 1221, რუსედ. 367, ალოლად დავრა ხანვისა.

ალორუ, ს. ვეგის ან კოქის ზევიით გვერდი, როდენზე ჩაღრმავებული, жохъ, ამის მეორე გვერდსა ჰქვიან თონხნი конка, მარცხენა გვერდსა თაფი, плонка, და მარჯვენასა ქოტი пичка.

ალოზანა, ს. ლახანა, кочавная кануста, ნ. ნ. ლახანე ლახანა.

ალონი, ს. ნაწამთი მჭლე პირუტყვი, тощее животное, послѣ зимы, საბ. ლ.; ალონი მუცლისა, по-
посъ.

ალონ-მალონი, ზედ. მახლობელი, თვის მეოფი, მეზობელი, близкнй, ближнй, соседъ, ეჭვე 21—17.

ალოხო, ს. მველებური კერძი; რიხილი, 71, пдоль; ალოხო მალხო ჩიცმა გნახოს და სხ.

ამ, ამა, შემოკლ. ნაც. ს. (ამან) ამ ანუ ამან დანიშნავს მახლობელს საგანსა; გარნა იმ ანუ იმან განსორებულსა; ამა და იმ კაცმა; ამა და იმ საქმემ და სხ. этогъ, ამ ადგილადმდე, до этого мѣста, ამდროთა კაცი ვარ, я стоить до лѣтъ прожила; რუსედ. 257; **ამა და ამ** კაცმა, такой то чело-
вѣкъ, **ამაღამ**, въ эту почъ, **ამისთანა**, такой, **ამისმეტი**, болѣе этого, **ამას იქით**, послѣ этого, **ამას წინათ**, предъ этимъ, **ამისგამო**, **ამისთვის**, по этому, **ამგზობას**, на сей разъ, რუსედ. 725, **ამადარი**, ამისი მსგავსი, подобнй этому, ვეფხ. 15; **ამავე**, этогъ-же, **ამად**, по-
тому.

ამაგზენი, მაგალ. ქირთა, უბედურობის აშშლელი возбуждающнй снѣдствiе, ქილ. 553.

ამაგი, ს. ზრუნვა, ჭირხანული, забота, понеченiе, **ამაგიანი**, заботлннй, понечнтельннй, **ამაგობა**, ჭირხანულობა, понеченiе, (ვა) ზ. მ. нещнсь, заботнться. [342.

ამავალი, ზედ. გამვლელო, проходнщнй, ჰაქრადე, **ამაზრცენი**, აბეზარს მომეგანი, გამაბეზრებელი, აღმაშფოთებელი, докучлннй, неспооснй, ვეფხ. 998, 1264, 1487, ნ. აღზრცენა.

ამალა (არაბ.), ს. საკუთრება; მსლელებნი; собственность: свпта, -ჯაბახანისა, артиллернйская прислуга, ქართ. ცხ. 2, გ. 390, დასკულ. 123.

ამალაჩა, ს. მცენ. Алыта (слива), ჰ. ფ.

ამალი, ს. ანაზად შემშლით მიხნედა, пришедшнй въ нзпоможенiе отъ голода, რუსლ. 393.

ამალი (არაბ.) ს. ზურგიით ცვირთის მზიდავი მუშა, посылнщнкъ.

ამამსუბუქებელი, ს. შემამსუბუქებელი, облегчн-
тель.

ამან, ნაც. ნახე ამ, ამა.

ამანათი (არაბ.), ს. საწინდარი; მწვეალი; ანაბარი, ნივით მიზარებული ან გაგზავნილი ვისთანმე; закладъ, залогъ; аманать, заложннкъ; вещь от-
дашная на сохраненiе; посылка, სამ. ვანც. 149.

ამანი, (არაბ.), ს. იმამ, священнослужнтель у ма-
гометанъ.

ამაო, ზედ. ცული; უქმი, ბელითი; суетннй, напрас-
ннй, пустой, неосновательннй, тщеслнннй, **ამაოდ**, ზმნ. ზ. тщетно, **ამაოდ** მოველი, -გსასოებ, напрасно ождаю, падѣюсь, **ამაოდ-მე-
დილობა**, ს. тщеславiе, **ამაოდ მეტყველი**, ს. пустословъ, **ამაოდ მეტყველება**, ს. пусто-
словiе, **ამაობა**, ს. დაუგრომელობა, უსანობა

საწუთროსი, суета, (ვა), ზ. უ. ცუვეილად ვსცოლ-
ვილობ, суетиться, იერემ. 51—18; ამოება ამა-
ოთა ყოველივე ამოა, суета суетъ, и всяческая
суета, მარტ. 184—1.

ამაოსრებელი, ს. აშკოზი, опустошитель.

ამართება, -თვა (ვ), ზ. მ. მალა ავსწევ და ღვაღ-
გენ საზინოდ; воздвигать, ставить въ честь кого;
ავჰმართავ თვალსა, устремить глаза, დარეჟ. 8;
-თებ კიბესა, поставить хѣстницу, -ქეგლსა, по-
ставить намятникъ, -დროშასა, поднять знамя,
(ავუ), მაკალ. ხელსა, помогать, (ვე-თუბი), припод-
ниматься, подииться на поги, ხელის ასამართა-
ვად, на помощь, ჩოლაჟ. სიგ. 31, № 45, ავიმარ-
თუბი, ებ. воздвигаться.

ამარი (არაბ.) ს. საქმე; ბჰანება; ძელო, повелѣние,
приказаніе, **ამარად**, **ამარა**, ზ. ზ. თავის ნება-
ზედ, ან ვისისმე იმედით, ვითარ, დაშოთმილი ღვთის
ამარად, оставленный на произволъ, на волю
Божію; დაგდება პერანგის ამარად, пустить кого
въ одной рубашкѣ, შესს ამარად, въ надеждѣ
на тебѣ.

ამარი, ს. რაოდენობა, რაერთობა, количество,
ვეფხ. 1047.

ამარტი, ს. ეშმის ქვა, яшма (камень); ვისრ. 28,
57, ვეფ. 265, ამარტის ფერი, ქარეის ფერი ციხტ
янтарный.

ამარული, ს. წმინდა დანაილი ქვიშა ჭიქის საწმენ-
ლად, порошокъ для чистки стекла.

ამასობაში, ზ. ზ. ამავე დროს, между тѣмъ.

ამაღამ, ზ. ზ. въ эту ночь.

ამაღლება, ს. მალა აწევა ან აღსლვა; დღესასწა-
ული შემდგომად პასექისა მერომოცესა დღესა მო-
სასხენებლად ზორცითა ზეცად აღსლვისა ქრისტე-
სისა; ქება, აღება; подниманіе, восхожденіе,
прославленіе; празникъ вознесенія; хвала,
прославленіе; **ამაღლება**, ჯვართ ამაღლება, воздвиг-
женіе Креста, (ვა), поднимать вверхъ, повышать,
возвышать, возносить, воздвигать; превозносить,
прославлять; (ვი ხმასა), возвышать голосъ. (ვი-
თავსა), выростать, возгордиться, ზუნ. კ. 13; და-
რეჟ. 130; (ავ-ღები), повышаться, подниматься,
возноситься, прославляться, ამაღლებინა, оны
заставлять возвысить, ქილ. 494, **ამაღლებუ-
ლი**, მიმ. возвышенный, **ამაღლებულიება**, ს.
возвышенность, высочество.

ამაფი, ზედ. ამარტავანი, ზვაფი, გორიზი, კაღ-
ნიერი, უშიშარი; ვეფხ. 989; гордый, надменный;
ამაფება (ვა) поблажать, винуать гордость; **ამა-
ფობა**, ზვაფობა, ამარტავნობა, гордость, над-
менность, (ვა), ვზვაფობ, гордиться, надмеваться,
ვეფხ. 107; **ამაფად**, ზმ. ზ. гордо, надменно,
ამაფად ჰყოლი, გულ მწურადად, რისხვით ჰვეერიო-
და; კრჩალა ალობი, ვეფხ. 587; **ამაფიანი**, гор-
деливый, **ამაფიანობა**, надменность, **ამაფიანი**
სიტყვა. надменное слово, ქართ. 434.

ამბა, ს. ნახე აბა; ამშენებელი, ნ. აღმშენებელი.

ამბავი, ს. მოთხრობა ნაქმართა, გარდასადალთა და
შემოსვეულიბათა; მარცხი მოთხრობა და არა გა-
ლექსილი, вѣсть, извѣстіе, молва, слухъ, по-
вѣсть, разсказъ; проза, მათ. 4—24, 14—1,

24—6; იეჴუკ. 8—26; ვეფხ. 7—16; ამბის თხრო-
ბა, повѣствовать, ამბის მოხრობელი, повѣство-
ватель, разскащикъ, რა ამბავი გაქვსო, что у васъ
за шумъ, ამბის მიტან მოცანა, переносить чьи
слова, ამბავი ამირან დარეჯანის ძისა, повѣсть оъ
Амправдараджаишъ, დღის ამბით და დღის ყო-
ფით, съ великимъ шумомъ и съ великимъ тор-
жествомъ, მირიან; ქვეყნის ამბავი, исторія стра-
ны, ამბად არ მსმენია. и не слыхалъ оъ этомъ;
ამბავი მოუვიდა, оны нолучилъ извѣстіе.

ამბაჭი, ნ. ემბაჭი.

ამბარდანი, ამბარდარი (სპარ.) ს. მუჯირი, მნე
სამბარდნობა; ან თვით ამბარი; ალექ. 101; ком-
мисаръ, смотритель хлѣбныхъ магазиновъ; ап-
бары, хлѣбный магазинъ, დასტულ. 26, 154;
-ბაში, ს. главный провіантмейстеръ.

ამბარი (სპარ.), ს. საფქვილე ზანდუკი ან სახლი
პურის შესახასავი, ბეღელი, ანბარъ, жпница.

ამბარი, ნ. ამბარი.

ამბარჩა, ს. ფარღული, მანიაკი, ожерелье, საბ. ლ.
ამბიანი და უნბო, ზ. извѣстный и неизвѣстный,
ქილ. 37.

ამბიონი, ამბიონი, ს. მალალი ადგილი ეკვლესიაში
საკურთხევლის წინა სამქდაგებლო ან საფსალ-
მუნე, амвонъ.

ამბობინება (ვა), ზ. მ. დავაწუებინებ მბობას, ვი-
სტავით გოვორით.

ამბობა (ვე), ზ. უ. მიუთხრობ, разсказывать, იმან
მიამბო, оны разсказалъ мнѣ.

ამბოკარი, ს. უსასლკარო გლეხი, бобыль.

ამბორი, ს. სულიერი მოკითხვა და შემთხვევა, до-
званіе, дѣлованіе, -რება (ვე), ზ. უ. ამბორს ვე-
ყოფ, შევემთხვევი, ძელონათ, (ვე-რები) ძელო-
ნათყა, ამბორს ყოფა (ვეყოფ), поцѣловать.

ამბონი, ს. დაუწმენელი მაჭარი; შფოთი, არეუ-
ლობა; სულო ვინიო, мятежъ, тревога, ამბო-
ნება, смуты; (ვეამბონები), წინა აღუდგები, воз-
стать противу кого.

ამბრაკი, ს. გერკი, მაგ. ფინიკისა, косточка у фрук-
товъ, ზუნ. ლ.

ამბრი (არაბ.); ს. ამბრა, ბ. ლ.; საბ. ლ.

ამბუნი, ს. პაცარა ქვაბი ქიმიკოსთა, реторта, со-
судъ для перегонки жидкостей.

ამკლები, ს. მასხარად ამკლები, დამცინებელი, па-
смѣшныя, **ამკლებლობა**, დამცინებლობა, па-
смѣшка, насмѣшливость.

ამგვარი, ამისი მსგავსი, ამისთანა, такой.

ამღენი, ზედ. ესღენი, столбикъ.

ამება, ს. უთოჯნე, пріятность, (ვაამებ). ზ. მ.
სიამოვნობას მივსცემ; საცკივარს დაგუამებ; доста-
вить удовольствіе, угодить, упяты боль; მია-
მებს, მამებს; оны доставить мнѣ удовольствіе.
ახუ, унимаешь мою боль, ძილი გაამოს, ვისრ.
168; აბანო გაამოს, привѣтствія: да послужитъ
сонъ или баня въ пріятность, (ვიამებ), насла-
диться, (ვეამები), правится мнѣ, მეამება, -ბის,
მეამა, пріятно мнѣ, (ვეამებ), ушмать боль,
(ვიამები) ზ. ვ. быть пріятну, (ვამებო, მიამებო),
ушмается боль, заживаетъ рана, (ვამებოვრ,
ვამებოლი), придтисъ по вкусу, поправиться,

ვეფს. 24, 294, 654, 853, ვისრ. 29, 164, 168, რუსულ. 405, 867, ქართლ. ცხ. 2. ტ. 416, გუჯ. 19; ამებული, სიამოვნით მიღებული, сь пріятно-стью пріятымъ, ვეფს. ტ. 664, ამებულობა, пріятность.

ამეთვისცო, ს. მოისურო თვალი პაციოსანი, амѣтнѣсть, (ბერძ.).

ამვოშველი, ს. см. აოშვა.

ამვზაღება, (ავა), ზ. მ. მოვამზაღებ, აღვკამზავ, при-готовлять, (ვი, ავემზაღებ), მოვემზაღებ, пригото-виться, ვეფს. 369; გორგ. 122; ისუ. 1—11.

ამწყრა (ავი), ზ. ავიგდავ, მაღლა შევეჭურებ, смо-трѣть на верхъ.

ამწყიდავი, ამაზრენი ნ. აზიდავ, აღრცენა.

ამწყური, ს. ჯარა ექიმის იარაღი, инструментъ хи-рургическій.

ამიანცოსი (მებრძ.), კლდის ქვა ესოდენ ღებილი, რომელ დაირთვის ზამბასავით, ხოლო ნასით ან ნაქსოვი მისი არ დაიწვის ტეტელში, горный или каменный лѣнь, შავთ. 13.

ამიანური, ბადიანი ქისა, ჯუფდანი, вязанный ко-шелекъ, филей, сѣтка; бляды, მცენ. бадьяны, ბუნ. ლ.

ამიერ, ზ. აქეთ, ჩემკერძო; გამოღმა, отсюда, по сую сторону, ამიერ და იმერ; по сую и по ту сторо-ду, ამიერთი, ამიერთივან, сь этого мѣста, сь этого времени, ამიერი, აქაური აქაშინი, по сую стороний, ამიერობა, აქაურობა, აქაშინობა. по сую сторонности.

ამიწყებება (ავემიწყებება) ზ. თვ. სამცროდ მიწყეს ვიპოვნი, найди случай ко враждѣ, ქილ. 159.

ამილაზარი (სპარ.) 3 ვინდართ უსუცესი, მეჯინი-ბეთ უსუცესი, италмейстеръ, ვეფს. 54.

ამინ (ებრ.) ზ. ჭეშმარიტად, ნამდვილად, аминь.

ამინაშატი, ს. სახე წმინდისა გამოქანაკებული, изображение святаго ил. видѣ статул.

ამინდი, ს. კარგი დარი, хорошая погода, მირ. 106.

ამირი, ამირა (არაბ.). ს. არაბულად: მთავარი, უსუ-ცესი, эмиръ, **ამირალმუსლი**, **ამირმუსლი** (არაბ.), ს. მთავარი მორწმუნეთა, повѣлитель пра-воверныхъ, **ამირობა**, მთავრობა, უსუცესო-ბა, эмиретно, господство эмира, **ამირბარი**, (არაბ.), ს. ზღვათა მხედართა ზედა უფროსი, Адми-ралъ, **ამირბარობა**, ზღვათა მხედართა ზედა უფროსობა; пачальство надъ морскими силами, ვეფს. 313, **ამირეჯიბი** (არაბ.), ს. ეჯიბთ უსუ-ცესი, მანდატურთ უსუცესი; ძველს დროში ნიშნე-და: დარბაზბატონსა; начальникъ привратниковъ; ил. старину: оберъ камергеръ, **ამირეჯიბობა**, ს. სახელი ამირეჯიბისა, должность, званіе па-чальника привратниковъ, **ამირსპარსალარი** (სპარ.), ს. სპასუცი, უმთავრესი წინამძღვარი ლა-შქართა, უფროსი მხედართ მთავართა ზედა, фельд-маршалъ; ქართ. 1 ტ. 365, ვეფს. 40.

ამისეგრი, ზ. ამის მსგავსად, подобно ему, ამი-სეგრი ზედ. подобный ему.

ამისთვის, ამისგამო, поэтому, **ამისთანა**, такой, **ამისებრი**, подобный этому.

ამისი, ზედ. его.

ამიცომ, ზ. ამისთვის, მისგამო, потому.

ამვა (ავმკი), ზ. მ. მოვეკმკი, მოვისთვლემ, сживаться. **ამნუსხავი**, ს. ნუსხის შემადგენელი, составляющій опись.

ამო, თან. მრავალნი ზმნანი, რომელნიც იწუებთან დანებულთა ამო, ნახე აღმო.

ამო, ზედ. საიმოვნო, пріятымъ, ვეფს. 121, 480; ამოდ, ზ. ზ. пріятно.

ამორარება (ამოვავ), ზ. მ. ამოვაცარებ, пронести мимо, (ვი), ზ. უ. проходить, (მი), заходить.

ამობა, ს. სიამოვნება, пріятность.

ამობარი, ნახე ფიცი.

ამობერა (ამოვიბერები), вздуться. выспучить.

ამობნევა (ვა), ზ. ამოვბნერი, ამოვბნევა, выспнать, (ვი), ზ. ვ. выспнаться, **ამობნევი**, выспнкий,

ამოსაბნევი, ამოსაყრელი, выспншой, **ამო-ბნეული**, ზ. ვ. выспнанный.

ამობუჯვა (ვი), ზ. მ. გარდავსწავ. выжечь, (ვი), ზ. ვ. сгорѣть.

ამობძანება (ვა), ზ. მ. ამოვიყვან წარჩინებულს გვამს ზევით, неси на верхъ, (ვ-ღები), ზ. ვ. ამოვალ, иди на верхъ, восходишь.

ამოვანჯღვა (ვკ), ზ. მ. მოვსვრი, обмарать, სამ. 75.

ამოვღება (ვა), მაღლა ამოვისვრი, ამოვსცურცნი; აღმოვფხვრი, აღვსვამ, ძირიანად ამოვიღებ, вы-срасснать, выкидывать; поскоренить, истреб-лять; ამოვიღრძობ ფეხსა, вывихнуть ногу, -ენა-სა, ენას გამოვავღებ, высушить языкъ. -კარსა, შემოვისურავ კარსა, затворить за собою дверь, გულ-მუცელი ამოვიგლო სიცილით, надорвать жи-вотъ отъ смѣху, (ავუ ჩანვალსა), зацѣнить, за-дѣть, (ვი), ზ. ვ. ამოვიფხვრები, აღვისვამი, истребляться, **ამოსავღებელი**, ზედ. истреб-ительный, **ამონავღები**, **ამოვღებული**, ზ. ამოვივღებ ილღაში, взять ил. подмышку, ქვე ამოვივღებ, повалить подъ собою; **ამოვღები-ნება** (ვა), მაღლა ამოვსროლინებ, აღმოვფხვრე-ვინებ, заставить выбросить, истребить, თული ამოვივღეს, выколотъ мнѣ глаза, ვისრ. 176.

ამოვება (ვა), ზ. მ. ამოვსენებ; ამოვჭორავ; გა-ვამღებ, закладывать, заваливать, задым-лять окно, дверь; надѣлять, обогащать, ვეფს. 53; (ვი), ვიპოვნი დაკარგულს, გამოვართმევ წალე-ბულს, выручать, отскупывать, (ვა სრამსა), зава-лять, занрудить, ქართლ. ცხ. 1, ტ. 232.

ამოვვა (ვა), ზ. მ. выметать.

ამოვვრა (ვრი), ამოვივვან, მოვვკვრი; приносить.

ამოვანჯღვა (ვივანჯღები), ზ. ამოვისვრები, вы-пачкаться.

ამოვღეჯვა (ვკ), ზ. მ. ამოვკვღეჯვ, ამოვსვე, выры-вать, выдергивать, выдирать, (ვი), ზ. ვ. выдер-гиваться, вырывать.

ამოდ, ნ. ამო.

ამოდგმა (ვ), ზ. მ. ქველამ მაღლა დავსდგამ; вы-ставлять, (ვი ენას, ფეხს), ყრმათა თვის: ვიწუებ ლა-პარაკსა, სიარულსა, начинать ходить, говорить; (ვე), ქვე შევედგამ; подставлять, -ენას, развя-зать кому языкъ; (ამოვსდგები), ზ. ვ. встать, подпаться.

ამოდება (ვკ), ზ. მ. ამოვიღებ, ამოვსვრი, выспнать,

ამომსვენანი, ს. выводный, возводный, სიბრძ. 134.
აღმომჩქეფარე ზედ. ჩქეფით და ღურით აღმომღინარე, бьющий (об источнике).
ამომსდელი სულიანი, ს. სულთა მსუთვი, მწვალებელი, мучитель.
ამონაბრუნეი, მიმ. დაბრუნებული, возвращенный, ქილ. 419.
ამონათება (ვა), ზ. მ. სინათლეს გამოვსცემ ბნელიდამ, давать свѣтъ изъ темнаго мѣста, ქილ. 346.
ამონასკვა (ვ), გამეკვრავე ნასკეს, завязывать узломъ.
ამონაწები, მიმ. ნაწები, ნასველები, обмакнутый, ვეფხ. 1287.
ამონაწური, ზედ. გამოწურვილი, выжатый.
ამონგრევა (ვა), ზ. მ. ამოვაქცევ, დავაქცევ, გამოვანგრევ, выломать (стѣну), (ვი), ზ. разрушатся, **ამონგრეული**, მიმ; ამონაგრევი, выломка.
ამონთხევა (ვა), ზ. მ. პირილამ მალეზინებს, მასაქმებს, рвать, тошнить, выbleвывать.
ამოთხრევა (ვი) ზ. უ. სულთ ვითქვამ, ამოვიხენეშ, ამოვიკვინეს, вздыхать.
ამოპარება (ამოვა), выносить, выводить украдкою.
ამოპარევა (ვი) выкрасть.
ამოპობა (ამოვაობა), ზმ. разсѣчь. [дуть].
ამოპოვნა (ამოვიპოვნი, -ნე), ზმ. მოვიპოვნი, нахо-
ამოჟღეცა (ვ), ზ. უ. ამოვსრეს, ამოვჭყლეც, ამოვსწყვეც ზალსსა, измять, истребить, **ამოჟღეცინება** (ვა), ზ. სს. ამოვაწყვეცინებს, засгавить истребить, ანტ. 4—35; 55.
ამორევა (ვე) ზ. მ. აურევე, მწხანე, ქილ. 267.
ამორეხვა, მეტად გაძლიობა, ამოიორვა, нажраться, ოსე 13—6.
ამორთმევა (ვა), ზ. მ. ამოვიღებ, ამოვიგვამ, вынимать, отнимать, ქიმ. 272; ქართ. ცხ. 2, ტ. 557; (ვა სულსა), надѣдать, доводить до крайности, мертвить, терзать, (ვა სიჭვასა), вынуть завозу, გორგ. 28; მოურავ. 69; დავრ. 97; ამოვირთმევ სულსა, изуряты себя.
ამორჩევა (ვა), გამოვარჩევ, выбирать.
ამოსაგდები, **ამოსავარდნელი**, გასაწყეცი, ღირსი ამოფხვრისა, დაკარგვისა, извергъ.
ამოსაზიდი, ზედ. ეწოდების გრგოლსა, რომელსაც იმერნი შეაბმენ პაჭიქსა და ზედ მოაბმენ ზონარსა და წელზედ შემოიკვრენ, რომ პაჭიქი არ ჩაიჩაჩოს, ზონარს ჰქვიან იკა ან იკარი; дольцо пришитое къ поговинкамъ.
ამოსაკრავი, ს. ლეკვერთი, სკვართული, подииз-
 ка, багдажъ.
ამოსალები, ზედ. выемной, вынимаемый.
ამოსაწყვეთელი, ზედ. ამოსავარდნელი, подлежащий истребленію.
ამოსასხმელი, ს. წელითა ამოსალები ცოლხა, სავსებელი, черпало.
ამოსევა (ვე), მოვუსევ ძალსსა, наусекать собаку.
ამოსასვევი, ს. ძაფის დასხვევი ფორფიჭა, дощечка, плитка для наиванія нитокъ; служащій для наиванія штокъ.
ამოსვენება, ნ. აღმოსვენება.
ამოსმა (ამოვკსევამ), ზ. მ. ამოვაგდენ, высадить.

ამოსვლა (ამოველი, ამოვალ), ზ. უ. მალა ავალ; გამოვალ; восходить на перхъ, выходить, ბუსრილამ ამოღის სქელი კვამლი, изъ трубы выходитъ густой дымъ, შთვარე ამოვილა, душа возшла, ზალანი ამოვილა, трава взошла, ამოვლის სტოდ კავკასიისა, ქართ. 1, ტ. 407, სული ამომვილა, ამომსვლია, потерялъ я всякое терпѣніе, გულთ ამოვილა დარდი, разсѣялъ печаль, ვეფხ. 82; თუ ვერ ამოვიღოდეს გარდაცდა если онъ не въ состояніи унятьтъ, აღბ. 1, ქარი ამოვილა, иѣтеръ подпялся, ცბილეზი ამოვილა, пропрѣзались зубы, სხალი სანამ ქარქაშილამ არ ამოვა, сабля пока изъ ножевъ не вывута, მდინარეზედ გემები ამოღან და ჩაღან, по рѣкѣ суда приходять и уходять; მზე ამოვილა, солнце взошло, ამოსული ვარდი, выросшая роза, ვისრ. 136, **ამომავალი**, исходящій, выходящій.
ამოსვლევა (ამოვკ), ზმ. выломать.
ამოსვრა (ვსერი), ზ. მ. გავესერი, выначкать, (ვისვრები), ზ. ვ. выначкаться.
ამოსკვნა (ვსკენი) ზ. მ. გამოვსკენი; завязать узломъ, (გული ამომსკნოდა) слюю слюкоюთ ცირილი, ამოსვინჩვა გულით; ვეფხ. 89, рыдаты, захлмнаться.
ამოსრესა (ვ) ამოვგლეჯე, ამოვსჭყლეც, истребтъ.
ამოსრევა (ვ), ზ. მ. ძირიანად ამოვგება, истреблять, (ვირები), ზ. ვნ. истребляться.
ამოსროლა (ვისერი), ზ. მ. მალა ამოვაგება, ამოვჭერი, выбрасывать, выкидывать.
ამოსრუცვა (ვ), ზ. მ. ამოწოვა ნოციოსი ზავით, მასრით ან ცუმბოთი, высасывать.
ამოსულთქმა (ამოსულვსთქვამ), ზ. უ. ამოვიოსრავ, вздохнуть, ქილ. 155; რუსედ. 872.
ამოსუნთქვა (ვი), ზ. უ. ვკვსუნავ, ვესუნთავ, ვქსუნავ, дышать, вздохнуть, -გაუჭირდა, затруднилось дыханіе.
ამოსქლომა (ესქლები) ნ. ამოსეთქა, вскоробиться, выпучиться.
ამოსწერივ, ზმნზ. გასწერივ, вдоль. მცხეთისა ამოსწერივ, вдоль Мцхеты, **ამოსწერივი** და **გასწერივი**, вдоль и поперегъ.
ამოსსლობა (ვკსლები), высадиться.
ამოსსმა (ვა), ზ. მ. ამოვლერი; выливать (воду). ან ვკსსნავ, илести, визать; ნ. წნევა; (ვსსამ), ზ. მ. ამოვაგდენ მრავლთა, высадить.
ამოცანა (ვი), მალა აცანა, относить на перхъ, -საფუქველსა, კედელს, вывести фундаментъ, стѣну.
ამოცარება (ვა), ზ. მ. გამოვაცარებ, ჩამოვაცარებ, пропосеть.
ამოცხა (ვს), ზ. მ. ამოვამცვრევ, ამოვსცეს, **ამოცირება** (ვი), მოვიცრებ, მოვიცლოვებ, оплакать, (ამოვსცირებები), ცირილს მოვკვებები, зарыдаты, заплакаты.
ამოცუცვა (ვი-ზები), ზ. ვ. მივეფარები, მალვით ვეგვარ, стоять тайкомъ, прижаться.
ამოუგდებელი, ზედ. неискоренимый.
ამოუგლეჯელი, ზედ. непирванный.
ამოუვსებელი, несамоизнennyй.
ამოუკრველი, незавязанный. [невыложенный].
ამოუღებელი, невмбранный, неразобранный.

ამორეველი, немѣшанный.
ამორჩველი, неотобранный.
ამოუცირელი, неоплаканный.
ამოულბელი, ზედ. ამოუნმელი, невынимаемый; სმა ამოულბელი, молчаливый.
ამოუწვევადელი, ზედ. მოუსრველი, მოუსპობელი неистребляемый, — ცუდად, მოუსრველად, безъ истребленіи, **ამოუწვევადობა** ქვეყნისა, ქვეყნის აუოსრებლობა, неогустошеніе страны.
ამოფარება (ვა), მივმალავ, მივფანეირებ, მივსჩქმლავ, скрыть за; (ვი), დავმალავ კალთას ქვეშ და სხ. спрятать подъ... ქით. 181; (ვე-რებო); ზვ. მოვეფარები, მღიღით დავსტეები, притаишься, укрываешься за; რუსულ. 437.
ამოფეთეთა (ვქ), ზ. მ. ამოვავლეჯ, ამოვფურეწ; вырвать, выдирать.
ამოფურენა (ვა), ზ. მ. გამოვფურენ; заставить амлететь, (ამოფურინდები), ზ. უ. амлетать.
ამოფუენა, — ნვა (ვი) ზ. ამოვისუნთქავ; რუსულ. 872; ვჭვუენინავ. ვქშინავ, сошты, 83 რუსულ; дышать.
ამოფუენკა (ვი), ფუენკით ამოვსწუმენდ ღაწერისსა, лысаянлывать, выскребать.
ამოფუენა (ვჭვუენი), ზმ. თამარ ზაფ. 169, выкрошить; ამოფუენენები, выкрошиться, თამარ. 93.
ამოფუენრა (ვქ-რი), ზ. მ. მოვსრავ, მოვსპობ, ძირიანად ამოვავტებ, искоренять, вырвать съ корнемъ; — ცულის ჩვეულებისა, искоренить пороки, ღარეჯ. 126, (ვი), ზ. ვ. მოვისპობი, ძირიანად ამოვავტები, искорениться, მაფ. 13—24, სამ. გიორგი მ. 5; აღმომფენრაჲ, **ამომფუენრელი**, истребитель; **აღმოსაფუენრელი**, подлежащій истребленію.
ამოქნა (ვქნი, — ვიქ, — ვიქნი), ზ. მ. მოვთვლავ მოვიქნ; შევიმუშავებ ცუვას; валять сукно, ткать; выдѣлывать кожу; ამოქნი ცომის გუნდას, ნ. ღაგუნდავება, валять ткето.
ამოქოლვა (ვქ), ზ. მ. ქვით ამოშენება, ამოქორვა, задѣлать, закласть отверстие въ стѣнѣ; (ვი-თავსა), ზ. მ. თავს დავილუპავ, погубить себя.
ამოქონა (ამომაქეს), ზ. მ. მალა ამაქეს, нести на верхъ.
ამოქროლა (ვქქრი), ზ. უ. ქველამ ვქქრი, дуть съ вѣзу. (ამოვქქრები), მაგალ. სული ამოქქრების ღვინოსა, о вѣнѣ: выдыхаться, ქიმ. 264.
ამოქცევა (ვა), ამოვანგრევ. выламывать.
ამოლარვა (ვ), ზ. მ. ამოვსჭერეთ საქერეთლითა, გამოვდალაზრავ, желобить, выдалбливать, дорожить.
ამოლება (ვა), ზ. მ. გამოვალებ ძირილამ კარსა, отворять дверь. (ვი), ზ. მ. ამოვისვამ, ამოვზილავ შთაღებულს, вынимать, — სიჭყვისა, вынуть запозу, — ლურსმანსა, выпнуть гвоздь, ვი სმასა, пронзести, выговорить слово, კრინცი არ ამოილო, не икну, ნიშანში ამოვილებ ნიშანს იქ ცაქს; თოფი შორს ამოილებს, ружье далеко достаесть, ძირიანად ამოლება, вырвать съ корнемъ, ქართ. ცხ. 2, ც. 528; აღვის ნაცვლად ცირიფი ამოვლო, пятьсто чинара выростилъ нуу. ვისრ. 166; გულილამ ამოვილებ, ე. ი. მოვიწოდებ, დავაპირებ, захотѣть, вознамѣрится, გულილამ ამოვილებ დარდას, забыть

печаль, ვისრ. 19; (ვი-ლები), ზ. ვ. выниматься, სულს ამოილებს, наскучаетъ, ამოლებინება (ვა) заставить вынуть.
ამოლვრა (ვლვრი), ზ. მ. ამოვავტევ წყალს, ამოვასსამ, выливать, ვევს. 444.
ამოლმა, თან. აღმა, вверхъ.
ამოლრანცვა (ვქქ), ღრანტეზიან შევექმნი, сдѣлать ухабиствомъ, **ამოლრანცული**, **ოღროოღრო**, ухабиствомъ, კაცია 106.
ამოლრმავება (ვა), ზ. მ. ღრმად ამოვჭრი, выдалбливать.
ამოლრუცვა (ვქ), ზ. მ. ამოვჭკრი, выдолбить.
ამოვიყან საძირველსა, выводить фундаментъ.
ამოყანა (ვი): — ყვანება (ვი), ზ. მ. დაბლილამ ზევით ავიყან, выводить, вытаскивать, нести на верхъ, — ბალასს, вырастить траву; ვევს. 895; — ჭიღამ, вытаскивать кого изъ колодца; **ამოყანინება** (ვა), ზ. მ. заставить привести; вытаскивать, (ვი-ნები), ზ. ვ. выводиться.
ამოყვინჩვა (ვი), გულს ამოვისკენი, слюу слюуკით ვქსტირი, рыдать, захлыватьсѣ, ნახე ამოყვინჩვა.
ამოყოლა (ვქვეუბი), ზ. უ. ავქვეუბი, აველევენები, слѣдовать за кѣмъ, მტკვარს ამოჭვევენს, плыли по теченію Курмъ.
ამოყორვა (ვქ), ზ. მ. ამოვავსებ, заваливать, засыпать, задѣлать.
ამოყოთა (ვქ), ზ. მ. ამოვავტებ, ამოვიშვერ, высовывать, — თავსა, высунуть голову, ბალასმა თავი ამოჭყო, гравя показалася.
ამოყრა (ვერი), ამოვავტებ მრავალთა, გამოყერი; выбрасывать, выкидывать, (ვე), ზ. მ. ავავტებ, გავეური, продѣть, — ჭვარსა, отомстить, ამოვიური ჩემის ხელით თვალსა, вырву своею рукою глазъ, ძუძუები ამოიყარა, она обнажила груди, ჭვარის ამოსაყრელად, для отомщенія, **ამოყრევიება** (ვა ჭვარსა), ზ. სმ. заставить отомстить, **ამომყრელი**, მიმ. ქართლ. 1. ც. 262, выбрасыватель; ჭვარის ამომყრელი, мститель.
ამოყურეუმედავება (ვი), ზ. მ. თავს ამოვეყოფწყოლამ, вывырнуть.
ამოშენება (ვა), ზ. მ. ქვით ამოვქქოლად, застроить, задѣлать, закласть.
ამოშეება (ვე), ზ. მ. ამოვეტევებ; выпускать, (ვე-პირიღვან), высказывать, выговаривать, — ხვინვას, захирашѣть, (ვერკინას), поднять якорь, მროვ. 38, — სმასა, издавать голосъ.
ამოშვერა (ვი, — ვე), ზ. გამოვჭვერავ, გამოვიშვერ, ამოვავტებ, высовывать, ამოშვერილი, горбуна, რ. ქ. ლ.
ამოშლა (ამოვქული). ამოვჭვეუშავ. прекратить.
ამოშრობა (ვა), ზ. მ. გაყანობა, გაყანობა. высушивать, (ვი), ზ. უ. გაყანები, გაყანები, высыхать, ვისრ. 35; ამომიშრა ყელი, высохло у меня въ горлѣ.
ამოშუქება (ვა), ზ. მ. შუქს გამოვავართობ, გამოვსცემ, изливать лучи, освѣщать, (ვ-ლები), ზ. უ. свѣтить.
ამოშხება (ვ), ზ. მ. შხაპნით ან წუნწკლით ამოვღვრი, выплескивать.
ამოჩენა, — ჩინება, საბუთი პირის დასაყოფი: აღლევავ;

ანალიტიკა; კალმხ 181, доказательство, довод; анализ, კატოლ. 114, ვა, ზ. მ. გამოვარენ, გამოვაცხადებ; წარმოვაჩინებ, დავანახებ სინამდვილეს სიტყვით ან საქმით; показывать, проявить; доказывать, (ვაჩნებო; ვ. ვდ. გამოვსჩნდებო, გამოვსჩნდებო; показываться, обнаруживаться, ქილ. 154, თუ ქონება სადმე ამოუჩნდეს если у него окажется имущество, ამოვსჩნდებო მესისხლედ, оказаться свидетелем, (ვიჩნებო; ზ. ვ. показываться, обнаруживаться, მარტ. 123; აღმოჩინებით, ясно, ქართ. 2, ტ. 8.

ამორიქნა (ვსჩიქნი), ზ. მ. ამოვსჩიქნი, ცუდად ვსჩიქნი, ვსჩქლეთ, выковыривать, выкопывать, (ვუ თვალეს), выцарапать глаза.

ამორჩა (ვს), ზ. მ. ამოვსლებ, შევსჩრი, просовать.

ამორჩქვა (ვს, ზ. მ. ამოვსჩიქნი, выковыривать, ქიმა 86.

ამორჩუხუება (ვ-ხლები), წყალთათვის: ვსჩქერ, ჩუხუხით ვვსლი ან ვვლვარ; вить ключом.

ამოცოდება (ვა), ზ. მ. გამოვაცალებ, прожогать, (ვს-ლდები), ზ. უ. ავსცილდები, мпловать.

ამოცოსკრება (ვა), ზ. მ. გავახათლებ, просвѣтлять, (ვრდები), ზ. უ. ამოვალს ცისკარი просіять, ქართ. 445.

ამოცლა (ამოვსცლი), ზ. მ. ამოვაცლიერებ, опорожнить, (ამოვაცლი), ზ. მ. ამოვართმევ, вынуть, ამომაცლა ჭიბილამ გასალები, вынул у меня из кармана ключ.

ამოცნობა (ვი), ზ. მ. შევიცყობ, გამოვიცნობ, угадать.

ამოცონხა (ვი-ხნი), ზ. უ. პირში ამოვილებ ნაჭამსა და მეორედ დაღვტით შთანთქამ, ვითარცა ხარი, ძროხა, пережевывать, отгрызать жвачку, ლევიტ. 11, 26.

ამოცხება (ვს), ზ. მ. ქვეშედან წავუსვამ, подмазать.

ამოძახება (ვს, ვი), ზ. უ. ამოვუვირი, кричать снгу, 1 გორგ. ხალველი ამომძახის, ირაკლ. ტრად. 111, густь вызывает.

ამოძრობა (ვა), ზ. მ. ამოვართმევ, ამოვილებ, ამოვგლეჯ, вырывать, выдергивать, ამოვიძრობ კბილას, выдернуть зуб.

ამოძრომა (ამოვსძვრები), ზ. უ. ამოვალ ძრომით, вышолзать.

ამოძუვება კუდისა (ვი), ზ. მ. ნუსტიტისა на утекъ; поджать хвостъ, присмирѣть.

ამოწა (ამოვსწავე), ზ. მ. ამოვლოკავ, вышнать.

ამოწება (ვა), ზ. მ. ამოვავსვლებ, ამოვავლებ კალამს მელანში, обмакнуть, **ამონაწები**, обмакнутый, 1 მეფ. 14—43.

ამოწერა (ვ), ზ. მ. გამოვსწერ, вышисывать, **აღმოწერილი**, вышисанный; -რილობა, вышиска.

ამოწევა (ვს), ზ. მ. მალლა ავსწევ, поднимать, тащить.

ამოწევა (ვსწევა), ზ. მ. გადავსწევ, გადავბუგავ, выжечь; ამოვიწვი, выгорать.

ამოწვდა (ვიწვდი - ვვსწვადნი), ზ. მ. გავაშისვლებ, მავსვილს ამოვილებ, ამოვართმევ; обшнать, მარტ. 23—1, вырвать; ძარღნი არ ამომწვადნე, не выдержай у меня жилъ, ქილ. 290, -ღნი ძვალსა, вынуть кости, ქილ. 470.

ამოწიწვნა (ამოვსწიწვნი), ზ. მ. ამოვსჩიქნი, выковыривать.

ამოწმენდა (ვ), ზ. მ. დავსუთვაებ, დავსწმენდ; ამოვსწეკ დაწეროლსა, вышнать; высказывать; ქიმ. 113; სმ. ვ. 170.

ამოწოვა, ამოწოვნა (ვ-ვნი), ზ. მ. გამოვსწოვ, ამოვსრუტავ, высасывать.

ამოწურვა (ვვ), ზ. მ. გამოვვწურავ; выжать.

ამოწუწვა (ვიწუწვები), ვდ. вымокнуть.

ამოწუწნა (ვსწუწნი), ზ. უ. გამოვსწოვ; высасывать; ამოვწუწნი თვალეს, расцѣловать глаза чьѣ.

ამოწულმა (ვსწულები), ზ. უ. ამოვარლები, ძირიანად ამოვიფხვრები, დავისპობი, დავისოცები, искореняться, истребляться; უშვილოდ ამოწულა, умеръ не оставивъ дѣтей; ცოლ შვილი ამოწიწულა, умерли у меня жена и дѣти.

ამოწვევა, -ვევა (ვ), ზ. მ. მოვსწვევც, მოვსწავ, მოვსწავ, ავსოც, истребить, (ვვ ლაშქარსა), истребить войско; ამომწვევცა ცოლ - შვილი, онъ истребилъ мою жену и дѣтей, **ამომწვევცი**, истребитель, **ამოსაწვევცი**, подлежащій истребленію.

ამოწვევა (ვი), მოვიპაცოეები, приглашать.

ამოწიობა (ვა), ზ. მ. ამოვალავებ, выкладывать, вышнать, (ვუ პირს), вострить.

ამოჭვარცლება (ვ), ჭვარცლით ავაშსებ, законтить, **ამოჭვარცლული**, законченный.

ამოჭვირვა (ვჭვირვი), ზ. უ. გავსჭვირავ, сквозить, просвѣчивать, проглядывать сквозь чего либо.

ამოჭვირვა (ვი), ზ. უ. აღმოვჭვირვინავ, возсіять, ამოჭვირვება (ვა), აღმოვაბრწუინებ, заставитъ сіять, высіять; 1 ტ. ქართ. 277.

ამოჭვრეთა (ვ), ზ. მ. ა საქურელით ამოვსონრი, გამოვალაბრავ, выдалбливать.

ამოჭვმა (ვ), ზ. მ. სრულებით შევსჭამე, გამოვსჭამ; сѣдаты, выѣдаты, (ამოვიჭამ), ზ. მ. ამოვავლებ, ამოვსწვევც, извести, погубить кого; ამომჭამა, ამომავლო, онъ погубилъ меня, ბოლმა თვალესი ამოუჭამა, дымъ глаза выѣлъ.

ამოჭმევა (ვა), заставитъ выѣдаты, სმზ. 142.

ამოჭრა (ვსჭრი), ზ. მ. ამოვსჭრეთ, ამოვლილი, ამოვკვეთ, вырѣзывать, выдалбливать, вышнать, (ვიჭრები), ზ. ვ. ამოვარლები, ავალ საჩქაროდ, вырѣзываются; вшнать; დარეჯ. 87.

ამოჭვლეცა (ვ), ზ. მ. ამოვსრეს, ამოვკლეთ, шнать, давить; -ხელითა, სმზ. 59, 78, მძარში ამოსჭვლიტე, шонши въ укусуѣ.

ამოსაპვა (ვვ), ზ. მ. ამოვლერი, чернать, вышлескивать.

ამოსდა (ვვლი), ზ. მ. ამოვალეს, открывать; (ვიხმალს), шмалს გავაშისვლებ; обшнать саблю, დარეჯ. ამოვვსლი თვალთა, шыкозотъ глаза, იერემ. 52, 11; -სულითა, умертвить, 1 მეფ. 24—12; ამომხადე, ე. ი. გამტანე; измучилъ меня.

ამოსლომა (ვვსლები), ზ. უ. ამოვალ, восходить, выходить, მოვარე ამოსდა, луна изшла, ვეფხ. 379; ამომხდა სული, и задохся, ვეფხ. 871, 906; ვისრ. 63; ქილ. 528; ამოსდა მზე; აღმოსდება ქარი, поднимается вѣтеръ, -ვსლები პავთაგან, вы-

ходить изъ усть, 2, სჯული 23—23, აღმომხდა თანი, вылезли у меня волосы, იეფკ. 16—7.

ამოხედვა (ვკ), ვი, ზ. მ. ამოიფურებ, выгладывать. **ამოხევა** (ვკ), ზ. მ. ამოვკვლეჯ, вырывать, выдирать.

ამოხეთქა (ვკ) ზ. მ. ამოვტეს, გაგნეთქ ფიცარსა; разрыть, искоробить, выпучить, колоть, щеплять; (ვი), ზ. მ. მცენ. მიწილამ თავს ამოვჭყოფ, о растении: выходить изъ земли, выростать; ამოვუნეთქ გულ-ღვიძლსა, поразить, встревожить.

ამოხევა (ვა), ზ. მ. გამოვხევე, დავხევე ძაფსა; мотать, обматывать, (ვკ), ზ. მ. ამოვჭკერავ კილოებს ღიბის შესაკრავად, ან ხელცანოცის ნაპირებს; обметывать пелли, рубить платки.

ამოხევა (ვა), ზ. მ. გამოვხევე; ამოვგვი, выгребать, выметать; რუსულ. 852.

ამოხეინვა (ვი), ზ. მ. სლუკ სლუკით ვსტირი, გული ამომსევენება, ვჭკვითქეთებ, рыдать съ всхлипываніемъ, ვეფ. 247.

ამოხემა, ნ. ამხმა.

ამოხენვა (ვი), ზ. მ. ამოვიხრა, სულთ ვითქვამ: вздыхать, **ამოხენვა**, ს. вздохъ. (ვი), ზ. მ. ვეფენავ, сопнуть; რუს. 705.

ამოხერვა (ვი), ზ. მ. ძირილამ გამოვხერვ, выскрывать.

ამოხმა (ვი), ზ. მ. ამოვიღებ, вынимать; ვეფ. 592; ამოვუნვი ისრის პირსა, выпуть острия стрѣлы, ამოვუნვამ სულსა, уморить, извести, ვისრ. 47.

ამოხრვა (ვი), ზ. მ. ამოვსწვეტ; წარვხრვ, ავწმენდ, истребить, изгладить, ვისრ. 162; 200; -ქანგისა, стереть ржавчину, ვისრ. 52.

ამოხრინვა, ნ. ამოხინვა, ვეფ. 1134.

ამოხვომა (ვსტები), ზ. მ. მალა ავსტები, вскопнуть.

ამოხუთვა (ვი), ზ. მ. ვაწვალებ, ილაჯს გავაწვეტინებ, замучить; ამოვხუნთვი (სული), задыхаться.

ამოჯღომა (ვ-ჯღები), ზ. მ. გამოვსჯღები, высадиться; მუწუკი ამოიჯღა, у меня вскопчял прыщъ; გული ამოჯღა, закипѣло на душѣ, сталъ рыдать со всхлипомъ; ვეფ. 1134; რუსულ. 679.

ამოჯღელვა (ვკვჯღელები), ნ. აჯღელება

ამპარტავანი (სომ.), ზეფი, გორიზი, ამაფი, გულ მაღალი, гордый; **ამპარტავნება**, -**ვნობა**, ზეფობა, გული მაღლობა, гордость; (ვამპარტავნებ, ნე) ზ. მ. გავაზიადებ, გავაზაფებ, ვიუპათ გორდობს, (ვამპარტავნობ), ზ. მ. გორდობს, **ამპარტავნული**, ზეფებრი, ზედ. გორდელხვი, **ამპარტავნულობა**, ზეფობა, горделивость, гордость. **ამპას** (ბერძ.), ზ. მ. კინლა, ძვილ, една не, чуты не, სპ. ლ.

ამპიწი (ლოთ), ზედ. პაცივის მოყვარე, თავ მომწონი ამპიციოზი.

ამპრობელი ხელისა, ს. ხელის მომპრობავი, შემწე, помощникъ, покровитель, რუსულ. 78.

ამუხად, ზ. მ. აწ, ქსლა, ამდროს, теперь, изъ это время.

ამუხევა (ავამ), ზ. მ. დავამუხებ, заставить кипеть; (ავკმუხევი), кипеть.

ამრავლება (ავამრ), გავამრავლებ, приумножить.

ამრევი, ს. -ქვევისა, возмутитель страны.

ამრეზა (ავიმრეზა, -რიზები), ზ. მ. წარბს შევეკრავ, დავიღმიჭები, пахмуниться, **ამრეზი**, გაბერილი, შემომწერალი, надутый, **ამრეზილი**, насмурный.

ამრეცი, მცირე აღმართი, ვითარცა დამრეცი მცირე აღმართი, небольшою восходъ на гору.

ამხალი (სპარს. ჰამალ), ს. ერთი წლის სარჩო, годовое содержаніе, жалованье, ქართლ. ცხ. 2.

ამსება (ვა), ზ. მ. ნ. აღვსება. [ც. 358.

ამსუბუქება (ვა) ზ. მ. შევამცირებ, გავაადილებ, облежати, (ვკვქები), ზ. ვდ. შევმსუბუქებ; შევამცირებ, დავმცირებ, облежатель, уныжатель, ვისრ. 127, 73, (ვი თავსა) облежчить себя.

ამსუყება (გული ამისყუდა), ზ. მ. ძრიელ გავებნი მსუქნის საჭმლის ჭამითა, გულზედ; მომაწვა საჭმელი; გულზედ გამებნა; мутить на душѣ, напр. отъ жирной пищи.

ამტერება (ვა), ზ. მ. მტრობას ჩამოვტეებ, посылить вражду, (ვუ-რები), ზ. ვდ. მტრობას გამოვუცხადებ, начать вражду, (ვი), ზ. მიჩ. მტრად გავიხდი, вооружить противъ себя, ქილ. 15, **ამტერებული**, მიმღ. враждебный.

ამტრევა (ავა), ზ. მ. ავსტვებ, отломать.

ამტვერება (ვა), ზ. მ. მტვერს დავაუენებ, напылить, (ავმტვერებ), ზ. ვდ. подниматься пыли.

ამტოლი, **ამტონი**, ზედ. ამთონი, ამსილიდ, такой.

ამტოცება (ვა), ზ. მ. დავამლაშებ; ავამღვრევ, ავრევ; пересолить; мутить, возмущать; (ვ-ლები), დავამლაშებ; ავრევი, пересаливаться, возмущаться.

ამფსონი, ს. პურის მტე ანუ ამქარი, собѣседникъ за столомъ, сотоварищъ.

ამქარი, (სპარს. ჰამქარ), ს. ერთის ხელობის ოსტადი, ремесленникъ, цѣховой; ანდ. ამქარი ამქარს იცნობს.

ამქმელი, ს. დედათ მოურავი, ბებია, повивальная бабка; **ამქმელობა**, ს. ბებიაობა, ყრმის აქმა, повиваніе.

ამლები, -**ბელი**, ს. вниматель, заборщикъ; -ფასისა, берушій цѣну, აღბ. 55; **ამლებლობა**, ს. ალები ფასისა, браніе, вниманіе.

ამღვრევა (ვა), ზ. მ. ნოტიოთა ავრევ, ავანჯღრევ; мутить воду; ავიმღვრევი, ზ. ვნ. мутиться, თვალი ამემღვრია, помутилось въ глазахъ, **ამღვრეული**, ზედ. мутный.

ამუნა (ავმენი), ზ. მ. შევსძერწავ, припить.

ამყოლი, ს. ანდ. ამყოლ ვჭევე, დამყოლს დაჭევე; ადევნებული, მიმღვევი; კარის წირთხები, ჩარჩოები, послѣдователи; косякъ днерной.

ამყრალევა, ნ. აყრალევა.

ამყრელი, ს. ვინცა აყრის ერსა და გარდაასახლებს, переселющій.

ამშენებელი, ს. строитель, возобновитель.

ამპინება (ავა), ზ. მ. გავამპინებ, раздирать.

ამშნალა, ს. მცენ. კოლანა, Куколь, ერისთ. ლ.

ამმღვანება (ვა), ზ. მ. ნ. აღმმღვანება.

ამპუნება (ავმპუნები), ზ. მ. ეამი აღრევისა დედათ მამალთა ცნოველთა, ვითარცა ძაღლთა; обглатыва, бить въ порѣ, въ течіи.

ამწვანება (ამწვანებები), ავლივები, ავკეჯღლევი, зеленисть.

ამწყოზი ასოებისა, ს. наборщикъ.

ამხანაგი (სპარ.), ს. მოძმე, მოყვასი ანუ მონაწილე; არაკი: ამხანაგი ნუ გძულს სასოფარი ნუ გძურს товарищу; პერანგის ამხანაგი, подштавники; ქურდის ამხანაგი, соучастникъ вора.

ამხანაგური, -ნაკური, ზედ. товарищеский; **ამხანაგობა**, ს. товарищество, (ვა), ზ. მ. ვემაწვილობა, ვეუმობა, ребячиться, шутить, ვეფხ. 79, 1491; (ვეუმხანაგები, ზ. თვ. вступить въ товарищество съ кѣмъ, (ვეუმხანაგებ, -კებ), пришить къ товарищу, ქალ. 381; (ვეუმხანაგებ), ვუქობაგებ, ან ამხანაგად გავუხლები, вступить съ кѣмъ въ союзъ, вступиться, (ვეუმხანაგებები), вступить въ товарищество.

ამხედრება (ამხედრებები), ზ. ვლ. ცხენებზედ შეჯგულაში ლაშქართა; ვსალა საომრად, сѣсть на лошадей и поѣхать, выстунить въ походъ; вооружаться, (ავა), ზ. მ. вооружить, იერგმ. 46—4, ქართ. ცხ. 1, ტ. 328, 332; ქალ. 468, **ამხედრებული**, вооруженный, готовый къ битвѣ всадники, ჩანრ. 13, 39.

ამხელა, ზ. მ. ამოღრა, такой величины.

ამხელა (ვა), ზ. მ. აღვხილავ თვალსა, დავინახავ, прозрѣть, თვალების ამხილველი, თვალების აღმხილველი, დამხანაგებული, кто открывает кому глаза.

ამხელად, ზ. მ. აწ, ესლავ, теперь, რუსედ. 31.

ამჯღარი, ზედ. აშუბებული, დაჯიჯგვებული, испухлый. [или пѣть.]

ან, ანუ, კავშ. თუ, გინა, или; ან ჰო. ან არა, да **ანაბანა**, ს. ქართულის ენის ასოები ან წიგნი მასწავლებელი ანახანსა, алфавитъ, азбука, букварь.

ანაბანი, привязанный.

ანაბარი, ს. ანახათი, მიხანებული ნივთით, вещь, вѣршина на храненіе, порученіе, სამ. სომხ. 201; ქალ. 205, 330; სამ. ვ. 208; აღბ. 83; დღეა მიწის ანაბრად, на произволя еярой земли, ანაბარობა, ს. порука, хранение.

ანაგავი, ს. ნაკავი, მონაცოცხი, соръ.

ანაგები, მიმ. აწეებული; გორგ. 249; ს. აგებულიობა, შენაწევრებულიობა; ვითარება კეთილი ან ცუდი მხიად შემრავდი, ჩვეულობა; построенный, структура, строение тѣла, тѣлосложение; навъкъ, დან. 7—15; კაცად. ანტ. § 160; შავთ. 19, ვეფხ. 929; ღვთისკან ანაგები, созданный Богомъ, ვისრ. 116; ცუთუა ანაგები, прекрасное созданіе. ვისრ. 31, **ანაგებიითი**, ზედ. ჩვეულობითი განთვისებული, привичный, природный, მადლი ან ნიჭი, природный дарования, მრტ. 2—9, **ანაგებულობა** საუღრისა, აშუენებულიობა ეკკლეზიისა, постройка церкви, გორგ. 273.

ანაგეი, მიმ. აგებული, დანებული, возжепный, ვეფ. 302.

ანაგი გვართა, ს. შთამომავლობის აღდგინება, возрождение потомства, ქართ. ცხ. 1, ტ. 337, სმ. აღნავი.

ანაგურია, ანაგვირია, ს. მცენ. ძაღლის ქინძა, ქაშენია, ромашка римская, ერისთ. ლ.

ანაგული, ანაგვი ს. ნაკავი, მონაცოცხი, соръ.

ანავსები, ავსებული, наполненный, ქალ. 585.

ანაზლი, ანაზდეული, ზედ. უეცარი, მოულოდნელი, აშპაკ. 2, 7, внезапный, **ანაზდეულად**, ანაზად. უეცრად, внезапно, вдругъ; ვეფხ. 203, ღარჯე 80; რუსედ. 249.

ანაზარდი, ზედ. ვაზალი, выросшій, ქალ. 536.

ანაზღენა (ვიანაზღენ), უეცრად ვიქმ, ვეფხ. 749, сдѣлать что вдругъ, внезапно.

ანაკვეთი, ზედ. მონაკვეთი; отрѣзанный, -ს, მონაკვეთი ნაჭერი ან ფეჯილის ანაცერი, отрѣзокъ; отрубн, სპ. ლ.

ანაკიდი, ზედ. აქიდეული, навъющенный, ვეფხ. 1431.

ანაკმაზავი, ნ. ნაკმაზი, ანაკრები, ს. რაც შედგება ანაკარიშით; сума, სრონოლ. 30.

ანალოლია, ს. საწიგნე მალაღი სკამი, малой, (ბერძ.); მსგავსება, იგივეობა, მოკიდებულიობა, сходство, подобіе, аналогія.

ანალიტიკა (ბერძ.), აღლევა, კატ. 28, 32; Аналитика.

ანამვი, მიმლ. მომკილი, сжатый.

ანამკიცვი, გამკიცვილის ფეჯილის ანაცერი ქაცო, отрубн, выщъвки, მოურავ. 7.

ანანასი, ს. მცენარე ან ხილი, მეფე ვაშლი ანაპას, ერისთ. ლ.

ანარჩევი, ზედ. გამორჩეული, отборный.

ანასკვა (ავქ), ზმ. გამოვკვანსკვავ, завязать узелъ.

ანაცირი, ზედ. ატირებული, влачущий, ვეფხ. 1585.

ანასწლეტი, მიმლ. ასწლეტილი მოვარდნილი, обривокъ, отломокъ, ვეფხ. 84.

ანატომია, ს. სწავლა აგებულობისა და სხსნართა, анатомія.

ანაფორა (ბერძ. 1), ს. სამღვდელთო ზეიდაშ ცაცმე-ლი სსწლებ-განხიერი, პალეკარტი; რიტორიულად განმეორება, ოდეს ერთი და იგივე ლექსი დაიდების თავად რაოდენთამე შინა წევრთა პერიოდისათა; მაგალ.: სიყვარული სულ გრძელარს; სიყვარულსა არა შურნ; სიყვარული არა განლაღნის, 1 კორ. 13, 4: оифоръ, риза, рит. повтoreнiе; ანაფორა ნაკურთხი ბერი, рясopосецъ, рясopорухъ. пеннѣишій права сннщеннодѣиствіа, ნახე ჩოხა.

ანაფრენი, ზედ. აფრენილი, металый. ვეფხ. 97.

ანაქვსი, ს. ნაქსოვი, ткаць, -ჭკუვისა, выдумка ума, ქალ. 600; -ლექსისა, фраза; **ანაქვსიანი**, ზედ. ცხადი, етатный, შავთ. 51.

ანაფრდენი, ზედ. აუღებული, ან მიუღებული, неставленый, приставленный, ვეფხ. 218; ხე თვად უწოთში, მალა კლდეღმის ანაფრდენი, высокія деревья, возншающіяся до высоты горъ.

ანაჩეჩი, ს. ნაჩეჩი, ნაქენი, вычески.

ანაჩქარები, მიმ. აჩქარებული, ускоренный, ვეფ. 1406.

ანაცერი, ს. აცერილი ქაცო, выщъвки, отрубн.

ანახეთქი, ს. ახეთქილი ნაჭერი, отломокъ, обривокъ.

ანაწერი, ს. აწერილი ნუსხა, онцъ, сносокъ, რუსედ. 519.

ანაწონები, -ნი, ზედ. აწონილი, взвѣшенный, ვეფხ. 797.

ანზანი, ნ. ანზანი.

ანზო, ლოცოს თამაშობაში რომ ერთს ღრამზედ ან

საზზედ იგდეს ორი ერთ რიცხვად ნომერი, ამნა.

ანზორება, ნახე აზორი; ქართ. ცხ. 384.

ანგაღა, ს. ბეჭი, лонатка, გაზ. კავ. 1852 წ. № 43.

ანგაარი, ანგარი, ს. უსამართლო შემძინებელი;

ვეცხლის მოყვარე, корыстолюбецъ, ანგარება,

რობა, იერემ. 8—10; ს. ვეცხლის მოყვარება,

корыстолюбие, (ვანგარობ) ზ. უ. користоваться

чѣмъ, ანგარების მოყვარე, користолюбецъ.

ანგარიში (სპარ.) ს. რიცხვი, სათვალავი, счесть,

рассчитать; ანგარიში ჩადება, зачесть, ანგარიშის

მიცემა, отдать кому отчетъ, ანგარიშის გაწმენდა,

рассчитаться, ანგარიშ - მიუწოთმელი, не-

исчислимый, ვეფხ. 75; ანგარიშება (ვა) ზ. მ.

заставить считать; (ვი) считать, ანგარიშობა

(ვა) ზ. მ. считать, ვეფხ. 183.

ანგელოზა, მცენ. ღამა, ღიქმანჭეღა, дягиль, ко-

ровникъ, раст. პატ. ფ.; ბუნ. ლექ. საბ. ლ.

ანგელოზი, ს. ქადაგი, მომთხრობელი; არსება გო-

ნიერი, უსხეულო, დასაბამიერი, წინაშე ღვთისა

მდგომელი, ангелъ; მფარველი ანგელოზი, ангелъ

хранитель, ანგელოზებრი, ზედ. ангельскій,

ანგელოზობა, ს. ангельство, ანგელოზება

(მანგელოზება), ანგელოზად გამხდი, дѣлаешь ме-

ня ангеломъ. [ხანჯ. ლ.

ანგინარი (თათრ.), მცენ. арвишокъ, ბიანკ. ლა; პ. ფ.

ანგრევა (ვა), ავაქცეე მოუსწებელი, отломать.

ანგური, ნ. გვიროლა.

ანდაზა (სპარ.), მორფი, მაგალითი; იგავი, სიტყვის

მასლა, примѣръ, форма; поговора, поговорка.

ანდაკია, ს. ზუთხი, осетръ, ნ. ჩუბ. севрюга,

ერისთ. ლ.

ანდამანტი, -ცის-ქვა, ს. აღმანის ქვა, алмантъ,

алмазъ, ვეფ. 133, 1332.

ანდი, ს. მცირედ ზედვა ბნელში, едва различать

предметъ въ темнотѣ, საბ. ლ. ანდზედ, ზ. ზ.

მოულოდნელად, на удачѣ.

ანდერში (სპარ.), ს. დავედრებული სიტყვა ან წე-

რილი მიცვალბულისა; მცნება, აღთქმა, პირობა;

завѣщаніе, завѣтъ, приказы; ანდერშის წე-

რილი, ანდერშნაზავი, духовное письменное

завѣщаніе; ანდერშის აგება (ვე) ნახე აგება;

ანდერშობა, -შება (ვე) ზ. მ. ანდერშით განვე-

საკუთრებ, завѣщать, отказатъ по духовному

завѣщанію, ნანდერშევი, მიმ. завѣщанный.

ანდრიანტი (ბერძ.), ს. ალაღმა, ძეგლი, გამოქანდა-

კებული სახე ქვითა ანუ ძეგლი, статуя, идолъ,

ქართლ. ცხ. 1, ც. 274.

ანებდური, ანდებური (ბერძ.), ს. თივის განსული

ადგილი, сѣншал, საბ. ლ.; ანდრ. სალოსი.

ანემშვა (ვკ) ზ. მ. ავიზნავ, ხელმწიარდ შევკვერავ,

сметать.

ანეული, ს. გაზაფხულის ნახნავი, поле, засѣянное

неспою, შავთ. 55; სპარ. 69; ანეულება (ვი),

ზ. მ. გაზაფხულს ვთესს, засѣять поле неспою,

იერემ. 4—3.

ანწაროთი, ანწარუთი (სპარ.), ს. მცენ. საკმელ

ქარვა, мясной клей (камедь), მენისკ. ლ. бѣль-

шокъ (смола).

ანთარი, ს. ერთგვარი შამუნე, порода обесъянь

საბ. ლ.

ანთება, ს. სნეულის ღიდი სიცხე, სისხლის აღუღება,

воспаленіе, (ვა) ავაგზნებ, ცეცხლს მოუკუილებ;

зажигать, воспламенить; (ვი-თუბი) ვნ. заж-

гаться, (ვე-თუბი) ზთვ. вснхншт отъ гнѣва,

ვეფხ. 334; ანთებული, ანანთები, მიმ. зажеп-

ный, ასანთები, зажигательный.

ანთიმონი (ბერძნ.) ს. სურმა, მოშავო ლითონი ქვა

გოგირდიანი, антимоній, сурма.

ანთიპადი (ბერძ.) ს. მოადგილი; იპატოსი, прокоп-

судъ, საქმ. მ. 13, 7.

ანთრაკი (ბერძ.) პატოსანი თვალი; ბედნიერი (მუ-

წუკი); Антракъ, Аноракъ (камень); карбу-

куль (чирей); დაბად. 2, 12; კორინ. 3—12, ქიმ.

169; ბუნ. ლ.

ანი სახელი პირველის ასოსი, названіе буквы а.

ანიავება (ვა) ზ. მ. გაფილწავ, გავანიავებ; ქარს

მივსცემ; განჯეარვებ; шнать, провѣнать; бросать

на шнтеры, разбрасывать.

ანისული (ბერძ.) ს. ცერცო, რომლისაც თესლი

არს სუნნელი და სამკურნალო, аписъ, -ველისა, ნ.

სეურცა.

ანკანაკობა, ს. ლხინობა, ნადიმი; იპრუ; ზოგჯერ

შთარალობა, пннство, იერემ. 16—8.

ანკარა, ზედ. წმინდა, სუფთა (წუალი), чистая, прѠ-

зрачная вода.

ანკარა, ანკარა გველი, უშხამოგველი, გველხო-

კერა, ужъ.

ანკესი (ბერძ.) ს. წილავი, ნემსკავი, удочка, ქილ.

434.

ანკვირა (ლათ.) ს. ნავის ლუზა, якорь.

ანკინავი, ს. ორიბრი შუბი ბუნ გრძელი, конье, ნ.

ლანვარი.

ანწარუთი, ნ. აწაროთი.

ანცაკრად, ზმ. ზ. პირ და პირ; წინა აღმდებ, па-

противъ, საქმ. მ. 7—5, ქარ. 1, ც. 67.

ანციფონი (ბერძ.) ს. გალობა აღსავალთა, шнше

въ церкви стиховъ, кои по пропѣтн ихъ на

одномъ клирѠвъ повторяется и на другомъ.

ანტლია (ბერძ.) ს. წყლის ამოსალბი ცოლირა, чер-

пало, ведро, მარც. 121—2.

ანტონის ცეცხლი, ს. სრსვილი, კუ, სენი სორც

მპოვარი, антроповъ огонь.

ანუ, ნახე ან.

ანუსზვა (ვი) ზ. მ. ავსწერ, ნუსხას გავუკეთებ ან შე-

ვადგენ, составить описи, ანუსზვილობა, ს.

вндомость, счесть.

ანქვითი (ბერძ.) ს. პატოსანი ქვა, აქატი, опнкъ.

ანქრევა (ვა) ზ. მ. ავანჯღრევ, мутить воду.

ანლლი, ს. წიწკარი, ენაზედ კორძი (ქათმის სენი),

типуль, სულ. ლ.

ანწხლობა (ვანწხლობ) ზუ. ვკსჯავრობ, зннтся.

ანცი, ზედ. ცელქი; დაუდგარი ყრმა, шалупъ.

ანძა, საყე ნავისა, ნაქუსი, ხალა; მარტილი, მანა; мач-

та, колы, ანძაზედ აგება, ან სმა, сажать на колы,

გზა ვერ იშოვნა რომ თვისი ანძა შეეცყოზინათ, не

нашелъ ередства, чтобы дать знать о своемъ

положеніи, ქართ. ც. 2, ც. 399.

ანლატი, ს. ხაჭო, твора.

ანჩხლა, ს. ბალახი მუწუკის მარბილებელი; ბუნ. ლ.
ანჩხლი, კახლი, გლისი, გულ-პილჩი, злой, сердитый, капризный, **ანჩხლება** (ვა), ზ. მ. გავანჩხლება, გავაჯავრებ, злит, сердит. **ანჩხლობა** (ვა), ზ. უ. გავანჩხლდები, გავაჯავრდები, злитесь, сердитесь.
ანწაღა, ს. ძნეული თვისა, скирдь.
ანწლი, ს. მცენ. ინჭირი: ანღაზა: ვირე მაქეს ნამვი ნაყოფიანი, არ ვეძებ ანწლას მერაღსა; ვისრ. 10. поющая брызга, селенник, ანწლის ძაფი, брызговая новилца, ბუნ. ლ. ჰ. ფ. ერის. ლ
ანჯახა, ს. კარის რკინის კილო, петля для дверей и окоп, რუსულ. 94.
ანჯახნი, ზ. მ. ზ. საჯახო, აუკარა, საქვეფნო, явный, гласный, публичный.
აობა, ნ. ავი, ავობა, კავშ. 242, 354; ქილ. 314.
აობა, არსება, существование, бытие; კავშ. 113.
აოშვა (ვ), ნახნავს მერედ გარდავხვავ, переняхать, борошны, **ამვოშველი**, борошныщик.
აოსრება, ს. опустошение, (ვა), ზ. მ. მოვოსრება, უშენ ვკყოფ; გავანადგურებ; დავარბევ, დავაქცევ, ავიკლებ, დავაგლანავებ; опустошать, разорять; (ვოსრება), ზედ. опустошаться, разоряться, ამოსრებების სახლი; опустошается мой домъ. ვისრ. 60; **აოსრებული**, შიმ; опустошенный, **აოსრებულობა**, опустошенность, **ასაოსრებელი**, подлежащий опустошению, **ამაოსრებელი**, опустошитель, **აოსრებინება** (ვა), застава, შორისდ. пу, пука! ნ. აბ. [вить разорить.
აპანი, **აპნისი**, იანვარი, январь, ნახე ზოლიაქო.
აპანაგი, ს. ძველებური საწყო მარცვალთა, ნახე გრივი, старинная жѣра сълучихъ вещей.
აპარება (ვა), ზ. მ. პარვით ავიყვან, украдкою вести на верхъ, (ვირება), ზ. ვ. პარვით ავალ, украдкою взойти на верхъ, სიბრ. 124; украдкою встать.
აპარება (ავიპარვი), ზ. ვ. თოჯე ჩთო, ავიპარები.
აპაციყება (ვი), ზმ. მოვიწვევ, пригласять.
აპაური, **აპეური**, ს. სამაღლი, უღელის ცაბიეთ მოსაჭირებელი თოკი, შემშული წართ ქელს ქვეშე არემყი (перевка или ремень), ბაქრ. 171, იერემ. 2—20; ისუ ზირაქ. 33—27; ფსალ. 2—3.
აპელსინი, ს. პორთუგალი, апельсинъ.
აპილბილება, ს. აღზრზენა, аццება, венишка, კაცია 23. (ვ-ლები), გავფიცდები, გავცხარდები, венихнутъ.
აპნისი, ს. ძველი სახელი იანვრისა, январь, ნ. აპანი.
აპობა (ვა), ზ. მ. ავსლენი, ავსტენ, მოვადგებინებ ცულობთა, отколотъ, ანაპობი, ს. აპობილი, ანახლენი, მონახლები ცულისა, отколокъ.
აპოთიკი ბერძნ., ნ. აფთიაქი. Аптека.
აპოკალიპსი ბერძნ., გამოცხადება, წიგნი წმინდისა იოანე მახარებლისა, апокалипсисъ, откровение.
აპოკრიფი ბერძნ., ს. სამღუთო წერილი არ შეწყნარებული კათოლიკე ეკლესიისაგან, апокрифъ, ევთიმეს წერილში.
აპოსტება (აპოსტიანი), ზ. მ. მოვხარსავ საქმელსა; გავხარობ. გამოვიყვან ჰერში ხორცს, варить; ялдитъ; ეპისტ. იერემ. 27; საბ. ლ.

აპოსტი (სომხ.), გამხმარი ხორცი ოთფენთა, შერინველთა ანუ თეფთა, яленное мясо, яленная рыба, ზოგჯ. ღორი, ჩახნი, окорокъ, ბუნ. ლ.
აპველიცია, ს. საჩივარი დაბლის სასამართლოს განაჩენზედ უმაღლესში მირთმესით ოსოვითურთ გამოცვლისა ან დარღვევისა განაჩენის მის, аппеляция, აპველიციით გადაცანა საქმისა, взять аппеляцию.
აპრილება (ვა), ზ. მ. საჩქაროდ ავანთებ, ავაგზენებ ხმელს შეშას, возжигать, (ვ-ლები), ზ. უ. поспламеняться.
აპრიანი, ზედ. სათხო, სამოვნო, угодный, ალექ. 89.
აპრილი, ივრიკა, ნ. ზოლიაქო, апрѣль.
აპრუწვა, მაგალ. ანღაზა: აპრუწვით არის მახარა, კალოზედ ბარვი გაყარა; (ავიპრუწვი). ზვ. თავცხვირ-პირს ჩამოუწვევ. падуться, пахмуриться; **აპრუწვუნი**, ს. ანღაზა, აპრუწვუნის წამალი პრასა და ნახურია, помыть па нпзъ.
აპსკა, ს. ფრად აწეული კანი, кора, болона, ნ. აფსკა, იობ. 17—11; საბ. ლ. [рица, ჰ. ფ.
აპუსტრავი, აპუსტრავი, მცენ. შესა ბალახი; чоме-
აპურობა (ვი), ზ. მ. მალა აღება, ან ხელში აღება, поднять, взять, ავიპურობ არგანსა, взять палеу, ქილ. 456; (ვუ ხელსა), ვუველი, ვეწევი, ხელს გავუშართვ, помогать, ვფხ. 256, ავუპურობ აფრასა, საქმ. 27—40, поднять нарусъ, ხელის ამპურობელი, заступникъ, помощникъ, აღიპურნა ხელნი თვისნი, поднимъ свои руки, ლუკ. 24—50, **ასაპურობელი**, საცვირთველი, рычагъ для подмавил, გამოსვ. 27—5, 39—9; ასაპურობელი ხელისა, помощъ.
აურუოლება (ამაურუოლებს), ამართოლებს, ამაკანკალებს, бросаетъ въ дрожь.
აურუუნება (ვა), ავართოლებ, ვამრწოლებ, ვაკანკალებ, приводитъ въ трепетъ, въ дрожь, (მა) მართოლებს, меня дрожь беретъ, (ვ-ნები), ზ. დვ. ავართოლები, дрожати, ჩონგ. 90.
არ, **არა**, უკუთქმით მარცვალთ, ნახე ვერ; ანდ. არა შეჯდა მწეერი ხესა, არა იყო გვარი მისი; არა გეყვანდეს მოახლეო, თავი მოიბოძალეო) არა მკითხე წიამბეო, თაროს ჩამომარგო; მარცვალი ესე იხმარების ბრძნებითაღცა, მაგალ.: არა ჰსწერო, არ იმუშავო, ვითარცა ნუ, ჰსწერ, ნუ იმუშავებ. არა დაიდების ბრძანებითს სქესში, რომლისაც დრონი მოლებულ არიან სათუოს სქესისაგან, განანუ დაიდების ბრძანებითს სქესში, რომლისაც დრონი მოლებულ არიან სამზღვრებითს სქესისაგან; ნე, არ მინდა, не хочу, არ შეიძლება, არ იქნება, нельзя, невозможно, არა ვერყო, не такъ, არა შესალოდ. по только, თუ არა და, въ противномъ случаетъ, არა თუ, не только, არად, არა რად, ни нечто, არა ოღეს, никогда, არსად, нигдѣ, არსა გზით, ни какимъ образомъ, არა რა, ни что, არად, არათ, ни-какъ, ни во что, არღარა, ни, ни, არა ფერია, ш-чего, არა რა, ни что, **არა რაობა**, ничтожность, არცა რა, ни что, **არა ჰკანკალებოპს**, ნათ. არასი, მიც. არასა, მოქმედ. არათი, მოთხრ. არამან, შემოკლ. არამ; არა მცა იყოს ნე დაი Вогъ, არას დროს ნი-когда, არას ვიცევი, ничего не скажу, არა მცამა, мпѣ пѣтъ нѣжды, ქილ. 558.

არაბა, ს. ურემი, არბა, ქილ. 438.

არაკვიცა, ნახე გვიცა.

არავი, ს. ჩრდილოთ აღმოსავლეთის ქარი, сѣверо-постоянный вѣтеръ, საბ. ლ.

არაკული, ს. განსწლვა, обрѣзаніе лозъ.

არაკი, ს. ნელი ცერცვი, сѣнжіе бобы, საბ. ლ.

არაკი, ს. ზღაპარი, იგავი, басня сказка, არაკოსანი, ზედ. ზღაპრული, баснословный; არაკოზა ვა, ზ. მ არაკს ვუამოზ, рассказывать басни, ვისრ. 191; ქილ. 3; არაკოზა, рассказъ, ურაკეზით, рассказываютъ, ქილ. 76.

არალო, ნ. ჰოროველი.

არამ, არამეთუ. III, III; არამც და არამც. III III.

არამედ. ზმზ II.

არამზადა (სპარ.), ნახიჭვარი; უკეთური, ბოროცი, არ დასაცლებელი; незаконпорожденный, негодный, бездѣльщикъ, არამზალობა, ს. бездѣльничество.

არამი (არაბ.), არა რეჟულიერი, აკრძალული, დაშლილი, შეუღობელი; მვენებელი, пенозволеный, запрещенный, вредный, არამი იყოს, და не иойдетъ это въ прокъ, არამი, არამზანა, საყვალაბო, ჯვალაბის სადგომი სახლი, гаремъ; არამ, არამად, არმად, ზმ. не въ прокъ, არამ სიტოცხლე უშეოდ, და не будетъ мнѣ въ прокъ жизнь безъ тебѣ, ვეფხ. 1296; არმეზა (ვარამეზ), არ ვასიამოვნებ, отбивать кусъ, охоту, внушать отвращеніе, (მეარმეზა), прогнвно мнѣ, ვეფხ. 472.

არამონი, არაონი, რამონი, რიმონი (ბერძ.), მცირე საწინდარი, задатокъ.

არაობა, ничтожество.

არაობობა, ს. ничтожности, არაფერი, ничто, -რაი, ничего.

არაქათი (სომხ.), ძალი, сила.

არაყი (თათრ.), რაზი, вода, რუსულ. 712, 719.

არაწმინდა, ზედ. უწმინდური, საქველი, нечистый, -სული, სული ბოროცი, почистый духъ, არაწმინდება, განშორება სიწმინდისა და უმანკოებისაგან, нечистота, почестивость, მარტ. 87, 2 მატ. 23—27.

არახჩინი, ს. იარაღჩინი, თალფაქი, скупыя, ермолака, колякы.

არაბი (არაბ.), ს. ხარჯი, გამოსალეზი, საურავი, изысканіе. არაბის წელი, წელიწადი ან დრო როდესაც არაბის გარდახდა დიწვეს, ე. ი. შავწადრის დროს; эпоха изысканій контрибуціи, ქართლ. ცხ. 2, ტ. 501, 395.

არბობა, ს. ბაზრობა დანიშნულს დროს და ადგილს, ярмарка, ერის. 109.

არბენა (ვი, ზ. უ. მალა სირბილით ავალ, ავიჭრები, ვაზბნაჯი, (ვა) ზ. მ. სირბილით ავიცან, ნხვან относить на верхъ что; ანარბენი, არბენილი.

არგაკონილი, ზედ. пессимханный, არგაკონილი, пессимхано (естъ).

არგანი (არაბ.), ს. ჯობი საბრჯენელი, шалки; скипетръ, ფსალ. 22—4; ქართ. 1, ტ. 336, სიბრძ. 29.

არგებადი, ზედ. უარსებო, არსებისა არ მქონი, несущественный, მარტ. 33—1.

არდაბაგი (არაბ.), ს. წულის გასადინარი მილი; სარ-

კმელი ან გასავალი დოლაბი, труба водопронодная; окно, проходъ, ეჭვკ. 42—5, 10, 12, 4 მეფეთა, 1—2, დაბეჭდილს დაბადებში სარკმელი, საბ. ლ.

არდაბი, ს. მანდილი, წელზედ მოსაფარი ფეშტამალი, передникъ, სიბრძ. 45; საბ. ლ.; საღულო წერილი სიმოსელი ან საფენი. полотно, покрывало, მსაჯ. 14, 12, შეთ. 102, მარკ. 14—51 II 15—46; იოან. 13, 5, ისაია 21—11; ლუკ. 23—53.

არდადეგი, არდასცალებელი. блажливый.

არდადეგი, ს. უამი სიცხეებისა, канниулы.

არდაკანაფი, ს. მცენ. Солонечникъ, ერის. ლ.

არდასაცალებელი, ს. წუელი, შეჩვენებული, извертъ.

არდგმული, ს. საცხველი სახლი, კარაპანი, рига, საბ. ლ.

არდი, ს. შინური ვარდ-კაჭაჭა, цикорій, ბუნ. ლ.

არდი (სომხ.), ს. ნახე ქამი; мгновеніе.

არდიფრუ. ზედ. უცები, ანახლეული; везашиый, საბ. ლ.

არე (ბერძ.) ს. ოთხი კუთხე ხმელეთისა, ან ოთხი დრო წელიწადისა, საკუთრად გაზაფხული; ფსალ. 73—17; სანახები, გარემონი ადგილები; თემი, მხარე, ვეფხ. 343, 171. 446, четыре стороны свѣта, или четыре времени года, весна; окрестности; область, округъ, არე შთათა ეართ, ე. ი. შთის ადგილები მოეართ, они обшши окрестности горы, არე დარბაზისა, сторона злы, ვეფ. 670; არე გაზაფხულისა, время весны, არე-მარე, გარემოს ადგილები ან გარემონი, окрестности, ქართ. 1; ტ. 431; არე-არე. ზმ. ზ. ადგილ-ადგილ, мѣстами, ქართ. 224.

არეა, არეას (ბერძ.) ს. მარისი, марсъ (планета).

არეზა (ვა), ზ. მ. ვაჭარებ, ვავლინებ, заставити, ходити. ვეფხ. 71. ვარებ ნავსა, водити корабли, ვისრ. 152; არო მან, ე. ი. არო, გაუგზავნა, онъ отправилъ, ვეფხ. 765, თავს ვარებ, ходити, ვეფხ. 71, 261, (ვიარებ), ზ. უ. დავივლი, ходити, (ვიარებ), ნახე ვიარებ; თვალი, არნეს, თვალი მოავლო, ვეფხ. 1411; обвелъ глазами, (გუარავუარებ), გარევევლება, ходити кругомъ кого, მარის გული, тренещетъ сердце, ვეფხ. 377, თვალისწინ ვუარებ. ვეფხ. 718, განს უარა, кружилъ около его. სიბრ. 170, უქნი არნენ, უქნი გარაღვ, ვეფხ. 1415, отражай лучи.

არევა, სხ. შერევა, შეუთვა; смѣшеніе; совокупленіе, случка; სამ. ბერძნ. 52; აშლილობა, შუთითი; волненіе, возмущеніе, 2 ქართ. ცხ. 518; არევა ნათესაობისა, кровосмѣшеніе, 2 ქართ. ცხ. 417; (ვა-ვუ), ზ. მ. ერთმანეთში შევურვე, შევაზავებ, შევაზამებ; ავშლი, შევშლი; смѣшивать, примѣшивать, путать, разстраивать, мутить, возмущать, разлаживать; (ვირევი), ზ. ვ. ავიზავებ; ავიშლიებ; смѣшиваться; бунтоваться, 2 ქართ. ცხ. (ავერევი), ზ. ვთ. გავერევი, მქნაყნა, ამერია გაა, сблизъ съ дороги; თვალი ამერია, помутилось въ глазахъ, არია კარი ხელმწიფისა, дюръ пришелъ въ смятеніе, რუსულ. 398; სოველი ამირია, онъ сдѣлалъ этотъ мѣръ для меня противнымъ, 2 ქარ. 567; თემი არ არიოს, чѣтбы

страна не возмутилась, ღვინოში წყალს აუერე, მზნაю вино съ водою, ჭკუაზედ არევა, მზნათся въ умѣ, ღღე და ღამე არევით, день и ночь па пролетѣ, **არეული**, ანარევი, სმზანый, ანარევი, ს. мзшалый, мзшалка, ანარევი, სმზს. **არეკა** (ვ), ზ. მ. ავლაღავ, взгонять, гнать па верху. **არეკნა**, **არეკნება**, სხ. отраженіе, отбрасываніе. (ავრეკნებ. -ნე; ავირეკნი, -ნე ბუთსა), ზ. მ. მალა შევისვრი. ავსტორცნი, ავსსლეც; გარდავსცემ; бросать, бить вверху (мязу). отражать; (ავრეკნები, -ნე) ზ. ავიგლები, бить брошеноу вверху, отражаться. **არემარე**, ნ. არე. ვეფ. 198; გარემოს ადგილება, окрестности. **არედ**, გარემოს, кругомъ. **არეობა**, ს. გარე ჰერში დგომა; находится, бить па чистомъ воздухѣ, საბ. ლ. 1, მეფეთ. 25—16, აეროვებება, სიმშვენიერე, красота, მარც. 30—2. **არეობავე** (ბერძნ.), სამსკავრო, аренагъ, судилище, ციმოთ. 182, 183. **არეული**, ზედ. смзшеный, არეულ დარეული, ზედ. перемзшанный; ივერი № 1. **არეულობა**, ს. აწლილობა, შუთოთ, смзтене, тренинга, замзштательство, буть, რუსულ. 165; შერევილობა, смзს, სომს. სამ. 400. **არეზად**, ზმ. აფორიაქებოთ, хлщически, იველით. 13—15; საბ. ლ. **არვე**, ს. გოგი, ფარა თხათა და ცხვართა, стадо овецъ, 2, სეფულ. 8—13; დაბად. 26—13; ციმ. 96. **არვეზი**, ს. 487 ქილ. **არზა** (არაბ.) ს. წერლით თხოვა, просьба. **არზაქარი** (სპარ.), ს. გარეწილი, გაქნილი, расцутыный; სამ. ვ. 148; **არზაქარობა**, ს. გარეწილობა, расцутево, ალექ. 91, 2, ქართ. 400. **ართრონი** (ბერძნ.), წვერი, ნაწვერი, члещъ, ქილ. 13. **ართვა** (ავართვი); ართმევა (ვა), ზმ. ავცლი. ავჭერი, მოვაცლი; მივუვამ, მივუღებ, спимать; отнимать; ავართვი ცივე, отыалъ კრწიბთ, (ვა სავარნოსა), изыскать шею, კათოლ. სამ. 8; (ვა ქრთამს) всятъ изытку, კათოლ. სამ. 19; აზრი არ ამართავს, что-бы онъ не смекнулъ, не повилъ мою мысль, რუსულ. 648; (ვა აღლოს), почувать; ამართავს, пусть отынимуть. **არითურმა**, ნ. ათურმა. **არითმეტიკა** (ბერძნ.), ს. სწავლა რიცხვთათვის არითმეტიკა. **არითოთი**, ს. გარეული ბალახბუღასი; дикое зелье, 4, მეფ. 4—39. **არისტოკრატია** (ბერძნ.), დიდებულნი, წარჩინებულნი, аристократія. **არისა** (სპარ.), ს. მოხარშული ხორბალი ხორციურთ საქმელად, გიშრათეთი, კორკოცი, каша пшеничная съ говядиною. **არითანა** (სპარ.), ს. ყრმათა სეროთ დურობა, товарищескій обздъ молодыхъ людей. **არითი** (სპარ.) ს. პურის მცე, ან შესაკურებული შინაყმა, сотоварищъ, другъ дома, ვეფს. 1159;—ჭირისა, другъ въ несчастіи, ვისრ. 193. **არიქა**, შორ. არ იქნა, აბა, ну, пукка, კაცია 109; ერისთ. 203; ან კიქნა, ура! ანცონ. 4—54. **არკი**, არაკი, развѣ не.

არკვეთის ზე, ს. ბორბანი, ზე ჩრდილოვანი, ина, ოსე 4—13, ზუნ. ლ. **არმაღანი** (სპარ.), ს. უცხო კაცისგან მორთმეული ძღვენი, даръ, ვეფს. 458, 1228. რუსულ. 977. **არმევა** (ვა), ზ. უსიამოვნობას ვაძღვევ, opposite, შეარმევის, противно мнѣ, ვეფს. 175; მაარმეზნე, ე. ი. გამარმე, გამიწარე, ვეფს. 557; одзлалъ для меня противнымъ. **არმენავი**, ს. წმინდა ცილო, ნარმა, სიღონი, позотно, плащаница, მაგ. 27—59. **არმური**, ნ. აღმური. **არმუჯი**, ს. უწელო ცვბილი ღვინო, чистое безъ примѣси молодое вино; საბ. ლ. ნ. ღვინო. **არმუჯი**, ს. მცენ. манжетка, ზუნებ. ლ. **არნაბი**, **არნადი**, ს. ცარიანი ფიცარი ზვისა და ზვავის სახვეცი კალოზედ, грабли. **არნი** (ბერძნ.) ს. გარეული ცხვარი, дикій барашъ, ვისრ. ქილ. 21. **არომატი**, მარც. 2—24; аромать. **არონა** (ლათ.), ს. ჰატარა გუთანი, რომელშიაც შეიბმის ერთი უღელი ხარი ან ვეფარი, ნ. ერქვანი, лугъ. **არონინება** (ვა), ზ. მ. ვაცარებ, заставить ходить. **აროს**, ზმ. ზ. არას დროს, никогда, ვეფს. 761. **არსად**, ზმ. ზ. ვერსად, нигдѣ, нигуда. **არსათი**, ზმ. ზ. არსით, ни откуда, არსათგან, არსიღვან; იგივე, ნ. არსით. **არსება**, ს. ყოველი არსი, მეოფი არსებასა შინა, ან შინაგანი ძალი არსისა, существо, сущность; არსებად მოუვანა, осуществить, უზენაესი არსება, Всевышнее Существо, **არსება**, ს. არსებად მოუვანა, დაარსება, осуществление, (ვა), ზ. მ. დავარსება, არსებად მოუვევან, осуществлять, давать существование, признать къ жизни; (ვიარსები), ზ. ვ. არსებად მოვალ. დავარსებო; осуществлаться. получить существование, (ვიარსები), ზმ. ვე. დავარსებო. олицетвориться, получить существование, основываться, **არსებობი**, ზედ. სარსებო, существоваый, сущный, -სახელი, ღრამ. существительное имя. **არსი**, ს. მეოფი არსებასა შინა, сущій, существо, ვეფს. 1, შავთ. 89; კავშ. 33, სულიერნი არსნი, одушовленные существа, **არსებობა** (ვა), ზ. უ. существовать, бить, ვმეოფობ, ვარ; **არსობა**, существенность, პური არსობისა, да сущный хазѣн, არსობა (ვა), ნ. არსებობა; **არსებოვანი**, ზედ. სამეოფი, существенный. **არსით**, არსითგან, ზმ. ზ. არსიღვან, ни откуда. **არცავაზი**, ს. მისათ უხეცონი, главный надъ чародѣями, ვისრ. 108, 189. **არცავარი**, ს. სამი კოდის წონა, кабыри, мѣра въ 7 пудовъ, ზუნ. ლ.; საბ. ლ. **არცავი**, ს. 50 ქსეცი, вѣсъ 2 пуда; საბ. ლ. **არცაღა**, ს. საკლავთ უკანა ბარკალი ან წვივი, подбедерокъ, т. е. бедро и лопатка отъ голяшки, № 43, Кавк. а. 1852 г. **არცაში**, არცახი. ს. გარეშემო საკრავი ქარშიკი ჩრდილთ ავენისა; შესაკრავი მოცხილთ ძვალთა; გასათლელთ ძელთა მაგრად დამჭერი ქანნი; пеленка, переизка, гайка, закрѣпа. [78; ანდრ. 145. **არცონ**, არცონ (ბერძნ.) ს. ნახე აკვუსი, артосъ; წყობ.

არუჯვა (ვა), ზ. მ. ავსწვავ, ავლანძვ, опалити, обжечь, -ჯვლილი, მიძ.

არქიერი, ნ. არხიერი; არქიერობა, არხიერობა.

არლა: არლარა, ზმ. ზ. აღარ, ши ши, ши же.

არლავანი (სპარ.), ს. წითელი, მეწამული, ჯიგრის ფერი, пурпуровый, красный, ციმ. 26; ქილ 498, 651.

არლანჩა (სპარ.), ს. ქარსიკი, паревизь, საბ. ლ. Аркань.

არლვევა (ვა), ზ. მ. დაკრებულს მოვარღვევ ავქცევ შენობას; отпороты; отломать, არლვევა ხანისა, сбить крышу, (ვი-ვი), ზ. ვ.; მოვირღვევი, отпариваться, отламываться, არლვეული, ახარღვევი, მიმღ. ასარღვევი.

არუი-სოვო, ს. სრასუნა სოკო; груздь.

არუი, მცენ. береза (თათრ.); არუის ისარი, стрѣла изъ березы, რუსედ. 281; **არუის ხე**, березнякъ, **არუნალი**, **არუნარი**, роцца березовая.

არშია, აშია, ს. მოვლებული რამე ვიწრო ნაკერო კიდურებზედ, ქობა, кайма, борти, бортыкъ, отпорочка; არშიის მოვლება, пришивать кайму, არშია წერილის, поля, закрайна у книги.

არშივი, ს. წილი, კერძი, доля, най, наѣкъ.

არშივი, ზედ ურჩი, неослушанный, ალექ. 193.

არშიეი (არაბ.) აშიეი, ს. მიჯნური, ცრფთალი, влюбленный, დაბად. 34—19; იერემ. 4—30; ეზეკ. 23—12, აშიეობა, ს. მიჯნურობა, любезничанье, (ვა, ვე-უბი) ზ. უ. გავემიჯნურდები, ვსტრფილდები. любезничать.

არშინი, ს. ადლი, 16 გოგისა; аршинъ.

არჩევა (ვა), სმ. აღრჩევა; **არჩევანი**, ს. აღრჩევა, რჩევა, ვეზირობა, მოლაპარაკება საქმეზედ შეკრებულებაში, советъ, совѣщаніе; არჩევანი, ს. выборъ.

არჩენა (ავარჩენ), ზ. მ. მოვარჩენ, оставлять въ остаткѣ.

არჩეი, ს. ფსიცი, ნიამორი, серна, საბ. ლ. ნ. გარეთსა.

არჩომა (ავრჩები), ზ. უ; მოვრჩებუ, დავრჩები, оставаться въ остаткѣ.

არც, არცარა, არცალა, არლა, აღარც, ши, ниже, არც ეს, არც ის, ши тотъ, ши другой, არც ერთი, ши один, არცარა, ничто.

არძანი, არძანიკი (სომხ.), ს. მარილის ქვა, каменная соль, დიდი ლოდი, большой камень, უარძანიკო, ზედ უმარილო, безъ соли, ბუნ. ლ.; საბ. ლ.

არძანავი, არძანვი, ს. უხუცესობა, старшинство, ქართლ. 16, 335; ქილ. 3; 170.

არწივა, არწივი - ბალახი, მცენ. деревей, ივან. ბატ. ლ. [ბატ. ლ.]

არწივა შვითა, მცენ. тысячелистникъ, ივან.

არწივაკი, ს. სახლის მფარე ძელი, матица, матица, балка конерекъ всей избы, на коемъ поставанъ потолокъ.

არწივი (სომხ.), ორბი, მფრინ. орелъ, ეზეკ. 1—10; მრგვალი ფეხ-ქვეშ ასაკები მღვდელ მთავართა, რომელსა ზედა გამოსახული არის მფრინველი ესე, орлець, кругъ изъ ткани, съ орломъ подножь архіерея во время служенія, არწივის შვითა, მცენ. перо орлаво, ერის. ლ.

არწული, მცენ. შვიანწულა, хлогъ.

არხი, ს. რუ. რუსემული, капаль, капана.

არხილიაკონი (ბერძ.), ს. მთავარლიაკონი, Архі-діаконъ.

არხიეპისკოპოზი (ბერძ.) ს. მთავარ ეპისკოპოზი, Архієпископъ.

არხიერი (ბერძ.) ს. ეპისკოპოზი, архіерей, მღვდელ მთავარი; -რობა, მღვდელ მთავრობა, архіерейство.

არხიმანდრიტი (ბერძ.), ს. მონასტრის მთავარი, архимандритъ.

არხილი, ს. თოვლი ბზარი (თათრ.), снѣгъ подмерз-шій.

არხიპელატი (ბერძ.) ს. მრავალნი ქალაქი მახლო-ზედ ურთიერთისა მღებარენი ზღვასა შინა; архі-епелагъ. [Торство.]

არხიტეცტორი, ს. архитекторъ; -რობა, архитек-არჯვაკელა, არჯოკა (არჯოკა სომხ.), дикій ар-тишокъ, ბუნ. ლ. снаржевой горохъ, ერისთ. ლ.

არჯვალა პირი, შექმუნნილი პირის სახე ხვოსნოე лице, ვისრ. 44.

არჯვასპი (სომხ.), ძალა, მიწალები, შაბიამანი, ку-поросъ.

არჯვანიკი (სპარ.), ს. მცენ. nos sitiquae, მეინ. ლ.

ასაბადი (არაბ.) ს. სასახლო, мншель, ძქას, ვისრ.

ასაბამი, ს. ასაკრავი. привязъ. [146.]

ასაბი, **ასაბია** (არაბ.) ს. ურცემული, მოყვასი მცენ-ზედ სამცროდ და მოყვარესთან სამოყვროდ, თანა მოსაგრე, თან მოლაშქრე, თანაზიარი, თან მონა-წილე; союзникъ, сообщникъ, товарищъ, ქილ. 325, აღბ. 15, გიორგი მეფ. სამ. 40, რუსედ. 1; помѣйскій чинповникъ, დავრ. 16.

ასაბობა (გუასაბებ), ზ. მ. ვუქმაბებ, ვუამხანაკებ, ან ამხანაკად გაუხლები, вступитъ въ союзъ, въ сотоварищество, заступаться, აღბ. 35, მასაბებ, ზ. მიჩ. ამხანაკად გამხლები, ჩემს მხარეს დაქერ, გუჯ. 12, вступивши со мною въ союзъ, при-мень мою сторону.

ასაბორკველი, ზედ. раздражительный, ქილ. 375.

ასადგომი, ზედ. ასაფენებელი, подлежащій постав-ленію, -მად. для встананія, რუსედ. 961.

ასაჯადლი, სმ. აღსაჯალი.

ასაფეველი, ზედ. ასაწველი, подлежащій къ под-шнтію.

ასაფიდი, ზედ. ასაგანელი, подлежащій къ отне-сенію на верхъ.

ასაფრცენი, ზედ. противный, უსიამოვნო, საზი-ზღარი, ქილ. 551.

ასათირი (ბერძ.) ს. 6 დრამი ან ოთხი დანგის წონა, сикль (иѣтъ и монета); საბ. ლ.

ასაკი, ს. ცანი, სიდედ ცანისა; საზომი კაცთა ცხო-ვრების ეამისა, რომელიც განიყოფების ხუთად; სიჩხოებად, სიყრმედ, სიჭაბუკედ, სიმამაკედ და მოხუცებულებად, ростъ; возрастъ, მარკ. 19—3; იოან. 9—21; მათ. 16—21; რიცხ. 31—19; ასაკს მოსვლა, придти въ возрастъ, იвъ совершенный лѣта. ასაკით იყო მცირე, ростомъ былъ малъ.

ასაკიერი, **ასაკოვანი**, ზედ. მოზღილი, მოწი-ფებული, взрослый, 1 ქართლ. 28, **ასაკოვანება**, ს. მოწიფულობა, возмужалості, **ასაკ მოსული**, совершеннолѣтній.

ასაკილი, ზედ. საკიდარი, вьющій.

ასაკლებელი, ზედ. ასაფორიკებელი, დასარბევი, подлежащий разграблению, - ზღაღ, ზმ. ზ. ძღა გრებაჲ.

ასაკრავი, ზედ. ახლარავი, ასაქოქლავ, подлежащий к сшиванию, ქილ. 480.

ასაკობა, возраст, зрелость.

ასაკრავი, ურეთა და ერქვანთ სახელი, переняя, подиругა.

ასაკრეჭი, ზედ. გასაკრეჭი, ასაკვეცი (თმა); подлежащий острижению.

ასაღარი, ზედ. ასაქოქლავი, подлежащий сшиванию, ქილ. 48.

ასაღი, იმერ. ყაჯარი, Чанракъ.

ასამაღლებელი, ს. ლოცვათა დასასრულებელნი ლექსნი სმა მაღლად სათქმელი მღვდლისაგან საღებულად წმინდისა სამებისა, возгласъ, ფსალ. 3—4.

ასამწერლო, ს. ფასი აწერისათვის ხალხისა, плата за составление народной описи, დასტ. 101, 116.

ასანთებელი, ზედ. ნ. ანთება.

ასაოხრებელი, ნ. აოხრება.

ასათირი, ს. სიკილი (თეთრი) ძველებური, сикль.

ასაპურობი, -ბელი, ზედ. ხელში ასაღებელი; ხელის ასაპურობელი, საწველი; подлежащий взятию въ руки, вспомогательный, გამოსლ. 27—8.

ასარბენი კიბე, лѣстница.

ასარვა (ვ), ზ. მ. სარით დამარგება ვაზისა, станить стойки подь виноградную лозу, ვეფემ. ცხოვრ.

ასარი (ლათ.), ს. ღინარის მერცხელი წონა ანუ დანგი, ассарий, мелкая монета, მათ. 10—29.

ასასველი, ნ. ასვლა.

ასასრულებელი, ზედ. исполнительный.

ასასხნელი, ზედ. ქვემდებარე ასხნისა, подлежащий отвязыванию.

ასაცანი, ზედ. ქვემდებარე აცანისა, подлежащий отнесению на верхъ; გასაძლისი, сносный, терпкий.

ასაფარებელი, ს. ფარად, запавъсь, გუჯარი.

ასასი, ს. განდგომილინი მაჰმადიანნი სარწმუნოებისაგან, სასტიკად მწვალებელნი, რომელნიც არ იყვნენ მათის სარწმუნოებისა. секта ассаситовъ.

ასასბაში, მინი 263, უფროსი ასასთა; глава, начальникъ секты ассаситовъ.

ასათი, ნ. ასაბი.

ასაქანებელი, ზედ. ასავლელო, вкаты.

ასაქმარი, ვეფ. 1:2, განმწონი, пропзающий.

ასაღები, ზედ. გამოსართმევი, взимаемый, სისხლის ასაღები, мнѣние, кровь за кровь, სილ. 1: უურის ასაღები; სასურველი, завидный, ასაღები ზოგჯერმე ოყნასაც ნიშნავს, კლესტირე, ბუნ. ლ.

ასაყარი, **ასაყრელი**, ზედ. გასამგაყრები. отлучающийся къ выступлению въ походъ, ქოსი, ჰერეს, били походный барабанъ, ვეფ. 389; რუსულ. 125, 135, 197; ვისრ. 56, კაცების ასაყრელად, და შესვლისათვის ლედი, აღუქ. 199.

ასაყარ-ჩამოსაყარი კართა, საკვალოთი, задвѣжка, საბ. ლ.

ასაშენებელი, ზედ. ასაკებელი, строительный, строительный, - ზღაღ, ნა მოსტройку.

ასაშენებელი, ასაშენი, ზედ. ასასხნელი, подлежащий къ отвязыванию.

ასაჩქარებელი, ზედ. სასური, სასწრაფო, снѣшпый, რუსულ. 683.

ასაძრომელი, ზედ. ასალოღველი, ძრომით ასასვლელო, подлежащий къ корабляю.

ასაწვეი, ზედ. ასაღები, подѣмный.

ასაწერი, ზედ. описательный.

ასაწვევტელი, ზედ. მოსაწვევტელი, აღსასობელი, нестрѣбительный.

ასახდელი, ზედ. სახურავი, თავ სარქმელი, крыша, რუსულ. 719.

ასღენ, ზმ. ზ. ესრეთ, такъ; **ასღენი**, ამისთანა, ამ-ტონი, такой, ვეფ. 535.

ასეზა (ვასეზ), ზ. მ. საღ გავენი, усотерить.

ასე, ზ. მ. აგრე, такъ, ასე და ისე, такъ и сякъ.

ასეები, ესეები, эти, ვეფ. 1358.

ასე, **ასრე**, ზმ. ზ. ესრეთ, такъ, ასე რომ, такъ что, ასე და ისე, такъ и сякъ, ასეღა, ასრეღა, такъ, такимъ же образомъ.

ასეთი, ზედ. ამისთანა მაგალ. ანდ. ასეთმა ფურმა დამწიხლოს რომ საწველს ავსებდეს, такой, ასეთ ისეთი, такой, сякой, ასეთ ასეთი. такой.

ასევა (ვე), ზ. მ. მოვესვე, нападать, направить, пускать для нападенія, (ვესევი) ზ. თვ. მოვესევი; მოვეტევი, მოვარდები, бросаться, кидаться на кого; востать, взбунтоваться, გორგ. 34, ქართლ. ცხ. 2 ტ. 402, 442.

ასერ, შორ. вошь!

ასერვა (ვს), ზ. მ. ავსჭერი, დავეკოდავ; насѣкать, надрубать.

ასეული, ზედ. ასიანი, сотенный, მარტ. 30—1.

ასვენება (ვა), ზ. მ. ჰაცვიით ავიღებ ხაცსა, გვარს; поднять образъ и т. п.

ასვლა, ს. в. восхождение, восходъ; ცანტზედ აღსვლა, восшествіе на престолъ, (ავალ, აველი, ავდივარ, აღინარ, აღის), ზ. უ. ავსღები, восходить, ჰეარში ავალ, поднятись на воздухъ; კვამლი აღის, дымъ поднимается; ავიღა ხეზედ, вѣлеть на дерево; სიამდ. 107; ავიღა მთაზედ, взошелъ на гору, აველით ვეკოტეღა, мы пришли въ Египетъ, დაბად. 44, 18, რაც ღალა ავიღეს, сколько хлѣбная подать соберется, 8 დასტულ. ასღვა კიბეზედ, восходить по лѣстницѣ, (ავივლი), ავიარებ, проходить, (ავუვლი), გავევლი, заходить, (ავუვალ), ავუნღები; ვემუოფინები; изойти на верхъ; доставать, хватать, შენ ჩვენ სისხლს ვერ აუხვალ, не можешь мнновать нашего кровомщени, რუსულ. 659; თუ ვერ აუვიღეს, если опъ не можетъ, не въ состоянїи, ვანტ. სამ. 151; შენს გიყოზას ვინ აუვა, кто можетъ спосить твои глуности, იმას ვინ აუვა, кто съ нимъ можетъ сираниться, ჩემი ქონება მოვალეებს ვერ აუვიღდა, мое имущество недостаточпо было, чтобы удовлетворить кредиторомъ, ქილ. 584; სიტყვით თავს ვერ აუხვალ, на словахъ ты не сиравишься съ нимъ, შორ. 290; (ავისვლეზი), возвышеніе пмѣть всѣхъ удобства для восхождения; იმათ სიმდიდრეს თავს არ ავსვლეზის რა, у нихъ не смѣтное богатство, რუსულ. 505, (ავისვლეზა),

ასუნება (ავსუნღები), ზ. ვდ. ავეროლდები, სუნი აშელინების, протухнуть, провонять, **ასუნებუ-ლი**, მიმ. провашилий.

ასუნელება (ვა), ზ. მ. სუნნელებას გამოვაცემინებ, მშენებლად ვასუნელებ, заставить благоухать.

ასურემა, ნ. ასურემა.

ასურნელება (ვ-ლღები), ზ. უ. ащипать на-давать благоухание, ვისრ, мои ручкисы 46.

ასფალტოლი (ბერძნ.), ს. შავი კუპრი, დაბად. 11—3; асфальтъ.

ასფალი, მცენ. წამლ. შემზადება ბაცონ. უგ თ. 28.

ასფალდელი (ბერძნ.), წულის ღევა, შერეო, თიოპი, მცენ. золотоголовникъ, царскія кудри, ბუნ. ლ. ციმოთ. 59, სამოთხე; სავსება; ქრისტ. ახალი ში-რები გვერდი 22. ციმოთ. 21, ველი ასფალდელი-სისა, სამოთხის მოყვანი, площадь рил.

ასწვრივ, ზმ. ზ. გასწვრივ, вертикально, вперхь, დასწვრივი, по направлениу вниз, ციმოთ 139: ქმწულ. წ. 14.

ასწილად, ზმ. ზ. ასჯერ, стократъ, всотеро, 2, მეფეთ. 24—4.

ასწლოვანი, ზედ. ასის წლისა, столѣтний, **ასწლო-ვანება**, столѣтiе.

ასწორ, ზმ. ზ. ასწვრივ, паралельно вперхь, დასწ. 48.

ასწორებული, ზედ. ჩანრ. 11, არეინ ქსნდა თქვენ-თან ასწორებელი. никто не могъ съ вами сра-вниться.

ასწრაფება (ვა), ზ. მ. ავანქარებ, поторонить, (ვი), ავანქარები, ავეშურები ზ. მიმ. торониться, сѣ-шнить.

ასწრება, **ასწრობა** (ავა, ავე), ზ. მ. უარეს სხვისა ვიქმ რასმე, предупредить, напередъ усѣить, опередить кого, въ чемъ, ცხენს ასწრობას ლა-მოდა. онъ хотѣлъ поспѣшно вскочить на ло-шадѣ, ცოლ შვილი ტყეში ავანწარ, я усѣлъ скрыть свое семейство въ лѣсу.

ასწლეთვა (ვა), ავართმევ, ავაცილი, срывати, (ავა ქრთმსა), ქილ. 621, ქრთმს ავერავ, გამოვართმევ. сорвать шляпу; (ვი), ზ. მ. თავს ავიცილებ, მო-ვირილებ, устраниать отъ себя, ღარეჯ. 120, 5.

ასწლოცომა (ავსწლეთები), ზ. უ. გავსწლეთები, ავირიკები, откакивать.

ასწმა (ვ), ზ. მ. მრავალთ ავსვამ, ავუენებ ადგილი-დამ, ან მალა დავსვამ, заставить встать многихъ съ мѣста; сажать на повышенное мѣсто, ავსვამ ცხენებზედ посадишь на лошадей, გა-მოსვ. 4—20, დაბად. 31—18; აღეუსვამ აღვირს. взыудати лошади, იაკობ. 3—3; (ვა), ზ. მ. მა-ლა ავიყვან მრავალთა. отводить на верхъ; (ავა) папизати; ავევასეს. извели насъ на верхъ, ავსვამ (წუალს) ზ. მ. წუალს გადავსვამ, обли-вать водою.

ასწმა (ავსვამ) ნაოჭებსა, собирать складки, -მივისა, папизати.

აცალახება (ვა), ზ. მ. გავაცალახიანებ, ცალახს ავადებენ; образовать грязь, (-ღები), ზ. ვ. გავ-ცალახიანღები, грязивѣть.

აცამი, ს. მცენ. персикъ.

აცანა (ვა), ზ. მ. უნებურად სხვათა შორის ავილებ

რასმე, ავაუოლებ მაგ. სუფრას დაბა ააცანა, взять что нечаянно; ავაცან სიმღერის ხმას, вторить кому въ пѣнiи; (ვი), ზ. მ. მალა ავაცილებ; გა-ვეუბლებ; отнoсить на верхъ, сносить, терить; სიცივე ვერ აიცან, не могъ выносить холода; აქურს ჰვერს ვერ ავიცან, я не могу выносить злiшнiяго климата, ავიცან სიცივეს, შიმშილს, сносить холодъ, голодъ, ავიცან უბედურობას, сносить несчастье, კანკალმა ამიციან, бросило меня въ дрожь, (ავიციანები) ზ. ვ. მალა ავილე-ბი; გავიბლები, отнoсить на верхъ; бить снос-нымъ, (ავეციანები), ზ. სე. ავეჭვები, бить взи-ту нечаянно, **აცანიება** (ვა), ზ. სს. მალა ავაციციანებ; заставить отнeсти на верхъ, (ვა-იარალს), თავს ავიცილებ, არ მოვიცვედრებ იარალსა, отклонить отъ себя ударъ оружiи, უარამ 86, 412.

აცანიება (ვა), ზმ. ფარს ავაციანიებ, ავაცილები-ნებ, отпарировать щитомъ, სეილ. 15.

აცაცება (ვს), ძალით ავართმევ, მოვსცაცებ, выхва-тить, вырвать, ქართ. 1. ტ. 353. (ვი), ზ. მ. მო-ცაცებით ავილებ, схватить, შიშის ზარმა აიცაცა, страхъ его обуялъ, აღვიცაცებ ბურთსა; на зету схватить мячъ; რუსულ. 441; უმაწვილობის ქარმა აიცაცა, нылъ молодости ухватъ его, (ვი-ცები), ზ. ვ. გული და გონება წამელებს სისარუ-ლით ან სიძულილით, восторгаться, восхищаться; приходить въ изступленiе, всныхнуть, 2, კო-რინ. 12—2, **აცაცებული**, მიმ. восторженный, სულწალებული; **აცაცებულება**, ს. სულწა-ლებულება, восторженность, **აწაცაცებელი**, под-лежащiй упесенiя; восхитительный, რუსლ. 692.

აცეხა (ვს), ზ. მ. ავაცეჯე, ავეთქ; აღვერავ. აღვა-ზრზინებ, შევავალიანებ; отащивать, вздирать; возбуждать, поджигать кого, აცეხა ბექტისა, сломать печатъ, ავსცეხს იმსა, возжечь войну, (ვე), ზ. მ. მივცეხს შევამთხვევ. მოვაცევევებ უბე-დურობას, причинять кому вредъ, აცეხილი, მიმ. отломанный, возбужденный: -ტყე, дуброва, ча-ща, (ავიცეს), ზ. მ. დავიციანებ, заупрямяться, **აცეხილი**, ზედ. აცეხილი შამში, зарослиива, ს. ქ. ლ. **ანაცეხი**; ზედ. отломокъ.

აცირება (ვა), ზ. მ. ცირილს დავაწეებინებ. заста-вить плакать, (ამცირება), ცრემლს ჩამოვაცეებ, прослезиться, (ვეუცირებები). ზ. ვდ. ვირყდათ. за-плакать, ერთმანერთს აუცირდენ, ე. ი. შესცრეს; другъ у друга вызвало слезы; **ანაცირი**, про-слезившiйся; მიმ. (ავსცირებები) ზ. ვდ. მოვეჭვეები ცირილს начать плакать, (ამცირება), со слезами умолять.

აცივინა (ამციკვა), ზ. მ. ციკვილს დამიწეებს; начи-нать болѣть; -შუტელი, начинаются потуги къ родамъ, **აცივინება** ფეხისა, боль ноги, ვისრ. 189; თავი ამციკვდა, стала у меня голова бо-лѣть; (ავსციკვებები) ზ. ვდ. начиниать болѣть, ქილ. 152, გული აეციკნა, შგოსანი 41, онъ при-нялъ къ сердцу, **ანაციკვი**, пабоившiй, ქილ. 221, 340.

აცრეცა (ვს), ზ. მ. ავანურცებ, გავსიყვებ დწვითა;

пропвести опухоль посредством обжога, (ვიცეზი), ავბურცდები, ავისივლები დაწვისაგან; სიფიცით წამოვსწითლები; опухнуть от обжога; веннылить, пенныпуть.

აღლასი (არაბ.), აზრეშუმის ნაქსოვი, атлась.

აღლასი, ს. წიგნი ლეოლრაფიულთა ქარტათა; сборникъ географическихъ картъ.

აღლამი, ს. იოცა, ფიზიკურად განუკეთელი სხეული, атомъ.

აღმოსფერა, ს. ჰერი, атмосфера.

აღლლი, ს. მცენ. трюфель, ერის. ლ.; ს. ლ.

აღრიადება (ვა), ავაზრუნებ, повернуть.

აღრუნება, ნ. ამოტრუნვა; ავიტრუნები კარებს უკან. украдкою стоять за дверьми.

აღრუნობა (ავსტრუნები), ზ. ვდ. ავიმტრუნვი, ავილუწვი; მოვტრუნები ფერილს და სხ. отламинваться, пачинать шумѣть, браниться, ატრუნ ქარი, подулъ илѣтеръ, შოთი ატრუნა, пачалась брань, (ავტრუნები), ზ. ვდ. ავტრუნები, მტრობას გამოვტრუნებ, пачать вражду; გორგ. 255, არა ავტრუნებს რა, чтобы съ нимъ не случилось несчастье, სენი ამიტრუნა, возобновилась брань.

აღრინება, ნ. აღრინება. [дѣнь.

აღრინება (ავსტრინება), ზ. მ. ავისერი, бросать вверхъ.

აღრუნება (ავი), ზ. მ. მოტრუნებით წამოვიყვან, ან მოვიბირებ, смачить.

აღრუნება (ვე), ზ. მ. признать, შავთ. 93, ნახე აღვიარება; აურუნებელი, ზ. ლ. უთქმელი, თქმაღ შეუძლებელი; უთვალავი, სლავი პენისესვიმის; неспѣтый, безчисленный.

აუბამი, აუბამელი, ზედ. დაუბამელი, непривязанный.

აუბნება (ვა), ზ. მ. მოვაყოლებ ლაპარაკს; встать говорить, ქილ. 473; აუბრება (ავაუბრება, რე), იგივე აუბნება.

აუბრადობა (ვა), ზ. მ. გავამართლებ. оправдывать, ისაი 18—23, საბ. ლ.

აუგებელი, ზედ. აუშენებელი, неостровинный, -ბუნება, естество не рождаемое, გუჯ. 15.

აუგება (ვეუგება), აუგად მეჩვენების, считать неприличнымъ, ვისრ. 174, 200 (მეუგება), ზ. უ. მეკრტინება, აუგად მიმანია, стыжусь; ვისრ. 42, 190.

აუგი, ს. სარტყინელი, საკემელი სიყვავ ან საქმე; стыдъ, страхъ, срамота, აუგს დავსლებ, страмитъ, хулять, აუგიანი, ზედ. უშვერი, страшиль, აუგიანობა, ს. უშვერება, срамота, ვევ. 190, ვისრ. 5, 130.

აუღუღარი, ზედ. негниющенный.

აუვსებელი, ზედ. გაუვსებელი, გაუმღიდრებელი, непаполненный, небогаченный, ვევს. 366.

აუზი (არაბ.), ს. ავაზან, წყლის სავი, საგუზარი, ისარნები, бассейнь.

აუზიდავად, ზ. მ. пенносно.

აუთღელი, ზედ. неспѣзанный.

აუთრეველი, ზედ. нестасканный.

აუთრობებელი, ზედ. безъ ознобы.

აუკაზმავე, ზედ. неснаряженный, неоснащенный.

აუკერავი, ზედ. неспѣтый.

აუკეცელი, ზედ. неприподнятый. აუკიდებელი, непамяющенный.

აუკინძავი, ზედ. неброшированный.

აუკრძალავი, ზედ. незапрещенный.

აუღაგებელი, ზედ. неприбранный.

აუღარავი, ზედ. неметалный.

აუზღვრეველი, ზ. მ. აუღვრებელი; აუშფოთებელი, невозмутный.

აუნთებელი, ზედ. დაუნთებელი, несажженый.

აურაცხელი, ზედ. ურიცხვი, აურებელი, неспѣт-ный, безчисленный, -ღობა, უნგარიშობა, нечисленность.

აურზაური, ზედ. ჟინიანი; задорный, -სიყვავ, რუსულ. 325, грубое слово; აურზაურობა, ს. ჟინიანობა, задорность, ვაურზაურობ, буйнить, бешенать, აურზაურიანი, ზედ. შეუპოვრიანი, თავგელიანი, მოჩნებარი; задорный; აურზაურიანობა, ნ. აურზაურობა.

აური, ს. უებს ქვეთ ნაწლავი, მოკლე და ფართო; საბ. ლ. пупочная жила, пуповина.

აუსვლელი შთა, ზე, ზედ. შთა ან ზე რომელზედა ასვლა შეუძლებელია, дерево, гора на котору подытись нельзя.

აუცანელი, ზედ. невыносимый.

აუცხელი ბეჭელი, печать не сломапная.

აულებელი სოფრა, ზედ. დაუსრულებელი პურისჭამა, მოურავ. 350; нескочаемый обидъ, ხელაულეზლად, не подымая рукъ, ანგარიშაულებელი, нечисленнымъ, неметнымъ, რუსულ. 563; აზრაულებელი, რუსულ. 359, неподариваемый, ქილ. 531, ნისლ ან თოვლ აულებელი შთა, гора вечно покрытая туманомъ и снѣгомъ.

აუფლიება, ს. არ აღვებულება, поносительность, უარამ. 374.

აუყრელი, ზედ. აუსასლებელი, გლეხი რომლისაც ასასლება შეუძლებელია; непереселенный; ცხენი აღვირ აუყრელი, шеразвуданная лошады; აუყრელიობა, გადაუსასლებულობა, непереселенность.

აუშყარი (არაბ.) ს. ოსტინავი, სასმელ საჭმელი მზე; экономя.

აუშხანა (სპარ.), ს. აღილი დასაცავად საჭმელ-სასმელთა, мѣсто для еллады съвѣсныхъ принасонъ, დასტ. 50, 144.

აურქარებელი, ზედ. წყნარი, მშვიდი, არ აჩქარებელი, тихий, не торопливый, -ზღად, ზ. მ. ზ. не торопиво, тихо, აურქარებლობა, ს. სიწყნარე, неторопливость, спокойность, ვევს. 209; სიბრ. 43; ქართლ. ცხ. 2, ტ. 518, ქილ. 350, 597.

აუცდენელი, ზედ. თავს გარდუვლი, აუცილებელი, немиуемый, ან დაუცდენელი, недающнй промаха.

აუცილებელი, ზედ. მიუცილებელი, თანა წარუვალლი, თანა-წარუხლომელი, მიუცილებელი; немиуемый, невазбъжнмый; -ზღობა, ს. მიუცილებლობა, немиуемость.

აუწყრელი, ზედ. არ აღწყრელი, неоснащенный.

აუწონელი, ზედ. ვერ ასწონი, невосомый, -ნეღად, безъ нѣса.

აფათულება (ვი), ზმ. მოვიბოძავე, захватить.
აფანცვა (ვკ), ზმ. ანევა, раземпнать.
აფარება (ვა), ზმ. ავსურავ, დაფარებ, заслонить, закрывать, აფარებ ხმალს, приподнять саблю чтобы отвести удар, ღარეჯ. 53—6; აფარებ პირსა, закрыть лице; ფარას აფარებ, прикрыто что запаинскою, (ვერები), ზ. თვ. скрыться за, მივეფარებ, დავიშალები; **აფარვა** (ვკ), ზმ. დავფარავ, მოვფარებ; დავიცავ, прикрыть, აღბ. 13; აფარებულო, ანაფარები, მამ. прикрытый, ქილ. 174.
აფაური, ს. მრგვალი საღესავი ჩანხით საბრუნავი, ნ. სასრევი, круглов на оси точило.
აფეთება (ვა), ზმ. შევკატობ, შევაშინებ; испугать во снѣ, (ავფეთები, ავფეთები), ზ. თვ. შევკატობი, испугаться во снѣ, რუსულ. 715.
აფეთება (ავკ), ზმ. ავსწვავ, снать.
აფეთქება (ავიფეთქებ), ზმ. მიჩ. ერთს წამს ავენთები, ვითარცა თოფის წამლი და სხ. испыхнуть, скоро, идругъ воспламениться, (ავა) ნ. აფეთქა, ან აწვა.
აფერიმ (სპარს), შორისდ. ვაშა, ვაშა! ბარაქალა! браво.
აფთარი, ს. მსეცი, гена, იერემ. 12, 9, ვისრ.
აფთოპი (ბერძნ.), ს. საცავი-სამკურნალოთა წამალითა, аптека; აფთქარი, аптекарь.
აფთი (თათრ.), ს. მახელი ფართო პირიანი და ტარგრძელი, алебарда, ქართლ. ცხოვრ.
აფთიონი, აფთიონი, ს. ტომონი, მსერვალი, საქვ. პილალი, ნავთ-სამართი; кормило, ნახე აფიონი.
აფიკი, **აფსკა**, ს. ფ. დ. თხელი კანი, перепонка.
აფიონი, **აფთიონი**, ს. ბანგი, თრახუი, опиумъ, ბუნ. ლ.; პ. ფ.
აფიცარი, ს. სამხედრო სახელო უნტერ-ოფიცარზედ მეტი, офицеръ.
აფოლსვება (ვა), ზმ. მოვუშვებ, მოვადუნებ, ослабить, убавить тугость, ვეფს. 389, იერემ. 5—27.
აფორიაქება, ს. აკლება, დარბევა, расхищение, (ვა, ვი), ზმ. ავილებ, ავახრებ, ვრახნებ, разграблять, расхищать, разорять, **აფორიაქებული**, მიძლ.: расхищеннымъ, **ამაფორიაქებული**, **ამფორიაქებული**, разоритель, **ასაფორიაქებული**, подлежащій расхищению, разорению, ალექ. 141.
აფორთხალება (აფორთხაღა გული), ზ. ვდ. გულმა ცემა დაუწყო, забилось сердце.
აღრა, ს. ნავთ იალქანი, нарушь, **აფრის ქსელი**, нарушва, საქმ. მიტ. 57—17; ისაი 33—23.
აფრავი, ს. პირმრულე ფიცარი, доска съ обшивной, -кѣბა (გვაფრავლები), о доскахъ: надеть доску, коробить.
აფრენა (ვა), ზმ. ავუშვებ მფრინველს საფრენლად, 2, ქართ. ცხ 159; заставишь летать, (ვი, ვ-ღებ), ზ. უ. ჰავრსი ვალ მფრინველთათვის; излетѣтъ: ავარდები; вскоичить съ мѣста, ვისრ. 68; აფრენება (ვა), заставишь полетѣтъ.
აფრეწა (ვკ), ავსევ, оторвать.
აფსინდი, ს. მცენ. ნ. აზზინდა; გამოსლ. 8—11; ანღრ. 8.
აფროდიტი (ბერძ.), ვენერა, ასპირაზი, ქართ. მელტავრო, вснера (планета).

აფრქვევა (ვა), ზმ. ავახვევ, ავჭერი; ავალევებ წუალსა, смять, бросать вверхъ: волновать, исколыхать долу, საბ. ლ. ნ. სიფონი; გამოსლ. 9—10; -მტრობას, возбуждаетъ вражду, ქილ. 225, -მჭვერს, подлить пылъ, ქილ. 204, (ვე ლეინოს), кропишь виною, ოსე 9—4.
აფსინდი, აფსინთი, ს. აზზინდა, подыны, გამოს. 8, 11; მარტ. 154 6. ანღრ 8.
აფსკა, ნახე აფიკი, ქიშია 71.
აფსუსი (სპარ.), ზედ. სანანური, სამუღაბო, არგამოსამეშეცებელი, жалъ, აფსუსია, жалко (сты); აფსუსება (მეაფსუსება), ზმ. მიჩ. жалѣтъ, шадить.
აფუება (ვა), ზმ. გავადვივებ, მოვადლებ ტომს, заквашивать тѣсто, (ავფუვებები), ზ. ვდ. გავადვივებები, მოვადლები (ტომი). искушать, подниматься (о тѣстѣ), 1, კორ. 5—6; გალატ. 5—9, ლუკ. 13—21.
აფური, ნახე აფური.
აფური, ძველი ფული, ნ. წმ. გიორგის ცხოვრ.
აფუვება (ვა), ზმ. გავადვივებ ტომს; заквашивать тѣсто, (ავჭფუვებები), ზედ. закъсать.
აფუსტრაკი, ს. მცენ. შხამა ზალახი, черемуха, ბატონ. იოან. ბუნ. ლ.
აფუტყვა (ე-ენი), ზმ. აერევ, ავაქოთებ, перомѣшивать, приводитъ что въ безпорядокъ, (ავიფუტყვები), ზ. ვ. ავირევი, ავიქოთები, приходитъ въ безпорядокъ.
აფუფუნება (ავჭფუფუნებები), ზოგ. გავჭფუტუნებები, засуетиться, თამარ ბატონ. 88.
აფუჩნვა (ვი), ნ. აფუტყვა, ვისრ.; საბ. ლ.
აფქიო, ს. იალქანი ქარის მანქნებელი, флюгеръ, რ. ქ. ლ.; ნ. რ.
აფქიონი, ნ. აფთიონი.
აფქვევა (ვა), ნ. აღფრქვევა.
აფშეკა (ავიფშეკა - ფიშეკები), ზ. ვ. გავაფრადლები, коробиться; ფიცარი აფშეკა, доска покоробилась, (ვი) ცხვირსა, подлить постъ, оказывать презрѣнiе.
აფშრუკვა ნიზითი, ნიზით ასრესა, замѣнить допалкою, სამც 136, ავიფშრუკები, замѣниться, სამც. 67, 63.
აფხაჭნა (ე-ქენი), ზმ. დაქარვით ავადლეჯ; сдари-паль.
აფხეკა (ვკ) ზმ. ფხეკით ავსთლი, ავსწმენდ, скресты, соскობантъ, (ვი-კები), ზმ. ვნ. ფხეკით ავიწმინდები, соскობаются, ანაფხეკი, соскребки.
აფხვრა, ნახე აღფხვრა.
აქ, **აქა**, ზმ. ამ ადგილს; сюда, здѣсь, აქ მოდი, поди сюда, аქა იქ, туда и сюда, აქამდისა, აქამამდე. до сего времени; აქანა, здѣсь, აქით, сюда, аქა-დამე, аქადამ, აქედამ, აქეთვან. отсюда, ვეფს. 967.
აქავება, **აქავლება**, ს. ქავილის მოყოლება, დაწეება, свербежь, зудъ, (ვა), ზმ. ქავილს დაწეებინებ, вызвать зудъ, чесотку, (ამქავა, ავექავებები) ზ. უ. ქავილი ნ. ფხანა ამეშლება, свербѣтъ, зудѣтъ.
აქათ, **აქეთ**, ზმ. ზ. ამ ადგილს, сюда, აქათი, ზედ. ამადგილისა, здѣшнiй по сѣм-стороннiй, მას აქეთ, съ того времени, до сихъ поръ, სამამულოს აქათ, промѣ въчины, აღბ. 98.

აქია, ს. სამღვთო ავაჯა, духовный папирус.
აქანდაცი, ს. ფიონი, ცეცხლის ასლეტი ასტამი, ან პატარა ნიჩაბი, желѣзная лопатка, ბუნ. ლ:
აქარგება (ვა), ზმ. ქარს ავაყენებ; поднять штеръ, (ვექარღები), ზედ. ქარი ღება, поднимается штеръ.
აქაცი, ს. ალაცი, ქვა პატოსანი, агаты, ქიშ. 169.
აქაური, ზედ. ამ ადგილისა, ამიერი, здѣшній, **აქაურიობა**, ს. ამ ადგილის მდგომარეობა ან მცხოვრებნი, здѣшние, здѣшняя мѣстность, ღერ. 85, ერისთ. 52—II.
აქათება (ვა), ზ. მ. ქაფს მოვიყვან, шить, (აქათებები), ზ. ვდ. ქათი ამღის, шиться.
აქაქი, ს. გამთლელი პატოსანის ქვებისა, მეაღმანე, брѣвѣнникъ. რუსულ. 807. ზოგ. მომჭრელი სახისა ქაფედ ან მეტალზედ, гравирь, ლექ. რუს.
აქეზება, ნ. წაქეზება. [ქ. ნ. რუბ.
აქედან, ზმ. ზ. отсюда, ამ ადგილიდან.
აქეთ, ზმ. ზ. ჩემკერძ, сюда, **აქეთი**, **აქეთელი**, ზედ. ამიერი, здѣшній, **აქეთვე**, ამ მხარეს, сюда, **აქეთ იქით**, по обѣимъ сторонамъ, ქრისტეს აქეთ, по Р. Х. აქეთვე მოდი, поди сюда, **აქეთგან**, ამ ადგილიდან ან ამ დროიდან, съ этого мѣста или времени.
აქიმი (არაბ.), ს. ექიმი, მეკურნალი, лекарь, докторъ, **აქიმობა**, ს. რჩენა, წამლობა, კურნება; лечение, (ვა), ზ. მ. ვსწამლობ, ვარჩენ, лечить, врачевать, ვუქიმებ, ზ. მ. пользоваться кого, ვეფს. 514.
აქმა, ნახე აქმა.
აქლემი, ს. ცხოველი, ახვა აქლემს ეწოდება ლოინი და ნარი, нрдалла жема, შეიღისა მცირესა კოზაკი, ღილსა ღუკატი; ანდ. აქლემები წაიკიდნენ, კოზაკი შუაზედ გახლიჩეს; აქლემის ქურდი დანემსის ქურდი ორივე ქურდი; აქლემის საპალნე ისე არ დაპარავდება რომ ვირის საპალნე არ გაეყოფეს; აქლემს უთხრეს: კისერი მრუდ გაქვსო; უპასუხა, სხვარა მაქვს სწორეო, нерблюдъ, **აქლემოსანი**, ს. აქლემზედ მსგებრი კაცი, верхний на нерблюдъ, ქილ. 294; **აქლემის ბაღაზი**, ღვეხთქამია, ბუასილის აღწერაში?
აქლემა (ვ. ვა), ზ. მ. ავაგლეჯ, ავასსლეტ, сдирать, მარტ. 194.
აქლიზა (ვ), ზ. მ. მოვეკლიბავ, снпивать шапкомъ, ანაქლიბი, ს. ошлжи, აქმა, ნ. აქმა.
აქნა, ნ. აქმნა.
აქნევა (ვი), ზ. მ. მოვეღერებ, გავიქნევ ხელს ან მახვილს დასაკრეველად, замахнуться.
აქნობამდისინ, -**ბადმდე**, ზმ. ზ. აქამომდე, до сихъ поръ, 9 გორგ.
აქოთება (ვა), ზ. მ. აფუტყენი, ავრევ, перемишати, привести въ безпорядокъ, разрыть, (-ზღვასა), взволновать море, **აქოთებული**, მიმ. разрытъй. **აქოთებულიობა**, ს. безпорядокъ.
აქორება, მუცელს აქორებ ქორია, აღორებ ღორია, неаыштность.
აქოღვა (ვე), ზ. მ. ქვით ამოშენება, ამოვექოღვ, задѣлать, заложить кирпичемъ, -კარისა, задѣлать дверь, რუსულ. 740.
აქონა (ამაქეს), ზ. მ. ზევით ავიტან, нести на верхъ.
აქოქა, მცენ. ეკალი, тернъ, колючка, ბუნ. ლ.

აქოქლევა (ვ), ზ. მ. ავლარავ, ხელ-ჩქარად შევეკრავ სმეტა.
აქროლება (ვა), ზ. მ. ქარს ავაყენებ, производить штеръ, штрптъ, (ვ-ღებო), ზ. ვდ. დავიწებ ქროლას, пачишатъ дуть, вѣять.
აქსირი (არაბ.), ს. элексиръ, ქიშია 88, 89, 90, ქილ. 580.
აქუმა, აქმა, ს. воспрятіе, пріяиманіе; (ავიქვამ), ზ. მ. მივიღებ, ავიღებ ორისავე ხელთ, მივიქვამ, გულთან დავიჭერ, воспринимать, принимать, (ვი ყრმასა), повить, пріяятъ младенца, დაბად. 21—18; (ვი ფეშუსმა), взять чашу, ქართლ. ცხ. 1, ტ. 315; აღმიქვამ ხელთა, возьмешь мѣя на руки; ქილ. 139; (ავიქუმ ასო-ასო), нѣрѣзати въкуски, ასო ასოდ ღაქრა; (აღვექვამ), ზ. მ. წავუხვამ, წავართმევ; отнимати, -გონებას, отуманитъ кому разсудокъ, ქართლ. ცხ. 337, 1 ტ.; აღვექვამ თვალსა, закрыть кому глазъ, обмануть, (აღვექმი), ზ. თვ. მივეკვრვი, მივეწებები, прилннуть, прилнпуть; აღვექვამ ენა, ე. ო. ღებმის, აერევა, прилннаетъ языкъ, სახას ჩემსა აუქვა, раскрыть пасть свою, отверзти уста, ღავთ. 21, 14.
აქუმნა, **აქნა** (ავიქუმ, ავექნი), ზ. მ. ავურევ, смѣшивати, **აქმნილი**, смѣшанный, ისია 30—24, **ასაქნელი**, подлежащій смѣшенію.
აქშევა (ვე), ზმ. пугать, отгрошай птиць.
აქშენა (ვა), ზ. მ. ავაქაქნებ დალაულსა, застанитъ шхтѣтъ, шнати, (ავქშინღები), ზ. ვდ. ავექაქანღები, ქაქანს მოვაყოლებ, начать шхтѣтъ, шшати, ვეფს. 885; 974.
აქცევა (ვა), ზ. მ. აშენებულს ავარღვევ, отломать строеніе, (ვა), გავრიღვ, უკუვაქცევ; ზ. მ. отвратитъ, შენს ბრძანებას არ ავაქცევ, я не взявшю твоему повелѣнію, ვისრ. 50; ავაქცევ თვალსა, отвратитъ взоръ, шнати, (ვე), ზ. მ. отвращагы кого, (ვე პირსა), ზ. მ. отвратитъ лице, презрѣтъ, (ვე გასს), свернуть съ дороги, რუსულ. 25. **აქცევივნება** (ვა), ზ. სხ. შენობას ავარღვევივნებ, застанитъ отжомать зданіе, გასს ავუქცევივნებ ან ავაქცევივნებ, застанитъ свернуть съ дороги, **ანაქცევი**, **აქცევალი**, отломанный, **ასაქცევი**, -ველი, подлежащій ломкѣ.
აღ, თანღებული, რომელიც თავს უნის ზმნათ და დანიშნავს მოქმედებას ქვეიდან მალა, აღვალ, восходитъ. აღგება, воздвигать, და სხ. თანღებული აღ იხმარების შემოკლებითად ა, მაკალ, აღღვივნება, აღგივნება; აღსვლა, ასვლა; ამისთვის რომელიმე ლექსნი, რომელნიც იწებებან თანღებულითა აღ, ნახე ა.
აღა (თორ.) ს. მთავარი, ან უფალი, пачальникъ, главный.
აღაღარი (თორ.), ს. მემამულე, პატონი მამულის პატონი მაქმადიანი, агаларъ, помѣщикъ въ мусульманскихъ провинціяхъ Грузіи, **აღაღარობა**, აღაღარობის ღირსება, достоинство агалара.
აღალი, ს. ნახე პაკი, огороженное мѣсто.
აღალმა (ბერძნ.) ს. ანდრიანტი, გამოქანდაკებული სახე статуя.
აღაპი (ბერძნ.) ს. მოხსენება მიცვალებულთა ლოცვა წირვითა და პურითა, помпикъ, აღაპი გაუჩინეთ,

სვამ; წავართმევ, отнимать, ქალაქი აუღეს, отнял у кого город, გორგ. 115; აუღო თავი ორგულობას, поступил измѣнительски, გორგ. 193; ანგარიში აუღებს ან ავღებს, принять изъ счетъ, რუსულ. 410; (ავღლები, ავღლები), ზ. ვ. ვიამატყა, აიღება ხარკი, берется подать, ანგარიში არ აიღება, невозможно съестъ, როგორცъ სისხლი აუღება, взмекнается за кровь, за смертоубийство; სამ. ვ. მ. რამთონიც აიღებოდა, сколько я могъ взять, ვეფს. 1176; **აღებუდი, ანაღები**, მიმ. взятый, **ამღებელი**, взиматель; -ვალისა, **ამღებელი**, кто беретъ въ долгъ, **ამღებელობა**, ს. ვიამატყა, браніе, **ასაღებელი**, шесть, служащій для подниманія, გამოსლ. 35—12, **აღებინება** (ვა), ზ. მ. **ავაღებს** брата, ხელს ავაღებინებს, заставитъ отказаться, რიცხვი 4—8, დამს ავაღებინებს ფლავსა, вышаривать.

აღება (ვა), ზ. მ. ავსენი, გაავღებს, ავსელი, открывать, отворять, დავით. 37—7; პირის აღებ (ვა), раскрыть ротъ, ლუკ. 1—14, (ავღლები), ზ. თვ. გაავღლები, раскрывшись, ცისკარი რა აუღებოდა, когда стало развѣтывать, ქართ. 90, 148, (1 ც.), 2 ც. ქარ. ცხ. 361.

აღელვება (ვა), ზ. მ. ავღსძრავ ზღვათა ფურთუნსა, волновать (воду), (ავღელვები), ფურთუნი, ვღელვავ (ზღვა), волноваться, გული ამიღელვება, сердце взволнуется.

აღვიარება, ს. წარმოთქმა სიმართლისა, признаніе, -სარწმუნოებისა, исповѣданіе вѣры, -ცოდვისა, исповѣд, (ავღვიარებ, -რე), ზ. მ. მრწამს; ვსასოებ; სარწმუნოებას წარმოვსთქვამ. исповѣдывать, признавать, вѣровать, წარმოვსთქვამ სიმართლეს, გამოვაცხადებ, объявлять, -ცოდვასა, исповѣдываться, признаваться въ грѣхахъ, -მადლობას, изъяснить благодарность, ქართლ. 1, ც. 376, (ავღვიარებ, -რე), ვაქებს, ვაღიღებს, славить, ფსალ. 9—4, მაც. 11—24.

აღვირედი, ს. რახტი ოქროთ დაფერილი და მორთული ლაგამი, вызолоченное удило.

აღვირი, ს. ურგოლო ლაგამი, узда, уздечка, -ამოდება, ასხმა, взнуздати, **აღვირის წაყრა**, разнуздать, **ჭიმი და აღვირი**, узда и удило, ფსალმ. 31—9.

აღვლა, ნ. ავლა.

აღვლენა, აღვლინება (ვა), ზ. მ. ავგზავნი; ვადიღებ, ქებას შევსწარავ; возсылать; возносить, прославлять, მაც. აღვლენა ვერებისა ღვთისადმი (ვიგები), ზ. ვ. **ავოსლენა**.

აღვსება, ავსება, наполнение, исполненіе, ავსება მთოვარის, გავსება, ბადრი მთოვარე, полнолуніе, ქრონ. საუფლოს პასექის წინაღვნი, послѣдніе дни страстной пѣдѣли, или послѣдніе дни мартавскаго полнолувія передъ пасхой, მარტ. 40; ქართ. ცხ. 1, ც. 328; დიდი ავსება, полнолуніе, სომეხნი შეიშლინენ ავსებისაკან, ქართ. ცხ. 2, ც. 23; სომეხთ შეეშლიათ მთოვარის ან აღდგომის ანგარიში, და ამისგამო აღდგამა დეკარგათ, რომელიც მოხსნება 80 წელიწადში ერთხელ, ვითარცა 1822 წელსა; Армяне сбились въ исчисленіи

лунныхъ дней или пасхальныхъ, Армяне терпятъ празднованіе Пасхи, это случается въ 80 л. разъ, какъ это было въ 1822 г. (ვა), ზ. მ. სავსედ შევიქმ; наполнять, пополють, наливать или насыпать до полна; замищать пустоту, ზოგჯერ. შევასრულებ; გავამდიღებ, ავსენებ; исполнять, надѣяться, обогащать, ავავსებ სარწმუნოსა წყლითა, наполнить водою, მიწუნარეებამან ავავსნა (ავავსო) გულნი მათნი, იოან. 16, 6, печалію наполнились сердца ихъ, ავავსებ ნაკლულევანებას, пополють недостатокъ, (ავავსები, ავსები), ზ. ვ. სავსე შევიქნები, შევსრულებ; გავამდიღები, ავსენებ, наполняться, надѣяться, обогащаться, ავავსები სისხარულითა, наполниться радостію, ვეფს. 1030; -საბოძერითა, обогатиться дарами, ვეფს. 321; -აღაფითა, обогатиться добычею, ვეფს. 1217, ავავსენ შობის დღენი, наступило время родовъ, ლუკ. 1, 57; სახლი ავავსო კვამლითა, домъ наполнился дымомъ, მოღღანი ავავსო ხალხითა, площадь наполнилась народомъ, ავავსები შურითა, исполнить завѣстію, საქმ. მოც. 13, 45; (ამევსება, ამავსება), ვმ. наполняется, გული ამევსო ნაკლულითა, сердце мое наполнилось печалію, ქილ. 234, გული ამსია სისხლითა, сердце мое наполнилось кровію, ქილ. 443, **აღვსება, ავსება, ავსება, ავსება**, ს. სავსება, გავსილობა, полнота. აღვსება, ზედ. надѣленный, სავსე სრულით, ავსება, ნიჭება; სისრულითა, полнота, состояніи полнаго, ვეფს. 1—10, 23, ქართ. 1, ც. 329.

აღვსება (ვა), ზ. მ. დავავსებ გავაქრობ, потушить, ერის. 82.

აღვავება (ვა), ზ. მ. განვავებ, შევავებ, разводить, растворять, распускать, გამოსლ. 30—6, **აღვავებული**, მიმ. разведенный, растворенный, მაც. 27—34; **აღვავებულება**, ს. смѣсь, разстворъ.

აღვანა, ანება (ავგვანებ, ავგვანებ), ზ. უ. შევკვირი, закричать, (ავგვანებ), გავკვიროცი; швырнуть, бросить.

აღვავება (ავგვავებ), ზ. უ. განვალღებ, გავამარტავებ, возгордятся.

აღვავირება (ვა), ზ. მ. ავღელვებ, волновать, (ავგვავირებ), ზ. ვ. ავღელვებ, волноваться.

აღველა (ვ), ზ. მ. ერთად შევყელ, смѣшны, ისაი 29—16.

აღვევა (ვი), ზ. მ. ავიწვევ, приподнять, (ავგვევი), ზ. ვ. ვავსება, ავიწვევი, ავმადლებ; ქართ. 1, ც. 281, **აღვევებული**, ამაღლებული, возвышенный.

აღვრდა (ავგვრდი), ზ. მ. გავზდი, воспитывать, вырастить, (ვიღები), ზ. ვ. ვავსება, ვავსება, ვავსება, მოვიწვიებ, приходитъ въ возрастъ, **აღვრდილი**, მიმ. **აღვრდილობა**, ს. გაზდილობა, воспитаніе, **აღვრდილი**, გამზდილი, воспитатель, **აღვრდილი**, ზედ. გაზდილი, воспитательный, -ლაღ, на воспитаніе.

აღვრყენა, აღვრყენება (ვა), ზ. მ. ავღვრყენებ, озлоблять, раздражать, подзадоривать, ვეფს.

შინა, полеть, пареніе, (ვ), წ. უ. воспаряться, возпоснться, ვეფხ. 27, 29; აღვიტაცები გონებოთა, восторгаться духомъ.

აღმადღება, ნახე ამაღლება.

აღმაშენებელი, ს. მაშენებელი, строитель, **აღმაშენებლობა**, მაშენებლობა, постройка, მარტ. 19, ზ. [мутитель.

აღმაშოთებელი, ს. შოთის ჩამომგლები, **აღმაშვა** (ვ), წ. მ. აღვლესავ საქურველს, вывести (აღვიმხვები), წ. ვ. აღვილესები, вывостриваться, იეზუკ. 22—10, აღმაშვა თავთა თვისთა, возсламеняться, восторгаться, ქართ. 1, ტ. 306.

აღმზადება (ვა), მოვამზადებ, приготовить, (ვმზადლები), წ. ვლ. მოვამზადები, приготовитьсь, რიცხ. 8—4.

აღმდგომი, მიმ. возстающій.

აღმკითხავი, მიმ. прочитывающій.

აღმკობა (ვა), მოვრთავ, მოვკვამზავ; ვაქებ, ვაიღებ, украшать, убирать, паряжать, славить, прославлять, **აღმკული**, მიმ. украшенный, **აღმკუღლობა**, მორთულობა, украшение, убраство, **აღსამკობელი**, ზედ. хвалебный

აღმპრობელი ზედისა, ს. შემწე, помощникъ, заступникъ, დავთ. 17—2.

აღმო, თან. რომელიც თავს უზის ზმნათა, დამისცემს მათ შნიშველობასა მოქმედების ქვეყდამ ზევით, მაგალ. აღმოსნმა, აღმოფხვრა, აღმოგლება; შემოკლებითად ამო; რომელნიმე ზმნანი შექონნი თანღებულისა აღმო, ნახე ამო.

აღმობორქება (ვ-ვებები), წ. უ. შევგროვებები კვამლისათვის, накопляться дыму, საბ. ლ.

აღმობრწყინება (ვ, ვუნღები), წ. ვლ. გამოვბრწყინებები, возсиять; (ვა), გამოვბრწყინებ, заставит просиять, ქილ. 684, ისაი 60—1.

აღმოგდება (ვა), წ. მ. ძირიად ზევით ავაგებ, ამოვისვრი; выбрасывать, выпкидывать; წ. ამოგდება.

აღმოღვენა (ვ-ღვე-ღვენი), უკან დავსდევ, преследовать, ტომ. 179.

აღმოღენა, წ. ამოღენა; აღმოვსება, წ. ამოვსება.

აღმომდინარება (ვ), წ. მ. მდინარეთათვის: გამოვდინარებ, вытекать, **აღმომადენი**, მიმ. течающій.

აღმოდუღება (აღმოდუღებები), წ. ვლ. მოვჭვჭვები დუღლოს, вскипять, იეზუკ. 21—21.

აღმოვსება, წ. ამოვსება; აღმოზიდვა, წ. ამოზიდვა.

აღმოეთვარება (ვი), ზუ. აღმოვჭვჭვინებები, возсиять.

აღმოთქმა (ვჭვთქვამ; ვიტყვი), წ. მ. სიტყვას გამოვსთქვამ, произнести, выговорить.

აღმოთხრა, სმ. ამოთხრა; აღმოკენესა ნახე ამოკენესა; აღმოკეთთა, წ. ამოკეთთა.

აღმოკითხვა (ვი), წ. მ. თავიად ბოლომდინ წავიკითხავ, прочитывать, საქმ. 13—27, **აღმომკითხველი**, читатель, 2 ტ. ქართ. 474.

აღმოკუნესა, აღმონთხევა, აღმოხრვა, წ. ამოკენესა, ამონთხევა, ამოხრვა.

აღმომდღუარე, ზედ. вышій, რუსისს გუჯ. 12.

აღმომგყვავილი, ს. წარმომოქმედი, высказыватель, საქ. ვ. 104.

აღმომზევა, ს. восхождение солнца, მარტ. 43—9. **აღმომვა** (ვჭ. ვი), წ. მ. მოვიმივი, пожинать, ოსეს. 6—5.

აღმომორჩება (ვი), ზმ. აღმოვსცენებები, произрастать, возраждаться; (ვა), აღმოვაცენებ, წ. მ. расти, ისაი. 45—8.

აღმონაბეჭქდავი, ს. ცვიფარი; ბეჭქლი, сляпокъ, отпечатокъ; იერემ. 22—24.

აღმონაბრწყინვი, მიმ. აღობრწყინებული, возсиялый, მარტ. 193 ა.

აღმონამორჩი, ს. რქა, ყლორტი, ბუტკი, ღერი, ростокъ, **აღმონამორჩება** (ვა), წ. მ. აღვარძინებ, расти, 2 ქართ. 367, მარტ. 35 ზ.

აღმონგრევა (ვა), წ. მ. ამოვამტკრევე, выломать, ქილ. 238.

აღმორთმევა (ვა), წ. მ. მივართმევე, подносить, **აღმორთმეველი**, приносящій, იერემ. 33—18.

აღმოთხრვა, ს. ამოკენესა, სულთქმა, выдохъ, (ვი), წ. ამოხრვა.

აღმორთხვა (ვიროხვი), წ. უ. ძალიან გავსებები, найдаться, ოსე 13—6.

აღმორჩება, სწ. возрождение, ჩანრ. 96; (ვჭრჩღები, ღი), წ. ვლ. აღმოვჭვტენებები, выростать, წმინლათა ცხოვ. 267; ჩანრ. 70, ჩანრ. 96.

აღმორჩევა, ს. გამოჩრევა; выборъ, (ვა, ვი), წ. მ. გამოვარჩევი, выбирать, (ვი-რჩევი). წ. ვ. გამოვირჩევი, выбираться, избираться, **აღმორჩეველი**, ს. გამოჩრეველი, избиратель, **-ვეჯობა**, избирательство, **აღმოსარჩეველი**, გამოსარჩეველი, избирательный, **-ქონება**, избирательный ценъ.

აღმოსავალი, **აღმოსავლითი**, ს. მზის აღმოსვლის მხარე, востокъ.

აღმოსაფხვრელი, ზედ. ამოსავლებელი, подлежащій истреблению.

აღმოსვენება (ვა), წ. მ. ხატს ამოვიღებ სანაცისაგან, снять образъ, ტომთ. 37.

აღმოსვლა, წ. ამოსვლა.

აღმოსრულება (ვა), წ. მ. შევასრულებ, исполнить, дополнить, აღმოვსრულებები, წ. ვლ. дополняться, მარტ. 164 ა.

აღმოსრუცვა (ვჭ), ზმ. შევჭსწავ, აღმოვჭსწავ, высосать.

აღმოტაცება (ვი), წ. მ. ამოვიჯახებ, ვიძგერებ, ударить, дать тощекъ, რუსულ. 211.

აღმოტაცება (ვი), წ. მ. წავგლეჯ, გამოვსტაცებ, вырвать, ქილ. 433.

აღმოტევა (ვე), წ. მ. გამოვუშვებ, ამოვუშვებ, выпускать, -სულისა, испустить духъ, ქართ. 1, ტ. 335.

აღმოტეხა (ვს), წ. ამოტეხა; აღმონატეხი, отло-**აღმოტვიფრვა** (ვი), წ. მ. ცვიფარს გამოვიფარებ ბეჭქლით, снять сляпокъ, (ვი-რფები), წ. ვ. დავიტვიფრებები, отпечатываться.

აღმოფოფინება (ვა), აღმოვაცენებ, расти; (აღმოვფოფინებები), ვლ. წ. აღმოვსცენებები, произрастать, დახად. 40—10.

აღმოფუვილი (ვ-ვი), წ. უ. ვფუფუფებ, кипишь, ამოს. 7—1.

აღმოფურცვა (ვ-ვები), წ. ვლ. მცენ. გავიშლები, распускаются (о растениях).

აღმოფშვინვა (ვი), წ. შ. ამოვისუნთქამ; дышать.
აღმოქანება (ვა), წ. შ. ქვედამ ზე აგდება, бросать, толкать съ низу на верхъ, (ვა ზვირთსა), поднимать волны, გინ უსამართლოდ ქარქაშით მასვილი ამოქანა, кто несправедливо вытащилъ мечъ изъ ноженъ, ქილ. 217.
აღმოქეშა (ვიქუმ ვიქვამ), წ. შ. ამოვიღებ, გამოვიღებ, გამოვიყვან, вынимать, вытаскивать, ღნ. 14—41; შაგ. 12—13; ლუკ. 14—5.
აღმოქმნა (აღმოვიქმ, ვაქმნი), ამოვაშენებ, ვაძლავნავ, -ქარსა, ვაძლავნა дверь, ქართ. 1, ტ. 29, 30; 2, სჯულ. 6—11.
აღმოქუნვა (აღმოქუნს წყალი), წ. შ. ზვირთს ამოვაგდებ ქექით, съ трескомъ поднимать волны, ციმოთ. 125.
აღმოღება (ვი), წ. შ. ნ. ამოღება; აღმოყვანა, წ. ამოყვანა.
აღმოღობა (ვი), წ. შ. ლობეს ამოვიღან, აგორაჟნავთ, -მიღანარეს, поставитъ илотину, запрудить, ისაი 27—12.
აღმოყოფა, წ. ამოყოფა; აღმოყრა, წ. ამოყრა.
აღმოშობა, ს. წარმოშობა, возрождение; (ვი), წ. შ. წარმოვშობ, возрождать, (აღმოვიშობვი), წ. ვ. повзродиться, გუჯ. 15; ქართ. 1, ტ. 298.
აღმოჩენა, -ჩინება, წ. ამოჩენა, აღმოცოხნა, წ. ამოცოხნა.
აღმოცენება (ვა), წ. შ. აღვარძინებ, მოვიყვან მცენარეს; растить, (აღმოვსცენებვი), წ. ვ. აღვარძინებ, მოვალ (მცენარე), произрастать, ქართ. 1, ტ. 298; ღაბაღ. 2—5; შაგ. 13—15; აღმოცენა წყალი, показавшая вода, ციმ. 49; ქართ. 1, ტ. 42, (ვა მირონსა), источать миро, ვანტ. სმ. შესავ.
აღმოცმა, ამოცმა (ვა), წ. შ. ავაგებ, გავუყრი, продаѣть, მარტ. 190 ა.
აღმოცურვა (ვი), წ. შ. ცურვით ამოვჭყოფ თვეს, вынимать.
აღმოწოდება (ვე), წ. შ. მოვეხმობ, დავუძახებ, призывать.
აღმოწრევა (ვის), წ. შ. ამოვსწრავ, ამოვსრუტავ, высасывать.
აღმოხტომა (ვხტობვი), წ. უ. ზტომით გამოვალ ან ამოვალ, выскочить, მარტ. 113 ა.
აღმოხდა, წ. ამოხდა; აღმოხლომა, წ. ამოხლომა; აღმოხოცა, წ. ამოხოცა.
აღმოხუმა (ვი), წ. შ. ამოვიღებ, выпуть, რუისის გუჯ. 12.
აღმორჩეველობა, წ. ამომრჩეველობა, ამორჩევა ლოდ. 13.
აღმორჩეობა (ვი), წ. შ. აღვირჩევ, предпочитать, მარტ. 9 ბ.
აღმოსაარებელი, ს. სარწმუნოების მოქმელი, დამამტკიცებელი; აღსაარების მოქმელი, გასახლობი მოძღვართან; ვნებული, წამებული სარწმუნოებისა თვის; исповѣдникъ; наощиися; пострадавшій ან ვიჟრ.
აღმსიობა (ვი), წ. უ. ადრე ავადგები, ავისწრაფებ, рано вставать, დავით. 62, 1: 77—34; ისუ 3—1; გამოსლ. 24—4; კავშ. 63; მარტ. 137 ბ; (ვა), ადრე ავაყენებ, заставить встать рано.
აღმსუბუქება (ვა), წ. შ. გავადვილებ, ავუმცირებ,

შევუმსუბუქებ, облегать, (აღვსუბუქებვი), წ. უ. облежаться.
აღმურუნა (ვ-რენი) წ. უ. გავრეცხ, выстирать, вымыть, სან. ლ.
აღმქმელი, ს. მიმრქმელი, ნათლია, посприемникъ, крестный отецъ.
აღმყვანებელი, მიმ. ведущий, **აღმყვანებლობა**, позведение, კავშ. 273.
აღმცირება (ვა), წ. შ. შევამცირებ, დავანაკლულებ, დავაცოცავებ, уменьшать, умялять; унижать; (ავ-რღებვი), წ. ვ. შევამცირებვი, умяляться, унижаться.
აღმძრველი (შეფოთისა), წ. პოზბუდითელი (мятежа), სკჰ. 24—6.
აღმწვერვალობა, ს. უფროსობა, преимущество, სან. ლ; მეტაფრ. სვეტ. ცხოვ.
აღმწერლობა, ს. აღწერა, описание, ქართ. 1, ტ. 366.
აღმხედრება, წ. ამხედრება.
აღმჯღარი, წ. ამჯღარი.
აღნაგი, ს. ნაშენი, აღგებული; ნიჭებული; აღმკული, построенный, надъленный; украшенный; ახლო აღნაგი, მოზილილი, ახლოდ შემოსული ცხოვრებაში, развнвшійся, ღმერთმან დაბადა ყოველი აღნაგი, Богъ создалъ всѣ твари, გჰ. 2, 23.
აღნაღინები, (ვეცხლიას). ростъ, лхна, процентъ на процентъ, ლევიტ. 24—35; მარტ. 136 ა; ფსალმ. 14—5.
აღნათქვამი, ზედ. დაპირებული, общащнй, общпаніе, ჩანრ. 83. [250]
აღნათზი, ზედ. შედგენილი, составленный, კავშ.
აღნამვი, ს. -გონებისა, приобрѣтение ума, ლოდ. 5.
აღნაქვსი, ს. გვარი წერილის შესზვისა, ფრაზი; ნაქსოვი; მოყვანილობა ცანისა; слоги, составъ рѣчи; ткань; видъ, станъ; შუშან. ცხ; -ლექსთა, ლექთ თხზულება, სინტაქსისი, синтаксисъ, ლრამ. გაიოზ. 89.
აღნთება, წ. ანთება.
აღნიშნვა (ვი), შ. წ. ნიშანს დავუღებ, დავუსვამ; შევნიშნავ, შევისწავებ, мѣнить, означать ставить мѣтку; замѣчать, приимѣчать, (აღვი-ნებვი), დავინიშნებვი; შევინიშნებვი, წ. ვ. мѣняться, приимѣчаться, აღნიშნული; მიმ; აღმნიშნველი, замѣчатель, არითმეტ. знаменатель.
აღო, შორისდ. აღერსი კუძუ მწოფარის ყრმისა, აღოს გამოვსტოვამ; агунить, гунять. [ბორქ.
აღობა (ვი), წ. შ. ლობეს დავსცავ, поставитъ за-
აღონდილება (ვლონდილებვი), წ. ვ. ავსცოცებვი, ავბლოცებვი, взыраться съ трудомъ.
აღორთქლება (ვო-ლღები), წ. ვ. აღორთქლს ავადგენ ან აღორთქლს გამოვუშვებ, испаряться, სან. ლ. (აღორთქლვი), იგივე.
აღორძინება (ვა), წ. შ. გავზიდ, მოვიყვან მცენარეს; растить, выростать, (აღორძინებვი), წ. ვ. მოვალ, გავიზიდებ (მცენ.). расти, прозябать; **აღმარძინებელი** შაგ. სწავლათა, разсадишь наукъ, ქილ. 6, აღორძინდა ყრმა, ребенокъ выросъ, **აღსაარძინებელი**, ზედ. მცენ. მოსაყვანი, растительный, ვეფხ. განმ. თიგმ. 51; აღორძინებითი, ზედ. ძალი, растительная сила.

აღოღება, ნ. აღოღიღება.

აღპარსვა (გვ), ზ. მ. აუყენვა, მოპარსვა თმისა, брить, (აღვიპარსები), ზ. ვ. ავიყუევნი, მოვიპარსვი, бриться, აღპარსული, მიმ. бритый; რუსუდ. 468; აღპარსულობა, ს. მოპარსულობა, бритье.

აღპყრობა (ვი), ნ. აპყრობა.

აღრადი, მრ. აღრადები, ესრეთ იწოდებიან: ამარცა, ბროლი, ლაქვარდი, ქარვა ძოწი და მის თანანი, ხოლო სპეკალი ეწოდების, აღმაზსა, იაგუნდსა, ლალთა და სხვათა თვალთა პაციოსანთა, драгоценный камень, какъ пайр.; явма, янтарь, хрусталь, საბ. ლ. ბუნ. ლ.

აღრაცხვა (აღვრაცხვ, -ხე), გამოვკსთვლი; შევრაცხავ, псчислѣть, причислѣть.

აღრევა, ნ. არევა.

აღრენა (ვა), ზ. მ. დავარენ პირსა, разинуть ротъ, (აღვრინლები), ზოვ. пачинать ворчать, (о собаках); პირადრენილი, разинутый ротъ, პირადრენით, съ разинутюю частью, დარეგ. 146.

აღრიპინა, ს. ლამის თევა, დაისი, всеобщия, всеобщная служба, всеобщное бдѣнiе, ციმით. 98; მროვ. 33.

აღრზენა, ნ. აღზრზენა.

აღრიბარლი, ს. წელების და სადერიცის მწვადი, жаренный сычугъ, საბ. ლ.

აღრინცალი, გვერდობში დღელ-ღულე, лощина, балка, საბ. ლ. გორგ. 249.

აღრიცხვა, ს. დათვლა, исчисленiе; счесть, (ვ), ზმ. დავსთვლი; დავათვლი, მივათვლი, შევრთავ რიცხვება უნა; исчислѣть; причислѣть; -წმინდად. сопричислѣть къ свѣтымъ, (ვი-ხევი), ზ. ვ. დავითვლები, მივითვლები; исчислѣться, причислѣться; აღმერიცხეს ყოველი საზრძანებელი ყეენისა, я составилъ перенесъ паролу во владѣнiяхъ Хакана, ქართ. 413; აღრიცხული, აღნარიცხი, მიმ. исчисленный, აღრიცხულობა, ს. исчисленiе, перенесъ, აღმერიცხველი, ს. счетчикъ; აღმერიცხველობა, исчисленiе, აღსარიცხველი, ზედ. счетный.

აღრიევა, ს. გამორჩევა, кенჭის-ყრა, избранiе, выборъ; არჩევი, по избранiю, ქართლ. 2, ც. 446, (ვა), ზ. მ. გამოვარჩევ მრავალთაგან უკეთესს; выбирать, избирать, (ვი), ზ. მიჩ. გამოვირჩევ; выбрать для себя; предпочесть, ქართლ. 1, ც. 351, (ვი-ჩევი), ზ. ვ. избираться, აღრიეული, მიმ. избранный, აღბ. 98, აღმრიეველი, ს. ამომრჩეველი, избиратель, აღსარიეველი, ზედ. подлежащий избранiю, აღმრიეველობა, ს. избирательство, აღსარიეველი, ზედ. подлежащий избранiю, ლოლ. 6, აღრიევისება (ვა), ზ. სხ. გამოვარჩევისება, заставить выбрать, სამ. ვ. 113; ამარჩევისება, заставляешь меня выбрать.

აღრიუნვა, ს. შიგნიდამ კედელს გარშემოვსტედე მეცალოის ან ხის ფიცრებითა; წყალოთაგან: სორგის შეყრა; საბ. ლ. 3, მეფეთ. 6—15 (ხელ წერილი); обшиванiе внутренности стѣнъ мелкими лѣстами или досками; накончленiе льда въ рѣкѣ.

აღრწმუნება (ვა), ზ. მ. დავარწმუნებ, შევაჯერებ, утвѣрять, იერემ. 29—8.

აღსავალი, ს. ქვედამ ზევით ასასვლელი კიბე, გარნა ზევიდამ ძირს ჩასასვლელი: შთასავალი; ან ჩასავალი; გალობა აღსავალითა, ეწოდების რვახმთაგან სათქმელთა მუხლთა უწინარეს საცისკროს სახარებისა; восходъ; нѣстница, подъемъ, ашгюонъ, протгвухнiе; ნ. ან. ცითონი; აღსავლის კარი, царскiя двери, გუჯ.

აღსამწერილო, ს. ხალხის აღწერისათვის დებელი; взысканiе за народную перепись, დას. ც. 11.

აღსარება, ს. აღვიარება სარწმუნოებისა, ესე არს მრწამსი საქრისტიანო; განდობა ცოლვთა თვისთ წინაშე მოძღვრისა; исповѣданiе вѣры; исповѣдъ; -ბის თქმა, исповѣдываться, клясться, признаваться въ грѣхахъ; -ბას ვათქმევინებ, исповѣдывать, აღსარებადი, სააღსარებო, исповѣдной, კავს. 2.

აღსართულება (ვა), ზ. მ. სართულს ავჭერი, снять крышу, საბ. ლ.

აღსასრული, ს. დასასრული, конецъ; кончина; ვისრ. 138, მაც. 13—39; იეზეკ. 8—1, აღსასრული სოფლისა, конецъ мiра сего.

აღსვეთა, ნახე ასღვა.

აღსპობა, -პოლვა (გვ) ზმ. ავსოც, მოვკსრავ, истребить; (აღვისპობი), истреблѣться, აღმსპობელი, истребитель; აღსასპობელი, подлежащий истребленiю.

აღსრვა (აღვსერი), ზ. მ. გათხაზნი, მოვგანგლავ; მოვზელ, გავიქმ; ავსერემ; вымарать, выначкать; мѣсить, растворить; (აღვისრევი), გავისრევი, მოვითხსნები, выначкаться, აღვარული, გასვრილი, შესვარული, მოზელილი, выначканный, мѣшенный (нѣто), ლევიც. 23—13.

აღსრვა (აღვსრავ), ზ. მ. აღვსპობ, истребить.

აღსრბოლვა (აღვსრბი), ზ. მ. სირბილით ავალ სიმალღეხედ, вѣзжѣть, ქართ. 1, ც. 201.

აღსრულება, ს. გათაევა; გარდაცვალება; исполненiе; окончанiе; кончина; (ვა), გავათაევებ, შევარულებ, სრულ ვჭყოფ ვისისაშე ბბანებას; исполнить, выполнятъ, совершать, кончать, -თანემდებობისა, исполнить обязанности, -ბბანებას; исполнить приказанiе, (ვე წადილს ან ნებას), исполнить чье желанiе, волю, (აღვსრულები, აღვსრულები), ავსლები; მოვჭვლები, исполниться; умирать, кончиться; -სჯულისა, исполнить законъ, (ავისრულებ გულის ნებას), удовлетворить себя, რუსუდ. 543, ვისრ. 41; აღსრულებინება (ვა), გავათაევიბებ, ზ. მ. заставить кончить, აღსრულებული, მიმ. окончанный, მორტმული და აღსრულებული ყოველსა სპარსეთს ზედა, славный и влѣстный пады всею Персiєю ვისრ. 1; აღმასრულებელი, ს. исполнитель, აღსასრულებელი, подлежащий исполненiю.

აღსურვა (აღვისურვი), ზ. მ. მოვისურვებ, пожелать, ციმ. 60.

აღსდომა (ავსდებოთ), ზ. უ. ცხენებზედ შევსდებოთ, садиться на лошадей, იერემ. 46—9; დაბად. 24—62.

აღსმზა (ავსმამ), ზ. მ. ნ. ასმზა.

აღტაცება, ნახე ატაცება; აღტყვა, ნ. ატყვა.

აღტყევა (ვე), ზ. მ. მიშევა, თავის დაწებება, пу-

დილ იგი მინდორი ოთხ ახმით გარდაიარა, ე. ი. ოთხჯერ დასვენებით გაიარა ის მინდორი; ვეფხ. 177; въ четыре пріема Автадилъ верхомъ проскакалъ то поле; (აღვისვამ, -ვი; აღვისენი, -ნი), ზმ. გამოვართმევ, ავიღებ; брать, взимать, ვეფხ. 206, 340; და აღისუნეს სელნი, ი დაიძლია რუკი, ისაი 25—11; აღვისვამ ქალაქსა, взять городъ; ქართლ. ცხ. 1, ტ. 299; აღისენა ცოდენი, онъ принялъ на себя грѣхи; იოვან. 1—29; ზარ- მან აღვისენა, мы отъишли отъ ужаса; დარეგ. 103; **აღსუმა** (აღვისვამ, -ვი), ზმ. გავალბ, отворять, открывать; -თვალსა, отърыть глаза, ვეფხ. 864; გალატ. 2—6; -პირსა, раскрыть ротъ; -გონებასა, пзошрять умъ; ლუკ. 24—45; (აღვისვამ, -ვი), ზმ. დავსურავ; წავართმევ; закрить; отнять; თვალს აღვისვამ, морочить, обманывать; (აღვისენი, -ნი), ზთვ. გამოვეცხადები, открываться, მატ. 24—52.

აზნოცა, აღსენება, აღსენა, ნ. აზნოცა, აზსენება, აზსენა.

აზსენა (აღვისენი, -ნი), ზ. უ. ავიყრები, ავბანაკები, подлаться, отселиться, აზსენა გზად, приститься въ дорогу, დაბად. 12—11.

აღჯანაბათი, ს. ქართ. გარკარი, ჭერამია ერთგვარი, одна порода абрикосъ, სამზარ. 44.

აღჯდომა (აღვისვამები), ზ. უ. შევსვამები, ძხვსა; იყრემ. 56—9, აღჯდა ცხენზედ, ძხვსა на лошады, ზმნა ესე ისმარების მსოლოობითად, გარნა მრავლობითად ითქმის აზსენომა.

აუადო-მაუადო (არაბ. 1), ს. ერთი ყოფა, ყაყანი, крикъ, шумъ, ყარამ. 415.

აუადო, ს. მიწა საზნის მსგავსი, მწიკვლითა გამოცხელი, საბ. ლ. ქიმ. 110; алюминій, глиноземъ.

აუარი, ს. ძნეულის ან სხვენის ლატანი, жерды на которую вѣшаютъ спонъ, საბ. ლ.

აუაუნება (ვა), ზ. მ. ვაყვირებ, ყვირილს მოვაყოლებ, заставитъ кричать, (ავჟყაუნებში), ზ. ვდ. მოჟყვეები ყვირილსა, начатъ кричать, კაცია 29.

აუაფი, სის აღვირი საბ. ლ. ვლახი.

აუაფი (არაბ.) ს. პაკიოსანი ქვა, агаты, იამანი, сердоликъ, ერის. ლ.

აუაფუას აბილილი, иашички крученныя, вьювокъ, ბუნ. ლ.

აუაფული, უშვერად აგრძელებელი, верзила, россій, неуклюжіи, საბ. ლ.

აუენება (ვა), ზ. მ. ფხვად დავუენებ, წამოვაუენებ; ავაულებ; поставитъ кого на ноги, поднять, აუენებ მცვერსა, поднать пылъ, აუუენებ სკამებსა რანი რუსსა, переломать стулья, (ავუუენებში), ზ. ვ. подниматься.

აუვაუება (ვა), ზ. მ. ვუვალოს გამოვალბინებ, заставитьъ цѣсти, ვისრ. 93; (ავჟუვაუებში), ზ. ვდ. ვჟუვაუ; ვჟუვაუილოვნებ; цѣсти, процѣстать; ვარღვიო პირი ამუვაუდა, на лицѣ виступилъ у меля румянецъ, ვისრ. 30, 89; რუსუდ. 585, **აუვაუებელი**, მიწ. რასწამნი, **აუვაუებინება** (ავუვაუენებში) ზ. მ. заставитьъ цѣсти, სავარდე მრავალ ფერად აუვაუებინა, онъ заставилъ розовый цѣстинкъ цѣсти разнообразно, ქალ. 3.

აუვანა (ვიყვან), ზ. მ. ავიღებ ან ავისვამ სელში

სულდგმულსა, ე. ი. ყმაწვილს, ძალს და სხ. მაღლა ავიღებ, ავიტან სულდგმულსა; взять кого на руки, отводить, вести на верхъ, რუსუდ. 586, 873; -შვილად, усенавлиять, სამ. სომხ. 102, ეს-გზა ცინეში აიყვანს, эта дорога ведетъ въ крѣпость, აუვანებვა (ვა), ზ. სხ. заставитьъ взять.

აუვენება (ვჟ), ზ. მ. აღვპარსავ, обрнить, (ავიუენები), ზ. ვ. მოვიპარსავ, обрнить, საბ. ლ.

აუვინჩილება (ავი), ზ. უ. თავ აღებული ან თავ მოსწონებით დავდივარ, выступатъ гордо.

აუირო, ს. გოგრა ყელიანი, კვასი, კოკოსა, горляпка (тыква).

აუიფი, ნ. **აუაფი**.

აუოლა (ავჟყვები), ზ. უ. მივსდევ, მივჟყვები; მივბაძვ, подрляжеть; слѣдовать кому; братъ при-мѣръ, ვეფხ. 1149; რუსუდ. 286; შენგან არ მიკვირს რომ იმას აჟყვე, удивляюся, что ты берешь съ него примѣръ, გულს ნუ აჟყვებ, не слѣдуй влеченію сердца; ბედმან ქართლისმან აკვიოლოთა სიყმიოგან, судьба Грузин увлекла насъ съ молодыхъ лѣтъ; ავჟყოლივარ, -ხარ -ლითა, я подражаю ему, слѣдую по его стопамъ.

აუოლებვა (ვა), ზ. მ. ავადენებ, заставитьъ слѣдовать или подражать; სავარვის მძას ავაოლებ, вторить, ავაოლებ თვალსა, смотрѣть, наблюдать за, რუსუდ. 389, ამაოლებ უმაწვილთა კაცთა, заставляешь ребячиться, რუსუდ. 419; აუოლებვი, послѣдуешь за мною.

აუორვა (ვჟ), ზმ. ავჟსწორავ, загромоздить.

აყრა, ს. ზ. გარდასახლება; აცლა, переселение; снмани; აყრა-ლაყრა, перевозка; переноска; აყრა ბანავისა, снять стаи; (ავჟყრი), ზ. მ. ავაგ-ლებ, შევჟყრი, გავფანტავ; ავაცილი, ავაპრობ; გარდავასახლებ, გარდავაშენებ, бросать вверху, раски-дать; сдирать, отдирать, снмать; переселить, отводить, ქართ. 1, ტ. 228; ავჟყრი გლეხსა, переселить крестьянъ, -პაკივსა, лишать чести, ივერია № 1, 112, რუსუდ. 754; ავჟყრი ჭერ-სა, снять потолокъ, აყერი საქურველსა, снять съ кого оружіе, обезоружить, აყერი აღვირსა, ლაგამს, снять недоуздокъ, разнуздать; გუგ. 24; (ავიყრი), ზ. მ. ავიცილი, მოვიხლი, спять съ себя, ავიყრი ტანს, подрости, ავიყრი აუშარს, снять съ себя недоуздокъ, სიბრ. 83; გული აიყრა ჩემზედა, ან გული აუყრია, онъ разлюбилъ меня, (ავუყრი), ზ. მ. ავაგებ გავუყრი, продать, ავუყრი ლაგამს, надѣть узду, ავუყრი გლეხსა, переселить чужихъ крестьянъ, სამ. ვასტ. 199; დასტ. 7; (ავიყრები), ზ. ვ. ავიგლები; ავცილილები, ავიპრობი; გარდავასახლები, გარდავაშენებ; бить бросаему вверху; снматься, отдирать; переселиться, переѣзжать; გლეხნი აიყარნენ, крестьяне переселились, დასტ. 6; (ავუყრები), ზთვ. снматься; переселиться; გული ამეყრა, я разлюбилъ его, ამეყრება პაკივი, лишаться чести, достоинства, ავიყრი თვალს, отвести глаза, не-смотреть, ქალ. 537; **აყრილი**, **ანაყარი**, მიმ; брошенный; переселенный; **ანაყრელი**, под-лежащій къ спятію, къ переселенію, ქართ. 21, 515.

აფრდენა (ვა), **ფ. მ.** ავაულებ, **проставлять.**
აფროლება (ვა), **ფ. მ.** ვალობ, გიონი, (ავჭეროლ-
 დები), **ფ. ვ.** დავლები, სუნი, ავდინების, **сма-**
дить, вонять; гнить, протухать.
აფულება (ვა), **ფ. მ.** ავაურდენ, ავაულებ, **ставить**
 что кь чему, **проставлять,** (ავჭერლები), **ფ. თ.**
 стоять какь столбъ у чего либо, აუღა შეგრ-
 მნება მისი, **ქ. ი.** დაყენა გრძნეულება მისი, 1 ქართლ.
 227, **положилъ кощещъ чародѣйству его, აფუ-**
ლებული, მიმ. **проставляемъ.**
აშა, ს. უარის თქმა, **пѣканье, აშა თქვა, აშა ჰქრა,**
 отказался, **отпѣкался, სამ. ვ. 86; დავრ. 200.**
აშა (სპარს.). - ფლავი აშითა და ბორნითა, **დასტ. 3,**
 иловъ молочный, облитый протертыя шиппа-
 томъ п простоквашею.
აშაბი, ს. смола, камедь; **ზ. ფ.**
აშავერი, ს. ბაყვი, берцо, **საბ. ლ.**
აშარი (არაბ. 1), ს. თავხელი, **буйный, ანტონ. 8—7.**
აშარული, ს. ლერწმის კალათა, **ნ. შარაგული; ка-**
мышевая корзина, საბ. ლ.
აშენება, ს. **ფ. აგება; постройка, (ავა), ფ. მ.** ავა-
 გებ, **დავსტამე სახლსა, построить домъ, (ვა), ფ. მ.**
 გავაზიდრებ, **გავუჩენ სახლკარს, მამულს, па-**
дѣлать тебѣ; (ვი-ნები, ვე-ნები), ფ. ვ. ან თ.
 строптсья, (ავგუენები), **ფ. ვ.** **строптсья; обо-**
гачаться; აღშენებული, აღნაშენები, მიმ.
построенный; обогаченный; აშენებულება,
 აგებულება; **постройка, -კაცის სხეულისა, устрои-**
 ство челоуѣческаго тѣла, **აშენებინება (ვა), ფ.**
 სემ **заставить построить. სამ. ვ. 246.**
აშევა (ვე), **ფ. მ.** დაბმულს ავსენი; **განვათავისუ-**
ფლებ, отвызывать; нукать на волю, освобож-
дать; ავუშევა ფრიალასა, елиситъ змѣи (бу-
мажный); ავუშევა ნავსა, отчалить, (ავგუევი),
ფ. თ. ავისსება, **отвызывать, აშევაბულება,**
пособудашность.
აშევრა (ავი), **ფ. მ.** ავიწვე, **поднять, -ფესსა, под-**
нять ногу, -ცხვირსა, поднять носъ, ტუნს ავი-
შეერ, надуть губы.
აშემა - მისა (ავაშემაო პირსა), **ფ. მ.** პირს **დავადრენ,**
разшнуть ротъ.
აშემა, ნ. არშემა; აშაბი, ნ. აშიფი.
აშიკი, აშიყი, აშული, ს. **ცრფილი; влюбленный.**
აშიკობა, აშიყობა, აშულობა, ცრფილება, влю-
бленность, ვაშიკობა, ვეაშევი), დავსტრფი, влю-
блѣтсья, ვეფ. 25, 359, აღბ 23, მაშიკობს, ყური
მნქ სტრით, ვეფს. 1083; აშიყმაშიყი მგოს. 43,
влюбленные.
აშიყურნი, **ფედ. სასიყვარლო, женовный.**
აშიფი, ს. **смолистая камедь.**
აშეკარა, აშეკარა (სპარს.) **ცხელი, საანჯამბო, явный,**
гласный, публичный, აშეკარა ცყუვილი, явная
ложь.
აშეკი, ს. **მართული, ириволюка, ნ. რ. ლ.**
აშემა (ავაშემა), **აშემაობა (ვა), პირის დავადრენა,**
разшнуть ротъ, პირ-აშემალი, сь разшнутымъ ртомъ,
 ქლო. 202, **რუსედ. 308.**
აშელა, ს. **ფ. არეულობა, смѣтенье, (ავშლი ავშალ),**
ფ. მ. ავრევ, **ავფუტკინი, ავაქოთებ; აღვძრავ, აღვა-**

შფოთებ; пошатывъ, приводить въ безпорядокъ;
возмущать, волновать; ავშლი ომსა, возжечь вой-
ну, ქლო. 176; -შფოთსა, пошатывъ раздоръ, (ავუ-
შლი), ფ. მ. -თმს, **ავუბურმტნი ომს; взерошнть**
волосы кому, ავშლი ქვეყანას. возмутить про-
тиву кого страну, გულში ავშლი შურსა, воз-
будить зависть, ჩონგ. 62; ავშლი წყურვილსა,
возбудить жажду; ამიშლი, ავგვიშლი, мѣшаешь
мнѣ, ზუნ. კარი 277; (ავიშლები), ფ. ვ. ავირევი;
ავღვირვი; приходить въ безпорядокъ; волно-
ваться; ოსმალნი აიშალენ, турки поднялись,
ქართ. 2, ტ. 165, მექორწილები აიშალენ, ширую-
щце на свадьбѣ разошлись, ვისრ. 8; ავშლები,
ფ. თ. წინა **ავფუტკები; აღვსძრავ; возстать, воз-**
буждать, ზაფრა ავშალა, стало его тошнить,
ჭკუა ავშლება, сойдетъ съ ума, რუსედ. 290;
აშლილი, მიმ. უღვაშ აშლილი, сь подпятами
къ верху усамъ, ვეფ. 225, აშლილობა, ს.
არეულობა დახსნა ზავისა და ერისმობის; воз-
мущеніе, мятежъ.
აშმორება (ავშმორები), **ფ. მ.** ავსუნები, **ავჭეროლ-**
ლები, протухнуть, აშმორებული, მიმ. затхлый,
протухлый.
აშორება (ვა), **отдалить, ქართ. 1. ტ. 90.**
აშოროს, შოაშოროს; დემტმან აშოროს, დემტმან
ნუ ქნას, не дай Богъ, или Боже унаси, ვეფს.
536; აშორა, -როს, შორს დაჭირა, отпѣкался,
ქართლ. 2, ტ. 535, 557; სამ. ვ. 106.
აშრაცება (ავშრაცები), **ფ. ვ.** ავიჭრები **რძისა-**
თვის, емертываться (молоко), киснуть.
აშრიადლი, ს. ქარის დასტერი ბაღე, თავს დასაცემი
сѣтъ для ловли ястребовъ.
აშუპება (ავშუპები), **ფ. ვ.** ავებურლები, **ავიჭკრი-**
ცები დავწისკანს, онухнуть отъ обжоги, აშუპე-
ბული, მიმ. онухлый. [იხი.]
აშურება (ვა), **ფ. მ.** დავაშურებ, **ავანქარებ, торо-**
აშურება (ავიშურვი), ფ. ვ. ავიშურებ, **возпешавидѣти,**
ისო ზირაქ. 14—2.
აშურება (ვი), **ფ. მ.** შურს ავილებ, **позавидовать.**
აშურმა (სპარს.), ს. **ყაბიჩი, სლამის სამხარილოცი,**
портупей, перевязь.
აშული, აშულაობა, ნ. აშიკი, აშიკობა.
აშემაშეკი, ს. სასროლი ნიშანი, საგანი, იქნა, მი-
шень, რუსედ. 162.
აშფოთება (ვა), **გავაჯავრებ, გავაგულისებ, არ მო-**
ვასვენებ, შევაურვებ, შევაბეზრებ; сердить, тре-
вожить, возмущать, (ავშფოთები), ფ. ვ. გა-
ვგულისებ, сердиться, тревожиться, აღშფოთდა
ზღვა, забушевало море; რუსედ. 903; აღშფო-
თებული. მიმ. возмущенный, დაბად. 40—6;
ვისრ. 10; აღშფოთებულება, ს. მოუსვენე-
ლობა, тревожность; აღსაშფოთებელი, ფედ.
შესაურვებელი, тревожный.
აშეკარა, ნ. აშეკარა.
აშეკაუთი (სპარს.), ს. **კელის ქვაბი; пенцера, вер-**
тень, ვისრ.
აშეაბი (თათრ.) ს. **ბალი წვნითა, миска съ супомъ,**
დასტულ. 3.
აჩანჩალება (ვი), **ფ. მ.** ავიკვაცებ, **ავიყოლიებ,**
братъ, напязывать кого на себя.

აჩარჩი, ს. ოქოქა, ერქვანი, რომელშიაც შეაბმენ ცალ უღელ ხარს; ილუგ, საბ. ლ.

აჩემება (ვა), ზ. მ. დაეჩემებ. შევითვისებ, მივითვისებ; დაეჩემებით გამოვევილები რასმე; მოვიძიებ, ვითვალწუნებ, приговаривать; упрямыться, твердо стоять въ своемъ словѣ; своевольничать; вознепаивдѣтъ; დავრ. 107; **აჩემებული**, ღმნა უსიამოვნო, მოძულებული, ავალწუნებული, непріятный, противный.

აჩენა (ვა), ზ. მ. საჩინო ვკვოვ, показывать, (ავიჩენ საქმეს), пайдти для себя работу; ავუჩენ კაცსა, назначить къ кому человека, ავუჩენ მტერსა, ქილ. 597; вооружить противу кого врага, (ავსწინებ), ზ. ვდ. გამოვსწინებ, გამოვსცხადებ, (ავივლი), ვ. თვდ. გამოვუწინებ, გამოვუცხადებ; მოვეწონებ; являться кому, показываться; правиться; შორს ამჩინდა ცოცა რამე, вдали представилось взорамъ моимъ что то небольшое, ვუფ. 1122; 1022; მიიმედ აღმიჩინდა, это показалося мнѣ печальнымъ, დაბად. 48—17, საქმე აღმიჩინდა, я нашелъ себя дѣломъ, უცხოდ აღმიჩინდა, это показалося мнѣ страннымъ; მრ. 44, მტრად ავუჩენლები ძღვართა ვრამოვ, მტერი ამჩენია, явился врагъ мнѣ; 219 რუსულ.

აჩენა (ვა), ზ. მ. ავსწინებ, ავსწინებნი თმას; ვაჩენვთ. волю.

აჩენა (ვა), ზ. მ. ავსწინებ, ავსწინებნი, ავსწინებ.

აჩი, **აჩუ**, შორისდ. ვირისა და ჯორის გასარეკი ხმა, იუ!

აჩივლება (ვა), ზ. მ. ჩივილს დაწვევებინებ, заставить жаловаться, (ავსჩივლებ), ზ. დ. ჩივილს მოჰკვევები, приносить жалобу, ქართ. 2, ტ. 138; დარეჯ. 68.

აჩიქნა, **ბ. აწიქნა**.

აჩიყება (ავჩიყებ), ზ. ვდ. უეაოდ ავღერებნი მხალათის, пускать не во время ростки, საბ. ლ.

აჩრა (ავსწინებ), ღმ. შევკსწინებ, сунуть, просовать; (ავიჩრა, -ჩარე) сунуть себя.

აჩრდილი, ს. ჩრდილი, полутьнь, დავით. 22—3.

აჩრდილება (ვა), ზ. მ. დავჩრდილებ, затѣнять.

აჩრ, **ბ. აჩი**.

აჩრქება, **აჩრქრქება** (გული აჩრქება, აჩრქრქება), ზ. ვდ. გული აუღელა, გულ ამოსკვნით ვსტირო, ვკვითქვითებ, рыдать съ всхлициваеміемъ, ვუფ. 980.

აჩრუნება (ავრუნებ), зашевелиться встрепенуться.

აჩუნება (ვე ვუნება), ზ. მ. ვვირანა გავსდი ვუნებას, опустошить виноградникъ, გორგოჯ. 236.

აჩუნებება (ვესწინებება), ზ. ვდ. ავსწინებ, начинатъ вить.

აჩქარება (ვა), ზ. მ. ავასურებ, ავასწრაფებ, торопить, ускорять, (ავსწინებ, ავეჩქარებ), ზ. ვდ. დავჩქარებ, ვსწრაფობ, снѣшить торопиться, (გული ამჩქარა), сердце рвалося, торопилось, ამჩქარა, заставилъ меня спѣшить, ქილ. 621, რუსულ. 314; ანდაზა: აჩქარებით სოფელი

არა ვის მოუჭამია, და ვინც რომ აჩქარებულა, მალე თან გარდაჰყოლია.

აჩქევა (ავსწინებ), სისხლსა, სისხლს დავეღრი, про- лить кровь, ჩონგ. 60.

აჩხანაჩხანა ნაწერი, ცუდად დაწერილი, каракули.

აჩხლართვა (ვა), სმითა და ჯივითა პიტკა.

აჩხოტვა (ვა), ზ. მ. შრიგოდ დაწეობა რისმე, гро- моздить, сваливать въ кучу.

აც, **აცს**, **აძს**, **ბ. ღება**; **აცა**, ბრძან. ცაღება постой.

აცღენა (ვა), ზ. მ. ნიშნში ვერ ამოვიღებ, ვერ მოვა- სველებ, дать промахъ, не попасть въ дѣль, ავიცენ ნაკრავს, ავიცილებ ნაკრავს, отнапри- вать, отвратить отъ себя ударъ; იარამ. 9; (ავს- ცღები), о выстрѣлѣ: не попадетъ.

აცღობა (ავსცღები), ზ. უ. ავსცილებ, თანა წარ- ვსლებ, миновать; ავსცღება, სიკვდილს ვერ ავს- ცღები, не миую смерти, მომავალი არ ავსცღე- ბის, чему бытъ, тому не миновать, ვუფ. 1029; ავსცღები გზას, сбиться съ дороги, ჩონგ. 16.

აცემა და დაცემა, поднятъ и ударить, ივერია № 1, 160.

აცევა (ვა), ზ. მ. ვავრილებ, ცივად შევიქმ, холо- дить, студить, (ავცივებ), სიცივე დავცებ, холодитъ.

აცვივნა (ავსცივი), ზ. უ. ავიჭრები, მაღლა ავირ- ბენ, ავარდები; ავავაჯღები, მოვარდები; წხებათა на верхъ; отпадать, отваливаться, კიბეზედ აუცივიდენ, ავსცხებათა по лѣстницѣ, 2 ქართ. ცხ. 360.

აცილება (ვა), ზ. მ. ავაცილებ; მოვარჩენ; дать про- махъ; отстранять, удалять; снасать, თავზედ ავი- ცილებ, отстранить отъ себя; ავსცხებათა, თავზედ ავიცილებ ნაკრავს, отнаприровать ударъ; ცხვირს ზევით ავიცილებ, пропести мимо носу, прене- реть, ავსცილებ, ზ. უ. ავსცღები, თანა წარ- ვსლებ, миновать; ავსცხებათა; ვუფ. 253; მოურ. 277; გზაზედ ერომანეროს ასცილებენ, они разо- шлись по дорогѣ, **აცილებული**, მიმ. მარტ. 34 ; 88 ; отнапрированный.

აციწვრება (ვა), ზ. უ. ავციწვრება, ავღვიწვრება; აღმოვბრწვიწვრება; утреневать, рано вставать; просіяты; 2 ქართ. 392; **ბული**, მიმ. про- сивший.

აციცქნა (ავსციცქნა), ზ. მ. ამოვსწინებ, ამოვსწინებ, ამოვსწინებ, выковыривать.

აცლა (ავცლი) - ავამბობ, გავამბობ, снимать что съ чего, отдирать, сдирать, ავიცილებ, ზ. ვ. სდირებათა, ავეცილებ, отходить, удалиться.

აცმა (ავცმა), ზ. მ. ავავებ, ზედ ჩამოვაცმა, ავს- ვათ, продѣвать, ავავცმა მწვანს შემფურცელ, па- низать мисо на вертелъ для жаренія; (ავცმა). ზ. თვ. ავეცები, натывать, 2 ქართ. 29.

აცმევა (ვა), ავავებ, продѣвать, -ანაზედ, посадить на колы, ავეცმევი, ზოგ. патыкаться.

აცორება (ვა), -ცაიჭს, заставить лошадей идти тпхою рысью; ვუფ.; (ავსცორება), ზ. ვდ. ავ- ბლოცღები, карабкаться.

აცოცება (ავსცოცება), ზ. ვდ. ავბლოცღები, შეღმა შევკვლენ, карабкаться.

აცრა, სწ. აჭრა, сръзывать. -ვეავილისა ე. ი. აჭრა

აწუნარება (ვა), **ფ. მ.** დავაწუნარებ, დავამწვილებ, петеронить, усноковитъ, (ავსწუნარებში), **ფ. ვლ.** დავამწვილები, усноковитесь, ფეხი ასწუნარდა, когда всё усноковались.

აწუნობა (ავაწუნობ, -ბე), **ფ.მ.** ставить въ порядкъ.

აწუნარებება (ავა), **ფ.მ.** გაუაწუნარებ, посердить.

აჭამა (ავჭამ), **ფ.მ.** съѣсть.

აჭარა, **ს.**; აჭარული ბრინჯი, **ს.** ასლი, полба; აჭარა, ეწოდების თქმსა.

აჭია-ბაჭია, **ს.** вздоръ, галматія; ივერია № 33 გვ. 5.

აჭიშვა (ვ), **ფ. მ.** ძრიელ გავსწევ, გავსჭიმავ, пати-гивать, (ავიჭიშვიბი), **ფ.ვ.** ძრიელ გავიწვეი, пати-гивайся, **აჭიშული**, მიმ; пяташутый, **ასაჭი-შავი**, подтяжки.

აჭიში, **ს.** ჭიმი, подтяжка; **საბ.** ლ.

აჭინარი, **ს.** ბარულა, ფეტვის მჭელეულთ ჩამოსაკლი, деревянный шестъ для вѣшанія сно-повъ, **საბ.** ლ. ერისთ. 23. [კათ:

აჭიჭენი (ეს-ენი), **ფ. მ.** დავსჭემუჭნი, смять, ском-**აჭინცვა** (ვ), **ფ. მ.** патуживать, ავიჭინცები, **ფ. ვ.** патуживаться.

აჭორცვა (ავჭორცავ), **ფ. მ.** დავსდგამ ქვა კაცსა, ставить статую; **საბ.** ლ.

აჭრა (ავსჭრა), **ფ. მ.** ავჭვეც, ავჭვეო, сръзывать, (ავუჭრი ყვავილს), ავუჭრი ყვავილს, прививать осну, (ავიჭრები), **ფ. ვ.** ავიკვეცები, ავიკვეოები; **საჩქარო** ავსდგები, **მალა** ავვარდები, сръзываются; **всочить**; **ვბზჯაჯა**, **ბზჯა** ხა **ვერხე**; ავიჭრები (**რძე**), **киснуть** (о молокъ), **ნაღები** აიჭრა, **сливки** свернулись, **ანაჭერი**, отръзан-ный кусокъ, **აჭრილი რძე**, кислое молоко.

აჭრაჭუჭი, ცერცვა ერთგარი, **ნობ** турецкiй, (фасоль).

აჭრელება (ვა), **ფ.მ.** ჩავაჭრელებ, დავაჭრელებ, **испещрятъ**, ქილ. 491 (ეს-ლღები), თვ. ჩავაჭრელები, **испещрятъся**, თვალები ამიჭრელება, **пестрить въ глазахъ**, ქილ. 651.

აჭრუნება (ვა), **ფ. მ.** საჩქაროდ წამოვაყენებ; ან ავგზავნი, **заставитъ всочить**, **послать на верхъ**.

აჭრუჭენა (ეს-ჭენი), **ფ. მ.** დავსჭემუჭნი, смять, ском-**კათ.**

ახ, შორის, ვაი, **оу!** **оу!** **ах!** **ах!** სიბრ. 118.

ახა (ახავს), **ფ. უ.** ვვაებს, **ოხავს**, **охать**, ვეფხ. 651.

ახად (არაბ.) **ფ.მ.** **ფ.** სამართლიანად, **подъломъ**, по справедливости.

ახალ-თესლი, მცენ. **лчмень** яровой; **шпеница** яровая, ერისთ. ლ.

ახავრელებული ადგილი, **ციმ.** 59, **покрытый** ковромъ зелени.

ახალი (არაბ.) **ფედ.** აწინდელი, ამკამისა, ახლანდელი, **новый**, **не старъ**; **пятишвiй**, **ноншiншiй**; **свѣжiй**, ახლობე. **белкианшiй**, **б. ჩ. ლ.** ანდაზა: ახალი ცოცხი კარგა გვის, ძველი მოაცანს ქვიშასა; ახალ კიტარსა და ახალ ამბავს ძვირად ნუ იყიდი, მალე გაუფლებ; ახალ წელიწადს დღეს ვირი ბაკაზედ შეიფიქვოს, რომ დღემ მოიძაჯა; ახალი წელიწადი, **новый годъ**, ახალი კაბა, **новое платье**, **ახალი აღთქმა**, **новый заветъ**, ახალი ცოცხი კარგათ ჰგვის, **новал** мѣтаа **хорошо** мететь (т. е. по-

вичекъ хорошо исполняетъ свою обязанность), ახალი ხორცი, **свѣжес** мясо; ახალი კვერცხები, **свѣжiя** яйца, ახალი ღვინო, **молодое** вино, **მატ.** 9—17; **ახალ-ახალი**, **свѣжiй**, ან, **повежкiй**, ქილ. 552; **повпана**; ახალი თობა, **новое** поко-**лѣнiе**; **ახალ-ნაქორწილება**, **повообращшiй**, -чпая, **ახალ-ნერგი**, **пово-насажденiе**, **моло-
дое** дерево, **დავით.** 143—12; ისი 5—7, **ახალ
გაზდა**, **молодой** человекъ, ახალ გაზდაბა, **ს.** სიუმაწვილე, **молодость**, **ახალ-თესლი**, **ლიკა**, **рожь**; **ახალვეირა**, **томам** კვირიაკე აღდგომის სწორი, **Оомно** воскресенье, **დაბად.** ბოლოს; **ბ. ჩ. ლ.** ნახე კვირა ცხრაველი; ახალი სძალი, **ჰატარ-ძალი**, ახალ-ნაქორწილება, **молода**, **нонобращ-
пая**, ვისრ. 3, ახალ-მოზარდი, **უმაწვილი**, **молодой**, **ახალ-მოზარდობა**, **უმაწვილობა**, **молодость**, ქილ. 407; **ახალ-მოწიფული**, **ბ.** ახალ-მოზარ-**დი**, ქილ. 454; ვისრ. 10; **ახალ-ნაქორწილება**, **повообращшiй**, **დასტ.** 20; **სომხ.** სამ. 273; **ახალ-
შენი**, ახალ დამენებული ადგილი, **крестшiншiй**, **который** **начинаетъ** **обзаводиться** **хозяйствомъ**, ახალ-წლის თვე, **сентябрь**.

ახარ, **ფ.მ.** ახა! ну что, ну вотъ, ვისრ. 135; მრ. 45; ახარ რას მეტყვი ამაზედ, ну, что вы ска-**жете** **ми** на это, ახარ რა გინდა, ну, что же ты хочешь, **ანკონ.** 2—6; ახატი, **ბ.** აქატი.

ახაშხაშება (ავაშხაშები), **ფ. ვლ.** ხაშხაშავით გა-**ვსწიოლები**, **красивѣтъ**, **какъ** **макъ**, **ამისაშხაშა** **ლაოებში**, **კაცია** 117, **щеки** у **меня** **раскрасшi-****лись**.

ახდა, (ავსდი, ავხადე), **ფ. მ.** ავჭერი, ავცლი, მივხდი; გავლებ; **снимать**; **отворять**, **открывать**; ავსდი ფარდასა, **подпять** **заваншiса**, ავსდი ქუდასა, **снять** **съ** **кого** **шляпу**, ავსდი საფარველსა, **лишитъ** **покровительства**, ვისრ. 33; **ლე** ზარის მხედელი, ივერი № 1, 32, ავსდი კანსა, **снять** **шкуру**, **облу-
чить**, ავჭნდი ამაჯარს, **обезоружить**, **შავთ.** 75; ავჭნდი სამართალსა, **снять** **съ** **кого** **отвѣтствен-
ность**; ევთიმ. ცხოვრ. 3, ავჭნდი ნამუსსა, **ском-
проментировать**, ავსდი პირსა, **откупорить**, **рас-
крыть**, ავისდი შავს, **снять** **трауръ**; ვეფხ. 333; ავისდი ნამუსს, **потерять** **стыдъ**; (ავსდები, ავის-**ლები**), **ფ. თვ.** მოვესდები, მოვეცლები; გავლები, **сниматься**; **открываться**, **სირცხვილის** ფარდაგი ავხადა **онъ** **весь** **стыдъ** **потерялъ**; ქილი 316; ხარკი ამხადა, **спили** **съ** **меня** **подать**, ქართ. 1, **ტ.** 32; ამხადე საფარველი, **ты** **лишилъ** **меня** **по-
кровительства**, რუსულ. 464; ფერი ავხადა, **нзмѣ-
вился** **въ** **лицѣ**, ერისთ. 49; ჰაკივი ავხადა, **ли-
шается** **чести**, ვისრ. 177; **ახდილი**, მიმ, თავ-ახ-**დილი**, **съ** **обнаженною** **головою**, **ასახდედი** **ზარისა**, **паводящiй** **ужасъ**, ქართლ. 1, **ტ.** 74, **ახდევირება** (ვა), **ფ. სსმ.** მოვახდევირებ, ავალე-**ბინებ**; **заставитъ** **святъ**, -ქვევრსა, **заставитъ** **вскрытъ** **кувшинъ** **съ** **виномъ**.

ახდენა (ვი), **ფ. მ.** შევიმთხვევ, მოვიწვევ თავზედ; **приключитъ** **себѣ**; **კარგ** **ნიშნად** აიხდინა, **счелъ** **для** **себя** **за** **хорошее** **предзнаменованiе**, გორგ. 250; ავიხდინოს ღმერთმან კარგად, **Вогъ** **да** **воз-
дастъ** **тебѣ** **добротъ**.

ახლომა (ავსლები, ავსლი, ავსელი), წ. უ. მალა ავი-
ჭრები; აღსრულები; **ახწაჯა**, **ახწა** на
верхъ; **поднялся**, **вскоичить**; **ახწა**, **совер-**
шатся; **ღვთის განგებას ვერ ახლები**, **не изъжшии**
Божыго предопредѣленіи, ვისრ. 16; **ახლა ხმა**, **под-**
нялся шумъ, ღარეჯ. 82, **მოის თავზედ ახლა**, **онъ**
поднялся на вершину горы, ქილ. 77; **ახლა**
კვამლი, **მცვერი**, **подвился дымъ**, **имль**, **გამოცხ.**
8—4; **ქართლ.** 1, ტ. 49; **ავსელით ნავსა**, **мы сѣли**
на корабль; (ავსლები), წ. ვ. ავიჭრები რომ მი-
ვსებედ ვისმე, **ახწა** на верхъ, **чтобы ванасть**
на кого; **აღვსრულები**, **исполнителы** **надъ**
кѣмъ что, 2 ტ. ქართ. 559; **სიზმარი ამხლა**, **сопъ**
ახლსა, **მოურ.** 10; **მოწვევანი ამხლებს**, **судьбы**
своей неизъжнешы, ვისრ. 26, **ამხლარი**, **მიმ.**
случившійся; (**ამხლარი**, **ამხლემოლა**), **აღსრულე-**
ბუღვარი, **исполнителы**, ერისთ. II, 277.

ახება (ვიახებ), წ. უ. ვვაებ, ვონებ, **ოხა**, **ვეფს.**
1041, **არ იახნა**, **ვაი არა თქვა**, **не ахнулъ.**

ახედა, **ახედა** (ვი), წ. მ. აღვიზილავ, **ავცქერი**, **ვე-**
ყურებ, **посмотрѣть**, **взглянуть**, რუსუდ. 147,
406; **ახედა** (ავ), წ. სმ. **заставить** **смотрѣть.**

ახელნა (ავსელნი), წ. მ. **გავსელნი ცხენს**, **выжжнати.**

ახევა (ავსევე), წ. მ. **ავგლეჯ**, **მოვეგე**, **оторвать**,
сорвать.

ახელა (ავსელ თვალსა), **открыть** **глаза.**

ახერხა (ვი), წ. მ. **ხერხით ავაცილი**, **сиплнть.**

ახეწა (ვი), წ. მ. **ავსევე**, **соскобрнть**, **ახეწა** (ვებ-
წნი), წ. მ. კანს ავაძრობ, **сдрать** **кожу**, ვეფს. 754;

ახეწება (ვი), წ. მ. **რომე თვალს იახეწა**, **ვეფს.**
621, **რომელსაც თვლი ბრწყინვალეებისა გამო ვერ**
ჟუჟურებს, **мелькати**, **играти** **въ** **глазахъ**, (ვი),
წ. მ. **ავსლონ**, **ავგლეჯ**; ვეფს. 653, **сдрать.**

ახეცება (ავსეცები), წ. უ. **ავლ**, **брести** **на** **верхъ.**

ახვა, **ბ. ოხრვა**, **ოხანსე**, **მოურავ.** 90; **ახვა**, **ს. გა-**
ლეგილომა, **остроста**, **მოურავ.** 90.

ახვლომა, **ბ. ახლომა.**

ახვევა (ვი), წ. მ. **ღავსვევე**, **შემოვარცვამ**, **наматы-**
вати, **навертывати**, **завязывати**; (**ავსვევე ჰირს**),
завязати **отверстіе**, **კაცს გულს აუხვევს**, **произ-**
водитъ **тошноту**; **გზას აუხვევე**, **свернуть** **съ** **до-**
роги, **ავსვევე თვალებს**, **завязати** **кому** **глаза**;
морочитъ, **обманывати**, **ქიმი** 137; **ჩონგ.** 133;
ერისთ. II, 39; **ამხვევა**, **მაგალ.** **თვალი ამხვია**,
помутилось **у** **меня** **въ** **глазахъ.**

ახვეცა (ვი), **ხვეცი** **ავჭკრეფ**, **ავგროვებ**, **сгребати**,
ახხვეცი, **сгребки.**

ახვირაკი, **ს. ახმახი**, **ბრიყვი**, **გაულოლი**, **дубиша**,
оухъ, **ხეწა.**

ახვნა, **ახწმა**, **ახმა** (ავიხენი - ვენ; **აღვიხენამ**, -ხვი),
წ. მ. **ავილებ**, **ხელს ღავალებ** **ასალებად**; **ავარამევე**;
ბრათ, **изнати**, **ღარეჯ.** 10 ბ; **ავიხენი ციხეს**, **изнати**
крѣпость; **სპანი აუხენეს ზარსა**, **поиска** **бнль**
обнати **ужасомъ**; **ბ. აღწმა**, **ვეფს.** 314.

ახი, **ს. ვება**, **ოხანსე**, **ვეფს.** 890; **ახი**, **ხედ.** **снра-**
водливый, **ახი** **შენხედ**, **подхломъ** **тебѣ**; ვეფს.
108; **იმის ახილამ მოვლ**, **я** **отпачу** **ему**, **უარამ.**
457, **შენს ახსი მოვლ**, **отпачу** **тебѣ.**

ახილება (ვა თვალს), წ. მ. **თვალს გავალებ**, **открыть**
глаза, **начинати** **смотрѣть**, ვეფს. 1014, **ღმერთ-**

მან თვალი ამხილა, **Вотъ раскрылъ мнѣ глаза**;
ვისრ. 128; **აღხილვა** (ვი), **раскрыть** **глаза**; **ახი-**
слить, **რიცხვ.** 3—42.

ახირება (ავიხირებ, ავიხირებ), წ. უ. **წინ დაუხედა-**
ვად ღავიხინებ, **заупрямынсь**; **ახირებული**, **упря-**
мынъ, **ახირებულია**, **это** **ни** **на** **что** **не** **похоже**,
ახვ. 44 ბ.

ახლა, **ესლა**, **აწ**, **ამჟამად**, **тeнeрѣ**; **ახლავ**, **сейчасъ**,
რუსუდ. 176.

ახლად, **ჴმზ.** **шповь**, **снона.**

ახლათვა, **ახლართვა** (ვი) **сипты** **на** **живую** **пятку.**

ახლანდელი, **ხედ.** **ესლანდელი**, **აწინდელი**, **тeнe-**
решій.

ახლანძვა (ვი), **ჴმ.** **поджечь**, **პირი ამხლანძდა**
у **меня** **въ** **роту** **насохло.**

ახლომა (ავსლები), წ. უ. **вскоичить**, **5** **ახვონ.**

ახლეა (ვაახლებ, -ლე), **ჴმ.** **ახლად გავაკეთებ**, **გა-**
ვაახლებ, **обновляти**; ვეფს. 824; 973; 992; (ვაახლ-
ლები, -ლი), **ხედ.** **ახლად ვჭკეოლები**; **обновлятсѣ**;
(**მაახლება**, -და), **обновлятсѣ** **для** **меня**; **ახლე-**
ვინება (ვა), წ. სმ. **заставити** **обновити.**

ახლეა (ვაახლებ, ვახლელ), **ჴმ.** **უარესთან ვამეო-**
ფებ, **ვამახურებ**; **გავაყოლებ**; **გავუგზავნი**; **заста-**
вить **находиться** **при** **комъ**; **отправить** **кому**
кого, **послѣти**; **ვაახლებ** **მოციქულად**, **послѣлю**
кому **парочно**, **მოურ.** 25; **მაახლებია ხადუმნი**,
я **отправилъ** **къ** **вамъ** **рабынъ**; ვეფს. 1234; (ვი-
ახლებ, -ხელ), **ჴმინ.** **თან ვიყოლიებ**, **ღავიახლო-**
ვებ; **იმხტი** **при** **себѣ**, **приблизати**; ვეფს. 992;
(**ვიახლები**, **ვიახელ**, **ან ვიახნებ**, **ვიახლენით**, **ე. ი.**
ვიახელით), **ხვ.** **ვასლო-ვარ**, **ვიყოფები** **ვისთანმე**;
находиться **при** **комъ**, **сопровождати**; **состоитъ**
при **комъ**; **ჴსჯობს** **თუ** **კაცთა** **იახლების**, ვეფს. 31;
ე. ი. **უკეთესია რომ კაცთ არ მოჰორდეს**; **лучше**
быть **въ** **обществѣ** **людей**; (ვეახლები, -ხელ),
ხვ. **მიუახლოვები**, **приблизаться**; 1 ტ. ქართლ.
326; ქილ. 770; ვეფს. 820; (**მაახლებ**, **მა-**
ახელ); **заставляюшъ** **находитсѣ** **при** **мнѣ**; **ჩემი**
თავი გაახლოთ, **онъ** **послѣдъ** **меня** **къ** **вамъ**;
ქილ. 645; (**მაახლა**), **онъ** **находился** **при** **мнѣ**;
(**მაახლება**, -ხლა; **ვიახლება**, -ხლა), **сопровождѣлъ**
меня, **тебѣ**; **ჰურს ვიახლება**, **оши** **кушакотъ**; აქე-
ლამ რომ ვიახლები, **когда** **я** **отсюда** **отправился**;
ახვ. 4—17; **ვიახლება**, **онъ** **придетъ** **къ** **намъ**;
ახვ. 4—24; **თუცა მზე გვიახლოა**, **ჩვენ ჴამთარი ვერ**
ღავეზვრილა, ვეფს. 1014; **будь** **солнце** **при** **настѣ**,
зима **не** **заморозила** **насъ**; **ახლეინება** (ვა),
ჴსმ. **заставити** **находиться** **при** **комъ**; **სიკვლი-**
ლამდინ **შენი** **თავი** **არ** **მაახლებინე**, **почему** **не**
хотѣлъ **находиться** **при** **мнѣ** **всю** **свою** **жизнь**,
ვეფს. 557.

ახლეჩა (ავსლეჩი), წ. მ. **ავგლეჯ**, **ავსცენ**, **оторивати**,
взломати, **сорвати**, **отколоти**, **отсѣкати**; ვეფს.
267.

ახლო, **ახლოს**, **ჴმ.** **არა შორს**, **მუნვე**, **близко**,
თანდ. **ნათეს.** **ბრუნ.** **близъ**, **ჭკაზედ ახლოა**, **по-**
ннтно, **ახლო** **მახლო**, **მახლობლად** **გარემოსა**, **თან-**
ის **თანა**, **по** **близости**, **въ** **окрестностяхъ**; ვეფს.
1497, **განმ.** **ქალაქის ახლოს**, **близъ** **города.**

ახლომა, **ს. სიახლე**, **ახალი საქმე** **ან** **ამბავი**, **по-**

визна, новостъ, (ვა), ზ. მ. быть свѣжимъ, по-
вымъ, ქილ. 265.

ახლობა, ახლოობა (ვა), ზ. უ. ახლოს ყოფნა,
быть близкимъ, რომელი ქალაქი ესალოს მას,
городъ, который ближе къ нему, 2 სჯელი. 21,
20, (ვესლეზი), ზ. თვ. приближаться.

ახლოვება (ვა), ზ. მ. დაუახლოვებ, приближать,
(ვესლოვები, ვესლოვები), ზ. თვ. დაუახლოვ-
ები, приближаться, მიახლოვებ, приближаешь
меня.

ახლო ნათესავი, ს. თვის-ცომი, მეყვისი, близкій
родственникъ.

ახლოური, ზმზ. მახლობელი, близкій, სამ. ვ. 254.

ახმა, ნ. **აღმა**, **ახლოვება**, ნ. **ახლოვა**.

ახმაზი (არაბ.) ს. ბრიყვი, გაუთლედი, дубина,
олухъ, бодлавъ, пещжа, ანტ. 7 ბ.

ახო, ს. სახნავად გაკაფული ქალა, расчищенный
кустарникъ подь нашу, ახოს გატეხა, расчи-
щать гряды, თონხა ახოსი, конать заросль,
2 ქართ. 301.

ახოვანი, ზედ. ბრკე. ცხნოვანი, ძლიერი, გულო-
ვანი, мужественный, храбрый. შავთ. 11, 57,
სიბრ. 104; ქართ. 1, ტ. 430; **ახოვანება**, -**ვნება**,
ს. გულოვნობა, мужество, храбрость, ქართ. 1,
ტ. 218; მარტ. 80 ა; ახოვანი ცხნითა, видный,
статный мужчина, 2 ტ. ქართ. 307.

ახორი (არაბ.) ს. ცხენთ ბაგა, стойло, ვისრ. 159,
საჯინიბო, конюшня.

ახოსაღარი, ს. მეჯოგე, табунщикъ, საბ. ლ.

ახოცა (ვ), ზ. მ. ამოვსწვევტ, დავბოც; перебить,
потребить, избить; взглянуть, давить. 50, 2,
ავსწვენ; მოვსპობ, სვერტ; прекратить; მარტ.
62 ბ; ქილ. 689; გამოცხ. 7—17; ახოცა სიემი-
ლითა, истребилъ голодомъ, დაბად. 11—37;
46—1, ამოხოცეს ჭირნი, прекратилъ бѣдствіе,
несчастіе, ვეფხ. 1155; (ავხოცები, -ლი), ზ. ვ.
ამოვსწულები; მოვისპობი; истребляться; пере-
водиться, აღიხოცა თელი მისი, его родъ пере-
шелся; დარეჯ. 223, ქართ. 1, ტ. 142, **ახა-
ხოცი**, -**ცელი**, подлежащій истребленію.

ახოსრება (ავხოხრები, -ლი), თუ გონჯოლი ახოსრ-
დეს, когда клекачка начнеть цвѣсти; სამზ. 107.

ახრა (ავხრი, ავიხრი), ზ. მ. ხელის ავილებ, -ავმართავ,
поднять руку, დარეჯ. 28. **ახრილი**, шодный,
ჩონტ. 104; ჭკუვის ხელ-ამხრელი, уму шепости-
жимый, დარეჯ. 72.

ახს, ნ. მახს.

ახსალირი, ს. გუჯ. 20.

ახსნა, ს. ზ. თარგმანი ან განმარტება წერილისა,
объясненіе, толкованіе, (ავხსნი, ავხსნენ), ზ. მ.
ავუშეებ დაბმულს; ვსთარგმნი, განმარტებ, оти-
зывать, разъяснять; объяснять, выяснять,
истолковать; ავხსნი ცხენსა, отызывать лошадей,
ვეფხ. 229; ავხსნი ბეჭედს, спяты печатъ, ავიხ-
სნი თვალსა, открыть глаза, აღმიხსნა სიზმარი,
истолковалъ мнѣ сонъ, აღმიხსნა ღუმლი, от-
крылъ уста мнѣ, კომ. 10; ავხსნი, отызымаешь
меня; ავხსნეს ხმალი, сваяи съ меня саблю,
(აღვიხსნები), ზ. ვ. ავიშეები; განმარტება; оти-
зываться; объясняться; **ავხსნელი**, მიმ. объясни-

тель, **ავხსნილი**, მიმ. თავისუფალი, свободный;
უხვია ხსნილსა დაბამს, სიუხვე თავის უფალს კაცს
თავის უფლობას დააკარგინებს, ე. ი. დაბმულ-
ჭვოფს, ვეფხ. 49; щедрый приковываетъ сво-
боднаго.

ახსნევიანება (ვა), ზ. სხ. განმარტებინებ, заста-
вить объяснить, истолковать, ქილ. 604; ავხს-
ნევიანებ შეკურას, заставить снять заколдова-
ніе, ვისრ. 30.

ახსენება (ვი), ზ. მ. მოვიგონებ, მოვიფიქრებ, вспо-
минать, (ვა), ზ. მ. მოვავიგონებ, напомнить кому,
იეფეკ. 36—31; მეტ. 123, ავხსენება, ამეხსენე-
ბა, вспоминаю.

ახცა (თორ.), ს. აჯიღლა ცხენი ან მამალი სახედარი,
ხოლო ედალსა ეწოდების ხრდლი და ჭაკი, жо-
ребухъ.

ახცაშირა, ს. მაჭარივით სასმელი, სამზ. 129, ши-
лучес вино.

ახცუმა, ნ. აღხუმა.

ახცის ზირა, მცენ. იტალ. Piltro; მ. ფ.

ახცაპოტი, ს. აპოხტი, ლორი, ветчина, окорокъ.

ახცომა (ავცტები), ზ. ვ. შევცტები, ავიჭრები, иско-
чить. [ახუნ].

ახუნდი (თორ.) ს. მახმადიანი მცოდნე სჯულისა,
ახური, ნ. ახორი.

ახურმაგი, ს. თოფრა ხართ ჰირის ასაკრავი რომ ძნა
არ შესჭამოს, торба.

ახურულავება (ვა), ზმ. ავჯხსნორავ, нагромоздить.

ახწვევა (ავახწვევ), ზ. მ. ავწვევ, достигать, добратъ-
ся, доходить, съ трудомъ восходить, (ავახწვევი),
ზ. თვ. იგივე ავახწვევ.

აჯა, ს. ზ. ვეღრება, просьба, молебна, ვეფხ. 352;
(ვიაჯი, ვეაჯები, ვეაჯი), ზ. უ. ვევეღრები, ვევე-
წები, ვსთხოვ, просить, умолять, ვეფხ. 224
(იაჯეს, უნდა იაჯეს), ქართ. 1, ტ. 389; просили;
მეაჯების, онъ просить меня; იაჯე, ჩემი ვე-
ღრება შეისმინე, (ან შემოხვეწე), примити въ ува-
женіе мою просьбу; попросите за меня, ვეფხ.
17; 718, 830; 1051; 1053; რუსულ. 491 (ვია-
ჯებ), заставляя просить.

აჯაბი (არაბ.), ს. საკვირველება, удивительная ве-
щъ, დარეჯ. 67 ბ. **აჯაბითი**, ზედ. საკვირველი;
чудный, დარეჯ. 59 ბ.

აჯანღება, **აჯანყება** (ვა), ზ. მ. აღვაშოთებ,
აღვრევე, ავშლი, мутить, возмущать, бунтовать,
(ავჯანყები), ზ. ვდ. ავიშლები, возмущаться,
бунтоваться, ალექ. 209.

აჯახება (ვა), ზ. მ. შევარტებ, ударить обо что.

აჯაიანი, ყურმენია, ბქრ. 182, сортъ винограда.

აჯდომა (ავჯდები, -ჯედ), ზედ. ავჯდები; прилстать;
(ავჯდები, ან ავჯდები), ცხენზე შევჯდები,
сѣсть на лошада.

აჯება (ვეაჯებ), ზ. მ. შევეწვეწებ; ან შევისმენ ვი-
სისამე თხოვნას, გავივლენ, გავიკითხავ, просить
за кого; уважить чью просьбу, რათა უაჯოს მა-
მასა, ქართ. 1, ტ. 400. ყბონი ავწხენი ატყა.

აჯეჯი, ს. აბრეშუმის ნაძირალი, მეღვის ხლა, шелкъ,
который кладутъ въ чернилицу.

აჯეჯლევა (ავჯეჯლები), ზ. უ. ავუვავები (ხა-
ხვი და მისთანანი), вускаты ростки, зеленцы.

აგრი (არაბ.), მომლოცავი წმინათა ადგილსა, **пал-
грымъ**.
აგრიღლა, ს. ახტა, ცხენის კურატი, жеребецъ, -ღე-
 ლაკატი, бѣй наба.
აგრიტა, საქორწილო ცახტი, საბ. ლ. сѣдальце по-
 нообращныхъ.
აგრი (არაბ.), ს. სპილოს ძვალი, слононая кость,
 აგრის მშვილდი, костинной лукъ. საბ. ლ. რუსულ.
 491, აგრის ცახტი, სპილოს ძვილის ცახტი, кресло
 слононой кости, საბ. ლ.
აგრიტა, ს. ჩადრი, თერისტრო, ქალი მოსაფარი თე-

ორი ზეწარი, чадра, хламида, бѣлое женское
 покрывало, ვეფხ. 485; 1170; ქილ. 245; **აგრი-
 ღოსანი**, ჩადრით მოსილი, одѣтая въ бѣлую
 мастию, ვეფხ. 485.
აგროზა, ს. მოლოცვა წმინდათა ადგილთა, пилгрим-
 стно, ნ. აგრი, ქილ. 535.
აგროჯვა ვენახისა, წათა ცხოვრ. 423, (საბინბ.),
 ставить тарканынкъ подъ лозу.
აკა, აკა ესერა, შორის ჩვენებითი, აი, აგერ, потъ.
 ვისრ. 64, ფსალ. 7—13.
აკრამი, ს. სუნელი სამეველი, ошмямъ, ბუნ. ლ.

ბ, სმოვანი ასო ქართულის ენისა, წოდებული ბან;
 რიცხვი დანიშნავს 2 და ფულის ანგარიშში ნი-
 შნითურთ, ორ თუმანს ან ოცს რუბლს.
ბ, წინაშე, ასოსა რ, ზოგჯერმე შეიცვლების მ ან პ;
 ვითარ; ბრუდე, მრუდე; ბრეფა, მეფა; ბრენი, პრენი;
 ბრცყელი; ბჭვალი, პჭვალი; ბრწყალი, პრწყალი; რ
 ბანის შემდგომ ზოგჯერ სრულიად დაიცოვების:
 ბრძანება, ბძანება; ბრჭე, ბჭე; ბრჭვალი, ბჭვალი;
 ბრღვლილი, ბღვლილი და სს.; ქდ ბ. შეიცვლების
 მ. პ. და ფ. ვითარცა: ბზინვარე; მზინვარე; იმერუ-
 ლად: ბუზუკი, ბუწუკი, მუწუკი; ბილწი, პილწი;
 ნაბერწყალი, ნაპერწყალი; ებისტოლე, ეპისტოლე;
 სეპისკვერი, სეფისკვერი; ბ. ზოგჯერმე ღერ-
 თვის ლექსთა თავსა, ვითარცა თქმულ არს მ თვის,
 დასამშვენებლად და თვნიერ საქორების; ვითარ,
 ქირი, ბქირი; უევილი, ბუევილი; ღვლილი, ბღვლი-
 ლი; და ბრღვლილი და სს.
ბაასი, ს. ცილთა, პეექრობა, ლაპარაკში შეგმა,
 პრისე, დისუბა, **ბაასობა** (ვბაასობ, ვიბაასებ,
 ვებაასებო) ზ. უ. ვსცილობ, ვბაექრობ, სპორით,
 имѣть дисуубу; **ნაბაასები**, ზედ. ბაასობას მორ-
 ჩენილი, окончивший споръ, **ნაბაასო**, спор-
 ный.
ბაბა, ჩხვილი ესრეთ უხმოებენ პურსა, хлѣбъ (вы-
 раженіе дѣтское).
ბაბანი, ს. თრთოლა, издрагнивание, дрожъ.
ბაბაყუდი, **ბობოყუდედა**, ს. მფრინველია.
ბაბაჭუბა, ს. ობობა, ღელა ზარღისა, паукъ.
ბაბთა, ს. ბაღე-მაქმანი, кружово, რ. ქ. ლ.
ბაბილო, ს. რქა ვაზთა ან სხვათა ნერგთა, ნორჩი,
 შიშალი, ивѣтъ, отирнактъ, иобѣжжы, ეწყ. 31—8;
 ფსალ. 79—10. ბუნ. ლ; პრიკინა, რძღვამლი,
 უსურვაზი, მორცხელა: дикій виноградъ, ერის ლ.
ბაბრი (თათრ.), ს. ჯიქი, леопардъ, бобръ; ხანჯ. ლ.
 ბუნ. ლ; **ბაბრაბი**, ბაბრის ცუავი, шкура лео-
 пардовая, საბ. ლ.
ბაბლანი (თათრ.), ს. მფრინ. нонуган, ქილ. 609,
 გუჯ. 20; მენის ლ.
ბაბლანი, ს. ღათისცუავი; модвѣжжя шкура, კა-
 ცილ. 103.
ბაბუა, კნინობ. ბაბა, хѣдушка. **ბაბუას საგამლი**,
ბაბუასგამდა, **ბაბუასწვერა**, ს. მცენ. ბურ-

ბუშელი, одуванчикъ, ბუნ. ლ; ერის ლ. ბაბუას-
 საგამლა, ს. მცენ. чернѣй глѣдъ; ერისთ. ლ.
ბაბუშტედა, ს. მცენ. ღუღუბო, можжуха.
ბაგა, ს. ახალი ვენახი, ჩაყრილი წიღებში, ново на-
 сажденный виноградникъ, მაკალ. შემოგვიწი-
 რავს ბაგა სასახლითა, გუჯ. 2, 7.
ბაგა, ს. გომურში კედელს წინ მიშენებული ადგი-
 ლი, დაბმულთა ხვასცანგთა საქმლის ჩასაყრელად;
 щель, ბაკათ-მოთავარი, конюшенный, главнѣй ко-
 покъ, ვეფხ. 55, თემურ. განმ. ისი. 1 — 3;
 გუჯ. 2—7, 12.
ბაგა, ნ. **ბაქანი**.
ბაგაზუგი, ს. ფენის ცემის ხმა, топотъ.
ბაგე, მრ. ბაგეში, ს. კაცთ პირის ორნივე ლაშნი;
 уста, губы. დავით. 11—3, 16; ბაგე ნავისა, კი-
 ღური ნავისა, край судна, ვეფხ. 609; ბაგე ზღვი-
 სა, მდინარისა, ნაპირი, берегъ моря, рѣки, ეწყ.
 47—7; ქართ. 1, ეკ. 270; შერევის ბაგეთა, смѣ-
 шеніе лязковъ, **ბაგიანი**, **ბაგეებიანი**. ბაგის
 მექონი, устнѣй, ქილ. 5.
ბაგინი (სომხ.), ს. საზორავი, კერბთ შესაწირავი
 ადგილი, жертвенникъ; святилище, ან შესაწი-
 რავი მსხვერპლი, жертва, 2 სჯული 7—4; რიც-
 ხვი 33—52; გუჯ. 7, 25; 1 კორ. 9—13, 14;
 ან სახე კერბისა, избранные идола, რიცხ.
 33—52.
ბაგირი, ს. მსხვილი თოკი ნავთა და ღუზთა დასაბ-
 მელი, канатъ.
ბაგოვნები, ს. სართულები, крыша, საბ. ლ.
ბაგურჯავარი, ნ. ასლანელი, პ. ფ.
ბადაგი, ს. საქრის დანაღვი, მოღლეული ცეკბი-
 ლი, патока, ან ნაღული ღვინო, гливейиш, ნ.
 ღვინო.
ბადაღი (არაბ.), ს. შესაფერი, სამაგიერო; მსცავსი,
 заитна; равный.
ბადასუა, **ბადასუი**, **ბადასუანი**, ს. უმეღბესი
 ლალი, рубинъ, ვეფხ. 1433, 1544, რუსულ. 185,
 789.
ბაღე, ს. თვლედად გამოხასყული მკელი ან მავთუ-
 ლი; მახე თევზთ სახადირო ან მფრინველთა; сѣтъ,
 сѣтка, сѣточка; сѣтъ рыбацья и птицеловная.
ბაღე-მაქმანი ან ნაქმანი, кружово; ცხვრის ბაღე,

ბ. ჭაჭა, სმფ. 163, **ბაღე ან ქსეფი**, ღელა ზარ-
ლოისა, наутина; ბაღე შშო ბაირეთა, ე. ი. ქედბელი,
შობილის ყრმის ბუღე, дѣтское мѣсто, послѣдъ,
ბაღის პირი, распахка пепода; **ბაღე-ბაღე**,
сѣтчатый, 2. ნეშთ. 3—15.

ბაღეზა (ვკ), ზ. მ. ვეშო; შეეჭვიბი, ვაწარმოვებ, და-
საბამს მივსცემ, рождать; творить, создавать,
(ვიბაღეზი), ვიშობეზი; შევიქმნეზი, დასაბამს მივი-
ლებ, рождаться; создаваться; (შაბაღია, მებაღეზა),
ზ. მიჩ. მაქეს, имѣть, (ვებაღეზი), ზ. თ. ვეყოლე-
ზი; ვეექმნეზი; წარმოვეშობეზი, ღავებაღეზი, რი-
ჯადება, проявиться; имѣться; რაც ებაღა სულ
წართვეს, у него отняли все то что имѣлъ.

ბაღეებრი, **ბაღეებრიანი**, ზედ. ბაღეს მსგავსი, თვა-
ლელი, сѣтчатый, ბაღეებრი სანათური, рѣшетчатое
окно, ეჭეკ. 41—16.

ბაღენი (სომხ.), ს. ლევიტელთ შესამოსელი სვეცაკი
ან სსხოვანი, льняная рѣза, დან. 10—5, ბაღვა,
ბ. ბაღვა.

ბაღია (სპარს.), ს. ღილი სსწენე ჯამი, миска, чаша;
დასტ. 123, ქიშია 133, ბ. სიახე.

ბაღიანი (სპარს.), ს. სსმკურნალო ბალახი, бадьянь,
ბუნ. ლ; ჰ. ფ; ქიშია 268, ბაგრატ. ბ. 130.

ბაღიმი, ს. ორმოს პირი ამოგებული ხეებითა ოთხ
კუთხედ, срубъ для колодца, -ქალღლისა, вѣн-
чикъ изъ бумаги.

ბაღის პირი, ს. გალაცოზის ღარო; шнуръ, бе-
ченка каменщиков; რასაშკა, отверстие, не-
ბაღიში, ს. შეილის შეილი, впуск. [вода.

ბაღლიჯანი, ბ. ბაღლიჯანი.

ბაღრაგა (თორ.), ს. штеведитель, конвой, მაცა-
რებელი მოგზაურთა უგნებლად შეკობართა; ბე-
ლოლი; ვეფხ. 1031; დარეჯ. 91 ბ. **ბაღრაგობა**,
ბელოლობა, штеведительство, (შაბაღრაგებ) за-
ставаляешь штеведительствовать, სპ. ლ.

ბაღრაგი, ბაღრაგი, მცენ. (სპარს.), бадрияка, მენიბ.
ლ.; цитронникъ, ერისთ. ლ.

ბაღრი (არაბ.) გავსილი მთვარე, полнолуние.

ბაღრიჯანი (სპარს.), მცენ. бадлиджанъ, -რუსული,
поммъ дамуръ, ერისთ. ლ.

ბაღროზა, სფ. მთვარის გავსილობა; მსგავსება,
შეღარება; полнолуние; равенство; (ვკბაღროზა),
ფმ. ვულრი, ვეღარები; равняться; ბაღროზს სლომი-
თა, ჩანრ. 8. გასიშვლებელის სმლითა მოქმედებ-
სო; дѣйствовать обнаженнымъ мечемъ; შაბა-
ღროზს, подражаетъ мнѣ, ვერ ვინა გბაღროზს,
ნი кто не сравнится съ тобою; ჩანრ. 91.

ბაღრუკი, ზედ. ბედკურული, უბედური; გლახა, სპა-
გელი; несчастный; негодный, негодий; **ბაღრუ-
კობა**, სფ. ბედკურლობა, სპაგლობა; несчастие;
негодности; (ვკბაღრუკობ), ზუ. ვარ ჭირსა შინა,
განსაცდელში, бѣдствовать.

ბაღუბ, ბ. ბაღუბა; ბავსირი, ბ. ბუხსილი.

ბაღვითი (სომხ.), ს. სავალალო ამბავი, წიხტ, извѣстie
горестное, ბავთის მომღები, извѣститель не-
счастья, იეზუკ. 21—7, **ბავთება** (გულსა ებავ-
თა), გული შეუწუხა, это печальное извѣстie его
позапно. ვეფ. 1504.

ბავდი, ს. ქორის პირველი დაჭერილი მფრინველი,
первая птица, пойманная лстребомъ.

ბავრაკი (თორ.), ბაირალი, зная, ქილ. 125.

ბავრუკი (არაბ.), ს. ბორა ოქრომჭედლისა, патръ,
бура, ქილ. 461; იერემ. 2—22.

ბავშვი, ს. ყრმა, ყმაწვილი, ребенокъ, ბავშობა, ს.
ყმაწვილობა, ребячество, ბ. ბოვშვი.

ბაზაზი (სპარს.), ს. წერილმანის ვაჭარი, მეწერილ-
მანე, торгашъ.

ბაზარგებიოთა, ს. სახლი აშენებული ღუქნებითა,
домъ съ лавками, ვეფ. 339.

ბაზარი (სპარს.), ს. სავარდულო, სავაჭრო ადგილი,
рынокъ, базаръ.

ბაზი (სპარს.), ს. ქორი, შავარდენი, მიმინო, соколъ,
ბაზი, მწერი რომელსაცა აქვს მაკრატლის სახედ
თავი, ფერით არის ყვითელი და ოთხი ფრთა ყვი-
თელიფე, ჭინჭარაქა; მფრინველი სჭამს ამ მწერსა,
ბაზიერი, ს. დამგერსველი და ზელა-მხედველი
ბაზთა, сокольникъ, **ბაზიერთ-უხუცესი**, უფრო-
სი ბაზიერთა, оберъ егермейстеръ, **ბაზიერთობა**,
ს. ბაზიერის თანამებობა, егермейстерство, ვეფხ.
596, (ვკ), ზუ. сокольникъ.

ბაზიკი, ბ. ბეჭეკი, შუთ. 58.

ბაზმა, **ბაზმაკი** (სომხ.), ს. ლამპარი, სანთი ან კან-
დელი, лампада, იერემ. 25—10; ზაქარ. 4—2,
დასტულ. 154; ვეფხ. 1512, **ბაზმის წეთი**, лам-
повое масло.

ბაზმანდი (სპარს.), ცილისმა, амулетъ, **ბაზმან-
დიანი**, ზედ. ბაზმანდის მქონებელი, носящii
амулетъ.

ბაზმანდი, ს. ცალ სსწორა, безмѣнь.

ბაზროზა, **ბაზრიანობა**, ს. კრებით მოვარდუ-
ლობა დანიშნულს დროს, ярмарка.

ბაზრული, ზედ. სავაჭრო, рыночный.

ბათალი, **ბათიალი**, **ბეითალი**, ს. ცხენის ექიმი,
коновалъ.

ბათილამი, ს. გაუქმებული ვექსილი, валюта.

ბათილი (არაბ.), ს. უქმი, გაუქმებული, пустой,
уничтоженный; -ბის წერილი, ს. უქმი წერილი,
недѣйствительный актъ, **ბათილება** (ვა), ზ. მ.
გავაუქმებ, уничтожать, (ვბათილები), ზ. ვდ. გა-
ვუქმებთ, уничтожаться.

ბათიანი (თორ.), ს. 5 ჩარეკი ან 12 გირვანქა, бат-
малъ, ან 6 ოყა, ბაქრ. 331, ან 1/2 ფუთი.

ბაი, **ბაიკი**, მცენ. კერკი, ჩოკოლათოს შესამზადებ-
ლად, вапиль, ბუნ. ლ.

ბაია, ს. იმერულად კომში, айва; ბაქრ. 180.

ბაია, ს. ფურცელი დანაკის კულისა, ან შტო, валя,
пальмовая вѣтвь, верба, **ბაიაობის კვირა**,
вербная недѣля, **ბაია**, მცენ. ცხვირის საცხენე-
ლა, купальница; желтоголовъ, жаркie цвѣты,
ერის ლექ. **ბაიაობა**, ღღესასწაული ბაიასი, верб-
ный праздникъ.

ბაია, ს. გუგა თვალისა, შავი, მრგვალი საშუალსა
შინა, სადაც არს მხედველობა, зрачень, зѣница,
ბუნ. კ. 98. სპ. ლ.

ბაიათი, ს. შირი შეიდ მარცვლოვანი და ოთხ მუ-
ხლელი, родъ стиховъ, имѣющихъ 7 слоговъ
и въ куплетѣ 4 стиха.

ბაირამი, ს. ღღესასწაული მასმადიანთა, банрамъ,
праздникъ магометанскii.

ბაირალი (თორ.), ს. დროშა, аюма, зная.

ბაიყუში, ს. მფრინ. ბუ. ფილიპ, сова; ერის. ლ. **ბაიყუში** (თათრ.), ს. უსსლკარო, ბადრუკი; бездомный, несчастный.

ბაკაბუკი, ს. ფეხის ხმა, топоть.

ბაკალი, ს. სირჩა ბროლის, лоскутани, бокал.

ბაკანი, ხის ჯამი, деревянная чаша, სარიდ. 18.

ბაკანი, ს. კუს ბუდე ძვალის; კეტყუაი; череп, костяной щитъ у черепахи, ქილ. 139.

ბაკარია, ბ. ნარეკალი, ერისთ. ლ., осотъ красный, репей колкий.

ბაკი, ს. მრგვლად მოვლებული ღობე ან ფიცრული სვასტანტო დასაყენებლად; околица, загорода, нагородъ, огороженное мѣсто для скота, ქართ. 1, ტ. 123; ქილ. 323; ივერია № 1, გვერდ. 62.

ბაკი, ს. მზისა ან მთავარის გარემოს ზოგჯერმე ხილული ნათლის სარტყელი, вѣнчикъ, кругъ, кольца около планетъ, მაგალ. ბაკი დასმული მთავარე, ჩონგ. 151; წყალობის ბაკი გარმოიზღუდოს, ქილ. 518; ბაკი სივლასაკისა, кругъ пицетъ, ქილ. 60, 316; ვეფხ. 228, თ. თეიმ.

ბაკი, ს. შუქი ან სინათლე ხილული მზისა ან მთავარის გარემო, кругъ, кольца около планетъ, ვეფხ. 1428, **ბაკმიანი**, **ბაკმული**, ზედ. სინათლით მოცული, მაგალ. ბროლი-ბაკმიანი, თეთრი პირი სინათლით მოცული, ვეფხ. 229, сѣтлос лице, პირ **ბაკმიანი**, ვეფხ. 232, იგივე ბროლი-ბაკმიანი, ე. ი. პირ ნათელი, сѣтлый, какъ иногда видимый кругъ кольца около солнца.

ბაკლა (თათრ.), ს. მსხვილი ხნდური, ცერცვი, турецкіе бобы, фасоль, ბიანკ. ლ.; ბუბ. ლ. 3, ფ.

ბაკო, ს. ჭურჭელი, сосудъ, 2 ნეშტო, 4—5, და ზეჭდილის დაბადებაში ჰსწერია სასმელი, საბ. ლ.

ბაკოვანი, ზედ. გარმოვლებული ზღუდითა, огороженный.

ბაკუნი, ს. ფეხის ხმა, ხასკანი, стукъ погою, топоть, **ბაკუნება** (ვა), ზ. მ. топать ногами.

ბალა (არაბ.), ს. უბედურობა, несчастіе, ერის. II-45; ანტონ. 1—23.

ბალადური (სპარს.), ს. მცენ. აპარდუ (дереню), 3, ფ.

ბალავარი, ს. საძირკვლის ქვა, бутовая плита; 6, ქვა.

ბალა მწარა, ს. გარეული ბალი, дикая вишня, ბუბ. ლ.; антипка; ერისთ. ლ.; бѣшенняя вишня; кашня, ბ. რ. ლ.

ბალანგო (სპარს.), ს. მცენ. ლაბაშუვა, полевої шафрей, ბუბ. ლ.

ბალანი, ს. თმა, სწმისი, ბოჭკო, волосъ, шерсть, ლანილ. 16—26.

ბალანტი (ბერძნ.), ს. მცირე პარკი, мѣшокъ, ლუქ. 10—4; შავთ. 22.

ბალანინი, ბალახანი, (სპარს.), ს. მცენ. бальзамовое дерево, ბუბ. ლ. შავთ. 51.

ბალახანა (სპარს.), ს. სასლთა შინა ჭურის ქვეშ გაფიცრული ადგილი რაგინდარას შესახსვად, антресоля, каѣтъ, балаганъ.

ბალახდაფნა, ს. მცენ. ინიჩა ტრავა, ломонось, ივან. ბატონ.

ბალახ-ვარდა, ს. წყლის-წიწმადი, кресь-родичный, водяной, ბუბ. ლ.; рѣжуха, ერისთ. ლ.

ბალახი, ს. მოლი, მწვანე მდელო მიწორაზე მდელო ან გათბული, трава, სამკურნალო ბალახნი, лекарственные травы, მოკრეფა ბალახთა, собирать травы, **ბალახვერცხა**, მცენ. грудная трава, ივან. ბატ.; **ბალახფიჩა**, მცენ. лнственница, ივან. ბატონ.; **ბალახ-წაბლა**; მცენ. ჭულამბარი, жидовская вишня; **ბალახ-კოვზა**, ს. ლეჩქა ტრავა, ერისთ. ლ. **ბალახოვანი**, **ბალახებიანი**, -ხიანი, травяной, ბალახოვანი ველი, покрытый травой лугъ, ქილ. 51; ბალახ-ბუღასი; ს. пегодыя травы.

ბალახში, ლალი უმჯობესი, рубишь, ბ. ბაღსში, ვეფხ. 3, 5.

ბალახჩოსანი, ზედ. ლალიანი, წითელი, рубинный; **ბროლი ბალახჩოსანი**, თეთრ წითელი პირის ხსენ; бѣлорумянное (лицо), ვეფხ. 72.

ბაღბა, ს. მცენ. კორკოცანა, ერის. ლ. проскурнякъ.

ბაღბაღუვა, ს. მცენ. проскурина, ივანე ბატ.

ბაღბანი (თათრ.), ს. სალხინებელი, багдахинъ.

ბაღმამი, ს. ბალახანი, ვალსამონი, бальзамъ.

ბაღთა, ს. ფართო ახზინდა შესაკრავი ქამრისა, ხრმლისა და სხ. прижка, застежка.

ბაღთვა (ვა), ზ. მ. დავსჭრი სშირად, დავკოდავ, დავსკრავ, насѣкать, дѣлать нарубку, наръзки.

ბაღი, ს. წვეულობა, балъ, **ბაღობა**, იგივე ბაღი, ერის. 202.

ბაღი (სპარს.), მცენ. черешня, ანდაზ. ბაღი წვერში გამწარება.

ბაღი, ს. საპალნე, тюкъ.

ბაღითი (ბ. ბათილი); ბაღითება, ბ. ბათილება, 2 ტ. ქართლ. 560.

ბაღიოზი (lat. balivus), ს. посолье, ტიმ. 23.

ბაღიში (სპარს.), ს. სასთაული; სვეტთა ან ბოძთა თავს შესადგმელი ქვა ან სე, ბულური; подушка; архитравъ; фронтовъ, фризъ.

ბაღნიანი, ზედ. ბაღით მოსილი, волосатый.

ბაღნური, ს. ცხენის სასურავი ლაზლისა, илопона, чавракъ. [ს. ლ.

ბაღფოში, ს. სკოტის საფენი, суконный коверъ, **ბაღლაში**, **ფეღლაში** (ბერძნ.) ავებულება, ცხოველთა შინაგანი შენობა, რომელიც შედგების ოთხთ ნივთთაგან: მიწა, წყალი, ჰაერი, და ცეცხლი, ვისაცა ჰსჭარბობს მიწა მას ეწოდების მიწის კერძი ანუ მელანხოლიკი, -კოსი (ე. ი. შავ სისხლა); თვისება ამისი არის: მძიმე, დაფიქრებული და სევდიანი; ვისაცა ჰსჭარბობს წყალი მას ეწოდების ფლეგმატიკოსი და აქვს თვისება გულგრილისა; ვისაცა ჰსჭარბობს ჰაერი, აქვს თვისება ქარიანი და მხიარული, ვისაცა ჰსჭარბობს სისხლი მას ეწოდების ცეცხლის კერძი ან სანგვინიკოსი (ე. ი. წითელ სისხლა) და თვისება მისი არის მრისხანება და გულ-ფიცვებობა; მიწის საცავი არის ელენთა; წყლისა ნალველი, კუენისა ფილტვი და სისხლისა გულ და ღვიძლი, კუენისა სახას აღუწერია ღექსთა თანა რეგმა (ტოქ, потоკъ); темнераментъ, საკუთრად ბაღლაში ნიშნავს, флегма, ბაღლაშის ქვა, чермный камень, ტიმოთ. 26, **ბაღლაშიანი**, ზედ. ნალუიანი, флегматический.

ბაღლი, მჭლე საკლავი, тонцїи рогатый скотъ, ჩონგ. 22; 85.

ბაღლინჯი, ბაღლოჯი, ს. მცენ. ალუბალი, ქვიშა, ვიშნა, მორელი.
ბამბა (სპარ.), ბამბაკი, ს. მცენარე გამოძლევი სასოფლის ნაძებნისა, ხლოჩათა ბუმაგა, მათა, ვეფხ. 1364; ბამბის დაღება, подбить что патою, ბამბის გაპენცვა, взбивать вату, ბამბის ხვევრი, ились.
ბამი, ნ. ბაჭარი, სამზარ. 11.
ბანა (გვზან), წ. მ. დავან, დავრეცხ, мыть кого, купать, მაზანებ, мосье меня, (ვიზან, ვიზანები), წ. ვ. დავიზანები, мыться, купаться, **ბანა**, мытье, **ფეხთ-ბანა**, умовение ногъ; ვზან დაწვსა ცრემლითა, обмываю щеки слезами, ვეფხ. 186, 292, 356, ვისრ. 48; **ბანებული**, **ნაბანი**, მიმ. омытый, **საბანი**, **საბანებელი**, обмывальный, **ხელ-საბანი**, умывальница.
ბანი, **ბანის ბაღაზი**, ს. მცენ. ირუტკა, тоткунъ, ბუნ. ლ.
ბანაკება (ვა), წ. მ. დავაზანაკება, დავაკარგებ, распологать станомъ, (ვიზანაკება, ვიზანაკები), წ. ვ. დავაზანაკები, расположиться станомъ.
ბანაკი, ს. გუნდი, სპა, ლაშქარი, ან ლაშქართ საღგური, ბინა, ურღა; полкъ; станъ, ფსალ. 26—3; 77—28; საქმ. 21—34; ებრ. 13—11.
ბანაობა (გვ), წ. უ. დავიზან, ვიზანები, мыться, купаться.
ბანანა, ს. მცენ. რომელიც იხდება ვითარცა ნიგვ-ვისსე და მოისხამს კიტრივით ფუჭეჩიანს ხილს, ამ ხილს მოჭკრეფენ და დასხმენ ცხელს წყალსა და მერე გაფუჭებთან და კარგი საჭმელია, შემოდგომამდე ძირზედ მოსჭირან და გაზაფხულს ისევ გაიხდება, ბავან, дерево и плодъ, Адамова смоква, სპ. ლ.
ბანაზი (სპარ.), ს. თრიაქი, опиш, опиумъ.
ბანდა, **ბანდი** (სპარ.), შეკრული, შესარკული; უხმა-რი ძონძი; წერილი თანა სახლათავი; რომელიმე სენი ზვასცანგთა; связанный, рабы; тряпка; ремень; иъкотора болѣзнь животныхъ.
ბანდვა (გვ), წმ. ვკლართავ, смутать.
ბანდიბუსტი, მეტიჩარა; **ფანფრონი**; **ბანდბუსტობა**, მეტიჩრობა, რას ბანდიბუსტობა, что ты умничаешь; **ფანფრონი**; **ფანფრონი**.
ბანდული, ლანა დაწული, ланги изъ разноцветной кожи.
ბანე, ახლანდ. დაბეჭ. დაბეჭეპი ქალბანა, халванъ, **ბაღაუანი** смолა და კურენი, გამოსლ. 30-34; სპ. ლ; росной ладонь, ბუნ. ლ.
ბანება ნახე ბანა; **ბანებინება** (ვა), წ. სმ. ვა-სტანტი мыть кого, -ვა ხელსა, даъ умыть руки.
ბანვა, ნ. ბანა, მარკ. 7—4, ვეფხ. 1379.
ბანი (სპარ.), ს. ბონისმ, бастъ, втора, ბანის თქმა, вторить, заиъвать; ბანის მთქმელი, заиъвало, ბანი სიმღერისა, заиъвъ.
ბანი (სპარ.), ს. ერღო, სართული სახლისა, ვეფხ. 474; სოფონია. 1—5; 2, მეფ. 11—2; კომლის ასავალი კერისა, ბუხრისა, крыша, кровля; терраса; печная труба; სასინათლო ქერში, вишка; **ბანის ბანისად**, ბანზედ რომ ბანი იყოს; ვეფხ. 405, 1106; терраса надъ террасой, ბანი ბუხრისა, труба, вьюшка у печки, სიტყვას ზაზედ აჯღებს,

онъ увертывается отъ прямого отвѣта; ბანის ბაღაზი, მცენ. მურაღა ბაღაზი, ирутка.
ბანობა (გვ), წ. უ. დავიზან, мыться.
ბანოვანი (სპარ.), ს. დამა, რუსუდ. 14; 94; 172; ჩონგ. 15; ქილ. 474, ბანოვანთა ჯგარი, сборище дамъ, ვაშლი 17.
ბანბგურება (ვე ბანბგურები), წ. თვ. ვეჭიღები, хва-таться; ივერია № 2, 1878, გვ. 4.
ბანბღური, ნ. ბლოარბუნი.
ბანგვარა, მცენ. სომხ. მხალი, онощи, იობ. 8, 11; სპ. ლ.
ბანგვკვი, ს. ცული და გრძელი თმა, волосъ на-тълѣ; **ბანგვკვიანი**, косматый, -ძალი, косма-тая собака.
ბანგვინი, ს. ბენვიჩა.
ბაჟი (სპარ.), ს. მიზდი ცვირთისა ან სავაჭროსი, по-шлпна.
ბარა ღვინისა, ს. კულუხი, подать съ вина, სპ. ლ.
ბარა (მცენ.), წბო, мелисса, ичельникъ, იოან. ბ.
ბარამბო, ს. მცენ. ფუტყართ მოლი, ბარისპირა, ме-лисса, ичельникъ, ბუნ. ლ. პ. ფ.
ბარათი, მცირე წერილი, записка.
ბარამჩა, ს. მცენ. ფუტყარის მანანა, буквица, ბუნ. ლ.
ბარასტი (თათრ.), ს. ბარაშინკი, ჩარჩი.
ბარაქა (არაბ.), ს. კურთხევა, მადლი, უხვევა, სავ-სება, благодать, обиліе, довольство, **ბარაქიანი**, ზედ. სავსე, благодатный, обильный; **ბარაქიანობა**, სავსება, обиліе, მირ. 106.
ბარაქაღა (სპარ.), წმ. წ. გაკურთხოს ღმერთმან, ღმერთმან გიშველოს; браво, спасибо.
ბარბაროზი (ბერძნ.), ს. წარმართი, варваръ, ქართ. 1, გ. 373, **ბარბარული**, ზედ. варварскій.
ბარბარება (ვა), წ. მ. თავის უფლობას ვაძლევე, ვა-ვათამაშებ; заставишь кого нестыдиться, ან-ცონ. 3—6; (გვ), вертеться.
ბარბაცა, ს. მცენ. სვიცრსა ჰგავს; სპ. ლ. ერის ლ; ბიანკ. ლ.
ბარბაცი (გვ), წ. მ. ვტორცმანებ, шататься, ქილ. 215, 331, 631, -ცობა, ცორცმანი, шаткость.
ბარბი, ს. საბუხარი, парукавникъ.
ბარბითი (სპარ.), ს. ქნარი, მულნი, родъ арфы или лютов, ვეფხ. 177, 483.
ბარგება (ვიზარგები), წ. ვ. გარდავიცან ბარგს, пе-реоениться, перебираться, მცერმან ახლოს ვერ იბარგა, чтобы врагъ не могъ посягнуть близо, **ბარგებულობა**, ს. ბარგი ბარხანა, мебель.
ბარგი (სპარ.), ს. ავეჯულობა, საფენი ან სახმარანი ნივთნი გზაზედ; საღები, ცვირთი; багажъ; вьюкъ, ვეფხ. 162, **პოკლაჟა**; **პოჯიტკი**; **სვარბი**, грузъ, тяжесть; ვეფხ. 269, **ბარგის ცხენი**, вьючная ло-шадь, **ბარგოსანი**, ვეფხ. 1349, **ბარგიანი**, ზედ. вьючный, грузный, **ბარგი ბურგი**, **ბარგი ბარხანა**, всякая всячина изъ поклажи.
ბარდა, ს. ჩენბო, პარკი მწვანე ცერცვისა, მუსულოსი და სს. струкъ, шелуха, **ბარდაცერცვი**, струч-ковый горошекъ; ბარდის გული, горошина, ბაგრ. ბაგ.
ბარდანა, ს. თაღისა ან ძამის ცომარა ბვისა ან ბამ-ბის შთასაღებელი, кузь, мѣшокъ, მცენარე, по-лей; ან ძირსეგნა, лонушникъ, ერისო. ლ.

ბარდი, ს. მცენარეა: უგრესელა, члпига, ერის. ლ. ქილ. 184; 507.

ბარდნა (ვჭბარდნი, -ნე), ფ. უ. მსხვილი თოვლი მოლის, идти крупный снег.

ბარდგაღლა, ს. ჭჭა გრძელი და მრავალ ფეხა, многоножка (червь), ს. ზ. ლ.

ბარე, ბარემ ბარემც, ფ. ჯიღეც, კიღევაც, მიხეც. хоть, кстати, ჩხარ. 35; კიღე ცოცხალ ვარშე ბარე, хоть я и живъ, ვეფხ. 1026; ბარემ ესეც მას წაუღე, кстати и это ему отнеси, ბარემ თუქი, ну скажи же, ლაშქარი ბარე გვაშველეთ, по крайней мѣрѣ! пришлите въ помощь намъ войско.

ბარეზა (ვა), ფ. მ. ღვევერებ; მივბარებ; დავბარებ, вѣрять, поручать; наказывать сказать кому что; (ვიბარებ) ფ. მიჩ. მივბარებ შესანახვად; დავბარებ, გამოვიწერ; братъ, принимать на сохрание; звать, приглашать; выписывать, (ვიბარებ), ფ. ვ. დავიბარებ, вызваться, приглашаться; выписываться; требовать прислать; (ვებარებ), ფ. თვ. ღვევერებო, მივებარებო, по-стучить къ кому на сохрание, въ учение, ივერ. № 1, გვ. 16, სამ. ვ. 205, დმერთს ვაბარებ სულს, отдаю Богу душу, умираю, 2 ტ. ქართლ. 387; სვაშიად და განძრახვა მეფისა მე მეზარა, и хранялъ мысли и намѣрениа царя, ქილ. 394; ან საქონელი მოყვარეს უბარია, если имущество поручено на хранение ближнему, სამ. ვ. 131, ვარებო ვარ, -რებოდ, მნტ. ნორუჩუ.

ბარეზა (ვაბარებ), ფ. მ. გავუბრი, გავუთვლი, записать, записать.

ბარემც, ნ. ბარე.

ბარევა (ვჭ), ფ. მ. ბარით ვსთხრი მიწას, копать, рыть.

ბაროვეზი, ს. ილა რყბა; ბაც. ივან. 2.

ბარი (ბარ), ს. ვაკე ადგილი მთის ძირში, равнина, степь, მთა და ბარი, горы и равнины; ბუნ. კ. 193; ქვე ბარად, ბარ ადგილს, ვეფ. 280, на равнинѣ.

ბარი, ს. მფრინ. გაეზის მსგავსი, балабанъ, коршунъ; რუსუდ. 155, 364.

ბარი, ს. რკინის ნიჩხი პირიანი, მიწის სათხრელად, наступъ, ვეფ. 1106; ბარის პირა, ს. მცენ. зубчатникъ (раст.), ბუნ. ლექ; ხუკვირა, პ. ფ.

ბარკალი, ს. თემოს ქვეშეთი ძვლი; წვივი საკლავთ ნაოთხალი ფენი, ვითარცა წინა ბარკალი, უკანა ბარკალი, ფეშტის ნახევარი; голень, бедро, задняя, передняя нога баранины, სამ. ვ. 49; გამოსლ. 28—42; დაბად. 32—15; Кавк. за 1852 г. № 43, среднее бедро.

ბარობა; ს. ნაცვლი, სამეციერო; замѣна; სომხ. სამ. 250, სივ. ჩოლოუ. 42—40, ჩემს ბარობაზედ დაიკარგა, онъ пропалъ по моей винѣ; მის ბარობაზედ, взаимнѣ того, ради того, ჩემს ბარობაზედ, по моей винѣ; რუსუდ. 283.

ბარობანი, ს. ზამბახი, ладпанъ, лилии, ქილ. 72.

ბარომეტრი (ბერმენ), დარის მაჩვენებელი იარაღი ბარომეტრ.

ბაროსანი (კაცი), ბარზედ მცხოვრები, нѣтъ животннй на равнинѣ.

ბარცყი, ზღარცყი, მართვე მფრინველთა, итеницъ.

ბარცყი, ს. საკერავში ჩადებული ჰატარა ნაჭერი ან ახლელი, ластовица у рубаники, клинъ у шлягъ.

ბარცყება (ვი), ფ. უ. ბარცყებს გამოვსწეკ, высп-живать итеницъ.

ბარცყულა, ს. ვარშამანგი, ნაფერცები, მონაზონთ კუნკულისა; клубукъ, -ლას უურები, носирмыльн клубука.

ბარულა, ს. ხის ბარი, სათხრელი, деревянный за-ступъ.

ბარქაზი (არაზ.), ს. ღილი გემი, барка.

ბარქაზი, სოკოა, бѣлинка, ერის. ლ. [ლ.

ბარქაში, მოღრმო თევში, глубокая тарелка, საზ.

ბარცმანუკი, ს. მცენ. деревей, тысячелистникъ, პ. ფ. შელისკულა, სათხრელა, кровяникъ; ერისთ. ლ; -დეღალი, ბეგიაური, гуливица, ერის. ლ; ბარცმანუკი მამალი, чихотная трава.

ბარძაყი, ს. მსხვილი ბარკალი, თემოს სიმსლემა; ляжка, бедро; **ბარძაყიანი**, ზედ. ბარკლიანი, თემოიანი, лядвейный.

ბარძი, ს. სისხლი მაცხოვრისა, кровь Спасителя, მარც. 51 ა.

ბარძიმი, ს. ფეხ-მალალი სასმისი; საეკლესიო სიწმინდის ჭურჭელი, чаша, потиръ, დაბად. 44—5.

ბარწკვანია, ს. ბაძკი, თავის ისარი, მცენ. уха мыши, ერის. ლ.; ბუნ. ლ.

ბარხანა (ხარს.), ს. ავეჯულობა, ან ხსმარნი ნივთი გზაზედ; საღებო, ცვიროთ, вьюкъ, поклажа, грузъ, тяжесть, багажъ.

ბარჯი, ს. სათევზე გრძელი ჯოხი რკინისა კავიანი, баяръ, острога.

ბარჯვი, ს. გურულად ბოძი, столбъ, ბაქრ. 170.

ბარჯვა, ნ. დაბარჯვა.

ბასზასა, ს. მუსკატნი ძვტყ, პ. ფ.

ბასზა (ხარს.), ს. თმის შავი საღებავი, черная краска для волосъ, ბუნ. ლ.

ბასრი, ს. ფოლადი რკინა, стали; მჭრელი, острый; ხმალი ბასრის ე. ი. მჭრელი, сабля, нерубающая сталь, ვეფ. 1362; ბასრი კლანჭი, острый когти.

ბასრობა, ს. ფ. გაკიცვა, пасмышка, (ვჭ), ფ. უ. გაკიცვავ, მასხართ ავიტებ, надѣваться, ругаться, ლუკ. 8—53; ქართ. 1, ტ. 430; შავთ. 93, რუსის გუჯ. 3.

ბასცანი, ს. მადლიდამ ჩამოვარდნილის რბილის და-ცემის ხმა, глухой стукъ.

ბასცი, ს. როკვა არის ილესა, საბ. ლ.

ბასცურმა (თორ), ს. ხორცი ჭურში ან კომლში გამოსული; ამგვარის ხორცის მწველი მშრანი; вл-деное или конченное мясо; жаркое изъ такого мяса съ кислотою.

ბაცადლიონი, ს. სათხელი ჯარი, батальонъ.

ბაცარეა, батарея.

ბაცასინი, ზღვის ისვი, утка морская, ბუნ. ლ.

ბაცი (ხარს.), ღერღვი, гусь, გარეული ბაცი, гусь гумменный, **ბაცის ფეხა**, მცენ. пятилистникъ, ბუნ. ლ.; еженикъ, ერისთ. ლ. ბაცის ხნღური, მცენ. змѣшка, ერისთ. ლ.

ბაცისცი, ს. მადარმარძი, батистъ, ნ. ცილო.

ბაცვანი, ს. ჩხვილი კრავი ან ცხოვარი, бараника.

ბაცვი, ბაცვი, ს. ჩხვილი თიკანი, козлепокъ.

ბაცონი, (სწარმოებეს ბაცრონისგან, რომელიც არის ლიბნური სიტყვა და ჰინშნავს; მფარველსა, ან მფლობელსა), ს. მეპატრონე, უფალი, господинъ,

ბარნი, ნომწიკი; ხოზინი; царь, ვლადიტელი, კან-ბატონი, კახეთნასკი გოსნოდარი, ბატონი შვილი, გოსნოდჩი; царевичი, ბატონის რძალი, იარსკაი ნეწტსკა, ბატონი ბანდებთი, იზვოლთე, იჩენი ხორხო, ბატონი ხარ იზვოლთე, ბატონ ყოფა (ფარ), ნიწტ გოსნოდინომ, ვლადიტელთ, ბატონ-ნეზა (ვა). ზ. შ. ბატონად გავსდი, გავამეფებ, ვო-ცარინი, (ვიბატონებ), ზ. შიჩ. გავიბატონებ, გავი-მეფებ, პრინატი ნადე სობოი ვლასტი ჩუი, (ვუ), ზ. შიჩ. ბატონად გავუხდი, ან ვბატონობ; პოსტა-ვნი კოგო ნადე კიწმ ცარემი; პოველბავთ; ბა-ტონობა, ს. ზ. უფლება; ბატონობა, გოსნოდთ; ბარეთი; (ვუ), ზ. უ. ვუუფლებ, ვმეფობ; გოსნოდ-სტოვანი; ბოვრინსა, სმ. ვ. 176, გვიბატონებია, გოსნოდსტოვანი ნადე ნამი, ბატონ-ყობა, იტო-შენი კრესტიანთა კტ გოსნოდინუ, გოსნოდთო პ რაბთო, ბატონური, ზედ. გოსნოდსკი, -რად, იო გოსნოდსკი.

ბაქანი, ს. შეჭრილი ადგილი კედელში, უსტუნი ვი-სტენი, ალკოწი, ნიწი, ბაქან-ბაქნად, სუ უსტუ-ნამი, ხარისხი ბაქან ბაქნად, იხედესტალი, პოდ-იოჟი, ნ. მექონოთი.

ბაქვა (ვუ), ზ. უ. ავკროშავ, ვუტრანახობ, ტრეპათი, ნუსთო გოდინი, ხვასტატი; ივერი № 4, 1878, გვ. 7.

ბაქი, მრ. ბაქები; ს. ზავთი, მექარა; ტრახისი; უგროზა; ხვასტავთი, ბაქი ბუქი, ს. ხვასტავთი, რას ბა-ქიბუქობ, ტო ტი ხვასტაში; ბაქიობა, ს. ნა-ხვასტავთი, ფაიფაროსტო.

ბაქმაჭი (თათრ.) ს. წვენი გამოსხილი ხილთავან, შანარი; მორსი, ნ. რუბ. ლ.

ბაღა (თათრ.), ს. კუ; კუს ბაქანი გათლილი სავარ-ცხლად, კოლოფად, ჩერეხა, ჩერეხაოვალ კოსტი, ზუნ. ლ. დარეჯ. საბა არბ.

ბაღანა, ს. ჩჩვილი, დანიშნული ტყვედ გასასულილად, რებენოქი, პაზნაჩენნიი ნა პრადჟუ ვი ნოვო-ლი, ნ. საბ. ლ. ქაშავი.

ბაღაჭი, ს. უფუვარი პური, იპრისპოქი, ნ. პური.

ბაღათარი, ბაეათარი (სპარს.). ს. გმირი, ბუმბუ-რანი, ბოგატირი, ქართ. ცხოვ. 118.

ბაღდადი, ს. ერთი შური ხანდციხური, იტაკი ვი. ახალციხე იუთრებლემნი; ბაღდადის ცხვირისა სოტი, შეჯკოვი ნოსოვი პლატოქი.

ბაღეულთობა, ს. სადოვოდთი.

ბაღვა (ვ), ს. შ. ვუკლეჯი, რვატი, საბ. ლ.; შიბაღვა ქილ. 406, დამწეველა, დამქოლა, პროკლილ მენი.

ბაღი, ბაღჩა (სპარს.). ს. სამოსნე, წალოკოტი, ხილ-ნარი, მტოლი ხეხილთა, სადუ ფუუკოვნი; ბაღი ვარ-ლისა, დიწიპიკი როზი; უ იპოვთი: შეკი რუმინ-ნი; ვეფ. 47, ბაღჩა ბაღი, სადუ, ტომ. 13; ბაღის მიხაკი, გვოზიკა კარგავინსკი; თათრული ში-მისაკი დიხო მყო. ზუნ. ლ. ერისთ.

ბაღლინჯა, ს. მწერ. კლოქი.

ბაღათარი, ნ. ბაღათარი, ქართლ. 1, ტ. 194.

ბაღალი (არაბ.), ს. მეწვრილმანე, მეღუქნე, ლავო-ნიკი, ალექ. 75.

ბაღამი, ნ. ბაემისე.

ბაღაუი, ს. მცირე გომბეშო, ლიგუნკა, -მიწისა, ჯაღა; 3. ფ.

ბაუი, ს. მესერი, ღობე, აბორი,

ბაუი, ბაუვი, ს. წვივის წინა დიდი ძვალი, ბერცი, ზუნ. ლ. 2, ქართ. 53.

ბაუილა, ბაუილა, ს. მღაბ. ბაბილო, იწხვი, ზუნ. ლ.; ფსალ. 79—10, 12; ბავრატ. 147.

ბაულა, ნ. ბაკლა.

ბაუელი, ს. შალაღი, წათხი, თხრამლი, ჩირქი წელულისა, მატერი, გოი.

ბაუმიხსე (თათრ.), ს. მცენ. ბრავილსკოე კრასილ-ნოე დერეო, ბიანკ. ლ.; კამპეშეოე დერეო, ერის. ლ.

ბაშვორთი, ს. მოწმობა ვინაობისა, ნასვორტი.

ბაშმაჯი (თათრ.), ს. ფესთ-სატმელი, წულა, ნაშმაჯი.

ბაშმაღი (თათრ.) ს. თავზედ გარდაკვეთილი გამოსა-ლები, იოდუპია პოდატი, გუჯ. 31; დანტულ. 38.

ბაჩა-ცხენი, ს. მცირე ქასკის ცხენი მალ-მორბედი, მალოროსაი დოშად-იხოხოდეტი, იოქი.

ბაცაცი, ბაჭია, ვაიჩიკი.

ბაცბაცი (ვბაცბაცე), ზ. უ. ვბარბაცე, ვტორცმა-ნე, შატატისა, ნესთატი ნა ვოგაქი.

ბაძგარა, ს. გურულად იფინსე, პადუნი, ბაქრ. 184.

ბაძგი, ს. თავის იხარი, ნ. ბარწვანი.

ბაძევა (ვ); ბაძვა (ვუ), ზმ. მივბაძე; მსგავს ვიქმ, ვმეშურნობ; ვიჭვენულე, იოდრახატი; რევიო-ნატი; ვეფ. 28; (ვებაძე) ზთვ. ვემსგავსებო, სხოდსტოვანი, კავშ. 206, სორენოვანი, რუისის კან. ნ.

ბაძგარა, ბაძვი, ს. მცენ. ჭყორი პადუნი, საბ. ლ. ზუნ. ლ. ერის. ლ.

ბაძი, ს. სხვის საქმის ქმნა, იოდრახანი, ირინტი.

ბაწარი, ს. წვერილი თოჯი, ბიწევა.

ბაჭია, ს. კურდღლის შვილი, ვაიჩიკი.

ბაჭკა, ბორჯღლიანი ხარი, ზუნ. ლ.

ბანაღა, ს. მართე ვევათა, ჭილუევათა, კაჭკაჭთა ლა სხ. იტენე, ნ. მართე.

ბანცა, ბანცავი, ს. თევზი, ნაღა.

ბანცი, ს. მკვრელი სკრავისა, მუზიანტი, დარეჯ. 85, 97.

ბანჩა, ნ. ბაღი.

ბაჯადლო ოქრო, ს. სემანათიანი ოქრო გოლად-სკიი ჩეროენეტი.

ბაჯბაჯი, ჩანჩალი, ს. ზ. მელენია ი სკვერნია პოხოდკა, (ვუ), ზ. უ. პლივს ფეხეს ვატრე, ვინ-ჩილე, ედა ნერედვიგატი იოგი, ხოდტი ტიხო.

ბაჯი, ნ. ბარამბო.

ბაჭარი, ს. პილოპილი ანგილიური, ანგილსკიი პერეტი, სამზ. 11; ერისთ. ლ.

ბაჭრი, ს. შავარდენს ჭკავს, ბაღაბანი, ერის. ლ.
ბგერა, ს. სმა უსულთა ნივთთა, ვითარ: ქარისა, წელ-თა, ეკლთა სლიგისა და სკრაოვთა, ვუკი, შუმუ; ფიზიკ. 44, 45, -საჭურველთა, ვუკი ორუკი, მიქ. 1—13; ბგერა ქართა, შუმუ ვიტროვი; მარტ. 100 ბ. -ყურში, შუმუ ვი. უსახი, (ვუბგერი), ზ. უ. ვუხმო, სმა გამოვსეცემ, ვიუატი, შუმუტი; (ვუ), ზ. შ. უბგერა გულე, სერდე ბილსი, სიბრ. 124; (ვი), ზ. შ. ზედ. იბგერდი ფეხითა შენითა, ი თიჩი თნოე იოგო, ეჭკ. 25—6.

ბგოლვა, ნ. გბოლვა; ბგოლვილი, ნ. გბოლვილი, დაბად. 25—30.

ბღვილი, ბღვილი, ბრღვილი, ნახე ღღვილი.

ბღვინვა, ბღვინვარეზა, ს. ზ. ბეუტვა, ბნელად

და უნათლოდ ნთება, тлѣніе, не ясное горѣніе; ცხ. ჟ. ვაჭუჭა, ვიჭუჭები, ვჭურნი, тлѣть, куритьсѣ, ბლკინვარე, მბლკინვარე; მიმ. тлѣю- шій, პატრუქი მბლკინვარე არა დაშიტოს, льпа, курниагося не погаситъ, მაგ. 12—20.

ბლკვილი, ნ. ბლკვილი.

ბლკვნი (ვბლკვნი, -ვენ, ზ. მ. გავსწიწკნი ბაკლულს მურინველს, ვბტყვნი, щипать (курить), მიწის ბლკვნი ფენითა, рвать землю лапаша (о звѣрях); სიბრ. 116; (ვი) ზ. მიმ. ვიბლკვნი თმათა, рвать на себѣ волосы.

ბლკვინვა (ვი ზ. უ. ვმულრობ, рыкать, ревѣть, რუსულ. 214, 606. [ვასტ. სამ.]

ბე, ბეი (თორ.) ს. არამონი, საწინდარი, задатокъ.

ბებერა, ს. აბურცებული, აშუშებული კანი, ფერის მჭამელა, прыщъ, пуширы.

ბებერა, ს. დელა-ზარდლი, ობობა, паукъ.

ბებერი ბებერი დედაპაცი, ბერი ღიაცი, დედაბე- რი, старуха, ნ. ბებრი.

ბეზია (ბერძ.) ს. მამისა ან დედის დედა; მეანი, დედათ მურავი; ყრმის ამქმელი, бабушка, мать отца или матери; бабка повивальная, ანდაზ. ბეზიავ იმი- ცომ გაკოცებ წირაზიანს თვალში, რომ კვერი გამოიქცესო; **ბეზიობა**, ს. ზ. ყრმის ამქმელობა, повиваліе, (ვი) ზ. უ. ავიქვამ ყრმასა, новить, при- пиять младенца, ბეზიოლა შვილები, дѣти отъ сестры бабушки.

ბეზვა (ვი ზ. მ. დავაკრებ, დავაბრძებ, чипать ста- рое платье, класть заплатку; **ბეზვული**, მიმდ. თონძის ნაკერები, починенный заплаткою; ве- тоны, доскуеть, рубище; იერემ. 8—11, ბეზვი, ს. ბონძი.

ბეზლი, ს. გრძნების მომქმელი, чародѣй, ვისრ. 60.

ბეზრება (ვა) ზ. მ. დავაბერებ, მოვავსებ, старить, (ვი) ზ. მიმ. თავს ვიბებრებ, притворяться старикомъ; (ვბებრებ) ზ. ვლ. დავბერებ, დავჩა- რხავებ, стариться.

ბებრება (ვბებრებ) ს. опухать, ნ. აბებრება.

ბებრი, ნ. ბებერი; **ბებრის ბატახი**, ს. მცენ. жи- вушка, ბატონ. იოვან; **ბებრის ბეწვა**, ს. მცენ. лапушкинъ, ბატონ. იოვან; **პოჩნი** ბაბი, ბატონ. იოვან. ბუნ. ლ. **ბებრის კონვა**, ს. მცენ. веро- шника; ბუნ. ლ.; **ჯაბერნიკ**, ერისთ. ლ. **ბებრის ია**, მცენ. фляка, ერისთ. ლ. **ბებრის საკმა- ლა**; ნ. ბაბუსკაძალი; ბებრის სოკო, ს. მცენ. Груздь.

ბებრობა, ს. სიბერე, старость.

ბებრუცხანა, ს. კნიბ. ბებერი დედაპაცი, старушка.

ბეგარა (სომხ.) ს. მებატონის სათხოვარი ან სამუ- შო, შემუშავება ყმათავან მებატონის სახნავ- სათესის მიწისა, ზვარისა ნიშნითი издѣльная въ пользу помещиковъ какъ то: обработка земли, сада, косяба сѣна и т. п., оброкъ, ნიშნითი, господская работа, სააღგამო აძევს ბეგარა ორი ცხვარი, ან ქათამი; დასტულ. ნ; **ობროკ** на немъ къ свѣтлому празднику: два барана и сто куръ; სოფლის ბეგარა გარდაიხდა, онъ от- далъ долги природѣ, умерь, რუსულ. 240, **ბეგ- ვრვა**, (ვბ) ზ. მ. ბეგარას დავადებ, облагать обро- комъ, (მბეგარე) ზ. მ. падагаешь на меня оброкъ.

ბეგვა ნ. მიბეგვა.

ბეგთაბეგი, ს. თემის უფროსი, начальникъ обла- сти, დასტ. 173.

ბაგთარი, ს. ხელზედ შესაცმელი ჯავშანი; паручи, часть латныхъ доспѣховъ.

ბეგი, ბეგობი, ს. პატარა გორა, горба, бугоръ, გორგ. 32, 149.

ბეგი (თორ.) ს. დიდებული, წარჩინებული; უფროსი თემისა, ქალაქისა, вельможа; знатный; началь- никъ города, провинціи.

ბეგიაური, ს. მცენ. ტკბილი მსხალი, дуля, слад- кая груша; ბუნ. ლ.; საბ. ლ.; მცენ. ბარცმანუკი დედალი, ყვავისკუდა; гулявица, ერის. ლ.

ბეგობი, ნახე ბეგი ან ბეგრვა, ნ. ბეგარა.

ბეგლარი, ს. თემის უფროსი, начальникъ области,

ბეგლარბეგი, უფროსი მრავალთა თემთა ზედა, генералъ губерпаторъ, **ბეგლარბეგობა**, უფროს- სობა თემსა ზედა, генералъ-губерпаторство, ვასტ. სამ. შესვ. მხედართ მთავრობა, военачаль- ство, ქართ. ცხ. 1, ტ. 379; 431.

ბედასლი, ს. უბალო, ფლიდი, подлый.

ბედასლობა, ს. ფლიობა, подлость.

ბედაური (სპარ.) გვარიანი ცხენი. породистая ло- шадь, ვეფხ. 55, კანმ; 2 ტ. ქართლ. 458, რუ- სულ. 447; -ქორი, породистый соколъ, რუსულ. 354; ანდ. ბედაურები ღიხთცენ. ვირებს ღარჩათ მოქლანი; ბედაურიდამ გადმოხედ და ვირზედ შე- ჯექ; ბედაური ცხენი მთრანს არ იკრავს.

ბედაურობა ცხენისა, ს. породистость лошади, რუსულ. 903.

ბედება (ვებედები) ბედი გამსახურება, счастливиться.

ბედევი, ს. დარღვეული ნაწრალი, разсыпна, 4, მეფ. 12—5, 6.

ბედენა, ს. იმერულად, სხვაობა, თავაუთი, разница, საბ. ლ.

ბედენი, ნ. კათოლიკე ძარღვი ბუნ. ლ.

ბედვა (ვბ) ზ. მ. ვიკადრებ, осмѣиваются.

ბედი, ს. სეე, ხვედრი, მოსასვლელი ვისზედმე; კე- თილი ან ბორცვი სსვე: счастье; ბედზედ ჰქილია, зависить отъ счастья, ბედი უკუღმა მოუბრუნდა, счастье ему изъишло, ბედი აქვს თამაშობაში, ему счастье въ игрѣ, ჩემს ბედზედ, на мое сча- стіе, ბედის გამოცდა, испытать счастье, ბედში მეგობარს ღიღხანს ვერ იცნობ და უბედურობაში ერის საათსაც იცნობება, въ счастья друга долго не узнаешь, въ несчастіи же въ частъ узнаешь; ბედი მომეც და სანახვეზედ გარამაძვე, дай счастье и забрось; ბედი და წერა, счастье и судьба, **ბედისწერა**, ს. განჩინება ბედისა, пре- дподрѣженіе судьбы, рокъ; **ბედ-კეთილი**, ზედ. სვიანი, კი ბედისა, счастливый; **ბედ-კეთილობა**, ბედსვიანობა, счастье; **ბედ-კრული**, ზედ. უბე- დური, злосчастный; несчастливы, მოურ. 357; ჩონგ. 89; **ბედნიერი**, ზედ. სვიანი, კეთილის ბედის მქონებელი, счастливый, -დღე, ურადნიკъ, **ბედნიერი**, ს. მუწუჯი ფედ მანკიერი, карбун- куль, чирей, болячка, **ბედნიერება**, ს. ზ. счастье, (ვა) ზ. მ. осчастливить. გიბედნიეროს, да послужишь это къ счастью, (ვბედნიერები), ზ. ვლ. счастливиться, ბედნიერობა, ს. ზ. счастье.

благоденствие, (ვ), წ. უ. быть счастливымъ, ბე-
ლობა, ს. счастье, ქილ. 413, ბელ-სვიანი, счастливый,
ბელ-სვიანობა, ს. ბედნიერობა, счастье, ქილ.
406, ბედ-უკუდმართი, ბედუღური, ზედ. უბედ-
ღური, несчастный, ბედ-ქმნილი, ზედ. счастливый,
ბედ-შავი, ბედ-ქმელი, ბედ-მღაშე, ბედ-
წასული, ზედ. несчастный, -შავობა, ს. не-
счастье, რუსულ. 229; ჩონგ. 113; ვისრ. 193;
ბედ-ძლიერი, ზედ. обладающий сильными сча-
ствием, 2 ც. ქართლ. 555, ბელიზ-პური, ს. სა-
ხალწლოდ გამოძევარი პური ბელის-გამოცდა,
хлебъ счастья, печеный на новый годъ.

ბელითი (სპარ.), ზედ. ცუდი, უხამსი, უგვანი, худой,
дурной, подлый, низкий, погодиный, ვეფხ. 11,
13, 240; 374; ბელითად, ცუდად, უწესოდ, худо,
подло, пизко, ბელითობა, ს. უხამსობა, подлость,
пизость, ვისრ. 40, 114.

ბედოვლობი (პერს.), ს. განმანებველი, წარმგებელი,
расточитель, мотъ.

ბედნიერება, -რობა, счастье.

ბევრული, ზედ. მრავალ-რიცხვი, многочисленный,
множественный; ათათასი, тьма, ლევიტ. 26—8;
1 მეფ. 18—9.

ბევრი, ზედ. მრავალი; სამღუთო წერილში: ათი ათა-
სი, многочисленный; множество; десять ты-
сяч, тьма; ვეფხ. 44; 430; ბევრად-ბევრი, мно-
гое множество, тьма тьмущая, ბევრი, წმ.
მного, ბევრს ნუ ლაპარაკობ, много не говори,
ბევრს სჭამს, онъ много ѣсть, ხუთი ბევრი,
пятьдесятъ тысячъ, საქმ. მოც. 19—19; ბევრის
ბევრი ასი-ათასი, сто тысячъ; ბევრჯედი,
-ბევრ-ჯედი, многократно, часто, ანდაზები: ბე-
ვრი ჰოჰოჰო ხარსაც ვააკვირებს; ბევრის ცემით
რინაც ვატყელებ; ბევრის ხელის ქირი მეთა
ცოცა პირის; ბევრება (ვა), წმ. მ. ვამრავლებ,
умножать, увеличивать, გორგ. 72; ბევრობა,
ს. многое множество, ბევრი ბევრობით, ცოცა
ცოცაობით, ნ. მალი გორად. соразмѣрно состо-
ити.

ბეზარი, ს. თავის შემაწყენელი, გამაბეზრებელი,
докушливый, неспособный, ნ. აბეზარი; ბეზარს
მომყვანი, докушливый.

ბეზევი, ბეზივი, ს. მნათობი, светило; ს. ლ; ენციკ.
1—14.

ბეზირგანი, ს. ღიდ-ვაჭარი, именной кунецъ.

ბეზრება (ვა), წმ. მ. ვაწყენ, თავს შევაწყენ, მოვა-
ბეზრებ, докучать, падошдаты, მაბეზრებ. на-
дошдаешь мпѣ, паскучаешь мпѣ. (ვბეზრდები).
წმ. ვდ. თავს შევიწყენ, მოვებეზრდები, соску-
читься.

ბეზრება, ს. წმ. შესმენა. наговоритъ, навѣтъ, (ვა),
წმ. მ. შესმენ, ცილს ვსწამებ, შარს მოუუგონებ,
наговаривать, доносить на кого, დავრ. 39; (ვი-
ბეზრდ), წმ. მიჩ. გამოვიტყუებ, выманить, сма-
пять, დარეჯ. 140 ბ. 33 ა; (ვიბეზრები), წმ. ვნ.
შევისმინებ, бытъ оклеветану, 2 ც. ქართლ. 551.

ბეზლობა, ნ. ბეზღება, 2 ც. ქართლ. 542; მოურავ.
292; ბეი ბ. ბე.

ბეითადი, ს. ცხენის ექიმი, коповалъ, ნ. ბათალი.
ბეითადმადი (არაბ.), ს. ოხრად, უპატრონოდ დარ-

ჩენილი მამული, намзкдревр, выморочное имѣ-
ние, სამ. ვანტ. 175.

ბევნა (იბევნ), წმ. უ. კუნტრუშობს, ჰხცის, свакать,
საბ. ლ. ნ. იბევნ.

ბელადი, ს. ეციკი, მატარებელი; გამარჯვებული მსე-
ლარი, вожакъ, вожатый; паѣздникъ; ბელადო-
ბა, ს. რაინდობა, паѣздничество; 2 ც. ქართლ.
346, 366.

ბელეკონი, ს. მცენ. терпентилъ, დარეჯ. 134; ისაი
1—30; 6—13; დაბად. 43—11; ბელეკონის-
წებო, скипидаръ, ბატონ. იოვან.

ბელეშა, ს. წარსა რქა ღარეკელი, საბ. ლ. вошь
съ ошущеннымъ пшизъ рогами.

ბელზებული (ებრაულ.), ს. მთავარი ეშმაკთა, неслъ-
зевуль, начальникъ злыхъ духовъ, მატ. 12—23,
23—25; ვეფხ. 347.

ბელი, ს. დათვის ბოკვერი, медвѣженокъ, 2 მეფ.
17—8.

ბელიარი, ს. ეშმაკი, дьяволь. 1 კორ. 6—15.

ბელცი, ს. კორდის მონაკვეთი მიწა ბალახიანი; ნამ-
ზღველვი, ნაფლეოი, дернъ; глыба, обломокъ,
ბელცის მოჭრა, свить дернъ.

ბელღარი, ს. ღარის ხიდი, ხეზედ გადებული ღარის
ღრუს გასატანად, водной спускъ, проводъ, საბ. ლ.

ბელღოჯი, ს. კედელში ფულურო, скважина въ
стѣнѣ.

ბემი, ბემონი (სომხ.), ს. ცვიკი, амфитеатръ, საბ. ლ.

ბენბლი, ს. უმუშავარი მეცალღი, металл не въ
дѣлѣ, слитокъ металла, საბ. ლ.

ბენჯვინი, ს. ბენჰინი, ქიმ. 153.

ბეჟვა (ვპეჟევა), წმ. ვპეჟევა, ვპეჟევეტ, мятъ, да-
вить.

ბეჟმელი, ს. მწვანე თვალი, тощазъ, ბუნ. ლ. ქილ.
658.

ბერა, ს. დანიშნული ადგილი დასადგომელად გა-
დგუფებულთა მორბენალთა და ეკე ვითართა მოთამა-
შეთა, ნახე ჰელია, черта за поприщемъ гдѣ борцы
отдыхаютъ и откуда шукаются въ зануски.

ბერა ბ. ბერვა.

ბერება (ვა), წმ. მ. დავბერებ, старить, (ვი თავსა),
старить себя, ვეფხ. 778, (ვბერდები), ზედ. და-
ვბერდები, стариться, მამა მიბერდება, отецъ мой
старится.

ბერვა (ვბერავ, წმ. უ. ვპქრი; дуть, вѣять; ვუ). წმ.
მიჩ. სამშვივნელოთ ან საბერველოთ ცეცხლას გა-
ვამლიერებ; ხესტვსა შთავებერავ ხმის გამოსალე-
ლად და სამნობად; ავავსებ ჰაერითა რასმე; дуть,
раздуть; падувать; ქარი ჰბერავს, უბერავს,
пѣтеръ дуетъ, ვუბერავ ცეცხლსა, раздуюашь
огонь; (ვიბერები), წმ. ვ. ვავიბერები, გავსავლები
ჰაერისაგან; ვუწურები ვისმე, ვავებუტები; паду-
ваться, наполняться воздухомъ; дуться, сори-
диться, куражиться.

ბერი (სპარ.) ს. მოხუცებული, ხანდაზმული, ბერი
კაცი; მონაზონი; უხუცესი, თავი; старецъ, монахъ.
чернецъ; старшина; ქართლ. 182; ბერი ღიატი.
старуха, ბერი ვეზირი, верховный визирь, ხევის
ბერი, старшина ушей. ბერი კაცი, старикъ.

ბერილი, ბლიონი, ბლიონი (ბერმნ.), ს. ბიერილი,
берилъ, аквамеринъ, საბ. ლ. ბუნ. ლ.

ბერვეტი, ს. აზარმაცი, ოწინარი, ასაწვეი კეცი სიმ-
პიძისა; рыцарь.

ბეროზა, ს. სიბერე; მონაზონება; старость; ино-
чество, монашество; ვეფს. 37; გუჯ. 39.

ბერტყა (ვკ); ზ. მ. ბერტყით მტვერს ვაურვეინებ,
(вытряхивать, выколачивать; ვიბერტყები) ზ. ვ.
ვაიბერტყები, вытряхиваться, ვიბერტყ ფრთებსა.
трихнуть крыльями.

ბერულა, ს. მცენარეა.

ბერწება (ვა); **ბერწვა** (ვკ); ზ. მ. ბერწად შევიქმ,
გავაბერწებ; ძნაღთ ბეზლოდნა; (ბერწვლები),
ზ. ვ. ბერწი შევიქმნები, ძნაღთ ბეზლოდნა,
გუჯ. 12.

ბერწი, ს. უხვი, მდებრი არა მშობელი, яловая,
безплодная; **ბერწობა**, ს. ბეზლოდნა.

ბერწეტი, ს. გამოუყენებელი საქონელი, одерь.

ბეუსორად, ზ. უსათუოდ, безуслонно, ნ. წ. 18.

ბეუსტარი, ს. ზანგი, оніумъ, ფარამ. 273.

ბელო, ბეღელი, ს. სამეფო სახლი ან საცავი მარ-
ცვალოთა და ფევილოთა, ვითარცა ამბარი, ორმო, ხა-
რო, ხელ-ამბარი, ყროლო და სხ. хлѣбный мага-
зинъ, амбаръ, житница.

ბელურა, ს. მფრინ. ქივტავი, воробей, ზუნ. ლ.

ბერი, ბეცი, ს. ცეცი, გასტერებული, სშირად იხმა-
რების წოდებითად; ბენავ, კალმ. 419, შჩава,
ზოგჯ. близорукій, ზუნ. კ. 109.

ბერარა, ს. უღონო, слабый.

ბეცება (ვებეცები), ზ. თვ. ვეცეცები, ვალ ბნელაში
ფეხ-ლაუნობლად ან ხელის შეხებით; ошунью
ходить въ темнотѣ.

ბეცურა, ს. მცენ. ზუნ; ერის, ლ.

ბეწი, ს. ერთი მყელი თმისა ან ზაღისა, волокло,
волосокъ, **ბეწვის კაღამი**, писть, живищная,
მათუა ბეწვი არ დავარდებოდა, ვისრ. 81, между
ими было такъ тѣсно, что волосокъ не могъ
помѣтиться; ბეწვზედ ჰქვიათ მისი სიცოცხლე,
на волосѣхъ виситъ его жизнь.

ბეწვი, **ბეწვეული**, ს. მალის ფანის ცეფი ნაღირ-
თა; мѣхъ.

ბეწო, ზედ. პატარა, მცირე; малый; მალაობა; ერთი
ბეწო პური, не много хлѣба, მღბ. ერთი ბეწო
უკლა, недостаетъ малости; ერთი ბეწო აკლდა,
чуть чуть по.

ბეჭევა (ბეჭედავ). ზ. მ. ბეჭედს დავსვამ, დავსკვი-
ფრავ; სცამბაში გამოვიყვან, დავბეჭედავ; печатать,
• **приказывать** печатъ; печатать, издавать кни-
гу; ვიბეჭედავ; ზ. მ. печататься, **ბეჭეველი**,
ნაბეჭედი. მიმ. печатанный, **მბეჭეველი**, ს.
ყო печатаетъ письмо, книгу, типографщикъ.

ბეჭელი (რუს.), ს. სამკაული თითთა; მოჭრილი საც-
ვიფარსა ზედა ვისიმე სახელი, რომელსაც დასმენ
სიკელთა ზედა; ხოლო მიწერილობათა დასკვირ-
ფებს მის მიერ გარდამ; ნაშანი რომლისამე საიდუმ-
ლოსა სულიერისა. ვითარცა ბეჭელი სულისა წმინ-
ლისა, ე. ი. მირონი; ბეჭელი ეწოდების სცამბათა
შინა გამოსულთა წიგნთა; перстень, кольцо; печ-
татка, печать; сдѣнокъ, отпечатокъ, сдѣлан-
ный на сургучѣ; печатъ, не рукопись; ბეჭელის
ახსნა, распечатать, ბეჭელის დასმა, запечатать,
приложить печать, სახელმწიფო ბეჭელი, госу-

дарственная печать, **ბეჭელის-მცველი**, **ბეჭე-
ლის-მნე**, хранитель печати, **ბეჭელიანი**, **ბეჭე-
ლოსანი**, ზედ. тотъ, кто носить перстень.

ბეჭევა (ვ), ზ. მ. ჩავბეჭევა, ქსოვაში ჩავჭკრავ, დავა-
მაგრებ ნაქსოვსა, ушлать нить въ ткань по-
средствомъ костюаго пожа, ვეფს. 793.

ბეჭი, მრ. ბეჭები, ს. ცანსა შინა ცხროველთას ორნი
ფიცარნი მქლისა მხართა ქვეშ წურვით კერძო,
лопатка, рамона; кость на коей пишуть; გაз.
Кавк. за 1882 г. № 43, ბეჭთა საშუალი, про-
страивно между плечами, **ბეჭ-პრტყელი**,
широкоплечій, ქართ. 1, გ. 292.

ბეჭია (სპარ.), ს. მზეცი, скотина, босіа.

ბეჭემოცი (ებრ.), ს. ზღვის კამბერი, бегемотъ.

ბზა, ს. მცენ. самшитъ, пальма, верба, (მეგრ. ბზა-
კალი; ისაი 41—91, газета Кавк. 1853 г. № 6.

ბზაზზაკურა, ს. მცენ. საბ. ლ. ზუნ. ლ.

ბზა-ბზაკურა, ს. მფრინე. трисогузка, жолто-
брюшка.

ბზავალი, ს. ხის მშვილდი, გინა ზვის ხის კოპიცი,
საბ. ლ. окаменѣлое дерево.

ბზაკუნი (ვეზაკუნები, მივეზაკუნები), ზ. თვ. ვძუნ-
ძულე, ფსანჩალებ, брести, тащиться.

ბზარვა (ვკ); ზ. მ. დავხეთქ. ბპარვა; **ბზარი**, ს.
თფელი შემაგრებული ან გამკიბული ფინეთა,
сѣтъ подмаршнн, საბ. ლ. ფიზიკა 108.

ბზე, ს. ჩალა, ხუვილი, ულო, ნალწი მნათა პურისა,
ქერისა და სხ. сохома измеленная, მაგ. 3—12;
ისაი 11—7; **ბზემზალი**, ს. მცენ. ბური, საბ. ლ.
ბ. ლ.; ბზიანი. соломенный.

ბზევა (ვკ); ზ. მ. გავსტიმავ, გავჭპრექ; выгибывать,
вытягивать, выпрямлять, (ვიბზევები), ზ. ვ. вы-
тигиваться.

ბზე-ნარევი, ზედ. ბზეში არული смѣшанный съ
соломой.

ბზეწვია, ს. მფრინ. трисогузка, жолтобрюшка;
ერის, ლ.; королекъ, ნ. წ. ლ.

ბზივი, ს. მწერი, оса, шоршень, стрекотъ, оводъ.
(насеѣк.), გამოსლ. 23—28; ლევიტ. 11—22;
2 სჯული 7—20 მარტ. 82—2.

ზზინვა, **ზზინვარება**, ს. ზ. ელვარება, კრიალი,
блескъ, мерцаиe, -ოქროსი, блескъ золота, (ვკ);
ზ. უ. ველვარებ, ვჭკრიალებ მეტალთაფის; гни-
стать, издавать блескъ, ბარუქ. 6—23, **ზზინ-
ვარე**, მიმ. блестящій.

ზზობა, ს. დღესასწაული ზაიაობის კვირისა ან ზა-
იაობის კვირა, празникъ вербы, вербное
воскресенье, ზზობის კვირა, вербная недѣля.

ზზრიალა, ს. დანდარაკი, შაქრის თაფის სახედ ვათ-
ლილი პატარა ხე, რომელსაც შოლტის ცემით ყრმანი
აზზრიალებენ მიწაზედ. бузбаръ, волчекъ. **ზზრია-
ლევა** (ვა); ზ. მ. ზზრიალას დავატრიალებ შოლ-
ტის ცემით, пергѣтъ кубарь, перетено н т. п.
(ვზზრიალებ) ზ. უ. ვცრიალებ, ვბრუნავ (ზზრიალა);
ვზზური, ბზუვილით ვცრიალებ; ვზზრიალებ; кру-
житься, вертѣться; жужжать.

ზზრიალი, ს. ცრიალი ან ბზუვილი ცრიალისა, кру-
жение или шумъ, жужжаніе вертяцаго, **ზზრია-
ლევა** (ვა), вертѣть, кружить; жужжать отъ
вертели.

ზეუვილი, ს. ზ. ბუზი ხშიანობა, жужжание, (ვზუვი), ზ. უ. ვზუვუნებ, ვჭრიჭინებ, жужжать, (ვიზუვები), ზ. ვ. ვიკუნუნებ, ვიბლუნებ, დავილუჯ: хмуриться, морщиться, ზეუვილა, жужжащий.

ზეუკუნა ბუზი, жужжащая муха.
ზია, ს. კომში, айна, გარეული წვრილი კომშია; **ზია მსხალი**, ჰაქრ. 181; сладкая груша; **ზია**, ს. хохлатый голубь, ერის. ლ.

ზიანანი (სპარ.), ს. ვერანი მინდორი, ტრამალი степь, 2 ტ. ქართ. 321.

ზიანბრუ (სპარ.), ს. ურცხვი, უხამუსო, безстыдный. ბრუდ გავცნ, स्कочфузить. осрамить, -ბრუდ გავცნებ, स्कочфузился; ერისთ. 177, **ზიანბრუბა**, ს. სახელის გაცენა; **ზიანბრუება** (ვა), конфузить.

ზიბილო, ს. რომელთამე მფრინველთ თავზედ სავარცხელსავით წითლად ამოსული ხორცი, гребень у птиц, -**ყურისა**, мочка (ушей).

ზიბინი, ს. ზ. შრალი მდელოთა ქარისაგან, шолест трава, (ვჭბიბინებ), ზ. უ. მდელოთა თვის; ქარისაგან ვშროლებ, шелестить. ან მწვანედ ვღვივი მდელოთა თვის, зелёнить, ბუნ. კ. 126, ქილ. 384; **ზიბინივანი**, шелестящий, ქილ. 231.

ზიბლია (ბერძნ.), ს. დაბადების წიგნი, ძველი და ახალი აღთქმა, Библия.

ზიბლიოთევა (ბერძნ.), ს. წიგნთ სცავი, Библиотека.

ზიდახი, ს. თიალი, чаша, საბ. ლ. ქილ. 434, 518, 559.

ზივრილი, **ზივრიცი**, **ზივრილიანი**, ქვა, черпак.

ზივრილი, **ზივრიცი**, ს. ცისფესი თვალი ზღვაში პოვებული, берилл, асвамерилл, გამოცხ. 21—20 შავთ. 48.

ზიზი, ს. სქელი ლურსმანი ან პალო რომელსაც დაქკრევენ მიწაზედ დაღებულს გრგოლში მოსახველად, сыйка, **ზიზივანი**, ზედ. თოვა აბრეშუმის მსგავსი; шелковая трава, ბუნ. ლ. საბ. ლ.

ზიზღება, ზ. ბეზღება.

ზილიღრგა ზოზობი (თათრ.) ს. მფრინ: коренелка, სობრ. 108.

ზილეოი, ს. მცირე ბარათი, билет.

ზილიცი, ს. ვიწრო გზა, тропинка, რუსუდ. 885.

ზილკავა, ს. მცენ. ршиппи, ერისთ. ლ.

ზილწება, ს. საძაგლობა, საზიზღარობა, мерзость; (ვა), ზ. მ. შევამწიკვლებ, წავმურცლაფ, შევაბილწებ, осквернять, омерзять, სამ. სომ. 318; (ვბილწლები), ზ. ვ. შევიტინებ, შევმწიკვლდები, შევბილწლები. оскверниться, омерзеть. (ვიბილწებ), ზ. მ. ბილწად მივიღებ, гнушаться; (მე-ბილწება), მესაძაგლეება, საძაგლოდ მეჩვენება, гнусно для меня; ვფხ. 231; **ზილწობა**, ს. скверность, мерзость, (ვჭ), ზ. მ. постыгать мерзю, скверно.

ზილწი, **ზილწი** (სომხ.), ზედ. არა წმინდა, საძაგლო, საზიზღი, печетный, мерзкий; печетота; пороки; ვფხ. 10, **ზილწობა**, ს. საძაგლობა, мерзость. **ზილწი მრუსი**, ავხორცი. глудодий.

ზინა (სპარს.), ს. დანიშნული სადგომი ან სამყოფი

ადგილი; საფუძველი, жилище, пристань, пристанце; основаниe, основательность; ამ საქმეს ბინა არა აქვს, это дело не имеет основания; **ბინავება** (ვა), ზ. მ. დავასწლებ, селить, поселять, (ვბინავლები), ზ. ვდ. ბინას გავიჩენ, დავბინავლები, поселяться, **ბინაობა**, ბინადრობა ს. ბინის ქონება, остьдость, **ბინიანი**, საფუძველიანი, კანონიერი; დაბინავებული; солидный, основательный; იმწიციი остьдость, ბინიანი სიტყვა, основательное суждение, **ბინარი**, ს. სწეული ჩუმად მივარდნილი, притихший больной, ბუნ. ლ. საბ. ლ. **ბინადარი**, ბინის მქონებელი, остьдмый, **ბინადრობ**, მესასწეობა, остьдость.

ბინდბანდი, ს. შეღამება, сумерки, вечерняя заря, -ცისკრისა, разсвѣтъ, ქართ. 1, ტ. 294.

ბინდება (ვბინდები), ზ. ვდ. შევამდები, смертаться; ვსწუხ, грустить, ვფხ. 1088; (ვაბინდებ), ზ. მ. დავაბნელებ; затмѣять, ვფხ. 707.

ბინდი, ს. შეღამება, დამის შემოსვლა; сумерки, მწუხარება, грусть, გულს ბინდი დამეცა, ვფხ. 360; 775; на меня напала грусть; **ბინდბუნდ-ზედ**, въ сумерки. **ბინდიანი**, ზედ. ჩამობნელებული, тусклый, мрачный.

ბინიანი, ნ. ბინა.

ბინბურება (ვა), ზმ. უწმინდურ ვჭყოფ; ძნლათ. перяхю; ბინბურობა, ს. перьяшество; (ვჭ); ზ. უ. ნათ. перяхю.

ბინბური, ს. ნებსით მცონარი, перяха.

ბინული, ს. წყარო, ключ. родник.

ბიჟივი, ბიჟინა, ს. ირმის ნუკრის სახელი და ხალილი მათი; оленій теленокъ, შარ. თეიმურა; кличка оленя.

ბიჟიჟი, ს. თეიჭვის ნორჩი; сосновя молодой вѣтка, ბუნ. ლ.

ბირება, ს. ზ. გარდაქცევა, გულის გამოცვლა, подстрѣканье, подстрекательство къ дурному, ბირება ეშმაკისა, дьявольское навожденіе, ალექ. 27; დაწუწო ბირება, она стала подстрекать къ измѣнѣ; (ვაბირებ), ზ. მ. გარდავქცევ, გულს გამოვუცვლი გარდავბირავ; подучать, подговаривать къ измѣнѣ, подстрекать; აბირნეს კაცნი, подговорили людей, საქმ. მოც 6—11; (ვიბირებ), ზ. მიჩ. მოვიტყუეებ, მოვინადირებ, მოვიზიდავ, приплекать на свою сторону, сманивать; (ვებირებ) ზ. თვ. გარდავუდებ, ხელს ავიღებ ვისზედმე, სხვას მივედებე, измѣнить кому и пристать къ другому, 2 ტ. ქართლ. 276, 265, 551; (ვიბირებ ვარ, ვბირებოდი) ზ. ვ. სხვას მივდგამილვარ, სხვის მხარე დამიჭერია, измѣнить, пристать сторону другаго, სამარ. ვ. 198; სონთქარს წაუვიდა და ფაენს ებირაო, ушелъ отъ суетана и приставъ сторону шаха, 2 ტ. ქარ. 551, მრავალნი ჯავრით ებირნეს, многие, но злости, отъказались слушать ему, გორგ. 265, **ბირებული**, მიმ, сманиваемый.

ბირთანი, ს. ბურთი, მრგვალი სხეული, шаръ, გამოსლ. 25—31.

ბირთვი, ს. ბურთისვით მრგვალი რამ, ან ზარბაზნის გულა, шаръ; იძრო, გამოსლ. 25—35, 36, 28—39.

ბირილი, ნ. ბერილი.
ბირკა, **ბირკი**, ს. მცვ. рещипка, рещикъ, ვისრ. 78, 129; ბირკიანი, ზედ. рещипный, ვისრ. 78, 163.
ბირკავა, ს. მცვ. рѣшнякъ.
ბირკაყმა, ს. წერაქვი, კრკა, молотъ,
ბირკი (თათრ.) ოქროს ბირკი ან ლილი; ჯგოსზედ ქლე; золотая пуговка; бпрка, палочка на которой безграмотные люди зарубками означают приемъ и отдачу.
ბირილი, ნ. ბივრილი.
ბირქი (ებრ.), ს. თხრილი ცინის გარშემო, ფლისკინა; ровъ вокругъ крѣпости, სან. ლ.
ბისონი (ბერძ.), ძველებურად ქსოვილი რამე ელვარე, ზეზი; სამღვდელ-მთავრო შესამოსელი გარეღამ, виссонъ; саккосъ архiereйскiй.
ბისცი, ს. თვალში ფრჩხილი, сѣльмо.
ბისცი, ს. ოთხი ფული, ფიფინური, двѣ копейки,
ბიქრი, ს. თათრ. მივარლობა, шивство, დსც. 74.
ბიცეზა, ნ. გაბიცეზა.
ბიცი, ს. შლაზე მიწა უნუყოფო, солопчакъ, пропитанная солью сухая и безплодная земля; დავით. 106—34; შავთ. 55.
ბიცოლა, ს. ბიძის ცოლი, тетка, жена дяди.
ბიძა, ს. მამის ან ღელის ძმა, дядя, брата; ბიძა ბიძაძე, ბიძაძენი, ბიძაწული, двоюродный братъ, სან. ვ. 98; სან. გიორ. მ. 7, 2 ქართ. ცხოვ. 506.
ბიძგი, ს. წაქურა, толчѣкъ, ბიძგვა (ცხ.) ზ. მ. წაქურავ, дать толчѣкъ; прогнать въ толчки, ქილ. 292, გასაქებელსა სელსა მიბიძგავ მკერდსა, толчками въ грудь прогонишь меня.
ბიძგი, ს. ობი, плѣсень.
ბიძია, ს. კინ. ბიძა, дядюшка.
ბიწვა (ცქ.) ზმ. შევავინებ, შევამწიკვლებ; осквернить; (ცქილოწლები) ზთვ. осквернились.
ბიწი, ს. მანკიერება, ან ნაკლებობა, порокъ, უბიწო არავინ არის, ნიქო ბიწი, ბიწიანი, ბიწიერი, ზედ. მანკიერი; порочный, ბიწიერება, ს. მანკიერება, порочность, ბიწ-შეუხებელი, венорочный, ვეფ. 9; გუჯ. 19, 30.
ბიჭი (სპარ.), ს. ბოვში, ბავშვი; მოსამსახურე, мальчикъ; слуга, მრავ. ბიჭები, ребята, ბიჭი, ს. ბუში, неслаконнорожденный, სან. მოსესი 22; ბიჭობა, ყმაწვილობა ან გულოვნობა, მამაცობა, (პატარა ბიჭობაში, კაცია 7, ან მოლოდინი), молодость; молодцоватость; храбрость, ვისრ. 35; ჩონგ. 144, ბიჭბუჭები, ცაღველა, сволочь, ბიჭბუჭობა, ს. ребячество.
ბიჯი, ს. ერთი ფეხის გარდაღება და ნაბიჯი მეორის გარდაღველება, რომელი ზომით იქმნებია ან ტერფი; გარნა ლაჯი ნიშნავს ფეხების შორისსა სივრცესა; шагъ, ბიჯება (ვაბიჯება), ფეხს ან ბიჯს გარდაღვამ, ნაბიჯით ვალ, шагать, ვეფ. 76, 1233.
ბიჯავა (ვა), ზმ. ვაილუნგება; притупить.
ბიჯავი, ზედ. ბოკო, ჩლოხგი, გაულესავი, დალაზრა, тупой.
ბიჯანდა (ცქ), ზ. მ. ვსლართავ. ვსჩმანავ, სანქაროდ მიბმა მოხმავ; ვსვანჯავ; უთავბოლოდ ვთავარაკობ, ვროსავ, ვკვებელი; шить на живую нитку; ну-

тать; врать, болтать, городить, ბლანდა ფეხებისა, зашлетать погами, ბლანდა (ვებლანდაბი) ზთვ. მოფეხვებნი, мерещиться.
ბლანდი, ზედ. ბნელი, темный, -ბგერა, глухой стукъ.
ბლანცი, ზედ. მოსქე სასმელი ან ღვინო; მფრინველი მძიმედ მფრინავი; густой; тяжелый; нескорый на ступу.
ბლარდნა (ცქ), ბლარდნა (ვბლარდნი), ზ. მ. შევბლარდნი, გავსვევ, შევსვევ, обертывать, за-вертывать, (ვბლარდნები) ზ. ვ. გავესვვი, об-вертываться, ბლარდნული, მამ. обернутый.
ბლარჯი, ს. (სომხ.), სმიალი, опрѣнокъ, ნ. პური.
ბლარჯობა, ს. უცომოების კვირა, опрѣсочный день (праздникъ), გამოსლ. 12—15; ლუკ. 22-1.
ბლაცუნი (აბლაცუნეს). ვსძრავ თვალ-წარბსა უშვე-რად; шевелить, приводить въ движение глаза и брови.
ბლალორინი, ს. წინამძღვარი, благочинный, -ნობა, ს. წინამძღვრობა, обязанность благочиннаго.
ბლე, ს. მცვ. липа (дерево), ნახე მაწაწურა, ცვა-კორა.
ბლენცარა, ს. მცვ. მალალი ჩაღუნა, გვიშირი, на-поротникъ, ბუნ. ლ.
ბლივვი, ზედ. ჩლოხგი, тупой.
ბლიკვი, ს. კინწისკურა, толчекъ, ბლიკვანა (ცქბლიკ-ვინი) ზ. მ. კინწში ვკვარავ, ვკურჯინი, ვვგვლეშ, толкать, дать толчекъ; ბაქრ. 189.
ბლისცი, ს. სათვის თავი ან სახასო ავარაკი, სოდა-ბუნი და მისთანანი, гоенодская пашня.
ბლისი, ს. დროს აღრიცხვა, ნ. ეამი; ვაწეს ნახევარი, 1/2 секунды, ნ. ეამი.
ბლომად, ზმ. ზ. მრავლად. во множествѣ; онтомъ.
ბლო, ს. ენაბორძიკი, ენაჩლიტი, зайка.
ბლოდი, ს. ბიზაკი, სინი, блюдо.
ბმა, ს. ზ. შევკრა, დავერა, привязываю; (ვა) ილ-ვავთ, привязывать, ცუდად სმალი არ მამია, не па-распо и описавъ мечемъ, მსხალი სეს აბია, груша висеть на деревѣ, თავს მამია ქნელი საქ-მე, на мѣхъ лежить трудное дѣло, რუსულ. 76ნ; (ვიბამ, ვიბი) ზ. მიჩ. павязывать на себя, (ვიბ-მი) ზ. ვ. быть привязану; (ვებმი) ზ. თვ. быть привязану; ან შევებმი, вступать въ споръ, ირ-ბიჩ, აღბ. 58, ვეფ. 49; ასი ურემი მე ბმის, იჩხო ვაპრიაქს сто арбъ, კაცია 49, (მიბამს, გი-ბამს, უბამს ან უბნ), ზ. მიჩ. მცენარეს ძირი უბნ, растение укрѣпилось на корнѣ; ლუკ. 8—13; მაც. 4—51, (ვაბივარ, აბია, ვებმოლი), ზ. ვ. დაბ-მული ვარ, быть привязану, ქილ. 263. **ბმული**, ნაბამი, მიმ; привязанный, საბამი, ს. შესაბ-მელი, привязъ, ყელსაბამი, ს. ожерелье.
ბმო, ს. ღილი მუწუკი, болячка, 98 სიბრ. ბუნ. ლ.
ბმო ქუთოთოსი, იჩმენა და გლავა, სან. ლ.
ბნელუ, ზედ. მონბელი, ბნელად საჩინარი, ან მოუმს-ვლარ, უკუნი, тускый, темноватый, потемки, неясный, ბნელ ბგერა, глухой звукъ, ბნელად, ზმ. ზ. темно, глухо.
ბნელა, ს. ზ. обморокъ; падучая болѣзнь, (ვბნელ-ბი) ზ. ვლ. გული მიწუნდება, ეამად გრძობა და ცნობა მიმუნდება, владать въ обморокъ, терять

чувство, ვეფხ. 28, 379, 474, 958, **ზნედიანი**, ზედ. ზნედის სენით გვემული, одержимый паду-
чею болѣзнію; **ზნედიანობა**, ს. სენი ზნედისა
ჟამით ჟამად მომსლეული, падучая болѣзнь.

ზნევა (ვა), ზ. მ. ვეჭერი, ვფანცავ, დავაზნევ, бросать,
сбрасывать, ზნევა ფულისა, сбрасывать деньги, ვიბ-
ნევი, ზ. ვ. ვიფანცები, сбрасываться, ქვეყნედ იბნე-
ვა, мѣшается въ умѣ, ცნობა მეზნევა, и теряю
разсудокъ, ვეფხ. 371.

ზნელევა (ვა), ზ. მ. ნათელს მოვაკლებ, тмить, за-
тмѣвать, (ვზნელევი), ზ. ვლ. ჩამოგვკვნილევი.
სინათლე მოვაკლდევი, тмѣять, меркнуть, თვა-
ლები უზნელევა, онъ теряетъ зрѣніе, ვისრ.
38, 70.

ზნელი, ზედ. ნათელ-მოკლებული; სიბნელე; სამ-
გლოვიანო სხლი; темный; тьма, темнота, мракъ;
траурная комната; ვეფ. 332, 819; რუსულ 522;
ზნელის გულითა, მწუხარეს გულით, съ сокру-
шеннымъ сердцемъ, ვეფხ. 996; ზნელი აზრი,
темный выраженіе, **ზნელა**, ზმ. ზ. ზნელი არის,
темно, **ზნელ-ქმნა** (ვიქმ), ზ. მ. ჩამოვაზნელევი,
затмить, затмѣвать, **ზნელეთი**, ს. ზნელი ადგი-
ლი ან ქვეყანა; სპურობილე; темное мѣсто, тем-
ная страна; темница, ყარამ. 394, **ზნელთვანი**,
темноватый, **ვანევა**, темноватость, ჩხარ. 27.

ზოსილი, ს. ბუსილი.
ზოზღვა (ვზოზღვი), ზ. მ. ვზარზავებ, ვცორცმანებ,
шататься, ბუნ. ლ.

ზოზოლი, ს. ღიღი ქუა, чернь, საბ. ლ.; ყრმათ სა-
შინებელი, буга.

ზოზოყველა, ს. მფრინ. ერის. ლ.; საბ. ლ.
ზოზოწვერა, ს. მცენ. ხის მოთეთრო ხავსი, ხის მუ-
შკი, омега, итпій клей, ბუნ. ლ. чхрнца,
ერის. ლ.

ზოზლანი, ს. ღირა, დავი, ცვა-გადაკრული საქარავი,
ეხანი; ფსალ. 80—2; 149—3; 150—4; გამოსლ.
15—20; тмнать, бубень, და ზოგჯერ უხმა-
რითა ნაცვლად ქნარისა; ფსალმ. 33—2; 42—4,
гусли, ისაია 24—8; მსალ. 11—34.

ზოზღვა (ვკზოზღვი, ლვე), ზ. მ. დავკვცოცავ, полати.
ზოკა, ს. მცირე ხიდი მიწა დაყრილი, мостикъ.

ზოკანო, ს. უკარაკო გლეხი, ეული, ცხარეუკი,
бобыль, крестьянинъ безъ тягла и собствен-
ной пашни, დასც. 11.

ზოკანო, ს. ყანის ქია, მოსავალი მავნე მწერი, дол-
гоносижъ, хлѣбный жукъ; ბუნ. ლ. ржаница,
хлѣбница ржипал; ერის. ლ. ბუნ. ლ.

ზოკინება (ვა), ზ. ვ. ვაბოყინებ; прыгать.

ზოკირი, ს. მოლილო ხიდი ან საკუბარი, неболь-
шой мостъ; плотина.

ზოღვა (ვკ). ზ. უ. უკზო უკვლოდ სიარული; ვრო-
ცავ. ვზლანდავ, უქმად ვლაპარაკობ, მიგვქარავ; ან
სხეულთა თვის: ძილში ვლაპარაკობ, бродить,
блуждать; горюдыть, болтать пустое; бредить;
მიზოდავს, и наговоривъ, паботалъ, ანც. 49—5.

ზოღიში (სპარ.), ს. ჰაკივის მოთხოვნა. დაურვევა
გულ-ნაკლებობისა; взниженіе. ზოღიშის მოხლა,
пзвнѣяться, ზოღიშის თხოვნა, просить взви-
женія, ზოღიშობა, ს. взниженіе.

ზოკრი, ს. მწერი ღიღი ბუფი, мушница, жужелянца.

ზოკში, ს. უმაწვილი. ребенокъ, дитя.
ზოზა (სპარ.), ს. ფეცვის ბურანი, буза (пашинокъ),
დავრ. 34.

ზოზართმა, ს. ცხვრის სორცის ან სხვათა სოუსი,
союзъ изъ баранины, п т. н. სამფ. 9, 18.

ზოზაშეი (სპარ.), ს. ცხვრის სორცის წვენი მო-
ხარსული, ხანგით.

ზოზება (ვა), ზ. ვ. ვაკანზავებ, втянуть, свернуть
ბოლო, რუსულ. მოსკვი, простиутка, распу-
тство, ვეფხ. 573, **ზოზობა**,
распутство, ცხოზობა, ს. უ. ვკვან-
ზობა, распутствовать, აღბ. 50; **ზოზკურაბ-**
ბა, რუსული ყოფიქცევა, распутство.

ზოთღვა, ს. ქიქის ქურჭელი ღვინისა, бутылка.

ზოიკი (ლ. bos), ს. ორი წლის ხარი, молодой
быкъ.

ზოკედი, **ზოკილი**, ს. შულო, мотокъ, საბ. ლ.

ზოკვა (ვკ), ზ. მ. დავაზვევ მავსა, мотать; обвинять,
საბ. ლ.

ზოკვერი, **ზოხვერი**, ს. მოზილი ლეკვი ლომისა,
львенокъ. [ბუნ. ლ.

ზოკვი, ს. მცენ. ქორაფი, осокорь. яворть, ერის. ლ.

ზოკვი, **ზოკო**, ზედ. ბრჯგუ, მომარგილი, უმწვე-
ტო, туной, ზოკო ხე, ე. ი. ტუნბი, пени, отру-
бокъ дерева.

ზოკღვა, ნ. ზოკვა; ზოკო, ნ. ზოკვი.

ზოკოლი, ს. ცერცვი, обсы, ბუნ. ლ.

ზოლარდო ცხენი, ზედ. лошади съ порономъ,
აღბ. 64.

ზოლად, ნ. ბლომალ.

ზოლევა (ვა), ვაკვამლებ, კვამლს-ავადენ, дымить,
ვაკომლებ ფალიონსა, курить кальянъ, ერისლ.
260, (ვი), ზ. მიჩ. დიმწბ, дымиться.

ზოლევა (ვკ), ზ. უ. დიმწბ, дымиться.

ზოლთა, ს.; -თას კვემს, -კვარავს, прохаживается
по комнатамъ, კაცია 28.

ზოლი, ს. კვამლი, дымъ.

ბოლო, ზედ. დასსრული საქმისა ან ჟამისა; კული
მფრინველთა, თევზთა და სხ. კილური გრძელთა
ხეითა, ვითარცა თავი და ბოლო ჯოხისა; ქვემოთ
მდებარეობა ადგილთა მთაბარაზის მიხედვით, ვი-
თარ: სოფლის ბოლო ზედმდებარით მამულენ-
თურთ; конецъ, окончаніе: оконечность, коп-
чикъ; хвостъ рыбий, птичий; низъ, низменная
часть чего, **ბოლოს მოღება** (ვუ), окончить,
истребить, положить конецъ, **ბოლოს, ბო-
ლოს დროს, ბოლოს ჟამს, ნაკონეც, па-
последокъ, ბოლომდის, ბოლომდინ**, до кон-
ца; წაკითხვა წიგნისა თავიდან ბოლომდინ, про-
честъ книгу сначала до конца; ბოლო ჯოხისა,
конецъ палка; შთის ბოლო, низъ, подошва го-
ры; ბოლო სოფლისა, низменная часть деревни,
მამლის ბოლო, итшуй хвостъ; человекъ ит-
рий: ბოლოს მოვლევ, окончить, **ბოლო გაუ-
ცანელი**, петричливый, ქილ. 523; **ბოლო
მოსადებელი**, окончательный; **ბოლო მოუ-
ღებელი**, несовременный, вѣковѣчный; **ბოლო
ბეჭედა**, ს. მფრინ. ранажа, соя, **ბოლო კარ-
კაცა**, ს. მფრინ. მიმინოს უმცირესია, ფრთა მისი

ისმარების მოსართავად, ომიანი Зыбка (Parus), ქილ. 109, **ბოლოცეცხლა**, მჭვირვანი, ზუნ. ლ. მფრინველია 1 ნემეს; **ბოლო-შავი**, მფრინ. орф-ხოვნик, ერისთ. ლ.

ბოლოვება, ნ. დაბოლოვება.

ბოლოვა, ს. მცენ. сурьшица, ერისთ. ლ.

ბოლოვი, მცენ. рѣдка, ბოლოვი თთვისა, მცენ. редиска; ახლაზა: ბოლოვა თქვა: უკადრისმა გამ-თალა, მსუნგმა კამუნიკაო.

ბოლონდელი, ზედ. უკანასკნელი, послѣдний.

ბოლქვი, ს. ზალახთ ძირი, ხანვისა ან ნივრისა, лу-коницныя растенія.

ბოლოქი (თათრ.), ს. გუნდი; отрядъ, полкъ; мно-жество, толпа, **ბოლოქ-ბოლოქად**, толпами, შავთ. 8; **ბოლოქ-ბაში**, полководецъ.

ბომი, ს. საცეცხლე, ათეშვა, ცაძარი ცეცხლის მო-სავთა, храмъ огненоклонниковъ, სვილან. 216.

ბომონი, ს. სვეტი კერათა აღსამართავი ან ცაძარი მათი, третице, канище, ისაი 16—16; საქმ. 17—23.

ბონდი, ს. გაბჟული ხიდი, повтопный мостъ или мостъ подвижной на планikotaхъ.

ბონძიტა, ს. პირმოტეხილი ღერვი, ქილა და სს. горшокъ съ подбитыми краями.

ბოჟი (სომხ.), ს. ახალი პარკი ფაჭისა, кокона, ку-колка шелкового червя, ზუნ. ლ.

ბორა, ს. მწერი, жонкадный кровососъ, ერისთ. ლ.

ბორა, ს. დიდი ძერა, королевскій коршунъ, საბ. ლ. ზუნ. ლ.

ბორა, **ბორაკი** (არაბ.), ს. патръ буровсплывъ, ბურა, ქიმ. 57; ზუნ. ლ.: სამ. სომხ. 181.

ბორავაშლი, ვაშლია ერთგვარი, ბაქრ. 181, прим.

ბორანი, ს. გაწურვილი ისპანახი მაწონ დასხმელი, протертый шпнать съ кислымъ молокомъ.

ბორანგო, ს. მცენ. სარო ნ. огуречная трава, ზუნ. ლ. [мгла.

ბორანყი, ს. ნისლი ხმელი და მცვერის მსგავსი,

ბორბაღა, ს. наука.

ბორბაღთა მსხალი, порода грушъ, ერისთ. ლ.

ბორბაღი, ს. ფრთხიანი, გინა კბილეზიანი საბრუ-ნავი მანინათა, ვითარ: წისქვილისა, საქაოსი, და სს. ჩარხი, колесо мельничное, машинное, -წყლის წისქვილისა, почвенное колесо, 2 ც. ქართ. 309; საქმ. 27—14, ვეფხ. 1—303; ივავ. 1—15.

ბორბაღი, ს. ისარი ერთგვარი, საბ. ლ.

ბორბაღი, ს. ქარი, ქარი გრივალისა, რომელიც მიწისაგან აიჭანს მცვერს, вихрь, მარკ. 4—37; საქმ. 27—14; ფიზიკ. 35. [ერისთ. ლ.

ბორბოლა, მცენ. იმერულად, Paris incoplecta,

ბორბოქი, ს. ზ. დრკვიზა, воркотня, ბორბოქება (ვკ), სიანხლთი მოუსვენარი ვარ, ვდრკვიზავ, сердиться, ворчать.

ბორბოხი, ს. დიდი ზუზი, мушица, мухарь, ზუნ. ლ.: საბ. ლ.

ბორვა, ს. ზ. დაუცხრომელი ჯავრი, неистовство, (ვკბორგ), ზ. მ. ვანერისდები. აღვიტაცები გუ-ლის წყრომით; გავგიჟები, შეგიშლები გონებო-დამ. неистовствовать, бѣситься; бѣсноваться. сходить съ ума, შავთ. 5; საქმე 12—15; 20—24;

ოსე: 9—8, **ბორგენული**, ვმ. ზ. неистовый, **ბორგენულთა**, **ბორგენილება**, ს. буйство, неистовство.

ბორდღვა (ვკ), დავსძერები, დავცოცავ, ползи, 1 მეფ. 14—13; მოურავ. 68, 116.

ბორვა, **ბორიასი**, **ბორიოს**, ს. ჩრდილოეთის ცივი ქარი, сѣверный холодный вѣтеръ, бореи.

ბორი, **ბუარი**, **ბურუსი** (არაბ.) ს. ხმელი ნისლი მცვერის მსგავსი, мгла, ქილ. 551, სიცხის ბორი, духота, душнота.

ბორიადება (ვკ), ზ. უ. ვაფრიალებ, ვაფრთვარებ, развѣвать; (ვკბორიალე), развѣваться.

ბორითი, მცენ. Борей, იერემ. 2—22.

ბორკილი, ს. შემოვლითა ფეხთ შესაკრავი რკინისა, капданы, оковы; შეურა ბორკილისა, ან შეეკრა ბორკილითა, надѣтъ капданы; ხელის შესაკრავი ბორკილი: ხელ-ბორკილი, ქედისა: დაღიანური და სახიგი.

ბორობანი, ს. მცენ. пва налестинская, лохъ, ლევ. 23—40.

ბოროტი, ზედ. ავი, ძვირის შემამთხვეველი, ვნების მომცემი, უკეთური, უბაღო, ხენეში, ცული; злой, злобный; вредный, нагубный; порочный, печетивный; ბოროტი კაცი, злой человекъ, ბოროტი სული, злая душа, **ბოროტება** (ვა), ზ. მ. ბო-როტად ვავსტი, ვაუკეთურებ, ვაზთ, озлоблять; (ვუ), ზ. მიზ. дѣлать кому зло; მიბოროტებ, при-чинаяешь мнѣ зло, დემრთმან მოუშვა ბოროტება, Богъ понустилъ зло, 2 ც. ქართლ. 90; **ბორო-ტობა**, ს. ზ. სიბოროტი, სიავე, злоба, злость; (ვკ); ზ. უ. злодѣйствовать; ვკბოროტლები, станю-виться злымъ; გული უბოროტლე ბოღა, თამარ. ბავ. 121, **ბოროტეული**, ზედ. злобный, ქილ. 186; **ბოროტის ხმევა** (ვი), употребить хит-рость, **ბოროტის განზრანვა** (ვი), ზ. მ. зло-умышлять, **ბოროტად მოქმედება**, злоупот-ребленіе, **ბოროტის მოქმედი**, злодѣй, **ბო-როტის ყოფა** (ვუ), причинять кому зло, **ბო-როტის შემთხვევა** (ვა), ზ. მ. причинять ко-му зло, **ბოროტის მანქანება**, злоухищреніе, **ბოროტ-სვიანი**, ზედ. ავი ბედისა, შავბედიანი, злополучный.

ბორცვა, ნ. ბორდღვა; ბორცევა, ნ. ბორდღვა.

ბორცვი, ს. სერი, ჰატარა გორა, холмъ, **ბორ-ცვიანი**, ზედ. холмистый.

ბორძივი, ნ. ენაბორძივი.

ბორძივობა (ვკ), ენა მეზმის ლაპარაკში; зашпаться.

ბორჩხულა, ს. ლიტონიანი ჩაფი, საბ. ლ. ნ. კოკა: мѣра жидкостей въ 8 бутылкахъ.

ბორხვენა, მცენ. დაჭრილის წამალი, подбѣлъ.

ბორჯაღი (თათრ.), ს. პაემანი, срокъ, რუსულ. 196, 431; აღბ. 79.

ბორჯი (თათრ.), ს. ვალი, долгъ.

ბორჯლა (უბორჯლი), ზ. მ. отсрочить.

ბორჯლი, ნ. გრჯლა, вѣтка дерева.

ბორჯღლედი ხე, **ბორჯღლიანი**, ხე კაპეზიანი, ფუცნი, сукватный; виля, ისუ. 8—29.

ბოსნელი, ს. გომი, სამრახე სახლი; коровій хлѣвъ, буйлятникъ.

ბოსლობა, ს. რაჭაში შაბათსა მეფვერისა და ფარი-

სვევლის კვირასა ღვინსწაულობენ ლოცვითა სვა-სტანგის გასამრავლებლად და მოსაშენებლად; გა-ზეთი კავკასი, 1850 წ. № 26.

ზოსტანა, ს. მსგენი, uestram ящерица, ზუნ. ლ.

ზოსტანა, ს. მავლი ოზობას მსგავსი ჭია გესლიანი, სანახევთა შინა მქრამი. ნ. ნ. ლ. жукъ павозный, медвѣдка.

ზოსტანი (სპარს), მცილი, огородъ; **ზოსტნეული**, მსალი და რამცა მოსავალ-არს ზოსტანში, онощи, зелень.

ზოტება, **ზოტვა** (ვაბოტებ, ვჭბოტავ), ზ. უ. ღიღთა ცხრაველთა სიარული, ვითარცა სპილოსი, илти, ив-лнть, тапнться, ванр. слонъ.

ზოტი, ს. თხის ერკემლი, кожа, საბ. ლ.

ზოტინატი, ს. ძველი ვეცხლის ფული.

ზოტოტეზიანი, ზედ. სქელ წვიბტლიანი, сопли-ный.

ზოტოტი, ს. სქელი წვიბტლი, ხრასტი, густая сопля.

ზოტევი, ს. პატარა მუცელი, ღიღს მუცელს ქვეშე-თი, საზარდული, ფერდი, пахъ, паховина, под-брюшнѣ.

ზოტევი, ნ. ბოკვი მცენ.

ზოქონოტი, -ნოტი, ს. არღავი, წინ მოსაფენი ფეშკამალი წელს ქვეით, передникъ, запонъ.

ზოქოული (თათრ.), ს. იასული მეფის მსლელები, бокоулъ, чипоньякъ, который приводилъ въ исполненіе царскія приказанія и рѣшенія су-дей; **ზოქოული უზუცეს**, უფროსი ბოქოულეზ-ზედ, пачальникъ бокоуловъ, გუჯ. 22.

ზოღღამო, ხმელი თევზი მკავით მგზარი, кушанье, изъ сушеной рыбы съ кислотою.

ზოღღიწო, ს. ღვინოში დამზალი პური საქმელად, ხაზბ, намоченный въ винѣ.

ზოფვი, ს. წაკულავი, სოკი, სოკერი, ხის ქერქის ჭურჭელი, кувовъ, деревянная посуда.

ზოფინი, ს. ზ. отрыжка, (ვაზოფინებ) ზ. მ. ვასლო-ვინებ, рыгать.

ზოშა, ს. ყაყავ, -ღედაკავი, цыганка.

ზოშვი, **ზოშვი**, იმერულად **მარცვილი**, **მესხუ-რად უმაწვილი**, ребенокъ, дитя.

ზოშუაზი (თათრ.) ს. თევზი: ჰინაკი, тарелка, бля-до, დასტ. 3, 123; გუჯ. 12.

ზოჩვა, ს. კასრი, ლაღუკი, бочка.

ზოჩოლა, ს. გამოზამბრული ხმა, виговалый теле-нокъ, საბ. ლ.

ზოცომაკი, ს. ღიღი მკალი, саранча, Gryllus, სალუთო წერილში: ნაუმი. 3—15, მნიცა.

ზომადი, ს. ორპირი ისარი, обоюдоострая стрѣ-ла, ნ. ისარი, რუსულ. 558; დარეჯ. 19.

ზომება (ვე) ზ. მ. მივსევი ჭიღლიდ დავაჯიღლი-ვნებ; ვუწყალობებ; სოლო უმცროსისგან უფრო-სისადმი მივართმევ: жаловатъ, пожаловатъ, ქართ. 1, ტ. 332; ვბოძებულვარ, ვბოძებოდი, მბოძებია, ტომ. 58, ვისრ. 17; даровано мнѣ; კაცი ებოძა, ოქ პრესალ მნѣ человекъ, или ოქ მნѣ далъ своего человекъ; რუსულ. 406; მიბოძეთ, дайте мнѣ; ვბოძებო, -ძე, ზ. თვ. მივეცემი ჭიღ-ლიდ, награждаться, **ბომბეული**, შიმ; **ბომე-ბული**, пожалованье, даръ, **ბომბინება** (ვა),

ზ. მ. заставить пожаловать, მებომბინა, я по-жаловалъ его, я даровалъ ему.

ბომი, ს. ნიჭი, საბოძარი, საჩუქარი, даръ, пожа-лованье. 2 ქართ. 12—30; ქილ. 36.

ბომი, ს. ხის სვეტი, столбы деревянные, ბომე-ზიანი, ზედ.

ბომკინტი, ს. პატარა ბომი, подпора, ერისთ. 187; თილისმა 187, тумба.

ბოჭვა (ვჭბოჭვა), ზმ. ხელს დავავლებ; захватать; захватить.

ბოჭკო, ს. ჩენჩილი ბეწვი ქელთა და ღართა; ხაო, ბუსუსი, ჩინჩლო; расчищенная косма; ворса; мочка, волокно кореньевъ, საბ. ლ. **ბოჭკო-იანი**, ზედ. ხაოიანი, ბეწვიანი, косматый; волок-нистый.

ბოზვერი, ნ. ბოკვერი.

ბოზი, ს. მსხვილი და დაბალი ხმა, басъ; **ბოზობა**, 2, ქართ. 557, баситъ.

ბოზონი, ს. ცხერის ცეფვი მოქნილი და მისგან შე-კერილი ქელი, овчина; шапка изъ овчины, 2, ქართ. 545.

ბოზჩა (თათრ.), ს. გამოკრული, ნაკრული რამ, уземъ, -სარეცხი, уземъ бѣлыя, ერთი ბოზჩა ადგილი, не-большая земля.

ბჟირი, ს. უტულო ფეცვი, иросо, საბ. ლ.

ბჟირი, ს. ჟირი ან ჯირი, ორპირად მოქნილი ცეფვი ირმისა და მისთანათა, ирга, ирха, оленья или овечья шкура, выдланная какъ замша, საბ. ლ.

ბჟიტი, ს. მართევ წეროსი, სავთისა და მისთანათა, итенець журавля, драхвы и т. н. საბ. ლ.

ბჟოლა, ს. თუთა იმერულად; ბაქრ. 182, тутъ, шел-ковница.

ბჟუვილი, ნახე, ყუვილი. [ზუნ. კ. 180.

ბჟუცა ვარსკვლავი, ს. сверткающая звезда,

ბჟუცა, **ბჟუცვა** (ვჭ) ზ. უ. ბნელად და უსინა-ლოდ ვბღვინავ (სანთელი); куритья, тускло го-рѣть, -თვალეზსა, морщитъ, жмурить глаза, ბჟუ-ცვა (ვაბჟუცვა) თვალეზსა, таращить глаза.

ბრა (ვეზრი) ზ. მ. გავუცვლი, замѣнить, зачислятъ.

ბრაგა, ს. სპონლიო, წღვამი კლდე უხილაფი, под-ный камень, шхеры, ბრაგათა შეესეთა, ქილ. 541.

ბრაგა-ბრუვი, **ბრაგუნი**, ს. ზ. ფეხის ხმა, ბრახი-ბრუხი, топотыя, **ბრაგუნება** (ვა), ზ. უ. топать, стучать ногами.

ბრაზი, ს. ბორგნა, აღცაცება გულის წერომით ცოფი, მნელი სიციფე, бѣшенство, ирость, не-истовство, ბრაზიანი, ცოფიანი, бѣшенный, не-истовый, ბრაზიანება (ვა) ზ. მ. ვაცოფიანებ, ვა-ბორგნებ, бѣсить, зантъ; ბრაზიანობა, ს. ცოფი-ანობა, бѣшенство, (ვჭ) ზ. უ. ვბორგ, ვცოფიანობ, აღციცაცები გულის წერომით, бѣснтся.

ბრადი, ს. დანაშაული, შეცოდება, вина, преступ-леніе, виновность; причина, ეს თითონ იმისი ბრალია, этому онъ самъ виною, მე ამაში ბრალი არა მაქვს, я въ томъ не виноватъ, ბრალეული, ზედ. დამნაშავე, შემცოდებელი, виновный, вино-ватый, ბრალეულობა, ს. დანაშაულობა, შეცოდე-ბულება, виновность, вина, ტომ. 13; ბრალევა (ვა) ზ. მ. ბრალს დავსდებ, შევასმენ, პირს დავუ-

ყოფ. обвинять, оговаривать, (ვი), ზ. მიჩ. ვსწუხ ვისთვისმე, ვნანობ, სიბრალული მაქვს ვისიმე, გუღი მეწვეს ვისთვისმე, жалеть, сожалеть, (მა), ზ. მი. обвинишь меня, ბრალს დამსდებ; ნუ მამბრძლებ, не обвинишь меня, (ვებრალები), ზ. თვ. ошь жалеть меня, მებრალემა, я жалю ою, ვისრ. 22. (ვიბრალები), ზ. ვ. შევისმინები, обвинишься, მებრალები, я жалю тебя, ბრალობა, ს. виновености, (ვკ), ბრალეულვარ, быть виновным, თავს ბრალობა დავუწუეოთ, мы стали обвинять себя, დარეჟ. 51; ვისრ. 160, 161, ბრალოანი, виновеный, ბრალეული და უბრალო, виновеный и невинный, ბრალ-ლე ბული, обвиненный.

ბრანვეი, ს. ლაფი, медведица, 1 მეფე 17—27.

ბრანში, ს. ბეზი, ცული ბინძი, вѣтошь.

ბრაქა, ნ. ბრაგა; ქილ. 541.

ბრაწი, ს. გრაკოსხე, красная ша, დაბად. 30—37, ბუნ. ლ.; волжанка, таволга, ერის. ლ.

ბრანზი ბრუსი, **ბრანზუნი**, ს. ფესხის ცემის ხმა, стучотия, гонотия, ბრანზუნება (ვა), ზ. უ. топать, стучать погами.

ბრგი, ზედ. ცხაფვანი და წამოსადეგი, მოსული, рослий, дородный, атлетъ; ბრგვობა.

ბრგვილი, **ბრევილი**, ს. შვიი ნიშანი, черновиято; **ბრგვნილემა**, ს. ნენსთნობა, 1 მარტ.

ბრგუ, **ბრგვილი**, **ბრგვნილი**, ზედ. ენამძივე, ენა ბრგვნილი, ენა ბორძიკი, ენა ჩლინგი. ბლუ, косноязычный, гуриный, занка, შეთ. 20.

ბრღვივა, ნ. ბღვივა; ბრღვილი, ნ. ღღვილი.

ბრღვივა, ზ. ს. рыкание, ревъ, (ვბრღვნი, -ნავ), ზ. უ. ვმულრობ, ან ჟგვრით მიწას ვსახრი (ლომ-თაფის). рыкать, ревъть; рвать землю (о львах), ბრღვივა (ვა), ვამულრებ, заставить рыкать, (ვიბრღვივებ), ზ. მიჩ. начать рыкать, დარეჟ. 94; სიბრძ 157; რიცხვ. 23—24.

ბრე, მცვერი ბზენარევი, прахъ, пылъ, ისა. 29—5.

ბრე, **ბრუ**, ს. თავბრუ ხანკ; თავს ბრე დაესხა, у него голова закружилась, ვისრ. 9.

ბრეტი, ს. ფუტკრის გვარი ვარკს თავთოს გააკეთებს, оса, ბუნ. ლ. სბ. ლ; **ბრეტა**, ს. ბუზი თაფლის მომცემი; каменщикъ маконый; ერის. ლ.

ბრექა (ვკ), ზ. მი. გაესქიძე, გაესტვიძე, вытлчнвать.

ბრეცა (ვიბრიცები), ზ. ვ. ვიპრანქები, жеманиться.

ბრიადლი, ს. ზ. პრიადლი, სთემა, გზემა, пыланіе.

ბრიადლება (ვკ), ზ. უ. ვკპრიადლებ, ვანთივარ; ველვარებ (საჭურველთა თვის); пылатъ; блистать; (ვა-ბრიადლებ თვალეზსა), ზ. მი. თვალთ ზექვე ვაბრუნებ, сверкать глазами, (ვაბრიადლებ, -ლე), ზ. მი. ვანთებ, жечь, сожигать.

ბრილიანტი, ს. აღმასი, აღმასი. бриллиантъ.

ბრინჯაო, ს. ორი წონა სპილენძი და ერთი წონა თუთია ერთად გარეული გაყვითლდების, რომელსა ოქრო მჭედელნი უწოდებენ ბრინჯაოდ, მაფრანხად და ცომბაკად, бронза, томшакъ.

ბრინჯი (თათრ.), ს. ქრთილის გვარი თეთრი მარცვალი, ჩათლუკი, ორიზა, рисъ, сарачинское пшено.

ბრინჯაოს ზე, ს. მცენ. ზე ფარდა, каркасъ (де-рево); акаци.

ბრიყვება (ვა), ზ. მი. ვაგიყვებ, ვაყუყვებ, дурачить;

обманывать, (ვიბრიყვებ), ზ. მი. დავიბრიყვებ, ვემძლავრებ, ძლას დავაცხ, пасивовать, аудить, невоить, угнѣтатъ, ბრიყობა, -ყვობა, ს. ზ. не-вѣжество, (ვკბრიყობ, -ვობ), ვუზღედობ, რეგ-ენულად, ბრიყვულად ვიქცევი, погунать не-вѣ-льно, глушо, (ვკბრიყვებ), ზ. ვდ. გაგბრიყვე-ბი, მოვსტყუებები, обманываться, სმ. სომხ. 335; სმ. ვ. 61; ბერძნ. 55.

ბრიყვი, ს. ან ზედ. უწურთენელი, უზღელი, უთლე-ლი, რეგვენი, უგბირი, не-вѣжа, неучъ, ანდაზები; ბრიყვი ქუეუს ამავებს, ისეი ეჭირება; ბრიყვი რომ ჩემთ იყოს ის უჩვევია; **ბრიყული**, ზედ. უზ-ღელური, не-вѣжественный.

ბრკება, **ბრყენა**, **პრკება**, ს. ოლე, პანტაფსაცი, груша хѣшая, ბუნ. ლ. груша лохован, ერისთ. ლ.

ბრკიადება, **ბრკინვადლება**, სბ. ბწყინვადება, ელვარება, ბზინვარება, ნუშ. ვ—ვ; блескъ, -ვარ-სკულავთა, сверканіе зиньдт, -ოქრისი, блескъ золота, (ვკბრკიადებ), ზ. უ. ვკპრწყინავ, ველვარებ, блистать, сверкать, (ვა), ზ. მი. ვაბრწყინებ, заставлятъ блистать.

ბრკიადი, ს. ბრწყინვადება, ელვარება, блескъ.

ბრკე, ს. ღვინის ხავსი, блессы (пына), ნ. ოპი.

ბრკმა (ვკბრკმი, -მე) **ბრკოლა** (ვკბრკი); **ბრკმობა** (ვა, ვუ, მებრკმის), ზ. უ. ფესხ წავერავ, წაიბორ-ძიკებ, ფესხ შევაცოფენ, снотыкаться, დაბად. 27—36; იოან. 11—10; მიბრკმა ცხენმა, ე. ი. წიხლი მკარ; лигула лошади; კალძს. 150, არა გიბრ-კმეს ფესხი შენნი, ты не сноткнешься, იავ. 4—11; **ბრკოლა**, ს. პრენიადება, დავთ. 55—13; **ბრკოლება** (ვა), ზ. მი. დავებრკოლებ, დავუშლი, пренятствовать, дѣлать кому помѣху, остановку, (ვკბრკოლები), ზ. ვდ. დავებრკოლები, დავიშლები; останавливаться (дѣлу), прекращаться.

ბრკმევა (ვა), ზ. მი. ვაბრკოლებ, მოუუშლი, пренятствовать, мѣшати, ვფუხ. 25.

ბრკუ, ნ. ბრკუ.

ბრმა, ს. უსინათლო, სინათლე მოკლებული; გონება დასული. დაბრმობილი გონებით, ვფუხ. 712; слѣпой, слѣпещъ; ослѣпленный страстью, безразсудствомъ, ბრმა თვალთ, слѣпой глазами, ვისრ. 91; სიყვარული ბრმა, лютошь слѣпа, ბრმა ბედი, слѣпое счастіе, ანდაზ. ბრმა ლობეს მიადგა და უთხრა: შენს იქით ვა არსით მაქცისო; ბრმას რა უნდა, ორივე თვალები; **ბრმავემა** (ვა), ზ. მი. უსინათლო შევიქმ, თვალეზს დავუბნელებ, ослѣплятъ; **ბრმობა**, ს. ზ. სიბრმავე, დაბრმავებელება, слѣ-пота, (ვბრმები, ვბრმობ), ს. უ. დავბრმავებინ, თვალები დამიდგება, слѣпнуть, терять зрѣніе.

ბროლი, **ბიროლი** (ბერძ.), ს. დამანი; ბუნებით თეთრი ქვა გამჭვირვალე, ან ქიქისავან შემზადე-ბული; хрусталъ; кристаллъ; მელექსეთ უხმარიათ, თეთრის მაგიერად; ბროლი ხელი, თეთრი ხელი; ვფუხ. 1336 აგრეთვე ცრემლად, დარეჟ. 59; у поатовъ, нѣхъ; слези; ბროლის მარილი, соль каменная или нѣцкая, ბუნ. ლ; პ. ფ. **ბროლიე-ბა**, (ვბროლიემა), ზ. უ. ბროლისავით ვსჭვირ, бли-стать какъ кристаллъ, **ბროლიე-ბა** მული, თეთრი.

პირი სინათლით მოცული, ვეფხ. 229; ослѣнительная бѣлизна лица, ბროლ-ბალახში, ბროლ-ბალახნოსანი, თეთრ-წითელი ფერი პირისა; ვეფხ. 71, 136, бѣло-румяное лице, ბროლ-ფიჭალი, თეთრი გულის ფიცარი, бѣлизна персей, ვეფხ. 42.

ბროწეული, ს. მცენ. гранаг (ябло и дерево), ბროწეულის ქერქი, корка гранатовая, ბუნ. ლ.; ბროწეული, სამღვთო წერილში, იერემ. 52—22, 23; шинокъ.

ბრპენი, პრპენი, ს. ცყვია ან კალა, იერემ. 6—29, გამოს. 15—10, олово, свинець, ეფექ. 22—18.

ბრტყელი, პრტყელი, ზედ. ფართო, თანასწორი, плоский, ровный, ბტყელობა, ს. თანასწორობა, плоскость, ბრტყელ-ძირიანი ნავი, плоскодонное судно.

ბრტყელება (ვა), ზმ. плосить, плющить.

ბრუ, ს. თავის ცრიალი და თვალთ-არევა, თავბრუ, головокружение; რუსუდ. 13; 66; 390, თავბრუ მეზვევა, у меня кружится голова, **ბრუვება** (მი-ბრუვის თავი), у меня кружится голова.

ბრუნდე, ზედ. მრუდე, არა სწორი, უსწორო, кривой, косою, ბრუნდე ვიურები, косо смотрю на кого, ბ. მრუდე, ბრუნდება (ვაბრუნდება), უსწორო შევიქმ, кривить.

ბრუნება (ვა), ზ. მ. ვატრიალებ; მოვაქცევ, მოვაბრუნებ; უკან ვაძლევ; вертѣть, вращать; поворачивать; перлуть; -ქვეზა, вращать камнями, -თავს, повернуть голову, -წისქვილს, приводить въ дѣйствиѣ мельницу; სიგ. ჩოლაყ. 27—43; (ვი), ზ. მიჩ. დაიბრუნებ, вернуть, возвратитъ себя, -სულსა, перенести духъ, (ვე), ზ. მიჩ. დავუბრუნებ, მივუქცევ, возвращать кому что, -სულსა, приводить въ чувство; ვი სოფელი რას გვაბრუნებ, о судьба, за тѣмъ распоряжаешься нами по своему произволу, ვეფხ. 945; ცახისა მოსისათვის: პირს-ვუბრუნებ, выворотить платье, сшить на другую сторону, (ვიბრუნები), ზ. ვნ. ვტრიალებ, ვიქცევი; вертѣть, **ბრუნვა**, ს. მ. ცრიალი; ლამ. ცტულება სახელთა; верчение; грам. склонение, падежь, (ვვ), ზ. უ. ვტრიალებ, ვიქცევი, вертѣть, поворачивать, ურმის თვალი ბრუნავს, колесо вертится, ბრუნავს წისქვილი, мельница въ ходу; ვიქმ ბრუნვასა აქა იქ, აქა იქ ვტრიალებ, დავდივარ, ვეფხ. 997; ходить взадъ и впередъ, (ვბრუნებ), ზ. ვდ. ვტრიალებ, ვიქცევი, вертѣть, -სიცილით, номирать со смѣху, სული მიბრუნება, оживлю, რუსუდ. 496; ბრუნვა ეტლისა, превратность судьбы, რუსუდ. 136, **ბრუნებუდი, ნაბრუნე**, მიმ. вращенный, **საბრუნებელი**, ზედ. пертъльный, მაბრუნებელი, მიმ. вертитель.

ბრუეობა, ზ. მ. ბრუნა на песелъ отъ вина.

ბრუეი, ს. ძალი სასმელთა, хмѣль, оныяненіе.

ბრუციანი, ბრუციანი; მარლი, თვალთ შორს ვერ გამოჩნევი, косою; бнззорукій.

ბრუნა, ს. მცენ. პრკენა, პანკაფუმატი, ბუნ. ლ. лѣсная груша.

ბრუვიადი, ს. მ. ბლესკი; -ლევა (ვვ), ნათელს გა-მოვქსცემ, блистать. [шито, слабый; тупой.

ბრუვიდი, ს. შავი ნიშანი; სუსტი; ჩლუნგი, черное

ბრძანება, ს. ზ. თქმა ან თქმული უაღრესისაგან, повелѣніе, приказъ, მეფის ბრძანებითა, по повелѣнію царя, (ვე), ზ. მ. повелѣвать, приказывать; повѣствовать, разсказывать, (ვაბრძანებ), ზ. ვდ. ვიმყოფები, ვვკებ, ვეცებ, ვარ (იოქმის უაღრეს-ათვის), бнть, пребывать, находиться, ბატონი ბაბრძანებით, очень хорошо, извольте; როგორ მშვიდობით ბრძანდებით, здоровы ли вы, **ბრძანებუდი, ნაბრძანები**, მიმ. повелѣнный; **ბრძანებლობა**, приказъ, (ვვ), ზ. მ. приказывать, повелѣвать, **ბრძანებითი**, ზედ. повелительный, -სქესი, повелительное наклонение.

ბრძენი, მრ. ბრძენნი და არა ბრძენები ან ბრძენები; ს. და ზედ. ფრიად გონიერი, ან მეცნიერი, мудрый; მუდრეც, **უოვლად ბრძენი**, премудрый, **ბრძენობა** (ვვ), ზ. უ. ვმეცნიერობ, мудрствую, სიბრ. 70.

ბრძვა (ვვ), ზ. უ. ვეომები, შევებში; ვეომები ციხეს ასაღებლად; воевать; осаждаъ, ქართლ. 1, ტ. 135, (ვებრძვი ვიბრძვი, ვებრძოლები), ბ. ბრძობა.

ბრძვიდი, ს. წყლული, დაკლილობა, წყლულობა; მანკი, მანკიერება, ეფხ. 5—27; ისაი 1—4, 6; ბრძენილება, ს. წყლული, язва, ლევიტ. 13—4.

ბრძმედი, ს. მეცალთ საღობი ქურა, доменная печь, горнъ, **ბრძმედა** (ვ), ზმ. ქურაში გამოვიყენ მეცალს; расплять металлъ.

ბრძნობა, ს. მეცნიერება, мудрествованіе, იგავ. 1, 1;

ბრძნეული, ზედ. მეცნიერი, мудрый, ერისთ. 75, **ბრძნობა** (ვვ), ზ. უ. ვმეცნიერობ, გულს ვვსიტყვავ, мудрствовать, ვეფხ. 880; **ბრძნობილება**, ს. კულ-სიტყვაობა, мудрествованіе, მარტ. 140 ბ;

ბრძნუდი, ზედ. მეცნიერული, ჭკვიანი სიტყვა, умный, мудрый, **ბრძნუდი თიხა**, ქიშია 110, глиноземъ.

ბრძოლა, ს. ღიღი შუღლი, ომიანობა, ლაშქრობა, война, брань, **ბრძოლის უოვა** (ვე), воевать, **სულთ-ბრძოლა**, агонія; (ვიბრძვი, ვებრძვი), ზ. უ. ვეომები, воевать, сражаться, სულთ-ებრძვის, онъ уже въ агоніи, въ отходѣ, (მბრძვე), ზ. მიჩ. воюешь со мною, ფსალ. 55—2; **ბრძოლება**, (ვა), ზ. მ. ვეომებ, заставлятъ воевать; 1 ტ. ქართ. 371, (ვი), ზ. მიჩ. сражаться, (ვებრძოლები), ზ. თვ. сражаться, воевать, ვეკრტიმლები; спорить съ нѣмъ, ისაი 29—1; დაბად. 26—17, **ბრძოლობა** (ვვ), ვომობ, сражаться.

ბრწამიდი, ბრწმუდი, ბრწმადი, ბურწმუდი, ს. მცენ. ეკალიტა, ეკალა; იმერ. შაშვის პურა; რა-ჭულ. კავილარი, поной, ბუნ. ლ.; ერისთ. ლ. бншю, ნაუმ. 1—10; ქართ. ცხ. 1, ტ. 405.

ბრწვადი, ს. ფეშუშზედ დასადგამი კამარა; ვიხდა на дискосѣ; ვეფხ. ცხ. 409.

ბრწყალი, პრწყალი, ს. ოსლად ანახლერი მეცალ-ლისა, ქვისა, ялена металла, камни.

ბრწყენა (ვვბრწყენ, -კინე), ზმ. ვვსრუსტავ. ველვლემ, мять, комкать, ბ. ჩ. ლ.

ბრწყინვა, ს. ზ. ციალი, კაშკაში, сияніе, блескъ, (ვვ), ზ. უ. ველვარებ, ვანათებ; свѣтити, сіять; უბრწყინავს სულთა ლამვარი, тѣнится лампада, ქილ. 320; (ვებრწყინებ), ზ. ვდ. ვუნათლებ, свѣтлѣть, ვებრწყინები, свѣтится, **ბრწყინ-**

ვალე, ზედ. ელვარე, ნათელი; ნათელი ფერი, არ-
მუქი, свѣтлый, ცოცხლო თვალთა და გრავთა, сѣ-
тельный, **ვლე**, свѣтлый праздник, **-ვირა**,
свѣтлая пѣсня; ბრწყინვალედ სედვიდა, ясно
видѣлся, ბრწყინვალე სული მეფისა, блаженнои па-
мьти царя, ქართ. 1, ტ. 448; გუჯ. 1, ქართ. 1,
ტ. 314; **ბრწყინვალე**, ს. ელვარება, ნათელი;
ციცხლო თვალთა და გრავთა, блестя; сиятельство.
ბრჭალი, ს. გაშლილის სელის ნები, მცირედ თით-
ბის მოკავით დასაჭერად რისამე, лань, ვეფხ. 836;
შავთ. 35; დაბად. 3, 25, 24; ზორჯერმე ფენის
ჩონჩხი, пята, დაბად. 3—15; ფსლმ. 35—6; ან
ცოცხი კლანჭიანთა ცხოველთა, лана, ვეფხ. 905,
საზოგადოდ, ногти или когти, ზუნ. ლ.
ბრჭავალი, **ბ. ბჭავალი**, **ბრჭყე**, **ბ. ბჭე**; **ბრჭობა**,
ბ. ბჭობა; **ბრჭყინვა**, **ბ. ბრწყინვა**.
ბრჭყიალი, **ბ. ბრჭიალი**, რუსულ. 53, დაბად. 25—26.
ბრჭყეივალე, ს. ბრწყინვა, ცილი, блестя, сия-
ние, (ვ) ზ. უ. ვჭბრწყინვა, ვცილებ, блистать,
сиять, თვალში, მიბრჭყეივალეს, отъ солнечныхъ
лучей: рибить у меня въ глазахъ, **ბრჭყეივლი**,
ს. блестя, **ბრჭყეივლა**, блистальный.
ბრჭყინვა, **ბ. ბრწყინვა**; **ბრჭყინვალე**, **ბ.**
ბრწყინვალე.
ბრჯა, ს. დამდგარი ზვიზი ძნათა, ძნეული, ежидъ,
кошка, სომხ. 226, ზუნ. ლ.
ბრჯგუ, ზედ. გვიან მომქმელი; ან გონებით მძიმე;
ნაშანი ასოსა ჟე: лѣнивый; тупой, тупоумный;
знакъ буйны џ; ბრჯგუ გონება, ს. მძიმე გონე-
ბა, тупоуміе.
ბრჯენა (ვა) ზ. უ. ფეხს ვადგამ, ступать ногою,
ვაბჯენ ცაში თავსა, головою достаю до небесъ,
ერისთ. 74; (ვე) ბრჯენები, ვიბრჯენ, სილაში არ-
გნის ხმარება ან დგომაში მას ზედ დანობა, опи-
раться на пальцъ, მკლავი ხანჯალზედ ებჯინა,
рука его опиралась на княжескія; მიბრჯენან,
достаю, досягаю, მცენარეს ფეხვი მიწაში უბრ-
ჯენან, растение пускаетъ корни въ землю; ვაბ-
ჯენ დანას უელში, наступаю на горло пожару.
ბტყელი, **ბ. ბტყელი**.
ბტყენა (ვჭ) ბტყენი, -ვენ), ვბღენი; ვჭკლეჯ,
ვჭსქლეჯი, щипать, выщипывать, рвать.
ბუ, **ბუვი** (სპარს.), ს. მფრინ სოვა, филинъ.
ბუაზილი (სპარს.), ს. სოკო, гешерой.
ბუბა, ს. დასაწებელი ფქვილისა, плеватель.
ბუბუნი, ს. ურში ხმანობა, шумъ въ ухахъ, საბ. ლ.
ბუბუნი (ვჭ) ზ. უ. ვჭკუევენებ, ვანივარ; горѣть.
ბუგვა (ვჭ) ზ. მ. ვსწევა, ვდავა, жечь, палить, (ვი-
ბუგვი, -გევი) ზ. ვ. დავიწვი, დავიდაგვი, обжи-
гаться, опалить себя.
ბუგრი, ს. მომსერელი; იეზეკ. 7—21; 32—12;
ოსე 7—5; губнители; მსმო მუწუთა, ვითარ ყვა-
ვილისა, წითლასი, ანდ. 71, 73, сыны (осен-
ная), ზუნ. ლ. **ბუგრი** ს **სნეულე**, вшивая
бодящій, **ბურგრიანი**, ზედ. მსმოიანი; ან მო-
სასერელი, сынной; губнительный, იეზეკ. 18—10,
ქართ. 1, ტ. 337.
ბუღბუღი (ვჭ) **ბ. ბუტბუტი**.
ბუღი, ს. მფრინველი ბუნავი ან ნადირთ ჩიბე, ვეფხ.
216, დავით. 83—3; ნაუმი. 2—12; შალითა წიგნ-

თა ან თვალთა პაციოსანთა და მის თანათა შთასაღე-
ბი, ვეფხ. 1363; ჩენხო ხილთა ან წენგო, ისი
ნ—13; თვალის ქუთუთა, ზაქარ. 14—12; ქარქა-
ში საჭურველთა, ეზეკ. 21—3; რუბო; нора;
футляръ; плюска, чаша, цѣпочная; зародышъ;
რუბო глазоу; पोшны; ბუღის გაკეთება, сыны
რუბო; ბუღე თავთა, რუბო мышии, ბუღე ქურდ-
თა, რუბო коровъ, ბუღე ყვავილისა, чашка цѣш-
точная, ბუღე ჭიანურისა, скрѣпочный футляръ,
ბუღე რკოსი, нослуха жолудкован, ბუღე თვალისა,
რუბო глазоу, რუსულ. 789, ბუღე შობილის
ურმისა, дѣтское мѣсто, послѣдн, მფრინველს ბუ-
ღით იცნობენ და კაცსა მამულით, რუსულ. 842;
ბუღე (ვი) ზ. მ. ბუღეს გაკეთება, დავბუღე-
ბი, рудитьсѣя, დასტ. 130; **ბუღობა** (ვი) **ბ. რუბ-**
дѣтсѣя, სიბრ. 86.
ბუღუშური, ს. ურმენი გრძელ-მარცვლიანი, вши-
градъ иродолговатый, **ბ. ურმენი**, აღუქს. 167.
ბუღრუგუნა მწერი, насѣкомое, ზუნ. კ. 130,
132.
ბუერი, ს. ხმელი ნისლი, мгла, пшорова, **ბ. ნისლი**.
ბუერა, ს. ბურახი, მცენ. бѣлокоштыкъ, чумный
корень, ერისთ. ლ.
ბუევა (ვი) ბუევი, надуматься, насѣдиться.
ბუევი, ს. მფრინ სოვა.
ბუევილი, ს. ზ. ბუევილი, жуужканіе, (ბუევის, ბუ-
ვილი გაუღის) ზ. უ. жуужкати.
ბუზანკალი, **ბუზამკალი**, **ბუზვი**, ს. სვანტანგო
მკებარი მწერი, вухъ, родъ безкрылой стрѣ-
ковы, ლევტ. 11—22; оводъ, муха, ბატ. იოვან.
савенъ бычачій, ერისთ. ლ.
ბუზვა (ვი) ბუზვი, -ზევი), ზ. უ. ვიკრუნჩხები,
მოვიჭმუნჩხები; ежиться; надуваться, нахму-
риться.
ბუზვი, ს. მწერი, муха, ანდაზა: ბუზვი ბევრი ბუზვის,
ფუტკართან ყველა ცუფვის; ბუზვის სოკო, мухо-
моръ, ბუზილი, **ბ. ბუევილი**, რუსულ. 771.
ბუზმენტი, სირიფი, ჩაფარიში ოქრომკედის არშია,
позументъ.
ბუზუვი, **ბ. მუწუკი**.
ბუზღუნი, ს. რონთ, ნება (ვჭ) ზ. უ. ვსღტვინავ,
ვმურმურებ, ვბუტბუტებ, ронгаты, ворчать.
ბუთავი, ს. ნადირთ ბუღე, берлога, გამოსლ. 12—10.
ბუთი (სპარს.), ს. კერპი, идолъ, кумиръ, ვისრ. 34.
ბუთია, ს. უძილობისაგან გათანგული, одержимый
бессонницею.
ბუთილვა, ს. ბუთლია, **ბ. ბოთლი**.
ბუთხუზა, **ბ. ბუტუხუზა**.
ბუვი (სპარს.), ს. რქის ნადარა; ნოვბათი, ცაბლაკი;
военная труба, музыка, рожекъ, пабать, ვეფხ.
46; 416; ბუვის კურა, нить въ пабать.
ბუვი, გურულად სკა, улей, ბქარ. 189.
ბუვი, ს. толстый отрубокъ дерева, описание
Имер. Сельско-Хозяйств. отвои. Р. Эривона,
стр. 12.
ბუვიოტი, ს. მფრინ. лѣнивъ, ლევტ. 11—18; ბუ-
ვიოტი, ბუენაწო, ს. მფრინ. небольшая сова,
ზუნ. ლ.
ბუცაბლაკობა, ს. კურა, ცემა ბუკთა და ცაბლაკ-
თა, нить въ пабать, შავთ. 75.

ბუნია, ს. Кавк. за 1854 г. № 24, чудовище имени которого пугают детей.

ბუნიალი (სპარ.), ს. ვარდის ჩიტო, იაღონი, соловей. ბულიონი, ს. სორცის წვენი, бублик.

ბულილი, ს. შავილი, თივის ხელეული, конна сѣна. ბულიქვი, ნ. ბოლქვი; ბულიღური, ნ. ბურღული.

ბულილი, მცენ. შირსხვანა, лашушникъ, ბუნ. ლ. ბუმბა, ს. მცენ. შავცეცხლა, снегоголовникъ, ბუნ. ლ.

ბუმბა (ბერძნ.), ს. ბომბა, საბ. ლ. ბუმბერაზი, ბუმბერაზი (არაბ. მუხერაზ), ს. გმირი, богатырь, витязь.

ბუმბლი, ბუმბული, ს. მცენ. ლომის კბილა, одуванчикъ, ბუნ. ლ.

ბუმბული, ს. გერმა, მფრინველი ნაკრცენი, перья, пухъ, ბუმბულის ღორი, пуховикъ, ბუმბულით გატენა ბალიშისა, набить подушку пухомъ, ბუმბულიანი, ზედ. пуховый.

ბუნაგი, ბუნაკი (სომხ.), ს. ნადირთ ან თევზთ სადგური ბუდე; საბუდარი; ბოლოგა, გინჯდო, ს. ტრუნიცა, გამოსლ. 12—10.

ბუნაური, ს. საბუდარი, გინჯდო, жилище.

ბუნდად, ზზ. ბუნდად: темно, не ясно, -მანსოვს, не ясно помню, ივერია № 39, გვ. 16.

ბუნდრუკი, ს. მცენ. ქაშია 267.

ბუნება, ს. ბალი მოქმედებითი თვითოეულისა არსისა; კოსმოლოღ. § 162; წესი ბუნებისა, დაცველი ყოველთავე ქმნილთა შორის; თვისება, თვითება; მოღვაძე, ვეფხ. 1103; იაკობ. 3—7; натура, естество, природа; природное свойство; характеръ; порода; ბუნებითი რჯული, естественный законъ, გუჯ. 6; მთელს ბუნებას აღვიძებს, всю природу живить; ბუნებით უფარს, но природѣ онъ любитъ его, ვისრ. 2; ბუნებითი, ბუნებრივი, ზედ. განთვისებული, განკუთვნილი ბუნებისად, натуральный, естественный, природный. -მადლი ან ნიჭი, природный даръ, ბუნებითი დეოლოგია, физическая географія, ბუნებითი ღვთის მტყვევლება, естественное богословіе, ბუნებით შვილი, законный сынъ, ბერძნ. სამ. 184. ბუნებრივი სამჭირნო ადგილი, ქართ. 1, ც. 218. отхожее мѣсто, ბუნებიანი, ზედ. თვისების მქონე; естественный, ბუნებით, ბუნებითად, естественно; ბუნება ზიარი, ვეფხ. 1103. რომელსაც თავისი კანდიერება შეერთებული აქვს სიმხნესა თანა, одаренный смѣлою рѣшимостью.

ბუნი (სომხ.), ს. ცარი შუბის ან იარაღთ ხელსაქმართა, черешокъ, ручка ножа; рукоятка, ბუნიკი, ს. სათხარნი, накопечникъ.

ბუნიობა, ს. დღეობის გასწორება მარცხსა და სვედმებრსა, равновѣсїе, ქილ. 495.

ბუნოსანი შუბი, ს. ცარიანი შუბი, конь съ рукояткою, ქილ. 182.

ბუნჩი, ს. ხმელი კუნძი, чурбанъ, стержень, ბუნ. ლ. საბ. ლ.

ბუნჩული, ს. თორელი ღრუშა, бунчукъ, სამ-ბუნჩულიანი ფაშა, шапа трехъ бунчушный.

ბუცი, ბრუცი, ს. დაბუცება, დაბუცება, ошметеніе, остаповка крови въ членахъ тѣла.

ბუჟუჟი, ნ მუჟუჟი. [шій (баранья шкура).

ბუჟუჟი, ზედ. ცხვირის ცუცი დარღვილი, курча-

ბუჟენდი, ს. წითლის საღებავის ქია, кошениль.

ბურანი, ს. მსუბუქი ძილი და მოლანდება საფიქრბელოს არსამე, легкій сошь, синоидіице, ბორანი ბორი, ბუერი, ნისლი, чадъ, туманъ, რუსულ. 749.

ბურაული, ს. მფრინ. кобузь, истребъ.

ბურახი (თათრ.), ს. ბოზა ფეტვისა, ქერისა; буза; брага, ნ. ბუერა.

ბურბურა, ს. ნელი ქარქვეტა, дурнопахучиакъ, кати поле, ბუნ. ლ.

ბურბუშელა, ს. მცენ. მოთუთრო ნარი. ერის. ლ.

ბურბუშელა, მცენ. ბაბუსაგზალა, იმერ. ფუქს! ბა-ბუა; მეგრ. პალვინი, გემიტო, პაპასკუდა; გურულ. ბაბუას წვერა, одуванчикъ; პრტყელი დაშაქრული ლავაში, сушка (широжное).

ბურდო, ს. უღწავი ზვე ფეტვისა, ქერისა, солома не молоченная, ბუნ. ლ. საბ. ლ.; ფეტვის ნაღვენი ან ზვის მტვერი, ნ. ჩუბ.

ბურდო (სპარ.), ს. ღურღო, მღვრივე სასმელი; გამოხილთ სასმელთა რიში, რასაც პირს მოიგდებს; ხოლო ძირს დანდოეკი არს თსლე, ან ცლე: мушный ванитокъ; муш, жидка.

ბურდო, ს. ზრო, დერი, მცენარისა, стволъ, стебель, растенія.

ბურდოიანი, ზედ. მღვრივე (სასმელი), мушный (ванитокъ).

ბურეწი, ს. ქურჭელთ წალო, поставецъ для посуды, საბ. ლ.

ბურეჯი, ს. ვარცლი ცომისა, корыто для тѣста, საბ. ლ.

ბურეჭყი, ს. ორკაპი, вѣлы, საბ. ლ.; ნაქცევი, ნანგრევი, развалина.

ბურვა (ვკ), ზ. მ. დავსურავ, დავაფარებ, крывать, накрывать, покрывать, (ვი) ზ. მიჩ. надѣвать на себя, (ვებურევიბი) ზ. თვ. ვეხურებო, бить покрпту, ვეფხ. 123; გორგ. 131, ბურვილი, მიმ; крытый, одѣтый, -ცყე, дремучій лѣсъ.

ბურვავი, ს. დიდი გოჭი, борова, საბ. ლ.

ბურთი, ს. ბირთვი მემისა სათამაშო სასპარეზო; სფერა, სიმრგვლე; мячъ; шаръ; глобусъ; გამოსლ. 25—33; ბურთაობა, ბურთობა, ს. ზ. ბურთით თამაშობა, игра въ мячъ; (ვი) ზ. მ. игратъ въ мячъ, ვეფხ. 63, რუსულ. 28; ბურთება (ვა) ზ. მ. ბურთით ვათამაშებ, заставить играть въ мячъ, (ვი) ნ. ვებურთაობ; ვეფხ. 330, ბურთული, ს. ბურთის მსგავსი, шарообразный, 601 ქილ.

ბურთხელა, ს. მცენ. გრუხა лохолістан.

ბურიზა, მცენ. ერისთ. ლ; ზ. ლ.

ბური, ბურუსი (არაბ.), ს. ბორი, ნისლი, мѣла, туманъ, სიციხის ბური, духота.

ბურნა, ბურნაკი, ს. ღვინის ქიხელა, კოლო, ко-мары, მაცთ. 23—24.

ბურნუთი (თათრ.), ს. დაფქვილი თამბაქო მოსაწვეად, гларѣжъ, нюхательный табакъ, -თის კოლოფი, табакерка, ბურნუთიანი, габачный.

ბურნუცი, ს. ბუნიკი, სათხარნი, накопечникъ.

ბურცული, გურულად ვარდვაჭაჭა, шкорій, ბუნ. ლ. ერისთ. ლ.

ბურცულაძე, ს. ქარიშხული ან ტრენიხი. [перья. ბურუსი, ნ. ბური.

ბურცული, ს. სხვილი ბუმბული ბალიშისა, пухъ,

ბურღი, ს. ქანჩაფი, шурушь, впитъ, ბურღის ჩაფრა ვპититъ.
ბურღო, **ბურღო ცხენი**, ს. აფხენ ცხენი, лошади съ поровомъ, აღბ, 64.
ბურღული (სპარ.), ს. დაცხვნილი ხორბლის მარცვალი, крупа.
ბურღუჯი, ს. რკინის კავი თოფის ან ზარბაზნის გასატენის გამოსაღები, пыжовникъ; ნ. რ.
ბურცი, ს. სიმსივნე. შუბილი, опухоль; ბებრა, пуширь, **ბურცება** (ვა), ზ. მ. ავ. შუბებ, причинять опухоль, ავბურცებ, ზ. ვ. ავ. შუბლები, опухать.
ბურჩხა, ბურცხალა, ს. მცენარეხა.
ბურძგალა, ს. მცენ. გოქშო, коряпка, ერის; ბ. ლ.
ბურძგან (ვბურძგნი), ზ. მ. ცუდად ვსწეწ თმათა, тренать волосы, **ბურძგლი**, ს. ცული და გაწეწილი თმა, дурной волосъ, шереть, **ბურძგლიანი**, ზედ. волосатый, -ფუტკარი, ბუნ. კ. 4.
ბურძგი, ს. шетина; -ამეშლება, ошетьивитъся.
ბურძღვენი, ს. გამხმარი ფიჩხი, хворостъ.
ბურწუმელია, ბურწუმალი, ს. მცენ. ბრწუმალი, ежа-лопъ, дерева. ბ. ლ.
ბურჯი (სპარ.), ს. გოლოლი, დილი კოშკი, ვეფხ. 1389; ზოლიაქოს ნიშანი, ეტლი, ვარსკვლავთ ბურჯი; башни, еознъздие, знакъ зодиака, зодиакъ.
ბურჯღული, ს. ღირსი ნავეწკალი, некра, ქილ. 199.
ბუსმისავა, ს. მცენ. თავისურა, კათლიკოზა, не-забудка (цвѣтокъ), ივანე ბაც; ბ. ლ. серпанкъ, бабья соль, раст. 3. ფ.
ბუსნარი, კორდი, მალა-ბალახანი, лугъ, საბ. ლ.
ბუსტული (სპარ.), ს. фиѣташка, მცენ. ქილ. 22.
ბუსტუსი, ს. მცენ. далиха, ბუნ. ლ.; 3. ფ. свербежница, ერის. ლ.
ბუსუნი, ს. საფარი, სანგარი, засада, საბ. ლ.; ქილ. 375.
ბუსუსი, ს. გინგლი, წერილი ბალახი ხილთა და ბალახთა, волокло. нухъ, нушокъ на бородахъ и млодахъ, **ბუსუსიანი**, пушистый, -ბალახი, ბუსუსუნა, ს. მცენ. первишца, ბუნ. ლ.; 3. ფ.
ბუსუსტანა, ს. მცენ. мышь ушки, раст.; ბუნ. ლ.
ბუსუნნი, ვაი მართლთა 24.
ბუტბული, ს. ზ. ბუჭლუნი, დრკვიზა, ропоть, воркотни, (ვა) ზ. უ. ვბუჭუნებ, ვსდრკვიზავ, роптатъ, ворчать.
ბუტება (ვიბუტები, ვებეტები), ზ. ვ. გავიბეტები, ვუწურები ვისმე, дуться на кого, сердиться.
ბუტია, ს. გაბუტვილი, ამრეზილი, дутникъ, падутый, **ბუტიაობა**, ს. გაბუტებულება, ამრეზილობა, падутость, ერის. II, 161.
ბუტვი, **ბუტკო**, ს. გამოხსეული ხილი, შემდგომად დაუვებლებსა; пушишь, бутопъ, палитъ, цвѣточная завязь.
ბუტყუა, ს. მსუქნი ფრმა, дроненъ, дутникъ.
ბუქი (ვქ), ზ. უ. ბუქი თოვლსა ჭურის, ვეფხ. 980, въюжить, стоять мятели, буравитъ.
ბუქი, ს. ქარანი თოვლი. вьюга, буравитъ, мятели, ვეფხ. 55; -მცვრისა, столбъ пыли, ჩონგ. 120.
ბუქნა, ს. ზ. ცეკვა, присядка, (ვქბუქნავ) ზ. უ. ვცეკვავ მუხლზედ ჩაჯდომით, плесать въ присядку.

ბუღა (თათრ.), კურო, დაუკოდავი მოფვერი მოსაშენებლად შენახული, бнхъ.
ბულაობა (ვა) ზ. უ. ვქსუვობ, ქსულ ვიქცვი, дучитъся, бнчитъся, გორგ. 198.
ბულაური, ს. სვეტის თავი, სამერხული, архитранъ, фнривъ.
ბული, ს. ორქოლი, наръ.
ბულრაობა, ზ. უ. ხართ რქენით ჭიდილი ან მიწის გლეჯა, борба воловь.
ბუტბუთი მატრისა, ს. шипшнѣ вина.
ბუში, ნაბიჭვარი, შობილი არა სჯულოებითა მეუღლეობითა, поборочный емль, -пая дочь.
ბუსტალეღვი, ს. მცენ. ბუნ. ლ.; ნ. რ. ლ. смоква.
ბუსტი, ს. ქანთილი, პარკი ცხოველთ შარისა, пушырь моченой; -მინისა, склянка.
ბუსტუკი, ს. ნ. ბუსტი.
ბოქვენი, ფერღ, нахъ, подбшоше; საბ. ლ.
ბუჩი, ს. მცენ. საბ. ლ.
ბუჩო, კაცია 7.
ბუჩქი, ს. ჯაგვი, ჩირგვი, кусть.
ბუჩქნარი, ს. ქალა, ჯავნარი, кустарникъ.
ბუცავა, მცენ. батыка.
ბუცავება (ვაბუცავებ, -ვე), ზ. მ. ვაშტერებ, паум-лнть, сгавитъ въ тункъ; (ვი) ვაშტერები, стать. въ тункъ, ხუმრობა აკაცისა 13.
ბუცალია, მცენ. горошекъ воробьиный, ერის. ლ.
ბუცება, ს. ზ. ვაშტერება, ვაცბუნება, оцѣшнѣтъ, наумнѣтъ.
ბუსუსი, ს. ზ. თვალ-ქუთუთოების დაბღეჯა, наморщитъ лобъ, საბ. ლ.
ბუბკი, ს. ბეწვი; თმა-წეწია, волосокъ; растрена.
ბუბკი, ს. პაცარა ძღარბი, сжикъ.
ბუბკურა ბალახი, ს. градинкъ, ერის. ლ.
ბუწი, ს. თახლი, წლის ცხვარი, ნ. ცხოვარი, бара-шекъ, молодая онетка.
ბუწვი, ნ. ბუჩქი; **ბუწნარი**, ნ. ბუჩქნარი.
ბუწუწი, ს. ცული თმა, ბურძგნილი, ნ. თმა, жидкие волосы, растрепанные волосы.
ბუჭბუჭა, ს. მცენ. ყაფარი, макъ,
ბუჭონი, ს. დახალული ქერი, ხალი ქერისა, жареный ячмень.
ბუჭულა, ს. პცარა წისქვილი; იმერ. პაცარა ფაცვა; маленькая мельница; набушка.
ბუხარი (სპარ.), ს. საცეცლე, საცეცლური კედელში დაცხვებული; ბანი, კომლის ასავალი; кампанъ; труба.
ბუსუნი (ვქ) ზ. უ. ლომის ან ღორის ბრღვინვის სმა, დრუნუნი, хрюкать, рыкать.
ბუჯერი, ს. ბურენი, ჭურჭელთ შესაწყობი ხის თარო, поставецъ для посуды.
ბღავილი, ს. ცხვართა ხშიანობა ან ყვირილი, бжш-яние; კრჩქ, (ვბღავი), ზ. მ. ვღმუვი, ვჭვეირი, бжшть; кричать.
ბღავლება (ვა), заставлѣтъ реишъ.
ბღაღვა (ვქ), ზმ. ვსდენ, ვჭვეირი, марать.
ბღარი, ს. ყრმშუკილი, махъникъ, ანგ. 4—22.
ბღარცი, ს. მართვე, штепель.
ბღარჯვიანი, ზედ. ბანგჯვლიანი, волосатый, მროვ. 48.
ბღერცა (ვა) ზ. მ. ვბერცე, вшколачиватъ.

ბლვარი, ს. სამხრეთი, ютъ, რიცხ. 33 — 40; შავთ. 14; სპ. ლ.; ქართ. ცხ. 1, ტ. 75; ალექ. 138, ზოგჯერ ჩრდილოეთი, северъ, ისაი 41, 25.

ბლვერა (ვე), ზ. მ. სიძულელით ან რისხვით ვუუერებ, коситься, кого смотрѣть на кого.

ბლვრიადლი, ს. ზ. ბლვრიადლი, ღვრიადლი, ცირილი ცურის ხმით, крикъ, ревъ, плачь, -თვალეზსა, сверкать глазами, (ვბლვრიადლებ), ზ. უ. ვკვეერი, ვლავი, ვსტირი, реветъ, плакать; **ბლინძვა** (ვიბლინძეზი), ხავე გაბლინძვა.

ბლინძვა, ნ. გამობლინძვა.

ბლთარძუნი, -ნობა, ს. ზ. უგვანი შემოხვევა (ვბლთარძუნები, ვბლთარძუნები); ზ. უ. უგვანად ვუხვევი, ვეჭირლები, облашты, обнять по медивъжн.

ბლნემა, **ბლნეჯა** (ვიბლინძეზი, ვიბლინძეები), ზ. ვ. ვილმეჭ, ვილრეჯ, უმსგავსოდ შეესჭმუნენი პირის ხანეს, морщиться, хмуриться; grimасничать.

ბლოცვა (ვკ), ზ. უ. ვბორცვა, ვბორღღავ, ოთხხეღვალ, ползаты, ходить ползкомъ.

ბლუვილი, ს. ზ. რეზ, ревъ, ревънѣ, (ვბლუვი), ხართ ხმინობა, рѣчь, мычать; ბლუნვა; იგივე ბლუვილი.

ბლუნძვა ვიბრუნძები, ზ. ვ. შეიკეუმშვი, მოვიკრიფები ზღარზავით, сжиматься, ежиться; корчиться; (ვ) ზ. მ. შეკეუმშავ, მოვკრებ; сжимати, съезживать, комкати.

ბლუნჯა (ვ), ზ. მ. მოვეკუმშავ, ხელს მოვეუჭერ, დე-ბლუნჯავ, მოვემუჭავ, брать, хватать горстью.

ბლუნჯი, ს. მუჭი, ფეჭი, горсть.

ბპანემა, ნ. ბპანემა.

ბპარევა (ვკ), ზ. მ. ვგლეჯ, დავხეთქ, ვსწერტ, განვპარავ, терзать, раздирать; მღაბ. ვზარავ, დავხეთქ; მცირედ გავსტყვ; колоты, расколоть, გულს-ვეუბპარავ, колоты кому сердце; ივერ. № 1: стр. 60, ნ. ბპარევა, ისაი. 36 — 22; რანდი 50, ვიბპარევი, ზ. ვნ. драться; трескаться, колоться, ვსქედები, ვიბპარევი; ბპარევა (ვ) ზ. უ. შევკვიხავ, подмерзати.

ბპარი, ს. დახეთქილი ადგილი, трещина.

ბწვალი, ს. ძელებიზგან შექმნილი კიბე лѣтница изъ брусьевъ; ბაქრ. 169, ნ. შენიშნულობა.

ბწვიალი თვალი, блестящѣ глаза, ზუნ. კ. 81.

ბწყინვა, ნ. ბრწყინვა.

ბჭე, **ბრჭე**, მრავლ. ბჭენი, ს. შესავალი კარისა, по-погъ, ворота, ბჭე ქალაქისა, городскія ворота, ფსალ. 9 — 13; ლუკ. 7 — 12; მრავ. ბჭეები; ს. უკაცტი გამორჩეული მოჩივართავან გასასინჯავად ცილობისა მათისა, მოსამართლე, მედიატორი; ვფხ. 949; выборный, третейскій судья, мирной судья, ქართ. 1, ტ. 21; ვანტ. სამ; ბჭე ბჭეთა, უპირველესი მსაჯული პერნესტუიციისა, ვფხ. 1535; ბჭე ღმერთი, Богъ судья, გორგ. 47.

ბჭედი, ს. იგივე ბჭე, შავთ. 46.

ბჭევალი, **ბრჭევალი**; **ბჭევალი**, ს. აგებულობას მინა გათანგვით ციკვილი სხვა და სხვას ადგილს, колы, колоться.

ბჭობა, ს. ზ. სჯა საქმისა ან ჰპარისა; გაბჭობა, გასამართლება, სამართლობა; მედიატორის სამართალი, сужденіе; разбирательство спорнаго дѣла; третейскій судъ, აღბ. 20; ვფხ. 233; ზოგჯერ მე: საჩივარი, тяжба, 2 მეფეთა 15 — 2, (ვკ) ზ. მ. ვსჯი; განვჭობობ, გავასამართლებ; საჩივარს გავსინჯავ; судить, разсуждать; производить судъ, расправу; ქართ. 1, ტ. 382, 385; კაცი ბჭობდა, ღლი ეცინობდა, человекъ предполагалъ, а Богъ располагалъ, (ვეუბჭობ), ზ. მიჩ. სამართლით გავუჩენ, დეუნიშნავ რასმე, приговаривать, присудить къ чему, სამ. ვ. 207; ქართ. 1, ტ. 337; (ვიბჭობი), ზ. ვ. გავისამართლები, судиться, ვებრჭობი, სჯაში შემეფავ ვინმე, разсуждать съ кѣмъ, თავის თავს ებრჭობობდა, онъ разсуждалъ съ самимъ собою; ფარამ. 63; მებრჭვის, онъ судится со мною; ბჭობილი, განსჯილი, обдуманный; по суду разобранный.

ბჭოვანემა, ს. ბჭენი, შესავალი კარნი, ворота, სოფონია 2 — 14.

ბჭობიერობა, განსჯა, суждише.

ბჯენა, ნ. ბრჯენა; ბჯა, ნ. ბრჯა.

ბ. 26

ბ, მესამე ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული გან, რიცხვეში დანიშნავს სამსა და ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ გ. სამს თუშანსა. ამ ასოთი იწყებოან შემდგომნი ზედ დაღებულნი ზმნათა: გან, მღაბ. გა; გამო; გარდა, მღაბ. გადა; გარდამო, გარდმო (მღაბ. გადმო; მაგალ; განვალეზ, მღაბ. გავალეზ, გამოვილეზ; გარდავილეზ, გადავილეზ; გარდმოვილეზ, გარდამოვილეზ, მღაბ. გადმოვილეზ, და სხვანი.

ბ, იხმარების მაპირგუნებლად ზმნათა მეორისა პირისა, რომელთაც პირველსა პირსა აქუს მ. ვითარ: მაქეს, გაქეს; მრწამს, გრწამს, აგრეთვე ყოველთა მიჩემებოთა ზმნათა, როდესაც მოქმედება ჰქსწარმოებს სასარგებლოდ მეორის პირისა: მაგალ: გიშენებ ან

გიშენებს; გაშენებ, გაშენებს; გიწერ, გიწერს უწერ, უწერს; გიკითხავ, გიკითხავს; გაქებ, გაქებს, და სხ.

ბ, იხმარების ნაწულად კ, ვითარ: გალატოზი, კალატოზი; გატა, კატა; გეკო, კეკო; გურკა, კურკა; გვიცა, კვიცა; გრკალი, კრკალი; გრჯლა, კრჩხა; გრწყოლი, კრწყოლი; ზოგჯერ მე: ნაცულად ლ. მაგალ: გრძილი, ღრძილი; გრუტუნნი, ღრუტუნნი; ან ნაცვლად ქ. გეზად, ქემად; გვიმრა, ქვიმრა; გუფთა, ქუფთა; აგრეთვე: ბრკვილი, ითქმის ბრყვილი, ქარაგმანნი ლექსნი: გზნ, გიხაროდენ; გი, გიორგი და სხ.

ბ, -რომელნიმე ზმნანი მექონნი თავს ზედდაღებულისა გა, განიმარტებოან ზმნათა შორის, რო-

მელთაცა აქესთ თავად გან, მაგალ. გატარება, გან-
ტარება; გაღება, განღება.
გა, შემოკლ. გალი, ნახე გასვლა ან გალი.
გააბღლება (ვა), წ. მ. გააბაბარუეებ, ошозорить,
რუსულ. 643.
გააბეზრება (ვა), შევაწუნებ, თავს ვაჭკენ, გააბე-
ზრებ, падофдать, наскучить.
გაადვილება (ვა), წ.მ. შევამსაბუქებ, облегчать (ვი),
ს. მიჩ. облегчить себѣ, (გავუადვილები), წ. ვ.
შევემსუბუქები, облежаться, ვეფს. 818.
გაადღება (ვი), წ. მ. აღლით გავიზომ, мѣрить ар-
шиномъ, ქილ. 266.
გაადრება (ვა), წ. მ. მაღე აღვასრულებ, скоро вы-
полнить, ვეფს. 853.
გაავაზავება (ვა), წ. მ. ავაკად გავსლი, дѣлать
злodeмъ.
გაავგულისება (ვა), წ. მ. გავარისნებ, გაავგავერებ,
озлоблять, რუსულ. 946; (ვა-ღებ), წ. ვლ. озлоб-
ляться.
გაავგულება (ვა), წ. მ. გულს გამოვეცვლი, მოვამ-
ღურებ, заставить погодовать; ქართ. 2, ტ. 540;
522; 537; (-ღებ), წ. ვნ. погодовать.
გაავება (ვა), წ. მ. გავეცლებ, წვახენ, პორტნე,
ухудшать; გულ-გამოვეცვლი, გავარისნებ, озлоб-
лять, (ვი), წ. მიჩ. მტრად გავიხლი, нооружить
противу себя; (გავუვლები), წ. ვლ. მტრად გავუს-
ლები, нооружиться противу кого, ქართ. 2, ტ. 544,
551; გაავებული, მიმ.
გაავვაყება (ვა), გაავაყებ, озлоблять.
გაავვირება (ვა), წ. მ. ავად ვახსენებინებ, заста-
вить злословить, (-ღებ), წ. ვლ. მოვეყვები ავად-
ხსენებას, начать злословить, საბ. ლ.
გააზაყება (ვა), წ. მ. თავისუფლობას მივსცემ, გან-
ვათავისუფლებ, освободить, отпустить на во-
лю; ვეფს. 612; ვისრ. 174; (-ღებ), წ. ვლ. გან-
ვათავისუფლები, получить свободу, -ბული, მიმ.
нольпоотущенный.
გააზიყება (ვა), წ.მ. გააზაყებ, იწხენი.
გააზნაურება (ვა), წ. მ. აზნაურობას მივსცემ, და-
ვავთვობ, жаловать дворянство; მარტ. 114-ა;
განგააზნაურნა, дать намъ свободу, გა-
ლატ. ნ—1: (-ღებ), წ. ვლ. თავის-უფალი ან აზ-
ნაური შევიქმნები, сдѣлаться свободнымъ, полу-
чить дворянство, გორგ. 49.
გააზიყება (ვა), წ. მ. გააზაყებ, გავენებოერებ,
იწხენი; (-ღებ), წ. ვლ. გაენაზღები, იწხენი,
რუს. 240.
გაათაბაგება (ვა), წ. მ. დავადგენ ათაბაგად, пожа-
ловать кого въ Атабаги, (-ღებ), წ. ვლ. стать
Атабагомъ, ათაბაგად გავსლები.
გაათება (ვა), წ.მ. ერთს ათად გავსლი, удссетерять.
გაათანისთანება (ვა), წ. მ. ერთს ათსად გავსლი,
учащать, ვეფს. 304.
გაათასება (ვა), წ.მ. ერთს ათად გავსლი, усоте-
рять.
გააღება (ვი), წ. მ. ცეცხლი შევიქმნები, განვსვინ-
ლები, разъяриться, ვეფს. 240.
გააღმასება (ვა), წ. მ. შევამკობ აღმასით, алма-
зить, გული გააღმასებული, разъяренный, ვისრ.
189.

გააღოვება (ვალოვები), წ. ვლ. შექვილისთვის:
ვსლები დაწვიმლობისაგან, соловѣтъ, подмок-
нуть (о мукѣ); გავალოვებ, разсолодить.
გააღქაყება (ვა), წ. მ. გაავამატებ, შევამსუბუქებ
გავალარებებ; дѣлать рыхлымъ, бѣднымъ, ვეფს.
250.
გაამაყება (ვა), წ. მ. გაავამარცხებ, дѣлать над-
меннымъ, (-ღებ), წ. ვლ. გაავამარცხებ, дѣ-
латься надменнымъ, გავეამაყებოვარ, გავეამარ-
ცხებოვარ, опъ сдѣлалъ меня надменнымъ,
ყარამ. 310; ვეფს. 974.
გაამზრინება (ვა), წ. მ. ამზრით შევსერი, паду-
шить амброю, ვისრ. 167.
გაამირება (ვა), წ. მ. ამირად დავსვამ, поставишь
эмпромъ
გაამკრება (გავუამკრებ): აღბ. 42—43, გამოვერ-
თმევე, лишать, отнимать.
გაამოგება (ვა), წ. მ. ამოვად, უქმად, ბედითად შევიქმ,
сдѣлаться суетнымъ, იერემ. 23, 16.
გაამპარცავენება (ვა), წ. მ. გაავამაყებ, дѣлать
надменнымъ, (-ვლები), წ. ვლ. გაავამაყებ, дѣ-
латься надменнымъ.
გაამხანაყება (გავუმხანაყებ), წ. ვლ. ამხანაყად
გავუსლები, вступишь въ товарищество, გავუმე-
გობრლები, подружиться съ кѣмъ, ქილ. 326;
60; (ვი), წ. მ. ამხანაყად შემოვიყვან, გავიმეგო-
ბრებ, принять въ товарищество, вступишь съ
кѣмъ въ дружбу. [ნოხთ.
გაამება, წ.მ. გაამოს, да послужить тебѣ въ пріят-
გაამხანაყება (ვი), წ. მ. ამხანაყად გავიხლი, при-
нять кого въ товарищи, (ვუბახანაყებ), წ. ვლ.
подружиться, კალმ. 310.
გაანგარება, წ. განარება.
გაანგარიშება (ვე), წ. მ. ანგარიში ჩავუვლი,
значеть, ვსტ. სამ. 94, 189, 264; (-ღებ), წ. ვლ.
ჩავევლები, зачестся.
გაანჩხლებსა (ვა), წ. მ. გავგულისებ, გულზედ მო-
ვიყვან, сердить, злить, რუსულ. 705; გულს-გა-
ვეუნხლებ, გულზედ მოვიყვან, разозлить: (ჩხლ-
ლები), წ. ვლ. раздражиться, გულზედ მოვალ:
გული გავუნხლებ, озлиться, ლერ. 48; **გა-
ანჩხლებული**, მიმ. раздраженный.
გაარება (ვა), წ. მ. გავატარებ, пронести мимо,
(გავიარ, გავიარებ), წ. უ. გავივლი проходить,
აღარ გავიარ შენთან. не стану ходить къ тебѣ,
რუსულ. 656; გულში გამოარა, подумалъ я; წინ
გამიარა, прошелъ мимо меня; (გავურებ), წ. მ.
გავუვლი, заходить, რუსულ. 816; ვეფს. 1424,
(მა), წ. მიჩ. გამატარებ, ვისრ. 70; проведешь ме-
ня; საქმემ როგორც გაიარს შემატყობინეთ, дай мнѣ
знать, какой ходъ будетъ имѣть дѣло, ანტ. 2, 17.
გაარმება (ვა), წ. მ. გავუგემურებ, გავაუსამოვებ,
опротивить, падоფдать; омерзять, გამოარმება,
წ. ვლ. გამოუგემურება, опротивить, ვეფს. 879;
1002, **გაარმებული**, მიმ. გაუგემურებული, ვეფს.
654; გამოარმებია სოფელი, опротивѣла жизнь,
ვეფს. 1002.
გაასება (ვა), წ. მ. ასად გავსლი, усотерить. გაასე-
ბული, ერთი ასად ნაქვევი, ვეფს. 1022; გამოასლე-
ბა, ერთი ასად გამისლება, усотеряется, ვეფს. 335.

ხავ, გავსწყებავ, ვსცემ, прибить, приколотить, რუსულ. 187; (ვი), ზ. მიჩ. დავიბერტყე, მტვერს ჩამოვიფერი, стряхнуть сь себя (пыль), -პერანგსა, стряхнуть рубашку; умать руки въ неповинности, სეილ. 233, -ურებესა, хлонатъ ушами: пообращать вниманія, სიბრ. 81; ბუნ. კ. 75, -კალთას, стряхнуть подолъ, (ვი-ტყვი). ზ. ვ. დავიცენვე, დავილერღები, დავიძეკები: молотиться, ისია 28-27, 29, განბერტყილი, მიმ. 2—3: 2—136.

გაბერწყება (გებერწყები), ზ. ვდ. ბერწყი გავსლები, замыкать.

გაბეჩება, -ჩავება (ვა), ზ. მ. გაეაშტერებ, გაეც-ბუნებ, გაფცეტებ, გაბეცება, поражать, озадачить печальностью; (-ღები), ზ. ვდ. გაეცბუნღები, стать въ тушикъ, остолбенивъ, **გაბეჩავებული**, მიმ. გაჩერებული, გასტერებული, გაშეშებული, остолбенимый, ვისრ. 143, **გაბეჩებულება**, ს. გასტერებულეზა, остолбениenie.

გაბეჭდითება (ვა), გაეხალისებ, возбуждать къ чему охоту, желаніе, (ებეჭდითები), ზ. ვდ. გაეხალისლები, приложить стараніе.

გაბზარვა (ვვ), ზ. მ. დავნეთქ, ველავ, колоть, щелить, рвать, (ვიბზარვები), ზ. ვ. დავსქლები, колотся, разсыдаться, трескаться, **გაბზარული**, მიმ. колотый, -მიზა, разбитое стекло.

გაბყევა (ვ), ზ. მ. გაეჭვიმავ, вытягивать, (ვი-ყები), ზ. ვ. გაეჭვიმები, вытягиваться.

გაბიაბრუვება (ვა), ზ. მ. გაეწხოლებ, შევარცხვენ, сконфузить, осрамить, -ვებული, მიმ. присты-женный.

გაბიბინება (ვვ), მცენარეთათვის: ვვყვავი, цвѣсти.

გაბილწყება გაბიწყება (ვა), ზ. მ. შევამწყვლებ, წავმურტლავ, შევაგინებ, осквернить, порочить, (-წყები), ზ. ვდ. შევამწყვლები, оскверняются.

გაბიცება, ნ. განბიცება.

გაბინძურება, ნ. ბინძურება.

გაბიძა-მამიღებული, ზედ. ბიძაღ და მამაღ გამ-ხარი, ставший опекуномъ какъ отецъ и дядя; სიბრძ. 150.

გაბიჭება (ვა), ზ. მ. გაეამაძეცებ, впушать храбрость, ქილ. გამებიჭება მეფობა, разлится царство, ქილ.

გაბიჯება (ვა), ზ. უ. გადავბიჯებ, ფეხს-გადავსდგამ, шагнуть; გელმა გაბიჯება, перешагнуть. სოფლით გელმა გაებიჯა, ныль при смерти, ვეფხ. 862.

გაბლანდვა, გაბლარდნვა (ვ), ზ. მ. გაეხვევ, за-вернуть, სპ. ლ.

გაბმა (ვა), ზ. მ. მივაბ-მოვაბამ, მაგალ-თოკსა, გავსჭი-მავ; გავრევე, ჩავატან რომელსამე საქმესი; ივავთ, прииыивать; патягивать (веревку); нонлекать, вилетывать, გავაბამ თოკსა, патягивать веревку; გავაბამ ქსელსა, (ლეღა ზარღლისათვის), патягнуть наутышу, ერთი გაბმა აბრეშუმი, олязка, горсть шелку, კაცია 29; ამ უბედურობასი გამაბა, ошь повлекъ меня въ это несчастіе; გავუბამ ფე-სებს, связать кому ноги, გორგ. 17; ფარღავი გამიბით, повѣстие мнѣ запавѣсь, სიბრძ. 98; არ განიბას ძირი, чьоти не даѣтъ корня въ глубышу, სიბრძ. სოლ. 1—3; (გავებმი), ზ. ვ. გავერევი; თავს გაეიბამ, гавеслларотები, впутываться, вилеты-

ваться; запутаться, (გავებმი) ზ. თვ. გავერევი, вилетываться, вилетываться, დავი-ღარაბასი გაება, ошь пошатъ въ хлонаты; გაება-ღათურაქსი, ошь пошатъ въ бѣду, გავებმი მსქესი, пошатъ въ за-падню, მტერმან ჭანგსი გაიბა, неприятели при-бралъ его въ свои руки, რუსულ. 448: გაბმული, განაბაბი, მიმ. натянутый; повлеченный, გაბმულ-გამობმული ვენახები, мѣсто перерѣзанное мно-гими виноградниками, ბუნ. კ. 245; გასაბმელი, ზედ. -თოკი: веревка, которую пужно патяпнуть, **გაბმულიობა**, ს. დამწყკრივებულეზა, მწყკრივად დამ-ღარი რამე ან გატანლი, вереница, расположе-нiе чего рядом, одного за другимъ, გორგ. 173, გაეუბმივარ საქმესე, я вовлеченъ въ дѣло

გაბნევა (ვა), ზ. მ. განვჭვანცავ, განვაქრვე, მივკური მოვკური; დავხარჯავ; განვიოტებ, დავჭვანცავ, раз-брасывать, разсыпять; расточать; рассыдять, 2 ტ. ქართლ. 501, მტ. 13—30; იოან. 16—32; (ვი-ბნევი), ზ. ვ. დავიფანტები; დავიხარჯები; раз-сыпаться, разсыдяться; расточаться, ქარმან გაუბ-ნია, вѣтеръ развѣялъ, ქილ. 684; გავუბნევი ვარ, меня разсыпалъ вѣтеръ, განბნეული, განაბნევი, მიმ; -განაბნეულეზა, განბნეულეზა, ნ. разбросан-ности, გასაბნევი, ზედ. разсыпной.

გაბოგინება (გავაბოგინებ), ზ. მ. დავიპკვირებ, усвоить, присвоить, ითქმის უფრორე უკუთქმი-თად: არ გააბოგინა, неостанвилъ, потребилъ, ნ. ჩუბ. ლ.

გაბოგირება, ს. ბოგირის დადგმა, навести мость.

გაბოზება (ვა), ზ. მ. ბოზად გავსდი, გავაროსკი-პებ; развращать, склонять на распутствіе, მოუ-რავ. 86, (გავბოზებები, გავუბოზებები), ზ. ვ. გავ-როსკობებები, развращаться, начать нести ра-спутную жизнь, სამართ. სომხ. 160; 297.

გაბორვება, -გნება (ვ-გნები ან-გნები), ზ. ვდ. გან-ვრისსლები, გავსცოფლები, განვბრაზლები, взнѣ-ситься, სპ. ლ. **განბორგნება**, ს. კეთრის სნეულე-ზა, шакожная болѣзнь, при которой кожа дѣ-лается толстою и жесткою, бугорчатая про-каза, ბუნ. ლ.

გაბოროტება, -ცნება (ვა), ზ. მ. განვაძვინებ; ძვირს შევამთხვევ, озлоблять; причинять вредъ, დავით. 93—5; 106—39; იერემ. 7—6; (ვ-ცნები, -ცნე-ბი), ზ. ვდ. განვძვინებები; წავსლები. გავირუვინები, озлобляться; портиться, развращаться, დავი-ჯახანები, შევსმჭიდრლები; бнть увнетаому, гне-тись; განბოროტებული, მიმ. угнетенный, დაბად. 15—14; **განბოროტებულება**, ს. შეიწრებუ-ლეზა, დამჯარულობა, угнѣтение, бѣдствіе, ან გა-რისხებული, разсерженный озлившійся, ნემეს. 1—3.

გაბოძება (ვე), ზ. მ. გავსცემ, დავურიგებ; разда-вать, раздаивать.

გაბოზება, ს. ბოსს ხმას გამოვცემ, басить; გაბო-სებული ხმა, басистый, хрипный голосъ, კა-

გაბჟუტება, (ვა თვალს), открыть глаза. [ცია 21.

გაბრა (გავბრი, ვუბრი, -ბარე), ზ. მ. ანგარისი ჩავუტლებ, зачестъ; расквнтаться.

გაბრაყება (ვა), ზ. მ. გავარისებ, გულზედ მოვი-ყვან, бнсить, сердить, злнть, (ვბრაყებები), ზ. ვდ.

გავრისხლები, გულზედ მოვალ, бѣсѣтся, злѣтѣ-
ся, -ბული, მიმ. бѣшеный, გაბრაზიანება (ვა),
გავრისხებ, злѣтѣ.
გაბრღევნა, ნ. გაბღევნა.
გაბრეკა (ვკ), წმ. მ. გავსძგიზავ, გავსჭიმამ, вытяги-
вать, (ვი-ქები), წმ. ვ. გავიძგიბები, вытягиваться.
გაბრიყვება (ვა), წმ. მ. გავაგიყებ, მოვატყუებ, მო-
ვლორებ, дурачить, обманывать, (ვბრიყვები),
წმ. ვლ. მოვსტყუებები, მოვლორებები, обманыва-
ваться, ან. გ. 3—23, попасть въ просакъ.
განბრეიწვება, ს. მოელვარობა, блистательность,
საბ. ლ.
გაბროლოება (ვბროლოები), წმ. ვლ. გავბრწეინებები,
გავნაოლოები, просить, ვეფს. 377.
გაბრეყუალება (ვა), წმ. მ. განვფართოვნებ, ძქლათ
плоскимъ, выравнивать; (ვბრეყუალები), წმ. ვ.
ბრეყელი შევიქმნები, ძქლათся плоскимъ.
გაბრუება (ვა), წმ. მ. ზარს ღავსცემ, ღავსთენთავ,
გავცბუნებ, გავრეცვიანება, გავაბრუებ; ошело-
мить, одурманить, (გავცბუნებები, -ლი), წმ. ვლ.
გავცბუნებები, одѣмѣтъ, одурѣтъ.
გაბრუნება (ვა) (ვბრუნებები), წმ. ვლ. ბრუნე შევიქ-
მნები, искривляться.
გაბრუნება (ვა), წმ. მ. უკან გავუგზავნი, დავაბრუ-
ნებ, вернуть что назадъ, (ვე), წმ. მიწ. ღავუ-
ბრუნებ, возвратитъ, (გავბრუნებები), წმ. ვლ. ღავ-
ბრუნებები, უკან მივიქცევი, поворотитъ, оти-
ривитъся назадъ, რუსულ. 243; 2 გ. ქართ. 499.
გაბრუება (გავიბრუებები), წმ. ვ. ღავითრობი, по-
хмелиться, опьянѣтъ, **გაბრუებუდი**, მიმ. опья-
нѣный, კაც. 111.
გაბრძანება, ნ. გაბძანება.
გაბრძმინება (ვ), წმ. მ. ოქროს ღავსწმინდ, очищать
золото, ქართ. 1, გ. 361.
გაბრძნობა, ნახე განბრძნობა.
გაბრწეინება (ვა), წმ. მ. სიბრწეინვალეს მივსცემ,
გაველვარებ; გავნათლებ; поиронать. лошнть,
зеркалнть; просвѣщать; освѣщать, (ვკბრწეინ-
ლები), წმ. უ. გაველვარებები, გავნათლები, про-
снть, გამობრწეინდა ცრემლით თვალი, слезы въ
глазахъ засверкали, მზე გაგვიბრწეინდა, солнцо
озарило пась; **გაბრწეინვადება** (ვა), წმ. მ.
ბრწეინვადებას გამოვჩინებ, вынзатъ блескъ.
გაბრჭობა, ნ. გაბჭობა; გაბტყელება ნ. გაბტყე-
ლება.
გაბრჯენა, ნ. გაბჯენა.
გაბტყენა (ვბტყენი), წმ. მ. გაბღღენი, მფრინველს
მოვავლი ბუბულს, щипать, ошнпать.
გაბუგვა (ვკ), წმ. ღავსძელვარე, ошпарить.
გაბუება (ვიბუებები), წმ. ვ. გავსქელებები, გავთქვირ-
ლები, разжирѣтъ, распухнуть; 2 სჯულ. 32-15,
пахмуриться, надуться.
გაბურცება, ნ. აბურცება.
გაბურძგნა (ჭაგნა), წმ. მ. ცუდად გავსწეწთმას, ра-
стрепать (волосы), (ვი-ძგნები), ვნ. ღავიძენებები,
растрепаться.
გაბუტება, -ტვა (ვი), წმ. მ. შემოვიწეროებ, ძქლ-
ათъ кого недовольный, (ვი-ტები, -ტვი), წმ. ვ.
ნადუტся, -**ტვილი**, მიმ. надутый, -**ტვილვარ**,
быть надутымъ, ვეფს. 243.

გაბუცება (ვა), წმ. მ. გავაშტერებ, გავაცბუნებ; по-
разнть, ошеломить, (გავსტყუებები), წმ. ვლ. გავ-
შტერებები, ошеломиться, ქილ. 329; 603; 244.
გაბღვერა (ვი), წმ. უ. ბღვერით ვიურები, смотрѣтъ
на кого косо.
გაბღინება (ვიბღინები), წმ. ვ. მოვიბრანჭები, же-
маниться, ერის. 2—92; -ძული მამალსავით, нахо-
длившись какъ пѣтухъ, იერ. 1881, XI—65.
გაბძანება (ვა), წმ. მ. გავიყვან, вывести, (ვბძანე-
ბი), წმ. ვლ. გავალ; выходить.
გაბძარვა (ვ), წმ. მ. ღაველღავ; გავგლეჯ, ღავფლო;
колотъ, щелать; растерзаты, разодрать, (გავიბ-
ძარვი), წმ. ვ. ღავიელღავი; გავსქელები; გავიგლი-
ჯები, ღავიფლოთები, трескаться, лопаться, გა-
მოსლ. 13—11, ღან. 14—26—27; ქართ. ცხ. 1,
გ. 154, ქილ. 291; იერემ. 5—6.
გაბჭობა, **გაბრჭობა**, ს. წმ. სჯა, განსჯა; გაშინჯვა
საღოს საქმისა; სამართალი, сужденіе, разсужде-
ніе; разборъ судебнаго процесса; судъ, судеб-
ный приговоръ, ვეფს. 1351; ქართ. 2, გ. 528;
(ვბჭობ), წმ. მ. განსჯები, разсуждать, ვისრ. 179;
ვეფს. 841, 900; (ვა), წმ. მ. გავსამართლებ, раз-
суждать, разобрать судебнымъ порядкомъ,
ქართ. 1, გ. 39; (გავიბჭებები, გავიბჭობი, -ვიბჭ-
ვნეთ), წმ. ვ. განვიჯგები; გავიშინჯები, გავისამარ-
თლები, разсуждаться; быть судиму, ქართ. 2,
გ. 528; აღბ. 34, 90; (გავებჭობი), წმ. თვ. გავესა-
მართლები, სამართალში შევიყვან ვისმე, судиться
съ кѣмъ либо, გავებჭობი გულსა, გულს ღავე-
კითხები; расужать про себя о чемъ либо, ვეფს.
953; (განმაბჭობ, -ჭე), разсудивъ меня, მოურავ.
13; **გაბჭვენება** (ვა), წმ. მ. გააბჭვენს, заставили
судиться, **გაბჭობინება** (ვა), წმ. მ. განსჯაში
შევიყვან; გავსამართლებინებ, заставить рассуж-
дать; заставить разобрать судебное дѣло, ვეფს.
228; ქილ. 362, ან. გ. 4—27, **გაბჭობილი**, მიწ.
разобранное дѣло по суду, **გასაბჭობელი**,
подлежащій разбору.
გაბჯენა (გავაბჯენ), წმ. უ. ფეხს გადავსდგამ, шагнуть.
გაბა, ს. მკვანე ღელვი, неспѣлая смоква, ბუნ. ლ.
საბ. ლ.
გაგანიერება (ვა), წმ. მ. განვფართოვებ, განვარცე-
ლებ, расширять, (გავგანიერებები), წმ. ვლ. განვფარ-
თოვლებ, расширяться.
გაგარება (ვა), წმ. მ. გავაქსუვება, გავველურებ; ვე-
ლაღ გავიყვან, ან ველად გავაგებ; ძქლათъ кого
одичалымъ; удалять или изгонять, იერემ. 50-17;
თავს მინდორს გავაგარებ, ე. ი. მიდორს გავალ,
ვეფს. 227; удалиться въ поле, (ვი-თავს), წმ. თვ.
თავს მოვარილებ, удалиться, устраниваться, ერისთ.
34; გამოაგარებ, изгонишь меня, (ვგარებები), წმ.
ვლ. გავსუვებები, გავველურებები, отчуждаться,
одичать, **გაგარებუდი**, одичалый, **გაგარეუ-
ლება** (ვა), გავაქსუვებ, ძქლათъ дикимъ; (გავგა-
რეულებები), წმ. ვლ. გავსუვებები, отчуждаться,
одичать.
გაგარეგანება (ვგარეგანებები), წმ. ვლ. გავშორებები,
удаляться, ან. ცონ. 1, 65.
გაგარება (ვა), წმ. მ. გარეთ გავაგებ, изгнать
вдѣ, იეზეტ. 34—21, მარტ. 1—181.

გაგლება, ს. წ. изгнание, (ვა) წ. მ. განვადევებ, განვსლევი; განვავებ; დავაგლებ, ხელილამ გავეუშვებ; изгонять; выгонять; пропаять; გავაგლებ სუფრასა, накрывать на столъ, რუსულ. 424; განვაგლო ჩვენ ულეო მათი, свергнемъ съ себя иго ихъ, დავთ. 2—3; გავაგლებ ზღვის პირსა ან ხმელსუდელ, выбросить на берегъ моря, დავრ. 125; გორგ. 140, გავაგლებ ხმას, распустишь слухъ, -თოფსა, выпалить изъ ружья, -წილსა, кнпуть жребій, -ხელილამ, уронить пзъ рукъ, -ხილსა, перекинуть мость, წ. მიჩ. (ვი-წინ), гнать впередъ себя; -წილსი ქვეშ, надавать пивъковъ ногами, -სახელს, распустишь о себѣ молву, ბუნ. კ. 67; გავაგლებ ძელსა, положить искрекладину, брусъ, გააგლო ცხენი, пустилъ лошади впередъ, რუსულ. 684, სვილ. 226, (ვიგლები), წ. ვ. კანვიძევები, განვიძევები; изгонять-ся; გავიგლები ზღვის ნაპირსუდელ, быть выброшену на берегъ моря, **გაგლებული**, **განავლები**, изгнанный, выброшенный, **გაგლებინება** (ვა), წ. სს. განვადევენება; გავეშვებინება ხელილამ; დავაგლებინება; მოვაგლებინება; заставить изгнать, уронить; сорвать, -თოფსა, отрубить кому голову, -თოფსა, выколоть кому глазъ, -ალაფსა, отбить добычу, რუსულ. 815; -რუსულსა, заставить отрѣчься отъ вѣры; измучить работою, (ვა) ძირს, выломать дно, ქიმა 75. -ჯენსა, выбить изъ сил.

გაგება, ს. წ. ცნობა, ცნება, მიმსჯელობა, გულის ხმა ან ხმეირება; დანახვა; ქსჯა; поппманье, понятие способность уразумѣть, соображенья и заключенья; разумѣнье, сметка, смѣтливость, догадка, გაგება არა აქვს, у него вѣтъ смѣтливости, **განგება**, ს. წ. განკარგვა, გარიგება; управление, распоряженіе, განგება ან გაგება სულისა, ქილ. 666; распоруженія о поминовеніи души, -სახლისა, распоруженія по дому: 1 ცმ. 3—4, **განგება**, **განგებულება**, ს. მზარუნველობა ღვთისა დაბადებულთათვის, ვეფ. 189, ბედისწერა, სხვე, სვედრი, провидѣніе, промыслъ Божій; предопредѣленіе, судна; ვეფ. 434, 789. ღვთის განგება აღუარებელია, судны Божіи несповѣдимы; (ვა) წ. მ. გავარიგება, რიგს მივსცემ; წინა აღვირჩევი, გავარიგებ, ვეფ. 1017; прапвить, управлять; предопредѣлять, назначать, **გამეგო**, გამეზნასა, ვეფ. 294, смѣкнулъ я, предугадалъ я. (ვი) წ. მიჩ. მივხვდები, ვსცნობ, დავინახავ, განვსჯავ; сметать, понятие, постигнуть, уразумѣть; ველარა გაიგორა, онъ смутался, не поппялъ, გა გამეგო. открылъ мнѣ дорогу, რუსულ. 889; სიბრ. 27; რაც დემეტოს ჩემს თავზე გაუგია, ვერ ავსცილდები, что Богъ предопредѣлилъ, того не мпповать мнѣ, ვისრ. 41; ვეფ. 790; (ვე) წ. მიჩ. შევეტეობ. ვუგანობ, замѣнить чье напѣреніе, გავუგებ გზას, прокладывая ему дорогу, ვეფ. 434; (ვიგები) წ. ვ. ვი-მართები; შევიტეობი, управляться; узнаваться; **გაგებული**, მიწ. управляемый, попптый, **გამგებული**, правитель, **გაგებინება** (ვა), წ. სს. ვაცნობებ, შევატეობინება, დაქვია, **გაგნება** (დავიგნება), ვსცნობ, შევიტეობ, уразу-

мѣтъ, ქილ. 321, გაგებულობა, попптливость; თავსა ჩემსა გაგებული იქმნას რაცა დემეტოს უნდეს, 734, ვეფ. пусть исполнится надо мною Божье предопредѣленіе.

გაგება (ვა), წ. გავეშვი, დავექვენ, выстлать, постилать, ფეკქვეშ გამეგო, сталъ валяться у ногъ, ქილ. 665.

გაგებება (ვა), წ. მ. გაგებავნი მისაგებებლად, выстлать на встрѣчу, (ვეგებები), წ. თვ. გავალ შესამოსვევლად. მისაგებებლად; выходить на встрѣчу.

გაგემოვენება (ვა), წ. გაგემოვილება, **გაგემოვილება** (ვა), წ. მ. გემოვილება, устлащать; (გავვექვეშვილება), ძალაფსა ვუსინამ.

გაგვა (ვეგვი) წ. მ. დავთი გავექვეშვი, გავიტან. უწმინდურობას, выместит.

გაგვა, -რავნადვლება, какая тебѣ пужда, ნუ გაგვა, не тужи, ვეფ. 1307; 625; რუსულ. 816; დარეფ. 76, მოურავ. 339; ნახე გავა.

გაგვალება (გავგვალება), წ. ვ. გავიგვი; вымстаться; ქილ. 61.

გაგვაღვა (ვე) წ. მ. მოვაოხრებ, опустошать, ვეფ. 456.

გაგვარება (ვე) წ. მ. გარად გავეხლი წოდებას რასმე. звание обратитъ въ фамилію.

გაგვარიანება (ვა), გვარიან მდგომარეობაში მოვიყვან, გავეუქეთესებ, улуჩшить поппсніе кого.

გაგვემა (ვე), წ. მ. გავლახვი, побить.

გაგვავენა (ვეგვაენი), წ. მ. გავისტუმრებ, წარავლიონება; отпратить, послать, (გავგვავენები, ვე), წ. ვ. გავისტუმრები, отпратить, **გაგვავენილი**, **განავგვაენი**, მიმ. посланный, **გაგვავენინება** (ვა), წ. სსმ. გავავტუმრებინება, заставить послать.

გაგინება (გაგინებულად), я поруганъ, სმ. ვ. 91.

გაგიფება (ვა), წ. მ. გონებას მივსცავებ, მივსდი, сводить съ ума. (გავგიფები) წ. ვდ. გონებაზედ ან ქეკუხედ შევიშლიბი, сходить съ ума. გაგიფებით მივევარს, безумно люблю, **გაგიფებული**, сумасшедшій.

გაგლა (ვეგლი) წ. მ. ვქსქევე, ვევენ. დავნაფ, истолочь, (ვიგლები) წ. ვ. დავიფუვები, დავიცივები, истолочься, ქილ. 60, ცხვირ პირს გაგიგლო, раскрою тебѣ лице, съѣзжу тебѣ по мордѣ, თავს გავიგლო, избить себѣ лице, ანტ. 6—38, 2—5.

გაგლახაკევება (ვა), წ. მ. გლახაკე შევიქმ; ძებათ მივსდი; (გავვეგლახაკეები), წ. თვ. ძებათ მივსდი.

გაგლეზა (ვე) წ. მ. წავაკლეს. წავუსვამ. обманывать, **გაგლეზინება** (ვა), წ. მ. წავსმევენი, заставить обманывать.

გაგლეჯა (ვე), წ. მ. აღმოვეხრი, გავევე, განვაობ, раздирать, разрывать, (ვი თმსა, წვერსა), рвать на себѣ волосы. борода, ჩონგ. 88; (ვიგლეჯები), წ. ვ. გავიციფებები, ვიწერებები, ვივექვებები, терзаться, раздираться, **გაგლეჯილი**, растерзанный, ვეფ. 225, 862; გორგ. 225; 1 მეფე 17—35.

გაგლისპება (გავგლისპება), წ. მ. ავანირებ, остереვენять, (ვეგლისპები), წ. ვდ. გავეჯიქები, ავანირები, остереვენяться.

გაგმურა, -მერვა (ვკ), წ. მ. მახვილსა ვკერავ, გან-
 ვაწონებ, პროვატ, ქილ. 308; გამოსლ. 19—13;
 განგმურა გულისა, ე. ი. მოწულვა ვისისაჲ გუ-
 ლისა, პროვატ чье сердце, (განვიგმირები), წ.
 ვ განვიწონები, ნაჲ პროვატუ.

გაგმირება (თავს გავიგმირებ), გავიბედვინებ, თავს
 გამოვიღებ, ободряться; ვუფს. 73წ.

გაგმობა (ვკ), წ. მ. დავკმობ, შეურაცს ვკჳოფ, ხუ-
 ლაჲ, охудать.

გაგნება (ვი), წ. მ. გავიგებ, მივხვებდი, понять,
 смекнуть, -გზასა, найди дорогу, ქილ. 39.

გაგოგმანება (ვგოგმანებდი), წ. ვლ. გავკჳფრინებდი.
 унорхнуа.

განგოზა (ვკ), წ. მ. გავლეს; გავასეტაკებ; подма-
 зать; подштукатурить; გაგოზა, подкрасить.

განგოზვილი, მიმ. подкрашенный, подблещенный,
 მა.ტ. 23—27; ს.ქ.მ. 23—3; **განგოზვინება** (ვა),
 заставить штукатурить.

გაგონა, **გაგონება**, ს. წ. გონებად შედება, გუ-
 ლის-ხმება; გულის-ხმა, внимание; разумъ; ბარუქ.
 1—22; გაგონებით ვივი, знаю по наслышке;
 (ვა), წ. მ. მოვასმენინებ, заставить слышать, за-
 ставитъ понять, (ვი), წ. მიჩ. მოვისმენ, ურად
 ვიღებ; მივხვებდი, შევიგნებ, მოვადებ, ვიგულის-
 ხმებ, слышать, выслушивать, понимать, (ვუგო-
 ნებ), წ. მიჩ. ვუსმენ; послушать, გამოგონე, რას
 გატყუვი, послушайте, что я вамъ скажу, არ გა-
 მიგონა, онъ меня не послушался, მე გაუგონე
 რჩევა, я послушался его совѣта, ამბავი ჩემი არ
 გაგებგონების, ты не слышалъ приключенія мои,
 ვუფს. 604, 693; მარ.ტ. 1—152; მოურავ. 344;
 ისაი 55—9; **გაგონილი**, **გაგონებული**, მიმ.
 слышанный, არ გაგონილა, не слышапо, გორგ. 21.
გასაგონი, იხილეთ, **გაგონიერება** (ვა), წ. მ.
 შევეგნებინებ, вразумить.

გაგონჯება (ვა), წ. მ. დავასხიჩრებ, გავამახინჯებ,
 გავადუქტირებ, обезобразить, изуродовать, (ვგონ-
 ჯებდი), წ. ვლ. изуродоваться.

გაგორ-გამოგორება (გავაგორ-გამოვაგორებ, -რე),
 წ. მ. катать туда и сюда, (ვკვკორგამოვგორებ-
 ბი), кататься туда и сюда.

გაგორება (ვა), წ. მ. ვაგორებ ტრიალით, ანგორვით,
 катить, (გავაგორებდი, ვუგორებდი), წ. ვლ. ვკვკო-
 რავ, катиться; валяться, გაუგორდა ემაწვილი-
 ვით კალთაზედ, რუსუდ. 682; на колѣнахъ поло-
 жа голову сталь, какъ ребенокъ, шертѣлся;
 წინგაუგორდა, передъ глазами его прокатился,
 ქილ. 410, **გაგორებული**, **განაგორები**, წ. მ.
 მოურავ. 320, прокатанный.

გაგარგანა (ვგარგანი), წ. მ. გავსენი, გავული შეგრა-
 გნილსა, разннвать, развертывать.

გაგრილება (ვა), წ. მ. გავაცივებ, холодить, про-
 хлаждать, (გავგრილებდი), გავცივებდი, прохлад-
 ядаться, простить, გულს გაუგრილებ, успоко-
 вать сердце, გული გამოგრილდა, охладѣло сердце
 къ нему, შუბლს გავიგრილებ, освѣжить лобъ,
 წონგ. 56; (ვი), წ. მიჩ. наслаждаться прохладою,
გაგრილებული, მიმ. охлажденный.

გაგროვება (ვა), წ. მ. გავიტან გარეთ და გროვად
 დავსდგამ, выносить, вытаскивать, (გავუგროვებ),

сконлять, სიბრძ. 1, მოუგროვებ, მოუვუქურებ;
 ს.ა. ლ.

განგრძელება (ვ), წ. მ. ზედ-მოვასამ, შორ-გავს-
 წევვ. წავიღებ, удлинить, (გავგრძელებდი), წ. ვლ.
 გრძელად გავწვი; გავიტან; გავწვტელებდი,
 გრძელად გავსდებ, продолжаться; удлиниться,
 შვიდ წლამდის გაგრძელდა ლაშქრობა, война дли-
 лась семь лѣтъ; გაგრძელება სიტყვისა, продол-
 жать рѣчь; დღე გაგიგრძელებდა, дни твои про-
 длятся, ვისრ. 162; ქილ. 573; ისაი 14—14;
 ქართლ. 381; დარეგ. 6 ბ); 26, გაგრძელებდის
 სენი, болѣзнь не ослабѣваетъ; ქართ. 426.

განგრძობა (ვა), წ. მ. გავაგრძელებ, დღის, პრო-
 დოლჯაჲ, (ვა) უნობასა, продолжать разговоръ,
 -ომსა, продолжать войну, ქართ. 250; (გავგრძებე-
 ბი), ზედ. გავგრძელებდი, длиться, продол-
 жаться, დავით 20—5; **განგრძობილი**, про-
 долженный, მართ. 23—7; ქართლ. 250, 256;
განგრძობლივ, **გაგრძელებით**, протнжно,
 ქართლ. 331.

გაგულება, **გაგულვება**, ს. წ. წინასწარ განზრ-
 ანვა, განსაზრვა, предположеніе, намѣреніе, (ვი),
 წ. მიჩ. განვიზრანავ, განვსაზრავ, წინა აღვირჩევ;
 გავიგებ, მივხვებდი; საზოგადო ლაპარაკში; მოვი-
 ხმარებ ვისისაჲ შინ არ უფუნას; предположить,
 вознамѣриться, уразумѣть, понять; въ простор.
 воспользоваться отсутствіемъ кого, ებრ. 11-40;
 გუჯ. 24; ქილ. 304: 482; ბუნ. კ. 28, მარ.ტ.
 1—66.

გაგულისება (ვა, მა), წ. მ. გავაგურებ, გულზედ
 მოვიყვან, сердить, зантъ, (ვგულისებდი), წ. ვლ.
 გულზედ მოვალ, გავაგურებდი, გავაგულილიწებ,
 сердиться, злится, ვუფს. 906, გამაგულისა, раз-
 сердилъ меня, რუსუდ. 873; **გაგულის** მსიტყვე-
 ლი, разсуждающій, მარ.ტ. 1—16.

გაგულოვნება (ვა), წ. მ. განვამხნევ, შევაგულო-
 ნებ, ободрятъ, воодушевлятъ, (გავგულოვნებდი),
 წ. ვლ. განვმხნევებდი, воодушевляться, расхра-
 виться, ქილ. 101, 306; ვუფს. 779.

გაგულ-ქვება (ვკვევებდი) остервенѣтъ, ჩანრ. 41.

გაგულშავება, -გაგულშავებულხარ, сердце твое
 очерствѣло, ვისრ. 29.

გაგულფილიწება (გავგულფილიწებდი), წ. ვლ. გულ-
 ზედ მოვალ, сердиться.

გაგურება, წ. მ. განწონა; პროვატ, გულის გან-
 მგრვეველი, пропаяющій сердце, ქილ. 387.

გაგურილება (ვა), წ. მ. გურილობის ღირსებას
 მივსცემ, поставитъ кого правителемъ Гуріи.

გაგუშავება (გავგუშავებდი), წ. ვლ. начать сто-
 рожить, караулить.

გაგაძელება, ნ. გაგრძელება.

გადა, **გარდა**, ზედ-დაღებული წმინთა რუსულად
 пере, მაგალ. გადაღმა, წერილში გარდაღმა, не-
 рреставить, გადატანა, გარდატანა, переносить,
 წმინაი წყებულნი ზედ-დაღებითა გადა, ნახე გარ-
 და; მაგალ გადაღება, გარდაღება, გადათქმა, გარ-
 დათქმა და სხვანი.

გადაგულა, ს. ვინგინდავინ, გოგობიჭები, ბიჭ-
 ბუჭები, сволочь, оборышъ.

გადაღმა, წ. მ. მიღმა, на выворотѣ.

ბადგინვა (ვკ), ზმ. ძლიერ გავჭქნი, გავჭქენცავ, ვხზნავთ (шерсть), სპ. ლ.

ბადგმა (გავსტამ, -ღგი), ზ. მ. გამოვიტან, გამოვავსო; **ხსტავიტი** (გავსტამ, ვაღამ ფენს), ზ. მ. ფენს გამოვიშვერ; გამოვალ, ხსტავიტი იგუ; ხსტუიტი, ხსტუი; ფენი გავღა, უსილას, ოქრქნი; გავიღამ ძირს, პუსტიტ კორნი, ოქრქნუტი ნა კორქს, ქილ. 241; გავსტამ ფენს გარეთ, ხსტუი ვონ, ქილ. 126—441; გავსტამ კარავსა, ხსტავიტი პაღატკუ, ქილ. 201; გავსტამ მფეზედ ან გავსტამ მფეს, ხსტავიტი ნა სოღე, ქიმ. 44.

ბადგომა (გავღეგბი), ზ. უ. გავღ; ხსტუიტი, ხსტუიტი ვონ; (გავსტეგბი, გავსტეგბი, -ღეგ), ზ. უ. უკან ღავსტეგბი ან ღავსტეგბი; ვეღალატე, უკუ ვეღეგბი; ოტსტუიტი, ოტსტე, ოტღოჯიტი ოტსტე კოგი; ქილ. 369, 483, (გავსტეგბი), ზ. უ. გამოვკვიღე, უკან ღავსტეგბი, გნათსა ზა კჩმ, პრესტღოვთი კოგი, ქილ. 473; რუსულ. 68; 328; გავსტეგბი ღონისა, პრესტღოვთი ნა პუტი, იდტი პო სვოი დოროტ; (გავღეგბი), ზ. უ. უკუესტეგბი, ოტსტე, ქართ. 1, ტ. 186; ბადგის სიმაღლეზედ, ონ ვოხსოდიტ ნა ვოხსოპნოსტი, ამირ. ღარეჯ. 75; **ბადგომილი** ან **ბამღარი**, ოტსტუიტი, ოტსტუიტი, ბადგომილი ამ სოფლით, ოტკავიტი ოტსტე სეგო მირა, 2 ტ. ქართ. 524.

ბადგბა (ვკს), ზმ. პოღატი კლასტი ნაპრ. პერეკლადნი, ბადგმა სიღისა, პერებროსიტი მოსტი, სომხ. 405; ქილ. 455; ქართ. 2, ტ. 84, გავსტეგ მფესა, ხსტავიტი ნა სოღე; (გავსტეგბი), ზ. თვ. მოვკვიღები ცეცხლი; ზაგორატი; გულს ცეცხლი გავღესი, ვოსღამენიღო ეგო სერდე, ვისრ. 157, **ბადგბინება** (ვა), ზ. სმ. ღავსტეგბი მღოსა, ხსტავიტი ნოღოჯიტი პერეკლადნი, ვა სიღისა, ხსტავიტი ნავესტი მოსტი, ქართლ. 2, ტ. 359.

ბადგლოფეგბა (ვა), ზ. მ. ღელოფად გავსტე, პრესტავიტი პარიცო, რუსულ. 459; (გავსტელოფეგბი), ზ. ვდ. ღელოფად გავსტეგბი, სტჩაოსეა პარიცო.

ბადგენა (განსტეგენი), ზ. მ. გავგეღე, განვამე, ივგოვიტი, ივგოვიტი, (ვღეგენი), ზ. ვ. გავიგეღე, ივგოვიტი, ქილ. 465; 2 მეფ. 13—10; **ბადგენება** (ვა), ზ. მ. ვაანღე, უკან ღავსტეგენე, ხსტავიტი სოპროვოჯდატი, იდტი ზა კჩმ, (ვღეგენი), ზ. თვ. გამოვკვიღები, გამოვსტეგბი, გნათსა, პოგნათსა ზა კჩმ, გორჯ. 6.

ბადგეზა (ვ), ზ. მ. ღავსტეგკავ ცენესა, პრესტავიტი ლოშადი, ქილ. 237.

ბადგენა (გავსტეღი), ზ. უ. გამოვალ ნოტოთა თვის; შიგ გავვარღე; მავალ. მელანი წმინდა ქაღალში; ხსტუიტი, ხსტუიტი, პრეტეტი ნა სკვოზი, სელფესში ცეცხლი გავსტე; კაქ ნა ოღნი გორიტი, რაბოთატი ბეზი ოსტალი, ოღლი გავსტე, იოტი გრადოტი ლეტა სვ პეგი, სისხლი გავსტე წელუღისაგან, კროვი ტეჩეტი ივზ ეგო რანი, ცევირიღამ სისხლი გავსტე, უ პეგი ტეჩეტი კროვი ივზ ნოსუ, კასრსა გავსტე, ბოჩეოქ ტეჩეტი, ვეფს. 88, უროვ გავსტეგ, მიმო პოღოჯიტი კამენაი სტჩა, გუჯ. 39.

ბადი, ბან. ზმნი სავან გავსტე, სტუაი ვონ.

ბადია, **ბადუა**, ს. გამღელი, ღელავიტი ურმათ მხელი, ნიაჟკა; გუბერნატკა, ნ. გამზრღელი.

ბადიღება (ვა), ზ. მ. გავიღეღე, ივზნიტი, უღელიტი, (გავიღეღები), გავიღეღე; ივზნიტი, უღელიტი, ხსტავიტი, ღარეჯ. 140.

ბადინება (ვა), ზ. მ. გამოვიყვან ნოტოთ, რუს გავიღეღე, ხსტავიტი ტეჩი, (გავიღეღები), ზ. თვ. გამოვალ, გამოვკვიღეღე; ხსტუიტი, ვეფ. 49, ქაღალს გავიღეღეგბის, ნუმაგა პრეტეტი.

ბადიღება (ვა), ზ. მ. განვავრცელებ; განვამრავლებ; აღვამღლებ, უღელიტი, უმნოჯატი, ივზნიტი; ივზნიტი, უღელიტი, პრესტავიტი; ქილ. 41, (განვსტეღეღები, -ღენი), ზ. ვდ. განვამრავლები, განვრცელები; ხარისხი ავალ, უღელიტი, უმნოჯატი, ივზნიტი, გუჯ. 13; ვისრ. 42, 202, ავლორძინღეღე, გავიღეღე, ხსტავიტი, ღად. 38—1, მწუხარება გამიღეღე, მია ტეჩეტი უსილას, წარსტეგბი გავიღეღე, ღარეჯ. 137; რავსოდი უ პეგი უღელიტი, (განვიღეღები) ზ. ვ. აღვამღლები, ივზნიტი, უღელიტი, პრესტავიტი, განვიღეღეგბის წელლი, ვოდა ივ რჩეხ პრესტავიტი, (გავიღეღები), ზ. ვდ. უღელიტი, **ბამადიღეღეღი**, უღელიტი.

ბადიღებესი, ს. ხადიღებელი ბაღობა, პოღელნივ სავჯბა.

ბადინჯება, ვდ. უსოკონტსა, პრესტავიტი.

ბადიღავტება (ვა), ზ. მ. ღელავად გავსტე, ივზნიტი კოგი დო ბორესტი, (გავიღავტება), ზ. ვდ. ღელი კავი უღელიტი, სტჩატიტი ბორინომ, ზპატიხმ.

ბადამო, თანდ. შემოკლ. გარღმოსავან; ყოველნი სიჭყვანი, რომელიც იწყებანი ამ თანდესულითა ნახე გარღმო, მად. ბადამობრუნება, ბადამოღება ნ. გარღმობრუნება, გარღმოღება და სხ. მრავალი. **ბადამომჭქერვალე**, ს. მიღირე რომელიც კლდეთა ზელ ბადამოღის, ხსტუიტი ნოდინად.

ბადნობა (ვა), ზ. მ. ვანობ, ღავსტეგ, გავალსობ, იღავიტი, ლეტი; რასტოპლიტი; რასტავიტი, (გავსტენი), ზ. ვდ. ვანები, ვლსეგბი; ოსღანიტი, ხაქნუტი; რასტავიტი, ტატი, ვისრ. 38, თოვლი გავსტეგბის, სტჩეტი ტეგა, წმინდისა ხანოღისა, რასტოპლიტი ვოსკე, ბადნობინება, ზ. სხ. ვისრ. 38.

ბადორბლიანება (ვა), ზ. მ. გავციტეღიანე, ღორბლით უღესვი, ხსტავიტი, ხსტავიტი, (გავდორბლიანება), ზ. ვდ. ღორბლით უღესვი, ივსტავიტი.

ბადრა (ვეღრი, -ღარე), ზმ. უღესვი, მივამსტავსე, უღესვი, უღობლიტი, პრესტავიტი.

ბადრგინვა (ვკ), ზ. მ. გავჭქენცავ, ივზნიტი ვატი, სპ. ლ.

ბადრევა (ვსტრეგ, -რიკე), ზ. მ. გავსტე, გავლუნავ, გავჭქევი, ივზნიტი, მოვსტავიტი, მივამსტავიტი, ვეფს. 924; სპ. ვა. უღესვი. გავიღეღე მკლავსა, პრესტავიტი რუკუ; სილ. 209; **ბადრგომა**, ვი სარჩელსა, უღელიტი ოტსტე სუდა, სპ. მოსესი 4; **ბადრევილი**, მიმ. მორიღებელი. უღესვი, ქილ. 541, 648, ბადრევილი ღელავიტი, იდტი კოსენიტი ვარე, ვისრ. 120, **ბადრევიღება**, ს. გარიღება, უღელიტი, ოტსტუიტი, **ბადრ-**

კომა (განესტრეპი), მოვიხრები, მოვიღუნვი, по-гнуться, სიბრძ. 121; უკან დაესტკვი, поинтиться, отдать назад; 2 ქართ. 481; გამიღრევა, измѣ-вить мпѣ, ვისრ. 119.

გალუმბა (ვლუმბები), ზოგ. გავკნუმები, замол-чать.

გაღრესა (ვ), ზ. მ. გავლეს, გავსრეს, тереть.

გაღუნება (გაღუნებს), ზ. მ. მოფუშვებს, ослабить пятнутое.

გაღუნება (ვა), ზ. მ. მოფაღუნებს, искниятить.

გაღუნჭირება (ვა), ზ. მ. დავასხირებს, გავამახინ-ჯებს, уродовать.

გაღვება (ვვ), ზ. მ. განჯღრევა, избалтывать.

გაღვლუვება (ვა), ზ. მ. ცუდად გათხუნა, გაწუა-ლება ნახარშთა, разжижати; (გაღვლუვები), ზ. ვლ. გაწუალები, разжиждѣть.

გაე, ზმან. სქესი ზმნისგან გასვლა, ვეფს. 1524; ступай, поди.

გაეკლიანება (ვა), ეკლიან შევიქმ, ძებატ თერპ-სტყმს, иглнстѣмъ, (გაეკლიანები), ზ. ვლ. ეკლით შევიმოსება, покрываться терпиемъ, ქილ. 650.

გაეღვა (ვიღვა), ეღვას გამოვკართობ; ზმ. сверк-нуть.

გაეღვარება (ვა), გავლესავ, გავაკრიალებ, поли-ронати, паводить лоскъ; лопнѣтъ, (გაეღვარე-ბი) ზ. ვლ. გავკვკრიალები, ვკვბწყინავ, бннстатѣ, **გაეღვარებული**, მიმ. полированный.

გაეღმება, **გაეღმა** (გაეღმობი, -მებ), ზ. მ. ქვისა-თვის: ვბრკიალებ, о камнѣхъ: давать отлнвъ, отблесны, ქილ. 625.

გაერზიანება (ვა), ზ. მ. ერზობს შევკვსტებს; об-маслнть; (ვერზიანები), ზ. ვლ. обмаслнтьсѣ.

გაერთგულება (ვა), ზ. მ. ერთგულ გავიხლი, едѣ-латъ кого преданнѣмъ, (ვერთგულები), ზ. ვლ. ერთგული გავუნები, дѣлаться преданнѣмъ, ქილ. 595.

გაერთება (ვა), ზ. მ. შეეკერთებ, შეერთავ, შემოკრე-ბით ზიარვეყოფ განშორებულითა, сливать но еднпо, соединнати, сравагнѣ, პირი მიწას გაერთა, унлავъ на ннвъ; რუსულ. 760; 367; გაერთეს ფიცი და პირი, поклнлись другъ другу и угово-рнлись, გორგ. 140; (გაერთებს), ზ. მ. იმ. გავიწ-ყობ, გავიმეგობრებს, едружнтьсѣ съ кѣмъ, (გა-ვერთები), ზ. თვ. ერთხმა, ერთსული შევიქმნებით, соединнтьсѣ, сливатьсѣ, ქილ. 404; ქიმ. 105; გორგ. 151; (გავერთები), ერთსულ შევექმნები ვისმე, согласоваться съ кѣмъ, ქილ. 487; -რთე-ბული, მიმ.

გაერთპირება (ვა), ზ. მ. დაეთანხმებს, согласовати, (გავერთპირები), ზ. ვლ. დაეთანხმები, согласо-ваться.

გაერთსახება (ვა), ზ. მ. ერთს სახეს მიესცემ მრ-ვლითა: дать однпъ видъ многнмъ, (გავერთსახე-ბი), ერთს სახეს მივიღებს, прнпнать общнй видъ, კავშ. 260.

გაერთსავება (ვა), ზ. მ. ერთსთავად გავხლი, едѣлатъ кого военодою, (გავერთსავები), ზ. ვლ. ერთსთა-ვად შევიქმნები, стать военодою.

გაეშვა (ვეშვა), ზ. მ. ეშვით გავლეს, вышопрнвать.

გაეშვაკება (ვა), გავოსტაცებს, ухншрнть.

გავა ს. სვასტაცთა ზურგის დასასრული, თქმოს ძელე-ბილამ ორსვე მხარეს; у жнотныхъ: задѣ, ко-нецъ хребта; огузокъ.

გავა (შავა, გავა, გავა, ჰგავა; შგავოლა, გგაოლა მღბ. შგამა; გავვა, ჰგამა, შგამოლა და სს. ნახე გას-ვლა გავალ გამივა, გაუა), ზ. მ. იმ. მენალქლება, დასდევ, нмѣтъ нужду, зпботу, ვეფს. 503, არად ჰგაოლის, არ ნაღვილობდის, არად შიანდა, но ту-жнлъ, небезнокоплся, რა შგამა, какал мнѣ нуж-да, что мнѣ за дѣло, რაგავა, რავრჯის; какал тебѣ нужна, რუსულ. 808, არა გავა არა გრჯის, нѣтъ тебѣ нужды, нѣтъ тебѣ зпботы о томъ, ქილ. 556; ვეფს. 1330; ვეფს. 788, არა შგამა, мнѣ нѣтъ нужды, ვეფს. 317; 503; 745; 788; მოურავ. 279; დარეჯ. 93, 146—6.

გავაზი (სპარს.), ს. შვარდენი, коршунъ, ბიანკ. ლ. ვეფს. 113; ქილ. 278; ფარმ. 67; ბუნ. ლ.; оле-ннй рогъ, ირმის რქის ძირი, ს. ლ.

გავაზური, შავ. -აცამი, сортъ перснковъ, ბუნ. ლ.; სპ. ლ.

გავაკება (ვა), ზ. მ. გავასწორებს, გავაშანდევებს გზას. сравагнѣ (дорогу). (გავაკები), ზ. ვლ. გავაშან-დაკები, сравагнѣсѣ, ვისრ. 34; შრავ. 29, 106; ერისთ. 36, გავავაკებს, сходнть, спускаться на равннну, შრ. 50.

გავალავი, ს. სარეცელი გარდასაფარებელი, სარ-ღილობელი, одръ, балдахннъ, ქვბ. 3—9; ქილ. 689, ზოგჯ. სარბენელი, балконтъ.

გავაღება (ვა), ზ. მ. გავაფასებს ფულს, отдавать деньги на проценты, სამ. ვასტ. 124.

გავაღო, ს. ხმელი ქლიავი გინა ალიბუსარი, сушен-ная слнна, ბუნ. ლ. სპ. ლ.

გავაჟავება (ვა), ზ. მ. გავაშხნევ, ободрнть, нну-шать мужество, (გავაჟავები), ზ. ვლ. ვაჟავი გავხები, нозмужать, გუჯ. 29.

გავარდნა, ს. მ. თოფის გავარდნა, выстрѣлъ нвъ ружнѣ; (გავარდები), ზ. ვლ. დავარდები; გავსტვი-ვი; გავიჭვორცხები, გავისროლები, გავსლტვები; გავიჭრები, გავალ გაქცევით; выпадати, высколь-зывать, вышалагнать, выбѣгати; вышалнть; იოან. 15—6; გავარდა თოფი, Фаразънн, вышалагнл пушка (ружнѣ); ვვლად გავარდა, пустрѣлся по по-лю бѣжати, დავრ. 175; ძირი გავარდა, отвали-лось дно, გავარდა ხმა, равнессѣ слухъ, ჟგანი გა-ვარდეს, пусть терпнть, მეღანი გავარდეს ქა-ლალში, бумага выпала у него нвъ рукъ, გაუ-ვარდა ფეხქვეშ, проскочнлъ подѣ ноги, რუსულ. 687; გამვარდა ხელილამ, я выроннлъ нвъ рукъ, **გავარდნილი**, მიმ. სახელ-გავარდნილი კაცი, че-ловѣкъ нзвѣстннй, ცყეში გავარდნილი, бѣжав-шнй нъ лѣсъ.

გავარსკვლავება (ვა), ზ. მ. ვარსკვლავად გავხლი, обрлать нъ знѣзду, ორი კვირის შთაერებობა ჩემი გამასკვლავა (გავარსკვავა), ვისრ. 127.

გავარჯისება (ვა), ვახლოვნები, ვასუქებს, унраж-ннть (ვი), тверднть, унражнваться.

გავასხება (გავა) ზ. მ. ფულს სესხად მიესცემ, от-давать деньги на проценты.

გავაქილება (ვევაქილები), *ფ. ვლ. გამოვესარჩლები, защищать.*
გავაქსა (ვა), *ფ. მ. ვაქს წავესვამ, ваксить.*
გავაჭრება (ვა), *ფ. მ. გავჭერი, продавать, ალექ. 83; ქართ. 70, 1 ტ.*
გაველება (ვა), *ფ. მ. გავველურებ, ძმლათь одичалымъ, (ვევლები), ფ. უ. გავველურები, одичать; გავსწორლები, ძმლаться ровнымъ, ვისრ. 42; -ლე-ბული, одичалый, ერისთ. 13.*
გაველურება (ვა), *ფ. მ. გავველებ, ძმლათь одичалымъ, (ვევლები), ფ. ვლ. გავქსუველები, одичать, დახ. 11—14; ანდრ. 83.*
გავერაგება (ვა), *ფ. მ. ვერაგად გავხდი, сдѣлать кого разбойникомъ; (გავერაგები) ზოგ. сдѣлаться разбойникомъ.*
გავერანება (ვა), *ფ. მ. გავერანებ, ошустошнѣть.*
გავირება (ვა), *ფ. მ. გავებრიფებ, одурачить; (ვეირლები), ზოგ. одичать.*
გავერცხლება (ვა), *ფ. მ. ვერცხლად შევიქმ, превратить въ серебро, ქიმიკ. 108.*
გავეშება (ვევეშები), *ფ. ვლ. გავჭექლები, разсширѣнть.*
გავითარება, *ნ. განვითარება.*
გავიწროვება (ვაგი), *ფმ. დავიწროვებ, сѣзывать.*
გავლა, განვლა სწ. прохождение, проходить; განვლა სწავლაში, пройти школу; განვლა რაზმისა, пробить строй; ქართ. 267; გავლა სამართალში, паходиться подь судомъ; სიგ. ჩოლაყ. 19; (გავალ, განვალ, გავალს, მღბ. გავ; გავედ, განვედ, გავიდა), ზუ. გართ გამოვალ; მიიხ. გახდით; გავალ მისაგებებლად, выхожу на встрѣчу; გართ გავიდა, ушелъ со двора; თავს-გავალ, забивалось, позволю себѣ; განვედ, стущий, выходи; განვიღებო წიალ კერძო ტბისა; переплывемъ озеро; ლუტკ. 8—22; თუ ცოლი განვიღეს ქმრისაგან, если жена оставитъ мужа, см. ბერძნ. (გაველი, გაველე; გავივლი ან გავიარ, გავიარე) წარველი, წარვივლი, ჩავივლი, проходите, миновать, მირ. 101; ზამთარი გავიდა, зима миновала; გავივლი კარსა, пройти днери; ვეფხ. 563; გულში გავივლი, подумая про себя; (გავუვლი), ფმირ. ჩავუვლი, проходите мимо, заходите; ქილ. 242; გზა გაუვლის, мимо проходите дорога; ქილ. 144; (გავივიარ, გავივარ, გავის), ზვ. გავალ; გავვარდები, მაგალ. მეღანე ქალღელს; проходите; иртекать, наир. бумага; სავაჭრო კარგად გავის, товаръ хорошо раскушается; (გამიფა, გავიფა, გუფა, მდ. გაუ), ზემ. მაგალ. ხარჯი არ გაუვიდა, ничего не надержалъ; სიციფა გამოვა, уважаютъ мое слово; **გავვლილი**, მიმ. прошедший; **გავსავალი**, проходу; შესავალი და გასავალ, входъ и выходъ; **გამვვლიელი**, прохожий; *ნ. განსვლა.*
გავაგება (ვა), *ფმ. გავაგარებ რაშიმე, провести, მხვილი ბეჭისმიგან გაავალი, пазковъ провнши спину мечемъ; დარეგ. 128, გავავლებ ღობეს, поставить заборъ; გავავლებ ან გავუვლებ ზაზსა, провести черту; გავავლებ ორნაცსა; провести борозду, ქილ. 673; გავავლებ წყალში, полошу; გავივლებ პირსა, полошу ротъ; გულში გავივლებ, подумая про себя, **გავვლებული**, მიმ. მაგალ.*

წყალში, похосваннй, გასავლებელი, полоскательный.
გავუნება, სწ. გაგონება, ყურადღება საქმისა; ზედმოქმედება (გავუნება იხმარების ზნეობითა, გარნა ზედ-მოქმედება ბუნებითად, (მაგალ: გავუნება აქვს ხალხში, онъ имѣеть илише на пароду), пшнманіе; уваженіе; пріяніе; გავუნება ბრძანებისა, исполненіе приказа, ქილ. 70; ვეფხ. 771, 773, 927; გავუნება სათხოვისა, уважить просьбу чью, ქილოლ. 771; გავუნებით სამსახური, ревностнай служба, აღბ. 72, 173; (ვა), *ფ. მ. გაიფევნ, გავასსამ, повести, выелати, იერემ. 26—22; დაბად. 3—23, 24, 58; 8—5; გავავლებ ბბანებასა, издать приказъ; აღბ. 22; 2 ქართ. 268; (ვე, ვი), ფ. მიჩ. შევისმენ, აღვასრულებ ვისისამე საჩივარსა, თხოვნასა, внять, уважить, აღბ. 35; 137; გავივლებ გულში, подуматъ, რუსუდ. 328; განმავლებნით, вышлите меня, დაბად. 24—87; ჩემნი საქმენი გცოდნობ და გავივლებნობ, ты знаешь всѣ мои дѣла и обращалъ на нихъ все свое вниманіе, ვისრ. 144, ვეფხ. 150. **გავვინილი**, მიმ. уваженный; **გავსავლები გულში**, дума, **გავვინება** (ვა), *ფ. მ. выслать, выгонять, (ვივლინები), აღბ. 44; დაბად. 44—2; ბარუქ. 2—25; высылаться.*
განვლდობა (განვლდები), *ფ. ვლ. გავტები, откочнуть, იეზუკ. 19—20.*
განვრდობა (გავერდები), *ფ. ვლ. დავვარდები, დავსცვი; გავიჭრები, გავალ გაქცევი; განვსდებები, უკუვდები; выпадать; нынѣшнѣ; отпадать, измѣннть; მარტ. 1—63; 2—31; ქილ. 422, გალატ. 5—4; მამულისაგან განვივარდები, изгнаться изъ отечества; განვრდობილ-ვარ, მ ნჩ-ჯალს, **განვრდობილი**, отпавшій.
განვრცელება (ვა), **განვრცობა** (ვა), განვფართოვებ, განვგანვირებ, расширить, распространить, (განვრცელები, განვივრცეები) *ფ. ვლ. распространяться, მარტ. 1—9; -განაოლებისა, распространить, просвѣщеніе, მარტ. 2—123; იერემ. 51—58; დაბად. 26—22; განვრცობილი, მიმ. распространѣнный.*
გავსება (ვა), *ფ. მ. ავავსებ, შევასრულებ, наполнить, გაავსუქებ; გავამდიღებ, утучнять; обогащать, ვეფხ. 593, გამავსებ, ფ. მიჩ. აღმავსებ, გამამდიღებ, ты обогащаешь меня, გამოვსებ ღვირნით ქიქას, наполняешь мой стакашъ шипохъ, მეე გამავსებს, მევეე გამლეფს, отъ солнца (возлюбленной) заявить дать мнѣ возможность пополнѣть васъ пвергнуть меня въ худобу; ვეფხ. 957; (გავიმსები), *ფ. ვ. ავავსებ, наполняться, გავესუქებ; მოვიწივები, поинѣть, разпнваться; მოვარე გავის, луна пародилась, **გავსილი**, მიმ. -მოვარე, полная луна, **გავსილობა**, ს. полнота.*
გაზა, გაზავი, ს. წვივთ ნაკუთლის მხვილი ძმრღვი დასასრული ქუსლონა, ахилова жила, сухожилие или тяжъ, связывающій илтовую кость съ икровыми мышцами.
გაზავება (ვა), *ფ. მ. აღვავებ, გავსნი, გავიქმ; растворять, разбавлять; (ვიზავები), ზვ. გან-****

ვიქნები, გავისხნები, раствориться, იგავ. 23-32; **გაზავებული**, მიმ. растворенный; **განზავებულიება**, ს. растворимость. [ფილ.

გაზანგო, მცენ. вика, журавлинный горох, პატ.

გაზანცება, ნ. **გაზარმაცება**.

გაზანდარანი ადელი, ს. метр (мѣра); ნ. აღლი.

გაზარინელი, житель г. Газвини, ანდ. გაზარინელი თათარი კოჭის თავს მეცილებოდა, газаринскій татаринъ осмаривалъ у меня поросячью голову.

გაზარება (ვი), ფ. უ. შევჭკრთები, თავსზარი დამეცემ, უჯასპუსყა, რუსულ. 629.

გაზარმაცება (გავზარმაცები), გავზანცლები, იძღნითყა.

გაზაური, ს. ერთგვარი აცამი, одна изъ породъ абрикосовъ, ერის. ლ.

გაზაფხული, ს. წლის ნაოთხალი საშუალი ზამთრისა და ზაფხულისა, რომელ არიან სამნი თავენი: მარტი, აპრილი და მაისი; весна.

გაზაფრანება (ვა), ფ. შ. ზაფრანის ფერად გაველი, заставить пожелтѣть, ვისრ. 193; (გავზაფრანებები), ზაფრანის ფერად შევიცვლები, пожелтѣть, ვისრ. 193; **-ნებული**, пожелтѣлый.

გაზანება (გავზანება), ფ. უ. გავჭვირი, кричать кому, (ვუ), ფ. ვ. выслать противу кого, ნ. გაძანება.

გაზდა, **გაზრდა** (გავზდი, გავზრდი, გავზარდე), ფ. შ. აღვზრდი; გამოვჭკვებ; აღვარძინებ, მოვიყვან მცენარეს, воспитывать, вскормить, растить; გავზრდი შეილის, воспитываю его сына, (გავიზრდები, -ზარდე), ფ. ვ. воспитываться, вырасти, შენ გაზდას, пожалуйста, შენმა გაზდამ, князюсъ тобою; **გაზდილი**, მიმ. **განაზარდი**, воспитанный; როსლი, -ვაცი, благовоспитанный человекъ; **განაზარდელი**, ზედ. воспитательный; **გამზარდელი**, ს. кормилецъ; воспитатель; **გაზდილობა**, воспитание, вѣжливость, ვისრ. 191; **გაზდევიანება** (ვა), ფ. შ. заставить воспитать кого.

გაზეება, ს. ფ. აღმატება, უაღრერობა, превосходство, ქარ. 1, ტ. 268.

გაზევა, ნ. გაწევა; **გაზეული**, მიმ. пятапутый, ვისრ. 102.

გაზეთება (ვა), ფ. შ. ზეთად გამოვსდი, обращать въ масло, ქიმ. 79; (ვზეთლები), ფ. თვ. ზეთად შევიქმნები, обращаться въ масло.

გაზევა ნ. **გაწევა**.

გაზეთი, ლიური უწევა, газета.

გაზეთიანება (ვა), ფ. შ. ზეთში შესვრი, замаслить.

გაზეთა, ფ. ლაზელა, мѣсить.

გაზეპება (ვქ), ფ. შ. ვჭსტყეპნი საზეპელით, утрамбовывать.

გაზეპირება (ვი), ფ. შ. ზეპირად დავისწაველი, утверждать, выучивать наизусть.

გაზერგნა (ვზერგნი), ფ. შ. ფენით დავსტყეპნი, истоптать погами, ნახე დატყეპნა.

გაზევაება (ვა), ფ. შ. გავამპარტავებ, внушать гордость, (ვზევალები), გავამპარტავებები, ფ. ვდ. возгордиться.

გაზევალება (ვა), ფ. შ. ზესთა ვჭმენობ, მაღლო-

ბით გამოვარენ, внушать гордость, высокомеріе; (ვი თავს), зауширмиться, (ვზევალები), ფ. ვდ. ზესთა ვჭმენობ, მაღლობით ვიჭყევი, высокомерничать.

გაზი, ს. მარწუხი, клещи.

გაზი, ზძან. სქ. ზმნისაგან გასწი, ე. ი. წადი, ступай.

გაზი, ს. ფიზიკ. ჰეროვანი სინოტიე, газъ.

გაზიარება (ვა), ფ. შ. თანა ზიარვჭყოფ, მონაწილეობას მივსცემ, გავაერთებ, გავაზოგებ, обобщать, приобщать, присоединять; единитъ, ძღალა общинмъ; слиять, -სმასა, слиять голоса, ვეფხ. 446, (ვი), ფ. შიჩ. გავიერთებ, присоединить; ცეცხლი გაიზიარეს, ცეცხლი ან მწუხარება საზიარო გახადეს, печаль стала общинмъ, ვეფხ. (გამიზიარებ), ფ. შიჩ. მონაწილედ მეოფ. ძღლავნი მენი соучастникомъ; ვეფხ. 393; (ვუ), ფ. შიჩ. გავუერთებ, ძღალა общинмъ, ვეფხ. 177; ტიმ. 59; ჩონგ. 142; რომ ფიქრი ვანდო და გრძნობა ჩემი განვუზიარო, чтобы и могъ повѣритъ ему свою задушевную тайну, я слыть мои чувства съ его чувствами; ყურთა ზმა გავიარა, въ ухахъ моихъ сливалось ихъ нѣмие, ტიმოთ. 59.

გაზიანება, ნ. ღაზიანება.

გაზიდვა (ვქ, ვი), ფ. შ. გამომაქვს, გამოვიტან, გავალაგებ, выносить, выбирать, вытаскивать; тянуть; (ვიზიდევი), ვ. გავიტანები, быть вынесену, ცხენი თავს გაიზიადეს, ე. ი. თავს წაიღებს, ქილ. 629; лошади закусываетъ удило; (განვვიდევი), ფ. თვ. выноситься, გაზიდვა მართულისა, вытягивать прополоку, გაზიდვა ნავით, перевезти на лодкахъ; **გაზიდეული**, **განაზიდეი**, перенесенный; გაზიდეული ხაზი, протянутая черта, -წარბი, протянутыя брови, ღავრ. 17; **გამზიდვარი**, თავისა, ქილ. 629, рвущійся на свободу.

გაზითვა (ვი), გამზითვა ნახე.

გაზიცილიავებული თვადლი, ე. ი. თვადლი გაწირპლიანებული, თამარბატ. III, нагноенный глазъ.

გაზირი, ს. მისანი, вѣшунъ, ქართ. ცხოვ. 133.

გაზმორება (ვი, მა), ფ. უ. ზმორებას დამაწეუბინებს, вытягиваются.

გაზოგება (ვა), ფ. შ. გავცალკევებ, გავჭყოფ, გავაქერძოვებ; разобщать, отдѣлять, ქართ. 179; დავით. 54—24; **განზოგებით**, отдѣльно.

გაზომა (ვქ), ფ. შ. ზომას ვსცნობ, измѣрить, (ვიზომები, -ვი), ფ. ვ. измѣряться; მათ ერთმანერთი თვლით გაზომეს, они окинули взглядомъ другъ друга, ღარეჯ. 172.

გაზრახ, **განპრახ**, ფ. შ. განტებ, парочно.

გაზრახება (ვა), ფ. შ. აღრითვე ვაცნობებ, предупредить, надоумить; (ვიზრახები), ვნ. предупредиться, ქარ. 1, ტ. 216.

გაზრახვა, **განზრახვა**, ს. ფ. ნამწრეიე, предположение; умиселъ; размышление, сошпание; (განვიზრახავ), ფ. უ. განვიგულებ, წინა აღვირჩევი; ვაპირებ; განვსჯი, ვჭფიქრობ; вознамѣриться, задумать, замышлять; думать, размышлять; ვეფხ. 420; ქილ. 340; არა გაგიზრახავთ ზრძოლასა, мы не сошветуемъ тяде сраженіе, ქართ. 15, 2 ტ. განვიზრახავს, ты предположилъ себѣ; ღრმა გან-

ზრახვა, тайный совѣтъ, ისაი 14—25; განზრახა, онъ предупредилъ меня, (განვიზრახე), ზ. ვ. познамѣриться, задумать, обживатьъся, მატ. 21—24; განზრახვა ბოროტისა, замышлять, недоброе, ლუკ. 11, 53, (განვეზრახე), ზოვ. передать свои мысли кому; განზრახული, მიმ. предположенный; გორგ. 191, **განზრახველობა, განზრახულობა**, ს. nam̄renie.

გაზრდა, ნ. გაზდა; **გაზრდილობით**, воспитаниемъ, აღბ. 31.

განზრქელება (ვა), ზ. მ. გავამსვილებ, გავათვირებ, უთაშატი; სმუცატი; (განვზრქები), ზვდ. გავსქელლები გავთვირლები, გავმსვილები, толстѣть, густѣть.

განზრქნა (ვზრქნები, ქენ), ზ. უ. გავსქელლები, გავსთვირლები, толстѣть, жирѣть, гасქელლების გული, черствѣть сердце, მატ. 16—15.

განზრუცვა, განზრუცღვა (ვა), გავსწუწვ, обрызгать.

გათავადება (ვა), ზმ. თავადად გავსდი, თავადობას მივუბოძებ, возвести кого въ княжеское достоинство.

გათავება (ვა); შევასრულებ, დავასრულებ; აღვასრულებ, окончить; исполнить, საზოგ. ლაპარაკში; ილაჯს გავწუწვევ, პრიელ შევასრულებ; წავსდენ, доводить до крайности, сгнѣлять; утомлять; губить, რუსუდ. 373; ზმანებას გავთავებ, исполнить приказъ; ქართლ. 2, ც. 526, გავთავებ ანდერძსა, оставитъ въ силѣ завѣщаніе, აღბ. 57; ქმუნვა გათავებს კაცსა, печаль сунитъ челоука, ვეფხ. 812, ბატონის რისხვამ ასე გამთავა, воть до чего довель меня гнѣвъ барскій, აღუქ. 173; გამთავებ ჰირობას исполнись данное мнѣ слово, გორგ. 117; ქილ. 265; ცუთავებ სიტყვას, ჰირობას, исполнить обѣщаніе, გორგ. 120; სამ. ვასტ. 160, ქილ. 323; (გავთავებ), ზ. ვდ. შევსრულები; აღვსრულები; ილაჯი გამიწულება, оканчиваться; исполняться; выбиваться изъ силъ, умереть, რუსუდ. 919; გუჯ. 14; გავთავებ, исполняется, გაუთავების ნატრვა, желаніе его исполняется, გორგ. 288; სამ. ვასტ. 234; მომავალთა მეფეთაცან ასე გათავადებს, да исполнится это и отъ будущихъ царей, გუჯ.; **გათავებუელი**, მიმ. **გათავებუელი, და განათავებუელი სიკუდილი**, грамотა пензенѣина и впродъ пензенѣиная; გათავდა ჰემანი, срокъ прошелъ.

გათავდება (გავთავდები) ზ. ვდ. თავებდა და ვუდები, поручиться.

გათავთსეფება. обмелѣть.

გათავისუფლება (ვა), ზ. მ. თავისუფლობას მივსცემ, освобождать, давать свободу, ცთავისუფლები, ზ. ვდ. თავისუფლობას მივიღებ, освободиться, получить свободу, **განთავისუფლებული**, მიმ.; освобожденный; **განმთავისუფლებული**, освободитель, განთავისუფლები დაზრხანატი ოფ бремене.

გამათავსუფლებელი, основатель.

გათავისწინება (თავი გათავისწინავ), ზ. ვ. მარტო დავკუოვ, уединяться, ვეფხ. 170.

გათავსელება (ვა), ზ. მ. შეუპოვარ ვკუოვ, გავალალებ, дѣлать кого нахальнымъ, (ცთავსელები), ზ. ვდ. становиться нахальнымъ.

გათათრება (ვა), ზ. მ. გავამსმადიანებ, გავაურჯულოვებ, обсурмапить, (გავთათრები), ზ. ვდ. გავმანსმადიანებ, припнять магомтанскую шкуру.

გათათრვა (ვქვ), ზ. მ. გავსერი; სხვებს გავუტეს; замарать; обезславить.

გათამაშება (ვა), ზ. მ. გავაბეღინებ, გავაკანდიერებ; გავრუენი, წავსდენ, дѣлать смѣлымъ; бдлавать, (ცთამაშები), ზ. ვდ. შეუპოვარი შევიქმნები, осмѣливаться, дерзать, დავრ. 2; რუსუდ. 254; 478.

გათამაშება (ცთამაშებ), რაზგრატებს, სეილ. 236, (გავთამაშები, -ლი), ზ. ვდ. ზანგრვანატი, სხვე გაუთამაშდა, лице его прояснилось; ივერია № 1 გვ. 69.

გათანასწორება (ვა), сравнить, выровнять.

გათანჯვა (ვა), ზ. უ. შევიტუთვი ბჭვალისა და სენისაკან, нить одержиму болью; ბუნ. ლ.

გათარხნება (ვა), ზ. მ. განთავისუფლებ, освобождать, გავეთარხნებია, мы освобождаемъ, გუჯ. 10.

გათაყვანება (ვეთაყვანები), ზ. ვდ. თავყანსა ვსცემ, поклоняться, ლარეჯ. 4, ბ.

გათახსირება (ვა), ზ. მ. დავამტკიმრებ, арестовать; ქართლ. 2, ც. 326; 327; ივერია № 3, 1878, გვ. 4.

გათბილიება (ვა), разогрѣвать.

გათბობა (ვა), ზ. მ. გავთბუნებ, გავაცხლებ, согрѣть, (გავთბები), ზ. ვდ. გავცხლები, согрѣться.

გათევა (ვა), -ლამეს გავატრებ ურულობით, бодрствовать всю ночь, ქართ. 314; ციმოთ. 57, 122.

გათეთრება (ვა), ზ. მ. განვასუტაკებ, თეთრად შევკვლებ, выбѣлать, (გავთეთრები), ზ. ვდ. თეთრი შევიქმნები, выбѣлаться, становиться бѣлымъ.

გათეთქა, გავსთეთქება, ნ. თუქა.

გათელა (ვქვ), ზმ. валять войлокъ и т. н.

გათენა (ვა), **გათენება** (ვა), ზ. მ. გავთევ, გავატარებ ლამეს უძილობით, бодрствовать во всю ночь, неспать, 2 ც. ქართ. 519; მარტ. 2—74, რა ღღე მზემან განათენა, когда солнце осѣнитъ день, ვეფხ. 672; ლამე ლაპარაკში გაათენეს, ночь провели въ разговорѣ; რუსუდ. 444; ღმერთმან სნეული გამოთენა, Богъ осѣнилъ мнѣ темную ночь, ვეფხ. 144; 1152; სად გათენ აღგომას, гдѣ судень разговляться въ снѣтній день; (გავსთენები, შემოკლ. გავსთენ, ლუკ. 21—54; 22—66; განთენა ანდრ. 78), ზ. უ. დილის სინათლე შემოდის, разсвѣтатъ, გავუთენები გამოთენება იგივე გავთენები; **გათენება**, სხვლზმნა, разсвѣтаніе; разсвѣтъ, **გათენებისას**, на разсвѣтѣ, გათენებაში, до разсвѣта, **განმთავისუფლებული, გამათენი**, бодрствующій всю ночь, ვეფხ. 361, ერისტ. 31, **გათენებული**, მიმ.

გათესვა (ვა), ზ. მ. ვთეს აქა იქ, მიმოდესთეს; განვაბნევ, განვფანტავ; გავკვირი, გავკვსანლავ; სხატი პო რაზნымъ мѣстамъ; разсѣять; разсѣнать; რაზგანატი; разсѣлять; დაბარ. 49—7; ქართ. 2, ც. 146; ივერ. 15—7, (განეთესვი, -სები), ზ. ვ. засѣиваться; разсѣяться, разсѣнаться, разсе

ляться; ისაი. 32—3; ბარუქ. 3—10; დავით. 43—12; იერემ. 15—7; განსათესველად, для разсѣянія, იერემ. 34—18.

განთესლვა (ვ), წ. მ. განთეს, აქა იქ დავთეს, сѣять по разным мѣстам; **განთესულობა**, разсѣяние, ისაი. 49—6.

გათვალთვინება (ვა), წ. მ. დავთვალთვინებ, замѣчать. **გათვისება**, ს. წ. განკუთნვა, განსაკუთრება, შეთვისება, усвоение, присвоение, особенность, исключительность, **განთვისებითი**, ზედ. საკუთრებითი, собствѣнный, исключительный, ლოდ. 30; კაცილ. 44; ტომთ. 50; (ვი), წ. მ. განვისაკუთრებ, შეთვისისებ, усвоить, присвоить; подругиться, сойтись съ кѣмъ, ვფხვ. 1128; ქილ. 285, 351; (ვქ), წ. მ. გავსაკუთრებ, გავცალკევებ, обособлять, კავშ. 326; (განთვისების), წ. გ. განვისაკუთრები, усвоиваться, მტერი გამოთვისდა, врагъ сошелся со мною, подругился, ქილ. 302; **განთვისებული**, მიმ. შეთვისებული; განუყრელი, усвоенный, нераздѣльный, исключительный, ლოდ. 81; კავშ. 289; მარტ. 1—86; 2—74.

განთვისვა (ვი), წ. მ. შევითვისებ, усвоить, მარტ. 2—74.

გათქვევა, -ფილი კვერცხი вышуская яшница. **გათვლა** (ვუფლი, -თვლვ), წ. მ. ანგარიში ჩაუტვლვ, გაუტვრი, зачесть, расквитаться, რუსლდ. 795; სმ. ვსტ. 190.

გათვისება (ვი), ირინონტ, воспользоваться. **გათიზვა** (ვს), წ. მ. გავსცელავ, скосить.

გათითხნა (ვ-ხნი, -ხნე), წ. მ. გავსერი; замарать, запачкать, (ვი-ხები), წ. ვ. запачкаться, -ხნული, მიმ. запачканный.

გათლა (ვსთლი, -თლვ), წ. მ. მოვსთლი თხლად და სწორედ, გავრანდავ, გავტოპოსნავ, გავსლავ; срѣсывать; тесать, обтесывать; строгать. გათლა ქვისა, тесать камень, гранить; გავსთლი ძელსა, тесать бревно; -ბოლოკისა, очищать рѣдью, **გათლილი**, მიმ; тесащный; **გამთლელი**, ს. гранильщикъ; тесарь, **გასათლელი**, гранильный.

გათოსება (ვა), წ. მ. შევაცევებ, вставить злѣнуть, (ვიშები), წ. ვ. შემცივებლა, злѣнуть, костепнѣть отъ морозу, გათოსელი, მიმ. озлѣный.

გათოსხნა (-ხნი, -ხე), წ. მ. დავბარავ, копать, рыть заступомъ.

გათრამა (ვ), წ. მ. გავთლი ქვას, гранить, -შული, მიმ. граненный.

გათრევა, სწ. თრევა, ლანძღვა, ругательство, (ვა), წ. მ. გავიტან ან გავიფან თრევით; გავლანძღავ, тащить, волочить; ругать, ვფხვ. 808 (გავითრევი), тащить за собою, ანდრ. 40; (ვითრევი), წ. ვ. бытъ таскану, обругану; (გავთრევი), წ. თვ. убираться, уходить, გათრი, გათრი, убирайся, ანკონ. 6—24, **გათრეული**, **განათრევი**, отгаскашый; поруганный, **გასათრევი**, достойный руганія, საქმ. 14—19; ქართლ. 1, ტ. 367.

გათუება (ვა), წ. მ. საქველად გავსდი გავცრუებ, ძხვალთ სომხვლელსა. ვფხვ. 1476.

გათუთქვა (ვქ), წ. მ. დავქმედებ; ошпарить.

გათუთხნა, წ. გათითხნა.

გათქვევა (ვქ), შენჯღრევით განვაზავებ ნოციოს,

взбавтывать, взбивать жидкость; ზოგჯ. ვარსევ, ვაზანარებ, грядти, -კვერცხსა, сбивать яшца, თავი გამოთქვივა, ошеломилъ меня, ქიმ. 173, 235; ზაგ. 6, 86.

გათქვირება (ვოქვირები), წ. ვდ. растолстѣть, обрызгнуть, занять жиромъ, ქილ. 354.

განთქმა (ვს), წ. უ. ხმას დავაგებ, разглашать, (გავითქმი), ხმა დავარებ; სახელს მოვიგებ, სახელოვანი შევიქმნები, разглашаться; пріобрѣсти извѣстность; სახელგანთქმული, славный, извѣстный, სიბრ. 84.

გათქრომა (ვოქვირები, -ვერ), წ. უ. გავსტყვერები; ძალიან ბევრის ვჭამ, паѣсться, паломаться.

გათხანა (ვ-ნი), წ. მ. ცულად გავსერი, замарать.

გათხევა (ვქ), წ. მ. გავღვრი, выливать, განვადებ, განვადებ, გავლავ, шгнать, выгнать, вытросить, დავით. 49—1, 10; საქმ. 7—19; (ვა), წ. მ. გავსხამ, გავღვრი, პირიამ მასქმებს, выслѣвывать, იგავ. 25—16; გამთხვ, ты выбрасываешь меня, იერემ. 16—13; გამთხვებ, იგავე გამთხვე; დავით. 59—1; (ვუ), წ. მ. გავუერი კეტსა, иложитъ, продѣтъ шесть; გამოს. 22—7; რიცხ. 4—8, (ვითხვევი), წ. ვნ. выливаться; изгоняться, **გათხეული**, **განათხევი**, მიმ. вылитый; изгнанный, **განათხეინება** (ვა), წ. სმ. заставить вылить. სულს გაანთხეინებ, убиваю; სულმა გამათხეინა, я умерь, ზუნ. კ. 79; 37.

გათხელება (ვა), წ. მ. გავალღუვებ. გაგანხინტებ, გავწყალებ, разжижать, წმინდა შევქქმნი, დავწერილებ, დავწმინდებ, рѣдить, тошить, (ვთხელები), წ. ვ. გაგანხინტები, გავწყალები; დავწერილები, დავსწმინდები, иждѣтъ, рѣдѣтъ, тошѣтъ, ვფხვ. 725, რუსლდ. 303; **გათხელეზული თქრო**, расчищенное золото, ქიმია 61; **გათიხეს**, ე. ი. შემისუბუქეს, შემიცირებ, შემოაკლეს, გაითხელეს, уменьшили, ვფხვ. 1418.

გათხევა, **გათიხევა** (ვ), წ. მ. გარდავაზამ ერთმანერთს, перепасть, перевить.

გათხოვა, წ. **გათხოვნა**.

გათხლესა (ვა), წმ. шлѣнуть.

გათხოვება (ვა), წ. მ. მოვსტემ დროებით, одолжать, давать на подержаніе, -ქალს, выдавать за мужъ, (ვითხოვები, ვითხოვები), ქმარს შევირთამ, выходить за мужъ, **გათხოვილი**, მიმ. выданная, вышедшая за мужъ, **გათხოვილობა**, ს. замужество.

გათხოვნა, **გათხოვა** (ვითხოვე), წ. მ. ხმალში გავიწვევ საბრძოლად გავიწვევ სარგებლად თამაშობათა შინა, შრომათა და მუშაკობათა, вызвать на поединокъ или въ состязаніе игры, работъ.

გათხრა (ვსთხრი, -ხრე), წ. მ. მოთხრა მიწისა ბარითა, вырыть, проконать.

გათხუნვა (ვ), წ. მ. გავსერი, запачкать, замарать.

გათხუნვა (ვ), წ. მ. გავსერი, запачкать, замарать.

გაი, **გაიმ**, ს. კერპის სახელი რომელსაც თაყვანის სცემდნენ ქართველნი ცეცხლთი მსახურების დროს; ეს კერპი აგრეთვე თაყვანის იცემებოდა შთელს სპარსეთში, როგორცა ჰინანს იერემიის წინასწარმეტყველებისაგან, 49—3; Гаи, Гаимъ (шдола), ზენდავესტაში.

გაი, ზმნისაგან გასვლა, გალი, წალი, ступай, поди прочь.

გაიაფება (ვა) ზ. მ. იაფად გავსდი, არ ღაფაძვირებ, не дорого цѣнить, дешевить, (გავიაფლები); ზედ-подешевить, ვეზ. 134; ანღაზა: ოღეს ტურფა გაიაფლეს აღარ ღირდეს არცა ჩირად, ვეფხ. 872.

გაიგივეობა, ს. ისივეობა, тождество, тожество, კავშ. 95. (გავიგივეობლები) ზ. ვდ. იგივე შევიქმნები, გავერთლები, отождествляться, дѣлаться тожественнымъ, сливаться въ одно, კავშ. 82, 95.

გაის, ზმ. გავილოს ამ მომავალს წელს, въ прошломъ или будущемъ году, გაის, შემოკლ. გალის, ვეფხ. 755, ნ. განსვლა.

გაისვლი, ზედ. შარშანდელი, прошлогодній.

გაისი, ს. ღილის დასაზამი, გარნა დაისი საღამოს დასაზამი, разсвѣтъ, утрення заря, განშ. ვეფხ. თემი. ზატ. 230.

გაისფრება (ვა) ზ. მ. იისფერ შევიქმ, окрашивать въ фиолетовый цвѣтъ, (გავუისფრებები) ზ. ვდ. получить фиолетовый цвѣтъ, ვისრ. 87.

გაიპვერა, ს. გაქნილი, აღიდაში გამოყვანილი კაცი, пройдоха, проишлецъ, ჩონგ. 76.

გაიჭყერა, ს. შორეველა, потаскуха,

გაკადნიერება, **გაკადრვინება** (ვა) ზ. მ. გავთამაშებ, ძხლავთ ომწილმ, მოურავ. 411; (გავკადნიერებები, გავკადრვინებები) ზ. ვდ. შევკბედავ; გავუთამაშებები, ომწილმავთ, дерзавთ, ვეფხ. 294.

გაკავება (ვა) ზ. მ. გავსჭამავ, გავშლი; მოვროთავ; растягивать; парить: თამარ ზატ. 137.

გაკაფშვა (ვე) ზ. მ. მოვკვამაზავ, მოვამაზადებ; მოვროთავ, მოვამშვენიერებ, приготавливать; снаряжать, нарядить, убирать, (ვი-შები) ზ. ვ. снаряжаться, убираться, მარტ. 2—75

გაკათალიკოზება (ვა) ზ. მ. კათალიკოზად გავხდი, поставитъ католикосомъ, ციმოთ. 106.

გაკავვა (ვე) ზ. მ. იყვით, გავხრწ.

გაკაღვა (ვე) ზ. მ. მოვკვალავ, лудить, 38 ზატ. ზატ.

გაკანონება (ვე) ზ. მ. კანონად დავსდებ ცოდვის მოსანანებლად, налагать энцимию, (ვიკანონები) ზ. ვ. подвергаться энцими, наказываться, ზერმნ. სამ. 98, (ვა) ზ. მ. კანონად წესად დავსდებ, устанавливать, постановитъ что, საბ. ლ.

გაკაპასება (ვა) ზ. მ. გავარისებ, злитъ, (ვეკაპასებები) ზ. ვდ. გავარისებები, злится, сердиться.

გაკარგვა (ვე) ზ. მ. განვაგებ, გავაროგებ, уиравлять, располагать, распоряжать; (ვიკარგები) ზ. ვ. განვიგები, уиравляться, (გავეკარგები) ზ. თვ. გავეწურობი, გავემართებ, შევემართებ, противиться, противу стая; მაკალ. ღვთის განგებზას ზრმოლა არ გავეკარგებთ, ე. ი. არ გავეწურობის; ვისრ. 16, нельзя идти противъ Вошеи воли.

გაკარგება (ვა) ზ. მ. გარდავასვლები, переселить, ქილ. 596.

გაკასვასება (ვე, ვი) ზ. მ. სმა მალლა ვიციბი, ვხარხარებ, захочетъ.

გაკაფვა (ვე) ზ. მ. მოვსჭერი, მოვსლოი, сръзавთ, (ვიკაფები) ზ. ვ. ოტრѣзываться, (ვიკაფები, ვეკაფებები) ზ. ვ. მოვსწყლები, ღონე მომავლები, у-

миться, пзпуриться, განვიკაფებები ცნობითა, изумиться, придти въ изступленіе, ქილ. 137, **განკაფული**, მიმ. пзпуренный, განმკაფა შურმან, зависть привела меня въ изнеможение; მარტ. 2—68; ღვთ. 118—139; სამოსელი განმკაფლა, одежда моя обнѣтшала, 2 სჯული 8—4, იგავი 3—11, განმკაფლა ზორცი, похудалъ въ тѣлѣ; ზარუქ. 3—11; რიცხ. 14—34; ღვთ. 17—46; 74—3.

გაკაცება, ს. ზ. კაცად გავხდებ, человѣченіе, (ვა) ზ. მ. კაცად გავხდი, კაცის სხეს მივსცემ, человекъчнть, დავხდი, образъ человекъ, სავოგ. გავზდი, возраститъ, (განვეკაცებები, -ცლები) ზ. ვდ. კაცად გავხდები, მოვიწიფებ, ვაქაცი შევიქმნები, воцеловѣчнться; возмужавъ, ქილ. 596; გორგ. 3, **გამაკაცებელი**, მიმ. კაცად გამომყვანი, воспитатель, რუსუდ. 250.

გაკაცრიელება (ვა) ზ. მ. უშენს ადგილს გავაშენებ, დავასხლავ ერს, населитъ; გუჯ. 24; (ვ-ლები) ზ. ვდ. населяться,

გაკაწრვა (ვე) ზ. მ. დავხაჭები, оцараивать.

გაკაშენა (ვე) ზ. მ. გავკვებვ, откуситъ.

განვფლომა (ვეკვებები) ზ. ვდ. დავისხნები, მოვსწყლები, изпуриться.

გაკეთება (ვა) ზ. მ. ვიქმ, შევიქმ; გავაახლებ, ძხლავთ, обдѣлыва, обработать; поправлять, починять; составлять, ზოგჯ. გავმდიდრებ, ავაშენებ, падрѣлать, обогащать, -ბუღესა, свити гнѣздо, გავაკეთებ სამკურნალო წამლებს, составить лекарствна; (ვეკეთებები) ზ. ვდ. შევიქმნები; გავმდიდრებები, ავაშენებები; გავმშვენიერებები, ძხლავთ; обогащаться, ძხლავთ зажиточнымъ; похорошѣть, поизлѣтъ; **გაკეთებული**, მიმ. зажиточный, **გაკეთებულება**, ს. зажиточность, **გასაკეთებელი**, ზედ. подлежащій къ сдѣланию, **გამკეთებელი**, ს. ძლავლ, **გაკეთებინება** (ვა) ზ. სმშ. შევაქმნევირებ, заставитъ ძხლავთ, 2 ქართ. 436; გამიკეთებ, ძლავლათა для меня, სამ. ვ. 244.

გაკეთილ-შობილება (ვა) გავაპაციოსნებ, облагородитъ.

გაკეთროვნება (გავკეთროვნებები) ზ. ვდ. стать прокаженнымъ, -ვნებული, прокаженный.

გაკენვა (ვე) ზ. მ. ვიხლავთ, დედა ენა 79.

გაკენრებული, ზედ. ფუტურო, дриблный.

გაკერვა (ვე) ზ. მ. დავაკერებ, зашити, სიბრ. 102.

გაკენწლვა (ვე) ზ. მ. მიკრიდ დავსჭერი, დავაწულავ, контузитъ, ვისრ. 352.

გაკევა (ვე) ზ. მ. მოვკაფავ, сръзавთ.

გაკერვება (ვეკერვებები) ზ. ვდ. გავუჯაოლები, зауиравитъ; **გაკერვებული**, ზედ. остервенѣлный.

გაკერმოვება, ნ. განკერძევა.

გაკეცა (ვე) ზ. მ. გავღრეკ; გავხრი, იყვინებ.

გაკვალვა (ვე) ზ. მ. გზას გავიღებ, проложитъ дорогу.

გაკვალაღება, ნ. გაკვალაღება.

გაკვეთა, ს. ზ. გაჭრა; განაკვეთი დასასწყველებლად ან სამუშაოდ; разсѣчение; урокъ; (ვე) ზ. მ. გასჭერი, განვაპობ, გავხერ, გავხეთქ; მოვაშორებ,

გავცალკევებ; განვსაზღვრებ, ღვენიშნავ; разсѣчь, разрѣзать, разрубить; отрѣзать, отдѣлить; опредѣлить, назначить; ღარეჲ. 11; მარტ. 2-96; ვეფხ. 1075; 2 ტ. ქართ. 293; ვისრ. 198; კავშ. 4, გავჰკვეთ მღვდლობისგან, лишать права священнодѣлїиотъ; (ვე), ზ. მიწ. ღავენშიწავ, გან-
 ვუსაზღვრებ, опредѣлить, назначить, -გასაკვეთსა, სამუშაოს, задать урокъ, работу, გავუკვეთ ულუ-
 ფას, назначить содержание, ღარეჲ. 2—119; (ვი), ზ. მიწ. назначить себѣ, (ვიკვეთები), ზ. ვ. გავიბობი; გავისამზღვრები, ღაენიშნებო; გავცალ-
 კველები; разубаться, назначаться; отдѣлаться, -მღვდლობისგან, лишаться права священно-
 дѣйствиа, სმართ. კათოლ. 16; რაც სვეი ჩიო-
 ტანს შენ გაკიკვეთო, мы отрѣзали тебѣ всю
 землю, которая идетъ вдоль оврага, გუჲ. 6;
გაკვეთილი, **განაკვეთი**, მიმ. разрѣзанный;
 отрѣзанный; назначенный; **გასაკვეთი**, уроч-
 ный; назначаемый; **გაკვეთილება**, ს. сѣчение;
 разсѣлка, разсѣчка, ღაბაღ. 15—17; იერემ.
 34—20; отлучение отъ вѣры, отрѣшение, ღარღ.
 სომსების სარწმ. 114, раздѣльность, **გაკვე-
 თინება** (ვა) ზ. სმმ. заставить разсѣчь, ღარეჲ.
 150.

გაკვინიუება (ვა), ზ. მ. გავრუნი, ბლოვან, пор-
 тить, გავჰკვინიულები, ზ. ვღ. გავნებოერებო, იზ-
 ნიწანთსა, რუსულ ქართ. ლ.

გაკვირება, ნ. განკვირება.

გაკვალაება (ვა), ზ. მ. განვამოერებ, გავასიერებ,
 возобновлять, повторять, ვეფხ. 773, 809, 1486.

გაკველევა, ს. გარჩევა, разборъ, სმ. ვასტ. 103;
 (ვი), ზ. მ. გავარჩევ, разбирать, разсматривать,
 -გზასა, проложить дорогу, ქალ. 439.

გაკვენსა (ვი), ზ. უ. ვჰკვენსი, вздыхать.

გაკვენცა (ვჰ), ზ. მ. კვენცით გავჰსტვენ; разгрызть.

გაკიდება, **გაკიდვა** (ვჰ), ზ. მ. გავჰკიდებ რას მე გა-
 სსრობად; вывѣшивать; (ვა), ზ. მ. განვაშორებ,
 განვანაშორებ; მივხლი, удалять, устраивать; лишать;
 отнимать; იერემ. 16—5, არ კიდე გავაკიდე-
 ნით, არ განვეყვითო წინა აღმდგასი თქმით, пеот-
 вергну, ვეფხ. 1228; გავუკიდებ მცესა, вывѣши-
 вать на солнце, ბაგრ. ბ. 153; (გავეკიდები), ზ.
 თვ. გამოვეკიდები, გამოვედევნები, გამოვეუდგები;
 ვეცდები რისისამე შოვნასა; гнаться, преслѣдо-
 вать; стараться получить что; ვეფხ. 903, 1372;
 ლაშქროვან გავკიდ, скрылся отъ войска, ვეფხ.
 171; მეცად შორად გამოიკიდნა ჩემნი ერთნი გო-
 ნებანი, ჩემი ერთი ჰაზრი რომელიც ჰქუაში მქონ-
 ღათ შორს დამიჭიროო, დამირღვიოო, ვეფხ. 515;
 мысль, которую я имѣлъ въ умѣ, оы совер-
 шенно отвергъ.

გაკიდებანება (გამკიდებანება), удалять отъ меня,
 устаренъ, ვისრ. 87; გამაკიდებანო, удаливъ ме-
 ни, ვისრ. 49. [117.]

გაკივა (გავჰკივი), ზ. უ. გავჰკვირი, кричать, ჩიოგ.
გაკითხვა, ს. ზ. სამართლი, განბჭობა, გასამარ-
 თლება; судъ, -ვის ღღე, ან ღიღი განკითხვა; день
 страшнаго суда, ანღრ. 65; რუსულ. 403; (ვი), ზ.
 მ. გამოვიძიებ, გამოვიცნობ, გამოვჰკითხავ; ღა-
 რეჲ. 96; ციმ. 103; გავასამართლებ, სამართალს

გინა სასჯელს გავაჩენ ან მივსტემ; ფსალ. 9—8,
 38; საქმ. 12—19; 25—20; გავარჩევ, გავსინჯავ
 საქმეს; ღაემრასავ, გავჰკილოავ; ფსალ. 7—9; 10—5;
 მატო. 7—1; რომაელ. 14—3; ღაღრ. 93; ვისრ.
 162; გუჲ. 23; ციმ. 103; расправивъ; до-
 прашивать; судить, выслушивая жалобу, ихо-
 дить въ разбирательство, разбирать; осуждать,
 хулить, опорочивать; განვიკითხავ თავსა, 2 კორ.
 13—5, судить себя; преслѣдовать себя; მარტო
 გამოკითხე, ღარეჲ. 139—2; спроси меня наедин-
 нѣ; გამოკითხე, ვისრ. 162, разсуди меня, помп-
 луй, განვიკითხავ გლახაკსა, რუსულ. 407; пода-
 вать иищему милостыню, ღმერთთან გამოკითხოს,
 пусть Богъ накажетъ меня, ვეფხ. 661; (გავი-
 კითხები), ზ. ვ. გავისამართლები, გავისჯებო; ღა-
 ვისჯებო; გამოვიკითხებო, судить; осуждаться;
 допрашиваться, საქმესა ჩემსა განკითხავს მარ-
 თალი მსაჯული, ძნაო мое рудеть судить спра-
 ведливый судья; ნუ განკითხავთა, რათა არა გა-
 ნიკითხეთ, не судите, чтобы не быть судимымъ;
 მატ. 7—1, **განმკითხველი** გლახაკთა, подающийъ
 милостыню, **განმკითხველი**, судья, **განკით-
 ხული**, მიმ. осужденный.

გაკივნა, ნ. გაწიწკნა.

გაკილევა (ვჰ), გავტრიზავებ, გავწბილებ, გავნაი-
 სებ, осмѣивать, охуждать.

გაკიცხვა (ვ), ზ. მ. განჰკიცხავ, ავიღებ, ругать,
 поносить, порицать, (ვი-ხეზი), ზ. ვ. ნიფთობრუ-
 განუ, სიბრძ. 96; მატო. 27—31; თავი გავიკიცხე,
 обругалъ себя, ვეფხ. 623; 1095, 2 მეფ. 13-14;
 გავუკიცხავარ, оы бранилъ меня, სიბრ. 146;
 რუსულ. 668; **გაკიცხვა**, ругательство, порица-
 ние; განკიცხული მიმ. обруганный; **განმკიცხვე-
 ლი**, носитель.

გაკლდევევა (თავს გავიკლდევევებ), ზ. ვ. თავის გავი-
 მაგრებ, укрѣплять себя, ვეფხ. 915.

გავმარება (ვე), ზ. მ. თავს ღაენებებ, перестать;
 (ვე სიტყვას), ზმ. ღარ ვაჰმეგინებ, სიტყვას გა-
 ვაწყვეტინებ; заставить замолчать; (ვა), ზმ. მას-
 სარად ავიღებ; осмѣять, ნ რ. ლ. ნ. სიტყვა: გა-
 ტრიზავებ.

გაკმენღა, (ვჰ, ვი სმასა), ზ. მ. გავწმენღები, გავრინღ-
 ღები, замолчать, не шипеть, (ვიკმინღები), იკივე
 ბუნ. კ. 139; **გაკმენღინება** (ვა სმასა), ზ. მ. заста-
 вить молчать.

გავნაპვა (ვჰ), ზ. მ. ძვალს გავსრვი; გავსრეს, обгло-
 дать (кости), размять.

გავნატუნება (ვა), ზ. მ. ძვალს გავსტვენ კბილით,
 глотать кость.

გავნატყვა (ვ), ზ. მ. გავჰკარტყ, остричь, корнать.

გავნიღება (ვა), ზ. მ. შევემცირებ, умалить.

გავოპიება (ვა), ზ. მ. შავად გავსტლი ძელს, вы-
 тесать въ чернѣ.

გაკორღება მიწისა (გავკორღებო), მიწისა კორ-
 ღად გახლომა, логомъ порости, იერემ. 2—31.

გაკორძება (გავჰკორძებო), затвердѣть, замате-
 рѣть (о кожѣ); образоваться мозолъ.

გაკოტრება (ვა), ზ. მ. კოტრად გავხლი, обанкру-
 тить, (ვკ-რღები), ზ. ვღ. კოტრი შევიქმნები, обан-
 крутиться.

გაკონა (ვკვონი), ზუ. расцѣлонать.
გაკრება (ვა), ზ. მ. გამოვიტან, ან გამოვიყვან კრეფით, выбирать, выносить, выводить, (გავკრებები), выбираться, выходить, ქარ. 1, ტ. 27; ისე 18—2.

გაკრენტა სმისა, молчать, სმისა გაკრენტით, молчкомь.

გაკრეფა, იგივე გაკრება.

გაკრება (ვკ), ზ. მ. გავსცარცვა, ограбить.

გაკრეტა (ვკ), ზ. მ. გავრისავ, გავკვეცე თმას, остричь, (ვიტები), ზ. ვ. остричься, (ვიკბილებსა), скалнить зубы, გაკრეტული მიმ

გაკრვა, სვ. გაკვრით ქსთუვა, онъ сказалъ мною-ходомъ; (ვკვრავ, -ვკვარ), ზ. მ. გავხვევ; გავრცეფამ; გავკურცლავე, სანქაროდ წვაღ; снлзатъ въ узелъ; пріударитъ, стегнуть; улизнуть, уйти; -კლაშსა, черкнуть перомъ, ქილ. 88; -კბილსა, прикуситъ, призубитъ; დეღა ენა 45; გაკვარ გაჯდე, вытолкай; ქილ. 88, (ვიკრვი, ვიკარ), ზთვ, ხელით ვსტაცებ, ხელს დავაღებ, მაგალ. ხელი გაიკრა სმალზედ, обнажилъ саблю; (ვუკრავ თავსა), вытуритъ, выгнать.

გაკრვა (გავაკრავ, -კარ), ზ. მ. მივაწებებ; გავკვსტომავ რაზებზე; наклеивать, пачинуть на чемъ; (კავიკრვი, -ვიკარი); ზვ. прилѣпиться; (გავეკერი, -კარი), прилѣпиться, прилѣпнуть.

გაკრთობა (ვა), ზ. მ. ანაზღად გავაკვირებ და შევანებ, изумлять, привести въ смятеніе, რუსედ. 332; ვისრ. 33; (ვიძილს), прогнать сонъ, **გამაკრთო ძილი**, онъ мнѣ недалъ спать, (ვუძილს), заставитъ кого прогулять сонъ, გამაკრთობ, ვეფს. 930, удивилъ мѣя.

გაკრთობა (ვკვართობი), ზ. ვდ. ანაზღად გავკვირებები, და შევეშინებები, изумиться, придти въ смятеніе, **გაკრთობილი**, მიმ смущенный, **გასაკრთობი**, наумительный.

გაკრვიაღება (ვი), ზ. მ. გავიზრწყინავ, блеснуть, (ვა), გაველვარებ. лощить, ваводить лоскъ, полировать.

გაკრძალვა, ს. ზ. გაფრთხილება, განმკაცრება, предостереженіе, (ვკ), ზ. მ. გავაფრთხილებ, მოვარინდე; შევიზნავ, დავიკავ სიფრთხილით; предостерегать; оберегать, охранять, ქილ. 192, 597; 683; ვეფს. 1283; (ვი-თავსა), остерегаться, (ვილვი, -ლვები), получить предостереженіе, (ველვი, -ლვები), ზ. თვ. остерегаться, удалиться, устранился, запрещаться, ქილ. 238, საქმ. მოც. 6—4; ქილ. 4—2; ქართლ. 242; ანდრ. 10; კავშ. 262; ქილ. 252, 254; 93, 238; **გაკრძალუდი**, მიმ. осторожный, сдержанный, საქმ. 25—25; ლუკ. 23—10; დაბად. 34—25, ალექ. 31; ქილ. 238.

გაკრუება, **გაქსუება** (ვა), ზ. მ. განვაკინებ; გაკაქსუებ; заставить дичать; дѣлать свирѣлымъ, (ვექსუებები), ზ. ვდ. განვაკინებები, გავექსუებები, დიჩაყ, свирѣитъ, იეხუტ. 2—6.

გაკრუიანება (ვკვკრუიანებები) ზვდ. კრუიანი გაკვკვლები; горбатѣть.

გაკრთხვა (ვკ, ვუ), ზ. მ. განვუსაკურებ, დავურმეებ, присвоивать; упрочитъ за кѣмъ что, ввести во

владѣніе; გუჯ. 12, **განკუთხვით**, მიმ. განსაკუთრებულად, განთვისებულად, собственно, შავთ. 95; (ვი) ზ. ვ. განვისაკუთრებ, присвоить, **განკუთხვლი**, მიმ. усвоенный, სამ. ვსტ. შესავ. **განკუთხვილება**, ს. საკუთრება, принадлежность; собственность, დაბად. 15—11.

გაკრუღება, ნ. გაკვღება, ქილ. 197, 393.

გაკრუზვა (ვკ), ზმ. კუპრს წავუსვამ, осмолить.

გაკრუა, ნ. **გაკვრა**.

გაკრუნღება, ნ. კუნღვა.

გაკურნება (ვკ), ზ. მ. მოვარჩენ, вылечивать, исцѣлять, (ვი-ნები), ზ. ვდ. მოვარჩენი, вылѣчнтся.

გაკურცხლვა (ვკ), ზ. უ. სანქაროდ წვაღ, გავკვარავ, дать тягу, улизнуть.

გაკურცება (ვა), ზ. მ. სერძით, ვლით, გავარისებ; (ვეკურცებები) ზ. ვდ. გავარისებები, надуться, разсѣрдитъ, ვისრ. 46, 184; გამიკურცდა, надулся на мѣя.

გაკურწვა (ვკ), ზ. მ. დავსტრი, испластать, изрѣзать. [разбить орѣхъ на двое.

გაკურჭვა (ვკ), ზ. მ. გავხეთქ კაკოსა ორად, იმერ.

გაკურღობა, ნ. განკურღობა, ногнннуть, რქლ. ნ. ნ.

გაღა, ს. შხალი დანწული გასამზობლად; вязка зелени для сушки, ზუნ. ლ.

გაღაგება (ვა), ზ. მ. გავიტან ბარგსა, выбирать, выносить, (ვლაგებები), ზვდ. გავებარებები, გამოვეზილები, выбираться, перевозиться, ვეფს. 581.

გაღაზანი, ს. ზღუდე გარემოვლებული ეკლესიათა, მონასტერთა, ქალაქთა, ციხეთა და მისთანთა, ограда, городская стѣна.

გაღაზიერება (გავღაზიერებები), ზ. ვდ. ლაზიერი გავებები, становиться ферземъ (шахм. игра), ქილ. 58.

გაღავი, ს. სადღეღოლო სწოლი სხლი, свальни; შუშან. ცხოვრ.

გაღაღება (ვი), ზ. მ. წითელს ფერს გარდაცემ, გავსწითლები, краснѣть, დანწვი გაოლოლოდა, румянецъ играеть у ней на щекахъ, ვეფს. 377; ქილ. 650.

გაღაღვა (ვი), ზ. მ. გავაგებ, გავკური, განვსდევნი, გავრეკ; прогонять, отговять.

გაღამაზება (ვა), გავამშვენებ, შნოს მივსტემ, украшать, (ვ-ზებები), ზ. ვდ. გავმშვენიერებები, стапоииться красивымъ.

გაღანღვა (ვი), ზ. მ. ვაგინებ, ავად ვანსენებ, ругать, бранить, ანტ. 4—13, **გაღანღვა**, ругательство.

გაღაპარაება (ვეკები), ზ. თვ. ხმას ვავსტემ. начать говорить съ кѣмъ; (ვი), заставить говорить съ самимъ собою, რუსედ. 962, 963.

გაღატოზი (სომხ.), ს. კალატოზი, ქვითკირით მასეზებელი სახლისა, каменщикъ, 4 მეფე 12—12.

გაღაფვა (ვკ), ზ. მ. ლავს დავასამ; загрязнить.

გაღაღება (ვა), ზ. მ. გავაქეზებ, წავაქეზებ; გავრუენი, წავანდენ; დილათ იაგლმმ, смѣлмм; ბაღოვან, итѣяитъ, (ვლაღებები, -ღებები), ზ. ვდ. გავკეზებები; გავირუენები, становиться паглымъ; кнчяитъ, гордиться; растлѣвать, портиться, 1 კორ. 4—6; 2 ქართ. 267; ტიმ. 21; გული გაუღაღდა, сталъ паглымъ, ქილ. 226; **განღაღება**,

სფ. гордость, наглость, 2 კორ. 12—20; **გალაღლებული**, მიმ. წაქეზებული, надменный, смѣлый, наглый, კოლ. 2—18; 1 ტიმ. 6—4; 2 ქართლ. 267, -ვარ, быть наглым, ქართ. 1, ტ. 3—62; დარეჯ. 24, **გალაღობება**, (გავლაღობები), წ. ჯდ. სუმრობას მოვეკვები, начать шутить, ვეფხ. 1369.

გალაღლაღება (ვი პირს), წ. მ. პირში გამოვივლებ, полоскать рот.

გალაყება (ვა), წ. მ. გავრევი, წავსდენ, нортить, -კვერცხსა, нортить иице, (გავლაყები), წ. ვდ. გავირეყები, нортиться, баловаться.

გალაყებული, მიმ. გარეყნილი, წამდარი, порченый, -კვერცხი, болтунъ (иице).

გალაშქრება (ვ, ვა), წ. მ. სალაშქროდ გავისტუმრებ, отпривить въ походъ, (ვი), წ. ვ. სალაშქროდ წავალ, выступить въ походъ, რუსულ. 708; გორგ. 261; **გალაშქრვა**, სფ. походъ, ვისრ. 83, სომხ. სამ. 409; 2 ქართ. 324, ისაი 29, 7.

გალაჩრება (ვკლანრები), ზედ. стать трусомъ, обаниться.

გალაყება (ვა), წ. მ. ფესს გარავსდამ, шагать, (ვა ვი), წ. მ. ფესებს გავსლი, გავსდამ, растопыривать ноги, (ვილაყები), წ. ვ. растопыриться.

გალახვა (ვი), წ. მ. გავსწევაბ, ვკვებმ, прибить, приколотить; -ბალახსა, изыять траву, -ღვინით; ნაიონტ ვიპომს, (გავილახები), წ. ვ. ვიცემები, ვიკვემები; დავსწელები; იზინვათსა; იპურებათსა; რუსულ. 428; მტერი გალახა, смял врага, неприятели; **გალახვინება** (ვა), წ. სს. заставить прибить.

გალახვრა (ვი), წ. მ. განვაწონებ მხვილითა, пронзят мечемъ, მარტ. 84.

გალბილება (ვა), წ. მ. მოვარბილებ; смягчать; (ვკბილები), ზოგ. смягчаться.

გალევა (ვი), წ. მ. დავაწვლილებ, გავსცევთ, ვუაზედ გავიფვან, მოვაკლებ სისქეს, განვეკაფავ, მოვარუსურებ, მოვარუდურებ, იწოთნით, იწოთნით, უმალით, უბავით; ზოგჯერ დავხარჯებ, იხრატნით; განლევს ცეცხლი, огонь истребляет, იეზეკ. 15—4; განლევა მწუნარებთა, ვეფხ. 891; თაქსი იწოთნა, გამლევ, იპურენს მენა, ქილ. 218, ან უმალით მენა, ვეფხ. 957; (ვილევ, -ლიე). წ. ვ. მოვარუსურები, მოვარუდურები; გავსცევები, დავსწვლილები; დავიხარჯები; ხუდნით, იწოთნათსა; უმალითსა; უმალნათსა; იხრატნათსა; მოვარე გაილევის, луна идет на убыль, ფიფქი მზისაგან გაილევის, шей таетъ отъ солнца, ქილ. 277; **განღინვა** (ვი), სორცითა, იწოთნითსა, იხუდათსა; მარტ. 4—23; იაკობ. 4—3; **გალეული**, მიმ. იწოთნენი, იხუდალი, -მოვარე, მცხრალი, ფერ-მკრთალი მოვარე, უხერხ ლუნი, ვეფხ. 37; განმ (გავილევ) შიშისაგან, ნაქნაქნითსა იწოთნითსა; ალექს. 178; 142.

გალეივა (ველეები), წ. ვდ. დხლათსა რაზბიშ-კომბ, 2 ქართ. 476.

გალესა (ვი), წ. მ. გავმხავ ჩარხვად ან სლოესვით გამოკვირავ; გავხვს სამხატურა წამლებს სოცითაში, გავსრეს, გავდრეს; გაველვარებ, გაღესით ელვარებას მივსცემ; განვგოზავ კედელს; вострить,

точить; тереть, растирать (краски); лопить; паводить лоскъ; штукатуришь; გავილევები; წ. ვ. გავილევები; გავილევები; востриться; растп-раться; **გალესილი**, მიმ. тертый, ქიმ. 71: 246, **გასაღესავი**, ზედ. точильный, **გამლესავი**, штукатурь; точильщик; გავილევს კბილებსა, во-стрить зубы.

გალეული, ნ. გალევა.

გალექება (ველეები), წ. ვდ. დავსთვრები, уни-ваться, оньянѣть.

გალექსა (ვი), წ. მ. ლექსად შევთხვავ ან დავსწერ, излагать стихами, ვეფხ. 7.

გალეწა (ვი), დავსცემ მხასა, გამოვსძევ პურის თავ-თავსა; დავსპობ, ამოვფხვრი; молотить, обмолачи-вать; истреблять, **გალეწილი**, **განღლეწი**, მიმ. обмолоченный; **გასაღლეწი**, молотильный, **გამლევწავი**, -წველი, молотильщикъ, ისაი. 41-15.

გალი, ს. უსტოხე, дерево безъ иѣтвей, სპ. ლ. ტურამ. 17.

გალი, ს. სავუქნაო, кладовая.

გალია, **გალიაკი**, ს. ვუაზა, клетка.

გალიღავება (ვა), წ. მ. ლილის წყალში გავავლებ სარეცხსა, снпить.

გალირფება (ვა), წ. მ. გავაუნამუებ, дѣлать кого безстыднымъ, (ვილირფები), წ. ვდ. დხლათსა без-стыднымъ.

გალიცონება (გავა), წ. მ. გავამრციებ, упрощать, ვეფ. 136, თარე.

გალიფვა (ვი), წ. მ. წმინდა სანთელს წავესვამ, გავ-სანთლავ, воцпнть.

გალობა, ს. წ. ვაჯგით მოთქმა საღვსასწაულოთა და ღვთისადმი სამადლოთა სციხთა; ლილინი; иѣшиѣ; духовная иѣсны; (ვი). წ. მ. ვილინიებ, иѣтъ ду-ховная иѣсны, მფრინველი გალობს, птица поетъ, (ვი), славить; **გალობება**, -**ლობინება** (ვა) заставить иѣтъ, (ვი), иѣтъ, 141, მარტ. 2.

გალოღება (გავლოღები), წ. მ. მოველოღები, ველი; ождать, 2 ქართ. 441.

გალოკა (ვი), წ. უ. ავლოში, вылизать, გალოკება (ვა), заставить лизать, ვეფხ. 666.

გალომება (ვალომები), წ. მ. განვაძინებ, разлу-рять, (გავლომები), წ. ვდ. განვძინებ, разу-ряться, расхробрить, ვეფხ. 136, 590; 2 ტ. ქართ. 286.

გალოპრვა (ვი), წ. მ. ქერქს შემოვაცილი ხესა, об-лунить дерево, **გალოპრილი**, მიმ. облунен-ный.

გალოშვა (ვლოშვი, -შე), წ. მ. გავლოკავ, слизать. **გალოტოღვა** (ვილოტვი), წ. უ. გავიქცევი. ზურგს ვანეგებ; უხვტა. (ველოტვი), წ. უ. მოკერილები, ухвгать кого.

გალოშვება (ვი), წ. მ. გავსწუწავ, вымочить, ვილოშ-ბები), წ. ვ. გავიწუწები, დავლოტვები, вымо-чить.

გალოურჯება (ვა), ლურჯად შევლებავ, снпить; (ვლოურჯები), წ. ვდ. ლურჯად შევილებები; ან შევიქმნები, носнпнть, ქიმ. 111; ვეფხ. 859.

გაღუნა (ვა), წ. მ. ლხენას მივსცემ, развеселять, (ვი), წ. მიწ. ვიმხიარულებ, развеселить; утѣ-шнть, ქირი ამით გამოიღუნებ, ты этимъ разеши

мою печаль, ვეფხ. 855; გაღიხიანება (ვა), ზ. მ. გავამხარულე, развеселит, ვისრ. 164; 202.

გაღიხობა (ვა), ზ. მ. დავაღიხობ, растанвать, (ვლენებში), ზ. ვდ. ვსდენებ; მოვსდენები, расталты; ослабѣть (патынутое).

გამაბელაზებელი, ზედ. ეშუაქველ მეოფელი, ვეფხ. 347, одуряющий, приводящий къ бѣснованію.

გამაგრება (ვკ, ვა), ზ. მ. სიმტკიცეს მივსცემ, განვამტკიცებ, უკრწილთ, ვეფხ. 869; 1 ქართლ. 143, -ქალაქისა, უკრწილთ городъ; გულს გავიმაგრებ, ободрился, ღვრ. 152; ვისრ. 119; გავუმაგრებ ზურგს, подкрѣпить кого, усилить, ვისრ. 192; (გავმაგრებ, გავუმაგრებ), ზ. ვდ. უკრწილთ; противустать; სიზრ. 160; ვისრ. 141; ვეფხ. 948; მეფე ცხენში გამაგრა, царь укрѣнился въ крѣпости, ხალხი გამიმაგრა, вародъ укрѣнился противу меля, ქართ. ცხ.; **გამაგრებული**, განამაგრები, მიმ.

გამადიდებელი, увеличительный.

გამადლოებები (ვემადლოებები), остаться благодарнымъ, ქილ. 595.

გამათავებელი, ზედ. ილაჯის წამლები, неспособный.

გამათენებელი, ზედ. осмѣивающій, ვეფხ. 1513.

გამალევა (ვა), ზ. მ. ავანქარებ, ускорить, ქილ. 654.

გამამაცება, -ცურება (ვა), ზ. მ. გავამხნევე, ободрился, (ვამაცებები, ვამაცურებები), ზ. უ. გავამხნეველები, ободрился, ვეფხ. 93.

გამამრავლებელი, множитель.

გამამხიარულებელი, утешитель.

გამაობა, -არა მგამაობა, არ დაღევნა, არგამოკიდება, ქილ. 417; не обращаться вниманія.

გამარგველა (ვლი), ზ. მ. ცუდს ხალაგს დაგველჯოს ბოსტანში, полоты.

გამართება (ვ), ზ. მ. მოვემართებ, მოვემარჯვებ, направишь, (ვემართები), ზ. თვ. წარვემართებ, გზას შევედგები, ან გზას გავუდგები წასასვლელად, направишь путь, ვეფხ. 93, 447, 895, 1484; ქართ. 1. ც. 50, **გამართებოი**, ზმ. წ. прямо, по прямой дороге; ქართ. 1, ც. 146; რუსულ. 623; ძნელი საქმე გავმართე, попалъ въ бѣду, ქილ. 541.

გამართებულება (ვა), გავახანიერებ, მართებულ გავხსი; ძებატს приличнымъ,

გამთენი, ზედ. проводящій ночь, ერის. 31.

გამართება, სხ. გასწორება; მომართვა, выправка; поправка; (ვკ), ზ. მ. მრულეს გავასწორებ; გავახლლებ, ხელ-ახლად გავაკეთებ; გავარიგებ, განვაგებ, რიგს მივსცემ; მოვემართებ საერავსა, გავაწყოებ, ვეფხ. 401; ქილ. 201; выпрямлять; поправлять, исправлять; устраивать, приводить въ порядокъ; настраивать музыкальный инструментъ; (ვ-სანადირო მფრინველს, обучать ловчихъ птицъ къ охотѣ, -ხაასს, начать споръ, -ხელსა, ე. ი. ხელს გავიწვე ან ხელს წვაჯან დასჭერად, протянуть руку, чтобы схватить, ვეფხ. 94; -ლხინსა, устроить иривъ, -ჭიანურსა, настроятъ скрипку, -სამართებელს, направишь бритву, -ჩხუზსა, затѣвлять споръ, გავიმართებ ხელსა, набить руку, поучить въ сеуду; გავემართებ ხელსა, ссужать, помогать, გავემართებ თვალს, устремить взоръ,

ვეფხ. 51; საქმე გამიმართავს, и исполнилъ дѣло, ვისრ. 10; (გავიმართები), ზ. ვ. გავქსწორებ; გავკვეთლები, გავახლლებ; მოვიმართები (საკარავი); выпрямиться; исправиться; настраиваться; წელში გავიმართები, вытянуться, выпрямиться; ჩხუზი გავიმართა, началась битва, (გავემართები), ზ. თვ. მოვთავსებ; გავემგზავრებ; устроятся; помѣститься; отправиться, რუსულ. 481, ვისრ. 32; ასე ახლოს მოაწიეს, რომ შუბი აღარ გავიმართებოდა, такъ близко приблизились другъ другу, что не могли дѣйствовать конями; გამართული, მიმ. გასამართი, ზედ. подлежащій исправленію, გამმართავი, -თველი, исправитель.

გამართლება (ვა), ზ. მ. ვისისამე სიმართლეს გამოვანენ, оправдывать, (ვითავსა), ზ. მიჩ. оправдать себя, 2 ქართლ. 519, ვისრ. 55; ვეფხ. 1273; -**ტლებელი**, მიმ. оправданный, -**ტლება**, სხ. оправданіе, ან დამტკიცება, подтвержденіе, (გვემართლები), ზ. ვდ. მართალი გავხსი ან სწორეთ გამოვალ, დავმტკიცებ; აღვსრულებ, მოვხსებ; оправдаться; сбывать, подтверждаться; მა.ც. 11—18, რუსულ. 321, ვისრ. 122; **გამამართლებელი**, ს. оправдатель, защитникъ.

გამართულობა, ს. მოკაცებულობა, убранство; ან მომართულობა ჩონგურისა და სხ. устройство; настройка, ვეფხ. განს. 159.

განმარინებელი, ს. извѣстель.

გამარტივება (ვა), ზ. მ. გავალიტონებ, упростить, (ვ-ვებები), ზ. ვდ. გავსადავებ, упростаться.

გამარტოვება (ვა), ზ. მ. გავტოლავებ, გავამოლოვებ, уединять, (ვმარტოვებები), ზ. ვდ. გავამოლოვებები, уединяться.

გამარცხება (გვემარცხებები), ზ. ვდ. დამემარცხებოს, არ წარმემართებს, потеритъ неудачу, поражение, ღარეჯ. 106.

გამარჯვება, **გამარჯობა**, სხ. ძლევა მტერთა, побѣда; გამარჯობა, здравствуй, (განმემარჯვება, ვი), ზ. უ. მოვერვევი, ვქსილევ, побѣдить, одержать побѣду, имѣть успѣхъ, დემერმან გავიმარჯოს, Богъ да дастъ тебѣ побѣду, успѣхъ; წელში გავიმარჯვა, выпрямился; (ვე), ზ. მიჩ. წარვემართებ; გავუნიშნებ; споспешествовать кому; помѣстить въ цѣль; 1 კორ. 16—2; (გვემარჯვები, გვემარჯვებები), ზ. თვ. წარვემართები, преуспѣвать, ქართ. 403, ღარეჯ. 2—26; (გვემარჯვების), ზ. თვ. მიჩ. имѣю удачу, успѣхъ, одолюваю; ვეფხ. 730, 1046. შემოსვევას შინა ურთოერთის ითქმის გამარჯვება შენი, ე. ი. მსურს შენი კეთილი წარმატება, желаю тебѣ преуспѣванія, побѣды; здравствуй, და პასუხად ამის მოქმელს მივებობ: გავიმარჯობს, желаю тебѣ успѣха, побѣды, ხოლო გამოთხოვას ზედა ითქმის: მშვიდობით და გამარჯვებით, прощайте, будьте здоровы, (გვემარჯვებვიარ, -ჯვებოლო), имѣть успѣхъ, одержать побѣду, ვეფხ. 1046.

გამასკვლავება (ვა), ზ. მ. ვარსკვლავად გარდავაქცევ, превратить въ звѣзду, ვისრ. 127.

გამასპინძლება (ვი, ვემასპინძლებები), ზ. ვდ. ღვეუნებები სტუმარს ჰუმრობით, угощать, რუსულ. 441, 646; ღვრ. 143; უარამ. 302; დასტულ. 135.

გამზადება, სფ. приготоуленіе, (ვა), წ. მ. მოვამზადებ, მზად შევიქმ. приготоуონი; ლუკ. 7—24; ებრ. 6—18; ქილ. 649, (გავემზადებ), წ. თვ. მოვემზადები, приготоуონი სь битви, (ვე), წ. მიწ. უგოთონი, устроити кому, რუსულ. 294; ქართლ. 431; განმამზადებია, я устроил, დაბად. 24—24; -დებულად, я готовь, 2 კორ. 12—13; მარტ. 73—2; 2 ქართ. 438; **გამზადებულება**, ს. მომზადებულება, готовность, წოგ. მორთულობა სსსლისა და სსს. устроителю дома, ეფეს. 6—15.

გამზადდება (ვა), დავამგოვერებ, породнить, (გაუვემამსლდები), породниться.

გამზევება (ვა), წ. მ. მზეზედ გავევენ, вывешивать на солнці.

გამზიდვარი, წ. გაზიდვა; **გამზიდვარობა** თავისა, ს. высокомеріе, гордость, გორგ. 254.

გამზირდელი, წ. მზარდელი, მამამძემე, ლალა, ითქმის ვაუთოვის, დარნა ქალთა: გალია, დედა მძემე, воспитатель, дядька, и встунъ, სიბრ. 153; დარეგ. 96; ვეფს. 52.

გამზითვა (ვ), წ. მ. მზითვეს მივსცემ, снабжать, надѣлать приданнымъ, სამ. ვ. 110; სომხ. 53.

გამზომი, -მელი, წ. ზომის მცოდნელი, измѣритель, землемѣръ.

გამზრახი, ს. მოუბარი, говориліи, სბ. ლ. **გამზრახეობა**, ს. წინა აღრჩევით მონდომება, намѣрение, ქილ. 238.

განმწიფრებელი, ს. განმყოფელი, გამოყოფი, дѣлитель, ეჭედ. 41—12.

გამთავებით, -ვეთ, ზედ. სრულებით, сиюла, სამ. სომხ. 152, 382.

გამთავრება (ვა), წ. მ. აღვასრულებ, выполнять.

გამთავრება (ვა), წ. მ. მთავრად გავსდი, возводить на княжескій престолъ, (გავმთავრდებ), წ. ვდ. მთავრად გავსდები, встунити на княжескій престолъ, ხაუშ. 1—2; ვისრ. 191, ჩახრ. 6.

გამთბარი, ზედ. გათბობილი, согрѣтый.

გამთელება (ვა), წ. მ. მოვარჩენ წულულსა, заживлять (рану), (მ-ლდები), ზედ. მოვარჩემი (წულულს), заживлять, გორგ. 131.

გამთხილება, წ. გაფთხილება; **გამიება**, წ. გასვლა.

გამინდვრება (ვა), წ. მ. მიწორს გავერი, выгонять въ поле.

გამირი, ს. ბრტყელი რკინა აქეთ იქით თვემობრილი ლურსმნისავით ძელებს გარდასბმელად, скоба.

გამიწება (ვა), წ. მ. მიწად გარდავაქცევ, превращать въ землю, სბ. ლ.

გამიჯნვა (ვ), წ. მ. გავესაღვრავ, размежевать, (ვიმიჯნებ), წ. ვ. გავისამწიფრებ, размежеваться, გამოიჯნული, მიმ.

გამიჯნურება, ს. გააშეება, ухаживаніе за женщиною, (ვემიჯნურდები), წ. ვდ. გავურაშელები, влюбляться, ვისრ. 40; გამიმიჯნურდა, онъ влюбился въ меня, გავემიჯნურები ვარ, -რებოდი, я влюбленъ, ვისრ. 17, 58; გავისთვისმიჯნურებულა, влюбленный въ какую то, ვისრ. 184.

გამკარგავი, -რგვედი, ს. გამგე, управитель, სბ. ლ.

განმკაცრება (ვა), წ. მ. გავეფრთხილებ, предостере-

гать, (ვირებ), წ. ვნ. предостерегаюсь, остерегаюсь, იეჭედ. 3—19; მარტ. 2—18; **გამკაცრებით**, წ. მ. გაფთხილებით, предосторожно, აღედ. 91; მარტ. 1—185; **გამკაცრებული**, предосторожный, **გამკაცრებულება**, предосторожность.

გამკვანება (ვემკვანებ სიტყვას), წ. მ. უშვერს სიტყვას ვეცუვი, вагрубить, დარეგ. 98; ვეფს. 290.

გამკვიდრება (ვი), წ. მ. განვითვისებ, გავისაკუთრებ, მივიმძლავრებ, завладѣть, укрѣпить за собою что, 2 ქართ. 103, 184; აღმ. 31; усвоивать.

გამკითხავი, -თხვარი, ს. მოსამართლე, судья, ვისრ. 24; რუსულ. 401; ქართ. 1 ტ. 257; -გლოხაკთა, раздаватель милостыни, გორგ. 167.

გამკითხველი, წ. გამკითხვი; მოურავ. 182; **გამკითხველობა**, ს. ზჭობა, გასამართლებება, судебное разбирательство, ქართ. 385, 1 ტ.

გამკვლავება (გავემკვლავებ), წ. ვდ. შევეცდები, состязаться, ქილ. 239; მეზობლს ვერ გავემკვლავებ, сь соипемъ не могу состязаться.

გამკრთალი, ზედ. შემკრთალი, შესხიებული, смущенный, ქილ. 603.

გამკრთნელი, ს. მიმცემი; усюиватель; მარტ. 2—187.

გამლაშება (ვა), წ. მ. დავლაშებ, გავემტუტებ, пересолить.

გამღვეველობა, ს. დასუსტება, ძალის მიღება, истощеніе, მარტ. 1—121; **განმღვევი**, ს. ძალის მომღებელი, истощительный, приводящій въ истощеніе, ქილ. 503.

გამმართავი ს. საკრავის მომმართავი, востройщикъ.

გამმარჯვე, ს. განმარჯვებისა ან წარმატებისა ხელის მომმართავი, сноборникъ, сносительствова-тель.

გამო, თნდ. ნათეს. ბრუნვისანა თანა სმარებული, отъ, იწვ, сн; для, за, по; ცუცხლით გამო, изъ огня, მეორე სჯული 5—26; ცით გამო, сь себя, ამისგამო, потому; ვისგამო, къмъ, მევისგამო, отъ царя; ხოლო წამთა თანა იხმარების ზედადღებულად იხილე შემდგომნი.

გამოანგარიშება (ვი), წ. მ. გამოვითვლი, вычислять.

გამოარება (ვა), წ. მ. გამოვაცარებ, проводить, ვეფს. 1192; (ვი, ვუ). проходить мимо; заходить, თუ ასეთმა საქმემ გამოუაროს, если сь кѣмъ случится такое обстоятельство, აღბ. 40.

გამოაშქარება (ვა), წ. მ. გავემკვანებ, საქვეუნოდ ვიტყვი, обнаруживать, оглашать.

გამოაგება (ვეაგებ), წ. მ. თხოვნას დავუწეებ, выпрашивать.

გამობანა (გამოგვბან), წ. მ. გამოვრცხ, вымывать, **გამობარება** (ვა), წ. მ. გამოვართმევ მიზარებულს, отбирать вещь, отданную на сохраненіе; взятъ назадъ, სამ. ვასტ. 233.

გამობეწდება (ვი), გამოვიტყუებ, взымать, დარეგ. 2—140.

გამობერვა (ვ), წ. მ. გავებერავ ჩაბერვით, выдунать, выпучивать, **გამობერილი**, выпуклый, მსაგ. 17—4; მარტ. 9—42.

გამობერცევა (ვ), წ. მ. გამოვბგებ, გამოვჭურ-

ბერტყით მტვერს, вытрихивать, выколачивать, ქილ. 98.
გამობეჭდა (ვ), წ. მ. დაბეჭდავ, запечатать, ვეფ. 1366.
გამობირება (ვი), წ. მ. მივიტაცებ, გავიზიდავ, увлекать, ქილ. 389.
გამობმა, (ვა), წ. მ. გამოვარავ; დავაბამ, привязывать; დაბაღ. 49—11; გორგ. 250; -ცხენსა, привязать лошади, ვისრ. 160; 152, 156, (გამოვებში), წ. თვ. привязываться, ქართლ. 1 ტ. 323; სიბრ. 67; ჩონგ. 146; **გამობმული**, **გამონაბამი**, привязанный.
გამობნედა (ვბნღებო), წ. ვდ. გული შემოწუნება, ცნობა მიმეხლება, лишаться чувствъ, ქილ. 566.
გამობნევა (ვა), წ. მ. გამოვჭერი, высматывать.
გამობუყვა (ვიბუყვაფ, -ტე), წმ. გამოვიხებო, выгладывать; თამარ. ბაგონ. 57.
გამობრუნება (ვა), წ. მ. უკმოვქცევ, воротить, поворачивать, (ვბრუნებო), წ. ვდ. უკმოვქცევი, вернувшись, 2 ქართ. 529; გული გადმოიბრუნდა, я испугался; გამოიბრუნდა, онъ поворотилъ ко мнѣ, დავრ. 104; გული გამოიბრუნდა, онъ перемѣнилъ мнѣние, დავრ. 66.
გამობრწყელება (ვა), წ. მ. გამოვანდაყებ, плошчить.
გამობრუყება (ვი), წ. მ. გამოვიფხიზლებ, მოვიწყლებ ღვინოს, выпрезвиться.
გამობრძანება (ვა), წ. მ. გამოვიყვან ღიღებულს ვისმე, выводить, (ვბბანღებო), წ. ვდ. გამოვალ, выходить.
გამობრწყინება (ვა), წ. მ. გავნათლებ, озарять, (გამოვბრწყინებო), წ. ვდ. გავნათლებო, გამოვცხიკურღებო, просиять, 2 კორ. 4—6; დავითნი 36—6; მარტ. 167—1; ქილ. 668; გამოიბრწყინება, ставовится для меня яснымъ, свѣтлымъ, საქმ. 26—14.
გამობუკვა (ვკ), წ. მ. გამოვკწუნავ, выжечь.
გამობუყვა (ვიბუყებო), წ. ვ. გავიბუყებო, падуться.
გამობუყვვა (გამოვიბუყვი), წვდ. ვავიყვანება (ო პიდახ), ქილ. 260. მარტ. 1—145, შავთ. 87.
გამობღინება; -ვით სიარული, выступанъ грудью впередъ.
გამობანება, ნ. გამობრძანება.
გამოგება (ვა), წ. მ. განვაგებ; განვსლენი, выпнать, пзгнать; გამოვჭერი, выбрасывать, выкидывать, (ვი) ენას, высунуть языкъ; (ვი) ცხენსა, нушить лошади, რუსუდ. 684; ფარამ. 6, დარეგ. 82, პირილამ გამოვადებ, выкинуть изорга, დარეგ. 82—2; გაიგლო და გამოვადლო ცხენი нушить лошади взадъ и впередъ, რუსუდ. 684.
გამოგება, სწ. выговорит, проиэношенiе, **გამოგება**, **გამოგება**, (ვა), წ. მ. დასვანჯულს ძაღს გამოვსლი, ძნელს საქმეს გავარკვევ, გავარჩევ; რასუტათ; разобрать, разъяснить дѣло, ვეფ. 214, ქილ. 123; -სიტყვასა, გარკვევით ვიტყვი სიტყვას, გამოვსიტყვამ, ვიპთო-პროიზნოსიტ სლო-во, выговорить, ვეფ. 1026; დარეგ. 90—2; 153 (გამოვიგებ, -გებ), წ. მ. რასუტათ; узвать, добиться тозку.

გამოგება, წ. მ. მიგებება; განკარგვა; встрѣча; распорядокъ, ვეფ. 1064; განმ. თემ.
გამოგებება (ვა), წ. მ. მივუგებებ, высылать кого на встрѣчу, (გამოვეგებებო), წთვ. გავალ მისაკეგებლად, выходить на встрѣчу, ვეფ. 280.
გამოგვა (ვკვი, გავე), წმ. ცოცხით გავსვეტ ნავასა, выместитъ.
გამოგვაღვა (ვკ), წ. მ. გავლოთ გავსნობ, проиэ-водить засуху, ქილ. 406.
გამოგვრა (ვკვირი, ვკვირე), წ. მ. გამოვიყვან; გამოვართმევ, выводить; взять отъ кого; ვეფ. 1129.
გამოგვიება (ვკვიღებო), წვდ. ვინწყებება.
გამოგზავნა (ვგზავნი), წ. მ. გამოვიტყუმრებ, წარმოვავლინებ, отправлять, отсылать; გამოვიგზავნე, пришли мнѣ, ვისრ. 9; რუსუდ. 406, გუგ. 19.
გამოგულეგვა (ვკ), წ. მ. გამოვგეგ; სანქაროდ გამოვართმევ, вырвать; выхватить; რუსუდ. 805.
გამოგულივა (ვი), წ. უ. გამოვიტირებ, მგლოვია-რობას შევასრულებ, окончить оплакиванiе, снать трауръ, გორგ. 301.
გამოგორება (ვა), გორვით გამოვიტან, выкатывать.
გამოგორვა (ვკ), წ. უ. ვბრუნავ ტრილით, катиться, დარეგ. 47; (გამოგორღებო), ვდ. выкатываться.
გამოგრენა (ვ), წ. მ. მავრა დავგრენ, выкручивать.
გამოდაღანება (ვ), წ. მ. გამოვსვეწ, გამოვკვეტო, выскать, выдалбливать, ისაი 9—10.
გამოდარება (ვი), წ. უ. ავღრის უკან მოიწმენდს, გაღიურის ღრუბელს, о погодѣ: разъяснить, разгудаться.
გამოღვენა (ვა), წ. მ. სანმარებლად გამოვყენებ, дѣлать годнымъ, (ვა), წ. მ. გამოვიტან ნავს ზღვილამ, вытацитъ наир. судно на берегъ, ლუკ. 5—11, ქართ. 1 ტ. 220, შენიშნვა 3.
გამოღვმა (ვკ) წ. უ. გამოვწყობ, გარეთ დავსლებ, выставлять, (ვს, ვი ფესს), წ. უ. გარეთ გამოვალ, выходить изъ дому, выступанъ, ვეფ. 220, სინათლე გამოღვა, показался свѣтъ, დარეგ. 99.
გამოღვთმა (ვსღებო), წ. უ. ვვარგვარ, ვარგვარ, бытъ годнымъ, полезнымъ, (ვსღებო -ღვ), წ. უ. დაჭირებაში მოვევმარებო, бытъ годнымъ кому, 2 ქართ. 548; ეს ნივით შეინახე, მერმე გამოვადგება, побереги это, послѣ тебѣ пригодится, კულავაც გამოვადგებო, я и впередъ тебѣ го-жусь, ვაბა, წაღებო გამოვადგენ, платье и сапоги привились въ пору, (გამოვუღვებო, -ღვ), წ. უ. უკან გამოვეკიდებო, უკან დავუღვენებო, погнаться за кнѣмъ, გამოვდგომილვარ, გამოვდგომია, იგივე გამოვუღვებო; ორსული გამოვდგარ იყო, оказа-лась беременною, დავრ. 194.
გამოღვება (ვკ, ვუ), წმ. მოვკვსლებ, ვაჭნით, ვა-ღნებ; თავს გამოვიღებო, вѣнться за.
გამოღვენა (ვსღებო, -ნე), წ. მ. გამოვადგებ, გამო-ვადებ, выгонять, пзговитъ; преслѣдовать; ტი-მოთ. 28, 42; გამოვღვენს, выгнали меня, თე-სალ. 2—15, (გამოვსღევ), წ. უ. ვაღი ვდომე, ლუნ. კ. 203.
გამოღვენება (ვა), წ. მ. უკან დავადვენებ, გამოვკვი-ღებ, послылатъ вѣ слѣдъ за кнѣмъ, თან გავადვენ-

таскиваться, გამოთრეული, გამონათრევი, მიმ. витаскаивший.

გამოთუთქვა (ვკ), ზ. მ. გამოვჭმედულრავ; вышн-
рпть.

გამოთქმა, სზ. სიტყვის წარმოქმნა, ან მკაფიათად გამოთქმა სიტყვის, выражение; выговоръ, произношение; -ლექსისა, сочинять стихи, ვეფხ. 6; (გამოვჭმედულრავ, -თქვი), ზმ. სიტყვით გამოვჭმედავ ჰაზრსა, გამოვიტყვი წარმოვსთქვამ; მკაფიათად გამოვთქვამ სიტყვას, выражать; высказывать; произнести, выговоривать, ჩონგ. 150; 1 ტ. ქართლ. 321; **გამოთქმული**, გამონათქვამი, მიმ. произнесенный, გამოსათქმელი, произ-
несенный.

გამოთხოვა (ვ), ზ. მ. ვითხოვ, თხოვით გამოვიტან, попросивать, испрашивать, **გამოთხოვა -ვე-
ბა**, სხ. вызовъ на поединокъ; (ვი), ზ. მ. ვაწვევ თავისთავ ბრძოლაში, вызывать на поединокъ. (ვეთხოვბი), ზ. თვ. გამოვესალმები, прощаться, აღბ. 55; მატ. 27 — 58; მარკ. 15 — 6; ლუკ. 23 — 31; ღარეფ. 84; (ვი შეფედ). 1 ქართლ. 208, призвать на царство, (ვკ მუქარას), 2 ქართ. 434; шизвать на единоборство.

გამოთხრა (ესთხრი, ესთხრე), ზ. მ. მოვთხრი, აღმო-
ვიქმ თხრითა, проканивать; თვალბს, выколоть глаза кому, ზერძნ. სამ. 67.

გამოთისობა, ს. მიზეზი, причина, გამოთისობით, გა-
მოთისად, ზ. თვის, გულისთვის, ради, для, ღარ-
ეფ. 68.

გამოთაზმვა (ვკ), ზმ. გავამზევიერებ, შევამკობ;
украшать, (ვევამზებ), ზთვ. სამგაზვაროდ მოვემ-
ზადებ; გავემზადებ; приготовить шь путь;
отправиться; ღარეფ. 3.

გამოთაკვა (ვკ), ზმ. გამოთაკვრი, выгнать.

გამოთაკვლა (ვკ), ზმ. გამოთაკვრი, გამოთაკვავე,
выгнать; (ვითაკვლები), ზვდ. გამოთაკვრანჭები,
искрипиться; варязаться; **გამოთაკვლული**,
ზედ. მოპრანჭული, чопорный, щепетливый.

გამოთაფუვა (ვკ), ზმ. წყრუბთ, წყყყბთ, выдал-
бливать; **გამოთაფული**, წყყყბით, გამოთ. 16.

გამოთაწრვა (ვკ), ზმ. გამოთაწრვა, мыцара-
паты.

გამოთბენჩა (ვა), ზმ. გამოთბენჩი, выгривать.

გამოთბიღვა (ვკ), ზმ. ღვეკბიღავ, გამოთბიღავ,
нащкаты, рьзаты шить.

გამოთვითა (ვე), ზმ. ცეცხლის სიმხურვალეს მოვა-
კლებ, ослабить горънне огня, ქიმ. 148.

გამოთერვა (ვკ), ზმ. გამოთერვენსავ, зашивать.

გამოთეცა (ვკ), ზმ. გამოთეცნავ, зашивать.

გამოთეანძვა (ვკ), ზმ. გამოთეანძვავ, завязать уз-
ломъ. [дуть].

გამოთეაღვა (ვკ), ზმ. კვალს მოვქსებენი, шель-
ბამოთეაღვა (ვკ), ზმ. გამოთეაღვრი, შევინანავ, საწრ-
ლოს მივქსებ, выкормить.

გამოთეკეთა (ვკ), ზმ. გამოთეკეტი, გამოთეკეთავ, გა-
მოთეკისრი; წყყყბთ, выдалбливать; ისაი 22-16;
რუსულ. 485.

გამოთევერვა (ვკ), ზმ. კვერში გამოთევერ, გამოთევერ-
ჭედ, шковать, გამოსლ. 26 — 27.

გამოთევერვა (ვი), ზმირ. გამოთევერ, изследовать.

გამოთვენცა (ვკ), გამოთვენცრი, отгривтъ.

გამოთვერა, უნდა გამოთვერა, იქ ნახე.

გამოთვიბვა (ვკ), ზ. მ. გამოთვიბვეთ კიბეს კლდეში,
выскаать ступени лестницы въ скалѣ.

გამოთვიღება (ვევიღები), ზ. თვ. გამოთვიღები, გა-
მოთვიღებები, ვსლევ, преслѣдовать; гнать за чьмъ,
домогаться, სამ. ვ. 97, 176; სიბრ. 157; 2 ქართ.
533; რუსულ. 274, ქილ. 446; (ქალს), волочиться
за женщиною; (საქმეს), запыаться дѣломъ, (ვევი-
ღებ), ზ. მ. გამოთვიღებ, ღვეკვიღებ; ან უკან ღვა-
ღებებ, გამოთვიღებებ, წყყყბთ; заставить
гнаться за чьмъ, ვეფხ. 286, გამოთვიღებებავ,
гоняться за, სამ. ვეფ. 162; **გამოთვიღებული**,
მიმ. связаный, зависмый, დაბად. 44 — 31.

გამოთვიხვა (ვკ), ზ. მ. კითხვით გამოთვიხებ, вы-
шкдывать, (გამოთვიხებთ), ზ. თვ. ღვეკითხები,
спрашиваться.

გამოთვიცნა (ვეკვიცი), ზ. მ. ძვალს გამოთვიცნი, обгло-
дать кость. [гать].

გამოთვიცნება (ვეკ), ზმ. გამოთვიცნება, сшить, сме-
გამოთვიცნვა (ვეკ), ზმ. გამოთვიცნება, выбранить.

გამოთვიღება (ვა), ზ. მ. შევამცირებ; მოვკალებ, მი-
ვეკვდი; укорачивать; лишать; ხელი მისი გამო-
კლა, ვეფხ. 666. ე. ი. ხელი შეუსუსტლო ზევრის
კაწრითა (ზოკითა), рука его ослабѣла; სვედამანცა
განამოკლა, печаль сохватила дни его; ვეფხ.
666; გამოთვიღებული, მიმ. излѣтый; лишешый.

გამოთვიღეცა (ვეკ), ზმ. გამოთვიღეც, запереть.

გამოთვიღვა (ვე ტვენს), ზ. მ. მოვთვიღავ ქვეშე ტვენსა;
убить подь чьмъ (лошадъ), მარკ. 1 — 148,
ქართლ. 1 ტ. 243; ტენი ქვეშ გამოთვიღვა, убита
подь шмъ лошади.

გამოთვიღეცა (ვ), ზ. მ. ღვეკეც კლიკით კარებსა,
запереть на ключи.

გამოთვირება (ვეკ), ზ. მ. გამოთვირებ, გამოთვიღებ,
გამოთვიცნი, выбирати, выносить.

გამოთვირეცა (ვეკ), ზმ. გამოთვირეც, опораживать,
გამოთვირეც ცნობას, лишать сознания, ღარეფ.
50 — 2, (გამოთვიკრებები), ზ. უ. გამოთვიღ, выходить.

გამოთვირვა (ვეკრავ, ვეკარ), ზმ. შეეკვრავ; завязыв-
вать; (ვა), ზმ. გავკრავ, მივკრებებ; დავრტყვამ;
приклеить; приударить; გამოთვიკრავ ცოცსა, хва-
титъ лапою, რუსულ. 282.

გამოთვირომა (ვა), ზ. მ. სინათლეს ან ბრწყინვალე-
ბას გამოთვიცმინებ, заставить издавать свѣтъ,
блескъ.

გამოთვირომა (გამოთვიროთ, თები), ზ. უ. სინათლეს
გამოთვიცემ, издавать, отражать свѣтъ, ვეფხ. 65;
გამოთვიროთ ეღვა, блеснула молнія, ვეფხ. 135;
გამოთვიროთ ხმა, послышался голосъ, ყარამ. 124;
გამოთვიროთ ვარკველავი, свѣда блеснула, გუჯ. 30;
ანტონ. 3 — 12.

გამოთვირთვა (ვ), ზ. მ. ღვეკუთხავ ქვის გვერდთა,
грантъ. [простотили].

გამოთვირეცებული, ს. ჩერჩეცი, ცეცტი, разныи,
გამოთვირეცვა, ნახე გამოთვირეცვა.

გამოთვირეცნვა (ვ), ზ. უ. გამოთვირეცნი, წყყყბთ,
ბუნ. კ. 253.

გამოთვირეცვა (ვა), ზ. მ. გამოთვირეცთ, ამოთვირეცთ,
выкладывать, вышивать.

გამორღალვა (ვა), მ. მ. გამოვადებ, გამოვაძებ, *нагонять*.
გამორღანძვლა (ვკ), მ. მ. შევაგინებ, *выругать*, რთ გამომიღანძვლე მამა, за чемъ выругалъ моего отца, ვაცია 15.
გამორღაპარაკება (ველაპარაკები), მ. თვ. ღაპარაკს დაუწყებ; შევესაუბრები, მოველაპარაკები, *заходить рѣчь; переговариваться*.
გამორღაღლაღება (ვი), მ. მ. პირში გამოვივლებ, *полоскать ротъ*.
გამორღაშქრება (ვი), მ. უ. ავშქრდები, წამოვალ საომრად, *выступать въ походъ*, გორგ. 275.
გამორღაშქრვა (ვკ), მ. მ. ძალით დავიმონებ, *да-вижуро, покорить силой*, ქართლ. 1 ტ. 210.
გამორღაშქრებინება (ვა), მ. ს. აღვამშქრებ სალაშქრად, საომრად გავგზავნი, *отправить въ походъ, გამოშლაშქრებინა, чтобы я покорилъ силой*, ქართლ. 2, ტ. 350; 405.
გამორღევა (ვკ), მ. მ. დავსტლი, დავცალოერებ; დავხარჯავ; დავოგვით, მოვავლებ ღონეს, ძალსა; *ощиповать; бережно тратить; изнурия, истощать*; რუსუდ. 773; (გამოველევი), მ. თვ. დაუცვლოერებ; დავხარჯები; დავეცალოებ ძალა, *истощаться; недоставать, რა მიწას სინოყიერე გამოეღევა, когда земля истощилъ, ქვეა გამოელია, одурѣлъ опы, გამოელია მუხლებში ღონე, я ослабѣлъ на ноги; (ვილევი), მ. ვ. დავიცლები; დავიხარჯები; ღონე მოვავლები, *истощаться; истрачиваться*; *опоражниваться, გამოელია, истощилъ у меня*, სიზრ. 136, გამოვულევე ღონეს, *истощить чьи силы*, ანტონ. 5—57, **გამორღეული**, მიმ. *истощенный, ქვე გამოღეული, глухой*.
გამორღენჩვა (ვილენჩები), პირ დავღრენ, *завиваться*.
გამორღესა (ვი), *выточить, выострить*.
გამორღექსა (ვკ), მ. მ. ლექსად გარდავსქვამ, ლექსად ვიჭევი, *излагать, писать стихами*.
გამორღეწა (ვკ), მ. მ. სრულებით დავლექწ, *вымолошить*.
გამორღოდნა (ველი, ველოდები), მ. ვდ. მოველი, ველოდები, *ожидать, сѣгели დიდ. მოურ; ვისრ. 65*.
გამორღობა (ვა), მ. მ. დავალობ, *выгонять*. [жаты].
გამორღოღოღვა (ვიღოღვი), მ. უ. გამოვიქცევი, *нѣ-гавომავალი, н. გამოსღვა, выходящій, идущій, დაბად. 34—24; მაცთ. 15—11; მარკ. 7—20; სელ-გამომავალი, სელ-ფურჩი, *способный, ქილ. 308; გამომავლობა შედიღამ, სელ-ფურჩობა, სელში მადლი, способности, აღექს. 56; ყარამ. 140*.
გამომართება (ვემართები), მ. თვ. გამოვემართებ, წამოვალ, *отправляться*, ვეფს. 1027; ქართლ. 1 ტ. 52, 270, 435; ვისრ. 12—21, 66, 63; დარეგ. 149.
გამომართლება (ვა), მ. მ. გავმართლებ, *оправдывать; (თავს გამოვიმართლებ), მ. მიჩ. ვიმართლებ თავს, оправдывать себя*, ვეფს. 452; ვანტ. ს. მ. 62; 174; ქილ. 120; გამართლებინება (ვა), *заставить оправдать кого; თავი გამოვიმართლებინა, чтобы я оправдался, ქილ. 220*.**

გამომაცხადებელი, ს. გამოჩენი საქმისა, *объявитель*.
გამომაცხება (ვემაცხები), მ. თვ. გამოშვერილოვარ, *выдаваться впередъ, იეჭეკ. 42—5*.
გამომბუტყვარი, ზედ. *завлѣшная* ციხტო-ნაი ნოჩა, *შეო. 87*.
გამომგზავრება (ვა), მ. მ. წარმოვავლებ, *отправлять, (ვი), მ. მიჩ. გამოვივლი, проходить, ქილ. 661; (-ვრები), მ. ვდ. წამოვალ, გზას შევედებ, отпра-виться, ვისრ. 202*.
გამომდინარება (ვი), მ. უ. გამოვედინები, *выте-кать*.
გამომდულრვა (ვი), მ. მ. გავფუქავ მდულრეში, *обваривать въ кипятокъ*.
გამომეღება (გამოვეღებები, -ღი), მ. ვდ. მელასავით გავსწუმებ, *иритаться, поджечь хвостъ, ვეფს. 755*.
გამომეცება (გამოვიმეცებ), მ. მ. არ დავზოგავ, არ დავრღებ, *не жалѣть, не щадить, (ვი) თავსა, не щадить себя, рисковать собою, ანტონ. 55-5; გამოვიმეცებ; გამოვემეცებოვარ, опы не поща-дить меня, რუსუდ. 284; 2 ქართლ. 568; სიზრდ. 12; თავ-გამომეცებით, не щадя себя, риско-вано, 161 გორგ. გამოვიმეცება, я не жалѣю*.
გამომეცუველი, ს. ნათლად გამომთქმელი, *высказывающій, საბ. ლ. ჩანრ. 76, ჩანრ. 75, გამომეცუ-ველება, ს. ნათლად თქმა, высказывание, რუს. 1; ქილ. 9*.
გამომეძიებელი, ს. გამოშველითავი, *исследова-тель, -ბუნებისა, естествоиспытатель*.
გამომველი, ს. წარმველი; გამოველი, *прохо-дящій; опытный, -ფუსკრულისა, измѣряющій бездну, სამარ. ვ. შესავ.*
გამომზადება (ვა), მ. მ. მოვამზადებ, *приготовлять, (ვემზადები), მ. თვ. მოვემზადები, приготовляться, 2 ქართ. 403, 461*.
გამომზრდელი, ს. გამომკვებელი ან გამზდელი, *кормилецъ, носитель*.
გამომკვეველი, ს. დაწვლილებით გამომკებელი, *исследователь, ქილ. 180*.
გამომკვრილოვარი, ს. სინათლის გამომკვრი; *отра-жающій свѣтъ, მარკ. 2—35, ნ. გამოკვრიობა*.
გამომჟღავნება (ვა), მ. მ. გამოვესქარავებ; *объя-вить тайну, ივერია № 1, გვ. 67*.
გამომორჩვა (ვი), მ. მ. აღმოვრჩევი, *заставить произрастать, ისაი. 55—10*.
გამომორჩეველი, ს. აღმომრჩეველი, *избиратель, ისაი. 44—13*.
გამომორჩომი, ნ. გამორჩომი.
გამომსაღმე, ვეფს. 1569, *прощающійся*.
გამომსარკებელი, მიმ. განმჭვრეტელი, *созерца-тель, 2 მაკაბ. 2—25*.
გამომსახველი, -სახავი, ს. გამომსახველი, *изоб-разитель*.
გამომსხვრევა (ვა), მ. მ. გამოვაქცევი, *выломать*.
გამომცრევა (ვა), მ. მ. გამოვაქცევი, *выламывать*.
გამომცვოღვარი, ზედ. აუვებული წუთის ან მუწუკი, *созрѣлый струи, გამოსლ. 9—9; საბ. ლ.*
გამომფრინვალი, მიმ. *вылетающій, ნ. გამოფრენა*.
გამომქანდაკებელი, ს. მწახანდაკებელი, *ваятель*.

გამომღები, -ბელი, ს. выпиматель, -ნყოფისა, дающий плодъ, приносящий выгоду, მოურავ. 217; плодovitый, плодopосый, -ხმისა, издающий голосъ, -ბეგარისა, платящий подати, დასტულ. 19, საქმ. 14—17; გამომღები ძალისა, источающий силу, ვისრ. 73; **გამომღებარობა**, ნყოფისა, плодородность, ქართ. 1 ტ. 82.

გამომჩვენება, ს. წიგნი; განხილვა ჭარისა, торжественный выходъ; парадъ; церемонія, ნიკ. ჩუბ.; -ნების ნადიმი, парадный обрядъ; ქილ. 553; -ბლობა, წიგნი, торжество, -ბით, торжественно, 2 ქართ. 418.

გამომჩივრება (ვმჩივრები), წ. ვდ. ჩივილს დავიწყებ, пачать жаловател, ვეფხ. 567.

გამომჩინებლობა (ვა), წ. მ. დავანახებ, указывать, ლოლ. 102.

გამომცდელი, ს. გამცელი, გამშინჯავი, испытатель, искуситель. [წყნოდ, издатель.

გამომცემი, -მელი, ს. დამბეჭდავი წიგნისა საქვე-
გამომცემი, ს. გამცემი, მუხთალი, предатель, სომხ. 412.

გამომცენარება (ვა), აღმოვატენებ, აღმოვანორჩებ, растить.

გამომცხვარი, ზედ. шенеченый, ნ. გამოცხობა, რუსულ. 346.

გამომძვარება (ვა), წ. მ. გამოვცხავნი; ვახლებ, отправить, (ვუ), წ. მიჩ. გამოვაცხან, отправить кого съ кнѣзъ, 2 ქართ. 449; (ვი), ვიხლებ, заставить кого сопровождать себя; (ვემძვარები), წ. თვ. წამოვალ, отправиться.

გამომწვარი, ზედ. დამწვარი, выжженный.

გამომჭვირვალე, ზედ. მჭვირვალე, რასაცა შიგან გასჭვირს ნათელი, прозрачный, ვეფხ. 1286, ტომოთ. 57.

გამომჭვრეცი, ს. გამომშინჯავი, გამომნახველი, высмотриватель, იგავი. 23—1.

გამომხმელი, ს. გამომღებელი, выпиматель, დაბად. 24—54.

გამონადირება (ვა), სხადიროდ გამოვიყვან წყნესი на охоту; (ვი), წ. მიჩ. выходитъ на охоту, თამარ ბავ. 34.

გამონადული, ს. выварки.

გამონადნობი, ს. რაც გამოდნობილია ვეცხლისაგან და სხ. отличие, იერემ. 10—4.

გამონათება (ვა), წ. მ. და უ. მივეუნათებ სანთელს ან სინათლეს გამოვსცემ, свѣтити, свѣчивати; свѣтити, освѣщать, ქილ. 76; ბუნ. კ. 145.

გამონახვევა (ვე), წ. მ. გამოვსკვნი, შევეჭვრავ ნასკვსა, завязать узломъ.

გამონახვევა (ვა), იგივე გამონახვევა; ვისრ. 65, 105, (ვინახვები), სილოთ თვის: მაგალ. გამონახველი სილი; ენა ჩემი გამონახვეული, ენა დაბზიმა; и сталъ пѣтъ; ვისრ. 185.

გამონახვევი, ს. завязка.

გამონახარში, ს. выварки.

გამონახტორცი ისარი, нушевая стрѣла, ქილ. 86.

გამონაღები, ზედ. აღებული, полученный, აღბ. 44.

გამონაყოფი, ს. განვერძობული, отдѣленный, ქართ. 1, ტ. 179, რიცხვი 31—52; выдѣлъ.

გამონაცადი, ზედ. გამოცადილი, испытанный, გორგ. 48.

გამონაცვალი, ს. ნაცვამი ცანისამოსი, обноска.

გამონაწური, ს. დახარჩენი გაწურვის შემდგომ, ნაწური, выжимки; выѣженный.

გამონახარში, ს. ნახარში, выварки, ბუნ. აღ.

გამონახვა, ს. წ. изысканіе; дознаніе; სამართ. ვახტ. 179, 264; აღბ. 40, (ვე), წ. მ. გავშინჯავ, განვიხილავ: გამოვსცდი: осматривати; изыскивати; испытывать, ქილ. 580; სმ. ვ. 207; გამოვგანხენი, испытайте насъ, გუჯ. 18, 24; **გამონახული**, მიმ. გამოცდილი, испытанный, опытный, -სიბრძნითა, испытанный въ мудрости, ქართ. 1 ტ. 141.

გამონახვრეცი, ზედ. გახვრეცილი, просверленный, ფიზიკ. 60.

გამონდობა (ვა, ვი), წ. მ. გამოვსცდი, მართალს ვაქმევივებ, выпитывать, выспрашивать; გორგ. 287; აღბ. 64. გამონდობილი სიტყვისა, ე. ი. ერთმანერთის ჭყარის გამკენი; понявшие другъ друга, ვეფხ. 1561.

გამონელება (ვა), წ. მ. გავაცივებ, გავანელებ; გამოვფხვივებ, მოვქარებებ ღვინოს; охлаждать; протрезвляти; გამოვუნელებ ცეცხლსა, умѣрити жаръ, ქიმია 63; 113; 50; (ვი), წ. მ. გამოვიფხვივებ, მოვიქარებებ ღვინოს, протрезвиться, (გამონელება), წ. ვდ. გვენელებ, გაცვივებ; გამოვფხვივებ, объ ошѣ: умѣряется; протрезвиться, ქიმია 63; კაცია 100, **გამონელებული ცეცხლი**, легкій жаръ.

გამონემსვა (ვე), წ. მ. რუფიას მივსცემ წინდას, штонати, затачати.

გამონთხევა (ვა), წ. გამოვწერწყავ, პირიდან მალე-ბინებს, მასქმებს, выдѣлывать, იობ. 20—15.

გამოოქრვა (ვი), წ. მ. ოქროთი დავჭყურავ, вызолотити, ბარუქ. 6—38.

გამოპარვა (ვიპარვი), წ. უ. გაპარვით წასვლა, украдкою уходити, გამოპარვია, онъ ушелъ отъ меня украдкою, ანტ. 4—22.

გამოპარება (ვა), წ. მ. პარვით გამოვიყვან, украдкою вводити, (ვიპარები), წ. ვნ. პარვით წამოვალ, уходити украдкою, ვეფხ. 1190; 2 ტ. ქართლ. 171, 330, გამოპარეს ლაშქართ, украдкою отъ меня провела войско, ვეფხ. 598; (გამოვეპარები), წ. თვ. მივეფარები, დავემალები, укрываться, არა რა გამოვპარები, ничего не укроется отъ него, ჩონტ. 45; **გამოპარვინება**, წ. სმ. (ვეპარვინები), წ. თვ. заставити кого украдкою увезти себя. [точити.

გამოპირვა (ვე), წ. მ. გამოვუწყო პირს, გავლესვ.

გამოპობა (ვა), წ. მ. გამოვგეტყ, გამოვტეხ, пробити, просѣчь; რაზმი გამოპაო, пробился сквозь строй, დარეჯ. 32—2, გორგ. 177.

გამოპოვება (ვი), წ. მ. მოვიპოვებ, открыти, найдти, 2 ქართ. 548.

გამოპრანჭვა (ვიპრანჭები), წ. ვ. ჭრელ ჭრულით მოვირთვებ, выридити.

გამორბენა (ვა), წ. მ. გამოვქექვ, გამოვჭენებ, заставить снѣжати, რუსულ. 419; (გამოვირბენ), წ. მიჩ. რბენით გამოვალ, вынѣжати, რუსულ. 874;

(ვურბენ), წ. მიწ. ვაზწყატი; გამოშირბინე, ვაზწყატი
ко мнѣ; გამორბენინება (ვა), წ. სმ. გამოვიტან
რასმე და სირბილით გავსწვევ, уносить, რუსულ.
31.

გამორევა (ვე, ვე), წ. მ. ავრევე, ჩავურევე, мѣшать,
რუსულ. 400, (გამოვერევი), წ. თვ. გავერევი, გა-
ვეწინრევი, მონაწილეობას მივიღებ, вмѣшиваться,
გამოერიათ ჩხუბი, ბრძოლა, между ими произошла
брани, битва, სამ. ვაგ. 24; 2 ქართ. 464; რუ-
სულ. 426; 815, რა თეთრი თმა გამოერევა, когда
сѣдина начинает пробиваться, ქილ. 421; ღა-
რეჯ. 1, გამოვერევი სარეჯი, принимать участие
въ подати, დასტულ. 142.

გამორევა (ვე), წ. მ. გამოვეკერი, გარეთ განვლევნი
მრავალთა, выгонять.

გამორეცხა (ვე), წ. მ. რეცხით გამოვიყვან მწიკვლსა,
ჭუჭყლსა, вымывать, смыывать; გამოვირეცხ პირსა,
выпослоскать ротъ, გამოვირეცხება, ვისრ. 224,
смывается съ меня.

გამორთმევა (ვა), წ. მ. ავიღებ, ავიხვამ; მივუღებ,
ჩამოვართმევ, брать, получать, принимать, ღა-
ბად. 14—18; -ფასს, взять цѣну, ქილ. 579; -ან-
გარიშრა, потребовать отчета, -სალამს, подо-
ртоваться, რუსულ. 389; -სახელოსა, отрѣшать
отъ должности, გუჯ. 33; (გამოვურთმევი), წ. მიწ.
ვხმეკათ ვსა პოლзу კოგო, (გამოვერთმევი), წ. თვ.
ვხმეკნათესა, სამ. ვაგ. 262; გამორთმეულ-
ვარ, გამომრთოლა, быть измыскалу, გამოშირთმევი,
измыскаешь въ пользу мою, ერისთ. 22—24,

გამორთმევისება (ვა), წ. მ. ვაძინებ თობრათ,
გუჯ. 33.

გამორიღება (ვე), წ. მ. გამოვეცლელი, თავს ღვაჯ-
წევ, მოვერიღები, удалить, устранить; (ვერიღე-
ბი), გამოვეცლელი, მოვერიღები, ღვერიღები, уда-
литься, იხრება, ვეფ. 755, 903; ქილ. 319.

გამორიყვა (ვე), ნაპირზედ გამოვაგებ, იხრისით
იხრნუთ იხ ბერეგ.

გამორიცხვა, ს. გამოთვლა, გამოანგარიშება, იხ-
ცხა; вычитание, (ე), წ. მ. გამოთვლი, გამოვიან-
გარიშება; вычитать; выключать, გამორიცხეს სა-
ზოგადოებისაგან, его исключили изъ общества,
(ვირიცხვი, -ხვები), წ. ვ. იხითათესა, исклю-
чатся, **გამორიცხული**, მიმ. вычитанный; **გა-
მოსარიცხავი**; -ხველი, вычитной, исключи-
тельный.

გამორეკვევა (ვა), წ. მ. გამოვარჩევ, ღვარჩევ; ავხ-
სნი, განვამარტებ, перебрать, отобрать, იხითათესა;
вышутывать; იხსნათესა, (ვირკვევი), წ. ვ. გამო-
ვირჩევი, отобраться, (გამოვირკვევი), წ. მიწ. რა-
ხირათესა, изследовать; выслать; (ვერკვევი), წ. თვ.
მოვბრუნდები, приходиться изъ себя; ერისთ. 139
(1); ანტონ. 2—32, გამოვირკვევი, ე. ი. აღმისნისი,
განვიმარტებ, распутываешь, растолковываешь
мнѣ, ქილ. 595.

გამორონინება (ვა), წ. უ. გავატარებ, провдидити,
ქილ. 680.

გამორჩება (გავა), წ. მ. აღმოვაცნებ, произра-
стить, ისაი. 61—11, ძალა ვსწავთესა, იეფეკ.
17—24.

გამორჩევა (სე), იხირბი, избрание; (ვა), წ. მ. გა-

მოვარჩევ, ღვარჩევ; ავგარჩევ; выбирать; избр-
рать; разбирать, различать, предпочитать; მატო.
13—28; ვისრ. 73; ღარეჯ. 21; ბუნ. კ. 231; გა-
მოარჩია რომ გარე შეიქცეს, предпочел идти
назадъ, (გამოვირჩევ, სამლო წერ: გამოიჩინა),
წ. მიწ. ავგარჩევ, იხირბი და სხვა; предпо-
чость, მარკ. 13—29; ლუკ. 6—13; საქმ. მოც.
6—3; 13—2; გამოვირჩევ, соизвѣуешъ мнѣ, გორგ.
296; საქმ. 22—14; (გამოვერჩევ), რჩევას მივს-
ცემ, избрать для кого что; соизвѣуать кому
что; გამოვიჩინა, онъ избралъ насъ, ვეფ. 1—4;
ლუკ. 6—13; (გამოვირჩევი) ზვ. ავგარჩევი, выби-
раться, избираться, რუსულ. 350; გამოვერჩევი,
წ. თვ. გავეყრები, მოვეშორებ; отделиться, ქილ.
336, **გამორჩეული**, **გამონარჩევი**, მიმ. из-
бранный, ღარეჯ. 5; გამორჩეული ქაბუკი; **გამო-
სარჩევი**, выборный, **გამომრჩევი**, ს. избира-
тель.

გამორჩენა (ვა), წ. მ. გამოვხდი, გამოვეკვევ, про-
питать.

გამორჩომა, ს. გამოსარჩომი, შესამაცი, пожива,
(ვერჩები), წ. ვდ. ვარჩებლობ, შევიმატებ; ან თავს
შევიხნავ, გამოვიხრდები; поживляться, выгады-
вать; кормиться; კაცია. 65; გორგ. 150; რუსულ.
411; გამორჩომა თავისა, содержать себя, სამ.
სომხ. 335; **გამომრჩომი**, кто поживляется.

გამორწყევა (ვა), გამოვანთებ, პირიდან მასაქმებს,
იხსნათესა.

გამორცხა, წ. გამოვეცხა, ქილ. 36.

გამორწყევა (ვე), წ. მ. მუწყუკს გავსწვი, ან შალაღს
ვადენ, расторгать рану, (გამოვირწყევი), წ. ვ.
გავსქელები მუწყუკისთვის, рана растворяется,
გამოვერწყევი, წ. თვ. რაგპანათესა, ბუნ. ლ.

გამორჭმუღება (ვა), წ. მ. დიდებას, სახელს მოვი-
გებ, приобрьсть, стлжать славу, ვეფ. 1587.

გამოსაგები, ზედ. ნათლად გამოსათქმელი, лсно-
произносимый.

გამოსადეგი, ზედ. გამოსაყენებელი, სახმარად ვარ-
გისი, годный.

გამოსადინელი, წ. გამოღენა.

გამოსადნობელი, ზედ. დასადნობელი, иваниль-
ный, **გამოსადნობლად**, ვმზ. დასადნობლად,
для иванильи, იეფეკ. 22—21.

გამოსავალი, ს. გამოსლევის ადგილი ან მოსავალი,
выходъ; урожай; ვისრ. 91, სიბრძ. 161; გუჯ.
32: -კარი. выходной двери, იგავ. 1—20.

გამოსაზრდელი, ს. საკვები, საქმელი, пища, про-
питание, провизия, -გლასაკაო, благотворитель-
ное заведение; бogaдѣльни, ღვარ. 144; ქართლ.
405.

გამოსაზღვრება (ვე), წ. მ. განვსაზღვრებ, რა-
გრაჟიჩით, დასტულ. 45; ისაი. 56—3.

გამოსათუთვანებლად წავიდა, ე. ი. წავიდა გა-
მოსასაღმებლად; ვისრ. 118, пошелъ отвѣ-
щаться.

გამოსათუთვავი, ზედ. იხითათესა, სრონოლ. 36.

გამოსათხოვრად, ვმზ. წ. დასაგა, როგ. 21.

გამოსაკვდეველი, ვმზ. წ. გამოსაძიებელი, под-
лежащій изслѣдованию, ძნალ-, трудно объясни-
мый, 2 ქართ. 102.

გამოსაკითხავი, ზმ. წ. допросный.

გამოსაღმება (ვა), წ. მ. საღამს ვათხოვნიებ; за-
станитъ проститься; ქილ. 122; (გამოვესაღმები),
ზოგ. გამოვეთხოვები; прощаться; გამოვესაღმა,
ონჲ простился со мною; გამოვესაღამე, ს. მშვი-
ლოზს მოქმელი, გოვარძიჲ პროჩაი; ვეფხ. 1569.

გამოსამართლებინება (თავი გამოვესამართლებინ-
ბა), оправдать себя.

გამოსამეცი, -ყებელი, ყარამ. 130; მოურავ. 22.

გამოსანანხავი, ზედ. გასასინჯავი, требующий раз-
смотрѣнія.

გამოსართმევი (ფული), კაცია 68; слѣдующая
сумма денегъ къ полученію.

გამოსარკვევი, ზედ. გასასინჯავი, გასასილველი,
требующий разбора, ქილ. 168.

გამოსარჩევი, -ველი, ზედ. აღრჩევით, избира-
тельный, ვეფხ. 629; ქილ. 352.

გამოსარჩლება (ვესარჩლები), წ. თვ. ვესარჩლები,
ვექობაგები, ვაგუიანება, вступаться, выгораживать.
[სომხ. 359.]

გამოსარჩომი, ზედ. სარგო, შესამადი, пожива.

გამოსასველებელი პირისა ნ. პირის გასასხნელი,
ზიარების შემდეგ; для полосканія рта.

გამოსასვენებელი, **გამოსასვენნი**, ზედ. განსასვენ-
ებელი, -ადგილი, мѣсто покоя, რუსულ. 433,
490; 354, 306, 657.

გამოსასვლელი, ზედ. выходный.

გამოსაქნელი ღვედი, ზედ. подлежащій вы-
дѣлкѣ кожи, ქილ. 296.

გამოსაყდევნი, ზედ. что нужно вырвать.

გამოსამსახურება (ვი), სამსახური ვიშოვნი; вы-
служивать, რ. ქ. ღ.

გამოსაღები, ს. ხარკი, ბეგარა, ღებულება, подать
оброкъ, повинность, გუჯ. 28; დასტ. 42; სამ.
ვასტ. 105; რუს. გამოსაღები, подоходный,
გუჯ. 31.

გამოსაყენი, -ნებელი, ზედ. გამოსაღევი, годный.

გამოსაყვანი, -ნებელი, ზედ. назначенный къ
выходу, გამოსაყვანად ჯარისა, для набора войска,
2 ქართლ. 487; დარეგ. 77—2; -ბელი ადგილი,
მხეთი для высадки, დარეგ. 2—80.

გამოსარჩევი კვერცხები, ზედ. კვერცხები, რო-
მელსაც დაუღებენ ღედალთა, რომ წიწილები გა-
მოსჩეკონ, яйца назначенныя для высадки.

გამოსარჩენი, ზედ. საჩინო, видный, -ადგილი, от-
крытое мѣсто, სამ. ვასტ. 8.

გამოსაცდელი, ზედ. испытательный, რუსულ. 711

გამოსაცხადებელი, ზედ. обвинительный.

გამოსაცოხნი, ზედ. жевательный, სობრ. 162.

გამოსაცხობი, -ბელი, ზედ. назначенный для
печенія, ქილ. 584.

გამოსაძიებელი, ზედ. подлежащій изслѣдованію,
ღავით. 110—2.

გამოსაწოდებლად, ზმ. წ. для вызова (на
поединокъ), ქილ. 486.

გამოსაწავი, ზედ. для выжиганія, -ჭურჭლისა,
печь для выжиганія посуды.

გამოსაჭურისება (ვა), წ. მ. საჭურისს ვჭეოვ, და-
ვასაჭურისებ, დავკოლავ, წყვილს გამოვესსამ, ско-
нчить, ქილ. 360.

გამოსასვლელი, ზედ. перегонный, დასტ. 7; -ზე-
თისა, маслосойная.

გამოსასვლელი სარკმლისა, просить окна;
მროვ. 125.

გამოსასება (ვა), წ. მ. გამოვესსავ, изображать,
გამოვესსავებ პირ-ჯვარს, перекреститься.

გამოსასება, სწ. изображеніе, (ვ), წ. მ. წარმო-
ვიღებენ, გამოვესსავებ; დავესსავებ; изображать, пред-
ставлять, олицетворить, рисовать, გზა თვლით
გამოსასავ, იპოვიღებ დოროგა глазами; ვეფხ. 193;
რუსულ. 880; გამოვესსავებ, укажи намъ, წმთა
ცხოვრ. 389; ვეფხ. 193; გამოვესსავებ პირ-ჯვარს,
ე. ი. პირ-ზედ ჯვარს დავესსავებ, перекреститься,
(ვი), წ. მიჩ. წარმოვიღებენ, вообразить, пред-
ставлять себя; ქილ. 360; გამოვესსავები, წ. ვ.
წარმოვიღებენ, изображаться, (გამოვესსავებ),
წ. თვ. სახედ ვეწვენებ, представляться, გამოვე-
სსავება, მინჲ представилось, ხეს ყვავილი დას-
ცვივა და ნაყოფი გამოვესსავება, ბუნ. კ. 16, дерево
отцвѣтаетъ и образуетъ плодъ, გამოვესსაველი,
2 კორ. 37, изображенный, **გამოსასვლობა**,
ს. სახე, видъ, изображеніе.

გამოსასხარი, ზედ. გამოვესსაველი, некушитель-
ный, ეფეს. 1—14.

გამოსაჯვრება (თავს გამოვესსავრება), წ. მიჩ. თავს
გამოვესსავრებენ, выказывать себя, принимать на себя
видъ.

გამოსავა (ვე), წ. მ. მოვესსავებ, მოვესსავებ, на-
пускаютъ собакъ.

გამოსველება (ვა), წ. მ. დავესსავებ, вымочить,
(პირს გამოვესსავებებ), промочить горло, замо-
рить червячка; вышлоскатъ ротъ; რუსულ. 675.

გამოსვენება, სწ. მოსვენება, შესვენება; პაცივით
გამოცხანა; отдыхъ; выносъ покойника, (ვა), მო-
ვასვენებ, შევასვენებ; გამოვიცან პაცივით, მაგ.
ხატს, მიცვალებულს; დათვ. отдыхъ; выносить
образъ, покойника, и т. д. ვისრ. 138, 151;
ქართლ. 1 ვ. 278; რუსულ. 72; (ვე), დათვ. отдыхъ,
რუსულ. 50; ვისრ. 122; (ვი), წ. მიჩ. დავესსავებ,
მოვესსავებ, отдохнуть, ვისრ. 123; ვეფხ. 546,
1064; გამოვესსავებული, მიმ. ვისრ. 187, 130.

გამოსვლა, სწ. ходъ, выходъ, (გამოვალ, გამო-
ველ), ვეუ. მიგნილამ გარეთ გავალ; გამოვიდარ;
წარვალ, წარვხლები, გავივლი; გამოვირცხავ; вы-
ходить; миновать, проходить; исключать, вы-
честь; გამოვალ ბოლში, выкопѣтъ, სამხ. 53,
გამოსვლა სადრილამ, выходить изъ церкви.
მოვარე გამოვიდა, луна вышла, წულულისგან
მოვარე სისხლი გამოვიდა, изъ раны истекло
много крови, წიგნი გამოვიდა, вышла книга
изъ печати, ავად მყოფი კარში არ გამოვალ,
большой не выходитъ изъ комнаты, პოლიკამ
გამოვიდა, вышелъ изъ полка, გამოვიდა ჰმანება,
вышелъ приказъ, сѣмъ გამოვალს, слышно какъ
говорить, слышится голосъ; რუსულ. 872; ბევრი
ხანი გამოვიდა, прошло много времени, აღბ. 42,
61; გამოვალ დამში, допрѣтъ, вырѣтъ; რუ-
სულ. 4; ამ ნაქსოვისგან კაბა არ გამოვა, изъ этой
матеріи платяя не выйдетъ, სინათლე გამო-
ვიდა, выходитъ свѣтъ; რუსულ. 79; დავრ. 193;

სომხ. სამ. 353; ხელიდამ გამოძივა, я способен, я сумю это сделать, რუსულ. 394; 345; სიბრ. 73; სომხ. სამ. 353; ხელით ბატონობა არ გამოვა, онъ не способенъ царствовать, 2 ქართ. 561; თმობისაგან გამოსლვა, выдти изъ терни- ния; ვისრ. 81; თუ მართალი გამოხედე, если будешь правъ; вышелъ въ люди ცაცად გამოვიდა, რა გამოვა, чтожь изъ этого выйдетъ, გამოსლვა ხლმითა, пробиться мечемъ, 2 ქართ. 473; ეს საქმე უსამართლოებისაგან გამოვა, это происходитъ отъ неправосудия; რაც ღვინო გამოვა, сколько вина получится, დასტ. 32; სიკვლ. ჩოლაყ. 30, 44, რაც ღალა გამოვა, сколько хлѣбнаго подати получится; დასტ. 17; ქიმია 68; ამ რისხვისაგან გამოლით (გამოველით), исключите изъ этого члена, დასტ. 32; (ვივლი, ვიარე, ვვლე), გაუვლი; გავალ (დრო); проходить; заходить; გამოძიარე, зайди ко мнѣ; გამოვივლი, я зайду къ тебѣ; (ვუვლი), ზ. მიჩ. заходить къ кому, (გამოვევლი); ზ. მიჩ. выходить, доставать, ამ ნაქსოვისაგან კაბა არ გამოძივა, изъ этой материи не выйдетъ мнѣ платья, გამოვკვივარ, -ლი-ლი, ზუ. выходить; ვივებებო, прокармливаются, რაც ხელიდამ გამოუვიდოდეს ის მისცეს, что въ составлѣн, то и заимолитъ, სამ. სომხ. 396; ქუკუილამ გამოძივიდა, я забылъ, მდინარე გამოღის მთისაგან, рѣчка течетъ изъ горы, გამოვიღარ, ვიღარი, выходить; течи, გამოოსული, მიმ.; -ღლე, прошедшій день, ბალახი გამოსულია, трава вышла, ქუკუილამ გამოსულია, потерявшій рассудокъ, კომლი- ში გამოოსულია, конченый; ილაღისაგან გამო- სული სიკვლი, грамота неподлежащая, წყალს გამოსული, перенявшій рѣчку, ვუვს. 262; გა- მოვლენა, გამოვლინება (ვა), ზ. შ. წარგვაზანი გამოვკვაზანი; посылать.

გამოსვენა (ვისკვი, -ვენ), ზ. შ. ნასკვით შევეკვარე, занязать узломъ, გამოსვენევიცება (ვა), ზ. სსმ. заставить занязать узломъ.

გამოსმა (გამოვსვამ), ზ. შ. გამოვიყვან ჯდომილსა, высаживать.

გამოსშმა (გამოვსშვამ), ზ. შ. წავსცხებ, вымазать, დაურ. 197.

გამოსშმა (ვისმნი სმა), ზ. შ. სმა ისმის, გამოღის; слышется голосъ, ქილ. 196.

გამოსროღა (ვისვრი), ზ. შ. გამოვსტყორცნი; თოფს დაესცლო, выстрѣлить, выпалить, выбросить.

გამოსრუცვა (ვკ), გამოვსწავ, высасывать.

გამოსტმრება (ვი), ზ. შ. გამოვგვაზანი, отпра- вить, 2 ქართ. 533; ანტ 4, -ბინება (ვა), ზ. სსმ. заставить отправить.

გამოსულეღება (ვა), ზ. შ. სულელად გავხდი, све- сти съ ума; (ესულელღებო), ზ. ვდ. გავგეღებო, ჭკუა ღამეკარგება, оглушить, одурѣть, -ღებუღი, მიმ. одурѣвший. [ფიზიკ. 42.]

გამოსუნოქვა (ვკ, ვი), ზ. შ. ვფუშინავ, дышать.

გამოსურმვა (ვი), ზ. შ. ვიოლავ თვალს სურმით, сурмить брови, (ვი), ზ. მიჩ. сурмиться.

გამოსქღობა (ვისქღებო), ზ. ვდ. გამოვიხეთქები, про- трескаться, წყალი გამოსქდა, вода прорвалась; რუსულ. 69.

გამოსწავლა (ვასწავლი), ზ. შ. научать, აქეთ გა- მომასწავლა, დაურ. 56, 175; онъ указалъ мнѣ сюда.

გამოსწრაფება (ვა), ზ. შ. სწრაფად ვგვაზნი, торо- нить отъѣздомъ, (ვი), ზ. მიჩ. სწრაფად მოვიღვარ, გამოვეწქარებო, торопиться.

გამოსწორ, ზმ. ზ. ქეშაოდ, ქეშად, გეშად, пара- желно, 44, 47 დასტ.

გამოსწრობა (ვესწრობი), ზ. თვ. დაეასწრობ წას- ვლასა, уснѣть уйти, გამოვესწრა სინარულის უმი, ვისრ. 120, ушли дни радости.

გამოსსტომბა (ვისსტომბი, ვუ), ზ. შ. დაეასსლე- ტები ხელიდამ, выскользати.

გამოსსშმა (ვა), ზ. შ. გამოვღვრი წყალსა; выливать.

გამოსსშმა (ვა), ზ. შ. გამოვიყვან, выводить, (ვი), ზ. მიჩ. მოვისსამ სილსა, მცენ: გამოვიღებ ფურ- ცელს ან სილს, одѣваться листьями, принести плоды; (ვკსსამ, -სსი), ზ. შ. გამოვაჯღინებ, გა- მოვსვამ მრავალთა, высаживать, ვუვს. 961; ქართ. 1, ტ. 63; (წუვევი გამოვუსსამ), копить, выхолос- тить; ფრთას გამოვასსამ ლაპარაკუმი, поддержи- вать кого изъ разговорѣ, რაინდი 43; გამოესსა მუ- წუკი, у него ископилъ вредъ, ხეს სილი გა- მოესსა, показали на деревѣ плоды, გამოვასსამ წიწილგებსა, ე. ი. გამოვსწეკ, выводить цыплятъ.

გამოცანა, სქ. вынесеніе, (ვი), ზ. შ. გართ გამო- ვიღებ, გავიღან; выносить, (ვა), ზ. მიჩ. თან გავა- ყოლებ, თან გავგვაზნი, посылать кого съ кѣмъ, ძლივს დაეასწევ თავსა, насильно протискаться, выдти, გამოვიღან ენასა, вывести разговоръ; და- ვით გამოვიღან მამულსა, выпрасть по суду имѣ- ніе, გუჯ. 33, ხეს ნყოფი გამოვცანია, дерево дало плоды, მზითვად გავცან, дать въ прида- ное, გამოვიღან გზასა, провести дорогу, (გამო- ვიღანებო), ზ. ვ. გართ გამოვიღებო, выноситься, (გამოვეღანებო), ზ. თვ. თავს დაეასწევ, გამოვალ, протискаться, გამოცანება (ვა), ზ. შ. ვისისამე ხელით გავუგვაზნი რასმე, отправлять что съ кѣмъ, (გამოვეღანებო), ზ. თვ. წამოვკვეუბო, от- правляться съ кѣмъ, 2 ქართ. 419; 544, გამოცა- ნილი, -ნებუღი, მიმ. вынесенный; რუსულ. 249.

გამოცარება (ვა), ზ. შ. ვისისამე კარზედ გავატარებ, გავავლენ, проводить мимо, დაურ. 119, (ვე), ზ. მიჩ. გავუტარებ, занести.

გამოცაცება (ვი, ვკ), ზ. შ. გამოვკლეჯ, წავართ- მევ ცაცებით, выхватить, вырвать, იგზევ. 21—3; ივლით. 1—23; ქილ. 486; ქართი გამოცაცებული ნაფი, корабль, усенный вѣтромъ.

გამოცევება (ვე), ზ. შ. გავუშვებ, გამოვუშვებ, от- нускать.

გამოცენა (ვკ), ზ. შ. გავსჭედ, მჭირროდ ავამსებ, გამოვსწროთავ, пабнѣть, паволнить, გამოვიცენ პირსა, пабнѣть себѣ ротъ.

გამოცესა (ვის), ზ. შ. გამოვამცვრევ, выломать.

გამოცირება (ვი), ზ. შ. მოვიმკვლივიარებ, მოვიცი- რებ, кончить оладеншаше, вылакать.

გამოცხოვრება (გამოვცხოვები), ზ. ვდ. დაეას- წულუღებო, დაეასარღებო, დაესქღებო, о раиѣ; растравляться, გამოცხოვრედი, მიმ. გა- მოსლ. 9—9; 2 სჯულ. 8—4.

გამოცერობა, выходка, выскочка, (გტვერები), ზოგ. ვკმეტრობ; გატვერები, высккивать, со- наться; нажраться.

გამოცევენვა (ვსტვევნი), ზ. მ. ავიკლებ, ავიფო- რიაქებ, расхитать, ლუკ. 3—27; გამოსლ. 2—29.

გამოცეორცნა (ვტორცნი), ზ. მ. გამოვისერი, вы- бросить, выкинуть, რუსულ. 879.

გამოუმეებელი, ზედ. დამზოგავი, ხელ-მოჭირე- ბული, бережливый, скуповатый, -**ბლობა**, ს. დამზოგველობა, бережливость, ვეფს. 544, განმ.

გამომცხვარი, ზედ. არ გამომცხვარი, უმი, не- печенный, сырой.

გამომწვარი, მკ. თიხის ქურჭელი, невыжжен- ный, ქიმ. 58.

გამორჩეველი, ზედ. გაურჩეველი, неотобра- щенный, ალექ. 97.

გამოუკიდებლად, ზ. გარდავლით, გადაკერიო, вскользь.

გამოცეუევა (ვკს), ზ. მ. დავსტეუევა, გამოვსცინ- ცლავ, вымапить что; (ვი), ზ. შინ. მოცეუევათი გამოიფიჯან, выманить, вызвать кого мани, რუ- სულ. 884.

გამოუთქმელი, ზედ. სათქმელად ძნელი, пензреч- ченный, невыразимый, 2 კორ. 9—15; დასტ. 1, ტიმოთ. 133; ალექ. 62; გამოუთქმელობა, ს. не- выразимость.

გამოუკვდეველი, ზედ. გამოუძიებელი, неизлеч- дованный, ქილ. 688; ქართ. 1, ტ. 367; неосты- жимый.

გამოუღვეველი, ზედ. пенстощимый.

გამოუსადეგარი, -**დეგი**, ზედ. გამოუყენებელი, бесполезный.

გამოუსახავი, ზედ. მოუფიქრებელი, ქილ. 448; несообразимый.

გამოუსვენებელი, ზედ. დაუსვენებელი, пензтш- щий отдыха, ვისრ. 193.

გამოუსვლელი, ზედ. გზა გაუღებელი, непрохо- димый.

გამოუფხიზღებელი, ზედ. გაუღვიძარი, непробуд- лимый.

გამოუყენებელი, ზედ. გამოუსადეგარი, негодный, -**ბლობა**, ს. გამოუსადეგარობა, негодность.

გამოუყვანებელი, ზედ. გამოუსვლელი, невоз- ходный; -**ბლობა**, ს. невозможность, უარამ. 387.

გამოუფერავი, ზედ. წყვილ გამოუსხმელი, нехо- лощепный, საბ. ლ.

გამოუშვებელი, ზედ. გაუშვებელი, განუტევებე- ლი, невыпускаемый.

გამოუშვებლობა, ს. განუტეველობა, невыпускае- мость, ალექ. 23.

გამოუჩინელი, ზედ. აღუჩინელი, невылещенный, ქართლ. 1 ტ. 5; სომხ. 288.

გამოუცდელი, ზედ. გაუპინჯავი, არ გამომცდარი; ისაია 1—22; неопытный; неиспытанный; -**ცდე- ლობა**, ს. неопытность, ალექს. 2.

გამოუცხველი, ზ. დაუცხველი, დასტ. 133, пе- вымолоченный.

გამოუცდებელი, ზედ. უცდებელი, ცილით და- ურღვეველი, неспоримый, ტუჯ. 23.

გამოუცხადებელი, ზედ. არ გამოცხადებელი, необъявленный, -**ბლობა**, негласность.

გამოუძიებელი, ზედ. გამოუკვდეველი, неизлеч- дованный.

გამოუგავავი, ზედ. გაუხედნავი ცხენი, невыз- женный.

გამოფანცვა (ვკ), ზ. მ. выкинуть.

გამოფანჯრვა (ვკ), ზ. მ. ფანჯრებს დავაცან შენო- ბას, строить здание сь окнами, -**ჯგურული**, მიმ. რუსულ. 771.

გამოფეთქა (ვი, ვკ), ზ. მ. მცენარეთათვის: ჟეჯილს გამოვიღებ, пускать ростки, ზუნ. კ. 14.

გამოფეთება (ვა), ზ. მ. დაფეთება, привести сь педоумыше.

გამოფენა (ვკ), ზ. მ. გარეთ გავჭვენ, გამოვშლი, вывешивать; растилать, ერისთ. II, 95; ვიფინე- ბი), ზ. ვ. вывешиваться; растилаться.

გამოფისვა (ვკ), ზ. მ. ფისს წავუსვამ; высмолить, смолить.

გამოფერდილი, ზედ. ფერღებ ჩაცვიფული შიმში- ლით, тощий; -ხმალი, выгнутая сабля, საბ. ლ.

გამოფიცვა (ვიფიცვი), ზ. ვ. გავჭმები, გავჭფიტ- დები; выемхать, **გამოფიცული**, высохший, რ. ქ. ლ.

გამოფიცვა (ვი), ზ. მ. ფიცით გამოვიცან მამულსა; посредством присяги выиграть шшние, ტუჯ. 25, (ვკ), ზ. მ. ფიც ქვეშ ვჩვენებ, показать подз присягою, სიკელი, მოურავ. 5; **გამოფიცული**, **გამონაფიცი**, მიმ.

გამოფლატული, ზედ. ჩამონგრეული ნაპირი ხე- ვისა, обрывистый, საბ. ლ. ნ. ჟილე.

გამოფრდა (ვჭფრდი, -ფარდე; ვი), ზ. მ. დავისხნი გირავოს, შევიფიდი; გამოვსცდი; მოვისმარებ, шы- купать; пензтышать; уногрблять; ფეფსელ. 5-16; ქართლ. 1 ტ. 337; -ყამისა, пользоваться време- немъ, კოლას. 4—5.

გამოფრენა (ვა), ზ. მ. ვაფაფრენ, заставить летать; -ჩაფარსა, отправить сь носшностью курьера; (ვჭფრინდები), ზედ. გავჭფრინდები, вылететь.

გამოფრინვა (ვკ), ზ. უ. გავჭფრინდები, вылетать.

გამოფრეწა (ვკ), ზ. მ. გამოვრეწე; вырвать кло- чекъ.

გამოფურთხვა (ვკ); -ხება (ვა), ზ. მ. გამოვადუქებ, გამოვკენწუფებ, вышлеивать.

გამოფულრვა (ვკ), ზ. მ. გულს გამოვაცილი ხეს, дуплить, выдалбливать, сверлять.

გამოფუქვა (ვკ), ზ. მ. დაფუქვავ, вымолоть.

გამოფხანა (ვი), ზ. მ. გამოვიაქწრავ, выцарапать; იკავ. 30—33.

გამოფხევა (ვკ), ზ. მ. გავჭფხეკ, выскоблить; ქი- მია 180.

გამოფხიზღება (ვა), ზ. მ. გამოვადვიებ; გამოვა- ნელებ ღვინოს, пробудить; прогрезвнть, (ვი), ზ. შინ. გამოვიღვიძებ; გამოვიწელებ ღვინოს; про- буждаться; прогрезвляться; ვისრ. 137.

გამოფხვრა (ფხვერი), ზ. მ. გამოვგლეჯ, გამოვცა- ცებ, исторгать, вырвать, იერემ. 22—24.

გამოქანდაკება, ს. изваяние, рхъзна, (ვკ), ზ. მ. გამოვქწანაკებ, გამოვკვეთ სახეს ქვათაგან, ძელთა, მოვსტრი მეტალლზედ სახეს, შევკსმერწ; изваять;

ღწიხი; გამოქანჯვეული, მიმ. извалпный, 2 სჯული 4—23; ისაი. 1—26.

გამოქანჯვა (ვკ), ზ. მ. გამოვსწურავ ქაქას, მჯატი, სახას. ლ. ნ. ლინო.

გამოქექა (ვკ), ზ. მ. გამოვქექოთ, ავქექქ, რხე, vorochat' veshi, prinoedit' v' bezporjadok.

გამოქვევეული კლდე, нешерстая гора.

გამოქმა (ვი), შევიქმუავე, vyrabotat'.

გამოქნა (ვკ), ზ. მ. შევიქმუავე ცუვაეს; გავხენი, გამოვჯავავ, выдѣлывать кожу; выѣживать, -წარბებსა, выдергивать, выщипывать волосы на рривихъ, (ვიქნე) თვ. გავეშმაკლეი, გავოსტატლე-ბი; ухищряться; გამოქნილი, მიმ. пройдоха, კაცია 105, -ქაბი, выѣченпая въ скалахъ нещера, 1—53 მარტ. გამოსლ. 34.

გამოქმაგება (ვექმაგეღი) ზედ. დავუმეგობრლე-ბი, подружиться.

გამოქონა (გამოქონდა, გამოქაქეს), ზ. მ. გამოვიცან, გამოვიღებ, выносить, გამოქეს თავთავი ფანას, заколотиться.

გამოქონა (ვკ), ზ. მ. ქონით გავსერი, высалить.

გამოქორწინება, ზ. შეუღლება, вступать въ союзъ, მარტ. 1—36.

გამოქრობა (ვა), ზ. მ. დავქსრეც, погасить.

გამოქროლა (ვქქრი), ზ. უ. ქარი უბერავს, ჰქრის; ქარს გამოვუქვებ; выдувать; выпускать иштеръ, საბ. ლ.

გამოქრომა (ვქქრეღი), ზ. უ. გავქრეღი, დავიშრი-ტეღი, гаснуть.

გამოქრუვა (ვკ), ზ. მ. მარცვალს დავურვეინებ, მი-ბივავთ ზერა, вымолачивать, ისაი. 17—5; (ვი-ქრუვაღი), ზ. ვ. ვიშკოლები, გავიშკოლეღი, ого-ღაქსა.

გამოქცევა (ვა), ზ. მ. გამოვანგრევ, выламывать, (ვიქცევი), ზვ. გამოვანგრევი, выламываться.

გამოქცევა (ვა), ზ. მ. გამოვღვრი, выливать.

გამოქცევა (ვა), ზ. მ. ვოკტებ, გაუქცე, obracat'sia v' s'bstvo, (ვი, ვე-ცევი), ზ. ვ. ვოკტებ, განვივლე-ტვი, бѣжать отъ кого, 2 ქართლ. 326; ერისთ. 135; თვლთა წინა გამოვქვეტ, ვფუხ. 293, и скрылся въ глазахъ его.

გამოღება (ვა), ზ. მ. გავღებ კარს და სხ; отворять двери, თავი გამოიღო, онъ высунулъ голову, რუსუდ. 800; (გამოვეღეღი), ზ. თვ. გავვეღეღი, от-ვორяться.

გამოღება, სზ. выпинае: выговоръ, произно-шение; (ვი), გამოვიცან; გამოვიყვან, მოვიყვან; ვა-წარმოვებ; გამოვსოქვამ სიტყვას; выпинать; вы-водить; производить; произвести; რუსთავ. 1124; მატთ. 7—16; ლუკ. 8—15; -ნაყოფსა, приносить плоды, ვისრ. 122; 17; იეზუკ. 17—8; ზადესა, вытащить рыболовную сѣть, მატთ. 13—47; ვი ფაის, занятииъ цѣну; -ქაქასა, ცინესა, взять города, крѣпость, 1 ქართლ. 167, 177; მარტ. 52—2; ესაი. 20—1; 24—3; 7—1; -ხმას, изда-вать голосъ, ქილ. 520; -ხელოვნებასა, показать свое искусство, ანდრ. 149; -რუსა, провести ка-паль, დასტ. 112; -სარგებელსა, получить при-быль, ქილ. 487; -სიტყვას, произносить, выго-варивать слово, .ლექსსა, нисать стихамп, ქილ.

10; -სისხლსა, платитъ за кровь, т. е. за-pane-сенную рану, смертоубийство, სამ. ვასტ. 258; -ხელსა, обнажить руку; прияться за что, სამ. ვასტ. 177; მოურავ. 203; ალექ. 146, 220; -ნა-წილსა, отдѣлять часть, 1 ქართლ. 102; -სეკამბას, открыть топографію, 2 ქართლ. 323; -ხარჯს, платитъ подать, აღბულ. 113; მიწამ გამოილო ნაყოფი, земля дала плодъ, გამოვეილე ზენარი, ე. ი. თვიც გამოგვართვი, возьми съ насъ клятву, (ვე), ზ. მ. გამოვუხვამ, გამოვართმევ; წვართმევ მივეხვამ ქალაქს, ცინეს; взять, отнять, отобрать; овладѣть; -ხელს, взять кого за руку, ვისრ. 7; 38—75; -წიგნსა, отобрать у кого книгу, ვისრ. 128; ციმოთ. 49; დარეჯ. 162; რუსუდ. 135; გა-მოღებული, გამოიღებღი, მიმ. выпутный, взятый, გამოიღებინება (ვა), ზ. სსმ. заставить взять, -ხარჯს, заставить унлатитъ подать, სამ. სომხ. 152.

გამოღვიძება (ვა), გავაღვიძებ, ავაყენებ, разбу-днить; (ვი), ზ. მიჩ. просыпаться, გამოვეღვიძება, и проснуеъ. [выбрести.

გამოღინდიღება (ვკ), ზ. მ. ძლივს გამოვიღვივარ, გამოღმა, გამოღმართ, გამოღმით, ცმზ. აქათ მხარეს, აქეთვე, по ею сторону, იმის გამოღმით, ради этого, 2 ქართლ. 546.

გამოღრუვევა (ვა), ზ. მ. გამოვფულავ, გამოვეჭკვეთ ხესა; ქილ. 562, выдолбить, выдушить.

გამოღრუცვა (ვკ), ზ. მ. გამოვეგრეც, просверлять.

გამოღრღნა (ვღრღნი), ზ. მ. გამოვგრავ ძვალსა, гризть кости, обгрызать.

გამოყენება (ვა), ზ. მ. გამოვადგენ, გამოსადგე ვჭყოფ, ძღვათ годнымъ, (ვა), ზ. მ. უკან გამოვა-ღვენებ, отпратить кого въ слѣдъ, въ погоню; 2 ქართლ. 284; (ვი), ზ. მიჩ. გამოვიდგენ, სხმზ-რად შევიქმ, ძღვათ годнымъ для себя, пользо-ваться, ქილ. 2; (ვე), ზ. მიჩ. უკან გამოვადგენებ, отпратить въ погоню за кѣмъ, 2 ქართლ. 380; გორგ. 98, (ვიყენეღი), ზ. ნ. გამოვეჭსღებღი, ока-заться годнымъ, ქილ. 520, (ვეყენეღი), ზ. თვ. გამოვუღებღი, гнаться, преслѣдовать кого, 2 ქართ. 357; ციმოთ. 37; (გამომაყენებ), ზ. მიჩ. გამოსადგე მყოფ, ძღვაენი мени годнымъ, ალექ. 38; **გამოყენებინება** (ვა), ზ. სსმ. გამოვყენე-ბინებ, გამოვასამზარებინებ, заставить сдѣлать год-нымъ, გამოყვა, ნ. გამოყოფა.

გამოყვანა, სზ. вывести, выведение; (ვი), ზ. მ. გა-მოვასამ; გარეთ ვაყიფავ, გავვლინებ; вывести, изводить, -კაცად, вывести кого въ люди, -კვერ-ში, выковывать, -კვამლში, выконтить (окорокъ); -მოთბინებისაგან, выводить изъ тернишия, ვისრ. 106; ერისთ. 276; სიზამ. 107; -კაცთა სახეს, изобразить видъ человека, რუსუდ. 583; ქილ. 536; გამოყვანა ხალისა, выводить пшени; -ჯა-როსა, набирать войско, вербовать солдатъ, -ნახ-შისა, выводить узоры; -იჭვისაგან, вывести изъ заблуждений; **გამოყვანილი**, **გამონაყვანი**, ზედ. выведенный, ცანზედ გამოყვანილი ცანისა; მოსი, платье хорошо сшптое; **გამოყვანება** (ვი), ზ. სსმ. за-ставить вывести.

გამოყვრვა (გვ), **ფ. მ.** ღვეკოღავ, ხოღოსნტ, ქართლ. 1 ტ. 202.

გამოყვრება (ვემოყვრები, ვუმოყვრღები), ზღვღ. გავუმეგობრღები, поддружиться, (ვიმოყვრებ), **ფ. მ.** გავიშეგობრებ, дружить сь собою, ქიღ. 333; 438.

გამოყინვა (გვ), **ფ. მ.** გავჭყინავ, заморозить.

გამოყოღვა (გვჭყვები), **ფ. უ.** შევეღღებღი, უღან გავჭყვები, იღტი ვა ჭმწ, слѣдовать, გამოშევე, слѣдуй за мною, გამოვეყოღი ვარ, გამოშყოღოღა, и послѣдую, ჩონგ. 65; **გამოყოღღება** (ვა), **ფ. მ.** თან გავაღან, отиравить кого сь ჭმწ.

გამოყოღღა, გამოყოღა (გვ), **ფ. მ.** თავს გამოვაშვერ, высовывать; -ენან, высупуть язык, -თავსა, высупуть голову, ერისთ. 189; ანგ. 4—6; აღბ. 112; იტუნტყსა, ქიღ. 426; (ვე), **ფ. მ.** გავუყოღ, წიღს მიღსცემ, выдѣлять часть, რიცგვ. 31—52, **გამოყოღღიღი, გამონაყოღი**, მიმ. высупутьный.

გამოყრა (გვჭყრი, -ყრაღ), **ფ. მ.** გამოვაღღებ, გამოიღსერი, выграсывать, выщипывать; -მუწუკს, о снѣ: выщипать, რ. ქიღ. -ოქროს, выграсывать золото, 1 ქართლ. 319; ჭანსავით ქბიღები გავმოყრა, онъ выставил свои зубы, какъ кабанъ, რუსუღ. 210; (გამოვეყრი), **ფ. მიჩ.** გამოვიღღებ, выщуть, -ბურღს, отщипнуть, -ბოღსა, выпуть столбъ, ყარამ. 69; -ქვეშაღღებსა, выбросить постель, სიბრძ. 18; -ხარღებს, выпиргать воловь, ბუნ. კ. 216; (გამოვეყრები), **ფ. თვ.** გავეყრები, გავეცღები; გამოვეყარღები (ბურღი), отдѣляться, разлучаться; выщипываться, ქართლ. 1 ტ. 103; გამოვეჭყრიღღარ, и разлучень, რუსუღ. 429, **გამოყრიღი, გამონაყარი**, მიფ. выброшенный.

გამოყრივეინება (ვა), **ფ. სმ.** გამოვაღღებინებ, заставить выбросить.

გამოყრუება (ვა), **ფ. მ.** ყურს გავუჭღვღ, заглушать, (გვჭყრუვეღები), ზღვღ. ყური გამეჭღვღება, оглохнуть, **გამოყრუებაღული**, მიმ. оглохлый, глухой; ქიღ. 299; ისი. 44—5; уединенный.

გამოყურება (ვიყურები), ზთვ. გამოვიხეღები, выглядывать.

გამოყურვა (გვ), **ფ. მ.** გამოვეჭჭღვრეთ, გამოვეფღღრავე, выдолбить, ისი. 44—13.

გამოყენება (ვა), **ფ. მ.** ამოვეჭქღღავ, ამოვეჭჭღღავ, ამოვაქენებ, задѣлывать, закладывать отверстие въ строеніи.

გამოშვა (ვეშვი, ვეშვი), **ფ. მ.** წარმოვშობ, зарождать, ესი. 55—10; (ვიშვი), **ფ. ვ.** წარმოვიშობები, зарождаться.

გამოშვება, სწ. вышущеніе, вышукъ; отшукъ; ღღე გამოშვებღი, черезъ день, ორის ღღის გავმოშვებღი, черезъ два дня, (ვე), ღღეუტევებ, განვეუტევებ; თავისუფლობას მივსცემ, ღღეობნოვე, განვეთავისუფლებ; вышукать; пропускать; отшукать, давать свободу, გამოშვა მოვარე გვეღღესა; **ფ. ი.** მოვარე რომ ღღებნღღება მღღაბიონი იტყვობ: მოვარე ვეშვაბა ან გვეღღა შთანთქო, ვეფს. 1414, -მღღინვეღღს ღღალიღღამ, вышустить итпчку изъ клѣтки, -წყიღსა, вышустить воду, -წვერსა, отшустить бороду, რუსუღ. 628; -ცხენებს, отпргать лошадей, 2 ქართლ. 295, -სისწღს, ну-

стить кровь, -ნამს, вышустить влагу, -ღანისა-მღს, вышустить платье, (ვიშვები, ვიშვი), **ფ. ვ.** განვეიტევები; გავიშვები, вышукаться; пропускаться; отшукаться; **გამოშვებუღი, გამონაშვები**, მიმ. вышущенный; ზღვღ. вышукной, **გამოშვებინება** (ვა), **ფ. მ.** განვეიტევებინებ, заставить вышустить, отшустить; (ვი სისწღს), заставить шустить себя кровь, გამომიშვი, отшустить себя.

გამოშვერა (ვი), **ფ. მ.** გამოვეჭჭოფ, высовывать, -ფებს, выставить, вышустить ногу; გამოშვერიღი, მიმ. высупутьный.

გამოშვიგვა (ვი), **ფ. მ.** გამოვეწღღავ, выпотрошить.

გამოშინგვა (გვ), **ფ. მ.** განვიხიღავ, გავსინგავ; გავმოვიციღი, разематривать, избирать; нещипывать.

გამოშღა (ვეშღი, ვაშღი), **ფ. მ.** გავშღი შეკეციღს, გავხსნი, გავგარავნი; ღღეშღი, ღღეფუშავ, ავერევე, развертывать; разстраиывать; (გამოვიშღები) **ფ. ვ.** გავიხსნები, გავიგარავნები; развертываться, ბუნ. კ. 132; შინგანს გამოვეშღი, выщуть внутренность, სიბრძ. 102.

გამოშორება (ვა), **ფ. მ.** მოვარიღებ, მოვაშორებ, удалять, (ვეშორღები, ვეშორები), **ფ. ვ.** გამოვეერიღები, удаляться, 2 ქართლ. 27; რიცგვ. 16—26.

გამოშრეცა (ვი), გავაქრობ, ღღეავგებ, გახსნე, (ვე თვღღს), ღღევეუგებ თვღღებს, ღღევაბმავებ, ослашннуть.

გამოშრობა (ვა), **ფ. მ.** (გავახშობ, გავამშრაღღებ), осушнть, (ვეშრები), **ფ. უ.** ვავამშრაღღები, გავხმები, высушать.

გამოშტერება (ვა), გავაცბუნებ, გავაჩერეიტებ; ошеломить, наумить, (ვეტერღები), ზღვღ. გავცბუნღები, остолбенѣть, გამოვაშტერებ თვღღასა, вытаращнть глаза, ერისთ. III; **გამოშტერებაღული**, მიმ. гавцбунებული; პირღღენა, остолбенѣлый, разшии.

გამოშტვენა (ვე), **ფ. მ.** სტვენით გამოვიყევან სიმღღერის სმას, вышустивать.

გამოშურება (ვა), **ფ. მ.** გამოვიჩქარებ, торопнть, спѣшнть.

გამოშუშვა (ვი), **ფ. მ.** კარგად გამოვაქცობ; გამოვაშრობ, вышекать, высушнвать; (ვიშუშვი), **ფ. ვ.** вышекаться.

გამოჩარხვა (გვ), **ფ. მ.** პირს გამოვეწყობ; вышострнть.

გამოჩეგა (გვ); -წიწიღღებს, კრუხთავან წიწიღღების გამოყვანა, вшоднть цыплетъ; (გამოვიჩეგები), вшоднться (о цыплетяхъ), გამოჩეკიღი კვერცხი, вшодокъ, **გამოჩეგინება** (ვა), წიწიღღებს გამოვაყვანინებ, заставить вывести цыплетя.

გამოჩენა, **ფ. მ.** пошленіе, пропшленіе; კატღ. 17; 2 ქართლ. 386; რუსუღ. 642, -მოთვარისა, пошленіе луны, სიბრძ. 26; ცდიღღობღღენ გამოჩენასა, старалнсь выказаться; (გვქსნან, -გსჩანღი), **ფ. უ.** განვეცხადღები, თვღღით ღღევიხვები, казаться, вшднться, показываться, ვისრ. 5; (ვაჩენ, -ჩენე), **ფ. მ.** ღღევახვეებ, ვაჩვენებ, показывать, открываться, (გამოვიჩენ თავს), თავს გამოვიხვევრისებ, выказаться себя, выставнть себя, იოან. 5—11; **გამოვიჩენ ფიცით**, показанъ подъ присягою,

აღბ. 33; -მოგრობას, выказать вражду, -სიყვარულს, выказать любви, რუსულ. 820; -აე გვარსა, выказать свою злость, ვისრ. 176; (ვე). ზ. მიჩ. ღვენასვებ, წარმოვეჩინებ, საბუთს მოვეუყვან; указатъ, доказатъ кому что; აღბ. 92; გამომიჩნებ, покажешь миѣ, რუსულ. 890; გამომიჩინებ (ე. ი. გამოგვჩინებ), ты явился насть, 1 კორ. 4-9; წნებნი გამოგჩენია, ე. ი. თვისებან წნებ გამოგვეცხადო, ვეფხ. 1524; свойства твои обнаружались; (ჯანვლები), ზედ. ვისისამე თვეზედ გამოვცხადებდი, ღვენასვები, მაგ. გამოჩინდა სენი, თვეზედ მუწუკი; показываться у кого что, открыться, напр. открылась у него болѣзнь; показався на его головѣ чирей; (გამოვსრნებდი), ზ. მ. გამოვსრნებდი, ღვენასვებ; показываться, обнаруживаться, ქილ. 549; 599; ღარეჟ. 180-1; ტომოთ. 31; ვისრ. 7, 38; მატ. 1-20; ვისრ. 5; თუ ცუველი ჟოცი გამოჩინდა, если клятва принесена ложно, გუჟ. 32; პატრონი გამოჩინდა, его хозяинъ отыскался, ბერძნ. სპ. 39; გამოჩინებდა სენი, у меня оказалась болѣзнь, გამოჩინდა მტერი, оказался у меня врагъ, **გამორჩენილი**, ზედ. -კაცი, человекъ извѣстный, -მოწამე, извѣстный, добросовѣтний свидѣтель, ვანტ. სპ. 77; მოყვარედ გამოჩენი ხარ, ты явился миѣ другомъ, ღავრ. 83; მოყვარენი გამოჩენის, ვისრ. 127, явились пріятели, ზურგად ჩემად გამოგჩინათ, вы явились на поддержку мою; რუსულ. 212; მას წინ არად გამოჩნდნიან, ვისრ. 5, 7, передъ ними они оказались ничтожными; გამოჩინენი, მიმ. явныи.

გამორჩენება, ს. გამოჩენება, ღიდებულად გამოსლვა; ან გამოცანა სავაჭროთა დასანასვებლად, торжественный выходъ; парадъ; вытанка; (გამორჩენება), ზ. მიჩ. გამომეცხადება, представляется миѣ, ღარეჟ. 14, (ვა), ზ. მ. ღვენასვება, выказывать, показывать выставлять.

გამორჩენება, ზ. ს. გამოცხადება; აღმოჩინება, წარმოჩინება, საბუთი, явленіе; доказательство, доподлъ, ღავთ. 16-14; 1 კორ. 1-4; 2 ტიმ. 1-10; ლოდ. 105; 87; (ვა). ზ. მ. გამოვაცხადებ, წარმოვჩინებ, აღმოვჩინებ. საბუთს ღვედებ, выказывать, доказывать; რუსულ. 541; საქმე მოც. 25-8; მარტ. 1-97; 1 ქართლ. 108; მარკ. 14-17; (ვი), ზ. მიჩ. объявить, открыть, **გამორჩენებუელი**, მიმ. замѣчательный, ღაბად. 31-23; **გამოსაჩინებელი**, **გამორჩენებელი**, объявительный.

გამორჩენება (გს-ქნი), ზ. მ. გამოვსწიწნი, გამოვსწიქლოთ, выковыривать, выколупать.

გამორჩენვა (გვწნებდი), ზ. მ. ღვანდები, оставаться задуку или примѣты, ვეფხ. 31, გახ59.

გამორჩრა (გსჩრი), ზ. მ. გამოვსწერი, გავუფრი, просовать, რუსულ. 477.

გამორჩუმება (გვჩუმებდი), ზედ. приשמрѣть.

გამორჩურთვა (გს), ზ. მ. გამოვსცენ, сабити, напознать, выкопачивать.

გემორჩქარება (ვა), ზ. მ. ღვანქარებ, ღვანქარებ, снѣшить, торонить кого; (ვეჩქარები, ვსჩქარებები), ზ. ვ. торониться.

გამორჩქელითა (გს), გამოვსჩქიქნი, выковырять.

გამორჩრევა (გვს), ზ. მ. გამოვჩნასე, გამოვსჩრევე, -выглядывать, высматривать, ქილ. 333; 18.

გამოცანა, ს. ასანსნელ სიტყვა, მაგალ: ორნი არიან, კოლონი არიან, ღარბაზს, ჩაღან, ჩამიღერან, загадка.

გამოცდა, ს. გამოჩნება, ღცდა, испытаніе; опытъ; (გვსცდი, ვიცდი, -ცდე), ზ. მ. გამოჩნება, გამოვსცნობ, გამოვივლევე; ღვსცდი) ზ. მ. испытывать; пробовать; (ვიცლები), ზედ. გამოჩნებები, ღვიცლები, испытываться, **გამოცდილი**, **გამოსნაცადი**, испытанный; опытный, ღავთ. 11 — 6; **გამოცდილობა**, ს. испытанность, опытность, **გამომცდილი**, испытатель.

გამოცება, ს. საქვეყნოდ გამოცხადება რისამე, изданіе, публикованіе, (გვსცემ, -ვეცე), ზ. მ. გავსცემ, გავილებ; გამოვილებ, ვაძლებ წმას; საქვეყნოდ გამოვაცხადებ, выдавать; издавать (звукъ); обнаруживать, публиковать, -წიგნსა, издать книгу, -ნათულსა, издавать свѣтъ, გამოცემა ჰპანებოსა, издать приказъ, -სამართლისა, издать законъ, -შესამოსელსა, выдать одежду; ღარეჟ. 12; -ნაყოფისა, давать, приносить плоды; ღავთ. 1-3; -პასუხს, отпѣчать; (ვიცემი), ზ. ვ. издаваться; (ვეცემი), ზ. თვ. გამოვალ. ვსწარმოვებ, сходить, выходит, გამოსლ. 8-3; გემოს გამოვიცემ, дать икусъ, ქიშია 267; ისია, 35-6, **გამოცემული**, **გამოსაცები**, მიმ. издавший, **გამომცემელი**, издатель, **გამოსაცემი**, подлежащий изданію.

გამოცენა (ვა), ზ. მ. მოვიყვან მტენარს, расстить, (ვეცენები), ზ. ვ. ვორძილობ, ავლორძინებდი, რაсти, გამოცენა წყელი, ღავთ. 77-20, потекла вода.

გამოცენვა (გვ), ზ. მ. გამოვქვევე, გამოვლეწ, вымолачивать.

გამოცენა (გვს), ზ. მ. ღვიცევა; ჰპან. გამოსცევდი, ისია. 21-11; стеречи.

გამოცვივნა (გსცვივი), ზ. უ. ღვსცვივი; გამოვვარლები; გამოვიტრები, выпады; вываливаться, высыпаться; выслѣгать; ქიმ. 46; რუსულ. 382.

გამოცვლა, ს. ცვალება, შეცვალება, перемѣна; измѣненіе; გარღვევა, გარღვენა; (ცსცვლი, ვსცვალე), ზ. მ. შევსცვლი, ერის მეორის მაგეურად მივსცემ; გარღვევცე, გარღვექმ; перемѣнить; промѣнять; превращать; გამოვიცვლი ბიანს, перемѣнить квартиру, გამოვიცვლი მდგომარეობას, измѣнить образъ жизни, გამოვიცვლი გულს, измѣнить расположеніе, 2 ქართლ. 546, 554; გამოვეცვლი ცხისამოსს, переодѣть кого, ვსცვლი ყარულსა, смѣнить караулъ, გამოვიცვლი ცხისამოსს, переодѣться; გული გამოვეცვლა, я измѣнилъ свое расположеніе, 2 ქართლ. 554; (ვე) გულს, я измѣнилъ расположеніе его духа, (გამოვიცვლები), ზ. ვ. შევიცვლები, перемѣниться, измѣниться, **გამოცვლიელი**, მიმ. измѣняющій, **გამოსაცვლიელი**, **გამოსაცვადი**, перемѣняющій, -ცხისამოსი, перемѣнное платье, **გამოცვლილობა**, ს. შეცვლილება, перемѣнчивость, измѣняемость, გამოვეცვლილარ, я измѣняю.

გამოცდილება (ვა), ზ. მ. გავცილებ, проводить,

[სტონ. 6.]

გამოცინტლვა (ვკ), **ფ. მ.** გამოვსტუევებ, пымашить.

გამოცნა (ვკსლო, ვკცალე), **ფ. მ.** დავსტლი, დავცალიერებ, опростать, опорожнить, (ვცლო, ვცალე), **ფ. მ.** ქვეშედღ გამოვართმე, გამოველებ, вывуть изъ подъ кого что; ხელიდამ გამოვაცალე, я взялъ у него изъ руки, (ვიცლები), **ფ. ვ.** დავიცლები, опоражниваться, (გამოვეცლები), **ფ. თვ.** გავეცლები, გავეროდები, მოვეშორდებ, удаляться отъ кого, გამოვეცლოღვარ, **ფ. ვ.** მოვეშორებივარ, я удаленъ отъ, სომხ. სამ. 347.

გამოცნობა, სხ. отгадываніе, (ვკს, ვი), **ფ. მ.** ავსნი იგავს; შევიტყობ, отгадывать, угадывать, узнать, ჩონგ. 128; (გამოვიცნობი), **ფ. ვ.** отгадываться, **გამოცნობილი**, **გამონაცნობი**, отгаданный, გამოვცნობივარ, -გვცნობლი, я познакомился съ нимъ, ქილ. 244; რუსთვ. 18.

გამოცოცება (ვა), **ფ. მ.** გამოვოთრევ, вытащить; (ვკსტოცებბი), вытолзти.

გამოცოცხლება (ვა), **ფ. მ.** გავაცოცხლებ, ცხოველად მოვიყვან, оживить, (ვი), **ფ. მ.** შიჩ. ვიცოცხლებ, ვიცხოვრებ, прожить, ერისთ. 33.

გამოცოხნა (ვცოხნი), **ფ. მ.** დავლექ, разжечь.

გამოცურვა (ვს), **ფ. მ.** ტურვით გავსლა, проплыть.

გამოცქერა (ვიცქირები, რე), **ფ. ვნ.** გამოვიყურები, გამოვიხედები, выглядывать.

გამოცხადება, სხ. განცხადებ, გამოჩენა; აპოკალიპსი, წიგნი იოანე მახარობლისა; объявление: откровение; Апокалипсисъ; (ვა, ვუ), **ფ. მ.** განვაცხადებ, გამოვაჩენ; განვამეღავენებ, გამოვამკარავენებ, объявлять, открывать, обвараживать, -დავარგულსა, объявить о пропажѣ, -ომსა, объявить войну, -განაჩენისა; объявить приговоръ, рѣшение суда, -საქვეუნად, объявлять всенародно, დაფარული სიბრძნისა შენის გამოვიცხადე მე, и тайны мудрости твоей открой миѣ, ფსალმ. 50—6; (ვიცხადები, -ვეცხადები, ვუცხადლები), **ფ. ვ.** გავუმეღავენებ, объявляться, (გამოვაცხადებბი), ზედ. განვცხადებბი, გამოვცხადებბი, обвараживаться, открываться, ვისრ. 2; ევსს. 1—17; ისაი. 22—7; დაბად. 45—1; მათთ. 6—16 და 17; გამოვეცხადებ, представляется миѣ, ლუკ. 8—16; **გამოცხადებუდი**, **გამონაცხადები**, объявленный, **გამონაცხადებუდი**, ზედ. явочный; яслый, явразумительный, 1 კორ. 18—9; **გამომაცხადებუდი**, объявитель.

გამოცხება (ვს), **ფ. მ.** წავუსვამ, вымазать, 62—67 ქიმიკა.

გამოცხობა (ვა), **ფ. მ.** გამოვეშუშავ ფურნეში პურს, выпекать; (ვცხებბი), **ფ. ვ.** გამოვიშუშებბი, выпекаться, **გამოცხობილი**, **გამომცხვარი**, выпеченный.

გამოძარცვა (ვს), **ფ. მ.** გავსტარცვავ; გავკრეს, облудить; ограбить.

გამომანება (ვე), **ფ. მ.** გამოვეწოდებ, გამოვიხმობ; გავუსვებ, მოვეტყეებ; სარქროდ გავგზავნი, вызывать, выкликать; панუსკარ, пускать для нападения; носенъшо отпаривать; -ლაშქარს, шапранить противу кого войско; გორგ. 8, 2 ქართლ.

522, 549; 530; რუსულ. 211; დარეფ. 81, (გამოკვეძახები), **ფ. თვ.** გამოვვარდები, გამოვიტყრები, поносить выходяще, ქილ. 136, 372.

გამომანება (ვკს), **ფ. მ.** დავგრეს, დავსთავ, сучить, крутить.

გამომება (ვა), **ფ. მ.** გამოვავლებ, выговить; (გამოვიტები), **ფ. ვ.** пзговяться.

გამომეკვა, **გამომეკვა** (ვი), **ფ. მ.** გამოვესცევე, გავლევ, молотить, გამოსაძეგვი, -ძეგვი, молотильный.

გამომებნა, **გამომიება**, **ფ.** пысканіе, пыслѣдованіе; слѣдствіе; 1 ქართლ. 243; იოან. 3—35; (ვიძიებ, ვსძებნი, ვეძიებ), **ფ. მ.** გამოვიკვლევ, გამოვიკითხავ, пыскинать, отыскивать; произодить слѣдствіе; დავით. 76—2; ისაი. 1—17; 9—13; **გამომიებუდი**, **пыслѣдованный**; **გამოსაძიებუდი**, **გამომიებუდი**, слѣдственный, გუჯ. 24; **გამომიებლობა**, пыслѣдованіе, слѣдствіе, სამ. ვსტ. 204; იესეკ. 3—22; 34—11.

გამომენება (ვკ), გამოვეჭრუთავ, шкочоватить.

გამომინება (ვი), **ფ. უ.** выспаться.

გამომოვება (ვა), **ფ. მ.** გავამოვებ, вытравить.

გამომძრობა (ვა), გამოვავტლევ, ამოვამძრობ, выдерживать, ფარამ. 304; სიბრძ. 40; გამოვიძრობ თავს, высунуть голову, ქილ. 521; თვლი გამოძძრავ, пусть ослѣпнѣтъ, გამოვიძრობ კბილს, выдерживать зубъ; გამოძძრობლი, შიმ. выдержуемый.

გამომძრომა (გამოვეტრები), **ფ. უ.** ძრომით გამოვალ, выползти, **გამომძრომილი**, შიმ. выползший.

გამომძრწნა (ვსძრწნი, წწწ), **ფ. მ.** შემეშინდება, испугаться, ვეფს. 755.

გამომღვანება (ვა), **ფ. მ.** გამოვიტყუმრებ, отпраплять, გამომიმღვანეს წინ, заставили сопровождать меня; რუსულ. 383.

გამომღლი (ვეუძლები, -ვეუძელ, გამოვეძებს), **ფ. ვ.** сопровождать кого, 2 ქართლ. 453.

გამოწანაგება (ვი), **ფ. მ.** გავფლი სახეს, გამოვექქანდაკებ, валять, рѣзать, -**ბუდი**, შიმ. изнашивыи, ეხეკ. 41—17.

გამოწნა (ვკ), გამოვეჭსრუთავ, выдасывать, вытягивать.

გამოწევა (ვი), **ფ. მ.** წევით გამოვიტან, тянуть, **ფ. უ.** სარქროდ წავალ, дать тягу, сѣжать назадъ, (ვი), **ფ. შიჩ.** გავიწევ, წევით გამოვიტან ჩემკენ, тянуть къ себѣ; სამართალში გავიწევ, искать суда, სამ. გიორგი მ. 29; გამოვეწვიეს ე. ი. გავგზავნეს, რუსულ. 936, отпразили насъ, გამოვეწვიეს, რუსულ. 288, догнали насъ.

გამოწერა (ვკს), **ფ. მ.** გამოვეჭკრებ წერილისაგან; დავიბარებ, მოვაცანიებ; გამოვსტავ, გამოვსტავ; выписать, списать; выписывать, требовать высылки какой либо вещи; изобразать; ზოგჯერ გამოვესტერი, ამოვსტონი ქვაზედ ასოს, რქვან, вырѣзывать буквы на камнѣ; გამოსლ. 28—10; ებრ. 8—10; გამოვიწერ პირჯვარს, перекреститься, მარტ. 161—1; 12—2; (ვიწერები), **ფ. მ.** გამოვიხატები, изобразаться, рисоваться, ვეფს. განმ. თემ. 4, **გამოწერილი**, **გამონაწერი**, выписанный, изображенный, **გამოწერილობა**, ს. выписка.

გამოწვა (ვკს), წ. მ. ღვეწვავ, ღვეწვავი; გავსწვავ ქურჭელს და მისთანათ; **ВЫЖИГАТЬ**; **ОБЖИГАТЬ**; ქსნის ერისთავთა არაგვის ერისთავნი გამოსწვეს, კასანსკიე ერისთავნი **ВЫЖИГАЛИ** არაგვისკიხს, → გურუსა, **ОБЖИГАТЬ** киприцы; **გამომწვარი**, **გამონაწვავი**, **ВЫЖЖЕННЫЙ**. **გამოსწვავი**, **обжигательный**.

გამოწვდა (გამოვიწვდი, წვადე), წ. მ. გავაშიშვლებ ხმაღს, **обнажить** мечь, ღარგუ. 20—1; გამოვიწვდი გულისგან, **вынуть** из сердца, **забыть**, ვისრ. 93.

გამოწვევა (ვი), წ. მ. გამოვიტხოვ, **вызывать**.

გამოწველა (ვისწველა), წ. მ. **выдти**.

გამოწვერა (ვის), წ. მ. გავლეს, გავქსნარხავ პირს, **выастривать**.

გამოწვითიღვა (ვა), წ. მ. გამოვიკვლევე, **исследовать**, რუსუდ. 265; **გამოწვითიღვიო**, **подробно**, თესალ. 5—1; სჰმ. 21—39; ფიზიკ. 33.

გამოწირვა (ვკს), წ. მ. წირავს შევასრულებ; ან შეწირულს უკან გამოვართავ, **отслужить** обѣдню; **взять** назадъ пожертвованнос, გუგუ. 27—31.

გამოწირვანა (ვის), წ. მ. გამოვსჩინქნი; გამოვღრღნი, **выковыривать**; **глотать**, **обгладать** кость.

გამოწირვანწვარება (ვკს), წ. უ. წვანწვარიო ვკსლი, **течь** съ журчаніемъ.

გამოწინვა (ვის), წ. მ. გამოვიგნავ, **потрошить**.

გამოწმენდა (ვკს), წ. მ. გამოვასუფთავებ, გავსწმენდ, **вычищать**, გულ გამოწმენდიო, **чистосердечно**, ალექს. 86.

გამოწმინდება (ვა), წ. მ. ღვეწმენდ, **очинять**, მალაქ. 3—7; (ვისწმინდება), წ. ვ. გამოვიწმინდები, **очиняться**.

გამოწნება (ვკს), წ. მ. ღვეწნებ, **выжать** виноградъ, ღაბაღ. 40—11.

გამოწოდა (ვი), წ. მ. გამოვიტხოვ, **вызывать**.

გამოწოვა (ვის), წ. გამოვსწოვნი, გამოვსწოვავ, **высасывать**.

გამოწოვლი (გამოვსწოვლილვარ, გამოვსწოვები), წ. უ. გამოვსწოვრილვარ, **выдаваться**, **выходить** вваружу, რუსუდ. 281.

გამოწრეცა (ვკს), ღვეწრეცა, გამოვქსწოვ, **высочинивать**.

გამოწრობა (ვა), წ. მ. ცვეცლიში გამოვიყვან ფოლადს, რკინას გავაფოლადებ, **рафинировать** сталь, ერისთ. 130, II ტ. გული გამოწრობილი, **пештавное** сердце.

გამოწრუვა (ვკს), წ. მ. გამოვსწრულეც, გავსწრუავ, **выжать**, **выдавить**, ბაგრ. 120.

გამოწრურთა (ვკსწრურთა, -წვართი); წმ. ვკსწრურთნი, **высколнить**.

გამოწრუწვა (ვკს), გამოვქსწოვ, **высосать**.

გამოწყდება (ვისწყდება), წ. ვ. მოვსწყდები, მოვიქანცები, **утомляться**, ალექს. 10.

გამოწყდვა (ვის), წ. მ. წელულს ან ჩირქს ვადინებ, **растраивать** рану.

გამოწყობა (ვა), წ. მ. გამოვალავებ, გარეთ ღვეწყობ; ჩავუტდებ; **выставлять**; **вправлять**; ვუ პირსა, ე. ი. გამოვქპირავ, **отточить**, ჩონგ. 4ბ; (გამოვწყოვობი), წ. თვ. შევტვდები, მოვწყოვობი, **приходиться** къ мѣсту, რუსუდ. 730, გვეწყოვობი,

вступить въ борьбу, მარკ. 12—4, **გამოწყობილი**, **გამონაწყობი**, **выставленный**; **вдѣланный**.

გამოჭამა, წ. გამოჭამა.

გამოჭედა (ვკს), წ. მ. კვერში გამოვიყვან; **выковывать**.

გამოჭენება (ვა), წ. მ. გავაჭენებ ცხენს, **погнать** лошадей, სიბრ. 135.

გამოჭვირვა (გამოვსჭვირ ან რავ), წ. უ. სინათლე გამოვჭვირებო, **быть** прозрачену, **გამომჭვირვალე**, **прозрачный**, ვეფხ. 281; ერისთ. 40.

გამოჭურეთა (ვის), წ. მ. გამოვსჭურეწ, გამოვღალაბრავ, **ამოვსთბრი** საჭურეტლიო; **выдабливать**.

გამოჭვრეცა (ვი), წ. უ. გამოვიხტელები, **смотреть** сквозь чего.

გამოჭიშვა, სწ. **вытяжка**; **выправка**; (ვკს) წ. მ. გავსჭიშვავ, წელში გავსწორებ, **выпрямить**; (ვიჭიშვები), წ. ბ. წელში გასწორებით ვღვევარ, **выпрямиться**, **вытннуться**, **пріосаниться**, ყარამ. 172.

გამოჭმა (ვკს), წ. მ. სრულიად შევსჭამ; ჩავსწვავ ცხართ ნივთათვის; **выѣдать**, ვისრ. 45.

გამოჭრა (ვისჭრი, ვსჭერ), წ. მ. ამოვქსჭრი, გამოვქვევთ; შიგნიდამ შიგნიდ მოვქვევთ; გავთლი, გამოვქვექანდაკებ; ღვეწჭრი სმოსკლთა და სხვათა ნაქსოვთა შესაყრავად **чандисамოსთა**; **вырѣзывать**; **высѣкать**, **выдабливать**; **ваять**; **выкраивать**, —კალამსა, **очинить** перо, გამოვიჭრი ყელსა, **прорѣзывать** себѣ горло, ყელი გამოვჭრა, **убилъ** зарѣзавъ мени, (ვიჭრები), წ. ვ. ნაქსოვთათვის; ღვეწჭრები კაბად; სჩქაროდ გამოვღალ, გამოვიქვევი, **выкраиваться**; **убивать**, ვეფხ. 229; გამოვჭრილვარ, **я** бѣжалъ, ვეფხ. 849; **გამოჭრევირება** (ვა), წ. გარდ. **заставить** **выкrontь**, ღასტ. 80, რუსუდ. 273; **გამოჭრილი**, **გამონაჭრი**, მამ. **вырѣзанный**, **выкроенный**; **бѣжавшій**, რუსუდ. 707.

გამოჭყეცა (ვკს), წ. მ. სარკლშიდამ ვინელები, **смотреть** изъ окна, (ვა თვალსა), თვალს გავხილვებ, გავალებ, **продрать**, **открыть**, **выщучить** глаза.

გამოჭყირვა (ვკს თვალსა), წ. მ. **вытаращить** глаза, თვალს გამოვაჭყეც; ვისრ. 29.

გამოჭყიდეცა (ვკს), წ. მ. გამოვსწყირავ, **выжать**, ბუნ. ღ; —**ციდი**, მამ. **выжатый**, ბაგონ. ბაგრ. 138; სჰმ. 26.

გამოხარაცვა (ვკს), წ. მ. გავქსნარხავ, **вытачать**, რ. ქლ. [რჩავთ].

გამოხარშვა (ვკს), წ. მ. კარგად მოვხარშავ, **выва-**

გამოხატვა, სწ. გამოხატვა, წარმოადგენა გონებაში, ფიქრში; ღასხავა, ღასხავა; **представление**, **олицетворение**; **изображение**, **рисуваніе** въ умѣ; ღოღ. 12; მეტაფ. 128; (ვკს) წ. მ. წარმოვადგენ, გამოვხატავ, **представить**, **изображать**, **рисовать**, (ვი), წ. მირ. თვალთა წინა ღვეწხავ, წარმოვიდგენ, **живо** рисовать въ своихъ мысляхъ, **олицетворить**, ვეფხ. 250; ვეფხ. განმ. თეიმ. 8; გალატ. 4—18; 1 ქართლ. 69; ღოღ. 44; (ვიხატები), **изображаться**, (ვისხატები), წ. თვ. **представляться** кому въ умѣ, **გამოხატული**, მამ. **нарисованный**, **გამოხატულობა**, ს. წარმოადგენა, გამოხატვა, **изображение**, **рисунокъ**, **выраженіе**.

გამოსდა (ვკხლი), **ფ. მ.** გაეაგებ, განვაძებ; გამოვს-
წურავ ზეთს ან სასმელთ შევკრებ ცეცხლზედ
დულითა, выгонять, изгонять; гнать водку,
масло; მოურავ. 447; ქიმა 31, (გამოვსადი - დე),
ფ. უ. გამოვუძახებ, вызвать, მარკ. 3—3; (ვისლი),
ფ. მიჩ. გამოვიღებ, вынимать, გამოსლ. 32—3.

გამოსდომა (ვხვლები, -ლი), **ფ. ვდ.** გამოვალ, გა-
მოვიდვარ; წარვხვები, გაველი, выходягы; прохо-
дять, миновать; послѣдовать; -ბძანება, послѣ-
довалъ приказъ, ლუკ. 2—1; გამოსდა ხანი, про-
шло время, ქილ. 25, 659; ვეფხ. 104; ისუ. 4-18.
გამოსდა სისხლი, потекла кровь, იგავ. 30—33;
8—21; (ვუხვლები), **ფ. მიჩ.** გამოვეარდები, წყედ.
ღვესხმი; кинуться, броситься на кого либо;
ღარეფ. 35; გამოვსვდა ღრო, უმი, улучшить пре-
мия; გამოვსვდები წილად, доставаться по жребью,
пасть на кого жребий, საქმ. 1—26; გამოვსდარ-
ვარ, случаться.

გამოსდევა (ვისელები, გამოვინდევ), **ფ. მ.** გამოვი-
ყურები, გამოვიძიროები, выглядывать, რაჭომ
გარეთ არ გამოვინდევ, отъ чего ты не выхо-
дишь, не прогулиешься, ანტ. 3—43 42.

გამოსეთქა (ვკ), **ფ. მ.** გამოვაპობ, გამოვზარავ,
надрывать, разрывать, ქილ. 570; ნერგათვის
გამოვჭოფო თავს, აღმოვქსცენდები; о растенйх:
выростать вдругъ, скоро, пробиваться.

გამოსვანჯვავა (ვკ), **ფ. მ.** ღავევანჯვავ, снотать.

გამოსვება (ვა), **ფ. მ.** გამოვიღებ, გამოვავლებ, გა-
მოვიცხავ, изъять, вынуть; выключить, исклю-
чить; საქმ. 5—2; სამ. კათალ. 21; გამოვასო, онъ
изгналъ меня, გუფ. 27; ტიმ. 12.

გამოსვევა (ვა), **ფ. მ.** ღავევვე ძაფს; გამოვკვრავ
ბოხხს; наматывать; завязывать въ узелъ,
ბუნ. კ. 11.

გამოსვეცა (ვკ), **ფ. მ.** გამოვკვივი, выгребать.

გამოსვეწა (ვკ), **ფ. მ.** გამოვკვეთი, გამოვალაბრავ,
выдавливать, (გამოვისვეწები), ზთვ. გამოვერი-
ლები, унѣгать, რუსულ. 402.

გამოსვმა, **გამოსუნა** (ვისვამ, -ვი; ვისენი, ვისვენ),
ფ. მ. გამოვიღებ, მოვიკლებ, წვართმევ, изъять,
лишить, отнять, отобрать; დაბ. 24—54; ლე-
ვიტ. 14—42; ბარუქ. 2—20; ისაი. 2—20; გა-
მოვისვამ რკოთა, пускать ростки, მარკ. 4—32,
(ვუსვამ, ვუსენი), **ფ. მიჩ.** წვართმევ, взять, отби-
рать, отнимать, იერემ. 51—44; ვეფხ. 340, 1 მეფ.
17—35, -წვივოს, выхолостить, сконить, სამ.
ვსტ. 195; (ვევენბი), **ფ. თვ.** გამოვერთმევი, отни-
[მათხს].

გამოსვრა, **ფ. გამოსურა**, [მათხს].

გამოსვრეცა (ვკ), **ფ. მ.** ციბრუკით გავევრეც, про-
буравить, просверлить; ქილ. 90; 683.

გამოსიღება (ვა თვალბს), **ფ. მ.** თვალს გავენი-
ღებ, прозрѣть.

გამოსიღვა (ვი), **ფ. მ.** გამოვიყურები, გამოვისე-
ლები, выемотривать.

გამოსლოცომა (ვსლოცები), **ფ. უ.** გამოვეარდები, გა-
მოვიჭრები, высказивать.

გამოსმა, **ფ. გამოსუნა**, ან **გამოსვმა**.

გამოსმოზა (ვი), **ფ. მ.** გამოვეწოდ, გამოვეწმობ,
вызывать, ღარ. 116; (ვკხმბ), **ფ. უ.** ხმას გა-
მოვსცემ, издавать звукъ.

გამოსმოზა (ვა) **ფ. მ.** გამოვაწმობ, высушить,
(ვხმბი), **ფ. ვ.** გავეწრები, высохнуть.

გამოსრა, **გამოსრვა** (ვხრი, ხარ; ვხრავ, -ხარ), **ფ. მ.**
გამოვღრღნი ძეალსა, обгрызть кость.

გამოსრნა (ვხრი -ხარე), **ფ. მ.** გამოვხენექ, გამოვკაკავე,
выгнуть.

გამოსრნამვა (ვკ), **ფ. მ.** წყალთა თვის; გამოვქსცამ,
о подѣ; вымывать.

გამოსროცა (ვკ), **ფ. მ.** ღავევოც, истребять, пере-
бить, ქილ. 137.

გამოსსნა ს. ღა. დასნა, განთავისუფლება, избавление,
выкупъ; (გამოვისსნი), **ფ. მ.** გავესნი ნაკრავს, გა-
მოვავებ ღავევანჯვავს, вынутывать; развязывать;
(გამოვისსნი), **ფ. მ.** ღავესსნი, განთავისუფლებ,
избавлять, освобождать; выкупать; -თავსა, из-
бавиться, снастись, ქილ. 284; (ვისსნები), **ფ. ვ.**
ღავესსნებ; განთავისუფლები, развязываться;
избавляться; вынутываться, выкупаться, გა-
მოსსნა დაგიარევებულის მამულისა, выкупить за-
ложенное имущество, -ტყუელს, выкупить плѣнныхъ,

გამოსსნილი, მიმ. выкупленный; освобожден-
ный; **გამოსასხარი**, подлежащий выкупу; цѣна,
выкупъ, **გამოსსნელი**, избавитель, освобо-
дитель.

გამოსტომა, **ფ. გამოსლოცომა**.

გამოსუმრება (ვესუმრები, -მრე), **ფ. თვ.** გავესუმრე-
ბი, шутить съ кѣмъ.

გამოსურვება (ვა), **ფ. მ.** გავესურვებ ან გარღავეს-
ლისებ შეტალღსა, калить, раскалять; выжигать
серебро, მარკ. 183—2; იგავი. 10—21; ისაი.
1—25; ღავით. 11—5; 16—3, **გამოსურვე-**
ბული ვეცხლი, очищенное серебро, ფსალ.
11—7.

გამოსურა (გამოვესურე -ხარ); **გამოსურვა**, (ვკხ-
რავ, ვკხრავ, -ხარ), **ფ. მ.** გამოვღრღნი, грызть
кость.

გამოსშვა (ვ), **ფ. მ.** მოვესურავ კარებს, ღავესშავ, за-
творить двери, ვისრ. 179; (ვისშვები), **ფ. ვ.** за-
творятся.

გამოსწვევა (ვასწვევი), **ფ. მ.** თავს ღავერიღებ, ღავეს-
წვე, уклониться, избѣжать; выутаться, вы-
брести, (გამოვესწვევი), თავს მოვაწორებ, изба-
виться.

გამოჯავვა (ვიჯავები), **ფ. მ.** გამოვდგები, ძხ-
ლათა გოდიხმ, (ვკ), **ფ. მ.** გამოვინიღებ.

გამოჯავრება (ვა), **ფ. მ.** გავეჯავრებ ან წარმოვად-
გენ ვისმე, сердить; передразнить; представ-
лять кого.

გამოჯდენა (ვა), **ფ. მ.** გამოვკვსვამ, высадить.

გამოჯიბრება (ვიჯიბრები), ღავეიენებ, зауши-
ниться, ივერია № 34, გვ. 14, 15.

გამოჯდომა (ვესჯდები), **ფ. მ.** გამოვინიღებ, -მიღრი;
მიმ. წილოვანი ნახ სპ. ლ.

გამოზბარი, მიმ. გამოზბელი, разсѣивающй, რუ-
სულ. 127.

გამუავება (ვა), მევე შევიქმ. окнслять.

გამუღანება, ს. ღ. გამოცხადება, объявление, ვისრ.
186; (ვა) **ფ. მ.** გამოვაცხადებ, გამოვესუკარავებ;
გავესიღებ, объявлять, оглашать, ღარეფ. 77—2;
ვეფხ. 14, 812; (ვი), **ფ. მიჩ.** ვსცნობ საზავო ამ-

ბავსა, получить несчастное известіе о смерти, 2 ქართ. 548; სამ. სომხ. 164; ვისრ. 74; (ვუ), ზ. მიჩ. ვეტვი ვისმე უბედურობის შემთხვევას; известіи кого о постигшемъ несчастіи; გამამულავებ, ე. ი ჩემ ღოვარულს განაცხადებ, გამცემ, выдешь мою тайну, რუსულ. 692; ბერძნ. სამ. 30; ვეფხ. 1144; 352; გავმლავებ, ზ. ვნ. გამოვამქარებ; обнаружиться, თუ საქმე გამომლავებდეს, თუ საქმე წამიხდეს, ცუდათ ჩამიაროს, если обнаружится моя тайна; если трудъ мой пронадесть даромъ; ვეფხ. 184.

გამრავალ-ნაწილება (გამრავალ-ნაწილება), ზ. მ. მრავალ ნაწილად გაგვლი, раздроблять, კავშ. 74, 134.

გამრავლება, ს. ზ. умноженіе, (ვა), ზ. მ. გავანოჩებ, მოვუმაცებ, ერთს ორად ან სამად გავსლი; умножать, увеличивать, (-ვლდებ), ზ. ვდ. умножаться, 2 სჯული 28—11; 1 ქართლ. 30.

გამრავლება (ვა), ზ. მ. მოვამრავლებ, округлять.

გამრთლება (ვა), ზ. მ. მოვარჩენ წულულს, заживлять, вылечивать, укривать, (ვშთლდებ), ზ. ვდ. მოვარჩები, заживать. ქილ. 300.

გამრიგე, -გებელი, ს. რიგის მიმცემი, გამრიგებელი, распорядитель, ღარეჯ. 35; გორგ. 268.

გამრუდება (ვა), ზ. მ. უსწორო შევიქმ, искривлять, (ვმრუდებ), ზ. ვდ. უსწორო შევიქმნები, искривляться, ვისრ. 151; 42, სამ. ვსტ. 3—4; ქილ. 239.

გამრჩობლება (ვა), ზ. მ. ერთს ორად გავეწლი, удвоить.

გამრჯე, -ჯეელი, ს. შრომელი, მოღვაწე, მრჯელი, труженникъ, სიბრ. 137.

გამსაზღვრება (ვა, ვუ), ზ. მ. სამზღვარს გავუხენ, разграничить, იეზუკ. 42—11; ისაი. 45—25; ქილ. 315.

გამსახება (ვე), ზ. მ. გამოვსახებ სახეს, დავასახებ, олицетворить, კავშ. 339; -ბელი, მიმ. დასახებული, изображающій, კავშ. 121, **გამსახებლობა**, олицетвореніе, კავშ. 116, 117.

გამსაჯარი, ზედ. საქვეწო, популярный, народный, მოურ. 233; -თავის; მნუში პოპულარность, მოურავ. 40, **გამსაჯარება** (თავს გავიმსაჯარიგებ), ზ. მ. дѣлаться популярнымъ.

გამსება (ვა), ზ. მ. გავახებ, აღვავებ, наполнить, (ვი), наполняться.

გამსივება (ვა), ზ. მ. გავასივებ, ვეფხ. 950; ნყავივებ ონუხობ.

გამსინჯავი, ზედ. საქმის დამხანავი, გამსინჯველი, разсудительный, სამ. ვსტ. 3; **გამსინჯაობა**, -ჯველობა, ს. საქმის დამხანავა, осмотрительность, ქილ. 491.

გამსტრობა (ვი), ზ. მ. გამოვანახებ, დავხვეწავ, высматривать, рекогносцировать, შიშობი, გამსტრობი, ს. დამხვეწავი, 2 ქართლ. 493.

გამსუქება (ვა), გავამსუქებ, გავამჯავებ, дѣлать дрыбнымъ.

გამსუიღველი, **გამსუიღვაი**, ს. მოფარდული, продавецъ, **გამსუიღველობა**, -ღობა, ზ. მოფარდულობა, торговля.

გამსჯელობა, ს. სჯა, განსჯა; შრომა; сужденіе; трудъ, მარტ. 134.

გამცანი, ს. წამლები; მომთმენი, кто вноситъ или терити, ნ. გაცანა; **გამცარებელი ელექტროსი**, проводникъ электричества, ფიზიკ. 162.

გამტერება (ვა), ზ. მ. ერთმანეთის მტრად შევიქმ, посылать вражду, (გავუტერებ), ზ. ვდ. დავემტერები, пачати вражду, გამიმტერებ, ზ. მიჩ. მტრობას დამიწეებ, пачнешь враждовать мнѣ, სიბრძ. 137.

გამტეხელი ან გამტეხი ფიცისა, ს. ფიცის დამრღვეველი, нарушитель клятвы, ვეფხ. 517; ქილ. 442. **გამტეხლობა ფიცისა**, нарушение клятвы, ვისრ. 160.

გამტვერება (ვა), ზ. მ. მტვრად გავსლი, обратитъ въ пыль, въ прахъ, ქიმ. 11; (ვმტვერებ), ზ. ვდ. მტვრად გავსლები, превратиться въ прахъ, ხალხი გამტვერებული მონურად, униженный, поработенный народъ, რუსულ. 779.

გამტვერიანება (ვა), ზ. მ. მტვრით ავავებ, запылить; (ვმტვერიანებ), ზ. ვდ. მტვრით ავავებ, გავიტენი, запылиться.

გამტვრევა (ვა), ზ. მ. გამოვქცევ, გამოვანგრევ; выбить, выломать, საბ. ლ. ანტ. 56.

გამტოვრება (ვა), ზ. მ. გავამლოცებ, ошлешивить, (ვმტოვრებ), ზ. ვდ. გავმლოცებ, ошлешивить.

გამტირება (ვა), ზ. მ. ცრემლს მოვკვრი, заставить прослѣзвиться, ვეფხ. 611.

გამტვიცება (ვა), ზ. მ. გავამტვრებ, სიმაგრეს მივსცემ, განვაძლიერებ, განვაძინებ; укрѣплять, ободрять; მარტ. 2—177, 193—1, დავით. 87—7; -გულს, воодушевлять, ქილ. 467, 486, 558.

განმტვიცვა (ვე), ზ. მ. გავსტვიცვავ, გავაცხავებ, прослѣзвить муку, -ცული ფქვილი, прослѣзванная мука, დასტულ. 97.

გამტუტება (ვა), ზ. მ. მივცად დავამალებ ან ავამღვრებ; пересолить; мутить воду.

გამტფარი, ზედ. გამოპოლი, содрѣтый.

გამტყუვნება (ვა), ზ. მ. გავატყუებ, გავამტყუებ, მტყუვრად გამოვანჩენ, обличать во лжи, уличать кого, (ვმტყუვნებ), ზ. ვდ. გავტყუვდეს, მტყუანი გამოვალ, уличаться, დავ. 54; ჩოლოყ. სიგლ. 29, 1; ვისრ. 123; ტუჯ. 30; გამამტყუვნებ, ты уличишь меня; გამამტყუვნებთ, вы передо мною окажетесь лжецомъ.

გამულარება (გავემულარები), ზოგ. შევესწვეები, умолять.

გამულმბული, ზედ. სამარადისო, მიწითი, სანიაღვრე, всегдашній, ჩონგ. 147.

გამუნინება (ვა), ზ. მ. გავაქციანებ, шелудивить, заражать шелудями, (ვმუნინებ), ზ. ვდ. გავაქციანებ, шелудивить, окоростѣть.

გამურვა (ვე), ზ. მ. მურით ან მჭვარტლით შევსერი, покрыть сажею, (ვმურვი), окривляться сажею, გავმჭვარტლები; **გამურიანება**, იკივე **გამურვა**. [прилежнѣмъ.

გამუთითება (ვა), ზ. მ. გავაბეჭოთიანებ, дѣлать **გამუსრვა** (ვე), ზ. მ. შევამწიკვლებ, შევსერი, оквернить, ეზუკ. 43—8; მუსრად გარდაქცევ, გავანადგურებ, истребить, разрушить.

გამუნანობა (ვა), ზ. მ. გავორგულეზ, გავამუნ-
ოლეზ, ორგულე შეკვეპნი, ძხლათ იმჩინიხომს,
(გმუნანობეზი), ზ. ვლ. გავსცემ, არ ღავინღოზ,
გავეორგულეზი, ძხლათსა იმჩინიხომს, რუ-
სულ 249, 322.

გამუნანობეზი (ვა), ნ. გამუნანობეზი.
გამფრღველი, ს. გამსტიღავი, ვაჭარი, ღრადვეწ.

გამქარვებელი, ს. მომაქარვებელი, სევეღს გაღამ-
ფრელი; ან აღმომფერელი, ამომფერელი; кто раз-
считывает тоску; истребитель.

გამქისება (ვა), ზ. მ. გავეველურეზ, გავაჭიქეზ, გა-
ვაქსუვეზ, ძხლათ დიკიმი, ქილ. 266, (ვქისღე-
ზი), ზ. ვლ. გავქსუვეღეზი, გაველურღეზი, გავაჭიქ-
ღეზი, ოდიჩათ, ოგრუნბეზ, სეზბული, მიმ. ოდიჩა-
ლიმი, ოგესტოჩენიმი; ვეფს. 565, 581.

გამქუსავი, ზ. მწურალი ან მწუნარე, სერძიმი;
опечаленный, ვეფს. 757.

გამღეზი თეთრისა, ს. თეთრის ღამხარეჯავი, იზღრ-
ჟივაიუიში სუმი, სომხ. სამ. 240.

გამღვარი, ს. ღამციხებელი, ნამწინიხ.

გამღირება (ვა), ზ. მ. გავამუნანეზ, შეღუღინეზ,
(ვქღეზი), გავქმუნანღეზი, შეღუღინეზ.

გამღიღვა (ვქ), ზ. მ. ჩრჩილთა თვის; წავახღენ, გა-
მოსქამ, ო მოღი. ვიღდათ, ორტიეზ, ავიღ. 3.

გამღრთობა (ვა), ზ. მ. ღვთად შეგვრაც, ნოტოვ-
რინეზ, მარტ. 2—78; კავს. 276; საზ. ლ.

გამყარება (ვა), ზ. მ. გავამაგრეზ, გავამტვიცეზ; გან-
ვაძვიხეზ; უკრწილათ; ოგესტოჩათ, იერემ. 5—3;
(ვმყარღეზი), ზ. ვლ. გავამაგრღეზი, თვერღეზ, ვეფს.
130; 305.

გამყვირტება, -ყვირტღეზა (ვა), ზ. მ. გავამა-
ღეზ, ღავამწარეზ, ჯაწავინეზ გორეხნუთ; (ვმყვირტ-
ღეზი), ზ. ვლ. გავამაღღეზი, ოგროგორეხნუთ, ქილ.
389.

გამყოფება (ვა), ზ. მ. მყოფად შევიქმ, ღავსლი, ღა-
ვარღვე; გავამაგეზ, ღავფსენი, ძხლათ დრინ-
ლიმი, ვეფს. 206.

გამყოლი, ნ. განყოლი.

გამყოფი, -ფელი, ს. რომელიც გაქყოფს, ძხლ-
თელ, ვეფს. 597; ლუკ. 12—14.

გამყრადება (ვა), ზ. მ. გავასამაღღეზ, ომერვინეზ;
(ვქღღღეზი), ზღ. გავქსამაღღეზი, ომერვინეზ.

გამქრალი, ზღ. ღავსეზული სანთელი, ცეცხლი,
потухший.

გამყრელი, ზღ. ვინც ვის გაქყრის, რაღვინთელ,
ვისრ. 118; -მეზი, რაღვინთელ ბრათე; სამ.
სომხ. 252.

გამყვენება, **გამყვენიერება** (ვა), ზ. მ. გავალმა-
ფეზ, უნოს მიესცემ, უკრახათ, ომერვინეზ, (ვმყვე-
ნიერღეზი), ზ. ვლ. გავალმაფღეზი, სტანოვინეზი
კრახინიმი.

გამწინჯავი, -ჯველი, ს. გამწინჯველი, რაღმა-
ტრინათელ, 2 ქარ. 311.

გამწრალი, ზღ. გაწრბილი, გამწმარი, ვსოხ-
ლიმი.

გამწრადება (ვა), ზ. მ. გავაწრად, ვსუშინათ.

გამწრატება (ვა), ზ. მ. გავალქავეზ, მრატად შევიქმი,
ღხლათ დრახლიმი, ვეფს. 250, განმ.; (ვმწრატღეზი),
ზ. ვლ. რახლენე.

გამწრენი, ს. შემოამქველი, სოღათელ, თვერეზ.

გამწვენება (ვა თავსა), ზ. მ. თავს გამწოვისაჯვერისეზ.
выказывать себя.

გამწვირება (ვა თავს), ზ. მ. ჩივილს მოვქვეუზი, ია-
ჩათ ჯაღობუ, ვეფს. 292.

გამცემელი, **გამცემი**, ს. მუნანობი, ორადათელ, იმ-
ჩინიხ, **განმცემელობა**, ს. მუნანობა, იმ-
ჩინა, ვისრ. 163.

გამცემი, ს. უხვი, ხელ-ფურჩი, შეღრმი, თაროვანი,
ფუღის მასესეზელი, ჯანმოღათელ, სამ. ვანტ. 129.

გამცინებელი, ს. მასხარად ამღღეზი, ნამწინიხ;

გამცინებლობა, ს. მასხარად ამღღეზა, ნამწინიხა.

გამცუღებელი, ს. გამაუქმეზელი, ღამწული, უნ-
ჩოჯაიუიში.

გამძახლება ნ. **გამძახლება**.

გამძალება (ვა), ზ. მ. გავამწარეზ, გავამყვირტეზ,
ჯაწავინეზ გორეხნუთ, (ვამძალღეზი), ზ. მ. გავამწარ-
ღეზი, გავამყვირტღეზი, ოგროგორეხნუთ.

გამძვივარება (ვა), ზ. მ. მძვივარედ შევიქმ, ოგრო-
ვეინეზ.

გამძიმება (ვა), ზ. მ. ღავამძიმეზ, ძხლათ ვწიხიმი,
თიხელმი; (ვამძიმღეზი), ზ. ვლ. ღავამძიმღეზი, ძხ-
ლათ თიხელმი, ვისრ. 166.

გამძვრალი, ზღ. სმღრმი, სკოღუღინიხი.

გამძლე, ზღ. მავარი; უცვეთელი, თერჩიმი, ოსკიმი,
კრჩიმი, ორჩინიმი; ზოგჯ. მომთმენი, თერჩი-
ლიმი, -ცენი, კრჩილია ია ოგნი ჯოშად, რუსულ.
877; ღავრ. 187; **გამძლე ტანისამოსი**, ოსკოე
ღლათე. **გამძლეობა**, ს. სიმაგრე, ორჩინიმი.

გამძვანება, -ვარება (ვა), ზ. მ. გავუჯავნი, გა-
ვისტუმრეზ, ოტირინეზ; (ვუ), ზ. მიწ. თან გავაჯან,
ჯაწავინეზ სოწროვადათ ვოგო, 2 ქარლ. 339;
394.

გამძლოლი, ს. მოახლე, მახლეზელი; ობოლთ მე-
ურე; ოჯათიმი; ონეჩინთელ ოაღს სოწროთა, სამ.
სომხ. 3.

გამწარება (ვა), ზ. მ. მწარედ შევიქმ, ღავამწარეზ;
განჯარისეზ; შეგაწუნეზ; ძხლათ ჯო გორეხინიმი;
ოგორჩათ; (ვმწარღეზი), ზ. ვლ. მწარე შევიქმენეზი;
შეგაწუნღეზი; ძხლათსა გორეხინიმი; ოგორჩათსა;
კაცია 79; ქილ. 664, ალექს. 106; 2 სჯული
31—24, სიღაცსლე. გამამწარეზ, ჩონგ. 86; თი
ოტირინი მიწ ჯინეზ; (გამამწარება), ზ. ვ. მწარ-
ედ ან სამწუნარე გამინეზა, სტანოვინეზი ღლი
მენი ნეჩალნიმი, ვეფს. 111; 385, გავამწარღე-
ზი, ზღ. გავრისღეზი, შეგვეღლიანღეზი, შეგაწუნ-
ღეზი, ოგორჩათსა, გრწინათსა, ვეფს. 534, **გამწარ-
ეზული**, მიმ. ოგორჩენიმი, რაღვინთანიმი, ვეფს.
187, 902, გუნება გამამწარეზული, ოგორჩენიმი,
ქილ. 72, **გამამწარეზულიება**, ს. მწუნარება, ნა-
ღველი, გორესთ. ვისრ. 183.

გამწესება (ვა), ორღღლათე ია ოღღლათე; ვამწეს-
ღეზი, ორღღლათელ.

გამწვავება (ვა), ზ. მ. განვაძვიხეზ მოღოღენიღის
ტვიღლით, ორწინათ ვე ჯროსთ ოფ ბოღი,
(ვამწვავღეზი), ზ. ვლ. ტვიღლთა ან სიმწვავისაგან
განვაძვიხეზი, სტრადათ, ჯინთვოვათ ბოღი, **გამ-
წვავეზული**, ორწინათ ვე ჯროსთ ოფ ბოღი,
რუსულ. 282; 296; 872.

გამწვანება (ვმწვანღეზი), ზ. ვლ. მწვანე შევიქმენ-
ეზი, ვეღინეზ.

გამწვეტება (ვა), ზ. მ. წვეტს გამოვუწუბ, გავმა-
ნავ, გავლეს, завести, хлать острокопеч-
нымъ, (ვმწვეტლები) ზ. ვდ. წვეტი გამომწვეტობა,
дѣлаться острокопечнымъ.

გამწვიკვება (ვა), ზმ. გავუწვიკვებ, загрызть.

გამწვიკვება (ვა), ზ. მ. მწვიკვად დავადგინებ, ჩავა-
რიგებ, поставить въ ряды, въ шеренгу, (ვმწვიკვი-
ლები) ზ. მ. მწვიკვად დავსდებ, стать въ ряды,
въ шеренгу.

გამწმენდელი, ს. გამასუფთავებელი, чиститель,
-დელი ბითი ძალი, сила очищающая, -დლობა,
ს. სისუფთავე; ошнеліе.

გამწრთელი, ს. მწრთელი, გამზდელი, наста-
ивать.

გამწირავი, ს. ვინც ვისმე ღვთის ამარად დაგვებს, кто
оставляет на произволъ, -რობა, ს. ღვთის ამა-
რად დაგვება, оставленіе на произволъ; თავის
გამწირავი, თავ-გამომეტებელი, отчаянный, ვისრ.
118.

გამწოვება (ვმწოვებები), ზედ გვმწოვარები,
огорчиться.

გამწუყარება (ვმწუყარებები, -ღო) становиться
ярнымъ какъ ястребъ; შუთ. 75.

გამწუო, ზედ. აღერსიანი, თავაზიანი, ласковый,
ქართ. 2, 557; -მოყვასი, другъ сердечный, ქილ.
200.

გამწურალი, ზედ. გავულისებელი, მომღერავი,
проигрыванный, ქილ. 524.

გამწურალება (ვა), ზ. მ. მოვამღერებ, გავაგული-
სებ, проигрывать, -ლობა, რისხვა, гнѣвъ.

გამწუნა (გავმწუნე, -სენ) ზ. უ. გავიზღებ, воз-
мужать, вырости, გამოსლ. 2—11; ებრ. 11, 24.

გამჭვარტლება, ნ. გაჭვარტლება.

გამჭვირვალე, ზედ. რასაც საშუალო გავლის სინა-
თლე, მაგალ. ქიქა; ბროლი და სს.; прозрачный,
ვეფხ. 1181.

გამჭვრეტელი **გონებისა**, ს. შორს დამხანაო-
ბა ქვეყნისა, пропнцательности, კაცია 127.

გამჭვანარი, ზედ. გაჭვანული, გამხლარი, исхудав-
шій, ვეფხ. 1430.

გამჭვრიანი, ზედ. თავიანი, საქმიანი, დაუცადებელი
საქმეში, дѣятельный; изворотливый, -თვლი,
зоркій глазъ.

გამხლარი, ზედ. შექნილი, გაკეთებული; დამჭლე-
ვებელი, სორც - დაცვივებული; ჩამოფხავებული,
ставшій; похудалый, худой, тощій, ავთ გამ-
ხლარი, захворавшій.

გამხლარობა, სიმჭლე, худощавость.

გამხედრება, ს. გოლაშქრება, походъ; (ვიმხედრებ),
ზ. მ. გავილაშქრებ, выступить въ походъ, марш.
1—53; (ვა), ზ. მ. სალაშქროდ გავგზავნი, отпра-
вить въ походъ.

გამხეტი, ზედ. გარდამრეველი, გამაგებელი, сѣмьа
сводилшій, ქილ. 588.

გამხელა, -მხილება, ს.ზ. обнѣяленіе; обличеніе;
ქილ. 240, (ვა), ზ. მ. გამოვასუარავებ, გავამელა-
ნებ; გავსცემ, გავამტყუვნებ, მტყუანად გამოვჩენ;
обнѣялять, оглашать, обличать, издавать, მაგთ.
1—18; (ვუმხელი) ზ. მიჩ. გამოვუცხადებ, გავუმ-
ელაგებ, открыть тайну, (გამხილები) ვდ. გა-

მოვცხადები, გამოვასუარავებ, გავმელანები),
обличаться.

გამხეცება, ს.ზ. освирѣпѣіе, (ვა), ზ. მ. მხეცად
გავსლი, გავაძინებ, оскотилины; сдѣлать свирѣ-
пымъ, (ვმხეცები) ზ. ვდ. მხეცი გავსლები; გან-
ვფინებ, оскотинысь, освирѣпѣіть; გამიმ-
ხეცა გული, ვეფხ. 583; освирѣпѣіо у меня
сердце.

გამხეჯარება (ვა თვალს), ზ. მ. თვალს შევიმშრა-
ლებ ცრემლისაგან, осушить глаза; ქილ. 411.

გამხიარულება (ვა), ზ. მ. სიხარულს მოვგვრი, раз-
веселить, (ვმხიარულები) ზ. ვდ. მხიარული შე-
ვიქმნები, развеселинысь, ვისრ. 25; 188; ქართლ.
391, გული გამომხიარულდა, на душѣ мнѣ стало
несело; მირ. 104.

გამხელა, **გამხილება** (ვა), ზ. მ. გავამელაგებ, გა-
ვამტყუვნებ, уличать, მაგთ. 1—19.

გამხმარი, ზედ. განმხმელი, გამშრალი, засохшій,
-პური, сухощахлѣбъ, ვისრ. 135; გვალვისაგან გამ-
ხმარი ყანა, ვისრ. 18.

გამხნევა, **გამხნეება**, **გამხნობა** (ვა), ზ. მ. შე-
ვავულოანებ, გავაზღვინებ, სიმხნეს მივსცემ, оти-
дрять, ვეფხ. 95, განმ.; გამხნლით (გამხნეველით)
ობიძრითეს, შაკაბ. 1—66, (ვმხნეველები) ზ. ვდ.
გავამაზდები, შევავულოანებ, სიმხნე მომეტემა,
ობიძრითეს.

გამხლოვება, ნ. განმხლოვება.

გამჯავრება (ვა), ზ. მ. გავაწურობებ, გავაჯავრებ,
გავაგულისებ, сердить, (ვამჯავრები) ზ. ვდ. გავ-
ჯავრებები, გავგულისდები, сердитесь, რუსედ. 24;
199; 159; გავუამჯავრებოვარ, опы разсердилъ
меня, რუსედ. 275, 559.

გამჯღადარი, ნ. გაჯღადო.

გამჯგნობა (ვე), ზ. მ. განვეცხადები, обнѣявить,
წათ ცხოვრ. 423.

გან, **განა**, შემოკლ. გა, თანდ. ნათესავობითსა და
მოქმედებითსა ბრუნვასა თანა ხმარებული, და
ზმათა თავს დაღებული; отъ, сь, пзъ; ჩემგან, отъ
меня, სიხარულისაგან, отъ радости, ეს რისაგან
არი, это отъ чего; დლითგან ვიდრე საღამომდინ,
съ утра до вечера; აღმოსავლეთითგან, ვიდრე
დასავლეთითმდე, отъ востока до запада, გამოს-
ვლა ეკლესიისაგან, выдти изъ церкви, აზნაურ-
თაგან, изъ дворянъ, ფანჯრიდან იფურება, опы
смотреть изъ окна; გან იხმარება, ვითარცა ზმნის
ზედა ადგილობითი, მაგალ. ორგანა; въ двухъ мѣ-
стахъ, дважды; ზოგან, въ нѣкоторыхъ мѣ-
стахъ; ყოველგან, вездѣ, სხვაგან, въ другое
мѣсто; თანდებული გან ზოგჯერმე დაბრუნდებისა;
მაგალ. ყოველგნით, вездѣ, რუსედ. 589; გან, ზედ-
დაღებული ზმნათა, მაგ. განწევვა, შემოკლ. გაწევვა,
протянуть, განვლა, შემოკლ. გავლა, проходить,
ზმნანი რომელნიც იწუებთან ზედდაღებულითა გან,
განა, ნახე გა; მაგ. განწევვა, გაწევვა; განვლა, გავლა
და სხვაგან მრავალნი.

განა, ზმნისზედა კითხვითი, ნუ უკვე, ნუთუ; развѣ,
რუსედ. 421; ბუნ. კ. 3, 57, განაშენ არ იცი ეს,
развѣ ты этого не знаешь.

განაზანი, ზედ. დაზანილი; омтыи.

განაზვა (ვკ), ზ. მ. გავაუჩრებ, გავცქავავ, გავარინ-

ღებ, опшнопяты, приводить въ неподвижность отъ страха, ვეფხ. 301; მოურავ. 296; (ვინაზვი), ზ. ვ. გავეურღები, გავრინდები, опшнопятъ, опшнмътъ, затихнуть, пританься, სიბრ. 149.

კანაბრუნავი, ზედ. отпращивный назадъ, возвращенный, მრავ. 58.

კანაგარება (ვა), ზ. მ. გარეთ გავაგღებ, გავაგარებ; изгонять, იერემ. 23—2.

კანაგვა (ვქ), ზ. მ. გავქგვი, выметать, вымести, ქილ. 668.

კანაგვერდება (ვა), ზ. მ. გავანადგურებ, გვერდ-ზედ გავიტან, уклонить въ сторону; იეზეკ. 14—5.

კანაგვიანება (ვა), ნაკავით ავავსებ, засаривать, (ვეგვიანებ), ზ. ვდ. ნაკავით ან უწმინდურებით ავივსები, засариваться.

კანადგურება (ვა), ზ. მ. განვსდრეკ; ავიკლებ, ავაონრებ; დავანაცრებ, დავამზღვევ, დავაქცევ, გავაონრებ, уклонять; раззорить, испепелить, обратитъся въ пепелъ, ან გავსრეს, исгертеть, ნ. სრეს ნ. წ. ლ. გავანადგურებ ნავსა, причалитъ; რქლ.

კანადირება (ვა), ზ. მ. სანადიროდ გავალ, выдти на охоту, (ვანადირებ), ზ. ვდ. გავმხეტებ, лютнѣтъ, одичать, ვეფხ. 276.

კანადღესანთლება (ვა), ზ. მ. ივარყებ, освѣщать, ვაშლი 5.

კანადალი, ს. სკორე, помѣть.

კანადარდი, ზედ. გავარდნილი, გაჭრილი, ქილ. 59, 304, вынѣжавшій, შავთ. 29.

კანადარდება (ვა), ზ. მ. ვარდად გავსდი, превращать въ розу, ერისთ. 40.

კანაველინი, ზედ. გავლილი გზა და სხ. пройденный, ვეფხ. 1325.

კანაზარდი, ზედ. გაზდილი, воспитанный; воспитанникъ, ვეფხ. 82; 328; **კანაზარდობა**, ს. გაზდილობა, воспитаніе, ვეფხ. 63, დარეგ. 2 - 115.

კანაზიდარი, ზედ. გაწეული (შავალ. ოქრო ძაფად), вытнутый, ვეფხ. 606; ქილ. 359.

კანაზიდი, ზედ. გაზიდული, вынесенный; вытнутый, ციმ. 173.

კანათება (ვა), ზ. მ. სინათლეს გარდავცემ, სინათლეს მივსცემ, свѣтитъ кому, свѣчинავ, ზ. უ. სინათლეს გამოვსცემ, ვქნათობ, свѣтитъ, освѣщать, ივარყებ სვტომს, შუგ ანათებს, соидио свѣтитъ, გავინათებ გზას, освѣтитъ себѣ дорогу, (ვე), ზ. მიჩ. მივუნათებ სანთლს, свѣтитъ кому, свѣჩნავთ, (ვნათლებ), ზ. ვდ. დავიწეებ სინათლის გამოვცემს, ნავათი освѣщаются, (ვეუნათლებ), ზ. ვდ. განვენათლები, пролонгитъся, ივარყება, освѣщаются, ვეფხ. 861; განმინათებ, რუსულ. 261; ты освѣтишь меня.

კანათეულება (ვა), ზ. მ. ათეულად გავსდი, дробить на десять частей, (კანმითეულებ), ზ. მიჩ. ათს-ერთს ნაწილად გამოხდი, дать кому десятую часть, დაბად. 28—22.

კანათლება, სხ. კანათება, სინათლის მოფენა; განსწავლა; გონების ან ქუეყის განსნა, მომღვრება, освѣщеніе; просвѣщеніе, научное образованіе; (ვა), ზ. მ. გავანათებ, ნათლს მოვქმენ; освѣщать, ივარყებ, ვეფხ. 43; 109; მოვანათლებ, კრე-

стить, 2 ქართლ. 428; გავსწავლა, გონებას გა-ვუსნნი, გამოძღვრი, просвѣщать, наставлятъ, (ვნათლებ), ზ. ვდ. ნათლიერ შევიქმნები; გავისწავლები, გავიწურთნები, გონება გამესსნება; освѣщаться; просвѣщаться, получить научное образованіе; ისი 60—1; დავით. 17—28; (თვალი გაუნათლა), отъ прозрѣлъ, открылъ глаза, ქილ. 212, 210; განგვიანათლა ზნელი დამე, ვეფხ. 1042; отъ освѣтилъ памъ темную почву, განმინათლა გული, душа обрадовалась, რუსულ. 754, 878; **კანათლებული**, მიმ. -კაცი, просвѣщенный человекъ, **კანანათლებელი**, ს. просвѣтитель, **კანათლებულება**, ს. ზდილობა, გაზდილობა; ციკლო უპირველესთა თავაღა; просвѣщеніе; свѣтлость.

კანათხოვრება (ვა), ზ. მ. ნათხოვრად მივსცემ, одолжить кому.

კანავერცხლება (ვა), ზ. მ. გავანსშირებ, ნაკვერცხლად ან ნანშირად გარვავექცევ, обругать, (ვანაკვერცხლები), ზ. ვდ. ნაკვერცხლად გაღვიქცვი, გავანსშირებ, обругаться.

კანაკიდარი, ზედ. გაკიდებული, вынѣщенный, -პირობისა, ე. ი. პირობის გამცენი; უპირო; неустойчивый въ данномъ словѣ, ქილ. 359.

კანაკიება (ვა), ზ. მ. გავსცენ, დავარღვევ პირობას, измѣнить своему слову, მოურავ. 203; კანაკილი, მიმ. დგდებული, оставленный, нарушенный, ვეფხ. 432; 843; ქილ. 25, 122.

კანაკრძალი, მიმ. გაფრთხილებული, предостереженный, ვეფხ. 1420.

კანალესი, მიმ. გალესილი, выточенный.

კანამწვეცი, მიმ. გამწვეტებული, заостренный, მარტ. 1—7.

კანათლება (ვა), ზ. მ. გავანათლებ, освѣщать.

კანაპარსი, острожи. ჩანრ. 41.

კანაპირება (ვა, ვი), ზ. მ. განვიკიდურებ, თავიდან მოვიშორებ, устранить, удалить кого отъ себя; **კანაპირი**, удаленный; ღვთოვ კანაპირი, отверженный Богомъ, ქილ. 88.

კანარბენი, მიმ. გარბენილი, пройденный, ვეფხ. 78.

კანარცხა (ვქ), ზ. მ. გამოვრცხვ, обмыть, საბ. ლ.

კანასა, -სება (ვქ), ზ. მ. მდარედ შევიქმ, ухуа-шить, ვეფხ.

კანასარგო, ზედ. გარჯილი, заслуженный, მოურავ. 294.

კანასდილი, გაზდილი, воспитанный; შავთ. 41.

კანასკვა (ვქ), ზ. მ. ნასკვს შევქვრავ, занять узель.

კანასუიღარი, ზედ. გასუიღული, продаанный.

კანაცება (ვა), ზ. მ. ნაცსავით შევიქმ. ან მოვქქნი ნატის ცუფავსავით, выдѣлывать козловую кожу, обратитъ въ сафьянъ, ვეფხ. 612.

კანაცევი, ს. ნაშთი, გარდანარჩენი, частное число (არნე) სროხოლო. ბროს. 4.

კანაცუორცი, ზედ. გასროლილი, пуценный (სტრუ-ღა), ვეფხ. 143, ქილ. 48.

კანაფრენი, ზედ. გაფრენილი, ჩქარად გაგზავნილი, отпращивный на скоро, ვეფხ. 617.

კანაღა, **კანაღამცა**, ზმზ. ეგრეთ, დიღამც, конечно; хоти; ვეფხ. 22, 38, 505; ვიბრ. 6.

განაღვლიანება (ვა), ზ. მ. შეფარუნებ, შეფაფიქრებ, опечалить, (ვღვლიანდები) ზ. ვღ. შევსწუსდები, грустить, печалиться.

განაიარო, ს. выброеа, ნ. გაურა.

განაყოფი, ს. გაყოფილი მონათესავე; ნათესავი, მონათესავე, თვისკომი, მეყუნი, родственные родственники; сродственник, სამ. ვასტ, 89; ალექს. 56; გორგ. მ. სამ. 9; ან მონაწილე მამულში, თვით ნაწილი მამულისა, совладѣлецъ; часть раздѣлпало имѣнiя: გუგ. 12; დაბად. 43—34.

განაყოფიერება (ვა), ზ. მ. ნაყოფს გამოვადებინებ, оплодотворить, ვისრ. 61.

განაჩენი, ს. წერილით გასამართლებული საქმი, рѣшение, резолюция, опредѣленiе, протоколъ; постановленiе, узаконенiе, აღბუღას შესავალი, შესავ. ვასტ. სამ. ვასტ. 204; ღვთის განაჩენი, создашье божье.

განაცერი, простынный; ს. выстихки.

განაცეხი, ს. ნაცეხვი, დაცეხვილის მარცვალი, обивки, остатки отъ молотыны, ლევიტ. 6—21.

განაცვალი, ზედ. გაცვლილი, замѣнный, ვეფს. 687.

განაცრება (ვა), ზ. მ. დავანაცრებ, ნაცრად შევიქმ, обратять въ пепелъ, пшенелить, ვისრ. 181;

განაცრისფერება (ვა), ზ. მ. ნაცრის ფერად შევიქმ, окрасить въ сѣрую краску, განაცრის ფერობა (ვქ), ზ. უ. ნაცრის ფერად შევიქმნები, გავფეითოდები, обнзѣднѣть, ვისრ. 178.

განაცხადი, ზედ. გამოჩენილი; გამოცხადებული, яслый, понятный; объявленый, ვეფს. 39.

განაძი ვაცი, ს. განძებული ვაცი, განღვინილი, изгнашникъ, მოურ. 240.

განაწერება (ვა), ზ. მ. განვქსწილავე, дѣлать на части, (ვუ), ზ. მიჩ. წილს გაუფუფ. წილად მივსცემ, дѣлать части между кнѣмъ, (ვნაწილდები), ზ. ვღ. დავიფუფები ნაწილებად, дробить на части, 1 შეფე 11—7; ანტ. 4—12; ვეფს. გან. 117.

განაწირადი, ზედ. დაღებული, უურ-უტლებლად, покинцтый, ჩონგ. 134.

განაწირი, ზედ. დაღებული უურუტლებლად, покинутый, -ღვთისგან, покинутый отъ Бога, пасчастный, ვეფს. 295.

განაწიონებული, ზედ. შეწყუნილი, обиженый, ქილ. 496, 517.

განაწური, выжимки; სამზ. 141.

განახვა (ვქ), ზ. მ. გამოვშინგავ, высматривать, ქართ. 1, ტ. 53.

განაჭერი, ზედ. გაჭრილი ადგილი, разрѣзу, სამ. ვასტ. 264; მოურ. 401.

განახვერება (ვა), ზ. მ. განვაზოგებ, შუა გავჭყოფ, переносовинитъ, раздѣлать по полямъ.

განახეჩი, ს. განხეთილი ადგილი რისამე, расщепъ, რუს. ქართ. ლ.

განახლება, **გაახლება**, возобновленiе, (ვა), ზ. მ. გააახლებ, სელოანლად გაუაქეთებ, возобновлять, обновлять, (ვნახლდები), ზ. ვღ. სელოანლად გაუაქეთდები, возобновляться, -ხლებული, შიმ. обновленный.

გახანა, განახსრვა, და სხ. ნ. გახანა, გაახსრვა.

განხიცება, (ვა), ზ. მ. გავაცხუნებ, გავაშტერებ;

поразить печальностью; იერმ. 46—36; (ვბიც-ლები, ვბიცნები), ზ. ვღ. გავცბუნდები, გავშტერდები, остолбенѣть, ქართლ. 336, 1 ტ.; იერმ. 48—31.

განზორება, **განზორება**, ს. კეთრის სნეულება, проказа, სამ. ლ. (ვა), ზ. მ. стать прокажепнымъ, სამ. ლ.

განზრმნობა (ვა), ზ. მ. განვასწავლებ, გულის სმიერ ვჭყოფ, умудрить; (ვზრმნდები, ვზრმნები), ზ. ვღ. განვისწავლები, გულის სმიერი შევიქმნები, умудрится, აღბ. 57; იგავი 8—32; ეკკლესიასტე, 2—15.

განზჭობა, განგდება, და სხვანი ნახე გაზჭობა, გაგდება.

განგაღვა (ვიგაღვი, -ღები), ზ. ვნ. გავიშისვლები, огодаться, მარტ. 159—1.

განგაში (სომხ. 1), ს. სმურობა, ღაღღვი, ჩოჩქოლი, სრიანცელი, შიღამოთქმა მრავლობაგან, говоръ, передвига, шумъ, смятенiе; тренога.

განგებ, ზმზ. განზრახ, საგანგებოდ, парочю, съ пачтвенiемъ.

განგება, ს. მზრუნველობა ღვთისა დაბადებულთა თვის, провидѣнiе. промыслъ божiй, ვეფს. 188; предопредѣленiе. ვეფს. 434; 789; დარეგ. 31; ქილ. 620, ქართლ. 1, ტ. 268; ნახე გაგება; **განგებიანი**, ზედ. გონებით შორს დამხსველი, დასელოვნებული განგებასა შინა; прозорливый, прощительный; распорядительный; ვეფს. 32;

განგებულება, იგივე განგება, провидѣнiе, предопредѣленiе: მარტ. 2—188, управленiе, пачтвенiе; საქმ. 24—3; 1 ქართლ. 228, იერვ. 22—14, რაც განგებას გაუტოა, что судьба предопредѣлила.

განგებება (ვი), ზ. მ. გემოს ავილებ, раскусить.

განგებრა, ნ. გაგებრა.

განგებრა (ვუ) პროზატ; **განგმობა**, ნ. გაგმობა.

განგმირი, ზედ. განმგმირი, ვინც ვის განგმერს, поражающiй, შავთ. 4.

გაგნება (ვი), ზ. მ. შევიტყობ, ვსცნობ; пошлть, смекнуть, სისარბით ველარა გაიგნარა, 321, ქილ.

გაგნოვა, ნ. გაგნოვა.

განგრანა, განგრძელება, განგრძობა, განგულება, და სხ. ნახე, გაგრანა, გაგრძელება, გაგრძობა, გაგულება.

განგმერა (განგუგმერ), провзати.

განგრვა (გაგვტარვ), ვჭკურს, ვსძარცვავ, обнрать, 2 კორ 12—17.

განგური, ს. ოთხფერხთა გაცვივებული ბალანი, шерсть, снавпая съ животныхъ, სამ. ლ.

განდაგან, ზზ. სიკეშედ, вдолъ.

განღვინა (ვა), ზ. მ. განფუენებ, უკუვადგენ, отключить, (ვი), ზ. მიჩ. გავიტაცებ, მივიზოდვ, уиоденъ за собою, საქმ. 5—37; 20—30. -ღვინება (ვა ნავსა), ზ. მ. ნაპირზედ გავიფენ ნავსა, причаиить, пршстать къ берегу.

განღვომა, ნ. გაღვომა.

განღვომიღება, ს. განღვომა, ლალატი, отпаденiе, измѣна, ქართლ. 1, ტ. 390, 410; ზერმ. სამ. 31.

განღვინა და სხ. ნ. გაღვინა.

განდიღნება (ვეკლიღნები), ვეკლიღებული; величаться, ნ. გაღიღნა.
განდიღური, (ფრანც.), ს. ნაქსოვია ერთგვარი, პროდურა, კაცია 119; ლ. ნ. ნ.
განდობა, სხ. სვაშიადის ან აღსარების თქმა, признание, исповѣдь; (ვა), ზ. შოქ. სვაშიადს ან აღსარებას ვათქმევინებ, заставляя выказывать все; исповѣдывать; (ვინდობ, გაინდვნა), ზ. შიჩ. выдавать чью тайну, 2 ქართლ. 274; (ვენდობი), ზ. თვ. სვაშიადს ან აღსარებას ვეცევი, открывать кому свою тайну; исповѣдываться, ქილ. 625; ვეფხვ.
განდრეკა, ნ. გაღრეკა. [1144; 154.
განდრესა (ვე), ზ. შ. გავებნე, დავგლი, растирать, разминать; შარც. 1—6.
განებება (ვა), ზ. შ. გავუშვებ, оставлять.
განებიერება (ვა), ზ. შ. გავანახებ, ნებიერად შევიანახებ, итжить, бдловать; (ვენებიერები), ზ. ვდ. გავანახები, итжиться, бдловаться.
განელდება (ვა), ზ. შ. გაველინთვ, ნელად გავნდი სესა, дать, размякнуть, разбухнуть вь подѣ, (განველდება), ზ. ვდ. размякнуть, разбухнуть, ქილ. 259.
განელდება (ვა), ზ. შ. გავციფებ, холодить; (ვენელდება), ზ. ვდ. გავციფები, холодить, выстуживать.
განეხვა (ვე), ზ. შ. ნებვით ავაშვებ; სასუქს მოვადერი შიწას, засорить павозомъ; уваживать.
განერწყვა (ვე), ზ. შ. გავფურთხებ, выплевывать.
განვაჭრება (ვა), ზ. შ. გავჭყლიდ, распродать.
განვითარება, სწავლაში გართვა, сწავლულობა, образование, умственное развитие, (ვა), ზ. შ. სწავლაში გავრთვებ, გავსწავლებ, развивать, образовывать, (ვეითარები), ზ. ვდ. სწავლაში გავრთვები, გავისწავლები, развиваться, образовываться, **განვითარებული კაცი**, человекъ многосторонно образованный, საქმეში, опытный вь дѣлѣ, ослѣдств. **განვითარებითი ბრუნვა**, ბრუნვა წარმოებითი ან გამოშასველობითი, მაკალ. კქქმენ კაცი **ხატად**, დაიდგინა მსაჯულად და სხ.
განვითობა (განვეითობები), ზ. ვხ. განვეითობები, дѣлаться. (ვევითობი), გავფურთხებ, განველდება, отдѣлаться, ცალკატ. 12—25; ისაი. 14—12, ნ. განლოლოვა
განვრცობა, განზრახვა, ნ. გავრცელება განზრახვა; განზავება, ნ. განზავება.
განზანაკი (სომხ. ან სპარს.), ს. თევში ან სხვა რამე ფულის მოსაგროვებლად ეკაქლესიაში, тарелка церковная.
განზე, **განზედ**, ზმნ. სიგანეზედ, вь ширину, поперегъ, вдоль, სეილ. 83.
განზიარება (ვე), ზ. შ. сообщать, ივერია № 40, 2, (განვეზიარები) общнщаться.
განზოგადება (ვეზოგადები) общнщаться, სანიაღაგო, საერთო გავნები; განვეზიარები, შევეზოვალდება.
განზრახული, ზედ. მდომი, имѣющий памѣрненіе, ვეფხვ. 1465.
განზრახვა ნ. განზრახვა.
განზოგება (ვა), ზ. შ. საზოგადოდ შევიქნ, дѣлать общнмъ.

განთვისება, განთვისუფლება; ნ. გათვისუფლება, განთვისება.
განზრახვა, ნ. განზრახვა; განზრახება, ნ. განზრახება.
განთესა, განთესლვა, განთვისება და სხ. ნ. გათესა, გათესლვა, გათვისება.
განთვისება, ს. усвоение, присвоение; -ასოთა, расчленение, რაქდ. ცხოვრ; განთვისებითი სონსტვენითი, (ეთთვისება, -სე), ზ. შ. განვისაკუთრები, მივიჩემებ, присвоивать, усвоивать.
განთიად, ზმნ. დილით ადრე, გათენებისს, утромъ рано, на разсвѣтѣ; ფსალმ. 5—3; 56—8; დაზად. 40—6; ისაი. 14—12, **განთიადი**, ს. გათენება, გარიქრაქი, დილის მოახლება, разсвѣтъ.
განთიება (ვა), ზ. შ. გავათევ ღამეს, бодрствовать, неспать.
განთქმა, ნ. გათქმა.
განთხევა (ვა), ზ. შ. ნ. გათხევა.
განი, ს. საგანი, ნიშანი, ძქლს, мншенъ, გოღებ. 3—12; კაც. ანც. 23.
განი, ს. სიგანე, სიგერე, სიფართოვე; ან კეცი ნაქსოვისა, ширина, полотнище, органнаინი ზეწარი, простыни вь два полотнища, განზედ გაღგომა, пошитыся.
განი, სახელი ასოსი, г. названіе буквы г.
განი, თანდებული ესე მოეკილების ნათესაობითსა ბრუნვასა და თვითცა იბრუნვის, ვითარ: კაცთაგანი, კაცთაგანისა და სხ. ნ. გან.
განიადგება (ვა), ზ. შ. გავამუღამებ, სანიაღაგოდ გავნდი, дѣлать непрерывнымъ, хроническимъ; (ვნიადგები, ვუ), ზ. ვდ. სანიაღაგო გავნდები, дѣлаться непрерывнымъ, საბ. ლ.; -ბელი, непрерывный, ვისრ. 163.
განიადგომა (განიადგებები), ზ. უ. მწკრივად ან დამწკრივებით დავსდგები, ставнвиться вь рядѣ, ვისრ. 21.
განიავება (ვა), ზ. შ. გავფილწავ, დავანიავებ; ნიავზედ გავჭკილებ; გავჭკურები, вѣить (хлѣбъ), проветривать, провѣить; улетучиваться.
განიერება (ვაგანიერებ), ზ. შ. გავფართოვებ, გავფრცელებ, გავაგანიერებ, расширять, (ვაგანიერები), ზ. ვდ. გავფართოვებ, расширяться.
განიერი, ზედ. ფართო, ვრცელი, широкій, просторный.
განივრად, ზმნ. ფართოდ, ვრცლად, широко.
განიშნვა (ვე, ვუ), ზ. შ. გავუმარჯვებ, მოვეშიხნებ, ძქლთს, мѣтнть, наводить на ძѣлѣ.
განიცადე, ს. წირვის ცალობა, причастенъ.
განიჭება (ვე), ზ. შ. დავაჯილოვებ, ნიჭებულ ვჭკოვ, награждать, одарить; -აღბ. 20; გიბრ. ცხ. 397.
განკანონება, განკაფვა, განკაცება, ნ. გაკანონება, გაკაფვა, გაკაცება.
განკარგვა, ნ. გაკარგვა; **განკარგულობა**, -დეება, ს. რიგი, რიგის მიცემა, распоряженіе, порядокъ; управление.
განკაფვა (ვე), ზ. შ. ნახე გაკაფვა.
განკერძვა (ვე), ზ. შ. კერძად ან ნაწილებად დავჭკოვ; დქლთს ნა частн, дробить, (ვე), ზ. შ. ნაწილს დავუნიშნავ, назвачить кому долю,

часть чего; (ვი), წ. მ. მივითვისებ სხვის კერძს, приносить себя часть; იერემ. 12—14.

განკერძოვება (ვეკრძოვები), წ. ვდ. გავცალკევებ, отделяться, уединяться, იერემ. 49—29; ვებულო, მიმ. отдѣленный, რაინდი 86.

განკვართვა (ვე), წ. მ. პერანგს გავხლი, გავაშუვლებ, свить съ кого рубашку, раздѣть до нага, **განკვართული**, მიმ. -გვარცმული, распятый, распутый, გუჯ. 20, 26.

განკვეთა (ვე), წ. მ. отсѣкать; отрѣзать, ნ. გაკვეთა; **განკვეთილება**, отрѣженіе, отлученіе.

განკვირვება, სწ. გაცევა, გასტერება, изумленіе, (ვა), წ. მ. გაავაცებ, განკვირვებ, განვაცვიფრებ, გავსტერებ, удивлять, изумлять; (ვეკვირდები, ვუკვირდები), წ. ვდ. გავკვიფრდები, გავცელები, გავსტერდები, удивляться, изумляться, მატ. 13—52; 19—25; მარკ. 2—12; ლად. 15—11; იერემ. 20—2, **განკვირვებული**, მიმ. удивленный.

განკიდე, ნ. კიდე.

განკილება, ნ. გაკილება; **განკილებული**, მიმ. вынужденный; исленный, იერემ. 20—2; -ყოფა, ნ. განკილურება.

განკილურება, სწ. კიდეგანობა; განწირულობა; უღონობა, оконечность; крайность; (ვა), წ. მ. მოვსორებ, удалять; განკილურებული, მიმ. კიდეგანი, крайний, ვეფ. 1187, განმ.

განკიდება (ვე), ნ. გაკილება (ვე); (ვა), წ. მ. განავსორებ; წავართმევ, устранять, удалять; лншать, отнимать у кого что; იერემ. 16—5; **განკილებული**, მიმ. устраненный; განკილებულთა ნაწილთაგან შედგმული, составленный изъ отдѣльных частей; კავს. 54; -ყოფა, удалять, 2 ქართლ. 224.

განკითხვა, განკრძალვა, განკუთხვა, ნ. გაკითხვა, განკრძალვა, გაკუთხვა.

განკრძალვა (ვე), გავაფრთხილებ; остеречь, предупредить.

განკრძალუდებობა, ს. გაფრთხილება, სიფრთხილე, осторожность.

განკუფლობა (ვეკუფდები), წვდ. ღვიწხვები, მოვსწუფლები; ღვეფლები, утомиться, изнуриться; приходитъ изъ нетхости, старѣть; ღვიფ. 6—7.

განკუთხოვა (ვ. ვა), წ. მ. გავკუთხო, ძხლთ, ფსალ. 77—55; (ვევლოვი), წ. თვ. გავეყრები, отдѣляться, არ განკუთხოვის სასჯელსა, незыблится наказаніа, ანდრ. 147; თავსა ზედა თვისსა განკუთხოვის, дѣлаться на себя; მარკ. 3—24; ლუკ. 11—18; 11—17; მატ. 12—22; (ვივლოვი), წ. ვ. გავიყოფები, ძხლთся, საქმ. 23—8; ნ. განკუთხოვა.

განლიკება, სწ. გაცბუნება, გასტერება, смяченіе, смущеніе, (ვლიკებები), წ. ვდ. გავცბუნდები, გავსტერდები; смутиться, -ცობლითა, потерять отъ смущенія разсудокъ, ქოლ. 9; (ვლიკებ), წ. მ. გავასტერებ, გავაცბუნებ, смущать, 2 ქართლ. 383, **განლიკებული**, მიმ. смущенный; нѣмой, შავთ. 83; 102, ბარუქ. 6—40; იერემ. 40, ქართ. 1, ტ. 316.

განლინება (ვილინები), წ. ვ. განვილევი, ღავსწუღებ

ბი, уставать, пстреляться, ღვიფ. 63—6; გუჯ. 25.

განლტოღვა (ვილტვი, -ტე), წ. ვ. გაეოქცევი, მოვლორდები, уѣхать, 2 ქართ. 72.

განმაღილებელი, увеличительный.

განმავალი, მიმ. проходившій, **განმავლობა**, ს. прохождение, множеніе, განმავლობა ღიღი მქონდა, я имѣлъ большое вліяніе; რუსულ. 232; ექვსის კვირს განმავლობაში, по истеченіи шести недѣль, ივერია № 1, 56.

განმამრავლებელი, ს. რიცხვი გასამრავლებელი, множитель.

განმამწარებელი, ს. შემამწუხებელი, огорчитель, ქართლ. 1, ტ. 272.

განმარინებელი, მომარჩენი, избавитель.

განმართვა (ვე), неправить, წათა ცხოვ. 419.

განმარტება, სწ. აღსხნა, თარგმანი, толкованіе, объясненіе, (ვე), წ. მ. გავსული, გავრთხვებ, განვავსოვებ; აღსხნი, ვსორგმნი; გავმარტოვებ, გავალოტოვებ; протягивать, простираить; толковать, изьяснить, упроеить; -მავილსა, обнажить мечъ; ქართლ. 1, ტ. 38; იერემ. 48—10, განვიმარტავ ფრთსა, распроетрать крылья, ქართ. 1, ტ. 81; განმარტებ სეღსა, протягивать руки, ანდრ. 44, 127, განმარტებ ნავის კავსა, спуститъ лкоры, საქმ. 27—30, განმარტებ ნათელსა, прояснить, რუსულ. 639; (ვიმარტები, ვქმარტდები), წ. ვ. ავისხნები, ვითარგმნები; გავსოვები, გავრთხვებ; разьясниться; растгиваться; ისაი. 25—11, **განმარტებული**, объясненный, лсный, доказанный, წსრ. 19.

განმარცივება (ვა), წ. მ. მარცივად გავხლი, упроеить, (ვიმარცივდები), წ. ვდ. მარცივი გავხდები, упроедаться.

განმარცოვება, ნ. გამარცოვება, уединить.

განმამზრძნობელი, ზედ. умудряющій.

განმასვენებელი (ადგილი), ს. განსასვენებელი, мѣсто отдыха, ვისრ. 59.

განმაცხოველებელი, მიმ. სიცოცხლის მომცემი; животворящій, 1 ტ. ქართ. 230.

განმგე, ნ. გამგე; **განმგეობა**, ნ. გამგეობა.

განმგზავრება (ვა), წ. მ. გავისტუმრებ, გავგზავნი, отпратить, მრ. 3; (ვემგზავრები), წ. თვ. გზას შევუდებები, отпратиться.

განმეორება (ვა), წ. მ. გავავალადებ; повторить, заучивать урокъ.

განმეწამულება (ვა), წ. მ. გვიგრის ფერში შევლებავ, окрасить въ червленную краску.

განმეზა (ვემეზავ), წ. მ. მესს ღვექსცემი, поразить громомъ.

განმდგომი, ს. მოღალატი, изъѣнникъ, отступникъ.

განმფრანხი, ს. მრჩეველი, совѣтникъ, საბ. ღ.

განმფღვრებელი, ს. წნარცი გარემო ზღუდისა, ровъ вокругъ ограды, საბ. ღ; იეზუკ. 40—22.

განმთხვევა (ვა), განვსტერებ; განვფუხებ, отклонить, устранять, (ვიმთხვევი), წ. მ. განვფუხნები, მოვერდები, устраняться, 3 მეფეთ. 12—18.

განმკარგველი, ს. ქვეყნის მომრიგებელი, правитель.

განმკაცრება (ვა), ზ. მ. გავკვრძალავ, გავაფრთხილებ, предостерегать, (ვემკაცრები), ზ. თვ. გავკვრთხილდები, остерегаться, იეზუკ. 3—19, განმკაცრებით, ვმზ. მკაცრად, სსსტიკად, строго, აღუქ. 91.

განმკვიდრება, ნ. გამკვიდრება.

განმკითხავი, ნ. **გამკითხავი**; **განმკითხველობა**, ნ. **გამკითხველობა**.

განმკიცხოვნება, сорпяние, ჩხარ. 27.

განმრჩობლება (ვა), ზ. მ. ერთს ორად გავზდი, განვარობ, დავორკეცებ, удвоить, усугубить.

განმწვენი, ს. ვინც განისვენებს, 2 ქართლ. 99; кто отдыхает.

განმსიტყველობითი ძალი, ზედ. сила выражения, სიტყვის ძალი.

განმსტრობა, სფ. рекогносцировка, (ვი), ზ. მ. დავზერავ, გავუჩინავ; გამოვჩინავ; рекогносцировать, сторожить, подматривать, გალატ. 2-4;

განმსტრობი, ს. დამზფერავი, соглядатель, шпионъ, лазутчикъ, 2 ქართლ. 490.

განმყოლი, ს. მიმყოლი, последователь.

განმყოფელი, ს. дѣлатель.

განმჩატება, ნ. გამჩატება.

გამცდელი, ს. გამომცდელი, испытатель.

გამცდელობა, ს. გამოცდა, испытание, 2 ქართლ. 260.

გამცემელი, ს. მოლაღაცე, მუსთალი, предатель, ლუკ. 22—21; **განმცემელობა**, ს. ღალატი, მუსთლობა, предательство.

გამწყურალი, ზედ. გარისხებული, გაჯავრებული, разсерженный.

გამწყურალობა, ს. გულ-ძვირობა, неудовольствие.

გამსვლი, ზედ. დამხარი, талпы.

განმხილება, ნ. **გამხილება**; **განმხნევა**, **განმხნობა**, ნ. **გამხნევა**, **გამხნობა**.

განმხილველი, ს. рассматриватель.

განმხმელი კარისა, გამღები კარისა, отворяющій дверь, ქილ. 51.

განმხმობება, ს. уединяться.

განნათესაობა, ს. მონათესაობა, сродство, კავშ. 163.

განნათლება, ნახე განათლება.

განნაწილება (ვა), ზ. მ. дѣлить на части.

განნამრავლები, ს. შეძინება, შემატება, приумноженіе, ეზუკ. 18—17.

განობა (ვე), ზ. მ. მოვაპორებ, удалять, ქილ. 203.

განორძება (ვორძლები), ზ. უ. მცნ. ფესვს გავიდგამ, ავლელები, нускаты глубокі корни, ростки, მარკ. 4—27; **განორძინება** (ვა), ზ. მ. მოვიყვან მცენარეს, растить, (ვორძინებები), ზ. ვდ. აღმოვსცენლები, расти, произрастать, მარკ. 4—27.

განონება (ვა), ზ. მ. უგულუბელს ვჭვოფ, მალაქ. 1—7, презрѣть.

განპარვა (ვი), ზ. მ. მოვიპარავ, გვეჭკურდვ, выерадывать, разворовывать, (ვიპარები, ვეპარები), уходить украдкою, ნ. გაპარვა.

განპატიება, სს. დასჯა, დასჯელი, казнь, -სიკვდილითა, смертная казнь; სამართ. კათოლ. 17; (ვეპატიება), ზ. მ. დავსჯი, განვეკანონებ, казнить,

გარამას გარდავანდევინებ, აღბულ. ნ. взыскать штрафъ; удалить отъ должности, лишить сана, чести, ვისრ. 57; ქილ. 374, ნ. გაპატიება; (ვიპატიებები), ზ. ვდ. დავსჯებ, бить казнену, სამართ. კათოლ. ნ. **განსაპატიებელი**, ზედ. დასაჯელი, карательный, ქილ. 366, 493.

განპება, **განპობა** (ვა), ზ. მ. განვეჭვეთ, გავაპობ, გავსჭრი; გავხეთქ; разсѣкать; расколоть, -ორნატო, разсѣкать борозду, ვისრ. 135; 199;

ჭვერს, წუჟალს, разсѣкать воздухъ, воду, (ვიპები), ზ. ვ. გავიჭვეთები; გავსქლები, расколоться, раздираться; разсѣкаться, და კრეცსაბმელი დირ განიპობ ორად, и завѣса разодралась на двое, მარკ. 15—38; 2—21; **განპებული კლდე**, треснутая гора, ციმ. 145 და სს. ნ. გაპობა.

განპობება (ვა), ზ. მ. გავასუქებ; სასუქს მოვაფერი მიწას, გავნენგავ; ვსცებ სუნნელს წითს, გავასუნნებებ, утучнить; удобрить землю; мазать, умащать, умастить; (განვეჭობლები, -ხნები), ზ. ვდ. გავსუქებები; жирить, тучить, დავითნ. 22—4; იეზუკ. 17—10.

განპურება (ვი ხელსა), ზ. მ. ხელს გავშლი, გავართხვ, простирать руки, протягивать руку, გუჯ. 27; ანდრ. 4; ისაი. 1—5; რომაელ. 10—21.

განრაცხილი, ზედ. დათვლილი, сосчитанный, შესავ. ბერძნ. სამ.

განრება (ვა), ზ. მ. განვარინებ, განვსდრეკ, მოვაპორებ, удалить, отстралять; **განრომა** (ვერები), ზ. თვ. გავრიღებ, მოვრჩები, იხზხჯათ, снастис; იერემ. 48—19, 2 ქართლ. 148; **განრომილი**, მიმ. снащенный, დაბად. 14—14; ისაი. 10—14; საქმ. 27—44; 28—4; 2 ციმოთ. 4—17; ისაი. 10—14; განერა დასჯელსა, იხზხჯალს наказанію.

განრევა, ნ. გარევა.

განრემზომ, ზ. მ. ზ. პარისოპორ, წინა აღმდგვა, противуположно, напрогонт; **განრემზომი**, ზედ. ერთი მეორის წინა-აღმდგომი, противуположный, противный; противникъ; **განრემზომობა**, ს. წინა-აღმდგომობა, სრულიად განსხვავებულება; უთანხმობა, შუთოთი; противуположность; раздоръ, несогласіе; კავშ. 100.

განროხება, ნ. **გართხვა**; **განრიდება**, ნ. **გარიდება**.

განრიდება (ვა), ზ. მ. გამოვიხსნი, გამოვიყვან საშისროებისგან, განსცდელს მოვარიღებ, ავაცილებ, снасаты, избавлять; (ვერინები), ზ. თვ. გავრიღებ, მოვრჩები განსცდელს, თვის ავიცილებ, избавиться, избѣжать, снастис, განმარინნეს, онъ избавилъ насъ, გალატ. 1—3; **-ნებული**, მიმ. избавленный, ბარუქ. 4—18; გუჯ. 20.

განრისხება (ვა), ზ. მ. გავაგულისებ, გავაწურომებ, ვაძქ, раздражатъ, (ვრისხები, ვრისნები), ზ. ვდ. გავსწურები, გავგულისებები, прогнѣваться, разсердиться, пегодовать, საქმ. 16—18; კოლ. 3—21; (მა), сердись меня, ისაი. 28—29; იერემ. 11—17, დაბად. 30—3; 40—2, მატთ. 5—22; (ვერისნები), сердиться на кого, მატ. 18—34; 20—24; ნუ გამირისხებოთ, не сердитесь на меня.

განრიცხვა (ვ), **გ. მ.** დაესთვლი, сосчитать.
განრომა, **ნ.** **განრება**; **განრღვევა**, **ნ.** **გარღვევა**.
განრღვევა (ვირღვევი), **გ. ვ.** დაესუსტდები, ослабнуть, იერემ. 10—20; მარტ. 2—85; სულითა, потерять присутствие духа, მარტ. 2—81, **ნ.** **გარღვევა**.
განრეხვა, **ნახე გარეხვა**; **განრჩევა**, **ნ.** **გარჩევა**.
განრჩუმა (გვ), **გ. მ.** მოვრთავ, შევამკობ, украшать, 2 ნუსტო, 3—8, ეს სიტყვა ძველს დაბადებაში იპოვება, ახალში შემკობა ჰქვრიბა.
განრცხა (ერცხნი), **გ. მ.** გაურცხ, смывать, отмыть, მარტ. 7—8 II 19; ისაი. 4—4, **განრცხილი**, მიმ.; смывший; **განრცხი**, грязная пода постл стирки.
განრწყემა (ვარწყემ, -ყე) **გ. მ.** განვწყელოვ, გავეყოფ, раздѣлять, კაციდ. ანტ. 139, **განრწყემული**, неслитый.
განსაბრძნობელი, ზედ. საგულის ხმეირო, умственный, ანტ. 1.
განსაგებელი, ზედ. უკულებელ-საყოფელი, отвергаемый, отрицательный, 1 ტიმოთ. 4—4.
განსაგებელი, ს. სამნეო, სკარგავი, სხელიო; управление; вѣдомство, ვეფს. 1004; 2 ქართ. 309; 1 ქართ. 108, 217.
განსაგძღებელი, ზედ. ნიჭებული საგზლითა, священнический произвол, 1 ქართლ. 288.
განსაგო, ნახე განსაგებელი, კავშ. 251.
განსაზავებელი, ს. საეკლესიოთა სიწმინდის ქურჭელთაგანი, რომლითაც განიზავებ ღვინო და წყალი ან მოიღობს მღუღარება, ковше для теплоты (церк. сосуд); -წყალი, მღურარება, теплота въ евхаристіи.
განსაზიდი, ს. სიგრცე, противеніе, კავშ. 141; იერემ. 42—12; საბ. ლ.
განსაზრვა (ვს), **გ. მ.** გავიკულებ, წინასწარ განვიზრახვ, предпологать, думать, намѣрваться.
განსაზღვრა (ვ), **გ. მ.** **განსაზღვრება** (ვა), **გ. მ.** სამზღვარს დაველებ, разграничить; опредѣлить, ლოდ. 65; კავშ. 113; ისაი. 29—22; გამისაზღვრება, ან опредѣлить, разграничить, (ვისაზღვრები), ვნ. разграничиваться, (ვესამზღვრები), **გ. თვ.** მოვერიღები, удаляться, ისაი. 52—11; **განსაზღვრებითი**, ზედ. опредѣлительный.
გამსათხვეელი, ზედ. ცანში გასახსნელ, სასაქმელებლი, слабительный, საბ. ლ.
განსათხვეელი, ს. ქალთ თმის ნაწნავში დასაცანი ზორტი, лента заплетенная въ косу, шпурокъ, საბ. ლ.
განსაკვეთელი, ზედ. გასაყოფი. ძმნმნი.
განსაკითხავი, ს. სამსჯავრო, მოსამართლედ შესაკრებელი ადგილი, судебное мѣсто, судъ; საქმ. 25—23.
განსაკრომელი, **ნ.** გასაკრომელი.
განსაკრძალავი, ზედ. აღსაკრძალავი, запретительный, 1 ქართ. 255.
განსაკუთრება (ვი), **გ. მ.** შევიფიციებ, მივიფიციებ, присвоивать, усвоивать, ვისრ. 35; ქილ. 327, (ვესაკუთრები), თვ. შევეფიციებ; ვეკუთნვი, усвоить

кому, отдать въ собственность кому, ვისრ. 20-რებული, მიმ. **განსაკუთრებითი**, ზედ. განთვისებითი, кутнѣи, исключительный, გამისაკუთრები ხარ, я присвоилъ тебѣ, გამისაკუთრებდი, ты становился моею собственностью; გავესაკუთრებდი, я ставлюсь его собственностью, ქილ. 325.
განსაკუთრებული გული, душа проданная, ვისრ. 157.
განსალეველი, ზედ. განსაკაფველი, მოსაუძღურებელი, нестремительный, изнурительный, იერემ. 15—4. 6; განსალეველი მტლითაგან, червоточный, მარტ. 192.
განსალიკებლად, **ზ.ზ.** для возбужденія смятенія, შევთ. 83.
განსამაგრებელი, ზედ. укрѣпительный, 1 ქართლ. 266.
განსამრავლებელი, ზედ. მოსამატებელი, აღსაგზნებელი, увеличительный, ვერცხლი არ მისცე განსამრავლებლად, не отдавай денегъ для приношенія, ლევიტ. 25—27.
განსამწარებელი, ზედ. საწყენი, огорчительный, იერემ. 44—3.
განსასვენებელი, ს. ადგილი განსვენებისა; ზედ. შესასვენებელი, мѣсто покая; снокой, спокойствіе; успокоительный; რუსულ. 659; გუჯ. 15; ანტ. 63, 138; საქმ. 7—50; ქილ. 674, საუკუნო განსასვენებელი, вѣчный покой.
განსასწავლებელი, ზედ. სასწავლო, საწურთნველი, поучительный, 1 ქართ. 241.
განსაცევებელი, ზედ. გასაშევი, отискиной, -წიგნი, разводная, 2 სჯულ. 24—1; მატ. 5—31; სამართ. მოს. 41.
განსაფარღველი, ზედ. გასასყიდი, продажный.
განსაქარვებელი, ზედ. მოსაქარვებელი (სვედის), разнелательный, ერისთ. 81; -ზღად, для опустошенія; იერემ. 25—11.
განსაქიქებელი, ზედ. დასამარხავი, позорный, იერემ. 13—22.
განსაცდელი, ს. სფრსე, უბედურობითი შემთხვევა, ხიფათი, მოულოდნელი უბედურობა; შესაბრძოლებელი განცდა; впасть, несчастію; опасность, 2 სჯული. 29—2; ქართლ. 341; ლუკ. 4—13; искушенію, пшнѣтанию: 1 პეტრ. 4—12; დაბად. 49—19; 2 ქართლ. 501.
განსაცხრომელი, ზედ. საშეგებელი, შესაქცევი, услаждающий, ისაი. 2—13; 18—2.
განსაცმელი, ზედ. ასაგებელითა ძაფი ნესზედ, подложный продаванію, გამოსლ. 25—27.
განსაწმენდელი, ს. საღვინებელი, чистильще.
განსაჭება (ვს ნავს), **გ. მ.** საქითა გავმართავ ნავსა, спадить рулемъ корабль, მარტ. 2—55.
განსახება (ვს), **გ. მ.** სახეგზად ან ნაკვთად დავეყოფ; სახეს მივსცემ, დავსახებ, განვასხროვნებ, ძმნითა на видъ: давать видъ; олицетворять, образовать, კავშ. 68, 307; (ვსახებ), **გ. ვ.** დ. სახეს მივიღებ, დავისახებ, კავშ. 94, 159; 116; 323; олицетворяться, получить образъ, видъ, образоваться. [просмотру.
განსახილველი, ზედ. გასაშინგავი, подлежащій

განსახლება, განსახლება, ს. აერა, გარდასახლება, переселение, იერემ. 30—3; (განვასახლებ, ვსახლება), გარდავასახლებ, ავჭერი, переселить, იერემ. 28—4; ბარუქ. 3—7; (ვისახლება), ვნ. переселиться, **განსახლებულება**, ს. გარდასახლება, переселение, население, ბარუქ. 3—7.

განსახსრწენილი, ს. ხრწენილება, დასხნა კავშირით ნივთთა, тѣннiе, норча; წასახსენი, გასარწენილი, подлежащій растѣнiю, იერემ. 5—27; დავით. 9—15; საქმ. 2—31; 13—36.

განსვა (ვესვი ცხოვრებასა), ზ. თვ. მოვკვედები, умереть, 1 ქართლ. 241.

განსვენება, სზ. მოსვენება, დამშვიდებულება, покой, покойствие, (ვა), ზ. მ. მოვასვენებ, შევასვენებ; მოვკლავ, уснокоить, упокоить; убиты, ქილ. 65; 183, 220; (განვისვენებ), ზ. მიჩ. მოვისვენებ, შევისვენებ; მივიცვალე, მოვკვედები, გარდავიცვალე, отдыхать; спать; почитать, умереть; სობრძ. 102, დარეგ. 2—76, რუსულ. 505, (ვე), ზ. მ. დამშვიდებას მივსცემ; მოვისვენებ და ვაკურსებ განსვენებულს, уснокоить, дать отдых; упокоить, ივჭე. 34—24; ქილ. 300; გამოსლ. 23—12; სობრძ. 3; 2 ქართლ. 307; დარეგ. 85-2; ქილ. 268; 316, 492; (ვა), ზ. მ. მიცვალეულს გავიტან, выносить тѣло усопшаго, (გვენებები), ზ. ვდ. გავისვენებ, გავიტანებ (მიცვალეულთა გვამი) (о покойникѣ): быть вынесены изъ дому, **განსვენება**, სზ. გაცნა მიცვალეულისა, выносить тѣла, ნ. გასვენება, 2 ქართლ. 307; სობრძ. 95; განსვენებული, მიმ. მიცვალეული, покойный, -დედა მისი, покойная его мать, -ბულივარ, почитать, ნ. გასვენება.

განსვლა, განსვლა, განსვლა, სზ. ნ. გასვლა, уход, содрво; გაღმ გასვლა, перендить рѣку; გასვლა რიგიდამ, преступить законъ, სამარ. სომხ. 2 შესვ; გასვლის ღონე არა გეკონდა, мы не могли перендять, ქილ. 681; თავს განსვლა, ნახე თვის აღვითს; забиваться; ასრე განსვლა რას გიკვირა, ვეფ. 907; რათ გიკვირა, რომ ჭკუანდელ შევიშლო; зачѣмъ ты дивился, когда я терялъ разсудокъ; გარეთ გასვლა, уйтти содрво; вытти за пуждой; (გავლა, განვლა, გავალს; ქმ. უსრული; გავლილი, ან გავილილი; ქმ. სრ. გაველ, განვედ, გავილ; ქმ. გავილე, განვილე, გავილეს), ზ. უ. შინაღამ გარეთ გამოვალ, გამოვკვდები; выходить, уходить; ვეფ. 72; საქმ. 4—14; 20—7; გავილანებულ, იმ ვაზეზ და დერეო, ვეფ. 219; თავს გავილა, взялъ волю, завная; მეტი არა გავილილა რა, ე. ი. სხვა არა ფერი მოხერხებოდა; бѣдѣ мы ничего не могли придумать; ვეფ. 1252; სამსახურ გავილილეს ვისგან ვისი; на сколько кто кому можетъ служить; ვეფ. 767; განვედ, ступай, выходи вопт; მუცლში გავილა, его послабнло; მდინარეს გავალს (ურვითი, იმ ვილავს перешлывать рѣку; 1 ქართ. ცხ. 518; ცოლი, თუ გავილეს ქმრისაგან, если жена оставитъ мужа; სამ. სომხ.; ზამთარი გავილა, зима прошла; გზა გავალს, дорога проходить; ხიდზედ გალიან-გაჰმოლიან, по мосту ходить; тудა и назадъ; (განველი, გავილილი; გავიარ, -რე), ზ. უ. წარვალ,

წარვკვდები, проходить; миповати; ზამთარმა გაიარა, зима прошла; მახვილი განვლის საშუალ, мечь проходить на свозь; ლუკ. 2—35; (გავუვალ), გაუვალ, გაუვალს, მაგალ. თავს ვერ გაუვალ, ты не можешь съ нимъ справиться; ქილ. 581; ბძანება არ გავილილა, приказанiя его не исполнялись; გზა გავლის სოფელსა, по деревнѣ проходить дорога; (გავიარები გავისვლები), ზვნ. быть проходиму, мдინარე გაისვლება, черезъ рѣку можно пройти; (გავლივარ, გალიანარ, გალიან; მდ. გალიან, ქმ. სრ. გავლილი; проходить; выходить; ვეფ. 755; გავილიარ მუცელში, меня слабитъ; (გამივა, გავივა, გაუა; ან გამივილა, გამილის, გავილის, გაულის მდ. გაუა), ზამიჩ. მაგალ. ბძანება გამივა, приказанiя мои исполняются; ვისრ. 39, 108; სიტყვა გაულის, его слушаютъ; ვეფ. 597; ლუკ. 149; ვისრ. 46; 2 ქართ. 526; ფული გამილის, я издерживаю деньги; ფასი გამივილა, я заплатилъ деньги, სამ. გიორ. მ. ქებასა მისს ვინ გაუა; похвала ему неисчерпаема, რუსულ. 975; ანაზად გამივილა, я продалъ за двадцать коп. сереб. შეძლება არ გაუა, опъ не въ состоянiи; სიმრავლე მათი არად გამივილილა, ე. ი. არად მიმანდა, я не ставилъ ни во что множество ихъ; ვეფ. 597; (გავესვლებოლი), ზთვ. იმზეთა возможность пройти; ამოლი იყო რომ თავს არ გავსვლებოდა, у него было столько, что опъ не зналъ снету; რუსულ. 374; გამესვლება, я могу вытти, ქილ. 178; **განსული**, მიმ. прошедшiй; ჭკუედიამ განსული, одурѣвшiй; თავს განსული, непослушнiй; ცად განსული, подивившiсь до небесъ; ვისრ. 13; განსულავარ, я выхожу; ისარი ბეჭადინ განსული, стрѣла, прошедшая насквозь снны; რუსულ. 687; გამსვლეოლი, выходящiй; გამსვლეოლი გამომსვლეოლი, проходящiе владъ и впередъ; განსვლეოლი, выходящiй, ამ ზმნისაგან შედგების მგამა და სხ. ნახე გაუა.

განსმა (ვისმი), ზ. მ. სმა ისმის, სმას აძლევს, раздаться голосу, ჩონგ. 78.

განსიცივა (ვკვს), ზ. მ. სიცივას გამოვიღებ, вымознть слово; ისა. 10—14.

განსპეცაყება, განსრულება, ნ. განსპეცაყება, განსრულება.

განსრევა (ვა), ზ. მ. გავისვრი ისარს; გაუვალეს; метать, бросать стрѣлы, ქილ. 630; ჩონგ. 78; выкидывать, выбрасывать; მარტ. 2—160.

განსრულება, ს. სისრული. უნაკლულოება, совершенство, გამ. 29—26, ნ. განსრულება.

განსქლობა, განსყილევა, განძება, ნ. განსქლობა, გასყილევა, განძება. [отъ груди.

განსძება (ვკვს), ზ. მ. მუქს გაუშვებინებ, отнять **განსწავლა, განსწორება, განსწორაფება**, ნ. განსწავლა, გასწორება, გასწორაფება.

განსხვავება (ვა), ზ. მ. გავაცალკეებ; გავარჩევ, გავარკვევ, особить; отличать, различать; მარტ. 1—122; (განვესხვავები, -ვე), ვსხვავობ, (განვესხვავები), ზ. ვდ. გავცალკეცდები; ვსხვავობ; розниться, отдѣляться; **განსხვავებული**, მიმ. гавцалкееული, особенный, отдѣльнiй, -ბუფება, ს. отлчiе, разннца.

განსხვება (ვსხვები, ვსხვნები) *ფ. უ.* გავესუქები, тучнѣть, ეკლეს. 12—5.
განსხვილება, **განსხირპვა**, **განსხლვა**, *ნ.* გასხვილება, გასხირპვა, გასხლვა.
განსხირპვა (ვპ), *გავესქიმივ*, растянуть; წუობილ. 256.
განსხმა, **განსჯა**, *ნ.* გასხმა, გასჯა.
განსჯადი, *ზედ.* ქვემდებარე დასჯისა, подсудный.
განსჯილება, *ს.* განსილება, გასჯა, сужденіе, разумѣніе, ალექ. 91.
განტევა, **განტევაბ**, отнукъ; дѣленіе; (ვე) *ფ. მ.* გავესუებ, თავს დაეანებებ, ხელს ავილებ; გავესუოვ; გამოვახვებ, გამოვრიცხავ; оставлять, отнукать. давать свободу; дѣлать; исключать; ქილ. 238; სრონოლ. ბროს. 3. 27; განტევაბ ნათლისა, ипнускавъ свѣтъ, ქართლ. 1, 337; განტევაბ სულისა, испустить духъ, умереть, დაბად. 35—19, განტევაბ ცოლისა. отнустить жену, развестись, დაბად. 25—19; სამ. ვახტ.; განმიტევე, дай мнѣ свободу, отнусти мени, ციმ. 42; დარეკ. 121. (ვიტევაბი) *ფ. ვ.* გავესუები; გავეოფო; оставлѣться; дѣлѣться, **განტევებინება** (ვა), *ფ. მ.* გავესუებინებ, заставитъ отнустить, საბ. ლ. ნ. გატევა, გატევაბ.
განტეხა, *ნ.* გატეხა.
განტეხინვა (ვპს), *ფ. მ.* ტეხის გამოვადენ; დაველოავ. მოვაკვილებ ქვის დაკრებით, развозжить, развозжать, разбить кому голову; добить камнями; გამოსლ. 8—27; მარტ. 1—138; 2 ქართ. 501. ქილ. 296.
განტინვა (ვპ), *ფ. მ.* გავესებ, გავესტენ, დაფარავ; набить что тѣмъ, напнскать, наполнить; покрыть; იერემ. 43—12.
განტყვევა (განტყვევებ, -კიცე), *ფ. მ.* გავებრტყელებ ოქროს, რკინას, და სხ. пласать, плющить, раскатывать въ листъ.
განუგებელი, *ზედ.* მიუსჯომელო, непонятный, ანდ. 117.
განუგვალავი, *ზედ.* მოუხსრებელი, неразрешенный, ვეფს. 455.
განუგზობელი, *ზედ.* დაუნზავი, неосудимый, მარტ. 1—174, 1 ქართ. 337.
განუგზობელი, *ზედ.* გაუგებელი, მიუმხვდარი, неразсудительный, ქართ. 320.
განუგვადელი, *ზედ.* უვალი გზა, непроходимый.
განუგზობელი, *ზედ.* გაზომის შეუძლებელი, неизмѣримый, გუგ. 29.
განუგზობელი, *ს.* გაზომის შეუძლებლობა, неизмѣримость.
განუგვადვა (ვპ), *ფ. მ.* ნუხლს მივსცემ, свабжать пропавшю, ქილ. 305.
განუგზავება, *ფ. მ.* მოუფიქრებლად, неосудманно, იგავი 14—16.
განუგზინებელი (ღამე), *ზედ.* просивший почъ.
განუგვადელი, *ზედ.* გამოუკვლეველი, неразсѣдованный, მარტ. 1—9.
განუგვადელი, *ზედ.* გაუქრელი; გაუყოფელი, неразсѣаемый; перадѣльный; კავს. 91; მარტ. 2—45, 188; სიმკიცე, несокрушимал твердыя; მარტ. 189—2.

განუგვადელი (ვა), *ფ. მ.* გავესებ, გავესუებ, портить, გავესხვებ, озлоблѣть.
განუგვადელი, *ზედ.* გავესხვადელი, неперасѣаемый, подѣлимый.
განუგვადელი, *ზედ.* გავესხვადელი, неперасѣаемый, -ხველად, -ხვად, *ფ. მ.* безпощадно, немилосердно, ქართლ. 421.
განუგვადელი, *ზედ.* მოუგვადელი, неустрашимый, -კადნიერება, отважная смѣлость; 1 ქართლ. 74.
განუგვადელი, *ზედ.* მოუგვადელი, неизмѣнимый.
განუგვადელი, *ზედ.* მოუმხვადელი, неприготовленный.
განუგვადელი, *ს.* невѣжество.
განუგვადელი, *ზედ.* განუგვადელი, нераздѣлимый.
განუგვადელი, *ზედ.* კავს. 102, განუგვადელი, нераздѣлимый.
განუგვადელი *მაგ.* საქმისა, საქმის გაუმხვადობა, ავიდ. 22, несмотрѣть дѣла.
განუგვადელი, *ზედ.* აუცილებელი, неизмѣнимый, მარტ. 2—89.
განუგვადელი, *ზედ.* გაუწერომელი, неосердчальный, ჩარ. 100.
განუგვადელი, *ზედ.* წაუმხვადი, неспорченный.
განუგვადელი, *ზედ.* დაუნრეველი, განუგვადელი, неразобранный, -ველად, დაუნრეველად, безъ разбора.
განუგვადელი, *ს.* განუგვადელი; неопредѣленность, -ბით, *ფ. მ.* неопредѣленно, -ბელი, -ბითი, *ზედ.* დაუნრეველი, განუგვადელი, განუგვადელი, неопредѣленный, **განუგვადელი**, სქესი, ღრამ. неопредѣленное наклоненіе, კავს. 172; მეტაფ. 34.
განუგვადელი, *ზედ.* მოუსვენარი, безпокойный, -ბლობა, *ს.* მოუსვენარობა, безпокойство, ვეფს. განმ. 938.
განუგვადელი, *ზედ.* გამოუცვლელი, неизмѣнимый.
განუგვადელი, *ზედ.* უგუნური, წინდაუნედავი, безразсудный, -გვად, *ფ. მ.* безразсудно, **განუგვადელი**, *ს.* безразсудно.
განუგვადელი, *ზედ.* მოუქარველი, *მაგ.* სევა, სივარული, непрерывный, непрестанный, хроническій, неизмѣнимый, -ბელი, *ს.* მოუქარველობა, непрерывность, -ბელი სენი, неизмѣнимал болѣзнь, მარტ. 1—111.
განუგვადელი (ვა), *ფ. მ.* მოვსლი, упряднить, отмѣнить, уничтожать, (ვესმდები) *ფ. ვ.* ვდ. მოვესლები, упрядниться, уничтожиться, ვეფს. 101, განმ.: ციმოთ. 19.
განუგვადელი, *ზედ.* დაუმრეტელი, неугасимый.
განუგვადელი, *ზედ.* განუგვადელი, перадѣлимый, -ფელი, *ს.* განუგვადელი, нераздѣльность.
განუგვადელი, *ზედ.* მოუგვადელი, неразлучный, -ლობა, მოუგვადლობა, неразлучность.
განუგვადელი, *ზედ.* განუგვადელი; перазлучный; неотдѣляемый, -ბელი, *ს.* განუგვადელი, неразлучность.

განუცდელი, ზედ. გამოუცდელი, неопытный, მარტ. 87—1; неиспытанный.

განუცხადებელი, ზედ. გამოუცხადებელი, непознанный; необъявленный, მარტ. 2—123.

განუცხოვება (ვა), ზ. მ. უცხოელ შევიქმ, ძხლათ ყუჯდამს, прекрасным, იერემ. 10—4.

განუძლომელი, ზედ. გაუძლარი, неопасный.

განუძლომელობა, ს. გაუძლარობა, неопасность.

განუწვალეზელი, ზედ. განუყოფელი, нераздельный, -ზლობა, ს. განუყოფელობა, нераздельность, კავს. 166; მარტ. 1—93.

განუწვევადელი, ზედ. მოუწვევადელი, неприваемый.

განუჭედელო, ზედ. დაუჭედელო, некованный, მარტ. 1—121.

განუჭვრეტელობა, ს. განუხილველობა, непроницаемость.

განუჭრელი, ზედ. -თვისება, ციმ. 100, ნიშადი, საკუთრებითი ზნე, природное свойство.

განუზრნელი გონება, ზედ. перазвитый, неразвивший, რუსულ. 254.

განუზრწნელი, ზედ. დაუშლელი, დაუზრწნელი, негнущий, **განუზრწნელობა**, ს. დაუზრწნელობა, დაუშლელობა, негнучность, ქართლ. 1, ტ. 418. |ნაუმ. 3—4.

განფარღვა (ვკ-ღავ, ვკ-ღი), გავსული, продать, **განფარღვა**, -თოგება (ვკ), ზ. მ. ფართოდ გავსი, განვავრცელებს, გავავსიერებს; распространять, расширять, 1 ქართლ. 134.

განფენა (ვკ), ზ. მ. გავსი, დავაგებს (საგებებს); მოკვფენ, დავსცემ, ნათელსა და მისთანათ; განვავრცობს, განვავრცობს; стлать; разстилать; распространять; -სარეტსა, развившиять стлать; -ნათელსა, пролить свѣтъ; (ვიფინები), ზ. ვ. გავიშლენი, დავიფინები, растлаться; განვინებით მის წინაშე გულნი თქვენნი, изливайте сердца ваши предъ нами; დავით. 61—8; (ვიფინები), ზ. თვ. დავეფინები, растлаться, ქილ. 396, სს. ლ. განეფინა მოამდელს ქადაგება, распространилось учение Махомета, 1 ქართ. 171, განეფინა მადლი ბატონა შენთა, слогодать излилась изъ устъ твоихъ; დავით. 44—2; განეფინა ამავეი, разнесся слухъ, прошла молва, 2 ქართლ. 407;

განფენილი, **განაფენი**, მიმ. разостланный; распространенный; **განფენილობა**, ს. გავრცელობა, მოფენილობა; სივრცე; пространство; -განათლებილსა, распространение просвѣщенія, სხელ განფენილობა, извѣстность, ქილ. 4; 236, 642; ფიზ. 2.

განფესვა (ვიფესვები), ზ. ვ. ფესვს გავიღამ, иустить корни.

განფინება (ვა), ზ. მ. გავსი, растлать, 2—157 მარტ. 6. გაფენა.

განფიტება, განფიტება, განფრღა, ნ. გაფიტება, გაფიტება, გაფარღვა.

განფიწლვა (ვკ), ზ. მ. ფიწლით გავნიავებს, разнѣять (хлѣбъ) и т. п.; დავუზრწნავ, разсѣять, მარტ. 1—160; ისახ. 41—16; იერემ. 49—33; იეზეკ. 26—4.

განფრღილობა, ს. აღებ-მიცემა, მოსყიდულობა; продажа; продажность, ალექს. 26; **განფრღილი**, მიმ. -საქმეთა შინა ბოროტთა, 1 ქართლ. 46, промышленлющій не добрыми дѣлами.

განფრთობა, (ვი, ვიფრთენ), ზ. მ. ფრთებს გავიშლი, простлратъ крылѣ; ეზეკ. 14—8; 16—8.

განფრთობა, განფრთსვა, განფურჩინა, ნ. გაფრთობა, გაფრთსვა, გაფურჩინა.

განფვრვა (ვფვერი, -ვერ), ზ. მ. ამოვადგებს, искорпятъ, მარტ. 1—47.

განფხიზღება (ვა), ზ. მ. პროტრეზვლავს; (ვკ) ფხიზღელები, პროტრეზვლავს.

განქარავა, **განქარვება** (ვა), ზ. მ. ქარს მივსცემ, წავალბინებს; განვანბნევ, განვანბნავ; განვქარევ, უჩინო ვიქმ, წავანბნევ, развѣять, разсыпѣть по истру; разсѣять; уничтожить; რუსულ. 291, 318, დარეკ. 5, -თავსა, погубить себя, ქილ. 292, განვიქარევს ჭმუნვასა, разсѣять печаль, დარეკ. 2—74; ვისრ. 43; ერისთ. 6; (ვკ) ქარვები, ზ. ვ. ქარს მივეცემი. განვინბნევი; განვქარევი, უჩინო ვიქმენბი; წავანბნევი; развѣяться. разсыпѣться; ичезнутъ; погнбнуть; ვფს. 745, ვიდრე გულის წყრომა შენი არ განქარვდეს (ვენს), пока гнѣвъ твой не пройдетъ, ვისრ. 166; ყოველი ჭირი განვიქარვდეს, всякая печаль твоя да разсѣется; ვისრ. 73; გუგ. 25; რუსულ. 85; 1 კორ. 6—13; ქილ. 299.

განქარვებული, მიმ. ичезнувшій, გალატ. 5—4; **განქარვებადი**, ზედ. подлежащій истреблению, 1 ქართ. 74; მსაგ. 2—2; გამოს. 32—25, 2 მეფეთ. 15—34.

განქელვა (ვკ) ქველნეს), ზ. მ. ფხით გავსრეს, растоитать, მარტ. 1—84.

განქიქება (ვა), ზ. მ. ღიად გავწილებს; გავანიახებს, осрамлѣть; შავთ. 15; კოლას. 2—15; ებრ. 6—6; ან უპატიოდ ვახსენებს; нечеститъ, აღბ. 41; განმ. ვეფ. თ. 13, ალექ. 21; ანდრ. 66; осуждать.

განქმნა (განვიქმნები), ზ. ვ. ძილი გავუფთხვები, истрепенуться отъ сна; დან. 2—1.

განქორწინება (ვა), ზ. მ. გათხოვება, ქმარს შევრთავ; выдѣвать замужъ, (ვკ) ქორწინები, ზ. ვ. გავთხოვებები, ქმარს შევირთავ, выходить замужъ, მატ. 22—30.

განქრევა (ვა), ზ. მ. ქარს მივსცემ, გადავანბნევ, განვანიავებს; წვრილად დავლევ; развѣять, разлостать; разлробить, ლუკ. 20—18; მატ. 21—37; რუსულ. 720; ვისრ. 118; 150.

განქრობა (ვა), ზ. მ. დავსრევ, დავავსებ ცეცხლს, гасить, тушить огонь, (გავქქრები), ზ. ვ. დავიშრიტები; гаснуть, угасать, გავქქრები ტრულობითა, таять отъ любви, ერისთ. 4, 10.

განქურთვინა (ვკ), ზ. მ. გავრანდავ, გავჭოპოსნავ, выстрогать, დაბად. 30—38.

განღება, გაღვიძება, განღიმება, ნ. გაღება, გაღვიძება, გაღიმება.

განღვობა (ვმ), ზ. მ. ღმერთად ვრაცხ, боготворять.

განყება, განყენება, სხ. устраниenie, удалenie, (ვა), ზ. მ. განვაშორებს, მოვაშორებს, კიდევან ვიქმ, მოვარიღებს, მოვაცილებს, გადავუყენებს; устранить,

удалять; отставлять, отрѣшать, исключать, გა-
 ვაყენებ, გავკვლამ, выставлять, განვაყენებ ღარა-
 ჯას, выставить караулъ; რუსულ. 304; 2 ქართ.
 ცხ. 295, მოურ. 17; განვაყენებ რძისგან ერმასა,
 отнять отъ груди младенца; -სუღრისგან. от-
 лучать отъ церкви; კავშ. 14, 237; 1 ქართლ.
 280, 313, 316, 341, 353, 412, 420; ლოლ. 53,
 54; მაგთ. 13—49; 25—32; (ვი), ზ. მ. წინ წა-
 ვიგდებ (ცხენს), ზ. მიწ. подать, подвпнуть вне-
 редъ, ლარგ. 232; (ვიყენები), ვ. განვიშორებო,
 კრეგან ვიქმნიბი, განვიყენებო; бытъ устраниму,
 отрѣшаему, მროვ. 2, (ვიყენები), ზ. თვ. მოვეშორ-
 ლები, მოვერიღები, удаляться, устраниться,
 1 ქართლ. 412, ქილ. 561, განვეყენები ცოლს,
 разводиться съ женою, საქმ. 19—12; 1 კორ.
 7—8; ისაი. 59—9; განმეყენ, отступилъ отъ
 меня, опъ бросилъ меня, ღან. 2—5; განყენე-
 ბული, მიმ. устраниenny, განყენებადი, под-
 лежащій устраниенію, განყენებითი, ზედ. გა-
 ცალკევებული, удаленный; отвлеченный, გან-
 ყენებულება, ს. გარეკელობა, уклонность,
 მოურავ. 17.

განყვანა, განყვიდა, ნ. გაყვანა, გაყიდა.

განყვა, განყოფა, სხ. რაძქლ, (ვჭუვ, ვჭუვი ან
 განკჭყოფ), ზ. მ. განვსწილა, განვანაწილებ; და-
 ვჭყოვ; ძქლნთ, რაძქლნთ, ვეფხ. 595; ქართლ.
 382, მდინარე ორად განკჭყოფს ქალაქსა, рѣка
 раздѣляетъ городъ на двѣ части, (ვჭუვ, ვჭუვო
 ხელსა და (სხ.), ზ. მ. გავულო ხელგზსა ან გამო-
 კჭყოვ, გამოვიშვირ; მაგთ. თავსა; გაგუერი ხელს;
 პროსტრათ რუკი, просовывать напр. голову;
 პროსუნуть руку; ლუკ. 12—13; დაბად. 8—9,
 19—11; 44—14; 48—14; საქმ. 16—1; მაგთ.
 14—31; მარკ. 1—41; (განვიყოვ, განვიყევ, ზმიწ.
 ძქლნთ между собою; ოძქლნთ; განიყო სული,
 растаяла съ душою; თამარ. ბაკ. 11, (ვუვი, ვუვი-
 ვნი, -ყვი; ვუყოვ), ზ. მიწ. დავუყოვ, განვუნაწი-
 ლებ, განვუწილავ, ძქლნთ между кѣмъ что, რუ-
 სულ. 329; 1 ქართლ. 282; განვუყვნი ხელნი, про-
 стирать руки, დაბად. 15—11; 19—11; 49—7;
 განმევი, ოძქლნთნთსა отъ меня, დაბად. 13—9;
 (განვევი; ვიყენები, ვიყვიბი, ვიყოფები) ზ. თვ.
 განვეშორებო, გავუცალკევები, ოძქლნთნთსა отъ
 кого, საქმ. 15—20, ქართლ. 414. (ვივი, ვივიბი,
 ვიყოფები), ზ. მ. დავიყოფები, განვინაწილები,
 ძქლნთსა, რაძქლნთსა, 1 ქართლ. 16, 330,
 უფლას ჩემსა რამცა გამყაროს, что можетъ разлу-
 чить меня съ повелителемъ моимъ, შავთ. 11,
**განყოფელი, ს. ძქლნთელი, -ხელთა, подпявъ ру-
 ки, დაბად. 44—14; განყოფილი, მიმ. რაძქლ-
 ნთნი, განყოფილება, ს. დყოფილობა, რაძქლ-
 ნთნი, კაცილ. 17, -საქართველონი, распреде-
 ніе Грузин, ლოლ. 118; რაძქლნი, სებაობა; ქილ. 30,
 158; განყოფილი, ზედ. რაძქლნთნი, გაზა-
 ყოფი, -ყელი, подлежащій раздѣлу, მარტ.
 1—51.**

განყვანა, ნ. გაყვანა; განყიდა, ნ. გაყიდა.

განყრა, განყრილობა, ნ. გაყრა, გაყრილობა

**განსევა (ვე), ნახე გასევა; (ვი), ზ. მ. ვმსხა-
 რულობ, შევექცევი, всеялнтьсѣ, გოლბ. 2—17;**

კეთილად წარმატებ ცხოვრებას, ბედნიერად ვცხოვ-
 რებ, благоденствовать, ისაი. 55 — 2; იერემ.
 31—7.

**განსევენება (ვა), ზ. მ. შევაშკობ, უკრანათ, (ვეშენ-
 ლები), ზ. ვლ. შევიშკობი, უკრანათსა.**

**განსიშველება (ვა), ზ. მ. გავაცივლებ, ცანთ გაე-
 ხლი, ობნაჟნთ, რაძქლთა до нага; -ხმალს, ობნა-
 ჟათ სახლს, -მღვდელ მთავრობისგან, ლიშნთ
 священподѣлствіи, მროვ. 5; (ვესშვლდები), ზ. ვლ.
 გავაცივლები, რაძქლთა до нага; განსიშ-
 ვლებული, მიმ. -ღან, ობნაჟნთნი мечъ.**

განსლა, ნ. გასლა.

**განსორება, სხ. უდალენი; -ბის წერილი, разво-
 дный актъ; (ვა), удалять, устраниать; (ვი), уда-
 лить отъ себя; განსორებული, მიმ. удален-
 ный; отшельникъ, ნ. გასორება.**

განჩემება (ვჭ) ზ. მ. განვსწილავ, გავცალკევებ.
 განვსწილავ, ოძქლნთ, რაძქლნთ, გამოლ.
 29—26, 34; ეფტ. 14—1, (ვიჩემებ), ზ. მიწ.
 შევითვისებ, მივითვისებ, პროსოვანთ, ლევიტ.
 25—34; განვიჩემებ, ზვ. (მივითვისებ), პროსო-
 ვანთსა, განჩემებული, მიმ. პროსოვნთნი, ლე-
 ვიტ. 10—15, ივან. 9—13; ოძქლნთნი, სხ. ლ.

**განჩენა (ვა), ზ. მ. დავწესებ, გავარტებ, ნოსაპო-
 ვლანთ, ნაზნაჩანთ, ოძქლნთ, (ვე სამართალს),
 ზ. მ. სამართალს განვუწესებ. ნაზნაჩანთ სუძს,
 1 ქართლ. 336, ნახე განჩენა.**

**განჩინება, სხ. განბჭობა, დასკუნა სამართლისა ან
 განჩინი; წინა განსაზღვრება, приговоръ, рѣше-
 ніе суда; ოძქლნთნი, პროდოძქლნთნი; (ვა),
 ზ. მ. განვაბჭობ, განვსჯი, დავსჯინ სამართალსა,
 приговорить, ნოსაპოვნთ რѣшеніе по какому
 либо дѣлу; 2 ქართლ. 323; -ფიცსა, ნაზნაჩანთ
 кому присягу, გუჯ. 29, სამზღვრისა, ოძქლ-
 ნთ, ნაზნაჩანთ გრანიცა, 1 ქართლ. 336, 2 ქართლ.
 106; განვიჩინებო, -ნე), ზ. მ. განვისამზღვრებო,
 დავინიშნებო, ოძქლნთსა по нѣмъ; ნო-
 საპოვნთსა, განჩინებული, მიმ. შესავ. ვანტ.
 სამ. ნოსაპოვნთნი.**

**განჩინებულება, ს. განწესებულება, ნოსაპო-
 ვლენი.**

**განჩვილება (ვა), ზ. მ. ჩვილს შევიქმ, სმიგათ, ზ.
 ერისთ. 34.**

განცალკევება (ვა), ზ. მ. განვსწილავ, ოძქლნთ.

**გაცალკერმოვება (ვა), ზ. მ. განვსწილავ, ოძქლ-
 ნთ, სხ. ლ.**

განცარცვა, ნ. გაცარცვა ან განძარცვა.

**განცდა, სხ. გამოცდა, испытаніе; ვისრ. 32; სას-
 ჯგელი, წვალბა, казнь, мученіе; шетка; ომთქ,
 -ლაქისა, смотръ поиска, 1 ქართლ. 209, ციმ.
 13; ებრ. 11—37; (ვსცილ, ვსცადე, -ნე), ზ. მ. გა-
 მოვსცილი, გამოვიკვლევი, გამოვსცნობ, გამოვსწი-
 ნრე; დავსჯი, ვაწვალებ, ცანჯგვით გამოვჭკობნავ;
 ისყნანთ; ისყნანთ; казнить, мучить; ш-
 тать; გლატ. 6—1; 1 კორ. 7—5; საქმე. 27—40;
 დაბად. 12—16, 18, 24; 49—18; (ვიცილ,
 -ცადე), ზ. მიწ. გამოვიცილი, გამოვიკვლევი, გაეშინ-
 ჟავ; დავადებებ გონებას, გულის სმას ვჭყოვ,
 გამოვიწვლილავ, ვიგულისხმებ, მივსვლები, გავი-
 გებ; პროვოდით ომთქ, ისყნანთ, პრობო-**

вать; винкать; изучать; понять, смекнуть; 1. ქართლ. 69, 206; 326, 406; ქილ. 2; დარეჯ. 82; ტომოთ. 22; ებრ. 11—37; იაკობ. 1—23; ვეფს. 204; 498; 809, 924; 1053; დავით. 9—34; 21—18; თავზედ გავიცილი, ისმითაჲს ნაღბს; რუსულ. 193; განვიცილი შევინებას, ვეფს. 387; наглядѣться на красоту; (ვიცილები), ზ. ვ. გამოვიცილები, გამოვიცილები; გამოცილილი შევიქმნები, გამოვიცილები, ისმითაჲს, ძღვალაჲს, ძღვალაჲს, ძღვალაჲს; დაბად. 3—8; ლუკ. 11—27; ტიმ. 13, 25, 140; მისი შევინება არ გაიცლება, ნივთიერებასა გამოვიცილები, რუსულ. 199, 338, ცემითა და ცანჯითა გაიცადნეს, პროიზვოდილი падъ нмѣтъ пытку посредствомъ поболъ и истязанія, ებრ. 11—36, განვიცილი, ისმითაჲს, რუსულ. 626, განვიცილი, ისმითაჲს, ებრ. 3—9; დავით. 34—16, არცა თვალთი განვიცილება, онъ даже не посмотрѣлъ на насъ; სიგ. ნოლოჲ. 42, არცა სახესა მისსა განვიცილებ, ты не даешь мнѣ посмотрѣть на него; ვისრ. 159, განვიცილი, მიმ. სენითა, одержимый болѣзнями, ტიმ. 19; ქართლ. 1, ტ. 257, განვიცილები, მიმ. ისმითაჲს, ტიმ. 11; განვიცილებობა, ს. ისმითაჲს; опытность.

განცვივა, განცვივრება, ნ. გაცვივნა, გაცვივრება.

განცისკრება, განცისკროვნება, სხ. გათენება, რაძვინა, (ვიცისკრები, განვიცისკროვრები), ზ. უ. გათენები, რაძვინა, (ვიცისკრები), ზ. მ. გათენებ ლამესა, ბოდრეთნა, ისმითაჲს, (ვიცისკროვნება), ზ. მ. განვიანალებ, ისმითაჲს, ანდრ. 25.

განცოფება, განცოფება, ნ. გაცოფება, გაცოფება და სხ.

განცხადება, სხ. გამოცხადება, объявление; განცხადების თთვე, являть, მადბურად; (ვიცხადები), ზ. მ. გამოცხადება, ვანცხადები, объявлять, открывать, ვეფს. 149, 1486; 2 ქართლ. 550, (ვიც) გამოცხადება, объявлять кому, რუსულ. 661, (ვიცხადები, -დები), ზ. ვდ. გამოცხადება, გამოცხადებულ ვიქმნები; გამოცხადება; объявлять, являть, обнаруживаться, открываться, ქილ. 665, გორგ. 282; (ვიცხადები), ზ. თვ. являть кому, თესლ. 2—3; ვეფს. 252, განვიცხადება პაცივისცემასა, извѣщать почтеніе, როგ. 52; **განცხადებუელი**, მიმ. объявленный; явный, извѣстный. -ლაჲ, явно, საქმ. 2—29; 4—10; **განმაცხადებელი**, ს. объявитель, **განმაცხადებელი**, подлежащій объявленію, **განმაცხადებუელი**, явность, 1 იოან. 5—15; 1 ტიმ. 3—13.

განცხოველება (ვა), ზ. მ. გავაცოფებ, ცხოველ ვჭოვო, оживлять. (ვიცხოველები), ზ. ვდ. გაცოფებელი, оживлять, ერისთ. 20; დაბად. 45—20; მარტ. 2—166; განმაცხოველება ეჭვი, возбуждается сомнѣніе, ревности.

განცხრომა, სხ. ღონინობა, მხიარულობა; ნებოვრობა; удовольствие, наслаждение; роскошь, (ვცხ), ზ. ვდ. ღონინობა, შევექცევი, მხიარულობა; წარმგებლობა; наслаждаться, веселиться, ვეფს. 320; ისაგ. 52—13, **განმაცხრომელი**, ზედ. შესაქცევი, увеселительный, თვალი განმაცხრომელი,

глазъ надменный, ისაი. 5—15, **განმაცხრომილება**, ს. შექცევა, ღონინობა, наслаждение, **განმაცხრომა** (ვი), იგივე განმაცხრომა.

განმარცვა (ვცხ), ზ. მ. გავმარცვავ, გავმარცვავ; ограничить; сшить одежду, -მონაზონების სახესა, сшить съ кого монашескіи сапѣ, კალმ. 41.

განმეება (ვა), ზ. მ. გავმეებ, выгонять.

განმეგვა (ვცხ), ზ. მ. დავმეგვავ, დავმეგვავ; გავმართავ. გავმარცვავ, вымолотить; выпрямить; -უთოთი, утюжить.

განმეგვა (ვა), ზ. მ. გავმეგვავ, выгонять, იერემ. 46—30.

განმეგინება, სხ. რისხვა, რისხვა, ярость; (ვა), ზ. მ. გავმეგინებ, გავმეგინებ, привести въ ярость, განმეგინებ სენსა, усилить болѣзнь, (ვიმეგინებ), ზ. ვდ. проходить въ ярость, **განმეგინებუელი**, მიმ. разъяренный.

განმი (სპარს.), ს. უნჯი, საუნჯე, საგანმური, დამალული ხაზინა, кладъ, сокровище.

განმირვა (ვი), ზ. მ. მირს ან ფესვს გავიდგამ, лустить корни, ისაი. 40—24; მარტ. 1—185.

განმლიერება (ვა), ზ. მ. ძალს მივსცემ, усилить, укрѣпить, (ვიმლიერები), ზ. ვდ. გაძალულები, გავმძალულები, усилиться, ქართლ. 549; გორგ. 264; განმლიერდა ომი, ожесточилась битва, დარეჯ. 89.

განმრახება (ვა), ზ. მ. შევამრახებ, подучать, (ვი), ზ. მირ. დავამრახებ, вознамитрѣться, ვუმრახებოვარ, выданыъ кого, დარეჯ. 80, გამრახებოვარ, **განმრახება იგივე განმრახება**.

განმრევა (ვა), ზ. მ. შევამრავ, пошевелить.

განმრვა (ვცხ), ზ. მ. შევამრავ, пошевелить, -ვიმრავ ზელს, прийтись за дѣло, დაბად. 41—45; (გამრვები, მვერი), пошевелиться, სობრძ. 135.

განმურწინელი, ზედ. неглинный.

განმრომა (ვიმრები), ზ. ვდ. პრომოთ გავალ, пролезать, დავრ. 154; გუჯ. 27; რუსულ. 660; გამომრვა ზელოდა, выскользнулъ изъ рукъ, ушелъ, რუსულ. 451.

განმღება (ვა), ზ. მ. ვამღებ, насыщать, (ვი), ზ. მირ. насытиться, 1 ქართ. 341.

განმღომა (ვიმღები), ზ. ვდ. საკმაოდ მივიღებ სარდელს, насытиться, насладиться, რომაელ. 15—24; -ფურებით, насытиться смотрѣніемъ, ვისრ. 137; ანტონ. 4—36. [104.]

განწევა (-ვეწევი), მოვერიებ, იწმინდები, შუთ.

განწესება, სხ. დამწესება; წესი, განწესება, წესდებულება, постановление, учрежденіе; порядокъ; ფარამ. 345; სჯულისა, постановление закона, узаконить, იოან. 7—43; (ვა), ზ. მ. დავამწესებ, წესად გავამრავ, წესად დავსდებ, учреждать, постанавлять, -სამსახურში, опредѣлить къ должности, -ვეწესებ ჯამაგირს, назначить кому жалованье, (ვეწესები), ზ. ვდ. დავამწესებ, განვირინებ; შევალ თანამდებობაში; учреждаться, опредѣляться, **განწესებუელი**, მიმ.; опредѣленный; -ბუელი ფასი, назначенная цѣна, ვეფს. 1—11; სამ. ბერძ. 1.

განწილება (ვი), ზ. მ. უბეში ჩვილებ, положить въ боковой карманъ, კალმას. 40.

განწვალება, -თვა, სხ. раздѣленіе, (ვქს), ზ. მ. ლავკოფ, გავსწილა; გავცალკევებ, ძხლთ; от-ძხლთ, ლუკ. 11—17, 18; საქმე. 23—7; დაბად. 1—3; ლოდ. 6; -ჭარსა, определить смысл, მარტ. 2—19; (ვიწვალვი, -ლუბი), ზ. ვ. განვიყოფუბი; ძხლთსი, раздѣлится, კატ. 10; საქმ. 14—4; **განწვალებულება**, ს. ძხლნობა, მატ. 17—18; 25—31; ფიზიკ. 18; მარტ. 10—2; **განწვალება**, различіе, რომ. 3—22.

განწვანა, ნ. განწონება.

განწითლება (ვა), ზ. მ. წითლად შევლებავ; ან წითლს ფერზედ მოვიყვან, გავწიბლებ, красить и красную краску; вызвать красноту на лицѣ, сконфузить, თვლი გამოწითლდა, у меня глаза покраснѣли, ვეფს. 836; (ვსწითლდები), ზ. ვდ. წითელი ფერი დაშვდება, წითლად მოვქსნან, покраснѣть, **განწითლებული**, მიმ. покраснѣвший.

განწილვა, (ვქ), ზ. მ. ლავკოფ, ღვანაწილებ, ძხლთ ნა частн, дробить, 2 რეული 2—33; (განვიანაწილები), ზ. ვ. ნაწილებად ღვიყოფები, ძხლთსი ნა частн, **განსაწილავი**, ძხლმამი, ქილ. 317.

განწირვა (ვქ), ზ. მ. სელს ავილებ, გამოვიმეტებ, ღვთის ამარად ღვაგებებ, покинуть, оставитъ на произволъ, რუსუდ. 3, განსწირეს სასიკვდილოდ, 1 ქართლ. 228; обречли на смерть, (ვიწირები), ზ. ვ. ღვთის ამარად ღვრჩები, бить оставлену на произволъ, ღმერთს გუწირავს, Богъ его оставилъ, покинулъ, სიბრძ. 68; ღარეჯ. 69; ვისრ. 40; **განვსწირავ** თავსა, სულსა; жертвовать собою, ქილ. 300. **განწირული**, მიმ. покинутый, ქართ. 1, ტ. 322; განწირვა სულისა და გმობა ღვთისა, придти въ отчаяніе, хулитъ Бога, 2 ქართლ. 545; გუწირნეს სულნი, отчаялись, ვისრ. 13. **განწირულება**, -ლობა, თავზედ სეღის აღება, სასო წარკვეთილება, უიმელობა, იმედის მოკლება, отчаяніе, безнадежность; погнбелъ; 2 კორ. 4—8; გროვ. 161; ვისრ. 69; ტიმოთ. 153, რუსუდ. 830.

განწინება (ვქ), ზ. მ. წინლის ღაკვრით ვსცემ, გადავად კომუ მიხკობ, 2 სჯული 32—14; ქილ. 241, დაბად. 27—38.

განწმენდა, სხ. очищеніе, (ვს), ზ. მ. გავსუფთავებ; წმინდა ვკყოფ, очищать; освѣщать, (ვიწმინდები), ზ. ვდ. გავსუფთავებ; წმინდა შევიქმნები, очищаться; освѣщаться, ვისრ. 69; ქილ. 507; ტიმ. 153; გამოს. 29—36; ისუ. 3—5; ლუკ. 7—22; ქილ. 288, სამ. სომხ. 157, -თევზსა, очистить рыбу; -ჩქმებსა, чистить салоги; **განსაწმენდი**, подлежащій чистенію.

განწონა, **განწონება** (ვა), ზ. მ. განვკვემერ. პროვად, ნონგ. 74; (ვიწონები, სადო. წერილში: განვიწვნები, წვენს), ზ. ვ. განვიგვირბებ; მოვკვედები, провзаться; ладыхать, умирать; ეფუკ. 21, 7.

განწრფილება (ვა), ზ. მ. განვამარტოვებ, უპროვად.

განწრფლობა, **განწრფიება**, განჭაბუკება, განჭვდა, განჭვრევა, ნ. განწრლობა განწრფევა, გაჭაბუკება, გაჭვდა, გაჭვრევა.

განწობილება, ნ. გაწობილობა, пориодокъ.

განჭვირვა, **განჭმა**, ნ. გაჭვირვა, გაჭმა.

განხდა, **განხდობა**, ნ. განხდა, განხდობა.

განხევა, **განხეთვა**, ნ. განხევა, განხეთვა.

განხეთქილება, ს. ნახეთქი; უთანხმოება, გარემოზობა; გაღრევა, გაღვამა; разсѣяна; раздоръ, разладъ; распаденіе, მატ. 9—16; 2 ქართ.; იეფუკ. 30—16.

განხევა (ვა), ზ. მ. გავაღებ, открывать.

განხევა, სხ.; -სულისა, погнбелъ души; საქმ. 27—22; (ვა), ზ. მ. გამოვირცხავ; მოვარილებ; исключать; устранишь.

განხევა, განხევა და არა განხეუნა, განხეუნა (განხეამ, -ხეი); გავაღებ; отворить, открывать; (განხეამ, -ხეი), გავიტან, გავილებ, выносите; -ძირსა, нустить корни; დაბ. 41—56; იერემ. 17—8; (განხეამი, -მე), ზენ. გავილები; განხეიტანები; отворяться, бить вынесены; ლევიტ. 14—40, გამოს. 13—13; (განხეამი, სალუო წერილში: განხეუნენი, -ხეუნ; ან განხეუნებობი), ზოგ. განხეუნები; მოვქსორდები, მოვქსცილდები, открываться; раставаться; მუნ განხევა ცხორებასა, и тамъ раставили съ живыми, 1 ტ. ქართ. 241; გავსუნები გონებასა, сѣвробелса, равнать ума, снособности; ლუკ. 24—45; 1 ქართ. 183, განხეუნა კარნი, открылъ ему двери; მართ. 1—65; განხეუნენი თვალსა, открыт. глаза.

განხილვა, სხ. разборъ; (ვი), ზ. მ. გავსინჯავ, გავქსნრევა, თვალს გადავავლებ, გამოვიკვლევ; разсматривать, разбираю, ислѣдовать.

განხმული, მიმ. открытый.

განხმულობა, ს. открытость, შავთ. 39.

განხორციელება, სხ. сорогто-შესხმა, воплоче-ніе; (ვა), ზ. მ. განხორციელებულ - ვკყოფ, воплощать, (ვხორციელები), ზ. ვდ. სორცს შევისხამ, воплощаться, **განხორციელებული**, მიმ. воплощенный.

განხლება, ნ. განახლება, ისაი. 45—16.

განხლცა (ვქ), ზ. მ. გავსწმენდ, стирать, вытирать, -მცვერსა, стереть пыль; ქილ. 6; -გესლსა, стертъ ржавчину, ბარუქ. 6—23; ქილ. 481, 515; (ვისოცები), ზ. ვ. გავიწმინდები, стираться, ქილ. 257, 555.

განხრა (ვხრი), ზ. მ. გავკვაკვავ, გავსდრეკ, вынуть, -ფესსა, разувать ногу, 1 ქართლ. 144; მოურავ. 60; (განხისრები მაგ. ნათელი) о снѣгѣ: преломляться, ფიზიკ. 130; ვქ სრხელსა, просунуть, продѣть руку, ქილ. 464; -თავსა, поникнуть голове, ქილ. 6, 21, განხრა და გამოხრა ნათელისა, преломленіе лучей, ფიზიკ. 125

განხრა (განხვრა), ზ. მ. გავლრნი ძვალსა, გავსწიქნი, разгрызть кость.

განხრწნა (ვხრწნი), ზ. მ. წავახლენ, გავრყენი, растлнть, портить, развращать, მარტ. 26—1; -ქაღისა, растлнть ძხვიцу, (ვხრწნები, -წენ; ვისრწნები), ზ. ვდ. წავახლენი, растлнть, портиться, 2 ქართლ. 85; **განხრწნილი**, მიმ. порченый; **განხრწნალი**, ზედ. тлнхный, подверженный порчѣ; 1 კორ. 15—54, **განხრწნენი**, растлнтель, **განხრწნილება**, ს. წამხლარობა, გარყენილობა, порча, тлнхность.

განხსნა, განხუმა, ნ. განხსა, განხმა.
განხსუვა (ვკ), წ. მ. შევიკეტ კარესსა, заперать за собою дверь, დაბად. 19—6.
განჯაფა, ს. ერთგვარი სათამაშო, ცუხუნა, საბ. ლ. родъ игры, განჯაფას თავი, მზისიერი; საბ. ლ.
განჯარუნა (ვნი), წ. მ. ვაშლი 31, გავხირავ, про- сунуть.
განჯური, ს. მცენ. ურძენია ერგვარი, порода ви- нограда.
განჯინა (სპარს.), ს. სის თარო კარებიანი, шкапъ.
გაობლემა (ვა), წ. მ. დავაობლებ, снротнть, ძხ- лать кого снротою, (ვობლები), წ. ვდ. ობლად, უღედ მამოდ ვრჩები, оспротвть; **გაობლებული**, მიმ. оспротвщй.
გაოთხება (ვა), წ. მ. ერთი ოთხად გავხდი, учетве- рять, ქილ. 327.
გაომება (ვეომები), წთვ. გვევბრძოლები, вступнть въ бою.
გაორგულება (ვა), წ. მ. საორგულოდ გულ-გამო- ვუცლი; გადავაბირებ, გადამუნხანთებ, возстанов- лить, склопать кого бытъ протвщкомъ, (ვუ- ორგულდება), წ. მ. გავსცემ, არ დავინლობ, ვუ- მუნთლებ, ვულაღებ, იხმზენი, парушать вѣр- ность кому; გორგ. 61, ქართლ. 2, ც. 551; ვისრ. 145.
გაორება (ვა), წ. მ. ერთს ორად გავხდი, გაავმრჩო- ბლებ, двонтъ, удвонтъ, (ვორლები), წ. ვდ. ერთი ორად გავხლებ, удвонтсь, 2 სჯული, 14—8; ქილ. 378; 410.
გაორვეცება (ვა), წ. მ. ორვეცად შევგრეს, сучнть вдвое.
გაოსმალება (ვა), წ. მ. ოსმალად გავხდი, отур- чить.
გაოსცალება (ვა), წ. მ. გავსწავლი, გავანერხინებ, გავეშაყებ, паучать; უხიპრები; (ვოსცალები), წ. ვდ. გავისწავლები, გავანერხინებ, გავეშაყ- ელები; паучатьсь; ухипрятьсь; **გაოსცალება- დი**, მიმ. გამოქნილი, გამოჯგული, хитрый, искусный.
გაოცება (ვიოცებ), წ. მ. გავაქვევ მტერსა, обра- щать въ бѣгство, გულისგან გავიოცებ, выки- нуть изъ сердца; ქილ. 356.
გაოფლება **გაოფლიანება** (ვა), წ. მ. ოფლს მოვ- გვრი, заставить пофть, (ვოფლები, ვოფლიან- ლები), წ. ვდ. ოფლში გავიწურები, пропотѣть, ანც. 44.
გაოქრება, გაოქროვება (ვა), წ. მ. ოქრად შევსც- ვლი ან ოქროთი დავჭყვრავ, обращать въ золото; позолотнть.
გაოცება, სწ. удивленіе, пзумленіе; (ვა), განვა- ცვიფრებ. განვართობ, пзумлять, удивлять, (ვი), წ. მიჩ. გავივირვებ, განვცვიფრებ, уди- внтьсь, ქილ. 489; ყარამ. 389.
გაოცება (ვა), წ. მ. ერთს ოცად გავხდი, удвади- терить.
გაოსრება, სწ. опустошеніе; разореніе; (ვა), წ. მ. მოვაოსრებ, დავქვევ, опустошать, разорить, დავუჯ. 126; (ვოსრები), разорнтьсь, გაოსრე- ბული, მიმ.
გაპაღლები (ვაპაღლები), წ. ვდ. გავცუღაღებ-

ბი, გავბედაღლები, сдѣлаться подлецомъ, ერისთ. 2—32.
გაპარება (ვა), წ. მ. მალეით წავიფუზ ან წავიღებ, уносить, уводнть украдкою, **გაპარვა** (ვიპარვი), წ. მ. მალეით წავღ, уходнть украдкою, (ვიპა- რები, -რვი; ვეპარები, -რვი), წ. ვ. уходнть отъ кого украдкою, **გაპარული**, მიმ. ушедшй; **გაპა- რულიობა**, ს. მალეით წასვლა, уходъ тайкомъ, მოურავ. 30, ქილ. 237.
გაპარსვა (ვკ), წ. მ. თმათ მოპარსვა სამართებლით, вырнть.
გაპაცივება (ვა), წ. მ. სასუქს მოვაფერი მიწას, уна- важнвать, ზუნ. კ. 195; 243.
გაპაციოსნება (ვა), წ. მ. პაციოს მივსცემ, პაციოს- ნად გამოვჩენ, чувствовать, отдавать честь, ქილ. 356; 2 ქართლ. 323; (ვაპაციოსნები), წ. ვდ. პა- ციოსანი ან პაცივცემული შევიქმნები, дѣлаться почетнымъ, კაც. 36; **გაპაციოსნებული**, მიმ. ქართ. 1, ც. 172, чувствованный.
გაპაციუება (ვი), წ. მ. კარს ვუჩვენებ, გარეთ გა- ვავლებ, вышрводитъ, ნ. განპაციუება (ვა), წ. მიჩ. გამაგლებ, выгонленъ меня, ქილ. 398.
გაპაცრონება (ვა), წ. მ. პაცრონად გავხდი, вво- дить во влдѣнне.
გაპენცვა (ვკ), წ. მ. ბამბას, ლაზლს და მისთანთა გაფურჩხავ შვილიღის ლარხედ კინცის ცემით, взн- вать бумагу, шерсть, трепать.
გაპირდაპირება (ვეპირდაპირები), წ. ვდ. დავუ- პირდაპირებ, გავუსწორებ, поровнятьсь, საბ. ლ.
გაპირება, სწ. განზრახვა, მოხლომება, памѣреніе, ქილ. 302; 337; (ვკ, ვა), წ. მ. განვიზრახავ, მო- ვიწადინებ, დავაპირებ, вознамѣрнтьсь, -ქორ- წილსა, задумать жепнтьсь; (ვი), წ. მიჩ. დავაპი- რებ; სიტყვას გამოვართმევ ან პირობას ავიღებ; თავს მივსცემ ან გავაბამ; памѣрваться; вятьсь кого слово; паклнкать на себя неудоноль- ствіе, გორ. მ. სპ. 2; ქილ. 279; მოურავ. 98; (ვე). წ. მიჩ. დავუპირებ; პირობას მივსცემ; пнтьсь памѣреніе протнву кого; обнщать, რუსულ. 579; (ვაპპირლები, ვავუპირლები), წ. ვდ. შევპპირლები, პირობას დავუღებ, შევუპიღებ, условнтьсь, до- говорнтьсь съ кѣмъ лнбо; ქილ. 348; (ვეპირ- ლები), წ. ვდ. წინა დავუღებ, возстать протнву кого, აღბ. 50; ერთი რამე გამპირდეს, ერთი რამე დამეართოს ან მეშველოს, ვევს. 1077; какъ бы мнѣ видѣн изъ этого положенн.
გაპირველება (ვა), წ. მ. პირველს გავქვდი, ძხლნть первымъ.
გაპირისპირება (ვაპირისპირები), сравнтьсь, სრობ. ბროს. 61, გავსწორებ.
გაპირისფერება, (ვაპირისფერები, -ლი), პირის- ფერი შევიქმნება, поблѣднть.
გაპირისხსება (ვაპირისხსალები), წ. ვდ. გავთა- მამლები, გამხედავი შევიქმნები, становнтьсь смѣ- лымъ, ქილ. 585.
გაპლუტება (ვპლუტები), წ. ვდ. გავიქნები, გავ- ცუღავებ, плугтоватьсь, (ვა), წ. მ. გავქვნი, გავცუღავებ, ძხლნть плутомъ.
გაპობა (ვა), წ. მ. გავქვევთ, გავხეთქ, расколотъ,

(ვიპობი), ზ. ვ. გავიხენები, გავიხეთები, колотыся; (ვუ მუცელსა), ზ. მ. разрѣзать кому животъ, анатомировать; потрошить; სიბრ. 102; გავიპობ შერდსა, обложитъ грудь, ქილ. 10, ლარგჟ. 2—19; 6. განება

გაპონება (ვა), ზ. მ. გავსუქებ, утучнять, ღვით. 22—4; (ვიპონება), ზ. ვ. გავსუქები, утучняться, ზუნ. ლ.

გაპურადება (ვა), ზ. მ. გავსდი პურადსა, сдѣлать кого хлѣбосоломъ, щедрымъ; (ვაპურადები), ზ. ვ. გავსძისძინდლები, გავსცემ სანუქარს; ძვალთსა ხლѣбосоломъ, щедрымъ, расщедритъся.

გაპურობა (ვი), ზ. მ. ღვითქურ, держать, სიბრძ. 105.

გაპუწკვა (ვქ), ზ. მ. გაგვტყენი, ошцинать, რუსულ. 331.

გაჟანგება, გაჟანგვა (ვეანგლები), ზ. ვ. ღვეჯანგები, заржавѣть, (ვაჟანგებ), ზ. მ. ღვეჯანგებ, ржавить, ქიმ. 46.

გაჟეჟა (ვქ), ზ. მ. ღვეჯეჟ, ღვეჯეჟეღვეჯე, გავლანვ, измять; смять.

გაჟანგვა (ვქ), ზ. მ. სისხლით მოვსერი, обжечь кровью.

გაჟღვთა (ვქ), ზ. მ. ღვეჯეჟ, გავლანვ, смять, помитъ, სპ. ლ.

გაჟონვა (ვქ), ზ. მ. გასღის, ქვევთს, течь, пропускать воду или жижу.

გაჟღინთვა (ვქ), ზ. მ. გასღის, ქვევთს, течь, пропускать воду.

გაჟღუნა (ვქ), ზ. მ. მოვღუნავ, снѣгоулос მოვსოც, снѣнать со снѣжи.

გარ, შემოკლ. გარე, გარეთ, вѣт.

გარანდვა (ვქ), ზ. მ. გავეჭობოსნავ, გავეშალაშინავ, გავეთლი, отрогать.

გარაო, ს. შეავით მწვარი, жаркое съ кнѣсымъ соусомъ, სპ. ლ. სიბრ. 65.

გარზენა (ვი), ზ. მ. გავექცვი, пробѣжать, проскакать, ვეფხ. 77, ცხვანთ; გვერდით გამირბინა, пробѣжалъ мимо меня; **გარზენინება** (ვა), ზ. სხმ. გავექნებ, გავეცაცებ, пронести бѣжа.

გარზიღება (ვა), ზ. მ. მოვარზიღებ, მოვალბობ, размягчить, (ვარზიღები), ზ. ვ. მოვარზიღები, смлгчить, ვეფხ. 1315.

გარზიღოდა (გავჭრიბი, -ბი-ვარ, -ბოდი), ზ. უ. მივრბი, მივივლცივი, бѣжать, ქილ. 454.

გარგა, ე. ი. გარეთ გავიდა, вышелъ попь, ვეფხ. 1072.

გარგარი, ნახე აღვენახათი.

გარდა, გარდაისად, მდაბ. გადა, გადაისად, თანდ. ითხოვს ნათესავობითს ზრუნვასა, кромѣ, ამის გარდა, кромѣ этого.

გარდაარება (ვიარებ), ზ. უ. გარდავივლი. проходить, переходить, ვეფხ. 177; რუსულ. 439.

გარდაბანა (ვქ), ზ. მ. გარდავრეცს, обмытъ, (ვიბანები), ზ. ვ. გარდავირეცები, обмываться, -ბანოლი, მიმ. ვეფხ. 304.

გარდაბერცვა (ვქ), ზ. მ. მტვერს გავეურევენებ, ღვეჯერცვი; стряхнуть пылъ; ქიმია. 240.

გარდაბარვა (ვა), ზ. მ. გარდავსხრი, переконать.

გარდაბერვა (ვე), ზ. მ. სდუვან (ხმლ).

გარდაბირვა (ვქ), ზ. მ. მოვიტყუვებ, მოვიზიდავ; გავორგულებ, перемалить; впушать вражду противу кого; (ვი), ზ. მიჩ. გავორგულებ, გავიმტერებ, возстановлять, возбуждать противу себя; 2 ქართ. 481.

გარდაბიგება (ვა), ზ. მ. გარდავსდამ ფებსა, перешагнуть, переступить, 1 ქართ. 402, 427;

გარდაბიგინება (ვა), ზ. სხმ. заставить перешагнуть; სპ. ვ. 166; ერისთ. II, 87.

გადაბლება (ვა), ზ. მ. ღვეჯადაბლებ, ушнжать.

გარდაბმა (ვა), ზ. მ. ერთმანერთზედ მოვბამ, გარდავსსავავ, перевышивать; (ვებმა), ზ. თვ. ერთმანერთს მოვებმი; გარდავევილები, переизышнваться; павышнваться, რუსულ. 285; ქილ. 199.

გარდაბნევა (ვა), ზ. მ. გაღვეპური; გაღვენევე, გაღვენეჯე, перебросить; растраптъ; (ვიბნევი), ზ. ვ. ღვეჯბნევი, разбрасываться, სკქმ. 27—19; აქა იქ ღვეჯბნევი, ანტ. 4—22; уходить въ разныя мѣста.

გადაბრუნება (ვა), ზ. მ. პირს ვებრუნებ, გადავტრიალებ, переворачивать, опрокинуть, (ებრუნლები), ზ. ვ. გადავტრიალები, переворачиваться, სიხარულით გული გადაბრუნდა, ქილ. 679; отъ радости олъ совсѣмъ потерялся, ვეფხ. 1409, გადაბრუნდა მისი ზელი, счастье ему измѣнилось, ქილ. 537; ისუ ზირაქ. 12—12; გადაბრუნდა სიცილით, покатила со смѣху.

გარდაბუგვა (ვქ), ზ. მ. გარდავსწვავ, გარდავტუსავ, снлить, предать огню, выжечь, (ვიბუგები), ზ. ვ. გარდავივი, бнть обыту пламенемъ, გარდაბუგვილი, მიმ. погорѣный.

გარდაბურვა (ვქ), ზ. მ. გადავფარებ, покрывать, გორგ. 263; ქილ. 282; ღვეჯი. 3—2.

გარდაგება (ვა), ზ. მ. გარდავივრი, პირ იქით გადავქვირი; მივადებ, თავს ღვეჯებებ; გაუგებებ, განვაძევებ; перебросить; забросить, оставить; изгнать, удалитъ; სომხ. 301, -ღვინოსა, выннть заплномъ вино; თუ ახალი რუ გაგიბსრია, ძველს ნუ გარდაგებებ, ვისრ. 131; если бы ты провель новую канаву, то не бросай старой, (ვე), ზ. მ. მივეგლებ, бросить, киуть кому, -მღინარესა, წყალსა, отнеси рѣку, ზეჟმძ. 70; რუსულ. 965; (ვი თავსა), ზ. მიჩ. მაღლიამ პირს ჩამოვარდები, ჩამოვიქცევ თავსა, сбросить, киуться съ высоты, შატო. 6—4; -წყურვილსა, утолнть жажду, ქილ. 408; -გონებდამ, ე. ი. ღვეჯიწვეებ, забннвать, ქილ. 211; -მწუნსრეებას, забнть горе, ქილ. 219; ღვეჯა იმერეთში გარდამიგდეს, мать мою удалили въ Имеретю, ქართ. ცხოვ.; (ვიგლები), ზ. ვ. перебросить; (ვეგლები), ზ. თვ. თავს ღვეჯიარგავ, განვევლცივი, бросаться, убннать.

გარდაგება (ვა), ზ. მ. გარდავქვენ, გარდავხურავ; წარვაგებ, გავეფლანგავ, გავეღვე; გარდავაშენებ, ამოვსწვევტ, ამოვადებ; постигать, покрннать; истрачннать, расточать; истреблять, нескорепить; სპ. ვ. 164; -სახლსა, выстроитъ домъ, რუსულ. 495; -თავსა, жертвовать собою, по жалѣть себя, მოურავ. 379; -სამანსა, переставить межи, მოურავ. 261; (ვეგები), ზ. თვ. ამოვსწვე-

пади; გარდასრული, მიმ. განსვენებელი, умерший, აღბ. 25; გარდასრულა, прошел, миновал, ვეფხ. 856; გარდავალ ქირთა, миновать несчастье, ვეფხ. 631; -პირობას, нарушить условие, გარდა-მივიდა ფერი, и поблѣднѣлъ, ყარამ. 261; ვადა გაუვიდა, миновалъ срокъ, ან გალეა გარდული მომავალი საქმეზედა, ვეფხ. 789; чему быть того по миновать; გადავლო, некользы, мимоходомъ, между прочимъ, გარდავლით ლაპარაკი, говорить обиняками, წვიმა გარდავიდა, пересталъ дождь, სვედა გადაგივლის; ანტ. 41, грусть твоя прой-детъ.

- გარდაველება** (ვა), ზ. მ. ხელს-დაველებ, схватить, взять; -ხელსა, хватилъ рукою, 2 ქართლ. 315; ვა თვალსა, окнуть взоромъ, გადავივლებ თავსა, მოვრჩები, отстранить отъ себя; ქილ. 247; 532.
- გარდაველენა** (ვა), ზ. მ. გადავიფენ, переводить, перемищать; 2 ქართლ. 525; გარდავაცილებ, ავა-ცილებ, устранилъ отъ кого что; отстранить, ვეფხ. 789; (ვლინებში), ზ. ვე. ამოვსწუდები, ამო-ვარდები, переводиться, истреляться, исчезать; ნათესავი რაჭის ერისთვის გარდავლინდა, родъ Род-чинскаго Еристава перевелся, გორგ. 194; 151; 225.
- ბარდავლინება** (ვა), ზ. მ. ამოვსწუვევ, ამოვადებ, переводить, истробить, სმ. ვანტ. 1; ნანე გარ-დავლენა.
- გარდავსება** (ვა), ზ. მ. ავამსებ, наполнить, (ვიც-სები), ზ. ვ. ავივსები, наполниться, ღარეჯ. 2—8.
- გარდაზევა** (ვა), ზ. მ. დავსძლევე წონსში, перетяжи-вать; (გარდავიწყებ) გარდავიზნიქები, გარდავიზრები, наклониться, переиницуть; ცნებლამ გარდაზევე-დეს, მოურ. 153, стаянть, стянуть съ лошади.
- გარდაზიდვა** (ვკ), ზ. მ. გარდავიცან, переносить, перетаскивать; (ვეზილებ), ზ. მ. გავზიდავ ბარგსა, переносить; -ზიდული, მიმ. переносенный, **გარდაზსაზიდი**, ზედ. переносимый, **გარდაზნი-დვა**, ს. переносчикъ.
- გარდაზნიქა** (ვკ), ზ. მ. გადაზნი, наклонять, на-гибать, переинуть, згнуть, (ვიზნიქები), ზ. ვე. გარდავიზრები, переиницуть, наклониться.
- გარდაზმანება** (ვა), ზ. მ. გავზომავ, примѣрять, რუსულ. 872.
- გარდაზომა** (ვკ), ზ. მ. ვამზრათ; -თვლითა, взмѣ-рять глазами.
- გარდათარგმნა** (ვთარგმნი, -მნი), ზ. მ. გარდავი-ლებ წერილს, переводить книгу, (ვთარგმნები), ზ. ვ. გარდავილები, быть переводиму, გადათარგ-მნილი, მიმ; ვადამთარგმნელი, ს. გარდამლები, пе-реводчикъ.
- გარდათელვა** (ვკ), ზ. მ. სმლთ, -მტერსა, смѣть врага, ღღემურ. 10.
- გარდათვლა** (ვთვლი, ვთვლი), ზ. მ. ხელმოკრედ ღავსთლი, пересчитать, რუს. 770.
- გარდათრევა** (ვკ), გარდავიცან თრევით, перетянуть.
- გარდათქმა** (ვსთქვამ), ზ. მ. შეპირად ვიტყვი, მაგალ. გალობას თავილამ ბოლომდინ; უკუვსთქვამ, უარს ვიტყვი ნათქვამედ, ანას ვჭკარავ; оказывать на изустъ; отвергать, отрицать, ქილ. 548; (ვკ), -ლექსად, перелгать стихами (прозу), ვეფხ. 16,

- გარდათქმევიცნება** (ვა), უარს ვათქმევიცნებ; за-ставить отрицать.
- გარდათრევა** (ვა), ზ. მ. თრევით გარდავიცან, пере-таскивать.
- გარდათხევა** (ვკ), ზ. მ. გარდავფერი; проливать, (ვა), ზ. მ. გარდავსხამ, разливать, (ვითხევი), ზ. ვ. გადავიფერები, проливаться, გარდათხეგ სავის კავნი, бросили якорь; გულსა სისხლი გარდამეთ-ხია, сердце обидось кровью; ვეფხ. 348; იეშეკ. 30—13; იერემ. 3—13.
- გარდათხმა** (ვკსთხენ), покрывать, ივავ. 7—16.
- გარდათხრა** (ვსთხრი, ვსთხრავ), ზ. მ. ხელმოკრედ ღავსთხრი, გარდავჭბარავ, перекапывать.
- გარდაის**, **გარდაისდა**, თან. კარდა, исключил, кромѣ, სი, ზედ. кромѣшнний, რქლ.
- გარდაკავშირება** (ვა), ზ. მ. ვილავთ, склеить.
- გარდაკარგვა** (ვკ), ზ. მ. დავჭკარავ; თავილამ მოვი-შორებ, განვაძევევ; потерять, удалять, сослать, (ვიკარგები), ზ. ვ. დავიკარგები, გადავვარდები მა-გალ ლეკებში, теряться; удаляться, исчезать; ვეფხ. 1270.
- გარდაკავება** (ვკ), ზ. მ. გარდავჭერი, переинуть.
- გადაკაფა** (ვკ), ზ. მ. დავჭკაფი, მოვჭკაფავ ტყეს, порубить.
- გარდაკეთება** (ვა), ზ. მ. ხელმოკრედ გავაკეთებ, переделывать; (ვიკეთები), ზ. ვ. переделываться.
- გარდაკერა**, -**რება** (ვკ, ვა), ზ. მ. შივაკერებ, сши-вать, (ვიკერები), ზ. ვ. сшиваться.
- გარდაკეცა** (ვკ), ზ. მ. დავჭკეც, замкнуть.
- გარდაკეცა** (ვკ), ზ. მ. გარდავბრუნებ, отогнуть, отворотить.
- გარდაკვეთა** (ვკ), ზ. მ. გარდავჭერი, переинзвать, отрѣзать; ვეფხ. 287; 1303; ხელნი წმინდად გარ-დაკვეთნეს, ე. ი. ხელები წმინდად დაქტარა, ხელნი უხმარი შეუქნაო. отрубила руки, ვეფხ. 611; (ვკ, ვუ), ზ. მ. დავინიშნავ სამუშაოს ან ხელ-ფასს, გა-ვურიგებები, договориться въ цѣнахъ; порѣшить, опредѣлить, (ვი), ზ. მინ. დავინიშნავ; ამოვიკვეთ, მოვიხსობ, опредѣлить себя; перестать; (ში), ზ. მინ. назначашъ мнѣ, ქილ. 242; 503, 550; 656; **გარდაკვეთილი ფასი**, დანიშნული ფასი, опредѣленный цѣна, **გარდასაკვეთილი**, ზედ. опредѣлительный.
- გარდაკვეცა** (ვკ), ზ. მ. გადავჭკერი, сръзвать.
- გარდაკვრა**, -**კრვით**, ზ. მ. ხელია, некользы, по-верхность, (ვკრავ, ვკვარ), ზ. მ. გარდავარცვამ, ვსცემ. приударить, ვეფხ. 94, 207; (ვკრავ, ვა-კარ), ზ. მ. დავაწებებ, დავაკრავ; შევშარცავ. შე-მოვაჭირებ, გარდავბამ; სარჩულს ან სპირის და-ველებ; наклентъ; переинзвать, сшзвать, скръ-инить; пашить верхъ платъ; გარდავკრავ თვალსა, замѣтить; (ვკ ღვინოს), шипить залпомъ; (ვკ ფერსა), блѣднѣть, (ვადვეკერი), ზ. თვ. გარდავერცემი, გარდავეფინები, покрываться; ცას ღრუბელი გა-დაკვრა, небо покрывлось тучами. **გადაკრული**, მიმ. покрытый; ხმელნი; ბეწვეული მუღლი გადაკრული, туча покрывала суномъ; ფერ-დაკრული, блѣдный, გადაკვრით ლაპარაკი, поно-рить обиняками, **გარდავერცევიცნება** (ვა), ზ. სს. заставить покрить, шипить.

გარდაკიდება (გვ) ავკიდებ საკიდარს; ავკვირებ, навязывать; навязывать, обременять кого против воли; ზოგჯერ წავკვირებ, წავსწესებ, поссорить, ვეფს. 444; -სურჯინსა, перекинуть сумку; (ვი) ავიკიდებ, взять на себя пошу, -საგ-ზალს, взять на себя провинию, სიზმ. 148; რაც მწუსარეუბა გარამკიდა, все огорчение, которое отъ причинилъ мнѣ, (გადვეკიდები), ზ. თვ. ჩამოვეშები, გადმოვეკიდები, перевестись, сѣн-ситься, (გარდავეკიდები), ზ. თვ. დამოვეკიდები; ავეკვირებ, ავკვირებ, ავეწესებ, არ მოვეშები, ჩამოვეკიდები, сѣн-ситься; навязываться, приставать, докучать, ვეფს. 109, 286; აბ. 92; რუსულ. 78, 287; დარეფ. 2—3; 2—19; 1 ქართლ. 428; გარდამკიდებია, я повиселъ; (გარდამკიდებნი), ზ. თვ. ჩამოვეკიდები, არ მომეშები, ты пристаешь ко мнѣ, неотвязываешься отъ меня; ვეფს. 269, 965; გარდამკიდებია, დედა ენა ნ. ე. ი. ჩამოვეკიდებია, пристаю ко мнѣ, (გარდამკიდები), ვ. ჩამოვეკიდები. სწინადაც, **გარდაკიდებულნი**, **გარდამხდარი**, მიმ. ჩამოკიდებული; ავეკიდებულნი, сѣн-санный; повисанный; -კიდებული მტერი, неотступный врагъ, **გარდამკიდე**, ზედ. нависанный; докучливый; враждебный, მე მათი გარდამკიდე, я зависанный отъ нихъ, ქილ. 306; ამ დროს გარდამკიდე, вотъ до чего я дожилъ, ანტ. 3—29.

გარდაკითხვა (ვი), ზ. მ. წავიკითხავ თავი დამ ბოლომდინ, перечитаю.

გარდაკიდებ (გვ), ზ. მ. დავკვირებ, запереть.

გარდაკოცნა (გვკოცნი), ზ. მ. დავკოცნი, расцеловать; ვეფს. 110; 145.

გარდალაგება (ვა), ზ. მ. გარდავწყო, დავლაგებ, перекладывать, перебирать, (გარდავლაგები), ზ. ვდ. გარდავითან ბარკს, перепосятся, перебираться.

გარდალახვა (გვ), ზ. მ. გავქველავ ფეხით ზალას, порезить траву, სელი. 228.

გადლაგება, -გება (გვ, ვა, ვი), ზ. მ. ფეხს გარდავლაგებ, გადავინახებ; გადავინახებ, გარდალაგული სჯული, пошранный истра, შავთ. 82.

გარდაღება (ვე, მაგალ. თავსა), ზ. მ. ახმავთ ახმავთ.

გარდაღება (კული გარდამღება), стала тонно мнѣ, мнѣ надоѣло, სარიდ. 74.

გარდაღებება (ვი), ზ. მ. დავღებ ვიღვევი, перелазить въ стѣну.

გარდაღებება (გვ), ზ. მ. სრულებით დავღებ, перемолотить; დავღებ, დავამცრევ, переломать, დარეფ. 2—9—14.

გარდამავადი, მიმ. нарушитель закона, преступникъ; **გარდამავადობა**, ს. нарушение закона, преступление.

გარდამაცება (გვ), ზ. მ. მომაცებით ან სიუხვით მაქვს; ვულარსობ, ვუმეტესობ, пзшиствовать, имѣть съ избыткомъ; иреносходить, имѣть надъ кѣмъ преимущество; თსულ. 3—12; სიზმ. 24; ვეფს. 1—8; -ცები, სვამირპი, слншкомъ; (ვე-მაცები), იგავე გარდავმაცებ; ქილ. 200, 401; **გარდამაცებული**, მიმ. მომაცებული, пзшиший,

ვეფს. 32, განმ. თემი; 1 ქართლ. 268; ქილ. 72; **გარდამაცებული**, -ლობა, ს. მომაცებულობა, ნამეტანობა, пзшищество, избытокъ.

გარდამაქცევადი, ს. შემცვლოლი, превратитель, ლუკ. 23—14; მარტ. 1—73, сопрятатель.

გარდამგდარი, ნ. გადგამი; გარდამგები, ნ. გარდამგება.

გარდამდინარე, მიმ. წარმდინარე, протекающий, ქილ. 484.

გარდამცება (მიმეტლებს), ზ. მ. გარდამცებით მაქვს, иремноить, ქილ. 579.

გარდამცადება (ვა), ზ. მ. გარდავიქმ, შევცვლი, иревращать, ამოს. 5—8.

გარდამკიდე, ნ. გადაკიდება.

გარდამი, თანდ. უოველი ლექსნი რომელიც იწყებინ ამ თანდებულთა ნანე გარდამ ან გადმო.

გარდამობმა (ვა), ზ. მ. სახელს მოვამამ, привязать (перевязу).

გარდამობურვა (გვ), ზ. მ. გარდამოვსურავ, иокрмть, ანდ. 144.

გარდამოღება (გვს), ზ. მ. ჩამოვსდამ, составлять, снять, (მოვსდები), ზ. ვდ. ჩამოვსდები, отстуниться, 1 ქართლ. 434; (ვდები), ზ. ვდ. გარდამოვსდები, обстунить, ნ. გარდამოღება.

გარდამოვლა (ველი) ზ. უ. ჩამოვალ, иисходить, ანდ. 116, 136.

გარდამოვლენა (ვა), ზ. მ. ჩამოვლენ. инепослать, (ვივლინები), ზ. ვ. ჩამოვივლინები, инепослаться, ანდ. 126.

გარდამოთხინვა (ვითხინვები), ზ. ვდ. გარდამოვლინები, литься съ верху, იგავ. 5—15.

გარდამომავადი, მიმ. ჩამომავალი, иисходящий.

გარდამოსვლა (ვა), ზ. უ. ჩამოვალ, иисходить, აბ. 57; გორგ. 43; ნ. გარდამოსვლა.

გარდამოსვინა (ვი), ზ. უ. მოვისმენ, გავიტონებ, уелншать, 2 სჯულ. 4—36.

გარდამოღება (ვი), ზ. მ. გადმოვიღებ, ჩამოვიღებ, снять.

გარდამოსხნა, სხ. ჩამოსხნა; снятие; ან ხატი ქრისტეს შთამოსვენებისა გვარიდამ, планцинда, -გვარიდამ. снятие со креста; (ვსხნი, ვსხენ), ზ. მ. ჩამოვსხნი, ჩამოვუშვებ, ჩამოვასვენებ, свнмать, (ვისხენი), ზ. ვ. ჩამოვიშვები, сняться (съ крѣста).

გარდამოსხმა (ვი), ზ. მ. ჩამოვიღებ, снять, რუისისკან.

გარდამრიღი, მცენ. avricula judae; ზუნ. ლ.

გარდამრუღება (ვა), ზ. მ. გავამრუღებ, искривлять, ბერძნ. ს. შესავალი.

გარდამშვლელი სჯულდისა, ს. ирестунникъ, იგავ. 3—31.

გარდამცვრევა (ვა), ზ. მ. დავამცვრევ. переломать, -ნათლის, переломление лучей, ფიზიკ. 129.

გარდამწვარი, ზედ. ძრიელ შემწვარი, ирежаренный.

გარდამწვრელი, ს. გარდამწვეველი, ршннтель.

გარდამხდარი, ზედ. წარდამილი, გასული; გა-მოვლილი, истекший; пспытанный, -რნი წელნი, истекшие года, -რი ცხენილამ, слнзший съ лошади, ლალატოა გარდამხდარი, испытанный и-

მხუ, მოურავ. 10; სიგოცნე გარდამხარი, отчаяннiися жить, ვეფხ. 351.
გარდასჯარნი, ზედ. გარდასჯარნი, переключи-
 нiи, ს. მ. კ. 179.
გარდამოსხრა (ვხრი, ვხარ), ზ. მ. გარდამოსხეკა,
 паклопять, ქიმ. 23; 1—5.
გარდამწვევითელი, ს. გარდამწვევითელი, რწმითელი,
 ვეფხ. 67.
გარდამჭარბე ქეკუვითა, превосходящiй умомъ,
 ქილ. 358.
გარდანადირება (ვი), ზ. მ. ნადირობით გავილი
 მიხორს, მოვიანადირებ ადგილს; охотою пройти
 поле; ვეფხ.
გარდანადრობი, ს. ნაძირალი გარდანადრობისა,
 перетонки.
გარდანათლვა (ვქ), ზ. მ. ხელ-ანლად მოგნათლვა;
 გუნათლვა, перекрещивать, (ვინათლვი), ზ. ვ.
 перекрещиваться.
გარდანაკარი, ს. გარდაკრული, ნაცემი, ударъ,
 ვეფხ. 493.
გარდანაკიდარი, ზედ. ჩამოკიდებული, აკვიატებუ-
 ლი; павязъ, павязанный, ვეფხ. 606.
გადანარჩენი, ს. დანარჩენი, остатки, ქილ. 306,
 632.
გარდანაფრენი, ზედ. ფრენით გავილი, რუსუდ.
 645, 659, перелетѣлый.
გარდანაფარი, ზედ. осыпанный; изброшенный;
 რუსუდ. 415.
გარდანაცვლება (ვა), ზ. მ. გარდასვფაფრება, пз-
 мнiи, давать другой видъ, (ვი ფხესა). ზ. ვ.
 ფხეს გარდასვფამ, перенатгуть.
გარდანაჭედობი (სართულისა), ს. ნივნივი, строи-
 ло, ს. ლ. ლ.
გარდანახადი, ნ. გარდახა; გარდანახადობა, ნ.
 გარდახა.
გარდანახვა (ვ), ზ. მ. გარდასხინჯავ, пересмо-
 трѣтъ, ვეფ. 456.
გარდანელება (ვენელები), ზ. ვდ. მოვქველები, და-
 ვნელები, умереть, ანტონ. 4—22.
გარდანვითება (ვა), ზ. მ. გარდავაელები, перера-
 ботати, რუსის. კან. შესავალი.
გარდანუსხვა (ვქ), ზ. მ. ავნუსხვან ნუსხის ხე-
 ლით დავსწერ, ტომით. 7. შენიშნ. сдѣлать опись,
 перенести скорымъ почеркомъ.
გარდაპარსვა (ვქ), ზ. მ. გაპარსვა, обрiтъ.
გარდაპარება (ვა), ზ. მ. გაპარვით ან ჩუმად წავი-
 ლებ, წავიფავან, украдкою унести, уводить,
 -ოვალსა, украдкою смотрѣтъ на кого.
გარდარება (ვა), გარდავატარებ, заставить перейти,
გარდარბევილება (ვა), заставить уступить, დე-
 лаена. 142.
გარდარგვა (ვქ), ზ. მ. სხვას ადგილს დარგავ, пе-
 ресадить (растение).
გარდარევა (ვქ), ზ. მ. გავარევა; ავურევა, съ ума
 сводить; смѣшивать, перемѣшивать; (ვუ), ზ. მ.
 перемѣшать; (გარდარევა) ზ. მ. მ. გავარევა, съ ума
 сводить меня; (ვირევი), ზ. უ. გავარევა, ქეკუ-
 ვილამ შევიშლი; сходить съ ума, (ვერევი), ზ. თვ.
 გარდავატარებ, მეტობით მიქვს; აღვემატები, ვუ-
 აღრესობ, изобиловать; имѣтъ въ изобилiи; пре-

восходить; ქილ. 658; 2 კორ. 4—15; იგავი
 31—30; გარდამრევა სიძიდრე, имѣтъ богатство,
 въ изобилiи; დავით. 61—10; გარდამრევიეს სიხა-
 რული, исполненъ радостью; 1 კორ. 7—5; მარტ.
 6—1; **გარდარეული**, მიმ. არეული; შეშლილი,
 გამოთავებებული; გარდამატებული, პარაქიანი; су-
 машествiи; перемѣшанный; обильный; აოხრება,
 სრულეობით აოხრებული, въ колецъ разоронный,
 1 ქართლ. 238; -ეულად, ზმზ. обильно, მარტ.
 2—162; იეზუკ. 16—52; ერისთ. 83; **გარდა-
 რეულობა**, ს. პარაქიანობა; ქეკუხედ შეშლილობა;
 изобилiе; сумашествiе; მარტ. 2—107.
გარდაროსმა (ვა), ზ. მ. გადვქვენ; გარდავშლი,
 გადვქვიძვ; растянуть, разослать; раскинуть;
გარდაროსხული, მიმ; -ფიცარსა ზედა, растяну-
 тый на доскѣ, 1 ქართლ. 157; 243; ისაი. 40—22;
 44—24; ანტონ. 40.
გარდარონება (ვა), ზ. მ. გარდავიტან, переи-
 сти, ანტ. 4—51.
გარდარცხვა (ვა), ზ. მ. გარდავქვავ, приударить.
გარდარქმევა (ვა), ზ. მ. გარდავსახელებ, переим-
 новать, (ვირქმევ სხელს), ზ. მიჩ. перемѣнить
 имя.
გადარღვევა (ვა), ზ. მ. დავარღვევ, распоротъ, (ვი),
 ზ. ვ. ჩამოვიქვევი, ჩამოვიმზღვევი, снагаться,
 обрушиться, იერემ 51—58.
გარდარჩევა (ვა), ზ. მ. გადარჩევევ, დავარჩევ, пе-
 ребрать, რუსუდ. 89, **გადანარჩევი**, ს. отборъ.
გარდარჩენა (ვა), ზ. მ. მოვარჩენ, დავარჩენ; დავი-
 ხნი, დავიკავ, оставяи, сберогать, сохранять;
 снагать; გადარჩევიჩენ თავს, снагаться; ქილ. 129;
გადამრჩება, **ამრჩობა**, осталось у меня въ
 остаткѣ, ძლივს სული გადამრჩა, едва остался
 я живъ.
გადარჩობა (გრჩები), ზ. ვდ. მოვარჩები, დავარჩები;
 დავიკავ, оставаться, бытъ въ остаткѣ; снагаться;
 пережить, избавиться, სიკვდილს გადავარჩინე,
 я избавилъ тебя отъ смерти, (ვურჩები), ზ. ვდ.
 მოვარჩები, избавлять опасность, სიბრძნ. 111;
 2 ქართლ. 446; ქილ. 198, ჩონგ. 66. **გადარჩე-
 ნილი**, **გადანარჩენი**, მიმ; оставшiйся, спасен-
 ный. **გადანარჩენი**, ს. остатки, ქილ. 331; ფა-
 რამ 58.
გარდარჩუნება (ვა), ზ. მ. მოვანარჩუნებ, остави-
 ть остаткѣ.
გარდასაბურავი, ს. გარდასაბურავი, покровъ, по-
 крывало, სომხ. 396, 2 ქართლ. 527.
გარდასაგებელი, ზედ. просальныи, **გარდასა-
 გებელად**, ზმზ. для просалия. გორგ. 130; გარ-
 დასაგებლოდ ტანტისვან, ძლი სვრჯენი ქს პრე-
 стола, დიდმოურ. ფურც. 188.
გარდასადინელი, ს. ლოხო რწმოვ, русло.
გარდასავალი, ს. -გზა, გზა მთათა ზედა, გორათა
 და მისთანათა, переходъ, проходъ въ горахъ,
 1 ქართლ. 34; გარდასავალი თვისა ან თვეზედ,
 შემთხვეულეა ვისაც რა გარდახელია, приключе-
 нiе, сохождеиe, ვეფხ. 790; ქილ. 471, 579;
 დავრ. 41, 44, 71.
გარდასავარდელი კლდე, ს. ციცაბო, ფრიალო
 შთა, крутая гора, სიბრძ. 64, пронасть.

გარდასაფარებელი, ს. გარდასაფარავი, покры-
вало.
გარდასაქცევი გზა, ს. дорога по которой можно
свернуть вь сторону, რუსულ. 659.
გარდასაყარი, ზედ. გარდასაგებები, თავზედ დასა-
ყრელი ფლური, მარგალიტი. разсыпной, რუსულ.
183, 792.
გარდასაყრელი, ზედ. გარდასაგებები, подлежащий
къ выслушиванию, რუსულ. 885; -სველისა, ე. ი.
სველის მოსაქრებელი, для облегчения недуги.
გარდასაცმელი, -ცვაში, ზედ. ზევიდამ წამოსას-
ხამ, вышивка, ბუნ. კ. 241; -ლილისა, კილო ლი-
ლისა, петля.
გარდასაწვეტი, ზედ. გარდასაქრელი, подлежа-
щий рѣшению.
გარდასახადი, -ხდევი, ჩანრ. 46, -ხდელი, ზედ.
ქვემდებარე გარდასისა, მავალ. ვალი, ზეგარა; გა-
მოსაღები; საზღაური, საური; დასჯა, პატიჯი, под-
лежащий унать, наир. долги, податъ; налогъ;
штрафъ; взимание, наказание; -ხადი თავზედ,
приключеніе, შროვ. 58; დავრი. 175; სამ. ვ. 3;
9; 227, აღბ. 119; ვეფხ. 766; ქილ. 243, 660.
გარდასახედი, -დავი, ს. მდლობი ადგილი, საი-
ღამაც დაინახება გარშემო მდებარენი ალაგნი; და-
სტულ. 47; ალექს. 165; ანდრ. 89; -მცვერისა,
повышенное мѣсто откуда можно обозрѣть
видъ или теченіе рѣки; კია გადასახელია ფანჯრი-
ლამ, хорошій видъ изъ окна.
გარდასახვეწი, -წელი, თავის შესაფარებელი ადგი-
ლი, მისალტოლველი, унѣжище, რუსულ. 166, 1037.
გარდასახლევა (ვა), ზ. მ. სხვაგან დავასახლებ, пер-
селиться, (ვსახლები), ზ. ვ. ავიყრები, ადგილს
გამოვიცვლი, переселиться.
გარდასახურავი, ს. გარდასაფარებელი, покрывало.
გარდასევა (ვე), ზ. მ. მოვუსევ, მოვეტევებ, да-
вемъ ласкѣмъ, наускаты, натравлять, пускаты
для нападенія; (ვესევი), ზ. თვ. მოვეტევები, да-
вемъ, нападать, напуститься на кого, ринуться,
2 ქართ. 346.
გარდასვლა (ვალ). ნ. გარდავლა.
გარდასვმა, -სუმა, -სმა (ვსვამ, ვსვი), ზ. მ. გარ-
დავადგენ, გარდავსხამ, пересадить.
გარდასუმა (ვესვამ, ვი), ზ. მ. მოვუსვამ, по-
глядѣть, -ხელსა, новестн, поглядѣть рукою, რუსულ.
715.
გარდასკუნა (ვესკუნი), ზ. მ. ძრევიანა, ჩანრ. 92.
გარდასროლა (ვისვრი, ვისროლე), ზ. მ. სროლით
გარდავადგებ, перебросятъ; -ბაღისა, закинуть
сѣтъ; -ლილი, გარდანსროლი, მიმ. пере-
брошенный.
გარდასრული, მიმ. ნ. გარდავლა, прошедшій,
минувшій, -ვსრულვარ, и пережилъ, დაბად.
18—9; -სიკეთითა, რუსულ. 833; отличнѣй до-
бродою, -საქმიითა, отличнѣй дѣланіи, რუსულ. 145.
გარდასწორება (ვა), ზ. მ. ხელ-ანლაღ გავასწო-
რებ, переправить.
გარდასწრება, -რობა, გარდასწვრება,
სწვრობა (ვა ვუ), ზ. მ. დასწვრება, предпа-
рить, посѣтъ или бытъ гдѣ заранѣе; 2 ქართლ.
65, 315.

გარდასწვრივ, ზ. მ. დასწვრივ, паралельно, დასტულ.
45.
გარდასხლომა (ვსხლებით), ზ. ვლ. გარდავსხლებით,
пересаживаться, რუსულ. 630.
გარდასხვაება (ვა), ზ. მ. გარდავიქმ, გარდავსხვა-
ფერებ, переименить, измѣнить, **გარდასხვაფე-
რება** (ვა), ნ. გარდასხვაება.
გარდასხმა (ვსხამ, ვსხი), ზ. მ. ერთის ქურჭლი-
ღამ მეორეში ჩავასხამ; გადავფერი, გარდავიქცე;
ხელ-ანლაღ ჩამოვასხამ მეტალღს; перелить; вы-
лить; вновь отлить; ზოგჯერ. დავასხამ, обливать,
დაბად. 35—14; ქილოღ. 457; თავზედ გარდავეს-
ხმი, проливаться надъ головою кого; (ვსხამ),
ზ. უ. გარდავადგენ მრავალთა, გარდავსვამ, пере-
саживать.
გარდაცანა (ვა), ზ. მ. თან წავაღებინებ, გავაცან,
заставить унести съ собою что, (ვი), ზ. მ. წა-
ვიღებ, გარდავიღებ, переносить, 2 ქართლ. 398;
თან გარდავაცან, тратить, расходовать, ბუნ. კ.
194.
გარდაცარება (ვა), ზ. მ. გავაღვინებ, გავარონინებ;
ხელზედ ვივსევ; უბრალოდ ჩავაღვარებ; проводить,
вести черезъ; искусно обойти вопросъ, свер-
нуть на другое, увернуться.
გარდაცევა (ვე), ზ. მ. ჩამოვეშვებ, გარდავეშვებ,
спускаты, опускатъ; მარტ. 2—35; საქმ. 27—17;
-თმისა, отпустить носомъ, пестричь, 1 კორ.
11—14; -წეულთა, ციმოთ. 182; пропустить по-
ду, ალექს. 21; 105.
გარდაცეზა (ვე), ზ. მ. გარდავამცვრევ, переломать,
ერისთ. 199; -სხივისა, переломленіе лучей, ფი-
ზიკ. 65.
გარდაცვირთვა (ვს), ზ. მ. ცვირთს გარდავიღებ,
снять бремя.
გარდაცვიფრვა (ვე), ზ. მ. დავბეჭდ, запечатать.
გარდაცოპვა (ვე), ზ. მ. ივერია № 33, протонать.
გარდაცრიადება (ვა), ზ. მ. გადავბრუნებ, пере-
вертывать, переиорачивать, (გაცვრიადლები),
ზ. ვლ. დავბრუნებ, переиорачиваться, ფარამ. 91;
348, (ვა თვალბს), оглядѣть кругомъ, ანტ. 68.
გარდაცთავება (ვა), ზ. მ. ძვირათ კოჟა, ივერია
№ 1 стр. 32.
გარდაცთეღობა (ვეცთეღები), ზ. ვლ. შუაზედ გავსცთეღე-
ბი, переломиться.
გარდაცთორცნა (ვეცთორცნი), გავსვრი, გარდავ-
ღებ, перебросятъ.
გარდაუსვდეღობა, ს. გარდაუსვდეღობა, ненаруши-
мость, კავშ. 181.
გარდაუსვდეღელი, ზედ. თვალ-, неосозрнмій.
გარდაუსდეღი, ნ. გარდაუსდეღი; გარდაუსდეღო-
ბა, ნ. გარდაუსდეღობა.
გარდაფანცვა (ვე), ზ. მ. გარდაფანცვ, перебро-
сать, раскидаты, (ვიფანცვი), ზ. ვ. გარდაფანცვი,
разбрасываться; раскинуться.
გარდაფარება (ვა), ზ. მ. დავფარებ, გარდავსურავ,
покрывать, (ვეფარები), ზ. თვ. покрываться, ქიმ.
190.
გარდაფენა (ვე, ვა), ზ. მ. დავფენ, დავეტებ, გადა-
სურავ, растилать, покрывать, ქილ. 137; 2 ქართლ.
529; გარდავფენ ბაღს თოქზედ, развѣсить сѣтъ

на веревкѣ; მთვარესა უქუთა მისთაგან უქუნი გარდაჭყენოლა; ე. ი. მთვარესა იმისის უქუისაგან სიბნელე დასდებოლა, ვეფხ. 122; лучи ея затмѣвали луны; (ვეფხინები სინათლე ან უქუი), растлаться, покрываться, **გარდაფენილი**, მიმ; -ვარ, ვჭყენოლი, покрывсья, ქილ. 21.

გარდაფერვა (ვჭ), წ. მ. გადავსწმენდ, მაგალ. გულსა სეველა გადაფერვა, стирать, снмать, ჩონგ. 27, 43.

გადაფითრება (ვჭფითრებე), წ. ვდ. გავიცრიცები, ფერი წამივა, поблѣднѣть.

გადაფისვა (ვჭ), წ. მ. ფისით გაუჭკოზავ, осмолить, ბაგრ. 136.

გარდაფიცვა (ვჭ, ვი), წ. მ. აშას ვჭკრავ, გადავსოქვამ ფიცსა, отиѣнваться, отказываться отъ данной клятвы, რუსულ. 274.

გარდაფინება (ვა), წ. მ. ფრინით გარდაფავლინებ, заставить перелетѣть; (ვეფრინებე), წ. ვდ. ფრინით გარდავალ, перелетѣть, ვეფხ. 202; 1270.

გარდაფერწა (ვჭ), წ. მ. გარდავხვე, разорвать, (ვიფრწიბე), ზე. разрываться.

გადაფურცლა (ვეფურცლი), წ. მ. წიგნის ფურცლებს გადავსლი, перелистывать.

გარდაფხვრა (ვეფხვრი, ვეფხვრე), წ. მ. ძირიანად ამოვაგებ, истреблнть; (ვიფხვრებე), წ. ვდ. ამოვვარღებე, истреблнться, ვეფხ. 763.

გარდაფერწა (ვჭ), წ. მ. გადავხვე, разорвать, ვეფხ. 208.

გადაფხვება (ვჭ), წ. მ. ამოვფხვე, выскоблнть.

გარდაქაღწულდება (ვა) წ. მ. ქაღწულობას ავართმევ, лишать дѣнства, изпаслнвать, (ველწულდება), წ. ვდ. ქაღწულობა ამერთმევა, лишнться дѣнства, იეზუე. 23—3.

გარდაქარება (ვაქარებე, -ვე), წ. მ. მოვავარებ, опустошать; (გარდავჭკარებე, -ლი), წ. ვდ. ამოვვარღებე, ამოვსწყებე, ან ავოხრღებე, истреблнться, опустошнться, ვეფხ. 534.

გარდაქაჩება (ვიქაჩებე), ზთვ. ქაჩსავით გაუჭკრებე, изчезать, ირაკლ. მ. 77.

გარდაქექა (ვჭ), წ. მ. გარდავრევ, გარდავაქოთებ, перервать, принести въ беспорядокъ; **გარდაქექილი**, მიმ. перерывнй.

გარდაქმნა, **გარდაქნა** (ვიქმ, ვიქმნ, ვიქმნე; ვქქნი, ვქქენ), წ. მ. გარდავაქეთებ, передѣлнть, переиначнть; (ვიქმნებე), გარდავიცვლებე, превращаться.

გარდაქნევა (ვიქნევე, -ნიე), წ. მოვიქნევე ხელს, замнхнуться.

გადაქოთება (ვა), წ. მ. გადავქექე. გადავრევ, перервать; разрыть.

გარდაქონება (მაქეს, მქონდა), წ. მ. გარდავიღებ, გარდავიტან, переноснть.

გარდაქცევა, სს. превращенне, нзмѣненне; отвлеченне, отклоненне; (ვა), წ. მ. გარდმოვავარუნებ, პირქვე დაესდგამ; ძირს ჩამოვავაგებ, დავსცემ, დავაქცევ; დავარღვევ; რუსულ. 695; 717; გარდავიქმნი, გამოვსცვლი; ფსალმ. 65—5; 77—44; მარტ. 2—194; ქილ. 363; 2 ჰეტ. 3—16, ბალტ. 4—17; ჩონგ. 123; გადავბირავ, გულს გამოვუცვლი, ლუკა. 23, 2, ошродаывать, перевернуть вверхъ дномъ; повалнть, разрушнть, сломать; превра-

щать, нзмѣнлть; отвлекать, отврацнть отъ ко-го; ღვინო წყლად გარდაქცია, онъ превратнлъ вино въ воду, ექებლა გარდაქცევასა ანთვიპაცისა სარწმუნოებისაგან; онъ старался отврацнть проконсула отъ нѣры, საქმ. 13—8; 19—26; გარდამაქცევ სარწმუნოებისაგან; ты отврацншь меня отъ нѣры, გარდამაქცევ პირსა, ты отврацншь отъ меня свое лице; გარდავაქცევ სიტყვას, перенпачнвать слова, გარდავიქცევ თავსა კლდეთა, сброснться съ горы, ვეფხ. 1297; (ვე), წ. მიჩ. გადავუბირავ; გადავეცტერებ, позстаннть; иооружнть протнву кого; -გზასა, снвернуть съ дороги, -ერსა, взбунтовать протнву кого пародъ, ქილ. 363; (ვიქცევი), წ. ვ. გარდავბრუნებე; ძირს ჩამოვვარღებე, დავცემი; გამოვიცვლებე, перенернуться; уნაწყ, сналнться, превращаться, нзмѣнлться; ბალტ. 1—6; გამოცნ. 8—11; მარტ. 2—36; შემდგომად წელთა გარდაქცევისა, по прошестнн лѣтъ, (ვექცევი), წ. თვ. გავუდგებე; გამოვიცვლებე, огннать; нзмннться; პირი ზაფხურანის ფრად გარდაქცა, онъ поблѣднлъ въ лнцѣ, ვისრ. 22, **გარდაქცეული**, მიმ. нзмѣненнй; превращеннй; разрушеннй, -ვარ, ვოღ, я превращенъ.

გარდაქცევა (ვა), წ. მ. გადავფერი, вылнвать.

გარდაღება სს. перенесенне; перенеденне, переводъ; მეტაფორა, მუნ-ალეფანება, რიტორული ნაკვეთი, метафора; (ვი), წ. მ. გარდავიტან, ჩამოვჭკსდგამ; გარდავსთარგმნი; ნოკოთთა თვის; გარდავსხამ; переноснть; снлть, составнть, переноднть; перелнгать; перелннать; წვიმამ გარდილო, дождь пересталъ; **გარდაღებული**, მიმ. перенесеннй, снлтый, **გარდაღებითი**, მეტაფორიული, переносннй, метафорическнй.

გარდაღება (ვიღად გულსა), წ. მ. გულს გავიშეშელებ, обнлнжить грудь, გარდაღელილი, მიმ. обнлнженння грудь.

გარდაღვრა (ღვერი, ღვარე), წ. მ. გარდავაქცევ წყალს, нлннать воду.

გარდაღმა, წ. მ. იქით, по ту сторону, -სროლა, перекиднть; -გორისა, დასტულ. 44; по той сторонѣ горы.

გარდაღლევა (ვჭ), წ. მ. ერთიან დაღლევ ღვინოს, ннннть залпомъ.

გარდაღობა (ვჭ), წ. მ. პერეგორდნть, загороднть.

გადაღრმობა (ვიღრმობე, -მევი), წ. ვდ. ჩაეჭკვლებე, околѣть.

გარდაყენა (ვეყენე), წ. მ. გარდავუბირავ, გავუდგემ, возстаннть, иооружнть, 2 ქართლ. 96.

გარდაყენება (ვა), წ. მ. გარდავადგინებ, განვათავისუფლებ თანამებობისაგან, отстаннть, уполнть отъ мѣста, ამო სიტყვითა შენთა მტერთა შენკენ გარდაყენებ, ласками ты нрннлжншь на свою сторону врага, ვისრ. 37, **გარდაყენებული**, მიმ. отстаннй. [სწი.]

გარდაყვავებელი, ზედ. თმარბაც. 92, რაძიხ-**გარდაყვანა** (ვი), წ. მ. გავიყვან, სხვას ადგოლს წავიყვან, переноднть, переиравнть, რუსულ. 953; აღწ. საათბ. 6. ჩ. 13; გარდავიღებ ხაცსა, снлть копню съ образа.

გარდაყველვა (ვი, ვჯ), **ფ. მ.** გადავიძრობ, დავიძემკ, დავიგლო, ссадить, содрать кожу.

გარდაყლაპვა (ვკ), **გარდაყლურჭვა** (ვკ), **ფ. მ.** осушить бокалы, **ფ. მ.** ჩავყლაპავ, ჩავნთქამ, შევსძენარავ, проглотив.

გარდაყოლა (ვჭყევი, ვჭყევი), **ფ. უ.** თან ვიანლები, ერთად წავალთ, იდნი სე ჩქმ, сопутствовать, 1 ქართლ. 337; მარტ. 1 — 12; თან გარდაჭყევა, онъ умеръ въ слѣдѣ, **გარდაყოლება** (ვა), **ფ. მ.** გავაგან, отправить кого съ чѣмъ, რანდ. 47.

გარდაყოფა (გარდაჭყეოფ სელსა), протянуть руку, სეოლ. 75.

გარდაყრა (ვჭყერი, ვჭყარი), **ფ. მ.** გარდაგანვევ, გარდაჭყთანტავ, перебрасывать, разбрасывать, საქმ. 21—3; (ვაყრი), **ფ. მ.** თავზედ დავყერი, бросать на кого что, -თავზედ მარგალიტსა, набросити кому либо на голову жемчугъ, რუსულ. 522; (ვაყრი), **ფ. მ.** გარდავიბნევ თავზედ; დავყერი, бросить на себя; გარდაიყრა სევდა, ქმუნვა, сбросить съ себя грузъ, развесялся, ერისთ. 48; გარდაიყრა ნისლი, разсыялся туманъ, რუსულ. 490; გარდაიყრა ცაროსი, погода разгулялась, გარდაიყრა შუაღლე, прошелъ полдень; 2 ქართლ. 323; (ვე), **ფ. მიქ.** გარდავეტლებ, бросить чьи вещи; გულიდამ გარდავეური სევდას, развесять кого, развесялять; (ვიყრები), **ფ. ვ.** გარდავიბნევი, разбрасываться, რა ღრუბელი გარდაიყრა, когда облака пчезли; (ვეყრები), **ფ. თვ.** გარდავეტლები სევდა და სს. развеяться, **გარდაყრილი**, მიმ. переброшенный, **გარდანაყარი**, ს. რაც გარდაყრილია, выброши.

გარდაყურება (ვჭყურება), **ფ.** смотрѣть изъ; ფანჯარა ქუჩას გადაჭყურება, окно выходило на улицу.

გარდაპახება (ვკ), **ფ. უ.** შეჭყვირი, кричать кому, (ვე), **ფ. მ.** გარდავატლებ, перебросятъ.

გარდაშენება (ვა), **ფ. მ.** გარდავასახლებ, переселить, ამოვაცლებ, ამოვსწვევტ, потреблить, ископелить; (ვეშენები), **ფ. ვდ.** გარდავსახლები; ამოვარლები, ამოვსწველები, переселяться; истребляться; вымирать, **გარდაშენებული**, მიმ. умершій.

გარდაშეება (ვე), **ფ. მ.** ჩამოვეშეებ, გარდავეტვეებ, ან გავეშეებ, опускать, спускать сверху вниз; отпущать, оставлять; რუსულ. 402, 961; აღბ. 40; სიგ. ჩოლაჟ. 47; -წყალსა, спустити воду, -რკინასა, спустити якорь, მროვ. 39; **გარდაშეებით**, **ფ. მ.** ადგილის დაქანებით, покато; რუსულ. 719.

გარდაშევეება (ვა), **ფ. მ.** საშეველად გავგზავნი, отправитъ на помощь, (ვეშეველები), **ფ. თვ.** მიშეველები, отпраивтятся на помощь кому, 2 ქართლ. 506.

გარდაშლა (ვკშლი, ვკშალე), **ფ. მ.** გავშლი შეკვცილოს რავერნუტ; (ვიშლები, ვიშალე), **ფ. ვ.** გავიშლები, развертываться, распускаться, вапр. роза: თამარბატ. 37, ბუნ. კ. 232; ერის. 39.

გარდაშსლართვა (ვიშსლართვა), **ფ. ვ.** რაქნუტყა, **გარდაჩესა** (ვა), **ფ. მ.** დავსჩეს, შუაზედ გავსჭრი, не-

перубать, (ვი კლდეზედ თავს), пизрннуться съ высоты.

გარდარჩომა (ვრჩები, ვრჩი; -ვურჩები, ვურჩი), **ფ. მ.** დავიცივი, ვისნნი თავს, ვუშველი, спасаться, გარდარჩომილოფარ, -მოღარ, я спасенъ, ყარამ. 146.

გარდაცენა (ვა), **ფ. მ.** შევაცენ, მოვაცთუნებ, вводить въ обиду, въ заблужденіе, (გარდაცესცენა), **ფ. ვდ.** შევცესები, მოვსცესები, преступить, соблазниться, ქილ. 694.

გარდაცემა (ვს), **ფ. მ.** გარდავილებ, გარდავიტან; ვასწავებ; ვაუწვეებ; გამოვსცემ, передавать; преподавать, сообщать; издавать; ზოგჯ. დავსარჯავ, издерживать, истрачивать, გუჯ. 12; ანტ. 6—25; გარდაცემა სხივისა, отраженіе лучей, ვეფხ. 51; განმ. თ. -სიტყვას, влить; ვკ სახელსა, передавать имя; (ვიცემი), **ფ. ვ.** გარდავილები; ვიუწუბი; გამოვიცემი; передаваться; преподаваться; издаваться; издерживаться; ჩონგ. 53; საშვილის შევილოდ გარდაიცემის, переходить изъ рода въ родъ; ჩონგ. 53; (გარდავეცემი), **ფ. თვ.** გარდავერევი, მეტობით მაქვს იმტეხს, ვიზმტკჩ, იგავ. 3—11; **გარდაცემული**, მიმ. -სიმიღლრიოთ, имѣющій богатство въ изыткѣхъ, ციპოთ. 25; დაბად. 49—22.

გარდაცვალება (ვკ), **ფ. მ.** გამოვცვლი, იამტყნით, მოსეს სამ. 13; -რიგისა, იამტყნითъ порядокъ, სიბრძ. 166; **გარდაცვალება**, სფ. მოსვენება, მოკვლემა, кончина, преставленіе, (ვიცვლები), **ფ. მ.** განვისვენებ, მოვკვებები, преставиться, умереть, **გარდაცვალებული**, მიმ. განსვენებული, умершій, დან. 6—16.

გარდაცვივნა (ვსცვივი, ვსცვივები, ვსცვივდი), **ფ. უ.** დავსცვივი; მივვარლები, иснадать; пападать, ზოგჯ. გარდავარლები, გავივტცივი, усьгать, 2 ქართლ. 363, 412.

გარდაცვლა (ვსცვივი, ვსცვალე), **ფ. მ.** შევსცვლი, გამოვსცვლი, გარდავაქვევ, გარდავიქმ, იამტყნით, перемѣнить, давать другой видъ, ზოგჯ. გარდავაქმენ, გარდავასახლებ, переселить, დაბად. 5—26; ისაი. 29—14; ქილ. 91; -ფესისა, переступить, переставити ногу, (ვიცვლები, გარდავიცვალე), **ფ. ვ.** შევიცვლები; მოვისვენებ, განვისვენებ, მოვკვებები, იამტყნითся; скончаться, умереть, **გარდაცვლილი**, მიმ. измѣненный; умершій; გორგ. 124; 2 კორ. 11—15.

გარდაცემა, ნ. გარდაცემა.

გარდაცილება (ვა), **ფ. მ.** გარდამივაქვევ, მოვარილებ, განვირვად, отвращать, отстранять, устранишь, отклонять, (ვსცვალე), **ფ. ვდ.** გარდავალ; გავივტცივი; გარდაცვლები; გარდავალ რჯულს; ирочодить, мпновать; преступить, нарушити законъ, გარდასცილდა ექესი წელი, прошло шесть лѣтъ; 2 ქართლ. 2; გარდასცილდა დრო, время прошло; რა რომ თავნი ერთი ორზედ გარდასცილდეს, когда капиталъ удвоился, სამ. ვანტ. 125; გარდამეცილება, იამტყნით, ქილ. 264; 282; 669; გორგ. 1.

გარდაცლა (ვსცლი, ვსცალე), **ფ. მ.** გარდავილებ ცვირთსა, დავსცლი, опорожнить, опростать, непергружать; переливать.

გარდაცმა -ცვმა, -ცუმა (ვაცვამ, ვაცვი), **ფ. მ.** ჩამოვაცვამ, წამოვაცვამ; გავეური ღილს; ღილს ჩავაცვებ კალოში; надѣтъ на, вакинуть; застегивать, зацѣплять крючки въ петели, затягивать и крѣпить на пряжки; 1 ქართლ. 259; სიბრ. 85; ქალ. 462; (ვიცვამ) **ფ. მიჩ.** ზევიდამ ჩავიცვამ, надѣтъ на себя, (ვეცვამ) **ფ. მიჩ.** გავუური, продѣтъ, (ვეცმი), **ფ. თვ.** ჩამოვეცმი, ღვეცმი, паткнуться; надѣваться, სიბრძ. 36; 108; ვა შუილსა ისარს, положить стрѣлу на тетеву, натянуть лукъ, ღავით. 7 — 12; 10—2, ამბაკ. 3—9; გამოსლ. 25—11, გარდაცმული, მიმ.

გარდაცქაფა (ვს), **ფ. მ.** სიტყვას, переменить разговоръ, ქალ. 270.

გარდაძახება (ვჭხ), **ფ. მ.** ჩავსძახებ, кричать сверху, (ვე), **ფ. მ.** გარდავძახებ, бросить, швырнуть, 422 რუსულ.

გარდაძლევა (ვჭ), **ფ. მ.** ღვეძხძლევე, пересилить, превозмочь; თამარ. ზატ. 24.

გარდაძრვა (ვიძვრი, ვიძვერ), **ფ. მ.** ღვეიძრვი, трогаться, ისია. 54—10.

გარდაძრობა (ვა), **ფ. მ.** სილტ ნაღმსენოს, (ვი) ზადესა, снить съ себя покрывало.

გადამრომა (ვსძვერები, ვსძვერ), **ფ. მ.** გავსძვერები, смолзти.

გარდაწლომა (ვსწვლები), **ფ. ვდ.** მივსწვლები, მივეწვევ, достанать, досягать, касаться, გარდავსწვლები თვალითა, обнять взоромъ, ვეფხ. 1294; ღარეფ. 26; რუსულ. 552; 872.

გარდაწვევა (ვს), **ფ. მ.** გავსწვევ, წვეით წვალებ, გავიტან ან ღავსწვევ, ღავსძლევე, перетягивать, перерохлакивать, перетянуть, оказывать перевѣсъ тяжести или силы; ვანტ. სამ. 3; -ფარღისა, отдернуть завѣсъ, (ვიწვევ), **ფ. მიჩ.** ღვეიწვევ, მოვიზინი, пагѣбаться, наклониться, გარდაწვეული, пагнутый.

გარდაწვრა (ვჭ), **ფ. მ.** სელასხლად ღავსწვრ, переписать, -პირჯვარს, перекрестить, -ჯვარსა, обвѣщать, **გარდაწვრილია**, переписанный, **გარდასაწვრი**, подлежащій перепискѣ; **გარდამწვრი**, переписчикъ.

გარდაწვა (ვჭხ), **ფ. მ.** ღავბუგავ, ღავსწვავ სრულიად, ცეცხლს მივსცემ, шмычь; (ვიწვი), რუსულ. 87; ღა (ვიწვები), **ფ. ვ** ღავიწვი, выгорѣть, **ფ. ვ** погорѣть, (ვეწვები), **ფ. თვ.** ღვეიწვები, погорѣть, რაც ებაღ სრულიად გარდაწვა, что имѣлъ, все сгорѣло; ქალ. 569.

გარდაწვდენა (ვა), **ფ. მ.** მივსწვლებ, передать. **გარდაწვდომა** (ვსწვლები), достанать, досягать. **გარდაწვძება** (ვი), **ფ. მ.** მივიწვევ, приглашать, რუსულ. 232.

გარდაწვნა (ვჭ), **ფ. მ.** переплести. **გარდაწმენა** (ვჭ), **ფ. მ.** გავსწმენ, счищать; ცამან ჰვარი გარღიწმინდა, небо прояснилось, ვისრ. 188; ვეფხ. 1203.

გარდაწოლა (ვსწვები, ვსწვევ), **ფ. უ.** სხვაგან ღავსწვები; ჩამოვსწვები, ჩამოვეწვები, გარდავეწვები, лечь на другое мѣсто; переиспустить, нависнуть, наклониться; опуститься на одну сторону, (ვაწვები), **ფ. ვ.** ღვეიწვები, пагегать на что.

გარდაწონა (ვი), переѣшивать, переиспльвать. **გარდაწურვა** (ვს), **ფ. მ.** გარდავღებ ან სეღ-მეორედ გავსწურავ, снѣдить, проѣдѣть, ქიმ. 105.

გარდაწვდევინება (ვა), **ფ. მ.** გარდავსწვდევინებ, взыскивать, რუსულ. 665.

გარდაწულომა (ვსწვლები), **ფ. ვდ.** გავისმართლები, გარდავიწვუცივდი, рѣшаться, завершиться дѣлу, გარდამიწვულა იმედი, и потерять надежду, ქალ. 317; ღრო გარდაწვულეს, если пройдетъ время, срокъ, ვეფხ. 186; ქალ. 246; გარდასწულა ქორწილი, кончилась свадьба, რუსულ. 405; გარდასწულა ომი, битва кончилась, рѣшилась, გარდაწულომიღვარ, -მოღი, рѣшено (ести).

გარდაწვივება -**ვედა** (ვჭხ), **ფ. მ.** საქმის გადავჭრი, გავასმართლებ; გავაჩე, ღავსაკვნი; რწინათ, почитать, опредѣлять, приговаривать, вершать, ვეფხ. 69; რუსულ. 336; -ვალისა, уилатить долгъ, ბერძნ. 191; (ვიწვევც), **ფ. მ.** ღავსაკვნი; რწინაშეა на что, -იმეღსა, потерять надежду, ვისრ. 120, 169; (ვეწვევც), **ფ. მიჩ.** опредѣлит, назначить кому что, -იმეღსა, лишитъ кого надежды, привести въ отчаянiе. (ვჭ), **ფ. მ.** მივსწვევც, უღონო შეეიქმ, обезсилить, извурпить, გარდამიწვევც ზურგსა, лонესა, ты извуряешь меня; (ვიწვევცები, ვეწვევცები), **ფ. ვ. თვ.** გადავიჭრები, გავისმართლები, გადავსწულები; მივსწულები, რწინაშეა; обезсилѣтъ, სამ. ვანტ. 263, **გარდაწვივცოლი**, მიმ. რწინაშეა, ღონე გარდაწვევცოლი, лишешный средствъ, обезсиленный, გორგ. 177; ვისრ. 31, 145.

გარდაწვევცა -**ცოლიობა**, ს. გადაჭრა, გასმართლება, ღავსაკვსა, რწინაშე; шриговоръ, -ცის წიგნი, шриговоръ, судебное постановленiе, გუჯ. 25.

გარდაწვობა (ვა), **ფ. მ.** გარდავღავებ, სხვას ადგოს ღავსწვობ, переиспльвать.

გარდაჭამა (ვჭ), **ფ. მ.** მივსჭამ, переждать.

გარდაჭარბება (ვა), **ფ. მ.** ღავსძლევე, ღავსჭარბებ, მეტი მოვალ წონაში, ვუღრღოსა; переѣшивать, вѣсить больше; пересилывать, преноскоптъ.

გარდაჭლომა (გარდავეჭლობი), **ფ. ვდ.** გარდავეწვევი, обнять, ვეფხ. 1414.

გარდაჭვება (ვჭხ), **ფ. მ.** მივავრავ გარშემო რკინას, оковать, ციმ. 76; მროვ. 103; (ვეჭვებ პირსა), заковать отверстие, სიბრ. 8.

გარდაჭვდომა (გარდავეჭვები), **ფ. ვდ.** გარდავეწვევი, обнять, ვეფხ. 281; 2 ქართლ. 320.

გარდაჭირება (ვე), **ფ. მ.** მივუჭირებ, стянуть, перевязать на крѣпко.

გარდაჭირა, სხ. გარდაწვევცა საქმისა, რწინაშე, (ვსჭერი, ვსჭერი), **ფ. მ.** შუახედ გავსჭერი; გარდავსწვევც, გავასმართლებ, ღავსაკვნი; перерѣзать; რწინათ, опредѣлятъ; (ვეჭერი ღასს), назначить рѣшительную цѣну, (ვიჭერი, ვიჭერი), **ფ. ვ.** შუახედ გავიჭრები; ჩამოვსჭლები; შავალ ცხენიღამ; ჩამოვსჭლები, ჩამოვვარღებ; разрѣзываться пополамъ; соскочить, слрыгнуть, ვეფხ. 623; რუსულ. 330, შთიღამ გარდაჭირა, снѣжалъ съ горы, ვეფხ. 1021; განმ. თ; ქალ. 905, გადავიჭრები კლდეზედ, ვზნჯათ на гору, სიბრძ. 66; გადაჭირა, ე. ი. გამეჭვა, снѣжалъ отъ меня, მოურ. 258;

სენონი გადამჭრა, онъ отсѣкъ у меня руки, ვისრ. 198; **გარდაჭრული**, მიმ. გარდაწყვეტილი, რწმითელი.

გარდაჭრუნება (ვა), ზ. მ. ჩამოვაგდებ ცხენილამ, сбить съ лошади, ქილ. 539; 195; 2 ქართლ. 158.

გარდახალისება (ვა), ზ. მ. დაესწმენდ მეცალოსა, литровать, очищать металл, ქილ. 1; სიბრძ. 87; ერისთ. 33.

გარდახაცვა (ვკ), ზ. მ. გარდავიღებ სურათს, снять колю съ картины.

გარდახდა (ვხლი, ვხაღ), ზ. მ. ახელი, раскрывать, открывать, (ვიხლი, ვიხაღ), ზ. მ. ავიხლი; отбросить, скинуть съ себя, -ვალს, заплатити долгъ, -საბანს, скинуть съ себя одѣяло, -ღელა მიწის ვალს, заплатити долгъ природѣ, -მაგიერსა, вознаградити, воздать, -ღელობას, праздновать день своего ангела, -სხეულეობას, выдержать болѣзнь, სამ. ვახვ. 264; -ომს, окончити войну, -სამსახურს, დარეგ. 21; отправлять обязанность, службу; ეცე საწუთრო ამოთა და სისარულითა გარდავიხალოთ, прожнемъ въ этомъ мирѣ съ пріятностью и любовью, ვისრ. 20; -ვიხლი ჭირსა, испытать несчастіе, (გარდავიხლები), ზოგ. ვისკიხვათა съ кого что; (ვუხლი ვალს), платити, სამ. ვახ. 151; გარდავიხლი პარაკლისს, отслужити молебенъ; -მალოს, поблагодарити; обручити, 1 ქართლ. 310; გარდავიხალო რაცა ჭირი, какое они испытали несчастіе, ვეფხ. 135, გარდავიხაღ ვალი, ты заплатилъ мнѣ долгъ, **გარდახდილი**, მიმ. раскрытый; унчоченный; **გარდახანადი**, -ხელი, ზედ. დოღ; თავს გარდახანადელი, приключеніе, **გარდახანადელი**, ს. кто платитъ долгъ, **გარდახანადი**, ვისრ. 91, ნ. გარდახილი; თავს გარდახანადი, приключеніе, **გარდახანადობა**, ს. уплачиваніе, отличиваніе; окончаніе, ვისრ. 195; უარამ. 23.

გარდახდევა (ვა), ზ. მ. გარდავიხდევიებ, ვახდევიებ, ვისკიხვათ; (მა), ვისკიხვათა съ меня, ვისრ. 180; გარდახდევის, ვისკიხვათა съ меня, ვეფხ. 799.

გარდახდევიება (ვა), ზ. მ. ვახდევიებ, დავუღრვებ, მოვეკითხავ, ვისკიხვათ; оштрафовать, ვისრ. 57, 161; 2 ქართლ. 544; 279; **გარდახანადევიებელი**, штрафной.

გარდახდენა (ვა), ზ. მ. ჩამოვახდენ, გარდახდემ ცხენილამ: заставить слѣзть съ лошади, ქილ. 535; (ვი), ზ. მიჩ. გარდავიხდი სახლურს, заплатити штрафъ.

გარდახდილობა, ს. გარდახდა ომისა, დღესასწაულობისა, окончаніе, ვისრ. 153, -ჭირისა, окончаніе чумной болѣзни, т. е. прекращеніе.

გარდახდობა (ვხლები, ვხლი), ზ. უ. გადახდებში, გადავღო, ისაი. 45—14; გავივლი, წარვად; წარვხლები; переходити; проходити, მიხობათ; მარკ. 16—2; 2 კორ. 11—33; -ცხენილამ, слѣзть съ лошади, ვეფხ. 83, 149; -სხეულსა, преступити, нарушити законъ, გარდახდა ეჟამი, прошло время, რაც კაცის თავს გარდახდება, все что человекъ можетъ испытать въ жизни, რუსულ. 382; -ბა-

ნებას, неисполнить приказаніе, ვისრ. 301; -სამ-ზღვარსა, преслунити границу; რა მამა გარდახდეს, когда отецъ умретъ, აღბ. 58; -ბორჯალსა, пропустити срокъ, აღბ. 79; გარდახდენ ცხენი, прохалъ дни, ვეფხ. 847; საქმე საზომსა გარდახდა, ვისრ. 150; ძღო это перешло границу, зашло далеко, (ვუხლები, ვუხელი), ზ. მიჩ. მივეხდევი, ნაწათ, -ცხენილამ, слѣзть съ лошади, ვეფხ. 980; -ახაღს, нанастъ на Ахпათъ, 2 ქართლ. 401; -ვალს, заплатити кому долгъ, (გარდახდევა, -ბის), ზ. მიჩ. გამოხდომევა, დამეურვევა, მომეკითხება; განვიცილი, გამოვიცილი ძვირს, უხედურობას, დამეკითხება; გარდავიხდი, ვისკიხვათ; испытыват; თავს გარდახდევა, გარდახდევა ან გარდახდევა; შემთხვევა გარდახდევა, მიჩ. приключилось несчастіе, ვისრ. 160; ჩონგ. 84; თქვენ წილად მე გარდახდევა, за васъ я отиѣчу, ერისთ. 95; გარდახდა პაციტი, онъ подвергся наказанію, აღბ. 66; თავი ზომსა გარდახდა, егѣ იგი საზომს გარდახდევა; ვეფხ. 275; თხ. თავისი სუი ვლათ; **გარდახდევა**, ნსე თრავის ადვილს; გარდახდევა, გარდახდევა, -მოლი, ზ. ვ. გარდახდევა, წარდახდევა, я перешелъ, я прошелъ, ვისრ. 68.

გარდახდომილება, ს. неисполненіе закона, преступленіе.

გარდახდევა (ვი), ზ. მ. გარდავიხდევი, ვივეურები ზევილამ, сморѣть сверху внизъ, (ვკ), ზ. მ. შევკვეურებ, посмотрѣть на кого, გორგ. 145, ბუნ. კ. 204.

გარდახდევა (ვკ), ზ. მ. დავხდევი, გარდახდევი, перервать, (ვი საუელი), ზ. მ. დავხდევი, დავიღვევი საუელი, рвать на себѣ воротъ, ვეფხ. 862; მიჩ. 250, რუსულ. 892; ვისრ. 161.

გარდახდევა (ვა), ზ. მ. ვივეილამ დავხდევი, მოვახდევი, ნავერთხვათ, ნავერთხვათ, (ვკ) მკლავსა, ზ. მ. ოხვთხვათ რუკამი, (ვეხდევი), ზ. თვ. დავხდევი; მოვეხდევი, ნავერთხვათ; ოხვთხვათ, ქილ. 420; 358; გორგ. 174; ჩონგ. 103; გარდახდევი გზასა, сноротити съ дороги.

გარდახდევა (ვა, ვხდევი, ხდევის), ზ. უ. გავქვევი, გავქვევი რეკებში და სხ. заставить ухѣзжать, скрывать, ქილ. 484; დავრ. 102; (ვიხდევი, ვხდევი) ზ. თვ. გავრდავი, გავიკარგები მაგალ. რეკებში, ухѣзжать, скрывать, ვეფხ. 621, 1192; აღბ. 1; სიბრ. 62; ჩონგ. 68; 1 ქართლ. 202; 2 ქართლ. 25, 347; დარეგ. 2, 125; ვისრ. 83; (ვიხდევი), ზ. ვ. განვიხდევი, ვიგონათხვათ, გორგ. მ. სამ. 1; გარდახდევის სკრული: отъ пастъ, რუსულ. 472; ვისრ. 116; 201; **გარდახდევა**, სხ. удаленіе изъ родины, отлучка; ბნგხო; **გარდახდევილი**, მიმ. გაქვევილი; ბნგხო, რუსულ. 592; აღბ. 54; 1 ქართლ. 406.

გარდახდევა (ვიხდავი), თავილამ ბოლომდინ გავქვევი, ნავერთხვათ, ნავერთხვათ.

გარდახდევილი, ზედ. გაღებული; პროლოჟენი, კაცია 54.

გარდახდევა (ვხლი, ვხაღ), ზ. მ. ოთხხდევი.

გარდახდევა, **გარდახდევა** (ვხლები, ვხელი)

ბი; -ვსტი), მ. უ. სტომით გარდავალ, перескочить, переширнуть, **გარდახტუნება** (ვა), მ. მ. за-
ставить перескочить, ვეფხ. 601; 2 ქართლ. 324,
ყარამ. 430.

გარდახრა (ვხრი, ვხარე), მ. მ. გარდავკაკავე, მოვ-
ხრი, перегибать, загибать; (ვიხრები, ვიხარე),
მ. ვ. ვ. загибать; перевиснуть, наклониться, ქილ.
536; 650, მზემან გარდახრა, солнце зашло,
ჩონგ. 111.

გარდახრაკვა (ვე), пережарить.

გარდახსნა (ვეხნი), მ. მ. открывать; **გარდახ-
სნილს ცის ქვეშ**, ночь открытым небом,
გარდევსენ გული ჩემი, я открыл ему свою
тайну; ივერი № 1.

გარდახწევა, ნახე გარდახეწა.

გარდაჯდენა (ვა), მ. მ. გარდავსვამ, пересадить.

გარდაჯდომა (ვსჯელი, -ვსჯელი), მ. უ. სხვას აღ-
გოს დავსჯელი, перебить, вогреть; დევსჯელი ბი-
რახედე გარდალაგებით, сидеть верхом, ღარეჯ. 9

გარდაჯვარება (ვა), მ. მ. ჯვარედინად დავსლებ,
перекрещивать, положить или взять на крестъ,
крестомъ, ქმნულ. წ. 10, пересѣкать; გარდაჯვარ-
ებული, მიმ. пересѣченный, крестъ. па крестъ.

გარდიგარდმო, მზ. განხედ და სიგანეხედ, вдоль
и поперекъ, 2 ქართლ. 315; ან ჯვარედინი, ვრე-
стообразно, ან შეუთანხმებლად, разногласно.

გარდმოარება (ვი), მ. უ. გარდმოვივლი, перехо-
дить, 1 ქართლ. 405.

გარდმოპირება (ვი), მ. მ. მოვიპრებ, привлечь
на свою сторону, 2 ქართლ. 279.

გარდმოშეინება (ვა), მ. მ. перешагнуть.

გარდმოზრალება (ვა), მ. მ. დავაზრალებ, обви-
пять, ანტ. 4—13.

გარდმოზრუნება (ვა), მ. მ. პირს ვუბრუნებ, пере-
ворачивать.

გარდმოზრბანება (ვა), მ. მ. გადმოვიყვან, приво-
дить; (ვბანდები), მ. ვლ. გადმოვალ, приходить,
2 ქართლ. 483.

გარდმოვლება (ვა), მ. მ. ჩამოვადებ, ჩამოვჭური,
сбросить, бросать внизъ, 2 ქართლ. 451; ზოგჯერ
გადმოვრეკ, стогнать; (ვი თავს), броситься съ чего
либо, кинуться внизъ съ горы.

გარდმოვტარება (ვა), მ. მ. ვსკატებ; (ვე-ლები) ска-
тятся.

გარდმოვება (ვს), მ. მ. ჩამოვსება, გადმოვილებ,
снять, составить.

გარდმოვტომა (ვადები, ვადები), მ. უ. გარდმოვ-
მოვტომა, обступить, 1 ქართლ. 334; გარდ-
მოვტომა, სს. осада, 2 ქართლ. 506.

გადმოვება (ვი), მ. მ. გადმოვივლებ, снять покла-
жу, ვეფხ. 1218.

გარდმოვდენა (ვესლი, ვესლილი), მ. უ. ვემოდინა-
რობ მალლიდამ, течь, протекаетъ свисоты, ზოგჯერ
გარდმოვიდვრები, литься черезъ край, течь,
ღარეჯ. 2—11; (ვა), მ. მ. ვადენ წყალსა, заста-
вить течь; ოფლი გარდმოსლის, потъ льется.

გადმოვდულება (ვი), მ. მ. ვსკინათ.

გარდმოვარდნა (ვვარდები), მ. ვლ. ჩამოვვარდები;
ნაპირილამ გადმოვალ, წავიდეკ ნაპირებს მდინარეთა
თვის, надать; выходить съ береговъ, потопи-

лать берега, 1 გორგ; ქილ. 344; ბერძნ. სმ. 271;
გარდმოვარდნილ-ვარ, я свалился; **გადმოვარდო-
მა**, იგივე გადმოვარდნა; -ვარდომილი, испавший.
გარდმოვლა (ველი, ვალი), მ. უ. ჩამოვალ, сходить,
проходить; ისარი თავს გარდმოვლო, стрѣла
пролетѣла мимо головы, ღარეჯ. 1—128; სრო-
ნოლ. 30.

გარდმოვლება (გარმოვლება), მ. მ. გარდმოვლი-
ვლებ, გარდმოვლები, обнести. რუსულ. 173.

გარდმოვლინება (ვა), მ. მ. გამოვცავნი, испос-
слать.

გარდმოვცილება (ვე), მ. მ. ჩამოვცილავ, ჩამოვიტან,
спосить; (ვეცილები), მ. თვ. ჩამოვცილები, спо-
ситься внизъ.

გარდმოვლულება (ვე), მ. მ. გარდმოვლულებს შემო-
ვლებს, оградить, შევთ. 18.

გარდმოთოვა, -თოვლა, -თოვნა (ვეთოვე, ვესთო-
ვე), მ. უ. ო სენებს; испсидать; გარდმოთოვა ცხელ-
ნი ცრემლი, промлять горякия слезы.

გარდმოთორევა (ვა), მ. მ. ჩამოვთორევ, თრევით ჩა-
მოვიტან, стащить.

გარდმოთხევა (ვა), მ. მ. გადმოვფრვი, დავფრვი;
პროღებ, -საფრვიტან, шизвергнуть съ престола,
ჩონგ. 128.

გარდმოვცევა (ვე), მ. მ. პრეპნუთ.

გარდმოვცევა (ვე), მ. მ. ერეზათ.

გარდმოვკილება (ვე), მ. მ. ჩამოვკილებ, свѣшн-
вать, вывѣшивать, გარდმოვკილდა თვალი, повелъ
на меня глаза, რუსულ. 399, (ვევილები), მ. თვ.
ჩამოვკილები, повиснуть.

გარდმოვკუჭუჭება, მაგალ. სორბლისა, шалиться
(о колосляхъ).

გარდმოვლაგება (ვა), მ. მ. გარდმოვლაგებ, уби-
рать, перекалывають.

გარდმოვმართება (ვემართები), მ. თვ. ჩამოვალ,
сходить внизъ, переходить, 1 ქართლ. 14.

გარდმოვმდენელი, ზედ. რომელიც გარდმოვდენს,
проливающимъ; თამარ. 74.

გადმოვმდინარება (ვი), მ. მ. გარდმოვკლი, ო რქებს;
стекать, გარდმოვმდინარე, მიმ. стекающий.

გარდმოვმზირება (ვე), მ. მ. ჩავკუჭურებ პირს, смот-
рѣть внизъ.

გარდმონასხი, ზედ. გარდმონაცული, срисован-
ный, 1 ქართლ. 263.

გარდმონაჭარი, ზედ. გარდმოვცივებული, снѣжный,
ვეფხ. 1025.

გარდმონგრევა (ვა), მ. მ. გამოვქცევ, шломать.

გარდმორევა (ვი), მ. მ. ავურევ, смѣшивать, пер-
ешивать.

გარდმორღვევა (ვა), მ. მ. ჩამოვქცევ, ჩამოვარ-
ღვევ, свалить, разрушить, (ვირღვევი), მ. ვ. ჩა-
მოვქცევი, валиться, падать, გარდმორღვივა
თვლის ზევი მტერზედა, онъ свалился свѣж-
ный обнахъ на неприятеля, ვესულე.

გარდმოსაქანებელი, ს. ჩასავალი, დამართი, сходя
съ горы.

გარდმოსახედავი, ს. бяконъ.

გარდმოსახვა (ვს), მ. მ. გადავიღებ სურათს, срис-
совать.

გარდმოსვლა (ვალ), მ. უ. ჩამოვალ, сходить,

психодить, აღბ. 57; გორგ. 43; მელარე რძე
გაღმლის ქვაბილამ, кипяченое молоко подни-
мается в кострилах.

გარდმოსვმა, -სმა, -სუმა (ვსვამ, ვსვი), ქიმა 32,
ფ. მ. გარდმოვაჯდენ, ссадить; высадить, ვეფხვ.
620, 1125.

გარდმოსქდომა (ვქსქდები). ფ. ვლ. შავალ. სამი-
ქვაბი მოიწველა, მესამე თავს გარდმოსქდებ; про-
ливаться.

გარდმოსსმა (მოვსსმამ, -ვსხი), გარდამოვსამ მრ-
ვალთა, высадить.

გარდმოსსმა (ვა), ფ. მ. ჩამოვსსამ, сливать, (ვსხამ),
ფ. მ. გარდმოვსვამ მრავალთა, высаживать.

გარდმოცანა (ვი), ფ. მ. ჩამოვიცან, спосилъ внизъ.

გარდმოცევება (ვე), ფ. მ. გადმოვეუვებ, спускать,
опускать, მსაჯ. 9—53.

გარდმოცფორცნა (ვქ), ფ. მ. გამოვცფორცნა, бросить
сверху, ჩონგ. 96.

გარდმოფარება (ვა), ფ. მ. ჩამოვფარებ, закрыть,
покрыть.

გარდმოფენა (ვა), ფ. მ. რატილათ სიფტს; შავთ. 76.

გარდმოფერენა (ვა), ფ. მ. ჩამოვფერენ, заставить
слетѣть; послѣнно послать внизъ; (ვეფრინებ),
ფ. ვლ. ჩამოვჭფერინებ, слѣтѣть; кинуться внизъ,
ვეფხ. 974.

გარდმოქანება (ვექანები), ფ. ვ. ჩამოვიჭრები, снѣ-
жать внизъ. 3 მეფ. 22—35.

გარდმოქნევა (ვიქნევი), ფ. მ. მოვიქნევი, махнуть
рукою, კაცია 34.

გარდმოღება (ვი), ფ. მ. ჩამოვიღებ; გარდმოვიცან,
составить, сшить; переносить, гадмоვოთარგმნი;
გადმოვქსწერ, переводити; списывать. -სურათსა,
срисовать; (ვიღები), ფ. ვ. გადმოვიცანები, ჩამო-
ვიღები, сниматься, выгружаться, -ღებულო,
-ნაღები, снятый.

გარდმოღმა ფ. მ. გამოღმა, по сую сторону.

გარდმოყვანა (ვი), ფ. მ. ჩამოვიყვან, приводить,
вести внизъ, გუჯ. 15; 2 ქართლ. 444; გორგ.
249.

გარდმოყოლა (ვეყუები, ვეყუევი), ფ. მ. ჩამოვეყუები,
сопровождать кого, 2 ქართლ. 540.

გადმოყრა (ვეყური, ვეყურევი), ფ. მ. ჩამოვეყური, снро-
сить, свалить, ბუნ. კ. 230; ანკონ. 3—27; -ცხე-
ნილამ, свалить сь лошади. -ცრემლსა, проливать
слезы, 2 ქართლ. 96, ვისრ. 86; (ვიყრები), ფ. ვ.
ჩამოვიყრები, снрасмываться, сваливаться.

გადმოყრება (ვექ), ფ. მ. ჩამოვეყრებ, смотреть
внизъ; (ვიყრები), огляде.

გარდმოყენება (ვა), ფ. მ. გარდავეყენებ, გარდავე-
სახლებ, переселять; (ვეყენები), ფ. ვლ. გარდავე-
სახლები, переселитси.

გარდმოყეება (ვე), ფ. მ. ჩამოვეყეებ, спускать
внизъ, опускать, 1 ქართლ. 428; (ვეყეები), ფ. თვ.
ჩამოვეყეები, спуститси; (ვეცრემლს, проливать
слезы, რუსულ. 331, 512; ღერ. 9.

გარდმოყევა (გარდმოვეყევი). ფ. მ. მოხმად
на помощь; (გარდმოვეყევი), сойти на по-
мощь, ღელ. ენა 62.

გარდმოშლა (ვეშლი, ვშალო), გაფხსნი შექცილსა,
развернуть, раскинуть; (ვიშლები), ფ. ვ. გავიზ-

სნები, развернуться, გადმოშლა წიგნისა, раз-
вернуть книгу.

გარდმოჩქერვა (ვექს), ფ. მ. გადმოვქლი ჩქერით, течь,
стекать журча.

გარდმოჩქევა (ვექს), ფ. მ. -ცრემლსა, проливать
слезы, ვეფხ. 402; ქილ. 663.

გარდმოცემა (ვექს), ფ. მ. გამოვცემ, გამოვიღებ
ხმას, издавать голосъ; ნთელსა, ე. ი. გარდავეს-
ცემ სინათლეს, отражать свѣтъ, (ვიცემი ხმა
ან შუქი), ფ. ვ. отражается звукъ, лучъ, ფი-
ზიკ. 43.

გარდმოცვივნა (ვსცვივი), ფ. ვლ. გადმოვევარდები,
ჩამოვევარდები, ჩამოვსცვივი, снадать, пнснадать,
свалитси, -ცრემლი, пролитъ слезы, ვეფხ. 271,
980.

გარდამოცვლა (ვსცლი, ვსცალო), ფ. მ. ღავსცლი,
опорожнить, выгрузити; ვეფხ. 1047; ისაია წმმეც.
ქსწერია შეცთომით, გარდამოცვალოს, უნდა გარ-
დამოცალოს, ისაი. 60—5.

გარდმომახება (ვექ), ფ. უ. მაღლილამ ხმას ვაძლევი,
кричать сверху, (ვე), ფ. მ. გადმოვაგებ, снро-
сить.

გადმოწერა (ვექ), ფ. მ. გადავწერ, переписать.

გადმოწვენა (ვა), ფ. მ. დავწვენ, повалити, сва-
лнтси; (ვეწვები), ფ. ვლ. повалитси, обвиснуть,
ჩამოვსწვები.

გარდმოწვიმვა (ვექს), ფ. მ. წვიმისათვის; ჰწვიმს,
леть дождь, -ცრემლსა, лить слезы, ვეფხ. 221,
514.

გადმოწურვა (ვექს), ფ. მ. ღავსწურავ. სიწინტი, (ვი-
წურები), стекать, пѣднтси.

გადმოხადა, -ცვა (ვექ), ფ. მ. გადმოვიღებ სახესა,
снрсовывать, მარტ. 2—48; 2—68.

გარდმოსლომა (ვესლები), ფ. ვლ. ჩამოვესლები, слѣ-
зять, сходить, ლუკ. 19—6; 1 ქართლ. 89; რუ-
სულ. 164; გამოსლ. 3—7; -ცხენილამ, слѣзати
сь лошади, ვეფხ. 1125; გადმოვესლარვარ, ფ. ვ.
я слѣзъ, сошелъ, რუსულ. 512; ღერ. 9.

გარდმოსხედა (ვა), ფ. მ. ჩავსხედავ, смотреть сь
высоты.

გარდმოსხევა (ვექ), ფ. მ. ღავსხევი, порпать.

გარდმოსხეთქა (ვექ), ფ. მ. სამხ. 129, расщелять.

გარდმოსხეწვა (ვექ), ფ. მ. გამოვაძებ, გამოვაგებ,
удалить, заставить снѣжать, (ვეხეწები), ფ. თვ.
გამოვიგებები; ღავსხეწები, снѣжать, удалитси,
снсатси, სიბრძ. 39; 1 ქართლ. 195; 2 ქართლ.
262; ჩონგ. 126, ღერეჯ. 22—2, გადმოვესხეწე-
წვივარ, я заброщенъ; თამარ ბაგ. 107.

გარდმოსცომა (გადმოვეცები, -ვცტი), ფ. ვლ. ჩამოვე-
სცები, снрыгнуть, соскочнтси.

გარდმოსუნა (ვიხენი, ვიხვენ), ფ. მ. ჩამოვიღებ,
снять, იოან. 19—11.

გარდმოჭრა (ვეჭერი, ვეჭერევი), ფ. მ. ჩავსჭერი, снѣ-
зять; გარდმოვეჭრი მიწას, отнзять кому зем-
лю, ღავსც. 44; (ვიჭრები), ფ. ვ. ჩამოვიჭრები, ჩა-
მოვალ სიჩქარით, полетѣть, снѣзжать внизъ,
ვეფხ. 118; 2 ქართლ. 43.

გარდუვალი, **გარდუალი**, ზედ. აუცილებელი,
непнруемый, пензѣнннй, ვეფხ. 157; 759;
2 ქართ. 442; -რეჯულზედ, непрястущающнй за-

кони, 1 ქართლ. 135; გარდუვალი, ზედ. пенро-
ходимый.
გარდუხალისებელი, ზედ. ვერცხლი ან ოქრო
ლაუწმინდელი, всеочищенный металл, ქიმ. 44.
გარდუხდელი, ზედ. უკუზღვეველი; აღუსრულე-
ბელი, неоплатный; неисполнимый, ვეფხ. 1306;
-ჭირი, пенснтанное несчастье, ვეფხ. 295;
1575; **გარდუხდევლობა**, ს. უკუზღვეველობა,
неоплатность, -ჭირთა, пенснтанное несчастье,
ვეფხ. 1538.
გარე, თანდ. ნათეს. ბრ. ხმარებული: გარეთ, შინსგა-
მა, შიგნიდამ, ვიწ; გარე ქალაქისა, ვიწ გოდა;
გარე მამისა შობილი, незакононрожденный сынъ,
გარე ქვეყნა, заграница, чужой край, **გარეთ-**
გან, **გარედგან**, **გარეგან**, **გარედამ**, ზ. ი-
ვიწ, спаружн. 2 ქართლ. 530; **გარეთ**, ზ. ი. კარ-
ზედ, გარეგან ხსნლისა, вошь, ვიწ, ქალაქის გა-
რეთ, за городомъ, გადი გარეთ, ступай вонъ;
გარეთ დგომა, стоять на дворе, გარეთ ვასელა,
видти вошь за вуждою, **გარეთი**, ზედ. გარე-
განი, გარეთი კერძო, паружный, вишний, **გარეთ**
უბანი, форштатъ, предместье города, **გარე-**
განი, **გარეთი კერძო**, вишний, დარეგ. 23;
იეხეკ. 44—1, ლუთოს გარეგანი, ნ. თავის ადგილს,
გარეგანობა, **გარეშეობა**, вишность, **გარე-**
გნით, ზ. ი. ივიწ, **გარეთ-ყოფნა**, ზ. უ. შინ არ
ყოფნა, ვეფხ. 210; бить въ отлучкѣ не пахо-
диться дома, **გარეთით**, ივიწ, აღ. 58; 48.
გარეგვირება (ვა), ზ. მ. დავსეტყვავ, побить гра-
домъ.
გარეგვრება (ვრეგვრები), ზ. ვდ. ვავსულელები,
одурить.
გარედგომა (გარევეკსდგევარ), ზ. უ. стоять на ули-
цѣ; (გარევადგევარ), ზ. უ. обстунити, окружить.
გარეები, შრავლ. გარესაგან, вишность, იეხეკ.
41—17.
გარევა (ვრევი, ვუ. ვრივი), ზ. მ. აგრევი, შევრევი ერთს
მეორესი; გავაზამ, თავს მოვავსევი; смѣшивать;
вмѣшивать, ვიუთავთ, ვეფხ. 9; 314; 2 ქართლ.
415; დარ. ქრისტ. 109; **განრევა** (განავრევი ან
განვრევი), ზ. მ. აგრევი; შევსული, დავაფთხობ, შე-
ვაძრწუნებ, смѣшать; смутить, привести въ смя-
тенье, მოურავ. 372; გამრევიჭირსი, онъ вовле-
каетъ мсва въ несчастье, რუსულ. 46; (გავერევი),
ზ. თვ. გავებმი; ავერევი; смѣшиваться; вмѣш-
иваться, ვილეთავთსა, გავერევი სისხლსი, уча-
ствовать въ смертоубийствѣ, 2 ქართლ. 535;
გავერევი გუნდსი, норваться въ строй, გორგ.
443; 310, 314; ქიმ. 71; **გარეული**, მიმ. смѣ-
шанный; вмѣшанный, გავრეულ ვარ, გავრეული,
бить вмѣшиваему, ვისრ. 43.
გარეთმა, ს. ბეწვეული, ბეწვი რომ გარეთ ჰქონდეს,
ვეფხ. 85; шуба вверхъ шерстью.
გარეთ-მყოფი, ს. отсутствующий, შინ არ მყოფი.
გარეთ-უბანი, ს. ქალაქის გარეთ შენობა, пред-
мѣстье; загородный просенекъ, გარეთი, ნ. გარე.
გარეთხა, ს. ქურციკი, არჩვი, ჯიხვი, ჯერანი, ნია-
მორი, და მისთანანი, дикая коза.
გარევა (ვკვი), ზ. მ. განვსლევნი შრავლთა, ვავლადავ,
прогонять, -ცხენებსა, управлять лошадимъ.

გარემდეგი, -მდგომი, მიმ. გარეთ მყოფ. стоящй
въ дома, 1 ქართ. 257; სიბრძ. 85, сторожь.
გარემგომ, ზ. ი. პირის-პირ, противоположно.
გარემგომობა, ს. ი. პირის-პირ მდებარება, წინა
აღმდეგობა, противоположность, კალმ. 452, ლექს.
რ. ქ. (ვეგარემგომოვები), ზ. ვდ. противустоятъ,
противиться; კავშ. 237.
გარემიქცევა (ვა, ვი), ზ. მ. დავაბრუნებ, უკუვაქ-
ცევი; უკუვარდებ; обращаться назадъ; отвращать,
отклонить, устраниать; ისინ. 45—23; მარტ.
2—54; 1 ქართლ. 338; (ვა პირსა), отворачивать
лице, ისინ. 8—17; 9—13; (ვა წყალსა), отво-
дить воду; (ვა თავსა), ზ. მ. уклоняться отъ кого,
избѣгать; (ვიქცევი), ზ. ვ. დავაბრუნებ, უკუმი-
ვიქცევი, обращаться назадъ, возвращаться,
(ვექცევი), ზ. თვ. თავს მოვარდებ, დავერიდებ,
удляться, избѣгать; (მივაქცევი), ზ. მიჩ. თავს და-
ვანებებ, покидать, оставлять, იერემ. 15—5;
გარემიქცეული, обращенный, **გარემისაქ-**
ცეველი, ზედ. возвратный, მარტ. 1—116;
2—115.
გარემო, **გარემოს**, თან. ხმარებული ნათეს. ბრუნ-
ვითა, около, кругомъ, вокругъ, გარემო ქალაქი-
სა, около города, ზედ. შრ. **გარემონი**, მახლობე-
ლი, ახლო. окрестный, -მონი ადგილინი, окрест-
ный мѣста, იერემ. 25—9, ნ. გარემონი.
გარემობმა (ვა), ზ. მ. обвязать кругомъ.
გარემობრუნება (ვა), ზ. მ. обращать назадъ.
გარემოდგმა (ვს), ზ. მ. გარემოვსდებ, გარემო-
ვსევი, облагать, власть что вокругъ, იოან.
11—42; მარკ. 13—1.
გარემოდგომა (ვადგებ, ვადგებ), ზ. ვდ. გარედამ მო-
ვადგები, მოვესვევი, окружить, обступитъ, обло-
жить крѣпость, სკჰმ. 7; **გარემოდგომილი**,
обложенный, окруженный, ებრ. 12—1, ლუკ.
21—20; -მავ, тенето; **გარემოსადგმელად**,
для обложения, რიცხ. 16—38.
გარემოდება (ვკვი, ვა), ზ. მ. გარემოვარავ, обло-
жить, область, -ხლუღესა, обвести стѣною,
ისინ. 7—2; მატ. 21—31.
გარემობა, ს. ვითარება, შემთხვეულება; გარეგანო-
ბა, обстоятельство; вишность; გარემობითი,
ზედ. ვითარებითი, შემთხვევითი, обстоятельный.
გარემოვეცხვება (ვკვი), ზ. მ. გარემო ვეცხლით და-
ვეცხვარავ, посеребрить, მარტ. 2—198.
გარემოვლა (ველი, ვივლი), ზ. უ. გარსემოვი-
ვლი, შემოვლავ; обходить.
გარემოზღუდვა (ვკვი), ზ. მ. გარემოვავლებ ზღუ-
დეს, оградить стѣпою,
გარემომდებარე ზედ. გარემომდებარე, окрест-
ный.
გარემონი, შრ. გარემოსაგან; обстоятельства, при-
чины, ვეფხ. 141; ნ. გარემო.
გარემორთხმა (ვერთხმი), ზ. თვ. გარსემოვეკვირი,
опоясать, обнить, ლოდ. 19.
გარემორცხმა (ვა), ზ. მ. გარსემოვარცხევი; опол-
сывать, (ვირცხვი), ზ. მ. გარემოვიდგამ, გარემოვი-
ცევი, окружить, обстанитъ себя, -მახასა, одѣтъ
себя въ вретнище, იერემ. 4—8; (ვერცხვი, ვერც-
ხვი), ზ. თვ. გარს მოვადგები, შემოვესვევი, окру-

жить, ისაი 15 — 3; (ვირტუმი, ვირტუმი), ვ. нмыт окружену, გარემოსარტყმელი, ს. სარტყელი описка, польс.

გარემოს ნ. გარემო.

გარემოსადგმელი, ნ. გარემოდგომა, გამოსლ. 38—14.

გარემოსასხმელი, ს. წამოსასხამი ზევიდამ, на-кидка.

გარემოსსლომა (ვსსლები, ვსსლი), ზ. უ. გარემო-ვუჯღები, сѣсть кругомъ чего, ლუკ. 22—55.

გარემოსსმა (ვა), ზ. მ. გარემოვასსამ წყალსა, облить, ბაღს, обнести сѣтью кругомъ; ეზუკ. 32—3, (ვსსამ, ვსსი), ზ. მ. გარემოვადგენ, ღვესვამ, сажать вокругъ чего, обсадить, (ვისსამ, ვისსი), ზ. მიჩ. წამოვისსამ, надѣть, нагнуть на сени; ისაი. 32—11; 37—1, დაბად. 24—66; 38—16; ანგია 1—5.

გარემოქმნა (გარემოვაქმნი, ვაქმენ), ზ. მ. სლოჯით.

გარემოქცევა სზ. ტრიალი, вращение; კაც. 95; ქცევითი, ზედ. обратный; კავშ. 12, 131; ვით, ზ. მ. обратнო; (ვა) ზ. მ. უკან ღვებრუნებ, обра-щать назадъ, возвращать, (ვიქცევი, ვიქცე) ზ. ვ. უკან ღვებრუნებ, возвращается, ზოგჯერ ვცრია-ლებ, ვბრუნავ გარემოს რისამე, вращаться около чего, კავშ. 37; 12.

გარემოცვა (ვიცევა, ვიცივი), ზ. მ. გარემოვეწვევი, გარმოვადგები, обложить, обстунить, ქართლ. 322; ზოგჯერ გარეშევიცავ, обнимать, охватывать, обнять.

გარემოშენება (ვა), ზ. მ. გარემო ჩამოვუტლებ შენობას, обстроить, იერემ. 52—4.

გარემოზვევა (ვეწვევი, ვეწვივი), ზ. თვ. обнимать, окружать, გარემოვრტყმით; (ვანვევი, ვანვივი), ზ. მ. გარემო ღვანვევი, обнести, იეზუკ. 17—7.

გარეობა, ს. შინ არ უოფნა, გარეთ უოფნა; გარეგანი შესვლელობა, нахождение внѣ дома; ვიწხოობა; დასტ. 88; 145, (ვკარეობ, -რევი), ზ. უ. ვკლაშ-ქრბ, быть въ походѣ; ნ. საგრობა.

გარეს, ზზ. გარემოს, გარემო, кругомъ, вокругъ, უუურებს იგი თვისს გარეს, оглядывается вокругъ себя, ერისთ. 7, გარეს გარე, внѣ границъ, დარეჯ. 33—2; 1 ქართლ. 226.

გარესკნელი, ზედ. გარეთი, ვარეგანი, ვიწხოი.

გარეცება, -ცოიანება (ვა), ზ. მ. ეამად გონებას ღა-ვაკარგინებ, გავაცბუნებ, ошеломить, одурить; (ვრეტლები) ზ. ვდ. გავცბუნებ, გონებას ღვკარ-გავ ღრომღის, ошеломить, одурить, თვალი გამი-რეტლება, ე. ი. თვალი ამერევა, ამემღვრევა, помут-лось въ глазахъ, ვეფხ. 90; **გარეცებული**, მიმ. ქილ. 180, ошеломленный.

გარეუაშუქცევა (ვა), ზ. მ. ღვებრუნებ, обращать назадъ, (ვიქცევი, ვიქცე), ზ. ვ. ღვებრუნებ, воз-вращаться, иди назадъ, ზოგჯერ უკან ღვიწვივ. отстунить. ქართლ. 1, 406.

გარეული, ზედ. ველური, მიწდრისა; სხვისა, дикая; чужая; -ნადირი, дикій зѣбрь, -თხილი; лещина, მისიი ორქხ; გარეული საღაჯ, дермо несие; ერისთ. ლ. -მისავი, გვადიკა პოლავი, ბ. ლ. ერისთ. -პიტნა, дикая ягода, -მავკალი, морошка; -ნარი; ди-кѣй волъ; -მამალი, чужой пѣтухъ, გარეული, მიმ.

ზმნისაგან გარევა, смѣшанный, გარეული მავკალი, морошка; **გარეულობა**, ს. დიხოობა.

გარექცევა (ვიქცევი), ზ. ვ. ვკარეგანობ, отсутство-вать; (ვექცევი), განვევლტვი, уѣхать.

გარეშე, თან. სმარებული ნათესავობ. ბრუნვითა, გა-რეთ, გარეღამ, გარეღან; გარდა, კიღვან; ვიწ, извинѣ; кроме; ვინ არს ღმერთი უფლისა გაშეშე, кто есть Богъ, кроме Бога, ღვითონ. 17—31; გარეშე ამისა, кроме этого.

გარეშე, ზედ. მსოფლიო, არ საეეკლესიო; არ საზო-გალო, კერძობითი, мирской, посторонний, част-ный; ვიწხოი; -კაცი, человекъ посторонний, გარეშე წერილი, свѣтская литература, სამ. ვასტ. 239, -მტერი, вѣншнѣй врагъ, -სახე, на-ружный видъ.

გარეშეველა (ვივლი), ზ. უ. გარმოვივლი, обходить, რიცხ. 34—6.

გარშემო, ზზ. გარემო, გარემოს, около, кругомъ, вокругъ.

გარშემობრუნება (ვა), ზ. მ. უკან ღვებრუნებ, обра-щать назадъ, возвращать, (ვბრუნებ), ზ. ვდ. უკან ღვებრუნებ, возвратиться назадъ, ვეფხ. 90.

გარშემოველა (ველი, ველი), ზ. უ. გარშემოვივლი, обходить.

გარშემოკვრვა (ვეკრავ), ზ. მ. შევშარტავ, обнявать, обвить, გარშემოკრულღვარ, -ვეკროლი, я окру-женъ, ვეფხ. 73.

გარშემოუწერიელი, ზედ. აღუწერიელი, пеониса-пный, უსამზღვრო, სამზღვარ-ღაუღებელი; безгра-ничный.

გარშემოქცევა (ვა), ზ. მ. ღვებრუნებ, обра-щать назадъ, (ვიქცევი, ვიქცე), ზ. ვ. ღვებრუნებ, воз-вратиться, (ვექცევი), ზ. თვ. გარშემოვეწვევი, окружить, ვისრ. 185.

გარშემოცვა (ვი), ზ. მ. გარემოვიცევა, обнять, окружить; გარშემოვიცილიან, ე. ი. გარემოცულ-ღვარ, я окруженъ, ვეფხ. 349.

გარშემობრცვა (ვსმარცევა, ვსმარცივი), ზ. მ. გარ-შემოვამრობ, ободратъ, обдлушнть, (ვიმარცევი), ზ. ვდ. გარშემოვიწვევი, გარშემოვიძობი, გავს-ცევი, облушнтьсѣя, ободратьсѣя.

გარშემოწერა (ვა), ზ. მ. გარშემოვავლებ წრეს, ხაზს, ღვსწერ, очерчивать, описывать.

გარშემცველი, მიმ. უოვლისა შემცველი. все-объемлющий, 1 ქართლ. 73; მოსეს. სამ. შესავა-ლი; **გარშემცველობა**, ს. უოვლისა მავრობე-ლობა; ჰაზრი, ძალა წერილისა, всеобъемлемость; содержаліе (шнсьма); კავშ. 77, 134, 170, 263; მეტავ. 27.

გარშესამზღვრელი, ზედ. საზღვარსა ქვეშე შუო-ვი, содержимый въ границахъ, ლოდ. 52.

გარშეუწერიელი, ზედ. უსამზღვრო, სამზღვარ ღა-უღებელი, пеонисапный, ტომ. 100.

გარშეუწერილობა, ს. უსამზღვროება, несповѣ-димость, მარტ. 1, 183.

გარშეცვა (ვიცევი), ზ. მ. ვიპვრობ, შევიცავ, обни-мать, содержать, заключать; ღვიცავ, ограж-дать, 2 მეფეთ. 23 -- 14; კავშ. 69, 128, 262; ლოდ. 12.

вестя, რუსედ 363; -საზსა, провести черту, ქმს. წ. 32; -დროს, проводить время, ერისთ. 2—53.

გაროქვა (ვკვ) ზ. მ. დავხარჯავ, тратить, ქილ. 93.

გარს, ზ. გარემოს, გარემო, вокруг, кругом.

გარსაკრი, -კრავი, ს. ცხენის სარტყელი, სამკერ-

ლული, подпруга, სპ. ლ.

გარსდგომა (ვსდგევერ, ვსდგომოლი) ზ. ვ. გარემო-

ვიცავ ლაშქრითა, осаждать.

გარსი, ს. აუსკა, თხელი კანი, ვითარც კვერცხის ნა-

ჭუჭსა და ცილას შუა, ან ხანვისა, ნიორისა და სს.

перепонка, плева, болопа.

გარსღვა (ვღლ), ზ. უ. გარემოვიარებ, ходить

вокруг (ვღლ).

გარსმოდგმა (ვსდგამ, ვსდგეი), ზ. მ. გარემო დავს-

დგამ, обстаповить, (ვადგები, ვუდგები), ზ. ვდ. გა-

რემოვიცავ ლაშქრითა, обступить, обложить,

осадить.

გარსხვევა (ვახვევი) ზ. მ. გარემო დავხვევ, обвин-

вать, (ვეხვევი) ზ. თვ. გარს შემოვეხვევი, окружить.

გარსტყმა (ვა), ზ. მ. დავარტყამ, გავკრავ ჯოხს,

приударить.

გარული, ზედ. გარეული, გარეგანი, внѣшній, па-

ружный, ქილ. 428.

გარუჯვა (ვკვ), ზ. მ. გავტუსავ, опалить; განმ.

ვეჯვ. 1339.

გარუსება (ვა) ზ. მ. რუსად გავსდი, обрусить,

(ერუსლები), ზ. ვდ. რუსი გავსდები, обрусѣть.

გარღვევა (ვა) ზ. მ. ნაყერს ძაღითა დავღლი და

დავსჭრი; მცირედ გამოვაქცევ შენობას; распороть;

выломать; (ვირღვები), ზ. ვ. ნაყერთა თვის: დავი-

შლეგი, поротыся; **გარღვეული**, распоротый.

გარუვნა, სზ. развращение, ბავოვეთვო; -წერილი-

სა, неказить текстъ; (ვრუენი, ვკრუენი) ზ. მ. წა-

ვანლენ, განვხრწნი, გავაქსუვებ, портить, растлить,

развратить; (ვირუენი, ვირუენი), ზ. ვ. წავსდე-

ბი, განვიხრწნები; портиться, развращаться, из-

бавоветь, ისაია 1—27; ვისრ. 7; 46; დავით.

52—2; **გარუენილი**, развращенный, пзбаво-

вавный, 2 ქართლ. 54; გარუენილობა, безнуж-

ство.

გარშამო, **გარშემო**, ნ. გარშემო.

გარშემობრუნება (ვკბრუნდები), ზ. ვდ. возра-

таться.

გარშემოვლება (ვა), ზ. მ. გარსშემოვტარებ;

გარსშემოვსდებ; გარსშემოვაკერებ; обнести, обне-

сти; обшить, (ვევლება), ზ. თვ. გარსშემოვლები;

თავს ვანაცვლებ; обступить, окружить; жер-

твовать собою; **გარსშემოვლებელი**, обнесеп-

ный; обшптый.

გარშემოვლენა (ვა), ზ. მ. обводнять.

გარშემოთხრა (ვსთხრი, ვსთხრე), ზ. მ. окапы-

вать.

გარშემოკერება (ვა), ზ. მ. обшпть.

გარშემორბენა (ვა), ზ. მ. გარშემო დავარბენ, за-

ставить обнжать кругомъ, (ვი), ზ. უ. გარშემო

зять; окружить, (ვერტყმი, ვერტყი) ზ. თვ. გარ-

შემოვეხვევი, обступить.

გარშემოყრა (ვკყრი, ვკყარე), გარშემო მოვკყერი,

разбрасывать кругомъ, (ვა) ზ. მ. გარშემო და-

ვაყრი, გარემოვსდებ, обсыпать, (ვეყრები ვეყარე),

ზ. თვ. წინ დავსხველები, повстрѣчаться.

გარშემოცვა (ვს), ზ. მ. გარშემოვეხვევი, обложить,

обступить.

გარშემოძრობა (ვა) ზ. მ. გარშემო დავაძრობ

კანსა, облупить, содрать шкуру; (ვკსძვრებ),

облупиться.

გარშემოწვა (ვს), ზ. მ. გარშემოდავსწვა, обжечь,

(ვიწვები), ზ. ვ. გარშემო დავიწვები, обгорѣть.

გარშემოწყობა (ვა), ზ. მ. გარშემო დავაწყობ,

обложить.

გარშემოჭრა (ვსჭრი, ვსჭერე), ზ. მ. გარშემო შევს-

ჭრი, обрѣзывать.

გარშემოხვევა (ვა), ზ. მ. გარს მოვახვევ, обвинять;

окружать; (ვეხვევი) ზ. ვ. გარს მოვეხვევი, окру-

жить, обступить, ვეჯვ. 1221.

გარშეცვა (ვი), ზ. მ. содержать; გარშევიცივი სა-

სლოებითა, я огражденъ вѣрою, თეატრ. პოლ. 4.

გარცხა, ნ. გარეცხა, გამოსლ. 19—11; ქილ. 17,

29; **გარცხილი**, ნ. გარეცხილი; მოსეს სამ. 8;

მარტ. 6—2.

გარჩევა, სზ. разборъ, ქილ. 48; -საღაოთ საქმეთა,

разборъ тяжбныхъ дѣлъ, გარჩევითა, разборчи-

по, (ვა), ზ. მ. გავარკვევ, გავაშორებ ერთი მეორე-

საგანს; დავარჩევ; დავხწნრეკ; გავშინჯავ; различать,

разбирать; перебирать; отличать; разсматри-

вать, пзслѣдовать, რუსედ. 277; მატლ. 25—32;

-მწვანელოსა, перебирать овощи, (ვირჩევი, -ჩიე),

ზ. ვ. разбираться; отличаться; ვარტი ავისაგან

აღვილად განიჩრეკა, хорошее легко отличается

отъ дурнаго, რუსედ. 385; **გარჩეული**, მიმ. раз-

зорный, **განმჩრეველი**, ს. разбиратель,

გარჩევიება (ვა), ზ. სსმ. заставить разобрать.

გარჩენილი, ზედ. გრეხილი, დაგრეხილი, витый,

გამოსლ. 28—14.

გარჭმული, ზედ. -ლავარი, вопзненный мечъ, იობ.

41—18.

გარჭობა (ვა, ვუ), ზ. მ. დავარჭობ, დავასვამ, შე-

ვურჭობ, втыкать, вонзять, ხანჯალი წელში გე-

ირჭო, онъ воткнулъ кинжалъ въ поясъ, ყარამ.

379; (ვირჭობი), ზ. ვ. вонзаться; втыкаться.

გარწყითიანება (ვა), ზ. მ. რწყითით ავამსებ, па-

блоспнить.

გარჯა, სს. თავ-დაღებით შრომა; თავის ცკენა, შეწყუ-

სება, трудъ. заслуга; безпокойство; (ვრჯი,

ვსარჯე), ზ. მ. თავდაღებით ვაშრომებ; თავს ვატკენ,

ვწყუნებ, трудить; палагать трудъ, работу;

утруждать, безпокойть, (ვირჯები), ზ. ვ. თავდა-

ღებით ვმუშავობ; შევსწყუნდები, თავს ვიტკენ, тру-

диться; безпокойтсь, ნუ გარჯებით, не без-

покойтесь, შეშინიან რომ **გაგსარჯოთ**, я боюсь

безпокойть васъ, **გარჯილი**, მიმ. ნამსახური,

потрудившійся, заслуженный, გარჯილი გრძელ-

სა გზასა, утомленный длиною дорогою, რუსედ.

885; ძნელის საცანჯველით გასჯილი, замученный

трудною пыткою, რუსედ. 974; 979; გარჯილ-

ვარ, გვირგოლი, потрудиться; поутомиться, რუსულ. 664, 781; აღბ. 126; სამ. ვახტ. 49, 159; გორკ. 5; 2 ქართლ. 320; ანტ. 3—24; რას გურჯინარ, что васъ обезкопю, დავრ. 23; მარ. 34, გარჯილობა ს. ნამსახურება, трудъ, заслуга; სამ. სომხ. 151; მოურავ. 376.

გარხმალეზა (ვურხმალეზი) ზ. ვდ. ხმალ და ხმალ ვებრძვით, биться на сабляхъ, რუსულ. 428.

გასაადვილებელი, ზედ. облегчительный; -ბლად, для облегчения.

გასაბედავი, გასაბედი, ზედ. შესამარი, სკადრი, требующий смѣлости, рѣшительности, მოურ. 121; რუსულ. 620; ჩემგან ძნელად გასაბედავი, требовавший отъ меня отважной рѣшительности, ალექ. 225.

გასაზნეველი, ზედ. გადასურელი, бросальный, -ლად, на растрату, ქილ. 598.

გასაზრები, -ცხები, ზედ. გასაკვირვებელი, გასაოცებელი, удивительный, ქილ. 279.

გასაგანიერებელი, ზედ. გასაზრცელეზელი, расширительный, ქილ. 85.

გასაგებელი, გასაგები, ს. სამნეო, предметъ управления; управленіе; სახელმწიფო განსაგებელი, государственное управленіе, ამზის გასაგებლად, ე. ი. ამზის შესატყობლად; для провѣдѣнія, ნ. გაგება.

გასაგზავნელი, ზედ. გასაცუმრებელი, служащий для отправления, -ლად, ზ.б. для отправки.

გასაგისი, ს. სახსენებელი, память, воспоминаніе, ანტ. 3—6.

გასაგმირალი, გასაგმირი, გასაგმირო, ზედ. გასაწონი, пропаяющій, пропаятельный, ვეფხ. 23; 123; 1286. [ცხლ.]

გასაგნვა (ვს), ზ. მ. საგანში ვესვრი, стрѣлять въ **გასაგონი**, -ნარი, ზედ. მისახდომი, საგულსხმებელი, повѣтшій.

გასადები, ზედ. გასაფარი, прокладной, ნ. გასაყარი.

გასადებლად ზიდისა, ზედ. для наведения моста, ვეფხ. 798.

გასადევარი, რავა სღევს, ეკუთვნის, მაგალ: მიწა, წყალი და მისი გასადევარი, земля, вода и другія принадлежності, გუჯ. 28.

გასადიდებელი, ზედ. აღსამღლებელი, достохвалный, ვისრ. 42.

გასადინარი, გასადინელი, ზედ. მომდინარი, проточный, ივდ. 7—6, ვისრ. 78, გასადინარი და შესადინარი მდინარისა, теченіе и устье рѣки; ქილ. 145.

გასადნობი, ზედ. დასადნობი მეტალლი, отливальный, ქიმ. 212.

გასადნობი, ზედ. აღსარების სათქმელი, исповѣдальный, исповѣдный, წასვლა გასადნობლად, იდტი на исповѣдъ.

გასავალი, ს. გასასვლელი კარი, выходъ, выходныя двери; задній проходъ, ნ. წელი; შესავალი და გასავალი კარი, входныя и выходныя двери, შროვ. 13. -წყალი, проточная вода, სიბრძ. 73; ვისრ. 52; 2 ქართლ. 272.

გასავთელი, ზედ. წარსავალი გზა, проходный, проходимый, -წყალი, бродъ, დაბდ. 32—22.

გასავარი, ზედ. გასაგები, დასატყვებელი, оставляемый, ქილ. 28.

გასავრცელეზელი, ზედ. განსაღილებელი, служащій къ распространенію.

გასაზღელი, ზედ. აღსაზღელი, воспитательный, რუსულ. 438.

გასაზეთებლად, ზ.ბ. ზეთის გამოსახდელად, для обращенія въ масло, ქიმ. 115.

გასაზეიანი თავისა, თე-მოსწონი, дѣлающій честь, მოურ. 177.

გასათავებელი, ზედ. აღსასრულეზელი; исполнителный, ეამთა და ხანთა გასათავებელი წყალობის წიგნი, გუჯ. 32; вѣчно неизмѣнная милостивая грамота, -ამზავი, печальная вѣсть, რუსულ. 991.

გასათავი, გასათავებელი, ზედ. შემაწუნებელი, გამოთავებელი, наводящій грусть, уныніе, მოურავ. 288.

გასათობი, ზედ. разогрѣвательный.

გასათიფელი, ზედ. ქვა სათიფელი, подлежащій граненію, ვეფხ. 5, გან. თ.

გასათრეველი, ზედ. თრევით სატარებელი; სათრეველი, გასალანდავი; носительный.

გასათრეველად, ზ.ბ. გასალანდავად, для выруганія, ვეფხ. 1095.

გასათოვარი ქალი, ს. ქალი მოსწრებელი საქრ-მოდ, невѣста.

გასაკეთებელი, ზედ. подлежащій въ дѣлванію.

გასაკვირველი, -ვე, -ვებელი, ზედ. გასაოცარი, удивительный, დარეჯ. 34.

გასაკმარი, ზედ. საკმაო. достаточный, მოურავ. 99.

გასაკითხავი, -ხარი, ზედ. სამართალს ქვეშე მყოფი, подлежащій, ან სამართალი, судъ.

გასაკრეჭი, ზედ. მღვდელი განსაკანონებელი, подлежащій къ разстряженію, ფარამ. 256.

გასაკრთომელი, ზედ. გასაოცებელი, удивительный; страшный, дивный, ქილ. 604; იერემ. 18-13; 1 ქართლ. 270; რუსულ. 983.

გასაკრძალავი, ზედ. გასაფრთხილებელი, предостерегательный.

გასაკუთრება, ნ. განსაკუთრება.

გასალამება, გასალამება (ვესალამები), ზ. მ. სალამს-ვეტყვი, გამოვესალამები, проститься, ვეფხ. 937; 1584.

გასალაზავი, ზედ. საცემი, подлежащій нобіенію, потоптанію, -ვად მტერო, на побіеніе враговъ, რუსულ. 259.

გასალეზა (ვა), ზ. მ. გაეამარებ ქვასავით, окаменять, (ვსალეზი) ზ. ვდ. გაეხოლები, გაეჟავლები, გაეჟარლები, გაეზარლები, окаменѣть, затвердѣть, ვეფხ. 135.

გასალეწავი, ზედ. სალეწავად დანიშნული, молодильный.

გასამაგრებელი, გასამწარებელი, ნ. განსამაგრებელი, განსამწარებელი.

გასამართავი, ზედ. გამართვის მოქმე, требующій поправки.

გასამართლეზა, ს. სამართალი, судъ, ვეფხ. 233; -ლეზად, въ оправданіе, (ვა), ზ. მ. გაეზტობ. სამართალს გაეჯინებ, судить кого, производить

судъ, სამ. ვანტ. 131; (განსმართლები), ზ. ვდ. გავიბჭობი, судиться, გუჯ. 27; ერისთ. 156; ანტ. 4—13; თავის განსმართლება (ვა), оправдать себя по суду, რუსულ. 301; **განსმართლებელი**, оправдательный, **განსმართლებული**, судимый, სამ. ვანტ. 205.

განსმარჯვებელი, ზედ. წარსმართებელი, усмиренный, -ბელად მეფობისა თქვენისა, для пружинения нашего царствования.

განსამეფებლად, ზ. გამეფებისათვის, для воцарения.

განსამზღვრება, ს. სამზღვრის დადება, разграничение, (ვ) ზ. მ. სამზღვარს დასვლება, разграничить, სამ. ვანტ. 241; 131; დასტ. 47; ან გაფიქრება, межевать, სამ. სომხ. 397; რუსულ. 985; განსამზღვრული, მ.მ. разграниченный.

განსამჟღავნებელი, ზედ. საშუალოდ გამოსაცხადებელი, для объявления.

განსმარული, ზედ. უსწორო შესაქმნელი, подлежащий искривлению, ქილ. 508.

განსმარჯვებელი, ს. საშუაოს ფასი, плата за трудъ, სამ. კ. 229.

განსამსალება (ვა), ზ. მ. სამსალად გარდაქცევა, საწამლადად გავნდი, превращать въ отраву, ვეფხ. 1020, -ბელი, отравленный.

განსამცენლო, ნ. თავის განსამცენლო.

განსამყრელი, -ლო, ზედ. გასყოფი; ან გაყრის საური, раздѣльный; пошла за раздѣль нѣмѣи; სამ. ვანტ. 100, 101; ნ. საუფროსო; -წიგნი, раздѣльный актъ, გუჯ. 31.

განსამჩვენებელი, **განსამჩვენი**, ზედ. გამოჩვენებებითი, ღიღ-ღიღებული, торжественный, -ბლად, ზ.მ. торжественно, ღიღ-ღიღებით; ქილ. 442.

განსამხარულეებელი, ზედ. სასიხარულო, увеселительный.

განსანთლება (ვე), ზ. მ. მიგუნათებ, სანთელს მიგუნთებ; посвятить, განსანთლებლად, для посвящения, 2 კორ. 4—6.

განსანთლება (ვს), ზ. მ. წმინდა სანთელს წავუსვამ, паванивать, натирать воскомъ.

განსაოცარი, ზედ. გასაკვირვებელი, дивный, удивительный, **განსაოცრად**, ზ.მ. გასაკვირვებლად, на диво, **განსაოცრება** (ვი), ზ. მ. გაკვირვება, удивляться.

განსაოცებითი, ზ.მ. ერთი ოცად, ვეფხ. 1568, въ двадцать разъ.

განსაპარავი, ზედ. -გზა, дорога по которой можно украдкою уйти, ქილ. 286, 512.

განსაპნვა (ვ), ზ. მ. საპონს წავუსვამ, намылять.

განსაპობელი, ზედ. დასაჩენი, разсыкаемый, ვეფხ. 94.

განსაპყარება (ვა), ზ. მ. დავაპყარებ, დავატუსალებ, арестовать, ქილ. 671.

განსარგებლება (ვა), ზ. მ. სარგებლით გავსცემ თურსს, отдать на проценты деньги.

განსართავი, -თველი, -თობი, ზედ. შესაქცევი, забавный, потѣшный, მოურ. 92; კაცია 13; ფიქრის განსართველად, для развлечения мысля.

განსართობი, -ბელი, ზედ. შესაქცევარი, დროს გასატარებელი, занимательный, занятый, ერისთ. II, 94, ბუნ. კ. 237.

განსარიგებელი, ზედ. განსაკარგავი, რიგის მისაცემელი, ქილ. 542, требующий распорядения.

განსარისხებელი, ზედ. გულზედ მომეფანი, გასაჯავრებელი, проигрывающий.

განსარევენელი, ზედ. გამრევენელი, წასხდენელი, развращающий, -ლად, для развращения, 1 ქართლ. 432; კოლას. 2—21.

განსარჯვა (ვს), ზ. მ. გავრჯვი, ვაშრომებ; თავს ვატყვენ, შევავსებ, трудить, налагать трудъ, работу; утруждать, безпокоить, ზოგჯ. ვაჭირვებ, შევიწრებ, ვსჯაბნი, დასჯვი, притѣснить; наказывать; სამ. ვ. 243; 249; აღბ. 86; გორგ. 225; (ვისარჯები), ზ. ვ. გავრჯვი, ვმუშავებ; თავს ვიტყვენ, შევსწრებ, трудиться; безпокоиться, ზოგჯ. დავისჯები, დავიჯაბნები, наказываться; притѣсниться, სომხ. 282; 2 ქართლ. 421.

განსასვლელი, ზედ. გამოსასვლელი; ასაცანი, მოსაბმენი; выходящий; терпимый, სამ. სომხ. 288, ნ. განსავლელი.

განსასინჯავი, ზედ. განსინჯვი, подлежащий разсмотрѣнiю, ქილ. 403; რუსულ. 481.

განსასტერებელი, ზედ. გასაოცებელი, дивный, поразительный.

განსასტოკება (ვა), ზ. მ. გავფიცებ, განვამინებ, ожесточать, (განსასტოკები), ზ. ვდ. გავფიცებ, ожесточаться, ქილ. 643.

განსასუქებელი, ზედ. სასუქი, назначенный для откормления, მიწის სასუქი, удобрение.

განსასუიდი, -დელი, ზედ. საფარდელი, продажный, **განსასუიდილობა**, продажность.

განსაცანი, ზედ. რაც თან წაიღება, что можно взять съ собою, ვეფხ. 2.

განსაცვებელი, ზედ. რაღმის.

განსაცენი, -ცენელი, ზედ. საცენად დანიშნული, подлежащий ломкѣ, ქილ. 252; განსაცენლად პირობისა, для нарушения условiя, ქილ. 481.

განსაცვივარება (გავსაცვივარები), ზ. ვდ. ვჭკრძნობ საცვივარსა, почувствовать боль; ვეფხ. 567.

განსაუპაცვრება, обезчестить; -რებლად, для обезчещенiя.

განსაფენი, ზედ. постигочный.

განსაფრენად, -რენლად, ზ.მ. для улетанiя, ქილ. 51; 462.

განსაფრთხილებელი, ზედ. предостерегаемый, ქილ. 568.

განსაქარვებლად ნაღვლისა, ზედ. მოსაქარვებლად მწუხარებისა, для разсыпiя печали, ქილ. 474.

განსაქარვებელი, ზედ. საქარვებელი, паешный.

განსაქლიბავი რკინა, ზედ. подлежащий вышнеломкѣ.

განსაქმება (ვა), ზ. მ. დავსაქმებ; გავჭვილი; поручить кому дѣло; сбить съ рукъ, распродать; სს. ლ.

განსაქონლიანება (ვა), ზ. მ. გავამდიდრებ, обогащать.

განსაქრობი, ზედ. დასწრეტი, гасильный; гасило.

განსაქურდავი, ზედ. საქურდავად დანიშნული, назначенный къ обороту, ტომ. 27. [ვეფხ. 447.

განსაქცევლად, ზ.მ. გასალტოლველად, для бѣгства,

გასაღვიძებელი, ზედ. გამოსაფხიზღებელი, будильный.

გასაღარიბებელი, ზედ. დასაგლახაკვევებელი, разорительный.

გასაღება (ვა), ზ. მ. დაგზარჯავ; გავეყოლი, починять, истратить; сбивать, продалать, (ვსაღებ) ზ. ვდ. დავისარჯებ; გავეყიდე. петрачивать; про-даваться.

გასაღებელი კარი, ზედ. створный двери, ქილ. 595.

გასაღები, ს. მოქლონი რომლითაც გაიღება კლი-ცე; მოსამართავი საქამოთა, ключь, -ბურღისა, от-вертка.

გასაყარი, ზედ. გასაღები; ასაცემელი, ასაგებელი, прокладной; продъвоочный; -ძელი, перекладина, попереchnый брусъ, конь, верхний брусъ на кровлѣ, ნ. რ. ლ. ნახე კლჭი, რ. ქ. ლექს. ნ. კონქ; -გზა, дорога развѣдчиный, გუჯ. 33; ომის გასაყარი ნალარა, отбой, ყარამ. 63, გასაყარი წე-რილი, разводная.

გასაყოფელი, **გასაყოფი**, ზედ. გასაყრელი, раз-дѣльный, სამ. ვან. 3; ძლიხმით, ზოგჯერ. грань, граница; 1 ქართ. 144; გასაყოფელად დაგვიღია, мы назначили къ раздѣлу, სიგ. ჩოლ. 39, 46; თმის გასაყოფი ჩხირი, снѣца, ирутокъ для раз-веденія полости, სპ. ლ; კოვზი საქმლის გასაყო-ფი, разливальная ложка.

გასაყრელი, ზედ. გასაყოფელი ან გასაყარი, раз-дѣльный; продъвоочный; разлучный, რუსუდ. 255; ვისრ. 76; -სველისა, для раздѣния грусти, რუ-სუდ. 720; **გასაყრელად**, для разлуки, ვეფს. 943.

გასაშევი, ზედ. დასაგვევებელი, отпущкой, რუ-სუდ. 368.

გასაშენებელი, ზედ. მოსართავი, предметъ укра-шенія.

გასაშინჯავი, ზედ. სანახავი, предметъ осмотра;

გასაშინჯავად, для осмотра.

გასაშისრება (ვა), ზ. მ. საშისრად გავხდი, ძლავთე დაშინჯავთ, (ვსაშისრება) ზ. ვდ. საშისარი გავ-ხლები, ძლავთეს დაშინჯავთ; ვეფს. 750.

გასაშმაგი, ზედ. გასაშმაგი, раздражительный, ქილ. 311.

გასაშორებელი, **გასაშორი**, ზედ. დასაშორებე-ლი, подлежащій удаленію, ქილ. 238.

გასაჩენალი, ჩახრ. 79, видный.

გასაჩემი, ზედ. საჩემო, ქილ. 330, 467; усвоен-ный мнѣ.

გასაჩენელი, ზედ. სამართლით დასასვენელი, поста-вовляемый судомъ, აღბ. 99.

გასაჩენი, -ზელი, ზედ. დასაჩენი, ქილ. 483, под-лежащій раздѣченію.

გასაცემი, ზედ. დასარიგებელი; დასასესხებელი, отда-чаемый (въ заемъ, въ подарокъ), რუსუდ. 362, 409, მე გასაცემი ფული არა მაქვს, у меня нѣтъ денегъ, для отдачи въ заемъ.

გასაცეოფრელი, ზედ. გასაოცარი, удивительный, ქილ. 588.

გასაცლელი, ზედ. გასარიღებელი, подлежащій из-бѣжанию, ქილ. 467.

გასაცარცველი, ზედ. გასამკრესი, ასაკლები, подлежа-щей разграбленію.

გასაცვლელი, ზედ. სართში ასაღები ან მისაცემი, промѣнный, ქილ. 393.

გასაცვეთი, ზედ. посылный (одежда), ვანგ. სამ. 223.

გასაციხარი, ზედ. დასაციხარი, подлежащій па-сыжкѣ, ქილ. 488.

გასაცუდარი, ზედ. დასაწუნარი, достойный охуж-денія, მოურავ. 128.

გასაძაგლები (ვა), ზ. მ. გავააგებ, გავაბოროტებ, омерзять, ძლავთე мерзкимъ.

გასაძებელი, **გასაძები**, **გასაძენი**, ზედ. გასაგლე-ბელი, подлежащій изгнанію, ქილ. 26, 292, -ბლად, ზ. მ. გასაგლებლად, для изгнанія, ვეფს. 744.

გასაძღვებელი, ზედ. მოსათმენი, сносный, терп-кій; ს. სასმელ საქმელი, пропитаніе, ქილ. 96.

გასაძლიერებელად, ზ. მ. გასაძლიერებელად, გორგ. 5.

გასაძლისი, ზედ. მოსათმენი, сносный, терпкій.

გასაძრომი, ს. ნახვრეცი, щель.

გასაძღვანებელი, **გასაძღვლი**, ზედ. საწინამ-ძღობელი, предводимый, აღბ. 159; წინ გა-საძღვლი ჯვარი, крестъ песомый впереди, ცი-მოთ. 14.

გასაწილებელი, ზედ. გასაკიცხავი, сегоубелью, предосудительный, ვეფს. 461, გან. თ.

გასაწირად, ზ. მ. на жертву.

გასაწირავი, ზედ. გაწირული, თავზედ ზედ აღე-ბული, მაგ. გასაწირავი სულისა, отчаянный, ქილ. 351.

გასაწურავი, ნ. საწურავი.

გასაწყლევა (ვა), ზ. მ. გავაგლახავებ, გავაუბლე-რებ, довести кого до нищеты; (ვსაწყლევა) ზ. ვდ. გავაგლახავებ, оничать, обѣднѣть, გუჯ. 13; **გასაწყლელი**, обнищаль.

გასაწყვეთ, ზედ. ამოსაგლები, подлежащій истреб-ленію; извергъ, ანგ. 4—49; 59.

გასაწყოზლად, ზ. მ. შესაგულიანებლად; для со-гласія, для любви, 203 ქილ.

გასაწყო, ზედ. სასიყვარულო, любовный; ქილ. 277, გასაწყო გულისა ადგილი, мѣсто любви.

გასაწამლები (ვა), ზ. მ. გავეწამებ, სხამებელს მიეს-ცემ, крахмалить.

გასაწარელი, **გასაწარი**, -რებელი, ზედ. სასიხა-რული, радостный.

გასაწაფავი, ზედ. გასაკადნიერებელი, дерзкій, ვეფს. 1309.

გასაწდომი, ზედ. მოსაწდომი, статочный, могу-щій бытъ, стальной.

გასაწებრება (ვა), ზ. მ. გავეწებრებ, დავასხი-რებ, некалечить, унѣчить, -რებელი, მიმ. უწიხმით, სამ. ვანგ. 95, 252.

გასაწელევა (ვა), ზ. მ. დასაწელევა, понемноги-пать, კავშ. 68.

გასაწელოვნებელი, მიმ. საწელოვნ ქმნილი, про-славленный, ვისრ. 54.

გასაწელოვნება (ვა), ზ. მ. დასაწელოვნ შევიქმ, ვა-საწელებ, საწელოს მოვეუგებ, прославить.

გასაწვევი, **გასაწველი**, ს. საწვევი, обвертка; по-

пляска; платокъ въ которомъ завертываютъ что либо.

განსახადვი, ს, მაგალ. ცხვირის განსახადვი ღრჭა, храни, რქო.

განსახირება (ვა), ზ. მ. დავასახირებ, გავაგონებ, გავახილებ, იზუფჩი, იზუროდოვან.

განსახლება (ვი), ზ. მიჩ. სახლად გავიხლი; ავჭერი, გადავასახლებ; обращать въ жилище; выводить, переселять.

განსახლება (ვქ), ზ. მ. სახლს გამოუყვლი, перемещать, переселять.

განსახელი კარი, ზედ. გასახლები კარი, створчатая дверь.

განსახმობი, -ბელი, ზედ. სახმობად დანიშნული, предназначенный къ суши, რუსედ. 990.

განსაჭირი, -რებელი, ზედ. ძნელი, трудный, тяжкий, გორგ. 137.

განსაჭიროვება (გამისაჭიროვების), ზ. ვდ. გამოძნელების, затрудняться, სროზოლ. ბროს. 28.

განსაჭირელი, ზედ. საჭირელი ან გასაქცევი, относящийся къ рѣзанію, къ рѣзати, ვფხ. 161; ქუბინის განსაჭირელი, ე. ი. საქორწილო, свадебный.

განსაჯავრებელი, ზედ. სარისხავი, საგულისო, приводящий во гнѣвъ, въ озлобленіе, გორგ. 288.

გასევა (ვე), ზ. მ. გამოუყვებ, მოუტყევებ ძალს, папускатъ, паускивать, натравливать, -ჯარსა, папуститъ войско для нападенія, სპ. ვანგ. 177.

გასეირნება; სზ. პროგლა, (ვი), ზ. უ. დედივარ შესაქცეველ, ვნავარობ, პროგულივან.

განსერვა (ვქ), ზ. მ. ნ. დასერვა

განსესება (ვა), ზ. მ. გავავალებ, ვალად მივსცემ, давать въ займы.

განსველება (ვი პირს), ზ. მ. პირს გავისხნი, ვიგემებ, отивдаты, скушать, заморить червяка, промочить горло, პირი გასველე, промочи горло, ქილ. 353.

განსვენება, **განსვლა**, ნ. განსვენება, განსვლა, განვლა. [пыходить.]

განსვლა, ნ. განსვლა; განსვლა-გამოსვლა, входить и

განსვამა (გავსვამ), ზ. მ. გაღვსვამ, пересадить, 1 ქართ. 229; -ცხენზედ, посадить на лошадей, ღარეჯ. 91; (ვესვამ), ზ. მიჩ. წავსცებ, тереть рукою, гладить, -ხაზს, зачеркнуть; подчеркнуть, ერისთ. 98; ხაზს გავსმევიებ, заставить подчеркнуть.

განსვრა (ვსვრი, ვსვრე), ზ. მ. გავსოხუნავ, გავსოხაპნი, замарать, запачкать, (გავსვრები), ზ. ვ. გავიხაპნები, გავიჩოქანდები, замараться.

განსივება (ვსივები, ვლი), ზ. ვდ. დავსუბლები, დავჭირებლები, пухнуть, მოურ. 274; ანგ. 4—53.

განსიჩვევა, **გაშინჩვევა** (ვქს), ზ. მ. განვიხილავ, გავსჩხრე; გამოვიძიებ; разсматривать; разбирать, изслѣдовать; სპ. ვანგ. 143; ღარ. 145, (ვქ), ზ. მ. დავანახებ, поставитъ что кому на видъ, გავსინჩვევ საქმესა, разсматрѣть дѣло, გავსინჩვევ რაზმსა, дѣлать смотръ войску, თავს გავგაშინჩვებს, онъ покажетъ себя, ბუნ. კ. 26; (ვიშინჩვები), ვ. გაშინჩველი ვიქმნები, бить разсматриваему, (ვეშინჩვები), ზ. თვ. დავანახებ, ვეჩვეები, показываться, **განსიჩვეული**, **გაშინ-**

ჩვეული, შიძ. разсматрѣнный, **გაშინჩვეავი**, შიძ. разсматриватель, **განსიჩვეულობა**, ს. წინ დამხედველობა, осмотрительность, ქილ. 114, 597.

განსიპება (ვა), ზ. მ. გავაქვევებ, окаменятъ, (ვისიპლები), ზ. ვდ. გავაქვევებ, окаменѣтъ, რუსედ. 288; 882.

განსირცხვილება (ვა), ზ. მ. შევარცხვენ, остранитъ.

განსისხლება (ვა), ზ. მ. სისხლით შევსვრი, окропавлять.

განსისხლიანება (ვა), ზ. მ. სისხლით შევსვრი, окропавлять. [жать.]

განსიტყვა (ვი), ზ. მიჩ. გამოვიხსივავ გულში, вообра-
განსვენა (ვსვენი, ვსვენენ), ზ. მ. შევქვევავ ნასვენს ან გავსვენებ ბოხჩაში რასმე, завязывать въ узелъ;

განსვენვინება (ვა), ზ. მ. შევქვევინებ, ან გავსვენვინებ ბოხჩაში რასმე, заставить завязать въ узелъ.

განსმა, ნ. გავსმა; (ვისში; ხმა გაისმა), ზ. ვ. ხმა დავარება, разнесся слухъ, молва, **ხმა გასმენილი**; нѣпестный 2—117.

განსმეცევა (ვა), ზ. მ. გავათორებ; გავასუფთავებ, რქაშტ, (ვსმეცევალები), ზ. ვდ. რქაშტს, 1 ქართლ. 87; მარტ. 2—342; კაცია 61.

განსრევა (ვი), ზ. მ. გავისვრი, გავცეორცნი, бросать, метнуть.

განსრესა (ვქ), ზ. მ. დავსორტუნავ ფეხით, გავლეწ; გავსრეს, დავფსვენტ, раздавить, растоптать; растереть, (ვისრესები), ზ. ვ. დავიორტუნები; დავიზოლები, გავიკნაპები, бить раздавлену; **განსრესინება** (ვა), ზ. სსგ. ფეხით გავაქვევინებ, გავაქვევლეცინებ, заставить раздавить, размять.

განსროლა, სს. ვისტრქა; (ვისვრი), ზ. მ. გავცეორცნი, გავასრევ, бросать, метать, (ვი თოვსა), выстрѣлить изъ ружья, დამხაჩა გაისროლა, онъ выстрѣлилъ изъ пистолета, **განასროლი**, выстрѣлъ.

განსრულება, სზ. აღსრულება, окончаніе, ანღრ. 4;

(ვა), ზ. მ. შევასრულებ, გავათავები, მოვრჩებ; აღვასრულებ; оканчивать, окончить; исполнять, вышолнять; совершать, довершать; ზაქარ. 4—9;

ვეფხ. 1132; ქილ. 25; -პირობას, исполнитъ свое обѣщаніе; ფიცი გამისრულა, онъ не нарушилъ, დაილუო მიწ კლათუ; ვეფხ. 887; (ვე), ზ. მიჩ.

ავუსრულებ, მაგალ. ანღ. საწუთრო არცა ღოხინსა, არცა ქირსა არვის გაუსრულებს; вышолнять, завершать, ვისრ. 5; (გავსრულდები, ვესრულდები), ზ. თვ. окапчиваться, довершаться; истощаться, შევსრულდები, გავთავდები, ვეფხ. 1889; ვისრ. 148;

სიბრძ. 123; **განსრულება** ჰისაკითა, придти въ нощрасть; **განსრულებულიება**, ს. შესრულებულიება, სისრულე, полвота, совершенство, 1 ქართლ. 402, განსრულებულვარ მშვენიერებითა, იეზუკ. 16—14, я надѣленъ красотою.

განსრული, ზედ. ნახე გასული, -ლე, прошедший день, ღარეჯ. 145; **განსრული**, განკაფული, ღონე გამოლეული, истощенный; განსრულვარ, ზ. ვ. გავსხდარვარ, ღონე გამოძლევი, я исхудалъ, ვეფხ. 138, 762, 954.

განსტრება, ნ. გასტრება.

განსტიბუბუ, ს. ერთგვარი როკვა, სპ. ღ.

გასკუმრება, სხ. отправка, (ვი), ზ. მ. გაგვზავნი, отправлять.

გასსუბუქება (ვა), ზ. მ. შევამსუბუქებ, გავაადვილებ, облегчать; ქილ. 434; (ვსუბუქებ), ზ. ვდ. შევამსუბუქებ, облегчаться, გამომსუბუქება, облегчается мнѣ, ქილ. 419.

გასსუთება (გავესსუთებ), ზ. თვ. შევეთვისები, სულოთ და გულით გავეწუთებ, подружиться, ვეფხ. 1132.

გასსუთალება, (ვა), ზ. მ. გავაგვიებ, ჭკუით შევშლი, обезумить, оурачить; იერემ. 1014; ქილ. 3; (გესუთალებ), ზ. ვდ. გავაგვიებ, ჭკუაზედ შევიშლი, обезуметь, одурить; იერემ. 51—17; **გასსუთალებული**, მიმ. одурьный.

გასსული, ზედ. გამხდარი, исхудалый, ნ. გასვლა; прошедший.

გასსულიანება (ვა), ზ. მ. გავამხნევ, воодушевлять, оживлять.

გასსულიცნება (ვა), ზ. მ. სულცნად დავსვამ, едѣлать султаномъ.

გასსუნელება (ვა), ზ. მ. სუნელებას მივსცემ, განვაპოხნ, надуть, ვისრ. 163; ქილ. 199, 560; (ვსუნელებ), ზ. ვდ. издавать, благоуханіе, ვისრ. 119.

გასსურავანდება (გავჰსურავანდებ), ზ. ვდ. ощиго-тѣть.

გასსუსხვა (ვჰ), ზ. მ. ჰსწვავს სიცივე, жечь морозъ, крапива.

გასსუსტება, (ვა), ზ. მ. შევასუსტებ, მოვაუძღურებ, ослабить.

გასსუთავებ (ვა), ზ. მ. გავსწმენდ, очищать.

გასსუქება (ვა), ზ. მ. გამოვჰკვებ სასუქად ბაცსა, ქათმსა და სს.; მიწას სასუქს მოვაურო, განვაპოხნებ, откармливать; უნაწავნავ, утучнять, (ვსუქებ, -დი), ზ. ვდ. გავზრქვებ; გავპოხნებ, толстѣть; უნაწავნავს, утучняюсь.

გასსქლობა (ვსქლებ), ზ. ვდ. სეთათვის: გავიგლო-ჯებ, გავიბძარვი; გავსტყვებ, დავიწვრიტებ; გავსტყვებ, მომატებულს ვსტყვ; лопнуть, треснуть; щелкаться; жѣть жадно, лопать; გამოსლ. 28—32; გული გასქლა, онъ испугался, გული გამისქება, у меня сердце надрынается, რუსულ. 529; გასქლი კვერცხი, лопни, какъ яйцо, რუსულ. 274; მუსუქი გასქლა, чирей лопнула, ანკონ. 2—34; **გამსქდარი**, მიმ. лопнувший, გამსქდარ-ვარ, я наѣлся; я лопнула.

გასსქილება (ვა), ზ. მ. გავამსვილებ, შევადებ, ძღვალა მივნიჭებ; сгущать; (ვსქილებ), ზ. ვდ. გავამსვილებ, შევადებ, толстѣть; густѣть, -სისსილსა, сгущение крови, ბუხ. ლ.

გასსიდევა, სხ. გავაჭრება, пролажа, (ვსიდე), ზ. მ. გავჭრდი, пролажать, გამოვიღვ ჩვენ, пролази пась, ღბად. 31—16; თავს გავიდი, я продамъ себя, (ვიდელებ), ზ. ვ. пролажаться, **გასსიდევი-ნება** (ვა), ზ. სხმ. გავაფარდვინებ, заставить про-лажать.

გასსწავლა, **გასსწავლება**, **გასსწავება**, სხ. სწავ-ლება, обучение, (ვასწავლი, -ლე, ვასწავლებ), ზ. მ. ვასწავლი, გავსწავლობი, обучать, научать, наставлятъ; ვეფხ. 909; (ვასწავლებ), ზ. ვ. ვის-

წავლები, გავიწურინებ, обучаться, ციმოთ. 182; 2 ქართლ. 550; **გასსწავლებული**, **-ვლებული**, **გან-სწავლი**, მიმ. наученный, **გასსწავლებუ-ლება**, ს. ученость; выправка, 2 ქართლ. 307.

გასსწორება, **გასსწორება**, ზ. სწორედ, вдоль, прямо, паралельно, დასტ. 45, 47, გუჯ. 9, 32.

გასსწორება, ს. поправка, დღე ღამის გასწორება; равноденствіе, (ვა), ზ. მ. თანასწორად შევიქმ. მოვასწორებ, მოვაშანაჯებ; გავმარავ; принять; выпрямлять; ровнять; уравнивать; поправлять, исправлять, анкр. 8; მიწასთან გასწორება; срав-няю съ землею, სილ. 271; ვეფხ. 208; გავსწო-რებდივარ მიწასთან, онъ унижалъ меня, (ვსწო-რებ), ზ. ვდ. გავმარავებ; მოვასწორებ, მოვაშან-აკებ; выпрямляюсь; дѣлаться ровнымъ; по-правляюсь; 1 ქართლ. 386; (ვსწორებ), ზ. ვდ. გავსწორებ, თავს არ ჩამოვუცხ; сравнится съ кѣмъ, სიბრ. 37; დარეკ. 100, 2 კორ. 8—13; ანკონ. შიშო გამისწორდა, расчитался раскни-тался, (ვისწორებ), ზ. ვ. поправляюсь, კაცია. 23, 27; თავს გავისწორებ, поправить себя, გას-წორდა დღე და ღამე, наступило равноденствіе, სიბრ. 5; დღეს და ღამეს სიარულით გასწორებს, онъ станеть продолжать путь день и ночь, იანამ. 121; ზომიერი დღინო ჭკუას გავისწორებს, умѣренное употребленіе нина поправить твоѣ разсудокъ.

გასსწრაფება (ვა), ზ. მ. გავაჩქარებ, გავაშურებ, तो-ронить, ускорять, (ვი), ზ. მიჩ. ვეშურები, ვეჩქარ-ები, ვისწრაფი, снѣжить, торонтиться, დარეკ. 140.

გასსწრება, **გასსწრობა** (ვა), ზ. მ. წავსწრობ, და-ვასწრებ, опередить, перегнать, 2 ქართლ. 289.

გასსწლობა (ვსწლებით ცხენებზედ), ზ. მ. გავსწლებ-ბით ცხენებზედ, садиться на лошадей; დარეკ. 145.

გასსწავება, ნ. განსწავება.

გასსწილება (ვა), ზ. მ. გავასქლებ, გავაფართოვებ. утолщять, (ვმსწილებ), ზ. ვდ. გავასქლები, გათქვირებ, толстѣть, утолщаться; 2 სჯული, 32—15.

გასსწირება (ვ), ზ. მ. დავსწირ, დავეწუწავ, пшзати, წუობილ სიტყ. 256; (ვისწირები), ზ. ვ. მოვი-ჭრები, отѣвкаться.

გასსწლვა (ვს), ზ. მ. მოვჰკვებო ურგებთა რცოთა ვაზსა, полоть, очищать виноградную лозу.

გასსწლომა (ვსწლოები), ზ. უ. დავასწლოები, სე-ლოდამ უცებ დავეუარებ, выскользять изъ рукъ, ფეხი გამისწლო, я поскользнулся, (ვსწლოე-ბი), ускользнуть отъ кого.

განსხმა, სხ. выходъ, изгнание; (ვა), ზ. მ. გავიყვან გარეთ; გავაგებ, გავაძებ, განსწლები; выводить; изгонять, მატო. 7—22; 9—35; 1 ქართლ. 448; -ჯარსა, вывести войско, რუსულ. 521; -სამხდვარს გარეთ მტერსა (განსხმან) изгнать неприятеля изъ границъ; ვეფხ. 310; **განსხმული**, изгнан-ный, მატო. 8—30, 31; ლუკ. 13—23.

განსხმა (ვსხმა), ზ. მ. გავსვამ შრავალთა, высадить.

განსხმა (ვა), ზ. მ. გადავღერი, გადავიქცემ, விწავებ.

განსხმა (ვა), ზ. მ. განვაწონებ, დავასობ დანას,

пронзать, განმესმის, пропнаетъ мени, დავით. 31—4.

განჯა, განსჯა, სხ. მოქმედება გონებისა, რაჟამს ღამტოცებლეს რასმე ან უკუთქმიდეს, ე. ი. შეერთება ან განყოფა იღათა; ლოლ. ბაუშ. § 74; გონება, ჭკუა, ძალი სულისა პოვნად სრულთა იღათა; წერილი, თხზულება რომლისამე სწავლისათვის გარდამოცემული; суждение; разсудокъ; разсужденіе, диссертация; (ვსჯი, ვსაჯე), ზ. მ. გონების ძალით განვიხილავ. გულის ვმსიტყველობ, გულის ხმას ვჭყვოვ, ვაზრობ, ვჭოქრობ: გავასმართლებ, განვაბჭობ, ვაწვალებ, ვაწუხებ, შევაუწრებ; დავსჯი, დავსაჯე; судить, размыслить; разсуждать; судить, проиэводитъ судъ, разбиратъ судебное дѣло; безноконть, утрусдаты; наказывать; გუჯ. 18; რუსუდ. 381, 522, 756; გაგსაჯე. ე. ი. გაგ-ცანაჯე, შეგაწუხე, я обезноконлъ тебя, ვეფხ. 1237, გამსარაჯე, ты обезноконлъ меня, ვეფხ. 277; რუსუდ. 381, (ვისაჯები), ზ. ვ. გავისაჯები, მოვიფიქრები; განვიბჭობი, გავისმართლები; შევსწუხებ; დავისჯები; размыслить, разсуждать; судить; бить подъ судомъ; безноконтьса; наказываться; იერგმ. 2—9, 35; რუსუდ. 273; **განსჯილი**, მიმ. обдуманный; по суду наказанный; განჯალი, подсудный, იაკობ. 2—12.

გატალახება (ვტალახები), ზ. ვდ. ავტალახიანდები, ტალახად გარდოქცევი, обращаться въ грязь, покрываться грязью, ქიმ. 1, 4, 51, **გატალახიანება**, (ვა), ზ. მ. ტალახით შევსერი ან ტალახს აფუენებ, изгрязнить.

გატანა, სხ. გარეთ ვაღება, წალება, вынось, вынозь, (ვკ), ზ. მ. ვსძლებ, ვკსცხოვრებ, მაგალ. გავს-ცან ქალაქში, ბუნ. კ. 190, прожить, (ვა), ზ. მ. თან გაეყოლობ, თან წავადებინებ რასმე, отпра-илить, посылать кого или что съ кѣмъ, რუსუდ. 268; თავს დავასწეგ, განვერილები, выдти изъ опасности, ускользнуть; რუსუდ. 450; (ვეტანებ-ბი), ზ. თვ. წავტევები, ийти съ кѣмъ. (ვი), ზ. მ. გარეთ ვავიღებ, გამოვზიდავ, გამომაქვს; ვავსძლებ, მოვიფიქრებ; выносить; терпѣть, сносить; აღბ. 46, 77; 2 ქართლ. 215; გავიტან რუს, провести ка-паль, თან გავიტან, взять съ собою, 2 ქართლ. 346; თავს გავიტან, избѣжать что, избанитьса, ანტკონ. 4—26; ჯავგრმა გაიტანა, печаль изсу-шила его, -ამბავს, выносить соръ изъ избы, не скрывать тайны; გავიტან პირობას, სიტყვას, устоять въ словѣ, неизмѣнять, გავიტან სათუ-ნები, я повела дамъ, ვეფხ. 1119; გავიტან მზი-ფევისა, взять приданное, სამ. სომხ. 156; გავი-ცან ფიცით, выигратъ дѣло, принеся присягу, სამ. ვანტ. 103; (ვიტანები), ზ. ვ. გარეთ ვავიღებ, выносить; **გატანრილი**, მიმ. вынесенный, **გატანინება** (ვა), ზ. სხმ. заставитъ вынести, სამ. ვანტ. 3, წუალი თან გაიტანს, покрывается во-дою, რუსუდ. 45.

გატანება, -ხმადნი, поединнокъ, სამ. ვანტ. 7; (ვა), ზ. მ. თან წავადებინებ ან წავაფუენინებ, за-ставить взять съ собою кого либо или что ли-бо; -ხმადნი, вислатъ на поединнокъ, ვანტ. სამ. 38.

გატანჯვა (ვკს), ზ. მ. ვაწვალებ, измучить, уто-мить, (ვიტანჯები), ზ. ვნ. ვიწვალები, измучиться, **გატანჯული**, მიმ. измученный; вѣроотступ-никъ.

გატარება (ვა), ზ. მ. გავარონინებ, проносить, про-водить; (ვიტარებ), ზ. მ. ვავარონინებ, проно-сить, про-вожатъ; -დროს, про-во-дить время, -სუშრობაში, обратитъ въ шутку, -გუნებაში, подуматъ, კიმ. 147; ხმალ ქვეშ გაა-ტარეს, отрубили голову, წმინ. ცხ. ვენეც. და-ბეჭდ. 162; (ვი-სუშრობაში), принять въ шутку что, -ურში, слушать, внимать, სიტყვას ვავუ-ტარებ, заводитъ რჩხ; замолвить слово; (ვე), ზ. მ. მივუტან ვავლაზედ, заноситъ, **გატარებინება** (ვა), ზ. სხმ. გავარონინებ, заставить про-нести, მიხლოდა დრო გამეცარებინა, я хотѣлъ про-вести время, დროს გასატარებლოდ, для про-ведеиія время, **გატარებული**, **განატარები**, проведенный.

გატაცება (ვკ), ზ. მ. მოვკსტაცებ, выхватить, გობრ. ცხოვ. 399, (ვი), ზ. მიჩ. მოვიტაცებ, წარვიტაცებ, გაეაქანებ, уносить, похищать, მარტ. 1—158; ქილ. 601, 653; ზოგჯ. მივიზიდავ. მოვიბირებ, увлекать, კაცია 54; **გატაცებული**, მიმ. унесен-ный; увлеченный, კაცია 7.

გატევა (ვტევე), ზ. მ. დავსტევე, помѣщать, втиснуть, (ვეტევი), ზ. თვ. გავესწევი, ვავსძერებ, втискаться, протискаться; (ვეტევი), ზ. მ. დავუტევე; ძველს სრა-ნოლ. ვავჭეუო, оставлять; ძღლიტ, (ვიტევები), ზ. ვ. ვავიფოფი, ძღლიტსა, **განატევები**, частное число отъ дѣленія, **განატევებელი**, მიმ. гас-я-ფოფი ზედ. ძღლიმный, **განმტევებელი**, ს. გან-მყოფელი, ძღლიტель.

განტევება (ვე), ზ. მ. გავუტევებ, თავს დავანებებ, пускать, давать волю, -ცხენსა, пускать лошады, კაცია 112; ანტკონ. 6—10, (ვე), ვავჭეუო, ძღლიტ, ნ. განტევა. ვატევა.

გატევერება, (ვა), ზ. მ. ტევეს გავასშირებ; ძღლიტ გუტყმმъ (о лѣтѣ).

გატენა (ვს), ზ. მ. ვავესებ, გამოვსტენ, გამოვსტურ-თავ, набить, наполнить, -ზარბაზნისა, зарядитъ пушку, (ვე პირსა ოქროთი), набить кому ротъ золотомъ, რუსუდ. 224; 593; **გატენილი**, მიმ. набитый, -თოფი, заряженное ружье, **განატენი**, ზედ. пабннвой.

გატენიანება (ვა), ზ. მ. გავნოტიებ, заводитъ см-рость, (ვტენიანებ), ზ. ვდ. გავნოტიანებ, отсм-рѣтъ.

გატეობული, მიმ. დატევებული, оставленный, ქართლ. 1, 120.

გატეხა, სხ. ломашіе, ломка, (ვკს), ზ. მ. ორად გავსნებ ან წვრილოდ დავმუსრავ; сломать; переломать; ზოგჯ. ვამხილებ, ვავატრევებ, პირს და-ვუეუო, заставить сознаться, уличить, სამ. ვანტ. 236; -პურსა, разломать хлѣбъ, სკმ. 20—11; -სიტყვას, нарушить данное слово, -ფიცსა, на-рушить клятву, რუსუდ. 768; -ციხესა, взять крѣ-пость приступомъ, 1 ქართლ. 139; დარეჯ. 82; -საედრისა, разломать церковь съ дѣлєю свято-татства, სამ. ვან. 155; -ახოსა, -მიწასა, пригото-товитъ землю къ обработкѣ, სომხ. სამ. 430;

-ქარვანისა, разбить, разграбить караван; ღარეჯ. 77; ვისრ. 96; -ზენარისა ან ფიცისა ნარუხით კლავუ, ვისრ. 137; -სხნავსა, სთობსა, რაძი-სთითი პოღე, სწოკოს, სუთ. 80; -ცყისა, რაძი-სთითი, წყობსა ლხს; (ვი) ზ. შირ. გავიჩეს, сломать себя, -თავსა, сломать себя голову, -ენსა, начинять прозносит, говорить пьяно, -ხელსა, прихориваться; принособиться; -ხა-მუსს, потерять стыдъ, сонъ, -ძილსა, прер-ვალი сонъ, неспать, -სახელსა, острамиться, обез-სлавиться, (ვე) ზ. შირ. გავუნეს, მაგალ. თავსა, сломать, -ანდერძს, несполнить чье завъ-щание, სმ. ვანტ. 233; -თავსა, навести кому либо рапу въ голову, -გულსა, сокрушить чье сердце, неугат; გავუტეს პირსა, обличить, улич-ყი, -სახელსა, обезславить кого, გან, ვეფს. 13; (გავიცენებო), ზ. ვ. გავიხეჩებო; დავიშლებო, დავუ-ძღურებო, сломаться; разслабнуть, захиреть, **გაცენილი**, შიმ. сломанный; захирѣлый, -ასო, რაძი-სთითი პოღე, -ცყე, რაძი-სთითი ლხს დღე ნოსწია, სახელ-გაცენილი, обезславленный, **განაცხი**, ს. обломок; გამტეხი, ს. домател, ფიცის გამტეხი, ნარუხით კლავუ, **გაცენი-ლი**, сломанный; -კაცი, падломленный человек, გაცენილ-ვარ, ი რაძი, რაძი-სთითი, სმ. ვანტ. 131; **გაცენინება** (ვა), ზ. სმ. დავიხეჩინებ, ვას-თავსა, сломать; (ვა მარხვას), оскоромить.

გაცინვა, ნანტ განცინვა.
გაციალება (ვე), ზ. შ. გავიხეჩებ, раззорить, ანტ. 4—48; (ვეციალებო), ზ. ვ. გავიხეჩებო, опусто-шиться, გავიხეჩებო ღმერთისა, Богъ посылалъ пастъ.
გაცილიანება (ვა), ზ. შ. ცილს დავიხეჩებ, пшипнуть, (ვეცილიანებო), ზ. ვ. ცილი დამიხეჩებ, пшипнуть.
გაციხვა (ვეციხებო), ზ. ვ. ცილი კლდე შევიქმნებო, გავიქმნებო, окаменеть, ვეფს. 743.
გაცირვა (გავცირობო), ზ. უ. ცილით ვიხეჩებო, умо-лять слезами.
გაცივლებო (ვა), ზ. შ. გავიშვებო, განვიხეჩებ, გავიხეჩებ ცინისმოსს; обижать, раздѣть до нага, გორგ. 4; (ვეცივლებო), გავიშვებო, раздѣть до нага. [ნათ].
გაცივცნა (გავცივცნებო), ზ. შ. დავიხეჩებო, ском-
გაცვაცუნება (ვა), ზ. შ. ვიხეჩებო трескъ; (ვა-ვეცივცუნებო), ზ. ვ. ვიხეჩებო треснуть.
გაცვბილება (ვა), ზ. შ. დავიხეჩებო, სიკვამილს მივს-ცემ, подсластиться, (ვეცივბილებო), ზ. ვ. დავიხე-ჩებო, ძღვანდებო, сладкимъ, კაცია 19.
გაცვბობა, იგივე გაცვბილება; **გაცვბარუნება** (ვი), ზ. შ. პირს გავიხეჩებო ცვბილით, шкушать слад-кое.
გაცვებნა (გავცივცუნებო, -ნე), ზ. შ. ვიხეჩებო, выровнять дорогу.
გაცვებცნა (ვეცივცუნებო), ზ. შ. გავიხეჩებო, площигъ.
გაცვრცა (ვეცივრცებო), ზ. შ. ვიხეჩებო, раздѣть до нага, пш-вать опухоль.
გაცვლიანება (ვეცივლიანებო), ზ. ვ. გავიხეჩებო, обдѣлывать, обдѣлывать что на черню.
გაცვლაშუნება (ვე), ზ. შ. ვიხეჩებო, приударить, ჩონგ. 134.

გაცლიკული, ზედ. გაშვლებილი, облуженный.
გაცლოშნა (ვეცილოშნებო), ზ. უ. лобызать.
გაცლოშება (ვე), ზ. შ. ვიხეჩებო, сравнить.
გაცოშვა (ვეცი), ზ. უ. ვიხეჩებო წყალი ვაცოშუნებ, ან გავალ; плескать воду погами, переходить рѣку иъ бродъ.
გაცრილება (ვეციриლებო), ზ. ვ. დავიხეჩებო, დავიხეჩებო, повернуть назадъ.
გაცრიზავება (ვა), ზ. შ. ვიხეჩებო, გავიხეჩებო; ვიხეჩებო, осмѣять, ошкарить.
გაცრუება (ვეცირუებო), ზ. ვ. დავიხეჩებო, растолстѣть.
გაცურცლება (ვა), ზ. შ. ვიხეჩებო, шпачкать.
გაცურცება (ვეციურცლებო), ზ. ვ. დავიხეჩებო, похорошѣть; (ვეციურცებო), ზ. შ. დავიხეჩებო, шлоს მომეცება, бить къ лицу, украшаться, ვეფს. 679.
გაცუსვა (ვეცი), ზ. შ. ვიხეჩებო, оначить, **გაცუ-სული** გოჭი, оначенный поросянокъ.
გაცუცუცება (ვა), ზ. შ. ვიხეჩებო, дурачить; (ვა-ვეციუცუცებო), ზ. ვ. ვიხეჩებო, одурѣть.
გაცუქსვა (ვეცი), ზ. შ. ვიხეჩებო, поборанить.
გაცუფობა (ვა), ზ. შ. ვიხეჩებო, нагрѣть, согрѣть, (ვეციუფებო), ზ. ვ. ვიხეჩებო, согрѣться, ერისთ. 13; ჩონგ. 78; ისია. 44—15.
გაცუფება (ვა), ზ. შ. ვიხეჩებო, спать ику-ру, ზოგჯერ. გავიხეჩებო, ограбить.
გაცუფაჭვა (ვეცი), ზ. შ. ვიხეჩებო, растянуть, **გაცუფაჭული**, растянутый, (ვი-ჭებო), растя-нуться.
გაცუფობა (ვეციუფებო), ზ. ვ. ვიხეჩებო; აღვი-რებ დანაშაულს; сломаться, разбиться; сознаться въ шнѣ, прошипнуть, გამოცედა, онъ признался мнѣ; ძილი გამოცედა, у меня пропала сонъ, აღიქს. 205; (ვეციუფებო), ზ. ვ. ვიხეჩებო, переломиться; сознаться; გაუცედა ხმალი, сабля у него пере-ломилась, გაუცედა, онъ сознался ему; იერემ. 16—17; ქილ. 324; კაცია 53, დარეჯ. 87; გული გაუცედა, онъ оробѣлъ, რუსუდ. 522.
გაცუფება (ვეცი), ზ. შ. ვიხეჩებო, вадуть.
გაცუფობა (არცა სანტ გაუცუფობო), რუსუდ. 259, пенидать было лица его.
გაცუფება (ვა), ზ. შ. ვიხეჩებო, уравнивать.
გაცუფორცა, -ცნა (ვეციუფორცებო, -ცნებო), ზ. შ. ვიხეჩებო, бросать, кишуть; ვეფს. 1329; სობრ. 98; 2 ქართლ. 199.
გაცუფრომა (ვეციუფრომებო), ზ. ვ. ვიხეჩებო, па-жраться.
გაცუფრება (ვი), ზ. შ. ვიხეჩებო, მოვიხეჩებო, сманить, маля вызынать, увлечь.
გაუაზიზებელი, ზედ. არ განაზებელი, неизне-женный.
გაუარსივება (გაუარსივებო, -ვე), ზ. შ. ვიხეჩებო, вшуть упрямство, неповиновение, სმ. ლ. (გაუარსივებო), ზ. ვ. ვიხეჩებო, неповишо-ваться.
გაუბედავი, ზედ. ვერ გამბედავი; მორცხვი, неси-мый, застенчивый, გაუბედაობა, ს. несмѣлость, застенчивость.
გაუბედურება (ვა), ზ. შ. ვიხეჩებო, сдѣ-

лать кого несчастнымъ, ერისთ. 147; ვისრ. 41; -რებული, მიმ. несчастный, ვისრ. 136; (გავუბედურდები, -დი), წ. ვდ. становиться несчастнымъ.

გაუბრელი, нерасчитавший.

გაუბრჭობელი, წედ. -ლად, მოუფიქრებლად; უსამართლოდ, необдуманно; безъ суда.

გაუგებარი, **გაუგებელი**, წედ. შეუგნებელი, непонятный, **გუგებლობა**, ს. შეუგნებლობა, непонятность; ზეგარდამოს გაუგებლად, безъ предположенія судны, ვეფხ. 897, ვისრ. 87; რუსულ. 125; **გაუგებელი გზა**, ვისრ. 157; сннчнвая дорога, ვისრ. 157; **გაუგებრად**, გაუგებლად, წ.წ. непонятно, ჩონგ. 40, გაუგებრობა, ს. непонятность.

გაუგემურება (ვა), წ. მ. უგემიერს შევიქმ, ძხლათ პროთვისმъ, ქილ. 6; გაუგემურება პირისს, ე. ი. ცხვირ პირის ჩამოშება, наморщиться, (ვეუგემურდები), წ. ვდ. უგემური შევიქმნები, ძხლათся проთვისмъ.

გაუგვალავად, წ.წ. მოუხსნებლად, безъ опустошенія.

გაუგონარი, წედ. გაუგებელი, შეუგნებელი, непонятный, ზოგჯ. несмысленный; непослушный.

გაუგონებელი, წედ. გაუგებელი; ურჩი, непонятный; упрямый, непослушный, ყარამ. 427; **გაუგონლობა**, ს. ყურისა არ თხოვება; ურჩობა; невниманіе, непослушаніе.

გაუგუნურება (ვა), წ. მ. გავასულელებ, ქკუსისგან დავსცილი, ძხლათ глупымъ, (ვეუგუნურდები), წ. ვდ. ქკუე დამაკლება, გავსულელები, глупить.

გაუდრეკელი, წედ. არ გამდრეკი, მიუდრეკელი, მტკიცე, неколебимый, твердый, неуклончивый, გორგ. 26; **გაუდრეკელობა**, ს. მიუდრეკელობა, მტკიცეობა, неуклонность; გუნება გაუდრეკელი, рѣшительный, რუსულ. 296.

გაუვადლი, წედ. უვადი, მკ. გზა, непроходный.

გაუვადნელი, წედ. არ გამგონი, დაუდევნელი, невнимательный, ვისრ. 142; **გაუვადნელობა**, ს. დაუდევნელობა, невнимательность, ვისრ. 182, 169.

გაუწდეელი, წედ. უწდეელი, გაუთლელი, невѣжа, неучъ, **გაუწდელობა**, ს. უწდელობა, გაუთლელობა, невѣжество, ვეფხ. განმ. 925, ჩონგ. 70.

გაუწმომელი, **გაუწმომარი**, წედ. неизмѣримый, ქილ. 176, 599.

გაუთავებელი, წედ. შეუსრულებელი; უპირო; неоскопчаемый; невыполнѣмы, გორგ. 10; დაუღვენელი, неизлѣчимый; непереводимый, რუსულ. 374.

გაუთინებელი, წ.წ. გათენებამინ, до разсѣта, 2 ქართ. 521; მროვ. 94.

გაუთლელი, წედ. გაუწდელი, неотесанный, неучъ, ვეფხ. გან. თ. 1160; **გაუთლელეობა**, ს. გაუწდელობა, невѣжество.

გაუთხოვარი ქალი, წედ. незамужная дѣвица.

გაუკაცრავება (ვეუკაცროვდები), წ. ვდ. უკაცროვო შევიქმნები, оказаться невѣжою, რუსულ. 775; **გაუკაცრავებული**, обезчещенный.

გაუკეთებელი, წედ. необдѣланный, ბერძ. სამ. 344.

გაუკეთება (ვა), წ. მ. უკეთესს მდგომარებაში მოვიყვან, улучшить, **სობა**, ს. улучшение.

გაუკვირვებელი, წედ. არ გასაკვირვი, неудивительный, **გაუკვირვებულობა**, ს. неудивительность, ვისრ. 79, 143; რუსულ. 965.

გაუკითხავად, წ. წ. გაუჭობლად, безъ суда, გორგ. 120, სამ. ვანგ. 251; **გაუკითხავი**, წედ. უწყალო, შეუბრალებელი, немилосердный, неспасходительный, **გაუკითხაობა**, ს. შეუბრალებლობა, немилосердіе, ჩონგ. 29, 2 ქართლ. 554.

გაურძალავი, წედ. წინდაუხედავი, онпрометчивый, необдуманный, **გაურძალველობა**, ს. წინდაუხედაობა, онпрометчивость, необдуманность, ქილ. 282.

გაურთახავი, მაგალ. ფალავანი, წედ. непобѣдимый вѣтязь.

გაურეწავი, წედ. გაუმახავი, ე. ი. დანა, неотточенный, ზოგჯ. არ გალესილი, нештукатуренный.

გაურეწილი, წედ. არ გალესილი, не молотый.

გაუმართავი, წედ. არ მომართული, неисправленный; незаведенный (часы); **გაუმართაობა**, ს. არ მომართულობა, неисправление; незаведеніе, სომხ. სამ. 250, 394.

გაუმამდარი, წედ. გაუძლომელი, უძლები, неасытный.

გაუმამდრობა, ს. გაუძლომელობა, უძლებობა, непасытность, (ვვ), წ. უ. ვნაურთოვნობ, быть неасытнымъ.

გაუმეცებელი, წედ. ნ. გამოუმეცებელი.

გაუმეცებლობა, ს. ნ. გამოუმეცებლობა.

გაუმეცრება (ვა), უმეცარი შევიქმ, незнакомить, непросвѣщать, (ვეუმეცარდები), წ. ვდ. უმეცარი შევიქმნებ; გავცვიფრდები; остаться въ невѣдѣніи; удивляться, изумляться, ვეფხ. 87.

გაუმითხარი, წედ. არ გამოთხარი, несогрѣтый, ვეფხ. 949.

გაუმითღებელი, წედ. არ გასამითღებელი, მაგალ. მუწყვი, неизлѣчимый.

გაუმქლავნებლობა, ს. არ გამოცხადება უბედურობისა, скрывашіе тайны, ვისრ. 196.

გაუმწარავი, წედ. უნაღვლო, беззаботный, ვეფხ. 309.

გაუმჯობინება (ვა), წ. მ. улучшить.

გაუნათლებელი, წედ. უსწავლელი, უწურთნველი, непросвѣщенный, **გაუნათლებელობა**, ს. невѣжество.

გაუნამუსება (ვა), წ. მ. უნამუსოდ შევიქმ, развращать, (ვენამუსდები), წ. ვდ. უნამუსო გავსდები, ძხლათся безстыднымъ, развратнымъ.

გაუორგულეება (ვე), წ. მ. ორგულად გავუსდი, გადავირებ, заставить измѣнить кому, (ვეორგულდები), წ. ვდ. ორგული გავუსდები, стать измѣнникомъ, 2 ქართლ. 520, 564.

გაუუპაცოვება, **გაუუპაციურება**, ს. безчестіе, აღბ. 23; (ვა), გავსდი უპაციოდ, обезчестить, აღბ. 35;

გამაუუპაცივებელი, უპაციოდ გამსდომი, обезчеститель, (ვეუპაციურდები), წ. ვდ. უპაციო შევიქმნები, обезчеститься. [სტა, გორგ. 164.

გაურეველად, წ.წ. არ გასარეველად, безъ вниматель-

გაური, (სპარს.), ს. ურჯულო, ურწმუნო, ნეაქრპი.
გაურიგებელი, ზედ. უპატრონო მამული, განუმ-
ზადელი, неустроенный, რუსულ. 144; 513; გაუ-
რიგებლობა, ს. მოუმზადებლობა, неустройство,
ქილ. 526; неапорядительность.

გაურჩიველი, ზედ. განუსჯელი, დაუნედავი; не-
зобранимый; необдуманый.

გაურჯილი, ზედ. გარეწარი, დაუდევნელი, არ გარ-
ჯილი, перадивный, перачителный, გაურჯი-
ლად, ზ. ზ. მოუქირვებლად, უსრომელად; безъ
труда, გაურჯილობა, ს. გარეწობა, перадчи-
пие, бездѣлствіе, 2 ქართლ. 398; რუსულ. 22.

გაურჯულოება, სს. отщепенство, принятие въ-
ры неахрпых; (ვა), ზ. მ. გავათორებ, обусур-
манить, (ვურჯულოვები), ზ. ვდ. გავათორლები,
обусурманитьси.

გაუსამღიისი, ზედ. неаисимый.

გაუსვენებელი, ზედ. დაუსვენებელი, неахжоний
отдыха, ქილ. 567, გაუსვენებლობა, ს. დაუს-
ვენებლობა, безаожіество, тревога.

გაუსვდილობა, ს. კარში არ გასვლა, უარამ. 427;
безаыходность.

გაუსიამოვნება (ვა), ზ. მ. უსიამოვნო შევიქმ, გა-
ვარმებ, опротивить, надобѣять, (გამიუსიამოვნ-
ლები), ზ. ვდ. გამიარმება, опротивить.

გაუსინჯავი, ზედ. წინ დაუნედავი, неапредусмо-
трѣнный, необдуманый, სამ. ვსვ. 116; 262;
-ჯავად, неосмотрительно, გაუსინჯაობა, ს.
წინდაუნედელობა, неосмотрительность, неоссто-
рожность, необдуманность.

გაუსრულებელი, ზედ. დაუსრულებელი, неакоп-
чаемый, რუსულ. 229, -ფიცვი, неаполненпая
присяга, ვისრ. 123, 200, გაუსრულება (ვა),
ზ. მ. არ დაუსრულებ, неакапчивать.

გაუსანელი, ზედ. არ დაუნდებელი, უპირო, неа-
дежный, неахичивый, ვეფხ. 524, განმ.: -სოფე-
ლი, мѣръ неаостояпный, неахичивый, -სიკვევა,
неустойчивый въ данномъ словѣ, გაუსანელობა,
ს. დაუნდებლობა, неустойчивость, -საწუ-
თროსი, превратность, неахичивость сѣтъа,
2 ქართლ. 232.

გაუსტეხავი, გაუსტეხელი, ზედ. მტკიცე, ვერ გა-
სატეხი; твердый, неакоарушпмый, -ცხეგ, твер-
дал, неакоарушпмая крѣпность, რუსთ. 259; გაუ-
სტეხელი, ზედ. ურჩი, ახირებული, შეუპოვარი, მი-
დევა, упрямый, неаоговорчпный, неаахзнаатель-
ный, გაუსტეხელობა, ს. ურჩობა, ახირებულება
ან სიმტკიცე, упрямство; твердость, გულისა,
твердость духа, характера, -ფიცვის, устоичи-
вость въ клятвѣ.

გაუსფიება (ვა), ზ. მ. უფლად გავსლი, გავაბატონებ,
сдѣлать господиномъ, владыкой, (გავუფლები),
ზ. ვდ. გავაბატონებ, сдѣлаться господиномъ,
владыкою.

გაუსფრთხილებელი, ზედ. თავ-შეუნახავი, неоссто-
рожный.

გაუსფრკველი, ზედ. გაუსფელი ვარი, неаасну-
стпвшійси, ვისრ. 141.

გაუსფროსება (ვა), უფროსად გავსლი, ძხლათი სარ-
ხიამ.

გაუსფცენელი, неочпщепный.

გაუქარვებელი, ზედ. მოურჩენელი, пензлчпмый,
საბ. ლ. 6, თაა.

გაუქეიფება (ვეუქეიფები), ზ. ვდ. захворать.

გაუქეება, ნ. განუქეება; გაუყენელი, კვერცხი, не-
сбитое лѣцо, ბერ. 3.

გაუქეველი, ზედ. გაუდრეკელი, неахлочпный,
ვისრ. 83.

გაუღებელი, ზედ. ვერ გასაღებელი, неотворлемый;
გაუღებელი, безаыходный, ვისრ. 8; გზა
გაუღებლობა, безаыходность (положеніи).

გაუღვთობა, (ვა), ზ. მ. боготворить.

გაუღვიძარი, ზედ. გამოუფხზლებელი, неааобудн-
мый, ერისთ. 140.

გაუღონობა (ვეღონოვები), ზ. ვდ. უღონო შე-
ვიქმნები, обезсилить, რუსულ. 471, (ვა), ზ. მ.
უღონო გავსლი, обезсилить.

გაუყარი, გაუყრელი, ზედ. განუშორებელი, გა-
ნუყრელი, განუყოფელი, ვერ გასაყრელი ან გასა-
ყოფი, неаазлучпый; неааздѣлпный, неадѣлпный;
ვეფხ. 1058; ვისრ. 128; რუსულ. 522; სამ. ვსვ.
35, 139; 231; ქილ. 49; სამ. სომხ. 180; გაუ-
ყრელი მძებნი, неааздѣлпные братья, გაუყა-
რად, გაუყრელად, ზ. ვ. неаазлучно; неааз-
дѣлпно; გაუყრელობა, გაუყარობა, ს. განუ-
შორებლობა; განუყოფელობა, неаазлучность;
неааздѣлпность; ალექს. 120; ვისრ. 186; რუსულ.
678.

გაუყოფელი, გაუყოფარი, ზედ. განუყოფელი,
неааздѣлпный.

გაუნავებელი, ზედ. არ გაშავებული ან არ დასჯი-
ლი, неаочеренпный; неааказанпный; 1 ქართ.
442.

გაუნეგებელი, ზედ. გაუყრელი, неаазлучпый, -ზლად,
ზ. ვ. გაუყრელად, неотзлучно, ვეფხ. 1156; გაუნეგ-
ებლობა, ს. გაუყრელობა ცოლქმრისა, неаастор-
гаемость (брака), სამ. სომხ. 166.

გაუნეკრება (ვა), ზ. მ. изуродовать, обезобра-
зить.

გაუნეკრავი, ზედ. წარმღები, წინა დაუნედავი, опро-
метчпный, необдуманый, неоссмотрительный,
სიბრ. 65; გაუნეკრავად, опромететь; გაუნეკ-
რაობა, ს. წარმღებობა, წინა დაუნედაობა, опро-
метчпность, ქილ. 278.

გაუნორებელი, ზედ. გაუყრელი, неаазлучпый,
სამ. სომხ. 257.

გაუნაგებელი, ზედ. ვერ გასაშაგებელი, неаоз-
мучпмый, ვისრ. 195, შროგ. 132.

გაუნობელი, ზედ. ვერ გასაშობი, неосущп-
мый.

გაუნინარება, ს. в. неаезновеніе, (ვა), ზ. მ. უჩინო
ვეყოფ, დავმაღვ, скрыть, (ვეუნინარები), უჩინარი
შევიქმნები, თვლის წინ დავიკარგები, скрыться,
неаезнупть, ვეფხ. 576; რუსულ. 292; 164.

გაუნინარეველი, ზედ. გაუნეკრავი, неоссмотритель-
ный, საბ. ლ.

გაუნცადელი, ზედ. გამოუკვლეველი, მიუწომელი
неаостяжпмый, ვეფხ. 1572; გაუნცადელობა, ს.
მიუწომელობა, неаостяжпность.

გაუნაურება (ვა), ზ. მ. უნაურ-ვეყოფ, скрывать.

გაუცნობობა (გაუუცნობდები), **ფ.** ვდ. ცნობას და-
ვჭკარავ, приходить въ ярость, теряться, ვეფს.
750 (ვა), **ფ.** მ. приводить въ ярость.

გაუცნადებლობა, -დელობა, **ს.** გამოუცნადე-
ლობა, необъявление.

გაუცხოვება (ვა), **ფ.** მ. უცხოდ შევიქმ, ძნლად
страшнымъ, безподобнымъ; (ვუცხოვდები), **ფ.** ვდ.
უცხო შევიქმნები, отличаться страшностями;
становиться безподобнымъ, ისაი, 28—21.

გაუმალოვება (ვა), **ფ.** მ. უძალიო გაგჭნდი, обес-
силить.

გაუძლეველი, **ფედ.** არ გასაძლისი, მოუთმენელი,
невыпрямимый, беспоспный, რუსდ. 114; **გაუძლე-
ბლობა**, **ს.** მოუთმენლობა, нестерпимость,
2 ქართლ. 332; ვისრ. 106; **გაუძლეველად**,
მოუთმენლად, невыносимо, ვეფს. 249.

გაუძლურება (ვა), **ფ.** მ. მოვასუსტებ, ослаблять.

გაუძლომელი, **ფედ.** გაუძამლარი, неважный,
ვეფს. 712; **გაუძლომრობა**, **ს.** გაუძამლობა, не-
важность.

გაუწირავი, **ფედ.** არ გაწირული; არ დაგდებული,
неоставленный, неопинутый; **გაუწირაობა**,
ს. არ გაწირულობა, неоставление, ვისრ. 143.

გაუწყალოვება (ვა), **ფ.** მ. შეუბრალეველ ვჭყოფ,
ძნლად შემოსერძიმამ.

გაუწყვედელი, გაუწყვეციელი, **ფედ.** მიმდემი,
სამუდამო, непрерывный, всегдашний; пера-
рывный, непрерываемый, ვისრ. 162, -ლად, **ფ.** მ.
სამარადისოდ, завсегда, непрерывно, ვეფს. 128,
1089; ქილ. 436.

გაუჭირებლად, **ფ.** მ. დაუჭირებლად, безъ пужды,
ქილ. 653; безъ труда, 2 ქართლ. 432; 565.

გაუჭრელი, არ გაჭრელი, пера-
рзъзанимый; არ გამ-
ჭრისი, неразвязный.

გაუჭრელობა, **ს.** არ გაჭრდნა, არ გაჭრა საგარეოდ,
неускаться въ путь, въ дорогу, ვეფს. 934.

გაუხარებელი, **ფედ.** არ გახარებული, скучный,
песелный, -ბლად, **ფ.** მ. ვეფს. 209, перадоетно,
невесело.

გაუხელეველი, **ფედ.** გაუჯავრებელი, несерд-
имый, ვისრ. 65.

გაუხვება (ვა), **ფ.** მ. უხვს გახვდი, ძნლად შე-
დრამ, 2 მარტ. 123; (ვუხვდები), **ფ.** ვდ. უხვი
გახვდები, ძნლად შედრამ.

გაუხუნელი, **მაგ.** გონება, перавитый, არ გახ-
სნილი, неразвязанный, -სავაჭრო, неразвязан-
ный токъ, დასტ. 21.

გაუჯავრებელი, **ფედ.** არ გაჯავრებული, გაუხე-
ლებელი, перасердидмый.

გაუჯავრება (ვუჯავრდები), **ფ.** ვდ. გაჯავრდები, გა-
გნეველები, заупрямиться.

გაუანცვა (ვჭ), **ფ.** მ. განვანცევ, დავანცევ; განვიო-
ცებ, разбрасывать, раскидывать; разсыпять; ვეფს.
612; (ვიანცვები), **ფ.** ვ. განვიანცევი; დავიანცვები,
разбрасываться; разсыпяться.

გაუანცვა (ვჭ), **ფ.** მ. დავანცევ, разсыпять, ქილ. 389;
ქილ. 107.

გაუაროვება (ვა), **ფ.** მ. გაავრცელებ, გავადლებ,
распростраить, расширять; **გაუაროვა**, იგივე
გაუაროვება, ანტონ. 4—38.

გაუარისეველება (ვა), **ფ.** მ. ფარისეველობას ვასწა-
ვლი; учить лицемерничать; (გავჭარისეველე-
ბი), **ფ.** ვდ. სძნლად შედრამ.

გაუარლიალება (ვა), **ფ.** მ. გაუარსივლებ, რადქნა,
раскрыть, обнажить, (ვფარადლები), **ფ.** ვდ. გა-
უარსივლები, раскрываться, ქილ. 361.

გაუარცვა (ვჭ), **ფ.** მ. выборошить.

გაუარლაობა (ვჭვარლაობები), **ფ.** ვდ. რადქნა.

გაუასება (ვჭვასება), **ფ.** ვდ. ნასობა.

გაუაქიყება (ვა), **ფ.** მ. ძნლად იპრიაქამ.

გაუაცაცება (ვა), **ფ.** მ. მოვაუოლებ ცოდვილობას,
ფაცი ვუცს შევედგენ, დავაფცურებ; заставить
суетиться, -თვალეზს, იქნის გლავა, იფერი № 1,
გვ. 141, (ვფაცაცები), **ფ.** ვდ. დავაფცურები, за-
суетиться, კაც. 16.

გაფეთება (ვა), **ფ.** მ. დავაფეთებ, შევაკრობ, იხუ-
რავ, привести въ недоумение, (ვფეთები); **ფ.** ვდ.
დავფეთებ, შევჭკრებ მილში, смутиться, იხუ-
რავся во снѣ отъ сновидѣнiя; **საბ. ლ.** **გაფე-
თიანებ** (ვა), **ფ.** მ. შევფთობ, შევაკრობ, сму-
тять, исуугать, (ვფეთიანები), **ფ.** ვდ. შევჭკრებ მი-
ლში, смутиться, исуугаться во снѣ.

გაფეთქა (ვიფეთქ), **ფ.** უ. წუთს ავებთები, ავიფეთქ,
вспыхнуть; გულიმან გაუფეთქა, ე. ი. გული ცემას
დაუწყებს, забьется сердце, ვეფს. 861.

გაფენა, **ნ.** განფენა.

გაფერადება (ვა), **ფ.** მ. ჩავაფერადებ, შევანამებ ფე-
რადებით, раскрашивать, **საბ. ლ.**

გაფთხილება (ვა), **ფ.** მ. განვამაყრებ, გავგრძა-
ლავ, დავარილებ, предостерегать, (ვფთხილებ-
ბი), **ფ.** ვდ. განვამაყრებ, მოვფრები, остере-
гаться.

გაფი, **ს.** შიარი რვა მარცვლოვანი და 5 ტაპოვანი,
стихосложение, имѣющее 8 слоговъ въ стихѣ
и въ куплетѣ 5 стиховъ.

გაფილწვა ვინჯება, провѣнять.

გაფიორება (ვა), **ფ.** მ. პირის ფერს დავუარავებ,
გავსტრებ, ძნლად ნაქდამ, (ვიფორები), **ფ.** ვდ.
გავიცრიცები, ფერი წამივა, ნაქდამ.

გაფირიება (ვა), **ფ.** მ. გავასამაგლებ, омерзять,
საბ. ლ.

გაფიცება (ვიფიცები), **ფ.** ვდ. გავფინებები, გავშ-
დები; ძრბნუტ, очерствѣть, одеревенѣть, გა-
ფიცული პური, черствый хлѣбъ.

გაფიცვა (ვჭ), **ფ.** მ. მოვფიცავ, ფისს წავუყვამ, осмо-
лить.

გაფიცება (ვჭვიცდები), **ფ.** ვდ. გავჭმნადლები; ძრბ-
ნუტ.

გაფიქრება, გაფიქრვა (ვი), **ფ.** უ. მოვიფიქრებ;
მოვიზრებ, обдумать, воображать; კაცია 114.

გაფიჩება (ვა), **ფ.** მ. გავაფიცებ, გავაშეშებ, одер-
евенить, (ვიფინებები), **ფ.** ვდ. გავფიცდები, გა-
უშეშები **მაგ.** სიცივით; одеревенить, очоствѣть,
очерствѣть.

გაფიცება (გაფიცები), **ფ.** ვ. ერთმანერთს შევჭვბ-
ცავთ, поклясться другъ другу; ქილ. 286; გა-
ფიცვა (ვჭ), **ფ.** მ. დავაფიცებ, заставить принести
клятву, გაფიცული საქმე, ძნლო რწმენოს კლათ-
ვით, გუჯ. 33. | досками.

გაფიცრვა (ვჭ), **ფ.** მ. ფიცრით შევჭმობ, იხუცნა

გაქალაქება (გავაქალაქებ), **ფ. მ.** ქალაქად გავსდი, обратять въ городъ.

გაქალაჩუნება (ვა), **ფ. მ.** გავალაჩრებ, обидеть, (ვექალაჩუნებდი). обидеться.

გაქანება (ვა), **ფ. მ.** საქანელაზედ ვარწევ შესაქცევად, გავარწევ; საქაროდ გავგზავნი, გავაჭრუნებ; გავაფრებ; качать, раскачивать поспешно отира- нить; **ზოგ.** გავიტაცებ, усюснить, -ღროქით, ка- тить на дрожках; -ცხენსა, уршикорит, ло- шадь, (გავექანები), **ფ. თვ.** ვერხევი, ვირწევი სა- ქანელაზედ; გავფრინებდი, სწრაფად გავიქცევი, გა- ვიჭრები, მივაცან; გავეჭენები; качаться; мчаться, быстро пестить; брѣзать опрелетью.

გაქანცვა (ვექანცავ), **ფ. მ.** მოვალავ, утомить.

გაქარვება (ვა), **ნ.** განქარვება.

გაქართველება (ვა), **ფ. მ.** огрузивить, (ვექართველ- ები), **ფ. ვდ.** ვრავს გრუვიანომ.

გაქარცხლება (ვა), **ფ. მ.** მიგრქმლავ, სიციფვას გარ- დავაქცევ. ან მივაფიწეებ საქმეს; умяить, скрыть.

გაქარწყლება (ვა), **ფ. მ.** გავაქარცხლებ, მიგსქმ- ლავ, умяить, скрыть, (ვექარწყლები, -ღი), **ფ. ვდ.** იშვესნუთ; თოვლი გაქარწყლდა, снѣгъ растаялъ.

გაქარჯვა (ვექ), **ფ. მ.** დავსტევი, გავჰქენჯნი, დავ- გლი, зашемптъ.

გაქაფითება (ვა), **ფ. მ.** გავსტაცებ, იფრავი, საბ. ლ.

გაქება (ვექები), **ფ. ვდ.** უქებელი დავრჩები ან შე- ვიქნები, обесчелить, არ გაუქდა, ე. ი. უქებე- ლი არ დარჩა, ვეფხ. 980; онъ не остался безъ похвалъ.

გაქეიფება (ვა); **ფ. მ.** გავამხიარულებ, равнсселятъ.

გაქეზება (ვა), **ფ. მ.** გავრეფნი, წავაქებებ, თავს გა- ვიფვან, давать потапку, поблажку; баловать; (ვექეზები), **ფ. ვდ.** თავს გავალ, გავირეფნი, избя- лопаться, ომში გაქეზებული, бодрый въ битѣ, ჩონგ. 52.

გაქელვა (ვექ), **ფ. მ.** ფენით გავსრეს, დავორგუნავ, истопить.

გაქენჯნვა (გავექენჯნი), **ფ. მ.** ვაწვალებ, измучить.

გაქექა (ვექ), **ფ. მ.** გავსწრეკ, გადავბრუნებ, გადავა- ქოთებ, ავრევ, საკუთრად: გავსწრეკ; рыть, при- водить въ безнорлодокъ; გავსწრეკ, გამოვიძიებ; изсѣдывать, изыскывать; თვი არ გამოქექია, ე. ი. თვი არ გამოწილილია, არ შემირცხვენი, я не остранялъ себя, ვეფხ. 26; გავქექე ჩემს ცხოვრე- ბასა, ერის. 57, разбиратъ свою прошлую жизнь; (გავექექები), **ფ. ვ.** ვიფხენები, чесать.

გაქეიანება (ვა), **ფ. მ.** მუნს გარდავსლებ, шарш- пивтъ; (ვექეიანები), **ფ. ვდ.** მუნი გარდამელები, шаршпивтъ, окоростѣтъ.

გაქეავება (ვა), **ფ. მ.** ქვად გარდავქცევ, окаменять, превращать въ камень; (ვექეავები), **ფ. მ.** ქვად გარდავქცევი, окаменѣть, **ზოგჯ.** გავაქელები, остервенѣть, ожесточить, ვისრ. 178; გული გაუქავდა, у него сердце окаменѣло, რუსულ. 815, **გაქეავებული**, მამ. окаменѣлый, **გასაქეა- ვებული**, подлежащій окаменѣнiю.

გაქიღვა (ვექ), **ფ. მ.** თევზს ფერფლს ავაცილი; სამზ. 72, чистить рыбу.

გაქირ, შორისდ. კაცია 17.

გაქირავება (ვა), **ფ. მ.** ქირით გავსცემ, отдавать

въ наемъ, აღბ. 92; სამ. სომ. 276; (ვექირავებდი), отдаваться въ наемъ, ქირით გავიცემი; გასაქირვე- ბელი, ზედ. გასაცემი ქირით, наемнымъ.

გაქირღვა (ვექ), **ფ. მ.** გავაწილებ, მასხარად ავიგ- ლებ, განვეკიცხვ, осемѣить; шаругать.

გაქირობა (გაქირობს ცხენი). артачиться.

გაქიქება (ვა), **ფ. მ.** გავაწილებ, შევარცხვენ, осра- мить.

გაქიშვება (ვა), **ფ. მ.** გავაჭიქებ, გავგლისებ, ჯაბრზედ მოვიფვან, остервенѣть, приводить въ лрость, (ვექიშვები), **ფ. ვდ.** გავაჭიქებ; ჯაბრ- ზედ მოვლი; остервенѣть; шриди въ лрость.

გაქლიზვა (ვექ), **ფ. მ.** დავქლიზავ, снѣгитъ павил- комъ.

გაქმა (ვექმ), **ფ. მ.** განვაზავებ ნოციოსა, растворитъ.

გაქნა (ვექნი, ვექნე), **ფ. მ.** გავთქევ, განვაზავებ ნაქლრევით ნოციოსა, взболтать, сбить, **ზოგჯ.** გა- ვაოსტაცებ, გავალუცებ, ძლავთ ვოგ ლიქმთ, -ვევრცხისა, сбить вѣце, (ვექნები), **ფ. ვდ.** გა- ვითქვიფებ; გავოსტაცებდი, избалтываться, сби- няться; изловчаться, паторить, паметаться;

გაქნილი, сбитый; плутъ, пройдоха, пролудной, გაუქნელი ცხენცხი, несбитое плѣцо, ზაგრ. 3.

გაქნება (ვი -წელს), მოვეუკრებ სელს; სელით გავს- ვრი, გავცუორცხი, махнуть рукою; бросить съ размаху.

გაქომაგება (ვე), გავუმეგობრებდი, подружиться.

გაქონა (ვექ), **ფ. მ.** ქონით შევსვრი, засалить, **გა- ქონიანება**, იგივე.

გაქონა (მაქს, მქონდა), **ფ. მ.** გავიტან, გავილებ, выносить, ზუნ. კ. 122.

გაქორება (ვექორები), **ფ. ვდ.** ქორად გარდავიქცე- ვი, превратиться въ лестрѣв, ვეფხ. 739.

გაქოფიცება (ვა), **ფ. მ.** ტლანქად შევიქმ, სახეს მივს- ტემ გაუსუფთავებლად, обсманить, обдѣлать въ чернѣ.

გაქორწინება (ვა), **ფ. მ.** გავათხოვებ ქალს, выдѣ- лать за мужъ.

გაქრისტიანება (ვა), **ფ. მ.** ქრისტეს სარწმუნობა- ზედ მოვიფვან, обращаться въ христiанство.

გაქრობა (ვა), **ფ. მ.** დავშრეტ. დავავსებ, расить, (ვექრები, ვექქრ), **ფ. უ.** დავივსები, დავშრეტები; გა- ვქნაივლები; დავიკარგები; იგასცუთ; улетучи- ваться, изсзвать, გაქრა ის ღრო, прошло то время, უწინ ღლე გამქრობია, да лишуся я прежде вре- мени жизни, უწინ ღლე გაქპრობია, пусть онъ умретъ прежде времени, კაცია 83; ანტონ. 3—10; ნუ გამოქრობ ლამაზსა, не погашай послѣ моей смерти лампаду; გავქრობ ქარსა, уничтожу въ немъ удалѣство, увлекательность, ჩონგ. 13.

გაქროლება (ვა), **ფ. მ.** საქაროდ გავგზავნი, გავარ- ბენინებ, отираить кого съ поспешностью, (ვე), **ფ. მ.** გავურბენინებ კაცს ვისმე, отираить кого съ поспешностью къ кому.

გაქსვა (ვექსავ), **ფ. მ.** გავქსოვ, მოვექსოვ, снязать, иѣткать, საბ. ლ. გაქსოვა (ვექსვი, ვექსვე), **ფ. თვ.** გავეწუობი, გავეურთლები, снязываться, охо- диться, сдружаться, ვეფხ. 1086.

გაქსუვება (ვა), **ფ. მ.** გავაგარეულებ, გავველურებ, дичить, ძლავთ ვოგ одичалмтъ, მარგ. 1—169;

(ვესუვები) ზ. ვდ. გველურღები, одичать, გაქსუვებილო, одичалым.

გაქურღვა (ვექ), ზ. მ. გავქურღვ, მოგვქარავ, обворовать; (ვაქურღები) ზ. ვ. გავეიკინები, обкрадываться. **გაქურღვილო**, მიმ. обворованный.

გაქურღინვა (ვექ), ზ. მ. შემოვაცილი ქერქს, облулить, острогать.

გაქუსღვა (ვექ), ზ. მ. ღეზს ღვექკრავ ცხენსა, прищипорить, ვეფხ. 213.

გაქუფრება (ვა), ზ. მ. გავაშავებ; ღვაბნელებ, чернить; зятмѣвать, ვისრ. 177.

გაქუშვა (ვი პირს), პირს მოვიღმექ მრისხანებოთა, наморщить лобъ; ვეფხ. 203.

გაქუსვა (ვექ), ზ. მ. გავმელოცღები, თმა ღამცევა, облысеть, გაქუსული, кудный; лысый.

გაქცევა, სზ. წხტხო; (ვა), ზ. მ. განვიოცებ, წინ წავიგღებ, обращать въ წхтхо, (ვიცევი), ზ. ვ. მიგრბი, წხჯატი; (გვექცევი), წხჯათი отъ кого, **გაქცეული**, წхтхой, რუსულ. 918.

გაღანამ, ზზ. განღამც, ღაღამც, უთუოდ, да, несомнѣнно, ვეფხ. 38; 862.

გაღარვა (ვექ), ზ. მ. ღარს გავიციან; прожелошны; სეილ. 114.

გაღარიბება, სს. страствованіе; скитаніе; нищенство; ღავრ. 14, 145; (ვა), ზ. მ. გავაღარავებ; გავამარტოვებ, ვიძღლებ მარტო სღვასა; წხდიანი, зорить, лишать достатка; уединять, заставить скитаться одному, (მღარიბებ), ღამობლებ, გამავღარავებ, оставлѣть мѣня въ сиротствѣ, въ нищетѣ; ვეფხ. 816; (ვღარიბებ), მარტო ვალ, ვიარებო, ვრობინებ; გავღარაკლებო, скитаться въ одиночествѣ; нищатьсѣ; ვეფხ. 176; ვისრ. 179; 2 ქართლ. 559; **გაღარიბებული**, მიმ. обнищавшій; скитающійся.

გაღატაკება (ვაკა), ზ. მ. გავღარიბებ; ძღლათ იშიწყატი; (ვღატაკებ), ზ. ვდ. გავღარიბებო, обнищать.

გაღვაწება (ვა), ზ. მ. ღაწვს სიწითლეს მივსცემ, წითლად გავღვევებ, вышивать на лицѣ красноту, ვეფხ. 1534.

გაღება (ვა), ზ. მ. განვაგვამ კარსა; отворять, открывать, -თავსა, обнажить голову, 1 ქართლ. 111; (ვი), ზ. მიმ. განვიგვამ; გავიციან, წავიღებ, открывать сѣбѣ; выносить, выносить, ლევიტ. 14—15; სქმ. 5—6; 1 კორ. 9—14; ვეფხ. 346; ხსურელსა, прорыть подземный ходъ; -რუს, пропесты каналъ, 2 ქართლ. 71; გუჯ. 31, -გზასა, проложить дорогу, -ხარჯსა, поддерживать, 2 ქართლ. 528; -ქითამსა, дать взятку, -თვორსა, уличивать, სომხ. 240; -თავსა, отвѣщаться, -გემოთ, отивѣдать, ანტ. 4—22; -საშოსა, злчаче, забеременѣть, ღაბად. 29—32; ამპარცავნობით თავი გავიღო, отъ гордости ты поднялъ голову, ვისრ. 144; გზა ღა კვლი ვერგვიღებ, мы по могои отыскаютъ ни слѣдовъ, ни дороги; ღარეჯ. 2—104; (გავიღებო, გავეღებო) ზ. თვ. открываться, отворяться, კარი გავიღებ, отвори мнѣ дверь, ლუკ. 13—25. **გაღებული**, отворенный; **გაღებინება** (ვა), ზ. მ. ღავაწვით იშიწყატი, открывать, რუსულ. 449; -თავსა, заставить уличить, ვისრ. 195.

გაღერღა (ვე), ზ. მ. გავსრეს, ღავუშენეტ, крушино молоть.

გაღელა (ვი), ზ. მ. გავიციცღლებ ცანსა, обнажить тѣло, ვეფხ. 123.

გაღვარღლება (გავღვარღლები) ზ. მ. გავგულისღლებო, озлчтьсѣ.

გაღვივება (ვა), ზ. მ. ნახპირს ცეცხლს მოვეუკლებ; ცომს გავუშვებ, მოვაღვლებ, раздувать огонь, заквасить тѣсто; (ვღვევებ), ზ. ვდ. воспламятъсѣ; запысать, подниматься (о тѣстѣ); (ვექცუასა), пробудить сознаниѣ, развить умъ.

გაღვიძება (ვა), ზ. მ. გამოვაფხიზლებ, разбудить; -განვაძნობ, обдрить, (ვი), ზ. მიმ. пробуждатьсѣ, გაღვიძებოღა მწვაგესა, трава стала провизнѣть.

გაღვნა (ვღვნა, ვღვენ), გავღვნავ, მოვექკავავ, сгорѣть, сжечь, წონგ. 90.

გაღმიება, -მვა (ვი), ზ. უ. მეციხის პირი, уличатьсѣ, (ვა), ზ. მ. გავციცღლებ, вызнать, уличать, (ვღმიებ), уличатьсѣ, გამოიღვება, уличаютьсѣ мнѣ, ერისთ. 2—120; რუსულ. 772; ვეფხ. 64.

გაღმა, **გაღმართ**, **გაღმით**, ზზ. იმიერ, წილ. მეორეს მხარეს, по ту сторону рѣки; გაღმა მხარი, зарѣчье; **გაღმა მხარედი**, ქართლ. 351, зарѣчьимъ, живущій по ту сторону рѣки, **გაღმითი**, ზედ. იმიერი, წილ. зарѣчьимъ.

გაღმასური, ზედ. зарѣчьимъ.

გაღმერთება (ვა), ზ. მ. ღმერთად პაცივსა ვსცემ, сотворить, ერისთ. 2—120, 144.

გაღმერთობა (ვა), ზ. მ. უკვდავად შეექქმნი, обессмертитъ.

გაღნიოშება (ვა), ზ. მ. გავსაძაკლებ, омерзять, ძღლათ мерзкимъ, სზ. ლ. გაღნიოშებული, омерзѣлымъ, ქილ. 468.

გაღოზვა (ვექ), ზ. მ. გავაღლებ ღობეს, перетородить.

გაღონება (ვიღონებ), ზ. უ. ვქსწუნ, тосковать.

გაღონიერება (ვიღონიერებ), ზ. ვდ. გავძლიერებო, укрѣплятьсѣ; (ვა), ზ. მ. გავაძლიერებ, ზ. მ. укрѣплить.

გაღორება (ვა), ზ. მ. ღორად გავხდი, превратить въ свинью. (ვიღორებ), ზ. ვდ. ღორად შევიქმნებო, превратиться въ свинью, გორგ. 1; ქილ. 438, (ვი), თავსა, сдѣлаться свиньей, ქილ. 438.

გაღრეჭა (ვი-პირსა), ზ. უ. უშვერად ვიციინი, окалнить зубы.

გაღრუვება (ვღრუვედი) ზ. ვდ. ღაღრუვებ, ღაღრუვებ, ღაღრუვებ.

გაღრღნა (ვღრღნი, ვღრღენ), ზ. მ. გავხრავ, გავსჭამ, прогрызть.

გაღრუნვა (ვი), ზ. მ. გავსღრეკ, гнуть; (ვი თავსა) высовывать голову.

გაუაზახება (ვა), ზ. მ. უაზახად გავხდი, ძღლათ вольнымъ; (ვეუაზახებ), ზ. თვ. сдѣлаться разбѣйникомъ; ღვად ენა 125.

გაუენა, -ნება, გაუოღა, ნახე განუენება, განუოღა.

გაუენება (ვი-ცხენსა), ზ. მ. ცხენს გავიღლებ წინა, перхотъ выстунить впередъ.

გაუვა (ვეუვა), აღბ. 59, ნ. განუვა. [239.

გაუვავება (ვა), ზ. მ. გავგულეჯ, растворять, ქილ.

გაყვანა (ვი), ზ. მ. გაყვასამ, გაავალენ, вывести, აღბ. 173, -მუცელში, ე. ი. მუცელში მსხნის, ფარალათთა ვარ, о желуду; ძაბით, -წყალში, ძერეთითა ძერძუ რქუა, განიყვანა სიცოცხლისგან, опъ лишил его жизни, მარტ. 2—80; თავს გაყვიფან, ე. ი. წაუაქეზებ, избаловать, потакать, потворствовать, ყუაყედ გავიფან, истачивать пожь, п т. и. -ჯვარში, взять въ солдаты; **განყვანება** (ვი), ზ. მ. ნახე გაყვანა; **განყვანილება**, ზ. სსმ. заставить вывести.

გაყვიოლება (ვა), ზ. მ. ყვიოლად ვღებავ, желтить, (ვეყვიოლები), ზ. ვდ. ყვიოლად ვქსნან, пожелтѣтъ, რუსულ. 474; ვისრ. 9, ღვრ. 106.

გაყვიინიყება (ვეყვიინიყები), ზ. ვდ. მფრინველთათვის: გაყვსუქები, გაყვსყვიინიყები, зашпрѣтъ, საბ. ლ. (ვა), ზ. მ. გაყვსყვიინი, წაუაქეზებ; потакать.

გაყვირა (ვეყვირი), ზ. უ. გაყვსძახი კრჩათ კომუ. **გაყვიოფა** (ვე), ზ. მ. გაყვბღვნი, გაყვსგვლემ, ошипать.

გაყიღვა (ვე); **გაყიღა** (ვეყიღი), ზ. მ. განვეჭვრი, продать, აღბ. 81; სამ. ვანტ. 96; გაყიღენ ჩვენ, насъ продали, დაბად. 31—16; თავს გაყიდი, продамъ себя въ неволю, **გაყიღვინება** (ვა), ზ. სსმ. განვაფრდინებ, заставить продать, სიბრ. 45.

გაყინვა (ვეყინვა), ზ. მ. ვქსსკიზავ, мерзнуть; (ვიყინები), ზ. ვ. ღვიძვირი სიცოცხისგან, озябнуть, **გაყინული**, вымерзлый.

გაყმაწვილება (ვა), ზ. მ. გაყაასალგაზღავებ, молодить, (ვეყმაწვილები), ზ. ვდ. თავს-მოვიყმაწვილებ, ვიპატარავებ, ყმაწვილობას ვჩემულობ; молодиться, ვფხ. 887.

გაყმობა (ვა), ზ. მ. გაყაყმაწვილებ, молодить, (ვიყმობ), ზ. მიჩ. ყმაღ გაყინდი, обращать въ крѣпостные; (ვეყმელები, ვყმელები), ზ. ვდ. გაყმაწვილები; ყმაღ-გაყვსლები, молодить; едѣлаться рабомъ; ვფხ. 1060, 887; (გაყმელები), помолодить, და გაყმდა გული დაბერებული სიყვარულითა, сердце его помолодѣло отъ давнишней любви, ვისრ. 18, ბერი ქვეყანა გაყმდა, пришла зима, наступила весна, ვისრ. 188.

გაყოლა (ვეყვები, ვეყვე, მდაბ. გაყვეყვე, განყვა, სილ. 266), ზ. მ. შევედგები, მივსდევ; მივჭამავ, შევეთხნებები, слѣдовать, იძიი за чѣмъ; подражать, поступать по примѣру чего, согласно съ чѣмъ; ერთმანერთის გაყოლა, жить въ согласіи, въ дружбѣ, ქილ. 147; პური ზამთრამდინ გაჭყვა, ხაზნ ხვაციღა до зимы, ბუნ. კ. 236; გამყავს, ზ. მიჩ. ვინოჟუ; ივერი 40, გვ. 1, ვალი გამყვა, остался за мною долгъ, სამ. ვანტ. 139; ეს ნიფი გამყვა, я печально взялъ эту вещь съ собою, სამ. ვანტ. 203, გაჭყვავარ, вывести меня изъ.

გაყოლება, ს. ვროდჟენიე პროსტრანსტვა въ одномъ направлеиіи, ივერია № 4, გვ. 9, -ლიებით, паралельно.

გაყომრალეობა (გავეჭვომრალეობი), ზ. უ. ნაცრის ფერი გაყვტები, носѣрѣтъ. [ს. წყმ.]

გაყოლება (ვა), ზ. მ. თან გაყვტან, отправить кого

გაყოფა, ნ. განყვა, განყოფა; განყოფილება, ნ. განყვა.

გაყოჩალება (ვა), ზ. მ. გაყაყმნობ, ვაგულოვნებ, ободрять, (ვეყოჩალები), განვეყმნევები, ვაგულოვნებები, ободриться.

გაყრა, სზ. გაყოფა, გაწიოვა; გაშორება; раздѣль; разлука; (ვეყრი, ვეყრე), ზ. მ. გაყვანტავ, გაყაბნევე; გაყავღებ მრავალთა, გაყალავე; განყაძებ; გავეჭვოფ, მოვაშორებ, გავაშორებ, გაყაყალავევებ, выбросить, выкинуть; выгнать, отдѣлять, раздѣлять; разлучать; разводитъ; 2 ქართლ. 503; მარტ. 1—116; რუსულ. 677; ქიმ. 70; გავეყარნა, ე. ი. ღავეგაღო, опъ бросилъ насъ, ვეფხ. 819; გავეყერი სმასა და ნაღიმსა, ე. ი. გაყუსევებ, თავს ღაყანებებ, оставилъ миршество, ვეფხ. 71; ღარეფ. 88; გავეყარნა ბინდამ, темнота заставила насъ разойтись; ჩონგ. 53; (ვეყრივარ, ვეყროლი), ი. отдѣлился, разошелся, სამ. ვანტ. 139; (ვიყრი), ზ. მიჩ. გაღვიფერი, ჩამოვიბერტყე, ვავიბერტყე, сбросить съ себя, стряхнуть, -მტვერს, стряхнуть пыль, მატო. 10—14; ისაი. 52—2; გულს ისარი გამიფარ, опъ вопилъ мнѣ въ сердце стрѣлу, ჩონგ. 86; (ვეყრი), ზ. მიჩ. ვაგებ; ამოკუღებ, продѣтъ, идѣтъ, -ნემსი პაფში, продѣтъ притку въ вложку, -თვალს თვალში, смотрѣтъ пристально на глаза, въ уиорѣ; ჩონგ. 104; კაცია 70; -ჯგოსსა, продѣтъ налку, აღექს. 157; -საყურეს, продѣтъ серьгу, -მკლავში სელსა, взять подѣ ручку, ანტონ. 3—13; -სელსა, просунуть руку; (ვეყრები, ვეყარე), ზ. თვ. განვეყოფი; მოვეშორღები, раздѣляться; разлучаться; раставаться; გავეყარე ცოლს, я разлучился съ семействомъ, ტიმ. 19; -ცოლსა, развестись съ женою, აღბ. 140; (ვიყრები, ვიყარე), ზ. მ. განვიყოფები; განვეშორღები, მოვეშორღები; წავალ წამოვალ, დავიშლები; раздѣлится; разлучится; расходится; გაყორა საშობელი, разошлись гости, бывшіе во время родовъ, ვეფხ. 322; 2 ქართლ. 394; **გაყრილი**, **განაყარი**, მიმ. раздѣльный; разлученный, 2 ქართლ. 55.

გაყრევენება (ვა), ზ. სსმ. ღაყურევენებ, ღავატოვებინებ, заставить бросить; отбить у неприятеля добычу, -სულსა, лишить жизни; вытрясти душу; ბუნ. კ. 120; წყალს ჩხარანი გაყრევირა, заставилъ воду произвестн плеткъ, რუსულ. 2, 54, 43.

გაყრილობა, ს. მოშორება, разлука, ზოგჯე. განყოფა, გაშორება, раздѣль, ქილ. 68, 179; -ბისწერილი, раздѣльный актъ.

გაყრმავება, ნ. გაყმაწვილება; გაყრლეფა, ნ. გაყვლეფა.

გაყრუება (ვეყრუებები), ზ. უ. ყრუ გავესლები, оглохнуть.

გაყოღება (ვა), ზ. მ. მიყოფუღებ, приставить.

გაყორება (ვე), ზ. მ. смотрѣтъ, высматривать.

გაყორება, სს. ჩუშობა, затише, (ვეყორლები, ვეყორლები), ზ. ვდ. ღაყამღები, გაყორმღები; გაყინაბები; уияться, пригипнуть; притантися, ვეფხ. გან. 301; **გაყორებული**, притантисій, სამ. სომს. 378, -რუსულ. 270, 412; ბუნ. ლ;

განალება (ვა), **ფ. მ.** ძაფხელ ავაცვამ, ნაიპვავ, ქილ. 11.

განალება (ვა), **ფ. მ.** შავ-ფერს მივსცემ, შავად შევ-
ლებავ; წავშლი, чернить, красить въ черную
краску; шмарывать, (ვშავლები), **ფ. ვლ.** შავად
შევიღებები; შავი შევიქმნები, почернѣть; გაგი-
შავდეს პირი, чтобы тебѣ умереть; ვიდრე თვალი
არ გამიშავდებოს, пока глаза мнѣ не измѣнятся,
გაუშავდა ბელი, счастье измѣнилось ему, რუსულ:
920; პირი გამიშავდა, გამიშავებია, я виноватъ,
я преступилъ, ვისრ. 157, დემოთმან გაგაშავოს,
Вотъ да испоренить тебѣ.

განავცვრუხუნება (გავსავცვრუხუნებები), გავსავცვლები,
почернѣть.

განავწითლება (გავსავწითლებები), **ფ. უ.** по-
смусливъ.

განაღაშინება (ვვ), **ფ. მ.** გავრანდავი, გავჭპოსნავ,
выстрогать.

განარავანდება (გვარავანდებები), **ფ. ვლ.** გამოვჭბრ-
წვიხლები, пенускать яркій, блестящій свѣтъ,
განარავანდებადებული, მიმ. лучезарный, მარც.
1—193.

განაშობება (ვა), **ფ. მ.** გავაგიყვებ, გავაცბუნებ, оше-
ломить, одурить,, принести въ ошамѣнье, ვეფხ.
287; (ვშეთიანდები), **ფ. ვლ.** გავცბუნდები, ჭკუა და-
გონება დამეკარგება, ошамѣть, одурѣть.

განაშენება (ვა), **ფ. მ.** ავაგებ, ავაშენებ; მოვაშენებ,
строить; обстраивать.

განაშეშება (ვა), **ფ. მ.** გავაფიჩხებ, одеревенить,
(ვშეშლები), **ფ. ვლ.** გავფიჩხებები, გავიფიჩხები, око-
чествѣть.

განაშვება (ვუ), **ფ. მ.** თავს დავანებებ, დავუტყვევებ,
пускать, отпущать; оставить, покидать,
2 ქართლ. 519; ანტონ. 4—18; -ცოლსა, разве-
стись съ женою, 2 ქართლ. 528; ზელოდამ გავუ-
შვებ, выпустить изъ руки; (ვიშვებები), **ფ. ვ.** და-
ვუტყვევებ, თავი დამწებდება, бить отпущену, გა-
ვუშვი ვარ, онъ отпущилъ меня, ვეფხ. 780; **გა-
ნაშვებულო**, მიმ. отпущенный, **განაშვებულება**,
ს. განთავისუფლება, отпущки; освобождение, აღმ.
225; **განაშვებინება** (ვა. ცოლსა), заставить раз-
вестись съ женою, სამ. ვანტ. 225, (ვა), **ფ. მ.**
თავს დავანებებინებ, заставить освободить.

განაშველება (ვა), **ფ. მ.** მოაშულღეთა გავაშორებ,
разнять драку, (გავაშველები), **ფ. თვ.** მივეშვე-
ლები, идти кому на помощь, (ვშველები), **ფ. ვლ.**
განვიშორებები (მოაშულღეთათვის), разниматься
(о дракѣ).

განაშვრება (ვი), **ფ. მ.** წინ წამოვიწვივ, გამოვჭყოვ, вы-
совывать, выставлять, **განაშვრება**, торчать,
(ვუ ზელსა), протянуть кому руку.

განაშვილება (ვი), **ფ. მ.** შვილად ავიყვან, усынов-
лять.

განაშვილება (ვშველები), **ფ. მ.** გავქუცავ, გავამელოცებ,
дѣлать лысымъ, (ვიშვილები), **ფ. ვლ.** გავმელოც-
ლები, თმა დამცივია, лысѣть.

განაშინაურება (ვი, ვა), **ფ. მ.** დავიანლოცებ, შევითვი-
სებ, приблизить; ქილ. 114; (ვშინაურდები), **ფ. ვლ.**
შევეთვისებები, შევესაკურებები, დავუხლოვდები, при-
близиться, сдѣлаться домашнимъ человѣкомъ,

განაშინაურებული, მიმ. приближенный, გორგ.
174; ქილ. 351, 643; 1 ქართლ. 405.

განაშინჯება (ვვ), **ფ. მ. ნ.** განაშინჯავ.

განაშინჯვება (ვა), **ფ. მ.** წარვუტვებ განსახილველად,
დავანახვებ, представить на разсмотрѣнїе; ука-
зать, (ვიშინჯვები), **ფ. ვ.** განვიხილები, быть раз-
смотрѣну, **განაშინჯვინება** (ვა), **ფ. სსმ.** დავან-
ახვებ, заставить рассмотреть.

განაშისვლება (ვა), **ფ. მ.** გავაციცვლებ, сбнжать,
-ხმალსა, сбнжить саблю, (გავაშისვლები), **ფ. ვლ.**
გავაციცვლები, ცანთ. გავიხილ საბნажаться; раз-
дѣваться.

განაშლა (ვშლი, ვშალე), **ფ. მ.** გავხსნი შეკეცილსა,
განვმარტებ; გავჭყენ, დავჭყენ; развертывать,
разкрывать; стлать, растлать, -წყალში, раз-
нести въ водѣ, -წიგნისა, развернуть книгу,
-ფრთხისა, раскрыть крылья, -ქვეშაგებსა,
стлать постель, (ვიშლები), **ფ. ვ.** გავიხსნებები; გა-
ვიფიჩხებები, развертываться; растлаться; ფიზიკ.
57, -წყალში, ე. ი. გავიხსნებები, განვიფიჩხებები, რა-
სნუსკავება въ водѣ, -ვარდი, роза распускается,
-კოკორი, почки на деревьяхъ распускаются,
ქილ. 224; გავშლი დროშასა, распустилъ знамя,
გორგ. 155; 2 ქართლ. 370; გავშლი სუფრას. на-
крыты на столѣ, დარეფ. 87; ეს ამბავი შენ გა-
შალე, ты раздѣлъ это дѣло, დავრ. 58; **განაშლი-
ლი**, მიმ. разогланый; -ვარდი, распустившася
роза, განაშლილი გული აქვს, у него открыта
душа, **განაშლილობა**, ს. განცხადებულობა, გულ-
წრფელობა, откровенность, ქილ. 524; **განაშლი-
ვინება** (ვა), **ფ. მ.** დავაფინებ, заставить слать,
კაცია 27.

განაშაგება, **ფ. მ.** ნწიქნეხო, სიბრძ. 28; (გავა),
ფ. მ. განვაჰინებ, გავანებებ, разъярить, раз-
дражать, бнсить; ვეფხ. 214, (ვშაგებები, ვეშა-
გებები), **ფ. ვლ.** თვ. განვებინებები, თავ-გაწირვით
გავანებებები, разъярится, бнсится, ვეფხ. 562.
581; 996, 1113; განაშაგებული, მიმ. ქილ. 308;
რუსულ. 703 разъяренный. [ხდესათ.

განაშოცვა (ვა, ვვ), **ფ. მ.** შოლოცას დავჭკრავ, по-
განაშორება (ვვშორებები), **ფ. ვლ.** задхнуться.

განაშორება, ს. ფ. удаленіе; разлученіе; ისუ. 3—4;
საქმ. 15—3, 9; (ვა), **ფ. მ.** შორად დავადგენ ან
გავჭყრი, გავცალკევებ, удалить; отдѣлать, раз-
лучать, -ეკკლეისიკანსა, отлучать отъ церкви,
სამ. ბერძნ. 37, განაშორების წიგნი ან წერილი,
разводная, მარც. 10—14; (ვშორებები), **ფ. ვლ.**
(ვიშორებები), **ფ. თვ.** მოვშორებები, შორს დავადგებ;
გავეფრებები, удаляться; отдѣляться; разлучаться;
საქმ. მოც. 22—29; ანტონ. 96; მატ. 2—13;
4—12; ქილ. 327; (ვი), **ფ. მიჩ.** მოვიშორებ თა-
ვილამ, удалить отъ себя, მატ. 7—23; **განაშო-
რებული**, удаленный, ს. მიუღებნოვე, დაუშვებუ-
ბული, отшельникъ, გუფხ. 25, **განაშორებულებე-
ბა**, ს. отшельничество; отдаленность; **განაშო-
რებადი**, раздѣльный, მარც. 1—75.

განაშოცვა (ვვ), **ფ. მ.** ცულად გავსჭიმავ, გავიშვარ,
растягивать, (გავიშოცვები), გავიშლართობი, რა-
სტინუტოსი, გამოცვით წოლად, лежать на ра-
стяжку, -ფეხებისა, растянуть ноги.

გაშრობა (ვა), გავსმობ, სისველეს უჩინო ვეჭმნი; сушить, высушивать, (ვეშრები), ზ. უ. высушать, პირი გამიშრა, засохло у меня в роту, ანტონ. 4—27; სისხლი გაუშრა, кровь разжиждла.

გაშეტერება სხ. გაბუცება, გაჩერება, остолбенение, (ვა), ზ. მ. გავაბუცებ, გავაჩერებ, поразить, (ვე თვალსა), смотреть в упор, რუსუდ. 965, 967; (ვეშეტერები), ზ. ვდ. გავბუცდები, გაჩერდები, უგრძნოდ ვეგები მცირეს ჟამს გაკვირვებისაგან, остолбенеть, თვალი გამიშეტერდა, რუსუდ. 641, остолбенеть глаза, уставить глаза в упор, **გაშეტერებული**, მიმ. остолбенелый.

გაშუპება (ვეშუპები) ზ ვდ. გავსივებ; вснухнуть.

გაშურება (ვაშურებ), ზ. მ. დავაშურებ, торонить, (ვეშურები), ზ. თვ. დავაშურები, поторониться.

გაშუოთება (ვა), შევავთობენებ, встревожить; сердить, (ვეშუოთები), ზ. ვდ. შევშუოთლები, встревожиться; разсердиться.

გაშხამება (ვა), ზ. მ. მოვსწამლავ, отравлять; омерзять; სიცოცხლეს გამიშხამ: отравилъ мнѣ живъ, (ვეშხამები), ზ. ვდ. მოვიწამლები, გავარამლები, отравляться.

გაშხლართვა (ვეშ), ზ. მ. გავშოცავ, ცულად გავსჭიმავე, გავიშვერ, растопнуть, растопырить, расширить ноги; (ვიშხლართვი), ზ. ვ. გავიჭიმივები, растопнуться, лежать в растяжку на чепъ.

გარანაგება (ვა), ზ. მ. ცხადად ან მალვით და წვრილ წვრილად გავზიდავ, გამოვღვევ, таскать по многу украдкою, щечить, истощать, перебирать.

გარანჩალება (ვა), ზ. მ. წავიღებ ჩანჩალით, упошить, (ვისჩანჩალები); ზ. ვდ. წავალ ჩანჩალით, уходить, таща ноги.

გარანჩხარება (ვა), ზ. მ. ვაჩხარუნებ, бречать, ერისთ. 85.

გარარხება (ვა), ზ. მ. დავანციფებ; გავლეს (სამართლებლს), шифовать, точить, **გარარხული**, шавостренный; настроченный, ვეფხ. 1591, განმ. რუსუდ. 733.

გარაუქება (ვჩაუქები), ზ. თვ. ცქვიც გავსლები, сдѣлаться проворнымъ.

გარაღება (ვა), ზ. მ. გავაღვივებ ცეცხლსა, ან დავანთებ სახთლებს, раздувать огонь, зажигать свѣчи, მკა განაღებულია, жатва въ полномъ разгарѣ; გაჩაღდა ნადიმობა, пиръ пошелъ горю, P. I. C.

გარარხვა (ვე), ზ. მ. გავშხლართავ, раскоричить, гавსჭიმივ, растянуть, растопырить.

გარემება (ვი), ზ. მ. შევითვისებ, შევისაკუთრებ, присвоить.

გარემება (ვა), გავაჩერებ, გავაშეტერებ, поразить, озадачить; ერისთ. 1, 158; ქილ. 131; საბ. ლ. (გაჩემებები), ზ. ვდ. გავშეტერებ, остолбенеть.

გარენა სხ. დაბადება, соиздание, творение; ჩემს ან თავის გარენაში, въ жизни; (ვა), ზ. მ. დავაბადებ, შევექმნი, ისაი. 27—4; რუსუდ. 417; განვაწესებ, წესად ან რეგულად დავსდებ, სამ. ვანტ. 126; გარდავსჭრი, დავსკენი სამართალსა; სამ. ვანტ. 167, 205; დავინიშნავ, განვაწესებ, აღვდგინებ მივსცემ,

საქმ. 17—26; აღბ. 161; ვისრ. 12; творить, созидать; постановить, узаконить; рѣшать, по суду: присуждать, приговаривать; назначать, определять; -სამართალსა, рѣшить дѣло судомъ, აღბ. 99; -ნაძლევსა, назначить пари, ვეფხ. 69; -მართლისა, определить, выяснитъ истину, ვეფხ. 200, 201; გაჩინა მსგედართ მთავრად, назначилъ главнокомандующимъ; 1 ქართლ. 168; -საქონელსა, разводитъ скотъ, ღმერთმან გამაჩინა, Богъ меня создалъ, გორგ. 145; (ვი), ზ. მიჩ. განვიწესებ, დავინიშნავ, определить, назначить себя; საქმ. 17—35; -საქონელსა, завести для себя скотъ, назначить себя мѣсто жительства; გზა გაჩინება, ე. ი. შენთვის გზა გააცხსნია, ты открылъ себя путь, ვეფხ. 736; ჯამაგირს გაჩინებ; назначу тебе содержание, (ვე) ზ. მიჩ. დავუნიშნავ, назначить кому, -თვისა, назначивъ присягу, სამ. ვანტ. 8; -თვისა, назначить цѣну, (ვე) ზ. მიჩ. узаконить кому, სამ. გიორგი მ. 19; (ვისწლები), ზ. ვდ. განვმწესებ, დავინიშნავ; გამოვსწლები, გამოვსტახადებ; назначаться; показываться, поивляться, ზოგჯერ. საქონელი განხდა, ე. ი. საქონელი გამრავლდა, расплодился, умножиться, (ო სკოტს домашнемъ), დარეჯ. 2—10; სამ. ვანტ. 124, 257; განჩა ჭირი, полилась чума, ჩხუბი განჩა, возникла драка; ნახევარი სისხლი გარჩნდება, назначается половина штрафа за убийство или рапу, სამ. ვანტ. 229; არა გამანჩარა, я ничего не имѣлъ, თუ ობოლს გამზღელი არ განჩა, если сирота не имѣлъ воспитателя, სამ. ვ. 203; გამანჩლება შევილი, родится у меня ребенокъ, 2 ქართლ. 517. (გავინიშნები), ზ. ვ. დავიწესებ, назначаться, определиться; გაჩინა სხნელ ეპისკოპოსად, назначень хойшскимъ епископомъ, 2 ქართლ. 271, **გარენილი**, **განარენი**, მიმ. созданный; создание, творенье; определенный, назначенный; გუჯ. 8; სამ. ვანტ. 257; აღბ. 99; **გამჩენი**, ს. создатель.

გარერება (ვა), ზ. მ. შევაფენებ, останавливать, (ვერრები), ზ. ვდ. გავშეტერებ; შევსდებ; შევანებ; останавливаться.

გარერა (ვე), ზ. მ. გავსწეს მატელსა სანჩენლზედ, чесать ленъ.

გარერება (ვა), ზ. მ. გავაშეტერებ, остолбенять; (გავსჩენებ, -ლი), остолбенеть.

გარერქა (ვე), ზ. მ. გავჭსჯეჯეკ, измилъ.

გარესა (ვე), ზ. მ. გავაპობ, გავსჭრი, разсѣю, გორგ. 314.

გარევეა (ვა), ზ. მ. შევანვევ, причать, (ვერვევი), ზ. თვ. შევერვევი, приныкать, რუსუდ. 397.

გარევენება (ვა), ზ. მ. გამოვჩენ, показывать, თვი გამაჩვენე, покажи себя, отличишь, ვეფხ. 375; დარეჯ. 2—8, განევენებულვარ, отличился, ვისრ. 66.

გარვილება (ვა), ზ. მ. დავარბილებ, смягчать.

გარირქება, **გარირქიანება** (ვა), ზ. მ. გავსვრი, запачкать, замарать, (ვირქიანები), ზ. ვდ. გავისვრი, запачкаться, замараться.

გარმანვა (ვს), ზ. მ. დავსლართავ, გავბლანდავ, запутать.

გარნევა (გამარნევა), **ფ. ვდ.** შემეცობა; обна-
живается у меня.
გარრა (ვსწრი, ვსწარე), **ფ. მ.** გავსწრიავ, შევსტენ,
засонаты, 2 ქართლ. 535; დარეფ. 2—145, რუ-
სულ. 61, (ვერეობი), დვეწნირეპი, засонаты.
გარუმება (ვა), **ფ. მ.** გავჰკმენდ, ჰმას გავაწუვეტინებ,
заставишь замолчать, (ვრუმელები), **ფ. ვდ.** ჰმას გა-
ვიწუვეტ, замолчать.
გარუჩუნება (ვი), **ფ. მიწ.** გავიწხრევი, пошенелиться.
გარქარება (ვა), დავაშურებ, торонить, (ვსქარლები),
ფ. ვდ. დავაშურებ, торониться.
გარქლოთა (ვქ), **ფ. მ.** დავეწვავ; კრონить.
გარხაზვა (ვს), **ფ. მ.** დავხლართავ; занутать, ერის.
1—54.
გარხარუნება (ვა), **ნ.** გავარხარალებ.
გარხინტება (ვა), **ფ. მ.** გავთხლეებ, разжижать,
(ვხინტლები), **ფ. ვდ.** გავთხლეებ, разжижать.
გარხირვა, -რება (ვქ), **ფ. მ.** გავხირი, засоваты,
(ვეწხირები), **ფ. თვ.** გავწხირებ, დვეწხირები, засо-
ваются, თვალი გვეწხირებინა, намозолил глаза;
კაცია 20.
გარხლართვა, **ნ.** გავხლართვა.
გარხრევა (ვქ), **ფ. მ.** გავხსინჯავ, разсматривать,
разглядывать, разбирать; -ცეცხლსა, მზნათ
огонь.
გარხრილება (ვა), **ფ. მ.** გავარხრებ, побрепчат.
გარხრევა (ვს), **ფ. მ.** გარხრევა გავადენ წყალსა, тонать
въ водѣ.
გაცალკეება (ვა), **ფ. მ.** განვაკერძოებ, განვაზო-
ლოებ; განვახსნავებ, обособлять, отдѣлнить, раз-
нить, разъединить, ვეფ. 1482; (ვცალკეებ),
ფ. ვდ. გავკერძოებ, განვზოლოებ, განვარ-
ტოებ, обособлять, уединиться, **გაცალკეე-
ბულება**, ს. გამარტოება, განზოლოება, уеди-
нение; сепаратизмъ.
გაცარცვა (ვქს), **ფ. მ.** ვსძარცვავ, წაერთმევ სამა-
თოსელსა, ограблять, снимать одежду; облуп-
лять; ქილ. 436.
გაცებუნება (ვა), **ფ. მ.** შევშლი, გავაშტერებ, при-
вести въ смятѣнiе, изумить, (ვცებუნებ), **ფ. ვდ.**
გავაშტერებ, приходить въ смятѣнiе, сму-
шатся, ვეფ. 601.
გაცაცანება (ვა), **ფ. მ.** კანკალს მოვაყოლებ, дро-
сать въ дрожь.
გაცდა (ვიცი); **განცდევა** (ვა), **ნ.** განცდა, ვისრ. 159.
გაცდევირება (ვა), **ფ. მ.** მოვაცდევირებ, заставить
ждать.
გაცდობა (ვსცლები), **ფ. ვდ.** წარვსლები, миновать,
ბუნ. კ. 176, ფარამ. 92.
გაცელქება (ვსცელქები), **ფ. ვდ.** ანცი, დაუღერავი
გავსლები, дѣлаться рѣзкимъ.
გაცემა, ს. მიცემა, ღარიგება; ღალატი, раздача, из-
мѣна; საქმ. 2—23; -გლეხთა, продажа-крестьянъ,
ღსკულ. 66; (ვსცემ, ვეც), **ფ. მ.** მივცემ, დვეწრი-
ებ, დავსარქებ, ვეფ. 50, 53, რუსულ. 394;
ვეღალატებ, არ დავინდობ, ვეორგულებ; იერემ.
15—4; ალბ. 136; გავჰვილი, ღსკულ. 51; 66;
отдавать, раздавать, выдавать, измѣнять, пре-
дать измѣннически; продать; -პასუსსა, отвѣчать,
дать отвѣтъ на вопросъ; ручаться; ვეფ. 90;

სომხ. სამ. 201; -პასუსსა, отдать приказъ, ვეფ.
43; -ხმას, ე. ი. გამოველაპარაკებ, заговорить
съ кѣмъ, -ქირით, отдавать въ шашку, -ფულს
სარგებლით, отдать деньги на проценты, -ცო-
ხესა, сдать крѣпость измѣннически, 1 ქართლ.
207; ჰმას არ გასცა, онъ не сказалъ ему ни слова;
-გზასა, проложить дорогу, დარეფ. 44, (გავუცემ,
გავიეც), отдать или продать кому чье имуще-
ство, ალბ. 81; ნუ გამცემ, не выдавай меня,
იერემ. 21—32; (ვეცემი, ვეცი), **ფ. თვ.** ღალატი
მივცემი, отдаваться, предаваться, ისაი. 33—6;
53—12; იერემ. 32—43; განცემის ქალაქი,
сдается городъ, იერემ. 34—2; (განცემის),
ფ. თვ. გამეწოების, დამცემის, вознаться, ქილ.
207; (ვიცემი), **ფ. ვ.** დვეწრიგლები; ღალატი მივე-
ცემი; გავიელები, раздаваться; измѣною преда-
ваться; продаваться; **გაცემული**, მიმ. раздан-
ный; **განცემული**, -ფულისა, раздача денегъ,
ანტ. 2—19; **განცემი, განცემელი**, მიმ. раз-
даватель; измѣнникъ, ჰმის გამცემი, обесѣд-
никъ, პასუსის გამცემი, отвѣчникъ; **გაცემინება**
(ვა), **ფ. მ.** ვიძულებ ღარიგებასა, გაუიღვასა, застав-
ить раздать, продать, სამ. ვანტ. 264; სახას
ლექი; -პასუსსა, заставить отвѣчать; **განცემი**,
наемный, въ наймы отдающийся.
გაცვლობა, **ნ.** გაცვლა.
გაცეცება (ვა), **ფ. მ.** გავაშტერებ, გავაცებუნებ, по-
разить, озадачить нечаянностью, привести въ
смятѣнiе; (ვცეცლები), **ფ. ვდ.** გავაშტერებ, стать
въ тупикъ, остолбенѣть.
გაცეცხლება (ვა), **ფ. მ.** გავაგულიებ, გულზედ მო-
ვიყვან, разъярять, -ბული ხსწირი, горячій уголь,
სომხ. 39; (ვცეცხლები), გულზედ მოვალ, раз-
яряться.
გაცვალება (ვე), **ფ. მ.** გავცვლი, перемѣнять,
ღხინსა ჭირად გავცივლებს, ე. ი. შევაცივლოს,
онъ измѣнитъ радость нашу на печаль, ვეფ.
627.
გაცვეთა (ვა), **ფ. მ.** დავაშვლებ ჰმარებითა ცანისა-
მოსს, изпачивать, (გავცვეთებ, -თი; გავცველები,
-ვლი), **ფ. ვდ.** დავსველები ჰმარებითა, изпачи-
ваться, სამ. ვანტ. 223; -სიყვარულისა, утратить
любовь, სიბრ. 53; ღილა გავცვეთა, онъ поте-
рялъ стыдъ; ანტონ. 3—15; გაუცვდა დანას ჰირი,
пестуица ножъ, ფარამ. 92.
გაცვიფრა (ვსციფვი, ვსციფვი), **ფ. მ.** დავსციფვი, დავ-
ვარლები; გავარლები, გავიჭრები; падать, вышадать,
отпадать; выбѣгать, выскакивать, საქმ. 27—17,
26, გამციფვა თმა, ე. ი. ვინწუნებ, ვმელოცებ, вы-
сѣтъ, терять волосы, ბუნ. ღ; სული გავსციფვად,
пснутался, რუსულ. 695; ერისთ. 20; სარწმუნოე-
ბისკან განსციფვეს, отпали отъ вѣры, 2 პეტრ.
3—17; (ვსციფვები), იგივე გავსციფვი, 2 მეფთ.
20—10.
გაცვიფრება (ვა), **ფ. მ.** დავცვიფრებ, დავარბილებ ცვილ-
სავით, размигивать какъ воскъ, (ვცვიფრები),
ფ. ვდ. დავარბილები ცვილსავით, дѣлаться миг-
кимъ какъ воскъ, ვეფ. 743; ვისრ. 130; ჰმალი
გავცვიფრდა, садясь пестуицъ, მოკურავ. 277.
გაცვიფრება, ს. განკვირება, изумление, (ვა) **ფ. მ.**

ფე განვაკვირვებ, გავოცებ, изумлять, удивлять, (ვსცვიფრებო), ზ. ვლ. განვკვირვებო, გავოცდებო, изумляться, **განცვიფრებინება** (მეცვიფრებინა), ზ. სმ. заставить удивляться, ქილ. 244; სიბრძ. 5; **გაცვიფრებული**, მიმ. изумленный.

გაცვლა, სს. мѣна, გაცვლის წერილი, мѣновой актъ; (ვსცვლი), ზ. მ. შევსცვლი, გამოვსცვლი, промѣняться, 1 ქართლ. 379; გავიცვლებო, ცვალე, ზ. გ. промѣниваться, გაცვლილი საცოლო, засватанная невеста, აღბ. 39.

გაცვმა, **გაცმა** (ვა), ზ. მ. ავაცვამ, ავაცემ, მაგ. ნემს ბაფხულ, გაფურჩო, продѣть, (ვი), ზ. მიჩ. ჩავიცვამ, надѣвать, გამოს. 25—27.

გაცთ, ნ. ღება; გაცთობა, ნ. გაცვეთა.

გაცივება (ვა), ზ. მ. გავაცივებ, გავაგრილებ, охлаждаю, студить, იგრემ. 6—7; კანკალს მოვაუოლებ, ვათროოლებ, მაცივებს ციება, бросать въ дрожь, знобить, трясти (о лихорадкѣ), (ვცივებო, ვცივებო), ზ. ვლ. გავნებებო, გავგრილებო; ღავინუთვი სიცივისაგან, охлаждаются; простуживаться, **გაცივებული**, მიმ. холодный; простуженный.

გაცივება, სზ. провозъ, (ვა); ზ. მ. გავცივებო, провозать, (ვცივებო), ზ. ვლ. წარვხლებო, გავივლი, пройду, миповать, გაცივებოთ ქალაქისა, пройди городъ, დასტ. 21.

გაცივგლვა, **გაცივგლიანება** (ვა), ზ. მ. გავადობლიანებ, გავაწინტლიანებ, сопливить, засюслить, засляпнуть; (ვცივგლიანებო), ზ. ვლ. გავაწინტლიანებო, сопливѣть, становиться сопливымъ.

გაცივება (ვა), ზ. მ. გავალიმებ, смѣшнить, (ვქსცივნებო), ზ. უ. მასხარადავიგლებ, დავსცინი, осмѣивать, насмѣхаться; (ვი), ზ. მიჩ. გავიღიმებ, улыбаться, смѣяться, (ვე), ზ. მიჩ. გავუღიმებ, улыбнуться кому, ქილ. 679; გაცივნებოთ, ღიმილით, съ улыбною, ვეფხ. 61; გავქსცინებ თავსა, осмѣять себя.

გაცივსურება, ნ. განცისურება. [ვისრ. 86.

გაცივრუნებული, მიმ. содержимый въ крѣпости,

გაცლა, სზ. удаление, -ზარბაზნის, дать выстрѣль изъ пушки; მროკ. 118; თავის-უფალი გზა, განასავლიო, მაგალ. ციხისაგან გაცლის გზა სისოვა, 2 ქართლ. 520, пропускъ, (ვცლი, ვსცაღე), ზ. მ. დავქსცლი, დავცაღერებ, опростать, опорожпнуть; სული ღერ არ გაცსლოდა, ошъ еще не умеръ, გორგ. 18; (გავცლი, ვაცაღე), ზ. მ. მოვაცლი, მოვამორებ, устранилъ, удалять отъ кого; -ავსკას, очистить, сшить оболочку, -ცვაფს, сшить шкуру, ქიმ. 71, გამაცაღე, ე. ი. თავილამ მომამორე, уведи отъ мени, 2 ქართლ. 354; სმ. ვანტ. 207; (ვი), ზ. მიჩ. თავილამ მოვიმორებ, удалить отъ себя, (ვეცლებო), ზ. თვ. удалинься; отступитъ отъ чего; გავმორებო; отойдти, გორგ. 282; ქილ. 288; გამეცაღე, поди прочь, 2 ქართლ. 549; რუსულ. 1—465; გავსცილიარ, ვსცლოდი, я оставилъ, აღექ. 62.

გაცმა (ვა) ზ. მ. გავეური, продѣть, (გავემბო ჯვარსა), быть распуту на крестѣ; იგრ. 7.

გაცნობა, სზ. знакомство, знаніе, (ვა), ზ. მ. შევანწყავებ, შევამეცნებ, знакомишь, (ვიცნობ), ზ. მიჩ. შევიმეცნებ, შევისწყავებ, знакомить, узнавать,

ისუ. ზირაქ. 36—21; რუსულ. 698; 720; (მა), знакомшь меня съ кѣмъ, (მი), ты знакомишься со мною.

გაცოცხლებება (ვა), ზ. მ. არ ვაცხენებ, ვაწამებ, ვაწვალებ; ან გავაჯანჯლებ; тормонить, тревожить, дергать, теревить кого; тинуть дѣло, медлить, ჟარმ. 450.

გაცოცხლება (ვა), ზ. მ. გავამცირებ, уменьшать.

გაცოფება, -**ფიანება** (ვა), ზ. მ. ცოფს გარდავსლებ; გავაზრაფებ, აღვაზორებ, заражать кого бѣшенствомъ, водобонизвию; бѣснить, прпводити въ ярость, въ бѣшенство; (ვსცოფებო, ვსცოფიანებო), ზ. ვლ. ცოფს გარდავიღებ, ვსცოფებო; вбѣсниться, რუსულ. 294; მარტ. 2—86, 164; გორგ. 121.

გაცოცხლება (ვა), ზ. მ. გავაცხოველებ, ცხოველვყოფ, оживлять, ზოგჯ. განვამხნობ, გავაგულოვნებ, воодушевлять, (ვსცოცხლებო), ზ. ვლ. განვსცხოველებო; განვამხნობებო, оживать; оживляться, (უცოცხლებება საზე ვისიმე), жию предстпаляться, იგრ. № 3, გვ. 11.

გაცოცხნა (ვქსცოცხნი, -ნე), ზ. მ. დავქვლეჯ, разжевать.

გაცრა (ვსცრი, ვსცერ). ზ. მ. საცერში გავატრებ ფქვილსა, გავაცხავებ, გავმსტკიცავ, просѣять муку; გაცრივინება (ვა), ზ. სმ. заставить просѣять.

გაცრეცა (ვს), ზ. მ. ფერს წავულებ, ფერს მივხლი, вивзвать бѣднosity, дѣлать бѣднымъ, (ვიცრიცებო), ზ. ვ. ფერი წამივა, ფერი მიმეხლება, бѣднѣть, **გაცრეცილი**, მიმ. бѣдный.

გაცრცვა (ვსცრცვი, ვსცარცვე), ზ. მ. გავკვრეგ, ავიკლებ, огранить, ღარეჯ. 1—91; სმ. ვანტ. 178; -კანსა, сдирать кожпцу, გაცრცვილი ტანი, გადაღელილი, გამაშვლებული; обнаженное тѣло, ვეფხ. 123.

გაცრიცნა (ვსცრიცნი, -ნე), ზ. მ. ფერს მივხლი, დხლათ ბნძიმუმ, (ვიცრიცნებო), ზ. ვ. ფერი წამივა, მიმეხლებ; ვავიცრიცებო, бѣднѣть, мѣтти.

გაცრუება (ვა), ზ. მ. ტრულ გამოვიყვან, გამოვიჩენ, გავამტყუებებ; ივობლიჩათ; 2 სჯული, 25—1, ზოგჯ. მოვატყუებებ, მოვლორებ, дуранишь, обманывать, გავუტვს სიტყვას, პმზნით, нарушитъ данное слово, ვეფხ. 1476; -ფიცსა, нарушитъ клятву; რიცვ. 304; (ვსცრუებო, ვცრუებო), ზ. თვ. ჰვლ; ტრულ გამოვცხნებებო, გავამტყუებებო, ივობლიჩათსა, **გაცრუებული**, მიმ. გამტყუებული, явобличенный; ვეფხ. 1394; რუსულ. 276, обманутиш.

გაცულება (ვა), ზ. მ. წავახლებ, ცუღს მღვთმარეობაში მოვიყვან, გავაფუქებ; მოვულო, გავაუქმებ, გავაბელითებ, დავამაბლებ, დავამცრობ, შეურაცხვყოფ, ухуждать, портить; уничтожать; браковать; унпжать; იოსრ. 23; რუსულ. 401, 787, 892; აღბ. 92; ქილ. 90, 374; (ვე), ზ. მიჩ. -სანივარსა, не уважить просьбу чью, გავუტუღებ ფიცსა, ე. ი. გავუტვს ფიცსა, нарушитъ клятву, ვეფხ. 1146; (ვცულებო, ან განვცულებო, შავთ. 6), ზ. ვლ. წავახლებო, გავაფუქებებო; მოვიულობო, გავუქმებო, გავაბელითებო; დავამცრობო, портитъся, ухуждатся; уничтожатся; унижатся, ვეფხ.

192; 1410; სმ. გიორგი მ. 26; სმ. ვანც. 263; (ვეტულეობი) ზ. ვლ. მიჩ. გაუცუდედა წერილი, уничтожается акт, выданный ему, აღბ. 60; ქნა გაუცუდა ნიშანისა და ნიშისა, ე. ი. ყოვილის სისარულის ნიშანი გაუფუჭდა, წაუხდა, всё припаки радости для него погубил, ვეფხ. 331; გა- მიცუდედა სიჩაუქე, теряю присутствие духа, ვეფხ. 188, 498; გამიცუდედა ჭირნახული, про- падает мой труд и забота, რუსულ. 393; **გა- ცუდებული**, მიმ. წამლარი, უსარგებლო და ცუდ ქნაილი, потерянный, ვეფხ. 845; **გაცუდაცება**, (ვა) ზ. მ. წავსდენ, портить, (ვი თავსა) страшить себя, მოურავ. 300.

გაცუდაცება (ვა) ზ. მ. წავსდენ ვისმე, портить кого, (ვსცუდაცეობი) ზ. ვლ. წავსდენი, გავირევენ- ბი, исподличаться.

გაცუნდრუკება (ვეცუნდრუკეობი) ზ. ვლ. ცუნდრუკი გავეჭნეობი, извещиваться.

გაცუნცულეობა (ვა) ზ. მ. ცუნცულით წავილებ, унос- гая уносить, (ვი ცუნცულეობი) ზ. ვლ. ცუნცუ- ლით მივალ, уносить, სპ. ლ.

გაცურვა (ვეც) ზ. მ. გავალ წყალში, переплыть, გაცურვება (ვეცურვებობი) ზ. ვლ. поплыть.

გაცქაფვა (ვეცქ) ზ. მ. გავხანავ შიშით, გავეფუჩებ, ириводить в неподвижность от страха, (ვიც- ქაფეობი) ზ. თვ. притантсы. [სპ. ლ.

გაცქერა (ვი ვეცქ) ზ. უ. გავიხედეობი, взглядывать, **გაცქვეცა** (ვი ყურებსა) ზ. მ. სახმენელს მივაპურობ, გავეფროხილდეობი, панострить уши. [ვათეს.

გაცუღლუტება, (გაცუღლუტეობი) ზ. ვლ. псплуту- гаченადება. ნ. განცხადება.

გაცხავება (ვა) ზ. მ. გავცხრი, გავმტკიცავ, про- сьить.

გაცხარება (ვა) ზ. მ. გავაფიცებ, გავაძვინებ, разъярить, раздражать.

გაცხება, ნ. წაცხება.

გაცხელება (ვა) ზ. მ. გავახურებ; გავაცხარებ, გან- ვაძვინებ; пагривать, раскалять; разъярить, раз- горячать; бросать в жарь, 2 ქართლ. 294; აღექს. 210, სახადმა გააცხელა, лихорадка его схватила, (ვეცხელეობი) ზ. ვლ. გავახურებ; გავ- ცხარებობი, пагриваться, раскаливаться; разго- рячаться; (გამაცხელეობს) ზ. მიჩ. бросает меня в жарь; გაუცხელა პირი, лице у него пачало гореть, ვისრ. 118.

გაცხოველება, ნ. განცოცხლება; გაცხრილვა, ნ. გაცრა.

გაცხრილვა (ვეც) ზ. მ. просить, грохотать.

გაცხრობა, -ცხროვება (ვა) ზ. მ. გავაცხელეობ, სიცხეს მივსცემ, бросать в жарь, ვისრ. 23, ნიქ (ო лихорадка); ვისრ. 118. 35.

გაცხრომა (ვეცხრეობი) ზ. უ. ღავსცხრეობი, прекра- щаться, останавливаться. ნ. განცხრომა.

გაძაბუნება (ვა) ზ. მ. შევამინებ, застращать.

გაძაბვა, **გაძვირება** (ვა) ზ. მ. მცირედ გავსჭიმავ; გავეჭვირებ, растягивать; замерзать, застывать; გავეჭვირებობი, растягиваться; подмерзать.

გაძაბვატება (ვა) ზ. მ. ვათროლოებ, ვავანკალებ, трасти (ო хозах), (მაძაბვატებს) ზ. ვ. ვეკანკა- ლეობ, მათროლოებს, дрожать.

გაძაღება (ვეძაღეობი, ვუძაღეობი) ზ. ვლ. ძაღს მოვიცვამ, გავეძლიერებ, усиливаться, გორგ. 17.

გაძალიანება (ვა) ზ. მ. გავეძლიერებ, усилить, (ვეძალიანებობი) ზ. ვლ. გავეძლიერებობი, усилиться, (ვეძალიანებობი) ზ. ვლ. წინა აღვეტებობი, воспро- тивиться, რუსულ. 84, 431.

გაძალოვანება (ვა) ზ. მ. ღონეს ძაღს მივჭსცემ; усилить; გაძალოვანდით, мы употребимъ си- лу противу насъ.

გაძარცვა (ვეცქ) ზ. მ. გავხდი ცანისამოსს, გავცარ- ცვავ, გავცურებ; совлечь, снять одежду, огра- бить. (ვი სამოსელს), снять съ себя одежду, კოლ. 2—15; -საკვევოსა, снять узмы, ისაი. 52—2, (ვიძარცვებობი) ზ. ვ. გავიცარცვებობი, ограбляясь.

გაძაღლება (გავეძაღლეობი) ზ. ვლ. стать собакою, გორგ. 1, (ვა) მხსიტი, ვილტი, -ცხოველებსა, отгра- вить чью жизнь.

გაძახება (ვისახება) ზ. უ. შევეჭვირი, кричать кому въ слѣдъ. ყურში გამძახა, прожужжалъ въ ухахъ, -სიმღერას; ბეჯან. 5, ვაძხებ; (ვე) ზ. მ. გავუტე- ვებ, მოვეუტევე (ლოშქარსა), папускать, нускать для пашадеи; გორგ. 266, 2 ქართლ. 290, 292; 542, 549; (ვი) ზ. უ. კრიჩათ.

გაძახვა (ვეს) ზ. უ. შევეჭვირი; кричать кому.

გაძვირება, ნ. გაძაბვა.

გაძვეება, **გაძეება** (ვა) ზ. მ. გავაძვებ, выгонять, ვისრ. 170; სმ. მეფ. ა. 6; **გაძეება**, სს. გაცლება, ექსორია, изгнание, სმ. გორგ. მ. 7; (ვიძეობი) ზ. ვ. изгоняться, გალატ. 4—30; 2 ქართლ. 271, (ვიძევეობი) ზ. ვ. განვევლტვი, ускользать, ух- одить.

გაძენა (ვეს) ზ. მ. გავსჩერ, გავსწეწ, тренать во- лосы.

გაძვალება (ვეძვალეობი) ზ. ვლ. окостенѣть.

გაძველება (ვეძველეობი) ზ. ვლ. постарѣть.

გაძვირება (ვა) ზ. მ. გავაძვირებ, подвить чѣву; (ვეძვირებობი) ზ. ვლ. ღავსძვირებობი, вздорожать.

გაძვრა, ნ. განძვრა.

გაძღება, სს. шеренесение, (ვეძღეობი) ზ. მ. მოვი- ჭირებ, მოვიომენ, ავიტან, მაგალ. ჭყარს; ცანისა- მოსთათვის; ღიანხ ვეძღეობ, არ ვსცვებობი; სპო- სიტი, ტერიტი; носиться, быть носимъ (ობს одждѣ); ვეფხ. 137, 274; რუსულ. 101; ვისრ. 73, (ვე) ზ. მ. ღვედგნობ, ავიტან. устоять противу кого или чего, 2 ქართლ. 423; ვისრ. 157; ბუნ. კ. 282; გორგ. 52; გულმან ვერ გაუძლო, онъ не вытерпѣлъ, ჩონც. 56; უმისოდ ვერ გავსძღეობ, я не могу жить безъ него, (ვიძღეობი) ზ. ვ. მო- ვითმენებობი, сносить, терпѣть; ამითი გაურა ვით გაძღეობა, нельзя выносить разлуку съ нимъ, რუსულ. 188; აღექს. 157, 158.

გაღვევა, ნ. განღვევა.

გაძღებინება (ვაძღებინებ, -ნე) ზ. სმ. ვეძმარებობი შეძღეობას ვაძღეობ, поддерживать кого.

გაძლიერება, ნ. განძლიერება.

გაძნელება, სს. გაჭირება, затруднение, (ვა) ზ. მ. გავაჭირებ, ღავამძიმებ, затруднять, (ვე) ზ. მიჩ. გავეჭვირებ, причинять кому помѣху; გამძნე- ლეობ, затрудняешь мнѣ, რუსულ. 276; (ვეძნელები) ზ. ვლ. გავეჭვირებობი; для него ставовится

трудным; (გამიძნელებს), **გ. შინ.** გამიჭირდება, для меня становится трудным; ვეფს. 1307; გორგ. 236; ქილ. 179; სამ. ვასტ. 89; ვისრ. 189.

გამოვება (ვა), **გ. შ.** სამოვრად გაიფუფან საქონელს, пустить на подножный корм, (ვე), **გ. შ.** საქონელს წვავსდევინებ სხვის სამოვარს, погрывать траву.

გამრა, ნახე განძრვა.

გამრას, **გმფ.** განგებ, განზრახვით, нарочно, რუსულ. 490.

გამრასება, **ნ.** განძრახება; **გამრახვა**, **ნ.** გაზრახვა; **გამრევა**, **ნ.** განძრევა

გამერა (ვე), **გ. შ.** შეეკსძრავ, пошевелить, тронуть; (გაეძრავ, მაგალ. სელსა), приняться за дело.

გამრვევინება (ვა ტყავს), **გ. შ.** ტყავს გავანდევინებ) გავატყავებინებ, заставить спать кожу, (ვა ფუეს), **გ. შ.** შევაძრვევინებ, заставить пошевелить ногою, რუსულ. 722.

განძრობა (ვა), **გ. შ.** გავსდი ტყავს ან კანს შემოვძრობ, снимать, сдирать, **-ზინება** (ვა), заставить спать, содрать.

გამრომა, **გამრცვა**, ნახე, **განძრომა**, **განძარცვა**.

გამუნძულდება (ვა), **გ. შ.** მუნძულით წაიფუფან, угодит, **საბ. ლ.** (ვი, გავკუნძულდები), угодит мелкою рысью.

გამუნწება (ვა), **გ. შ.** სელ-მოჭირებულ ვკჭოფ, გავამიგრებ, ძღვალს სკუხმთ, (გსმუნწება), **გ. ვლ.** სელ-მოჭირებული გავსვლები, ძღვალს სკუხმთ.

გამღვანება, **ნ.** განძღვანება; **გამღება**, **ნ.** განძღება.

გამძლოლა (ვეძღვები. ვუძღვ, მღაბ. ვუძღვს), **გ. შ.** გავკჭევი, წავკჭევი; сопроводять, предодлеть, -სახლსა, хозяйничать, управлять домою, -მამულსა, управлять, имѣнием, (ვე სტუმარს), угощать гостей, **სომხ.** სამ. 5, 8, რუსულ. 741.

გამძლომა, **ნ.** განძლომა.

გაწაბლიფერება (გავწაბლიფერდები), **გ. ვლ.** брызгать.

გაწაღდება (ვე), **გ. შ.** წაღლით მოვკვეთ, срезать, отсѣчь.

გაწამება (ვი), **გ. შ.** წამად შევიქმ, გააწათებ. როდღიხა на мгновение, მოკურ. 394; გამიწამე სიცოცხლე, ე. ი. ერთის წამის სიცოცხლე მომეცი, дай мнѣ жизнь на одно мгновение; ვეფს. 133.

გაწარი, **ს.** გრძალად დასავები ბაღე მფრინველთ სახაღირო, сѣть для лянля итица. [15.]

გაწამმარობა, **ს.** წამმარობა, пренебрежѣнiе, გუჯ.

გაწაბილება (ვა), **გ. შ.** შევარცხვენ, უკუვარცხლებ, ბაბრუ გავსდი, скомпрометировать, сконфузить, острамить, -ქალსა, обезчестить дѣвицу, **სომხ.** 178, (მა), **გ. შინ.** სტამიშ მენი, მარცხენი ვეფს. 58; (გავსწაბილება), **გ. ვლ.** შევარცხევი, ბაბრუ გავსლებ, острамиться, ვეფს. 253; **გაწაბილები-ნება** (გამეწაბილებინა), обезчестить, **სომხ.** 348; **გაწაბილებული**, მიმ. შევარცხენილი, острамленный, -ვარ, и острамленъ, ვეფს. 466; ვისრ. 9, 34; შავთ. 75.

გაწაბოლა (ვესწაბი), **გ. ვ.** შევსწაბვ. შევსწოვ, შევსწოვ, всаивать, винтить, ქილ. 657; (გავიწაბვი), **გ. ვ.** შევიწებები, გავერთლები, сливаться, слѣиваться.

გაწლომა, **ნ.** გაწვლომა.

გაწებება (ვა), **გ. შ.** გაეკარავ წებოთი, пакленвать.

გაწევა (ვეწევი. ზმან. გასწევი. მღაბ. გასწი, გაზი), **გ. შ.** ვეწევი, მივითრევ; მივიზიდავ; გავკჭიმავ. გავსხირავ; გავგარძელებ; გავაჯანჯლებ; გავაჭანურებ საქმეს; тнуть, тащить; продолжать, медлить окончаніемъ; растягивать; ან წავალ, გავკჭურცხლოვ, уходить, улизнуть, **აღბ.** 71; 2 ქართლ. 432; ჩონგ. 75; -ხარჯსა, тратиться, **სამ.** სომხ. 157; -მართლისა, тянуть проволоку, ქიმ. 58; გავსწევ დავიდარას, оснаживать, заводить съ кѣмъ споръ, -ქეიფსა, веселиться, -უმორჩილობს, неслушаться; საით გასწევი, куда ты пошелъ, ზეგრმა ხანმა გასწია, много времени прошло, მუფითად ვერ გასწიეთ შრომა, ზუნ. კ. 171, вы не могли съ прилежаніемъ продолжать трудъ; გაქვეით ვერსად გაწევთ, нѣгетвомъ ны не уйдете, გორგ. 280, (ვი), **გ. შინ.** მოვიწევ, ვსცდილობ წასვლას; отодвинуться; поровить уйдти, -თავისკენ, тянуть къ себѣ, паровить взять себѣ, -თავს, кичиться, თავის ნებით გაიწიოს და წავიდეს, **სამ.** სომხ. 377, если опъ своевольно захочетъ уйдти и уидеть, (ვე), **გ. შინ.** მივეწევ, досягать, достигать, რუსულ. 656; ვისრ. 373; (ვიწევი), **გ. ვ.** გავიზიდავი, გავითრევი; გავიჭიმვი; მივიწევი; тащить, тнуться; растягивать; достигать, достигать; ცად გაიწეოდა ზუკთა ცემა, ვისრ. 174; звукъ трубы доходилъ до небесъ, დელობს გაგიწევ, я замѣню тебѣ мать, ცად გაგიწევი ვარ, ვისრ. 187, ты возвысилъ меня до небесъ, **გაწეული**, მიმ. растянутый; выдвинутый, высунутый, **გაწევინება** (ვა), **გ. შ.** სხმ. გავითრევინებ, წევით წავაღებინებ, заставить тнать, тащить; ვეფს. 1073.

გაწერა, **რ.** раскладочный сборъ съ крестьянъ, но время похода, похороны, въ пользу царя, князя и т. д. (ვეწერ), **გ. შ.** აღვსწერ; მივეწერ, описать; предисать; (-ბრძანებას, отдать приказъ, გორგ. 45, 122; რუსულ. 679; (ვა), **გ. შ.** შევაწერ ბეგარას, обложитъ податно, **ლანტულ.** 34.

გაწეწა (ვეწეწე), **გ. შ.** გავსწეწე; ავბურძენი, ავშლითმას, чесать ленъ; ерошить волосы.

გაწვა, (ვეწვევი), **გ. შ.** დავსწევავ, выжечь, **თმაგა-წეწილი**, растрена.

გაწვალება (ვა), **გ. შ.** ვაწვალებ, ვსტანჯავ, измучить, რუსულ. 13.

გაწვართან (ვესწ), **გ. შ.** გავსწავლი; გავგერძავ, наставлятъ, обучать.

გაწვდენა (ვა), **გ. შ.** მივაწვდენ, досягать, доставать, -თვალსა, обнять глазами, обозрѣтъ, რუსულ. 348; გავიწვდენ მაგალ. კისერს, протнать (шею).

გაწვდობა (ვესწვდები), **გ. ვლ.** მივსწვდები, достигать, доставать, хватать, თვალი არ გასწვდება, глазъ не можетъ обозрѣтъ, **ლარეჯ.** 2—126; რუსულ. 385; ხმა გასწვდება, голосъ доходить, достигаетъ, 2 მარტ. 116.

გაწვევა (ვი), **გ. შ.** გავითხოვ, вызвать, пригласить, -ხმალსა, вызывать на поединокъ, (ვა), **გ. შ.** пригласить выдти, ვისრ. 174.

გაწვენა (ვა), **ც.** მ. ღვაწვენ ქვეშაგებში, положить кого въ постель, სპ. ლ.

გაწვითობა, **ნ.** გაწვლობა; მარტ. 2—116.

გაწვლილება, **გაწვრილება** (ვა), **ც.** მ. შევამცირებ, დაკანინებ, умалить, (ვსწვრილდება), **ც.** ვდ. ღვეკანინდება; გავსდება, ღვემჭლელები, мелчать, умалиться; похудать, ქილ. 432, 443.

გაწვნა (ვე), **ც.** მ. ღვეკწვნავ, заплетать.

გაწვროთა, **ნ.** გაწვროთნა.

გაწვროთილობა, **ს.** გაზღილობა, выдержка по воспитанию.

გაწვრილება (ვა), **ც.** მ. измельчать, уточнять.

გაწვრივა, **გაწვრიულობა**, **ნ.** განწვრივა.

გაწვრილიანება (ვი), თვალს; гноить глаза.

გაწვრილიანება (ვა), **ც.** მ. გაგაწვრილება; обмельчать, ალექ. 92.

გაწვითლება, **ნ.** განწვითლება; გაწილვა, **ნ.** განწილვა; გაწიროვა, **ნ.** განწიროვა.

გაწვითმარცხება (ვა), **ც.** მ. გაგაგულისებ, оторчать, ხუმრობა 49.

გაწვითვნა (ვსწვითნი, -ნე), **ც.** მ. გაგვღვინი, გვეკვიკინი, გაგვზავ, выгрызть.

გაწვიაბა, **გაწვიაბლვა** (ვე), **ც.** მ. გაგვლახვ წეპლით, сечь, драть розгами.

გაწვრივება (ვა), **ნ.** გამწვრივება.

გაწვლაკუნება (ვა), **ც.** მ. გატაკატუნებ ენის წვერით, щелкать языком, ჩონგ. 44.

გაწვმენდა, **ნ.** განწვმენდა; გაწვმინება (ვი გულსა), очистить душу, მოურავ. 107.

გაწვნება (ვესწვნავ, ვესწვნ), **ც.** მ. ღწვნით ერთმანერთს გარღვაბამ, силетати, ვეფ. 267; ქილ. 672.

გაწვობება (ვა), **ც.** მ. მივაწვობებ, передавать, подавать.

გაწვობება (ვე), **ც.** მ. გამოვუძახებ, გამოვიხმობ, вызвать, ღაბად. 19—5.

გაწვოლა (ვესწვები), **ც.** უ. გაგიშლართები, გავიშლავებ, растянуться (лечь).

გაწვონა, **გაწვონვა** (ვე), **ც.** მ. განვეკმერ, пронзать, **ნ.** განწვონა, ფსალ. 36—15; 37—2.

გაწვრფლება (ვა), **ც.** მ. გაგამარცხებ, упрощать.

გაწვრთხიანება (ვესწვრთხიანება), **ნ.** გაწვრთხიანება, острунить.

გაწვურვა (ვე), **ც.** მ. გამოვსტელეთ; ღვესწვრეთ; выжать; прощедити; -სარეცხისა, выжать белье, (ვიწვურები), **ც.** ვ. ნახე выжату, ოფლში გავიწვურე, вынарились, переноты, ოფლში გავსწვურავ, вынаришь, გაწვურული, მიმ. პროთხლამი.

გაწვურთვნა, **ნ.** გაწვურთნა.

გაწვურწვა (ვს), **ც.** მ. გაგვფრი წვწვით, გაგვზუნზლავ, წვწვით ღვესტემ, обрызгать, (ვიწვურები), **ც.** ვ. გაგიზუნზლდება, ღვესველები; вымочиться, вымокнуть, გავლუშებები.

გაწვთლება (ვა), **ც.** მ. წვლად გარღვაქვევ, წვლად ავურეთ; გაგვსნი წვლში, წვლით განვაზავებ; разводити, разбавлять водою; подпити, ვეფ. 1131; -შიშით, заставить забыть отъ страха, ყურამ. 446; (ვსწვთლება), **ც.** ვდ. წვლად გარღვაქვევი, отводиться, ქილ. 394; ანტ. 3—34, თვალები გამეწვთლავა, у меня припустились глаза.

გაწვთლობა (ვსწვთლები), **ც.** ვდ. შუაზედ გავიგლობა; მოვსწვთლები, აღმოვიგვზვრები, ამოვარლები,

ამოვსწვთლები; მოვიღალეები; ღვესცხრები, მოვაკლლები, разрываться; истребляться, искореняться, переводиться; устать, уходиться, умориться; прекращаться; შუაზედ ვერ გავსწვთლები, не разорваться же миф, ალექს. 130; ილაჯი, ღონე გამოწვთა, я вынудил изъ силъ, გორგ. 6, 65; 2 ქართლ. 281; ხმა შათი არ გავსწვთებოდა, не прерывался ихъ голосъ, ვეფ. 1036; ხმა გამოწვთა, я потерялъ голосъ, ცოცა გაწვთა, чуть чуть, едва не.

გაწვთვა (ვს), **ც.** მ. ავსწვთავ, გავზომ, вымѣрять.

გაწვთვება (ვა), **ნ.** შეწვთვება.

გაწვთვა (ვეწვთვი), **ნ.** გაწვთვა (გავეწვთვი).

გაწვთვება, **გაწვთვება** (ვეს), **ც.** მ. გავგლეჯე, გავნევე; ამოვადლებ, აღმოვგვზვრი, ამოვსწვთვებ; прервать; разорвать; истребить; ვეფ. 1462; -ძახსა, прервать шутку, -სიყვარულსა, перестать любить, ვისრ. 120; (ვე), **ც.** მიჩ. -სიყვავს, прервать чью рѣчь, не дасть говорить, -ღონეს, выбить изъ силъ, или лишити кого возможности, გორგ. 254; 2 ქართლ. 560; -ილაჯსა, надобѣдаты, наскучить; დღე და ღამე მუშაობაარ გამოწვთვითა, я не переставалъ трудиться день и ночь; ვისრ. 95; **გაწვთვინება** (ვა მავალ. სიყვავს), прервать рѣчь.

გაწვთვარება, **ნ.** ღწვთვარება.

გაწვთობა, **ც.** წესი, რიგი; წეობა; ომი, порядокъ, расположение, постановка; строй, рядъ; битва; 2 ქართლ. 259; ქილ. 22; ღვეით. 150—4; გატანა სარწვენებლად, выставка, -სპათა, боевой строй, -მოყვარეთა, дружба близкихъ, ქილ. 333; (ვა), **ც.** მ. გავსტეამ, გარეთ ღვეწვთობ; 1 ქართლ. 309; გავრიგებ, ღვერიგებ, რიგზე ღვეწვთობ; მოვარიგებ, მოვათავსებ, გავათანებებ; შევჯგარებ, შევანამებ, მოვემარჯვებ; მოვემართვ საკრავს; გავმართვ, გავსწვთობ; выставлять; приводить въ порядокъ; вырить, согласовать; припаравливать, прилаживать, пригонять; настраиать (музык. инстр.); выправлять, исправлять; ვეღარ რა გავწვთე, я ничего не могъ подѣлать, რუსულ. 383, 759; -რგმსა, გორგ. 18, поставити въ строй войско, (ვი), **ც.** მიჩ. გავრიგებ, გავმართავ; გავითანებებ, ღვეითანებებ; устроить для себя, привести въ порядокъ; настроить кого въ свою пользу; -ლაშქარსა, устроить войско, გორგ. 122; (ვეწვთობი, ვეწვთვი), **ც.** თვ. შევევთვისებები, ღვეითანებები, შევესაკუთრებები, მოვეთავსებები, გავრიგებები; შევეხამებები, შევეფარებები, მოვემარჯვებები; შევეჩვევი, გავერთვი; ვეომები, подружиться, поладить; принаровиться; примѣняться; привыкать; пристраститься; сразиться, вступить въ бой; ქილ. 656; 2 ნეშტ. 11—4; 1 ქართლ. 391; -ავცსა, сдружиться, აღარა გაწვთობოდა რა, ужь дѣлать было печего, რა გაწვთობა, что дѣлать, სიბრ. 169; 2 ქართლ. 312, 313; 408; სომხ 390, სამ. ვახტ. 2, 147; უოვნა აღარ გაწვთობა, не слѣдуетъ медлить, რუსულ. 196; რაც სწავლის მორთვას გაწვთობოდა, რუსულ. 378; что соотвѣтствовало къ убранию квартиры; გაწვთობი ნადირობას, занимать охотою, ღვერ. 45; რა უარი გაწვთობოდა,

таться; побѣжать; ვეფხ. 31; 576, 1 ქართლ. 283, 286; ვისრ. 22; გამჭრა, ушелъ отъ меня, აღექს. 82, გაჭრა-გახედება, 1 ქართლ. 282, скитаніе въ безпамятствѣ.

გაჭრა (ვისჭრი, -ჭერი), ზ. მ. გავკვეთ მასვილითა, რაპრზაზი, -ცუეში გზას, პროვესტი დოროუ იზ ლხუ; წამალმა გაჭსჭრა, лекарество подѣйствиовало; ჩემმა გონებამ ეგრე გასჭრა, по моему соображенію я рѣшилъ; მუცელში გაჭსჭრა, прослабилъ, წამალმა გაჭსჭრა, лѣкарство подѣйствиовало; -ქეზინისა, ე. ი. დავინიშნები, ცოლს ვითხოვ, заснватъ невѣсту, სვორიტი ნევსტუ, ანკობ. 5; (ვე), ზ. მიჩ. მუცელს, რაპრზაზი კომუ ჯივოტი, ჭკუა გაუჭრის, постигаеть умомъ; (ვიჭრები), ზ. ვ. რაპრზაზი ვაფხა, იერემ. 4—19; საქმ. 23—10, გაჭრევი-ნება (ვა), ზ. სმ, გავაკვირებ, заставитъ разрѣзатъ, რუსულ. 882.

გაჭრელება (ვა), ზ. მ. ჭრელად ჩავაფრელებ, ищендрятъ.

გაჭრობა (მა), ზ. მიჩ. გაჭრას მაიძულე, заставитъ скитаться, ქილ. 234.

გაჭრციალება (ვისჭრციალები), ზ. ვ. სხივითოვის; ვკბრწყინავ, წლხსტნი, რუსულ. 882.

გაჭყაპუნება (ვა), ზ. მ. გავალ მდინარეს ჭყაპი ჭყუპით, переходитъ рѣку, товалъ ногами.

გაჭყეცა (ვა თვალსა), ზ. მ. თვალს გავაჩილე, ან გავჭყეცავ, вынучить, вытаращить глаза.

გაჭყეცვა (ეს თვალსა), ზ. მ. თვალს გავაჭყეცე, вынучить глаза.

გაჭყეცვა (ეს), ზ. მ. გავსრეს, გაველეცე, რადა-ვიტი, რაძატი, (ვიჭყეცები), ზ. ვ. გავისრისები, გაუიყოციბი, быть раздлану, **გაჭყელციინება** (ვა), გავასრესინებ, заставитъ размять.

გახაფვა (ვკ), ხაზს გავსვამ, зачерпугъ.

გახაღვიათება (ვა), ზ. მ. გავაგანიერებ, განვაფართოვებ, გავაგრცელებ, რასიწრიატი, ძხლათ პროსტორიშმ, (გახაღვიათები), ზ. ვ. გავაგანიერებ; მოვიცილი, станювится просторнѣмъ; оснობდითსა ით ჯაპატი; ვისრ. 197.

გახალინება (ვა), ზ. მ. გავაბეჯითებ, поощрятъ къ прилежанію; (ვხალინები), გავბეჯითებები, ძხლათსა პრლეჟანი; (ვხალინები).

გახამება (ვა), ზ. მ. გავათორებ ცილოს; სახამებელს მივსცემ, წლპტ (ხოლოტო), крахмалитъ.

გახამხამება (ვა თვალსა), ზ. მ. моргать.

გახანიერება (ვა), ზ. მ. გავამართებულებ, გავაპაციოსნებ, ძხლათ სთენიშიმ; (ვხანიერები). ზ. ვ. მართებული შევიქმნები, станюვნитსა სთენიშიმ, ვისრ. 19; 144.

გახანხლევა (ვკ), ზ. მ. ავლანძავ, გარემ დავსწვავ, поджечь жаркое, подналитъ.

გახარაბება (ვა), ზ. მ. გავაოხრებ, опустошатъ, (ვხარაბები), ზ. ვ. გავაოხრები, опустошатся, აღექს. 161.

გახარება (ვა), ზ. მ. გავამსუნებებ, პრუჩათსა კუჟნოსტი, (ვხარებები), ზ. ვ. ხარბი შევიქმნები, გავამსუნებები, станюვნитსა ჯადნიშმ, თვლი გა-მისარბდა, ქილ. 316.

გახარება, ს. რადოსტი, შესს გახარებას, სძლაი მილოსტი, ножадуистა; დარეჟ. 2—114; (ვა), ზ. მ.

სასიხარული ამბავს ვეცუვი, სიხარულს შეეუყენებ, обрадовать, (ვისარებ), ზ. მიჩ. სიხარულს მივეცემი, გავმსიარულებები, ვიშვებ, ვილხენ, ვმსიარულიობ, რადონატსა, неселитსა, (ვისარებები, მიხარებება, მესარებები), ზ. ვ. სიხარული მომეცემა, обрадоваться, ვეფხ. 1060; ვისრ. 17, შესგან არა ვის გახარებია და არცა შეს გაგხარებია, ვისრ. 45, нието небылъ восхищенъ тобою и самъ не восхищался никѣмъ; **გახარებულნი**, მიმ. обрадованный.

გახარციება (ვა), ზ. მ. გავაყოფიებ, სახეს მივსცემ გაუსუფთავებლად, ободнанитъ, обдѣлать ит. черпкъ; სპ. ლ.

გახარჭობება (ვა), ზ. მ. отворожитъ.

გახარხარება (ვი), გავიკასკავებ; расхочотаться.

გახასება (ვა), ზ. მ. კარის კაცად გავხლი; გავაშინაურებ; გავათამებ, ძხლათსა კოი პრიდვორნიშმ; პრინიჟენნიშმ, სმლანიშმ, (ვკხასლები), ზ. მ. დარბასიელი გავხლები; დავაშინაურებები; გავათამებები, სძლათსა პრიდვორნიშმ; სთატი დომანიშიშმ ჯელოვნიშმ ილი პრინიჟენნიშმ; სძლათსა სმლანიშმ; ვეფხ. 534; 757.

გახაფება (ვა ხმასა), ზ. მ. ხმას ავიმალლებ, ხმა მალლა მოკვეყვები ძახილს; пачатъ кричатъ, возвыситъ голосъ. ვეფხ. 1309.

გახაზუნება (ვე), ზ. მ. тереть.

გახლა, განხლა (ვხლი, ვხაღე), ზ. მ. მოვაცილი, მოვხლი, ავჭერი; გავაძრებ, გავახლევინებ ცანისამოსს; განვაფენებ. განვაძებ, გავაღებ; სნიატი; რააძტი, რაუზტი; отлучать. იგოპატი; მატო. 12—26; დაბაღ. 3—24; ვეფხ. 809; დარეჟ. 2—128; 1 ქართლ. 167, 331; -ცუეფხ. სნიატი იხურუ, 1 ქართლ. 167, 331, დარეჟ. 128—2; ავთ გავხლი, я выругаю, острамлю; (ვიხლი, ვიხაღე), ზ. მიმ. მოვიხლი, ავიყრი, გავიძრებ ცანთა, სნიატი, скинуть съ себя одежду, გამხლი, снпмаешъ съ меня, (ვიხლები; ვიხაღე), ზ. ვ. მოვიხლები, გავიძრებ; გავიგლები; გავიძებები, снпматსა; იგოპატი, და განისხაღენ ყოველი ურიანი სამეფოსკან მისსა, ищъ еврешъ или ижганы пѣз его владѣнія, ანდრ. 127; **განხლილი**, მიმ. разутнй, отверженный, კათოლ. სამ. 1.

გახლა (ვხლი, ვხაღე), ზ. მ. შევიქმ, ვაწარმოვებ, უცხოდ შევაქმვ; გარდავაქმვ; გარდავსცვლი, ხორცს დავაყრევინებ; გავაჭლევებ; ძხლათსა პრინიჟენი, совершатъ; отдѣлать, разоблачить, разбранитъ; обратитъ, превратитъ; заставитъ исхудать, ვისრ. 34, 97; დარეჟ. 2—10; კაცო 118; კაცად გავხაღე, и вывелъ его въ люди, ასე გახაღეს რომ მკალი და რბილი გაუსწორეს, სიბრ. 25; они такъ отдѣлали (избили), что сравняли ему кость и мясо; განხელი ზარსა, повеситъ ужасъ; მარტ. 1—118; სამოწმოდ გამიხლია, სიბრ. 25, я предоставилъ дѣло на усмотрѣнiе свидѣтелей, უპაკიო გამხაღე, ты обезчестилъ меня; ათას ნაჭრად რომ გამხაღო, если бы ты пзрубилъ меня въ куски, ყარბ. 6; (ვი-თავს), ცუდს შემთხევას მივსცემ თავს; სძლათსა იზსა, ვეფხ. 276; განხელი ბოროტს სახელსა, обезчеститъ, опорочитъ себя, მოსეს სამ, 29; თავი რომსა გარდაგის-

Handwritten mark resembling the letter 'P' or 'F'.

ლია, ე. ი. თავს გასულხარ; ты перешелъ мѣру, границу; ვეფხ. 276; (ვე), ზ. მიჩ. ავს შევამთვევ ვისმე, приинять кому зло; ძმლათ კომუ იერიანთისი, 1 ქართლ. 222, ავთ გავუნდი საქმესა, и доконаю его, რუსულ. 442; გავუნდი ბოროტს სანგოს, опорочить, 2 სჯული 22—13, **ზარ განსდილი**, пораженный ужасомъ.

განღვივება (ვა), ზ. მ. გარღვიქმევივინებ; გაუპრობინებ ცანსა, сдѣлать кого чѣмъ; заставить снать одержу; რუსულ. 420.

განღვამა (ვხლები, ვხლი, შემოკლ. გავხე, ვისრ. 171, 179), ზ. ვდ. შევიქმნები, გარღვიქცევი; ვეფხ. 996, 1134; 1339; ვისრ. 97; რუსულ. 445; საზოგადო ლაპარაკში: ღავმჭლეველები; სტატი, სტაპონივსია, ძმლათსა; ხუდატი; ზოგჯ. განსდგები, განვეფენები, отпадать, отлучаться, ებრ. 3—13; (გავქსნლები, გავქსნელ, შემოკლ. გავქსნე), ძველ წერილებში: გავალ, ცხენით, ცურვით ან ფეხით; პროდონიტი; პროილტი; გამოსლ. 15—17; ფსალ. 123—4; ავღ განღვამა, заболѣть, захворать, გავხლები სიღსა, пройти мостъ, გავხლები წყალსა, проплыть рѣку, განღ ზარი, ე. ი. ჩოჩქოლი შეუღვათ, სანინელს ფერილის მოჭვენენ; ან ზარი ღავცათ; подиши шумъ, или пораженъ былъ ужасомъ; ვეფხ. 1172, ზარი გამხდა, и былъ пораженъ ужасомъ, საქმ. 10—11; ზარი განხდა, ე. ი. სანინელი სმა ღავარდა, подиши ужасный шумъ; ვეფხ. 1069; ღავით. 18—5; უკეთ გავხლი, мнѣ стало лучше, и поправлся; ვით განღ, ე. ი. როგორ მოხდა, какъ это случилось, ვეფხ. 843; ვერა განღარა, ничего изъ этого не вышло, კაცია 86; (ვეხლები, ვეხლი, ვეხე), ზ. მიჩ. შევექმნები, გარავექცევი, ან გავვარღები შესატყვევბლად, обратится, сдѣлаться чѣмъ; ვიდიტ ციხი კინუტსა, броситься на кого, ვეფხ. 75; ღარეფ. 81; რუსულ. 905; ჩხუბი გაუნღათ, завязалась между ими брань, ღავც. 141; (გამიხლები, გამიხნღ), ზ. მიჩ. შევექმნებ; გამიხღ ავღ, онъ заболѣлъ у меня, ერთი ქირი ასღ გამიხღ, одно несчастие прервалось для меня въ сто бѣдствий; ვისრ. 134, **გამხღდარი**, მიმ. სტავში; ხუდი, исхудалый, **გამხღდარვარ**, я сталь; я похудалъ.

განღვა, **განღვავა** (ვი), ზ. მ. ვიუურები, ვიხლები, смотреть.

განღვება (ვა), ზ. მ. ვიუურებივინებ, заставить смотреть.

განღვივინება, ნ. განღვება; კკრა ისარი ღა შუა გაანღვივინა, ударилъ стрѣлою и пронзилъ паскиозъ, გორგ. 159.

განღვინა (ვხლები), ზ. მ. გავსწვარისი ცხენსა, выѣзжать лошадь.

განღვა (ვქ), ზ. მ. გავფურეწ, გავგლეჯ, разорвать, разодрать, (ვიხვევი), ზ. ვ. გავიფორწები, рваться, раздираться, განღული, მიმ.

განღვივა (გავხვევები), ზ. ვდ. გავშეშლები, გავუჯაოლები, გავკვრავლები, одеревенѣть, заупрямиться, ვეფხ. 1495, გან. თ. **განღვივული**, მიმ. одеревенѣлый; дубина.

განღვიქა (ვქნეთქ), ზ. მ. გავაპობ, გავსჩენ, გავხზა-

რავ, разсѣкать, колоть, щелять; иробить, разрывать, იერემ. 30—7; მაცთ. 7—6; მარკ. 5—4; ისაი. 45—1; 13—15, 16; -რაზმა, ирობить строй войска, გორგ. 68; გავუნეთქ გულსა, поразить кого чѣмъ, встревожить, გავუნეთქ თავსა, размножить кому голову, თავს გავიხეთქ, ломать падъ чѣмъ голову, ჩანგლით ცურვი გავიხეთქე, вилкой проколешь себя губу, ანტ. 3—30, **გავუნეთქ ცირილით**, заставить много плакать, რუსულ. 888; გავქსნეთქ სიცილით, уморить со смѣху; გავუნეთქ ღვინით, заставить напиваться, ფარამ. 486; **განხეთქა**, სხ. разрывъ, распадение, -საჭმლითა, шайтсся до снта, შენი თავის განხეთქამ, что тебѣ лопнуть; **განხეთქილი**, лошувший, -კლდის ნაპრალი, разсѣвшиа въ горѣ, ღარეფ. 2—125, შიშით განხეთქილი, ващуганный, ალექს. 148; **განხეთქილები**, ნ. განხეთქილები.

განხებირება (ვა), ზ. მ. ღავსახინრებ, ღავუშავეხსელს, ფესს, искалечить, уиѣччть, уродовать, სამ. ვანტ. 83, 220; (ვეხებირები), ზ. ვდ. ღავსახინრები, ღამიშავევბა ხელი, ფესვი, искалечиться, изувѣчиваться, ალექს. 148.

განხელება (ვა), ზ. მ. გავუშოთებ, გავაჯავრებ, შევაგულიანებ, раздражать, сердить, злить, (ვეხლები), ზ. ვდ. раздражаться, გავსწურები, გავაჯავრები; ვისრ. 10, 13, 22; გაგიხლებივარ, ты разозлилъ меня, ვისრ. 192.

განხელვა (ვა), ზ. მ. ჭკუას ან გონებას ღავუხნევი; გაგაგიქებ, сводить съ ума, ვისრ. 22, 47; (ვეხლები), გაგაგიქები, сходить съ ума.

განხელმწიფება, სხ. მეფედ ან ხელმწიფედ ღავსა, воцарение, (ვა), ზ. მ. გავამეფებ, ხელმწიფედ ღავსვამ, воцаритъ, ქილ. 688; 2 ქართლ. 526; (ვეხელმწიფები), ზ. ვდ. გავმეფებ, ცანტყედ ავალ, воцариться, გორგ. 8.

განხელოვნება (ვა), ზ. მ. ღავანხელოვნებ, გავოსცატებ, ძმლათ იმეტიყმის, искуснымъ, (ვეხელოვნები), ზ. ვდ. გავოსცატები, ძმლათს იმეტიყმის, искуснымъ, шайтс руку, понаторѣтъ, რუსულ. 882; **განხელოვნებელი**, მიმ. გავოსცატებული, искусный, ვეფხ. 1241; რუსულ. 293, 429.

განხერგვა, ნ. ჩანერგვა.

განხერხა (ვქ), ზ. მ. ხერხით გავსჭრი, расшилтъ, საქმ. 5—33; 7—54; გავიხერხები შურიით, მანანა სასულიერო წიგნი 43, снѣдаться завистью.

განხერხიანება (ვა), ზ. მ. გავოსცატებ, ძმლათ სნოსობიყმის, ухищрятъ.

განხეტება (ვა), ზ. მ. ცნობას მიველებ, გავაბრიყვებ, одурить, лишать сознания, (ვეხლები), ზ. მ. გავაბრიყვები, ცნობა მიმელებ, одурить, ძმლათს იმეტიყმის.

განხეშვა (ვ), ზ. მ. გავსჩრი, засовать.

განხეჩა (ვხენი), ზ. მ. გავხეთქ, გავაპობ, расколоти, разсѣчь, (ვიხენები), ვ. расколоться, გავესლები, გაიჩენები; **განხეჩილი**, расколотый.

განხეწა, ნ. ხეწა.

განხეწა (ვ), ზ. მ. ვხეწ, ვღრეწ, გავღრეწ, тереть; რავრავ, (ვიხეწები), გავღრეწები, тереться, **განხეწილი**, მიმ. тертый.

გახვანჯვრა (ვეხვანჯვრა), **ფ.** მ. გაგვლართავ, зашутывать.

გახვედრება (ვა), **ფ.** მ. მისხვედრებლად გაჭიფებან, выводить на истрибу, (ვი), **ფ.** მიჩ. გავიწილოვ, გავიყოფ, ძღლინა на части, ანტონ. 3—31.

გახვევა (ვა), **ფ.** მ. შევებლარდნი, შევანვევ, შევჭკრაგნი, завертывать, (ვეხვევი), **ფ.** თვ. წავეხვევი, მოვიფარებ, завернутыя, закутаться.

გახვეცა (ვეხ), **ფ.** მ. ნიჩბით მოვაცროვებ ნავგას გასაცანად, сгребать, ბუნ. კ. 137.

გახვეწა (ვისვეწები), **ფ.** ვ. განვივლტვი, ухнѣгать, ვისნ. 67.

განხვამა, განხვამა (ვანხვამ, ვანხვი, მაგალ. კარსა), **ფ.** მ. გავალებ, открывать, раскрывать, (ვისხმი), **ფ.** ვ. გავილები, растворяться, ძველს წერილებში: განხვნა (ვანხვი, -ვეხვენ), ვეფხ. 305, დარეფ. 37—47, იგივე განხმა.

განხვრება (ვეხვრეტ, ვხვრიტვი), **ფ.** მ. გამოვჭვრულავ სდგისით, пробуравить, -ქვედელსა, просверлить стѣну, 1 მარტ. 138; გავეხვრეტ ცხვირს სავევლურიით, колоть глаза кому, -მიწასა, пробуравить землю, გავეხვრეტ ურსა, просверлить кому ухо, გამოსლ. 21—7; ვეხვრეტ თვალსა, проколеть кому глазъ, დარეფ. 2—127, ქიმ. 173; ვისრ. 55; გავეხვრეტ ჭაჭვსა, пробить колчугу; (ვისხვრიტვი), **ფ.** ვ. გამოვივრულრები, просверливаются.

გახიანება (ვა), **ფ.** მ. გავექიქრავ, განვაქიქებ, ავიბუვებ, სანელს გავეტებ, поворить, страмить, безчестить.

გახიბლვა, **ხ.** მოხიბლვა.

გახილვა (ვეხილავ, -ელი), **ფ.** მ. ხილს დავსდებ, наслать мостыи.

გახიწვა (ვეხ), **ფ.** მ. ქონს ან ცმელს წავუსვამ ქვევრსა, ქოთანსა და სხ. обмазать саломъ глиняную посуду, გულწედე გამეჩიზა, ე. ი. გული ამომსუულა, გულწედე მომწვა მსუქანი საქმელი, съ души тянеть, на души мутить.

გახიწნვა (ვეხ), **ფ.** მ. გადავასწლებ, переселить.

გახიწნება (ვი), **ფ.** ვ. გადავესწლები, переселяться.

გახილვა, გახილვა (ვისილავ, ვახილვებ თვალსა), **ფ.** მ. გავალებ თვალსა открыть глаза.

გახირვა (ვეხ), **ფ.** მ. გავესწრი, შევესტენ, засовать, კურკა გამეჩიზა უელში, косточка заиязла въ горлѣ, (ვეხირები), **ფ.** თვ. გავეჩრები; ჩავეფლვი, завязнуть, საზოგადო ლაპარაკში: წავალ, ухонить, ქილ. 574.

გახლათვა (ვეხ), **ფ.** მ. დავხლათავ, მივაბ-მოვაბამ არევიით, зашутать, спутать.

გახლეჩა (ვეხ), **ფ.** მ. ხელით ვავაპობ ხილსა, პურსა, расколоты; разломать, რუსულ. 512; -ბატესა. ტურის გახსნა; раскрыть уста, ვეფხ. 89, (ვისლიჩები) **ფ.** ვ. გავიპობი, расколотыся, шептаться.

გახლტომა (ვეხლტები), **გახლტომა** (ვეხტები), **ფ.** უ. გავივლი ხლტომით, пропрыгать, проскакать, სიხმ. 67.

გახმამთვივრება (ვეხმამთვივრები), **ფ.** უ. ხმა მაღლა ვვირილს მოვეჭვებ, начать кричать, ვეფხ. 567.

გახმაღლება, **ხ.** გახმაღლება.

გახმაინება (ვა), **ფ.** მ. ხმას გამოვალბინებ, заставить издавать звукъ.

გახმაურება (ვეხმაურები), **ფ.** თვ. დავუწეებ ლაპარაკსა, начать съ кѣмъ говорить.

გახმოზა (ვა), **ფ.** მ. გავაშრობ, სრულიად მოვაკლებ სინოტივს, высушить, (ვეხმები), **ფ.** ვლ. გავაშრები, высухатъ, 1 ჰეტრ. 1—24; ანდრ. 131; ვეფხ. 35; 37; ცრემლი არ გამხმობია, ე. ი. ცრემლი არ გამაშრობია, ვეფხ. 959; я не осушалъ слезъ; გახმოზინება (ვა), заставить высушить.

გახმოზა (ვეხ), **ფ.** მ. ხმას გამოვაცემინებ, заставить издавать голосъ; (ვი), вызвать, **გამამხმობელი**, მარტ. 1—84, заставляющій издавать голосъ.

გახოკა (ვეხ), **ფ.** მ. გავხოკებ, გავგლეჯ, скоблентъ, скрѣбать, (ვი პირსა), царапать себя лице, ქილ. 331.

გახოცა (ვეხ), **ფ.** მ. დავეკლავ, ухнѣть, заколотъ.

გახრა, **ხ.** განხრა; გახრჭა, **ხ.** გახრაკა.

გახრვა (გვეხრავ, -ხარ), **ფ.** მ. გრვებ; сдирать кожу; განრა, выгнуть; -რილი, выгнутый; მშვილდსავით წარბი გახრილი ჰქონდა, სეილ. 8, брови сдвинуты на подобие лука.

გახრება (ვეხ), **ფ.** მ. ხეს გავაშვილებ, შტოებს შვილი მოვაცილი, о деревѣ: оголить, (ვისრევიები), **ფ.** ვ. გავაშვილები, оголятся, **გახრევილი**, голый, обшнцалый, **გახრევილობა**, ს. пицета.

გახრამღება (ვეხრამღები), **ფ.** თვ. ხმალ და ხმალ ვეომები, бнѣтъся на сбнлхъ.

გახრწნა, **ხ.** განხრწნა.

გახსენება (ვა), **ფ.** მ. სანელს ვიციფვი, მოვიხსენებ; მოვაცონებ, помнить, уомянать; напомянать; (ვი), **ფ.** მიჩ. მოვიგონებ, вспомнить, (ვანხსენები), **ფ.** ვლ. მოვაცონებლები, вспомнѣтъ, **გახსენებულთი**, уомянутый.

გახსნა (ვეხსნი, ვეხსენ), **ფ.** მ. გავშლი, შევრულს ავხსნი, ავეშვებ, განვთავისუფლებ; გავალებ, ავხსლი, მოვხლი; განვაზავებ წყალში რასმე; 1 ჰეტრ. 1—17; ვეფხ. 54; 1063; развязывать; раскрыть, открывать; растворять, разводитъ; -წიგნსა, раскрыть книгу, სამარ. ვანტ. 205; -ლილსა, разстегнуть пуговицу, -საფლავსა, раскрыть мотилу, -ნასკვასა, развязать узелъ, -ღუმლოსა, нарушить молчаніе; მარტ. 1—26; -კირსა, распушить извѣтку, -შუღლებსა, открывать школы; მუცელში-, прослабитъ, -დანაეილს ბრინჯს რძეში, развести толченнйи ризъ въ молоко, ქიმ. 272; -პაციმარსა, освободитъ узника, ქილ. 667; 2 ქართლ. 477; -წერილს ან ბეჭტებს, распечатать письмо, сорвать печать, 2 ქართლ. 576; -ბოთლსა, откупорить бутылку, -ქვევრსა, раскупорить винный кувинвъ, -საჭურჭლებსა, раскрыть сокровище, -ქალწულსა, растлѣтъ, обезчестить пещинную; სამ. ვანტ. 191; -გლოვისა, свять трауръ, რუსულ. 109, 383; (ვისხსნი), **ფ.** მიჩ. გავიშლი, раскрыть, -პირსა, перекусить, отвѣдать; разговѣться, ქილ. 639; -ხელსა, открыть себѣ кровь изъ руки, დარეფ. 67—2, სიბრ. 96; გავიხსენ ტანგნი, развязать когти, -უღელსა, сбросить оковы; დაბად. 27—41; ანდრ. 114;

მოვიბოჭავ. დავინარჩუნებ, ჩავიგლებ სელში, захватить, прибрать въ руки, -ჭანკში, захватить когтями, -წილსა, კიდათ ჯრებიი, -მისხარად, осмѣивать, წინ ვიგლებ, заставляю бѣжати впереди себя, მიგლებ მასეს, раставляеш мѣს сѣтъ, თვალი და უური მიგლებ, наблюдай за мною, უურს არ მიგლებ, ты не обращаеш на меня вниманiи, მსუბუქთა ნივთთა წუალი პირზედ იგლებს, вода легкiя вещи держать на поверхности, რძე პირზედ იგლებს ნაღებსა; (ვეუ.) ზ. მიჩ. ვსტყორცნი. ვუსრუცე, კიდათ, метать кому, -კარსა, при-творити двери, -უურსა, подслушивать, უური არ უგლო, не обратил вниманiи, -ბაღეს, закидывать сѣтъ, -სელთა, отдаю кого въ руки кому либо, გორგ. 194; -თვალსა და უურს, смотреть за кѣмъ, ქიმ. 208; -საგებელს თოკს. набросить на кого арканъ, შროგ. 99; -თავსა ჭირს, ვეფხ. 60; ნაწლევსა на себя бѣду. (ვეგლები.) ზ. თვ. ვგლოვარ, валяться, лежать; ჭისმს უურსა გვეგლოს სა-უურლად, ე. ი. უური შონურად საუურე გაურილი გვეკონდესო; ვეფხ. 1547; чтобы въ ухахъ нашихъ были продѣты серьги; ჩუმაღეგვე, молчи, სად ეგდე, гдѣ ты бьеш.

გლებინება (ვა), ზ. მ. გაფაურვინება, გაფაგებინება, заставить бросить, покидать; оставить.

გლობა (ველივარ, გლიხარ, გლია, სრ. ვგლომოლი; ან ვუგლივარ), ზ. უ. ერის ადგილს ვსწევარ, ან ვიღებო, лежать, валяться.

გება (ვა), ზ. მ. გავულო, დავაგებ საფენს, დავჭვენ, постилатъ, слатъ, **მეგებო**, მიმ. დამეგებლო, გამ-სულილო; მაგ. არცა ქვეშ მეგება და არცარა ზედ. მხურვია, я же имѣлъ ни постилки, ни покрывши, რუსულ. 395.

გება, სს. მიცემა, მიგება, მიზღვა, воздаиe, გება უფესს, ე. ი. მაგიერი გარდუხაღეს, отплатили, отомстили, 1 ქართლ. 53; და სწრაფა გებად მისთა საგებთა, торшиться воздать ему должное, იერემ. 44—25; ვიდრე გებადმდე უამისა, пока есть время; (ვა), ვეკმენი, ვსწარმოვებ; ვაშენებ, ვეფხ. 562; ძღვლათ, совершать; строить, создавать. კვალად-გება (ვა), გაფარებებ, გვეჭკარგებ, განვაგებ, ან სელ-ანსლად ვეკმენი, устроить, возстановлять, ილია მოვიდეს პირველად და კვალად ავოს უოველი, Шiя придетъ прежде и внонь устроить все, მაცთ. 17—11; და კვალად გავოს მთავრობასა შესსა, и возстановить тебя на прежнюю должность, დაბად. 41—13; ახლო სუერა ვითა ავოს, ე. ი. როგორ მოახდინოს პირ და პირ ნახვა, ვეფხ. 214; какъ устроить свиданье; ომიმცა რალა აგეს, ე. ი. ომი რალთ უნდოდო, ვეფხ. 609; не-было надобности ступить въ бой, ასად აგეს, ე. ი. ასად ჰეფესს, ვეფხ. 136; усотерили, (მაგებ, ვე), воздаеш мѣს, ставиши мѣя за... შეუთ. 20, ნაცვალს მაგებ, отпачиваеш мѣს, ალექ. 38: შროგ. 7; ვასუსს მიგებ. отвѣчаеш мѣს, 1 ქართლ. 312, (ვე) ზ. მ. ვუზამ, ვუქმ, ძღვლათ кому что, -მსვეგბოლსა, приносить жертву, 1 კორინ. 10—20; -ვასუსსა, отвѣчать кому, -თვალსა, ე. ი. თვალი და უური მიჭირავს, наблюдать за кѣмъ, ვეფხ. 617; -მაგიერსა, отомстить; (ვეგებო) ზ. თვ.

ვიქმნები, გავხლები; ვარ, ვიმყოფები, დავშთები, ვბძანდები, ძღვლათ, ставовитси; пребывать, находится, ვეფხ. 983; -თქვენი კეთილის მისურნე, пребываю благоосклонный къ вамъ, 2 ქართლ. 476; რომელი ეგოს სიფარულზედ, кто будетъ пребывать въ шубѣ, 1 იოან. 4—16; 1 კორინ. 7—20; უქუთე ეგებო სარწმუნობასა წედ, если вы пребудете въ вѣрѣ, კოლას. 1—23; მეგებოს მაგ. ნაცვალი, воздаеш мѣს пѣ замѣнѣ, მეგება, ე. ი. შემომემოსვია, დამიხვდა, оупъ истрѣчаетъ меня; ვეფხ. 461; რომელი ეგენ წესსა ზედა, вѣшъ, которые живуть согласно съ сѣмъ правиломъ. კალაც. 6—16; ვეგები ნიშნავს აგრეთვე; სათანადო ან შესაძლებელვარ, бытъ возможнымъ, долженствовать, ღარეჯ. 101; ამისი ქმნა არ ეგებოს, этого нельзя дѣлать, სიბრ. 17; ვით ეგებოს, какъ сѣдуетъ, რება ეგებოს, онъ получаетъ пользу, ვისრ. 18, 89; დიჯგურე, ან ეგებოს, по-хоть этого невозможно, ვეფხ. 1281, თუ ეგებოს, если это возможно, ღარეჯ. 2—88; **ეგებოს**, მღბ. **ეგება**, **აგებ**, **აგებოს**, ე. ი. ოქნება, შეიძლება, можетъ бытъ, можетъ статься, **გება**, სზ. ყოფა, მღვთაშობა, бытъ, оуществованье.

გება (ვეკებ, ვეკებ), ზ. მ. მოველი, ვსსლოებ, ошп-დათ, надѣяться, ისი. 5—4; 8—17; 1 კორ. 11—33; მეოვარეამ ვეკებ, ошпдаю долгое время, საქმ. მოც. 28—6; (ვეკებ, ვეკებ, ვეკებ, ვეკებ ვეფხ. 86), ზ. უ. ვარ, ვიმყოფები, დავშთები, бытъ, пребывать, ჰგია გიშრისა ღარისად; ვეფხ. 86, те-чать изъ черныхъ глазъ.

გება (ვა), ზ. მ. გავური, ვღვავთ, продѣвать, -მწვალს შამფურზედ, напизать мисо на вертель для жаренья, ღარეჯ. 134.

გება (ვაგებ), ზ. მ. წარვაგებ, пропгивать, (ვიგებ), ზ. მიჩ. მოვიგებ, выигрывать; (ვეგებ), ზ. მიჩ. მოიუგებ, обыгрывать кого.

გება (ვიგებ), ზ. მ. მიხვებები, поппмать, ვეფხ. 895, ვერ შიგია ქება მათი, ე. ი. ვერ მიხვდარ ვარ მათს ქებასა, все поппмаю какъ ихъ хвалить, **ეაგეთა**, ე. ი. გაიგეთ, იფიქრეთ, მიხვდით, смѣкните, подумайте, ვეფხ. 1369.

გებადა, ს. იმერ. მოკლე ნაბალი, короткая бурка, საბ. ლ.

გებალი, ზედ. მეოფი, сущiй, მარტ. 2—161; კა-ცილ. 46; **გებალიობა**, ს. განგებულება, რიგი, წესი, устройство.

გებულება, ს. წამისადეგობა, стройность, ღარეჯ. 52; რუსულ. 1.

გეგმი, ს. შენობის მოხაზულობა, планъ, фасадъ.

გელი, მფრ. ძერა, коршунъ, ბუნ. ლ.; лебедь, ერის. ლ.

გენია (არაბ.), ს. ჯანაზა, ჯოჯოხეთის ადგილი, სა-ღაც ცეცხლი მთებარეა საცანჯველად ცოლვითა, геена, აძ.

გეზად, ზმზ. პირ და პირ სწორედ, გამოსწვრივ, ქე-შად, паралельно, горизонтально; ნ. ქეშად.

გეზელი, მამალი ქორი, მიმინო ღებრებ-სამეცხ.

გეზი, ს. უფროთა ისარი, стрѣла безъ перьевъ, საბ. ლ.; ან გეზა, шомполъ, ბაქრ. 166.

გეზი, ს. ფონი, მდინარის გასავალი, бродъ, საბ. ლ.

გეოგრაფიკული (ნ. თაყაიანი), ზღ. გენეცალე, პოჟა-
ლუცა.

გელა, ს. თორნის საჩხრეკი კეცი, კოჩერა, საბ. ლ.
გელაზი (სპარს.), ს. წეთის სახელწოდება; დიდი მრგვა-
ლი ქვა გვერდზედ სატრიალებელი დასაღერად
გამოსასხედლთა მარცვალთა, жерновъ маслобо-
иный, რუსულ 580; საბ. ლ.

გელაქური, გელაქური, ს. თეფზი პოვებული გე-
ლაქურის ან სეფანის ცხაში, лаксъ-форель, ле-
покъ.

გელევა, ს. ცხენის მოტრიალება, повернуть ло-
шадь, საბ. ლ.

გემება, ს. ერთი ხუთთა გრძობათაგანი, რომლისაც
ქვემდებარე არს გემო, вкусъ (чувство).

გემება (ვა), ზ. მ. მივსცემ გემოს გასასინჯავად; და-
ვატკობ, სიამოვნებას მივსცემ, дать отведать;
უსაძინებ, ციმოთ. 20; (ვი), ზ. მირ. გემოს გავსინ-
ჯავ, გემოს ვნახავ. отведать. икусить, გუჯ. 28;
ღან. 5—1; ქილ. 635; **გემინება** (ვა), ზ. სსმ. გე-
მოს გავსინჯვინებ, дать пробовать, отведать,
ქილ. 68.

გემი (ოსმ.), ს. ნავი, барка.

გემო, ს. (სომხ.), ვითარება საქმელთა ან სასმელთ
ქვემდებარე გემებისა, вкусъ, გემოთი მწარე, ცხი-
ლი, მლაშე, მჟავე, на вкусъ горький, сладкий,
соленый, кислый, გემო წაივიდა, я потерялъ
вкусъ, გემოთ ვიხილავ, отведать, საქმ. 23—14;
პირში გემო არა აქვს, у него нѣтъ вкуса, კა-
ცია 52.

გემობა, ს. გემო, вкусъ, ვისრ. 35.

გემობა (ვკემობა), ზ. მ. ვივემებ, вкушать, ვისრ.
45, 1.

გემოვანი, **გემოიანი**, ზედ. გემრიელი, გემოკეთო-
ლი, вкусный.

გემოვნება, ს. გემო, გემრიელება, სიგემრიელე,
вкусъ, вкусность, 1 ქართ. 248; (ვი), ზ. მ. გე-
მოს ვნახავ, вкушать, (ვეგემოვნები), ზ. თვ. გე-
მრიელი ვეწვენები, ქილ. 536, править на
вкусъ.

გემოთ-მოვარე, ს. გემოს მცოდნე; ავსორცი,
მრუში, гастрономъ; сластолюбие, საქ. 5—36,
-**მოვარება**, ს. ავსორცობა, сластолюбие, ალექ.
25; **გემოკლებული**, ზედ. გემოსი არ მქონე-
ბული, безвкусный, **გემოწვებული**, безвкусный,

გემობობა, ს. გემოვნება, вкусъ; вкусности, ვისრ.
123.

გემოსხილვა (ვი), ზ. მ. ვივემებ, икусить.

გემრიელი, ზედ. გემოიანი, გემოკეთილი, вкусный,
გემრიელობა, ს. გემოვნება, вкусность, **გე-
მრიელება** (ვა), ზ. მ. გემოს მივსცემ, დავატკობ,
ღვალთ იკუსიყმ, (ვეგემრიელები), ზ. ვდ. დაღვ-
ტკებები, გემო მომივცემა, стаивонитья вкуснымъ,
ქილ. 409.

გემში, ს. ოფლის უწმინდურება, перхъ, перша,
плоть, нечистота на тѣлѣ; тусклость.

გენაგარჩაქი, მცენ. клешевина, ერისთ. ლ.

გენაცვა (ზნ. ნაცვალება), ზ. გ. გეოგრაფიკული, პოჟა-
ლუცა, ერისთ. 78.

გენია, ნ. გენია.

გენვი, ს. კერძო, частица, საბ. ლ.

გენციანი, მცენ. ჩანთიანა, сокольница, василиса,
ერ. ლ.

გეომეტრია, ს. სწავლა განზომისათვის. ყოველთა
ნიეთთა სიგრძეზედ, სიგრძეზედ და სიმაღლეზედ,
ქვეყნის მზობელობა, геометрия.

გეონი, ს. სელ-შუბა პირმტედე, конье, дротникъ,
ისუ 8—18.

გერაქიარალი (სპარ.), ს. მცველი სამეფოს აბჟრისა,
хранитель царскаго оружья, დასტულ. 22; დაგრ.
37, 135.

გერგე, ს. ზაჩაცხენი, ჰასაკ მცირე ცხენი, пони, ма-
лорослая лошадь, საბ. ლ.

გერგეცი, ს. მფრინ. лебедь, ბუნ. ლ. ნ. ყუი ან ღერ-
ღეცი.

გერგილი, ს. სიმაჯვე, სერსიანობა; ნიჭი საქმისა,
სელფურჩი; ловкость, уловка, оборотливость,
проворство въ дѣлѣ, **გერგილიანი**, მარჯვე,
სერსიანი, ловкий, проворный, смѣтливый.

გერება (ვი), ზ. მ. მოვიღერებ, მოვიქნევე სელს და-
საკვირველად, замахииваться, отбиваться, защи-
иаться, -ბუზს, отгонять мухъ, (ყუ ჯოხს), ზ. მ.
მოვეღერებ, მოვექნევე ჯოხს, დასაკვირველად, за-
махиваться надкою на кого.

გერი, ს. თან მოყოლილ შეილი, უკეთუ შეილიან-
მან კაცმან ან დედაკაცმან იქორწინოს მეორედ, მა-
შინ შეილინ ახალთა მექორწილეთა თვის იქმნე-
ბიან გერნი, ხოლო ესენი ურთიერთისა იქმნებიან
ნახევარ მშანი, ნახევარდანი, пасынокъ, надче-
рица.

გერილი (უგერილებს), ზ. უ. ითქმის წვიმისათვის
რაკამს ერთიანად წამოუშენს და მალე გარდილებს;
дождь зливья лететь.

გერილობა, ს. ღვთისწავლი წმინდის გიორგის
ღვთობის 22 მარტობის თთვეს, არბოს სოფელ-
ში, храмовой праздникъ св. Георгія въ дерев-
нѣ Арбо.

გერვი, **კერვი**, ს. გამხმარი ხილი კურკიანი და სა-
კურთად შინდი, сушенныя фрукты съ косточка-
ми, въ особенности кизилъ.

გერმა, ს. ფრინველთ თევითი, мухъ, ბუნ. ლ.

გერმა, ზედ. მქრქალი, უფერული მინა, тусклый.

გერშვა (ვკ), ზ. მ. დავერშავ, გავსწურთნი (მფრინ-
ველს), приучать ловчихъ птицъ къ охотѣ.

გერში (სომხ.), ს. მცირედი ჭრილობა, გაქენწლვა
სისხლადმდე, пораненіе, копузін, ლევიც. 24-19;
ალბულ. 5; გერში ვერ აიღეს, ე. ი. ვერ დასჭრეს,
не могли ранить, გორგ. 314.

გესლი, ს. შხაში გველთა და მისთანათა; ჟანგი მე-
ცალოთა; ядъ; ржавчица; ფსალმ. 77 — 46;
139—3; იაკობ. 5—3; ან ჭუა ზოსტის მავნე,
ერისთ. ლ: გესლის წამალი, მცენარეა? **გესლიანი**,
ზედ. შხაშიანი, ჟანგიანი, ядовитый; რჟავი; -ბა-
ლახი, ядовитая трава, -ცხოველი, ядовитое жи-
вотное, -სიტვეა, ядовитое, колкое слово, **გე-
სლიანება** (ვა), ზ. მ. გაჯანგებ, რჟავი, (ვკემ-
სლიანები), ზ. ვდ. გავესამლები; გავესამლები;
საივონიყმ ядовитымъ; რჟავი.

გეში, ნ. გერში.

გეშა, დიდი გობა სისა ნავის მსგავსად ამოჭრილი;
корыто.

330 (ვკგვი), **ფ. მ.** ლავგვი, მოვსცოცხავ, ცოცხით გავხეც, местн, выметать.

331 (ვკგავ), **ფ. უ.** ვკგეგარ, походить, ვისრ. 34, 35, 6. გვანა.

332 **დრაკი, გვალაგი, ს.** გვალრუცი, მაფრაშა, чешо-даль, საბ. ლ.

333 **დრუცი, ს.** ყუთი ფულის შესანახავი, шкатулка, იოან. 13—29, 12—6, 1 ქართ. 145.

334 **ღე, ჰგვალე, ჰგუღე, მღაბ.** გოლე, ღმნა ესე ინმარების მსოლოდ ბრძანებითად, იარე, წარვედ, წადი, იძი, სტუაი, ჰგვალე, სტუაი, გარ-ლაჰგვალე, сойдн вниз, წად მოჰგვალე, перей-ди, ლუკ. 7—50; მარკ. 10, 52; ვეფხ. 894; ჰაქმ. 16—9, გოლიან, идутъ, ჩონგ. 96.

335 **ღვა, ს.** უწვიმრობა და მისგან გახმობა მოსა-ვალთა ზაფხულის დროს, засуха, ვეფხ. 1341.

336 **ში, ს.** ტანი, სხეული; პირი, тѣло; ლიე, особа; წარადეს გვაში მისი და ლჰფლე, взыл тѣло его и похорошили, მატო. 14—22; დიდი გვაში, вель-возможа.

337 **მობა** (ვკგვობა), **ფ. მ.** ვაპროვნებ, олицетвор-ять, ქილ. 203.

338 **მონი, ზედ.** ცანოვანი; პიროვანი, тѣлесный, личный, ან ჩინებული, вельможный.

339 **მონი, ზედ.** პიროვანი, მისივე არსებისგანი და განთვისებული, ეჭკ. 47—11, вностаенный.

340 **მონენბა, ს.** თვითება, ბუნებითი საკუთრება პი-რისა ან გვამისა, личность.

341 **ანა** (ვკგავ. ვლი; ვკგეგარ, გვენარ, ჰგავს, მღდ. ვკგავარ, გავნარ, ჰგავს; **ნ. უ.** ვკგვანლი, **ნ. ს.** ვკგვა-ნოლი, **ბუდ. უსლ.** ვკგვანდ, **სრ.** მეგვანა), **ფ. მ.** ვემს-გავსები, მსგავსი ვარ, походить, имѣть сходство, **გვანება, ს.** მსგავსება, сходство, ქილ. 885; **ღარეფ.** 89; **მგავს, ან მეგვანება** **ფ. მიჩ.** ვემსგავსე-ბა, походить на мши, ჰგავს ესე რასა, на что это похоже, ვეფხ. 1091; **საქმე** **მგავს, ძნა** **მოე** **პოჰოჰე, ვეფხ.** 956; ქილ. 672; **გვანითა, მსგავ-სებითა, сходствомъ, ვეფხ.** 1125, **გვანება** (**ვა**). **ფ. მ.** ვემსგავსება, ძნაღე პოჰოჰიმბ, (ვკგვანდ-ბი), **ფ. ვდ.** ვემსგავსები, походить, (მიგვანებ), **ფ. მიჩ.** მიმსგავსება საქმეს, униподоблѣть мнѣ, ვეფხ. 160.

342 **ვარ, გვარა, ზედ.** როგორ, ვითარ, какъ, какимъ образомъ, მოურ. 56.

343 **ვარება** (**ვა**), **ფ. მ.** საქმეს ვანერნება, მოვანერნება, მოვავარნება, ладить, улаживать ძნა; (ვკგვარდ-ბი), **ფ. ვდ.** მოვანერნებები, მოვავარდებები, ладиться, кленться, прииспособлѣться, რუსულ. ქ. ლ.

344 **ვარეული, ზედ.** საგარო, გვარობითი, მოდგმითი; фамильный; прирожденный; наследственный, სენი, наследственная болѣзнь, სიქიშვი, на-следственная угрюмость, ქილ. 294.

345 **ვარეულობა, ს.** გვარი, გვაროვნობა, фамилия, родъ.

346 **ვარეუობა, ს.** დიდგვარობა, знатность рода, მარტ. 1—192; 1 ქართ. 292.

347 **ვარი, ს.** ნათესავი, ცომი, ჩამომავლობა, თავობა; გვაროვნობა; მოდგმა ცხოველთა ან მცენარეთა; ფერი, განსაკუთრებული რიგი; მსგავსება; ზედ. მსგავსი; რიგი; фамилия; порода, сортъ; подобие,

сходство; подобный; ვეფხ. 9; **სამ.** ვანტ. 116; სხვა და სხვა გვარი ცხოველთა, разные породы животных, გვარი გვარს მოსდევს, ანდ. ძნა ბი-вають въ родителей своих; მრავალ-გვარი, многоразличный, მაგ გვარი სიტყვა, разрядъ, слово, ქილ. 349; რამანტ გვარმან კაცმან, ктобы ни былъ, მაგ გვარს რათა ამბობ, зачѣмъ говорить такія вещи, სიბრ. 59.

348 **ვარიანი, ზედ.** კაი გვარისა; კაი მოდგმისა; უცხო ფერი; ანდ. გვარიანი ცხენი მათრახს ან იკრავს; фамильный; знатный; породистый, первый, лучший сортъ; ქილ. 332; **ზოგჯერ.** გვაროვანი, საფერი, надлежащий, приличный; ცხენი, породистая ло-шадь, ვისრ. 32; 159; **გვარიანობა, ს.** წარჩინე-ბულება; კარგი მოდგმა; უცხო ფერი, знатность рода; породистости; хороший сортъ.

349 **ვარილი, ს.** თვის თოკი, соломешная веревка.

350 **ვარიწეული, ზედ.** გვარისადმი საკუთრეული, фа-мильный, родовый.

351 **ვარობა, ს.** მოდგმა, ნათესავი, родъ, порода; (ვკვ). **ფ. მ.** ვკვსცხოვრება, ზინა მკჰეს, жить, населить, ან ვარგოვარ, бить годнымъ, დასტულ. 119; ერთს ქალაქს მრავალი ვაბუშენა ჰგვარობდა, на одномъ изъ острововъ жили множество обезьянъ, ქილ. 418; **გვაროვნობა, ს.** ნათესაობა, ცომი, родъ, **გვაროვნობითი, ზედ.** გვარეული; **როდოვი, კა-ცილ.** 138. **გვარცოვობა, ს.** გვარი და ნათესა-ვობა, происхождение, родъ и знаніе, ქილ. 306; **გვარი-შვილი, знатный, გვარი-შვილობა, ს.** წარჩინებულება, знатность, რუსულ. 181; **პროც-ხოждение, რუსულ.** 933.

352 **ვარჩამომავლობა, ს.** потомство, ბაქრ. 283.

353 **ვარმნილი, ზედ.** მრული, უსწორო, кривою, не-прямой, 2 ქართლ. 387.

354 **ვარეკობა, ს.** ერთგვარი ხაშურია, რომელიც ცეცხლ-ზედ იფეთქებს და ინმარების შესამზადებლად თო-ფის წამლისა, селитра, ქიმ. 29.

355 **ვეჯი, გვაჯილობა, ს.** კეთილი-შური; რათა ანა უდარეს იქმნას სხვათა ძეგნობა.

356 **ვეჯიანი, ზედ.** რეჰნივნი.

357 **ველაბა, გველეშაპი, ნ.** გველი.

358 **ველეშაპი, ს.** მცენ. ნ. ძალღობორა, ერის ლ.

359 **ველი, ს.** გესლიანი მძრომი; ბოროტი, ავი სული, змѣя; злой человекъ; მეტაფორიულად: ზილფი, კავი, локонъ, кудри, ვეფხ. 1152; **გველი წა-მადლი, მცენ.** ნ. მუხლუსა; ბუნ. ლ.; **როგონი, გველინორა, გველის ზონა, ს.** მცენ. ძალღობის ნიორა, раст. птичье молоко; ბუნ. ლ. ნ. ნიორა ძალღობისა; **გველეშაპი, გველეშაპი, ზედ.** ზმწნივნი, გველეშაპა, угрь, **გველის მზრამოლი, офиомахъ, родъ** **პრუჰა: желтопузикъ; ლევიტ.** 11—22; **გველის წიწილი, მაროჰე გველისა, вѣшенко, გველაბა, ს.** გრმელი ქია მძრომი; მღაბ. მოუ-სვენარი, ცელქი ყრმა; **ვოსათნი; ძნა** **ვოსათნი, шалунъ, გველის ლობე, მცენ.** ნუთნოვია ნოვი-ница, **გველის სურვა, მცენ.** ნარვნიკა, ერისთ. ლ. **გველეშაპა, ს.** უგრ, **გველის სოკო, მცენ.** ნორაда გრინოვ, ერისთ. ლუქ: **გველ-ზოკერა, ცხოვ. უჯ; გველაშაპი, გველეშაპი, ს.** ფრთე-ბიანი და ფეხებანი გველი, драконъ; чудовище;

უდავ, ერის. ლ.; გველობა, ს. промыштво, хитрость, გველისეული, змѣнный.

გვემა, შეპყრა ეშმაკისაგან, წმსონაძე, (ვკვემ), ზ. მ. ვცემ, ღვესჯი, ვსტანჯე. ბნტ, наказывать, იეზუკ. 7—4; (ვიგვემა), ზ. ვ. ღვისჯები; ვსნეულობა; ბნტ наказану; страдать отъ болѣзни, მარკ. 1—64; იგვემა სეფეთა, бнль побить градомъ, გამოსლ. 9—29; გემი იგვემა წყალში, корабль бьется въ волнахъ, მატ. 14—24; **გვემული**, მამ. რытый, -მწუხარებთა, удрученный печалью, შროვ. 3—4; **ღვევა-გვემული**, претерѣвший кораблекрушеніе, გუჯ. 12; **გვემულიება**, ს. ცნაჯე; ცოღვა, ისი. ნმ3—3; мучение; грѣхъ.

გვემა, გვემულიება, ს. სნეულემა, მატ. 4—24, მარკ. 5—25, 23, 34; ბრძელი; ღვერილობა, ღვეკლილობა, ფსალ. 34—15; ბოღნი, припадокъ; рая; შეპყრობილი გვემით, одержимый припадками, მატ. 4—24.

გვეში, ს. გარეული პრას, იქ ნახე
გვერღელა, ს. ღორღავა, ჭია წყლისა, ერ. ლ.
გვერღელა, ს. მცენ. бедренець, совниа стрѣла, ბუნ. ლ.

გვერდი, ს. პატარა გორის გვერდობი, склоны горы.

გვერდი, ს. საწყაო ჩაფი, იქ ნახე; визка гоним, ბაქრ. 330.

გვერდი, ს. კაცის წიბო; რომელიმე მხარე ადგილისა ანუ ნივთისა; წერილთ კაბადონი, бокъ, ребро; сторона, край; страница; გვერდზედ წოლა, лежать на боку, გვერდების ჩამკვერვა, отвалить кому бока, სბოს გვერდები, ე. ი. სბოს სუკები, котлеты, **გვერდით**, **გვერდს**, სხ боку, გვერდზედ, бокомъ, на боку, გვერდი გვერდსა, бокъ о бокъ.

გვერდობი, **გვერდის ძირი**, подгорье, склоны горы, косогорь.

გვერღელა, ზზ. бочкомъ.
გვერღელიება მსხალი, **ბერგამოცის მსხალი**, бергамоть, ბ. რ. ლ.

გვესი, ზედ. მზაკვარი, ღიღად გლისპი, коварный, хитрый, საბ. ლ. ქილ. 522.

გვიან, ზზ. ხანღამით, долго, поздно; ღრე თუ გვიან, рано или поздно, გვინა, ბ. ნღამა.

გვიანება (ვა), ზ. მ. ღვეფონებ, ღვეგვიანებ, замедлить, (ვი), ზ. მიჩ. опаздывать.

გვიანი, ზედ. ღვეგვიანებული, поздний, **გვიანად**, ზზ. поздно, ღრეჯ. 13.

გვიანობა, ს. ღვეგვიანება, замедленье, медленность, ქილ. 245; რუსუდ. 686.

გვილორი, ს. თევზა, названіе рыбы, ბუნ. ლ.
გვიმრა, ს. მცენ. ჩაღუნა-ფეცვი, ღღენცარა, ქერიმა; пашоротникъ, საბ. ლ.; ბუნ. ლ.

გვიმრუჭა, ს. მცენ. ღათვის სატეხელა, შთის ჩაღუნა, Паша.

გვიში, ს. მქრქალი, тусклый.
გვინი, **გუნი**, ს. სიფეთლის სენი, желтуха, желтушница (болѣзнь); 2 სეჯული 28—22; ამოს. 4—9.

გვირაბი, ს. კლღელა შინა ვიწრო გვა; ვეფხ. 1294; 1336; სერელი, პირი ან თვალთ გამონგრეული;

троишка въ горахъ; жерло, отверстіе; რ. ქ. ლ. ბ. რ.

გვირგვინი, ს. სამეფო თავ-სახურავი შარავნღეზანი; თავი შენობათა შრგვლად ან ოთხკუთხედ ვითარცა გუმბათი და სხ. ვწექი, коропа; верхъ здаши въ видѣ купола; созвѣздіе, ბ. ვარსკულავთურბელი; გვირგვინის ცოლი, законная жена, -საცისა, ვწექი на образѣ, გვირგვინის კურთხევა, обвѣнчать, -წელიწადისა, ვწექი лѣта, круглый годъ, -საქორწილო, брачный вѣнецъ, **გვირგვინოსანი**, ზედ. გვირგვინის მქონებელი, ვწექი носный, **გვირგვინოსან ყოფა** (ვკვეფ), **გვირგვინოსნება** (ვა), ზ. მ. ღვეგვირგვინებ, გვირგვინს ღვეღვამ, ვწექი, палатать вѣнецъ, **გვირგვინოსნობა**, ს. ღვეგვირგვინება, ვწექი, коропованіе; მარკ. 2—206; რუსუდ. 263.

გვირილა, ს. მცენ. ромашка; **გვრინვა**, ბ. გრგვინვა.

გვირისცი, ს. უკუგღებთი კერვა ან ნაკერი, строчка, тачка; გვირისცის შოვლემა, тачать, шить въ строчку, -გავლემა, прострочить, -კერვა, шить въ строчку, ღვერ. 20.

გვიძინი, ს. ველური ტრელი, дный голубь, ბუნ. ლ.
გვიცა და არა გვიცა, ე. ი. გვიძს და არა გვიძს, ანუ გვიძევს, გინა გვექვს და არა გვექვს; სახალწლოდ გლეხთა ღაცნი გამააცხოზენ ორს კვერსა, სხვა და სხვა ნიშნებითა. ერთს ღვერქმევენ გვიცა და მეორეს არა გვიცა, სახლის ბედს იმავედ ღაცღიან, თუ პირველი ჩავარდა კუცად ის იქნება უბედობა ან უქონლობა და თუ ღვეღვა, ის იქნება საბედნიერო, ამის გამო იმერნი პატარა ღვეამს უხმობენ კვიცად; крестьяшки пекутъ на новый годъ два хлѣба въ видѣ лепешекъ, изъ коихъ первую называють გვიცა, а вторую არა გვიცა и на шихъ основывають благополучіе года; если первая изъ нихъ приставлепная къ горячей стѣнѣ печи, отпадетъ, то означаетъ несчастье, въ противномъ случаѣ счастье и изобиліе; отъ этого Имеретини образовали слово **გვიცა** лепешка.

გვეარმნა (ვკ), ზ. მ. გავმრუდებ, ღვეკლაკენი; გარღვევცე, წავანღენ; искривлять; извращать; **გვეარმნილი**, развращенный.

გვერმა, სხ. გვემა, ცემა, ბიენი, нанесение ударовъ, 1 ქართლ. 38; -მუცლისა, бохъ въ животѣ; бурчание; (ვკვერემ), ზ. მ. ვსცემ, ვკვემ, бить, ударить, (მუცელი მკვერემს), имѣть бохъ въ животѣ, ბუნ. ლ.

გვერინვა, ბ. გრგვინვა.
გვერცი, ს. მფრინ. გარეული ტრელი, ფსალ. 83—მ; ლუკ. 2—24; გორიჯი, ბუნ. ლ.

გვა, ს. ზოგად სავალი კაცთა ან ურემთა, ფსალ. 1—1; მატ. 13—4; ვრცელი საურმე გვა: **შარა**; შარას აქეთ იქით საქვეითო გვა: **თანთანა**; ცალკე ვიწრო გვა კაცის სვალი: **ბილივი**; გვა გატეკუნილს თოვლზედ ან შამბო ზედა, **ქაშანი**; კლღეში ვიწრო გვა: **წავარანა** გინა **ჭარკვანა**; ღვეარღინი გვა: **მეზობირი**; путь, дорога; средство, შორი გვა, дальній путь, შეკუდებთი გვას, отправляются въ путь, გვის გამოგნება, найдти

дорогу, ხმელის გზით, по сухому пути, გზა-გზა, по дороге, გზა გზა სიარული, путешествие, გზის დაკარგვა, сбиться съ дороги, ვისრ. 34; თუ ფულის მოგების გზა არა აქვს, სამ. ვახტ. 131, если онъ не имѣетъ средства достать денегъ, თქვენის გზით ვემყრები, ради васъ я во враждѣ съ шими, ვისრ. 11; გზის ჩვენება, показывать дорогу, გზის, წყ. ხელ, ჭურ; ერთგზის, ე. ი. ერთხელ, однажды, ორგზის, дважды, არას გზით, ქილ. 481, 482; ნიკაყ, იმ კაკიმъ образомъ; მრავალგზის, много разъ, სამ. 15 — 22, გზა-კვალ-დახვეული, გზა გაუღებელი, безвыходный.

გზავნა, სს. отправка, посылка, (ვკზავნი, -ვნი), წ. მ. გავისტუმრებ, წარავლენ, გავგზავნი, от-правляютъ, посылаютъ; (ვიგზავნები), წყ. бить от-правлену, გავგზავნები, წ. თვ. отпрапляться, (ვიგზავნი), წ. მიჩ. посылать кому.

გზაცვცილი, ს. шоссе.

გზეზა, ნ. გზეზა.

გზიანი, წყდ. გზის მქონებელი; ვარგისი, გამოსა-დეგი; поштный; годный, -სიტყვა, უძნო სო-ლო, ქილ. 272; 647.

გზირი, ს. უსლოგი, სოფელში ქვევის შემდეგი, რომელიც ხმა მალად გამოუცხადებენ რასმე სო-ფელთა, ვეფს. 1190; глашатаи, бирючь, клн-чей, სიბრ. 49; ანტონ. 4—6; выборный; გზის, ნ. გზა.

გზნება (ვაგზნებ; -ნი), წ. მ. ვანთებ ცეცხლსა, раз-водить огонь; ვაჟიგათ, воспламенить, (ვეგ-ზნები), წ. თვ. ვებთებ, гореть, пылать, (მიგზნებ სიფარულის ცეცხლსა), разжигать, усиливать зю-бонь, ვისრ. 160; გზნებული, ნაგზნები, возже-нный, მეგზნება სიფარულის ცეცხლი, горю лю-бовью, ქილ. 606.

გზობა, ს. გზა, дорога. ვეფს. 416; მასვე გზობა-სა, на этотъ разъ, 1 ქართლ. 22; ერთს გზობას ვერ ზიდა, въ одинъ пріемъ не могъ снести, სიბრ. 142; ამ გზობით, -ბას, на сей разъ, 2 ქართლ. 282; რუსულ. 752.

გია, ს. მცენ. ცვია, ღვია, можжевельникъ казачій, армянск., ბუნ. ლექს.

გია, მესამე პირი წმინისა ვკვიებ, სრ. ვკვიებ, ვკვიე, ვკვია, ე. ი. ვარ, ვიყო; ვეფს. 86, ნახე გება, სწვას ადგილს ვეფს. 1318; შესთავლა ზეპირ რაც ჭხამდა სრულიად მართ ვითა გიამან, ე. ი. რაც უნდოდა ის სრულ პირად შეუთვიალოა, როგორც ეგებოდა, ნ. წმინა გება (ვკვიებ), ვეფს. 1318. განმ. ამ ადგილს როგორც განმარტებენ ბაჭ. თემურან ღა მ. ვახტ. არ ნიშნავს მცენ. ცვიასა, არამედ შედეგების წმინ-საგან ამება და გიამების, ე. ი. გესიამოვნების ადგილს შემოკლებით ჭსწერიდა, გიამან, ე. ი. რო-გორც გიამოს.

გიაველი, ს. მცენ. дигильный сокъ, მ. ფილ. ღ.

გიაური, თათრ. ურწმუნო, невѣрный.

გიდედლი, ს. ჩალისა ან წერილის წნელისაგან და-წნული კალთა, соломевная корзинка, სამ. ღ.

გიდი (თათრ. ჰიდილი), წყ. ჰიდი, ბრავო, კაცი 119; ანტ. 5—28; გიეზა, ნ. გება (ვკვიებ).

გილიერმი, ს. ქიმ. 98? გინა, ნ. გინდ.

გინგილა, ს. სლიაკვნო ოღარი, орарій дьякоп-скій.

გინგლი, ს. ბუსუსი, თმა ჩჩვილთა, пушокъ.

გინდ, **გინდა**, **გინა** (წმწ. ნლომა), წყ. დერთვის ნა-ცვალ-სახელთა, მაგალ. ვინგინდავინ, чтобы ни бмыл, რა გინდარა, всякая всячина, გინა მამა, გინა ღელა, ან გინდ მამა, გინდ ღელა, или отецъ или мать, რუსულ. 651.

გიეზა, ნ. გება (ვკვიებ).

გინება, **გიობა**, ს. ურიგოდ ხსენება, руганіе; ругательство; იერმ. 20—10; (ვა), წ. მ. ურიგოდ ვახსენებ, გავლანძღვ, გავაუბატოებ, ругать, бранить, безчестить, (ვიგინები), წ. ვ. ვილანძღე-ბი, ругаться, браниться, (ვა ქალსა), обезчестить дѣвушку, სამ. მოს. 31; 33; (ვეგინები), წ. თვ. паругаться надъ кѣмъ, **გინებული**, **ნაგინები**, обруганный, **გინებულება**, ს. ругательство.

გინისჯონჯლო, ს. მცენ. იხილე ნარეკალა.

გიორგაული, ს. ძველბურთი თეთრი ორშაურანი, ჰპანებითა გიორგი 4 მეფისა მოჭრილი, სამ. ვახტ. 15, старинная монета серебрянная цѣною въ 10 коп.

გიორგობა, -ბისთვე, ს. ნოემბერი, ძველ. ცირსი-კონი, ноябрь.

გიუება (ვა), წ. მ. შევსლი, ვაბრიფებ, дурачить, съ ума сводить, бѣснть, (ვი), წ. მიჩ. ვკვიებ, ვცვლეობ, дурачиться, шалить.

გიუი (სპარს.), ს. ჭკუაზედ შემლილი, გონება ნა-კლული, ხელი; ცვლი, დაუდერაგი, თავ წაღებული; ანდაზა: გიუი ქორწილში შევიდა, ჩვენ სახლს აქა ჭკობილი, გიუი ის არის ვინც ახნევს, ვინცა ჭკურფს ის არის გიუი, сумасшедшій, глупый, дуракъ; рѣзвый, шалунъ, **გიუი სოკო**, ნ. საღმრწევიტი.

გიულარა, ს. გიუი, дуралей.

გიუმაუი, ს. გიუი, გადარეული, сумасшедшій, юр-данный.

გიუობა, ს. ცვლეობა, მოუსვენარობა, дурачество; (ვკვი), წ. უ. ვცვლეობ, ვედადერაგობ, дурачиться, шалить, (ვკვიებები), წ. ვდ. сходить съ ума, дѣ-латься сумасшедшимъ.

გიუუა, ს. გიუი, ხელი, дурачекъ.

გიუური, წყდ. ხელური, дурачій, -რად, по ду-рачкн.

გირაგი, ს. ღიდი მანგანა ხის მოსაჭირებელი გასა-ხერხავთა ძელთა ანუ გასაქობავთა მცვლელთა, тпскн.

გირაო (სპარს.), ს. წინდი, საქინდარი, залогъ, за-кладъ, -ბის წერილი, закладная.

გირვანქა (თათრ.), წონა 96 მისხალი, фунтъ.

გისოსი, ს. მცირე ზღუდე, рѣшетка, заборъ, იეზეკ. 40—43.

გისსონი, ს. გზათ შესაკრავი ზღუდე, рогатка, ნ. რ. ღ.

გიშერი, სათი, შავი ქვა ძვირფასი, гагатъ, черный янтарь, лигнитъ; მელექსეთა გიშერი უხმარათ: შავთვალად, ვეფს. 86, ან შავთვალად, ვეფს. 3; გი-შრის წნელი, ე. ი. შავი თმების ნაწნავი, ვეფს. 1274; черная коса, გიშრის ნავი, შავი გუგა თვალისა, ვეფს. 1247, ვრაცხე, გიშრის ცვერი, ე. ი. წამწამი, ვეფს. 1248; ресница, გიშრის

ლარი, საცრემლო ადგილი თვალში, ვეფხ: 1134; место по которой слеза льется из глаз; გი- შრისა ქერითა ბრუნვენ, ე. ი. თვალნი (მელნის ცხა) ქუთუთოების (გიშრესა) შერითაო და ქერითა ბრუნ- ვენო, ვეფხ. 1003; вѣдши движуть черные глаза.

გიორგეთი, ს. ჰარისა, ზედილი კორკოცი, каша пшеничная.

გიგერი, ს. ერისთ. 7, ფაფარი, გრია.

გისაროდენი, ს. სავლობელი გისაროდენისა, пѣсь: радуйся.

გისმს, ნ. ხმევა.

გლა (ვჭკლი), ზ. მ. ვნაყვ, ვლერღ, толочы, молоты, რა მგლის, ე. ი. რა მრჯის, რა საქმე მაქვს, какое мѣтѣ дѣло, რა გგლის, какое тебѣ дѣло, (ვაგლი თავს), ზ. მ. თავს ვასლი, დავარცხამ, бить, ударить головою, თავსა ქვას აგლის, ე. ი. თავს ქვას ახლის; пусть мозжитъ свою голову объ камень, (ვი- გლი, ვივალე), ზ. მიჩ. დავიძებ, прищемить, ცხვირი ვუგლი, прищемить кому носъ; (ვიგლე- ბი), ზ. ვ. ვინაყები, ვიცეცევი, ვიძებევი, то- лочься, უმთა თვის ვიგლები, я забочусь объ своихъ крестьянахъ, ქილ. 79; (ვეგლები), ზ. თვ. თავს ვასლი, ვეცაყები, биться.

გლარჯა, ს. წევო, წარე თუთუნი, махорка.

გლარჯი, ს. ბურნუთი, нюхательный табакъ.

გლას, შორისდ. სავებო, горе! увы! ვაგლასმენ, горе тебѣ, ერისთ. 2—2; ვისრ. 44; 543, ქილ. 179.

გლასა, **გლასაკი**, ზედ. უპოვარი, უქონელი, დაცე- მული სიმიდრისაგან; ნივთათვის: ცუდი, ბედიო, მდარე, нищій, убогій, бѣдный; худой, дурной; -კაცი, бѣдный человекъ, -ღვინო, дурное вино, -ღანა, дурной шовъ, გლასენით, ე. ი. ცულის ენით, дурнымъ языкомъ, ვეფხ. 420; **გლასური**, ზედ. გლასასავით, нищенскій.

გლასაობა, **გლასაკობა**, სს. სიგლასაკე, უპოვა- რება, нищенство, (ვჭ, ვი), კარ და კარ დავდივარ სათხოვნელად, ვუპოვარებ, нищенствовать, про- сить милостыню, ღვრ. 136.

გლედიჩია, მცენ. ქრისტეს გვირგვინა, гледичія, ერისთ. ლ., ან გოდორა, клычница.

გლემურმი, ს. ღორის ხორცსა და ცუავს შუა მომ- სუქნო ადგილი, жиръ свиной, прорость.

გლერმი, ს. დაბალი ზე ეკლიანი, козлиный терноп- никъ, ბუნ. ლ., საბ. ლ.

გლესა (ვჭკლეს, ვჭკლესე), ზ. მ. განვჭკოვ, გა- ვლეს კედელს და სს. штукатурить, -წამალსა, па- стирать лѣкарство, (ვაგლეს), ზ. მ. წავესვამ, წავესცემ, намазывать, (ვიგლისები), ზ. ვ. წავის- ვამ, გავიგლისები, набѣдятся, нанштукату- рится.

გლესი, **გლესი კაცი**, ს. მდაბო, მსოფლიო; ანდ. გლესის შვილი იზებობდა, ვირღებობდა, გლესი კა- ცის ქეკუ თვალშია და არა თვში; крестьянинъ, мужикъ, **გლესობა**, **გლესი კაცობა**, ს. მდგო- მარობა გლესთა, крестьянство, (ვჭკლესობ), ზ. უ. გლეს კაცობაში ვარ, сытъ крестьяниномъ, ქილ. 203; კაცია 34; **გლესური**, ზედ. გლესთა შესა- ვერი, мужицкій, **გლესკაცობა**, крестьянство.

გლეჯა (ვჭკლევ, ვჭკლიევ), ზ. მ. ვჭწვევ, ვჭწვე, ვბაღვ, ვამრობ, აღმოვფხვრი მცენარეთა, рвать, драть, дергать, აგრეთვე: ვაწვალებ, ვაწვამებ, შუა- ზედ გავგლეჯ, мучить, терзать, 2 ქართლ. 421; (ვა თმასა), рвать кому волосы, ვოგლეჯ ვწერსა დრათъ себѣ бороду, ღარეჯ. 124; ვჭკლევ ცანი- სამოსს, драть платъ, გაზით ხორცი ეგლიჯათ, они рвали ему тѣло клещами, ალექ. 19; ვი- გლიჯები, ზ. ვ. ვიწვევითებ, ვიწვამები; გავს- ვთებ; рваться, терзаться; носиться, изнаши- ваться, **გლეჯილი**, მიმ. რიანი.

გლიმი, ნ. უგლიმი.

გლინვა, სს. მუცელზედ ცორვა; ползание, (ვჭკლი- ნავ. ვეგლინები), ზ. უ. ვსცორავ. მუცლით ვალ, დავსძვრები; ვსცურავ უინულზედ, ვსსლტები, ползти, пересмыкаться; кататься по льду, ქილ. 128; ფიზიკ. 108; ქილ. 216.

გლისპი, ზედ. სამღვთო წერილში: გაკრტეილი, остриженный, იერემ. 25—23; საზოგადო ლაპა- რაკში; ანწლი, კაპასი, ჯიქი, გაუგონარი, მიუკა- რებელი, უპრემი, კაპრიზი, пенристуны. 2 ქართ. 51; ქილ. 454, **გლისპობა**, ს. კაპასობა, ანწლობა, უნამუსობა, капризъ; безсмысленно, 2 ქართლ. 109.

გლისორსა, ს. რაჭულია, ქართ. მგლის ხორსა, осотъ.

გლობუსი, ს. ქვეყნის ბურთი, глобусъ.

გლოვა, **გლოვობა**, სს. ვაება, ცირილი; დაცირე- ბა; შავის შემოსა ეამ რავდენმე მიცვალეზულთა ზედა, დავით. 29—11; 77—63; მარკ. 16—10; იაკობ. 4—9, მეფე. 14—2; ძლაცხ; оплакивание; трауръ, (ვჭკლოვობ, ვიგლოვ), ზ. უ. ვცირი ვისმე, დავსცირი; მოვსთქვამ, დავიცირებ; შავს ჩავიცვამ მი- ცვალეზულზედ, оплакивать кого; носить трауръ по комъ, **გლოვევა** (ვა), ზ. მ. ვაცირებ, ვაებას მოვყოლოვებ, заставить оплакивать, (ვეცირები ან ვეცირვი), ზ. თვ. დავსცირი, оплакивать, 2 კორინ. 12—21; იერემ. 16—5; მარკ. 2—87.

გლუ, **გლუვი**, ზედ. უმქისო, უროკო, უხორკლო, гладкій, ровный; ნახე სრმალი.

გლუსუნი (ვეგლუსუნე), ზ. თვ. ზედწავეხებები, тереться около кого.

გლუსუნი, ს. ცუვიის ვარაყი დაკრული თიხის ჭურ- ქელზედ, муравя, -ნად შექმნილი ჭურჭელი, му- равленая посуда.

გმერა, **გმირვა**, **გუმერა** (ვჭ, ვეგმერ), ზ. მ. მა- სვილსა ვჭკრავ, განვაწონებ, განვჭკმერ, произать, ვეფხ. 142; მგმერა გულსა, произилъ мѣтѣ сер- дце, ვეფხ. 398; გამოვ. 1—7; **გმირება**, (ვი გულსა), ზ. მიჩ. გულს დანს და მისთანათა დავი- კრავ, воизять себѣ мечъ, მოურავ. 187.

გმირი, ს. ვაეკაცი, მამაცი, გუმერაზი, герой, ви- тязь, богатырь, ვეფხ. 6; დაბად. 6—4; რიცხვი 13—34; **გმირული**, ზედ. მამაცური, исполин- скій, геройскій, **გმირობა**, ს. ვაეკაცობა, ге- роичество, ვეფხ. 21.

გმობა, სს. გიობა, ძაგება, ძრახვა, хула, (ვჭკმობ), ზ. მ. ვზრახვ, ვაბაგებ; უარს ვჭკოვ სულვითთა საქმეთა, დავსსნი სჯულსა: хулить, поносить; от- вергать вѣру, законъ, მგმობ, укоряешь меня,

1 იოან. 3—20; ვისრ. 127; იუდ. 1—10; ჰგმობ
ღმერთი, 2 ქართ. 285; онъ отречея отъ Бога,
(ვგზობვი), წ. ვ. ვიძრანები, хулиться, მიგზობა,
ურს მიყოფია, я отречея, ვეფხ. 1135; **გზობი-
ლი**, осужденный.

გზობინება (მაგზობინა ღმერთი), заставить ху-
лить.

გმური, ს. ხელ-შუბა, ცარ-მსხვილი და პირფართო;
კონე.

გნდე, ს. ნიღრი, ყუა დანისა, ცულისა, обухъ, -ფი-
ცრისა, край, кромка доски.

გნდუ, ზედ. უზორკლო, უქმისო, ровный, гладкий.

გნება (ვაგნებ, ვიგნებ), წ. მ. მივხედები, ვავიგებ;
მივაგნებ, понять; находить, ვაგნებ თვალსა, за-
мѣтить; მაგნა, далъ мнѣ понять, ვაგნა, вразу-
милъ насъ, სიბრძნ. 172; მარც. 2—44; ვიგნებ
სიტყუასა, поить слово, რუსულ. 534, 618.

გნლოი, ს. მფრინ. კავახს ჰგავს, куронатка сѣ-
рая, ვეფხ. 441.

გნომი (ბერძნ.), ს. ძალი სულისა განხილვად მსგავ-
სების ნიეთასა, მეცფე. ბაუმ. § 210, природное
дарованіе, умственная способность, умъ, ра-
зумъ, მარც. 1—116.

გობარი, ნ. გვაიარი, რუსულ. 648, драгоценный па-
мень, შავთ. 43.

გობა ს. ძეღთაგან ამოქრლილი ქურჭელი, საღაფა-
ვის ჩასახმელი შინაურთა წვასკათა თვის კოლდა,
пошло; корыто, -ოქროსი, золотая чаша, ვეფხ.
1379; **გობის ცხვირა**, ს. მცენ. жабрыкъ, ბუნ. ლ.
გობის თვა, მცენ. რაჭ. поточникъ, сахарный ко-
рень, ერის. ლ.

გობი, ს. სამი ფარა, ბაქრ. 330.

გოგვა (ვჭკოვავ), წ. უ. მფრინველთ ხლოკომა ფეხი-
თა მოსწონად, норхати, прыгать съ мѣста па
мѣсто (о птицахъ), ქილ. 288, 591.

გოგი, ს. თითის გარეგანი ნაწევარი, сугавъ нальца.

გოგირდი (სპარს.), ს. წუნწუმა, ჩეპა, სფრა.

გოგმანი, სს. норханіе, მფრინველთ მშვენიერი სია-
რული ცტომით, ვეფხ. 16, **გოგმანება** (ვჭ), წ. უ.
ვჭკოვავ, ვსტი, норхати, скакати, прыгати съ
мѣста па мѣсто.

გოგნაშო, ს. მცენ. лактукъ ядовитый.

გოგო, ნ. გოგო, ერის. ლ.

გოგო, ს. მღაბიო გლეხის ქალი, ან მოსამსახურე,
дѣвка, служанка, **გოგობიჭა**, გოგო რომელიც
ბიჭობას მისდევს, ან ბიჭი, რომელიც გოგოებში
გლია; ქალბიჭა, ორის ბუნების მქონი ქალისა და
ფრმისა, აუჟი, мужланка, мужлатка; დეველა, ба-
були; гермафродитъ; **გოგობიჭები**, прислуга
мужская и женская; ребятишки.

გოგორა, **გოგორაჭი**, ს. პავარა ურმის თვალთ;
ან შორავი ურმის თვალისა, колесо; ступица.

გოგორუბა, ს. ბიჭი, რომელიც გოგოსავით იქცევა,
ქალბიჭა, мужчина, обмылъ женоподобный.

გოგონი, მცირე გოგორი, корзинка.

გოგრა, ს. მცენ. ქერქ თხელი და მხლად საქმელი,
გარნა აფირო ან კვასი, ქერქ სქელი, რომლისაგან
შეიქმონენ სასმისსა კოკოშად წოდებულსა; ხაპი,
კვასის მსგავსი, არამედ უფელი; тыква, მღაბ. რუ-
გვენი, უჭქუო, башка, глухая голова, -ხორ-

კლიანი ან მჭექიანი, тыква бородавчатая,
ერისთ. ლ.; **გოგრა ნესვი**, дубовка (дупля), **გო-
გრა-ბალი**, მცენ. ერისთ. ლ. **ფუჭი გოგრა**, пу-
стая голова, ერისთ. 2—63.

გოგროსი, ს. დიდი გოგორი, корзина, кузовъ.

გოგუთი, ს. თავ მრგვალი ჭოხი, булава, жезль.

გოგუშო, ნ. გოგუშო.

გოდარა, ს. მცენ. მთის მყვალთ, малина, რუს.
ქ. ლ.

გოდება, სს. მოთქმით ცირილი, илечь, (ვჭ), წ. უ.
მოთქმით ვჭსტირი, ვიგლოვ, итъ плачевныи
пѣсни, оплакивать; плакати, рыдати; გიგო-
ლებით, ე. ი. მოვიტირებლით, მაცთ. 11—17; мы
воспѣвали вамъ печальныи пѣсни, გოდებდეს,
оплакиваетъ меня, ქილ. 480.

გოდლედი, **გოდლოვანი**, ზედ. მეგლად აშენე-
ბული, ბურჯოვანი, постройенный на подобіе ба-
шенъ.

გოდლობა (ვჭ), წ. მ. ვმალობ, возвышаться,
საბ. ლ. გამოსლ. 9—21, დაბეჭდილს დაბადებაში
ამ სიტყვის მაგიერად ქსწერია: ერჩღა გონებათა
თვისთა.

გოდოლი, ს. მეგლი, ბურჯი, კოშკი დიდი და მაღა-
ლი, башня, столбъ, დაბად. 11—4; მაცთ 21—33;
ლუკ. 13—4; -ზაბოლონისა, столбъ Вавилонскій,
-ურთი, ე. ი. სვირები, ჭინები ავსილი მიწითა და
რიყითა, ваплогა. რ. ქ. ლ. туры, коробъ съ зем-
лею, გოდოლეურის მაგიერად უნდა: გოდორ-ურთი
იქ ნახე; **გოდოლო-ცამრები**, ს. მრავ. ბურჯებით
ნაშენი ციპარი ან ზღუდე, столбостѣны, стѣна
съ башнями.

გოდორა, ნ. მანერუქი, ერისთ. ლ.

გოდორი, ს. წნული ჭურჭელი ნერგის წნელთაგან,
შარაგული, корзина, кузовъ, кошница, მაცთ.
14—20; 16—9; ფსლმ. 80—6; **გოდორ-ურ-
თი**, ს. ჭინი, სვირი; туръ, корзина изъ хворо-
ста, набиваемая землею.

გოგვა, **გოგვაკი** (სპარს.), ს. დიდი სარწმული,
ушатъ, 1 მეფეთ. 26—11; გამოსლ. 38—5; ან
საღვინე. винный кубини, ნ. საღვინე.

გოგვა, ს. მშვილდის მწვერვალი, оконечность улу-
ка; საბ. ლ.; ქილ. 309; ან მშვილდსავით მოხრი-
ლი, дугообразно выгнутый, -წარბი, брови ду-
гой. დავრ. 17; რუსულ. 491; ქილ. 345; კულს გო-
გავით გარდავრი, загибаю хвостъ, ქილ. 459.

გოგვა (ვჭკოვ), წ. მ. ვავლეს, ვჭკალეს, ვაცხებ, об-
мазывать, шtukатурить.

გოგვაური, ს. დიდი საღვინე, винный кубини.

გოგინაყი, ს. ნუში ნადულს თაფლში გავლებული,
варенье изъ меда и миндаля.

გოთაული, ს. გამღვარი ერი, бунтовщики, საბ. ლ.

გოთვერანი, ს. ამოსავარდნელი, извергъ, плутъ.

გოკინი, **გოყინი**, სს. რევ, (ვჭ), წ. უ. გვოსინებ,
ვჭყროყინებ (ვიროთ), ревьтъ (объ ослахъ).

გოლე, ნ. გვალე.

გოლეფული, ზედ. ფიციანი თაფლი, сотовый (медъ).

გოლვა, ნ. გვალვა; ჩობგ. 144.

გოლვიან, მილიან, идуць, ნ. გვალე.

გოლი, ან თაფლი გოლეული, დაუმღანრი სეფვა თა-
ფლისა, კიპრუჭი, თაფლის პურები ახლად გამოლე-

ბული სკილამ, ფიცი, соть, сотовый медь, **კოლის** **სარეკელი**, მცენ. სონიგა ზალახი, чернуха, дикій горохъ; ბუნ. ლ.

კოლიათი, ს. გზირი, ვაჟკაცი, витязь, рыцарь, ვეფს. 1528.

კოლიათობა, ს. ვაჟკაცობა, გმირობა, геройство, рыцарство; (ვკვ) ზ. უ. храбриться, показывать храбрость, ვაშლი 39.

კომანდარი, **გუჰმანდარი**, **გუჰმანდარი**, ს. სამოწმო წერილი, свидѣтельство.

კომბეშო, ს. მეტად ღილი ბუყუი, жабя.

კომბოი, ს. პაწია, პაწიკელა, პატარა გოგო მოსამსახურე; ღილი მეფარი ან ბუყუი, дѣвка, дѣвчонка; жабя, კაცია 79; ბუნ. ლ.

კომი, **კომური** (სომხ.), ს. ბოსელი, საღვური ღიღროვანთა სვასტანგთა, буйлятникъ, хлѣвъ, хижина.

კომიზი, **კომფიზი**, ს. ხისწებო, гумми, растительный клей, -**ძელქვისა**, стираксъ (благовонная смола).

კომეში, ნ. გამეში.

კომიშა, ს. -ძალი, ნ. გოშა, რუსულ. 460.

კომიჭი, **კომიჯი**, ს. სმალი პური, прѣсный хлѣбъ, ანგონ. 4—42.

კომფიზი, ს. ხისწებო, კომიზი, камедь, ბუნ. ლ.

კომური, ნანე გომი; გონა, ნ. ღონა, თეფზია.

გონა (მგონია, ვკგონივარ, კგონისარ, კგონია, ვკგონობლი, კგონია, მრავლ. ვ პ. კგონიან; ნ. უსრ. ვკგონობლი), ზ. ვკფიქრობ, думать, ვეფს. 241; მეგონა; ქართლ. 337; რუსულ. 815, მგონისარ, გოგონივარ, я думаю что ты; ты думаешь что я, ვინა გგონი ვარ, за кого ты считаешь, знаешь ли ты кто я такой.

გონება, სს. გონი, ქკუა, გულისხმის ყოფა, გულისხმა განმსჯელობა, ჰზარი; ფიქრი, умъ, разумъ, разсудокъ; мысль, помышление, მეტაფ. ბუშ. § 212; ლუკ. 24—45; ვეფს. 842; მატ. 22—37; **პამატი**, ზოგს ადგილს გონება დაუღვით სეინილის მაგიერად; **სოფსტი**, მაგალ. გონება გაქვდინ კეთილი, имѣйте добрую совѣсть, 1 პეტრ. 3—16; **არმალი**. 13—5; -**აურქარებელი**, разумный, გონების თვალი, прозорливостъ, проинцательностъ; გონების ნაწარმოებები, произведение ума, ჩავარდნილი ცუდს გონებაში, ე. ი. შეპყრობილი ცულის ფიქრისგან, его мучаетъ мысль, ვეფს. 58; თქვა გონებასსა შინა თვისსა, сказавъ въ душѣ, დაბად. 17—17; გონებით მძიმე, ბრწყვუ, тупоумный, გონების აკარგვა, потерявъ разсудокъ, გონებით მიწოთმა, обнять умомъ, გონება მახვილი, остроумный, გონება მიუმხედარე, неностижимый умомъ, ვისრ. 2; გონება საღა გაქვს, гдѣ у тебя вниманіе, და ამ გონებაში, и въ этомъ раздумьѣ, ვისრ. 160; გონება მადლობა, высокоуміе, 1 ქართლ. 281; გონება ესტენება, развивается, (ვკგონება), ზ. მ. ვკფიქრობ, მგონია, думать, мыслить, предполагать, помышлять, (ვა), ზ. მ. მოვაგონება, напоминать, (ვიგონება), ზ. მიჩ. მოვიგონება, მოვიხსენება, вспоминать, ვეფს. 31; ვისრ. 50; თავისწინა იგონებდეს, ვეფს. 12; **ნუსთა** იფიქრება, я думаю про себя, შენ მარტოსა გიგონება-

ლი, ე. ი. ვიგოლი შენ მარტოსარ, ვეფს. 160; и предполагаю найди тебя одного, ვეფს. 160; მეგონება ან მაგონება, приноминаю, (ვგგონება), ზ. თ. приноминать, გონება მიხილი, ნ. მიხილილი.

გონება (ვა), ზ. მ. გავაგონებ; შევამეცნებ, заста-
вить слушать: вшущать, (ვიგონება), ზ. მიჩ. ვავი-
გონებ, მოვისმენ, слушать, выслушивать.

გონი, მდაბ. გონება, ქკუა, განსჯა, умъ, разсудокъ; სიბრძ. 138.

გონიერი, **გონებიანი**, ზედ. ქკვიანი, მატ. 7—24; მარკ. 5—15; умный, разумный, мудрый, -რად, ზ. მ. разумно.

გონია, ს. თითბრის იარაღი, რომელშიაც პირველ ჩაწყო ბენ ასოებსა და მასკუან პლაკაში ჩასდებენ, перстать.

გონიერება, ს. გონება, ქკუა, разумъ, (ვკვ) ზ. მ. ქკვიანად განვსჯი, умствовать, дѣйствовать съ умомъ, გონიერული, ზედ. разумный, მარტ. 2-171; ქილ. 646.

გონჯი, ს. მახინჯი, ღუსჭირი, სახინარი, უკვანი; ასო ნაკლები, სახინარი; урод; калека, 2 ქართლ. 291.

გონა, **გონაკი**, ს. ბორცვი, მცირე მთა; ზვინი, горка; бугоръ; куча; ვეფს. 976.

გონა, ს. საწყო 16 ლქი, мѣра жидкостей въ 2 пуда, გონად. ზ. მ. თან შეზომილ, თანასწორად, соразмѣрно, სამ. სომხ. 152, 418, გონად და გონად ეყარა, кучами валялся, რუსულ. 143.

გონგალება (ვა), ვასორსალებ, катать.

გონანგო, ს. ღორთ შევითი ლოჯი, ეშვის საღესავი, ზუზ უ კაბავა პროთუიპოლოჟნი კლიკუ.

გონგალი, ს. ნასთი ან მედე მრგვლად დასვეული, клубокъ, мотокъ нитокъ.

გონგომიჭელი, ს. სოჭიჭი; ჩვილთ-სატარებელი ფეხის ასადგმელად, ქოჭინა, ходули для приучения дѣтей ходить.

გონგოშა, მცენ. ნ. მოცხარი ერის, ლ.

გონდასშალი, ს. ძველებური სმალი მსგავსი ახლანდელის ქართულისა, сабли.

გონებანი, ზედ. ბორცვებიანი, гористый.

გონვა (ვკვ) ზ. მ. მიწაზედ გადავბრუნდ გადავბრუნ-
ლები; ვბრუნავ. ვტრიალებ; валяться, переворачиваться; катиться, вертѣться, რუსულ. 451.

გონი, ს. ზვინი, სროვა, куча, შავთ. 44.

გონვება (ვაგონება, ვგ), ზ. მ. ვაბრუნება, ვატრია-
ლებ. катить, переворачивать.

გონიზონც, ს. სახედავი ცის რასაც თვალი გარ-
დასწვება, горизонтъ.

გონილი, ს. თვის თოკი, соломешная веревка, ვეფს. 256.

გონოზი, ზედ. აშვარცავანი, гордецъ, гордый, спосный, გონოზობა, ს. აშვარცავობა, гордость.

გონჯილი, ნ. გვარჯილი.

გოსპა, **გოსპანი**, ს. ძვირფასი ნაქსოვი, драгоцѣнная матерія, მამთ ცხოვრ. 19—19.

გოქშო (თათრ.), ს. ბურძვალა, ворельяна, катиш-
ლე, რ. ქ. ლ.

გოყინი, ნანე გოკინი.

გომია, ს. ძალი, порода монет малорослых сибакъ, პატარა ძალი.
გომიობა, ს. ძალიობა.
გომშედაკნი, ს. ოქროს საყურე, золотыя серьги.
გომჭოჩანი, ს. მორევი, водоворотъ.
გომჭა, ს. კობრი, თევზია, сазанъ.
გომჭი, ს. ღორის შვილი, поросенокъ; ორაგულის შვილი, თევზი, ბ. ლ. **გომჭის ზუთშაბათი**: შურის კვირის ზუთშაბათი, რომელსაც დღესასწაულობენ რაჭაში, четвергъ нестрой недѣли (народный праздникъ въ Радцъ).
გომხი, ს. კლდე, скала, დასტ. 45; საბ. ლ. სოლომის ნაშხსერევი და არა ნაწლევი, оолить.
გომხი, შორის. დრუნენი ღორთა, хрюканье свиней.
გომხინი, -ნება. (ვპ), ვგრუნუნებ, ღორთა თვის ვერუნუნებ, хрюкать.
გომჯაბ, ს. თევზია, ზუნთა ღორი, нѣлорыбца.
გომჯეული, ს. გოჯიღამ ნეკანდმე მცვაელის ზომა, ეჭეკ. 40—5, 43, пяд. (мѣра 1/4 аршина).
გომჯი, ს. ცერი, წინა სასხარი, ან მისოდენი ზომა, გრე; კოჭი, ფენის ჩონჩხი; საღლე, большой налецъ; вершокъ; кисть, плюска ноги; 3 მეფეთ. 18—21; საქმ. 3—7.
გრანა (ვპგრაგნი), ზ. მ. შევანვევ, წაუჭკრაგნი, сивнать, снертывать; ისია. 8—1; **გრანგნილი**, ს. დახვეული წერილი, снптокъ.
გრადუსი, ს. მენიაეი; სიმრგვლის საზომი; თერმომეტრი მაჩვენებელ სითბოსი და სიცვიისა, градусъ.
გრავი, **გრავალი**, მცენ. ბრაწისე, красная ива, ბუნ. ლ.; волжанка. таволга, ерис. ლ.
გრამა, **გრანი**, ს. 2 ქრთლის წონა, რან (мѣра).
გრაცა, ს. მფრინველია, названіе птицы.
გრეგენა, სს. ლიტინი, щекотанье, щекотка, (ვპგრეგენ, ვუგრეგენ), ზ. მ. ვულიტინებ, щекотать, (მეგრეგინება), ზ. თვ. მერითირება, ვპგრამნობ უსიამონობასა, щекотливо для меня.
გრეგვალი, ზედ. რგვალი, круглый, -წამალი, ნ. მ. რგვალი წამალი; полкана.
გრეგინვა, **გრინვა**, სს. საშინელი ხმა, მაგ. ქუნთლისა, трескъ грома, (ვპ), ზ. მ. ვპქუნ, ვპჭეძე, гремѣть, трещать, ქილ. 635.
გრეგოლი, ს. მცირე საღლე შეტალლისა; ბეჭელი, кольцо.
გრედმლი, ს. რკინის კუნძი მეტალთო საქელი, палковальня; ვუვს. 5.
გრე, ს. გოჯი, აღლის მეთექვსმეტე ნაწილი, першокъ.
გრემა, ს. მრეში, მქრქალი ფერი, сѣрый, карій, темнорусый, тусклый, -თვალეზი, каріе глаза, ნ. აიელი, 1 მეფე. 16—12; 1 ქართლ. 343.
გრემლევა (ვი), ზ. მ. ვიოლაე, გამოვისურმაე თვალთა საგრემლითა, сурмить брови, იეჭეკ. 23—40; 4 მეფეფ. 4—30.
გრენა, სს. შესთვა. сученіе; ჰირის სახისა, гри-маса; (ვპგრენ), ზ. მ. შევასთვა, შევეგრეს, დავართავ თოკსა, ძაღსა და სს.; ვსძახავ; მოვკაკავავ, ვაზრუნებ. ვაგრეს; сучить; крутить; кривить, искривлять; ვაგრეს უღავს, закручивать усы, ერისთ. 193; (ვიგრენება), ზ. ვ. დავირთვი; მოვიკაკავებ; ვიზახებ; ვიზრიებ; сучиться; искрив-

ляться; жеманиться, гримасничать, **გრენილი**, მიმ. დავრენილი, შესთული; გულზედ ჩამოსავლენი (მშივი, მარგალიტი), сученный; бисерная пчпочка, -შენობისა, карнизъ.
გრიალი, ს. ხმა გრეგინვისა ან წისქვილის ბრუნვისა, დგრიალი ეტლთა, шѣмъ, стукъ козесъ; топотъ; -შუვლისა, бурчанье въ желудкѣ. -ცხენთა დგენისა, топотъ коней, **გრიალევა** (ვი), загремѣть, (ვპგრიალევა), ზ. უ. ვდგრიალევა, გრიალი გამაქვს, производить шумъ, издавать стукъ, ვისრ. 179.
გრივალი, **გირვალი**, ს. პრიელი ქარი ცრიალით მომბერავი, вихрь, ураганъ, ვეფს. 861; შავთ. 29.
გრიღვანი, ზედ. ცარიელი, пустой, დაბად. 27—8.
გრივი, ს. ახანავი, ძველბურთი საწყაო თესლეულთა, ეჭეკას თარგამანში ჰსწერია 22 ქსეტი, ქსეტი ლიტრა ნახევარია, გარნა სროზოლრაფში ოცდა ათი შილი, ეჭეკი 22 ქსეტი, старинная мѣра снучихъ вещей, снудъ, ригеви. 11—33; 28—5; 3 მეფე. 18—22; გუჯ. 12; დევიტ. 27—18, გამოს. 27—16.
გრიზეთი (ფრანც.) ს. ნაქსოვი, глазеть.
გრივი, ს. მცენ. მთის მუველი, улоло, малина, ბუნ. ლ.; საბას ლექს და ბუნ. ლ. ჰსწერია გრივი; საღეთო წერილი: იერემ. 17—6, миррика, вересъ, ბუნ. დექსიკონში: гребенчикъ, тамарикъ.
გრილა, სიხე: მგრილა, мухъ снѣжо.
გრილევა (ვა), ზ. მ. ვაცივებ, ან სიგრილეს მივსცემ, охлаждать, прохладять; ოსწიანთ, давать тѣнь, (ვპგრილევა), ზ. მ. გაცივებ, გავნელებ; სიგრილე ჩამოვარდება, ოსწიანთ; станониться прохладнымъ, 2 ქართლ. 396; (ვეგრილევა), ზ. მირ. ვუწრილევა, давать тѣнь, 1 ქართლ. 379; ებრ. 9—4; (ვიგრილევა), ზ. მირ. ჩრილევა განვისვენებ, отдыхать подъ тѣнью, ისად. 4—5.
გრილი, ზედ. მირედ ცივი, სასიამონო სიცხის დროს; ნივიით ცივის ბუნებისა, წინა აღმდეგი მხურვალისა, მაგ. სამკურნალო წამალი; прохладный; прохладительный; -ქარი, прохладный вѣтеръ, გრილი გული, холодное сердце, გრილი საქმელო, прохладительная шина, გრილა, прохладно.
გრილო, ს. прохлада. სმზ. 141.
გრილობა, სს. სიგრილე, прохлада, тѣнь. (ვპგრილობა), ზ. მ. სიგრილეს მივსცემ, დავჩრილევა, ოსწიანთ, давать тѣнь, გამოსლ. 40—31; მატო. 17—5, (ვპ), ზ. უ. ვპსწრილობა, снѣжѣтъ.
გრვალი, ს. გრვალი, კარსიკო; საღლე; სიმრგვლე; кольцо, обручъ, кругъ; ქმულ. წ. 10; გამოსლ. 35—22.
გრვინვა (ვპ) ზ. უ. ვციტებ, зенетать.
გროვა, ს. სროვა, გრვუად კრებული ერი; ზვინად ღამული, сборище, тошна; куча; გროვა-გროვა, кучами.
გროვევა (ვა), ზ. მ. შევკრებ, მოვაქუნებ; თავს მოვუერი, მოვხეჭ, собирать, склонять, скупивать; ვისრ. 176; (ვგროვევა), ზ. ვდ. შევკრებში, მოვაქუნებ, თავს მოვიური, собираться, склоняться.
გროში (რუსული), ს. ორი კობივი, грошъ.
გრუნა, **გრუნა**, ს. ხუჭუჭი თაა, кудрявый, курчавый (волосъ), ვისრ. 194.

გრუტუნი (ვკ), წ. უ. ვლრუტუნებ, ворковать, გრუტუნი კაცის.

გრძელი, ზედ. უმეტის ზომისა გაჭიმული ან წარზიდული, долгий, длинный, გრძლად, длинно, **გრძელად უამიერი**, долговременный.

გრძელება (ვა), წ. მ. გრძლად გავსწევ, длить, (ვკგრძელეზი), წ. ვდ. გრძლად გავიწევი, длиться.

გრძელობა, სხ. განგრძობა, გრძელ-უამიერება, долгота, долговременность, -ღვთა, долголетие, (ვკ), წ. მ. დიდხანს გავსწევ, продолжаться, ვეფხ. 143, 935; ქოლ. 554.

გრძნობა, სხ. აღლო, მჩუხნაობა; მოგვობა, შეკვრა ცილისმით, მოხიზღვა, ჯადო, მწამლველობა, чутые, смѣтка; чары, чародѣйство; колдовство; (ვკგრძნებ), წ. უ. გრძნებით შევკვრაკ, მოგვიზღავ, очаровывать, околдовывать, чародѣйствовать, волхонать, საქმ. 8—9; (ვი, ვა), წ. მ. აღლოს ავიღებ, შევიტეობ, გავიგებ, почувствовать, смекнуть, დაბად. 38—10; იოან. 12—9; ვისრ. 189; ღვთ. 34—45; ასე მოჰკლეს რომ ვერა ვინ აგრძა, никто незамѣтилъ какъ его убили, 1 ქართლ. 238; და აგრძნეს, რამეთუ შიშველ იყვნეს и замѣтили, что они были наги, დაბად. 3—7, ვერ ვინ გიგრძნობს, никто этого незамѣтитъ, ვისრ. 70; **გრძნეული**, ს. მოგვი, მომხიზღავი, ჯადო, чародѣй, колдунъ, ვეფხ. 1292; **გრძნეულება**, ს. მოხიზღვა, чародѣйство, волшебство, აღბ. 146, (ვკ), წ. უ. чародѣйствовать, ვისრ. 110, რუსულ. 158, 480.

გრძნობა ს. მგრძნობელობა; чувствованіе, ощущение, კეთილ-შობილურნი გრძნობანი, благородныя чувства, გრძნობა სიყვარულისა, სიბრალულისა, чувство любви, жалости; გრძნობას მოსვლა, придти изъ чувства, (ვკ, ვა, ვი), წ. მ. ვმგრძნობელობ, გავიგებ, შევიგნებ, მიგზღვები, чувствовать, ощущать; понять, смекнуть, იერემ. 14—20; ვეფხ. 155; ვისრ. 94, ვკგრძნობს ობლობასა, чувствую спротивно; -სიტყესა, სიცივესა, ისი. 47—8, чувствую жаръ, холодъ, მიგრძნობს, ე. ი. შემიტყობ; ვეფხ. 1145, ты угадываешь, смѣкаешь мысль, желаніе, წურომა ვერ ვეგრძენი, я незамѣтилъ его гнѣва, ვეფხ. 1153; ვერ ვინ გიგრძნობს, никто не подумаетъ, что ты, ვისრ. 70, **გრძნობადი**, ზედ. ქვემდებარე გრძნობისა, чувствепный, მარტ. 1—160, **გრძნობიერი**, ზედ. მგრძნობელი, чувствительный; ერისთ. 80, **გრძნობილი**, მიმ. почувствованный.

გრძნობის საცავი, ს. საგრძნობელი, вмѣстилище или чувства.

გრძნობინება (ვა), წ. მ. შევატეობინებ, дать почувствовать.

გრძმღვამლი, წ. ბაბილო.

გრწიფილი, ს. წილი, блоха.

გრჭო, **გრჯო**, ს. წვრილი ლატანი, жердь.

გრჯლა, ს. კანხა, დიდი რტო, сукъ, გარნა ამათ ზედა განყოფილსა ეწოდების ბორჯლი და მათ ზედა რტონი ან ნოშონი, კვალად უწვრილესთა წისწურთა: კეწერი, კოწოლი და კუნწუხი; ხოლო უფურცლოსა ჩვილსა კეწერსა ზამთრით ზვასცანგთ

საკეებსა: ნეკერი; სადა რტონი ორად განიყოფებინ მას ეწოდების; კაპი და მონაკვეთსა რტონთა ძირსა: როკი და ნუერი.

გუბ, სიტყვები, რომელნიც იწეებინ ამ მარცვლითა ნახე გვა; მაგალ. გულთ, გუთარი, გუთამი, გუთანება, გვანება; გვალე. გვარი, გვამი; გურჯილა, გორჯილა და სხ.

გუბე (სომხ. რუსულ.), ს. ფოსო ადგილი წელით სავსე, მცირე ტბა; лужа, лужица; прудъ; ისუ. 8—29.

გუბება (ვა), წ. მ. შევკვრავე, დავაგუბებ წულსა, запружинять, (ვკგუბები), წ. ვდ. შევიკარი, დავკვებლები (წულთა თვის); запружинатся; სული მიგუბდება, у меня дыханіе смирается, ვეფხ. 140, განმ. თ.

გუგა, ს.; -თვალისა, თვალის კაკალი ან ბაია, яблоко глазное; вѣшца, зрачекъ, გუგუ. 8; ფსალმ. 16—8; 2 სჯულ. 32—10; ზაქარ. 2—8.

გუგუ, **გუგული** სხმა, куку.

გუგული, ს. მფრინ. кукушка.

გუგუნი, ს. სმა ცეცხლის ნოებისა, ან შორილამ ბგერისა; шумъ горѣнія, -ტრელისა, воркотня, (ვკგუგუნებ), წ. უ. гудѣть, горѣть съ шумомъ, ქოლ. 378.

გულა, ს. გაუჭრელად გაძრობილი ტყავი ზვასცანგთა შთასადებლად რისამე; იმერნი უხმობენ კუპრიელს ციკსა; вѣшокъ кожанный, мѣхъ; бурдюкъ, მორავი 352; ანტონ. 3—33; 4 მეფეთ. 5—23; დაბეჭდილს დაბადებში: ცომარაკი, საბ. ლ.; **გულაღვლევი**, ს. მცენ. особая порода вишнвыхъ ягодъ, გულა წულამი ჩამძრომთა, водолазный колоколь, ერისთ. ლ.; **გულაფუშუცა**, ზუნ. ლ. და **გულაფუშუცა**, ერისთ. ლ. бѣдѣха (раст.), дождевикъ (грибъ), რ. ქ. ლ. **გულამიერი**, მაგალ. აზნაური, голодный.

გულადი, ს. უსწორო ნაკერი აღარულს ცანისამოსში, неровное шитье, წ. საგულადი.

გულანაბადი, ს. რაქეც, ჩანთა, ხალთა-გულა.

გულარაკი, ს. საგბოლველი ან სადღეღვლი ქურჭელი, ვითრ. ქვაბი, სიავი, ცაფა, посуда для приготовления пицци, какъ кастрюля, и т. п.

გულასცირი, ს. ჭიმონი, სოფლური სცირი გულითურთ, водичка.

გულაფუშუცა, წ. გულა.

გუბე, სიტყვები რომელნიც იწეებინ ამ მარცვლითა ნახე გვა ან გვე.

გულურა, ს. ერთი ილიაა შეშა, вязка дровъ.

გუთანი (სომხ.). ს. ერქვანი, სახენელი, плугъ, **გუთნეული**, ზედ. ერქვეული, плуговой; ან ერქვანი თავის საკუთრებითა, плугъ съ принадлежностями, ალექს. 169; ანტ. 3—37; **გუთნის დედა**, **გუთნის თავი**, землянашецъ, иравный плугомъ, სამ. ვასტ. 204; გუგუ. 2.

გულა, ს. თოფის ტყვი, пуля.

გულაბი, ს. -მსხალი, дуля.

გულაგი, წ. გვალაგი.

გულადგდებით, წმწ. გულგრილად, хладнокровно.

გულადი, ზედ. მხნე, მამაცი, храбрый, неустрашимый, **გულადობა**, ს. მხნეობა, храбрость.

გულადლება (ვი), ზ. მ. გულში დაეინერგავ, впи-
мать, запечатлѣвать въ сердцах.
გულ-ამოდ, ზმ გულის სასიამოვნოდ, приятно,
რუსულ. 481.
გულამოსკვნით, ზმ. გულ-ამოსკვნით, зады-
хался рыдать; ვეფხ. 194.
გულ-ამოგდომით, ზმ. გულ-ამოსკვნით, рыдать
задыхаясь, რუსულ. 679.
გულ-ამოგდარი, ზედ. გულ-ამოსკვნით მცირალი,
рыдающей задыхался.
გულანი, ს. წიგნი სრულის წლის საგალობელთა და
რომელთა შინა არს ჩართული ეამნი ეწოდება, ეამნ-
გულანი, მნიშ.
გულ-ანჩსლობა, ს. გულფილწობა, злость.
გულაობა, სხ. სეირნობა, гулянье, (ვკ), ზ. უ. ვსე-
ირნობ, гулять.
გულარღო (ცხენი), ზედ. ავზნე ცხენი, ოჩანი, до-
шадь съ порономъ, აღბ. 172; **გულარღობა**,
ს. ავზნეობა ცხენისა, пороги у лошади.
გულარმნილი, ზედ. ოღროღრო, ღრანტეზიანი,
ღირღოვანი გზა, ლუკ. 3—5; ურჩი, ღრკუ კაცი,
ფსალმ. 77—8; მატ. 17—17; неровный, уха-
бистый; стронтивый, развращенный, **მნილო-**
ბა, ს. ухабистость; стронгивость, развращен-
ность, порча. 1 ქართლ. 280, **გულარმნა**,
(ვკველარმნი), ზ. მ. коверкать.
გულ-აღმა, ზმ.; -წოლა, лежать на спине, რუ-
სულ. 278; სიბრ. 82, -გადმოზრუნდა, онъ легъ
на спину.
გულბანდი, ს. რუსულ. 362, 729, 796, ვარდის
წულის სურა, кувшинъ; მცენ. акулинка, ერის. ღ.
გულბილწი, ზედ. ბორკი გულითა, злой, -წო-
ბა, ს. ბორკობა, злость, ქილ. 316.
გულ-განწმენდილი, ზედ. გულ-წმინდა, чистосер-
дечный, ვისრ. 175.
გულ-გატყინილი, ზედ. შემუსრვილი გული, გორგ.
61, сокрушенное сердце.
გულგრილი, ზედ. хладнокровный, **გულგრი-**
ლობა, ს. хладнокровие.
გულ-გული, მფრინ. кукушка.
გულ-გული, ს. შუაგული, средняя, საბ. ღ.
გულ-დადებით, ზმ. გულ-დაჯერებით, надежно,
ქილ. 140.
გულ-დადება (-დავილება), ზ. მ. ვიმედულობ, განვი-
ზრანავ. вадѣться, предполагать, имѣть въ ви-
ду, მარკ. 6—19.
გულ-დაკლები, სხ. შეუგერებლობა, მდურვა, წყე-
ნა, оскорбленіе; -კლებით, ზმ. оскорбительно,
(გულს-დაკლები), ზ. მ. ვაწყენ, მომღურავ ვკყოფ,
оскорблять, (გული დაკლები), ზ. ვდ. оскор-
бнѣться, **-გულ-დაკლებულობა**, ს. оскорбленіе,
ანგონ. 2—5.
გულ-დამწვარი, ზედ. განმწარებული, შეწუხებუ-
ლი, огорченный.
გულ-დანაწყოლები, ზედ. გულ-მოწყოლები,
сокрушенный, ვეფხ. 174. [შიშ.]
გულ-დანდობილი, ზედ. დარწმუნებული, утѣрен-
გულ-დაუთმობელი, ზედ. მოუთმინარი, нетерпѣ-
ливый, **გულ-დაუთმობელობა**, ს. нетерпѣ-
ливост, ვისრ. 80.

გულ-დადება, ზმ. -წოლა, лежать на животѣ, კა-
ცია 116.
გულ-დაწყოლებული, ზედ. გულ-მოკლებული,
убитый горемъ, ვისრ. 24, 178.
გულ-დახურული, ზედ. მოწყენილი, скучный,
ჩონგ. 134; скрытый.
გულ-დაჯერება, -**ბული**, ს. გულის დარწმუნე-
ბა, утѣренность, -**ბული**, ზედ. утѣренный, საქმ.
მოც. 27—22, 25; ქილ. 489.
გულადებული, ზედ. დაჯერებული, რწმუნებული,
утѣренный, ქილ. 666; საქმ. 27—23; -**ბული-**
ყოფა (ვკყოფ), ზ. მ. დაჯერება, утѣрять,
2 ქართლ. 27; -**ბულობა**, ს. დაჯერებულება, утѣ-
ренность.
გულ-დედალი (კაცი), ზედ. ლაჩარი, ჯვანბანი, სიბრ.
137, трусь.
გულ-დედალობა, ს. სილაჩრე, სიჯვანბნე, трусовость.
გულიება, **გულივება** (ვა), ზ. მ. შევავლებ, განვა-
ზრანავ; მოვანდომებ, впушать; заставить поже-
лать; (ვი) ზ. მიჩ. გულში ჩავივლებ; ყურად ვივლებ;
შევიგულებ, მოვიწადინებ, მოვიანდომებ; გულში
მაქვს; 2 სკულ. 12—13; რუსულ. 575; სმ. ვანტ. 1,
შესავ. 1 ქართლ. 70, 90; დასკულ. 74; იმწებ
въ виду, хотѣть, желать; задумать; предполо-
жить; имѣть въ виду; имѣть; имѣть; имѣть; имѣть
себя въ виду, берегись, მიგულებ, имѣешь ме-
ня въ виду, დაბად. 12—13; მაგულვებ, впу-
шались мы, ქილ. 431; (ვგულვები), ზ. თვ. მო-
ვედომები, მოვეწადინებ, имѣть вамѣрerie, на-
мѣриваться, საქმ. 23—27; გამოცხ. 1—2; ისაი.
15—16; (მეგულვება, მეგულვება), ზ. თვ. იმწებ
что на души, думать, предполагать; имѣть въ
виду, საქმ. 17—31; 23—3; 26—3; 1 ქართლ.
29; მროვ. 150; მწურალი არ გვეგულვებოდა, мы
не предполагали, что онъ зовъ, რუსულ. 480;
ეგულვების მუნ სადილობა, онъ хочетъ тамъ
пообѣдать, დაბად. 43—25.
გულივა (ვკ), ზ. უ. მწადს, მსურს, хотѣть, желать,
ისაი. 28—22.
გულივა (ვკ), ზ. მ. მივხურავ კარსა, притворять,
დავრ. 114.
გულივებალი, ზედ. საგულებელი, предполагаемый,
მარკ. 2—123.
გულით-მხილავი, **გულით-მეცნიერი**, ზედ. დაფ-
რულითა გულითა მეცნიერი დმერთი, сердцевище,
ვეფხ. 1135, განმ; საქმ. 15—8.
გულითმისანი, ს. რომლითავე ნიშნებით ან მიხლო-
მით სხვათა გულის პასუხის შემტობი; მისანი, გრ-
მნიული, მოგვი, угадчикъ; чародѣи; волшебникъ;
ვეფხ. 1470.
გული, ს. უმთავრესი ნაწილი ცხოველთა შინაგანის
აგებულობისა, რომლისაგან მიმოქცევის სის-
ნლი ყოველთა ძარღვთა შინა, ვეფხ. 4; ჰაზრი, გუ-
ლის ზრანავა, ვეფხ. 842; 843; სიყვარული; სიძუ-
ლილი, წყრომა; სიმხნე; შუა გული, საშუალი რი-
სამე; მატ. 12—40; ოონა 2—4; დავით. 45—2,
3; შინაგანი კერძო კვერცხისა, კაკლისა, ხილთა და
მისთანათა; შინაგანი აგებულობა სტომაქისა; სა-
თამაშო ქალღი; сердца; мысль, любовь; гнѣвъ;
смѣлость, бодрость; центръ, середина; сердце-

випа, нутро; внутренность; черви (карты игорный), გულით მე ეს არ მინდა, отъ души и этого не желаю, მოგანსნებ რაც გულით მაქვს, я вамъ скажу, что у меня на сердце; გული უმს, сердце у него бьется, გულზედ სწლის დაკრეფა, скрепнуть на груди руки, წმინდა გულითა, чистосердечный, მაღალი გულითა, высокомърный, ამბობს თავის გულით, онъ думаетъ про себя, გულის გული, ე. ი. ერთგული, მისანლო; ვეფხ. 806, вѣрный, преданный; კი გული აქვს, у него доброе сердце, მტრის გულითა არ გასდგ, не сдѣлайся предметомъ насмѣшки твоего врага, გულზედ მოყვანა, звать кого; გულზედ მოსაყვანი, позымтительный, გულით ამოვიღებ, рѣшиться; გულზედ მოსვლა, разсердиться, გული ეცყოდა, ლუკ. 15—16; 16—21; сердце влекло его, внушало ему, ეს საქმელი გულს მიმძიმებს, გულზედ მადგება, მაწვება, это кушанье тяготитъ мнѣ желудокъ; გულზედ მოყვანა, разсердить, გულით გავიფრებ, подумать, подразумѣвать, გულით ჩამტანი, памятьзлюбный; გულითამ-გადაურა, забыть; გულითამ-გადავივარდა, и забылъ; გულზედ დამწოლია, დამწვა, грудь залегла, გულზედ ძმარი, тошнота, გული უძამის, ему тяжело на сердце, გული მოუგო, онъ приобрѣлъ уваженіе его, дружба; გურიობ გულის თქმისა, влеченіе страстей; სიბრძ. 4—12; გული წაიღო, наложилъ, наскучилъ, გული ჯავრი, досада; გულს მაკლია, и не доволенъ, ქვეყნის გული, середина земли, მზის გული, солнцепекъ, კაკლის გული, ядро ореховое; გულ და გულ იღექი, ты стоялъ противъ, ერთი გული თითა; ნ. თილისმა 186; одишь фермуаръ; შენს გულით, въ душѣ твоей, კვერცხის გული, желтокъ, გულის კოვჩი, ложка, коонецъ грудной восты, სწლის გული, ладони, გულზედ სისინი, перхота, სის გული, сердцевина, პურის გული, мякишь, ღვთის გულისათვის, ради Бога, ჩემის გულისათვის, ради меня, შენი გულისა; пожалуй-ста, ამის გულისათვის, поэтому, გული შეპარება, მეთანდრება, ე. ი. გული მიმიღის, дѣлается со мною душно.

გულიანად, წყ. სრულის გულით, душевно, отъ души, -ჭამა, წყ. съ аппетитомъ, -ძილი, снаთ კრწიკო, ღვრ. 20.

გულიბრი, ს. მცენ. болъсъ, ნ. წ.

გულიბჭე, ს. გულის პირი, განსმულება, отверзтіе сердца.

გულის-ზიდება, отрыжка, рвота, ნ. ზიდება.

გულითადი, ზედ ერთგული, მისანლო, ვერწი, преданный, ვჭოვე კაცი გულითადი ჩემი, и нашелъ человека по сердцу, გულითადი მეგობარი, искрешный другъ, **გულითადობა**, ს. ერთგულობა, усердіе, искренность, ქილ. 656.

გულით, ს. მგრინვ. მომცრო ველური ცრელი, штепель дикаго голубя.

გულისაბა, ს. მცენ. ჯულაბვარდა, დილის-ვარდა, ფერაფერა, ფერია, бородацъ царская, ზუნ. ლ.

გულისად, წყ. გულითად. отъ души, -შეშა, охотно вступитъ въ бой, რუსულ. 609. [хоть.

გულის სათქმელი, ს. სურვილი, пожеланіе; по-

გულის ამოსკვნა, **გულის ამოგდომა** (გულს ამოვისკვნი, გული ამომიგდება), წყ. უ. ამოსკვნი-ჩვით ვსტირ, захлпнаться, рыдать.

გულის არევა, ს. ზიდება, тошнота, (გული მერევა), წყ. უ. გული მაზიდებს, тошнить.

გული-აყრა (ვიყრი), წყ. მ. გულს გამოვიცვლი, разлюбить.

გულის გადაღება (გული გადამეღება), წყ. უ. გული შემწუნდება, მომეწუნიება; скучать, сокрушаться.

გულის გამოცვლა (ვიცვლი), წყ. მ. გულს ავიყრი, разлюбить, (ვე), წყ. მ. გარე მივაქცევ, გარდავაქცევ, გარდავჭობრავ, отырацать, отклонять.

გულის გასაწყო, ზედ გულის სსაამოვრო, printный, ქილ. 72.

გულის დაღება, სს. კმაყოფილება; იმედი, დარწმუნება, удовольствие; надежда, увѣренность, ვეფხ. 777, (-დაუღებ), წყ. მ. კმაყოფილ ვჭყოფ, იმედს მივსცემ, განვაძნობ, დავამშვილებ, ვეფხ. 584; удоволствовать; обнадѣжить, ободрять; уснокоить, ვისრ. 16, 30; (გულს, დავიღებ), წყ. მიწ მოვიგულვებ, გული ჩავიღებ; задуматъ, ლუკ. 1—66; მარკ. 6—19; დანი. 1—8, (გულს დავიღებ), წყ. მ. დავრწმუნდები, დავამშვიდებ, უწერნება; уснокоиться; გულის დასაღებად, въ удовольствіе, ქილ. 348.

გულის დაკლება, სს. მომდურება, 1 ქართლ. 396; გულკლებით შევიქენით, остались недovolны; (ვა), წყ. მ. ვაწყენ, მოვამდურებ, снижать, (გული დამაკლება), წყ. ვდ. მეწყენება, снижаться.

გულის დამდები, ს. ნუგეთის მცემელი, утѣшителъ.

გულის დამძიმება (ვა), წყ. მ. კუჭს დავამძიმებ საქმლითა, отягощать желудокъ, (მიმძიმება), წყ. ვდ. კუჭი დამძიმება, отягощаеся желудокъ.

გულის დავერობა (დავა), დავჭფოქრები რაზედმე; углубляться.

გულის დამმარება (გულს დამმარავს), წყ. მიწ. გულს ვაზიდებ, принимать отрыжку.

გულის დაჯერება (ვა), წყ. მ. გულს დავარწმუნებ, увѣрится, **გულის დაჯერებინება** (ვა), ошадѣжить, увѣрять, დავარწმუნებ, ყარამ. 401.

გულისდგენა (ვი), წყ. მ. გულს ვიმხნევ, поодушевлять, 1 ქართლ. 430.

გულისდება, ნ. გულის-დაღება, რუსულ. 479.

გულის-ზიდვა (-მაზიდებს), წყ. მიწ. გული მერევა, тошнить.

გული-ზრანხვა, ს. ფიქრი, გულით ლაპარაკი, мысль, дума, ლუკ. 24—33; საქმ. 10—19, 1 კორ. 4—5.

გულის-თანდრება (-მეთანდრება), წყ. მ. მენანება, გული მეწვის, გული შეღევა; გული მერევა; мнѣ жалъ, тошнить меня.

გულის-თქმა, სს. გულით-ნდომა, სურვილი; ფიქრი, желаніе, хотѣніе, прихоть; мысль; дума; დაბად. 49—6; დანიელ. 13—11; ვეფხ. 803; ძლიერი სურვილი რისმე, похоть, плотское вожделеніе, страсть, იაკობ. 1—15; ლევიტ. 15—29, სიბოვ, მოსეს სამ. 1; საქმ. 20—33; (გული მითქვამს), მსურს; желать, хотѣть, რომელ. 13—9;

2 სჯული. 5 — 21; გამოსლ. 20 — 17; იერემ. 17—16; 1 ქართლ. 70; რუსულ. 407; გულის თქმის მოყვარე, გულის მოქმელი, ავზორტი, похотливый, сластолюбивый, 2 ციმოთ. 3—4; 1 კორ. 10—7; გული ეტყვის, желает, 1 ციმოთ. 3—1.

გულის-კლება (გულს მაკლია), ზ. მიჩ. კმაყოფილი არა ვარ, ядоволенъ, -ვაკლებ, огорчать.

გულის-კოვზი, ს. ნ. გული; გულის მოგება ნ. გული.

გულის-ღევა, ნ. გულის-გაღლევა.

გულის-მოსაფხანნი, ზედ. успокоительный.

გულის-მოცაცება (გულს-მოვკვსაცებ), ზ. მ. во-схитить.

გულის-მოწყელობა (გული მოსწყელება), сердце у него надрывается.

გულის-მსიტყველი, ზედ. მკაზრველი помыслию-щий, იეზექ. 11—2; მარტ. 2—111, **გულის-მსიტყველობა**, ს. ჰაზრი, мысль, дума, მარტ. 1—88; ლოდ. § 2.

გულის-ნათქვამი, ს. ჰაზრი, мысль, ქილ. 564.

გულის-ნდომა, სს. გულის თქმა, желание; страсть, (გულით მიხდა), მსურს. хотеть, желать.

გულის ნება, ს. გულის წაღილი, желание; ვეფხ. 212; ვისრ. 16, 18, 41.

გულის-პასუხი, ს. ფიქრი, мысль, дума, ვეფხ. 13, განმ. თ.; ვისრ. 35; 2 ქართლ. 563, სხვის გულის პასუხს ვერ მიხუდები. чужой мысли не поймешь.

გულის-საბა, ს. მცენ. ფერაფერა; ночная красавица, ერ. ლ.

გულის-საღებლად, ზ.ზ. სახუგეშოდ; для утѣше-ния, для успокоения, 1 ქართლ. 62.

გულის-სათქმელი, ს. გულით ნდომა, ძრიელი სურვილი რისამე, желание, страсть, ისაი. 32—14; იგავ. 1—22; დან. 9—23; იერემ. 12—10; და-ვით. 18—10, 1 ქართლ. 325, ციმოთ. 141.

გულის-სიტყვა, სს. გულის ზრახვა, გულის პასუ-ხი, мысль, дума, воображение; ისუზირ. 43—25; ისაი. 66—18; ქილ. 286; (გულს-ვკსიტყვავ), ზ. უ. ვკფოქრობ, ვაზრობ; ვკბრძნობ, помышлять, ду-мать; мудрствовать; 1 ქართლ. 418; 258; ისაი. 43—18; მარტ. 5—2.

გულის-სიმძრე, ს. გულის რევა, тошнота.

გულისობა, ს. ჯვარობა, гнѣвъ, დარეჯ. 72.

გულის-პირი, ს. განისამოსტ გულზედ ქობა მიკე-რებული, გულის დასაფარებელი, цагрудникъ, женская машинка.

გულის-პოვნა, ს. თანა გრძნობა, სიყვარული, со-чувствие, любовь, ვისრ. 53.

გულისპტრობა (ვი), ზ. მ. გულს დაფიჭერ; დავა-მონებ, удержатъ, покорить сердце, страсти расвудку.

გულისრევა, ს. გულის ზიღება, тошнота, (გული მერევა) გულს მაზიღებს, тошнить.

გულ-სრულება, სს. სახლი ყოფა, სიამოვნება, угож-дение, (გულს-ვუსრულებ), ზ. მ. ვაამებ; ვასიამო-ვნებ; угождать, (ვი), ზ. მ. აღვირსულებ გულის წაღილსა, удовлетворяться, удовлетворить себя.

გულის-ცვენა (ვა), ზ. მ. ვაწყენ, შევაწყენებ, გულს დავაკლებ, огорчать, досаждаютъ, (გული მტკივა,

-მტკიანება), ზ. მიჩ. მეწყენება, გული მეღმის, со-жалѣть, огорчаться.

გულის-ცვივილი, ს. გულის ლმობიერება; ანგა-რება; აღბ. 169; сердечная боль; корысть.

გულის ფეთქა, **გულის ფრიალი**, ს. გულისცე-მა, бѣшеніе сердца, გული უფეთქს, у него сердце бьется.

გულის-ფიცარი, ს. მკერდის ძვალი; грудная кость, ქილ. 351.

გულის-ფხანება, ს. გულის ამება, удовольствие, გულის მოსაფხანებლად, въ удовольствие; ვეფხ. 1105.

გულისყრა, სს. გულის წუხილი, გულის შემოყრა, დაბნედა, обморокъ, (გულს შეყრება), ზ. უ. გული მიწუსს, დაუბნედა, впадать въ обморокъ, ли-шаться сознания, чувства, обмирать.

გულის-ყური, ს. ძალი მიხლომისა და დასხოვნისა, ნიჭი, ნიჭიერება, გერგილი, внимание; способ-ность, дарованіе; გულის-ყურის გაკლენა, ან და-დევენება, обратитъ внимание, სმ. ვანკ. 143; **გუ-ლის-ყურიანი**, ნიჭიერი, გერგილიანი; ყურად მღებელი, способный, внимательный.

გულის-შემატკივარი, ზედ. მღმობელი, მზარუნ-ველი, сердобольный.

გული-შამამა, ს. ერთგვარი ნესვი ერის. ლ.

გულის-შეცვენა (გული შემტკივა), сочувствовать, რ. ქ. ლ.

გულის-შეწყნება, ს. გულის შემოყრა, обморокъ, (გული შემწყნება), ზ. უ. გული გაღამეღევა, გული გაღამეღევა, терять сознание, чувство.

გულის-შეჯერება (ვა), ზ. მ. გულს-დავარწმუ-ნებ, დავეჯერებ, увѣрится, 2 ქართლ. 554.

გულის-ძგერა, ს. გული მიძგერს, сердце бьется.

გულის-ძვალი, ს. გულის ფიცარი, мккерდი, груд-ная кость.

გულის-წაღილი, ს. გულის-ნდომა, გულის თქმა, სურვილი, сердечное желание, ვეფხ. 690; 698.

გულის-წაღება (ვე), ზ. მ. მოვსტაცებ, წავეღებ გულსა, восхищать, очаровывать, ვისრ. 116; 25 ვ. გულის-წაღებობ, -ბელი, очарователь.

გულის-წასვლა (გული წამივა), ზ. ვ. გული მე-ღლევა, обмирать.

გულის-წვა (გული მეწვის), ზ. ვ. ვკწყს, тужить, горевать.

გულისწვევა (ვა), ზ. მ. приглашать себя, აღექ. 3.

გულის-წუხილი, ს. მწყნარება, ნაღველი; გულის შემოყრა, დაბნედა, грусть, тоска, печаль; теря-ние сознания, чувства. (-მიწუსს), ზ. ვ. ვმწყნა-რებ, ვნაღველობ; გულს მეყრება, грустить, печа-литься; терять сознание, обмирать.

გულის-წყრომა, ს. რისხვა, гнѣвъ, ярость.

გულის-ჭერა (გული მიჭერს), ზ. ვ. გული შეიწრე-ბული მაქვს, шемить сердце, ქიმ. 136.

გულის-ჭიღილი, ს. გულის რევა, тошнота.

გულის-ჭირი, ს. გულის წუხილი, тоска.

გულისხმა, ს. გონი, გონება, ტყუა, разумъ, поня-тіе, способность, გულის ხმას მოსვლა, ზ. უ. მიხლომა, გაგება, уразумѣть, попити, გულის ხმის ყოფა, სს. გაგება, уразумѣніе; მეტავ. § 19, ბა-რუქ. 3—12; ისაი. 53—11, (გულის ხმას ვკყოფ),

ზ. მ. გავიგებ, ვქსენობ, разумѣть, понять, ისაი.
 52 — 15; მოვსაზრავ, განვსჯი, соображать,
 1 ქართლ. 299; 2 ქართლ. 288; (გულის სმა ვიყო-
 ფები), ზ. ვ. შევინიშნები, замѣчаться, примѣ-
 чаться, винкать, სრნოლოდ. ბრძოს. 26; გულის
 სმა მიყო მე, ე. ი. შემავგონა, вразумилъ меня,
გულის სმის მყოფელი, ზედ. ფურად მღებელი,
 გამგონი, внимательный, სამ. ვახვ. 204; **გუ-
 ლის სმის საყოფელი**, достойный вниманія,
 понятный, **გული სმობა**, ს. სობრძმე; мудрость,
 1 ქართლ. 343; **გულის სმიერება**, ს. შეგნება,
 გაგება, смѣтливость, благоразуміе; глубоко-
 мысліе, დაბად. 40—18; ნიჭი, ძალა, даръ, дар-
 ованіе, сносность; **გულის სმიერი**, ზედ.
 გამგონი, გულის-ფურიანი, ქვევანი, მეცნიერი,
 благоразумный, смѣтливый, умный; **გულის-
 სმება** (ვიგულსვიმება), ზ. მ. გავიგებ, შევიმეც-
 ნებ; уразумѣть, понять; ლოდ. 66; ფიზიკ. 125,
 ვინკა, (ვიგულისსმები), ზ. ვ. გავიგები, შევი-
 მეცნები, разумѣваться, понимать, ფიზიკ. 125,
 подразумѣваться.

გულის-წადილი, ს. სურვილი, желаніе, цѣль, გუ-
 ლის ჰაზრი, мнѣніе.

გულისჯვარი, ს. наперсный крестъ.

გულ-კეთილი, ზედ. კაი გულისა, добродушный,
 -ლობა, ს. კაი გულის ქონება, добродушіе.

გულღებული, ზედ. დარწმუნებული, утѣрен-
 ный.

გულეება (ვიგულეება), ნ. გულეა; გულ-კლეა, ნ.
 გულის დაკლეა.

გულკლეებული, ზედ. არ კმაყოფილი, მომდურავი,
 недовольный.

გულ-კოდილობა, ს. გულის დაკოდილობა, გულის-
 წულულობა, уязвленное сердце, ქილ. 669.

გულ-მაგარი, ზედ. მტკიცე, შეურყეველი, твердый,
 непоколебимый, ქილ. 551; დარეჯ. 2—132,
 რუსულ. 462, **გულ-მაგრობა**, ს. შეურყეველობა,
 სიმტკიცე გულისა, твердость, непоколебимость,
 ვეფ. 528, ვისრ. 45.

გულ-მავიწყი, ზედ. მალე დამვიწყებელი, забыв-
 чивый, -წყობა, ს. მალე დამვიწყებლობა, за-
 бивчивность.

გულ-მანკიერი, **გულ-მანკი**, ზედ. გულ-პიერი, პი-
 რის მსხენებელი, злосланный, კაცია 39; ბი-
 წიერი, порочный, ვისრ. 116.

გულ-მართალი, ზედ. გულ-წრფელი, ალალ მარ-
 თალი, უზაკველი, чистосердечный, სამ. სომხ. 393;

გულ-მართლად, ზ. უზაკველად, чистосердеч-
 но, ვეფ. 421, დარეჯ. 135, 2 ქართლ. 289; **გულ-
 მართლობა**, ს. უმანკოება, чистосердечность.

გულ-მარისიანი, ზედ. გულ-მსიარული, неселый,
 ვეფ. 835.

გულ-მალაღი, ზედ. მზვობარი, ქედ-მალაღი, ზვა-
 ვი, гордый, **გულ-მალლობა**, ამაყობა, ამაზარ-
 ცაგობა; гордость, высокомеріе; ვეფ. 107.

გულ-მღუღარე, ზედ. მწუხარე, скорбный, печаль-
 ный, ვეფ. 86, 92, 198, 229; -ცრემლი, горь-
 кія слезы.

გულ-მედგარი, ზედ. შურის მეძიებელი, мститель,
 მოსეს, სამ. 18.

გულ-მესისხლე, ს. შურის მეძიებელი, мститель,
 რუსულ. 291, 473; ქილ. 403.

გულ-მიღეული, ზედ. сокрушенный сердцем;
 -ულობა, сокрушеніе сердца, ივერია.

გულ-მკვდარი, ზედ. უხიტყ, огорченный.

გულ-მოკლული, ზედ. გულ-წულული, огорчен-
 ный, убитый, ვეფ. 42, 884.

გულ-მოტკინარი, ზედ. გულის შემტკივარი, сердо-
 болный, ციმოთ. 102.

გულ-მოუდრეველი, ზედ. მტკიცე, შეურყეველი,
 непоколебимый, რუსულ. 654.

გულ-მოწყალე, ზედ. შემწუნარებელი, მოწლე,
 სობრალულობანი, милосердый, -წყაღეობა, ს.
 სობრალული, милосердіе, აღბ. 40.

გულ-მტკიცენული, ზედ. გულ-მოტკივარი, сердо-
 болный, огорченный, ნაწყენი, 1 ქართლ. 413;
 შეწყნებული, მწუხარე, огорченный, სობრ. 44;

გულ-მტკიცენულეობა, ს. გულის მოტკივარობა,
 соблазнованіе, сожалѣніе.

გულ-მუცელი, ს. შიგანური, внутренности, гу-
 сакъ.

გულ-მყარად, ზ. გულმტკიცედ, твердо, 1 ქართლ.
 229, **გულ-მყარობა**, ს. გულ-მტკიცობა, твер-
 достъ характера, მართ. 2—161.

გულ-მყოვრად, ზედ. გულ-მტკიცედ, твердо, не-
 поколебимо, დარეჯ. 10, 2—138.

გულ-მძიმე, ზედ. გულ-ნაკლული, недовольный,
 угрюмый, ვისრ. 167; ადექ. 46; მოწყენილი, და-
 ღრეჯილი, угрюмый, грустный, **გულ-მძიმეობა**,
 ს. გულ-ნაკლულობა, неудовольствіе, მარგ.
 1—47.

გულ-მძლავრი, ზედ. ამაზრცავანი, гордый, **გულ-
 მძლავრობა**, гордость, ვისრ. 18.

გულ-მწუხარე, ზედ. მწუხარე, ურეველი, печаль-
 ный, 2 ქართლ. 532.

გულ-მწყრალი, ზედ. გარისხებული, сердитый,
გულ-მწყრლობა, ს. злости, ციმოთ. 1—7.

გულ-მხეცი, ზედ. მძინვარე, სასტიკი, свирѣный.

გულ-მხურვალე, ზედ. გულს-მოღკნე, ревност-
 ный; усердный, სამ. ვ. 204; ვისრ. 136.

გულ-ნაფუქი, ზედ. ნაზი, ფრად მგრძნობელი, нѣж-
 ный, ვისრ. 8.

გულ-ნაკლული, ზედ. მომდურავი, არ კმაყოფილი,
 недовольный, **გულ-ნაკლულობა**, ს. მომდურა-
 ვობა, სამდურავი, გულ-პირობა, неудовольствіе.

გულ-ნაღმობარი, ზედ. გულ-წყენილი, огорчен-
 ный; ვეფ. 243.

გულ-ნაცკენი, ზედ. огорченный.

გულ-ნახუთავი, ზედ. გულ-შეკრული სიმწუხარითა,
 огорченный, ჩახრ. 42.

გულ-ნაღვლიანი, ზედ. მწუხარე, ურეველი, не-
 чальный, ქილ. 408.

გულ-ნებიერი, ზედ. ნაზი, ნარნარი, გულ-ჩხვილი,
 нѣжный, ქილ. 289; -რად, самодовольно, ქილ.
 666.

გულობა, ს. უუგულობა, ередина, სეილ. 38; (ვპ)
 ზ. მ. გულს-დავიღებ, დავპირებ; მოველი, думать,
 предполагать; ожидать, ქილ. 169, 296, 341.

გულოვანი, ზედ. გულადი მხნე, აზოვანი, храбрый,
 неустрашимый, გულოვობა, ს. უსაშრობა, მხნეო-

ბა, храбрость, присутствие духа, (ვკ), ზ. მ. ვმხნეობ, храбриться, хранить присутствие духа, ვისრ. 66, 70, 79; 176. 187; ვეფს. 18; გულ-ლოცვება (ვა), ზ. მ. განვამხნევ, воодушевлять.

გულ-პილწი, ზედ. გარისებული, გაგულისებული, злой, сердитый, **გულ-პილწობა**, სხ. რისხვა, гниль; (ვკ), ზ. უ. ვკსჯავრობ, განვრისხლები, гниваться, сердиться, обиживаться.

გულ-სადაგი, ზედ. გულით-წრფელი, მართალი, чистосердечный, ვეფს. 662.

გულსავსე, ზედ. მაღლიერი, ან მქონებელი გულ-ნაკლულობისა, довольны, ცნობილი ნამდვილად, გულ-დაკრეებით, утврещный; извѣстный, достовѣрный, ანდრ. 4; 1; ეფთვიმ. ცხ. 3. ქართლ. 364; მარტ. 1—204; საქმთა თვის გულსავსე ქმნილთა ჩვენ შორის, проищестия, извѣстныя между нами, ლუკ. 1—2, **გულ-სავსეება**, ს. კმაყოფილება, удовольствие, полнота, კოლ. 2—2; ებრ. 6—11.

გულს-ღგენა (ვი), ზ. უ. ვერთგულობ, ვურთგულებ, усердствовать, 1 ქართლ. 317.

გულს-ღება (გულს-მეღვა), ზ. უ. გულში მქონდა, ვკუთქობლი, думать, предполагать.

გულს-დაღება (გულს-დავიღებ), ზ. მ. დავაიბებ, მოვიბლომებ, გულიდამ ამოვიღებ, захотѣть, предположить.

გულს-დამმარვა, (ვკ), ზ. მ. ვმტს გამომისაცან მქავე ბაღლაში მომოვა საუღაბავში, отъ сильного нащмщения чувствовать въ горѣх отряжку.

გულშიღება (გულზედ მახიღებს), ზ. უ. გული მე-რევა, тошнить.

გულს-მოღგინე, ზედ. მომჭირნე, მოსწრაფე, მეცა-ლინე, усердный, старательный, ревностный, **გულს-მოღგინება**, ს. მომჭირნეობა, მეცადინობა. მოსწრაფება, усердие, ревность, (ვიგულმოღ-გინებ), ზ. მ. ვმეცადინობ, усердствовать, მარტ. 14—38; სამ. ვანტ. 204; მატო. 26—42; გუჯ. 6; საქმ. 24—10; მარტ. 2—142.

გულს-მოუვანა (ვი), ზ. უ. გავგულისებ, გავაჯავრებ, сердить, злить.

გულს-ნადები, ს. ჰაზრი, ფიქრი გულში შეხანული, скрывая мысли.

გულ-სრული, ზედ. კმაყოფილი, довольный, **გულ-სრულიობა**, კმაყოფილება, удовольствие, ვისრ. 44; მურავ. 45.

გულპერიბილი, ზედ. შეურეველი; დარწმუნებული, пеноколебный, твердый, утврещный, **გულ-პერიბილობა**, **გულპერობა**, ს. სიმტკიცე, შეურეველობა, твердость, 2 ქართლ. 105; საბ. ლ. 1 ქართლ. 384.

გულსხმება (ვიგულისხმებ), ზ. მ. გავიგებ, новить, რუსულ. ქარ. ლ.

გულ-სწორობა, ს. გულ-წრფელობა, ალაღ-მართლობა, простосердечие.

გულჭიღება, ს. გულისრევა ძლიერი, ривота.

გულტკბილობა, ს. კაი გულობა, добродушие.

გულუშიწრდა, ვზ. შემართებით, შეუშინებლად, неустрашимо.

გულუხვი, ზედ. უხვი გულითა, щедрый, **გულ-უხვობა**, щедрость.

გულფილწი, -წობა, ნ. გულპილწი, გულპილწ-წობა.

გულფილცვი, ს. გული და ფილცვი საკლავისა, ли-верь, ლსტულ. 239.

გულფირცვი, ს. მცენ. საღბი, шафрей, ბუნ. ლ. საბ. ლ.

გულფიქალი, ზედ. გულმაგარი, твердый (харак-теръ). ვეფს. 1516.

გულ-ფიცხელი, ზედ. უწყალო, შეუბრალელო, გულპილწი, злой, жестокосердый, გულფიცხე-ლობა, ს. უწყალობა, გულპილწობა, жестокосер-дие, მარტ. 10—5; მარტ. 1—185.

გულ-ფილიღობა, ს. უნამუსობა, подлость.

გულქანდი, **გულქანი**, **გულქანდებული**, **გულ-ქანდაკებული**, ზედ. ჩაფერადებული ქანდით ან ვარაყით, позолоченный, ციპოთ. 47.

გულქვა, ზედ. უწყალო, უღმობელი, жестокосер-дый, ქილ. 551, **გულქვაობა**, ს. უწყალობა, უღმობელობა, жестокосердие, სომხ. 165.

გულ-ღვიძლი, ს. გული და ღვიძლი საკლავისა; ли-верь.

გულ-უანდი, ს. მურაბა, варенье, სამხ. 126.

გულქო, ს. ქორის მხე კისერზედ გადასაცემელი, აშრილა, сѣть для ловли ястребовъ, ქილ. 69.

გულყრა, -**შემოყრა** (-მეყრება), ზ. უ. უამად შევბნ-ღები, გული მიწუნება, падать въ обморокъ.

გულშემატყვივარი, ზედ. მზრუნველი, сердоболь-ный.

გულშემოყრილი, სეილ. 76, безъ чувствъ лежа-щий.

გულშეუღრეველი, ზედ. непреклонный, храб-рый.

გულჩახული, ზედ. შეწუნებული, скорбящий.

გულში ჩაფიქრება (ვი), ზ. უ. დავიღრომებ ფიქრ-ში, задуматься.

გულ-ჩვილი, ზედ. თანამლობი, чувствительный, мягкосердный, **გულ-ჩვილობა**, ს. თანამლო-ბელობა, мягкосердие, чувствительность, ჩონგ. 141.

გულ-ჩქარი, ზედ. მოსწრაფე, ჩქარი გულითა, то-ропливый, გულ-ჩქარობა, ს. მოსწრაფება, სიჩქა-რე, торопливость, ქილ. 627.

გულ-ციცხლობა, ს. სიფიცხე გულისა, вспыльчи-вость, სომხ. სამ. 255.

გულცივი, ზედ. გულგრილი, хладнокровный.

გულცხარი, ზედ. ფიცხი, вспыльчивый.

გულძვირი, ზედ. გულნაკლული, მომღერავი, недо-вольный, ქილ. 220; **გულძვირობა**, ს. გულნა-კლულობა, неудовольствие, რუსულ. 911, 753; გულ-ვკსძვირობა). ზ. უ. ვემღერები, негодовать.

გულწითება, ს. მფრინ. снигирь, იონანე ბაცონ. ლ.

გულწმინდა, ზედ. გულწრფელი; გუნება კეთილი, чистосердечный, სომხ. 151.

გულწრფელი, ზედ. გულ-წმინდა, ალაღ მართალი, чистосердечный, **გულ-წრფელობა**, ს. ალაღ-მართლობა, чистосердечие.

გულწყლილი, ზედ. გულ-ნაკალი, ნაწყენი, გან-მწარებული, огорченный, убитый, ვისრ. 15, 30.

გულზედაკრეფილი, ზედ. скрестивший на гру-ди руки; печальный, კაცია 36, ჩონგ. 36.

გულხმება (ვიგულხმებ), ნ. გულისხმა (ვიგულისხმება)
გულხმიერად, ზვ. მღვიძარედ, ნოდრო, ვეფხ. 1407.
გულხსნილი, ზედ. ალალ-მართალი, გულგახსნილი, სიბრ. 166, открытая душа.
გულწინარად, ზვ. სიმშვილით; спокойно.
გულჯავრობა, ს. მწურალობა, გულხვ. ვისრ. 94.
გუმაზარი, ს. ნ. გამაზარი.
გუმანი (სპარ.), ს. იჭვი, ჰაზრის მიტანა ვისზედმე საიჭვოს საქმეში, подозрѣніе, გუმანი შიადგება, на него падает подозрѣніе, მარტ. 2—142.
გუმბათი (სპარს.), ს. კამარა მალალი და მრგვალი, შეკრული ეკკლესიაზედ, куполь, -ციხა, небесный свод, რუსუდ. 162.
გუმბრა, ს. მცენ. გვიმბრა, გვიმარა, იფხლი, ჩადუნა, паноротникъ, ბუნ. ლ. ერის. ბუნ. ლ.
გუმიჯი, ს. გამიჯი ნახე.
გუნგურმაჯი (თათრ.), ს. ნაწილი სორცისა, толстый край; გახეთ. კავკ. 1822 წ. № 43.
გუნდა, ს. კრკოს მსგავსი ხილი, მუნის ხისა, ხმარებული მელნის გამოსახდელად და სხვად საღებავად, черпильные орѣхи.
გუნდა (სომხ.), ს. დაგუნდავებული ან დასორსალე-ბული რამ, ან პურისკუტი, კომე, კომოქ, гомола, თოვლის გუნდა, კომე სწეფუ, გუნდ-გუნდა, комковатый, პურის გუნდა, კომოქ ტფეტა, **გუნდა-ვაცი**, ს. მცენარე: **გუნდავება** (ვა), ს. დაფსორსალე, რუსუდ. 434, валяться въ комоки, **გუნდალაბა**, ს. игра въ спѣжки; **გუნდავება** (ვა), ზ. მ. გუნდად დაფსორსალე, валять въ комоки.
გუნდა ქვა, ს. შავი ქვა, марганецъ.
გუნდი, ს. ლეგიონი, ლაშქარი ექვსი ათასი; მფრინველთ ფარა, legionъ, отрядъ войска; сѣоринше, толпа; стадо птицъ, 1 მეფეთ. 10—5; მატ. 26—53; საქმ. 21—31, შავთ. 31, გუნდი ფუტკართ. рои пчелъ, **გუნდის თავი**, полководецъ, **გუნდგუნდად**, ზვ. толпами.
გუნდრუკი (სომხ.), ს. სუნელი საკმელი, росной лалонъ, ошмямъ, მატ. 2—11; გამოსლ. 30—34; ბუნ. ლ. პატრი ფილ. ლ.
გუნება, ს. შიად. გონება: შინაგანი მდგომარეობა სულისა, ვითარ სპარსთა უნთა ქეფი, მაგალ: ჰკითხვენ: გუნებაზედ როგორა ხარ, მიუგებენ; კი გუნებაზედ ვარ, ვერა ვარ გუნებაზედ; რუსუდ. 284; ქილ. 307; дума; расположение духа; გუნებაში მქონდა, и мыѣлъ въ виду, გუნების გამოცვლა, измѣнить мыѣніе, მის გუნებაზედ ჰკილია, зависти отъ его воли, სამ. ვასტ. 201; გუნება დაუშვიდა, уснокоплся духомъ, გორგ. 38; გუნებაში გავლა, подуматъ, რუსუდ. 735; გუნება გამოუცვლა, онъ заставилъ измѣнить мыѣніе

о комъ, გორგ. 199, ავი გუნება, перасполже-
 ние духа; ავ გუნებაზედ იყო, былъ въ дурномъ
 расположеніи духа, былъ не въ духѣ, გუნება
 მართლად ვერ მიხლდა, отъ души не могъ на не-
 го положить, 2 ქართლ. 377; თავის გუნებას
 ჩახედა და საგონებელი შექმნა, онъ подумалъ и
 вынулъ изъ раздуміе; რუსუდ. 759 მე ვთქვი გუნე-
 ბაში, я подумалъ про себя, რუსუდ. 345; შეი-
 განა რომ მისი გუნებისა არ არის, узналъ, что
 онъ не раздѣляетъ его мыѣніе, რუსუდ. 339,
გუნება ნაქცვი, ზედ. ორსული, беремешная,
 გუნებაზედ მოსვლა, развеселиться; კაცა და გუ-
 ნება, всякъ по своему.
გუნი, ს. სიფეთლის სენი, желтуха, ნ. გვინი.
გუნჯუთი, ს. მცენ. კუჩუთი.
გურდემლი, ნ. გრდემლი; გურმა, ნ. გვრმა; გუ-
 რინვა, ნ. გრგვინვა.
გურჯი (სპარ.), ს. გოგუთი, კვერთხი, булава, жезлъ,
 რუსუდ. 220.
გურიობა, ს. მიღევნა გულის თქმათა, увлекатель-
 страстныи, რიტვ. 32—13; სიბრძ. 4—12.
გურიტი, ნ. გვრიტი.
გურკა, ს. კურკა, ხილის გული, მაგალ. ატმისა, ქლია-
 ვისა და მისთანათა, косточка въ фруктахъ.
გურტი, ს. კვირტი, ვაზის კოკორი, почка виноград-
 ныхъ лозъ, ბუნ. ლ; სამ. ლ.
გურუჯის შუბი, სილ. 258, конь.
გურუში, ს. 40 ფარა, ან შურნახევიარი, куруши,
 7 1/2 კონ.
გუფთა (სპარ.), ს. დაკეპილი სორტი, დაგუნდავებული
 და ისე შემწვარი, котлета.
გუშაგი (სპარს.), ს. ციხის დარაჯა, მეცისოგენნი,
 гарнизонъ, ვეფხ. 1385, 1391.
გუშაგობა (ვკ), ზ. უყარაულობა, ვდარაჯობ, ка-
 раулитъ, стережы, ვისრ. 107.
გუში, ს. კოლის ნათხალი, мѣра 22 1/2 ჟ. ნ. რ. ლ.
გუშინ, ზვ. წუხელის, წინაღეს, გავლილს ღღეს,
 вчера, **გუშინწინ**, третьяго дня, გამოსლ.
 5—7; 2 სეფელი 19—4, 6, ებრ. 13—8; **გუ-
 შინდელი**, ზედ გავლილის ღღისა, вчерашній,
გუშინწინდელი, ზედ განვლილის ღღის წინათ,
 третьягодневный, **გუშინდამდელი**, вчереш-
 ній
გუჯარი (არაბ.), ს. სიგელი ეკკლესიათა შეწირუ-
 ლობისა, жалованная грамота церквямъ и мо-
 настырямъ.
გუჯასტა, ს. კუშტაბანი, კაბის საცილოვე, шетья,
 სამ. ლ.
გბელემა, ნ. გრმელემა.
გბლარბი, ს. ძლარბი, ежъ, 1 ქართლ. 319.
გბუმი, ს. პატარა ძლარბი, ежикъ.

ღ.

ღ, მეოთხე ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული ღო
 ნად, რიტვში დახმწავს ოთხსა და ფულის ანგა-
 რიში ნიშნითურთ ღ ოთხს თუჟანს, ამ ასოთი

იწყება ერთი ზედდადებული ზმნათა, რომელთა და;
 და რთული დამო: მაგალ. დაწერა, დადგმა; დამოკი-
 ლება, დამონება, დამოდინება და სს.

ღ, დაერთვის ბოლოს სახელთა ან მარცო, ან სხვათა თანდებულთა თანა და ჭინიშნავს მოძრაობასა, მაგალ. წარვიდა მთად, ქალაქად; აღვიდა იერუსალიმად; ვიღრე ხათუსაფდმდე, ცადმდე, ღრუბელთად მდე, მღვად მდე, მღონარედ მდე; ამგვარადვე; ღ დაერთვის სახელთა პირთსა და ჭინიშნავს წოდების ან ხარისხის მიღებას; მაგალ. ეკურთხა მეფედ, დაიდგინა მსაჯულად, შედგა ბერად და სს.

ღ, დაერთვის ბოლოდ ზედ-შესრულთა სახელთა და შესცვლის მათ ზმნის ზედად, მაგალ: კეთილი, კეთილად; ბოროტ, ბოროტად, შავი, შავად, თეთრი, თეთრად; გარნა მდაბიურად ნაცვლად ღ ხმარობენთ; მაგალ. კარგად, კარგათ, ავად, ავათ, სწორედ, სწორეთ. ქარაგმიანნი ლექსნი: ღ ბა, ღიდება; ღ ბლი, ღიდებული.

ღა, კავშირი შეერთებითი, მაგალ. პეტრე და იოანე, კავშირი ესე განსარჩევლად სიტყვისაგან და დისა, დასა, დითა, იწყებენ რთულად და.

ღა, თანღ. ნახე ღამ, ღამო, ღმო: მაგალ-მარიამისღა.

ღა, ს. ამ სახელით უწოდებენ ერთმანერთს ქალნი, შობილნი ერთის ღელამისაგან, ეგრეთვე ძმანი მათნი, сестра, დვიძლი და, родная сестре, ნახევარ დანი, сводный сестры, დისწული, сыны сестры, ძლემიშვიტ, მილია, ე. ი. დად მითქვამს, ვეფხ. 1437; называх сестрою, დასდებია, ღლა უქმნია, ვეფხ. 1423; угождали ему какъ сестра.

ღაავკაცება (ვა), ზ. მ. ავაკაცად გაკვლი, გავაბოროტებ, ძღვლათ ვღამ, ძურღამაჲ ჩელოუტომ.

ღაავლება (ვა), ზ. მ. ფერულად გარდავქცევ, დავაფერულებ, იხსენილთ, (ვაავლები), ზ. ვდ. დავაფერულებ; მოვუძღოლადები, მოვიღალადები; იხსენილთ, აუთონთ, აუთონთ, იხსენილთ; დაავლებიან (და არა დავლებიან), ვურნი; ვეფხ. 28, уши вьнхуть, გულსა სრულად დამავლებ, ე. ი. გულს შემიწუნებ. ვისრ. 103, ты томишь меня, დაავლებული, მიმ. რუსუდ. 261.

ღააღლება (ვა), ზ. მ. გაავამაგებ, მნაცებ შევიქს, ძღვლათ ძრღვლამ, ვისრ. 184.

ღაამბრულება (ვა), ზ. მ. ამბრით შევქმურავ, იანიტათ ამბროთ, ქილ. 12.

ღაამება (ვა), ზ. მ. სიამოვნებას მივსცემ; დავუტკობ; დავუყენებ ტკივილსა, ძღვლათ პრიტყმამ; უსაჯად, ტვიშით, დავაგლათ დუდოლთნი; უნთბოლ; ვეფხ. 1154; 1534; დავუშებ გულსა, უსოკონთ ჩუბ სერდე, ვისრ. 165; (დავუშადები), ზ. ვდ. ტკივილსათვის: დავსცხრებ; ო ბოლი: უნიმათს; (დავამდები), უტიხნუთ, ვისრ. 188; 186.

ღაამპარტავება (ვა), ზ. მ. გაავამაგებ. ძღვლათ გრძღამ.

ღაარება (ვა), ზ. მ. ვავლინებ, ვაცარებ, ვაგვამთ ხოდით, გარს დავუარებ, ე. ი. გარშემო ვუვლი, ოხოდით კრუგომ, შავთ. 12, (დავიარები), ზ. ვ. დავდივარ, ხოდით ბეზირშინო, ცეკო დურა, პონელ ვ. პრисяду იღვლათ.

ღაარსება, ს. არსებად მოყვანა; დავუქმება, ოსუძესტვილენი; ოსონანი; (ვა), ზ. მ. არსებად მოვიყვან; დავუქმებ, ოსუძესტვილენი, პრიაკათ კუ ჯიანი; ოსონივათ, ქვეყნისა, სთორიქს სოდათ მირ, კავშ. 76, 366; გორგ. 240; დავრ. 104; (ვარსება), ზ. ვდ. არსებად მოვალ; დავე-

ფუქმები, ოსუძესტვილენი; სოზიდათს, ჩახრუს. 97.

ღააფრაკება (დავაფრაკები), ზ. ვდ. ფიცართათვის გავშრულადები, სკორბითს.

ღაახლება (ვა), ზ. მ. გაავახლებ, ნოზობნოვლით.

ღაახლოვება (ვა), ზ. მ. მივავახლოვებ, პრიაკათ, (ვაახლოვები, ვუახლოვებები), ზ. ვდ. მივახლოვებები, პრიაკათს, ვისრ. 31; 134 142; რუსუდ. 634; შირ. 268.

ღააგება (ვაგება), ზ. თვ. ვსთხოვ რასმე ზვეწნით, პროსით ო ჩემ, გუგუ. 30.

ღაბა, შრ. დაბნები, ს. დიდი სოფელი, село, деревня, საბ. ლ.

ღაბასება (დავებასები), ზ. ვდ. დავეცილები, შეველოვარაკები, ნაჩნათ სპორი.

ღაბადება, სს. შექმნა, წარმოება; შობა; პირველი წიგნი მოსესი შექმნათა ან შესაქმისა; ან ძველთსა და ახალთს ალექსის წიგნი; рождение, творение; книга бытия; библія; ვეფხ. 7; -მოთარისა, ნაროждение луны, (ვკვ), ზ. მ. შევქმენი, ვვწარმოვებ, დასაბამს მივსცემ; ვშობ; творить, соиздавать; родить, მაცთ. 19—4; ფსლ. 32—9, 15; ვეფხ. 728; (ვიბადები), ზ. ვ. შევიქმენი; ვიშობები, твориться, соиздаются; родиться, მთვარე დაბადა, მწიწიქ ნარდილს, დაბადებული დაბადა, მიმდ. სთორენიქ; творенье, ღვთის დაბადა, სოზანნიქ Богомъ, რა გაქვს ღვთის დაბადა, что у теби изъ даровъ Божиихъ. დაბადებული, -ღობა, творенье, рождение; (დავუბადები ვარ), ითქ სოზად მენა, 2 ქართლ. 319; ვისრ. 106, 88; რუსუდ. 536; (დავუბადები), ვეფხოლები, როდითს, შარკ. 2—25; გამოცხ. 4—11; 1 ქართ. 284.

ღაბავრა, ნ. დაბურვა; ისაი. 45—18.

ღაბაღთება (ვკვ), ზ. მ. დავსერავ, დავსტერი, დავკვოდ; დავკვოც. ნაწინათ, ნარუბათ; ნარუბით, ქილ. 9, 460, 2 ქართლ. 324, 519; -ჭანგითა, იპრავით ნოტყმი. ქილ. 565.

ღაბაღი, ზედ. არ მდაღი; მდაბალი, არ ჩინებული; მარე, კინი; низкий, невысокий; именованный; малоцѣнный; незнатный. ტანა დაბალი, ჩელოუტნი; ნე ვისოკო როსა; დაბალი ადგილები, ივნიენი ქმნა, დაბალი ფასის სავაჭრო, თონარქ ივნიენი ქმნა, დაბალი ვაჭარი, კუჩიშკა, თორგან; დაბალი ხმა, бас; დაბალი ღობე, მდაბ. შენი დაბალი ღობე არა ვარ, я не ребенокъ, не подчинень тебѣ; დაბალი კაცის შვილი, სმიქ незнатнаго, დასტულ. 112; ქილ. 168; დაბალი ცხვირი, 1 ქართლ. 343; небольшой и надернутый носъ.

ღაბაღითება (ვა), ზ. მ. დავაშოშმენებ, უნათ, უსოკონთ, ნ. დაბაღთება.

ღაბამბა (ვკვ), ზ. მ. ბამბას. დავუღებ, ვლასთა ნაბათ.

ღაბანა, დაბანავა, სფ. უმონენი, (ვკვ), ზ. მ. განვაბან, განვრეცხ ტანს; мыть кого, (ვი), ზ. შირ. განვიბან, мыться, დასაბანი, умывальный, დამბანი, банщикъ, დაბანიება (ვა), ზ. სს. პოდათ უმითს, ვისრ. 84; სიბრ. 132; რუსუდ. 528; (დავებანიები), ზ. სს. თვ. უმითს, выкупаться.

ღაბანაკება (ვა), ზ. მ. დავადგენ ღაშქარს ერთს

ადგილი, расположить войско стапомъ, (ვი),
ფ. შინ. ერთს ადგილს დაესტეგები ხანკად, располо-
жить лагерьмъ, რიცხვი 33—43; გამოსლ. 15—27; დავით 33—7; დაბანაკებული, შიმ.
გამოსლ. 14—9.

დაბანგება (ვა), ფ. შ. ბანგს შევასმევ, опанват
опиумомъ.

დაბაჟვა (ვჰ) საქონელსა), ფ. შ. ბაჟს გარდავისდი,
оплачивать пошлиной.

დაბარბაცება (ვჰ), ფ. შ. ვკორცმანებ, იძა შატატყსა,
საბ. ლ. (ვი), зашататყსა.

დაბარგება (ვი), ფ. შ. ბარგს ჩამოვხდი დასასვენე-
ბლად, снять пошу, остановитყსა, ქილ. 303.

დაბარგება, ფ. შ. требоваше; вынискა товаромъ,
журнала, (ვი), ფ. შ. ბანებით ან თხოვნით სხვა-
გნად მოვაყვანიებ ვისმე ან მოვატანიებ რასმე;
вытребовать, вынискать, დაბარგებ, требуешь
меня къ себѣ, (ვა), ფ. შ. პირად შევეუფლო რასმე
სხვასა, наказывать, поручать, сказать кому что,
(ვბარგები), ფ. ვ. ჰრად შევეუფლები. наказыва-
ется, приказывается сказать кому что, სმ. ვ.
177; **დაბარგებული**, შიმ. -სჯული, положитель-
ный законъ, საბ. ბერძნ. 369; რუსული თარგმანი
366.

დაბარვა (ვჰ), ფ. შ. ბარით გარდავისხრი მიწას, ко-
пать, рыть заступомъ, დაბარვინება, (ვა), ფ. სხ.
ბარით გარდავთხრევიებ მიწას, заставить рыть
землю.

დაბარგვა (ვჰ), ფ. შ. ხელთ ვიგებ, დავიჭერ, за-
хватить.

დაბარგვება (ვა), ფ. შ. დავჩლოხვებ; დავაგვიანებ,
притупить, замедлить, საბ. ლ.

დაბასცავი, **დაბასცო**, ს. ცაბასცო, ლები, сн-
пикъ, ცაბასცო, დაბაღბაში ხნარცვად ჰსწერია,
საბ. ლ.

დაბასტუნება (ვა), ფ. შ. ფეხების ბაკუნი, топать
погами.

დაბატონება, ნ. გაბატონება.

დაბაღი (არაბ.), ს. მეგრატკე, кожевникъ.

დაბაღხანა, ს. ცევიის მოსაქნელი ადგილი, коже-
венный заводъ.

დაბაღლები (ვა მუწუკსა), ფ. შ. მოვაწიფებ მუ-
წუკსა ბაულის საღებლად, разгнанивать, сносо-
бствовать къ пагнойнѣ, (დაბაღლები), ფ. ვ. დ.
მოვწიფები (მუწუკი), пагнаниваться, საბ. ლ.

დაბაცბაცება (ვჰ), ფ. შ. ვკორცმანებ, шататყსა.

დაბდაბი, **დაბდაფი**, ს. დაფი, დაფდაფი, барабанъ,
ვეფს. 714, 1408.

დაბღღვნა (ვი), ფ. შ. დაბღღვნა.

დაბეგვა (ვი), ფ. შ. დავიქევა, прищевить, при-
давить, ბუბ. ლ.

დაბეგვა (ვჰ), ფ. შ. დავიკონებ, დავიკონებ. заплати-
ть; вставить заплатку, **დაბეგვილი მონბი**,
плате въ заплаткахъ.

დაბერება, ნ. დაბერება კაცია 34.

დაბეგვა (ვჰ), ფ. შ. მოვებევა, ვსცემ; დავიგლო, დავ-
ქემ; დავსცემ, დავსებევა, пришить, приколотить;
придавить, прищевить; выбивать зерна, вымо-
лачивать; измять; (დავებეგები), ფ. ვ. გავილა-
ნები, ვიცემები, бить пошту, მოურ. 110.

დაბედნიერება (ვა), ფ. შ. ошастливить многихъ.
დაბევრება (ვა), ფ. შ. გავამრავლებ, увеличивать,
умножать, მარტ. 1—159.

დაბეზლება (ვა), ფ. შ. დავასმენ, ბრალს დავსებ,
დავსწამებ, обвинять, предасть въ руки, სმ. სომ. 260;
(დავებეზლები), ფ. ვ. დ. დავისმენები, обвиняться,
სმ. სომ. 336; **დაბეზლებინება** (ვა), დავასმენი-
ნებ, заставить очернить, 2 ქართლ. 350.

დაბენძლა (ვჰ), ფ. შ. მეტალს ბენძლად შევიქმ,
обращать въ слитокъ, საბ. ლ.

დაბეჟვა (ვჰ), ფ. შ. დავიქევა, დავებევა, измять, -ვაშლ-
სა, измять яблоко.

დაბერა, ნ. დაბერვა.

დაბერება (ვა), ფ. შ. მოვაუძღურებ, старить;
ღმერთმან ასე კბილად დავაბეროს, Богъ такъ
сладко да продлитъ жизнь вашу до старости,
ღმერთმან დავებერნა, Богъ привелъ насъ до-
жить до старости, ვეფს. 502; (ვებრლები), ფ. ვ. დ.
მოვებეზლები, состарить, ცოლბი დავებერდენ,
жены ихъ состарились, ანტონ. 5, (ვა მუწუკსა),
нагноть рану, საბ. ლ. დაბერებულვარ, и состар-
ился, შე ვვაგილი დამებერა, мой цвѣтъ
только теперь занялъ, состарился; ვეფს. 1519,
დაბერებალი, ფ. დ. подлежащій старѣнiю, ებრ.
8—13; ვისრ. 169.

დაბერვა (ვჰ), ფ. შ. ვაღვივებ ცეცხლს საბერვლით;
დავუკრავ საკრავს შობერვით, раздувать (огонь);
трубить; მსაგ. 7—18; ქარმა დავებერა, вѣтеръ
подулъ.

დაბერცვა (ვჰ), ფ. შ. მცვერს დავაფრევიებ; დავანძ-
რევ ხეს რომ ხილი ჩამოჰყაროს, вытрисать; три-
сти яблокъ и т. п. სომ. სმ. 386; -ცანისამოსი-
სა, вытрисати пшлѣ изъ платя.

დაბერწება (ვა), ფ. შ. ბერწად შევიქმ, лишать пло-
дотворенiя, (დავებერწები), ფ. ვ. დ. ბერწი ან უნა-
ყოფო შევიქმნევი, дѣлаться безплоднымъ, -ცოდ-
ვისა, уничтожить грѣхѣ, გუგ. 12.

დაბეცება (დამბეცება თვლი), ფ. ვ. დ. გავბრუციან-
ლები, стать близорукимъ, ბუბ. კ. 109.

დაბეჭდვა, запечатлѣнiе, შავი 12, (ვჰ), ფ. შ.
დავსტვიფრავ, ბეჭედს დავავამ; სტამბაში წიგნს
გამოვიყვან, запечатать; напечатать, издать
книгу; ჩავჭეკებ; ჩავჭეკებ გონებასა, запеча-
тлѣтъ; რომაელ. 15—23; ისაი 29—11, იოან.
3—33; მარტ. 2—96; (დავებეჭდ), ფ. შინ. აღვი-
ცვიროვ გონებაში, запечатлѣтъ въ умѣ, მარტ.
1—161. **დაბეჭდვინება** (ვა), ფ. სხ. ბეჭედს
დავსმევიებ, заставить приложить печать,
2 ქართლ. 541; **დაბეჭდილი**, შმ. запечатанный;
отпечатанный.

დაბზარვა (ვჰ), ფ. შ. დავმსხალავ, დავებოქ, დავ-
ქლავ; колоть, щелять, ვეფს. 182; (ვიბზარვი),
ფ. ვ. დავსქლები, колоться, щеляться, ანდრ. 53;
დაბზარული თოვლი, подмерзшiй снѣгъ.

დაბზარიღება (ვა), ფ. შ. пустить полчекъ.

დაბზუვა (ვბზუვი), ფ. შ. ბზუვილით დავფრინავ
(მწერთათვის), летая жужжать, საბ. ლ.

დაბილწება (ვა), შევამწიკვლებ, შევაბილწებ,
осквернѣя.

დაბინავება (ვა), ზ. მ. დაესასილებ, ბინას გაუფრენ, поселять, пристроить къ мѣсту, (ვი, ვბინავებნი). ზ. ვდ. დაესასილები, принять оубдлость, поселиться, пристотиться; **დაბინავებული**, მიმ. оубдлый.

დაბინადარება (ვა), ნ. დაბინავება.

დაბინდება (ვბინდება); ზ. ვდ. ჩამოვლამები, смеркаться, გული ჩემი ვინ დაბინდა, кто затмил мою душу, ვეფს. 297.

დაბიბო, ს. მდაბიო, გლეხი, простолюдинъ.

დაბირი, ს. აღმართებული თხემი წმინდა წმინდათასი, прориналине, ვ მფუე 6—5, გამოს. 25—31.

დაბიური, ზედ. სასალო, народный, ნ. მდაბიური.

დაბიჯება, ნ. დაბეება.

დაბლა, ზ. მ. ქვევით, ძირს, внизъ, -ლაპარაკი, говорить тихо, ორწელს დაბლა, спустя два года, ბერძნ. სამ. 154.

დაბლა (არაბ.) ს. დოლი, დუდაფი, барабанъ, ბანჯ. ლ.

დაბლაგვა, **დაბლაგვება** (ვა), ზ. მ. დაეაზღუნებ, испугивать, (ვბლაგვები), ზ. ვდ. დაეზღუნებ, испугаться, ვისრ. 166; 48.

დაბლანდება (ვვ), ზ. მ. დაეზღუნებ, запутать, (ვიბლანდება), ზ. ვდ. დაეზღუნებ, запутаться, თვალეი დამებლანდა, глаза мои помутнились, ქილ. 148.

დაბლარი, ს. სარზედ გაბმული ყურძნის ხე, როგორც რომ ხეზედ მალარი, виноградная лоза, привязуиная къ торкальнику.

დაბლობა (ვა), ზ. მ. ვამდალებ, ვამცირებ, понижать, (დავდალები), ზ. მ. შევამცირები, понижаться, ნ. მდაბლობა.

დაბლიგვება, ნ. დაბლაგვება.

დაბლობი, ს. დაბალი ადგილი, низменность, ქილ. 24.

დაბლუვება (ვბლუვები), ზ. ვდ. ენა ჩლინგი შევიქმნები, становиться занкой, სამ. ლ.

დაბმა (ვა), ზ. მ. თოკით მივკარავ, привязать, -ფერხულის, составить хорооводъ, -ენას, молчать, ვისრ. 18; -საპრობოლემი, посадить въ тюрьму, ბერძნ. 379; -მახეში, поймать въ сѣти, დავებამ ენას, заставишь молчать, ვისრ. 26; ენა დამება, отнялся у меня языкъ, დავრ. 184; (დავებში), ზ. თ. დავებერი, быть привязану, -ლიაში, погрязнуть, увязнуть, მხელს საქმეში დავები, я запутался въ трудныхъ дѣлахъ, აღბ. 41; დავებში ჭირსა, попасть въ нѣдъ.

დაბმული, **დაბნაბაში**, მიმ. -ცხენი დაბმული გუვანდეს, держи лошадей па привизи, დავებშივარ, ты арестовалъ меня, დამბიეს თავი, и сызкъл себя, რუსედ ვ; **დაბმევიება** (ვა), ზ. სმ. დავებევიება; დავებვევიება, заставишь привязать, арестовать.

დაბნება, ს. გულის წასვლა, обморокъ, (ვბნები), ზ. ვდ. გული შემიწუნებდა, გული გადამლევა, упадать въ обморокъ, лишаться чувствъ, обезпамятѣти, ვეფს. 323; 319; დაბნელას მიეწურა, едва не лишился чувствъ, **დაბნედილი**, მიმ. ცნობა მიხდილი, გულ შემოყრილი, лишившийся чувствъ.

დაბნევა (ვა), ზ. მ. დაეზღუნებ, დავებერი, рассыпать, разбрасывать, (დავბნევი), ზ. ვ. დაეზღუნებ; ავირევი, შევივლები, разбрасываться, рассыпаться, расгертиться, смѣшаться; ვეფს. 1219; გონება დამბნევი, ты заставишь меня растеряться, **დაბნეული**, მიმ. разбросанный, -ჭკუაზედ, сумасшедший.

დაბნელება სმ. -მზისა, затмѣнне солнца, (დავბნელები), затмѣнить кому, заслонить свѣтъ, ослѣпить; მცერს თვალი დავბნელო, ослѣпилъ своего врага, 2 ქართ. 422; ვისრ. 198; გული დამბნელო, ослѣпилъ сердце мое, ვისრ. 3; 24; 49, 96, (ვა), ზ. მ. ნათელს მოვაკლებ, затемнять, помирачать; (ვბნელები), ზ. ვდ. სინათლე მოვაკლები, темнѣть, თვალეი დავბნელებს, чтобы тебѣ ослѣпить, **დაბნელებული**, მიმ. темный, სამხ. სამ. 319; ფარამ. 97.

დაბობღვა (ვა), ზ. უ. დავბობღვა, идти медленно.

დაბობღება (ვა), ზ. მ. დავაბობღე, поднять.

დაბობღოვება, ს. კოპეც, окопечность, 2 ქართლ. 143; (ვა), ზ. მ. დავასრულებ, ბოლოს მოვუღებ, ან ბოლოს მოვაკლებ, оканчивать; ძღვალე კოგო დაბობღიმი; (ვბობღოვები), ზ. ვდ. დავასრულებ; ბოლოს მოვაკლები, оканчиваться; останваться послѣднимъ, **დაბობღოვებული**, ზედ. -მარცვალი, окончательный, послѣдний слогъ.

დაბობნი, ს. დაბობლის ძირი საქმელად, стебель черемухи.

დაბობრივება (ვა), ზ. მ. ბობრივს შევეყრი, падѣть кому кандалы, ვისრ. 91; 2 ქართ. 349.

დაბობრივება (ვი), ზ. უ. დავაბობრივ, წავებკარავ, ფეხსა, споткнуться.

დაბობშება (ვე), ზ. მ. დავებშება, повредить кому составъ и т. п. დაბდ. 32—25.

დაბობჭვა (ვე), ზ. მ. ხელში ჩავიგებ, მოვბობჭავ, схватить, прибрать къ рукамъ.

დაბობრდება, ს. ბინიება, (ვა), ზ. მ. ბობრს დავსლებ; შევასმენ, обвинять, (ვბობრდება), ზ. ვდ. ბობრს დავებები, обвиняться, ქილ. 316; (ვი), обвинять себя.

დაბობრწება (ვბობრწები), ზ. ვდ. გავწობლები, покраснѣть.

დაბობრხუნება (ვა), ზ. მ. დავაბობრხუნებ, დავაბობრხუნებ, стучать, топать.

დაბობრვილება (ვა), ზ. მ. ნ. დაბრვილება.

დაბობრღვანა (ვიბრღვანი, ვენ), ზ. უ. ვმეღვრობ, ან ჯავიით მიწას ვისთრი (ლომთათვის); зарыкать; რვათ ვსალო, ერისთ. 8.

დაბობრცა (ვე), ზ. მ. დავაბობრცავ, ослѣпить.

დაბობრცა, ს. თოლენჯი, судорога, корча, ბუნ. ლ.: (ვიბობრცები), ზ. ვდ. ვიბობრცები, ვიბობრცები, крепляться, жеманиться.

დაბობრიალება (ვა თვალეი), засверкать глазамъ.

დაბობრყვება (ვი), ზ. მ. ვატყუებ; ვემლოვრები, ძალას დავატან; დურაჩი; принуждать, поволить, დასც. 47.

დაბობრმა (დამობრმა ფენი), ზ. მიჩ. ფენი წავებკარ, споткнуться, თვალი, ослѣпить, იოან. 12—40.

დაბობრკოლება, ს. პრენატენი, (ვა), ზ. მ. მოვშლი, მოვაცდენ საქმეს, შევაცოტუნებ; მწხან, пренятствовать, обманывать, მაცთ. 11—6; 13—21.

მარკ. 9—42, 43; ფსალ. 16—13; ანდრ. 86; შე-
ვასმენ, დავაბრალებ, обвинять, 2 ქართლ. 543;
(ვბრკოლები ან დავებრკოლები), ფ. ვდ. მოვსცდე-
ბი; შევსცდები, прекращаться, остано-
вливаться; ისუზირაქ. 14—1, მარკ. 9—42;
1 ქართლ. 124.

დაბრმავება, დაბრმობა (ვა), ფ. მ. თვალის სინათ-
ლეს მოვაკლებ, ослѣплять, (ვბრმავებ, დაბრ-
მი), ფ. ვდ. თვალის სინათლეს დავკვარავ, ослѣ-
пить, ანდრ. 137; ისაი. 56—10; გამოსლ. 23—8,
დავუბრმავებ გონებას, помрачить разумъ чей,
სიძარბოლის თვალი დაგიბრმია, ты закрылъ глаза
правды, ვისრ. 181, **დაბრმობილი გული**, за-
глохлое сердце, მარკ. 8—17, **დაბრმობილი
გონებითა**, безумный, лишешный разсудка.

დაბრტყელება (ვა), ფ. მ. дѣлать плоскимъ.

დაბრუნება, სს. возвращеніе; поворотъ: -მზისა,
поворотъ солнца, ვეფხ. 741; ამბის დაბრუნებად-
მინ, до полученія извѣстія, 2 ქართლ. 549; (ვა),
ფ. მ. უკუშოვაქცევ; მოვაბრუნებ, დავატრიალებ ნო-
რთით სუ მიტი, повернуть; вращать, вертѣтъ
кругомъ, (ვბრუნებ), ფ. ვდ. უკუშოვაქცევა; დავ-
ატრიალებ; поворотить сѣ пути, вернуться;
вращаться, вертѣться; 2 ქართლ. 492; დარეგ.
128, 156, მიწა დაბრუნავ დავის ცქიცის გა-
რეშეშია, земля вращается вокругъ своей оси,
ქმე. წ. 34; დამბრუნდა ეცლი, счастье мнѣ
вернулось, რუსულ. 438; დავაბრუნებ წისქვილსა,
пустить мельницу въ дѣйствиѣ.

დაბრუნება (ვკ), ფ. მ. დავაბრუნებ, ванонტი დო ნილა,
(ვბრუნებ), ფ. ვდ. დავაბრუნებ, ნილაქტი, სხ. ლ.

დაბღვრიანლება (ვი), ფ. უ. დავიფვირებ, заревѣтъ.

დაბრწყვილება (ვა), ფ. მ. დავასუსტებ, მოვაუძლო-
რებ, დავაბლაკვებ, პრითულია, ослаблять; (ვბრ-
ყვილები), ფ. ვდ. შევსუსტებ, მოვაუძლორებ, და-
სუსტებ, დაუბრყვილდა თვალნი, притупилось
у него зрѣніе, დაბა. 27—1; 3 სკული 34—4.

დაბრძანება (ვბრძანებ), ფ. ვდ. დავსჯებ, са-
дятся.

დაბრძოლება (ვა), ფ. მ. ვაომებ, заставитъ вое-
вать, ვძძლოვ, დავსცემ, сразитъ, поразитъ, იერემ.
18—18.

დაბრწნა (ვაბრწნი, -წენ) ფ. მ. დაბწნა, снлетать;
заплетать; განმ. ვეფხ. თემ. ბაგ 750.

დაბრჭობა (ვა), ფ. მ. გავასმაროლებ, разобрать
дѣло судомъ, სხ. ლ.

დაბრგვავება (ვა), ფ. მ. დავაბრყვილებ, დავაჩლო-
ნებ; დავასუსტებ, მოვაუძლორებ, პრითულია;
ослаблять; (ვბრგვავებ), ფ. ვდ. დავაჩლონებ;
მოვაუძლორებ, პრითულია; слабѣть, -გონე-
ბითა, პრითულია სუომი, მარკ. 1—52.

დაბრგვენა (ვა), ფ. მ. დავადგამ ფეხს, стунать по-
гою, ставитъ ногу на что, -დახას ეგლსა, наста-
вить пожу на горло, ვეფხ. 237; -სელსა, оне-
рѣтъ руку; დავიბრგვენ ლოსტხედ, онереться на
булаву, რუსულ. 716, 723; **დაბრგვინილი გო-
ზედ**, ошершисъ на палку, ანკონ. 6—3.

დაბუბნება (ვკ), ფ. მ. გავკქელოვ, გავსრეს, помять
кого, ანკონ. 6—38.

დაბუგვა (ვკ), ფ. მ. გარდავსწავ, სრულიად დავს-

წავ, выжечь; обварить кнюткомъ; (ვი), ფ. მ.
მაგალ. სელსა, დავიწვავ, spaantъ себѣ руку.

დაბუღება (ვა), ფ. მ. ბუღეს გავუჩენ, пріютитъ кого,
(ვე), ფ. მ. ბუღეს გავუჩენ, пріютитъ кого, (ვი),
ფ. მ. ბუღეს გავიჩენ, დავბინავებ; гнѣздиться,
пріютиться; იერემ. 22—22.

დაბუნაგება (ვა), ფ. მ. დავაბუღებ, დავასახლებ, по-
селятъ, (ვბუნაგებ), ფ. ვდ. დავასახლები. посе-
лится, ქილ. 466.

დაბუნებება (ვი), ფ. მ. შევიტოვებ ბუნებას, усвоитъ
природу.

დაბუჟება, დაბუშება, სს. სისხლის შედგომა ძარღ-
ვი, ошѣтнѣе, останонка крови, (ვე), ფ. მ. შე-
ვეუენებ სისხლსა ძარღვიში, производитъ ошѣтнѣ-
нѣ; (დამბუჟებ, დავუბუჟებ), ფ. ვდ. სისხლი
შემიდგება ძარღვიში, ошѣтнѣтъ, оцѣнешѣтъ, ბუნ. ლ.
პატრ. ფლ.

დაბურღული, მიმ. ივერია ლ 1, 82, мутноватый.

დაბურვა (ვკ), ფ. მ. დავსურავ, დავაფარებ; მოვასვევ,
покрытъ, накрытъ; რუსულ. 500, (ვიბურავ, ვი-
ბურვი), ფ. მინ. ვ. დავიბურავ, დავიფარებ, по-
крытъся, накрытъся, ექუსა, падѣтъ шляпу, **და-
ბურვილი**, მიმ. покрытый, -ფევე, дремучій лѣсъ,
მარკ. 14—65; თაბ. 11—14; ისაი. 44—8.

დაბურღვა (ვკ), ფ. მ. ბურღს ჩავუერი, ввинтитъ.

დაბურცება (ვა), ფ. მ. დავასიგებ, произнести опу-
холь, (ვბურცებ), ფ. ვდ. დავსიგებ, оныхнуть.

დაბუშება, ნ. დაბუშება.

დაბუშება (ვა), ფ. მ. დავასიგებ, произнести опу-
холь, (ვბუშებ), ფ. ვდ. დავსიგებ, оныхнуть.

დაბუცება (ვბუცებ), ფ. ვდ. გავსტერებ, оше-
лошиться, ქილ. 279.

დაბუნება (ვბუნებ), ფ. ვდ. დავაჩრიგებ, ра-
спухнуть, затвердѣтъ, სხ. ლ.

დაბდავლება (ვა), ფ. მ. დავაფირებ, заставитъ
кричать.

დაბლაუჭება (ველაუჭებ, -ჭე), ფ. თვ. მოვეჭი-
ბი, схватиться сѣ кѣмъ; თამარ. ბაგ. 161, 172.

დაბლაღვა (ვიბლაღვი), ფ. უ. დავიფვირებ, кри-
чать.

დაბღვერა (ვკბღვერი, -რე), ფ. უ. სმორწებ კოსო.

დაბღნეგა, -ნემა (ვი), ფ. მ. დავიღრეგ პირსა, на-
морщиться, нахмуриться, ვეფხ. 862; **დაბღნე-
გელი**, მიმ. угрюмый, печальный, რუსულ. 247;
ერისთ. 206.

დაბღოცვა (ვკ), ფ. უ. ხოდინი პოჯკომ.

დაბღუგვა (ვკ), ფ. მ. დავბოჭავ, სელს მოვუჭერ,
хватать, ერისთ. 166.

დაბბანება (ვა), ფ. მ. დავაგდენ; сажать, (ვბბანე-
ბი), ფ. ვდ. დავსგებ, садиться.

დაბბარვა (ვკ), ფ. მ. დავსეოქ, щелятъ, колотъ, (ვი-
ბბარვი), ფ. ვ. დავსებ, колотѣтъ, щелятъся,
ნ. დაბბარვა; ბარქ. 6—31.

დაბგვენა, ნ. დაბგვენა; დავაჩინება (ვებგვინებ),
დავეურდობი, ошпратиться.

დაკლება, სს. покиданіе, оставленіе, (ვა), ფ. მ. და-
ვუტევებ, გავუშვებ, თავს დავანებებ, оставитъ,
покидать, броситъ, გამოსლ. 4—5; დავიო. 26—9;
70—9; ვეფხ. 154; 297; -სამზღვარსა, оставитъ
границу, вступитъ въ другое государство,

-კვიცისა, жеребниться; -გზას, оставить одну дорожку, идти по другой, -საქმეს, оставить дело, -ხმას, разгласить, расшуметь слухъ, 2 ქართლ. 430; ვეფხ. 1108; -ცოლშვილსა, покинуть жену и детей, რუსულ. 424; -ცირილს, перестать плакать, ვეფხ. 89; (დავიგდე), ზ. მიჩ. ღვინაჩუნებ, оставить за собою, უური დამიგდე, послушай меня, ჩონგ. 8; ავთ მყოფობამ დამიგლო, болѣзнь не оставляет меня, унорствуешь, ფიქრმა დამიგლო, мысль стала мучить меня, ვეფხ. 127, განმ; -ხმას, разгласить о себѣ, (ლეუგლებ), გავუშვებ ვისმე ვისთანმე, оставилъ кому что; -კარსა, притворить двери, -ურსა, подслушать, -გზას, дать кому дорогу, носторониться, სამ ვას. 76; (ვეგლები), ზ. თვ. დავსწვები, повалиться, лечь, **დაგებუელი**, **დანაგლები**, მიმ. оставленный, **დაგებინება** (ვა), ზ. სს. გავაშვებინებ, заставить покинуть, -რეჟულს, заставить перемѣнить религію, 2 ქართლ. 420; ვისრ. 41; რუსულ. 816; მეფ. გ. სამ. შესავალი.

დაგება, ზ. მ. посланье, настилка; примирение, (ვა), ზ. მ. გავულო, დაჭვენ საგებსა ან სუფრას; დავაზავებ, მოფარებებ; ავავებ ან ჩამოვაცვამ, стлать, настилатъ; накрывъ на столъ; примѣрять; надѣвать, натывать, воззаты; ვეფხ. 916; 2 კორ. 5—19, 20; მატო. 5—24; 15—26; დარეჟ. 2—76; 2 ქართლ. 510; ვეფხ. 1381; გამოსლ. 28—36; ქვეშაგებსა, стлать постель, -სუფრასა, накрывъ на столъ, -თვალსა, пригательно смотрѣть на что, -ლახვარსა, пропзавъ конемъ, რუსულ. 921; -ხმალსა კოცასა, вправить, надѣть рукоятку на саблю, ვეფხ. 1381; დავაგებ ხმალსა ხელსა, схватить рукою саблю, ვეფხ. 439; დავაგებ სახლოსა, убрать домъ, ქილ. 136; დავაგებ ფეხთა კვალსა, стунить ногою на что, ისუ. 1—2; დავაგებ პურსა, предложить хлѣбъ кому, მარკ. 8—6; დარეჟ. 2—76; დავაგებ თვალნი, обратилъ взоръ, დაბად. 39—7; (უ), ზ. მ. გავულო ქვეშაგებს, სუფრას, постлатъ кому постель, накрывъ на столъ; დავაზავებ, помирить съ кѣмъ, -პურსა, предложить кому хлѣбъ, მარკ. 8—6; დავუგებ მახეს, раставить кому сѣтъ, 1 კორ. 8—35; დამიგნა, онь примирилъ меня, კოლას. 1—22; დამეგო, онь примирился со мною, 1 ქართლ. 379; (დავეგები), ზ. თვ. დავაზავებ, помириться, ზოგჯ. დავეგები, დავეცემი, принасть; ქვეშაგებებში, пресмыкаться ползти, მივედ და დავეგებ პირველად ჰმას შესა, поди помирись прежде съ братомъ своимъ, მარკ. 5—24; (დავიგები), ზ. ვ. გავაშვებ, постигаться, накрываться, **დაგებუელი**, მიმ. посланный; накрывать, **დაგებელი**, ზედ. постигающий, დამაგებელი, ს. უმპროტვორитель, ისაი. 13-3; **დაგებინება** (ვა), ზ. სსმ. გავაშვებინებ, заставить постлатъ, накрывъ.

დაგემოვნება (ვა), ზ. მ. გემოვან შევიქმ, ძღვალა ვკუთხმამ, დაგემოვნებულსარ; გემო გინახავს, ты вкусилъ, ვისრ. 144.

დაგემორიღება (ვა), ზ. მ. გემოვან შევიქმ, ძღვალა ვკუთხმამ, (ვეგემორიღები), ზ. ვ. გემორიღი შევიქმნები, ძღვალა ვკუთხმამ.

დაგერშვა (ვე), ზ. მ. გავსწურთნი მონადირეთა მფრინველთა ან ძაღლთა, приучать къ охотѣ ловчихъ птицъ и собакъ, -რაზმისა, обучать войско, გორგ. 86, 107, (ვიგერშვი) ზ. ვ. გავსწურთნი.

დაგერშვა (ვე), ზ. მ. გავჰქვეწლოვ, მცერელ, დავჰქსქრი, კონტუზი.

დაგესლება, სს. რჯა, რჯავჩიპა, (ვეგესლები), ზ. ვ. რჯავჩი, იაკობ. 5—3.

დაგეშა, **დაგეშა** (ვეგე; ვეგეშა), ზ. მ. მცირელ დავსქრი. დავჰქვეწლოვ, კონტუზი, აღმ. 124.

დაგვა (ესლაგავ, ესლაგე; შავთ. 101), ზ. მ. დავსწვავ, жечь, опалить, (ვიდაგები), ზ. ვ. ვიწვი, горѣть, пылать, ვეფხ. 12; დავა გულსა, გულის მსურვალება, являя любви, ვეფხ. 136, 929; გულს მიდაგავს, онь пламенитъ мое сердце, ჩონგურ. 21.

დაგვა (ვეგვი, გავე) ზ. მ. ცოცხით გავსწმენდ, местн, выметать, (ვიგვები), ზ. ვ. выметаться, **დაგვევინება** (ვა), ცოცხით გავაწმენდინებ, заставить местн.

დაგვანება (ვა), ზ. მ. დავამსგავსებ, ძღვალა სჯიმამ, (ვეგვანები), ზ. თვ. დავამსგავსებ, ძღვალა სჯიმამ.

დაგვარება (ვა), ზ. მ. დავაგვანებ, დავამსგავსებ, უნოდობლივსა, (დავეგვარები), ზ. თვ. უნოდობლივსა, რუსულ. 93; 289; 490.

დაგვიანება (ვა), ზ. მ. დავაუფანებ, ვავგვიანებ, замедлять, (ვი), ზ. მიჩ. დავიუფანებ, опаздывать, замѣшкать, (ვეგვიანები), ზ. ვ. დავჰჟონებ, замедлять, დამიგვიანებ, и опоздаю, რუსულ. 355; (დავეგვიანები), ზ. თვ. задерживаться, სოშ. 391.

დაგვირგვინება (ვა), ზ. მ. გვირგვინოსან ვეჟოვ, вѣнчать, короновать.

დაგვირგვინოსნება, ს. გვირგვინის დავგმა, დავგვირგვინებ, коронованіе, коронаціи, (ვა), ზ. მ. გვირგვინოსან ვეჟოვ, короновать; (ვეგვირგვინოსნები), короноваться.

დაგზება, **დაგზება** (ვა), ზ. მ. ცეცხლს დავანთებ, зажечь, затопить, ვეფხ. 194; (ვეგზები), ზ. თვ. ავენთებ, დვენთებ (ცეცხლი, зажигатель), воспламеняться, დავგზებული, зажженный, **დაგზენვინება** (ვა), заставить развестн огонь.

დაგი ცეცხლისა, ს. სიფარულის ალი, являя любви.

დაგიჟება (ვა), ზ. მ. ჭკუაზედ შევულო, сводить съума, (ვეგიჟები), ზ. ვ. ჭკუაზედ შევიშლები, сходить съума.

დაგლა (ვეგლი) ზ. მ. ვნახ, დავსძეკ, დავსცეს, толочь, истолочь; (ვიგლი, გლე), ზ. მიჩ. დავიძეკ, დავიძეკ, придавить, прищемить, ქილ. 117; (ვიგლები), ზ. ვ. წმინდად დავინახებ, измелъчатся, пекрошиться, 1 ქართ. 232.

დაგლახვება -**ხაგება** (ვა), ზ. მ. უპოვარ გავსდი, უქონელ შევიქმ, ძღვალა ვკუთხმამ, пустить въ пищу, (ვეგლახვები, ვგლახვები, ზ. ვ. უპოვარი, უქონელი შევიქმნები, обнищать, обнищать).

დაგლეჯა (დავეგლეჯს), ზ. მ. დაშტუკатурить.

დაგლეჯა (ვა, ვე), ზ. მ. დავგვე; დავჰსწვევ; დავჰკრეფ; მოგსწვევ; ძაღლთა და მხეცთათვის: ვუკბენ, დავფლეთ კბილთა, рвать, драть; щипать,

срывать; растерзать, разгрызть, რუსუდ. 298; დავაგლეჯ წვერსა, выщипать кому бороду, და-ვიგლეჯ თმასა, рвать на себя волосы, გულს ნუ დამიგლეჯ, не терзай мое сердце, ვისრ. 24, 97; (ვიგლეჯები) ზ. ვ. დავისვი, დავიფრიწები, рваться, დაღაღეჯილი, მიმ. изорванный; растерзавший, სხ. გ. 5—41.

დაგვირება (ვა), ზ. მ. დავაგოლიათებ, ძხლათ გეროემს, (ვგვირღები) ზ. ვდ. გავგოლიათები, ძხლათსა გეროემს, სხ. ლ.

დაგმობა სხ. васьмѣшка; хула; порицание; (ვკვამობ, ვკვამე) ზ. მ. ვამბავს, ვმრანავ, порицать, охуждать, хулить, დავუკვამობ ნაქმარსა, ე. ი. დავუწუნებ, порицать дѣйствию, ვეფხ. 940; დამკვამობ ოსუჯდაშს მენი, ვეფხ. 65.

დაგნიღვა (ვკვ), ზ. მ. დავსცორავ, плавать.

დაგოკინება (ვა), ზ. მ. დასთავნებ რეწვს.

დაგონჯება (ვა), ზ. მ. დავასხიჩრებ, დავამახინჯებ, გავაღუჭჭიჩრებ, уродовать, (გობნდებები) ზ. ვდ. დავასხიჩრებ, уродовать.

დაგორგაღება (ვა), ზ. მ. სვერპუთ ვს კრუგს; ივერია № 4, 9, (1878).

დაგორება (ვა), ზ. მ. გადმოვავორებ, скатывать, (ვგორებები) ზ. ვდ. გადმოვავორებები, გორვით ჩამოვავორებები, скатиться.

დაგრაგნა (ვკვგრაგნი), ზ. მ. დავსვევ, სვერპუთ.

დაგორვა (ვკვ), ზ. მ. ვცრილოებ, вертеться.

დაგრვა (დავკვარავ), ზ. მ. მოვსწვავ, выжечь, მოურავ. 56.

დაგრესა (ვა), ზ. მ. ვსხანავ; ვასთავ, დავართავ; მოვკაკავავ, მოვწრავ, крутить, сучить; ისკრინვლათ, (დავიგრინებები) ზ. ვ. დავირთვები; მოვიგრინებები; ვი-გრინებები, ვიპრანჭებები, сучиться, крутиться; ისკრინვლათსა; жеманиться, **დაგრესნილი**, მიმ. крученый, искривленный, **დასავგრესი**, ზედ. крутильный.

დაგრიღება (ვაგრიღებები), ზ. მ. დგრილო გავაქვს (ურმის თვლისთვის); производить стукъ, ბუნ. კ. 68; (ვკვგრიღებები) ზ. უ. სტუჯათ.

დაგრიღება (ვა), ზ. მ. ვაცივებ, სიგრიღეს ვაძლევ; прохладять, остивять, (ვკვგრიღებები) ზ. ვდ. გავცივებები, გავნელებები, станювиться прохладнымъ. (ვიგრიღებები) ზ. მიჩ. ჩრიღლში განვისვენებ, отдыхать под тѣнью дерева.

დაგრიღება, ნ. სურაობა; (ვა), случать панр. овецъ.

დაგრვალება (ვა), ზ. მ. დავამრგვალებ, округлять.

დაგროვება (ვა), ზ. მ. შევკვკრებ, მოვაქურებ; თავს-მოვეური, მოვსვევქ; собирать, скоплять; скупи-вать, სიხრ. 159; (ვგროვებები) ზ. ვდ. შევკვკრებები, მოვექურებები; თავს მოვეური, собираться, ско-пляться, სიხრძ. 18; **დაგროვებული**, ხს კუჩუ სობრაპნი, რუსუდ. 502; სომხ. 365.

დაგრუწვა (ვი თმას), ზ. მ. დავისწუჭებ თმასა, მა-გალ. მოყვარემან თმანი დამიგრუწვა, ვისრ. 164; завивать волосы; **დაგრუწვილი**, курчавый, სხ. ლ.

დაგრძელება (ვა), ზ. მ. გავაგრძელებ, გრძლად გავსწევ, удлинять, (ვგრძელებები) ზ. ვდ. გავგრძელებები, ვისრ. 137.

დაგრძნება (ვი), ზ. მ. მოვხიზოვ, გრძნებით შე-ვკვკრავ, очаровать, რუსუდ. 482.

დაგრძნეულება (ვა), ზ. მ. გრძნეულად გავსდი, сдѣлать чародѣями, რუსუდ. 771.

დაგუბება (ვა), ზ. მ. წყალს ერთს ადგილს შევკვკრებ, заирудить воду, ყარამ. 437

დაგუგუნება (ვი), ზ. მ. ვიძლერ, заиѣть, ბუნ. კ. 283.

დაგულაობა (ვი), ზ. უ. დავისეირნებ, гулять, ернисъ.

დაგულდება (თვალეზს დავიგულდებ ტრილით) ზ. უ. თვალეზს ტრილით დავისივებ, отъ слезъ заста-вить глаза опухнуть, დავუღლებული თვალეზი, опухшіе глаза, (დამეგულდება თვალეზი), თვალეზი დამისივდება, опухать (глаза).

დაგულდება, -ღვება (ვა), ზ. მ. იძელის მაქვს რომ ვიპოვი ვისმე ან რასმე სადმი, предположить кого, или что гдѣ лири, 1 ქართლ. 30; შინ ვერ დავ-გულე, и не засталъ его дома, დავიგულდებ სათა-ვისოდა, присвоить себе, ქილ. 477; დავიგულდებ დროსა, улучшить время.

დაგულვა (ვკვ), ზ. მ. მივსურავ კარებს, притворять двери.

დაგულთვნება (ვი), ზ. მ. მოვიინდომებ, ფიქრში გა-ვიტარებ, вознамѣряться, ვეფხ. 291; (ვა), ზ. მ. შევავგულიანებ, воодушевить.

დაგუნდავება (ვა), ზ. მ. ამოვკვქნი გუნდას, დავასორ-სალეზ, валять тѣсто.

დადა, ს. კინობ. ბაბუ, ბაბა მესსურად, ძაღუშკა.

დადაბლება (ვა), ზ. მ. მოვაკლებ სიმაღლესა, და-ვამდაბლებ, დავამცირებ, понижать, унижать, (ვდაბლებები) ზ. ვდ. შევმცირებები, понижаться, унижаться.

დაღავა (ვკვ), ზ. მ. დავსწვავ; გულს გავსურვებ; возжигать, воспламенить; огорчать, ვეფხ. 151; (ვე გულს) ზ. მიჩ. დავუწვავ გულს, ე. ი. მოვეუწ-ვლავ გულს, убитъ печалью кого, ვეფხ. 322; დაღავება, დავწვავ, убитъ насъ, ვეფხ. 938; -ტრ-ფილითა, убитъ кого любовью, მიჩინი. 104 (დაბეჭდილი), **დაღავული**, მიმ. დამწვარი, горѣ-тый; убитый; ვეფხ. 306; **დამდავავი**, ზედ-გულის დამწველი, მომწვევლი, кто причиняетъ кому печаль, горе.

დადარება (ვა), ზ. მ. დავამსგავსებ, уподоблять, сравнивать, (დავედარებები) ზ. თვ. დავემსგავსებები, походить, уподобиться.

დადარნება (ვე), ზ. უ. გავუმსტრობ, სანგარში, ან საფარში ჩავუდებები, сидѣть въ засадахъ, подете-регать кого, ისუ. 8—19; **დადარნებული**, მიმ. бывшій въ засадахъ, გოდებ. იერემ. 3—10; მარტ. 2—161.

დადასტურება (ვიდა), ზ. მ. გულს დავარწმუნებ; დავაჯერებ, уиѣряться, удостовѣряться, ვისრ. 7, 11; დარეფ. 131; 1 ქართლ. 144; 2 ქართლ. 287; დავრ. 104; (დადასტურებები) ზ. ვდ. მართალი გა-მოვსწინებები, გავმართლებები, оправдаться, ока-заться несомнѣннымъ, ვეფხ. 1520.

დადაღვა (ვი), ზ. მ. დავსწვავ; შემცოლოთა ცხს დავუწვავ ვასურებულის რკინით, кеймить; тав-рить, прижигать раскаленнымъ желѣзомъ,

-ფეთსა, шарптъ масло, დასტ. 82; დადაღული გული, уязвленное, убитое сердце, ვისრ. 70, 86, ქილ. 194; (დავილაუბი), Ф. ვ. დალი დამესმის, клеймиться.

დადგენა, დადგინება (ვა), Ф. შ. დაფუენებ, დავსდამ; დავაწესებ მოვარად და სს.; სტანით; ნოსტავიანთ, пазначать; учредить, აღოქმისა, поставить за-вѣтъ, დაზა. 17—7; 39—4; ვინ დავადგინა შენ მსაჯულად, кто поставилъ тебя судьей, საქმ. 7—27; დაადგენს თავსა სობრის თვისა, сосредото-чпваетъ въ самомъ себѣ, კავს. 8; დავადგინ თვალნი, я уставилъ глаза, იერემ. 40—4; (ვი მუნსლს), стать на колѣни, (ვე ებისკოპოსსა), пазначитъ кому епископа, (ვიდგინებნი), Ф. ვ. დაფუენებნი, быть поставляему, пазначаему, და-იგინა მეფედ, возведешъ на престолъ, დაიგინა მსაჯულად, былъ поставленъ судьей, ლუკ. 15—21; დამიღებნ მოვარად, пазначаетъ мнѣ правителя, მატო. 20—7, თვალი დაგიღებს, чтобы тебѣ ослѣпить; თვალს დამიღებ, ты ослѣ-длешъ меня; დავედგინებნი, თვ. поселиться; уста-новиться, თვალი დაშეღება, и ослѣпн, დადგენი-ლი, მიმ. გუჯ. 28.

დადგმა (ვაღება, ვაღები), Ф. შ. ზევიდამ დავადებ, და-ვარქმევ, დავხურავ, положить на, надѣтъ, пакн-нуть, თავს დავადგამ გვირგვინსა, возложить на главу кого корону, ვეფხ. 45; დავადგამ ფეხსა, вступитъ ногой; იმის სახლში ფეხს არ დავადგამ, нога моя не будетъ у него въ домѣ, დავადგამ საღვმელსა, ე. ი. დავაქერებ, საქვერებელს დავედებ ნაჭერსა, ставитъ заплатку, მატო. 9—6; ყბას დავადგამ, сглазитъ, накликаетъ на кого бѣду, (ვსდგამ, ვსდგი), Ф. შ. დავადებ, დავაწყოზ, დავადგი-ნებ, ставитъ, класть, დავსდგამ შენობას, строить домъ, -სასახლეს, построить дворецъ; დავსდგავ კარავსა, поставитъ палатку, (დავსდგამ), დავიღებ თავზედ; возложить на себя, დავიღებ მუნსლსა, стать на колѣни, მატო. 17—14; დავიღებამ ბუ-ღეს, свитъ себѣ гнѣздо, ანდრ. 105; დავიღებამს ვერ ქეოტიკრებნი, ე. ი. კეღელი მაგალ. ცინისა ვერ დავიჭერსა, не удержишь, не остановитъ насъ каменная стѣна; ვეფხ. 422, (ვედგნი, ვედგამ), ставитъ кому что, კავს. 7, სხვა იგავი დაუღება, предложилъ мнѣ иную притчу, მატო. 13—24; კაცი ვერ დაუღებამს, человекъ не можетъ про-тивустоятъ, ვისრ. 79; კვირიკე ვერ დაუღებოდა წინა აღმეღება, Кширике не могъ противиться, 1 ქართლ. 202; (დავიღებები, დავედგებები, დავედ-გმი), Ф. ვ. თვ. სტანითსა, полагаться, 1 ქართლ. 231; დადგომილი, დადგმული, მიმ. постав-ленный, დადგმევინება (ვა), Ф. სსმ. დავადგი-ნებ, заставитъ положить, რუსულ. 325; ფეხს არ დავადგმევინებ ჩემს სახლში, я ему не позволю бывать у меня, -სასახлეს, заставляю воздвиг-нуть дворецъ, 2 ქართლ. 410.

დადგნობა (დავიდგნობ, დავედგნობ), Ф. გავუძლებ, устоятъ, выдержать, шестн, დარეჯ. 23; 2 ქართლ. 418.

დადგომა, სს. შემოსვლა, наступление, -იანვისა, наступление ливаря, სრობ. ბროს. 2; 28; და-

გომა ზამთრისა, наступление зимы, დადგომ დაღ-გომით სიარული, идти останавливаясь, რუსულ. 198; ჩემი დადგომა ვნახე, я увидѣлъ свое несчаст-ствие, დავრ. 96; (დავადგები, -ღებ, მღაბ. დავადგე), Ф. ვდ. ზედ. შევადგები, დავადგრებ, დავინახავებნი; არ მოვეშვებ, стать на; остановиться, приять ослѣдствы; приставать, докучать, неотступно просить; თავს დავადგები, ე. ი. თავ-მდგომი ვიქ-მნები ან თვალს და შურს დავიჭერ, стать по гла-ви; приять на себя присмотръ за чѣмъ, შენ-დავადგ შენს გზას, ты ступай своею дорогою, ჩონგ. 153; გაჭირრება დადგა, онъ сталъ нуж-даться, კაცია 20; ძვალი უფლები დადგა, кость застѣла у него въ горлѣ; დამადგება, დამადგა, приставать, (დავსდგები, -ვსდგებ, მღაბ. ვსდგე); შენს ქერქში დადებ, будь ит своей шкурѣ, т. е. не выходи пѣтъ предѣловъ приличия; Ф. ვდ. შევსდგები, გაჭირრება დადგა; стать, остановиться, დავით. 1, 1; სიცივე დადგა, настунни холода, გაზაფხული დადგა, весна настунпла, ორი მანეთი დადგა, въ итогѣ оказалось два рубля, ასი კო-მლი დადგა, составилось сто дворовъ, სამ. ვასტ. 100; კაი ღვინო დადგა, хорошее вино устоялось, ვიცო, რომ არ დასდგები, знаю, что ты не уго-монишься; ვეფხ. 159; 1477; გულზედ დამადგა, снерло мнѣ желудокъ; თვალი დამიღება, ან დამ-დგომია, я ослѣпн, лишился отца, жены, и т. д. თვალი დაგიღება, чтобы тебѣ ослѣпить; მცერი წინ ვერ დამიღებ, врагъ не можетъ мнѣ про-тивустоятъ, რუსულ. 705; დამეღებნეს ბრძო-ლანი, и выдержалъ сражения; რუსულ; და-რეჯ. დავრ; (დავედგები. ვუღებ, ვუღე); და-ვედგებნი, ვუღებნი), Ф. ვდ. წინა აღვედგები, გავუ-ძლებ, стать, становиться противъ, выдержать, наноръ, устоятъ; ვეფხ. 339; იმერნი წინვერ და-ვედგენენ, Имеретини не могли выдержать нати-ска, 1 ქართლ. 55, 333; თვალი დაუღება, пусть ослѣпнетъ, დაუღებნი სიარაგოდ. стать на стра-жѣ, оберегать кого, დაუღებებით მკრად, нач-немъ вражду, დაუღებნი თავებდა, поручиться за кого, სამ. ვასტ. 69; პირს დავედგები, стать на очную ставку съ кѣмъ, სამ. ვასტ. 236 (და-მატ.); გზას დავედგები, предиривлять путеше-ствие, რუსულ. 869; დადგომილი, დამდგარი, მიმ. остановившийся, თვალ-დადგომილი, ослѣп-ший, 1 მეფეო. 4—15; დამდგარვარ, დასდგომო-ლი, и остановился, თვალი რამ დასდგომოდა, если бы онъ ослѣпн, 1 ქართლ. 96.

დადგრომა (დადგრები, ვადგერ), Ф. ვ. ვეგები, და-უთები; დასდგებნი; остаться, пребывать; остано-вливаться, 1 ქართლ. 96; მარკ. 4—32; დაზა. 24—56; ისაი. 7—7; 10—32; იერემ. 4—2; რიცხვი 9—22; დადგრომება (ვა), Ф. შ. დაფაე-ნებ, поселятъ, ვისრ. 53.

დაღე, ნ. მღაღე.
დაღება, სს. დაღება, დაწყოზა, полаганье, поло-жение, სამი თითოს დაღება, шириною ит три паль-ца, სეილ. 18, (დავსდებ), Ф. შ. დავსდგამ, დავაწ-ყოზ, დაუშვებ ნივთსა ადგილზედ, положить, по-ставить, -აღოქმასა, дать обѣтъ, влѣтну, -სულსა,

დადუეება (ვა), ზ. მ. დაენერწყევ, დავაფურთხებ, чаплевать, пахаркать.
დადულეება (ვი), ზ. მ. დავი შრობ დულლით; საკმა-
 ოდ ვიდულებ, ухищать, ბგრაყ. 142, ღვინომ
 დაიდულა, vino устолось.
დადუჭჭირება (ვა), ზ. მ. გავაგონგებ, уродовать,
 (ვლუჭჭირები), ზ. ვდ. науродоваться, ვისრ. 52;
 136.
დადღღეჯა (ვა), ზ. მ. მდაბიურად დავჭევე, разо-
 драг, ანკონ. 4—17.
დაეი, ბჰან. ღმნის დეხსენ, დახსნა ნახე.
დაეკანი, ნ. დრაკკანი, სომხ. სამ. 152; 414, ოქროს
 თეთრი 13 დრამის წონა ვეცლზეღ, золотая мо-
 нета, равниющаяся голландскому червонцу.
დაელამება (ვა), ზ. მ. გავამრულებ, искривлять.
დაელეება (ვა), ზ. მ. გავანათლებ, освещать, კავშ.
 281.
დაელმება (ვა), ზ. მ. მრულედ წავილებ ან გავსჭერი,
 скосить.
დაერთოვლება (ვა), ზ. მ. дѣлать кого предач-
 вымъ.
დაეფანი, ს. ზღუდე, заборъ, იერემ. 50—15, ნახე
 დერეფანი.
დაეშმაკება (ვა), ზ. მ. გავაოსტაკებ, გავასწავლი,
 ухищрять кого, (ვეშმაკები), ზ. ვდ. გავოსტაკდე-
 ბი, გავსერნახანები, ухищряться,
დავა (სპარს.), ს. საცილობელი, სალაპარაკო, ცილო-
 ბა, სანიფარი, споръ; некъ, жалоба.
დავაველება (ვლემბი), ზ. ვდ. მოვკსწველები, ут-
 омигься.
დავაკება (ვა), ზ. მ. ვასწორებ, მოვაშნაკებ გზას,
 равнять дорогу, ისაი. 4—2.
დავალება (ვა), ზ. მ. ვალეზულ ვჭყოფ, ვალს დავ-
 სლებ, დავამალებ, одолжать, обивывать, ვეფხ.
 300; ქილ. 119, დავალეზული, მიმ. одолжен-
 ный.
დავანება ს. стоянка, დაბად. 43—21; (ვა), ზ. მ.
 დავანინავებ, დავასსლებ, დავასდკურებ, დავაშე-
 ნებ, поселать, (ვი), ზ. მიჩ. დავასსლები; ჩამოვს-
 დები დასასვენებლად, დავიზნაკებ; поселаться;
 остановиться для отдыха, დაბად. 26—16;
 1 ქართლ. 42, 102; დავანებული, ზედ. обыва-
 тель, ეჭვე. 32—8; 2 ქართლ. 491.
დავაჟაკება (ვაჟაკები), ზ. თვ. ვაჟაკი შევიქენ-
 ბა, возмужать.
დავარდნა (დავარდები, დავარდნიღვარ), ზ. ვდ. ჩა-
 მოვარდები. მაგალ. ასეთი სიმრავლე იყო სალ-
 ხისა რომ ნემსი არ დავარდებოდა; ვისრ. 132; на-
 дать, упадать; -სელიდამ, выпадать изъ руки,
 ропать. ქილ. 593; აღბ. 153; ორთავ თვალები
 დავვარდებთ, они оба ослѣпнутъ, ერისთ. II, 37;
 თუ ქალი დავარდეს, если дѣвица останется въ
 дѣвахъ, სამ. ვანტ. 257; (დავევარდები), ზ. ვდ.
 სელიდამ დამვარდება; ჩამოვევალ ღირსებაში და
 მისთანაში, ропать; уступать кому въ достоин-
 ствѣ; ცხენთათვის: დავდები დალაღვისაგან. о ло-
 шадяхъ: часть отъ усталости, მამაცობაში არ
 დავვარდება, онъ не уступитъ ему въ храбро-
 сти, ბუნ. კ. 90; კარგი სახელი დავვარდა, онъ
 приобрѣлъ громкое имя, გორგ. 235; სმა დავ-

ვარდა, прошла молва, 2 ქართლ. 291; **დავარ-**
დნილი, მიმ. падший; низменный.
დავარცხნა (ვევარცხნი), ზ. მ. ჩამოვაცებ, ჩამოვას-
 წორებ სავარცხლით თმას, чесать.
დავასსება (ვევასსები), ზ. თვ. просить въ долгъ.
დავაქარი (სპარს.). ს. მოდავე, истецъ, сутяга; **და-**
ვაქრობა, ს. მოდავეობა, ჩივილის ან დავის მო-
 ყვარეობა, сутяжничество.
დავაჭრება (დავევაჭრები), ზ. მ. შევევაჭრები, ფას
 ზედ დავეჩინები, приторговываться.
დავება (ვა), ზ. მ. ვაჩივლებ, заставить прийти
 жалобу, სამ. ვანტ. 131.
დავეღრა, -რება (ვევეღრი, ვა), ზ. მ. დავაზარებ, შე-
 ვუღლი; ვსოზოვ, ვესვეწები; поручать, наказы-
 вать; просить, умолять; ვეფხ. 223; რუსულ. 427;
 622; 1 ქართლ. 325; (დავეღრებ), ზ. მიჩ. მთხოვ,
 დამაზარებ, наказываешь мнѣ, просишь меня,
 ვეფხ. 845; 471; დარეჯ. 153; დავეღრებული, მიმ.
 ვეფხ. 979, 910.
დაველურება (ველურები), ზ. თვ. одичать.
დავერცხლვა (ვერცხლვა), ზ. მ. позолотить.
დავთარი (სპარს.), ს. აღწერა, ან წიგნი სათხოვართა
 შთასწერი, журналъ; дневникъ: записная книга,
 напр. прихода-расходная, **დავთარისპირი**, ко-
 шия съ журнала, **დავთარხანა**, ს. დავთრების შესა-
 ნახავი ადგილი, архивъ, დასტ. 26; **დავთარდა-**
რი, **დავთარცდარული**, ს. დავთრების მწერი, жур-
 валность.
დავითნი, ს. წიგნი ფსალმუნთა, псалтырь.
დავითნიდა, ნახე, დათვის თნილა.
დავიდარაბა, ს. ჩივლი, ჩხუბი, споръ, сутяжни-
 чество.
დავირება (ვა), ზ. მ. გავაზიფებ, одурачить.
დავიწროვება, -ვიწროება (ვა), ზ. მ. შევავიწროვებ
 узить, суживать, (დავივიწროვები), ზ. ვდ. შევი-
 წროვლები, суживаться, ვისრ. 25.
დავიწყება, სხ. забываніе, (ვაიწყებ), ზ. მ. აღუ-
 სოც მესსიერებას: გადავანვევ; заставить забыть;
 отучить; (ვიიწყებ), ზ. მიჩ. აღვიწროვ სსოვანას;
 забывать, (ვაიწყებები, მავიწყებები), ზ. ვდ. за-
 бнуть, მატ. 16—6, მარკ. 8—14; დარეჯ. 2—5;
 დავიწყებულება, ს. забывчивость.
დავლა, ს. სიმდიდრე, богатство; ალაფი, ნაშოვარი,
 богатство; добыча, ვეფხ. 790; ჩანს. 113; ვეფხ.
 1059, 1435.
დავლბ (ვივლი, დავლივარ), ზ. უ. დავიარები, ходить,
 ვეფხ. 790; (ვევლი), ზ. უ. მოვევლი, обходить,
 რუსულ. 406; სმალ ქვეშ დავლეს, ე. ი. სმალქვეშ
 გააცარეს; 2 ქართლ. გორგეჯ.
დავლაობა, ს. აკლებ, აღვრობქება, грабешъ.
დავლება (ვა), ზ. მ. ხელს მოკვკილებ, схватить,
 взять руками.
დავლი, ს. ეხანი, боцманъ, твмнани, ისაი. 5—12.
დავლინება (ვა), შევამცირებ, დავამაბლებ; დავმ-
 სრავ, унижать; раздѣлывать; სხ. ლ.
დავობა, სხ. ჩივილი, დავილარაბა, тяжба, ვდავობ,
 ვიდავებ), ზ. უ. таягься, судиться; (ვედავები),
 ზ. თვ. ვუჩივი, вести тяжбу съ кѣмъ.
დავრღომა (ვევრღები), ზ. ვდ. დავეცემი; დავემსობი;
 დავსდგები, დალაღვისაგან; часть, валиться; оста-

навливаться от усталости; **დავრდომელი**, падший; онщальный, убогий, ქართლ. 1 — 212, 308, 412; რუსულ. 242; დავრდომილვარ, я обид-пль.

დავრიში, ს. მწირი (მაჭმალიანთ), дровиши, **დავირიშული**, ფელ. მწირობითი, дровишеский, **დავრიშობა**, ს. მწირობა, дровишество.

დავსება (ვა), ფ. მ. ავსებს, наполнять.

დავსება (ვა), ფ. მ. დავსრეც, გავაქრობ, гасить, тушить; ვეფხ. 593; 918; (დამოსება), ფ. მიჩ. დამოსრეც, გამოქრობ, მაკალ. სიყვარულის ცეცხლს, погасишь во мшѣ, (ვუ ოჯახს), ფ. მიჩ. ამოვუწყეტ ოჯახს, истребит семейство, დავსებს თვალბსა, ослѣнитъ, ფარმ. 416, **დავსებული**, მიმ. погасиый, несчастный; ანტ. 2—63; გულ-დავსებული, убитый скорбью, ანტონ. 6, 5—41.

დაძავება (ვა), ფ. მ. დავავებ, შევარიგებ, помирить, (ვეზავები), ფ. თვ. შევერიგებ, помириться, მარტ. 2—1; 2—199.

დაძაშორება (ვა), ფ. მ. ზამთარს გავატარებინებ, заставишь провести зиму, (ვი), ფ. მიჩ. ზამთარს გავატარებ საღმე, зимовать, ტიმ. 29; საქმ. 28—11.

დაძანცება (ვა), ფ. მ. დავაზარებ, დავაზარმაცებ, сдѣлать хлѣбнымъ, (ვზანცლები), ფ. ვლ. დავაზარებ, დავაზარმაცლები, ზარმაცი შევიქმნები, обле-питься, **დაძარება**, **დაძარმაცება**, იგივე **და-ძანცება**.

დაძარალება (ვეჭარალები, -ლი), ფ. ვლ. потер-пѣть ущербъ.

დაძარხოშება (ვძარხოშლები), ფ. ვლ. დავითრებ, оньянѣть, დავრ. 26.

დაძაფსულება (ვი), ლბოვავ.

დაძანცება (ვა), ფ. მ. დავაფერებ, заставишь ери-чать, (ვი), ფ. მიჩ. დავაფერებ, закричать, (ვე), ფ. მიჩ. ხმას ვაძლევ, ვიხმომ, позвать; пригласить; ვეფხ. 139; 268.

დაფა, ს. ფიტარი; სამუშაო სკოლი მკერვალთა შექუელთა, доска; скамья на которой сидятъ портные; -საბეტღელი, станокъ вешатный.

დაფდა (დაფელი), ფ. მ. გავფლი, воспитывать, воз-вращать, -ობლები, воспитывать сиротъ, დავი ზღვართ, вы воспитали насъ, ალექს. 22; ვანტ. სამ. 133, (ვიზღები) ვნ. გავიზღები, воспитываться; расти; **დაფდევირება** (ვა), ფ. მ. გავაფ-დევინებ, поручить воспитаніе дѣтей, საბ. ლ.

დაფევა (ვეჭ), ფ. მ. დავსწევ, тянуть внизъ, накло-нить, сдвинуть; (ვიწევი), ფ. ვ. დავიწევი, накло-няться внизъ, сдвигаться, ზოგ. повииснуть; (ვე განსაცდელს), испытывать несчастіе, მარტ. 2—83; 2—214, **დაფავებული**, **დაფევებული**, მიმ. повиженный, მარტ. 1—160; 1—87.

დაფელა (ვეჭ), ფ. მ. მოვფელი, გავიქმ ცომსა, ან ავე-რეგ კირსა, мѣсить; мѣшать, -თიხას, вымывать, (ვეფელ ცანს), ფ. მიჩ. тереть кому тѣло.

დაფევა (ვეჭ), ფ. მ. დავსტკეპნი მიქას, уколачивать землю, утаптывать.

დაფევირება (ვი), ფ. მ. გავიფევირებ, выучить науку, [ვათ.

დაფერგნა (დაფერგნი), ფ. მ. დავსტკეპნი, утапти-

დაფესთავება (ვეფესთავები), ფ. ვლ. ვუპირველე-სობ, нервествовать, კავს. 139; 205; 251; 239; 63, **დაფესთავებული**, ფელ. ზეტასთან შე-ერთებული, нервествоующій.

დაფევერვა (ვეჭ), ფ. უ. გავიმსტრობ, მიპარვით დავსე-ლავ, подстергать, подкараулить.

დაფევირება (ვა), ფ. მ. გავაბრევებ, одурачить.

დაფევირება (ვა), ფ. მ. დავაგროვებ. ზვიხალ დავსლ-გამ, класть въ кучу, нагромождаютъ.

დაფვლევა (დავიფვლევი), ფ. ვ. დავიქვევი, обру-шиться, 2 ჰეტ. 3—11.

დაფიანება (ვა), ფ. მ. ზიანში შევიყვან, пзълнить, (ვზიანლები), ფ. ვლ. ზიანი მომივა, ზიანში შევდი-ვარ, пзълниться, 2 ქართ. 204, 351, 355, (ლა-მიზიანება), ფ. ვლ. получить изъннъ, 2 ქართლ. 407.

დაფიარება (ვი), ფ. მ. მონაწილეობას მივირებ; соучаствовать, გიორ. მ. სამ. 16; (ვეზიარები), ფ. თვ. მონაწილე შევიქმნები, входить въ обще-нiе, сообщаться, ისო ზიარქ. 13—2.

დაფილება, -დვა (ვი, ვეჭ), ფ. მ. დავსწევ, тянуть, тащить, 1 ქართ. 337; დარეფ. 60; (დავეზილები), ფ. თვ. მოვეჭილები, უკან დავსწევ, არ მივეუშვებ; удерживать, недопускать, ვეფხ. 201.

დაფმა, **დაფმობა**, სს. промедленіе, (ვეჭ, -ვეჭმი), ფ. უ. დავჭყოფ ხანსა, დავგივიანებ, промедлить, промѣшкать, ზოგჯერ. დავჭყოფ, დავრჩები ვისთანმე, მაკალ. წამსა ერთსა შინ არ დავმის, оставаться, ვისრ. 66, 69; ვეფხ. 1129; ქილ. 246, **ხანდაფ-მული**, пожилой.

დაფმანება (ვა), ფ. მ. გავფომაგ, примѣрять.

დაფმორება (დამამორებს), ფ. მიჩ. потягиваетъ мѣл.

დაფენქა (ვი), ფ. მ. დავსდრეკ, დავსრი, наклонять, нагибать, (ვიზნიქები), ფ. ვლ. დავიღრიკები, დავი-სრები, наклониться, нагибаться.

დაფოვევა (ვეჭ), ფ. მ. გამოვიფოვებ, გავუფრთხილ-ლები, сберегать; щадить, жалѣть; бережно рас-ходовать; თავს არ დავიფოვევ, я не пощажу себя, გორგ. 310.

დაფომია (ვეჭომი), ფ. მ. ძამწრით.

დაფორვა (ვეჭ), ფ. მ. გავიმსტრობ, подстергать, подкараулить, საბ. ლ.

დაფრანვა (ვეჭ), ფ. მ. განვაქიქებ, განვეკიცხავ; осу-ждать, ვეფხ. 361, 1085. (ვე), я осудилъ его; და-მიზრანავს გულსა შინა. ე. ი. მიფიქრია გულში, я подумалъ въ душѣ; ნ. დამრანვა.

დაფრდა (ფზრდი, ფზარდე), ნ. დამრდა.

დაფრვა (ვეჭ), ფ. მ. დავაზრობ, გავჭყინავ; დავსორ-ვილავ, поморозить, обивевить, ვეფხ. 34; **და-ფრობა** (ვა), ფ. მ. გავჭყინავ, заморозить, (ვი), ფ. მიჩ. გავიყინავ отморозить, ვეფხ. 176; ვინვა ვერ დავეჭვირად, морозъ не могъ проять насъ; ვეფხ. 1014.

დაფუფუნება (ვეჭუფუნებები), начать брызжать.

დაფურვევა (ვა), ფ. მ. დავრგებდ ვსტემ; бить по спшнѣ; ანტ. 4—16; ნაწყინება.

დაფვევევა (ვა), ფ. მ. მოვეჭკირწულავ (ქვით), вы-мостить.

დაფვლევა, **დაფვლევა** (ვიზღვლები, ვიმზღლევი),

ფ. შ. დავიქცევი, ჩამოვიქცევი, ჩამოვსწვები, დავინგრევი, обрুষать, разрушаться, 2 პეტ. 3—10.

დაცემურდღვა (ვიცემურდღები), ფ. ვ. დავდულედები, მცირე ფოლაქებით შევიმოსები (ცანთათვის), покрываться прыщами, разбухать.

დათავება (ვა), დავასრულებ, покончить, რუსულ. 586.

დათავსდებება (ვა), ფ. შ. თავდებად გავსდი, поставит кого поручителем. სპ. ვახტ. 235; **დათავსება**, ნ. **დათავება**; საბ. ლ.

დათათრება (ვა), ფ. შ. მაჰმადიანად შევიქმ, обратитъ въ магометанство, (ვთარდები), ფ. ვდ. მაჰმადიანი შევიქმნები, обратится, припятъ магометанскую вѣру, 2 ქართ. 545

დათავადება (ვა), ფ. შ. თავადობას ვუბოძებ, возвести въ княжеское достоинство.

დათამამება (ვა), გავაკანდიერებ, ძხლავ სმწლმწ, დავთამამებდი, ფ. ვდ. გავაკანდიერებდი, ძხლავსა სმწლმწ, დამითამამება, отважиться противъ меня, ვეფხ. 294, 739.

დათათხვა (კვ), ფ. შ. გავსვრი, испачкать; выругать.

დათამაშება (ვეთამაშები), ფ. თვ. ზაიგრავთ.

დათანხმება (ვა), ფ. შ. გავარიგებ, შევთანხმებ, соглашать, мирить, согласовать, (ვეთანხმები). ფ. ვდ. თანხმა შევექმნები, согласоваться; соглашать.

დათანხმწორება (ვა), ფ. შ. ровнять.

დათარგმნა (გსთარგმნი), ფ. შ. переводить.

დათბილება (ვა), ფ. შ. согрѣвать.

დათბობა (ვა), ფ. შ. გავასურვებ; გავაცხელებ, топить, нагревать, (დავსთბები), ფ. ვდ. გავსთბები, გავცხელებდი, нагреваться, დღნი დათბენ, дни стали теплыми, ვისრ. 188, **დათბუნება** (ვა), ფ. შ. გავათბობ, სითბოს მივსცემ, нагревать, ვეფხ. 741.

დათევა (ვა), ფ. შ. გავათენებ ღამეს; გავატარებ, დროს მოვიტყამ, провести ночь, время, რუსულ. 814.

დათეთრება (ვა), ფ. შ. გავათეთრებ, выбѣлнить, (ვითეთრები), ფ. ვდ. გავათეთრები, стать бѣлыми.

დათეთქა (კვსთეთქ), ფ. შ. დავჭბეჯავ, измять.

დათელდა (დავქსთელ), ფ. შ. ваялить, мять.

დათენება (ვა), ფ. შ. გავათევ ღამეს, проводить почву.

დათენთა, ს. გაბრუება თავისა, ცრიალი, головокружение, (ვითენთები), ფ. ვ. მოვიშვები ცანითა მყეყედ წოლისაგან, ან სასმელისაგან, ослабѣть отъ зноя, или вина, ბუნ. ლ. საბ. ლ.

დათესვა (ვსთეს), ფ. შ. დავნერგავ მიწაში თესლას, посеять, 2 ქართ. 525; ვისრ. 180; (ვითეს გულში), ფ. შიჩ. ვენეჩაქნებ ვსერდე; გულში დავითესე, ты внушилъ мнѣ, ქილ. 694; (ვითესები, ვეთესები), ფ. ვ. პოსწავსა, თავში დავუთეს, вперять, вбить кому въ голову, ქილ. 146, **დათესვინება** (ვა), ფ. შ. დავნერგვინებ, заставить посѣять, რაც დავითესია, იმას მოიძევი, ვისრ. 190, что посеялъ, то и сожнешь.

დათესლება (ვა), ფ. შ. დავთესავ, ნუთფიერ გავსდი მიხლარს, обѣщивать, ვისრ. 140.

დათვადღვა (ვს), ნ. დათვად.

დათვი, ს. მსეცი ბრანგვი; თანა ვარსკვლავები ჩრდილოეთისა, რელი; ბულაური, медвѣдь, медвѣдица (совѣздіе); ფრივ; **დათვის ყურა**, მცენ. ушко медвѣжье, аврикула, **დათვის თხილა**, **დათვინლა**, береза, **დათვის თესა**, медвѣжья лапа.

დათვის საგებება, მცენ. ჩაღუნა, папоротникъ, ან შთის ჩაღუნა, გვიმრუჭა; შანია, ერის. ლ.?

დათვისქონი, медвѣжий жиръ, -**ზამბა**, -**სოკო**, სახელნი მცენარეთა пазваніе травъ, **დათვის კაკალი**, მცენ. Византийскій орѣхъ; ერ. ლ; **დათვის მსხალი**, берекъ, ერის. ლ; **დათვის დოდო**, ს. მცენ. окиски; **დათვის ფანჩარა**, ს. მცენ. елка, хвощъ полевой.

დათვი, ს. ქუა ბოსტნის მავნე, ერის. ლ.; ან დედა ზარდლისა, ბაბაქუა, ობობა, наука.

დათვადლიერება (ვა), ფ. შ. თვალს დავადვენებ, по-смагривать, замѣчать.

დათვადღვა, **დათვლა** (ვსთვალავ, ვსთვლი, ვსთვალე), ფ. შ. აღვრიცხავ, считатт, считать, ვისრ. 33; (ვთვლი), ფ. შ. ანგარიშყედ მოვუმატებ, приписать, причислять, სრაბ. ბრას. 3, 27; (დავუვლი), ფ. შიჩ. თვლით მივსცემ, отсчитать кому, ვეფხ. 1063; რუსულ. 416; 855 (ვი-სამსახურად). ნუღა სჩითავთა за услугу мнѣ, ქილ. 530; დამთვალა, оцъ начелъ на меня, ლხინი რად დამთვლებოდა, ვეფხ. 377; во что я долженъ былъ считать радостъ, **დათვალა**, სს. считаніе; счесть, **დათვალევილება** (ვა), ფ. სსმ. აღვრიცხვინებ, заставить считать, ვეფხ. 1073.

დათვდემა (დამთვდემა), ფ. შ. ჩამეძინება, засыпать, заснуть.

დათიბვა (ვ), ფ. შ. გავსთიბავ, накосить, აღბ. 169.

დათითხნა (ვსთითხნი), ფ. შ. გავსვრი, испачкать, ზოგ. გავლანძვავ, выругать.

დათიხვა (ვს), ფ. შ. გამოვნიტავ, სიჭებთ ამოვავსებ, зашебенить.

დათლა (ვსთლი, ვსთლე), ფ. შ. დავსჭრი; გავთლი ქვას; нарезыть, настрогать, гранить.

დათლიბი, ს. მცენ. პატრი ფილაძე?

დათმენა, ს. თერძნი, (ვი), ფ. შ. მოვითმენ, მოვიჭირვებ, გავსლებ, терпѣть, переносить, (ვე), ფ. შ. მივუტყვებ, прощать.

დათმობა, სს. терпѣніе; оставленіе; уступка; (კვს, ვუ), ფ. შ. დავითმენ, მოვითმენ; მივუტყვებ, დავანებებ; ვარუქებ, ხელს ავიღებ, терпѣть; прощать; оставяять, уступать, отказываться отъ чего; ველარც ენამან დათმო, не выдержалъ чтобы не сказать, ვისრ. 18; დავსთობ ქვეყანას, оставишь сей мѣръ, умереть, გორგ. 1. აღსთმე ჭირი ბოლოს ლხინი იქნებ; сноси несчастіе, наносишь докъ обратится въ радость. ვისრ. 92, 178. (ვი), ფ. შიჩ. მოვითმენ, терпѣть, сносить, ვეფხ. 189, დამითმე, уступи мнѣ, (დათმობა), ფ. ვდ. сносить; оставяяться: გორგ. 301; ვეფხ. 1075; **დათმობინება** (ვა), ფ. შ. ხელს ავღლებინებ, заставить оставить.

[გომხ.

დათოვა (ვს), ფ. შ. თოვლს დავღებ, покрыть снѣгъ-**დათოკვა** (ვ), ფ. შ. თოვით დავაბამ, привязать веревкою, накупить арканъ; ქილ. 20, 371.

დათოსნა (დავტოსნა, -ნე), **ფ. მ.** конати.

დათოგუნვა (გვ), **ფ. მ.** ფესით გავსრეს, გავსჭყლეცი; დავაქცვი; დავანგრევი, попрать, раздвинуть ногою; разрушить, ვეფხ. 2; (დავითოგუნები, ვეთოგუნები), **ფ. ვ.** დავიქცევი, დავიმძღვლევი, рыхнуть, ქილ. 362, ისაი. 22—5, 10—6.

დათოგევა (ვა), **ფ. მ.** თრევით ვზიდავ, таскать, волочить; ეს ბერი-კაცი ვეფხებს ძლივს დათოგევს, этот старикъ едва ноги таскасть, (ვეთოგევი), **ფ. თვ.** დავეხრები, უსაქმოდ დავდივარ, таскаться.

დათოთვიღვა (გვ), **ფ. მ.** შევჭვიხავ; დავჭირსლავ, თრთვილს დავსცემ, хватить морозомъ, покрыть шеемъ, ვეფხ. 283; 176; 178; ბაგრაძ. ზ. 156.

დათორობა (ვა), **ფ. მ.** ვასმევ ღვინოს, გავაბრუებ, напоить до пьяна, ошлянуть, (ვსთოგები, ვითორობი), **ფ. ვ.** მომეკიდება სასმელი, გავაბრუებ, ошлянуть, **დამთოვრადი**, пьяный, დასთორობი. დამთორობელი, **ფედ.** хмѣльной.

დათოთქვა (ვა), **ფ. მ.** დავჭმულავ, გავჭფუჭუჭვი, მღუღარეში გავაჭყრებ, ან ცხელს ნაცარს დავასხამ, обжарить въ кипятокъ, ошпарить, (ვითოთქამ სელებსა), обжечь руки.

დათოთსნა (დავტოთსნა), **ფ. მ.** испачкать.

დათოქუმა (ვქსოქვამ, -ვი), **ფ. მ.** разглашать.

დათოქვირება (ვთქვირება), **ფ. ვლ.** ავსთქვირებ, разбухнуть, раздуться.

დათქრიადება (ვითქრიადება, ვთქრიადება), **ფ. უ.** ითქმის ჯვართა თვის ანუ ცხენთა: ფეხის სმას დავაყუებ, подпять топотъ, шумъ.

დათხევა (გვ), **ფ. მ.** დავღვრი, დავაქცევი, лить, проливать, -ცრემლსა, проливать слезы, ვეფხ. 4; -სისხლისა, проливать кровь, (ვითხევი), **ფ. ვ.** დავიღვრები, проливаться, დათხელი, დათხევი, მიმ. **დათხევისნა** (ვა), **ფ. სმ.** заставить проливать, სობრ. 123.

დათხოვა (დავითხოვი), **ფ. მ.** გავუშვებ, მივსცემ წასვლის ნებას, ნებას დავრთავ; განუტყევებ, თავს დავანებებ; ურს ვეცევი; отнукать, позволить идти куда; отсылать; освобождают; отказывать, (ვითხოვები), **ფ. თვ.** გამოვითხოვები წასვლელოდ, отпрощиваться, (დავსთხოვი), **ფ. მ.** გავაშვებინებ, მივაცემინებ წასვლის ნებას; დასტურს ავართმევ, отпрощивать; დამთხოვა, онъ отпросился у меня, დავსთხოვი მუქარას, угрожать кому; вызвать на поединокъ, სამ. ვ. 228; რუსუდ. 502.

დათხოვება (ვა), **ფ. მ.** გავაქორწინებ, ქმრებს მივსცემ, помыдывать за мужъ.

დათხრა (ვსთხრი, ვსთხრავ), **ფ. მ.** შევსთხრი მიწას, выкопать, დათხრა თვალებისა, выколоть кому глаза, ვორგ. 256.

დათხუნვა (დავტხუნვა), **ფ. მ.** папачкать.

დაირა (სპარს.), ს. დავი, ეხანა, ხუბნი.

დაირადებულო, вооруженный.

დაიამისება (დავუამისებ, -სე), **ფ. მ.** შევეუთვისებ, შევუსაკუთრებ; усонить кому, ნ. ჩემება.

დაისი, ს. მწურის დასაბამი, сумерки, ვეფხ. 231; დაისით ლოცვა, დაისი, დამის თევა, პირველ დამით გარდასდ მწურისა და ცისკრისა ერთად, всеобщее бдѣше, чьяя служба. [удержать.

დაკავება (ვი), **ფ. მ.** დავიჭერ, დავსუთავ, взять,

დაკავშირება (ვა), **ფ. მ.** დავაწყებ, შევსძერწავ გატეხილს ქურჭელსა ან მეტალს, დავაკოწიწებ გაღნობილის კალითა, склеивать, снаивать, **დაკავშირებული**, მიმ. ქიმ. 190; კავშ. 16.

დაკაფშევა (ვქვაფშევა), **ფ. მ.** მოვრთავ, შევკაფავ, убираить, снаряжать, -ცხენსა, оседлать лошадь, -ნავსა, снарядить корабль, ვეფხ. 607; -პურისა, очищать, выбивать изъ колосьевъ хлебный зерна, -ხისა, ходить за растеніями, სობრძ. 78; (ვეკაფშევი), **ფ. თვ.** მოვემზადებ, приготовиться, ვეფხ. 437; დარეგ. 26, 141.

დაკავეა (გვ), **ფ. მ.** пагнбать.

დაკაკლევა (გვ), **ფ. მ.** გავქქურთნი, დავკსნივნავ, шелушить.

დაკალვა (გვ), **ფ. მ.** მოვქკალავ ქურჭელსა, лудить.

დაკალთება (ვი), **ფ. მ.** კალთებს ავიკრებ, подбирать подолъ у кафтана, ქილ. 22.

დაკაკუნება (ვე კარს), постучать въ дверь.

დაკანკალევა (დავკანკალევი), тряситься.

დაკარგვა (გვ), **ფ. მ.** წარვაგებ, მივაცლებ საღმე, ასე რომ ველარ ვიპოვებ; განვადებ, წარვგზავნი ექსორიად, მაგალ ციმბირში დაქკარგეს; потерять; ссылать, изгонять; სომხ. 412; -პატივსა, потерять уваженіе, -ჭკუას, გონებას, терять рассудокъ, კეთილსა ღმერთი არ დაგიკარგავს, за доброе дѣло Богъ вознаградитъ; (ვეკარგავი), **ფ. მიჩ.** სვვის ნივთს დავაკარგვინებ; ან წარვეუტებ, მოვაცლებ მაგალ. ვისისამე წყალობას, потереть чью вещь; лишать; სამ. ვანტ. 211; ქილ. 683; -ძილსა, лишать сна, (ვიკარგები), **ფ. ვ.** გადავარდები უამბოდ, пронасть безъ вѣсти; წარვიგები, теритесь, დაიკარგა ლევი, онъ ушелъ къ лезгинамъ, (დავეკარგები), **ფ. თვ.** განვეტლვი, убѣгать, ჭკუა დამეკარგა, я потерилъ рассудокъ, ვითა ეშმა დამეკარგა, подобно печетому духу скривлся отъ меня, ვეფხ. 110; **დაკარგული**, მიმ. ურგებლად გარდაგებულო, გადავარდნილი ან დაკარგული, потеривший, пропавший; илѣнспный, სამ. ვანტ. 135; ვეფხ. 50; **დანაკარგი**, ს. пронажа, **დაკარგვინება** (ვა), **ფ. მ.** გარდავავებინებ, заставить потерять; განმ. ვეფხ. 49; სამ. ვ. 3.

დაკარება (ვე), прикасаться.

დაკარვება (ვი), **ფ. მ.** დავივანებ, დავსდგები კარვებით, დაბად. 13—12; იოან. 1—14, расположиться въ шатрахъ, გულს დამეკარვებისა, покроетъ сердце мое, ვისრ. 88; **დაკარვებულიცა**, сводъ небесный, სპ. ლ. დაკარვება (ვა), **ფ. მ.** დავაფარებ, покрывать, ვეფხ. 885.

დაკარწანება (ვი), **ფ. მ.** წვივით გავაშიშვლებ წყალში გასასვლელოდ, обнажать голени, руки, სობრძ. 104.

დაკაფვა (გვ), **ფ. მ.** მოვსჭირი, მოვჭკვეთ ფიჩხთა, ნოშოთა, изрубить, изрѣзать, -ხომითა, изрубить саблею, 2 ქართლ. 371, (ვიკაფები), **ფ. ვ.** ნიფთა იზრუბლენუ, **დაკაფული**, მიმ. изрубленный.

დაკაცება (ვაცლები), **ფ. ვლ.** ჭასაკს მოვალ, მოვიწიფები, возмужать, სამ. სომხ. 99.

დაკაწრვა (ვი), **ფ. მ.** დავიმზავსებ, დავივლევი, ошпаривать, განმ. ვეფხ. 197.

დაკბენა (ვკბენ, -ბინე), ვუკბენ მრავალს ადგილს; [пакусать.

დაკბენჩა (ვკ), ზ. მ. ნაკუსათ.
დაკბილვა (ვკ), ზ. მ. ლეკვებენ; ნაკუსათ; ნახკათ, რხვათ ვიწთ, ვინთოვთ, დაკბილული, ვუბჩათნი, ბოროდაჩნი.
დაკდემა (ვა), ზ. მ. შევარცხვენ, პრისტაძინთ, (ვი), ზ. მინ. შევირცხვენ, სტაძინთ, ციმ. 12.
დაკეთება (ვა), ზ. მ. გაეკეთებ, შევიქმე ბევრსა, ნაძხაძა, 2 ქართლ. 460, 397.
დაკეკა (ვკებ), ზ. მ. ლეკვქუწავ ბეფსა, მელხინთ, რუბინთ, კროშინთ ნა მლეო, სხ. ლ.
დაკემსვა (ვა), ზ. მ. ლეჭრი, ლეკვქუწავ, იპრხვათ, ნახკათ.
დაკენება (ლამეკენება პირი), ზ. თვ. ყუავილი ღამინღება პირფედ, რხნთ, **დაკენვილი**, მიმ. პირნაყუავილორი, რხობი; (ღეკენენკ), ისკლევათ.
დაკენჭნა (ვკენჭნი, -ნე), ზ. მ. ლეკვკორცნი, ღაფქდე, ვკკოღვ, გამოეკპირავ, ნახკათ, -ოქროთო, ვერცხლოთ, ნახკათ ვოლოთ, სერებრომ.
დაკენწღვა (ვკენწღვა, -ლე), ზ. მ. ლეკვსნეღვოც, ნაკოლთ.
დაკება (ვა), ზ. მ. ღავსნქლოთ, წერილად ღავსტრი სორცს, რუბინთ მყო, კროშინთ, დაკეპილი, მიმ.
დაკერატება (ვა), ზ. მ. წვეილს გამოეკესამ ღორსა, ღავსქოღვ ცხას, ხოლოსთი კაბანა, ღავსრატეპული, მიმ.
დაკერება (ვა), ზ. მ. მივაკერებ, ღავსუღებ სეკერავსა, ნახვათ, პრინცინთ, ვაჩაძინთ; -წებოთი, ვკლენვათ; -ფიცარს, ვინდინთ დოსკუ, **დაკერებული**, **ღანაკერები**, მიმ; (ვკერებნი), ზ. თვ. ნახვათსა, პრინცინვათსი.
დაკერვა (ვკ), ზ. მ. შევკერავ მრავალსა, ნახინთ.
დაკეტა (ვკ), ზ. მ. კლიტეს ღაღებ, ღავსშავ, ვამყკათ, ვპინრათ, (ვიკეტები), ზ. ვ. ღავსსევი, ღავსვიკაპოვი, ვამყკათსი, ღაკეტლი, ღანაკეტი. მიმ.
დაკეფა (ვკეფ, -ფე), ზ. მ. ვკეპ, ვკსნქლოთ, წერილად ღავსტრი, რუბინთ, რხვათ.
დაკეცა (ვკ), ზ. მ. შევკეც, შევასევე, სკლადინვათ, სლოჟინთ; ერობთ თავის ცნობა ღაკეცია, თხ ვოობხე იოთერილ სოვანის, ვისრ. 29, (ვიკეტები), ზ. ვ. შევიკეტები, შევიგევი, სკლადინვათსი, **დაკეცილი**, მიმ. სლოჟინთ, **ღავსკეცი**, ზედ. სკლადინთ, -ღანა, სკლადინთ პოჟინთ.
დაკეტნა (ვკეტნი, -ნე), ზ. მ. ღავსქდე, ამოეჭტრი ქედს, ნახკათ, ნარუბათ, **დაკეტნილობა**, სხ. ღავსქედულია, ვარუბა, ვხემკა.
დაკვაღვა (ვკ), ზ. მ. კვალს გაეგლებ, ბოროძინთ, პრავსთ ბოროდა, ერისთ. 2—7.
დაკვამღება (ვა), ზ. მ. ღავსბოღებ, ნადიმინთ.
დაკვანწვა (ვკ), ზ. მ. ღავსწავჯე ძაფს, პერსუტათ პინტი.
დაკვლობა (ღავსკვლები), ზ. ვდ. ჩავსკვლები, თავს ვანაცვლებ, უმარაგ ნაძ ხემს, სიზრ. 115; რუსულ. 279; 2 ქართლ. 532; გოგრ. 36, **დაკვდინება** (ვა), ზ. მ. უხვათ ნოგო ნაძ ხემს, მარტ. 2—204.
დაკვეთა (ვკ), ზ. მ. ღავსტრი, ნარხვათ, (ვი), ზ. მინ. ღავსტრი; შევიილი, მოვიფატრებ; ღავსწინღავ; ღავსიორულიებ; ნარხვათ დღი სეხ; სტოგოვათ; ვიჯთ ვზ არენდა, სვიათ, კორტომინთ; აბოპროვათ, ვიჯთ ნა სროკ; ღავსკვეთ ვენახსა,

взять въ аренду виноградникъ, პური ღამიკვეთა, онъ отдасть мнѣ въ залогъ хлѣбъ, ანტ. 3—23, 24; (ღავსკვეთ), ზ. მინ. ნაწილ ნაწილად ღავსტრი, ნარხვათ დღი ნოგო ნა ძაწი, (ვიკვეთები), ზ. ვ. ღავსტრები, იპრხვათსა.
დაკვეთება (ვა), ზ. მ. ღავსტრემ, ღავსეთებ, ღავსლი, პოვალინთ ნა ვაძლი; იპსპროვერტინთ, იგუეკ. 31—16, 1 მეფეთ. 17—35; მარტ. 2—1, შევა მონვევ, იპრკლინთ; (ვი), ზ. მინ. შევიილი, მოვიფატრებ; ღავსწინღავ, სტოგოვათ, ვიჯთ ვზ არენდა, სვიათ ნა სროკ, არენდოვათ, აბოპროვათ, (ვიკვეთები), ზ. თვ. ღავსტრემ; შევმონვევი, შევსვლები, ნახთ, უდარინთ; იპრკლინთსა, სლუჩაქსა; მარტ. 2—34; ღრამ. ანტობ. 317, მარტვეჟამი ღამიკვეთა, ი უაღინთ უდობიო ვრემი, მარტ. 1—54; ღავსკვეთები მტერსა, ნახვათ ნა ვრათა, 1 ქართლ. 273; ღავსკვეთა სენი, ვაბოქლხ, მარტ. 1—41; ღავსკვეთული, მიმ. -ღავილი, იპაშენიო მხეთ, იერტ. 19—12.
დაკვერვა (ვკ), ზ. მ. კვერსა ვსტემ რკინას, ბინთ მოლოთ მელთხო, ნაკოვინთ.
დაკვერცხა (ვკ), ზ. მ. ღავსტეღავ ურმის თვალს, ვირავინთ სინქსა ვზ კოლესო.
დაკველა, **დაკვესება** (ვა), ზ. მ. კვესით ცეტელსავშობ, ვხეჩკათ ოგონი.
დაკვესება (ვა), ზ. მ. ღავსტრანახებ, ვაწავინთ ხვასათ, (ვი), ზ. მინ. ღავსტრანახებ, ღავსქაღებ, პოხვასათ, **ღამკვესი**, ს. ხვასუნთ.
დაკვეცა (ვკ), ზ. მ. გაეკერეტ, ნახტინთ, ნარხვათ, (ვი თმასა), ზ. მინ. ვავიკრეტ, ოსტრინთ სეხთ ვოლსი, სქემ. 21—24; ღაბად. 41—14.
დაკვლა, **დაკვლვა** (ვკლავ, ვკვალ), ზ. მ. ეფლს გამოეჭტრი წვასტანგს, ვარხვათ, ვაკოლთ, **დაკვლივიგინება** (ვა), ზ. სხმ. ვაწავინთ ვაკოლთ, სიზრმ. 97.
დაკვირება (ვა), ზ. მ. ღავსვიგრებ, გაეგლებ, თვალს ღავსვიგრებ, პრისტალინთ სმოტრინთ ნა ჩო, (ვიკვირებნი, ვკვირებნი), ზ. ვდ. გაეგლები, გაეგსვიგრებნი, უღვინთსა, ღამკვირებნი, უღვინთ მესა, ლუკ. 24—22; (ვიკვირებნი), ზ. თვ. დინვინთ ნაძ ხემს.
დაკვირება (ვკვირებნი), ზ. ვდ. მაცტლოთოვის; ღავსკუნძობი, მოვითლები, ღავსინენი, სკომკათსი, ს. კვირტი.
დაკვლავნა (ვკვლავნი), ზ. მ. სინბათ, კორჩინთ, (ვიკვლავნი), ზ. ვ. სინბათსა, კორჩინთსა.
დაკვლანჭნა (ვიკვლანჭები), ზ. ვ. ღავსკრუნჩხები, ვიბლუნებნი, კორჩინთსა, სქინთსა, კორბინთსა, ქილ. 459; (ვკვლანჭნი), ზ. მ. ღავსკრუნჩხავ, კორბინთ, კორჩინთ.
დაკვენსა (ვკვენსი, ვიკვენსი), ზ. უ. სული ვითქვამ, ამოვიგინემ, ვაღყახთ, ზუნ. კ. 279.
დაკენცა (ვკ), ზ. მ. ღავსწავ, ღავსწინთ, იპრხვათ.
დაკვრა, **დაკურა**, უნდა ღავსრა იქ ნახე.
დაკილება (ვკ), ზ. მ. ჩამოეკვილებ, იოწხინთ, -კარსა, იოწხინთ დვერ, -თავსა, ე. ი. მოვიგინთ თავს, ღავსწიკრები, იოწხინთ ნოს, ვაღყახთსა, ვეფს. 55; -ღავსა, ნავიჯათ მპრე, 1 ქართლ. 223, ღავსკიღეს ნავი, კორაბლს პოსადინთ ნა მელს, სქემ. 27—41; ცხვარს ცხვარის ფეხით ღა თხას თხის ფე-

სით დაჰკიდებენ, ბარანა ზა ბარაში, ა კოლა ზა კოლა სიგნაჰაიუთ, თ. ე. ნიკთო ზა დრუგათო ნე ოტვზჩაეთ, ქული ლურსმანზედ დაჰკიდე, პოვზე შლინუ ნა გვოძე, დაჰკიდეს მზახლოზა, ე. ი. დამოუფრეს, მზახლოზა ჩამოუგდეს, ნაივალაი როდსთო; 1 ქართლ. 229; (ვე), ზ. შირ. პოვზენთ კომუ, (ვი), ზ. შირ. პოვზენთ სენს, (ვეკიდები), ზ. თვ. ჩამოუკიდებ, პოვზენთი, **დაკიდებული**, **დანაკიდი**, შიმ. პოვზენში, **დაკიდებინება** (ვა), ზ. შ. ჩამოუკიდებინებ, ზასთავით პოვზენთ.

დაკვივლება (ვა), ზ. შ. დაკვივრებ, ზასთავით კრიჩათ, (ვი), ზ. შ. დაკვივრებ, ზაკრიჩათ, დავრ. 14.

დაკვირება, სხ. შეკითხვა, სპროს, სამ. ვახტ. 162; (ვვ), ზ. შ. შეკვირებ, სპრაშვათ, (ვეკვირები), ზ. თვ. შეკვირები, სპრაშვათ, სპროსთ პოვოლენი.

დაკვირება (ვი), ზ. შ. ცხვართოვის: ვკხმინებ, ზაბლენთ.

დაკილოვება, **დაკილოვნება** (ვე მშვილდსა ისარსა), ზ. შ. ისარს გარდავცამ მშვილდსა, ნადბე სტრბუ ნა ლუხ, ქილ. 278, 308, 437, 467; რუსულ. 687, (ვეკილოვნები), ზ. თვ. ნალიცათ, ქილ. 278.

დაკირება (ვვ), ზ. შ. ჩავკირავ, კირსი ჩავსვამ; ზალით ივზებთ, სამ. კათოლ. 23.

დაკირთება (ვვ), ზ. შ. დავიმონებ, პორაბოჩათ, გალატ. 4—3.

დაკლაკება (ვვ), ზ. შ. გავამრუდებ, ძებლათ ჟო ივზიშტამ, ისკრივლით, (ვეკლაკები), ზ. ვ. გავამრუდები, დავიგრიხები, ისკრივლით, ივზივათ, **დაკლაკილი გზა**, ივზიშტალა დორაგა, ბუნ. კ. 204.

დაკლება, სხ. დასაკლისი, ნაკლებობა, ივზიშტ, უბოტოკ, (ვა), ზ. შ. დავამცირებ; დავამდაბლებ; მოვაკლებ; ზიანს მივცემ, უმცირებ, უმცირებ; ლიშათ, პაიოსით უშერბ; დარეგ. 2—36; ვისრ. 61; -წილსა, ლიშათ დოლი, სამ. ვ. 255; -ფასსა, სხვალით ივრ დააკლოს, ი ნე ივრდავით პრიოსით ჟალობა, სამ. ალბ. 42; რას დამაკლებ, რაჟი ვრედთ მოჟეშ მიწ ნაიწი, ვისრ. 73; (დავიკლებ), ზ. შირ. მოვიკლებ; დავამცირებ, შევამცირებ, ლიშათ სებ; უმცირებ, ვისრ. ამ 118; ნუ დავიკლებ ლოკვასა, ნე ივრდავით მოლით, რუსულ. 47; (ვაკლები), ზ. ვ. შევამცირებ; მოვაკლებ, მოვცლებ; უმცირებ; ლიშათ; მანიკროვათ, პროუსკათ; ნედავათ; ქართლ. 1-74; გუგ. 30; ალბ. 122, 2 ქართლ. 109; ნუ დავაკლები სწავლასა, ნე პროუსკათ ივრდა, არა რითმე დავაკლები მოციქულთა, ი ში ჟმუხ ნე მენიშე ანოსთოვ, 2 კორინ. 11—5, ფული დამაკლდა, ნედავათ მიწ დენებ, რა დამაკლებ, ჟოჟი ი პოტერიუ, რუსულ. 422; ფული არ დამაკლო, სპაჟაი მენა დენებ, ჟოჟი ი მენა ნებილო ნედავათ ივრ დენებ; გუგ. 15, გულს დამაკლდა, ე. ი. შეწყვიტა, ი ობიძხა, თვლის ჩინი დამაკლდა, ი პოტერიუ ზრბი, არცა რა მომემატა არცა რა დამაკლდა, მიწ ნე პრივნილს, იი უბივლიოს, **დაკლებული**, შიმ. ლიშენი, რუსულ. 786; ნედავითი, მარტ. 1, 171; ქილ. 13; ლევიტ. 13—3, ჩახრ. 90, დაკლებულს არ ვიტ-

ვი, ი ნე გოვორუ ივდორა, დარეგ. 2—139; **დაკლებულობა**, ს. ნედავითი.

დაკლავება (ვეკლავ, -ვეკლავი), ზ. შ. დავკლავ, ზამიკათ, ზაიპრათ, (ვეკლივები), ზ. ვ. ზამიკათ, სხი. 24—10; ვისრ. 104; რუსულ. 554, დაკლავილი, დაკლივული, შიმ.

დაკლვა (ვეკლავ, ვეკლავ), ზ. შ. ფელს დამოვსტრი საკლავსა, ზაკოლთ, ზარზვათ, (ვა თავსა), ზ. შ. მოვიკლავ თავსა რაზედმე, უბივთ სებ ნაღ ჟმუხ, (ვეკლავი), ზ. ვ. ზაკლავთ, **დასაკლავი**, ზედ. ნა ყბი (სკოტ), დაცულ. 26.

დაკმაზება (ვა), ზ. შ. ნახ დაკმაზა.

დაკმაყოფილება, სხ. სოღაშენი, უდოვლენი; (ვა), ზ. შ. გულსავე ვეყოვ, შევაჯერებ, უდოვლენთ, უდოვლენთ, (ვეკმაყოფილები), ზ. ვ. უდოვლენთ.

დაკმევა (ვა), ზ. შ. დავაჯერებ, ნაიპრებ.

დაკნინება (ვა), ზ. შ. შევამცირებ, უმცირებ, უმცირებ; უნიკათ; 2 ქართლ. 53; ციმოთ. 10; (ვი თავსა), ზ. შირ. პრიჟაი სმირენი ვიდე, (ვეკნინები), ზ. ვ. შევამცირებ, უმცირებ; უნიკათ, კავს. 230.

დაკნისება (ვა), ზ. შ. სიცივით ან სიკვით ვაწვენ, ოსკორბლით, სამ. ლ.

დაკოდა (ვვ), ზ. შ. დავსტრი, დავაწულებ; დავაპობ შეშას; დავასტურისებ ცხოველსა, დამოვკვირავ წისქვილის ქვეზსა, რაიწ; რუბიწ, რიჟა; ხოლსთ; ნაწიკათ ჟერიოვ; ალბ. 6; შიქია 1—6; დარეგ. 93; 2 ქართლ. 210; დავით. 13—6; ვეფხ. 595, (დამკოდა, დამიკოდა გულსა), გულს დამიწულებ, ოსკორბლით მენა, ექვსი აწნაური დავაკლეს, სხუთ დავაიწი გო რაიწი, (ვიკოდები), ზ. ვ. დავიწრები, ნიწ რანენუ, დავაკოდა იმში, ოწ ნიწ რანენუ ივრ ბიწი, ბუნ. კ. 299; სიზრ. 31; **დაკოდილი**, შიმ. რანენი, ვეფხ. 196; **დაკოდილობა**; ს. დავიწილობა, რანა, 1 ქართლ. 273; ვეფხ. 1046.

დაკომლება (დავაკომლებ), დავაბოლებ, ნადიშენი. **დაკონება** (ვეკონები), ზ. თვ. მოვსევევი, დავიკვირი მაგ. გულზედ, ობიწი, პრიწი, რუსულ. 31; 682; ერისთ. 74; ჩონგ. 105.

დაკონება (ვა), ზ. შ. დავაკონებ, სავკონს დავუღებ ჟველსა, კლასთ ზანატი, ვსავი, სკონათ.

დაკორება (ვეკორები), ზ. ვ. კორდა დავსტრები (მიწისათვის), ობრატათ ივრ ლუგ; დავაკორებულა, შიმ. ალექს. 122.

დაკორცნა (ვეკორცნი), ზ. შ. ცუდად ვპარავ, დავსტრი, დრათ (ო ბრიწი); ან დავკვიწებ, ნაწიკათ, პარუბათ, სიზრ. 92.

დაკორწილება (ვეკორწილება), ზ. ვ. კორწი კორწით დავაბრუნებ, კუიწრებ, ნეივრებ, ნეივრებ, ნეივრებ, ნეივრებ.

დაკორცნება (ვა), ზ. შ. ვალეზში შევივან, ვალს დავატენ, ობაწრუბი, (ვეკორცნები), ზ. ვ. ვალი დამატენება, ობაწრუბი, ერისთ. 2—161.

დაკოცნა (ვეკოცნი), ზ. შ. რაიწივით, ქილ. 57.

დაკოჭლება (ვა), ზ. შ. ფეხს დავუშავებ, დავამკლოვებ, სლომათ კომუ ნოგუ, სძლათ ხრომის; (ვეკოჭლები), ზ. ვ. ფეხი დამიშავებ, (დაკოჭლოვები), ხრომათ, ზახრომათ, ერისთ. 2-173.

დაკოწიწება (ვა), ზ. მ. დაეკავებინებ ქურჭელსა, დაწველებს, склеивать, сплавлять.

დაკარაქუნება (ვა კბილსა), ზ. მ. დავლარაქუნებ კბილსა, заскрежетать зубами, царапать 20.

დაკრება (ვჭკრებ ქვითა), ზ. მ. ქვით განვსტვივებ, დავჭკროლებ, побить камнями, масть. 21—35; იოან. 8—59; 10—32, 33.

დაკრეფა (ვჭ), ზ. მ. მოვავგროვებ, მოვაქურებ, ენებ. 42—14; 2 სჯული. 29—21; მოვჭკრეფ, მოვსწვევტ ხილთა და სხ.; собирать, скопирать; рвать, собирать плоды; гულზედ ხელის დაკრეფა, скресть на груди руки, ალექს. 38.

დაკრეჭა (ვჭ), ზ. მ. ბავკრეჭ მრავალსა, пастричь, (ვკრეჭ კბილებსა), оскалить зубы.

დაკრვა, სხ. удары, (ვჭკრავ ვჭკარ), ზ. მ. დაკრვა ვჭკრავ, ვჭკრებ, бить, ударять, -მართასსა, ударить кнутомъ; ათმა საათმა დაკრვა, била десять часовъ, დავჭკრავ ავთაღლსა, сглазить, ჩიხვ. 79; ვკრესა, ударить молотомъ; დაკრუთ, подтвердить словомъ; კაცია 40; დავჭკრავ სევადას, воропить, ცოცა ღვინო დაკრავ, надей немного вина въ полу, ბავრატ. ბავ. 37, (ვავრავ, ვავარ). ზ. მ. დავბამ, მივბამ, მივავრავ: მივწველებ, დავწველებ; привязать: прилбить, прицѣпить; ოქროს ვარაყს დავავრავ, вызолотить, -ნალსა, подковать, რუსუდ. 702; -ლურსმითა, закрѣпить гвоздемъ, დავავრავ პურს თორნეში, посадить хлѣбъ въ печь, (ვი), ზ. მინ. დავიღებ მალამოს და სხ. приложить себѣ напр. пластырь, (ვი სრმლებსა), ополаться саблями, 2 ქართლ. 366; (ვუ), ზ. მინ. შევკრავ, შევეშარტავ, связать кому, მხრებსა, связать кому руки, ვეფხ. 611; 1 ქართლ. 376; -საკრავს, играть на музыкальномъ инструментѣ, სიბრძ. 122; -ნალარას, трубить, სიბრ. 26; -პირას, закрыть отверстие: 1 ციმოთ. 5—18; -ტაშსა, бить въ ладоши, ერისთ. 41, 206; -თავსა, поклониться, (ვეკრებ), ზ. თვ. დავწველები, прилнуться, რკინას ქანგი დაკრავ, желѣзо покрылось ржавчиной, ვისრ. 53; **დაკრული**, მიმ. прибитый, прилѣпленный.

დაკართობა (ვა), ცნება, неслугать.

დაკართობა (ვჭკართები), ზ. უ. დავფთხებები, შევსძრწუნებები, შევჭკართები, перекутаться, оробѣть; ვეფხ. 1255, 1272: 989.

დაკრიალება (ვა), ზ. მ. დავჩინარუნებ, забрещать.

დაკრკალება (ვა), округлять.

დაკრულება, ს. დაწვევლა, проклинаніе, 2 ქართლ. 549.

დაკრულვა (სხ.) проклинаніе, заклинаніе, (ვჭკრულავ), ზ. მ. დავსწვევლო, შევჩანებ; проклинать, заклинать.

დაკრულობა, ს. ცემა; ნაცემი, ударъ; рана; სამ. ვახტ. 264.

დაკრუნჩხვა სხ. дрягота, (ვჭ), ზ. მ. გავსთანგავ (სხეულებსათვის), коробить, (ვიკრუნჩხებ), коробиться, наморщиться.

დაკრუცვა (ვჭ), ზ. მ. თვალს დავიხუჭავ, დავფხავ, жмурить глаза.

დაკრძალვა, სხ. გაფთხილებით შენახვა, хранение, (ვჭკრძალავ), ზ. მ. გაფთხილებით შევიჩინავს, დავ-

სშავ, დავჭკვეტ, хранить подъ замкомъ, беречь; ქილ. 222; სამქ. მოც. 16—25; ციმოთ. 38; ლუკ. 19—20; ზოგჯერ დავმარსხვ მიცვალეხულს, похоронить (покойника), 1 ქართლ. 366; **დაკრძალული**, მიმ. შენახული, დაცული, сохранный; запертый; **დაკრძალვა**, მიმ. დამცველი, хранитель.

დაკრუვა (ვიკრუვები), ზ. ვ. დავიხრები, пагнбаться, наклоняться.

დაკრუნვა (ვეკრუნები), ზ. თვ. ვეკრუნები, принадлежать, იეზუტ. 20—32.

დაკრუნვა (ვჭ), ზ. მ. დავულო გვერებს პაციოსანს ქვასა, гранить.

დაკრუება, **დაკრუნება** (ვა), ზ. მ. ძალთათვის: უკანა ფეხებზედ დავაჯდებ; посадить на корточкахъ, о собахъ: заставить служить; (ვჭკრუები), ზ. ვდ. უკანა ფეხებზედ დავსჯდები, сѣсть на корточкахъ, на заднихъ ладкахъ, служить.

დაკრუმევა (ვჭ), სამხ. 67, сжать въ рукахъ.

დაკრუნტვა **დაკრუნტება**, ნ. ზეით დაკრუნტვა, მირ. 9.

დაკრუნძლევა (ვიკრუნძლები), ზ. ვ დავჭკვივტრდები, გამოვიკუნძლები, კუკურს გამოვიხსნამ; скомкаться; о деревнѣ: одѣваться почкамн, სპ. ლ. **დაკრუნა**, ნახე დაკრვა.

დაკრუტება (ვა), ზ. მ. დავკრუნჩხავ, корчить, коробить; отнять ноги; (ვჭკრუტები), ზ. ვდ. დავიკრუნჩხები, скорчиться, ბავტონ. უგ. თიმ. წამლები გაკეთ. 7.

დაკრუსტვა (ვეკრუსტვი), ზ. თვ. მომეწეინება, опечалиться, ვისრ. 99.

დაკრუსვა (ვჭ), ზ. მ. დავსჭრი წვრილად, изрубить, изрѣзать въ куски, некромать, დავიკრუსები, ზ. ვ. დავიჭრები, изрѣзываться.

დაკრუნება (ვიკრუნება), ზ. უ. სულთ ვითქვამ, ამოვიხვნემ, вздохнуть, ქილ. 119.

დალაზრა, ზედ. ჩლუნგი, გაულესავი, тупой.

დალაგება (ვა), ზ. მ. თავთვის ადგილს დავაწეობ, დავარბებ, убирать, (ვლაგებ), ზ. ვდ. ავიკრიფები, убираться.

დალაგება (ვლ), ზ. მ. ლავამს აველებ, взбуждать.

დალალი (სპარს.), ს. მეწერილობნე, разношникъ.

დალალი, ს. ქავლი, გრძილად დაწული თმა, коса, ვეფხ. 1487.

დალამატება (ვა), ზ. მ. დავამწვენიერებ, შნოს მივსტემ, украшать, убирать, (ვლამატები), ზ. ვდ. დავამწვენიერებ, украшаться, становиться красивымъ.

დალაშვა (ვ), ზ. მ. დავნაშავ, დავსველებ, смачивать, ვეფხ. 1585.

დალაშუნება (ველაშუნები, -ნე), ზ. თვ. მივეტანები, მივევარლები, соваться, хвататься.

დალაშძლევა (ვ), ზ. მ. გავათრევ, გავლანძლავ მრავალთა, перебранить, переругать.

დალაპარაკება (ველაპარაკები), ზ. მ. გამოველაპარაკები; შევეცილოები ლაპარაკში, заговорить; заспорить, (ვლაპარაკები), მოვლაპარაკებ, შევეურიგლები; переговариваться; договориться, 2 ქართლ. 293; რუსუდ. 425, 434, 507. [177.

დალაქავებული, покрытый печатью; თამარბავ.

დალოდინება (ვა), წ. მ. დავაღვივებ, заставить ждать.

დალოდინება (ვლორცლები), წ. ვლ. დავსველები, вымокнуть.

დალორწობა (ვლორწოვლები), წ. ვლ. ლორწო-იანი შევიქმნები, о рыбах: покрываться слизью.

დალოშნა (ვლოშნი), წ. უ. დავგოცნი, лобызать, целовать.

დალოცვა (ვც); წ. მ. ვაკურთხებ, благословлять, желать счастья, ვეფხ. 46; (ვუ), წ. მ. ვუკურთხებ, благословить напр. дѣтей кого либо, 1 ქართლ. 203; **დალოცვა**, სწ. კურთხევა, благословение, **დალოცვალი**, მიმ. კურთხეული, благословенный, რუსუდ. 463; კაცია 72, ჩონგ. 73. **დალოცვილობა**, ს. მადლი ბუნებითი, ზე-გარდამო ნიჭი, благодать благословение, **დალოცვინება** (ვა), წ. მ. ვაკურთხებინებ, заставить благословить (ველოცვინები), წ. თვ. ვე-კურთხებინები, принять благословение, ერისთ. 101—2.

დალოზა, სწ. гниение, (ვა), წ. მ. წაგაღებ რასმე ლობითა, гнить, (ვლები, ვლობი), წ. უ. წავსლე-ბი ლობითა, гнить, **დალოზილი**, **დამალოლი**, მიმ. წამხლარი, гнилой, ქილ. 55, მარტ. 79—2.

დალოცა (ვა), წ. მ. დავსველებ, გაველუმბავ, омочить, 1 ქართლ. 268, (დავილცვი, -ლცობი, ვილცვე), წ. ვ. დავსველები, вымокнуть, ლევიტ. 2—6, -ცრემლითა, ლუკ. 7—38, обливаться слезами.

დალოღვა (თვალი დაეღულა), მცირედ დაეძინა, смыкать глаза, засыпать, რუსუდ. 62.

დალორსვა (დავილორსავ უურბსა), ცხენთათვის; უურებს გავიციკვეც, о лошадах: наострить уши.

დალორსმა (ვ), წ. მ. დლორსმით დავაურავ, დავსჭედ, пригвоздить.

დალორჯება (ვა), წ. მ. დლორჯად შევლება; დავუ-შეუ. დავლორჯებ ტანს ცეშით, ешнить, пзбнить, панести кому сшинокъ, ვეფხ. 300; გორგ. 128, (ვლორჯებები), წ. ვლ. დლორჯი შევიქმნები, поносить.

დამი, **დამი**, ნ. დამე.

დამა, ს. მანდილოსანი, ბანოვანი, ქალი საბაკოი, რუსულს ნარდის თამაშობაში; დამა, დამა; დამა; დამა.

დამამებელი, ს. გამაუჩებელი სატკივარისა, уннматель боли.

დამამებელიობა, ს. გაუჩება სატკივარისა, уннмание боли, მარტ. 2—30

დამარსებელი, ს. შემომქმედი ქვეყნისა, творецъ, ან დამაუშებელი, основатель, რუსუდ. 519.

დამაგრება (ვა), წ. მ. დამაგრებ ტანვამციკვებ, прикрѣпить, закрѣпить, -კარისა, укрѣпить двери, ქართლ. 1—293; (ვი), წ. მიჩ. უკრწინთე за собою, -ცხენსა, ესე იგი: ცხენს თავს დავუჭერ, удержатъ лошадь силою, (ვუმაგრებ), წ. მიჩ. უკრწინთე за кѣмъ либо, ცხენს თავს დავუმაგრებ, сдерживать лошадь, რუსუდ. 872, (ვმაგრ-ლები), წ. ვლ. ვამაგრებ, დავუმაგრებ, განვიმ-ცკივები, крѣпко держатся противу кого ли-бо; უკრწილათა; ვერ დამამაგრდა, онъ не устоял

противу меня, რუსუდ. 445, 874; ვეფხ. 1590.

დამადღება, ს. წ. მადლობა, მადლიერობა, благо-дарность; одолжение; ქილ. 550; (ვა), წ. მ. დავაღლებ, დავამუნებ, одолжать, обязывать; დავუვედრებ, попрекать, (ვუ), წ. მიჩ. მადლიე-რობით მოვიხსენებ, გარდავისლი სიკეთეს, побла-годарить, ვეფხ. 61, (ვი), მოვიმადლიერებ, заставитъ быть благодарнымъ, დამიმადლებ, ты будешь мнѣ благодаренъ, ლარეჯ. 2—19.

დამავალი, ზედ. დამსველი; -მზე, заходящее солнце.

დამაზავებელი, ს. შემრიგებელი, примиритель, -მოსამართლე, мировой судья, -შუა კაცი, миро-вой посредникъ.

დამათვალეიერებელი, ს. თვალის მადვენებელი, падсмотришь.

დამაჯება (ვა), წ. მ. დავაორსულებ, забрюхатить, (ვმაჯები), წ. ვლ. დავაორსულებ, забрюхатѣть.

დამაღვა (ვც), წ. მ. დავჭურავ, ფარულად შევიხსავ, притать, скрывать, (ვიმაღები, -ღვი), წ. ვლ. მი-ვეფარები, притаться, скрыться, ლარეჯ. 2—144; ვისრ. 57; დამიმაღვ, ты прячешь отъ меня; (ვუმაღვ), притать отъ кого, **დამადღული**, сир-танный, **დასამადღავი**, ს. мѣсто для скрыва-ния, დამაღვ, я спрячу тебя, ვისრ. 11, **დამა-ღულად**, скрытно, ვეფხ. 41.

დამამკოდავი, ნ. დამკოდავი.

დამამდაბლებელი, ს. унизитель, ისიი. 60—14; 2 ქართლ. 60.

დამამცვიცარი, подтврждающій. შავთ. 7.

დამამშვიდები, -ბელი, ს. уснокоитель, ქილ. 693.

დამამშიმებელი, ზედ. горестный, печальный, ვისრ. 117.

დამამზობელი, ს. губитель, რუსუდ. 691.

დამანი, ს. გათლილი ბროლი, რომელიც მზის სხივ-თა განჭვირვით ცეცხლს მოუკიდებს აბედს და მის-თანათა, იობ. 28—17, зажигательное стекло, кристалъ.

დამანჭვა (ვც), წ. დავგრებ, заставить гримасни-чать, -მხრებისა, пожать плечами, (ვი-ჭები), წ. ვ. დავიგრინებ, жеманится, оживляется.

დამაოკებელი, ს. გამოკვეებული, გამოუმრდელი, кто продонольствуетъ.

დამართ, ნ. დამართ.

დამაპაცრონებელი, ს. სამეკვიდრო მამულზედ პაცრონად მყოფელი, ან თვით მეკვიდრე, кто вводитъ во владѣнiе; наследникъ, სამ. სომხ. 30.

დამართება, **დამართვა**, სწ. მიმართება, პირის პირ მისვლა; შემთხვევა, აღბუდ. 78; направление, стремление къ чему; случай, **დამართები**, **დამართით**, წ. წ. პირისპირ, სწორეთ, ეზეწ. 40—46; ვეფხ. 407; прямо; противуооложно.

დამართებილი, **დამართი**, ზედ. წინა აღმდეგი, противный, ლარეჯ. 25; 77; დამართებით სწორი მისი არა ვინ არის, никто не можетъ съ нимъ помириться силою, ლარეჯ. 13; (ვპართებ), წ. მ. ვაქმართავ მრავალთა, исправлять во множествѣ; (ვპართებ, ვპართავ), წ. მ. მივმართავ, მივაქცევ პი-რის პირ რასმე; მივუტევ, მივაქცევ; შევამთხვევ.

მოაწვევ ვისზედმე უბედურობას და სხვანი; მოვას-
 ლენ; направлять, устремлять, паровить; причи-
 пать; ვისრ. 63; დარეგ. 2—8; 2—49; 1 ქართლ.
 271, -ზიანს, причипять убытокъ, ქილ. 336;
 -გზას, направить куда либо пути, რუსულ. 285,
 651; დარეგ. 2—49; -ჭირს, причипить несча-
 стие, სიბრ. 84; -თვ წყალობას, осмынать кого
 милостями, გორგ. 197; 2 ქართლ. 544; ერთმან-
 ნერთს დამართეს, бросились другъ на друга;
 1 ქართლ. 236; არ ძალუდვთ კახთა დამართება
 ლეკთა, Кахетицы не могли противиться Лез-
 гицамъ, 2 ქართლ. 138; აგრეთვე 1 ქართლ. 200;
 დამართეს წინაშე ვეენისა, причипили къ Шаху,
 2 ქართლ. 83, 133; (დამართეს), ზ. შირ. შევამთ-
 ხვევ, ты причипилъ мнѣ, ვეფხ. 16; მე ეს დამ-
 მართა სოფელმან, вотъ въ какое положеніе по-
 ставила меня судьба, მოურავ. 149; წყალობა
 დამართეთ, мы осмынали васъ милостями, გორგ.
 273; (ვი), ზ. შირ. შევამთხვევ, причипить себѣ,
 მისკავ ღიღი პავტივი დამართეს, они причипи
 ятъ съ большими почестями, გორგ. 36; ბექამ ღიღი
 წყალობა დამართა, Бека получилъ большія
 награды, გორგ. 196; (ვე), ზ. შირ. პირის პირ მი-
 ვუვალ; შევამთხვევ, направиться къ кому; при-
 чипить кому, რუსულ. 196; 602; (ვიმართები),
 ზ. ვ. მოვიმართები, направиться къ чему, (დამ-
 მართები), ზ. თვ. შევამთხვევვი; დამეშევი მაღლი-
 დამ, ჩამოვჭყვეები, ან დავჭყვეები, приключаться;
 спускаться внизъ; направить путь по...; ვეფხ.
 976, გორგ. 224; წყალობა დამართა, онъ полу-
 чилъ награду, გორგ. 249; ძნელი საქმე დამარ-
 თა, онъ поналъ въ бѣду, ვისრ. 114; მას მიწ-
 ღორს დამართა, ე. ი. მიწღორს მიჭვევა, ვეფხ. 193;
 онъ направилъ путь по тому полю; რაც ხარჯი
 დამართა, все что онъ издержалъ, გუგ. 18;
 ძალი დამართა, его осмынли, онъ неустоялъ,
 რუსულ. 201; ქილ. 407; (დამმართება, სრ. დამე-
 მართა, ნამ. სრ. დამმართვია), ზ. თვ. შევამთხვევა,
 приключается, случается со мною; აღბ. 112,
 140; დამართოს, ე. ი. შევამთხვევოს; მძლიოს;
 ვეფხ. 16, განმ, павлекъ на меня; побѣдилъ ме-
 ня. осмынлъ; რა დამართა, რა დამართვია, რა
 დამართებია, что съ тобою, гдѣ ты пропалъ,
 1 ქართლ. 55; სიბრძ. 161, რუსულ. 693.

დამარილება (ვა), ზ. შ. მარილს შევყრი, посолить,
დამარილებული, შიმ. посоленный.

დამარილება (ვქ), ზ. შ. მარილში ჩავსდებ, посолить.

დამარტოვება (ვა), ზ. შ. გავატოვებ, გავემხო-
 ლოვებ, уединять, (ვიმარტოვებ), ზ. ვდ. გან-
 ვმხოლოვებ, განვემორებ, уединяться, ქილ.
 315; 375; 619.

დამარქაფება (ვი), ზ. შ. დავიქირავებ ცხენებს, на-
 нять лошадей, ქილ. 653.

დამარღვეველი, ს. опровергатель, ნ. დარღვევა.
დამარცვლება (ვა), დავანმცვეებ, зернить; дроб-
 нить.

დამარცხება, ს. მარცხი, უბედობა; სიკვდილი,
 псулача; смерть, სამ. ვანტ. 207; დასტულ, 119;
 (ვა), ზ. შ. მიწაზედ დავსტემ, გავიმარჯვებ, ვსძლევე,
 მოვერევი; повергать на землю; побѣдить, (ვმარც-

ხლები), ზ. ვდ. ვიძლევი; быть побѣждену, დელო-
 ფალი ანნა დამარცხდა ცფოლისის ქალაქსა, царица
 Анна скончалася въ городѣ Тифлисѣ, 2 ქართლ.
 ცხოვ. 337, (დამარცხებები), ზ. შ. потерить
 неудачу, поражение, სმ. ვანტ. 207; მეფეს დაუ-
 მარცხდნენ ლეკები, Лезгины потерпѣли пора-
 жение отъ царя, 2 ქართლ. 242; დამარცხდა ცხე-
 ნი, ბერძნ. 341, у него пала лошадь, (დამემარ-
 ცხება, დამმარცხებია), ზ. თვ. მ. быть побѣждену,
 სიკვდილი ნოლაუ. 4; მოურ. 276, **დამარცხებუ-
 ლი**, შიმ. побѣжденный, умершій.

დამარხება, ს. დაცვა; დასაფლავება, сохранение;
 погребение; (ვქ), ზ. შ. შევირხავ; დავიცავ; დავა-
 საფლავებ, დავმარხავ მიცვალებულსა, მიწას მივა-
 ხარებ, спрятать, скрыть; сохранить; схоро-
 нить, предать землѣ; -განმის მიწაში, зарыть
 сокровище въ землѣ, (ვიმარხავ) ზ. შირ. დავიცავ;
 აღვიცივირავ, დავინერგავ, сохранить въ душѣ;
 запечатлѣть; соблюдать; -საიდუმლოსა, хранишь
 сокровѣ, -გულში, -გუნებში, хранишь въ ду-
 шѣ, въ памяти, სმ. ვანტ. შესავ. და 1; უარამ.
 319; დამარხონ რეგული მოსესი, пусть соблю-
 даютъ законъ Моисея, საქმ. 15, 5; -თავსა, остере-
 гаться, беречь себя, (ვიმარხები), ზ. თვ. დავე-
 ნერგვი გულში, сохраняться въ душѣ, скрыть,
 затаить, ლუკ. 7—19; ძვირი დამარხა, затаилъ
 зло; მარტ. 1—5; (ვიმარხვი, -ხვეები), ზ. ვ. сохра-
 ниться, ლუკ. 5—38; **დამარხული**, შიმ. сохра-
 ненный, погребенный.

დამარხვება, ს. მარხვის დაცვობა, შემოსვლა, на-
 чало, наступление нося, (ვიმარხვები), ზ. ვდ.
 постъ пастунаеть, (ვი), ზ. შირ. მარხვას დავიწებ,
 начать постигаться, დამარხვდა, მარხვა დამიღვა;
 наступилъ для меня постъ.

დამასხი (არბ.), ს. ერთგვარი ქლიავი უფრორე და-
 მასკოს ქალაქის ადგილისა, слива; შავი დამასხი,
 черносливъ, პავ. 3.

დამატება, ს. სართი, მოსამატი, прибавка, при-
 бавление, (ვქ), ზ. შ. დავრთავ, შევსძინებ, прибав-
 лять, (ვემატები), ზ. შ. შევეძინებ, прибавляться,
დამატებინება (ვა), ზ. შ. მოვამატებინებ, заста-
 вить прибавить, მრავალი ფანჯარა დამატებინათ,
 უარამ. 135; они подѣлали множеству окопъ.

დამათვიცებელი, ს. кто приводитъ къ присягѣ.

დამათუძებელი, ს. დამარხებელი, основатель,
 შროვ. 90.

დამათენებელი, ს. задерживатель, 1 ქართლ. 268;
 2 ქართ. 10.

დამაშვენებელი, ს. შემამკობელი, украшатель
 ვისრ. 161.

დამაშვრალი, ზედ. დაღალული, მოქანცული, уста-
 лый, **დამაშვრლობა**, ს. დაღალულობა, уста-
 лость, ვისრ. 59; 2 ქართლ. 276.

დამაჭრება (ვამაჭრები), ზ. ვდ. დვინოსათვის: დავ-
 ლულეები, о винѣ: начинать бродить, замол-
 живать.

დამახვა (ვმ), ზ. შ. განვმახვა, გავლეს, წავამწვეტებ,
 გავთლი, восприять, точить.

დამასწაველი, ს. დამასწავლებელი, დამაკვიანებე-
 ლი, кто пренятствуетъ, замедляетъ, ქართლ. 269.

ღამაჯენება (ვიმაჯენები), **ფ. ვ.** ღაჯინაჯრები, **პრ-**
ტხსიანება; ალბ. 21; (ვიმაჯენება), **ფ. მ.** ღაჯინაჯრა,
პრტხსიანება, ვეფხ. საბ. ლ.

ღამაზადებელი, ს. შემოქმედელი, ღმერთი არსთა მაა-
რისა, **творецъ, создатель,** **ღამაზადებულობა,**
ს. творчество, მარტ. 2—29.

ღამაზალი, ზედ. ნოტიოში გაქლინებული, **моченный,**
вымокший.

ღამაზაჩა (ოსმალი), ს. ჟიშტო, მოკლე თოფი, **ин-**
столетъ.

ღამაზერველობა, ს. შებერვა, **дуновение,** საბ. ლ.

ღამაზეღებელი, ს. ღამაშენელი, **допосицкъ,** **на-**
вѣтчикъ, სამ. ვახ. 253; სომხ. 412.

ღამაზლა (სპარ.), ს. სენი სელაფებისა და ცანის დაღუ-
ნებისა, წვეთის დაცემა; **ზონზოლი,** **ზანტი,** უკერ-
გილო, **паралпчъ;** **ენოვორთლიანი;** -ღაჯვა, **სხ**
შიაშ случился апоплексический ударъ.

ღამაზრმალი, ზედ. ღამაზრეული, **ослѣпленный,**
ვეფხ. 1241.

ღამაზურა, ს. ღაფი, ზობანი, **тамбуръ,** **барабанъ,**
რუსულ. 884, 585.

ღამაზეჯვლელობა, ს. **отпечатокъ,** შავთ. 6.

ღამაზღები, ზედ. გამშვები, **оставляющій,** ვისრ.
134.

ღამაზბელი, ს. მშვიდობის ჩამომგდები, **примир-**
тель.

ღამაზმოზი, ს. მძინაჯი, **ношитель.**

ღამაზრკვალება (ვა), **ფ. მ.** მოვაზრკვალება, **округ-**
лить.

ღამაზაბლება, სხ. უშიჯენი; (ვა), **ფ. მ.** ღაჯამცრობ,
შეურაცხველობა, ღაჯინაჯრა; **поиживать;** **унижать,**
смирять, (თავს ღაჯამაბლება), **смиряться,** **уни-**
жаться, (ვემაბლება), **ფ. ვ.** **унижаться,** **сми-**
ряться, ვიმაბლება თავს, თავმაბლად ვექვევი,
ღაჯამაბლება ვარ, **унижаюсь;** **ონ** **унижаетъ**
меня, **ღამაზაბლებული,** **униженный.**

ღამაზაჯველი, ს. მომსპობი, **мошфугელი,** **губитель,**
ქილ. 197.

ღამაზამურება (ვა), **ფ. მ.** ღაჯასახლება, **поселить,**
(ვეღამურება), **ფ. ვ.** **поселиться,** გორგ. 249.

ღამაზღები, **ღამაზბელი,** ს. ღამაზსებელი, **ღამაჯუ-**
ქნებელი, **основатель,** -საჯულისა, **законодатель.**

ღამაზღეგი, ზედ. თავი, ღაჯაწყისი, მაგალ. თთვისა, **па-**
ступающій, **გასული** და **ღამაზღეგი** თთვე, **прошед-**
шій и **наступающій** **мѣсяцъ;** **ღამაზღეს,** **впа-**
чалъ.

ღამაზღევრება (ვა), **ფ. მ.** **გამოჯველება;** **погнать** **за**
кѣмъ; (ვემღევრება), **ფ. თვ.** **გამოჯველება;** **по-**
гнаться.

ღამაზღირება (ვა), **ფ. მ.** **გავამღირება,** **მიღირს** **გავ-**
სლი, **обогачать,** ვეფხ. 797; (ვემღირება), **ფ. ვ.**
გავამღირება, **обогачать,** რუსულ. 921.

ღამაზღარი, ზედ. **გალხობილი;** **გამაღარი,** **მქლე,** **та-**
лмй; **худой;** ვისრ. 190; **ღამაღარი** ვარ, **и** **исху-**
дять.

ღამაზღოვრება (ვა), **ფ. მ.** **მოვაშვილება,** **უტხანა,**
успокоивать, მარტ. 2—27; ქილ. 568; რუსულ. 20.

ღამაზღურება (ვა), **ფ. მ.** **სამღურავს** **ჩამოვაჯება** **სხვა-**
თა **შორის,** **поселять** **раздоръ,** **сеорить,** (ვიმღუ-
რება), **ფ. მიჩ.** **სხვის** **სამღურავში** **ჩავჯრება,** **внать**

въ **чье** **пегодованіе,** **прогнѣвнть** **кого,** (ღაჯემღუ-
რება), **ფ. თვ.** **გულ-ნაკლულად** **შევიქმნები** **სხვა-**
ზედ; **пегодовать,** **имѣти** **неудовольствіе** **на** **кого,**
ვისრ. 10; რუსულ. 184.

ღამაზღურვა (ვპ), **ფ. მ.** **გავფუფქავ,** **обдаты** **книлт-**
комъ, ზუნ. ლ.

ღამაზ, **ღამი,** **თან.** **მდე,** **ღმი,** **კწ,** **დო,** **ლუკ.** 18—9.

ღამაზგობრება (ვა), **ფ. მ.** **ვისსამე** **შეგობრად** **გავ-**
სლი, **გავაწყო** **შეგობრობითა,** **сдружить,** **подру-**
жить; (ვი), **ფ. მიჩ.** **გავითვისება;** **подружиться** **съ**
кѣмъ; (ვეშეგობრება, ვეშეგობრება), **ფ. ვ.** **გა-**
ვეთვისება; **подружиться** **съ** **кѣмъ,** ქართლ. 1-50.

ღამაზორება (ვა), **ფ. მ.** **გავამოვრება,** **повторить,**
რაინდ. 86.

ღამაზტება (ვა), **ფ. მ.** **მოვემატება,** **придавать,** **при-**
бавлять, **დაჯამტება,** **ე. ი.** **გარდაჯამტება,** **онъ**
превосходитъ **тебя,** ვეფხ. 802; (ვეშეტება),
ფ. ვ. **მეტი** **ან** **მომატებული** **შევიქმნები,** **превос-**
ходить **числомъ,** სროს. ზროს. 25, 27; 28;
ქილ. 112.

ღამაზცნიერება (ვა), **ფ. მ.** **გულის** **სმას** **ვეყოფ,** **შთა-**
ვეკონება, **вразумлять,** ვისრ. 145; (ვემცნიერება),
ფ. ვ. **მეცნიერი** **შევიქმნები,** **помудрѣть,** ვისრ.
183.

ღამაზაღება, სხ. **პრეტოვლენი,** (ვა), **ფ. მ.** **მოვაშ-**
ზაღება, **приготовить,** ვეფხ. 773; ქართ. ქრის. 105;
(მი), **ფ. მიჩ.** **პრეტოვლენი** **მიჩ,** ქილ. 397, (ვეშა-
ზაღება, **ღამაზაღებულარი,** **ფ. ვ.** **ვ.** **პრეტოვლენი-**
სა, **ღამაზაღებინება** (ვა), **ფ. სხმ.** **заставить** **при-**
готовить.

ღამაზარე, **ღამაზარი,** ჩხრ. 40, ზედ. **ღაჯარებული,**
лѣннмй.

ღამაზასტება (ვა), **ფ. მ.** **ღაჯამოვრება,** **породить,**
(ვეშასტება, ვი-), **ფ. თვ.** **ღაჯამოვრება,** **пород-**
шиться, 2 ქართლ. 51; 2 სკული 7—3.

ღამაზვერა (ვპ), **ფ. მ.** **ღაჯსტერი,** **ღაჯვერება,** **смо-**
трѣть **на,** ქილ. 133, თავს **ღაჯვერება,** **наблюдать**
за **собою,** რუსულ. 396.

ღამაზვერავი, ს. **გამსტრობი,** **жамუში,** **шнѣпъ.**

ღამაზველება, **ნახე** **ღამაზველება.**

ღამაზირება (ვეშმირება), **ფ. ვ.** **გავამსტრობ,** **მი-**
ზარვით **ღაჯვერავ,** **подстергать,** **подкарауливать,**
2 ქართლ. 267.

ღამაზოკველი, **ღამაზოკავი,** ზედ. **გამომზოკვე-**
ლი, **бережливый,** -**გველობა,** ს. **გამომზოკვე-**
ლობა, **бережливость,** -**საზოგადოება,** **общество**
бережливости.

ღამაზრალი, **ღამაზრალი,** ზედ. **გაყინული,** **замерз-**
шій, ვეფხ. 701.

ღამაზღვევა (ვიმზღვევა), **ფ. ვ.** **ჩამოვიქვევი,**
მოვიზღვევი, **ჩამოვექვევი,** **обрушиться,** **обва-**
литься, **ღამაზღვეული,** **შიმ.** **обнѣсшій,** ქილ. 73.

ღამაზავრება (ვა), **ფ. მ.** **ავასრულება,** **совершить,**
окончить, სიბრ. 125. [257]

ღამაზოზბარი, ზედ. **მოშინელი,** **терияшій,** ვეფხ.

ღამაზთება (ვა), **ფ. მ.** **ღაჯაღა** **полнымъ.**

ღამაზიესველი, ს. **ღამაზიესველი,** **снѣталъ,** სამ. ვახტ.
217.

ღამაზიესლება (ვა), **ფ. მ.** **ღაჯთესვა,** **заснѣть,** -**სი-**
ყვარულსა, **впунать** **любовь,** ვისრ.

დამთვრალი, ზედ. შეღვინანებული, დალეული, ძლიერი.

დამთმო, -მოზი, ზედ. მომთმინო, терпеливый, 2 ქართლ. 568.

დამთრეკუნველი, ს. ფენით გამსრესი, გამქელავი; დამატეველი, დამარღვეველი, поиратель; разрушителъ, ისაი. 16—3.

დამთქნარება (ვა), ზ. უ. მოწვევისაგან ან ძილის მორევისაგან პირს დაფარენ, звать, (მამთქნარებს), поизываетъ меня звать.

დამთხვე, ს. მისხველი, сочинитель.

დამთხვევა (ვა), ზ. დამხართებ, შევამთხვევ; საზოგადო ლაპარაკში; გადავრევე, გადავრევე, причинять, производить, павлекать на кого что; сводить съ ума; (ვემთხვევი), ზ. თვ. დავეცავე, დავაფუდები, შემოვეფერები, ნაწილს, ნაწილს; встретитъ, დაბად. 27—11; მად. თვზედ გადავსდები, შევემთხვევი, случаться, приключаться, რა დავემთხვია, что съ тобою случилось, (ვემთხვევი), ზ. ვ. გარდავირევი, сходитъ съ ума, **დამთხვეული**, მიმ. გადარეული, сумасшедшій, **დამთხვევით**, случайно, ლუკ. 10—31; -**ღობა**, сумашествіе.

დამი, ს. -დამის კაცი, სათამაშო ძვალი ნარდისა, ქაღალკისა, шашка, ნ. წ.

დამი, თან. ნასე დმი.

დამი (სპარს), ს. ორთქლი, паръ, დამის მოხდა დამს მოვლთ ფლავს, дать уприть, дать укинуть исподволь; вынашивать.

დამიხნვა (დავუმიხნვა), ზ. მ. გავუნიშნვა, принципитъ.

დამიხც, **დამიძს**, ნ. დაღება.

დამიწება (ვა), ზ. მ. მიწად გარდავიქვევ, обратитъ въ прахъ, ვეფს. 208; (ვემიწები), ზ. ვდ. მიწად გარდავიქვევი; обратитъ въ прахъ, 2 ქართლ. 389; **დამიწებულთა**, перестлбный.

დამკა (ვეკი), მოვიძიკი, сжать, нажимать, (ვემკები), ზ. ვ. бытъ нажимаему.

დამკესა (დავეკეს), ზ. მ. დავენეცავ, кромсать.

დამკარგავი, ზედ. ვინც ვაზში ჰკარგავს, кто терлетъ что, ანტ. 3—63.

დამკვიდრება, სს. укрѣпленіе за собою по шаслѣдству или завоеванію; поселеніе; (ვა), ზ. მ. სანაღაგოდ დავადვენ, დავაბიხვევ; ბინას მივსცემ, поселить, водворить; საქმ. 7—2; (ვი), ზ. მ. დავიჭერ, დავიპურობ, დავიმტკიცებ, დავინარჩუნებ; овладѣть, укрѣпить за собою, ბერძნ. სამ. 9; -ზნაურ შეილობას, укрѣпить за собою дворянство, ნათესავბან მისზან დაიშვედროს ქვეყანა, и потомство его овладѣть страной, დავით. 24-13; (ვე), ზ. მიწ. დავემტკიცებ, დავუპურობ, укрѣпить, упрочить за кѣмъ право владѣнія, სამ. ბერძ. 299; კაცია 60; დამიკვიდრა მამული, онъ укрѣпиль за мною имѣніе, (ვემკვიდრები, ვემკვიდრები), ზ. თვ. ვდ. დავუპატრონებ, დავიპურობ; დავინავლები, სანაღაგოდ დავსდებები, унаследовать; овладѣть; поселить; водворить; საქმ. 301; მარკ. 7—17; ისაი. 13—22; 10—13; დაბად. 38—8; 29—21; იოან. 1—4; 2 ქართლ. 407; (ვემკვიდრები ვარ), ზ. ვ. დავუპატრონებ ვარ,

онъ подчинилъ меня своей власти; ვისრ. 1;

დამკვიდრებული, მიმ. поселенный, укрѣпленный за кѣмъ, იერემ. 11—3; ქილ. 485; -ბული ქალაქნი, населенные города, ისაი. 34—1; ისაი. 9—2; 12—6; სიბრძ. 169; 1 ქართლ. 370.

დამკლავება, ნ. მკლავი; მკლავება (ვი), обнажить, оголить руки, засучить.

დამკლები, ზედ. დამაზიანებელი, наносящій извѣщъ.

დამკოდავი, ს. наносилщій рану.

დამკრთალი, ზედ. გაუბედავ, მკრთალი, მხდალი, робкій, застѣчивый.

დამლაშება (ვა), ზ. მ. კილოდ მარილს მივსცემ, пересолить.

დამლტვარი, ზედ. დაღვობილი, шмокшій, იეფეკ. 22—23.

დამლტობი, ზედ. დამსველებელი, обмывающій, 1 ქართლ. 267.

დამმარხველი, ს. დამცველი; хранитель; ვინც მიცვალებულს მიწას მიაბარებს, кто хоронитъ покойника, ვეფს. 994.

დამმაცი, **დამმატებელი**, прибавляющій, თამარ. 13.

დამნარცხველი, ს. მომრევი, მრეველი, побѣдитель, რუსულ. 250.

დამნაშავე, ს. შემოღდე, ბრალეული, виновникъ, преступникъ, **დამნაშავობა**, ს. виновность, проступокъ.

დამნახველი, ზედ. ვინც დაინახავს, кто замѣчаетъ, ქილ. 200; **დამნახველობა**, ს. თვლით სანაღაგოდ, очевидность, ქილ. 544.

დამნელებელი, ს. წარწეგნელი, губитель, რუსულ. 837.

დამნიშნველობა, ს. მნიშნველობა, значение, კავშ. 178.

დამოღინება (ვა), ზ. მ. ჩამოვადენ, წარმოვადენ, заставить течь, დავღვრი, выливать, (ვეღინები), ზ. თვ. ჩამოვადინებ, вытекать, протекать, выливать.

დამოვრდობა (ვევრდები), ზ. ვდ. ჩამოვვრდები, отпадать.

დამოკიდება (ვე), ზ. მ. ჩამოვეკიდებ, повѣситъ, -ძელზედ, повѣсить кого на деревѣ; დაბად. 40—19; ისუ. 8—29, (ვეკიდები), ზ. თვ. ჩამოვეკიდები, დავეკიდებ; ვისისამე სელოს ქვეშე ვარ, повѣситься; зависѣть отъ кого либо; **დამოკიდებული**, მიმ. повисшій; зависящій, ანდრ. 56; საქმ. 28—4; დაბად. 22—12, **დამოკიდებულთა**, ს. отношеніе, зависимость, დამოკიდებულთა, быть въ зависимости.

დამოკლება (ვა), ზ. მ. შევამოკლებ, შევამკირებ, укорачивать, уменьшать; ვეფს. 859; ვისრ. 124; ენა დაიშკლებ, не давай изыку воли, დავიმოკლებ საუბარსა, сократитъ рѣчь, урჩავთъ слово, ვისრ. 176; დავიმოკლებ დღესა, сократитъ жизнь свою, (ვემოკლები), ზ. ვდ. შევამოკლები, შევემკირებ, сокращаться, укорачиваться, დამომოკლდა დღენი, сократились дни мои, ვისრ. 75.

დამოღაშქრება (ვი), ზ. მ. დავიპურობ, завоевать, 1 ქართლ. 259.

დამონავება (ვი), ზ. მ. поработать, ნ. დამონავ

გავ. разбить, раздробить, (ვი), ზ. მიჩ. ღავილეწ, разбить себя лице п т. п. გორგ. 77; (ვიმსხვერვი). ზ. ვ. ღავილეწები, разбиваться въ дребезги, ღამსხვერული, მიმ. разбитый, -ცანიოა, разбитый, разслабленный тѣломъ.

ღამსჯელი, ს. ვინც ღასჯის, каратель, **ღამსჯელობა**, ს. ღასჯა, наказание.

ღამცენელობა, вѣстительность; **ღამცენელი**, вѣстительный.

ღამცერება (ვა), ზ. მ. მცრობს ჩამოვადებ, посылитъ вражду, (ვი), ზ. მიჩ. მცრად გავინდი, вооружить противу себя, (ვუმცერები), ზ. ვდ. მცრად გავუნლები, вооружиться противу кого, (ღამიმცერება, ღამცერება), вооружается противу меня, ვისრ. 120.

ღამცერება, **ღამციერება** (ვიმცერები, ღავიმციერები), ზ. ვ. თმა გამცვივა, оплѣшивъ; იერემ. 27—31.

ღამცვერება (ვა), ზ. მ. მცვერს ავადგენ, папылнит; (ვამცვერები), ზ. ვდ. მცვერით ავიმსები, папылнится, **ღამცვერიანება** (ვა), იგივე ღავამცვერება.

ღამცვრევა (ვა), ზ. მ. ღავლეწ, ღავმსხვერვე, разбить, разломать; -თავ პირსა, разбить кому голову, лице, (ვიმცვრევი), ზ. ვ. ღავილეწები, ღავიმსხვერევი, биться, ломаться; **ღამცვრეული**, მიმ. разбитый.

ღამცვბარი, ზედ. ღაცკბილებული; აღერსიანი, ცკბილად შემყრობი, подслащенный; ласковый; ნონგ. 122; ვეფხ. 243; -რვარ, наслаждаюсь.

ღამცვიცება, სს. утверждение, (ვა), ზ. მ. ღავამცვიცე, მცვიცედ, ღავადგენ ღავამყარება; გონებით ღავამცვიცი, ჰაზრს ღავსლებ; ვარწმუნება, ვაჭეშმარილება, უკრწივია; утверждать, подтверждать. свидѣтельствовать, заключать; ღამცვიცება თამასკუისა, скрѣпить запись, (ვამცვიცები, ვემცვიცები), ზ. ვდ. თუ. утверждать; скрѣплять; იკავი. 5—5, მარც. 1—11; ლევიც. 27—15; **ღამცვიცებული**, მიმ. 2 კორ. 13—1.

ღამცუქსავი, ს. მწურთვინელი, журнтели, 1 ქართლ. 338.

ღამუღარება (ვემუღარები), ზ. თვ. ვკბთოვ, ვეხვეწები, просить, умолять.

ღამუნათება (ვა), ზ. მ. ღავაუალებ, облызывать, (ღავემუნათები), упрекать.

ღამუღრვა, ზ. მ. ღაბუღება, гнѣздиться, საბ. ლ.

ღამუნათება (ვა), მიმ. ღამუნათება, (ვემუნათები), ზ. თვ. упрекать.

ღამუნჯება (ვა), ზ. მ. უნო გავსდი, ღავაჩუმება, заставить молчать, (ვემუნჯები), ზ. ვდ. უნო შევიქმნები, ენა ჩამივარდება, оплѣвится.

ღამურკლეება (ვემურკლეები), ზ. ვდ. ექვილისათვის; ღავკუნღავები, о муках: скомкаться, ბავრ. ბაცობ. 32, 36.

ღამურსვა (ვემურსვა), ზ. მ. ღავლეწ, ღავმსხვერვე, искрошить, разломать, раздробить, მარც. 6—41; ღავით. 36—34; (ვემურსვა) ზ. ვ. ღავილეწები, ღავიმსხვერევი, крошиться, ломаться.

ღამუქარება (ვემუქარები), ზ. თვ. ვექალი, ვემუქრები, угрожать, страшать, სამ. ვანც. 228.

ღამუნანათება (ვემუნანათები), ზ. თვ. нѣмѣнять кому.

ღამუნება (ვემუნება), ზ. მ. წვრილად ღავნეთქ, наколоть. **ღამუნთილება** (ვა), ზ. მ. მუნთილად გავსდი, дѣлать нѣмѣнникомъ, საბ. ლ.

ღამუნლვა (ვემუნლვა), ზ. მ. ღავკვერტნი, ღავაჭედებ, дѣлать насѣчки, насѣкать, **ღამუნლვილი**, ზედ. მუნლვილი, колѣнчатый.

ღამუნწუკება (ვემუნწუკები), ზ. თვ. ღავწწულულლები, струнѣть, пагнаиваться.

ღამფასებელი, ს. ფასის ღამლები, цѣновникъ. **ღამფოტვალი**, ზედ. შემეხიბული, испуганный.

ღამფიცვბელი, ს. მოფიცარი, присягатель, სამ. ვ. 238.

ღამფლველი, ს. შემხანავ, хранитель, საქმ. 5—9; 1 ქართლ. 260.

ღამქარვე, ზედ. ქარზედ გამანიავებელი, провѣтриватель, მარც. 2, 342.

ღამქსველი, მავ. ცისა, творецъ, создатель, მოსეს. სამ. შესავ.

ღამქისება (ვა), ზ. მ. მქისედ გავსდი, дѣлать рыхлымъ, საბ. ლ.

ღამქცვი, ს. ამარხებელი, разоритель.

ღამლა (სვარს.), ს. ღალი, ნიშანი, ბეჭედი საბაკოსი, клеймо, тавро.

ღამღერა (ვემღერა), ზ. მ. სიმღერას ვსთქვამ საკრავის კილოზედ, пѣнѣвать, (ვი), ზ. უ. სიმღერას ვიტყვი. ვიმღერ, ვლიღინება, იწება. ვისრ. 111, მროც. 133; ერისთ. 10, 149; ანც. 41; (ვეღერი, ვემღერები), ზ. უ. ღავსცინი, смѣяться надъ, გარამ. 94.

ღამღერება (ვემღერება), ზ. მ. ჰასავს მოვალ, возмужать.

ღამღერება, **ღამღერა** (ვი), ზ. მ. მოვიქნევ ღავსცსა, замахнуться, რუსუდ. 684.

ღამღიერება (ვემღიერები, ვემღიერები), ზ. ვდ. მღიერი შევიქმნები, თმა ღამცვივა, паршивѣть.

ღამღუბავი, ს. წარმწემენდელი, губитель, რუსუდ. 982.

ღამფარება (ვა), ზ. მ. ღავამარება, ღავაფუნება; უკრწივია, основывать, создавать, ანცობ. 3-41; სიბრძ. 42; (ვემფარები, ან ღავკმფარები), ზ. თვ. ღავფუნლები, основываться, укрѣпляться, რუსუდ. 188; ღამფარებული, მიმ. основанный, укрѣпленный, ღაბად. 28—22; ღავთოვ ღამფარებული მეფე, Богомъ утвержденный царь.

ღამფათება (ვემფათები), ზ. ვდ. ღავლპები, пагнаиваться.

ღამუნა (ვემუნა, ვემუნა), ღამუნობა (ვა), ზ. მ. შევსებურწავ ხეს ხესა, привить дерево, (ვემუნობა), ზ. თვ. შევემუნწები, привиться, მარც. 2—174.

ღამფოვრება (ვა), ზ. მ. ღავგვიანება, замедлять, (ვი გულსა), ზ. მიჩ. გავიმაგრება, скрѣпить сердце; მოურავ. 39.

ღამფოლი, ზედ. მიმფოლი, მორჩილი, послушный, ნ. ამფოლი.

ღამფრადება (ვა), ზ. მ. ღავაურჩილებ, ავამურალებ, насмраднѣть, (ვემურადები), ზ. ვდ. ვმურადლები, провонять.

ღამფუღროება (ვა), ზ. მ. ღავამწვიცება, уснокоить, (ვემფუღროები), ზ. ვდ. ღავსწყარლები, затихать, შეკვყრი, შევავრთება, сосредоточить. კავს. 2, 18.

დამშევა (ვა), **ფ. მ.** მოვამშევებ, უსარსოდ დავაგ-
ლებ, заставить голодать, морить, (ვიმშევი), **ფ. ვ.**
მოვიმშევი, მომშევიდება, голодать, быть голод-
нымъ, 2 ქართლ. 474; დამშეული, მიმ. მომეშარი,
голодный.

დამშევენა, -ნება (ვა), **ფ. მ.** შნოს მივსტემ, უკრ-
ათა, (ვმშევენები) **ფ. ვდ.** მშევენიერი გავხლები,
украшатся.

დამშევენიერება (ვა), **ფ. მ.** შევამკობ; украшать,
(ვმშევენიერები) **ფ. ვდ.** украшатся.

დამშევიდება (ვა), **ფ. მ.** დავაშინებ, მოვამშვიდებ;
успокоить, усмирить, укротить, ფსალ. 88—2;
ვეფს. 906; (ვმშვიდები) **ფ. ვდ.** დავშინებები,
დავსწუნარებები, успокоиться, усмириться, **და-**
მშვიდებული, მიმ. снокойный, ქვეყანას დავუ-
მშვიდებ, укротить возмущение въ странѣ для
кого либо, აღქს. 38; **დამშვიდებულება**, ს.
დაწუნარება, მშვიდობა, снокойствие, -ლებით, сно-
койно, ერისთ. 98

დამშთავალი ზედ. მომშთავალი, დარჩობლი, დამრ-
ჩვალი; удавленнай, удушениый, **დამშთავება**, ნ.
დამშთავა.

დამშთელი, აღმკრძალველი, воспретитель.

დამშრალება (ვი), **ფ. მიჩ.** გავშრები, осушить се-
бя, **დამშრალი**, ზედ. გამშრალი მაგალ. ზღვა,
высохший.

დამშრევი, ს. გამქრობი, гаситель, гасильщикъ.
დამშრალვა (ვი), **ფ. მ.** გავამქრობ, ძება რხლმს,
(ვიმშრალვები) **ფ. ვდ.** გავამქრობები; დავსქლები მუ-
ხის ქერსავით; рыхлѣть; расстрескаться, **დამ-**
შრალული, მიმ. დაბარული, დამსქლარი, рыхлый,
расстрескавшийся; ვეფს. ვანმ. 182; 415; **დამ-**
შრალულობა, ს. დაბარულობა, დამსქლარობა,
хрупкость, рыхлость.

დამშრატება (ვა), **ფ. მ.** დავამშრალებ, ძება რხ-
ლმს, (ვიმშრატები) **ფ. თვ.** დავამშრალავი, рых-
лѣть.

დამჩითავი, ს. ნაბოიშიწს.

დამჩვენვა (ვა), ნ. დარჩენვა.

დამტავალობება, ს. სევსურულად: წარმოთქმა
ლოცვისა წინაშე ზატოა, пропзносить молитву,
Кавк. № 56 за 1853 г.

დამტველი ადგილი, вредный климатъ.

დამტველი, მოღვე; მოცილე; осаривающий.

დამტვარი, ზედ. შემტარი, заблудный, მოცდენი-
ლი, отшлеченный отъ занятій, ბერძნ. სმ. 66.

დამტველი, ს. შემნახვი, блюститель, хранитель.

დამტირება, სხ. უჩვენებ, -გვარისა, уиженіе ро-
дн, (ვა), **ფ. მ.** დავაჩენებ, დავაბატარებ, დავამა-
ბლებ, уменьшать, умялить, уиживать, ვისრ. 42;
რუსულ. 22; (ვმტირები) **ფ. ვდ.** დავაჩენებები; და-
ვამაბლები; уменьшаться; уиживаться; დედ და-
რუტორდა, дни его сократились, ქოლ. 385.

დამტენება (ვა), **ფ. მ.** ვამტენებ, დავარიცებ, ვაძოწ-
ბა, наказывать, (დავემტენები) **ფ. თვ.** ვემტენ-
ები, ვაძოწბავთ, наказываться, სობრ. 165.

დამტრევა, დამტრობა, სხ. უჩვენებ, (ვა), **ფ. მ.**
დავამაბლებ, შევერაცებ, უჩვენებ, уменьшать,
(ვმტრები) **ფ. ვდ.** დავამაბლები, უჩვენება, გუჯრ.
20; დავაჩენებ, уменьшаться, აღბ. მ; დამტრო-

ბოღარ, დავმტრობოდი, быть унижену, **დამტრო-**
ბელი, მიმ. унижитель. დამტრობინება (ვა), ვაძა-
პტი уменьшнть, умялнть, уижить.

დამტონარება (ვი), დავაზარებ, აღწინებ; (ვიმტო-
ნარები), დავაზარებები, აღწინება.

დამტვრალი, ზედ. დამშვიდებული, успокоениый,
2 ქართლ. 111; 498, ნ. დავტვრობა.

დამძაძება (ვიმძაძები), **ფ. ვდ.** დავძსველები,
აბწინება, დამძსლება, ნ. დამძსლება.

დამძაღება (ვიმძაღები), **ფ. ვდ.** მძაღ. შევიქმები,
прогорѣлуть.

დამძაზლება (ვა), **ფ. მ.** დავამოყრებ, породнпть,
(ვიმძაზლები) **ფ. თვ.** დავემოყრები; породнться,
გორგ. 29; ვისრ. 9. поснататься.

დამძევლება (ვა), **ფ. მ.** მძევალს ვამოვარძებ, взяты
у кого аманатовъ, 2 ქართლ. 345.

დამძიმება, სხ. ათაგონებ; печаль, грусть; ვეფს.
841; ვისრ. 28, 119, -ცოღვითა, бремя грѣха,

-სნეულებითა, уснленіе болѣзни, მარტ. 1—137;

(ვა), **ფ. მ.** სიმძიმეს მივსტემ; სიმძიმით ქვე დავსწევ;
დავხრი; დავსლებ ზევრს საქმეს, ან საქმეს ვავუძნე-

ლებ; შევარუებ, შევარუნებ; ძება რხლმს;
отягощать, обременять, затруднять; печалить;

ვისრ. 28; 114; ქიმი, 227: თავი დავამძიმე, вскру-

жилъ себѣ голову, ვისრ. 82; -ყურსა, ე. ი. არ

ვისმენ, певннмать, დამძიმებ, ты мнѣ въ тя-

гость, 2 მეფეთ. 12—25; (ვი), **ფ. მიჩ.** შევიურ-

ვებ, печалить себя, (დამძიმებ), **ფ. მიჩ.** ძნ-

ლასხა და მენა ვაძრუძნელმს, тягост-

нымъ, 2 კორ. 2—5; 22—13, 14; (ვიმძიმები),

ფ. ვდ. მძიმე გავხლები; ზევრი საქმე დამეღება, тя-

гость; ძება რხლმს, მძიმე ავად გავხლ-

ები, заболѣть тяжкою болѣзнью, ანდრ. 157;

2 ქართლ. 131; ფსალ. 31—4; სიცუვა დამძიმე-

ბოდა, ვაძრუძნია я говорнлн, სობრ. 115; დამძ-

იმება, мнѣ стало грустно, ვისრ. 118; სობრ. 117;

(ვიმძიმები), **ფ. თვ.** აბწინება, **დამძიმებული**,

მიმ. ათაგონებული; грустный; მაცთ. 24—44;

მარკ. 14—40; **დამძიმებულება**, ს. დიდი შეურ-

ვება, тяжелая грусть, ვისრ. 157, 665.

დამძრალი, ზედ. ვაძრული, вымерзшій, мерзлый,
ვისრ. 185. [რუსულ. 246.

დამძლავრება (ვი), **ფ. მიჩ.** დავაძრავებ, უჩვენებ,
დამძლევება, ს. ძლევა, побѣда.

დამწამებელი, ს. დამაძმებელი, მწამებელი, მოხრო-
ბელი, გამცემი, оговорщикъ, доносчикъ; სმ.
ვანტ. 38; **დამწამელობა**, ს. დაძმება, оговоръ,
доносъ.

დამწარება (ვა), **ფ. მ.** მწარე შევიქმ, ვავამწარებ;
შევაწუნებ, ძება რხლმს, огорчатъ; огорчатъ;
მამწარებ, **ფ. მიჩ.** აბწინება, огорчась, ვისრ. 96;

ღამწვანება (ვა), зелены; (ვმწვანებში), წ. ვდ. მწვანე შევიქმნები, позеленеть.

ღამწვარი, ზედ. ლაღაგული ცეცხლისაგან; მუნწი; погорелый; скрига, крѣпный, -ბედისაგან, преследуемый судьбою, -გული, огорченное сердце, რუსულ. 974; ვეფხ. 845; ღვიძლ-ღამწვარი, ვისრ. 80; убитый горемъ, -კაცი, погорелый человекъ.

ღამწველი, ზედ. ღამბუკავი, жгучий, ვისრ. 70; ვეფხ. 47.

ღამწვლილება (ვა), წ. მ. ღაწვლილებ, утопить, раздробить.

ღამწვიება (ვა), წ. მ. მოგამწვიებ, заставить созрѣть, (ვმწვიფლები), მოგმწვიფლები, შემოვალ, მოვწვივო, созрѣть.

ღამწვრივება (ვა), წ. მ. მკრივად ღაცდგამ ან ღაწვრებ, поставить в рядъ, выстраивать, ღამწვრივები, стать в ряды, построиться.

ღამწვლიება (ვა), წ. მ. ღაწვლილებ, утонить.

ღამწვები, ს. თავი, მოთავ; მისზველი. начинаешь; сочинитель.

ღამწვრობა (ვკ), წ. მ. ვნადირობ მწერსა, охотиться на птицъ; ზუნ. კ. 26.

ღამწვრება (ვა), **ღამწვრება** (ვა), წ. მ. ღაწვრობა, ღაწვრება, ღაწვრება სხლში, заключить, записать, заарестовать, აღბ. 52; სიზრ. 95; კაცია 29; (ვემწვრევი), წ. თვ. ღაწვრობი, ღაწვრება, ღაწვრება, ღაწვრება, заарестовываться, თუ კათალიკოზი არ ღამწვრდება, если католикоса тутъ не случится, т. е. небудетъ найдены; ღამწვრევი ომში, находиться в сраженіи; 2 ქართლ. 292; ანგ. 38, **ღამწვრელი**, მიმ. заключенный.

ღამწვრლება (ვა), წ. მ. ღაწვრომებ; გავაწვრებ, огорчать, прогнѣвить.

ღამწყსა (ვმწყსა, -სე, 3 პირი ღამწყსა, სამღ. წერ. ღამწყსენ), ღამწყსა (ვმწყსავ, -სე), წ. მ. ვამოწვებ, ვუვლი წვასტანსა; ღაწვრებ, ვამოწვებ; ნაწი стадо; беречь, блюсти; наставлять, აღბ. 2—40; ღაწვ. 27—9; (ვემწყსები), წ. ვ. ნაწის; იაკობ. 3—7; რომელმან ღამწყსოს ერი ჩემი ისრაელი, который унаследуетъ народъ мой Израиля, მატ. II, 6; **ღამწყსილი**, მიმ. наученный, наставленный, ბერძნ. სამ. 362.

ღამწვარტლება (ვა), წ. მ. ღაწვრავ, обсажить, замарать въ садахъ, ღამწვარტლება (ვა), იგივე ღამწვარტლება, замарать въ садахъ, ვისრ. 195.

ღამწვირება, **-ღროება** (ვა), წ. მ. გაცსტენ, туги шаривать, შევიწროვებ, стѣснить.

ღამწვირება (ვი), წ. მ. უდრჯივთ; ღაწვირ; დაბად. 39—15; 1 ქართლ. 59; ღაწვირობა, завоевать, завладѣть, 1 ქართლ. 210; 202; (ვკ), წ. მ. შევიწვირებ; стѣснить, 1 ქართლ. 59; **ღამწვირობა**, ს. შევიწვირება, стѣснение, 1 მეფეთ. 23—2, **ღამწვირელი**, ს. ღამწვირობი, завоеватель, **ღამწვირო**, ზედ. ღაწვირებული, пуждающийся, -გლანსა, უბოვარი გლანსა, пшицъ, სამ. სომხ. 365.

ღამწვანება (ვა), წ. მ. ღაწვანობა, მოვალეობ მცენარეს ორძილობას, заставить ввязнуть, ვეფხ. 35; (ვი), წ. მ. ნაწივთ ვივთ, ვეფხ. 761; (ვმწვანარ-

ლები), წ. ვდ. ღაწვანები, завязнуть, ქილ. 393; **ღამწვანარი**, ზედ. завязлый.

ღამწვრება, **-ჭლევიება**, **-ჭლობა** (ვა), წ. მ. გავრები, ჩამოვარდნა, გავლევ. იზვირთ, нестощить, აღბ. 92; (ვემწვრები), წ. ვდ. გავრები, გავლევ. ვი, სორცი ღამწვირება, ღაწვრები, нехудать, ღამწვლოდა გული, изныла душа, ვისრ. 86; ტომ. 21; ღამწვლობილი, нехудалый.

ღამწვრება, წ. ღამწვანება.

ღამწვრება (ვი ღაწვრება), წ. მ. ღაწვირავ, пацарапать, ვეფხ. 197; покрывается мохомъ.

ღამწვრელი, ს. ღამწვრელი, თვალთ მსილველი, очевидецъ; ღაწვრ. 4; ზედ შემწვრდელი, ღამწვირებული, нападчикъ, ქილ. 335.

ღამწვრელი, ს. თვალის ღამწვირელი, смотритель.

ღამწვრება (ღაწვრება), წ. თვ. ოსვირენთ.

ღამწვირება (ვა), წ. მ. გავმწვირებ, развѣселять, (ვემწვირლები), წ. ვდ. გავმწვირლები, развѣселяются.

ღამწვობა (ვა), წ. მ. პირქვე ღაწვრება, ღაწვრება, ღაწვირება, ოპროკიდывать, шипровертять, разрушать; ვეფხ. 101; კავშ. 220; რუსულ. 552; 1 ქართლ. 159; -ნავს ღაწვრება, потопить корабль въ морѣ; ვეფხ. 1242; ღაწვრება გულსა, ე. ი. გულს შევეწვრებ, удовлетворить, აღბ. 39; ღაწვრება იგი ღაწვრება, и столю ихъ опрокинулъ, ითან. 11—15; ღაწვრება ძლიერნი სუდრისაგან ღაწვრება მღაწვრები, низложилъ сильныхъ съ престола и вознесъ смиренныхъ, ღაწვრ. 1—52; (ვემწვობი), წ. ვდ. ღაწვირება, წვრება, погибнуть; шипровергнуть, მარტ. 2—12; (ვემწვობი), წ. თვ. პირქვე ღაწვირება; ღაწვირება, ღაწვირება, ოპროკიდება, ნაწი на шипъ, разрушиться, პირქვე ღამწვობით, навши на шипъ, რუსულ. 381, 5, **ღამწვობილი**, მიმ. шипровергнутый, ღამწვობლობა, ს. шипровержение.

ღამწვრელი, ს. ღამწვრელი, შემწვირებული, прищипитель, 1 ქართლ. 249.

ღამწვრელი, ს. ღამწვირელი, ღამწვირობი, кто захватываетъ, задерживаетъ, აღბ. 67.

ღამწვრელი, ზედ. მასწავარი, памятный.

ღამწვრელი, ს. ღამწვრელი, утопленный.

ღამწვრელი, ს. ღამწვირელი, кто катается бѣльс.

ღამწვრელი კაცი, ხანიერი, человекъ степенный.

ღამწვირელი, **ღამწვირო**, ზედ. მორჩილი, послушный.

ღამწვირება (ვა), წ. მ. უღრესობას მივსტენ, უმჯობეს ვეწვირებ, отягчать, (ვემწვირები), не превосходить.

ღანა, ს. მარცვლი, ან თვითთელი ერთგვართ ნივთთაგან; зерно, штука; ვეფხ. 301; კანმ. თვიმ; ექვსი ღანა ვეცხლის კოვზი, шесть штукъ сербрияныхъ ложекъ; ათი ღანა ხელ-სახოცი, десять штукъ носовыхъ платковъ.

ღანა, **ღანაკი**, ს. ხელად სანძირი საქრელი, მცირე მანგილი, пожъ, пожнигъ, კალმის საქრელი ღანა, перочинный ножъ.

ღანაბალი, ზედ. ღაწვირებული, рожденный, ვეფხ. 301; 1288; ღათის ღანაბალი, Божью созданы, ვეფხ. 39; 6. ნაქმი.

დანაბადი, ზედ. დანაბული, შეშინებული; оробѣ-
льнй, ვეფხ. 301.
დანაბეჭდული, **დანაბეჭდული**, ზედ. დაბეჭ-
დული, запечатанный, ვეფხ. 52.
დანაბეა (ვპ), ზ. მ. გავნაბავ, გაუფუჩებ, გავარინ-
ლებ, навести страхъ, (დავინაბვი), ზ. ვნ. გა-
უფუჩება, გავარინდება, оробѣть, оцѣнешъ, за-
мирать отъ страха, იერემ. 8—9; ვეფხ. 365.
დანაბლეგი, ს. ნავლეგი, ნავლეოი, обрники,
ვეფხ. 222.
დანაბდაბარი, ზედ. დალასმული, заклеимелный,
ქილ. 685.
დანაბეზი, ზედ. დაღებული, შენახელი, положен-
ный, ვეფხ. 1423, 1310, -ფასი, определенная
цѣна, ვეფხ. 1432.
დანაბენი, ზედ. დაღვრილი, пролитый, ვეფხ. 623.
დანაბილი, ს. მჭირი, стражникъ, скиталецъ, ქილ.
494.
დანაბალი, ს. ვალი, ვალდებულია, долгъ, обяза-
тельство, ქილ. 665.
დანაბსვა (ვპ), ზ. მ. მოვინბლავ, გრძნებით შევკ-
კრავ; თვალსა ვკვკრავ, обворожить, заколдовать;
сглазить; (ვინახსვი), ზ. ვნ. მოვინბლავი, გრძნე-
ბით შევიკვრი, заколдовываться.
დანაბეზავი, ზედ. სათუთობით, пѣжнй, ვეფხ.
1504.
დანაბეა (ვა), ზ. მ. გავნახალეზ, освѣщать.
დანაბესარი, **დანაბესი**, ზედ. დათესილი, по-
сѣянный, ქილ. 367.
დანაბვალი, ზედ. დათვლილი, исчисленный, ვეფხ.
1360, 1492.
დანაბესავება (გუნათესავები), ზ. ვდ. ნათესავად გა-
ვუხდება, породниться.
დანაბლევა (ვპ), ზ. მ. მოვინბლავ მრავალთა, окре-
стить, 4 გორგ. დანბლა (ვნათლი), ზ. მ. ვანბლე
მალლილამ შირს, освѣщать сверху вниз, ჩონგ.
51; ზედ-დაგვინბლოდეს, освѣщало насъ, ჩონგ.
124.
დანაბლევა (ვპ), ზ. მ. მივსცემ რასმე ნათლობის
ღრის, дарить во время крестинъ, (დავინბლე-
ვი), ზ. ვდ. გავინბლევი, освѣщаться.
დანაბლევი (დავინბლევი), ზ. თვ. კუმნისა.
დანაბეზენი, ზედ. დაწნული, завянутй, ვეფხ. 1487.
დანაბეზანგი, ს. ქვა, молотить, ზუნ. ლ.
დანაბარგი, ს. რაც დაკარგულია, потеря.
დანაბეღებული, **იმერულად**, ზედ. უნაბეღ-
ებელი, ზაქრ. 180.
დანაბეღება (ვა), ზ. მ. ნაკვეთ ნაკვეთად დაგსტრი;
მოვინბავ ნაკვეთს; наръзать, начертить аскизы,
მარტ. 2—83; 2—93; 1—170; კაციდ. 172;
-ლექსისა, разбить, разобрать рѣчь врознь,
ლოლ. 91.
დანაბეღებულება, (ვა), обуглится.
დანაბეი, ნ. დანა.
დანაბეი ქვისა, ს. ცის-ნახეცნი, черный камень по-
хожий на стекло.
დანაბესკული, ნ. მცენ. ფინანკ, გამოსლ. 15—27;
ოთან. 12—13; пальма. ლევიც. 23—38; დაბად.
12—13. [убытокъ.
დანაბელი, ს. დასაკლისი, ზიანი, недостатокъ,

დანაბეღება (ვა), ზ. მ. მოვინბლავ, დაგვკლებ;
შეგვმცირებ, снвалить, почпнуть.
დანაბეღარი, ზედ. ან ს. დაჭრილი, ან დაჭრილი-
ბა, рашенный; рава, ქილ. 367, 338.
დანაბლევი, ს. ბურღი, ნაპირალი, подонки.
დანაბლევა (ვპ), ზ. მ. ნალეზს დაგვკრავ, поджогать.
დანაბმული, ზედ. დამალული, сиританный.
დანაბმასტავი, ს. საქმელ-მამია, კევი, мастица,
ზუნ. ლ. ერისთ. ლ.; ქიზია 267.
დანაბმავი, **დანაბმეტი**, ს. მომატებული, прина-
ва, придача; სროზოლ. 26, 28; ქილ. 588.
დანაბმეა (ვპ), ზ. მ. ნამს დაგვკრავ, მცირედ დაგვსვე-
ლებ, მაგ. მაღლსა, смочить, мочить (сухно),
ქიმ 112, 246; **დანაბმანება** (ვა), ზ. მამ. ნამს
დაგვკრავინებ, заставить мочить.
დანაბმეტიცი **დანაბმეტიციარი**, ზედ. დამტკიცებუ-
ლი, утвержденный, ვეფხ. 1442.
დანაბმეტიცი, ზედ. ბრწუნივალე მშესავით, блиста-
тельный, ჩანრ. 47.
დანაბმეცევა (ვა), დაგვამრცვლებ, дробить.
დანაბმეტიცი, ზედ. დაჭერილი, державный, ვეფხ.
126, 1280, 685, შავთ. 96.
დანაბნება, ს. სინახელი, ნახვა, раскаяние, ქილ.
334; (ვა), ზ. მ. შევანახე დანაბულს, заставить
раскаяться, сожалеать, (ვი), ზ. მიჩ. შევინახე,
сожалѣть, раскаяться, (დავინახები), ზ. ვდ. სინა-
ხულს დაგვწევა, начать раскаиваться, сожа-
лѣть, სინხ. 48.
დანაბურება (ვპნაბურები), ზ. ვდ. დაგვწრიტები,
დავტვლებ, выцѣжнваться, опорожнваться.
დანაბირი, **-რები**, ს. განზრახვა, დაპირება, მონდო-
ბება, намѣрение, предположение; ვეფხ. 422;
1280.
დანარნარება (ვა), ზ. მ. დავინახებ; დაგვწნარებ;
пѣжнть, уснокоить; სპ. ლ.
დანარჩენი, **დანარჩომი**, ს. დანაშენი, остатокъ,
სომხ. 330; ქილ. 38, უარამ. 436.
დანარჩენება (ვა), ზ. მ. დაგვკლებ, მოვინარჩუნებ,
оставлять въ остаткѣ, რუსუდ. 955; (ვი), ზ. მიჩ.
დავტვლებ, შევინარჩუნებ, оставитъ
за собою, присовѣтъ, завладѣть, სამ. ვანტ. 7,
178; სომხ. 409.
დანარცხება (ვა), ზ. მ. მიწაზედ დაგვცემ, წავაქ-
ცევ; დავახლი, ударить объ землю, побороть, по-
внлнть, ვეფხ. 863; 1 ქართლ. 352, 389; **დანარ-
ცხელი**, **დანარცხებული**, მიმ. იობწმდენный,
რუსუდ. 249.
დანარსაგვი, ს. დასჯა, დასჯებობა, навазание,
1 ქართლ. 275.
დანარსვა (ვპ), ზ. მ. დაგვსინარავ; დაგვტვნობ, иритъ-
сннть; (რასტ.) დაგვლუთა; აგრევე; თვალსა ვკვკრავ,
сглазить, ქართ. რუს. ლ. **დანარსული ვარდი**,
завядшая роза, მოურავ. 1.
დანარსკვა (ვპ), ზ. მ. გამოვკვკრავ ნასკვებსა, надѣ-
лать узловъ, გული დამენასკვის, сердце шемитъ,
ვისრ. 151; ქილ. 340.
დანარტივება (ვა), ზ. მ. გავკვსინარავ, шифовать.
დანარცრა, (ვნაცრი. -რე), ზ. მ. დაგვტვრება, ვნაცრებ, დანა-
ცრულება (ვკვანაცრულებ), ზ. მ. დაგვტვარი, დაგვტვრევი,
ვეტრელები; მშურს, შევიშურებ; устлжати, вос-

хнщаться чѣмъ; завидовать; მარტ. 2—184; (ვი), ზ. მ. მოვისურვებ, пожелать, ვისრ. 10.

დანათოცება (ვა), ძრჩაать въ ценни.

დანაქადი, ზედ. დაპირებული, обѣщанный, ვისრ. 67.

დანადამი, ზედ. დადამებული, сумерки, ვეფხ. 469.

დანადვარი, ზედ. დაღვრილი, пролитый, ვეფხ. 715.

დანადვლება (ვა), ზ. მ. მწუსარებას მივსცემ, დავადონებ, შევადურებ, опечалить, დავანანებ, სინანულში შევიფვან, заставить каяться, сожалѣть, ვისრ. 48, 158; -საწუროსა, заставить проклинать жизнь, ვეფხ. 99, 909; ვისრ. 193; (ვნადვლები), ზ. ვდ. შევსწუსლები, опечалиться, ვისრ. 175; რუსუდ. 32, დამნადვლება, вынзять по мнѣ сожалѣннѣ, раскаяннѣ; ვისრ. 157; **დანადვლიანება** (ვა), ზ. სმ. შევანანებ, დავანანებ, заставить сожалѣть, გული დამინადვლინე, ты опечалил мою душу, ქილ. 431.

დანადუა (ვპ), ზ. მ. დავსძევ, ცსტევ, ვნაფუვ. толочь, истолочь, ზორცს გუფთად, нарубить говядину на котлеты, ბავრატ. ბ. პ; დავუნაფუვ თავსა, избить кому голову, დარეგ. 120, **დანადუილი**, მიმ. истолченный.

დანადუბედი, ზ. თქმული სიტყვა, сказанное слово, ვეფხ. 42; பொதுவி.

დანადურება (ვნადურები), ზ. ვდ. მცირეს რასმე ვსჭამ საილოზამდინ, забвусты.

დანადუული, **დანადუულიზა**. ს. ბრალი, შეცოდება, вина, преступление, დიდი დანადუული მაქვს, и очень виновать.

დანადოუნებული, ს. დანარჩენი, остаток.

დანადოთენი, **დანადოთმი**, ს. დანარჩენი, остаток.

დანადოთმი, ზედ. დაღალული საქმეში, усталый отъ трудовъ.

დანადურება, ნ. დარეცვა.

დანაცვივნი, ზედ. падший, ქილ. 90.

დანაცრება (ვა), ზ. მ. ნაცრად გარდავქცევ, испенелить, (ვინაცრები ვნაცრები), ზ. ვდ. ნაცრად გარდავქცევი, испенелиться.

დანადლევება (ვნადლეველები, ვენადლევები), შევეცალები, სანადლეოს დავსდედ, биться объ закладъ, დამენადლევება, онъ станетъ держати пари со мною, სმ. ვახტ. 197; ერისთ. 125.

დანადწევრება, ნ. განაწევრება.

დანადწერი, ზედ. დაწერილი, написанный, ვეფხ. 822.

დანადწერობა, ს. დაწერილობა, писалье, ვეფხ. 1354.

დანადწილება (ვა), ზ. მ. ნაწილებად გავჭყოფ, გავსწილოვ, дѣлать на части.

დანახადი, ზედ. დანაცული, ნახადი, написанный; ршеунокъ.

დანახდომი, ზედ. დანადომილი, დამხედარი, встречанный, სოამ. 362.

დანახვერება (ვა), ზ. მ. ნახვეარ ნახვერად გავჭყოფ, переноловинить, (ვნახვერები), ზ. ვდ. переноловиниться, რუსუდ. 890.

დანახეთქი, ს. ნაპრალი, ნახეთქი, разсѣяна, ისპ. 33—21; -სიღრმე, провалъ, пропасть, მარტ. 1—176; ლუკ. 16—26; -მარცხა, провалъ,

2 ქართლ. 283, -მდინარისა, мѣсто откуда проливается рѣка въ горахъ.

დანახვა, სხ. შეგნება კეთილის, сознание долга, чести, признательность, (ვი), ზ. მ. თვალს მოვკრავ, ვინილავ; შევიგნებ კეთილსა, усмотрѣть, узрѣть; იცნინი დიბრე; დანახვა სამსახურისა, იცნინი заслуги, რუსუდ. 400; -კეთილისა, იცნინი чье либо благодѣннѣ, ზაქარ. 4—10, დანახვა სამსახურისა, იცნინი заслуги; დანახვა სიმართლისა, усмотрѣть правоту чью.

დანახვება (ვა), ზ. მ. ვანახებ, показывать, (ვენახვები), ზ. თვ. ვეჩვენებ, показываться, დანახვე, покажи мнѣ, დამინახვებია, и показывалъ.

დანახსოვნები, ზედ. памятный, ჩანს. 28.

დანახსირება (ვა), ზ. მ. ნახსირად გარდავქცევ, обурганить, (ვენახსირები), ზ. ვდ. ნახსირად გარდავქცევი, обурганиться.

დანახჩება (ვა), ზ. მ. ჩავფერადებ, დავსკავ, раскрашивать, разрисовывать, ტიმ. 50.

დანგი (არაბ.), ს. შურიანი შეიფუთი, თამარ ბატ. 53, იენიზ, цага, нятакъ, диварий, мелкая серебряная монета, ზუნ. ლუკ. საზოგადო სმარებაში დანგი არის მისხლის შექცეული, ან ერთის ვეცხლის შურიანის წონა, რამეთუ ექვსი შური მისხლის ცფილისის ვეცხლის ფული არის ერთი მისხალი, ესე იხილვების ძველთა თასუქთა, სადაც ვითარება ვეცხლის ფულისა ესრეთ არის აღწერილი: ავილე ათი თუმანი ქალაქის სირმა აბაზი ოთხ დანგანი; გამოს 30—13; ვახტ. სმ. 16; სოამ. სმ. 254; იენიზ, пятакъ; ან წონა ორის კერაცისა, ე. ი. შექცეული ნაწილი დრამისა, ან მეოთხედი მისხალი. შეინს. ლ.

დანგრევა (ვა), ზ. მ. დავქცევ შენობას, დავარღვევ, ломать зданіе, разрушать, (ვინგრევი, ვენგრევი), დავქცევი, рушиться, ქილ. 316.

დანდალი, **დანდალუკი**, (სოამ.), ს. კიბის საფეხური, ступень.

დანდალი, ს. ღაგამი, узда. სპ. ლ. 4 მეფე. 19—28; უწინდელს დაბეჭდილს დაბადებაში დანდალი გამოუცვლიათ ღაგამად.

დანდალოვანი, ზედ. კიბე საფეხურის მქონელი, ступенчатый.

დანდალუკი, ს. გვინი ან სენი თვალთა სიყვიილისა, желтуха (болѣзнь), 2 სჯული. 28—22; იერემ. 30—6.

დანდარაკი, ს. ბზრიალა, кубарь, სპ. ლ.

დანდობა, სხ. იწინი, доверіе, რუსუდ. 974;

(ვა), ზ. მ. მიმივს რასმე დავსდებ, დავსდვამ; ვარწმუნებ, მივანდობ, класть, полагаť, ставити; доверять; (დვინდობ). გავიცან, დავრჩები ვისისამე ერთგულად, არ გავსცემ, остаться кому ищримымъ, не измѣнять, დავიცავ, დავიფარავ. шадитъ кого. ქილ. 340; (დვინდობი), ზ. ვ. ვერწმუნები, ვინდობი, მივანდობი, полагаться на кого, გუჯ. 29; გორგ. 270; სიბრძ. 126; დავვერდობი, დავუდებ, опираться на что; სპ. ლ. **დანდობილი**, მიმ. დავრდობილი; სარწმუნო. положенный; იწინი; სმ. მეფ. გორგ. 26; **დანდობილობა**, ს. დარწმუნებულობა, уверенность.

დანდრანუკა, დანდური, ს. მცენ. მსუქანა, კატაკანო, портулак.

დანებება (ვა), ზ. მ. ღვეთობა, ნებაზედ მივადებ, уступать, предоставлять, оставить на произвол кого, თავს ღვანებებ, оставить, бросить, повинуть, თავი ვინ ღვანება, кто далъ тебѣ волю; ღვანებებ გზას, посторопиться, дать дорогу, ღვანებე, оставь мнѣ, уступи мнѣ, (ვნებღებო), ზ. ვდ. ღვარნები სელში, სვვის ნებაზედ თავს მივსცემ, отдаваться, покоряться, სომხ. სამ. 240, 251; გორგ. 265; შირ. 107; **დანებინება** (მანებინებ), заставить оставить, კაცია. 105.

დანედღება (ვნედღებო), ზ. ვდ. ღვსველები, отсырѣть, ღმინედღოს მიწა, ვისრ. 143; онъ стапелъ увлажять мою могилу.

დანედება (ვა), ზ. მ. გავაქრობ, ღვავსებ სანთელს, погасить, რუსედ. 817; (ვა), ზიანს მივსცემ, ღვავქცევ, ღვვლუპავ, вводитъ въ убытокъ, погубитъ; ღვავჩუმებ, ღვავსომანებ, укротитъ, усмирить, ალექს. 51; (ვნედღებო), ზ. ვდ. გავქქრებო; ღვვლუპები, ღვვქცევო; მოვქვევები, გასნუთ; погнбути; умереть; ღვსწვარღებო, усноковаться, ვეფს. 531, **დანედებუღი**, погнбушій.

დანერბვა (ვი), ზ. მ. ცხოვართ მაკინცლობა, შეერა; случать овецъ, **დანერბვინება** (ვა), заставить случать овецъ.

დანერგვა (გვ), ზ. მ. ღვავსსამ მცენარეთა მიწაში; ღვავსებ, ღვავმვიღრებ, сажать (дерево); поселять. воднорять, ფსალ. 1—3; 79—9; 43—2; მაკთ. 15—13; სწავლასა, распространять образование, (ვე გულში სიფარულსა), вверять любви, რუსედ. 388.

დანერწვვა (გვ), ზ. მ. გავაფურთხინებ, შევაფურთხებ, ღვადღებებ, заплевать.

დანესტვა (გვ), ზ. მ. ღვავსურავ. ღვავურავ ნესტვო, затрубить, ზაქარ. 9—14; ისაი. 44—23.

დანესტვა (გვ), ზ. მ. ზურს ღვავსენი, ღვავმცერევე, вросить, ისაი. 58—7.

დანესტვუღი, ზედ. დანარჩენი, остатокъ, იეფეკ. 41—13.

დანთება (ვა), ზ. მ. სანთელს ან ცეცხლს ავანთებ, зажигать, (ღვანთებო), ზ. თვ. ავენთებო, ავეგზებო, зажигаться, დანთებინება (ვა), ზ. სხმ. ავანთებინებ, заставить зажечь, развести огонь, დანთებუღი, შიმ.

დანთქმა (ვა), ზ. მ. ღვავლუპე წყალში, утопить, попить; ვეფს. 609; (გვ), ზ. მ. შევქვლაპავ, ჩავყლაპავ, поглотить, (ვინთქმი), ზ. ვ. ღვავლუპვი, попить; погнбути; поглотиться, სულოთ და სორციოთ, погнбути душою и тѣломъ, აქარის მთა წასქდა და დანთქა ყოველი, часть Адчарской горы отвалилась и завалила всѣхъ. სიბრძნით დანთქმელი, утопающій въ мудрости, ჩანრ. 2.

დანთქრევა (ვა), ზ. მ. ღვავსნევე, разогнать, 2 ქართლ. 283.

დანთხევა, ნ. დათხევა; (ღვანთხევა), მაგ. ანაზღოთ თავი ღვავსნევე, печально разобьешь себѣ голову, ქოლ. 358.

დანიაღ, ზ. მ. დილით ადრე, განთიად, утромъ рано.

დანიავევა (ვა), ზ. მ. გავფილწავ, провѣять хлѣбъ. **დანიერვა** (გვ), ზ. მ. ნიორში ჩავსდებ, положить въ чеснокъ.

დანიმი (ზარს), ს. დსტ. 79, 86, 88, вознагражденіе.

დანისტრად, ზ. მ. შეტყობით, დაქითვით, съ позволенія, დსტ. 15.

დანიშვა, სხ. назначение; სვორებ, обручение; (გვ), ზ. მ. ნიშანს ღვსდებ; ღვსწინღავ, მალს გარღვუსლი, назначить, замѣнить; означать, предвѣщать; სვორით, обручить, (ვე), ზ. შირ. გავრჩენ, გავწესებ, назначить, опредѣлить кому, დამინიშე დრო, назначь мнѣ время, მემკვიდრედ, назначить наследникомъ, -გვამაგირისა, назначить жалованье, (ვინიშებით), ზ. ვ. განვიწესებო; მადლი გარღვსება, назначаться; обручаться, **დანიშვული**, შიმ. замѣченный; **დანიშვულობა**, ს. назначение.

დანულრევა (ვა), ზ. მ. ღვავჩხარუნებ, ღვავღარუნებ, брничать, დამენღარა სმა, у меня голосъ задрожалъ.

დანურევა (ვა), ზ. მ. ღვავრევე ღვავრევე სეს; ღვავსნევე, тряссти дерево; разсыпаять, 2 ქართლ. 283; დანურელი ფურცელი, отиавшіе листы, ვისრ. 145.

დანჩქერი, ს. შინარე რომელიც ჩამოდის მაღალთა კლდეთა, потокъ, სპ. ლ. ნახე წყარო.

დანძრევა (ვა), ზ. მ. ღვავსძრავ, шевелить, (ვინძრევი), ზ. ვ. ღვავძრევი, пошевелиться.

დაობება (ვობღებო), ზ. ვდ. ზრქეს ან ხავს ვიკიღებ, ღვავსდებო, заплѣснетъ, დაობებული ჰური, покрытый плѣсенью, хлѣбъ.

დაობღება, სხ. осиротѣніе, (ვობღებო), ზ. ვდ. ღვავს ან მამა მომიკვდება ან ორივე ერთად, осиротѣть.

დაოდვა, სხ. ржа на хлѣбѣ отъ засухи, (დაოდავს), ზ. მ. მოსავალს წანდენს ცხარი შმის სიკე ნაწვიმარზედ; ржавить хлѣбъ засухой.

დაოკება (ვიოკებ). ზ. მ. შევიანავ, გამოვზრდი, прокарманить, ქოლ. 587.

დაოღვა (ვიოღებ), ზ. მ. გამოვისურმავ თვალსა, сурмить рѣвницы.

დაონვარება (ვიონვარებ); ზ. მ. დავიპრობ, ვისრ. 96; დარეგ. 91; მოვავსრებ, ავფორიაქებ, овладѣтъ; онустопитъ, разоритъ; ქოლ. 274.

დაორგულევა (ვეორგულეებო), ზ. ვდ. იმზნყნა, 1 ქართლ. 18.

დაორება (ვა), ზ. მ. ორკეცად გავსდი, дюптъ, дѣлать на два.

დაორვეცება (ვა), ზ. მ. გავმრხობლებ, удвонить.

დაორსულევა (ვა), ზ. მ. ღვავმაკებ, забеременить, (ვორსულეებო), ზ. ვდ. ღვავმაკებო, забеременѣтъ.

დაოსტაცება (ვოსტაცებო), ზ. მ. გავოსტაცებო, გავსენხინებო, научаться; ставониться искуснымъ, хитрымъ.

დაოფლიანება (ვა), ზ. მ. ვმზნყნა, поть.

დაოცება (ღვავოცებო), ზ. თვ. სმორქნებ სვ უდიღლემებ.

დაოზრება (ვა), ზ. მ. онустопитъ. **დაოზრვა** (ვიოზრავ), ზ. უ. ამოვიოზრავ, вздохнуть.

დაპარვა (ვკ, ვი), **ფ. მ.** მოვკპარავ, паворовать, на-
красть. [248.

დაპარსვა (ვკ). **ფ. მ.** вырѣзать; вырбить, რუსულ.

დაპატარავება (ვა), **ფ. მ.** შევამცირებ, уменьшать.

დაპატიმრება (ვა), **ფ. მ.** დავატუსლებ, арестовать;
заклЮчить, заточить. ქილ. 522.

დაპატიოსნება (ვა), **ფ. მ.** გავაპატიოსნებ, честно-
вать, отдавать честь.

დაპატიუება (ვკ), **ფ. მ.** მოვიწვევ, приглашать,
звать, просить къ себѣ въ гости, 1 ქართლ.
150; 2 ქართლ. 540; (ვიპატიუები, ვეპატიუები),
приглашаться, რუსულ. 502; დავკპატიუებ რგუ-
ლის დატევებას, пригласить кого отказаться отъ
религiи, цѣмѣот. 161.

დაპატრონება, სხ. входить во владѣнiе, სწორე
დაპატრონება ქალ-ვაჟისა, равное право на на-
слѣдство сына и дочери, სომხ. სამ. 4; რიგი და-
პატრონებისა, входить, სამ. სომ. შესავ. 2, (ვა),
ფ. მ. ქონების პატრონად გავხდი, входить во вла-
дѣнiе, სამ. ვ. 233; სამ. სომხ. 123, 124; (დავკპა-
ტრონებდი, დავეპატრონები), **ფ. ვე.** ან თვ. наслед-
довать, вступать въ владѣнiе, სამ. სომხ. 72,
331; გორგ. 261; დავეპატრონოს, пусть онъ
владѣть нами, გორგ. 261; **დაპატრონებული**,
введенный во владѣнiе.

დაპება, ხ დაპობა.

დაპეღღვა (ვკ), **ფ. მ.** მფრინველთ აღრევა, о пти-
цахъ: топтать, совокупляться.

დაპირდაპირება (ვა), **ფ. მ.** პირ და პირ დავუყებებ,
противустановить, (ვეპირდაპირები, ვუპირდაპირ-
ებდი), **ფ. ვე.** პირდაპირ დავუდებდი, стать про-
тивъ, ურამ. 301.

დაპირება, სხ. намѣренiе; обѣщанiе; (ვა), **ფ. მ.**
განვიზრახავ, მოვიზლომებ, предпринимать, ва-
мѣриваться, დაპირა სხვაგან წასვლა, онъ рѣ-
шилъ уѣхать, დავუპირებ ცემასა, я намѣренъ
былъ прибить его, 2 ქართლ. 353, (ვი), **ფ. მირ.**
შევიპრებ, взять съ его слово, обѣщанiе: სამ.
გორგ. მეფ. 2, (დავკპირებდი), **ფ. ვე.** პირობას
მივსცემ, обѣщать, ვეფხ. 135.

დაპირვა (ვკ), пострить, точить.

დაპირველება (ვა), **ფ. მ.** ставить первымъ.

დაპკურება (ვა), **ფ. მ.** დავკცვარავ, окроплять, -სის-
ნლისა, სისნლისა დაღვრა, пролитiе крови, ებრ.
11—28.

დაპობა (ვა), **ფ. მ.** დავსჩეხ, დავსჭრი შეშას, рубить,
колоть дрова. (ვი სამოსელსა), рвать на себѣ
одсяду, დაბად. 44—13; მაკთ. 24—65; იობ.
2—13; (დავიპობი), **ფ. ვ.** დავიჩეხები; დავსქლები,
მაკალ. ბროწეულის ქერქსავით; კოვთება, რუ-
ბილება, растрескаться, ვისრ. 151.

დაპრანჭვა (ვიპრანჭები), **ფ. ვ.** დავიგრიხები, жема-
машиться.

დაპურობა, სხ. დაჭერა, задержанiе; завоеванiе;
(ვაპურობ, ვაპურ), **ფ. მ.** მივაპურობ ქეკუს, გონე-
ბას, держать. направились, დმერომან თქვენი მტე-
რი დაპურას მას ყოფასა, Богъ, да не понуети
прага твоего сдѣлать это, დარეგ. 2—8; დავა-
პურობ გულსა, углубляться, вникать, დავაპურობ
გასაპარავს გზასა, направить путь къ бѣдѣтну,

ქილ. 512; დავაპურობ ქეკუს, გონებას, сосре-
дочить свое вниманье на; ვეფხ. განმ. 6; (ვი),
ფ. მ. დავიჭერ; დავიმონებ, удерживать; завоевать,
покорить, ქილ. 550; მეფემ დაიპურა ციხე ქალაქი,
царь овладѣлъ крѣпостью и городомъ, ვასულე;
(ვიპურობი), **ფ. ვ.** დავიჭირები. შევიპურობი; бить
завоевану, (ვეპურობი), **ფ. თვ.** ხელთ ვიკადები, გა-
რე შევიცვი. бить покорену, დვეპურობი ფათე-
რაკსა, ჭირსა, походу въ бѣду, დარეგ. 49; საბერ-
ძნეთი ხაცს ბრძოლას დაეპურა; икопоборство об-
шло всю Грецію, 1 ქართლ. 158, უკეთ დაეპურას
ბრალსა, если мы овладѣть грѣхъ, ვალაგ.
6—1; **დაპურობილი**, მიმ. завоеванный, арес-
тованный узникъ, იერემ. 29—2; ვისრ. 147,
დაპურობიღვარ, бить завоевану, ჭირს დაუ-
ყრი ვარ, მირ. 163; несчастье овладѣло мною,
დაპურობინება (ვა), **ფ. მ.** დავაჭერინებ, заста-
вить завоевать, 2 ქართლ. 88.

დაუამება (ვი), **ფ. უ.** ქამს გამოვარჩევ, ვუღარიღებ;
მოვიცდი, улучшить время; ждатель, ქილ. 28;
1 ქართლ. 143; შემოვალ (ხილისათვის), носить,
созрѣть, სხ. ლ.

დაუანგება, **დაუანგვა** (ვა), **ფ. მ.** ქანგიან გავხდი,
ржавить, (ვეანგებდი), **ფ. ვე.** ქანგიანი გავხლები,
заржавѣть, დამეანგებია აბჯარი, ვისრ. 118,
оружiе мое покрылось ржавчиной, **დაუანგე-
ბული**, **გაუანგული**, покрытый ржавчиной,
რუსულ. 246.

დაუარვა (ვი), **ფ. მ.** გავჭვირავ, заморозить, (ვიარვი),
ფ. უ. გავიყინვი, замерзнуть, სხ. ლ.

დაუაუა (ვკ), **ფ. მ.** დავებავ, გაულახავ, пзбить,
смять, (ვიუაუები), **ფ. ვ.** დავებავებდი, пзми-
наться.

დაუინება (ვი), **ფ. მ.** ავიხინებ, ავსცულები, упря-
миться, упорствовать, (ვეუ), **ფ. მ.** ვიპულებ, по-
пуждать, настаивать; **დაუინებული**, მიმ. упрямый,
ქილ. 293; სამ. ვ. 150.

დაუინულა (ვკ), ვცეცხვ, ვლეწ, выбивать зерна, мо-
лотить.

დაულეცა (ვკ), **ფ. მ.** გავლეც, გავსრეს, смять, по-
мять.

დაუოღვა (ვკ), **ფ. მ.** მძარში ჩავსლებ, мариновать
въ уксу, სხ. ლ.

დაუურვა (ვეკურავ, -რე), **ფ. მ.** დავსწრეც, დავსწუ-
რავ, прощдѣтъ.

დაუღლა (დავეღლი), **ფ. მ.** დავბპარავ, დავხეთქ, ко-
лоть, ломать, (ვიღლები), **ფ. ვ.** დავიბპარვი, ко-
лоться, трескаться.

დაუღვლეება (ვეკვლელებ, -ლიმე), **ფ. მ.** შევკვნრუსცავ,
დავკვჭმუჭები, мять, комкать.

დარაბა (არაბ), ს. დუქანი ასაფარებელი ფიცარი, ან
ფიცარი მისი სისქე; дверни ставни въ лавкахъ;
двойшовка.

დარაზმა (ვკ), **ფ. მ.** რაზით დავკვეც, რაზან გავუყრი,
застрѣть на задвижку, ვეფხ. 580; 2 ქართლ.
323.

დარაზმა (ვკ), **ფ. მ.** მეომართ რაზმად დავაწურობ, და-
ვამწკრივებ, поставитъ строй, ვეფხ. 169; (ვრამ-
ლები), რაზმად დავმწკრივებდი, построитъся въ
строй, 2 ქართ. 114; ვეფხ. 1220; **დარაზმუ-**

ლობა, ს. რიგიანად დაწეობილობა. მხეართა, строй, колонна поيفекъ, ვეფხ. 400.

დარიაი (სპარს.), ს. шелковая материя, **დარიაი-ბაბითი**, шелковая материя съ узором.

დარაკი, (სპარს.), ს. ფარი, шить, ვისრ. 198; **დარაკიანი**, ფაროსანი, ფართო ქურვილი, вооруженный щитомъ, ვეფხ. 1093.

დარაკუნება (ვა), **ფ. მ.** კარს დავარახუნებ, стучать въ двери.

დარანდო, ს. ქერამი კურკა ცბილი, ყაისი, абрикось у которой косточка сладка, საბ. ლ. ბუნ. ლ. ბიანკის ლ.

დარანი (სომხ.), ს. ქვაბი, ნაძრალი კლდეში ან მიწაში, пещера, разсѣлина.

დარაკუნება (ვა), **ფ. მ.** დავარახუნებ, стучать.

დარასცვა ცხენისა (ვე), **ფ. მ.** убрать лошадей.

დარახუნება (ვა), **ფ. მ.** стучать (въ двери).

დარაგა (სპარს.), ს. მცველი, ყარაული, მხმილავე; ამინსი სხენი არიან: **გუშაგი**, ციხის დარაგა; ან მცეცხვინე; **ებგური**, მალის ადგილიდამ მოდარაგე; **მსტოვარი**, აეშაგი, დამფერავი ომის დროს; **ცალა**, დამის მოდარაგე მოგზაურთა; **დეცი**, დღისით შორიდამ მოდარაგე, **ხუმილავი**, **მხმილავი**, მცველი პატრონის კართა; **კერკეცონი**, დამით მოარულთა პოროცთა კაცთა შესაყრობლად, **სტრაჟ**, **კარაულ**, ვეფხ. 445, 573, 1108, ციხისა, гарнизонъ, 2 ქართლ. 281; **დარაგობა**, (ვედარაგობ), **ფ. მ.** ვფარაულობ, ვხმილავე, **კარაული**, **დარაგება** (ვედარაგება), **ფ. მ.** ვფუარაულებ, **კარაული**, **სტოვანი** როგო.

დარაგა, ს. კარბადინში საზომი წამლისა, მაგალ. ორი დარაგა გრილი, ან სამის დარაგით მხურვალე; части лекарствъ, საბ. ლ.

დარაგვაგი; **დარიგვაგი**, უცნობი სავენე, სადგური; საბ. ლ.; საყარაულო, ვეფხ. 1210; განმ. თეიმურ; **სტრანოპრინიში** დამ; **კარაული**.

დარბაზი (სპარს.), ს. სასახლეში უდიდესი პალატი, ან სამეფოს გამომწვევების სასლო; ვეფხ. 141; 142; ვისრ. 38; სამეფოს კარი; ვახტ. სამ. შესავ. სამ. გიორგ. მ. 17; ანდ. დარბაზს შესვლა შენს ხელთ არის და გამოსვლა პატრონისა, დავრ. 25, საზოგ. დიდი ოთახი სასტუმრო; **ვალო**, **ხერტო**; **ნარენი** დიორ; **გოსტინная**; **დარბაზის ერი**, -**ყმა**, კარის კაცნი, придворные (прислуга); 1 ქართლ. 224; რუსულ. 240; **დარბაზისელი**, ს. წარჩინებული, დარბაზს მქონებული ადგილისა, **ველმოჯა**, **ნარედვორეცი**, ესთერ. 1—16; კაი. დარბაზისელი კაცია, **ოპ**, **ხორიში** **სობეხნი**, **დარბაზბატონი**, სახელთა ბერძნ. კურატპალატ, **ობერ** **კამერგერ**, **დარბაზთ-უხეცეცი**, **ობერ**-**გოფმარშალ**, სიბრძ. 51; **დარბაზობა**, ს. დარბაზს წვეულობა, ან ყრილობა სასახლეში წარჩინებულთა ვეგმთა; **სხხაძ** **იო** **დვორცის**, საზოგ. ლაპ. მასლაათი, **ლაპარაკით** შექცევა, **ხეხაძ**, ვეფხ. 1115; 1 ქართლ. 302; 308; 327; (ვედარბაზობ), **ფ. მ.** შევექცევი (იოქმის დიდებულთა კრებულთა თვის სამეფოს პალატაში), **ფ. უ.** **ნოვრათ**; **ხეხადოვათ**, ვეფხ. 807; 1115, 1157; ვისრ. 1, 53, **დარბაზოვანი**, ზედ. დვორцовиѣ, **ხერტოვანი**.

დარბევა, სხ. **ნაბეგ**; **გრახეჟ**, (ვარბეგ), **ფ. მ.** ავი-

კლებ, ავიფორიაქებ, **производить** **ნაბეგი**, **გრახეჟ**, **დარბევიცემა** (ვა), **ფ. მ.** ავაკლებინებ, **заставить** **გრახეჟ**, (დვერბევიცემა), **ფ. თვ.** ავეკლებინებ, **სამ.** ვახტ. 177; **იოვლით** **გრახეჟ** **სეხა**, **დანარბევი**, **პოგრაბენნოე**.

დარბენა (ვარბენ), **ფ. მ.** ვარბენ, სირბილით ვავლინებ; ავიკილებ, ავიფორიაქებ, დავარბევ, **заставить** **ბეგათ**; **გრახეჟ**, (ვირბენ), **ფ. მიჩ.** მოვირბენ, სირბილით დავივლი, **ბეგათ**, **დარბენინება** (ვა), **ფ. სხმ.** სირბილით ვავარებ, ან სირბილით ვავარებ **რასმე**, **заставить** **ბეგათ**; **ბეგათ**, **ნოსი** **სხ** **სობოი** **ხო**; გუჯუ. 31; 5. დარბოლა.

დარბილება (ვა), **ფ. მ.** დავალბობ, დავჩხვილებ, **размигчать**, (ვრბილები), **ფ. ვდ.** დავლბები, **размигчатся**.

დარბოლა (ვერბი), **ფ. მ.** ჩქარა ვალ, **ბეგათ**. [რენო.

დარგვა (ვე), **ფ. მ.** დავნერგავ მცენარესა, **сажать** **დარგი**, ს. თვითოეული გვერდი ოთხკუთხის განფენილებისა, **ვენახისა**, **სახნავისა** და **სხ** ან **ხევი**თი, ქვევითი, აქათი და აქითი; ნაწილი სწავლათა: ვითარცა: შირობა პირველადე სიბრძნისა ერთი დარგი, დარგსა თანი იოქმის: **მალი** **სახლთა** და **სართულთა** თვითოეული კერძო შესხედავი; **край**, **სტონა**; **გრძა**, **ხაფი**, **отдѣленіе**; **фасадъ** **дома**; **დარგ** **სიბრძნისა**, **отдѣл** **науки**, ვეფხ. 19, ქილ. 526; **ხევი**თი **დარგი** **ვენახისა**, **верхняя** **часть** **сада**.

დარდალა, ს. მარწყვი, ხმილა, земляника.

დარდი (სპარს.), ს. ნალველი, ზრუნვა, საურავი, საფიქრებელი, მწუხარება, **забота**, **печаль**, ვეფხ. 82; **დარდობა**, ს. მწუხარება, **заботливость**, (ვე), **ფ. მ.** ვნალვლიანობ, **ვზრუნავ**, **заботиться**, **тужить**.

დარდიბანდი, ს. არას დამდევი, უნალვლო, **беззаботный** **кутило**, **დარდიმანდობა**, ს. უნალვლობა, **беззаботность**, **კაცია** **სხ**.

დარგება, სხ. **სრახენი**, ვეფხ. 80; **თავისა** **დარგად**, ე. ი. თავის შესაფერად, **какъ** **прилично** **ему**, ვეფხ. 1514; 1532; (ვა), **ფ. მ.** ვამსგავსებ, **შევადარებ**, **შევასწორებ**, **შევაფარებ**, **შევატოლებ**, **сравнивать**, **უიოდობლათ**; **საჩათ**, ვეფხ. 1207; (ვედრი, ველარებ, -რე), **ფ. მიჩ.** ვამსგავსებ, **მივჭამავ**, **подражать**; **ჩონგ**. 18; **მიდარებ**, **ტიდარებ**, **ჩანრ**. 92, (ვედარები), **ფ. თვ.** ვემსგავსებ, **უიოდობლათся**, **ხანგ**: **დრა** (ვედრი).

დარგება (ვიდარებ), **ფ. მ.** გამოვიდარებ, **о** **погодѣ**: **проведрится**, ვეფხ. 606.

დარეგვა (ვე), **ფ. მ.** ვავსრეს, თან მოვიცხან; **დავსეცუვა**, **რავდავით**; (ო გრახე): **ნობიტე**.

დარევა (ვერე, -რიე), **ფ. მ.** დავაგეგვებ, **გარდავრევ**, ვეფხ. 344; **სხ** **უმა** **სვოდით**, (ვირევი), **ფ. ვ.** ვავგეგელები, **сходитъ** **сх** **ума**, (ვერევი), **ფ. მ.** მოვეურევ, **მწინათ**; **смѣшнать**.

დარევა (ვერევი), **ფ. მ.** მოვერევი, **ოსილთ**, ვეფხ. 344; (ვერევი), **ფ. თვ.** მოვერევი, **შევაარებ** **ჩხუბში**, **одолатъ**; **ვრивათся** **въ** **тошу**, 1 ქართლ. 363; 2 ქართლ. 388; რუსულ. 705, 865.

დარევა (ვე), **ფ. მ.** ზართა ენის ცემით ხმას ამოვალვინებ; **კარს** **დავარახუნებ**; **სეთაგან** **ხილს** **ჩამოვკური**, **звонить**; **სტუჩათ** **въ** **двери**; **сбивать** **плоды** **сх** **деревь**; ვეფხ. 1193; ანდრ. 2.

დარეცანება (ვა), ზ. მ. დაკვრით გავრეცანება; ошеломить, (ვრეცანება), ზ. ვდ. გავრეცანება, ошеломить.

დარეცა, -ცვა (ვკვ), ზ. მ. დავკვენ, დავცებ, пости-
лать, იეზუკ. 27—30, ისაი. 14—11; ვისრ. 192; ისაი. 58—5.

დარეცხა (ვკვ), ზ. მ. სულ ერთან ვრეცხ, перемыть.

დარეწა (ვკვ), ზ. მ. მოვიგებ, ვიშოვნი, მოვიღვაწებ, приобрести.

დარეჯაგი, ს. ყალიბი, форма, калиберь.

დარვა (ვკვ), ზ. უ. ვეშგავსები, походить.

დარვეულება (ვა), ზ. მ. რვეულად შევკვერავ, сшить вь тетрадь.

დართვა (ვა), ზ. მ. დავასთმ, ვკვტრავ, сунуть.

დართვა, **დართობა** (ვკვ, ვუ), ზ. მ. დავმატებ, შევს-
ძინებ; დავჭვარავ, придать, присовокупить, при-
ложить; покрывать; ვეფხ. 508, 744; ისაი. 26—15; დავით. 103—3; (ვკვ), ზ. მ. შოერთავ, მოვკვამხავ, убрать, украсить, დავრთავ ნებას, шоволить ко-
му что, ვეფხ. 262; დავრთავ სიტყვას, приложить, сказать слово, (ვურთავ სელსა, სელი დამერთო), ზ. მიწ. подписать, აღბ. 60; დართო ხარკი ხარკსა ზედა, онъ увеличилъ подать вдвое, დამერთო ჭირი ჭირსა, ჭირი ჭირზედ მომემატა, увеличилось горе мое, ვეფხ. 355; (დავირთვები), ზ. ვ. დავემა-
ტებ, შევეძინებ; მოვირთვებ, присоединяться; наряджаться, **დართული**, მიმ. приданный, на-
ряженный, დავრ. 85; **დართულობა**, ს. მართუ-
ლობა, нарядъ, -ნების, позволение, 1 ქართლ. 294.

დარი, ზედ. შედარებული; მსგავსი, ცოლი, ცალი, (ბ. დრა), равный; похожий, подобный, ვეფხ. 948; 1404; მაკალ. იმისი დარია, იმას უდრის онъ ему пара, они достойны другъ друга, ქალაქი, რომლისა დარი არ გვენახა, городъ подобнаго ко-
торому мы не видели, დარად, ზ. მსგავსად, подобно, какъ, ვეფხ. 333, 948.

დარი (ზარი), ს. კაი აზინდი, ცაროსი, хорошая по-
года, ავლარი, дурная погода, ვეფხ. 280; 1031; **დარიანი**, ზ. მ. ясная, хорошая (погода), ვეფხ. 1530; **დარიანობა**, ს. კაი დარი, хорошая по-
года.

დარიბლვა (ვკვ), ზ. უ. თვალში მელანდება; ринуть вь глазахъ, საბ. ლ.

დარიგება (ვა), ზ. მ. რიგს მივსცემ, რიგზედ დავწ-
ვობ; დავამწკრივებ; ჩამოვურიგებ; ვასწავლი, ვამ-
ცნებ, ვმოძღვრებ; შევარიგებ, დავაზავებ; რუსუდ. 956; разставлять; наставлять, научать; разно-
сить по порядку; примирять; (ვა, ვუ), ზ. მ. გავსცემ, მივსცემ მრავლობა, раздавать, распре-
дѣлять, დამირიგება, ე. ი. თანხა შემექმნება, онъ согласился, ვეფხ. 592; დურიგა მოწყალება გლახკათ. роздалъ нищимъ милостыню, **დარი-
გებით**, ზ. მ. დამწკრივებით, по порядку, რუსუდ. 391; ვეფხ. 339; **დარიგებინება** (ვა), заставить разогавить; дать наставление, დამირიგებინოს, если бы я далъ ему наставление, სომხ. სამ. 395; 2 რუსუდ. 332; **დარიგებული**, მიმ. на-
ставленный.

დარიღება (ვა), ზ. მ. განვარიღებ, მოვაშორებ, თავს

ავაცილებ უბედრობას, устранить, удалить; от-
странить, (ვრიღებ, ვერიღებ), ზ. უ. თვ. მოვე-
რიღებ, отстраняться, ვეფხ. 207, 281; 598, 426; უცხოობით არ დარიღეს, не коффузиялся пе-
знакомствомъ, ვეფხ. 981, თავს ნუ დარიღებთ, по щадите себя, не уклоняйтесь, ვეფხ. 115; ე. ი. თავს ნუ დაზოგავთ; სიკვდილს არ დარიღეს, не щадилъ жизнь, ვეფხ. 903.

დარიღი, **დარიღება** (ვედარიღებ), ზ. მ. ვეჭურ-
ნებ; დროს შევეურჩევ, ეამს ვეძიებ, подстергать, искать случая, выискивать время.

დარისხება (ვა), ზ. მ. დავკვრულავ; შევარყვნებ, за-
клинить, проклинуть; **დარისხვა** (ვკვ), ზ. მ. შე-
ვრისხავ, გავუჭვავრღებ, сдѣлать строгій выго-
воръ, საბ. ლ.

დარიშხანა, ს. მარგიმუშეი, მაკუნდებელი საწამ-
ლავი, арсеникъ, мышьякъ, ჰაჭ. ფილ. ლ

დარიჩინი (სზარს), ს. კინამო, корица, -მწარე, ან
ცრუ დარიჩინი, დარიჩინი მისირისა, хина.

დარიჯაგი, ს. ყალიბი, форма, калиберь.

დარკვევა (ვა), ზ. მ. დავარჩევ, перебирать.

დარმაღ, ზ. მ. ერთსულობით, თანხმად, единодушно, საბ. ლ.

დარმანი, ს. სამკურნალო წამალი, лекарство, გუ-
ლი დარმანთა მიაჩუ, ე. ი. გული წამლით მომირჩი-
ნე, გამომხიარულე, ты излечи мое сердце, ვეფხ. 393.

დარნება, ნახე დარება; დიდხანს შეუქნი არ ადარნა,
ე. ი. დიდხანს შეუქნი არ გამოაბრწყინა სადაროდ,
ვეფხ. 305; онъ долго не проявлялъ лучшей своихъ для свѣтлыхъ дней.

დარნეული, ზედ. გამსტრობი, засадный, **დარნეუ-
ლება**, ს. მსტრობა, засада.

დარობა (ვდარობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. კაი დარი
დგას, стоитъ хорошая ногада, ზუნ. კ. 278.

დარონინება (ვა), ზ. მ. დავატარებ, носить, водить,
(ვკვ), ზ. უ. დავალ, ходитъ, რუსუდ. 620, 554; საბ. ლ.

დაროკვა (ვი, ვროკვები), ზ. უ. ვროკავ, ვსტანცაობ,
протанцовывать.

დაროცვა (ვკვ), ზ. უ. ვროშავ, ვჭებულობ; ვრონი-
ნებ, ვტანცაობებ, болтатъ; бдуждаться; ანტ. 20.

დაროშვა (ვკვ), ზ. მ. დავლერდ, დავცევ; ვჭებულობ,
самолотить; шоболтатъ, ანტ. 38.

დაროხვა (ვკვ), ზ. უ. დავიხებ, шობолтатъ, ანტ.
5—43.

დარცყმა (ვა), ზ. მ. დავკვრავ, ударить, თავს დავრ-
ცყამ, удариться головою.

დარულად, ზ. მ. გამოდარებით, ясно (о погодахъ),
ვეფხ. 814.

დარულვა (ვკვ), ზ. უ. წამოვლემს, წამეძინება, за-
дремать, კავშ. 254.

დარული, ს. დარიანი, დარი, хорошая ногада, ქლ.
428.

დარუბილობილი, ს. მცენ. стручковый перецъ,
ჰაჭ. ფილ. ლ.

დარქენა (ვა), ზ. მ. ვერჩობლები, забодать, დავიბნ.
43—5.

დარქმა (ვარქვამ), ზ. მ. დავხურამ; покрывать, на-
дѣвать, -პირქვე ქურჭელსა, класть верхъ дномъ

დასავლობი, -მოხელი, ზედ. საგოებელი, предсудительный, ქილ. 255.

დასავრეხი, ზედ. სავრეხი მაგალ. თოკი, сучильный.

დასავროვებელი, ზედ. დასავინავი (ადგილი), складочный.

დასავუთვა (ვს), ზ. მ. დავავუბებ, წყალს შევკვარავ, запрудить, 2 ქართ. 324, ბროსეს უთრგმნია ეს-რეთ: საგალი, ე. ი. საწმალავი თევზისა ჩაყარეს წყალში; ნ. თარგმანი ან საგალი.

დასადარი, ზედ. შესადარი, угодбляемый, сравниваемый, ვეფხ. 9; -რებლად, ზმ. для сравнения, ვეფხ. 70.

დასადგისვა (ვს), ზ. მ. სადგისთ დავსწვლეფ, проколоть.

დასადგმელი, ს. რაფეაც რასმე დასდგმენ, подставь, გამოსლ. 25—38; ქილ. 177.

დასადგომება (ვი), ზ. მ. დავბინავებ, ჩამოვსდები სამე, остановиться, поселиться.

დასადგომელად, ზმ. თავს დასხედავად для надзора, ქილ. 232.

დასადგომი, ს. სადგომი, ბინა, столнка, სხ. ლ.

დასადგურება (ვა), ზ. მ. დავაშენებ, დავბინავებ, სადგურს მოვსცემ, поселить, помыщать, ციმ. 56, ციმ. 17; (ვი), ზ. მ. მიჩ. დავბინავებ, სახლს კარს გავჩენ, поселился, რუსულ. 431; (ვსადგურებ, დავსადგურებ, დავსადგურებულვარ), ზ. ვდ. დავბინავებ, დავსახლებ, принять оселдять, გორგ. 125; ქილ. 411; 304.

დასადები, ზედ. შესანახავი; ს. ადგილი სადაც რასმე შეინახვენ, დასებენ; сберегательный; место где что кладется, сберегается, დასალები სირცხვილოდ, поспрачительный, გულის დასალები, ნუგეში, утешение, ქილ. 214.

დასადებელი, იგივე დასალები; -საქურჭლე, შესანახავი, კანძი; ვეფხ. 1050; сберегаемое сокровище, ნუგეში, გულის, კმა საყოფელი, утешительный, успокоительный; რუსულ. 413; ვეფხ. 708; დასადებელი საკერავისა, заплата, დასადებელი, ს. მწურის საგალობელნი მუხლნი, стихира, нахвальный тропарь, მარხვ. მეფის ვახტ. დაბჭედ. 108; დასადებლად, ზმ. შესანახავად, для сбереженья, ვეფხ. 797.

დასადნობი, ზედ. სადნობი, плавильный.

დასავალი, ს. მზის დასაბული, სადაც დასდების, დაი-მლოვის; დასავლითი (მხარე); закатъ солнца; западъ, ვეფხ. 344.

დასავანებელი, ს. განსავენებელი ადგილი; მნ-სთო отдыха, დაბად. 24—35.

დასავარცხნელი, ზედ. чесальный.

დასავლითი, ს. მზის დასავლი კერძო ადგილი ან მხარე, западъ, შავთ. 3.

დასავიწყარი, **დასავიწყი**, -წყებელი, ზედ. забвешный, забываемый, გუჯ. 14; ჩონგ. 81; ვისრ. 181.

დასავსები, ზედ. გასაქრობი, гасильный.

დასაზავი, ზედ. დასამზღვრელი, мирный, მოუ-რავ. 92.

დასაზავორებელი, ზედ. ზამთარს გასატრებელი; зимовальный.

დასაზარელი, ზედ. жёсткий, ქილ. 120.

დასაზელი ზეთი, ს. ზეთი, რომლითაც დაუზელენ ცანს. жёсткое масло для втираия, ბუნ. ლ.

დასაზვერავი, ზედ. დასაზღვი, дозорный.

დასაზრვა (ვკ), ზ. მოგსაზრავ, აზრით აღვრიცხავ ან გავზომ, соображать, предначертать, размы-рять.

დასაზღვრა, -ზღვრება (ვკ, ვუ), ზ. მ. საზღვარს დაუვლებ, определять границу, ограничивать.

დასათვლიერებლად, ზმ. для наблюдения, -ბე-ლი, наблюдательный.

დასათმო, ზედ. დასათმობელი, მისაცვებელი, და-საცვებელი, протительный, выносимый, спосо-ный, ვეფხ. 374, 959.

დასათრობი, ზედ. хмельной.

დასათრგუნველი, ზედ. დასამხობელი, разруши-тельный.

დასათხველი, ზედ. დასაღვრელი, разливаемый.

დასათხელი, ზედ. გასათხელბელი, разжидитель-ный, ცნობა არა დასათხველია, не нужно терить сознание, ქილ. 505.

დასაკავშირებელი, ზედ. დასაწებებელი, паяль-ный, სიკლ. 256. [681.

დასაკარგავი, ზედ. პროაღი; ссыльный, რუსულ.

დასაკაცი, ზედ. შესაკაცი, складной.

დასაკვეთელი, ზედ. დასაქალებელი, хваставской.

დასაკვენსარი, -სი, ზედ. вдыхательный, ქილ. 297, 306.

დასაკიდებელი, ს. ჩამოსაკიდებელი, вешалка.

დასაკლავი, ზედ. საკლავი (საქონელი), убойный (скотъ), დასაკლავად, па убой.

დასაკლისი, ს. ზიანი, დაკლები, изъять, убытокъ, აღბ. 80, ვეფხ. 14; **დასაკლისება** (დამსაკლი-სებ), принимаемъ мнъ убытокъ.

დასაკმევი, ზედ. курительный.

დასაკრებელი, ს. საკრებულო, хранилище, იერემ. 50—26.

დასაკრეფი ზილი, ზედ. посылный плодъ для со-бирания.

დასაკუთრება (ვი), ზ. მ. დავჩენებ, приносить.

დასაკრძალავი, ზედ. დასაცვლი, подлежащий къ сбереженью, къ охранению, ვისრ. 59.

დასაკუწავად, ზმ. для рѣзки.

დასადასაქრავი, ზედ. მოსაკრებელი, подлежа-щий опустошению, დავრ. 136.

დასაღვევი, ზედ. нитейный; пантоткъ.

დასაღობობი, ზედ. мягчительный.

დასაღმება (ვესაღმები), ზ. თვ. გამოვეთხოვები, распрощаться, ქილ. 516, 665.

დასამადლი, -დღებელი, ზედ. სამადლო, благо-дарственный.

დასამალავი, ზედ. არ გამოსახენი, подлежащий къ скриванию, ვეფხ. 1051; რუსულ. 2—27, კვერცხი რა დასამალავი, какая пужда прятать лице.

დასამარება (ვისამარები, -რე), დავმარებ, бить похоронену, (ვა), ზ. მ. похоронить.

დასამართი, ზედ. შემთხვევითი, случайный.

დასამზღვრება (ვე), ზ. მ. სამზღვარს დაუვლებ, очертить границу, разграничить, ვეფხ. 786.

დასამონებელი, ზედ. დასამორჩილებელი, подлежащій подчиненію, თავის დასამონებლად, для подчиненія себя, ქილ. 494.

დასამორჩილებელი, ზედ. დასამონებელი, подлежащій подчиненію.

დასამრული, ზედ. გარდასკვეველი, иривратный.

დასამსგავსებლად, ზ. მ. для уподобленія.

დასამსხვრეველი, ზედ. დასამცვრევი, подлежащій ломкѣ, ჩონგ. 97.

დასამცვიცებელი, ზედ. დამცვიცებით, утвердительный, **დასამცვიცებლად**, на утверждение, რომელ. 15—8; ებრ. 6—16.

დასამყარებელი, ზედ. დასამცვიცებელი, подлежащій укрѣпленію.

დასამშვიდებელი, ზედ. დასაწყურებელი, усно-контельный, ქილ. 290, რუსულ. 389; ანგ. 6—39.

დასამცრობელი, ზედ. დასამდაბლებელი, униж-тельный, ქილ. 417.

დასამძიმები, -მებელი, ზედ. отяготительный, ქილ. 170; грустный, тяжелый, დარეგ. 110; -სიტყვა, ვისრ. 46. неприятное слово.

დასამზობელი, ზედ. разрушительный.

დასანაზი, ზედ. დასაჩვილებელი, дѣлающій нѣж-нымъ, ვეფხ. 140.

დასანანი, ზედ. სასინანულო, подлежащій раска-нію, ქილ. 521.

დასანასო, ზედ. დასაჩარავი, притѣснительный, ქილ. 473; ან დასაძრახი, предосудительный, ქილ. 38.

დასანასავი, **დასანასი**, ზედ. სანასავი, очевидный, ქილ. 297, 306; -საქმე, ясное очевидное дѣло, ქილ. 405, 660.

დასანაყრელი, -რებელი, закусочный; закуска, -ლად, для закуски.

დასანდომი, ზედ. სანდომი, надежный, ვეფხ. 245.

დასანთქარი, **დასანთქმელი**, ზედ. დასაღუპავი, ги-бельный, подлежащій поглощенію, დასანთქმე-ლად წარვიდა ძირს ნავი, корабль пошелъ ко дну, მროვ. 57; ქვესკნელს ვიყო დასანთქარი, да буду поглощенъ пренеподобию, ვეფხ. 132.

დასანიშნავი, ზედ. назначаемый; знакъ, -ქალი, певѣста, -ნავად, въ знакъ.

დასაოკი, ზედ. შესანასავი, გამოსაზრდელი, под-лежащій къ провормленію, ქილ. 690.

დასაბაციყებელი, ზედ. მოსაწვევი, пригласитель-ный.

დასაცენელი, ნ. დაცენა, подлежащій къ набива-нію, ჩახრ. 78.

დასაპნვა (ვეკ), ზ. მ. გავსაპნვა, памылитъ.

დასაპურობი, ზედ. დასაქერი, что нужно взять, завоевать.

დასაჟინებელი, ზედ. ასახიერებელი, упорный.

დასარბეველი, ზედ. ასაკლები, подлежащій ра-сграбленію.

დასართვა (ვს), ზ. მ. მოვუმატებ, прибавить, при-дать; ქილ. 128; სიზრძ. 117.

დასარიდი, **დასარიდებელი**, ზედ. чего нужно опасаться, избѣгать, ქილ. 610.

დასარღვეველი, **დასარღვევი**, ზედ. დასაქცევი, под-лежащій разрушенію, опроверженію; ვისრ. 204.

დასარქმეველად, ზ. მ. დასაქურავად, для покрытія, ვეფხ. 441

დასარჩლება (ვა), ზ. მ. სარჩელს ვათქმევიანებ, за-ставить произнести жалобу, (ვესარჩლები), ზ. თვ. დავს ლეუწუშებ; ვეწომაგებო, начать пекъ; за-ступаться за кого; აღბ. 66.

დასარჩობი, ზედ. достойный висѣлицы, ვისრ. 657.

დასარწმუნებელი, ზედ. სარწმუნო, увѣрительный, ქილ. 403.

დასარტობი, ზედ. втыкаемый.

დასასვენებელი, ს. სასვენო ადგილი, мѣсто от-дыха, -ნებლად, для отдыха.

დასასრული, ს. ბოლო, დაბოლოვება, конецъ, და-სასრულს ზ. მ. пакоонецъ.

დასასციკება (ვა), ზ. მ. ожесточать.

დასასციყვივებლად, ზ. მ. სასაცილოდ, на смѣхѣ, იერემ. 29—18.

დასასწავლებელი, ზედ. სასწავლო, что нужно выучить, вытвердить; урокъ.

დასასჯდომელი, ზედ. დასაჯდომი, скамья, стулъ, მაცთ. 21—12.

დასასსლეცი, ზედ. скользящій, საბ. ლ.; -მანე, за-надня, ловушка.

დასასხმელი, ზედ. სასხმელი, разливальный.

დასასჯგელი, ზედ. განსაბაციყებელი, осуждаемый на казнь, ვისრ. 132; დასასჯგლად, въ осужде-нiе, -სჯგლად, я осужденъ, 2 კორინთ. 7—3.

დასაცანი, -ნებელი, ზედ. ჩასაგდები, встаноч-ный.

დასაცაცებელი, ზედ. საცაცებელი, подлежащій расхищенію, ამბაკ. 2—8.

დასაცკობელი, ზედ. დასაძებელი, усладитель-ный.

დასაცეცენელი, ზედ. წმენტილებელი.

დასაცეცეცენელი, **დასაცეცეცეცებელი**, ზედ. под-лежащій илѣженію.

დასაუთოვებელი, ზედ. подлежащій уютенію.

დასაურვებელი, ზედ. გარდასხდელი, под-лежащій взмсканію; взмсканіе, აღბ. 39, 168; გუჯ. 30.

დასაფარებელი, **დასაფარები**, ზედ. покрывало.

დასაფარები, ს. კაცავასია საგალობელთა, ბოლოს სათქმელი მუხლი, катавасія, дерконныя нѣспи.

დასაფეთარი, ზედ. ზარის დასაცემი, გამაშტეველებელი, ошеломляющій.

დასაფერავი, ზედ. მოსაფერავი ოქროთი, золотиль-ный.

დასაფიცარი, ზედ. საფიცარი, клятвенный, ქილ. 351; ერისთ. 2—90.

დასაფლავება (ვა), ზ. მ. დავმარსავ მიცვალებულს, საფლავს ან მიწას მივანარებ, похоронить, (ვე-საფლავებო), ზ. თვ. похорониться, დარეგ. 146; 146; **დასაფლავებელი**, **დასაფლაველი**, ზედ. დასამარსი, погребальный, похоронный, მაცთ. 26—22.

დასაფრება (ვა), ზ. მ. საფარში დავმალავ, укрить въ засадѣ, (ვესაფრებო), ზ. თვ. საფარში დავიმა-ლოებო, укриться въ засадѣ, **დასაფრებული**, მიმ. укрятый въ засадѣ, აღუქს. 195.

დასაფროსოზი, ს. შესაშინებელი, шугало.
დასაქანეული, ზედ. დასსრიალეული დაღმართი, скать.
დასაქმება (ვა), ზ. მ. საქმეს მივსცემ აღსსრულეულად, поручить кому дѣло, записать чѣмъ, ბერძნ. 128; ქილ. 526.
დასაქცეველი, ზედ. დასარღვეველი, დასამზობელი, разрушительный.
დასაქცევი, ზედ. ასაზრებელი, подлежащий разрушению.
დასაღვარი, **დასაღვრელი**, ზედ. დასაქცევი, проливаемый, ვეფხ. 720
დასაღონარი, -ნებელი, -ღონი, ზედ. სანაღვლო, печальный, ქილ. 402; მოურ. 145; ან მხელად მისასღომი, უღონობად მომეფანი, педоумѣвательный.
დასაღრეგვი, ზედ. სანაღვლო, печальный, ვეფხ. 211.
დასაღუპავი, ზედ. დასაქცევი, гибельный.
დასაფევედრედად, ზ. იერმ. 29—18, на порицание.
დასაფვირი, ზედ. დასამახებელი, შავთ. 97, пригласительный.
დასაფივარი; -ფორანთა, ვეფხ. 1302; რასაც ფორანნი ფვირილით დაეცემიან, на что вороны пальтаютъ съ крикомъ.
დასაფნოსად, ზ. მგოსანი 11, для благоухания.
დასაფოვნებელი, ზედ. დასაგვიანებელი, замедлительный.
დასაფოფელი, ზედ. გასაფოფი, подлежащий разрушению, -პირისა, обвинительный, ქილ. 454.
დასაფული, ს. დაცული ადგილი, სადაც უთქმელად ვერვინ შევიდეს, мѣсто оберегаемое, недоступное; საბ. ლ.
დასაფუღარი, ს. დასაფანებელი შესაფარი, уѣзълице.
დასაფუღარად, ზ. დასაფურღებლად, სამეურღოდ, на покой, მოურავ. 128.
დასაშავი, ს. დასაშული, вина, преступление, მოურ. 165.
დასაშინი, ზედ. მოსაშენი, требующий обзаведения, ლახვართა დასაშინითა, ე. ი. ლახვრით დასაშინებული, устрешенный оружиемъ, მოურავ. 167.
დასაშენი, ზედ. საშენებელი, украшающий.
დასაშელი, ზ. დ. აღსაკრძალველი, воспретительный, ვეფხ. 1011.
დასაშრეცი, ზედ. გასაქრობი, гасильный.
დასაჩენალი, ჩანრ. 80, очевидный.
დასაჩაგრავი, ზედ. უგეტათელი; -ვად, для угнетения.
დასაჩეხელი, ზედ. გასაჩეხი, разбойный, къ разбитию относящийся, ქილ. 551.
დასაჩურჩი, ზედ. ჩურჩად გასაკეთებელი, სამხ. 111, для сушки ягодъ.
დასაჩუქრება, **დასაჩუქრვა** (ვკ), ზ. მ. საჩუქარს მივსცემ, одаривать.
დასაცაღებელი, ზედ. არ დასაცაღებელი, ე. ი. ზოროტი, ავი, негодный, бездѣльный, бездонокъ.
დასაცდელი, ს. საცდელი, საფრსე, угрожающая опасность, ქილ. 224.

დასაცველი, ზედ. охранительный, -ველად, для охраны, ანგ. 4—21.
დასაცინარი, ს. მასხარად ასაგდები, насмѣшка.
დასაძახი, -ძახავი, ზედ. сучильный.
დასაძინარი, **დასაძინებელი**, ზედ. усынительный, ძილის მომეფანი; ქილ. 528.
დასაძრავი, ზედ. შესარეფვი, колеблемый, მოურავ. 165.
დასაძრახი, ზედ. სძრახი, საქიქელი, предсудительный.
დასაწერი, ზედ. სწერი, подлежащий къ написанию.
დასაწავი, **დასაწველი**, ზედ. საწვავად დინიშნული; назначенный на сожжение, რუსულ. 889; ისაი. 25—2; ანგ. 4—6.
დასაწოლი, ზედ. საწოლი (ადგილი), спальный.
დასაწონი, ს. სართი წონისა, довѣсокъ.
დასაწუნი, **დასაწუნარი**, **დასაწუნელი**, -წუნებელი, ზედ. არ მოსაწონი, неодобрительный, რუსულ. 513; ვისრ. 18.
დასაწყეველი, ზედ. დასაქრულავი, достойный проклятия.
დასაწყისი, ს. თავი, დასაბამი, начало.
დასაწყლევა (ვა), ზ. მ. საწყლად გავედი, დავაგლახავებ, обвинить, разорить кого, (ვკსაწყლდები), ზ. ვდ. დავგლახავებ, обвинять, ვისრ. 136, 138; **დასაწყლეული**, ზედ. დავგლახავებული, убогий, обвиняемый, ვისრ. 33; ჩანრ. 91.
დასაჭედავი, ზედ. საჭედავი, ე. ი. ცსენი და სხ. подлежащий къ ковчу.
დასაჭერი, ზედ. დასაპრობი, დასაპაციმრებელი; подлежащий задержанию, завоеванию, 2 ქართლ. 250; სამ. ვანც. 177.
დასაჭმეველად, ზ. შესაჭმელად; на съѣдение, ვეფხ. 1095.
დასაჭრელად ლახვრითა, ზედ. დასაქუწავად ლახვრითა, подлежащий разрушению мечемъ, ვეფხ. 161.
დასაჭურისება (ვა), ზ. მ. გამოვასაჭურისებ, წყვილს გამოვასხამ, сконить, выхолостить.
დასახარჯავი, ზედ. სახარჯავი, расходный, -ვად, на расходъ.
დასახდომად, ზ. შესაურელად, დასხვედრად, на встречу, 2 ქართლ. 427.
დასახება, **დასახვა** (ვასახებ, ვასახვ), ზ. მ. გამოვასახვ, გამოვხატავ, წარმოვადგენ; მივამსგავსებ; изображать, представлять; олицетворять, შავთ. 68, ушодоблять, ვეფხ. 156; 1 ქართლ. 445; დან. 5—25; გიმოთ. 59; ქილ. 220; მკვლართა დაასახნა, ე. ი. მკვდრებს დაამსგავსა, ან მიამსგავსა; онъ сравнилъ ихъ съ мертвенями, ვეფხ. 95, 290; (ვუ), ზ. მიჩ. წარმოვადგენ, გამოვუჩენ, представлять, ვეფხ. 435; 888; 1 ქართლ. 433; 2 ქართლ. 110; ლხინად დამისხნია, я считую за радость, ვეფხ. 108; (ვისახვი, ვისახვი), ზ. ვ. გამოვასახვი, წამოვიდგინებ, изображаться; обозначаться, კავშ. 363; ბუნებ. კ. 254; დაბად. 30—39; 42—43;
დასახული, изобразительный, მოურავ. 388.
დასახედავი, ზედ. დასაუღლოებელი, требующий примотра, -ვად, ზ. მ. დასაუღლოებელი, требующий примотра.

დასახელდებული, ზედ. დასახელებული, поименованный, აღბ. 37.

დასახელება, სს. поименование, (ვა), ზ. მ. სახელებს დაესლებ, ან წარმოვსთქვამ, поименовывать, დასახელებული, поименованный.

დასახვა (ვკ), ზ. მ. წარმოვადგენ, изображать, შავთ. 9.

დასახვედრად, ზ. მ. на ветрѣчу.

დასახიზნავი, ზედ. ხიზნად დასაყენებელი, кого пужно поселить, 2 ქართლ. 243; აღუქს. 5.

დასახიზრება (ვა), ზ. მ. დავაგონებ, დავუგავნებ, обезобразить, изуродовать.

დასახლართავი, ნ. სასლართავი.

დასახლება (ვა), ზ. მ. დავაშენებ, დავაბინავებ, поселить, სახლკარს გავუჩენ, обзавести кого семейством, (ვსახლები), ზ. ვდ. დავბინავებ, სახლკარს გავიჩენ, ცოლს შევირთავ, принять осѣдлость; женить; რუსულ. 421; დასახლებული, მამ. семейный.

დასახლკარება (ვა), ზ. მ. დავასახლებ, пристроить кого, женить, ჩონგ. 60.

დასახოცი, ზედ. საკლავი, სახოცი, подлежащій захланію, убиенію, ერისთ. 2—140.

დასახურავი, ზედ. სარქველი, покрывка, ვეფ. 85.

დასაჟანდრავი, ზედ. დასაკვეცი, подлежащій катанію бѣлы.

დასაჟდომელი, ს. საჟდომი სვამი ან სხვა, сѣдальце, დავთ. 1—1.

დასაჟდომი, ს. დასაჟდომელი, сѣдальце.

დასაჟგრებელი, **დასაჟგრი**, ზედ. სარწმუნო, правдоподобный, ქილ. 46, 551; 2 ქართლ. 282; გორგ. 277, რუსულ. 792; დასაჟგრი.

დასდასად, ზ. მ. გუნდ-გუნდად, толпами, сконницами, отрядами; чино, ერისთ. 2—6.

დასდასა (ვედასა), ზ. თვ. დასად შევგროვებ, еткаться толпами, ქილ. 90.

დასეირნობა (ვესეირნობა), ზ. უ. სასეიროდ დავდივარ, прогуляться, ანგ. 5—37.

დასევა (ვესევა, -სე), ზ. მ. ნაუხვანთ ნაგო სობაქს, (ვესევი), иждаться, бросаться.

დასენება (ვესენება), დავსენიანებ, ზ. თვ. სენი გარამეება, სიბრ. 32, ვაზოხტ.

დასესება (ვესესება), ზ. თვ. პროსიტე ვწ. დოღტ.

დასერვა (ვკ), ზ. მ. დავკვემავ, დავკვბლთავ, დავკვსჭრი, დავკვოდავ, ნახვანთ, დასეირნობა, ს. მცირედ დაჭრილობა, рубецъ, рана.

დასეტყვა (ვს), ზ. მ. შეტყვის თვის გავლახავ, побить градомъ, 1 ქართლ. 53; (ვისეტყვები), ზ. ვ. სეტყვით გავლახავ, быть побиту градомъ, დასეტყვინება (წლეულს დავისეტყვინით), пашъ побилъ пашъ градъ.

დასველება (ვა), ზ. მ. დავალკობ ნოტიოთ, памочить, დავსველებ, ზ. ვდ. ვიმოჩნტეს, ვისრ. 50.

დასვენა, **-ნება**, სს. отдых, (ვა), ზ. მ. პაცივით დავსდვამ, დავსდებ (ხაცხა); შევასვენებ, მოვასვენებ; полагать, ставитъ (образъ п. т. н.); дать отдых; (ვი), ზ. მირ. შევისვენებ, მოვისვენებ, отдохнуть; (ვსვენებ, ვესვენები), ზ. ვდ. პაცივით დავილებ, полагаться, клясться.

დასვინავება (ვესვინავები), დავენათლივები, вымѣся.

დასვინადრება (ვა), ზ. მ. ზღვის გაშინგვა, изслѣдовать море, საზ. ლ.

დასვლა, სს. захождение солнца, (ვალ), ზ. უ. ნავალ, დავსდებ, (შე), ходить; заходить (солнце); ლუკ. 4—33; მარკ. 1—32; დავუდივარ, დავუდიოდი, მაგალ. დაულის საქონელი.

დასვრა (ვესვრი), ზ. მ. შევსვრი, გავსვრი მრავალთ; შეურაცხვეკვოვ, შევარცხვენ, გავაწბილებ, замазать, залакчать; очервить, обезчестить, ვეფ. 81; 587; 1198; 1397; ვისრ. 40; რა კაცმან გვარი დასვრას ასის ზღვის წყალი ვერ გარეცხს, ვისრ. 144.

დასთვა (ვა), ზ. მ. დავართავ, прятать, ნ. დართავ.

დასი, ს. გუნდი, კრებული, сонмъ, сборище; соелоніе; сента; ვეფ. 1007, 1358; ქართლ. 2—417; -ანგელოზთა, ე. ი. კრებული ან ხარისხი ანგელოზთა, რომელნიც არიან ცხრანი; საუღარნი, სგლ-მწიფებანი, ძალნი, მოვარობანი, უფლებანი, სერუვიმნი, სერაფიმნი, მოვარ-ანგელოზნი, და ანგელოზნი, чинъ ангельскій, ვეფ. 163; -სამღვლოლოთა, духовенство, დასი დაქართა, отрядъ войска, დასასი, ე. ი. გუნდ-გუნდნი, ურიცხვნი კრებულნი, разрядами, ვეფ. 44; დასი მფრინველოთა, стая птицъ, დასი გრძნეულოთა, компанія колдуновъ, რუსულ. 473; დასნი, ს. ჩამომავლობა, поделение, რიცხ. 26—50.

დასივება (ვა), ზ. მ. დავაჟირვებ, დავაშუებ, вивзвать онухозъ, კაცია 41; (ვისივები), დავაჟირვებები, დავაშუებები, онухнуть, ვეფ. 376, განმ; ვენი დამსივდა, распухла у меня нога, ცხვირი დაუსივდა распухъ у него носъ.

დასინგვა (ვს), ზ. მ. დავსინგვავ, დავსინგვავ, разсма-тривать.

დასისხლება (ვა), ზ. მ. გავსისხლიანებ, სისხლით შევსვრი, окривавить, (დავსისხლებ) ზ. მირ. ვსცემ სისხლის დაღვანდმი, прибить до крови, (ვისისხლები), ზ. ვდ. სისხლით ავიმსები, палиться кровью, გული დამსისხლებ, сердце обли-вається кровью, ვისრ. 177; 147; დასისხლებული, მამ. -თვლეობი, палитые кровью глаза, დასისხლიანება (ვა), ზ. სსმ. გავსისხლიანებ, ვსცემ სისხლის დაღვანდმინ, окривавить; ранить до крови, თავს დავსისხლიანებ, панести кому рану до крови въ голову, (დასისხლიანები), ზ. ვდ. გავსისხლიანებ, окривавляться.

დასიცხვა (ვკ), ზ. მ. მცისთავის: სიცხეს დავკრავ, о солнце: нечь, палить, жарить, (ვისიცხები), ზ. ვ. სიცხით ვიწვები, печься на солнце; კაცია 34.

დასიძება (ვესიძები), ზ. თვ. სიძედ გავუნებ, стать злѣтемъ кого.

დასიძვა (ვისიძვა), ზ. მ. სიძედ გავინდი, принять въ зятѣя.

დასკვნა, სს. рѣшеніе, выводъ, ვეფ. 507, ვისრ. 4, (ვკვანი, ვასკენ; ვასკენი), ზ. მ. სიტყვას ან საქმეს დავამტკიცებ, შეუშლოდ გარდავსწვევ, გარდავსჭრი, рѣшить, опредѣлить; рѣшиться, ვეფ. 311; 1167; (ვე), -გვირგვინს, обивчаты, ქილ. 580.

-მოყვრის გაუწირობას, рѣшиться не оставлять друга, ვისრ. 134; დავასკენი მიწას, ე. ი. მიწას დავასლი, ვეფხ. 1109; ударить объ землю, დავასკენი პირობას, ე. ი. პირობას დავსდებ, заключить условіе, ვეფხ. 69; **დასკვნევიანება** (ვა), ზ. სსმ. გარდაწვევტინებ, ზასავინი რწინთი, ვისრ. 87; დასკვნილობა, ს. рѣшение, резолюція.

დასკუპვა (-პულვარ), сидья сажу.
დასლბობა (ვა), ზ. მ. გავაქსუვებ, ожесточить, (ვე-გულსა), окаменить чье сердце, იოან. 12—40; (ვა-ღვინითა), ошпынить, 2 მეფეთ. 13—28.

დასუშმა (ვსვამ, ვსვი), ზ. მ. დავაჯდეგ, посадить, ლუკ. 15—5; მეფედ, возвести на престолъ, ვეფხ. 36, 46; -ასოს, поставить букву, -ბექტელს, приложить печать, დავუსვამ რიტცესა, поставить число, ციმ. 35; დამსვამ ფასსა, ты ставишь мнѣ цѣну, რუსუდ. 804, (ვსვამ), ზ. მ. დავარჭობ, вопзати, проназати; всадить, ისარი გულს დამსვდა, ошъ понзиль мнѣ въ грудь стрѣлу, ვისრ. 145; სეილ. 84, (ვესმი), ზ. თვ. დავერჭობი, განვეწონები, поизаться, მარკ. 1—23; **დასმევიანება** (ვა), ზ. მ. დავაჯდეინებ; განვაწონინებ, заставить посадить; заставить произить, სომხ. სმ. 153, **დასმული**, მიმ. დაწესებული, დაჯდინებული, посаженный, 33 რუსთავ.

დასმენა (ვა), ზ. მ. შევასმენ, დავაბეზლებ, оговорить, сдѣлать на кого доносъ.

დასნატული, ზედ. ნაკით მოკრული, მოფენილი, обитый сафьяномъ.

დასნეულება (ვა), ზ. მ. სნეულებად მივიფვან, დავაშლურებ, ослаблять, повергать въ болѣзнь, საქმ. 9—36; ვისრ. 171; (ვსნეულდები), ზ. დავაშლურდები, უძლური შევიქმნებნი, инасть въ неизлечимую болѣзнь. სიბრძ. 96; ვისრ. 85; აღბ. 140.

დასო, ს. ფიჩხი, кусть терновій, тернь, ბუნ. ლ. სალო წყრილში: სისწო მიღანარისა, ფინგანარისა, чаша дуброна, ისაი. 9—18.

დასობა (ვა), ზ. მ. დავარჭობ ლანვარს, ისარს, вопзати, втыкать, (ვესობი), ზ. თვ. დავერჭობი, вопзаться, დარეგ. 128; ვისრ. 113; გორგ. 159; ვეფხ. 1075.

დასობა, ს. დასასად დგომ, ჩარიგება, стоять по порядку, ეამნი თქვენნი დასობდნენ, ქილ. 223, жизнь ваша текла по порядку, დასობინება (ვა), ზ. მ. დავარჭობინებ, заставить воткнуть, ვეფხ. 228.

დასოვლება, ნ. დასველება, 1 ქართლ. 268; ვისრ. 75, 170; ისაი. 34—3.

დასორსაღება (ვა), ზ. მ. დავაგუნდავებ, დავანევევ, свалить въ комокъ, კაცია 36.

დასოჭვა (ვჭ), ზ. მ. დავსვეწ მეკელსა, очищать шитки.

დასრევა (ვა), ზ. მ. დავისრვი, დავსტორცნი, стрѣлять, სბ. ლ.; провзати стрѣлою.

დასროლა (ვისვრი), ზ. მ. დავსტორცნი, метать, სბ. ლ.

დასრესა (ვჭ), ზ. მ. გავსრეს, დავსჭლეფც, размять.

დასრულება, -ლებულება, სს. окошачіе, (ვა სრულდები -ლე), ზ. მ. გავაოვებ, შევასრულებ,

მოვრჩები, დავლევე, окошчить, (ვესრულდები, ვსრულდები), ზ. თვ.; ვდ. გავაოვდები, окошчиваться, სიბრძ. 105; 1 ქართლ. 61; დარეგ. 139; ქტუა დავსრულდებ, იპზ ყმა ნაჩნავიან, დასრულება-ლი, ზედ. окошачельный, მეცავ. 74.

დასცა (სპარ.), ს. 24 ფურცელი ქაღალდისა; გუნდრი, დასი მხედრობისა, десять бумага; отрядъ войска; დასცა-სათამაშო ქაღალდი, колода картъ, ავანგის დასცა, несть, დასცების დაწყობა, поставить въ стройъ войска, უარამ. 55; 2 ქართლ. 484; ერისთ. 193.

დასცა, ს. საღვინე, винный кувшинъ.

დასცამალი (სპარს.), ს. მჭვარი, тряпка.

დასცამბო (სპარს.), ს. პუმპულა, პატარა ნესვი; капталунка, ლ. ერისთ. 84.

დასცანავი, ს. ქალთ სამკლავე, ისაი. 3—20, браслетъ.

დასცაქარი, ნ. დოსცაქარი, ვეფხ. 551.

დასცერება (დავასტერებ თვალს), ზ. მ. თვალს დავავევებ, დავავევებ, пристально смотреть на что, упереть глаза во что, (ვასტერდები), ზ. ვდ. пристально смотреть на что.

დასცვენა (ვე), ზ. მ. ვუსტვენ, свистать.

დასცი (სპარს.), ს. სასმისი, чаша, დარეგ. 2—61; დასციდარი, ს. 1 ქართლ. 237.

დასცულამადი, ნ. დასცულამა.

დასცური (სპარს.), ზ. მ. დავა, მართლა, да, правда, ვეფხ. 323.

დასცური, ზედ. მართალი, სწორე; ს. ნების დართვა, подлинный, точный, ვეფხ. 129; 459; 586; ვისრ. 11; позволеніе, ჩონგ. 87; ფშაველნი უხვობენ სევის ბერის ნაცვალს, მოძინიჩქ старинны у Пшавовъ; დასცური მიბოძე, позволю мнѣ, რუსუდ. 778; დასცურს დავსცემ, я позволяю ему;

დასცურობა, ს. სიმართლე, სისწორე, ნამდვილობა, достовѣрность, точность, აღუქ. 18; -ამბისა, достовѣрность павѣстіа, ვეფხ. 990; **დასცურება** (ვი), ზ. მ. ვირწმუნებ, დავიჯერებ; ყაჩაყრით, считать за правду, ვისრ. 48; (მიდასცურებს), ზ. მიჩ. ნებას მაძლევს, позволяеть мнѣ;

დასცურებული, სწორე, უტოლებელი, წმინდი, ненарушенный, -ანდრძი, ненарушимое духовное завѣщаніе, აღბ. 56.

დასცურლამა (სპარს.), ს. ინსტრუქცია, დასცულ. 40.

დასულა, ნახე დასვლა; **დასული**, მიმ. зашедшій (о солнцѣ); ვეფხ. 33, ქსწერია დასული, უნდა დასმული, ე. ი. დაჯდენილი, ნ. დასმა.

დასულვა (ვჭ), ზ. მ. განვამხევე, воодушевлять.

დასულება (ვი), ზ. უ. გავჭკროთბი, ужаснуться, მარკ. 14—33; დასულბული, მიმ. -გულითა, окаменѣлый сердцемъ, მარკ. 6—52.

დასუშმა, ნახე დასმა.

დასუნება **დასუნვა** (ვსუნებ, ვსუნავ), ზ. უ. სუნს ავიღებ, обнюхать, რუსუდ. 714.

დასუნტევა (ვჭ), ზ. უ. დავსტოფავ, დავსხამავ; отравлять ядомъ, (ვი), ზ. უ. ამოვისუნტეპამ, дышать, რუსუდ. 872.

დასური, ზედ. სასურველი, желанный, შავთ. 9.

დასუსტება (ვა), ზ. მ. მოვაუძლურებ, ослаблять,

(ვსუსტები), ზ. ვდ. მოგუძღურები, ослабѣть, რუსულ. 30; 2 ქართლ. 487.

დასუსურება (ვსუსტები), ზ. ვდ. დასუსტები, მივიხრწნები სიბერითა, ослабѣть, постарѣть, одряхлѣть, ვისრ. 159.

დასუსვა (ვს), ზ. მ. დავსწვა ვანს იოქმის ჯინჭრის ეკლიანთა ფურცელთათვის; წავახლენ მოსავალს (იოქმ. სიცივისათვის); жечь (щавина); о раст.: поргить морозомъ; ბუნ. ლ.

დასუფთავება (ვა), ზ. მ. გავსწმენდ, очищать.

დასუქება (ვა), ზ. მ. გამოვჭკვებ სასუქად ბატას, ინდურს, откармливать, (ვსუქები), ზ. ვდ. გავსუქელები, тучишь.

დასქდობა (ვსქები), ზ. ვდ. დავიბძარვი, გავსქელები, трескаться, лопаться, დასქდა ფეხი, ноги у него растрескались.

დასქდობა (ვა), ზ. მ. გუცხათ.

დასუიღვა (ვქსილი), ზ. მ. распродать.

დასწავება, დასწავლა (ვა), ზ. მ. სწავლას მივცემ, ვმოდღვრი, ვსწურთავ, научить, (ვისწავლი, -ვლი; დავისწავებ), ზ. მ. მ. გავიწურთავ, სწავლას მივიღებ, изучать, выучивать, (ვისწავლები), ზ. ვ. გავიწურთები; выучиваться.

დასწვრივ, ზ. მ. по прямой линии сверху, вертикально (вниз), ნ. ასწვრივ, კაცია ვნ, ბუნ. კარი, 125.

დასწორება (ვა), ზ. მ. მოვასწორებ, მოვაშინაკებ; გავასწორებ, გავმართებ, равнять, поправлять, პირს დავასწორებ აღმოსავლეთისკენ, ქილ. 37, поправить путь къ постоку, (დასწორები), ზ. ვდ. გავსწორებ, ровняться, исправляться, დაგვესწორნეს, поровнялись съ нами, დარეჯ. 105.

დასწრაფება (დავა), ზ. მ. торошить.

დასწრება, დასწრობა (ვა), ზ. მ. მოვასწრობ; წინ წავუსწრობ, усиловать, окапчивать что къ сроку; предупредить; დამასწრო, ошъ предупредилъ меня, (ვსწრები), ზ. თვ. მოვახვლებ, შინ ვასწრობ; შევხვდები მუნ, დავხვდები, მუნ ვარ, присутствовалъ, находиться; застать дома, დაესწრო ქორწილს, ошъ засталъ свадьбу, შინ დაესწრა, ошъ засталъ его дома, რუსულ. 220.

დასწდობა (ვასდები), ზ. ვდ. დავაჯდები, садиться на; დაასდებან ბუფნი, мухи садились, нальтали на, ქილ. 204; ბუნ. კ. 28; (ვასდები), ზ. ვდ. დავაჯდები მრავალთა თვის, садиться, ცხენებზედ დასდებენ, сѣли на лошадей, დამისდებენ, они сѣли возлѣ меня, დავრ. 105, ქრისტომ.

დასხება (ვქ), ზ. მ. დავაჭრი ურგებს უტოებს ხეს, გავფურჩხი, обрѣзывать сучья.

დასხება (ვქ), ზ. მ. полоть.

დასხვირება (ვქს), ზ. უ. დავსხლოტები, выскользять.

დასხვილები (ვა), ზ. მ. утолщать.

დასხვირძლევა (ვქს), ზ. მ. გამოვჭკერი მუწუკს, высыпать (о сыни), ბუნ. ლ.

დასხვიება (ვა), ზ. მ. დავთხავ, გავხვიჭავ, зашцебить, თბ. 40—13; სპ. ლ.

დასხლეცა (ვსლეც; -ლიცე), ზ. მ. წავჭკლეჯ, წავართმევ, шцрвать, ფიცხლავ დავსხლოტით ცხენ-

ნებსა, быстро бросился на лошадей, ვეფ. 1398; (დავსხლოტები, დავსხლოტები), ზ. ვ. выскользять, ლახტი. დასხლოცა, булава отскочила, ურამ. 59; დავსხლოცა ხელიდამ, у него изъ рукъ выскользнуло, მეორედъ тошю დავსხლოცა, во второй разъ онъ него выпалилъ изъ рукъ.

დასხმა (ვა), ზ. მ. დავჭდვრი, დავათვე წვალს; განვსწილავ საქმელსა; лить, наливать; разливать кушанье; სიბრ. 102; -ისრს, вопзять кому стрѣлы, რუსულ. 292; ბერძ. სპ. 34; -ლაფსა თაზებდ, осрамить, 1 ქართლ. 414; -მცვერსა, покрыть нилью, ისაი. 10—6; დავასხამ გერუსა, покрыть ранами, აღბ. შესავ; წვიმამ დაასხა, полилъ дождь, თაზებდ დავასხამ ნაცარს, шеломъ покрыть свою голову, ოფლამ დამასხა, я испотѣлъ, (ვისხმი), დავითხვი; დავიღვრები; განვიწილები საქმელი, разливать, **დასხმული, დასასხამი**, მიმ. разлитый, **დასხმევინება** (ვა), заставить паливать.

დასხმა (ვქსხამ, ვქსნი); ზ. მ. დავაჯდენ მრავალთა; დავნერგავ ხეს, ვაზს და სხ. сажать; садить деревья; (დავასხამ, -სხი), ქილ. 673; დავაკვეთებ, დავსცემ ჯარსა, ისაი. 15—8; заставить пасть დავასხამ რქას, пастилъ виноградъ, მატ. 21—7; 1 კორ. 9—7; 12—13; 1 კორ. 3—6; დავქსხამ ცეცხლსა, власть въ огонь, საქმ. 28—3; (დავასხამ) კარაულს, осѣдять осленка, ლუკ. 19—35; დაბად. 22—4; დავასხამ ხელსა, ე. ი. ვავურთებ სამღვდლოდ; ან ხელ დავსდებ, დავაჭერ, დავაჭერობ, рукополагать, посвящать въ священнической санъ, залагать руку, брать подъ стражу, арестовать; ციმ. 172; მატ. 16—50; **დასხნა, დასხმა** (ვსხნი, ვსხენ; ვსხამ, ვსხი), ზ. მ. დავაჯდენ მრავალთა, დავსავამ; დავსდებ, დავაწვობ; დავჭკრძალავ; сажать многихъ; ставить, полагать, класть; хранить, прятать; მარკ. 11—7; 12—42; ლუკ. 12—36; ისაი. 27—9; დასხნეს კანონნი, поставили правила, რუისის კან. 4, -განძსა, спрятать сокровище, 1 ქართლ. 183; -ბეჭტებსა, приложить печати, რუსულ. 401; -ასითა, поставили буквы, დასხნა ერისთავნი, ошъ поставилъ ериставовъ; 2 ქართლ. 98; დასხნა კვერცხნი, спести яйца, საჯდომნი დასხნეს, они поставили стулья, დარეჯ. 99; სამღვნოდ დავსხენ, отложилъ для подарка; ვეფ. 458; დავსხენით კათალიკოზნი, мы поставили католиковъ, 2 ქართლ. 258; დასხნა უმუისა, положить дрова, დაბად. 22—9; დავსხენ სამზღვარნი, я положилъ границу, გამოსლოცა 23—31, უტურფესსა სეფედ დასხმენ, лучшее откладываютъ для пари, ვეფ. 1083; დავსხნა, ошъ посадилъ пашъ, დავსხენ თითი ჩემნი, я вложилъ свои пальцы, (**დავისხამ, დავისხნი**), ზ. უ. сажать поля, ვეფ. 34; დაისხა ხლი, привезъ плоды (о деревѣ), (დავისხმი, დავისხმები), ზ. გ. დავაჯდინები, садиться, ლუკ. 9—44; 21—19; დავსხმი მუწუკი, болячка покрыла его тѣло; თაზ-ბრუ დავსხა, у него закружилась голова, რუსულ. 389; (**დავესხმები თავს**), ზ. თვ. თავს დავეცემი ჯარით, ринуться, пасть, ფსალმ. 71—3; 1 პეტრ. 2—8; მალაქ. 1—1, (დავესხმივარ, დავსხმილი), сѣсть; пацать; სოკო ან მუწუკი დას-

სმობა, у него вскочил вередь, სიბრძ. 202; დასხმულობა, ს. თავს დაცემა, нападение, აღბ. 18—47.

დასხნა (ვსხნი), ნ. დასხმა; წ. მ. მოვალეურება, მოვალესტება, разслаблять, (ვსხნებში დავისხნები), წ. ვდ. მოვალეურები, слабѣть, хилѣть, ანდ. 74; разрушаться, ისაი. 12—7.

დასჯა, სხ. осуждение; наказаніе, казнь; (ვსჯი, ვსაჯე), გავამტყუნებ, ბრალეულ გამოვანჩენ; გარდავანდევინებ; განვკვეთებ; შევაწუხებ, გავრჯი; осуждать; казнить, наказывать; утруждать, безпокоить; რუსუდ. 623; დამსჯა, ошъ наказавъ мени; დასჯა უბრალოთა, осудить невинныхъ, მატ. 12—7, თავს დავისჯი, осудить себя, (ვისაჯეი), წ. ვ. განკვეთებები, осуждаться, наказываться, бить наказану; დამირჯისარ, ე. ი. შემიწუხებისარ, я обезпокою тебя, ვფხვ. 644; დარჯილი, დასჯილი, осужденный, наказанный, утомленный, რუსუდ. 932; 253.

დადაკება (ვა), წ. მ. დავარტყამ, მივასლი რაზედმე, მივაჯახებ, დავაკვეთებ, ударить обо что, ткнуть; воззаты; -ნავსა სიღის ურსა, ударить корабль о бокъ моста, (ვეცაკებ), მივეჯახებ, დავაკვეთებ, удариться, броситься на кого.

დადატანება (ვა), წ. მ. გავსერი ცალასით, изгрызнуть, произвести гризъ, მიწა დამიტალახებია ცრემლით, слезами я смочилъ землю, ვისრ. 103, (დევტალახებ), წ. ვდ. გავტალახებ, обрататься въ грязь.

დადანა, დადანება (ვა), წ. მ. შიგ-მოვაცან, გამოვაწუხო, ჩავუკლებ; მოვუმატებ, ставить, класть между, вставлять; прибавлять, придавать; რუსუდ. 481; ვაცა 26, 29; -სიტყვა, прибавить, вставить слово, ძალსა, употребить силу, припудить, ბერძნ. 14; ქილ. 31; -თხჩებს, ძლავთъ въ сѣнѣхъ вини, полуиромѣ, углубление, რუსუდ. 354; (ვი), წ. მ. ქვეშ მოვიტან; დავიტერადგილს; გუჯ. 33; задынить; занимать пространство; სხვა ბალის პატრონებიც დავიჯანონ, пусть подвергнуть взмечанимъ и другихъ хозяевъ сада, გუჯ. 33, სარწფივით ადგილს დავიჯანს, занимаеъ поемшья мѣста, გუჯ. 39; მანე მომართო და მცირე სორცი მას დადანა, поставилъ ловушку и положилъ туда мясо, ქილ. 466. (დავეტანები, -ნე), წ. თვ. ვეჩრები, მივეტანები, მივმართე ასატაცებლად, соваться; хватать; დატანინება (ვა), წ. სხმ. ქვეშ მოვაცანინებ, заставить задавить. დარჯე. 2—144.

დადანჯვა (ვქ), წ. მ. იძულები.

დადანტალება (ვქ), წ. უ. უსაქმოდ დავდივარ, დავეორვი, ходить безъ дѣла, бродить, блуждать.

დადარება (ვა), წ. მ. იძობა.

დადაცება (ვს), წ. მ. ხელიდამ გამოვართმევ, წავართმევ, выхватить, (ვი), წ. მინ. ავიკლებ, ავიფორთაქებ, расхитить, разграбить, იერემ. 50—37; 2 2 ქართლ. 360; სიბრ. 24; დადაცებუდი, მიმ. расхищенный.

დატეება ნ. დავოცება; დატეებილება, ნ. დავოცებილება.

დატეა (ვქ), დატეანა (ვქტეენი; -ნე), წ. მ. საკამოს-

ადგილს მივსცემ, იმწიჯათ, помѣщать, (ვი), წ. მინ. დავიცავ თვის შორის, იმწიჯათъ въ сѣнѣ, კავშ. 27, 262, (ვეტევი), წ. თვ. მოვთავსებ, помѣщать, სხლის ავეჯულობა არ დავტევა ამ ოთახში, мебель не можетъ помѣститься въ этой комнатѣ.

დატენა (ვქს), წ. მ. გავსტენ, набить, положить плотно, ლუკ. 6—38; ვარდის დატენა, ე. ი. ლოვების დავიება ცირილით, ვფხვ. 376, заставить распухнуть щеки отъ слезъ.

დატენიანება (ვა), წ. მ. ტენიან გავსდი, произвести смротъ, (ვეტენიანებ), წ. ვდ. ტენიანი შევიქმნებ, отсырѣть.

დატერფვა (დავქსტერფე, -ფე), წ. მ. გავქქელავ, დავსტეკებ, топтать, ушибать ногами.

დატეხა, სხ. ломка, поражение; -მესისა, раскатъ грома, ვისრ. 87; ქილ. 52; (ვქს), წ. მ. გავსტეხს მრავალთა, დავამტერვე; сломать, наломать; 1 ქართლ. 266; გავსტეხს, მართალს ვათქმევინებ, заставить сознаться, -ლვთის რისხვას ვისტედე, пролить на кого гнѣвъ Божій; რუსუდ. 70, 71 (ვა), წ. მ. თავზედ დავამტერვე, თავზედ გავუტეხს რასმე, сломать надъ головою кого что, დავატეხს ბრალსა, ე. ი. ბრალს დავსტეხებ, обвинить, სხ. ლ. დავატეხს სისხლსა, обвинить въ убійствѣхъ, დავატეხს ვალსა, вводить въ долги, დავატეხს ვალსა, входить въ долги; ნანე დავტელობა.

დატვირთვა (ვქს), წ. მ. ტვირთს-დავადებ, საქალნეს ავქილებ, навьючить, нагружить, დავტვირთლი, навьюченный, нагруженный, ვფხვ. 458.

დატვიფრვა (ვქს), წ. მ. დავტვიფრავ, ავსტვიფრავ, запечатлѣть, დავტვიფრებ; ს. ავტვიფრებლობა, впечатлѣнiе, ფიზიკ. 32.

დატვიარება (ვე), წ. მ. ჩავუვლი, проходить, მოუწავ. 148; დამიტვიარე, ე. ი. დამიცალე, გამოხსნე; ვფხვ. 393, ты опустошилъ меня.

დატვირება, დატვირვა (ვქსტვირებ, დავსტვირვი, დავსტვირი), წ. მ. მოვსთქვამ ცირილით, შევსტვირი, умолять слезами, плакать надъ; (დავტვირებ, დავუტვირებ), წ. მინ. ვიგლოვ, оплакивать, ვფხვ. 1217; (ვიტვირები), წ. ვ. მოვიგლოვები, бить оплакиваему, ვფხვ. 818; დამიტვირებ, станешь оплакивать меня, ვფხვ. 347; ჩონგ. 76.

დატვიტული, ზედ. მეტად დამარილებული, пересоленный.

დატვიტვლება (ვა), წ. მ. გავაშისვლებ, გავატვიტვლებ, оголить, раздѣть до нага, (ვქსტვიტვლებ), წ. ვდ. გავაშისვლებ, оголяться, 2 ქართლ. 440.

დატვიტვიება (ვქ), წ. უ. ნაგოვარნავ.

დატვიტვნა (ვქს), წ. მ. გავქქელავ ფეხით, растоптать ногами, რუსუდ. 985.

დატვილბა (ვა), დატვილბა (ვა), წ. მ. გავტვილბებ; ვასიამოვნებ, სიამოვნებას მივსცემ; ძლავთъ сладкимъ; услаждать, доставлять удовольствіе; იგავ. 5—3; ვფხვ. 15, 73; დემრომან ასე ტვილბად დავატვილბოს, Богъ да усладитъ жизнь твою такъ сладко, какъ это, ანტ. 6—30; (ვსტვილბები), წ. ვდ. გავტვილბებ; სიამოვნებას მივიღებ; დავმუიღებ, დავსწუნებ; ძლავთъ сладкимъ; пріятнымъ, наслаждаюсь; успокоиться; ანტ.

1—39; 2 ქართლ. 568; (ვუტყვები) წ. ვდ. ტყბი-
 ლად მივიღებ, კეთილად შევიწყურებ, обласкать,
 обойтись съ кѣмъ ласково, ოსტ. 9—4; დავრ.
 84; ერისთ. II, 88; დაუტყვობ უურსა, услаждать
 слухъ, ჩონგ. 13; დამიტყვა, ოპ обласкалъ ме-
 ши, ვეფხ. 533, ქილ. 691; გორგ. 314, **დატყბუ-
 ნება** (ვა), წ. მ. ვასიამოვნებ, доставлять удо-
 воольствие, ჩონგ. 105.
დატყვენა (ვკვსტყენი) წ. მ. ფეხით გავყერგნი, გა-
 ვასწორებ მიწას, утоптать, умять погами зем-
 лю, ვეფხ. 647.
დატყცა (ვკვ), წ. მ. დავკვსტყეცი, пажать, плотно
 умять что.
დატლოშა (ვკვსტლოშნი) წ. დავკვოცნი; расчи-
 ловать.
დატოვება, **დატოვება** (ვკვსტოვებ, დავუტოვებ),
 წ. მ. დავაგდებ, გავუშვებ, ხელს ავიღებ, თავს და-
 ვანებებ, оставлять, покидать, -სჯულისა, отсту-
 пить отъ вѣры, (ვტოვები) წ. უ. გავუშვები, остав-
 литься, **დატოვებუდი**, **დატოვებუდი**, **დანა-
 ტოვები**, оставленный, **დატოვებინება** (ვა), წ.
 სხმ. გავაშვებინებ, заставить оставить, -სჯულისა,
 принудить отказать отъ вѣры, 1 ქართლ. 444.
დატოვება (ვა) წ. მ. შევაფარებ, შევაფარებ, შე-
 ვადარებ, верстать, сравнивать, примѣять одно
 къ другому.
დატრბასება (ვი), წ. მ. დავიკვებ, похвастать.
დატრკუნება (ვა), წ. უ. დავტრკინები, დავთრევი,
 таскаться, ходить туда и сюда, болтаться безъ
 дѣла; დავიკვებებ, хвастать.
დატრიალება (ვა), წ. მ. დავბრუნებ, გადაბრუნ-
 ნებ, поворачивать, кружить, -საქმესა, повер-
 нуть дѣло; (ვტრიალები) წ. ვდ. დავბრუნებ, და-
 ვაბრუნებ, закружиться, თავს დავკვსტრიალებ,
 вертеться около кого, ухаживаю, დამიტრიალდა
 უკუღმა ბელი, счастье мнѣ измѣнилось; ჩონგ. 140.
დატრცინება (ვკვ), წ. უ. ნიშნავებ, შავთ. 93.
დატრფილება (ვკვ), წ. უ. დავტრფობი.
დატრფობა (ვკვსტრფი), წ. უ. ვიხიშნები.
დატურტლება (ვა), წ. მ. დავტურტობი.
დატურტლება (ვა), წ. მ. დავტურტობი, зааресто-
 вать.
დატურვა (ვკვ), წ. მ. ვიხიშნები.
დატურსვა (ვა), შევრისხვ, побралить, пожурить.
დატყვება (ვა), ტყავს გავხდი, снятъ шкуру.
დატყდომი (ვატყდები), წ. ვდ. თავზე დავტყდომი,
 рунуться вадъ кого, ვეფხ. 419; 1166; ვალი
 დატყდა, обанкрутился, დამატყდა ცა, поразило
 меня несчастіе, რუსულ. 404; ჩანრ. 61.
დატყვევა, **დატყვევება** (ვა), წ. მ. ტყვედ წავი-
 ყვან, დავიმოვნებ, плѣнить, взять въ плѣнь, ბერძნ.
 სამ. 34; (ვტყვევები) წ. ვდ. ტყვედ შევტყვევებ, მი-
 პიანებ ვიხიშნები, სომხ. სამ. 356; 2 ქართლ.
 541; სიყვარულსა გული შენი დავტყვევებ, любовь
 плѣнила твоє сердце; ვეფხ. 128; (ვტყვევები,
 დავტყვევებ) ტყვედ შევტყვევებ, быть плѣнцу, по-
 коряться; 1 ქართლ. 295; 2 ქართლ. 422, ვეფხ. 1156;
დატყვევებუდი, მიმ. плененный; დარეგ. 2-119;
დატყვევინება (ვა), წ. მ. ტყვედ წავაყვანებ,
 заставить взять въ плѣнь, 2 ქართლ. 548.

დატყვევა (ვტყვევებ ხელთ), წ. მ. ხელს შე-
 მოვკვრავ, ცაშს დავუკრავ, бить въ ладони, იეზუკ.
 25—6; (ვტყვევლები) წ. ვ. შევიმოსები ფურც-
 ლით, ისაი. 55—12; ოდწვართს წიფნით.
დატყვენა (ვკვსტყენი), წ. მ. რაზრბობი.
დატყელტა (ვკვ), წ. მ. დავტყელტ, დავსტყელტ, пзнять,
 ვეფხ. 1568.
დატყობა (ვა), წ. მ. შევამტყობ, замѣчать.
დატყორცა (ვკვ), წ. მ. სრლით გამოვტყევი, растре-
 лять, пстратить стрѣлы патроны.
დატყუება, **-ზნა** (ვა, ვსტყუები), წ. მ. შევატყუ-
 ბებ, ტყუბად გავზნებ, გავაჯუჯუებ, სდვანავ,
 сливать въ одну, დავტყუებ ფეხნი, скрестилъ
 ноги, დარეგ. 2—56.
დატყუება (ვა), წ. მ. მოვატყუებ, обмануть, სამ.
 ვსტ. 262; (ვსტყუები), წ. მ. მოვატყუებთ გამო-
 ვართმევ, выманить, 2 ქართლ. 522; (ვსტყუებები),
 წ. ვდ. მოვსტყუებ, обмануться.
დატყუილება (მა), მოვატყუებ, обманывать, ერისთ.
 2—64.
დაუამებელი, ზედ. მოურჩენელი, пензлѣчпый,
 -შეზღად-ტიროდა, безутѣшно плакалъ, ვისრ. 186.
დაუბადებელი, ზედ. უშობელი, нерожденный.
დაუბადრუება (ვა), წ. მ. ვადაუბადრუებ, несчастнымъ.
დაუბანელი, ზედ. неумный.
დაუბარავი, нескapaнный, -რებლობა, нескapa-
 нность.
დაუბედო, ზედ. უბედური, несчастный, ქილ. 535.
დაუბერავობა, ს. დაუბერებლობა, нестаримость.
დაუბერებელი, ზედ. დაუბერებელი, неувядаемый,
 -სიყვარული, неувядаемая, вѣчная любовь, მარც.
 2—30.
დაუბეჭდავი, ზედ. არ დაუბეჭდილი, незначатап-
 ный, ბერძნ. სამ. 61.
დაუბნება (ვი), წ. უ. დავიხიშნები.
დაუბრკოლებელი, ზედ. არ დასაბრკოლებელი,
 безпрепятственный, საქმ. 24—16; კორ. 10—32;
 -ბლივ, წმ. ბეზპრეятственпо, **დაუბრკოლე-
 ბლობა**, ს. დაუშლილობა, безпреятственность.
დაუბურელი, ზედ. დაუბურელი, непокрытый.
დაუბეჭდელი, ზედ. დაუბეჭდელი, непримримый,
 -ლანგარი, неволоженный мечъ.
დაუგვანება (ვა), წ. მ. გარდავაგვარებ, დავასხივრებ,
 изуродовать.
დაუგვანი, ზედ. უგვანია, არ შესაფერი, неприлич-
 ный.
დაუგვიანებლად, წმ. დაუგვიანებლად, немедленно.
დაუგლასავებლად, წმ. არგლასავებით, испопн-
 тенски, ქილ. 636.
დაუდგომლად, ზედ. დაუცალებლად, неостопав-
 ливаясь, რუსულ. 2.
დაუდგომლობა, **დაუდგომილობა**, ს. უნა-
 ნობა, გაუტანლობა, пеностоятельство, ვისრ. 184;
 ქილ. 597; **დაუდგომიელი**, ზედ. უპირო, გაუ-
 ცანელი, შეურჩომიელი, пеностолпный, აკობ. 1-8;
 კაცია. 120; **დაუდგომილად**, წმ. მიწვივ, დაუ-
 სვენებლივ, безпрестাপно, ვეფხ. 995.
დაუღებელი, ზედ. არ დაღებელი, пеноложенный,
 неопредѣленный, დრო დაუღებელი, безропный,
 გუგ. 8, 30; -ფასი, неоцѣненный, ვეფხ. 1007;

დაუდეგლობა, ს. განუსაზღვრებლობა, неопределенность, -განაჩენისა, неопределенный законот, სამარ. ვასტ. უესავ; სამ. სომხ. 393.

დაუდეგარი, ზედ. ნახე დაუდერავი; -გული, пеностойное сердце, ქილ. 477.

დაუდეგანელი, **დაუდეგარი**, ზედ. გარეწარი, უთურნი, безвечный, небрежный, **დაუდეგანელობა**, **დაუდეგარობა**, ს. გარეწრობა, უთურობა, безвечность, небрежность, ერის. 2—105.

დაუდერავი, ზედ. მოუსვენარი, повеса, пеностедь, ქილ. 477; **დაუდერავობა**, ს. უსანობა, გაუცანლობა, пеностояпство.

დაუდრუმბელი, ზედ. ურუმარი, неумолкаемый.

დაუდრუდარი, ზედ. მაგალ. ღვიზო, непереводившееся вино.

დაუვარცხნელი, ზედ. неперичесанный.

დაუვალი, დაუსვლელი (მზე), о солища: незаходящий; всегда освещающий.

დაუვიწყარი, **დაუვიწყებელი**, ზედ. არ დასავიწყებელი, незабвенный, დაუვიწყებლობა, ს. незабвенность, რუსულ. 191.

დაუვსებელი, **დაუვსებადი**, ზედ. გაუქრობელი, неугасный, კავშ. 167, 365.

დაუზავებელი, ზედ. შეურაცხელი, непримиримый, -ველობა, непримиримость.

დაუზარავი, **დაუზარებელი**, **დაუზარი**, ზედ. არ დაზარებული, незыбимый, ქილ. 628; **დაუზარობა**, **დაუზარებლობა**, ს. ქილ. 332; 2 ქართლ. 409, готовность къ услугамъ.

დაუზოგველი, ზედ. არ დამზოგავი, небережливый.

დაუზოგველობა, ს. არ დამზოგველობა, небережливость.

დაუზრობელი, ზედ. დაუსნელი, неразрушимый, негнанный, კავშ. 318; საბ. ლ.

დაუთვალავი, ზედ. აღურიცხავი, нечислимый.

დაუთმობელი, ზედ. მოუთმენელი, неперичлиный, **დაუთმობელობა**, სულ-წასულელობა, მოუთმენლობა; ს. неперичливость, 2 ქართლ. 568.

დაუთოვება (ვა), მ. შ. უთოს წვაუსვამ, უთოთი გავსწორებ, уютжить, დაუთოვებელი, მიმ. невымутюженый.

დაუთხველი; ზედ. непроизводимый; **დაუთხველობა** სისხლისა, ს. სისხლის არ დაღურა, непроизлитие крови.

დაუთხველი, **დაუთხველი**, ზედ. გამოუთხოველი, ვისრ. 190; 2 ქართლ. 546, непросившийся, безъ дозволения.

დაუკარავი, ზედ. მიუკარავი, недоступный, ვისრ. 143, 144, 115.

დაუკარავი, ზედ. არ დაკარგული, непотерянный, **დაუკარავობა**, ს. არ დაკარგულობა, нетеряемость.

დაუკარები, ზედ. მიუკარები, ან სელ-უსვლებელი, недоступный; непочатый, ვეფხ. 1494.

დაუკაცურება (დაუკაცურებები), მ. ვდ. გავობრლები, უკაცური შევიქნები, обезлюдить.

დაუკეთესება (ვა), მ. შ. улучшать.

დაუკითხავად, მ. შ. უკითხავად, безъ спросу.

დაუკლებელი, ზედ. მოუკლებელი, ძნელი, пол-

ный, დაუკლებლად, მ. შ. მოუკლებლად, сношна, აღბ. 18; დარეგ. 91; 1 ქართლ. 312; 337.

დაუკმაყოფილება, неудовлетворение, -ლებული, ზედ. неудовлетворенный.

დაუღივნიელი, ზედ. მოუღივნიელი, დაუსრულებელი, неистощимый, неисчерпаемый: რუსულ. 264, 799; **დაუღივნიელობა**, ს. მოუკლებლობა, неистощаемость, неисчерпаемость, ვისრ. 44; 190; -წვიმისა, продолжительность дождей.

დაუღიწავი, -ღიწელი, ზედ. დაუმუსრავი, нескрушимый, ვეფხ. 166, 1037.

დაუღობიელი, ზედ. უღობიელი, негнущий.

დაუღოცავი, ზედ. ვისაც ლოცვა კურთხევა არ მიუღია, неолучивший благословения; 1 ქართლ. 286.

დაუღოცობელი, ზედ. დაუსველებელი, მშრალი, непромокаемый, მარტ. 2—86.

დაუმაღლებელი, ზედ. უმაღური, неблагодарный.

დაუმარცხებელი, ზედ. უძლეველი, непобдиный, 2 ქართლ. 373.

დაუმარხავი, ზედ. არ დამარხული, пенохоропелный.

დაუმოკიდებელი, ზედ. თვითმდგო, независимый, самостоятельный.

დაუმონებელი, ზედ. დაუპრობელი, დაუმორჩოლებელი, неокоренный, непорабощенный, დაუმონებლობა, ს. **დაუმორჩილებლობა**, непокорность, მარტ. 2—115.

დაუმორჩილებელი, ზედ. დაუმონებელი, არ მორჩილი, неослушанный. **დაუმორჩილებლობა**, ს. უმორჩილობა, არსობა, неокорность.

დაუმოწმებელი, ზედ. დაუმტკიცებელი, неувдѣтельствованный.

დაუმსბოლი გული, ზედ. მოუღბილებული გული, немягчепный, რუსულ. 983.

დაუმტკიცებელი, ზედ. არ დამტკიცებელი, неутвержденный.

დაუმწვიებელი, ზედ. დაუწუნებელი, неугомошный.

დაუმძიმებელი, ზედ. მსუბუქი; არ სამწუნარი, неотяготительный, неогорчительный, ვისრ. 264.

დაუმწვარი, ზედ. არ დასწვისი, негораемый.

დაუმჭირველი, ზედ. არ დაჭირებული; მოუთმენელი, უკრბალველი, неимѣющий нужды; невоздержный; 2 ტიმ. 3, 3.

დაუმჭვანარი, **დაუმჭვანი**, ზედ. დაუჭვანობელი, неувладемый, ვეფხ. 131; ვისრ. 71, 128.

დაუნაშავებელი, ზედ. არ დამნაშავე, невинный, непроступный, სომხ. 166, ქილ. 121, 241, 398, 492; **დაუნაშავებლობა**, ს. უბრალოება, пенo-винность, неогорченность, ქილ. 241.

დაუნარჩუნებლად, მ. შ. მოუნარჩუნებლად, безъ остатка, ვასტ. სამ. 151.

დაუნაყელი, нестолченный, ჩანრ. 48.

დაუნახავი, ზედ. უმაღური, неблагодарный.

დაუნდობელი, **დაუნდობარი**, ზედ. უიმელი, სასოწარკვეთილი; გაუცანელი, არ დამნდობი; неадежный, вѣроломный, აღბ. 67, 171; ჩონგ. 138; **დაუნდობელობა**, ს. გაუცანლობა, არ დანდობა, вѣроломство, ქილ. 111.

დაუნებლობა, ს. მიუცემლობა, неотдача.
დაუნიშნავი, ზედ. არ დანიშნული, незначенный, ქალი, необреченная.
დაუნჯება (ვა), ზ. მ. მოვაროვებ, скопнуть, (ვიუნჯებ), ზ. მიწ. მოვიგებ, მოვირეწ, стяжать, приобрести; ქართლ. 1—261; 1 ბერძნ. შესავ. ანდ. 66; ისო ზირაქ. 3—4; ქილ. 579; (დავიუნჯები), ზ. ვდ. მოვირეწვი, ვიშოვნები სიმდიდრე, скопяться, стяжаться, ლუკ. 12—19.
დაუპატიუბელი, ზედ. უწვეველი, არ მოწვეული, неприглашенный, незваный.
დაუპერობელი, ზედ. დაუქერელი, დაუმონებელი, некоренный, неодолимый.
დაუჟამებელი, ზედ. უდროო, არ შემოსული, безвременный, бесплный, საბ. ლ.
დაურება, სზ. выяснение, აღბ. 80, (ვა), ზ. მ. შევლოვებ, დავაუქრებ: (ურვა); გაფრიგებ, გავეწვობ, შევაჯერებ, კმაყოფილს გავხდი; озабочивать; приводить в порядок; удовлетворить; საქმ. 15—19; ვისრ. 30; (ვიურვებ), ზ. მიწ. გავირიგებ; რიგს მივსცემ; ვზრუნავ, устраивать, привести в порядок; заботиться о чем или о ком, ვეფხ. 460; 633; ვისრ. 198; 145; 202; სული კარგად დამიურვე, ты позаботься обь моей души, ვეფხ. 158; შენდობა დამიურვე, не проемли: отпущение грѣхъ, ვეფხ. 1480; საქმე დამიურვე, приведи мое дѣло вь порядокъ, ვისრ. 29; 2 ქართლ. 74; დაგურვეთ და მოგასვენეთ, мы расположились и пожертвовали; გუჯ. 29, (დავიურვებ), დავიმონებ, შევიჯერებ, привести вь послушание, угонорить, რუსუდ. 688; გარდავისდი გარდასხედესა, уладивать штрафъ. სამ. გირგ. 26; სიბრ. 138; აღბ. 95, (ვიურვებ), ზ. მიწ. სამურველით გავსწმენდ ცხენსა; чистить лошадей скребицею, (ვეურვებ), ზ. მიწ. ვაწლვევინებ, გარდავსდევინებ; შევაჯერებ, выяснять, заставить заплатить; ვეფხ. 758, удовлетворить, удовольствовать кого; აღბ. 3; დავუურვებ საუპაციოს, выяскать за безчестие, გუჯ. 33; (დავეურვები), ზ. თვ. გარდავევლები, выяскиваться, орфомаდ დაეურვოს, пусть вдвое заплатитъ, **დაურვებინება** (ვა), ზ. სსმ. გარდავსდევინებ, заставить уплатить, (ვე), ზ. მიწ. გარდავსდევინებ, заставить выяскать штрафъ, სამ. გირგ. 45; აღბ. 35, 6; (დამეურვებინა), გამოირიგებინა, заставить устроить, რუსუდ. 370.
დაურიდალი, **დაურიდებელი**, ზედ. გამბედავი, смѣлый.
დაურღვეველი, ზედ. უსწნელი; უცილობელი. перушиный; неопровержимый; სიბრძ. 138; მარტ. 138—2; **დაურღვეველობა**, ს. неразрушимость, неразрывность.
დაურჩება (ვეურჩები, ვეურჩლები), ზ. ვდ. არ დავემორჩილები, не повиноваться, მოურავ. 18; ქილ. 104; რუსუდ. 886, **დაურჩებული**, მიმ. неослушный.
დაურჩობლობა, ს. არ დარჩენა, ვისრ. 145; неразлучность.
დაურწმუნებელი, ზედ. ურწმუნო, недоверчивный.

დაურწყოება, ს. ყველიერი. масляница.
დაუსაბამო, ზედ. ვისაც არა აქვს დასაბამი, თვით მყოფი, безначальный.
დაუსაკლისი, უზიანო, безызынный, ქილ. 424.
დაუსაზღვრებელი, ზედ. არ დასაზღვრებული, поименованный, აღბ. 4, безличный, **დაუსაზღვრებლობა**, ს. არ დასაზღვრება, неименование; აღბ. 38, безличность.
დაუსაზღვრებელი, ზედ. უსასტკარო, უცოლშვილო холостой, несемейный, სამ. სომხ. 330.
დაუსვენებელი, ზედ. მოუსვენებელი, безъ отдыха, ქილ. 98.
დაუსინათლება (ვა, მა), ზ. მ. დავაზრმავებ, ослѣпить, რუსუდ. 698.
დაუსრულებელი, ზედ. ბოლო მოუღებელი, несполчаемый, დარეჯ. 90; ანდრ. 146; დაუსრულებლობა, ს. несполчаемость.
დაუსუსურება (ვეუსუსრდება), ზ. ვდ. დავუძლურებ, ослабѣть, одряхлѣть, ვეფხ. 551, განმ; ვისრ. 73; დაუსუსურებულად, я похирѣлъ, ვისრ. 151.
დაუსწაველი, ზედ. არ მასწავარი, забывчивый.
დაუსწაველილობა, ს. არ სსოვანა, непомнить, -სიკეთის, забыть благодѣяня, ქილ. 188, 532.
დაუსჯედად, ზ. მ. განუკითხავად, безваканшио.
დაუსტანლობა, მაგალ. ძალით, ს. неспряжденность, ქილ. 31.
დაუსტეხლად, ზ. მ. გაუტეხლად, გაუმტეფუნებლად; неспешно; ქილ. 240.
დაუსტეველი, ზედ. არ დამტევენი, неумѣстный, -საშოს, გუჯ. 2.
დაუსტირალი, **დაუსტირებელი**, ზედ. უტირელი, неоплачиваемый, რუსუდ. 253.
დაუსტვობელი, ზედ. დაუმტვობარი, неослащенный
დაუსტყავებლად, ზ. მ. ტყავ-გაუსტელოდ, не снявший шкуры, ურამ. 51.
დაუსფარავი, ზედ. დაუმალავი, нескрытый, явный, ვეფხ. 309; -დმერთი, неадѣсущий Богъ, მოსეს. სამ. შესავ.
დაუსფასებელი, ზედ. ფასდაუღებელი, неоцѣнennyй.
დაუსფასველი თვალი, ზედ. დაუსტყავი, მოუსტყავი, несмыкаемый (глазъ), ქილ. 427.
დაუსფერობლობა, ს. მიუფერებლობა, безпристрастие, სიბრძ. 49.
დაუსფლება (ვა), ზ. მ. დავაპატრონებ, ввести во владѣние, (ვეუსფლები), ზ. თვ. პატრონი გავუსტელები, овладѣть, подчинить себѣ, ისაი. 3—14; საბ. ლ.
დაუსფლველი, ზედ. მიწა მიუღებელი, არ დამარსულო, непохорошенный.
დაუსფროსება (ვა), ზ. მ. უფროსად გავხდი, сдѣлать старшимъ.
დაუსტყვეველი, ზედ. დაუმტყანარი, неувядаемый, ვეფხ. 131.
დაუსტორწინებელი, ზედ. არ დაქორწილებული, невичпанный, безбрачный, სამ. სომხ. 251.
დაუქვეველი, ზედ. დაურღვეველი, неокрушенный, **ველობა**, ს. დაურღვეველობა, неокруженность.

ლაულაზვი, ზედ. მოულაზვი საქმეში, неугоми-
мый, ჩონგ. 42; -ვად, неусташно, неослабно.
ლაულამებელი, ზედ. უღამო, წმიდათა ცხოვ. 9,
проводящий ночь.
ლაულანობა (ველანობები), ზ. ვდ. დავახუნდებ-
ბი; დავუსურდები, потерять силу, ослабнуть,
ქილ. 580.
ლაულანებელი, ზედ. დაუცადებელი, მსწრაფლია-
ლი, немедленный, -ბელად, ზზ. მსწრაფლ, немед-
ленно, ვეფხ. 512.
ლაულერელი, ზედ. ცრემლ-ლაულერელი, непролива-
ющий слезы.
ლაულუნებელი (თვალი), ზედ. დაუნუჭავი, несмы-
каемый, საზ. ლ.
ლაულნობა (დაუნნობები), ზედ. подурнить,
დაუნნობული, подурни́тый.
ლაულადებელი საქმეში, ზედ. დაულაზვი, неуго-
мимый, ვეფხ. 3, განმ; მიმღემი, безпрерывный,
непрерывный, 1 ქართ. 332; 2 ქართლ. 138;
საზ. ლ.
ლაულადენელად, ზზ. აუცდენელად, без промаха.
ლაულსრომელი, ზედ. მოუსვენარი, დაულერავი, не-
покойный.
ლაულღურება (ვა), ზ. მ. მივხრწნი, მოვუძღურებ,
ослабить, (ვეძღურებ) ზ. ვდ. მოვცულები სი-
ბერისაკან, ослабнуть, дряхлеть, хилеть, ვეფხ. 15.
ლაულანებელი, ზედ. დაუვლადებელი, необношен-
ный.
ლაულრახველი, ზედ. არ დასძრახი, непредсудит-
ельный.
ლაულშაზვი, ზედ. შაზში არ ნადები, სამზარ. 149,
необданный князьями. [წყ.]
ლაულშავებელი, ზედ. არ დაშავებელი, неоврежден-
ლაულსოთმელი, ზედ. დაულრჩებელი, безостаточный,
ლაულსოთმელობა, ს. დაულრჩელობა, безо-
статочность.
ლაულსოვება (ვა), ზ. მ. уродовать; (ვეუნობები),
ზ. ვდ. изуродовать.
ლაულსრეტელი, ზედ. გაუქრბელი, неугасимый.
ლაულსრომელი, ზედ. მოულაზვი, неугомимый,
ვეფხ. 75, 1593; რუსედ. 254; ვისრ. 151.
ლაულჩაგრავი, ზედ. არ დაჩაგრული, неестественный,
ლაულჩაგრავობა, ს. არ დაჩაგრულობა, нести-
сплемость, რუსედ. 379.
ლაულჩვევარი, ზედ. უჩვეული, непривычный.
ლაულჩმანველი, ზედ. არ დაჩმანული, არა ცუეველი,
исложный, ქილ. 457.
ლაულცდელად, ზზ. მარლის, მიმღემ, безпрерывно,
2 ქართლ. 403; **ლაულცდელი**, **ლაულცადებელი**,
ზედ. მიმღემი, მოუწყვეტელი, მოუკლებელი, без-
прерывный.
ლაულსრომელი, ზედ. მოუწყვეტელი, მოულევნე-
ლი, არ დაუნარებელი, დაუნუნარებელი, безпрер-
ывный, неугоминый, **ლაულსრომელობა**, ს.
დაუნუნარებლობა, неугоминость.
ლაულძინებელი, ზედ. -მტერი, заклятый враг.
ლაულღურება (ვა), ზ. მ. მოვუძღურებ, შევასუსტებ,
ослаблять, (დაუძღურებ) ზ. ვდ. მოვუძღურ-
ებ, დავუსურდები, ослабнуть.
ლაულრახავი, ზედ. ბეაუკоризвенный.

ლაულწერტელი, ზედ. დაუნხვლევტელი, непаколотый,
ქილ. 380.
ლაულწებელი, ზედ. არ დაწებელი, неначатый,
კავშ. 162.
ლაულწვედელი, ზედ. დაუნწვეტელი, დაულსრომე-
ლი, безпрерывный.
ლაულწველი, ზედ. არ დასწველი, неогораемый.
ლაულწმენდელი, ზედ. არ გაუნწმენდელი, неочищен-
ный.
ლაულწუნარებელი, ზედ. დაულსრომელი, არ დაწ-
უნარებული, неугоминый.
ლაულჭერელი, **ლაულჭირავი**, ზედ. დაულპრობელი,
непокоренный, გორგ. 6; უმაწვილმა სელ-დაულჭე-
რელი გაიარა, малютка. не держась за руку,
прошел, ერისთ. 2—106.
ლაულჭედელი, ზედ. ნალ-დაულკრველი, неподкован-
ная.
ლაულჭირებლად, ზზ. უჭირებლად. არ საჭიროდ,
без нужды.
ლაულჭკნობელი, **ლაულჭკნობელი**, ზედ. არ დაჭკნო-
ბილი, неувлаемый, **ლაულჭკნობელობა**, ს. არ
დაჭკნობილობა, неувлаемость, ვისრ. 126.
ლაულხდომელი, ზედ. მოულხვდარი, неслучившийся.
ლაულხედავად, **ლაულხედველად**, ზზ. განუსჯელად,
безразудно, опрометью, წინდაუნდავი, ზედ.
განუსჯელი, безразудный, опрометчивый, კაცი
უპატობის დაუნდავი, человек пренебрегающий
своею репутацией, ვისრ. 178; **წინდაუნდა-
ვობა**, ს. განუსჯელობა, безразудность, ვისრ.
107; неосмотрительность, მოურავ. 319.
ლაულხინავად, ზზ. უსახლკაროდ, бедно, და-
უნხინავი, ზედ. უსახლკარო, დაუნსახლებელი, бед-
домный.
ლაულხსნელი, ზედ. დაულღვეველი, нерушимый, не-
сокрушимый, ვისრ. 34; -ვანება, неразвитый
умъ, მარგ. 1—60.
ლაულხუჭველი, ზედ. თვალ-დაუნუჭავი, несмыкае-
мый.
ლაულჯდომელი, ს. სავედრებელი უსსმა ეთვლად
წმინდისა ღვითის მშობლისა, акафистъ, несъда-
ленъ.
ლაულჯერებელი, ზედ. არ დასაჯერებელი; ურჩი, არ-
გამგონი, лишенный слуха; неослушный,
რუსედ. 120; 1 ქართლ. 271; 2 ქართლ. 567;
გორგ. 242; **ლაულჯერებლობა**, ს. ურჩობა, не-
ослушание, 2 ქართლ. 564; გორგ. 314; სამ.
ვანგ. 178, ქილ. 552.
ლაულა, ს. შავი საწერი ფიციარი, черная доска для
писания меломъ.
ლაულათერაკება, -ბით სიკვდილი, несчастная смерть,
ვისრ. 201.
ლაულანცვა (ვპ), ზ. მ. განავანევ, დავპური, разбро-
сать, раскидать; разсыпаться; ვეფხ. 584; (ვიფან-
ცები), ზ. ვდ. разсыпаться; ჭკუა დამეფანცა, я по-
терилъ разсудокъ, რუსედ. 399; 2 ქართლ. 329;
ლაულანცული, разбросянный, ჭკუა დამეფანცული,
разсыпанный, **ლაულანცვინება** (ვა), ზ. სსმ. заста-
вить разбросать.
ლაულანჩვა (ვიფანჩვა), ზ. მ. დავიჭერ, მოვიცავ, ვა-
ძლი, оцѣнить, ვეფხ. 269; (ვიფანჩვები), ზ. ვ.

მოვიცვი, გარსემოვერცემები, быть окружену, оцѣплену, 2 ქართლ. 80; 224; ქილ. 651.

ლაზანჯრვა (ვკ), წ. მ. მოაჯირს ფანჯრისავით შევიქმ, ძქლათ რქნეტათი პერილ.

ლაზარალათება (ვეფრალოთები), წ. ვ. ფარალათო ჩავიცვამ, რუსულ. 473, раздѣлся.

ლაზარკლვა (ვკ), წ. მ. მოკვფარკლავ, მოვსაზღვრავ, начертить кругъ, обвести черту, положить границу, სამ. ვასტ. 103.

ლაზარება (ვა), წ. მ. ღაგზურავ, покрывать, накрывать (ვიფარები), წ. ვ. ღაგზურები, покрываться.

ლაზარვა, სხ. - უღ წმინდისა ღვთის მშობლისა, покровъ пресвитой богородицы; (ვკ), წ. მ. ღაგზალავ, მივაფანიერებ; ღაგზავ, შევიანავ საფარველს ქვეშე; скрыть, спрятать; сохраннытъ; ღაგვიო. 16—8; 26—5; 37—9; 39—10; ლუკ. 19—42; ღამიფარე, зашити мени, избави мени, ვეფს. 2; ღამიფარავ, скрывается мени, გამოცხ. 6—16; ღამიფარვიღეს სიგნეს, ошъ спасалъ мени отъ жарови, ქილ. 322; ღაგზარავ სინაოლეს, заслонити кому свѣтъ, (ვიფარები), წ. ვ. ღაგზალავი; ღაგვიცი, скрывается; сохраннытъ, რუსულ. 633, (ვეფარვი, -რები), წ. თვ. შევეფარები, укрываться отъ кого, ღამეფარვის, скрывается отъ мени, ვისრ. 109; ღაგვიფარვი თვალსა, скрываюсь отъ глазъ, **ლაზარული**, მიმ. скрытый; тайна; **ლაზარულიობა**, ს. საიღუმლო, сокровенность, ვისრ. 201; მარტ. 1—68.

ლაზაროთება (ვა), წ. მ. ღაგზანირებ, расширять.

ლაზარნა, ს. ჰერქელი, სიწმინდეთ დასაფარებელი, покровъ, воздухъ св. сосудовъ.

ლაზარცხვა (ვკ), წ. მ. ავოშავ, ვკვარავ, ვკვარცხავ, боронить.

ლაზასება (ვა), წ. მ. ღაგვილირებ, ფასს ღაგულებ, оцѣнить (ვკვასლები), წ. ვ. ფასი ღაგვლები, оцѣниваться.

ლაზარუნება (ვა), წ. მ. შეგანრეგ, пошевелить, (ღაგვიზარუნებები), წ. ვ. შეგვიზარევი, пошевелиться, ანტონ. 5—33.

ლაზაციცება (ვა), წ. მ. თვალსა, ე. ი. თვალების გამოჭყეცა, вынуть глаза.

ლაზაციურება (ვა), წ. მ. ფაცი ფუცს შევეფენებ, გავაციღვილებ, засуетить, заставить засуетиться, (ვფაციურებები), წ. ვ. ფაცი ფუცი შემიღება, მოვკვივები ცოღვილობას, засуетиться.

ლაზასვა თვალისა (ვკ), წ. მ. ღაგვასმავებ თვალს, жмурить глаза, ვეფს. 294.

ლაფლაფი (სპარს.), ს. ღოლი, დაბაბი, барабанъ.

ლაფეთა (ვკ), წ. მ. ღაგფლეთ, ღაგვიქუწავ, рвать на куски, ვეფს. 437.

ლაფეთება (ვა), წ. მ. ღაგფთობა, ძილში შევაშინებ, испугать, принести, принести въ недоумѣнiе, встревожить, (ვეფეთები), წ. თვ. ღაგფთობი, ძილში სოცრის მოჩვენებისაგან შეგშინებები; შეგშეთობლები, испугаться отъ сновидѣнiи, встревожиться; ვეფს. 287, ღამეფეთებია რამე, причудилось мнѣ, სპარს. 83.

ლაფეთიანება (ვა), წ. მ. ღაგფთობა, ძილში შევაშინებ, испугать спящаго, (ვეფეთიანებები), წ. ვ. ღაგვიფეთები, испугаться.

ლაფენა (ვეფენ, ვკფინე), წ. მ. გაგული, ღაგაგებ ფეკქემ, стлать, постилать, ღაგ. 104, -ქვითა, вымостить, (ვიფენ), წ. მ. ირ. ქვეშ მოვიფენ, постилать подъ собою, რუსულ. 140; (ვიფინები), წ. ვ. გავიშლები, постилаться, (ვეფინები), წ. თვ. ღაგვეგები, გავიშლები რამეღმე, расстилаться, პირსეღ, ე. ი. პირს მიწასეღ დაგსღებ, пасть на пицъ, ვეფს. 1521; ქილ. 303; რუსულ. 627; მოეღანი ღაგფინა ხალხით, площадь покрывалась народомъ, რუსულ. 334; რუსულ. 344; ღაგვიფენ იატაკსა, настлать пола, ნუ ღაგფინ ღორსა მარგლიცსა, მატო. 7—6, не бросайте жемчуга предъ синими, **ლაფენილობა**, სხ. выстилка.

ლაფერადება (ვა), წ. მ. ფერად ფერად შევლებავ, раскрасить, ქილ. 244, შოურ. 108.

ლაფერება (ვეფერები), წ. თვ. მივეფერები, ღაგვიფერებ, угодить, ласкать, лести, льстить, ბერამ. სამ. 54.

ლაფერვა (ვკ), წ. მ. კრასტი, раскрашивать, -ოქროთი, ე. ი. ოქროს ვარაუხს ღაგვიკრავ, позолотить, **ლაფერილობა**, ს. позолота.

ლაფერობა, სამ. 138, трихпугъ.

ლაფეროვნება (ვა), разукрашивать.

ლაფერფლვა (ვკ), წ. მ. ფერფლს ღაგვლებ, ღაგვიფლვები, испепеляться.

ლაფეშქაშება (ვა), წ. მ. ნაღვლავთ პოდარკნი.

ლაფროთიანება (ვეფროთიანებები), წ. ვ. ფროთებით შევიშობები, оперишься, ბუბ. კ. 247.

ლაფთობა (ვაფთობი), წ. მ. შეგაშინებ, ღაგვიფთებ; испугать, встревожить, (ვიფთობი), წ. ვ. ვკვიფთებები, испугаться, ვისრ. 166, **ღამეფთვადი**, მიმ. испуганный, ღამეფთვარავ, и встревоженъ, ანტონ. 4—14; ჩონგ. 143; კაცია 58; ღამეფთობა ძილსა, მოსვენებას, ты мнѣ не даешь спать, снокоиствiи, კაცია 58; **ღამეფთობინება** (ვა ძილსა), შეგვიკრებინებ, ღაგვიფთებ, заставить испугать, ჩონგ. 135; რუსულ. 667.

ლაფი (სპარს.), ს. ერთს მხარეს ეტრაც გაღაქრული ღაგრა; ხოლო ღაგფლაფი, დაბაბი, ღოლი ორსავე მხარეს; лѣтара, ვეფს. 408.

ლაფითება (ვა), წ. ღაგვიფთება; ვეფს. 437.

ლაფიონა (სპარს.), ს. ცათ ეღაგრება ფერად ფერად ღრუბელთა შორის მზის ამოსვლის წინ ან დასვლასეღ სღამოს, зари утренни или вечерни.

ლაფიქრება (ვა), წ. მ. ღაგვიფთება, ღრუნვას ღაგვლებ, озаночинать, (ვეფიქრები), წ. ვ. ღაგვიფთობლები, ჩავიფიქრებ, გულში ჩავიფიქრავ, задуматься, **ღამეფიქრებუდი**, მიმ. задумчивый.

ლაფიცება (ვა), წ. მ. ფიცს გამოფართმეგ, привести къ присягѣ, заставить поклѣстися, **ღამეფიცვა**, **ღამეფიცება** (ვიფიცავ, ვიფიცებ), წ. მ. ირ. ფიცს-ვიცევი, поклѣстися, пообѣдиться, **ღამეფიცებუდი**, მიმ. присяжшiй.

ლაფირხება (ვეფირხლები, -ღი), წ. ვ. ღაგვიფირხები, околѣстѣть отъ холода, хѣбული ხელები, околѣстѣхл руки.

ლაფლავცოვნება (ვა), წ. მ. ნოდმავთ (о водѣ).

ლაფლავცვა (ვეფლავ), წ. მ. წარავცვა, промотать.

ლაფლეთა (ვკ), წ. მ. ღაგვიქუწავ, разорывать, разодрать, ჟარამ. 44.

ლაფლვა (ვკ), წ. მ. ჩავკვილავ, მიწაში ღაგვილავ,

დავსაფლავებ, დავმარნავ, მიწას მივბარებ მიცვა-
ლებულს; заарыть, законать, похоронить; (ვიფლ-
ვი, ვეფლვი), ზ. ვ. ჩავიფლო, ჩავეფლობი, завяз-
нуть; быть похоронену; დაბად. 35—10; ქილ.
685; ფესი დამფლია, у меня завязла нога.

დაფლობა (ვი), ზ. მ. დავიპრობ, завоевать, по-
корить, овладеть.

დაფოთლება (ვჭოლოლები), покрываться листьями.

დაფნი (ბერძნ.), ს. მცენ. რაფინდი, лавровое дере-
во, დაფნის ფოთლი, лавровый лист, ტომოთ. 59;
ბუნ. ლ. ერისთ. ლ.

დაფოთება (ვა), ზ. მ. დავფოთობ, დავფოთებ, испу-
гать, черенолошить, საბ. ლ.

დაფორება (დავჭოროლები, -ლი), ზ. ვდ. ფორეზიანი
შევიქმნები, დახვრეტილი გავსლები, დავიფლითები,
სტაპოვშიყა ძირავუ, რუსუდ. 246.

დაფორიანება (ვი, ვა), ზ. მ. ავიკლებ; გავცარცავ;
მოვაობრებ, огрбить, разгрбить; оустошить;
2 ქართ. 259; გორგ. 299.

დაფრენა (ვა), ზ. მ. ვაფრენ, ავაფრენ, заставить
летать, (ვჭოფრინებ), илететь.

დაფრეწა (ვჭ), ზ. მ. წერილად დავჭევე, დავჭფლოთ,
разодрать, разорвать на мелкие части, ვეფს.
1039; 649; ქილ. 338; (ვიფრეწები), ზ. ვ. დავი-
წევი, რადირაყა, (ვა), ზ. მ. დავჭევე თავზედ შე-
მოვსევე, рвать на ком; обвить, დაფრეწილ ვარ,
დავჭოფრეწილ, я изорванъ.

დაფრთხობა, ნ. დაფთხობა, დაფრინება, ნ. დაფრენა.

დაფრინება (ვჭ), ზ. მ. ვჭოფრინავ, летать.

დაფრცინება (ვი), ზ. უ. ვაფრცინავ.

დაფრქვევა (ვა), ზ. მ. რაფრქვავ.

დაფრცქვნი (ვჭოფრცქვნი), ზ. მ. გავჭოფრცქვნი, ქერქს
შემოვაცლი, облупить, очистить.

დაფრჭკვნა (ვჭოფრჭკვნი), ზ. მ. დავაჭკვნობ, ვაგა-
ვით ვიჭუთ, (ვიფრჭკვნი), ზ. ვდ. დავჭკვნი,
увидать, ვეფს. 131.

დაფუქვა (ვჭ), ზ. მ. ჰაერს გამოვუშვებ გაბერილის
ტივისგან, выискать воздух из падутого
пузыря, ან ჰაერის გამოშვებით შევიკუმშები, შე-
ვიკრუნჩხები, მაგალ. ფილტვი; сжматься.

დაფურთხება (ვა), ზ. მ. გავაფურთხებ, დავაღუქებ,
плевать.

დაფურცლება (ვიფურცლები), одѣваться листьями.

დაფუსფუსება (ვჭ), ходить суетясь.

დაფუსურება (ვჭ), ზ. მ. ფუსურო გავსლები,
душлеть, выгнывать шушрп, ქილ. 230; -როე-
ბული, душливый.

დაფუჭვა (ვჭ), ზ. მ. დავჭმელავ, ошпарить.

დაფულუროება (ვა), ზ. მ. დუღლეთ.

დაფუცნება (ვჭოფუცნები), დავსძველები, ста-
риться.

დაფუსვა (ვჭ), ზ. მ. დავსლო, დავსხნი, დავამჭვრევ,
დავარღვევ, сломать, разрушить; распуснуть чу-
локъ, ვეფს. 574; (დავიფუსვი), ზ. ვ. რუშნება.

დაფუსვა (ვი), ზ. მ. დავიფიცავ, покланяться, 2 სჯუ-
ლი, 32—39.

დაფუსუნებული, ზედ. ветхий, обветшалый.

დაფუნება (ვა), ზ. მ. დავუნებ, ავაგებ შენობას;
დავაბიჯებ, დავასალებ, основывать, полагать
основание; дать осядлую жизнь, поселить, (ვე-

ფუნები), ზ. თვ. основываться, **დაფუნებული**,
მიმ. основанный, დაფუნებულეა, ს. основание.

დაფუჭვა (ვჭ), ზ. მ. გავაფუჭებ, испортить.

დაფქვა (ვჭ); ზ. მ. გარდავაქცევ სობალოთ მცვერად,
молоть, (ვიფქვი), молотсья, **დაფქვევინება**,
ზ. სსმ. ვაფქვინებ, молотъ.

დაფუნა, **დაფუნა** (ვეფუნე, ვეფუნე, -ვენ), ზ. მ.
დაფუნეც, დავამჭვრევ, крошить; измолотъ, исто-
лочь, (ვიფუნები), ზ. ვ. დავიფუნებები, кро-
шиться, ქიმ. 38, 216.

დაფუნეცა (ვეფუნეც, -ნიცე), ზ. მ. დავფუნეც, ის-
კროშინ, (ვიფუნეცები), ზ. ვდ. დავიფუნეცები,
კროშინება, -ხელეცა, потирать руки.

დაფუსაღვა (ვეფუსაღვე, -ლე), ზ. მ. დავნეცავ. და-
ვანჯლოლებ, крошить, измельчить.

დაფცქვნა (ვეფცქვნი), ზ. მ. დაფცქვნი (яблоки).

დაფსალული, მიმ. დაბარული, дряблый, рых-
лый.

დაფხევა (ვეფხევა), ზ. მ. დაფხევი, სსმ. 69.

დაფხენა, ნ. დავფხენა.

დაფჩხნა (ვეფჩხნები), ზ. თვ. ხელიდამ წავეწავ,
დავეწვევი, вырваться, რუსუდ. 512.

დაფხანა (ვჭ), ზ. მ. ტანს მოვიქვავებ ფრჩხილით,
чесать.

დაფხაჭხნა (ვეფხაჭხნი, -ჭხე), ზ. მ. დავაჭაჭრავე, და-
ცარათება.

დაფხევა (ვეფხევა, -ხევე), ზ. მ. დავფხევიც, დავფხ-
ენი, тереть, крошить, -ბოლოცა, патереть
рѣдью.

დაფხენა, ნახე დავფხენა.

დაფხვრა (ვეფხვრი, ვეფხვრი), ზ. მ. პირიანად ამოვაც-
ლებ მცენ, იარყათ სხ კორცემ; ზაქარ. 11—2;
-თმათა, рвать волосы, რუსუდ. 782; ანდრ. 26.

დაქაღება, სხ. ყვროზა, (ვა), ზ. მ. დავაყვედრებ, ყპრე-
ნება, (ვი). ზ. მიჩ. დავიყვეებ, ხვატება, ქილ. 84;
ვეფს. 1066; დამეკადა, погрозишь мнѣ, ვეფს.
1201; (ვექაღები), ზ. თვ. დავეჭყარები, погро-
зить.

დაქაღნა (ვექაღნი), ზ. მ. დავაყვედრებ, ყპრეკება,
სიბრ. 107.

დაქანება (ვა), ზ. მ. გარდმოვავგორებ, скатить,
спускать съ горы; (ვექანები), ზ. თვ. ვეფხევა, სკატინება,
სკатываться, ისარსავით დავქანება თავის მსხვერ-
პლს, какъ стрѣла бросается въ свою жертву,
ბუნ. კ. 158; **დაქანებული**, მიმ. поватый, ბუნ.
კარი 243.

დაქანცვა (ვჭ), ზ. მ. დავალავ, მოვჭკანცავ, пзмуч-
чить, изнурить, утомить, (ვექანცები), ზ. ვ. დავი-
ლალები, устать, **დაქანცული**, მიმ. усталый.

დაქაქანება (ვი), ზ. მ. სულს დავილებ, перевести
духъ. [იტება.

დაქეიფება (ვი), ზ. მიჩ. გავმხიარულებ, развесел-

დაქენჯება (ვჭ), ზ. მ. ვაჭვალავ, мучить, карать,
ისი. 58—3.

დაქექა (ვჭ), ზ. მ. რაყრება.

დაქეცება (ვექეცები), ზ. ვდ. დაყრინება.

დაქვაბებული, ზედ. ქვაბებ დავხნებული ადგილი,
исщерченный.

დაქვაება (ვა), ზ. მ. ჩავაქვაებ, ჩავჭკოლავ, побить
каменьями, საბ. ლ. იეჭეკ. 16—40.

დაქვივება; **დაქვენა** (ვაქვევებ, ვაქვევნი, ვჰქვევნი), ზ. მ. ქვედასცემ, ვაჯობებ, მოვერევი, повалить, одолѣть; ისაი. 63—3; დან. 11—11.

დაქვივითება (ვა, ვუ), ზ. მ. ცხენილამ გარდავანდუნებ, сѣвшивать, (ვჰქვივითებ), ზ. ვდ. ცხენილამ გარდავანდებ, сѣвшиваться, გორ. 230.

დაქვიუნა (ვა), ზ. მ. დავსცემ მიწაზედ, повалить.

დაქვიშვა (ვჰქვიშავ), ქვიშას მოვაფერი, усидить.

დაქვირვება (ვდებ), ზ. ვდ. ქმარი ან ცოლი მომიკვდებ, овдовѣть.

დაქირავება (ვი), ზ. მ. დავიჭერ ქირით, напишам, (ვჰქირავებ), ზ. ვდ. ქირით დავუდებ, напишется, **დაქირავებული**, მიმ. напишый.

დაქირღვა (ვჰ), ზ. მ. осмѣять, выругать.

დაქიშება (ვაქიშებ), ზ. მ. გავაქსუვებ, остервенять, (ვაქიშებ, დამიქიშებ), ზ. ვდ. ძღვალა მოუტყუვებ, кому отчаяннымъ врагомъ, ქილ. 251; მოუჯავ. 90.

დაქლივება (ვჰ), ზ. მ. გავჰქლივებ, снискать напишкомъ, ქიმ. 44, 134.

დაქნა (ვჰქნი, ვჰქნენ), ზ. მ. მოვჰქნი ცუფუსა, выдѣлывать кожу; -კამარას, сводить своды; (ვი), გზას, утоптать дорогу, მარტ. 2—195, დაქნილი, მიმ. -სანიშნი, галерея подъ сводами; ფარამ. 132; ცა დაქნილი, со сводами строение, -გზა, шоссе.

დაქნევა (ვი), ზ. მ. მოვიქნევ, მოვიღერებ, махать, რუსულ. 965; -თავსა, кивать головою.

დაქორთება (ვა), ზ. მ. принудить въ безпорядокъ.

დაქოღვა (ვჰ), ზ. მ. ჩაქვავებ; დავეკრულავ; დავესწუვებ; побить камешьями; проклинать, ვეფს. 1204; ციმოთ. 167; ამოვანებ რასმე ქვითკირით, მაგალ. კარს, ფანჯარას, закласть, задѣлать отверзтiе; კაცია 15; ვისრ. 157.

დაქომაგება (ვექომაგებ), ვსუფუნება.

დაქონა (დამაქეს), ზ. მ. დავატარებ, поентъ, 2 ქართლ. 383.

დაქონება (ვა), ზ. მ. დავაატარებ, отдать во владѣнiе, სამ. სომხ. შესავ. 2.

დაქორწილება, -წინება (ვა), ზ. მ. გვარს დავსწერ, обшнчать, сочетать бракомъ, 2 ქართლ. 558; (ვჰქორწილებ), ზ. ვდ. გვარს დავსწერ, сочетаться бракомъ, жениться, დანტ. 20, თუ მამას შვილი დაქორწილდა, если у отца сынъ женится.

დაქოქება (ვჰ), ზ. მ. ავეკინძავ, ავლარავ, сметать, сшить на живую шитку.

დაქრთამვა (ვჰ), ზ. მ. ქრთამს მივსცემ, задарить, подкупить.

დაქრობა (ვა), ზ. მ. погасить; (ვჰქრებ), погаснуть.

დაქროლა (ვჰქრი), ზ. უ. მოვჰქრი, подуть, поивѣять, ჩონგ. 36.

დაქსაქსვა (ვჰ), ზ. მ. დავხლართავ, დავხანჯავ; საქმილამ მოვსლი, ავრევ, запутывать, спутывать; разстраивать; (ვიქსაქსებ), ზ. ვნ. დავხანჯავ; დავიშლები, запутываться; разстраиваться, რუსულ. 481.

დაქსეღვა (ვჰ), ზ. მ. ქსელს გავუკეთებ მოსაქსოვსა, дѣлать основу для тканн.

დაქსოვა (ვჰ), ზ. მ. მოვჰქსოვ ქსელსა ან წინას, паткать; навязать, მსაგ. 16—13; ციმოთ. 142.

დაქსუვება (ვესუვებ), ზ. ვაქსუვება.

დაქუნება, **დაქუნვა** (ვი), ზ. უ. ქუნილს მოვჰქუნებ, (o гротѣ) заგრѣмѣть, რუსულ. 880.

დაქმევა (ვექმევ), ზ. მ. განვსლევნი მურინველთა ერთს ადგილილამ, проговить птицъ съ мѣста.

დაქცევა, ზ. ღმკა строения, -ნავისა, кораблекрушение, -ოჯახისა, разоренiе дома, ანტ. 3—30; (ვა), ზ. მ. დავარღვევ, მოვსლი შენობას; ავიკლებ, გავანადგურებ, გავოსრებ; сломать, разрушить строение; разорить; ნავი დამქცა, я потерѣлъ кораблекрушение, 2 კორ. 11—26; (ვიცევი), ზ. ვ. დავარღვევ; გავოსრებ, разрушаться; разориться, მატ. 21—12; კლდე დაქცა, гора рушилась, რუსულ. 187; **დაქცეული**, მიმ. разарушенный, ოჯახ დაცეული, разорившееся семейство, ანტ. 4—28; **დაქცეულობა**, разрушение, 2 ქართლ. 531.

დაქცევა (ვა), დავღერი, лить, проливать, -სისხლსა, пролить кровь, ფარამ. 290; (ვიცევი), ზ. ვ დავიღერებ, проливаться.

დაღა (ვსღაღ), ზ. დავღა, ვეფს. 708.

დაღა, **დაღათუ**, **დაღაცათუ**, **დაღათუმცა**, კავშირი მიშეებითი, хотя, хотя бы, მატ. 26—33, 35; ვისრ. 3; სრონ. 30; მარტ. 1—34.

დაღაღაცება (ვეღაღაცებ), ზ. მ. დავემუხთლები, начинатъ измѣнить кому, **დაღაღაცებული**, მიმ. ღაღაცით მოცუეებული, обманутый измѣною.

დაღაღვა (ვჰ), ზ. მ. მოვჰქანცავ, მოვსწუვებ, уто, мить, изнурить, (ვეღაღებ), ზ. ვ. დავსწუვებ სიარულით ან საქმით, устать, утомиться, **დაღაღული**, усталый, **დაღაღულობა**, ს. усталость-რუსულ. 609, ანტ. 44.

დაღამება (ვა), ზ. მ. დამეს გავატარებ, проводить ночь, (ვეღამებ), ზ. ვდ. ჩამოვხნულები, смеркаться, ჩემნი დღეი დამიღამება შექცევს, дни свои я провелъ въ удовольствiяхъ, (დამიღამება), ночь застигла меня, დაღამებული, стемнѣвший, 2 სჯულ. 24—15; 1 ქართლ. 145; ჩონგ. 76; ქილ. 584, დაღამდა, его застигла ночь.

დაღარვა (ვჰ), ზ. მ. წყლათათვის: ღარს გავიკეთებ; желобить, дорожить; шптовать, ვისრ. 184.

დაღარიბება (ვა), ზ. მ. დავაგლახავებ, обшнщить, разорить, (ვეღარიბებ), ზ. ვდ. დავგლახავებ, обшнщать, ანტ. 3—29.

დაღბაში, ათისთავი, десятникъ, კალმ. 134.

დაღება (ვა), ზ. მ. გავაღებ მრავალთა, растворять, раскрывать, დაღებ პირსა, разинуть ротъ, -შკერდსა, раскрыть грудь, ვისრ. 168; (ვი), ზ. მ. ქვედასლებ, დავსდგამ, ჩამოვიღებ, დაფუშებ, опускать, полагать, класть на землю, დავიღებ სულსა, მოვიბრუნებ სულსა, დავიშვილებ, перевести духъ, уснокопиться, ვისრ. 7; ვეფს. 223, 808, 889, რუსულ. 830; -თავსა, склонить голову, სულალებული, спокойный, ვისრ. 47; დაღებულობა სულსა, спокойствие души, ვისრ. 147.

დაღებვა (ვჰ), ზ. მ. შევეღებ მრავალთა, окрасить, ვეფს. 1370.

დაღერლა (გვ), ზ. მ. კბილით დავამტრევ ძვალს და სხ. მსხვილად დავუქვავ, გრძტ; молоты, ქილ. 310.

დაღეჭა (გვ), ზ. მ. კბილით დავსტონნი საქმელსა, разжевывать.

დაღვა (გვ), ზ. მ. დავსდაღვ, დაღს დავსვამ; клеймить, ხ. დაღავა; -ფეთსა, вываривать масло, მიღაღვ გულსა, печальны меня, მეღაღვა გული, მიღაღვის გული, у меня сердце надрывается, ვეფხ. 585, 708; ჩახრ. 94.

დაღვეინა (გვ -ღნი ლახცასა), ლახცს დავჰსწქეთ 49, истрелять навр. плеть; სელო. 200; ვაშლი 49.

დაღვენთება (ვა), ზ. მ. დავაწვეთებ, накатать, (ვლვენთღები), ზ. ვლ. капать.

დაღვივება (ვა), ზ. მ. გავაღვივებ ცეცხლს, раздувать огонь.

დაღვიძება (ვა), ზ. მ. გავაღვიძებ, перебудить.

დაღვლარჭუნება (ვი), ზ. მ. შევიკრუნჩხებო, скорчиться, съежиться.

დაღვრა (ვღვრი, ვღვრე), ზ. მ. დავაქცევ, დავსხამ, пролить, -ცრემლისა, пролить слезы, -სისხლი, пролить кровь, (ვიღვრები), ზ. ვ. დავიქცევი, проливаться, ვიღრ. 3.

დაღი (სპარს.), ს. ნიშანი დასმული საეაჭროთა ზედა, ან ზვასცანგთა გასაჩრევლოდ; იარაღი რკინისა რომელსაც გაახურებენ და დასდაღვენ ზვასცანგთა; клеймо, тавро; инструментъ чьимъ клеймятъ; დასმა დაღისა, заклеить; უშვილობის დაღი, горестъ отъ немнѣвнѣ дѣтей; ვიღრ. 4, დაღი გულისა, сердечная рана, горестъ, ვიღრ. 40.

დაღერება (ვე ლანსა უელსი), ზ. მ. наставить ножъ на горло.

დაღირება (ვა), ზ. მ. დავაფასებ, оцѣнить.

დაღიღინება (ვი), ზ. უ. ავაჯის სმით ვჰკალობ, пѣть речитативомъ, ზუნ. კ. 218.

დაღიჯინება (დაველიჯინები), ზ. თვ. ლიჯინით ვსთხოვ, упрощивать, ერისთ. 2—167.

დაღლა (ვჭლდი, ვჭლადე), ზ. მ. დავალავ, утомлять; მგოსანი 46.

დაღლილი, ე. ი. დაღალული, усталый.

დაღლეთა (გვ), ზ. მ. დავაწულულებ, დავაბაულებ; მოვაცთუნებ, მოვაცთუებ, вызвать рану; обдуть, обмануть, დაღლეტილი ვირი, осель съ рапами на свищи, სიზრ. 87.

დაღმა, მზ. ჩამოღმართ, ძირს, внизъ, თავ დაღმა დაკიდება, повиснуть вверхъ ногами; ცხენს დაღმა გარდასდა, онъ слѣзъ съ лошади, ვიღრ. 10; **დაღმართი**, ს. ჩამოღმართი, ზეიღამ დასაქანებელი, ჩაღმართი გზა, спускъ, снать; **ლოკატობა** გორა; **დაღმართობა**, ს. სიამრცე, მცირედ დაქანებული ადგილი მთისა, покатоств.

დაღმეჭა (ვი), ზ. მ. შევიჭმუნებო პირსა, დავიჯრისებო, დავიღრეჯ, наморщить лице, (ვიღმიჭები), ზ. ვ. შევიჭმუნებო, наморщиться, **დაღმეჭილი**, მიმ. наморщенный, ვეფხ. 862; **დაღმეჭილობა**, ს. დაღრეჯილობა, морщина.

დაღონება, სხ. печаль, грусть, задумчивность, (ვა), ზ. მ. დავაფიქრებ, მწუნჯარბას ან მჭმუნჯარბას მივსცემ, заставить задуматься; привести въ недоумѣннѣ; онсаялить, удручать, სამ. ვახგ.

133; დამაღონებ, заставляешь меня задуматься, ვეფხ. 363; (დავიღონებ, დავღონდები), ზ. მიჩ. ან ვლ. დავჰფიქრებო, задуматься; ვეფხ. 779; ვიღრ. 148; ნუ დამიღონდები, не печалься, ჩონგ. 80; კაცია 54; (ვეღონები), ზ. თვ. დავფიქრებო რაზეღმი, შევსწუნებო, задуматься надъ; приуныть; ვეფხ. 693; 1510; ქილ. 150, 323, 422; თვლი დავღონების, у него глазъ приуныляется, **დაღონებუდი**, მიმ. грустный, задумчивый, დავღონებულვარ, დავღონდი, я ошечаленъ, დავუღონებოვარ, печалить меня, რუსულ. 452.

დაღონიერება (ვა), ზ. მ. ლონეს ვაძლევე, укрѣплить, давать силу; (ვღონიერები), ზ. ვლ. ლონე მომეცემა, укрѣпляется, получать силу.

დაღონიღილება (გვ), ზ. მ. ძლივს დავდივარ, продуть.

დაღორება (ვღორები), ზ. ვლ. მოვტყუვებო, обманулся, ვეფხ. 378.

დაღორება (გვ), ზ. მ. დავჰსძვრებო, ნელა დავალ. поляти.

დაღარჭუნება (ვა კბილებს), ზ. მ. დავაქარჭუნებ, ვიღარჭენ კბილსა, скрежетать зубами.

დაღრეკა (ვი), ზ. მ. მოვიკაკვი, согнуться, согбнѣться, სან. ლ. **დაღრეკილი**, მიმ. согнутый, увѣчный; მატ. 15—31.

დაღრეჭა (ვი პირსა), ნ. დაღრეჯა, დაღრჭენა.

დაღრენა (ვა პირსა), ზ. მ. პირს გავაღებ, разнудеть ротъ.

დაღრეჯა (ვიღრეჯ პირსა), ზ. მ. დავიღმეჭ, შევიჭმუნებო პირს; დავღონდები, морщить лице, хмуриться; груститъ; (ვიღრეჯები), ზ. ვნ. наморщиться, (დავეღრეჯები, -ჯე), ზ. თვ. დაღრეჯით ვესვეწები, ძვალა გრმასუ იროსთ, **დაღრეჯილი**, задумчивый, ვეფხ. 60, 225, 862; 648; **დაღრეჯილობა**, ს. მოწვენილობა, печаль, грусть, ვეფხ. 56; 102; ვიღრ. 122, 154.

დაღრიალება (ვი), ზ. უ. დავაფიქრებ, заревѣть, (ვა), ზ. მ. დავაფიქრებ, заставить реветъ, მიჩ. 86.

დაღრმავეება (ვა), ზ. მ. ჩავღრმავეებ, углублять, (ვღრმავეები), ზ. ვლ. ჩავღრმავეებო, углубляться.

დაღრმობა (ვა), იგივე დაღრმავეება, იერმ. 42—8.

დაღრომა (ვი), ზ. უ. დავჰფიქრებო, задуматься, დაღრომილი, მიმ. задумчивый, печальный, ქილ. 60.

დაღრუბლება (ვი), ზ. მ. მოვიღრუბლებო, заволакиваться облаками, მიჩ. 108.

დაღრუვება (ვა), ზ. მ. промьтъ (о рѣкѣ).

დაღრუნა (ვჭლრნი, -ღნ), нагръзтъ.

დაღრძობა (ვა), ზ. მ. მოვაკვდენ, уморить, (ვიღრძობა), ზ. ვ. ჩავჰკვდები, ჩავიღრძობო, околѣть.

დაღრჭენა (ვი), ზ. მ. ვიღრიჭები, ვიკრიჭები, свалить зубы.

დაღრღლევა (ვა), ზ. მ. დავუწიოლებ ცანს კბენითა (მწერთათვის), накусать, оставить слѣды отъ кусаннѣ; კოლოებმა დამიღრღლეღს კანი, комары искусахи мнѣ тѣло.

დაღრუნება (ვი), ზ. უ. ვჭლრუნებ, порковать, напѣвать, пѣтъ (о птицахъ), ანგ. 16; ჩონგ. 132; 134.

[сѣтитъ голову, задуматься.] **დაღუნვა** (გვ, ვი), თავს, ზ. მ. თავს დავიღნო, ону-

დაღუპვა (ვკ), **ფ. მ.** დაგანთქამ, ჩავსძირავ; წავსწუმენდ, დაუქცევ, утопить; погубить; (ვიღუპები, ვიღუპვი), **ფ. ვ.** დაგინთქმი; დაუქცევი, утопуть; погибнуть; დავღუპავ ოჯახსა, погублю семейство, თავს დავიღუპავ, погублю себя, ჩონტ. 14.

დაღუპრა, **ნ.** დაღვრა.
დაუბაზღლება (ვეუბულღები), **ფ. ვლ.** თანხმა გავუსლები, соглашаться.

დაუბარვა (ვკ), **ფ. უ.** უბას დაფადამ, подкликать на кого несчастие.

დაუბიდა, **დაუბედნა** (ვიუბედ, ვიუბედნი), **ფ. უ.** წამოვროშავ, წამოვოსტყვამ, проболтать, проговорить, ვეფხ. 61, 752; შავთ. 96.

დაყენა, **დაყენება**, **სფ.** остановка, препятствие; -მარხვისა, наступление поста, სრონოლ. 28; (ვა), **ფ. მ.** დაღსდგამ. შევაყენებ, გავაჩერებ; დაიჭტერ ერთს ადგილს, ფეხს არ გადავადგმევინებ; სართულს მივსცემ, დავსადგურებ ერთს ადგილს; ставить, поставить; остановить, удерживать; поселить; дать кому жилище; 2 ქართ. 416, 423; ვეფხ. 106; რუსულ. 288; დაყუენებ მსაჯულად, назначить судьей, ბერძნ. სამ. 2; სამ. გიორგ. მ. 10; დაფადგენ ფეხზედ; поставить кого на логи, დაყუენებ აღსრულებასა, запретить исполнение чего, სამ. მოსკვ. 38; დაყუენებ მღვდლობას, запретить священнодѣйствие; ბერძნ. სამ. 58; -ყარაულსა, поставить караул, დაყუენებ ეგვთა გორასა, რუსულ. 212; пѣть Днивоѣ составляю дѣваю гору, დაყუენებ მცვერსა, поднять нить, უბას სათი კედლის საათზე დაყუენ, карманные часы поставь по стѣпнымъ часамъ, მრავალი ცხენი დამიყუენებია, я измучилъ жѣдою множество лошадей, დაყუენებ ვომოსა, падмнить, დაყუენებ მახოსსა, სამფ. 86, затворить овсипую кисель, დაყუენებ არაუსა, постоять водкъ, ვისრ. 8; (ვიუენებ), დავისადგურებ, садгурს მივსცემ, приютить кого у себя, საქმ. 10—23; დაყუენებ წვერს, უღვაშს, отпугнуть уш, бороду; თავზედ დაყუენებ, поставить надъ собою, სანამ ზედ სამი არ დაყუენოს, ქიმ. 238, пока паръ непокажется, (ვე), **ფ. მირ.** წარვედგენ თვალ და თვალ; დავუსახლებ; противуставить; поставить кому жилища; ვუყუენებ თვალს, ослѣпить кого, -ვუყუენებ პირში, ставить на очную ставку, სამ. ვსტ. 227; დაყუენებ გონებას, свести съ ума, 1 ქართლ. 330; (ვიუენებ), **ფ. ვ.** დავიდგმი; შევიყუენებ; დავისადგურებ, ставиться; быть остановлену; носелаться; დაყუენებ მსაჯულად, поставлюсь судьей, (დაყუენებ), **ფ. თვ.** დავსდგები, остановлюсь, 1 ქართლ. 89; საქმ. 20—16; დაყუენებთან მღვდლობისაგან, отрѣшаются отъ священнодѣйствія, **დაყენებუდი**, მიმ. остановленный, -სჯულით, закономъ запрещенный, **დაყენებინება** (ვა), **ფ. სხმ.** შევაყუენებინებ, заставить остановиться, (ვეუენებინები), **ფ. სხმ.** შევეყუენებინები, позволить остановиться, -მღვდლობისაგან, запретить священнодѣйствовать, ბერძნ. სამ. 339, ორასიოდ თუმანი დაყუენებინა, оѣ составилъ себѣ до двухъ тысячъ рублей; ღვრ. 96.

დაყეფა (ვკ), **ფ. მ.** მოვკვეები უფეფს, залаять, დავი-

უფეფ სალამს, сказать здравствуй, ვეფხ. 1312 ბულბული დაჭეფეს, соловей поетъ, ბუნ. კ. 219.

დაყვა (ვჭუვა, ვჭუვი), **ფ. მ.** დაჭუოფ ვამსა, დადაღებ, დროს გავატარებ სდამე; დაჭუოფ, განჭკსწილავე, оставаться, проводить время гдѣ; дѣлать, раздѣлять; 2 გორინ. 11—27; ვისრ. 153; დაყუენეს პირნი, заставили молчать, уличить; ებრ. 11—33; პირი დაყუე, замолчи, მარკ. 1—25, დაჭუო ზამთარი, онъ провелъ зиму, დაყუენა თვალნი, ე. ი. თვალები დაყუენაო, თვალი დაუბრმავაო, онъ ослѣпнулъ его, ვეფხ. 1529; 1531, დაყუენეს ცრემლმან სინათლე, ვეფხ. 1343, ე. ი. შეუკრავს, გაუწყვეტს; слезы вызвали слѣпоту глазъ, დაყუენეს უურნი, закрылись уши, იგავ. 21—13.

დაყვავება (ვე), **ფ. მ.** მიკუალურსებ, обласкать, ვეფხ. 1147.

დაყვავილება (ვი), **ფ. უ.** ყვავილოვან შევიქმნები, цвѣсти, ბუნ. კ. 233, выцвѣтатъ.

დაყვანა (ვი, დამყავს), **ფ. მ.** ვატარებ, დავატარებ, подить.

დაყვნა (ვჭუენი, ვჭუენენ), **ფ. მ.** проводить время, мѣшкать, **ნ.** დაყვა, ვეფხ. 186.

დაყვიღრა, **-ღრება** (ვაყვიღრი, ვაყვიღრებ), **ფ. მ.** საყვიღურს ვეჭყვი, попрекать, (ვი), **ფ. მირ.** საყვიღურს ქვეუ ჩავვარდები, заслужить чей упрекъ, ქილ. 456.

დაყვილება (ვჭუველეები), **ფ. ვლ.** створожиться.

დაყვიწვა (ვკ), **ფ. მ.** დავიკრეტ თმას ან მოვიპარსავ, остричь, выбрить; (ვი), **ფ. მირ.** დავიკრეტ, მოვიპარსავ, остричься; выбриться, ლევიტ. 14—8; საქმ. 21—24; (ვიყენენ), **ფ. ვნ.**

დაყვიწვა (ვჭუვერავ), **ფ. მ.** წყვილს გამოვასხამ, каплунить, холостить.

დაყვიითლება (ვა), **ფ. მ.** გავყვიითლებ, ყვიითლად შევიქმ, желтить, (დაყვიითლებ), **ფ. ვლ.** გავჭუვიითლები, пожелтѣть, დამიყვიითლდა პირი, пожелтѣло у меня лице, დარეჯ. 120.

დაყვიითლუდი, ზედ. пожелтѣлый.

დაყვირება (ვა), **ფ. მ.** ყვირილს შევაქმნევიებ, заставить кричать, -საყვირსა, заставитъ трубить, 2 მეფე. 18—16; **ფ. მირ.** კრიყათ, (ვე), კრიყათ кому, звать, **დაყვირვა** (ვჭუვირი), **ფ. უ.** კრიყათ надъ.

დაყიღვა, **დაყიღა** (ვჭუიღავ, დავჭუიღი), **ფ. მ.** სრულიად გავჭუიღი, распродать, ვეფხ. 1063; ქილ. 665; (ვიყიღები), распродаться.

დაყიღმა (დაჭუიღვი, -ვლე), **ფ. უ.** დავსძახი, кричать кому, ვისრ. 28.

დაყიღლება (ვა), **ფ. მ.** დავყვირებ, заставить кричать.

დაყიღვება (ვა), **ფ. მ.** მოვსოსრი, სხელს გავუტყნს, обезслапить.

დაყინება (ვკ), **ფ. მ.** გავჭუინავ, заморозить.

დაყიჟინება (ვე), ყიჟინას დავჭკსტემ, кричать ура.

დაყიმედა (ვკ), **ფ. მ.** მოვამშევე, морить съ голоду, (ვჭუმედი), **ფ. უ.** დავმევიღებ, оголодать, **დაყიმედილი**, მიმ. оголодавший, ქილ. 456.

დაყიმევა (ვი), **ფ. მ.** ყმად გავიხდი, обращать въ крипостные.

облококотиться, опереться на что, დაუუნებული მონაზონი, отшельник, 2 ქართლ. 508.

დაუუნება (დავჭყუნება) ზ. უ. დაუნებები, გავუუნებები, уснокопьем, утихпуть; შავთ. 6. იონა. 1—12; იერემ. 47—7; დაუუნებს ცანი ცვარისაგან; перо перестало давать росу; ანგინა. 1—10. (ვი). ცრემლსა, ე. ი. ცრემლს გავიშრობ, осушить, слезы; ვეფხ. 188; (ვიუუნებს), замолкнуть, 1 ქართლ. 90; ქილ. 401; ანდრ. 130; 136; მრ. 85; მარტ. 1—88.

დაუუნება (ვჭყუნები, -ნი), განუება, დავჭყუნება უტიხატი, შავთ. 6.

დაუუნროვება (ვეუუნროვები), ზ. ვდ. დავუნწარები, затихнуть.

დაუურება (ვჭყ), **დაუურება** (დავჭყური, -რე) ზ. უ. დავსტყერი, ვხედვ მაღლიდამ, смотреть сверху, მროვ. 27, ჩონგ. 120; 96.

დაუურსება (ვა), ზ. მ. დავასაღისებ, დავსწმენდ ვეცხლსა, очищать серебро, золото; დარეჟ. 127; концентрировать.

დაუურუმედავება (ვი), ზ. მ. ჩავიმაღლები წულაშო, пырять.

დაურება (ვეუუნებები, ზ. ვდ. დავჭყსწუნარები, затихнуть, замолчать, притихнуть; რუსულ. 671, 965.

დაშადება (ვა), ბაფხედ ავასსამ, папизать, ქილ. 11.

დაშავება (ვა), ზ. მ. გავაშავებ, შავად-შეველებ; შევსცოლებ; გავჭკენწლოვ, დავსჭერი, чернить, ძხლავთ ჩერნიამ; преступить, ძხლავთ ვინოვნიამ; изувичить: საქმეს, несортит ძხლო, სამ. კათოლ. 15; (დაუშავებ), მაგალ. საქონელსა, изувичить чью либо скотину; სამ. ვანგ. 230; (დავჭყავები, -ლი), ზ. ვდ. изувичиться; (დავიშავებ, -ვე) ზ. მ. ვიტკენ, ушибиться; поведить себя папр. погу; (დაუშავებ, -ხელს, ფესს), поведить кому что, провиниться передь кѣмъ; (ვშავები). ზ. ვდ. შემცოლვ გავსებები; გავიკენწლოვ, დავიჭრებო; წაველები; провиниться, изувичиться; несортятся, აღბ. 95; სამ. ვანგ. 166; 229; დავიტანგებო, бить изувичену, штану, სამ. კათოლ. 4; ფესი დაუშავებ, у него повредила ногу, სამ. გოორ. 35; **დაშავება**, სზ. вина, преступление; изъять; ანგ. 4—30; სამ. ვ. 166; (დაუშავები, -ლი), ზ. თვ. покалечиться, **დაშავებუდი**, მიმ. изувиченный; почернѣлый, ბარუქ. 6—20; **დაშავებინება** (ვა), ზ. სს. заставить почернѣть, нанести рану, რუსულ. 400.

დაშანთვა (ვჭ), ზ. მ. დავდაღვ, клеивать, ქილ. 672.

დაშაქრული, მიმ. დავკბილებული შაქრით, обсахаренный, **დაშაქრვა** (ვჭ), ზ. მ. შაქარს მოვყური, обсахарить.

დაშარცვა (ვჭარცავ, -ცე), ზ. მ. შემოავსვევ, обнить, თამარ. ბაგ. 1.

დაშაქრვა (ვჭ), обсахарить; ვჭაქრები, обсахариться.

დაშაშრება (ვა); ზ. მ. შაშრით დავსერავ, ფესში შევლა სიარულით დავიკაწრავ ფესის გულს; нарѣзать ланцетомъ; исцарапать босую ногу, (ვშაშრები), ზ. ვდ. დავსქლები, петрескаться.

დაშუნა (ვა), **დაშუნება** (ვა), ზ. მ. დავამკვიდრებ, დავასხლებ, заселить; обстроить; (ვეშენები, ვშენებები), ზ. თვ. დავასხლები, დავამკვიდრებ, заселиться, обстроившись, 2 სჯული. 12—10; 1 ქართლ. 2; 2 ქართლ. 347, 520; **დაშუნებუდი**, მიმ. обстроенный.

დაშეება (ვე), ზ. მ. დავსლებ ძირს; ან მაღლიდამ ჩამოვუშვებ, опускать, класть вниз; (ვეშეები), ზ. თვ. მაღლიდამ ჩამოვეშეები, спускаться, опускаться вниз, (ვეთავსა), опустить голову, **დაშეებუდი**, მიმ. ისაია. 47—1, снуещный.

დაშევენება (ვა), ზ. მ. შნოს მივსცემ ან მივიღებ, украшать, (ვეშევენები, ვშევენებები), ზ. ვდ. შნო მომეცემა, украшаться, ძხლავთ ჩრახტივამ, გაცინება დავშევენა, ვეფხ. 65; ульниа скрасила его, აქური ჭური არ დამშევენების, здѣшній воздухъ для меня педоровый.

დაშვლება (ვჭ), ზ. მ. დავრავებ.

დაშთენა (ვა), ზ. მ. დავუტყეებ, დავაგლებ, დავანარჩუნებ, оставлять.

დაშთობა (ვა), ზ. მ. დავარნობ, утонить, (ვიშთობი), ზ. ვ. დავირნობი, утопить, ძელხედ, повѣситы, ქილ. 668.

დაშთობა (ვეშთები, ვუშთები), ზ. ვდ. დავარჩები, оставаться, უსაქმოდ დავთობა, остаться безъ дѣла, დავთები თქვენი უმჩილეხი მონა, остаюся вашимъ покорнымъ слугою, დავთობილი, მიმ. დავთობილვარ, დავთობილი, оставаться.

დაშთება (დამშთება), ზ. ვდ. оголодать.

დაშინაურება (ვი), ზ. მ. გავინახებ. გავინახურებ, ძხლავთ домашнимъ близкить, ვეფხ. გან. 535; (ვშინაურები) გავხალვათლები; შინაური გავსებები; распахнуться по домашнему, ძხლავთ близкимъ.

დაშინება (ვა), ზ. მ. შევავინებ, შიშს მივსცემ, настращать. наугать, (ვშინებები), ზ. ვდ. შევშინებები, перенугаться, დავუშინებ თოფს, начать стрѣльбу изъ ружей; -ისარსა, начать стрѣлять стрѣлами; წვიმამ დაუშინა, дождь полилъ. **დაშინებუდი**, მიმ. науганный, ფეს-დაშინებუდი ცხენი, разбитая погами лошадей.

დაშინგვა (ვჭ), ზ. მ. განვიხილავ, დავსწრეკ, разсматривать. [ჯატი.

დაშისვლება (ვა), ზ. მ. რაძტე до нага; обна-**დაშვება** (ვი პირსა), ზ. მ. პირს დავალებ, დავაღრენ, разнугть ротъ.

დაშლა (ვჭლი, ვჭშალე), ზ. მ. დავფუშავ, დავარღვევ, დავაქცევ; разстронить, привести въ безпорядокъ; разрушить; ვეფხ. 975; 1095; დაშლა კელლისა, разрушить стѣну, (ვიშლი, შალე), ზ. მ. მოვიშლი, ავიკვეთ, перестать, уняться, останить, раздумать; დავიშლი ცუკავობას, перестать дурачиться, გორგ. 8; წასწლა არ დაიშალა, опъ неоставилъ памѣренія хѣта, (დამიშლი), ზ. მიჩ. ამიკვეთ, запрещаешь, не позволяешь (миш); დავუშლი, ზ. მიჩ. არ მივსცემ ნებას, არ მივეუშვებ, запрещать, не дозволять кому, мѣшаги, (ვიშლები), ზ. ვ. მოვიშლები, დავარღვევი; წავალ-წამოვალთ; разстраняться, разлагаться; расходиться, დაშლა ნადირობა, охота прекрати-

ლასე, კრება ღაიშლა, собрание разошлось, ღაიშლა ნაღობა, ширь прекратился, ვეფხ. 984; (ვეშლები), ზ. თვ. აღვეკრძალვები, запрещаться, ქილ. 372; დამოლილი, მითა; **დამღვევინება** (ვა), ზ. სხ. მოგამღვევინებ, отучать.

დამშავება (ვა), ზ. მ. გავამშავებ, გავარისებ, რწინთ, ვეფხ. 287; (ვშავებები), ზ. ვდ. გავამშავებ, взобраться, ვეფხ. 879.

დამშორება (ვეშმორებები), ზ. მ. затхлуть.

დამშნა, ს. მოკლე ხმალი, დანა ძვლისა ქსელის საბეჭავი, палаши; костьюю сож.

დამშნა, ს. თან-მონაწილე, соучастник, соумышленник, სპ. ლ. ქილ. 533.

დამშორება (ვა), ზ. მ. მოვამორებ, მოვაცლი, удалять, (ვშორებები), ზ. ვდ. მოვამორებ, удаляться.

დამშორისება, იგივე დამორება.

დამშომინება (ვა), ზ. მ. გავუწიებ, დავაწიებ, успокоить, утишить, унять, (ვშომინებები), ზ. ვდ. გავწიმებ, გავუწიებ, успокоить, унять.

დამშრება (ვა), ზ. მ. ვაქრობ, დავავებ; гасить, тушить, (ვშრებები, ვიშრებები), ზ. ვ. გავჭკრებ, гаснуть, შატ. 25—8; რუსულ. 889. დამშრება თვალის მხედველობა, აღქ. 142; я потерял зрѣніе.

დამშრობა (ვა), ზ. მ. დავამშრობებ გუბეთა, ცბათა, осушивать, (ვშრებები, ვშერ, высухати; დავიდულებ, ჩავშრებები დუღილით, укипать, ქიმ. 91; 177; დავიშრიან თვალნი ტრემლოთაგან, ты осушил глаза отъ слезъ, ვისრ. 55.

დამშრომა (ვეშრებები, ვშვერ), ზ. უ. გავირჩებ; დავილალები, დავსწულები, трудиться; утомиться, устать; ლუკ. 5—5; დავთ. 6—6, რომ. 16—6; ვეფხ. 469; ვისრ. 2; რუსულ. 886; ენა დამშრების, ე. ი. ენა დავილალების, языкъ устаетъ, ვეფხ. 843.

დამშრომება (ვა), ზ. მ. მოვალავ; საქმეს დავსდებ, გავრჩი, утомлять; трудить, утруждать.

დამშრტება, ნ. დამშრტა, სპ. ლ.

დამშრიალება (ვე), ზ. მ. დავუფირებ, закричать на кого во гнѣнѣ.

დამშტანი (სომხ.), ს. წიღონება დედაცათა, мѣсячпое, ისა 30—22; იერემ. 1—17; ბარუქ. 6—27;

დამშტანობა, იგივე დამშტანი, იეზეკ. 18—5.

დამშტერება (ვეშტერებები, ვან დავამშტერებები), ზ. მ. დავაცეცებ თვალს, пристально смотреть на, (ვეშტერებები), ზ. ვდ. გავამშტერებ, გავბეცდებ, остолбенѣть, რუსულ. 785, 804; 451

დამშვენა (ვე), ზ. უ. засветать.

დამშუება (ვეშუება), ზ. ვდ. გავსივებები, онухать.

დამშურება (ვა), ზ. მ. ავანჯარებ, торонить, ускорить, (ვეშურებები), ზ. თვ. ავანჯარებები, торонить.

დამშურება (ვე, ვი), ზ. მ. არ გამოვიმეტებ, пожалѣть для кого что; ვეფხ. 771; ამისათვის არა ფერს ღაიშურებს, для брата опъ ничего не жалѣеть; დაბად. 30—1.

დამშუღლება (ვეშუღლები), ზ. თვ. поругаться съ кѣмъ.

დამშუება (ვე), ზ. მ. მცირედ მოვჭსწვავ, поджарить, подрумянить.

დამშუება (ვა, ვე), დავუამებ ცვილისა ან წულულ-

სა, унять боль, заживитъ рану, ვეფხ. 574; მოუჩავ. 84; დამშუება სივრცე ბარკლისა იაკობს, и повредилъ составъ бѣдра у Якова, დაბად. 32—25.

დამშუსება (ვე), ზ. მ. პირსა жжетъ языкъ.

დამშოთება (ვა), ზ. მ. გავარისებ, разъярять, (ვეშოთებები), ზ. ვდ. გავარისებ, разъяряться, რუსულ. 958.

დამშამება (ვა, ვე), ზ. მ. გავუარმებ, უსამად გარდავექცევ, отразить, омерзять кому что, სიბრძ. 142; მოუჩავ. 49; დავიშამებ სიცოცხლესა, отразить себя жизни, ქილ. 186; მოუჩავ. 202; (ვეშამებები, ვეშამებები), ზ. ვდ. უსამად გარდავექცევი, გავუარმოლები, опротнѣть; დამიშამა, опротнѣло мнѣ, ქილ. 318; სიბრ. 116; რუსულ. 776.

დამშამება (ვე), ზ. მ. დავსუნთქებ, გავამშამინებ, უსამს დავსსამ, отравлять.

დამშება (ვე), ზ. მ. напоескать воду.

დამშება, ნ. დასგა.

დამჩაგრება (ვე), ზ. მ. დავჩაგბნავ, დავამინებ; მცენ. სისპოთი შევამოთბ, гнестн, притѣснить, обижать; заглушать (раст.); გულს ნუ დაჩაგრავ, не заставляй его унывать, ანტ. 3—4; (დავიჩაგრებები), ზ. ვ. დავიჩაგბნებ, შევიმჭირებები, შევმჭირებები, быть сѣиспену, притѣснению, გორგ. 204; დამჩაგრულობა, ს. დავაბნულობა, შეჭირვებულება, сѣиснительность.

დამჩადრება (ვე), ზ. მ. ჩადრებ წამოვასსამ, შირიან. 252; надѣвать чадру.

დამჩანანკება (ენაჩანანკებები), ზ. ვდ. მოვუძლორდები, дряхлѣть, старѣть, **დამჩანანკებუდი**, შიმ. ძალიან მოუძლორდები, дряхлый.

დამჩარება (ვე), ზ. მ. ასოულად დავჭტრი, изрѣзати въ куски, სპ. ლ. გავჭტრებ, паятьгивать.

დამჩარება (ვე), ზ. მ. დაჩაჩაფობათ.

დამჩემება (ვა), ზ. მ. განვუსაკუთრებ, განვუთვისებ, усонить кому, სპ. ვანტ. 170; (ვი), ზ. შირ. განვისაკუთრებ, განვითვისებ, შევითვისებ, მივითვისებ; ავიჩრებ, უჯათი გავსდები, присвоить себе; заупрямиться; (ვეჩემებ, ვჩემებები), ზ. თვ. ვდ.; განვესაკუთრებ. შევითვისებ, усонить, დამჩემება ან დამჩემება სნეულება, აღქს. 173; бо-лѣзни моя обратнѣтъ въ постоянный недугъ, **დამჩემინება** (მეჩემინება), ზ. სხ. усвоится мнѣ.

დამჩენა (ვი), ზ. შირ. გამოვიჩენ, დავიჩენვ, გამოვიასხავ, оставить на себе слѣды впечатлѣннѣя, выказывать, რუსულ. 136; სისხარულსა, выказати радость; ვეფხ. 1070; დავიჩენ სმსასურად, сочту за одолженіе, за личную мнѣ услугу; ვეფხ. 927; შიშით ვერ დავიჩენ, ე. ი. შიშით ვერ გამოვჩენ, изъ боязни я не могу выказати, ვეფხ. 1092; არ დამჩენა ჭირთა მალვა, ე. ი. არ გამოჩენა, не выказывать, а хранить тайну скорби, ვეფხ. 12.

დამჩენა (ვე), ზ. მ. ჩენროს შემოვაცლი, шелушить.

დამჩენა (ვე), ზ. მ. გავსწეწ მატელსა, чесать лѣтъ.

დამჩენება, ნ. დაცეცება.

დამჩენება (ვე), ზ. მ. დავსგეგვ. დავეწე, смѣять, измѣять, избить, (ვი), ზ. შირ. დავიეწე, შატალ. ხელსა, прищепить.

დამჩენა (ვე), ზ. მ. დავაბობ; დავსჭტრი ხმლითა, нару-

რეთა ცხოველთათვის), о мелких животных: ходить.

დაცანცანება (მა), начинать меня бросать въ дрожь.

დაცარევა (ვეს), წ. მ. დავარღვევ დარეხილს, რა-სუჩნათ.

დაცარცვა (ვეს), წ. მ. გავჭკრეს, ავიკლებ, რა-გრახთ.

დაცდა (ვიცი, ვიცადე), წ. მ. მოვიცი, მოველი, ჯდათ, поджидать.

დაცდა, სს. испытание, (ვესცი, ვსცადე), წ. მ. გა-მოვსცილი, განვიხილა; исцелить, დაცა, ზმან. под-жди, (დამცილს, დამცად). წ. მინ. დამსამშავს, ავად გავსელები ცულისა და შეურყვეველის ჰეირისა-გან; подвергнуться болѣзни отъ влияния кли-мата. **დაცდილი**, მამ. опытный, испытанный, ქილ. 46, 673; **დაცდევიანება** (ვა), წ. სსმ. მო-ვაცდევიანებ, заставить ждаты, დაცდევიანება, ს. от-срочка.

დაცდენა (ვა), წ. მ. ვერ მოვავსვერებ ნასროლსა, ავაცდენ; მოვაცდენ საქმესა; дать промахъ, не по-пасть въ цѣль; отвлекать отъ занятій; სიბრ. 47; რუსულ. 373; დავიცდენ შუბს, отпарировать, отразить ударъ копья, ყარამ. 92; რუსულ. 220, 221; დაცდომა (დავსცდები), ვ. ვ. დ. ავსცდები, არ მოვსვდები, о штырѣхъ: неонадаты, миновать, ვეფხ. 1294; დაცდომა (ვესცდები), წ. ვ. მაქსი-რონათ.

დაცემა, სს. наденіе, полюція; -ცვირისა, чиханье, იობ. 41—9; -რომის იმპერიისა, наденіе Рим-ской Имперіи, ხელით დაცემა, рукоблюдіе, (ვეს-ცემ, დაცეც), წ. მ. მიწაზე დაცემა, წავაქცევ. по-валитъ, броситъ на землю; მარკ. 1—26; ისაი. 27—3; ვისრ. 26; ვუგმერ, განვაწონებ, прозвать, დავსცემ დრამსა, чекашитъ драхму, 1 ქართლ. 51; დავსცემ საფურსა, затрубитъ въ трубу, გამოცხ. 8—7, ასცა მტერი, ошъ поразилъ врага, და დასცა მხვილი მუცელსა, и ошъ вопилъ ему мечъ въ животъ, ილით 3—21; დავსცემ ნიშებ-სა, я покажу чудеса, საქმ. 2—19; დავსცემ ვი-ეინას, ошпикать, დავსცემ ჯგოსსა, ან ნადირსა, ძე-ლათ აღბაუ, согнать стадо, ვეფხ. 71; დავსცემ ბარსა, ударитъ заступомъ, начатъ копать зем-лю, რუსულ. 69; დავსცემ კარავსა, раскпнуть ва-латку, დასტურს დავსცემ, пошолитъ, თავში და-მეცა, уналь მიწა на голову, ვეფთელი ფერი დას-ცემს, отражаетъ желтизною, წვიმის ხამი დას-ცემია, попалъ подъ дождь, წვეთი დაცა, капля унала; его сразилъ параличъ; (დავიცემ, დავიცი), წ. მინ. ვიგმერ, განვიწონებ, прозвать себя, გულს დაბა დაცა, ошъ прошилъ свою грудь пожомъ; ვეფხ. 1188; დროს დავიციემ, დრო დამე-ცა, уловитъ время, ქილ. 387; 2 ქართლ. 566; სიბრ. 28; დავუცემ ისარსა, поражать стрѣлами, მინ. 64; მუსლინი დაცუნა, поставилъ на колѣни, დარქ. 2—84; (ვეცემი, დაცეცი), წ. თვ. დავვარდები; ვეცლავსცელები; ნაწი, ошпикать, обѣдѣтъ, მარკ. 9—20; საქმ. 28—6; ციხე დაცა, крепость па-ла, თავს ზარი დაცა, пораженъ былъ ужасомъ, ვეფხ. 156; დაცა ორისავე სპათავან ურიცხვი,

пало много въ обонхъ войскахъ, 1 ქართლ. 147; მტერი თავზე დაცა, прагъ пала, რუსულ. 687; ვაჭრობა დაცა, торговли пала, დაცეცემი მახვილის პირითა, ნაწი подъ ударомъ меча, 2 ქართლ. 318, ბინდი დაცა, стало смертаться, დაცა თვალი, слзались, ვისრ. 12; დანაზე დაცა, ошъ наткнулся на пощъ; **დაცემული**, მამ. пад-ший, ошпиканный, -ადგილი, измѣненное мѣсто; მროველ. 145; -ხალხი, угнетенный народъ.

დაცემინება (ვა), წ. სს. заставить пасть, ცვირს დაცემინებ, ცვირმა დამაცემინ; **დაცემუ-ლობა**, ს. დავარდნა, наденіе, იერემ 6—15; ისაი. 8—14, დაცემულვარ, დაცემული, я попалъ, დამცემოდა, ошъ попалъ на меня, დამცემით, вы попали на меня, ლუკ. 23—30.

დაცერა, -რვა (დავსცერ, -რავ, -რე), წ. მ. დავცემს, წერილად დავსტერი, დაცკოდ, надръзываетъ напр. лашетомъ.

დაცეცება (ვა), წ. მ. დავაუტერებ, დავადვენებ თვა-ლებს, смотреть пристально на что, ვეფხ. 619.

დაცეცვა (ვეს), წ. მ. დავდერლ, დავსქეწვ, молотить, (დავიცეცვი), წ. ვ. დავიდერლები, молотиться, ბაგრ. ბაგ. 11.

დაცვა, სს. хранение, стереженіе; (ვესცვა, ვცვა, ვესცვი ან ვსცევ; ვიცავ, ვიცვი ან ვიცევი), წ. მ. ფრთხილად შევირანავ, დავცვათავ, დავცვათავად; დავცვათავ, დავაფლიერებ, хранить, оборонять, оберегать, защищать; соблюдать; наблюдать, смотреть за тѣмъ; საქმ. 22—20; დაბა. 3—24; ისაი. 7—4; დავცავ რჯულსა, хранить заковъ, მარტ. 2—21; დავცავ თავსა შორის თვისსა, со-держатъ ва себѣ, **დაცული**, მამ. хранимый; соблюдаемый, ვისრ. 122, დავცავ თავსა беречь себя.

დაცვარვა (ვეს), წ. მ. დავცავ, შავთ. 29.

დაცვათა, სს. წინა დაცვათა, обрѣзаніе.

დაცვათა (დავსცვათ, ვსცვათ), წ. მ. გავსცვათ, დავ-პველებს ხმარებითა განისამოხ; ივანეშინათ, (ვსცვათები, ვსცვალები, -ლი), წ. ვ. გავსცვალები, ივ-ანეშინათ, ხმალი ჩემი მხრძოლთა თქვენთა დაც-ვების, ვეფხ. 1029; ე. ი. ჩემი ხმალი მრავლის ცემით შენთა წინა-აღმდეგთა გაცვებოა, поражая шашкхъ враговъ моя сабля наступитъ.

დაცვივა, **დაცვივანა** (ვსცვივი, -ვე; ვსცვივინი, -ვნი; ვსცვივლები), წ. უ. ჩამოვსცვივი, ჩამოვვარდები, сша-даты, იერემ. 14—16; დაბა. 44—14; ხეს ფო-თოლი დაცვივდა, листья съ дерева спали, დას-ცვივდა ხორცი, ошъ спалъ съ тѣла, დამცვივდა თმა, и волосы, რუსულ. 984; 876.

დაცვლა, **დაცულა** (ვსცვლი, ვსცვალე), წ. მ. გა-მოვსცვლი, შევსცვლი, пережѣнть, (ვიცვლები, ვიცვალე), წ. ვ. შევიცვლები, пережѣнть, ივ-ანეშინათ; ანდ. 149.

დაცუმა, **დაცმა** (ავცამ), წ. მ. ავაცემ, ნაწი, падѣвать, საბ. დ. ქილ. 11, 356; 693; 9 მარტ. დამცვა ურეო, заткнулся уши, დავცვამ, წ. მ. დავუცობ, заткнуть, закупорить. ქიმ. 51.

დაცვრევა (ვა), წ. მ. დავსცვარავ, დავნავავ, увла-жнять, ანდ. 112.

დაცთენა, **დაცთონა** (ვსცთები, ვსცთები), წ. ვ. დ.

მოვსცდები, დავაკლები; მოვსტყუვედი, მოვსტო-
ბი; არ მოვხვდები ე. ი. ნასროლი, ავსცდები; ма-
кировать, отвлекать отъ запытіи; обмануться;
о выстрѣлѣ: непопадать, лარუფ. 2 — 5; ვეფს.
1294, (დამცოუნება, დამცოლოშია) წ. ვ. მოცოლოში-
ვარ; ამცლოშია, არ მომიხვედრებია, я обмануть;
я не попалъ, ვეფს. 81.

დაცოუნება (ვა), წ. მ. დავაცდენ, არ მოვახვედრებ სა-
განს, непопасть въ цѣль, дать промахъ, რუ-
სულ. 754; ვისრ. 190.

დაცივება (ვა), პროხლიდატი; (დაცივდები) წ. ვდ.
მივვარდები, ან ჩავეუფდები საქმეს, სამუშაოს, на-
кинуться на что, кориться надъ чѣмъ.

დაცილება (ვა), მიმ. მოვაშორებ; ავაცდენ, ვერ მო-
ვახვედრებ საგანს; удалять; дать промахъ, непо-
пасть пь цѣль; (დაესცილები) წ. ვდ. მოვსცილო-
დები, удалился, -გზასა, обитыя съ дороги,
რუსულ. 674; დასცილები, непопадаетъ.

დაცილება (ვეცილები) წ. თვ. წავეცილები, оспари-
вать.

დაცინება (ვსცინებ), წ. უ. მისხარად ავიცილებ, на-
смѣхаться.

დაცინცვება (ვს), წ. მ. დავსტყუებ, выманить.

დაცლა (ვაცალი, ვაცალე), წ. მ. უამს ან ღროს მივს-
ცემ, დავაცლებ, дать время, ждать, დამცალე,
(მდაბ. დამცა), подожди, дай мнѣ время, (დამცალ-
ება) წ. ვდ. ვიცოცხლებ, прожить, რუსულ. 854;
თუ ღმერთთან დამცალის, если Богъ мнѣ дастъ
дожить, ღაგრ. 104, (ქრსტ. ქართლ.); ღმერთთან დავა-
ცლოს, Богъ, да продлитъ твою жизнь, ქიმ. 94.

დაცლა (ვსცილი, ვსცალე), წ. მ. დავაცალიერებ, გა-
მოვსცილი, опростать, опорожнить, ვისრ. 20;
დავსცილი თოვს, выпалитъ пѣз ружьи, დავსცილი
გემს, разгрузятъ корабль, დავსცილი საწუთოს,
оставитъ этотъ мѣръ, умереть, ვისრ. 32; დავს-
ცილი ციხეს, оставитъ крѣпность, сдать, 1 ქართლ.
366; 2 ქართლ. 544; დაუცლეს ქალაქი, გორგ.
117, сдани города, (დავიცილები) წ. ვ. დავა-
ცილიერები, опорожниться, დავცილები ძალისა-
გან, обезсилѣть, რუსულ. 750; დავცილები სული-
საგან, умереть, რუსულ. 50; დავცილები სისხლი-
საგან, терять кровь, **დაცლევინება**, სწ. от-
срочка, (ვა), წ. სმ. заставить опростать; заста-
вить ждать, 2 ქართლ. 364; სამ. სომხ. 40.

დაცმა, ნ. დაცემა.

დაცმუკება (დამაცმუკე), შემაკართობ, приводишь
меня въ ужасъ, ალექ. 221.

დაცობა (ვა, ვუ), წ. მ. დავუცვამ პირს, затѣпутъ,
закуорить, ქიმ. 92, დავუცობ ფურსა, заерыть
кому уши, დამცო ფური, я оглохъ, ვისრ. 13.

დაცოლშვილიანება (ვეშვილიანდები), წ. ვდ. დავ-
სახლდებ, обзавестись семействомъ — სამ. სომხ.
204.

დაცონება (ვი), წ. მ. დავიზარებ, ღძინება.

დაცორვა (ვც), წ. უ. დავსმერები, ползти; плыть,
(დავსცორდები), ползти, плыть.

დაცორვება (ვა), წ. მ. გავცურვებ, заставить
плыть.

დაცოცავება (ვა), წ. მ. შევამცირებ, შევამოკლებ,
уменьшать, уменьшать.

დაცოფვა (ვცს), წ. მ. დავსწამავ; о животныхъ:
отравлять.

დაცოცვა (ვცს), წ. მ. დავსმერები, ვბორდლავ,
ползти.

დაცოცხლება (ვა), წ. მ. გავაცოცხლებ; სიმხნეს
მივსცემ, оживлять, (ვსცოცხლდები), წ. ვდ. გავს-
ცოცხლდები, ожить, ვეფს. 1308; რუსულ. 749.

დაცოსნა (ვსცოსნი, -ხნე), წ. მ. დავლექ, жевать.

დაცრა (ვა თავს), წ. მ. თავზე დავაური, посыпать
на голову, ქილ. 391; (ვსცრი, ვსცერ), წ. მ. გავს-
ცრი, просѣять.

დაცრცვა (ვსცარცავ), წ. მ. გავსცარცავ, разграбятъ,
დაცრცვალი, ограбленный.

დაცუდვილი, წყდ. ცომ. 62, обработанный.

დაცურვა, ნახე, დაცორვება.

დაცუცვა (ვსცუცვდები), ძალთათვის: უკანა ფე-
ხებზე დავსჯდები, сѣсть на заднихъ лавкахъ:
(о собачкѣ).

დაცქაფება (ვა), წ. მ. забрызгать.

დაცქერა, **დაცქირება** (ვსცქერ ან ვაცქერ; ვაცქი-
რებ), წ. უ. თვალს დავსტყურებ, пристально смо-
трѣть, (ვაცქერდები, ვსცქერდები), იგივე დავსცქე-
რი; ჩემი ოთხი დასცქერი შეიდანსა, моя комната
оками выходитъ на площадь.

დაცქიცა, **დაცქვიცა** (ვა თვალსა), წ. უ. თვალს
დავსტყურებ, пристально смотрѣть на, ქილ. 648;
ცხენმა ფურები დაცქვიცა, лошадь наостривла
уши.

დაცქნაფვა (ვიცქნაფები), წ. ვ. გავინაზვი, გავეუნ-
ლები, оцѣнѣнѣть, приптанѣсь, (ვიცქნაფავ), წ. მ.
გავნაზვი, привести въ неподвижность отъ страха.

დაცხება (ვსცხებ), წ. მ. წავსცხებ, წავუსვამ, по-
мазати, ლევიც. 14—29; სიბრ. 102.

დაცხელება (ვა), წ. მ. ითქმის სხსლისა თვის, про-
сать въ жаръ.

დაცხიკვება (ვა), წ. მ. ცხვირს დავაცემინებ, чихать.

დაცხობა (ვსცხები, ვსცხი), წ. ვდ. სიცხე ჩამოვარ-
დება, ავსხელები, становится жарко.

დაცხრობა (ვაცხრობ, დავაცხვრი, დავაცხვერ, სმდ.
წ. დავაცხვრენ, დავაცხვრენ), წ. ვდ. დავამსვილებ,
დავაშოშმანებ, დავაფენებ ცკვილოს, унять, ути-
шати, ისაი. 58—13; საქმ. 19—35; დავაცხვრენ
ენა, замолчи, კალმ. 179.

დაცხრომა (ვსცხრები, დავსცხვრი, დავსცხვერ), წ. ვდ.
დავსდებ, დავსწაფდები, перестать, уняться,
утихнуть; საქმ. 20—1; ისაი. 16—10; დაბად.
49—31; მარც. 1—84; დავსცხრინ მღვდელობი-
საგან, лишай священнодѣйствія; საქრ. 339,
დაცხრა მოვარე, луна пошла на ущербъ, მოურ.
12; დამცხრა, боль унялась, დავაცხვრენ ენა, пер-
естала говорить, **დაცხრობილი**, **დამცხრა-
ლი**, მიმ. переставшій; -დამცხრალი მოვარე,
луна на ущербѣ.

დაცხუნება (ვა), წ. მ. გავაცხუნებ, სიცხეს ჩამო-
ვაკლებ, согрѣвать.

დაცხვრა (ვსცხვრი, ვსცხვერ), ნ. დაცხრომა.

დაცხრომება (ვა), წ. მ. დავაწუნარებ, унимать.

დამაბუნება (ვი), წ. მიწ. დავსჯაბნი, დავსწავრავ,
подчинитъ, сдѣлать подвластнымъ; угнѣтати,
стѣснить; ერთმა მცერმა მეორე დაბაბუნა, ვისრ.

დაძრომა (ვსძერები, ვსძვერ), **ფ.** ვ. ძრომით ვალ, ვლო-
ლავ, подати, მღაბ. აქა იქ ღვედივარ, слоняться,
бродить; ხელიამ დაძვრა, высользнулъ изъ
рукъ.

დაძულება (ვა), **ფ.** მ. შევაძულებ; посяять нена-
висти, (ვსძულდები), **ფ.** ვდ. შევსძულდები, опро-
тивить кому.

დაძუნწება (ვა), **ფ.** მ. დავაძვირებ, ძვირს ან მუნწს
გავსდო, дѣлать скушнымъ, (ვძძუნწდები), **ფ.** ვდ.
მუნწი გავსდები, сгать скушнымъ.

დაძუნძულდება (ვსძუნძულდები), **ფ.** ვდ. ღვედივარ
მუნძულით, рыскаетъ.

დაძლამა (ვძსძლები), **ფ.** ვ. გავსძლები, насытиться,
გუჯ. 12, (ვაძლები ვაძელ, მღაბ. ვაძეს), იგივე
ღვესძლები; (ღვაძლი, ვაძლენ), **ფ.** მ. გავაძლებ. на-
сыщать, ღარეჯ. 2—91.

დაწავაძვება (მა), береть меня дрожь.

დაწალიკება (ვა), **ფ.** მ. მწკრივად, ჩარიგებით ვდი-
ვარ, падти гусемъ.

დაწამება (ვსწამებ), შევსამენ, ღვაზბრალეზ, ბრალს
ღველებ, შევსწამებ, оговаривать, обвинять, ვეფხ.
990; აღბ. 86; (ღამაწამებ), **ფ.** მ. ღამაჯერებ, увѣ-
рляешь меня, ვეფხ. 990.

დაწამლოვა (ვძ), отравить многихъ.

დაწამწამება (ვა), **ფ.** მ. ღვაჯამსამებ, ღვეჯანავ
თალოს, мигать, ვეფხ. 294.

დაწანწალდება (ვძს), **ფ.** უ. ღვეთრევი, рыскаетъ.

დაწაფება (ვეწაფები), **ფ.** თვ. ხარზად ვსვამ წუალს,
лптъ съ жадностью, სპ. ლ.

დაწბილება (ვა), **ფ.** მ. ზაზრუდ გვექსლი, შევარც-
ხვენ, копфузить, страмить, (ვსწბილდები), скоп-
фузиться, ვეფხ. 199.

დაწება (ვა), **ფ.** მ. გავაფლებ, ღვაჯველებ წუაღმი,
обмокутъ.

დაწებება (ვა), **ფ.** მ. მივაკრავ, ღვაჯერებ წებოთი,
склеить.

დაწება (ვძსწებ), **ფ.** მ. ღვაზღავ; მოვსწევ; поти-
нуть, подвинуть, нагибать, наклонить; (ღვი-
წებ), **ფ.** მიჩ. მივიწვე; ღვილევ; отодвигается;
оуускаться, ფიზიკ. 73, 75; (ღვაწებ), მაგალ.
ერთსოფას ღვაწებ, поднять шумъ, **დაწეული**,
მიმ. отодвинутый; **დაწვივინება** (ვა), **ფ.** სემ. ღა-
ზვივინება, заставить отодвинуться.

დაწვენა (ვსწვენ, ვსწვენი, -ვნე), **ფ.** მ. უკან ღვაღ-
ვენებ მოსაწვენელად, отпратить въ погоду, (ვე-
წვეი), **ფ.** თვ. მოვეწვეი, догнать, настичь, გორგ.
281.

დაწერა, სს. ღვთის-განგება და ღაწერა იქმნა შესს
თავზედ, предопределение Воже и судьба сби-
лось надъ тобою, ვისრ. 16, (ვძ), **ფ.** მ. მელნიით
და კალმით გამოხატვა ჰაზრისა; ღვაქსატავ, напи-
сать; ნარსოვან, გუჯ. 10; ჯვარს ღვესწერ, წინ-
ცა, ღმერთთან ჯვარი ღვესწეროს, Богъ, да бла-
гословить тебя, т. е. და იზბავить тебя отъ
всякаго зла, ჯვარი გწერა, ты оградишь зна-
мениемъ креста, პირჯვარ ღვესწერ, крестить
кого, ღვესწერ მამულს ვისზედმე, переписать
имѣние на имя кого либо, აღბ. 157; (ვი), **ფ.** მიჩ.
ნისათ და სები, -პირჯვარს, перекреститься,
(ვე), **ფ.** მ. ნარსათ და სები, (ვა), **ფ.** მ.

მომატებულს ღვესწერ ვისზედმე, ან შევაწერ ღ-
ბულეზას, причитывать; облагать податью; ღა-
ვაწერ ვალად, причитывать къ долгу, -ღებულე-
ზას, обложить податью, ღასტ. 6, (ვიწერები),
ფ. ვ. ნისათ, (ვეწერები), **ფ.** თვ. ჩავიწერები,
записываться, გამოვიხატები, изобразиться, ღა-
რეჯ. 21, **დაწერილი**, ღანაწერი, მიმ. написан-
ный, **დაწერილება** (ვა), заставить написать.

დაწერცა (ვს), **ფ.** მ. ღვესწველევ, колоть, тыкать,
нырять, ღვესწერც სორცს, терзать тѣло, მსაჯ.
8—7; ღვესწერც მახვილითა, извести мечемъ,
იეფხ. 23—47; (ღვიწერცები), **ფ.** ვ. бытъ истер-
зану, ქილ. 236.

დაწესება, **ფ.** განწესება, учреждение, постанов-
ление, узаконение; (ვა), **ფ.** მ. განვაწესებ, ღვესდებ,
წესს, რიგს, учредить, постановить; узаконить;
მაღაქ. 3—11; ისაი. 10—6; ერისთ. 41; (ვეწესე-
ბი, ღვესწესდები), **ფ.** თვ. განვეწესები, учре-
даться, **დაწესებული**, მიმ. учрежденный, ქვეშ
ღვესებული ღაშქარი, подчиненное войско,
2 ქართლ. 18, 25; **დაწესებულება**, учрежде-
ние, заведение.

დაწეწა (ვძ), **ფ.** მ. გავსწეწ მატულსა და სს. მყ-
კათ, чесать себя, ავბურძგნი, ავული თმას, еро-
шить волосы.

დაწვა, სს. сожжение, (ვსწვა), **ფ.** მ. ცეცხლით
მოვსპობ, განაუქმებ, сжечь, ვაწვენ, განვაწვარებ;
огорчать, ღვესწვა თალოს, выжечь глаза, აღბ.
157; ჰილილი პირს ღვესწვავეს, перечь жечь
ротъ, ღვესწვა ავურს, жечь выршичь, ღვესწვა
ხელსა, обжечь себя; რუკა, ღვესწვა გულსა,
огорчить кого, გულს ღვესწვავეს, производить
жечь на сердце; სიბრ. 50, თუ, მზეო, ღვესწვა
ჩემიცა ღწვა მზებარე, ვეფხ. 525; ე. ი. შენის სი-
ვეარულით აღი მომიკიდებია როგორც რომ მზე
სიტოთი განაცხოველებს ქვეყანასაო (არე); о солн-
це, ты согрѣла мою любовь, какъ солнце
своими лучами согрѣваетъ вселенную, ვეფხ.
525, (ვიწვები, ვიწვი), **ფ.** ვ. ცეცხლით მოვისპო-
ბი, сожгаться, сгорѣть, სსოჯ. ღაა. გან-
მწარლები, огорчаться, ვისრ. 154; გული ღვესწვა,
я огорчился, мѣтъ стало жалъ; სსოჯარი ღვესწ-
ვა, сгорѣлъ у меня домъ и имущество, ვისრ.
21; ღვესწვივარ, я огорчонъ тобою; **ღამწვარი**,
მიმ. сгорѣвший; огорченный, ღვესწვივინება (ვა),
ფ. სემ. заставить жечь, 2 ქართლ. 558.

ღამწვართნა (ვძსწვართნი), **ფ.** მ. ღვაჯიგებ, на-
ставляти, რუსუდ. 823.

ღამწვდა (ღვესწვდო, ვიწვადე), **ფ.** მ. ამოვიღებ; ავი-
ლებ, вынуть, обнажать, схватить, ვეფხ. 1372;
მათ ისრები ღამწვადეს, они схватили стрѣлы,
მოურავ. 163; ღვესწვდი სძალოს, обнажить саблю,
2 ქართლ. 284; რუსუდ. 609; **ღამწვდობა** (ვიწ-
ვდები), **ფ.** ვდ. ხელს ღვაჯვლებ, схватить; ღვესწ-
ვნა, (ღვესწვდები), იგივე ღვესწვდები, რუსუდ.
151.

ღამწვევა (ვიწვევი, ვიწვევი, წვივი), **ფ.** მ. მოვიწვევი,
ღვესწვატებ, пригласить.

ღამწვეთა, **ღამწვეთება** (ვა), **ფ.** მ. ღვაღვენებ, на-
кашати, ღამწვეთება სისხლი, кровь польетъ съ

меня; ვეფხ: 1029; (ვეწვეთები), წ. თვ. დავეღვენ-
თები, капать.

დაწვენა (ვა), წ. მ. ადგილზედ დავსლებ; დავაძინებ,
заставить лечь, положить; укладывать спать,
გვერდით დავუწვენ, положить кого съ боку,
ვისრ. 81; წ. დაწვოლა.

დაწვერა (მზე დავწვერა), წ. თვ. მზე ჩადის, солнце
склопнется, заходить, ქილ. 533.

დაწვიმვა (ვეს), წ. მ. წვიმისათვის; დავასველებ, და-
ვანამავ, о дождь: пакраивывать, подмочить дож-
демь, დაწვიპული, подмоченный.

დაწვლილება, დაწვრილება (ვა), წ. მ. დავკუროვ
წვიროლ ნაწილებად: დავაკინებ; გავათხლებ, და-
ვაწმინდავებ, дробить; умялить; дѣлать тонкимъ,
ან. 2—35; იერემ. 48—12; ვისრ. 145; (გსწვე-
ლილები), წ. ვდ. დავსწმენდები, დავწვიროლები,
умалиться, дѣлаться тонкимъ, დაბად. 3—7;

**დაწვლილებით, წმ. ვრცლად, подробно, დაწ-
ვლილებული, მიმ. умаленный, утопченный,**
მარტ. 2—42.

დაწვრობა (ვესწვრობი, -ვართვ), научать.

დაწვნა (ვესწნავ, ვესწნა), წ. მ. ვსთხზავ, ვწმასნი, და-
ვხეტავ, წ. დაწვნა.

დაწინდვა (ვეს), წ. მ. დავრგავ, сажать напр. вино-
градную лозу и т. и. [сверху.

დაწვილა (ვესწვივი), წ. უ. დავკვივრი, кричать

დაწვილება (ვა), წ. მ. დავაუვირებ, заставить виз-
жать, (ვი), წ. მიჩ. დავივირებ, завизжать.

დაწვითლება (ვა), წ. მ. გავაწვითლებ; წითლად შე-
ვლებ, заставишь краснѣть; красить въ красную
краску, (ვესწითლები), წ. ვდ. წამოვსწითლები,
გავსწითლები, краснѣть, პირი დამიწითლდა, яще
мое покраснѣло, ვისრ. 35.

დაწვივება (ვა, -მავ, წვევს), წ. მ. წვევს დავაგლეჯე,
выщипать бороду, ქილ. 583; დაწვივა (ვეს), წ. მ.
დავიჭერ, брать, ვიჯავ, 2 ქართლ. 526; (ვე), წ. მიჩ.
დავუხუთავ საქონელს, დავუჭერ, заарестовать иму-
щество, задерживать, დავიწვიებ მამულსა, арес-
товать имѣніе.

დაწინაურება (ვი, ვა), წ. მ. წინ გავგზავნი; წარვმა-
ტებ საქმეზე, послать вперед; снособствовать
къ уснѣхамъ, გორგ. 295; (ვესწინაურები), წ. ვდ.
წინ-გავასწრობ; წარვმატებ საქმეში, опередить;
преуслѣвать; -ბული, -опередившій.

დაწინდება, დაწინდრება (ვა), წ. მ. დავაგირავებ,
отдавать въ залогъ, закладывать, დავწინდავს
ქალწულება, ты обшчалъ пребыть въ дѣвствѣ,
მარტ. 2—192; (ვი), წ. მ. დავიგირავებ, გირაოდ
ავლებ, принять въ залогъ, მარტ. 2—139; (მი),
წ. მიჩ. დამიგირავებ, отдаешь мнѣ подъ залогъ,
სამ. გიორ. მ. 6.

დაწინდება, სს. დანიშნვა ქალვართა საქონწილოდ,
сговоръ, обрученіе; (ვეს), წ. მ. დავნიშნავ ქალს;
დავაგირავებ, обручить; закладывать, отдавать
въ залогъ, აღბ. 94, სსზოგ. ლაპარ. დავიკვეთ ვე-
ნას და სს. ივავთ ვწავთ არენდუ; საცალოდ და-
წინდვს, отъ обрученъ на женителю, ვეფხ. 1233.

დაწინწვნა (ვესწინწვი, -წვი), წ. მ. ვბილით დავსჩინ-
ქნი, დავსწქლოთ, кромсать зубамъ.

დაწინწკლება (ვეს), წ. მ. გავსწუნავ, წინწკალს და-
ვასხამ, закапать, забрызгать.

დაწიოკება, სს. ostraska, (ვა), წ. მ. დავაფხობ,
შევაძინებ, дать ostrasku кому, встрѣивожить,
კაცია 20, 23, რუსულ. ქართ. ლ.

დაწინლვა, დაწინწვა (ვეს), წ. მ. წინლს ვკვრავ,
лягнуть, მოურავ. 254; (ვიწინებები), წ. ვ. წინლით
ვიცემები, лягаться.

დაწვაპება (ვა), დავაწვეთებ, падрызгать.

დაწვარუნება (ვა), წ. მ. ზარს დავრეკ; ვიწვინთ, და-
ვავალარუნებ, брешать.

დაწვება (ვეს), წ. მ. წვეპლით გავლახავ, наказати
розгами, ცხენები დავკიპებს, 2 ქართლ. 401, при-
пшорили лошадей, დაწვეპილი დვანან, стояли
въ струнку.

დაწვმუტუნება (დავი), წ. უ. დავიჩხავლებ, прови-
зжать.

დაწლვა (ვეს), წ. მ. გამოვკვსწლავ. გამოვკვსწიგავ
ვინოტროშით.

დაწლობა (ვა), წ. მ. დავაწვლილებ, გავნებ, умо-
лять, истощать, ტანი დამწლობია, я исхудалъ,
(მეწლობა, მწლობა, ან დამწლობილოვარ, დავს-
წლობოდი, исхудать, ვისრ. 25, 34, 141, 148.

დაწმასნება (ვეს), წ. მ. ნერეპუტავ.

დაწმასნება (ვა), დავაჭანებებ, დავამუავებ, окислять,
(ვეწმასნები), წ. ვდ. დავამუავებ, окисляться.

დაწმენდა (ვეს), წ. მ. დავსწმენავებ, გაავრჩევ რიო-
შთაგანს, чистить; очищать; (ვიწმინდები), წ. ვ.
დავსწმენავებ, очищаться, (ვიწმინდები, ვსწმენ-
ები), წ. ვდ. ნოტოთათვის; დავსდებები, დავფენდები,
устоиться, отстояться (о паниткахъ), ბარ.
ბატ. 123; სამხ. 145, **დაწმენდილი**, მიმ. очи-
щенный.

დაწნება (ვეს), წ. მ. დავსწურავ ვურძენსა საქვევლო-
ში, давить виноградъ, გამოვხდი ზეთსა, выго-
нлить масло, გამოსლ. 27—20.

დაწნვა (ვეს), წ. მ. ვიხზავ, ვწმასნი, заплетать.

დაწნილება (ვა), წ. მ. წნილად ჩავლებ, мариновать
овощи.

დაწოდება (ვეწოდები), წ. თვ. ხვრავთ, доставать.

დაწოლა (ვესწვები), წ. ვდ. ქვეშაგებში ჩავსწვები
დასაძინებლად; ქალთა თვის: ვმშობიარობ, до-
житься; развѣшаться отъ бремени, (ვაწვები),
წ. ვდ. ზვიდამ დავაჭირებ, палець, სამ. მოსესი 31;
თავს დავაწვები, обременить кого, აღექს. 54;
დამაწვენს სვედანი, грусть стѣснила меня, რუ-
სულ. 983; გულზედ დამაწვა საქმელი, пища стѣ-
снила мнѣ грудь; უხედურობა დამაწვა თავსა,
меня постигло несчастье.

დაწოლა, ს. მშობიარობა ქალისა, роды.

დაწონა (ვა), წ. მ. წონაში მოვუმატებ, прибав-
лять къ вѣсу.

დაწრეცა (ვეს), წ. მ. დავნაშურავ, სრულიად გამო-
ვადენ ნოტიოსს, выщѣдить: опорожнить; (ვიწრი-
ცები), წ. მ. დავნაშურებები, დავიცილები, выщѣ-
живаться, опорожживаться; ლევკიტ. 1—75.

დაწუდა, წ. დაწვდა.

დაწურწუნება (ვი), წ. უ. ვაიწვინავ; (ვე), შინა
ვავთ სობაკუ, лошадей.

დაწუნება (ვი, ვუ), წ. მ. არ მოვიწონებ, გავაცუ-

ებ; браковать, охуждать, неодобрять, ქილ. 252; არცა ვისგან დაიწუნოს, არცა სხვათა უწუნებულს, ვეფხ. 18; неосуждать другого, значить самому не подвергаться осуждению, (დავიწუნებო), ზ. ვ. არ მოვიწონებო, неодобриться, подвергаться осуждению, დაწუნებული, მიმ. неодобренный, საღოო წერილში: დაზარებული, დაჯაბნული, обиженный, оскорбленный, ლავთ. 102—6; საქმ. 7—24.

დაწუნება (ვა), ზ. მ. забрызгать.
დაწურება (ვა), ზ. მ. ქველეთი გამოვსწურავ, выжимать, (ვიწურებო), ზ. ვე. გამოვიწურებო, выжиматься, ქალბატონი შიშით დაიწურა, барышня отъ страха задрожала, ანტ. 2—7.

დაწურვა (ვკს), ზ. მ. გამოვსჭედეც საწურავით ან ხელით გამოვადენ ნოტიოს; გავსწურავ, გავატარებ ნოტიოსა რაშიმე დასწმენდად დაწვი, выжимать; პროცქნა; მზე დაწურავსედი იყო, солнце склопилось, კაცია 57; დაწურვე, приведутъ тебѣ къ заключению, სრობ. ბროს. 28, (დავიწურებო, რე), ზ. ვ. გამოვიწურებო, выжиматься, ვისრ. 73.

დაწურილება, ნ. დაწვრილება.
დაწუნება (ვიწუნებ, ვიწუნებ ან დავიწუნებ), ზ. მ. დახუჭავ თვალს, смыкать, жмурить глаза, (ვეწუნებ), ზ. მიჩ. закрыть кому глаза, მატ. 13-16; (დავიწუნებო), ზ. ვ. დავიხუჭები, закрываться (о глазах), ვეფხ. 1126.

დაწუნვა (ვკვ), ზ. მ. набрызгать.
დაწუნებება (ვი), ზ. უ. завязать.
დაწუთობება (ვკს), ზ. მ. წყალობას მივცემ, დავაჯილდოვებ, награждать.

დაწულობა (დაწულებო), ზ. მ. თავს-დაწულებო, დავამიძებ, შევიწურებ, палець на кого, обременить; (დავსწულებო), ზ. ვე. მოვსწულებო, მოვილაღებო; მოვიხმობო, მოვიკეთებო, утомиться, устать; изжигнуть, останониться, ისუ 3—13; 4—7: 9—32; შიშით დასწუდენ, обомлѣли отъ страха, ანტონ. 3—40; დამწუვდა ცხენი. лошади мои утомились, она безъ ногъ, რუსუდ. 368; დამწუვდა ცრემლი, у меня слеза обсохла, რუსუდ. 411; დამწუდარი, მიმ. усталый.

დაწება, სს. დასაბამი, начало, კავ. 278; (ვი), ზ. მ. მოვჭევი, ხელ-ვეჯოვ, начинаю, აღბ. 99; ვუ-ლაპარაკსა, начать съ кѣмъ переговоры, გორგ. 8; სიბრ. 132; ვისრ. 4. 11; დავიწყებ სიარულსა, пойти. დაწებინება, (ვა მაგალ. სიარულს), заставить начать, რუსუდ. 375, 455.

დაწებვა (ვკს). დაწებვა (ვსწებვალი, ვლე), ზ. მ. შევჩვენებ, დავკურავ, მეს-დავფერი, проклинать, (დავიწებვი, ვლი). ზ. ვ. проклинаться, დაწებვლილი, მიმ. проклинатый.

დაწებვა, ნ. დაწებვა.
დაწებება, **დაწებვა** (ვკს), ზ. მ. მოვსწებვ, დავკლებ; მოვსწებვ, მოვალავ, მოვკანცავ; прервать, разодрать; утомить, изнурить, ანტ. 3—24; ვეფხ. 1347; მირაბ. 101, 122, მაგალ. ხლომით მუსლეს დავიწებვ, -სისხლისა, останонить кровь, რუსუდ. 873; (ვსწებვ მიწას), ზ. მ. მიწას დავახლო, повалить, ударить объ землю, ვეფხ. 906; დამწებვად ენა ცრემლისა, ე. ი. დამი-

ურიცე ცრემლი, ты осушилъ мои слезы; **დაწებვა-ლილი**, -ვეტილი, მიმ. утомленный, ქილ. 460, 5. დაწებვა; იმედ დაწებვლილი, ვისრ. 127, потерявший надежду.

დაწებვა, ნ. დაწებვა.
დაწებთობა (დავსწებთბო), ნ. დაწებლობა.
დაწებვა, ნ. დაწებვა; დაწებთობა, ნ. დაწებლობა.
დაწებვა (ვწებვადეც, -დე). ზ. მ. დავანშობ, დავკეც სხლსა, ან ჰაკიმრად სადმე, заключить, запереть, заточить.

დაწებვა (ვკსწებვადეც), ზ. მ. დავკსტრი, დავკკოლავ, рапшить.

დაწებულება (ვა), ზ. მ. დავსტრი, მოვსწებვადეც, რაწი; დამწებულა, ზ. მიჩ. уязвилъ меня, ვეფხ. 99; ვისრ. 75, 82; 112; (ვწებულადეც), ზ. ვე. დავჯილდებ, დავჩირქებ, награиваться, струнить, დაწებულადეც, მიმ. награившийся.

დაწებარება, სს. спокоествие, мнр, რუსუდ. 429; 1 ქართლ. 339; დაწებარებო, тихо, спокоено, ვისრ. 20; ანტ. 6—38, (ვა), ზ. მ. დავამშვიდებ, მოვასვენებ, მოვამდოვებ, გავაუჩუბებ, დავაშაშინებ, уснокоить, усмирить, угомонить, დავიწებარებ გულსა, уснокоить себя, რუსუდ. 756; ვისრ. 189; დამიწებარდა, онъ смирился передо мною, ვეფხ. 197; (ვკსწებარებო), ზ. ვე. დავმშვიდებ, утихать, усноковаться, ვეფხ. 387; გორგ. 5; 134; 2 ქართლ. 550; (ვეწებარებო), ზ. ვე. დავმშვიდებ, усмириться передъ кѣмъ; ქვეყანა დაწებარდა, страна усноковалась, დაწებარებულთი, მიმ. спокоейный, смиренный, ისაი. 7—4, დაწებარებულება, სს. спокоествие, загишь, 1 ქართლ. 341.

დაწებობა, სს. полаганіе, клаше, (ვა), დავსლებ, დავსლებ; დავალავებ, власть, полагать; приво- დить въ порядокъ, устроить; დაწებვა (ვწებვნი, ვაწებვენ). იგავე დავწებობ; (ვიწებობი), ზ. ვ. დავი- დებო, полагать, დავწებობ სათა, поставитъ въ строй войско, 1 ქართლ. 255, (ვეწებობი), გავუ- რიგებო, შევურიგებო, сговориться, помириться, სპ. ლ. დაწებობილი, მიმ. положенный.

დაჭადრავული, ზედ. კუბო-კუბო, шахматный, клетчатый.

დაჭამა (ვკს), ზ. მ. შევსჭავ, შევსთქვამავ, съѣдать, დაბად. 41—20; იაკობ. 5—2.

დაჭანება (ვა), ზ. მ. დავამეფებ, დავაწმასებ, окис- лять, (ვსჭანებებო), ზ. ვე. დავწმასებებო, окис- ляться.

დაჭარბება (ვა), ზ. მ. დავსძლევ წონაში, ან დავს- ძლავ, გარდავერვი, გარდავემატებო, перевѣши- вать, перетягивать; перевѣшивать; превосхо- дить; რუსუდ. 575, 911; 476, 776; ქილ. 339; (დავჭარბებებო), ზ. ვე. დავსძლევ წონაში, გარდა- ვერვი, გარდავემატებო, перевѣшивать, перетяги- вать; быть въ пазншествѣ.

დაჭანება (ვა), ზ. მ. ჭანებავ ვასმევ, дать от- вѣдать, попробовать (вино), ქილ. 165, 347.

დაჭდევა (ვა), ზ. მ. ჭდევს დავსვამ, нарубать, на- сѣчь на деревѣ знакъ, ქილ. 284, (ვეჭდევი), ზ. თვ. нарубаться, დამეჭლო გულზედ ხელი, и скрестилъ руки на своей груди.

დაჭედა, სს. ковца, ვისრ. 21, (ვჭყედ, -ღე), ზ. მ. ლურსმნებით დაეკარავ, დაღლურსმავ, დაუნალავ; და-
 ვჭკორ; წყვილს გამოკავსამ მამალთა წვასტანგთა,
 подковывать; оковывать, заковытать, сковать,
 наковать; холоститъ, ვისრ. 103; დაესტედ ბორ-
 კილოთა, заковать въ кауды, რუსულ. 560; დაეს-
 ტედ ლურსმნითა, пригвоздить, ვისრ. 51, 1 ქართლ.
 269, დაჭედილი, მიმ. подкованный, скованный.

დაჭენება (ვა), ზ. მ. ცხენს დავარბენებ, рыскать,
 спускаться съ горы верхомъ, დაჭენებული, ზედ.
 წაქეული, დარღვეული კედელი, დაშლილი, გაქე-
 დილი; попрежденная (стъна), ფსალმ. 11—3.

დაჭეირა, სს. задержаніе, заплѣтъ; завоевавіе; (ვი-
 ჭეირ, ვიჭიერ, მად. 2 პ. დაიჭი), ზ. მ. ვიპურობ,
 მიჭიირავს, შევიპურობ, სელთ-ვიგლებ; დაეაყენებ;
 დავიპურობ, დაშქრობით. ვიშოგნი ქვეყანას; დავი-
 ქირავებ; დავიცავ ადგილს. держать; взять, схва-
 тить, поймать; задержать, удержать, остано-
 вить кого; нащипать; завоевать, овладѣть; ქურ-
 დი დაიჭიერს, поймаши вора, თუგზს დავიჭერ, до-
 вить рыбу, დავიჭერ ვისისამე მხარეს, держать
 чью либо сторону, თვალს დავიჭერ, смотреть
 за чѣмъ, ухаживать, სხვა ნაირად დავიჭერ საქ-
 მეს, иначе поведи дѣло, მხად დავიჭერ, держать
 на готовѣ, ацаია 73; საქმე ტყუვით უნდა დაიჭი-
 რო, ты долженъ припяться за это дѣло съ
 умомъ, იმერეთი სლმით დაიჭირა, онъ завоешалъ
 Имеретію мечемъ, შორს დავიჭერ, несогла-
 шаться, отказываться, სიბრ. 127; 97; თქვენს
 რჯულს დავიჭერ, прииму вашу религію, გორგ.
 58; ხუთთა ოდენ ბაჭიერთა მეტი არ დავიჭირე.
 только пять сокольничихъ я удержалъ при
 себѣ, ვეფ. 596; შენ შეგვედრებ, დაგიჭიროს,
 ვითაგმართებს ჩემსა ზრდილსა, ვეფ. 781, я буду
 просить его содержать тебя, какъ прилично
 моему воспитателю, სიცოცხლესაც არ დაგიჭერ,
 щепожалѣю для тебя и жизни, ნუ დამიჭერ, не-
 удерживай меня, и не жалѣй для меня; ბუნარმა
 თავი არ დაგიჭიროს, чтобы ты не угорѣлъ; (ვუ).
 ზ. მიჩ. შევეუპურობ, დაეუყენებ; დაეუპურობ; за-
 держать, удержать для кого либо, თავი ველარ
 დაეუჭირე, я не могъ удержать его, მირიან. 108;
 დაეუჭერ-სელსა, взять за руку, თავს დაეუჭერ,
 надавать воли, удерживать; შორს დაეუჭერ.
 я несоглашаюсь, დაეუჭერ სინათლეს, заслонять
 свѣтъ, ბერძნ. სმ. 266; დაეუჭერ ქონებას, задерж-
 жать имущество, სმ. ვანტ. 20; (ვიჭირვი), წმინ-
 დათა ცხოვ. 423, დავიჭირვი, ზ. ვ. ვაილები, удержив-
 аться, ქონება დაიჭირვეს ან დაეჭირვის, заарес-
 товывается имѣніе, ვანტ. სმ. 18—19; **დაჭე-
 რილი**, მიმ. удержанный; пойманный; завоева-
 нный; **დაჭეირინება** (ვა), ზ. სმ. заставить пой-
 мать, заставить арестовать, სამართ. ვანტ. მ. 177.

დაჭეირა (ვაჭერ), ზ. მ. სელს დავარბენებ, пажать,
 დაეჭერ ფეხსა, давать ногою; стоять на своемъ.

დაჭეიქა, ნ. დაჭეხა; დაჭეიქა, произвести взрывъ,
 ცამდაჭეიქა, шебо разразилось громомъ.

დაჭეშმარიტება (ვა), მიტყუარობა, подтвърдити истину.

დაჭეიჭა (ვჭ), ზ. მ. დავეე, გაესჭეუე, раздавить,
 размять.

დაჭეცა (ვი), ზ. მ. დავიქუცებ; ქაქანი გამოცა; შევეკ-
 ვერიგებ, загрѣмѣтъ; зареиѣтъ, რუსულ. 3, **დაჭე-
 ცება** (ვი), იგივე დაჭეცა.

დაჭევირვა (დავექს), ზ. მ. დაენათი, сѣять падъ чѣмъ,
 ერისთ. 34.

დაჭევერცა (ვექს), ზ. მ. დაესვლავ, смотреть, სასლი
 შეიღანს დასჭევერცს, домъ выходить на площадь,
 2 ქართლ. 535.

დაჭეიღება (დაესჭიღებ, -ღე), ზ. მ. ვარკინებ, შევა-
 ხამ, заставить бороться, (დაეჭეიღებ, -ღე), ზ. თვ.
 ვეკინები, შევეხმი, встунить, въ единобор-
 ство.

დაჭეიშვა (ვექს), ზ. მ. გავსჭეიშვ, გავსწევ, გავხამ,
 патишуть, пашивать.

დაჭეიჭეება (ვა), ზ. მ. დაეაქერებ ძველს, поставить
 заплатку.

დაჭეიჭვიკება (ვექ), ზ. უ. მფრინველთათვის; ვჭკა-
 ლობ, о птицахъ: пашивать, щебетать; ვისრ. 2,
 (ესჭეიჭვიკებ, ვი). ვ. ვ. ჭეიჭვიკის მოეჭევები, начать
 пѣтъ.

დაჭეიჭჭრვა (ვექს), ზ. მ. ჭიჭჭრით დაესუსსავ, жечь
 крапивою, საბ. ლ. ნ. სსუნა.

დაჭეირება, **დაჭეირვება**, სს. საჭეირება, სელ-
 მოკლეობა. დაჭეირება, пужда, რუსულ. 307, (ვა),
 ზ. მ. საჭეირებაში შევიყვან, вводить въ пужду,
 (ესჭეირებ, ვჭეირებ), ზ. ვ. ვ. საჭეირება მაქვს,
 имѣть пужду, надобность; пуждаться, დამჭეირ-
 ება, -ღა; საჭეირად გამისლება, понадобится мнѣ,
 потребуется для меня; დამჭეირა, და მოკვიდე,
 я сталъ пуждаться и продать тебѣ, სიგ. **და-
 ჭეირებული**, მიმ. нуждающійся, **დაჭეირებუ-
 ლება**, ს. пужда, ვისრ. 45, დარეკ. 2—23; რუ-
 სულ. 966; **დაჭეირება** (ვა), ნ. დაჭეირა (ვა).

დაჭეირვა, სს. задержание; пужда, აღბ. 74; 34;
 დაჭეირების ღღე, дѣвъ пужды, (ვიჭიირავ), ზ. მ. და-
 ვიჭერ, დავიპურობ, შევიინახავ, დავიცავ, держать;
 хранити, ვეფ. 772; 823; ვისრ. 153, (დავეჭეირ-
 ვი), ზ. თვ. დაეუჭუთავ, დაეუჭერ ქონებას, удержатъ
 имѣніе, სმ. ვანტ. 113; 169, 170, 171; **დაჭეირ-
 ვება** (ვა), ზ. მ. საჭეირებაში შევიყვან, сѣвнать
 кого, (დამაჭეირება), ზ. მიჩ. შევიპუროვებ; сѣ-
 силешъ меня, 1 ქართლ. 335; **დაჭეირვინება**
 (ვა), სმ. დაეჭეირინებ, приказать поймать, (დავე-
 ჭეირვინებ), ზ. თვ. დავეჭეირინები, позволю сѣять
 себѣ, სმ. ვანტ. 177, **დაჭეირვებულობა**, **და-
 ჭეირებულება**, ს. пужда, მირიან. 232; გორგ.
 232.

დაჭეირიანება (ვა), ზ. მ. ჭეირს-შევეყერი, заражать
 чумою, зачумлять, (ვეჭეირანებ), ზ. ვ. ვ. ჭეირი
 გარდაეღება, зачумляться, სომხ. სმ. 358.

დაჭეირული, მიმ. დაჭეირობილი, დავეული, содер-
 жимый, хранимый, ვეფ. 820.

დაჭეირსლევა (ვექ), დავეორთვილავ, покрыть инеемъ.

დაჭეირვინება (ვა), ზ. მ. დაეჭეირვინებ, ржать.

დაჭეიკვინება (ვა), ზ. მ. გონებას მოვიყვან, обра-
 зумити, (ესჭეიკვინებ), ზ. ვ. ვ. გონებას მოვალ,
 образумиться, ანტ. 2—58.

დაჭეცნობა, **დაჭეცნობა** (ვა), ზ. მ. მოვალეობ ორმი-
 ლობსა მცენარეს, заставить влнуть, (ვეჭეცნებ, ვ-
 ესჭეცნებ), ზ. ვ. ვ. ორმილობა მომაკლდება, уми-

დამ; похудать, რუსულ. 886, ვეფხ. 1273; ვისრ. 153; ქილ. 389; ვარდი დამჭნობია, роза моя увяла т. е. я устарелъ; ვეფხ. 38; დაუჭნა პირი, похудалъ въ лицѣ, ქილ. 419.

დაჭკუვება (ვა), ზ. მ. დავაჭკვიანებ, образумить, (ვეჭკუადებო), ზ. თვ. დავჭკვიანდები, задуматься, საბ. ლ.

დაჭლერქება (ვა), ზ. მ. ჩამოგანმობ, ქლერქად გავხლი, вгонять въ чахотку; (ვეჭლერქები), ზ. ვე. ქლერქი გავხლები, чахнутъ, **დაჭლერქებული**, მიმ. чахоточный; худой.

დაჭმამ (ვეჭმამ), ზ. მ. შევეჭმამ, съѣдать.

დაჭმანება (ვა), ზ. მ. დავაჭმანებ, დავაწმანებ, окислять, (ვეჭმანებო), ზ. ვე. დავჭმანებები, окисляться.

დაჭმევა (ვა), ზ. მ. ვაიძულებ ჭამას, შევაჭმევ, заставить съѣсть, ვეფხ. 1102, 1204.

დაჭმუნება (ვა), ზ. მ. შევაჭმუნებ, შევანაღვლებ, огорчить, опечалить, (ვეჭმუნებო), ზ. ვე. დავანაღვლიანდები, შევსწუსლები, огорчиться, опечалиться, ვეფხ. 734, 741, 791; 839; იეზუკ. 28—19.

დაჭმუნება (ვეჭმუნება), ზ. მ. დავჭმუნებ, დავჭმუნებ, დავბუნებ, мять, комкать, (ვეჭმუნებო), ზ. ვ. დავჭმუნებები, мяться, комкаться.

დაჭნანება, ნ. დაჭნანა; ვაწავიხებ ვაწავი, ვეფხ. 156.

დაჭნობა, ნ. დაჭნობა.

დაჭორება (ვეჭ), ზ. მ. ნაძიგნიჩა, наврать.

დაჭოჭება (ვა), ზ. მ. დავაჭოჭებ, намочить, напрудить водою.

დაჭრა (ვეჭრა, ვეჭრა), ზ. მ. წვრილად დავეშავებ, დავჭკვებ; დავჭკვებ, დავაწულებ, паръзать; იპრავიხებ; ასო-ასო დავეჭრა, იპრავიხებ ხეხუბს, 2 ქართლ. 289; დავეჭრა ხეხუბს, вырубать деревья; აღბ. 168; ვისრ. 166; ჩრჩილი დავეჭრის ცანისამოსს, моль хѣсть платъе, თავი დავეჭრის ფიცარსა, мышь грызеть доску; სომხ. სამ. 391; დავეჭრა ფრჩხილებს, обрѣзать себѣ ногти, გული ჩაწო დავეჭრა, уязвилъ мнѣ сердце, ვეფხ. 356; (ვეჭრა, ვეჭრა), ზ. ვ. იპრავიხებ; ვისრ. 119; (ვეჭრა, ვეჭრა), ზ. მ. დავეჭრა დაღ, **დაჭრადი**, მიმ. рашенный, изъѣденный, паръзанный; **დაჭრავინება** (ვა), ვაწავიხებ დაღ.

დაჭრაჭუნება (ვა), ზ. მ. დავაჭრალოებ, производить скрипяще, (ვა), ზ. მიჩ. დავაჭრალოებ, за-скрипеть.

დაჭრეთა (ვეჭრეთა), შვიგოვებ ხეხუბს.

დაჭრელება (ვა), ზ. მ. ქლერქად ჩავაფერებ, испещрить, (ვეჭრელებო), ქლერქად ჩავაფერებები, испещряться.

დაჭრადება (ვა), ნ. დაჭრაჭუნება.

დაჭრადის წამალი, ს. მცენ. პოდბѣлъ; шаперстикъ, паршикъ, ერის. ლ.

დაჭრადობა, ს. დავაწულებ, დავაწულობა, გერ-ში, რაჲ, ვისრ. 86; ისაი. 27—10.

დაჭრუნება, ნ. **დაჭრუნება**; **დაჭრუნება**, ნ. **დაჭრუნება**. [მყაბ.]

დაჭრუნება (ვეჭრუნება, -ნე), ზ. მ. დავეწულებ, из-

დაჭრუნება (ვა), (ვა), ზ. მ. დავაწულებ, დავაწულებ თვალს, смотреть пристально; კაცია. 12; თვლი დამიჭრუნება, вытаращилъ, выучилъ на меня глаза, ერის. 2—52.

დაჭრვირება (ვა), ზ. მ. დავაწვირებ; დავაწვირებ ღორსავით, заставить кричать, (ვა), ზ. მიჩ. დავეწვირებ, кричать, визжать, (ვეჭრვირი), ზ. უ. ვეწვირი, ვეჭრვირი, кричатъ, у-რამ. 364, **დაჭრვირება თვალისა**, выпучить глаза, საბ. ლ.

დაჭრვლემა, **დაჭრვლევა** (ვეჭ), ზ. მ. დავეჭრვლენი; დავეჭრვლევა, გავსრვებ, измять, ქიშია 150; საბ. ლ. (ვეჭრვლევა), ზ. ვ. გავისრვებ, измяться, -ფენით, раздавить ногою, размять ногою.

დაჭრუნვა, **დაჭრუნა** (ვეჭ), ზ. მ. გავეჭრვლებ, смять, საბ. ლ.

დახავება (ვა), ზ. მ. ხავსით დავეჭრავებ, покрыть мхомъ, (ვეხავებო), ზ. ვე. ხავსიანი გავხლები, покрываться мхомъ, წვერი დამიხავდა, у меня борода замшилась, მაცული დახავდა, лѣпъ скомкался, ერისთ. 36.

დახაზვა (ვეჭ), ზ. მ. მოგხაზვებ, დავანაკვეთებ; ხაზს-გავუსვამ; ნაჩერტიხებ; შაღიგოვებ, **დახაზულობა**, ს. მოხაზულობა, чертежъ.

დახალვა (ვეჭ), ზ. მ. მოგხალვებ, жарить кофе, **დახალული ქერი**, жаренный ячмень.

დახალვათება (ვა), ზ. მ. დავაწვირებ, შინაურს ცანისამოსს ჩავიფრებ; თავისუფლად დავეჭრებ; მარ-ცო თავისწინა დავეჭრებ, одѣтъ свободную одежду; остаться на снободѣ, на единѣ.

დახალინება (ვა), ზ. მ. გავაბეჭრებ, ბეჭითად გავხლები, приохотить, (დახალინებო), ზ. ვე. გავაბეჭრებ, стараться, приохотиться.

დახალინება (ვა), ზ. მ. დავეწვირებ, დაწვირებ, очищать металлъ.

დახამება (ვა), ზ. მ. ხაზამებელში გავაწვებ, на-крахмалишь, (დახამებო, დამიხამებო), ზ. ვე. ხამი გავხლები, მაგ. ხანებ დახამებია, одпчать, ერის. 118.

დახამრული, ს. გონჯი, მახინჯი, დახამრული, уродь.

დახამრება (დახამრება, -სე), ზ. მ. დავაწვირებ. оцарапая себѣ руку и т. п.

დახამრება (ვეხამრება), ზ. მ. დახამრისადგილის თვის: დავეწვირებ, დავაწვირებ; დავაწვირებ ხანმატ-ჩესკოი ბოლზნი, **დახამრული**, მიმ. დავეწვირებ, подвергшии ханмагической болѣзни.

დახამრამება (ვა თვალს), ზ. მ. დავაწვირებ, თვალ-ქუთუთობს ვაწვირებ წამწვირებითურთ, мигать, шепелить глазами, моргать, ურ. 411.

დახანება (ვა), დავეწვირებ, замѣшкаться.

დახარბება (ვა), ზ. მ. გავანგარებ, ხარბად შევიქმ, ძღვალს კოგ ჯადიმს, (ვეხარბებო, -ბე, ვხარბებო), ზ. ვე. სიბრ. 143, გორგ. 310, ჯადიჩაბ, унѣкаться корыстью.

დახარება (ვა), ზ. მ. გავანგარებ, обрадовать.

დახარვა (ვეხარვა, -რე), ზ. მ. გავანგარებ რაზედმე, რადობა დაღ, რუსულ. 77.

დახარშვა (ვეჭ), ზ. მ. მოგხარშვებ. მრავალს საჭმელს, паварить, наготовить.

დახარხარება (ვკ), ზ. უ. *насмѣхаться.*

დახარჯვა (ვკ), ზ. მ. წარვაგებ, ხარჯში შევალ, ტრატირ, издерживать, (ვიხარჯები), ზ. ვ. წარვაგები, ტრატირება, **დახარჯული**, издержанный, **დახარჯვნი**, ს. издержанный, **დახარჯვინება** (ვა), ზ. სმმ. ხარჯში შევიყვან, вводить въ расходъ, გუჯ. 18; დავრ. 90.

დახატვა (ვკ), ზ. მ. გამოვსახავ სახეს, рисовать, изображать, **დახატული**, მამ. *парисованный*, **დახატულობა**, ს. *мсацурობა*, живопись, картина.

დახანჯვა, ნ. ჩანჯავა.

დახანჯუტება (დახანჯუტები), ზ. ვდ. დავიფხვებები, დავიმსხალები, *рыхлѣть.*

დახანჯუტებული, ზედ. დანჯრეტილი, ფოროვანი, поздраватый, -ყინული, поздраватый, *рыхлый ледъ.*

დახანჯვა (ვხდი, ვხადე), ზ. მ. ტანთ ან ფეხთ გაგნდი მრავალთა, *раздѣтъ, разуть, -ტყავსა, снѣтъ шкуръ, (ვიხდი), ზ. ვ. გავიხდი, снѣтъ одежду.*

დახდა (ვხდი, ხადე), ზ. მ. შევიქმ, უცნოდ შევაქცევდნაღ, *производити: отдѣлать, ავად დახდა, ე. ი. ცუდად შექცია, მოკურო, ошъ отдѣлалъ ихъ; ვეფს. 94.*

დახდომა, სს. *встрѣча; угощеніе; захожденіе (солнца); დასტულ. 11; (ვხვდები), ზ. ვდ. შევხვდები, შევეურები გაზად; შევემთხვევი; შინ-მოვხვდები; ჩავალ, ქვემოთავსდები (შჩისა ან მთოვარისათვის), понасться кому на встрѣчу; встрѣтнты; пайдти, застать дома кого; (о солнце); шхოდнтъ; заходитъ; შინ არ დამიხვდა, я не засталъ его дома, ვეფს. 915; გამოსლ. 15—10: 2 ქართლ. 449; ამდენი ჯარის დახდომას ჩვენ ვერ შევიძლებთ, такое многочисленное войско мы не можемъ отразити, არ დახვდა შინა, ошъ не засталъ его дома, მე ტროილს არ დავხვდები, я не буду присутствовать при онакнваншш покойника, ვეფს. 1217; დამიხვდა, я встрѣтилъ его; ошъ угостнлъ меня, შინ არ დავხვდები ან არ დავიხვდება, ты не застанешь его дома, ვეფს. 1158; (დავხვდები), ზ. ვდ. შევხვდები; ვუმასხინძლებ, *встрѣтнть; прнпнать, угостнтъ, სიზრდ. 165; დამხვდარი, встрѣтнвшшся, დახდომილი, მამ. закатнвшшся.**

დახდემა (ვა), ზ. მ. შევაგონებ, წინ წარმოვედგებ; *внушнтъ, поставнтъ кому на видъ; სამ. ვახტ. 98.*

დახდევა, სს. *взглядъ; (ვხვდავ დავხდე, ზრძან. მღაბ. დახე), ზ. მ. ვუყურებ, ვაფლოიერებ; თვალს ვადევნებ, თვალი და უური მიჭირავს; смотрѣтъ, глндѣтъ; надсматрнвать, имѣтъ надсмотрѣ, წინ დავხდე, посмотри впередн себя, будь остороженъ.*

დახდენა (ვხვდენი, ნე), ზ. მ. გავსწურთნი ცხენსა, *пнѣзжать лошадей.*

დახვევა (ვხვევ, ვხვები), ზ. მ. დავკვლეჯ. დავჭვრეწ, *разорнать, разодрать, (ვიხვევი, ვიხვი), ზ. ვ. დავიკვლეჯები, დავიჭვრეწები, разднрнться, ქალღლი დახვსა, разорвалася у меня бумага; ვისრ. 85; ცანისაშოსი დავხვიე, и оборвалъ ему паатн;*

სიცოლით დავიხვიე, жнвотъ падорвалн отъ смѣху; დახვეული, მამ. разорванншй, 2 ქართლ. 523; დახვევინება (ვა), заставить разорнать, ვეფს. 240.

დახვევა (დავხვევ ცხენებსა), უკან დავსწევ ცხენებსა, *осаднтъ лошадей.*

დახვევა, -ბული, წყლისაგან ადგილი, *рытннша.*

დახეთქა (ვხეთქ), ზ. მ. გავხეთქ, გავბძარავ, *расченлнтъ, колотѣ, (ვიხეთქები), ზ. ვ. გავსქლები, დავიბძარვი, щепнлться, растрескатнсь, დახეთქნსელითა. ударнл въ лнце, 1 ქართლ. 320; გორგ. 110; დახეთქილი, -კლდე, гора въ трещннахъ, въ разсѣпнахъ, ვაცია 36, დახეთქილება, ს. მომდურაობა, გულძვირობა, недовольствне, разладъ, ქილ. 14.*

დახეთქება (ვა), ზ. მ. დავანარცხებ, დავანაკვეთებ, *поналнтъ, ударнтъ ошъ землѣ.*

დახეთლება (ვა), ზ. მ. მოვანგლებ, მოვასწრობ, შევხვდები, *заставнтъ, находитъ, შინ ვერ დავხვლე, я не засталъ его дома, დავხვლე დრო, я нашелъ удобное время, 2 ქართლ. 358; სამ. ვახტ. 42; მარტო შინ დამხეთლებინა, если бы я нашелъ его дома, ქილ. 223.*

დახეთლება (ვა), ზ. მ. დავაგვიებ, *сноднтъ съ ума, ვხელლები, ზ. ვდ. სოდინს უმა, ერთმან ერთისათვის დახელდნენ, они сума сходили другъ отъ друга, ვისრ. 55.*

დახეთლოება (ვი), ზ. მ. ხელი ვიკლებ, *прнбрать къ рукамы.*

დახეთლმწიფება (ვა), ზ. მ. გავხელმწიფებ, *воцнрнтъ, რუსუდ. 956.*

დახეთლოვნება (ვა), ზ. მ. გავოცდებ საქმეზე, *გავავარჯიხებ, усовершенствовать кого въ чемъ, (დავხეთლოვნები), ზ. ვდ. усовершенствоваться, пабнтъ руку; დახეთლოვნებული, მამ. прнобрѣтшшй навнкъ, искусншй, -სწავლაში, ученый, დახეთლოვნებულება, ს. გამოცდილობა, ошнтность.*

დახერგა (ვხერგავ), ზ. მ. ჩავხერგავ ხერგს, *сдѣлать застѣку. შორავ. 206; დახერგილი, მამ.*

დახერხა (ვკ), ზ. მ. გავხერხ. *распнлнтъ.*

დახეტება (ვეხეტები), ზ. თვ. უბზო უკვლოდ დავდგარ, *броднтъ.*

დახეულიობა, ს. გახეული ადგილი, *разодранное мѣсто, дыра, კაცია. 35*

დახეჩა (ვკ), ზ. მ. დავაპობ, *დავჭჭრი შეშას, паколотъ, парубнтъ.*

დახეხა (ვკ), ზ. მ. იხერხე.

დახვალისება (ვა), ზ. მ. სვალისად დავაგლებ, *оставлнтъ на завтра.*

დახვანჯვა (ვკ), ზ. მ. დავხლართავ, *занутать, (დავიხვანჯვები), ზ. ვ. დავიხლართები, занутываться, დავანჯვული, მამ. ქილ. 123.*

დახვედრა, -დრება, სს. *прнѣмъ, (ვხვედრი, ვხვედრებ), ზ. მ. წინ მივაგებებ; დავხვდები, ვუმასხინძლებ; вышоднтъ на встрѣчу; заставить встрѣтнть, прнпнать; 2 ქართლ. 525; რუსუდ. 508; (ვი), ზ. მ. ვიპოვებ მუნ უოფასა, заставить прнсутствовать, бнть очевидцемъ.*

დახვევა (ვა), ზ. მ. ძაფს შემოვხვევ რაფელზე; *მოვავ-*

ხვევ, მოვზარდნი, паматываѣ, навивать; обвивать; აღბ. 21; დახვეს სელი, взяли изъ руки, რუსულ. 380; (ვისვევ), ზ. შ. შემოვიხვევ; გარს შემოვივლებ, обвить, окружить себя, თავს დაგვახვია, павязалъ памы, жъаჩი დახვია, შოურ. 15; онь окружилъ себя войсками, (ვეხვევი), ზ. თვ. შემოვეხვევი, павиваться, დახვია მატლი, -ჭია, ნაქლა червь; სიბრ. 73, 79, 133; თავზედ დამხვევიენბ, павязалъсь мпѣ на шею.

დახველება (ვა), ზ. შ. მოვეხვევი ხველებას, закапывать.

დახვეჭა (ვეჭ), ზ. შ. მოვიბოჭავ, დავიბოჭავ, მოხვეჭე, пахранать, скопить, ქილ. 226.

დახვეწა (ვეწ), -მკედსა, очищать пткн, (ვისვეწე-ბი), ზ. ვ. დავიკარვები, მოვერიღები, უხვგათ, спасаться, ღარეჯ. 11.

დახვივლა, დახვივლება (დავეხვივი), ზ. უ. დავი-ვივლებ, восклицать, იერემ. 31—7, 6. დახვივი-ნება; რუსულ. 274.

დახვიურვა (ვე), ზ. შ. დავლუწ წვრილად ქვასა, на-колотъ, пабить камень, соли.

დახვიზინება, სხ. ржапѣ, (ვი), ზ. შ. ვეხვირი (ცხენ-თოფი), ржать.

დახვნა (ცხენი, მაგ. კარსა), ზ. შ. მივსურავ, затворить двери.

დახვნა (ცხენი, დავხვენ), ზ. შ. მოვხენი მიწას, пса-хатъ землю.

დახვრა (ცხრი, ვხარ), **დახრვა** (ვეხრავ, ვხარ), ზ. შ. ვლირლი, კბილით სორცს შემოვადრობ ძვლსა, грызть, глотать кость.

დახვრეცა (ვე), ზ. შ. გავხვრეც; ან თბილთა წენიან-თა საქმელთა შევხვრეც, просерлить; хлѣбать сурь, დახვრეცა თოფითა, растрѣливать, **დახვრე-ცინება** (ვა), ზ. შ. შევაჭმევ წვესსა, ან თოფის სროლით მოვაკვლევიებ, заставишь кого съѣсть похлѣбку; заставишь растрѣлять.

დახიზნვა (ვე), **დახიზნება** (ვა), ზ. შ. მივსევმ ბი-ნასა მტრისაგან უშიშარს ადგილს; поселить въ безопасное мѣсто отъ неприятеля, (ვეხიზნები, ვიხიზნები), ზ. ვ. დავბინავებ ბი უშიშარს ადგილს მტრისაგან, селить въ безопасное мѣсто отъ неприятеля, 2 ქართლ. 158, 188, ზორგ. 249, 273, დახიზნვა ეკვლესიის სახმართა, сирятать отъ неприятеля церковную утварь въ безопасное мѣсто, 2 ქართლ. 233, **დახიზნული** ხატი გუ-რიასი, скрытый образъ въ Гуріи, 2 ქართლ. 473.

დახირვა (ვეხირები), ზ. თვ. დავხირები; დავეთრევი, უსაქმოდ დავდივარ; застрять, завязнуть, заѣсть; шататься, ходить туда и сюда; скитаться, тас-каться, ძვალი ექლემი დავიხრა, кость заѣла у него въ горѣ, სიბრძ. 97; (ცხირავ, მაგალ. ცი-ნეს), ზ. შ. ავაგსებ ცინეს საწოვაგითა, загромо-дить крѣпость (шипасами), 2 ქართლ. 291.

დახლა (ვახლი, ვახლე), ზ. შ. დავსცემ მიწაზედ, და-ვანარცხებ, ударить объ землю, ღვრ. 149; (ვეხ-ლები), ზ. თვ. დავეცემი; ударяться, биться, унасть, ლელვა დახლოს, я потерилъ крушение отъ воупѣ, სიბრ. 104, **ღველვა-დახლილი**, потеривший крушение, изнуренный.

დახლათვა, დახლართვა (ვე), ზ. შ. დავხვანჯავ;

დავექსავ, ავრევ, запутывать, спутывать; (ვი-სლართები), ზ. ვ. ავირევი, спутываться, დახლა-თული, შიმ. запутанный.

დახლავილი კვანბი, ზედ. запутанный узелъ.

დახლეჩა (ვე), ზ. შ. დავხლეჩ, გავგლეჯ, расколоти, რუსულ. 484, 579.

დახლოცმა (დავსლოცები, დავსლტები), ზ. ვდ. ска-кать, прыгать, რუსულ. 572.

დახმარება (ვეხმარები), ზ. თვ. მოვეხმარები, помо-гать, დამეხმარე, помоги мпѣ, сиособствуй.

დახმაურება (ვი), ზ. შ. გავსურუნდები, ხმას ამო-ვივლებ, произодить шумъ, ზუნ. კ. 78; (ვეხმაურე-ბი), ზ. თვ. ხმას გავსცემ, заговорить съ кѣмъ,

დახმობა (ვა), ზ. შ. გავხმობ მრავალთა, пасушпть, (დახმები), ზ. ვდ. გავხმები, высушать, **დამხმარი**, высохшій.

დახნვა (ვეხნავ, ვეხნა), ზ. შ. მოვხნავ, გარდავხნავ, перепахать, вспахать, **დახნული**, შიმ. испахан-ный, 2 რეჯ. 21—4.

დახოცა (ვე), ზ. შ. დავეკაწრავ, მაგალ. პირსა, цара-пать, რუსულ. 19.

დახორავება (ვა), ზ. შ. დავაფინებ, ზვინად დავსლ-ცამ, нагромождать, ქილ. 403.

დახორკვლილი, შიმ. სორკვლიანი, шероховатый, ვეფხ. 381, განმ.

დახოცა (ვე), ზ. შ. მოვაეკვინებ მრავალთა, მოვსრავ; დავეკვლავ, побить, избить; царѣвать скотъ; აღბ. 35, ზოგჯე. ავსოც, გავსწმენდ, счищать, ვეფხ. 81; დავხოც უშიშლით, уморить съ голоду, (დავეხო-ცები), ზ. თვ. умереть, ცოლი და უგილი უშიშ-ლით დამეხოცინებ, жена и дѣти умерли у меня съ голоду, უგილნი დამხოცა, онь убилъ моихъ дѣтей, ვეფხ. 1155; გონებამან დამხოცა, ე. ი. ფიქრმა დამიგლოცა, გამათავაო, мысль убила меня, ვეფხ. 127; **დახოცინება** (ვა), ზ. სხმ. заставишь убитъ.

დახოჭა (ვე), ზ. შ. დავეკაწრავ, დავეფხვავები, цара-пать, ვი-პირსა, царанать себя лице; ვისრ. 27; რუსულ. 56.

დახოჯავება (ვა), ზ. შ. დავეკვლავ, წყვილს გამო-ვასხამ, осконить, გორგ. 402.

დახრა (ვეხრა, ვეხარ), ზ. შ. მოვეკვავავ, მოვსდრეკი, მოვლუნავ, пагнуть, наклонить; თავი დახრა, по-вѣсилъ голову; (დავიხრები, დავხრეს), ზ. ვ. ბა-ნაკს ავილებ, снять ставъ, რიცხ. 32—7.

დახრავვა (ვე), ზ. შ. მოვხრავავ, მოვსწვავ, изжа-рнить, перержарить.

დახრამული, ზედ. охоромолено гѣа, ухабистый.

დახრიადლება (ვი), ირაკლ. 121, зашедестить.

დახრივება (ვიხრივები), ზ. შ. მოვიხრივებ, მოვიეც-რავებ, ухитряться, ქილ. 4.

დახრილება, ს. паколение, ნ. დახრა.

დახრუკვა (ვე), ზ. შ. შევეჭლუნებავ ცუფს ცეცხლ-ზედ ღებით, скоробить, скорчить, სხ. ლ.

დახრუსცვა (ვე), ზ. შ. დავეჭმეუჭები, измять, скор-чить.

დახრწევა, ნ. დახრწევა.

დახრწნა (ვეხრწნი, ვეხრწნე), ზ. შ. გავეკრევი, წა-ვასდენ, испортить.

დახსნა, სხ. развязка; ныкупъ; разслабление; раз-

пить, удовлетворить, სომხ. სამ. 289; გულს და-
ვაჯერებ, ერთხელ დავანლობ, დავაპურობ გულს;
დავირწმუნებ; положиться на; утѣряться, ვეფხ.
10; გული ცოცას ლაჯერე, будь малым дово-
леш, (ვა), ზ. მიჩ. ვირწმუნებ, повѣрить, ვერძი,
ნუ ლაიჯერებ, не вѣрь, მე არ ლამიჯერა, опы не-
послушала мени. (ვა), ზ. მიჩ. გავუგონებ, по-
слушаться, (ვაჯერები), ზ. ვ. ვირწმუნები, утѣр-
даться на дѣлѣ, въ вѣрности, სამ. ვასტ. 143;
არ ლაიჯერების, нехеля повѣрять, ვეფხ. 1292;
(ვაჯერები), ზ. თვ. ვერწმუნები, იგივე ლაიჯერე-
ბი; ლაიჯერება, можно вѣрять ему, ლამიჯერება,
можно вѣрять мнѣ, (დავსჯერდები, -ლი); ზ. ვდ.
შეესჯერდები, остаться довольным, ვეფხ. 18;
რუსულ. 368, ლავრ. 138; ცოცას დასჯერდი, будь
малым доволен, ფასზედ არ ლამიჯერა, ძნითა
песочелся со мною; **ლაჯერებუდი**, მიმ. უტ-
ренимый, **ლაიჯერი**, მიმ. непослушный, **ლაიჯერე-
ბინება** (ვა), ზ. მ. დავარწმუნებინებ; გავაგონებ-
ნებ, заставить вѣрять, слушаться, გული დაე-
ჯერებინებინა, опы былъ утѣреть, 2 ქართლ.
449.

ლაგომა, ნ. ლამეკა.

ლაგვარვა (ვა), ზ. მ. некрестить, რ. ქ. ლ.

ლაგილოღონება (ვა), ზ. მ. ნიჭებულეკყოფ, на-
граждать.

ლაგიჯგნვა (ვა), ზ. მ. помнить; погренать; (ვა-
გიჯგნები), помниться; სამხ. 116.

ლაგირჯვება (ვაჯირჯვება), ზ. ვდ. ლავსოვლები,
დავსულები, яснухнути, вснухнути.

ლაგობინება (ვა), ზ. მ. უმჯობეს ეკყოფ, улу-
чать, **ლაგობინებუდი**, მიმ. улучшенный,
ვისრ. 32.

ლაგოგება (ვა), ზ. მ. ჯოგს შეეკერი, შეეკერებ,
столить, (ვაგოგება), ზ. ვდ. შეეკერებები, стол-
ниться, ვეფხ. 1525.

ლაგრა (დავსჯერი, ვაჯერი), ზ. მ. გაგებრა; დავსჯრი;
ჯგოფად მოვაგროვებ, сонать; столить, собрать
въ кучу; (ვაჯერები, ვაჯერი). ზ. ვ. მოვკვტვლები,
მოვკვტროვლები, მოვკვტქვლები, стекаться, стол-
ниться, 1 ქართლ. 440; ვეფხ. 1202; **ლაგროდი**,
მიმ. ჯგრაღ ლამდარი, შემოყრილი, столнившийся,
ვეფხ. 101; რუსულ. 537.

ლაჰმანი (სპარს). ს. გმირი, герой, 1 ქართლ. 249.

ლაგელამურა, ს. კედ-მოზვერა სათეზე, рыболовная
сѣтъ; სპ. ლ.

ლაგენა (ვა), ზ. მ. ფეხზედ ვსდგამ, წამოვაყენებ, ста-
вить на ноги, გამოვაყენებ, ძვლათა გოდხმამ,
შევაღებ, შევანიჭებ, составлять, გულს-ვადგინებ,
я поусердствовалъ, ლავრ. 263; უდგებ, ზ. მიჩ.
შევედგამ, ставить подъ, составить, ქვეშაგებო-
ღამ მადგებ, ты поднимайши меня съ постели,
ვიდგებ მუხლსა, стать на колѣни, **ლაგინება** (ვა),
იგივე ლგენა; გულს მედგინება, усердствую.

ლაგრა, ს. ხმაინობა, тонотъ, шумъ, -ხალარისა, шумъ
музыкальныхъ трубъ. რუსულ. 389.

ლაგმა (ვსდგამ, ვსდგამ), ზ. მ. ლავსდგამ, ლავწუბ.
სტაინტ, власть, (ვა) ლავადგამ, ზეილამ ლავადებ,
დავარქვამ, положитъ на, надѣтъ, უხას ვადგამ,
дурно говорить о комъ; ვილდამ ფესსა, начин-

паю ходить; ეხას ვილდამ, начинаю говорить,
თავს გვირგვინი მადგა, у меня вѣпецъ на голо-
вѣ, (ვა), ზ. მ. ლავუდგამ, ставить кому что,
უდგამს ბადე ჩემთვისა, опы разсталилъ мнѣ сѣтъ,
ვეფხ. 435; (ვიდგამები, ვედგამები, -დგამი); ზ. ვ.
სტაინტ, ადგილს ვერ იდგამდა, ე. ა. ადგილზედ არ
ილგა, не стоялъ на мѣстѣ; ვისრ. 231.

ლაგვიფი, ს. გაწყოლებული ღვინო, впно разведен-
ное съ водою; სპ. ლ. ნ. ღვინო.

ლაგიბი, ნ. ლაფათინი.

ლაგომა, სხ. სტაინტ, пребывание, სპ. 20—22;

ლაგომა თავის სიტყვაზედ, სტაინტ на своемъ, უარ-
ზე ლგომა, отказывать, несоглашаться, ფესსი
ლაგომა, быть кандидатомъ на должность, ლგომა
ლოცვაზედ, стоять на молитвѣ; ლგომა ერთგუ-
ლობაზედ, быть усерднымъ кому, (ვსდგევიარ, ლგე-
ხარ, ლგას; ან ვსსდგა, ვსსდგი, ვიდეგები, ვიდეგ,
მდაბ. ვიდექ, ვიდეგ). ზ. ვ. ფესზედ ვარ; ვლგომარებ,
ვბინობ; სტაინტ; пребывать, находиться, жить,
მტკიცედ ვსდგენით, стойте твердо, გლატ. 5—1,
(ვსსდგები, ვსსდგე, მდაბ. ვსსდექ), встаю; ქარი
ვსდგება, вѣтеръ поднимается, ჩემს ცოცვასი
რად ვსდგები, за чѣмъ ты берешь на себя мой
грѣхъ, ანკონ. 4—26; (ვიდეგები, ვიდეგ, მდაბ. ვა-
დექ ან ვადგი; ვადგევიარ ვადგივარ ან ვსდგივარ,
ზ. მ. ზედ-ლავადგები, შევადგები, стать надъ,
ქიმ. 86, ადგანს ციხეს, осаждаютъ крѣпость,
თავს ვადგივარ, надсматриваю, ჩრდილი ადგა. ქილ.
233, იფხილავ; ამ ადგილს მზის სხივი ადგება, это
мѣсто освѣщается солнечными лучами, ჩემნი
ღვინი მისცა ადგა, ე. ი. ჩემი უბედურობა იმასაც
შიადგესო, мое несчастіе да постигнетъ и его;
ვეფხ. 756; (ვიდეგები ან ვუდეგევიარ); ზ. მიჩ. ვისო
სამე მხარეს ლავიჯერ, ვეკომბაგები, სტაინტ, держать
чью сторону, 2 ქართლ. 517, 546; 562; ვისრ.
199; იმ ადგილს მზის სხივი არ უდგება, то мѣ-
сто неосвѣщается солнечными лучами, ბუნ. კ.
125; გუშაგი უდგა, стража стерегла; ვისრ. 126;
(მადგება, მადგა; ან მადგია; ვადგივარ, მადგი ხარ),
ზ. მიჩ. სტაინტ, лежать надъ, გვირგვინი თავს
მადგია, корона надѣта на мою голову, ლავტირე-
ბა კარს ადგია, нужда стучится въ дверь, საქმე-
ლი გულს მადგება, пища отягощаетъ мой же-
лудокъ, (მიდეგება, მიდეგია, მედეგა), ზ. მიჩ. სტაინტ
უ მეა, живеть, пребываетъ, თუ სული ვიდეგას,
если ты живъ, ვისრ. 130; 179, ვეფხ. 249; ცო-
ლი მიდეგია, я женатъ, რუსულ. 620; შეილი უდგა,
опъ имѣетъ дѣтей, აღბ. 46, მდგმურად მიდეგა,
опъ жилъ у меня, какъ жидецъ, ლალატს გვილ-
გებობან, они измѣняютъ намъ, ვეფხ. 435, 2 ქართლ.
14; თორმეც სვეტი უდგას, ძვინადათა სტაინტობ
поддерживаютъ здание, ტიმ. 26; (მადგს), -პირი
ადგს, опы имѣетъ ротъ, მარტ. 188), (მიდეგს),
მაქვას, имѣтъ, ვისრ. 192, სული მიდეგს, я живъ;
(მედეგება, მედეგა), იმჯტ, არ სდგამა მე, опы не имѣлъ
смысла, რუსულ. 574, სხელი მედეგა, я имѣлъ домъ,
უნავირი ვედეგა, лошади была осѣдлана, რუსულ.
560; ვილრე ხელი მედეგას, пока буду владѣтъ
рукою, ვისრ. 17, ვილრე სული მედეგას, пока
буду живъ, ვისრ. 54; თვლი რომ მედეგა, когда

დედა-შვილობაჲ, ей Богу, клипуть, დედა-ზრი, главный смысл; **დედა-ბერი**, ს. მოხუცი, ბებერი დედაკაცი, старуха, 1 ტომ. 4—7, რუსულ. 300; **დედაბერეზი**, დედაბერეზული, ზედ. бабii; დედა-ბუზი, большая муха, დედა ქალაქი, столица; დედა ბოძი, ს. დიდი ბოძი, главный столбъ, на которомъ опирается весь домъ, **დედათ დიაკონი**, ს. ენკრატსი, ქალწული მონაზონი უფროსი, игуменья; **დედა ზარდღისა**, ს. ბაბაქუ ან ქსელი მისი, აბლაბუდა; **ნაუკი**; **ნაუტინა**, **დედაკაცი**, ს. ზოგადი სახელი მდერათ, женщина. **დედაკაცური**, ზედ. женскiй, **დედაკაცობა**, ს. женство; женскiй полъ, რუსულ. 459, **დედათ-მონასტერი**, женскiй монастырь, **დედა-მანია**, გურულ. ბე-ბია, бабка; ბაქრ. 163, **დედათ-მოურავი**, ს. მეანი, ბებია, повивальная бабка, **დედათ-წესი**, ნ. დაშტანი, თვისა; მსიყნო, **დედალი**, ს. დედათ-ბუნებისა, მდერო ცხოველი, самка, განთვისებით ეწოდების დედალს ქათმსა, курица; დეალი დეია; მცენ. можжевельникъ древовидный; **დედალად**, ზხ. დეალსვით, какъ самка, ვეფ. 586; **დედალოსი**, ს. ქრცივი, ყარუუმის გვარი; **ლასიца**, **დედამთვრალი**, ს. მთვინი. чайка; 2 სჯული. 14—15, 15; ლევიტ. 11—18, **დედამთილი**, ს. ქმრის დედა, свекровь, **დედამიწა**, მატერიქს, матерая земля; **დედამძღაერა**, ს. მცენ. Амми, родъ имбири, ნ. ბიანკ. ლ. ბუნ. ლ. **დედა-მშუმი**, ს. გამზღელი, მზრელი ქალი, მდაბ. ვა-ლი; კორმილიცა; **შიწყა**, гувернантка, **დედაბი**, სახ. ნამდელი წერილისა, მხატვრობისა და მისთანათა; ანაზა წერის მოსწავლეობა, оригиналь; **პრო-შიყსი**, **დედაქალაქი**, ს. საცანკო, სამეფო ქალაქი, столица, დედული, ზედ. **დედული**, უძრავი ქონება; მატერიქსი; **დვიჟიმოე** или **педвиჟიმოე** იმჩნიე, доставшееся послѣ матери, **დედა-წული**, ს. ცოლშვილი, სახლობა, ჯალაბობა, семейство, აღბ. 23, **დედაწულიობა**, იგივე დედა-წული, 1 ქართლ. 358, ვისრ. 2; **დედება** (ვა), ზ. მ. შევადეებ, заввашивать, (ვქედებ), ზ. ვდ. გავდედები (ვომი); о тѣстѣ: заввашиваться, подниматься; **დედება** (ვედები), ზ. თვ. დედად გავუდები, етать матерью, დედება, დედა უქ-ნია, ვეფ. 1423, დედილო, ენ. დედა, матушка, დედა, ს. და დედისა, тетка, сестра матери; **დედი ნაცვალი**, ს. მეორე ცოლი ვისისმე და არა შობელი, мачиха, **დედიწული**, ზედ. დე-დული, მატერიქსი, **დედის-ეროთა**, ს. единствен-ный сынъ матери, **დედლობა** (ვქედლობა), ზ. ვ. бытъ самкой, ქოლ. 589, **დედ-მამა**, ს. შობელნი, родители, დედა-მამანი, ზედ. დედა-მამის მყოლი, имбюицiй родитель, **დედობა**, ს. ма-терство, დედას უყო, она замишала ему мать, გორგ. 314, **დედობით მოვიდენენ**, ვისრ. 2; **პრიხათი** съ женами, **დედობილი**, ს. დედის შობადილი, დედის მავიერი, **დედობრივი**, ზედ. материнскiй, **ვობა**, ს. женоподобие, женствен-ность, **დედოფალა**, ს. оаиფესი, ласка, ласочка (знерекъ), ბუნ. ლ. **დედოფალი**, **დედა-უფალი**, ს. მეუღლე მეფისა, საღვთო წერილში: ქალბატო-ნი, ფსალ. 122—2; მთავართა მეუღლე, სოლო

ჩინებულთა კაცთა ცოლთა: მანდილოსანი, ცლესთა ლაცი და პაკივემისათვის: უსო, ღია სახლისა; აგრე-თვე ახალ-დაქორწილებული სძალი სამღვდელე და შემდგობად პაკარბალი; **პარიცა**; **გოსპოჟა**; **პოვობრახია**, მეფე და დედოფალი, **ნოვობრახიე**; **დე-დოფლება**, (ვა), **პრიაპატი** **პარიცე**, **დედოფ-ლის უვაილი**, **კაუჩიტი**, მცენ. **დედოფლო-ბა** (ვი, ვჰ) ზ. ვ. ვქმეფობ (დედოფალთათვის), **ბიყი** **პარიცე**, ვისრ. 17; რუსულ. 635; 1 ქართ. 389; **დედული**, ზედ. დედული, родовое имяиie послѣ матери.

დედება, ნ. **დედა**.
დედი დაშვილი, двоюродный братъ.
დედლობა, ნ. დედა.
დეი, ნ. დახსნა
დევანცაფა, ნ. სასმისი.

დევი (სპარს.), ს. გველეშაბი; ზღაპარ მეტყველნი სპარსთა მოუთხრობენ რომელ დევნი შექმლი იყუ-ნენ ღვთისკან წინასწარ კაცისა და შემდგომ 7000 წლის მშერობელობას მათისა ქვეყნისა დაქარ-გეს მფლობელობა, ასე რომ მათ შემოდგომ ფე-რიებს დარჩათ ქვეყნა; ნახე ვერია; ამ სიტყვისა-გან ქსწარმოებს ლათინური სიტყვა: Deus დმერი, **დრაკოშ**, чудовище; **დემოქ**, нечистый духъ, ვეფ. 648, დევის პირა, მცენ. львиный зъвъ.

დევნა (ვქსდე), ვსდევი, -ნე, მდაბ. ვდევი, ვსდევ; ზ. მ. უკან მივსდევ, დავსდევ; შევაჭირვებ, დავს-ჯაბნი, იდტი ვა კჩაყ, სჩხდვათი; **პრესლდვათი**, **გნატი**; **თვალ-ურა** ადევე, **ნაბლადი**, **პოსმატრი-ნაი**, **ვქსდევი** **თვალსა**, **პრესმატრინატი**, **სჩხდტი** **ვა** **კჩაყ**, (ვიდევენბი), ზ. ვ. შევიჭირვებ, დავი-დევენბი, **პოდვერათი** **პრესლდვათი**, 1 კორ. 4—12; 1 ქართლ. 294; ლუკ. 8—29; ვისრ. 43; **ხნეთა** **ქდევის**, **ვთო** **ი** **იჩხ** **ვ** **პრიოდქ**, **ვ** **პატუ-რქ**, ვისრ. 46; **მიდევნა**, **ი** **პრესლდვათი** **ეგო**, **მდევ**, **თ** **სჩხდეუენ** **ვა** **მნო**, რუსულ. 451; **დე-ვენება** (ვა), **თვალს**, **ვამჩატი**, **ნაბლადი**, (ვა), **-გულის-ურსა**, **ვინატი**, **სჩხდტი**; **არ** **იცოლი** **პალ-ტული**, **როგორ** **მდევედა**; **მოურ**. 150; **овъ** **пезналъ** **какая** **сила** **вои** **преебладаю** **во** **ми**; **დევნა**, **დევენლობა**, სხ. гонение, სქმ. 8—1, **დევენ-ული**, მიმ. гонимый.

დევისისტი, ს. ჯიჯრის ფერი ფისი, რომლისმე სისა, ხმარებული სამკურნალოდ ან საღებავად, ვარ-დაშუანა, მათა სისტილი, **დრაკონი** **კრონი**, **смола** **дерева** **драконишка**, **кровяного** **цвѣта**.

დევფრჩხილი, ს. ლათინ. blatta bisantica, uugvis odoratus; ბუნ. ლ.

დევისურა, **დევისცხტა**, ს. მცენ. **нойдъ-нрема**, რ. ქ. ლ. დიდი, **бонрская** **снесь**; ნ. რუბ. ლ; **вол-ნი** **перечь**, ბუნ. ლ. 3. ფ.

დევისურავანდა, ს. მცენ. **сѣшнная** **вишня**.

დევცაღარი, ს. **экономъ**, **დავცაღარობა**, ს. **знанiе** **эконома**, 1 ქართლ. 65.

დეზი, მრ. დეზები. ს. მხედართ ქუსლზედ მიკრული რკინა ცხენის საჩხველეთა; **шпоры**, ვეფ. 213.

დეკა ს. ეკლიანი ჭჭერი, **остролистъ**, **влаголюбъ**; 3. ფ.; **подубъ**, ერის. ლ; 3. ფ.

დეკანოზი (ბერძნ.), ს. პროკოპოპი; **протоiereй**, ხევსურნი უწოდებენ ამორჩეულს მოხუცსა რომე-

ლიბტიკი, დილეტიკი, ს. ლუკლეტი, прикладъ у ружья, მოურავ. 154.

ლიდად, წმ. ლიად, ფრიად ვესმა, очень, დიდად მშვენიერი, ზედ. ძალიან მშვენიერი, весьма красивый, **დიდ-მშვენიერება**, ს. ფრიადი შემკულობა, великолѣпие, დავით. 8—1: 20—5; 103—1; **დიდგვარი**, ზედ. საბავთო გვარისა, წარჩინებული, высокородный, аристократъ, სმ. ვაკ. 143, დიდგვარობა, ს. аристократство, ვისრ. 4, ზნაულობა, **დიდგუთა, დუდგუთა**, ს. გორიზი, ამპარცაფანი; მცენ: ყრუ ზე, высокомерный, гордый; ბუზინა, **დიდ-გუთობა**, ს. надменность, **დიდ-დიდი**, ზედ. ძალიან დიდი, превеликий; многочисленный; დიდ-დილობა, სმ. ვაკ. 116, великость.

დიდ-ბადე, ს. псводъ.
დიდება, სს. величание, прославление; слава; хвала; დიდებად სიარული, процессия; крестный ходъ, დმერთმა საუკუნო დიდება მისცეს, Богъ да дастъ ему вѣчное блаженство, მოვიდეს მე კაცისა დიდებითა თვისითა, придеть сынъ человеческий во славу, დიდება დმერთსა, слава Богу, (ვადიდებ), წ. მ. გავადიდე, გავავრცელებ; ვაქებ, ვამადლობ; ვასახელოვებ, ვაჩინებულე, увеличивать, умножать; славить, хвалить, прославлять; დარეგ. ნ. ზე ადიდეს, და прославитъ, და возвеличитъ, (ვიდიდებ თავსა), წ. მიჩ. თავს ვიქებ, величать себя, превозноситься; (ვიდიდები), გავდიდები, возвышатся; возвеличиваться, увеличиваться, (ვადიდებე), წ. მ. გავადიდე, увеличить, ვეფ. 119; (ვიდიდები), წ. ვ. ვიქები, ვისახელოვებ, прославляться, (ვედიდები), წ. თვ. დიდად ვერცხვები, თავს გამოვიასჯვრისებ ვის წინამე, казаться великимъ, величаться передъ кѣмъ, რუსედ. 928; მედიდების, кажется мнѣ большимъ, ქილ. 536; **დიდებული**, ზედ. ჩინებული, წარჩინებული, დარბაისული, მეფის წინაშე მდგომი, ვეფ. 1001; ზნაუბრი, სლავნი; ვельможя, бояринъ, დიდებული სამოსელი, пышная одежда, დიდებული დეგ, высоко-торжественный день, დიდებული ანჯაური, ვельможя, 1 ქართლ. 293; **დიდებადი**, ზედ. достойный славы, 2 კორ. 3—11; დიდებულება (ვქდიდებულებ), ველიჩათსა, **დიდებულება**, ს. მალაღლი ღრსება, უადრესობა, величие; величество; **დიდებინება** (ვა), წ. სს. заставить увеличить, прославить.

დიდი, ზედ. მაღალი, სხვათა ზედა უმეტესი შესახელობითა, საქმიითა, ფასითა, სიმძიმითა და სს. великий, большой, დიდი კაცი, ზნაუბრი, человекъ, დიდი და პატარაობა, большой и малый, დიდის უურად-ლებითა, съ большимъ вниманиемъ, **დიდი სოლომონ მეფე**, царь Соломонъ первый, т. е. старший, დიდი ხანია, давно. დიდ-დიდი, превеликий, დიდის დიდებითა, съ великимъ торжествомъ, დიდი პატარაბლით, отъ большого до малого, **დიდ-ვაჭარი**, წარჩინებული, სახელოვანი ვაჭარი, купецъ первостатейный, ვეფ. 1116, დიდგვარობა, ს. боярство, **დიდ-მარხვა**, ს. великий постъ, **დიდ-კაცური**, დიდ-კაცთა შესაფერი, ზედ. приличный боярину, **დიდ-კაცურად**, წმ.

დიდ-კაცთა შესაფერად, по боярски, **დიდმუცელა**, брюхачъ, **დიდობა**, ს. სიდიდე; ჩინებულება; სმ. ვაკ. 116; великость, высота, велиможество, დიდის დილობით, торжественно, სმ. ვ. 43; (ვქსიდილობ), წ. უ. величаться, ქილ. 110, 207, გორგ. 225; **დიდ-დიური**, ს. კაცთა. 1119; **დიდ-პატარაობა**, большой и малый; неравенство состоянiи.

დიდ-მთაველი, ღმობი, ბაქრ. 180, გომი, просо.
დიდრაქმა (ბერძ.), ფული ორ-დრაქმიანი, ნ. დრაქმა, დაბად. 23 — 16; დიद्रахма, წონა 1 1/2 მისხალისა.

დიდრობა, ს. წულის ადიდება, паводнение, ლუკ. 6—48; 31.

დიდროვანი, დიდრონი, ზედ. მოდილო, великий, большой, крупный, დარეგ. 64, ვეფ. 218; დიდროვანება, ს. მოდილობა, огромность.

დიდ-სული, დიდ-სულთვანი, ზედ. მოწყალო, великодушный, მარც. 4, 3, **დიდ-სულთობა**, ს. მოწყალება, великодушие, долготерпѣние; **დიდ-ფასი**, ზედ. ძვირფასი, драгоценный, **დიდელებ**, ს. მცენ. დუდელები, ონცკოფა, можжуха, სპ. დ.; დიდეურა, დიდეურანი, ზედ. გრძელ-ფურიანი, длинноухий, ჩონგ. 71, 72; დიდ-ძალი, ზედ. сильный, многочисленный, -გარი, многочисленное войско; 1 ქართლ. 30; დიდ-შემდეგ, ზედ. ძლიერი, შემდეგბელი, могущественный, мощный.

დიდეუბე, ს. ნ. დეუბე, великое болото.

დიდხან, დიდხანს, წმ.; გრძელ-ვამიერი, დეოვანებით, долго, დიდ-ხანობა, ს. долговременность, დიდხანობადინ, долго, რუსედ. 782; დიდხანობა, давность.

დივანბეგი, ს. სასამართლოს წევრი; მოსამართლე, მსაჯული, членъ совѣта; судья; **დივანი** (სპარ.), ს. სასამართლო, сборникъ; сепатъ, совѣтъ; სრობ. ბროს. 24, **დივანხანა**, ს. სასამართლო სახლი, судишнѣ, რუსედ. 347; დივანშირი, секретарь, ნ. დივანი.

დივა, ს. позночникъ (раковина), პ. ფ. ლ.

დივანი, ს. ნუსხა, ხახე წარდღი.

დივა, დივბა, ს. ახალთესლი, გაზაფხულის სათესი თესლი, ишеница яровая, ბუნ. სპ. ლ. დივა-წყლისა, ს. მცენ. золотокъ (раст.).

დივა, დივა; ბუნ. ლ. ქვავი, розж; მცენ. гладышь; дикий конеръ, ბუნ. ლ. борецъ, ერის ლ.

დივასტერი (ბერძ.), ს. Духовная консисторiя.

დილა, ს. ეამი გარიერაიდგან ვიდრე შუადღემდე, утро, დილა ნებისა, დილა კარგაუფნისა, доброе утро, დილა ადრიან. рано утромъ; დილაობით, но утрамъ; **დილას, დილით**, утромъ, დილითგან, съ утра, ზვალ-დილას, завтра утромъ, დილის-ხამი, роса утренняя; **დილაბინდი**, ს. გარიერაეი, разсѣтъ, 2 ქართლ. 331, 340; **დილანდლითი, დილანდელი, დიდეული**, ზედ. утренняя, დიდედილითი, წმ. იო უტრამ; დიდეულიაზედ, но утрамъ рано; დილის ვარდი, ს. გულისაბა, царская борода; ბუნ. ლ.

დილეუბა (ვა), წ. მ. დ. проводить раннее утро на поляхъ; (ვედიდეუბი), გავეუბნებ, თამარ. 56, проясняться, разсвѣтать, ვეფ. 707.

დილაგა, **დიგლა**, ს. წყალი ან ნაკალული, რძინიკი, ვეფს. 826; 844.

დილეგი, ს. ბნელეთი, საპრობილე, ტემნიცა, ქილ. 168.

დილეუელი, ზედ. დილანელი, угреншій.

დიმელა, ს. ბორსვენა; подбѣлъ; матица, ერ. ლ.

დიმი, ს. ლეინი, შედეგული ნარმა, бурметь.

დიმპლიპიპო, ს. მცირე ღაფი, бубень.

დიმოკრატიცა, ს. ერთა მმართველობა, демократія.

დინარი (ლათ.), ს. დრამა, დრაქმა, денарій (монета).

დინგი, ს. ღორთა, ძალთა დამოსახათა ცუხი; მწერთა საწოგელი; ხორთუმი; საცეცველთ მომსსო წინა წვერი დასამეგვაველ, რყო, морда; хоботокъ у насѣкомыхъ; дубецъ, кий у молотилки.

დინდგელი, ს. სკის პირის ცვილი, воскъ ириш.

დინება (ვა), ზ. მ. დენას დაქვევინებ, წამოვასხამ ნოცოლს, заставишь течы, -ისხსლსა, სამ. ვახვ. 46, взыскать за кровъ, (ვედინები, ვვსინდები), ზ. თვ. ვჭლი (მიზარე), течи, ცრემლი შედინების, льются у меня слезы, ვეფს. 189; ქილ. 141; დინება ცრემლთა, проливать слезы, მოურავ. 123.

დინი (არაბ.), ს. სარწმუნოება, вѣра, религія, 2 ქართლ. 498.

დინგე, ზედ. მშვიდი, წყნარი, тихій, спокойшій.

დინგობა, ს. სიწყნარე, спокойствие.

დიოფალი, ს. დელოფალი, дарница.

დიპლომი, ს. ენდღამა, ხარისხის ბოძების წერილი, дипломъ.

დიპლომატია, ს. дипломатія.

დიპტიღმა, ს. შესმა, სოცბა, похвальное слово, 2 ქართლ. 384.

დირე, ნ. დერე.

დირაგი (სპარს.), ანძა, ხაღე, საუე სომალდისა, мята, მროვ. 39; კარის ღრუბლი, пороги.

დირეცტორი (ლათ.) ს. განმგებელი, директоръ.

დის, **მდის**, ზ. მდის, მდინ. დო.

დისკო, **დისკოსი** (ბერძნ.), ს. მრგვალი ჭურჭელი, საკუთრად სიწმინდის ჭურჭელი საეკლესიო; ფეშსეში; სიმრგვლე მზათობა, дискосъ; кругъ, круглая плоскость, дискъ; ქილ. 695; დისკო მზისა, кругъ солнца, ქილ. 378.

დისწული, ს. შვილი დისა, племянникъ, сестры.

დიყა, ს. მცენ. гладышъ, дикій конеръ, ბუნ. ლ.; борецъ, ერის, ლ.

დიში, ს. წერნაქი, ზირნისი, желтый мышьякъ, ბუნ. ლ.

დინაში უშქურა, ს. მცენ. მიწის ვაშლა (მეგრულ.), земляная груша, ერთსო. ლ.

დილაუვი, ს. ილაუვი, ЛОКОТЬ.

დილაუვი, ს. მფრინველი, ბუნ. ლ. საბ. ლ.

დმე, **დმი**, თან. მდე, მდინ. დო, ქალაქადმი, დო გორდა.

დნობა, სს. расплавивави; таяви, (ვა), ზ. მ. გავალნობ, გავალნობ, растапливать, плавить, (ვსლენები), ზ. ვდ. გავლსვები; გავლნები; გავლნები, სორცი დამცევა. таятъ; растапливаются; исхудать; შიშისკან გული მიდნება, отъ страха у меня сердце замираетъ, კაცი. 27.

დო, ს. ხადღები მაწონი უცხიმო, пахтанное кис-

лосе молоко, ბაგრაფ. ბაგ. 12; ლოს შეჭამადი, похлебка изъ пахташнато молока; **დომხალი**, кушанье изъ сметаны съ зеленью, ბაგ. ბაგ. 12, 23, 9.

დობა, ს. დადგოფნა, быть сестрою, ვეფს. 893; დობილი, ს. დადგოფებული, სმობილი, ვეფს. 892; 1572; ქილ. 433; ვაშალი სესტრა; **დობილი**, ს. ყურძენი რომელიც დიდხედედ მოდის, въ Имеретин: виноградникъ, который раснукасается на высокихъ деревьяхъ.

დოგვი, ს. ხარალი, горчница; დოგვი გარეული, ს. გარეული დოგვი, горчница полевая.

დოვლათი (სპარს.), ბედნიეგება; სიმდიდრე; ძლიერება, შემძლეებლობა; счастье, благополучие; могущество; богатство; სამ. ვახვ. 253; მირიან. 98; **დოვლათიანი**, **დოვლათსვიანი**, ზედ. ბედნიერი, ძლიერი, благополучный; мощный; богатый.

დოიანი, ზედ. ღოთი შემზადებელი, сывороточный.

დოინგე, ს. წელზედ ხელთ-შემოვლება, подбосченье, -შემოვიური, подбосчениться.

დოკტორი, ს. ექიმი, докторъ.

დოლბი (სპარს.), ს. დიდი სარკმელი სანათური ან განჯინა; დიდი წისკვილისქვა, слуховое окно, амбразура, бойница; выемка въ стѣнѣ; большой жерновъ мельничныи, რუსულ. 607, 728, დარეფ. 128; ციმოთ. 13; მოურ. 60.

დოლბანდი (სპარს.), ს. ყაუხი, რიდე, турбанъ, чалма, 2 ქართლ. 18, 554; საბ. ლ. მოურავ. 43; წმინდა ნარმა, მარაშთი, 1877, ან 3: გვ. 7; კისეა, ქიმ. 260; ან საწოვებელი ქუძუს მსგავსი, соска, სასოფლო ვაჭეთი.

დოლი (სპარს.), ს. დადგოფი, барабанъ, რუს. ქართ. ლ.; დოლი დაძვრა, стали гнаться.

დოლი, ს. შაბი, квасцы, ბუნ. ლ.

დოლი, ს. უჭვაო ფეკვილი თუ იფქლი, мука или шеница безъ осокн, ბუნ. ლ. (სპარს.), молво, зипзивей (раст.) ბანკ. ლ.

დოლი, ს. -დაძვრა, გამოდის, ღორმა გოჭები დაჭყარა; свшны стала пороситься, საბ. ლ. დოლი ფური; тельная корова, ივერია 155, № IV, 1881.

დოლფანჩი, ს. ერთგვარი კაბა, ვისრ. 119; кафтанъ; длиннополый.

დომბა, ს. ოთხფეხი, зубръ.

დომხალი, ნ. ლო, отварная зелень съ кислымъ молокомъ.

დონა, ს. -ყველა თავის დონეზედ იყოს, все должно быть въ надлежащемъ видѣ; დონაზედ დადგობა, принять настоящій видъ; თეიმ. ბაკონ. წამლეობის შედეგნა 1, დონაზედ მოსლვა, придти въ надлежащее положеніе.

დორა, ს. საწყო იმერეთში: ნახევარ-კოკა, შვიდი ლოქი, 12 მანერკა ან სამი ბათმანი, мѣры жидкости въ 54 фунта, ნ. კოკა.

დორაუი, ს. იგივე დორა; რიცხ. 28—7, 14.

დორბლი, ს. პირს მონადგენი ღუეი; слюна, **დორბლიანი**, ზედ. слюнявый.

დორი, ს. ზურგის მისაყრდნობელი ბალიში, круглая подушка, რასვ. 106.

დოსტაქანი (სპარს.), ს. დიდი სტაქანი, бокаль, ვეფს. 484; რუსულ. 184.

დოსტაქარი (სპარს.), ს. ჯვარ ექიმი, ხირურგ, სამ. ვ. 35, 36; ვეფხ. 321; 592; 888.

დოფუნოჭი, ს. უფოვარი ნაფუქი, ლელენგო. опрѣнокъ, საბ. ლ.

დოქი, ს. იმერული საღვინე თუნგაიანი ან მეტი, вивный кубинъ въ 5 бут. სიბრძ. 113; ანტონ. 4—10; კავკ. კალენდ. 1858 წლ. ნ. კოკა, ძუხ მანერკი, ბაქარ. 331.

დოდმატი, ს. ქეშმარიტება; განხილება ან კანონი შეწყნარებული ეკლესიის მიერ, დომატი; **დოდმატიკა**, სწავლა დოდმატისა, ს. დომატიკა, ლოდ. 164.

დოიტი, ს. ჩრვლი ირმის რქა, олений рогъ.

დოთელაპია, ს. პირღრენია, გამოშტერებული, розпья, простофиля.

დოშაქი (სპარს.), ს. შათქუნი, ნაკრების დიდი ლეიბი, тюфлякъ.

დოში, ს. ზუთხის გვერდი. დამარილული და ლორად გამოსული, теша, тѣшка.

დონოკონი, ს. საღაფის გამომეფენი და მისთ. кто обдѣлываетъ перламутъ.

დრა (ვეძრი, ვუდრი, ვუდარე), ზ. მ. მიფამსვასებ, შევალარებ, მიფკბაძავ, уюдоблѣтъ, подражать; ზ. უ. ვემსვასებ, походить, ცომ. 26; რუსულ. 160, 424; ქილ. 303, ნ. დარება.

დრაგუნი, ს. драгунъ.

დრაკანი, ნ. დრაკანი; **დრაკონი**, ს. ვეშაპი, драконъ.

დრამა, **დრანმა**, **დრაქმა**, (ბერძნ.) ს. ძველებური წვრილი ვეცხლის ფული, რომაულად ღინარი, ქართული თეთრი; ხოლო აწინდელი ბერძნული დრანმა ანსაბაზანხეფარ-შაური ვეცხლის ფული ან ოთხშაურნახეფარიანი, ვეფხ. 1211; წონა მისხლის ორი მე-სამელი ან 4 ანგი; ვეფხ. 382; დრამა, старинная монета; нинѣ дрѣхма составляетъ на наши деньги 22 1/3 коп. сереб. вѣсь 3/4 золотника; ვეფხ. 680; 1 ქართლ. 308; კალენდ. კავ. 1858 წლისა; სომხ. სამ. 152; **დრამიანი**, ზედ. драммовный, სომხ. სამ. 252.

დრამა, ს. საქართველოში დრამად უხმობენ მღვდელმთავრის მისართმევსა წლის დებულეზას მისის ეპარხიის გლეხთაგან, რომელნიც კომლზედ გამოიღებენ პურსა თვითოკოდსა ან მეტნაკლებსა ადგილადგილ მიხედვითა, податъ съ крестьянъ въ пользу Епархiальнаго архiereя, состоящая пѣз 2 1/2 пуд. мукл.

დრამა, **დრამმა**, ს. სათეატრო ონზულეზა, драма, **დრამატიკული**, ზედ. დრამისადმი საკუთნელო, драматический.

დრამა, ს. თრიმლის მარცვლები, ნახე თრიმლი; განმარტ. ვეფხ. ბატონიშვი. თეიმურაზისა, 676.

დრაკანი, ნ. დრაკანი.

დრანგობა, ს. ურტხვი სიძვის მოყვარება, волюнтство, საბ. ლ.

დრასტი, **დრასტიკი**, ზედ. რომელიც გაიწევის და შეიხრუსტვის, მაგალ. რეზინა, эластичный, уирунiй, დრასტიკობა, ს. эластичность. 2 ფიზიკ. საბ. ლ.

დრაჰკანი, ს. 21 1/2 კობ. ან ორი დრაქმა; მათ. 22—19; 17—24—27.

დრაჰკანი, **დრაგანი**, ს. ოცდა ათ-შაურიანი ფული ოქროსი, 2 ქართლ. 168; სამ. გ. მ. 11; სამღვთო წერილში: დრამი, ღინარი, ან ძველებური ქართული თეთრი; მატო. 18—28; 20—2; ვეფხ. 467, 1007; საბას ლექსიკ. ერთი დრაჰკანი ოთხი დრაქმის წონა ოქროა; рубль пятьдесятъ коп.; съ Св. пис. пенязь, драхма, денарiй (24 коп. сер.); у Саввы Орбел. золотая монета въ 4 драхмы.

დრაქმა, **დრანმა**, ნ. დრამა, გამოსვ. 39—2.

დრება (ვედრები, ვედარები), походить.

დრევა (ვედრეკ, ვესდრეკე), ზ. მ. მოვხნი, მოვკვაკვა, ვლუხე, гнуть, уклонять, საქ. მოს. 51, ზურგს ვავადრეკ; обертнуться спиной, ქილ. 437; მოურ. 116 (ვიდრეკები), ზ. ვ. მოვიხრები, гнуться, დრეკილი, შიმ. гнутый; -მოვარე, ущербъ луны, ქმბ. წ. 65.

დრესა (ვესდრეს, ვესდრისე), ზ. მ. ვესეხ. тереть, гладить.

დრიკება (ვა ზურგსა), ზ. მ. ზურგს ვაწვინებ; გავექცევი, обратнѣ тыль, бѣжать, 2 ქართლ. 441.

დრისტი, ს. სასალეკო ქურჭელი, საბ. ლ. ევფ. ცხოვ. изящная посуда.

დრომა (ესდრეკები), ზ. ვდ. წარხელები, მოვეშორები, уклоняться, устраниваться, მარტ. 1—143.

დრეკუ, ზედ. ურნი, უარშია, ვერატი, строптивый, коварный, хитрый, დავით. 17—27; 100—4; საქმ. 2—40; ლევიც. 26—27; ზოგჯერ. მრულე, косою, საბ. ლ.; **დრეკობა** (ვეს), ზ. მ. ვურნობ, ვვერატობ, шлѣтъ, коварствовать, ухищряться.

დრო, ს. ეპი, ხანი, время; срокъ; случай, обстоятельство; დროს დავიცემ ან შევიჩნევ, улучаю время, ფარამ. 179; დრო დაუღებელი, безсрочный, უდროთ ეყოლა შეილი, она родила прежде времени; დრო მოუღევარი, пнкогда неоспорный; თავის დროს, въ свое время, დროზედ, во время, проворно, скоро, ოთხნი დრონი წელიწადისა, четыре времени года, დროს ვაცარებ ვისთანმე, проводить съ гѣмъ время, ძველს დროებში, въ старину, დროს დაკარგვა, убивать время, დროს წირვა, поздняя обѣдѣ, დრო უყო, онъ отсрочилъ, отложилъ дѣло, საქმ. 24—22; **დროებითი**, ზედ. временной, **დროებითად**, ზ. მ. временно, დროთი, ზ. მ. заблаговременно, повремя, **დრომდის**, **დრომდინ**, ზ. მ. до времени.

დროება, **დროვება**, სხ. დრო, ეპი, время, 4 მეფე. 4—17; საქმ. მოც. 24—22; მარტ. 2—1; (ვა), ზ. მ. დროს მივსცემ, მოვეციდი, дать время, ждать; (ესდროვებ), ზ. მ. ვივკიანებ, медлѣтъ, мѣшкать, მარტ. 1—57; 196; ქილ. 358; მაროვებ, даешь мнѣ время, ქილ. 138; 475; (ვიდროვებ), ზ. მინ. დროს დავიცემ, დროს ვიპოვნი, улучить время.

დროთი, ნ. დრო.

დრომონი (ბერძნ.), ს. ხომალდი, ხუთასის კაცის შთამკვეი ცვირითთა, корабль, 1 ქართლ. 128; საბ. ლ.

დრონგალი, ნ. დრუნგალი.

დრონეული, შიმ. დაჭრილი სახსრებად ხორცი დაკეშილი, раздробленный, расчѣпный, ეჭეკ. 24—4; ლევიც. 1—8; **დრონი**, ს. ხორცის ნაჭერი, кусокъ мяса, საბ. ლ. მიქ. 3—3.

დროული, ზედ. ხანიერი, ხანში შესული, მოხუცე-

ბული, пожилѣй, -დეკაცი, пожилая женщина, სამ. ვახტ. 219.

დროშში, ს. კერპი, идоля, საბ. ლ.

დროჭინვა, სხ. ропотъ, 1 პეტრ. 4—9; (ვჭდრტვი-ნავ), წ. შ. ვაზულუნებ, ვაზულუნებ, ვაზულუნებ, роиатъ, пегодоватъ.

დრუილი, ს. ქუქუს თავი, соска, იგავი 30—33; საბ.

დრუნგალი, ს. მარმარილო, мраморъ, ჩანრ. 47; რუსულ. 984.

დრუსო, ს. ზღუდე ქვისა მაღალი ნაგები კოშკ-კოშკებად, ограда, стѣна каменная съ башнями.

დრუსუნი, ს.წ. хрюканье; -ხუნება, წ. შ. ლორის ბუსუნი, хрюкать. [ღასტ. 4.

დრუათეში, ს. ორნახალი არაუი, двойная водка,

დრუბე, ს. დაბალი ადგილი, ჩოლი, низменное мѣсто, болото.

დრუბილი, ს. მაჭუნე, მუფარახი, сухое варенье, ვეფხ. 883.

დრუგუაი, ს. დიბლიტი, შუბისა ან თოფის ბოლო, прикладъ у ружья, 1 მეფ. 14—43.

დრუგმა (ოსხალ), ს. სრიკი სპილენძისა ან თითბრისა, крючки для застѣжки платья.

დრუგნი, ს. საწითებ: სორცთავან მანკის სადინარი, განკებე შექნილი, фонтанель, гнесточникъ, ბუნ. ლ.

დრუგუბო, ნ. დუღუბო, ერის. ლ.

დრუგუმა, ნ. დიდგუმა.

დრუგო, ს. თითთა და ფრჩხილთა შორის სორმეტი, მეჭეჭი თითებისა, ногти, заусеница.

დრუგუი, ს. სალამური, свирѣль, дудка.

დრუღნი, რონთე, бормота; -ნება, წ. უ. ვსჯუგღუნებ, უკაფიოდ ლაპარაკი ან წიგნის კითხვა; рон-татъ, бормотатъ.

დრღღუბა, **დრღღუბელა**, **დრღღუბო**, ს. ონტკო-ვა, ბაბუშტელა, კაცის ფეხა, ძირამო; მცენ. მო-ჯухა, ბუნ. ლ. ზ. ფ. ერისთ. ლ. кондырякъ, რ. ქ. ლ. (მეგლი).

დრთმანესვი, ს. ერთგვარი ნესვი, породы дыш, ანტ. 4—57.

დრთმი, ს. дюймъ.

დრუა, **დრუქი**, ს. მთავარი, დიდი თვალი, герцогъ, საბ. ლ.

დრუკი, ს. აქლემის გვარი, გარნა მომცრო; საბ. ლ.

დრუკურა, ს. მცენ. полевая морковь, ლ. ზ. ფ.

დრულუმბო, ს. მცენ. растение? ნ. ჩ. ლ.

დრუმა, ს. ცხვართ კულის ქონი, бараний жиръ; кур-дюкъ, **დრუმიანი**, ზედ. курдючный.

დრუმა, ნ. დრუმილი.

დრუმანი, ს. ქობულ. ნისლი, туманъ.

დრუმბული, ნ. საკრავი, დირა, бубны, 1 ქართ. 322; 224; რუსულ. 477; ვისრ. 177; 94.

დრუმება (ვა), წ. შ. ვაჩუმებ, заставить молчать, (ვი), დავჩუმებ, молчать.

დრუმილი, სხ. მდუმარება, ჩუმობა, молчаніе, (ვსლუმ, -მდე; ვჭსლუმნი, სლუმნეს), წ. უ. ჩუმათა ვარ, мол-чатъ, ვსლუმედ, молчи, ისი. 32—5, გამოცხ. 8—1; 1 კორ. 14—28; 30—34; 1 ქართლ. 127.

დრუმარა, ს. მცენ. кувшинка бѣлая, ერისთ. ლ.

დრუდგო, ს. ბრბო, ჯგუფად სიმრავლე კაცთა, ვითარ დრუდგო ხალხი, დრუდგო ჯარი, толпа.

დრუნდუა, ზედ. ზანტი, დავრდნილი, вилый, не-проворный, тетѣха.

დრუნე, **დრუნი**, ზედ. მოშეებული, სუსტი, слабый, слабый, нешатиный, **დრუნედ**, წ. შ. მოშეებოთ, слабо, нетуи, **დრუნება** (ვა), წ. შ. მოვუშეებ, ослабить, ხელი ან ფეხი მიდუნებ, рука или нога слабѣтъ у меня.

დრუნჯი თავი, ს. აღბ. 64, колеръ, конская бо-лѣзнь.

დრუი, ს. ნერწყვი, ფურთხი, ხრასტი, слюна, **დრუ-თება** (ვა), წ. შ. დავფურთხებ, ფურთხით გავსერი ილენათ.

დრუინი, ს. თორმეტი რამ, дюжина.

დრურალი, ს. წლის ჯიხვი, молодой каменный ба-рашъ, საბ. ლ.

დრურალისკრვა, ს. კამბენთა და ცხენთა ავადკახლომა შეცივიებისგან, простуда (болѣзнь лошадей, ко-ровъ); საბ. ლ.

(**დრურაჯი** (სპარ.), ს. თურეჯი, лѣсная куронатка, ვეფხ. 341; ბიანკ. ლ.

დრურინდი (სპარ.), ს. подзорная труба.

დრურგალი (ოსმ.), ს. ხური, столяръ.

დურლო (სპარ.), გამოხდილი სასმელთა რიოში, რა-საც პირს მოიგდებს, ხოლო ძირს დანაღვი არის ოსლე ან ცლე (ვითნიმე დურლოს და ბურლოს არ-განარჩევენ ხმარებაში); бурда поверхъ воды.

დურეჯი, ნ. დურაჯი.

დურქანი (სპარ.), ს. ხელა, ქელა, ქელბაგი, სეაჭრო ან სამუშაო სახლი, лавка.

დურქარდი (სპარ.), ს. დიდი მაკრატელი, большій ножницъ.

დურქი, ნ. დუქა, შავი. 74.

დურღაბი, ს. გახსნილი კირი, распущенная известь.

დურღება (ვა), წ. შ. ვაგბობ, кнйтитъ, გული მი-დურღება, сердце начинаетъ у меня кнйтъ.

დურღილი, **დურღვა**, სხ. კნიწი, ვჭსლულ. ველუ, ველუვარ, ან ვსლულები, წ. უ. ვჭფოფინებ, ვჭ-ქაფქაფებ; ველუვა; კნიწე; волнонаться; **მდურ-ღარე**, კნიწი, -წყალი, кнйтокъ.

დურმადივი, ს. ძვენთა და ფეშქაშთა მომცანის სა-ჩუქარი, подарокъ принесшему дары отъ кого либо.

დურმაი, ს. პალფანი, თსმა, рмень, საბ. ლ.

დურმაში, ს. ხარდის თამაშობაში: ორჯელ ორი.

დურმზანი, ს. მტერი, врагъ, მოურავ. 329.

დურცი, ს. ფშავურად: დიფა, ერის. ლ.

დურჭირი, ს. ავთვალადი, გონჯი, უშნო, უხამტი, уродъ; неуклюжий, безобразный; ვეფხ. 126,

დურჭირობა, ს. უშნობა, უხამსობა, уродство; ვისრ. 130.

დღე, ს. დრო მზის აღმოსვლიდან ვიდრე დასვლად-მდე; ან 24 ეამი, დღე და ღამე; გორგ. 241, день, сутки; ბედნიერი დღე. праздничный день, შავი დღე, черный день, სადაგი, სამუშაო დღე, буд-ний день, დღით დღე, каждый день, დღე და ღამე, день и ночь, **დღე დღეზედ**, **დღე დღეობით**, со дня на день, **დღისით**, **მზისით**, средн бѣ-лаго дня, ყოველს ცისმარეს დღეს, всякий Божій день, 1 ქართლ. 326; დღევ და ღამით, днемъ и ночью, ვისრ. 132; დღეის იქით, დღეის შემდგომ,

სვ ამოგა დღი, ჩემს დღეში, მუჟნი, დღე გამო-
 შვებით, ძეღუ დღი, სულის წმინდის მოფენის
 დღე, დუხოშ დღი, **დევეკრუდი**, ნეშაქი, ნე სეგოღი,
 ვეფს. 1009; **დეღის სვადლობა**, ნე სეგოღი,
 თაქ ზავტრა, 2 ქართლ. 566; რაოდენითა დღეო-
 ბითა ნაკონი, მარტ. 2—1; მხოლოქიანი დღიანი
 მენიშე: **დეღერბელი**, ზედ მრავალ-ქამიერი,
 დოღოღიანი, **დეღერბელეზა** (ვა), ზ. მ. დღეგრ-
 ბელ-ვჟუოფ; პროდლი ჩუო ჟიანი; დღერბენ შეი-
 ლი გიღეღერბელოს, ზოგ და პროდლი ჟიანი
 თვოგი სინა, სიბრძ. 7; ქილ. 392; **დეღერბელო-
 ზა**, სს. დოღოღენიშე (ვღეღერბელოზა), ზ. ვ. დიღ-
 ხანს ვჟსცხოვრებ, დოღოღენიშე, **დეღეღი-
 სით**, ზ. ზ. კაჟდოდნეი. **დეღეზანდელი**, **დეღინ-
 დელი**, ზედ მღკომარის დღისა, ამღისა, სეგოღ-
 იანიანი, დღეზანდელდი, დღეისდემი, დღეღმი, დო
 სეგოღიანიანი დღი, **დეღის**, ზ. ზ. სეგოღი, დღეის-
 წადმარო, დღეის-წადმა, დღეის-იქით, ვიწინე, ვი
 ბუდუშემ. რუსულ. 708, 780; დღეის სწორს, პოსტ
 სევი დღეი, დღეის სწორს-მოვა, იმე პრედეტ
 ძეღუ სევი დღეი, დღეის შემდეგ, პოსტ
 იწინეიანი დღი, ვისრ. 180; დღეის თხუთმეტი, იმე
 იწინეიანი დღეი, დღეისმღის, დო სეგოღიანიანი
 დღი, დღეისი დღე, სეგოღიანიანი დღე, ისაი. 37—3;
 დღეის-წინათ, ძეღუ იმე დღეი.

დევეთილობა, ს. ბედნიერი ცხოვრება, ბლაგო-
 დენიშე.

დეღმოკლე, ზედ მოკლე დღისა, ნედოღოღიანიანი,
 კრატკოვრენიანი. **დეღ-მოკლეობა**, ს. არ დიღ-
 ხანობა, ნედოღოღიანიანი, ქილ. 342.

დეღობა, ს. საცნაური დღე უქმობისა ან შექცევისა,

ვითარ ჯგვარობა; ვისისმე შობის დღე ან მოსახე-
 ლის დღე; პრადნიქ; დღე ანგელა, იმლინი.

დეღს, ზ. მ. მღკომარეს ან ამღეს, სეგოღი, დღეს
 აქამომდე, ნო სეგოღიანიანი დღე.

დეღსასწაული, ს. საუფლო ან სასინარულო დღე,
 პრადნიქ, **დეღსასწაულობა** (ვჟდ), ზ. უ. გარ-
 დავინდი დღეობასა, ვზადიკობ, პრადნიოვანი, თორ-
 ჟესთოვანი, დღესასწაულეზა, ზ. მ. პრადნიოვანი.

დეღე-ღამე, ზ. მ. დღისით და ლამით, დღე ი ნოქი.

დეღეზა (ვს), ზ. მ. საღეღეღელი მწონს ვანჯღრევე
 კარაქის გამოსაღებლად, ნახათ, სხივანი მასლო.

დეღილი, ს. ახალი ფისი, სმოლა, ქილ. 159.

დეღივ, **დეღისით**, ზ. მ. დღეი, **დეღისით-მზისით**,
 დღეი, ვა სვწილო, **დეღით დღე**, ზედ. კაჟდოღი
 დღეი.

დეღური, ზედ. სამარადღეო, დღეიანიანი, ეჟედნე-
 ვიანი, -სარჩო, დღეიანიანი პრინატიე, დღეური სხ-
 ნავი ან დღეური მიწა, საზომი სხნავის მიწისა
 30 მზარი ან საქენი სიგრძისა და 30 სიგანისა, ვი-
 თარცა იმერეთში ქვევა, პროსტრანსთო, ნაწიანი
 იმე ვიწინე, სკოლო დღეი ნახარე მოჟეთ ვსახათ
 ვი დღეი დღე, მორგ, მზრა ვიწინე 900 კვ. ს.
 დასც. 63; რუსულ. 230.

დეღუ, ს. თხელი ლაფი, თიხა, გრავი, დღეღ-
 ხარულო, ჟიღკო-სვარენიანი, ბაგრ. ბაგ. 77.

დეღუი, ს. ლაფიანი წყალი, ლუჯა.

დეღუწი, იგივე დღეუი; დღეუიანი, ზედ. ლაფიანი,
 გრავიანი.

დეღუბღეზა, ს. მცენ. ონტოკოფა, მოჯუხა.

დეღუნდღუ, ს. ყურმენი ერთგვარი, პოროდა ვიწინე-
 რადა, ლ. ერისთ.

ე.

ე, მეგუთე ასო ქართლის ანბანისა, რიცხვეში დანიშნავს ხუთსა და ფულის ანგარისში ნიშნითური ე ხუთს თუმანსა, უნიშნოდ ერთს ფულსა; ე, იზმარების რომელთამე ფმნათა შინა, რაჟამს მოქმედება მათი მიეჩემების საცნაურსა რომელსამე პირსა.

ე, ეი, შარისდ. წოდებითი, ეი.

ე, შემოკლ. ეტ. ანტონ. 6—7.

ეპეტია, ნ. გეგა, ვეფხ. 1369.

ეპანი, ს. ღირა, დავი, ზობლანი, ტყნხ, ტყნაჲ, ფსალ. 67—24, 26; ვეფხ. 1116; უმრავლესთა ადგილთა სამღვთო წერილში ნიშნავს: ქნარსა ან ჩანგსა; გუსან, არჩა, ფსალ. 56—8; 70—22; 80—2; 97—5; 1 კორ. 14—7, ნ. საკრავი.

ეპატური, ს. მალლით მხედველი ღარაჯა, მხმილაგი, მცველი, стражъ, იერემ. 31—21; ეზეკ. 3—17; 4 მეფე. 9—17; შავთ. 59.

ეპისტოლიე, ნ. ეპისტოლიე.

ეპნვა (ვეზნა), წ. უ. ეპნსცემა, ხმა, гудѣть, 1 კორ. 14—7.

ეპრ, ეპრივ, წ. თანდ. დამნიშველი მსგავსებისა და მიმღები ნათესაობითის ბრუნვისა; по, подобно, какъ, მისებრ, подобно ему, შენის გულისებრ, по сердцу твоему, მდაბ. ეპრ. შეიცვლეს ევ, მაგალ. ჩემსაფე, შენსაფე, подобно мнѣ, подобно тебѣ, ეპრ. ოდეს მოვა თავად ლექსთა, მაშინ დაერთვის ასო მ. მაგალ.: მეპრ ხაჯად, подобнымъ образомъ; ეპრ. ზოგჯერმე მოეკიდების სახელთა თვინიერ ბრუნვისა და შესცვლის მათ ფმნის ზედად; მაგალ.: ანგელოზებრ, -ბრივ, какъ ангелъ, ლომებრ, -ბრივ, какъ левъ.

ეპრენივი, ს. ღიკა თეთრ-მარცველა, ишенница бѣлотурка, кубанца, სიბრ. 77; ქილ. 580.

ეპრი, ეპური, ეპრივი, დაბოლოვება ზედშესრულთა სახელთა, რომელნიც დანიშნვენ მსგავსებას: მაგალ.: ანგელოზებრი, -ბრივი, ангельскій, ლომებრი, -ბრივი, львуподобный, ძველებური, старинный, შენებური კაცი არ მინხავს, я пенидѣль челоуѣка подобнаго тебѣ.

ეპ, ეპე, ნაცვ. ჩვენ. опъ, тотъ, იხილე ესე; ეტდენ, წ. ამთონ, столько, ეტდენი, ზედ. ამთონი, толкнй.

ეპბური, ნ. ეპბური.

ეპების, ეპება, 3 ვ მნისაგან ვეტები: იქნების, მოხლების, можетъ быть, можетъ статься; авось, ნ. გეგა.

ეპე-ვითარი, ზედ. ესე ვითარი, таковскій.

ეპეთი, ზედ. ესეთი, такой, ეპეთობა, ს. ესეთობა, მსგავსება, подобіе, сходство, ვისრ. 22.

ეპეოღენი, ზედ. ესოდენი, таковый, толкнй.

ეპერა, წ. აი! вотъ.

ეპზომ, ესოდენ, столько, ეპზომი, ზედ. ესოდენი, таковой величнны.

ეპზემპლარი, ს. თითო წიგნი დაბეჭდილისა, экземпляръ.

ეგირი, ს. მცენ. კოთხუჯი, ирѣ, косатникъ, ბუნ. ლ.; ქიმ. 266, бѣлая корица, იოან. ბუნ. ლ.

ეგირი (არაბ.), ს. წელთ-აღრიცხვა მაკმალიანთა, რომელიც იწყება 622 წლიდან, эмира, гнджра.

ეგრე, ეგრეთ, წ. ესრეთ, такъ, такимъ образомъ, ეგრე-ა, такъ и есть, ეგრეთვე, წ. აგრეთვე, также, ეგრემც, წ. აგრემცა, такъ нм. ეგრეთი, წ. აგრეთი, такой, ეტფერი, ზედ. ესფერი, такой, таковскій, ეტსხედ, წ. ამგვარად, такимъ образомъ.

ეგუტერი, ეგუდერი, ს. სამლოცველო ეკკლესიასთან მიშენებული, часовня, придѣлъ.

ეღემი (ებრ.), ს. სამოთხის ადგილი, эдемъ, рай, დაბად. 2—8; ეღემებრი, ზედ. ეღემის მსგავსი, райскій.

ეჰანი, ს. ერქვანთ ღვედი, ჯამბარა, ремешъ у арма, ისაი. 51—18.

ეჰლოგია (ბერძნ.), ს. კურთხევა; მსოფლიონი უწოდებენ კრავსა, რომელსაც პასექის დღეს აკურთხებიან ეკკლესიაში მოსახსენებულად მიცვალებულთა და დაურიკებენ ერს პირის გასახსნელად; ევფ. ცხოვრ. благословеніе; благословенный агнецъ въ день св. Пасхи и раздаваемый народу въ память усопшихъ для розговѣнья, 1 ქართლ. 321; 2 კორ. 9—5; წათა ცხოვრ. 411, 412, რუისის კან. 4, მუნიდამ მიიღებენ მლოცავნი მიწასა ევლოგიად, богомольцы берутъ оттуда землю въ память; ციმოთ. მოგვ. 20, და ევლოგიად იყო ვედრება ღვთისა, и въ память этого была молитва къ Богу, გორგ. 80.

ეჰრომოზი, ს. მცენ. შლგი, гусеница.

ეზდენ, წ. ესოდენ, ამდენად, столько, ეზდენი, ზედ. ამთონი, толкнй.

ეზო, ს. სასახლეთა შესახვედრი ადგილი, дворѣ; იერემ. 33—1, საღუთო წერილში: покрывало, онона, გამოსლ. 26—1, 2, 3, 4, 5; 11, 12; ширеть, сѣни, ისაი. 34—13; გამოსლ. 127—9; წინა ეზო, передній дворъ, ეზოს მოძღვარი, ს. სახლის გამგებელი, домоправитель, дворецкнй, გალატ. 4—2; ლუკ. 8—2; მატთ. 20—8; ეზოს კაცი, дворникъ.

ეზომ, წ. ამთონ, столько, ეზომი, ზედ. ამოდენი, таковой, таковой величнны; ვისრ. 20.

ეთერი (ბერძნ.), ს. ნივთი ნისლისა, ცეცხლისა და სიტყვოსი, განფენილი მზისაგან სისტემას შინა პლანეტოსა და გარემომცველი ატომოსფერისა მათისა, эфиръ, ვეფხ. 288, 415; შავთ. 76; ეთერო-ვანი, ზედ. эфирный, 1 ქართლ. 276.

ეკადა, ს. ბურწმალი, ბურწუშალი, ღიჭა, дѣреза.

ეკალი, ს. ნერტი მხსნეველი ფეხიანი, ვითარ პეძვი, ქაცვი და სხ.; თვით ფეხა გამოსული მცენარეთა ზედა, ვითარცა ნემსები; терпѣ, тернѣ; терновыя игла, ость, თვალში ეკალი, бѣльмо въ глазахъ, ეკალ-ბურჩქა, ს. მცენ. გლერბი, козлинный тернов-

ნიკს, **ეკალმუხა**, ს. მცენ. შავი ხე შიშიე, черное дерево, эбенъ, **ეკალმუხა**, ს. მცენ. მუჭეჭა, куричья слѣпота; ბუნ. ლ.: ჯობიო. მუჭეჭა, ნი-რეკლეტ, ერის ლ. **ეკალდიჭა**, ნ. ბურწუშალი; ბუნ. ლ. **ეკალ-ჩაღა**, მცენ. ბუნ. ლ. ნ. ფვიშო; **ეკალ-უაყარორა**, колючий макъ, ბუნ. ლ.; **ეკალ-ღურჯა**, ნ. ნარი ღურჯი, ერის ლ.; **ეკალზუნწა**, ნ. თურ-ეკალა; ერისთ. ლ.; **ეკალის ჩიტი**, მფრინ. ჩიტ-ბატონა, щеголъ.

ეკვავტორი, ს. ლეოლ. საშუალი ხაზი ქვეყნის სფერისა, რომელსაც გარემომოსწერს მზე ეამსა დღისა და ღამის გასწორებისას, экваторъ, ბუნ. კ. 172.

ეკიპაუი, ს. უოველი ეტლი საჯდომი ცხენით სავალად, экипажъ, ნაღი თავისის მომზადებულიბითა, ან კაცნი მსგლომნი მას შინა, экипажъ корабля.

ეკლეზიანი, ზედ. ეკლეზიის ქონე, иллістый, ვეფხ. 872.

ეკლეზია (ბერძნ.), ს. საუღარი, ცაძარი, церковь.

ეკლეზიება (ვი). ზ. მ. ველესსწულოზ, праздновать, მარტ. 2—34, 1—59.

ეკლიპტიკა, ს. ლეოლ. საშუალო სიბრტველე ზო-ლიაქოსი, რომელსა შინა მზე აღასრულებს წელიწდეულსა მიმოსლვასა, эклиптика.

ეკლოვანი, ზედ. ეკლეზიანი, иллістый.

ეკტენია (ბერძ.) ს. კვერქესი, მშვიდობიანი, შეგვიწყალებნი, ектенія.

ეკუტერი, ნ. ეკუტერი, часовня.

ელამი (ებრ.), **ელამონი**, ს. დიდი კამარა, კარი-ბჭე, სტოვა, притворъ; ეხეკ. 40 — 6, 7; 44 — 3; 4—6.

ელამი, ზედ. მარღი, მრული, кривой; **ელამად**, косо, криво, 1 ქართლ. 337.

ელატი (ბერძნ.), ს. ნაძვი, ель, ბუნ. ლ. ერის ლ.

ელდა, ს. თავს-ზარი, შეკრთობა, ужасъ, ელის-კვრა, ელის-ცემა (-ეკრა, -ეცა), быть поражену страхомъ, ვეფხ. 158; რუსულ. 775, ელდას ვჰკრავ, -ჰვსცემ, поражать.

ელეგია, ს. სამწუნარო, საგლოველი ლექსი, элегія.

ელეინი, ს. სართული, кровля, терасса, ეხეკ. 41—8.

ელექტრო, ს. ელექტრნчество, ნ. ილექტრო; ელეკტრონება, электризовать.

ელენობა, ს. ტყირი, селезенка, ბუნ. ლ.

ელვა, სს. молнія; **ბლესქ**, **გლანეც**, **დოსქ**; ელვა მკრთალი, сверкающій, ვეფხ. 1433, (ველავ, ვე-ლავ, ვიელვიდი). ზ. უ. გამოვჰკრთები (ელვა); ველ-ვარებ, сверкать; **ბლესტატი**; რუსულ. 569; ელვა ხმალოთა, сверкающіе мечей, 2 ქართ. 519; **მხა-თობა**, сіяніе свѣтилъ, ვისრ. 53, ელდა მიელდა, шораялъ меня ужасъ, ქილ. 245.

ელვანა, ს. ცეკვანა, ტიცინთული, свѣтлякъ, ბუნ. ლ. водомѣрка, погохвость водной; ერის ლ.

ელვარი, ზედ. ზზინვარი, ბრწუინვალე; **ბლესტატი**, **ელვარება**, სს. ზზინვა, ბრწუინვალე, **ბლესქ**, **გლანეც**, **დოსქ**, ურამ. 65; (ვა), ზ. ვ. ვაზწუი-ნებ, заставить блесгаты; **ლოხტი**, **ნავодит** **გლანეც**, (ვიელვარებ), ზ. მიჩ. издавать блескъ, блистать.

ელვება (ვა), ზ. მ. გაველვარებ, наводит глланецъ.

ლოხტი, (ვი), ზ. მიჩ. ელვა ან ბრწუინვალე, გავ-მოჰკრთები, сверкать.

ელი, მცენ. იელი, მცენ. одурь, ბუნ. ლ.

ელი (არაბ.), ს. ქონად მავალი ხაღნი, кочевой па-родъ, кочевники, **ელიბაღსი**, **ელიბეგი**, ს. ელისთავი, старшина надъ кочевниками, დასტ. 74.

ელიბანდრე, ს. სურო, ფათლო, илющъ, ბუნ. ლ. ერისთ. ლ.

ელიმა (ვეულამ), ზ. უ. издавать блескъ; თვალი უე-ლაზა, глаза его сверкали.

ელიმადცერი, ზედ. მრული, косоі.

ელიფერი, ს. ელვარება მავ. პირისა, блескъ лица, ვეფხ. 691.

ელქაჯი, ს. თხა წინათ მავალი არვესა შინა; გაცო-ფებული ხარი, козелъ, который идетъ впереди стада; **ბწხენნი** **ვოზ**, სამ. ბერძნ. 385; ბუნ. ლ.

ელღური, ს. მცენ. жидовникъ, ერის ლ.

ელქიმი, ელქუნი, ს. საცტებურა, მქვანა; **ლიშაი**, ბუნ. ლ. золотуха.

ელიჩი (თათრ.), ს. დესპანი, მოციქული, носиль, რუ-სულ. 425.

ემანა, ვზ. тутъ.

ემანა, ნაცვ. ეს. зтогы; **ემანა**, ვზ. იქ, тамъ.

ემბაზი (ბერძნ.), ს. სახანელი ჭურჭელი; მოსანა-თლავი ჭურჭელი; **ვაშა**; **კუჩელ**; წმინდა ემბაზი, священное крещеніе.

ემე, ვზ. ზ. სიტყვის მოუგონებელის ზრანვა, какъ бытъ.

ემბრი, ს. მოურავ. 229, **ემირი**, ნ. ამირი.

ემინჯიბაში (თათრ.), ს. горный чиновникъ.

ემლაბსტრო (ბერძნ.), ს. მლაშო, иластырь, გუჯ. 1, 30.

ემუდა, ს. ცალის ფენის ბორკილი, кандалы на одну ногу, ვისრ. 34; საბ. ლ.

ემწამს, ვზ. ამწამს, еслова, сейчасъ, сію минуту.

ენა, ს. საგრძნობელი გემოვნების; ძალი სიტყვიე-რებისა ან საუბრისა; სიტყვიერება; განსაკუთრებუ-ლი გვარი საუბრისა თვითთელს ერთა შორის; კვლად ზართა საშუალადიღებული სარეკელი, მა-ხეთა შინა დასასწლეტი, კლიტვა დასაკეტი, **იყიყ**, **ორგან** **ვკუსა**; **დარ** **სლოვა**; **ნარჩი** **ნარода**; **იყიყ** **უ** **კოლოლა**, **უ** **ზამკა**, თვისება ენისა, свой-ство языка, ენის დაბზა, **ვანნიკა**. ენა მეგზის, **ვან-ნავაყა**, ენის-ცარება, ენის ზილება, **ნერდავატი** **ჟუჯი** **რჩი** **დრუგომ**; ენა დაუბმელი, **ბოტლიвыи**, ენა კაბისა (ჩაფრადი), **ფესთовъ**; ენა **ბორბიკი**, **ენაბრჯვნილი**, ზედ. ბლუ. მკაფიად ვერ გამომ-ლები საუბრისა, **ვაიკა**, **картавыи**, **косоязычныи**, **ენაბრჯვნილება**, ს. **კოსოязычіе**, **ენაგდიმი**, ზედ. თამარ. 7, **შავთ. 7? ენა დაბზული**, ს. მუნჯი, უცყვი, უნო, ენა მიხილი, **ჩჰმოი**, ვისრ. 9: ენა დამიბით. კაცია 117; **вы заставили меня молчать**, **ენა-კვეთილი**, **ჩჰმოი** **ბოიყჩი** **на** **იყიყ**, **ლე-ვიც. 22—22**, **ენა მარჯვე**, ს. მარჯველ მოლა-პარაკე, ვისრ. 43, **ლოვჩи**, **изворотливыи** **въ** **რჩ-чи**; **ენამწეობა**, **ვითქიство**, **краснорѣчіе**, ენა ვჰმ-ზეობ, **краснорѣчиѣ**, ჩან. 37, **ენა მიხილი**, ს. ენა ჩავარდნილი, **ჩჰმოი**; **ენამკვანე**, **зубастыи**: **ენა მოკდე**, ზედ. **застѣчивыи**, **ენა მზეობა**,

ენა მჭევრობა, ს. მჭევრ-მეტყველება, красно-рчиe, ენამჭევრი, ზედ. მშვენიერი მოლაპარაკე, краснорчиный, კაცია 40, შავთ. 59; ენამშიმე, ს. зайка, картавий, 1 ქართლ. 115; ენამჭევრცა-ლი ან ჭარცალო, ზედ. პირლიოშა, ჭარცალო, злоязычиый, კაცია 40, ენა ჭარცლობა, ს. злоязычие, ენა ცანია, ს. ენის მაცარებელი, кто пересказывает кому чужия слова, пере-носчик, ენა შეუნახავი, ზედ. дерзкий на языкъ, ენა ჩავარდნილი, ს. иѣмой, ენა ჩლინ-გი, ს. зайка, картавий.

ენაობა (ვენავებ), ზ. უ. ენას ვაცარებ, переносить разговоръ, საბ. ლ.

ენდალმა (ბერძ.), ს. ხარისხის ბოძების წერილი უალრესთავან, ставленная грамота, патентъ, диплома.

ენდრო, მცენ. აშალახის ძირი არს წითელი საღებავი, марена.

ენდრო ზვართქია, ს. მცენ. გველის ბლახი; рож-ковое дерево, царградский стручѣкъ, ბუნ. ლ.

ენდრონიკა, ს. მცენ. подмареникъ, марена ди-кая.

ენთელი, ს. გაყინული მდინარის ფსკერში თოში, ледина на днѣ рѣки.

ენიანი, ზედ. ენის მქონე ბელი, язычный, -კაბა, კაბა-ჩაფრასცებ დაკერებული, ნ. ჩაფრასცი, платье съ фестонами.

ენკენია (ბერძნ.), ს. დღესასწაული ცაძართ განახლე-ბისა წლითი წლად, დან. 3—3, обновленіе, освя-щеніе церкви.

ენკენისთვე, ს. სექტემბერი, Сентябрь.

ენკრაციისი, (ბერძნ.) ს. მოწესე ღვდათვანი, მო-ლოზანი, монахиня.

ენოვანი, ს. ავენა; თავხელი, ზეგვი ენითა, злоязы-чиый; краснобай, ქილ. 297; ენოვენება, ს. მშვე-ნიერი ლაპარაკი; ენა, ლაპარაკი, краснорчиый; языкъ, говоръ, ვისრ. 135, 173.

ენქერი, ს. მარჯვენა გვერდზედ დასაკიდი ოთხ-კუთხი შესამოსელთვანი ეპისკოპოზთა, არსიზანდრიტთა და სხ. палица, пабедреникъ.

ენმედა, ს. სლეპუზა, ს. ზიმოვიჩქ, подспѣвникъ.

ენგვეარი, ს. მცენ. лсенець, дикій бадьянъ, 3. ფ.

ენგვეარი, ენგვეარი, მცენ. რგველი წამალი, волкаша, ერის. ლ.

ენაჴმა, ს. ღვდაბერთავან დაჩურჩხა ჩჩვილთა, ე. ი. ულოცვა და დამბერველობა მიდამო, საბ. ლ. за-говоръ, нашенги.

ენარსია (ბერძნ.), ს. სამთავრო ან განსაცემელი ეპისკოპოზთა, Епархія, ეპარსოსი, ს. ადგილის მთავარი, начальникъ округа.

ენივაცი (ბერძნ.), ს. მხედარი, ან ნავსა შინა მსხლმონი; всадникъ; пассажиръ корабля, ეზეკ. 27—29.

ენიზოლი (ბერძნ.), ს. შემთხვეულება, эпизодъ.

ენისკოპოზი (ბერძნ.), ს. მღვდელ-მთავარი, епископъ, ეპისკოპოზობა, ს. მღვდელ-მთავრობა, епископ-ство.

ენისცაცი, ს. მუშავთა ზედა, მხედველი მონასტერში, ევთიმის ცხოვრ. 418 წათა ცხოვრ.; надсмотр-щикъ надъ рабочими.

ენისცოლდე (ბერძნ.), ს. მიწერილობა; მოკითხვის

წიგნი, послание; письмо, -წმინდისა პავლე მო-ციქულისა, послание св. апостола Павла.

ეპიტაფია (ბერძნ.), ს. დაფლვის გალობა; საფლავის ქვაზედ წარწერილობა, надгробная пѣсня; над-пись надгробная.

ეპიტრაქილი (ბერძნ.), ს. სამღვდლო ოღარი, епи-трахиль.

ეპიტროპოზი (ბერ.), ს. მწე, მიჩენილი, მოადგილე, ზედა-მხედველი, смотритель.

ეპიფანია (ბერძნ.), ს. ზედ-საჩინო, ზენაპირი, სიფრი-ფანა, поверхность, კაც. ანტ. 146.

ეპოლეფი, ს. ანოლეთ.

ეპრიანება, ნ. პრიანება.

ეჴვანი, ს. საქლარუნებელი, სწკარუნებელი, გა-მოსლ. 28—33; 16—31; ვეფხ. 785, гремушка, балаболка, ეჴვანთ ეღერა, гремѣть, бряцать.

ეჴურა, ნ. შარჩილი, საბ. ლ.

ერბო, ს. ზროხისა და ცხოვარი ნაწვევლთვან გამო-ღებული სიმსუქნე, коровие масло.

ერბო კვერცხი, ლიჩინა, ერბოიანი, ზედ. мас-ленный.

ერგასი, ს. ნახევარ ასი, ორმოცდა ათი, пятьдесятъ, -სეული, ზედ. пятидесятиый; пятидесятица, духовъ день, დაბად. 6—15, გამოსლ. 26—4; მარკ. 6—40; ლუკ. 7—41, 16—6.

ერდო, ს. სახლის ზედაკერძო, ხანი, плоская кровля, терасса, -ნავის, надуба, ისაი. 15—3; 37—27; 2 მეფეთ. 16—22; მატთ. 10—27; 24—17; საქმ. 10—9; ქილ. 667, ერდო ხანისა, იგივე ერდო, те-расса, ბუნ. კ. 52.

ერივიანი, ს. მუხულო, ზარდა ცერცვი, горохъ нѣ-мый, ბუნ. ლ.

ერივიკოსი (ბერძნ.), ს. მწვალებელი, еретикъ.

ერივისი, ს. მწერი მოსავლის მავნე, снпль, червя-чекъ земляной, იოილ. 2—25; ზოგჯერ გესლი, შხამი, ядъ, ბუნ. ლ. იოილ. 1—4, საბ. ლ.

ერთად, ზვ. ერთბამად, შეერთებით, вмѣстѣ, вкупѣ, ერთი, ნ. ერთი; ერთად ერთი, одинъ одинехонекъ.

ერთ-არსი, ზედ. ერთის არსების მქონე ბელი, еди-носущный.

ერთ-არსება, ს. ერთის არსების მქონე ბლობა, еди-носущность.

ერთ-არსობა, ს. ერთის არსების მქონე ბლობა, еди-носущность.

ერთა წმინდა, ს. ერთად ერთი წმინდა, единосвя-тая.

ერთბამად, ზვ. თანად, ერთად, ერთიანად, ერთობით, вкупѣ, вмѣстѣ, единодушно; вдругъ, печаянно; აღბ. 99; კავშ. 144; საქმ. მოც. 1—25.

ერთბამად, ზვ. ერთიანად, вдругъ, внезапно.

ერთბუნებიანი, ზედ. მწვალებელი, ერთის ბუნე-ბის აღმსარებელი ქრისტეს შორის, монофизитъ.

ერთვან, ზვ. ერთს ადგილს; ერთად; въ одномъ мѣ-стѣ; вмѣстѣ; съ одной стороны, ვეფხ. 794; 902.

ერთგვის, ერთგვობას, ზვ. ერთხელ, ერთჯერ, единожды.

ერთგვარად, ზვ. ერთიანად, ერთსაყედ, однообраз-но, одинаково, ერთგვარი, ზედ. ერთიანი, მსგავ-სი, ერთგვარი სხისა, однообразный, одинакий.

ერთგონიერება (ვერტგონიერობა), согласоваться въ мыслях, წათა ცხოვ. 353.

ერთგულდება, **ერთგულდება**, სს. გულითადაც, ერთ-სულობა, единодушіе; усердіе, вѣрность, преданность, (ვერტგულება), ზ. მ. სანდო, შესაკურებელ გავსდი, ძალათ კოგო усерднымъ, преданнымъ, ვეფხ. 1132; (ვი), ზ. მიჩ. ერთგულ გავისლი, привязать къ себѣ кого, 2 ქართლ. 350; (ვერტგულება), ზ. მიჩ. ერთგულობას გამოვეცხადებ, ერთგული ვექმნები, бнть усерднымъ кому, (ვერტგულდება), ზ. ვდ. ერთგული გავუნდება, усердствовать кому.

ერთგული, ზედ. გამოჩენით სანდო, გულითადი, შესაკურებელი, იწმინდი, усердный; მეგობარი, нескрешій другъ.

ერთება (ვერტება), ზ. მ. შევეერთებ, შევეზავებ, единить, соединять, рошнать, (ვერტება), ზ. მ. შევერტები, соединяться.

ერთებრივ, ზედ. ერთგული, ერთად-ერთი, единичный, **ერთებრივობა**, ს. ერთგულობა, единичность, კავშ. 183, 218.

ერთ-ერთი, ზედ. ერთი ორთაგანი, ან ორისაგან ერთი; одинъ изъ двухъ.

ერთი, ზ. სათვალავს შინა პირველი; მხოლოდ, ერთად ერთი; მარტო; одинъ; единъ; ერთი წყალი დამალევირე, дай мнѣ хотѣ пить воду; რა ერთი, сколько; ერთი პური მაჭამე, дай мнѣ поѣсть? ერთი ორად, вдвое, ერთი პოად, вдесятеро, ერთი სამად; втрое, ჩემთვის სულ ერთია, для меня все равно, ერთი დასხვევარი, полтора, ერთი და ერთი, одинъ изъ двухъ, სამ. გ. 139, ერთი პირი მისცეს, они угворились, ერთის სიტყვით, однимъ словомъ, **ერთი ბეწო**, ზედ. პაჭარა, არა ღიდი, მცირე, малый, немогий; ერთი ბეწო სასლი, небольшой домъ, ერთი ბეწო პური, немного хлѣба, ერთი, ერთიად, одинъ одинехопекъ, ვეფხ. 584; **ერთთავიანი**, ზედ. ერთის თავის მქონი, ვითარცა არწივი, ვეშაპი; ერთგუმათიანი, одиогласный; ოდოვერქი, одпокушольный; **ერთიგული**, ზედ. მხოლოდ, მარტო, единичный; единица, **ერთიანი**, ზედ. ერთისაგან შემდგარი; единичный; одиобразный, **ერთიანად**, ზ. ერთსაშად, უცებ, вдругъ, разомъ; ერთიანად გასეიფდა, продать разомъ, гуртомъ, **ერთი ყოფა**, ს. აყალ-მყალი, крикъ, шумъ, ერთი ყოფა დაწია, олъ поднялъ шумъ, **ერთი ხნისა**, ровесникъ, **ერთკენ**, ზ. ერთის მხრით, съ одной стороны, ვეფხ. 863; **ერთკერძო**, ნ. ერთკენ; 1 ქართლ. 385; ციმ. 21; **ერთმანერთი**, ზედ. ურთიერთი, ერთი ერთი, другъ друга, ვეფხ. 79; **ერთმანერთის ამება**, ყოვბდათ დრუგ დრუგ, **ერთმანერთობა**, ს. согласие, თამარ ბაც. 173, **ერთმარცვლოვანი**, ზედ. ლექსი ერთის სმოვანის ასოს მქონებელი, одиосложное (слово), **ერთმეფობა**, ს. ერთსელმწიფება, ერთ-მეფრობელობა, единодержавіе, **ერთმთავარი**, ს. თვით-მეფრობელი, თვით მეფობებელი, самодержецъ, **ერთმთავრული**, ზედ. монархическій, единодержавный, **ერთმთავრობა**, ს. единодержавіе, монархіа, **ერთმორწმუნე**, ზედ. ერთის სარწმუნოებისა ან სჯულისა, едино-

вѣрць, единовѣрный, **ერთმორწმუნება**, ს. единовѣріе, **ერთმოსახედე**, ზედ. ერთის სახელის მქონი, одиоименный; синонимъ; **ერთმყოფობა**, ს. ერთ-არსება, единсущество, კავშ. 2; 12; единичность, ქალ. 29; **ერთნაირი**, ზედ. ერთგვარი, одинакій, одиобразный, **ერთნაირად**, одиобразно; съ одной стороны, **ერთნებიანი**, ს. единовольникъ.

ერთი ერთობა, ს. взаимность.

ერთობ, ზ. ერთსხედ, ერთგვარად; საზოგადოდ; одинаково; вообще; вмѣстѣ, вкушѣ, მეც ერთობით იქვანლი მეფესა, я также неотлучно находился при царѣ, გუჯ. 22; დრეგ. 43; ვეფხ. 773; ვისრ. 15.

ერთობა, ს. მხოლოდობა, მარტობა; თან-მონაწილეობა, თანაზიარება, განყოფილობა; საზოგადოობა; თანხმობა, ერთსულობა, единство, одиночество, единичность; общность; нераздѣльность; согласие, дружба, დავით. 54—14, აღბ. 5, სამ. ვანც. 139; მარტ. 31; კავშ. 36; **ერთობით**, ზ. вмѣстѣ, совокупно, единоголасно, სულ-ერთობით, всѣ вмѣстѣ, ვისრ. 23; **ერთობა** და მხოლოდობა, общность и единство, კავ. 146, (ვერტობა), ზ. უვეთანხმები, бнть согласнымъ, согласоваться, **ერთობითი**, ზედ. **მწოდლობითი**, განსაკურებელი, თანხმობითი, единственный; согласный, **ერთობილად**, ზ. ერთობით, საზოგადოდ, вообще, **ერთობილი**, ზედ. ზოგადი, საზოგადო; ერთპირი, общій, совмѣстный; согласный, ვეფხ. 444, ერთობილ უზლოს, пусть ошъ вполнѣ захлтитъ, აღბ. 52, ერთობილი, всѣ вмѣстѣ, ვეფხ. 454; უარამ. 130; ერთობილი ლალი, ძელნაყი რუბნუ, რუსედ. 356; ვეფხ. 1181.

ერთ-პირ, **ერთ-პირად**, ზ. ერთის-ხმით, თანხმად; საზოგადოდ; ერთნაირად, единоголасно, единодушно; вообще; съ одной стороны; სამ. ვანც. 12; სამ. სომხ. 367; დანც. 25, 2 ქართლ. 382; ერთ-პირად ქსნდა, съ одной стороны видно было, რუსედ. 353, ერთპირი, ზედ. თანხმად, согласный, ერთს-პირზე დგომა, стоять на одномъ словѣ, ერთპირი შენობა, шнцевая постройка съ одной стороны, ერთ-პირობა, ს. თანხმობა, согласие.

ერთუამიერად, ს. დროებით, единовременно, **ერთუამიერი**, ზედ. დროებითი, единовременный.

ერთრიგად, ზ. ერთნაირად, съ одной стороны, **ერთრიგი**, ზედ. ერთნაირი, одиобразный.

ერთ-რეგული, ს. ერთის სარწმუნოებისა, единовѣрць.

ერთ-სახე, ზედ. ერთგვარი; ერთრიგი, მსგავსი, одиобразный, сходный, ვეფხ. 230; ერთსახეობა (ერთ-ვსახეობა), ზ. უ. მარტ. 2—64, одиобразить.

ერთსახედი, ზედ. თანა მოსახედე; одиоименный, აღბ. 22; კატოდ. ანც. 42; თანა მოსახედე, სახელ-მოღვაში, синонимъ, синонимъ; კავ. ანც. 41, 102; ლოდ. § 68; თანა მოსახედე, тезка.

ერთსახლი, ზედ. ერთის ოჯახის კაცი, человекъ одиой фамиліи, семейства, ერთსახლობა, ს. ერთად ცხოვრება, сожителство, სამ. ვანც. 98; აღბ. 23, 22.

ერთსახეცა, ზ. ერთსახედ, одинаково, ვეფხ. 653;

ერთსული, ზედ. ერთსმა, ერთგული; შეისწავე, რამეთუ ერთსული ითქმის სწორთათვის და ერთგული უმცროსისაგან უფროსისადმი; единопудный, ერთსულია, ს. ერთგულება, თანხმობა, единопудие; ერთსულობით, ზ.б. единопудно.

ერთსწამს, ერთსწამზედ, ზ.б. ამწამს, წუთზედ, мгновешно. въ минуту.

ერთსწანად, ზ.б. ერთს-დროს, въ одно время, შეს. ვახტ. სამ.

ერთსტომობა, ს. თვისტომობა, соплеменность, **ერთსტომი**, ს. თვისტომი, соплеменный.

ერთსუფლება, ს. ერთმთავრობა, единоподержавіе.

ერთსფერი, ს. ერთგვარი ფერითა, ერთის ფერისა, однопвѣтный, **ერთსფერობა**, ს. однопвѣтность.

ერთსფლავება, ს. აღსარება ერთისა ქრეშმარტის ღმრთისა, единословіе.

ერთსფაღმაღ, ზ.б. ერთის სიტყვივით, однимъ словомъ, ანტ. 2—3.

ერთსფიფა, ს. გაერთება, единение, (ერთგვყოფ), ზ. მ. ვაერთება, გავეერთება. единить, ვავს. მ.

ერთსაბათი, ს. ორსაბათი, понедѣльникъ, იოან. 20—19; მატთ. 28—1.

ერთსწამს, ერთსწამზედ, ნ. ერთსწამს.

ერთ-წვეროვანი, ზედ. რიტორულად: პერიოდი მექანი ერთის წვერისა, одноплетный (періодъ).

ერთსანად, ზ.б. ერთს-დროს, въ одно время.

ერთსენელ, ერთსენლობას, ერთგვარ, ერთგვარობას, ზ.б. ერთგვის, ერთგვობას, однажды, одинъ разъ, ერთსენელი, ზედ. იგივე ერთსენელ, единичный, ვეფხ. 259, 657; ქილ 633.

ერთსენელმა (ვა), ზ. მ. ერთსენელ-ვიქმ, дѣлать однажды что, ვეფხ. 542; 725; (ვი), ზ. მ. ერთსენელ-ვიქმ, дѣлать однажды, ქილ. 487; 322.

ერთსენელმწიფება, ს. ერთ-მთავრობა, единоподержавіе.

ერთსმად, ზ.б. ერთსმობით, თანხმად, единоголосно, **ერთსმობა**, **ერთსმობა**, ს. ერთსულობა, ერთობა, თანხმობა, согласіе.

ერთსორცი, ზედ. единоплатный.

ერთგვერ, ნ. ერთსენელ.

ერი, ს. მღაბ. ხალხი, ნათესაობა კაცთა, განსაკუთრებული ენითა, შთამომავლობითა და სარწმუნოებითა, სიმრავლე კაცთა ერთად-შეკრებულთა, ჯარი; народъ, націа; сонмъ; воинство; ერი პალატისა, придворные, მატთ. 5—1; 8—1, 18; 22—7; ლუკ. 2—13; **ერისკაცი**, ს. миршнвъ; воинъ; სომხ. 282; მატთ. 27—27.

ერიანობა, ს. свѣтскость, აღბ. 41.

ერისთავი, ს. ხალხის თავი; 1 მეფე. 10-5; მსაჯ. 4-7; რიცხ. 14—5, თემის მთავარი; военначальникъ; воевода; საქმ. 4—1, 16—21, **ერისთავობა**, **ერისთობა**, (ვე), ზ. მ. ეკმთავრობ თემზედ, смѣтъ воеводою; ერისთობა, ს. воеводство.

ერისკაცი, ს. მსოფლიო, არ სამღვდელთა; მხედარი, მოლაშქრე; свѣтскій, миршннъ; воинъ; საქმ. 7—10, **ერისკაცობა**, **ნახე კაცობა**.

ერისთავარი, ს. ერისთავი, воевода, საქმ. 23—5.

ერისონი, ს. горизонтъ; წათა ცხოვ. 417, გამოჩნდა მცირე ღრუბელი ერისონსა ზედა.

ერიჭა, **ერიჭა**, შორისდ. ну; нука! ура!

ერიში, ს. ბრძოლა, атака, ერიში უყვეს, атаковали, ერიშით აღეს, взяли приступомъ.

ერკემალი, ს. ვერძი, მამალი ცხოვარი, მწერბავი და ლუკოდავი მოსაშენებლად, баранъ для приплода.

ერმი (ბერძ.), ს. ასპირაზი, ოტარილი, ქართ. ცერვანო меркурій планета; ერმის-ღეფ, ს. ოთხმზაბით, среда.

ერობა, ს. ფრილობა ან თვისება ერისა, народность; націа.

ეროლია (ბერძ.), ს. ასილა, იშხივარი; ძველს ღვთისმშობი ყარყაგის მაციერად ქწერია, ძაჟა, еродія.

ეროვანი, ზედ. გამოჩნეული ხალხთაგან, გიორგ. მ. ს. 19; выборный изъ народа, სამარ. გ. მეფ. შესავალი.

ეროვნება, ს. თვისება ერისა, народность.

ეროსანი, ზედ. ერთა პატრონი, ყმიანი; მრავალ-ეროვანი; пладхшійи крестыишнн; многолюдный.

ერქვანი, ს. სახველი გულენი, რომელსა შინა შეიბმის რვა და უმეტესი უღელი ხარი, შაგჯ, соха, ისაი. 5—18, საზ. ლ; ან სელნა, вожжа.

ერქვანა (ვერქვნი), ზ. მ. ვხნავ ერქვნითა, нахатъ, შავთ. 55.

ერწო, ს. მცენ; მცირე, მაკალ. ერწო თიანეთი, малый тіонетъ.

ერჯევარი, მცენ. волкана, ясенецъ, ბუნ. ლ.

ეს, ესე, ებ, ებე, ნაცვალს ჩვენებით, сей, это, სამღვთო წერილში ნაცვალ-სახელნი ესე უხმარიათ ვითარცა არსებითი ნაცვალ-სახელი პირველისა და მეორის პირისა, რომელ არიან მე და შენ მაკალ: უბარუკი (მე) ესე კაცი მისხნას სორცთა მათთაგან სიკვდილისათა, რომელ. 7—24; რომელთა ესე (ჩვენ) ნათელვიღეთ ქრისტე იესოს მიერ; რომელ 6—3; რომელი ეგე (შენ) ასწავებ მოყვასსა, რომელ. 2—21; ვითარცა ეგე (თქვენ) გისწავიგეთ ქრისტე იესო, კოლას. 2—6; და სხვანი; სათანადო არს შენიშნვად, რომელ ნაცვალ სახელნი: ეს, ეგ, მრავლ. ესენი, ეგენი არ დაბრუნდებიან, ვითარცა ნაცვალ სახელი ის; ნაცვ. მან, იმან და სხმით გარდასლვითი ან რთულნი ამ ნაცვალ-სახელთა, ვითარ: ამისთანა. მაგისთანა, იმისთანა; ამისთანა ჭნიშნავს მსგავსსა რაიცა ეკუთნის პირველს პირსა; მაგისთანა, მსგავსსა რაიცა ეკუთნის 2 პირსა, იმისთანა, მსგავსსა მისსა რაიცა ეკუთნის მესამეს პირსა; **ესე და ეს**, такой то, **ესე ვითარ**, ზ.б. такъ, **ესე ვითარი**, ზედ. таковой, такой, **ესება**, (პირველისა პირისა), ეგება (მეორისა პირისა), ზ.б. тотъ кто, тотъ тотъ, ფსალ. 38—18; 49—17; 58—3, ესზომი, такой величны, такого количества.

ესაზი, ს. სარგებელი, რგება, польза, ერის. 2—59.

ესავი, ზედ. მოსავი, მსახივბელი, вѣрющій, კერპთა ესავნი იყვენეს, они вѣривши въ идоловъ.

ესარონი, ს. მცენ. კაცის ბაღასა, боддырнъ.

ესე ვითარი, ზედ. ეგე ვითარი, такой.

ესდენ, ზ.б. ამთონ, столько.

ესეთი, ზედ. ამისთანა, такой.

ესეობა, ს. იგივეობა, тождество.

ესზომ, ზედ. столько, ესზომი, ზედ. толкнй, 1 ქართლ. 59, 382, ვისრ. 12, 18; ვეფხ. 872.

ესთა, **ესთავე**, ზ.б. ესრეთ, ესრეთვე, такъ, такъже, დარეჯ. 2—13; მარტ. 2—20.

ესოდენ, **ფე.** ესდენ, ესოდენ, **СТОЛКО**, **ესოდენი**, ზედ. толикій, ქილ. 50.

ესრეთ, **ფე.** აგრეთ, такъ, ესრეთვე, **ფე.** აგრეთვე, также, **ესრეთი**, ზედ. აგრეთი, такой, დაბად. 1—617; ფსალ. 1—4; ეს რომ. **ფე.** ასე რომ, такъ что.

ეთაჟი, ს. მკიდე. ზიგი, კეცი შენობისა, **ЭТАЖЬ**.

ეტერი, ს. ოღოში ყანისა, колосъ, ლევიც. 2—14, 16; 23—13.

ეთი, ს. კოლაქვის გვარი, крушець.

ეტიკი (არაბ.), ს. გზის მცოდნე, მაკარე ბელი, ბელადი, კოლაოზი, проводникъ, **ეტიკობა**, ს. ბელადობა, კოლაოზობა, путеводительство, (ვე), **ფე.** მ. გზას ვაჩვენებ, путеводить.

ეფლი, ს. გარეშეთა წერილთა შინა ეწოდების თვითოეულსა ცთომილსა ან ბურჯსა, რომელთა ნიშანი ზოლიაქოსი; ვეფს. 274; 988. 1001, 1088, 1191, планета, ბელი, ბედისწერა, счастье, судьба, ამისგამო ითქმის: რა ეცლხედ დაბადებულა, ე. ი. რა ბედისა არის, подъ вліяніемъ какой планеты онъ родился, რაც ეცლსა გიწერია, что написано судьбою, ვისრ. 16; ეფლთა რბენა, ე. ი. ბედის წარსისა, перемѣнчивость судьбы, ვეფს. 1191.

ეფლი, ს. ურემი კამაროსანი დიდებულთ საჯდომი, колесница, ეფლის თვალი, ე. ი. ურმის თვალი, колесо, ეფლი ჭადრაკისა, въ шахматной игрѣ: ладья.

ესტეტიკა, ს. эстетика.

ეტრადი, ს. ცვაყვის ქაღალდი საწერი, пергаментъ.

ეუფი, ს. უმამულო კაცი, **Богачно**, ცაბარუკი, батракъ, бобыль.

ეუფ, **ფე.** მღბ. გარნა წერილში ებრ, დანიშნავს მსგავსებასა და მიიღებს მიცემითსა ბრუნვასა. но, подобно, ცხენსაეფ, подобно лошади, შესსაეფ, подобно тебѣ, **ბე.** ებრ.

ეფუდი (ბერძნ.), ს. ბეელის სჯულის მღვდელთ საბურველი საცო ან სამკლავე, **Эфодъ**, მსაჯ. 17—5.

ექვსი (ბერძნ.), რიცხ. ს. ორჯგულ სამი, шесть, ექვსევესი, но шестни, **ექვსიანი**, шестерной, **ექვსეული**, шестерня, число, состоящее изъ шести, **ბე.** ქრონიკონი ზრონ. ბრ. 25; 27; ნახე თვისისთავი, ექვსნიეფ, всѣ шесть, ექვსასი, шестьсотъ; ექვსება (ვა), ушестерити, ექვსად გაფხლი.

ექვსუნჯგი, ს. მცენ. კანაფი, желтошнъ, **ბე.** რ. ლ. конопля, ბუნ. ლ. ერისთავ. ლ.

ექოი, ზედ. მუქოი, даровой, **ექოად**, **ფე.** მუქოად, მეღად, даромъ.

ექიმი (არაბ.), ს. მეურნალი, лекарь, **ექიმობა**, ს. **მეურნალობა**, лечение, пользование больнаго, (ვექიმობ), **ფე.** უ. ექიმის თანმდებობას აღვასრულებ, завиваюсь леченіемъ, (ვეუქიმებ), **ფე.** ვწამლობ, лечити кого.

ექინი (ბერძნ.), ს. ზღვის ზღარბი, ежъ морской, სოფ. 11—14; ისი. 13—20.

ექსარზოსი (ბერძნ.), ს. მოადგილე პატრიარქისა ან მიტროპოლიტისა, Екзархъ.

ექსი (ბერძნ.), ს. ჭეკუ ანაგებად შექმნილი, шави́къ.

ექსუფი, ე. ი. დაკერებული, шавитый, შავთ. 37.

ექსორია (ბერძნ.), ს. განძება, პატრიარქად გაგზავნა სწავან, ссылка, изгнание, 1 ქართლ. 145; ექსო-

რია ჰყვეს, сослалъ, ექსორია ქმნილი, сосланный, **ექსორიობა**, ссылка, изгнание, სამ. კათოლ. 8. **ექსპედიცია**, ს. წარგზავნა ან წასვლა შორს ადგილს, экспедиція, მარც. 1—162.

ეცე, ზმან. მზნისაგან ცემა (ვესცემ, ვცე), იქ ნახე.

ეშვა, მცენ. ბუნ. ლ.

ეშვი, ს. ცახი ღორი ან დიდი კბილი მისი, **вепрь**, кабанъ; **Клыкъ**; 2 მეფ. 17—8; ფსალ. 79—14.

ეშვიკალსი, **ეშვიკალაბაში** (ოსმალ.), მანდატურთ უხუცესი, чиновникъ при царѣ для порученій или для передачи приказаній, დასც. 3, 12, 15, **ეშვიკალაბაშობა**, ს. მანდატურობა, 2 ქართლ. 347; исправленіе обязанности для передачи приказаній при царѣ.

ეშმა, **ეშმაკი**, ს. საცანა, სული ბოროტი, არა წმინდა; მატო. 7—22; ვეფს. 110, 130; ვისრ. 22, 189, дьяволъ, чортъ; ეშმაკი კაცი, шутъ, хитрецъ, **ეშმაკის ფინთი**, английская или горькая соль, ბუნ. ლ. **ეშმაკის მათრახი**, მცენ. ქორის ნისკარტი, шиповникъ, ერისთ. ლ. **ეშმაკად**, **ფე.** ნა чорта, კაცია 120; **ეშმაკური**, **ეშმაკური**, ზედ. საეშმაკო; საქაგლო, ქაგური, дьявольскій; ღარეჯ. 49; ეშმაკის საქმეს დაბადებს, онъ придумаетъ дьявольщину, ქილ 42; **ეშმაკური**, ზედ. შეშლილი, ეშმაკისაგან გვეშული; **წმინდათი**; მატო. 4—24; 8—16; იოან. 8—52; **ეშმაკობა**, **ფე.** მზაკურობა, хитрость, проказы, шалость, (ვეშმაკობ, ვეშმაკებ), **ფე.** მ. ვმზაკურობ; ვევატობ, ვსცელქობ, хитрить; проказничать, шалить, **ეშმაკურობა**, **ეშმაკურობა**, **ეშმაკეულება**, ს. ავაცობა, ცელქობა, проказы, шалость; ღუკანთა, რუსულ. 399, 890; ქილ. 242, 669; ფარამ. 202, საქმ. 25—19.

ეშმი, **ეშმისქვა** (არაბ.), ს. ამარცა ან იასპი, яшма, რუსულ. 344.

ეშნი, ს. სიჭურფავე, **ჭურფობა**, изнѣщество, кракота.

ეჩვი, **ერი**, ს. ზურით ცული ბელთ-სათლელი, топоръ, ისი. 44—12.

ეწერი, ს. მცირე ბუჩქი, მორჩილი ცვე, მცირე ჭალა, **лѣсокъ**, кустарникъ, პაც. ფ. ლ.

ეჭვა, **ეჭვობა** (ვეჭვ, ვეჭვობ, ვეჭვობ, ვეჭვებ, ვეჭვდე), **ფე.** უ. ვეჭვინობ; ვეჭვენეულებ; ვეჭვირობ, сомнѣваться; думать, ვეფს. 327; ქილ. 411, 422; ვისრ. 107; რუსულ. 42; რიცხვი 35—24; მღბ. ვეჭვოფ, думаю, какъ кажется, **ეჭვი**, ზედ. იჭვი, сомнѣние, подозрѣние; ревность, თუ ეჭვი გქონდეს ჩემზედა, если подозрѣваешь меня, ვეფს. 827; **ეჭვიანი**, ზედ. იჭვენეული, мнительный, подозрительный; **ეჭვიანობა** (ვე), **ფე.** უ. ვეჭვენეულებ, сомнѣваться, подозрѣвать, **ბე.** იჭვი.

ეზლა, **ეზლავ**, **ფე.** ახლა, аѣ. теперь.

ესტიბარი (არაბ.), ს. სარწმუნოება, სასოება, довѣрїе, სამ. ვანც. 147; **ესტიბარიანი**, ზედ. სარწმუნო, надежный, დასც. 6.

ეჯი, ს. ექვსი ათასი ნაბიჯი ან მხარი, **ბე.** მილი, ვეფს. 473, 944; **მილი**, ვისრ. 121; **გზა**, მაგალ. სამ. ბზედ, тропинка, ვეფს. 944.

ეჯიბი (არაბ.), ს. მოხელე მეფის წინაშე მდგომი, **ხელჯობანი**; **პრვირთნი**, **ზოგჯე**. камергеры,

ვეფს. 141; ვისრ. 148; ქორწილში ეგვიბი სხვას მაყრებზედ უპირველესია, სანამ ქორწილი არ გათავდება ეგვიბი გვერდთ უნდა ახლდეს მეფეს ან უჯდეს ჯდომის დროს, მაშინ როდესაც სხვა მაყრები თავს ადგანან, რასაც მეფეს ნებავეს, უბრანებს, ჩუმად უნდა აღასრულოს; ჩვეების ზნობით დიდი სირცხვილია თუ მეფემ ილაპარაკა; ეგვიბის მატიერად ქალს-ახლავს მღაღე; ზაგ. შეილ. თეიმ. გან 141 ვეფს. გЛАВНЫЙ

шаферъ, который безотлучно находится при новобрачныхъ до окончания свадебной церемонии.

ეგვიბობა, ს. ეგვიბად ყოფნა, обязанность привратника, გორჯ. 170.

ეჭ, ეჭა, შორ: წოდებით ან განკვირვებით, ეჩ; ახლ! კაცია 11.

3.

3, არს უხმო ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული ვინ; რიცხვში დანიშნავს ექვსსა და ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ — ექვს თუმანს; ქარაგმიანნი ლექსნა ამ ასოთი იწყებოან: ვღ, ვითარმედ; ვე, ვიდრე; ვა, ვითარცა, ვრ, ვითარ.

3, დაერთვის თავად ზმნათა და არის მაპიროვნებელი პირველისა პირისა, მაგალ. ვამბობ, ვაკეთებ, ვკვიტონსულობ; და სხ. შეისწავე ნაცვალ-სახელი მაპიროვნებელი ზმნისა ვ, ან ვა ჰნიშნავს საზოგადოდ მოქმედებასა და ოდეს მაპიროვნებელი ვ, შეერთდების ი თანა (ვი), მაშინ დანიშნავს მოქმედებას სასარგებლოდ მომქმედისა პირისა: ვიწერ, ვიკეთებ, ვიკითხავ, ვიგებ; და თუ ვ შეერთდების უ თანა (ვეუ), მაშინ დანიშნავს მოქმედებას სასარგებლოდ მესამისა პირისა, მაგალ. ვუკეთებ, ვუშენებ, ვუკითხავ; და სხ. აგრეთვე იხმარებინს მაპიროვნებელნი ნაცვალ-სახელი მ. ში, მეღ სხ. **ვ**, დაერთვის თავად სახელთა თინიერ საჭიროებისა, მაგ. ვიგრო, ვზინდარი, ვიწრო, ვიშ; ითქმის: იგრი, ზინდარი, იწრო, იშ, **ვ**, დაერთვის ბოლოს სახელთა და არს ნიშანი წოდებითის ბრუნვისა, მაგალ. ვამე, ვმავ, ვიავ, ღეღავ და სხ.

ვა, შორისდებ. განკვირვებით, ვხო, ვხოся, ვხოпа, კაცია 94; ხ. ვაი.

ვაამანი, ზედ. არა რაი, უბრალო, вздорный, пустой, пухъ, საბ. ლ. ვაშარანის საქონელი ვარანია, пмущество Вашарапа есть пухъ, ვისრ. 12.

ვაგლან, შორისდ. საეგობო, ვაი; горе, ყვი, ვეფს. 254; თავის მე ვაგლანავად, ე. ი. თავს ვაგლი ცუდათა, საქონლათა, ვეფს. 1558; стапу горе мыкать, **ვაგლანხი**, წყება, ვაება, მრავალი სულთქმა, ახი; ს. გორე, горестъ, ვეფს. 234, 1100; სიბრ. 81, 118; **ვაგლანხიანი**, ზედ. უბედური, საწყალი, горемычный, ვეფს. 190, 386; **ვაგლანება** (ვი), ზ. მ. თავში ვიცემ, ვონავ, ვეგებ, охатъ, вздыхать; горевать, ვეფს. 95, 193, 420, 1308; მიფვალხე, დამიტრე თავი, онаквивай меня, ვეფს. 156; **ვაგლანობა**, ს. გორესთ, (ვეგლანობ), ზ. უ. ვეგებ, горевать, тужить, რუსულ. 264; ვაგლან-მე, ვაიმე, горе мнѣ, ვისრ. 179, ხ. ვაიმე.

ვადა, ს. პაემანი, ბორჯი, срокъ, წლის ვადაზედ, въ годовой срокъ.

ვადა, ს. სლმის ტარი ჯვარედინი, рукоять у сабли, крестообразный, какъ навр. у грузинской, უვალ სმალი, ე. ი. ლეკური, рукоять пекрестообразной, какъ у черкесской сабли, დარეჯ. 128; ვეფს. 606, განმ. თ.

ვაება, სხ. стопъ, охалье; сѣтованіе, (ვეგებ), ზ. უ. ვეგლანობ, ვმწუნარებ, სულთ-ვითქვამ, стопать. вздыхать, горевать, ვეფს. 121, 331, 747.

ვაზი, ს. ყურანისგე, лоза виноградная.

ვაზირი (არაბ.), ს. მესაიდუმლოვე, თანა-განზარანი მეფისა, მინისტრი, vizиръ, совѣтникъ, министръ, ვეფს. 34; ვისრ. 2; 13; **ვაზირება**, (ვე), ზ. მ. ვურჩები, совѣтовать; მივაზირებ, ე. ი. მირჩევ, ты совѣтуешь мнѣ, ვეფს. 1157; დარეჯ. 40; რუსულ. 679; (ვეგვირებ), ზ. მიჩ. ვეზირად გავისლი, поставишь своимъ визиремъ, 2 ქართლ. 560, **ვაზირობა**, ს. совѣтъ, გორჯ. 13; ვეფს. 528, (ვეზირობ), ზ. უ. ვეზირადვარ, бытъ визиремъ; ვეზირობის წიგნი და ნიშანი რუსულ. 394.

ვაზნა, ს. მუსტი, თოფის წამლის მასრა, патронъ, зарядъ ружейный.

ვაზრი, ს. მაველი ცელივით, коса, საბ. ლ. 2 მეფე. 12—71.

ვაი, შორისდ. ვაებისა, охъ, увы, горе! ს. ვაისა, ვასა, горе, горестъ, იერემ. 34—5; ვეფს. 346, 1559; ქილ. 564; ვაიმე, горе мнѣ, охъ.

ვაი-ვაგლანხი, ს. დავიდანაბა, ჩხუბი, сумятица; горе, бѣда, ვაი ვაგლანობთ, съ трудомъ, რუსულ. 262; ვაი ვაგლანობა, горе, бѣдствие.

ვავე, ს. ბარი, თსწორე, მხდაკი ადგილი, гладкое, ровное мѣсто, равнина, **ვაველი**, житель равнины.

ვად, ხ. სღვა.

ვალაღება, **ვალაღი**, ს. плачь, (ვივალაღებ, ვვალაღებ), ზ. უ. ვეგებ, ვკვალებ, ვკვანესი; шлать, сѣтовать, горе мыкать, рыдать, იერემ. 2—24, ისაი. 52—5; ქილ. 79, 481; ჩონგ. 76.

ვალანი, ს. სახლთ-გარემოვლებული ფიცრის გალანნი, деревянный заборъ, იერემ. 49—31; ქილ. 337.

ვალანოსი, ს. ფინიკი, ланкаискуле, финишъ, ხ. ჩ. ლ. ნახე ფინიკი.

ვალდატეხილი, ს. კუტრი, банкротъ.

ვალდებული, ზედ. თანამდები, მოვალე, ქვემდებარე ვალისა, одолженный, обязанный, **ვალდებულყოფა** (ვა), ზ. მ. თანამდებ ვკყოფ, დაევალებ, обязывать, **ვალდებულქმნა** (ვიქმნები), ზ. ვ. თანამდები ან მოვალე შევიქმნები, обязываешься, **ვალდებულება**, ს. თანამდებობა, მოვალეობა, обязанность, ქილ. 463, 429, 655.

ვალეზა (ვა), ზ. მ. ვასესსებ, ვალად მივსცემ, თანა-

მღებ ვკყოფ. ОДОЛЖАТЬ; ДАВАТЬ ВЪ ДОЛГЪ, ОБИЗНАЧАТЬ, ვეფხ. 137, სმ. ვსტ. 148; (ვი) ზ. მიწ. ვისესნებ, ОДОЛЖАТЬСЯ, ВЗЯТЬ ВЪ ДОЛГЪ, აღბ. 93; 95; ქალ 310; (ვევალეზი) ზ. თვ. ვემართები, БЫТЬ ДОЛЖНЫМЪ, სმ. ვსტ. 127; მევალეზა, я БУДУ ДОЛЖЕНЪ, ვეფხ. 298, ვალეზინება (ვა), ზ. სმ. ვასესნებინებ, заставитъ кого дать взаимны, თუ ვევალეზინოს, если онъ далъ ему взаимны.

ვალი, ს. თანხანაღები; გარდასხადი, ვასში, ვასში, ОБИЗНАЧНОСТЬ; ДОЛГЪ, ვალეზის დატყნა (ვალი დამატყნა), ОБАВКРУТИТЬСЯ, ბუნების ვალი, დოღი პრიოდჷ, ვალში შესვლა, войдти въ долги, ვალი და ვასში, დოღი და პროცენტი პროცენტი, გარდასხად ვალისა, УПЛАТИТЬ ДОЛГЪ; ანდ. ცის ვალი ღედამიწას არ შერჩება და ღედამიწისა ცას.

ვალი (სპარ.), ს. ნაიბი, вице король.
ვალსამო, ს. ზალსამი, бальзамъ, ვისრ. 101; 178.
ვამი, ს. ვაება, ვაგლახი, горе, горестъ, воишь, ვეფხ. 806; ქალ. 52; -შორისდ. ვამიე, ვაგლახსმე! горе мнѣ!

ვანი, ს. სადგომი, ბინა, домъ, жилище, пристанище, пріютъ, გამოს. 40—33; მარკა 8—3; საქმ. 10 — 6, 18; ან ქონება, имущество, რიცხ. 32—30.

ვაჟი (წოდ. ბრ. ვაჟო, მღაბ. ვეჟო). ს. წული, მე შვილი, сынъ, ვაჟვაცი, ს. ასაკს მოსული ყმა-წვილი; ჭაბუკი; მამაცი შემართებული, возмужалый; храбрый, молодецъ, რუსედ. 267; ვაჟვაცობა, ს. მამაცობა, შემართება, храбрость, отважность, ვაჟვაცური, ზედ. ახალ-გაზდური; მამაცური, юношескій; молодецкій; ვაჟვაცურად, ზედ. მამაცურად, храбро; ვაჟობა, ს. სიერმე, ყმა-წვილობა; მამაცობა; молодость; отважность, храбрость; რუსედ. 206; ვაჟობის ვამი, время молодости, რუსედ. 151; ვაჟური, ზედ. მამაცური ან ყმა-წვილური; ребяческій; молодецкій; რუსედ. 178.

ვაჟინი, ს. ხილთ წვენი საქრიანი, сыровъ.
ვაჟი შვილი, ს. сынъ.

ვარ, ხარ, არს (არნიედ) ვართ, ხართ, არიან, არს; არსებითი ზმნა, რომელიც იხმარება მხოლოდ აწმყო დროში და სხვათა დროთა ინთხოვრებებს ზმნისაგან ყოფა (ვკყოფ, ვიყავ, ვიყვი, ნ. თავის ადგილს; მეგრულ. ვორე, ჳორე, ორე; ვორეთ, ორეთ, ორენა; ლაზურად: ვორე, ორე, ონუ; ვორეთ, ორეთ, ორენან; მეგრულს ზმნასა ვორე აქვს ნამყო სრული; ვორი (ვიყავ) ორი, ორდე; ვორით, ორით, ორდეს; ლაზურ ზმნას ვორე აქვს მყოობადი; ვიარე, იარე, იასერე; ვიათერე, იათერე, იანენ), есмь, როგორა ხართ, здоровы ли вы, კარგათა ვარ, и здоровъ.

ვარამი (არაბ. ნ. არამი), ზედ. აღკრძალული, დაშლილი; მავნებელი, სავნა; უბედურობა; запрещенный; вредный; горе, бѣда, ქლერქის სენი, чахотка, ბუნ. ლ. გული ვარმად გეკვევათ, сердце ваше накликнется на бѣду.

ვარაგი, ს. ნამგლის გნდე, обухъ у серпа, სპ. ლ.
ვარაუდი, **ვარაურდი** (სომხ.), ს. თვალ-ურის ქერა, надзоръ, вниманіе; **ვარაურდეზა** (ვი) ზ. მ. თვალსა და ურს დავიჭერ, поглядывать, ანტ. 6—19;

ვარაურდი, ზ. შ. ურალეზი, со вниманіемъ სამც. 52.

ვარაუი (არაბ.), ს. ქანა, накладное, сусальное или листовое золото; ქანურის ვარაუი, глазури, мурава; დაკვრა ვარაუის; позолотить, ვარაუს დააკვრა ჭურჭელსა, муравить посуду, ქმ. 170; **ვარაუიანი**, ზედ. ვარაუ დაკრული, позолоченный.
ვარგი, **ვარგისი**, **ვარგებული**, ზედ. გამოსაყენებელი, სახმარი, годный; ვვარგვარ, ვარგხარ, ვარგა, გოჯუს, ვარგი კაცი, человекъ годный, ვეფხ. 19; **ვარგება** (ვი, ვევარგები), ზ. უ. გამოვსდგები, оказываться годнымъ, არ ვარგა, негодиться; ვარგივარ, ვარგოლი, გოჯუს, 2 ქართლ. 496; (ვე-ვარგივარ), я годенъ ему, **ვარგებული**, მიმ. годный, **ვარგიერობა**, **ვარგაობა**, ს. გამოსაყენებლობა, годность, სმ. ვსტ. 12.

ვარდი (არაბ.), ს. ცნობილი, ყვავილი, роза, მოლექს. წითელი ლაწვი, у посты: розовыя щепи, ვეფხ. 84; 41; ვარდის ფერი, розовый цвѣтъ, ვარდის ზეთი, розовое масло, **ვარდის ჩიცი**, солей, **ვარდის წყალი**, розовая вода, **ვარდის უბანი**, розовая аллея или кустарникъ, **ვარდიანი**, ზედ. розовый, **ვარდუტკობა**, ს. ბუთიშ როზოный, 1 ქართლ. 302; **ვარდის-ძირა**, ბუნ. ლ. მცენარე, ლათ. Anacamperos, ბუნ. ლ. **ვარდკანაფა**, ს. თბიანა, ქარაქენა, черпобильникъ, ჰ. ფ. ლ. **ვარდკაჭაჭა**, ს. მცენ. дикорій, -შინაური, მცენ. არდი, ყვავის ჭაბგი, დოწიქ, -გარეული, მცენ. საწუთლა, одуванчикъ, гумелце поново, хасимъ, **ვარდკოსა**, **ვარდკოსა**, ს. ქუნთრუშა, корь; **ვარდობის თვე**, ს. მაისი, май мѣсяць; **ვარდმროშანი**, მცენ. ландишь, **ვარდობა**, ს. ვარდის მოსვლა, აყვავება; цвѣтѣніе розъ, ვვარდომ, სრ. არა აქვს, ვკვევა ვარდივით, цвѣтѣт какъ роза, ვეფხ. 1265.

ვარდნა (ვევარდები) ნადართ, пасть.
ვარდული, როზოდობიანი; როზოვნი.
ვარვარი, ნ. ბარბაროსი.
ვარვარი (ვარვარებს), ზ. უ. ლაპლაპებს, უკომლოდ ანთაა, ПЛЯТА.

ვარზი, ს. მახვილი ცელივით, выгнутый мечъ, коса, იერემ. 6—14.

ვართავეცი, ს. სომხურად ბერი, монахъ армянскій.

ვარი, ს. სნება, зараза, ბუნ. ლ.

ვარიბა, ს. მოზდილი მართეე შინაურთა მფრინველთა, ძიშლენოქ. ვარიობა, იგივე ვარია; დასტ. 122.

ვარიბა, ს. მამიე, ნიშანი მართლ-წერაში, заплата.

ვარიბა, ს. მომცრო სადღვებელი, кадушка съ крышкою для пахтанья масла, маслосбійня.

ვარიისი, ს. ვექილი, მოსაქმე, повѣренный, агентъ.

ვარმანდი, ს. ანფორა, პალეკარტი, яса мошашеская, სპ. ლ.

ვარმე, ს. კურტაკი, куртка, სპ. ლ.

ვარსიმი, ს. დალაქი, თავისა და წვერის მპარსეული, цырюльщикъ.

ვარსამფილა, ს. მირონის სუნელი, ბუნ. ლ.

ვარსკვლავა, მცენ. Астра, ერის. ლ.

ვარსკვლავედი, ს. ვარსკვლავთ კრებული; სამოსელი ხალასად ნაკერი, созвѣздіе; платье вышитое золотомъ; სპ. ლ. 2 მეფ. 13—18.

ვარსკუტავი, ს. ზოგადი სანელი ცის მნათობა, ღამით ხილულთა; ვახშამი, ვარსკვლავიანი, -ვეზიანი, ზედ. ვახშამითი, утренняя звезда, ვარსკვლავთ კრებული, ს. თხა ვარსკვლაველი, созвездие; ვარსკვლავთ მისანი, ს. ასტროლოგი, астролог; ვარსკვლავთ შეცუველება ან მისნობა, ს. астрология; ვარსკვლავ მორბელი, ს. ცაცანი, ღამით მფრინავი ვარსკვლავი, блудящие огни; ვარსკვლავთ შრიცხველი, ს. ასტრონომოსი, астроном, შავთ. 2; ვარსკვლავთ-შრიცხველობა, ს. астрономия.

ვარშაშანგი (სომხ.), ს. თავს-მოსახვევი მანდილი, საბურველი ან ჩამოსაფარები სამხრე, ბარცუულა, гловотняжь, кндарь, наглавие, поясаго; კლობუგ; გამოსლ. 28—4, 37; 29—9; 39—40; ლევიც. 8—9; საქმ. 19—12.

ვარცლი, ს. მცირე ნავი, ან ცომის მოსაფელი ბურეგი; სამლო წერილში: ხონჩა, ცაბაკი, корыто; дотокъ; დან. 14—32; 33; ლადხი.

ვარძმი, **ვარძმა** (ვერძმავე), უარის თქმა, штъ, братъ, не могу.

ვარზვი, ს. მფრინ. шпца баба, пеликашь, пейсытъ, ლავით. 101—7; ლევიც. 11—18; წიშე, ერის. ლ. **ვარზვი**, მცენ. ნ. ვერზვი.

ვარჯი, ს. ქორიანი ცაცთა; ამის მიმსგავსებით ღანი-შხავს შევურცლილთა სეთა; волосы; вѣтвистое дерево, ეჭვი. 24—23; მსაგ. 16—13; 2 ქართლ. 383; ქილ. 164, 651; ვარჯოვანი, ვარჯოსანი, ზედ. ქორიანი; შტოკიანი, შეფურცვლილი, комматый; вѣтвистый; 2 სჯული 12—2; იერემ. 3—6; 17—2.

ვარჯისი, **ვარჯიში**, ს. გაზეპირება, სელოვნობა, упражненіе, повтореніе панзуеть, რუსულ. 874; диспутъ. ნ. რ. ლ. ნახე მაეგობა.

ვარჯისება (ვი), ვარჯისობა (ვერჯისობა), ზ. მ. ვნელოვნობა, ვიზეპირება, გავიზეპირება, გავიმეორება, твердить, повторытъ, упражняться, ფრამ. 357.

ვასაკა, ს. ხისბაყაყი, квака древесная, ერის. ლ. **ვასილისკო**, ს. ერთგვარი გესლიანი გველი, насилникъ, змѣй баснословный, ფსალ. 90—13.

ვასხება (ვა), ზ. მ. ღვავალებ, ვალს მივსცემ, одолжать. давать въ заемъ; (ვი), ზ. მ. ი. ვალად ავიღებ; ვინათხოვრებ, ბრატъ въ долгъ, заимствовать, 2 სჯული 28—43; გუგ. 15, **ვასხებიოი**, ზედ. взаимный, ნაცვალტებითი, ურთიერთ-არსი.

ვასხი, ს. ვალი ან გარდამატებული სარგებელი, долгъ; лихва, ростъ, ნ. ვასში.

ვაფლი, ს. კუბაკი, вафли, ზაგრ. ზაც. 80.

ვაქილი, ს. თანამოსარჩლე სამსჯავროთა შინა, ნ. ვაქილი, адвокатъ, защитникъ, ვაქილება (ვა, სიტყვას), ზ. მ. ერთმანერთს ვუპასუებთ, возражать, ან ვალაპარაკებ, заставить говорить, 2 ქართ. 556, ვაქილობა, (ვევაქილობა), ზ. მ. ვმოსარჩლეობ სამსჯავროში, адвокатствовать, защищать въ судѣ, ქილ. 506.

ვაქსა, ს. ღუმურზეთი, вакса.

ვაშა-ვაშა! შორისდ. ბარაქლა, право!

ვაშკარანი, ს. ზოგადი სანელი შთოსადებელთა ჭურჭელთა ნაქსოვისა ან ცაყვისა, мѣшокъ, сумка; და-

ზად. 42—27; 44—8; იგავ. 1—12; ლუკ. 22—35; მატთ. 10—10, სანენი ამისნი არიან: ზალანცი, გულაკი, გულა, ველავარაკი, თალია, თლისი, მაფრაშა, მანდიკი, მანალი, მახალაკი, პარკი, საცლო, ცომარა, ქისა, ჰავასაკი, საქუფთო, ურნაცი, ცუნკია, ჩახვი, ჩალოთა ან შალითა, შულდაკი, ხალთავულა, ხურჯინი, აბგა, ჯალდანი, ჯუჭლანთი გინა აშიახური.

ვაშლ-აცამა, ს. ვარქლამ ჰვავს ვაშლსა, და შიგნილამ არის აცამი მისის კურკითურთ, адамово яблоко, ზუნ. კ. 143; ნ. რ. ლ.

ვაშლაძილია, ნ. მანდრაგორა.

ვაშლი, ს. ცნობილი ხილი, მეგრ. უშქურა, яблоко; ვაშლობა, ს. время поспѣванія яблоковъ, ვაშლისხე, яблоня, ერისთ. ლ.: **ვაშლ-წაზლა**, ს. კარტოფილი, картофиль, ზუნ. ლ.

ვაშობა (ვეა, ვუ), ზ. უ. ვიშ ვამბობ, охаты, ვეფხ. 770.

ვაშვი (სომხ.), ს. ცხენოსანი, всадникъ, 2 სჯული 20—1.

ვატბოცი, ს. მამალი თხა, козель.

ვატი, ს. მამალი თხა, ბოცი, козель, ისაი. 1—12; დაბად. 15—8. მ; ფსალ. 49—9, 13; **ვატ-ირემი**, ს. ხარირემი ან ჯიხვი, олень (самецъ); каменный барантъ, **ვატის წვერა**, მცენ. козлиная борода, **ვატკი**, სამამლე ციკიანი, козленокъ, ზუნ. ლ.

ვაწე, ს. წუთის ნახევარ, 1 терція, ნ. ეამი.

ვაჭარი (სომხ.), ს. საქონელთა-მოფარდული. купецъ, გამსყიდველი; ძველებურად დიდვაჭრის სისხლი იყო თანასწორი ცალმოგვის აზნაურ-შვილისა, ე. ი. ორმოცდა რვა თუმანი; მდაბლის ვაჭრისა ეთხსმებოდა მსახურის სისხლსა და იყო ოცდა ოთხი თუმანი; სამ. ვანც. 3-1, 3-2; **ვაჭარება** (ვა), ზ. მ. გავყიდი, продавать, ალქს. 73; **ვაჭრობა**, ს. საზოგადოება ვაჭართა; აღებ-შიცემა, მოფარდულობა, купечество; торговля, (ვევაჭრება), ზ. მ. ვმოფარდულობა, торговать, (ვივაჭრებ), ზ. მ. მოვიყიდი, покупать; торговать, (ვევაჭრები), ზ. თგ. при торговаться, **ვაჭრული**, ზედ. купеческий, **ვაჭვინება** (ვევაჭვინება), ზ. სემ. заставить купить, или продать, ერისთ. 75.

ვან, **ვანავ**! (არაბ.), შურისგების სმა გლეხურად, შორისდ. подѣломъ, хорошо, 2 სჯული. 19—19.

ვანვანხი (ვევანხები), охаты, вдыхать.

ვანში, **ვანშიში**, **ვანშიაოი** (არაბ.), ს. ეკკლესიის შეწირული მამული, ვითარ: სანლი, ვენახი, სანხავი, фундушъ, церковный угодны, **ვანშიაოი**; გვიქმნია, мы жертвуемъ, გუგ. 9.

ვანშიში, ს. მწუხრის შემდგომი ნადიმი, ужины.

ვანში (სომხ.), ს. გარდამატებული სარგებელი ვალოსა, აღნდგინები, лихва, ростъ; проценты па проценты; აღბ. 95, 94; **ვანშება** (ვა), отдавать взаимны; (ვი), заимать, брატъ въ долгъ.

ვანშობა, ს. ვანშის ღრო, время ужина.

ვე (ლათინ; სომხ.), კავშ. შეერთებითი: ცა, ჯე, კვალადვე, оный же, მო(ვე)ქუნდა, оный несъ.

ვება, **ნახე ვება**, **ვებული**, შიმ. ვებული, горемычный, ვეფხ. 403.

ვება, ნ. ვება, огромный.

308ი (სომხ.), ს. სათამაშო კოჭი, ცხვრის ფენის მკალი, ხოლო ზროხათა ჰქვიან კორნატი, ნახკა.

309რა, ს. სამი თუნგი; ведро.

309დრება, სფ. სვეწნა, თხოვნა, моление; просьба, ვედრებისა ღვთის მშობელი, Богородица предстательница; (ვავედრებ). ზ. მ. შევევედრებ, молю, просить за кого; ვარწმუნებ, მივანდობ, მივაბარებ, поручать; (ვევედრები), ზ. თვ. ვევეწვები, ვევები, ვსთხოვ, молю, просить, молиться, შევედრებოდა, онъ просилъ меня, დაბად. 42—21, ფსალ. 6—9; მაც. 8—5, 31, 34.

309დრი, ს. აგა, სასვეწარი, სათხოვარი; დავედრებული, დაბარებული, ნამცენი, შეკვეთილი, молю, прошение; порученье, коммисია; залогъ; ვედრი იგი დაიპარებ, храню залогъ сей, 1 ციმოთ. 6—20; გამოსლ. 22—8; ლევიც. 6—2.

309ება, ზედ. საოცერა, დიდი რამ უზომოდ, огромнѣй, **309ება** ერთა, იგივე ვება.

309იერი, ს. მესაიდუმლოვე, თანა გამზნანი, თანამზნაველი, vizirь, министр, ნ. ვაზირი; **309ირობა**, ს. сойти, сойтищаніе; vizирство; (ვევიზირობ), ზ. უ. сойтивать, სიზრ. 160.

309ირანი, ნ. ვერანი.

309ილი, ს. კორდი, მინდორი, ტრამალი, поле, нива, იერემ. 40—13; ვიარები ველთა ვლისად, ე. ი. დავღვარ ველითი ველად, хожу пзъ поля въ нолх, ვეფ. 849; **ველის ზედათი**, ძველ. ვენაპირი, სიფრიფანა, поверхность, საბ. ლ.; **ველი ვარდისა**, ე. ი. ლოყები, щени, ვეფ. 1248.

309ილის უვაპილი ან **ველის ურდელო**, дикій салатъ, въ св. шне. горькое зелье; გამოს. 12—8; **ველის ლიჭა**, осотъ, сернуха полевая, საბ. ლ., **ველობი**, ს. ვაკე, ბარი ადგილი, равнина, ზქარ. 7—7; **ველოვანი**, ველოანი, ზედ. მინდვრანი, полевой, 1 შაკაბ. 3—40; **ველოური**, ზედ. გარეული, მინდვრისა, дикій, полевой; -კაცი, дикарь, -ვარდი, дикая роза, -ვირი, ს. კანჯარი, дикій осель, -თხა, дикій козель, -მიწა, необработанная земля, სამ. ვ. 250.

309ილი, აწმე. ზმნ. ლოდინი, იქ ნახე.

309ნახი, ს. მკილი საურბნე, ზვარი, виноградникъ; ზოგჯერ ვაზი, виноградная лоза, მევარ ვენახი ჭემარიტი და მამა ჩემი მომქმედი არს, я есмь истинная виноградная лоза, а отецъ мой винограддарь, იოან. 15—1, 4; **ვენახის ლიჭა**, მცენ. салатъ, ერ. ლ. дреза, ზუნ. ლ. ნ. ჩუბ. ლ.; **ვენახის მომქმედი**, ს. винограддарь, **ვენახოვანი**, ზედ. ვენახით სავსე ადგილი, виноградная (земля, место), 2 ჯგული 8—8.

309უანი, ზედ. შეგოისფრო, რუხა, сизый, сѣрый, сурый, საბ. ლ.

309უო, ნ. ვაუო.

309ი, **ვერა**, უკუთქმითი ზმნის ზედა მნიშვნელი შეუძლებლობისა, გარნა არა უნდომობისა, ამისთვის ვერა ინმარების ნაცვლად ზმნისა არ ძალმიძს არ შემოდინა; და ჰქანულდობს მიც. ვერას; მოქმ. ვერიოთა; მაკალ. ვერ დავდივარ, не могу ходить, არ დავდივარ, не хочу ходить, ვერას ვიყიდი, я ничего не могу сказать, შე-ვერა-ვალ, не могу войти,

ღარეჯ. 2—55; **ვერაფროთ**, ში ყზმუ, **ვერა ვერიოთა**, ე. ი. ვერა რიოთა, ში ყზმუ, ვეფ. 881; **ვერასა**, შემოკლ. უნდა ვერა რას, ничему, ვეფ. 234; ვერად, ში какъ, მოურავ. 218; **ვერაოდეს**, шикогда, **ვერკლარა**, ში, აჩხე, **ვერავენი**, никто.

ვერაგი, ს. მზაკვარი, მცბიერი, სელოვანი, хитрый, коварный, ვერაგობა, ს. მზაკვრობა, მანქანება; მცბიერობა, коварство, лухавство, (ვერაგობ), ზ. უ. хитрить, лухавить, ვერაგული, ზედ. хитростный.

ვერანი (სპარს.), ს. ნახარი ადგილი, пустошь; ზედ. უშენი, უშეკიდრო, опустошенный, раззоренный.

ვერსი, **ვერსიცი** (რუსულ.). ს. საზომი გზისა 500 საქენი, გინა 625 მხარი, верста.

ვერცხლი, **ვეცხლი**, ს. ძვირფასი მეცალი, შემდგომად ოქროსი უმეგობრესი სხვათა, серебро. ვერცხლის მოყვარე, ს. ვერცხლიხე, **ვეცხლის წყალი**, ს. ртуть, **ვერცხლის ღილა**, ს. ილი, კაკუა, кардамонъ, ზუნ. ლ. **ვეცხლეული**, ს. ვეცხლის ნივთული, серебро, серебрянная вещь, **ვეცხლოვანი**, **ვეცხლიანი**, ზედ. серебрянный.

ვერძი, ს. მამალი ცხვარი, ერკემული; ნიშანი ზოდიაქოსი, რომელიცა მარცხს შინა მიითვლავს მცესა; ბარაქ; оवेशъ, знакъ зодіака, დაბად. 32—15; ლევიც. 3—1; ფსალ. 64—13.

ვერძვა, ს. მცენ. дурманъ, ზუნ. ლ.; პ. ფ. ლ.

ვერძვი, ს. მცენ. осина, -თეთრი, тополь, -შავი, осокорь, ისი. 41—20; ვეფ. 139; პ. ფ. ლ.

ვესავ, ნ. სეა.

ვეფზი, მად. ვეფზეგი; ს. ოთხ-ფეგი; рысь, იერემ. 5—6; ისი. 11—6; დან. 7—6; გამაც. 13—2; ტიგრე, леопардъ; ზუნ. ლ. барсъ, ერისთ. ლ. ვეფზევის ცუავი, шкура леопарда, ვეფზევის ცუაოსანი, человекъ, одѣтый въ леопардовую шкуру. (Поэма Руставели, извѣстная по руски подъ названіемъ «Барсова кожа»).

ვექილი (არაბ.), ს. მაგერი, მოსაქმე, დესანი, ელჩი; თანა მოსარჩლე; уполномоченный правительствомъ, пошверенный; адвокатъ, ბერძნ. 251; ვექილ-ვეზირი, посланникъ, министръ, ვექილ-ხარჯი, царскій расходчикъ, დან. 50; ვექილობა, ს. полномочіе; адвокатство; -ბის ქალღლი, доверенность.

ვექსილი, ს. თმასუქი, вексель.

ველარ, სმ. ვერ; ვერას გზით, шканимъ образомъ.

ვეშაკი, ს. ფარი, шить, გამოსვ. 28—13.

ვეშანა, ნ. ვეანა, сизой. [ქოსლ. 28—13.

ვეშაკანი, ს. კავი, სრიკი, скоба желѣзная, გა-

ვეშაკი (სომხ.), ს. დიდი თევზი ან ცხოველი წყლისა; ჩიტი, დაბად. 1—21; იოან. 2—1; დან. 3—79; წათა ცხოვე 409; დიდი გველი, დან. 14—26; იერემ. 51—34; ეჭე. 32—2; ამბის წიგნებში, გველეშაკი, დევი, драконъ. **ვეშაკის ცვინი**, снержмацентъ.

ვეცხლეული, **ვეცხლი**, ნ. ვერცხლეული, ვერცხლი.

ვეშა, ს. წყარო ზუნებითად მლაშე, სმარებული საჭმელში მარილის მაგერი, соленый источникъ.

ვეჭვდი, ნ. ეჭვა; ვეჭობ, ვეჭოვ, ნ. ეჭვა.

ვენანა, ს. ჭურჭელი სამსვერვლოთა, чаша, იერემ. 52—19.

ისი. 30—15; (ვაფროვებ), ზ. მ. узить; стѣснять, 2 ქართლ. 343; (ვიწროვებ), ზ. ვდ. ვიწრო გავსებ, სлуживаться, стѣсняться.

ვიწყება (ვა), ზ. მ. დავიწყებ; გონებლად დაეკარგვინებ, заставить забыть, (ვი), ზ. მიწ. დავივიწყებ, გონებლად დამეკარგება, забныть, (მავიწყდება), ზ. ვდ. забнывать, ერისთ. 142.

ვიჭაკი, ს. ამაღლების წინა დღეს წყალზედ მისნობა, гаданье на водѣ наканунѣ вознесения, გაზეთ. კავ. 1856 წ. № 41.

ვლა (ველი, ვვლე; ვივლი, ვიარე), ზ. უ. ვალ, падн, დაბად. 49—12; ლუკ. 8—14; (ვევლი, ვუარე), ზ. უ. გარშემო დავლივარ; თვალი დაუერი მიჭირავს ვისზედმე, ვკვატრონობ, ходить кругомъ чего; смотрѣть, ухаживать за кѣмъ, სენი უვლის, ბოლქნი ვივრატება, ს. სლეა და რება; 1 ქართლ. 242; ვეფს. 995.

ვლამი, ნ. ლამის, ლამა.

ვლდომა (ველდები), ზ. უ. ვსტები, скакать, ისი. 35—6; 55—11; 45—6.

ვლევა (ვა), ზ. მ. წყალში გავავლებ, გამოვრეცხ, полоскаты, (ვივლებ ჰირსა), полоскаты ротъ.

ვლება (ვა), ზ. მ. შემოვლობავ, შემოვავლებ წრეს, ლაბეს; გარშემოვაკერებ; обнести, обводить; обшивать; ვავლებ გალაფანსა, огородить, обнести каменною стѣною; სმ. ვსტ. 103; წრეს ვავლებ, обвести чертою. თვალს ვავლებ, поводить глазами, смотрѣть во все глаза, ხელს ვავლებ, гладить рукою; ვივტი; схватить; მუსრს ავლებს ხალხს, истрелять народъ, ბუნ. კ. 239; ვავლებ გვირისცსა, обстрочить, (ვი), ზ. მიწ. წვერზედ ხელს ივლებს, гладить свою бороду рукою, (ვე), ზ. მიწ. обводить, обнести, თავს ვევლებ, окружать, (ვევლები), ზ. თვ. ვუვლი; ухаживать, ходить за кѣмъ; რუსულ. 839; ქილ. 498; ზღუდე ევლო, обнесено было стѣною, თავს ვევლები, ухаживать за кѣмъ; жертвовать собою за кого либо.

ვლება, хождение, ტომ. 41; (ვა), ზ. მ. ვაცარებ; გავგზავნი; заставить ходить; разсылать; ვავლებ ბძახებსა, посылаю приказъ, ანდრ. 130; ვავლებ კაცსა, посылаю человека, **ვლინება** (ვა), ზ. მ. გავგზავნი, посылать къ кому, 2 ქართლ. 43, (ვე), ზ. მიწ. გავუგზავნი, подсылать; მავლინებ, заставляешь меня ходить, (ვევლინები), ზ. თვ. დავსლევ მაგ. მტერსა, преслѣдовать врага, ჩონტ. 49.

ვნება, სზ. вредъ; страданіе; ვნება უფლისა ჩვე-

ნისა, страданіе Господа нашего, ვნების კვირა, страстная недѣля, ვნება სულიერი, душевное страданіе, ვნება სორციელი, тѣлесное страданіе, (ვა), ზ. მ. ძვირს შევაძმევვე, დავსზარავ, დავსჯავნი, вредить, обижать кого, მატ. 20—13; საქმ. 7—26; ფსალ. 34—1; ვეფს. 14; 2 ქართ. 404; (ვივნებ), ზ. მიწ. ძვირს ვისილავ, გამოვივლი ტანჯვას; страдать, ვნება სულითა, страдать духомъ, მატ. 27—19; ვეფს. 592; (ვივნები), ზ. ვ. დავისჯები, страдать, (ვევნები), ზ. თვ. ვნება მივვეცემი, ирпосить кому вредъ, ვეფს. 1009; რუს. 12, (მევენების), ზ. მიწ. ვნება მომეცემის, приишется мнѣ вредъ, 1 ქართლ. 394; სომხ. სმ. 209; ნუ მავნებ, не дѣлай мнѣ вреда, არავნობ რა, чтобы ош не сдѣлалъ ему вреда; **ვენებული**, ნავნები, მიმ. пострадавший, ცნობა ვენებული, ე. ი. სელი; потерявший рассудокъ, ვეფს. 1338; თამარ. ჩახრ. 16, განმ; **ვენებულევა**, ს. ძვირი, вредъ, სიზრ. სოლ. 18—2; **ვენებითი**, ზედ. страдательный, ვენებითი ზმნა, страдательный глаголъ.

ვოი, ნ. ვაი.

ვოილი, ს. ღრამის მეექვსელი, ან ერთი დანგი, იწხს 1/4 часть золотника, სპ. ლ.

ვრაქია, ს. ზღვაში თხელი ადგილი ან კლაოჯანი, отмель, подводный камень, ნ. რ. ლ.

ვრდომა (ვევრები); ზ. ვდ. დავეცემი, დავვარებ, падать, ჩავვარებდი ხელში, понадать во власть чью, подчиниться, (ვევარები ქვეშ), ზ. უ. ქვეშ შევევრებები, пасть передъ кѣмъ на ипць, **ვრდომილი**, მიმ. падший.

ვრცელი, ზედ. განიერი, ფართო, просторный, широкій, обширный, ვრცელი გონების პატრონი, обладающий обширнымъ умомъ, ჩახრ. 72, **ვრცლად**, ზ. მ. განვრცელვებით, пространно, подробно, **ვრცელევა** (ვა), ზ. მ. გავგანვიერებ, გავფართოვებ, распространять, расширять, (ვრცელდები), ზ. ვდ. განვფართოვდები, распространяться, расширяться.

ვსება (ვა), ზ. მ. ვავსებ, наполнять, (ვივსები), ზ. ვ. ავივსები, наполняться.

ვსება (ვა), ზ. მ. ვაქრობ, ვსრეც, гасить, тушить, (ვივსები), ზ. ვ. ვიწროვებ, ვჭკებ, гаснуть, ვეფს. 42, 197.

ვუი! შორისდ. охъ! увы.

ვუნდილი, ს. მცენ. სპ. ლ.; ბუნ. ლ.; ერისთ. ლ. ვჭმე, ნ. ღება; ვჭმი, ნ. გლომა.

ღ.

ღ, მე შეიღე ასო ქართულის ანბანისა, რიცხვში დანიშნავს შეიღეს და ფულის ანგარიში ნიშნითურთ გ შეიღეს თუმანს; ამ ასოთი იწყებთან შემდგომნი ზედ-დადებულნი ზმნათ: ზე. ზედ, ზედა, ზემო, მაგალ. ზე აღსლვა, ზე სწდომა, ზედ-ნაღები, ზედ-მიწვენილება, ზედ-ლართვა და სს. ასო ზ. ზოგ-

ჯერმე შეიცვლებს ე ან ძ, ვითარ: ზირალი, ჟირალი; შეზიზინება, შეჟიჟინება; ზარი, ძარი; ზირა, ძირაკი; ზზარვა, ზპარვა; ზანლილი, ძანლილი; ზროხა, ძროხა; ან იხმარების ნაცვლად ს წინაშე ასოთა გ. დ. მაგალითად: მზგავსი, მსგავსი; მზგუფსი, მსგუფსი; მიზღვეს, დაზღვეს, მისღვეს, აღსღვეს; მიზლი, მისლი;

ანგელოზი, ანგელოსი; კათალიკოზი, კათალიკოსი; და სხ. ზ. იხმარების აგრეთვე ნაცვლად წ, ვითარ: აფევა, აწევა; გასწი, იმერ. გაზი; ბუზუკი, მუწუკი და სხ. ქარაგმიანი ლექსნი: ზა, ზედა.

ყაზაკი, ს. საღაფარი, ნ. ზამზაკი.

ყაზარქადი, ს. თვალი ბეჭედი, топазъ, საბ. ლ.

ყაზილური (სპარს.), ს. ლაფი, бунды, რუსულ.

ყაზილი (არაბ.), ს. ნესვი, павозъ, გორგ. 266.

ყადეზა (ვა), ზ. მ. ბიწიერ ვჭუოვ, წვახდენ, порочный, портить, ვეფხ. 1486.

ყადი, ს. კინი რამ, ბრძედი, ნაკლებობა; გრძნობა სნაკლისა; пороки, недостатки; неудовольствие, გულსა ზადი, ე. ი. წყენა, გულის ნაკლებობა, неудовольствие, ვეფხ. 116; **ყადიერი**, ზედ. ნაკლებობანი, порочный, печальный, недостаточный, კატ. ანტ. 99, **ყადიერება**, ს. ნაკლებეანება, недостатки, მარტ. 1—172.

ყადიკი, **ყადიკი**, ს. ლესსწული; ზოგჯერ დაუღვითა პასეკის მაგიერ, 1 კორ. 5—7, 8; გამოსლ. 12—12; 1 ქართლ. 246; საქმ. 12—4; წიგნი საგალობელთა პასექილამ ვიდრე ყოველთა წმინდათა კვირიაქედმდე, праздникъ; пасха; цѣтныя триодъ, пятидесятничны; **ყადიკობა**, სხ. празднование, (ვჭზადიკობა), ზ. მ. ველესსწულობა, праздновать.

ყავეზა, სხ. миръ, согласие, (ვა), ზ. მ. დავთანხმებ, შევარიგებ, мирить, примирять, მარტ. 2—4; (ვე-ზავები), ზ. თვ. დავთანხმები, შევეურიგებები, мириться.

ყავეზა, სხ. смѣшение, растворение, (ვა), ზ. მ. შევაზავებ, რომიერად შევართუბ ნივთთა, растворять, смѣшивать, **ყავეზული**, смѣшанный, слятый.

ყავთი (არაბ.), ს. მუქარა, ბაქი, რიხი, угроза, ზავთის საქნელად, чтобы дать острастку, გორგ. 314, რუსულ. 488; ზავთის ქმნა (ვიქმ), заарестовать имѣние, 2 ქართლ. 548, 567.

ყავი, ს. თანხმობა, თან-შეკურლობა, ერთსულობა, миръ, союзъ, согласие, ვეფხ. 314.

ყავი, ს. შევავეზა, რომიერად შეერთება ნივთთა; растворь, смѣсь.

ყავცემული, ზედ. შერიგებული, ერთსული, союзный, союзникъ.

ყავლი (რუსულ.), ს. ქარხანა, საგანგირო, заводъ.

ყავქო, ს. სენაკი, კამარა, камера, 1 ნესტ. 28—11.

ყავყოფა (ვჭ), ზ. მ. შევარიგებ, დავაზავებ, помирить.

ყაფუნა, ს. მცენ. Азероловый болгарышникъ, 3. თ. ლექს.

ყაფენი, ს. ცხოვ. ვირთაგვა, суроки, ნ. რ. ლექს. საბ. ლ.

ყათქი, ს. ხმაურობა კაცთა და ცხენთა, топотъ, трескъ, ვეფხ. 972, 1404.

ყავვა, **ყავუბა**, სხ. хитрость, лукавство, коварство; лесть; ზაკით შეპურობა, взять кого хитростью, მარკ. 14—1; ზაკით სავსე არს პირი მისი, уста его полны обмана, საქმ. 13—10; იოან. 1—48; (ვჭზაკავ, ვჭზაკვი სამლო წერ.), ზ. მ. ენით ვიწმეზ სიფერულსა და გულში დაფარულს ბოროტსა, лукавить, коварствовать, დავით. 5—9; 14—2; **ყავული**; მამ. მზაკვარი, ვერაგი, მცბიერი,

лукавый, коварный, იგავ. 11—1; დავით. 11—2; **ყაკულობა**, ს. მცბიერობა, коварство.

ყაკუსვა (რუსულ.), ს. закуса, სამხარი.

ყაღა (ფრანც.), ს. დარბაზი, залъ.

ყაღა, სხ. წაღა; ზაღაყინი, ნ. ძალაყინი.

ყაღა, ს. შიმშა, ოქორა, სამართი კალატობა, привило у каменщиковъ.

ყელვანი, ს. ფესის ხუნდი, колодка, которую надѣваютъ на ноги преступнику.

ყამზაკი, **ყამზიკი**, ს. ზღვის ნიქარა, მარგალიტის მომჭმედი, жемчужная раковина.

ყამზარაკი (თათრ.), ს. საქამოთა და სხვათა მანქანათა მძრველი დახვეული ფოლადი, дружина, ზამზურაკი ნახე.

ყამზახი (თათრ.), ს. მცენ. შროშანა, ладьяшъ, ладья, ბუნ. ლ. ველური **ყამზახი**, ს. შხამა ბალახი, болголовъ, ბუნ. ლ. ყუთიელი, შროშანა, ладья красная; -ლურჯი, косатикъ снѣгъ.

ყამზილი (თათრ.), ს. ქილობისგან დაწნული პარკი, кулекъ.

ყამზულაკი, -რაკი (სპარს.), ს. დიდი თოფი აქლეფით საცარებელი, пальмоветъ, 2 ქართლ. 75, 426.

ყამთარი (სპარს.), ს. წლის ნაოთხალი, დრო სიცივისა, დეკემბერი, იანვარი, февраль, зима, **ყამთარ-გამოსული**, ზედ. зимональный, **ყამთარება** (ვი), ზ. მიჩ. ზამთარს გაფატარებ, зимовать, **ყამთარობა**, ს. ზამთრის დრო, зимнее время, ზამთრის პირი, заморозы, რუსულ. ქართ. ლ. начало зимы.

ყამი, ნ. ზეიმი; ვეფხ. 383.

ყანგი (სპარს.), ს. შავი კაცი, пегръ, ვეფხ. 120.

ყანგალაკი (სპარს.), ს. პატარა ზარი, колокольчикъ.

ყანგელა, ზედ. შავწითელი, ინტუსა, მურა, бурый, -ხარი, бурый быкъ, სიბრ. 69.

ყანდაროზი, ს. კურტუმის ცხმი, жиръ задней части у птицъ.

ყანდარაბეკი, ს. ჭადრაკის მეფის მხედრულად გარდასტუენება, საბ. ლ. ნ. რ. ლ.

ყანდუკი (სპარს.), ს. სეიფი, კილოზანი; პინაქსი; სარჩევი წიგნისა; сундукъ; оглавление книги.

ყანდური - ს. თავთუხი, თათუხი პური, რომლისგან გაკეთებ საშინლო, სრალინი ფქვილი, иппенный хлѣбъ; საბ. ლ.; ნ. რ. ლ.; ბუნ. ლ.

ყანდუნჩა, ს. ზანდუკი, сундукъ.

ყანზალაკი, ნ. ზანგალაკი.

ყანზარი, სხ. трясение, მიწის, землетрясение, (ვჭზანზარებ), ზ. მ. ვირჩევი, ვინძრევი (მიწა, შენობა), трясется, ყარამ. 172.

ყანიშანი, ს. ნიბი, მარზაზანი, намѣстникъ.

ყანკალი, ს. საცვეთი, თხილამური, лыжи, ბაქრ. 164.

ყანცი, ზედ. ზარმაცი, დაზარებული, лѣшныи, **ყანცება** (ვა), ზ. მ. ვაზარმაცებ, дѣлать лѣшнымъ, **ყანცობა** (ვზანცობა), ზ. უ. ვაზარმაცობ, лѣшиться, ვისრ. 26.

ყანჯაფილი, **ყანჯაფილი** (თათრ.), ს. კოჭა, иппиръ, -ლის მურაბა, мармеладъ иппирный.

ყაპანი, ბაც; -ნით დავარდებ, брякнуть.

ყაპი, მრავლ. ზავები, ს. მოთვალული ოქრო ფარ-

ლულისა, золотое ожерелье, усманинное дорогими камешьями, საბ. ლ.

ზარადი (სპარ.), ს. მუზარადი, სომარი თავსასურავი, რომელსაც პირის საცავად ზადე აქვს, აბრავო, шлемъ съ металлическою сѣткою для предохраненія лица, ვეფხ. 1373; **ზარადანა**, საჭურველის საცავი, ხრახინი ღაფი, ვეფხ. 1361.

ზარავანი (სპარ.), ს. кирказонъ, ихинонникъ (раст.), ზიან. ლ.

ზარაზინი, **ზარაზინი**, ს. ღიღი ექვანი გორთა, აქლემთა და მისთანთა შესაბმელი, бубенчикъ, гремушка, საბ. ლ.

ზარადი (არაბ.), ს. ზიანი, დასაკლისი, пзьянь, убытокъ, სომხ. 249; **ზარადება** (ვა), ზ. მ. ზიანს მივსცემ, причинять убытокъ (ვი), ზ. მიჩ. და **ზარადობა** (ვკ), ზ. უ. ზარალს ან ზიანს მივიღებ, получать убытокъ.

ზარადი (არაბ.), ს. მკერდზე, ფულის პატრონი, ან ღამასურდავე ბელი, бакиръ; мѣшала; **ზარადობა**, ს. бакирство.

ზარადუნა (სპარ.), ს. ფულის მოსაჭრელი ადგილი, монетный дворъ, 2 ქართლ. 417.

ზარადული, **ზარადული**, ზედ. გაცეხული, გასტყერებული, пораженный ужасомъ; ვეფხ. 1350, ჩანრ. 16.

ზარაბი, **ზარაბი** (სპარ.), ს. ფარა, парча, 2 ქართლ. 315; ზარაბის ზავერი, бархатъ золототканый, რუსულ. 348. [пушка.

ზარაზინი (სპარ.), ს. ქვეყენი, უდიდესი თოფი, **ზარაბი**, ს. ძალი, ღონე, крепость, სეილ. 167.

ზარადანული, ზედ. გასტყერებული შიშით, обхятый ужасомъ, 2 ქართლ. 327; **ზარადანული-ყოფა**, (ვკ), ზ. ვ. поразить ужасомъ, 1 ქართლ. 245, 258; ანდრ. 59.

ზარადანი (სპარ.), ს. ყვითელი კოჭა, желтый пшени, ბუნ. ლ; ვ. ფ. ლ; ერის. ლ.

ზარადი (სპარ.), ნ. კვერნა, кушница, ზიანკ. ლ.

ზარადანა, ს. აბგართ საცავი, оружейная, ვეფხ. 1256.

ზარადანი (სპარ.), ს. ყუთი, კოლოფი, ящикъ; ზარადანი სიბრძნისა, ე. ი. ჭკუვის კოლოფი, мудрецы, შესავ. მოს. სამ.

ზარადი, ს. მფრინ. ცხრა მუცელი, смчъ.

ზარადი, ნ. ღელა ზარადისა, науелъ.

ზარადი, ზ. უ. ვზარობ, ვზარაობ, ვზანცობ, ლხინთსი, მიზარდებო, замедляешь для меня; მოურავ. 93.

ზარადი (მეზარება), ზ. უ. ზარი დამეცება, поражаетъ меня, (ვეზარები), ზ. თვ. გავეკრთები, ужасаться, რუსულ. 229, 296, 307.

ზარადანი, ს. სარადი შესობათა ქვეშ, подвалъ, ქიმ. 101.

ზარი (სპარ.), ს. ღელა, ანაზი შიში, განკრომა; ужасъ; смятеніе; ღაბად. 9—2; ვეფხ. 73, 344, 1015; ან ტირილი, მოთქმა, ზრუნი, გოდება, плачь, 2 ქართლ. 534, შიშის ზარი, ужасъ страха, შიშის ზარი ღაფი, онъ былъ пораженъ ужасомъ, ზარი და ზეიმი, торжество, თავს ზარი ღაფი, онъ былъ пораженъ ужасомъ, ზარმცა ენით თქმა, ე. ი. სავინელია ენით თქმა, странно сказать, ვეფხ.

552; ზარის თქმა, ошлывивать кого, ზარის-მოქმელი, ს. плакальщикъ, илчачъ, плакуша; ზარის-თქმეინება (ვა), ზ. მ. заставить ошлывивать, დასტ. 120; ზარითა და პაცივითა, съ торжествомъ и почестями, 1 ქართლ. 302; ზარისდა (ვისლი, ვინაღ); былъ пораженъ ужасомъ, ზარის სანღელი, поражающий ужасомъ, მარტ. 2—3; 1 ქართლ. 316.

ზარი (სპარ.), ს. სარეკელი რვალისა, колоколъ; ზარების რევა, звонить въ колокола; ზარების ზმა, звонъ колокольный, **ზარიანი** გველი, гремучая змея; ვისრ. 156.

ზარი, **პარი**, ს. გოდარი, შესანახავი სიმინდისა; ან ქართა საჯდომი გალია; корзина; клѣтка для ястребовъ, საბ. ლ. ნ. ლ. ბუნ. კ. 137, ერისთ. 23.

ზარიანი, ზედ. ოქროსი, золотой, ფარა ზარიანი, золототканая парча.

ზარიფი; -ფობითა ზედღილი, რუსულ. 984; хорошо воспитанный.

ზარმაცი, ზედ. ზანცი, მცონარი, ლხინი, **ზარმაცობა**, ს. ლხინობა, (ვკ) ზარმაცობა, ზ. უ. ვმცონანება, ლხინთსი, ზარმაცება (ვკ).

ზარმელი, ს. სერი ნახე.

ზარმელი, ს. ზარმელი, ს. პორაჟენი უჯასომ, შავთ. 6.

ზარანა, **ზარანა**, ს. ღიღი ბუ, вѣсытъ, филинъ. ლევიტ. 11—14, 15; საბ. ლ; ბუნ. ლ.

ზარანიანი (სპარ.), ს. ნახეკა ზოლოთი ილი სერბრომъ, 2 ქართლ. 322; რუსულ. 348, 583.

ზარობა (ვკ) ზარობ, მეზარება, ზ. უ. ვმცონანობ, ლხინთსი, რუსულ. 355.

ზარული, ს. ფეხის ადგილი, пужное мѣсто.

ზარფანა, ს. წიწკა პილილი, стручковый перенъ.

ზარფუში (სპარ.), ს. სარეკელი, ზუფი, крыша, покрывка, ქიმ. 2, 7; სამზ. 126; პრემიკი, რ. ქ. ლ.

ზარქაში (სპარ.), ს. სირა, ოქროსი ან ვეცხლისა სეპლა, нитка золотая, серебряная; ან ფარა, парча, ვეფხ. 606; დარეგ. 49—2.

ზარადობა (-ვეცხელი), ზ. ვ. ელდა მეცება, поражаться ужасомъ.

ზარანაში, ზედ. ხინი.

ზარანაში (სპარ.), ს. სიმფრანღე, пьянство, მოურავ. 80.

ზარადი, **ზარადობა**, ნ. ზარადი.

ზარადი (სპარ.), ნუზლა ნაღველისა; ს. გვინი ღანდალუკი, სენი ნაღველის ბაღამისა სიჭარბისაგან, желчь; желтуха (болѣзнь печени), ან გულის-რევა, позывъ къ рвотѣ, тошнота, багра. ბა-კონ. 140; შავი ზარა, меланхолия; გულზედ ზარა მოსლის, съ души тянетъ, рветъ; **ზარადიანი**, მაგალ. ენა, желчный языкъ, **ზარადიანი**, ზ. ზ. желчно, კაცია 52.

ზარადანი (არაბ.), ს. კრკო, ქერქუმა, шафранъ.

ზარადიანი, ს. სარწყვეი ბაღამი, двѣи шафранъ, Spycus silvestris, ბუნ. ლ.

ზაფხული, ს. ეამი სიციხისა, ე. ი. თოფენი: იენისი, ივლისი და აგვისტო, лѣто, ზაფხული, ლხინობა, **ზაფხული** (ვკ), ზაფხულს ვაჭარებ, прово-дить лѣто, (მიზაფხული), ზ. მიჩ. ზაფხულს გა-

მითენებ, ერისთ. 2—4; **ვაფხელოზით**, во время лѣта.
ვაჟი, ს. კამპენის სმო, მოზვერი, телепохъ буйношій.
ვახება (ვა), ზ. მ. ღაფახებ, ვაფეირებ, застави кричать, (ვუ), ზ. მიჩ. ღაფუახებ, ვუფეირი, звать, кричать кому, (ვი), ზ. მიჩ. ვუფეირი, ვიფეირი, кричать, шумѣть, 1 ქართლ. 328.
ვახი, ს. ბავთი, ომახიანობა, угроза; **ვახიანი**, ზედ. ბავთიანი, грозный.
ვახილი (არაბ.), ზ. მ. კრიკ, (ვიხახი), ზ. მ. ვუფეირი, кричатъ, ვეფხ. 222, (ვიხახი), ზ. მ. ვუფეირი, кричатъ кому, звать, ვახილი შექმნა, поднялъ крикъ, шумъ.
ვაჟში, ნ. ზეიმი; ვაჟში ბრძოლისა, шумъ битвы, 1 ქართლ. 53.
ვაჟრუმა, ზედ. წუეული, проклятый, ანტ. 3—9.
ვაღა, ნ. ზრდა; ზდილოზა, ნ. ზრდილოზა.
ვაე, ზ. მალა, вверху, наверхъ, თანდ. რომელსაც მოევაგების მიცემითი ბრუნვა, ზედ. ზედა, на, надъ; ზე აღდნებ, да повеличить, სკამზე ჳის, опъ сидятъ на стулѣ, წუელის პირზე, на берегу рѣки, ავრილიანე მეფისა - ზე, во время царствованіи Авреліана, სვიანქს; ზეცით ზე, свыше, ვეფხ. 118; სელთა მოკვეთა ზე, во время отсѣченія рукъ, ქილ. 237, ზე, ნ. ზესი.
ვაეღკომა (ავსღებე), ზ. უ. ზესზედ ღაღებე, встать на ноги.
ვაეაურდნა (ავაურდები), ზ. უ. ავსტები, вскочить.
ვაემაღლეზუელი, ზედ. ზეცად ასული; ქებული, ღილეზული, вознесшійся; прославленнѣйшій, 2 ქართლ. 273.
ვაეატანა (ავეიტან), ზ. მ. მალა ავიტან, поднять на верхъ, ქილ. 280.
ვაეღკეცა (ზეავკეც კრეტსაბმელსა), ზ. მ. ავსწევ, поднять запавшѣе.
ვაეღმატეზუელი ზედ. წარჩინებული უარესი, превосходный, **ვაეღმატელოზა**, ს. წარჩინებულიზა, превосходство.
ვაეღმაფრენი, ზედ. ვეღმატეზუელი, восмищеннѣйшій, ქილ. 542.
ვაეღსლვა (ზეეღვალ), ზ. უ. მალა ავალ, восходить.
ვაეღვატეცა (ავეღვატეცე), ზ. მ. წარეიტაცე სინარულითა, восмищати, ერისთ. 40.
ვაეღსღკომა (ავსღები), ზ. უ. მალა ავალ; წამოვსტები; взойдти; вскочить. [ჩიტი].
ვაესტკომა (ზეავსტები), ზ. უ. წამოვსტები, вско-
ვაეზინი, ნ. სეზინი.
ვაეგ (სომხ.), ზ. მ. სვალის სვალ, სვალის შემდეგ ღლეს, послѣ завтра.
ვაეგანი, ს. მომადლო აღგილი, возвышенное мѣ-
 сто, ს. მ. ღ.; სიზრძ. 26.
ვაეგარდავარდნა (ვვარდები), ზ. ვლ. ჩამოვვარდები, свалиться, упасть, ღარუჯ. 90.
ვაეგარდამო, **ვაეგარდმო**, ზ. მ. მალლიამ, ზეცით, свыше, ვეფხ. 1; ისი. 45—8; **ვაეგარდამო-შთა-
 მოვლენა** (ვავლენ), ზ. მ. ნისოსყატი.
ვაეგარდათხევა (ვათხევა), ზ. მ. აღვავსებ, неспол-
 нить, ლუკ. 6—39.

ვაეგარდასწროზა (ზეგარდავესწრები), ზ. თვ. მო-
 ვასწრებ გარდასკომას, уцѣлѣт соскочить, ღარუჯ. 2—105.
ვაეგინდელი, ზედ. სვალის სვალისიდე, послѣзан-
 трашній (день).
ვაედ, **ვაედა**, **ვაედან**, თანდ. მიცემ. ბრუნ. თანა სმარე-
 ბული, на, надъ, по, ვუწვიარ სკამზედ, снжу на
 стулѣ, ავალ მოაზედ, восхожу на гору, თქვენზედ
 იმელი მაქვს, я надѣюсь на васъ, ცხენზედ ჯდო-
 მა, сидѣть на лошади, სვალის ზედა, смотритель
 дома, დაბად. 43—19; **ვაედის-ვაედ**, **ვაედა-ვაედ**,
 безпрестанно, непрерывно, ვეფხ. 42; ქილ.
 253.
ვაედა, ზედ. верхній, ზედა აჭარა, ბაქრ. 54, ქვედა
 აჭარა, верхній, нижній Ачара.
ვაედავარდა, ს. პროხის დასაბმელი კრკალის გარ-
 დასაცვაში, ს. მ. ლ.
ვაედა გარდავთა (ველი, ვალ), ზ. უ. неуступить.
ვაედა-ღართვა (ვა), ზ. მ. ზედ-ღაღვატეცე, შეესძინებ,
 придать, присовокупить, прибавить.
ვაედა-ღახსმა, ს. м. нападеніе, (ვასხამ), ზ. მ. ღაფას-
 ხამ წუალსა, лить на, (ვასხამ), ზ. უ. ზედ-ღაფაჯდენ,
 сажать на, (ზედ-ღაფასხამი), ზ. თვ. მკრულად მი-
 ვუსვებე. папастъ на кого, **ვაედ-ღახსმიითი**,
 ზედ. наступательный.
ვაედა-ღაღმა, ზ. მ. ზეილამ ქვეით, сверху шить,
 ვეფხ. 1128.
ვაედა-ღგომა (ზეედ-ღაღებე, -ღებე), ზ. თვ. შეეღგე-
 ბი, ფეს ღავსღკამ რაზედმე; ღაფეინებ; стать на
 чсмъ; наступать; 2 ტომ. 4—2; (ზედ-ღაღგევარ),
 падематривать.
ვაედაღგარი, ს. ფესებოანი რკინა, რომელზედაც
 ქვას შესღგემენ, тагапъ.
ვაედა-ზედა, ნ. ზედას-ზედა.
ვაედათი, ს. ზედა ნაპირი, ზედა კერძო, верхняя
 часть.
ვაედა-ვერძო, ს. ზედა პირი, верхняя часть, по-
 верхность, ზ. მ. ზევილამ, თავზედ, сверху, გამოსლ.
 26—14.
ვაედავერთება (ვერთებე), ზ. თვ. ზედ-ღაღვეცემი,
 папастъ на.
ვაედა-მაძს, ზ. უ. თანამღებვარ, я должень, я обя-
 занъ, ლუკ. 14—18.
ვაედა-მღეგი, **ვაედა-მღგომელი**, ს. თავს მღგომი
 ღა რიგის მიცემში, падесмотрщикъ, надзиратель,
 1 ქართლ. 244, 336; ს. მ. 22—20.
ვაედა-მხედველი, ს. თავს მღებე, გამრიგებელი,
 მოურავი, падесмотрщикъ, смотритель; **ვაედა-
 მხედველოზა**, ს. თავს მღგომელოზა, მოურავო-
 ზა, падесмотръ, падезоръ, (ვეწვედა-მხედველოზა),
 ზ. მ. თავს ვღგომელოზა, გამოურავობ, падематри-
 вать.
ვაედან, თანდ. ზედ. ნაღ, ვეფხ. 413.
ვაედა-პირი, ს. ზედ-სახინო, სიფრთხანა, პირი, по-
 верхность.
ვაედას-ვაედა, **ვაედი-ვაედ**, ზ. მ. სწირად, თანისთა-
 ნად, часто, безпрестанно, ს. მ. 12—16; 24—26;
 ვეფხ. 42, 142; 847.
ვაედასლვა (ზეეღვალ), ზ. უ. რაზედმე დავალ, на-
 стунать, ходить по.

ყელატანი კაზისა, ს. ახლედ; илѣтъ.

ყელაფრენა (ზედავჭირინავ), ზ. უ. ლახარი რასმე, восхитаться чѣмъ, ვეფხ. 29.

ყელაქვე, ზ. ანუკლად, ზერექვერედ, снвнчнво, вверху дномъ, ქართლ. 1—13.

ყელაში, ს. ლეონო ზმარებული წირვის დროს; მსოფლიონი უნებო ბენ სთვლის დროს შენახულსა ლეონოსა პატარა ქოცოში, ვიდრე დღობადმდე სალოცავის ადგილისა ეკკლესიის დღობაში და მაშინ მოხდა ია და თან წაიღებენ ნაკვეთის ზვართურთ ეკკლესიის კარზედ, სადაცა ნაწილს ზელაშისა და დაკლულის ზვარის მართმევენ სამღვდელთა, ზოგსა-დაურიგებენ გლახათა და დანაშთესსა მიიღებენ თვით მუნვე; церковное вино, или вино, сбереженное къ храмоному празднику.

ყელა-წერწერა, სხ. წიგნის სახელი ან საზღვარი; დაწერილობა ფულთა ზელა, შენობათა, საფლავის ქვათა და სხ. заглавіе, ошграфіе, надписъ, (წარვისწერ), ზ. შ. ზედ-მოვარწერ, надписати, ზედა-წარწერილობა, ს. დაღის, კაცილ. 147.

ყელა-წასწრება (ვესწრება), ზ. შ. მივასწრობ, მოვახლებ შინ, ვაგათ, ქილ. 177.

ყელ-ზმა (ზედეზმი, ზედ-ვაზივარ), ზ. უ. ზედ-დამოკლებულ-ვარ, ზედ-ვაკრავარ, вписѣть на; примыкать къ; 2 ქართლ. 517.

ყელ-გამოზმა (ვაზამ), ზ. შ. ზედ-შევაზამ, ზედ-ღავაკრავ, привязываться, ჩონგ. 147.

ყელ-გამზრახი, ს. ორგული, მოღლატე, განმცემი, измѣнивѣтъ, ქილ. 532.

ყელ-გაწოება (ვაწოება), ზ. შ. ზედ-მოვუმარჯვებ, მოვუსართებ, присособить, приноровить, ღვრ.

ყელ-გარდავლა (ვლა), ზ. უ. ფეხით გავლა რაზედმი, пройдти по; переѣхать черезъ кого.

ყელ-დადგინება, ს. წინადადება; положеніе, тезисъ, მეტაფიზ. 3, 7.

ყელ-გდება (ვეგდება), лежать на чемъ.

ყელ-დგომა (ზედ-ვედვარ), ზ. უ. ვეგვეარ რაზედმი, стоять на; მარტ. 2—39.

ყელ-დათვლა (ვათვლი, ვათვალე), ზ. შ. მივათვლი, причитати, სრობოლ. 30.

ყელ-დართვა, ნ. ზედ-დართვა.

ყელ-დასასხმელი, ნ. ზედ-წამოსასხამი, ისაი. 3—32.

ყელ-დასხმა (დავესხმი, -სხი), ზ. თვ. თავს დავეცემი, пападать, ზედ-დასხმელი; მიმ. пападатель, აღბ. 12.

ყელ-დაღმა, ზ. ზ. ზევიდამ დაღმა, сверху внизъ.

ყელ-დაჭვრეტა (ვეჭვრეტე), ზ. შ. მალლიდამ პირს-ვიუურები, смотреть внизъ, მარტ. 1—35.

ყელ-დახურვა (ზედ-ღახურავ), ზ. შ. ზევიდამ ღახურავ, покрыть сверху.

ყელ-ღება (ვიღებ), ზ. უ. წოლა რაზედმი, лежать на, იოან. 11—38.

ყელეთი, ზედ. ზელაპირი, ზენა კერძო, верхній.

ყელ-ექვესუელი, ს. ნახე თოვე და მუნვე თთვის თავი; ან ქრონიკონი.

ყელ-ზედ, ნ. ზელას-ზედ განმ. ვეფხ. 1497; ქილ. 154, 435; ზელი-ზედ განმეორება, учащать.

ყელ-მიდგომა (ვიდგები), ზ. უ. ახლოს მივალ, подходить, საქმ. 17—5.

ყელ-მისვლა (ვალ), ზ. შ. მივსვლები, папастъ на, идти на кого, საქმ. 14—5.

ყელ-მიმწდომი, ზედ. გამგონი, შემეტოზი, пошмающей. იერგმ. 1—6.

ყელ-მიტევა (ვეტევაბი), ზ. თვ. ზედ-მივარდები, папнпуться на, пабросаться.

ყელ-მიწვენა, ს. საფუძვლიანი ცნობა, основательное знаніе предмета, ისაი. 41—22; (ზედ-მივაწვე გონებას), ზ. შ. გონებას დავაღვენებ, внимательнo изслѣдовать, ზედ-მიწვენიო, ზ. ზ. საფუძვლიანად, სარწმუნოდ, უჭვევლად, основательно, -ცნობა. достоѣрно знати, -სწავლულია, человѣкъ основательно ученый, ზედ-მიწვენილი, ზედ. საფუძვლიანად მცოდნე რისმე, основательно знающій что. ზედ-მიწვენილობა, ს. საფუძვლიანი ცნობა რისმე, დახლოვებულება სწავლაში, საქმეში; გულის ხმის ყოფა; основательное знаніе, разумѣніе; ლოლ. 11, 25, 26; კაცილ. 147; მეტაფ. 14; მარტ. 1, 6; 1—79; ისაი. 33—6.

ყელ-მოზმა (ვაზამ), ზ. შ. ურვიავთ, продолжать.

ყელ-მოღვობა (ზედ-მოვადგები, -დებ), ზ. უ. ახლოს მივალ; შემოვადგები; მივადგები, გადავეკილები, подходить, подступити; приступати, неотступно требовать.

ყელ-მოკიდება (-მოვეკილები, -დებ) ზ. თვ. ზედ-ღავეკილები; მომიჯნავედ ვარ, повѣситься на; примыкать къ чему; ერთმან ერთის ზედ-მოკიდებით, послѣдовательно одинъ за другимъ; 1 ქართლ. 340, (ზედ-მოვეკილებ), ზ. შ. დავკილებ, ვწახაე ნა.

ყელ-მორთვა (მუ), ზ. შ. დავართავ, присоединять.

ყელ-მოსწრება (ზედ-მოვასწრებ), ზ. შ. მოვასწრებ, უნდავეტერ, ვაგათ.

ყელ-მოურნე, ს. განმტკუნელი, распорядитель.

ყელ-მოქმედება, ს. განმავლობა, вліяніе.

ყელ-მოწვენა (ზედ-მოვეწვევი), ზ. თვ. შევემთხვევი; постнгатъ, ზედ-მოვეწვა განსაცდელი, постигло несчаствіе.

ყელ-მოწერა (ვა), ზ. შ. ზედ-ღავაწერ, надписати, -მოწერილობა, ს. ზელა-წარწერა, надписъ.

ყელ-მოსხობა (ზედ-მოვესხობ), ზ. შ. ზედ-ღავმღერი, папнвать, ვისრ. 58.

ყელ-მჭვრეტლობა, ს. ზელა-მხვევლობა, наблюдение, მარტ. 1—9.

ყელ-ნადები, ს. ზედ-ღართული, наддача; ბაქრ. 344.

ყელ-ნადები, ს. მოთვარის განახლების საცნობელად მოპოვებელი რიცხვი; основаніе въ насхаліи, ნახე ქრონიკონი; 1 ქართლ. 343, ნ. თოვე.

ყელ-ნაწერი, ს. ზედ-მოწერილობა, надписъ.

ყელ-ნაგვი, ს. ზეწარი, простыня, 2 ქართლ. 346.

ყელ-სადგამი, ზედ. თავზედ-ღასაღები, положенный на; წეობ. 404.

ყელ-საფენი, ს. განსულები რამ, папдства.

ყელ-საჩინო, ს. ზენაპირი, ეპიფანია, поверхность, горизонтъ, სამღვთა წერილში; ნათელი, გამოსახენი, ясный, свѣтлый, მალაქ. 1—14.

ყელ-სახურავი, ს. გასაფარებელი, покрывало.

ყელ-შეკვდომა (ზედ-შევაკვებბი), ზ. ვლ. თავს შეკვალავ, погнбнуть въ стмыкъ съ кѣмъ.

ყეღ-შემგვარობა, ს. ზეღ-მოხმულობა, ქილ. 371; натянутость веревки.

ყეღ-შეფიცვა (ვა), ზ. შ. თავს-დაესღებ, жертвовать собою.

ყეღ-შესრული სახელი, ს. прилагательное имя.

ყეღ-შესეღვა (ვპ), ზ. შ. დავეურებ, შევვცქერი, смотреть на.

ყეღ-წამოსასხამი, ს. გაუსხლავედ ჩასაცმელი რამე, нарядка.

ყეღ-წერილი, ზეღ-წერი, надпись.

ყეღ-წოდება, სხ. სახელის-ღართვე; სახელ-ნართული, მომაცტებული სახელი, прозвание; (ვიზეღ-წოდები), ზ. ვნ. прозываться, მარტ. 1—3; 122; ლოლ. 33, **ყეღ-წოდებული**, **-ღებითი**, ზეღ. სახელღებული, прозванный, придаточный (-ное имя), მარტ. 1—76; 114.

ყევა (ვპვევ), ზ. შ. ვსწევი; ვეზიღები, ვხსირავ, тянуть, тащить, ვშევიღლას, стрѣлять изъ лука, მოკურავ. 153; 257.

ყევი, ზეღ. მაღლა, აღმა, შეღმა, вверху, на верха, **ყევივან**, ზ. ზ. сверху.

ყევიითი, ზეღ. ზენა, ზემოით, ზეღათი, верхний, -სა-მოხელი, верхняя одежда, 1 შეფუთ. 18—3; ზევიითი შეფენი, прежде бывшие цари.

ყევისი (ბერძნ.), ს. ღლა, მუშთარი (ცთომილი), юнтеръ (паланета); **Богъ-Зевсъ**; **ყევისური**, высший; божественный, შავთ. 1.

ყეზე, ზ. ზ. ვეზეღ, ღგომელა, стоя, стоймя; ზეზე ავიჭრები, вскочить на ноги; ზეზეურად, **ყეზეურაღად**, ზ. ზ. ვეზეღ ღგომით, стоя на ногахъ, ზეზეურაღად სძინავს, стоя на ногахъ онъ спитъ, ზეზე წამოხტა, онъ вскочилъ на ноги.

ყეზე დაგღება (ვა), ზ. შ. გარეთ დაგვადებ, ე. ი. დაუკეცავად ან დაუმარხავად, бросить, оставить внѣ, სამ. სომხ. 263.

ყეზეღგომა (-ვზღგავარ, ვსღებ), ზ. უ. ვეზეღ ვსღგავარ; стоятъ на ногахъ.

ყეზი, ს. შვედი და სირმა ერთად შესთული ორფერად; ნახე ოქრომკედი; სამლოწ წერილში: ოქრო ქსოვილი სამოსელი, გამოსვ. 26—1, 36; 28—33; 35—26; შავთ. 49, тесма изъ золотешвейной и шелковой нитки, галушь, виссонъ, драгоценная ткань, -ძახილი, галушь изъ крученнаго шелку и золотешвейной нитки, გამოსლ. 27—9; 1 ქართლ. 274, ვეფხ. 213.

ყეთასა, ზ. უპირველესსა, მაღალსა ადგილსა, ვეფხ. 1535; высшій.

ყეთი (სპარ.), ს. ცხიმი მოსავალთა მარცვალთა, масло растное, елей, **ყეთის ზეთი**, льняное масло, **ყეთი შაბაშანისა**, купоросное масло, **ყეთის ხე**, оливковое дерево, ღავით. 51—8; **ყეთის ხილი**, оливы, масляны, სამ. 1—12; ზეთის საღებავი, масляная краска, **ყეთიანი**, ზეღ. масляный, **ყეთის კურთხევა**, სხ. елосвященіе, соборованіе; (ვა), ზ. შ. елосвящать, (ვე), ზ. შ. соборовать кого масломъ, (ვი), ზ. შ. собороваться.

ყეიღბლი, ს. ერთგვარი ჯავშანი, броня, латы.

ყეით, ხ. ზევიით; **ყეითი**, ხ. ზევიითი.

ყეიღბან, **ყეითგამო**, ზ. ზ. свыше, сверху.

ყეთიუნი (არაბ.), ს. ზეთის ხე ან ხილი, оливяное дерево, оливы, **ყეთიუნის ზეთი**, оливяное масло.

ყეიმი, **ყევიმი**, **ყავში** (არაბ.), ს. აუღო-მაუალი, ერთი ყოფა სიხარულისგან ან შიშისგან, шумъ отъ веселия, ვეფხ. 73; 312; ზეიმი და ზარი, торжество, помпа, ვეფხ. 310, 321; ზეიმი შევქმნა, задалъ шпрѣ, ვეფხ. 334.

ყეინვალი, ს. შენახმანე, ჩილინგდარი, ხელოსანი მკეთებელი აბჯართა, კლიტთა და სხ. слесарь, ვისრ. 52, საბ. ლ.

ყევიღებული, ზეღ. დამოკიღებული, повѣщенный, მარტ. 2—3.

ყელა (ვპხელ), ზ. შ. ხელით ვსთელავ, ვსჭელეც რასმე, ვითარ ცომისა, თიხისა და სხ. мать, мѣситъ, ზელა ტანის, терѣть тѣло, масажъ; (ვიხელები), ზ. ვ. ხელით გავისრისები, разминаться, **ყელილი**, **ნაყელი**, შ. შ. мятый, 1 ქართლ. 354.

ყელქვა ს. შვედ. паланца дерева, კავკაზ გაზეთი 1853, № 6, რაღე. 11.

ყემღგომი; **-მელი**, ს. ზეღამღევი, ზეღა-მხეღველი, თავს-მღგომელი, **სმორთელი**.

ყემიღგომა (ზე მივადებთ), ზ. უ. ახლოს მივალ, подходить, საქმე. 17—5.

ყემო, ზეღ. ზენა, ზეღეთი; ზემოთი მდინარის დინებაზედ; **верхний**, **верхоний**; ზემო ქარი, **всрховый вѣтеръ**, ზემო და ქვემო, вверху и внизу, по теченію, **ყემოღამ**, ზ. ზ. ზევიღამ, сверху, ზემოელნი და ქვემოელნი, жители верховьевъ и низовьевъ рѣки, გორკ. 61, ზემომისინ, до верху, რუსულ. 653; ზემოღან, ზ. ზ. сверху.

ყემოთი, ზეღ. ზეღეთი, ზემო, **верхний**, **ყემოით**, ზ. ზ. მაღლიღამ, свыше, **ყემოთქმული**, ზეღ. вышесказанный, **ყემორე**, ზ. ზ. ზევიით, выше; ზემორე განცხადებული, выше объявленный, **ყემორური**, ზეღ. **верхний**, **ყემოქვემოებით**, ზ. ზ. ზერევერედ, არც ასე არც ისე; უფროს უმცროსობის მიხედვით, ин то ин се; **სმორი** на старшинство или меньшинство; აღბ. 28.

ყემოჯღგომა, **ყეჯღგომა** (ზემოჯვზი), ზ. უ. ზევიით ვპზივარ, **предѣдатель**, (ვპსჯღებთ), **сѣсть на первое мѣсто**, **ყემომჯღგომი**, **ყემჯღგომი**; **предѣдатель**.

ყენა, ზეღ. ზემოით, ზევიით, ზეთით, **верхний**, **высшій**; ვეფხ. 27; უზენაესი, მაღალი, **высшій**, ვეფხ. 789; 1029; საქმე ზენა, ან ზენა განგება, ე. ი. ღვითის განგება, **предопредѣленіе Всевышняго**, ზენა ღვლოვლი, **всевышняя царица**, ზენამც იცის, ე. ი. ღმერთმა იცის, **Богъ вѣсть**, ვეფხ. 518; ზენა დაბნეული, **деревни лежашія у истока рѣки**, **ყენა არსი**, **всевышнее существо**; **ყენა კერძო**, ზეღ. ზეღაკერძო, ზეღეთი ნაწილი; ზეღა პირი, სიფრიფანა, ზეღ-საჩინო, ეპიფანია, **верхняя часть**, **поверхность**; ისაი. 10—9; 1 ქართლ. 329, 356; **ყენაპირი**, ს. პირი რისამე და არა სარჩული, **верхняя часть**, **ყენაქარი**, **верхоний вѣтеръ**, ბუნ. კ. 190; **ყენად**, ზ. ზ. вверху; **ყენაარი**, ს. ზენა არსი, ზენარი, ზეცათა შინა არსი; მელექსეთა უხმა-რიათ ნაცვლად ღვითისა ან მოჭირებულის ფიცისა, **всевышній**; **клятва**, **клянусь всевышнѣмъ**, ვეფხ.

სვი. 31 — 28, 40, მატ. 17 — 25; რომელ. 13—7.

ზვიადება (ვა), ზ. მ. გავამარცხებ, винушать гордость, ანტ. 2—24.

ზვიადი, ზედ. ზვაი, მოთაკილე, თავ-მომწონი, сносивши, чванливый.

ზვიადენი, ს. თევზია, акула, ერის. ლ; ბუნ. ლ.

ზვინი, ს. ბრჯა, გროვა თივისა, შემისა, стогъ сѣна, ворохъ, куча, груда; გამოს. 8—15; რუთ. 3—7.

ზვირთი, ს. ღირვანი ზღვის ცალა, волна.

ზვლევა, ნ. ზღვლევა.

ზვრა (ვკზვერი, ვკზვერი), ზ. მ. ვაჭკობ ვარდა, ვაზლი, ღვამჭლევებ. заставить вунуть, худать, ვეფს. 167, 854; (ვიზვრები), вунуть, худать.

ზიანება (ვა), ზ. მ. ზიანში შევიყვან, ღვაკლებ, ვა-ზარალებ, изъять, вводить въ изъять, (ვი), ზ. მიჩ. ვიზარალებ, ღვაკლებ, входить въ изъять.

ზიანი (სპარს.), ს. დასაკლისი, ზარალი, изъять, убытокъ, ვეფს. 792, 1028.

ზიარება, სს. მონაწილეობის მიღება, თანაზიარება; შეიღთ საიდუმლოთაგანი, რომელა მიღება წმინდათა საიდუმლოთა, общеніе, соучастіе; причастіе, свхаристіа; რომ. 15—26; 2 კორინ. 6—14; 13—13; (ვა), ზ. მ. თანა მონაწილე გავსდი, მონაწილეობას მივსცემ, თანა ზიარვჭუთავ; წმინდა საიდუმლოს მივალბინებ; общнати, объединять, дѣлать соучастникомъ; пріобщать, пріеоединять; причащать св. тайнъ; კავს. 66; ვუზიარებ თავსა, общаться, (ვუზიარები), ზ. თვ. მონაწილეობას მივიღებ, ზიარ-ვიქმნები; წმინდა საიდუმლოს მივიღებ; общнаться, пріобщаться, принять участіе; участвовать; пріобщаться св. тайнъ; კავს. 282; 1 პეტრ. 4—13; რომელ. 15—27; გალტ. 6—6; ფილიპ. 4—15; თავისა სისხლთა ნუ ვზიარებთ, ე. ი. თქვენი თავის მესისხლეგნი ნუ იქმნებთ, ვეფს. 388, не подвергайте себя кровнщелію; (მეზიარები), ზ. მიჩ. ჩემი თანა მონაწილე ჰქნებო, ты становишься соучастникомъ мнѣ, იგავ. 5—18; (ვიზიარები), ზ. ვნ. თანა მონაწილე შევიქმნები, принимать участіе, пріеоединяться, მარტ. 2—25; კავს. 16; **ზიარებულნი**, ნაზიარებნი, пріобщенный; причащенный, **საზიარებულნი**, ზედ. причастный; причастный; **ზიარებულები**, ზედ. причастный, **ზიარნი**, ს. თანა მონაწილე, თანაზიარი, причастный; соучастникъ, сообщникъ, **ზიარყოფა** (ვარ), ზ. ვნ. მონაწილე ვარ, я причастенъ, ზიარი მზარავთა, ისაი. 1—23, соучастникъ воровъ.

ზიდება **ზიდელი**, სზ. тошнота (მაზიდებს), ზ. უ. გული მერევა, მანთევს, პირიღამ მასქმებს, рветъ, тошнить меня.

ზიდვა (ვკ), ზ. მ. ცვირთი მიმაქვს, шестн, таскать, (ვეზიდები), იგივე ვკზილავ; (მიზილავ); ზ. მიჩ. пришешилъ мнѣ, მეზიდები, тапцшь меня; მიზილავ ენას, ты пересказываешь мнѣ, паушничаетъ мнѣ, სიბრძ. 62; (ვიზიდები), ზ. ვნ. წავიღები, გადავიტანები, перепоситъся.

ზიდვა, ს. სახელი მცენარისა; ერისთ. ლ.

ზიზიტი-პიზიტი, **ზიზიტი-ზიზიტი**, трысульки, ба-зуболен.

ზიზღება (ვა), ზ. მ. შევაბაგებ, отвращать, **ზიზღება** (ვკზიზღავ, ვიზიზღებ), ზ. მ. შევიბაგებ, მბაგს, вунушать, брезгать, ქილ. 310; (მეზიზღებ) ზ. მიჩ. მბაგს; брезгать. ბუნ. კ. 95; ღვრ. 35; (ვეზიზღები), ზ. თვ. ვეპაგები, быть противу кому.

ზიზღი, ს. გარემიქცევა შემაბაგისაგან, отвращеніе, брезгливость.

ზითივი (სპარსული), ს. მზითივი, приданое, ზითვა, ნ. მზითვა.

ზიკიპინტრი, ს. გორი, სკარავის ძალი სიდი, душа у скрпны.

ზილი, ს. კრინი, წვრილი სმა გალობაში, алыть, днскантъ, საბ. ლ.

ზილი, ს. კალი, комаръ, ბუნ. ლ.

ზილფაროზი მამალი, ს. მცენ. перенолохъ мужской (раст.), ნ. ჩ. ლ; балаболка, ერის. ლ.

ზილფი (სპარს.), ს. წინამო, კვები ქალთა, локонъ.

ზილფიადი, ს. ნელ-საცხებელი, духи, რუსულ. 362.

ზინათუქობა, ს. მზითივი, приданое, ანტ. 2—10.

ზილფუმი (სპარს.), ს. ორთუქი, ქეჭვიმი, чапракъ, აღქს. 127.

ზინავოშვი, ს. კოშკის უშინაგანესი ადგილი ან ოთახი მშენიერად მორთული, внутренность замка, ვეფს. 515, განმ. თ.

ზინარი, **ზინდარი** (სპარს.), ს. ვზინარი, მეჭვინაბე, стремяшпой, коноухъ, დასტ. 2.

ზინვიერი, ს. მცენ. питокъ-роза, ერის. ლ.

ზინზლი, ს. სიმურაღის სუნი, სიმურაღე, саради, вопъ, ებრ. 11—29; საბ. ლ; **ზინზლიანი**, ზედ. მურალი, сарадинъ.

ზიპი, ს. თევზის ქონი, рибнй жиръ, ბუნ. ლ.

ზირა, **ზირავი** (სპარს.), ს. ძირაკი, კვლიავი, тмный, ბუნ. ლ; апись полевой, ერის. ლ.

ზირანდაზი, ს. დასტ. 106?

ზირაქი, ს. ღიღი მფრინველი ფრთხილი, საბ. ლ.

ზირიშვი (სპარს.), ს. მცენ. кислота, папгунъ, ზიანკ. ლ. ბაგრ. 48.

ზირნიზი (სპარს.), ს. სამსატურო წამალი, ყვითელი ქვა, ღიში, желтый мышьякъ, ბუნ. ლ. ქიმიკ. 34; 3. ფ. ლ.

ზიჯი (სპარს.) ს. ლარი, რომლითაც ჰზომენ ადგილის სიგრძესა და სიგანესა, шнуръ для измѣрения долготы и ширины мѣстности, ზიანკ. ლ. ქმნულ. წ. 43.

ზლაზვინი, -ნით **ზიარული**, ს. ბაჯბაჯი, უკვანი სიარული, тяжелая походка, ჩონკ.

ზმა, ს. ლექსთ-მაცობა, ესრეთ რომელ-ორთა ან რაოდენთავე ლექსთა შეერთებითა სხვა ლექსი გამოლოდეს, ვეფს. 1512; игра словъ, каламбуръ, ზმით დაწერილ არიან შიარნი ჩხარუხამისა და აბღულ-მესია მუთელისა; თამარიანი; მაგალ: დაწერაქვითა, დაწერაქვითა ანდამანცისა ცვილ-მყოფელისა; მავთ. 80. ამაში გამოლის წერა, ქვა, წერაქვი; ანუ მეფეთა მარილი, ე. ი. მეფე თამარი; ანუ ზედა წარწერა მეფის ირაკლის ბეჭდისა; მე ფვრნთ განაზნითა მეგრ. ეკლესია ვადიდე, ამაში გამოლის მეფე ერეკლე და სს. (ვკზმა), ზ. მ. ლექსთ-მაცობა ან თქმა ზმისა, каламбурить, რუსულ. 226, 642.

ზმა, ნ. ცმნა.

ზმა (ვჭამ, ვჭამი, ქმნ. ღრო არა აქვს; მღაბ. ვიზამ), ზ. მ. ვიქმ. ვჭყოფ, მოვიტყვი, ძღვალა, поступать, მარჯ. 2—24; 11—5; ისაი. 189: (ვუ), ზ. მ. ვუქმ, მოვტყვევებ ვისმე რას, причинить кому что, ძალსა, принуждать силою, გორგ. 151; რუსულ. 529; რას უზამ, что ты будешь дѣлать съ нимъ, ვუზამ სამართალსა, შესავ. ბერძნ. სამართლ. произвеси надъ кѣмъ судъ; (ვიზამ), ძღვასხ მით, починаешь мѣт, ვეფხ. 163; რუსულ. 513; წყალობას მიზამ, ты окажешь мѣт милость, წყალობას გიზამ, и пожалую тебѣ, რას მიზამ, что ты мѣт сдѣлаешь.

ზმა (ვჭამი ხანსა), ზ. მ. ხანს ღაჭყოფ, ღაჭგვიანებ, მზიხათ, медлѣть, ვეფხ. 1054.

ზმა (ვჭამი), ზ. მ. ვჭოქრობ, ვსჯი, думаетъ, ვეფხ. 1385; ზედითა ვჭმიდეს, ე. ი. ცუდად ფიქრობდეს, ვეფხ. 13; კარგა ვჭმიდეს, ე. ი. რიგიანად ფიქრობდეს, ვეფხ. 69.

ზმა, ს. სმაურობა, ჩოჩქოლი, шумъ, смѣненіе, ღარეფ. 2—12; 27.

ზმანება, ს. მოჩვენება სიზმარში, ოცნება, привидѣніе, сонъ, სიზმ. 7; ისაი. 29—5; (მეზმანება, მზმანება), ზ. თვ. მომეჩვენება; მომელანება, მომესიზმრება, снѣтся, прѣзняется мѣт, ვისრ. 71, 152; (ვიზმანებ), ზ. მიჩ. წარმოვიდგენ სიზმარში, представлять себѣ, ისაი. 29—3; სიზმართაც არ მზმანებია, это мѣт и во снѣ не снѣлось, ღავრ. 3.

ზმანება (ვა), ზ. მ. გავზომავე, ზომით ღვატოლემ, версать, примѣрять.

ზმანი, ს. გრძნება, ჯდლო; чародѣйство, მოსეს. სპ. 11.

ზმარტლი, ს. სუთ გული ხოლი, чиншик, мушмула.

ზმილაპი, ს. სურო ან მისგან ნათხი სფირიდი, плуищъ, ზუნ. ლ. кошница, кузовъ; ნ. ჩ.

ზმილი, ს. სამკურნალო ნივთი; კაცილი?

ზმირინი (ბერძნ.), ს. მური სურნელი და სამკურნალო, ესთერ. 2—12; გუნდრუკი; смирна, смолка пахучая для курева.

ზმნა, ს. ზმა, ღრამ. მესამე ნაწილი სიტყვისა, глаголь, -შემოქმედებითი, глаголь дѣйствительный, ზმნა ვნებითი, глаголь страдательный, ზმნა თვითვნებითი, глаголь возвратный, -უმეშვეობითი, глаголь средній.

ზმნა, ს. предчувствіе; (ვჭმნი, ვიჭმნი, სრ. ვიზმენ), ზ. მ. წინასწარ ვჭგრძნობ, შევიტყობ, გამოვიცნობ; დაბად. 14—5; 44—5; ღვეიც. 19—27; ავად ღავსელი რასმე; გამოვიცდი, გამოვკვლევ, გაულოც. 4—10; предчувствовать, предугадывать; нещитать, извѣдывать, изслѣдывать; ან ვჭგრძნებ, მოვხიზნოვ, გრძნებთი შევჭკრავ, очаровать, околдовать; სპ. მოსეს. 11; ნ. ზმანი; (ვაჭმნი), ზ. მ. ვჭოქრობ, ვჭსცილობ, думать, шгтаться.

ზმნის-ზედა, ს. ღრამ. მესუთე ნაწილი სიტყვისა, нарѣчіе.

ზმნობა, ს. ზ. дума, мысль, (ვაჭმნობ, ვჭმნობ, სრ. ვჭმნე), ზ. უ. ვჭოქრობ, ვსზრავ; განვიზრავ; ვსცილობ, ვეცდები; думать; сгараться; ვეფხ. 1385; კავშ. 26, 84, 73, 249; შავთ. 55,

ებრაელ. 11—29; აზნობა შედგომად მოწაფეთა შთ, думалъ пристать къ ученикамъ, საქმ. 9—26.

ზმობა (ვზმობ), ზ. მ. ზმას ვამბობ, калямбурить.

ზმორება, ს. нотитота, нотягиваніе членомъ, съ напирженемъ и зѣвотою, (ვიზმორები), ზ. ვ. ცანში გავიჭიმები, წელს გავიზაროვ შეერყოლენის შემდგომ, нотягиваться, съ напирженемъ и зѣвотою послѣ озноба, ერისთ. 2—73, (მაზმორებს), ზ. მიჩ. вызывасть меня въ нотитоту, (ვაზმორებ), ზ. მ. бросать въ нотитоту.

ზმუეილი (ზმუეის), ზ. უ. ღაბმული ძროსა ზმანობს სარდელის ვამს, мычать.

ზმული, მიმ. მაგალ. ხან-ღაზმული, ე. ი. ღაჭვიანებული; ღრო გავლილი, опоздаиый; старыи; აღარა ხანსა ზმულია, не мѣшкая, не теряя времени, ვეფხ. 1560.

ზმური, ს. ნ. ზუმუესტი, ციმით. მოგზ. 172.

ზნე, ს. რაც რამ ჩვეულობა ჰსჭირდეს ვისმე კეთილი ან ცუდი, 1 კორ. 15—33; ვეფხ. 945; привычка, нравъ, характеръ, обычаи, -სამამცო, военное искусство, ვეფხ. 62; რუსულ. 441; -კეთილობა, хорошая нравственность, 1 ქართლ. 272; უქნა (უქნა) ზნენი, ვეფხ. 1024; ე. ი. უქო გაზდილობა, похвалилъ его вѣжливостъ, благовоспитанностъ, სოფელი თავის ზნეს არ ღაშლის, გორგ. 51; времиной мѣръ не измѣнить своему обычному порядку; თუ ცხენსა ზნე გამოჩნდეს, если лошади окажется съ порокомъ, აღბ. 38; ზნე უკლები, пенмѣющій недостатка въ нравственности, ვისრ. 180; ზნე ღა ჩვეულება, нравъ и обычаи.

ზნევა (ვაზნევ), ზ. მ. ვაზნებ, вредить.

ზნეობა, ს. ზდილობა; მართებული ყოფა-ქცევა; благовоспитанностъ; нравственность, მიჯნური ზნეობა, ვეფხ. 8; ე. ი. მიჯნურობის წესი, обычаи влюбленныхъ.

ზნეობა (ვჭზნეობ), ზ. მ. სამამცო თამაშობაში გავერთვი, რუსულ. 535, упражняться въ военномъ искусствѣ.

ზნეობითი, ზედ. нравственный, -სწავლა, правоучение.

ზნეკა (ვჭზნექ, ვჭზნიქ), ზ. მ. მოგზრავ, მოვკაკავავ, сгибать, (ვიზნიქები), ზ. ვ. сгибаться, гнутьсѣ, ვიზ. 17.

ზნიანი, ზედ. უნიანი, ავის ზნისა; შშორიანი ღვინო; капризный, упрямый, протухлое вино; **ზნიანობა**, капризъ.

ზოალი (არაბ.), ს. კრონოსი (ცთომილი), сатурнъ (план.).

ზოგად, ზ. ერთად, ერთობით, თანად, вообще; вкупѣ, вмѣстѣ; მარჯ. 6—23; 2 ქართლ. 65; ღა აქნდათ ყოველივე ზოგად, и имѣли все общее, საქმ. 2—4; 4—32.

ზოგადი, ზედ. საერთო, საზიარო, საზოგადო, общій, კავშ. 15; ან ნანგვარი, половина, 2 სჯული. 3—12.

ზოგება, ს. საზიარობა, общность, კავშ. 221.

ზოგება (ვიზოგებ), ზ. მ. გამოვიზოგავ, მცირედ ვსარჯავ, бережно расходовать, экономить.

ზოგვა (ვჭზოგვ), ზ. მ. არ ვიშეტებ, ვუფროხილდე-

ბი, беречь, щадить, (ვიზოგვი), ზ. ვნ. неистрачиваться, რუსულ. 521.

ზოგი, ზედ. რომელიმე, ვიეთიმე, იწკორი, იწი, ვეფხ. 29; 798; სამღუთ წერილში: რომელიმე კერძო, ნაწილი ან ნაწევარი, часть чего, რიცხვ. 31—47; ისუ. 3—8; ზოგი ზოგსა მიზეზსა იტყულებ, один приводил одну причину, другие другую, დარეფ. 2; ზოგმან რა თქვა, ზოგმან რა, кто во что горазд: აჰა უფალო ზოგი ნაყოფთა ჩემთა, вотъ, господи, половина моего имѣнія; ლუკ. 19—8; და მოილო ზოგი რაღებნიმე, и пришесть иѣкоторую часть, საქმ. 5—2; **ზოგიერთი**, ზედ. რომელიმე, იწკორი, **ზოგვან**, ზმზ. въ иѣкоторыхъ мѣстахъ; **ზოგვერ**, ზმ. иногда, **ზოგზოგი**, ზედ. იწკორი.

ზოლი, ს. ერთად შედგობილი ან დაურსებული მეცადლი, შვთ. 44, слитокъ, —ოქროსი ან ცუვიისა, слитокъ золота или свинца, —ათფლისა, пласстовый медь, ზუნ. კ. 132.

ზოლია, **ზოლიაქო** (ბერძნ), ს. სიმრგვლე მზის მოქცევის წელიწადულად, რომელიც განიწვალეზის 12 კერძოდ ან ბურჯად, თვითიუღსა ბურჯსა ან თვესა ჰქვიან თანა ვარსკვლავების სახელ რომელსაც მზე მიმოქცევას თვისს მიითვალავს, მაგალ: იანვარი, ქართ. აპანი, თანა ვარსკვლავედს ამისსა ეწოდების წულის სარწუელი, თებერვალი (ქართ. სარწუნისი), თანავ. თევზნი; მარტი, (ქართ. მირკანი), თანავ. ვერძი; აპრილი, ქართ. იგრიკა, თანავარსკ. კურო; მაისი, ქართ. ვარდობის თვე; თანავ. მარჩბივი ან ცუტუბი; ივნისი, ქართ. თიბისა ან თიბათთვე; თანავ. კირჩხიბი; ივლისი, ქართ. მკისა ან მკათათვე; თანავარს. ლომი; აგვისტო, ქართ. მარიალისა, ქველთობისთვე ან მარიამობისთვე; თანავარსკ. ქალწული; სექტემბერი, ქართ. ენკენობისა, ენკენისთვე; თანავარს. სასწორი; ოქტომბერი, ქართ. სთულისა ან ლეონობისთვე; თანავარს. ღრიანკალი; ნოემბერი, ქართ. გიორგიობისთვე ან ცირსიკონი, თანავ. მშვილდოსანი; დეკემბერი ქარ. ცირისკონი ან ქრისტეშობისთვე, თანავ. თხის რქა, зодіакъ, ქართლ. ცხოვრ. 1 ტ. 343, ცის სიმრგვლე არის თორმეტი ზოლია, და თვითო ზოლიას აქვს 30 მენაკი ან 12 ზოლის მენაკი ერთად იქნების 360, მენაკი. სრონ. 61.

ზოზინი, ს. გვიანობა, медленность, **ზოზინობა**, (ვჭზოზინობა), ზ. უ. ვჭვვიანობა, ვჭვჯანჯლობა, мѣшкаты, медлнть, რ. ლ. валацдаться.

ზოზუნა (ვჭზოზუნა, -ნე), ზ. უ. სიტყვას ვლექქ, ძლივს გამოვსუქვამ; ვჭვვიანობა, ვჭვჯანჯლობა, მარჯვედ არ ვიქცევი; медленво говорить; мѣшкаты, медлнть; ვეფხ. 471.

ზოლი, ს. ნაქსოვთა შინა გრძლად ჩაცანებული სხვა ფერი, полоса из ткани, **ზოლიანი**, ზედ. полосная (ткань), **ზოლ-ზოლი**, **ზოლებიანი**, ზედ. полосатый.

ზოლინჯი, ნ. სოლინჯი.

ზოლიო, ს. ნეხვი, павозъ, აღბ. სამ. 13.

ზომა, ს. რაღებობა, ქვემდებარე გაზომისა, ან განსაზღვრებული განფენილება, სწარებული საცნობლოდ სიგრცისა, სიგძისა, გინა სიმაღლისა ნივთთა, საზომი, мѣра (протяженія); ზომის აღება, снать мѣрку, ორი ზომა, двойная порція, вдвое, რუსულ. 710. ბერძნ. სამ. 47; სომხ. სამ. 26; თავი ზომსა გარღებდა, ე. ი. თავს გასულხარო, შენი თავი საზომხედ გარღვივანიაო, ты забывашься; რაშევიქმენ ამა ზომსა, ვეფხ. 325, когда и достигъ этого возраста, аѡзომи саржго, რუსულ. 7; въ десять разъ болѣе даши; **ზომიერი**, ზედ. უმეტეკალებო, мѣрвый; უმტრენი; **ზომიერება**, ს. უმეტეკალებობა, соразмѣрности; უმტრენობა, (ვეზომიერება), ზ. მ. ზომიერად შევაფარდებ, соразмѣрять, **ზომითი**, ზედ. мѣрннй, იერემ. 22—14.

ზომა, **ზომვა** (ვჭ), ზ. მ. გაეზომავ, ზომასა ვჭვცნობ, мѣрнть, (ვიზომები), ზ. ვნ. измѣряться.

ზონარი (არაბ), ს. მრგულად ნაქსოვი მკედი, шпурокъ.

ზონცივი (რუს.), ს. საწვიმარი ქოლვა, зонтикъ.

ზორაფი, ს. მფირნ. თუთიყუში, понугай, ქილ.

ზორავ ს. жертвоприношение, (ვჭზორავ, ვუზორავ), ზ. მ. კერძთა შევსწირავ საკლავსა, приносить жертву, ფსალ. 105—37; საქმ. 14—13; ტიმ. 129; ანდრ. 144; 1 ქართლ. 313; მარტ. 1—98; (ვეზორავები), ზ. თვ. შევესწირები, приноситься жертва, ვეფხ. 1346; იეზუკ. 18—5.

ზორვარი (სომხ.), ს. მხედართ მთავარი, военачальникъ, 1 ქართლ. 236; ნ. შენიშნ. ბროსსეც. 1 ტომი ნათარგმნისა ფრანც 346.

ზორზოსი, **პონძროსი**, ს. კაცი ცანად მოდილო და უშვერი, рослый и неуклюжий человекъ.

ზორცი, ს. გრძელი შესაკრავი სამოსელთა, გინა წიგნთა, застежка, —შაღვისა, бантъ у брюкъ.

ზოსცერი (ბერძნ.), ს. ქამარი, поясъ кожанный съ драгоцѣнными камнями.

ზოსნა, ს. მხიარულება, გამომჩვენება საზატიური, торжество, და ზოსნა მისი იყოს გლოვად, и веселіе его обратится въ рыданіе, ბარუქ. 4—34.

ზოჰალი, ნ. ზოალი.

ზრახება (ვა), ზ. მ. ვალაპარაკებ, ვუზუნებ, საბ. ლ. ანდრ. 140; ვურჩევ, რჩევას მივცემ, დავარიებ; 1 კორ. 2—16; 7—25, 40; 2 ქართლ. 215; მარტ. 1—16; ვამცნებ, შევაგონებ; 2 ქართლ. 34; წინათვე ვაცნობებ, შევატობინებ; მარტ. 2—5; ვაყვედრებ, დარეფ. 2—15; ვაწაფავთა ვოვრით; совѣтовать; ишунать, оперять; предупреждать, предварять; укорять, упрекать; ვითარცა გაზრახოს ღმერთმან, какъ Богъ надоумитъ тебя; 1 ქართლ. 147; (ვიზრახებ), ზ. მ. მოვიფიქრებ, მოვიხლომებ, მოვიწადინებ, დავაპირებ, помышлять, думать, намѣриваться, ერმან იზრახა ცუდი, и народъ замислилъ шетное; დავით. 2—1; იზრახა ფარულად განცეკვა მისი, повнамѣрился тайно отнустить ее; მათ. 1—19; მიღება სულისა ჩემისა იზრახეს, они сговорились исторгнуть душу мою.

ზრახვა, **ზრახვა**, ს. საუბარი, უბნობა, ლაპარაკი, ისაი. 11—3; რჩევა არჩევანი, დასკვნა რჩევისა; გონებით ლაპარაკი, ფიქრი, ჰაზრი; განზრახვა, მონღომება, მოწადინება; ზრახვა, მდაბ. ძრახვა, გაკიცხვა, განქინება, разговоръ, бесѣда; совѣтъ, сошнчаніе; помышленіе, намѣрение; порицаніе, осужденіе; ნეტარ არს კაცი, რომელი არა მივიღა

ზრანვას ცოდვილთა, блаженъ мужъ, который не ходитъ на совѣтъ нечестивыхъ; ფსალ. 1—1, ზრანვა ღვთისა შეურაცხ ჰქვეს, отнергли полю Божию, ლუკ. 7—30; და ყოველივე ზრანვა შენი აღკისრულენ, и всѣ желанія твои да исполнятся, **ძვირის ზრანვა**, злословить, поносить, (ვჭზრანვა, -ზე), **ზ. უ. ვუზნობ**, ვლაპარაკობ, ვმასლაათობ; ისაი. 11—3; ღარეგ. 2—15; ღარეგ. რჩევანს ღავსეყენი; განვიზრანვა, მოვიწადინებ, მოვიზინდომებ; საზოგ. ღაპარაკჟი: გავჭკიცხვ, ღავსძრანვა, გავახანებ; **გოვრით; бесѣдовать; совѣщаться; думать помышлять; გალატ.** 5—10; **მატო.** 6—7; **ოსუჯდათ; порочить; ვეფს.** 100; **ჭზრანვან მას. გოვრით ს. პიმს; საქმ.** 24—26; **მატო.** 16—23; (ვიზრანვა), **ზ. უ. ვიტყვი, გოვრით.** იერ. 1—16; (მზრანვა), **ოსუჯდათ მენი,** (ვეზრანვა, ვეზრანვა), **ზ. თვ. ველაპარაკები ვისმე ლუკ.** 22—4, **დაბად.** 42—7; **ღავთანსმები,** შევეითქმი, ერთს ძირობას ღავსდებ; 1 ქართლ. 312; **რუსულ.** 257; 2 ქართლ. 11, ვეკაცებო, გავახანებ; **რუსულ.** 951; **გოვრით ს. ხმამ, бесѣдовать; совлащаться, сговариваться; поносить, მგზრანები, გოვრით მამ, совѣтуешься со мною, იერემ.** 38—25; **გეზრანები, 2 ქართლ.** 139, **совѣтуешься съ тобою.** (ვიზრანვა), **ზ. ვ. გოვრით, 1 ქართლ.** 32; **მზრანნი, მიმ. გოვრითი, უმზრანნი,** **ნე გოვრითი ს. ხმამ ლბო.**

ზრდა, ზედ, სვ. воспитаніе, -სიყვარულისა, **ინათა ლობონი,** -სასოებისა, **ინათა ნადეჟდა,** -კეთუნისა, **ვეფს.** 1122, **ი. ი. სვედის მომატება, უსძლიანთა ნეჩალა,** (ვჭზრდი, ვზდი, სრ ვჭზარდე), **ზ. მ. აღვზრდი ჩხვილთა, აღვარძინებ მცენარეთა; საქმ.** 7—19, 21; **გამოვზრდი, გამოვჭკვებ, ღავარჩენ, შევიანავ, მატ.** 6—26; **ეფს.** 5—29; **ღან.** 1—5; **რატენი, ვოზრატათი, ნოსინთავთი; содержать, прокармливать; ჩონგ.** 40; **მზრდი, ნოსინთავთა მენი, ვისრ.** 100; **ვეფს.** 329; **ვუზრდი შეილებსა, я воспитываю его дѣтей, (ვიზრდები, ვიზარდე), ზ. ვ. რესტი, ნოსინთავთა, პროკარმლივანთა, პროდოლენთავთა, ზრდილი, ზდილი, ნაზარდი, მიმ. ნოსინთაჟი; უჩინვი, ნქჟინვი; ზრდილობა, ს. ნოსინთაჟი; უჩინვითა; ნქჟინვითა; ზრდილობანი, ზდილურნი, ზედ. ნოსინთაჟი; უჩინვი, ნქჟინვი, ზრდივინება (ვა), ზ. მ. ზასთავთი ნოსინთავთა, ერისთ. 2—30.**

ზრზენა, სვ. Утоити, ძრწოლა მწუნარებითა, **ვეფს.** 1264; **სმუშენი, სმითენი.**

ზრვა (ვჭზრავ), ზ. მ. ვჭვიანვ, მორავთი; замораживать.

ზრზინება (ვა), ზ. მ. ვაშეთებ, ავღობით, 2 სჯულელი 31—27.

ზრზოლა, ნ. трюлота, ძრჟი.

ზრიალი, ჟრიალი, სვ. სმაჟრობა ხალხისა. ან ქდერა, სმა მრავალთა ეყვანთა; **გროკიე გოლთა, კრიკ; стукъ, ნეშოჟინთა ზუკი, ვეფს.** 1408; 1390; **ზრიალი ღაშქართა, გულა ვიქსა, ვისრ.** 190; **რუსულ.** 50; -ზარისა, **შუმბ, ნაწოდინი უჯას; ზრიალთა, (ვიზრიალთა), ზ. უ. ხალხთათვის: ვჭზაჟრობ, ნოდინთა ს. შუმბთა, გრაცთა**

(ო თლინ); **ვეფს.** 1042; **ღარეგ.** 12, 89; **ზრიალთა (ვა), ზ. მ. სმაჟრობას ავადებ, ნოდინთა გულა (ო თლინ).**

ზრინვა, ს. ჟარის ღაბქრიალთა, **გროხთა, შუმბ, საბ. ლ.**

ზრო, ს. ღერო მცენარეთა; **ჭარი ისართა და მისთანათა; ცანადობა, შნო ცანადობისა, სტებელა; тучинка, деревко, ручка; хороній стапъ; ზრობა, ცანად ეზროს, ე. ი. ასე გამხდარ იყოს რომ ცანი ღერწამს ღამსკავსებოღეს, ვეფს.** 176, **опъ изсохъ, какъ снучка.**

ზრობა, საზოგ. ღამ. ძრობა (ვაზრობ, ვაძრობ), ზ. მ. გავჭვიანვ, გავთოშავ, ყინვით წავანდენ, ვამორავიანთა; -ვარდისა, ე. ი. ყინვა რომ ღაბქრავს ვარდსა ფერი წაუვა და გავეითლდებ; აქ ვარდი, ნიშნავს ღორეებს; თავის ღორეებს სიყვითლის ფერი ღანდოლო (მწუნარეებთა); (отъ горести), онъ заставилъ потеритъ иркий, краснйи цѣптъ своихъ щекъ, ვეფს. 137, 531, (ვიზრობ სეღს, ფესს), ზ. მ. გავიყინვ, **отморозитъ, ვიზრობი, იანთა отморозену; ვაშლი. 28.**

ზროსა, საზოგ. ღამაპარაკჟი ძროსა, ს. ცნობილი შინაური ხვასცხავი; ესე არს საზოგადო სახელი, ვარნა მამალსა ეწოდების ზარი, დედალსა ფური, შეილთა მათთა, ზმო, ერთის წლის სახარე ზროსა ზოჩოლა, საფურეს მოცედი; წლის მეცხსა სახარეს მოზვერი, საფურეს დეაჟული, დეაჟული; ორი წლის ხარს ზოიკი, ფურს წიქარა; საკლავად სასუქსა უსხი; საკიდარის ხარს აზავერი; ღაჟკოდელს ხარს კურო, ბულა და პრასი; შესწირავსა კურადი და ზვარა; კულა მოზვერსა: კოკოზა; ბერწფურსა: ურწანი, უზვი და ფურბერწი; როგათი სოტთა, პოლ, კოროვა, ფსალმ. 8—7; **ღამაღ. 32—15; **ზროსა-კული, ზროსა სტვირი, ს. საყვირი, труба музикальнал, რუსულ.** 104, 214, 564, 584; **ზროსის ენა, მცენ. ნეირნიცა, რ. ქ. ლ. ძეღა-იყიყა, ერის.** ლ.**

ზრული, მიმ. ღამრული ყინვსკან; заморзшій, ვარლი ზრული, უყინაჟი როზა (შეკა). ვეფს. 151.

ზრუნვა, სხ. ნაღველი, ურვა; მწუნარება, ვაბოტი; ნეჩალა, ღარეგ. 145, **რუსულ.** 399, (ვჭზრუნვა, ვიზრუნვა), **ზ. მ. ვნაღველობ, ვიღვეწი, ვიურვი; ვჭზუნვარ; ნეჩისა, ვაბოტითა; სოკრუანთა; ვისრ.** 4, **ნუ იზრუნავთ ხვალისათვის, ნე ვაბოტითა ო ვაბოტინემთა დინს; (მეზრუნვების). ზ. მიჩ. ვაბოტინთა მენა, ქილ** 559.

ზრუნი, ს. გოღების ბანი მცირალთავან, ძლახ.

ზრქელი, სქელი, ზედ. პირველი იზმარება სამღუთო წერილჟი და მეორე საზოგადო ღამაპარაკჟი, თლასთი, -კაცი, толстий челоникъ. -ზე, толстое дерево, სქელი და არა ზრქელი ითქმის ნოკოთათვის და ნაქსოვთა, густой; ძლიანი; სქელი ნაქსოვი, толстая матеріа, -ზეთი, густое масло, -ნისლი, густой туманъ, სქელი მაული, толстое сукно; -შთა, массивная гора.

ზუავი, ზუარაკი, ნ. ზავი, ზვარაკი, ზვარა; ზუადლი, ნ. ზოდლი.

ზუზანა, ს. ნარიზანა ზეზედ ამოჭრილი; ნაზა, ნაზა რუბკა ნა დერენ, ფალცა.

ფუზუნი (სპარ.), ს. исподнее платье, зипунъ.
ფუგია, ს. ქელქვის გომიზი, საქვეველი, стираксъ (благовонная смола), ბუნ. ლ.
ფუვილი, სხ. ზეფუილი ან ხმა გასროლილის ქვისა, ჟოსისა, жужжание, (ფუვის, ფუვოლა), ფ. უ. ზეფუვის, свистъ, жужжать.
ფუზა, ს. ლირაქმა, дидрахма, საბ. ლ.
ფუზვა (ვიზუზეზი), ფ. ვ. ვსწუწკობ; ვჭგვიანობ; ехунтъся; мѣшкать, საბ. ლ. ნ. ჩ. ლ; სიზრ. 113.
ფუზმა, რუზმა, ნ. ფუზა, 1 ქართლ. 135.
ფუზია, ს. გესლი მსწრაფლ მომაკვდინებელი, ядъ, отравя.
ფუფუნჯი, ს. მცენ. გაწუობილა, зубная трава, свищовый корень, ბუნ. ლ.
ფუფუნი (სპარ.), სხ. ზეფუილი ან წუწუნი, жужжание; брызжание; ღარეჯ. 145; ანტონ. 3—3, ჰუაგრის, шумъ, движение воздуха, ბუნ. კ. 111; 109 (ფუფუნეზი), ფ. უ. ვჭზეფვი, ვსწუწუნებ, жужжать, брызжать.
ფუთხი, ს. თევზია, осетръ, **ფუთხის შვილი**, стерлядь, **ფუთხა ღორი**, გოჯა, бѣлорыбница.
ფუვი, ს. კუზი, горбъ, ნ. ჩ. ლ; საბ. ლ.
ფულევა, ნ. ფღლევა.
ფულუურა, მცენ. ნ. ქაცვი, ერის. ლ.
ფუმბა (სპარს.), ს. დგუშა თოფისა, шомполъ.
ფუმბური, ს. ლაქი, облатка, -ბურ-ზეთი, вакса.
ფუმილი, ს. უსისლლო კეტყუაოსანი, ცხოველი ზღვისა ნიჟარიანი, ვითარცა: ზამზავი, მალღანი, ნიჟარ, ოსტრია, პინასი, ჰონგია, საღაფი, სელქანი, სიზიანი, ტვეთილი, ზამანწკა და მისთანანი, пернатка, раковина, улитка, საბ. ლ.
ფუმირი, ს. მური სუნელი, ригина, смола благовопная.
ფუმფარა (თათრ.), ს. ნაჟდაქ, ქიშია. 215.
ფუპუნი (ვიპუნი), ს. კურტა, ბაქრ. 165.
ფურგი, ს. სერსემალის კერძი ცხოველთა ტანისა; შეწვენა, მოხმარება, შეველა, снпна; помощь; ზურგი შთათა, хребеть горъ, -შენობისა, задняя часть строения, ზურგით კერძო, съ тылу, ზურგი მიეც, дай поддержку, რუსულ. 182, 242; შივი ზურგისა, в. ი. ზურგის ძელი; позвонокъ, хребтовый столбъ, -ღედა მიწისა, земная кора; поверхность земли; რუსულ. 409, 741, ერთი ზურგი თივა, одна ноша съна, სიზრ. 70; ზურგი ხელოსა, წინა აღმდეგი ამისი ხელოს გული, поверхность руки, ჩემკენ ზურგი ექმნა, ვისრ. 64, опъ снпдлъ снпшою ко мнѣ.
ფურგიელი, ს. შაში ზურგის კერძი ღიღთა თევზთა და საკუთრად ზუთხისა, башкъ.
ფურგ-ტყეხილი, ზედ. კუზიანი, горбатый; -ტყეხილობა, горбатость.
ფურმუტყი (სპარს.), ს. სამარადე, изумрудъ.
ფურნა, **ფურნავი** (სპარ.). ს. სტვირი მესაკრავეთა ან მწუქმისთა, рожокъ, горпъ, жалейка; ს. სტვირი მესაკრავეთა ან მწუქმისთა, рожокъ.
ფუფანა (სპარს.), ს. მოკლე შუბი სასროლი; дротвѣ.
ფუფი, ს. ღარი ან ფარჩა უჭრელი ლელვიანი, полнстая матеря, обилья.

ფური, ს. თავ-დასარქველი საომარი რკინისა, რომელი სა უხმოზენ კვერცხსაცა, წინათ და უკანით აქვს მოვლებული ჯაჭვისადაც, რომელიცე ჰქვიან ზარალი, გარნა მუზარადი არს ფურჩის მსგავსი, პირსა აქვს გრძელი საცვირე და ჩიფსუტი არს უზარადო, თქმზედ აქვს მცირე პოლოტიკი, ჩაჩქანსა აქვს კისრის კერძთა ზედა მცირე ზარადი და პირი ახლილი; ჩაბალასი არს ლიტონი ჯაჭვი თავსაწურავი უპოლოტიკო; ტანთსცმელი ჯაჭვნი იხილე ჯავშანი, шлемъ съ личникомъ или забраломъ, ნ. ჩ. ლ.
ფლაპარი, ს. იგავი, მოგონილი ამბავი, сказка; басня; **ფლაპარობა**, ს. баснословие, (ვა), ფ. უ. იგავს მოვუთხრობ, рассказывать сказку; баснословить.
ფლარბი, ს. ცხოვ. ужъ.
ფლვა, **ფლვა**, ს. შესაკრებელი წყალთა, море, **ფლვის-პირი**, -კიდე, морской берегъ; **ფლვის-კამბერი**, ცხოვ. бегемотъ, **ფლვის-ძაღლი**, ს. ცხოვ. мафия, барсукъ, ზღვის ღორი, ს. ცხოველ. ფუკინი, тюлень, **ფლვის-კურდღელი**, წულის ცხოვ. საბ. ლ. ბუნ. ლ; **ფლვის-ცხენი**, конь морской, снучъ; тюлень съ гривой, ანტ. 11; **ფლვის-ბალახი**, ს. ფუკია, მცენ. лпшайникъ, ирელ, **ფლვის-ურემბა**, მცენ. гвалбара, ერის. ლ. **ფლვის-ვარდი**, ს. მცენ. розмаринъ, **ფლვის-ხახვი**, მცენ. латишеруд, aquilla, морской лукъ, ბუნ. ლ, **ფლვის-სოკო**, ზღვის-ურემბა, მცენ. ბუნ. ლ; ერისთ. ლ; **ფლვიერი**, ზედ. морской.
ფლვა, **ფლვა** (ვეზლვა, ვუზლვა, სრ. ვეზლოი), ფ. მ. გარღვეხდი, ვასუსს მივსცემ, вознаграждать убытки, платитъ за убытки, სამ. ვანტ. 151, 230; ალბ. 36, 80; (ვეზლვა). ფ. თვ. გარღვეხდეზი, взыскиваться, взыматься за убытки, ალბ. 48, **სისხლის-ფლვა**, взыскание за кровь, ალბ. 28; სისხლი ეზლო, взыскано за кровь.
ფლვანვა (ვეზვანვი), ფ. უ. ვესამზღვრები, гранишить, ისო. 7—13, საბ. ლ.
ფლვარება, **ფლვარვა** (ვესამზღვრები), ფ. უ. მოსამზღვრედ ვმღებარებ, მომიჯნედ-ვარ, ვმოსამზღვრებ, граничить, საქმ. 18—7.
ფღვირი, ნ. მღვლარი.
ფღვი, ს. ქვაფენილი ან გაფიცრული ძელებით, მოსთვია ქაღენიანი или деревянная.
ფღვივა (ვა), ფ. მ. ქვით-მოვჭკირულავ, мостить.
ფღვივა, სხ. ღარევაბა გარდასახლისა დასაკლისისა, вознаграждение за убытокъ; იგავ. 21—11; ქილ. 468; ზიანი, დასაკლისი, საქმ. 27—10, ფილიპ. 3—8, 9; убытокъ, потеря, (ვიზღვევ). დავიკლებ, დავიზიანებ, დევკარავ, получить убытокъ, ущербъ, теритъ, (ვიზღვევი), ფ. ვ. დაზიანებები, გარღვეხდეზის, подвергнуться изъяну, ущербу, взысканию, ფილიპ. 3—9, ვიზღვევ სულსა, погубить душу, მარკ. 8—36; ღარეჯ. 24; (ვეზღვევინები), ფ. თვ. გარღვეხდეზი, взыскиваться, ზღვევინება (ვა), ფ. სხმ. გარღვეხდეზინებ, взыскать съ кого штрафъ убытки, სამ. ვანტ. 150; (ვეზღვევინები), ფ. თვ. გარღვეხდეზი, взыскиваться.
ფღვენი, ნ. ძღვენი; **ფღვნობა**, ძღვნობა.
ფღვირი, ს. წულოანი ადგილი, ქაობი, болото, მარკ. 1—197.

ზღვის-პირი, ზღვის ნაპირი, ს. моревой берег, ზღვის-პირის ლობიო, ერთგვარი ლობიო, ნ ლობიო.

ზღვალევა, ზღვლევა: **ზღვლევა** (ვიზღვლევი, ლეე), ფ. მ. ღვქცევი, ჩამოვსწვები, обрुшнтель, обвалить.

ზღმარცლი, ნ. ზმარცლი.

ზღმურდლი, ს. ნასიტნი, მსხმო, ბუგრი, бугорчатая снь.

ზღმურცლი, მცენ. питчатые грибы, ერის. ლ.

ზღუდე, ს. გარემოვლებული კედელი ან სხვა რამე სიმაგრე; სახენი ამისნი: **გალავანი**, **ზღუდე** ქვითკირისა გარემოს ეკვლეისათა; **ვალანი**, ფიცრული, გალავანი ფიცრისა: **თარჯი**, გალავანი ქალაქის გარემო; **ეზო**, სახლთა ზღუდე; **სინდონი** ან **თეჯირი**, კარვის ზღუდე; **ბაკი**, **ქარაბაკი**, და **ცრუსული**, ხვასტანტო სადგურად მოვლებული

ფიჭვისა და წნელისა; **ლოზე**, ვენახთა და ბოსტანთა გალავანი; **ძელთორე**, ქვით და ძელით მოვლებული ზღუდე; **გისსონი**, გზათ შესაკრავი ზღუდე; **სირხალი**, ზღუდე გარემოს ხნულთა და კალოთა; **მასერი** ან **მესერი**, მსხვილთა ძელთაგან აღმალასობილთა ერთმანერთზედ მიკრულთა ზღუდე; **სიმი**, ლერწმის-ზღუდე; **კაწანი**, ძემვის ლობე შეღმართებით, сѣмя, ограда, გამოსლ. 14—22; ვეფხ. 216.

ზღუდე (ვკ), ფ. მ. огородить.

ზღურბლი, ზღურბლი, ს. კარის ქელი, სამხვეწელო, კარისქედთა საბრუნებელი ადგილი, гнѣздо въ косицѣхъ для дверей, იგავ. 26—14; წითხლი, კარის ამყოლო, косякъ, 2 სჯული. 6—9; 11—20; **ბჭე-კარისა**, порогу, იეჭეკ. 10—18; 43—8, გამოსლ. 12—7.

ც.

ც, იხმარების მსოლოდ ჟუშემდეგ და გამოითქმის როგორც ვე: მაგალ: გულმა ჩუტნ, ქუტუნა და სხვანი მრავალნი, საზოგადო ლაპარაკში გამოსთქმენ და ჰსწერენ: გვემა, ჩვენ, ქვეყანა, ც ქართულს ანბანში სრულებით არ არის საჭირო, შემოღებულია მსოლოდ რიცხვის შესასრულებელად, რადგანც

შველად არ ხმარობდნენ არაბულს ციფირებსა და დასათვალავად ათი ათასისა რიცხვისა საჭირო იყო ოცდა ჩვიდმეტი ასო, სათვალავში ნიშნავს მ და მრავალჯერ წერილში ც მაგიერად ჰქვის ჰ. იხილეთ სამართალი მეფის ვახტანგისა და მრავალი სიტყვები და გუჯერები.

თ.

თ, არს უხმო ასო, წოდებული თან: რიცხვში და ნიშნავს ცხრასა და ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ თ ცხრას თუმანს; ასო თ ზოგჯერმე შეიცვლება ც: მაგალ. თბილისი, ცფილისი; ქარაგმანხნი ლექსნი, რომელნიც იწყებოან ამ ასოთი არიან: თა, თანა; თს, თვის; თ, საზოგადო ლაპარაკში იხმარების ბოლოს ლექსთა დ მაგიერად; კაცად, კაცათ; კარგად, კარგათ, ცუდად, ცუდათ; და სხვანი.

თაბაგრები, სუმრ. აკაკ. 18?

თაბალა, თამბალა, ს. პატიმართა ფეხთ დასაკრმალი ზაღვანი ან ხუნი, колодка, которую надевают на ноги преступнику, ნ. ჩ. ლ.

თაბასარანი, ს. დახვეული და დახივებული ჯინჭარი ან სხვა მსალი, нарешная ошени и припранленная грецкими орѣхами, საბ. ლ.

თაბაშირი (სპარ.), ს. ირმის რქის სახამებელი, порошок из оленьихъ рогъ для клеѣйки, ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ; თეთრი მიწა, რომლისაგანაც შეაწებებენ ანდრიანცსა, გინსს, ბიანკის ლ.

თაბასი (არაბ.), ს. ღრმა ცაბაკი ან მრგვალი ვარცლი; деревянное блюдо; корыто, ნ. როზა

თაბასი, ს. ფურცელი ქაღალდისა, листъ бумаги.

თაბლა (არაბ.), ს. ქორით ნადირობის ღროს საკრავი დაფი, ყარამ. 229; ყურის სიტალიერე გარემორც-

ყმული ღრჭითა, барабанъ охотничий; барабанъ слуховой, ბიანკ. ლ; ივანე ბაცონ. ლექს.

თაბლიჯანგი, საკრავი ერთგვარი; რუსედ.

თაბრე, ნ. თაბრე.

თაბუთი, ს. ცაგრუცი, საფლავი ნაგები, курганъ.

თაბუნი, ს. ჯგოჯი ცხენთა, табуны.

თაბალა, ს. უბეწო ქათბი დაბამული და ძალა შემოკლებული, дуперѣтъ, шубка на ватѣ, опушенная мѣхомъ, ნ. ჩ. ლ.

თაბალი, ს. გვირისტი, строчка, тачка.

თაბღირი, ს. ვარსკვლავის სახელი, названіе звѣзды, ქილ. 7; 477.

თაგვი, ს. ცნობილი ცხოვლი, мышь, -ბარღვთა, мышцы; **თაგვ-მარილა**, кварцъ, ბუნ. ლ; თაგვის ყანა, მცენ. исоохность луговой; ერის. ლ.

-ყანა ან ისარა, მცენ. пшца, мышій тернъ, ზ. ლ.

თაგვის-ყურა, მცენ. ბუსუსტანა, ბუსმისკა, კათალიკოზა, пезабудка, мышье ушко, რუსულ ქართ. ლ; ბუნ. კ. 126; **თაგვის-წამალი**, ს. мышьякъ, ქიმ. 174; **თაგვის-საკმელა**, მცენ? ბუნ. ლ;

თაგვის-შირა, მცენ. мышьякъ, ერის. ლ; თაგვის შაქაქი, ნ. დარიშხანა.

თაგვნი, ს. მსხვილი ბარღვები, შესამარღვი, мышцы.

თადარივი, ს. რიგის მიცემა, გარიგება; განკარგუ-

ლება, распоряженіе, **თადარიკის დაჭერა** (და-
ვაჭერა), **თადარიკის შედგომა** (შევედგება), **ფ. უ.**
распорядиться; приготовить, 2 ქართლ. 360;
ზუნ. კ. 7; **თადარიკება** (ვი), **ფ. უ.** რიგს მივსცემ,
распорядиться, ანტონ. 6—11.

თადბირი, თათბირი, ს. რიგის მიცემა; განკარგუ-
ლება, распоряженіе; რჩევა, советъ, совѣщаніе;
ვეფს. 381; 1391; თადბირობა ან თათბირობა (ვპ-
სთათბირობ), **ფ. უ.** რიგს მივსცემ, распоряжаться,
ვეფს. 439; ვითათბიროთ, посовѣтуемся, ვეფს.
1386, **თადბირიანი**, **ფედ.** распорядительный,
ვისრ. 169.

თავად, **ფ. ზ.** პირველად, თავდაპირველად, по пер-
вымъ, მოწამე ამისი თავად ღმერთი, свидѣтель
сему во первыхъ Богъ, გუჯ. 6, მ, 31; თავად
ლევენის გაზდილი იყო, къ тому онъ былъ но-
сѣнтаппикъ Левана, ქართ. ცხოვრ. ვანუსე; თა-
ვად თავადი აღრიცხვა ხალხისა, ноголовное исчи-
слевіе народа, რიცხ. 1—2; ჩემთავად, я самъ
собою.

თავადება (ვა), **ფ. მ.** ვუფლებ, უფროსობას მივს-
ცემ, сдѣлать кого пачальникомъ, старшиной,
(ვეთავადები), **ფ. თვ.** ვუფლები, господствовать,
начальствовать, командовать, ვეფს. 773.

თავადი, ს. ძველად ნიშნავდა: უფროსსა ან შთავარსა,
თავსა ან წინამძღვარსა, голова, начальникъ, стар-
шина, სამ. მ. გიორგისა. 44; შუთ. 46; ვეფს. 154,
1052; 1216; თავადი ქალაქისა, голова или стар-
шина города; თავადი ქალაქი, главный городъ,
столица, დარეჯ. 137; -ციხე, главная крѣпость,
1 ქართლ. 246; -ქარავანისა, начальникъ кара-
вана, აღბ. 65; -შირვანისა, начальникъ Ширва-
на, 1 ქართლ. 246; -ლაქართა, предводителъ
войска, დარეჯ. 11, 123; აწ ნიშნავს; გვარ-დიდუ-
ბულსა, ვითარცა ძველად დიდებული აზნაური,
князь, თავადი შვილი, ს. თავადის ძე, княжескій
сынъ, князь; ვანკანგ-მეფის სამართლის წიგნში
თავადი ჰნიშნავს ერთსა რომლისაჲმე გვარის წარ-
მომადგინებელსა უფროსსა ან თავსა, და სხვანი ჩა-
მომავლობანი და მისივე გვარის შვილნი ან სახლი
კაცნი იწოდებოდენ თავადი შვილად; პირველი ხა-
რისხის დიდებულის თავადის სისხლი იყო: ათას-
ხუთს ოცდა თექვსმეტი თუმანი, და თავადი შვი-
ლის ან მისგვარის შვილისა: შვიდას სამოც და რვა
თუმანი; სამართ. ვანტ. 26, 24 და 35, გვამის წარ-
მომადგინებელსა თავსა ან უფროსსა ძველს-დროში
ერქმო მამასახლისი; **თავადობა**, ს. უფროსობა,
მთავრობა, წინამძღვრობა; ხარისხი თავადისა ან კრე-
ბული თავადათ, начальствованіе, командованіе;
княжество, званіе, достоинство княжеское;
князь, обществ. князей; ვისრ. 118; მეფ.
გიორგ. სამ. 10; (ვეთავადობ, ვეთავადები), **ფ. უ.**
მთავრობ, ვუფროსობ; ვწინამძღვრობ; ვთავადი
შვილობ; командовать, предводительствовать;
имѣть достоинство князя, ვთავადე ჩემთა სპათ,
командуй моими войсками, ვეფს. 773; 1056.

თავადი, საღუთო წერილში სმარებულია ნაცვალ-
სახელის მაგიერად: თვით, თვით იგი, онъ-самъ,
მატ. 3—4; ლუკა 1—17; 8—1; 1 ქართლ. 228;
შესავ. ვანტ. სამ; იობ. 2—8; მეტა თავადი კაცი

ვარ, я самъ человекъ, საქმ. 10—26; თავადი
უფალი, самъ господь, საქმ. 10 — 36, 42;
17—28.

თავაზა, ს. ნაქაჩივობა, деликатность въ обраще-
нн, **თავაზიანი**, **ფედ.** ნაქაჩივი, привѣтливый,
თავაზიანობა, (ვე), **ფ. უ.** აღერსით შევიტყობ ან
მივიღებ, обходиться съ кѣмъ ласково, вѣжливо,
თავაზება (ვე), **ფ. მ.** მივართმევ, подносить, под-
чинять; მითავაზებ, **ფ. მიჩ.** მომართმევ, подно-
силь мнѣ, ტიმ. 122.

თავ-ამაღლებული, **ფედ.** ამპარტავანი, гордый,
რუსუდ. 658.

თავანვარა, **ფედ.** ნამდვილი, უხალა, ურიოშო, რჩეუ-
ლი, настоящій, чистый, цѣльный, безъ при-
мѣсн.

თავა-ქალა, ს. უთური, опростичный.

თავ-აღებით, **ფ. ზ.** ზევაად, гордо.

თავ-აღებული, **ფედ.** ზევაგი, гордый, -**ბულრობა**,
ს. ზევაობა, гордость, (ვთავაღებულობ), **ფ. უ.**
ვევაგობ, гордиться, ვისრ. 130.

თავადმა, **ფ. ზ.** ვერხვ, რუსუდ. 42; ქიმა 67.

თავბედი, ს. სსვე, ხვედრი, ბედის წერა, судья,
მოურავ. 156.

თავბრუ, ს. თავის ცრიალი, თავის გაბრუება, голо-
вокруженіе, -დამესხა ან მეხვევა, у меня голова
кружился.

თავაზვიადებული, **ფედ.** თავს-გასული ამპარტავა-
ნი, падменный.

თავაზვიადვარი, **ფედ.** თავმომწონი, падменный,
გორგ. 63, 282; **თავაზვიადვა**, -**ღვარობა**, ს.
მზავობარობა, падменность, (გავაზვიადვარობ), **ფ. უ.**
ითქმის ცხენთათვის: თავს წავართმევ, закусить уди-
ло, рваться (о лошади); გორგ. 58; 2 ქართლ.
536.

თავაზამოღებით, **ფ. ზ.** გულს მოადგინებთ, უმხარ-
კესად, рачительно, ქილ. 547, ნახე თავს გამო-
ღება.

თავაზამოღებით, **ფ. ზ.** თავაწირულად, отчаянно,
გორგ. 16; 2 ქართლ. 284.

თავაზამოღებული, **ფედ.** отчаянный.

თავაზამოუბმელი, **ფედ.** უთავბოლო, безпорядоч-
ный, ქილ. 316.

თავ-გამწვევი ცხენი, **ფედ.** ფიცხი, თავის გამწვი-
ლარი ცხენი, рьяная лошадь, ქილ. 219.

თავაზამწირავი, ს. жертвоущій собою.

თავაზარი (არაბ.), ს. დამადნობელი მეცალლისა, пла-
вильщикъ, დასტ. 46.

თავაზაშული, **ფედ.** თავხედი; выщедшій изъ пови-
новенія, ქილ. 315.

თავაზაშულელი, **ფედ.** послушный, ქილ. 315.

თავაზაწირული, **ფედ.** თავხედი ხელაღებული, от-
чаянный, ვისრ. 152, 196.

თავდაბალი, **თავმდაბალი**, **ფედ.** მშვიდი, არა ზვა-
ვი; აღერსიანი; შემკურობი, შემთვინებელი, შემწ-
უნარებელი, смиренный, скромный, ласковый,
привѣтливый; **თავმდაბლობა**, ს. არა გულ-მალ-
ლობა, უამპარტავანობა, წრფელობა, смиренность,
скромность; (ვთავმდაბლობ), **ფ. უ.** არ გულმალ-
ლობ, თავს არ გავიზვიადებ; смиренничать,
скромничать, რუსუდ. 446.

თავდაბეჭდილი, ზედ. დაბეჭდილი წიგნი, запечатанный, 2 ქართლ. 554.

თავდაბურვილი, ზედ. თავდაბურვილი; покрытый, კორინ. 11—14.

თავდაღება, ს. ერთგულება, გულს-მოდინება, усердие, преданность, тщательность, **თავდაღებით ნამსახური**, ревностно служивший; თავდაღებით, аккуратно, тщательно, ჩოლაფ. უგ. სიგ. 11; **თავდაღებული**, ზედ. თავის გამწირველი მამულისთვის, ვითარცა მეფე დიმიტრი; ერთგული, жертвующий собою за кого либо; преданный, **თავდამღები**, ზედ. ერთგული, усердный, ღაფრ. 3.

თავ-დანაწილი გველი, ზედ. თავგასრესილი გველი, ვისრ. 11; змія съ разданными головою,

თავდაპირველად, ზ. თავად, во-первых, вначале.

თავ-დაბურველი, ზედ. თავ დახურავი, пеночкрытый.

თავ-დაუღებლობა, ს. перьяшество.

თავ-დაუჭერელი, ზედ. несобуданный.

თავდაღმა, ზ. თავით-ძირს, თავქვეით, პირქვე. вниз головою, вверх дномъ.

თავდაღმართი, ს. ჩამოღმართი, крутой спускъ съ горы, 2 ქართლ. 158.

თავდაუწერელი, ზედ. არსად ჩაწერილი, неписанный, აღბ. 73.

თავდაყირა, ზ. თავქვეით, вниз головою, вверх дномъ, ერისთ. 2—59.

თავ-დანჯეული (კომპოსტო), ზედ. კაიჭეტა свитая въ кочавъ, ს. ბ. ლ.

თავდახსნილი, ზედ. ყმობილამ გამოსული, вышедший изъ крепостнаго состоянія, откупившийся, ს. მ. გ. 259.

თავ-დანურული, ზედ. თავდაბურვილი, покрытый, კაცია 27; -უცლი, карета.

თავდები, ს. თავსმღები, ვინც სხვის მაგიერად პასუხს გაჰყვამს, поручка, поручитель, **თავდებობა**, ს. თავს-მღებობა, თავზედ აღებარისამე პასუხის გაცემით, დადგომა თავებდა, поручительство, (ვეთავებში), ზ. ვდ. თავებდა ვუდებები, поручаться за кого либо, ვანც. ს. მ. 235.

თავდღესასწაული, ს. главный праздник, მარც. 2—335.

თავება (ვა). ზ. მ. შევასრულებ, გავთავებ; აღვასრულებ; შევაწუხებ, გავაბეზრებ; копчаты, окапчиваться; исполнить; паодѣдать, наскучить, -პირობასა; выполнить общанье, данное слово, -ანდერძსა, выполнить завѣщанье; -ბანებასა, исполнить приказаніе, -თანამღებობას, исполнить свои обязанности, მირ. 267; ქილ. 95, 265; (ვი). ზ. მირ. თავზედ ავიღებ, принимать, брать на себя, (ვე). ზ. მირ. აღვასრულებ; თავად დავეუყენებ, ვუთავებებ, ვუთავადებ, ვაუფროსებ. გორგ. 115; 2 ქართლ. 337; исполнить желанье кого либо; назначить кого главою, предводителемъ; (მთავებში), ზ. მირ. მტანჯავ, трвожишь, безпокоишь меня, (მთავებში). ზ. მირ. აღმისრულებ, ты исполнишь для меня, (ვეთავებში). ზ. თვ. თავად დავეუდებები, ვუფროსებები, ვუთავებები, ვუთავადებები, припятъ вачаѣство, стать во главѣ, გორგ. 49;

დასც. 24; (ვთავებში). ზ. ვდ. შევასრულებები, окапчиваться, ს. ზოგადო ლაპარაკში; აბეზრის მოვალე; ვპყვებები, досаждаются; умирать.

თავეთი, **თავენთი**, ნ. თავიანთი.

თავზარის დაცემა, ს. ფრიალი შიში, განკრთომა მოულოდნელი, поражение ужасомъ, ужась, თავს-ზარი დაეცა, бнлъ поражень ужасомъ.

თავზედ, ზ. ზ; на голову, თავზედ დასხმა ან დაცემა, ან მისდომა, паденіе, (თავს დავესხმი, -სხმი; თავს დავეცემი, თავს დავეცი), ზ. მ. მივუხველები, паиастъ, наступать; თავზედ ხელის აღება (-ავიღებ), ზ. უ. თავის გამომეცემით მოვიქცევი, თავს კავსწირავ, предаться отчаянію; бросаться на что очерти голову, თავზედ ხელ-აღებული, მიმ. თავგაწირული, отчаянный.

თავთა (სპარს.), ს. თხელი ნაქსოვი აბრეშუმისა, тафта.

თავ-თავად, ზ. ნ. თვითთაველი თავის თავად, каждый самъ по себѣ, რუსულ. 978; მოურავ. 260.

თავთავი, ს. სუვილი, ოღოში, ეცერი ჰურის მოსავალთა, колосъ, klasy, მარც. 4—28.

თავთავის ან თავთავიანთი ადგილს, ზ. ნ. по своимъ мѣстамъ, რუსულ. 807; თავთავის დროს, все въ свое время, თავთავის თვის, რუსულ. 334; ს. მ. გ. 107; 2 ქართლ. 319; каждому для себя; თავთავისად, 2 ქართლ. 319; სიბრ. 45, каждый самъ по себѣ; თავთავისი, ზედ. каждому свое; თავთავისი ადგილი უჩვენს, указали каждому свое мѣсто, რუსულ. 807; ს. მ. გ. 101.

თავთუხი, ხაზინოное растеніе, ნ. ზანდური.

თავთხელი, ს. ზღად მდიარეს ან ზღავს მოაკლდეს სიღრმე, რომ ჰქნდეს ქვიშა, мѣлъ, отмѣли, ნ. ჩ. ლ.

თავი, ს. ცნობილი ნაწილი ცხოველთა სხეულისა, მ. მტ. 10—30; 14—8; ყოველი ზედეთი კერძობივითა, შენობათა და მისთანათა, თხემი, ფსალ. 71—16; ან დასაბამი დასაწყისი, მაკალ: თავი წიგნისა, ე. ი. კარი; მიზეზი, საფუძველი საქმეთა, მ. მტ. 21—40; დაბად. 2—10; მთავარი, უფროსი, ეფეს. 5—23; კოლას. 2—10, 2 ქართლ. 103; ჩინებული, უკეთესი, ვითარ: თავი პური, თავი ღვინო, ე. ი. ჩრჩეული; რომელიმე ნაწილი ერთისა, მაკალ: ასისთავი, შვილის თავი, ს. მ. ვანც. 101; голова; верхняя часть, верхъ; начало; причина, поводъ; глава, голова, пачальникъ, предводитель; самый лучший сортъ чего либо; часть, доля, თავი მომაქვს, горжусь, кичусь, ღმერთმან იცის კაცს რა მოუვა თავზედ, Богъ вѣсть, что можетъ случиться съ человекомъ, თავზედ ხელ-აღებული, отчаянный, მალი თავზედ ორი შურნი, ноголовпал податъ съ человекѣа десять копейекъ, დასც. 6; შენი თავი არა მაქვს, მიწი не до тебя, ზაფხულის თავში, въ пачахъ лѣта, თავი ხელთ არა მაქვს, я самъ не свой; მტკვარს თავი მისცა, онъ утонулъ въ Курѣ, გუჯ. 29, ყველას თავს-კაკალს ამცვრევს, онъ всѣхъ обнижалъ, თავ-კაცად მარტო, одинъ одиѣхонекъ; თავით ფეხამდინ, съ головы до ногъ, თავზედ-ხელ-აღებული, голоторѣшь, отчаянный, 2 ქართლ. 301; თავი არ მომიკვდება, კაცია 40; клянусь своею жизнью, თეფზი თავით აუროლდება, ანდ. рыба починаеть

гнить съ головы, ერთი თავი შაქარი, одна голова сахару, ოთხი თავი ხაჭვი, четыре луковница, იმ-თავით ამთავადლე, спачала до конца, თავისაგანი, главный предметъ, თავი შიისა, ე. ი. თნემი, вер-ლიშა горы, უთავო მუწუკი, болычка безъ перха, სკეცის-თავი, вершина столба, გამოსლ. 26—19, 25; თავი ნავისა, постъ у корабля, ვეფხ. 1036; საქმ. 27—30; თავი მოხადე ბოთლსა, откупил бутылку, მუხლის თავზედ ღგომა, стоять на ко-ленихъ, გორგ. 584; თავი პირველისა, начало гра-моты, 1 ქართლ. 282; თავი და ბოლო გონისა, оба конца налки, верхняя и нижняя, რუსულ. 659; თავილამ ბოლომდინ, спачала до конца, დარუჯ. 90, თავდაპირველად, спачала, თთვისთავი, начало мѣсяца, მის სენისთავი შევიგენ, я ушавъ причину его болѣзни, სიბრძ. 102; თავი მდინა-რისა, истоки рѣки, ოთხ-თავი სახარება, четыре книги Евангелiя, თავი პირველი დარუჯანიახისა, глава первая книги Дареджанiана, თავი პური-სამყარისა, თავი ღვინო, лучшее ви-но, სამასი თავი სცავრა, триста кусковъ лучшей золотогтанной матерiи, 1 ქართლ. 128; ვეფხ. 765; თავი მოსამართლე, главный судья, თავი-გორდა, ხვეისთავი, староста уцелiя, თავი კრე-ბულთა, председатель собранiя, ათისთავი, деся-тая часть, სამ. ვანც. 88; შეიღისთავის ნახევარი, половина седьмой части, ხანირისთავი ან პირის-თავი, со ста штукъ рогатого скота одна (по-дати); დასტ. 90; თვეში თუმნისთავის ორი შაური-სარგებელი, въ мѣсяцѣ съ десяти рублей де-сять коп. процентоу, დასტ. 138.

თავი, ს. თავთავი ფანისა, ეცერა, ოღოში, колосъ.

თავი, ს. იმხარების ნაცვალ-სახელის მაგიერად: თვით, самъ, себя, თავისთვის, для себя, ჩემისთავით, я самъ собою, მე ჩემისთავის ქუკუვით, я самъ по своему разумѣнiю, თავს გარდამხდა, я пеня-талъ на себя, თავთა შორის თქვენთა, вы между собою, შენსთავს გაუფრთხილიდი, поберечь се-бя, თავისწინა, ე. ი. მარტო, ვეფხ. 316, 628, 1090, самъ одинъ, თავი გააუღვივოს, სამ. სომხ. 222, пусть заставитъ продать себя; თავისაგან იმედულო, надевающiйся на себя; თუ თავი ხელთ მოეცათ, если бы мнѣ, дали волю; თავი მომაქვს, хвастаю, რუსულ. 393; მე ჩემთავად, я самъ, შენი თავის მზემა, клянусь тобою, თავ-მან ჩემმან, клянусь собою, თავმან თქვენმან, кля-нусь вами, თავი არ მომიკვდება, клянусь жизнью, შენი თავის განეთქამ, чтобы лопнуть тебе.

თავი, მრავლ. თავნი, ს. სათავნო თეთრი, სარგებელის მომგები, капиталъ, აღბ. 94; ოციოდ თუმანსა თავი თავს მოვუყარე, я скончалъ до двухъ-сотъ рублей, კაცია 91.

თავიანთი, ზედ. მდაბ. თავეთი, თავენთი, ихнiй, გუჯ. 33; 2 ქართლ. 538; დავრ. 138; სამ. გიორგ. მ. 6; ალექს. 38; თავიანთში, между собою.

თავიანი, ზედ. საქმიანი, რიგიანი, გამჭირიანი, дѣя-тельный, распорядительный, -ნობა, ს. ძვითელ-ნობა. [კონცა, ვეფხ. 899.

თავი დაღმა, თავილამ ბოლომდინ. спачала до

თავილამ, თავითავან, ზ. ს. спачала.

თავი თვისი, ნაცვ. თვით, самъ, თვით-თავი-თვისი, самъ себя, მატ. 23—31; თავის-თვისა, каждый самъ по себѣ, 1 ქართ. 161.

თავილად. ზ. ს. სრულიად, უმეტესად, вполне; დასტ. 25.

თავილდარი, ს. მოლარეთ უხუცესის ხელ-ქვეითი, помощникъ главнаго казначея, ალექ. 194.

თავისას, ზ. ს. къ себѣ; თავისას მიიყვანა, გორგ. 29; опъ повелъ его къ себѣ.

თავის-აღება (ვი), ზ. მ. თავს-გავიფვიადებ, подбить голову, загордиться, თავს-ავულებ ჩსუბსა, окон-чить борьбу, 2 ქართ. 533.

თავის-გადაღება (ვსებ), ზ. მ. თავს-შეესწირავ, თავს-ვანაცვალებ, жертвовать собою.

თავის-გაფვიადება (თავს-გავიფვიადებ), ზ. უ. გა-ფამარცხვანებ, загордиться.

თავის-გამომეცება (თავს-გამოვიმეცებ), ზ. უ თავს არ დავხოვავ, не жалѣть, не падить себя, თავის-გამომეცებით, ზ. ს. отчаянно.

თავის-გამოსაჯვარება (თავს-გამოვისაჯვარებ, ზ. უ. თავს გამოვიჩინე, ცრანახობით თავზედ ავიღებ მხელს საქმეს, хвастать, выказывать себя.

თავის-გამოყოფა (ვჭყოფ, ვჭყავ), ზ. მ. თავს-გამო-ვიშვირ, высовывать голову, ქილ. 684.

თავის-გაწირვა (თავს-გავსწირავ), ზ. მ. жертво-вать собою.

თავის-გასამეცხლო, ს. თავის გატენისათვის სამე-ფო გამოსაღები, взисканiе за рану въ голову въ пользу царя, დასტ. 5.

თავის-დაღება (თავს-დავსღებ, -დე), ზ. მ. თავს-შეესწირავ, თავს-გამოვიმეცებ, полагать за кого душу свою, жертвовать собою, (თავს-დავუღებ), ზ. მირ. თავს-გამოვიღებ, თავს-შევიღებ, გავირაგე-ბი, приложить старанiе, стараться.

თავის-დაღრეკა (-დავიღრეკ, დავიღრეკე), ზ. მ. თავს-დავლუნავ, наклонить голову.

თავის-დანებება (თავს-დავანებებ), ზ. მ. ხელს ავი-ღებ; გავუშვებ, оставить, покинуть.

თავის-დაკვრა, ს. поклоу, (-დავუკრავ, დავუკარ), ზ. მ. სალამს ჩამოვართმევ, поклониться.

თავის-დაღება (თავს-დავიღებ), ან თავის-დაღუნვა (თავს-დავღუნავ), ზ. მ. თავს-დავიღრეკ, наклонить голову.

თავის-დახწვევა (-დავხწვე, -წვი), ზ. უ. გავრიღებ, განვერინებ, მოვრჩებ, избавиться, уклониться, спастись. [живи, никогда.

თავის-დღეში, ზ. მ. მიხლემში, отъ родне, въ თავისებურში, ზედ. თავის-შესაფარებელი, свой-скiй, თავისებურად, ზ. მ. თავის-შესაფარებლად, по своейски.

თავის-თავად, ზ. ს. თვითონ, самъ собою, სამ. ვანც. 173; -ჭქმნა, опъ самъ это едѣлалъ, სამ. სომხ. 304; 1 ქართლ. 53.

თავ-თავისი, ზედ. საკუთარი თვითოველისა, свой-собственный, რუსულ. 341; თავთავისი ადგილი უჩვენა, опъ указалъ каждому свое мѣсто, რუსულ. 807; თავთავის ადგილს, по своимъ мѣстамъ, რუსულ. 978; თავთავის-თვის, каждый для себя, რუსულ. 344.

თავის-თავად, წმ. თვით, самъ собою.

თავის-თქმული, წმ. მიღება, настоящий.

თავისთავ-ზრძოლა, ს. ორთა კაცთა ზრძოლა თვის-ნიერ მოხმარებისა სხვათა, единоборство, поединокъ, ქართლ. ცხვავ.

თავისი, წმ. თვისი, свой собственный, რუსულ. 341; თავისის ნებით, по своей волѣ, თავისის სახლში ღვას, живеть въ своемъ домѣ, თავისი თავი, самъ одинъ, ვეფხ. 201; ვისრ. 192; самъ собою; თავისიანი, თავისუფლი, შრავლ. თავისიანები, წმ. თვისცოამი, свой свойственникъ, своякъ; გორგ. 126.

თავის-გაზვიადება (ვი), წ. შ. ვურჩობ, თავი მომაქვს, гордиться, упрямиться.

თავის-თხრეება (თავს-ვათხრეება), წ. შ. გაუვკანება, მოვისმენ, უკურს ვაღვებებ, внимаю.

თავის-მდაბლობა, წ. თავდაბლობა.

თავის-მინებება (-მივანებენ), წ. შ. ნებას მივცემ, მივუშვებ, სელს ავიღებ, дать волю, оставить безъ вниманія.

თავის-მკვლელი, ს. самоубійца, -ლელობა, ს. самоубійство.

თავის-მოთხრა (-მოთხრნი, მოგთხარე), წ. შ. გავაწბილებ, შევარცხვენ, страпнуть, скопфузить, обезславить, (მოკითხნი), წ. ვნებ. острапниться, обезславиться.

თავის-მომწონი, წმ. ვისაც თავი მოსწონს, მიღებური, მივარბარი; тцеславный.

თავის-მოსულელიება (თავს-მოვისულელიება), წ. შინ. სულელად გამოვიჩენ თავს, притвориться безумцемъ.

თავის-მოყვარე, ს. -რული, წმ. самолюбивый, თავის-მოყვარება, самолюбіе.

თავის-მართლობა, აღბ. 59; -თღება, ს. თავის-გამართლება; оправданіе себя, (თავს-გამართლებლობა, -ვიმართლება), წ. შ. оправдывать себя.

თავის-მოყრა (თავს-მოვიყრი, -მოვიყარე), წ. ვ. ავივსებ; შევიყრები; наполнить, собраться, თავს-მოვიყრი, წ. შ. ავაავსებ, наполнить, თავს-მოყრით, წმ. снлапа.

თავის-მოწონება (თავს-მოვიწონებ), წ. შ. თავი-მომაქვს, თავს-ვიქებ, тцеславиться, (თავს-მოვაწონებ, -ნე), წ. შ. стараться поправиться кому, გუჯ. 29.

თავის-ნათქვამი, წმ. უღიერი, მიღება; настоящий.

თავის-ნება, ს. თვითნება, თვით რჯული, ახირებული, своевольный, своеправный, упрямый, იერემ. 23—17; ვისრ. 23, 26. თავისნების მიყოლი კაცი, самодуръ, ქილ. 44; 2. ქართ. 561.

თავისპოვნა (თავს-ვიპოვნი, -ვნე), წ. შ. მორჩილებილამ გამოვალ, თავსგავალ, выходить изъ повинности, вольничать.

თავის-სამართლებელი, წმ. თავის გასამართლებელი, оправдательный, აღბ. 27.

თავის-სამყოფი, წმ. თავის საქმარებელი; ბინა, სადგომი, достаточный для себя; мѣсто жительства, ვისრ. 74.

თავის სარქველი, ს. თავსხურავი; თავის ქალა; крышка, покрышка (головы); черепъ.

თავის-საჩრდილო, ს. თავისუქსაფერებელი ჩრდილო, тѣнь, подъ которую можно укрыться.

თავის-საცო, ს. სასთული, ბლიში, подушка, ეჭუკ. 13—20.

თავის-საწრელი, ს. шейный сгибъ, вертлюжекъ, ღავით 43—14.

თავისცენა (ვა), წ. შ. შევაწუნებ, беспокоить.

თავისცეკვილი, ს. головная боль.

თავისუფალი, წმ. არა ვისი მონა, свободный, вольный, თავისუფლობა, ს. свобода, независимость; თავისუფლება (ვათავისუფლებ), წ. შ. განვთავისუფლებ, თავისუფლობას ვაძლევ, давать свободу, волю, освобождаю, ვეფხ. 797; ქილ. 527; ვისრ. 61, მითავისუფლებიხარ, даю тебѣ свободу, 1 ქართ. 387; გუჯ. 28.

თავისყოფა, ს. თავის არსებობა, существование, ვისრ. 191.

თავის შემოყრა (თავს შემოვიყრი, -ყარე), წ. ვ. მოვგროვებ, собраться, накопляться, нахлѣпуть.

თავის შენახვა (-შევიხახვ), წ. უ. თავს გავუფრთხილები, беречься, остерегаться.

თავის შესათარებელი, წმ. ბინა, სადგომი, пристанце.

თავის შევლა (თავს ვუშველი, ვუშველე), წ. თვ. თავს-ვისხნი, დავსწვევ, спасаться, избѣгати.

თავისწევა (თავს-ვიწევ, თავი ვიწვი), წ. თვ. ვისწრაფი, ვეცხებ, врать, соваться.

თავისწინა, წმ. მარტო, ერთად-ერთი, предъ собою; на единъ; თავისწინა მარტო, одинъ одинехо-пекъ, ვეფხ. 1201; აღბ. 81; თავისწინაობა, ს. მარტოობა, одиночество, ქილ. 27; 2 ქართლ. 47.

თავისწინა (ვისხნი, ვისხენ), წ. შ. თავს გამოვისხნი; მოვიჩენი, თავს განვაჩინებ, избавлять себя, освобождаются.

თავდაცვა, წმ. მარტო, ერთად ერთი, одинъ одинехошекъ.

თავდაცი, ს. ერისთავი, ხალხის მოვარი, глава, предводитель, 2 ქართ. 359.

თავვერა, ს. ერთგვარი უურძენი, порода винограда.

თავვიდე, ს. ლოდი, დაღებული საფუძვლად შენობის კუთხესა, краугольный камень въ строеніи, მაჭ. 21—37.

თავკომბადა, მცენ. гребенчатая трава; ერის. ლ; თავკომბადა, თავკვაცუშა, ს. ცხოველი, головастикъ.

თავლა (სპარს.), ს. საყინიბო, конюшня, დასტ. 16; თავლახანა, იგივე თავლა, რუსულ. 351.

თავლიდარი (სპარს.), ს. ახგარიშის შემამოწმებელი, контролеръ, დასტ. 81, 16, 17.

თავლაფიანი, ს. თვზედ ლაფლასმული, წბილი, мерзкій, ღავრ. 77; რუსულ. 704.

თავლინდი, ს. თამარინდი, მცენ. тамаринда (раст.); 3. ფ. ლექს.

თავმადლობა (მთა თამადლობა), წ. ვდ. თავ-ამადლებული ვარ, возвышаться, ქილ. 37.

თავმდაბალი, -ბლობა, წ. თავდაბალი, -ბლობა.

თავმიზიდვით, წმ. თავ-განმზიდვლობით, увлека-тельно, 1 ქართლ. 158.

თავმოზეზრებული, წმ. отчаянный.

თავმოღვათი, ზ.ს. სასესე, პირმოღვათი, сполпа.
თავმოთხე, ზედ. პირმოთხე, მამებელი, угодный.
თავ-მოკრული, ზედ. закуренный, обвязанный, ფიხ. 14.
თავ-მომწონი, ზედ. ამპწი, პაცივის მოყვარე, амбициозный, самолубивый.
თავმოყრელი, ზედ. თავშეღებული, სავსე, полный, ვეფს. 1552.
თავ-მოწონებული, ზედ. თავ-გაზვიადებული, от-важный, კაცია 111; **თავ-მოწონებით**, ზ.ს. гордо.
თავ-მოხდილი, ზედ. თავშიშველა, обнаженный (голова), ვეფს. 1304.
თავ-მშრალა, ს. მცენ. суховершка, ერის. ლ.
თავ-მცეზი, ს. თავის ღამამცვრეველი, норажающий, ზუნ. გ. 290.
თავ-მეგდომარე, -ღომი, ს. პირველ მეგდომი, თავი კრებულია, председатель.
თავ-ნაჩენი, ზედ. თავ-გამოჩენილი, знатный, из-вестный, 2 ქართ. 529.
თავნება (ვითავნებ), თავის სარკებლით გავსცემ, отдавать капиталъ изъ ростъ, ქილ. 205. ან სარკე-ბელს თავნად გარდაქცევ. капитализировать, **თავ-ნება**, ნ. თავისნება; თავნი, ნ. თავი.
თავნი, ნ. თავი.
თავობა, ს. უფროსობა, მთავრობა, главенство, предводительство, ქილ. 75: 505; ციხის თავობა, სიბრძ. 168; ვისრ. 98, начальство надъ крѣ-постнымъ гарнизономъ, (ვთავობ), ზ. უ. ვმთავ-რობ, предводительствовать, командовать; пред-сѣдательствовать, საზოგ. ლაპარ. თავზედ ვიღებ, принять на себя, ნიკ. რ. ლ. (ვეთავებ), ზ. თვ. ვემთავრები, припить начальство, председатель-ство.
თავობა, ს. ჩამომავლობა, შემდგომი ნათესავი; по-коление, колѣно родства, потомство, მეოთხე თავობა, четвертое поколение, ახალი თავობა, мо-лодое поколение, ნახე თაობა.
თავპირი, ს. თავი და პირი, голова и лице, რუსულ. 552; თავპირის ჩამოშება, нахмуриться.
თავრუჯგული, ს. ერთგვარი მხალი, порода грушт.
თავსმოღვმა (ვეღვამ), вершать.
თავ-საბურავი, ს. თავსაბურავი, головной уборъ, покрывка.
თავ-საკიდარი, ს. თავიღე, краугольный камень, მარტ. 190; ისაი. 28—10, 17.
თავსაკრავი, ნ. თასაკრავი.
თავ-საყარად, ზ.ს. თავზედ დასაყრელად, для по-смышания на голову, რუსულ. 639.
თავ-საცილი, ს. აგდება, კიცხევა, пашмышка, ანდ. თავსაცილს კაცი არ მოუკლავს, შემშილს კი დაუ-ბნელია.
თავ საწუვეტელა, ს. მცენ. რძიან, бѣсовое мо-локо, молочай (травя); ზუნ. ლ.
თავსახურავი, ს. თავსარქველი, крышка (у ко-стрюли и т. п.); ბავრატი. ბავ. 86; ვეფს. 85.
თავს-გამოღება (თავსგამოვიღებ), ზ. მ. თავში შე-ვიღებ; განვიზრახვ, დავასკვნი, предпринять, რე-шиться на что, კაცია. 84; **თავს-გამომღები**, ზედ. თოსანი, дѣятельный, старательный.

თავს-გარდასავალი, **თავს-გადასახალი**, ს. კა-ცის თავზედ მოსავალი, включение.
თავს-გასვლა (თავსგავალი, გაველი), ზ. უ. თავს ვი-ვიწუებ, გარდავლი საზომსა, выходить изъ при-личия, забываться, забываться, რუსულ. 816.
თავს-გაყვანა (ვიყვან, -ნე), ზ. მ. წავაქეზებ, გავა-თამამებ, поблжать, давать потачку.
თავს-ღასხმა, ს.с. падение, (თავს-ღავესხმი, -სხი), пасть, 2 ქართ. 114; რუსულ. 594.
თავს-ღგომა (თავს-ვადგევირ, -ვადგე), ზ. უ. ზედღე-მხედველობ, надсматривать, საზოგ. ლაპარაკში, ვახლავარ, находиться при комъ либо, ღავრ. 140.
თავსღება (ვიღებ), ზ. მ. თავზედ ავიღებ, ვითავებ; თავზედ დავუღებ; განვიტულებ, დავასკვნი; მო-ვითმენ; გავსღებ, მოვიჭირებ; брать на свою отвѣтственность, ручаться; предпринять; сно-сить, терпѣть; თავს არ გვიღებენ, не слушаютъ насъ; გუჯ. 33, საქმ. 22—18; 1 პეტრ. 3—20; 2 ქართლ. 420; 2 კორ. 11—18, 19; ქილ. 77; მარტ. 1—17; თავს მიღვია, я взялъ на себя, (თავს-მიღებ, თავი მიღვა) ზ. მარ. დამიმორჩილდა, послушался, покорился; თავს მიღევით (უნდა თავი მიღევით), послушайте меня, 2 კორ. 11—16; მარტ. 17—17; (თავს ვუღებ), ზ. მ. ვმომჭირნობ, ვიმზარკვი, თავს შევიღებ; приложить старание; предаться, отдаться, идаваться, თავს არ უღებ-და, небрежно отпосился, სიკელ. როლავ. 21.
თავსება (ვითავსებ), ზ. მ. თავზედ ავიღებ, თავს ვი-ღებ; გულს დავაჯერებ, брать на себя; утѣряться; (ვითავსებ), ზ. ვ. გულ-სავსე ან გულ-დაჯერებუ-ლი შევიქმნები, утѣряться, ვეფს. 47; (ვთავსე-ბი), ზ. ვდ. დავეცვი; მოვთავსებ, მოვრიგებ; გავსღებ ვისთანმე, помѣщаться; уживаться, ნ. რ. ლ.
თავსლაფი, ს. სირცხვილი, აუტი; страмъ; თავს-ლაფი გვესმება, мы острамился.
თავს-მღები, -მღებელი, ნ. თავმღები; თავს შეღე-ბა, ნ. თავშეღება.
თავს-მღეგი, -მღგომი, ს. ზედა-მხედველი, над-смотрящій.
თავს-სხმა (თავს-ვისხმა, -სხი საცანგველსა), 1 ქართლ. 174), принять на себя мучения.
თავსეგდომა (თავსეკვი, ვიჯავ), ზ. უ. თავზედ ვზი-ვარ, председательствовать.
თავ-ცაბიკი, ს. უღლის საშუალში ჩასარქმელი ცა-ბიკი ურმის თავზედ დასამკრებელად, шкворень, деревянный курокъ, ნ. მახჭვალა.
თავ-ფეზი, ს. голова и поги, რუსულ. 552.
თავქარიანობა, ს. დაუდგომელობა, вѣтренность.
თავ-ქედი, ს. თავ-კისერის სენი, головная и шей-ная боль.
თავქვე, ზ.ს. პირქვე, вверху дномъ, ქილ. 59.
თავ-ქურჩია, მცენ?
თავყოფა (თავ-ყოფა, დაბჭე. დაბდ. 5—16. პაცივ ეც), ზ. მ. почитать, сѣм. მოსესი. 1.
თავ-ყოფა (თავ-ვყოფ, ვყოფ), ზ. მ. თავად ან მთა-ვრად ვყოფ, сдѣлать главою, ვეფს. 1—10.
თავ-შავა, ს. მცენ. душица, майоранъ, ზ. ფ. ლ.
თავშავა, ს. ცხოვ. травничекъ, черногловникъ.
თავს-შეღება, (თავს-შევიღებ), ზ. მ. თავს-ღავეღებ.

შევედგები საქმესა, прийтыся за дѣло, занятыся, 2 ქართლ. 361.

თავ-შენახული, ს. გაფრთხილებული, осторожный.

თავ-შეუღებელი, ზედ. თავ-მოურელი, непошлый, საბ. ლ. ნ. სილა.

თავშეუღებელი, ზედ. გარეწარი, невнимательный.

თავს-შეუღებლობა, ს. გარეწრობა, невнимание.

თავ-შექცეული, ზედ. მგლოვიარე, შეწუხებული, печальный.

თავშიშველი, ზედ. ქედ-ღაუბურველი, гологоловый, безъ шапки.

თავ-ჩამოკლებით, ზვ. თავ-ღაღუნით, съ понпшею головою, ვეფხ. 86; ქილ. 627.

თავ-ჩამოღმართი, ს. დაქანებული ადგილი, скать.

თავ-ჩაღუნული, ზედ. თავ-ჩამოკლებული, печальный.

თავ-ცალიერი, ს. უჭკუო, пустоголовый, -რობა, ს. უჭკუობა, безумие.

თავ-ცაცხლა, ს. მცენ. чертополохъ (раст.) ნ. რ. ლ.

თავ-წარხმული, ზედ. აღსავსე, полный, 1 ქართ. 338; ციმ. 24.

თავ-წაღებული, ზედ. აღცაცებული გონებითა, გიჟი, сумашедший.

თავ-წეწვლა, ს. მცენ. полевой снежогодовникъ, ივანე ბატ. ლ.

თავწითელი, ს. მფრინ. щеголь.

თავ-წვრილი, ზედ. რიცხვით მცირე, немногочисленный, 2 ქართლ. 492.

თავხედი, ზედ. თვით-არჯული, უგულისხმო, ბრიყვი, наглый, дерзкій, буйный, невѣжа, упрямый, бглагой, 1 ქართლ. 342; დაბად. 49—2; **თავხედობა**, ს. უგულისხმობა, ბრიყვობა, упрямство, невѣжество, наглость, дерзость, აღბ. 59; ქილ. 175, 420; (ვთახედობა), ზ. უ. თავხედობით ვიქცევი, нагло упрямиться, буйнить, **თავხედურად**, ზვ. опрометчиво, буйно.

თავხვეული კომპოზიცია, ს. ნიღოტ.

თავ-ხრილი, ნ. თავ-ჩაღუნული, ერისთ. 48.

თათა, შორ. цыц!

თათარა, ს. ცკიბილის კვერი, ფელამუში, постыла.

თათარა, ს. მწერი, ნემსი-პარია.

თათარ-იასნი, ს. მშრალი უფენი ხორცისა, буйонъ гошяжій, დასტ.; ერის. 2—36.

თათბირი, ნ. თადბირი. [137.

თათვალი, ს. მფრინ. порода лощихъ итпцъ, სიბრძ.

თათი, ს. ჩჩვილით ხელი; ცოცი მხეტა; ручка; ланა; ვეფხ. 1068.

თათმანი (სომხ.), ს. თითუბანი ხელჯაჯი, перчатка.

თათრული ია, ს. მცენ. იაკოსტა, прищъ, касатикъ, пѣтушекъ (раст.) ჰ. ფლ; -შიხაკი, მცენ. дикое мыло.

თათუსი, ს. სამინდელი, ზანდური, ишепичная мука или хлѣбъ, ნ. რ. ლ.

თათხვა (ვსთათხვა) ზ. მ. ვსერი, ვსთხვნავ; ავად ვსტუქსავ; марать; брaпить, ругать.

თაიავული, **თაიგული**, ს. კონა ვევაილისა, букетъ, ანტ. 2—29.

თავარა, ს. ჭიქათ საღობი ქურა; მინისქარხანა; химическая печь; стеклянный заводъ; ნ. რ. ლ.

თავვერი, ს. ვვარი ფურძისა, порода винограда.

თავილება (ვითაილება), ზ. მიჩ. უკადრისად მივილება, სთავილოდ მივიჩნევ; пренебрегать, обпжаться, დავრ. 145; ანტონ. 4—18; **თავილობა**, ს. მარ-თებული უკადრისობა, благородная гордость, пренебрежение, (ვითაილობა), ზ. უ. სთავილოდ მივიჩნევ; пренебрегать, брезгать, быть разборчивымъ; (ვეთაილება) ზ. თვ. უკადრისად ვეჩვენებ, სთავილოდ ვიჩვენებ, ვეთანდრები, казаться кому гнусямымъ; მეთაილება, мнѣ щекотливо, 2 ქართლ. 549.

თავილი, ს. მართებული ან ზდილური უკადრისობა, благородная гордость, пренебрежение.

თალია, **თალიაი**, ს. შპის ცომარა, мѣшокъ шерстяной.

თალიათინი (რუსულ), ს. ნაკვ. выростокъ; опоепъ.

თალიარი, ს. თავის შესაფარებელი ფანჯარული ბაღში, бесѣдка, 2 ქართ. 326.

თალვამი, ს. მცენ. рѣна.

თალიისა, ს. მცენ. ბარდან, полей (раст.).

თალიისა, ს. საუბე, უდიდესი ჩანთა ნაცისა, жожапная сумка; მცენ. полей, лапушникъ, ბუნ. ლ.

თალიში ხახვი, ს. ერისთ. 2—36?

თალფაქი, ს. არახჩინი, ქალფაქი, თავსახურავი, кошпакъ.

თალქანი, **თალქანი**, ს. ხმლის თამის ჩასაწევი და ამოსაწევი აზხინა, прижка.

თალხი (ზარ.). ს. მოჭირებული ან სამგლოვიარო ფერი, темный, полутраурный цвѣтъ.

თალხი (არაბ.). ს. სალამანდრო, ქვა ჭიქის მსგავსი, თხლად დაიპობის და იხმარებთ სარკმელთა და საბათურთა თვის; прозрачный камень, талькъ, ზიხაკ. ლ; ქიშია 79, 80, 81, 120, 167; ბუნ. ლ.

თამადობა, ს. თუმაჯობა, თუმჩინობა, უფროსობა, ან თავობა, მაკად. დვინის სმპი; старшинство по время иптїя вина. [დასტ.

თამამ აიარი, ს. წმინდა ვეცხლი, чистое серебро.

თამამება (ვა), ზ. მ. სითამამეს მივსცემ; წავაქეზებ, впущать смѣлость, расторопность, поблажать, потакать.

თამამი (არაბ.), ზედ. გამბედავი, კადნიერი, смѣлый, рѣшительный.

თამამობა, ს. გამბედაობა, рѣшительность, смѣлость, **თამამობა** (ვითამამობა), ზ. უ. გამბედით ვიქცევი, поступать смѣло, ვეფხ. 320, (ვითამამებში), ზ. ვდ. კადნიერი, გამბედავი შევიქმნები, дѣлаться смѣлымъ, развязнымъ, ერისთ. 1—98.

თამარი, ს. მცენ. финиѣ, ბუნ. ლ.

თამაშა კარისა, **ფანჯარი**, ხაჩიქი, რ. ქ. ლ.

თამაშუქი (ზარ.), ს. სესის და ვალის ხელ-წერილი, засмное письмо, актъ, документъ, სამ. ვანტ. 143.

თამაშა, **თამაში** (ზარ.), ს. შექცევა თვითთავარი; უცხო სანახავი რამ; увеселенье; ვრѣшше; ვეფხ. 1060; რუსულ. 334; ვისრ. 34; **თამაშება** (ვა), ზ. მ. შევექცევი ფმწვილოს, დროს გავაყარებინებ; გაერთავ ფმწვილოს თამაშობაში ან მღერაში, забавлять игрою; რუსულ. 441; -კრილოვანს, пере-

бирать четки, ან. გ. 1—3; 4—4, ერისთ. 2—53; სიზრ. 158; (მათამაშებს), забавляется меча, ალექ. 5; (ვითამაშებს), ზ. მიჩ. ვიშნერ ან ვროკავ, играть; плясать, რუსულ. 773; (ვუთამაშებს ლამაზ ქალებს), ზ. მიჩ. заигрывать съ хорошенькими, ჩონგ. 93; (ვეთამაშები), ვკითამაშობ ვისთანმე, играть съ кѣмъ лнбо.

თამაშობა, ს. შექცევა თვითოეულგვარი; წერილში ნაცვლად ამისა სმარობენ მღერასა, ვეფხ. 11, 83; გამოსლ. 32—31; იგრა, იგრავ; тапцы, სახენი ამისნი არიან: 1 სპარეზობა მოედანთა ზედა სავანს სროლა ისრითა, თოფითა, ოროლთ ცრილი, ბურთთა ცემა ჩოგნითა, ჭილილი; ამ გვარი თამაშობა იქმნეზის დანიშნულს დროს, რომელსაც უხმოზენ დღეობად; 2, როკვა, тапцы, როკვად ითქმიან: ცეკვა, ბუქნა, კოჭა, თულა, ჩამხალაღა, ჯუნდრუკი, ეგრეთვე ფუნდრუკი ვაჟთა და ხუნდრუცი ქალთა; 3 დ ფერისნი ან ფერსული ვაჟთა და სამია ქალთა; ხარლიორა, მოგვერდით ფუნდრუკი; 3 კვალად თამაშობა ეწოდების შექცევასა ჭადრაკით, ნარდით და სხვათა სამორონითა მიერ: კენჭებითა, ჩხირებითა, ვეგებითა; 4 ნავარობა არს შესქცევად სიარული ცხენით ან ქვეით; 5 -ქალღლისა, ნარდისა, იგრა въ карты, въ шапши, სასპარეზო თამაშობანი, олимпійскій игры, (ვკითამაშობ), ზ. უ. შევექცევი თამაშობაში, ვიშნერ, играть, სამ. ვასტ. 194, უმაწვილები თამაშობენ, дѣти играютъ, -ჭადრაკს, играть въ шахматы.

თამაშალა, ნ. თაბლა.

თამაშისყოფა (თამაშა ვუყოფი), ზ. მ. გარდავალებენ ზ ფარმისს, штрафовать, სომხ. სპ. 234.

თამაშამაიარი, ს. წმინდა ვეცელი, чистое серебро, დასტ. 40; ნ. თამაშამაიარი.

თამაშალა ნახე თაბლა.

თამაშაქო, ს. მცენ. ეს ბლახი პირველად უპოვნიათ ამერიკის კუნძულში, რომელსა ჰქვიან თაბაგო ან-ტაბაგო, და მისგან დარქმევიან სახელიცა, ქართულად თამაშაქოს უხმოზენ ჩიბუხის მოსაწვესა თუთუნსა, ხოლო ცხვირით მოსაწვეს ბურნუთი და გლარჯი, табакъ курительный.

თამელი, ს. მცენარეა.

თამრილა, მცენ. ტყემლი, дикая слива.

თამჩა, ს. თავი, უფროსი ათი-ათასთა მხედართა ზედა, начальникъ десяти тысячнаго корпуса, ქართ. ცხოვრ. 1 ტ. შენიშნ. თარგმანში 540.

თან, **თანა**, თანდ. შეერთებითი, მოკიდების ნათესაობითსა ან მიცემითსა ბრუნვასა, со, съ, при, къ; თან გაჰყვა, онъ пошелъ съ нимъ, წიგნი თან იწერება, თან იბეჭდება, книга въ одно время пишется и печатается, მოსამართლეს თან, къ судѣ.

თანა, დაბოლოვება ზედ-შესრულთა სახელთა ვითარცა ებური: ამისთანა, такой, ლომისთანა, какъ левъ, подобный лъву, ჩემისთანა, такой какъ я; ამისთანა, такой какъ это.

თანა-არსი, ზედ. მისვე არსებისა, единсущный, გუჯ: ან არსება ბუნებით შეუყოფილი, соприносущий, აგრეთვე აღდგომის სახელთი ჯვარიანი სელში დასაჭერი; крестообразная воюковая свѣча, употребляемая во время пасхи.

თანა-განზრახვა, ს. სარჩევლო, совѣщаніе, (თანა განვიზრახვ, -სე), ზ. უ. совѣщаться; совѣщаться съ кѣмъ.

თანა-განმზრახნი, ს. თანამზრახველი, საქმის მრჩეველი, ისი. 9—6; совѣтникъ, -სეობა, ს. совѣщаніе; соучастіе, соумышленіе, ქილ. 342.

თანა განკაფული, ს. თანა მოღვაწე, содвигшійся, 1 ქართლ. 247.

თანა გრძნობა, ს. თანა-მგრძნობელობა, თანა ლმობა იერება, сочувствіе, ჩონგ. 15, 27, (თანავეგრძნობ, -სე), сочувствовать.

თანად, ზ. ერთბაშად, ერთად, вкупѣ, вмѣстѣ.

თანა-დადგრომა, **თანა-დადგომა**, ს. შეწვევა, მოხმარება, помощь, содѣйствіе, გუჯ. (თანა-დავუდეგები), ზ. ვდ. შევეწევი, მოვეხმარები, помогать кому, стоять за кого, რომ. 16—2.

თანა-დამხვდარი, ს. მუნ-მყოფი, დამსწრე, очевидецъ; 1 ქართ. 357.

თანა-დამსწრები, ს. მუნ-მყოფი, очевидецъ.

თანა დასწრება (თანა დავესწრობი), ზ. თვ. მუნვე დავუხვდები, бытъ очевидцемъ.

თანა-დაუსაბამო, ზედ. დაუსაბამო ვისთანმე, со-бездначальный.

თანა დახდობა (თანა დავუხვდები), ზ. ვდ. ნ. **თანა დავესწრობი**; **თანადგომა**, ნ. **თანა დადგრომა**.

თანადგომა, ს. помощь, заступничество; (თანა ვუდეგები), ზ. თვ. შევეწევი, მოვეხმარები, помогать кому, заступаться, (თანა დავადგები), ზ. უ. სვავთა ვისთან ერთს ადგილს დავსდგებთ, оставаться съ кѣмъ гдѣ лнбо, ისი. 28—17; თანა მიდეგები, ты приймаешь мою сторону, ты защищаешь меня; ნ. თანადგრომა.

თანადება (თანამძს; თანამელება; თანამეღვა), ზ. უ. თანამელებარ, მმართებს, მოვალე ვარ, я долженъ, я обязанъ, ნახე ლება; ისი. 24—3, ლუკ. 7—33; მოსეს სამ. 5; მარკ. 1—104; ლოლ. 131.

თანადება (ვეთანადები), ზ. თვ. მემართების, თანა მეღების, долженствовать, ბრძენთა კაცთა ეთანადე, ქილ. 551; замѣтуй у умныхъ людей.

თანა დევნება (თანავადევნებ), ზ. მ. უკან დავადევნებ, посылать въ слѣдъ за кѣмъ, (თანვედევნები), ზ. თვ. უკან დავსდევ, დავედევნები, слѣдовать за кѣмъ.

თანადი, ზედ. მოქნე, მოვალე, должный, обязан-ный, რუსულ. 990; ქილ. 300; თანად მყოფი, со-приспосущій, მეტაფ. 92.

თანა ვარსკვლაველი, ნახე თანვარსკვლაველი.

თანაზავი, ზედ. აღრეული, смѣшанный, ისი. 27—13.

თანაზიარი, ზედ. მოზიარე, მონაწილე, соучаст-никъ, რომ. 11—119; მარკ. 15—7; ქილ. 355.

თანაზრახვა, ს. совѣщаніе, (თანა ვაზრახვ, თანა-ვეზრახები), ზ. უ. ერთად ვარჩევთ, ვლაპარაკობთ, совѣщаться, ვასტ. სამ. შესავ.

თანაზრდილი, ს. ერთად გაზდილი, соноснител-никъ.

თანაკიდული, ზედ. დამოკიდებული, зависимый, მარკ. 2—112.

თანა-ღმობა, ს. сободривованіе, (თანავიღობობ, თა-

ნა მელმის), ზ. უ გული შემტკივა სხვის მწუნარე-
ზაზედ; соболзновать.
თანა-მავალი, ს. თან-მოგზაური, спутникъ, ჩონგ.
 76.
თანა მამს, ნახე **თანადება**.
თანა მზრმლოი, ს. თან მეომარი, соратникъ.
თანა მგრძნობელი, ზედ. ერთს გრძნობის მქონე-
ბელი, сочувственный, ჩონგ. 157.
თანამდგომი, ზედ. მწე, მომხმარებელი, სვამანი,
 заступникъ; союзникъ; რომ. 16—2; 1 ქართლ.
 222; **თანამდგომობა**, ს. заступничество; союзъ.
თანამდები, ზედ. მოვალე, ქვემდებარე ვალისა,
 должный, обязанный, подлежащий; -სიკვდილისა,
 подлежащий смертной казни, იგავ. 21—13;
თანამდებობა, ს. მოვალეობა; სამსახური; обя-
 занность; должность, (ვითანამდებები), ზ. ვ. თა-
 ნამდები გავსებობა, бить обязанности, მარტ.
 1—179; (მითანამდებობად), ზ. თვ. შევალეობად,
 ვალი მქონდა, я долженъ былъ, იერემ. 15—10.
თანა მეგზავი, ს. თან მოგზაური, спутникъ.
თანა მედროვე, ს. ერთს დროს მეოფი, современ-
 никъ.
თანა მეზიარე, ზ. თან-მონაწილე, соучастникъ.
თანა მეინახე, ს. ერთად მგდომი სხვასთან ნადიმ-
 ში, собесѣдникъ за столомъ.
თანა მემიჯნავე, ნ. თანა მოსამზღვრე.
თანა მემკვიდრე, **თანამკვიდრი**, ს. მონაწილე
 სამკვიდრებელში, сонаследникъ.
თანა მემცხედრე, **თანა მემცხოვრებელი**, **თანა**
მესარეცდი, ს. მეუღლე დიდებულთა, сожитель-
 ница, сунруга, დან. 14—1; მიქ. 7—5; გუჯ. 1.
თანა მენათესავე, ს. თვისცომი, მეყვისი, сродствен-
 никъ, 1 ქართლ. 438; მარტ. 2—62.
თანა მეცომე, ს. თვისცომი, соплеменникъ, კავშ.
 234.
თანა მეუღლე, ს. თანა მოსაგრე, сотрудникъ, ფი-
 ლიპ. 4—3.
თანა მეყოფი, ს. соучастникъ, ჩხარ. 16.
თანა მესმეობა, ს. თანხმობა, ერთსულობა, согла-
 сие; гармония.
თანამზრახველი, ს. თანაწვერი სამსჯავროსი;
 членъ совѣта, совѣтникъ; собесѣдникъ; საქ.
 25—12; დაბად. 16—51; ისაი. 1—16.
თანამკვეთი სიმართლისა, союзникъ правды,
 მარტ. 1—159.
თანამკვიდრი, ს. თანა მონაწილე სამკვიდრებელში,
 сонаследникъ, 1 ჰეც. 3—7.
თანა მოაზრე, ს. одномыслящий.
თანა მოასაკე, ს. ერთს ხნისა, ровесникъ.
თანამოგზაური, ს. თანამგზავი, спутникъ.
თანამოდასე, ს. თანამწვერი, сочленъ, ქილ. 612.
თანამოზიარე, ზედ. соумышленникъ; 1 ქართლ.
 389.
თანამომზრახი, ს. ხმის გამცემი, თანამესაუბრე,
 собесѣдникъ, ციმ. 11.
თანამოლაშქრე, ს. ასაბი, თანამებრძოლი, сора-
 тникъ.
თანამომქმედი, ს. თანა მონაწილე საქმეში, со-
 трудникъ, გუჯ. 13. [ნიკ].
თანა მონათესავე, ს. თვისცომი, მეყვისი, срод-

თანა მონაწილე, ს. თანაზიარი; ნაწილის მიმღები,
 соучастникъ.
თანამორწმუნე, ს. ერთის სარწმუნოებისა, совѣ-
 рующий.
თანამოსაგრე, ს. ასაბი, მომხმარებელი, სვამანი,
 союзникъ, сподвижникъ; соратникъ.
თანამოსამზღვრე, ს. თანა მემიჯნავე, მეზობელი,
 смежный, пограничный.
თანამოსარჩლე, ს. მწე, მომხმარე, защитникъ.
თანამოქალაქი, ს. согражданинъ.
თანამოსაიდრე, ს. თანაზიარი მეფობისა ან მღვდელ
 მთავრობისა, сопредостольный, участникъ въ цар-
 ской власти или въ переносителствѣхъ, გუჯ.
 30; 1 ქართლ. 70.
თანამოსახელი, ს. ერთის სახელის მქონი, сопле-
 нный, тезка, синонимъ, კავშ. 59.
თანამოქალაქი, ს. ერთს ქალაქში მცხოვრები, со-
 гражданинъ; **თანამოქალაქობა**, ს. сограж-
 данство.
თანამომე, ს. სახლის კაცი, მშობილი, собратъ.
თანამოწამე, ს. ერთბაშად სხვასთან დამწერე, соспв-
 дѣтель, ებრ. 2—4.
თანამსჯავსი, ზედ. მსჯავსი, похожий.
თანამყოფი, ს. ვისთანე მეოფი, бывшій съ кѣмъ,
 მარტ. 15—1.
თანამშრომელი, ს. ერთად ვისთანე მშრომელი,
 сотрудникъ.
თანამწირველი, ს. ერთად მწირველი სხვასთან ვის-
 მე, кто вмѣстѣ съ кѣмъ служитъ общию.
თანამჭვარი, თანამჭოვარი, ზედ. თანამომობელი,
 გულის შემტკივარი, сострадательный, -მჭოვა-
 რობა, ს. გულის შემტკივრობა, сострадатель-
 ность, 1 ქართ. 142.
თანანადები, ს. ვალი, მოვალეობა, долгъ, обяза-
 ность, -ზუნებისა, долгъ природѣ.
თანაპურობა (ვი), ზ. მ. შევიცავ, содержать.
თანასვლა (თანავალ), ზ. უ. ერთად ვისთანმე ვალ,
 идти съ кѣмъ, сопровождать; ლუკ. 7—11;
 24—65. [პრიმო.
თანასწორ, -რედ, ზ. უმრუდო; სწორედ, ровню;
თანასწორე, ზედ. უმრუდო, სწორი, ровный, -გზა,
 ровная дорога.
თანასწორი, ზედ. უმრუდო, სწორე; შანდაკი; ცო-
 ლი, შედარებული; ровный; равный, თანასწორე-
 ბა, -რობა, ს. ცოლობა, დარობა, равенство,
 2 ქართლ. 494; (თანასწორობა), ზ. უ. ვედარები,
 ვეტოლები; равняться, თანასწორი რიცხვი, ров-
 ное число.
თანადრეზა, ნახე **გულის-თანადრეზა**.
თანაცვა (თანავეფი, -ვეფავ) ზ. თვ. შევერთლები, გა-
 ვერთლები; შევეყოფი, შევეუღლები, соединиться;
 совокуляться, сожительствовать, 1 ქართლ.
 409; დაბ. 19—5; **თანაცოფა** (თანავყოფა), ზ. მ.
 გაყერობა, соединять, (თანა ვყოფი), ზ. თვ. შე-
 ვყოფი, შევეუღლები, сожительствовать, დაბ.
 26; ბერძნ. 72; 2 ქართლ. 111.
თანაცოლა (თანამაყვს), ზ. მიჩ. იმѣть при себѣ,
 სამ. ვასტ. შესავალი; დაბ. 11—23; თანავყოფვარ,
 თანეყოფ, ზ. უ. თანავსლავარ, бить при комъ,
 находится, 1 ქართლ. 367.

თანაშეთობილი, ზედ. გამთხარი სხვის თანა, *со-трѣтый*, მარტ. 1—88.

თანაშეკრული, ზედ. შეკრული ვისთანმე პირობითა, *связанный съ кѣмъ условіемъ*, საქმ. 8—24; *обязанный*.

თანაშემწე, ს. მომხმარებელი, მშველელი, მეგვაიშ-ნე, помощникъ; союзникъ; 2 კორ. 1—24; რომ. 16—4; *сотрудникъ*, **თანაშემწეობა**, ს. მოხმარება, შეკლა; *вспомоществованіе, содѣяствіе*, 1 ქართლ. 273.

თანაშეყვებული, ზედ. სწორე, ნამდვილი, точный, *вѣрный*, 1 ქართლ. 261.

თანაშეთოფილი, ზედ. слитый, გუჟ.

თანაშაყვანა (თანა შაყვიყვან), ზ. მ. თანგავიღვენებ, *уводить*, **თანა შამყვანი**, *уводчикъ*.

თანაწარველა (თანა წარველი), ზ. უ. გვერდზედ გავუვლი, წარველი, *мншопать*, საქმ. 27—4; **თანაწარმავალი**, ზედ. წარმავალი, დაუღრომელი, *переходящій, измѣняющій*, მარკ. 15—21, 29; ივანე. 7—9; ბარუქ. 6—43; **თანაწარუვალი**, ზედ. აუცილე ბელი, მიუცილე ბელი, *пемшупемый, пеншѣжный*, 1 ქართლ. 275; მარკ. 15—21; 15—29.

თანაწარსლომა (-წარსლები, წარსელი), ზ. ვდ. ავსცილე ბი, თანა წარველი; დაუმილით დაუტყვევებ, დაგნუშებები, *мншовать, проходить; промолчать*; არა თანა წარმსლეს, *это не мншуетъ меня*, ისაი. 33—21; (თანა წარსელი, -გხედ), ზ. ავცილე ბ, განვარიღებ, *устранить, удалить*, დავით. 36—36; -რეჟულსა, *обойдти законъ*, ისაი. 24—5; **თანაწარსლომელი**, მიმ. თანა წაუვლი, აუცილე ბელი, *пемшупемый*.

თანასაცება, ს. ერთსახეობა, *однообразіе*.

თანასლეება (თან ვასლავარ), ზ. უ. თანა ვჰყევარ, *быть, находиться при комъ*, თანვასლეებ, გავა-ცანებ, *отправить съ кѣмъ либо что, дарить*. 132 (თანვასლეობი), ზ. უ. თანგავჰყვები, ვიასლები; *сопровождать, находить при комъ, гуж.* 14, თანვასლეებს, *имѣю при себѣ*.

თანასმა, ზედ. ნებსით შედგომილი სხვის ჰვარის; შეწყო ბოლობა გალობისა ან მუჰიკისა, *согласный, согласіе, гармонія въ нѣмъ; თანასმოვანი* (ასო), *согласная* (буква), თანასმად. ზ. თანასმო, კავშ. 297, ნახე თანსმება.

თანაჯერჩინება, ს. ს. *созволеніе*, (-ვიჩინებ), ზ. მიჩ. დავეთანსმები, თანავმნებელობა, *созволять*, საქმ. 8—1, რომაელ. 1—32.

თანბა (უყვე), (სპარს.), ს. სასჯელი, *наказаніе; урокъ*, 2 ქართლ. 355.

თანგა, ს. დაბგი, ვეცხლის ფული, თეთრი; ერთი შაუ-რიანი ვეცხლის ფული, *пятакъ серебрянный*, ნახე დაბგი.

თანგირი (სპარს.), ს. სპილენძის ქვაბი ქონის დასა-ღობი, *мѣдная кастрюля для топки сала*, ბიანკ. ლ; ბაკონ. ივ. ლ.

თანგაცანა (თანგავიყვან), ზ. მ. თანწავიღებ, *упестн что съ собою; (გავაცან)*, ზ. მ. *отправить что съ кѣмъ*.

თანგაცანება (თანგავაცანებ), ზ. მ. თანწავალები-ნებ, *заставить взять съ собою*.

თანგაყოლა (თანგავჰყვები), ზ. უ. თანწავჰყვები *отправиться съ кѣмъ либо*, თანგაყოლაება (თან-გავაყოლაება), ზ. მ. თან გავაცან, *отправить что съ кѣмъ*, 2 ქართლ. 294.

თანგადაყოლილი, ს. *послѣдовавшій за кѣмъ*.

თანდათან, ზ. მ. ცოტ-ცოტად, მცირე-მცირედ, *мало по малу, по немногу; постепенно; რუსულ.* 517; ბუნ. კ. 120.

თანდაყოლილი, ზედ. *врожденный*.

თანდებული, ს. შექვესე სიტყვის ნაწილი (ღრამ), *предлогъ*.

თანვარსკვლაველი, ს. ვარსკვლავებულის, *созвѣздіе*.

თანთანა, ს. საქვეითო ბილიკი შარსგზას აქეთ იქით, *тронника*.

თანისთანა, ზ. მ. ზელიზედ, *безпрерывно, безоста-новочно*, ვეფხ. 665; ქილ. 565, **თანისთანრი**, ზედ. ანლომასლო, *близкій, безпрерывный*, ვეფხ. 1497.

თანმიყოლა (თანმიგჰყვები), ზ. ვდ. თანვასლავარ ვისმე, *сопровождать кого, тан მიყოლი, მიმ. сопровождающій; თანმიყვანინება* (თანმიყვანინებ), ზ. მ. *посылать кого съ кѣмъ*, 2 კორ. 12—18.

თანმოცანა (ვიცან), ზ. მ. *приносить съ собою*.

თანმოყოლა (ვჰყვები), ზ. უ. ერთად მოვალ, *со-провождать*.

თანმოჰსასაკე, ნ. თანმოასაკე.

თანტყვე, ს. ვისთანმე ტყვედ მყოფი, *сшлениникъ*, რომ. 16—7; კოლ. 4—10.

თანჰცევა (თანვეჰცევი), ზ. თვ. ერთად ვისთანმე დაეღვარ, *ходить съ кѣмъ либо вмѣстѣ*, საქმ. 1—4.

თანღრება, ნ. ნახე გულის-თანღრება.

თანშეზომება (თანშევაზომება), ზ. მ. შევაზარებ, შევასწორებ; *сразмѣрять; (თანშევეზომები)*, ზ. თვ. შევესწორები, შევედარები, *сразмѣряться, кавш.* 89.

თანშეზრდა (-გზრდი, -გზარდე), ზ. მ. ერთად გავზ-დი, *сшосчитать, (თანშევიზრები)*, ზ. თვ. ერთად გავიზრები; *воспитываться вмѣстѣ съ кѣмъ*, **თანშეზრდილი**, თანშეზომილი; მიმ. ერთად გავ-დილი, *сшосчитавшій*, ვეფხ. 148; 2 ქართ. 312.

თანშერთვა (თანშეერთვა), ზ. მ. ერთმანერთში გა-ვურევ, *сливать, (თანშევერთვი)*, ზ. თვ. ერთმანერთში გავერევი, *сливаться*.

თანშეცხევა, ს. გამოცანა; მაგ. სიზმრისა, *отгады-ваніе*, ღან. 2—36.

თანშეყოლილი, ზედ. слитый, გუჟ.

თანჩაყოლა (თან-ჩავჰყვები, მაგალ სიყვარული), ზ. უ. თანგამეება, გულში დამენერება; *утвер-дить, укрѣпить въ памяти, въ сердцѣ; упосити съ собою; ანტ.* 2—17.

თანჩასართველი, ზედ. თანჩასაცანებელი, *включи-тельный*.

თანშუბათია, ს. მიწა ზუმბურის მსგავსი, ფერთო წითელი, ყვითელი ან შავი, რომელსაც თათრულად ჰქვიან: *თინიასთუმი* печатная глина, *тепауи*, ბუნ. ლ; ჰ. ფ. ლ.

თანწამოსხმა (-ვასხამ, -ვასხი), **ფ.** უ. თან წამოვიყვან მრავალთა, **уводить съ собою.**

თანწარგზავნი (-ვკვზავნი, -ვკვნი), **ფ** მ. გავატან ვისმე ვის, **отправить кого ст. кѣмъ, ისაი. 18—16.**

თან-ხმა, **ზედ.** ნახე თანხმა.

თანხმება (**ვა**), **ფ.** მ. დავათანხმებ, გავაწურობ, **согласовать, соглашати, თანხმობა, თანხმობა,** ს. გაწურობილობა, შეთანხმება; ერთსულობა, ერთობა; **согласіе;** თანავკებობა ან ვეთანხმები), **ფ.** უ. ვერთსულობ, ვერთობ, **согласоваться, მარ. 1—91, წათა ცხ. 353.**

თაობა, ს. თაგობა, დასაწყისი, დასაბამი; начало, поколѣніе, колѣно, родъ, მომავალი თაობა, будущее поколѣніе, ქილ. 441; თაობითივან, **ფც.** დასაბამიდან, **сначала, სიგ. ჩოლოყ. № 21, გვერ. 39;** ეს უღოთ კაცი ჩემს თაობაზედ მოჰკვლეს, **ღვერ. 59;** это безбожник (злодѣи) изъ за меня убили; სისხლის სამართალი ჯვარეულა შვილის თაობაზედ, **სიგ. ჩოლოყ. 30; уголовный судъ, по случаю совершения преступленія Джадуга-швилемъ; ჩემს თაობაზედ, აღუქ. 141, რადი მენა, (ეკითაობ), ნ. თაგობა (ეკითაობ).**

თაოსანი, **ზედ.** თავს გამოიმდები, საქმიანი, გამჭრიახი, რიგიანი, дѣятельный, **человѣкъ порядка, расторопный; თაოსნობა,** ს. თავს გამოადება, საქმიანობა, გამჭრიახობა, дѣятельность, расторопность.

თარაზდარი (სპარ.), **ფ.** თეთრის მომჭრელი, **чеканщикъ, დასც. 40.**

თარაზო, ს. სანაკაში, სასწორი კალაგოზთა კედლის სამართი, **вѣсокъ у каменщиковъ, уровень съ отвѣсомъ; ватерпасъ.**

თარანგი, სხალტე სმალთა ან თოფთა, **обручъ желѣзный у ноженъ сабля или у ружья.**

თარანგაბინა (სპარს.), ს. მანანს თესლი, **мапна.**

თარში, ს. ქალაქის სახელი, **таршъ (островъ), ციმ. მოთ. 124.**

თარფი (არაბ.), ს. მხარე, **сторона, 2 ქართლ. 311.**

თარქაშანი, ს. ოსმალურად მდებრი ხალხი, **თურქმენი, по турецки: простой народъ, туркмены, ქიმ. 64; 2 ქართლ. 465.**

თარგმანი, ს. განმარტება წერილთა, **аღსენა; გარდაღებურთის ენილამ მეორეზედ; толкованіе, объясненіе текста; переводъ; -სახარებისა, толкованіе Евангеліи, თარგმნა, თარგმანება (ესთარგმნი, -ნე; ესთარგმანებ) ფ. მ. განმარტებ, აღვსენი; გარდავიღებ ერთის ენილამ მეორეზედ; толковать, объяснять; переводить; თარგმნილება (ვა), ფ. სმ. გარდავიღებინებ ერთის ენილამ მეორეზედ; заставить переводить.**

თარეში (სპარს.), ს. ლაშქართაგან დარბევა, **грабежъ солдатъ, мародерство, სამ. ვასც. 255; გორგ. 52, 272; თარეშება (ვა), ფ. მ. ლაშქარს დავარბენინებ, пустить солдатъ на мародерство, грабежъ.**

თართარი, ს. ღვინის მარილი, **кремогартаръ, ქიმ. 142.**

თართი, ს. თევზია ზუთხა-ლორა, **севрюга, ბნაღა, ნ. ჩ. ლ; ზუნ. ლ; осетры, ერის ლ.**

თართი, ს. დიდი ძაღლი **საცვარე, овчарка, სპ. ლ. თარი,** ს. ჩონგურის მსგავსი საკრავი, **баладайка.**

თარილი (სპარს.), ს. მოთხრობა; ან რიცხვი წელითა და ღლეოთა, **хронологическая исторія; число мѣсяца, годъ, უთარილო წლები, писемъ безъ числа.**

თარნანო, ს. კილო სიმღერისა, **пащѣвъ.**

თარო, ს. ქურჭლის დასადგმელი ფიცარი, **полка, поставецъ.**

თარფი, ს. მოწნული ღანკანი, **кошница, илстенка, მროვ. 100.**

თარჯვა, ნ. შემოთარჯვა.

თარჯი, ს. ზღუდე. **გალავანი გარემოს ქალაქისა, стѣна вокругъ города, 3 მეფეთ. 2—35—36.**

თარხანი (სპარს.), ს. თავის-უფალი, **свободный; თარხნება (ვათარხნებ) ფ. მ. განვითავისუფლებ, давать свободу, თარხნობა,** ს. თავისუფლობა, **свобода.**

თასაკრავი, ს. თავზედ მოსახვევი მანდილი ქალთა, **головная повязка.**

თასი (სპარს.), ს. ღვინის სასმისი უფრო ვერცხლისა, **чаша.**

თასლიბი, ს. ლაპარაკი შექცევა, **бесѣда, კაც. 75; 2 ქართლ. 488, -გაწევა, ლაპარაკი შექცევა, бесѣдовать.**

თასმა (სპარს.), ს. ცუჯის ბაწარი, **ремени.**

თასუზა, ს. რუმბი წყალთ საზღაო, **бурдюкъ для воды.**

თასუზათი, ს. ქილ. 585?

თასფიდი, ს. ქიშია 36, 110; **თასფიდი ზინისისა?**

თაფაუთი (სპარს.), ს. სვავობა, **разница.**

თაფი (სომხ.), ს. ვეგის ზურგი, რომლისაც მეორეს მხარეს ჰქვიან ქუცი; **жохъ, снѣжка у алычняка, ნ. აღჩუ.**

თაფლი, ს. სქლად შეზავებული სიკვბო ფუცკარისა, **медъ; თაფლი ველური ან იმერული თაფლი, дикій медъ, მაც. 3—4; მცენარე მსგავსი ურთხლისა; верескъ. раст. ზუნ. ლ. -უცეცხლო, медъ, нетопленный, сырецъ, ზუნ. ლ; თაფლის პურრი, медовой соты, ნ. კოლი; თაფლ-მწოლვარე, медоточивый. თაფლიანი, ზედ. მედიოთი, თაფლის სხნთელი, **восекъ, თაფლუჭი, ს. თაფლის სასმელი დასათრობი, сикера, медовика, ისაი. 5—12, 22; ლევიც. 10—9; ზუნ. ლ; ლუქ. 1-15, თაფლუჭა, ს. თაფლის ჩენჩო, ნ. ფიცი, ფიჭი; восковая части меду.****

თაფლინდი, ს. მცენ. **тамариндовое дерево. 3. ფ.**

თაფული, ს. ნათიბი ბალახი **სახორამე, същепное сѣно.**

თაფზუნი, ს. ცხენის მუცელზედ შემოსაკრავი თხმა, **подбрюшникъ, подседельникъ.**

თაქალთო, ს. ცხენის ზურგზე დასადები რამ უნაგირის ქვეშ, **пощникъ, сѣделка.**

თაქნაბადი, ს. თექა, ნაბადი, ჩული, **поилокъ, რუსულ. 350.**

თალარი (თათრ.), ს. ცაგანი, **кувшинъ, ზიანც. ლ; სამი კოლის საწყაო, мѣра 6¾ пуд. ნ. ჩ. ლ; ნ. საწყაო ან კოლი.**

თაღი (სპარს.), ს. კამარა, **кобѣи, ცდაქილი შენობაში, сводъ.**

თაღლითი (არაბ.), **ზედ.** ჩიოში, **ყაღბი, жергვალი, ცრუ, фальшивый, поддѣльный, -ფული, фальшивыя деньги.**

თაყდირი, ქიმ. 110?

თაყვანი (არაბ.), ს. პაკივის-ცემა, поклонение; почтене, почитание; თაყვანისცემა (თაყვანს ვცემ, თაყვანივცე); ზ. მ. პაკივს ვსცემ მუსულმორეკით; თავს დაუკრავ. ПОКЛОНИТЬСЯ; თაყვანის საცემლად, ია поклонение, საქმ. 7—43; თაყვანება (ვა), ზ. მ. თაყვანს ვცემინებ; შევსწირავ; заставить поклониться; жертвовать кѣмъ либо, 1 ქართ. 309. 282; თავი ვათაყვანე, я принесъ ему себя въ жертву, თავი მათაყვანა, онъ принесъ мнѣ въ жертву себя, (ვითაყვანებ), ზ. მ. ვაიძულებ რომ თაყვანის მცეს, я заставляю, чтобы онъ поклонился мнѣ. გორგ. 49; (ვეთაყვანები). ზ. თვ. პაკივს ვსცემ; თავს შევსწირავ, თავს ვანაცვალებ, поклоняться; жертвовать собою; ვეფს. 1521; რუსულ. 162, 183, 587; 1 ქართლ. 303; გორგ. 41; შენ გეთაყვანე, შემოკლებით: გეთაყვა, я жертва твоя; сдѣлай милость, пожалуйста, კაცია 63.

თაყუმი (არაბ.), ს. კლანდარი, წელთა აღრიცხვის წიგნი, календарь, შავთ. 17.

თახვი, თაყვი, ს. ცნოველია, ხობრი, касторъ, ზუნ. ლ; თახვის-ყიარი, касторовое масло, ზუნ. ლ.

თახთან, ს. თრთოლა სიცივისაგან; ძრწოლა დროჲ; -ხება (ვეთახთანებ), ზ. უ. ვქსძრწო; ვითრთ სიცივისაგან. дрожать отъ холода; მათახთანებს, меня въ дрожь бросаетъ.

თახსირი (არაბ.), ს. დაპაკიმრება, арестованіе, 2 ქართლ. 326, 327.

თახშქუნი (სპარ.), ს. დასც. 40; მოჭრილის თეთრის გამასუფთაებელი, кто обдѣлываетъ чекапенную монету.

თახჩა (სპარ.), ზ. ლავგარდანი ან კედელში გამოყვანილი თარა; ან სარკმელი, полка въ стѣнѣ; окно, რუსულ. 348.

თაჯი (სპარ.), ს. გვირგვინი, корона.

თბე; ს. ხაში, პურის-ცომი; ანახლად მოხელელი ცომი; სხეული, ხორცი (კაცისა); закваска; тѣсто; тѣло челоука; შავთ. 73; ჩახრ 98; გამოსლ. 12—34; 1 კორ. 5—7; გუჯ. 1.

თბილი, ცფილი, ზედ. ცხელისა და გრილის საშუალო, ამ გვარადვე ითქმის თბილისი ან. ცფილისი; теплый; თბილი წყლები, теплая вода, თბილა, тепло (естъ), თბილ-თბილი, тепленькій, ქიმია. 116; 105; მთბილა, тепло мнѣ, თბილება (ვა), ზ. მ. ვაფთობ, გაფთობ, გრხებ, согрѣвать, თბობა (ვათბობ), ზ. მ. ვაფთობ, ვახურებ ზუხარს, тонить, (ვსთბები), ზ. ვდ. ვავთბები. согрѣваться.

თეატრი (ბერძნ.), ს. ადგილი შესაქცევთა სახილველთა, театр.

თებანი, ჩახრ. 93?

თებერვალი, ს. თთვე სარწყენისი, февраль.

თებო, ს. თმის ქერკლი, перхоть, перна.

თეგი, ს. წიგნის შემოკრელთა: ვარაუის დასაკრელი საგორავი მამინა, у переня. филетъ перенлетчикъ, ქიმია 238, 237.

თეგი, ს. სახლო განსახელებელი ან საწოლი ოთახი, чертогъ, опочивальня. იეფკ. 40—8, 12.

თევა (ვათევ, ვათე). ზ. მ. უძილოდ ვატარებ ღამეს სხეულთა თახა, гина ლოცვისათვის, რომელარს დი-

სი; бодрствовать, не спать, не смыкать глаза, проводить ночь около большого, или въ молитвѣ; მითევ ღამეს, რუსულ. 886, проводишь ночь безъ сна около меня, სიცოცხლე გლახ ვით გათიო, ჩემი სიცოცხლე როგორ შემოგწიროო, ვეფს 738, какъ пожертвую жизнью для тебя; ღამე თუელი, მიმ. прошедшій ночь безъ сна, ვეფს. 448.

თევდორობის შაბათი, ს. Θεოდორისა სუბოთა.

თევზი, ს. ზოგადი სახელი წყლის ცხოველთა; თებერვლის ნიშანი ზოგადად, рыба; рыби, 12-ий знакъ солнечнута; -ვეზის წამალი, кукольникъ, ჰ. ფ. თევზიბარია, ს. მფრინ. лутокъ (итнца); თევზ-სარდალა, аччусь, 6. ჩ. ლ. რუსულ. 7; თევზი ფლაპია, ს. მფრინვ. бакланъ (шт.); თევზიანი, ზედ. рыбный, თევზეული, თევზეულობა, ს. сборище рыбъ; рыбное (кушанье), თევზის წამალი, მცენ. кукольникъ, ერის. ლ. ჰ. ფ. ლ; меднѣжъ ухо, раст. verbasum (plante); ზუნ. ლ.

თეზაფი, თეზაფის წყალი, ს. წყალი ოქროს დამადნობელი ფრად გესლიანი, вода царская, золоторазводная, თეზაფის ქვა, шпатель, ქიმ. 25.

თეთრეკალა და სხ. ნ. თეთრი.

თეთრი, ზედ. სვეტაკი, თოვლის ფერი; ვერცხლის ფული; ერთშაურიანი ვეცხლის ფული ან ერთი დანგისა; სამ. მეფ. გორგ. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 და შემდეგი, გუჯ. 14, 22; 1 ქართლ. 388; სიყვითლის სენი, бѣлый; серебро; серебрянный денъги; серебрянный нитакъ; бѣлы; თურად გაუთენებია ღამე, онъ не смыкаетъ глаза всю ночь; თურად დაწერა, написать на бѣло, თურად შენი სარეცხი, добро смѣяться, добро скалить зубы; თეთრი რაკვა, მცენ. бирмѣр, кирказонъ, раст. ზუნ. ლ. ერისთ. ლ; თეთრი ფერი, ს. художие, ზუნ. ლ; თეთრ-ეკალა, ს. მცენ. крыжовникъ, რუსულ ქართ. ლ. თეთრწითელი (ქვა), красобѣлый, თეთრუშა, ყურძენია, საქრ. 182, თეთრყურძენა, ყურძენია, საქრ. 229, თეთრეული, ზედ. серебрянный; серебрянный шени; серебро; თურფეროვანი, ზედ. бѣловатый, თურწვერა, ს. бѣлобородый, თეთრება (ვა), ზ. მ. გავასვეტავებ, бѣлить, (ვსთერდებ), ზ. ვდ. ვსვეტავებ, бѣлѣть, თეთროვანი; ზედ. бѣловатый; თეთროვანება, ს. бѣлизна.

თეთქა (ვსთეთქ, -ქე), ზ. მ. ვებეკავ, ღებეკავ, ღებეკავ, мять.

თეი, ს. ნახე თევი, წყობილ. 133.

თელა, ს. вѣз, ზუნ. ლ; 6. ჩ. ლ.

თელა, თელვა (ვესთელ, ვვთელავ), ზ. მ. ვზერგნი, მოვსთელავ ნაბაღსა, ფეხით ვქქელავ, налилъ воил-локъ; мять, топтать ногами.

თელადღუმა, მცენ. карагачъ, ერის. ლ.

თელამუმი, ს. მცენ. илмѣ полевой; ერის. ლ. берестя.

თელგამი, ს. ბალღამი, флегма, ზუნ. ლ.

თელი, ს. გოჭი ლორისა, молочный поросенокъ.

თელმუზი, ს. ერთგვარი ყველი.

თემანი, ს. სამხრეთი, югъ, ეფკ. 47—19; ამბავ. 3—3.

თემი, ს. ერთი მხარე, მაზრა; ერთი ან ხალხი ერთის თემისა; область, провинция; волость; народъ одной области, мѣръ; ვფხვ. 643, 488; თემის უფროსი, начальникъ провинціи, თემის მოხელე, волостной голова, старшина, თემის სასმართლო, волостной судъ, თემის ყრილობა, мірекая сходка, **თემობა**, ს. ერთი თემის ხალხნი, мѣръ, обитатели какой либо волости.

თენა (ვათენ), ნ. თენება; ვითენ **აღდგომასა**.

თენება (ვა), ზ. მ. ღამეს გავათენებ უძილობით, ვათევი, неспать, бодрствовать, къ якую ночь; ღამე მითენოს, ჩანრ. 27, пусть не спитъ во всю ночь при мѣхъ, (ვათენები), ზ. ვდ. გავათენები, დილის სინათლე შემოვა, разсвѣтаетъ, ჩონგ. 137.

თენებდა (ვათენებდა), ზ. ვ. ბუნრის სუნისაგან მოვუბლურებდა, მოვესუსტებდა, приходилъ въ слабость отъ угара.

თეოდორა, ს. ჯირკვალი, опухоль, ბუნ. ლ; -ბალახი, მცენ. შავფურცელა, შავი მხალი, scorpiularia; ბუნ. ლ.

თეორეტიკა, **თეორეტიკა**, ს. ხედვითი სწავლა, теорія, ლოლ. 35.

თეორეტიკებრი, ზედ. теорическій, წმინდ. ცხ. 353.

თერთმეტი, ს. одиннадцать, **თერთმეტული**, ს. თერთმეტი რიცხვი ან ზედანები, одиннадцать; энакта годовая, სწობლო. ზროს. 4.

თერიაუი, **თერიაზი**, **თრიაზი** (სპარს.), ს. თრიაზფარუხი, მკურნებელი საშალისა, терьякъ, ошійный составъ; ბუნ. ლ. ნ. რ. ლ.

თერისტრო (ბერძნ.), ს. აჯილა, ჩადრი, чадра, ისაი. 3—23, საბ. ლ.

თერია, **თერმუზი**, **თორმამა**, ს. მცენ. ლობიონარი, ხანჭკვალა, ხნდური ცერცვი, волчій бобръ, ბუნ. ლ.

თერმომეტრი (ბერძნ.), ს. სითბო სიცივეს მაჩვენებელი, термометръ.

თერმონი (ბერძნ.), ს. თბილი შაქრის წყალი ჩისავით, тейная вода съ сахаромъ, მამათეს; ქილ. 487, ბუნ. ლ.

თერო, ს. ნიახური, მცენ. петрушка, ბუნ. ლ; 3. ფ. ლ; саленъ, ნ. რ. ლ. № 1, ნ. თურო; Чина шишечко-коренная, ერის. ლ.

თერმული, ს. ორნატი, ხნული ნათესი (მაქსიმეს ხუთასეულში), пшва, пшавія, ქილ. 582, 684; ნ. რ. ლ.

თესა, **თესვა** (ვაეს, ვთესავ), ზ. მ. შემოვანებევ ნახავ მიწაში თესლეულს აღმოსაცენებლად, сѣять, **თესილი**, ნათესი, მიმ. посянный, **თესავი**, ს. სხათელი, **თესვინება** (ვა), ზ. სხ. заставить сѣять, ვისრ. 180; ლუკ. 6—1; მატ. 6—26; 13—3, 4; რაც გითესავს ხაცვალი გინახავს, что посеялъ, то и получишь.

თესლანოსი, ს. მფრინვ. теслоносъ, 2 რჯული. 14—18.

თესლო-თეთრა, მცენ. ярутка, ბუნ. ლ.

თესლო-ყვირთა, მცენ. ярутка желтая.

თესლო-მანანა, მცენ. тарантубини, манна.

თესლი, ს. მოსავალით მარცვლი ნყოფის გამოძლეობი; მაც. 6—26; 13—3, 4; ნყოფი ცხოველთა,

ისაი. 14—29; ნათესავი, შთამომავლობა, თავობა ერისა, ფსალ. 9—26; 32—11; რომელ. 4—17; დასაბამი, მამეზი რისმე; сѣмя, вещество содержащее въ себѣ зародышъ животныхъ и растительный; потомки, нисходящие поколения; корень, начало, основаніе, причина; თესლითი თესლადმე, пѣтъ рода въ родѣ, უცხო თესლი, иноплеменинскъ, თესლი კიტრისა, огуречное сѣмя; **თესლოვანი**, ზედ. семенистый, მარკ. 1—175; **თესლოცოში**, ს. თვისცოში, თანა მენათესავი: сроднискъ, საქმ. 10—24; **თესლო-მდინარე**, ს. სუსუნატი, перелой, რიცხვ. 5—2; **თესლის მსიყვევლი**, ს. ცრუ მოლაპარაკე, ცრუ პენტელა, пустословъ, საქმ. 17—18.

თესუმი (სპარს.), ს. გაშლილი ჯამი, тарелка.

თეჭა, ს. უმჯობესი თაქნაბალი, ჩული, войлокъ, ჩონგ. 143.

თემო, ს. მენჯის ძვალი, бедро, გამოცხ. 19—16; **-მოს თავი**, сѣдланная кость, вертяющъ.

თეჯირი, ს. სინდონი, ტილე, სპიკილე; ширма, перегородка, რუსულ. 350, 545, 602.

თეჯისი, შირი თერთმეტ მარცვლოვანი და ოთხსაჯი პოვანი, стихи имѣющія 11 слоговъ и 4 стиха въ куплетѣ.

თვალად, ზ. ხსით, ხსის მშვენიერებით, видомъ, взрачностью, красотой наружности, ვისრ. 3; ვფხვ. 8, 316; თვალად მარჯვე, ე. ი. მარილიანი, ხსით მიმზიდველი, სანდომიანი, ვფხვ. 107; авантажный, привлекательный, **თვალადი**, ზედ. მშვენიერი ხსით, ან შესხედაობით, взрачный, видный, пригожій; ლარეჯ. 107; **თვალადობა**, ს. ხსის მშვენიერება, взрачность; пригожество, ვისრ. 109; რუსულ. 259; ვფხვ. 1509.

თვალ-აუღებელი, ზედ. თვალის მოუშორებელი, неотривающій глазъ.

თვალ-ბედიო, ზედ. ვა-თვალი, ვის-თვალის მქონებელი, дурноглазый, призорливый, ჩონგ. 75.

თვალ-ბოროცი, ზედ. ვისაც მოჰურნე და ბოროცი თვალი აქვს, завидливый (глазъ), **თვალ-ბოროცობა**, ს. ავთვლობა, თვალ-ბედიობა, завистливость; მარკ. 7—22; აღუქს. 26.

თვალ-გამჭირიანი, ზედ. თვლით კარგად მხედველი, зоркій, **თვალ-გამჭირანობა**, ს. зоркость.

თვალ-გაუწვენიელი, ზედ. необозримый.

თვალგება (თვლით ვაგება), ზ. მ. შევნიშავ, замѣчать, საბ. ლ.

თვალ-დამწვარი, ზედ. ვისაც თვალის დაწვით სინათლე მოჰკლებია, кто опшениъ зрѣний посредствомъ выжженія глазъ.

თვალ-დაფახული, ზედ. თვალ-დასუჭვილი, замкнувшій (глаза), ვფხვ. 671; **თვალ-დაუფახველი**, ზედ. თვალ-დასუჭვაი, несмыкающій (глаза), ვფხვ. 865, **თვალ-დასუჭვილი**, ზედ. თვალ-დაფახვილი, замкнувшій (глаза); не бодрымъ.

თვალემა (ვა), ზ. მ. დავეცავ, взглянуть, посмотреть, ლარეჯ. 30.

თვალ-ელამი, ზედ. ბრუტიანი, თვალ-მარლი, косой.

თვალვა, ს. -ვით, ზ. ხ. რიცხვით, числомъ. 1 ქართლ. 120; (ვუსთვალავ. -ლავი ან ვსთვალავი), ზ. მ. აღვირცხავ, считать, ნ. **თვლა**; ვფხვ. 70;

ბუ შთავლავ, не считай меня, დარეკ. 103; ვისრ. 128.

თვალთა-ხედვა, ს. თვალის ჩინი, მსედველობა, ვრწხიე, თვალთა ხედვა საწუთროსავით მუხთაღია, гласъ, какъ этотъ мъръ, обманчивъ, ვისრ. 128.

თვალთვალეზა (ვეთვალთვალეზა), ვ. მ. თვალი მიჭირავს, მალვით თვალს ვადევნებ, подсматривать, ან თვალთ ვანიშნებ, мигать.

თვალთ-მაქცი, თვალთ-მაქციერი, თვალთა მაქციველი, თვალ-მაქცი, ს. მცბიერი, მომატყვებელი, лицемѣръ, обманщикъ, ზოგ. полшебникъ, ქილ 192; ვისრ. 178, 200, **თვალთ-მაქციერობა**, **თვალთ-მაქცობა**, ს. მცბიერობა, მატყუვარობა, обманъ, притворство; лицемѣрие; волшебство, чародѣйство.

თვალთ-უზვავად, ვ. მ. არა მცბიერად, უტყუვრად, пелищемѣрно, **თვალ-უზვავი**, ზედ. არა მცბიერი, უტყუვარი, пелищемѣрный, სამ. ვასტ. 204, 2 კორ. 13—10; 1 ქართლ. 256; **თვალ-უზვავად**, მსჯელო, სრავდლინო судищій, здраво мыслящій, აღუქს. 162, -სასჯელი, пелищемѣрный судъ, **თვალთ-უზვავობა**, ს. უტყუვარობა, пелищемѣрие, კოლ. 3—25; 1 ქართლ. 418.

თვალი, **თუალი**, ნათეს. თუალისა, მიც. თვალსა; მრავლ. თვლები, ს. ცხოველი ორღანო ხედვისა; მსედველობა, თვალის ჩინი, თვალის სინათლე; ზედა მსედველობა; око, гласъ; ვრწხიე; присмотръ, надзоръ; **თვალი**, ნათ. თვალისა, თვალსა, მრავლ. თვლები; ს. პატიოსანი ქვა; შენობასა შინა: შეკრული კამარა, ცა-ღაქნილი; სათავე წყაროსი; ჭაჭვთა ან ბაღთა მოკიდებულობა, გრგოლი; драгоцѣнный камень; арка, сводъ; истокъ рѣкъ; очко, зѣно, кольцо у цѣпи; колесо; ყურმენს რომ თვალი შეუვა, когда виноградъ начинаетъ наливатся, სამზ. 110, თვალ-შესული ტყემალი, სამზ. 112, ვრწხალა დიკა ოლივა; თვალის სინათლე, თვალის ჩინა, თვალის-ჩინი, სხვტ. гласъ, ვრწხიე, ვისრ. 25; ჩემო თვალის სინათლეც, душа мой, თვალ და თვალ, въ глазахъ, თვალში ჩინიანი, ე. ი. თვალადი, ღამაზი, приглядный; თვალის წინ, передъ глазами, ანტ. 37; თვალი და უური, გეჭიროს, наблюдай, присматривай, თვალის კაკალი, очное яблоко, глзашой шаръ, თვალს უშერება, мигаеть, указываетъ миганьемъ, თვალის წამალი, ნ. თუთია; თვალი ჭერა, сглазилъ; გონების თვალი, ე. ი. გონებით შორს ღამხსველობა, прозорливость, дальновидность, провнцательность, გუჯ. 1—29, 1 ქართლ. 293; კეთილის თვალთ მიხედვა, посмотрѣть на кого благословно, თვალი დაგიღვა, ნ. დაღამა, თვალი გამიწულდა, ე. ი. თვალის ჩინი შემისუსტდა, у меня ослабѣло зрѣнiе, притупились глаза, თვალი სარკმლისა, ფანჯრისა, დოღობისა, просвѣтъ окна, перенлетъ окошныи, თვალი ხილისა, арка мостовая, ურმის თვალი, колесо, წყაროს თვალი, истокъ рѣкъ, ვისრ. 48; ვეფს. 943; 2 ქართლ. 190; იაკობ. 111—13; რაკის თვალი, жерновка, მზის თვალი, солнышко, მარლიის თვალი, прозрачный кусокъ каменной соли, სასწავრის თვალი, чашка вѣсовая; წინდის თვალი, цедля чулочный.

თვალიერება (ვა), ვ. მ. თვალს ვადევნებ, თვალი მიჭირავს, присматривать, наблюдать; თვალ-ჩაათვალიერი, присматривай.

თვალთი მნახველი, **თვალთი მხილველი**, ს. თავისის თვალთ მნახველი რისამე, очевидецъ.

თვალთი-ნახული, ზედ. видный своими глазами.

თვალთი საჩინო, ზედ. სახილველი ან ნახული თვალთ, очевидный.

თვალის ახმა, ვ. მ. თვალს გავახლად, прозрѣть.

თვალის-უური, ს. თვალის მიდევნება, -ღაჭერა, надзоръ, наблюдение; ნ. თვალი და თვალ-უური.

თვალისჩინი, ს. თვალის მსედველობა, ვრწხიე.

თვალისჭერა, ნ. ჭერა; თვალის წამალი, ნ. თუთია.

თვალისწამალი, ს. თვალის-ქვა, ნ. თუთია.

თვალ-მანკიერი, **თვალ-მანკი**, ზედ. მოშურნე ან ხენეში, завистливый, уродъ.

თვალ-მარჩხი, **თვალ-მარჩხი**, ს. თვალ-ჭრელი, нестрогазый, კავშ. 188; საბ. ლ.

თვალმაქცი, -ციობა, ნ. თვალთ მაქცი.

თვალ-ნათლივ, ვ. მ. დღისით სინათლით, за свѣтло, среди бѣлаго дня.

თვალ-ნაკრავი, ზედ. დანახული, сглазennyй.

თვალსწრაფი, ზედ. შორს ღამხსავი, провнцательный, ქილ. 308.

თვალ-ცანადობა, ს. შესახელობა, წამოსადეგობა, статность.

თვალ-უწვედნელი, **თვალ-უწითომი**, **თვალ-უწლომი**, ზედ. თვალთ განუზომელი, თვალ-შეუღამი, необозранный, ვეფს. 218; დარეკ. 125; რუსულ. 712.

თვალ-უხილავი, ზედ. არ ნახული, невидаль, -უხილავობა, 1 ქართლ. 418; невидный.

თვალ-უხვი, -**უზვავი**, ზედ. მიუფერებელი, მართლმსაჯული, перитворный, სრავდლინый, -სასჯელი, სრავდლინый судъ, **თვალ-უზვავობა**, ს. მიუფერებლობა, მართლმსაჯულობა, перитворство, სრავდლიность; 1 ჰეცრ. 5—17.

თვალ-ღება, ს. მითყურება, პირფერობა, лицемѣрие, притворство, საქმ. 10—34; ვეფს. 6—9; იაკობ. 2—1; რომ. 2—11; მატ. 22—16; თვალღებით სჯა, пристрастно судить; (თვალღებ) ვ. უ. მივეფერებით ან პირფერობით მოვიქცევი, льстить, притворствоватъ, არა ვის თვალ-აღებ პირსა, пшкому не льстишь въ лице; ლუკ. 20—21; მატ. 22—16, (თვალს ვადებ) ვ. მ. თვალს გავახილვებ, открыть глаза, **თვალღებული**, მის. მსიარული, веселый, ვისრ. 192; მიმფერებელი, лицемѣрный.

თვალ-ღია, ზედ. მხნე, ფხიზელი, бодрый.

თვალ-უური, ს. თვალის ღაჭერა; გულისყურის ღაჭევნება, უურის მიჭურობა; наблюдение, надзоръ, თვალყურის ჭერა (თვალყური მიჭირავს, მეჭირა), наблюдать, აღუქ. 72.

თვალშავა, ს. მფრინველია, ბუნ. ლ.

თვალ-შავი, ზედ. შავ-თვალისანი, черноглазый.

თვალ-შაქარი, ს. თავი შეკომბართა, თავი ავაზაკთა კაცთა, атаманъ разбойниковъ, აღბ. სამ. 65.

თვალ-შეუღამი, ზედ. თვალ-უწითომი, необозранный.

თვალ-შეწინიერი, ზედ. თვალადი, თვალად კარგი, врачамый, 2 ქართ. 243.

თვალ-ცემული, ზედ. თვალ-ნაკრავი, დანასული, слепящий, ქილ. 605, 607.

თვალ-პვირი, ზედ. ავთვალი, завистливый, 2 სჯულ. 28—55.

თვალწინ, ზვ. передь глазами.

თვალწუნება (ვეთვალწუნები, -ნე), ზ. თვ. არ მოვეწონები, მოვიპაგებ, не нравиться, возненавидеть, რუსედ. 955.

თვალ-ჭირელა, ზედ. მანძი, нестрогазый.

თვალწენეში, ზედ. მოშურნე, завистливый.

თვალ-წინ, передь глазами.

თვალწმა, ს. მიფერება, პირფერობა, лицемерие, притворство, თვალწმით სჯა, пристрастно судитъ, 2 სჯული. 16—19.

თვალწუჭია, თამაშობა: კენკელ-მალულა, жмурки, гулячки.

თვარა, **თვარე**, **თვარემ**, **თარემ**, **თუარამ**. **თუარემ** (შემდგარია ორის სიტყვისგან თუ და არა, თუ არა); ზვ. წინა აღმდეგი სიტყვა: უკეთუ არა, სხვაფრივ, წინა აღმდეგ, если не, въ противномъ случаѣ, иначе, а то; დარეგ. 91; ვისრ. 79; აღბ. 94.

თვარეული, ზედ. მთვარეული, лунный, მთვარეულად აღრიცხვა, считать по лунному мѣсяцу, სრობ. სროს. 25.

თვე, ნ. თთვე; თვე-თვედ, каждамѣсячно, სრობ. სროს 3.

თვით, **თვითონ**, **თითონ**, ნაცვალსახელი ესე მიეჩემების სახელია, განსაკურებით საცნობელად პირისა ანუ ნივთისა, თვინიერ გარეშისა მაგეგრობისა, самъ, თვითმე, я самъ, თვით შენ, ты самъ, თვითონ, онъ самъ, **თვითება**, ს. ბუნებითი საკუთრები პირისა ან გვამისა, свойство, особенность, личность; კავშ. 90; 246, 311; მარტ. 1 — 96, შავთ. 64.

თვითბუნება, ს. თავისუნება, твердость характера, упрямство, 1 ქართლ. 342.

თვითბერი, ნ. თითბერი.

თვითუნებითი ზმნა, ღრამ. возвратный глаголъ.

თვითწინე, ზედ. თავის ნათქვამი; пастойчивый.

თვითი, ზედ. განსაკუთრებული, ბუნებით საკუთარი პირისა ან ნივთისა, свойственный (лицу или предмету), особенный; личный.

თვით-მავალი, **თით-მავალი**, ს. მცენ. лебедя садовая, ბუნ. ლ.

თვითმასწავლებელი, ს. самоучитель.

თვითმმართველობა, ს. самоуправленіе.

თვით-მდგომობა, ს. დაუშოკიდებლობა, самостоятельность, независимость, კავშ. 108; თვით-მდგომი, ზედ. დაუშოკიდებული, самостоятельный, კავშ. 100.

თვითმოქმედება, ს. самостоятельность.

თვითმპყრობელი, ს. თვითმფლობელი, თვითპატრონი, თვით-სელომწიფე, самодержецъ, -жавный, **თვითმპყრობელობა**, ს. თვით-მფლობელობა, самодержавіе.

თვითმფლობელი, თვითსელომწიფე. თვითპატრონი, ნ. თვითმპყრობელი.

თვითმყოფი, ს. დაუსახამი ღმერთი, самобытный.

თვითუნება, упрямый, своевольный.

თვითუნებობა, ს. своеволие.

თვითმწილველი, ს. თავის თვალთ მსილველი, очевидецъ.

თვითო, **თითო**, ზედ. ერთი; თვითოეული, по одному; каждый; კავშ. 18, -აივსეს ქიტები, они взяли себѣ по одному бокалу, ვეფხ. 59; თითო მარგალიტი მუშის ოდენი იყო, каждый жемчужина была въ кулакѣ, თვითო ვინ ასხნობა, кто помнитъ о каждомъ, ვისრ. 28; **თითო-თითო**, **თვითო-თვითო**, ზვ. ცალცალკე, მარტომარტო, порознь, по одиночкѣ; каждый самъ по себѣ; ვისრ. 28; თითო-თითო ვის ასხნობს, кто помнитъ о каждомъ по одиночкѣ; **თვითო გვარი**, ზედ. თვითო ფერი, каждый видъ, каждый родъ, **თვითო-გვარობა**, ს. თვითოფერობა, каждый видъ, каждый родъ, ქილ. 203, **თვითო-თვითოდ**, ვროპნ, по одиночкѣ, **თვითოეული**, ზვ. ცალცალკედ, თითო-თითოდ; განვრცელებით, წვრილად, ვრცლად; по одиночкѣ; подробно, отчетливо, 1 ქართლ. 196; ებრ. 9—5, **თვითოეული**, ზედ. თვითო-თვითო, ერთერთი, კავდ-კავცილი, каждый по одиночкѣ, **თვითოეულება**, ს. единичность, **თვითორიგად**, ზვ. ცალცალკე დარიგებით, каждый по порядку, რუსედ. 348.

თვითონ, ნახე თვით.

თვითრეგული, ზედ. თავისუნება, ახირებული, მიზრგნილი, упрямый, своевольный; пастойчивый, -რეგულობა, ს. მიზრგნილობა, упрямство.

თვითწოდება, ს. самозванство.

თვითწყალი, ს. ნიშადურის სპირტი ან არაფი, нашатырный спиртъ, ქიმ. 22.

თვითჭეშმარიტი, ზედ. ნამდვილი ჭეშმარიტი, непреложный, очевидный; **თვით-ჭეშმარიტება**, ს. аксіома, непреложная истина, ლოლ.

თვითსელომწიფე - **ფება**, ნახე, თვითმპყრობელი, -ლობა.

თვითსმოვანი (ასო), ღრამ. гласная буква.

თვინასი, **თვინისი**, ს. თვეზია, esaber tunnis.

თვინიერ, თანდ. მიმღები ნათესავობითის ბრუნვისა; გარდა, გარეში, კიდევან, кроме.

თვინათენი, ს. გარდაცემა შუქისა, თინათენი, отраженіе лучей, საბ. ლ; კავშ. 20.

თვის, თანდ. მიიღებს ნათეს. ბრუნვასა, რადი, по, за; о; обн; ღმთის გულისათვის, რადი Бога, ამისთვის, по сему, მოთხრობისათვის, обн исторіи.

თვისად, ზვ. თავისთვის, თავისწინ, самъ по себѣ, 2 ქართლ. 97.

თვის-თავი ნ. თთვე და თვისთავი.

თვისაგან, ზვ. მარტო, თავისწინა, паединъ, уединенно, მოუხდენენ მოწიფენი თვისაგან, пришедъ къ нему ученики паединъ; მაც. 24 — 3; მარკ. 4—34; საქშ. 28—16.

თვისდადეგი, ს. начало мѣсяца.

თვისება, ს. ბუნებითი საკუთრება პირისა ან ნივთისა, свойство, особенность, личность; თვისება რეგულთა, духъ законный; (ვითვისებ) ზ. მ. დავინებებ, დავინარჩუნებ. მივითვისებ; приспонавать, ჰსაშს მოყვარე მოყვარემან უკუნამდის ითვისოს, другъ

и́менно должеп уважать друга, (ვეთისებ), **ფ. მიჩ.** მივანემებ, მივმადლო, усвоивать кому что; (ვეთისებ), **ფ. თვ. ვევეი,** შევეთისებ; გავეუმგობრდები, დავუმობილდები, усвоиваться, сходиться, сдружаться, ქლ. 285; **ფ. თვისობა;** (მეთისებ), **ფ. მიჩ. მევევი,** приравниваешься къ характеру моему, ты сходился со мною; გვითვისა, ე. ი. თვისად გვეო, онъ сошелся съ нами, გუჯ. 33.

თვისებრიობა, ს. მევევისობა, ნათესაობა, სიწიქთო, родство.

თვისთავი, ნ. თვისდადეგი ან თთვე.

თვისთავისად, **ფ.ზ. თითოთითოდ,** ცალცალკე; по-рознь, по одиночкѣ; თვის თვისად წვიდენენ, разоплины по своимъ домамъ, 2 ქართლ. 383.

თვის-თვისი, **ფედ. თავის-თავისი,** 2 ქართლ. 383; свой собственный, თვის-თვის იყენენ, 2 ქართლ. 548, каждый былъ самъ по себѣ; თვის-თვისთა ფარეშთა უბრძანეს, каждый приказалъ своему камердинеру, ვისრ. 2.

თვისი, **ფედ. თავისი,** საკუთარი, შესხვედრი, სიყმ, მევევისი, ნათესავი, родной, ვეფს. 767; ბერძნ. სამ. 181; **თვისიანი,** ს. თავისებანი, родные, **თვისებრი,** **ფედ. იმისებრი,** подобный ему.

თვისობა, ს. მევევისობა, ნათესაობა, სიწიქთო, родство, (ვეთისებ), **ფ. თვ. ვევეი** ნათესავად, быть въ родствѣ; 2 ქართლ. 548; (ვეთისობა), **ფ. უ. ვევეი** ვისმე ნათესავად ან მახლობლად, паходиться въ родствѣ, въ близкихъ отношеніяхъ; ჩახრ. 34.

თვისობირი, **ფედ. განთვისებული,** განსაკუთრებული, свойскій, აღექ. 20.

თვისცდომი, ს. მევევისობა, ნათესავი, თანა მონათესავე, сродникъ, сивთვენნიკი, თვისცდომობა, ს. ნათესავობა, родство, родовой быть.

თვისყოფა (თვისვეყვი, -ვეყავს, **ფ. უ. ვენათესავები;** ვეთანხმება; **ბნტ** въ родствѣ; **სოთხ** вътствовати, ლოდ. 20, 127; კაც. 14; მეცავ. 48.

თვის-შორისებული, **ფედ. გამსოლოვეებული,** თავის წინა მარტო, уединенный, მარტ. 2—4.

თვლა, თულა, სს. აღრიცხვა, დათვლა; счисленіе; считать; თვლით, со счѣтомъ, (ვსთვლი, ვსთვლო), **ფ. შ. აღვრიცხვად,** დავსთვლო; **считати;** (ვსთვლი), **ფ. შ. ანგარიშზედ მოვუმატებ,** присчитывать, (ვეთვლი), **ფ. მიჩ. ვუანგარიშებ,** დავუთვლი, **считати** чьи деньги, საზოგადო ლაპარაკში: შევეთვლი, დავაბარებ ვისთანმე სიტყვას; **наказывать,** **сказать кому что,** (ვეთვლები), **ფ. ვნ. აღვრიცხვები,** считаться.

თვლემა, თულემა, სზ. ლული, რული, ძილისაგან მიზილვად მგდომარისა თვისი კანტურით, дремота, (ვსთვლომ, -ლომე; მთვლომს, მთვლომმა), **ფ. უ. მრულავს;** дремать, ერისთ. 1—89.

თთვე, თვე, ს. შეათარმეტე ნაწილი წელიწადისა, мѣсяць, ნ. ზოლიქა; თთვე და თვე, помесячно, თვისთვემდინ, отъ одного мѣсяца до другаго, რუსულ. 407; მრავლ. **თთვენი,** ან თვენი, საქველენითა წიგნი საგალობელთა სათთვეთა წმინდათა, **четыремѣсяцъ;** **თთვისთავი,** ს. ესე იხმარების მთავარის ანგარიშში ესრეთ: უკეთუ თვე არს 30 დღიანი მაშინ ნიადგად და თთვისთავი ორნივე მიეთვლებიან ზედნადებსა (ნანტ ქრონიკონი), თუ თთვე არს 31 დღი-

სა მაშინ მიეთვლების მარტო ნიადგი და თთვისთავი აღარ; მაის თვეების სხვაობა მთვარის თვეზედ არის თერთმეტი დღე; თერთმეტის რიცხვისაგან ხუთი, რომელთაც სრონოლოლიაში უწოდებენ ხუთელად მიეთვლების 2 დღე; თებერვალს აპრილს, ივნისს, ენკენისთთვეს და ნოემბერს, რადგანაც ამ თვეებს აქვთ 30 დღე, და დანარჩენი ექვსნი იწოდების სრონოლოლიაში ექვსელად; ნ. სრონოლ. ბროს. 25 გვერდი ნ. ქრონიკონი; мѣсячная ашикта, **თვისდადეგი,** начало мѣсяца, первое число; **თთვისთავი,** ცნობა მაის მოქვევისებრ თუ როდ მეღსა დღესა შეიღველისასა რომელი თთვე დადგება, ნ. ქრონიკონი, день недѣли, который начинается первое число мѣсяца.

თიბა, თიბდორა, ს. დიდი ჯირკველი განუქარვებელი უფრო კისერზედ, მარტული, затвердѣлый паростъ, желвакъ, свишка, жабъ, ბუნ. ლ; 3. ფ. ლ; ნ. რ. ლ.

თიამულა, მცენ. გარეული პრასა, скорода, ერის. ლ. **თიაცრო,** ნ. თეატრი.

თიბქარი, ს. ფერის ქარი, паховая грыжа.

თიბათვე, ს. ივნისი, თვე თიბვისა, июнь мѣсяца.

თიბვა, სზ. მკა ბალახთა სათიბელითა ან ცელითა; **კონიქი** сѣна; **სიხოქი,** **თიბვისა,** ს. თიბათვე. июнь; (ვეთიბავე), **ფ. შ. ცელით ვმკი თივასა,** **кони** сѣно, (ვეთიბები), **ფ. ვ. ешаниваться,** **быть** ешану.

თივა, ს. გათიბული და გამხმარი ბალახი, сѣно, მტ. 6—30; ზოგჯერმე გაუთიბავ მწვანე ბალახი, трава, მარტ. 6—39; იაკობ. 1—10, 11; ფსლ. 71—16; **ნედლი თივა,** сѣнѣная трава, **თივა თერთრა,** მცენ. მატყილე ბალახი; спорынья; гусиная ножка (раст.), ან **თივა-ქასრა,** ს. მცენ. хвощъ, ბუნ. ლ.

თითიკი, ს. თხისური, თხათა რბილი თმა; ან ნაქსოვი თხისურისა, **козій пухъ;** еукио изъ козьего пуха, **ქიანქი.**

თითა, ს. თვალ-მარჯალიკით მოაქვილი გულის ან შუბლის მოსართავი ქალთა, **фармауръ.**

თითა-ყურმენი, ს. ბუღეშური, მოგრძე ყურმენი თითის მსგავსი, **крушій и продолговатій вишгородъ.**

თითბერი, თუთბერი, ს. სრინჯაო, ყვითელი რვალი, ან სპილენძი, **желтая мѣдь, бирюза, томпакъ.**

თითი, ს. მწვერვალი კაცთა ხელოსან ან ფეხისა, **палецъ,** ვისრ. 177; ორთითი ან სამ თითი ჩანვალი, **вилака** обѣ двухъ или трехъ острияхъ; ჩემის თითით ვსცხოვრებ, **живу** трудами своихъ рукъ. **თითის ცარი,** ს. თითებთ საბრუნავი მანა მკველთ სასთველი, **веретено.**

თითმავალა, თითმავალა, ს. მცენ. **лебеда** сѣдовал, ბუნ. ლ; ბაგრ. ბაც. 53; სამზ. 39; **ширида,** ერის. ლ.

თითო, თითო-თითო, თითოეული, თითონ, ნახე: თვითო, თვითო-თვითო, თვითოეული, თვითონ.

თითქმის (თუ ითქმის), **ფ. ლაშის,** **კინალამ,** ცოცხა გაყულა, **почти, чуть** не.

თითქო, თითქოს (თუთქვა), **ფ. ვითამც,** **მითამც,** **какъ** будто, **какъ** бы.

თითხნა (გსითხნი, -ხნე), **ფ. მ.** ვსერი, ვსთხუნავ, ვსთხანნი, ვაჩირქიანებ; ცუდად ვსატავ ან ვკსწერ; ვლანძღვ, ვთორვე; **начкаты; марагы; бранить; ругать;** (ვითხნებო), **ფ. ვ.** გავისვრები, **марагыся, начкаться.**

თიკანი, ს. ციკანი, თხის შვილი, **козленок;** ისი. 11—6; **თიკნის ყურა,** ს. საქმელი მხალი, ოდეს მოხარუვენ უფრო გამწვანდება.

თილიმა, ს. მოხარული ზუთხი, ჩადებული ძმარში, **маринованная осетрина.**

თილისმა (არაბ.), ს. მოხიზლვა, გრძნებით შეკურა, **очарование, заколдование, чародийство,** არაბ. **ზაჰმანდი, талисманъ, амулетъ.**

თინათინი, თვირათენი, ან თვითნათენი, ს. მზის შუქი დაცემული სარკვედ და გარდაცემული გელსხედ, **отсвѣтъ, отражение солнечных лучей** იტ. **ვერკალი, ვეფხ. 51: თინათინება** (ვკინათინებ), **ფ. მ.** შუქს გარდავსცემ, **отражать лучи,** თინათინ მზესა ჰწუნობდა, მაგრამ მზე თინათინებდა, ვეფხ. 51; **ე. ო.** თინათინ თუშვა მზეს სწუნობდა, მაგრამ მზის მსგავსად შუქს გარდავსცემდა.

თინთიკა, ს. მცენ?

თიოში, ს. მცენ. შერში, **волоши хвостъ, чалма, золотоголовникъ, царское конье** (раст.), ზუნებ. **ლ. ერისთ. ლ.**

თირი, ს. ღებლი კლდე, მჭადა-ქვა, **рыхлый и мягкий камень, пемза.**

თირკველი, ს. მცენ. **труфель съѣдний,** ერის. **ლ.**

თირკველი, ს. ორი მკვრივი ხორცი გულის უმცირესი და მდებარე შიგანურში მახლობელ სუკებიანს; შინაგანი დაფარული ჰზრი: **почка; тайная мысль сердца;** გამოლ. 29—13; გამოც. 2—23; უსლ. 7—9; 15—7; 72—21. [რი.]

თირიმა შალი (სპარ.), ს. შალი, **шерстяная материя,** ს. შიწა კეცისა ან ცალახი, **глина, тинчирни,** ზედ. **глининой.**

თლა (ვკსლოი, ვსთლავ), **ფ. მ.** ვკსტერი თხლად და სწორედ: გავსოლი ქვასა, **тесать; гранить;** ზოგჯე. **გამოკვქინდაკებ, გამოკვქვეთ სხეს, илты, ვისრ. 33; -ბოლოკსა, чистить рѣдкы; თლილი,** მიმ. **тесапный, граненный,** -ქვა, **граненный камень,** ვეფხ. 5.

თმა, ს. ბალანი ცხოველთ ცხნისა და საკუთრად კაცთა თავისა, **волосы,** ერის თმასა ეწოდების ბეწვი, ამისაგან **ბეწვეული;** ვაცთა გრძელს თმათა: **ვარჯი;** ვარჯისაგან დაყოფილთა თითის სიმსხოდ ხუჭუჭად გრუნსითა და გარდაცევებულთა: **კიკინები;** მრგვლოდ მოკვეცილსა და გარემო შემოპარსულსა; **ქორჩორი;** თხემის ნაპარსსა სამღვდელთა კურთხევის დროს: **კოჭიკური;** გარნა ნაპარსსა **ჯენჯი;** ქალთა თმათა შევნიერად და გრძლოდ ნაწნავთა: **დალალი და ჭავლი;** საფეთქელთა და ყურთა საფარებლად ჩამოშვებული: **ზიდფი და კავები;** სომხ. **მაწაიკი;** შუბლთა დასაშენებელსა: **წინამო და ღუღამბარი,** ბოგშეთა და უასკოთა პირი ზედ: **გინჯლი და ზუსუსი;** მცირე და თხელი **ზუწუწვი;** კაცთა ცხნთა ზედა: **ფარჯნი, ფარჯნიერი;** ბალანი აქლეთა **სყევა;** ცხვართა და თხათა: **მატყელი;** თხათა ღებლითა თმასა: **თხისური, თიკთიკი;** ძროხათა და ნადირთა: **ბაღანი;** ძაღლთა და

მხცთა გრძელსა და ზურისა: **ზანჯგვლი;** ღორთა: **ჯაჯარი;** ცხენთა ქენოს თმათა **ფაფარი,** კუღთა: **ძუა;** ქანჩისას: **საოლაიკი;** მხცთა დაცვივნულსა: **განჯური;** თმა გიშერი, **черповолосянн, ვეფხ. 3,** თმა ოქროსი, **ნ. ოქროშკელი: თმიანა,** ს. მცენ. ქარაძენა, **ვარდაკანავა, черповыльничъ (раст.), ნ. ჩ. ლ; თმა-ქალა,** მცენ. **ფენცენი, волосатыхъ, ზუნ. ლ; თმაშავა,** მცენ. **краска для волосъ изъ бирючины, თმიანი, ზედ. თმის მქონებული, ბალნანი, волосатый.**

თმენა, სხ. **терпѣннѣ,** (ვითმენ, ვითმინე), **ფ. მ.** მოვიჭირებ, გავსლვებ, **терпѣть, сносить,** (ვუთმენ), **ფ. მ.** მივუტევებ, **прощать, თმენინება** (ვა), **ფ. სხ.** მოვათმენინებ, **заставить сносить, терпѣть.**

თმოზა, ს. **терпѣннѣ; прощаннѣ;** (ვკსომოზ, ვკსომე; ვუთმოზ); **ფ. უ.** ვითმენ, მოვითმენ, გავსლვებ; ვაპაცევებ; **сносить, снискать, послабить;** **прощать;** **კსომოზს** გაურისა **თმოზასა, онъ терпѣть мученнѣ разлуки, ვეფხ. 11.**

თნება, ს. ამება, სათნო ყოფა, გულის სრულება; ვეფხ. 695, მარც. 1—11; **угождение; სურვილი, წაღილი, желаннѣ, охота, აღბ. 46;** თნებით ძალი, **сила желаннѣ, კავშ. 223; თნებითი,** ზედ. სათნო ყოფილი, **угодный, прнятный.**

თნება, თნევა (ვთნევა, -ნეი), **ფ. მ.** ვამებ, ვასიამოვნებ; პირფერობით, პირმოთნეობით მივეფრები, ვეცრულები; **угождать; льстить,** (ვითნევი); **ფ. მიჩ.** სათნოდ მივიღებ, მოვიწონებ; **журегиннѣბ, ვინებებ, одобреннѣ; соизволннѣ, пожелать,** (მათნევი, სრ. მათნიე; მათნევი, სრ. მათნივა ან მათნი); **ფ. მომიფერები, პირფერობით მეტევი; მავაცივებ, მომიტევებ, льстить мнѣ; прощаннѣ мнѣ; ღმერთმან სულსა ეგოდებსა თქვენ გათნივით სისხლით თქვენი, ვეფხ. 1045, ე. ო. მაგდონ სულსაო ღმერთმან ვაპაცივით ან სათნოდ თქვენდა მოგანიჭათ თქვენი სისხლით; Богъ намъ, столыкнмъ лицамъ, даровалъ жизнь; გათნევი, лъщу тебѣ, ვეფხ. 39; (მთავს, უს. მთნავდეს, შემოკლ. მთნდეს; სრ. მთნავდა, შემოკლ. მთნდა, უსრულესი მთნევა) ან მთნეზია; მითნავს, უსრულესი, მთნევი); **ფ. უ.** მომწონს, **журегиннѣს; მინდა, правннѣся мнѣ; мнѣ хочется; (მთნება ან მთნეზის; მთნევი), ფ. თვ. მომწონს, правннѣся мнѣ, ვეფხ. 431, 726, 787; მარც. 6—28; მაც. 13—15; დაბად. 23—7; თქვენგან არ გვეთნებოდეს, ვეფხ. 79; ე. ო. თქვენგან პირფერობით არ მოგვესენებოდეს, чтобы вы намъ не льстили, თუ გთნდეს, если желаете, 1 ქართ. 5.****

თნებული, ზედ. მოწონებელი, კეთილად მიჩნეული, **одобренный.**

თნობა (ვკსთნობ, -თნე), **ფ. უ.** პირფერობით ან პირმოთნეობით მივეფრები, **льстить,** ისი. 29—13; აღბ. 99.

თობა (არაბ.), ქართ. 2—535; ალკვეთა, ალთქმა; **запрокъ; თობა** ვკქენი, **я отречея, დავრ. 74.**

თობალახი, მცენ. იკალ, **сирого, снпникъ, ჰ. ფ. ლ.**

თოვა, თოვდა (თოვს, თოვლს), **ფ. უ.** თოვლი მოდის, **снѣжитъ, снѣгъ идетъ.**

თოვება (ვა), **ფ. მ.** თოვლს ვადენ, **заставннѣ идти снѣгу, ვითოვები ცრემლითა, ვეფხ. 285; угопать иѣ слезахъ.**

ოვკლამბურთა, **ოვკლამბა**, ოვკლის გუნდით თამაშობა, игра въ свѣжыхъ.

ოვკელი, ს. წამარნი გაყინული და შთამოცვიენული წვიმის ცვარი, снѣгъ; ოვკლ-აუღებელი შთა, гора нѣчто покрытая снѣгомъ, **ოვკლის-ყვა-ვილი**, მცენ. იტალიანურად: colchici radix; безвременный цвѣтъ, ზუნ. ლ; **ოვკლიანი**, ზედ. снѣжный, ვისრ. 158; **ოვკლ-ჭყვაპი**, **ოვკლ-შხაპი**, ს. წვიმა-ნარევი ოვკლი, снѣгъ съ дождемъ.

ოვკნა, ნ. ოვკა, ოვკლა, ოვკება.

ოვკლი, ნ. ოვკი.

ოვკლოთ, **ოთნოლოთ**, **ოთლოთოთლოთ**, ს. ოთსლო კვერცხი, яйце въ смятку.

ოთიჩი, **ოთიჯი**, ს. მომხიბლავი, ჯადოქარი, обворожитель, околдователь, **ოთიჯობა**, ს. მხიბლობა, ჯადოქარობა, колдовство, რუსულ. 399.

ოთკი, ს. მსხვილი საბელი, веревка, გუფხ. 254.

ოთმარი (მონგოლ.), ს. ჯილა, იერო, освященное драгоценными камнями и поимое на голову помъ уборъ, 2 ქართლ. 522; ციმოთ. 25; исторія объ юношѣ Ампаахварѣ стр. 22, **ოთჯ-ოთმარიანი** ხელმწიფე, დავრ. 197; государь вѣщечесовый, ნახე, записки Пинер. Археол. общ. т. XI, стр. 536, указатель.

ოთმასკვირა, ს. ახალკვირა, ნახე კვირა ცხოველი.

ოთმი, ს. სახანდულე ბალახი, საბ. ლ; ქუჩი, წერეთელა, дикій осотъ, оситиякъ, ერის. ლ.

ოთრა (ებრა.), ს. ურით სლოცავი, синагога, რუს. ქართლ. ლ.

ოთრა, **ოთარი**, **ოთრე**, **ოთრემ**, **ოთარადა**, ზგ. თვარემ, иначе, въ противномъ случаѣ, 2 ქართლ.

ოთრბა, ნახე ოთფრა. [522; 528.

ოთრთი (ოსმალ.), ს. ღურღო, ლეკი, ნამირალი, дрожжи, поддонки, ზიან. ლ. ოთრთის მარილი, ნ. სალატარკარი.

ოთრმაზა, ოთრმოზი, ნ. თერმუზი.

ოთრმეტი, რიც. ს. ათი და ორი, двѣнадцать.

ოთრნე (თათრ.), ს. ოთხისგან შექნილი უძიროდ დილი სიავი პურის გამოსაცხობი, ლევიც. 2—4; შაგ. 6—30; გამოსლ. 8—4; ლევიც. 2—4; შაგ. 6—30, торше (печь).

ოთრნი, ს. ცანთ სცემელი ჯაჭვი; ღატი, броня; **ოთრნოსანი**, ს. ჯაჭვით მოსილი, латиникъ, 1 ქართლ. 114.

ოთრული (თათრ.), ს. მცენ. ვიპნივეი (раст.), ზიან. ლ; ზუნ. ლ.

ოთფალზი (არაბ.), ს. მცენ. косатикъ, шпалникъ (раст.), ზუნ. ლ.

ოთფანჩი (თათრ.), ს. ოთფიჩი, ოთფით ჭურვილი, вооруженный ружьемъ, **ოთფანჩი აღასი**, ს. პაჩალინიკъ стрѣлковъ, 2 ქართლ. 67.

ოთფი (თათრ.), ს. ხელად საქერი იარაღი ცეცხლის სასროლი; რუჯბე; **ოთფის-წამალი**, დენთი გვარ-ჯილისგან შემზადებული გასაცენად ოთფთა, ზარბაზნთა და სხვათა, пороховъ; ცემა ოთფისა, სრქლათი იაზ რუჯბე, **ოთფ-ნაკრავი**, ს. раненный ружейнымъ выстрѣломъ; **ოთფიჩი**, ს. ზარბაზნის მესროლი სალატიო, застрѣльщикъ, пушкарь, кавоширъ, მცენ. ხეურუა, ერის. ლ; **ოთფიჩიპაში**, პაჩალინიკъ застрѣльщикова, **ოთფხანა**, ს. ოთ-

ფხის ან ზარბაზნების საცავი ადგილი, арсеналъ, оружейная палата, **ოთფის საფერავი**, ს. ქვა ქანგის გამწმენდი; ნ. კოლბოხი, ზუნ. ლ.

ოთფი, ს. ერთი ღანა ან საქერი ნაქსოვთა, ვითარ: ერთი ოთფი მუღი, ორი ოთფი ჩითი, ლეიჩი, ко-нецъ, кусокъ материи.

ოთფო, ს. ოთსლო კვერცხი, яйце въ смятку.

ოთფრა (სპარს.), ს. მცირე ტომარა, торба, мѣшокъ.

ოთფუზი (ოსმ.), ს. კვერთხი მეტალისა, бугава, жезлъ.

ოთფიჩი, მცენ. ხეურუა; бугава, ზუნ. ლ; ნ. ოთფი.

ოთქალთო, ნახე თქალთო, რუსულ. 609, თქმა, ნ. ღუგმა.

ოთქალი (არაბ.), ს. იმელი, палежда.

ოთქმარი (ოსმ.), ს. კვერის მცემელი სამჭედუროში, кузнечъ, სიზრ. 84.

ოთში, ს. უინულის ნამცვრევი მდინარისგან მონაქობები; ცვი, გაყინული, льдина, глыба льду, холодный, замерзшій.

ოთხანი, ს. ვეგის კვერდი, плочка у бабьи; ნ. აღჩუ.

ოთხარიკი, ს. იორლა, კეთილად მოსიარულე ცხენი, მერანი; ან სიარული მისი, ипоходецъ, ипоходъ; ოთხარიკობა, ს. ипоходъ.

ოთხი, ს. ფართო რიგის საქრელი გრძელატარიანი გასამარგლად მტილთა, და ბოსტანთა, заступъ, мотыга, рылецъ, 2 სეგულ. 23—13; -წისქვილი-სა, წისქვილის არხი; каналъ мельничный; **ოთხის ცარა**, მფრ; трисогузка; ირის. ლ.

ოთხლი, ს. წლის ცხვარი, годовалый баранъ, დასტ. 18.

ოთხლო კვერცხი, ს. კვერცხი არ მკარად მოხარული, яйце въ смятку.

ოთხმათხოვე, ს. ძველებური თამაშობა ერთი, старинная игра, რაინდ. 71.

ოთხმასი (ოსმ.), ს. კვერი, токмаръ, молотъ.

ოთხნა (ესთონნი, -ნე), ზ. მ. ოთხით დაგზარავ, по-пять, ჩონგ. 106.

ოთხუმი, ს. კასტა; ჩამომავლობა, каста, поклѣ-пие.

ოთჯა, ს. კუკი, кукла, ოთჯა დედაკაცი.

ოთჯი (ოსმალ.), ს. გაწერა გამოსაღებისა, раскладка податей, დასტულ. 8, 119; რ. ქართლ. ლ.

ოთაში (სპარს.), ს. წახნავი, დაკუთხვილი გვერდი ძვირფასის ქვისა, грань, facetъ, **ოთაში-მძივი**, стеклярствъ.

ოთგუნვა (ვპ), ზ. მ. ფეხით გავსეულავ; გავსრეს; понырять, растангивать, (ვითრგუნები), ზ. ვ. გავსრისებნი, поныряться.

ოთრევა, ს. თრევით ზიდვა; დახრევა, ცანცალი; тасканіе; таскотня; ვისრ. 21; (ვითრევი), ზ. მ. თრევით ვზიდვა; აქა იქ ვატარებ; таскать; пологить; водить кого; საზოგადო ღაპარაკში: ვლანდამ, ფეხებს მლივ ვითრევი; ვად ვახსენებ, ვჭკიცხვავ; რუგათ, ბრანთი, поносить, (ვითრევი), ზ. მიჩ. თახ ვიკვირებ. დავითრევი, таскать за собою, საქმ. 8—2; (ვითრევი), ზ. თვ. ცუდად, უსაქმოდ დავღვარ, таскаться, бродить, თრეულ-ვარ, я шатаюсь, таскался, ჩონგ. 84.

ორვა (ესთონავ), ზ. უ. ვითრობი, унываться до нѣмня

паднзаться, საქმ. 2—15; (მთრავს), ზ. მიწ. მათრობს, охмелять.

ორთვილი, ს. შეყენული ცვარი, пшеи.

ორთობა, ნ. თროლოება.

ორთოდა, ს. კანკალი, дрожь, дрожание, (ვსთროი, სრ. არ იხმარებ), ვითროვი, სრ. ვითროლოე, ზ. უკვკანკალებ, ვკსნრწი, дрожать, трястись; **ორთო-ღება**, თრობა (ვა), ზ. მ. ვაკანკალებ, ვაერკო-ლებ, бросать въ дрожь, ცანსა მჭევრსა ათროლო-ლებდა, ვეფს. 137; ирекрасный ставъ его трясся, (მათროლოებს), ზ. მიწ. მაერკოლებს, მაკანკალებს, бросаетъ меня въ дрожь, (ვითროლოებს), ზ. ვდ-აკვანკალები; начинатъ дрожать.

ორია, ნ. მცუევი ან ციუვი; бѣлка, ერის. ლ. **ორიის კუდი**, მცენ. гребенчатая трава, ბუნ. ლ.

ორიაქი, **ორიაქფარუსი** (სპაუ), ს. მათრობელა-გამიზი; ზანგი, теринъ, противудиде; шнй, 2 ქართლ. 302; ჰ. ფ. ლ.

ორიოინა, ს. სინჯაფი, დელოფალა, бѣлца.

ორიმლი, ს. მცენ. рай дерево, кожанное дере-во, ბუნ. ლ. ერის. ლ.

ორისა, ს. თევზია ერთგვარი, ბუნ. ლ; შამაია, красно-тѣлая рыба, шаман, скумбрия, масрель, ბუნ. ლ.

ორობა, **თურობა** (ვათრობ, ვთვერ), ზ. მ. შევა-ღვინიანებ, შევაბრუებ, დავთრობ, понтъ до нья-ца, ვისრ. 140; (ვსთვრები, სრ. ვსთვერ), ზ. მ. შევ-ღვინიანებ, დავთრობი, ньянѣтъ, становиться пнянѣтъ.

ოროილინი, ს. ზანი, სართული ან ეზო, терасса, ეხეკ. 41—8.

ორონოსი, ს. ეკკლესიის შუა მომადლო სდგომი მღვდელ-მოთვართა, возвышение посреди церкви, гдѣ становится архiereй, მოვკ. 33, ნახე შე-ნიშნ. პლატონ იოსტლიანისა.

თუ, სიტყვები, რომელნიც იწყებია ასოებით თუ ნახე თე; მაგალ. თელი, თვლი; თელა, თვლა; და სხვანი.

თუ, კავშ. განწვალებით ან კითხვით; да, или; იაკობ. 5—13, 14; ოდესმე თუობით, ежели, если, თუ მართალს ამბობთ, правдули вы гово-рите, თუ გინდა, если желаети, თუ ღმერთი გწამს, если ты вѣруешь въ Бога, თუ ვითარ, какъ, ка-кимъ образомъ; ზოგჯერმე თუ დაერთვის ნაცვალ სახელთა ან ზმნის ზედათა; თუ ვინ, кто же, თუ რომელი, который же, თუ რაოდენ, сколько же, თუა, ე. ი. თუ არის, если есть, თუ არა, თუარ, თუ-რადა, თუარადა, ზვ. иначе, въ противномъ слу-чаѣ, რუსულ. 74.

თუალი, ნ. თვლი.

თუთა (სპარს.), ს. ზალის ქოლო, тутовос, шелко-вичное дерево.

თუთაჟაღამი, ს. მოშავო ლითონი ქვა, სურმა, ан-тимоний, сурьма, ქიმაა 272.

თუთი, **თუთიყუშვი** (სპარს.), ს. მფრინ. ზორაყი, по-туинъ.

თუთია (სპარს.). ს. შეგავებული მცვალი ბრინჯაოს გასაკეთებლად ხმარებული ოქრო მჭედელთაგან. шпиаутеръ, цинкъ, крушець, ნ. რ. ლ; თვლის წამალი; თვლის ქვა, სპსი, цинковая окись, ту-ция, антимоний, сурьма, ბუნ. ლ; ქიმ. 107; ქილ.

494; ჰ. ფ. ლ. **თუთიაყუშვი**, იგივე თუთია, ქიმ. 88.

თუთუბო, ს. მცენ. сумахъ, ბუნ. ლ; ჰ. ფ. коже-невное дерево, ერისთ. ლ.

თუთენი (ოსმ.), ს. თამბაქო, курительный табакъ.

თუთენჯაგი, ს. გუჯ. 31?

თუთქვა (ვსთუთქვა-ქე), ზ. მ. ცხელს ნაცარტუცს დაფასხამ, обдать щеколкомъ; шпарить; (ვეთუთქე-ბი), მაგალ. გული ეთუთქება, сердце постъ; ივე-რია № 1, 44.

თუთქი, ს. ცხელი ნაცარი, щелокъ, ბუნ. ლ.

თუთხნა (ვსთუთხნე), ზ. მ. ნაჩკა, -კუპრითა, об-мазывать дегтемъ.

თუვრთა, ს. წყლული, язва, იეხეკ. 30—3, და-ბეჭდ. დაბადებაში ჰყურთა წყლული.

თულა, ნ. თვლა.

თული, ს. მუკობარი, ავაზაკი, разбойникъ; განმ. ვეფს. თ. 196.

თულთ, ს. ფუნდრუკი, ერთგვარი თამაშობა, яска.

თულუნი, ს. წყლის საზიდი რუმბი, кожаный мѣхъ для носки воды, тудухъ, **თულუნობა**, ს. წყლის ზიგვა, водовозничество, **თულუნჩი**, წყლის მზიდავი, подводозъ.

თულიფი, ს. კოზირი ქალღლის თამაშობაში, козырь въ карточной игрѣ, რუსულ. ქ. ლ.

თუმანი (სპარს.), ს. ათი მიხალთუნი, десять рублей, ცხრა თუმანი მხედარი, 90 тысячъ воиловка, 1 ქართლ. 387.

თუმბუთური მუშვი, ს. мускусъ, ვისრ. 106, 135.

თუმარჩანობა, **თუმაჯობა**, ს. ერისთობა, воевод-ство, 1 ქართლ. 380; დარეკ. 86.

თუმც, **თუმცა**, კავშ. хотя, хотя бы.

თუნგი, ს. ღვინის ჭურჭელი თინისა; საწყყო ღვინისა კოკის მეთორმეტელი, რომელიც შევფარება ერთს ლიცრასა, 3 თუნგი არს ერთი ჩაფი ან რუსული ვედრა, 16 ზოთლი; და 30 ჩაფი ერთი საპლენე; тунга или мѣра жидкости 5/3 бутылкы; кувшинъ или чаша; ნ. საწყყო.

თუნთის ჭემი, მცენ ჭაქონი, кохехость; ერის. ლ.

თუნი, ს. ჭურჭელი გამოსაწყვაი ქურა, печь для обжиганя глиняныхъ сосудовъ.

თუნუქა (ოსმალი), ს. თეთრი რკინის ფიცარი, жестъ, бѣлка, ზინჯ. ლ.

თულული, მფრინ. ნ. სონლული.

თუნქჩიდასი (ოსმალი), ს. თოფით ჭურვილთა ზედა უფროსი, командиръ стрѣлковъ, 2 ქართლ. 373.

თუობა, ს. პირობა, условие, **თუობითი**, ზედ. სა-თუო. условный.

თურამ, ზვ. если что.

თურამაული, ს. დიდი ვაშლი კაის გვარისა, опорто (яблоко).

თურაჯი, **თურეჯი**, ნ. დურაჯი.

თურბითი, ს. მცენ. болотный молочай, ჰ. ფ. ლ.

თურგანი, ს. სიათა, მოდილი თოფი, большая вин-товка, საბ. ლ. ნ. რ. ლ.

თურე, **თურმე**, ზხედა ესე იხმარების ზმნათ თანა დასანიშნელად საქმეთა სხვათაგან სმენილთა და არა თვისგან წილულთა ან შემდგომად დავიწყების მიხლომით აღსწენებულთა, какъ оказалось, какъ видно; თურმე მოსულ იყო, какъ оказалось онъ

прѣхалъ; გა-თურე-ლაღე ბულხარ, ты, какъ вид-по, возгордился; ღარეჟ. 43, ასე თურეა ნება ღეთი-სა, такова воля Вождя, ვისრ. 151.

თურთ, თანდ. შეერთებითი, თანა, სხ, სო, სახლობი-თური, съ семействомъ, კაცებითურთ, съ людьми.

თურთქელი, ს. ენის ცკვიელი ძროხათა, ცხენთა, ყიფრთა (белѣзныя изыма).

თურთქელი, ს. უნდა თუთქი, гордая зола; სამც. 61, 75.

თურთ, ს. ქორის საჯდომი, жердочка для птицъ, რუსულ. 354.

თურინჯი (სპარს.), ს. მცენ. померанецъ, ბუნ. ლ; 3. ფ ლ; ნამნელუზა, ერის. ლ.

თურმანი, ს. ფარმანი ნახე, прикизь.

თურთა, **თერთა**, ს. კაკლის ოდენი ნაყოფი მიწაჲს-ლის გემო აქვს.

თურთობა, ნ. თრობა.

თურთობა, კავშ; ესლ.

თურქული, ს. შუეუყიეთ სენი, подстѣпная; ბუნ. ლ. ან ცხენთა, ძროხათა ენის სენი, ყიფრთა, ნ. რ. ლ. საბ. ლ.

თურში, ს. ქვით საზიდი ხე, მარხილი, лѣса для переноски камней, ნ. რ. ლ. საბ. ლ.

თუსადა, **თუსადამე**, კავშ. თოღობით, უკეთუ, ესლ, наче чалпы; ვინიცობა, თუ მოხდება, можетъ статься, მარც. 164.

თუქათარა, ნახე კაცობიანა.

თული (ოსმ.), ს. ოსმალითა ფაშათ წინ სატარებელი ზაირალი ცხენის ძუვისა, дунчукъ.

თულური, ს. მფრინვე. თეთრი მიმინო, кречетъ, ნ. რ. ლ; რუსულ. 364.

თუმშალი (სპარს.), ს. ჯაუში, ჩაუში, ხელ-ჯოხიანი, привратникъ, ღაც. 26, 41; ან მოხელე რომე-ლიც პირველად საქმელებს გაშინჯავდა და მასუკან მეფეს მთარმევედა, чиновникъ, который отвѣдывалъ кушанье, а потомъ подавалъ царю.

თუმშალანგი, ს. ბრინჯის საწურავი, ხინჭო, сито, ნ. რ. ლ.

თუსცი, ს. ერთი სტილი, რომელა 33 1/2 მისხალი, вѣсъ 33 1/2 золотника, ნ. რ. ლ. საბ. ლ.

თუჯი (სპარს.), ს. მეტალლი, чугунъ.

თქართქარი, ს. ხმა მალა სიცილი. хохотъ, ვეფხ. 1502; რუსულ. 393; **თქართქარება** (ვსთარქარება), ფ. უ. ხმა მალა ვიცინი, ვაკაკება; хохотать, громко смѣяться.

თქაფანი, ს. ნოტიოთ ღაღერის ხმა ერთიან ზუფხუეთო, несекъ воды, ან ღაღერის ხმა, трескъ, шумъ отъ паденiя.

თქაფი-თქუფი, ს. топотъ, ღგრილი ცხენთა.

თქერება, ს. ცხენზედ თამაშობა, подтижировать.

თქეში, **თქეში**, **თქორი**, ს. წვრილი წვიმა, мелкiй дождь; морозга.

თქვენ, არსებ. ნაცვალ-სახელი მეორე პირისა, მრავ-ლობითად, вы, **თქვენი**, ნაცვ. вашъ, **თქვენიანი**, **თქვენეული**, вашн (родные и т. д.), **თქვენე-ბრი**, подобный вамъ, **თქვენებურად**, подобно вамъ, по-вашему.

თქვეფა, ს. ботаник, сбииванiе; (ვქსთქვეფ, -ვიფე), ფ. მ. კოეზით ვურევ ნოტიოსა, ვანჯღღრვე, ботлать, разблатьывать жидкость, сбивать; -კვერცხსა, сби-

вать яйца, -ღოსა, сбивать кислое молоко, თავს მიოქვეფს, тридѣть мнѣ голову, (ვითქვიფები), ფ. ვ. взбиваться; тридѣть отъ жидк.

თქვირი, ზედ. ღამუქებული, დაჭირჯვებული; ღამუ-ქებულია, ღაჯირჯვება, пухляк; пухлостъ; თქვი-რება (ვა). заставить пухнуть; (ვსთქვირები), ფ. ვდ. ღაჯირჯველები, ღაჯმუქები, пухнуть, пух-нуть.

თქველიფა (ვქსთქვეფ, -ლიფე), ფ. მ. ვსვლაჲ, აღვწ-ბავ, ამოვსჭამ ენითა წვეხსა, трескаться, жадно поѣдать, лопать.

თქუმა, **თქმა**, ს. сказанiе, თქმა ანღერძისა, ვაჩი-პათა, სომხ. სამ. 3; გულის თქუმა, ნ. თავისადგილს, თქმა ღექსებისა, ე. ი. გამოთქმა ან შეთხზვა ღექსებისა, сочинять, произносить стихи, импровизировать, ვეფხ. 5, 22; თქმა ცალობისა, იწხე, воспѣвать; (ვსთქვამ ან ვიჭყვი; სრ. ვქსთქვი); 3 პირი თქოს შემოკლ. თქო, უს. მითქმა ან მითქვამს; მუობადი: ვქსთქვა ან ვქსთქო, ვქსთქვი; სრ. მეთქვა, შემოკლ. მეთქო, უსრ. მეთქოს, მეთქვას აგრეთვე აწმდ. ვსთქენი, სრ. ვქსთქვენ, ვეფხ. 28); ფ. უ. ვქსთრობ, ვლაპარაკობ, ვამბობ, ვუბნობ, წარმოვსთქვამ, მოვუთხრობ ვქცალობ, ვიჭყვი ცა-ლობას სიმღერას; говорить, сказывать; повѣ-ствоваться; იწხე, воспѣвать; ვეფხ. 5, 22; 744; ღავით. 4—6; 12—4; დაბად. 1—3, 4; ნუ სდა ვქსთქვენ, аносъ скажутъ, ისაი. 8—12; გულში ვქსთქვი. и подумалъ въ душѣ; რუსულ. 346; (ვითქვამ სულსა), ფ. მიჩ. ამოვიოსხრავ, вздохнуть, სულთ ითქვენა, вздохнулъ, რუსულ. 147; (ვითქვამ), ფ. მიჩ. ვუბნები, ვამხრობ, говорю, объявлять, 1 ქართლ. 418, მაგალ. გული უთქვამს გული მითქმიდა, и желалъ, и хотѣлъ, საქმ. 4—17; 21; იაკობ. 4—2; (ვითქმი, სრ. ვითქვი), ფ. თვ. მოვფხ-სენები, докладываться, доводится до свидѣ-нiя; сказать кому о чемъ; არ ეთქმის, нельзя этого ему сказать, (ვითქმი, ვითქვი), წარმოვითქ-მი, сказываться, произносить; (მეთქმის) ფ. მიჩ. თქმად გამებედვის, мнѣ сказывается, до-кладывается; долженъ и сказать; რაღა სიჭყვა მეთქმოდა, послѣ этого что и могъ сказать, რუსულ. 39; მეთქი (მეგვსთქვი), молвъ, дескать, ნ. მეთქი; თქმა (ვიჭყვი, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვსთქვამ. говорю, сказывать; ვიჭყვი შეგვიწყვალენსა, пою Господи помилуй, გიმოთ. 33; (ვეჭყვი), ფ. თვ. го-ворить кому, сказать кому, ვეფხ. 1119; მეჭყვი, говоривъ мнѣ, или скажешь мнѣ, ვეჭყვია, გო-ქვამს; не сказано тебѣ; ვეფხ. 128; **თქმა** (მათქს), ფ. მიჩ. კრძალვით ღვანხ ჩემს წინაშე, ვეფხ. съ трепетомъ, стоить передо мною; (მითქს გუ-ლი, გული უთქს) ფ. უ. მიცემს გული ან უცემს გული, ვეფხ. 83; бьется у мени, у него, трепе-щеть у мени, у него сердце, ამისაგან ვქსწარ-მოებს გულის თქმა, ნახე თავის ადგილს; **თქმა-დი**, ზედ. რაც სათანადო არის სათქმელად, что над-лежитъ сказать, сказательный, **თქმაობა**; ს. მოთხრობა, ამბავი, разсказъ. აბიდ. 21; თქმუ-ლობა, ღაპარაკი; молва, აბიდ. 7; **თქმევა** (ვათქმე-ვი), ფ. მ. ვაიპულებ წარმოთქმასა, заставить го-ворить, სამ. ვანც. 176; ვეფხ. 307; 372; გულსა

სწვა გის და ენას სხვას თქმევ, въ душѣ у тебя одно, а на языкѣ другое; ვისრ. 115; **თქმევა** (ვითქმევი); **ფ. ვ. ვიწოდებ**, სახელს ღვილებ, пазываться, ითქმევდეს თავლობას, именовался княземъ, მოურავ. 351; **თქმეინება** (ვა) **ფ. სსმ**, ვაიძულებ თქმას, заставить сказать, ქილ. 193; ვისრ. 107; **მათქმეინა**, онъ заставилъ меня сказать, ვეფხ. 240; **ღარეჯ. 114**; **თქმობა**, ს. თქმა, თქმულობა, сказаніе, молва, (ვთქმულვარ, ვითქმოდ), **ფ. ვ. სკაზანო**, приказано (есты), სამ. ვაცტ. 177; **მითქმა**, приказано, сказано мнѣ, **თქმულობა**, **თქმულეობა**, ს. говоръ, разговоръ; споръ; сказаніе; სიბრ. 70, ქილ. 530; ციმოთ. 182; თქო, моль, дескать, **თქმული**, **ნათქვამი**, მიმ. сказанный, импровизированный; **მითქმელი**, сказыватель.

თქორი, ს. ნახე თქეში; **თქორვა**, (ვკ), **ფ. უ.** წვირილი წვიმა მოდის, моросить, идетъ мелкій дождь, ქილ. 601.

თქრიალი, ს. ღვრიალი, მრავალთა ფეხის ხმა, და უფრო ჭკოვთა და ეტლთა, топотъ, стукъ, **თქრიადღებ** (ვი), **ფ. უ.** ღავრიადღებ, ფეხის ხმას ავადგენ, поднятъ топотъ, шумъ.

თქრომა, სფ. патрекъ, (ვთქვრები, -ვერ), **ფ. ვდ.** შეთქრომა, შევარდნა, მიფრენა, панадать, ისიი. 9—11, (ვსთქვრები), **ფ. ვდ.** ვავსტყვრები ძალით ან ბევრს ვსჭამ, напонтаясь, паѣтсья до сыта.

თქუმა, ნ. თქმა.

თხა, ს. ცნობილი შინაური ხვასცაკვი, რომლისა მამალსა ეწოდების **ვაცი** და ღელას **ნეზვი**; დაუკოდავს **ბოტი** და საბოტეს **ვაციკი** და **ქოში**; შეიღოს მათსა **ბაცკი**, მოზღილსა **თიჯანი**, **ციკანი**; წლისას **წალი**; წინ მოარულსა **ელქაჯი**; ესევე სახელი ეწოდებისთ **ქურციკოთა**, **ნამართა**, არამედ თიჯანსა მათსა **ნუკრი**; **კოვლქ**; **თხის რქა**, козерогъ, მართ. 85—1, **თხის ფსელი**, მცენ. ყრუ ხე. ჭაშქვიდა, черемуха; ბუნ. ლ. какавказская брусника; ერისთ. ლ.

თხაპნა, ნახე, თიხპნა.

თხევა (ვათხევე, ვსთხევი -ხეი), **ფ. მ.** ღავღერი, დავაქცევ წყალსა, лить, проливать, ჰირიღამ მათხევს, топшитъ, мени, рветъ.

თხევლა (ვსთხევლი, -ლე), **ფ. მ.** ზაღეს ვუტღებ, закидывать сѣтъ, (ვითხევლი), **ფ. მიჩ.** თევზს ვიჭერ, ловить рыбу, მაგ. 4—18; 13—48.

თხელეობა (ვა), **ფ. მ.** სქელს ნოცოს თხლად გავცდი; დავაწერილებ, жидить; ძალათ თოქიმბ, тонить, уменьшать толщину, (ვქსთხელეობი), **ფ. ვდ.** თხელი ან წმინდა გავცლები, жидить; тончать, (ვე მაგ. ჯიბეს) опорожнить чей либо карманъ, ჩოხგ. 93; სევდა მითხოს (მითხელოს); ე. ი. სევდა მომიქარვოს, ვეფხ. 661, пусть онъ разгонитъ мою грусть.

თხელი, ზედ. სისქის, სისუსთა, სიმკვრივისაგან მოკლებული; წმინდა, სიფრუანა, жидкій; тонкій, мелкій, рѣдкій; **ჭკუა თხელი**, недалъновидный, недалый умомъ.

თხემი, ს. თავის ქალა; მწვერვალი, თავი, წვერი, ქელი, темя; вершина, верхъ; -ადგილი, მაღალი ადგილი, სადაც დასჯილენ შემოვლეთა, მარკ. 15—22;

лѣнное мѣсто, მაგ. 27—33, -შითსა. вершина горы.

თხევა (ვქსთხევა, -ხე, მეთხევა, შავთ. 1), **ფ. მ.** ვსწვა, დავსწვა, შევსწვასხვ, илести, заиметать; დავსწერ, შევადგენ, შევთხევა წერილსა, შავთ. 1, сочинять, **თხეული**, **ნათხელი**, снлгетный, сочиненный, **თხეულეობა**, ს. შექმნილი, შეთხეული წერილი, сочинение; შემაკობილეობა, украшение, იუდ. 10—4.

თხიერაკი, ს. ციკტორა, небольшой бурдюкъ, ივლით. 10—5

თხიერი, ს. ციკი, თხისტყავი ღვინის ჩასასხმელი, მაგ. 9—17, 18; бурдюкъ, мѣхъ для вина, სახენი ამისნი არიან: **ციკტორა** და **თხიერაკი**, არის მომცრო ციკი; უდიდესი თხათა და მოზვერთა: **ციკი**, ამისი უდიდესი **ქეშელა** და სრულიად დიდი ხართა და კამხეთა: **რუმბი**; **კოლცი** არს ზრობის ტყავი ცკბილთა ჩასასხმელი: **თასუხა** არს ტყავი წყლის საზიდავი და **გუდა** ჩასასხმელი ზეთისა, თაფლისა და მისთანათა; იმერელნი ციკს უხმობენ **გუდად** და **კუპრიელად**; 2 მევ. 16—2; იერემ. 13—12.

თხილამურა, ს. კრკალი ფერხთ დასკარავი სავალადილთა თოვლთა ზედა, რათა არა შეათფოს მას შინა, лыжа.

თხილი, ს. მცენ. орѣхъ, **თხილნარი**, ს. თხილის ტყე, орѣшникъ, орѣховая роща.

თხისვა, ნ. შეთხინვა.

თხის ფსელი, ს. მცენ. черемуха; ბუნ. ლ; кавказская брусника, ერისთ. ლ.

თხისურნი, ნ. თივთიკი; თხისფსელი, ნ. თხა.

თხლად, **ფ. ზ.** жидко, мелко, рѣдко, ნ. თხელი.

თხლაშანი, ს. ლაწანი, ცკაცანი, бацъ, -ნს გავადენ, бацнуть, треснуть.

თხლე, ს. ნაძირალი, დაღვეილი სისქე ნოცოვითა, густота осѣнная, дрожжи; **ღვინისა**, поддонки вина, დავით. 74—8.

თხლეშა (ვკ), **ფ. მ.** თხლაშანს გავადენ, შემოვსთხლეშე, შემოვკვრავ, илснуть, бацнуть, ударить, (ვითხლიშეში), **ფ. ვ.** ვიკოჯიგები, рваться.

თხმელა, **თხუმე**, ს. მცენ. შურყანი, ольха.

თხოვა, **თხოვნა**, სფ. прошение, просьба, ზენა არის თხოვითა, просить именовемъ Всенышняго, 1 ქართ. 330; (ვქსთხოვ, -ხვი), **ფ. მ.** ვეხვეწებო, ვევედრებო; ვეხვეწიბო რომ დროებით მათხოვოს ნივთი რამე; დასტურს ან ნებას ავართმევ просить, испрашивать; просить одолжить; отпрашивать кого; ფსლმ. 2—8; 26; მაგ. 6—8; (ვითხოვ), **ფ. მიჩ.** ვევედრებო რომ მათხოვოს, ვინათხოვებო; გავუშვებ, თავის უფლობას ან ნებას ვაძლევ სხვაგან წასვლისა და სხ. просить, одолжить; отпустить, уволить; ვითხოვ ცოლსა, жениться, ვითხოვ ქმარსა, выходить замужъ; ვქსთხოვ ქალსა, свататься; ვითხოვ ზღლიშსა, просить извинения; მითხოვ, просишь меня, შეილად უთხოვინებარ, онъ просить объ усыновленіи тебя 2 ქართლ. 536; ცოლად ვუთხოვნივარ, онъ сваталъ меня замужъ; **თხოვება** (ვა), **ფ. მ.** მივსცემ რაჟმე დროებით, одолжать, отдавать что на время, -ყურსა, вынмать, сслушать, ყურს არ ვითხოვებ, необра-

шакю выпманія, 2 ქართლ. 532; ვათხოვებ ქალსა, выдавать замужъ (ვეთხოვები), ზ. თვ. ვეკითხები, დავეურვი, გამოვერთმევი; დავეკითხები, დავეთხოვები, ნებას ავიღებ წასასვლელად სადმე; взыскиваться (იალოვ, штрафъ); отирашиваться; სამ. ვახტ. 136; გუჯ. 31; შეთხოვება, взыскивается съ меня; отирашивается у меня; **თხოვნინება** (ვა), ზ. მ. ვაძმულეზ თხოვნასა, заставить просить.

თხოულობა, სზ. испрашивание. (ვთხოულობ), სრ. აქა აქვს), ზ. მ. გამოვიტან თხოვით, კარ და კარ დავდივარ და მოწუთლებას ვითხოვ; испрашивать; просить подавние.

თხრა (ვჭსთხრი, ვჭსთხრე), ზ. მ. ამოვჭკვეთ, ამოვთხრი მიწას ბარით; გაფასობებ, სახელს გავუტყებ, კოხათ, რყბ; სტრამნებ, безчестить; მითხრი ჭასა, კონაენი მიწ იმუ; ვჭსთხრი თვალეზსა, выколоть кому глаза. (ვითხრები), ზ. ვ. მოვითხრები ბარით მიწა; გავწბილდეზი; ვკაშივხრება; острамнться.

თხრამლი, ს. ბაული, წუთხი, შალალი, густой гной изъ раны.

თხრებლი, ნახე მთხრებლი.

თხრილი, ს. გრძლად მიწის ნათხარი, яма; канава, траншея; валь. окопъ.

თხრინი, მცენ. ჩიტის ვაშლა, чайшковое дерево, ერის. ლ.

თხრობა, ს. მოთხრობა, повествование, (ვეთხრობ, ვუთხრობ, სრ. ვუთხარ სამღვთო წერილში: ვუთხრენ, უთხრენ, უთხრნეს; ვუთხრენით, დაბად. 44—23; ისაი. 3—9); ზ. მ. ვუთხნები, ველაპარაკები; მოვუთხრობ ამბავს, ვუაშობ; сказывать, говорить; повествовать; ცხი უთხრობგნ დიდებასა ღვთისასა, небеса проповѣдываютъ славу Божию, ფსალ. 18—1; აქი ვითხარ, развѣ и неговорилъ тебѣ; მართალი მითხარ, скажи мнѣ правду, გულს ვუთხარ, я подумалъ про себя, რუსუდ. 422; დარეჯ. 6; გული მითხრობს, сердце говоритъ мнѣ; **თხრობილი**, ზზ. ნათქვამი, сказанный, ვეფ. 48, 874—923.

თხრევა (ვეთხრევა), ზ. მ. ვსვრი, ვსთხრავი, ширать, начкать, ვითხრები), ზ. ვ. ვავისვრები, мараться, начкаться.

თხრეშე, ს. თხმელა, მურუანი, ольха.

თხრეველა, ს. ცხოველი, кротъ, ლევიტ. 11—30; порка, ბუნ. ლ.

ო.

ი, ხმოვანი ასო ქართლის ანბანისა, რიცხვი დანიშნავს ათს და ფულის ანგარიშში ნიშნითურ ი ათს-თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიშში ნიშნავს ორს ფულსა; მრავალჯერ წინაშე ი დაერთვის ვ. მაგალ: იწრო, ვიწრო; ქ დ დაერთვის ზმნათა ზედაცა; იბედივ, იგურდივ, იმრგვლივ; ქარავმიანნი ლექსნი; იშლივ, იერუსალიმი; იშლი, ისრაილი; იო, იესო; იე, იოანე.

იბ, ს. ვევეილი, фиалка, ვეფ. 693.

იბო, ს. ტაიჭი, წყვილ-გამსხმული ცხენი, мерины.

იბგუნდი (არაბ.), ს. იაკინთი, პაკიოსანი თვალი, яхонтъ.

იადგარი (სპარს.), მოსახსენებელი, სასოვრად მიტევილი ნივთი; მოსახსენებელი სიკელი, გუჯ. 20, 21; подарок на память; грамота въ память; იადგარი ვაჟ-ვატობითა, достойный памяти за свою храбрость, 2 ქართლ. 315; ერთი ბექქელი იადგრად აიღო, онъ взялъ одинъ перстень на память, ვისრ. 50; იადგარი ცხენი, достойный-чательная лошади, რუსუდ. 331.

იადონი, ს. მურინე. солоней, ნ. ადონი.

იავარი (სომხ.), ს. ალაფი, ნაშოვარი, ნაფორიაქები, იერემ. 15—13; 17—3, добыча; **იავარ-ყოფა** (ვჭყოფ), ზ. მ. ავაფორიაქებ, ავიკლებ, მატ. 12-29; ებრ. 10—34; разграбить, расхищать.

იაცმა, **აიყმა** (ბერძნ.), იაცმის წყალი, ნ. აიყმა.

იათული, ს. ვეცხლის სახმისი, სურა, серебряный вышитый кувшинъ, საზ. ლ.

იაკინთი (ბერძნ.), ს. იბგუნდი; ან ფერი მისი მოლურჯო, яхонтъ; снѣгъ цѣптъ, გამოსლ. 31—4; 28—37, ისაი. 3—23; იერემ. 10—9.

იაკოსცა, ს. თათრული ია, მცენ. прищъ, косатикъ. иѣтущекъ (раст.), ბუნ. ლ; ქილ. 651.

იალანჩი ფალანგი, ს. მასხარა, გამომაჯავრებელი, ხალხის შემაქცევარი, რომელსავე წარმოადგენაში, потѣпшый, ломака, палица; ნ. რ. ლ.

იალკიალი, **იალციალი**, ს. აქა იქ ღრუბელი და შორის მათს მჩენნი ვარსკვლავნი, блискъ звѣздъ между облаками.

იალმაგი, ნახე აღმაგი.

იალქანი, ს. ალაში სომალისა ან აფრა; აგრეთვე პატარძლის გვირგვინი ჯვარის წერის დროს ხმარებელი; флакъ, вымпелъ; парусъ; коконшикъ, სასოფლო გაზეთი 1879 წ. № 4, გვ. 4, вѣпецъ во время вѣнчанія на головѣ невѣсты; ნ. რ. ლ; საზ. ლ; იალქის გემი, парусное судно.

იალღოჯი, ს. პირმრულე ფიცარი, აფრაკი, неровная, шероховатая доска, **იალღუნა**, ნ. ელღუნი.

იალციალი, ნ. იალკიალი.

იამანი, ს. პაკიოსანი ქვა, აქაცი, агать, ბუნ. ლ; ქიმ. 169.

იამზიკო (ბერძ.), ს. ურითმო ლექსი სუთ ცვაპოვანი და თორმეტ მარცვლიანა, კულპვეცილი, ямбъ, ямбическіе стихи.

იამოაირი, ს. ცხოვ. დაბექქდ. დაბადე ბაში, 2 სჯული 14, ნ უნდა ნიამორი, იქ ნახე.

იანვარი (ლათინ.), ს. თოვ, ქართლად აპანი, январь.

იარანი (თათრ.), ს. თანა ვარსკვლაველი მშვიდლოსანი, сѣвѣлецъ (созвѣдіе), ქილ. 684.

იამოხცი, ნახე აპოხცი.

იარა (ოსმ.), ს. დაჭრილობა, წულუღი, рапа.

იარაღი (ოსმ.), ს. ქური ძელისა ან რკინის სახმარი ხელოსანთა: ხუროთა, კალატოზთა, მჭედელთა და სხვათა: ვითარცა: დანა, ქოპოსანი, ხერხი და მისთანანი: საჭურველი მეომართა ვითარ: თოფ-იარაღი, ხმალი და მისთანანი; რუსულ. 346; инструментъ; оружіе; აგრეთვე: მორთულობა რისამე, ხელი, приборъ; უბორъ; მაგალ. სუფრის იარაღი, столовый приборъ, რუსულ. 417, 904; ჩაის იარაღი, чайный приборъ, ცხენის იარაღი, уборъ лошадиный, იარაღს ავიყრი, снять оружіе, იარაღს ავიყრი, обезоружить.

იარაზი, ს. მცენარე.
იარაზჩინი, ს. არაზჩინი, ермолка, колнакъ.

იარმორკა (რუსულ.), ს. ბაზრობა, ბაზრიანობა, ярморка.

იარლიყი (თათრ.), ს. ოქმი, ბრძანების წერილი უარესთა, указъ. [(дереву).

იაროზი, მცენ. კასთა, გამოსლ. 30—24, касия იასამანი (არაბ.), ს. ясмни, ბუნ. ლ; 3. ფ. ლ.

იასაული (ოსმ.), ს. მანდატური, ბოქლედი, ხელჯოხანანი; Есауль, судебный приставъ, чиновникъ, приводивший въ исполненіе судебное рѣшеніе, иногда посылаемый судьей для производства слѣдствія на мѣстѣ; **ქორიასაული**, **ქორიასაულთანში**, **სოიბათიასაული**, ს. მანდატურთა ან ბოქლეუთ უხუცესი, пачальникъ есауловъ; **იასაული**, ს. მოხელე მოურავის ხელქვეითი, полицейскій чиновникъ при Моуравѣ, наблюдатель за порядкомъ въ городахъ, სამართ. სომხ. 360; აღუქს. 126; **იასაულთობა**, ს. ბოქლეულობა, есаульство.

იასპი (ბერძნ.), ს. ეშის ქვა; ясперъ, яшма.

იაცაკი (ოსმალი), ს. სახლის მოფენილობა ხითა ან-ქვითა, поль, ისაი. 25—12; 29—3.

იაფეზა, **იეფეზა** (ვაიაფეზ, ვაიეფეზ), ზ. მ. ფასზედ შეფაყირებ, удешевить. понизить цѣну, უუქი შენი იეფეზა, ე. ი. რადგანაც შენი უუქი გახშირალა, когда ты освящаешь лучами щедро; ვეფს. 134.

იაფი, **იეფი**, ზედ. არა ძვირი, მცირე ფასისა; უხვი, ხელ-გახსნილი, ხელ-მოუჭირებელი, дешеный; щедрый, тароватый; ვეფს. 147; მრ. 309; იაფი კაცი, щедрый мужчина, **იაფობა**, იეფობა, სხ. არა ძვირობა; უხვობა, ჰურადობა; ვეფს. 1559; дешевизна; щедрость, (ვიეფობა) ზ. მ. უხვობა; იაფადვარ, быть дешенымъ, щедрымъ, (ვიეფები, ვიეფდი) ზ. ვდ. იაფად გაფხედობ, ფასს-მოვიკლებ; საღუთო წერილში: განვმარადლები, გარდავემატები, იერემ. 12—1; дешевить; ошедряться, щедро надѣляться, **იეფო**, ზედ. უხვი, щедрый, ვეფს. 147.

იაფინჯი, ს. ნაბადი, бурка, ბაქრ. 164.

იაღლავაში, ს. წამლებით შეწყლილი და გამოცხობილი ლავაში დასადებად სიმთვინეთა და სხვათა სატყვიანთა ზედა, цѣлебная лещика, употребляемая въ видѣ припарки, при онухоляхъ и рагахъ, ბ. ჩ. ლ.

იაღლუ, ს. ააძა, Русск. Груз. Слов.

იაფაშად, ზფ. რიგიანად, соответственно, прилично, ციმოთ. 61.

იაყუთი, ნახე იავუნდი, яхонтъ.

იასნი (ოსმ.), ს. ხორცის წვენი, бульонъ, დასტ. 122.

იასტანი, ნ. ხურჯინი, Ходжи-баба, 1 ч. 255.

იასმოლ (ოსმ.), ს. საღებავებელი, на здоровье.

იბაკო, **იბაკო** (ბერძნ.), ს. vnaokoi, стнхпра, იბაკო ბერძნულად ნიშნავს ყურადღებასა და ეწოდების დღესასწაულთა შინა სათქმელსა საცისკროდ საგალობელსა შესამის და მეექვსის მუხლისა, კონდაკი.

იბედივ, ზფ. შესდომით, ანდებედ, ბედზედ, случайно, удачно, **იბედივი**, ზედ. შემთხვევითი, случайный.

იბეცნ, ზ. მ. ვ პირისა, როკავს, იობ. 39—21, დაბქელილს დაბდეშპი გამოუცვლით და დაუწერით როკავს, ე. ი. თამაშობს; тащуетъ.

იგავი, ს. ანაზა, მაგალითი; нословница; притча; იგავ მიუწოთმელი ქორწილი, ე. ი. უმაგალითო, სახე დაუდებელი, безпримѣрная свадьба, 1 ქართლ. 285.

იგი, ნაცვ. უცვალბელი ბრუნვაზედ; ის; онъ, тотъ, **იგია**, იგია, ხმარებულთა მხოლოდ ერთს ადგილს სამღუთო წერილში: она; ნაუმ. 2—7, ნაცვალ-სახელი იგი ხშირად იხმარების კავშირის წილ: ცა ან თუ და სხვათა ნაცვალსახელთა და ზმნის ზედათა განსარჩევლად კითხვისაგან, მაგალ: ვინ იგი, кто же, რომელი იგი, который же, რა იგი, что же; ვითარ იგი, какъ же, როდენ იგი, сколько же, რაქამს იგი, когда же, სადა იგი, гдѣ же, ოდეს იგი, когда же, ვიეთნი იგი, пѣкоторые же, **იგივეობა**, ს. ისივეობა, тождество, полное сходство, подобіе; კავშ. 60; მეტაფ. 28; მარტ. 1—153; ციმ. 142; **იგივე**, ზედ. ისივე, одинаный, тождественный.

იგრი, ნახე ვიგრი.

იგრიკა, **იგრიკი**, ს. აპრილის თოფე, апрѣль.

იგურდივ, ზფ. გარღვარდმო; მეორე გვერდზედ, გადმობრუნებით, поперекъ, наизворотѣ; წყობ. 245, **იგურდივი**, ზედ. გარღვარდმო, поперечный, დაზად. 6—18; დაბ. 13—18; ციმ. 26.

იდად, მხიარულობის სმა, ვაჟა, браво, вивать.

იდაფვი, ს. მკლავის საშუალზედ სახსრის ძვლის თავი, ვითარცა ფეხის მუხლისა კვირისცავი, ნიდაფვი, локотт, გამოსლ. 26—17; 37—13.

იდეა (ბერძნ.), ს. გამოხატული ჰაზრი, идея, კაც. 148; მარტ. 2—10; ლოლ. 40, 41.

იღოლი (ბერძნ.), ს. კერპი, идолъ; იღოლეზრივი, ზედ. კერპებერი, идольскій.

იღრა (ბერძნ.), ს. წყლის გველი ან ვეშაპი, гидра.

იღრავლიკა (ბერძნ.), ს. სწავლა წყალთა მოძრაობისათვი, гидравлика.

იღროღრაფია (ბერძნ.), ს. წყალთა აღწერა, гидрография.

იღუმად, ზფ. ფარულად, ჩუმთა, მალეით, тайво, секретно, **იღუმადი**, ზედ. დაფარული, დამალული, тайный, секретный, ვეფს. 264.

იელატი, ს. მცენ. ნ. ელატი, ель, ნ. ჩ. ლ.

იელი, ს. შავ-ფაფარა თაფლის გამრევენლი, одуря, пьянячинокъ, ერის. ლ; ან кашкара, черногривъ, ბ. ჩ. ლ; იელ ნაქამი თაფლი, отравленный и пснорченый медъ.

იერარსი (ბერძნ.), ს. მღვდელ-მთავარი, сѣвященно-начальникъ, ბერძნ. იერეოს ნიშნავს მღვდელსა, არსი, მთავარს; **იერარსია**, ს. განსაკებელი მღვდელმთავრისა, იერარქია, епархія.

იერიში, ს. ზედ-მისლვა, ატავა, приступъ, 2 ქართ. 390; 530.

იერლაჟი (თათრ.), ს. სიგელი თათრის ხანისა, ярлыкъ.

იეროდიაკონი (ბერძნ.), ს. მთავარ-დიაკონი, მონაზონი, ierodiakonъ.

იერომონაქი (ბერძნ.), ს. მღვდელ-მონაზონი, ieromonakhъ.

იეროღლილი (ბერძნ.), ს. უწინარეს შემოღებისა სწერთა ასოთა, ძველნი მეგვიზტელნი ხმარობდნენ რომელთამე სახეთა და ნიშნათა საცნობელად ურთიერთისა ჰაზრისა; ამგვარი ნაწერი ძნელი მი-საჯღომია, ieroglifъ.

იეფი, იეფობა, ნ. იაფი, იაფობა.

ივანობის თოვე, ს. ივანის მღბობურად, июнь.

ივარძმა, უკუთქმა, არა ძმავე, брать, ქილ. 299, 533; 632.

ივი, ს. ზოგად კაცისა და ქალის სარცხვინელი, членъ, удъ, საბ. ლ. კაცის ომი.

ივლისი, ს. მკათა თვე, июль.

ივნისი, ს. თობათვე, июнь.

იზომი, ზედ. იმოდენი, რუსედ. 404, такой.

ითიკა (ბერძნ.), ს. ზნეობის და ზრდილობის სწავლა (ნაწილი ფილოსოფიისა), правоучение, правоучительная философия, ლოღ. 14.

იიმი, ნიშანი განკვირვებისა, ვაიმი, ვაიქემს თავს, горе мнѣ.

იისფერი, ს. ფერი მსგავს იის უფავილისა, фиолетовый цвѣтъ.

იკანკელი, ზედ. დაკვლავნილი, მიმოსვეული გზა, მდინარე და სხ. изнелетный, ღრამ. კანკელდობითი, скаплиемый.

იკა, **იკარი**, ს. იმერ. პიჭის ზონარი, тесма у нагшинокъ, 2 ქართლ. 214, ნ. ამოსაზიდი.

იკვლიკი, ს. მცენ. უგვაკალა, სოინჯი, червунка (раст.). ბუნ. ლ.

იკლიკანტორი, ზედ. ეშმაკური; хитростный.

იკონომი, **იკონომოსი** (ბერძნ.), ს. სახლის მნე, განმგე, ეზოს მოძღვარი; კარგი სახლკარის გამძღოლა, ფულის შემსახვი, გამფთხილებელი, экономъ, домоправитель; хороший хозяинъ; расчётливый, ეკონომია, ს. экономия, ერისთ. II, 6.

იკორთა, ს. ფიცრის თარი, полка допятаი.

იკოსი (ბერძნ.), ს. ღიღი მუხლი იბაკოს მობმით ნასაკითხავი, iкосъ.

ილათი (არაბ.), ს. ღონე, ღონის ძიება, синосѣвъ, средство, ვისრ. 82, 90, 108.

ილაღი (არაბ.), ს. ცანტრახეი, ყურის საწმენდი, ухочертка, ухочистка.

ილაბა, ს. მუცლის ცვივილე, გვრემა, рѣзы въ животѣ.

ილაჯი (არაბ.), ს. შეძლება მოთმინებისა, терпѣние, ილაჯი გამიწულა, я вынесъ изъ терпѣнiя, ილაჯი გაწვევილი, лишённый средствъ, возможности, ნონგ. 147, ილაჯი წაილა, подошёл.

ილეკრო, **ილეკრო** (ბერძ.), ს. ზრწყინვალე მე-

ცალი, რომელსაც შეადგენდნენ ძველნი 4/5 ნაწილისაგან ოქროსა და 1/5 ნაწილისაგან ვერცხლისა, илেকтры, ეცეკ. 1—5.

ილი (სპარს.), ს. კაკულა, кардамонъ.

ილინჯა, ს. მფრინველი შესაზრობელი მხენე გალიასავით, сѣтъ для ловли птицъ въ видѣ клѣтки.

ილლუნი, ს. მცენ. გრებშიქსე (раст.), პ. ფ. ლ.

იმა, შემოკლ. იმ, **იმა**, მეგრ. ჰიმ, ლაზურ. ჰიმ; პიზრისა, რომელსაც აქვს კანკლელობა; ნათ. იმისი, მეგრ. და ლაზ. ჰიმიში, მიც. იმას, მეგრ. და ლაზ. ჰიმის; მრავლ. სახელობს. არა აქვს, გარნა ნათეს. და მიც. იმათ, მეგრ. და ლაზურად თინეფ, ნაცვ. სახ. ის, იგი, опъ, **იმაში**. шъ немъ, იმავწამს, წყ. въ ту же мншуту, იმათიფე, сь того же времени, იმ დღეს, въ тотъ же день, **იმდენი**, ზედ. **იმცონი**, столькiй, იმათი, ზედ. пхъ, იმათეული, იმათიანი, ზედ. ихшiй, იმ დროს, въ то время, იმდენჯერ, столько разъ.

იმარმენი, ნ. მარმენიო; იმარგვლივ, ნ. იმარგვლივ.

იმედი (არაბ.), ს. სასოება, ვეფხ. 505, 1291; 1303; надежда, იმედის ქონება, шмѣтъ надежду, იმედი წყალობისა, милостивое обнадѣживаше, იმედის დადება, обнадѣживать, იმედ გარდაწვევტილი, потеряннiй надежду, **იმედება** (ვიმედებ), წ. მ. იმედს მივსცემ, обнадѣживать, (ვიმედებ), წ. მ. ვსასოებ, надѣяться (ვიმედებ), წ. მ. იმედი მაქვს, надѣюсь, ქილ. 170; ვეფხ. 1279; **იმედებუდი**, **იმედეული**, იმედიანი, -ლოვანი, ზედ. გულადე-ბული, обнадѣженный, ვეფხ. 149; ქილ. 283, 2 ქართლ. 555; ვისრ. 164; **იმედეულება**, **იმედ-ნეულობა**, **იმედიალობა**, **იმედოვნება**, **იმედ-ლობა**, надежность, ვისრ. 165; (ვიმედოვნებ, ვიმედებ), надѣяться, ვეფხ. 1146; (ვიმედებ), წ. მ. იმედს დავუდებ, გულადებულ ვჭეფობ, обнадѣживать, ვეფხ. 61.

იმიერი, წყ. იქით, გაღმა, по ту сторону, **იმიერი**, ზედ. по ту стороннiй, იმიერი სოფელი, будущая жизнь; დარეკ. 2—20, **იმიერი**, წყ. იქით-გან, გაღმიოვან, сь той стороны.

იმინთი, ს. მცენ. უთესლო ზღობანი; ბუნ. ლ.

იმისი, ზედ. მისი, его, ихнiй, იმისი დები, его сестры, უთხარით იმისს დას, скажите его сестрѣ, იმისთანა, იმისებრი, ზედ. подобный ему.

იმიცომ, წყ. მისთვის, иному что.

იმლიკი, ს. ახირებული, უცნაური, чудакъ.

იმნოსი ს. სიმღერა ან გალობა, гимнъ.

იმოდენი, ზედ. იმცონი, ისიდიდე, такой, столькiй, -ფული, такое количество денегъ, **იმოდ-ნობა**, ს. -ქნას, чтобы опъ настолько могъ дѣй-ствовать, ქილ. 382.

იმპერატორი, ს. თვით-მპერობელი ხელმწიფე, კეისარი, Императоръ, -რული, ზედ. შესახველრი, შესაფერი იმპერატორისა, императорскiй, **იმპერია**, ს. სამპერო; საკეისრო საზრამანებელი, имперiя.

იმრგვლივ, წყ. გარშემო, გარემო, მრგულად, во-кругъ, кругомъ, ქალაქისა, вокругъ города.

იმცენი, ზედ. იმოდენი, столькiй.

ინა (არაბ.), ს. თმის საღებელი (მცენ.), Хенне, ал-кала, шъ котораго дѣлается краска для во-

ლოსი, ბიანკ. ლ; ბუნ. ლ; ერის. ლ; ან ხელო-საღე-
ბავი, ხენძაფე. ნალამინი, ერის. ლ.
ინაზარი, ნახე ანაზარი; რუსულ. 437; აცია 21, -პე-
რანგის ინაზარი, წყ. ერთი რუბანი; **ინაზრობა**
(ვინაზრობა), წყ. მ. ანაზრად ან შესანახავად ავიღებ
ნივთსა, приять на хранение вещь, რუსულ. 437.
ინაგა, ს. მომცრო ცრელი, გვრიტი, голубок.
ინადი, ს. ჯაბრი, ქიშკი, ჯავრი, შური, ვრახდა, ვა-
ხიშტი, **ინადიანი**, ზედ. შურიანი, ჯაბრიანი, ვრახ-
დანიანი, ვახიშტიანი, ინადში ჩავედგები, ინჰ-
რუიუსი, **ინადიანობა**, **ინადობა**, ს. ჯაბრის ქონე-
ბა, შურიანობა, вандализм, ვანდისტი, (ვი), წყ. მ.
ინადში ან ჯაბრში ვუდგევი, ვრახდოვანი, ვანი-
დოვანი, სომხ. 308.
ინანთი, ს. ვარის წყლისავით სუნნელი, духи, въ
родѣ розовой воды, სპ. ლ.
ინამი, ს. თეთრით დაჯილოვებდა, მაგალ. ებოძა თე-
თრი ინამად, 2 ქართლ. 378; денежная награда.
ინანში (არაბ.), ს. საგლოში ადგილი სუფრაზედ, მი-
სთ სидящи за столомъ, ინან-იდგენს, ე. ი. გვერ-
დით უდგენს, მაგ. 8—11; იოან. столъи возлѣ,
ინანით ჯდობა (-ვჭვითვარ, ვიჯედ), წყ. უ. გვერდით
ან ვისთანმე თანავჭვითვარ, сидѣть за столомъ воз-
лѣ кого либо, მაგ. 9—10.
ინგლიზის ქურჭელი, ს. ითქმის უფრო საღვინე-
თა თვის, გარნა თუფთა ქაშანური; муравленая;
позразцовая посуда, **ინგლიზის მარილი**, ს.
горькая соль.
ინდიკოიონი (ლათინ.), ს. მცირე არს 15 წელიწადი
და აღირიცხებენ 1 სექტემბრიდამ; გარნა დიდი ინ-
დიკოიონი არის 532 წელიწადი, ნახე ქრონიქონი,
индикт.
ინდის სურმა, ს. დანაკის კული, ფინიკი, ვალანოსი,
финикъ, ბუნ. ლ. ერის. ლ. **ინდოეთის ღერნა-**
ში, ხამბუხი, **ინდის-კაკალი**, ს. кокосъ.
ინდოური, ს. ინდოური ქათამი, индийка, -მაშლი,
индийскій штиухъ. [красный.
ინდუა, ს. შურა, შავ-წითელი, чермный, темно-
нирთა, ს. სტომოქის მოშლა ბევრის ქამით, ან საწ-
ყენის საქმლისავან და ვერ მოხელეობა, разстрой-
ство желудка.
ინი, ს. ძველბერი საწყავი ეზრავთა, ორი კოროსი
ან 20 შოლი, гниа, срейская шира, იეზეკ.
45—24; საწყავლი, გამოსლ. 30—24.
ინოზი, ს. მგრანო ბელი მარღვი, периль, ნემეს. 26.
ინოზი, ს. რანდი, всадишь, 2 ფერემ.
ინსპექტორი ს. ზედა-მხედველი, инспекторъ.
ინსტინკტი, ს. გრანობა, აღლო, инстинктъ, ჩონგ.
117.
ინტერესი, ს. სარგო, შესამატი; სურვილით გამო-
ძიება, интересъ.
ინჩი, ერთი ინჩი ცარ იცის, опъ аза въ глаза по-
зпаетъ, რუსული. ქართ.
ინჩხლა, ნახე ანჩხლა გვ. 41.
ინჩქითური, ს. მსხალი, ბაქრ. 181, порода грушъ.
ინძლი, მცენ. ნ. თხის ფსელა.
ინჭირი, ს. მცენ. აწული, бузина.
ინჯირი (სპარ.), ს. ლეღვი; смоква.
ინჯილიკი, ს. ჯიბლიბო, ქუთუთოს ზმო, ячмень
на глазу.

ინგუე, ს. გარდასხადი, სურავი штрафъ, взысканіе,
აღბულა 66.
იოზელიონი, **იოზელიონი** (ებრ. ლათინ.), ს. ძველ-
თა ეზრავთა დღესწავლი, რომელიცა გარდაის-
ღებოლეს ერგასსა. შინა წელიწადსა ერთგზის და
მაშინ განათავისუფლებენ მონათა, მიუტყვებდნენ
ვალთა და სს. სოლო შემდგომად რომის პაპთაცა
დაწესეს მსჯავსივე მისი, юбилей.
იოზის მაცლი, ს. აბრეშუმის ქია, шелковичный
червь.
იონჯა, ს. მცენ. ალავერა, люцерна (трава), ბუნ.
ლ; ვ. ფ. ლ; ერის. ლ; **თეთრი იონჯა**, кашка
(раст.); იოან. ბაგ. ლ.
იორდასალამი (არაბ.), ს. мюль, марьинъ корешъ,
ბუნ. ლ; ვ. ფ. ლ; ერის. ლ.
იორლა (ოსმალ.), ს. თანარიკი ცხენი, иноходецъ.
იოცა (ბერძნ.), ს. ხაზი, მცირედ წარზიდული, ან
მცირე რამ, юта, небольшая черта, малая ча-
стица чего либо; ვის მორჩილებენ ციერნი ერთი
იოცის წამისად, коему покоряются небесныя въ
одно мгновение ока, ვეფხ. 830; არცერთი იოცის
ცოლი ფასი არ დარჩენილა რა, неосталось ни
одной юты изъ цѣны, т. е. все сношана ухло-
чено, ქართ. ქრისტ. XVIII.
იპა, ს. ქუა ბოსტნის მანე.
იპაკო, ნ. იპაკო; **იპევაკუნი**, მცენ. ნ. ოქროს ძირი.
იპატოსი (ბერძნ.), ს. პირი, ერთი რომელიმე პირი
სამეზისა, чюастакъ, 1 ქართ. 380; დან. 3—3.
იპატოსი, ს. სპსპეტეს, მთავარი, копсулъ, воспа-
чальникъ; დან. 3—3; გარნა ანთოპატი, მოადგი-
ლე მისი, прокопсулъ; **იპერპოლა** (ბერძნ.) ს.
ხოცა ნაკვეთი რიტორული გარდამატებულის ქე-
ზის დამნიშველი; шерболъ.
იპოდაკონი (ბერძნ.), ს. კერძო დიაკონი, поддиа-
конъ.
იპოდრომი, **იპოდამი** (ბერძნ.) ს. ასპარეზი, ცხე-
ნით სარბიელი, истаишице, циркъ, 1 ქართლ.
284.
იპოკენცავრი (ბერძნ.), ს. კენცავრო, похващъ
(чудовище).
იპოზონდრია (ბერძნ.) ს. სევდა, меланхолия.
ირაო საქონელი, ს. დაკარგული საქონელი სხვასთან
ვისთანმე მისული, присталый, пригубный скотъ,
სამ. ვასტ. მ.
ირალა, მცენ. бѣлокорна, ერის. ლ.
ირემი, ს. ცხოველი, олень, **ირემვაცი**, ს. олень,
იოზ. 39—1; დაბეჭდილს დაბადებაში ჰსწერიო
ირემი, ირმის მაგიერად უნდა ფურ-ირემი და არა
ირემვაცი როგორც ძველს დაბადებაშია. სპ. ლ.
ხარ ირემი, олень, ფურირები, лань, **ირემის ენა**,
ს. წელის ლიჭა, олений языкъ (раст.), тмбра,
ბუნ. ლ; **ირემის ბაწარი**, ს. ჯონჯლო სოკო,
ბუნ. ლ. порода грибовъ.
ირეოსი, ს. საწყავო ინი, шира, ნ. ინი.
ირეჯა, ს. მახე ხეთა და თოკთავან შექმნილი, რათა
ფერხის მალდა შეჭვიდონ ხადირი, лопушка для
шпирей.
ირიზი, ზედ. ურიზი, უსწორო, აღმაცერი, მრუდე,
косый, косвенный, **ირიზად**, წყ. босо, вавс-
косъ.

ირიბული, ზედ. КОСОВАТЫЙ.

ირისე (ბერძნ.), ს. ცის მშვილდი, ცის სარტყელი, радуга, ციმ. 25, 114; მარტ. 1 — 112, დან. 4—20; გამოცხ. 10—1.

ირივლი, მრ. იროვლი, ს. წარმართი უწოდებენ კერძო ღმერთთა ან ნახევარ ღმერთსა; გმირი; Иолубогн; герой.

ირომ, ზვ. ისრომ; რადგანაც, такъ какъ.

ის, ისი, ისა, ნაცვ. მ პირისა, ითქმის მოშორებულთა პირთათვის, ხოლო ახლოსთვის ესე; ნაცვალსახელთა: ის, იგი, ეს, ეგე არა აქვთ ბრუნვანი. გარნა ნაცვალ სახელსა მან, იმან, აქვთ ბრუნვანი, онъ, тотъ, ის შილის, онъ идетъ, იმას მივვც, и дахъ ему. იმისი წიგნი, его книга.

ისავრო, ს. მსვენლომი, ქამელონი, хамелеонъ.

ისარი, ს. მშვილდით სასროლი მცირე ლახვარი; სახენი ამისნი არიან: **საყაღონო**, ფრთე დაბალი პირ წერილი, რომელსაც წმარობდენ ყოფნაყენი და თურქნი; **სარჩა**, ზომიერი ფრთე. მობრტყე და პირფართო; **ქეიბური**, მისგან უგრძესი, პირ ღიდი და ფრთე მაღალი; **ქიზორგვი**, სარჩის მსგავსი პირ განაგებული და მომცრო; **ზოძალი**, ქეიბურის მსგავსი პირ ღიდი განაგებული; **ყოდალი**, სარჩის ცოლი ფრთოსანი პირ-უწვერო და მრგვალი; **ღრგვა**, ამისი უგრძესი წვერ მწვეტი, ჯვანრედად ჩხირდასხმული; **სეფქა**, ფრთე მაღალი, გრძელი და გრვალ-შემობული; **გეზი**, უფროსი უპირო; **სამაღლი**, მცკაველზედ მეტი რკინის ღარით სასროლი; **წინწყვიცელი**, ცული, ბოჟთა სამღერელი; **სტრქა**; ან საწერტელი საჩხვლეცელი, საქეფელი გესლიანთა მწვერო და ქვეწარმავალთა, жало; ცფორცა, пустить стрѣлу, ისრების ბუდე, колчанъ, ისრის პირი, желѣзцо, коньцо у стрѣлы, საათის ისარი, стрѣлка часовая, ისრით ცემული, пораженный стрѣлою.

ისარნები, ს. აუზი, бассейнъ, ქილ. 588; დაბად. 24—20, დაბეჭდილს დაბადეპსი ჟურნალული.

ისაროსანი, ზედ. ისარით აღჭურვილი, вооруженный стрѣлою, ვისრ. 87.

ისე, ზვ. აგრე, такъ, ისე რომ, такъ что, ისევე, ისევე, ზვ. აგრეთვე, კიდეც, также; тоже; еще опять; ისე ის, онъ же, ისევე ისე, такъ точно; ისეთ რიგად, такимъ образомъ, такъ, ისეთი, ზედ. აგრეთ, ეგეთი, თხობა, **ისივეობა**, **ისეთობა**, ს. იგივეობა, тождество, полное сходство, подобие; **იგივე**, ზედ. одинакий, тождественный.

ისლაში (არაბ.), ს. მაჰმადის სარწმუნოება, исламъ.

ისლი, ს. ისრი, метель, полевница, ურის ლ. манротникъ, ბუნ. ლ.

ისლიმი, ს. ლერწმის მსგავსი მცენარე, რომელსაც იმერლები წმარობენ სახლის სართულის დასასურნავად; родъ камыша, употребляемый Имеретиннами на крышу домовъ.

ისპანახი (სპარ.), ს. მცენ. სპანხელი, шпинатъ.

ისპაობა (სპარს.), ს. გმირობა, рыцарство, რუსულ. 250.

ისპაერად, ზვ. გმირულად, голливатоობით, по рыцарски, რუსულ. 478.

ისპოლატი, შორისდ. ვაშავაშა, ბარაქალა, ислодатъ, ციმ. 26.

ისრე, ისრევე, ზვ. აგრე, აგრეთვე, такъ, такимъ же образомъ, არც ასრე, არც ისრე, такъ и слѣд. **ისრიმი**, ს. შემოუსვლელო ეურმენი, незрѣлый виноградъ, ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.; ქიმ. 113; ბაგრატი. 141; ან მკევე ეურმენი.

ისცორია (ბერძნ.), ს. მოთხრობა, исторія, მარტ. 1; **ისცორიული**, ზედ. მოთხრობითი, исторический, **ისცორიკოსი**, ს. მოთხრობის მწერალი, მოთხრობი, историкъ; **ვოსობა**, ს. მოთხრობის წერა, მარტ. 1—26.

ისფერი, ზედ. იისფერი, მსუბუქი სამგლოვიარო ფერი фиолетовый цвѣтъ, ვეფხ. 1197.

ისფერი, **ისფრისზე**, ს. მცენარეა, ბუნების ლ. каменный дубъ, надубъ.

ისხარი, ს. მსწრაფლი წვიმა, проливной дождь.

ისხერცი, ს. მხვცთ საქერი მანე, თავს დასაცემი, сътъ для ловли звѣрей, западня, ловушка, капканъ, საბ. ლ.

იუნისი, **იულისი**, ნახე იენისი, იელისი.

იუპვა, ს. კახის შიგნიდამ ჩასაცმელი ღედაკაცთა, ხაზარდა, юбка.

იფნი, ს. მცენ. კოპიტი, ясени.

იფრინდა, ს. შიკრიკი, მალე მსრბოლი, скороходъ.

იფქლი, ს. შემოდგომის სათსლე ხორბალი, пшевица, დაბად. 41—50; 47—13; გამოსლ. 9—29; მსაჯ. 15—1; მარკ. 4—28; მაც. 3—12; 13—25, 29; **იფქლევა** (ვიფქლევა), ზ. მიჩ. იფქლსავით მოვალ, ავღარძინდები, о пшевицѣ: выростать; მარტრიკა 1—74.

იფხლი, ს. გვირა, ჩადუნა, напоротникъ, ბ. ლ.

იქ, **იქა**, **იქი**, ზვ. მუნ, тамъ, туда, იქავ, ზ. მ. მუნვე, тамъ же, იქამდინ, ზვ. до того мѣста, იქა-შომდე, до тѣхъ поръ, **იქაური**, ზედ. მუნებური, იმ ადგილის, тамошній; იქაური მცხოვრებელნი, тамошние жители, **იქაურობა**, ს. მუნებური ცხოვრება, ან ადგილობა, тамошняя жизнь или мѣстность, იქაური, ზედ. тамошній, **იქაურობა**, ს. тамошняя мѣстность, რუსულ. 352, 645; კაცია 118; გორგ. 234; **იქიადამ**, ზვ. მუნიღვან, оттуда, **იქით**, ზვ. туда, тамъ, იქით და აქით, туда и сюда, но обѣимъ сторонамъ, პირ იქით ლეკნი, Лезгинны, живущіе по той сторонѣ горы, რქნი, **იქითი**, ზედ. სხვას მხრისა, по ту сторонній, იქითი პირი შენობის, противуположная сторона зданія, იქითი პირი მდინარისა, другая сторона рѣки, იქითევენ, ზვ. туда, **იქითელი**, ზედ. по ту сторонній.

იქედნა (ბერძნ.), ს. გველი, ехидна (змѣя).

იქიერნი, ზედ. იქაურნი, тамошние, 2 ეზრა. 3—3.

იქვრიკი, ს. შიკრიკი, მალე მსრბოლი, скороходъ, ვისრ. 67.

იქმნება, ზმნისგან ქმნა: შეიძლება, можетъ быть; **იქნობა**, ს. იქაურობა ნახე; იქნობამდინ, მდინის, до тѣхъ поръ, пока.

იქცევისი, ზედ. მბრუნავი, обращающийся, вращающийся, დაბად. 3—24; 2 სჯული 22—12;

იქცევისი მახვილი, მარტ. 2—120; ქილ. 46.

იღბალი, ს. ბედი, судьба, счастье.

იღვი, ს. მარტ. 1—23?

იღლია, ს. ღლია, მხრისმირი, ე. ი. სიღრმე შორის

მკლავის დასასრულისა და გვერდისა, пануха, подмышка, ერთი ილიაა შესა, вязык дровь.
ილუმენი, ს. წინამძღვარი მონასტრისა, игумень.
იყი, ს. არაყი, водка, საბ. ლ; ბუნ. ლ.
იყლიმი, ს. ჰავა, ჰუარი; ან მხარე, климатъ; ноясь, страна; ქილ. 391.
იშ, ვიშ! შორისდ. ვ! ა!
იში, **იშნი**, ს. მტრისაგან საყვედური, упрекъ, ვეფხ. 331; იშნის გება ან მოგება (კუბებ, მოვუბებ), ზ. მ. уврекать, укорить, რუსულ. 6; 453; 689; ქილ. 133.
იშელა, ს. საღორე გომური, свиной хлѣвъ.
იშვიითი, **იშვიითი**, ზედ. არა ხშირად შესხვედრი, рѣдкѣй, **იშვითად**, იშვიდ. ზ. მ. არა ხშირად, рѣдко, 2 სჯული 4—42.
იშნი, ნ. იში.
იშობა (ვიშობ), ზ. უ. იშს ვამბობ, ამოვიხრავ, вздыхать, стонать, ვეფხ. 184.
იშობრივ, **იშვიდ**, ზ. მ. შესკომით, შემთხვევით, случайно.
იშხივარი, მფრინ. შავი ლაკაკი, ასიდა, анетъ.
იჩქითი, ზედ. ანაზღი, ერთბაში, უეცარი, მოულოდნელი, внезапный, неожиданный, непредвидимый, ვეფხ. 412; ღარეგ. 58; **იჩქითად**, ზ. მ. ანაზღად, უეცრად, внезапно, ქილ. 216.
იძრვისი, ზედ. მოძრავი, движимый, ანდრ. 108.
იძულეზა, ს. ძალის დატანება, принуждение, насилье, ან შეძლება, შეძახება, презрѣнїе, დაბად. 29—32, საქმ. 24—7; **იძულეზით**, принужденно, невольно, **იძულეზითი**, ზედ. невольный, принужденный, ისი. 28—1; (ვაიძულეზ), ზ. მ. ძალს დავატან, დავუნიჭებ, принуждать, неволить, заставить; (ვაიძულეზ), ზ. მ. ირ. დავიკინებ, ავიჩემებ; შევიძულეზ, შევიძახებ, пастоятъ, дѣлать по

своему; презирать, (ვაიძულეზი), ზ. უ. იძულეზულ ვიქმნები ქმნად ან გაკეთებდ რისამე; შევიძულეზი, შევიძახებ, вынуждаться, быть принуждену; презираться, დაბად. 29 — 32; მატ. 11 — 10; ვაიძულეზ თუ вынуждаешь меня, 2 ქართლ. 418; საქმ. 16—15; 2 კორ. 12—11; **იძულეზული**, ზ. მ. вынужденный.
იწრო, ნ. ვიწრო; იწროება, ნ. ვიწროება.
იჭვი, ს. ეჭვი, გუმანი, მიუნდომელობა, сомнѣнїе, подозрѣнїе; ревниость; იჭვი მაიღებ, падаеть на него подозрѣнїе, იჭვი მაქვს, я сомнѣваюсь, **იჭვენული**, **იჭვიანი**, ზედ. იჭვის მქონებელი, ეჭვიანი; მიუნდომელი, დაუნდომელი, сомнительный, недовѣрчивый, **იჭვენა** (ვეჭვენებ), ზ. თვ. ეჭვი მაქვს, ან გუმანი, сомнѣваться, **იჭვეული**, **იჭვენული**, ს. ეჭვიანობა, გუმანის ქონება, сомнѣнїе, (ვეჭვენული), ზ. უ. იჭვი მაქვს, сомнѣваться.
იწილო ბიწილი, ფრმათ შესაკეცი თქმულობა, катилось яблоко вокруг огорода и т. д. дѣтская поговорка.
იხვი, ს. მფრინ. შინაური ან გარეული, утка, ვეფხ. 617.
იხციბარი, **იხციარობა**, ნ. ეხციბარი, 2 ქართლ. 347, 479.
იჯარა (არაბ.), ს. ვაღით ალგა მამულის ან სხვის რისამე გარდაკვეთილის ფასით, откупъ, откупное содержанїе, аренда, იჯარით ალგა, взять на откупъ, **იჯარადარი**, ს. იჯარით ალგები რისამე, откупщикъ, арендаторъ, აბანოს იჯარა, откупное содержанїе, доходъ съ откупа башъ.
იჯრა, ს. ერთი ჯერი ქამაღი, съѣсть что въ одинъ приѣѣтъ, ნ. რ. ლ.

კ.

კ. უხმო მითერთმეტი ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული კან, ანგარიში ნიშნავს ოცსა, და ნიშნითურთ კ ოცს თუმანს; წვრილის ფულის ანგარიში 4 ფულს ან ერთს ბისტსა; ამ ასოთი იწვევბან ქარაგმიანნი ლექსნი: კ დ, კვალად; კ ში, კათალიკოვი; კ ლი, კურთხეული.
კ. იმარების ნაცვლად გ ან ყ, კალატოზი, გალატოზი; კასბი, ფასბი; კალხედე, ფალხედე; კალამი, ფალამი; კლორტი, ფლორტი, კარიოფილი. ფარიომფილი; კაჩალაზა, ფაჩალაზა; ნაბერწკალი, ნაბერწყუალი; ყველაკაი, ყველაყაი; კალაოზი, ყულაოზი.
კაამფოლი, ს. ქილ. 28?
კაბა (სპარს.), ს. ცანთ საცმელი კაცთა გინა ქალთა, кафтанъ, шатъ; ვეფხ. 85; 651; ენიანი კაბა, ჩაფრასტებ დაკერებული კაბა ენის მსგავსად, საწვეულო კაბა, ვეფხ. 474; кафтанъ съ шашиками.
კაბადონი, **კაბატონი**, ს. წერილით ფურცლის ცალი გვერდი, страница, ქილ. 3.

კაბაღა (არაბ.), ს. გამუშავებული ხარი სამუშაოდ ან ქირით, кабаный ноль, საბ. ლ.
კაბაღფანჩი, ს. სახიჭარი სამოსელი, жалованный кафтанъ.
კაბდო, ს. ფარცვის წინ მიკრული გრძელი ფიცარი, доска бороновая, 2 ქართლ. 429; **კაბდოლასტი**, бороша, ნ. რ. ლ.
კაბისტონი, ს. უურძენია, порода винограда.
კაბიწი, ს. საწყო მარცვალთა სამი გრივი, ზოგჯერ ათ კოდად იანგარიშების, რომელთა ხარვალი; ეჭყ. 45 — 11, старинная мѣра сыпучихъ вещей, папр. хлѣба, халваръ, ნ. ზაღვარი, გუჯარი 18, 28; დასტულ. 37; 103.
კაბინეთი, ს. სამსოლოვო, სამუშაო ოთახი, кабинетъ.
კაბუნი, ს. უურძენია ბაქრ. 229.
კადნიერი, ზედ. თამამი, გამბედავი, შემბედავი; თავსელი, გლისპი, ღორფი; смѣлый, отважный; дерзкий, наглый, ვეფხ. 65; კადნიერი არ გამხდლო,

не считя меня дерзкимъ; კანნიერა, смѣло, **კანნიერება**, -რობა, ს. გამბედაობა; თავსელობა; смѣлость; наглость; (ვეკანნიერებ, -რობ), ზ. უ. გავბედავ; ვთავსელობ, осмѣлились; дерзать; დარეგ. 2; (ვეკანნიერებ), ზ. მ. გავბედავინებ, გავთამამებ, გავთავსელებ, дѣлать кого смѣлымъ, дерзкимъ.

კალონი, ს. გასაღები ძელი ან ლატანი, перекладина, брусъ.

კალრი (არაბ.) ს. გაბედავა, შებედავა; არაბ. ენაზე ნიშნავს: შესაფერი ჰაჭვი, ღირსება, смѣлость; приличіе, достоинство.

კადრება (ვეკადრებ, -რე), ზ. მ. გავუბედავ-ვისმე შესაფერსა ან არ შესაფერსა საქმესა ან სიტყვას; გავთამამებდი უფროსისათვის მოსხენებას; прииить на себя смѣлость протинну кого либо; осмѣлились доложитъ; ვეფხ. 37; 80; (ვეკადრებ), ზ. მიწ. თავზედ ავიღებ შესაფერსა ან შეუფერებელსა სიტყვას ან საქმესა, отважиться, осмѣлиться дѣлать или говорить прилично или неприлично, იკადრა და შევიდა პლატეცსა, осмѣлился войти къ Пилату, მარკ. 15—43; (ვეკადრებ), ზ. მ. ღირს ვეყოფ, ვაღირსებ სიტყვას ან შესაფერს პასუხს, удостоивать, პასუხი არ აკადრა, онъ неудостоивъ его отвѣта, კაცია 25; (მკადრებ, მკადრე; მკადრებს, მკადრა), გამიბედავ, გამიბედავს; отважиться сказать мнѣ, ვეფხ. 61; (მკადრებ, მკადრებს), ზ. მიწ. მღირსებ, მიბედავ კარგსა ან ცუდსა რაზემე. осмѣливаешься дѣлать мнѣ дурное или хорошее; (ვეკადრები), ზ. თვ. შევეფერებ, საფერ ან შესაბამ ვექმნები, бить приличнымъ, пристойнымъ, იმას არ ეკადრება, это сму неприлично, კადრებულვარ, ვეკადრებოდი, приличествовать кому, სამ. გიორგი მეფე 1, **კადრვინება** (ვა). ზ. სხმ. გავთამამებ სიტყვის მოსხენებისათვის ვისთვისმე; გავთავსელებ, внушить кому смѣлость, наглость, **კადრულობა** (ვეკადრულობ, სრ. არა აქვს), თავს ვიღებ შესაბამსა ან უშესაბამოს რაზემე, არ დავიწუნებ, считать для себя приличнымъ, ერისთ. 2 — 5; ანტ. 3 — 33.

კადრილი (ფრან.) ს. ერთგვარი თამაშობა, кадрили. **კატი**, ს. ტუნდისთავი, начальникъ отряда, 2 ქართ. 13; საბ. ლ. გობრ. ცხ. 396.

კაეშანი, **კეეშანი**, ს. ზრუნვა, ნღველი, სვედა სეღად შემქნელი, გინა სენად გარატყული, тоска, грусть, печаль, ვეფხ. 310; 885; 887.

კავალერი (ფრანც.), ს. ცხენოსანი; დაყოლოვნებულნი ორდენითა, кавалеры.

კავალკადა, ს. ცხენებით სვირობა მრავალთავან, канальиада, -**ღობა** (ვეკავალკადა), ზ. უ. მრავალთა თვის: ცხენებით დავსვირობით, ერისთ. 25, составляютъ канальиаду. [держати.]

კავება (ვი), ზ. მ. დავიჭერ ხილში, брать въ руки, **კავი**, ს. თევზოვრებილი იარაღი ხისა ან რკინისა, крюкъ, мотыга для чистки сорныхъ травъ, ერისთ. 15; пегольшая соха у Ижерет. ერისთ. 22, კავი ნავისა, котва, лкорь, საქმ. 27—29; კავი წეროსი, когги журавля, სობრძ. 107.

კავი, მრ. კავები, ს. ზილფი, დღაღი, წინამო, локонь, букля.

კვკვაკვი, ს. ლავლი, ჰატარა ძაღლის ყეფა, тивканье, (ვეკვაკავებ), ზ. უ. ვკვლავლი, ვკვეფ; тивкать, гавкать, лайть.

კვკვაკვი, **კვკვაკვის მთა**, ს. кавказскія горы. **კავლეზა** (ვეკვაკვლეზი), ზ. ვა. ავეგეკვლეზი, მცენ. ვკვლევი, искать ростки.

კავლო, ს. კოვოჭია, ჭია ერთგვარი; ბუნ. ლ. **კავსირება** (ვა), скленвать, (ვეკავსირები), сливаться, сливать, соединять, ღრ. კათოლიკ. ჰატარა 48.

კავსირი, ს. მეცალთთა გინა თისის ქურჭელთა დასაკერებელი კოწიწი; ზავი; სტინიონი ე. ი. 4 ნივთი; მიწა, წყალი, ჰერი და ცცხელი; სახსარი, ნაწვეარი სხეულისა, ვეფხ. 878; ღრამ. მეშვიდე ნაწილი სიტყვისა; საფილოსოფოსო წიგნი, პლატონიკა; цементъ, спайка; союзъ; элементъ, начало, основа, стихія; суставъ, сочленение; книга: Платоника, Прокля; союзъ (грам.) დასკვნა კავსირისა, завлючити союзъ; კავსირი ლექსთა, связь въ словахъ (логик.).

კაზარა, ს. მწერი, ხ. კრაზანა.

კაზარმა, ს. მხედართ საღვთო სახლი, казарма.

კაზმა, **კაზმვა** (ვეკაზმავე, -მე), კაზმავე (ვეკაზმავე), ზ. მ. მოვრთავ, ვამკობ; ვამზადებ; ვარკვევ; დავარჩევ, украшать, убирать; снаряжать, приготовить, перебирать, очищать; ვისრ. 28, რუსედ. 508; სამ. კათოლ. 8; -ცხენსა, сѣдлать лошади, -ხოზალსა, очищать ишеницу, 2 მეფეთ. 4—6; ვიკმაზავ გზას, приготовляться въ дорогу, ვისრ. 131; ვიკმაზავ საქმელსა, готовитьъ себѣ пищу, ანდ. 31; ვეკმაზავ თქმულსა, украшать свою рѣчь, 1 ქართლ. 396; ვეკმაზავ პურსა, накрыти на столъ, დარეგ. 85; (ვიკაზმები), ზ. თვ. მოვირთვები; მოვემზადები, украшаться; снаряжаться, 1 ქართლ. 442; დარეგ. 11; კაზმული, მიმ. მორთული, განშვენებული, убранный, украшенный.

კათავმელი, **კათავმეველი** (ბერძნ.), ს. მოსნათლავი, განმზადებული ნათლისღებად საქრისტიანობთა სწავლითა და მოძღვრებითა, оглашенный.

კათოლიკოზა, ს. მცენ. გორლიკა. кошачья лапа (раст.), ფრანც. steeas ბუნ. ლ; მცნ. ლ. თათრულად: ისტუხულუს სერინიქს პრიმორსკიქ, бадья соль, копры, 3. ფ. ლ; пезабудка (цвѣтокъ).

კათოლიკოზი, ხ. კათოლიკოზი.

კათედრა (ბერძნ.), ს. ეკკლესიაში მაღალი დასჯელო-მელი მღვდელ-მთავართა, ან სამქადაგებლო; кathedra.

კათილორია (ბერძ.), ს. ერთი დარგი ფილოსოფიის სწავლისა, категория.

კათოლიკე (ბერძნ.), ს. საზოგადო, საკრებულო ან მსოფლიო (ითქმის სარწმუნოებისა და ეკკლესიისათვის: ვითარ, ერთი წმინდა კათოლიკე და სამოციქულო ეკკლესია, ნაზე მრწამს 8 წევრი); ფრანცი, რომის ეკკლესიის სარწმუნოებისა; კათოლიკეის, вселенскій, соборный; კათოლიკე, **კათოლიკე მარღვი**, მკლავის მარღვი, რომელსაც თურქნი ბედენს უხმობენ; вена печевочная.

კათოლიკოზი, ს. უპირატესი მღვდელ-მთავარი საქართველოში, католикосъ, patriarche.

კათხა, ს. ხის სირჩა ძირიანი და მალალი, кубокъ, бокаль деревянный.

კაი, შემოკ. ნ. კარგი; კეთილი, რიგიანი; хороший, добрый, კაი ღვინო, хорошее вино, კაი გულისა, добродушный, კაი კაცის შვილი, сынъ знатнаго, ალბ. 36; კაი —, კაია, ზვ. კარგია, გეყოფა, კმა, довольно, полно, хорошо.

კავა, ს. კაკლის მარცვალი; ядро ореховое, зерно, ლევიც. 21—20.

კავაზი, ს. მფრინ. куропатка, იერემ. 17—11; ბუნ. ლ; ივან. ბატ. ლ; курочка, красная куропатка; ერის. ლ. შთის კავაზი, შურთხი, **კავზის საკვენეცელა**, **კავზის საკვენელო**, ს. მცენ. კრელოსანის შოლი; воробейшикъ (раст.), ჰ. ფ. ლ; ბუნ. ლ; **კავზის საწეწელა**, მცენარეა, ნ. შათრა.

კავალაპური, ს. შრეგლად გამომცვარი ჰატარა თეთრი პური, сѣйка.

კაკალი, ს. მრთელი ხილი ნაჭუჭითურთ ნიგვზისა და მისთანათა; მარცვალი თესლეულთა (იმერულად; орѣхъ волошскій или грецкій; ядро, зерно, თვალის კაკალი, зѣница, глазное яблоко, კაკალი კაცი, мольщикъ, კაკალი ინდოეთისა, кокосъ, ერის. ლ; ლერწმის კაკალი, გურ. სელის თესლი, мяшное сѣмя, ბაქრ. 180.

კაკანება (ვკაკანებ), ზ. უ. ითქმის ქათმის ხშიანობაზედ, кудахтать, **კავანი**, ს. ქათმის ხშიანობა, კრუნუნი; кудахтанье.

კაკაო, ს. ჩოქოლათოს თხილი, какао.

კავზის საკვენელო, ნ. კავაზი.

კაკაჩა, ს. მფრინ. ქინო, шлюкъ, каюкъ, сытъ (птица), ბუნ. ლ; ченала, шлюй, ნ. ჩ.

კაკვა (ვკაკვავ. ვე), ზ. მ. ვკვხრი, მოვხრი, гнуть, сгибать; (ვიკაკვები), ზ. ვ. ვიხრები, сгибаться, согнуться.

კაკვი, ს. კავი, крюкъ.

კაკვიდარი, ს. მცენ. ბურწუშალი, ლიჭა, ეკალა, нохой, ერის. ლ.

კაკვინარი, ს. დამახსის ქლიავი, черносливъ, ს.ბ. ლ.

კაკნატელი, ს. ღრაჭი, ხრცილი, хрипцѣ.

კაკრა, ნახე კენკრა; ბუნ. ლ; კაკუა. ნ. კერკი.

კაკულა, ს. ილი, ვერცხლის ღილა; кардамонъ, ბუნ. ლ.

კაკუნი, ს. რეკა, რახუნი, стучѣ.

კაკუნება (ვა), ზ. მ. ვრეკა, ვარახუნებ, стучать.

კალა (სპარს.), ს. ბრჰენი (მეცაღლი), олоно.

კალათა (ბერძნ.), ს. მცირე გოდორი, გიდელა, жерин, корзина.

კალამი (არაბ.), ს. საწერი ლერწამი ან ფრთა; шнечее перо изъ тростника или гусиного пера; тростникъ, **სამხატვრო კალამი**, кисть живописная; ერთი კალამი ნუსხასი, одна статья въ респтѣ, გამოსლ. 30—23; იოან. 1—13; ვფვს. 4, 234; კალმის კაცი, მწერალი, писателъ.

კალანდა, ს. გურულია ახალწელიწადს ჰქვიან, новый годъ.

კალანდარი, ნ. კოინდარი; ერის. ლ.

კალანდრა, **კალენდრა**, **კალენდარი**, ს. წიგნი სათთვეოთა აღრიცხვათა, календарь.

კალანდრო, ს. მფრინველია, ს.ბ. ლ.

კალანოზი, ს. მცენ. ბელეკონი, тернентинъ, раст. ბუნ. ლ.

კალაპოტი (ბერძნ.), ს. ფალიბი, დარიჯავი, фиома, какибра; колодка сапожная; ერთი კალაპოტი სპარსი, одинъ брусокъ мыла.

კალასვა, ს. საჯდომი ეტლი თავ დასახურავი, колеска.

კალაცოზი, **კალაცოზი** (სომხ.), ს. каменщикъ.

კალაფადი, ევთიმის ცხოვ. жгуций камень.

კალაქვა, ს. ბალახთ-ნაღობი მასალა სპხისა, ნაცარცუტის მარილი, калий, поташъ, **კალაქვის ბალახი**, ს. მცენ. кали, зольникъ, поташникъ, ბატონ. ივან. ლ.

კალასო, ს. მუხის ზე წყალში დებით რკინისავით გამაგრებული, отвердѣвшее въ водѣ дубовое дерево.

კალბანი, ნ. კალხანი.

კალდიმი, ს. გორდა ხმალი, грузинская сабля.

კალენდი, **კალენდობა** (ლათინ.), ს. თთვისთავი, первый день новаго мѣсяца, რეგულის კანონი; **კალენდის ბალახი**, ს. მცენ. поготки (раст.), ბუნ. ლ.

კალექვა, ს. მცენ. солянка (раст.), ბუნ. ლ.

კალემზური (ფრანც.), ს. ზმა, სიყვეის მაკობა, калямзуръ.

კალვა (ვკ), ზ. მ. სილინმის ჭურჭელსა გავათურებ კალით, лудить.

კალვიქსი, ს. ღორის ხნღურა, нѣлена.

კალთა, ს. წილი; ფესვი სამოსელთა; лопно, нѣдро; поля, подолъ у шатра; კალთა კარვისა, наметъ шатра, ვეფხ. 553; კალთა შთისა, ე. ი. წარზიდულობა შთათა, ან ერთი რომელიმე მხარე შთისა, отъ расѣлъ горъ; одна сторона горы, ბუნ. კ. 239; ქილ. 22; კალთას მოვეკიდები, стану искать защиту, ვისრ. 47.

კალია, ს. მკალი ბალახთა, сарапча; მცენ. სპარსი ხმარებული, ერის. ლ; **კუტი კალია**, бузничникъ, ქიმ. 1, 3, 64, 65.

კალიანი, ზედ. კალისგანი, оловянный.

კალიბი (არაბ.), ს. ფალიბი, ფორმა, форма, какибръ, ნ. ფალიბი; სრონ. ბროს. 25; ქილ. 375, ჩახრ. 28, კალიბის ძალთა ვერ უზამს, безъ насильственныхъ мѣръ не въ состоянн этого сдѣлать, ალბ. 47; და ესე კალიბად განუცევებდი. и это, по формулѣ, исключи, სრონ. ბროს. 27.

კალიდარი, ს. ჭიაა ერთგვარი, ბუნ. ლ; ს.ბ. ლ.

კალმასა ბალახი, ს. მცენარეა, медвѣжье ухо, ბუნ. ლ.

კალმასი, ს. თევზია, форежь, ბუნ. ლ.

კალმასი, ს. სოკოა ერთგვარი, ხის სოკო ნახე სამფ. 94.

კალმასი, **კალმასობა**, ს. კალოზედ პურის მოთხოვნა სასარგებლოდ მონასტრისა, ვითარცა მუჩირობა ღვინისა, перепечъ, собираніе хлѣба, въ пользу монастыря, **კალმასის წინწყლი**, родное мѣсто; კალმასება, სობა (ვიკალმასებ), собирать хлѣбъ, вино.

კალმუნის ცყევი, ს. ცყევი ყალმუნის ცხვირისა, казымцкая овчина; კალმუნის ქელი, шапка изъ казымцкой овчины.

კალნაზი, ს. უვაილიანი კომპოსტო, цвѣтная капуста.

კალო, ს. მრგვალი ადგილი ძნათ გასაღეწი, гумно, **კალო-საბძელი**, ს. ბუნ. კ. 111; гумно и микшилица.

კალომელი, ს. ვერცხლის წელის მარილი; каломель.

კალოობა, ს. ლეწის დრო, время молотбы, (ვჭკალოობ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. ვლეწ, молотить, მიქ. 4—13.

კალოინი, ს. სარწმუნო, посуда для подм.

კალფაკი (ოსმალ.), ს. თალფაკი, колпакъ.

კალოში, ს. კალოში.

კალიდარი, ს. ქუა ერთგვარი.

კალსი, ს. უკანა ფეხები ცხოველთა, дымъ; **კალს-ყედ დადგომა**, статья на дымъ.

კამა, ს. მცენ. რაზიანა, укронъ, მსხვილი, ს. შვითი, укронъ-конеръ.

კამათელი, ს. ნარდის საგარებელი ოთხკუთხი ძვალი რიცხვებითურთ, игральный косточка, зерны, ვისრ. 51.

კამათობა, ს. ცილობა, შფოთი, ჩხუბი სიციფით, споръ, рѣшаніе, (ვჭკამათობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვსცილობ, ვბასობ, спорить, (ვეჭკამათები), ზ. თვ. ვუბასები; ვთამაშები, спорить съ кѣмъ либо; играть въ кости съ кѣмъ; ქილ. 249, 217; სიბრ. 138.

კამარა (ბერძნ.), ს. კონქი, თალი, сводъ, арка, შავთ. 61; 1 ნეშტ. 28—11; 3 მეფ. 6—3; звѣзда (იზუ церковныхъ сосудовъ), გუჯარი; -ცის, несбесный сводъ, ჩონგ. 25, **კამარედი**, ს. თაღივანი, сводчатый.

კამბეჩი, **კამბეში** (სომხ.), ცხოველი; буйволъ, 2 სჯული 14—6.

კამენი, ს. მახარი, კოლოცის პალო, სარგელი, пробка винныхъ мѣховъ.

კამეჩავა, ს. მწერი, муравыный-лестъ, ერის ლ.

კამჭოლი (არაბ.), ს. სახლებიანი ქილეცვა, камзолъ.

კამილაჟვა (ბერძ.), ს. სამღვდლო კუნკულა მეწამულის ფერისა, камиланка.

კამკამი, ს. კამკამეზა, მჭვირვალეზა ელვარებთ; ციმციმი ნაკადულთა; блескъ; струи воды, ქილ. 158, 462; კამკამი ვარსკვლავთა, сіяніе звѣздъ, კამკამი ნათლისა, блескъ свѣта, ეზდრა, 6—2; სივიკისა, блескъ лучей, 1 ქართლ. 277; კამკამი ღვიზო, чистое, прозрачное вино, ქილ. 283; **კამკამეზა** (ვჭკამკამეზა), ზ. უ. ვჭკამკამეზა, მჭვირვალეზა, ვლევაგა; წმინდად, ანკარად მოვმდინარეობ, сверкать, блистать; струиться; ქილ. 139, **კამკამეზული**, ზედ. ციმციმივანი, მოციმციმე ნაკადი, струистый.

კამლოცი, ს. ფართოთონის შალი, камлотъ.

კამოლი, ს. ღიდი უგერბიანი ყუთი, комодъ.

კამპანია, ს. ამხანაჟობა, компания.

კამპეტი, ს. მტიცტლა, воробьины-язычки, спорышъ.

კამური, ს. ერთგვარი ყურძენი, რომელიც დიდხანს შეინახება, порода винограда, которая собирается на долго, ბუნ. ლ. ბაქრ. 229.

კამში, ს. წირპლი, тной въ глазахъ, ბუნ. ლ.

კანანასი (ბერძნ.), ს. ბანის-მოქმელი, კალოზაში, капиархъ.

კანარეია, ს. მფრინ. капарейка, ივანეზ. ლ.

კანაფი (არაბ.), ს. ექვსკუნჯი, кошонель, ბუნ. ლ; ერის. ლ.

კანაფო, ს. მცენ. კეჭერა, листовная капуста.

კანდეღავი, ს. მნათე, კანდეღათა მწე; ეკკლეისის კრებულთა შორის მღვდელი დეკანოზის შემდეგი, свѣчникъ (въ церкви); ключаръ.

კანდედი (ბერძნ.), ს. სანთი, ღამპარი ზეთის ასნთები, лампада.

კანდიცერი, ს. შაქარღამათ გამსყიდველი, капи-теръ.

კანვერტი, ს. პაკეთი, конвертъ.

კანი, ს. თხელი ცუავი პირისა, ფეხისა, გურულად: თასა; плева, кожа, тонкая оболочка лица и т. ш. кора, ვეფს. 1000; შოურავ. 116; ბუნ. ლ; რემეშ, ბაქრ. 165, კანის თოკები, ремни изъ тонкой кожи, რუსულ. 481.

კანიაური, ს. მცენ. блонное сѣмя, ბუნ. ლ; 3. ფ. ლ.

კანკალი, ს. თროთლა, ქრქოლა სიცივისაგან, дрожъ, **კანკალეზა** (ვაკანკალეზა), ზ. მ. ვართროლეზა, бросать въ дрожъ; მაკანკალეზა, мени бросаетъ въ дрожъ, (ვჭკანკალეზა, ვიკანკალეზა), ზ. უ. ვართო, дрожать, შიშისაგან ვჭკანკალეზა, я дрожу отъ страха, გული მივანკალეზა, у меня тремешетъ сердце.

კანკარეზა (ვჭკანკარეზა წყალი), ზ. უ. ვიღვრები სმითა, литься съ шумомъ, (ვა), ზ. მ. ვაღვრევი-ნებ სმითა, заставить течъ съ шумомъ, რუსულ. 54.

კანკარი, ს. ჩხარანი წელისა, шумъ льющей воды.

კანკელი (ბერძნ.), ს. შოაჯირი, დაფანჯრული ანბაღე მავთულისა: ეკკლეისაში: ხატთა დასავეგბელი ზღუდე, განმყოფი საკურთხეველისა; рѣшетка, перилы; шкостасъ; გამოსლ. 27—4; მსაჯ. 5—28.

კანკლედი, ზედ. დაფანჯრული (შოაჯარი); ანბადის მსგავსი; იკანკლედი, დაბრუნებითი, рѣшетчатый; склонаемый, пзмѣняемый, **კანკლეღობა**, ს. ბრუნვა ღექსთა, склопеніе.

კანკრა, ს. კენკრა, бпрючина, жость (раст.), ერის ლ.

კანკრა ბრწამლისა, ს. კინკრუქა, крыжовникъ (ягода), ბუნ. ლ; საბ. ლ; ხანგ კინკრია; бпрючина, ერის. ლ.

კანკრაცი, ს. ყარყაცო, ყია, სორსი, горло.

კანკურა, ს. ფიცრის სარეკელი, кленало, билло.

კანონარსი (ბერძნ.), ს. მკალობელთა დამძახებელი საკალობელთა წიგნიდამ, кто читаетъ стхирин.

კანონი (ბერძნ.), ს. განწესება, წესი; საკანონო, განკანონება ეკკლეისურად: ცოდვის საწაღური; каиопъ; епитиміи; правило; აღ. 165; -დავითისა, каиопса, კანონი ბუნებისა, законъ природы, კანონის მიცემა, наложить епитимію, **კანონიანი**, ზედ. каиопическій, **კანონიერი**, ზედ. რჯულიერი, მართებულო, законный, правльный, -რი ზმნა, правль-ный глаголь, -რი სარგებელი, законный про-цѣвъ, **კანონიერად**, ზ. მ. правильно, -რად წერა

писать правильно, **კანონიერება**, ს. რეული-რობა, სიმართლე, რიგიანობა, правильность.

კანონი (სომხ.), ს. მესხნი უწოდებენ გაზაფხულს პირველ-შემასა სართას, первая закладка во-ловъ для паханыя весною, საბ. ლ.

კანტი (სომხ.), ზედ. მომცრო, სუსტი; გამხდარი, ქა-ბი; слабый; тощій, **კანტიკუნტი**, ს. ივერია 233, გვ. 4, 1878, тошевкій.

კანტური თავისა, ს. უნებურად თავის ქნევა თვლე-მისკან, качать головою отъ дремоты, კანტური ფენისა, ковыляиіе ногою.

კანცელიარია, ს. სამწერლო, канцелярія.

კანძი, ს. ერთი ცხერის ნაპარსი, шерсть, святая съ одного барана.

კანჭი, ს. წვივი, голень, ვისრ. 15, კანჭი მამცუელს, пусть я переломлю себѣ ногу.

კანჭრობა გველურებზე, ს. გველსავით დაკვლავება, ქილ. 286, извиваться змѣйкою.

კანჯარი, ს. გარეული ვირი, дикій осель, ვეფ. 75.

კანჯო (თათრ.), ს. მომცრო ნავი, ладья, лодка.

კაპარი, ს. მცენ. კაперემ.

კაპალონი, **კაპატონი** (ბერძნ.), ნ. კაპალონი, სრობ. 26, 27.

კაპანი, ს. ქვა-ლოჯი, ქვიანი ადგილი ან შთა, непро-ходимое каменистое мѣсто, скала, ვეფ. 397; ქილ. 622.

კაპარი (არაბ.), ს. მცენ. კაпереса; ბუნ. ლ. 3. ფ. ლ.

კაპარჩხა, ნ. კაპარჩხი.

კაპარჭა (სომხ.), ს. ნიგგორი, საფრთე, ნაკაპარნი, ისართ ქარქსი; ковшъ, ვეფ. 94; იერემ. 5—17.

კაპარჩინა, ზედ. კაპასი, капризнаи, сердитал.

კაპარჭინი, ს. თევზია, лещъ, ნ. რ. ლ.

კაპასი, ზედ. ანწლი, გულ-ბილწი, капризный, **კა-პასობა**, ს. ანწლობა, капризъ.

კაპი (სომხ.), ს. გრგვალ, ზეზედ ან ჯოსზედ მოკვეთი-ლის რტოს ძირი გრძლად, двойное развилле па деревѣ или палкѣ, ორ-კაპი, вилы, **კაპებიანი**, ზედ. развилнстый.

კაპილონი (ბერძნ.), ს. პანდუქსონი, ქარვასლა, გზათა ზედა აგებული სახლი მგზავრთა, განსასვენებლად და საწოვავთა სასოვნელად, гостиница.

კაპიტო, ს. ერთხირი ფურქენი, сортъ винограда.

კაპიტონი, ს. ტრიქონი, строка, სრონოლ. ბროს. 27.

კაპიჭი, ს. მცენ. ივა იურпуრონია, ერის ლ.

კაპლი, ს. წვეთი; სამკურნალო სასმელი დაწვეთებით, капли; капил: ჯანის მომცემი კაპლი, капли, дающія силу, ანტონ. 3—5; 5—3.

კაპოეტი, ს. თევზია, харіусъ, რმბკა лососьяго рода, ნ. რ. ლ.

კაპოეტი, ს. მფრინველი წელიწად გამოვლილი, годоваіая птица, საბ. ლ.; ბუნ. ლ.

კაპოეტი, ს. მცენ. მლახკ, 3. ფ. ლ.; ან კერეჭა.

კაპოეტი (სომხ.), ს. მწვანე ქვა, დაბად 2—12; და-ბეჭდ. დაბად ქსწერი მწვანე ქვა, ნახე მარნეანთ საკითხავში; зеленый камень, опикъ.

კაპოეტობა (ვიკაპოეტებ), ზ. მიჩ. მფრინ. ბუმბუ-ლით შევიძლესები, о птицахъ: одѣться въ перья, периться, საბ. ლ.

კაპუნა, ს. მცლოშვი, მაწლოკუნა, 2 ქრიტ. II, 6.

27, кто лижетъ щелкал языкомъ.

კაპუნი, ზმნ. ყბათა ყბის ტყეცება, კრაჭუნი, скре-жетать.

კაპური, ს. მცენ. бересклетъ.

კაუი (სომხ.), ს. ცალი, кремень, იობ. 8—17.

კარაბა, ს. თიხის ჭურჭელი ან საღვინე, глиняиой кущишъ, იერემ. 19—1.

კარაბადინი, ს. წიგნი სამკურნალო, საქაიშო, ле-чебникъ.

კარავი, ს. სამგზავრო სადგომი ცილოსკან შეკერი-ლი, ან საჩრდილობელი, ცალავარი, шатеръ, па-латка; куца, память, გამოს. 26—1; ისაი. 22-16; 1—8; **კარავედი**, ზედ. шатерный, **გლოვის-კარავი**, траурнал компата, ან სალარაგო სახნა-ვისა, караульня въ постѣвахъ, ბაქრ. 283.

კარაკინი (ბერძნ.), ს. კრკალი გინა ფარგალი, цир-куль.

კარალული ჩალა, ს. ანტ. 4—54, ничтожный.

კარანდაში (თათრ.), ს. ფარანდაში, карандашъ.

კარანტინი (იტალი); ს. ადგილი სადაც დაიტყრენ მრ-გზავრთა რადენსამე ხანს შესაყარის სენი მიზეზით, карантинъ.

კარაბა (ბერძნ.), ს. მომცრო ნავი, корабльикъ.

კარაბანი, ს. არღმული, საცესველი სახლი, рига.

კარაპი, ს. ნ. აკაური.

კარაული, ს. სასეღარი, სრდალი ვირი, осель, და-ბად. 22—4; 1 მეფ. 9—3; მაც. 21—5; 2 პეტრ. 2—15; лошакаъ, საბ. ლ.; მოსეს. სამ. 1; ნ. რ. ლ. ნახე ცხენი.

კარაუი, ს. წინწანაქარი, ერბო გადაუმდარი, сли-ночное, чухонское масло.

კარაჭაბა, ს. მომცრო ნავი, небольшой корабль.

კარაჭინი, ს. ყოველი ნაქსოვი ფესხამელი, чулки, носки.

კარანტინი, ნ. კარანტინი.

კარბა, ს. ქვაბის ფური, საბ. ლ. ушко у кострюли.

კარგვა (ვკარგავ, -ვე), ზ. მ. დავკარგავ, წარგებებ; терять, лишаться чего; -დროსა, терять время, -ჭკუასა, терять рассудокъ, (ვეკარგები), ზ. თვ. დავეკარგები, მოვკლდები, წარვეგები, теряться, (ვიკარგები, ვიკარგვი), ზ. ვ. წარვიგები; უამოღ-გაღვარდები, ვაკვქრები; დავიღუბები, გავეუბე-ღურდები; теряться; пропавать, изчезать; гиб-нуть; გზა შეკარგება, я терлю дорогу, სარჩო მვეკარგება, я теряю жалованье, **კარგვინება** (ვა), წარვავებინებ, заставить терять.

კარგვა (ვკარგავ), ზ. მ. რიგს ვაძლებ, ვავრიგებ, управлять.

კარგი (სომხ.). ზედ. შემოკლ. კაი, კეთილი, შესაფე-რი, რიგიანი, хороший; добрый; превосходный, прекрасный, კარგი ან კაი ყმა, преданный рабъ, კარგი ცხენი, хорошая лошадя, კარგი აღმიანი, хороший человекъ, კარგი ღვინო, хорошее вино, კარგისთვის კარგი ვის უქნია, кто за добро платитъ добромъ; **კარგია**, хорошо; довольно, **კარ-გად**, ზ. მ. კეთილად; რიგიანად, ან საქმიოდ. хоро-шо; довольно; კარგა ან **კარგად** **მყოფი**, здо-ронный, კარგა დიდი, довольно большой, დასტ. 49, კარგაცხოვრებს, онъ живеть хорошо, **კარგ-**

ავობა, хорошо и дурно, სმ: ვსტ. 12; კარგარად, 48. ძალიან კარგად, გულს მოდგინებით, отменно хорошо, внимательно, 2 ქართლ. 519, 537; სმარ. ვსტ. **კარგ-ვაცობა**, ს. აღმაიზობა, ვაცობრიობა, гуманность, человечность, людскость; благородство, მხნეობა, ვაქაცობა, мужество, храбрость, სმ. ვსტ. 178; ქილ. 256; შირ. 87; ვისრ. 131; რუსულ. 501. 502.

კარგი (სომხ.), ს. რიგი, წესი, რიგობა, порядок, გამოსლ. 36—18; 28—20; შეცავ. 45; დარგი, განყოფილება; ოდქლ, რაზრდ; სპ. ლ. -ანგელოზოზა, რაზრდ ანგელოზ, ნ. ღასი, **კარგიერი**, ზედ. წესიერი, რიგიანი, порядочный, **კარგიერიება**, ს. რიგიანობა, порядочность.

კარდავარ, ნ. კარი.

კარდალი (ბერძნ.), ს. მომცრო ქვაბი, ქვაბქოთანი, подойник, глиняный широкий горшок, ისაი. 39—15; 40—15, котелъ для варенія гонимыиной посреди избы, Опис. Имер. Р. Христана, 12.

კარდი, ს. ხაოს მიმცემი სოკლიანი ქენკრა, порсилая шинка.

კარდინალი (ლათ.), ს. რომის პაპის კოლეგიის წევრი, უბირატესი ეპისკოპოზი, кардиналы.

კარება (ვა), ზ. შ. მივანლებ, დევანლოვებ, ხელს ვსლებივებ, приближать, допускать до кого либо; (ვეკარებ), ზ. თვ. დავუანლოვებ, приближаться, допругиваться, допускаться до кого.

კარეცა (ფრანც.), ს. თავდახურული ეცლი, картета.

კარვედი, ზედ. шатровый (კარავი).

კარვობა, ს. ცალავრობა, დღესასწაული ებრაელთა, купеческiе праздники (Еврейскiй праздник), ითან. 7—2.

კარვოსანი, ზედ. აზნური რომელსაც კარვის ქონება შეეძლო, дворянинъ, имѣющiй свой собственный шатеръ, აღბ. 9; **კარვანსობა**, ს. კარვის დღემის უფლები ქონება, имѣние права имѣть свой шатеръ.

კართი, **კარსი**, ს. კუთი, კუნთი, შემპარღვი, икры, поджикли, 2 სჯული 21—4; ისუ. 11—6; ბუნ. ლ.

კართობა, ს. რისხვა, ქაღილი, угроза, ამოს. 1—11.

კარი, ს. შესავალი ან გასავლი; ეზო შეფუთა ან დიდებულითა; თავი წიგნისა, дверь; дворь царскiй; глава, отдѣленiе книги; მოუღვე კარი, затворн дверн, კარში გავიდა, пошелъ со двора, **სახლ-კარი**, семейство, კარის დიდებულნი, придворные вельможи, კარის წარვლებილი, посолье; კარის საყლარი, придворная церковь, კარის კაცი, придворный; **კლდე-კარი**, проходъ въ горахъ; ქელი კარისა, гнѣздо въ косиѣхъ дверей, нята у дверей; კარის აბანო, царскiя бани, კარის მღვდელი, придворный священникъ, კარის ამყოლი, косиѣхъ дверной, კარის მოსმსახურე, придворный служитель, ქილ. 350; უკანა კარი, ე. ი. უკანა ობი, заднiй проходъ, задница, **კარდავარი**, **კარისვარი**, назъ угла въ углу, სობრ. 163; კარდავარ სიარული, просить милостыню; კარდავარ თხოვნა, ходитъ по миру, **კარიბჭე**, ექსლესიის შესავალს წინ კამარა დერეფანივით, ან სტოვა; ნაიერტი, предхрамiе, притворъ, ციმოთ. 38;

მოურავ. 137; აგრეთვე: კარები; ან სახლის მხე; ворота; дворенкiй; საქმ. 12 — 13; გუჯ. 15; შროგ. 57; **კარ-განხმული**, ს. კარლია, ვეფხ. 229, съ открытыми дверями, **კარდასმული**, съ закрытыми дверями.

კარილი, ს. თევზი ვეშაპის გვარი, палтусъ (рыба), ბუნ. ლ; кашалотъ. ერის. ლ.

კარიოფილა (ლათ.), ს. მისხვი, მირონის სუნნელი გვოდჩიკა садовая, ნ. წ. ლ.

კარის მწიგნობარი, секретарь прадворный.

კარვაცობა, ნ. კარი და კარვაცობა; გორგ. 120; ქილ. 111, 647.

კარკაზი, ნახე ბოლო, ბოლო-კარკაზი; ქილ. 108.

კარკარი, **კარკაროვანი**, ს. სალი ქარაფიანი, высокiй утесъ, крутъ, кручина, ნ. წ. ლ. ნ. ქვაკლდე.

კარკარი, ს. კელიდამ სსმელით გამოდგენის ხმა; ან ხილთა საშუალ კურკათ ხმა ხმრევისაგან, ნ. წ. ლ. шумъ, когда вода льется изъ кувшины; шумъ внутри чего либо, напр. стукъ отъ косточекъ внутри яблока, и т. и.; კარკარება (ვეკარკარებ), ზ. უ. о водѣ: выходитъ съ шумомъ; произнодитъ стукъ, шумъ внутри чего либо.

კარკაცოვანი, ს. მაღალი კლდე, высокая скала.

კარკინო (ბერძნ.), ს. კირჩხიბი, ღუმეიანი კიბორჩხალა, ან სენი რკუდ წოდებული, ракъ (шасък.); რაქ (болѣзнь).

კარკუმი, ს. ფარკუმი, горпостай.

კარმელი (ფრანც.), ს. განმსოლოვებული, შეუღებოვე, пустышникъ, შარტ. 1—53; კარმელეთოვა, уединяться въ пустыню.

კარ-მიდამოვება, ს. კარგიო ადგილები, оболнца.

კარპიუსი ( ), ს. კარპუსი, ქიშია 215.

კარსე, ს. კარიბჭე, სტოვა, ნაიერტი, მსაჯ. 3—23; ზაქარ. 12—2, притворъ.

კარსი, ს. კუნთი, შესპარღვი, икры.

კარცოფილი (ნემენც.), ს. მცენ. картофель, კარცოფილის სანთელი, етеариновая свѣча.

კარ-ღია, ს. ვისაც კარი ღია აქვს, პურმარილიანი; у кого дверн открыты, хлѣбосольт.

კარშიკი, ს. გრგოლი მეცალოისა, რაცა ჭაჭურად გაყრილია ერთმანერთში, ვიწიო უძიში, крючекъ; кольцо; ან აბზინდა, ბლთა, крюкъ, крючекъ, გამოსლ. 27—6, 10; 26—4, შ.

კარჩაკეცილი ზედ. заперта дверь.

კარჩხანა, ს. თევზი, карась (рыба), ნ. წ. ლ.

კარწუმელი, ს. ქერიმა, просо, სპ. ლ.

კარჭალი, ს. კაკალი, грецкiй орѣхъ; ბაქრ. 182.

კარჭაპა, ს. ნავიო ერთგვარი, карбась, коломенка (судно).

კასაბი (არაბ.), ს. ქონდაქარი, მესორტე, мясникъ, ნ. ფასაბი.

კასია, **კასსია** (ბერძნ.), ს. სუნნელი ხე ღარიჩინის გვარი, кассiя (дерево), ბუნ. ლ; ქილ. 260; **კასკარილა**, ს. ცრუ-ღარიჩინი, მისინის ღარიჩინი, каскарилья (корень).

კასკასი, ს. კისკისი, გულიანად სიცილი, хохотъ, порывистый смѣхъ, **კასკასეება** (ვა), ზ. შ. ვაცი-ნებ, ვახარხარებ, застлннъ хохотать, (ვეკასკასებ, ვიკასკასებ), ზ. უ. хохотать, ქილ. 288.

კასრი, ს. ხის ქურჭელი, გინა სწვით ნახევარ კოლისა გინა ორის ჩანახისა, чаша, бочка; мѣри 2 чапaxи или 1 лудъ, четверикъ; ვაკვ. კალენდ. 1849 წ.

კასსია, ნ. კასია.

კასტორი, ს. ზაფრანა, шафранъ. ერის. ლ.

კასსტრონი (ბერძნ.), ს. კალის ქვა, рудовое олово, ზაქარ. IV—10.

კატა (არაბ.), ს. ცივა, ვეფხ. 325; котъ, სვადი კატა, მუ კატა, кошка, კატისკუტი, котенокъ, ველური კატა. дикая кошка, კატა-ზალაზი, ს. მცენ. мауитъ, ან მიწის საქმელა, асаронъ, Валеріана, ნ. რ. ლ. კატაზარდა, ს. მხალივით საქმელი; Дикоградь; ერის. ლ; კატანაცარა, მცენ. лобода дикая; კატაპიტანა, ს. მცენ. кошачья мята, ბუნ. ლ; კატაფირიფა, ს. მცენ. მდგნალი, широколистная ива, კატის სულა, ს. მცენ. котовникъ, стенная мята, болячная трава, ბუნ. ლ; კატისყურა, მცენ. морозъ (раст.), კატისფეხა, лдрышникъ; კატისფევერა, მცენ. лугуло, можжуха, კატის-ფრჩხილა, ს. მცენ. ბუნ. ლ; კატის-წამელი, ს. მცენ. прутнякъ, волошская перба; ჰ. ფ. ლ; კოთონიკ, ერის ლ. კატის მუძუ, მცენ. молодой (раст.), ბუნ. ლ; კოთონიკი; скрипунъ, ბუნ. ლ. კატის ურმეხა, ს. მცენ. ბუნ. ლ?

კატაზანი (არაბ.), ს. ტუევილი, ложка, ирансь, ვეფხ. 474.

კატადუბოსანი, ს. ქოტი მფრინვე. сова.

კატავასია, ს. ბერძნულად გარდამოსხნა; გარნა სავკვლესითა გალობათა შინა უკანასკნელად სათქმელი ძილის პირი, რომელთა დასაფარები, катавасія перкоишоვ იწიხე.

კატავანო, ს. მცენ. ნახე დახეური.

კატავიკო, კატანა, ს. მცენ. შინაური მსუქანა, დახეური, блошка, португальскъ.

კატაველუა (ლათინ), ს. ძველბურთ ქვის სასროლი მანძია, ამავე მანძიაში შთასმევდნენ შემცოლეთა და განხერხდნენ; катаульта, каменометная машина у Римлян, საბ. ლ. бомбарда.

კატარი, ნ. კატა პიტანა; кошачья мята; ბუნ. ლ; ან ცული ფიტვი, ნ. რ. ლ. გურულად: ხის წვერი, соръели; перхушка дорена; ბაქრ. 184.

კატარაკატი, ს. ზალვანი, სინონი, ფეხზედ დასადები ხუნდი; колодка ножная; იერემ. 29—26.

კატარღა (არაბ.), ს. მცირე საომარი ზომადი; ან მცირე ცივი მღინარეზედ გასასვლელი, катеръ, галера, военный корабль; იარამხ, 2 ქართლ. 190.

კატასი, ს. ტრავების საბურავი ცილი, покрывало трапезное; კატელორია, ნახე კათილორია.

კატეზიზისი, კატეზიზმოს (ბერძნ.), ს. საქრისტიანობა სწავლა, катехизисъ.

კატუნი, ს. ველური კატა, дикій котъ.

კატუნი, -ნება (თვის ვიკატუნებ უფროსთან) ზ. უ. емириться передъ старшимъ.

კატუჯარი, ს. სირაჯა, ცხენის სენი ნაფაზივით, сани (бѣлѣны у лошадей).

კაფა, კაფვა, სხ. ქრა. მოკვეთა ხისა, рубка деревь, (ვკაფ. -ფე), ზ. მ. ვკსტერი მოვკვეთ ხესა ძირითურთ,

მოვსრავ, დავსოც ლაშქართ; рубить деревья; бить, убивать; ვეფხ. 1410; კაფა კლისა, долбить каменную гору, 1 ქართლ. 27; (ვიკაფები), ზ. ვ. рубить.

კაფი, ზედ. გასაგონი, ясный, попятный, კაფიად, კაფიათ, ზ. გასაგონად, ნათლად, янятно, ясно, შავთ. 29; -ლაპარაკი, говорить ясно.

კაფარაჭინა, ს. თეფია, лещъ, ნ. რ. ლ.

კაშანი, ნ. კაშანი, ვეფხ. 829.

კაშაპი, ნ. კაშაპი.

კაშაპი, სხ. сіяніе звѣздъ, громкій смѣхъ, ქლ. 592; (ვკაშაპებ, ვიკაშაპებ), ზ. უ. ვკაშაპინავ ვაზინავ, ვკსციალეზ (ითქმის მნათობათვის მოწმენდილზედ); ვხარხარებ, ძლიან ვიცინი; сіять (о звѣздахъ); хохотать по все горло, ვეფხ. 693, განმარტება.

კაშალი, ს. ჩხნვე, ონჯარი, მორვეში ჩხერგილი ხეები, запруда, плотина въ рѣкѣ; რ. ქ. ლ.

კაჩა, ს. მუხლის ძირის საღრეკი კვირისტავს ქვეშ, кость въ египѣ колѣна, ნ. რ. ლ.

კაჩალო, კაჩო, ს. კაჩანი ხე ზორცთ-საკიდარი, суконатово дерево на которомъ иѣшajúтъ говядину.

კაჩხა, ღელა ენა 51?

კაჩარი, ს. მხალთ ძირი ძარღვიურთ, корень растенія, ბუნ. ლ.

კაჩაღანა, ნ. ყაჩაღანა.

კაცი (ზარს. ქეს), ს. ცხოველი სიკვეყერი, გულის ზმეირი, და მხებეული, კაცილ. ანტონ. 237; ასაკს მოსული, მოწიფული; მოსამსხურე; человекъ; мужчина, возмужалый; прислуга; რუსულ. 3; ფსალ. 1, 1; 8—4: შუა კაცი, посредникъ; კაცი, სათამაშო ძელი ნარდისა ან ქაღარაკისა, шашка, რ. ქ. ლ. ნ. რ. იჩაშკა; საერო, სამხედრო კაცი, человекъ свѣтскій, военный, ზარგის კაცი, обозная прислуга, 2 ქართლ. 485, კაცის შვილობა, знатность рода, ალექს. 181; კაცად ნუ მასხენებ, не считай меня за человека, რუსულ. 521; მუშაკაცი, чернорабочій, საღვდლო კაცი, человекъ духовный, უცხო კაცი, иностранецъ; незнакомецъ; прекрасный человекъ, კაცის დაჭერა, დაქირავება, напать человека, კაცადი, კაცად-კაცადი, ზედ. თვითოეული კაცი; каждый, მატ. 18—35; 25—15; ლუკ. 2—3; ფსალ. 11—2; 61—12; დაბად. 41—11; ანტონ. 106; კაცება, ს. კაცობრივი ბუნება, ლოდ. 104; человекности, натури человеческа. (ვკაცებე). ზ. ვდ. კაცი გავსებე, нозмужать, მაორავ. 285; ქრისტე ეზიარა კაცებასა ჩვენსა, Христосъ облечеа въ человеческое тѣло, ანტონ. 110, 111; (ვიკაცებ), კაცად გავსე, გამოვიფინ, очеловѣчнвати, კაცთა-მოთონე, ს. პირფერობით მსამაონებელი სხვათა სავნებელად, человеккоугодникъ, астець, ფსალ. 52—5; ეფეს. 6—6, კაცთა მოთონება, ს. პირფერობა, лестъ, კაცთ-მოყვარე, ზედ. რომელსაც სიყვარული აქვს კაცთადმი, человекколюбивый, კაცთ-მოყვარება, ს. человекколюбивъ, კაცის-კვდა, კაცის-მკვეთლობა, ს. ცოლად წინააღმდეგე ს მცენებისა, მარკ. 7—21; человекობისство, საქმ. 3—14; 28—11; კაცის-მკვეთელი, ს. человек-

უბიწია, **კაცის-თავა**, ს. მსხლი გურ. ბაქრ. 181; **კაცისჭია**, ს. გისა, **კაცობა**, ს. თვისება ან ბუნება კაცისა; ვეკაცობა; მამაცობა; მსწერობა; კაცური კაცობა, აღმაიანობა, მართებულობა; სივისტო, ნატურა ჩეოვჩიკა; мужество; возмужалость; храбрость, стойкость, духовная крѣпость; чело-вѣчность, гуманность, людскость, приличие, რუსულ. 703; ვისრ. 1; 2 ქართლ. 526, 553; კაცია 17; ქიმ. 207; სამ. სომხ. 294; 396; გორგ. 140; ქალს ქალობა და კაცს კაცობა აღარ ეტყობა, **ნეამაბნო** чтобы мужчина был, как женщина, а женщина, как женщина; **ერის კაცობა** (ვერისკაცობა), жить въ мирѣ; быть свѣтскимъ, კაცობაში შესვლა, **возмужать**, **კაცობა**, სს. კაც-ყოფა შენი კაცობა მიცნია, я узналъ что ты за человекъ, ვისრ. 16, **კაცობით**, мужествомъ, гуман-ствомъ, აღიქს. 112; **ემაწვილ-კაცობა**, მოძოდობა, (ვეკაცობა), ზ. უ. კაც ვარ, კაცის ბუნება მაქვს; კაცურად ვიქცევი; აღმაიანობ; იმეტი ჩეო-ვჩескую натуру; гуманствовать, быть гуман-нымъ, ქილ. 359; **კაცობრივი**, ზედ. კაცისადმი შესაფერი, კაცური, აღმაიანური, чело-вѣчскій, гumanный, людскій, -ძალი, чело-вѣчская сила, ღარეჯ. 2—34; **კაცობრივობა**, ს. აღმაიანობა, კარგკაცობა, гуманство, людскость, კაცილ. 149; მარც. 2—185; **კაცრიელი**, ზედ. მოშენებული ან დასახლებული ადგილი, населенный, ვეფს. 647; აღბ. 56; ქილ. 597, **კაცრიელობა**, ს. აღმაიანობა; მოშენებულება, ან დასახლებულება ადგილთა; гуманность, людскость; населенность; ქილ. 45, **კაცური**, ზედ. კაცისადმი საკუთველი; კაცობრივი, აღმაიანური, чело-вѣчскій; чело-вѣчный; гуман-ный, ქილ. 298, **კაცურად**, ზფ. почело-вѣчески; храбро, мужественно; ვეფს. 110.

კაწანი, ს. ეკლის-ლობე, терпеливн заборъ.

კაწაპი, ს. წულის ჩასაცმელი სასწლეტი საღვილოდ, рожокъ для скорого надѣвания башмаковъ.

კაწანი, ზედ. უმწიფური, მკაცვე, კოწამახი, племнй, песнѣный, подозрѣный, იერემ. 31—29; ეზეკ. 18—2; მარც. 1—80.

კაწერი, ს. ფანის თავთავი, олово, колосъ.

კაწკაწი, სს. კბილთ ღრატქუნი ძლიერის წრომით, скрежетать зубами отъ сильнаго желанн, კბი-ლები მიკაწკაწებდა, თამარ. ბატ. 38.

კაწრვა (ვეკაწრვა), ზ. მ. ვეჭვზაჭნი, паранат.

კაჭარი, ს. უწულო ადგილს რიყის მსგავსი ქვა, бу-лыжникъ мелкй.

კაჭაჭი, ს. ხმელი შამპის ღერო, стебель ситовый; жниво, борожникъ, რუსულ. 285; ქილ. 169; вор-сянковыя растенн, ზუნ. დი. 3. ფ. ლ.

კაჭკაჭი, ს. მგრინვე სорока, სიბრ. 185; ზღვის კაჭკაჭი, кривокъ, რ. ქ. ლ. -მანათ, блестящй, повелькй цѣлковый.

კაჭრობა, ს. გველთ-ხმაიანობა, სიცილი, სისინი, ин-ишь (какъ змѣн).

კახამბალი, ს. მცენ. черешил.

კახვა (საარ.), ს. ბოზი დედაკაცი, проститутка, **კახ-ვობა** (ვე), ზ. მ. ვებოზობ, прелюбодѣйствовать.

კბენა (ვეკბენ, ვუკბენ, -ბინე), ზ. მ. ღვეჭკლეჯ, ღვეს-წერტ კბილითა, кусать, **კბენილი**, **ნაკბენი**, иску-

санный, ვიკბენ, кусать себя, (ვიკბინები), ზ. ვ. кусаться, ძალი იკბინება, собака кусается, წუილმა მიკბინა, блоха укусила меня.

კბენია ტყურო, ს. მცენ. падура.

კბენჩა (ვეკბენჩ, -ბინე), ზ. მ. კბენით მოვეჭკლეჯ, откусить.

კბილი, ს. ცხოველთ ყბათა შინა ამოსულნი ძვალნი დასაცხენელად საზრდელისა; **зубъ**; წონა 15 მისხლი 15 золотниковъ, კბილი ჩახმახისა, ე. ი. ჩახმახის ფეხი, взводъ у ружья, საზრდენე კბილი, უმნის ზუბნი ილი წუნი мудрости, უკანა კბილები, **зубы коренные**, წინაკბილები, переднйи **зубы**, კბილის ტვიცილი, **зубная боль**, კბილს ქვეშ თქმს, гово-рять сквозь **зубы**, კბილს ქვეშ მოტანა ვისიმე, осмѣять кого; поддять кого на **зубы**, სამი კბილი მისკი, три щепотки гвоздикъ, კბილი კბილსა ჰკარ, მად მაშინვე გაგეხსნება, **пачинай** жсть аниеть самъ собою мудрости, **კბილ-მოღერა**, ზედ. криво-зубный; **სამზარ. წიგნი**, ბატრატ. ბაცონ. 40; **კბილებიანი**, -ლიანი, ზედ. зубчатый.

კბოდე, ს. ზღვათა და მდინარეთა პირი ფრიალო, ფლა-ტიაი და ჩუვალი, крутой, обрывистый берегъ. რქნი, моря, მაც. 8—5; მარც. 5—13.

კბოღოვანი, ს. ზღვაში კლდანი ადგილი ან თხელი და ქვიშიანი, მეჩენი, **гравля**, мелъ, сирты, каме-нистое мѣсто въ морѣ, банка, საქმ. 27—17.

კდემა (ვიკდემ, ვეკდემიზის), ზ. უ. ვირცხენი, მრცხე-ნიან, стыднтьел, (ვეკდემა), ზ. მიჩ. стыдно мнѣ, იერემ. 31—19; შემრცხენდა, შემრცხვა; სვინილისი მკდემს, совѣщуетъ, **კდემული**, ზიმ. прнстыжен-ный, ისაი. 24—23, **კდემულება**, ს. ფრიალი სირც-ხეილი, შიში გმობისა, стыдъ. срамъ, срамота. მარად ღლე კდემულება ჩემი ჩემ წინაშე არს და სირცხვილმან პირისა ჩემისაგან დამფარა მე, нелицйи день безчестне мое передо мною и стыдъ по-крываетъ лице мое, ფსალ. 43—15.

კდომა (ვეკვედები, ვეკდებები, -ლი), ზ. უ. სივოცხლეს მოვაკდებები, მივიცვლები, умирать, გული მიკ-ვეება, ე. ი. გული მიწუნდება, сердце мое замн-раетъ, (ვეკვედები, -ლი), ზ. მ. თავს შევკვავ, შევს-წირავ თავს სიკუდილადმე, убиwтъся, умирать надъ чѣмъ.

კედარი (ბერძ.), ს. მცენ. кедръ, გუჯ. 27; შესავ. მოსეს სამართ; -ლიანისა, кедръ ливанскй, ფსალმ. 119—5; **კედარი** სიზნელე, темнота, ქილ. 120.

კედელი, ს. ნაკები ზღუდე სახლთა და მისთანათა, стѣна; შუა კედელი, промежуточная стѣна, გუჯ. 23; **ოთხკედელი**, четырехстѣнный, დაბად. 6—18; **კედელო-ფური**, столбъ каменный, ციმოთ. 24—50, **კედელოფური**, ს. კედლის კუთხე, угольн строения, შავთ. 40; **კედლისხავსი**, მცენ. лиственный внутрелодный; **კედლის პურწა**, ს. მცენ. одно-лидоникъ. ზუნ. ლ.

კედი, ს. საკუთვე ქვა, камень, который кладется по угламъ строения.

კეეშანი, ნახე კეეშანი.

კევი, ს. დახმასტკი, საცოხენელი მასტკი, мастика, растительная смола, особенно фишталковал, რიტიპა, 3. ფ. ლ. **კევისხე**, мастиковое дерево, 3. ფ. ლ.

პეპრი, ს. მკვერი, საღვწავი ფიცარი, კონებ ჩასხმული, моголиная доска, ушлиная каменьями, ბაქრ. 55.

პეტება (ვაკეთებ), **ფ. მ.** ვეჭენი, შევეჭენი, გავაკეთებ, ვჭამ, ვჭეფ; ვმოქმედებ, ვმუშაობ, ძღაღა; производить работу, работать, (ვაკეთებ), **ფ. ვ.** შევიქმნები, ვიწარმოები, გავაკეთებ, ძღაღა, ყველი რძისაგან კეთება, ციურ ძღაღა იქნა მოლოკა, **კეთებინება** (ვა), **ფ. მ.** ვაქმნივინებ, ვაგაძლიერებ, რუსულ. 455.

პეტება (ვა), **ფ. მ.** გავაღამაზებ, გავამშვენიერებ; გავამდიდრებ, უკუაღამაზებ; обогатить, მეკეთა, **ფ. ი.** მომეწონა, поправилось мнѣ, 1 ქართლ. 356; ვფუხ. 381, 400, 964; 1 ქართლ. 349 (ვაკეთებ), **ფ. ვ.** ვამშვენიერებ; ვამდიდრებ, хорошѣть, богатѣть.

პეტება (ვაკეთებ ცეცხლს შემს), **ფ. მ.** ცეცხლს მოვუმატებ შემს, подкладывать въ огонь дрова.

კეთილება, ნაწე კეთილი.

კეთილი, ზედ. სახიერი, ცხვილი: საუკეთესო, უაღრესი; სასარგებლო, добрый, благій, хороший, преносходный; ფსალ. 117—1; 132—1; დაბად. 1—4, 5; 2—9, 12; იოან. 10—11; მე ვარ მწვესი კეთილი, и семь пастырѣ добрый, კეთილი გული აქვს, онъ имѣть доброе сердце, კეთილი ხმა, приятный голосъ, კეთილი ცაროსი, хорошая погода, უკეთესი და არ უკეთესი, лучший, კეთილი, ს. სიკეთე, благо, добро, филоლოსოფ. პრაკტიკული § 12; ფსალ. 33—10, 12, 14; ზირაქ. 9—17; **კეთილია**, добро (есть), **კეთილ**, **კეთილად**, **ზ.ზ.** добро, благо; კეთილად დგომა, ნაწე კეთილ - მდგომარეობა. **ნ. რ.** ლ. კეთილად მძღე, ზედ. ძღევა შემოსილი, მძღეველი, განთქმული ძღევივითა, похвальносый, კეთილად წარმატება, ს. წადილისებრ საქმის აღსრულება, благоуспѣшность, уснѣхъ, **კეთილ-გონიერი**, ზედ. ჭკვიანი, благородный, **კეთილ-გონიერება**, ს. გონებით კეთილის აღჩნევა და მისდაში მოსწრაფება, благородный, **კეთილ-დღეობა**, ს. დღეობაობა, კეთილ-მდგომარეობა, ბედნიერობით ფოფხა, благоденствіе, **კეთილ-დღიანი**, ზედ. ბედნიერი, счастливый, ჩონგ. 145. **კეთილ-ზნეობა**, შეუგინებელი დაცვა ზნეობისა, მართებულობა, righteousness, **კეთილიანი**, ზედ. სახიერი, ქველის მომქმედი, добрый. **კეთილიანობა**, ს. სახიერება, გულ-წრფელობა, доброта, **კეთილის-ყოფა**, ს.ზ. благодѣніе (ვაკეთებ, ვჭეფ), **ფ. მ.** ქველის ვმოქმედებ, ვიქმ კეთილსა, благотворить, ძღაღა, благодѣніе, **კეთილის-ყოფელი**, ს. გამაბედნიერებელი, благодѣтель, **კეთილის-ყოფელობა**, ს. ბედნიერობით გება, благосостояніе, благоденствіе, **კეთილ-მონობი**, ზედ. სახიერი, благочестивый, **კეთილ-მონობა**, ს. სიქველი, благочестіе, **კეთილ-მიდრეკილი**, ს. მწუფლობელი, благородно расположенный; благосклонный, **კეთილ-მიდრეკილება**, ს. მწუფლობლობა, благосклонность, **კეთილ-მიოვადუღი**, ზედ. კეთილად შეწინებულები, благопріятный. **კეთილ-მორწმუნე**, ზედ. მკაცრად აღმასრულებელი მართლის

სარწმუნოებისა, благочестивый, православный; благочестивый; **კეთილ-მორწმუნეობა**, ს. православіе, **კეთილ-მოსურნე**, ზედ. კეთილის მსურველი, -მზღამი, доброжелатель, **კეთილ-მომქმედი**, ზედ. კეთილის მოყოფელი, благодѣтель, **კეთილის-მომქმედეობა**, ს. კეთილის მოყოფლობა, благодѣніе, **კეთილ-მონი**, ზედ. კეთილი მორწმუნე, благочестивый, ისაი. 24—18; **კეთილ-მოწმი**, ზედ. გულის შემაცვივარი, милосердый, **კეთილ-მოწმილობა**, ს. милосердіе, **კეთილ-მსაზურნი**, ზედ. მართლ-მორწმუნე, ღვთის მოშიში, благочестивый. **ბлагоჩრქვი**, **კეთილ-მსაზურება**, ს. მართლ-მორწმუნეობა, благочестіе, **კეთილ-მჭობელი**, ზედ. რიგთანად გამსჭეული, здравомыслищій, **კეთილ-მძღეობა**, ს. торжество добродѣтели, ს.ზ. ლ; **კეთილ-საონობა**, სიქველი ბლგოჩესტი, 2 ქართლ. 406, **კეთილ-საწე**, ზედ. მშვენიერი შეხედულობითა; **კეთილ-სვეობა**, ს. ბედნიერობა, счастіе, благополучіе, **კეთილ-სუფობა**, ს. სიკეთე სულისა, გულის უზაკველობა, добродушіе, **კეთილ-შეზავებული**, ზედ. შინდა, კარგი (კვირი). **ბлагораспоренный**, **კეთილ-შეზავებულება**, ს. კაი ამინდი, **ბлагораспореніе воздуха**, **კეთილ-შეძინებულები**, ზედ. მონაგები, მონაგარი შრომით ქონება, **благоріобрѣтенный**, **კეთილ-შობილი**, ზედ. ჩინებული გვართ, **благородный**, **კეთილ-შობილება**, ს. აზნაურება, ჩინებული გვაროვნება, **благородство**, **благородіе**, **-ბიღური**, ზედ. პაკოსნებითი, честный, **კეთილ-ძღვანებული**, ს. კეთილი მოძღვრება, გზის ჩვენება, სულთ მძღვანკელობა, руководство, 1 ქართლ. 255; **კეთილ-ხმა**, ზედ. საამოვნო ხმაინი, იმხიქიქი პრინტნი გოლსე, ვსალ. 150—5, **კეთილება**, ს. სიკეთე, доброта, იერემ. 31—29; (ვაკეთებ), **ფ. მ.** გავაკეთებ, კეთილს მდგომარეობაში მოვიყვან, улучшить. (ვაკეთებ), **ფ. მ.რ.** კეთილად მივიღებ, მივიჩნევ, одобрить, სიგელი ჩოლაჲ. 7; კავს. 37; **კეთილობა**, ს. სიკეთე, добро, доброта, бляго, ზაქარ. 8—19; მარტ. 2—60; კავს. 25, 35; (ვაკეთებ), **ფ. მ.** კეთილად ვჭმსასურებ. შევეწვი, **благоріятствовать**, სიზრძ. 170; არა კეთილობაა მისთვის გაერთება მათი, союзу ихъ по-благоріятствовало ему, 2 ქართლ. 190; კეთილ-მდგომარეობაში ვარ, находится въ хорошемъ положеніи, სიზრ. 170; თავით თვისით კეთილობენ, მარტ. 60—1; которые сами по себѣ хороши.

კეთრი, **კეთროვნება**, ს. სენი ფრიად საძაგელი, და კინლა უკურნებელი, ცანხედ დაჭრის თერის მუწუკებსა ქერტლივით, проказа (болѣзнь); მატ. 8—9; ლუკ. 13—13, 8, 9; 3. ფ. ლ. **კეთროვანი**, **კეთრიანი**, ზედ. კეთრი სნეული, проказешный. ლუკ. 17—12; მატ. 6—2; 26—6.

კეისარი, ს. რომის მეფე, императори. **კესარი**, ლუკ. 4—1; ვფხ. 313; **კეისრობა**, ს. **კესარство**, императорство.

კეპა (ვაკეპ), **ფ. მ.** ლავკემსავ, წვრილად დაჭჭჭრი, мельчить, рубить, крошить мелко, ს.ზ. ლ.

კეკელა, **კეკელუცი**, ს. ლამაზი, მშვენიერი, მოხლო-

მილი; მორთულობის მოყვარე; ზედ. მშვენიერი, საშა; красавица, пригожая; любящая паряди, щеголиха; краснвый, прїятный; ვეფ. 29; კეკლუცი სიტყვა, красное слово, კეკლა ქვეყანა, красная страна, დარეჯ. 95, კეკლუცობა, ს. სილამაზე, სიმშვენიერე; სალუქობა; красота; щегольство, 2 ქართლ. 109.

კელა, ს. ბუზია, оса-шершель, ერს. ლ.
კელამონი, ს. კელამურა, მცენ. зерлихь.
კელარი (ლათინ.), ს. მექუჭნავე, дворецкїй, 1 ქართ. 262.

კელაონი, კელია (ლათინი. ს. მცირე ოთახი, მონოხანთა სადგომი келья, მარტ. 2—56.

კელამურა, ნ. კელამურა.
კელეპტარი (ბერძნ.) ს. დიდი წახნეთლი, ან კერონი, большая восковая свѣча; факель.

კელი, ს. ნეხვი, пометъ, калъ, павозъ, ხაბ. ლ.
კელინი, მცირე სენაკი, келья, წათ ცხ. 409.

კელმანეული, ნ. კირმანეული
კელმენი, ს. მსვგილი ქილოზი, толстая рожея, ხაბ. ლ.

კელობა (სომ.) სხ. хроманіе; (ვკელობ, ვკელაობ), ზ. უ. მცირედ ვკოჭლობ, прихрамивать, ფსალ. 17—46; მარტ. 2—79.

კემსა (ვკემს), ზ. მ. წვრილა ვსჭრი, рубить, крошить мелко, ვიკემსები, свѣчел (о матерїях).

კემუსტი, ს. ტარსიკონი, სამოგვე ფერად შეღებული, сафьянъ.

კემუსტი, ზედ. დაიხეებული, ახირებული; გაწეწილი ომა, упрямый; расстреланный.

კემსა, ს. კეფა, თავის უკანა კერძო, затылокъ.
კენ, თან. რომელიც ითხოვს ნათეს. ან მიცებ. ბრუნ. ვეფ. 576; 595; კერძოდ, მიმართ, къ, по, ჩემკენ, къ мѣ, შენკენ, къ тебѣ, იქითკენ, туда, აქეთკენ, сюда, მივალ ხილის კენ, иду къ мосту.

კენარი, ზედ. კეკლუცი, მოხლომილი, კისკასი, ცხადი, ლამაზი; пригожий, видный, статный; ერისთ. 1; ნ. ვეფ. 59.

კენდოი, ს. თოკის სარტყელი, веревочный поясъ.
კენვა (ვკენვა), ზ. მ. ვსჭამ, ვსწიწკნი ნისკარტით, клевать, ქილ. 210.

კენკელმაღულა, თამაშობა თვალსუჭია, гулячки, жмурки.

კენკრა, კანკრა, ს. გარეულს ხეხედ მოსხმული მარცვალი, ხიხატელი, желудь; шишка еловая.

კენცადრო (ბერძნ.) ს. ნახე იპპოკენცადრო, цен тавръ.

კენცი (სომხ.), ს. ცანჭკული, არა ლუწი, пещеть, нечетное число; ლუწი, თუ კენცი, четъ или пещеть.

კენცრო, იგივე კენცი; მარტ. 1—164.
კენცრო (ბერძნ.), ს. სიმრგვლის შუა გული, ან შუა წერტილი, центръ.

კენწერი, ს. თხემი, მწვერვალი, тема, вершина.

კენწლი, ს. მცირე გერძი, контузия.

კენწლვა, ნ. დაკენწლვა.
კენწრო, ს. ივერი ლხ 1—54?

კენჭი, მრავ. კენჭები, ს. წვრილი ქვა; ქვა წილისურაში ან ამორჩევაში; კრიალოსანი მამათ ცხოვრებაში, камушекъ; балъ - шарикъ при выборахъ; четки; კენჭისურა, ამორჩევა, балотировка.

კენჭნა, დაკენჭნა:
კეპა, ნ. კეფა.

კეჟურა, ს. თვგ-ღუხვეველი გაშლილი კომბოსტო; штепелная капуста. ზუნ. ლ. ზაქრ. 179.

კეჟმა, ს. ვაშლთა და კომშთა ზოფვი, ზუნ. ლ?

კერა, კერავი, კერაკანი, ს. ლანძვი, მაჟალი, жаровня, очагъ; იერემ. 36—22; ზაქრ. 170.

კერა, ნ. კერვა.
კერასეული (ბერძნ.), ს. სასმისი ღვინისა, ხმარებული მონასტერთა შინა, красоули, чаша для вина въ монастыряхъ, მროვ. 30.

კერასი (ლათინ.), ს. წვრილი წმინდა სანთელი, воскочная свѣча, колода.

კერატი, ს. დაუკოდევი ტახი, нехолощенный ебанъ, борозъ.

კერატი (არაბ.) ს. მცენ. როჯკოვოе дерево, пареградскїй стручекъ; ზიანკ. ლ; წონა ოთხი ქრთილის მარცვლისა, вѣсъ 24 часть унци, карать; ზიანკ. ლ.

კერება (ვაკერებ), ზ. მ. მივაკერებ, დავაკერებ საკერავს დეუდებ, пашить, пришить, заплать, პერანგს ვაკერებ, чинить рубашку, (ვკერებები), ზ. თვ. пашиваться, пришиваться, კერვინება (ვა), ზ. სხმ. დავაკერვინებ, заставитъ пришить.

კერეონი, ს. კელეპტარი, დიდი სანთელი, большая восковая свѣча, факель. [ერის. ლ.

კერეცა, ს. მცენ. ღანღური, портулакъ; оржанецъ;
კერვა (ვკერავ), ზ. მ. ნემსით და ძაფით გარდავახმ საკერავს. шить; ფერადით შევკერავ, კერვით გამოვიფვან ხსეებს, вышивать; ნაკერი, ზედ. вышитый, კერული, მამ. დარეჯ 2—15.

კერვეტი, ს. მაღალი და ჩასხმული კაცი, высокий и плотный мужчина.

კერვეტონი, ს. ღამით მოსიარულე დარაჯა, ბორცოთა კაცთა შესაპურობად, почваи обходная стража, патруль, ქილ. 425.

კერვი, ს. ზაია, какао, ერის. ლ.

კერვი, გერვი, ს. გამხმარი ხილი; საკუთრად შინდი კურკიანად, გარნა კურკებ გამოჩეული არის ჩურჩა; сушеный ягоды съ косточкою, въ особености князля; ნ. ჩ. ლ.

კერვო, ს. ნორჩი მცენარისა ან ჟურძნისა, вѣтка, ზუნ. ლ. ქილ. 202.

კერმა, ს. წვრილი ფული, пѣнияз, мелкая монета; იონ. 2—15; ანდრ. 85; ან ფულს დასახურდავებული ადგილი, мѣнильня.

კეროვანი, ს. დიდი წმინდა სანთელი, большая восковая свѣча, ლამპრებითა და კეროვნებითა, съ факелами и свѣчами; ტომ. 16. 124.

კერპი (სომხ.), ს. კაცის ხსე, ან სხვისა რისამე, რომელსაც წარმართნი ღვთად აღიარებდნენ, კაცი ფრად გლისპი, жито, შეუპოვარი, идола, кумиръ; упрямый; -ადამიანი, упрямый человекъ, კერებება (ვა), ზ. მ. გავჯიქებ, გავჯიჯიქებ, ძღვალე კოგი უპრამამ; კერობა, ს. უჩრბობა, упрямство; (ვკ); упрямиться; (ვკერებები) ზ. ვდ. გავჯიქებები, упрямиться, კერპული, მამ. идольскїй, კერპო-მსახური, ს. წარმართი, მოსავი კერპთა, идолопоклонникъ, კერპო-მსახურება, ს. მოსავლბა კერპთა, идолопоклонство.

ნებ, возвращать, (ვიქვევ, -ვიქვეც), წ. ვ. უკან დაებრუნდები, возвращаться. დაბად. 8—6.

კვალი, ს. ნათ. კვალისა, მრავლ. კვალები: ნაფეხარი, ძაქდი; ზოგჯერ. ნიშანი, признакъ; ფსლ. 76—19; ვეფს. 98, 287; გარნა ნათ. კულისა, მრავლ. კვლე-ნი: მარცხ ბოსტნისა, გინა გუთნით გავლენული ორნატი წნულისა, борода, гриба; კვალის ძეხვა, искать ძაქდი, კვალზედ სიარული, идти по следамъ, კვალობა, ს. შავლითი, მსგავსება, при-мѣръ, сходство.

კვალისი, ს. შქერი, მცენ. пшпшпшнкъ.
კვამლი, **კუამლი**, **კომლი**, ს. მნთებარეთა ნივთთა-გან წყალმავალი შვიი ორთქლი, თვინიერ ალისა; სახლი, სახლკარობა, оубანი; дымъ; семья крестьян-ская; тлго, კომლის ფერი, дымчатый цвѣтъ, კომლის სუნი ასღის, пахнетъ дымомъ, კომლი დგას, дымно (естъ), კვამლში გამოსული, выкоп-ченый, კომლზედ სამი აზაწი, съ дыма три абаза, კვამლი სულთქმისა, ვისრ. 121; вздохъ стона, **კვამლიანი**, **კომლიანი**, дымовой, дым-ный, **კომლგება**, **კვამლგება** (ვა), წ. მ. კომლს და-ვაუენებ, дымить, заставляя дымѣть, ვისრ. 97; **კომლგვა** (ვკ), წ. უ. კომლი დის, дымѣть.

კვანტი, **კვანტ-უღელი**, ს. ღვედის მაგიერ გარდასა-ზამი ლატინი უღელთა, жердь, шесть, въ заклад-кѣхъ, საბ. ლ.

კვანჩხი, ს. სირჩა, მცირე სასმისი არაყისა, рюмка.

კვანძი, ს. ნასკვი, ყველა.

კვანწვა (ვკვანწვევ), წ. მ. გამოენასკვავ, завязыва-тъ въ узелъ, перепутать нитки, (ვიკვანწვები), წ. ვ. ვიკვანწვენები, ვიკვანწვები როკვამი, изги-баться въ нляскѣхъ, ვკვანწვავ მკლავებსა, заго-ляя руки, ანტ. 69.

კვანწლი, ს. მცირე კოჭობი, горшечекъ.

კვანჭელი, ს. ზაფთ ფეხის თია, парость на ногѣ у сокола, საბ. ლ. [ერის.]

კვარაკვალიტა, ს. მცენ. луговой гороховникъ,

კვარაკუნჩხა, ს. მცენ. ჰაპის-ყვერა, ქარჩიოტა, дряква, ერისთ. ლ.

კვართი, ს. პერანგი ან ჯუგა, рубашка, -ლაკვისა, риза діаконская, კვართი უფლის ჩვენისა, риза господня, იოან. 19—23; გუჯ. 1; მსაჯ. 14—11.

კვარცხა, მცენ. წ. ტირიფი.

კვარცხლბევი, ს. ფესთ-სადგმელი სუდართა ზედა მჯდომთა, ან ტერფი, ჩონჩხი ფეხისა, подножие; стона, ступня, пожная кисть; მატო. 5—35; საქმ. 7—49; ფსლ. 98—5.

კვარწაროხი, ს. მცენ. კოწახური, барбарисъ, ზუნ. წ. კოწახური.

კვარჭახური, ს. სახლის გარეთ კუთხე? საბ. ლ.

კვანე, ზედ. მკვანე, შემოუსვლელი ხლი, неснѣ-мый, неврѣный, кислый (плоды).

კვანხი, ს. მცენ. ქერქსუქელი გოგრა; горянка, **კვანხი-მწარი**, ს. მცენ. ყელიანი გოგრა, кубышки, ზუნ. ლ; ჰ. ფ. ლ. ბაქრ. 178.

კვანენა (ვაკენენ, -ღენენ) წ. მ. მოვკვლავ, убить, (ვკვანენები), წ. ვდ. სიცოცხლეს მოვკვლავები, მივი-ცვალვები, умнрять, **კვანენება** (ვა), წ. მ. მოვკ-ვლავ, убивать, კვლომა, წ. კლომა.

კვანება (ვკვანებ, -ბე), წ. მ. ვკვანები, გამოვკვანი, გა-

მოვკვებ, შევინახავ, საზრდოს მივსცემ, продо-вольствоваться; (ვიკვებები), წ. ვ. გამოვივლები, прокармливаются, **კვანება**, (ვეკვანებები), წ. თვ. დაემეგბის, დაქვევბის, მივლი წელიწადი ზელი ან უბედურობა, навязалось счастье или несчастіе на цѣлый годъ; უბედურობა დაეკვება, несчастіе сроднилось съ нимъ.

კვანულა, ს. ცხოველი ერთის წლისა, годный (теленокъ).

კვანოა, სს. ქრა; შეტევა, შებმა მოში; უწინარეს ლი-ტურლიისა მომზადება მწირველის მღვდლისაგან საუფლოთა მღვენთა; рубка; схватка; проскомпи-дія; -სულისა, предсмертная агонія, ქლო. 414; (ვაკევა, -თე), წ. მ. დავანლი, დავსცემ, ударить обн, бросить, швырнуть, (ვკვევა, -თე), წ. მ. ვკვს-ჭრი, მჭრელ ვარ; ვკვსჭრი, ვაბობ, ვკვათ; ვსჭვრეთ, ვკვლავ, ვკვსლო ქვას; გარდავსწეფ, გარდავსჭრი საქმეს; რხავთ; сѣчи, рубить; долбить, высе-кать, тесать камень; рѣшать дѣло; (მკვეთა, მე-კვეთა) მაგალ. მისი დანა მკვეთა, его ножъ пора-зилъ меня, ვიკვეთ ფეხსა, перестая къ кому ходить, непоказываюся въ домѣ, იკვეთს უროკ-სა; учить урокъ, მიკვეთ, ე. ი. მიხიშნავ, გარდა-მიკვეთ, გარდამივწეფ; დამაზარებ, მიზმანებ; опре-дѣляешь, называешь мнѣ; наказываешь мнѣ исполнить что; ვეფს. 853; ზელი მიკვეთს, судьба назначаетъ мнѣ, კალმად გიკვეთ, вмѣсто пера очию тебѣ, ვეფს. 956; (ვეკვეთ) წ. მიწ. დავნი-შნავ, გარდავუქვია, назначить, определить кому, -სამუშაოსა, назначая ему работу, ზუნ. კ. 250; (ვიკვეთებები), წ. ვ. ვიკვეთებები; დავნიშნებ; раз-рѣшиваться; назначаться; **კვეთილი**, მიმ; გა-ჭრილი; დასხიწრებული, დაშვეებული კაცი, სეიბა-რი; разрѣшенный; калека, сконецъ; 2 რჯული. 23—1; წ. კვეთება.

კვეთება, სს. ზედ. შევარდნა, შებმა; დარცმვა, დაცე-მა; схватка, стачка; удареніе; бросаніе; 1 ქართ. 273; 2 ქართლ. 90, (ვაკვეთებ) წ. მ. დავანლი, დავსცემ, ударить обн, бросить, швырнуть, ფა-თერაკი არ მკვეთებია, несчастіе не поражаело ме-ня, ვისრ. 117; (ვეკვეთები), წ. თვ. დავცემი, ვე-ტაკები, ვეჯახებები, შევტეფ, удариться, атако-ковать, наступать, მატო. 7—25; 2 ქართლ. 66; მხედარნი ეკვეთებნ მტერსა, воины напали на враговъ, ჩონგ. 52; ყოველი შენი ზნე მე მკვეთე-ბოლა, твой нравъ поражалъ меня, ვისრ. 171; (ვიკვეთები), წ. ვ. დავცემი; ვეტაკები, поражаться; сразиться, რუსულ. 343; 2 ქართ. 480; **კვეთე-ბითი**, ზედ. наступательный, **კვეთებული**, მიმ; ეშმაკეული, გვემული ეშმაკისაგან, бѣспуемый.

კვეთი, წ. დვრიტა, მაჭიკა.

კვეთრი, წ. მკვეთრი, острый.

კვემა (ვკვემ, -მე), წ. უ. ვკვლომავ, დიშნა, გა-მოსლ. 19—18.

კვერეული, ს. ყველი მრგვლად შეღებული ან მი-სებრი ზოლი ჩამოუსხმელის წმინდა სახთლისა, кругъ смру, масла; кругъ воска.

კვერექსი, ს. ღილი მშვიდობიანი, ან შეტევიწყალენი, ектешія.

კვეროსი, ს. მომცრო არგანი, жерохъ, жезлъ, па-

ლიცა, ლევიც. 27—31; 2 კორ. 11—25; ფსალმ. 2—9; 22—3.

კვირი, ს. მცირე სვედ ან ურო რკინის, ჩაქუჩი, მოლოთ, მოლოთი, ვეფხ. 1336; ისაი. 41—7; კვერის-სურო, კუზნეც.

კვირი, ს. მცირე რვალი პური, გინა შაქრის პური და სხ. небольшие круглая бляга бузка, бутунка, 3 მეფ. 14—3; 2 მეფ. 13—6, 7; ზოგჯერ კრენდელი, შაქრის კვერი, круглый кусок сахара, ყველის კვერი, кругь сыру, კვერი ლეღვისა, пластъ смолы, ისაი. 38—21.

კვირნა, ს. ნაღირი კაის ბეწვეულისა, კუნიცა, კუნი შურა; ბარუქ. 6—21; ბუნ. ლ: **კვირნური**, ზედ. კუნი.

კვირცხი, ს. წონა, ნახევარ გირვანქისა, სამფ. 152; იმერეთში: 12 მისხალი; 12 ვოლთნიკონ; ლუსეთში 1/3 გირვანქისა; კავკ. კალენდ. 1887 წ. გ. 63.

კვირცხი, ს. დედალთა მფრინველთა და მწერთა დადებული თეთრი და მრგვალი ნაყოფი, ყიძო, ისაი 16—14; ქათმის კვერცხი, куриное яйцо, თხსლო კვერცხი, яйцо въ смятку, კვერცხის გული, желток, ერთი კვერცხი, яишница, კვერცხის ცილა, белок, ლაფი კვერცხი, болтуя (ყიძო), კვერცხის ნაჭურჭი скорлупа личная, ლეღვანდელი კვერცხი მირჩენიან სვალანდელს ქათმსა, არაკი, снница въ рукахъ лучше соловьи въ гнсу.

კვირცხი, ს. ზეირი, шлемъ. каска, шишахъ, საბ. ლ. ჩუბ. ლ.

კვესა (ვკვეს, -სე), ზ. მ. ცვესლსა ვშობ კვესით, выскать огонь, დარეჯ. 92.

კვესი, ს. ფოლადი ან რკინა კაეის შემოსაკრავად ცვესლის განაჩენად, огниво, ვეფხ. 194; ვისრ. 134.

კვეციანი, ს. თამის ლლი, шуговица пвъ ремня.

კვეცა ს. სტრიჟკა, 1 კორ. 11—6; (ვკვეც, -ცე), ზ. მ. ვაკვერეჭ, стричь, (ვიკვეციბი), ზ. ვ. ვაკვიკრიტები, остричься, **ნაკვეცი**, ს. ნაკერეჭი, острижки.

კვესება (ვა), ზ. მ. ვკვეს, выскать огонь, ვეფხ. 1371.

კვეხნა, ს. ცრაზანი, хвастовство, (ვკვეხს, -ვკვეხნი, -ნე; ან ვიკვეხი, -ხე), ზ. უ. ვკვრაზანობ, თავს ვიქება, მოვიწონებ; хвастать, хвалиться, ვეფხ. 1040; **ნაკვეხი**, ზედ. ნაცრაზანევი, хвастовство, **კვეხნიერება**, ს. ცრაზანი, хвастливость.

კვიატება (ვიკვიატება), ნ. აკვიატება.

კვიდლო, ს. მცენ. კენკრა, бичючина, жость (раст.), кавказская бруслика, ერის. ლ.

კვიკვირი, ს. ნ. კუკური; **კვიკვლოსი**, ნ. კინკლოსი.

კვიკნო, ს. მფრინვე. აკაური, ერუნი, цанли.

კვიმატი, ს. კუმატი, კომეტი, комета.

კვინიზი, ს. მცენარე? ერის. ლ.

კვინიზი, ს. თაფის თემი, ყეფა, теми, რუსუდ. 282.

კვინკლოსი, **კვიკვლოსი**, ნახე კინკლოსი; სრონ. ბროს. 24.

კვინცილა, **კვინცილა**, ს. გრანულთ ფეთი, елей, употребляемый колдунами, საბ. ლ; ბუნ. ლ.

კვინჩა, ს. მფრინ. მესკია, песчаник; ბუნ. ლ.

კვინცხა, ს. მცენ. ჯვარცხროლი, кустарный грабъ.

კვინჩხი, **კვინჩხი**, ს. მცენ. გარეული ლიღნოსო,

терносливт, тернь (плодъ), бодлакь; ბუნ. ლ; ნ. რ. ლ. ერის. ლ; ზ. ფ. ლ; სამფ. 84.

კვინძი, ნახე ნუქური, напавъ (раст.), ერის. ლ.

კვინძილა, ს. ნ. კვინცილა.

კვიპარი, **კვიპარი**, **კვიპაროზი** (ბერძნ.) ს. სარო (მცენ.), кшнарисъ, ეფეკ. 31—8; ისაი. 41—19; ბუნ. ლ; ქებ. 4—13.

კვირა (ბერძნ.) ს. პირველ დღე შეიღუელისა, ან თვით შეიღუელი; воскресенье; недѣля; შურის კვირა, снлошная недѣля передъ масляницею, **კვირის ძალი**, **კვირაძალი**, капуаъ носресеенья, на-вечеріе, ანდრ. 122; რუსუდ. 411; **კვირა-ცხოველი**, ს. ახალკვირა, თამის კვირა, Өмино воскресенье, **კვირაკვი**, ს. კვირა დღე, воскресный день, ციმოთ. 127; **კვირეული**, ზედ. ერთის კვირისა, недѣльный, **კვირაობა**, ს. празникъ воскресенья, კვირაობით, წმ. по воскресннмъ днямъ. **კვირაიკობა**, იგივე კვირაობა; ბუნ. კ. 262; კვირას, въ воскресенье, კვირის თავი, начало недѣли.

კვირვა სხ. удивленіе, ვკვირ, ვკვირვარ, ან (ვიკვირევი, -ვი; მიკვირს, მკვირეზია), ზ. უ. გავოცებულვარ, გაგვიფრებულვარ, გასტყვებულვარ, удивляться, ვისრ. 79; შავთ. 59 (ვკვირევი), ზ. ვდ. გაგვიფრებვი, удивляться, **კვირვება** (ვა), ზ. მ. გავოცება; удивить, (ვეკვირევი), ზ. თვ. казаться днвнымъ, მეკვირევის, днвлюсь, ვეფხ. 125; **კვირვობა** (ვკვირვობ), ზ. უ. удивляться.

კვირიკვი, ნ. კვირა.

კვირიკობის თთვე, ს. ივლისის თთვე მდაბიურად, июль мѣсяцъ, ბაქრ. 64; სრონ. ბროს.

კვირიონი, ს. მფრინ. шуръ, ქილ. 491, ერის. ლ.

კვირისცავი, ს. სასთეფლოთა ცართა მირის შემოსაცემლი მრგვალი ხე ან ძვალი; მუხლის კვირისცავი, ძვალი მუხლის თავში მბრუნავი, веретено; лубочка, гнѣздо въ коень верей или веретено ходить; кость въ сгнбъ коленномъ, щеколотокъ, чашка у колѣва, რ. ქ. ლ.

კვირცი, ს. ჩენჩი მაცულისა მრგვლად მოთეფლილი, клокъ шерсти, გუჯ. 15; ბუნ. კ. 11; ერის. II—9; კოკორი ხისა, почка, глазокъ на деревѣ.

კვირცი, ს. კრუცი, მწერია, оса.

კვირჩხა, ს. თეფზია, საბ. ლ; ბუნ. ლ.

კვიცა პური, ნახე გვიცა.

კვიცა, ს. იმერ. მცირე ქოთანი, горшечекъ.

კვიცი, ს; ცენის შვილი, жеребенокъ, **კვიციანი**, ზედ. жеребчатый, **კვიცობა**, ს. ბნე ჯერებომე, ანც. 11, კვიცის ფარდა, ბუნ. ლ?

კვიციჭა, ს. მცენ. პანცა, ქიქუსხული, хѣспая груша.

კვიჯა, იმერ. როღინი, стунка, ერის.

კვლა, **კულა**, მდაბ. **კულავი**, წმ. კვალად, კიდევი, მასუკან ან შემდგომ, еще, оинтъ; კულავ და კულავ, еще и еще, ვეფხ. 115; **კვლავცა**, იგივე კულა; ვეფხ. 1198; **კვლანდელი**, ზედ. прошлый, რუსუდ. 501.

კვლევა, სხ. припомение сластей на новый годъ, (ვეკვლევი, -ლევი), ზ. მ. მივლოცავ ახალს წელიწადს ცკბოლითა რითმე, поздравить кого въ новый годъ, принося сласти, ვეკვლევი თავს; жер-

твую; собою, ვუკვლევ კვალსა, выслѣживать слѣды, ქილ. 15, (ვიკვლევ), წ. მ. გამოვიძიებ, изслѣдовать, изыскать.

კვლიავი, ს. ზირა, тмпы, анше полевой.
კვლივინი, **ნება** (ვეკვლივინებ, -ნე), წ. მ. ვურ-ნივინებ, ვუჭაგვივინებ, подстрекать, подзадори-вать.

კვენსა, სწ. охавіе, (ვეკვენსი, ვიკვენსებ, -სე), წ. უ. სულთ-ვითქვამ, ვკვნენსაჲ, ვონრავ, ვავებ, стонать, вздыхать, ვეფს. 194; გული მიკვენსის, сердце шемить, ვაკვენსებ, заставить стонать.

კვენცა (ვეკვენცე, -ნიცე), წ. მ. ვანრაშუნებ, კბილით ვამტვრევ, рвать, ломать зубами.

კვნიცი, ს. მოლილო ნაცეხი შაქრისა, მარილისა, кусокъ, отломить сахара, соли и т. п.

კვნიწი, ს. მცირე ნაცეხი შაქრისა, кусочекъ саха-ру, небольшою отломить чего либо.

კვრივი, ნახე **მკვრივი**; **კვრინვა**, ფოცხვერთა, ვეფსება და კაცთა კრუტუნი, мурлыкать, ур-чать.

კვრინჩხნარი, ს. ადილი საღაც კვრინჩხის სეგბი ღვანხ, мѣсто, поросшее терносливомъ.

კვრინჩხი, ს. მცენ. ნ. **კვინჩხი**.

კვრინი, ს. მცენ. კრემიშინკი.

კი, წმ. მარცვლი დამტკიცებისა: დიად, ჰო, და, такъ, ვეფს. 207; კილ-ენით, კვალად ენით, еще слогомъ, ვეფს. 207; კი, იხმარება ბოლოს ლექსთა, ზოგ-ჯერმე აღივებს ენობით მნიშვნელობასა, მაგალ. ბაზმა, ბაზმაკი; ცაბლა, ცაბლაკი, გლანა, გლანა-კი; ეშმა, ეშმაკი; წიგნი, წიგნაკი.

კიბე, ს. აღსავალი, ხარისხი დანდლოვანი, უფრორე ძელთაგან ქმნილი საფეხურებით, лѣстница, თო-კის კიბე, веровочная лѣстница, **კიბე-კიბე**, ხა-რისხოვანი, ступеньчатый.

კიბო, ს. ასთაკივი, ракъ.

კიბოსთავი, ნახე **რაკისთავი**.

კიბორჩხალი, ს. ცნარ ფენა, კირჩხიბი, круглый ракъ, ნიშანი ზოლიაქოსი, იქ ნახე, ракъ, знакъ зодіака.

კიღარი, ს. ვარშამნგი, თავსბურველი გვირგვინი ძველთა ებრაელთ მღვდელ-მთავართა, кидарь, кло-букт, იეშუტ. 44 — 18; ისაი. 22 — 17; ზაქარ. 3—5.

კიდე, ს. ნაპირი, კიდეური; კუთხე; ფსლ. 2 — 8; 18—4; ვეფს. 74, 426; ზღვისა ან მდინარის პი-რი, მატ. 13—1; ვეფს. 1023; край, конецъ, предѣлъ; уголь; берегъ рѣки и т. п.; ოთხი ხმელთა კიდე, ან ოთხი ცის კიდე, четыре strany свѣта; ვეფს. 109, 115; რუსულ. 975; კიდე ქვეყნისა, край земли, ზღვის კიდე, берегъ моря; რომ. 10—16; ვეფს. 1023; მიხედვის კიდე, окраина поля, **ფედა-კიდე**, лицевая сторона, **ქვენა-კიდე**, пижвыя часть, ისაი. 17—16; **კილის-კიდე**, окраина, **კილით-კიდე**, отъ края, до края; იპე უღა ვე უღოლ, რუსულ. 151; ქილ. 504; კი-ლის კიდეშინ, отъ края до края, კილის კიდე ვი-არებოლი, я ходилъ изъ угла въ уголъ, ღარქუ. 2-19. ვიყვნით კილისკიდე, мы были разлучены, ვისრ. 120, ლაშქართა დასწვედღეს კილისკიდე, войска истреб-ляли все въ конечи; ღარქუ. 2—33; კილისკიდე

გული ნუ გიცეს; да не бѣтеша у тебя сердце, გა-მოაჩენს მტერსა და მოფარესა კილის კიდე; нако-пецъ вездѣ обнаружитъ врага или друга, ვისრ. 182; **კილისკიდე**, ს. გაცალკევა, ცალკე-ყოფნა, ვეფს. 1482; разъединение, разлучение.

კიდე, **კიდეგან**, **განკიდე**, თანდ. მიიღებს ნათესაო-ბითს ბრუნვას; გარდა, გარეშე, თვინიერ; кромѣ, безъ; კიდეგან, დაიღების თავად ან ბოლოს ბრუნ-ვისა, მაგალ. კიდეგან შეწვევისა ან შეწვევისაგან კიდე, кромѣ помощи; გაუკვირდა მეტად კიდე, чрезвычайнѣо удивилца, ვეფს. 255; ვისთვისკი-დე ჰსტიროდა, по комъ онъ слезы проливалъ, ვეფს. 109, **კილის კიდე**, ს. მოშორება, раз-лука; კიდე, ნ. გაკიდება.

კიდეზა, სწ. вѣшашіе; висѣніе, საფასეს მოსტეგმს კიდეპით, онъ вознаградитъ щедро, ვეფს. (ვეკი-დეზა, -დე), წ. მ. დევეკიდეზა, ჩამოვეკიდეზა; დე-სტვირთავ, ზურგზე საპალნეს დევაღეს; ვეშატი, повѣсить; навѣшчить; საუბარსა ვეკიდეზა, ე. ი. დევეწეგებ ლაპარაკსა, начать говорить, ვეფს. 1023; ვეკიდეზა სელსა, брать, трогать рукою, (ვიკიდეზა), წ. შირ. დევიკიდეზა, ჩამოვიკიდეზა, ვეშატი на себя, ვიკიდეზა თავზედ, კისერზედ, брать на себя; წურბელს ვეკიდეზა, приставить себѣ пивку, (ვეკიდეზა), წ. შირ. დევეკიდეზა; მოვეკიდეზა ცეცხლსა, повѣсить кому что; зажигать, воспла-менить, ვეკიდეზა ენას. закататься; ვეკიდეზა წურ-ბელას, принужаю, приставляю кому пивку; (ვიკიდეზა), წ. ვ. დეკიდეზულვარ, бить повѣшену; (ვეკიდეზა), წ. თვ. დამოვეკიდეზა, ჩამოვეკიდეზა; დეკიდეზულვარ; სელს ვეკიდეზა, მოვეკიდეზა; ავეთო-ბი; ვეშატი; повиснуть; висѣть; бросать ру-кою, хвататься; загораться; მტრად მეკიდეზა, онъ обращается со мною, какъ съ врагомъ, ცეცხლი მეკიდეზა, у меня душа не на мѣстѣ, ხერხით ვეკიდეზა, поступаю съ нимъ хитро, წურ-ბელა ეკიდეზა, пивка пристаетъ, **კიდევა**, (ვეკი-დევა, ვ. პ. ვეკიდევა, ან ვეკიდევარ, ვეკიდევარ, 2 პ. ვეკიდევარ, 2 ვეკიდევა; უ. ვეკიდევი), წ. უ. დეკიდე-ზულვარ; დამოკიდეზულვარ ვისზედმე, სელო-ქვეშე ვისისამე ვიყოფები; სამ. ვასტ. 12; სროს. 29; იოან. 12—6; ვისეტი; зависѣтъ; ეს საქმე იმაზედ ვეკიდევა, ვთო (ძხო) зависѣтъ отъ него; გული, ცნობა და გონება ერთმანერთზედ ვეკიდევა, душа, умъ и разумъ зависѣтъ другъ отъ друга, ვეფს. 842; ღვინო ეკიდევა, вино его забираетъ, (მეკი-დევა, ან მეკიდევა, სრ. მეკიდევა). висѣтъ на мѣстѣ, სიბრძ. 117; ღარქ. 18; ზურგზე მეკიდევა, и несу тигость, სელოზედ მეკიდევა, висѣлъ у меня на ру-кѣ, ლაშქარნი ახლოს გვეკიდევენ, пусть войска слѣдуютъ за нами въ близи, ვეფს. 421, თუ ხმალი მეკიდევს, ვისრ. 43; если сабля будетъ висѣтъ на мѣстѣ, **კიდეპუილი**, **ნაკილი**, повѣшен-ный, навѣшчанный, ვისრ. 20.

კიდეგან, ნ. კიდე.

კიდეგანი, ზედ. განაპირებული, განსწვავებული, крайний; удаленный, კიდეგანად ღარჩომა, остаться въ сторонѣ, ჩემი გზა კიდეგანია; ე. ი. ჩემი გზა სხვა არისო, ვეფს. 1187; მიწ. ურდეთს ინიწი-პუტე, მოთელ-ვატი სნეულის ჭირთაგან კედეგანია,

კილოს ადება, ს. დაწევა, მოყოლა (მაგალ. ცი-
როლის); *стать, начать* (напр. плакать), იერემ.
48—32; **კილოს დასხმა** (-დავასხმ), *ფ. მ. კი-*
ლოს ამოკუხვევ; კილო დაესხა წულღულთათვის;
ვმთელღებო, ვრჩებო, *обметать петлю*; *заживать*
(рана), **კილოს დაჩრევა** (კილო დაჩრევა), *ფ. უ.*
заживать (рана); კილოს გამოვავამ საღაოს, *ввер-*
нуть крючокъ въ тѣжбу, **კილოვენება**, ს. სა-
ზომი მუხიკისა ან სიმღერისა, *тактъ, тошь*, *ბ. რ.*
ლ.; **კილოანი**, ზედ. *нетельный; тонный*, **კი-**
ლოკვადა, *ფ. ვ.* გადავლით, იგავით, *множодомъ*,
сторону, ივერა № 1, 87; კილო ვავად კერვა,
взять въ тамбуръ.
კიბანება, ს. ჭიხვინი ან კივილი, რჯანი, კრიკი,
(ჭკიბანება, -ნე), *ფ. უ. ржать; кричать*; ისაი.
10—13.
კიბელი, ს. კუფხალი, ნობზა ვიწროადი კიტი,
ზუნ. ლ. *ბ. მტევანი*.
კიბემილი, ს. ორბიტა ზევისისა ან ღიბი, *орбита*
Юпитера, *ბ. ცოპოლი*.
კინამო (ბერძნ.), ს. ღარიბი, ქანდა, კორიკა, ქებ.
4—14; *ციმ. 59, გამოსლ. 30—23; იგავ. 7—17*.
კინაპი, *ბ. ვნაპი*. [чуть, една не.
კინაღამ, **კინაღამ**, *ფ. ვ.* კინაღამ, თითქმის, *чуть-*
квини, ს. ცარ-მსხვილი შუბი, კონხე, *лареჯე*.
კინავა, ს. მცენარეა?
კინკილოზა (გვ.), *ფ. უ.* *влиять*.
კინკილი, ს. ცალფენით სტომა, ფეხის კანტური,
скакание на одной ногѣ, (გვკიკილებ), *ფ. უ.*
скакать на одной ногѣ.
კინკილი, ნახე წინწილი.
კინკილოზა, ს. მცირე ომი, ჩხუბი, ხვატკა, სტყ-
კა, სიხიბი, პერეპალკა, პერესტრაკა, (გვკინ-
კილოზა, ვეკინკილოზა), *ფ. უ.* ვეჩხუბები, ვეკრ-
ტილები; *производить схватку, стычку съ не-*
приятелемъ, გორგ. 6, 68; 2 ქართლ. 505.
კინკილოზი, ს. ცხრილი, სქიმა წელთა აღრიცხვისა,
მოქცევთა მზისა და მთვარისა, ციხე, კრუგი, *из-*
вѣстное число лѣтъ, *ბ. ქრონიკონი*.
კინკრიკა, **კინკრიკა**, **კინკრიკი**, მცენ. თურ-
ეკალი; ან კინკრა ღვივისა და მისთანთა, კრუხო-
ნიკი; შინიკა სლოვალ, *н т. и.*; *ბ. რ. ლ.*; *ზუნ. ლ.*
კინკრო, *ბ. კინკრო*.
კინკრიხი, ს. თავის ქალა, თხემი, მაკუნიკა.
კინკრიკა, მცენ. თურეკალი, *ბ. კინკრიკა*.
კინკრი, ს. ზეცვლას საწვევაჲ, მშვიდლის საცემი,
толстый конецъ у палки, которымъ сбиваютъ
вату, шерсть.
კინკო, ს. დალოლი ხილვების გამსიდეველი, რაი-
შიციქ ფრუქთი, *კინკო* ჟირაზედ სურმა რკინაზედ,
პოგოვრკა.
კინკრო, ს. ცის სახედავი, რასაც თვლი გადასწვდე-
ბა, *горизонтъ, небосклонъ*. *საბ. ლ.*
კინკვა, ს. მცენარეა, *საბ. ლ.*; *ზუნ. ლ.* *ერის. ლ?*
კინკვა (გვკინკვა), *ფ. მ. აკინკვა, ავლარავ; შევკვე-*
რავ წიგნის რვეულთა; сметать, сшить на живую
нитку, брошировать.
კინკვი, ს. კისერი, შეი. *затылокъ*, **კინკვის კრვა**
(გვკრვა), *ფ. მ. კისერში ცემით გავაგებ*, *дать ко-*
му подзатыльникъ, выгнать вошь по шеямъ.

კიოცა, ს. მფრინ. ცხრა მუცელი, *малиновка* (шница),
ზუნ. ლ. *трисолузка, რქლ*.
კიოცილი, ს. მფრინ. *капукъ, кашукъ*, *ერის. ლ.*
კიპკიპი, ს. მრავალთ-ხმანობა ასაგებად; ან ომში
და სხ. *крикъ лѣстреба*.
კიპრი, კვიპრი, მცენ. კვიპარიზი.
კიპრუჭი, ს. გოლი, თაფლის პური, *сотъ, сотовый*
медъ.
კიჟვა (გვ.), *ფ. ცალს თვალსა ვკხუჭავ, шурить глазъ*.
კიჟი, ს. ვიკრეჭკიკისა, *свалить зубы, ერისთ. 2—8*.
კიჟინა, ს. მრავალთ-ხმანობა ასაგებად; ან ომში
კივილი მემოხროვან; *освистка, шумъ неодобре-*
ния; крикъ ура во время сражения; სიბრ. 121;
კიჟინა დასცეს, освистали, ошкали; бросились
съ крикомъ ура, რუსუდ. 322; კიჟინება (გვ),
ფ. უ. ვუჩინევირებ, გულზედ მოვიფვან, *подразни-*
вать, потрушивать.
კირვა, *ბ. ჩაკირვა, ამოკირვა*.
კირთება, ს. მონება, უღელი, დაკირთება, *пго, раб-*
ство, (გვკირთებ), *ფ. მ. ვიმონებ, поработать, по-*
корять, (ვეკირთებ), ფ. თვ. ვესცილოზ და მონე-
ბასა; ვაოხრებ, стараться покорить; разорить;
ერეკლე მე მეთვის თემიურაზისა კახეთს ეკირთებო-
და, Ираклий, сынъ царя Теймураза, старался
поработить Кяхетю, ვახუშტ.
კირი (სომხ.), ს. დამწვარი ქვა და დაღწეული ფქვილ-
სავით კელეთ საშენებლად, *известъ, კირისქვა,*
известковый камень, დამწვარი კირი; гашеный
известъ, კირიანი, ზედ. известковый.
კირიდეღისონ, *ბერძნ.* უფალი შემწეული, *Госно-*
ди помилуй, კირიდეღისონი, ს. კრილოვანი, სა-
ვარი, ახსმული მძივები სთავალავად, четки.
კირინი, ს. შეშაძარღვი, მინცი, მუსკული, *ზუნ. ლ.*
კირკაჲი, **კირკიკა**, ზედ. მაგარი რამ მხელად გა-
საფქვენელი, *твердое, неудоболушное какъ*
напр. бобы, ერისთ. 2—74; მკრივი, ჩახსმული
კაცი; ძვირი; კრიქანგი, плотный (мушкетер); ску-
пой, კირკაჲი მოხარული ღობილი, бобы раз-
смычато-сваренные, კირკაჲი ზებერი, бодрал,
здоровая старуха.
კირკინა, ს. ღილი კობრჩხალა, *гомарь (ракъ)*.
კირკიკა, მფრინ. კობეჭ, ოსიანკა (шница), *ქილ.*
278; *ბ. რ. ლ.*; **კირკიკა** *ვაკალი*, *მაგარი კაკალი*
ქვითაც ძლივ გასატენი, твердый, крѣпкий орѣхъ,
ბ. კირკაჲი.
კირნი, ს. შეშაძარღვი, მუსკული, მინცი.
კირმანეული (ბერძნ.) კირ ნიშნავს უფალსა, მანუელს,
საკუთარი სახელი, *ე. ი. ფული კეისრის მანუელისა,*
ორიშაური, უზალთონი, რომლიცა ჰქანს ვახუშტის
ისტორიისგან გვერდი 166; და შეკვეთეს ყოველ-
სა გლეხსა ერისთ კომლზედ სამი კირმანეული, რო-
მელარს ექვსი შაური აწინდელი, привешникъ, два
пятака, სამ. ვახ. 15; 2 ქართლ. 9; ალექს. მეფ.
გუჯარი.
კირსაბალი, ს. ქართლ. 2 გ. 29 გვერდი, *ბ. სა-*
გალი.
კირჩხიბი, ს. ასთავი, კიბო, კარკინო; მქამელი მუ-
წუკი რკუდ-წოდებული; წისქვილის ლითონის
საფრობი რკინა; ქიშინი ზოლიკოსი, რომელიც

იგნის შიითვალავს მზესა; гомарь, морской ракъ; ракъ (болѣзнь); ракъ (знакъ зодіака); кожулина, желѣзная втулка въ неподъемъ жерновѣ.

კირწი, ს. ნ. კირწი; რუსულ. 470; კირწიკორწი, ს. კისრზედ გადაბრუნება; кувырѣ, кувырѣнсь.

კირწულვა, ნ. მოკირწულვა.

კისაკი, ს. ფულის ქისა, кисеть, 1 ქართლ. 257.

კისერი, ს. ქედი, უკანა კერძო ფელისა, კისწი, шель, шия; зарѣзъ, часть шеи и горла въ мѣсѣ; ჩემს კისრზედ იგოს, пусть это будетъ на моей шее; კისრის მოტეხა, сломать шею, **კისერ-მოტეხილი**, проклятый, ქილ. 565; დავრ. 123; კისერ-ხმალ-კიდებული, повинная голова, 2 ქართ. 53; 92.

კისკასი, ზედ. მსწრაფლი, მარჯვე, ცქვიტი, проворный, расторопный, живой, 1 ქართლ. 124; კისკასად, ზ. ცქვიტად, проворно, ვეფხ. 1390, რუსულ. 479, **კისკასობა** (ვკ), ზ. უ. ვმარლობ, მარადე ვიქვივი, проворничать.

კისკისი, ნ. კასკისი, ყარამ. 172.

კისრება, **კისრვა** (ვიკისრებ, -რე; ვიკისრავ, -რე), ზ. მ. კისრზედ ან თავზედ ავიღებ, брать что на себя, გორგ. 72; ერისთ. 2—100; (ვიკისრებ, -რე), ზ. მ. თავზედ მოვახვევ, павязать кому что; **კისრვინება** (ვა), ზ. მ. заставить взять на себя, **კისრულობა**, სს. თავზედ-აღება, взятіе чего на свою отвѣтственность, (ვკისრულობ), ზ. მ. брать на свою отвѣтственность, ერის. 2—100.

კისტიკურა, ზ. კისრში ცემა, подзатыльник.

კიტრავაშლი, ს. ვაშლია ერთგვარი, ზაქრ. 181, ირამ.

კიტრანა, ს. მცენ. деринка, ზუნ. ლ.

კიტრი, ს. მცენ. огурецъ, ვეფხ. 780.

კიუტა, ნ. კიოტა.

კიფი, ს. მცენ. კანაფი, конопли.

კიშტი, ს. კალთა, кошница, корзина. იერემ. 24—1. 2.

კიჩერი, ს. ქიშური, виноградъ кругловатый.

კიცვი, ს. კვიცი ცხენისა ან ვირისა, მუტრუეი, жеребенокъ, ნ. კვიცი.

კიცხება, **კიცხვა**, ს. руготня, насмѣшка.

კიცხვა, სს. руготня, руганіе; поношеніе; насмѣшка, **კიცხვითი**, ზედ. поносительный, ругательный; (ვკიცხავ), ზ. მ. ავიგებ, დავკიცხებ, გავკვილოვ. ругать. поносить; осмѣивать, насмѣхаться. (ვეიცხევი, -ცხევი), ზ. თვ. დავკიცხებ, გავკვილოვ, ругаться, насмѣхаться, (ვეიცხევის), ზ. მიჩ. დამცინის, трунить надо мною, смѣтеть на меня, ვეიცხეოს, будетъ смѣяться надъ тобою, ისოზირაქ. 13—7; ქართლ. 2—217; ვისრ. 124; [127.

კიჭი, ს. ვიკრეჯე კიჭისა, скалитъ зубы.

კლა (ვკლი, ვკვალ), ზ. მ. ვკლავ, მოვაკვდინებ, убивать.

კლავი, ნ. მკლავი; **კლავწიწულა**, ს. მცენ. ყოლინჯანი, каганъ (раст.); ზ. ფ. ლ.

კლავანა (ვკლავანი, -ნე), ზ. მ. მოვკვნი, მოვკვავავ, ვუვ, пнуть, изгибать; (ვკვლავანები, -ნე), ზ. ვ. მოვივრები, მიმოხვრიით ვალ გველოთვის ან მდინარეთა, изгибаться, извиваться, გველი იკვლავანება, ვიწა იწიხვასება.

კლანჭი, ს. ჭანგი ოთხფეხთა, котли, საბ ლ; ზუნ. ლ. **კლარჯვა** (ვკ), ზ. მ. დავხლოთავ, დავხვანჯავ, დავქსავ, сиутывать, перепутывать, ქილ. 364.

კლარჯული, ურძენია, ზაქრ. 229.

კლდევა, ს. თოფია, ружье, ზაქრ. 166.

კლდე, ს. მთა ან გორა მრთლად ქვისა, каменная гора, скала; სახეი კლდისანი არიან: **ცინი**, ფრად მალალი აღმა-ამართული; **სადი** და **ქორაფი**, ვრცელი და მალალი ნამორთავანცა მხიად სავალი; **თირი**, რბილი და ადვილად გასათლელი, **კონცხი**, **რკონცხი** ან **აკარა**, ზღვაში წარზიდელი კლდე; **ჭეო**, კლდე ფუქალიანი; **გოზი**, ქვეთვირის მსგავსი; **კბოდე**, ზღვისა ან მდინარის პირის კლდე; ჩაუვალი და ფლაკტი, **ბრავი**, ზღვათა შინა დავარული კლდე, სავებელი ხომალდთა; ავრთვე კლდეთა მალდთა ითქმის: **ვარვაცოვანი**, **პიტაო**, **ფრიალო**; ვეფხ. 148; **კლდის-კარი**, **კლდე-კარი**, проходы въ горахъ, **კლდის-მარღვი**, рудныя прожилы, жила, слои, **კლდის-ურე**, одна сторона горы, **კლდიანი**, **კლდოვანი**, ზედ. скалистый, დარეჯ. 2—9; რუსულ. 338; **კლდოვანება**, ს. მთიანობა, гористость, скали-стость, **კლდის-თევზა**, ს. ишеварь, **კლდის-დუმა**, очитокъ, молидио (раст.); ზ. ფ. ლ; ზუნ. ლ; **კლდის ბაღანი**, ს. მცენ. ростокъ вѣтви, лаш. гермен, ზუნ. ლ; **კლდის-ვაშლი**, ს. მცენ. უკვდავ, морозъ (раст.), ერის. ლ; semper vivum major, ზ. ფ; **კლდის-ქოჩორა**, ს. მცენ. сухостебельникъ, ფრანც. Adiante; ზ. ფ. **კლდის-ჯგოჯო**, ს. ищерица, саламандра, ზ. ფ. **კლდის-კილამურა**, ს. მცენ. напоротникъ, стоножникъ, Asplenium.

კლდის მერზე, მცენ?

კლება, სს. уменение, сбавка, -მოოვარისა, ушерн-луши, (ვაკლებ, ვუკლებ, სრ. ვაკლე, მუ. ვაკლო), ზ. მ. მივუხვამ, მოვაკლებ, შევამცირებ, დავნაკლულებ, დავანებებ, კიხათ; уменьшать, сбавлять; ვუკლებ ფასსა, сбавить цѣну, ვაკლებ პატივსა, лишать почестей, ქილ. 360; (ვაკლებ), ზ. მიჩ. დავიკლებ, მოვიკლებ; შევიმცირებ, დავინაკლულებ; лишалъ себя; убивать. уменьшаться; რუსულ. 593; აღექს. 70; მოოვარემ იკლო, луна уныла, იკლებდა ბარკალსა, оиъ хромалъ, დაბად. 32—31; ვაკლებ სიმხნესა, терять мужество, დარეჯ. 143; სოფელმან არ იკლო თავისი ბეგარა, ирирода не лишилась своей дани (უნხლ), ვისრ. 8; გუჯ. 26; მეფის შემან ირაკლიმ იკლო რაიმე, царевичъ Пракійи былъ недоволенъ чѣмъ то; ქართლ. 109, 133, 204; (მაკლს. მაკლოა, მაკლდება, სრ. მკლებია), ზ. ნაც. არა სრულად მაქეს; მაკლდება, недостаетъ мнѣ, я лишень; ფული მაკლოა, недостаетъ у меня денегъ, ვეფხ. 8; ვანც. სამ. შესავალი; 1 ქართლ. 400; ეკად გაკლოა, этого еще недостаетъ тебѣ; გულს მაკლოა, я недоволенъ, лгу მაკლდება, лжи мои убиваютъ, ერისთ. 2—5; ჭკუა აკლს ან აკლოა, недостаетъ у него ума, მარტ. 1—24; ურთ მაკლოა, худо слышу; თვალთ-მაკლოა, худо вижу, (ვაკლები, ვუკლები ან ვაკლავარ, ვაკლივარ); ზ. ვ. დ. მოვაკლ-დები, შევკვნიდები; недоставать; ссбывать, не-

კნოტი, **კნუტი**, მრავ. კნუტები, ს. კატის შეილი, КОТОНКИ.

კობადა, ს. მსხვილი ცილო. ქათანი, холсты.

კობადლი, ნახე კომბალი; დარეფ. 55.

კობრი, ს. გოჭა თევზი, сазанъ (рыба); ბუნ. დი.

კობჩხა, ს. მცენ. ნ. ფეაფის ფრჩხილა.

კობღვა, ფ. ზაზთაგან ქანგის შეკუმშვა, сжимать когти, საბ. ლ.

კოდა (ვჭკოლ, -ღე) **კოღვა** (ვჭკოლავ), ფ. მ. ღავსჭრი; ღავჭკოლავ, გავჭკენწლოვ; ღავსაჭურისებ, წყვილს გამოვასხამ; წისქვილის ქვეს გამოვჭპირავ; рубить, рубзать; равнить; холостить; насѣкать жерноны; -**შეშას**, рубить дрона; (ვოკოლები, -ღე) ფ. ვ. ღვაჭერები, быть ранену, გულს მიკოლს, лзвить мнѣ сердце.

კოდაკი, საწყო თალარის ნახევარი, мѣра въ 5¼ ф.; საბ. ლ.

კოდანა, ს. მცენ. ამშნალი, куколь, ერის ლ.

კოდანა, ს. მფრინე. ხეკოლა, дятель, ნ. ჩ. ლ.

კოდანაფი, ს. ქილ. 247; ნ. კოდალა.

კოდა, ს. წონა 10 ლიტრისა ან ორი ფუთი და ერთი მეთოხელი; საწყო კოდი არის ერთი კასრი ან 8 ჩანახტი, გინა მოლა; კოდის ნახევარი არის ფოხალი, ქილაკი და მთხირი; ფოხალის ნახევარი არს გუში; გუშის ნახევარი თალარი ან ცვაკრი; центнеръ, нѣтъ или носуда въ 2 пуда съ четвертью, რუსულ. 812; საბ. ლ.; კოდის-პური, ს. პურის გამოსაღები კამოლზედ ორიკოლი, хлѣбная податъ въ нь пользу царя съ дома 4½ пуд. დასტულ. 56; სამ. ვახტ. 162, 170; აღიქს. 179.

კოდლია, ს. ქეილა ზვანტანგი, холощепный скотъ.

კოდლილობა, ს. ღაკოლილობა, рава, ქილ. 211.

კოდლიენა, ს. მცენ. სოხბის მკერდა, ятрышникъ.

კოდობა, ს. მაგლო. სპილო კოდობით ჩანთქამს საქმელსა, слонъ пудами жеть пину; მრავ. 31.

კოდრანტი (ლათ.), ს. მწვლილი, ფულის ნათხალი, подушка, მატო. 5—26; მარკ. 12—42.

კოდრიენა, ს. მცენ. სოხნის მკერდა, ятрышникъ.

კოვზა, **კოვზისპირა**, ს. მცენ. ложечная трава, ложечникъ, ბუნ. ლ.

კოვზი, ს. მცირე ციცხვი მეტაღისა გინა ხისა, სახმარი დასასმელოდ ან საქმელოდ წვინახთა; ложка, ვეფხ. 1582; ჩის კოვზი, чайная ложка, გულის კოვზი, ложка, конецъ грудной кости.

კოვზი, ს. თევზთ-საჭერი მცირე ზადე, рыболовный сакъ.

კოზაკი, ს. აქლემის შეილი, верблюжонокъ.

კოზირობა (ვჭ), კოზირს ჩამოვალ; козырить.

კოზიმიცი, ს. მომცრო ფარდა, небольшие заправы, ნ. ფარდა.

კოთხო, ს. тыква, корка которой употребляется вместо посуды, ბაქრ. 178; ან წონა 10 გირვანქისა, мѣра 10 фунт. Кавк. Кал. 1887 წ. 33. 63.

კოთხუჯი, ს. ეგირი, მცენ. при.

კოინდარი, ს. მცენ. райграеъ английскій, ერის ლ.

კოკა, ს. წულის სახიდი ლაგვინი პიხისა ან მეტაღისა; საწყო 12 თუნგისა; კოკა ადგილობით მეტნაკლები იყო, ერთს ადგილს იწონიდა რვას ლიტრას, მეორეს ათსა, მესამის თორმეტასა, მეოთხეს

თექვსმეტსა, სამ. მეფ. ვახტ. 120, კოკის ნახევარი არის **ლორა** ან **ჭარბიკი**, ლორის ნახევარი არს **ჩაფი** ან **გვერდი**; გვერდის ნახევარი არის **ლოქი**; большой кубинный для воды; мѣра жидкости 60 бут.; 30 бут. или 1½ пуд. Кавк. Кал. 1887 стр. 63.

კოკბური, ს. გაუშლელი ვარდი, нераспустившаяся роза. ქილ. 588.

კოკინი, **კოკინება** (ვჭკოკინებ), ფ. უ. ვჭყროყინებ, ვჭკოკინებ, ренѣтъ (объ ослахах).

კოკობზიკა, შემოკლ. კოპწია, ს. გარდამატებით კექლუცობის მიმღვევი, кокетка, щеголиха.

კოკობა, ს. თევზია, საბ. ლ. ერის ლ?

კოკობი, ს. გაუშლელი ფევილი, почка цветовъ, ვეფხ. 131.

კოკომჟევა, ს. ჰატრა შეუნა, сорочий щавель.

კოკონა, ს. ჰატრა იხვი, уточка; выречь.

კოკორი, **კოკური**, ს. კვირტი, კოკობი, სეოა რტოზედ გამოსული გაუშლელი ფურცელი, почка па деревѣ, ბუნ. 89.

კოკოშა, ს. ოშე, გვანის გოგრისაგან შექმნილი სასმისი, чаша изъ тыквы.

კოკოჩანა, ნ. ღელა ენა 80, нѣтъи зеленѣющія.

კოკოცება (სომხ). ს. ქეთიხი, გოდებით ცირილი, рыданіе.

კოკური წვიმა, ს. შხაბი შესუპანი წვიმა, проливной дождь, კოკურად ახსამს წვიმა, дождь ливнями леть; ნ. კოკორი.

კოლაზუზი, ს. ეტიკი, გზის მცოდნე, проводникъ.

კოლბოზი, ს. მიწის მსგავსი ქვა ქანგის გამწმენდელი, თოფის საფერავი, паждакъ.

კოლფირდი, ს. ნახუქი პური, сдобный хлѣбъ.

კოლფიზა, ს. ღიდი მარხულობა, строгій постъ, წმიდათა ცხ.

კოლინბური, ს. ნ. ჩიტბაცონა; **კოლინდარი**, ნ. კოინდარი.

კოლინდარის ბაღახი, ნ. კოინდარი.

კოლინჯანი, ს. ბაღახის ძირი, калганъ, ბუნ. ლ.

კოლინჯი, ს. ნაწლევი უპეს ქვეით; ან სენი მისი, ободочная кишка; რხვს въ кишкахъ, ბუნ. ლ; 3. ფ. ლ.

კოლიო (ბერძნ.), ს. მგზარი ხორბალი ან ბრინჯი თაფლით და შექრით ზავებული, წანდილი, кошиво, кутья.

კოლიტურიო (ბერძნ.), ს. საოლაფი, სამკურნალო წასასმელი თვლისა, колурій, глазная примочка.

კოლოტი, ს. საცკბილე ცივი ზროხისა, бурдюкъ, мѣхъ.

კოლოფი, ს. მცირე ფუთი, шкатулка, სამღვთო წერილი: კალათა, кошница, ქეჯაო, მოაზა, რუსულ. 754, палачникъ, портшезъ, ბურნუთის კოლოფი, табакерка, ჭკუვის კოლოფი, глувецъ, дуракъ.

კოლოჭურა, ს. აუირო გოგრა ყელიანი, მწარე კვანძი, горляшка, кубышка, ერისთ. ლ.

კოლტი, ს. ჯოგი აქლემთა ან ღორთა, табунъ, стадо; -ღორთა, стадо свиной, მარკ. 8—51; -მკელთა, стадо воловъ, წუთბილსიტ; -აქლემთა, стадо верблюды, ისაი. 60—6.

კომანდირი, ს. ფრანც. უფროსი, თავი მხედართა, командиръ.

კომბალი, ს. თავმრგვალი ქოხი, რომანი, რომანცუ-რი, дубина. палка.

კომბოსტო, ს. მცენარეა, капуста.

კომენდანტი, ს. ცინის თავი, комендантъ.

კომენტარი, ს. განმარტება, აღსხსა, комментарий, толкованіе, ქილ. 589.

კომეტი, კომიტი, ს. კუდიანი ვარსკვლავი, комета.

კომლევა (ვა), ზ. მ. დავკომლევა, დავაფროზ, надмытъ, ქიმ. 12.

კომლი, კომლობა, კომლიანი, ნახე კვამლი.

კომლეული, ს. ერთი კომლი სახლობა, სახლეული, дымъ, семья, дворъ, კომლობა, იგივე კომ-ლეული; семья крестьянская, дымъ; კომლობა, კომლიანობა, дымность.

კომპასი, ს. ფიბლანა, компасъ.

კომში, ს. გრაფი, графъ, საბ. ლ.

კომში, ს. ზია ბალისა, айна.

კონა, ს. ერთად შეკრული ფევილი, მოლი ან ფინი, пучк, пучекъ, букетъ, связка, ვარდის კონა, букетъ розъ, ვეფხ. 89; კონა-კონა, пучками, связ-ками, ზუნ. კ; კონა თვისა, связка сѣна.

კონდაკი (ბერძნ.), ს. ბაკო; ან წირვის წიგნი; საა-ღაპო წიგნი; кондакъ, гимны; служебникъ; сн-подникъ; номинальная книжка.

კონდახი (ბერძნ.) თოფის ღულის ჩასასმელი ამო-ჭრილი ხე, прикладъ, ложа у ружья; куроკъ, ზაქრ. 166.

კონება (ვეკონები), ზ. თვ. გულზედ ღვეკვრი, ღვე-კონები, მოვეკვებ, прилечь, бросаться въ обнѣтїи, რუსულ. 899; ერისთ. 41; ანგონ. 17.

კონვილი, ს. წყობ. 220.

კონი, ს. ორატულთ-სანადირო ფაცერი, მღიზარებულად გაბმული, რომელშიაც ჩადგმიან პირ-შექცეულსა გორდებსა, პირ-შექცეულს გოლორი; кузовъ для дован лососей; გუჯ. 23.

კონი, კონოსი (ლათ.) ს. ორთავე თვალთა მხედვე-ლობა ერთად შეკრული, конусъ, соединенїи гла-зныхъ лучей, საბ. ლ.

კონიო, ს. მცენ. შროშანა, ველური ზამბახი, მათო-თი, бѣлголовнѣ, ზუნ. ლ.

კონვა ბებრისა, მცენ. ნერონიკა ივანე ზაც. ლ.

კონკება (ვაკონკებ), ზ. მ. ძველს დავაქერებ, დავა-კონკებ, чинить старую одежду.

კონკი, ს. ბებკი, ბებკული, ძველი ფარაცინი ცუდად დაქერებული, ветонъ.

კონკილა, ს. ურმის თავს შესადგმელი ზოძინტი, коза, тормавъ; подставка подъ одноконку.

კონსული, -სულიობა (ლათ.) ს. ამორჩეულნი თავნი რომის რესპუბლიკისა; აწ ნიშნავს მოხელესა წარ-გზავნილსა სხვას სახელმწიფოში შესაწევნელად და დასაფარველად ვაჭართა თვისთა ქვეყნისა, кон-суль.

კონსორა, ს. სამწერლო, контора.

კონტი, ს. კამარა, თლი, снопъ, ციმ. 154; ან ცაშტი, тавъ, საბ. ლ.

კონჭილა (ბერძნ.), ს. მოწითლო საღებავი, червленъ (краска).

კონჭული, ს. კეცი, ზაკანი, раковина.

კონჩო, ს. დამპალი შეშა, гнилыя дрова, ზუნ. ლ.

კონჩოლი, ს. პურის წვენი, ძაღლაპურა; моченный въ водѣ хлѣбъ; ზუნ. ლ; საბ. ლ.

კონცხი, კუნცხი, ს. კლდის აკარა, კლდე წარზი-ღული ზღვეში, мысъ, 1 მეფეთ. 14—4.

კონძოლი, ს. დაღალი თმისა, коса волосъ, მსაჭრ. 16—13.

კონწოლი, ს. მცვეანი, кисть виноградная, ზუნ. ლ;

კოპალი, ს. ფშავთა კერპი, божество у Пшавовъ.

კოპანო (ლათინურ.), ს. ნავთა ერთგვარი, судно.

კოპარი, ს. ნაწები, связь, საღვთსაწაულო 18 სეკ-დემ. 3 გალობა; კავშ. 93.

კოპე, ს. გოგრა; ან ამისი ნაწიდე ღვინისა; порода тыквы; посуда изъ этой тыквы для чернаїя вина; ковшъ, ზაქრ. 170, 179.

კოპეშია, ს. გოგრა მკვანე. ხაპი, тыква, ერისთ. ლ.

კოპი (სომხ.), ს. მოუქნელი თამა; ზურცი, ბებერა, сѣромытный ремень; прищипк, володырь.

კოპი, ს. თასკარვის გრძელი და წვერილი ბალიში, круглая и длинная подушка, служащая для поддержанїя головнаго убора.

კოპია, -პიო (ლათ.), ს. წერილის პირი, копія.

კოპიჭური, ს. ვაშლია ერთგვარი, ზაქრ. 181, прим.

კოპინო, ს. ნავთა ერთგვარი, наузокъ, судно.

კოპიტი, ს. შავად გათლილი ხე და სხ. вчернѣ об-дѣланное дерево.

კოპიტი, ს. მცენ. იფნი, ясень, ერისთ. ლ.

კოპიჭი, -ჭნარი, ს. გაყინული მიწა, мерзлая земля, საბ. ლ. ქილ. 435.

კოპცონი; ს. წყნობი, თესლეულთ ჩენხო-ზეთის გა-მოსხმის შემდგომა, избойна, выжимки, остатки нослїи выжимки растительнаго масла; ბ. წ. ლ. რუსულ-ქართ.

კოპწია, ს. კოკობზიკა, გარდამაცემით კეკლუცობის მიმდევო, щеголиха; кокетка.

კორაფი, ს. მცენ. ბოკვი, осоковы, ზუნ. ლ.

კორბანი (არაბ), ს. შესაწირავი ან სამღვდელთა სა-უნჯე, корванъ, жертва; церковное казачество; пшшще; მატ. 27—6, მარკ. 7—11; ან ნიჭი, მადლი; даръ, 1 ქართლ. 273.

კორდი, ს. უხვავი და უმუშავო მინდორი აბალანე-ბული; дугъ, ისაი. 3—6, 7—21, ოსე. 10—4; ვეფხ. 1512; მწვანე კორდი, зеленый дугъ, კორ-დის მონაკვეთი, ე. ი. ბელტი, дернь.

კორესპონდენცე, ს. კორესპონდენტი.

კორთი, ს. ჩოგ. 33.

კორიანცელი, ს. სქელი კვამლი ან მცვერი; მუ-შავთა თავპირზედ მცვერის გარდაღება; გაშავება ფრიადის შიშით, მწუხარებით ან სირცხვილით; густой дымъ или шель; чернота на лицѣ отъ пьши, страха или стыда.

კორილა, ს. მცენ?

კორკიმელი, ს. დამახი, (ფიშკი, ერისთ. ლ.

კორკოლილო (ბერძ.), ს. ხვითი, крокодиль, ქილ. 282.

კორკოცანა, ს. ზაღა, მოლოქი, проскурникъ.

კორკოტი, ს. ჰარისა, გიშრავთი, წანდილი, тол-ченая пшеница, сваренная на молокѣ, каша, სიბრ. 95; სამწ. 46. [პაი.]

კორნატი, ს. ზროხის ვევი ან კოჭი, бѣлкантраль-

კორომი, ს. შუა მდინარეზედ გვუფად მდგარი სენი, перелѣсокъ, пороснякъ.

კოროსი, ს. საწყო ათი შოდისა, мѣра 10 гарнцевъ, რიცხ. 11—31.

კორცნა (ვკორცნი), ზ. მ. ვსწიწკნი, ნისკარკით ვაგლეჯ ბუმბულსა; დავკვეწენი, დავკოდეჲ მელსა; щипать, рвать клювомъ перья; дѣлать пастычку, пастѣкати, нарубати; ქილ. 604; თხა კორცნის ბურქის ფოთლებსა, коза щиплетъ листьа, სამართებელი კორცნის, брѣтѣа дереть, სიბრ. 92. (ვიკორცნები), ზ. ვ. ვსწიწკნები. ვიგლიჯები; უზღელად ვზუმრობ, ვებლარბუმენბი, щипаться; гомозитсьа, вознѣтсьа съ кѣмь.

კორჩიოცა, ნ. ქორჩიოცა.

კორჩი, ს. კავიანი სე სორცის საკიდი, крючья дѣя вѣшалнй мяса.

კორძი, ს. ჯირკველი, სორცმეტი, парость; мозоль.

კორძიანი, ზედ. ჯირკველიანი, паростый.

კორწიაღება (სომხ.), ს. колебаніе, (ვკორწიაღებ), ზ. უ. კორწი-კორწით გადავბრუნებები, დავტრიალლები, куныркаться, поревертываться черезъ голову; гомозитсьа.

კორწიალი, ნალკობი, -ვლით, мубаремъ, -ლობა, налькость.

კოსმოლოლია (ბერძნ.), ს. საზოგადო ცნობა სოფლისა, космологія, ლოდ. 12. 3მ; მეტაფ. 90.

კოცა, ს. გურულად ღერი, стебель, ბაქრ. 182.

კოცა, კოცვი, ს. ხმლის ხეცარი, ვადა, ან ქარქაშის ბოლა, ефесь, ишажная рукоятка; оконечность поженъ, ვევს. 605, 1381; უღლის რიკი, шкворень у лѣа, საბ. ლ. ლახვარი ტარ-კოცა, коньа не длинное съ рукояткою.

კოცვა (ვკოცვა, -ცვი) ზ. უ. ვკოცვაჲ, ვტორცმანებ, ვცანცარებ, дрыгати, ерзати, шевелѣтсьа, не сидѣтсьа на одномъ мѣстѣ.

კოცვილი, ნახე ჩანახი; ეზეკ. 45—14.

კოციზი, ს. ბუნჯალი, вухъ, ბუნ. ლ.

კოციზობა (ვკოციზობა) ზ. უ. ვკოცვაჲ, ვტოცვაჲ, дрыгати шевелѣтсьа, საბ. ლ.

კოციცა, ს. რომელსაც ხელფეხის მოძრაობა არ აქვს, лишennyй употребленія рукъ и ногъ, კაცია 10.

კოციცება (ვა), ზ. მ. საკერებელს დავაკერებ, класть заплатку.

კოციცობა (ვკ), ზ. უ. ვკოცლობ, коньятѣ.

კოცორი, ს. კურდგლის ბაქია, зайчикъ, ბუნ. ლ.

კოცორი (სომხ.), ს. პურის ნაკეხი, ломоть хлѣба, укрюхъ, 3 მეფ. 11—17, ანდრ. 85.

კოცოში, ს. რქა სისხლის გამოსაშვები, рожокъ кроноуекальнй.

კოცონი, ს. იმერულად: ქილა, горшокъ, სამცხ. 86.

კოცონი, ს. პირშუშა, катранъ, რ. ქ. ლ.

კოცრი, ს. ვალდაცხილი, კუცრი, банкротъ.

კოცრილობა (ვკ), ზ. უ. ვბრუნვ ქვეშავებში, вернѣтсьа въ постель, ჩობვ. 44.

კოცა, ს. მატუკი, მცენ. собачій омега, серха, ბუნ. ლ.

კოცო, ს. ურემთა, მარხილთა და მისთანათა ქაღებზედ შემოსაცმელი დანდალი, крякѣа, прислонѣ, подлокотнѣх, კაცია 90.

კოფ-ფრწილოვანი (ხელი), ს. ხუცურის ასოებით ჩართული ხელი, ищемъ вязью (церковное).

კოლო, ს. ქინქლა, ბურნაკი, комарѣ.

კოში, ს. თსი ხისა ან გოგრისა, საბ. ლ. чаша деревянная или изъ тѣхвъ.

კოშვი (სპარს), ს. გოლოლი, არა ვრცელი და მაღალი ცხე, გაცალკეეებული ბურჯი, ს. башня, ვევს. 515, 513; 327, კოშკებიანი, ზედ. башенный.

კოშვი (სომხ.), ს. მკერივი რამე, ვითარ კოშვი სანთელი, კვერეულის ნაკეხი და მისთანანი, твердое тѣло.

კოჩივარდა, ს. მცენ. ბუნ. კ. 192, ნ. ყოჩივარდა.

კოცება, კოცნა (ვაკოცებ, -ცვი; ვკოცნი, -ნი), ს. ვუამბორებ, ძხლავთ, пощѣлопать, (ვიკოცნები), ზ. ვ. ძხლავთсьა, ვევს. 1555; ნაკოცი, пощѣлованный; მწხოთა пощѣлуя, ვისრ. 10; კოცნიება (ვა), ზ. მ. ვამბორებინებ, заставитъ пощѣловать. 2 ქართლ. 525; ანც. 4—33; მაკოცნიებ, ты позволишь мнѣ пощѣловать тебя.

კოცონი, ს. შუის ზვინი დაგროვეებული, костеръ, куча дровъ.

კოწამახი, კოწახი, ს. კაწახი, მეტად მკავე, очень кнслый.

კოწახური, ს. ვკვაროხი, барбаристъ, დასც. 57.

კოწეული, ს. ითქმ. კოწლად კოწეული, ხუჭუჭი, кудривый, ქილ. 202.

კოწიწი, ს. თისს ქურჭელი საწებავი კავშირი, снайка, мастика, составъ дѣя паяннй посудѣ,

კოწიწება (ვა), ზ. მ. შევაკავშირებ, შევსმერწვ; დავკოწიწებ, паятъ, склеивать; скоплитъ; (ვკოწიწებები), ზ. ვდ. შევსმერწვები, снаиватьсьа, склеиватьсьа.

კოწიხი, ს. მცენ. მათოთი, შხამა, болнголовъ (раст.).

კოწოლი, მრავლ. კოწლები, ს. კეწერი, გინა ფონი თმის ნაწნავისა და მისთანათა, შავთ 49; отпрыскъ, побѣтъ дерева; копеецъ косы, შავთ. 49, ისაი. 3—3.

კოჭა, ს. ჯანჯაფილი, ზარდანი, шибирь.

კოჭა, ს. ბუქა, прислѣдка.

კოჭაკი, ს. კართა, ზანდუთა და მისთანათა მიკურლი რგვალი რეინა, რომელზედაც გარდაემის რაზა და დაეღება კლიტი, прибой.

კოჭაკი, მაც. ნიჩბისა, ნ. 3—8 ანცონ.

კოჭაობა (ვკ), ნ. კოჭი.

კოჭვა (ვკოჭვა, -ჭვი) ზ. მ. ვბუქნავ, ჩაბუქნვით ვროკავ, тапцовать въ прислѣдку, შევკრავ ბარგსა, перевязывать обозъ, საბ. ლ.

კოჭი (სომხ.), ს. სათამაშო კორნაკი, ვეგი, პოლტი; ან ფეხის ჩონჩხი; გოჯი; алычнѣх, бѣнка; лезва, лодыжка; кисть, плѣска ноги, лодыжка; ზოგჯ. თემოსთავი, лодыжка, шиколотокъ берцовыхъ костей, ბუნ. ლ. საუშ. 3—9; ნ. შაქი, აღჩუ, თოხანი; თაფი, ქუტი; **კოჭაობა** (ვკოჭაობ, სრ. არა აქვს; ვიკოჭაებ, -ვე), ზ. მ. კოჭს ვთამაშობ, играть въ бѣнкѣ; кататься какъ сарь въ масле, ფულში კოჭაობს, у него гибель денегъ, რუსუდ. 434; 30; **კოჭიანი**, ზედ. лодыжечный, лодыжный.

კოჭი, ს. მოსელი, მკირე ძელი გათლილი სართული-

თა ზედა გასადები, копь, верхній брусъ на кровлѣ; რუს. ქარ. ლაქ. ნ. კოპი.

კოჭი, მცენ. горохъ-кошачій, ბუნ. ლ.

კოჭიკური, ს. თავის ნაპარსი ზალანი, сбитые носомъ, საბ. ლ.; ბუნ. ლ.

კოჭიმელი, ს. მზის ორბიტა, орбита солнечная, ნ. ცთომილი.

კოჭლი (არაბ.), ს. მკელიბელი, ფენდაშვებული, ისი. 35—6; ვეფხ. 1546; хромой, კოჭლი-ჩაუხა, хромой чортъ; **კოჭლობა**, ს. მკელობა, хромота, (ვჭკოჭლობ, ვიკოჭლებ, -ჭლეს), წ. უ. ვმკელობ, хромати.

კოჭლობა, ს. მფრინველია ან ზალანი, ბუნ. ლ.

კოჭლობი, ს. მცირე ქოთანნი, ჩმის შესადეგებელი, горшечникъ, ვისრ. 160.

კოჭუნარია, ს. საკეველის მსგავსი, მასტაკი; мастика. **კოსი**, ს. მაგარი ქვა, რომლისაც ნამცვრევეს ჩაუსხმენ საღეჭავსა კვრას, дикій и твердый камень, коего обломки вставляются въ молотильную доску; ქილ. 40; ან სეფევა, градъ, ნ. რ. ლ. სეფევა.

კოსცა, **კოსცა-პრუწი**, ს. თავის მომწონი, კოკო-ზიკა; чванный щеголь; **კოსცაურნად**, წმ. თავ-მომწონად, щеголяки, **კოსცაობა**, ს. თავის მომწონობა, щегольство, чванство.

კოსცა, ს. მოკლე გადასაცმელი კაბის ზევით წყლამდინ გურიაში, ბუნ. კარ. 241, верхняя одежда у Гурійцевъ.

კოსუნჯი, ს. იმერულად ქალმანი, ლატი, 2 ქართლ. 196; 209. **კოსუნჯიანი**, ზედ. კოსუნჯ-ნაცმული, ქალმანიანი, одѣтый въ лапти.

კრავაცი (ოსმალ.), ს. ფეხებიანი სარეცელი, სკამ-ლოცინი; кровать.

კრავი, ს. ჩჩვილი ბაკანი, агнецъ, -ღვთისა, агнецъ. Вожій, ისი. 16—6; იონ. 21—16; ფსალ. 113—4, 5; **კრავის-საკვეცილო**, **კრავისულა**, ს. მცენ? **კრავისკულა**, მცენ. რაჭულად, промашка ношючан; **კრავისყურა**, ნ. მკანა.

კრავანა, ს. მწერი, шмель садовый, ერის. ლ.

კრავანა, ს. მცენ. ვიწრობი (რატ.), ბუნ. ლ.

კრამიცი (ბერძნ.), ს. ცეცისა გინა თიხის ღორფინი სართულის სახურავი, черепица.

კრატუნ კბილისა, ს. ღრჭენა კბილთა, скрежетъ зубовъ, **კრატუნება** (ვა), წ. უ. ვიღრჭენ კბილთა, скрежетать зубами.

კრება, სს. შეკრება, მოგროვება; შეკრებულება მრავალთა ერთად; собрание; сборъ, сборище; მსოფლიო **კრება**, ესენი არიან შეიღნი მიღებულნი, რომელთა მიერ დაიმტკიცა მართლ-მადიდებელი სარწმუნოება; Вселенскій соборъ, ადგილობრივ **კრება**, არს რაეამს ერთის რომლისამე თემისა ეპისკოპოზნი და სხვანი სამღვდლონი შეკრებებიან საეკლესიოთა თვის საქმეთა, помѣстный соборъ, კრება ერის, сборище народа, сходка, საქმ. 24—13; სორცო-კრება, заговѣнные, ციმოთ. (ვჭკრებ, სრ. ვჭკრიბე), წ. მ. მოვაროვებ, შეკვკრებ, собирать, -ხილსა, собирать плоды, ნახე კრევა; ვიკრებ თავსა, ე. ი. მოვგროვებ, собираться, სამ. მოს. 40; (ეუკრებ მიზეზსა), წ. მიჩ. მიზეზს ვუკრებ, обвѣщать кого, სამ. მოსეს. 29;

კრებული, ს. შეკრებილება, ყრილობა, собрание, сборъ, сборище; сходка; საქმ. 15—4, 21; 19—40; მაც. 5—22; კრებულად უხმოზენ აგრეთვე სომღსა ვარსკვლავთასა, რომელარს პლიადი, со звѣздіе плеяди, **კრებული ეკკლესიისა**, ე. ი. სამღვდლონი ერთისა რომლისამე ეკკლესიისა; причетъ церковный, და კრებული ერთა გარეშე მოგადგენ შენ, сонмъ народовъ станеть иокругъ тебѣ, ფსალმ. 7—7; განუტევა კრებული იგი, онъ распустилъ собрание, კრებული წმინდათა, собрание свѣтлыхъ; **კრებული**, მიმ. მაგროვებული, собранный, ციმ. 16; **კრებულება**, ს. შეკრებილება, собрание, сборище, сходка, საზოგადო კრებულება, общее собрание, ქილ. 275.

კრემი, ს. აქაფებული რძე. кремъ, ბაგრ. ბაც. 86.

კრემოცარცარი, (-ლათინ.), ს. საშურის მკავე მარილი, кремортартаръ.

კრესლა, ს. სავარძელი, кресло.

კრესსაშველი, ს. კარის ფარდა, занавѣсъ, завѣса, მაც. 27—51; გამოსლ. 26—31.

კრეფა, სს. მოგროვება, მოკრეფა, собрание, (ვჭკრეფ, -რიფე), წ. მ. ვაგროვებ, მოვაროვებ, მოვაკრეფებ; მოვჭკრეფ ხილს; собирать; подбирать; брать плоды; -ყურძენსა, собирать виноградъ, ვჭკრეფ ლაშქარსა, набирать войско, ღარეჯ. 2—110; -კარსა, затворить двери, ვჭკრეფ ორთქლსა, собирать паръ, (ვიკრეფ ფეხსა), წ. მიჩ. წავალ წამოვალთ, расходиться; გულზედ ზელს ვიკრეფ, скрестить руки на груди, ვიკრეფ ქაუას, собраться съ умомъ, (ეუკრეფ მიზეზსა), искать поводу, причину, 2 სჯულთ 22—17; (ვიკრიფეუბი), წ. მ. მოვიკრიფეუბი ან მოვგროვებუბი, собираться, **კრეფილი**, **ნაკრეფი**, მიმ. собранный, **მკრეფელი**, ს. собиратель, -კარისა, затворившей дверь, მოკრავ. 81; **საკრეფი**, ზედ. что нужно собирать.

კრეჭა (ვჭკრეჭ, -რიჭე), წ. მ. ვჭკვეც. მკარაღლით ვჭკჭერი, стричь, (ვიკრეჭ თმასა, ვიკრიჭები), წ. ვ. ვიკვეც ვიკვეცები, стричься.

კრეჭა (ვიკრეჭ კბილებსა, ვიკრიჭები), წ. უ. უშვერად ვიციანი ან ავიგლებ, скалнить зубы, смѣяться.

კრეჭია, ს. зубоскаль.

კრეხა, სს. გრახეხ, (ვჭკრეხ, -რიხე), წ. მ. ვსმარცვაგ, ვიკლებ, грахить.

კრვა, **კრუა**, სს. ცემა, გალახვა; დახლა, დარცემა, бѣснѣ; ударъ, კრვა ზღმისა, битва на сабляхъ, (ვჭკრავ, ვჭკარ, ვ ჰ. ჰკრა), წ. მ. მივარცეამ, მივანლო; დავარცეამ, დავანლო; წავსჯვგვლემ, წავჭკრავ; бить, ударить; поразить; толкать; ვჭკრავ წიხლსა, ударить ногою, лягнуть, ჰანღურსა ვჭკრავ, дать кому шинокъ, вытолкать, ვჭკრავ თოფსა, ისარსა, поразить кого выстрѣломъ изъ ружья, поразить стрѣлою, ვჭკრავ ქუსლსა, დეზსა, пришипорить, ვჭკრავ ხმალსა, ударить саблею, ჰკრა კედელსა, ударилъ обь стѣну, ვჭკრავ ზარსა, ударить въ колоколъ, звонить; ციმოთ. 26; ვჭკრავ (ჰკრა) ბუკსა, затрубить въ трубу, бить въ шнать; რუსულ. 531; ვჭკრავ თვალსა, ე. ი. დავინახავ; თვალს მოვჭკრავ; თვალთ დავნახავ; усмотрѣтъ; сглазнуть; თვალს მკრა, онъ сглазнулъ меня, ვჭკ-

კრავ ცანცსა, ставить диванъ; 1 ქართლ. 158; ჭობეში ვკვრავ; სიროვორი წყო, положить პრო-
 ვорно ит. кармашъ; ვკვრავ ანძას, сажать на
 колы, სამ. სომხ. 370; რა ბინდმა ჰკრა, какъ толь-
 ко смерклось, რუსუდ. 802; მრავ. 118; ვკვრავ
 ხელსა, толкнуть рукою, ჩონგ. 41; (ვიკრავ, ვი-
 კარ), ზ. მიჩ. დავირცჳამ, бить себя, ვიკრავ თავში
 ხელს, рукою ударять себя въ голову, ცხენს
 მთრახნი იკრა, приударить свою лошадь кнутовиъ,
 დარეჟ. 2—13; ვისრ. 10; ხელს ვიკრავ ხმალსა,
 схватить саблю, ჩონგ. 53; მიკრავს, и приуда-
 рилъ, ვისაც უწინ უკრავს ისარი, кто прежде уда-
 рилъ стрѣлу, სამ. ვანგ. 180; (ვუკრავ, ვუკარ),
 ზ. მიჩ. ვსძნობ საკრავსა, играть на музыкаль-
 ныхъ инструментахъ, ვუკრავ ჩონგურსა, играть на
 балалайкѣ, რუსუდ. 586, 885; ვუკრავ ფორ-
 ტუპიანოსა, играть на фортепиано, თავს ვუკრავ,
 клавишю, ნ. თავის დაკრვა; იკვრის ქნარი,
 ჩონგ. 78; играють на арфѣ, იკრებს ხმალნი,
 сгали ბიწყელა საბლიხ, 2 ქართლ. 119, კრვე-
 ვინება (ვა ნაღარას), заставить ударить или
 играть на инструментахъ, რუსუდ. 135, 201; გუჟ.
 29; -ნალსა, заставить подковать лошадь, თოფსა,
 заставить дать выстрѣлъ изъ ружья, 2 ქართლ.
 550.

კრვა (ვკვრავ, ვკვარ), ზ. შ. შევკვრავ მაგალ. ბარგსა,
 შევძარცვავ; სიხვითა, завлечь, перевязыва-
 вать; შევკვირნავ ღილსა, ზორცსა, სრისა და სს;
 შევკვირნავ წიგნსა, შევკვირნავ; заставить (пу-
 говицу); перепечатать (книгу); გახს მიკრავს, за-
 граждаетъ мнѣ путь, ვეფს. 301; ვუკრავ ხელ-
 ფეხს, снязать кому руки и ноги.

კრვა (ვაკრა, ვაკარ), ზ. დავაწევიბ, მივაკრავ, და-
 ვკრავ, налწინი, наклентъ, обивать; კაცია 35;
 31; თავზედ შეკრა თასკარავი, голова повязана
 была у мши повязкою, ვაკრავ თორნეში პურს,
 налწინილი ხლწხ კъ стѣнѣ печки, რუსუდ.
 346; ერთი ფუტა ეკრა, რუსუდ. 918; онъ былъ
 повязанъ фарукомъ, (ვეკრავ, ვეკარ), ზ. თვ. მი-
 ვეკვრი; დავეკვრი, прилечь; прилечь; при-
 мыкаться; -ღელა მიწას, прилечь къ землѣ; ფისი
 ხელზედ ეკრვის, сила липеть къ рукамъ, ცხენს
 ნალი ეკრა, лошадь была подкована, რუსუდ. 917;
 (ვაკრადარ, აკრავანს, აკრავს; სრ. ვაკროლი), примы-
 мыкаться; бить прилечь; სახლი სახლს აკრავს,
 домъ примыкаетъ къ дому.

კრითობა (ვიკრობო მძილსა), прогонять сонъ.

კრითობა (ვაკრობო, თე), ზ. შ. გავეკრობო, შევაძი-
 ნებ, испугать кого, ვეფს. 864, გავეკრობარებ, გა-
 ვახათლებ, заставить пздать свѣтъ, გუჟ. 30;
 ვაკრობო სხივსა, издаю свѣтъ, ვაშლი 10.

კრითობა, სს. содраганіе, ужасъ; блистаніе, свер-
 каніе, -მზისა, блескъ солнца, ვეფს. 1298; -გო-
 ნებისა, потресканіе уна, 1 ქართლ. 337, (ვკვრ-
 თები, -თი), ზ. შ. ვსძნწი; ვკვოროთხალებ; გავეკ-
 ვერილები, გავცვიფრებდი, შევკვრთები, შევსძნ-
 წუნდები; ნათელისათვის; გამოვეკვრწილები, გა-
 მოვსძნწებდი, გამოვეკვრთები; издрагивать, шеве-
 литься; содрагаться; ужасаться, пугаться; па-
 давать блескъ, ვეფს. 1331; ვითა კაკაბი არწივისა

ქვეშე მიდამო ჰკრთობოდა, какъ куронатка би-
 лась подъ орломъ, ვეფს. 231; და ჰკრთობოდა
 ფრმა იგი მუცელსა მისსა, и шевелился младе-
 нецъ по чреву ея, ლუკ. 1—41; ვით ნაღრი კაცთა
 ჰკრთობის, подобно звѣрю онъ дичится людей,
 ვეფს. 995; ჰკრთობის სინათლე, выходить свѣтъ,
 ვეფს. 620; 717; ჰკრთო ფერი, поблѣднѣлъ, ვეფს.
 750, 1097; ვისრ. 50; გული მიკრთობა, трепе-
 шеть у меня сердце; ვისრ. 160; ფერი ჰკრთო-
 მია, онъ поблѣднѣлъ, ვეფს. 57, ბრწუწივალეზა
 გარს უნდა უკროტელს, блескъ долженъ окружать
 его; ქილ. 356, კრითოლევილი, მიმ.

კრიადლი, ს. უღერა, звикать, брнчнчать.

კრიადლოზანი, კრიანესული, ს. სავარდი, ასხმუ-
 ლი მძივები, სთვალავად, четки, -ლოსნის მალი,
 ნახე კაცების საკნეველთა, მცენ.

კრიასი, ს. სრიატი, მიწა სწირად კლდიან ქვიშიანი,
 земля каменисто-песчаная, კრკილი, ნ. ჩრჩილი.

კრიკინა, ს. რძღვამლი, მორცხულთა, გარეული ვაზი,
 дикіи виноградъ, კაცია 118.

კრინვა (ვკვრინავ); ზ. უ. ძლივს ხმას ვიღებ (სხეულ-
 თათვის სისუსტით; относително большихъ го-
 ворить слабо, не внятно.

კრინი, ს. გალობაში წვირილი ხმა ზილზედ უმა-
 ლღესი, алытъ.

კრინი, ს. მცენ. შროშანა ყვავილი, ყვითელი ზამბა-
 ნი, желтый косятникъ; ბუნ. ლ; ერის. ლ.

კრინოლინი, ს. კრინოლი, ანტ.

კრინტი, ს. ხმის ამოღება, იხიკს, კრინტი არამოილო,
 не пикни.

კრიფანგი, ს. ძვირი, მეტად ხელ-მოჭირებული,
 скряга.

კრიტიკა, ს. განხილვა წერილისა; критика, ჩონგ.
 11; კრიტიკულობა, ს. განხილველობა წერი-
 ლისა, критика, კრიტიკოსი, ს. критикъ.

კრიჭა, ს. წისქვილის სვიმარას ქვეშ მიკრული ჰა-
 ცარა ღარი სორბლის სადენი, жолобъ мельнич-
 ный по которому проходить зерно.

კრიჭი, ნ. კრინტი.

კრვადლი, ს. გინა ხალცე სისა გინა მეტალოისა,
 ободъ, кольцо; სიმრგვლე, кругъ; კრვალის მო-
 ვლეზა, начертить кругъ, ქიშია, 215.

კრვენა, კრვეინვა (ვკვრვენ, ვკვრვენ; ვკვრვენა,
 -ნე), ზ. უ. ვკვრვენავ, ვკვრვენებ; ვკვრვენებ;
 ნორკონათ; ленетать, ქილ. 247.

კრვიადლა, ს. საჩინოდ სანახავი, ზხინვარე, иркѣи.

კრვიადლი, ს. ზხინვარეზა, ეღვარეზა, блескъ, -ვარსკ-
 ვლაფთა, блескъ звѣздъ, ქილ. 22.

კრვილი, ს. სხმლი, სრული, სორცის ჩრჩილი,
 гнпа въ сыромъ мясѣ, ნ. ჩ. ლ.

კრვენვა, ნ. კრვენა.

კრვო, ს. მუხის ხე ან ხილი მისი კენკრა; дубъ (де-
 рево); желудъ; ბუნ. ლ. 3. ფ. ლ.

კრვო, მცენ. ზაფრანა, шафранъ.

კრვოლა, ს. შრწოლა, дрожь, дрожавіе, ს. ლ.

კრონოსი (ბერძენ.), ს. ზოალი (ცთომილი), сатурни,
 (ианета), ვეფს. 947, 1409.

კროჭი, ს. ზანდუკი, უთი, лищкѣ, რუს. ქ. ლ.

კრტიმლი, ნ. მოკრტიმლი.

კრტიმლობა, ს. ძრღვი; (ვკვრტიმლობ, ვეკრტიმ-

ლები, წ. უ. უგანად ვეშუღლები, ссориться, отрываться, браниться, ქილ. 634.

კრტინვა (ვკრტინვა, -ნე), წ. უ. ვკვინავ, ვრისხავ, злиться, რაიბ. 18.

კრტინა (ვიკრტინა, -ნე), წ. მ. ვინიქნი ბუმბულსა, ითქმის მფრინველთათვის, რაემს თავის ბუმბულს ჰსნიქნიან, щипать у себя перья (о птицах).

კრულეზა, სს. проклятие (ბ. კრვა), ს. შეკრულობა, გარდამშულობა; საკრეელი, ბორკილი; დაკრულვა, დაწველა; შეკრვა, დაფენება, აღკრძალვა, წყავი, უხვ; უხვ, ოკოვი; პროკლიტე; заирещение (духовное); ქილ. 664; მაკლი. შენდობისა და კრულეზის ნება მისცა; გორვა, 5; онъ позволилъ разрѣшать и запрещать; აღსნა იგავთა კრულეზისა, разъяснить неясность рассказа, ქილ. 335.

კრულვა (ვკრულვა, -ლე), წ. მ. დაკვსწვევლი, დაკვსრულვა; ფაუფეზი, წყვევის ქვე ფიცს გამოვაროთვე; პროკლესი; заклипать, запрещать под страхомъ проклятия.

კრული, ზედ. დაბული, შეკრული; წვეული; წვევასა ქვეშე მყოფი; შეუნდობელი, გაუსხელი ცოდვისაგან; წყავიანი, ოკოვანი; проклятый; заклиптый; заповѣданный; запрещенный (духовнымъ проклятиемъ); ვეფ. 315; 112; 820, 826.

კრულიობა, ნ. შეკრულობა.

კრუნჩხვა (ვკრუნჩხვა, -ხე), წ. მ. ვებულენავ, ვკრუნჯავ, ежить, сжимать; კოიბინტი; (ვიკრუნჩხვა), წ. ვ. ვიბულენები, ვიხრუნჯები, ежиться, сжиматься.

კრუნსი, სს. სნულთ კენესა, стонъ больного, **კრუნსუნება** (ვკრ), წ. უ. ვკვენესი, стонать.

კრუსვა (ვკრუსვა თვალსა), წ. მ. თვალთ მოვიწუნავ, жмурить глаза.

კრუსუნი, ნახე სრუსუნი, **კრუსი**, ნ. კრუსი, საბ. ლ. ბ. რ. ლ.

კრუსი, ს. ღელლი მფრინველი კვერცხებზედ მჯდომი გამოსახეკად ან ღელა მართვითა, пастуха.

კრუსუნი, ს. კრუსის სმიანობა, кудахтавъ; (ვკრუსუნებ), წ. უ. кудахтати.

კრუსობა, **კრუსვა** (ვკრუსობა, ვკრუსვა), წ. უ. კრუსად-ვარ. бытъ пастухой, ქილ. 181.

კრჩხა, ს. გრგლა, კავეზიანი ჭიგო, сукъ; წყავი.

კრჩხალი, სს. დაფრთხობილი მფრინველთ სმიანობა, шумъ, произведенный испуганными птицами, (ვკრჩხა), **კრჩხალიება** (ვკრჩხალიება), წ. უ. производить шумъ (говоря о спуганныхъ птицахъ); (ვიკრჩხალიება), წ. უ. დაფრთხიერება, кричать, реветъ, 1 ქართლ. 40, 70, გიორ ცხოვრ.

კრცხალი, **კურცხალი**, ს. ნარბილი, ნაწვერალი, ორწელ უხვავი, поле, оставшееся взаемѣннымъ въ продолженіи двухъ лѣтъ, ქილ. 239.

კრძალვა, სს. გაფრთხილება ან ღარილება, მოწინააღმდეგეობა, бережливое храненіе; благоговѣніе; осторожность; страхъ; რუსედ. 487; შიშით და კრძალვით, со страхомъ и осторожностью, ჰქართებს ღელაკაცს მამაკაცის ღიღი კრძალვა, стыдливость свойственна женскому полу, ვეფ. 409, (ვკრძალვა, -ლე), წ. მ. დაკვტილში ვინახავ; გაფრთხილები; ფრთხილად შევიხახავ; დავრიღებ, მოვარდიგებ; хранишь подъ замкомъ; заключить, за-

череть; хранить бережно; остерегать; -თავსა, беречь себя, самосохранять, ან თავს დაემალავ, скрываться, ვისრ. 50; ქილ. 224 (ვაკრძალვებ), წ. მ. მოვარდიგებ, остерегаю кого; удалять; ჭირსა თავი არ ვაკრძალვ, ე. ი. ჭირს თავი არ დავარიღებ, ვეფ. 434; истрѣтилъ лицомъ къ лицу печаліе, (ვეკრძალვები), წ. თ. გაფრთხილები, ვერიგები; მრცხვინან; остерегаются; стыдятся; ухажать; 1 ქართლ. 22; 2 ქართლ. 185; საქმ. 20—28; ფილიპ. 3—2; კოლას. 4—17; ვისრ. 48, 118; 397; დარეგ. 2—45; ან გაფრთხი; заниматься, ეკრძალვ კითხვასა, занимайся чтеніемъ, 1 ტომთ. 4—13, ეკრძალვ თავსა შენსა, вникай въ себя, 1 ტომთ. 4—15; **კრძალული**, ზედ. ხრამიანი, სბერებადი; осторожный; воздержанный; საქმ. 5—23; ებრ. 6—12; -ვარ, и охраняемъ, **კრძალულება**, ს. осторожность, ფილიპ. 3—1; თესლ. 5—3; მარტ. 1—135.

კრძალულია, ს. მცენ. недотыка (раст.).

კრწილი, ს. გრწილი, რწილი, блоха, მარტ. 2—40; **კრწილის ღელა**; -თესლა, ს. მცენ. блошиное сѣмя, блошиной девясилъ, ბუნ. ლ. **კრწილი კალია**, მცენ. блохоморъ; ან აბუტარაი, чемерица, ярьожникъ, ერის. ლ. **კრწილი იარია**, -ღელა, ნავიზიანი ჯუჯი, ერის. ლ. -ლის ბალახა, მცენ. ბიროტი, блошикъ (раст.).

კსინვა, სს. досада, огорченіе; გრწხი, (ვკსინვა), წ. უ. ვსტრცინვა, ვემღურვი, გულ ვვირობ, негодовать, досадовать, (კსინვავს), წ. უ. ჰვარისათვის; ავიწლები ავტრად, станювится сумрачнымъ (о погодѣ), შატ. 16—3; წმ. ცხოვრ. 242.

კსუ, ზედ. ქსუ; გაქსუებული, дикій, одичалый, свирѣпый.

კცკელი, იმერ. ქერი, двугвздный ячмень.

კუ, სიყვევე ბი, რომელნიც იწყებინან ამ ასობით ნახე კვა, კვ. კულად, კვალად; კუპლი, კვამლი; კული, კვალი; კულივა, კულივა და სხვანი მრავალნი.

კუ, **კუვი**, **რკუ**, ს. ცხოველი, черепуха; სნეულობა; ракъ (болѣзнь).

კუაგლოდორისა, ს. ივრია № 44, გვ. 6, 1878?

კუბა, ს. მიწის ბელტი, дернъ, საბ. ლ.

კუბასტი, ს. მახიკი, ქალთა თავსსურავი ლეჩიკი, вуаль, лчача, საქმ. 9—39; დარეგ. 84.

კუბო, ს. მკვდართ ჩასვენებელი ყუთი, гробъ, ცაგრუცი, ლურსკუმა წმინდათა, рака, ковчегъ съ мощами св. угодника; 1 ქართლ. 96, 109; განმარტ. თეიმ. ვეფხვისცე. 1369; ტომ. მოგვ. 13, კუბო ნაქსოვისა და სს. ქადრაკი, клетка на материн.

კუბო, ს. ქეჯაო, ცხტრეფანი; ან სასხლომი ცხტკი რომელზედაც ვვირგვინი ადგას; посылки, полатки; сѣдальце, тропъ съ балдахномъ, ვეფ. 391, 394, 175, 1420; დარეგ. 2—5; 1 ქართლ. 334; სიბრ. 46.

კუბო-კუბო, ზედ. ქადრაკის გვარი, დაქადრაკებული, клетчатый, шахматный; კუბო-კუბო ნაკერი, шпты, сѣдальный на подобіе клетки.

კულა, ს. უკულა ან უკულმოჭრილი წვასტანგი, безхвостый; უკლა ახნაური, кудий дворянинъ, თავსაწყავიანთა ცეკონპოროდენი ძეტი კვინეი.

კულა, ს. მცენ. ღვარძლი, плевелы, шпильный хвѣстъ, ბაქრ. 180; კულა-პოცოპ, მფრინ. трысогузка-желто-брюшника, ერის. ლ.

კულა-მომუშებელი, ს. снущенный хвостомъ, 29 ხუმრობა.

კულაბახალა, კულაბარა, ს. ითქმის ყრმთათვის, რომელიც უკან დასდევნ ღელათ, прихвостникъ, ძეტი безотвязно слѣдующія за матерью, აგრეთვე: მკვეხარა, ხვასტუპ.

კულაბეწვა, ს. მცენ. плевель (раст.), ბუნ. ლ.

კული, ს. სერსემლის დასასრული გაშვებული ან დაღმა დაშვებული უკანით ოთხფენთა და ქვეწარმავალთა, хвостъ, კულს-გამოვამ საღაოს, ввернуть прючекъ въ тѣлѣ, კული ტანის მოსისა, шлейфъ у плятя, კულეიანი, ზედ. нмѣющій хвостъ, ვისრ. 48; კულეილი, ს. კულეიანი; კულიანი, ზედ. კულის მქონებელი; იმѣющій хвостъ, კულიანი ვარსკვლავი, комета, გორგ. 228; კულიანი, ს. მღაბ. გრძელი ღელავატი, вѣдма, козлушя, კულიანობა, ს. გრძელიულება, ჯადოიანობა, колдовство, (კვკულიანობა), ზ. უ. ჯადოს ვუსერები, შევკვრავ გრძეხით, ვჯადოქრობ, колдовать, по-рожитъ.

კულკვიცილი, ლ. ლექსი იამბიკო; ямбическіе стихи.

კულ-მოწვერა, ს. თევზთ-საჭერი გოლორი, рыболовный ковшъ.

კულმოწვერი, კულ-კვიცილი, კულ-მოკლე, ს. სვასტანგი, რომელსაც კული მოჭრილი აქვს, животное, у котораго отрубилъ хвостъ, ლევიტ. 22—23.

კულა, ს. მცენარე; ან წონა; 5 долей; კავვ. კალენდ. 1887 წ. გვ. 63, კულამა ნ. კლამა.

კულაჭა, ს. კულიანი პატარა გოგო, смѣшанная дѣвчонка.

კულურა, -რი, ზედ. სახ. უკულო; кущій, კულური კაცი და კულიანი ღიაცი, порожей, козлушя и козлушья; სამ. მოსეს. 35.

კულურსნი, ს. სერსემლის ქვემოთი კერძო, კულს-ფევი; огузокъ, ხვოსეც, хвостовымъ косточ-кы, копецъ крестовой кости.

კუვი, ნახე კუ: კუვერცხი, ნ. კვერცხი.

კუზი, ს. ღურკანი, მალა ამოსული ბეჭები მახინჯად, горѣ; კუზიანი, ზედ. კუზის მქონებელი, горбатый; კუზება (ვიკუზები), ზ. ვ. ტანში ვიზრები, горбятся, კუზიანობა, горбатость, (კუკუზიანები) горбатятъ.

კუთი, კუთი, ს. კართი, სიზრქე სორცთა პარღვიანთა უფრორე წვივებს ქვეშ; икры, берце, мисе-стосе подколыные, -ნთიანი, ზედ. კართიანი, икрыстый (о ногѣ).

კუთნვა (კუკუთნი), ზ. მ. განუთვისებ, განვუსკუთრებ, усноитъ кому что: იერმ. 44—3; ვიკუთნავ, ზ. მიჩ. განვისაკუთრებ, присвоитъ себѣ; (ვიკუთნი), ზ. თვ. შევისაკუთრებ, შევისსვედრებ, მივუჩემებ; принадлежатъ, შეკუთნვის, принадле-житъ, მიწ, კუთნილი, ვი. მი. принадлежащій. კუთნილიება, ს. შესაკუთრება, საკუთრება, принадлежность, ერისთ. 42.

კუთხე, კუთხი, ს. ორთა გვერდთა ერთად შესხვე-

ლი ადგილი, уголъ, იერმ. 31—38; კუთხე კუთხე ლაპარაკობდნენ, говорили въ разныхъ углахъ. ოთხკუთხი, четырехугольный, კუთხიანი, კუთხეიანი, კუთხელი, ზედ. угольный, илмѣющій углы, კუთხობა, ს. угловатость, კაცილ. 8.

კუკება, ნ. ლაკუკება.

კუკი (ოსმალი), ს. ჭურბა, кукуля; კუკი: ს. უკანა კერძო ცხოველთა, задняя часть животныхъ, კუკ-ფე ჯადოშა (კუკფედკვი), ზ. უ. сидѣтъ на заднихъ ланкахъ.

კუკილი, ს. ტუცილი, ნახე კუკფეჯადოშა ან კუკი.

კუკნა, ზედ. ტუცქნა, მცირე. მორჩილი, малый.

კუკნა (კუკუკნი ვარ, კუკუკნოლი), ზ. უ. კუკზე ვკვი, сидѣтъ на заднихъ ланкахъ.

კუკური, ს. კოკორი, почка на деревѣ, ქილ. 498.

კუკუსო, ს. თქმოს ძველებს თავი, конецъ бедри-хой кости.

კულა, ს. ველ-ვიწრო ხისა ან ვეცელის ხასისი, у-когорный кувшинъ для питья вина.

კულადი, ზედ. მოსკლავი, обреченный на сморть.

კულა, კულავ, ზ. ვალად, კიდე; მერმე. მასუკან; еще, опитъ; нотомъ; კულავდია, ე. ო. ღიად, კი-დევც, და ი ან другоი разъ, ვფხ. 39; კულავ-ცა, еще, опитъ, ვფხ. 763, კულავ მოუბარი-წელიანი, при томъ онъ говорилъ красно; ვფხ. 32; კულავ მოღებთი ნაცვალ-სახელი, относи-тельное мѣстоимѣние.

კულიავი, ნ. ზირაკი; კულევა, ნ. კვლევა.

კულაოზი, ს. ეტიკი, ტზის მარვნებელი, провод-никъ.

კულიცინი, ნ. კვლიცინი.

კულმუხა, ს. მცენ. девясиль, კულმუხოს ძირი, девисильный корень, კულმუხო-ლურჯი, вы-падочная трава, ბუნ. ლ; ომან, ერის. ლ.

კულულეები, ს. თმის ნაწნავები, კავები, локоны.

კულუმბური, ს. მცენ. параличная трава, пере-ступецъ, бѣлая матица, ბუნ. ლ.

კულურსი, ს. ღვინის ღალა, выпаяя податъ.

კუმანი, კუმანი (არაბ.), ს. ნაქსოვი ღარი, кумачъ.

კუმეშა (თათრ.), ს. წურწუშა, ვეცელის კუკალი ან კულა; кулашъ, лѣйка, металлическій кувшинъ съ рьльцемъ, рукоюиикъ.

კუმბა, ს. საზონი, мыло, ბუნ. ლ.

კუმის, კუმოლა, ნახე კმევა.

კუმსი, ს. ერთხირი ყურმენი?

კუმშვა (კვკუმშვა, -შე) ზ. მ. მოვბლუნძავ, შევსრუ-სტავ, შევკვრუნხვავ, შევსრუკავ; დავსტუმქნი, сжи-мать; смятъ; (ვიკუმშები), ზ. ვ. შევისრუსტვი, сжиматься, გული იკუმშება და იშლება, сердце сжимается и разжимается, ბუნ. კ. 105, 106.

კუნდიცი, ს. მგზარი ღვინო და შაქრით ზავებული (ტობიკონში), гливейиш, вино кнпяченое съ сахаромъ.

კუნელი, სკუნელი, მცენ. болрышникъ, берес-клетъ, ნ. რ. ლ; ბუნ. ლ; კუნესა, ნახე კუნესა.

კუნთი, ნახე კუთი.

კუნკრუნელა, ს. კინკრუკა, кривоникъ.

კუნკულა (ბერძნ.), ს. მონაზონი ქული; клубки, ка-мнилавка, მღაბ. ნათლისგან დასაბოლოებული გასა-ხვევი ნაქსოვი ჩვილითა მონათლის დროს, ризки.

კუნცვა (ვკკუნცივარ, ვეკუნცები, -ცე), ზ. უ. მოკუნუნხვით ვკზივარ, свдѣтъ скорчившись, (ვიკუნცები), ზ. ვ. ვიკუნუნხები, екорчивтсь, შირ. მ; кобниттсь, რ. ქ. ლ.

კუნცი, ს. კოსცი, მკრივი ან მთელი, სრული, плотный; ძხლი; ნ. რ. ლ; სპ. ლ.

კუნცრუმა, ს. მსკომი; ქიაფა-ქია; стрелкоза.

კუნცრუმი, -შება, ს. ზ. სკომა, скачка (ვკკუნცრუშობ), ზ. უ. ზვასტანგათივი; სკომით ვთამაშობ, прыгать, скакать, (ვკკუნცრუშებ), заставляй плясать по своей дудкѣ.

კუნჩხვა, ს. შეკრუნჩხვა.

კუნცხი, კურცხლი, ნახე კონცხი.

კუნძა, ს. ჟურმენია ერთგვარი, порода винограда.

კუნძი, ს. ძელთაგან მონაკვეთი ზრქელი და შოკლე შორი, ან მიწაში დანარჩენი ხის ძირი; чурбанъ, колода, толстый обрубокъ дерева; шель; მაველი კუნძ-კუძად ასხია სესა, ежиника, кистями висить на деревѣ.

კუნძლევა (ვიკუნძლები), ზ. ვ. დევკვირცლები, კუკურს გამოვისხამ; о деревѣ: одѣваться почками.

კუნძული, ს. ქალაქი, სერთვისი, ვეფ. 595, островъ,

კუნძულელი, ზედ. ქალაქელი, სერთვისელი, островкоий, კუნძულელი, островитяини.

კუნწი, ს. ხილი ღერო, стбелъ у дшии, арбуза и т. п. ზაგ. ზაგ. 156; კუნწსა უკანზოდ სმარობენ კურწის მაგიერად, ნ. კურწი.

კუნწუბი, კუწუბი, ს. მუჯახილად მოჭრილი, სპ. ლ; ნ. რ. ლ. фигура, вырѣзанная на камнѣ или на деревѣ, пластинка.

კუნწული, მაგ. მარგალიტისა, ს. სვიაკა жемчуга, ლავრ. 101.

კუნწუხი, ს. ხეთ ზედათი მწვერვალი, კეწერი, верхняя дерева.

კუნჭული, ს. ქუნჩი, კუთხე, уголь.

კუნჯრუვა, ს. მცენ. გურულად: კუნელი, болышникъ; ზაქრ. 182.

კუპაჭია, ს. პადარა გოგო, дѣвочка.

კუპაცი, ს. პური ხორცით ან კვერცხით გატენილი, нирогъ.

კუპვა (ვკკუპვე), ზ. მ. ზაგეთ მოვიკრებ, сжимать губы.

კუპრა, ნ. მოკუპრა.

კუპრი, ს. შავი ნავთი, деготь, **კუპრიანი**, ზედ. დეტირნი, **კუპრიელი**, ს. ტიკი, ტიკტორა, бурдюкъ.

კური, ს. მცენ. ნუკრი, კინძი, наплавъ, ერისთ. ლ.

კურაკანტელი, ს. მცენარე; ზუნ. ლ.?

კურაკი, **კურაკი**, ს. კურო, ხარი ღაუკოდავი, теленъ, -ცხენი, ე. ი. აჯილდა, жеребецъ, სპ. ლ. ნახე ცხენი.

კურაკპალატი (ლათ.), ს. სათისუცესი, დარზაზბატონი მველთა ზერძენთა მვეფთა, куратпалатъ, гофмаршалъ, оберъ-камергеръ, -**ტობა**, ს. დარზაზბატონობა, სათისუცესობა, гофмаршалство.

კურადგელი, **კურადგელი**, ს. ცხოველი, ვაიცი; კროლიკ; ლევიტ. 11—5; ფსალმ. 103—18;

კურადგის თათა, ს. მცენ. ძლელხიკი, კოპიხი (травა); ივანე ზატონ. ლ; **კურადგის მჟაუნა**, заячій шавель, ერისთ. ლ. კურადგის

ცოცხა, ს. მცენ. უუშუნა, ракитникъ, ერისთ. ლ. **კურადგლობა**, ს. პროკრეტო.

კურვა, ს. მცირე კურო, небольшой телець.

კურთხევა, ს. благословеніе; освященіе; -მეფედ, коронованіе на царство, გვირგვინის კურთხევა, вѣнчаніе, (ვაკურთხევე, -ხე, სამღ. წერ. ვაკურთხენე; მღბ. ვაკურთხებ, -ხე), ზ. მ. დავლოცვა, გამოფუცხადებ მადლობას ან კეთილისა სურვილს; ვაქებ, ვადილებ; ვმადლობ; შენდობას მივსცემ, ჟვარს გადავსწერ; მივსცემ, მივმადლი; ხელთ დავასხამ სამღვდლოდ; კურთხევათ ან ლოცვით განვსწმენდ; благословляти, давати благословеніе; хвалити, величати; желати блага, добра; надѣляти, одарити; осѣнити крестомъ, перекрестити; рукополагати, посвящати въ священнослужителі; свитити напр. воду; დაბად. 14—24; იაკობ. 3—10; რომ. 12—14; გალატ. 3—8; ებრ. 11—20; ფსალ. 33—1; 103—1; საქმ. 14—23; მაც. 14—19; 26—26; ისაკ აკურთხობ იაკობ; Исакъ, благословилъ Якова, დაბად; აკურთხე სული ჩემი უფალსა (უნდა: აკურთხე. სული ჩემო, უფალი), благослови душа мои Госнода, ფსალ. ღმერთმა გაკურთხოს, Богъ да благословитъ тебѣ, (ვიკურთხებ გვირგვინს), ზ. შირ. ჟვარს დავიწერ, осѣнчаттсь, სომხ. 46; (ვეკურთხებ), ზ. შირ. ლოცვით განვუწმენდ, благословляти, освящати для кого либо, -ჯეთსა, масломъ соборовати, -მღვდელსა, посвятити для кого либо въ священникѣ, მიკურთხევიც, ე. ი. მიკურთხავს, и благословилъ, დაბად. 43—46; (ვეკურთხვი, -თხები), ზ. თვ. მაგალ. მღვდლად, припнати посвященіе въ священническій санъ; (ვიკურთხვი, -თხები, სრ. ვიკურთხევი), ზ. ვ. დავილოცები; კურთხევას მივიღებ; ხელთ დავისხმი ღმვლად; бытъ благословляему; получить благословеніе; посвящаттсь въ священнослужителі; -მეფედ, короновати, დაბად. 12—5; **კურთხეული**, შიმ. აღლოცვილი, благословенный, კურთხეული პაპაშენი, блаженной памяти дѣды твоей, **კურთხვილი**, **ნაკურთხი**, შიმ. освященный; посвященный; სამ. კათოლ. 19; კურთხეული არს, благословенъ есть, ისაი. 19—25; **კურთხევიება** (ვა). ზ. მ. დავლოცვიებ, заставить благословити, შრ. 97.

კურთხევანი, ს. საეკლესიო წიგნი, требникъ.

კურიხი, ს. მცენ. крыжовникъ.

კურკა, ს. გურკა, косточка въ фруктахъ.

კურიჩხი, ნახე კვინჩხი; კურიხი, ნახე კვინხი.

კურკანტელი, ს. გურულად. ასკლია, шиповникъ, ზაქრ. 184.

კურკელი, ს. თხის სკორე, пометъ козь.

კურკუმა, ნახე კუმკუმა.

კურკური, ს. ზ. ჩურჩული, пентаніе, (ვეკურკურები, -რე) ზ. თვ. ვერჩურლები; ვერჩურები, ვეტროვალეები, пентаттсь, лобезничати, ერისთ. 86, 153; ანგ. 5—40.

კურნა, ს. მდგლო მშრის სართავი, სპ. ლ.?

კურნება (ვკკურნებ; -ნე), მოვარჩენ, განვკურნებ, вылѣчнвати, исцѣляти; (ვიკურნები, -ნე), ზ. ვ. მოვკურნბი, исцѣлятсь, მკურნე რაცა მკურნების; ვეფ. 726; лечи мепя и излечи по возможности

კურო, ს. ნ. კურატი; ნიშანი ზოდიაქოსი, რომელიც მიითვლის მზეს აპრილში; телець, знак зодіака; დაბად. 32—15; ისია. 1—2; 2—6; საქმ. 14—12; გამოცხ. 4—6; **კუროსთავი**, ს. მცენ. ცაცაში, ნარი ღილი, ეკლიანი ბალახი, чертополох, волчець, მატ. 7—16; ებრ. 6—8; დაბად. 3—18; ოსტეს. 10—8; მსაგვ. 8—7; остролист, ერის. ლ.

კურო, ს. საუვარელი, არსიყი, любовник, აღბ. 23.

კურტაკი, ს. აღმაგი, მოკლე ქაობი, куртка, ჭაჭყე-კურტაკი, панцырь, რუსულ. 484; ვეფხ. 554, 2 ქართლ. 201; რუსულ. 699.

კურტანი, ს. ჰალანი, საპლანის უნაგირი საკიდართა სვასტანთა, сѣдло вьючных животных, კედლისა, щипецъ у стѣны.

კურტუმი, ს. მფრინველთ გავა, огузок у птиц.

კურჩხი, ს. ჩენო ცერვისა და სხ. шелуха.

კურცხლა (ვკურცხლა, -ლე), ზ. უ. გავიჭრები, გავიქნები, საქაროდ წავალ, გავჭვრინდები, наступиться бѣжать.

კურცხლი, ს. კონცხი, мисъ, ნ. ჩ. ლ. ნ. კუნცხი.

კურწი, ს. კუნწი ან ნემსის სწრელი; стебель, ушко игольное.

კუსი, ს. მონოზანი, ენკრატისი, მოწესე დედაკვი, монахиня, ანტ. 3—64.

კუსუნი, ნ. კედუსუნი, ბაქრ. 167, подхвостник.

კუსტოდია (ლათინ.), ს. დარაგა, стражъ.

კუტა, ს. მფრინ. малишюнка.

კუტაბალახი, ნ. კუტი.

კუტალი (ბერძენ.), ს. სის ციცვი; ან ბაღის სარწყავთა ჩარხთა გარემო მოკრული თხის ქილა; ушоловникъ, чумичка; ковшъ. ფუკის კუტალი, деревяный ковшъ, 1 ქართლ. 308.

კუტი, ს. უფესო ან ფესებ დაშვებული; თორნეში ჩავარდნილი ჰური, безогой; худоспекшийся хлѣбъ,

კუტა ბალახა, მცენ. ლათინურად, chameritys prima, ბუნ. ლ; ან დენგრა, живучка, дубровка (трава); 3. ფ. ლ. **კუტი ლობიო**, ს. ლობიო ერთგვარი, фасоль, шизий соевъ, ივანე ბალ. ლ.

კუტ-კალია, **კუტი-კალია**, ს. მწერი, кузнечикъ.

კუსლეული, ს. თეთრი ქალა შაქარი, сахаръ рифинадъ.

კუსრი, ს. ვალდაცხილი, банкротъ.

კუფხალი, ს. კალათი, ხახალი, корзина, იერემ. 6—9.

კუფხალი, ს. კიმელი მცვენის, гроздь, ისია. 69—8; 17—7.

კუშებაანი, ს. კაბის საკილოვე, გუჯასცა; ან ჰერანგის ლილი, петля для пуговицы; запонка.

კუშტი (არაბ.), ზედ. სუშტი, სვესტი, გაბუტვილი, უბარი, უმრანი, ქუში, მწერალი, მრისხანე; მკვანე, უზღელი; угрюмый, надутый, сердитый; грубый; ვეფხ. 10, 203; 243; ვისრ. 18; -სიტყვა, грубое слово, ქილ. 356; **კუშტვა** (მეკუშტვიან), ზ. უ. მოწყნით ვარ, оучию мѣт, ვისრ. 142; **კუშტობა**, სხ. угрюмость, молчаливость, непривѣтливость, (ვკუშტობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. პირმოვი-ქუშებ, შევიტმუნავ. დავილრეგ: ვამწურალობ, угрюмѣт, принять угрюмый видъ; надуться, ვეფხ. 10, 770, 1482; ვისრ. 26.

კუშტობანისზე, მცენ?

კუჩაბა, ნ. საჭაჭაჭე; საბ. ლ.

კუჩარი (რუსულ.), ს. მურეში, მესხე, ცხენების გამრუკი, кучоръ.

კუსი, ს. მცენ. надуть.

კუსოვანი, ს. черепъ, костяной щитъ у черепашки и т. н.

კუწვა (ვკუწვა -წი), ზ. მ. ვკვლეთ, ვკვჭრი, იძრზ-зывать.

კუწუბი, ნ. კუნწუბი. [ლსა.]

კუწუწი, ს. ოღოპის ნაცქი ღერო, стебель ко-
კაჭეჭა, ზედ. ავგული, зюм, ნ. ჩ. ლ; ს. მცენ. ко-
корынь (раст.), ბავონ. ივან. ლ.

კუჭი, ს. სტომაქი ცხოველთა; მფრინველთ ფაშვი, желудокъ; пунокъ птицй, კუჭის წულა, бѣтъ въ животѣ, შენი კუჭისა, мѣлнй мой.

კუხე, **კუსი**, ნ. მკვანე ან ისრამი, სამზ. 85.

კუი, სიტყვები რომელნიც იწყებოან ამ ასოებითა ნანე კვი, მაგალ: **კუიპაროზი**, **კვიპაროზი**; **კუირა**, **კვირა**, და სხვანი; **კვენა** ნანე ფშეივა.

ლ.

ლ, უხმო მეთორმეტე ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული ლას, ანგარიშში ნიშნავს ოცდა ათსა და ნიშნითურთ ლ ოცდა ათს თუშანსა: წერილის ფულის ანგარიშში 8 ფულსა ან ორბისცსა; შეისწავე ასოს ამისთვის, უკეთურთს ლექსში იპოვე ბა ორი ლ, მაშინ ერთი მათთაგანი, მეტადრე უკანასკნელი შეიცვლებიხს რ; მაგალ; ლბილი, რბილი; წულლი, წურილი; ცალიერი, ცარიელი; აგრეთვე თუ ორი რ იპოვე ბა ერთს ლექსში, მაშინ ერთი მათთაგანი შეიცვლებ ბა ლ; მაგალ. ამირახორი, ამილახვარი; მარგარიტი, მარგალიტი; მარცერი, მარცელი; ორგერი, ორგელი; სარდარი, სარდალი; კვალად: მადლიერი, მადრიელი; ძლიერი, ძრიელი; ლელწამი,

ღერწამი; რული, ლული; ამ სახედვე ასო ლ და ნ შეიცვლებიან ურთიერთისა წილ; ვითარ: ლაგაზი, ნაგაზი; ბალანი, ზანალი; გზალი, გლონი; ლიტრა, ნიტრა; მინალთუნი, მილანთული; უზალთუნი, უზანთული, მონოზანი, მოლოზანი.

ლაბა, **ლია**, ს. მფრინველია?

ლაბა, **ლაბა** (არაბ.), ს. ბრიჯის ხარშო, შილაფლავი ან შორვა, ან სქელი ნადუდი ტუქცისა, კომშისა და სხ. სველის წამლად: густой отваръ риса; густой отваръ айвы противъ кашля; რომ ლაბა გამოიღოს, чтобы дать сокъ, ქიმ. 107.

ლაბა, **ლაბი** (არაბ.), ს. გული სისა ან კაკლისა, сердцевина дерева, ядро орѣха; ფრეიც. ლ. არა-

ბული; ან სიჩაცელოა ერთი, ე. ი. მცენ. порода сосны. ზიანკ ლ; ядло, სპ. ლ; **ლაბაუშვა**, ს. ზალანგო ბალახი, полевой шалфей.

ლაბა (სპარს.), ს. უღელი ხართა, ярмо. **ლაბა**, ს. კლესი; **ლაბაუშვა**, ს. ზალანგო.

ლაბადა (სპარს.), ს. საწვიმარი, წვიმის დროს წამოსასხამი; ან ჭუბუნი, ახალუხი; накидка по время дождя; подришникъ, полукафтаны, ს. რ. ლ; ზიანკ. ლ.

ლაბირინცო, ს. ლავირინთო.

ლაბლაბო, ს. მცენ. египетская фасоль.

ლაგაჭი, **ნაგაჭი**, ს. ძალი მწვერისა და ქოფაკის საშუალო, лигавая собака, ს. რ. ლ; ან ქუქუქი, грязь, სპ. ლ.

ლაგამი (არაბ.), ს. ცხენთ საკბილე რკინა გრგოლეზიანი, ან აღვირი, удило; повод, поводья; ს. რ. ლ; ზიანკ. ლ; ვეფს. 84; **ლაგმოსანი**, ზედ **დალაგმული**, ზედ. ლაგამ ამოღებული, занузденный, ქილ. 602; რუსედ. 111.

ლაგანი (სპარს.), გარდაშლილი ცაშტი უფროვე თიხისა, loxanh.

ლაგება (ვლადგებ), ზ. მ. ვკვრეფ, თავთავის ადგილს ვაწყოზ, ушибать; (ვლადგებო), ზ. ვდ. ავიკრიფებო, ушибаться. [ротники]

ლაგვიმორია, ს. მცენ. ჩადკოკო, черный мап-**ლაგვინარი**, (სპარს.), **ლაგვინი** (ლათინი), ს. პირფართო სარწყული, სარქვანი, ушатъ, мушкетер, ლუკ. 22—10; მარკ. 14—13.

ლაგმა (ვლადგმა, -მე), ზ. მ. ცხენს აღვირს ავუღებ, знуздать.

ლაგლაგი, ს. ლაკლაკი.

ლაღანა (ბერძნ.), ს. თეთრა სუნნელი საქმელი, ладанъ.

ლაღუკი, ს. კასრი, ბოჩკა; боцка, ს. რ. ლ.

ლაღანოსი, ს. დედალი საქმეველი, (ладанъ), ошмакъ, ს. საქმეველი.

ლაღაში, ს. თხელი და გრძელი პური, лапша (лепешка).

ლაღვარღანი, ს. გრძელი შენობისა ან კედლის ძირი, რომელზედაც შეიკვირს კამარა; карнизъ; пята для свода; дорожникъ, რ. ქ. ლ. ს. რ.

ლაღვირინცო (ბერძნ.), ს. შთა ქვაბებულვიმებთან, ძნელად შესვალ გამოსავალი, лабиринтъ.

ლაღვიწი, მრავლ. ლავიწები, ს. გულს კოვზს ზეით ორსავე მხარეს განხილული ძვლები, ключица.

ლაღვრა (ბერძნ.), ს. ღიღი მოხასცერი, лавра, монастырь.

ლაღვროცი, ს. ნარკიზი, შავთ. 8.

ლაღვათი, ს. შნო, მოხლომილობა. გერგილი, приятность, ლაზათი არა აქვს, ე. ი. შნო არა აქვს, не имѣть приятности, კაცო. 26; ანტ. 3—5; ჩონგ. 11; **ლაღვათიანი**, ზედ შნოიანი, მოხდენილი, приятный, нравный, **ლაღვათიანობა**, ს. შნოიანობა, შნოს ქონება, приятность, порядочность; красота; ლაღვათიანად შევექცეთ, ანტ. 4—60; мы приятно провели время.

ლაღვარეთი (ფრანც.), ს. სახნელოო სახლი, больница.

ლაღვიერი, ს. ქადრაკის თამაშობაში: ფერზი; ძერვზი (въ шахматной игре).

ლაზუცი, ს. სომინდი, кукуруза.

ლაზღანდარა, ს. ღიზლი, უშეკრად მოხუშარი, балагуръ, нахаль, насмѣшливъ, ქილ. 588, **ლაზღანდარობა**, ს. ღიზლობა, балагурство, нахальство, (ვეკლადანდარობა), ზ. უ. უშნოდ ვიქცევი, пахальничать, ჩონგ. 132, балагурить.

ლაზნა, ს. სასრევი, სალესავი პირის გამოსაწყობი, оселокъ.

ლაინა, მფრინ. ღაღღასა ჰგავს; агаръ (игица), бѣлѣный куликъ, ს. რ. ლ; коростель, настушокъ.

ლაინი, **ღეინი**, ს. შეღებული ნარმა, бурметъ.

ლაკანი, **ლაკვანი**, ს. სინი ან ღიღი თეფში, ლანგარი, бѣло, რიცხვი 7—13; მატ. 14—11; ზოგიერთს ადგილს სამღუთო წერილში ნიშნავს; კალათას, მაგალ; ლევიტ. 8—2; გამოსლ. 29—3, 32; 38—3, კონიხა, ან ფილოსა; მაგალ. გამოცხ. 5—8; 15—7; ძაჩა, **ლაკვანი** ზოგად ეწოდების ქურქელთა, ცაზღავედ სახმართა, სანოვაციასთვის: თეფში, ნაღბაქი, ფეშხვენი, ცაშტი, სინი, ჭამი, ბარქაში, ფიალი, ფიალჭამი, თასი, ჭამთასი, посуда.

ლაკვარცი, ს. ზაქრის საგრესი კავი, крюкъ для сученія веревокъ, სპ. ლ.

ლაკვა, **ლაკვანი**, ს. ნაგები ჯერღმული, колодець, имѣющій срубъ, სპ. ლ; წმინდ. ცხოვ. 276.

ლაკვი, ს. მფრინ. аистъ, ბატონ. ივან. ლ.

ლაკლაკი, ს. მფრინ. бусель.

ლაკლაკი, ს. ლაყლაყი.

ლაკონიკური, ს. ვერძისა ოქვითა, სიანი. 3—23.

ლალა (სპარს.), ს. მწერღული, მამამუშე, лядька.

ლალა, ს. მცენ. ყაფანოს ბალახი, пионъ, ივან. ბატ. ლ.

ლალაობა, ს. შაქჩანა.

ლალავა, სს. კრტიმლობა, შუთი, შუღლი, ссора, брань, раздоръ, ვინაი არიან თქვენ შირის ბრძოლანი და ლაღვანი, отсуда у насъ распри и раздоры, იაკოპ. 4—14; (ვლადგა), ზ. მ. გავალაღვ, გავრეკ; ვლანღავ, ვაგინებ; გავლანავ; გიანთ, прогонять, бранить, საქმ. 23—9; ანტ. 6—28; პობით, ისუ. 9—18, (ვლადგა), ზ. მ. ვეკრტიმღობი, ვსწებობობთ, бить обругану; (ველადგა) ზ. თვ. ვენსუბები; ვაღებ, ругать, бранить; გიანთ, ქილ. 635, 674.

ლაღლი (სპარს.), ს. წითელი ძვირფასი თვალი, рубинъ, ქილ. 322; რუსთაველი ხმარობს ნაცვლად ტურნებისა, ვეფს. 1336.

ლაღლუკი, ს. მცბიერი, ვერაკი, хитрецъ, пролазъ; проныра. სპ. ლ.

ლამა, **ლაშვა** (ვლამი, -შოღი, -მე), ზ. უ. მსურს, მწებავს, მიხდა, желать, хотѣть, думать, ვეფს. 362; 1479; დარეფ. 93; ვისრ. 179; მარკ. 1—10; სიბრ. 157; ამის მეტს ნუღარ ლამით, ე. ი. ამისმეტი სწვა ნუ გინდათო, ვეფს. 1101; ничего лучшаго не желаюте, ვინაღვან შენ ლამი ჩემსა ცნობასა; такъ какъ ты желаешь узнать меня, 985 ვეფს. **ლამის**, 3 პირი იხმარების ნაცვლად ზმინს ზეღისა: თითქმის, ენინა, კინაღამ, чутъ-чутъ, едва-не; (მელმის, მელმა, მელმოღა), ზ. უ. გული შემტკივა ვსწუხვარ; მტკივა; жалко, жаль мнѣ, больно мнѣ; болить у меня, 2 მეფე 13—1, 4; (მელმის), ზ. უ.

жалѣть, მზე შენ გელმის სამომრად, солнце жалѣть съ тобой сразиться, ვეფ. 1569.

ლამა (ვლამი), მან აღმის და კვლალად აგის წმ. ცხოვრ. 393, онъ причиняеть вредъ и вновь возстановляеть.

ლამა (ვკლამი ცრემლსა), проливать слезы; ვეფ. 1192, 1154.

ლამება (ვლამებ, -მე), ლამა (ვლამი, -მე), ზ. მ. და-ვასველებ, ლამს დავასხამ; омочить, -ცრემლსა, ვღვირი, проливать слезы, ვეფ. 937; -თავსა, ე. ი. თავს გავიზვიადებ, ავიმადლებ, новгородитесь, ვეფ. 1569.

ლამაზი, ზედ. მოხდომილი, სამოვნო შესანედავისა, მშვენიერი; ცურფა, ნარნარი, სამოვზო; სახენი ამისნი არიან; **მწყაზარი** არს ლამაზად მეტი; **შეგნეირი** და **შნოანი**, სრულის სიკეთით შეფერებული; **ცანადი** და **კენარი**, მშვენიერი ცანითა; **საღუქი**, კაცი მოყვარე შემკობისა და მორთვისა; ქალთა თვის ითქმის **კეკელა**, **კეკლუსი**, **კოკობზიკა**, **კოპწია**; **სანდომი**, თუმცა მშვენიერი არ იყოს გარნა სანახად სამოვზო; **სახეირი**, სახითა და საქმითა კეთილი და ქველის მომწყედი; **ნაციფი**, ცანად მოხდენილი; **ცურფა**, სამოვზო მშვენიერი და ნარნარი; **მკვირცხე** ან **უსული**, ცურფად სამოვზო; **ჭაეროვანი** კაცი ბრვე კეთილ-სახოვნად მოხდენილი, пригожий, красивый; прекрасный; **ლამაზად**, ზ. მ. მშვენიერად, красиво, **ლამაზება** (ვა), ზ. მ. ვამშვენიერებ, дѣлать красивымъ, пригожимъ, охорашивать, (ვლამაზები, -დი), ზ. ვდ. ვამშვენიერებ, ვცურფებ, становиться, дѣлаться красивымъ, (ველამაზები), ზ. თ. ვემშვენიერებ, ლამაზად ვჩვენებ, показаться красивымъ, მირ. 103; **ლამაზობა**, სხ. მშვენიერობა, красота, ქილ. 45; ვისრ. 121; (ველამაზობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვემშვენიერობ; ვირთვები, ვიკმაზები, красоваться; нарижаться, დავიწყებთ კაზმა-ლამაზობასა, мы начинаемъ нарижаться, ვეფ. 1116, **ლამება** ნახე ლამაზის ზევით.

ლამი, ს. ლარი, ზაწარი ან თამბა მშვილდისა, სეფქისა და სხ. тетива.

ლამეა, ნ. ლამა.

ლამი, ს. შლამი, შავი ქვიშა საფლობი; ნამი, სინოტი, или; сырость; ვეფ. 217; 937; ვისრ. 80, 115; **ლამიანი**, ზედ. შლამიანი; ან ნოტიო; или-натный; сырой; -პერანტი, сырой, влажная рубашка, ვისრ. 81; ლამიანი გზა, призная дорога, ვისრ. 79.

ლამპარი (ბერძნ.), ს. სანთი, სანთები კანდელი, лампа, გამოცხ. 4—5; მაც. 25—1, **ლამპრობა**, ს. განათლება, освѣщеніе; свѣточъ, დღე ლამპრობისა, 1 ქართლ. 203; день пламинации, -праздника.

ლამეა, ს. არწივაკი; пастышка или подпашка подъ потолкомъ; матица.

ლამუნება, **ლამუნე** (ველამუნები; -ნე), ზ. თ. ვეცანები, ვველები; ვცურფებ, გარს ვუვლი, ка-ниучить, добиваться, домогаться; увиваться около кого зноб.

ლანგარი, ს. დიდი სინი, блюдо, -ჩინისა, ალექს. 68; фарфоровое блюдо.

ლანგარი, ს. მუშაითა ხელ-საჭერი გრმელი ლატა-ნი, длинная жердь у акроботовъ, ნ. ჩ. ლ.

ლანგი, ს. საღესავი, პირის გამოსაწყობი; брусъ, точило.

ლანდეა (ველანდები ან მელანდება, -და), ზ. თ. მო-მეჩვენება, მომელანდება, мерещиться.

ლანდი, ს. მოჩვენება, მოლანდება, призракъ.

ლანდრა, ს. მსხვილი სკლატი, მუელი, толстое сукно, ქიმ. 239.

ლანკანი, ს. დიდი სინი, блюдо, ნ. ლაკანი.

ლანკანაკება, სხ. გემოთ მოყვარება, сластолюбіе, ლანკანაკებს მომფრალეთა თანა; дебоширничаетъ съ пьяницами, მოსეს. სამ. 21.

ლანჩა, მრ. ლანჩები, ს. ფესსაცემლო-ძირი, подошва обуви, ბაქრ. 330.

ლანჩარი, **ლანჩარი** (ოსმალ.), ს. ბრინჯის შემ-მუშავებული გლეხი, крестьянинъ, въздѣлывающій ризъ, დასტულ. 14, 34.

ლანცკენტი, ს. ქალღლის თამაშობაა ერთგვარი, дащкнеть (игра), ერისთ. 2—15.

ლანქერი, ნ. ლიანქერი.

ლანძვი, ს. მანკანი, კეა, საცეცხლური, ცეცხლა-პი-რი, жаровня, ლევიც. 7—8, გამოსლ. 27—4; იერმ. 36—23; 2 ქართლ. 43; მოაქერი, დაფანჯრული რკინის ზღუდე, рѣшетка, ნ. ჩ. ლ; ქილ. 585.

ლანძვა (ველანძვა, -მე), ზ. მ. ავსცკრეც, გარედამ დავსწვა, прижечь, припалить.

ლანძვა, სხ. თრევა, გინება, ругательство, поно-шеніе (ველანძვა), ზ. უ. ვაგინებ, ავად ვახსენებ, ругать, поносить (ველანძვები), ზ. ვ. ругаться.

ლამა, ს. ბრინჯის ხარშო, рисовый супъ, по-нохаебна, სხ. ლ.

ლაპარაკი, სხ. უბნობა, საუბარი; ჩხუბი; разговоръ, бесѣда; брань; ლაპარაკი მოუკლათ, они поспори-ли, поспорились; სამ. ვსც. 206, ლაპარაკი დაუწყო, началъ съ нами переговоры; გორგ. 8; ცული ლაპარაკი, болтовня, **ლაპარაკება** (ვა), ზ. მ. ვაუბნებ, ვასუბრებ, ვადავით ვაგორით, (ვი), ზ. მირ. ვვსტყვამ, ვიტყვი, говорить, сказыв-вать, ნუ მადლაპარაკებ, не заставляй меня го-ворить, ანც. 3—5; ერისთ. 2—247; **ლაპარაკობა**, ს. საუბარი, разговоръ, (ველარაკობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვუბნობ, ვიტყვი, ვასუბრობ, го-ворить, разговоривать, (ველარაკები), ზ. თ. ვასუბრობ ვისთანმე, говорить съ кѣмъ.

ლაპი, **ლლაპი**, ს. მართვე მფრინველთა უხაკრცენო; ან უბაღნო, თავთა წრუქუნა; итенецъ шепо-рившіеся, детенышъ голыи; ნ. მართვე.

ლაპლაპი (ლაპლაპებს), ზ. უ. უკომლოდ ანთია, ვარ-ვარებს, илгати, горѣть яено, მარტ. 3, 17.

ლაპოცი, ს. დიდი ციცხვი ან ჩამჩა, ковшъ.

ლაპრი, ს. პოკრომა отъ края говядины, კეკაზ. ვაზ. № 43, 1852 წ.

ლაჟვარდი, **ლაჟვარდი** (ხარს.), ზ. მ. ლურჯი ქვა, лазурь (камешъ), **ლაჟვარდიანი**, -დოვანი, ზედ. лазуревый, ციმბოთ. 26.

ლაქი, ს. ვეცხლ თევზა, clupea, ერის. ლ.

ლაქლაქი, ს. ლოყების წითელი ფერი, яркая крас-нота щекъ; ლოყებს გააქვსთ წითლად ლაქ-

ლაქი, румянецъ играетъ во всю щеку, ერისთ. 2—113.

ლარვა (ვკ), ზ. მ. ავკინძავ, ავკქოქლავ, сметать (шнѣсе).

ლარვი, ს. ორ-რიგი მოსავალი ერის საყანურში, одно и тоже поле, засѣянное различными сѣменами; სპ. ლ.

ლართხი, ს. ურემთძირს გასაკრავი ფიცარი, duo телешного личика, ივერია. 38, III, 1881.

ლარი, ს. კუმსი, ნაქსოვი ფარჩა, шелковал ткань, ვეფს. 457; ლარური, ზედ. მაგალ. ქსელი; шелковал ткань.

ლარი, ს. განძი, საზინა, საუნჯე, казна, сокровище; ვეფს. 54; ჩან. 18; **ლარის საცავი**, казпохраняише, ზანეთ ჩვენსა ლარსა და მუნ მოგასვენებთ ჩვენსა ამბავსა, пожалуйста къ намъ на мѣсто нашей стоянки и тамъ мы расскажемъ нашу повѣсть, ლარეჯ. 51.

ლარი, ს. შვილიღის ღამბი, ძალი, სიმი, ალფა საკრავის, струна; тегива; ნაუმ. 3—8, შვეულის ლარი, шпуръ, беченка у отвѣса.

ლარი, ლარული, ს. იმერ. ფაცვი წნელით დაწნული სასლი; жилище изъ плетня.

ლარნაკი (ბერძნ.), ს. ლუსკუმა ქვისა ან მეტალისა საცავად წმინდათა ნაწილთა, урна, рака св. мощей, წათა ცხოვ. 388; ваза.

ლარო, ს. ზღის პირი, კალაჯოზთ ზაწარი კედელთსა შენებულად გასაშვლი, რომელსაც გასწორებენ თარაზოს შვეულით; шпуръ, беченка у камешничковъ; **ლარა**, ნახე **ლაშა**.

ლარლასი (ვლასლავებ; -სე), ზ. უ. უღობიოდ დავლივარ ან ვჭვრინავ, една ходить, летать.

ლარსცა ღობიო, ს. ლობიო კლერცებიანი.

ლარსცი, ს. წვეკლებისაგან დაწნული ჭილობი, плетень изъ прутьевъ, კაბლო-ლარსცი, ნ. კაბლო;

ლარსციკანი, ს. წვეკლებისაგან დაწნული დიდი გოღორსავით რამ; плетуха, большаа, высокая и видѣ корзинки изъ прутьевъ и сосновой драги, 2 ქართლ. 524. [ბრუსე.]

ლარცანი, ს. წვრილი და გრძელი ხე, жердь, шесть, **ლარცარება**, ს. лотарей.

ლარციფი, ს. ნაჭუქივით პური, едобенный хлѣбъ, სპ. ლ.

ლარცრა (ფრანც.), ს. მარც. 1—96, მარცო ერთის ღვთის მსახურება, поклонение единому Богу.

ლარება, ს. სლაფავი, похлѣбка.

ლარეაინი, ს. დგომი, ფეიქართ საქსოვრის სავარცხელი, ლერწმის ჩხირებისაგან შექმნილი, гробель тканей, берца.

ლარვანი, ს. მცენ. крыло орѣшника, ერისთ. ლ.

ლარვანი, ს. ხრალი, სის ქერქი გრძლად დახეული, лубъ, лыко.

ლარვერი, ს. ფართო კოვზი, საქმელთ გასაყოფი; разливная ложка, ან желѣзная лопатка; ბაქრ. 176.

ლარვი, ს. თხელი ცალახი, жидкая грязь, თავს ლარვის დასხმა, осрамить, რუსულ. 458; **ლარვებიანი**, ლარვანი, грязный.

ლარუშა ცხენი, ს. ცული ცხენი, жгаглова, вляча.

ლარფჩინი, ს. ანტ. 4—54; 6—24?

ლაქაშა, ს. მცენ. палочникъ широколистый, ერის. ლ.

ლაქი (სპარს.), ს. ზუმბური, сургучъ.

ლაქი (სპარს.), ს. ხალი, ბრგვილი, ფოლაქი, пятно.

ლაქია (ფრანც.), ს. მოსამსხურე, ласей.

ლაქლაქი, სპ. უბეღობა, болтовня, **ლაქლაქება** (ვა), ზ. მ. ვაუბეღებ, заставить болтать, (ვი), ზ. მიჩ. ვიუბეღებ, болтать, молоты, пустословить, ველაქლაქები, ზ. თვ. ვეჭარცარები, ვჭებელმ ვისთანმე, болтать съ кѣмъ либо, ჩოვგ. 14.

ლაქუცი, ს. ალერსი ძალისა, ласки (собаки); **ლაქუცება** (ველაქუცები), ზ. თვ. ველერსები, ласкаться, разсыпаться мелкимъ сѣсомъ.

ლაღანაკი, **ლაღარიკი**, ს. ცალ-სასწორა, безмень, вѣст.

ლაღი (არაბ.), ზედ. გარდამატებით კადნიერი; თამამი; გამბედავი; ნებიერი; გარეული, ქსუ; величавый, гордый; смѣлый, рѣзвый, свободный; дерзкий, пахальный; дикый; ვეფს. 16; 34; რუსულ. 716; 1 ტომ. 3—2, რომ. 1—20; ლაღი ხე, ე. ი. მაღალი და შტოგანფენილი ხე, ვეფს. 588, высокое и вѣтвистое дерево; ლაღი სიტყვა, дерзкое слово; **ლაღობა**, სპ. ხუმრობა; სითამამე, კადნიერობა; шутка; смѣлость, дерзость; ვეფს. 1093; 1370; ვისრ. 44; (ვლადობ, სრ. არა აქვს; ვილაღობებ), ზ. უ. ზიღორად ვაუბეღავ ხუმრობასა, ვთამამობ, ვკადნიერობ; смѣло обходиться съ кѣмъ, шутить, вольничать; ვეფს. 59; 79; 82; 1 ქართლ. 313; 2 ქართლ. 318; (ველაღობები), ზ. თვ. ვესუმრები, шутить съ кѣмъ, ტომ. 136; ლაღება (ვა), ზ. უ. ვჭრევი, портить, развращать.

ლაღლაღი, სპ. полоскание рта; ნ. **ლარლასი**; (ვილაღლაღებ პირს), ზ. მ. პირს გამოვივლებ, полоскать ротъ.

ლაღოზა, ს. წვრილი ხარი, таркалыкъ мелкий.

ლაყაფი, **ლაყაბი**, ს. ლაყაბობა, ქორი, ცრუ ლაპარაკი; უბელი; მეჭორე, ცრუბენცელა; ცრუ მოლაპარაკე; болтовня, ираки, вздоръ; болтуны, ираль; რუსულ. 363; 470, 966; ბერძნ. სამ. 61; ანტ. 21.

ლაყბიერი გულითა, ჩან. 43, გულით ცრუ, с лукавствомъ.

ლაყბობა (არაბ.) ს. ლაყაფი, ქორი; უგვანი საუბარი; ираки, болтовня, ვეფს. 1591; (ველაყბობ, სრ. არა აქვს; ვილაყბებ, -ბე), ზ. უ. მივჭქარავ, ვჭსტყუვი, ираки, болтать, ყარამ. 423; **ლაყბება** (ვა), ზ. მ. ვაჭორებ, ქორს ვათქმევიებ; ვაუბებ; заставить врать; болтать, სპ. ლ.

ლაყება (ველაყებ) ცვიხსა, пригуплять умъ, (ვა); ზ. მ. ვჭსტყევე, болтать (ишце).

ლაყვა, ს. წვიმის საგუბარი, яма изъ которой сбиваютъ дождевую воду.

ლაყი (მაგალ. ვვერცხი), ს. болтуны, недосидишь, дохлецъ.

ლაყლაყი (არაბ.), ს. ლარლასი, რაკარაკი, стукъ внутри чего либо, (ველაყლაყებ, -ყე) ზ. უ. ვრაკარაკებ, ვლარლახები, болтаты; стучать, хлопаться (ვა), заставить болтать.

ლაყლაყი, ს. იშვიარი, черный агустъ.

ლატოჩა, ს. ცაცია, ღაჩკვია, ჩალიკვა, მარცხენა ხელის მხმარებელი, лѣвшиа, სამ. გიორგ. მეფ. 34.

ლატურჩი, მრავლ. ლატურჩები, ს. თევზთა ლაწვთა შორის ნაკვეთაკები ღაჩქები წყლის გამოსაშვები, жабры у рыбъ.

ლაშა, **ლაშა**, ზედ. აფხაზ. ნიშნავს მანათობელს ან ზრწინვალესა, სახელი ესე ეწოდა თამარ მეფის ძეს გიორგის IV, ჩანს. 9, 35, 96; ამის გამო ღატურქმევით ლაშის ანუ ლაშარის ჯვარი, სჩანს რომე ნაქონი მისი არს და ფუფხვესურნი ფრიად ესვიან მას და პატოვსევენ; свѣтлый, прозвище грузинскаго царя Георгия IV.

ლაშა ბალახი, ს. მცენ. flammula Iovis, ბუნ. ლ; барская смесь, ერის. ლ.

ლაში, მრავლ. ლაშები, ს. ტუჩი, губы.

ლაშელაში, სს. ტარტარი, ლაქლაქი, მრავალი და ცუდი ლაპარაკი, болтовня, ქილ. 186, (ვკლამლაშებ, ვილაშლაშებ), ზ. უ. ვტარტარებ, ვკვებელობ, болтать, пустое городить.

ლაშქარა, ს. მცენ. ослера, снылак (раст.) ერისთ. ლ. ან საროს ყვავილი, раст. борачи, огуречная трава (borago); ბუნ. ლ.

ლაშქარი, **ლაშქარი** (სპარს.) ს. სპა, ჯარი, ვეფხ. 44, 55; 1 მეფეთ. 30—15; იერმ 34—1; войско, воинство, სამღუთო წერილში: ლუკ. 19—43, ნიშნავს სიმაგრესა, სანჯარსა, окопъ; **ლაშქარნიკისი**, ს. войсковый ишары, который велъ снисокъ войску и велъ черенску, **ლაშქარმძღვანი**, ს. სარდარი, სპასვეტი, военначальникъ, **ლაშქრება** (ვა), ზ. მ. ვომებ, заставить поеваты, ვეფხ. 155, (ვილაშქრებ, ველაშქრებ), ზ. უ. ვომებ, поеваты, დაბად. 12—8; **ლაშქრობა**, სს. ომიანობა; მხედრობა, война; воинство; (ვლაშქრობ, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ვომებ, поеваты, გორგ. 122; 147, ვეფხ. 156; გუჯ. 14; ველაშქრები, ზ. თვ. ვეომები, поеваты съ кнѣмъ, (მელაშქრები), ზ. თვ. მეომები, воюешь со мною.

ლაჩარი, ს. ქლაჩუნა, ჯახანი, трусь. **ლაჩრობა**, ს. трусовъ; **ლაჩრული**, ზედ. какъ подобаетъ трусу.

ლაჩქვია, ს. ცაცია, ტავია, მარცხენა ხელის მხმარებელი, лѣвшиа.

ლაციცი, სს. ალერსი, ласка, ушника, (ველაციციები), ზ. თვ. ველერსები, ვეტრელები, გარს ვუვლი, ласкаться, ушнваться около кого.

ლაწანი, ს. თლანანი, бить, ლაწანს გავადენ, ე. ი. შემოვკსოსლეშავ, битьцуть.

ლაწვა (ვკვ), ზ. მ. ვკვქლაგ, топать.

ლაწილუწი, სს. ტკაცანი, ქაქანი, трескѣ.

ლაწირაკი, ს. მოუსვენარი, დაუღერაკი, ცელქი, გველადუ ბოვში, шалунъ, пошѣа.

ლაჭყორი, ს. ლერწმით ან წკეპლით გაწნული სახლი, изба изъ плетня.

ლახანა (არაბულ.), ს. თავდასებული კომბოსტო, ხვიცტი, кочанная капуста.

ლახვა (ვლახვა, -ხე), ზ. მ. ვკვსქეპლაგ, ვკვგვე; გა-ვკვქლაგ ფეხით; бить, колотить; топтать, რუსედ. 946; მოურავ. 400; ქილ. 49, 199; (ვილახები), ზ. ვ. გავიქეპლები, გავიქელები, бить наказану; топтаться.

ლახვარი, ს. პირფართო საქურველი რკინისა ბუნ-გრძელი; იოან. 19—34; ვეფხ. 4; копье.

ლახლახი, **ლადღადღი**, **ლახლახი**, სს. უღონოდ ღვედივარ ან ვჭვრინავ, едѣа ходитъ или летать.

ლახრობა, ს. ლოსრობა.

ლახოსცავი, ს. თმთ საღებავი წიდა გაღამდარის რვალისა, жѣщеная мѣдь для краски, краснымъ желѣзникъ, крованикъ, (aes ustum); ქიმიამი ვჭყერია ლახოსცავის კავებება ესრეთ: შოიდანე ოთხი წონს სპილენძის წიდა, სამი წონს გოგირდი, სპილენძის მურღასანგი მეთურთმეცელი, გოგირდი და მურღასანგი ერთად დახავე, სულ ჩაურე თიხის ქურქელში, ქურამი ჩადვე რომ დაიწვას, გამოიღე ლახოსცავი იქნება; ქიმ. 58, 59; 269; антимошій, ერის. ლ.

ლახცი (სპარს.), ს. სომარნი გრძელი უცარო მთრახნი ღაწნული თამსისაგან ან მცვალლისა; булавна, кнѣтъ безъ рукоятки изъ металлическихъ прутьевъ или ремни, ვეფხ. 649, 1103; მარტ. 1—84.

ლაჯვარდი, ნახე ლაჯვარი.

ლაჯი, ს. ერთს ნახიჯზედ ფეხების განშორებით ღვამა, шагъ, каждый переступитъ ноги; мѣра однаго аршинъ; **ლაჯიანი**, ზედ. шагнѣтый, **ლაჯება** (ვა), ზ. მ. ფეხს გადავსდგამ, ვაბიჯებ, მივალაჯებ, шагать, (ვილაჯები), ზ. ვ. ფეხს გადავსდგამ, მივალ, переступать, идти, растопыривать ноги.

ლბილი, **რბილი**, ზედ. ჩვილი, ქორფა, არ მავარი, мягкий, ვეფხ. 5; -პური, мягкий хлѣбъ. ლბილად, мягко, ღარჯე. 93; ლბილ-თვალა ან რბილი თვალთ, ე. ი. თვლი კარვად ვერ მხედველი, слабымъ глазомъ, слабое зрѣнiе, ლევიც. 21—20; **ლბილება**, **რბილება** (ვა), ზ. მ. დავჩჩვილებ, დავარბილებ, мягчить, (ვლბილები, ვარბილები), ზ. ვდ. დავჩჩვილები, мягчитьсѣ, **ლბობა** (ვალბობ, -ბე), ზ. მ. დავსველებ რომ დარბილდეს, ვარბილებ, размочить, размачивать, (ვლბები, -ბი), ზ. ვდ. დავრბილები, размочиться, размочнуть.

ლბუნება, ს. კურნება საღებუნითა, ოსე 6—2; излѣчение, вылѣчиваше, (მიღებუნებ, -ნა), ზ. უ. მკურნებ, вылѣчиваше меня.

ლებანა, ს. სოკოა, родъ грибовъ, სმზ. 114.

ლებანი, ს. ნიგვზის ტულის ნახევარი, одна половина орѣховаго ядра, ს. ჩ. ლ.

ლები, ს. ლიბრი, დაღურჯებული ცანი, снѣгъ отъ ушнѣа или отъ побосевъ, ვეფხ. 174, 300, 493; ან ფერი ლურჯ-მოისფრო, сѣрошнѣй цвѣтъ; **ლებზვანი**, ზედ. დაღურჯებული, пѣжущий снѣгъ иятно отъ ушнѣа, **ლება** (ვილებ), ზ. მ. ვიღურჯებ ცანსა ცემით, наносить сѣбѣ снѣжковъ, (ვალებ), ზ. მ. დაღურჯებ ცანსა, наносить кому снѣжковъ, ვეფხ. 300, 707.

ლება, ზედ. ნაცრის ფერი, сѣрый.

ლებაცი (ლათინ.), ს. რომის პაპის ღესპანი, легатъ.

ლეგეონი, **ლეგიონი** (ლათინ.), ს. გუნდი მხედრობისა ძველთა რომაელთა, მარკ. 5—9; შავთ. 21; legionъ, თვითთელს ლეგიონს შეადგენდა 3000 კაცს ან მეტსა ჯ განიყოფოდა კოჰორტად. თვითო-კოჰორტამი იყო 500 კაცი, და კოჰორტა განიყოფოდა 5 ცენტურიად, რომელარს 100 კაცი.

ლევა (ვლევ, ვლოე), **ფ. მ.** ვსვამ, დავლევ, უნტ.
ლევა, ლევნა (ვქლევ, ვქლოე), **ფ. მ.** გამოვლევ, მო-
 ვაკლებ, წარვაგებ, გარდავებ; დავასრულებ; исто-
 щая, тратит, ослабляет; оканчивать; -ღლეოა,
 приводит дну, ვევს. 270; -ღნბნოა, окончить
 веселье, ვევს. 98; ლექსთა ლევა, оскудные рѣ-
 чи, ვევს. 17, 20; გული მელევა, ე. ი. გული მი-
 წუსებდა, ვევს. 957, сердце у меня изнывает,
 სულს ვლევ, умнрат, (ველევ მაკალ სინათლეს),
ფ. მიჩ. изнуять кого, отнимать у кого зрѣние,
 ერისთ. 35, (ვლევო, ვლოე), **ფ. ვ.** გამოვილევო,
 მოვაკლდები, მოვუღონოვდები, მოვუძლურდები;
 истощаться; исхудать, ვევს. 20; მთვარე ილევა,
 ე. ი. ჰსცხრება, луна идетъ на убыль; (ველევო,
 -ლოე), **ფ. თვ.** მოვაკლდები, истощаться, ქონება
 ელევა, у него богатство истощается, ქვეუ-
 ელევა, у него тупѣтъ умъ, ველევი ცოლშვილსა,
 ბნტე გადაუდ სამეფს, სამ. სომხ. 204; სიშო-
 რეს ველევი, разлука томитъ меня, ვისრ. 154;
 გული თუ გულს ელია; ე. ი. გული თუ გულისა-
 თვის ჰწუხს, если сердце томится для сердца,
 сердце сердце вѣсть даетъ, ვევს. 936; გულად
 გელევი, ე. ი. გიკვებდა, სულს შემოგალევ, том-
 лить, мру за тебя, ვევს. 810; მჭვრეცნი ვერ
 გელევიან, не уменьшаются смотрище на тебя,
 ვევს. 431; ძალი ელევათ, теряютъ силу; სინათ-
 ლე ელევა, у него притуляется зрѣние, **ლევუ-
 ლი, ნღლევი,** истощенный.

ლევანლი, ს. (ოსმალ.) ზღვის საღდათი, морской
 воиш.

ლევანთი (ებრ.), ს. სვითქი, კორკოლილო; ურჩხუ-
 ლი; левіаѳанъ, საბ. ლ.

ლევინცონარი, ს. მოკლე საბეჭური მაზარა მონა-
 ზონთა, короткая моланешская машиа, ლევნა, ნ.
 ლევა.

ლევზვი, ს. თხელი ღორბლი, слюна, საბ. ლ.

ლეიბი, ს. მატყლის ღოშაკი, тюфякъ.

ლეინი, ს. შეღებლი ნარმა, бурмать, აღიქ. 12.

ლევა (ვლოე, -ვე), **ფ. უ.** წუღათათვის: დავსძირავ,
 о водѣ: осаждать, тннуть на дно, (ვლევებ),
ფ. ვ. დავძირვი, осаждать, осѣдять.

ლევენჩხალი, ს. მცენ. კლენი.

ლევკეროხი, ს. წვივ-საკარავი, საკვართული, под-
 визка.

ლევკვი, ს. შვილი ძაღლთა, მკელთა, ლომთა, шѣ-
 покъ, -ლომისა, лѣвенокъ, ვევს. 39; ფსალ. 16—11.

ლევი, ს. თხლე ნოტიოთა ძირს დაღეკილი, подпоян,
 осадки; дрожжи.

ლევი, ს. ხალხი, რომელიც მკვიდრობს დაღისცანში;
 левити, -კის ზე, **ლევიური ზე,** მცენ. მესიკალი,
 палевокъ, черпоклешница, **ლევიური,** ს. როკვაა
 ერთხარი; левинка (пяска); ლეკური სმალი, ე. ი.
 ხმალი უვალ, шанка.

ლეღენგო, ს. უფოვარი ნახუქი, ხმალი, пресная
 лешенка на масле, опресенокъ, გამოსლ. 29—24;
 ლევიტ. 7—12; 2—4.

ლეფი, ს. მცენ. შავფაფრა, одурь.

ლეფი, ს. წვრილი შავი ლერწამი ფართო და გრძელ-
 ფურცლოვანი, камышъ, ბუნ. ლ; დასტ. 48; осо-

ка, ერის. ლ. ვევს. 1414; საღუთო წერილში:
 ქილი, ქლობი, рогаз, ситникъ, იობ. 8—11;
 40—16; **ლეღწამი, ლერწამი,** გურულ. და მე-
 გრულ. ჩალამკალამი, ს. მაღალი ჩალა უგულოა მე-
 სლეხად დაუფილი, მცენარებს ქაობთა ადგილთა;
 ღერთა მისთავან შეიქმნენ: ხელ-საჭერს ჯოხსა ან
 საწერს კალამსა; тростникъ, გამოსლ. 30—23;
 მატ. 11—7; 12—20; ვევს. 956; ზოგჯერმი
 საღუთო წერილში ეწოდებინ: ღერსა ან მცენარის
 ზროსა, стебелъ, ისია 1—31; 17—6; **შაქრი**
ლერწამი, сахарный тростникъ, ლეღწამი
საზომისა, ს. საზომი კალატოზთა, შიშმა ოსმა-
 ლურად, ზომით ექვსი მტკაველი, мѣра протлже-
 ния въ 6 четв. или 1½ аршина, **ლეღწამიანი,**
-მოვანი, ზედ. тростянковий, ლეღწამიანი
ადგილი, камышиный, 1 ქართლ. 143; დარგვ.
2—124; ქილ. 328; ტომ. 41, ლერწამი
(ლეღწამობ, -მე), ფ. უ. ლერწამად გაველები, стать
 тростникомъ, ვევს. 973.

ლემა, ს. მცენ. дурманъ, ბუნ. ლ.

ლენცი, ს. лента.

ლენჩი, ს. პირ-ღარენილი, ушка, 126 სახალწო.

ლენცოვა, ს. მცენ. сѣлена, ბუნ. ლ; ნ. ჩ. ლ.

ლენჯო კაკლისა, ნახე ლეჯა, სამხ. 148.

ლეჟვერი, ს. ნელი და ცუდი შუმა, сырые дрова.

ლერწამი, ნახე ლეღწამი, ან ლელი.

ლერწამი, ს. გურულად: სელი, лешъ; -მის კაკალი;
 льняное сѣмя, ბაქრ. 180.

ლერწამა (ვიღწეწამი, -წე), **ფ. ვ.** ვეანგანებბი,
 покрываться ржавчиной.

ლერწი, ს. ვაზის რქა, лоза виноградная.

ლერწი, ს. ჟანგი; ржавщина, რ. ქ. ლ.

ლესა, ლესვა (ვლეს, -სავ, სრ. ვლესე), **ფ. მ.** აღვმა-
 ზავ, გამოვკვირავ დანასა, точить, вострить, (ვი-
 ლესებ), **ფ. ვ.** აღვიმავი, востритесь, -კბილები-
 ს, остритъ зубы; **ლესული,** შიმ.

ლესა, ლესვა (ვლეს, -სავ), **ფ. მ.** ვხვს, ვდრესავ,
 ვსრეს რაზედმე წასმითა; გაღესით ელვარებას მიეს-
 ცემ: განვკვოზავ კედელსა, тереть, растирать
 (краски); лошнить, наводить лоскъ; штуркату-
 рить.

ლექი, ლექი, ზედ. მთვრალი, გაჭირვებულნი;
 пьяный безъ памяти, **ლექება** (ვა), **ფ. მ.** ვათრობ,
 поитъ до пьяна, (ვლექებ), **ფ. თვ.** ვსთვრებბი,
 ушнваться.

ლექი, ს. осадка; სამხ. ნ, უნდა ლეკი.

ლექსი (ბერძნ.), ს. სიტყვა, თვითთუელი რეთაჯანი
 ნაწილი სიტყვისა; სტოხი, შირი; ვევს. 5, 16;
 слово; стихи; -მარტოვი, простое слово, ლექსი-
 თი ლექსად, слово въ слово, ლექსად გარდათქმა,
 переложить прозу въ стихи, **ლექსთ-წარმოე-
 ბა,** словопроизведение, этимология, **ლექსთ-
 თხზულება,** словосочетание, синтаксисъ.

ლექსიკონი (ბერძნ.), ს. ლექსთ-გამომიების წიგნი,
 словарь, лексиконъ.

ლეღვი, ს. მცენ. ინჯირი, смоква, финя, მარკ.
 11—12; იაკობ. 3—12; სახენი ამისი არიან:

აღრეული, ბუშტაღეღვი, გუღაღეღვი,
მსცოვარი; -ღეღვის ჩირი, вишняя ягода,
 3 მეფ. 10—17, **ღეღვის კვერი,** вишняя ягода

напизавнал, ლელვანი, ლელვანრი, ს. мнѣсто гдѣ растеть смоква, 2 სკული 8—8; ისაი. 57—6; ლელვსულელი, ლელვახური, ს. მცენ. черничіе, лѣсная смоква, ფსალმ. 77—47; ამოს. 7—14; ნეშტ. 1—5; 9—27; ლუკ. 17—6; ისაი. 9—10.

ლელმა, ს. ბზარი თოვლი, რა მყემან შეაღოს, снѣгъ подтаявшій, საბ. ლ.

ლემი, ს. მპოვრი; ცუდი ხორცი საკლავთ, ტრუნი.

ლემქი, იგივე ლემი, 1 ქართლ. 437; ტრუნი.

ლემტერი, ს. სეტყვიანი ღვარი, проливной дождь съ градомъ.

ლემურა, ს. მცენ. переступень, бѣлая матица, роженецъ; ბუნ. ლ; 3. ფ. ლ.

ლემხი, ლემხერი, ს. ხეთ ფურცელთაგან ჩამოცვიებული წვიმის ცვარი, дождевая вода, падающая съ листьевъ дерева.

ლემხება (ვა), ფ. მ. ვლვრი, ვსწვეთ, მაგალ. ვალესხება ნაღვლის წვიმას თვალთაგან; проливую горькую слезу, канать, лить, ქალ. 680.

ლემჩქი, ს. ჩიქილა, პირბადე, личакъ, вуаль.

ლემწა, ლემწა, სს. მოლთინა (ვლწ, -წე), ფ. მ. მნიდამ ზორბალს გამოფუშნეც კალოზედ კევრის ცრილით; დავამტვრევ, დავმუსრავ, დავრეგვავ; молотить хлѣбъ, разбивать въ дребезги, раздроблять, 1 ქართლ. 319; -ქარავანსა, отграбить караванъ, ვეფს. 1218; (ვილესწიბი), ფ. ვ. დავიფშენიკები; დავიმტვრევი, молотиться; рушиться, раздробиться, ლემწინება (ვა), ფ. მ. заставить молотить, рушить.

ლემჯა, ს. წენგოს ნაპობი ქერქი, ореховая скорлупа, ამოს. 7—14.

ლემლი, ლემლი, ს. ბაღის საქსოვი ჩხირი, мако, ткальный челнокъ, 1 მეფე. 17—7.

ლია, ს. მვრინ. название птицы.

ლია, ს. ლამი, ცლახი საფლობი, ილქ, прищ, ლიაშპალი, იგივე ლია; ქალ. 582; 1 ქართლ. 418, 5. საფლობი.

ლიანდაგი, ს. სარჩულსა და საპირეს შუა გაფლებული ნაქერბი, стѣжка, прошивка, (ვლიანდაგებ, -გე), ფ. მ. ლიანდაგი შევკვერავ. стегать, прошивать.

ლიანქერი, ს. დამდნარის თოვლის ნაღენი ღვარი, потокъ отъ растаяшаго снѣга.

ლიანდაკი, ლიანარდა (არაბ.), ს. მოკლე შუბი სასროლი, алебарда; метильное копьѣ?

ლიბრი, ს. ლები, ჩალურჯებული, снятъ на тѣлѣ, იგავ. 23—29; თვალები, багровые глаза, 6. ლები.

ლიბრი, ზედ. ლირფი, ლირწი, ურცხვი, გლისპი, безстыдный, იერემ. 8—5.

ლივანოცი, ს. ზღვის ვარდი, размаринъ, ბუნ. ლ.

ლივკირი, ლივკირიონი (ბერძნ.), ს. პაციოსანი თვლი, ზოგჯან შეტომით პოკვირიონი ქსწერია; იაკუნდის მსგავსი თვლი ლურჯი, лигирій (драгоцен. камень); გამოსლ. 28—19; შავთ. 40; ქიმ. 169; въ русскомъ перенодѣ библіи: яхонтъ (снпій). [nonlavokъ.]

ლივლივა, ს. ქერქეტელა თევზთ-ბაღისა, бѣлашка, ლივლივი, -ვეზა (ვლივლივებ), ფ. უ. წელთა ლელ-

ვა, ციმციმი; ფრთების უძრავად ფრენა; о водѣ: колыхаться, волноваться, струиться; о птицахъ: парить, плавать, посылать по воздуху.

ლიზლი, ზედ. უშვერად მოხუმარი, თავს გასული, нахальный, нахаль, ლიზლობა, სს. უშვერი ხუმრობა, нахальство, (ცკლიზობა, ველიზლები), ფ. უ. უშვერად ვიქცევი, нахальничать, (მილიზლები), ფ. უ. უშვერად მიხუმრებ, მომატყუებ პირმოთხოვით, играешь со мною шутку, нахально обманываешь меня, ვეფს. 1075.

ლითონი, ს. მადანი ან ქანი მეცაღლთა, руда; рудникъ.

ლითონი, ს. გრძელი რკინა შუაზედ ამოხვრტილი, რომელსაც ჩამოაცემენ ბორბლის თვსა და გასტყედენ წისქვილის ზემოთ ქვაში, რომელიც იმიოი ბრუნავს, вечел, вечейка, дыра въ среднѣй верхняго жернова.

ლითივა, ს. პაცარა ქურციკი, серна молодая.

ლილა (სპარ.), ს. ლურჯი საღებავი, индиго, синька, синій камень для сншенія бѣлья, ლილის ფერი, лиховый цвѣтъ. გაუცვდა ლილა, овъ потерляъ совѣтъ, ანტო. 3—27; ლილასანა, ს. სამღებრო, красильня.

ლილივი, ს. ბაღის საქსოვი ჩხირი, визальная игла, გურულად ლეჩი, осѣ, ბაქრ. 176.

ლილიფარა, ს. მცენ. ნინოფი, მზის უჭვრიტე, подсолнечникъ, бувишнички.

ლილიფარა, ს. მცენ. წულის ფათალო, лануха, водяной лапушникъ, ბუნ. ლ; ბაკ. ივან. ლ.

ლილო, ს. თოვლი აჭრელებული, აქა იქ გამდნარი, снѣгъ подтаявшій, საბ. ლ.

ლიმენი (ბერძნ.), ს. ნავთ-სადგური, гавань, пристань.

ლიმონი, ს. მცენ. лимонъ, ვისრ. 175; ქიმ. 133.

ლინგი, ს. ხლინგი, ფანდი, ან ფიცრის გნდე; прищелъ, ухватка борцовъ; ирны у доски.

ლინი, ს. რვალის სახანურებელი, гремушка. ნ. ჩ. ლ.

ლიპვა (ვილიპები), ფ. ვნ. прилипать, სამფ. 137.

ლიპი, ს. მოლოპული ყინვისაგან ან სისველისაგან სასრაილებელი, სასლეთი, скользяй; гололедуца; катокъ, льдяное пространство для катанья, საბ. ლ.

ლიპუსტავი, სმ. გაქნილი, илуть.

ლირფი, ლირბი, ლირწი, ზედ. თავებად ურცხვი, безстыдный, გალატ. 5—11; ანტ. 3—5, ლირფობა, ლირწება, ს. ურცხვობა, უწესობა, безстыдство, ვალ. 5—21; შავთ. 82; (ვლირფობ, ვლირწობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ნამუსზედ ხელი ამილია, უნამუსოდ ვიქცევი, безстыдствовать, (ვლირფებე, -ლი), ფ. ვდ. дѣлаться безстыднымъ.

ლირწება (ვა), оквернить, შავთ. 82.

ლირწი, ზედ. საძველი, окверненный.

ლისი, ს. მცენ. снтивки, ერის. ლ.

ლიცანია (ბერძნ.) ს. დიდებით სიარული, крестный ходъ, процессія, ქართლ. 1—157; ლიცანიობა, ს. торжественная служба. რუს. კან. 14 (ვლიცანიობ, -ნე), ფ. უ. კრებულით ლიცავა, ცერემონიის გარდაცდა, ფსალმ. 44—13; 1 ქართლ. 315; отпранить торжественно службу. ციმოთ. 29.

ლიცი (ბერძნ.), ს. დღს-მწუნსზედ დამატებული

ლოცვა ჩინებულია დღესასწაულისთვის ეკლესიის საშუალო გარდასწელო, литія.

ლიტონი, ზედ. მარტივი, простой, -ქვა, простой камень, -კაცი, ე. ი. მღაბო, простоядний, ალექს. 21.

ლიტრა (ბერძნ., არაბ.), ს. ოცის სკილის წონა; გარნა ძველბური ლიტრა იყო უმცირესი საწონი, ერთი მნა ან აწინდელის გირფანქის ოდენი; итъсъ 9 фунт; въ старину литра равнялась шестидесяти фунту, იოან. 19—39; სპ. ვასტ. 120, 123; კავკ. კალენდ 1850 წლ. ვევს. 1013, **ლიტრიანი**, ზედ. ცხრა გირფანქანი, девяти-фунтовый.

ლიფანცონი, ს. ზღვის ვარდი, მცენ. розмарины, ბუნ. ლ.

ლიფვა (ბერძნ.), (ვლიფავ), ზ. მ. ვავსანთლავ, წმინდა სანთელს წავესვამ, шощить, ნ. ჩ. ლ. რუსულ. ქართლ.

ლიფი, ს. გასანთლული ლარი, клещики. | თეიმ.

ლიფლიფი, ს. ფანარი, фонарь, ვევსვ. 1367, განმ.

ლიფსიკა, ს. თევზია ჭიჭყინა, бѣльчугъ, бѣлая рыба, родъ сельдей, ნ. ჩ. ლ.

ლიქნა, სს. лещъ, (ვლიქნი, -ქნე), ზ. უ. მივეფერება, მივეუღერსებ მოსატყუებლად, შავთ. 46; лещити, соблазнить кого лещью.

ლიჭყი, ს. გაყინული მიწა, мерзлая земля.

ლიჩი, ს. მცენ. ситникъ (травя), საბ. ლ.

ლიმოზა, სზ. жалости, сожалѣнiе; боль, болѣзнь, -**გულისა**, მარტ. 2—86, душевная болѣзнь, ქილ. 34; (ვილოზა, -ზე), ზ. უ. ვკვტრძობ ან მოკითმენ ცკვილსა, ვსწუნვარ, გული შემტკივა; спонить боль; жалѣть, сожалѣть; (ვილოზის, სრ. მლოზობა), ზ. თვ. მტკივა, მიწუეს გული; მწადეს, ვაპირებ; болить у меня; больно мнѣ; мнѣ жаль, мнѣ хочется, мнѣ желательно; ისა. 14—19; 23—3; იგავ. 23—35; ოსე. 9—16, გუჟ. 26; ციმოთ. 9; მლოზის მუცელი, ბოლით უ მენი ჯიპოთ, გამოც. 12—2; მლოზობა გულსა, ე. ი. გულსა მწუყნია, ვევს. 38; это было прискорбно для меня, (ველში, ველმოლი, სრ. ველმე), ზ. თვ. მწადლა, მიზლოდა, ი ჯელაძი, ი хотѣлъ, ვევს. 891; ფსალ. 8—13; ნახე აგრეთვე **ლაზა**; **ლმოზიერი**, ზედ. გულ-ჩჩვილი, შემბრალებელი, жалостливый, сострадательный, 1 ქართლ. 326;

ლმოზიერობა, **ლმოზილობა**, ს. გულ-ჩჩვილობა, სიბრალული, жалости, сожалѣнiе, ვევს. 1150; ქილ 34.

ლოზა, ს. ტუტის ან კომშის წვენი, сокъ ягел, айвы и т. п.; საბ. ლ; ბუნ. ლ.

ლოზდანი, ს. ქამზა (ნაქსოვი), камва, китайская материя.

ლოზობა, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოზი, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოზი, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოზი, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოზი, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოზი, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოზი, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოზი, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოზი, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოზი, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოზი, ს. (თარ.), მცენ. ქოტი, წოტი, სონ, фасоль; **რუსული ლოზობი**, русскiе бобы, **მწვანე ლოზობი**, зеленые бобы, თეთრი ლოზობი, бѣлые бобы, წითელი ლოზობი, красные бобы, სვანთ სხვანი ლოზობისნი არიან: ზღვისპირის ლოზობი, фасоль съ красными сѣменами; კუტი ლოზობი, ნ. კუტი, низкiе бобы; მაშა ლოზობი, მიწის ლოზობი, цкობა ლოზობი; ქონა ლოზობი; ყვითელი ლოზობი; შრომანა ლოზობი; სარის ლოზობი, фасоль многоцвѣтнiй; ერისთ. ლ.

ლოტონი (ბერძნ.), ს. ქვეშაგები, სარეცელი, კრავატი, постель, кровать.

ლოტორი, ს. დიდი კონა ფოთლებისა, рѣшникъ; ნ. ჩ. ლ.

ლოლა, **ლოლაკი**, ს. ბალი ან ჯამი სანოვავეთ მი-სართმევი, блюдо.

ლოლი, ს. დიდი ქვა, большой камень.

ლოლინი, **ლოლნა**, სს. ცლა, ожиданiе, (ველი, სრ.

არა აქვეს ველოლები, -დე; ვლოლინი, -ნე), ზ. უ. ვუცლი, ждать, ожидать, ფსალ. 103—27; 118-95; 141—7; (მელი; სრ. არა აქვს; მელილები), ზ. თვ. მიცლი, ждешь меня, საქ. 20—25; 20—5; მელი-ან სრ. არა აქვს; მელილიან, ждуть меня, ნულარ მელი, не жди меня, ვისრ. 128; ელიედ, вм. ელო-დე, ჰპან. სქესი, жди, **ლოლინება** (ვა), ზ. სსმ. ვაცდევინებ, (ველოლინებ), ზ. შირ. ვუცლი, жду кого, ქილ. 530; (ველოლინები), ზ. ვ. ველი, ждаты.

ლოლი, ს. შემთვრალე, пьяница, **ლოლიური**, ზედ. შემთვრალური, свойственный пьянцѣ, **ლოლი-ზა**, სზ. пьянство, (ველითაბ), ზ. უ. ვემთვრ-ალეობ, пьянствовать, ჩონგ. 101.

ლოლიური, ს. საღებავი ჩის-ქერქი, სპზ. 132; Cort. Vinteranus, Aphrodisiæ, ერისთ. ლ.

ლოლირანგი, ს. ლუტერის სარწმუნოებისა, лютера-нцы.

ლოლინი, ს. ნარი, მამალი აქლემი, верблюды-самець.

ლოკა, **ლოკნა** (ვლოკ, -კე; ვლოკნი, -ნე), ზ. მ. ვსვლეობ, ვლოშნი, ერთ აღვსწავ, лизать, (ვილო-კები), ზ. ვ. ვსვლეობ, облизываться.

ლოკიანი, სს. თევზი ცურვა წყალში, о рыбахъ: плавать, საბ. ლ.

ლოკოკინა, ს. ცხოველია, слизень, улитка, ბუნ. ლ.

ლოლო, ს. პურის კვერი, витушка, кределъ.

ლოლოება (ველოლოებ, -ლოე), ზ. მ. მივეფერები, обласкать, пригласить.

ლოლოუა, ს. გრძელი პური, продолговатый хлѣбъ.

ლომა ს. ღობიერი კამბერი (მღაბ.), сильный буй-волъ.

ლომი (არაბ. ბერძნ.), ს. ნადირთ მეფე. ფსალ. 7—2; 16—11; ნიშანი ზოლიაქოსი, რომელიც მცხვ მიი-თვალავს ივლისში; левъ; знакъ зодиака; **ლო-მის ფეხა**, ს. მცენ. лъвиная лапа (раст.) ბუნ. ლ.; **ლომოთევა**, ცხოვ. моржъ, მიწის ლომი, ნ. მსვენლობი; ნ. ჩ. ლ; **ლომის-კბილა**, куль-баба, одувачникъ, ერისთ. ლ. **ლომური**, ზედ. льну по-добный, ღარეჟ 106; **ლომგული**, ს. გულოვანი, храрьшъ, богатырь, რუსედ. 252; **ლომგულ-ობა**, ს. ვაკეცობა, გულოვობა, храрьшость, 2 ქართ. 426; **ლომება** (ვა), ზ. მ. ვამხნევ. воодушевлять, **ლომფინი**, ნახე ლორფინი; ლომის-კბილა, оду-вачникъ.

ლომიანი, ზედ. ნამიანი, влажный, ჩონგ. 102.

ლომიანარი, ს. ხანჯვალა ცერცვი, волчий собъ.

ლოპო, ს. სეთ შემოპრობილის ქერქის ნოტიო, ლიპი, слизистая влага на слухенной корѣ сь дерева.

ლოპრი, ს. ლოშქრი, пѣна, слюна у животныхъ.

ლორი, ს. შაშვი, გამხმარი ხორცი, ან აპუსტი, ово-рокъ, вечина.

ლორი, ს. შაშვი, გამხმარი ხორცი, ან აპუსტი, ово-рокъ, вечина.

ლორი, ს. შაშვი, გამხმარი ხორცი, ან აპუსტი, ово-рокъ, вечина.

ლორი, ს. შაშვი, გამხმარი ხორცი, ან აპუსტი, ово-рокъ, вечина.

ლორი, ს. შაშვი, გამხმარი ხორცი, ან აპუსტი, ово-рокъ, вечина.

ლორი, ს. შაშვი, გამხმარი ხორცი, ან აპუსტი, ово-рокъ, вечина.

ლორი, ს. შაშვი, გამხმარი ხორცი, ან აპუსტი, ово-рокъ, вечина.

ლორი, ს. შაშვი, გამხმარი ხორცი, ან აპუსტი, ово-рокъ, вечина.

ლორი, ს. შაშვი, გამხმარი ხორცი, ან აპუსტი, ово-рокъ, вечина.

ლორი, ს. შაშვი, გამხმარი ხორცი, ან აპუსტი, ово-рокъ, вечина.

ლორცუკი, ნ. გველსოკრა.
ლორფინი, **ლომფინი**, ს. ფიქალთავან შექმნილი კრამიტი, черенца из обтесанной лещадки.
ლორწო, ს. წებოვანი წყალი თევზა; клейко-натая слизь рыбы, глеть, **ლორწოიანი**, ზედ-სლიზистый, -**კანი**, слизистая оболочка.
ლოსი, ს. ცხოველი, лось (животное).
ლოსტავო, ს. მცენ. ლეშურა, переступень, бнлая матица, ბუნ. ლ; трюфели, ერის. ლ.
ლოცვა, ს. კანჯო, პაცარა ნავი, лодка, შირ. 108.
ლოფორთქინა, ს. დიდი ლოკოკინა, бндарка (слизень).
ლოქო, ს. ლავი, сомъ.
ლოქორა, ს. ზღვის ლოკოკინა, улитка морская.
ლოღარიკი, ს. ცალ-სასწორა, безмннъ, ქილ. 171; გურიაში წონა 2 ქსანი ან 4 სტილი, ბაქრ. 331; ან 1²/₃ გირვანქა; კავკ. კალ. 1887 წ. გვ. 63.
ლოღვა, ს. სწავლა გულის ზმის მოქმედებისათვის, логика.
ლოღნა (ვლოღნი, ვილოღნები, -ნე), ზ. უ. უკბილო-თათვის: დავსცოხნი, женать (относительно не-пншнющихъ зубовъ).
ლოყა (არაბ.), ს. ლაწვი, щока.
ლოშნა (ვლოშნი, -ნე), ზ. უ. ვლოკ, лизать, ისაი. 49—23; ქილ. 444.
ლოშქარი, **ნახე ლოპრი**.
ლოცვა (სომხ.), სხ. ოხა, ვერება; კურთხევა; моле-ние; молитва; благословеніе; ლოცვანი, ლოცვაე-ბი, შრ. წიგნი ლოცვისა, молитвенникъ, -მწუნბრ-სა, вечерня, ცისკრის ლოცვა, заутреня; დაისის ლოცვა, всенощная, ლოცვა-კურთხევა, благосло-веніе, ტომ. 19; (ვლოცავ, -ცე) ზ. შ. ვვევდრები, ვევეწეუბი. ვიონ, ვაკურთხებ, გამოვუცხადებ კე-თილსა სურვილსა ან მადლობას; молнтъ, умолять, просить; благословлять; რომ. 15—17; საქმ. საქმ. 2—40; 9—39; 11—23; ფსალ. 118—48; დავრ. 84; (ვილოცავ, -ცე) ზ. შირ. ლოცვას აღვა-ვლენ დღვისაღმი, ვვევდრები, ვიონ, молнтсья, მა.ც. 6—5, 6; საქმ. 10—9; მარკ. 13—33; (ვი-ლოცვები) ზ. ვ. მადლობას წარმოვხებქვამ, произ-носитьъ благословеніе; (ვლოცავ, -ცე) ზ. შირ. ლოცვებს ვუკითხავ ვისმე; მივეულოცავ დღესას-წაულს; შევეულოცავ, შევკვრავ ლოცვითა; читать кому молитву, молнтсья за кого; поздравлнтъ; заощаривать, завораживать, заколдовывать; ამისთვის გლოცვედ თქვენ, поэтому молю насъ, ლუკ. 14—18; გლოცვიდენ, благословлял насъ, იგავ. 1—11; **ლოცვება**, **ლოცვინება** (ვლო-ცებ, ვალოცვინებ), ზ. სსმ. ლოცვას ვათქმევინებ, заставнтъ молнтсья, სამ. ვს.ც. 8.
ლოხი, ზედ. ზანტი, ზარმაცი, მძიმე ცხოველი, ძი-пшнннй скотъ, ლოხი კამპეგნი, неноворотлннннй бунволт.
ლოხარა, **ღახარა**, ს. გოლოლო, ცარცის ანაცე-რი, ннсьннн, **ღპინგა**, ნ. სალოპინგი; საბ. ლ.
ლოპობა, **ღპოღობა** (ვლოპები, -პი) ზ. ვდ. დავლოპები, განვიხარწენები ტენისაგან, гннтъ.
ლოტობა (ვლოტობ, -ცე), ზ. შ. დავსველებ, мочнтъ, намачнвать, (ვი), ცრემლითა, утонатъ въ слезахъ, ვეფს. 913, 1274.

ლოტოღვა, სხ. რჩეთვი; (ვევლცვი, -ცე) ზ. უ. გა-ვიქცევი, გავრიღებ, გარდავიგვეწები, бнжать, убн-гать, (ვევლცვი, -ცე) ზ. თვ. გავექცევი, მოვერი-ღები, убнгать кого; იერემ. 46—6; საქმ. 25—12 27—43; 1 ქართლ. 330.
ლობრმა, **ლომბრა**, ს. მდინარის ადგილი მდოვრე და ღრმა, глубокое русло рнън.
ლოთორანგი, ნ. ლოთორანგი, лютеранннъ.
ლოღი, ს. ქაშისი წყალი, ქერის თაფლუჭი სასმელი, инно.
ლოქვა (არაბ.), ს. ერთი საცოხნელი ხეში, кусокъ, ლუქმა ლუქმა დაღეწა, разбнтъ что изъ дребезги, ლუქმა ლუქმა-დაჭრა, нарубнтъ въ куски, ერთი ლუქმა პური, кусочнкъ хлнба.
ლოუკუფხა, ს. მცენ. ხეჭრელა, рострогъ.
ლოუკუნო, ს. მცენ. бнрющнпа.
ლოღლა (სპარ.), ს. წყალთ სადინელი სოღინარი ან მილი: თოღის გრმელი რკინა განვრეცილი; დახვეუ-ლი, შეგრაგნილი რამ, труба водопроводная; стволь у ружья; свертокъ, ვეფს. 396, -ფინუ-ლისა, сосулька ледяная, ლულად დავხვევა, свер-тнвать.
ლოღლა-ქაბაბი, ს. წმინდად დაკეპილი ხორცი შამ-ფურზედ შემწვარი, котлета продолговатая и круглая, жаренная на вертелн; ნ. ქაბაბი, ერისთ. 2—269.
ლოღიანი, **ლოღიანი**, ს. კუცალი თიხისა, გინა-ჭქიქისა, лнйка.
ლოღი, ს. რული, თვეღმა, дремота, ვეფს. 1209, ან ჰური კვამლივით შესქელებული, сгущеннннй воздухъ, საბ. ლ.
ლოღიანი, ზედ. ствольнннй, თამარბა.ც. 75.
ლომბრა, ს. შორევი წყალში, водоноротъ, ნ. ლუბრა.
ლომბა, ს. ცხენის საქეფარი ნალი, подкова, ქილ. 622.
ლონგი, ზედ. ჩლონგი, ბლაგვი, ბოკო, туной.
ლოპუსტავი, ს. გაქნილი, плутъ.
ლორისეუღა, ს. მცენ. გუდაფუტა, ძილის-გუდა, ფუეკურა, მცუნა ბალახი, бндюха, чертова та-влннка.
ლორსმანი, ს. სამსჭვალი, гвоздь, სახენი ამისნი არიან: ჯიმბუკი, მოდილო ლურსმანი; მანჭვალი; დიდი და მსხვილი ლურსმანი; 1 ნეუტ. 22—3.
ლორჯა, ს. ცისვერი ცხენი, снряя лошады.
ლორჯი (სომხ.), ს. მოჭირებული ცისფერი, снннй, **ლორჯება** (ვლორჯებ, -ჯე) ზ. შ. ლურჯად ვღე-ბავ, краснтъ въ сннюю краску, ვილორჯებ ტხსა ცემით, ვეფს. 707.
ლოუსკუმა, **ლოუსკმა**, ს. ლარნაკი, მაღალი ცაგრუცი, рака, 4 მეფეთ. 27—17; ვეფს. 1363.
ლორსმარი, ს. ლურსმანი, гвоздь, **ლოტო**, ნ. ტლუ.
ლოფინი, ს. ლატანი ხეზედ მისადები ზე აღსავალი, лнштннца изъ шеста, **ლოქი**, ნ. ლაქი.
ლოღი, ს. ლეღი, смоква, ერის. ლ.
ლოღლოღი, ს. сюсюкаше, (ვლოღლოღებ) ზ. უ. სიტყვას ვერ გამოვხებქვამ მკაფიათად, сюсюкать.
ლოწი, ს. ირორი, უღლეული, ცანჭკუღელი, четъ, четное чнсло.
ღსენა, **ღსინება**, სხ. отрада, утнха; облегчение:

სულთა ლხენა, отрада души, ვეფხ. 17; ფსალ. 105—30: ლხენა ნაღირობითა, тѣшиться охотою, (ვალხენ, -ხენე); ფ. მ. შევბას ან ლხენას მივსცემ, შევაქცევ, ვახარებ, утѣшатъ, радовать, тѣшится, веселится; ვეფხ. 834; -განვსწმენდ მაგალ. ზგარაკსა, очищать (жертву), იეზუც. 43—22; პირმოთხოვრებით ვიქცევი, потворствовать, ლევიც. 19—15; მალხენ, радуешь меня, სიზრძ. 95; ვეფხ. 948; (ვილხენ. -ლხენე; ვილხენებ, -ნე), ფ. მიჩ. ვიშვებ, ვიხარებ, утѣшатся, тѣшится, забавляться, веселиться, (მილხენ, მილხენე), ფ. მიჩ. აღმიშსუბუქებ ჭირსა, მომარჩენ სნეულობისაგან; облегчаешь мои печаль, грусть; выслушавъ меня; ლუკ. 18—14; იოან. 16—22; ილხინ-ფრიადნეს, веселились до снѣга, 2 ქართლ. 419; მილხინე ჩვენ ცოდავთ ჩვენთაგან, и очисти насъ отъ грѣховъ нашихъ, ფსალ. 77—38; (ვულხენ, -ხენე), ფ. მიჩ. შევბას ან ნუგეშს მივს-

ცემ ვისმე, შევეშსუბუქებ ჭირსა, მოვარჩენ სნეულსა, подавать кому отраду, облегчить въ бѣдѣхъ, въ грусти; утѣшить, облегчить; ღმერთმან ულხინოს ცოდავთა მათთა, Богъ да проститъ грѣхи ихъ, ფსალ. 64—3; 78—9; (ველხინებო, -ნე), ფ. თე. შევბას ან ლხენა მივეცემი, утѣшатся, облегчатся, ქილ. 688; (ველხინება, -ნა), ფ. მიჩ. получаю облегчение, ღწინი, ს. შევბას, ნუგეში, განცხრომა; პურობა, წვეულობა, ნალიობა, утѣха, отрада, веселие, удонольствие, забава; ширь, ширшество, ვეფხ. 13, 18, 106; ესთერ. 2—18; ღწინობა, სს. განცხრომა, შექცევა ღწინში, ширваніе; увеселение, забава, (ველხინობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. განვსწმენდ, შევექცევი, шировать; веселиться, забавляться.

ღწინობა, სს. таяніе, (ვალხობ, -ხე), ფ. მ. გავალხობ გაუხეულსა, оттаивать, (ველხეობი, -ვი), ფ. ვდ. დავღებო; таять; таять.

მ.

მ, არის უხმო ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული მან, რიცხვში დახიწავს ორმოცსა და ფულის ანგარიშიში ნიშნითურთ მ ორმოცს თუმანსა; წვრილს ფულის ანგარიშიში ორბისტას; ქარაგმიანნი ლექსნი; რომელთს იწყებიან ამ ასოთა არიან: მ'რ, მიერ; მ'ღლო, მღვლელო, და ძველებურად: მფც, მეუფე. ასოსა მ ჰქონან ზედ-დაღებული ზმნათანი; მი, მი-მო, მიმოლა, მო; მაგალ: მიმაქვს, მომაქვს, მიმო-მაქვს, მიმოღამაქვს, მიმოღადავნვე და სს. ზმნანი, განვითარებული ზედ-ნაღებითა მი ან მო არა აქვთ განსხვავებული რამე მნიშვნელობა, გარდა ამისსა, რომელ მი დაიდების მესამესპირთანა, გარ-ნა მო პირველისა და მეორესა თნა, მაგალ: მოცემა ჩემდა, მოცემა შენდა, მიცემა მისდა; კვალად მოცე-ვება, მორთვება ჩემდა ან შენდა, მიცევება, მორთმე-ვა მისდა და სს; ან განარჩევან ზმნის ზედით: აქ მოზიდა, იქ მიზიდავ; მოწვევა აქა, მიწვევა იქა; ესევე იგულისხმე თანღებულთა თვის: მიმართ და მომართ: მაგალ: ჩემდა მომართ, შენდა მომართ, მისდა მიმართ ანუ მოკვეცილად: ჩემდამო, შენდა-მო, მისდამო; მი იხმარების მეორესდა პირსა შინა, მაგალ: შენდამო, მიცემა, მიცევება შენდა და სს. მდაბურს ლაპარაკში, მეტადრე იმერეთში ზედ-და-ღებულსა მო ჰსცვილიან მე, მაგ. მოვიდა, ამბობენ მევიდა; მოიცანა ამბობენ, მეიცანა; მოილო და სს. ამ მა ზედ მოიცანა, მოიცანა, მოილო, მოილო და სს. ზოგჯერმე ასო მ დაერთვის სიტყვას რომელიც განხიშორების: მაგალ: არე-მარე; ახლომანლო, კი-ტრი-მიტრი; წილი მილი; ხილი-მილი; ხურდა მურ-და და სს; მ, დაერთვის თვად სახელთა და არ განა-სხვავებს მნიშვნელობასა მათსა, მაგალ: მზითვი, ზითვი; სხალი, მსხალი; ცვანი, მცვანი, ღუდელი, მღვდელი; ძეხვი, მძეხვი; წნილი, მწნილი; კურივი, მკურივი; ებრი, მებრი; რგვალი, მრგვალი; სუბუქი, მსუბუქი; სხვილი, მსხვილი; შევნიერი, მშენიერი; შემდგომ სიტყვებში მ სრულიად არ არის საქირი;

ტრელი, მტრელი; შევლი, მშველი; ცხვარი, მცხვარი და სს. რომელთამე ლექსთა თვად მ განსხვავებს ლექსის მნიშვნელობას: მაგალ: დაბალი, რაოდენობით მცირე; გარნა მდაბალი, გულთ მშვიდი, არა ზვაგი; დარი, თანასწორე და მდარე, ნაკლული, ცუდი.

მა, კინი. მაგ. მაგან, იქ ნახე; **მა**, კინი. მაშა, მაშა, სადამე, а что, что же; მა რასა ვიქ, что же мои дѣлать, ერისდ. 168; ანტ. 6—15.

მარსი, -სებელი, ს. არსების მომცემი, არსებად მომყვანი, осуществитель, კავშ. 100; 1 ქართლ. 337.

მაამებელი, ს. მასამოვნებელი, угодатель.

მარმებელი, ს. არ მასამოვნებელი, досадитель.

მააზლი, ს. მსლგებელი, თანგამძლოლი, сопроводитель, 2 მარტ. 38.

მაზადია, სრ. მეზადა, ნ. ზადება.

მაზედნიერებელი, ს. კეთილის მეოფელი, благо-дѣтель.

მაზეზდარი, ს. შემასმენელი, обвинитель.

მაზზაკუნა, ს. მფრინ. трасогузка-желтобрюшка.

მაზნეველი, ს. დამზნევი, გამზნევი, кто разбрасываѣтъ или сорить деньги.

მაზოლოვებელი (მარცვალი), ზედ ბოლოს მჯლო-რი, окончательный (слогъ), დაზოლოვება, დამა-ზოლოვებელი.

მაზჟალია, ს. მცენ. რძიანა, რძიარძია, молочный, малякашка.

მაზრა, ს. მცენარეა, ერის ლ.

მაზრალეზბელი, ს. შემასმენელი, обвинитель, იუდ. 1—16; გალატ. 5—26.

მაზრდარი, მიმ. ბულის მქონე სადამე, рѣданныйся.

მაგ, ნ. მაგან.

მაგალითი (არაბ.), ს. ანაფა, примѣръ, მაგალითად, примѣръ, **მაგალითობა**, ს. примѣръ, ვისრ. 37, 45.

მაგან, ენის მაგ. მრავლ. მაგებნი, ნაცულოდ ჩვენ. ნაც. ეს, მტე, зототъ.

მაგარ, ზე. მაგარამ, но, მაგარ ეს არის, въ томъ то и дѣло.

მაგარი, ზედ. მტკიცეი მუარი, ძნელად გასატეხი, მკერივი, крѣпкій, твердый, მაგარი ქვა, твердый камень, ვეფხ. 5; მაგარი სასმელები, крѣпкіе напитки, მაგარი ცხენი, сильная крѣпость, твердныя, მაგარი კლდე, непреступная скала, 1 ქართლ. 405, მაგრად მოხარული კვერცი, лицо сваренное въ крутую, თავი მაგრად დაიჭირე, будь твердъ.

მაგადებელი, ზ. გამგებნი, изгнатель.

მაგადენი, **მაგთენი**, ზედ. მაგთონი, столый, такой числомъ, счѣтомъ, დავრ. 98; მაგადენი სწავლული არ არის, овъ не столько ученъ, მაგთონი ხანი, столько времени.

მაგვარად, ზე. такъ, такимъ образомъ.

მაგიდა, ს. ცაბლა, მაღალი სუფრა ფეხელი, столъ.

მაგიერი, ზედ. ან ს. მოადგილე, მონაცვალე ან ნაცვლი; замѣняющій; памѣстникъ, преемникъ; რწმუნებული მოსაქმე, ვეჟილი, повѣршннй; მაგიერის გარანდა, заплатить, вознаграждать, გთხოვთ ჩემ მაგიერად თავი დაუკრათ, прошу поклониться отъ меня, **მაგიერთა**, ს. მოადგილეობა, ნაცულობა, замѣняемость.

მაგინებელი, ს. ავად მასწენებელი, мланѣвекло, пугатель, поноситель.

მაგისი, ზედ. ამისი, его, რუსედ. 631; მაგისთანა, ზედ. такой, მაგის მეტი, ზედ. ამისმეტი, кроме этого.

მაგისტრი, **მაგისტროსი**, ს. თავი, უფროსი რომელთამე სამხედროთა ან სასულიეროთა ორდენთა, მძობაია; ხარისხი სწავლულთა საშუალ კანდიდატისა და დოკტორობისა, магистръ, სიბრ. 134.

მაგნეზია, ს. მიწა მსუქნა თეთრი, магнезия.

მაგნიტი, ს. რკინის გვარი მეტალდი, რომელიც მიიზიდავს რკინას. магнитъ, შავი 18, **მაგნიტოვანი**, ზედ. მაგნიტის მქონებელი, магнитный, 1 ქართლ. 269; ქილ. 345, მაგნიტებრი, ზედ. магниту подобный.

მაგოდენი, ზედ. მაგსილიე, такой величины.

მაგოლი, ს. თივის ბულილი ან ძირეული ან ზეინი კონიо сѣна, საბ. ლ; ნ. ჩ. ლ.

მაგნოლია (ფრანც) მცენარე, магнолія.

მაგრა, **მაგრად**, ზე. მტკიცედ, ძლიერად, крѣпко, твердо, მაგრა ჰზის ცხენზე, овъ твердо сидитъ на лошади, ძალიან მაგრა, крѣпко на крѣпко.

მაგრება, სს. укрѣплѣніе, (ვა) ზ. მ. ვამტკიცებ, სიმაგრეს, სიმტკიცეს ვაძლეე: განვაძლიერებ, განვამტკიცებ, ძეგლთა დამკრთვამ, крѣпкимъ; укрѣплять; усилить, -ქალქსა, укрѣпить городъ, (ვი) ზ. მ. ვაგუშლებ, выдержатъ, устоятъ; -გულსა, крѣпннться, придавать себѣ бодрости; -თავსა, бодритесь; удерживать себя; ზუნ. კ. 76; ვიმაგრებ წელსა, собраться съ силой, (ვე) ზ. მ. ვუმტკიცებ, განვუძლიერებ, укрѣпить для кого либо, -ციხეს, укрѣплю чью крѣпость, -გულსა, ободрятъ кого; ზურგს ვიმაგრებ, овъ поддѣрживаетъ меня силой, (ვმაგრებნი, -ლი) ზ. ვდ.

მტკიცე შევიქმნები. ვმტკიცებნი, ვმყარებნი; განვძლიერებნი, ძალას მოვიცემ, твердѣтъ; укрѣпятся; усилиться, (ვე)მაგრებნი, -ლი, ზ. ვდ. ვუძლიერებნი, ძალას მოვიკრებ რომ ვისმე წინააღუდეგე, стараться противу стоять кому, ციხეში ვიმაგრებ, овъ укрѣпляется въ крѣпости противу мени, ქილ. 676; გული უმაგრდა, овъ былъ поодушевленъ, ვეფხ. 87; გემაგრებნი, я усиливаюсь противу васъ; გემაგრებთ, овъ усиливается противу васъ, ვეფხ. 1582.

მაგრილობული, ს. ხე ჩრდილის მომცემი, тѣпное дерево, ნ. ჩ. ლ. ნ. ბორობანი; шва палестинская.

მაგრობა, ს. სიმაგრე, укрѣплѣніе, крѣпости, (ვმაგრობ, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ვსძლიერებნი, სიმაგრეს მოვიღებ, крѣпннться, 2 ქართლ. 497.

მაგრობადი, ს. კრუნი კვერცხზედ მჯდომი, пачка.

მაგტენა, ზედ. მადბ. მაგოდენა, такой величины.

მაგულოვნებელი, ზედ. გულად მქონებული რისისამე განზრახვისა, памѣрвающійся, ვეფხ. 279.

მად, მადა, მადბ. მანდა. тамъ.

მადა, ს. იშკა, საზრდელის ნომბა, авнѣтнть, მადის გახსნა, возбуднть авнѣтнть, სუსტი მადა, слабый авнѣтнть, მადაზედა ვარ, კაცია 49; у мевя возбуждѣтъ авнѣтнть.

მადლოში, ს. მენბარეა? **მადაური**, ნ. **მანდაური**.

მადანი (არაბ.), ს. ლითონის ქანი, рудникъ, მადნის მიწა, рудная мѣста, მადნის წყალი, минеральный источникъ, ზუნ. ლ.

მადარმარქი, ს. წმინდა ცილო, багнѣтъ, ნ. ჩ. ლ.

მადაური პური, ს. პური ფართო და განიერი, сайка, ქილ. 513.

მადე, ს. სვა, რომელშიაც ჩასმენ შინაურთა ფუტკართა და დაუტყვეზენ ველზედ მოსახადირებლად გარეულთა, улей, куда сажаютъ ичелъ, чтобы призманнть другнхъ.

მადიბადი, ს. აღიზის მომქმედი, кнрннчнкъ, საბ. ლ.

მადიღებელი, ს. მაქებელი, ქების შემსხმელი, славынціи, მართლ-მადიღებელი, православный.

მადინებელი, ს. წარმომადინებელი, истоцающій; пропнвающій; ქილ. 694; გუჯ. 20.

მადინებელი, ცრემლისა, пропнвающій слезы.

მადღ-გარდაშხადარი, ზედ. დანიშნული, обрученный.

მადლი, ს. ნიჭი, ძალი ზუნებით; ნიჭი, გულის-ყური, გულის ხმეერება; რომ. 1—5; 1 კორ. 15—10; სახიერება; კურთხევა, დლოცვილობა; მოწუალებით მიხედვა, სიყვარული; დაბად. 33—3; გამოს. 3—21; საქმ. 7—46; შეგინერება, შნო, ფსალ. 44—2; იგავ. 4—9; სათნოება, ქველის მოქმედება, კეთილი საქმე, ზიარაქ. 7—36; ვისრ. 36; დავრ. 109; დარეჯ. 102; 1 ქართლ. 142, დამალეობა, მაგიერის გარანდა, ვეფხ. 630; მადბ. ბარაქა, უხვეობა, სავსება; благодать; даръ, благословеніе; счастье; дарованіе, способность; мнлость, любовь; красота, прелесть; благодѣніе; благодареніе, благодарности; въ просторѣчн: обнліе, довольство; ან ზაცის მადლმან, клянью (благодатью этого) образа, სამ. ვახვ. 10; ღვთის მადლ-

მა, князусь благодатью Бога; ради Бога; მაღლი ღვთისა, благодать Вожья, რომლისაგან მოვიღეთ მაღლი და მოციქულობა, черезъ котораго мы получили благодать и аногольство, რომ. 1—5; და ჰპოვა იოსებ მაღლი წინაშე უფლისა თვისისა, и списалъ Иосифъ благоволение своего Господа, დაბად. 39—4; მაღლი უბანა, благодарилъ, რუსულ. 563; მაღლს გარდავიხდი, благодарить; помолихъ; მაღლი ღმერთსა, благодарение Богу, მაღლისა ან მაღლობის გამოცხადება (გამოვუცხადებ), ზ. მ. მაღლობას გარდავუხდი, благодарить, სელში მაღლი აქვს, опы способенъ, მაღლის პერობა (ვიპერობ, ვიპერ), ნ. მაღლის გარდახდა, благодарить, ლუკ. 17—9; მაღლია, ცოდლა, богоугодно, грѣшно, მაღლი (ვმაღლი, ვუმაღლი, ვუმაღლე), ზ. მ. ვმაღლობ, благодарить, მაღლი, მაღლეობა (ვამაღლე, -ლე); ზ. მ. ვაუვედრი კეთილსა, упрекать благодарѣніемъ, შიშაღლებ, შიშაღლი, благодарить мени, მაღლიანი, ზედ. მაღლის ან ნიჭის შიონებელი, კეთილი, სახიერი, ქველის მომქმელი; благодатный, способный, добрый, добродѣтельный, благочестивый; -ლეკაცი, добродѣтельная женщина, კაცია. 16, 96; მაღლობა, სს. მაღლიერობა, благодарность, მაღლობა ღმერთსა, слава Богу, 1 ტიმ. 2—1; მაღლობას გარდავიხდი, отблагодарить; (ვმაღლობ), ზ. მ. მაღლობელი ვარ, ვუმაღლიერები, благодарить, 1 კორ. 1—4; ეფეს. 5—20; მაღლობიერი, ზედ. благодарный; მაღლი, მაგალ. მაღლის გარდახდა, სს. მაღლობის შეწირვა; ნიშნობა, დახიშნვა ქალ-ვაჟისა საქორწილოდ, благодарение; стоворъ, номолвка, მოურავ. სივ. 9; დაგნიშნავ ქალვაჟს საქორწილოდ; მაღლიერი, მაღლიერი, ზედ. სიკეთის მახსოვარი მაღლობით, ან გულსვსე; благодарный; довольный; ვეფს. 384; მაღლიერობა, მაღლიერობა, ს. გამოცხადება მაღლობისა, благодарность, ვეფს. 143; სამ. სომხ. 181; (ვუმაღლიერობ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. благодарить, ზაქარ. 4—10, ვუმაღლიერები, остаюсь благодарнымъ.

მადრასა (არაბ.), ს. სასულიერო სასწავლებელი მახალიანთა, высшее духовное училище у магомстанъ, 1 ქართლ. 307.

მადურრი, ნ. მანდარი, მანდაური.

მაეგობა, ს. ბასი, პექორობა, ვარჯისი, გამოძიება მეცნიერებისა სუბრითა ან წერილობით, дисертация; ნ. ნ. ლ. (ვკ); кагамбуриги.

მაედანი, ნახე მეიდანს ან მოედანს, ვეფს. 355.

მაედვარებელი, ზედ. ელვარების გამომცემი, რუსულ. 984, издающий блескъ.

მაერთებელი, ზედ. შემაერთებელი, соединяющий; კავშ. 36.

მაეცნიკი, ს. კელის საათის ქანქარა, маятникъ.

მაეჯლი, ზედ. მოსიარული; მღიანარი, ходячий; текущий, დრეჯ. 9; შამათ-მაეჯლი, мужеложникъ, შავაღლობა, ს. სიარული, шестіе, შროვ. 11; სიბრ. 164; ფიზ. 130; -ზღვაში, плаваніе по морю, შროვ. 72.

მაეჯრდი, ს. ვარდივით მშვენიერი, прекрасная какъ роза, რუსულ. 109;

მავასხებელი, ს. მოვასხე, ვალად მიმცემი, заимодавецъ, ისაი. 24—3; ლუკ. 7—41; იგავ. 29—13.

მავედრი, **მავედრებელი**, ს. მთხოვნელი, მეობი, მოაჯგე, проситель.

მავზი, ს. მცენ. მუჯა, бапанъ.

მავთული, **მართული**, ს. მსხვილი აშვი, სიმი მეცალოთა, проволока.

მავი (ოსმ.); ს. მხიარული ლურჯი ფერი, голубой, მოურავ. 43; ბიანის ლ; ნ. მოვი.

მავლობა, ს. სიარული, ходьба, ქილ. 474; სიბრ. 164; -ზღვათა, плаваніе по морю, ქილ. 318; შროვ. 72.

მავნე, **მავნებელი**, ს. ვნების შემამთხვეველი, наносящій вредъ, ავი მავნე, ესე იგი ეშუაკი, діанолъ, ვეფს. 805; **მავნებლობა**, ს. ვნების შემამთხვეველობა, вредность.

მავა, ს. სასუკვარი საქმელი, деликатное, лакомое кушанье, ნ. ნ. ლ. დავრ. 27; ანკონ. 5—5. ტიმოთ. 53; 2 ქართლ. 553, ნ. სასუკვარი.

მავავებელი, ს. დამავავებელი, примиритель.

მავარა, ს. მანდია, პალეკარტი, შავი ზედ წამოსახსამი საბერო, მსრებში ნაოქებანი, монашеская мастиа.

მავარაკი, ნ. მუზარაკი.

მავარადებელი, ს. მავიანებელი, причиняющій ущербъ.

მავეგ, ზ. მ. ზეგის შემდგომ დღეს, სვალზეით, послѣ завтра.

მავე, **მავედ**, შემოვ. მასზედ, на немъ.

მავიანებელი, ს. ზიანის მომცემი, наносящій ущербъ.

მავიდა, ს. თევზია, სპ. ლ. ბუნ. ლ.

მავლი, ს. ქმრის მძა, доверъ.

მავლის ცოლი, ს. ვოლოკა.

მავმანი, ს. ზაღნის თოკო მგრეხელი, веревочникъ, ტიმოთ. 44; ვეფს. განმ. თ. 16.

მავმართი, ს. საბანოვე დიდი ცაშვი; ნაშია, იერემ. 52—19.

მავრა, ს. თემი სამოურავო, სერისთო; округъ, უზვდ, ერთის მავრის სასამართლო, окружной судъ.

მავრა, ს. პალეკარტი, ნ. მავარა.

მავრაკი, ს. სთხელი, ბუნ-მოკლე ლახვარი, копье; იოელ. 3—10; შავთ. 10; გარნა იერემ. 6—23, 50—42, ფარად არის დაწერილი, щитъ.

მავრახეტი, ს. მავრის მოურავი, გამგებელი, სატრაპეტი, ნაიბი, воевода, намѣстникъ, губерпаторъ, начальникъ округа.

მავურვა, ს. ერთი გვარი როკვა, мазурка, ერისთ. 58.

მათა, ს. ჭადრაკის თამაშობაში, мать (въ шахматной игрѣ), ნ. ნ. ლ.

მათავისუფლებელი, ს. განმათავისუფლებელი, освободитель.

მათარა (სპარს.), ს. ნაცის სასმისი, кожаный мѣшокъ для питья воды.

მატი, ს. ჭადრაკის თამაშობაში, мать.

მათი, მსოლობით მისი, ნაცვ. შრ. იმათი, იხიწი, იხწ, მათებრი, свойственный имъ, მათვანი, изъ ихъ.

მათობა, ს. ფეიქართ საქსოვრის სამართი, прструментъ ткачей.

მათათი, ნ. კობიხოვ.
მათითურა, მცეხ. несся трава.
მარღაბა, **მათლაფა**, ს. ღრმა თუფში, глубокая тарелка, ერის. 2—48, ბედი, ბედისწერა, судьба, участь, ღვრ. 144, 194.
მათათი, ს. მცეხ. უხამა ზალახი, болголовь, ზუხ. ლ.
მათარახი (სომხ.), ს. ცარიანი ცხენის საწვეპი, кнутъ, სახენი ამისნი არიან: **ცაჯანცი** მსგავსი მათარახისა; **შოღოცი**, პირ მსხვილად დაწნული და გრძლად თასმა მობმული, ხართ **საწვეპავი**; **ღახცი** და **ჩეღოცი**, უტარო, დაწნული თასმისა ან შეცალღისაგან; **ჩაღიჩა**, დაწნული ცილო.
მათრობედი, ზედ. დამთრობელი, хмѣльной, ზუხ. კ. 74.
მათოთა, **მათოთედა**, ს. жминда, борошникъ, ერის. ლ. ზუხ. ლ.
მათახი (არაბ.), ს. ციბრუცი, бравъ.
მათხირი, ს. მცირე ხის კასრი, კოდის ნახევარი кадка; მფრა ნუღ 5 фунт.
მათხოვარი, ს. მთხოვლი, просятель; -ქალისა, сватающий невесту, რუსულ. 591.
მაია (სპარს.), ს. თავის, სათავრო ამხანავთა, фондъ, основной капиталъ.
მაიამხი, ს. ფეხ-მრუდი, საბ. ლ. кривоногий.
მაიაცა, ზმან. მოიცა, подожди, ნ. მოცდა.
მაიმუნი (არაბ.), ს. ქია, ახთარი, პითივი, ციამცკაველა, обезьяна.
მაინც, ზვ. მაინც, ოღონდ, ბრემც, но крайней мѣрѣ, хоть бы, მაინც და მაინც, все таки.
მაისი (ლათინ.) ს. ვარღობისა (თვე), май.
მაიძულეზედი, ზედ. იძულეობით მაქნეველი, при- нудительный, ისაი. 59—19; 11—15.
მაკავშირზედი, ზედ. შემაქმრებელი, сшивающий.
მაკე, ს. ორსული ზვასცანგი, ანდაზა: ღამე მაკეა, არ- ვინ იცის თუ დილა რასა ჰქონას; ვისრ. 120; ილოვან, стельная, суягная, жеребав, მაკე ფური, стельная коропа, მაკე ცხენარი, суягная, მაკეცხენი, су- жеребав, მაკელორი, суноросая, **მაკეზა** (ვა), ზ. მ. ვარსულეზ, сдѣлать беременною, (ვმაკეები, ვი- მაკეები), ზ. ვდ. ვორულეები, забеременѣть, დაბად. 30—40.
მაკეთებელი, ს. მკეთებელი, მომქმედი, дѣлатель.
მაკვეზარი, ს. მკვეზარა, მოკრახაზე, хвастунъ.
მაკუდინზედი, ზედ. მომაკედინებელი, смертель- ный, ქილ. 234, 420.
მაკვიდავი, ს. სიკვითი მაწინარი, колкий, острый, ჯვითელი ნა სოვახ, курьезный, -**დავაკო- ბა**, курьезность.
მაკინდოლი, **მაკიდო**, ს. მცეხ. ოსრახოში, მაღა- ნოზი, сельдерей, ერისთ. ლ.
მაკინცალი, ს. მკუნავი (ხარი, კამბეჩი დახს.), быкъ, жеребець для прилода, **მაკინცალოზა**, ს. მკუნაოზა ზროხათა, კამბეჩითა, სურაოზა, сучка ро- гатаго скота.
მაკიფია, ს. მცეხ. ნახე ბირკი.
მაკნანი, ს. ლეჩაქი, вуаль, лачака, ანღრ. 123.
მაკრა, ს. ქარავმა —, тире, საბ. ლ.
მაკრაფედი (არაბ.), ს. საკრეჭი იარაღი, пожница.
მაკროცი, ს. მცეხ. ია მაკროცი, შვთ. 8?

მაკუცი, ს. ანაზედ შემოხვეული თივა; თივის ზვინი: коль обинный сѣномъ; стогъ сѣна.
მაკურთხეველი, ს. განმწმენდილი ლოცვის წარ- თქმით, благословитель, სამ. კაოლო. 9.
მაღ, ზვ. ჩქარა, მსწრაფლ, скоро, поспѣшно,
მაღ-მაღ, часто, უმაღეს, скорѣе, поспѣшнее,
მაღად, ნახე მაღაად.
მაღაა, ს. ზურგის ძეგლის ნაკვეთი, позвонокъ спин- ной кости.
მაღათა, ს. მუყაიში, ოქროს თმა, бить?
მაღავი (სომხ.), ს. მცირე სფირიდი, кулекъ, მამ. ცსკოვრ. 7, 18.
მაღამო (სპარს.), ს. საღბუნი, ემპლასტრო, пла- стыръ.
მაღამეზა (ვეშალამეზი), ზ. თვ. მაღამოდ ან საღბუ- ნად გავუზღები, მაგალ: გულსა; ვისრ. 32, 187; поспѣшить сердце.
მაღაცონი, ს. დიდი ცოლომა, тулунъ, ქილ. 400.
მაღალური, ს. მფრინ. шволга, ремезъ, ქილ. 345.
მაღაყი, ს. კირწიკორწი, კისერზედ გადაზრუნება, кувиркт, ანტ. 4—35.
მაღაჩინი, ს. ეკომში, айва лучшая, -მსხალი, гру- ша лучшая.
მაღე, **მაღიად**, ზვ. მსწრაფლ, საქაროდ, სწრა- ფად, скоро, მრწმუნებელი, მრწმუნელი, легко- вѣрный, 1 ქართლ. 333; მაღ ან მაღე მსრბოლი, საქაროდ მოსიარულე, შიკრიკი, скороходъ, гонецъ курьеръ, 1 ქართლ. 153; ციმოთ. 37; **მაღე**, ზედ. მაღი; მრწრაფლი, скорый, проворный; დილა და მაღეთა მფრინველთა, большихъ и быстролета- щихъ птицъ, 1 ქართლ. 140; **მაღეთაზა**, ს. სინ- ქარე, სიმაღე, скорость, проворство; (ვქმალეობ, სრ. ანა აქვს), ზ. მ. ვქსჩქარობ, ვეშურები, სიქ- იტტი, ნაუშ. 1—15; შეშალეზა, я торовлюсь, განმ. ვეფს. 377.
მაღეზა, სს. прятаніе, скриваніе; (ვქმალე, ლე), ზ. მ. დავქვარავ, მივაჯანებრებ, დავმაღავ; скрив- вать, прятать, -ქარისა, скривать свою скорбь, ვეფს. 409; (ვქმალე), ზ. მიჩ. დავუფარავ, დავუმა- ლავ, прятать отъ кого что, скривать, (შეშალე- ბა), скривается отъ меня, ვეფს. 377; ვიშალეზი, ვეშალეზი), ზ. ვ. თვ. მივეფარები, დავეშალეზი, прятаться, скриваться отъ кого лица; **მაღვიო**, ზვ. დავარვიო, ჩუმაღ, секретно, тайно, **მაღუ- დლი**, მიმ. скриванный, ვისრ. 84; რუსულ. 876; იერემ. 43—9; -სვაშაიღი, скриванная тайна, ვისრ. 200; -ადგილი, скриванное, потасное мѣсто, რუსულ. 690; **მაღუღად ყოფნა**, скриваться.
მაღეზა, ს. მცეხ. ბაღაზა, проскурнякъ, ნ. ლ; ნახე მაღოქი.
მაღეზანი, ნ. ზუშმილო.
მაღითი აქლეშისა (არაბ.), ს. გამოსაღები თითოს აქლეშზედ. подать съ перблюда, დასტულ. 57.
მაღითი, ნ. მაღო.
მაღი (არაბ.), ს. ხარაჯა, გამოსაღები, გარდასახადი ფულითა, денежная подать. გუჯ. 7—8; ბერძნ. სამ. 271, თავზედ მაღი სამი აბაზი, съ души де- нежная подать въ 60 коп. დასტულ. 18; სათა- თრო მაღი, поголовная денежная подать съ та- тарь.

ტეტკა по отцѣ, отцова сестра; **მამილო**, ს. კნინ. батюшка, нанана; **მამიდაშვილი**, ს. მამის ღის შვილი, тетиный сынъ, двоюродный братъ, -сестра, **მამინაცვადი**, ს. მეორე ქმარი ვისისამე დელისა, вочинимъ, **მამითადი**, ნ. ნაღმი, პურობა მომკალთა მუშათა თვის; სოფელში მეზაცონე ან სხვა მოსახლე ეჟმს მკისასა განაზადებს ნაღმსა და მოიწვევს კლესთა მოსამკავად თვისისა მოსავლისა, ამისთვის ითქმის: ღღეს ამა და ამ კაცს მამითადი აქეს ან კკონდა; **მამი** пригтовленный помѣщикомъ для поселити, пришедшимъ для уборки хлѣба, **მამილო**, კნინ. მამა, нанана, батюшка, ერისთ. 2—132; **მამის მამა**, ს. პაპა, ძმად, **მამის მამისწული**, ძმеминникъ отца, двоюродный братъ, 1 ქართლ. 271; **მამის-მკვლედი**, ს. отцеубица, **მამობა**, ს. მამის ადგილის დაქვერა, მამის მოადგილეობა, заступление мѣста отца, მამობა უყო, онъ поступилъ съ нимъ какъ родной отецъ, გორჯ. 93, 314; რაც მობრძანოს მამობამან თქვენმან, წმინ. ცხოვრ. 407, что прикажетъ мнѣ священство наше; მამობა მიყო, онъ замѣнилъ мнѣ отца, ციმბო. 121; კცია. 61; **მამობილი**, ს. მამად წოდებული, знавший отца, отецъ усмьновшій, სამ. ვახ. 261; **მამობილობა**, ს. ათბავობა, გამზიდლობა პატრონის შვილისა, достоинство носителя сына своего сюзерна, გორჯ. 88; **მამობრივი**, ზედ. მამისადმი შესაბამი, отцовскій, **მამრი**, ს. ბუნებითად მამალი ცხოველი; მამაკაცი, დან. 3—8, 12; სამეც; мужчина, мужской полъ; **მამრობითი**, ზედ. ღრამ. ნათესავი; -სქესი, мужской родъ, **მამული**; ს. სამშობლო ქვეყანა; ლევიტ. 25—10; მარკ. 6—1; ლუკ. 4—23; მამა პაპისაგან დან. მუთენი უმა მიწა, отечество, отчизна; вочинна, родное имѣние, помѣстье; **მამულის პატრონი**, ს. ადგილის მეზაცონე, вочинникъ, помѣщикъ; **მამულობა**, ს. მამული, помѣстье, вочинна, 1 ქართლ. 228; ვისრ. 9 (და თქვენსა ქვეყანასა მამულობით მორქმით და აზაცად დავიწერეთ); **მამულთვინება**, ს. მამული, вочинна, აღბ. 49; **მამურ-პაპური**, ზედ. მამა-პაპული, прародительскій, 1 ქართლ. 414.

მამაკრობლად, ზ. სიგრილის მომცემად, для тѣши, ვეფხ. 1443.

მამთქნარებელი, ს. ვისაც ამთქნარებს, зѣнунъ.

მამკლავი, ზედ. забирающій въ руки, შავთ. 29.

მამკალი, ს. ვინცა მკის, жнецъ.

მამონა (ბერძნ.), ს. სიმღერის ღმერთი, маонъ, богъ богатства, მატთ. 6—24.

მამრთედებელი, ზედ. მაკალ წულულისა, заличивающій (рану), ვეფხ. 1019.

მამრთმეველი, ს. მომამრთმეველი, поданатель, ვეფხ. 70.

მამფალი, ს. ბერძნებისაგან წახდენილი ქართულის სიტყვა; მეფე. ე. ი. მეფე; ან მამათ მთავარი, царь; владыка (патрiархъ); 1 ქართლ. 193; 2 ქართლ. 149; აბოს ცხოვრ. (პანება ღვთივ პატოისნისა მამფალისა ე. ი. კათლიკოზისა) და უფლისა ჩემისა.

მამული, ს. მცენ. сочинца, ერის. ლ.

მამუვიდებელი, ს. დამამუვიდებელი, примиритель.

მამცდარი, ს. მომცდარი, отвлеченный отъ занятiй.

მამცებელი, ს. დამარცებელი, შემავარცხელი, მწვარიხელი, увѣщаватель, დაბად. 49—33.

მამცებავი, ს. მომაცუებელი, მომთინთლავი, обманщикъ, ვეფხ. 696.

მამცქეთარეობა (ვკ), ზ. მ. брызгать.

მამჭლობი, ს. დამჭლობი, დამაჭლეოქებული, ვისრ. 123, заставляющій худать.

მამხდარი, ნ. მომხდარი; **მამხდომხარ**, ნ. მომხდომხარ, ან მოხდომა; სომხ. სამ. 317; ты достался мнѣ.

მამხე, ს. დამამხობელი, ვეფხ. 685; пшвергающій.

მამხილებელი, ს. პირის დამყოფი, გამამცუებელი, обличитель, 2 ჰეტრე. 2—16; იგავი. 29—1.

მამხობელი, ს. თესლი პურის მამკვებელი, головня, черпунка, ნ. რ. ლ.

მან, ნაცვ. მესამ. პირისა, онъ, тотъ, ნახე იმან; მისძლით, въ силу этого, იერემ. 5—19.

მანა, ს. მომცრო მარკილი ან პალო, гвоздь; კოლხ. სინდა, გამოს. 27—19; მსაჯ. 4—21; 16—14; ისაი. 54—2; 33—21; სალილე, კანმ. ვეფხ. თეიმურ. 16; საბ. ლ. петля.

მანავსებელი, ს. მომხმბლავი, ждал-ქარი, чародѣй, ვისრ. 193.

მანათი, **მანათობელი**, ზედ. მნათე, ბრწყინვალე, блестящій, свѣтлый; მაიკ; ვეფხ. 43; ჩონგ. 73; შროვ. 16.

მანათი, ს. მანეთი, ხუთაბაზიანი თეთრი, серебряный рубль, пѣлковый.

მანათობა, ნ. მონათობა, ვეფხ. 458.

მანამდინ, -დის, ზ. იქნობამდინ, до тѣхъ поръ пока, რუსულ. 777.

მანანა (ებრ.), ს. მცენარე, магна, შესწირავი, ძღვენი, даръ, жертва, იერემ. 4—5; ეზეკ. 45—25; ზარუქ. 1—10.

მანანებელი, ს. მანანავი, სინანულის მქონე, ვისრ. 166, кающійся.

მანანებელი (თავისა), ს. თავის შემრცხეველი, страшищій себя, ვისრ. 157.

მანაცრი, ს. მსურველი, желатель.

მანაშა, ს. მცენარე; შავი მჭადი თუ ფეტვი, черное, боровое просо, бору, საბ. ლ.; ბუნ. ლ.

მანაშური, ს. ძვირფასი ცანისამოსი, драгоценная одежда, ვისრ. 118.

მანგალი, ს. ნამგალი იარაღი, сериъ.

მანგანა, **მანქანა**, ს. რკინის ქანჩი, მჭედელთა იარაღი, тиски.

მანგი (სპარს.), ს. მთვარე, луна.

მანგი, ს. მარკალიტი, жемчугъ, ვეფხ. 120.

მანდ, **მანდეო**, ზ. მკ ადგილს, тутъ, тамъ, туда, ვინ ხარ მანდ, кто тамъ, **მანდავე**, **მანდვე**, тамъ же, **მანდედამ**, **მანდიოვან**, ზ. მკ აღგილოდამ, отсюда, **მანდაური**, ზედ. მუნებური, тамошнiй, 1 ქართლ. 3.

მანდარი, **მანდაური**, ს. პური ფართო და განიერი (დაბეტქილს დაბადებაში ჰქწერია სმაიდი), сайка, 2 მეფე. 6—19; დასკულ. 62.

მანდატური (ლათინ.), ს. იასული, ხელჯოხიანი,

полицейскій чиновникъ при царѣ, **მანღა-ტურთ-უზუტე**, главный начальникъ полицейскихъ чиновниковъ при царѣ.

მანღვია, ს. მანკია წამოსასხამი, маптія.

მანღვიკი, ს. სურჯინი, იხტანი, переметная сумка, ვეფხ. 444; ქილ. 295.

მანღილი (ბერძნ.), ს. შალი წამოსასხამი, платокъ шалю; მანღილი ხელისა ან ხელმანღილი, носовой платокъ, 1 ქართლ. 436.

მანღილოსანი, ს. ბანოვანი, საბაციო ქალი, дама, 2 ქართლ. 532; სამ. ვახტ. 105.

მანღრაგორა (ბერძნ.), ს. მცენ. ვაშლა-ძილა; ეს ბაღანი მოიბამს ხილსა ვაშლისს მსგავსსა, რომელსა მძიმის სუნის ხსიათი აქვს დამამინებელი და ცანში გამწვევი, აწ ხმარობენ მხოლოდ გარდამ დასადებად სიმსივნის დასაცხრობელად, დაბად. 30—14; мапдрагоръ, сонное зелье, покрпшъ, საბ. ლ. ნ. რ. ლ; ბუნ. ლ; მარტ. 1—85.

მანღური, ს. ყორით ხატები ნიში, уступъ въ стѣнѣ, пишь, საბ. ლ.

მანეთი, ნ. მანათი, цѣлковый.

მანერკა, ს. 2 1/2 ბოთლი, ბაქრ. 331, სამფ. 151, 2 1/2 бутылки.

მანერუსა, ს. მცენ. პურის-ცომა, ხენდრო, გიღორა, ხეივანი, клушница, ერისთ. ლ.

მანი, ნ. მარი; камень.

მანიაკი, ს. ფარული, გულის ჩამოსაღები მოჭკილი, ожерелье, დაბად. 41—43; რიცხ. 31—50; დაბ. 5—7, 16; 1 ქართლ. 243, 274, 277.

მანიშნებელი, ს. მაჩვენებელი, указатель, ქილ. 157.

მანვანი, **მანღალი**, ს. ლანძვი, სვეცხლე, მღაბ. მუელი, жаровня; მცენ. ილი, მანვორი, кардамонъ.

მანვი (სომხ.), ს. ზადი ან ბრძილი დანაშენი საციკო ვართაგან; ბიწი, მწიკვლი სულიერი; пороки, недостатки тѣлесны; пороки, нравственные недостатки, გრძხ, ჩახრ. 68; უმანკო მხოლოდ ერთი დემრთა, безъ грѣха одинъ только Богъ, **მანვიერება**, ს. მანკის ქონება სულიერად ან სორციტელად, 2 ქართლ. 36, 112; порочность; სიცოფე; სიშმაგე, წმინდობა; და იგინი აღივსნენ მანკიერებითა, они пришли въ бѣшенство, ლუკ. 6—11, საქმ. 13—10; **მანვიერი**, **მანვიანი**, ზედ. ბიწიანი, მწიკვლოვანი; საენებელი; порочный; вредный; წუღით მანკიერი, больной водяной, ნაყოფი მანკიერი, вредный плодъ, ჩახრ. 68.

მანობადმდე, **-მღის**; ზფ. იქამღის, до тѣхъ поръ, ქილ. 112.

მანკია (ბერძნ.), ს. სამღვლელოთავრო ან საარქიმანდრიტო წამოსასხამი მანკარა ტერფე ბადმდე, маптія, ანღრ. 34.

მანქანა (ბერძნ.), ს. ოწინარი ხრახნილობითურთ ასაწვევად სიმძიმეთა; ქახრაკი, მორგვი; გაიძვერა, ეშმაკი კაცი; машина; рычагъ; пройдоха; 1 ქართლ. 319; 429; 89, 209; 2 ნეშტ. 26—15; 2 ქართლ. 75; **მანქანება**, ს. მრავალგვარი ხერხი და ხელოვნება საენებელად, ხитრობა, новарство; 1 მაკაბ. 5—30; ლუკ. 18—25; 1 ქართლ. 69; -ეშმაკისა, дьявольское навожденіе, ცქმანქანებ, -ნე; ვემანქანები,

-ნე). ზ. უ. ეშმაკურად ვაქცევი, хитрить, ухищряться, ნ. მახინა; აღბ. 1, ისე ზირაქ. 37—22; **მანქანიერი**, хитростный, ჩახრ. 106.

მანღალი, ნახე მანკანი, მუელი.

მანცქლა, ს. მცენ. ქლიავი ერთგვარი.

მანუელი, ს. იოცა, იოცის ფასი, ან მეოთხედი ერთი ფულისა, ფულსა აქვს ოთახი მანუელი, მანუელი არის ორი ფლოკვი, ничтожной цѣны вещь, ანტ. 4—12.

მანძილი (არაბ.), ს. სასვენი, გზაზედ დასადგომი ადგილი შესასვენებლად, და არა სიშორე ერთის ადგილიდამ მეორემდინ; стація, რუსულ. 515; 2 ქართლ. 543; აღუქს. 15; სეელ. 84.

მანჭვა (ვიმანჭები, -ჭვი) ზ. ვ. ვიგრიხები, ვიბრან-ჭები, ვიბრიცები, жемаптыся, гримасничать.

მანჭვადი, ს. ღიღი ლურსმანი ჩასარჭობი თავცაბიკსავით, шворень.

მანჭვკვალა, ს. სოკოა ხის კუნძისა, волжанка (გრინ), ნ. რ. ლ. ბუნ. ლ; **მანჭკორა**, **მანჭკვარა**, მანჭკიაკორა, ს. სოკოა, опенокъ березовый, **მანჭკვალა**, ს. ბებრის სოკო, груздь (გრინ), ბატონშე ივანეს ლ; **მანჭყუ**, ს. მფრინველი; საბ. ლ.

მანჯანკი, ს. აბრეშუმის ამოსახვევი ჯვარა, пряжка, самопряжка, ჩოლაუ. შვილ. სიტ. 14; გორგიჯ. 249.

მანჯიკი, ს. მომცრო მარხილი, сани, მარხილი.

მაოცი, ზედ. ოცად შემადგინებელი, составляющій двадцать.

მაოცარი, **მაოცნებელი**, -ცეზარი, ჩახრ. 28, **მაოცარობა**, ს. საკვირველება, удивительность.

მაოხარი, **-ხრებელი**, ს. გამტყილებელი, онустошитель, ქილ. 356; დარჯ. 129, ბერძნ. 139.

მაპიროვნებელი, მაგალ. ზმნისა ნაცვალ სახელი, олицетворяющій; личный.

მაჟალო, ს. გარეული მჟავე ვაშლი; მანკა. кислица.

მაჟამობელი, ს. საგალობელი, капонъ, церковный пѣснь.

მაჟარა, ს. მცენ. камчуръ, трава ошнина, ერისთ. ლ. ან წნილი ქარხლოსა, спелка маринованная.

მაჟარი, ს. შაშხანა, თოფია ერთგვარი, винтовка.

მაჟაური, ს. მატლი ხის გულის მჭამელი, хрущъ, ამაჯ. 2—11.

მარა, ზფ. მაგრამ რა, სხვა, а что же, **მარასა**, ზფ. მაგრამ რასა, какъ же, что же, иначе, ქილ. 53.

მარაგი (სომხ.), ს. ცა თხელის ღრუბლით შემოსილი იაკიკალ, небо одѣтое паръдеа тошкми облаками.

მარად, **მარადის** (არაბ.), ზფ. ნიადგ, მიღმედ, ყოველთვის, всегда; მარად ღამე, каждую ночь, მარადღე, ე. ი. თითოთოეულს ღღეს, всякій день, ფსალ. 6—6; 7—10; 36—26; **მარადისობა**, **მარადობა**, ს. ნიადგობა, კავშ. 108; заиссегдашность, მარადლოვანი, ზედ. სამარადღეო, მღვფარი, სამარადღეო, каждодневный.

მარანღული **საპონი**, ნ. საპონი.

მარანი, ს. ღვინის შესანახავი სახლი, винный погребъ.

მარაო, ს. ხელ-საჭერი საგრილებელი, вѣры.

მარაკი, ს. თხელი ცუფვი ღვიძლის კერძო მუცელში, перепонка около печени, საბ. ლ.

მარაქა, ს. ღვინად ან სამუსიფოდ შეკრებულე

ქალთა, сборище женщин для беднѣи, მარაქაში არ გარევა, не считать достойнымъ быть въ обществѣ женщинъ, მარაქიანი, ზედ. общественный у женщинъ. რუსულ. 429.

მარაზოში, სპ. მომეყოლა ხილისა, кислота въ фруктахъ, ნნ. 22.

მარბევი, **მარბიელი**, ს. მარცველი, მკრეხელი. მტაცებელი, грабитель, хищникъ, 1 ქართლ. 230; ქილ. 393; მარბიელობა, ს. хищничество.

მარგალი, მეგრულად გლეხი, крестьянинъ, мужикъ.

მარგალიცი, **მარგარიცი** (პერან.), ს. მანგი, ნიკარათა შინა პოვებული მარცვალი, მრგვალი, მკარნი და თეთრი, რომელიც სიძვირის გამო აღირიცხების სპეკალად, жемчугъ, მატ. 7—7; 13—46; გამოცხ. 21—21; მარგალიცის ნიკარა, перламутъ, მოსიარეთა: ცრემლი, слеза, ვისრ. 179, რამინ თვალთაგან მარგალიცსა ჰყრიდა.

მარგე, **მარგი**, **მარგებელი**. ზედ. არ მაწყინარი, пользительный, непредный для здоровья, ვეფხ. 19; **მარგებლობა**, ს. სარგებლობა, польза отъ лекарства, (ვქმარგებლობა, -ლე), ზ. ვისარგებლუბა, მარგებულად შექნება, пользоваться, ვისრ. 181.

მარგვილი, ს. მმარგლავი, пологичникъ, 2 ქართლ. 196.

მარგი, ს. ზოსტნის რიგის კვალი სათესად, гряды, ერთი მარგი კომპოსტო, одна гряда капусты.

მარგილი, ს. მანა, зало, колъ, снѣда.

მარგიმუშვი, ს. ღარიშხანა, арсеникъ, мышьякъ, ყვითელი მარგიმუშვი, ს. ზირნისი, желтый мышьякъ, 3. ფ. ლ. ქიმ. 54; 226.

მარგვა, **მარგლვა** (ვმარგლვა, -გლე; ვმარგლვა, -ლე), ზ. მ. ზოსტანთა და გეგელითა შუა ამოვკვტლუჯ ცუდს ზალახს, полоть.

მარგვლი, ს. სახსლევი, пологичникъ.

მარგუდი, ს. უმთელებელი წულული სისხლის სიმლაშისაგან, მჭამელი, სრსილი, затвердѣлый наростъ, желявакъ, 3. ფ. ლ. ზუნ. ლ. язва; მცენ. порчникъ, რ. ლ.

მარდი (მარა), ზედ. ცქვიცი, მარჯვე, მკვირცელი, проворный, расторопный, **მარდად**, ზ. ცქვიცად, проворно, **მარდად**, ნ. **მარდად**; **მარდობა**, ს. სიქვიცი, ცქვიცობა. проворство, (ვქმარდობა), ზ. უ. მარდად ვიქცივი, хвѣрнѣтся; проворничать, ერისთ. 40.

მარდული, ს. ფიჭვის ქელი მკვარიანი, сосновое дерево для лучины, საბ. ლ. ზუნ. ლ.

მარე, ნახე მარი.

მარეზი, **მარეზედი**, ს. თან მიმეოლი მოსიარული; მატარებელი, спутникъ, проводникъ; ვეფხ. 1466; საფარლის გზათა მარეზი, ухаживающий за женщиною, ქილ. 244, **მარეზიად**, ზ. მატარებულად, მსლოებულად, для сопровождения, ვეფხ. 209; ჩვენთანა მარეზიად, ძმი сопровождения насть, ვეფხ. 70; ზართა მარეზიად, ე. ი. შემაშინებულად, для поражения ужасомъ, ვეფხ. 1590.

მარჩავი, ნახე მარჩავი; 1 ქართლ. 176.

მარჩაპანი (სომხ.), ს. მარჩაპეტი, მარჩის მოურავი, განმეგებელი, сатрапѣтъ, ნაიზი, нововода, памѣтъ-

пнѣтъ, губернаторъ, начальникъ округа, ვეფხ. 399; შავთ. 30; ქილ. 268.

მართ, ზ. მართლ, უმჯველად, უსათუოდ, მართლა, სწორეთ, точно, правда, ვეფხ. 3; 39; 48; მართოდენ, მარტო, только одинъ, ვეფხ. 33; ეცვა ოდენ მართ პერანგი, ვეფხ. 120; на немъ падѣта бѣла одна только рубашка, რუსთველს ზშირად უხმარია ეს მარცვალი უფრო ლექსთა გაწუობისათვის; ამასვე დაერთვიან ზედლაღებულნი: აღმართ, გლმართ, ღალმართ, მიღმართ.

მართალი, ზედ. უმანკო; სათნო ღვთისა; ნამდვილი, სწორე, ჭეშმარიტი; праведный; правый, чистый, непорочный; истинный, истый, точный, რუსულ. 887; **მართალია**, ზ. მართალი არის, точно, правда, сираведливо; овъ правъ; ვეფხ. 100, ნახე მართალი, кедръ прямой, ვისრ. 17; მართალი ისარი, стрѣла вѣрно берущая, ვისრ. 138; მართლის გულით, прямодушно, искренно; რუსულ. 340; მართალი ვარ, я правъ, მართლა ცემა, ე. ი. ბურთისა ხელ მარჯვედ, правильно, вѣрно ударять въ мячъ; ვეფხ. 20; **მართლა** (ვმართლ, -ლე), ზ. უ. მართალი ვარ, я правъ, მართლან, ე. ი. მართალ არიან, они правы, ვისრ. 97; **მართლა**, ზ. კითხვითი, სწორეთ, ნამდვილ? правда? **მართლ**, **მართლიად**, ზ. სწორედ, прямо, вѣрно; საქმ. 16—11; 21—1; ვისრ. 7; მართლად შეტვირთა ისრისა, ловко бить стрѣлою. **მართლ მადიდებელი**, ს. კეთილი მორწმუნე, მართლის სარწმუნოებით აღმსარებელი ღვთისა, православный, **მართლ-მადიდებლობა**, ს. მართლის სარწმუნოების აღსარება, православие, 1 ქართლ. 315; **მართლ-მორწმუნება**, ზედ. კეთილი მორწმუნე, მართლის სარწმუნოებისაგანი, правотѣрный, **მართლ-მორწმუნეობა**, ს. მართლის სარწმუნოების აღსარება, правотѣрие; **მართლ-მსაჯული**, ს. თვალ უხევი, მიუფერებელი სამართალსა შინა, ფსალმ. 7—10; правосудный; **მართლ-მსაჯულთა**, ს. თვალ-უხევიობა, მიუფერებლობა სამართალში, правосудие; **მართლ-სულობა**, ს. გულწრფელობა, чистосердечие; **მართლ-უკან**, ზ. პირკუდმა, ზურ-მოქცივით, всяты, назадъ; на оборотъ; ისაი. 28—12; 42—17; 44—25; ფსალ. 9—4; 6—10; დაბად. 49—18; მატ. 4—10; ნათესავთმეტ. 16; მართლუკუნ ქცევა. попятиться назадъ; **მართლ-წერა**, ს. სწორედ, შეუცთომლად წერა, правонисание, **მართლიად**, ნ. მართლ;

მართლიადი, ზედ. სწორე, ვწრისი, правый, прямой; ხე რა მართლიად არ ღანერედი იყოს სიმრულე მაშინვე შეეცუობის, ვისრ. 7, когда дерево не прямо посажено, то кривизна тотчасъ замѣчается; **მართლება**, ს. оправдание, (ვმართლებ), ზ. მ. დაუმკიცებ ან გამოვიჩენ ვისისამე სიმართლესა, оправдывать, მსაჯულთა გამამართლეს, судяи оправдали меня, შენცა მამართლო, и ты оправдаешь меня, ვეფხ. 108; (ვმართლებ თავსა), თავს მართლად გამოვიჩენ, оправдывать себя, (ვქმართლებ), ზ. ვ. დ. სიმართლეს გამოვიჩენ, ან მართალი გამოვალ, оправдываться, оправдаться, ჩემი სიტყვა გამართლდა, слова мои оправдали; (ვმართლებ, -თლე), ზ. თვ. სიმართლე მი-

ჩეკი соли. - ლვინის, კრემორტარტი, მარლი ნაცრტუცის ან კალაქისა, шелочная соль; სოლამაზის მარლი, ე. ი. სანდომანობა, привлекательность, **მარილიანი**, ზედ. დამარლოლი; მლა-შე; соленый, носоленный, - სიკვე, красное слово, - ქალი, привлекательная женщина, მარლიანი მიწა, солончак, пропитанная солью земля, იერემ. 17—7; **მარილოვანი**, ნ. მარილოვანი; **მარილგება** (ვა), ზ. მ. მარილს მივსცემ; დავმარილებ, მარილში ჩავსდებ; солишь, (ვმარილ-ლები, -ლი), ზ. ვდ. солишься; **მარილ-წყული**, ს. разсолъ.

მარისი (ლათ.), ს. არეა (ვთომილი) Марс, планета; ციმ. 22; ვეფხ. 954.

მარმარი, **მარმარილო**, **მარმარილოს ქვა** (ბერძნ., არაბ.), ს. დრუნგალი, мраморъ, ბარუქ. 6—71.

მარშაში, ს. წმინდა ნარმა, кисея.

მარშენიო, იმარშენი (ბერძნ.), ს. ბელი, სხვე, ხვედრი. ბელისწერა, судья, участь; ქალ. 607.

მარშიჭა, ს. მცენ. льноная лана (раст.).

მარნა, ს. მცენ. წვრილი ცირიფი; ვენახის ასაკრავი სარი; ივა нурирующая; ивовые прутья для подвязывания виноградных лозъ; საბ ლ. ბუნ. ლ; **მარნეული**, ს. ქალა მარნისა, пивякъ, ивовый лѣсъ.

მარსი (ლათ.), ს. ცთომილი ან ღმერთი ომისა, марсъ.

მარსი, ს. ერთგვარი ნარდის თამაშობა. игра въ шахми.

მარტაცი, ს. ქაშანურის ჭურჭელი, муравленняя посуда.

მარტვილი, ს. მესხურად: ყმაწვილი, ბოვში, ძნა, ребенокъ; სიზნ. 57; მოწამე, мученикъ; მარტვილება (ვი), ზ. ვ. ვიწვალევი, წვალეობით აღვსრულდები подвѣряться мученической смерти, **მარტვილობა**, ს. მოწამეობა; мученичество, **მარტვილობითი**, ზედ. წვალეობით, მოწამეობით, мученическій.

მარტვილია, ს. მეგრავსე დღე, სულის წმინდის მოსლვა, пятидесятница, შიის ცხოვრ.

მარტვირი (ბერძნ.), ს. მოწამე, ცანჯული, мученикъ; **მარტირიკა**, ს. წმინდა მოწამეთ ცხოვრება, житіе св. мучениковъ, 2 ქართ. 290.

მარტი, ს. მირკანი თვე, мартъ (мѣсяць).

მარტივი, ზედ. არა რთული; მარტო ერთად ერთი; ლიცონი; წრფელი, простой, მარტივი ლექსი, простое слово, - წინა დადება, простое предложение, ლოლ. 76; **მარტივება** (ვა), ზ. მ. მარტივად გავხლო, გავმარტივებ, გავწრფელებ, გავლიცონებ, упрощать, **მარტიობა**, **მარტივობა**, ს. სწრფელი, სილიცონე, простота, - გულისა, простота души, კავშ. 24.

მარტირიკა, ნახე მარტივი.

მარტო, ზედ. ერთად-ერთი, მხოლოდ, თავის-თავის ანარა; ცალკე, თავის-წინ; одинъ, одиначный, однокій; единый, единачный, ვეფხ. 33; მარტო კაცი, однокій человекъ, გორგ. 42; მარტო სული, одинъ какъ переть, безъ друга, одна голова, მარტო სული, однокій; единственый (ნაპრ. одежда и т. п.); მარტო მოვიდა, одинъ пришелъ одинъ,

მარტო ის, одинъ, მარტო მე არა, სხვებიც ამბობენ, не я одинъ, а все это говорятъ; **მარტოება**, ზედ. ერთად ერთი, одинъ на одинъ, გორგ. 135; სიზნ. 115; ერისთ. 53; სხლი მარტოა; дымъ, пустой, безъ людей, **მარტოება**, **მარტოობა**, ს. მხოლოობა, მარტო ყოფა, თავისწინ გება, уединеніе; одиначество; ვეფხ. 31; 163; **მარტოებითი**, ზედ. одиначный, **მარტოება** (ვმარტოვებ, ვე), ზ. უ. მარტოვარ, находится въ одиначествѣ, მარტ. 2—23, (თავი მემარტოება), ზ. თვ. თავი მემხოლოვება, находится въ одиначествѣ, რუსულ. 49; **მარტო მყოფი**, შემოკლ. **მარტყოფი**, ზედ. თავისწინა მყოფი, одиначный, уединенный, **მარტო მყოფობა**, ს. განმხოლოვება, თავისწინ ყოფა, одиначество; уединеніе; 1 ქართლ. 154; **მარტო-რქა**, ს. ცხოველი, единорогъ.

მარქაფა (არაბ.), ს. ჯინიბი, მეორე ცხენი, запасная лошадь, 2 ქართლ. 519; დასტ. 85.

მარქვალის გურო, ს. სოკო ნიყვა, пластиночникъ, ერის ლ.

მარდასი, ს. მოძღვარი, духовный отецъ, 1 ქართლ 316.

მარღვეველი, ს. დამაქცველი, разрушитель.

მარღი, ზედ. თვალ-თეთრი; ან მერედ ელამი, бѣлоглазый; косоглазый.

მარყუყი, ს. ზორტულად შეკრული საბელი, петля у веревки, რუსულ. ქართ. ლ. ნ. петля.

მარჩივი, ს. მრნობლად დაბადებული ცხოველი ან ერთი ცალი მათი; ნიშანი ზოდიაქოსი, რომელიცა მიითვალავს მზესა მაისში; близнецъ; близнецы, звякъ зодіака.

მარჩი, **მარჩილი**, ს. მველი ქართული ფული სშირად მოხსენებული ვახტანგ-მეფის სამართალში, აწინდელი სამი აბაზის ვეცხლის ფული; გარნა იმერთში ხმარობენ თეთრის თვალში და ჭნიშნავს ექვსს შურსა ან რუსულს 30 კობ. ვეცხ. ფულსა; იმერნი მარჩილსა ჭსოვლიან ასფარად, და ფარა ღირს 1/4 კობ. серебряная монета въ 60 коп.; въ Имперіи марчиль столъ 100 пар. или 30 коп. сереб. სამ. ვახტ. 16; 2 ქართლ. 170; დასტულ. 97.

მარჩხი, ს. თვალ-ჭროლა, თვალჭრელი, сѣроголазый, ნ. ჩ. ლ; ნ. აღელი.

მარცვალი, ს. თესლი მოსავალთა; ეიქმაცი, ქიოკა ქვირითისა, მარგალიცისა, მძიეთა, და მისთანთა; ღრამ. ლექსი ერთის ხმოვანის ასოთურთ; сѣмя; зерно; грам. слоги, еклады; მარცვალი მლოგვისა, зерно горчичное, პილპილის მარცვალი, перечное зерно, მარგალიცის მარცვალი, шашучьяна, პურის მარცვალი, кроха хлѣбная, ლექსი მრავალ-მარცვლოვანი, многосложное слово, **მარცვლიანი**, **მარცვლოვანი**, **მარცვლებიანი**, ზედ. зернистый, ორ მარცვლოვანი სიტყვა, двухсложное слово, **მარცვლელი**, односложное слово.

მარცხადი, ს. ანდრია სალოისის წიგნში.

მარცხენი, -ცხენადი, -ცხვენელი, ს. срамникъ, ლევიც. 18—7.

მარცხება (ვა), ზ. მ. ვსძლევ, მოფერვი, დავსცემ, ვაჯობებ, побѣдить; (ვიმარცხები, -ხე; ვმარცხლები, -ლი), ზ. ვდ. ვიძლევ, побѣждаться.

მარცხენა (სომხ.), -ხე, ზედ. მხარე პარისპირ მარ-

გვენისა; ან მარცხენა სელი, лѣвый; лѣвая рука; **მარცხენით**, წხ. по лѣвую руку, ошую, მარცხენა მხარე, лѣвая сторона, მაგ. 25—33, 41; მუნე 6—3, **მარცხნივ**, წხ. въ лѣво, на лѣво, **მარცხულ**, წხ. მარცხენა მხარეს, въ лѣво, на лѣво, მაგ. 20—21, 23.

მარცხი, ს. უბეღობა, სიმარცხე. წარუმართებლობა საქმეში, ზიანი, დაკლება; კაცი უგერტილო, არა მარჯვე, არ სელფურნი; неудача; незынъ, убытокъ; человекъ несмѣтливый, нескучный, негасторошный; მოურავ. 199; ქლ. 341; მარცხი საქმე, неудачное дѣло, მოურავ. 63; დიდი მარცხია მტრისათვის, большая неудача для врага, დარეგ. 25.

მარწვილი, ს. ემაწვილი, ახლგაზდა კაცი, юшоша. **მარწუხი**, ს. ტყეცი მჭედელთა დასაჭერი გახურებული ს რკინის; კლესი, მრავლ. მარწუხები, ს. კოჭი ჭკრისა; конь, верхний брусъ на кровлѣ, ისაი. 6—6; 62—6; გამოსლ. 27—10.

მარწუვი, ს. მელის კაკალი, უელი, კლუხნიკა, სახენი ამისნა; პურის-ცომა, მანერუხა, ხენდრო, გოლორა, ხეისვინა; პ. ფ. ლ. ბუნ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.; **მინდვრისა ან გარეული**, მცენ. დარდალა, წიაფბოლე; земляника.

მარხვეი, ზედ. მრხვეელი, მრწვეელი, ვიხკი.

მარხვა, სს. არ მიღება სასწნილო საქმლისა, ან დრო, როდესაც დაკრძალულია სასწნილო საქმლის მიღება, пощенье; пость, გალაგ. 5—2; ქრისტე-შობის მარხვა, рождественскій постъ, დიდ-მარხვა, великiй постъ, მარამობის მარხვა; госпожнвки, усенскiй постъ, მარხვის შენახვა, поститси, მარხვის პირი, начаю поста; **მარხვანი**, ს. წიგნი საგალობელთა, რომელნიც წარკითხვბიან მეზვერისა და ფარისვეელის კვირიდან სრულიად დიდ-მარხვასა, ვიდრე პასექამდე, тридцать поствная, **მარხვა** ცქმარხვა. -ხე; სამღ. წერ. ვი-მარხე); ზ. მ. ვკსცავ. ვკფურავ, ვინახავ; დავკმარხავ, დავკვლავ, მიწას მივბარებ მიცვალებულსა, хранить, хоронить, прятать, скрывать въ потаенное мѣсто; хоронить, предавать покойника землѣ; დაბად. 37—10; ცოცხალსა მმარხავ, ты за живо хоронишь меня, (ვიმარხავ), ზ. მიჩ. დავიცავ. დავიკრძალავ. შევიხახავ; ვკმარხულობ, მარხვას ვინახავ, хранить, блюсти, соблюдать; поститси; ფსალ. 39—1; 77—10; 118—8, 9; მაგ. 4—2; 6—16, 17; -საიდუმლოსა, хранить тайну, ვიმარხე განი ჩემნი, буду стеречь путь мой, ფსალ. 38—1; (ვემარხავ), ზ. მიჩ. დავუცავ, დავუფურავ, хранить чей (секретъ), -რისხვასა, питать къ кому гнѣвъ, ისო ზირაქ. 28—3; (ვი-მარხები, -ხე), ზ. ვ. დავიცვი, დავიფარვი, შევიხახვი; დავსაფლავებუბი, მიწას მივებარებუბი, сохранятьсѣ, соблюдатьсѣ, похоронятьсѣ; похорониться, **მარხული**, მიმ. მარხვის შემხახვი, наблюдающiй постъ; **მარხულობა**, ს. მარხვის შენახვა, пощение, воздержанiе отъ пищи, ქლ. 578; (ვკმარხულობ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. მარხვას ვინახავ, по-ститси, **მარხვება** (ვა), ზ. მ. მარხვას შევახახვი-ნებ, заставити поститси, ლუკ. 5—34; (ვიმარხვებ, -ვე), ზ. მიჩ. მარხვას შევიხახავ, поститси.

მარზი, ს. მსარი, ბეჭი, плечо, рамена; გამოსლ 28—25; ბრტე, ღონიერი, рослий, хородиний, плотный мужчина, საბ. ლ.

მარზილი (არაბ.), ს. უთვლო ურემი სელნებით სა-თრეველი თოვლზედ, მომცრო მარზილსა ჭკვიან ცი-გა ან მანჯიკი, сани.

მარჯანი (არაბ.). ს. მოწი, წითელი მძივები ზღვაში პოვებულნი, რომლისამე სისავან, кораллы, -ტურნი, красныя губы, ანტ. 5—4; ბუნ. ლ.

მარჯანი, ს. მცირე ბაზი თვალ შავი, небольшой со-коль черноглазый, საბ. ლ.; მოურავ. 95.

მარჯვე, ზედ. მოხერხებული, შესაფერი, წარსამა-ტებელი, удобный, удачный; способный, მარჯვე კაცი, удамый, ловкiй мужчина, მარჯვე გასავა-ლი, удобный проходъ, მარჯვე ეში, удобное время, მარჯვე ემაწვილი, ловкiй юноша, თვალად მარჯვე, ე. ი. თვალად მოსწონი, ნამაქიანი ქალი, სანდომიანი, привлекательная женщина, ვეფს. 1071; ენა მარჯვე, острый языкъ, ქლ. 497; მარჯვე სიტყვა, острое слово; **მარჯვედ**, წხ. მომარჯვებით, мѣтко; მარჯვედ სროლა, мѣтко стрѣляти, **მარჯვება ან მარჯვა**, სხ. წარმატე-ბა, განმარჯვება, успѣхъ, 1 ქართლ. 197. 299; (ვიმარჯვებ, -ჯვე ან ვიმარჯვი, -ჯვე), ზ. მიჩ. წარ-ვიმართებ, მივიღებ ვეთილსა წარმატებასა; ვაჯო-ბებ; ვასწრობ საქმეში; успѣвать, имѣть успѣхъ, удачу; достигать желаемого; побѣдить, одолѣть; 2 ქართლ. 197; ვიმარჯვებ საქმეთა, достигая же-лаемого успѣха въ дѣлахъ, (ვამარჯვებ, -ვე), ზ. მ. განავმხენვ, სიმარჯვეს ვაძლევ საქმეში, воодушевляя, (ვემარჯვებ ან ვუმარჯვი, -ვე), ზ. მიჩ. წარეუმართებ საქმეს; მოვეუმარჯვებ, გვეუნხნავ; сносiтнествовать; приисособнть, приисоровити, направить; ისარი გულს უმარჯვა, რუსულ. 83; направилъ стрѣлу прямо въ грудь, (ვემარჯვედ-ბი, -ლი), ზ. ვდ. წარვემართებუბი, одерживать верхъ, დარეგ. 45; (ვემარჯვები, -ჯვე), ზ. თვ. имѣти успѣхъ, ბუნ. 71; კავ. 254; 1 ქართლ. 297; (ვე-მარჯვება, სრ. მმარჯვებია), ზ. თვ. мнѣ везеть, имѣю успѣхъ, რა უფრო გამარჯვიათ? что вамъ приисоснть счастье, დარეგ. 108; და თუ გამარჯვია შევიბნეთ, если тебѣ везеть счастье, то сра-зимся; 2 დარეგ. 76; **მარჯველობა**, ს. გამარჯვე-ბა, успѣхъ, побѣда, **მარჯვობა**, მაგ. სიტყვისა, ს. მოსწრება სიტყვისა, острота слова, 2 ქართლ. 318; **მარჯვენა**, ზედ. მხარე მარჯვენის სელის კერძო, правый, десный; -სელი, правая рука, მაგ. 25—33; 34; **მარჯვენე**, ს. მარჯვენა სელი, правая рука, მაგ. 6—3; ფსალ. 25—10; **მარ-ჯვენიით**, **მარჯვენივ**, **მარჯველ**, წხ. на право, ფსალ. 15—7, 10; მაგ. 27—38. [стальной то чинаო.

მასათი, ს. ხასრის სალეხავი მცირე, დანისა და სს.

მასალა (არაბ.), ს. ნივთი მომზადებული საშენებლად ან საკეთებლად რისამე; საწვლებული საზოგადეთა და საქმელთა; материалъ; принасы; снадобы; приправа въ кушаньѣ; სიტყვის მასალა, ე. ი. სა-მადლითო სიტყვა, საანდაზო, поговорка, притча, пословница, прибаутка.

მასარი, ნ. მესერი; **მასარავი**, ს. ნაწლევი საზრ-ლოს დამცველი; кшика, საბ. ლ. ბუნ. ლ.

მასაქმებელი, ზედ. სასაქმებლო, *слабительное*.
მასახელებელი, ს. ვინც დასახელებს პირს ან
 ხეობს, *кто поименомъ вызываетъ лице или ве-*
щи, 1 ქართლ. 312.
მასე, ს. თევზობადე. ცალწვერი და მსუბუქი, *рыб-*
ловная сѣть, საბ. ლ.
მასესხებელი, ს. მავასხებელი. *занимодавецъ.*
მასვეობა, ს. იგივეობა, ისივეობა, тождество,
 полное сходство, подобие, *კავშ. 73; 231.*
მასი, ს. კვისის ნახევარი, *ე. ი. 15 სეკუნდი, 15 се-*
кунды, 6. ეამი.
მასიამოვნებელი, ზედ. მამებელი, *угодливый,*
услужливый.
მასკა (არაბ.), ს. პირზედ მისაფარი სახე, *маска.*
მასკარადი, ს. შექცევა მასიყო, *маскарадъ.*
მასკვლავი, მდაბ. ვარსკვლავი, *звѣзда.*
მასკნი, ს. გოგრის ან ვაზის რქა, რომელიც ძაფი-
 ვით შეესხვება ხესა, გრძდი, *иѣтвь виноградно-*
й лозы; ეჭექ. 17—7, 10.
მასლაათი (არაბ.), ს. საუბარი; გართვა ლაპარაკში,
 მუსაიფობა, *бесѣда, 1 ქართლ. 245; უარამ. 415;*
მინ. 107.
მასლაათება (ვემასლაათები) ზ. თვ. *бесѣдовать.*
მასმევი, ს. дающийъ нить, *მარტ. 1—45.*
მასმენელი, ს. დამმეზღებელი ცილის მწამებელი,
клеветникъ, 1 ციმ. 3—11.
მასპინძელი, ს. პურის უფალი, დამმევერი სტუმართა
 თავის სახლში, *хозяинъ, хозяинка во время обѣ-*
да, страннопринимецъ, ბაქრ. 213, მასპინძლო-
ბა, ს. წვეულობა; (სტუმართა), угощение, (ვი, ვუ-
მასპინძლებ, -ლო, ვემასპინძლები, ვემასპინძლობ,
სრ. არა აქვს) ზ. მ. დავუხვდები სტუმართ, უგოშათ,
принимать гостей, 2 ქართლ. 123; ვეფხ. 465,
1072; ქილ. 303; მიმასპინძლა, ე. ი. მისტუმარ,
онъ угостилъ меня.
მასრა, ს. მოკლე ნაჭერი ლერწმისა სახედაოს და-
 სახვევი; ამგვარი ნაჭერი ლერწმისა ან სოლინარი
 ხისა, ძელისა და მისთანათა; ჩასაყრელი ერთის სრა-
 ლის ცვეთა წამლისა თოფისათვის, ამგვარი მასრები
 ჩაიწყოზიან სასწრაფოში, ძეხვა, *шнуръ, тру-*
бочка на которой наматывается утокъ; натропъ,
трубка для ружейнаго заряда; ნოტიოს მასრით
ამოვსრუტავ, высасывая влагу посредствомъ
трубочки, მასრული, 6. ნასრული.
მასრულეებელი, ს. დამასრულეებელი, *оканчиватель.*
მასრულეებლობა, ს. სისრულე, *полнота, კავშ. 284.*
მასტაკი (ბერძნ.), ს. თორი კევი, *нѣкая мастика.*
მასტაო, **მასტაფა**, ს. ღო სორციო და ბრინჯით
 ნამზადი, *кушанье изъ пахтаннаго молока, го-*
видныи и риса.
მასტიკი, ს. ფეიქის იარაღი, *инструментъ ткачей.*
მასტიკი, ს. პარკეტის პოლის განსწმენდავი, *шедге-*
нლი ზეთისა და წმინდა სახთლისაკან, мастика
у холтеровъ.
მასუკან, **მასუკანიო**, ზ. მემდგომ, *потомъ, ვეფხ. 127.*
მასხარა (არაბ.), ს. შემაქცევარი, სუშარა, *лаზლანდა-*
რა, шуть; მასხარათ ატლება, поднять на смѣхъ,
მასხარაობა, **რობა**, ს. ხუმრობა, *лаზლანდა-*

რობა, шутство, шутки, სოშხ. 209; (ცქმასხარობა,
ვიმასხარებ, -რე) ზ. ვ. шутить.
მასწავლებელი, **მასწავლელი**, ს. მოძღვარი,
 ოსტატი, *наставникъ, учитель, -ზედად, ზ. ზ.*
სასწავლებლოდ, для обученія.
მასხალა, ს. მასხალას ვკერავ, *шлифовать.*
მაცა, ნ. ლაქასა.
მაცაკარანი (სომხ.), ს. სუფრის გამგებელი, *салот-*
სუცესი, მეცაბლე, нарядчикъ, метрдотель, ра-
сшоридитель стола, მარტ. 1—76.
მაცარებელი, ს. გზის მარეგებელი, *მასწავლებე-*
ლი, путеводитель, кондукторъ, -სპილოსი, во-
жатый слова, -ენისა, пересказчикъ, смлетникъ,
ქილ. 210.
მაცაროცი, ს. წარამარა, არა მკითხებ-მიამებ, არ სა-
 თქმელის წამომთქმელი, *пустомеля, болтунъ.*
მაცება, ს. прибавление, *прибавка; (ცქმატებ, -ტე;*
ვამატებ, შემოკლ. ცქმატ, -ტე; ვუმატებ, -ტე) ზ. მ.
დავართავ. მოვუმატებ; მოვუსართავ. წარემართებ;
შეესძინებ; 2 ქართლ. 543; прибавлять, прида-
вать; способствовать къ успѣхамъ, доставить
кому прибыль; 1 კორ. 15—41; 2 კორ. 1—5;
ქილ. 200; 2 ქართლ. 543; (ვიმატებ, -ტე; შემოკლ.
ვიმატ, -ტე) შევიძინებ, დავართავ, მოვიმატებ; წარ-
ვიმართებ; прибавить себѣ; прибавляться, уве-
личиваться, умножаться; მოვარემ იმატა, зупа
народилась, ლემ იმატა, дель увеличилась,
ვისრ. 22; 1 ქართლ. 274; (ვემატები, -ტე) ზ. თვ.
შევიძინებ, მოვემატებ, прибавляться, увели-
чиваться, აღბ. 117; მინარეს წუალი ემატება,
вода въ рѣкѣ прибываетъ, ლეს ემატება, ძმი
началъ прибывать, ჯამაგირი მემატება, შიწ
прибавляютъ жалованья; გულოვობა გვემატება,
храбрость въ насъ увеличивается; მაცულო-
ბა (ცქმატულობა, სრ. არა აქვს) ზ. მ. ვიმატებ, შე-
ვიძინებ, прибавляться, увеличиваться; მაცება
(ცქმატებ, შემოკლ. ცქმატ) ზ. უ. აღვემატებ, ვუ-
არესობ, ვუშეცისობ; превосходить, превышать
достоинствомъ или количествомъ, ფილიპ. 4—7;
მმატებ, მმატე, превосходитьъ меня, დაბად.
41—42.
მაცემატიკა, ს. სწავლა რაოდენობათა თვის ქვემდე-
 ბარეთა ზომისა, *математика, ლოლ. 8; -კებრი,*
математическiй.
მაციანე, ს. საღუმთო ან საეკლეოსიო ისტორია ძვე-
 ლისა ან ახლის აღქმისა; ან გრავილი რომელსა
 ზედაცა აღწერილ არს ესე ვითარი ისტორია; *ეჭექ. 3—1, 2;*
 ან საღლეო აღწერა, *дѣятель, ცომარი, ქილ. 51;*
 მოთხრობა, *მეფეთა ცხოვრება ან მოსახ-*
 სენებელი წიგნი, *1 ეზრა. 6—1; свитокъ, содер-*
 жащiй исторiю ветхаго или новаго заветъа,
 исторiю царей, лѣтопись; *журналъ, дневникъ;*
 ილი *памятная книжка; საძიებელი მაციანეთა,*
указатель содержания книги, დაბად. 1025.
მაციტელა, ს. მცენ. კამპეტი, *сыромышъ, воробьи-*
ны язьчки, ერისთ. ლ. ივანე ბატონ; крова-
нникъ, кровавикъ (раст.); кровайка, ზუნ. ლ;
ფ. 3. ლ.
მაციენელი, **ნეველი**, ზედ. *причняяющийъ боль.*
მაცლი, ს. ჭია ქვეწარმავალი, *червь.*

მატოცი, ს. მცენ. მათოთი, БОЛНГОЛОВЪ, ОМЕГЪ, საბ. ლ; 3. ფ. ლ.

მატოცი, ნ. მათოთი.

მატრაზაზი (არაბ.), ს. ძველ-ძულეების გამსყიდავი; ჩარჩი; торгующий подержанными вещами; барышникъ, торгашъ, маклакъ.

მატრავეცა, ს. მხველის მხველი, პაწუ, პაწიკელა, дѣвочка, помощница няньки или горничной.

მატუვი, ს. მცენ. ან მაქანკალი, сводникъ, საბ. ლ.

მატულთა (კვამტულთა), ფ. უ. მოვიმატებ, при-
бавляться, увеличиваться.

მატური, ს. სასაფლაოზედ მოვლელი მცირე გა-
ლაფანი, ერთის ნათესავის მიცვალეულთა თვის; мѣсто на кладбищѣ, огражденное рѣшеткою для одного семейства, ნ. ჩ. ლ. მეტად ბალნანი, поносатый, საბ. ლ. 4 მეფუ. 1—8, დაბეჭდ-
დაბადეპაში ცუვი კწერია.

მატყვი, ს. მომხრობი, მოქმელი, разскащикъ, 2 ქართლ. 483; შუა მატყვი, შუა მოლაპარაკე, пе-
реговорщикъ, ქლ. 245.

მატყელი, ს. ცხვრის ბლანი, шерсть, -ლის თავა, მცენ. татарникъ колышій, ერ. ლ. **მატყელუელი**, ზედ. шерстяной.

მატყუა, ს. მაცნობელი, შემატყობინებელი; мѣст-
никъ, ქლ. 118.

მატყუარი. -ყუარი, -ყუავებელი, ს. მომატყუე-
ბელი, обманщикъ, მატყუარობა, ს. ცუყელი, საცთური, обманъ; მატყუებლობა, ს. საცთური, об-
манчивость, ვისრ. 44.

მაუდი, ს. სვლატი, ღანძრა, сукно.

მაუკვავებელი, ს. უკვდავად მყოფელი, кто дѣ-
лаетъ кого бессмертнымъ, ცამ. 12.

მაურავი, ნ. მოურავი.

მაურავბელი, ს. მზრუნავი, попечитель, 1 ქართლ.
268.

მაურზინა, ს. მცენ. кавказская брусника, ერის ლ.

მაურწყებელი, ს. მაცნობელი, მახარობელი, из-
вѣститель, დაბად. 41—25, **მაურწყებლობა**, ს. извѣщеніе, (კვამურწყებლობა, სრ. არა აქვს); ფ. მ. ვაურწყებ, ვაცნობებ, извѣщать, ლოდ. 125.

მაფარი, ს. საფარი ან ჩაღრი, покрывало, საბ. ლ.

მაფენი შუქისა, ს. შუქის მომფენი, растлинающій свѣтъ, ვეფხ. 1439.

მაფერებელი, ს. მიმფერებელი, льстець.

მაფრაშა (არაბ.), ს. გვალატი, გულატი, ნაცის ცო-
მარა, чемаданъ.

მაფრაზი, ს. ზრინჯაო, სინა, бровза; бѣлое желѣ-
зо, ფიზიკ. 96.

მაფუფუნებელი გულთა ხმა, ს. желанный, жел-
анный, 270.

მაფუცებელი, ს. დამაფიცებელი, заклинатель.

მაქანარი, ს. ხევის პირი ფლატიანი, ярь, крутой
берегъ рѣки, обрывъ, იერემ. 50—44.

მაქებელი, ს. ქების შემსძელი, хвалитель, **მაქე-
ბლობა**, ს. შესება, хваление, მარტ. 1—144.

მაქანებელი, ს. კაჩაღი.

მაქარვებელი, ს. მომაქარვებელი, მომალხნელი,
ლხენის მომცემი, разговливущій скуку, ვისრ. 35.

მაქმანი, ს. ნაქმანი, თხლად ქსოვილი მერდინივით,
кружево, 4 მეფ. 4—15.

მაქო, ს. ფეიქრის იარაღი, შუაზედ აქვს ნახვრეტი
მასრის ჩასადები და ქსელის შუა ცაჭარებითა შუა-
ქსოვს სახედაოსა, ткутъ, тѣльный челнокъ.

მაქური, ს. საღესავი ღანისა სუფთა, брусокъ, точилка.

მაქცევი, -ველი, ს. დამქცევი, разрушитель, დამ-
ზრუნავი, кто ворочаетъ чѣмъ, ქლ. 28.

მაღაზია, -ზინა, ამზარი ან ქულბაგი, магазинъ.

მაღალი (სანსკ. ბერძ.), ქვედამ ზე განვრცობით
უმეტესი სხვათა, ამაღლებული, შემალლებული; დი-
დი; სწორად იხმარების ნაცულად ღმერთი; vysokій,
возвышенный; великій, большой; всевышній
(Богъ); -შთა, высокая гора, -კოშკი, высокая
башня, -ხმა, vysokій голосъ, მაღალი აზრი, вы-
сокая мысль, მრავლ. მაღალნი, ს. საკურთხეველი,
олтарь, იერემ. 19—5; შედარებ. ხარ. უმაღლესი,
высшій, высочайшій; უმაღლესი შთა, высочай-
шая гора, უმაღლესი მთავრობა, высшее началь-
ство, უმაღლესი სება, высочайшая воля, უმა-
ღლესი ჯილდო, высочайшая награда, მაღალ და-
ბალი ხმა, vysokій и низкій голосъ, **მაღალ**
აღმატებული, ზედ. ციკლო 1 და 2 მოსვლეთა,
высокопревосходительный, **მაღალ-აღმატებუ-
ლება**, ს. высокопревосходительство; **მაღალ-
გვაროვანი**, ს. წარჩინებული, знатный, **მაღალ-
გვაროვნობა**, ს. წარჩინებულება, знатность.

მაღალ-თავინი, ზედ. სამრევლო. კოშკი და მის
თანანი მაღალნი, высоковерхій, **მაღალ-კეთილ-
შობილი**, ზედ. высокоблагородный, **მაღალ-
კეთილშობილება**, ს. ციკლო მოსვლეთა 8, 7
და 6 ხარისხთა; высокоблагородіе, **მაღალ-მხე-
დველობა**, ს. მაღალი სიბრძნე, высокоумдіе,
მაღალ-პაცივ-ცემული, ზედ. высокопочтен-
ный, **მაღალ-პაცივ-ცემულება**, ს. высокопо-
читаніе, **მაღალ-ღირსება**, ს. ციკლო ეგვა-
ნოზთა და არქიმანდრიტთა, высокопренодобіе, **მა-
ღალ-ღირსი**, ზედ. высокопренодобный, **მა-
ღლა**, **მაღლადა**, ფ. ზევით, высоко; вверхъ,
на верху, **მაღლა-მხედი**, дальновидный, **მა-
ღლა-მხცომელი**, ვეფხ. 75; высокопрыгающій;
მაღლა-მაღლადა, преввысоко, **მაღლარი**, ს. ვე-
ნანი მაღალ-ხედავად გაზრდილი, виноградъ, ну-
щеный на деревѣ, ან მთებოანი, гористый,
1 ქართ. 176, **მაღლება** (ვაშალეობა, -ღე), ფ. მ.
ავაშალეობა, возвышатъ. -კეღელსა, возвысить
стѣну, -ხმას, возвышатъ голосъ, (ვიშალეობა,
-ღე), ფ. შიჩ. ავმაშალეობა, возвышатъ себя, -თავსა,
возвышатъ себя, загордился, ვიშალეობა ხმასა,
возвысить свой голосъ, (კვშალეობა, -ღე), ფ. ვდ.
მაღალი შევიქმნები, возвышатся, становиться
высокимъ, **მაღლობა**, ს. შიშალეობა; აშპარცაგო-
ბა; ზეგობ, ზეთს მზნობა, высота, высокож-
erie; ერისთ. 2—39; (კვშალეობა, სრ. არა აქვს;
სამლოთა წერილში, კვშალეობა), ფ. უ. ვიღობ; თავი
მომაქვს, ვაშპარცაგობა, возвышатся, высоко-
жринчатъ, гордиться, იკ. 3—5; (კვშალეობა,
-ღე), ფ. ვდ. შევმაღლები, აღკვშალეობა, და-
ვართა ვიშალეობა, возвышатся, **მაღლობი**, ს.
მაღალი ადგილი, мѣсто возвышенное, დასტ. 44,
მაღლობა, იგივე მაღლობა.

მაღალი, ნ. მაღალი.

მალანიკოსი, ს. ღვინის განსხვავებული საეკკლესიო ქურჭელი, церковный сосудъ для вина, (ღვინის ბოთლი).

მალანტი, ს. ვაჭარანი, сумка, საბ. ლ.

მალაო, ს. ცხენის სენი ელში лошадиная болязнь: воспаление горла, საბ. ლ.

მალარო, ს. ქანი, ლითონის სათხრელი, копь, шахта, рудникъ, ქვის ნახსიარის მალარო, каменноугольная копь.

მალანანოზი (ოსმ.), ს. ოხრახოში, петрушка.

მალევა, ს. ვნება, иредь, ქილ. 574.

მალი (სპარ.), ს. მოკვი, мать, жрець.

მალისტრი (ლათ.), ს. მოწაფე უნივერსიტეტის სარისხით უფროსი კანდიდატად, магистръ.

მალა, **მალღება**, **მალღარი**, **მალღობი**, ნ. მალალო.

მალღარი, ს. ოთხი ქვევა მიწის იმერეთში, мѣра земли: 4-хъ дневное нахалье, ნ. მალალო.

მალნარი, ს. ხშირი და შამბანი ცუე მთაში, дремучій лѣсъ въ горахъ, дубрава, ფსალ. 28—9; 73—5; 82—14; მოურ. 116, ამბაკ. 3—3; 1 მეფ. 23—19, **მალნარიანობა**, ს. ცუიანობა, мѣсомъ покрыват мѣстность, ციმოთ. 114.

მალნეზია, ს. მაგნეზი.

მალნეცი, ნ. მავნიცი.

მალარეველი, ს. მოამაყუეველი, обманщикъ, ზედ. обманчивый, ვისრ. 178

მალრანი, ს. მფრინ. თათრულად, თულაშ; ქილ. 335.

მალრიზი (არაბ.), ს. დასავლეთი არაბულად. западъ, შავთ. 2; **მალრიბელი**, ს. მალრიზს ქვეყანაში მცხოვრები, житель запада; მალრიბელი, ზედ. ნივთი რამ დასავლეთის ქვეყნისა, западный, ვეფს. 1182; მალრიზნი, ს. დასავლეთის მცხოვრებნი, житель запада, ვეფს. 920.

მაყადი (ოსმ.), ს. მანალო, მანკანი, жаровня.

მაყარი (არაბ.), ს. მჰადი, ეჯობი სასიძოსთან მიმყოლი ქორწილში, გარნა ქალის მიმყოლს ეწოდება მადად და მძლიონი; ვეფს. 427; 1546; აგრეთვე 141, განმ. თემ. ბაკ. шаферъ или женихъ, дружка, ნ. ეჯობა, მჰადი, მადად და მძლიონი; მათრული (სიმღერა), ს. სიმღერა მყარებთა. როდესაც მოკვავთ შინა ეკკლესიადამ ახალ-ნაქორწილები, იქნის похвалягъ новобрачныхъ во время шествiи изъ церкви домой, ერისთ. 2—39.

მაყაში, ს. ნ. ქლუნი, щипцы.

მაყვადი, ს. მცენ. მეგრ. მუყო, ежиница, ბუნ. ლ; 3. ფ. ლ. ერის. ლ. ბუნ. კ. 9; გამოსლ. 3—2; მათრულივანი, ს. ბუჩქი მყვალთა, кустъ ежинки, გამოსლ. 3—2; მარკ. 12—26.

მაყვედრებელი, ს. საყვედრის მთქმელი, упрекатель, რომ. 15—3.

მაყრული, ნ. მავარი; **მაყრუბელი**, ს. მჭერტელი, მჭერტელი, шитель, რუსულ. 548; მროვ. 104.

მამ, **მამა**, კავშ. შემოკ. მამ; а что? что же? მამასადამე, сѣднотательно, 2 ქართლ. 314; დარეჯ. 2—22; კაცია 22; მამა თურმე. поототу, потому; хотя бы; დარეჯ. 51; მამ რა ვქქნა, что же мѣн дѣлать, მამ რა იყო, что же это бы; ერისთ. 168; მამ რა გინდა, მადბ. მარაგინდა, чтожь ты хочешь, მამ რად მომეცე, за чѣмъ же дашь.

მამა (სპარ.), ს. მცენ. ცეცქა, ოსპის მსგავსი სმარსო; goroxъ периодсiй похожий на чечевицу; მამალობო, ნ. ლობოლო.

მამა, ს. ცავეცი, მარწუხი ცეცხლის ასაღები, щипцы для угля.

მამადა (თათრ.), ღმერთმა ინგბოს, ღვთისნება იყო, да будетъ воля Божья, ანტ. 3. [მამა.

მამა ლობოლო, ს. მცენ. ნახე ლობოლო; მამასადამე, ნ. **მამენებელი**, ს. აღმამენებელი, ამგებელი, строитель, ეკკლესიის მამენებელი, строитель церкви.

მამევენობა, ს. მშენიერობა, красота, прелесть, -ჰაერისა, прелесть климата, ქილ. 303; ვისრ. 1.

მამეენი, -**ნებელი**, ს. შნოს მიმცემ, придающій прелесть, 2 ქართლ. 311.

მამერადი, ზედ. დალაღული, დაქანცული, усталый, ვეფს. 78; ქილ. 236; ვისრ. 10; მატ. 11—28; იოან. 4—6; **მამერადობა**, ს. დალაღულობა, მოქანცულობა, усталость, მამერები, ზედ. იგივე მამერადი, ვირან. 163.

მამთაბი, ნ. მამცაბი.

მამთა (არაბ.), ს. წულე, ქოში, башмаки съ каму-ками, ალექს. 128.

მამიგი (არაბ.), ს. მიჯნური, влюбленный, ერისთ. 73.

მამინ, ზ. დროებითი შედეგების ლექსთა: ოდეს, რაჟამს, тогда, ფსალმ. 2—5; 50—19; მატ. 2—16, 17; მამინც. მამინაც. ზ. ნ. თოდა, ი აზ. თაკომ. случаетъ, სამ. ვანტ. 230, მამინდა, მამინვე, მამინლა, ზ. ნ. თოდა же, въ ту минуту, **მამინდელი**, ზედ. იმდროისა, тогдашнiй, ვეფს. 318; მამინდელივან, ზ. ნ. იმ დროივან, съ того времени, ისრა. 45—21; დარეჯ. 2—19; ვისრ. 68.

მამინებელი, ს. შიშის მიმცემი, срашатель.

მამიკი, ს. კალთა კარგისა ან წამოსასხამისა, нога; важная часть расшитой одежды; наметъ шатра, მსაჯ. 4—18; მამიკები ცუევებისა, покровъ изъ кожи; გამოსლ. 39—14; რუსულში 39—34.

მამშედი, ს. ფუტურა ხე; гнилое, душиловатое дерево, 1 ქართლ. 130; საბ. ლ.

მამოვარი, მამოარი, ს. მშოვნელი, შემშინებელი, приобрѣтатель, ქილ. 23.

მამრაფა (არაბ.), ს. ღოსცაქანი, бокалъ, кружка, 1 ქართლ. 215.

მამრიყი (არაბ.), ს. აღმოსავლეთი, востокъ, **მამრიყელი**, ს. აღმოსავლეთის მცხოვრები, житель востока, **მამრიყელი**, ს. სააღმოსავლეთო, восточный, ვეფს. 962.

მამცაბი, **მამცარი**, ს. სასხავი ოქორა, машагъ; правило, липейка, **მამურადი**, ნახე მამერადი.

მამუქებელი, ს. შუქის მომფენელი, растплавящiй ауча, 1 ქართლ. 271.

მამფადა, ს. კოკების ჩასადგმელი ხეები საზიდრად, посилки для носки водяныхъ кувшинъ, жердь.

მამსალო (არაბ.), ს. რკინის სასანთლე მალალო, რომელზედაც ანთია სანთი ქონისა ან ზეთისა; высокiй подвѣшнникъ въ которомъ горнтъ жиръ или постное масло, жпропкъ, кагапецъ, მირ. 102; რუსულ. 705; ვისრ. 108; მროვ. 59; **მამსალოსანი**, ს. მამსალოს მჭერი, держащiй жпропкъ, ვისრ. 191.

მარაგო, ს. სოკოა ერთფარი, порода грибовъ.
მარვენებელი, ს. მასწავლებელი, წინამძღოლი, указатель, რუსულ. 376; **მარვენებლობა**, ს. აღნაზება, სწავლობა, указание, რუსულ. 356; ქილ. 131.
მარვი, ს. ცხოველი, барсукъ, **მარვ-მღარბი**, ს. ცხოველი, динобразъ, 2 სჯული. 14—7; ლევიტ. 11—6; 6. ჩ. ლ.
მარცხელი, ს. მცენარეა, ბუნ. ლ.
მარქათელი, ს. ფრთხიანი თავი, ღამურა, მღამიონი, петухъ, летучая мышь, 6. ჩ. ლ. ბუნ. ლ.
მარხი, ზედ. თვალ-ჭრელი, нестрогазый, საბ. ლ.
მარხიბი, ს. ჯაღო, თვალთ მაქცი, колдунъ.
მარხიბობა, ს. ჯაღოქარობა, колдовство, ვისრ. 98.
მაცა, ფმნისაგან ცაღება, მაცალე, постой погоды.
მაცდური, **მაცთური**, **მაცდენელი**, ს. მომაცეუვებელი, მომადლორებელი, соблазнитель; обольститель; **მაცთომი**, იგივე მაცთური, მაც. 27—60; **გონება-მაცთური**, ს. обманщикъ, ციტ. 1—10; **მაცთურობა**, **მაცთუნებლობა**, ს. საცთური, обманъ, соблазнъ; хитрость, лукавство, ქილ. 230, 345, 386; ღარჯ. 2—116; (6. ცხა).
მაცილოზელი, ს. მოცილე. მოღვე; მეშფოთარი, ცილობის მოყვარე, оснариватель; спорщикъ, რომელი. 10—21; ან მოზასე, диспутантъ.
მაცივი, **მაცნობებელი**, ს. მუწეებელი, извѣститель, 2 ქართლ. 265.
მაცოცხლებელი, ს. სიცოცხლის მომცემი; живитель, жизнедавецъ, ვისრ. 32; რუსულ. 4, 382, 642; **მაცს**, 6. ღება.
მაცხადი, ზედ. ცხადი, საჩინო, явный.
მაცხოვარი, ს. მხსნელი, მომცემი ცხოვრებისა იესო ქრისტე, Спаситель, Спасъ, **მაცხოვარება**, **მაცხოვრება**, ს. მხსნელობა; спасение, избавление; дарование кому жизни вѣчной; ისაი. 32—2; 61—10; 1 ქართლ. 75; ღაბდ. 41—15; მარტ. 2—27; **მაცხოვრებელი**, **მაცხოვრებელი**, ს. спаситель, жизнедавецъ.
მაბაზუნებელი, ს. ღამჩარავი, кто обезкураживаетъ.
მაბაგებელი, **მაბაგი**, ს. გამეცხავი, канжица, ругатель, поноситель.
მაბეზარი, **მაბეზიერი**, ჩანრ. 2, ს. მბეზელი, искатель, რუსულ. 575.
მაბოვარი, ზედ. მბოველი, насущий, ქილ. 448.
მაბს, ნახე ღება (მაბს).
მაბლარი, ს. საზრდელით გულსავს, сытый, მაბლარი მშოერს ემართლებს, ანდ. сытый голоднаго не разуметь; ვისრ.; -წელიწადი, урожайный годъ, **მაბლრივ**, ზხ. до сыта, გამოსლ. 16—3; **მაბლრობა**, **მაბლრობა**, ს. сытность, 1 ქართლ. 337.
მაწავართა, ს. ჩმის სიჭარბისაგან მუძუების ცივილი, грудница, რ. ქ. ლ.
მაწავი, ს. ზოფი, კავები, локоны, ქილ. 260.
მაწანჭალი, ს. ცუდელ მოსიარულე, шатуны, бродяга.
მაწარმოვე, **ვებელი**, ს. შემადგენელი, образователь. მეტაფიზ. 92.
მაწაქი, ს. მცენარეა, საბ. ლ.

მაწაწურა, ს. ცუფავორა, ღვინის ქურჭელთ გასარეცხი ხრალი, мочалка для мытья винныхъ кубовъ.
მაწევარი, ს. მომწეველი, догонщикъ, кто догоняетъ, რუსულ. 99.
მაწევენბი, ს. იგივე მაწევარი; погонь, 1 ქართლ. 188.
მაწვევარი, **მაწვეველი**, ს. მომწეველი; пригласитель, ვეფხ. 1117; 2 ქართლ. 159; გამოსლ. 5—6; რუსულ. 437; ვისრ. 46, -საქმისა; пригласающій работать, გამოს. 5—10.
მაწვიმებელი, ს. წვიმის მომცემი, кто даетъ дождь, იერმ. 14—22; -ცრემლისა, проливающимій слезы, -ისრისა, кто бросаетъ стрѣлы, 313; **მაწვიმებლობა**, ს. ფრქვევა წვიმასვით მაგალ. -წვალობისა, раздавание милостей, რუსულ. 263.
მაწვინს-ღედა, ს. записка молока.
მაწლაკუნა, ს. მკლოშავი, კაკუნა; кто лижетъ целая языккомъ, лизунъ.
მაწოვარი, ს. ჩვილით მაწოვებელი ღელა ან ძიძა; მუძუთა, მუძუ მწოვარი ყრმა, кормилица грудью ребенка; грудной ребенокъ; **მაწოვებელი**, **მაწოვრებელი**, ს. ჩვილით მაწოვარი ღელა ან ძიძა, кормилица, 1 ქართლ. 84; სიზრ. 157.
მაწონი, ს. წველა, შეღებული რძე, простокваша, -წვინს ღელა, 6. თავის ადგილს.
მაწყევარი, ს. ღამწყეველი, проклинитель.
მაწყენარი, **მაწყინარი**, ზედ. სავენებელი, вредный.
მაწყენი, **მაწყინებელი**, ს. გამამწარებელი, შემაწყებელი, огорчитель, ვისრ. 168; მაწყინარობა, ს. სავენებლობა, вредность, вредъ, ქილ. 302, 307, 574; -სიტყვით, лизить словами, 2 ქართლ. 522.
მაჭაკვალი, **მაჭანკალი**, ს. შუამავალი კაცი ან ღელაკაცი, сводникъ; сваха; ვისრ. 126; **მაჭანკლობა**, ს. შუამავლობა, сводничество, ვისრ. 44 (კჭმაჭანკლობა). ზ. უ. ვ. შუამავლობა, сводничать, სამ. ვახტ. 69; **მაჭანკლება** (ვე, ვი), ზ. მიზ. сватать, ანტ. 6—12; (ვა), ზ. ვ. ვაძილებ შუამავლობას, засватать сватать.
მაჭარი, ს. ახალ დაწურვილი ღვინო, ცკბილი, молодое вино, чихирь.
მაჭახელი, თოფი ერთგვარი, ბაქრ. 166.
მაჭი, ს. ერქვის სახელური, рукоятка у плуга.
მაჭიკა, ს. დერიცა, ყველის შესაღებელი, молочникъ, сычужокъ, частица телячьго желудка, которую сыровары кладутъ въ ирѣсное молоко, чтобы оно свернулось.
მაჭყეადური, ს. ერთგვარი ყურძენი, порода винограда.
მახა, ს. ერთგვარი მოსავალი ასლს ჰვავს, оркхисъ, хлѣбное растение, ბუნ. ლ. полуночник, ერის ლ.
მახათი (არაბ), ს. ღიღი ნემსი ღაზლის ცომრების ან ქილობის საყვარევი, игла, **მახაღა**, ნახე ხლა.
მახაღავი, 6. მახალი.
მახაღი, ს. ღვინოსავით სასმელი. ნაწილთ, შეა მოკვრა სტაქებისა სადღეგრძელოს სმის ღროს; ვეფხ. 1006. [სუმკა, ივლით. 13—10.
მახაღი, ს. მანდიკი ან ხურჯინი, აბჯა, переметная

მასარა, ს. მფრინ. ერის, ლმ^ა
მასარა, ს. ჭია: ბოსტანა, жукъ навозный; ბუნ. ლ. медведка, ერის. ლ.
მასარი, ს. კოლტას პალო, კამეჩი, სარგილი, ციზი, пробка винныхъ мѣхонъ.
მასარებელი, ს. სახარების აღმწერი. Евангелистъ.
მასარობელი, ს. სასიხარულოს ამზის მომცანი; ищетникъ радостей, приносящій радостную вѣсть; ვეფ. 1422; **მასარობლობა**, ს. სასიხარულო ამზის მოცანა, вознесение радости, (ვკ-მასარობლობა), ზ. უ. სასიხარულო ამზავს მოვიტან, приносить радостную вѣсть, ქლ. 127, 448; **მასარებულეზა** (ვა), ზ. მ. извѣщать о чемъ ли-бо радостномъ, ფარამ. 185.
მასარობელი, ს. პეულა, бражникъ сосновый; погница озимая; ивовый шелкопрядъ, ერის. ლ.
მახე, ს. ზოკადი სახელი ნადირთა, მფრინველთ ან თევთ შესაპრობი, ასმენაკი; сѣтъ для ловли птицъ, рыбъ и животныхъ, მახეშა ჩაფარდა, попалъ въ сѣтъ, დაგება მახსა, растанитъ сѣтъ, მახენი არიან: მხეტთა საქტარი: **საფრსე** ან **საფრანგი**, შემზადებულნი რკინათა, გინა ძელთაგან, რომელსაც დამარ-სვენ მარჯვეთა ადგილთა ქვეშე ფერხით გასაშე-ლად დიდთა ნადირთა; **ისწერტი**, არს შემზადებუ-ლი ძელთაგან, თავს დასაცემი; **სარეგავი** შესაპ-ყრობი მხეტთა დიდთა და წვრილთა; **ირეჭი**, მახე სეთაგან და თოკთაგან შექმნილი, რათა ფერხით მა-ღლა შექვიდონ ნადირი; **საფესო** ან **საიფესო**, თოკით ადგილზედ დაბმული, რათა შეუპერას ფე-ხი; **ჯიღა-მშვიდელი**, ცვერთა შინა მომართული მშვიდელ-ისარი, რომელსაც გამოვლელი ნადირი შესძრავს, დასხლტება და მაშინვე დაეცემა; მახენი მფრინველთ სახადირონი: **იღინჯა**, სირთავის გა-ლიას მსცავს; **აკანათი**, ჩხირით დასასხლეც მახე; **პოტივო**, მახე ნოხობთა და კაკობთა; **ფაცერვო-დი**, ტრელთა საქტარი მახე კრეკალითა და მშვიდლი-თა შემზადებულთა; **აშრიანთა** და **ოჯოჯა**, ქორთ თავსდაცემი ბადე; **გულეთი**, ქორთა კისერს გარ-დასაქმელი მახე; **გაწარი**, მწერთა, გნოლთა და მისთანთა გრძლად ნაგები მახე; თევზთა სახადირო ბადენი: **კონი** ან **ფაცერი** ორბეულთა; **საფირ-სულე**, ფირხულთა; **ოჩჩი** სხვათა წვრილთა თევზთა.
მასხელ-მწიფებელი, ზედ. უფლები მქონი, власт-ный, ეკლეს. 8—8.
მასვა (ვკმანავ, -ხე), ზ. მ. ვლეს, პარს გამოეწყო მახილსა, გაემწვეტებ, пострить, точить, **მას-ვეზა** (ვა), ზ. მ. იგივე მახე; **მასვილი**, მიმ. და ზედ. შემოკლ. მახე, გამახული; მკვეთრი, მჭკელი; გამჭრიახი; **ნაოვრენი**; **ნაოვრი**, **ნაოვრი**; -ს. მკვეთრი საქურველი; ნიშანი პროსოდისა ('); შესი-წავე რომელ ქართულს ენასა შინა ორმარცვლო-ვანთა და სამმარცვლოვანთა ლექსთა შორის პირ-ველსა ზედა მარცვალსა ამაღლებს სმა, მაგალ: კაცი, მდინარე, ქალი; გარნა ოთხმარცვლოვანთა და უმეტესთა შორის ამაღლება სმის იქმნების და-ბოლოვებითგან შესამე მარცვლოზე მაგალ: კაცისა-გან; დიდება, დიდებული, დიდებულე ბითა და სს. мечь, удареніе ит. праводін; უური სასმენლად მახული, ვეფ. 817; ухо наостренное къ слу-шанью; -ხედვა ან თვალთ მახვილი, зоркій,

у кого острое зрѣніе; -გონება, острый умъ, მახვილ-ხმალი, владѣющій острымъ мечемъ, ვეფ. 967; მკვეთრი მახვილი, острый мечъ, ვისრ. 13; **მასვილოსანი**, ს. მახვილით შეჭურვილი, меченосენი, **მასვილობა**, ს. სიმახვილე, отро-ста: თვალ-მახვილობა, ს. зоркость глаза, ქლ. 115. 591. **მასვილ-გონება**, -ბიანობა, ს. სიმ-კვეთრე, გამჭრიახობა გონებისა, остроуміе; **მა-სვილგონებანი**, ს. остроумный.
მასვეწარი, ზედ. მხვეწელი, მეოხი, მვედრებელი, умоляющій, **მასვეწარად**, ზ. მ. სახვეწარად, для умоленія, ქლ. 398; **მასვეწარობა**, ს. ვედრება, ოხა, просьба, умоленіе, ქლ. 398.
მასვილი, ნ. მახე.
მასვიმელი, ს. სასეფისკვე ფევილი, муза для просвиръ, ს. ლ. მახთა, ნ. მახტა.
მასინა, ს. მანქანა, машина.
მასინჯი, ს. სახინარი, გონჯი, დახმარული, ყროდ.
მასინჯობა, ს. სიგონჯება; საქონლის პარეა (მეგრ.), ყროდეთი; ковопрядство.
მასიობელი, ს. მკვილთა, მახსრა, ხუმარა, шутя.
მასლასი, ზ. მ. სწორეთ, მართლთა, правдо, за правду, ერისთ. 2—153.
მასლასი, ს. საფეიქრო იარაღი, инструментъ тка-чей.
მასლობელი, ზედ. ახლო მეოფი, ახლო, близкій, близкій, გამოხლ. 11—2: -ღნი ადგილნი, близ-кія мѣста; ქვეყის მახლო ბელია, это помятно, близко къ разумѣнію; ქლ. 495, 543; **მასლო-ბელე**, **მასლობლად**, ზ. მ. ახლოს, близко, **მა-სლობლობა**, ს. ახლომეოფობა, სიახლოვე, бли-зость, (ვკმახლობლობა, ს. არა აქვს), მახლობე-ლი ვარ; ნიტი близкіи, მახლობელი ვარ, ს. ვმახლოვდი, ზ. უ. нити близкіи.
მასმადიანი, ს. თათრი, თათრის სარწმუნოებისა, ма-гометанский, **მასმადიანობა**, ს. თათრობა, маго-метанство, -**დიანური**, ზედ. თათრული, магоме-танскій.
მასმარებელი, ს. მომხმარებელი, употребитель, 2 ქართლ. 529.
მასმორი, ს. მცენ. მანკანი, или, кардамонъ.
მასმულა, ს. მცენ. песся смерть (раст.); 3. ფ. ლ: обвойнише, ერის. ლ.
მასმური, ზედ. დალეული, მფრალი, пьяный, ვეფ. 927; **მასმურობა**, ს. სიმფრალე, დალეულობა, пьянство, ვისრ. 146.
მასმური, ს. ხვედრი ნახსოვი: მცენარე: бирхатъ; — бирхатецъ (раст.).
მასო, ს. მჭრელი ჭანგი (ლომისა), острія когти (льва), რუსედ. 254.
მასორა, ს. ბოსტანა ნახე.
მასოხი, ს. ქაცოს შეჭამადი შეყვე, иголь изъ от-рубей, сучокъ.
მასრული, ს. ჭიქის სახმისი ჭრელეული, грапен-ный стиканъ, ლმ. მეტყ.
მასხ, **გახს**, **ახს**, ზ. მახლავს, ახლო მკვს; სათანადო არს ჩემდა; ნახე ხლება, близко мнѣ, тебѣ, ему; **ნადეჯი** მიხ, тебѣ, ему, საქმ. მოც. 9—37; 10—6: ნახე ხება; ახს დაბა რომელიმე მანგლისს, ზედ-წოდებული კველთა, близъ Манглиси ле-

жить деревня, называемая Кветла; მარტ. 2 — 14; ახს ზღვას, близко к морю; მახს მე ერი ესე, близокъ мнѣ этотъ народъ, ისაი. 29—13.

მანსოვარი, ზედ. ვისაც ახსოვს, помнящій.

მანცა, ს. წლის გამოსაღები ფული კომლზედ. денежный оброкъ съ дыма, ლაც. 58, 171, 6. პანცა.

მაგვა (სომხ.), ს. ხელის ნებთა დასასრულის სახსარი, სადაცა ჰსცემს პარღვი სიცოცხლისა; თვით ჩონჩხი ხელისა იმ სახსარდმდე; ნულხე: кнѣтъ руки; მაჯის ცემა, бѣненіе пульса, მრავლობ. მაჯები, ე. ი. ცხნისამოსის სახელის დასასრული, рукава, **მაჯის პარღვი**, артерія.

მაჯგანნი, ს. ცუფთ მოსაქნელი პირიანი რკინა, тупонокъ, скобель для скорняжени, кожъ.

მაჯგამა (პარს.), ს. შირი, რომელშიც იპოვება სიკვდილის შავი, ან ფა; მაჯალ: ერთგან დასდეს, ილალობეს, საუბარი ასად აჯეს; ბროლ ბალანსე შესვეული და გიშერი ასადგეს, ვეფ. 136; ან შავმა შვილდმან ისარი მკრა გულსა ლანჯრად დახსობი, ეგზომ დაჭუო გულსა შინა რომ მოჰქვიდა დახსობი, მეფის თემი. შირები, стѣхи, заключеніе въ себѣ игру слои, съ двуемиселіемъ или двойнымъ значеніемъ.

მაჯგანი, ცული; გამხლარი, ნ. მემაჯანი.

მაჯგარღვალია, ს. მცენ. მრავალ-პარღვა, подорожникъ (раст.).

მაჯგაღვერი, ს. მცენ. воляче лыко. ერის. ლ.

მაჯგოაჯგუნა, ს. სეე მოვალს ძიღში სისხლის შეღვამისგან, მძინარეს ჰკონია ვითარმედ დაწვა ვინმე, ან ერკინა და გვიან განიფრთხობს; კაცი ცანა-დაბალი და სქელი; кошмаръ, стѣнь, почное удущье, удущье домового; толстякъ небольшого роста.

მაჯგმა (არაბ.), ს. თასი, სასმისი, чаша, кубокъ, 2 ქართ. 316.

მაჯგნი (არაბ.), ს. უთავაზიანო, შეუსაბამო, არ საფერი, безцеремонный, неприличный, ვისრ. 26; მაჯგნი ნაუბნობა, безцеремонный разговоръ, ვისრ. 130; **მაჯგნად**, ფე. მუჰთად ცუდად, უფასურად; даромъ, напрасно, ვისრ. 119; ქილ. 314.

მაჯგუნი (არაბ.), ს. ღუბეიდი. მურაბასავით გაკეთებული ღონის მომცემი წამალი. რომელსაც შეადგენენ ბანგისაგან და ხაშხაშისა და ჩაურევენ ალოს და სხვას საწვლელად; მიღიარნი ამას მოუმატებენ ამბრსა, მუსკუსსა და სხვათა, кашка лекарственная, ვეფ. 883; რუსულ. 347; ქართ. ქრისტ. 2—106.

მაკხშულა, ნ. მახშულა.

მალი, ს. დამბადებელი, შემომქმედი, создатель.

მაბანელი, ს. რომელიც ბანობს, кто купается, моется, ისაი. 25—11; ან მეაბანოვე, банщикъ.

მაბარავი, **მაბარველი**, ს. ვინც ჰბარავს, кто копаетъ землю заступомъ.

მაბაპი, ს. მობაპი, подражатель.

მბღვინავი, **მბღვინვარი**, ს. მბეჭევაი, ბნელად მხოუბარე, темногорищій, курящійся. тлѣющій, მაც. 12—20.

მბერავი, ს. ვინც უბერავს; раздунатель, кто

раздуваетъ, -ქარი, дующій иѣтеръ, **მბერაობა**, ს. дуповеніе.

მბეტქლავი, ს. მესტამზე, წიგნების დამბეტქლავი, типографщикъ, **მბეტქლაობა**, ს. წიგნების დაბეტქლავა, книгопечатаніе.

მზინვარი, ს. მზრწინვალე, блестящій.

მზილწებელი, ს. გამმურცლებელი, осквернитель.

მზირებელი, ს. მომაცუნებელი, соблазнитель.

მზმარი, ზედ. დამოკიდებული, висящій.

მზობა, ს.ფ. თხრობა; ამბავი, рассказъ; (ვამზობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვჰმეტყველობ, ვლაპარაკობ, говорю, сказываю, ვეფ. 228; (ვუამზობ, -ბე) ან ვუანბენ, ვეფ. 957, рассказывать, повѣствовать кому; ვეფ. 970, (მამზობ, -ბე). ფ. მიჩ. рассказываешь мнѣ, ვეფ. 148; 1090; **მზობელი**, **მზობარი**, ს. მოქმელი ამბისა, рассказчикъ, ჩონგ. 49; **მზობინება** (ვა), ფ. სმ. ვათქმევინებ, ვლაპარაკებ, заставитьъ разсказывать, **მამზობინებ**, заставляешь меня говорить, ღავრ. 112.

მზორავი, **მზორგადი**, ზედ. განძვინებული, свирѣпый, ქილ. 357; მზორგაობა, ს. свирѣпость, შავთ. 102.

მზრუნავი, ზედ. მოცრიალე, вертящійся, обращающійся, ვისრ. 77, -ეცლი, переменчивая судьба, რუსულ. 100.

მზძანებელი, ს. მოქნებელი უფლებისა და ბძანებისა, повелитель, -**ბღობა**, ს. უფლება ბრძანებისა, повеленіе.

მზრძოლი, ს. მებრძოლი, მეომარი, წინაღმდეგი, воинъ; противникъ; ისაი. 12—6; ხაცთა მზრძოლი, непоборецъ, გუჯ. 28; მზრძოლობა, ს. მეომარობა; წინა აღმდეგობა, противоборство, პირისპირ მზრძოლობა, единоборство. თვისთავ ბრძოლა: კაციღ. 92; (ვჰმზრძოლობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვჰბრძავ, წინა აღუდეგები, сражаться, воевать, 1 ქართლ. 350.

მზრწამლი, ნ. ბრწამლი.

მზუღებელი, ს. დამზუღებული, гниздящійся.

მზურავი, ს. დამზურავი, покрывающій.

მზჭობი, ს. მსჯელი, мыслящій; მზჭობელი, ს. ვეფ. 1426, მსჯელი, გამსჯელი, разсуждающій.

მკალობელი, ს. გალობის მცოდნე ან მოქმელი, пѣвчій, **მკალობლობა**, ს. მკალობელის ღირსება, ან ცოდნა გალობისა, знаніе пѣвца; знаніе пѣнія; **მკალობელნი** მფრინველნი, пѣвчїи птицы.

მკაპა, მკაპა ნახე გვა.

მკბარი, ზედ. მოხარშული, варенный, რიცხ. 6—19.

მკბოღვარი, ზედ. მღვლარე, книжчій, გამოსლ. 30—35.

მკღებელი, -**ფურიზა**, подслушивающій, -თვალისა და ფურისა, наблюдатель. [თვისსა, сущій.]

მგი, **მგები**, ზედ. არსი, მოუკლებელი თვითებასა ზელა

მგი, ს. მმართველი, правитель.

მგებელი, ს. ამგებელი, ამშენებელი, строитель, зпждитель, პასუხის მგებელი, отвѣтчикъ.

მგებლობა (ვჰმგებლობ), ფ. მესმის, გამეგება, по-нимать, ისაი. 63—1.

მგვაჯობველი, ზედ. репный.

მგველი (სომხ.), ს. ცხოველი, ноликъ, მკვლის ბაღისი,

მცენ. змієвикъ; ანდ. მკელმა ციკანი იშოვნა, თქვა ბალნიანი არისო.

მკელობა, სხ. быть волею.

მკელობა სიყვევისა, отивчать, возражать, შავთ. 102.

მკეობა, ს. მეოფობა, არსება, существование, კავშ. 167, 173.

მკვემელი, ს. მკვემელი, кто бьетъ, мучить.

მკზავრი, ს. მოგზაური; нутникъ, понутчикъ, **მკზავრობა**, ს. მოგზაურობა, поѣздка, путешествие, (ვკმკზავრობ, სრ. არა აქვს; ვიმკზავრებ, რგ) მოვიფილი ქვეყნებს, путешествовать, **მკზავროდებრი**, ზედ. путевой, ვეფხ. 1211.

მკზებარე, ზედ. მთებარე, горящій, **მკზებარება**, ს. გზება, სთება, горѣние; -გულისწყრობითა, пылающій гнѣвомъ, ისი. 30—27.

მკლეჩქელიობა, ს. წვევცა, рваніе, ქილ. 66.

მკლინარი, ს. ქვემაროში, пресмыкающійся, ქილ. 216.

მკლის, ნახე გლა.

მკლის-სოკო, ს. ერთგვარი სოკო, польвица, полпуха, **მკლის ზორნა**, **მკელის ზორნა**, ს. მცენ. Allium serpentinum; ბუნ. ლ; осотъ, ერის. ლ.

მკლობა, ს. ვიწრობა; хитрость, ვაშლი 73.

მკლოვარე, **მკლოვიარე**, ზედ. ქირის უფალი, გლოვის მომქმელი მიცვალებულთა ზედა; оплакивающая; скорбный, მატ. 5—4; ფსალ. 34—14; მარტ. 1—46; ვისრ. 5, 97; -რება (ვი), ზ. უ. ვი-გლოვ მიცვალებულსა, მკლოვიარე ვარ, оплакивать покойника, быть въ траурѣ; **მკლოვია-რობა**, -ება, ს. გლოვა, оплакивание, ვეფხ. 939; (ვკ), ზ. უ. оплакивать кого; носить трауръ по комъ; **მკმობი**, хулящій, порицающій, ჩანრ. 75.

მკმობარი, **მკმობი**, ს. მკობელი, შეურაცხ-მყოფელი, хулитель, საქმ. 19—37.

მკოდი, **მკოდეზელი**, оплакивающей, ჩანრ. 73.

მკონია, ნ. გონა.

მკოზველი, ს. კედლის მღვსავი, штукатурь, ეხეკ. 13—14.

მკორვადა, ს. მცენ. პილიპილი, переще, ბუნ. ლ; ნ. ჩ. ლ.

მკორვადე, მიმ. მოტრიალე, катящійся, **მკორვადე** (ვკ), ზ. უ. ვიძრვი, ვკტრიალებ, ტრიალით მოვდი-ვარ, დავკტორდები, катиться, მარტ. 1—45, 14.

მკოსანი, ს. ვაჟი ან ქალი მომღერალი; ან მკოდე-ზელი გლოვისა, пѣвица; плакальница, плачел, плакуша; ვეფხ. 119; -იანონი, ე. ი. მკლობელი ბუღბუღი, поющій соловей, ვეფხ. 1349; მკო-სანი გლოვისა, плакуша, плачел, 1 ქართლ. 53.

მკრავნელი, ს. ჭუა ფითოლით შემქმელი, червь, 2 სჯული. 23—39; 42; гусеница, იოილ. 2—25.

მკრავალი, **მკრავალე**, ნ. მრავალი.

მკრავინავი, ზედ. მოქუსარი, гремящій, **მკრავი-ნაობა**, ს. გრიალი, грозы, шумъ, грохотъ.

მკრძნები, **მკრძნებელი**, **მკრძნებარე**, გრძნეუ-ლი, მწამლეკელი, მსაზურალი, ждалоцари, მსიბლავ-ვი, чародѣи, სპ. სიამ. 88.

მკრძნობი, **მკრძნობელი**, ზედ. გრძნობის მქო-ნებელი; შეგნებული, დამსახავი; одаренный чув-

ствомъ; признательный; **მკრძნობელი**, **მკრძნობელობითი პარღვი**, первый, მკრძნობელი სულიერი, животное, одаренное чувствомъ, 2, 257; **მკრძნობარე**, ზედ. მკრძნობელი, чув-ствительный, ერისთ. 8; **მკრძნობელობა**, ს. გრძნობის ქონება, чувствительность.

მკუღვეზელი, ზედ. მოწოდებელი, დამირებელი, памъ-ривающій, **მკუღვეზელობა**, ს. დაპირება, памъ-ривение, (ვკმკუღველობ, სრ. არა აქვს), დავაპი-რებ, გულში მაქვს, думать, имѣть памъ-ривение, ბარუქ. 1—19, სპ. ლ.

მდაბალი, ზედ. მშვიდი, გულთი უზვავო, არ ამპარ-ცვანი; დაბალი, არ მაღალი; смиренный, негор-дый, обходительный; низкій, невысокій; ნახე დაბალი; დაბალი ითქმის ნივთზედ მცირეზედ, არ ღიღზედ; გარნა მდაბალი, გულთი უზვავო, არ ამპარ-ცვანზედ; მაგალ. დაბალი კაცი, კაცი არ ცხანდ მა-ღალი, человекъ небольшого роста, მდაბალი კაცი ე. ი. თავ მდაბალი კაცი, человекъ кроткій, негордый, мдаბალი ხელმწიფე, госудать крот-кій, მდაბლითა სასჯელითა ქსაჯონ, пусть судять кроткимъ судомъ, უმაბლესი მონა, покорнѣи-шій слуга, **მდაბლება** (ვამდაბლებ, -ლე), ზ. მ. დავამდაბლებ, დავმცრობ, შეურაცხ ვკყოფ; და-ბლევყოფ; смирять, унизжать; понижать, თავს ვიმდაბლებ, смиряться, (ვკმდაბლები, -ღი), ზ. ვდ. ვმცირებდი, დავმდაბლებდი, დავმცრებდი, унизжаться; понижаться; ნახე დაბლება; **მდა-ბლობა**, ს. სიმშვიდე, смирение, скромность, -სულისა, душевная кротость, ერისთ. 82; (ვმდა-ბლობ, სრ. არა აქვს); ზ. უ. თავ მაბლად ვიქცევი, смириться, скромничать, **მდაბლობი**, ს. დაბა-ლი ადგილი, низменное мѣсто.

მდაბიო, ს. მსოფლიო, გლეხი, ლიტონი კაცი, про-столюдинъ, человекъ простаго званія, чернь.

მდაბიო, **მდაბიური**, ზედ. სოფლური, გლეხური, простонародный, მდაბიური ენა, простонарод-ный языкъ.

მდაბრ; -სახლ-მდაბრ, ზ. ხსნლითი სახლად, საქმ. 2—46, но домамъ, изъ дому въ домъ.

მდადე, ს. მძლიონი, ქალი მძალი ახალ-ნაქორწილე-ვის დელოფისა, ვითარცა ეგვიპი ან მდადე მეფი-სა, дружка со стороны невѣсты.

მდარე, ზედ. კნინი, რაოდენზე ნაკლები, низшій, худшій доброты, მდარე ღვინო, низкаго достоин-ства вино, **მდარება** (ვა), ზ. მ. ვავინებ, ვაცუ-ლებ, ухуждать.

მდაღავი, ს. დღის დამკვერელი; მომწულავი, გულის მატკენელი; клещищальникъ; огорчитель.

მდაგარი, ზედ. მდგომარე; ნაკუბარი, стоячій; -წყა-ლი, ე. ი. ნაკუბარი, стоячая вода, მდაგარ ვარ, სრ. ვსგომოდი, стоять, 2 ქართლ. გუჯ. 32.

მდეგი, ზედ. მდგომი, стоячій, ზედა-მდეგი, над-смотрщикъ.

მდგო, თვით-მდგო, ზედ. დუშოკიებელი სხვათა ზედა, самостоятельный, независимый; კავშ. 91.

მდგომება, ს. მდგომარეობა, მდგომარობა, подо-яние, მეტ. 18.

მდგნალი, ს. მცენ. კაცა-ტრიფა, козы верба.

მდგომარე, **მდგომი**, **მდგომელი**, ზედ. მდეგი,

стоящий, მდგომარე წილიწადი, текущий годъ, უკან მდგომი, преслѣдователь, ვისრ. 135, **მდგომარეობა**, -რება, -რობა, **მდგომარეობა**, ს. მღებარება, положение, состояние, მოყვანა პირველ-მდგომარეობაში, привести въ первобытное состояние, (ვმდგომარეობ, სრ. არა აქვს; ვიმდგომარებ, -რე; ვდგომობ, სრ. არა აქვს, ვვმდგომარებ), ზ უ. მდგომარეობარ, ვდგევარ სადმე, ან ვმღებარობ; состоять, проживать гдѣ; находиться, лежать; მარც. 1—205; 2—2; ბუნ. კ. 76; ბაუმ. ფილ. 5; ლოლ. 11; კავშ. 94.

მდგნალი, **მდგნარი**, ს. მცენ. ცირიფია ერთგვარი, порода нвы, ბუნ. ლ.

მდგმური, ს. სასლოში მდგომი, жиленъ.

მდე, **მდინ**, **მდისინ**, თანდ. დმი, დო, ქალაქამდე, ან ქალაქამდე, до города, ცადმდე, до небесъ.

მღებარე, ზედ. ღებული ან ღაღებული, лежачий, მღებარე წულის პირზედ, лежачий на берегу рѣки, **მღებარეობა**, **მღებარება**, ს. ადგილის მდგომარეობა, мѣстоноложение, კაცოდ. 153; (ვმღებარეობ, -რებ, სრ. -რე), ზ. უ. მღებარე ვარ ერთს ადგილზედ, лежать, помѣщаться. (ვემღებარები); ზ. თვ. ქვემღებარე ვარ, დამოკიდებული ვარ, под-лежать.

მღებიარე, -რი, **მღებრი**, ზედ. ღებული ან ღაღებული; გარდაღებული ავად-მყოფი, лежачий; трудно большой; მარც. 2—2; **მღებიარობა**, ს. მწოლარობა ქვეშაგებში ავად მყოფობისგან, სნეულება, хворость, немощь.

მღებელი, **მღები**, ნ. ღება; მღებელი გულისა, ე. ი. ნუგეშის მომცემი, утѣшитель; ვეფხ. 584; მღებელი საქმისა რისამე, ე. ი. დამბარებელი რომლისამე საქმის აღსრულებსა, поручитель какого либо дѣла; ვეფხ. 1229, თვში მღები, ударяющий по головамъ, გულში მღები, -მღებელი, хранящий въ душѣ.

მღედრი, ს. ცხოველი ღებათ-ბუნებისა, ვითარცა კაცთა თვისმამრი, женскій полъ, -რძე; самка, **მღედრად**, ზზ. მღედრივით, ქალაზუნად, женоподобно, несмѣ-сто, **მღედრობა**, ს. ღებაკაცობა, женство, свойство женщинъ, 1 ქართლ. 207; **მღედრობითი**, ზედ. მღედრული, женскій, -სქესი, ან ნათესავი, ღრამ: სასენლი მღედრობითი, женскій родъ, **მღედრული**, ზედ. მღედრობითი, ქალური, женскій, женоподобный.

მღევარი, **მღევნი**, **მღევნელი**, **მღეველი**, ს. უკანით მიმღვეი მოსაწვევლად; მაწუხებელი, მაჭირ-ვებელი; гонецъ, посланный въ погоню; преслѣ-дователь, притѣшитель; ვეფხ. 96, 554; იერემ. 51—31; შედგამილი, слѣдующий, ჩონგ. 92, ლოდ. 53; ფსალ. 7—1; **მღევარი**, მრ. მღევარი, ს. ღრამშაც. თვისება სახელთა ანუ ზმნათა, грам. свой-ство именъ или глаголовъ; **მღევრება** (ვამღე-ვრებ, მაგალ. საქმესა), ზ. მ. ღროს შეგურჩევ საქმის აღსრულებასა, выискать случай, მარც. 2—53; (ვემღევრები, -რე), ზ. თვ. უკან გამოვევილები; преслѣдовать, ან ქვემღებარე ვარ, подлежать, ლოდ. 33.

მღელა, ს. მწვანელი. ბალახი, зелень, трава, ისაი. 19—7; შავთ. 57; ან წმული, ნაცარტუტი, ще-

локъ, მალაქ. 3—2; იერემ. 2—22, მდაბ. ძროხის განავალი, пометъ, საბ. ლ. **მღენი**, ზედ. მომღინარე ან ღამაღენი, текущий; лью-щий; ჩონგ. 57; ვეფხ. 311.

მღიდარი, ზედ. მრავლის მქონებელი, პოვნერი, ქონებიახი, აღსავსე: богатый, ფსალ. 33 — 10; 47—3; მაც. 19—22, 23; **მღიდრად**, ზზ. бо-гато; **მღიდრება** (ვა), ზ. მ. გავამღიდრებ, მღიდარ ვეჭოფ, обогащать; **მღიდრობა**, ს. სიმღიდრე, შემღება, богатство, **მღიდრობითი**, богато, 2 ქართლ. 420; (ვმღიდრობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. მღიდრად მომაქვს თავი, казаться зажиточнымъ, ქილ. 418; მკვარი მღიდრობს, Кура выстунаетъ изъ береговъ, становится пловодною; (ვმღიდრები, -ღი) ზ. ვდ. მღიდარი შევიქმნები, бога-тѣтъ, **მღიდრული**, ზედ. богатый, -ლად მორთუ-ლი, богато одѣтый.

მღიდობა, **მღიდებლობა**, ს. ზვაგობა, тиеславие. **მღივანი** (სპარს.), ს. მწერალ-მწიგნობარი, секретарь, писмоводитель, საჯგომი ცანცსავით, диванъ, софа, მროვ. 111, მღივანთ-მთავრობა, нача-льство надъ секретарями, გორგ. 183; მღი-ვან-მწიგნობარი, უპირველესი მღივანი, статъ-се-кретарь, **მღივნობა**, ს. მწიგნობრობა, секретарство, **მღივანბეგი**, ს. მსაჯული, მოსამართლე, სასამართლოს წევრი, судья, совѣтникъ, членъ суда; **მღივანბეგობა**, ს. მღივანბეგის ხარისხი, званіе судьи, დასც. 74, ალექს. 59; **მღივნება** (მამღივნებ, -ნე), მღივანად გამსდი, дѣлаешь меня секретаремъ, ალექს. 148.

მდინ, **მდის**, **მდისინ**, ნ. მდე.

მღინარე, **მღინარი**, ზედ. წული მომღინარე, теку-щий, მღინარე სისლი, потокъ крови, მღინარე ცრემლი, потоки слезъ, **მღინარე**, ს. ღიღი წული ღინებით წარმავალი; рѣка, მღინარე ეწოდების სამღვდელ-მთავრობათა მანციათა ზედა გრძლად ღაქე-რებულთა ფერადთა ღენცთა ზოლზოლად, источ-ники на архіерейской мавтѣ, **მღინარება**, -რეობა, ს. ღენა მღინარისა, теченіе рѣки, (ვმღინარებ, -რეობ, -რე), ზ. უ. ი. რქნახ: течь; მღი-ნარე ბა სისხლისა, потокъ крови, -ცრემლისა, по-токъ слезъ, 1 ქართლ. 288; 402; **მდინი**, ნ.

მდნარი, ზედ. გამდნარი, გამხვალი. талый. [მდენი.

მღოკვი, ს. მცენ. სარდალი, горчица, მაც. 13—31; 17—20; ლუკ. 13—19; **გარეული მღოკვი**, ან ლოკვი, горчица полевая.

მღოვრე, ზედ. წყნარისა და ჩქარის საშუალი, пе-бшстрый, -სიტყვა, спокойное, тихое слово, რუსუდ. 777; **მღოვრება** (ვა), ზ. მ. ვაწუნარებ, ვამშვილებ, утѣшать, успокоивать.

მღომელი, **მღომი**, ზედ. მოწადინე, желажачий, **მღომელობა**, **მღომობა**, ს. წადილი, მოწადინე-ბა, желаніе.

მღორე, ნ. მღორე, რუსუდ. 141; საბ. ლ.

მღრეკი, ზედ. ადილად მოსასრელი, гибкій, **მღრე-კობა**, ს. გიბკოტი, მღრეკი ყოხი, гибкая палка.

მღორნი, ს. ეფთვიმეს ცხოვრ?

მღრცვინავი, ს. შეუკერებელი, მოჩივარი, ронта-тель, **მღრცვინაობა**, ს. შეუკერებელი ჩივილი, ронотъ, იუდა. 1—16.

მღუმარე, **მღუმარი**, ზედ. მრუმარე, ჩუმად მყოფი, молчаливый, -მრიად, ზ. ჩუმად, молчаливо, ჩონგ. 131; **მღუმარეობა**, **მღუმარება**, ს. ჩუმობა, молчаливость, ქილ. 181; ვეფხ. 993; (ვკმღუმარეობ, ვკმღუმარეობ, ზ. უკმღუმარეობ, молчать, მღუმარეობი, ზედ. მოჩუმარი, молчаливый.

მღუმარავი, ზედ. მომღუმარავი, გულ-ნაკლული, недобольный, ვისრ. 10, **მღუმარვა**, სს. გულ-ნაკლულია, მომღუმარობა, ронотъ, неудовольствие; (ვმღუმარავი, -ვები) ზ. ვ. ვმომღუმარავობ, არ ვმადლიერობ. გულ-ნაკლულად ვარ, ронотать, быть недобольнымъ; негодовать; (ვემღურავი, -რები) ზ. თვ. არ ვემადლიერებ, негодовать на кого, აღბ. 28; **მღუმარება** (ვა), ზ. მ. მღუმარავ ჩამოვადებ, გაღვკვირებ, съять раздоръ, дѣлатъ недобольнымъ, ვემღურებ, негодую на меня, რუსედ. 380; **მღუმარობა**, სს. მომღუმარობა, ронотъ, негодование; (ვკმღურავი), ზ. უ. негодовать, რუსედ. 408.

მღუმარე, ზედ. მყოფინარე წყალი ცვესლზედ, кнпичій; ს. ან თვით მღუმარე წყალი, кнпичоткъ; ერთი ექვსთა სამართალთაგანი, რომელიც სწარმოებდა საქართველოში, ნ. ფიცა; მღუმარე ცრემლი, горькя слезы, ვეფხ. 12, რუსედ. 383; -გული, возбужденное положеніе души, ვისრ. 47; **მღუმარება**, ს. მღუმარე წყალი; განსაზღვრული წყალი; кнпичоткъ; теодота въ св. Евхаристіи; (ვემღურავი), ზ. უ. ვღუმარე ვიწმინდე, **მღუმარევა** (ვემღურავ, -რე) ზ. მ. ღუმარევა, გავფუჭებ, обдать кнпичоткъ, **მღუმარობა** (ვემღურავი, -ლი, -ღე) ზ. უ. მღუმარე ცრემლს ვკვდრი, проливать горькя слезы; 2 ქართლ. 389; **მღუმარება** (ვა), кнпичитъ; ვემღურებ, ошпарить; (ვი თვალბება), заставляю глаза краснѣть отъ слезъ.

მღუმარე, ს. ღუმარი, სამარადელი, дневный, ежедневный, ქილ. 50, -საზრდელი, дневное пропитанье.

მღუმარე, ზედ. ღუმარის მომქმედი, кто сбииваетъ масло, кнслое молоко и т. и.

მე, ნაცვალსახელი არსებითი (იპოვება სხვათა ცნობით) ევროპეულის ენებში და გამოსახვენ ბრუნვით: ნათესაობისა, მიცემისა, მოქმედებისა; სახელობით ბრუნვაში სმარობენ რუსები; მე; ფრანგ. je, ლათინი ენა, ნემენცნი ego; სანსკრიტში aham, ქართულს ენაში ნაცვალ-სახელს მე არა აქვს ბრუნვა; მე გორგის დამიწერია წიგნი, აქ მე ისმარების ვითარცა მიცემით ბრუნვა; მე ივანეს მრწამსს დემოტი, აქაც ჭყის ვითარცა მიცემით ბრუნვა; ღრამ. ანტონი კათალიკ; აგრეთვე სპარსულს ენაში მან ისმარების, ვითარცა ქართულში მე; ნათესაობით ბრუნვა ნაცვალ-სახელის მე, რომელიც შემოუღიათ ქართველთა ღრამატიკის მწერალთა ესე იგი ჩემი, არ არის ნათესაობით ბრუნვა არამედ სახელობით; ესე აღმოჩნდების სმარებისაგან, მაგალ: 1, ისმინე ჩემი უფალაო, აქ აზრი არა არის სრული: ისმინე ჩემი რა ისმინებ ვედრება, თუ უმადურება, რუსულში: усаыши мя господи. გამოდის სრული ჭყარი; 2: ჩემი ისმარებას მსგავსად ცალიშურის ენისა (იხილეთ, записки кавк. отдѣла Географ. общ. вѣн. III, 1855, стран. 15) და შედგების თხედ-

ბულისაგან ჩემ ნაცვალ-სახელისაგან მე, ერთად (ჩემი), ამ ჩემისაგან არის შემდგარი მრავლობითი ჩვენ, რადგანაც ვ საუველოთვოდ დანიშნავს მრავლობითს: გვეწერს, გვაქვს; მხოლოდ არის გწერს, გააქვს, ვითარცა რუსულში, вы, და ფრანციულში vous, სანსკრ. वयाम्, ნემენც. wir და სხვანი). მე, დავრთვის ბოლოს სხვათა ნაცვალ-სახელთა და ზმნის ზედათა; ვინმე, რამე, ვითინმე. ოღესმე, სადამე; ჩხტო, ჩხტო, что либо, чхкторый, чхктогда, когда то; მე კვალად შეერთების კითხვისა მარცვალსა ა? მეა; ვიფარე მეა? любилъ ли ты меня? ფსალ. 72—11; საქმ. 8—30; მე შემოაკლებით მინაზე მთავში.

მეაზნოვე, ს. აზნოს მხე ან დამზანი, банщикъ.

მეაზგრე, ს. მხე აზგრისა და საქურველისა, ან შემქურველი აზგროთა, оружейникъ, хранитель оружья; оруженосецъ; ვეფხ. 202.

მეაგურე, ს. აგურის მკეთებელი, кирпичникъ.

მეავაზე, ს. ზედა მხედველი სანადიროს ძაღლებისა ან ავაზებისა, завѣдывающій охотничьими собаками, егеръ; ღრგ. 60.

მეავილე, ს. საღამურის მკვრელი, свирѣльщикъ.

მეავჯანდე, ს. მეგინიზე თანმიმოლო მეზაცონისა ცხენითა, უფრო ნადირობაში, стреманной, ქილ. 462.

მეათე, რიცხ. სან. ნახე ათი, десятый, -თედი, ზედ. ათის ნაწილი, десятая часть.

მეათერთმეტე, რიცხ. სან. одиннадцатый.

მეათორმეტე, რიცხ. სან. двѣнадцатый.

მეათბაღე, ს. მშობელი, მკვრელი ათ-ძალისა, гуслисть, გამოცხ. 14—2.

მეაბაღე, ს. ალაფის აწლები, грабитель, 1 ქართლ. 129; **მეაბაღობა**, ს. ალაფის აღება, грабежъ.

მეაბაღე, ს. ალაფის მკეთებელი ან გამსუღველი, продавецъ халвы, ქილ. 527.

მეაღმასე, ს. აღმასების მკეთებელი, бриллианщикъ.

მეამზორე, ს. მეოცნელი, ამზორს მყოფელი, цѣлователь.

მეამზოზე, ს. ამზორის მყოფელი, мятежникъ.

მეანი, ს. ღელთ: მოურავი, ბეზა, новивальная банка.

მეარზე, ს. არზის დამწერი, стряпчій.

მეასე, ზედ. сотый, **მეასედი**, ზედ. сотая часть.

მეასპარეზე, ს. ასპარეზედ მოთამაშე, ратоборець, ратаи на публичныхъ играхъ.

მეაფრე, ს. ნავის აფრთ გამგე, правящій парусами на судахъ.

მეაფუქონე, ნ. მეაფრე; საბ. ლ.

მეაქლეფე, ს. აქლეფების პატრონი, ან გამრეკი, содержатель или ногошникъ верблюды.

მეაღსარებე, ს. მომღვარი, სულიერი მამა, духовникъ.

მეაზურე, ს. მეგინიზე, конюхъ.

მეზადე, **მეზადური**, ს. მესალიკე. თევზების მონადირე ბაღით, рыболовъ, დსც. 6; ქილ. 532, 587.

მეზაზრე, ს. ზაზრის ვაჭარი, торгашъ, **მეზაზრობა**, ს. ზაზარში ვაჭრობა, торговство, ქილ. 18.

მეზალაზე, ს. საზალაზოს მღლები, сборщикъ податей съ наѣбница, **მეზალაზობა**, ს. ღირსება მეზალაზისა, достоинство сборщика съ наѣ-

ბიჩხ; დსგ. 20; სიგელ. ჩოლაყ. 6; საღაცა სწე-
რია; გვიბომბია მეზალასობა; 2 ქართლ. 65.
მეზანავე, ს. ბანათ ზედა-მხედველი, квартирмей-
სტერ.
მეზაჟე, ს. ზაქის ამლეზი, помилниый сборникъ.
მეზარბითე, ს. ბარბითის მკერელი, арфистъ, ქილ.
640; ანდრ. 127.
მეზაცე, ს. ზატეზის გამრეკი გასასყიდავად, гусят-
никъ.
მეზაცონე, ს. მეზაცონე, მამულის პატრონი, помѣ-
щикъ.
მეზაღე, ს. ზაღის შემსუშავებელი ან პატრონი, са-
довникъ, ქილ. 201; **მეზაღეობა**, ს. садовни-
чество, садоводство.
მეზაშმაკე, ს. ზაშმაკეზის მკერავი, башмачникъ.
მეზეგრე, ს. მოზეგრე, ზეგარს გამოშლეზი გლეზი,
крестьянинъ, илатьящій подати.
მეზელი, ს. სახლის მორთულობა, საფეზი, мебель.
მეზეჭე, ს. ქურუმი რომელიც განხილვითა დაკლუ-
ლის ზეგარს ზეჭითა მოუთხრობდა მომავალსა, ხ.
ულუკი, жрецъ ворожей.
მეზიჭობა, ს. მამთ მავლობა, мужеложство,
გორგ. 55.
მეზოზვარი, ს. ზოზი, прелюбодѣиъ, **მეზოზვარო-
ბა**, ს. ზოზობა, прелюбодѣиство, სამ. სომხ.
345; 88.
მეზოსცენე, ს. ზოსცენის შემსუშავებელი, огород-
никъ.
მეზოპირი, ს. ნეზოპირი, ჯვარელინი გზა, საღაც
მრავალნი გზანი ერთად შეკერებზიან, неревре-
стокъ, гдѣ дороги расходятся, მაგ. 22—9.
მეზრ, ზზ. მსგავსად, подобно, მეზრ ხაცად, такнмъ
образомъ, წესისა მეზრ, по обыкновению, **მეზრ-
ობა**, ზზ. მსგავსაღე, также; **მეზრივი**, ზედ.
მსგავსი, подобный, მარგ. 1—158, ხ. ეზრ.
მეზრუ, **მეზრუვი**, ს. მომთვარლო, пьшица, ისი.
24—19.
მეზრძოლი, ს. მეომარი, воинъ, ратникъ, **მეზრ-
ძოლობა**, ს. მეომრობა, ратоборство, უარამ.
144; ზაქარ. 10—7; ვეფ. 8.
მეზუდრობა, ს. ბუდრობა, ბუღეში თოფზა, житъо
въ рнзѣхъ, (ვემეზუდრობ, -რე), ზ. უ. ვბუდრობ,
ბუღეში ვიმყოფეზი, рнзѣдятся, ქილ. 466.
მეზუვე, ს. ბუკის მკერელი, трыбачъ, დარგ. 43.
მეზულკე, ს. ბულკეზის გამსყიდეელი, булочникъ.
მეზურნუთე, ს. ბურნუთის გამსყიდეელი, таблч-
никъ.
მეზჭე, ს. მეკარე, привратникъ.
მეგაღავენე, ს. охраняющія ограду, ირაკლ. 33
ტრაგ.
მეგემე, ს. გემის პატრონი, корабельникъ.
მეგვადრუცე, ს. ფულის თულის შემნახავი, хранн-
тель шкатулки съ деньгами, 1 ქართლ. 145.
მეგობარი, ს. მოყვასი, მოყვარე, შესაკუთრებული
ვისიმე უზავველითა და ვასწებულითა სიყვარულითა
ან თანაზიარი ჭიროსა და ღიზისა, другъ, прн-
ятель; **მეგობრობა**, ს. მოყურობა, дружба, то-
варншество, ქილ. 301, (ვემეგობრობ), ზ. უ. ვკ-
მოყურობ, бытъ въ дружбѣ, (ვემეგობრეზი),
ზ. თვ. дружится, (ვემეგობრეზი, -ლი), ზ. ვდ.

дружиться съ кѣмъ, **მეგობრეზა** (ვემეგობრეზ,
-რე), ზ. მ. დავამოყვრეზ, дружить, ქილ. 550.
მეგოდრე, ს. პურის შემნახავი, прнспншникъ, ხაზ-
бодარъ, **მეგოდრეთ-უზუცესი**, ს. უფროსი პუ-
რის მცველთა ზედა, главный хлѣбодаръ, დსგ. მ.
105, 153, რუსუდ. 369.
მეღაზდაზე, ს. დაზდაზის მკერელი, барабанникъ.
მეღად, ზზ. უფასოდ, მუქთად, ვინა ცუდად, უბარლოდ;
даромъ; напрасно, ისი. 52 — 3; **მეღადი**, ზედ.
მუქთი, даровой.
მეღავე, ს. მოღავე, оснариватель.
მეღავითენე, ს. ღავითნის მკითხველი, исаомникъ.
მეღალი, ს. медалъ.
მეღაირე, ს. ღაირის მკერელი, бубенникъ.
მეღანე, ს. დანების მკეთებელი, пожевникъ.
მეღაზე, ს. ღაზის უფროსი, палачникъ отряда.
მეღაფე, ს. ღაფის მკერელი, лгаврнщикъ.
მეღვარი, ს. მცოხარი, მჭაკვარი; განხსლეზული,
ვეფ. 574; 903; შავთ. 75; რუსუდ. 469; მაგ.
25—27; ძხინვი; подный, лукавый; пенсто-
вый, ярый; მეღვრად ზბოლა, сражаться съ
простею. შავთ. 75, **მეღვრობა**, ს. ანხსლობა,
пенетовство, простъ, დარგ. 2—86; 1 ქართლ.
52; ვისრ. 159.
მეღგური, ს. მეღგური, жнецъ.
მეღვრინე, ს. ჰენტელა, ხელოსანი მვენტავი ზამ-
ბისა, მატყელის, кто взннваетъ вату, шерсть.
მეღიდური, ს. ზეფი ან გამომწვევებით მქევეი, ве-
личавый, гордый, -რად, величаво, ჩონგ. 12; **მე-
ღიდურეზა**, ს. ზეფობა, величавость.
მეღინობა, ს. ღინეზა, теченіе, მარგ. 1—29.
მეღოშაქე, ს. მესწოლე, მესსვენებლე, постель-
ничій.
მეღრეკანი, **მეღრეკი**, ზედ. მღრეკი, მოხრადი;
гнкій.
მეღროვე, ს. კეთლის დროს მქოზე, ვისაც დრო მსა-
სურეზს; временникъ.
მეღროშე, ს. დროშის მტვროთავი, знаменосецъ.
მეღროშეკი, ს. იზვოშნიკი, пзвоцникъ.
მეღუქენე, ს. ღუქენში ვაჭარი, лавочникъ, **მეღუქ-
ნობა**, ს. ღუქენში ვაჭრობა, торговля въ лавкѣ,
დარ. 37.
მეღღესაზწაულე, ზედ. ღღესაზწაულის გარდა-
მხდელი, празднующій, მარგ. 2—59; ტიმ. 180.
მეღღევე, ს. дежурный.
მეღენე, ს. ეზნის მკერელი, гусакъ, ფსალ.
67—24.
მეიკლეზიე, ს. ეკლესიის კრებულოთაგანი; ან მეღ-
ღესაზწაულე, მარგ. 1—150; церковникъ, цер-
ковный служнтель; празднующій.
მეიკუდარე, ს. ეკუდარის მღვდელო, свнщенникъ
при часоннѣ, გუჯ. 28.
მეიერაზე, რიც. ს. მეორმოცდაათე, пятидесятииъ;
-ღე, пятидесятииъ довъ, пятидесятиица, საქმ.
2—1; 1 ქართლ. 177; ტიმ. 15, 166.
მეიერღოვე, ს. ერლოზედ თოფთი, живущій на те-
расѣ, ს. ლ.
მეიეცლე, ს. მეურმე, იზვოშნიკი, пзвоцникъ.
მეიერქენე, ს. გუნის ღედა, земледѣлецъ, пахарь.
მეიქვსე, რიც. шестой, **მეიქვსეობა**, ს. აღეკ. 60;

-გველისა, ухничеріс ზმნი; **მეიჭველი**, ზედ. шестая часть.

მეიჭვე, **მეიჭო**, ზედ. ეჭვის მქონებელი, мнительный; -ქმარი, ревнивый мужი, ვისრ. 82, 130.

მევალი, ნ. ვალად ფულის გამცემი, кредитор, заимодавец, ბერძნ. სამ. 13, 14.

მევალი, ს. მცხოვრები, обитатель, ან მექარასლე. შეფუნდუკე, содержатель гостиницы, (ვჭმევა-ნობ, -ნევე). ზ. უ. ვჭსცხოვრობ, обитать, насе-лять, იერემ. 25—24; 49—32.

მევალი, ს. მეშარბათე, სასმელების მნე; завѣды-вающій шербетомъ, продавец.

მევალი, ს. მევალი, ვალად ფულის გამცემი, заимо-давец, ростовщик.

მეველი, ს. მინდვრის მოსავალი მცველი, რათა სვა-სტანგმა არ გასძოვოს, полевой сторожъ, სომხ. სამ. 388; კაცია 28.

მევენახე, ს. მეზვარი, ვენახის შემშუშავებელი, ви-ноградаръ, ანდ. 78.

მეზანდუკე, **მეზარდასე**, ს. მეკუთხელი ზანდუკ-თა ლა ზარდასეთა, дѣлатель сундуковъ, шкафу-локъ.

მეზარი, ს. ზარის მთქმელი, пѣкунша, ან მომცანი სამწუხარო ამბისა, приносящій неприятную вѣсть.

მეზვი, **მეზვი**, ს. სვასტანგი მშობელი, желовая, тельная (корова).

მეზვარი, **მეზური**, **მეზრე**, ს. ზვარის მცველი, ან შემშუშავებელი ზვარისა, виноградаръ, садо-щикъ, სიბრ. 88; რუსედ. 947; დასტ. 26, 170.

მეზვარი, ს. მეზაქე, ზვარის აძლები, мытарь, пош-линый сборщикъ, მაც. 9—9; 10—2; 5—46; **მეზვარის კვირა**, еношная пѣдѣля.

მეზობელი, ს. ახლოს მდგომი, ეზოს გვერდით მო-სახლე, соседъ, **მეზობლური**, ზედ. соседскій, соседскій, **მეზობლად**, ზ. მახლობლად, გვერ-დით, смежно, рядомъ, **მეზობლობა**, ს. მახლო-ბლობა დგომით, соседство, (ვჭმეზობლობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. მეზობლად ვარ, быть соседомъ.

მეზურნი, ს. ზურნის მეგრელი, играющій на рож-кѣ, ჩინგ. 127, трубачъ.

მეზღაპრი, ს. ზღაპრის მწერალი, баснописецъ, сказочникъ, **მეზღაპრი მუცლი**, ლევიტ. 19—31; მუცლითგამო მიმგები სამისნოთა პასუს-თა, чреновицатель.

მეთანდრეზა, ნ. თანდრეზა ან გულის თანდრეზა.

მეთაური, ს. უფროსი, თავი, глава, ზუნ. კ. 283; ჩინგ. 108, 109; попечитель; начальникъ.

მეთევზე, თევზთ-მონადირე, ან გამსყიდველი, ры-бакъ, **მეთევზური**, ზედ. рыбачій, -ნავი, рыбачья лодка, **მეთევზეობა**, рыбный промыслъ.

მეთევზე, ს. მეჭურჭლე, хранитель посуды, დასტ. 154, 95, 15.

მეთვალე, ს. თვალის მადევნებელი, მიჩენილი დასა-ზვერავად, филсгалъ, шпіонъ; лазутчикъ; палзор-щикъ, **მეთვალეობა**, მეთვალურობა, ს. დამზვე-რაობა, шпионство, лазутничество, наблюдение.

მეთვალურე, ს. თვალისა და ყურის მჭერელი, па-блюдатель.

მეთოვლია, ს. მზრ. мартынь, чайка, ერის. ლ.

მეთონე, ზედ. მოთენი, угольный, მარტ. 2—9.

მეთოფე, ს. შეჭურვილი თოფითა, вооруженный ружьемъ, დასტ. 83; 2 ქართ. 43.

მეთულუხე, ს. თულუხით წყლის მზიადვი, водо-нозъ, -ზობა (ვჭ), подвозничать.

მეთუქვობა, ს. მეცუქველობა, თქმა, თქმულობა, ска-зани, говореніе, წინა აღმდეგი მეთუქვობა, про-творчїе.

მეთუქი, ე. ი. მე ვსოქვი, ისმარების რაქამს თვისსა ნათ-ქვამსა მოუთრობდეს ვინმე, ზოლად სხვის ნათქვამ-ზედ ისმარებისა, дескать, молъ, б. თქმა.

მეთხე, ს. თხის მწეველი, козій мастухъ, ალექ. 200.

მეიავარი, ს. მეკრეხელი, მმარცველი, грабитель, წუბ. 127.

მეიკავე, ს. იკავის მთქმელი, кто говоритъ притчи, послышны.

მეიკანი, **მეიკანი**, **მოიკანი** (არაბ.), ს. მინდრო-რი, ფორე, მერუდე, სასაპრეზო; ასპარეზი, სარ-ბოელი; лошади; поприще; ვეფს. 20, 67.

მეიოარი (სპარს.), ს. მოხელე, მდგარი წინაშე მე-ფისა და მიმრმევი ცნვირსხოვისა, придворный чиновникъ, находившійся при царѣ для под-несенія ему кармапныхъ платковъ; დასტ. 81.

მეიმილო, ზედ. მიმილო, надъвищійся, შავთ. 96.

მეიშაიფე, ს. სობსედნიკი.

მეინახე, ს. ერთად მეგობრი პურის მტელ, совозле-жаніи, сѣдѣ за столомъ; მაც. 22—9.

მეირანი, ს. ქიმა 282?

მეისტორი, -რიკე, ს. ისტორიკოსი, მემატიანე მწერალი მოთხრობათა, историкъ.

მეკალმახე, рыболовъ.

მეკალოვე, ს. კალოზედ მლეწავი, гурьничекъ, молотильщикъ, -ხარი, воля для молотыбы, 2 რჯუ-ლი. 25—5.

მეკანონე, ს. მეწევე, ნ. მოწევე.

მეკაპარტი, ს. ნ. მენიჯგორე.

მეკაპილიონე, **მეკაპილი**, ს. ქარვასლის პატრონი მევანე, შეფუნდუკე, содержатель гостиницы, ანდრ. 13, 14.

მეკარი, ს; კარის მცველი, привратникъ, швейцаръ.

მეკარე, ს. კარვის მნე, хранитель шатра.

მეკასარი, ს. კასრების მეკუთხელი, бояръ.

მეკასრეობა (ვჭ), ზ. მ. бочарничать.

მეკეთილი, ს. კეთილის მეოფელი, благодѣтель.

მეკენჩხალი, ს. მცენ. ნაკერჩხალი, лекавничало, кзепъ, ერისთ. ლ; ზუნ. ლ.

მეკენჭე, ს. კენჭით აღმომრეველი, имѣющій го-лосъ во время выборовъ.

მეკერმი, ს. კერმის შემკრები, ფულის დამახურდავე-ბელი, мѣшочникъ, мѣшакъ, მაც. 18—3; 21—12; მარკ. 11—5.

მეკერმი, ს. კერმთ მსახური, идопоклопникъ.

მეკიცი, ს. მეჭურჭლე, თხის ჭურჭლის მეკეთებელი, гончаръ, ისაი. 29—15; 41—25, მაც. 27—7, იერემ. 18—3; ფსალ. 2—9.

მეკვალე, ს. თვლი დამადევნებელი, გამოძიებელი, наблюдатель, ქილ. 15.

მეკვლე, ს. მეძლევე, მიმკლდევი ახალს წელიწადსა, поздравляющій новый годъ съ разнымъ сла-стямъ.

მეკლიცე, ს. კლიცების მკეთებელი, ძღვანაძე. *блестокъ.*

მეკინკლავე, ს. წინდაწინ გამსვლელნი საომრად, *воины, начинающие сражение, ружье.*

მეკირე, სმ. კირის გამსხვლები წყალში; *кто пушитъ известку.*

მეკიცხევალი, ს. გამკიცხავი, *ношитель.*

მეკობარი, მუკობარი, ს. აფაჯი, მკრეხელი უფრო ზღვისა, *корсарь, морской разбойникъ, აღბ. 96; ვეფხ. 54, 195, 197, 1027; მეკობრობა, ს. კრება, აკლება, разбойничество, (ვეფხეკობრობა, სრ. არა აქვს; ვიშეკობრება, რე), ზ. უ. ვკსცარცვა, ვკსკრე; производитъ разбой; разбойничать; ვეფხ. 1217; დარეგ. 91; 1 ქართლ. 211.*

მეკოდის პური, ს. გამომრთმევი ან აძლები პურის ზეგარისა სასარგებლოდ მეფისა, *сборщикъ хлѣбной подати, დასტ. 153, 157, 71.*

მეკოლცე, ს. ღორთა ან აქლემთა მწყემსი, *пастухъ свиней, верблюды, ამოს. 7—14.*

მეკომლე, მეკომური, ს. მოსახლე, *житель, обыватель, 1 ქართლ. 498.*

მეკონე, ს. თევზთ საქერის კონის მქონი, *содержатель тони, рыбакъ, დასტ. 54.*

მეკოტოშე, ს. დალაქი სისხლის გამოშუვები კოტოშთა, *шершень; ქილ. 118.*

მეკოფე, ს. კრებული, *сборщикъ, ვეფხ. 678.*

მეკუზოვე, ს. კუზოს მკეთებელი, *гробовщикъ, მეკუზობა, ს. კუზოს კეთება და მოფარდულობა, дѣланіе и продажа гробовъ.*

მეკუღუხე კაცი, ს. ღვინის ზეგარის გამომრთმევი კაცი, *сборщикъ податей съ вина.*

მეკურტანე, ს. უნაგირისა ან კურტანის მკეთებელი, *сѣдельникъ, მეკურტანობა, ს. კურტანის კეთება, сѣдельничество, ქილ. 577.*

მეკუჭანვე, ს. საკუჭანოს მცველი, *ключникъ, заведывающій съѣстными припасами и виномъ въ домѣ.*

მელასპეპონი, ნ. მელასპეპონი.

მელა, მელი, კინი. მელია, ს. ცხოველი, *леса, лисица, მელის-კაპადა, ს. მცენ. მარწყვი, земляника, ივანე ბატ. ლ; მელისკუდა, ს. მცენ. ყვავისკუდა, თრისკუდა, деревной, кровавникъ, ერის. ლ; ბუნ. ლ.*

მელავანდი, მელევანდი, ს. დასტანავი, *сѣлса-ბამი (სამკაული), заплата, браслетъ, რიცხ. 31—5, 50.*

მელამარი, ს. წირვის ღროს სასანთლის მჭერელი, *кто носитъ свѣчу во время богослуженія.*

მელანი (ბერძნ.), ს. შავი, გინა სხვა ფერი შეზავებულია საწერად; *ვეფხ. 4; 956; чернила; მელანის თევზი, ს. თევზთა ერთგვარი, ბუნ. ლ; მელანის მორევი, მელექსეთა შავ თვალად გამოუსატყვისო, у поатовъ чернѣе глазъ, ვეფხ. 1247.*

მელაჭუა, ს. მცენ?

მელაული, ს. ფეტვის ძნელი, ჩერტილი, *снопъ, скиръ проса.*

მელაღვი, ს. მფრინ. შური, ერის. ლ.

მელაქსე, ს. მოშირე, მოლაქსე, *ლექსების მწერალი ან მოქმელი, стихотворецъ; импровизаторъ; ვეფხ. 20, 21; მელაქსობა, ს. ლექსისწერა, сти-*

хотворство, (ვეფხეკსობა, სე), ზ. უ. ვმოშირეობა, *писать стихи, 1 ქართლ. 336.*

მელი, ნ. მელია.

მელიქაური, ს. მცენ. *пшавія, ერის. ლ.*

მელიქი (არაბ.), ს. ძველად ნიშნავდა მეფესა, აწ ქალაქის გამგეს და მოურავის ხელქვეითს; *სომხითის სოფლებში: მამასხლისი, ქვესა; въ древности означало царя; во время царей: полиціймейстеръ, въ Сомхетскихъ деревняхъ: староста, მელიქ-მამასახლისი, ს. იყო ხელქვეითი მელიქისა და ამტკიცებდა ნასყიდობის წერილთა, чиншникъ, подчиненный меліку, котораго обязанность была утверждать кунія крѣпости; დასტ. 138.*

მელიობა (ვეფხ.), ზ. უ. ლაქვეები, *лѣсить.*

მელნიანი, ზედ. მელნისა ან სამელნე, *чернильный. მელიფურმენა, ს. მცენ. ნახე სირვასლა, ქვატყე-*

მალა.

მელიობი, ს. ღობოს მარცვლებზედ მისანი, *როგორც ქერზედ მექერე, воронья на нѣбахъ.*

მელიოგინე, ს. ლოგინის ზელა-მხედველი, *постельщикъ.*

მელიოგი, ს. ღობის, ძალუმნი კაცი, *храбрцы, იერემ. 51—30.*

მელიოტი, ზედ. თმა-გაცვივებული, *лысый; лысина; მელიოტება (ვეფხეკოტება), ზ. ვდ. ვიშელიბები, ვიხუზები, თმა გამცვივა, лысѣть.*

მელსაპეპონი (ლათინ.) ს. საჯამთრო ან ნესვი, *арбузъ, дыня, რიცხვი. 11—5.*

მელიტავრო, ს. აფროდიტის ცა ან ორბიტი, *орбита Венеры.*

მელიური, ზედ. მელისებრი, *подобный лысѣнъ, ვეფხ. 1200, მელიურობა, ს. მელიური ყოფაქცევა, хитрость, ქილ. 421, ვისრ. 50.*

მელიურსმე, ს. торгующій гвоздями.

მემატე, ს. შურის მტებელი, *мститель, საბ. ლ.*

მემათრახე, ს. ხმალი გატანების ღროს მეფის ორგულობაზედ და ღლატზედ ბრალეულისა და დამბრალეულისათვის მემათრახეს მიუჩინდნენ, რომ ერთმან ერთი არ მოჰკლან; ეს მემათრახენი იყვნენ შეჭურვილნი თითოს ფართთა და მათრახითა; *სამ. ვასტ. 7, секундаптъ.*

მემალე, ს. მალის აძლები, *сборщикъ податей, დასტ. 136.*

მემამულე, ს. მამულის პატრონი, *потчипникъ, помещикъ, აღბ. 33, 43, 54, 58; სამ. ვასტ. 98.*

მემანდარი, ნახე მემანდარი, *დასტ. 67, 79; 2 ქართლ. 308.*

მემანი, ს. წვეულობა, *пиршество, განმ. ვეფხ. ვასტ. მეფისა 472.*

მემანჯანიკე, ს. აბრეშუმის ამომხვევი მანჯანიკზედ ან ჯარაზედ, *кто придетъ шелкъ, სიკეთ. ჩოლაუ. 14.*

მემარგალიცე, ს. მარგალიტის გამსუიდეველი, *продавецъ жемчуговъ, ქილ. 658.*

მემარგე, ს. მოგვი, მერამლე, *волхвъ.*

მემარნე, ს. მარნის მცველი ან პატრონი, *погребникъ; штейный ключникъ, დასტ. 26, 118.*

მემარტოვე, ს. ალაღ-მართალი. *ლიტონი, простякъ. მემარსულე, ს. მარგის შემნახავი, пошникъ.*

მემატიანე, ს. მეისტორი, მწიგნობარი.
მემატილი, ს. მფრ. мухоловка-бѣлошейка, ერ. ლ.
მემაშერაღე, ს. მშრომელი, труженник, ისაი. 43—22.
მემაშიე (არაბ.) ს. მაშიეობის ან ზამშაკების მკერავი; მეფის მაშიეობის მცველი; башмачникъ; хранитель царскихъ башмаковъ, ლსტ. 70; **მემაშიობა**, ს. башмачничаніе; должность хранителя царскихъ башмаковъ.
მემასურნი, ს. მახის ღამეები, птицеловъ, ამოს. 8—1, 2.
მემაჭე, ს. გუნის ღელა, кто правитъ плугомъ.
მემაჯგანი, ს. მამაზუნებელი, მამინებელი, кто вышиваетъ кому робость, обезкураживасть кого, ვეფხ. 260; ან ცუთვის მოსაქნილი იარაღი, ვეფხ. განმ. თეიმ. 260; инструментъ кожевниковъ, **მემაჯგანი ცანი**, ე. ი. ცანი ღანჯრული, გამსღარი, худошавый станъ.
მემეცაფრასე, ს. მეცაფრასის მწერი; писатель жизни Святыхъ, 2 ქართლ. 112, უენიშხ.
მემეთვრადლე, ს. ლოთი, ღვინის მშველი, пльница, **მემეთვრადლეობა**, ს. ღვინის სმა, пьянство, (ვკმ-მემეთვრადლეობა, სრ. არა აქვს; ვიმემეთვრადლეობა, -ლე), ფ. უ. ვლოთობა, пьянствовать.
მემიწადური, ს. ღაქირავებული, пашинникъ.
მემისანი, ს. მოგვი. волхвъ, იერემ. 29—9.
მემირონე, ს. მირონის გამსყიდვი, миропродавецъ.
მემიჯნავე, ს. მოსამჯღვრე, смежный, соседъ.
მემკვიდრე, ს. მკვატრონის შემდეგი, მკვიდრი შიღ მისისა; მკვიდრი; მკვატრონი; მკვიდრი მოსახლე ერთის ადგილისა; наследникъ; наследственный владѣтель; обыватель, мѣстный житель; მემკვიდრე მთავარი, владѣтель по праву наследственности, ჩემი მემკვიდრე ყმა, мой, по праву наследства крестьянинъ, გუჯ. 8, ქლაქის მემკვიდრენი, коренные жители города, **მემკვიდრეობა**, ს. მკვატრონობა მამა მკველის მამულისა, ან ფმისა, наследственность, преемственность, ნონგ. 59; **მემკვიდრეობა** (ვა), ფ. მ. ვამკვატრონებ, вводить въ правахъ наследства.
მემორინე, ს. ხარდის ან ქაღარაკის მოთამაშე, игрокъ въ шахматы.
მემროწლე, ს. ძროხების ან კამბეჩების მწვეფსი, пастухъ рогатаго скота, 1 ქართლ. 336; **მემროწლეობა**, ს. მწვეფსობა, пастушество.
მემროწე, ს. კაცი ცოლისაგან, გინა ქალი ქმრისაგან, მცოდეელი, წინა-აღმდეგად 7 მცნებისა, прелюбодѣнъ, -შემა, -შობა, ს. прелюбодѣніе.
მემსგეფსე, ზედ. მორიგე, очередной.
მემსხვერპლი, ს. მსხვერპლის შემწირველი, жертвоприноситель, ისაი. 66—3.
მემტრე, ზედ. მტერი, мѣтроби, враждебный.
მემტილი, ს. მებაღე; მებოსტენე; садовникъ; огородникъ; იოან. 20—15; მარტ. 2—104.
მემუღარე, ს. მისოვნელი, проситель.
მემუქარე, ს. მრისხანე, მოქაღული, грозитель, რუსულ. 238; ვეფხ. 343.
მემუშავე, ს. შრომის მოყვანი, труженникъ, ციმ. 60.
მემურნობა, ს. მოსურნეობა, зависть.
მემურნე, ს. მოსურნე, завистникъ.

მემურჩირე, ს. სოველში მავალი ცუბილის საშოგრაღ ბერი, собирающій вино въ пользу монастыря.
მემღერე, ს. მოთამაშე; ამგლები, დამცინებელი, игрокъ; насмѣшникъ; шутецъ; ანდრ. 96; ისაი. 3—4; ნ. მღერა; **მომღერელის სმა**, голосъ поощаго, იერემ. 30—19.
მემშვილდე, ს. ისრის გამცოვრენი, стрелецъ изъ лука, **მემშვილდეობა**, ს. მშვილდოსნობა, искусство стрѣлять изъ лука, მარტ. 2—11; 1—65.
მემცხედრე, ს. ნ. თანა მემცხედრე, ან თანა მესა-რეცლე.
მემპევე, ს. მესევეების გამსყიდველი, колбасникъ.
მემპივე, ს. მპიეების მკეთებელი, дѣлатель бисера.
მემწვანილი, ს. მწვანის გამსყიდვი, зеленщикъ.
მემწყობრი, ს. გამრიგებელი ლაშქართა, распорядитель строя, შავთ. 58.
მემჭირნი, ს. მჭირლო, тѣснѣн, ვისრ. 141; ნ. მომჭირნი.
მემწლოვე, ს. განმწლოვებული, уединенный; отшельникъ; მარტ. 2—106; მარტ. 1—187; **მემწლოვეობა**, ს. одиночество; მარტ. 1—193; 2—43.
მენა, ს. კახნი ცაგარს უხმოზენ, подточникъ, сосудъ поставленный подъ виноградное точило.
მენა, ს. სამყოფი, სადგომი, жилище, სახ. ლ. ვეფხ. 694.
მენაზღე, ს. წყლისმღვრელი (ბუროქ).
მენაზღეწლე, ზედ. ნაზღეწლეობანი, некрптый.
მენავე, ს. მენაზღე, ნავის მკვატრონი; ნავის მუშაკი, ვითარ: მკვატრონი, მკვატრონი, ნავი და სხ; ნავის მავალი, ისილე ღიღსა მშვიდობისაში: მენავეთა, მოგზაურთა, სხეულთა და სხ; ხოვინი კორაბი, шкиперъ; матросъ; мореплавателъ; საქმ. 27—27, 30; იონა 1—5; ვეფხ. 963; **მენავეთ მოძღვა-რი**, ს. ნავოსალარი, ნავის მკვატრებელი, кормчий капитанъ корабля, საქმ. 27—11.
მენავობა, ს. ნავის ცარება, мореходство.
მენავცოვე, ს. ნავცივის მქონე, содержатель парома, ლსტ. 163.
მენათესავე, ს. მონათესავე, შორი ნათესავი, срод-никъ.
მენათოსოვე, ს. ნეთისა რისავე მიმღები შესახა-ვად, кто получаетъ что либо на подержанье, სამ. ვახტ. 207.
მენავი, ს. ცის მზომელობის ხარისხი; ან ხარისხი ღირსებისა; градусъ; степень достоинства; ერთი მენავი ას ხუთი რუსული ვერსია, одинъ градусъ составляетъ 105 верствъ, ქმ. წ. 10, ქილ. 434; -ზომისა, масштабъ.
მენავიღური, ზედ. მენავირე, пограничный, 1 ქართლ. 262.
მენაღბანდე, ს. კუჩენი, кучиный лошадей.
მენაპირე, ზედ. ნაპირზედ მდგომი, пограничный, -გარი, передовое войско, 2 ქართლ. 397.
მენაღარე, ს. ნაღარს მკერელი, трубачъ.
მენაფოფე ნერგი, ს. ნაფოფიერი სე; плодоносный, ქილ. 673.
მენახირე, ს. მქონე, ძროხების მწვეფსი, пастухъ, **მენახირეობა**, ს. მწვეფსობა, пастуше-ство.

მენახშირი, ს. угольщик.
მენდიო, ს. ვეშაპის მსგავსი თევზი; ბუნ. ლ.
მენელ-საცხებელი, ს. შირონი, შპრო, -ცხებელი, ს. შპროსილა.
მენესცვი, ს. ნესცვის მკვრელი, სვირქაშხიკ.
მენიშენი, ს. საქმროსგან ნიშნების მიმცანი საცოლოსან, кто приносит предбрачный подарок, 2 ქართლ. 134.
მენიჯგორე, ს. ნიჯგორალი, მეკპარჭე, კაპარქის მზე, сайдачник, вооруженный луком и стрѣ.
მენოვაგე, ს. собутыльщик; საბ. ლ. [ხოუ.
მენუწლე, ს. საზრდოს მცველი, завѣдывающий провіантомъ, 2 ქართლ. 76.
მენჯი, ს. თქოს თავები გავაზედ, сѣдалищная кость, тазъ.
მეოთხე, რიცხ. ს. четвертый, **მეოთხედი**, რიცხ. ს. четвертая часть.
მეოინე, ს. ქანდირბაჭი, მიწმოლი, თვალთ მაქცი, филяръ, фокусникъ, шукарь.
მეომარი, ს. მეზრძოლი, მოღვაწე, გამრჯველი ომში, ратникъ, воинъ. **მეომრობა**, ს. მეზრძოლობა; შემართება ომში; воинственность, ვეფხ. 536; რუსულ. 318, 315.
მეომფორე, ს. ეპისკოპოზი, ომფორით მოსილი, епископъ; ბაქრ. 241, **მეომფრობა**, ს. ეპისკოპოზობა, епископство, ბაქრ. 316.
მეორე, ს. რიცხ. второй, **მეორელი**, რიცხ. ს. одна половина, **მეორედად**, ზვ. მეორედ. ზვ. по второй разъ, 1 ქართლ. 58; **მეორწილე**, ზედ. განმარებელი, удвоивающій, ეზეტ. 43—2; **მეორება** (ვაშორებ, -რე), ზ. შ. განვაშორებ, სელახლად გავაკეთებ რასმე ან სელ-მეორედ ვიტყვი; повторить, (ვაშორებ), ზ. მიწ. повторить, შარტ. 1—64; (ვშვორებ), быть вторымъ.
მეორმოცე, რიცხ. сороковой; მეორმოცე დუეენა, поручилъ священнику отслужить въ сороковой день обѣдню, 2 ქართლ. 524, 528; გორგ. 282; 41; **მეორმოცე**, ს. რომელიც ორმოცს დღეს გლოვას აღასრულებს, кто въ продолженіи сорока дней надѣваетъ трауръ, 2 ქართლ. 331.
მეორძაღლე, ს. ვინც ორძალს უკრავს, кто играетъ на двухструнномъ инструментѣ; სიბრძ. 150;
მეორწილე, ნსე მეორე.
მეოცი, ს. გაქცეული, განტოლოვილი ომის დროს, обращенный въ бѣгство, бѣжавшій, ისე 8—23; გამოსლ. 23—27; 2 სჯული 19—4; ფსალ. 17—40; ვეფხ. 1381; 1 ქართლ. 53; და მტერნი ჩემნი მომეცნეს მე მეოციად, онъ обрѣцаетъ ко мнѣ тыя враговъ моихъ; ფსალ. 17—40;
მეოცობა, ს. გაქცეულობა, ლტოლვა, бѣгство, 1 ქართლ. 237; მეოცვიქმენები, быть разбитымъ, 1 ქართლ. 49.
მეოჯახე, ს. პატრონი, хозяинъ.
მეოჯახობა, ს. хозяйство, სასოფლო გაზ. № 1—4 (1879).
მეოსება, ს. შუამავლობა, ონა, предательство, ходатайство, **მეოსი**, ს. შუამავალი, შემწე, ходатай, заступникъ, покровитель, რომავლ. 8—28.

მეპაექრე, ს. მოზააკე, диспутать, მეცავ. 15.
მეპასუხე, ს. პასუხის გამცემი, отвѣтчикъ.
მეპაციმრე, ს. საპაციმრო ღარაჯა, тюремный сторожъ, სიბრ. 171.
მეპატრონე, ს. მეპატონე, პატრონი, უფალი, вла-дѣтель, хозяинъ, господинъ; -კახთა, владѣтель Кахетин, 2 ქართ. 497; სიბრ. 76, **მეპატრონობა**, ს. მეპატონობა; მეურნეობა, господство; по-печительство; ქილ. 20.
მეპირდაპირობა, სხ. პირ-დაპირ ღგომა ან მდებარება, противоположность, противуположеніе, (ვპპირდაპირობ, -რე), ზ. უ. პირ და პირ ვდგევარ ან ვმდებარებ, противуположеніе; находитъся на противной сторонѣ; რუსულ. 320, 427.
მეპირის-თავე, ს. ცხვრის ჯოგზედ ან ღორისა გარდასახლის აშლები, сборщикъ повинности съ стада барановъ, свиней.
მეპირის-პირე, ს. მოპირდაპირე, წინა აღმდეგი, противникъ, სამ. ვსტ. 42, 158; ღარეჯ. 116; რუსულ. 401; ქილ. 167; **მეპირის-პირობა**, ს. პირდაპირღგომა; წინა აღმდეგობა, противуположеніе; противиться; ქილ. 352.
მეპირობე, ს. პირობის მიმცემი, союзникъ, сторонникъ.
მეპრატავე (ბერძნ.), ს. ცუავების მკეთებელი, დაბალი; ზოგჯერ მკეთებელი, მკერავი კარვისა; кожевникъ; кто дѣлаетъ пальтки; საქმ. 10—6, 7; 18—13.
მეპრორე (ბერძნ.), ს. მესაჭე, მენავთ მომღვარი, кормчій.
მეპუნგია, ს. შაქრლამეების გამსეიდველი, каплитеръ, ქილ. 527.
მეპურე, ს. პურის მცნობელი ან მოფარდული, хлѣбникъ, **მეპურეთ-მომღვარი**, ს. უფროსი მეპურეზეზედ, главный надъ хлѣбниками, დაბად. 40—2; **მეპურმარილე**, ს. პურ-მარილიანი, хлѣбосольный.
მეუამეობა, ს. დროების გარემოება, მაგალ. ვისაც რა ბუნობით და მეუამეობით მიწა ან ვენახი დაეჭიროს, გუჯ. 8, 29; обстоятельство, кто временно арендуетъ землю, виноградинкѣ.
მეუამენე, ს. მესაათე, საქაშოს მკეთებელი; გარნა მოეამენე, ეამნის მკითხველი, იქ ნსე; часовой мастеръ.
მერანდე, ს. მხედარი, всадникъ, 1 ქართლ. 290.
მერამე, **მერემე**, ს. მწვეფსი რემისა, ჯოგისა, табуи-щикъ, გუჯ. 20, 27; ღარეჯ. 73; რუსულ. 25.
მერამლე, ს. რამლით მისანი (ნ. რამლი), მემარგე, волшебникъ, **მერამლეობა**, ს. მისნობა, колдовство, რუსულ. 669.
მერანი, ს. ცაჭი კეილ-მოარული, თონარკი, იორლა, меришь, ვეფხ. 96, 203; **მერანობა**, ს. თონარკი, рысь, инокходъ, галопъ.
მერდინი, ს. თხელი საქერანგე აბრეშუმისა თავთის გვარი, тафта.
მერე, ს. უხნავ-უთესი მიწა, ძაღლია; ბაქრ. 182.
მერე, **მერეთ**, ზვ. მასუკან, აწის შემდგომ, послѣ; потомъ.
მერედე, **მერელი**, ს. მდინარის კიდეც დაემული

ვაკე ადგილი, ან შეიღანი, ფორე; рашниа на берегу рѣки; площадь.
მერევე, ნ. მერამე.
მერვე, ს. რიცხ. восьмой, -ველი, რ. ს. осьмая часть.
მერიღანი, ს. ლეორაფიულად: საშუაღლეო ხაზი, меридианъ, ლეორ. 12.
მერიქეფი, ს. ღვინის მწღე, кравицй, დასტ. 68, 81; ანტ. 6 — 33; -უზუცესი, главный кравицй, 2 ქართლ. 518.
მერმე, **მერმეღა**, ფხ. კვალაღცა, კიღეღცა, послѣ, потрѣмъ; еше, ошятъ. **მერმე**, ზედ. მომამლო, будущий, მერმესა მას შეეზასა, накнвѣтѣ, духовное возрожденіе, მაც. 19—28, **მერმეღა**, **მერმეღაღა**, ფხ. მასუკანაც, и послѣ этого, **მერმის**, ფხ. მომავლეს, въ будущемъ году или въ будущей жизни.
მერსენი კლღისა, ს. მერსინი, მურცი, სამლო. წერილში მერსინი, миршна, миртъ, ისიი. 41 — 19; ვასუტ. 16.
მერუღე, ს. მოღღანი, площадь.
მერუღე, **მერუღე**, ს. რუღების ზეღა-მხეღეღელი, надсмотрщикъ надъ водопроводными каналами.
მერული, ს. ორითი, видъ.
მერქანი, ს. ციღას შეგნითი გული ხეთა დასკუთრად მუხის გული, сердцешина дерева.
მერყევი, ზედ. მერყევი, მერწყევი, зыбкій, **მერყეობა**, ს. მერწყეობა, მერწყეობა, зыбкость, колеблемость.
მერცხალი, ს. მფრინ. ласточка, ისიი. 38 — 14; იერმ. 8 — 7; ბარუქ. 6 — 21; **მერცხლის მღეღვაირი**, მფრინ. кастака.
მერმევე, ს. მოღღანი.
მერმეღაღა, ს. მცენ. балаболка, ერ. ლ.
მერწყევი, ნ. მერწყევი.
მერწყული, ს. წყლის მზიღავი; ან წყლის საქანელი, ნიშანი ზოღიქანი; водовозъ; водолей, знакъ водянка, ისუ. 9 — 24; იერმ. 14 — 3; ზოგჯერში: ცუმბო წყლის საქანელი, вавось.
მერწყევი, **მერწყევი**, ზედ. მერყევი, зыбкій, **მერწყეობა**, **მერწყეობა**, ს. მერწყეობა, зыбкость, колеблемость, (მერწყეობა, სრ. არა აქვს). ვერყეობა, колебаться, зыбаться.
მერსი, ს. გრძელი სკამი, скамья; канане.
მერჯული, ს. რჯულის მოძღვარი, მეცნიერი რჯულისა, юристъ, законникъ, законоисѣдъ, правоисѣдъ, юрисконсулътъ, 2 ქართლ. 535; სამ. ვასტ. 238; გორგ. 42; ან. ერთის სარწმუნოვეებისა, единовѣрцевъ, მროვ. 11.
მესათე, ს. მეუამე, საათების მკეთებელი, часошникъ.
მესაღანჯღინე, ს. მეკუჭნავე, საკუჭნაოს მცველი, ключникъ, გუჯ. 20.
მესაღგომე, ს. თანა მცხოვრები, сожители, ქილ. 117.
მესაღგომე, **მესაღგურე**, ს. საღგურის მცველი, უცხოთ შემწუნარებელი, пристанодержатель, содържатель гостиницы, რუსუდ. 672, 675; **მესაღგურობა**, ს. ღღომა, пребываніе, жителство, რუსუდ. 985.

მესაღღელი, ს. საღღლის ერთად მჭამელი, собесѣдникъ за столомъ თამრ. ბაც. 134.
მესავარცხლე, ს. гребенчикъ.
მესავი, ზედ. მასოებელი, нмѣющій надежду, уповающій; шркующій, ვეფხ. 1543.
მესათონე, -ნოვე, ს. მიმფერებელი, მამებელი, მასამოენებელი, გორგ. 125; საბ. ლ.
მესათხეველი, ს. თეგზის დამჭერი, рыболовъ, ისიი. 19 — 8; მარკ. 1 — 16.
მესაიდუმლი, -ლოვე, ს. ვისისამე საიდუმლოს შემნახავი, хранитель чейи либо тайны; მარკ. 1-201; ქილ. 114.
მესავლავე, ს. უსაბი, мясникъ, დასტ. 26, 67, 140, 154.
მესავრავე, ს. მუზიკანტი, музыкантъ.
მესავრველი, ს. შემწარღავი, შემკველი ცევისა საბლით, რკინით, кто надѣваетъ оковы, узы, მარკ. 1 — 136.
მესალივე, ს. ხელ-მარჯვე მეზღური, მეთევე; ან მეკუჭნავე; рыболовъ, ქილ. 588, кухонный расходчикъ.
მესამარი, ე. ი. მეღღრმე მიწის ამარად, ღავიმარხო მიწაში, ვეფხ. 15, пусть я буду похорошенъ.
მესამე, რიცხ. ს. третій, **მესამეღი**, რიცხ. третья часть, **მესამეოცე**, რიცხ. шестидесятый.
მესამხეღვე, ს. მომიჯნავე, снограницный, ვეფხ. 964; ზოგჯ. მეზობელი, сосѣдъ.
მესანთლე, ს. სანთლის ჩამომსხმელი ან გამსეიღველი, свѣчникъ.
მესაპერობიღი, ს. საპერობიღეს დარაღა, მსმიღავი, тюремный стражъ, მარკ. 2 — 37; ან პაციმარი, პერობიღი, арестантъ, -ღეთ მოძღვარი, начальникъ тюрьмы, საქმ. 16 — 36.
მესარი, ნ. მესერი.
მესარვე, ს. სარკების გამსეიღველი, зеркальщикъ.
მესარწმუნე, ს. ერთის სარწმუნოებისა, единовѣрцевъ.
მესასვენებლი, ს. მესაწოლე, საწოლის მნე, постельничій.
მესაუნჯე, ს. საუნჯის მცველი, казначей.
მესაურე, ს. საურის გამომრთმევი მოხელე, сборщикъ податей, დასტ. 97; **მესაურობა**, ს. მესაურის თანამღებობა, обязанность собирающаго оброкъ, დასტ. 97.
მესაფლავე, ს. საფლავის მოხრელი, могильщикъ.
მესაქმე, ნანე მოსაქმე, ისიი. 66 — 18.
მესაფეღღური, ს. საფეღღურის მოქმელი, мажоревъელი, попрекатель, ვისრ. 59.
მესაფვირე, ს. საფვირის მკველი, трубачь.
მესაწოლე, ს. მესასვენებლი, постельничій.
მესაჭე, ს. მესარვე, кормчій.
მესაჭურჭლი, ს. საუნჯის მცველი, хранитель сокровищъ, 2 ქართლ. 140.
მესახლეობა, ს. ბინადრობა, ошѣдность.
მესახუნდრე, ს. ვინც ბინიღამ გამოაღღებს ნაღრისა, кто выгоняетъ зайца изъ берлоги, во время охоты, სამ. ვასტ. 183.
მესენავე, ს. სენავეში მყოფი, отшельникъ, ქილ. 537.
მესერი, ს. მასარი, მარტიღების გაღავანი, часто-

коль, полисадъ, тыщъ, 2 ქართლ. 335; ან სანგარი, оконъ, ретрашаментъ, ნ. ნ.

მესვა, გესვა, ესვა, ნ. სვა ან ყოლა.

მესვეცი, ს. მეულანოვე, столешникъ, (снятой).

მესვეური, ს. поденщикъ, კაცია 34.

მესთავლე, ს. უორძინს მომწიფევი სთველში; ან ყულუსის გამომრთმევი, собиратель винограда; იერემ. 48 — 32; сборщикъ податей съ вина, დასც. 58, 118, 135.

მესიზმრე, ს. განმმარტებელი, ამხსნელი ან მხანველი სიზმრისა, снотолкователь, сновидецъ, დაბაღ. 37—19; **მესიზმრეობა,** ს. обязанности снотолкователя; რუსულ. 12.

მესისხლე, ს. სისხლის მძებნელი, მაგალ: უმეცარი მოყვარე მესისხლესა უარესია, кровомститель, აღბ. 4; 2 ქართლ. 224, 537, 528; ვისრ. 12; სამ. ვასც. 62, 140, 222; გულ-მესისხლედ ბრძოლა, биться отчаянно, **მესისხლეობა,** ს. სისხლის ძიება, кровомщение, 1 ქართლ. 55; 2 ქართლ. 28; სამ. ვასც. 236; მოურავ. 33; მესისხლეობით მტერი, кровомстительный врагъ, გორგ. 209; **მესისხლური,** ზედ. სისხლის შეძიებლობით, кровомстительный.

მესკაბ, ს. მფრინვე. სკვიზნა, песчанка, ბუნ. ლ.

მესპეაღლე, ს. მეღამაზე. ювелиръ, ქილ. 655.

მესროლი, ს. მსროლელი, метатель стрѣлы, стрѣлецъ, ვეფხ. 199.

მესსია (ებრა.), ს. ცხებული, სახელი ესე ეკუთვნის, იესო ქრისტესს, Мессіа.

მესტამზე, ს. типографщикъ.

მესტკირე, ს. ლექსების მოქმელი სტვირის დავკირით, ან სტვირის დამკერელი, снпрѣльщикъ; импровизаторъ.

მესტიხე, ს. მელექე, стихотворецъ; **მესტნობა,** ს. მელექსობა, стихотворство.

მესტროლაბი, ს. მისანი ვარსკვლავთა ზედა, астрологъ, ლარჯე. 156; რუსულ. 684; მოურავ. 62; **მესტროლაბობა,** ს. ასტროლოგია, ვარსკვლავთ მეტყველება, астрологія.

მესტუმრე, ს. სტუმართ მამწვევარი ან დამხლომი, მიხმანდარი, смотритель за царскимъ столомъ, ან მესადგურე უცხოთა, содержатель гостиницы, რომ. 16—23; **მესტუმრეთ უზუცესი,** ს. მისმანდართ უზუცესი, главный надъ приставами при гостяхъ, **მესტუმრეობა,** სს. столничье званіе.

მესწვება, ს. განსხვავებულება, отличие, რამესწლეცი, ზედ. დამსწლეცი, есколькій. [ნოხთ.

მესჯუღე, ნ. მერჯულე; მარც. 2—342.

მეტაბლე; ს. მატაკარანი, ცაბლის მეურნე ან მზე, распорядитель стола, тафельдекеръ.

მეტად, ზხ. გარდამატებით, ქარზად, въ излишество, слишкомъ, ფსალ. 30—34; **მეტად** მლაშე, переслащенный, მეტად ღლიდ, преобладающей, ზომისაგან მეტად, болѣе мѣры, რუსულ. 223; მეტის-მეტი, чрезвычайный; **მეტადრე,** ზხ. უფრორე, უფრო განსაკუთრებით, дан. 7—7; тѣмъ болѣе, въ особенноти, преимущественно.

მეტადლი (ბერძნ.), ს. ლითონი, რაიცა მიწის ქანთაგან ამოთხრება, ვითარცა: ოქრო, ვერცხლი, რვადლი, რვინა, металлъ.

მეტანია (ბერძნ.), ს. თაყვანისცემა ან სინანულით შეერღობა; საეკკლესიოს ტრიკონში მეტანია არის ორგვარი: მცირე, რომელთა პირფერის გამოსახვა და ღიდი, -მუხლთ-მოდრეკა; знаменіе креста; поклоитъ земной, მეტანიის მოყრა (მოციური, ვიყურე), класть поклоны.

მეტაფიზიკა (ბერძნ.), ს. ზესთაბუნებითი სწავლა ყოველთა არსთა თვის თვისება ღუთისა და სულისა; метафизика, **მეტაფიზიკური,** ზედ. метафизическій, ტომ. 64.

მეტაფორა (ბერძნ.), გარდალება, გარდალებითი მნიშვნელობა ლექსისა (რიტორ.), метафора, **მეტაფორული,** ზედ. გარდალებითი, метафорическій

მეტაფორასი (ბერძნ.), ს. ბერძნულად თარგმანი; რამეთუ საკითხავნი მეტაფორასნი არიან განმარტებანი საღუთოთა წერილთა; წმინდათა ცნობრება, метафраза, толкованіе св. писанія или жнзнь святыхъ.

მეტყება, მეტყულობა (ვიმეტებ, -ცი; ვჰმეტყულობ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. არ ვჰზოგავ, არ ვრიღებ; не жалѣть, нешадить, ვიმეტებ თავსა, не жалѣть себя, нешадить себя, ვჰმეტყულობ, ე. ი. შემატყება, прибавляться, არ ვემეტებო, онъ жалѣеть, шадитъ меня, რუსულ. 275.

მეტყეორი, ს. ცისიერი, რაიცა უმეცდების ჰაერთა შინა, ვითარ: წვიმა, თოვლი, ქუხილი, მგზი და სხ. метеоръ, ფიზ. 94.

მეტყვითულობა, ს. დაცვირთულობა, павъбочепность, ქილ. 445.

მეტი, ზედ. ზომაზედ ან წონაზედ ქარზი, лишній, излишекъ; თანდ. გარდა, თვისიერი, кромѣ, თხუთმეტი ღლე, пятнадцать дней, მეტისმეტი, ძალიშპი, ვეფხ. 915; ჩემს მეტი, ჩემის მეტი, кромѣ меня, რუსულ. 374; 401; ამისმეტად, кромѣ этого, მეტისმეტი ღლიდ, чрезмѣрно, чрезвычайно большой, მეტ-ნაკლები, ზედ. ზომიერი, соразмѣрный, ქილ. 25; **მეტნაკლებობა, ს. ზომიერება, соразмѣрность, ქმნ. წ. 28; ქილ. 410.**

მეტიბიკონე, ნ. კანონარზი.

მეტივე, ს. ტივის პატრონი, ან ზედა-მხედველი ტივებისა, хозяинъ плота; смотритель пристани, куда пристають съ илотами, დასც. 94.

მეტიჩარა (ოსმალ.) ჩარე, ილაჯი, ередство, ბანკ. ლ.), ს. კარაკუჭა, არა მკითხე მიაშე, სხვათა სარგებელის მარიგებელი, совкій, охотникъ соваться, высочка всюду, **მეტიჩრობა,** ს. совкость, (ვჰ) соваться, высканивать.

მეტივე, ს. ტივისპატრონი, хозяинъ бурдюка.

მეტვბილე, ს. ცვბილეების შემხანავი მოხელე, чиновникъ, завѣдывавшій сластями.

მეტვკვითლი, მეტვკვიტილი, ზედ. წინა დაცვეთილი, обрѣзанный, но обряду ветхозавѣтной церкви, იუზეტ. 16—4; იერემ. 9—25; 11—16; **მეტვკვითლობა,** სს. წინადაცვეთა, обрѣзание, (ვჰმეტვკვითლობა), ზ. ე. წინა დავიცივთები, обрѣзываются, საბ. ლ.

მეტნობა, მეტობა, სს. ნამეტნობა; სიმეტნე, излишество, преимуществно; კოლ. 2—4; 1 კორ. 2—1; მარც. 1—86; ქილ. 410; (ვჰმეტვობა), ზი ვჰსქარბობ წონითა, ზომითა ან ღირსებით, მეტ.

ვარ; издншествовать; имѣть преимущество, превосходить; ვეფს. 37; რუსულ. 410; **მეტობი**, ზედ. მომატებული, лишній.

მეტოდა, ს. რიგი, წესი, метода.

მეტომე, ს. ერთის ცომისა, соплемешникъ, კავს.

მეტორა, ს. 15 ლიტრა, вѣсъ 3 ш. 15 ф. საბ. ლ.

მეტოქი (ბერძნ.) ს. დროებითი სადგომი ეპისკოპოსთა სხვას ეპარხიაში; ამ ლექსისაგან ჰსწარმოებს სახელი რომელთამე ეკატესისათა: მეტეხი; მადბ. წინა აღმდეგი; მოცილე; ქართ. 2, ტ. 42, подворье; противникъ; სვეტის ცხოველისა, противникъ животворящаго столпа, გუჯ. 27; 2 ქართ. 42; მეტოქობა, ს. соперничество; თამარ ბატ. 138.

მეტრადე, ს. ტრედების პატრონი, голубятникъ, ქოლ. 321.

მეტრფე, ს. მოტრფილე, 2 ქართლ. 168, преданный, влюбленный.

მეტულობა (ვჭმეტულობ), ზ. მ. გამოვიმეტებ, нещадить, нежалеть.

მეტყველი, მიმ. მოლაპარაკე, говорилшй, საქმ. 24—11; 1 კორ. 14—9; **მეტყველება**, ს. სიტყვა, ლაპარაკი, рѣчь, говоръ, ღვთიის **მეტყველება**, богословіе; **ფლაპარტ-მეტყველება**, наснословіе, мнѣлогія, ქოლ. 590, 641, (ვჭმეტყველებ, -ლე) ზ. უ. ვლაპარაკობ, ვიტყვი, гонорить, დიდებას გმეტყველებდნენ, словословилъ тебя, გუჯ. 37; **მრავალ-მეტყველება**, болтовни, რუსულ. 966; რუსულ. 979, მეტყველობის ნიჭი, снѣособность говорить, даръ слова.

მეტრაპეზე, ს. სუფრაჯი, столыникъ, метредотель, ბაკ. 313, 303.

მეუარე, ს. უარის მოქმედი, кто отрицается, непризнается, გორჯ. 146.

მეუდაბნოვე, ს. მწირი, განმხოლოვებული უდაბნოში, пустынный, отшельникъ; 1 ქართლ. 336; გუჯ. 20.

მეუღარი, ზედ. შეუწყნარებელი, შემავიწროვებელი, сѣтешитель, ქოლ. 19; 360, 474.

მეუზრახე, ზედ. არ მოუბარი, არ მოლაპარაკე. неговорящій; безсловесный, ვეფს. 732.

მეუკანავე, ს. უკან შოფი ან მდგომი, послѣдній, задній, -ლაშქარი, артергарды.

მეულუფა, ს. ვისაც ულუფა აქვს, ან დამრიგებელი ულუფისა, сархисли და საზრდელისა, кто получаетъ содержаніе; или кто раздаетъ содержаніе, провизію; расходчикъ, გუჯ. 6, 16; დასტ. 11, 140; სიგ. ჩოლაყ. 14.

მეუნებლე, ზედ. უარშოი, არ მორჩილი, ურჩი, непослушный, ვეფს. 263; დარეჯ. 107.

მეუნჯე, ს. მესაუნჯე, უნჯის მცველი, მწე, მოლარე, хранитель сокровища; იერემ. 22—15; ბარუქ. 3—18; ისაი. 22—15.

მეურმი, ს. ურმის პატრონი ან ურემიანი მოქირავნი, ямщикъ, извозникъ, გუჯ. 6.

მეურნაცე, ს. მიწის შემუშავებელი, გუნის დედა, пахары, земледѣлецъ; ისაი. 45—9; **მეურნაცობა** (ვჭმეურნაცობ, -ცე) ზ. მ. შემუშავებ მიწის, воздѣлывать землю, пахать.

მეურნე, ს. მოურნე, მზრუნველი, понечитель, опекушъ, **მეურნეობა**, ს. მოურნეობა, მზრუნველობა,

понеченіе, опека, (ვჭმეურნეობ), ზ. მ. ვჭმზრუნველობა, нещисъ, ქოლ. 413; **მეურნეობა** მიწისა, сельское хозяйство.

მეუფე, ე. ი. მეუფლე, შემოკლ. უფალი ან მეფე, ს. შფლობელი, მმართობი, პატრონი, განმგებელი, მზრძანებელი, владыка; царь, гоударь, повелитель; გვაკურთხენ მეუფეო, благослови владыко;

მეუფება, **მეუფობა**, ს. მეფობა, უფლება, ბატონობა, владычество, власть; (ვჭმეუფებ, -ფე; ვიმეუფებ, -ფე) ზ. მ. ვუფლებ, ვშფლობებ, господствую, владычествовать, царствовать, (ვამეუფებ), ზ. მ. ვამეუფებ, заставитъ царствовать, -господствовать, მეუფეობა, ს. მეუფება, господство, (ვჭმეუფეობ, -ლეფე) ზ. მ. ვუფლებ, господствовать, დაბად. 37—8.

მეუფროსე, ს. უფროსი, მთავარი, მზრძანებელი, начальникъ, **-სობა**, старшинство, начальство.

მეუღლე, ს. ცოლი ან ქმარი, сурругъ, -га; **-ღენი**, ს. ცოლქმარი, сурруги, 2 კორ. 6—14; სომხ. 302, **მეუღლეობა**, ს. ცოლქმრობა, сурругество, ქოლ. 453.

მეფანტურე, ს. ბანდურნეტი.

მეფარდაგე, ს. ფარდაგების მწე, конершнъ, заведывающій коврами; რუსულ. 194.

მეფე, ს. სელმწიფე, ქვეყნის მპყრობელი, ერთმთავარი, გვირგვინოსანი; მადბ. მეფე ან მადბიურად ნეფე უხმობენ ახალ ნაქორწილევსა სიმქსა სამღელემდე; ვითარცა დელოფალი ქალისათვის; ამ სიტყვას და არცა სხვათა არა აქვსთ მდებრი ნათესავი, რომელნიმე მწერალნი უკანონოდ ხმარობენ მეფა, მეფია, ვითარცა მდებრობითსა სქესსა; იერემ. 44—18; ქართულს ენაში მდერ. იხმარება დელოფალი და არა მეფე ან მეფია; ქალნი, რომელნიც იყვნენ თვით მპყრობელნი საქართველოსანი იწოდებოდნენ მეფედ; თამარ მეფე, ვეფს. 3, 4, 5. 1 ქართლ. ცხოვრ. 277; მეფე რუსულან, 1 ქართლ. 379, царь; новобрачный, какъ князь у престолюдиновъ въ Россіи; მეფუთ მეფე, царь царей, მეფენი საქართველოსანი, царі Грузинскіе, ღომი არის მეფე მზეტო, левъ есть царь захрей, მეფის მე, царешчы, მეფის ასული, царевна, მეფის სძალი, царская невѣстка, **მეფის სურნელა**, ს. მცენ. მართური, чудощнѣтъ, მეფე-ვაშლი, ს. მცენ. ანანას, მეფის სოკო, ნ. ნიყვია, **მეფური**, ს. მეფისადმი შესაფერი, царскій, **მეფისეული**, ზედ. მეფისადმი საკუნთველი, სახასო, царскій, придворный; ან მეფის გამგელი ან ქალი სამეფოს კარის მოსამსახურე; царская нянька или царская прислуужница; რუსულ. 138; **მეფობრივი**, **მეფობითი**, ზედ. სამეფო, сѣтѣсѣт. царственнй, 1 ქართლ. 252, **მეფება** (ვა) ზ. მ. მეფედ დავსვამ, გავბატონებ, воцаритъ, (ვიმეფებ, -ფე) ზ. მ. ვჭმეფობ, ვჭბატონობ, царствовать, **მეფობა**, ს. სელმწიფება, ბატონობა; ფლობა; სამეფო, მეფის საზრძანებელი, царствованіе; царство; ვეფს. 39; მეფობამან თქვენმან, наше величество; (ვჭმეფობ, -ფე) ზ. მ. ვჭბატონობ, ვჭვლობა, ვიმეფებ, царствовать.

მეფსალმუნე, ს. დავითის წარმოთხავი, исаломщикъ.

მეფსურობა, ს. სწავლა მსჯერობისა, экзерциция,

მეფუნდრუკე, ს. მროკავი, მოთამაშე, плясунъ, სიბრ. 130.

მეფუნდრუკე, ს. მეკაპილიონე, ქარვასლის მქონე, содержатель гостиницы.

მეფურე, ს. ფურის შემხანავი, коровникъ.

მეფური, ნ. მეფვა.

მეფურნე, ს. მედუქნე, ფურნეში მცხოვლები და მოფარდული პურისა, хлѣбникъ, пекарь, **მეფურნეობა**, ს. ფურნეში პურის გამოცხობა და გასუფლა, пекарство.

მეფურცრე, ს. ფუტკრის შემხანავი, ичеловодъ.

მეფუქვიდე, ს. ფუქვილის გამსყიდავი; продавецъ муки, სამღვთო წერილში: წისქვილის ქვა, жерновъ, გამოსლ. 11—7.

მეფუნანი, -ნოვანი, ზედ. ქეცანი, მქავანი; паршивый, ლევიც. 22—22.

მექათამე, ს. ქათამის შემხანავი, содержатель куръ.

მექანარე, ს. მეჭურნე, მენალარე, მენაფარე, трубацъ, დასტ. 89.

მექარავასდე, ს. მეკაპილიონე, содержатель гостиницы.

მექარავნე, ს. ქარავნის პატრონი, მოქარავნე, караванщикъ, ანტ. 45.

მექარე, ს. ქერის მარცვლებით მისანი, порожея по ячменнымъ зернамъ.

მექვაბე, ს. ქვაბების მკეთებელი, мѣдникъ.

მექვეფნე, ს. თანა მემამულე, земликъ, ისაი. 14—1; მიწის შემმუშავებელი, земледѣлецъ, საბ. ლ.

მექირავე, ს. მეურმე, извозчикъ, **მექმ-მიმღეობა**, ნ. მიმღეობა.

მექმეობა, ს. მოქმედება, дѣйствие; дѣятельность, ლოდ. 39.

მექნარე, ს. ქნარზედ მოთამაშე ან დამკვრელი, музыкальство, **მექნარეობა**, ს. ქნარის კვრა, игра на гуслихъ, (ვქმექნარეობ, -რევე) ზ. მ. ქნარ ვუკრავ, играть на гуслихъ, ისაი. 23—17.

მექონე, ს. ქონების მკეთებელი ან გამსყიდავი, горшечникъ.

მექონე, -ნი, ზედ. მქონებელი, имѣющій, კავშ. 110; მქონეობა, ს. მქონეობა, имѣние, владѣние, კავშ. 263.

მექონოთი, ს. ხარისხი ბაქან ბაქნად, подножье, нѣдесталь, იერემ. 27—19.

მექორწილი, -წინე, ს. სტუმარნი მიწვეულნი ქორწილში, гости, приглашенные на свадьбу, ვისრ. 8; სიბრ. 125; ანტ. 6—33; ან მძალი, дружка, ნ. ჩ. ლ. იანოვკ. მარტ. 1—137.

მექრთამე, ს. ქრთამის აძლები, взяточникъ, **მექრთამეობა**, ს. ქრთამის აძლებლობა, взяточничество, (ვქმექრთამეობ, -მევე) ზ. მ. ქრთამს ვიღებ, брать взятки.

მექუდი, ს. მკერვალი და მოფარდული ქუდა, шапочникъ.

მექუდაბაქე, ს. მედუქნე, лавочникъ, ანდრ. 85.

მეღალე, ს. ღალის აძლები, сборщикъ хлѣбной повинности, დასტ. 26, 159; **მეღალეობა**, ს. ღალის აძება, собиране хлѣбной подати.

მეღამურე, ს. ადუჩალი მხიხე.

მეღვინე, ს. ღვინის გამსყიდავი; ღვინის დამსხმელი და მიმრთმეველი; მომთვრალე; виноторговецъ;

кравчій; пльница, 1 ციმ. 3—3; ქილ. 417; ან ულუნის აძლები, сборщикъ податей съ вина, დასტ. **მეღვინეთ ზუციესი**, მეღვინეებზედ უფროსი, оберъ-шенкъ, **მეღვინეობა**, ს. ღვინის მოფარდულობა, виноторговля, ქილ. 417; (ვქმეღვინეობ, -ნევე) ზ. მ. ღვინოს ვყვილი, продавать вино.

მეღონეობა, ს. ღონის ძიება, средство.

მეღორე, ს. მწყემსი ღორთა, свинопаст.

მეფაიონე, ს. ფაიონის მკეთებელი, басонникъ.

მეფდე, ს. წიგნის შემკვრელი, переплетчикъ.

მეფვარე, ზედ. მოყვარე, любящій, ქილ. 610; **მეფვარეობა**, ს. მოყვარეობა, любовь, ქილ. 517.

მეფვი, **მეფვისი**, ს. მისნი, თვის-ცომი, მონათესავე, родственникъ, сродственникъ, გორგ. 191, 264; აღბ. 23; მეფვისნი და მოყვარენი, родственники и друзья, **მეფვისობა**, ს. ნათესაობა, сродство, родство, 1 ქართლ. 212; სამ. გიორგი მეფ. 10; რუსულ. 914.

მეფვსეული, ს. ანაზღეული, внезапный, **მეფვსეულად**, ზ. მ. უცებ, ანაზღეულად, мнотожესვე; внезапно, вдругъ, მატ. 26—74; 1 კორ. 15—52; დაბად. 14—45.

მეფი, ს. წამი, мгновение, мигъ, ნ. ჟამი; მეფსა შინა, въ мигъ, 1 კორ. 15—52; ისაი. 25—5; 48—3, მეფი არის არღის წახევარი ან ვაჟი, ნაწილი სეკუნდისა; ნ. ჟამი.

მეფორუდე, ს. ვისაც უფორულათ აქვს ადებული რამე, абонировщикъ, абонентъ, დასტ. 19; მეფუსეულად, ნ. მეფესეულად.

მეფოფი, ნ. თანა მეფოფი.

მეფულუხე, ს. კულუნის გამომრთმევი, сборщикъ податей съ вина.

მეფურმე, ს. მოღვაწე ვინოგრადა.

მეშარბათე, ს. შარბათის შემხანავი, მევაჟინე, зашвывающій шербегомъ, или продавецъ широна, დასტ. 3, 26, 73.

მეშეშე, ს. შეშის დამშობი, მზიდველი ან გამსყიდავი, дровосѣкъ; дровяникъ.

მეშველი, ს. მშველელი, мѣщ, помощоги, помощникъ, იეზუკ. 12—14.

მეშვი, ზედ. მშობელი; рождающій, **მეშვიეობა**, ს. მშობელობა, рождаемость, ლოდ. 17; მეშვიეობით ძალი, производительная сила, კავშ. 266.

მეშვიდე, რიცხ. სახ. седьмой, -დედი, седьмая часть.

მეში, ს. ცუდი სამოკვე ცხვრისა, сафьянъ изъ баяраньей шкуры, ბურთი შეშისა, кожанный мячъ, ბუნ. ლ; მეშინის, ნ. შინება.

მეშიბაქე, ს. ხარატი, токарь.

მეშუალობა, ს. შუამდლობა, посредничество.

მეშუბარი, ს. შუბით შეჭურვლი, лѣшеносецъ, 1 მეფ. 31—3.

მეშურდული, ს. შურდულით ქვის მსროლი, пращникъ.

მეშურნე, ს. მემშურნე, завистникъ, **მემშურნეობა**, ს. მოშურნეობა, შურის მქონეობა, зависть, ქილ. 251; (ვქმეშურნეობ, -ნევე) ზ. უ. მოშურნე ვარ, завидовать.

მეტეჭი, ს. მცირე სორცმეტი, бородавка, угорь, мозоль; **მეტეჭიანი**, угреватый; **მეტეჭანობა** (ვკ), ვ. უ. მეტეჭი ღამურის, угреватый.
მეტეიანური, ს. ქვიანურის მკერული, скрипачь.
მეტეიქე, ს. ქვიქების გამაიდველი, продавец стеклянной посуды, ქის ღუქანი, лавка, где торгуют стеклянной посудой, ქილ. 74, 425.
მეტეორე, მღაბ. **მეტეორსაბარე**, ს. ჭორის მთქმელი, метеитникъ.
მეტეურჭელი, ს. მეკეცე, ქურჭელი მკეთებელი ან გამსყიდველი, торгующий посудой; гончарь; **ჭელი უხუცესი**, ს. მოლარეთ უხუცესი, казнохранитель, **მეტეურჭელიობა**, гончарство, (ვკ), гончарить.
მეტეუსა, ს. მცენ. ნ. მეტეჭა ან ეკალძვალა; ბუნ. ლ. **მესამელი**, ს. წაღების მკერავი, сапожникъ, **მესამელიობა**, ს. წაღების კერვა, сапожничество.
მესარისხე, ზედ. ხარისხის მქონე, имьющий рангу, степень.
მესარკე, ს. ხარკის გამომღები მოხარკე, ან ხარკის გამომართმევი, лавникъ; сборщикъ податей, ლუკ. 12—58. [4—145].
მესარე, **მესამე** ს. მზარეული, поварь, ანტ. **მესაცე**, ს. ხატის მკვირთველი, ქურუმი, жрецъ у Хенсурцевъ.
მესბორე, ს. ხბოების მწეფმსი, телячий пастухъ.
მესვარიშე, ს. შემწე, მკველი, მომხმარო, ქილ. 624; 692; მესვარიადე, ს. საიდუმლოს შემნახავი, хранитель тайны, посвященный въ тайну. ქილ. 264, 292; ვისრ. 26; ходатай; წათ ცხოვრ. 8.
მეხი, (არაბ. სომხ.) ს. ელივსა და ქუხილის დროს ჩამოვარდნილი ცეცხლი, შენივთებული ღრუბელთა შორის ილექვროს ძალითა, громовая стрѣла, громовой ударъ, **მეხის ტეხა** ან **ჭექა**, раскатъ грома, трескъ; **მეხისქეა**, ს. მსოფლიონი ესრეთ უხმოებნ რომელსამე სამკურნალოსა ქვასა და ჰკობუნებნ მეხის თანა შთამოვარდნასა მისსა, громовая стрѣла; (окаменелости) асрилитъ, მეხიკი დაგეცა, მეხი დაგაჟარე მაგ თავში; მღაბ. чтишь, тебѣ проналитъся, **მეხიანი**, ზედ. громовой, -ღრუბელი. громозвонная туча, მეხის ნაცეხი, იგივე მეხისქეა; ქილ. 167; **მესდაცეხილი**, **მესცეხილი**, ზედ. მესდაცემული, пораженный громомъ, **მესდაცეხილობა**, **მესცეხილობა**, ს. მესდაცემულობა, 1 ქართლ. 430; რუსუდ. 204; გუჯ. 8; поражение громомъ.
მეხივადი, ს. მცენ. ლეკის ხე, палеюнокъ, черно-кшеница, ვის. ლ.
მეხილი, ს. ხილის გამსყიდველი, фруктовщикъ.
მესღმე, ს. ხმლები მკეთებელი და გამსყიდველი, кто дѣлаетъ или продаетъ сабли, **მესღმეობა**, ს. ხმლები გასყიდვა, продажа сабель, გორგ. 144, ნ. მესღმელი.
მესმეობა, ს. ერთ-ხმა, შეწყობილობა ხმათა, согласие, музыкальное созвучие; დაბ. 3—7.
მესმამადე, ს. სომალის პატრონი, корабельщикъ, მირიან. 109.
მესორცი, ს. ხორცის გამაიდველი, мясникъ.
მესრე, ს. ხარების გამრეკი, მწაფელი, погонщикъ воловъ, აღბ. 13; დასტულ. 26, 5; **მესრეობა**,

ს. ხარების გარეკა, обязанность погонщика, ერისთ. II, 31.
მესრმელი, ს. ნ. მესმელი; ხმლიანი მხედარი ან მტარვალი, оруженосецъ; палачъ; მარკ. 6—27.
მესროპე, ს. ნავის მომსემელი, гребецъ.
მესსიერება, ს. სსოვნა, память.
მესსიერი, ს. მახსოვარი; გულის-ჟურიანი, памятли-ный.
მესტეხილობა, ნ. მეხი, поражение громомъ.
მესუთე, რიცხვ. ს. пятый, -ნაწილი, пятая часть.
მეჯადაგი, ს. მეჯღანე, წაღების მკერავი, сапож-никъ, ცხოვრ. ესტატი მცნუთელისა.
მეჯამე, ს. ჯამების მცველი მოხელე, хранитель чашъ, **მეჯამეთ უხუცესი**, ს. უფროსი ამათი, главный хранитель посуды, გორგ. 149.
მეჯარე, ს. მოლაშქრე, воинъ.
მეჯვარე, ს. ქორწილში ვინც ღელ-მამის მატეირად იქმნებიან და შემოჭვავთ ახალ ნაქორწილევს სხლ-ში და უჩვენებენ საჯრომს ადგილს, посаженный отецъ. კავკ. გაზ. 1854, № 98.
მეჯინიბე, ს. ცხენთ მომვლელი, конюхъ, გუჯ. 16; -ზეთ უხუცესი, ს. ამირანორი, ვზინდართ უხუ-ცესი, оберъ-штабмейстеръ, დასტ. 113.
მეჯლისი, **მეჯლიში** (არაბ.), ს. დიდი წვეულობა, ნაღიმი, лѣзвни; собрание, бестѣла; ширъ, ширше-ство; 1 ქართლ. 52; დასტ. 3; ჩანრ. 35.
მეჯოგი, ს. ცხენთ მამოვებული მწეფმსი, табун-щикъ, **მეჯოგეთ უხუცესი**, главный надъ та-буниками.
მეჯორე, ს. ჯორების პატრონი, пастухъ лоша-ковъ, გუჯ. 16; დასტ. 81, **მეჯორეთ ხუცესი**, главный надъ пастухами лошаковъ.
მეჯურუმე, ს. გარდასახადის გამომართმევი, взыска-тель штрафа.
მეჯურმუცე, ს. მტაცებელი, მკრეხელი, хищникъ, разбойникъ, აღბ. 164.
მეჯურეთარობა, ს. ცოლობა, გასწორება, пара-чета, ровня, равенство, რუსუდ. 3.
მეჯღანე, ს. მეწაღე, сапожникъ.
მეჭარი, ს. მარი, მკვდილიანთ ცოლის მიზლი, ქებინი, каляны, выодилъ, ვისრ. 123; საბ. ლ.
მეჭმანდარი, ნ. მისმანდარი, 2 ქართლ. 67.
მევედრებელი, ს. მოსოვნელი, проситель, **მევედრე-დრებელიობა**, ს. ვერება, просьба, (მევედრებე-ლობა, -ლე) ვ. უ. ვითხოვ, ვიოხ. просить, მარტ. 2—63.
მეირსინი, -სიონი, ს. მერსენი, მურტი, მცენარე; мирщина, миртъ; ესაი. 41—16, 40—19; ბუნ. ლ.
მეზა, ზედ. განმზადებული, მომზადებული, სოსმიკი, готовый, ვევს. 1462; მატ. 22—4, 8; მზავარ, я готовъ, მზა მუავ მე, приготовь меня, **მზადე**, **მზათ**, **მზას**, ვც. готово, **მზადისი**, ზედ. მო-სამზადებელი, пригитовительный, **მზადება** (გამ-ზადება, -ლე) ვ. მ. მოამზადებ, მზადეკეთე, при-готовляться, (ვე) ვ. მ. готовитъ кому.
მზაკვარი, ზედ. მავკის მომქმელი, ვერატი, ковар-ный, хитрый, **მზაკვრობა**, **მზაკვრობა**, ს. ვერაობა, коварство, хитрость, (ვკმზაკვრობ, ვიმზაკვრებ) ვ. უ. коварствовать, хитрить.
მზამეტყველი, ს. ораторъ, -ლეობა, ს. ораторство.

მზაობა, ს. მზათ ფოვნა, готовность, დარეჯ. 81.
მზარავეი, ს. თვალისა და ყურის დამტერი. მოღარი-
 ლი მტრისა; შემპრწუნებელი, ზარის დამცემი,
 ვეფხ. გან. თეიმ. 309; подстерегатель, курауль-
 щикъ, наблюдатель; поражающій ужасомъ.
მზარდული, ს. ლაღა, მამა-მშუქე, გამზრდელი,
 дядька, воспитатель; დაბად. 15—8; 1 კორ.
 4—15; გალატ. 3—23; ქილ. 400.
მზარეული, **მზარეული**, ს. ქონდაქარი, поваръ,
მზარეული მთავარი, -**უხუცი**, ს. უფროსი
 მზარეულბედი, თეშალი; кухмистеръ, **მზარეუ-**
ლობა, ს. მზარეულის მოხელეობა, кухмистер-
 ство, (ვემზარეულობ, სრ. არა აქვს; ვიმზარეულე-
 ლე), ზ. უ. поварничать.
მზახალი, **მზახალი**, ს. ესრეთ უხმო ბენ ურთიერთსა
 დედ-მამანი და სხვახი ნათესავნი ქალღაეთა შეუღლე-
 ბულთა, свать, такъ зовутъ другъ друга роди-
 тели обнѣчанныхъ; დაბად. 21—22; 26—25;
 ვეფხ. 1006; გორგ. 287; **მზახლევა**, **მზახლე-**
ვა (ვა), ზ. მ. ნათესავობას ჩამოეუცღებ შეილე-
 ვას დაქორწილებით დავამოყვებ, დავამოყვრებ;
 2 ქართლ. 180; ერისთ. 58; породнитъ, (ვემზახ-
 ლები, -ლე), ზ. თვ. გავუნათესავებდი, გავეუყოვერ-
 დებდი, породниться, 2 სჯული. 7—3; 1 ქართლ.
 64; იმზახლენ, вступили въ родство, породни-
 лись, 2 ქართლ. 228; **მზახლობა**, ს. ნათესავო-
 ბა, მოყურობა, მოყუსობა, родство (по браку
 дѣтей); მზახლობის პირი, ე. ი. დამოყვრების პი-
 რობის დაღება, дать слово кому вступить въ
 родство, женить дѣтей своихъ, 1 ქართლ. 203;
 2 ქართლ. 50; 2 ქართლ. 149.
მზგავსი, **მზგავსება**, ნ. მსგავსი, მსგავსება.
მზგეფსი, ნ. მსგეფსი, ვეფხ. 930.
მზღელი, **მზრდელი**, ს. გამზღელი, дядька, по-
 сннатель.
მზე, ს. მზათობი ღღისა, солнце; особа, пзвѣстная
 личность, ვეფხ. 696, აღმოსვლაჲ, აღმოსვლა მზი-
 სა, носхождение солнца, დასვლა მზისა, захож-
 дение солнца, მზის დახნელება, затмѣние солн-
 ца, მზის პირ და პირ, противу солнца, უენმა-
 მზემა, თქვენმა მზემა, кличусь вами, უენს მზესა,
 ради Васъ, დაბად. 42—15, 17, ვეფხ. 1290;
 1296; და მზესა თქვენსა ესვიდენ, и чтобы особѣ
 нашей повиновались, მეფისა მზის თამარისა, осо-
 бѣ царя Тамары, ვეფხ. 3; ერთის მზითა, ე. ი.
 ერთის დღითა, въ одинъ день, ვეფხ. 302; **მზის**
მოქცევი, 28 წელიწადი, ე. ი. რიცხვი ნაკის წე-
 ლიწადთა 4 და რიცხვი მსგეფსის დღეთა 7. რა გა-
 ნამრავლო ურთიერთსა ზედა შეიქნება 28; შემდგო-
 მად მოზრუნებისა ესოდენტა წელთა შეიდეულის
 დღენი იმავე 12 თთვეთა რიცხვებში მოვლენ, რო-
 გორც ყოფილთა 28 წელს უწინ; ნანე ქრონიკონი,
 кругъ солнца 28 лѣтъ, **მზის დღე**, ან მზისა,
 ს. დღე კვირაჲკენი, воскресенье, **მზისით**; დღი-
 სით მზისით, среди бѣлаго дня, **მზიანი**, ზედ.
 მზით განათლებული, солнечный, -დღე, солнеч-
 ный день, მზიანი პირი, красное лице; დარეჯ.
 2—106; **მზიანება** (ვამზიანებ, მაკალ. ბნელსა),
 ზ. მ. განვანათლებ, освѣтитъ, пролить свѣтъ;
 ვეფხ. 830; 860; ქილ. 600; **მზისიერი**, ს.

მზის ელვარება; განჯაფის თავი, ავთაფი, блескъ;
 свѣтъ солнца; кожанный мѣхъ; сакъ; სპ. ლ;
მზიური, ზედ. солнечный, **მზე გრძელობა**,
 ს. დღე გრძელობა, დღე ხსნი სიცოცხლე, дол-
 голенствіе, ვისრ. 5; ციმბო. 12. **მზეთი უნახავი**
ქალი, ს. ლამაზი, მშვენიერი ქალი, ქალი უმანკო,
 красавица; невнимная дѣвушка; **მზესუჭვერიცა**,
 ს. მცენ. подсолнечникъ (раст.), ქილ. 151;
 ბუნ. ლ. ერისთ. ლ. **მზის ჩადუნა**, მცენ. კლდის
 კილაშურა, стожпникъ, ბუნ. ლ. **მზეთი კეთილო-**
ბა, ს. ბედი, ბელნიერობა, счастье, ვისრ. 11,
 თქვენმა მზე კეთილობამ, клянусь вашимъ
 счастьемъ, **მზენაობა**, ს. ენამზეობა, ენა მჭე-
 ვრობა, краснорѣчіе, სპ. ლ; **მზეობა**, ს. მშვე-
 ნიერება, красота, ენამზეობა, ენამჭევერობა,
 краснорѣчіе, (ვემზეობ, -ვე), ზ. უ. ვჭევენი, кра-
 сиваться, ვეფხ. 8; შავთ. 25, **მზენაობა**, ს.
 მშვენიერება, красота, **მზიანი**, ზედ. მზიანი,
 солнечный, ქილ. 94; **მზობა**, ს. მშვენიერება,
 красота. ვეფხ. 825; 1130; მისთვის მზისავე
 მზობასა, ე. ი. იაჯდის; ითხოვდის რომ თავის მშვე-
 ნიერი მზე მშვენიერად დასლობდა, онъ просилъ,
 чтобы найдти или застать свою возлюбленную
 красавицу въ полной красотѣ.
მზევალი, **მზევალი**, ს. კაცი წინდად მიცემული,
 аманатъ, заложникъ, სპ. ვ. 234.
მზეველი, ზედ. гнѣніи, მაკალ. ხმალი, აღვილად
 მღრეკი.
მზერა, სს. смотрѣіе, (ვემზერ, -ზირე, ვუმზერ,
 -ზირე, ვიმზირებდი, -რე), ზ. უ. ვ. ვუცქერ, ვუჭ-
 ვრეტ, ვუურებ; დაზვერა, ვუღარილებ მტრისა;
 смотрѣть, глядѣть; подстергать, подкармли-
 вать, ვისრ. 22; რუსულ. 53; გამოსლ. 21 — 14,
 ისე. 3—4, სპ. მოსეს. 13, და უმზირდეს გზასა
 ზედა მოკლვად; и подстергали убитъ на до-
 рогахъ, საქმ. 25—3; მზირნ (ე. ი. მზირიან), ფარუ-
 ლად ვითარცა ღომი საუთვლას თვისსა; сидитъ
 на потаенномъ мѣстѣ, какъ левъ въ логовищѣ
 своемъ; ფსალ. 9—29; (ვიმზერ, ვიმზერიან), смот-
 рѣшь на меня или смотрятъ на меня, დარეჯ.
 2—68; **მზერინება** (ვა), ზ. მ. ვაურებ, ვაჭვერი-
 ნებ, заставишь смотрѣть, замзѣриваешь, გამზერი-
 ნებ, ты заставляешь меня смотрѣть, и застав-
 ляю тебя смотрѣть.
მზეაობარი, **მზეაობარი**, ს. მოამპარტავნე, ზვა-
 ვი, кичливый, гордый, надменный, -ბარობა,
 ს. ამპარტავნობა, кичливость, гордость.
მზეარი, ს. აღვილი მზის გულზედ, солннщъ.
მზეარი, ნანე ზვარი.
მზეველავი, ს. დამანგრეველი, დამქცეველი, разру-
 шитель.
მზევრავი, ზედ. მოღარილი, თვალისა და ყურის დამ-
 ტერი, наблюдающій за кнѣмъ.
მზევეთი, ს. მძლეველი, побѣдитель, ქილ. 599.
მზიარებლობა, ს. მონაწილეობა, причастность,
 კავშ. 56.
მზიდავი, ს. მუშა კაცი, посылщикъ, ვეფხ. 1056,
 -წყლისა, подвозъ, -შეშისა, посылщикъ дровъ,
მზიდეველობა, ს. ზიდავა. носка, пошенье,
 კავშ. 73.

მზითველი, ს. приданое, ნ. ზითველი; მზითვა, (ვკმ-ზითვა, -თე), ზ. მ. მზითვეს ვაძლევე, давать приданое.

მზინვარე, ზედ. ბზინვარე, ელვარე, ეზუკ. 40—3; блестящий, блистательный, -რება, ს. ბრწყინვალეობა, блеск; (ვკმზინვარე, -რე), ზ. უ. ვკმზინვარე, блистать.

მზირავი, ნ. მზარავი.

მზირი, ს. მსკოვარი, დამზვერავი, დამალულს ადგილს მეოფი გუნდი ჯარისა მცრის დასაზვერავად, подстергатель, соглядатай; засада; ვეფს. 227, ფსლ. 9—28; ქილ. 563; **მზირვა** (ვკმზირ, ვკმზირავ, -რე), ზ. მ. მზირად ვარ, ვკმზირავ, ვუღარილებს, ვავიშსტრობს, подстеречь, подкарауливать; გამზირიან, подстергають, დარეფ. 3; **მზირაობა**, **მზირობა**, ს. დარიდლი, გამსტრობა, шпионство, согляданіе.

მზისიერი, ნ. ავთაფი, საბ. ლ.

მზისით დღისით, среди белаго дни, ნ. მზე.

მზის გული, ნ. გული, солнцепёк.

მზმანებელი, ს. მომხიზლავი, მისანი, пошешник, коздуш.

მზმელი, ს. მქნელი; ყმაწვილსავით მხიარული, მოლად; дѣлающий, поступающий, рѣшый; ვეფს. 1071.

მზმნე, ს. მომხიზლავი, очарователь.

მზობა (მიზობა, -ზე), მანიჭებ, მაძლევე, награждать, ჩასრ. 9; ან ნახე მზე.

მზობა, ს. განმზადებულება, готовность, ქილ. 414; მზის უჭერიცა, ნ. მზე.

მზომელი, ს. განმზომელი, мѣритель.

მზორავი, ს. მსვერვლის შემწირველი, жертвоприношитель.

მზრალი, ზედ. დამრალი, ყინვით წამხდარი, мерзлый; нохлающий отъ мороза.

მზრასავი, **მზრასველი**, ს. დამზრასავი, გამქიქებული, დამგობი, ვეფს. 1563; поношитель.

მზრასველი, ს. ვინც ლაპარაკობს; მრჩეველი, რჩევის მიტყევი, говорящий; совѣтникъ; მარკ. 15—45; ლუკ. 23—50, **მზრასველობა**, ს. ლაპარაკი, говоръ, говореніе, მარკ. 2—134.

მზრდელი, ს. ლაღა, გამზდელი, воспитатель, ვეფს. 928; გამომკეველი, დამრჩენი, кормилец, პავთ. 10, **მზრდელობა**, ს. გაზდა, воспитаніе, იობ. 8—16.

მზრუნავი, -ველი, ს. მონაღლევე, მეურნე, გულის შემავიჯარი, пошепитель, **მზრუნაობა**, -ველობა, ს. მეურნეობა, пошепение, забота.

მზღვარვა (ვემზღვარვი), ზ. თვ. ვემიჯნავები, грашичить, ქილ. 28; კავს. 284.

მზღვარი, ს. სამზღვარი, მიჯნა, граница, предѣлъ, ვეფს. 9, სამ. ვანკ. 161, პავთ. 14.

მზღველი, **მზღვეველი**, ზედ. გარდამზდელი, платящий за, ვეფს. 920, 1095.

მთა, ს. ქვეყნის სიერცხედ ამალღებული ადგილი, ან გაბმულნი სიმაღლენი гора; -თავთა მთათა ეწოდების თხემი და მწვერვალი; მთავან ქვე ჩამოღვენებულითა ადგილთა **გვერდობი** და **ფერდობი**; რა მცირედ დაივკებს და გრძლად წარზიდულობა მთი **კაფთობი**; და სადა მთანი და-

სრულდებიან **ძირი**; მცირეთა მთათა დიდთავან წარზიდულთა **ბორცვი**, **გორა** და **გორაკა**; უმცირესსა **ბეგი**, **ბეგობი**; გრძლად წარზიდულსა გორასა **სერი** და **გადირი**, სერის თხემსა **ქედი**; სადაც ქედი რაოდენმე დაბლდება ეწოდება **უღელტეხილი**; მთათა აღსავლსა გზასა **აღმართი** ან **შედმართი**; გარნა შთამოსავლსა: **დაღმართი**, **ჩაღმართი**, სხვანი ნახე კლდე; თხემი მთის წვერი ან მწვერვალი მთისა, вершина горы, მთის ძირი, -ძირეული, подошва горы; მთა მთად სიარული, ходить по горамъ 2 ქართლ. 63; **მთის ჩადუნა**, ს. კლდის კილაშურა, მცენ. стеножопные раст. ბუნ. ლ; გვიმრიჭა, пашпа, ერისთ. ლ; **მთის-ნიორა**, ნ. ნიორი, **მთის სუმბული**, ს. მცენ. бѣлоустъ, **მთის ეგირი**, ს. მცენ. Astrantia helleboriae folia, **მთის ჩიტი**, ს. მურინ. щеголь; ერისთ. ლ. **მთის წვერა**, ს. მცენ. რომელსაც იკალიან. ჰქვიან: turillagine magiore; პ. ფ. ლ. **მთაბარობა**, ს. ადგილი მთიანი და ბარიანი; мѣсто покрыто горами и равнинами.

მთავარი, ს. უფროსი, ან მფლობელი, глава; начальный; владѣтельный или удѣльный князь; დაბად. 24—2; 36—20, საქმ. 4—5; 14—5; ისაი. 1—23; 3—14; 10—7; 11—11; 14—6; **მზედართ მთავარი**, военачальникъ, **ქალაქის მთავარი**, градоначальникъ, **მამათ მთავარი**, патриархъ, გუგ. 33; მღვდელ მთავარი, епископъ; **მთავარ-მმართველი**, главоуправляющий, მთავარი გურიისა, владѣтельный князь Гуріи; მთავარი ერისთავთა, главный носвода, 1 ქართლ. 149; **მთავარ-ქონდაქარი**, ს. მზარეულთ უხუცესი, главный кухмейстеръ, **მთავარ ანგელოზი**, архангелъ, **მთავარ დიაკონი**, архидіаконъ, **მთავარ ეპისკოპოზი**, архіепископъ, **მთავარ მოწამე**, первоученикъ, **მთავარი მეღვინე**, главный кравчій, დაბად. 40—2; **მთავრინა**, ს. დეოფული, მთავრის მეუღლე, владѣтельная княгиня, **მთავრული**, ს. მთავრისადმი საკუთხველი, княжескій, **მთავრობა**, ს. უფროსობა, უპირატესობა, მმართველობა; ფლობა; ერთი ცნრათა დასთავანი ანგელოზთა; княженіе; правленіе; начальство; пачала (чинъ ангеловъ); ლუკ 3—1; 1 ქართლ. 122, 343; დაბად. 40—13; მთავრობა ქალაქისა, градоначальство, (ვკმთავრობ, -ვიმთავრებ, -რე, ვემთავრები, -რე), ზ. უ. ვ. ვკმფლობ, გმართავ, княжить, править; начальствовать, მსაჯ. 8—21, 2 ქართლ. 96; **მთავრობითი**, ზედ. иривителствственный, მარკ. 2—135, გმთავრობდე, стану властвовать надъ тобою, 2 სჯული, 8—21.

მთარგმნელი, ს. აღმსნელი, გარდამღები ერთის ენისაგან მეორემდე, толкователь; переводчикъ; დაბად. 41—7.

მთაზვი, ნ. თაზვი.

მთებარე, ზედ. მგზებარე, горящий.

მთებინი, ზედ. მთებით საესე ადგილი, гористый.

მთეთრობელი, ს. მმურცნელი, მრცხელი სამოსელთა თეთრად, бѣлыишникъ.

მთეველი (ღამისა), ზედ. მთელის ღამის უძილოდ გავმავრებელი, бодрствующій всю ночь.

მთელი, ზედ. სრულიადი, ყოვლიადი, უკლებელი; უაფაო, სასწალომთი; ძქლმ; здороний; სიკელ. ჩოლაჟაჲ. 14; -ჭკუა, здравый умъ; ერთსი. II, 7; მთელი წლიწადი, ძქლმ годъ, მთელი ქალაქი, ძქლმ городъ, მთელი ევროპა, вся Европа, მთელი აღმაინი, здороний человекъ, მრთელ ცნობა, полное помяtie; მარ.ტ. 1—197; 206, მთელი დღე, ძქლმ день, მთელი უღუფა, полный окладъ жалованья, მთელი პური შეჭამა, опъ съѣлъ ძქლმй хлѣбъ, **მთელობა**, ს. სიმთელი. მოუკლებულობა; უაწდობა: ძქლობა; здоровье; (ვჭმრთელობა), ზ. უ. უკლებელეარ: კარგა ვჭმრთობ; быть ძქლმ; здравствовать, ისაი. 37—11; **მთელეზა** (ვა), ზ. მ. პირველს მდგომარეობას მოყვივან; შევასრულეზ; მოვარჩენ, მაღამოთი წულელესა, გავიმთელიეზ, поправлять, давать чему прежний видъ; заживлять рану; (ვმთელეზი). ზ. ვდ. პირველს მდგომარეობას მოვად; მოვარჩენი, გავმთელეზი, получить прежний видъ; заживать (о ранахъ).

მთენი, ზედ. მნათობი, освѣщающій; ჩანრ. 67, 71.

მთენობა, ს. лучезарность, შაჲ. 45.

მთესვარი, **მთესველი**, ს. დამთესვი, сѣятель, მარ.ტ. 13—3; მარკ. 4—3.

მთუული, ს. მთული, მთაში მოსახლე, горецъ, 1 ქართლ. 190.

მთვალავი, ს. მთვალეთრებელი, თვალის მადევენბელი, наблюдатель, ვისრ. 149.

მთვარე, მთვარიანი, მთვარეული, მოთვარული, მთვარეობა, ნ. მთვარე: ვეფხ. 209.

მთვლეზმარე, ს. ვისაცა ვსთვლეზს, кто дремлетъ.

მთვრალი, ს. ღვინისაგან დამთხრალი, გამზრუველი, пьяный; **მთვრალეობა**, ს. ღვინის სმა, пьянство, (ვჭმრთელობა, სრ. არა აქეს), ზ. უ. ვჭმრთეობი, ვლოთობა, пьянствовать; 3 მეფე. 20—16, რომ. 13—13; გალატ. 5—21; მაძლარს მსიერი ემთვრალეზა, არაკი, смятый голоднаго не разумѣеть, ვისრ. 88.

მთიანი, **მთეზიანი**, ზედ. მთეზით სავსე, გორეზიანი гористый.

მთიზავი, **მთიზელი**, ს. მცელავი, გამთიზავი ბალახისა, косарь, косецъ, იერემ. 9—22, **მთიზვა** (ვჭმთიზვა-ზე), ზ. მ. ვჭმთიზვა, косить сѣно.

მთიეზი, ს. განთილის ვარსკვლავი; მთიეზად იწოდებანი აგრეთვე მოძღვარნი ეკკლესიისანი; утренний зарк, разсвѣтъ, денница; сѣтло; 3 ეფდრ. 9—32; 2 ჰეტრ. 1—19; ფილიპ. 2—15; 1 ქართლ. 94.

მთიული, **მთიულეთი**, ს. მთაში მცხოვრები, горецъ, **მთიულეთი**, ს. მთიანი ადგილი, гористая страна, **მთიური**, ზედ. მთისა, горный.

მთიხვი, ს. ცხოველი, выхухоль.

მთლიელი, ს. მწახნაგებელი, გამოთლიელი, камотестъ, гранильщикъ, ვისრ. 34.

მთლად, **მთლივ**, ზ. სრულიად. უნაკლებლად, ძქლმкомъ, епола.

მთლიანი, ზედ. მთელი, უნაკლებლო, ძქლმ, непочатый, ანტ. 5—29.

მთმენი, **მთმთბელი**, ზედ. დამთობი, терпѣливый, ვეფხ. 652.

მთმო, **მთმოზი**, **დამთმოზი**, оставляющій, устунающій, ჩანრ. 75, ვეფხ. 712.

მთნე, ზედ. სათნოდ მიმღები, угодный, ჩანრ. 14.

მთნობი, **მთნობელი**, მთნეზელი, ზედ. მამეზელი, угодивый, **მთნობა** (ვმთნობეზ, -ნოვე), ზ. მ. დავსჩავრავ, угодитъ, იერემ. 22—3.

მთოზი, ს. მთიანი ადგილი, нагорная.

მთოვარე, საზოგ. ლაზარაკში მთვარე, მთვარე, ს. ღამის მნათობი. луна, мѣсяць, ფსალმ. 8—3; 71—5, 7; მთვარის დაზნელება, затмѣние луны, მთვარის დაზნეება, парождение луны, მთვარის მოქცევი, кругъ луны; მთვარისა, მთვარის დღე, понедѣльникъ, **მთვარიანი**, **მთვარული**, **მთვარეული**, ზედ. მთვარისადმი საკუთხველი, лунный, ვეფხ. 814, 1530; მთვარიანი ღამე, лунная ночь, **მთვარიანობა**, ს. მთვარის სინათლე, лунное освѣщение, лунный свѣтъ, -ბის დრო, время луннаго освѣщения, ზუნ. კ. 184; **მთვარეობა**, **-რეზობა**, ს. მთვარის სინათლის დრო, лунное время, ვისრ. 127; ნ. გავარსკვლავეზა; **მთვარეულად**, ნ. თვარეულად, **მთვარეზმად**, ზ. მთვარეზვით, какъ луна, ვეფხ. 209.

მთოველი, ზედ. თოვლის ჩამომერელი, снѣгащій, ქილ. 685.

მთრეველი, ს. მლანძღავი, ругатель, поноситель, ან ვინც ათრევეს ცანისაოსს, кто волочить иатье.

მთრთოლვარე, ზედ. მკრთომარე, тренещущій.

მთქველი, **მთქმელი**, ს. მოამზე, разскащикъ, ან დამამენელი, დამამეზღებელი, наѣтчикъ, სამ. ვანტ. 227; **მთქმელობა**, **მთქმეობა**, ს. თქმელობა, разсказъ; наѣтъ; ქილ. 43, 141; (ვჭმთქმეობა, ვჭმთქმეობა), ზ. უ. ვამზობ, წარმოვესთქვამ, говорить, произносить, ს. ლ.

მთქნარეზა, ს. ზნაინე; зѣнота, (ვამთქნარეზ, -რე; მამთქნარეზს, -რა), ზ. უ. პირს დავარენს მოწყენისაგან ან ძილის მორევენისაგან, зѣнать.

მთხევარი, ს. დამქცევი, проливатель.

მთხეველი, მიმ. პროლივაოში; -ლოზა, ს. проливаніе; ვაშლი. 69.

მთხევეზა, ს. ისრქჩა; (ვამთხევე, -ხევი). ზ. მ. ვამზობრეზ, ამზორს ვაუთონეზს ხატოა დ წმინათა ნაწილოთა, заставить приложиться къ образу, ან გავაგზავნი დასავედრელად, высылать на истрѣчу, (ვემთხევე, -ხევი), ზ. თვ. ვემზობრეზი ხატს, ან გავაზედ შევემთხევევი, შევევერეზი; შევეველები, დავევერეზი; приложиться къ образу; истрѣтитъ; приключаться; ვეფხ. 973.

მთხეველი, ს. ავტორი, მწერალი, авторъ, сочинитель, **მთხეველობა**, ლექსთა, стихотворство, поэзія.

მთხლე, ს. თხლე, жидкоеть.

მთხოვარი, **მთხოველი**, ს. გლახა, კარდაკარ მოსიარულე, нищій, ლუკ. 16—35; **მთხოვარობა**, ს. გლახობა, нищенство, ქილ. 90.

მთხრებელი, ს. ორმო, ხნარცვი, журлмული, яма, ровъ; колодезь, ფსალმ. 7—14; 56—6; 1 ქართ. 139; მიუწოთბელი სიღრმე, უფსკრული, пропасть; იერემ. 48—44; ისაი. 19—6; 14—23, 24—18; **მთხრებლოვანი**, ზედ. ორმოვანი, ямистый.

მთხრელი, ს. ქანქანი, მომთხრელი მიწისა; შემარ-

ცვენელი, კონათელი; **სტრამიტელი**; **მოსრელობა**, ს. ღირსება ან მოქმედება მოსრელისა; **მარცხვენელობა**, **заятіе** კონათელი; **срамотა**; ქილ. 90.

მოსრობელი, ს. მოქმელი; მახარობელი; **разскащикъ**, **повѣствователь**; **доносчикъ**, **наѣтъчикъ**; **провознѣстникъ**; ვეფ. 1443; **სამ. ვასტ.** 236; **გაზეთი კეკეზ.** 1853 წლ. № 56; **მოსრობლად**, **ზ.** მახარობლად, **длн** პროვოზღაშენია; **მოსრობლობა**, ს. ზეზღება; მახარობლობა; **оговоръ**, **наѣтъ**; **провозглашеніе**; **სამ. ვასტ.** 236, 13; **სამ. ზერმ.** 332, 333; **ვეუმოსრობლობ**, **-ბლე**); **ზ.** მ. **დავაზეზღებ**, **оговорить**, **обвинить**, **სამ. ვასტ.** 236; **მოსრობლობინება** (**ზ.** **სამ.** **დავაზეზღინებ**, **заставить** **оговорить**), **обвинить**.

მოსუნველა, **მოსუნველი**, **ოსუნველა** **თავკვი**, ს. ცხოველი, **кротъ**, 1 ქართ. 141, **ლევიტ.** 11—30.

მოსუნველი, ს. გაშვრელი, **пачкуунъ**.

მი, თან. რომელიც მოეზავება ზმნათ, ამისი მნიშვნელობა ნანე შესავალს მ ასოს, მი იხმარების, ვითარცა თანდებული ვიდრე და დაიდების თავად არსებობითა სანკლთა მაშინ ბოლოს დაიდების თანდებული დემ ან მდე, მაგალ: **მიპირუცეთადმდე**, **до** **своиѣ**, **დაბად.** 6—7, **მიუკუნისამდე**, **до** **сочиненія** **нѣка**, **на** **всегда**, **ფსალ** 105—31; **მიერ** **თამდე**, **ვიდრე ერთადმდე** **до** **однаго**, **ფსალ** 13-მ; **და** **ს.** **აგრეთვე** **იხმარების** **ბოლოს** **არსებობითა** **სანკლთა**, **ვითარცა** **სხვა** **თანდებულნი**, **მაგალ:** **ქრისტესში**, **Христу**, **ტიმ.** 11.

მიადერსება (**მიეუღერსება**, **-სე**), **ზ.** **მ.** **შევიტებობ**, **აღერსით** **მოვეყრობი**, **привѣтствовать**, **ласкать**.

მიადრება (**მიველბება**), **ზ.** **ვ.** **მივეყრება**, **შევეტებობი**, **შევეყრები**, **привѣтсвать**, **შევეყრები**, **შევეფიგება**, **присѣсть**, **собщаться**, **დაბად.** 49—6.

მიამიობი, ს. **მაქათელა**, **მღამიობი**, **дотучая** **мышь**, **петуширь**, **ისაი.** 2—21.

მიანგარება (**მივიანგარება**, **-რე**), **ზ.** **მ.** **პრისონტი**.

მირება, (**ვიარება**), **ზ.** **უ.** **მივდივარ**, **идти**.

მიარ-მოარება (**მივიარ-მოვიარება**, **-რე**), **ზ.** **უ.** **აქა** **იქ** **დავიდვარ**, **ესეირნობ**; **прохаживаться**, **прогуливаться**, **რუსულ.** 450; (**მიეურ-მოეურება**), **ზ.** **უ.** **გარშემოვეული**, **обходить**, **რუსულ.** 713, **წადი** **მიარ** **მოარე**, **поди**, **пройдѣсь**.

მიასწარა, ს. **მცენ** **ფირისულა**, **баранчики**; **ზუნ.** **ლ.** **розяшка** **обыкновенная**, **ერისთ.** **ლ.**

მიასწრება, **-სწლოვება**, **ს.** **დაახლოვება**, **приближеніе**, 2 **მევეთ.** 11 — 23, **საქმ.** 22 — 6; **მარტ.** 1—86; (**მივაახლოვ**, **-ლე**; **მივაახლოვება**, **-ვე**), **ზ.** **მ.** **ახლოს** **მივიყვან** **ან** **მივიტან**; **დავაახლოვება**, **приближати**, (**მივიახლოვება**, **-ვე**), **ზ.** **მირ.** **დავიახლოვება**, **приблизить** **къ** **себѣ**; **მიეუახლოვება**, **-ვე**), **დავეუახლოვება**, **приблизить** **къ** **кому**, (**მივიახლოვები**, **მივიახლოვები**, **-ვე**; **მივაახლოვები**, **შემოკლ.** **მიახლა**, **ე. ი.** **მიახლოვდა**, **მიეუახლოვები**, **-ლი**; **მივაახლოვები**, **-ლი**; **მიეუახლოვები**, **-ლე**, **შემოკლ.** **მიიახლო**, **დაბად.** 18—23; **მიეუახლოვები**; **მიეუახლოვები**, **-ლი**), **ზ.** **ვ.** **თ.** **ვ.** **დავეუახლოვები** **დავეუახლოვები**; **მივადებები**; **приближаться**, **подходить**; **დაბად.** 19-10; 45—3; **ისაი.** 30—20; **მარკ.** 12—13; **ლუკ.** 7—2; **ვეფ.** 826, 864; **რუსულ.** 391, (**მიმიახლოვ**, **მიმიახლოვ**, **შემოკლ.** **მიახლოვ**), **ზ.** **მირ.** **დამიახლო-**

ვება, **приближаешь** **меня**, **ვეფ.** 1209; **ისაი.** 41—1; **მიახლოვებული**, **მიმ.** **приближенный**.

მიზარება (**ვაზარება**, **-რე**), **ზ.** **მ.** **მივსცემ** **შესანახავად** **ან** **სასწავლებლად**, **поручить**, **отдать** **что** **на** **сохраненіе** **или** **кого** **въ** **ученіе**; **დემეროს** **სული** **მიზარა**, **онъ** **отдалъ** **Богу** **душу**, **онъ** **умеръ**, **მივაზარება** **მიწას**, **продать** **земли**, **похоронить**, (**მივიზარება**, **-რე**), **ზ.** **მირ.** **მივიღებ** **შესანახავად** **ან** **სასწავლებლად**, **принять** **на** **храненіе**, **въ** **ученіе**; **სობრ.** 84; (**მივეზარებები**, **-ლი**), **ზ.** **ვ.** **მივეცემი** **შესანახავად**, **поручаться**, **быть** **отдаваему**, **поручаему**, **სამ. ვასტ.** 147; (**მივეზარები**), **ზ.** **თ.** **მივეცემი** **ვისმე** **სასწავლებლად**, **быть** **отдану** **кому** **въ** **ученіе**, **поступить** **въ** **ученіе**, **მიზარებულნი**, **ზედ.** **отданный** **на** **храненіе**, **სამ. ვასტ.** 207, **მიხაზარებელი**, **ზედ.** **მიხაზარებელი** **სასწავლებლად** **ან** **შესანახავად**, **что** **нужно** **отдать** **на** **храненіе** **или** **въ** **ученіе**, **მიხაზარე**, ს. **вещь** **порученная** **кому**.

მიზამება, **ს.** **ზ.** **подражаніе**, (**მივეზამება**, **-ძე**), **ზ.** **უ.** **ვეზამება**, **მსგავსად** **ვიქმ**; **подражати**.

მიზეგება (**ვეზეგება**, **-გე**), **ზ.** **მ.** **ვსცემ**, **გავლახავ**; **გავსცემავ**; **დავევე** **ცემით**; **იზბი**, **пришолотить**, **измьти**, (**მივიზეგებები**, **-გე**), **ზ.** **ვ.** **კავილახები**, **გავივეგებები**, **быть** **измьту**, **მიზეგეული**, **მიმ.** **пришлѣтый**, **измьтѣный**, **მიზეგეინება**, (**მივაზეგეინება**), **ზ.** **სამ.**

მიზეგრება (**ვე**), **საქაროდ**, **ვაკეთებ**, **нахлѣть**, **რ. ქ. ლ.**

მიზეტება (**ვე**), **ზ.** **მ.** **отколотить**; **смять**.

მიზეტყება (**ვე**), **ზ.** **მ.** **отколотить**.

მიზილწება (**ვა**), **ზ.** **მ.** **осквернить**.

მიზეზრება (**ვა**), **ზ.** **მ.** **გავაზეზრება**, **ილაქს** **გავუწვევებ**, **наскучать**, **надоѣдати**, **ერისთ.** 11, 272; (**მივეზეზრები**, **-ლი**), **ზ.** **ვ.** **მომეწეინება**, **აზეზარს** **მოვალ**, **скупать**, **томиться**, **тиготиться**.

მიზეცება (**ვაზეცება**, **ვეზეცები**, **-ცე**), **ზ.** **უ.** **მივეცეცები**, **ვალ** **ხელის** **შეხებობ** **ზნელაში**, **ходить** **ощуиоу**, **ღარეფ.** 2—132.

მიზირება (**ვი**), **ზ.** **მ.** **მივიზირავ**, **მოვიზირებ**, **увѣска**, **ჩონგ.** 20.

მიზთანდება, **მიზთარდნა** (**ვლთარდნი**, **-ნე**), **ზ.** **მ.** **შევავევ**, **запѣртывати**.

მიზლიკება (**ვეზლიკები**), **ზ.** **მ.** **смять**.

მიზმა (**მივაზამ**, **-ბი**), **ზ.** **მ.** **მივაკრავ**, **привязать**, **ან** **მიმიზას** **ურე** **სამჭკლოთა**, 2 **ქართლ.** 157; **ე. ი.** **ვერ** **დამიმორჩილებს**, **не** **заставить** **меня** **повѣствоваться** **ему**; (**მივიზმი**, **მივეზმი**, **-ბი**), **ზ.** **ვ.** **მივეკრავი**, **привязываться**, **быть** **привязану**; **მიზემული**, **მიხაზამი**, **მიმ.** **привязанный**, **მიხაზამი**, **ზედ.** **что** **нужно** **привязать**, **მიხაზამ-მოხაზამ** (**მივაზამ** **-მოვაზამ**), **ზ.** **მ.** **მივეზლარდნი**, **საქაროდ** **დაცულად** **შევეკრავ**, **завязать** **кое** **какъ**.

მიზნება (**ვეზნება**, **-ნი**), **ზ.** **ვ.** **ვ.** **გული** **შემიწუნდება**, **ეამად** **გრძობა** **და** **ცნობა** **მიმეწება**, **и** **падати** **въ** **обморочѣ**, **лишатся** **чувствъ**, **მიზნედილი**, **მიმ.** **лишившийся** **чувствъ**.

მიზნევა (**ვაზნევა**, **-ნიე**), **ზ.** **მ.** **მივეფანტავ**, **разсыпати**.

მიზომება (**ვეზომება**, **-ძე**), **ზ.** **მ.** **მივსცემ** **ჯილოლო**, **მივეზმადლი**, **жаловати**; (**მივეზომები**), **ზ.** **თ.** **მივე-**

ცემი გილოლე, награждатся, жаловаться, диваться, 1 ქართლ. 423; მროგ. 161.

მიზოტყვა (ვკბოტყავ, -ტყე, ზ. მ. ხელში ჩაეკატებ. заханать, прибрать къ рукамъ.)

მიზრუმობა (ვაზრუმობ, -მე; მიმზრუმის, -კმა), ზ. უფებს წავკვკავ, წავიბორძიკებ, снотыкаться, მიზრუმობა (ვიზრუმობ, -კე) იგივე მიზრუმობა; (მიზრუმები, -მი), ზ. ვდ. მოვსდრკები, მივიზრები, склоняться; მიიზრემა დღე, день склонился къ вечеру, იერემ. 6—4.

მიზრუება (ვა), ზ. მ. ошеломить.

მიზრუნება (ვა), ზ. მ. უკან-მივიტყვი; დავაზრუნებ, повернуть назадъ; обернуть; поворотить; возвратити, отдать назадъ; ვევზ. 601; მივიზრუნებ თავსა, отвернуть голову, გული მისკენ მიმიზრუნება; ვევზ. 603; все вниманіе мое сосредоточилось на немъ, მივეზრუნებ წიგნსა, позвратити книгу; (ვზრუნებ, ვუზრუნებ, -ლი), ზ. ვ. დავუზრუნებ, უკან მოვიტყვი, обернуться назадъ; поворотить, ვევზ. 601; **მიზრუნებულთი**, მიზაზრუნითი, обращенный; возвращенный; **მიზაზრუნებულთი**, ზედ. подлежащій возвращенію.

მიზრუება, -ყვა (მივიზრუებ, -ქე), ზ. ვ. დავითვრები, დვინო მომეკიდება, охнуть, **მიზრუევი**, въ полномъ видѣ, ქლ. 203.

მიზრჯენა, **მიზრენა**, **მიზრენა** (ვაზრჯენ, ვაზრენ, -ჯენე; მივაზრენი, -ნე), ზ. მ. მივაჭირებ ფესსა, ჯოსსა, упереть, устанити; მივაჭირებ თვალი, онъ устанитъ глаза, (მივიზრჯენი, მივიზრჯენები, -ზრჯენ), ავხირლები, დავიქინებ, уперствоват, упрямиться; სპ. ლ; **მიზრჯენილი**, მიმ. упрямый, упорный; **მიზრჯენილობა**, ს. სხირებულეობა, უდიერობა, დაქინებულეობა, упрямство, упорство.

მიზრპანება, **მიზპანება** (ვა), ზ. მ. მიმყავს, нести, (ვკბპანებ, -ლი), ზ. ვდ. მივალ (იოქმის დიდებულთა თვის); იძტი (говори о сановникахъ), გორგ. 3.

მიზუნებულთი, ზედ. ერთის ბუნების, одной природы, снотства; -ბუნებარ, я принадлежу къ одной натурѣ, კავს. 363.

მიზურვა (ვკ), ზ. მ. მივესურავ, დავესურავ, покрыть, накрыть, ანდ. 123.

მიზღუნძვა (ვკ), ზ. მ. сжать.

მიზრჯენა, მიზპანება, ნახე მიზრჯენა, მიზპანება.

მიგდება (ვა), ზ. მ. მივჭერი, გარდაჭერი. გარდავგდება; ზედ შევაგდება; бросить, забросить; засонать; თავს მივაგებებ, ნებაზედ დავუტყვებ, покинуть, оставить, გამოსლ. 4—2; მივაგდება სულზედ, положить на кого, ქლ. 301, მივაგდება ღმერთზედ, оставить на Волю болю, -ნებაზედ, предоставити на волю, დევანდელს საქმეს სანვლიოდ ნუ მიგდება; не откладывая до завтра, что можешь сдѣлать сегодня, пословица, 2 ქართლ. 563; გორგ. 50; 1 ქართლ. 283; მივაგდება რაიმე ვისისამე სენილისზედ, отдать кому на сонъ, (მივეუტება, -დე), ზ. მიჩ. გავუტება, მივეური; მივსცემ, отдать, бросить кому что, მივეუტებ ურსა, подслушивать, ალექს. 148; მივეუტებ კარსა, притворить дверь, მივეუტებ წყალსა, пагнать воду, ციმ. 20; (მივეტება, -დე),

ზ. თვ. იოქმის სნეულთა ან დაღალულთა თვის, повалиться, лечь, **მიგდებალი**, **მიზაგდება**, მშ. брошенный, -კარი, затворенная дверь.

მიგება, სს. vzdalanie; отиѣтъ; (ვა), ზ. მ. მივსცემ, გარდავხდი მაგორს, მივესდევ, подавать, вознаграждать, платити, отплачивать, ფსალ. 17-20, 24; 30—24; 93—21; სპ. სომ. 298; რომ. 12—35; ვისრ. 39; რიცხვი 14—18; თავისი საფერი მისატებელი მიატებს, ему воздали по заслугамъ, 1 ქართლ. 414; მივაგებ ნაცვალსა, платити за добро добромъ, за зло зломъ, -სისარულსა, обрадовать, ვისრ. 90; (მივეტებ სიცვას, პასუსს; ვ პ. მივეტებ, ნაცვალად მივეტებ; 2 სჯული 27—4), ზ. მიჩ. მივსცემ პასუსს, отиѣнать, მატ. 3—15; დაბად. 40—18, საქმ. 24—10; რუსულ. 395; ვისრ. 64; (მივეტები), ზ. თვ. ნაცვალად მივესდები, მივეცემი, отдаваться, მისატებელი მიეტო, онъ получилъ заслуженное.

მიგებ-მოგებება, ს. ერთმანეთის მიგებება, რუსულ. 973; встрѣча съ отиѣхъ сторонъ, მიგებულ-მისატებავი, ე. ი. ერთმანეთის წინ მიმგებებელი, ვევზ. 1504, вышедшій другъ другу на встрѣчу.

მიგებება, სს. встрѣча, (ვა), ზ. მ. მისატებებლად გავგზავნი ან გავიყვან, послать кого на встрѣчу или выводить, ურამ. 310; (ვეტებები, -ბე), ზ. თვ. გავალ დასაფედრად, ან შესამთხვევლად, შევემთხვევი, იძტი кому на встрѣчу, встрѣчаться.

მიგვა (ვკგვი, -ვკვავე), ზ. მ. მოვცოცავ, ცოცხით მივხვევ; поджмети.

მიგვაღვა (მივკვაღვავ, -ღე), ზ. უ. მივალ, იძტი, გამოსლ. 4—12.

მიგვანა (მივკვანავ, სრ. არა აქს, მივკვაგარ, მივკვაგვარ, მივკვანდი), ზ. უ. მივემსგავსები, მსგავსი ვარ, находить, имѣть сходство, ქლ. 398, 643; **მიგვანება** (ვა), ზ. მ. ძლავთ ხოჯიმი.

მიგვრა (მივკვერი, -გვარე), ზ. მ. მივიყვან, отнотить кого къ кому, (მივიტვები, მივეტვები, -გვარე), ზ. ვ. მივიყვანები, быть приведену, საქმ. 8—32; 2 ქართლ. 518.

მიგვარება (ვა), ზ. მ. მივემსგავსებ, уподоблять.

მიგვავენა (მივკვავენი, -ნე; მივეტვავენი, -ნე), ზ. მ. მიველონებ, подсылать, отпранять кого къ кому.

მიგლა (ვაგლი, -გალე თვი), ზ. მ. თავს ვანლი, ударить головою, ზ. მ. მივკბეგავ, გულახვ, прибить, (მივგლი), ზ. ვ. დავიქნე; ვიკენ; прищепить; ушибити, ს. მოგლა.

მიგლესა (ვა), ზ. მ. подмазывать; მიგლეს მოგლესა, ზ. მ. слегка подмазывать.

მიგლეთვა (ვკლეთვა, -ლითვა), ზ. მ. გავკბლეთვა, გავფრეწ, разодрать, разорвать.

მიგება, ს. შეგება, გაგება, понятие; уразумѣнiе; კაცია. 47, 108; (ვაგებ, -ნე), ზ. მ. გავიგები, მივხვები, уразумѣть, понять, მივაგებ ბიზს, найдти домъ, жилище, მივაგებ კვალსა, найдти слѣдъ.

მიგოგვა (ვკგოგავ, -ბე), ზ. უ. ნელა მივიღარ, იძტი тихо, ურამ. 397.

მიგორება (ვაგორებ, -ვე), ზ. მ. გორვებით მივი-

მიღენა (მივსლი, მისლის), **ფ. უ.** წყალი ღის, თეხ. ლით, ვეფხ. 1000, ცხვირიდამ სისხლი მისლის, უნო ტეხეთ კროვ იპზ ნოსუ; **ნ.** მისვლა; მიღენ-მოღენა, **ე. ი.** მისვლა მოსვლა, **პრიხოდ** и **отходь**, ქილ. 24.

მიღიდაღმე, **ფზ.** ვიღრე ღიდაღმე, იერემ. 42—9; დო **большаго**.

მიღმო, **ფზ.** აქა იქ, **туда** и **сюда**, **всюду**, **ს.** მრავლ. მიღმონი, **окрестности**, მიღამო ადგილები; **ვისრ.** 14, 28, 121, 123, 138; **ღელფა** მიღმო ადგებს ნავსა, **нолпы** მეჩუტ. **корабль** во **всех** **сторонах**; **ვისრ.** 146; **მიღმოგონება**, **ს.** მოგონება, **припоминание**, **ტიმოთ.** 11; **ორჭოტობა**, **раздумье**; **აზიდ.** 9, **ნ.** მიმოგონება; **მიღმოება**, **ს.** გარემოება, მიღამო; **გარეგანობა**; **მარტ.** 1—12; **ცუველი** ლაპარაკი, **ჭოროი**; **окрестности**; **внѣшности**; **вранье**, **пустословіе**; ქილ. 640; **საბ. ლ.** **მიღმოება**, **ს.** მერხეობა, იჭვენულება, **ამოება**, **колеблемость**; **суета**, ქილ. 459; **შავთ.** 10, **მიღმოქცევა**, **ს.** ბრუნვა, **ტრალო**, **вращение**; **მიღმოვრომა**, **-ვარ-**ღენა, **ფე.** шалиться, **მიღმოხედევა** (ვიხელები, -ღე). **ფ. ვ.** მოვიხედელები აქეთ იქით, **осматриваться**, **ვისრ.** 48.

მიღრეკა (ვსდრეკა, რიკე), **ფ. მ.** მივაქცევე. განვსდრეკე, **გადავბირებ**, **განვაუყებებ**; **დავიყოლიებ**, **დავითანხმებ**; **უკლინით**, **увлекать**: **склонить** на **свою** **сторону**; **კავშ.** 50; **ნუ** მისდრეკე **გულსა ჩემსა** სიტყვათა მიმართ **უკეთურობათა**, **неужели** **сердце** **мое** **къ** **помышлению** **злому**, **ფსალ.** 45—6; 140—4; **მივსდრეკე** თავსა **склонить** **голову**. **მატ.** 8—20; **იოან.** 19—30; **ანდრ.** 15; **მიღრეკობა** (ვსდრეკები, -კი ან მივიდრიკები), **ფ. უ.** განვსდრეკები, **გადავიბნობები**, **უკლინებისა**, **отступити**: **склониться**; **ისაი.** 33, 22; **მატ.** 2—79; **კავშ.** 38; ქილ. 303; **მიღრეკა** **ღლე** **საღამოდ**, **день** **склонился** **къ** **вечеру**; **მიღრეკეს** **ღტოლოვად** **сбратились** **въ** **внѣство**, 1 ქართლ. 245; **გვიდრეკა** **მზე**, **ე. ი.** მზე ჩავვივიდა, **созвнше** **для** **насъ** **закатилось**, **ვეფხ.** 819; **აგსა** **რასმე** **მიღურეკები**, **и** **увлекуси** **дуришамъ**, **ქქმენ** ყოველი, **რომელსა** **ზედა** **გული** **შენი** **მიგიდრიკუნეს**, **дѣлай** **все** **къ** **чему** **плечеть** **тебѣ** **твое** **сердце**. 1 მეფ. 14—7, **მიღრეკეილობა**, **ს.** **направление**: **расположение**. **რ. ქ.** **наклонность**.

მიღრესა (ვჭდრესა, -რისა), **ფ. მ.** **გავსრეს**, **ტერეთი**, (მივედრისებო), **ფ. თვ.** მივეწებები, **прикасаться**. რიგვ. 22—25.

მიღლესი, **მიწლესი**, **ფზ.** ჩემს ღლესი, არას ღრო. **въ** **жизни**, **ничогда**.

მიღლოვლობა, **ს.** მიქარვა, **непостоянство**, მივედ-მოვედები, **ნ.** მიღება.

მიენიშონნი, **сними** **явновѣ**, იერემ. 51—39.

მიერ, **თანდ.** ნათესავ. **გან**, **отъ**, **იპზ**, **черезъ**; **ფზ.** მუნიოტან, მიერთგან, **оттуда**, **სъ** **того** **мѣста**, **სъ** **того** **времени**, **ფსალ.** 2—6; 21—25; **დაბად.** 2—10; **მატ.** 4—21; **მიერ** **ჟამოტან**, **სъ** **того** **времени**, **შოთ** **მიერ**, **სъ** **горы**, **ღვთის** **მიერ**, **отъ** **Бога**, **სიტყვის** **მიერ**, **по** **словамъ**; **ზედა**: **ამთ** **მიერთა** **კითხვითა**, **სъ** **такими** **вопросами**, **მიერთით**, **მიერთოტან**, **ფზ.** იმ ადგილიდამ, ან იმ ჟამიღგან, **სъ** **того** **мѣста**, **სъ** **того** **времени**, **მიე-**

რიოტან **იწყო** **ქადაგება**, **съ** **того** **времени** **опъ** **началъ** **проповѣдывать**, **მატ.** 4—17; **მიერთამდე**, **მიერთისა**, **ფზ.** ვიღრე უკანასკნელადმე, **სრულე**ბით, **до** **единого**, **ფსალ.** 13—3; **მიერთისა** **მპერობელთან** **უფალთან** **ღმერთთან**, **Единый** **Господь**, **Богъ** **Вседержитель**, **იერემ.** 32—15, **ბარუქ.** 3—4; **მიერობა**, **ზედა**. **იგივეობა**, **тождество**, **რომელი** **აღვსწერეთ** **ვეენის** **მიერობასა** **იქმნებოდა**, **все** **что** **мы** **описали** **все** **это** **было** **безъ** **участія** **Шаха**. 2 ქართლ. 56; **ჭკონებდა** **სარწმუნოდ** **თვისად** **და** **არა** **მის** **მიერობასა**, **опъ** **думалъ**, **что** **тотъ** **предать** **ему**, **а** **не** **спомнѣ** **интересамъ**; 2 ქართლ. 254.

მიერთება (მივეართებ), **ფ. მ.** შევეართებ, **присоединити**, (მივეერთლები, -ღი) **ფ. ვდ.** შევეერთლები, **присоединитесь**.

მიიეფება (მიიეფებები, -ღი) **ფ. თვ.** იეფე გავსებები, **подешенити**; **გულსა** **სეველა** **მიიეფდა**, **ე. ი.** **გულზედა** **სეველა** **გამისშირდა**, **უფრო** **სეველიანი** **შევიქენ**, **ვეფხ.** 402; **გრუტყ** **на** **сердцѣ** **увеличилась**.

მივარღენა, **ნ.** მივარღობა; **მივარღნილი**, **ზედა**. **მაგალ** **ადგილი**, **ე. ი.** **მიურვეებული** **ადგილი**; **захолустье**, **глухое** **мѣсто**.

მივაჭრება (ვავაჭრებ), **ფ. მ.** მივჭვილი, **продать**, ქილ. 432.

მივეღრება (ვევეღრები, -რე) **ფ. თვ.** ვეწვეწები, **ვისხოვ**, **просити**, **умоляти**, 1 ქართლ. 65.

მივის, **გივის**, **უვის**, **ფ. ნაც.** შეავს, შექვს, **намыти**, **ნახე** **უღლა**. **სუმა**, **სევა**; **ვეფხ.** 317.

მივიწყება (მივივიწყებ), **забыти**; (მივივიწყებ), **за-** **статьи** **забыти**.

მივალა (მიველი, **სრ.** მიველე; მივალ, **მისვალ**, **მივალს**; მიველი, **მისველი**, **მივილა**; ან **მივიღვარ**, **მივიღვლოლი**); **ფ. უ.** **დავიღვარ**; **მივანსწევე** **ერთს** **ადგილს**; **идти**; **доходить**. **приходить**, **შორს** **მივივლი**, **удалиться**, **ფიზიკ.** 34; **მივალა** **მოვალა** (მიველი **მოვლი**; ან **მივალ** **მოვალ**); **ფ. უ.** **დავივლი**, **сидити**, (მივივლი-**მოვივლი**); **ფ. უ.** **მოვივლი**, **მივისივინებ**, **пройтисѣ**, **приходиться**, **прогулятисѣ**.

მივეღენა, **მივეღინება** (ვევეღენი, -ღინე; მივეღინებ, -ნე), **ფ. მ.** მივეწვაზენი, **отправити**, **посылать**, (ვეუ), **ფ. შირ.** **გავუტვაზენი**, **отправить**, **отослать** **къ** **кому**, **მიმავლენ**, **მიმავლინებ**, **ე. ი.** **მიმავაზენი**, **отправляетъ** **меня**, **საქმ.** 16—35; **მიგავლინო** **შენ**. **пошлю** **тебѣ**, (მივივლინებო), **ფ. ვნ.** **მივიგვა-** **ზენები**, **посылаться**, **ისაი.** 37—21; **მივეღენა**, **მივეღინება**, **სს** **მიგვაზენა**, **посылка**, **отправка**, **მივეღენა** **ბოროტისა**, **павлечь** **на** **кого** **песчастье**, **დასტ.** 2; **მივეღინილი**, **-ნებუღი**, **მიმ.** **посланный**, **იოან.** 1—24.

მივრღობა, **მივარღენა** (მივევრღები, -ღი; მივევრღები, -ღი), **ფ. უ.** **ვევავეუბი**; **მივევლტო**, **მივეგებები**, **присыгнѣ** **на** **кого**, **напастъ** **на** **что**; **векати** **უნწეჟინი** **უ** **кого**; **новалитисѣ**, **лечы**; **ვირწიე** **მე** **მივრღობა** **სახლსა** **ღვთის** **ჩემისასა**, **ფსალ.** 83—11; **и** **продочеть** **некая** **уѣбѣжнше** **въ** **домѣ** **Господи** **моего**, **ეს** **საქმე** **იქმინ** **მივარდა**. **это** **дѣло** **дошло** **до** **того**, **что** . . . ქილ. 428.

მიზანი, **ს.** ნიშანი **სასროლი**, **цѣль**. **მიზგიოი** (არაბ.), **ს.** მეჩითი, **мечеть**, **ჩანრ.** 58.

მიწედი (სპარს.), ს. ასაღები რამე ქირა; სელ-ფასი, სამუშაო ან ბაჟი; мзда, плата; пошнина, გამოსლ. 22—15; ისეს, 2—12; სამ. სომხ. 394; **მიწედის აშლები**, ს. ბაჟის გამომრთმევი, пошлинный сборщик.

მიწედურა, ს. ცილო, ქათანი, полотно.

მიწედური, ს. ქირა, სელფასი, плата за труды; გამოსლ. 22—15; დაბეჭდ. დაბადებაში ჰქვრიბა: სასყიდლო; ან ქირით მეოფი, მუშა, плата за труды; наемникъ, ისაი. 28—1.

მიწევა (მივჭვებ, -ხეი), **ფ. მ.** მიწევა, придвигать, притягивать; ქმნ. წ. 14; (მივიხევი) **ფ. მიწ.** მიწეწე, დავიწეწე, двигаться. придвинуться, მიწეწევი, -ხეი), **ფ. მიწ.** მიწეწე, тянешь меня за; ქილ. 55, ნ. მიწეწე.

მიწეწი, ს. სახაბი, ბრალი; მკაღლ. მიწეწ-მოწეწს ღოს მარლი აკლო; прищипа, новодь, вина; предлогъ; доводъ, резонъ; რა მიწეწია, какая причина, ამის მიწეწით, по этой причине, ჩემის მიწეწით, ради меня, по вине моей, მიწეწის მიცემა, подать поводъ, ქებნა მიწეწისა, искать поводъ, ვისრ. 118; **სატიც მიწეწი**, ამაოდ მორწმუნენი შეტადრე სამეგრელოში ჰსწამთ, ვითარმედ კაცი ვინმე იქმნება სატისაგან დაზარული, суеверные думаютъ, что человѣкъ посредствомъ дѣйствія иконы, можетъ подвергнуться, нездоровью или несчастью и т. д. ბუნ. კ. 253. მიწეწ-შემოუღებელი, წედ. უცილებელი, неоспоримый, **მიწეწიანი**, **მიწეწივანი**, წედ. მიწეწის მქონე, причинный, виновловный, содержащий въ себѣ причину, ლოლიკ. 128; კაცილ. 65; კავშ. 100, **მიწეწიანი**, **მიწეწეული**, წედ. მიწეწის მქებნელი; უქეიფო; придиричный; не совсемъ здоровый; **მიწეწობითი**, წედ. მიწეწიანი, причинный, საზ ლ; **მიწეწება** (ვამიწეწებ, -ხე). **ფ. მ.** მიწეწს-ვეძებ, искать поводъ; ბაქრ. 31, **მიწეწ-შემოუღებელი**, წედ. მოუღევარი, неоспоримый, მიწეწს-დავსებ; обвинять, იგავ. 18—24; (ვამიწეწებ, -ხე), **ფ. მიწ.** **მიწეწიანობა**, სს. უქეიფობა, хвораніе, нездоровье, (ვამიწეწიანობა, -ხე), **ფ. უ.** უქეიფოდ ვარ; მიწეწს ვეძებ; хворать; искать поводъ; **მიწეწივანობა**, იგივე მიწეწიანობა (ვამიწეწივანობა, -ხე), **ფ. მ.** მიწეწს ვეძებ, искать поводъ, увертываться, отпихиваться, 1 ქართლ. 394; 432; რუსულ. 682; ციმოთ. 110; (ვამიწეწები, -ხე), **ფ. თვ.** ვუქეიფობ, хворать, нездоровиться, რა ემიწეწება, что у него болитъ.

მიწეწელობა, ს. მიწეწელობა, подвизность.

მიწიღვა (ვამიწიღებ, -ღე), **ფ. მ.** მივიღებ, მივიღებ; относить, отводить, (მიმიწიღებ), **ფ. მიწ.** მიმიწიღებ, მომინაღებ, увлечася мени, (მივიწიღებ), **ფ. მიწ.** მოვიწიღებ, მოვინაღებ, увлечься, приналекать, притягивать, ლოლ. 26, გული ჩემი მიიზიდე, ты нахлнула мое сердце, ქება ქებათა. 4—9; ფსალ. 9—29; ნაუბ. 3—14; გუჯ. 13; (მივეწიღები, -ღე), **ფ. თვ.** მიმაქვს, тащить, вестн, вести, (მივეწიღები), **ფ. ვ.** მიმაქვს; მოვინაღებ, მივიწიღებ, бить несену; привлекаться; საქმ. 16—21; **მიწიღეული**, მიმ. отнесенный; увлеченный, ბარუქ. 6—43.

მიწელაწენება (მივიწლასწენები, -წე), **ფ. უ.** დაკვლავებით მოვმინაწებ, течь извливаето.

მიწმაროთი, ს. ტიქა, შუშა, стклянка.

მიწოკვა (მივეწოკავ), **ფ. მ.** წვრილ წვრილად ვაძლევ; давить по мелочамъ, საზ ლ.

მიწღვევა (მივეწღვევ, -ღვავ; -ღვი), **ფ. მ.** მივიღვებ, გარღვეულდი, отпихивать, (მივეწღვევები), **ფ. თვ.** მივიღვებ გარღვევლები, взмекиваться, სამ. კათოლ. 4.

მიოთამ, **მიოთამც**, **ფ. მ.** მად. წერილში: ვითამ, ვითამც, რეცა, ესე იგი, какъ будто, какъ бы; თქვენ გთონით მიოთამ არ ვიცი, вы думаете, что и этого не знаю.

მიოთავსება (ვითავსებ, -სე), **ფ. მ.** თავზედ ავიღებ, ვითავსებ, თავზედ დავიღებ, принять на себя, взять на себя, (მიოთავსებ, -სე), მიოთავსებ; მიმიოთავსებ, берешь меня на свою ответственность; присвоиваешь меня, ისაი. 46—4.

მიოთავსება (ვც), **ფ. მ.** გავსერი, испачкать.

მიოთამაშება (ვუთამაშებ, -შე), **ფ. უ.** თამაშობს მოკვებები, заиграть, зацрыгать отъ радости; ბუნ. კარი. 155; კაცია; (მივეთამაშებ) იგივე ვუთამაშებ.

მიოთანობა (მივითანობ, -ხე), **ფ. მ.** თან წავიღებ, брать съ собою, ქილ. 203.

მიოთყვანება (ვუთყვანებ, -ხე), **ფ. მ.** თყვანსა ვკვსცემ, почитательно кланяться, ვისრ. 118.

მიოთეოქა (მივსთეოქ, -ქე), **ფ. მ.** მიბეჭვა, მიბეჭვა, помять, побить.

მიოთელა (ვც), **ფ. მ.** გავკვქლავ, истоптатъ.

მიოთელი, ს. ბუმბულის ან კვირკის ჩასაღები მსხვილი ცილო ან სამოსელი. რომელსაც გადაეკვრის საპირე ბალიშის ან ღოშაქისა, носодия наволочка.

მიოთვანა (ვითვლი, -თვალე), **მიოთვანვა** (ვითვალავ, -ლევ), **ფ. მ.** მივიღებ, შევიწყნარებ, принять что благоебно, დაბად. 13—6; შავთ. 107. 108; ბერძნ. სამ. 54; 1 ქართლ. 326; მარტ. 1—2; 1—162; ქილ. 283; მიოთვან თვლით, ან თვის უწყებაში, принять съ счетомъ; принять что въ свое вѣдѣніе, დაბად. 43—9; ისაი. 16—3; მიმიოთვალე, зайти мнѣ, მივითვალავ, вручаю тебѣ, 1 ქართლ. 67; **მიოთვანული**, მიმ. принятый благоебно, ისაი. 56—7; ციმოთ. 161.

მიოთვისება (მივითვისებ, -სე), **ფ. მ.** მივიჩნებ, მივიმპლავებ, დავიჩნებ, присвоивать, (მივითვისებები, -ღე), **ფ. ვ.** დ. დავიჩნებ, усвоиться, ჩონგ. 53.

მიოთვლა (მივითვლი, -თვალე), **ფ. მ.** თვლით ჩავაბარებ, სელში მივსცემ, поручить, отдать въ распоряженіе, დარეჯ. 24; დავთვლი, შევირცხავ, причислать, причинать; (მივითვლი, მივითვალე), **ფ. მიწ.** მივიღებ თვლით, принять со счетов, 1 ქართლ. 173, 206, 207; მარტ. 1—130; მადლობით მივითვალე, я принялъ съ благодарностию, აღუქს. 22, (მივეთვლები, -თვალე), **ფ. თვ.** დავთვლები, თვლით წედ დავერთვი, причислять, **მიოთვალეული**, მიმ. принятый, зачтенный, მარტ. 1—101.

მიორევა (მივსორევ, -ვორევ, -რიე), ს. თრევით მიმაქვს; тащить, тянуть влачить, (მივიორევ), **ფ. მიწ.** тащить за собою, ვეუხ. 942; (მივიორევი, მივეორევი, -რიე), **ფ. ვ.** თრევით მივიღვარ, тащить,

იძი ნოლოჩა ნიგი, გამოცხ. 12—4; მითულვა, მითულა, ნ. მითულვა, მითულა.
მითქმა (მიგსთქამ, -თქვი), წ. უ. მიგუთხრობ, რა-
 სკაზივათ, **მითქმა-მითქმა**, ს. ლაპარაკი, ხმაუ-
 რობა, რაქსაზ, რაზგლაშენი; გოვორ, პერეგო-
 ვორი, ქილ. 267.
მითქს, გითქს, უთქს, ე. ი. მითქვამს, გითქვამს,
 უთქვამს; ნ. თქმა, თქმმა ვეფხ. 83; მითქს ბაღე, ღა-
 ნაბაღია, ე. ი. მიღგას ბაღე თავს დასაურავითა (ბა-
 ღია) და სავენკითა (ღანა); რაქსაშენა მიქს წიქს
 სხ კლანაპომხ ი სხენამი, ვეფხ. 301.
მიოთხოვება (ვათხოვებ, -ვე), წ. მ. მიგსცემ ღროშელს,
 ვათხოვებ; მიგსცემ ქმარს ვათხოვებ, ოდავათ,
 ოდოღჯათ; შიდანათ ვამუჯი; 2 კორინ. 11—2;
 (ვათხოვებ, -ვე), წ. თვ. ვათხოვებ, იხოდით
 ვამუჯი.
მიოთხრა-მოთხრა (მიგვქსთხრა-მოგვქსთხრა), წ. მ. რა-
 ვრით; რაზრუგათ, ოსტრამით.
მიოთხრობა, სხ. სკაზანი, რაქსაზ; (მიგუთხრობ,
 -თხრა), წ. უ. ვუაშობ, რაქსაზივათ, პონქიო-
 ვათ, პონქიდა; რომ. 9—4; ლუკ. 1—2; დაბად. 41—7;
 44—23; (მიგუთხრობ, მიგუთხრა, სამღ-
 ვთო წერილში; მიგუთხრენი, -ხენით), წ. ვ. ნიქს
 პონქიდაუ, რაქსაზაუ, დაბად. 27—42; 31—22;
 1 ქართლ. 311; 2, მიგუთა 10—7; მიგუთხრა თქვენ,
 ი რაქსაზათ ნამქ, ისი. 33—13.
მიკაბადლება (ვა), წ. მ. ვავსცემ ქართ ხარსა, ოდათ
 ნიქა იქ ნაიში, ოდათ იქ კაბალუ. საბ. ლ.
მიკავშირება (ვა), წ. მ. შევაწებებ, შევსტერწავ,
 სიანი, **მისაკავშირებელი**, ზედ. და ს. ჩო
 პუში სიანი; სიანი.
მიკარგვა (გვ), წ. მ. ვაზროსთ, პოტერათ.
მიკარება (ვა), წ. მ. მიგანლოვებ, დავანლოვებ,
 პრიბლიჯათ, (მიგვიკარებ, -რებ), წ. მიჩ. ანლოს მი-
 ვუშებ, მიგვიკარებ, დოპუსთიქ დო სენი, პრიბლი-
 ვით კხ სენი; (მიგვიკარებ), წ. თვ. პრიბლიჯათსა,
 ქილ. 200, 324; (მიგვიკარებოვარ, -რებოვარ), კა-
 სასი, თავის ღლეში სავარცხელი მის წვერს არ-
 მიკვიკარებოვარ, თამარ ბაქ. 111, **მიკუარებელი**,
 მიმ. შეუფერებელი, პედოსთუში.
მიკავფა (გვ), წ. მ. მიგვიჭრი, მიგვიკავ, ციქსიანი.
მიკედლება (ვეკედლები, -ლები), წ. მ. შევეხიხენი,
 შევესახლები, პრისოქმითსა, პრისტათ; პრი-
 ითითსა უ კოგო.
მიკერება (ვა), წ. მ. ერთმანეზე დავაკერებ, პრიში-
 ვათ, (მიგვიკერებ, -რებ), წ. ვ. დ. დავაკერებ, პრი-
 შივითსა, მიკერებელი, მიმ. პრიშივით.
მიკერძება, სხ. უსოენი; პრისტრატე, (ვეკერძავ-
 ე), წ. მ. ვასაკუთრობით და მეტობით მიგცემ;
 თვალ-ღებით ვქსჯი, პრისოვიათ კოუ ჩო; ცუ-
 დიქს პრისტრატე, (მიგვიკერძავ, -ებ), წ. მიჩ. ვა-
 ვისაკუთრებ, პრისოვით სენი, (მიგვიკერძავი),
 წ. თვ. შევეთვისებ, შევესაკუთრებ, უსოენითსა.
მიკეტა (გვ), წ. მ. დავკეტებ, პრისერეთ.
მიკეტა (ვეკეტა, -ე), წ. მ. შევეკეტებ, სიერუთ, (მი-
 ვეკეტებ, -ებ), ს. ერთმანერთზე დავეებ, მაგალ.
 შენი ცოლიქ ერთმანერთზე დავეკეტებ, პრიდა-
 ვათსა, პრისოვიანი, კაცია 78; მიგუქვებ
 მუქლსა, სთავ პერედ ხემხ ნა კოქნი.
მიკვდივა, მიკვდივა (ვეკვდივებ, -ლები), წ. მ. ანაღს

წელიწადს მიველოცავ ცეპილით, პოძრაინთ
 კოგო სხ პონქი გოდომქ, პრიბოქა სლასთ, (მი-
 ვიკვდივი, ე. ი. კვალი მიკვდივი), წ. ვ. კვალი
 გამოჩნდებოდა, ე. ი. ნაფხურტი, ივთვენი ნიქი.
 სლასთ, ქილ. 480, მიკვრა. ნ. მიგრა.
მიკიდება (ვეკიდებ, -ებ), წ. მ. ჩამოვკიდებ, პრი-
 შივითსა.
მიკონება (მივიკონებ, -ნებ), წ. მ. გულზედ მივიკრავ,
 მივეხვევი, პრიკათ კხ გრუდი, კხ სერდცი; ობიანთ,
 (ვეკონები, -ნებ), წ. მ. მივეხვევი, დავეკონები,
 პრილნიუთ, პლითი პრილნი კხ ჩემუ, **მიკონი-**
ნება (ვა), წ. სხმ. ვაიძულებ დაკონებასა, ვასთა-
 ნითსა ღნუთ, რუსედ. 247.
მიკონის მცენარე, ნ. ხაშხაში.
მიკონება (ვეკონებ, -ებ), წ. მ. ძველს დავაკერებ,
 კლასთ ვაშლატკუ, ვსთაკუ.
მიკოწიწება (ვა), წ. მ. შევაწებებ, შევსტერწავ,
 სიანი, მისაკოწიწებელი, ს. სიანი.
მიკრება, მიკრევა (ვეკრებ, -რებ), წ. მ. მიგალა-
 გებ, პრიბრათ, სობრათ იქ ოდო მისთ;
 2 ქართლ. 417; (მიგვიკრებ, -ებ), წ. ვ. ნიქს
 სობრათ.
მიკრვა (მიგვიკრავ, -კრავ), წ. მ. ვადავკრავ, დავარც-
 ხებ, პრიჭარით; ან შევეკრავ სანქაროდ, სივით
 ია სკორიუ რუკუ, (ვეკრავ, -კრავ), წ. მ. დავაკრავ,
 დავაწებებ, მიგამაკრავ, მიგამამ; ნაკლენთ, ნაქ-
 ნიქს; პრილნიუთ, პრიკრნიქს; (მივიკრავ გულ-
 ზედ და სხ), წ. მიჩ. პრიკათ კხ გრუდი, კხ სერდ-
 ცი, ობიანთ, (მივეკერი), წ. თვ. მივეწებები, დავეკ-
 ვრი, პრილნიუთ, სომხ. 38; მრგ. 103; მიგვიკ-
 ვრივარ, -ვოლი, ი პრილნი, ქსნულ. წ. 28; **მი-**
კრული, მინაკრავი, პრიკაშენი; პრილნი-
 სი.
მიკრიბვა (ვეკრიბებ), წ. მ. შევეგროვებ, სობრათ,
 2 ქართლ. 272.
მიკრიბი, ნაქ ნიკრიბი.
მიკროსკოპი, ს. სავოლუციით იარაღი პრიილ გამა-
 დიდებელი ნიქთა, მიკროსკოპი, ფიზიკ. 155.
მიკუთვება (მიგვიკუთვებ), წ. მ. უსოენთ კოუ.
მიკურკურება (კურ, წ. მ. მიველურსებ, მასკათ,
 ობლასკათ, (მივეკურკურებ), წ. თვ. მივესავარღუ-
 ბი, უნივითსა ოკოლო კოგო, უჩაქნიათ, კური
 სტრითსა.
მიკურცხება (გვ), წ. უ. მიგრბი, სიქათ, ოპრო-
 მითსა.
მილაგება (მივლაგებ, -ებ), წ. მ. თავთავის ადგილს
 რიგზედ დავაწებებ, პრიბრათ, ყნრათ, (მივლაგებ-
 ბი, -ებ), წ. ვ. დავლაგებ, პრიბრათსა, **მი-**
ლაგებელი, მიმ. პრიბრანი, **მილაგ-მოლა-**
გება, ს. დავლაგებ, პრიბრათ.
მილაღვა (მივლაღვებ, -ლები), წ. მ. მიგრებ, მიგისხმ,
 პროგიათ.
მილაქუცება (მიველაქუცებ, -ებ), წ. თვ. მივესაყ-
 ვარღობი, ლაოქათსა, უნივითსა ოკოლო კოგო
 ლიბო.
მილაზური, ს. მსხლია, სორთ გრუნი.
მილობა (ვალობა, -ებ), წ. მ. მივარბილებ, დავ-
 ვარბილებ, მუჩინთ, (ვლობები, -ბი), წ. ვ. მივარ-
 ბილები, რაზმიჩათსა.
მიღება (მივიღებ), წ. ვ. დავიღებ, ვავსებ, უმა-

лечься, нехудать, რუსულ. 52, მიღეთული, მიმ. გალელუი, გამხარარი, нехудалый, истощенный.

მიღეთი, ს. ქვეყანა, სამყარო, свѣтъ, мiръ, მთელი მიღეთის წაღნი, народъ со всего свѣта.

მიღეთა (ვკლენ, -წე), ზ. მ. დავამტვრევ, დავამსხვრევ, паломать.

მიღი (ლათინ), ს. ეგრ ან ალაჯი, 7 ვერსი; милл, 7 версты.

მიღი, ს. სოლინარი, ლულა წელის საღინელი, труба подводная, каналъ, кранъ, ცრემლის მიღები, потоки слезъ, **მიღი საექიმო**, кнестирная трубка, **მიღი თვალი**, სასურმელი ჩხირი, игла для сурмяеия глазъ, ზუნ. ლ. (მიღება მმიღება, -ლდა ცრემლი), ცრემლსა ვღვრი, проливать слезы, ვეფხ. 253, 1315; 549.

მიღლიონი, ს. ათსჯერ ათის, миллионъ.

მიღლიონი, ს. ასპარეზი, მოღანი, поприще, მიტ. 5—41; დარეჯ. 2—15; 2—8, 126; რუსულ. 169; 1 ქართლ. 406; ევფ. 405.

მიღოდნა, **მიღოდება**, **მიღოდინება** (მიველი, მიველი; მიველიდინები, -ნი), ზ. მ. ვუცილი, ждаты, მიმელის, ждетъ меня, რუსულ. 688; ვისრ. 10; ვეფხ. 730.

მიღოცვა (მივულოცვა, -ცე), ზ. მ. ბედნიერ დღეს მივალ ვისთანმე და ბედს ვუკურთხებ, поздравлять, რუსულ. 392; **მიღოცვინება** (ვა), ზ. მ. გავგზავნი მისალოცვად, послать поздравить, რუსულ. 417.

მიღოცოვება (მივივლცვი, -ცე), ზ. უ. მივუვრდები, მივირბენ, მივკმართავ; прибѣгнуть, **მისადოცოველი**, ზედ. прибѣжище.

მიღულდება, **მიღულდება**, ზ. უ. მირულვა, ჩათქვლება, задремать, ვეფხ. 139.

მიღურსმვა (ვლურსმვა, -მე), ზ. მ. ლურსმნით მივაკრავ, пригвоздить, (მივილურსმები, -მე), ზ. ვდ. მივიკვირი ლურსმნითა, быть пригвожденнымъ, **მიღურსმნილი**, пригвожденный.

მიღჭიჭება (მიველჭიჭები, -ცე), ზ. თვ. შევერდლები, ერთმანერთსზედ დავეკვირი, соединяться, слитаться, ქლ. 405.

მიღუნება (მივლუნენ, -ხინე), ზ. მ. ლუნენს მივსცემ დავარე კომუ ოტრადი იвъ болзни, въ печали.

მიმადლა (მივამადლი), ზ. მ. მივანიჭებ, даровать.

მიმადლებება (ვამადლებ, -ლე), ზ. მ. მივანიჭებ, ვუბობებ, ვარუქებ, даровать, ვაპაცებებ, прощать, 2 კორ. 2—7, 10; კავშ. 271; ანტ. 48; ფილიპ. 1—29; ალექს. 41, (მივამადლებ, -ლე), ზ. მ. ვავევდლებ კეთილსა, упрекать благодѣльникомъ; (ვუამადლებ, -ლე), ზ. მირ. მადლობას ვეტყვი, благодарить, ან მივსცემ, даровать, (მივამადლები, -ლე), ზ. თვ. მივენიჭებ; ვეპაცებები, быть даровану; быть прощану, ფილიპ. 1—29; 1 ქართლ. 259; ციმ. 63; მარტ. 1—172; **მიმადლებელი**, მიმ. ნიჭებული, სახიერი, одаренный, благодатный, მარტ. 2—75; ლუკ. 1—18; **მიმადლებულობა**, ს. დლოცვილობა, სახიერება, благодать.

მიმავალი, მიმ. წამსვლელი, идущий, ведущий, მიმავალი გზა, ведущая дорога, აღბ. 97; ვეფხ. 967; 1019; რუსულ. 538; **მიმავლობა**, **მიმავალობა**, ს. სღვა, სიარული, шествiе, хождение;

путешествiе; რუსულ. 740; 2 ქართლ. 491; სიბრ. 13; ქლ. 578; ფარამ. 92; (ვკმომავალობ, -ლე), ზ. უ. მივდივარ, идти; шествовать.

მიმადება (ვკმადება, -ლე), ზ. მ. დავკვარავ, დავკვამალავ, припрятать, скрытъ, укрытъ, მიმალავ, скрываешь отъ меня; (მივიმალები, -ლე), ზ. ვ. მივეფარები, დავიმალები, сирятаться, украться, **მიმადელი**, მიმ. скрытый, **მისამადლავი**, ს. დასამალავი, мѣсто для скрываети; **მიმალვ-მომადება**, припрятать туда и сюда.

მიმართ, თანდ. ნათესაობითის ბრუნვისა თანა სმარებული, ятъ, ко, на, ნ. მი, ფსლმ. 2—5; 4—3; ლუკ. 1—17.

მიმართება (მივკმართებ, -თე, მივეკმართები, -თე), ზ. უ. სწრაფულად მივალ ვისზედმე, стремиться, направиться, идти противу кого, ვისრ. 1, 160; 2 ქართლ. 391; ისაია 5—28; ვისრ. 120; მიმართ მტერსა ზედა, онъ устремился на врага, **მიმართება სს. направление**, стремление; 1 ქართლ. 246; 2 ქართლ. 307; შეტავ. 92; იეფკ. 17—3; ცვირთი, тигость, бремя, იერემ. 23—33; **მიმართებული**, მიმ. направленный, **მიმართებულიება**, ს. направление.

მიმართვა (ვკმართვა, -თე), ზ. მ. მოვუმარჯვებ, დავუბირდაპირებ, направлять, ან მივივლცვი ვისდამ სათხოვნელად, обратиться къ кому съ просьбою, ჩონგ. 87; იერემ. 48—41; -თვლსა, устремить глаза.

მიმართობა, ს. შესახვედრობა, შესაკურება, отношение, ლოდ. 28; კაცოდ. 66.

მიმარჯვება (მივუმარჯვებ, -ჯვე), ზ. მ. მოვუმართავ, გავაწუებ; შევაფარებ, направлять, приноравливать, прилаживать, прилнзять.

მიმაცება (ვკმაცებ, -ცე, ვუმაცებ, -ცე), ზ. მ. შევკმინებ, შედღავართავ, прибавлять, придавать, სრონოლ. 29; (მივემაცები), ზ. თვ. მოვემაცები, შევეკმინები, прибавляться, умножаться, **მიმაცებული**, მიმ. прибавленный, **მისამაცი**, ს. прибавка.

მიმაცეველი, ს. გარდამაცეველი, соратникъ, ნ. გარდაცევა; ისაია. 44—25.

მიმბარბელი, ს. ჩამბარბელი, поручитель, სამ. ვანტ. 147.

მიმბაში (ოსმ), ს. тысяченачальникъ.

მიმბაძავი, -ძველი, ს. подражатель, მიმ. მიმბაძველობა, подражанiе.

მიმბრუნებელი, ს. დამბრუნებელი, უკან მომტევი, кто возвращается, 2 ქართლ. 270.

მიმგებელი ან **მიმგები** ჰასუნის; ს. ჰასუნის მიმცემი, отвѣтчикъ, ისაია. 3—7.

მიმგებელი, მიმ. встречающiiй.

მიმღამი, **მიმღამელი**, **მიმღვინი**, ს. შემღებო, მიმყოლი; მომხრე, ვისისამე მხრის დამტერი, помощователь, сторонникъ, 1 ქართლ. 273, 242; 312; 330, 380; ქლ. 399; მცვარი და მიდგომი მათი, граница и пограничныя мѣста, გუჯ. 382.

მიმღევარი, **მიმღევი**, **მიმღები**, ს. შემღებო, მიმყოლი, помощователь, ქართლ. 1 ტ. 373.

მიმღეში, ზედ. მარადლე დაუცავებული, повседнел

иный; безурядный; შვთ. 95; 1 ქართლ. 321, 373; იერმ. 52—34; მიმდემი ნთლისა, всегдашней снѣгѣ, მიმდემად, ზ.ზ. მარადღე, ყოველთვის, заисегда.

მიმდინარე, ზედ. текучий.

მიმდინარეობა, ს. теченіе, ходъ.

მიმდომი, ზედ. მსასობელი, надѣющийся, ვეფს. 345.

მიმდრეველი, ზედ. მდრევი; მოძრავი, гибкій, поворотливый; **მიმდრეველობა**; ს. მდრეველობა, მოძრავობა, гибкость, поворотливости, კავშ. 40.

მიმდღეში, ზ.ზ. არა სდროს, некогда, въ жизнь.

მიმზადება (ვემზადები, -ღე), ზ. თვ. ვემზადები წასასვლელად, готовиться къ отпавіѣ.

მიმზიდავი, -ღველი, ს. მიმთრევი, წამლები, притягательный, привлекающий, завлекающий, ვისრ. 122, -ლობითი ძალი, притягательная сила, **მიმზიდველობა**, ს. წამლებლობა, притягательность, привлекаемость.

მიმზოფთველი, ზედ. მიმანველი, принимающий во уваженіе.

მიმთვისებელი, ს. დამჩემებელი, присионнатель, **მითვისება** (ვიმთვისებ, -ღე), ზ. მ. მივიჩემებ, დავიჩემებ, მივიმძღვრებ, присионнагъ, მარც. 1—184.

მიმთხვევა, სს. შესხვერა. წინ შემოყრა, встрѣча, (მივამთხვევ, -ხვეი), მოვასწევ ვისხედამე უბედურობას ან სხვა შემთხვევას, навлекать на кого несчастіе, და მიამთხვიეს ასი არგანი, и далі сму сто ударовъ налками, ანდრ. 6; (ვემთხვევი), ზ. თვ. შევემთხვევი, შევეყურებ; დავკვეთებ; ღირს ვიქმნებო მიღებად; паталкиваться на бѣду; встрѣчаться; удостонься, достигнуть, საქმ. 27—3; ლუკ. 20—35; იაკობ. 4—3; ებრაულ. 11—33; კავშ. 256; მარც. 2—4; ქილ. 697; **მიმამთხვევ უბედურობასა**, повлеклаъ меня въ несчастіе.

მიმთხრობი, -რობელი, ს. მოამბე, мѣсχροბელი; რასკაჩნიგ; провозвѣститель, 2 მეფეთ. 1—13; ისაი. 37—9; დაბად. 41—8.

მიმინო, ს. მფრინვ. соколъ, ლევიტ. 11—17; ბქრ. 184, шырокъ, ბატონ. ივან. ლ.

მიმკვდარება (ვა), ზ. მ. მკვდრად დავასახებ ცემით, забить.

მიმკვდრება (ვი), ზ. მ. მივითვისებ, присионить.

მიმმართველობა, ს. შემართება, отважность, храбрость, 1 ქართლ. 248.

მიმნდობი, ზედ. მიმნდობილი, მრწმენელი, доверчивый.

მიმნიჭებელი, ს. მომცემი, дарователь.

მიმო, თანდ. რომელიც დაიდების თვად ზმნათა და მისცემს მნიშვნელობასა გარემოს, აქა იქ, მაგალ. მიმობნევა, მიმოგონება, მიმოქცევა და სს. кругомъ, покругъ, туда и сюда, 2 ჯგულისა. 32—8.

მიმობნევა, **მიმობაზნევა** (ვაზნევი, -ბეი), ზ. მ. აქა იქ ვაზნევი, раскидаты, (მიმოვიზნევი -ბეი) ზ. ვ. აქა იქ დავიფანცებო, разбрасываться, разсыпаться, разсыпаться, 1 ქართლ. 426.

მიმოზაფანცა (ენა), ზ. მ. აქა იქ ვავაზანვი, разо-слать.

მიმოზაფანცრება (ვამვაფანცრებ, -რე), ზ. მ. აქა იქ ვი-

გვაფანცრებ, путешествовать по разнымъ мѣстамъ; ვისრ. 23.

მიმოგონება (ვიგონებ, -ბე), ზ. მ. მოვიხსენებ; ნე-ლოად განესჯი, განესზარავ; искомннать; сообра-жать въ умѣ, въ мысляхъ; ვისრ. 38; **მიმოგონება**, **მიდმოგონება**, ს. დასკვნა განესჯისა, გან-საზრვისა, умозаключеніе, კაცილ. 46.

მიმოდაღება (დავღებ, -ღე), ზ. მ. აქა იქ დავსღებ; მოვჭვენ, ხმას დავაღებ, დავჭერი, класть туда и сюда; разглашать, распространять слухъ; (მიმოდავიღებო, -ღე) ზ. ვ. განვიფინებო, ხმა და-ვარღებო, разглашаться, распространяться, მარც. 1—45.

მიმოდაზნევა (ვა), ზ. მ. აქა იქ დავფრი, разросать, (მიმოდავიზნევი ბნეი), ზ. ვ. აქა იქ დავიფანცებო, разсыпаться.

მიმოდავთქმა, სს. განვაჟი, шумъ; (მიმოდავსთქვამ, -თქვი) ზ. მ. ხმას დავჭერი, დავაღებ, разглашать, (მიმოდავითქმი, -თქვი) ზ. ვ. ხმა დავარღებო, раз-глашаться.

მიმოდაცტაება (მიმოდავიცტაებ, -ცე), ზ. მ. ავი-კლებ, ავიფორიქებ, расхитить, разграбить, ფსალ. 43—10.

მიმოდაფანცა, ნ. მიმოდაზნევა, ციმით. 58.

მიმოდაქონება (მიმოდამაქვს, დამქონდა), აქა იქ და-მაქვს, посылъ туда и сюда.

მიმოდაქცევა (მიმოდავიქცევი, -ქციე) ზ. მ. აქა იქ ჩამოვიქცევი, обрнутьеся тамъ и сямъ, **მიმო-დაქცეული**, მიმ. ჩამომზღლეული, ჩამოქცეული; ან აქა იქ დავანცული, обрнувшійся; разбро-санный; 1 ქართლ. 301; 2 ქართლ. 272.

მიმოდახუნა, -დახუნა (მიმოდავეხუნვი, -ხუნვი; მი-მოდავეხუნო, -ხუვი), ზ. მ. განვეხუნო, განვეხსწილაო, раздѣлнть, ფსალ. 16—13; ან განვახუნევი, раз-сннть, რუისის კან. მიმოდაიფენენ ენანი, языки раздѣлились, ფსალ. 54—9.

მიმოღება (მიმოვსღებ, -ღე), ზ. მ. აქა იქ დავსღებ; მოვსთქვამ, ხმას დავჭერი, класть туда и сюда; разглашать, разносить, (მიმოვეღებო, -ღე) ზ. თვ. მოვითქმი, მოვეფინებო, расидагаться, разгла-шаться, მაკ. 9—31; მარც. 7—36; ლუკ. 4—37.

მიმოება, სს. ამოება, უხანობა; суета, ცქმომობ, -მოვე), ზ. უ. აქა იქ დავიფარავ; ვქცოდვილობ; ходить туда и сюда, вращаться, ეზეკ. 1—13; суетиться, **მმიმოები**, ходищій; суетливый.

მიმოვლა, ს.ზ. აქა იქ სიარული, хожденіе; путе-шествіе; (მიმოველი, -ვლე; მიმოვალ, -ველ) ზ. უ. დავდიფარ აქა-იქ, ვქმვაფარობ, ходить туда и сню-да; путешествовать; скитаться, საქმ. 19—13;

მიმოვალი, მიმ. აქა იქ მოსიარულე, скитаю-щійся, скиталецъ, ქილ. 443; ციმ. 50.

მიმოვღება (მიმოვავღებ, -ლე), ზ. მ. გარემოს დაე-ღებ, გარემოვსღებ, обнести, обложить, გარემო-ვოვაკერებ, обнить, მიმოვავღებ თვალსა, ози-раться, обвести глазами, (მიმოვევღებო, -ლე) ზ. თვ. გარემოვარცტები, окружить.

მიმოვრდობა (მიმოვევრდებო, -დო), ზ. უ. დავცემი წინაშე ვისმე, иасть передъ кѣмъ.

მიმოზრუნვა (ვჭზრუნვა, -ბე), ზ. მ. ვჭზნადვლობ, ვმეურნეობ, заботиться, пецись.

მიმოზღუდვა (ვკვ), **მ. მ.** გარშემოვალეზ ზღუდეს, огородить; **მიმოზღუდვილი**, огороженный; იერემ. 4—6.

მიმოთესვა (მიმევეთესვა, -სე), **მ. მ.** განვაზნეკ, по-сѣять туда и сюда, იერემ. 27—30.

მიმოთქუმა (მიმოვსთქუამ, -თქვი), **მ. მ.** ხმას ღვეკური, разгласить, (მიმოვითქუი), **მ. მ.** სმა ღვევარღეზა, разгласяться.

მიმოკვეთება (ვა), **მ. მ.** ღვესცემ, ღვეზნლი აქ იქ; ударить обнъ земъ, (მიმოვეკვეთუბი, -თე), **მ. მ.** თვ. აქა იქ ვეკვეთუბი, ღვეზნლივარ, биться, ходить туда и сюда, ვეფხ. 772; მროვ. 49.

მიმორჩილება, ს. ღვემორჩილება, покорность, ვისრ. 36.

მიმორზენა (მიმოვრზი, -ზბოლე; მიმოვირზენ ბინე), **მ. მ.** მიღამოვრზი, брѣгать кругомъ, მარკ. 6—55.

მიმოსაქცეველი, ზედ. აქა იქ სასიარულო.

მიმოსაქცეველად, **მ. მ.** აქა იქ სასიარულოდ, для хождения туда и сюда, იეჴეკ. 13—21.

მიმოსვლა, **მიმოსულა** (მიმოველი, -ვლე; მიმო-ვულ, მიმოველ), **მ. მ.** აქა იქ ვალ, ходить туда и сюда, обходить, მაც. 23—15; 12—43; 1 ქართლ. 259; ქილ. 306; მიმოსულა, ს. მ. სიარული აქა იქ, путешествие, 2 ქრისტვ. 268; საქმ. 13—11, 15—39; 1 ჴეტრე. 5—9.

მიმოსი, **მიმოსი**, ს. მოთამაჴე კაცი, მომქმედი სა-კვირველთა და მნელთა საქმეთა არა თუ გრძნებით არამედ ჴელოვნებითა, მეოინე, фидлиръ, фокус-пнѣ, ვეფხ. 119, განმ. თ.

მიმოცაცება (ვიცაცე, -ცი), **მ. მ.** ღვეიცაცე, рас-хивать, მიმოვიცაცები, მაგალ ღვეღვისაგან, о ко-раблѣ; поспѣть на морѣ, საქმ. 27—27, მიმი-ცაცეზული, ღვეღვისაგან, поспѣтый волнамъ, იულა 1—12.

მიმოვრღომი, ზედ. ჴეურეველი, пеноколеби-мый, მარკ. 2—27.

მიმოფანცვა (ვკვ), **მ. მ.** მიმოღვეზნეკ, разбрасы-вать, (მიმოვიფანცეზი, -ცი), **მ. მ.** ვ. ღვეზნევი, раз-брасываться, разсѣяться.

მიმოფენა (ვკვფენ, ვკვფენე), **მ. მ.** აქა იქ ღვეკვფენ, растиать; **მიმოფენინება** (ვა), აქა იქ ღვეფენ, разстилагъ, საქმ. 13—49; მიმოფენება (ვეფენე-ბი, -ნე), **მ. მ.** თვ. მოვეფენეზი მაგალ. ღვერუბელი, კომლი; растигаться, იეჴეკ. 8—11.

მიმოფრენა, **მიმოფრინვა** (მიმოვეფრენ, -რინე; მი-მოვეფრინავ, -ნე), **მ. მ.** აქა იქ ვკვფრინავ, летать туда и сюда, ქილ. 69.

მიმიქონა (მიმომაქეს, -მაქენდა), **მ. მ.** აქა იქ ვაცა-რეზ; ღვეღვისათვის; ღვემაქეს ნავი, носить туда и сюда; разносить, საქმ. 27—15, 17; 2 ქართლ. 287, მიმომაქეს თვლი; смотреть въ оба, ქილ. 37.

მიმოქცევა (ვექცევი, -ქციე), **მ. მ.** მოვატრიალეზ, ვაზრუნეზ; გარშემოვატარეზ; вращать, вертѣть; обводить; მიმოვიქცევი, -ქციე), **მ. მ.** ვ. ვაზრუნავ, ვტრიალეზ; вращаться; обходить, ходить во-кругъ, მარკ. 6, 6, მიმოქცეველი, მაგალ. კაცი, бродяга, მარკ. 2—341; **მიმოქცევალი**, ზედ. вращающийся, ღველრ. 10.

მიმოღება (მიმოვიღებ, -ღე), **მ. მ.** აქა იქ მიმაქეს,

разносить, (მიმოვიღეზი, -ღე), **მ. მ.** ვ. разноситься, ისაი. 29—5.

მიმოფენანება (მიმოვიფენანებ, -ნე), **მ. მ.** აქა იქ ვა-ცარეზ, водить туда и сюда, 1 კორ. 9—6; ამოს. 2—9.

მიმოფერა, ე. ი. გამინათესამელა, ქილ. 579, онъ по-роднился со мною.

მიმოცეველება **ჴამთა**, ს. перемѣнчивость вре-мени, 1 ქართლ. 266.

მიმოცვლა (მიმოვიცვლი, -ცვალე), **მ. მ.** ჴეცვლე-ვილი; измѣнить, перемѣнить, (მიმოვიცვლეზი, -ცვალე), **მ. მ.** ვ. გამოვიცვლეზი, измѣниться.

მიმოწვდილვა (მიმოვიწვდილავ, -ლე), **მ. მ.** გა-მოვიწვდილავ, გამოვეძიებ, изслѣдовать, 2 თე-სალონ. 3—11.

მიმოწმება (მიგამოწმებ, -მე), **მ. მ.** сравнивать, пошрять, ჴეგამოწმებ, ჴეგადარებ, сравнивать; ვეფხ. 1228; (მივეწმეზი, -მე), **მ. მ.** თვ. ღვეგამოწ-მეზი, засвидѣтельствовать, удостовѣрить, под-твердить, ვეფხ. 528; 1 ქართლ. 115; ქილ. 294, 684.

მიმოჭვრეცა (ვეჭვრეც, -რეცე), **მ. მ.** აქა იქ ვინე-ღეზი, წინ ღვეზნელავ, осматриваться, озираться, ქილ. 326.

მიმოხედება (ვა), **მ. მ.** ვაიძულეზ წინ ღვეზნელავს, заставить осмотрѣться, **მიმოხედვა** (მიმოხენღავ, -ღე), **მ. მ.** აქეთ იქით ვენღავ, смотреть туда и сюда, (მიმოვიხენღეზი, -ღე), **მ. მ.** ვ. მიღამოვიხენღეზი, ვიმზინეზი, ვიცქირეზი, озираться, оглядываться.

მიმოხვეულიება, ს. ღვეკლაკენილობა, უსწოროზა, кривизна.

მიმოხეთქება (ვა), **მ. მ.** აქა იქ ღვესცემ, ღვეზნლი, бросать туда и сюда, -სომალღეს; волны мечутъ корабль, ღვერ. 125.

მიმოხილვა (მიმოვიხილავ, -ლე), **მ. მ.** მიმოვლით გავისინჯავ, მოვიხილავ, обзрѣть, осмотрѣть, **მი-მოხილვა**, ს. მ. მოხილვა, обзоръ, обзрѣнiе, მარკ. 3—5; 9—8; 3—34.

მიმოზრა, ს. ღვეამტიკულად; გატარება ჴმნათა ცვა-ლეზათა შინა თვისთა, спривженiе глагола, (მი-მოვზრი, -ვზრან), **მ. მ.** აქეთ იქით მიეკსლდეკ, მიმოვ-ღრეკ სკლოპი, изгнбать; спривгать глаголъ; (მიმოვიზრეზი, -ზრან), **მ. მ.** ვ. აქეთ იქით მოვიზრეზი, сгибаться, извнваться; спривгаться.

მიმოზსენება (ვა), **მ. მ.** მოვიზსენებ, упоминать.

მიმრეცი, ს. ღვემრეცი მოისა, покатошь горы.

მიმრთმევი, **მიმრთმეველი**, ს. ვინც ვისმე რასმე მიართმევეს, подносителе, მიმრთმევი საქმლისა, кто изволитъ кушать.

მიმრუღება (ვა). **მ. მ.** გავამრუღებ, искривить, искомить, (ვიმრუღებ პირსა), პირს მოვარიღებ, отвернуть лице, სიზრ. 100.

მიმრქმელი, **მიმქმელი**, ს. აღმქმელი, ნათლია, по-спривемникъ.

მიმსგავსება, ს. м. сходство, уподобление, ვისრ. 31, 140; (მივამსგავსებ, -სე), **მ. მ.** ღვეავგავნებ, ღვე-ვამსგავსებ, уподоблять; (მივემსგავსეზი, -სე), **მ. მ.** თვ. ღვევეგვენეზი, ღვევმსგავსეზი, уподобляться, походить, რუსულ. 242; მივემსგავსებოვარ, онъ уподобилъ меня, онъ сравнилъ меня съ...

მინალონი (ოსმალ.), ს. ერთი მანათი, серебряный рубль.

მინამდინ, ზღ. სანამდინ, до тѣхъ поръ, пока.

მინამსჭვადლი, ზედ. ლურსნით მიკრული, пригвозденный.

მინარა, **მინარი**, ს. მიწითის ბურჯი, минареть, ყარამ. 163.

მინარები, ზედ. გამვლელი, плуцный, проходящй, ჩონგ. 85.

მინარცხება (ვა), მივახლი, დავარცყამ, ударить обо что.

მინაცანი, ზედ. მიტანილი, отнесенный.

მინაცაცი, ზედ. მოტაცებული, похищенный, унесенный.

მინაქარი (სპარს.), ს. ქიქის გვარი ნივთი ფერად-ფერადი, რომელზედაც სელოვნებით დახატებიან ნაკვეთი და სახენი გულ-ქანდეულნი, фишифтъ, эмаль.

მინათარი, ზედ. наброшенный; მინაყარ-მონაყარი, разброски.

მინათოლი, მაგალ. მზითვად, полученное въ приданное.

მინაშური, ზედ. დაშურებული, похищенный, მოურავ. 127.

მინაცემი, ზედ. მიცემული, გარდახლილი, отданный, заключенный.

მინაწერი, ზედ. დაწერილი, написанный, 2 ქართლ. 537.

მინაწუვაი, ზედ. საწუვაით ან საზომით მიცემული, отмѣренный, მინაწუვას შენვე მოგიწუვენ, ვისრ. 184.

მინახვედი, -დრიზედ. სვედრად რგებული; შეხვდომა, გარემოება; доставшй по жребью; случай, обстоятельство, ქილ. 241.

მინახიჭვა (მივანახიჭვე, -ჭვე), ზ. მ. მოვკერუნჩხავ, скорчить кого, ქილ. 450.

მინგრევა (ვა), ზ. მ. დავანგრევ, დავაქვევ, разрушить, мингрევ-მონგრევა, разрушать.

მინდა, მდაბ. მინა, ნახე ნლომა.

მინდვრანი, ზედ. მინდვრის მქონებელი, луговой.

მინდობა, სწ. საესავი, სასოება, იმედი, დარწმუნებულება, упованіе, надежда, увѣренность, 1 ქართლ. 365; მინდობითა ღვთისათა, упованіемъ на Бога, გუჯ. 17; (მივანდობ, -დე), ზ. მ. ვარწმუნებ, მივანარებ, სხვის იმედზედ დავაგდებ. დოხრირი, вѣрить, повѣрить, поручить; ვისრ. 103; 2 ქართლ. 408; (მივინდობ, -დე), ზ. მინ. თავს ვინდობ, თავზედ ავიღებ, принять на себя, на свою отвѣтственность; ვეფ. 1029; დავინდობ, მოვიმხრობ, привлечь на свою сторону; ფიცით მივინდობ, клятвою привлечь на свою сторону, 1 ქართლ. 324; და შენ მინდევნ სახელმწიფო ჩემი, ვისრ. 72; прими мое каретно въ свое вѣдѣніе, ვისრ. 72; თუ მიმინდობ, если довѣришься мнѣ, ქილ. 470; 1 ქართლ. 384; დიად, მივინდობ, და, я довѣрюсь тебѣ, ვეფ. 1075; (მივენდობი, -დე), ზ. თვ. დავენდობი, ვერწმუნები, положиться на кого, увѣриться, уповать, ვისრ. 123; გორგ. 137; გულით ნუ მივინდობი, искренно не полагайся на него, სიბრ. 102; მინდობილვარ, მინდობ-

ბია, მინდობიან), ზ. ვ. დავერწმუნები, положиться на кого, ვეფ. 1240, **მინდობილი**, მომ. уповающй; увѣренный, აღბ. 33; რუსულ. 432; იოველ. 2—21; სამეგრელოში სიწანი, поселенецъ на арендуемой землѣ, მინდობილობა, ს. увѣренность, надежность.

მინდორი, ნთ. მინდვრისა, მიც. მინდორსა, ს. ვაკე და გაშლილი ველი, степь, поле; -**დვრის მიწა**, ნ. მიწა; **მინდვრის სადაფა**, ს. მცენ. საცკებურა, рута, козья трава; **მინდვრის-სოკო**, ს. шампшюнь, ერის. ლ.

მინდღეში, ზღ. არას დროს, въ жизнь, никогда.

მინებება (ვა), ზ. მ. ნებაზედ მივსცემ, მივაგდებ, предоставляет, отдавать что на чью волю, თავს მივანებებ, оставлять на произволъ, бросать, მიმინებებია ღვთის ნებაზედ, я оставилъ на волю Божью; (მივანებლები, -ლები), ზ. თვ. დავანებლები, покориться.

მინერალი (ლათინ.) ს. მიწის სიღრმეში პოვებულნი ნივთნი: მეტალოი, ძვირფასი ქვა, სპეკალი, მარილი, გვარჯილა და სხ. минералы, ქიმ. 130; **მინერალოლი**, ს. სწავლა ამგვართა ნივთთათვის, минералогіи.

მინერგვა (მივკნერგავ, -გავ), ზ. მ. ალგორძინებ ერთს ნერგს მეორეზედ, прирастить; (მივენერგვი, გვი), ზ. თვ. ერთმანერთზედ ალგორძინები, прирасти, მარტ. 2—46; კავშ. 234.

მინთება, ნ. მინათება.

მინისტრი (ლათ.), ს. ვეზირი, министръ.

მინიჭება, ს. ზოძება, пожалованіе, (ვა), ზ. მ. ვუზოძებ, ვაძლევ, жаловать, дарить, награждать; მივენიჭები, ზ. თვ. მივეზოძები, быть пожаловану, მარტ. 1—31; 195; სიბრძნ. 125.

მიპარება (მივპარებ, -რე), ზ. მ. პარვით, ჩუმად მივიყვან, ან მივიტან, приносить или приводить кого украдкою; (მივეპარები, მივიპარები, -რე), ზ. თვ. მალვით მივალ, подкрадываться.

მიპარვა (მივეპარავ, -რე), ზ. მ. მოვეპარავ, укрась, მიპარვით, ზღ. ჩუმით, украдкою.

მიპაციუება (მივეპაციუებ, მივიპაციუებ, -ეე, მივეპაციუები), ზ. მ. მივიწვევ, пригласить, მიპაციუებული, приглашенный.

მიპაცრონება (მივეპაცრონები, -ნე), ზ. თვ. წავალ რომ დავეპაცრონო, отправиться для управления имѣніемъ.

მიპირუტყვამდე, ზღ. ვიდრე პირუტყვამდე, до скота, გამოსლ. 9—25.

მიპურობა (მივაპურობ, -ყარ), ზ. მ. მივსცემ, отдавать, (მივაპურობ ხელსა ე. ი. ხელს დავავლებ, взять, схватить рукою, მიგუშევრ; მივაპურობ ჭაზს, взять клещами, მივაპურობ წყალო ბასს, наградить, оказывать милость кому, მივაპურობ სატანჯველსა, подвергнуть наказанію; ციმით. 145; მივაპურობ ფასს, отдать плату, заплатить, საქმ. 8—18; მივაპურობ თვალს, уставить глаза на... მივაპურობ პაცივსა, отдать честь, გორგ. 73; მივაპურობ სიკეთესა, дѣлать кому добро, სიბრ. 82; მივაპურობ უბედურებასა, навлечь на кого несчастье, მივაპურობ უურსა, внимательно слушать, 2 ქართლ. 272; მივაპურობ ჭაგსა, за-

ключить миръ, 1 ქართლ. 216; პირს მივაპრობ გზასა, ე. ი. პირს გზისაკენ ვიქმ, направить куда либо путь, ქლ. 212; საბატოდ მიპყრობა, принять съ почестями, (მიუეურობ, -პყარ). ზ. მიჩ. მიუეუვერ, მიუეუტან, поднести; подставить; ვეფხ. 267; ვისრ. 19; რომელმან გვეს შენ უკრამალსა შენსა მარჯვეენეს; მიუეუარ მას მარცხენაც, მაც. 5—39; кто ударить тебя въ правую щеку подставь ему и лѣвую; და მათ ღრუბელი აღავსეს მძრითა და მიუეუერეს პირსა მისსა, იოან. 19—29; и они панонивъ укучеомъ губку, поднесли къ устамъ Его; მიუეუარ პირი ციხესა, оупь обратилъ взоръ свой на крѣпость, ვისრ. 89; (მიუეუერობი, -პყარ). ზ. თვ. მოვექცევი, поступать съ кѣмъ, სამ. სომხ. 304; თუ ავად მიეპყრას მოციქულთა, если дурно обойдется съ послани, სამ. სომხ. 191, ავად მიეპყრობი, нака-зати кого, 2 ქართლ. 521.

მიუეუა (ვკ), ზ. მ. смирять.

მიუელეცა (ვკ), ზ. მ. сдвинуть.

მირამაქი, ს. смола, пахучая смола, смирна,

3. ფ. ლ.

მირბენა (მივირბენ, -ვირბინე), ზ. უ. საქაროდ მიეღივარ, მივივლტვი, ნქაჯათ, (მივირბენ, -ბინე), ზ. უ. მივაწეუ სადამდისმე სირბილით; ჩავალ სირბილით, ჩავირბენ; დობქაჯათ; ცხერათ, მირბენი-ბენა (ვა), ზ. სხმ. სირბილით მიმაქეს რამე, шести ნქა, **მირბოლა** (მივრბი). ნ. მირბენა; (მიუერბი); ზ. უ. გავექცევი, განვევლტვი, ნქაჯათ თუ კოგო, ვეფხ. 902.

მირევა (მიერევე, -რიე), ზ. მ. აერევე, შეეული, пере-мѣншатъ, (მივერევი, -რიე), ზ. თვ. ღავერევი, при-маться въ толику; мѣншатся.

მირევე-მორევა (მივერევე მოვერევე), переимѣншатъ.

მირევა (მიერევე, -რე), ზ. მ. მივალავე საქონელსა, гнать скотину, მიერევა (მივერევები), იგივე მი-რევა.

მირთავა (მიერთავ), ზ. მ. ღაერთავ, შევეკმატებ, при-соединити; (მიერთავ, -თე), ზ. მიჩ. მოვიერთავ, присоединять къ себѣ, 1 ქართლ. 226, (მივერ-თვი, -თე), ზ. თვ. გავეურთღებ, შევეურთღებ, при-соединиться, 2 ქართლ. 165.

მირთმუა, შემოკლ. მირთმა, ვეფხ. 3; მირთმევა, ს. ზ. მიტანა, მოლუბა ძღვენისა, поднесение, (ვართმემ, -თე); ვართმევე, -თე); ზ. მ. მოველუბ, მოველუბან ძღვენსა, поднести, приносить дари, и т. п. ვუთავაზებ, წინ ღაველუბ საროვაცეს ვუმასპინძლებ, поднести; 2 ქართლ. 537; (მიერთმემ, -თე); მი-ვირთმევე, -თე); ზ. მ. მივილუბ, მივილუვალავ; при-нимать, მივირთმევე სადილს, обѣдать, მიირთვი, (სამღვთო წერ.) მიირთუ, кушай, приими, ახლა პურს მიირთმევენ, они теперь кушаютъ, (მივერთმევი, -თე); ზ. თვ. მირთმეულ ვიქმნებ, поднесенься. მივართვას, оупь представити тебѣ, აღბ. 66; მირ-თმეული, მინართმევი, მიმ. поднесеньши.

მირითა, ზ. მ. მირიღებოთა, ვეფხ. 1102; устрани-ниемъ, извѣжаніемъ.

მირიღება (ვარიღებ, -ღე), ზ. მ. მოვარიღებ, მოვა-შორებ, განვარიღებ, устраниять, уклонять, уда-лять, ღარეფ. 136; (მივერღებ, -ღე), ზ. უ. გან-

ვერები, მოვერიღებ, განვევლტვი, уклонять, уда-ляться, 1 ქართლ. 61; ვისრ. 122; 134; გონებო-საკან მირიღება, забыть, ვისრ. 204, მივერიღებ პირსა, отвратить лице, მირიღებულბი, მიმ. მირი-ღებულვარ, მივერიღებოლი, удалиться.

მირკვანი, ს. ძველბური სხელი მარტის თთვის, мартъ.

მირკვიტანი, ს. торгашъ.

მირონი (ბერძნ.), ს. ნელსაცხებელი, სურნელი ზეთი, миро, მირონის ცხება, помазати миромъ, მირონ-ის მწოლოვარე, ზედ. мироточивый.

მირცყმა (ვარცყმ, -ცყო), ზ. მ. ღავეკვარავ, ღავერ-ცყამ, უდარია.

მირულვა, **მირულვა**, სს. дремота, ყარამ. 229 (მივერულავ, მივერულავის), ზ. უ. წამთვლემს, ჩამე-ბინება, задремать, მაც. 25—6; ციმ. 52; საქმ. 20—9.

მირქმა, **მირქუმა**, სს. ღღესსწული 2 ფებერვალსა მოსახსენებულად მიეგებუნის მართლისა სიმონისა-გან იესო ქრისტესისადმი, Слѣженіе Господие; (მივირქვამ, -ქვი), ზ. მ. მივეტებებ; встрѣчати, ნ. მიქმა, იგავი 5—21.

მირჩვენიხარ, ნ. რჩევა.

მირჩოლა (მივერჩი, -ჩე), ზ. უ. წაველევი, осна-ривать, оттягивать, სამ. ვახტ. 156; 182; აღბ. 89, 52; სამღვთო წერილი: წარვიტავები, ушле-кати, бытъ увлечену, გალავ. 2 — 13; ადამ ნებსით მიერჩნდა ქამად ხისა მისკან.

მირხევა (მივარხევე, -ხე), ზ. მ. ვარწევე, качати, ко-лебати, -ტანსა, идти раскачиваясь.

მისაზარებელი, ზედ. მისაცემელი, подлежащій къ отданъ.

მისაზაძველი, ზედ. საზაძვი, подражательный.

მისაგებებლად, ზ. მ. შესახვედრად, на встрѣчу, რუსედ. 202.

მისაგებელი, ს. გარდასდელი, სამაგიერო, по-смердѣ, 1 ქართლ. 255, 274; გორგ. 194; ისაი. 63—4; ფსალ. 93—2; მისაგებელი მიეგო, оупь получилъ возмездіе.

მისაგები, ზედ. სამაგიერო, посмердѣный; მისაგებე-ლი, возмездіе. [ვეფხ. 1227.

მისაგერელად, სს. მისავენად, ძლი მიხედენი, **მისაველი**, ზედ. მისასვლელი, მაკალ. გზა; идущая (дорога), 2 ქართლ. 463; შემოსავლი, доходъ; სომხ. სამ. 301.

მისათვალავი, **მისათვალველი**, ზედ. მისაღებე-ლი, ჩასთვლელი, принимаемый, ქლ. 22, 617; считаемый за, შესაწუნარებელი, уважителный.

მისაურდნობელი, ზედ. შათ. 40. მიხიჯიძე.

მისათხრობი, **ბელი**, ზედ. სათქმელი; сказате-льный; разсказъ; 1 ქართლ. 250, 263.

მისაუთრება (ვე), ზ. მ. მივეუთრებ, მივსცემ სა-თვისოდ, усноити кому, სამ. ვახტ. 261.

მისაღმება (ვესალმები, -მე), ზ. თვ. კავალ მოსა-კითხვად და მისაგებულად, მოვიკითხავ, выдти на встрѣчу, поздороваться, 2 ქართლ. 326.

მისაკვეთველი, **მისაკვეთევიარი**, ზედ. ახალწლის მისალოცავი ძღვენი.

მისალოცავი, ზედ. მილოცვის ჟამს მისართმევი ძღვენი ან სათქმელი შესება, поздравительный.

მისალტოლველი, ს. მისამართი, прииъжанице, ისაი. 25—12.

მისამართი, ს. მისალტოლველი; უხეიანი; საფარველი, защита.

მისანდო, **მისანდობელი**, ზედ. სანდო, სარწმუნო, надежный, верный, ვეფხ. 164, 241, 1013, 1257, 1592; ვისრ. 72, 195; 1 ქართლ. 52, 273; ქილ. 47, 425; **მისანდობლობა**, ს. დარწმუნებულება, благонадежность.

მისანდა, ს. საუნეურა, порода ищерицы, ბიანკ. ლ. 6. საუნეურა: ბუნ. ლ.

მისანი, ს. წინამთქმელი მომავალისა, предкашипатель, прорицатель, ვეფხ. 1474; борожей.

მისართვა (მომისართვა), ზ. მიჩ. მომიმატებ, приавляешь миѣ, ვეფხ. 1293.

მისართმევი, -მეველი, ზედ. ძღვნად დანიშნული, назначенный въ подарок, ვეფხ. 1078; დავრ. 181; მისასვლელი, ნ. მისავალი; გორგ. 314.

მისაცანი, ზედ. წასაღები, подлежащий къ отпесенію, ღარქვ. 132; подарокъ.

მისაცევებელი, ზედ. დანაშაულის შესანდობელი, простительный, საქმ. 2—38; 2 სკული 15—1.

მისაცირებელი, ზედ. მისაგლოველი, подлежащий оплакиванію, გორგ. 282.

მისაფრება (ვა), ზ. მ. საფარში დავმალავ, скрыть въ засадѣ.

მისაღები, -ბელი, ზედ. მისაცანი; დასაღები ან შესაქმელი, приемный, къ приему назначенный; -ძღვენი, даръ, приношеніе; იგავი 15 — 29; აღბ. 34.

მისაფარებელი, ს. დასაფარებელი, покрывало.

მისაქციელი, ს. შესაფარებელი ადგილი, пристанище, მოურავ. 138.

მისაფარება (მივესაფარები, -დე). ზ. თვ. მივეფარები, მივეცეობი, приласкаться.

მისაფრებობი, ს. **დასაზრგენი**, დასაფრებობი, -ბელი, შავთ. 32 ან შესაფარებელი ადგილი, опора; пристанище; 1 ქართლ. 285, ციმოთ. 128; მისაცანი ძღვენი, приношеніе, даръ, რუსულ. 77.

მისაყოფელი, ზედ. დასაბაძავი, подражательный, სამ. სომხ. 251.

მისაჩენი, **მისაჩენველი**, ზედ. მისაღები, მისათვალველი, принимаемый, почтаемый, ქილ. 243, მისაჩენია, слѣдуетъ принять, ქილ. 243; -იმედად, ე. ი. იმედად მისხედავი, служащий надеждою; ჩოლაყ. 27.

მისაცემელი, **მისაცემი**, ზედ. გარდასცელი; მისართმევი, ძღვენი, подлежащий уплатѣ; даръ, приношеніе; იგავი. 21—15; ქილ. 36; 440, ანდ. 70; აღბ. 39, 65.

მისაძინებელი, ს. მოსასვენებელი ადგილი, мѣсто для отдыха.

მისაძღვანად, ზ. მისართმევი, для подписания, მარტ. 3, 13.

მისაწიველი, ზ. მისაწიველიად. въ догонѣ, ვეფხ. 96.

მისაწივი, ზედ. догоняемый.

მისაწიველი, ზედ. მოსაწიველი, догонѣ.

მისაწილმევი, **მისაწილმევი**, ზედ. შესაცევისი,

постыжимый, ვერ მისაწილმევი თვალი, 1 ქართ. 305, необозримый взоромъ.

მისაწერი, ზედ. საწერად დანიშნული, подлежащий къ уведомленію письмомъ.

მისაწოლი, ს. საწოლი, ложе, постель.

მისახლომი, ზედ. გასაგონი, внятный, понятный.

მისახედავი იმედად, ზედ. იმედად მისაჩენვი, служащий надеждою, -დავად, ზ. ვისრ. 150.

მისახვევ-მოსახვევი, извилистая дорога.

მისახურავი, ზედ. დასახურავი, створчатый, მისახურავი კარი, створчатая дверь.

მისახწევი, ზედ. достигаемый.

მისჯილი (არაბ.), ს. მეჩითი, მკვშიდანთ სალოცავი ადგილი, мечить.

მისდღეში, ზ. არს დროს, თავის დღეში, при-когда.

მისებრი, ზ. მისის მსგავსად, подобно ему, მი-სებრი; ზედ. მისი მსგავსი, იმისთანა. ვეფხ. 7, ему подобный, **მისებური**, ზედ. იმისებრივი, ნ. მისე-ბრი; მისებურად, пошойски, ვისრ. 153; რუსულ. 676.

მისევა (ვესევი, ვუსევი), ზ. მ. მივეტევებ, მივესეებ დასაცემად ჯარსა, панаускать, патравливать, пускать для паденіи, სამ. ვსტ. 177, (მივე-სევი, -სიე), ზ. თვ. მივეტევები, თავს დავესემი, панаускаться, панасть, მისეული, მიმ. панаущен-ный, ჩონგ. 143.

მისესება (ვა), სესხად მივსცემ, одолжать.

მისეული, ზედ. იმისეული, принадлежащий ему, его, ვეფხ. 333, 1413.

მისევენება (ვა), ზ. მ. მოვასვენებ ან გავიცან მიცვა-ლებულს; уснокоить, угомонить; выносить тѣло покойника, отвозить, (მივესვენები, -ნე), ზ. თვ. მოვისვენებ; ან განვისვენებ, уснокоиться, за-снуть; о покойникѣ: отвозиться, ანტონ. 2—5.

მისულა, **მისვლა**, ს. სიარულით მიწვევა საცნაურს ადგილამდინ. приходъ, приѣздъ, გალატ. 4—18; ციმოთ. 49; (მივალ, მისვალ, მივალს; ან მიველ, მისველ, მივიდა; მიველით, მისველით, მივიდნებ; მი-ვედ, მისვედ; მიველილი); ზ. უ. მივიღვარ; გზაზედ ვსდგევიარ; მივსწევი; იდტი; მიდტი; ვეფხ. 195, 216; მივიღვს შეუნდობელი რისხვა მას ზედ, და-ნოსტიგნеть его неумолимымъ гнѣвъ, ვისრ 1; ვისა მივიღვთ, куда идемъ, იოან. 6—68; (მიველი-მოვლი; მივიარ-მოვიარ. -ვიარე), ზ. უ. გავივლი, пройтись, обойдти, მივიღვარ, მიღვარ, მიღვს; ს. მიველილი), ზ. უ. მივალ, გზაზე ვსდგევიარ; იდტი, მიღვს ქალაქსა, онъ идетъ въ городъ, დრო მიღვს, время идетъ, (მიმიღვს, მიგი-ღვს, მიუღვს ან მიმიღვს), ზ. მ. уходить у меня, გული მიმიღვს, ე. ი. გული მეპარება; ფერი მიმი-ღვს ან მიმიღვს, я блѣднѣю; выидаю въ бѣзчув-ствіе. обморокъ, სმა მიმიღვს, теряю голось, ცხვარი თრიალეთს მიუღვსთ, бараны его идутъ въ Трიაлетъ, ბუნ. კ. 209; მიუღვს ძალა, სუნი, выдыхаться, (მივევლი, მივევულ; მივეულოლი), ზ. უ. იდტი, საქონელი სიმრავლისაგან ვერ მიუღვო-დათ, скотъ ихъ по многочисленности не могъ слѣдовать за нимъ, 2 ქართლ. 411; შეიგნა რომ არად მისის გუნებისად მივევულ, რუსულ. 339; онъ

მიტყევა, სს. შენობა, პატივება, прощание, отпущение, (მიტყევა, -ვა), წ. მ. თავს დაწანებებს, ნებას მივსცემ, отпустить; попускать; позволить; ლუკ. 6—42; (მივატყევა, -ტი), წ. მ. გავუშვებ, оставлю, (მივუტყევა, -ვი), წ. მ. მივუშვებ, მოვაღუნებ, თავს მივსცემ; შევენობ, ვაპატივებ; პუსკათ, послаблять; прощать, отпущать кому вины, აღექს. 44; მაც. 6—12, 14; 9—2, ზრუნვა თქვენი მიუტყევით მას, всея заботы ваши возложите на него; მივტყევენენ შენ ცოლვანი, отпустится тебе грехи, მაც. 9—2; მარკ. 2—5; ისაი. 55—7; (მივტყევაბი, -ვა), წ. თვ. შევენობი, ვაპატივებ; отпущаться, прощаться, ლუკ. 7—47.

მიტენა (ვსტენ, -ნე), წ. მ. მიგნრი, засунуть.
მიტენა (ვსტენ, -ნე), წ. მ. გავსტენ, დავამტერვ, сломать, переломить, მივსტენ ჰირსა, обличить, заставить молчать, რუსლ. 274, 753; (მივსტენ-ღებ), წ. ვდ. გავსტეღებ, დავამტერვ; დაესუსტ-ღები, сломаться; ослабеть.
მიტირვა (მივსტირა, -რე), წ. უ. ტირილით მივსდევ ვისმე, или за чѣмъ плакать, ვეფს. 1584; **მიტირება** (ვა), წ. მ. ტირილს მოვაყოლებ სიარულში, заставить плакать, (მივუტირებ, -რე); წ. მიჩ. დავუტრებ, მივუგლოვ, онлакивать, 2 ქართლ. 524; ახტ. 3—63, 64.

მიტყალი, ს. ზამბის ნაქსოვი, миткаль.
მიტყენა (ვტყენა), წ. მ. მიტყენა, მიტყენა (ბერძნ.), ს. სავისკოპოზო ან საარქიმანდრიტო გვირგვინი, mitra, ისაი. 61—10.
მიტყალი (ბერძნ.), ს. დედა ქალაქის არსიკის-კობაზი, митрополитъ.

მიტრეღება (პირ-მივტრეღები, -ლე), წ. უ. მივეფრები, льстить кому въ лице.
მიტრი, ს. მრუდ კიტრი, кривой огурецъ, საბ. ლ.
მიტრეღება (ვა), წ. მ. ოსტავით.
მიტყდომა (ვატყდები, -ღი), წ. ვდ. ხალხისათვის, მივაწვები, дѣлать вѣтцку, стекаться, столшться, ნ. მიტყს.

მიტომებული, ზედ. ერთკიმად გამხდარი, ероднишійся, კავშ. 165.
მიტყება (ვტ), წ. მ. ოტკოდითი, отшлснать.
მიტყვევა (ვა), წ. მ. თავს მოვაბამ, დავამძიმებ, напизывать, обременять.

მიტყორცა (ვტ), წ. მ. მივუტყებ, бросить, кинуть кому, (მივსტყორც, -ცე), გავისვრი, метнуть въ кого.
მიტყრმა (მივატყრები, -ვერ), წ. ვდ. მეტად გავძღებო რითმე, нажраться, напознаться.

მიტყუება (მივტყუებ, -ვი), წ. მ. მოვიხადირებ. მოვიბირებ შეტყუებით, заманить, прлманить,
მიტყება (მივატყებ, -ვე), წ. უ. მივსვდები, შევეფრები, обрѣсть, влрѣтнть.

მიუაღი, ზედ. მიუვალი, მიუსვლელი, неприступный.
მიუარღილებელი ნათელი, ს. უნრდილო სინათლე, свѣтъ ясный, безъ тѣни, მარტ. 1—340, წათა ცხოვ. 9.

მიუახლებელი, ზედ. მიუკარებელი, недоступный, მარტ. 2—141; **მიუახლებლობა**, ს. მიუკარე-

ბლობა, недоступность; (მიუახლებლობ, -ლე), წ. უ. მიუკარებლობ, быть недоступным.
მიუბნობა (მიგუბნობ, -ნე), წ. უ. მივიღიარ და ვამბობ, или говорю, ვეფს. 969; 836.

მიუგდებლობა ყურისა, ს. ყურისა არ მიდევნება, не вниманіе, ქილ. 558.

მიუდგომელი, ზედ. მიუკარებელი, неприступный, **მიუდგომელობა**, ს. მიუკარებლობა; მიუფერელობა, неприступность; безпристрастіе; სამ. კ. 204.

მიუდევარი, ზედ. უდავო, სელ-შეუსებელი, неоспоримый.

მიუდრეკელი, ზედ. შეურუველი, მტკიცე, непоколебимый, настойчивый, კავშ. 108; 33, 2 ქართლ. 391; **მიუდრეკელობა**, ს. შეურუველობა, სიმტკიცე, твердость, непоколебимость, непреклонность, მარტ. 1—138; 2—64.

მიუვალი, ნ. მიუალი; **მიუვალთა**, ს. მიუსვლეთლობა, неприступность.

მიუთხრობელი, ზედ. გამოუთქმელი, невыразимый, 1 ქართლ. 40, 95, 381; ზძანება მიუთხრობელი, ე. ი. მიუწომელი, ერთ გამოუთქმელი ნება; власть, ноля ни чѣмъ неограниченая, ვეფს. 114.

მიუკარავი, მიუკარებელი, ზედ. მიუდგომელი, недоступный.

მიუკუნისადმდე, წ. წ. სამარადისოდ, საუკუნოდ, вѣчно, -ყმთა, на вѣчное время, გუჯ. 27.

მიუმთხველობა, ს. შეუმთხვეველობა, нестырчаемость, მარტ. 2—86.

მიუმცდარი, ზედ. შეუცთომელი; აუცდენელი, რომელიც არ დაცდეს თოფსა, безошибочный; педаяущій промаха; ვეფს. 765; სიტყვა მიუმცდარი, осторожный въ разговорѣ, непогрѣшимый въ словахъ, ვისრ. 1, **მიუმცდარებელი**, ზედ. შეუცთომელი, безошибочный, ვეფს. 71; **მიუმცდარობა**, ს. უცთომელობა, безошибочность, -ხელოსა, рука подающая промаха, ვეფს. 313, ვისრ. 1.

მიუმრთმელობა, ს. არ მიღება საქმლისა; რუსლ. 788; голодность; **მიურთმეველი**, ზედ. პირგაუსხნელი, უხმო, тощій, голодный.

მიუმცემლობა, ს. არ მიცემა, დაუნებლობა, педаваніе, педодчненіе, 2 ქართლ. 308.

მიუმცდარი, безошибочный; непогрѣшимый.

მიუმსვდარი, ზედ. გაუგებელი, გაუგონებელი; ვერ მიმსვდარი, непонятный, непонятливый, ვეფს. 831, 1514; **მიუმსვდარობა**, ს. გაუგებლობა, непонятливость, педогадлиность.

მიუნდობელი, ზედ. ვერ მიხდობი, ეჭვიანი, педовѣрчивый, **მიუნდობლობა**, ს. არ მიხდობა, педовѣрчивость, ვისრ. 103; გორგ. 30; ქილ. 301.

მიუპარავი, ზედ. არ იღებდა მისული, ვეფს. 1507; неукрадий.

მიუპრობელი, ზედ. педнимательный, **მიუპრობელობა** ყურისა, ყურში გავლენა, არ მოსმენა, педнимательность, ქილ. 31, 51, 122.

მიურულებელი, ზედ. დაუმინებელი, неусыпный; რუსლ. 250.

მიუსაფარი, მიუსაფრები, ზედ. თავ-შეუფარებელი, безпріютный, ჩონგ. 79.

მიუსვლელი, ნ. მიუვლი; неосвѣщаемый, 1 ქართლ. 155; მიუსვლლობა, ს. неосвѣщеніе, რუსულ. 270.

მიუსწარა, ს. მცენ. бѣльцы (раст.), ბუნ. ლ; ფირისულა, баращники, ერის. ლ.

მიუსწრობელი, ზედ. неосвѣщенный.

მიუფრებელი, ზედ. არ პირმოთნე, პირუთნებელი, თვალ-უხვავი, нелицемѣрный, -ბლად, წყ. პირუთნებლად, нелицемѣрно, -ბლობა, ს. პირუთნებლობა, прямота, ქილ. 526.

მიუღებლობა საჭმლისა, ს. непріятыя пища, მრავ. 121.

მიუყენლობა, ს. არ მიკარება, ს. непрікосновенности.

მიუყვანებლობა, ს. არ მიყვანა, неприведеніе, ქილ. 537.

მიუყოლი, ზედ. დაუჭერებელი, ურჩი, непослушный, ყარამ. 375; **მიუყოლობა**, ს. დაუჭერებლობა, непослушаніе, ვეფს. 358, მიუყოლებელი ამხანაგთა, неговорящихъ, რუსულ. 764.

მიუყოფელი, ზედ. სვლ-უსვლებელი, неочатыи; чѣлми, ვისრ. 101.

მიუსედავად, წყ. несмотря.

მიუცდომელი, ზედ. უცდომელი, непогрѣшимый, -მელობა, უცდომელობა, непогрѣшимость, რუსულ. 251; ვისრ. 166.

მიუცემი, -მელი, ზედ. არ მიცემული, неотданный, რუსულ. 540; 548, **მიუცემლობა**, ს. არ მიცემა, педаніе, неотдача; ვისრ. 127; 2 ქართლ. 19; ქილ. 440; **მიუცთომელი**, ნ. მიუწთომელი.

მიუცილებელი, ზედ. აუცილებელი, თანა-წარუვავი, неминуемый, ვისრ. 168; 139; ბუნ. უ. 80; **მიუცილება**, ს. აუცილებლობა, неминуемость.

მიუჩნეველობა, ს. არა ფრად მიჩნევა; неиницие.

მიუწდომელი, **მიუწთომელი**, ზედ. ვერ მისახლოში გონებითა, неостижимый; თვალ მიუწთომელი, необозримый глазами; -მღვენი, неисчерпаемый даръ, ვისრ. 161; ქილ. 323; მიუწთომელობა, ს. ვერ მისდამა გონებითა, неостижимость.

მიუწვდენელი, ზედ. რასაც კაცი ვერ მისწვდება, недосигаемый. неостижимый, მიუწვდენელობა, ს. недостигаемость.

მიუწდომელი, ზედ. გაუკებელი, недогадливый, неостижимый; -მელობა, ს. გაუკებლობა, недогадливость, ქილ. 340, 687.

მიუხეჭელი, ზედ. მიუგროვებელი, несконяюмый.

მიფანიერება (ვა), წყ. მ. მივალავ, მიფარება, скрыть, спрятать, (მივჭვანიერები, -რი), წყ. ვლ. მივიპალეპი, მივფარება, скрыться, спрятаться, **მიფანიერებელი**, მიმ. скрытый, **მისაფანიერებელი**, ზედ. мѣсто для скриванія.

მიფანტვა (მივჭვანტვა, -ტე), წყ. მ. მივანტე, აქა იქ დავეჭრი, разбрасывать, (მიფანტები, -ტე), წყ. ვ. დავიფანტები, разбрасываться, разсыпаться, კაცია. 85, ცნობა მივჭვანტვა, мы педоумѣвали, ავრ. 25.

მიფანტვა (მივჭვანტვა), წყ. მ. ტანისმოსს შევიკეც, შევიჭვანტვი, подобрать платье, **მიფანტული** და **მიფანტული** იქმნა, რუსულ. 984, ე. ი. მივჭვანტვიკილი იქმნა, დასწავლა, перенуталися.

მიფარება (ვა), წყ. მ. შევასწორებ, შევფარებ, შევატოლებ, сравнить, приравнять, ვეფს. განმ. თ. 785.

მიფარება, სს. скриваніе, **მიფარებით**, скрытно, ქილ. 169; (ვა), წყ. მ. დავეწარავ, გარდავფარებ, დავფარებ; დავეჭვალავ, прикрыть, закрытъ; укрывать, спрятать; (ვეფარები, -რე), წყ. თვ. უჩინო ვიქმნები, გავრილებ; скриваться, укриваться, изчезнуть, -თვალთგან, скрыться изъ виду, ვისრ. 49; ქილ. 478; ყარამ. 182; გული ვით მიფარება, ვეფს. 505, გული როგორ არა გრძნობსო, არ გაიკებს; развѣ душа не почувствуетъ; კაცი რომ სამართალს მიფაროს, если кто укроется отъ суда; გუჯ. 18; **მიფარებელი**, მიმ. прикрытый; **მიფარება**, ს. прикрывало; скрытое мѣсто.

მიფარვა (ვქ), წყ. მ. დავმალავ, მივჩქმალავ, скрыть, спрятать, ტიმ. 38; 1 ქართლ. 74; მიფარვით, წყ. მალვით, скрытно, 2 ქართლ. 538; მიმიფარავს მიწას ქვეშა, я скривъ изъ землѣ, მივე მიმეფარა, солнце мое скривлось, удалилось отъ меня, ვეფს. 700; თვალდამ მიმეფარა, скривлся съ глазъ.

მიფასება (ვეფასები სისსლში), წყ. თვ. სისსლში გავებრი, ჩვეფასებები, засчитать въ унзату за кровь, აღბ. 1; სამ. გ. მეფ. 41.

მიფენა (ვეჭვენ, ვჭვინე), წყ. მ. გავული, დავაგებ; დავჭვენ; წეგარდამო მოვავლენ წყალობას, მადლს, რისგას; растивать; распространять, изивать, დაბად. 39—23; ლუკ. 12—49; იერემ. 6—11; საქმ. 2—17; მარტ. 1—186; ფსალმ. 35—11; 68—24; 78—6; 106—40; მივჭვენ უქუსა, შარავანდელს, растиваю лучи; რუსულ. 223; 1 ქართლ. 323; (მიფუფენ, -ფინე), წყ. მ. დავეფენ, подстилать кому, 1 ქართლ. 308; **მიფინება** (ვეჭვინებ, -ნე), წყ. მ. მივჭვენ, დავუფენ, растивать, изивать, საქმ. 2—17; (მივეფინები), წყ. თვ. დავეფინები, დავეკები, растиваться, изиваться, 1 ქართლ. 120, 243; კავშ. 135, **მიფენილი**, **მიწანფენი**, მიმ. разостлапный.

მიფერება (ვა), წყ. მ. შევფერებ, შევამგავებ, შევადარებ, შევასწორებ, მივფარებ, сравнить, приравнять, ვეფს. 785; (ცნობანი მიფერენ, ე. ი. ქეშმარიტი ცნობა ან გულის სმა საქმისა ძალს გამოჩენს; ვეფს. 785; разумомъ достигай силу обстоятельство, (მივეფრები, -რე), წყ. მ. ვსცდილობ რომ ვაამო ვისმე, მივეუფერებ, ласкаться, угождать, მიმეფერება, онъ ласкаетъ меня, ვისრ. 154.

მიფულანტვა (ვექ), растривать, промотать.

მიფულვა (მივეფული ლაფშია), წყ. უ. ლაფში ჩვეფული, ვისრ. 178; завязнуть въ грязь.

მიფრენა (ვა), წყ. მ. ფრენით გავიტაცებ რასმე, упоишь что съ скоростью, (მივჭვრინებები, -რი), წყ. უ. სარქაროდ მივჭვრინებ, ან თავს დავეცემი, დავაფრინებები, летать; наивуться, падетъся, (მივაფრინებები, -რი), წყ. ვლ. დავაფრინებები, падетъся, пакивуться, **მიფრინება** (მივჭვრინება), წყ. უ. ჩქარა

მივალ, летѣть, идти скоро, ცხენი მივაფრენს, конь несеть меня, ჩონგ. 75.

მიჯრეწა (ვკ), ზ. მ. ღაგხევ, разорвать въ куски.

მიჯშენცა, (ვკ), ზ. მ. ღაგმსხერევი, დაფხენი, искрошить.

მიჯფხენა (მიჯფხენი, -ვენ), ზ. მ. ღაგფხენი, шакрошнить, шамологъ.

მიქარვა (ვქარავ, -რე), ზ. უ. ვროშავ, ვლაუბობ, ვარანუნებ. ვსტყუვი, ვჰსწმასავ, пустое городить, врать, ერისთ. 45; ანტ. 2—49, მიქარავი, враль.

მიქედნა (მივიქედნი, -ნი), ზ. ვ. თავზედ ავიღებ, ვიკისრებ, браться что на спую отъбтственность, ვეფხ. 752; **მიქმ**, ნ. ქმნა.

მიქვმა, **მიქჭმა** (მივიქვამ, -ქვი). ზ. მ. მივიღებ ორი-სავე ხელთ, ან გულზედ მივიკარავ, მივიკონებ, მოვეხვევი, принимать, воспринимать; обнять кого, прижать къ груди, მივიქვამ ფრმასა, повить, принять младенца, ნ. **მიქჭმა**, 1 ქართლ: 393, 43; მროვ. 32; ანდრ. 132.

მიქნა (მივექნი, -ქენ), ზ. მ. მივხრი, отогнуть.

მიქნევა (მივიქნევ, -ქნე), ზ. მ. მივაგდებ, გავისვრი, откинуть, отмахнуть; ზუნ. კ. 102.

მიქონა (მიმაქეს, მიმაქენდა) ან მიქონდა, ზ. მ. წავიღებ, წავიჭან, уносить, пестить; რუსულ. 32, მაქეს უურები, дереть уши; (მივიქონვარ, მივექქონოლი), ზ. ვ. იგივე მიმაქეს, несеть меня, **მიქჭმა**, ნ. **მიქმა**.

მიქროლა (მივექქრი), летѣть; მაქროლებს ცხენსა, несется верхомъ.

მიქსტურა, ს. დასლავი წამალი, микстура.

მიქურგება (ვაქურგებ, -რე), ზ. მ. ერთს ადგილს მივაგროვებ, მივზვიზავ, класть въ кучу въ одномъ мѣстѣ, прибрать, მივუქურგებ უნჯსა, сконить кому богатство, ქილ. 14.

მიქცევა, სხ. поворотъ, возвращение; ციმოთ. 4—6; **მიქცევ მიქცევა**, ე. ი. მიბრუნ-მობრუნება, поворотъ туда и сюда; (მივაქცევ, -ქციე, მკ. სამლ. წერ. მაქციენა, ადგ. მაქცია), ზ. მ. მივაბრუნებ, უკან დავაბრუნებ; უკან მივსტევი, დავუბრუნებ, უკან გავზავნი; გარდავუბრავ, განვსდრეკი, გარდავაქცევ; обращать, возвращать, отдавать или отсылать назадъ; отвлекать, отклонять, совращать съ пути; обочачивать; დაბად. 18—23; ისაი. 30—4; 37—29; ფსალმ. 7—15; მატთ. 2—12; 12—44; 27—3; საქმ. 7—12; მარტ. 1—164; ქილ. 692; მივაქცევ პირსა, отворотить лице, და მაქცია ოცდა ათი იგი ვეცნო, и отдалъ назадъ эти 30 серебренишниковъ, მატთ. 28—3; მაქციე მსხვილი ადგილსავე თვისსა, вложи мечъ свой въ ножны, მატთ. 26—52; ზურგის მიქცევა, обернуть спину къ кому, მივაქცევ გზასა, направишь путь, დაბად. 38—10; совратить съ пути, ისაი. 30—4; მიწად მივაქცევ, возвращать землю, похоронить, დაბად. 3—9; მივაქცევ თვალსა, отворотить отъ кого взоръ, მუსულმანად მივაქცევ, обратитъ кого въ магометанскую вѣру, 1 ქართლ. 46, 430; მივაქცევ უურად-ღებასა, обратитъ внимание, ნუ მიმაქცევ (ნუ მიგვაქცევ უნდა), გზასა ამას, не соврати насъ съ этой пути, ისაი. 30—4; მივაქციენებს, да воз-

вратить васъ, დაბად. 48—17; (ვუქცევ, -ქციე), ზ. მიჩ. მივეუბრუნებ, позыратить кому назадъ, მივეუქცევ უურადღებასა, обратитъ внимание, (ვიქცევი, -ქციე), ზ. ვ. მივაბრუნებ, დავბრუნებ; გარდავიბრებ, განვსდრეკი, уходить назадъ; возвращаться; уклониться. მივიქცევი სხლად, возвращаться домой, იგავ. 3—28; საქმ. 1—12; თავ-თავის ადგილს მიიქცენ, разошлись по домамъ, ფარმ. 97; (მივექცევი, -ქციე), ზ. თვ. მივეუბრუნებ, обернутъ къ кому; бытъ возвращену кому, აღბ. 44, მატ. 9—22; 16—22; ლუკ. 7—44; ფსალ. 7—17.

მიქცევა (ვა კედელსა), ზ. მ. კედელს დავარღვევ, отломать стѣну.

მიქცევა (ვა წყალსა), ზ. მ. დავღვრი წყალსა, пролить воду.

მიღება, სხ. приемъ, მიღებ-მოღება, носить туда и сюда, მიღებ მოღება თავისა, порочать голову, ჩემისა ასე მიღებისთვის, за приемъ, едѣланный мнѣ, მროვ. 68; მიღება მიცვალბულისა, похорони, (მივიღებ, -ღე, მიმიღა, სამლ-წერილთა: მიმიღებია, მიმიღებუეს; მატ. 6—3; საქმ. 19—2); ზ. მ. მივიზარებ, ჩავიზარებ, მივითვლი, გამოვართმევ, ავიღებ; მივიჭან; принимать, получить; приносить; მალაქ. 1—1; ფსალ. 108—8; მატ. 20—7, 8; ვეფხ. 1116; მივიღებ ჯილდოს, получить награду, მივიღებ სამკურნალო წამალსა, принять лекарство, მივიღებ სადილსა, обѣдать; მივიღებ საუზმეს, фрштываю, закусываю, მივიღე ფული საზარჯოდ, я принялъ деньги на расходъ, მივიღებ საზრდელსა, принять пищу, საქმ. 27—34; 1 ციმოთ. 4—3; მივიღებ შენობასა, получить позволение, მივიღებ წმინდა საიდუმლოსა, причаститься св. тайнъ, მიიღეს მცხეთას, его похоронили въ Мхетѣ, რა ევლთან სამართებელი მიიღო, სიბრ. 68, когда онъ поднесъ бриту къ горлу; (მივიღებ, -ღე), ზ. მიჩ. მივეუცან ან წავართმევ, ჩამოვართმევ, მივეუცამ, приносить кому; отнять, лишитъ, მივეუღებ ციხესა, овладѣть крѣпостью, მივეუღებ ენასა, ხელსა, отнять языкъ, руку, მივეუღებ ხელსა, противъ руку, სიბრ. 7; მივეუღებ გულსა, лишитъ чувствна, ოსტ. 3—11; **მიმიღებ**, ты приносишь меня; რუსულ. 260; 2 კორ. 11—20; ისაი. 28—27; 1 ქართლ. 59; მიმიღეთ მცხეთაში, похороните меня въ Мхетѣ; ალექს. 111; მიგიღეს ჭკუა, лишили насъ разсудка, ქილ. 324; (მივიღებ), ზ. ვ. ბიჭსა მივიღებ, (მივიღებ, -ღე), ზ. თვ. წავერთმევი, лишиться, ღონე მიელო, онъ лишился силъ, ქილ. 433; ჭკუა მიელო, онъ лишился разсудка, მიღებულვარ, სრ. მივეუღებოლი, я лишился, я лишился, მიღებლოდა ენა; ხელი, ღაფენი, онъ лишился употребленія языка, руки и ноги, 1 ქართლ. 281, **მიღებულთა, მიწაღებთა**, полученный; лишенный; ფსალ. 9—25; სუნ-მიღებელი, ე. ი. სუნ-ნო, სუნის არ მქონე, пенемъ шій запаха, გონება მიღებულთა, умалишенный, **მისაღებთა**, -ბელი, ან მიღებანი; приемный, მიმიღებთა, ს. მიემჩნი, **მიღებინება** (ვა), ზ. სმ. ჩავაზარებინებ, заставитъ принять.

მიღვრა (მივჭვრი), **ზ.** მივაქცევ წყალს, пролить воду, (მივიღვრები, -ღვარე), проливаться.

მიღირს, **ნ.** ღირვა.

მიღმა, **ზ.** იქითკენ, უორს; გარდა; въ противную сторону, напротивъ, ვეფ. 297; ღარეფ. 2—4; 1 ქართლ. 129; მიღმა დაგდება ქმრისა, бросить въ сторону мужа, აღბ. 32; მიღმა უთხრა, ე. ი. თავის თავს უთხრა, подумалъ про себя, ვეფ. 1077; **მიღმართ**, **ზ.** იგივე მიღმა, სიბრ. 101; გაღმა, იქით, но ту сторону, 1 ქართლ. 135; **მიღმართი**, **ზ.** ზედ. უკუღმართი, მრული, безпорядочный, **მიღმართი - მთღმართი** საწუთრო, превратный миръ, ვისრ. 142; **მიღმართ**, **ზ.** უწინარეს, напередъ, прежде, 1 ქართლ. 329; მიღმართ ჰსდგა, стоялъ въ сторонѣ, ღარეფ. 2—150; მიღმართ მიიხედე, посмотри нъ сторону, ღარეფ. 59; **მიღმობით**, **ზ.** ქილ. 202; აქეთ იქით, со всѣхъ сторонъ.

მიღწევა (ვა), **ზ.** მივაწვევ, მივალ დანიშნულს აღგილს; გავიგებ; достигать, доходить; понять.

მიღვწევ, **ზ.** მარადის, завсегда, -წინ; **ნ.** ღწეა.

მიყენება (ვა), **ზ.** მივაღებამ, მივაყულებ; დავუყენებ, მივაყენებ ზედასმედველოდ; დავაყენებ, დავადებენ; приставить, пристроить; поставить кого для надзора, присмотра; ставить, поставить на; რო-მელსაც თოვესა მიაყენებდე, на какой мѣсяцъ поставиши, სრონოლ. 29; ქილ. 39; მიყენებ უბეღურობას, палець на кого пещасте, მივაყენებ სხვისა, оснѣтнть что лучами, ქილ. 14.

მიყვა, **ნ.** მიყვთა.

მიყვანა, **მიყვანა**, **-ნება**, **ს.** отводъ, ცხარად მიყვანება, введение во храмъ, (მივიყვან, -ნე), **ზ.** მივაყვან, მივიყვრი, მივასნამ; გავაცლოებ; отвести, проводить; ვეფ. 316; 1 ქართლ. 279; ციმოთ. 69; საქმ. 15—14; სანამ საქმეს საქმეზედ არ მივიყვან, пока не кончу дѣла, **მიყვანინება** (ვა), **ზ.** სხმ. წავაყვანინებ, заставить отвести, 2 ქართლ. 448.

მიყვარენი, **ს.** მოყვარენი, друзья, родственники, იერემ. 20—10.

მიყვარხარ, **უსრ.** მიყვაროდა, я люблю тебя, **ნ.** ყვარვა.

მიყვირება (მივჭვირი, -რე), **ზ.** უ. შევჭვირი, ხმას ვაძლევ, кричать кому нъ слѣдѣ, ჩონგ. 37.

მიყვლევა (ვჭ), **ზ.** მი. облупить.

მიყიდება (მივჭვირავ ან მივჭვილი, -დე), **ზ.** მი. მივჭვირავ, продать кому, **მიყიდულობ**, продано, აღბ. 66.

მიყივთა (მივჭვირი), **ზ.** უ. მივჭვიანი, кричать кому.

მიყინვა (ვჭვირავ, -ნე), **ზ.** უ. ზედ-გავჭვირავ, примерзнуть, **მიყინული**, მიმ. примерзлый.

მიყმაწვილობა (მივჭვირავწვილობა, -ლე), **ზ.** უ. ყმაწვილით ვიქცევი, релычнться, ვეფ. 1444.

მიყონება (მივიყონებ, -ნე), **ზ.** მი. მივიყოლებ, преслѣдовать, ანღრ. 69.

მიყონება (მივიყონებ), **ზ.** ვ. ვჭსცნონებ, прожывать, დაბად. 32—5.

მიყონა (ვჭვირავ, -ყვა), **ზ.** უ. უან მივსდევ, შევედებ, მივჭვაძავ, слѣдовать, идти за кѣмъ, подражать; მხოლოდ მივჭვლოდეს, если она принесла приданое, სამ. ვანგ. მივჭვევ გვას, я слѣдовалъ

по пути, მივჭვევები ნებას, исполнить чью полю ვეფ. 106; მივჭვევ ჯანჯაფილის მურაბის ქამას, я сталъ ѣсть либирное варенье; ანღონ. მივჭვიყვარ, онъ недетъ меня, (მიმყავს, მიმყავნდა), **ზ.** მი. მივიყვან, вести, ვეფ. 45; (მივჭვილოვარ, -ლოლი), **ზ.** უ. მივჭვივები, слѣдовать за кѣмъ, подражать, **მიყოლილი** კაცი, კაცია. 75, человекъ сопронождавший, прибывшій съ кѣмъ выбуди, **მიყოლებ** (ვა), **ზ.** მი. უან მივაღვევებ, заставить слѣдовать, აღბ. 96; მივიყოლებ ძველს განაჩენსა, заставить слѣдовать прежнимъ постановлениямъ, აღბ. 96; ბიჭებო გააგდეთ, მიყოლოთ ჰანღური, ჩონგ. 46; რეხთა გამოხთე и дайте иппиконъ; **მიყოლიება** (მივიყოლიებ, -ლიე), **ზ.** მი. დავყოლიებ, დავთანხმებ, сговорить, согласить; 2 ქართლ. 443; თან მივიყოლიები, быть приведену съ собою, გუჯ. 33, **მიყოლობა**, **ს.** მიღვეგება, послѣдованіе, აღბ. 13.

მიყოთა, **მიყვა** (მივჭვირავ, მივჭვირი, სრ. მივჭვირავ), **ზ.** უ. მივჭვივები, დავწვევებ, начинать дѣлать, მივჭვირავ ხელსა, ე. ი. ხელს დასვებ, დავწვევებ, взять рукою, приступить къ работѣ, положить руку, დაბად. 22—11; ისაი. 5—25; 18—14; 22—11; საქმ. 12—2; ხელი მიუყვია, онъ схватилъ рукою; კაცია 8; 1 ქართლ. 81; გორგ. 76; გამოსლ. 4—3.

მიყრა, **ს.** ნაბრძანავი; ფენის მიყრა, говори о народѣ: перестать кинѣть на улици, (მივჭვირი, მივჭვირავ), **ზ.** მი. მივაღვებ, ერთს კუთხეს დავჭვირი, ნაბროსათъ въ кучку, навалить, (მივიყრი, -ყარი), **ზ.** მი. შევაყრი; დავაყრი, მაკად. მიწას, бросать, кидать въ кого чѣмъ; бросить на мognлу землю, მივიყრი ქოქოლას, проклинать, ანღონ. 4—39; კაცია 48; (მივიყრი, -ყარი), **ზ.** მიწ. მივეუღებ, бросить кому что, მივიყრი წიგნებსა, бросить, отдать кому книги, მივიყრი ცხენს თივას, дать лошади сѣно, (მივიყრიბი, -ყარი), **ზ.** ვ. მივიღვებ; მივეწურებ, გავთვებ, бить брощену; склопяться, онуекаться, пошнжаться; და ვითარღვე მიყრა საღამოდ, когда день склонился къ вечеру; სამი წელიწადი სამთვედ მივიყრა, ე. ი. სამი წელიწადი სამთვედ მიიწურაო, ან სამი წლისაგან სამი თოვედ ღარჩაო, ვეფ. 181; იზეз трехъ лѣтъ останалось только три мѣсяца, ფენი რომ მიიყრა, когда все стихло, და სავანანოდ მიიყაროს, когда дѣло дойдетъ до наисаиія приговора, ვანგ. სამ. 205; **მიყრილი**, მიმ. ნაბროსავნი, მიყრილი დღეობა, пошлой, რუსულ. 489, **მიყრილობა**, **ს.** ნაბროსავნი.

მიყრა-მოყრა (მივჭვირი მივჭვირი), **ზ.** მი. აქა იქ დავჭვირი, разбросать.

მიყრდნობა, **ს.** მიყრდნობა, მიყრდნობა, სს. მიყრდნობა, სს. მიყრდნობით პირსა ზედა გამოსახული, გუჯ. 12; образъ Христа, изображенный посредствомъ приложения къ лицу (Снасъ перуко-творенный); (მივიყრდნობ, -ნე), **ზ.** მი. მივიყრდნობ, მიყრდნობ, приставить, (ვიყრდნობ, მაკალ მკერდსა), **ზ.** მიწ. გულზედ დავკონებ, прижать къ груди; (მივიყრდნობი), **ზ.** თვ. მივიყრდნობ; შევიყრდნობი, пристолниться, опереться; укрыться, სიბრ.

135; ქოლ. 66; მიყრდნა გულსა, унять на груди, გუჯ. 9; ანდრ. 7; მიყრდნო თავი, я прислонил голову, ყარამ. 251, ზურგი ზურგისათვის მიყრდნობათ, ქოლ. 171; они прислонили спину къ спинѣ, ერთი გვერდი მთისაკენ მიყრდნა, одною стороною склонилось къ горѣ; მიყრდნობილი, მიმ. прислоненный, იოან. 13 — 23; 2 ქართლ. 272.

მიყრუვებელი, глухой (напр. переулочк), заглушій.

მიყრუვება (ვეყრუვება, -ღე), ზ. მ. მიყრდნობ, მივადგამ, приставить, прислонить, (მივეყრუვებო, -ღე), ზ. თვ. მივეყრდნობი, прислонился, ვისრ. 203.

მიყურება (მივყურება, -რი; სრ. -რე), ზ. უ. ვუყურებ, ვუჭვრეტ, смотреть, (მიმიყურნა), ზ. უ. ყური მომიგლო, подслушал, ქოლ. 216.

მიუნება (ვაუნება, -ნე), ზ. მ. მივჭმტებ შენობას, пристроивать.

მიშვება (მივშვება, -შვი), ზ. მ. ნებას მივსცემ, ან გზას დავნებებ, попускать, допускать, позволять, მარტ. 3—15; ვისრ. 155; საქმე. 27—32; მარტ. 1—176, მივუშვებ წყალს, напускать воду, რუსულ. 346; მივუშვებ აღვირსა, оустить возжи, მივუშვებ საძოვრად, пустить на травку, მიმშვით, пустите меня, ვეფხ. 1153; (მივშვებო, -შვი), ზ. ვ. დონუსკათსა, მივუშვებ საქონელსა, припускать скотъ; მიშვებული, მინშვებო, допущенный.

მიშველება (ვა), ზ. მ. შესაწევნელად გავგზავნი, посылать, отправлять кого на помощь; (მივშველებო, -ლე), ზ. თვ. საშველად მივალ, идти на помощь, **მისაშველებელი**, ზედ. საშველად დანიშნული, вспомогательный, **მიმშველებელი**, ს. кто идет на помощь, **მიშველება** (ვა), ზ. სს. ვაძილებ შესაწევნელად წასვლასა, заставить идти на помощь.

მიშვერა (ვეშვერ, ვუშვერი), ზ. მ. გავუშვერ, წარვუზღავ, высунуть, выставить, подставить; მივუშვერ ლოყას, подставить щеку.

მიშველება (ვა), ზ. მ. გავაძრობ; გავლასავ; сорвать; выдрать.

მიშლა (ვჭშლი, ვაშლი), ზ. მ. დავშლი, მოვჭფუშავ, рунить, ломать, приводить въ безпорядокъ, **მიშლა-მოშლა** ს. სრულგებოთ დაშლა, მოფუშვა, разрушать, разстроивать.

მიშურება (ვა, ვუ), ზ. მ. მივჭსცემ, შორილამ ვაძლებ, удонлетворять აღბ. 71.

მიშურება (ვა), ზ. მ. და უ... მივანქარებ ან მივეჩქარებო, торонить; сѣшнить; (ვეშურებო, -რე), ზ. თვ. მივეჩქარებო, сѣшнить, торониться, ერისთ. 94.

მიჩანჩალება (ვა), ზ. უ. ჩანჩლით მივიღიარ, шлестись.

მიჩებება (ვა), ზ. მ. გავუფიგებ; მივანარებ; отдавать въ собственности; приурочивать; поручать; მარტ. 1—337; ქოლ. 150; (მივიჩებებ), ზ. მიჩ. მივიფიგებ, გვიჩაკუთრებ, მივიწერ, присвоивать, -ბითი, შავალ. ზმნა, относительный глаголъ.

მიჩუვება (ვა), ზ. მ. დავაჩუვებ, სმას გავაჩუვინებ, заставить уможнуть, (მიჩუვებო); ზ. უ. დავჩუვ-

ებო, სმას გავიწუვეტ, კრინტის არ ამოვიღებ, замолжнуть.

მიჩენა (ვაჩენ, -ჩინე), ზ. მ. გამოვაჩენ, указывать, მივაჩენ პატივსა, отдать честь, ყოველსა საქმისა ქამი მაჩანს, каждое обстоятельство зависитъ отъ времени, 1 ქართლ. 270; (მივუჩენ, -ჩინე), ზ. მ. დავუყენებ კაცსა ზედა-მხედველად, представить человека для надзора, ყოველსა სენსა თვითო წამალი მაჩანს, каждая болѣзнь имѣтъ свое собственное лекарство, ქოლ. 439; მიმიჩანს, მიმაჩნია, ზ. მიჩ. მაქვს ან მეყავ; შვგონია; იმხბ, ვეფხ. 1083; жажетъ мнѣ, ჭეჟან. 29, მიჩინება (ვა), ზ. მივუჩენ.

მიჩერება (ვა), ზ. მ. მივსცემ, отдать, сунуть.

მიჩერება (ვა), ზ. მ. მივსცემ, отдать, сунуть.

მიჩვევა (ვა), ზ. მ. დავჩვევ, приучать, (მივეჩვევი, -ჩვიე), привыкать, ჩრბგ. 94.

მიჩვენება (ვა), ზ. მ. ვაჩვენებ, დავანახებ, მივასწავლებ, указывать, სწობოლ. 27. [ვათი.

მიჩივანი, ს. ფარად საწოლისა, занавѣсъ у кровати.

მიჩმასვა (ვა), ზ. მ. მიჩმასვით, скомкать, ჩანრ. 84.

მიჩნება (ვაჩნე, -ჩინე), ზ. მ. მივჩნებ, указывать, 2 ქართლ. 282; (მიმაჩნია, მიმაჩნდა), ზ. მიჩ. მიჩნს, მგონივს, считаю, принимаю за... ვისრ. 160; 2 ქართლ. 357; (მივჩნებ), ზ. მ. მივჩნებ, указывать на, 2 ქართლ. 282; (მივიჩნევი, -ჩინე), ზ. მ. მივითვალავ, შევიწყნარებ, კეთილად მივიღებ, считатьъ для себя за..., принять благосклонно; ჩ სივ. ჩოლაყაყე. ქოლ. 238; (მივჩნებო, -ღე, მივჩნანვარ, მივჩნსოლო), ზ. ვდ. ვეგონებო, ვეჩვენებო, დავენახებო; казаться, (მიმაჩნება, -ღე), ზ. მიჩ. შევჩავცხ, მივითვალავ, почитать, თუ აკეთი შენაცოლარი მაჩნდა, если онъ обвинился въ такомъ преступленіи; აღბ. 55; ტყემლის ჩირად ან ჩალად მაჩნდა, считатьъ это за ничто, онъ ни во что не ставитъ это, გორგ. 34; მიჩიან. 33; მივჩნანვარ, (მივჩნებო, -ღე, ქოლ. 444); ზ. მიჩ. ვეგონებო, казаться ему; **მიჩნეული**, მიმ. მიოვალულო, почитаемый, принятый; ვეფხ. 1199; ქოლ. 435.

მიჩოქვა, **მიჩოქება** (ვე), ზ. უ. დავჩოქავ, стать передъ кѣмъ на колѣни, 2 ქართლ. 325.

მიჩოჩვა (ვა), ზ. უ. მივლოვ, მივსცოცავ, ползти.

მიჩრა (მივსწრი, -ჩარე), ზ. მ. მივჭსწრი, сунуть.

მიჩრებება (ვა), ზ. მ. ვაჩრებო, заставить молчать; (მივჭსწრებო), ზ. თვ. замолжнуть.

მიჩქარება (ვა), ზ. მ. მივაშურებ, торонить, (მივეჩქარებო, -რე), ზ. თვ. მივეშურებო, торониться, მიმეჩქარებ, торожусь, დავრ. 75.

მიჩქვლევა (ვა), ზ. მ. დავჭსწრებ, крошить.

მიჩქვალვა (ვა), ზ. მ. მივჭვალავ, припрятать, сунуть куда либо; გავჭკარცლავ საქმეს, замять дѣло; მიც, ბ. მიცს ან მიძს.

მიჩხაზვა (ვა), ზ. მ. დავჭხაზავ, паваракать.

მიჩხლართვა (ვა), ზ. მ. მიჩხლართავ, скомкать.

მიცანცალება (ვა), ზ. უ. ნელა მივიღიარ, шлестись.

მიცემა, ს. მ. გადაცემა, მიცემა ვალოსა, отдача долга, (მივსცემ, მივეც); ბანებ. მიცე, მიციე, შემოკლ. მიე, სამფლოწერ: მივსცე, მივჭსცე; 1 ციმითე 1—2; ბანებ. სქესი: მიეცინ, ლუკა. 2—10; აგრეთვე

მივეუცით, ე. ი. მივეცი, 2 ქართლ. 550); **მ. მ.** სელ და სელ მივაბარებ, უკუ მივაგებ, მივუზღავ, გარდავუღი; დატ, одат, заплатити; ვისრ. 149; **მატ.** 7—6, 7. 9, 10; სელ და სელ მივეც, я отдаю въ руки, ქირით მივსცემ, я отдаю въ наймы, მივსცემ ქმარს ქალს, მივსცემ ვაჟს, მივსცემ სელს, помогать, собственно подать руку, პასუსს მივსცემ, отищати, სმა მიეცი, позови, მივსცემ პირობას, დაე слово, заключити условіе, ამაში რა მიეცი, что вы за это заплатили, სარჯის მიცემა, платити дань, თავს ან გულს ან მივსცემ, не обращаю вниманіи, ვეფხ. 231; ცხე მისცა ღალატით, измѣною предать крѣпость, неприятелю, გემოს მივსცემ, придавать вкус; ცოცა ცეცხლი მიეც, постань на малый огонь, ქობ. 50, 51; მიეც გონება, внимай, ვეფხ. 307; ცხენს მივეც სადავე, я опустил возжи; нустил лошади на волю, ვეფხ. 989; მივსცემ საფლავს, похорошить, предать земля, 3 ეზღრ. 2—23; მივსცემ საღამს, отдать кому поклонъ, მირი. 101; მივსცემ სასამებულს, накрахмалити, მისცემ თავს, отдать себя, (მიმცემ, მიმეც), **მ. მ.** მიმცემ, отдаешь мени, თესლ. 4—2; **მატ.** 21—26; ყლი მიგეც შენ, все это дамъ тебѣ, **მატ.** 4—7; დაბად. 16—6; **მარკ.** 13—9; (მივეციმი), **მ. მ.** бить отдану, заплочену, (მივეციმი, -ცი), **მ. მ.** მივეზარება, გარდავესლები, გადავართხი, გადავართხი, ლუბ. 21—16; **გამოც.** 19—8; ფიქრს მივეციმი, онъ вналь въ меланхолю, въ раздумьи; წუხილს მივეციმი, внасть въ уныніе, ვეფხ. 1015; სიფათში მივეციმი, мы попали въ бѣду, ანტ. 47; მივეციმი მსჯელოს პირს, бить пррублену, მიგეცეს ღოცვა, тебѣ воздастся молитва, თესლ. 64—2, ჰელს მივეცს, да будетъ повѣшеиъ, სამ. კათოლ. 3; (მივეციმივარ, მივეციმივარი), **მ. მ.** მოცემულ არს ჩემამო, даровано мнѣ, სამ. სომხ. 334; ჩონტ. 21; **მიცემინება** (ვა), **მ. მ.** სემ. ვაიძულებ მიცემას, заставишь отдать, აბ. 66, სამ. ვანტ. 125; 208; ანტ. 4—32; (მივეციმიინები, -ნე), **მ. მ.** თვ. გარდავესლები, унлачиваться, სამ. ვანტ. 93; **მიცემული, მიწაცემი**, მიმ. отданный, **მიწაცემელი**, ზედ. подлежащій отдачѣ, **მიმცემი**, ს. датель, иручитель, **მიცემითი**, ზედ. მისაცემი; ბრუნვა სასგლოთ, дательный падеж, **მიცემ-მოცემა**, სმ. отдача и получка, оборотъ торговый; 2 ქართლ. 222; **მივსცემ-მოვსცემ**, отдать и взять.

მიცვალემა, სმ. მოსვენება, მოკვლობა, კონჩინა, смерть, (მივსცვალემა, -ლე), **მ. მ.** გარდავიცან, ადგილს გამოვუცვლო, переменить мѣсто, пере-
ставить, (მივცვალემა, -ლე), **მ. მ.** ვ. მივიძინებ, შე-
ვისვენებ, გარდავიცვლები, მოვკვებები; ან შევი-
ცვლები, представляться, умереть, скончаться:
პამჩინება; **მატ.** 17—26; იოან. 3—14; ანტრ. 85; 1 ქართლ. 142; **მიცვალემაული**, покойниъ.

მიცვეთა (ვ), **მ. მ.** გავესცევი, износить.

მიცვივნა (მივსცივი, -ვი), **მ. მ.** თვ. მრავალთათვის: მივარდები, დავესხმით, бросаться на кого, па-
пасть.

მიცვლა, **მიცვლა** (მივსცვლო, მივსცვალე), **მ. მ.**

შევეცვლო, переменить, измѣнить, მისცვლა
ამირ სოფლით, умереть, скончался, 2 ქართლ.
389; მიმცვლა, измѣнилъ мени, კოლ. 1—13,
(მივეცვალე მაკალ. მეფობა), **მ. მ.** მიწ. წყაროთმეც
მეფობას, ანტრ. 138; лишити кого престола и
самоу вѣстуннѣ на престолѣ, (მივეცვლები,
-ცვალე), **მ. მ.** თვ. გამოვცვლები; გამოვერთმევი,
измѣнятся, лишатся; **მიცი**, შემოკლ მიცნობ,
6. ცნობა.

მიცია, ე. ი. მომიცემა; მიციას მოცია უნდა, кто
любитъ получать, тотъ долженъ любить и от-
давать; 6. მიცემა.

მიცივემა (ვაციველი, -ლი), **მ. მ.** თვ. სელ-აუღებლად
ვიქმ რასმე, навинуться, корнѣтъ падъ чѣмъ,
ანტ. 5—36.

მიცილება, სმ. отстраненіе, удаленіе; (მივაცილებ,
-ლე), **მ. მ.** ავაცილებ, თავს გადავავლებ, მოვაშო-
რებ, удалить, отстранять; (მივსცილები, -ლი,
ან მივეცილები, -ლე, კავს. 231), **მ. მ.** ავსცილებ-
ბი, მოვეშორებ; отстраняться, удаляться, მი-
новать, усюдызнуть, კავს. 232, მივსცილები
ბრძოლას, устранишь себя отъ битвы, **მარტ.**
2—118; და არ მისცილება თინათინ, . . . მაკალ.
გონებისკან, нѣтъ памяти немыходила у него
Тинатина, ვეფხ. 146; მიცილებებულვარ ღნე-
ნას, и удаленъ отъ радостей, ვისრ. 86; მიმ-
ცილება გონებისკან, забываю, ვისრ. 57; არ
მიცილება, не мнуетъ мени, ვისრ. 88; (მივსცი-
ლებივარ, მივსცილებობრი), **მ. მ.** ვ. ავსცილებივარ,
миновать, ვისრ. 157.

მიცლა (მივსცლი, -ცლე), დავსცლი, опорожнить.

მიცორვება (ვა ცენსა), **მ. მ.** ცენსით მივალ, ѣхать
верхомъ рысью, ვეფხ. 969.

მიცოცვა (ვ), **მ. მ.** ползти.

მიცუნცულემა (ვა), уносить; (ვი), прилѣжать мел-
кою рысью.

მიცს, ვეფხ. 658; 6. ღება.

მიცურვა (ვესცურვა, -რე), **მ. მ.** უ. მივალ ცურვით ან
ნავით წყალში, плыти, გველი მუცლით ჰცურავს,
მდაბ. ჰცურავს, ვიქმ პოლზეთ, ანტრ. 59.

მიცქაფება (ვა), **მ. მ.** ვაჩქარებ, торопить, (მივიცქა-
ფევი, -ფევი), **მ. მ.** ვ. ავჩქარებ; თავს შევაფარებ,
торопиться; приотинтъ, ალექს. 57.

მიძახება, **მიძახვა** (ვესძახებ, -ხავ, სრ. -ხე), **მ. მ.** უ.
უკან შევეჭვარი, кричать кому въ слѣдъ.

მიძველება (ვესძველები), **მ. მ.** თვ. состарѣтъ.

მიძილიშინა, ს. სიზმარში, во снѣ, იერემ. 27—9.

მიძინება, სმ. მივალემა, შესვენება, уснѣніе, კონ-
ჩინა; **მიძინების სატი**, образъ Уснѣнія, მიძი-
ნება ღვთის მშობლისა, Уснѣніе св. Богороди-
цы, (მივიძინებ, -ნე), **მ. მ.** უ. წავიძინებ, მცირედ და-
ვიძინებ, заснуть, умереть, დაბად. 49—10; ვეფხ. 268,
1209 კავს. 256; ანტრ. 75, 140; (ვაძინებ, -ნე),
მ. მ. დავაძინებ, მოვაფენებ, усныляти, (მიძინე-
ბა, -ნა), **მ. მ.** ვ. დ. დამძინება, заснуть, ანტრ. 40.

მიძღვევა (ვაძღვე, -ძღლე), **მ. მ.** შევაძღვე. ვსთხოვ
რომ მიიღოს, отдалать, просить приняти, пред-
лагать кому.

მიძს, 6. ღება; **მიძს**, **მ. მ.** უ. სამძიოა ჩემთვის, тѣ-
желю для мени.

მიძვანა, -ნება, **მიძვანა** (მივუძვან, მივუძვან-ნებ, მივუძვანი, -ნე ან მიძვან, -ძვანი), **მ. შ.** გავუტყვანნი; მივართმევ, посылать, отправлять; поднести, ლუკ. 23—7; საქმ. 11—29; ქილ. 18; 544; მიძვანებული, посланный, 1 ტიმოთ. 1—19; (მივსძვანავ, -ნე), **მ. შ.** საჩუქრად გავუტყვანი, отправить подарок, 1 ქართ. 311.

მიძვლოდა (მივუძვლები ან მივუძვლი, -ძელი), **მ. შ.** წინ მივალ გზის საჩვენებლად, თან მივსდევ, გავაცივლებ, ვმოძღვრი, დავარტივებ; предводить, вести, провожать; пастылять, руководить; ფსალ. 59—9; 106—30; 142—10; 2 ქართლ. 293; (მი-მიძვლის, მიმიძვლებად-ძვლოდა), **მ. შ.** ჩემს წინ მილის გზის საჩვენებლად, идти впереди меня для указания дороги, **სარგებლო მიუძვლებს**, онъ имѣетъ свои заслуги, სომხ. სამ. 252; **სამართალი მიმიძვლის**, ე. ი. სამართალს უფლება მაქვს, имѣю право, ვეფ. 31; **უგზად კარგის მეტი არა მი-მიძვლისა**, кроме добра ничего дурнаго тебѣ не сдѣлалъ, (მიმიძვება, -ძევა), **მ. შ.** ჩემს წინ მივა გზის მჩვენებლად, указываетъ мнѣ дорогу, провожаетъ меня.

მიძვლამა (ვაძვები), **მ. შ.** паштиться.

მიძვლებდა, **ს.** სიძულილი, მძულვარება, ненависть, 1 ქართლ. 129.

მიწის კერძი, **ს.** меланхоликъ.

მიწა, **ს.** ქვეყნის ნაწილი, მცვერი, ერთი ოთხთა კავშირთაგანი, ხმელი, გრილი და უმშამესი წყლისა; მამული, სახვან-სათესი; დაბად. 3—14, 19; ფსალ. 102—14; მსატვრობასი: ჩრდილი; земля; прахъ; пашня; въ живописи: тѣлѣ; **დედა მიწა**, материкъ, მინდრის მიწა, ზომა მიწისა 60 დღური, нахотная земля въ 60 моргенъ, **თეთრი მიწა**, мѣлъ, **ლურჯი მიწა**, купоростъ, **წითელი მიწა**, мумія, червиль, лонгერი ან უღონო მიწა, плодотосная. безплодная земля, მიწას გავუკეთებ მსატვრობას, грунтовать картину, отгнѣнть, **მიწის - წაბლა**, картофель; **მსუქანა მიწა**, магнезій, შავი მიწა, черноземъ, ეკკლესიის მიწა, церковная земля, **საბატონო მიწა**, господская земля, მიწით ქერამღინ, съ полу до потолка, რუსუდ. 349; **მიწის ღობი**, **ს.** ცხოველი: хамелеонъ, სოფონ. 2—14; **მიწის ძახველა**, **სახ.** მცენარესი, брусника, **ბ. რ.** ლ; **მიწის ღობიო**, ერთგვარი ღობიო; **ბ. ღობიო**; **მიწა-წყალი**, **ს.** отечество; უნდა გამოვესალმო ჩემს მიწა წყალსა, я долженъ проститься съ своимъ отечествомъ, მიწა წყლის შვილები, ძეჩი отечества, მიწასთან გასწორება, сравнять съ землею, უჩინა, **მიწის ვაშლა**, груша земляная, ერის ლ; **მიწის საკმება**, **ს.** валярына, რუსული ქართლ. ლ., **მიწის მცამელი**, **ს.** землѣмѣръ, **მიწა ქმნილი**, ზედ. превращенный въ прахъ, ვისრ. 28, **მიწა-ყრილი**, курганъ.

მიწაღები, **ს.** არჯასი, купорочъ.

მიწობა (მივიწობ), **მ. შ.** შევიწრუკავ; ცხოველთათვის: შევიწბავ საქმელსა სისხლის განახლებასათვის; всасывать, впитывать, втягивать въ себя иишу для обновленія крови (говоря о вѣвахъ): **საბ.** ლ.

მიწლომა, **მიწქლომა**, **მიწოზომა**, **მიწუთომა** (მივქსწვები, მივსწვები, -თი), **მ. შ.** ვდ. მივწვდენ ხელს, თვალს, გონებას; შევებები, ხელს დავავლებ, მოვკვილებ; მივხვლები, გავიგებ, достигать, досягать, доставать; касаться; хватать; брать; сме-кать, постигать; ფილოზ. 3—13, 16; რუსუდ. 341; 1 ქართლ. 9; აღბ. 37; ქილ. 614; სამ. ვანტ. შე-სავალი; ვისრ. 35; გონებით მივსწვებები, постичи умомъ, თვლით მივსწვებები, измѣрить глазами, ვისაც მისწვდა, кого онъ ни схватилъ, თოფის ტყვია ვერ მისწვდება, ружейная пуля нехватаетъ; (მივწვდენ, -დენე), доставать; передавать; ხელს მივწვდენ ქერამღინ, рукою достаю до потолка; (მივწვდები, -დებ), **მ. შ.** მიჩ. გავიგებ, მივხვ-ლებ, постигать, смекать, (მიმიწვდება ხელი), **მ. შ.** მიჩ. ხელს მივწვდენ, я могу достать рукою, ქილ. 388, თუ ხელი მიუწვდებოდეს, если онъ можетъ, если онъ въ состоянiи, სამ. ვანტ. 97; სომხ. 203; ქილ. 440, (მივიწვთობები, -მე), **მ. შ.** ვ. მივიხლომები, გავიგებ, постигаться, ვისრ. 2; კავშ. 223; **მიწლომილი**, მიმ. постигнутый, **მიწლომილება**, **ს.** постижимость.

მიწება (ვა), **მ. შ.** მიწად გავხდი, обращаться въ прахъ, (ვქმიწვები), **მ. შ.** ვდ. მიწად გავხვები, обращаться въ прахъ.

მიწებება (ვა), **მ. შ.** წებოთი დავაყრავ, закленвать, (ვეწებები, ვსწებებები), **მ. შ.** თვ. წებოთი მივკვავრი, приклеиваться.

მიწვევა, **მიწვენა**, **სხ.** догнаніе, (ვაწვევ, -წიე), **მ. შ.** მივასწვევ, მივალ ღანიშნულს ადგილს, дойдти, до-стигнуть, დაბად. 49—13, ასე დავიქანცე რომ ში-ნამღინ ვერ მივასწვევ, я такъ усталъ, что не дойду до дому, იქამღინ მიწია საქმემ, რომ, ძნაღო до того дошло что... ვისრ. 4; მიწვის ომი ძლიერი და გასაჭირი, повлекли его въ бой жестокий и трудный, რუსუდ. 334; (მივიწვევი, -წიე), **მ. შ.** ვ. მივალ ერთს ადგილამღინ, доходить, საქმ. 28—13; დაბად. 49—13; (მივეწვევი, -წიე), **მ. შ.** თვ. მოვეწვევი გაქცეულს, догнать, ვეფ. 95; (მივე-წვევ, -წიე), **მ. შ.** მივსწვდები, მივხვდები, доста-нать, достиготь, ტყვია მიუწვევს, пуля достаетъ, **მიწვეული**, მიმ. достигнiй, სიბერის ეამს მიწვე-ლი, дожившии до старости, რუსუდ. 574; **მისა-წვენებად**, въ догоню.

მიწვევა (მივსწვევ, -წიე), **მ. შ.** მივსდგამ, შემრვით გავსწვევ, подвинуть, отодвинуть; (მივიწვევ, -წიე), **მ. შ.** მიჩ. იქით გავწვევ, ადგილს მივსდგამ, отодви-нутъся, подвинуться, (მივიწვევი, -წიე), **მ. შ.** მი-წვეულ ვიქმნები, быть отодвинуту, იგრემ. 50—21; **მიწვევ-მოწვევა** (მივსწვევ-მოვსწვევ), **მ. შ.** აქეთ იქით გავსწვევ, двигать туда и сюда, ანტ. 5—15.

მიწერა (მივსწერი, -რე), **მ. შ.** დავსწერი ვისთანმე წიგნსა, წერილით ვუწვევებ, напишеть, отнеси-сь къ кому писемомъ, გამოცხ. 2—1; ვისრ. 7; (მი-ვაწერი), მივაჩემებ, დავაბრალებ; მომატებულს და-ვაწერი, ჩავუმატებ, приписывать кому что; отно-ситься, приписывать лишнее, სიფხარს მივწერი, это отношу къ сповиднiю, ანტ. 2—1, (მივეწერი, -რე), წერილით ვუწვევებ, предписывать, писать къ кому о чемъ, (მივიწერიები, -რე), **მ. შ.** ვ. წიგნით

ვაუწვებ რასმე, отнестись къ кому письмомъ, (მივეწერიბი), ზ. თვ. მიმეჩემაბა, დამბრალდება; приписывается (მიწ); მიწერილი, მინაწერი, მიმ. написанный, მიწერილობა, ს. წერილი, отношеиe, მინაწერი, ზედ. что нужно написать къ кому, მიმწერი, ს. ишущий письмо, მიწერ-მოწერა, ს. переписка, корреспонденция.

მიწვეწ-მოწვეწა (მიწვეწ-მოვეწვეწ), ზ. მ. взеро- шить волосы.

მიწვედნა, მიწუქდნა (მივეწვედნ, -დნე), ზ. მ. მი- ვაწოდებ; ხელ და ხელ მივსცემ; მივსწვლები; по- дать кому что; достать рукою; ქილ. 309; მივე- წვედნ თვალსა, ე. ი. თვალით მივსწვლები, ნ. მიწ- დომ, მიწვედილი, поданный.

მიწვევა (მივიწვევ, წვივ), ზ. მ. მივიპატიებებ, მო- ვისმობ, პრეტენსია, (მივიწვევი), ზ. ვ. მივიპატი- ები, бить приглашену.

მიწვევა (მივეწვენ, -ვინე), ზ. მ. დავაწვენ ჩხვილთა ან სხეულთა ლოკისი, уложить кого спать, ვეფს. 352

მიწვეთენა მიწვთომა, ნ. მიწვედნა, მიწდომი.

მიწიანი, ზედ. მიწა-ნარევი, მიწოვანი, землянистый. მიწიერი, ზედ. მიწისგანი, земной, земляной, ვეფს. 786, ქილ. 203; მიწიერება, ს. მიწოვნე- ბა, тлѣиности.

მიწის პახვედა, ს. მცენ, брусника, ნ. მიწა.

მიწიფება, მიწიფვა (მივეწწიფებ, -ფავ, სრ. -წი- ფე), ზ. მ. დავამწიფებ, მოვასწრობ, მოვამზადებ, заставитъ созрѣть, приготовить, самозрѣло წე- რილი; რათა მისწიფე იგი კურთხევას სიტკობოე- ბისა, шбо ты встрѣтилъ его благословеніями радости, ფსალმ. 20—4, (მივიწიფები, -ფე), ზ. ვ. достигъ зрѣлости, ქილ. 272; (მივეწიფები, -ფე), ზ. თვ. მოვესწრობი, достигать, დაბად. 47—9; ქილ. 68; მივეწიფენს თვლინი ჩემნი სანმილავსა, რუ- სულს თარგმასი სწორედ არგამოდის, ты не даешь мнѣ сомкнуть очей моихъ, въ переносѣ 1824 года, на стражѣ ты держишь очи мои, ფსალმ. 76—4.

მიწვევა (ვე), ზ. მ. გავლავებ, выдрать розгами.

მიწმასნვა (ვე), ზ. მ. перепутать.

მიწოდება (ვაწოდებ, -დე), ზ. მ. ხელ და ხელ მივს- ცემ, მივაწვდებ, податъ кому что.

მიწოდება (მივეწოდებ, -დე), ზ. უ. დავუძახებ, при- зывать, დაბად. 41—15; იერემ. 35—2; დავიბა- რებ, მოვიწვევ; огозвать, 2 ქართლ. 77; (მიმიწო- დებ), ზ. მ. მიმიწვევ, მიპხეი, зовешь меня, ციმ. 14; ქილ. 245; (მივიწოდები, -დე), ზ. ვ. დავიბარე- ბი, бить отозвану, 1 ქართლ. 335.

მიწოვანი, ზედ. მიწა-ნარევი, землянистый.

მიწოლა (მივეწვები, -წვები), ზ. უ. წამოვსწვები, прилеж., რიგს. 24—9; ერისთ. 15; (მივაწვები) ზ. უ. დავაწვები, მივაჭიროებ, придавить, при- жать.

მიწონა (მივეწონ, -ნე), ზ. მ. წონით ვაძლევ, от- вѣшивать, отдавать иѣсомъ.

მიწურა, სხ. წამთრის მიწურავზედ, კვ. окончатію зны, (მივსწურავ, -რე), ზ. მ. უკანასკნელ მდგო- მარებაში მოვიყან, доводить до крайности, მი-

ვანლოვებ, приближить, 2 ქართლ. 232, 333; 1 ქართლ. 224; მისწურეს ციხე წაღებად, довели крѣпость до сдачи, 1 ქართლ. 196; დარეჯ. 2 — 139; (მიმიწურავს), ზ. მიწ. უკანასკნელს მდგომარებაში მიმიყვანია, я довелъ его до край- ности, დარეჯ. 2—139; მიმწურვიან სული ამოს- ვლად. ან სულად მიმწურა, я близокъ къ смерти, ვისრ. 106; სიზამ. 110; (მივეწურები, -ვე), ზ. თვ. უკანასკნელ მდგომარებაში მოვალ; მივანსლოვ- დები, доходить до крайности; приближаться къ концу; რუსულ. 307; 472, ვეფს. 214; მოურ. 325; ქილ. 492; დედ მიწურა საღამოდ, день склонился къ вечеру, რუსულ. 307; მივეწურვა ქალაქსა, онъ приближался къ городу, ქილ. 199; მიწურვილ ვარ, близокъ, ვეფს. 875; (მივიწურვი, -ვე), ზ. ვ. წარვალ, прохидишь, დრო მიწურა, время. прошло, მიწურვით, ზ. მ. მახლოვლად, по близос- сти, 1 ქართლ. 91.

მიწური, ს. სოფელთ სანლი მიწაში, землянка.

მიწუადე, ს. ლოცვა, молитва: помидуй ми Боже!

მიწუდომა (მივსწუდები, -დი), ზ. ვე. გავსწუდები, აღმოვიფხვრები, ამოვარდები; მოვიდამლები, მოვი- ქანცები; некореняться, истребляться, утихать, замолчать; устать, изиуриться, ფეხის ხმა მისწე- და, утихло движеніе; ხმაურობა მისწედა, умолкъ шумъ, მიწუედილი, მიმ. გაჩემებული, გაუჩე- ბული; умолкший; დაღლული, усталый, 1 ქართლ. 175.

მიწუდევა (მივაწუდევ, -დე), ზ. მ. დავაწუდევ, შე- ვაწუდევ. დავაპტიმრებ ვაკლუჩი, заарестовать; მიწუდეული, მიმ. заключенный, стѣпенный, 1 ქართლ. 30, 415.

მიწუეცა (მივეწუეც, -ვიცე), ზ. მ. მოვესწუეც, срыивать, (მივაწუეც, -ვიცე), ზ. მ. მივასლო, დავს- ცემ, бросить, ударить обо что.

მიწუებით, ზ. მ. ერთი მეორის შემდგომ, постепенно, 1 ქართლ. 67.

მიწუვა (მივეწუვა, -ვე), ზ. მ. წამით ვაძლევ, оти- рить, სამ. ბერძნ. 1; რაც მიუწუო მოუწუვს ან მიწუულს მოიწუვენ, какою мѣрою отиришь, такою же получишь; გორგ. 112—117; 155; (მივეწუები), ზ. თვ. წამით მივეცემი, отиускаться кому по мѣрѣ.

მიწუეცა (ვე), ზ. მ. разорвать; утомить.

მიწუივ, ზ. მ. მუდამ, ყოველთვის, завсегда, დარეჯ. 2—13; ვისრ. 3, 10; ვეფს. 336; 170.

მიწუნარება (ვაწუნარებ, -რე), ზ. მ. დავაწუნარებ, დავაჩემებ, заставитъ умолкнуть, утишить, (მივს- წუნარლები, -ლი), ზ. ვე. გავჩემლები, დავსწუნარ- დები, затихать, утихнуть, ფეხი მისწუნარება, движеніе утихло.

მიწურბა (ვაწურბ, ვაწუე), ზ. მ. მწკრივად დავსდებ; класть, ставить по порядку, მიწურბილი, მიმ. მწკრივად დავსობილი, поставленный, распо- ложенный по порядку, ვეფს. 5.

მიჭანდრაკული, ზედ. ჭადრაკის მსგავსი, კუბოკუ- ბო, кѣшчатый, шахматный; -თაკაი, штушный, наборный ножъ.

მიჭედა, -ჯვა (მივეჭედ, -დე, სრ. -დე), ზ. მ. მივა- კრავ ლურსნითი, прибить гвоздемъ, пригвоздить.

оглядываться, **მიხედ-მოხედვა** (მივიხედ-მოვიხედ-
დავ; აქ იქ ვიუხუები, ვიხედები, оглядываться,
смотреть туда и сюда, ვეფხ. 1124; რუსულ. 398;
მიხედება, **მიხედინება** (ვახედებ, -ხედინებ, -ნე),
ფ. მ. ვაიძულე სუან მიხედვას, заставить огля-
нуться; **მიხედულობა**, ს. მიხედვა, დახედვა, смот-
рѣние; взгляды; посещение; სვეის მიხედულო-
ბითა, смотри на другихъ, ანკობ. 3—30.

მიხედება (ვა), ფ. მ. შინ მოვახედებ, ვიპოვნი, ვა-
სტაქ დომა.

მიხედვა, **მიხედლა**, ს. მცენ. როკალიწა, ერ. ლ.

მიხვდენა (მივახვდენ, -დინე), ფ. მ. მივახვდერებ, მი-
ვარცყამ, ნიშნუი ამოვიღებ, понадать въ цѣль,

მიხვდინება (ვა), ფ. მ. მივარცყამ; ხელს ვეკრავ,
понадать въ цѣль; толкать рукою, გორგ. 310.

მიხვედრა, ს. გატება, შეტეობა, სმტკა, სმტლი-
ნობა.

მიხვედრება (მივახვედრებ, -რე), ფ. მ. მივარცყამ, ნი-
შნუი ამოვიღებ, понасть въ цѣль, ან გავატებინებ,
შევატეობინებ, заставить понять, ბუნ. კ. IV;

წილად ვარგუნებ, წილად მივცემ, доставить ко-
му что по жребью, I ქართლ. 40; საბ. ლ; ნ.

მიხლოა; (მივიხვედრებ, -რე), ფ. მ. წილად ავიღებ,
წილად დავინარჩუნებ; взять по жребью.

მიხვევა (მივახვევ, -ხვოე), ფ. მ. შევახვევ, ვაპერ-
ნუთ, ცხერპუთ; (მივუხვევ, -ხვოე), ფ. უ. შევკ-
ბრუნებ, სხვას გვას წვაღ, повернуть, იდგი
по другой дороге; (მივეხვევი, -ხვოე), ფ. ვ. გარ-
შემოვერცყემი, გარშემოვევლები, окружить, ლ-
რეფ. 56; მიხვეულ- იფხენ, были окружены,

მიხვეულ-მოხვეული, ქუჩა, უღია ვიგაგამი,
непрямая, მიხვეული, ფ. გარდაკრით, косвенно
(ნამჩქათ).

მიხვეცა (ვიხვეც, -ცე), ფ. მ. მივაგროვებ ნინბით ან
ცოცხით, сребята.

მიხვეჭა (მიხვეჭე, -ჭე), ფ. მ. უსამართლოდ შევკ-
კრებ, მოვაგროვებ, собирать, сконить разными
неправдами; ограбить; იერემ. 9—5; I კორ.
6—8; I ქართლ. 337, 415; მარტ. 1—184.

მიხვება, **მიხვება**, სხ. отобрание, отняtie; заосе-
нание, 2 ქართ. 34, 146; (მივუხვებ, მივუხვებ),
ფ. მ. წავართმევ, отнять, ისაი. 18—5; 3—31;

заосевать; (მივიხვებ, მივიხვებ), ფ. მ. გამოვართ-
მევ, взять, получить; ისაი. 14—2; 23—5; და-
ბად. 21—28; 31—1; ქლ. 127, უნგან მიხვებ
ნათელსა, отъ тебѣ получаютъ свѣтъ, ქლ.
378.

მიხუნა (მივუხენი, -ვენ), ფ. მ. წავართმევ, отнимать,
მიკვიხენა, онь отьял у насъ, ნსე მიხუნა, მიხ-
უნა, (მივიხენი, -ვენ), принять на себя; отнимать, ან
მივიღებ, брать, получать, გუფ. 27; იერემ. 52—19;

მან უძღულურბანი ჩვენნი მიხუნა და სნულურბანი
ჩვენნი იკვირობა, онь взяли наши немощи и
понесъ болѣзнии; მატ. 8—17, მიხუმან, გიხუნ-
ეს, ვ. ი. მივიღებ; იერემ. 14—10: 44—13; ისაი.
5—28, 30; დაბად. 4—5; I ქართლ. 244.

მიხინბრლება (ვიქ), ფ. უ. ნელა მივალ, იდგი, ხოდნე.

მიხილვა (მივიხილვ, -ლე), ფ. უ. მივიხედვ ან მივ-
ხედვ, оглянуться, посмотрѣть, посѣтити.

მიხლა (მივახლო, -ხლო), ფ. მ. მივარცყამ; მივკრავ
ერთს სტაქანს მეორეხედ სმის ღროს, ვეფხ. 1006;
ударить обо что; стукаться стаканами, (მივე-
ხლები), ფ. თვ. დავეცემი, მივეტყაები, удариться,
მიხლა-მოხლა, ს. აქა იქ კვეთება, სლა, бнться
туда и сюда, ვეფხ. 772, მიხმა, ნ. მიხვმა.

მიხლათვა (ვიქ), ფ. მ. спутать.

მიხმანდარი (ხმარს), ს. შესტუმრე, чиновникъ, при-
ставленный къ гостямъ, котораго обязанностью
была: принимать гостей и угощать, ნ. შესტუმ-
რე ან მემანდარი.

მიხმობა (მივიხმობ, -მე), ფ. უ. დავუმახებ, მივეწოდ,
призывать, 2 ქართლ. 552.

მიხმს, **გიხმს**, **უხმს**, ფ. უ. თანამას, მიღირს; მეს-
მარების, მეჭირება, падлежить, подобаетъ мнѣ,
тебѣ, ему; подобно мнѣ, потребно; ნ. სჟმა.

მიხმული, ზედ. გამოართმული ან წალებული, вад-
тый, отвитый.

მიხოცა (ვიხოც, -ცე), ფ. მ. სოცას განვაგრძობ,
продолжать истребление (ვიჭრეი), ვეფხ. 76; ქლ.
65; რუსულ. 593.

მიხოხება (ვიხოხებ), ფ. ვ. დახმება.

მიხრა (მივკნრი, მივკნარი), ფ. მ. მივსტრეკე, მოვკ-
კავე, отгибать, загибать, მიხრები (ხარე), ფ. ვ.
მივიღრეკები, отгибаться, მივეხრები სიკვილიად,
ბნყ ნიხკიმი къ смерти, ვისრ. 203; მიხრილი,
ზედ. ვაგნუთი; ძრახლი; **მიხრა-მოხრა**, ს. სი-
მარჯვე, გურგალი, ловкость, поворотливость,
ужинка. манера.

მიხრიალება (ვა მაგლ. პატარა წყალი), ფ. უ. სხ შუ-
ნომъ течь.

მიხრწნა (მივიხრწნები), ფ. ვ. ვებრლები, старѣть,
მიხრწნილი, მიმ. постарѣлый, старшй, **მიხრწნი-**
ლობა, ს. სიბერე. ბერობა, старость.

მიხრომა (მივუხრე, -ცე), ფ. ვ. სტომით მივალ,
მივახრებ, приекакать, **მიხრომ-მოხრომა** (მი-
ვუნტ-მოვუნტები), ფ. თვ. მივალ-მოვალ სტომით,
сговариваться, ходить взадъ и впередъ, გორგ. 50;

მიხრთვა (მივიხრთვ, -თე), ფ. მ. ხელს დავავლებ,
გავიტაცებ, захватить, завладѣть, სამ. მოსეს. 46.

მიხრუმა, **მიხრუნა**, ნ. მიხმა, მიხვმა.

მიხრუვა (მივკნრავ, -რე), ფ. მ. გარდავარებ, მი-
ვეტებ, მოვხრავ კარს; покрывать; закрывать,
затворять явери, (მივიხრები, -რე), ფ. ვ. მი-
ხრავარება; затворяется, მიხრული, закрытый.

მიხრუნღვა (ვეხრუნღვები ცეცხლსა), ზთვ. გრწესი.

მიხწევა (ვახწე, -წე), ფ. მ. მივაწე, მივალ დანი-
შნულს ადგალს, достигать, доходить, ბუნ. კ.
236.

მიჯახება (მივაჯახებ, -ხე), ფ. მ. მივკრავ, მივარც-
ყამ, ударить обо что, (მივეჯახები, -ხე), ფ. თვ.
დავეცემი, удариться обо что, наткнуться.

მიჯარვა (მივიჯარვ, -რე), ფ. მ. შევიარვებ ხალხსა,
ერთად შევსჯავუვ, сѣншить народъ, (მივიჯარ-
ვი, -ვე), ფ. ვ. შევსჯავუვები (ხალხი) тѣснитси
(народъ), **მიჯარვით**, მიჯრვით, ფ. თ. тѣсно,
сгруппировано, ვეფხ. 1003.

მიჯდომა (ვიქსჯები); ფ. უ. უსწესება; (ვეჯდები),
ფ. თვ. подѣсти.

მიჯეჯვა (ვიქ), ფ. მ. смять, скомкать.

მიგნა (სპარს.). ს. სამზღერის ნიშანი, ან ჩაყრილი ქვები სამიგნოდ, межа, граница: გუგუ. 33; ვისრ. 55; **მიგნება** (ვკმიგნავ, -გნე), ფ. მ. გავკმიგნავ, სამზღერს დაეუღებ, მიგნას ჩავკვირი, межевать, (ვემიგნები), граничить, прилегать.

მიგნუერი (არაბ.). ს. ცრფალიი ან შმაგი ან გარღარული სიფვარულითა, влюбленный до безумия, ვეფხ. 2, 3, 10; **მიგნურობა**, ს. ცრფალიება, შეფრფინვა, შეხარვა, любовь безумная, ვეფხ. 9, 11, 83; 18, 17.

მიგნოვება (მიგნოვება, -ხე), ფ. მ. გროხით გავლანავ, пещить палкой, ერისთ. 14.

მიგნრა (მიგნერი, -გნრა), ფ. მ. მიგნრი, შევსტენ, совать, засовывать; (მივიგნები), ფ. ვ. შევევი-წროლედი, тѣсниться, **მიგნრა**, ს. მჭიდროება ხალხისა, стеченье народа, свалка, 1 ქართლ. 391; მიგნის ჟამს დილისასა, на разсвѣтѣ, 2 ქართლ. 519; **მიგნრი**, ფ. მ. მიგნრი, ერთმანერთმად მიწყობით, тѣсно, ვეფხ. 5; მიგნრი მიწყობილი, тѣсно положенный.

მკა, ს. жатва, (ვეკი, ვეკე), ფ. მ. მოსავლით მოგსჭრი ნამგლითა და შეეკვირებ; жать.

მკადრებელი, ზედ. გამბედავი, смѣлый; дерзкий, **მკადრებელობა**, ს. გამბედაობა, смѣлость, дерзость, 1 ქართლ. 269; (ვემკადრელობ, -ლე), ფ. უ. გავმბედავ. осмѣлиться.

მკაზმავი, ს. დამამზადებელი, снарядитель, ვისრ 28

მკათათვი, ს. ივლისი, июль мѣсяць, მკათათვისა, მცენ. მსხალია ერთგვარი, порода груш, ერისთ. ლ.

მკაღბავი, ს. მომკაღბელი, лудильщикъ.

მკაღლი, ს. კალიისგვარი ღლესკ ჰსჭამენ არაბნი, მდაბ. კალია, мелкая саранча, кузнечики, кобылки, gryllus italicus; მსაგ. 7—12; ლევიტ. 11—22; გამოსლ. 10—11, მაც. 3—4; მარკ. 1—6; იოთლ. 2—25; ფსალ. 77—46; 104—34.

მკამკამებელი, ზედ. მოკაშკაშე, ბრწუხვალე, блестящий, свѣтло-струнный. შუთ. 40, 45.

მკარგავი, ს. ვინც ჰკარგავს, кто теряет что; რიგის მიმცემი, распорядитель.

მკაფელი, ს. უმის დამობი, дровосѣкъ.

მკაფი, ზედ. ნათელი, გასაგონი, ясный, вразумительный, მკაფიად ფ. ნათლად, გასაგონად, ясно, вразумительно.

მკაცრი, ზედ. მკაცრი, კრძალვით მქცევი, ფრთხილი; ფიცგელად მომკითხავი, осторожный; строгий; **მკაცრება**, ს. предостережение, (ვემკაცრები, -რე), ფ. თვ. დავკვირძალავ ან აღუკვირძალავ, предостерегать, строго выговорить, მრავ. 93.

მკაწახლობი, ზედ. მოუსვლელი, მკაფე ხლით; недозрѣлый, ისაი. 18—5.

მკებნარი, **მკებნარი**, ს. ვინც იებანება: ცილი წყილი, ბაღონიგო და მისთანანი; кусака, кто кусается: вошь, блоха, клопъ; ზუნ. ლ.

მკედმელი, ზედ. მორცხვი, стыдливый.

მკედნარი, ნ. მტყნარი.

მკედოვანი, ზედ. მომკედოვი, смертный, მედგარი, უსუსური, слабый, плохой, ან ფრიალი გლახაკი, нищий, ქილ. 37.

მკელი, ს. მკელი, იხმარება უფრო რთულად: თქრო მკელი, шутка.

მკევინება (ვაშკევინებ, -ნე), ფ. მ. მკას ვაიბულებ, заставить жать хлѣбъ.

მკეითლობა საქმისა, ს. საქმის გაკეთება, дѣланіе дѣла, 2 ქართლ. 275.

მკეილობა, ს. კოჭლობა, хромота; (ვემკეილობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვკეიკოჭლობ. хромать, **მკეილობელი**, ზედ. კოჭლი, хромои, **მკეილობლობა**, ს. მკეილობა, კოჭლობა, хромота.

მკერავი, **მკერავალი**, ს. ვინც რომ ჰკერავს, შემკერავი, портной, сапожникъ, п. т. н. швея, **მკერავობა**, ს. портняжничество, (ვემკერავობ, -ვე), ფ. მ. ტანისმოსის კერვას ვსელოსნობ, портняжить, ანტ. 4—48.

მკერდა, ს. ლსტ. 62, 63; წყვილი მკერდა?

მკერდი, ს. გულის ფიჯარი, грудь, грудина (мясо); გამოს. 29—26; იოან. 13—25; კავ. გაფ. 1852 წ. № 43.

მკერვალი, ნ. მკერავი; **მკვანახობი**, ნ. მკაწახობი.

მკერვლობა, портняжество, (ვე), портняжить.

მკვარი, ს. ფიჭვის სანთი, лучина, лучинка, მკვარის კევი, ртгина, благовопная смола, დაბად. 37—25; 43—11.

მკვახე, ზედ. კუსე, კუსი, უნდილი, უმწიფარი, მოუსვლელი; შეუბოვარი, აურზაური, ლალი; пезрѣтый, несильный; дерзкий, грубый; მკვახე მოუბარი, грубо говорящій, ვეფხ. 206; მკვახე პასუხი, грубый отвѣтъ, რუსულ. 428, **მკვახება** (ვაშკვახებ, -ხე), ფ. მ. არ მივსცემ ნებას რომ მომწიფდე; უშერს სიკვფავს ვეცევი; заставить недозрѣтъ; сказать кому грубое слово; ვეფხ. 290; 2 ქართლ. 496; (ვემკვახები, -დი) ფ. ვ. დ. არ დავმწიფებდი, მკვახედ დავჩეზბი, несозрѣвать.

მკვდარი, ზედ. ან ს. სულ-ამოსული, უსულია, სიცოცხლეს მოკლებული, мертвый, мертвецъ; მკვდრის ფერი დავლი, поблидиѣтъ, какъ мертвецъ. მკვდარ ოხერი, ე. ი. ვისც მკვდარი ოხრად დარჩომია, ანტ. 5—34; მკვდარ ძაღლი, ზედ. ჩაღრძობილი; околевшій, მისთვის ვკხელობა, მისთვის მკვდარი, და იეა ი უნობრელი все свое искусство, და იეა ი не живущи ვეფხ. 15, **მკვდრეთითი**, ფ. მ. სიკვდილისაგან, изъ мертвыхъ, ქრისტე აღდგა მკვდრეთით, Христосъ воскресъ изъ мертвыхъ.

მკვეთელი, ზედ. მჭრელი, გამკვეთი, острый, рѣзецъ, ისაი. 10—15; მართლ-მკვეთელი, кто рѣжетъ правду, 1 ქართლ. 416; **მკვეთელობა**, ს. მჭრელობა, острота.

მკვეთი, **მკვეთრი**, ზედ. მჭრელი, მხვილი, острый, იეზუტ. 5—1; მკვეთი, ე. ი. მკვეთი არი, востеръ, ვისრ. 168; **კვეთება**, сильная схватка, 1 ქართლ. 273; მკვეთრი გონება, острый умъ, მარტ. 16—2; მკვეთი ხმალი, острая сабля, ვისრ. 48; 195.

მკვეცარი, ზედ. მკვეთი, მჭრელი, острый, ეზუტ. 5—1; ვინცა ჰსჭრის, кто рѣжетъ, მსაგ. 16—19.

მკვეხარე, **მკვეხარი**, ზედ. ან ს. დამკვეხი, მოტრახახე; хвастливый; хвастунъ; **მკვეხარება** (ვიმკვეხარებ, -რე), ფ. უ. ვიკვეხი, ცტრახახობა, хвастать, ვეფხ. 481, **მკვეხარობა**, ს. хвастовство, (ვემკვეხარობ, -რე), ფ. მ. ვსტრახახობ, ვიკვეხი, хвастать.

მკვიდრი, ზედ. და ს. საკუთარი, ხელ-სეუვალი, მოუღევარი; მემკვიდრეობითი; სამკვიდრო; აღბ. 31; მემკვიდრე, მოსახლე ერთის ადგილის; ბინადრი; საღმურთო წერილში: მემკვიდრე, მაც. 21—38; გალატ. 4—1; собственный, неотъемлемый; родовой, наследственный; коренный житель или обыватель; наследник; მკვიდრი ქვეყნისანი, обыватели страны, რიცხვი 15—31; **მკვიდრვარ**, население, ისაი. 6—5; მკვიდრი სახლისა ან სახლკარობისა, преданный домовитости, დაბად. 25—27; სადაც მკვიდრ არს კვართი უფლისა, გუჯ. 1, გძობრტაებას ხитопъ Господень, გუჯ. 1; ჩემი მკვიდრი უმა, собственный мой крестьянин, გუჯ. 19; აღბ. 77; ჩემი მკვიდრი მამული, собственно мѣнъ принадлежащая земля, გუჯ. 7; **მკვიდრად** გქონდეს მამული, имѣиъ вѣчноу на твердомъ основаніи, გუჯ. 23; დედაცაი მკვიდრია ქმრისა, жена вѣчно принадлежить мужу, გუჯ. 22, მკვიდრ ჰყო, 2 ქართლ. 67; оны населены, 2 ქართლ. 67; **მკვიდრება** (ვამკვიდრებ, -რე), ზ. მ. ვამატრონებ, საკუთრად მივსცემ; დავასხლეს, ბინადრობას მივსცემ; утверждать кого въ наследство; населить, давать земли; (ვამკვიდრებ, -რე), ზ. მ. ვატრონად გავსდები, დავიპრობ, დავამატრონები მამულს; утверждать за собою домъ, имѣніе, дворянское достоинство, ერთს ადგილს დავუენდები, ბინადრობას დავიღებ, поселиться, 2 კორინ 6—16; (ვუმკვიდრებ, -რე), ზ. მ. ვუმკვიდრად გავსდები, დავუმკვიდრებ მამულს; укрѣпить, упрочить за кѣмъ право владѣнія; **მკვიდრობა**, ს. ზ. ბინადრობა ან სამკვიდრო ე. ი. მამული; осядлость; достоиніе, наследство; დაბად. 37—15; ფსალ. 15—4; 60—5, 36—18; 1 ქართლ. 261; 180; მარტ. 2—92; ქილ. 47; სიგელი მკვიდრობისა, актъ владѣнія 2 ქართლ. 168; (ვამკვიდრობ, -რე), ზ. უ. ვასხლობ, ვინადრობ, населить, жить, обитать, ისუ. 9—27; საქმ. 3—18; გალატ. 3—18; კოლას. 3—24, ორნი ტრედნი ერთს ზედში მკვიდრობდენ, два голуби жили въ одномъ гнѣздѣ, ქილ. 49; (ვამკვიდრები), ზ. ვ. ვასხლდები; დავუმკვიდრდები; принимать осядлость; утверждаться за кѣмъ либо; ისუ. ნავე 9—17; **მკვიდრები**, ს. მკვიდრი მოსახლე, осядлый житель, обыватель, მარტ. 2—117, 146, **მკვიდრეზელი**, ს. მოსახლე, житель, **მკვიდროვანი**, ს. ზღვა და ხმელი და სოფელი მკვიდროთურთ; მცხოვრები, ბინადარი; вселенная; обитатель, ისაი. 34—1; 13—9; 14—26; 10—14, 23; 1 ქართლ. 356, მკვიდროვან ვიქმნები, населять, **მკვიდროვანება**, ს. осядлость.

მკვიერი, ზედ. შემკობილი, украшенный.

მკვირნი, ზედ. გაკვირვებული, удивленный, გუჯ. 27.

მკვირცხე, ზედ. მშვეიერი, ტურფი, სახობი; красивый, мянны; რამეთუ ისილეს მკვირცხე ფრმა იგი, либо они видѣли, что дитя красивое, გამოსლ. 2—3; საქმ. 7—20; ეზრაელ. 11—23.

მკვირცხელი, ზედ. კისკისი, მარად; ან თამაში, სამღალწურე; ქვეითად მოსიარული, скорый, проворный, быстрый; 1 ქართლ. 176; იქნის, пѣшеходецъ; მაც. 14—13; მარტ. 6—33.

მკვლეველი, ს. მაგალ. მკვლეველი გზისა, ე. ი. ვისისამე გზის მკვნიელი, ვეფხ. 185; ან უკან დამლეველი, слѣдѣный за кѣмъ.

მკვლევი, ს. მომკვლევი ვისიმი, убиѣца, მკვლევი საკლავისა, мясникъ, **მკვლელობა**, ს. კაცის კქულა, убиѣство, 1 ქართლ. 350; 1 მკავბ. 1—25; მირ. 232; (ვამკვლელობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. მოავკლავ, убивать, იერემ. 7—9; **მკვლელობითი**, -ლეზრევი, ზედ. убиѣственный, მარტ. 1—22.

მკვნესარე, -რი, ზედ. ვინც კვნესის, кто издѣхаетъ, ჩონგ. 27.

მკვრელი, მაც. საკრავისა, музыкантъ.

მკვრივი, ზედ. სავსე და გატენილი ოვინიერ ფულურობისა, мѣтиснѣ, ჩასმული; плотный, масспвный; **მკვრის კევი**, ნ. მკვარი.

მკოთღვარე, ზედ. ბრწინვალე, блестящій, შავთ. 45.

მკიერი, ზედ. შემკობილი, украшенный, ვაშლ. 17.

მკივანა, ზედ. მკვირალა, крилиный.

მკითხავი, ს. მკითხველი, ვინც კითხულობს წიგნსა, წამკითხავი; ამბისა ან ვასხისა გამოამკითხელი; მად. მექერე, მელობი, მისანი; чтець, читатель; კიცია. 89; **მკითხველი**, ს. წიგნის წარმკითხავი; ამბის შემყობი, читатель; попроситель, ვეფხ. 936; **მკითხაობა**, ს. მისრაზა, гаданіе, порожня, ზუნ. ე. 23; **მკითხველობა**, ს. чтение; попросеніе.

მკილავი, ს. მძრახველი, мѣгнѣтели, попроситель, **მკილობა**, пасмѣшка. (კქ), пасмѣшичатъ.

მკირავი, ს. ჩამკირავი, ვინც კირში ჩასვამდა კაცს ცუვის გამსიფდელსა, кто заливаетъ извѣстью преступника, სამ. კათოლ. 23.

მკიცხავი, ს. მკილავი, მძრახველი, попроситель, **მკიცხავობა**; ს. მძრახველობა, попросеніе.

მკლავი, ს. სიგრძე ხელისა მხრადგან ვიღრე თითებამდე; ძლიერება, ძალი, შემღლეზელია; рука (отъ плеча до пальцевъ); могущество, сила; შევქმუსრე მკლავი ცოდვილისა, я сокрушилъ мышцы нечестномуу, ფსალ. 9—15; სიმკიცეც მკლავისა ჩემისა, крѣпостиъ мышцъ моихъ, **მკლავწიწელია**, მცენ. კოლინჯანი, калганъ; **მკლავჩახრილი**, ზედ. მკლავ-ჩამოგლეზული, съ онущенными руками, 2 ქართლ. 532; მკლავ-მკავარი, ზედ. ძლიერი, ღონიერი, сильный, мощный, **მკლავება** (ვამკლავებ, -ვე), ზ. მ. გავიკეც ყურთმარეს, засучить рукавъ, (ვამკლავებ), ზ. ვ. ხელს-გავიციტვლებ, обнажить руку, ხელში ვიგლებ, захватить въ руки, (ვამკლავებ, -ვე), ზ. ოვ. შევხუთავ, ავიღებ ხელში, брать руками, хватать, ღუთის განგებასა ნუ ვინმე ემკლავება, никто да непротивится Божіему предопредѣленію, ვისრ. 25; **მკლავიანი**, ზედ. მკლავის მქონებული, имѣющій руки, რუსულ. 254.

მკოთღვარე, ზედ. მკოლღვარე, курящійся.

მკლოთვარე, ზედ. испускающій блескъ, -რება, ს. блескъ, შავთ. 45.

მკოლღვარე, ზედ. კომლის აღმომშვები, дымѣющійся, მარტ. 2—160; ისაი. 7—4, შავთ. 20.

მკობა, ს. убиваніе. смятленіе; хвала, прославленіе; (ვამკობ, ვამკე), ზ. მ. მოვრთავ, მოვკვამავე,

განგაშევენებ; ქებას შევასხამ, შევამკობ ქებითა; убирать, украшать, наряжать; хвалить, превозносить; ვამკობ სახელსა ღვთისასა, славлю имя Божиє; ცემკობი, -მკე) ზ. ვ. მოვირთვენი; ვიქეზი; украшатся, быть прославляему; **მკობილი**, ნამკობი ან მკული; украшенный; прославленный; ვეფ. 25.

მკოდავი, მიმ. паносящій рабу, შავთ. 59.

მკოდოვანი, ს. გლახა, пищій, გამოს. 40—12.

მკრეფელი, **მკრეფი**, ს. მომტროვებელი, собиратель, გუჯ. 20; ვეფ. 930; -ხარჯისა, сборщик податей.

მკრესელი, ს. მმარცველი ან ეკკლეისის სახმართ მტაცებელი ან მპარავი, грабитель; святотатецъ, შესავ. გიორ. მეფ. სამ; -საფლავისა, ანდრ. 58.

მკრთალი, ზედ. შესინებული, მშინარი, მხდალი, გაუბედავი, робкий, ვეფ. 1240; -ცხენი, робкая лошадь, მკრთალი ფერი, блѣдный цвѣтъ, მკრთალი ფერი, მაგალ. ლამისი; темный свѣтъ лампы, **მკრთილად**, ზ. მ. მოსიარად; ფერწასულად, робко; ნაქდო; -მკრთალობა, ს. болзливость.

მკრთომარე, **მკრთოლვარე**, **მკრთომელი**, ზედ. ბრწყინვალე, издающій блескъ, ვეფ. 1167; მკრთომარე სხივი, блестящія лучи, მკრთომელი ვარსკულავი, блестящая звѣзда; **მკრთომარება**, **მკრთომელობა**, ს. ბრწყინვა, ელვა მაგალ. სპეკულთა ქვათა, блескъ, 1 ქართლ. 261; (ვკვრომარება, -რე), ზ. უ. ვკვბრწყინავ, издавать блескъ, მარტ. 1—156; ციმით. 114.

მკრჩხალი, ზედ. ქანგ-მახვილი ვეფხვსავით. острокопый, ვეფ. 1035, ვაშლი. 48.

მკრძალი, ზედ. осторожный.

მკრძალავი, -ლვავი, ს. დამცველი, შემხახავი, хранитель; башенитель; მკრძალავი თვისა, ე. ი. თავის შემხახავი, берегущій себя, ვეფ. 1225; 2 ქართლ. 139.

მკსინვარე, ზედ. აშლილი, განრისხებული, მომდურავი ან მედგარი; ქუში, პირქუში; სასტიკი, ძლიერი, гнѣбный, сердитый, злой; суровый; жестокий, დაბად. 42—7; 31—25; საქმ. 4—2; -ზამთარი, жестокая зима, მარტ. 1—19, **მკსინვარება**, ს. მდრუვა, რისხვა; პირქუშობა; სასტიკობა; საღუთო წერილში: უთანხმობა სამდრუავი, კამათობა, შფოთი, ჩხუბი, негодование, досада; суровость; раздоръ, и была между нами распря, საქმ. 15—39; -ზამთრისა, суровость зимы; 1 ქართლ. 326. [შველარი.

მკუარი, **მკუახე**, **მკუადარი**, ნ. მკუარი, მკვახე, **მკუონველი**, ზედ. განსაკუთრებული, განკუთვნილი ან მშისაწრებელი, принадлежащій; служащій; დაბ. 3—12, 13; მკულელი, ნ. მკულელი.

მკული, ზედ. შემკული, განშევენებული, მოკაზმული, украшенный, **მკულიობა**, ს. მორთულობა, украшение.

მკუპრავი, ს. კუპრის წამსმელი, ციკტორი, кто покрывает смолою бурдюкъ, ალექს. 139.

მკურავი, ნ. მკერივი.

მკურნალი, ს. ლ ზედ. ექიმი, врачъ, меднѣ, მაგ. 9—12; ვეფ. 359; -წაბლი, излечивающее лекарство.

მკურნალობა, ს. ექიმობა, врачеваніе; медицина, (ვკმკურნალობ, -ლე), ზ. მ. ვექიმობ, врачевать, лечитъ; ქილ. 502.

მლადავი, ზედ. მეშულარი, მოლალე, მოჩხუბარი, сварливый, бранливый, ვეფ. 1051, 1225.

მღაშე, ზედ. მარილიანი, გარდამატებული დამარილული; соленый, -სისხლი, ე. ი. წამხდარი სისხლი, непорочная кровь, მღაშე მიწა, солончакѣ, ვისრ. 18, 157.

მღაღობელი, ზედ. მოლალე, მოხუმარი; шутовскій, шутникъ; დარეჯ. 85, 100.

მღეევანი, ზედ. ვითარი, какой, каковой; ესე მღეევანი, ე. ი. ესე ვითარი, такой, იერემ. 51—19; 30—7; გულსავსე ქმნილი, довольный, საბ. ლ.

მღეევანობა, ს. მსგავსება; ზემიბ, გულსავსე ქმნილი, довольство, საბ. ლ. გამომრევენობა, подобие; торжество, ან გულსავსება, удовольствие, წმ. პეტრეს ცხოვ.

მღეველი, ზედ. მაგ. დღეთა, ე. ი. დღეთა მკარგველი, უზნალოდ გამატარებელი დროთა, ვეფ. 185; терпущій время.

მღეწავი, **მღეწველი**, ს. გამღეწი, мекаложе, молочильщикъ, **მღეწავი**, ს. დამატველი, разрушитель, **მღეწაობა**, ს. დაქცევა, разрушение, საბ. ლ.

მღიავი, ზედ. გაღეული, გამხდარი, ქანი, ნალევა; თხელი, софритована, тонкій; тонкий.

მღიქნელი, ზედ. პირმოთხე, მაცურთი, листецъ, **მღიქნელობა**, ს. პირ მოთხეობა, листъ, (ვკმღიქნელობ, -ლე), ზ. უ. პირ-ვმოთხეობა, листить.

მღმობელი, ზედ. გულის შემატკივარი, сердобольный, **მღმობელობა**, ს. გულის შეტკივნა, сердоболіе.

მღოღინე, ვინც მოვლის, ожидающій. чающій.

მღოშნელი, ზედ. მლოკავი; მკოცნელი, кто любитъ лизать, ქილ. 444.

მლოცავი, **მლოცველი**, ზედ. ლოცვის მომქმედი, ან დამლოცავი; молящійся, богомолецъ; благошлюющій, სამ. სომხ. 400; **მლოცაობა**, **მლოცველობა**, (ვმლოცობ, ვმლოცვლობ, -ლე), ზ. უ. ვილოცავ; ვლოცვ, ვაკურთხებ, молиться; благословящій; ვეფ. 823; ქილ. 36; მლოცაობის სახით, подъ предлогомъ молитвы; ვაშლი. 11.

მლოცოლვარე, ს. გაქცეული, ემოტი, ბნელე, **მლოცოლვარება**, ს. გაქცევა, бнѣство.

მლხნელი, **მლხინებელი**, ზედ. შეგების მომცემი; მშველელი, ღონების მომცემი, увеселительный; облегчающій (боль и т. п.).

მმართველი, ს. გამგე, правитель, **მმართველობა**, ს. გამგეობა, управление, администрация; правительство; მარტ. 1—11.

მმარხველი, ს. მარხვის შემხახავი, постникъ, -საიდუმლოსი, хранитель тайны; **მმარხველობა**, ს. მარხვის შენახვა, постничанье.

მმეფობი, ზედ. მეფედ მგდომი, царствующій.

მმთავრობი, ს. პატრონი, властвующій.

მმკაცრი, ზედ. სიმკაცრით მქცევი, строгій.

მმიობა, ზედ. მბრუნავი, оцѣвѣнн, врашающійся; ეზეკ. 1—13.

მმოსელი, ს. შემოსავი, однѣватель.

მმრუში, ს. გარდამავალი რჯულისა, нарушитель закона.

მმუღარე, ზედ. მთხოვნელი, проси́и́й.

მმურკნელი, ს. სარკესის გამრეცხი, მეთორბელი, прачка, მარკ. 9—3; ქილ. 444; 581; ისაი. 36—2.

მმურკნელითობა, ს. მრეცხაობა, занятие стиркою белья.

მმწესველი, ს. მწეფმთი, настыр, настух, ისაი. 61—5.

მნა, მნაში (ბერძნ.). ს. ოქროს ან ვეცხლის წონა, ახლანდელის გირვანქისო ღენი, რადგანაც ძველად წონით იღებდნენ საფასეს; старинная монета въ 60 сикль, въсомъ въ фунтъ, ლუკ 19—13.

მნადირებელი, ს. მონადირე, охотникъ.

მნათი, ს. სანთლის ამნებელი ან გამსუღველი ეკკლესიაში, свѣчникъ, церковный староста, ნ. კანდელაკი.

მნათი, ს. მნათობი, свѣтло, ჩხარ. 71.

მნათლავი, **მნათლელი**, ს. ვინც ნათლავს; креститель.

მნათი, ზედ. მანათბელი, ბრწენავლე, свѣтлый, издающий свѣтъ, ნინო ქართულთ მნათი, Пина просвѣтительница Грузинъ; მნათი მნათობი, свѣтлое свѣтло, ვეფხ. 33.

მნათობელი, ზედ. მანათობელი, освѣщающий, ვეფხ. 979.

მნათობი, ს. ზეციერი სხული მომფენი ნათლისა, ვითარცა: მზე, მთარე, ვარსკვლავი, ღაბად. 1—14, 1ბ; ვეფხ. 6; ზოგჯერმე მიეწერებას ჩინებულთა კაცთა; свѣтло небесное; знатный, славный; -თვალი, камень, издающий блескъ, бриллиантъ, და მათ სამთა გმირთა მნათობთა, и эти три славные героя, ვეფხ. ცის მნათობნი, свѣтла небесная, **მნათობიერი**, ზედ. სინათლის მომცემი, дающий свѣтъ, 1 ქართლ. 278.

მნახავი, **მნახველი**, ს. თვლით მხილველი, зрителъ, очевидецъ, ჩხარ. 49.

მნაცრელი, **მნაცრავი**, ს. მონაცრე, მსურველი, желатель.

მნდე, ზედ. მსასობელი, падѣшійся.

მნდომი, ზედ. მოწადინე, желующий.

მნე, ს. მონელე, განმგებელი რისამე, მეურნე; чиновникъ, управитель, заведывающий чѣмъ, ლუკ. 16—1; რომაელ. 16—23; 1 კორ. 4—1; გალაკ 4—2; ქილ. 42; მნე სახლისა, домоуправитель; მნე ქალაქისა, начальникъ города.

მნებებელი, ს. მნდომი, ან ნების დამრთველი, жер-მნიებელი, соизволитель, желатель; **მნებელითობა**, ს. ნება, мнеломба, воля, желаніе; ვეფხ. 712; **მნებელითობითი**, ზედ. საწადისო, желательный.

მნეობა, ს. გამგეობა, правленіе, управленіе, (კვ-მნეობ, სრ. არა აქეს); ზ. მ. განვანებ, ვმართავ. управлѣть.

მნერბავი, **ცხვარი**; ს. მამალი ცხვარი, баранъ для случки.

მნერვავი, **მნერველი**, ს. დმნერვავი, сѣнатель, сажатель дерева.

მნეცარებელი, ს. მნაცრველი, увлажнатель.

მნთებარი, ზედ. მთებარე, горящий, ქილ. 232; -რე-ბა, горючесть.

მნიშნველი, ზედ. დამნიშნველი, значущій, **მნიშნველითობა**, ს. დამნიშნველობა, значеніе, ჩონკ. 34.

მო, თანდ. რომელიც დაიდების თავად ზმნათა.

მო, შემოკლებითი ზმანებითი ზმნისაგან მოსვლა, (მოლი) მაგალი: აქ მო, ე. ი. აქ მოლი, поди сюда.

მოაბა, **მეაბა** (არაბ.), ს. საქემელი, ცხსტრეფანი, ქეჯაო, კილობნი, კუბო, наланикни, нортъ-шезъ; 2 ქართლ. 295; რუსულ. 161; ნ. ჩ. ლ.

მოადგილი, ს. ვისისამე ადგილის მჭერი, наметѣнны, заступающій чье либо мѣсто; 2 მაკაბ. 11—2; 2 ქართლ. 494; მროგ. 2; **მოადგილითობა**, ს. სხვის ადგილი ჭყრა; несправдливость, несправленіе чьей либо должности.

მოადვილო, ზედ. არა მხელი, легонный, **მოადვილითობა** (მოვიადვილებ, -ლე), ზ. მ. გავიადვილებ, облегчить себѣ, (მოვიადვილებ, -ლე), ზ. მ. გავიადვილებ, облегчить кому либо, ვისრ. 297; 53; **მოადვილითობა**, ს. სიადვილე, легкость.

მოადი (არაბ.), ს. მოადვი, ან პასუხის გამცემი, со-нерникъ; истекъ, отвѣтчикъ, ვასტ. მეფ. სამ. 3, 24, 143.

მოადრეო, ზედ. აღრეობითი, ранній, მოადრეობით მოლი, приходи по раньше, **მოადრეობა** (მო-ვიადრეობ, -ვებ), ზ. მ. დროზედ ვეშ რასმე, აღრე აღვასრულებ, заблаговременно дѣлать что, ვეფხ. 833; მოადრეოდ, вѣ. за ранѣе.

მოავანცყოფება (ვავანცყოფებ თავს), притво-ряться больнымъ.

მოავე, ზედ. უკეთური, ვი, злой, злодѣи; აღბ. 67; ქილ 80, 204; **მოავო**, дурноватый.

მოავება (ვა), ზ. მ. გავაცულებ, ухудшать.

მოაზრე, ზედ. ფიქრად მიქონი, предполагающій, думающій, ვეფხ. 202; **მოაზრება** (მოვიაზრებ, -რე), ზ. მ. მოვიფიქრებ, მოვიგონებ, придумать, сообразить, ზუნ. ე. 97, 201; -ზრებულება, ს. сообразительность.

მოათქს, 3 პირი ზმნისა მოთქვა (მომათქს, მოგათქს, მოათქს, ე. ი. მომადგება, მომეწვიეს, ნ. მოთქვა).

მოალერსე, ზედ. და ს. ცრელი, მიმფერებელი; თანა მესაუბრე, შემაქცევარი, ხმის გამცემი, ласковый; собесѣдникъ; ქილ. 436; **მოალერსობა**, ს. მას-ლაათი, ლაპარაკში გართვა, бесѣда, привѣтлив-ность.

მოალისფრო, ზედ. ალის ფროვანი, красноватый, **მოალისფრობა**, ს. ალის ფერი, красноватость.

მოამზე, ს. ამბის მოქმელი, рассказчикъ, вѣстникъ, ვეფხ. 978, რუსულ. 131; 418; 2 ქართლ. 472; ქილ. 123; ფარამ. 428; **მოამზეობა**, ს. ამბის თქმა, вѣстничество, სამ. გიორგიმ. 42.

მოანგარება (მოვიანგარებ, -რე), ზ. უ. ანგარებით მოვიგებ, მოვირეწავ, стижать, получить выгоду, барышъ, корытоваться, 1 კორ. 7—3; თესლ. 4—6; ქილ. 254, 309, 364.

მოანგარიშე, ს. თეთრის მთვლელი, счетчикъ, -შეპა (ვი), ზ. მ. сосчитать.

მოანდერბე, ს. ანდერბის მოქმელი, заищатель.

მოარება (მოვიარებ, -რებ), ზ. მ. მოვიცარებ, заставить обидѣти, მოარნა თვალნი, обвелъ гла-зами, ვეფხ. 72, (მოვიარებ, მოვიარები, -რე), ზ. უ. მოვივლი; მოვისიერებ; обходить, ვეფხ. 71, 385,

901; прогуляться, ვისრ. 32; (მოვეურებ, -რე),
 წ. უ. მოვეული; обойти вокруг чего; пешишь,
 ухаживать за кѣмъ либо; რუსულ. 622, **მთარუ-**
ლი, მიმ. ქმნულ. წ. 36; обшеший, მთარული
 ცანი, მიხიქი დალი; ღერ. 17; მთარული სარო ან
 კვიპაროზი, кипарисъ рослый, красивый, ვისრ.
 34, რუსულ. 312; 709, 993; ქილ. 599; მთარული
 ცის თვალთა, ე. ი. სილამაჩით გარდარეული, მხათი
 მხათობი, красотою превосходившее небесныя
 свѣтила, ქილ. 243, **მთარულიობა**, ს. სთარული
 ან სილამაჩე, პროულა; **მთარცოვება**,
 უნდა მომარცოვება, იქ ნახე; 2 ქართლ. 561.

მთარსიყე, ს. მიგნური, ცრფალი, влюбленный,
მთარსიყობა, ს. მიგნურობა, ცრფლება; влю-
 бленность, ухаживание за женщиной; (ვქმთარ-
 სიყობ, -ყე) წ. უ. ვეტრელები, ვეველები ქალს,
 ухаживать за женщинами.

მთასაზე, ს. უურ-ცემული, თანა მოსაგრე, ამხანაგი,
 сотоварищи, союзники.

მთასაკე, ს. ცოლი ხნითა, свертникъ, 3 მკაც.
 4—7.

მთასპარეზე, ს. ასპარეზზედ მოთამაშე. მოზურთა-
 ლი, მორკინალი, მოქიდავე, ვეფხ. 68; работо-
 ренъ, атлетъ, 1 ქართლ. 293; **მთასპარეზობა**,
 ს. ასპარეზზედ თამაშობა, работорство, (ვქმთასპა-
 რეზობ, სრულ. არა აქვს), წ. უ. ასპარეზზედ ვქთა-
 მაშობ, работорствовать, საბ. ლ.; ქილ. 597.

მთაქამდე, **მთაქამომდე**, წ. მ. ამ ადგილამდე, до
 снхъ поръ, ფსალ. 70—17; **მთაქ-ყამამდე**, წ. მ.
 ამხრობლინ, до сего времени, 2 სჯული 29—28.

მთაღაბე, ს. აღაპის აღმსრულელები, иопишающій.

მთაღსარებე, ს. მეაღსარებე, სულიერი მამა, ду-
 ховникъ.

მთაშიყე, წ. მთარსიყე, აღბ. 26.

მოახლო, ს. მსლელები მეფისა ან მასლობელი; თა-
 ნად მსლელები; ამხანაგი; ვეფხ. 44, 728; სამ. გიორ.
 მ. 10, 17, საზოგადო ლაპარაკში: შემუნვარი, მსე-
 ვალი, გოგო; приближенный; близкій, товарищъ;
 адушка; მოახლოედ, წ. მ. მასლობელ, близко,
 მოახლოური, ზედ. კვ. служанкѣ относящійся, ან-
 ცობ. 4—39.

მოახლოება, სხ. приближение, (მოვიახლებ, -სლე),
 წ. მ. დავახლოებ, ახლოს მივიცან ან მივიყვან,
 приближать, ვეფხ. 909; (მოვიახლოვებდი, მოვიახ-
 ლოვებდი მოვიახლები), წ. ვ. თვ. დავახლოვებდი,
 ახლოს მივალ; приближаться, დაბად. 27—41;
 45—3; მოვიახლონებ, приближались, ციმოთ. 37;
 მომიახლება, приближается ко мнѣ, რუსულ. 1;
 ქილ. 477; მოახლოებული, მიმ. близкій, -ბულვარ
 მოახლოებულსარ, მოახლოებულა, მოვიახლოვდი, при-
 ближаться, მარგ. 14—42; (მოამხს, მოვასს, მო-
 ახსს), წ. მ. მასლობელვარ, -ხარ, -არს, я близокъ
 есмь, еси, есть; მოახს ღლე, приходитъ день,
 ფსალ. 36—14.

მოახლოება (ვემოახლოებ, -ლე), წ. უ. მოახლოედ ვა-
 ხლოვარ, მოახლოედ ვემსახურებდი, прислуживать,
 სამ. სომხ. 33; ერისთ. 89; **მოახლოობა**, სხ. бли-
 зость, (ვემოახლოებ, -ლე); წ. უ. ახლოს ვარ; ან
 მოახლოედ ვემსახურებდი, быть близкимъ; служить;
 მოახლოება, ს. близость; исполненіе обязанности

стей прислужницы, ვისრ. 153; მოახლოება
 უცოდნველობისა, быть работнъ невѣжества; ვისრ.
 178.

მოახლო, ზედ. მასლობელი, ახლოს მეოფი, близ-
 кій, **მოახლოვება** (მოვიახლოვებ); приближать,
 (მოვიახლოვებდი, -ლე); წ. ვ. приближаться.

მოახლო, ზედ. ახალი, новый.

მოახლოური, ზედ. მოახლისდმი სკუთხავი, къ слу-
 жанкѣ относящійся.

მოახს, ნახე მოახლოება

მოაჯარი, ს. კანკელი, ლანძვი, перила, рѣшетка.

მოაჯე, ს. მოსოველი, მოჩივარი, проситель.

მოაჯეობა, **მოაჯეობა**, ს. თხოვნა, საჩივარი,
 просьба, жалоба, (ვემოაჯეობ, -ჯევე), წ. უ.
 ვსთხოვ, საჩივარ მივართმევ, просить, приносить
 жалобу; რუსულ. 519, 974, 978; ვეფხ. 748.

მოზავება, ს. გარშემოვლება, обвести, обвести;**მო-**
ზაველი, მიმ. обнесенный, იეზევ. 41—15.

მოზადავება, ს. ზადავდ მოვეკარავ, сварить въ
 сиропѣ; -გული **ცვილი**, ს. მ. 115, сиропъ.

მოზადურება (ვიზადურებ, -რე), წ. მ. ზალით დავი-
 ქერ თევზსა ან მფრინველსა, ловить рыбъ, птицъ
 сѣтью, ქილ. 587; მოციქულთა სიტყვით მოიზა-
 დურნეს, апостола словами увлекли многихъ,
 გუჯ. 27.

მოზავეთე, ს. მკვდრის მოცრალი, ზვეთის მოქმელი,
 лавдиси, плакуша, плачел.

მოზაზარ-მოფარდება (მოვიფარდები), წ. მ. ზაზარში
 ვიუილი, кунить въ рынокѣ, ციმ. 175.

მოზაზრვა (ვეზაზრავ, -რე), წ. მ. ზაზარდ გარდავაქ-
 ცვე, обратитъ въ рынокъ, ქილ. 32.

მოზაკება, **მოზაკება** (ვეზაკებ, ვეზაკებ, -ბე), წ. მ.
 გარშემოვალეებ ბაკესა, обвести оградою, (მოვე-
 ბაკებ რისხვასა), წ. მიჩ. რისხვით შევაშინებ, რის-
 ვით შევაძრწუნებ, навести страхъ, მოურავ. 242;
მოზაკული, მიმ. обнесенный.

მოზალანსე, ს. ვინც საზალანსო იღებს, сборщикъ
 податей за потравку скота; დასტულ. 7, 98,
 139.

მოზანა, **მოზანება** (მოვეზან, -ვეზანებ, -ნე), წ. მ.
 დავზან, მოვერცხ, обмытъ, თავს მოვეზან. палу-
 дити кому голову, (მოვიზან, -ნე), წ. მიჩ. დავი-
 ზან, обмытъ себя, ქილ. 481; 2 ქართლ. 371.

მოზანება (მომიზანებ), წ. მიჩ. ზანი მოთხარით, вто-
 рите мнѣ; ანტ. 6—35.

მოზარება (მოვიზარებ, -რე), წ. მ. შესანახვად მივს-
 ცემ, ან ჩავზარებ, отдать на храненіе кому что,
 поручитъ, вѣрнѣтъ, (მოვიზარებ, რე), წ. მიჩ. ჩავი-
 ზარებ, მივიღებ შესანახვად, принитъ на хране-
 ние; (მოვეზარებ, -რე), მივეცემ შესანახვად, быть
 отдану на сбереженіе, მომიზარა, я получилъ
 на храненіе.

მოზარვა (მოვეზარავ, -რე), წ. მ. მოვითონი, დავზა-
 რავ, покопать немного, ქილ. 648.

მოზაპავი, ზედ. მზაპავი, подражатель, 2 ქართლ.
 371; მარგ. 2—197; მოზაპავი ცათა სვეტი ცხო-
 ველი, столпъ жпшотворящій равный побесамъ,
 გუჯ. 22.

მოზაპეა (მოვეპეავე, -პე), წ. მ. მივეპეავე, მივაქმს-
 გავსებ, подражать.

მობაწრვა (მოგვებაწრავ, -რე), **ფ. მ.** ბაწრით მოვ-
ლაარღნი, обмыть впревкую, სპ. ლ.
მობეგრე, ს. ბეგრის გამღები, податной, окладной,
სამ. გ. მ. 29; გორგ. 93.
მობეგრება (თავს მოვაბეგრებ), падотьдаты кому;
(მოვებეგრებ), **ფ.** ვდ მოვებეგრებ, соску-
читьсЯ, მობეგრებული ცხოვრება, скучная жизнь.
მობეგრლარი, ს. მახეგრლარი, доносчик, клязунник,
სამ. ვახვ. 253; მოურავ. 22; 2 ქართლ. 567.
მობეგუვა (ვჭ), **ფ. მ.** ღავეტეგუვ, скомкаты.
მობერვა, სს. ღეთსაგან ზეგარდამო მოვლენა ში-
ნაგანისა გონების ან მადლოსა, вдохновение, ჩხრ.
80; (ვებერავ, -რე), **ფ. უ.** ვებერი, ვებერავ, дуть,
საქმ. 2—2, სურნელი სუნი ვარდთა ღღესმოგებერნა.
ქვენაბუქმან, ე. ი. ნიავმან ვარდს შემოჭკარო, და
მისი მშვენიერი სუნი მოიტანო, ვეფხ. 724; се-
годня вѣтеръ принесть намъ пріятный запахъ
розы.
მობერვააცი, ზედ. მცირედ მოსუცებული, старова-
тый.
მობერტყა (მოგებრტყ, -ტყე), **ფ.** ღავეტერტყავ ხილსა,
триста, сбить фрукты съ дерева, ქილ. 573.
მობერწება (ვებერწები, **ფ.** ვდ. ძღაღაღა მზ-
плоднымъ.
მობეჭება (ვებეჭავ, -ღე), **ფ. მ.** ზეჭედს ღავსავამ,
опечатать, ქილ. 262, 222.
მობეცევა (ვებეცე, -ზიე), **ფ. მ.** მოვებეცევა, მოვზრი,
сгибать, ვისრ. 21; (მოვიზზიეკები, -ჯეს, **ფ. ვ.** მო-
ვისრები, сгибаться, **მოზვეცილი**, **მონაზვეცი**,
მომ. согнутый.
მობიღწება (ვებიღწები), **ფ.** ვდ. омерзѣть.
მობიძებურება (ვი), **ფ. მ.** стая вѣрлхой.
მობიზინე, ზედ. მცენარე მშვენიერად ამწვანებული,
о раст. зеленѣющій, ზუნ. კ. 282; ჩოხვ. 56.
მობირება (მოვიბირებ, -რე), მოვიბადირებ, მოვიზი-
დავ თვისს კერძოდ, привлекать, склонять на свою
сторону, (მოვიბირები, -რე; მობირებულ ვიქმნე-
ბი), **ფ. ვ.** მოვიბადირებ, бить привлечену на
чью либо сторону, бить подговорену; ღარეჯ
2—85; მოვუბირებვიარ, я подговоренъ, ღარეჯ
2—97; **მობირებულთი**, уличенный.
მობლარდნვა, **მობლანდვა**, მობლარდნა (ვჭ), **ფ. მ.**
მოვანვევ, მოვანცევე, განემოვსევე, შევსევე; обни-
вать, облекать; укутывать, (მოვიბლარდნი, -ნე),
ფ. მიჩ. მოვისვევე, მოვიცევა; облечь, опутать себя,
обнить себя; იეზუკ. 27—7; ქილ. 686, შავთ. 56.
მობმა, სს. привязка, მოზმა მოცენილისა, ვიპრანთ
вынхъ, или сломанную кость, ზუნ. ლ; (მოვა-
ზამ, მოვაზი), **ფ. მ.** მოვაკრავ, მაკალ, თოკსა, ღავა-
ზამ, привязать, მოვაზამ ზურგსა, მხარსა, помо-
гать кому, пристать къ кому, солигнѣтсЯ;
2 ქართლ. 519; გუკ. 33; (მოვიზამ, მოვიზი), **ფ. მიჩ.**
მოვიკრავ; მცენარეთა თვის: მოვისხამ ნაყოფსა
(მოზმა ითქმის ერთის ნაყოფისა თვის და მოსხმ
მრავალთა ნაყოფთათვის); привязать себя; при-
носить плодъ (о деревѣ); კეთილი ხე კეთილს
მოიზამს, хорошее дерево приноситъ хорошій
плодъ, და მოიბთ (ე. ი. მოაბთ), ზვარავი იგი ქა-
მებული და ღავეკალ, привяжите откормленнаго
теляца и заколите, ლუკ. 15—23; და მოიზნა

აზრამ ცხოვარნი და ზვარავნი და მისცა აბიმილიქს;
и привязалъ Авраамъ телку и крупнаго скота
и отдалъ Авимелеху, ღაზდ. 21—27; (მივეზმი,
-ბი) **ფ. მ.** ღავეკერი, привязать себя, **მოზმული**,
მომ. привязанный, მოზმული კარავი კარავზედ,
шатеръ за шатромъ; ღარეჯ. 130; მოზმული ქვე-
ყნა ქვეყნაზედ; одна съ другою смежныя страны,
გორგ. 56.
მოზნევა (ვაზნევ, ვაზნი), **ფ. მ.** მოვებენცავ, მოვჭ-
ური, разсыпати, разбросати; обсыпати; (მოვიზ-
ნევი, -ნიე), **ფ. ვ.** მოვიყინებები, მოვიყრები, раз-
сыпаться, ქილ. 278.
მოზნელევა (ვაზნელე, -ლე), **ფ. მ.** ღავაზნელე, სი-
ზნელეს ჩამოვადებ, затемнить, (მოვზნელე-
ბი), **ფ. ვდ.** ღავაზნელეები, затемняться.
მოზობევა **ფ. უ.** (ვჭ). тащиться.
მოზოკევა, **მოზოკელვა** (ვებოკლავ, -ლე), **ფ. მ.** ღა-
ვანვევ, მოვანვევ, обнить, ქილ. 459; 606; -ხისა.
согнуть дерево въ дугу; (მოვიბოკლევი), **ფ. მიჩ.**
მოვიკრუნჩხები, съезжиться, ქილ. 562.
მოზოლთვა (მოვებოლავ, -ლე), **ფ. უ.** ვებოლავ, მცი-
რედ ბოლს ვუსეებ, дымить, ქილ. 208.
მოზოლოდ, **ფ. მ.** ბოლოს ღროს, наконецъ.
მოზოცება (ვა), **ფ. უ.** ნაღთს (о крупныхъ жи-
вотныхъ) идти медленно.
მოზომება (ვეზომებ, -მე), **ფ. მ.** ვეზომებ, მოვანი-
ჭებ, მოვსევე, жаловать, дарить, მოვიბომეთ,
мы пожаловали тебѣ, ჩოლავ. სივ. 11.
მოზოჭევა (ვებოჭავ, -ჭე), **ფ. მ.** ზელთ ვიგელებ, ვა-
ხვანთი, прибрать къ рукамъ.
მოზრადლული, ზედ. გულის შემოკვივარი, жалост-
ливый, სომხ. სამ. 157; ალქ. 20.
მოზრიყევა (ვი), **ფ. მიჩ.** მოვიყევევებ, обмануть,
рабле 28.
მოზრტყე, ზედ. რადენმე ზრტყელი, плосковатый,
მოზრტყეღება (ვაზრტყეღებ, -ღე), **ფ. მ.** ვა-
ვანცეღეღებ, ძღაღთს плоскимъ.
მოზრუნება, სს. поворачиваніе; поворотъ; მო-
ზრუნება სენისა, ე. ი. შექცევა, возвратъ болязни,
ქმ. წ. 112; (მოვაზრუნებ, -ნე), **ფ. მ.** ვაღმა მო-
ვანცრაღებ, მოვანცევე, поворотить, повернуть.
მოვაზრუნებ მწვადსა, повернуть жаркое на вер-
телѣхъ, მოვაზრუნებ სულობას; принести въ чув-
ство, (მოვიზრუნებ, -ნე), **ფ. მიჩ.** უკუ მოვიქცევე,
ღავიზრუნებ, возвратить себя; მოვიზრუნებ გულსა,
успокоюсь, ღარ. 9; ქილ. 659; მოვიზრუნებ
სულსა, ожить, (მოვებრუნებ, -ღე), **ფ. მ.** მო-
ვიქცევი; ცნობას მოვალ; поворотить назадъ;
придти изъ себя; придти изъ чувство, სენი მო-
ვიზრუნდა, болязнь возвратилась, (მოვებრუნებ-
ბი, -ღე), **ფ. ვდ.** ღავებრუნებები, поворотить, обер-
нуться къ кому, რუსულ. 884; **მოზრუნებულთი**,
მომ. возвращенный; повернутый, შესავ. გორგ. 1
მ. სპ.
მოზრევილება (მოვებრევილეები, -ღე), **ფ. ვდ.** ღავ-
სუსტლები, მოვექლურებები; მოვსლუნცებები, осла-
бнѣть; иригушиться. მოზრევილება კბილთა, па-
бить оскомину, იეზუკ. 17—2. (მოვაზრევილები),
ფ. მ. მოვანლუნცებ; მოვანსუსტებ, иригушнги;
ослабить.

მობრძანება, ნ. მობძანება.

მობრწყინება (ვებრწყინავ, -ნე), წ. უ. ვებრწყინალებ, ვებრწყინალებ, ვებრწყინალებ, სიამა.

მობრწყინება (ვა), ლოშჩი, придавать блескъ.

მობუკვა (ვებ, წ. მ. მოვუკვავ, სჯეხ.

მობუყვა (მოვიბუყებ, -ყე), წ. ვ. სიცივისაგან მოვიკრუნხნებ, შევიკრუნხნებ, пахочахтисъ, наежтисъ, пахмуртисъ; **მობუყული**, **მობუყვილი**, მიმ. падушый.

მობუყლენე, ზედ. მდ. ცვინავი, ворчалливый, -ნოე-ბა, ворчалливость.

მობურვა (მოვებურავ, -რე), წ. მ. მოვფარებ, по-крыть, გამოს. 26—12; (მოვიბურავ, -რე), წ. მიჩ. მოვიფარებ, покрыть себя.

მობურთალი, ს. ბურთით მოთამაშე ასარეზზედ; ратоборъ на публичныхъ играхъ въ мячики, ვეფს. 20; რუსულ. 419, 441, 372.

მობოჭავჭელინა (ვებ), წ. მ. სჯათ რუკა.

მობლუნძვა (ვებლუნძავ, -ძე), წ. მ. მოვებლუნძვავ, მო-ვებლუნძვავ, сжаты, скомкаты, (მოვიბლუნძები, -ძე), წ. ვ. მოვიბლუნძები, сжаться.

მობძანება, ს. приходить, приѣзды, (მოვებძანებ, -ნე), წ. მ. მოვიყვან, приводить, (მოვებძანებ, -ლი), წ. ვ. მოვალ, приходить, приѣзжать, ქილ. 205.

მობძარვა (მოვებძარავ, -რე), წ. მ. მოვებძარავ, მო-ვებძარავ, потерзать, поразодратъ, მობძარვა სორ-ცისა კბილით, მარტ. 2—196; исцусать тѣло зу-бамн.

მობჯენა (ვაბჯენ, -ჯინე), წ. უ. ფენს ვაბჯენ, გა-ღვსღვამ, переступать ногою, რუსულ. 272, (მო-ვებჯინებ, სული უელში მოვებჯინა, едва могъ дышать, снерло дыханіе.

მოვანტვავ (ვებ), წ. მ. მოვებსერი, загрязнить.

მოვანტრავ (ვებ), წ. მ. ვაებტრავ, გამოვანტრავ, обнорать, 2 კორნი. 12—17.

მოვარება (მოვავარებ, -რე), წ. მ. გარს შემავაველებ, окружить, **მოვარებული**, მიწ. окруженный, ეხე. 43—17.

მოვარევე, ზედ. გარი, გარეგანი, виѣшній, **მოვა-რეობა**, ს. გარეგნობა, გარეშეობა, виѣшность.

მოვადება (მოვავადებ, -დე), წ. მ. მოვავადებ, გამო-ვავადებ, подбросить, кинуть, წყალმა ძელი ნა-პირზედ მოვადო, რწაა выбросила бренио на бе-регъ, (ვავადებ, -დე ზელოთ), захватить, прибрать къ рукамъ; მოვავადებ კარსა, притворить за со-бою двери, მსუბუქთა ნივთთა წყალი პირზედ მო-ვავადებ, вода легкія вещи держать па поверхно-сти; ქიმ 1, 3, 82, 271; რემ მოვადო ნაღები, молоко отстоялось, покрылось густотою; -დრო-შას, схватить зная, შეთ. 74, (მოვავადებ, -დე), წ. მიჩ. მოვავადებ, кидаетъ мѣхъ, бросаетъ мѣхъ, მოვავადებ ყურსა, подслушиваешь меня, ყური მოვავადებ. послушай меня, ვეზირობა შენი ღმერთს ჩემზედ მოვავადო, Богъ представилъ мѣхъ давать тебѣ совѣты, ვეფს. 275, (მოვავადებ, -დე), წ. მიჩ. მოვავადებ, бросить кому что, მოვავადებ კარსა, притворить двери, მოვავადებ სრიკსა, употре-бить противу кого хитрость, კაცია 77; დარეჯ. 2—76; **მოვადებული**, **მოვანადები**, მიმ. сро-шешный, **მოვადებინება** (ვა), წ. სსმ. მოვავადებ

მოვავადებ რისისამე დავკროთ, отломать, отснчь, თავი მოვადებინა, онъ отрубилъ ему голову, შა-ვი სენჯი მოვადებინე, сними черпую пленку, ქიმ. 256.

მოვადომა (მოვავადებ, -დე), წ. ვ. დავავადებ, დავს-წვები, повалиться, лечь, მოვადებულვარ, я лежу. **მოვადება** (მოვავადებ, -დე), წ. მ. მოვავადებ, გაულო, по-стилатъ, ვისრ. 79.

მოვადება, ს. შესავადი, სარგო, შეძინება, прибыль, барышъ, выигрышъ, дивиденды; приобрѣтене; იერმ. 32—11; არა ფრის მოვადება არა აქეს, онъ неимѣетъ никакой прибыли; (მოვადებ, -დე), წ. მ. მოვავადებ, მოვავადებ, მაგიერს გარდევსლი: უწინდელს მდგომარეობაში მოვიყვან; воздавать, даровать, платить; приводить въ прежній видъ, возстановлять, 2 სჯული. 32—6; 2 მეფე. 22—21; ფსალ. 7—4; ღმერთმან მოვავადო მაგიერს, Богъ, да воздастъ вамъ въ змѣтнхъ, да заплатитъ, რად მოვადე კეთილისა წილ ბოროტი, ვა ჩემъ запла-титъ мнѣ за добро зломъ, დაბდ. 44—5; და ვი-თარ მოვავადო კვალადე მეფობას თვისსა, и какъ возвратитъ себѣ царство? 2 ქართლ. 115, (მო-ვავადებ, -დე), წ. მ. მოვავადებ, შევიძინებ სრამით ან საფასით; ვიშოვი თამაშობით ან სანაძლეოთი; მი-ვიღებ სარგებლობას; стлжать, приобрѣтаты, выигрывать; получить барышъ, прибыль; დე-ვიც. 27—22; მატ. 12—13; ვეფს. 1061; 1 ქართლ. 222, 343; აღბ. 98, 157; ქილ. 100; გორგ. 93; მოიგო დაბა საფასითა, онъ приобрѣлъ деревню покупкою, მოვავადებ სიყვარულსა, при-обрѣсти любовь, მოვავადებ სისყიდელსა, получить вознаграждение, ებრ. 16—35; მოვავადებ ვისისამე გულსა, расположить къ себѣ кого либо; მოვი-ვადებ სანდლსა, приобрѣсти имя, მოვავადებ სათოე-ბასა, приобрѣсти благодать, მარტ. 1—106; ჯერ ყამი არ მოვავადო, я неимѣлъ еще времени, ცი-მით. 13; მოიგო სანაძლეო, онъ выигралъ за-кладъ, ფურმა მოიგო სბო, корона отелнлась, მო-ვივადებ პასუსი, სიტყვა, они отвѣчали мнѣ, უსა-მართლოდ მოიგო და უწესოდ წარავად, беззаконно приобрѣлъ и безнужно растратилъ; ყოველთვის ვირი თავის გვარს ჩომორს მოვავადებს, ослица за-всегда родитъ подобнаго себѣ ослепка, ანტ. 9; (მოვავადებ, -დე), წ. მ. შევეძინებ, მოვავადებ; გამოვარ-თმევ წანაგებისა, приобрѣсти для кого; выигратъ у кого; მოვავადებ თავსა, приобрѣсти себѣ, ცი-მით. 3—13; მოვავადებ სანაძლეოს, выигратъ у кого закладъ, მოვავადებ პასუსსა, отвѣчати кому, (მოვავადებ, -დე), წ. თვ. მოვალ პირველსავე მდგომარეობას; მივიღებ ნაცვალსა, გარდავენებ, ვეზღვევინებ, приходить въ прежнее положе-нше, возстановляться; получить возмездіе; ისია. 23—18; მატ. 12—13; მარკ. 3—5; 8—25; მოვავადებთა თავსა თვისსა, приходить въ себя, ლუკ. 15—17; მოვავადებთა ქუჩაზედ, გონებას, обраду-миться, 2 სჯული. 4—39; რუსულ. 674; მოვავადო, воздалось мнѣ, **მოვავადული**, **მოვანადები**, მიმ. приобрѣтенный, выигранный.

მოვავადება (მოვავადებ, -დე), წ. მ. გამოვიყვან ან გა-მოვივადებ მისაგებებლად, выносить или высылать

кого на встрѣчу, რუსულ. 563; არ სეიანი ეამი მოაგებოს, если натолкнеть его на неблагопріятное время, ვისრ. 189; (მოვებეგები), ზ. თე. შევემსხვევი, встрѣчатъ.

მოგერება (ვიგერებ, -რე), ზ. მ. გავრეკ მწეროთ, обмахивать мухъ, (ვეგერებ, -რე), ზ. მ. მოვექნევე სელს ან სხვას რასმე დასკვერელად, სელს გამოვიღებ, замахнуть, занести руку и т. д. для нанесенія удара, **მოგერებინება**, სსმ. იგივე მოგერება; ზუნ. კ. 34.

მოგვა (მოვკვა, -ვკვავე), ზ. მ. მცირედ დაკვავე, подмести.

მოგვალვა, ზ. მ. მოვლივარ, придти, საბ. ლ.

მოგვარება, სს. прииспособленіе, დროს მოგვარებათა, по обстоятельству времени, აღბ. 42; (ვაგვარებ, -რე), ზ. მ. მოვარენებ, გავეკეთებ რასმე გერსიანად, გვარინად; выгадывать, пиворачиваться, припаровить, прииспособить, придумать, приладить, ვეფს. 107, 720; მოვავარებ ღონესა, придумать средство, ვეფს. 261, 629, 1202; რუსულ. 2, 298; (მოვიგვარებ, -რე), ზ. მ. მოვიგვარებ, придумать, ვეფს. 117; ღონე სხვა რამ მოვიგვარო, думалъ придумать другое средство, ვეფს. 530; მომიგვარა, онъ устроилъ мнѣ, ვეფს. 227, (მოვეგვარები, -რე), ზ. თე. მოვეგვარებები, припаровитесь, прииспособитесь, придумывайтесь; წყეხით არ მოვეგვარება, огорченіемъ пельзы იმწხვს უსწიხა ვხ ძიან; რუსულ. 196; ჩემგან რა მოვეგვარება, чтожь я могу придумать, რუსულ. 481.

მოგვერდი, ს. მთის გვერდი, сторона горы, ციმ. 134; სრიკი ქილაობაში. გვერდის ვერა დასაცემად, ухватка, пріемъ, уловка борцовъ. მოგვერდის ვერა, подставить кому ногу.

მოგვი (ბერძნ.), ს. მღვდელი, ქურუმი ცეცხლო-მსახურთა; 1 ქართლ. 269; მეცნიერი ვარსკვლავთ მოიჭნელი, მატთ. 2 — 1; 7; გრძნეული, მისანი, საქმე. 13—8; магъ, жрецъ; волхвъ, астрологъ; волшебникъ.

მოგვი, ს. სამღრ, ყელ-მალალი ფესხაცემლი, ჩექმა, саиогъ.

მოგვნიშული, ზედ. მოგვის მსკავსი, მზაკული, хитрый, საბ. ლ.

მოგვრა, სზ. приводит, (მოვკვებრი, -გვარე), ზ. მ. მოვიყვან ერთსა ან მრავალთა; საქუთრად მრავალთათვის ითქმის მოსხმა; приходить; მოვკვებრი ცოლსა, жепить кого, მოვკვებრი ცრემლსა, прослезить кого, ფარამ. 21; მოვკვებრი ოფლს, заставить пропотѣть, ასეთს საქმეს მოვკვებრი რომ, въ такое дѣло впутая его что, რუსულ. 487; (მოვეგვებრი, -გვარე), ზ. მიჩ. მოვეუფუნ, приводитъ къ кому, 2 ქართლ. 533; მოვკვებრი სენსა, патолкнуть кого на болѣзнь, მოვეგვებრი მილს, усылваю, მომგვარე приведи ко мнѣ, ვეფს. 92; (მოვიგვებრი, -რე), ზ. ვ. მოვიყვანები, быть приведену, ვეფს. 1173.

მოგზავნა, სს. присылка, (მოვკვავენი, -ნე), ზ. მ. მოვავლენ ან მოვეუღვენ კაცსა, посылать къ кому кого, подослать, (მოვიგვავენები, -ნე), ზ. ვ. მოვივლინები, быть отправлену къ кому, (მოვეგვა-

ენები, -ნე), ზ. თე. მოვევლინები, посылать къ кому, მოგვავენილი, -გენბული, მიმ. подосланный, присланный, ვეფს. 978.

მოგზაური, ს. მგზავრი, გზას მავალი; თანა მეგზავე, путешественникъ; подучникъ, ციმ. 64; ლუქ. 2 — 44; **მოგზაურობა**, ს. გზა-გზა სიარული, путешествие, (ვემოგზაურობ, -რე), ზ. მ. ვემგზავრობ, დავლივარ ქვეყნების მოსახლეველად, путешествовать, ზარულ. 4—2.

მოგზება, **მოგზნება** (მოვავგებ, -გზნებ, -ნე), ზ. მოვსწავე; ცეცხლით გაყანადკურებ, сжечь; истрелить огнемъ, ცეცხლი მოვავგზნებს, подожгли, ქილ. 245; მოვიგზნებ ცეცხლსა, разложить для себя огонь; მისგან მოვიგზნებს და დატყინებს გულსა, отъ него получаютъ огонь и воспаляютъ сердце; მარც. 2—59; კარს მოვიგზნათ დასოცლინი, მოურავ. 60; обложилъ себя убитымъ тѣлами.

მოგიყება (ვა), ზ. მ. одурять.

მოგიყიანება (ვი თავსა), притвориться дуракомъ.

მოგლა (მოვკვლი, -გალე), ზ. მ. ვანუ, ვკვლურ; მოვკვლუნეც, დავსცენე; точить, молотъ, бить на мелкіе куски; რიცხ. 11—8; გამოსლ. 30—36; -თავს, разможить кому голову, (მოვიგლი, -გალე), ზ. მიჩ. დავიმეკ, მოვიქლეუ, прищемить, иатереть себѣ мозоль, (მოვიგლები, -გალე), ზ. ვ. დავინაყები, დავიმეკები, точолыся; რიცხვი. 11—8.

მოგლეკსა (მოვავლეკ, მოვკვლეკს, -ლისე), ზ. მ. მოვკვლეკს, მოვკვსეკებ, обматать, оштукатурить, (მოველეკს ქოთნს პირსა თისით), ზ. მიჩ. задрать глиною отверстие горшка, ქიმ. 142.

მოგლეკვა (ვეკლეკე, -ვეკლეკე), ზ. მ. მოვკვსეყვეც, მოვკვზე, მოვამრობ; მოვკვრეფ; срывать, отрывать; сорвать; წყალმა სიდი მოვკვლეკვა, вода снесла мостъ, მოვეკლეკეები, მოვიკვლეკეები, მოვკვლეკეები, -ჯი), ზ. ვ. მოვსეყელები, მოვარდები; отрываться; отпадать, сорваться, დასც. 45, სამ. ვანც. 185; მოვავლეკე კბილსა, вырвать зубъ; მოგლეკინება (ვა), ზ. მ. ვადავით რიან, -წვერსა, выщипать бороду, აღბ. 144; -სამანსა, сшить межевые знаки, სამ. ბერძნ. 47; -კლდესა, რუსულ. 615, срыть гору; **მოგლეკიდი**, **მონაგლეკი**, მიმ. сорванный.

მოგლოვა (ვი), **მოგლოვება** (ვიგლოვებ, -ვე), ზ. უ. მოვიტრებ მეკლარსა, оплакивать покойника, (მომიგლოვებ, -ვე), ზ. უ. მომიტრებ, ქილ. 480; оплакиваемъ со мною покойника.

მოგნება (ვა), ზ. მ. найди; მომაგნებ, найдешь меня.

მოგოკვა (ვე), ზ. უ. плестись.

მოგობა, **მოგობნა**, ს. გრძნება ან მისნობა; ქურუმობა, შავთ. 102; ისუ ზირაქ. 34—2; 1 ქართლ. 478; волшебство, магія.

მოგოზა (მოვკვოზ), ზ. მ. მოვლეკსა, облизать.

მოგონება, სს. выдумка; воспоминаіе; ქკუუ მოგონებაზედ ჰკილია, умъ заниситъ отъ пропщательности, т. е. у кого нѣтъ дальновидности, то у него и ума нѣтъ, (მოვავონებ, -ნე), ზ. მ. გავასენებ, напомянать, припомнить кому; ვისრ. 128; მომაგონებ, я припомню, მომაგონებ.

я впомню, რუსულ. 426; ვისრ. 120; (მოვი-
გონებ, -ნე), ზ. მ. თვით თავით თვისით მივსვლენი,
აღმსენებელა, მოვიფიქრებ; მოვიპოვებ, შემოვიღებ
რასმე; შავთ. 78; придумывать, выдумывать; при-
поминать; изобретать; მომიგონებ, ты впомнишь
меня; выдумывашь на меня; ვეფხ. 797; ვისრ.
50; (მოვეგონებ, -ნე), ზ. მიჩ. მაგალ. ცილს; ე. ი.
ცილს დავესწამებ; оклеветать кого, (მოვეგო-
ნები, -ნე), ზ. თვ. მოვისსენებ, впоминать, при-
поминать о комъ, ვეფხ. 797; ვისრ. 4; მოვეჭო-
ნებივარ, მოვეჭონებოდი, онъ впомнилъ меня,
რუსულ. 6, მოგონებულთი, მოგონილთი, მიმ.
выдумавший, მოგონილობა, ს. выдумка,
2 ქართლ. 563; მოგონი, ს. выдумщикъ.

მოგონიერება (ვა), ზ. მ. надумать.
მოგონება (ვა), ზ. მ. катить.
მოგონება (მოვეჭვარავ, ან მოვეჭვორლები), ზ. უ.
გარვით მოვალ, катиться.
მოგონება (მოვეჭვარავნი, -ნე), ზ. მ. წავსვევ; завер-
тывать, განმ. ვეფხ. თ; მოვეჭვარავნით მთა და ბარი,
ე. ი. გამოვიარეთ მთაცა და ბარიცა, мы прошли
горы и равнины; ვეფხ. 433; 1404.
მოგონებლავა, მოგონებლავა (მოვეჭვრემლავ, -ლევ,
-ლე), ზ. ვილავ, ვისურმავ წარსა, თვალსა, ცუ-
მით ბრონი, глаза; 4 მეფ. 9—30; დაბეჭდილს
დაბადებაში ცხება ჰსწერია.
მოგონება (ვეჭვარე, -რისე), ზ. მ. დავგრე, დავკსმა-
ხავ; მოვეკაკავ, скрутить, закрутить; загнуть;
თავი მოუგონავ, онъ свернулъ ему голову, მო-
ვეუგრეხე ურსა, выдрать за уши, ქალ. 210, 220,
(მოვიგონებ, -ნე), ზ. ვ. მოვიკაკავები, согнуться,
скорчиться, მოგონებნილი, მიმ. согнутый, მო-
გონებნილობა, ს. მოკაკულობა, согнутость.
მოგონილება (მოვავრილებ, -ლე), ზ. მ. გავაცივებ,
გავავრილებ, прохладятъ, (მოვეუგრილებ, -ლე),
ზ. მიჩ. სიგრილეს მივსცემ ვისმე, давать кому
прохладу, тѣни, გულს მოვეუგრილებ, облегчить
кому душевныя страданія, уснокоить, ზუხ. კა-
რი. 18; (მოვიგრილებ, -ლე), ზ. მიჩ. გრილით ვი-
სიამოვნებ, მოვიჩრილებ, отдохнуть подъ тѣнью,
ქალ. 21, 672.
მოგონივება (მოვავრეებ, -ვე), ზ. მ. მოვეჭვრებ, მო-
ვაქუნებ, собирать, скоплять; მოვეუგროვებ თავში
ჭკუას, образумлю; ანტ. 2—29; (მოვეჭვროვლები;
-ლი), ზ. მ. მოვეჭვრები, მოვეჭვრებ, скопляться,
собираться, მოგონივებინება (ვა), ზ. სხმ მო-
ვაქუნებინებ, заставить собирать.
მოგონებება (მოვავრებ, -ბე), ზ. მ. გვას შევეუკრავ
წყალსა, запрудить, (მოვეჭვრებ, -ლი), ზ. ვ. ვ.
წყლისათვის: ერთს ადგილს შევეჭვრებ, запру-
живаться, ვეფხ. 243; (მოვეჭვრებთ თვალში ცრემ-
ლი, ივერი № 1—54, наворачуясь на глазахъ
слезы.

მოგონება (მოვეგულავ კარსა), ზ. მ. მოგონებ კარსა,
затворить двери.
მოგონებება (ვი), ზ. მ. придумать.
მოგონებავება (ვა), ზ. მ. გუნდავ ავსვრემ, смять
მოგონება, ს. მოგონა. [въ комокъ (гѣсто).
მოგონე, მოგონე, ზედ. რაოდენმე გრძელი, продол-
говатый, მოგონებლავა (ვა), дѣлать долгимъ.

მოდა, მოდი, ს. ძველებური ჩანახი, რომელიც
შთაბეჭდა ასს კვერცხსა, ნ. საქუთა; гуршецъ.
მოდა, ს. შემოდება ახალი გვარისა ცანისამოსისა
და მისთანათ, мода, ანდორსი, ზედ. ახლად შემო-
ღებული, модный, ანტ. 5—7.
მოდებლავა (ვა), ზ. მ. поппжаты.
მოდებლავო, ზედ. მცირედ დაბალი, низковатый.
მოდავე, ს. მოადი, მოცილე, истець, გუფ. 22; სამ.
3. 174.
მოდავება (ვი), ზ. მ. оспаривать у кого что.
მოდავითნე, ს. დავითნის წამკითხველი, ислалом-
щикъ.
მოდავლავე, ს. მეკობარი, ავაზაკი, разбойникъ, თ.
ვეფხ. განმ. 194.
მოდავსვლეთ, რთული სიტყვა მოდი დავსვლეთ, поди
сядемъ, ვეფხ. 7.
მოდარაგე, ს. მსმილავი, ყარაული, часовой.
მოდარაზე, ს. დარაზიერი, დარაზისელი სამეფოს
კარისა, придворный, დარეფ. 2—18.
მოდარე, ზედ. ცოლი, მსგავსი, похожий, ქალ. 529.
მოდარება (ვა), ზ. მ. ვამსგავსებ, уподоблять.
მოდარება (ვიდარებ, -რე), ზ. უ. ვამოვიდარებ, გა-
დავიყრი დრუბელს, пролетиться.
მოდარილი, ს. მწვერავი, თვალისა და ყურის დამ-
ჭერი, наблюдающий за кнзю.
მოდასე, ზ. დასისგანი, ან დასის შემადგენელი,
строевой, свитский, კავმ. 272; შავთ. 58.
მოდამი, ზედ. კარგის ღირსისა, ჩამომავლობისა,
породистый, 1 ეზრა. 3, 3.
მოდგენა (მოვადგენ, -დგინე), ზ. მ. მივადგამ, მივა-
ყენებ, приставить, -ნავსა, причалить, იოან.
6—24; მოვადგენა ციხეს თვისნი, онъ занялъ крѣ-
пость своию; 2 ქართლ. 194.
მოდგინე, ზედ. იხმარების რთულად სხვათა ლექსთა
თანა: მაგალ. გულს მოდგინე და სხ. ნახე თვის
ადგილს.
მოდგინობა, ს. გულითაობა, усердие.
მოდგმა, ს. გვარი ცხოველთა, ნათესაობა; ჩვეულო-
ბა, წესი; порода; свойство, მოდგმითი, ზედ.
прирожденный, природный, (მოვსდგამ, მოსდგამს,
მოსდგამდა), ზ. უ. წნედ ან ჩვეულებად აქვს ზუნე-
ბითად, свойственно ему но природѣ, მფრინველთ
ფრინვა მისდგამთ птицамъ свойственно летать.
მოდგმა (მოვსდგამ, მოვსდგამდი), ზ. გარე მოცულ
ვიქმნები, окружить, обетавить; მოსდგამს გორა,
окруженъ небольшимъ возвышеніемъ, 1 ქართლ.
174; მოსდგამდა, окружалъ меня, 1 ქართლ. 143.
მოდგმა, მოდგმობა, ზ. მ. приступить, მოდგმით
სიძლია, поверхъ; (მოვსდგამ, მოვსდგამი), ზ. მ.
ახლოს მოვიცან, ან მოვიღებ რასმე, მოვაუღებ,
придвинуть; приставить, სკამი ახლოს მოიდგი,
подвинуть стулъ поближе, (მოვადგამ, მოვადგი),
ზ. მ. ზედ-დავსდგამ; თავს დავსდებ, მოვაუღებ, по-
ложить, ставить что надъ; надстроить; при-
строить; თავზედ გვირგვინი მოადგა, онъ возло-
жилъ на главу его корону, მოადგა ჰაცხეზი,
онъ пристроилъ батарею; იეზეკ. 21—22; მო-
ვადგამ ზღუდეს, обнести заборомъ, რუსულ. 284;
(მოვიდგამ, -დგი), ზ. მიჩ. ახლოს მივსდგები, при-
двинуться, (მოვადგამ კიხეს), приставить лест-

ნობ, оттаивать; растаививать, (მოვსენები, -ნი),
 ზ. ვე. მოვლნები, დავლნი, таять; растопляться.
მოდრეკა (მოვსდრეკ, -დრეკე, -რიკე, -რკა); ზ. მ.
 მოვსდრი, მოვსდრეკე, მოვსდრეკე, მოვსდრეკე,
 მოვსდრეკე; მოვიბრებ, თანხმად შევიქმ, დავიყოლოებ,
 сгибать; пригибать; наклонять; склонять; გა-
 მოსლ. 4—29; ფსალ. 17—9; თავი მოიდრიკე, на-
 клонил голову; (მოვდრეკ, -რიკე), ზ. მიჩ. მო-
 ვესრი, მაგალ. თავს, მუხლს; наклонить передь
 къмъ голову, колъша. თავის მოდრეკით თავენი-
 ჰსცეს; преклонил голову поклонился, დაბად.
 24—14; მოვიდრიკები ნ. მოვსდრეკები; **მოდრ-
 კომა** (მოვსდრეკები, მოვდრეკები, -დრკი), ზ. ვე. მო-
 ვისრები, მოვიკავები; დევჰეები ან მივისრწნები,
 მოვსწელები, მოვემულურები; сгибаться, накло-
 няться; преклоняться, склоняться; хилъть, ста-
 риться; ისაი. 45—23; ვეფს. 1542; მოსდრეკა მა-
 მაგი, молодень постарълся; **მოდრეკილი**, მიმ.
 согбенный, постаръвшийся; **მოდრეკილობა**, ს.
 მოხრილობა; მიხრწნილობა, согбенность; ста-
 рость; склонность.
მოდულუნე, ს. მდრცვიზავი, მოხუცბუტე, მოხუც-
 ლუნე, порчалунный.
მოდულთი, ს. გურულად, постъвъ заросшій лъсомъ,
 ბაქრ. 182.
მოდუნანჩა, ს. სათავნო გამოსაღები გლეხთა, де-
 нежная шоловниа подати, დასტ. 89.
მოდუნება (ვადუნებ, -ნე), ზ. მ. მოვუნებ, მოვალ-
 ნობ; ослабляя патиуство, **მოდუნებული ენა**,
 языкъ ослабшій, усталый.
მოდულება, სს. кипячение, (ვა), ზ. მ. кипятить;
 варить, ქიმ. 178; გორგ. 3; -ლედისა, варить
 ишю; (მოვდულება, -დი), ზ. ვე. кипятить, მოდუ-
 ლებული, მიმ. вскипелый.
მოდღევნებული, ზედ. ხანში შესული, пожилой,
 ქალ. 454.
მოდღელმდე, **მოდღეინდელად დღელმდე**, ზ. მ.
 დღევანდამდის, поднесъ, საქმ. 2—29.
მოდღევნებული, ს. მოშლილი, უღონო, разсла-
 бленный.
მოდღინე, მცენ. ნ. თხისფელი.
მოედანი, ნ. მეიანი, ვეფს. 20, 67.
მოეღვარე, ზედ. ბრწუნვალე, издающій блескъ,
 ვეფს. 1228; ქალ. 476; **მოეღვარება** (მოვიღ-
 ვარებ, -რე), ზ. მ. სიბრწუნვალეს მივსცემ, გა-
 ეღვარებ, подпривать, придавать блескъ, (მომე-
 ეღვარების, -ბოდა), ზ. მიჩ. ეღვარედ გამომეცნა-
 ლება, მენვენება, казаться блистательнымъ, რუ-
 სუდ. 532; **მოეღვარობა**, ს. სინათლე, ეღვარე-
 ბა, блескъ.
მოემრობა, ს. მხნეობა, ომში შემართება, храб-
 рость.
მოემანება, ნ. მომარჯალიტება.
მოენე, ს. знатокъ языка; пересказчикъ; -ენეობა,
 სს. пересказывание.
მოერთაგუნება (ვი), ზ. მ. сдѣлать усерднымъ.
მოერთება (მოვერთებ, -თე), ზ. მ. შევერთებ, გა-
 ვერთებ, соединять, сляпать въ одно, (მოვერთ-
 ები, -თი), ზ. თვ. გავერთებ, соединиться,
 сляпаться.

მოერქვნა, მოერქვნა (მოვერქვნი, -ნე), ზ. მ. მიწას
 შევიმუშავებ, მოვჭხხვ, пахать, მოერქვნილი, მიმ.
 вспаханный, იერემ. 26—18.
მოეძევა, მოეძევა, ნ. მოძევა.
მოვაგლანსე, ს. საბრალო, горемычншй, ქალ. 346.
მოვაზირება (ვი), ზ. მ. посоветоваться.
მოვაკება (ვა), ზ. მ. выверстать, сравнить.
მოვალე, ს. ვალის ამლები, ზოგჯერმე ფულის გამ-
 ცემი, მაგალ: მოვალე რომ მოვალეს უწიოდეს, ე. ი.
 ვალის ამლები და ფული გამოსესხებული, ვსტ. მეფ.
 131; должникъ; заемодавецъ; **მოვალეობა** (მო-
 ვივალე, -ლე), ვალად ავლებ, брать въ долгъ,
მოვალეობა, **მოვალეობა**, ვალი; თანამდებობა;
 долгъ; обязанность; აღბ. 169; სომხ. სამ. 400.
მოვანება, სს; -მთვარისა, ე. ი. მთვარის გავსება,
 полнолуние, (მოვივანებ, -ნე), ზ. უ. მთვარესთვის;
 გავივსები, სრულს სინათლეს შემოვივსებ, ვეფს.
 106, 1527; о лунѣ: становиться полнымъ.
მოვანება (ვი), ზ. უ. დავსლები, დავზინავები, при-
 нять осядлость, თ. განმ. ვეფს. 279.
მოვაჟვაცება (ვაჟვაცები), ზ. ვე. возмужать.
მოვარაყება, ზ. მ. ვარაყს დავაკრავ წიგნსა და სს.
 позолотить, **მოვარაყებული**, позолоченный.
მოვარგება (მოვივარგებ, -გე), ზ. მ. გამოვიყენებ,
 გამოვიდგენ, გამოსადგად ან სავარგოდ ვიმ, და-
 ლაქა დასეა გამოვიყენებ, употребить что
 съ пользою, კარგი საჩუქარი მოვივარგა, ошъ ин-
 хлопоталъ себѣ хорошій подарокъ; გორგ. 321;
 მოვივარგებ ისარსა, употребить съ пользою
 стръшу, 2 ქარლ. 519; (მოვივარგები, -გე), ზ. მ.
 გამოვსლები, გამოსადგად შევიქმნები, ძხლანსა
 годнымъ, გორგ. 295; რუსუდ. 455; **მოვარგე-
 ბული**, приспособленый.
მოვარდნა, სს. отпадение, წყლის მოვარდნა, на-
 водное; (მოვარდები, -დი), ზ. ვე. მოვვტლდე-
 ბი, ავსებრები; ან მივარდები, დვეცემი; отпасть;
 напастъ; ისაი. 28—4; ციმოთ. 40, ქორსავთი მო-
 ვარდა, налетѣлъ какъ соколъ, მოვარდა წყალი,
 рѣка разлилась, მოვარდა, онъ бросился на
 меня, **მოვარდნილი**, მიმ. отпавшій; разлив-
 шийся; ეტე შენა წილად მოვარდნილა, это до-
 сталося тебѣ на долю, დარჯ. 55.
მოვასხე, **მოვასხე**, ს. მოსესხე, ვალის მიმცემი,
 заемодавецъ, кредиторъ, სამღვთო წერილში;
 მოვალე, ვალის-ამლები, должникъ, заемщикъ, ისაი:
 24—2, 3, მოვასხება (ვი), ზ. მ. занять въ долгъ
მოვაჭრე, ს. მოვარდელი, ვაჭარი, торговецъ. ку-
 пенъ, **მოვაჭრება**, სს. торговля, (მოვივაჭრებ,
 -რე), ზ. მ. მოვიჭრი, მოვისული, покупать,
 торговать; მოველი, ნ. მოლოდება.
მოვერგება, სს. ухищрение, მოვერგებთ, сн
 ухищрениемъ, მარტ. 2—140; (მოვერგებ, -გე);
 ზ. მ. ვერგობით მოვიგებ, გამოვიცან; ეშმაკობას
 მოვიხმარებ; подучить обманомъ; схитрить,
 ухищриться; ქალ. 336; **მოვერგებელი**, მიმ.
 ვერგობით მოვერგელი, подучающій посредствомъ
 обмана; хитроси, მარტ. 1—118.
მოვერცხლვა (მოვერცხლავ, -ლე), ზ. მ. ვერცხლით
 დავჭვრავ, посеребрить, მოვერცხლვილი, მიმ.
 носеребренный.

მოვი, ს. აბრეშუმის ნაქსოვი უფრო საპერანტი, шелковая матерія на рубашки, აღქს. 127; აგრეთვე ნიშნავს ფერსა, ნ. შავი.

მოვირება (ვეირღები), **ფ. ვე. статься пенѣжою.**

მოვიწროვებ, **ფედ. მცირედ ვიწრო, узковатый, მოვიწროვება** (ვავიწროვებ, -ვი), **ფ. მ. დავა-ვიწროვებ, дѣлать что узкимъ, (მოვიწროვებ) -ღი), ფ. ვე. დავიწროვებღი, дѣлаться узкимъ.**

მოვიწყებ (ვი), **ფ. მ. позабыть.**

მოვლბ, სს. обходъ, путешествие; почесаніе, уходъ за кѣмъ либо; (მოველი, -ვლე; მოვივლი ან მოვიარებ), **ფ. უ. გარემოველი; გარსეული; მიმოვიტყვი, მიმოველი, დაველი, обходить, ходить кругомъ; ходить по неюду, побывать вездѣ, попутешествовать; მაც. 4—23; დაბად. 41—47; (მოვლა, მოველი), ფ. უ. ნ. მოვლა; приходить, ვითარცა მოველს ამფიოპოლი და აპოლონია მოვიღნენ იგინი თესლონიკედ, прошедши черезъ Амфиополъ и Аполонію они пришли въ Тесалониху; საქმ. 17—1; (მოველი, -ლე), **ფ. მ. გამოვეკვავები ან გარსმოვატარებ, носылатъ; заставить обійти кругомъ; ისაი. 28—23; ქილ. 666; რუსულ. 647, 648; (მოვეული, მოვეურებ), ფ. უ. გარსეული; გარსემოველი; ვკვატრონობ, ვკვება მხედველობ, დავეცა, შევიხანავ; ухаживать, прилежно вѣдѣть, нѣтъ надзоръ; обходить, ходить кругомъ; რუსულ. 139; 622; მოვეული ფაწვილებსა, ходить, смотрѣть за дѣтми, მოვეული სულსა, нещисъ обѣ души покойнаго, სმ. ვსგ. 224; მოველის სენი, ე. ი. აუღლება ან სცნაურს დროს მოველს ტკივილი, на него находить болѣзнь, ხნელამ მოუარა, припадокъ надучей болѣзнь его сразилъ, ავად მყოფს მოუარე, ухаживави за болѣнныи, მოველივინება (ვა), **ფ. სმ. გარსემოველებინებ; ვკვებაშედეგებ; заставить обнести; заставить ходить за дѣтми.******

მოვლებ (მოველებ, -ლე), **ფ. მ. გარსემოვატარებ; გარსემოველებ, გარსემოველებ, გარსემოვაკერებ, იეზე. 37—2; обнести, обнести; обложить; обшить; თვალს მოველებ, поводить глазами, осмотрѣть; замѣнить, მოველებ აშაის, окаймить, обшить, каѣмною, მოველებ სელსა, взять, схватить рукою, ფარდაგი მოველო, обшенил ковранн, რუსულ. 780; მომაველი, окружите меня; (მოვივლები, -ლე), **ფ. ვ. გარსემო-ვივლები, გარსემოვივლები; მოვლა მექნები, ვიპატრონები, обводиться, обноситься; бить обло-жену, обшить; бить подъ ионеченіемъ; (მოვე-ვლები, -ვლე), **ფ. თვ. გარსემოვევლები; გარსემო-ველები, обводиться, обноситься, მტერს რა მოე-ვლება, что подвласть съ врагомъ; ქილ. 293; ცეცხლით იწვიან, რომლის საქმითა მოველება, они горять, какъ нмъ помощ; ქილ. 370.******

მოველება (ვაველებ, -ლე, მავალ. წყალში), **ფ. მ. ამო-ვაწებ წყალში ან წყალში გაველებ, обмакнуть, поаосунуть; ქილ. 449.**

მოველებ, ს. მოგზავნა; საესება ზეგარდამოითა მადლოთა; посыланіе; еныше посланная благо-даты, слава; მოველებსა და მორჭმა, ან მორჭმა მო-

ვლებსა, могущество и слава, ვისრ. 1; 2 ქართლ. 323; ჩანრუხ; ნ. მორჭმა, მოველებსა ზუნებისა, явливши природы, ზუნ. კ. 146, 151; (მოველებს, მოველივინებ), **ფ. მ. მოგზავნი, წარმოველებს, по-сылать, დაბად. 45—8; ლუკ. 7—17; მომავლინა, прислать меня, მომავლინა, онь прислать мнѣ, (მოვივლებს თავზელ) **ფ. მიჩ. შევიმოსნვე, დავიკვე-თებ; შემთხვევით მივივლებ ჰალსა, ღიღებასა, на-кликать на себя; случайно статься могущимъ; получить силу; ქილ. 460; 406; მოვივლინები, -ნე), **ფ. ვ. მოვივლებინებ, бить послану, ისაი. 6—6; მარკ. 1—35; საქმ. 13—26; 28—29; გამოცხ. 5—6; (მოვევლინები, -ნე), **ფ. თვ. მოვევ-ლებინებ; თავს გარდავლები, შევემოსნვე, შევ-ვლები; დავეკვეთები; 2 ქართლ. 1; ქილ. 109; посылаться; случаться, приключаться; (მოვე-ვლინება, სრ. მომავლებინა), **ფ. მიჩ. შევემოსნვე, слу-чилось со мною, постигло меня, მომველინა სსწაული, явилось мнѣ чудо, სიბრძ. 17; მოვე-ვლინა განსცდელი, меня постигло несчастіе, ქილ. 232; მომველინები, тебя посылають ко мнѣ, მოველებინი, მიმ. посланный, მეფე მოველებინი და მორჭმული, царь могущественный и сла-вный, ვეფ. 1312.**********

მოვერდობა, ნ. მოვერდნა. [იხილ.

მოვერცელება (ვა), **ფ. მ. увеличивать распростра-ნოსება** (ვაფსებ, -სე), **ფ. მ. შევევსებ; საესე შევიქმ, наполнить, (მოვევსები, -სე), **ფ. ვ. შევევსები, на-полняться.****

მოზავე, ზედ. мирный, -მოსამრთლე, мировой судья,

მოზავება (ვაზავებ, -ვე), **ფ. მ. განვაზავებ, გავესნი, გავიქმ; შევარიგებ, დავაგებ, მოვარიგებ; раство-рять, разбавлять; примирить, согласить; ისაი. 40—14; (მოზავებები, -ღი; მოვიზავებ, -ვე, -ვნე), **ფ. ვ. დავაზავებღი, შევეურიგებღი, помириться, (მო-ვევავეები, -ვე), **ფ. თვ. შევევავეები, შევესამები, შე-ვევეურები, მოვეუნებღი; подходить, соотвѣтство-вать, бить одинаковаго чинѣта, влдн; ядти, бить, кетати; ციმით. 114; ასო მ თავად მოვევავეების მრავალთა სიტყვათა, буква м становится въ началѣ многихъ словъ, მოზავებუელი, მავ. -ძღვენი, приличный, соотвѣтственный подарок.******

მოზავიკა, ს. სართი, სოფიასკენტი, мозаика.

მოზანტება (თავს მოვიზანტებ, -ტე), **ფ. მიჩ. თავს მოვიზანტებ, დაზანტებღი, მცონარე შევიქმნები, обелниться.**

მოზარალება (ვი), **ფ. მ. получить изъязы.**

მოზარდი, -დო ზედ. ორძილოვანი, ორძილობით მზატები, растительный, расцумый; კავს. 355, 358; **მოზარდობა, მოზარდობა**, ს. ზუნებითი ძალი ორძილობის ან გადისა, растительности; მოზარდობით ან მოზარდობით ძალი, сила растительная, **მოზარდებმა** (მოვიზარდები, -ღე), **ფ. ვე. გავიზღები, расти. [ყუჩა.**

მოზარე, ს. ზარის მთქმელი, დამცირებელი, **მოზარება ან მოზარმატება** (ვი), **ფ. მ. დაზარ-ლები, მცონარე გაველებღი, обелниться.**

მოზანტება (მოვიზანტებ, -სე), **ფ. უ. მოვეკვირი, კრი-ყათ, 1 ქართლ. 130; მოზანტული, შევირალი, მალა მთქმელი, поносящій, ისაი. 22—2.**

მოზღლილი, ზედ. მოზღლებული, გაზღლილი, подростный, взрослый, მოზღა ნ. მოზღრა.

მოზღვეა (ვჭვევ, -ზე), ზ. მ. მოვსწვევ, придвинуть, притягивать, მოზღვა მშვიდლისა, валивать лукъ, тетиву, **მოზღველი**, **მონაზღვეი**, натянутый.

მოზღელა (ვჭველი, ვჭვილი), ზ. მ. ავსვრემ, გავიქმცომა, налить, мѣсить тѣсто, (მოვიზილები, -ვილი), ზ. ვ. ავისვრემები, мѣситься.

მოზღწრული, ზედ. ზღწრით მოსილი, одѣтый въ саванъ, ანდრ. 22.

მოზღწერი, ს. ახლოგაზა ზარი, молодой быкъ.

მოზღვინება (ვა), ზ. მ. ზღვინად დავსდამ, დავაზვინებ, патаскать, вавалить кучу, მარტ. 1—159.

მოზღიარე, ს. ზიარებოს მიძღები; თანაზიარი, მონაწილე, причастникъ; участникъ, сообщникъ; სიბრ. 87, **მოზღიარობა**, ს. მონაწილეობა, საზიარობა; участие: общность.

მოზღიანება (გი), ზ. მ. მიძღინებ ივლიან.

მოზღიდვა (მოვჭვიდავ, -დე), ზ. მ. მოვიცან ზელით ან ურმით, ვეფ. 619; სიბრ. 47; ახლოს მოვიცან; მოვიცვე, მოვიწვე; приносить, приводить, тащить, тянуть; привлечь, притягивать; ზოგჯერ მოვზრი, сгибать, იეგუ. 32—18; დარეგ. 8; ქილ. 505; მშვილდას, налить лужу, тетиву, რუსულ. 689; ქილ. 599; (მოვიზიდავ, -დე), ზ. მიწ. მოვიცვე, მოვიწვე; привлечь, притягивать, მაგნიტი მოიზიდავს რკინას, магнитъ притягиваетъ желѣзо, წვერნი მოიზიდა, ვეფ. 1096; ე. ი. წვერზედ ზელი მოვიცად; გაჯაჯრებული კაცი წვერზედ ხელს მოვიცადებს ან მოილეგს და იტყვი ამ წვერში ჩამოფურთხეო თუ შენი ჯვარი არ ამოვიყაროო; схватить себя за бороду, **მოზღიდული**, **მონაზღიდი**, მიმ. принесенный, -ისარი, натянутая струна.

მოზღიზღარი, ს. ზიზღიანი, брюзгливый.

მოზღიზღება (ვი), გიუზანება, имѣть отвраще- ние.

მოზღიანება, სხ. გრეზა, сонъ, видѣнiе, (მოამეზანება, მოამეზანება), ზ. უ. მოამეზანება, მომელანება, მომეისმეზანება, გრეზანება, сниться, რაინდრ. 20.

მოზღიქა (მოვჭვენე, -ნიქე), ზ. მ. მოვზრი, მოვჭკაკავავ, მოვჭკარეკ. მოვჭკარეკე, მოვჭკლუნავ, сгибать, (მოვიზიხელები, -ქე), ზ. ვ. მოვიკაკავები, მოვიზრები, сгибаться, согнуться, მოზღიქელი, მიმ.

მოზღომვა (ვჭვ), ზ. მ. ვჭვომ, ზომას ვცნობ, вимѣрять, (მოვიზომები, -მე), ზ. ვ. ვიმვრება, მომიზომე, отмѣрять мѣръ, ქილ. 354.

მოზღოვება (ვჭვ), ზ. მ. უწმარუნს სიტყვას ვიტყვი, бривнуть слово, სხ. ლ.

მოზღრდა, **მოზღა** (მოვზრდი, მოვზდი, მოვზარდე), ზ. მ. გავზდი; აღვარძინებ; მოვიყვან თესლეულს, растить, выращать, (მოვიზრდები, -ზარდე), ზ. ვ. გავიზდები, расти, вырастать.

მოზღრუნავი, ზედ. მზღრუნავი, заботливый, ვისრ. 122.

მოზღრუნვა (მოვიზრუნები), ზ. ვ. სკორჩნება.

მოზღრუნება, ზ. უ. ვსწრუნება, ვაზღრუნება, ვჭდრკუნავ, рывжать, ერისთ. 48.

მოზღაპრე, ს. მოსწველი ზღაპართა, игаго, басно-

словъ, **მოზღაპრობა**, ს. ზღაპარ სიტყვაობა, баснословие.

მოზღვა, **მოზღვევა** (მიეუზღვე, -ზღვი; მიეუზღვევ, -ვი), ზ. მ. მაგიერს გარდევსდი; отплатить, (მო- ვეზღვევი, -ზღვი), ზ. თვ. მაგიერი გარდავესდები, изыскиваться, მომეზლო, ე. ი. გარდამსლა, отплатили мнѣ, ალექს. 31, **მოზღვევინება** (ვა), ზ. სხმ. გარდავაზღვევინებ, заставить заплатить, отомстить, ვეფ. 573.

მოზღველება (ვი), ზ. მ. დავიქცევი, обрुшиться.

მოზღლდება (მოვჭვლდება), ზ. მ. ზღლდეს ან გალავანს შემოვავლებ, огородить, (მოვიზღლები, -ლე), ზ. ვ. ზღლდე შემომველება, быть огорожену, 1 ქართლ. 147; **მოზღლდვილი**, მიმ.

მოზღლურე, ს. მოსამზღვრე, მეზობელი, მომიჯნავე, მახლობელი, сосѣдъ, იერემ. 49—18.

მოთავე, ს. თავი, უფროსი, глава, старшина; зачинщикъ, иновникъ; -ომისა, глава ша войнъ, 2 ქართლ. 134; -ლაშქრისა, командующий войскамъ.

მოთავნე, ს. თავნის პატრონი, მდიდარი თეთროთა, капиталность, башир, **მოთავნეობა**, ს. თავნის ან ფულის გამცემლობა, баширство.

მოთავსე, ზედ. უჯივნიანი, ჩახრ. 46.

მოთავსება (ვა), ზ. მ. მოვარიგებ, მოვავაგებ, улаживать, (მოთავსდები, -დი), ზ. ვდ. თანხმობით ვსცხოვრებ, მოვავადებ; მოვარიგდები, დვეცევი, უჯივანება, ладить; номѣщаться, განმ. თ. ვეფ. 47; სხმ. ვსც. 98; ერისთ. 2—175.

მოთათხება (ვჭვ), ზ. მ. ზამარათ, выругать.

მოთათკილე, ზედ. თათკის მქონი, ადვილად მრგპნობი უზღვლობისა, щекотливый, **მოთათკილეობა**, ს. სითათკილე, щекотливость.

მოთათლი ყველი, ს. ყველი ხარჭოში არეული და დათლილი ნაჭრებად, сыръ смѣшанный съ творогомъ и изрѣзанный въ куски.

მოთამაშე, ს. მომღერალი, თამაშობის მოყვარე; მროკველი, მოფუნდრეკე; игрокъ; плесунъ; ქალღლის მოთამაშე, картежникъ, **მოთამაშება** (ვეუთამაშებ, -შე), ზ. მ. ვეუთამაშები, заигрывать, რუსულ. 314.

მოთანასწორება (ვა), ზ. მ. რივნება.

მოთარგმანება (ვითარგმანები, -ნე), ზ. ვ. გაღვითარგმნები, переводиться.

მოთარეშე, ს. ამკლები, დამარბეველი ლაშქარი, мародеръ, **მოთარეშება**, სხ. мародерство, (მოვითარეშებ, -შე), ზ. მ. დავარბევ, грабить, мародерствовать, 2 ქართლ. 465.

მოთარეგე, ს. ზარბაღ, რ. ქ. ლ.

მოთაული, ს. უფროსი, старшина, ქართლ. 1, 222.

მოთბობ, **მოთბილი**, ზედ. მცირედ თბილი, ნელთბილი, тепловатый, **მოთბობა**, **თბილება** (ვა), (მოვთბობ, -თბე), ზ. მ. გავთბობ, нагрѣть, (მოვსთბები, -ბი), ზ. ვდ. გავთბები, нагрѣваться.

მოთიება (მოვსთებ, -გე), ზ. მ. თეგით დავკარავ ვარაუხა წიგნს, у перенлетчиковъ: покрывать золотомъ книгу посредствомъ филета, ქიმა. 237, 238, 244.

მოთეთრო, ზედ. მცირედ თეთრი, бѣловатый; მო-

ეთრება (ვა), **მ. მ.** გაეთორებ, **ბნѣити**, (მოვითორ-
ლები, -ლი), **бнѣити**.

მითეთქა (ვკ), **მ. მ.** ღვეჭბეკავ, **помѣити**.

მითელა (ვკ), **მ. მ.** მოვფერგნი, **вѣქელავ**, ვსთელავ
ნახალს, **валѣтъ войлокъ и т. п.** შალისა, **валѣтъ**
сукио, **მითელილი**, **валяшій**, **მითელვა** იტივე
მითელა.

მითემე, **ს.** თემის მოხელე ან მცხოვრები, **тѣпѣ**,
правитель провинціи; **провинціалъ**; **житель**
провинціи.

მითენება (მოვთენლები, -ლი), **მ. უ.** გაეთენლები,
развѣнѣтъ, **რუსედ** 549.

მითესვა (ვკ), **მ. მ.** იხსნება.

მითესლვა (ვკ), **იხსნენება**.

მითელა (მოვსთელი, მოვსთელი), **მ. მ.** მოვიანგა-
რიშებ, ღვესთელი, **исчислѣити**, **высчитѣити**, 1 ქართლი.
425; ვისრ. 73; (მოვთელი, ვთელი), **მ. მ.** ღვესთ-
ელი, ღვერიცხავ, **исчислѣити**, **სრობ.** ბროს. 4;
1 ქართლი. 244, მომითელი ან მომითელი ვეველა
ხელთა; **отдай мнѣ на руки со счѣтомъ**, ვისრ.
172, ვეფს. 452; 1 ქართლი. 425; (მოვთელი)
მ. მ. თვლით ვამღვე, **отдай со счѣтомъ**, **რუ-**
სედ 114.

მითვალვა (მოვსთელი, -ლი), **მ. მ.** თვლით მოვნა-
ხავ, მოვთვლივრებ; ვეფს. 172; ან თვალსა მო-
ვავლებ; მოვთვავ ჰავისის თვლითა; **искѣтъ кого**
глазми; **осмѣнѣтъ драгоцѣннѣишии каменѣишии**;
რუსედ 114; **მითვალელი**, **მ. მ.** **осмѣнѣишии**
драгоцѣннѣишии каменѣишии, ქალ. 824; მოითვა-
ლეს ჰავრონი, **искали глазами своего патрона**,
ვეფს. 172.

მითვადიერება (ვა), **მ. მ.** თვლით მოვნახავ, მოვ-
თვალავ, თვალს მოვავლებ, **искѣтъ кого** **глазми**;
обозрѣити.

მითვლება (მოვჭვლები, -ლი), **მ. მ.** მოვჭვრეფ
ეურძენსა, ხელსა, **собрѣити плоды**, **ბ. რ. ლ.**

მითვლებმა (მომთვლებმა), **მ. უ.** მოვლებს, **дрѣмѣити**,
1 ქართლი. 81.

მითიბვა (ვკ), **მ. მ.** მოვმეი ზალახსა სათბელით,
скосити, (ვითბევი, -ბე), **მ. ვ.** მოვმეი, **быть ско-**
шену.

მითითხნა (მოვსითხნი, -ხე), **მ. მ.** გავსერი, გავს-
თხანი, გავსთხნავ, **запачкѣити**, **замарѣити**, (მოვი-
თითხნები, -ხე), **გავისერები**, **გავითხნები**, **зам-**
арѣитѣся, **запачкѣитѣся**.

მითილინშული, **მ.** მოჯადოვებული.

მითითლვა (ვკ), **вывалѣтъ въ грязь**; **подлѣити**.

მითილა (მოვსთელი, მოვსთელი), **მ. მ.** მოვსჭერი თხლად,
отрѣзѣити.

მითიმნა, **მითიმნება**, **სვ.** **терѣннѣи**, გამოიფენ
მითიმნებისაგან, **опъ вывелъ изъ терѣннѣи**, (მო-
ვითიმნ, მოვითიმნები, -ხე), **მ. მ.** ღვეითმენ, მოვითიმ-
რები; გვეუძლებ; **ღვეცლი**; **терѣннѣи**; **სნოსით**; **შდით**;
მოვითიმნ სიმეილსა, **терѣннѣи голодъ**, (ვეთიმენ,
-მინე, -მე, მოვითიმნო, მოვითიმნო), **მ. მ.** ღვეთ-
იმნ, მივეუძვევებ, ღვეანებებ, **прощѣити**, **оставѣити**,
იცოდა რომ მამა არ მოუთმენდა, **опъ зналъ, что**
отенъ не проститъ ему это, **მომითიმნეთ**, **про-**
ститѣ мнѣ, ან ც. 5—43.

მითიმობა (მოვუთიმობ, -ებე), **მ. მ.** მოვუთიმენ, ღ-

ვეთიმობ, **ვაპაცვევებ**, **прощѣити**; **снოსити**; ვეფს.
683; თუ ეტლი არ მოსთიმნებოს, **ე. ი.** თუ ზელი არ
წარუმართებს, არს შეეწეის, ვეფს. 1038; **если**
счастье ему не поблагодѣириѣтствуетъ; რომე კაცი
არ მოვთიმნდეს, **ე. ი.** კაცი რომ არ ღვემორჩილ-
დესო, არ ღვეგებდესო, **чтобы кто либо не око-**
рился вамъ, неустунѣлъ бы вамъ, ვეფს. 1518.

მითინე, **ს.** მესთნოვე, პირ-ფერობით მასამოვნებუ-
ლი, **дѣтѣи**, ვეფს. 6—6; **მითინობა**, **მითინება**,
ს. პირფერობა, **жестъ**, **урождение**, **გალაც** 1—11;
მითინობა (ვემთინობ, -ხე), **მ. უ.** ვეფრები,
льстѣити, **угождѣити**.

მითოკება (ვა), **მ. მ.** თოვლს მოვჭვერი, **спѣнѣити**,
ვეფს. 1588.

მითოხნა, **მ. მ.** ღვეჭპარავ თონით ვენახსა, **копѣити**,
рытъ, (მოვუთიმნე), **მ. მ.** ღვეუზარავ, **оконѣити**.

მითრევა (ვთრევე, -რე), **მ. მ.** თრევით მოვიღებ,
მოვიცან, **тащѣити**, **волочитѣи**; **пригнѣити**, **გამოცხ.**
12—4; (ვეთრევი, -რე), **მ. თ.** თრევით მივიღებ,
тащѣитѣся, **идти ноги волочи**, **მითრეველი**, **მ. მ.**
истаскашнѣиши, -კახა, **истаскашное платье**, **მო-**
თრეველი, **ს.** მსალი შირშორად მოხარშული ნიკა-
ვზითა, **овощъ свареннѣи безъ приправки съ**
орѣхми, **სამც** 92.

მითუთქვა (მოვსუთქავ, -თქე), **მ. მ.** მცირედ მოვ-
ხარშავ მღველარეში გავლებთ ან თუქში ჩაულო-
ვითა, **обдѣити кнѣитъкомъ** **или щелокомъ**; (მოვი-
თუთქავ ხელსა, ფესსა), **მ. მ.** ცხელის წყლის დას-
ხმით ღვეწვევ ხელსა, **обжечь себя кнѣитъкомъ**,
(მოვითუთქები, -ქე), **მ. ვ.** ღვეთუთქები, **ошпа-**
рѣитѣся, **მითუთქველი**, **მ. მ.** -ფეფრელი, **исбѣж-**
нѣишии цѣнѣтъ.

მითუთხვა, -**ხვნა** (მოვსუთხნი, -ხე), **მ. მ.** მოვს-
ერი, გავსერი, **замарѣити**, (მოვითუთხნები, -ხე), **მ. ვ.**
გავისერები, **замарѣитѣся**.

მითუქირება (ვქსუქირლები, -ლი), **обрызгнѣити**.

მითუმა, **სვ.** თქმა ცრილითა უბედურობისა, **სამგლო-**
ვიარო სიტყვა; თქმა შირისა; **охлакиванѣи**; **плачѣ**
на распѣнѣ; **говорѣ** **на распѣнѣ**; მოთუმით მცო-
რალი, **ე. ი.** მოხარე, ხარის მთქმელი, **ღვეცირებუ-**
ლი, **плакуша**, (მოვსუთქამ, -თქე), **უსრ.** მოვსუთქამ-
ლი ან მოვსუთქმელი), **მ. უ.** წარმოვსუთქამ ცირი-
ლითა უბედურობას; **წარმოვსუთქამ შირისა**; **пла-**
кѣтъ на распѣнѣ; **пронѣснѣити** **стихи** **на ра-**
спѣнѣ, ვეფს. 832; ვისრ. 11; 178; (მოვიცყვი,
-ცყელი), **მ. უ.** მიმავალი ვამობლი, **идя** **говорѣнѣ**,
ვეფს. 1576; **მოიცყოლა** **სიმღერასა**, **идя** **пѣнѣ**
пѣсню, ვისრ. 87.

მითუქა (მოვთქ, -ქი), **მ. მ.** მოვადგები, მოვეწევი,
მოვსდევ, **идти за пѣнѣ**, **сѣнѣдовѣти**, რაც ამ საქ-
მესა მოათქ, **ე. ი.** რაც ამ საქმეს მოსდევს, **მოად-**
გება, **что сѣнѣдуеть за сумъ поступкомъ**, ვისრ.
53; **სიცხეს** **სიტყვე** **მოუთქს**, **послѣ жаровѣ сѣн-**
дуеть холоду, ვისრ. 180, 181; **არ ვიცოდა** **თუ ვინ**
მომითქს, **я не зналъ кто за мною сѣнѣдуеть**,
ანდრ. 41.

მითსე, **მითსელო**, **ფედ.** მცირედ თხელი, **тонко-**
пѣтнѣи, **жидковѣтнѣи**.

მითსე, **ს.** უჯრა, სეივრის კოლოფი, **небольшоѣи**
ящикъ въ сундукахъ, **საბ. ლ.**

მოთხელება (ვა), **ფ.** მ. **утошить.**

მოთხვა (ვიმოთხვი, -ხე), **ფ.** ვ. ვეჭქიფობ, **вещ- литься**, 1 ქართლ. 272.

მოთხვითი, მოთხვითი, მოთხვილი, **ზედ.** ოთხ-კუთხი, **четыреугольный**, 2 ნუსტი. 34 -- 11; **გამოსლ.** 27—1; **გამოც.** 21—16.

მოთხვილი, **ს.** ზონჩა, **узель**, **т. с. вощи**, **завязан- ный въ платокъ**, **საბ.** ლ.

მოთხვავა (მოთხვავა, -ხი), **ფ.** მ. **გარშემოვსთხავა**, **გარშემოვსლებ**, **обложить**, **გამოსლ.** 25 — 10; **შავი.** 26.

მოთხელეშა (ვეჭ), **ფ.** მ. **მოვგაღებინებ**, **отломать.**

მოთხრავა, **-ვნა**, **სს.** **требование.** (ვსთხოვ, ვითხოვ, -ვე), **ფ.** მ. **შევეუკვეთ**, **მოვეკითხავ**, **требовать.** **до- могатъся**, **искать** **настоятельно** **что**; **მოვსთხოვ რჩევას**, **испрашиваю** **советъ**, (მოვითხოვ, -ვე), **ფ.** მ. **ვიშოვნინ** **ან** **ვშოულობ** **თხოვნით**, **выпраши- вать**, **ნუ** **მომთხოვ** **ანგარიშსა**, **не** **требуй** **у** **меня** **отчета**, **ვისრ.** 5, (მოვეთხოვები, -ვე), **ფ.** თვ. **მო- ვეკითხები**, **быть** **требовану**, **მომთხოვება**, **по- требуется** **отъ** **меня**, **მოთხოვნელობა**, **მოთ- ხოვილობა**, **ს.** **потребность.**

მოთხოვნება (ვათხოვებ, -ქალსა), **ფ.** მ. **ქალს** **მი- ვითხოვებ**, **ქმარს** **მივსცემ**, **выдавать** **замужъ**, **ვასც.** **სამ.** 77; (მივეთხოვები, -ვე), **ფ.** თვ. **ქმარს** **შევირთავ**, **выходить** **замужъ.**

მოთხრანა, **სს.** **მიწის** **თხრანა**; **სირცხვილი**, **თავს** **ლაფის** **დასმა**, **გაწბილება**; **კონანიე**; **ნოსრამენიე**; **сра- мота**; (მოვსთხრი, -თხარე), **ფ.** მ. **მიწას** **გავსთხრი**; **გავაწბილებ**, **გავაზიანებრევებ**, **სასვლის** **გავუტყვ**, **მი- წასთან** **გავასწორებ**, **контать**, **выкашивать**; **сгра- мить**, **бесчестить**, **ноносить** **кого**; **მოვსთხრი** **მი- რიანად**, **вырывать**, **отрывать** **съ** **корнемъ**, **თუ** **მამული** **მოეთხრანა**, **если** **онъ** **оуцетошилъ** **вот- чинну**, **სამ.** **ვასც.** 24, **მოთხრილი**, **მიმ.** **выкопан- ный**, **осгранный**, 2 ქართლ. 538; **მოვსთხრი** **თვალეზსა**, **выколоть** **кому** **глаза**, **სამ.** **ბერძნ.** 67.

მოთხრობა, **სს.** **ისტორია**, **მატიანე**, **დაწერილი** **ამბა- ვი**, **история**, **сказаніе**; **ნოქვთე**; **მოთხრობათ** **მწერალი**, **ე. ი.** **მეისტორიე**, **მემატიანე**, **историкъ**, **მოთხრობა** **საქართველოისი**, **исторія** **Грузін**, (მო- ვუთხრობ, -თხარ), **ფ.** მ. **ზეპირად** **ან** **წერილით** **ვიტყუე** **საქმეთა**, **рუკამობ**, **повѣствовать**, **разсказы- вать**, **მოგვეთხრობს**, **повѣствуетъ** **намъ**, (მო- ვეთხრობი, -თხარ), **ფ.** თვ. **ნოქვთვანტელსა**, **მო- გვითხარ**, **разсказывай** **памъ**, **ისაი.** 21 — 2; 30—11.

მოთხრობითი ბრუნვა, **ს.** **სახელობითი** **ბრუნვა** **რომელიც** **დაიღების** **უფლად** **ფშნათა** **სრულისა** **დროისა**, **повѣствовательный** **надежъ.**

მოთხუნვა (ვეჭ), **ფ.** მ. **გავხვრი**, **выначивать.**

მოიფე, **ზედ.** **უხვი**, **шедрый**, **ვეფს.** 1312.

მოიხედე, **ზედ.** **იშედის** **შქონე**, **надѣющийся**, **მოი- მედება** (მოვიიმედებ), **ფ.** მ. **ობიადეჟი**; (-დები), **იშელი** **მექნება**, **надѣяться**, **ქალ.** 14.

მოის, **ხ.** **მოსვლა**; **უნდა** **მოიღს.**

მოისარო, **ს.** **ისრის** **მესროლი** **მშვიდლითა**, **срѣдлецъ**, **срѣдлецъ**, **იგზეც.** 4—2; 1 მეფე. 21—1; **ფსალ.** 77—9; **ციმოთ.** 58.

მოიჯარადე, **ს.** **იჯარით** **ამლები**, **откупщикъ.**

მოკადნიერება (ვი), **ფ.** მ. **გავჭბედავ**, **осмѣливши**

მოკავება (ვა), **ფ.** მ. **მოვეჭნრი**, **მოვეჭკაკვე**, **сгибать**, **ფ.** მიჩ. **იშერულად**: **ღვიჭქერი**, **схватить**, (მოვეჭკავ- ელები, -ღი), **ფ.** ვდ. **მოვიხრები**, **მოვიკაკვი**, **со- гнутьсѣ**, **განმ.** **ვეფს.** თ. 21.

მოკავევა (ვეჭ), **ფ.** მ. **მოვეჭკავებ**, **მოვეხრი**, **сгибать.**

მოკავანობა, **სს.** **კავანოსებით** **ჰვევავის**, **цѣпсти** **какъ** **макъ.**

მოკავეპირება (ვეკავეპირებ პირს), **ფ.** მ. **შევეუპერ- წავ** **პირსა**, **заявля** **отверзтіе**, **ფიზიკ.** 10.

მოკაცმევა, **მოკმაცვა** (მოვეჭკამევა, ან მოვეჭკამევა, -ხე), **ფ.** მ. **მოვრთავ**; **მოვამზადებ**; **убирать**, **нари- жать**; **приготовить**; **ვისრ.** 2; **მოვეჭკამევა** **სიტყვას**, **приготовить** **красное** **слово**, **ვისრ.** 171; **მოვეჭ- კამევა** **ცხენსა**, **осѣдлать** **лошадѣ**, **მოვეჭკამევა**, **приготовить** **кому** **либо**, **убрать** **для** **кого** **либо**, **ვეფს.** 1068; (მოვეჭკამევა, -ხე), **ფ.** ვ. **მოვირთვე- ბი**, **მოვიმზადებ** **ვისთვისმე**, **быть** **убрашу**, **при- готовлену.** (მოვეჭკამევი, -მე), **ფ.** თვ. **მოვირთვე- ბი**, **принарядиться**, **მოკაცმეული**, **მოკმაცმეული**, **მიმ.** **убрашый**; **приготовленный**; **მოკაცმეული- ბა**, **მოკმაცმეული**, **ს.** **მორთულობა**, **უბრაიство**, **парядъ**, 1 ქართლ. 302; **ან** **აღქურვა**, **მოწყობი- ლობა** **საჭურველისა** **ან** **საომრის** **იარაღისა**, **воору- жение**, 1 ქართლ. 115; **ვეფს.** 400.

მოკალევა (მოვეჭკალავ, -ლე), **ფ.** მ. **კალით** **დავეჭვერავ**, **лудить**, **მოკალეული**, **მიმ.** **луженный**, **მოსაკა- ლავი**, **ზედ.** **подлежащій** **луженію.**

მოკამათი, **ს.** **მოცილო**, **მოპირდაპირე**, **противникъ**, **соперникъ**, **შავი.** 58; **ვეფს.** 673; **ვაშლი** 14, **ან** **მოთამაშე** **ძულისა**, **игрокъ** **въ** **кости.** **საბ.** ლ. **მო- კამათება**, **ს.** **მოცილობა**; **ან** **ძვლის** **მოთამაშობა**, **соперничество**; **искусство** **играть** **въ** **кости**, **რუსულ.** 985; (მოვეჭკამათები), **ფ.** თვ. **заигрывать**, **ყარამ.** **დაბეჭდ.** 39.

მოკამეკამე, **ზედ.** **კამეკამით** **მომდინარე**; **მოცილო**, **მო- კაშკაშე** **შნათობი**, **ჩონგ.** 131; **струнный**; **луче- зарный**; **მოკამეკამე** (მოვეჭკამეკამე, -მე), **ფ.** უ. **კამეკამით** **მოვემდინარებ**, **მოვესციმეკამე**, **струнтьсѣ**, **ან** **ნათელს** **მოვეჭვებ**; **проливать** **свѣтъ.**

მოკანკალე, **ს.** **дрожачій.**

მოკანტურება (მოვიკანტურებ თავს, -რე), **ფ.** მ. **თავს** **დავლუნავ**, **ან** **თავს** **მოვიმდაბლებ**, **склонить** **го- лову**, **присмирѣть.**

მოკარვევა (ვეჭ), **ფ.** მ. **მოვეჭვანცავ**, **растерять**, **აბ.** 45.

მოკარება (გაკარებ, -რე), **ფ.** მ. **ანლოს** **მივიფვან**, **შე- ვახებ**, **приближать**, (მოვეკარები, -რე), **ფ.** თვ. **შე- ვებები**, **ანლოს** **მივალ**, **приблизиться**, **ჩონგ.** 31.

მოკარვე, **ს.** **კარვის** **პატრონი**, **владѣтель** **шатра.**

მოკატუნება (ვიკატუნებ თავსა), **ფ.** მ. **დავლონდები**, **დავწუნარდები**, **ნოქვთე** **голову**, **присмирѣть.**

მოკაფვა (მოვეჭკაფავ, -ფე), **ფ.** მ. **მოვეჭსჭრი** **ზუნ- ქნართ** **ან** **სეს** **შტოთა**, **срубать**; (მოვიკაფები, მო- ვეკაფები), **ფ.** ვ. **მოვიჭქრები**, **быть** **вырублену**, **ისაი.** 37—24.

მოკებენჩა (მოვეჭებენჩ, -ჩე), **ფ.** მ. **კბილით** **მოვეჭ- გლეჯ**, **откусить**, **მატ.** 21—8.

მოკედება (ვიკედებ), **ფ.** მიჩ. **ნოქვთვანტე** **სტრძ.**

მოკელომა, **ნახე** **მოკელომა**, **ან** **მოკელომა.**

მოკეთე, ს. კეთილის მოსურნე, კეთილის მეოფელი; доброжелатель; благодѣтель, რუსუდ. 417.

მოკეთება (ვაკეთებ, -თე), ზ. მ. გავაუფეთებს; კეთილს მდგომარეობაში მოვიყვან, უსუჩაშაბ, (მოგვჭკულები, -ლი), ზ. ვლ. კეთილს მდგომარეობაში მოვალ, უსუჩაშაბ, поправляться.

მოკველვცება (ვა), ზ. მ. მოვროვ, парижать.

მოკენვა (ვკ), ზ. მ. скленвать.

მოკერება (ვა), ზ. მ. пришить.

მოკეტა (ვკვეტ, -ტი), ზ. მ. მოვკერძალავ; მოგესუვ, запереть, ანტონ. 3—36.

მოკეცა (ვკვეც, -ცი), ზ. მ. შევკვეც ღვეკვეც, складывать, свертывать, сгибать, (მოვიკვეც ფესს), ზ. მიჩ. ფესს შევიკვეც დასაჯდომად, сѣсть поджавши ноги, ერისთ. 196, ფეს მოკეცილი ჭზის, сидит поджавши ноги, (მოვიკვეცბი -ცი) ზ. თვ. მოვიკერება, согнуться, ვეფს. 1152.

მოკვდავება, ს. სიკვდილი, смерть, ქილ. 355.

მოკვდავი, **მოკვდავი**, ზედ. მკლავანი, ქვემდებარე სიკვდილის, смертный, **მოკვდაობა**, **მოკუდაობა**, ს ქვემდებარება სიკვდილსა, смертности, ქილ. 522.

მოკვდენა, **მოკუდენა**, **მოკვდინება** (ვა), ზ. მ. მოვკვლავე, სულს დაღლევიანებ, убитъ, умерщвлять, გორგ. 8; სიზრ. 45; (მოვიკვდენ, -დინე, ვაკვდინებ სანაშალოთ), отравить, მომაკვდინებ, -ნი), ты убьешь меня, **მოკვდევინება** (ვა), ზ. სხმ. მოვიკვდევინებ, заставить убитъ, (მოვეკვდევინებ), ზ. თვ. ვაიძულებ რომ მომკლას, заставить кого убитъ себя, სამ. ვანტ. 180, **მოკვდობა**, **მოკლობა** (მოვკვდებ, მოვკვდე, მოვკვდე; საზოგად ღაბარაჟაში მოვკვდი, ვისრ. 16), ზ. ვლ. სიცოცხლე მომაკვლევა, გარდავებებ, მივიცვალე, умереть, მოვკვდე, умри, ვეფს. 190; სიცოცხლე მოვკვდე, смѣяться до упаду; ვერცხლის წყალი მოკვდა, ртуть потеряла силу, ქიმ. 128; (მოვეკვდე, -კვდი), ზ. მიჩ. მაგალ: შეილი მოკვდა, у него умеръ сынъ, სულში მოვეკვდე, ბი, კაცია 79; стараться породить въ комъ либо состраданье, жалость, შენ ნუ მოვეკვდე ჩემს თავსა, Боже унаси насъ, князусь нами, ანტ. 3—8; (მომიკვდება, -კვდა), ზ. მიჩ. გარდავმეცვალე, მაგალ. მომიკვდა ცოლი, я лишился жены, შენ ნუ მომიკვდება, ради жизни нашей.

მოკვდინება (ვა), ზ. მ. მოვკვლავე, убитъ.

მოკვეთა, ს. მ. отсѣченіе, -თავისა, уцѣпленіе главы, (მოვეკვეთ, -თე), ზ. მ. მოვკვეჭერი, მოვკვავე; მოვსწვევტ, მოვკვსობ; срубить, отрѣзать, отсѣчь; пресѣчь, прекратить; მაც. 310; 18—8; მარკ. 6—16, 18; ვეფს. 287; -კვალსა, ე ი. გზას შევიკვავ, отрѣзать кому дорогу, ვეფს. 287; მოვკვეთებს თავი, ему отсѣкли голову, მოვკვეთე უსჯულოებას, пресѣчь злоупотребленія, ქილ. 406; შევემ კბილი მომკვეთა, я набилъ оскомину, (მოვიკვეთ, -თე), ზ. მიჩ. სეღს ავიღებ, მოვიშლი ცუდ საქმეს; ან მოვიჭერი; перестать, оставить, напр. привычку; отрѣзать себѣ; -ცრემლსა, утереть слезы, перестать лить слезы; ვეფს. 265; მოვიკვეთ ფესსა, перестать пощипать кого, მოვიკვეთა ვი თვისება ან ჩვეულობა, оставилъ

дурную привычку, ქილ. 575; მომიკვეთ გზასა, ты преграждаешь мнѣ путь, ქილ. 292; (მოვეკვეთ, -თე), ზ. მიჩ. მოვეჭერი, მოვესობ ვისმე რასმე; прекращать кому что; მოვეკვეთ ჭამაგირსა, сармосა, прекратить кому жалованье, (მოვიკვეთებ, -თე), ზ. ვ. მოვიჭერი, быть отрѣзану, (მოვეკვეთებ, -თე), ზ. თვ. მოვეჭერი, მოვესობი, отрѣзываться, прекращаться, მოვეკვეთოს წვერი, пусть остригутъ ему бороду, აღბ. 144; მოვეკვეთოს სელი, пусть отрѣжутъ ему руку, **მოკვეთილი**, **მონაკვეთი**, მიმ. отрѣзанный; **მოკვეთინება** (ვა), ზ. მ. მოვაჭრევიანებ; მოვასობინებ, заставить отрѣзать; отучить; ქილ. 80; ციმით. 181.

მოკვეცა (ვკ), ზ. მ. მოვრეტ, თმას, стричи, остричь, -სანთლსა, ე. ი. მოვჭერი სანთლს ცხვირსა, снять со свѣчи, **მოკვეცილი**, მიმ. остриженный, მონაკვეცი, ს. острижки.

მოკვენა (ვკვენ, -ხე), ზ. მ. დავიკვენ, დავიქალებ. ვკვრახსობ, ვკვბეღობ; хвастать; врать; ვეფს. 56; 1040; **მოკვენარი**, хвастунъ.

მოკვესილი, ნ. ჩხმახი, სპ. ლ.

მოკვლა, მოკლვა.

მოკვლევა, უნდა მოკვლევა, დაბლა ნახე; აღბ. 40.

მოკვლევა, სს. изслѣдованіе; сѣдствие судебное; дознаніе, აღბ. 40; (მოვიკვლევე, -ლოე), ზ. მ. გა-მოვიძიებ, გამოვიკვლევე; изслѣдовать; проищодить сѣдствие; (მოვიკვლევე, -ლოე), მოვართმევ, შევსწირავ, подносить, жертвовать; თავს მოვაკვლევე, и жертвую собою, მოურავ. 86.

მოკლევა, (ვკვლევა, ვკვალ), ზ. მ. უხიბ; მოკვლევი-ნებ (ვა), ზ. სხმ. заставить убитъ.

მოკვენეცა (მოვკვენეც, -ნიცე), ზ. მ. კბილით მოვკვეტე კენიცსა, грызть, ломать зубами, (მოვიკვენეც მაგალ. ენას), ენას ვიკებენ, укусятъ себѣ языкъ.

მოკვენესი, ზედ. მკენესავი, вдыхающій, ვეფს. 1196.

მოკვრა, უნდა მოკრა, იქ ნახე.

მოკილება, სს. взятіе рукою; მოკილება ძელზედ, вѣшаніе на деревѣ (т. е. на шпалѣ); იმ კლდის მოკილებითა, начинан съ той горы, რუსუდ. 372; ცოდვის მოკილებ, пришіятіе на себѣ грѣха, სამ. ვანტ. 6, 14, ცოდვის მოკილებას ვანტანვ მეფე თავის სამართლის წიგნში, მუხლი 14 ასე განსაზღვრავს: დიდი საქმე ცოდვის მოკილებით არ გარდასწელება, ერთის მარჩილისა ან ცოცად უფროსი ან უმცროსი საქმე უნდა იყოს, იქმნების ასეთი კაცი რომ იმისაგან ცოდვის მოკილება და სულზედ შევარდნა ზროსა ზედად დაეგერებოდეს; ცოდვის მოკილება ასე არის, რომე ვისაც ამგვარი რამ შეეწამოს იმ კაცმა ის შეწამებული კაცი ზურგზედ აიკიდოს და ასრე უნდა თქვას: შენიმც ცოცად მეორეს მოსლვას მეცა მაქვს და შენდა ნაცვლადცა მე განვიკითხებუი თუ მე ეგე შექნას, თუ ამ რიგად ეს შეიძლო აღარა ვინ რას ემართლებს, და თუ ვერ მოიკიდა და რასაც ქსწამობს უნდა პასუხი გასცეს, ნ. ფიც; ფესის მოკილება, стунать ногою, ქილ. 43; ახლის შეგობრობის მოკილება, завести поныхъ дурзей. ქილ. 51; (მოვკვილებ, -დე), ზ. მ. სეღს შევანებ, დავიჭერი სელით; დავკვილებ, ჩამოვკვილებ;

მოკლებ კავს, трогать, брать; იწხათ; зацѣ-
лхити, прицѣлхити, ღვრ. 106; მოკვილებ კბილსა,
изити зубами, მოკვილებ წურხელს, припускати,
приставляти мѣшкн, მოკვილებ ხელი ხვისსა ზა-
გესა, ე. ი. ხელს ღავალებ, я хватилъ борть ко-
рабляя рукою; ვფხ. 609; მოკვილებ კოცოშსა,
ставити рожки; მოკვილებ თვალსა, замѣтити,
ზეკან. 26, ხელი არ მოკვიდა, ე. ი. ხელი არ
ახლო, онъ не тронулъ рукою, онъ не взялся
за дѣло, ხელი მომიღე, возьми меня за руку,
რუსულ. 401; ხელი ხელს მოკვიდეს, взяли другъ
друга за руки; მოკვილებ თვალსა, уснѣти раз-
смолтрѣти, რუსულ. 723; თვალი ვერ მომიდიან,
ე. ი. თვალს ვერ მომასწრობდიან, не въ состоя-
ннн были разсмолтрѣти меня, ვფხ. 1387; მო-
კვილებ შენობასა, начать постройку, რუსულ.
379; კირით ზღუდეს მოკვილებ, начать стройку
ограды на пизнѣтн, 1 ქართლ. 23; (მოვიკილებ,
-ღე), ზ. მიჩ. ვიტივროთა, თავზედ ვილებ, ირათი
ნა სეხი; თავზედ მოვიკილებ, напхзати сѣбѣ, ზურგზე
მოვიკილებ, вскнхнуть на свою спину, ვანტ. სამ.
14; სხვის ცოლს ვერ მოვიკილებ, я не беру на
сѣбѣ чужаго грѣхн; მოვიკილებ მოუფარესა პრიბ-
რѣტი друга, რუსულ. 379; მოვეუკილებ ცეცხლსა,
зажигати, поджигати, მოვეუკილებ სანთელს, за-
жечь свѣчу, მოვეუკილებ ფეკილსა, поджигати
муку, ზატონ. ზავრ. 82; მოვეუკილები, -ღე), ზ. თვ.
მოველები; ჩამოვეუკილები, გარდაველები, არ მო-
ვეშევი; მოვეპერობი, ващхлхитхся; იწხათхся;
პრეტათი, прильнуть; ახიხიღეს ხე ჩემსა ლიბო
строга или ласково, ქილ. 51; სახლს ცეცხლი
მოკვიდა, домъ началъ горѣти, ცეცხლი მოკვიდა,
ე. ი. შეწულდა, были огорченѣ, ღვინო მოკვიდა,
онъ охмѣлхл, ამ ჯავშანს არა იარალი არ მოკვიდე-
ბა, никакое оружѣ no въ состояннн пробнѣти
внхх мать, რუსულ. 47, 290, 292; ან რა
იარალი მოკვილება მას, какою оружѣ можетъ
поразити его, რუსულ. 875; ლიბონს ხავსი მო-
კვიდა, რეინას ეანგი მოკვიდა, жезѣно покрхлосѣ
ржавчнннн, შეფე ყელს მოკვიდა, царь повнхѣ
ему на шеѣ, ვფხ. 145; მოვეკილები ნათესავად,
иороднхтхся, წინ მოვეკილები, опередити кого,
ვეფხ. 1228; მოვეკილები ფეხთა, обнхтѣ чхн лннн
погн, ვფხ. 554; მჭვარკლი მოკვიდა ბუხარსა,
труба покрхлхს сажею, ავთ მოვეკიდე, я по-
стунхлх сѣ нимъ строга, ანტ. 4—8. თხოთლა
მოკვიდა, просило меня шъ дрожѣ, რუსულ. 819;
საიქიოს კალთას მოკვიკილები, ვისრ. 9; ქილ. 384,
იხ. будущей жнзнн я ухвачусѣ за подолѣ твоеѣ
одежды, буду искати у тебя спасеннн, მომიკი-
და, онъ присталъ ко мнѣ, **მოკიდებუელი**, **მო-
კიდული**, მიმ. დამოკიდებული, прихзанный; за-
хнхнннн; прихвержнннн, предачннн, 1 ქართლ.
293; შემდგომი, слѣдующн, მარტ. 2—171; ძელ-
ზედ მოკიდებული, похнхнннн, რუსულ. 186;
მარტ. 2—61; ცეცხლ-მოკიდებული, огорченнн,
იქიამ მოკიდებული, началъ сѣ того мѣста,
რუსულ. 515; მოკიდებულვარ, я захншу, მარტ.
2—170; **მოკიდებულდება**, მოკიდულობა, ს.
დამოკიდულობა, захнхнннн; прихзаннынн;

схзх, штѣ; მარტ. 1 — 167, მეტაფ. 94; ქილ.
128; -ჯავჭვთა, схзх цѣпн, -ნათესავობითი, род-
ственннл схзх, -შენობისა, рлдъ строещн; ანტრ.
111.

მოკითხვა, სხ. спросъ; розмыскъ, прихнѣтствѣ,
поклонъ; დაბლა მოკითხვა მოახსენე, поклонхтхсь
ему отъ меня почтхтхлнно; მოკითხვის წიგნი,
пхсьмо прихнѣтственное, (მოკვიკითხვა; -ხე), ზ. მ.
მოკითხოვ; გარდავახდევიებ, დავუწვებ, требо-
вати отчета; ვხსკიანთ; აღვ. 55; სამ. ვანტ.
267; ვისრ. 47; ერთმანერთს სისხლი მოკვიკითხეს,
другъ у друга онн потребовали удовлѣтвореннн
за кровь (т. е. за убнѣство), გორგ. 32, ღმერთი
მოკვიკითხავს, Богъ изхыщѣт сѣ него, ერისთ. 141,
გორგ. 118; ღმერთი მოკვიკითხავს, Богъ нахажѣт
меня, ანგარიში მოკვიკითხეს, сѣ него потребовали
отчета, (მოვიკითხავ, -თხე), ზ. მიჩ. გამოვიკიდე,
გამოვიკვლევე; მივეუკილეს მოკითხვას შევეუთლო;
სანუქარს, ან მოსაკითხ გავეგზავნი, изслѣдовати,
размыскнхнати, узнхвати о комъ или о чемъ, при-
хнѣтствовати кого; посылати прихнѣтствѣ, по-
клонъ или подари; აღვ. 199; ლუკ. 1 — 40,
41; საქმ. 21 — 5; მარტ. 9 — 15; ერთმანერთი მო-
კვიკითხეთ, мы прихнѣтствовали другъ друга, **მო-
კვიკითხული**, **მოხაკითხი**, მიმ. изслѣдованный;
изхскашнн, **მოკვიკითხულობა**, ს. გამოძიება,
გამოკვლევა, слѣдствѣ, розысканн; запросъ;
სიბრ. 159; მოკვიკითხულობა კქმნეს, стали доиски-
ваться, ღვრ. 116; გუჯ. 22, 29.

მოკირვა (მოკვიკირავ, -რე) კირით გავლეს, იხმა-
ვათი იწხათხი, დაბად. 8—14; 6—4; **მოკირუ-
ლი**, მიმ.

მოკირწულვა (მოკვიკირწულავ, -ღე), ზ. მ. ქვით მო-
კვიკივს, იხმოსთი კამნემ; **მოკირწულული**,
მიმ. мощеннн, **მოკირწულულობა**, выстхлка.

მოკიცხარი, ს. მოიცხავი, გამკიცხველი, იხოხიტელს,
მოკიცხარობა, სხ. наемъ/хнхн, (კვმოკვიკიცხარობ,
-რე), ზ. მ. გავკვიკცხავ; მასხარად ავიგლებ, попо-
снти; наемъххтхся, იერემ. 9—1.

მოკიცხვა (კვიკიცხავ, -ხე), ზ. მ. გავკვიკცხავ, გავკ-
ვიკილავ, გავკვიკირავ, ругати, поноснти, გამოსლ.
10—2; (მოვიკიცხებო), ზ. ვ. გავიკიცხებო, მასხა-
რად ავიგლები, ნთხებრუგათი.

მოკლავენა (კვ), ზ. მ. согнуть.

მოკლე, ზედ. არა გრძელი; короткн; краткн, пе-
длнннн; сокращеннн; непродолжнтеленн.
ღე მოკლე, недолгохннн, მოკლე ეამი, корот-
кое врѣмя, სულ მოკლე, исторнхнннн, ქტუ
მოკლე, слабохумнн, მოკლეთა ღღეთა, вт нѣ-
сколькო дней, შენი ხელი ჩემის წაფანისათვის
ღა მოკლე, ვისრ. 10, чтобѣ меня взяти, то длн
этото рукн твои коротки, მოკლეა სოფელი, шре-
мнннн жнзнн коротки, მოკლეღ, ზ. მ. коротко.
ვეფხ. 19, მოკლეღ ვსოქოთა, коротко скажемъ.

მოკლება, სხ. уменьшенн; снхвн; მოკლება მთო-
ვარისა, ущербъ луны, **მოკლებითი**, ზედ. умень-
шнтеленн, (ვამოკლებ, -კლე), ზ. მ. დავამოკლებ,
შევაძვრებ, укорачнвати, сокращати, ვამოკლებ
ღღეთა, сокращати, проводити шрѣмя, ქილ. 525;
კუმოკლებ ღღესა, снхвати, сокращати чхн днн;

ბუნ. კ. 199; ვჭმოკლები, -ლი, უკორაჩივარესი, მოკლებული, уменьшенный, сбалансированный; лишенный.

მოკლება, სს. лишение; მოკლება ხელის უფლები, лишение правъ состоянія, (მოვაკლებ, -კელი), ზ. მ. წაფართმევ, მივსელი; დავაკლებ, დავუნაკლებლებ, შევეუმცირებ; лишать, отнимать; уменьшать, сбалансировать; ლუკ. 15—14; 22—32; მოვაკლებ პატივსა, лишать чести; მოვიკლებ ფასსა, подешевить, მოუკლო დღე, სიცოცხლე, онъ укоротилъ его дни, жизнь; ნუ მომაკლებ წუგლოზასა, но лишай моя милости, დაბად. 55—8; მოუკლო თვალის სინათლე, онъ лишилъ зрѣнiя; მომაკლო ფასი, онъ сбалансировалъ цѣну; (მოვაკლები, -კელი), ზ. დავუკარგავ, მოვიკლებ; დავუნაკლები, შევეუმცირებ; შევესუსტებ; მოვსცდები; терять, лишаться; уменьшаться, переставаться, убывать; небывать, неприсутствовать, отсутствовать; დაბად. 44—33, 47—33; ისაი. 7—8; 38—12; 55—13; ისუ ზირაქ. 3—13; ისუ. 3—17; გუგ. 29; კავ. 130; სიბრ. 56, 59; მოაკლდა თვალის სინათლე, онъ лишился зрѣнiя, ფხალ. 68—3; ძალი მოაკლდა, онъ ослабѣлъ, ქილ. 316; მოაკლდა პური, недостало хлѣба, ანტ. 48; 1 ქართლ. 137; ვისრ. 4, მადა მოკლდა, лишился аппетита, ქილ. 178; მოაკლდა სწავლასა, онъ отсталъ въ наукахъ, ჩვენი წუგლოზა ნუ მოგაკლებდის, да не будешь лишенъ нашей милости, ქილ. 415; თვალი არ მოაკლებდის, глаза не сводятся, არ მოაკლებდის მთავარი იულისაგან, не оскудѣетъ князь отъ людъ, ღონე მომაკლებია, я лишился силъ; ქილ. 130, ვისრ. 174; **მოკლებული**, მიმ. лишенный, მოვკლებივიარ, მოვკლებული, быть лишены; небывать.

მოკლევ, ნ. მოკლე; მოკლე ქაშიერი, кратковременный.

მოკლობა, ს. მოკლობა, სიმოკლე, короткость.

მოკლოვცვა (ვჭ ან მოუუკლოვცვა პირსა), ზ. მ. პირის უგემერობას მივსცემ, изъять печнототу языка (говорилъ о жалаудѣ).

მოკლვა (ვჭკლავ. -ვჭკალი); ზ. მ. სიცოცხლეს მიკუხელი, სულს ამოვართმევ; დავჭკლავ წვასტანგს; უხიანთ, умерщвляютъ; заколотъ, მოჭკლას ხარი თივამა, იგავი, сѣно ухиантъ жизнь быка (говорится о тѣхъ кто жалуется на свое положенiе, наглелли მომაკლავს, забота ухъотъ меня, მოვაკლავ ან მოვიკლავ თავსა, убитъ себя, положить на себя руки, რუსუდ. 443; მოვიკლავ წუგროლსა, уголить жажду, მოვიკლავ სვინილისსა, потерять сонъ, შეილს მოგიკლავ. я убью твоего сына, ვისრ. 179; 2 ქართლ. 526; ანტ. 5—13; მოკლავ სურვლი, онъ удовлетворяетъ его желанiю, ვეფს. 1536; (მოვიკლვი, -კალი), ზ. ვ. სიცოცხლე მიმეხლება, быть убиту, მოუუკლოვარ სიფარულსა, любови убила меня, ვეფს. 151. **მოკლოული**, მიმ. убитый, **მოკლოვცივნება** (ვა), ზ. სხმ. სიცოცხლეს მივანდევინებ, სულს ამოვართმევინებ, заставить убитъ, ვეფს. 573; გორგ. 8, 265; სპ. ვანტ. 211; თავს მოგაკლოვცივნებ, заставляю тебя убитъ себя, ვეფს. 240.

მოკლობა, ს. მოკლობა, სიმოკლე, короткость.

მოკმაზვა, ნ. მოკმაზვე; მოკმაზულობა, ნ. მოკმაზულობა.

მოკნინება (ვა), ზ. მ. уменьшать, убавлять.

მოკონება (ვა), ზ. მ. заплата, зашить.

მოკოვიდავა (ვე თავს), округлить, 99 სპზ.

მოკორცნა (მოკოვორცნი, -ნე), ზ. მ. ცულის ან ჩლეგის სპართებლით ვარსავ, брить туною бритвою, драть.

მოკოცნა (ვჭკოცნი), ზ. დავჭკოცნი, разцѣловать.

მოკოცნათა, წედ. მოსწენილი, მოკეპელოვებული, щеголенатый.

მოკრანსა (მოვიკრანსები, -ნე), ზ. ვ. დავეხვევი, დავგორგალდები, свернуться въ кольцо, რუსუდ. 655.

მოკრება, **მოკრეფა**, სს. собиранiе: -რეფა უურმისა, собиранiе винограда, -ზალხთა, собиранiе травъ, (მოვჭკრებ, მოვჭკრიბებ), ზ. მ. მოვავგრევე, მოვაქუჩებ, собирать, соединять, собирать, (მოვჭკრეფ, -რეფე), ზ. მ. მოვსთვლებ წილსა; მოვავგრევე; собирать плоды; собирать, собирать, დღი საქონელი მოჭკრიფა, онъ скопилъ громадное богатство; მოვჭკრეფ უურმენსა, собирать виноградъ, მოვკრებ ხალხსა, собрать народъ, მოვჭკრებ ვარსა, собрать войско, (მოვიკრეფ), ზ. მიჩ. მოვიკრევე, собирать для себя, მოვიკრეფ ცნობასა, собираться съ мислями, ქილ. 144; გულზედ ხელს მოვიკრეფ, скрестить на груди руки, -გონებასა, собраться съ умомъ, собиранiе; (მოვჭკრებები, -ბი; მოვჭკრეფები, -ფი); მოვიკრიფები, -ფე, ზ. ვ. ვ. დ. მოვჭკრეფები, მოვჭკრეფები; მოვისთვლებ; собираться, сходиться; быть собрану; რუსუდ. 92; 402; ქილ. 320, 381, 604; მოჭკრეფა ერი, собрался народъ, **მოკრეფილი**, **მონაკრეფი**, მიმ. собранный, **მომაკრეფი**, ს. собиравель.

მოკრვა, **მოკრუა** და არა მოკრანა (ვჭკრავ, ვჭკარ), ზ. მ. მცირედ გადაჭკრავ, მოვანვედრებ, მოვანტყამ; შევჭკრავ, შევშარტავ; приударить, хватить; толкнуть; завязывать, ვისრ. 200; მოვჭკრავ თვალს, подемотрѣтъ, замѣтитъ; მოვჭკრავ უურსა; подслушать, ქილ. 343, მოვჭკრავ კბილსა, раскусить, მოვჭკრავ ფენსა, споткнуться; უური მომაკრავს, я слышалъ, მოვჭკრავ პირსა, завязать отверстие, სიბრ. 143; ქიმ. 125; ბავრ. ბავრ. 109; თავი მაგრა მოჭკარ, завязалъ крѣпко отверстие, ქიმ. 264; მომაგრა ხელი, рукою толкнулъ меня; (მოვავრავ, ვავარ), ზ. მ. დავავრავ, დავაწებებ, გადავავრავ, обнимать; напѣивать, напѣивать, обнимать; მოვავრავ ოთახსა ნახაგის ქალღლითა, обить комнату обоями, მოვავრავ კარსა ნახადს, обить дверь войлокомъ, გულზედ მომაკრავ, быть призывуемъ къ моей груди, ერისთ. 140; (მოვიკრავ, -კარ), ზ. მიჩ. მოვიხვევ მაგალ. თავზედ და სხ პივანთ სეხ; მოვიკრავ გულზედ. прижать къ груди; ქილ. 461, რახაც ოღლს თავს მოვიკრავს, пока певынарился. ქიშია 77; (მოვავკრი, -კარ), ზ. თვ. დავეკრივი, დავეწებები, призыву, пристать; (მოკრულვარ, -ვჭკოვლი), я призывъ, ქილ. 672; **მოკრული**, **მონაკარი**, обитый.

მოკრივე, ს. კრივეს მხრბოლი, ნოცხი.
მოკრვალვა (ვკვრკალავ, -ლე), ზ. მ. მოვამრგვალავ, округлять, სომხ. სმ. 318, согнуть в дугу; па-
 бинать обруч.
მოკრვიალი, ზედ. ბრწვილვალე, блестящий, свѣт-
 лый, ჰვერი, чистый воздухъ, ქილ. 419; **მოკრ-
 ვიაღება** (ვა), выгнуть, რ. ქ. ლ.
მოკრვტიმლე, ზედ. მღლაღვი, ჩხუბის მოყვარე, свар-
 ливный, -მლოგობა, сварливость.
მოკრუნჩხვა, მავალ. ძარღვისა, сведение жнлы,
 ჰ. ფ. ლ.; ღვესუთავ, გავსთავ; (ვკრუნჩხვა, -ჩხე),
 ზ. მ. მოვკვრეს, ღვეკვრეს ტანში, сжать, корчить,
 сводить судорогам; (მოვიკრუნჩხები), ზ. ვ. მო-
 ვიკრინებო, გავითანებებო, ღვეკრუნჩხები; скор-
 чится.
მოკრძალვა, ზ. კრძალვით ან სიფრთხილით შენა-
 ვა, დაცვა, бережное хранение; **მოკრძალვით**,
 бережно, осторожно; ქილ. 386; მოკრძალვა
 სორცთა სიწმინდითა. сохранение тѣла въ чи-
 стотѣ; მარტ. 4 — 3, (მოვკრძალავ, -ლე), ზ. მ.
 ღვეკვტილში შევიხანავ; ფრთხილად, ღარიღებით შე-
 ვიხანავ. ღვეცავ; ხრანტი подъ замкомъ; заклю-
 чить, запретъ, хранить бережно, предостере-
 гать; მარტ. 1 — 3; თავს მოვიკრძალავ, ე. ი. თავს
 შევიხანავ, ღვევიღებო, остерегаться; ქილ. 278;
 მოვკრძალავ ვენახსა, оградить виноградникъ,
 ისაი. 5 — 2; მომიკრძალავ, ограждаешь меня,
 თ. ე. защищаешь; ისაი. 41 — 10; (მოვეკრძალეზო,
 -ლე), ზ. თვ. ღვევიღებო, остерегаться, ქილ. 619;
 მოკრძალული, მიმ. ხრანით, сберегаемый,
 осторожный; заключенный (арестантъ); ისაი.
 8 — 15; მოკრძალულობა; замкнутость; ს. застѣн-
 чивость; ვეფხ. 1477, მოკრძალავი, ზედ. стѣдн-
 выи, застѣнчивый, ვისრ. 45.
მოკუწვა (მოვკუწვავ, -ზე), ზ. მ. მოვკუწრი, მოვკ-
 კავავ წელში, согнуть, (მოვიკუწვებო, -ზე), ზ. ვ.
 წელში მოვიკრებო, сгорбиться, მოკუწვილი,
 сгорбленный, **მოკუწული** ღალის, онъ ходитъ
 сгорбившись.
მოკუმევა (მოკუმევე, -შე), ზ. მ. მოვბღუნავ, მო-
 ვკურუნჩხავ, მოვჩრუსტავ, მოვგვხუნწავ, сжать,
 скомкать, **მოკუმევილი**, сжатый, მოვიკუმევე
 პირსა, сжать ротъ, გული მოკუმევა, сердце сжа-
 лось, ზუნ. კ. 106.
მოკუნეცა (ვკვენეც, -ნიცე), ზ. მ. მოვკუებენ, стку-
 куютъ, отрыватъ.
მოკუნეცა (მოვკუნეცავ, -ცე), ზ. მ. მოვკურუნჩხავ,
 მოვკვრეს; ღვეკუნეცებ; коробить, корчить; ста-
 нить на заднй ланы; (მოვიკუნეცებო, -ცე), ზ. ვ.
 მოვიკურუნჩხები; გავწუმელებო, გავიხანებებო, скор-
 читься, съежиться, присмѣрять; **მოკუნეცული**,
 მიმ. скорченный; малорослый.
მოკურავა (ვკურავ, -რე), ზ. მ. კურით განვკო-
 ვავ, მოვკურავ, поемолить.
მოკურა, ნ. მოკურა.
მოკურცხლავა (ვკ), ზ. მ. მოვირბენ, прииხвать.
მოკურფხლავა (ვკურფხლავ, -ლე), ზ. მ. მოვკურფ-
 ხურებნა; გავკურფხ, ავიკლებ; сбирать вино-
 градъ; обобрать, огрбить; 2 სჯული 24 — 19;
 ისაი. 3 — 9; იერემ. 6 — 9.

მოკუწვა (მოვკუწვავ, -ზე), ზ. მ. ნაკუწად ღვესტრი,
 ნაკუწნაკუწად ვაკცემ, изрѣзать, изромсать.
მოლა (არაბ.), ს. мулла.
მოლაგება (მოვლაგებ, -გე), ზ. მ. ღველაგებ, ავკ-
 კრეფ, прибиратъ, убиратъ; (მოვლაგებო), ზ. ვ. ღ.
 ღველაგებო, прибираться, **მოლაგებული**, მიმ.
 убранный, **მოლაგებელი**, ს. убиратель.
მოლაზონი, მოლაზანი, ნახე მოზაზანი.
მოლაღლე, ზედ. მოკრტიმლე, ჩხუბის მოყვარე, свар-
 ливный, საქმ. 7 — 26; იგავ. 21 — 20.
მოლაღლა (ვკ), ზ. მ. მოვრეკ, пригоять.
მოლაშაყება (ვლაშაყებო), ზ. ვ. დ. приширяться.
მოლანღება, სს. ოცნება, მოსზმრვა, მოჩვენება;
 призракъ, привидѣнiе, (მოველანღებო, -ნდა), ზ. თვ.
 привидѣться, მომელანდა, мнѣ привидѣлось.
მოლაყვარღული, ზედ. ლურჯად შეღებოლი, ма-
 зуревый.
მოლაპარაკე, ს. ვინც ღლაპარაკობს, მბობელი; მო-
 შრიგებელი; говорунъ; договорщикъ, перего-
 ворщикъ; სმ. ვსტ. 206; მოსარღლე, მომხრე, при-
 сяжный повѣренный, адвокатъ, ნ. მოსარღლე;
 მოლაპარაკება (ვი), ზ. მ. переговоры; მოლაპარაკე,
 მოსარღლე, მომხრე, присяжный повѣренный,
 адвокатъ, ходатай, ნ. მოსარღლე.
მოლარე, ს. სალაროს მნე. ზაზინადარი, ვეფხ. 103,
 368; მეკუჭხვე, казначей, хранитель сокровищъ,
 богатствъ; ключникъ, -чица; ან **მოლარეთ-
 უსუცესი**, главный хранитель сокровища, ღალტ.
 79; **მოლარეობა**, ს. მიხელოება სალაროს ნაზი-
 რისა, обязанность казначея; хранение сокрови-
 ствъ.
მოლაღე, ს. მოსუმარი, шутникъ. [вишт.
მოლაღობა, ს. ხუმრობა, шутки.
მოლაღური, ს. მფრინე, ნ. მალღური.
მოლაღობა, ს. უბეღობა, ქორი, болтовня.
მოლაშქრე, ს. მეზმბოლი, მეომარი, воинъ, ვისრ.
 40, რუსედ. 879; **მოლაშქრება** (ვილაშქრებ,
 -რე), ზ. მ. ვომობ, ვკბმავ, воевать, сражаться,
 ისაი. 31 — 4; ღარეფ. 89. [ვეფხ. 127.
მოლანოცა, უნდა მონახო -ცა, чтобы поискать,
მოლბიღება (ვალბიღებ, -ლე), ზ. მ. მოვარბიღებ, ღა-
 ვარბიღებ, მოვარჩილებ, размигивать, რუსედ. 884.
მოლბობა (ვალბობ, -ბე), ზ. მ. ღვეარბიღებ; მო-
 ვამღვერებ, ღვეაშოშხანებ, смигивать, уныть, укро-
 шать боль; გული მოლბო, у него смигивлось
 сердце, онъ уснокоился, ვეფხ. განმ. 156; მო-
 ვიღობო გულსა, уснокоиться, смигиваться, ქილ.
 50; (ვლბებო, -ბი), ზ. ვ. დ. მოვარბიღებო, ღვეაშოშ-
 ხანებო, смягчаться; усноковаться; ვისრ. 109;
 22; ორბ. 63, **მოლბობა** კბილისა, ს. კბილის
 მოჭრა, оскомина, (მოვიღობო კბილსა), ზ. უ.
 კბილს მოვიჭრა, набить оскомину, ოსე. 4 — 6.
მოღვეაო, ზედ. ლურჯ-მოისფრო, сѣроватый.
მოღვეა (მოვღვე, -ლე), ზ. მ. ავღვე, ავღვსობო,
 გავანახავებ, გამოვღვე; გავსვეთ ღანის პირსა,
 უუაღე გავიფვან, истощить, тратить, издержив-
 нать; истачивать пожъ и т. и.; (მოვიღვეო, -ლე),
 ზ. ვ. გავღვეო, გავანახავებო, истощиться, пере-
 подиться, истачиваться; ქილ. 24; 280; სილი
 მოღლია, фрукты перевелъся, სიკვდილი მომ-
 ღვეს, смерть уничтожить меня.

მოლევა (ვკ), **ფ. მ.** მცირედ მოვსვამ, **псншт.**

მოლესა (მოვკ), **ფ. მ.** გავლეს; პირს გამოვუწყო ბანას, **точитъ; растиратъ;** ქილ. 67; **მოლესილი,** **наостренный.**

მოლექსე, ს. მოშარიე, მელექსე, **поэтъ,** **მოლექსეობა,** ს. მოშარიობა, **стихотворство,** ერისთ. 2—86.

მოლექწა (ვკლენ, წე) **ფ. მ.** გავლენ; დავამსხვრევ, დავამცვრევ; **намолотитъ; наломать; истребитъ.**

მოლი, ს. შავი წამოსახსმი დართოიოთ, **платъ,** **накидка,** ვეფხ. 1270; ანტ. 69.

მოლი, მოლოქი, ს. ახალი ბალახი, ალერდი, **сирожая травка, мурава;** რუსულ 286; თაფლის მოლი ან ფუტყრის მოლი, მცენ. **пчельникъ, маточникъ.**

მოლილი (არაბ), ს. მონგოლი ან მოგოლი (ნათესავი); **შავთ. 79; ქართლ. ცხოვრ. ნოინი;** არაბულად ნიშნავს: **ახასა; монголь; асасинъ; мулагидъ;** ბიანკ. ლ.

მოლიზღარი, ს. ღალი, შეუპოვარი; ან მოხუმარი; **нахаль; наглость; шутовскъ;** ვეფხ. 86.

მოლიპვა (ვილიპვი, პე), **ფ. მ.** მცირედ შევიყინები, **подмерзнуть, მოლიპული,** მიმ. **подмерзшии.**

მოლოზიერება (ვა), **ფ. მ.** ღმობიერ ვჭყოფ, მოვანჭვილებ, მოვამლოვებ, **смнгчтн,** (ვლოზიერდება -ლი), **ფ. ვ.** ღმობიერი შევიქმნები, დავმშვიდებ, **смнгчатъся,** ვისრ. 37; 86, 148, 168; რუსულ. 942.

მოლოდება (ვალოდებ, -დე) **ფ. მ.** მოვაცდენინებ, **заставитъ ждать,** (მოვლოდება, -დე) **ფ. მ.** მოვიცდი, **ждать,** ვეფხ. 638; (მოველოდები, -დე), **ფ. თ.** ვუცდი, **ождать; чаятъ, надейтъ;** **поприменитъ;** ქართლ. 225; **მომილოდე, жди меня,** **ღარეჯ. 77; ვისრ. 38, 87; ვეფხ. 258; მოლოდინება** (ვა), **ფ. სმ.** **заставитъ ждать,** (ვე), **ფ. მ.** **ждать, მოამლოდინებ, заставилъ меня ждать,** რუსულ. 32. **მომილოდინებ, ты ждешь меня,** ვეფხ. 258; (მოველოდინები, -ნე), **ფ. თ.** მოველო, **ожду, 1 ქართლ. 391; 2 ჰეტრე 3—14; ცალატ. 5—3; მოლოდინე ნახე მოლოდინი ქვეით; მოლოდინ, სხ. ცა, ожиданіе,** ვეფხ. 634; (მოველო, სრ. არა აქვს უსრ. მოველოდი; ან მოველოდინი, -ნე), **ფ. მ.** მომავალსა რასმე ვიგულევებ, **взасное,** მოვეუცდი; **ждать, ожидать;** ვისრ. 22, 38; 1 ქართლ. 391; **მატ. 11—3; 24—50; ფსალმ. 51—8; მოვლოდის ჯილდოს, онъ ожидаетъ награду, მომელოს, онъ ждети меня,** ერისთ. 46; **ლუკ. 1—36; 2—25; მარკ. 15—3; მოვლოდის სტუმრებსა, ожидаетъ гостей.**

მოლოდინი, ზედ. სასოებული. **ожидаемый, -საზ. ожиданіе,** ვეფხ. 900; თქვენი მოლოდინი არა ჰქონდათ, **онъ не ожидаетъ васъ, გორგ. 270, მოლოდინობა,** ს. ლოდინი, ცა, **ожиданіе.**

მოლოზანა, მცენ. **даурская каша,** ერისთ. ლ.

მოლოკა (ვკლოკ, -ლოკვ), **ფ. მ.** მოვლოშნი, ენით აღვსწავ. მოვსვლევ, მოვსტქელევ; **шлязатъ.**

მოლოქი, ს. მცენ. ნახე მოლი, **сирожая трава, мурава;** ბალბა, კორკოტანა, მცენარეა; **проскуриватъ.**

მოლოშვა, მოლოშვა (ვლოშნი, -ნე), **ფ. მ.** მოვლოკავ, მოვსვლევ; **шлязатъ.**

მოლოცვა (მოვილოცვ, -ცე), **ფ. მ.** წმინდათა აღგილთა მოვივლი სალოცვა; **путешествовать по св. мѣстамъ,** (მოველოცვ, -ცე), **ფ. მ.** მოველოცვ; **поздравитъ, მომილოცავს, поздравлю васъ,** ტიმოთ. 15.

მოლოზობა (ვალოზობ, -პე), **ფ. მ.** დავალოზობ, წყავსდენ რასმე ღმობით, **гниотъ,** (ვლოვები, -პი), **ფ. ვ.** დავალოვები, წყავსდები ღმობით, **гнитъ.**

მოლოცოლება (მოვივლცვი, -ცე), **прислѣгнуть къ кому.**

მოლოურჯო, ზედ. მცირედ ღურჯი, **енневатый.**

მოლოურჯება (ვკლოურჯები), **ფ. ვ.** **поснишь.**

მოლხენა, სხ. **развлеченіе; облегченіе въ бо-лѣзни;** ვაშლი 24 (მოვალხენ, -ხენე), **ფ. მ.** გავამსიარულებ; შევქცევ, გავრთავ, მოვაქარებ სევდას; **შევემსუბუქებ უძლოურებას; შევბას მივსცემ; развѣселятъ, радуютъ; облегчатъ страданіи,** ვეფხ. 1488; ქილ. 693; **რონგ. 132; 144; (მოვილხენ, -ხენე), ფ. მირ. გავმსიარულებ, შევქცევ, მოვიქარებ სევდას; შევბას მივიღებ, შელხინებ; развѣселятсѣя, разѣвнѣтсѣя; получатъ облегченіе;** ვეფხ. 51; 150; რუსულ. 59; ქილ. 53; **მოვლხენილვარ, მოვლხენოლი, მომლხენოლა, я получаю облегченіе,** ვეფხ. 634, **მოლხინება** (ვა, ვი), იგივე მოლხენა.

მოლხინარი, მოლხინე, ზედ. მსიარული, შევბის მქონე, **неселый, отрадный; веселиицей,** -ნარყოფა (ვჭყოფ), **развеселятъ.**

მოლხინი, ზედ. მსიარული, **отрадный, მარკ. 6—16; იოან. 4—52; ანდრ. 147.**

მოლხობა (ვლოხობ, -ხე), **ფ. მ.** გაყინულს გავაღობ, **растаятъ;** (მოვლხვები, -ვი), **ფ. ვ.** დავღებ, **таятъ, მომღლხვება კბილები, набыю оскумшу.**

მომავიერე, ს. ვისისმე მაგიერად მეოფი, **наместникъ, заступившій чье либо мѣсто, მომავიერე მეფისა, наместникъ царскій.**

მომავრება, **ფ. მ.** გავმავრებ; **укрѣпнтъ, ვი მავალსაჭურველს, поправитъ на себѣ оружіе;** ვეფხ. 93; რუსულ. 477; (მომავრები, -ლი), **ფ. ვ.** გავმავრებ, **გავმოლოერებ, укрѣпнтсѣя, (გავმავრები, -ლი), ფ. ვ.** დავღებები, **протину-статъ, ანტ. 5—4; ან усилитсѣя протину кого.**

მომადიანი, ს. მკვპდარანი, **магомеданинъ, 2 ქართლ. 457.**

მომადლება (ვკ), **ფ. მ.** მოვანიჭებ, ვუწყოლობებ, ვუბობებ, მივსცემ, **дароватъ, жаловатъ;** კავშ. 228; დაბად. 49—17; ვისრამ. 168; მოკვპაღლა, **онъ даровалъ вамъ, ვეფხ. 1—6; 4—32; ენება მომადლება უნათა, онъ хотѣлъ расположить къ себѣ Еиреевъ; საქმ. 24—28; ვი), ფ. მ.** მოვიზიდავ ვისმე თვისს მხარეს, **მოვიზიდავებ; მოვიბი-რებ, расположатъ, склонятъ на свою сторону;** **привлекатъ; დავსაჩქარავ, დავქქრთავ, задобриватъ; 1 ქართლ. 206; ტომ 26; მოვამადლებ სპათა, расположить въ свою пользу войско, ქილ. 421; მომადლებული, მიმ. дарованный; задобренный; გორგ. 266, მომადლიერება (ვი), იგივე**

შევიძინებ, увеличить себя, ნაღველს არ მოვიმატებ, я не усилию свою печаль, ქილ. 401; წყალმა მოიმატა, вода въ рѣкѣ прибавил; დღემ მოიმატა, день прибавился; **მომაცუბული**, მიმ. პრიბავენჲსჲი, პრიუმноჲჲენჲი; ლიშიჲი; **მომაცუბულიება**, ს. სიმეტე, იაღიშესთო, მომაცუბული ლაპარაკი არ ვარება, много но слѣдуетъ говорить, **მონამაცდი**, ს. პრიდათოქ, **მოსამაცდი**, ზედ. პრიბაოიჩჲი.

მომაცუვებელი, ზედ. შემამოხვევლი იბლესკაოიჩჲი, იაღლესკაოიჩჲი; პრიჩინიოიჩჲი, ქილ. 201; -უკვდავებისა, დაოიჩჲი ბეზსმერტი, 1 ქართლ. 183; ცოდვის მომაცუვებელი, ვოვლესკაოიჩჲი въ грѣхѣ, სიცოცხლისა, დაოიჩჲი ჯიჲისი, ქილ. 345; მომაცუვებელი ბორაკისა, პრიჩინიოიჩჲი ჯი, მარც. 2—335; 149; მომაცუვებელი სისარულისა, დაოიჩჲი რადოსი, ქილ. 71; მომაცუვებელი წმინდის სამების ცნობისა, დაოიჩჲი პამჲ სრედეთი იოჲპათჲ სვ. Троицу, გუჯ. 15.

მომაცუვებელი, ს. მაცთური, მომაცთუნებელი, იბმანიოიჩჲი.

მომამუღურებელი, ზედ. მომამსეტებელი, იაიურიოიჩჲი.

მომამქარვებელი, სევლისა, რაჲგონიოიჩჲი სკუკუ.

მომამქავებელი, ს. სარწმუნოებად მომეფანი, იბრატელისა.

მომადღება (ვა), ზ. მ. შეევაძალე, იოვყინათ, (ვი) ზ. მიჩ. აღვიძალე ბ მაკალ. თავს, იოვყინათსი, პროსლავითსი, ვეფს. 1443.

მომადღო, ზედ. მცირედ მაღალი, იხსკოლკო იოვყინენჲი, ადგილი, იოვყინენო მხეთი, 2 ქართ. 317.

მომადღნარებული, ზედ. მოცული შემხნარის ცყითა, იკაიშლენიჲი დრემუჩიჲს ჲქსომი, ციმ. 183.

მომადღორებელი, ზედ. მომაცუვებელი, იბლავილიოიჩჲი, იბლავნიტელჲი; იბმანიოიჩჲი, ქილ. 420.

მომამყარი, ზედ. მომყელი, ბროსაოიჩჲი, ვეფს. 1096.

მომამყენებელი, ზედ. სანელის გამტენი, იბსტრამიტელ.

მომამყობელი, ზედ. დამარხობელი, იდუჲანიჲი, ვეფს. 140.

მომამჩხო, ზედ. მცირედ მჩხი (თვალები), იგლაჲჲი; იბსტრინათჲი.

მომამცოთუნებელი, ზედ. მომადღორებელი, იბლავნიტელი.

მომამხება, ზ. მ. მახეს დავუდამ, სთავით სებჲ, ქილ. 269.

მომამხვა (ვჲ), ზ. მ. გავლესავ, თოჲნთ, ვეფს. 651.

მომამხველობა, ს. იბსტრია (იოჲჲა), შავთ. 98.

მომამხურება, ნ. მომამხება.

მომამხური, ს. თეჲისი დამტყერი ბაღითა, რიბსოიჲი, 1 ქართლ. 306.

მომამირებელი, ს. მომნადირებელი, იუღლესკაოიჩჲი.

მომამპარვებელი, ს. მგლეჯელი, ტერჲაოიჩჲი, ისაი. 36—22.

მომამეტი, ს. სელობითა, ვაჭრობითა ან სხვა გვარის შრომითა სარჩოს შემოგნელი, შემძინებელი; შემოგნელი ქალადის თამაშობით, პრიბრეტელჲი,

სტიჲატელჲი; სიჩსკივათელჲი; აიჩირივათელჲი; ქროსა მომამეტი იურისა, ე. ი. მეტეტი, შემოხელი სეჲსკატეტი, არ ბერწი, ვითარ მომამეტი იური, სარი და სხ; ტელიჲი, სელიჲი.

მომამეტილობა, ს. პრიბრეტელჲობა.

მომამეჯარება (ვი), ზ. მ. პროუტემესტიოპათჲ.

მომამეჯეტი, ს. სრეჲათელჲი.

მომამეჯოვიარება (ვი), ზ. მ. გამოვიტრება, კონჩითი იბლავნიჲი, სნატჲ ტრადურჲ.

მომამეჯველი, ს. გამლეტი, შტუკატურჲი.

მომამეგნებელი, ს. მპოგნელი; მომამეგნებელი; იმდუჲნიკი; იზობრეტელჲი; მომამეგნებლობა, ს. მომამეგნებლობა, იზობრეტელჲობა.

მომამებალება, ზ. მ. დავამებალებ, მოვამეცირება, იუიჩჲათჲ, ვეფს. 208; (ვი მაკალ. თავს), ზ. მიჩ. თავს მოვიცინებებებ, დავამებალებ, პრიმირებებ, (მოვებალები, -ღი), ზ. ვდ. დავამებალები, მოვამეცირებებ, იოიჩჲათსი; იუიჩჲათსი, ს. ზ. ლ.

მომამეარებელი, ზედ. გამომამეარებელი, იპროსნიოიჩჲი (ო იოგოდჲ).

მომამეზარი (ცეცხლი), ზედ. მოკიებული, მგახეზარე ცეცხლი, რაჲჲიჩჲიგაოიჩჲი; ჩემთა ცეცხლთა მომამეზარი, ე. ი. ჩემი ცეცხლი მომიკიებელი, რომლისაგან ვიწვი, ცეცხლი მეღება, ვეფს. 782; кто ражигаеѣт мои чубуѣтѣ, სენი ცეცხლთა მომამეზარი, იბედუგ, სიბდაოიჩჲი მელჲ; ვეფს. 656.

მომამედრება (ვა), ზ. მ. ქალაჩუნად გავზღი, ქალის ზნეს მივსცემ; მოვამევიღებ, დავაწყნარებ; მოვამედრებ, იუიბობით ჲიჲიჩჲი; სმიგნით, ისოკონიტჲ, იგომონიტჲ; (ვი გულსა), ზ. მიჩ. გულს დავიმევიღებ, მოვიტობებ, მოვიმედრებებ, ისოკონიტსი, იგომონიტსი; ვეფს. 156.

მომამეჯვარი, ზედ. უკან მომამეჯვი, მამეჯველი; მოჩივარი, მაცილობელი; იბრესჲიჲათელჲი; იბსარინათელჲი; ს. მ. ვახტ. 209; 262, 1 ქართლ. 214.

მომამეკინებული, ზედ. გურულად სეხე-მოყრილი მიწა, იუაოიჩჲი.

მომამეკინარე, -რი, ზედ. მინარე, წარმეკინარე, ტეჲუიჩჲი, ისე. 3—16, **მომამეკინარება**, (ვჲ), მ. მ. ვჲმეკინარება, ვჲსტი; ტეჲი; **მომამეკინარეობა**, ს. მაკალ. ეამის, ე. ი. ღროს წარმეკინარეობა, გასულა; ტეჲენიჲი ვრემეჲი.

მომამეკრება (ვა), ზ. მ. მოვამეკრება, მოვამევიღებ, მოვამეკრებ, იუიჩჲათჲ; ისოკონიტჲ; (ვი გულსა), ე. ი. გულს მოვიმევიღებ, ისოკონიტსი, იგომონიტსი, შავთ. 57; ვეფს. 156.

მომამეკრევი, ს. მომამეკრელი, მდრეკეტი, გინიჩჲი.

მომამეკრავი, ს. გულ ნაკლული, შეუკრებელი, არ კმა იოფილი, იბდოვალჲი, 2 ქართლ. 546; ვისრ. 168; 180.

მომამეკრება (ვა), ზ. მ. დავამეკრება, სამეკრავს ჩამოვამეკრებ სხვთა შორის; იმავნათ იბდოვალჲი, იბსიჩჲათჲ რაჲგ. 122; (ვი) ზ. მიჩ. დავიმეკრება, სხვის სამეკრავში ჩავამეკრებ, იმავნათ იუიჩჲი იბდოვალჲი, იპროგნითჲ კოგი, ვეფს. 758, ნუ მომიმეკრება, ნე გინიჩჲათჲ ნა მენი, (მოვამეკრება, -რე), ზ. თენ. დავამეკრება, გულ ნაკლულად შევიქმნები სხვაზე; იბდოვალჲი, იმავნათ იბდოვალჲი ნა კოგი; ნუ მეკრება, ნე სერდისი ნა მენი, ვეფს. 1520, 1580; 1 ქართლ. 337.

მომეღრე, ზედ. მცონარი, დაზარმაცებული, *оплошннй, оплошннй*; **მომეღრება** (ვა), *ფ. მ. დავაზარმაცებ, დავსსნი, сдѣлать кого плошннмъ, оплошннмъ*, (მოვემეღრებ, -ლი), *ფ. ვდ. დავაზარმაცებ, დავსსნები; ვჭკარეწრობ, თავ - ვსედლობ, სტაიონიტსა ღწიხვმმ, оплошннмъ; იგავი 5 - 21; იერემ. 8 — 9; გალატ. 6 — 10; ებრ. 6 — 12; 1 ქართლ. 367; 2 ქართლ. 272; მომეღრებული, მიმ. оплошннй, მარტ. 2 — 137.*

მომეცება (მოვეჭმეცლები, -ლი), *ფ. ვდ. მოვემაცები, უანგმავდლები, увеличиваться, прибавляться.*

მომეყლედი, *ს. მოურნე, ზედამხედველი ავად მყოფისა, попечитель; кто ухаживаетъ за больнымъ; ნ. მოვლა.*

მომეზადება, *სს. приготовление, გამოსლ. 27 — 18; (ვჭ), ფ. მ. მოვაწყობ, განვეჭკარგავ, მზა ვჭყოფ, приготавливать, -მზითვებს, приготавливать приданое, -საჭმლისა, приготавливать кушанье, მომიზალებ, приготавлиешь мѣх. ლუკ. 24 — 1; (მოვემზალები, -ლი), *ფ. თვ. მოვეწყობი, განვიკარგები, приготавливаться, (მოვემზალები) იგივე მოვემზადები; მომეზადებული, მონამზადი, приготвленнй, მომეზადებულია, ს. приготвление; устроить, подготовать, მომეზადებინება (ვა), *ფ. სსმ. მოვაწყობინებ, განვიკარგებინებ, заставитъ приготвить, მოვემზადებინებინა, онъ заставилъ приготвить. [სებნ.]***

მომეცება (ვი), *ფ. მიჩ. მფესავით მოვიზათებ, оснѣнить*
მომეზღვევა (ვა), *ფ. მ. მოვაქცევ, отломать (у строеніи) (მოვიმზღვევი, -ლი), *ფ. ვ. ჩამოესწვები მაკალი. ფლატე ან კლდე. обрививаться, обрываться.**

მომეზიდველი, *ს. მომცანი, приноситель, მომეზიდველობა, ს. მიმეზიდველობა, წამლებელობა, притягательность, 1 ქართლ. 301.*

მომეზირალი, **მომეზირი**, *ს. მსეღველი, მჭერეცელი, смотрнщій, მომეზირალობა, ს. მჭერეცელობა, смотрнщіе, ჩონგ. 56.*

მომეზირვა (ვუ), *ფ. უ. ვუჭერეც, смотреть.*
მომეზრანი, *ს. მოლაპარაკე, сказыватель, დარეგ. 2 — 85; მომეზრანება, მომეზრანობა, ს. მზობა, მოთხრობა, ამბავი, рассказы, (ვჭ), *ფ. უ. ვუთხრობ, ვუამბობ; ვლაპარაკობ; рассказывать, повнствовать, гонорить, მარტ. 2 — 14.**

მომეთელება (ვა), *ნ. გავამთელებ.*

მომეთესველი, *ს. დამეთესავი, снѣтель.*

მომეთენი, **მომეთინი**, *ფიი. ტერნხვნი.*

მომეთვრადე, *ს. ლოთი, მსმელი, пннща, მომეთვრადობა, ს. ლოთობა, მსმელობა, пннщество, (ვჭ), *ფ. უ. ვლოთობ, ვჭმთვრადობ, пннствовать, მატ. 24 — 49; 1 კორ. 6 — 10; მომეთვრადება (თავს მოვიმთვრადებ, .ლი), *ფ. უ. მთვრადობას დავინებებ, притвориться пннщамъ.***

მომეთვევა (ვა), *ფ. მ. павлечь на кого что.*

მომეთხილება (მოვემთხილები, -ლი), *ფ. ვდ. გავუფრთხილები, остерегаться, რუსულ. 47.*

მომეთხრელი, *ს. გამაწბილებელი; ამოგაღებელი; осражатель; губитель, სობრ. 145.*

მომეთხრობელი; *პი, ს. მოამბე, повнствователь, მომთხრობი.*

მომიზღებული, *ზედ. მოქირავე, ქირით დაჭერილი, наемннй, ისაი. 46 — 6.*

მომიზნება (ვუ), *ფ. მ. გავუნზნავ, прицнливаться.*
მომინება (ვა), *ფ. მ. მინაქრით მოვსტედ, обдѣлать стекломъ, ქილ. 602.*

მომიწება (ვა), *ფ. მ. მიწად გავსლი; მოვამდალებ, მიწასთან გავასწორებ, დავამდალებ, обратитъ въ прахъ; сравнитъ съ землею; ვეფხ. 208.*

მომიჯნავე, *ზედ. მესამფღვრე, смежннй, соседственннй, -ხალსნი, смежные народы.*

მომკა (მოგმიკი, მოგიმიკი, -კე), *ფ. მ. მოსავალი მოვსტერი ნამგლითა, сжать, გუგუ. 15; დავწლით მოიმიკე, ты пріобрѣлъ трудами, შავთ. 99, -პურსა, сжать хлѣбъ, ღსინსა ვინ მოიმიკის პირველ ტირთა უმუშავო, безъ труда никто не наслаждется жизнью; ვეფხ. 873; რაჲ ჰსთოსოს ის მოიმიკოს, გალატ. 6 — 7; что пощеть, то и пожнеть, მომკილი, მიმ. сжать, მოსამკავი, ზედ. относящійся къ жатвѣ.*

მომკალავი, *ს. ვინც ჰკალავს ტურტელსა, лудннщнкъ.*

მომკალი, *ს. ვინცა მკის, жнецъ, ზოგჯერმე: მოსავალი, урожай, 3 მეფთ. 5 — 14; დან. 14 — 32; რთ. 3 — 4.*

მომკვდარი, *ზედ. მიცვალებული, განსვენებული, умерннй, мертвнй; მომკვდარება (თავს მოგიმიკვდარებ, -რე), *ფ. უ. მკვდარად დავესხები, притвориться мертвнмъ, ქილ. 145; მომკვდარობა, ს. მომკვდარის მდგომარეობა, უსულობა, мертвенное состоянне, бездушне, მომკვდარუნება (ვა), *ფ. მ. მოკვდარებ, заставитъ притвориться мертвнмъ; умертвить; (თავს მოგიმიკვდარუნებ, -ნე), *ფ. მიჩ. притвориться мертвнмъ.****

მომკველი, *ზედ. მკვლელი, убійца, მომკველობა, ს. убійство.*

მომკვითხავი, **მომკველი**, *ს. გამომეძიებელი კითხვით, слѣдователь.*

მომკობა, *ფ. მ. შევამკობ, მოვრთავ, მოვეჭმავავ, украшать, убирать, (ვიმკობი, -მე), *ფ. ვ. შევიმკობი, быть украшену, მომკული, მიმ. украшеннй, მომკულობა, ს. სამკული, украшенне, იერემ. 4 — 30; 40 — 13.**

მომკუდარი, *მომკუდელი, ნ. მომკედარი, მომკველი.*

მომკუფხველი, *ს. უურძნის მომკრეფი, кто сбнваетъ виноградъ.*

მომლაშე, *ზედ. მცირედ მლაშე, соленоватнй.*

მომლოდე, **დინარე**, **ლოდინე**, *რომილიც მოვლოის, ожидающій, ქილ. 539; მომლოდეობა, ს. მოლოდება, ლოდინი, ожиданне, 1 ქართლ. 417.*

მომმზადებელი, *ს. პრითონი.*

მომმადირებელი, *ს. მიმეზიდველი, მომბირებელი, увлекатель.*

მომნეღებელი, *მაკალ. კუჭი, ზედ. კუჭი რომელიც ავილად მოინელებს საჭმელსა, желудокъ хорошо переваривающій пнщу.*

მომნეჭებული, *ს. მომმადლებელი, дарующій.*

მომოკლება (ვა), *ფ. მ. მცირედ დავმოკლებ, укоротнть, -სიტყვას, сократитъ рнчы, ქილ. 196.*

მომონება (ვიმონებ, -ნე), *ფ. მ. დავიმონებ, მონად*

გავისდი, поработать, თავი მონად მომიმონდეს, ე. ი. ჩემს თავს მე მონად გავუხდებო, ვემსახურებო, посплюно для себя должностъ раба, ვეფს. 779.

მომორჩილება (ვი), ზ. მ. დავიმორჩილებ, покорить себя, привести въ послушаніе, ვისრ. 37; 1 ქართლ. ქრისტოგ. 107; გორგ. 144.

მომოქმედება (ვი), ზ. მ. ვკმომქმედებ, дѣйствовать.

მომოყვრება, ზ. მ. გავიმოყვრებ, подружиться.

მომოწაფება (ვი), ზ. მ. მოვიყვებ მოწაფეთა, დავიმოწაფებ, приобрести учениковъ, послѣдодательой, მატ. 28—19; -წარმართთა, обратитъ язычниковъ въ христіанскую вѣру, 1 ქართლ. 72, მარტ. 1—181.

მომოწმება (ვა), ზ. მ. დავამოწმებ, დავამტკიცებ, подтвердитъ, утверждитъ; (ვი), ზ. მ. დავიმოწმებ, მოწმად მოვიყვან, приводитъ въ свидѣтели, ссылаются на кого; 1 ქართლ. 434; (მოვემოწმები, -წმე), ზ. თვ. დავემოწმები, ჩაქურს დავკრავ; подтвердитъ, ქილ. 691.

მომოქვევო, ზედ. მცირედ შეკვე, кислотный, მომ-
ოქვევა (ვა), ზ. მ. დავმოქვევებ, შეკვედ გავსდი. за-
ставить вкиснуть, (მოვემოქვევებ, -ლი), ზ. ვდ. დავ-
მოქვევებ, закиснуть, მომოქვევებული, მიმ. ვა-
кислый.

მომოქედრალი, ზედ. მძნობელი, მსზობელი, зву-
чащій.

მომპალი, ზედ. დამპალი, сгннвшій, ვაცია მნ.

მომპოვნელი, ს. მომპოვნელი, მპოვნელი, изобрѣ-
татель, -ვენლოზა, изобрѣтенеі.

მომრავლება (ვა), ზ. მ. გავმრავლებ, მოვეუმატებ,
მოვანძირებ. умножать; (მოვემრავლები, -ლი),
ზ. ვდ. გავმრავლები, умножаться, ქვეყანა მო-
მრავლები, страна населится, ლსტ. 6.

მომრგვალება, სს. округленіе, (მოვამრგვალებ,
-ლი), ზ. მ. დავამრგვალებ, округлитъ, 1 ქართლ.
280, (მოვემრგვალები, -ლი), ზ. ვდ. მრგვალი შე-
ვიქმნები, округлитъ, მომრგვალებული, მიმ.
круглый, მომრგვალებულიება, ს. სიმგრგვალე,
круглость, მოვ. 59).

მომრთილება, (ვა), ზ. მ. გავმრთლებ, ვაჩხილთ,
(მოვემრთლები, -ლი), ზ. ვდ. გავმრთლები, за-
жигать, исцѣлится, ვისრ. 87.

მომრუდება (ვა), ზ. მ. გავმრუდებ, ისკრивляетъ.

მომრთველი, ზედ. დამრთველი, присоединяющій,
придающій, ქილ. 263.

მომრთივეელი, მამრთივეელი, ზედ. მიმწოდებე-
ლი, ხელის ხელ მიმცემი, подающій, подаватель,
ვეფს. 70, მომრთველოზა, ს. припошение.

მომრთებელი, ე. ი. მოსამართლე, мировой судья.

მომრჩენი, მომრჩენელი, ს. განმარჩენელი; გან-
მკურნებელი; избавитель; исцѣлитель.

მომსახურება (ვი), დავიმოხიებ, поработитъ.

მომსამსაღავი, ზედ. მოსწამლაგი, отравитель,
მარტ. 2—21.

მომსგავსება (ვამსგავსებ, -სე), ზ. მ. დავამსგავსებ,
დავავსებ, уподоблять, дѣлать похожимъ, მი-
რიაბ. 263; (მოვემსგავსები, -სე), ზ. თვ. დავამსგავ-
სებ, уподобляться.

მომსგეფსე, ს. მორიგე, очередной, რ. ქ. ლ.

მომსვლეელი, ს. ვინც მოღის, დარება ვისთანმე,
послѣдатель, მიმსვლელო-მომსვლელონი, ნ. თავის
ადგილს..

მომსვრელი, ს. ამომგდები, გამოხრებელი, потре-
битель, губитель; -სენი, ე. ი. სენი მომპავედინე-
ბელი მრავალთა, моровая язва.

მომსმელი, მაგ. ნავის, ე. ი. ნავის მატარებელი,
гребецъ.

მომსმენი, მომსმენელი, ს. უურის მგდები, слу-
шатель.

მომსმენარი, იგივე მომსმენი, 1 ქართლ. 272; ვისრ.
183; მომსპობელი, ს. нестрѣбитель.

მომსტუროზა (ვი), ზ. მ. დავთვლიერებ, გავსინ-
ჯავ ადგილის მდებარეობას, рекогносцировать,
развѣдывать, обозрѣвать паглядно; ქილ. 628;
-გზას, осмотрѣть дорогу, 2 ნაუშ. 2—1.

მომსუიველი, ს. მსუიველი, მუსუარი, покуна-
тель; მომსუბუქო, ზედ. легковатый.

მომსწრაფებელი, ზედ. მომსწრები, მომჩქარო;
поспѣвшій, 2 ქართლ. 75.

მომსწრები, ზედ. მომხლელები. დამხლელები,
დამსწრე; заставшій; очевидецъ; სამ. ვანტ. 2.

მომსჭვალვა (ვჭ), ზ. მ. მოვჭვავ ვატოსნის თელი-
თა, осмнать драгоцѣнными камнями.

მომსჭვალული, ზედ. მოაჭვლი, осмнанный (ка-
мнями). [патыи].

მომსწო, ზედ. მომსხვილო, толстоватый, крупно-

მომცაცები, მომცაცებელი, -ცემი, ს. მცაცებე-
ლი, მკრეხელი, похититель, -სულიზა, ე. ი. ტულის
წამლები, ვისრ. 163, угнивающій.

მომცერი, ზედ. მცრული, სამცერო ან მცერი, враж-
дебный; врагъ.

მომცერევა, ნ. მომცურევა.

მომცერება (ვა), ზ. მ. მცერს დავავენებ; მცერად
ვაქცევ, გავანადგურებ; похитить, поднять пыль,
обратить въ прахъ, разрушить; რუსუდ. 246; 7.

მომცირალი, ნ. მოცირება, плачущій.

მომცოკინება (მოვიმცოკინებ ტულს) ზ. მ. ტული
შემიწუნებ, შეეწუნებ, ტულს მოვიწუნავ,
скорбѣть, печалиться о комъ; ვეფს. 75რ.

მომცოცება (ვმცოცებ, ვამცოცებ, -ცე) ზ. მ. გა-
ვამაგრებ, განვადიერებ, укрѣпнтъ, (მოვიმცოცებ
მაგალ. ფიცითა), ზ. მიჩ. დავიმცოცებ, დავინარჩუ-
ნებ, укрѣпнтъ за собою, 2 ქართლ. 53, 209;
ქილ. 40; 1 ქართლ. 330; (მოვიმცოცები, -ცე;
მოვემცოცები, -ლი), ზ. ვ. დავიმცოცებ, გამაგრ-
ებ, укрѣплятся.

მომცურევა (ვა), ზ. მ. მოვცტეს, отломать, (ვი),
ზ. მიჩ. მოვიცტეს რასმე, сломать себя; отломать
для себя, ანტ. 6—31.

მომცვრევა (ვა), ზ. მ. обломать.

მომცვერება (ვა), ზ. მ. поднятъ пыль.

მომცვიცება (ვი), ზ. მ. укрѣпнтъ за собою.

მომცუცება (ვა), ზ. მ. загнипнтъ.

მომუნჯება (ვი), ზ. უ. опѣшитъ.

მომუნჯება, მომუნჯება (ვი), ზ. მ. შევიმუნჯებ,
поджигать, обрѣбывать; გუჯ. 15.

მომუნჯვა (ვჭ), ზ. მ. მოვბლუნჯავ, მოვჭკუმშავ, брать,
хватать горетью, მომუნჯვილი, მიმ. взятый
горетью, ზირაქ. 4—16.

მომუხვა (ვკ), **ფ. მ.** დავმუხვავ, დავხუტქ, КОЛОТЬ.
მომუხვადევა (ვი), **ფ. მ.** ухириться.
მომუხენი, **მომუხენელი**, **მომუხინარი**, **ფედ.** დამუხენელი, растлиающий, 1 ქართლ. 85; ჩანრ. 21.
მომუხანცავი, **ს.** მომალავი, утомительный.
მომუხედო, **ს.** მაქმედი, მწარმოვებელი, ძმალთელ, მიწისა, воздѣлывающий землю, დაბად. 25—26; მავ. 21—36.
მომუხონი, **ს.** მომუხანი, приноситель.
მომუქრქალო, **ფედ.** მცირედ მქრქალი, блѣдноватый.
მომუხალავი, **ფედ.** მომუხანცავი, утомительный.
მომუხენი, **ფედ.** მომუხანი, приносящий, -ნაუოფისა, приносящий плодъ; -მაგალითისა, приносящий примирѣ, ცომ 9; მომუხელო, იგივე მომუხე; ან მიმუხე, подучающий, ისია. 44—15.
მომუხერა (ვი), **ფ. უ.** ვმუხერი ან ვთამაშობ; шѣтъ; пашѣвать; играть; ნ. მურა; **მომუხერადი**, **მომუხერი**, **ს.** სომღერის მოქმედი, шѣвств, ვეფს. 366; 716, 1072; ქილ. 386; ანარ. 127, დაბად. 21—8; 26—8; ალექს. 2; ზაქარ. 86; ზოგჯერვე დამცინი, пашѣвшій, -გულითა, всеела душа, ერისთ. 20.
მომუხერება (ვი), მოვაცუეება, обмануть, ქილ. 444.
მომუხერავო, **ფედ.** ნოცით მცირედ მღვრივე, мутный.
მომუხიერება (ვკმლიერება), **ფ. უ.** ослепнѣть.
მომუხიძარი, **ფედ.** მოცინარი, ульбывающий.
მომუხვანი, **ს.** გინც ვისმე მოიყვანს, приносящий.
მომუხვირცოვენება, **ს.** სამაგლეება, სავიზღარობა, отвратительность; (ვა), **ფ. მ.** სავიზღარ ვკუყოფ, отвращать, ძმალთა отвратительнымъ, (მოვმუხვირცოვენება, -ლი), **ფ. ვ.** ვდ. стать отвратительнымъ, გუჯ. 29.
მომუხივებელი, **ს.** სახელის გამცეხი, შემარცხვენილო, острашитель, ვისრ. 124; გუჯ. 29.
მომუხმარი, **ფედ.** მომუხელო, голодный.
მომუხირქება (ვკმუხირქება, -ლი), **ფ. ვ.** ვდ. გუფბამურება, опротивѣть, ჩონგ. 119.
მომუხენა (ვკმუხენი, -ნი), **ფ. მ.** შევსებრწავ, привнѣть.
მომუხერადება (ვა), **ფ. მ.** павоиятъ.
მომუხევა (ვა), **ფ. მ.** შემოხლით მოვკქლავ, морить съ голоду, (მოვემუხევი, -ში), **ფ. თ.** მომუხევა, დავიმუხევი, проголодаться, დაბად. 41—55; ისია. 44—13; 8—21; გამოცხ. 7—16.
მომუხევიერება (ვა), **ფ. მ.** прикрасить.
მომუხვიდება, **ს.** უკროცენი; -სახელმწიფოისა, спокойствіе государственна, (ვა), **ფ. მ.** დავაწუნარება, მოვამლოვება, დავაშუმანება, მოვასვენება, уснокоить, усмирить; მოვემუხვიდება გულსა, уснокоить волненіе души, უტმინთ კოგო ლიბო, რუსულ. 335; (მოვემუხვიდება, -ლი), **ფ. ვ.** ვდ. დავსწუნარება, уснокоить, (მოვემუხვიდება, -ლი), **ფ. თ.** შემოხლოვას ვეფევი, მივესალმებო, поздороваться, ურამ. 388; დარჯ. 58. 85; 123, **მომუხვიდება**, მიმ. уснокоивший, **მომუხვიდება**, **ს.** უმპროვორთელ, ფსალმ. 36—37.
მომუხვიდოვენება (ვა), **ფ. მ.** დავაწუნარება, усмирить.
მომუხივარი, **ფედ.** დამრჩვადი, გადამღვრძალი, მოშობილი სულის შეკუბებით, удавленнѣй, удушнѣй.
მომუხიება (მოვემუხიება) მოვემუხიება, чувствовать голодъ.

მომუხიერება (ვა), **ფ. მ.** მოვამუხევი, შემოხლით მოვკქლავ, сморить съ голоду, **მომუხივარი**, голодный.
მომუხივებელი (ვი), **ფ. მ.** разрѣшиться отъ бремени.
მომუხრადო, **ფედ.** მცირედ მშრადი, суховатый.
მომუხვიერება, **ფ. მ.** მიჩ. ხერხს ან მცხიერებას მოვიხმარება, употребить хитрости.
მომუხვადარი, **ფედ.** შემუხვადარი, მოკუევებული, заблудшій, обманутый, ვისრ. 21, 128; რუსულ. 693; -გაზედა, сбившійся съ дороги, მომუხვადარ, მოვსცდომოდი, ქილ. 420; я ошнбся.
მომუხვადელი, **ფედ.** გამომუხვადელი; ან დამუხვადელი, нештуюющий; жидкающий.
მომუხევი, **ს.** ვინც აძლევს, მაძლეველი, дающий.
მომუხეველობა, **ს.** даяніе, (ვკ), давать, შავთ. 23.
მომუხვი, **ს.** მცენ. ხელმავი; гопობеда.
მომუხვითმარება (თავს მოვიმუხვითმარება, -რე), თავს გავიმუხევენება, ცრუთ გამოვალ, ვეფს. 550, оканзатся обманымъ.
მომუხენება (ვე), **ფ. მ.** შევაცუობინება, дать знать, извѣстнѣть; მომუხენება, дается мнѣ знать.
მომუხენობა (მოვემუხენობა, -ცან), **ფ. მ.** შევაცუობინება, извѣстнѣть, (მოვემუხენობი, -ცან), **ფ. თ.** გავიცნობ; узнать, მომუხენობა, даешь мнѣ знать, 1 ქართლ. 128, 319.
მომუხრო, **ფედ.** არა დიდი, მცირე, небольшой.
მომუხროზა, **ს.** ღომია ერთვარი; просо; ერისთ. ლ.
მომუხვოვრება (მოვემუხვოვრება, -ლი), **ფ. ვ.** ვდ. გავცოცხლდება, ожить.
მომუხვრობა (მოვემუხვრობა, -რე), **ფ. უ.** ვავიხარება, радоваться, ბარუქ. 4—12.
მომუხვდება (ვკმუხვდება), **ფ. ვ.** ვდ. პროგორკნუთ.
მომუხიძარი, **ფედ.** მომუხენებელი, скучный, დარჯ. 2—88.
მომუხიძება (ვა), **ფ. მ.** დავამუხიძება, ძმალთა тлжельнымъ, грустнымъ; (მოვემუხიძება, -ლი), **ფ. ვ.** ვდ. დავამუხიძება, ძმალთა тлжельнымъ; начать грустнѣть, лнчаднѣть.
მომუხინარება (თავს მოვიმუხინარება), **ფ. მ.** მიხარვად ვენებება, притвориться спящимъ, ქილ. 386.
მომუხვრე, **ფედ.** მემუხვანება, მესამუხვრე, спограпнчнш, ვეფს. 964; **მომუხვარება** (მოვემუხვარება, -რე), **ფ. მ.** ვავუგზავნი, посылать, отнравлнть къ кому, მოვემუხვარება, мы посылаетъ.
მომუხვანება, **ს.** მომუხვანება.
მომუხვამლავი, **ს.** საწამლავის მიმცემი, отправитель.
მომუხარო, **ფედ.** მცირედ მწარე, горковатый, **მომუხარება** (ვკმუხარება), горкнуть.
მომუხევა (მოვემუხევი, -წი), **ფ. მ.** მოვემუხევიება, საშველად მოვიყვან, пригласнть на помощь, (მოვემუხევი, -წი), **ფ. თ.** მოვემუხევიება, საშველად მოვალ, приходить на помощь, 2 ქართლ. 59, 123; 177.
მომუხევი მუხილი, **ფედ.** мухнй мухъ.
მომუხევი, -ვრი, **ს.** დამუხევი, догоняющий.
მომუხერა, **მომუხერება**, **ს.** обманываніе мухъ, ქილ. 204 (ვე), **ფ. მ.** ბუხს მოვეტერება, обманывать мухъ, ქილ. 204.

მომწვანე, ზედ. ამწვანებული, зелениющий, მომწვანება (ვკმწვანებები), зеленить.

მომწვანო, ზედ. მცირედ მწვანე, зеленоватый, ლეგიტ. 14—37; -ნება (ვა), მწვანით შეეკმოს; зеленить.

მომწვარი, ზედ. მცირედ მწვარი, поджаренный.

მომწვევი, ს. ვინ მოიწვევს, приглашитель.

მომწიოური, ზედ. მოწითლო, красноватый, -თმა, рожнатые волосы, 1 ქართლ. 344.

მომწიფება (მოვამწიფებები, -ლი), ზ. ვდ. ღებმწიფებები; წულულთათვის: მოვრნები; созрѣвать; заживать (о ранах); (მოვამწიფები), ზ. ვ. შემოვალ სილთათვის, созрѣть, поносить.

მომწვრივება (ვა), ზ. მ. রাখაწივნი по порядку.

მომწობა (მოვიმწობ, -მწე), ზ. მიწ. მოვიწვევს საშეგლად, пригласить на помощь.

მომწოდებელი, ზედ. მომწვეველი, приглашитель.

მომწონებელი, ს. ვინც რასმე მოიწონებს, одобрятель, თავის მომწონებელი, ე. ი. ამარტავანი, თავის მოყვარე, самолюбивый, честолюбивый, ვისრ.

მომწუნარება (ვი), онечалиться, цапнать на себя печаль.

მომწუნრება (ვკმწუნრებები), ზ. ვდ. вечерѣть.

მომწყდარი, ზედ. მოსერილი, ახოცილი; დაღლული, დაქანცული; истребленный; усталый, изурешенный; როცხ. 16—39; იუდ. 1—12.

მომწყვდება (ვა), ზ. მ. დავსძავ, დავკრძალავ, შევამწყვდე, заключить; მოვართო, სულს შეეკუტებებს, заглушить, ფიზიკ. 55; (მოვიმწყვედვი, -ლი), ზ. ვდ. დავისწვი; გავსრეს, გავსტყულებ; быть заключену; раздавлену; დავჯგ. 52; თოვლის ზეგვი მოსსლტა და მოიმწყვდია ქვეშ ასი სული, сѣжпный завалъ уналъ и раздавилъ сто душъ, გორგ. 173.

მომწყველი, -დელი, ს. მომსერელი, истребитель.

მომწყსებული, ზედ. მოწიფებული, არ ახლტაზდა ან გამოცილილი, пожизной, опытный; 1 ქართლ. 269.

მომჭირლო, ზედ. მოვიწროვო, тесноватый, -დრება.

მომჭირნელი, ზედ. მომკები. стяжатель.

მომჭირნე, ზედ. მჭრუნველი, მოჭირნახული; ნამსახური, заботливый; заслуженный; გუჯ. 28; სომხ. სამ. 349; მომჭირნე იფავ, будъ бережливъ, რუსუდ. 1, 127; **მომჭირნობა**, ს. ნამსახურობა, მჭრუნველობა; заботливость; попеченіе, попечительство; ზოგჯ. დაჭირება, пужда.

მომჭირელი, ს. მჭრელი ქვაზედ. рѣзчикъ.

მომხატვრება (ვი), ზ. მიწ. დავსტავ, მოვსაზრავ წინამღებარეს საქმეს, обрисовывать, ქილ. 189.

მომხედი, **მომხედველი**, ს. მხანველი ან ურის მგლებელი, наблюдующий, призирающий.

მომხვდარი, ზედ. დამართებული, შემოსეველი, случившийся, მომხვდარვარ, случаясь.

მომხვეტი, ს. гребщикъ.

მომხვეჭელი, **მომხვეჭი**, ზედ. მომგროვებელი; მომკები; стяжатель; сконитель; грабитель; ციტ. 2—10; მომხვეჭი სახელსა, стяжатель инопн, 1 ქართლ. 405.

მომხვენდი, ს. მხენელი, нахателъ.

მომხილველი, ს. მომხსრეკი, обсуживающа.

მომხმარი, ზედ. მოხმელო, суховатый.

მომხმარო, -რებელი, ს. მშველელი ან მოსარჩლე, помощникъ, сотрудникъ, ვეფხ. 170, სამ. ვანტ. 58; ფარამ. 5; სიბრ. 138; **მომხმარებელი**, уют-ребитель.

მომხრე, ს. მშველელი, ириверженіе, сторонникъ, защитникъ.

მომხრობა (მოვიმხრობ, -მხარ), ზ. მ. მოვიშველიებ, მოვიმწვე, призвать на помощь, 2 ქართლ. 332.

მომხროლავება, ს. მომარტოვება.

მომხსენებელი, ზედ. ვინც მიცვალბულთ მოიხსენებს, кто помнитъ усопших; მომხსენებელი ვიქმენ, я вспомнилъ, ტომ. 13.

მომხურვალე, **მომხურვალო**, ზედ. მხურვალე, горячительный, **მომხურვალობა**, ს. სიმხურვალე, горячность.

მომხუცება (ვკმხუცებები) ღებბერღები, старѣть.

მომხცოვნა (მოვიმხცოვნები, -ნე), ზ. თვ. ღებბერღები, постарѣть, **მომხცოვნებული**, ზედ. постарѣлый.

მომხჩვალი, ზედ. დამრჩვალი უთილინის, задущенный, მროვ. 59.

მომჩგობინება (მოვიმჩგობინებს, -ნე), ზ. უ. მოვჩიღებები, მოვრჩები სხეულეზისაგან, выздоравливать, ვისრ. 197.

მონა ს. ურ მოჭირილი ემა ან მსღებელი მსახური, ნახე ემა; раба; слуга; ფსალ. 18—11, 12; 68—17; მაც. 8—6, 9; 10—24; თქვენი უმორჩილესი მონა, вашъ покорнѣйшій слуга.

მონაბამი, ზედ. მოხმული, иривязанный.

მონაბარი, ზედ. ვხრეპილი.

მონაბვა (ვინაბვები), ზ. უ. აძიხენებთ.

მონაბერი, ზედ. მობერილი, საქროლი, дутый; ზეცით მონაბერი, ე. ი. ზეციოთარ მობერილი, ვეფხ. 1; вдохновениемъ свыше.

მონაბრწყენი, ზედ. მობრწყენილი, свѣтлый.

მონაბუქარი, ზედ. ბუქისაგან. მოყრილი, павшиный, ჩასრ. 114.

მონაგარი, ს. შრომით ნაშოვინი ქონება, сарай, благопріобрѣтеніе, стяжаніе; пожитки; ფსალმ. 77—48; ბაც. 19—21, 22.

მონაგებები, ზედ. მოგებული, брошенный, купу-тый, ზოგჯ. მოვარნილი, მონატენი, отломокъ, პირს მონაგებები, устои, снпмки, верхи.

მონაგები, ზედ. მოგებული შრომით ან თამაშობით, благопріобрѣтеніе, стяжаніе, пожитки; вын-грышъ; 2 სჯული 3—8; სიბრძნ. 104.

მონაგვარი, ზედ. მოყვანილი, მოცანილი, ириво-денный, რუსუდ. 778.

მონაგვიანება (ვა), ზ. მ. ნავავს მოვსლებ, насорить, (მოვნავვიანებები, -ლი), ზ. ვდ. ნავავით მოვლები, засориться, **მონაგვიანებული**, ზედ. пасоренный.

მონაგრიანი, ზედ. გაკეთებული, პოვნიერი, зажи-пточпый.

მონადე, ს. ლაშქარი ფასით დაჭერილი, пасмноо войско; სამ. ლ. 2 ეზრა 6—13, დაბექილის დაბადებაში არ იპოვება ეს სიტყვა.

მონადება (მოვინადებ, -დე), ზ. მ. ფულით დავიჭერ ლაშქარსა, ванимать войско; შუქი ზეცით მოი-

ნადე, ე. ი. მოლე, заимствуи лучи свыше, т. е. съ свѣтилъ небесныхъ; ქილ. 551.

მონადირე, ს. ნადირი მღვვნილი და შემპრობი, охотникъ, звѣроловъ, птицеловъ; -თევზისა, ры-ბоловъ, **მონადირება**, ს. прпвлечение, при-мапка; -წარმართა, прпвственно ილი სილოუ უხზადენი სილოთი ლყიყიგოვს კვ პრიატიო ვწრს, გუჯ. 15; (ვი) ზ. მ. მოვიბირებ, მოვიზიდავ; დავიყოლიებ, დავითანხმებ; ვკვადირობ; ნადრობით შევიპრობ, დავიჭერ ნადირსა, მფრინველსა და სხ. პრპლექათ, ზამაიპვათ; სკლოპათ. ნა სოვო სტო-როუ; охотиться, быть на охотѣ; паловитъ звѣ-рей, птичь; ისო ზირაქ. 11—28; იერემ. 16—16; მატ. 12—13; ფსალ. 58—3; ქილ. 16, 486; 589; მოვინადირებ თევზსა, ловить рыбу, მონადირა ქროთითა, онъ склонилъ его подарками, (მოვი-ნადირებო, -რე), ზ. ვლ. მოვიბირებო, ზამაი-ვათესი, быть прпвлечасу, **მონადირებულო**, п. прпвлечепный, **მონადირობა**, ს. охота.

მონავალი, ზედ. პრინაში.

მონავანი, ზედ. გავსებული, სრული მთვარე, пол-ная луна, უქქ-მონავანი, ე. ი. გავსებული მთვარე სრულს უქქით მოსილი, полная луна во цѣлѣт-блескъ; ვეფხ. 405.

მონავარდე, ს. ცენოსანი ან ქვეითი მეომარი, რო-მელიც ასპარეზზედ ცენით გარს შემოუვლის ან შემოიარს და მასუკან შეებმის თვის მოპირდაპირეს, ნ. ნავარდი; кто выѣзжаетъ на копѣ для схва-токъ, кто гардуетъ; или пѣшій ратоборець, который до схватки, обѣгаетъ поприще; ვისრ. 5; მონავარდება (ვი) ზ. უ. ცენით გარშემოუვული ასპარეზსა, гардировать до схватки на копѣ.

მონავარი, **ონავარი**, ს. დიდი ფუტკარი, шер-шень.

მონაზობა, ს. ქზპობა.

მონაზონი (ბერძნ.), ს. ბერი შავოსანი, კაცი მო-წესე, монахъ, шнокъ, **მონაზონება**, -**ნობა**, ს. ბერობა, монашество, ипчисество, 1 ქართლ. 103, 200; **მონაზონური**, ზედ. ბერული, монашескiй, **მონაზონი**, **მონოზანი**, **მოლოზანი**, ს. ენ-კრატისი, მოწესე ღელაკაცი, монахиша.

მონათება (ვანათე, -თე), ზ. მ. მიეუნთებ სანთელს, გაუუნათებ; იოსვნივათ, ან ვკვათობ, სწიტიხ, освѣщать, (ვუნათებ, -თე), მიეუნათებ სანთელსა, იოსვნივთи кому, ქილ. 11, მომინათე, იოსვნი-მი; მოვკვათებ, -თე), ზ. უ. სწიტი; შავთ. 10.

მონათესავე, ს. მეყვისი, თვისტომი, сродникъ, გუჯ. 25; სამ. ვანტ. 261; ერთი ნათესავი ხალხისა, со-племенникъ, 2 ქართლ. 105; **მონათესავეობა**, ს. მეყვისობა, თვისტომობა, родство, (ვმონათესა-ვობ, -ვე), ზ. უ. ბათ ვხ როდესი.

მონათულა, -**თულა**, ს. კრძენიე, (მოვანათლავ, -ლე), ზ. მ. ნათელს ვსცემ, крестить, (მოვიანთ-ლოები, თლე), ზ. ვ. ნათელს მივილებ, креститься, **მონათულული**, მიმ. კრძენიყი, **მოსანათ-ლავი**, ზედ. პოდлежачiй კრძენიუ, **მომნათ-ლავი**, кто креститъ, **მონათულინება** (ვა), ზ. მ. ზასთავთი კრძენი, აღექ. 13.

მონათობა (ვკ), ზ. უ. სინათლეს მოვსცემ, освѣ-щать, ვეფხ. 458.

მონაკვეთება (ვა), ზ. მ. მოვხზავ, чертить планъ, **მონაკვეთი**, ზედ. მონაჭერი, მოკვეთილი, отрѣзан-ный, отрѣзокъ; 1 ქართლ. 90; ციმოთ. 148.

მონაკვეთვი, ზედ. გამოიძებელი, пзсѣдопаниый.

მონაკვეთვი, ზედ. მოკლული, убитый, ჩხარ. 41.

მონაკიდი, ზედ. დამოკიდებული, привязанный; за-висанный; ქილ. 25.

მონაკობა, ს. მეგობრობა, дружба, ქილ. 186.

მონამადი, ს. რაც მომატებულია, прибавка, ვეფხ. 266.

მონანება, სხ. раскаянiе, сожалѣнiе; покаянiе; (ვა), ზ. მ. ზასთავთი რასკაიესა, сожалѣть, (ვი), ზ. მიწ. შევიანებ, დავინებ; რასკაიესა, сожа-ლქთ; покаяться; **მონანული**, **მონანებული**, რასკაიყიყისა, **მონანულება**, ს. სინანული, рас-каянiе, სამ. ვანტ. 293.

მონაობა, ს. უმობა; рабство; **მონებრივი**, ზედ. рабскiй.

მონაპარავი, -პარი ს. ნაქურდალი ნივთი, крадепнос.

მონაპირე, ს. ნაპირზედ მდებარე ან მცხოვრები, მე-სამზღვრე, снотрапичный, крайнiй; 1 ქართლ. 318; -ჯარი, крыло, боковое войско; ჯარი და-ყენეს მონაპირედ, поставили войско для наблю-денiя границъ, 2 ქართლ. 461.

მონარბევი, ზედ. მოარბებული, ან ნივთი რამ დარ-ბევის დროს წამოღებული, онустошеннiй; по-грабленное; სამ. ვანტ. 56.

მონარჩენი, -ჩომი, ს. დანარჩენი, остатокъ.

მონარჯიჯული, ზედ. მაგალ გუგა, ქილ. 346?

მონარზი (ბერძნ.), ს. თთ მფრობელი ხელმწიფე, монархъ самодержецъ, **მონარზია**, ს. სახელ-მწიფო, монархiя, государство, **მონარზობა**, ს. ხელმწიფობა, царствованiе.

მონასიბი, ზედ. სნოსბიყი, подлежащiй.

მონასიმედ, ზმზ. ბარემც, кстатн, заурядъ.

მონასკვა (ვი), ზ. მ. გამოვკვარე ნასკვსა, შევკვარე, ზავლავთ ვ. უელ; ხელ მანდილი მოინასკვა ზე-ბი ფელსა, ე. ი. ძველად ჩვეულება იყო თუ ვისმე სხვეწარი კქონდა ხელცანოცს ველზედ შემოიბ-ვედა; онъ подвязалъ шею платкомъ, ვეფხ. 1516.

მონასმინები, ზედ. გავონილი, смышанный, ვეფხ. 691.

მონასპანი, ს. სასახლის მცველი მეომარი, მსა-ხურნი, дворцовый отрядъ войска, 1 ქართლ. 276.

მონასტერი (ბერძნ.), ს. უღანო, სავანე მონაზონთა; монастырь, **მონასტროსანი**, ს. მონასტრის მფლობელი სასაფლაოვად, родъ какой либо, вла-дѣншiй монастыремъ, какъ фамилiевая усм-нальница; აღბ. 2.

მონასური, ზედ. მოსურვებელი, желанный, ვეფხ. 392.

მონასუიდე, ს. მოსუიდეველი, покушникъ.

მონასუიდი, ზედ. მოსუიდელო, кушленнiй, **მონას-უიდელოობა**, ს. რაც ნაყილია, покушка, აღექს. 83.

მონასხერპვა (მოვანახერპვა, -პე), ზ. მ. მოვცეს სან-ქაროდ, отрывать, **მონასხერპი**, ზედ. მოკლე-ჯილი; მოვარდნილი, სანქაროდ მოსული, оторван-ный; ирისწიყი; ვეფხ. 399. [260.

მონაცანი, ზედ. მოცანილი, ирпдесеннiй, ვეფხ.

მონაცანგვევი, пенитантний мучение, ჩხრ. 42.
მონაცაცი, ზედ. მოცატებული, похищенный, унесенный.
მონაცრე, ს. მომსურნე, მონასური, желатель, 2 ქართლ. 551; **მონაცრეობა**, ს. მოსურნეობა, желание, **მონაცრება** (ვი), пожелать.
მონაფენი, ზედ. მოფენილი, разостланный, -შუქი, ე. ი. მოფენილი შუქი, растпляющіяся лучи, ვეფხ. 498.
მონაქნევი, ზედ. მოქნეული, მოღერებული, запесенная рука для удара, რუსუდ. 297, 705.
მონაქროლი, ზედ. ქარი რომელიცა ჰქრის ან მოსული სანქაროდ; дунный (о ветрѣ); приливный; ვეფხ. 854; 980.
მონალარე, ს. ნალარას მკვრელი, трубочь.
მონალვარი, ზედ. დაქცეული, пролитый, ვეფხ. 1034.
მონალვაცი, ს. ღვწლით ნაშოვნი; მონაგარი; трудом приобрѣтенный; пожитки, благоприобрѣтенное; ეს უსტარი ჩემგან არს მონალვაცი, это письмо написано мною, ვეფხ. 1287.
მონალვლევი, **მონალვლევი**, ს. მოურნე, почитатель, **მონალვლეობა**, ს. მოურნეობა, почитательство, поношение.
მონაყარი, ზედ. აქა იქ დაყრილი, разброшенный, ვეფხ. 1546; ს. ერთს ადგილს მოყრილი რამ, напась.
მონაყვანი, ზედ. მოყვანილი, приведенный.
მონაცემი, ზედ. მოცემული; სარუქარი, ნიჭი; даяний; даръ; -გულისა, даръ сердца, любви, ვისრ. 47; 73, 78, 91; რუსუდ. 325.
მონაცვალე, ს. მაგიერი, кто замѣняетъ кого, ვისრ. 150; ქილ. 492; ვეფხ. 1256; **მონაცვალეობა** (ვემონაცვალეობი, -ლე), ვ. თვ. თავს ვანაცვალე, жертвовать собою за кого, ქილ. 492.
მონაცრისფერი, ზედ. მქრქალი, сѣрый цвѣтъ.
მონაპოვარი, ზედ. ნაპოვარი, потраващенный.
მონაწევი, ზედ. მოწეული, მოახლეული, близкий.
მონაწერი, ზედ. დაწერილი, написанный.
მონაწითმი, ზედ. მონაწეული, წვეთად ჩამოვარდნილი, წვეთოვით დაღვრილი, ნაწეული, падающая капля, ვეფხ. 1133. [601.
მონაწითარე, ზედ. მოწითლო, красноватый, ქილ.
მონაწილე, ს. წილის მქონებელი, соучастникъ въ долѣ, **მონაწილეობა**, ს. წილის მქონებლობა, соучастіе; участіе; **მონაწილეობის მიღება**, припять участіе, (ვკ), ვ. უ. იგივე მონაწილეობის მიღება, соучастіе.
მონაწური, ზედ. გაწურვილი; მოწმენდილი; шатаый; утертый; -ცრემლი, утертыя слезы, ვეფხ. 586; მონაწური ოვლი, утертый потъ, ჩონგ. 106.
მონაწონი, **მონაწინარი**, ს. შეეწეილი, печальный, унылый; ჩონგ. 106.
მონაჭერი, ს. მონაკვეთი, отрубокъ.
მონახაზვი, -ხაზი, ზედ. მოხაზული, очерченный, მოუარვ. 201; **მონახაზობა**, ს. მოხაზულობა, очерченіе, контура, ქილ. 258.
მონახელი, ზედ. შეწენარებული, ვისისამე მხარუველობას ქვეშე შეოვი, призраваемым, ვეფხ. 1365.

მონახვერე, ზედ. ნახვერის წილის მქონი, половинщикъ, кто имѣетъ половину долю въ чемъ либо, **მონახვერეობა**, ს. ნახვერში წილის ქონება, участіе въ половиной долѣ, ერისთ. 2—30; ცლა ბელის მონახვერე, თამარ. ზატ. 147.
მონახერხი, ს. მოხერხილი ნაჭერი, кусокъ отпиленной.
მონახვა (ვკ), ვ. მ. მოვსებნი, მოვიძიებ, искать, ვეფხ. 115, 127, 504; (ვიანხავ, -ხე), ვ. მ. მოვიზილავ, დავინახავ, თვალს მოვკრავ; გამოვიძიებ, გამოვიკვლევ; увидать; осмотрѣть; искать, изслѣдовать; ქილ. 579; რუსუდ. 472; სიბრ. 158; დარეფ. 134; რაცა ჩემგან მოგიანხავს იმას იქმოდ, ты видѣлъ какъ я поступаю, такъ и ты поступаи; ვისრ. 205; **მონახული**, მიმ. გამოკვლეული; მოხილული, изслѣдованный; видѣнный, რუსუდ. 888, -ხატონი, опытный господинъ, 2 ქართლ. 518, რუსუდ. 225; მონახული კაცი, человекъ предупредительный, умный, опытный, ვისრ. 12; სამ. ვასტ. 3; **მონახულობა**, ს. სიმკაცრე; გამოცდილობა; осторожность; опытность, ქილ. 543, **მონახუება** (ვა), ვ. მ. დავანახებ, показать, **მონახვინება** (ვა), ვ. სსმ. მოვაძენინებ, заставить искать.
მონახვედრები, ს. ნახვედრი, წილად ნარგები, доставшіеся на долю; აღბ. 65.
მონახიწვა (მოგნახიწავ, -წე), ვ. მ. ხიწვს გავირტობ, запозить, **მონახიწი**, მიმ. ხიწვ შერტომული, запозенный, ქილ. 512.
მონახსენები, **მონახსენი**, ზედ. ან ს. მოხსენებულო, წარდგენილი საქმი, доложенный; доклялся; ვეფხ. 425; დარეფ. 117; ქილ. 339, 512.
მონახჭვა (მოგნახჭავ, -ჭე), ვ. მ. მოვჭვავ, ნახჭეს გავაკეთებ, обрисовывать, **მონახჭული**, მიმ. обрисованный, ქილ. 202.
მონგრევა (ვა), ვ. მ. მოვაქცევ შენობას, отломать, ქილ. 300.
მონღენა (მოვიღენვი, -ვენ), ვ. მიჩ. მოვიღეობ, მოვიზირებ, увлечь кого на свою сторону, (ვანღენვი, -ვენ), ვ. მ. მოვანღებ, доверить, 2 ქართლ. 476, ნ. მონღეობა.
მონღობა, სს. დოვტრის, (ვანღობ, -ღე), ვ. მ. ვარწმუნებ, დავაშთენ ვისისამე აზარად, вѣрять, доверять, поручать, დაბად. 44—31; ვისრ. 200; მომანღე, დოვტრი, поручи мнѣ, 1 ქართლ. 204; (მოვიღეობ, -ღე), ვ. მიჩ. მოვიზირებ, მოვიზიდავ, привлечь на свою сторону, 1 ქართლ. 395; სიბრ. 137; გორგ. 61; (მოვიღეობი, -ღე), ვ. თვ. დავენღეობი, ვერწმუნებ, довериться, положиться на кого, 2 ქართლ. 468; მომინღეა, и вѣрлю вамъ, მომიღეობის, подогается на тебя, ვეფხ. 1075; 1 ქართ. 58; **მონღობილი**, მიმ. подожившіи на кого, вѣренный, აღბ. 23; გუფ. 1; **მონღობილობა**, ს. დოვტრის.
მონღომა, **მონღომება**, სს. желание, (ვანღომებ, -მი), ვ. მ. მოვაწოდებ, სურვილზედ მოვიყვან, заставить пожелать, გორგ. 255; (მოვიღეობ, -მი), ვ. მ. მოვიწადინებ, მოვიზინებ, მოვიზირებ; захотѣть, пожелать, ვისრ. 16; სამ. ვასტ. 191; დავრ. 142; (მოინღება, მოგინღება, მოუნღება;

-ნად), ზ. მიჩ, მომეწადინება, დამჭირდება, **попадо-**
нется мнѣ, тебѣ, ему, ვისრ. 41; მომინდომებია,
захотѣлось мнѣ; (მოვუნდება, -დი), ზ. მიჩ. დავ-
ჭირდება, **попадобиться кому, ვისრ. 11, 2 ქართლ.**
410; მონდომილი, მიმ. пожеланный, მონდო-
მილობა, ს. пожелание.

მონება, სხ. рабство; повинновение; ვეფ. 6; 2 ქართ.
178; (ვა), ზ. მ. მონად გავსდი, დავმონებ, поко-
рится, обратиться въ рабство, (ვი), ზ. მიჩ. მონად
გავსდი, покорить, подчинить себя, ციმ. 104;
(ვემონები), ზ. თვ. ვემორჩილები, მონად შევექ-
მნები, покоряться кому, (ვემონებ, -ნე), ზ. უ. ვე-
მორჩილობ, покоряться, მმონებ, повинуется,
ვეფ. 363; რუსულ. 401; ლუკ. 15—29; მონებ-
რი, მონური, ზედ. рабскій, рабій.

მონებება, ს. пожелание, (ვა), ზ. მ. დავანებებ,
მივსცემ, отдавать, уступать, კუჯ. 19; (ვი), ზ. მიჩ.
მოვიწადინებ, მოვისურვებ, пожелать, захотѣть,
ქილ. 555; 2 ქართლ. 211; ანტონ. 3; (მოვებებე-
ბი, -ბდი), ზ. ვდ. დავებებები, სელში დავრჩები,
სხვის ნებაზედ თავს მივსცემ, отдаться, поко-
рится.

მონებიერება (ვა), ზ. მ. изнѣжить.
მონედლო, ზედ. мѣтрედ ნელი, сыроватый.
მონეთი (монета), ს. ფული, თეთრი, монета.
მონელება (ვა), ზ. მ. გავანელებ, გავაცივებ, холо-
дить, (ვი), ზ. მიჩ. იოქმის კუჭისა თვის: მოვხარ-
შავ, ვინელებ საქმელს, о желудкѣ: не переваривать
пищу, ვისრ. 82; მომინელება, ე. ი. გამოიურდე-
ბა, დამიჩუმდება, утихает во мнѣ; ჯერეთ ცეც-
ხლი არ მომინელდა, грусть во мнѣ еще не по-
гасла, ქილ. 375.

მონეტარება (ვი), ზ. მ. пожелать.
მონებება (ვა), ზ. მ. სანთელს მოვანათებ, освѣтить
свѣчу, რუსულ. 705; მომინებ, освѣти мнѣ.
მონივითული, ს. კამარად შექმნილი, сводъ, იერემ.
22—14.

მონიო, ს. მღვრე ადგილი მდინარეში, русло; მწ-
სთ, гдѣ рѣка имѣет тихое теченіе.
მონიჭება (ვა), ზ. მ. მოვსცემ, მოვკმადლი, даро-
вать, дать, მომანიჭა, онъ даровалъ мнѣ, რუ-
სულ. 532; იგავ. 4—2; მოვნიჭები, быть даро-
вану.

მონობა, ს. კირთება, рабство, (ვემონობ, -ნე), ზ. უ.
მონებაში ან კირთებაში ვარ, ვემორჩილობ; раб-
ствовать, быть въ рабствѣ, повиноваться; ქილ.
86, (ვემონები), ნ. მონება.
მონოზანი, ნ. монозани.

მონოთელიცი, ს. რომელიც ერის ბუნებას აღიარებს
ქრისტეში, моноотитъ, მარტ. 1—26.

მონური, ზედ. მონებრივი, рабскій, მონურად, ზ. ზ.
მონასვით, рабски, ვეფ. 1211.

მოორნატება (ვი), ზ. მ. შევიმუშავებ მიწას, обра-
ботывать землю; რუს. 2.

მოოსტატება (ვი), მოვიხერხებ, смастерить.
მოოქრვა, მოოქროვება (მოოქრავ, -რე), მოვაო-
ქროვებ, -ვე), ზ. მ. ოქროთი დავჭყურებ, позолотить,
(მოოქროვებდი, -დი), ზ. თვ. ოქროთი დავიფერებ,
быть позолочену, მოოქრვილი, მიმ. позоло-
ченный.

მოოჭება (ვა), ზ. მ. მოვსთავაზებ, შევამკობ თვალ.
მარგალიტით, осмынать драгоценными камнями,
მოოჭვილი, მიმ. осмынанный дорогими ка-
меньями, 2 ქართლ. 508; მოოჭვილი, ს. სანე-
ლებელი მისაკი, гвоздика принал, ერისთ. ლექს.
მოოხრება, სხ. опустошение, разореніе, მოვაო-
ხრებ, -რე), ზ. მ. დავაქცევ, ავიკლებ, ავიფორია-
ქებ, გავანადგურებ, მოვარბევ, опустошить, разо-
рять; მოვოხრებდი, -ნრე), ზ. ვ. მოვოხრებდი, опу-
стошатся, (მოვოხრებდი, იგივე რაც მოვიოხრე-
ბი; მოოხრებული, опустошенный, კუჯ. 9;
1 ქართლ. 219.

მოპაექრე, ზედ. მოღავე, მოცილე, дисуантъ.
მოპარება (ვა), ზ. მ. ჩუმიდ მოვიყან ან მოვიტან,
присылать или привозить кого украдкою; (მო-
ვეპარები, მოვიპარები, -რე), ზ. თვ. ქურდულად მი-
ვალ, подкрадываться, მომეპარა, онъ подкрался
ко мнѣ, რუსულ. 427, ანტ. 51.

მოპარვა (ვე), ზ. მ. მოვიქურდავ, ქურდობით ავიღებ
და დავმალავ, украсть, своровать, ფული მომ-
პარა, онъ укралъ у меня деньги, მოპარული,
მონაპარი, მიმ. краденный, მოპარავი, ს. воръ,
მოპარვინება (ვა), ზ. მ. ქურდობას დავაწეობი-
ნებ, заставить воровать, მოპარვით, ზ. ზ. укрاد-
кою, 2 ქართლ. 23.

მოპარსება, სხ. бритье, (ვე), ზ. მ. ბრით, (ვი),
ზ. მიჩ. ბრითყა, მოპარსვინება (ვა), ზ. სმ. за-
ставить бритъ.

მოპასუხე, ს. პასუხის გამცემი, отвѣтчикъ.
მოპატარავება, (ვა), ზ. მ. умалить.
მოპატიყე, ს. სტუმრების მომწვევლი, приглаша-
тель гостей, званый, მოპატიყება (ვი), ზ. მ.
მოვიწვევ სტუმარად, მოვისმობ, დავპატიყებ, при-
глашать.

მოპება (მოვაპებ, მაგალ. სამოსელსა), ზ. მ. დავიხვე,
მოვიტლეჯ; разорвать, ნ. მოპობა; მარტ. 1—194.

მოპირება (ვი), ზ. მ. сговориться.
მოპირდაპირე, ზედ. პირდაპირ მდგომი; წინა-აღმ-
გეგ; противуположный, противникъ, прагъ.

მოპიტალება (ვა), ზ. მ. პიტალს დავაკრავ, покрыть
фольгой, მოპიტალებული ოქროს ვარაყით, по-
крытый тонкимъ золотымъ листомъ, იგავ.
21—9.

მოპირქვავება (ვა), ნათავით დამოქვეყნებ, къ верху.
მოპკვრება (ვა), ზ. მ. окропить.

მოპკურება (ვა), ზ. მ. წყალს შევასხამ, окропляютъ,
ვეფ. 323; გამოსლ. 29—12.

მოპობა (ვა), ზ. მ. მოვსწენებ, მოვსჭერი ცულითა, от-
колотъ топоромъ, მარტ. 2—21.

მოპოვება, მოპოვნა, სხ. находеніе; изобрѣте-
ніе; -სახელისა, пріобрѣтеніе имени; -წერილისა,
изобрѣтеніе буквъ, შავ. 102; (ვი), ზ. მ. ვეპო-
ვულობ; ვიპოვი; შემოვიღებ, მოვიგონებ, нахо-
дить, обрѣтать; მიპოვებ, стлжать; изобрѣ-
тать, выдумывать, ფსლამ. 35—2; მარტ. 1—185;
-ლონესა, найдти средство, სიბრ. 144; 2 ქართლ.
463; -ჭკუისა, образумиться, -ბოროტსა, მარტ.
2—3, придумать недоброе, მოვუპოვებ, нахо-
дить для кого что, -სულსა, спасти чью душу, ლუკა
21—19; მომიპოვა, онъ нашелъ меня, (მოვიპო-

ვები, -ვე), **მ. ვ.** ვიპოვები; быть паходлму; изобрѣтаему, 2 ქართლ. 1, **მოპოვებული**, **მოპოვებული**, найденный; изобрѣтешный, იგემ. **მოპრანჭვა**, სს. гримаса, **მ. მ.** მოვრთავ, მოვკმა-
ზავ, парядить, (მოვიპრანჭები, -ჭე), **მ. ვ.** მოვირ-
თვები; პირის სახეს დავიგრეს; припарядить, гримасничать.

მოპრიანება (ვი), **მ. მ.** მოვიწადინებ, захотѣть; ორთავე უმათ მიპრინეს, оба они захотѣли имѣть меня въ поддастѣ, მოურავ. 245.

მოპრუწვა (ვვ), **მ. მ.** მოვფრუწვავ. сжать, сжимать, (მოვიპრუწვი, -წე), **მ. ვ.** მოვიგრინები, მოვიფრუ-
წები; паридитесь; сжимайтесь, съсжьитесь.

მოპურობა (ვა), **მ. მ.** მივაგებ, მივაიჭებ, მივქს-
ცებ; отдавать, воздавать; -აკცივისა, отдавать
ჩემს, уваженіе; რუსუდ. 406; აი მის ნაცვლად
რა მოპაპერეს, вотъ за то чѣмъ вознаградили
меня, ჩონგ. 58; მოპაპერ თვლი, смотри на
меня, ჩონგ. 112; დემერთან, ნება მოკაპურსა,
Богъ, да позволить тебѣ, ქილ. 174; (მოვიპ-
ურობ, -პურ; -პურა ან -პურა ვ პირი), **მ. მიჩ.**
დავიპურობ, დავიჭერ; овладѣть, взять, თუ ერთსა
თვალს ამომიგლებ მერესს წინ მოკიპურობ, если
ты вырвешь у меня одинъ глазъ, то подставляю
тебѣ п другую, ვისრ. 176; მოკეპურობ ყურსა, пре-
клонить ухо, внимать; მოკეპურობ პირსა, взять
зубами, ქილ. 432; და მოკეპურს პირი ზავისა, и
заключилъ миръ, 1 ქართლ. 207; (მოკეპურობი,
-პურ), **მ. თვ.** მოვექცევი, поступить съ кѣмъ,
ავად მოკეპურობი, я накажу его, сурово по-
ступилу съ нимъ; სმ. ვანგ. 98; სმ. სოშხ. 110;
გუჯ 19; ალექს. 50; 2 ქართლ. 521; ცვბილად
მოკეპურობი, приму кого ласково, რუსუდ. 711;
ბოძს ქვეშ მოკეპურა, нонать подъ балку, ასე
მოკეპურნეს როგორც ჩვენი მონები, они уха-
живали за нами, какъ рыбы пашни; მოურავ.
159; მოკეპურთან პაკციით, они припили пашъ
съ уваженіемъ, რუსუდ. 953; ამხანაურად მო-
მეპურა, оцъ припиля мена, какъ своего топа-
рища, რუსუდ. 406.

მოყამება (მოკვეამლები, -ლი), დროს მოახლება, ва-
ступленіе срока, **მოყამებული**, მიმ. დრო მოახ-
ლებული, ვეფხ. 654, близкое время.

მოყამნი, ს. ეამნის წამკითხველი ეკკლეზიაში; чтецъ
часослова, псаломщикъ.

მოყანება (ვა), **მ. მ.** პროჯავნить.

მოყუყუნარი, ზედ. -თვლი, глаза смѣшанные,
ქილ 346.

მოყლუნვა (ვვ), **მ. მ.** მოვზოც სახთელს ცხვირსა,
спятъ со смѣхи.

მორაზმვა (ვვ), **მ. მ.** постронитъ строй.

მორბელი, ზედ. ან სახ. მორბენალი, სირბილით მი-
მავალი; მალი, ჩქარი, მარდი; бѣгунъ; проворный,
2 მეფ. 15 — 1, წინა მორბელი, Продтеча (Іоаниш
крестителъ), ციმ. 172; ჩონგ. 56, **მორბედობა**,
ს. სირბილით სიარული, бѣготня, (ვვმორბედობ,
სრ. არა აქვს), **მ. უ.** სირბილით დავდივარ, бѣгать,
ფიზიკ. 22.

მორბევა, სს. разграбленіе, разореніе, (ვა), **მ. მ.**
ავიკლებ, ავიფორიაქებ, წარვაცყვენავ, მოვაოხრებ,

разграбить, расхищать, სმ. ვანგ. 54; ალბ. 111;
1 ქართლ. 330.

მორბენა (ვა), **მ. მ.** რბენით მოვატარებ; заставить
бѣжать кругомъ, (მოვკრბი, -ბოლი), **მ. მ.** მოვკრ-
ბი, მოვსრბი, ჩქარა რბენით მოვალ ან მოვდი-
ვარ, бѣжать, დაბად. 33—3; მორბის მდინარე,
рѣка течетъ быстро, (მოვირბენ, -ბინე), **მ. მიჩ.**
რბენით მოვიარ, обѣгать, (მოვირბენ, -ბინე), **მ. მიჩ.**
გარშემოვირბენ, обѣжать кругомъ чего, რუსუდ.
451; 686; ქილ. 538; **მორბენინება** (ვა, მაგალ.
ცხენს), **მ. მ.** მოვატყენებ ცხენს, летѣть верхомъ,
мчатъ, (მოვირბენინებ, -ნე), **მ. მ.** საჩქაროდ მო-
ვიყვან, приносить быстро.

მორბენალი, ს. ჩქარა მოსიარულე, бѣгунъ, **მორ-**
ბენალობა, ს. შალე სრბოლა, скорое бѣжаніе.

მორბილი, ზედ. მცირედ რბოლი, мякій.

მორბილება (ვა), **მ. მ.** დავარბილებ, მოვალბობ,
размягчить, (მოვკრბილები, -ლი), **მ. ვ.** ვდ. მოვლ-
ბები, размягчаться, **მორბილებული**, მიმ. раз-
мягчешный.

მორბოლა (მოვკრბი, -ბოლი), ნ. მორბენა.

მორგვა (ვვ), **მ. მ.** დავსთეს, посѣять, ვეფხ. 130.

მორგვალეობა (ვვ), **მ. მ.** округлять.

მორგვი, ს. უმის თვლის საშუალო კუნძი, აგრეთვე
ბორბლისა ან ჩარხის; воротъ, ступица, матрица
колесная, и т. п.

მორდარი (სპარს.), **მ. მ.** სამეფო ბექტის მცველი, хра-
нитель царской печати.

მორდილი, ს. ბუნ. კ. 215?

მორება (მოვერები, -ბოლი), **მ. თვ.** მოვევლები, ობ-
ходить, подходить; приступать; იმ მთესში ერთი
კლდე ამართული იყო, უცნო დიდი, რომე არსით
მოვერებოდა, между горами возвышалась высо-
кая скала, въ которой трудно было подойти;
რუსუდ. 549 (ვი), обѣжать.

მორევა, **მორევენა**, სს. одолѣніе, (მოვერევი, მოვკ-
რევი, -რეი), **მ. მ.** ვურევ, აღვერევ კოვზით, ციც-
ხვით; мѣшать, размѣшивать, ქილ. 355; (მოვკ-
რევი, -რეი), **მ. მ.** ვალავრევ, ვავაგიეებ, сводитъ
съ ума, (მომრევს, მომრია), **მ. მიჩ.** ვალავრევს,
съ ума сводитъ мена, ქილ. 519; (მოვერევი,
-რეი), **მ. თვ.** დავსალავ, დავაჭარებებ, დავკსნავრავ,
одолевать, осиливать, брать верхъ, (მომრევი,
-რეოდა), одолѣть мена, ვეფხ. 600; სიბრძ. 103;
ბილი მოკვერია, сонъ одолялъ насъ, ჩონგ. 143;
(მოვირევი, -რეი), **მ. ვ.** ავერევი, смѣшнаться,
მორეული, მიმ. смѣшанный, თუ ეშპიკი შენდა
არ მორეულა, если дѣволъ неодолялъ тебѣ,
ვისრ. 20; ცრემლმღ-მორეული, просезившійся,
მროვ. 113.

მორევი, ს. მდინარის ნაპირს სმელად შესული წყალი
ღრმა, გრძქოჩანა, яръ подводный, водоворотъ,
впрѣ, омутъ, ერისთ. 5.

მორევა (მოვერევი, -რევი), **მ. მ.** მოვალავ, მოვასნამ
მრავალთა სვაცანეთა. пригнать, რუსუდ. 419.

მორეცნა (მოვკრეცნ, -ნე), **მ. მ.** მოვკმან, გარშე-
მოვერეცნ, обмытъ, ჩონგ. 38.

მორეწა (მოვირეწ, -წე), **მ. მ.** მოვიგებ, ვიშოვი
მუშაობით, стижать, приобрѣтатъ; промышлять,
имѣть промыслъ, барышъ, დაბად. 15 — 14; სმ.

მოს. 6, (მოვერეწე, -წე), ზ. მიჩ. ვუშოვი სარხოს, приобрести для кого содержание.

მორეწე, ს. მოქირავენი, наемник, ოსე. 3—2.

მორვა (ვკ), ზ. მ. ვარშემოვსთლი, округлить.

მორთვა, სზ. украшение, убрание, (ვკ), ზ. მ. მოვერეწე, განვავენებ, მოვაკელოვებ, нарижать, убрать, украшать; ვეფს. 538, ანტონ. 5—7; (მოვრთავ, მოვირთავ, -თე; მოვრთვინი, -ნი ან მოვერ-თვი), ზ. მ. მოვერთვებ, მოვირთვებ, შემოვრებით ზიარ ვეკოთვ განშორებულთა, присоединять, при-даться, приобщить; ვამი ვამსა მორთვიდა, ე. ი. მიწუ-სარება მიწუხარებად მოვამატებოდა, горе къ горю присоединилось, ვეფს. 100; და დაღიანი სპითა მოერითა მეფე სოლომონს, Дадати съ войсками присоединился къ царю Соломону, (მოვირთვი, -თეზი), ზ. ვ. მოვირთვაზები, парядиться; მოირთო პალი, собралъ силу, (მოვერთვი, -თე), ზ. თვ. გავვერთ-ლები, ზიარ ვექმნები, присоединяться, примертю სინაღვლელ, прибавилась забота, **მორთული**, მიმ. убранный, наряженный, **მონართავი**, присое-диненный, **მოსართავი**, ზედ. уборный, уборъ.

მორთმევა, სზ. приношение, (ვა, ვი), ზ. მ. მოვი-ლებ, მოვუძღვნი, მოვუძღან, приносить, ვეფს. 52; 72; -ძღვესა, поднести подаркомъ; (მოვერთმევი, -მიე), ზ. თვ. ვეძღვენები, подносится (о подаркѣ), მორთმევიება (ვა), ზ. მ. მოვალეზიებ, заставить принести, 2 ქართლ. 471.

მორთულთა, ს. მოკმაზულთა, სამკაული, парадъ, украшение, რუსუდ. 182; გორგ. 15, 127; ქილ. 373; 2 ქართლ. 524, -სახლისა, убранство квар-тиры, мѣбель.

მორთხმა (ვრთხამ), ზ. მ. მოვერქიძავ, მოვეშარცავ, па-тигивать, (მოვირთხამ, -თხი), ზ. მიჩ. მოვიქიძავ, მოვეშარცავ; მოვირცავამ, მოვირცულავ; напяливать на себя; ополсмышитъ, ограждать; მოვირთხამ მშვილდსა, напянуть дукъ, იერემ. 9—3; ქილ. 327; მოვირთხამ საჭურველსა, ополсать себя мо-чомъ, მარტ. 1—90; **მორთხმული**, მიმ. напя-нутый, -გვართა ქრისტესითა, огражденный крестомъ Христа, მარტ. 2—12; -მშვილდი, напя-нутый дукъ, მორთხმული მშვილდითა, вооружен-ный лукомъ, იერემ. 4—29.

მორი, ს. ბოკო სე, მონაქერი კუნძი; пень, обруб-окъ, კაცის სასირცხლო ასო; ბუნ. ლ. ლათინ. pri-ans.

მორივე, ს. გეროვანი, რიგით საქმის აღმასრულე-ბელი, რომ გერი შევხვდეს; очередной, ჩონგ. 49; გეროვანი მეომარი, რომელიც უნდა გამოსულ იყო დაღებულს დროს; პირველი დაწესება ამ გვართა მეომართა იქმნა წარსრულს საკუნესა მეფის ირაკ-ლისაგან, очередной воинъ, 2 ქართლ. 496; მო-რიგისად, ზზ. გერხედ, по очереди; **მორივეობა** (ვკმოვირივეობა), чередоваться.

მორივება, ს. შერივება, პირობა; განკარგულება, რიგხედ დაწესება; договоръ, условіе; замѣрение; распоряжение; распределеіе; დასტული. 6; 134; (ვა), ზ. მ. გავრივებ, რიგს მივსტემ; თვის ადგილს დავადგინებ, დავამწკრივებ, განვხუხაწილებ; შევა-რივებ, დავაზავებ, распоряжаться, распределять, расставляивать; мирить; (ვუ), ზ. მიჩ. დავური-

гетъ, распределить, (მოვირივები, -ლი), ზ. ვდ. გა-ვრივები; შევსპირლები, договориться, усло-виться; (მოვერივები), ზ. ვდ. გავვერივები; გავს-წორლები ვისთანმე, ან ვისისამე ოსტამი მოვალ; დავეზავებ; რიგით შევხვდები, რუსუდ. 230; до-говориться; доконтать; помириться; очередо-ваться; **მორივებული**, მიმ.

მორიდალი, ზედ. რიღის მქონე, თავაზიანი, ძაღლ-კატნый, вѣжливый, **მორიდალობა**, ს. რიღის ქონება, деликатность, вѣжливость.

მორიღება (ვკ, ვა), ზ. მ. მოვაშორებ, ჩამოვაყენებ, მივსტრეკ, удалить, отстранять; 1 ქართლ. 322; 416; 2 ქართლ. 483; მოვარიღებ თავს, уклониться, неспринимать участия; რუსუდ. 221; 1 ქართლ. 226; მოვარიღებ პირს, отстраняться, რუსუდ. 561; შესავ. ბერძნ. სამ. 166; მოვევრიღე, уда-лился отъ насъ, 1 ქართლ. 440; (მოვევრიღები, -ღე), ზ. თვ. მოვეშორებ, განვევლცვი, განვერე-ბი, გავვეტლები, остерегаться, устраниваться, избѣгать.

მორიელი, ს. ღრინკალი, скорпионъ, ბუნ. ლ; -ღის-კულა, მცენ. Хируликъ, ერის. ლ.

მორინე, **მორინი**, ს. სამღერელი, სათამაშო, ე. ი. ნარდი, ქაღრაკი, განჯაფა, ქაღალი და მისთანანი; **მემორინე**, ამ გვარის მოთამაშე; **სამორინე**, საღაც თამაშობენ, игра въ шахматы, въ кости, въ карты.

მორისვა (ვ), ზ. მ. ცხვარს გავპარავ, стрпичь овецъ, **მორისული**, მიმ. стрпженный, ქება 4—2.

მორკინავე, **მორკინალი**, ს. მოჭიღარი, მოჭიღავე, ბორცხ, ვეფს. გან. 67; გორგ. 170; **მორკინა-ლობა**, ს. ჭიდაობა, единоборство, борьба.

მოროქინა, ს. სანუკვარი გაყინული, мороженное. **მოროშვა** (ვკ), ზ. უ. პავრათ, шоблатать.

მორცყმა (ვა), ზ. მიქ. დავეკვრავ, ან მოვავფერებ; приударить; попасть въ дѣль.

მორცყმა (ვა), ზ. მ. ვარშემოვარავ; მოვავლეზ, მო-ვაყენებ; опоясывать; окружить; (ვი), ზ. მიჩ. ვარ-შემოვივარავ; მოვივლეზ, опоясаться, окружить себя; (მოვერცყმი, -ყე), ზ. თვ. ვარშემოვივარი, მოვევლები, окружить, обступитъ; ვეფს. 1221; მოვერცყა სინათლე, снѣтъ окружилъ его, 1 ქართლ. 29; (მოვერცყომლი ვარ, მოვერცყმლი), и окру-жило, მომრცყომლიღეს, окружило меня, ვეფს. 346; **მორცყმული**, **მონარცყამი**, მიმ. опоя-санный.

მორუხვა (მოვრუხვა, -ხე), ზ. მ. მოვესუსხვა, დავს-წვაე ჭინჭრითა, жечь крапивно.

მორთვა სიტყვათა, ს. ფორმირათ სლოво, მარტ.

მორთვა (ბერძნ.), ს. სახე, ნაკვთი, ანაღაზ; фигура, образъ, форма; შავთ. 80, 106; მარტ. 1—3; ან ალაღა, გამოქანდაკებული სახე; бѣсть, საზ. ლ. ლოლ. 100; **მორთოსანი**, მორთოვანი, ზედ. ნაქ-ვითანი, фигурный, **მორთ-ნაკვეთობა**, წამოსა-ღებობა, თვალაღობა, стройность, статность; მარტ. 2—11.

მორქუმა (მივარქვამ, -ქვი), ზ. მ. შევეუთხრობ, ека-зывать, 1 ქართლ. 250.

მორქინალი, ზედ. მრქენელი, მრჩოლელი, бодя-вый.

მორღვევა (ვა), ზ. მ. მოვაქცევ, მოვანგრევ; ან ნაკერავს დავარღვევ; сломать; распороть; სამ. ვახვ. 50, -ზღუღისა, сломать заборъ, 1 ქართლ. 27, 28; (მოვერღვევი), ზ. თვ. მოვაქცევი; მოვისნებნი, отламываться; отплянываться; ისა. 5 — 28; **მორღვეული**, მიმ. отломанный; отпоротый.

მორღვეილება, ს. მოზრღვეილება, მოუძღველება, пригнупление, რუსულ. 884.

მორღვენა (მოვკრუნენი, -უნენ), ზ. მ. წავანდენ, გავრუნენი, ისორტინთ, изבלонать; (მოვირუნენი, -უნენ), ზ. ვ. გავირუნენი, წავანდენი, портиться, бялнваться, **მორუნენილი**, მიმ. испорченный, избалованный; ან უღლოდ უბილი, მოწუვეტილი, вышидышь, რიცხვ. 12 — 12; **მორუნენილება**, ს. წამსლარობა, испорченность.

მორჩევა (ვარჩევ, -ჩივ) ზ. მ. გამოვარჩევ, вынрять, და მოვარჩიე სელი ჩემი მთვან, я отклонилъ пучку мою; ეჭვ. 20 — 22.

მორჩენა, სხ. спасение, избавление; вылечение; окончивание; (მოვარჩენ, -ჩივ) ზ. მ. გადავარჩენ, დავარჩენ; დავისნენი, განვარინებ ქირისკან ან უბელური ბისკან; განვკურნებ. მოვალისნებ სნეულიობისკან; оставлять, сохранять, оберегать; избавлять, спасать; вылечивать; -განსაცდელისკან, спасти отъ погибши, -სიკვდილსა, спасти кого отъ смерти, მოვირჩენ თავს, спасти себя, გორგ. 119; 2 ქართლ. 566; ანტ. 58, მოვურჩენ შეილსა, вылечить сына кого либо, **მორჩენილი**, **მონარჩენი**, остатокъ; спасенный; оконченный; **მოსარჩენი**, спасительный, არ მოსარჩენი, негодный; **მორჩენინება** (ვა); დავარჩენინებ; განვარინებინებ, заставить оберечь, спасти, (ვი) ზ. მიჩ. დავირჩენ, оставять для себя, ნ. მორჩემა.

მორჩი, ს. ბაბილო, საზოგადო ლაპარაკში ნორჩი; итъи, вѣтка, собѣвъ деревна; დაზღ. 40 — 10; 49 — მ; ეჭვ. 19 — 10; 31 — 8; იერემ. 17 — 8; ვეფხ. 486; ჩახრ. 39; იერემ. 17 — 8.

მორჩილება, სხ. покорность, повинновение, (ვა-მორჩილება, -ლე), ზ. მ. დავამორჩილებ, მორჩილ გავსდი, დავამონებ; покорить, заставить повиноваться, слушаться, (ვიმორჩილება, -ლე), ზ. მ. დავიმორჩილებ, покорить себя, (ვიმორჩილება, -ლე, ვემორჩილები), ზ. მიჩ. დავემორჩილები, მორჩილი გამსდები, ты покорнешься мнѣ, (ვიმორჩილება), ნ. მორჩილობა; (ვემორჩილები, -ლე), ზ. თვ. დვე-მორჩილები, покориться, повинноваться, слушаться, გვამორჩილა, онъ покорилъ пашъ, დავითნი. 46 — 3.

მორჩილი, ზედ. დამკერო, გამკონი; მარჯვე; მომცრო; მოსასტერში; ძმათა მსახური; покорный; послушный; небольшой, малый, послушникъ; ციმ. 15; მორჩილი უილი, покорный сынъ, თქვენი უმორჩილესი მონა, нашъ покорнѣйшій слуга, ორი მორჩილი ჯვარი, два небольшихъ креста, გუჯ. 27. მორჩილი დანა, небольшой пожиткъ, -ლევისა, преданный пшштву, 1 ციმოთ. 3 — 8.

მორჩილობა, სხ. повинновение, покорность. (ვი-მორჩილობა, -ლე) ზ. უ. ვემორჩილები, მორჩილ

ვექმნები, повинноваться, покоряться, слушаться, ვეფხ. 134.

მორჩობა (ვარჩობ, -ჩივ) ზ. მ. წულთ ან საბელით მოვაშობ, დავარჩობ, утонить, удавить; ვისრ. 37; (მოვირჩევი); ზ. ვ. დავიჩობნი, მოვიშობნი, утонуть, повѣститься, ზღვაში მოირჩვენ, они утонули въ морѣ; მრ. 47; **მორჩობინება** (ვა), ზ. მ. მოვაშობინებ, заставить удавить, утонить.

მორჩოლა (მოვერჩი, -ჩოლე), ზ. უ. ვეღვები, დავს გავუწევ, оснаривать, ვეფხ. 595; არა ვინ მოვერჩოლეს, шкто да неоснариваетъ оное у тебл.

მორჩომა (მოვრჩევი, -ჩი), ზ. უ. დავრჩევი, გადავრჩევი რასმე; თავს განვარინებ, თავს გამოვიყვან განსაცდელისკან, თავზედ ავიცილებ; თავს ვისნენი, თავს ვუშველი, დავსწევ, განვერები; განვიკურნებ, გამმრთულებ; ზ. მ. შევარსულებ, გავთავებ; оставаться въ остаткѣ; спасаться, избѣжывать, избавиться; разивзаться, выдорамивать, вылечиваться; окончивать; მაღლობ ღმერთსა რომ მოვრჩი ამისთანა კაცსა, слава Богу, что я устранился отъ такого человѣка, ჩემ საქმეს მოვრჩი, я кончилъ свое дѣло, ცოცხალი არ მოვირჩემა, онъ пензѣнѣпетъ смерти отъ моихъ рукъ, რუსულ. 74; (მოვერჩევი, -ჩი), ზ. უ. მიჩ. თავს დავანწევ, სელიდამ წავუვალ; ускользнуть, спасишь отъ кого либо; ვეფხ. 345; რუსულ. 199, 274; სიბრ. 169; -სიკვდილსა, спасти отъ смерти, ვისრ. 198; **მორჩომილი**, მიმ. остатокъ; спасенный; оконченный; (მოვერჩომილვარ, მოვერჩომოლი), ზ. ვ. спасишь; окончиться; მოვერჩომი ვარ სენსა, я спасенъ отъ болѣзни, ქილ. 296.

მორცხვი, ზედ. მკრთალი, მორიდალი, სირცხვილის მქონე, გაუბეღავი, стыдливый, застѣнчивый; 1 ციმ. 2 — მ; **მორცხველი**, იგივე მორცხვი; **მორცხვობა**, ს. სიმკრთალე, გაუბეღავობა, стыдливость, застѣнчивость; (ვიმორცხვობ, სრული არა აქვს) ზ. უ. გაუბეღავობ, ვკნამუსიანობ, стыдиться, ერისთ. 106.

მორცხუდა; გურულ. რძღვამლი, კრიკინა, ბაქრ. 182, дикій виноградъ.

მორწმუნე, ზედ. სარწმუნობის აღმსარებელი, вѣрующій, вѣрный, 1 ციმოთ. 6 — 2; 2 ციმ. 2 — 2; 1 კორ. 7 — 15; **მორწმუნეობა**, ს. აღსარება სარწმუნეობისა, სასობა, вѣრა.

მორწვევა (მოვკრწვევ, -წვი), ზ. მ. დავნამავ, დავსცვარავ; წყალს მოვასხამ; поливать, орошать, (მოვირწვევი, მოვირწვევი, -წვევი), ზ. ვ. დავინამვი, დავიცვარავ, орошаться, ქილ. 244. 585.

მორჭენა, **მორჭუნა**, ნ. მორჭმა.

მორჭმა, **მორჭუნა**, სხ. ღვლათი, სახელოვანება, ღიღება და სიძლიერე, слава, могущество; величье; богатство; მორჭმით მოვლენა, ე. ი. ღიღების სახელის შოვნა, стяжать славу, ვეფხ. 310, 460; 482; ნ. მოვლენა; (მოვირჭქუმი, -ჭუნი, -ჭვენი), ზ. მ. სახელს ვიშოვნი, სახელოვანი შევიქმნები, ვიღიღებ; გავძლიერებ, прославиться; разбогатѣть; ვისრ. 41; 1 ქართლ. 224, 226; 2 ქართლ. 88, 323; ქილ. 36; გორგ. 126; ქართველნი მორჭუნენ, грузины стяжали себѣ славу, გორგ. 126; ქვეყანა მორჭუნა, страна прославилась, ქილ.

36; **მორჭმული**, მიმ. სახელოვანი და დოვლათიანი, славный и могущественный, высокодержавный; ვეფხ. 32; 292; 411; კანეთი იყო მორჭმული, Кахетия была могущественна, 2 ქართლ. 114.

მორჭუმეა, **მორჭობა** (მოვურჭევამ, მოვურჭობ. -ჭე); ან მოვარჭობ, -ჭე), წ. შ. დავარჭობ, დავასობ, воткнуть.

მორჯულეობა, სს. обращение въ религію; исправленіе; (მოვარჯულეობ, -ლე), წ. შ. სარწმუნოებაზედ მოვიფან, მოვაქცევე; მოვაჭკვიანებ, обратити на путь истинный; исправити; დავრ. 74; ერისთ. 2—150; დავაჭკვიანებ, проучити, (მოვარჯულეობი), წ. თვ. მოვიქცევი; მოვჭკვიანდები, обратити на путь истинный; исправити, **მორჯულეობული**, მიმ. обращенный, исправленный.

მოსა, ნ. მოსავ.

მოსაარები, ზედ. მოსავლელი, обходный, საბ. ლ. **მოსაბანი**, ზედ. დასაბანებელი, умывальный, პირის მოსაბანად, для умыванія лица.

მოსაბირებელი, ზედ. მოსანადირებელი, прищипательный. [вшивка.]

მოსაბლარდნელი, ზედ. მოსახვევი, обвертка, **მოსაბლვა** (ვპ), საბლით დავაბამ, пришить веревкою.

მოსაბრუნებელი წამალი, ზედ. лекарство приходящее въ чувство.

მოსაბრუნი, ს. მოსავლელი ადგილი, поворотъ, **მოსაბრუნი**, -ნებელი, ზედ. საბრუნებელი, საცრიალებელი, поворотный, **მოსაბრუნი ჩარხი**, колесо у машины, которое пужно вертеть.

მოსაბებელი, **მოსაბეზი**, ს. მოსარეწი, მონაგარი, სარეწავი; სამაგიერო, ნაცვალი, приобретение, стяжаніе; возмездіе, награда, вознагражденіе; ზედ. წარსამაბებელი, вынужденный, 2 სეკული 32—6; იკავი 4—7; დაბად. 50—12; ლუკ. 14—2; იოლას. 3—24; ფსალ. 18—11; მარტ. 2—118; ქილ. 44, 90, 222, 368; 497, ამ არაკის მოსაბებელი ეს არის, ქილ. 309, вотъ какал польза отъ этой башни; ან მოსაბეზად არის, или отлучился для паживы, სამ. ვახტ. 131.

მოსაბეკარებელი, ზედ. მოსაყვანი, მოსაბრუნებელი, მოსაქცეველი; ვეფხ. 1342; подлежащій къ приведенію въ прежнее состояніе.

მოსაბეკელი, ზედ. დასაბეკელი, служащій къ выметанію.

მოსაბეკარი, **მოსაბეკონი**, ზედ. საგონებელი, სასოვარი, памятный, 1 ქართლ. 244; სივ. ჩოლოყ. 5; ქილ. 501; რუსუდ. 218.

მოსაბერე, ს. მოვარევე, მოლაშქრე, მეზრძოლი, вопль, ратникъ, сподвижникъ; **მოსაბერეობა**, ს. მეომრობა, рабоборство.

მოსაბერეობედი, ზედ. შემკრებლობითი, собиравательный.

მოსაბდაფე, ზედ. სადაფის მსგავსი, жемчугоподобный.

მოსაბდურე, ს. უცხოთა მიმღები ან შემწუნარებელი, содержатель гостиницы, ვეფხ. 1086.

მოსაბდებელი, მაკალ. ცომისა, ошарный.

მოსაბდებელი ცეცხლისა, ზედ. ცეცხლის მოსაკიდებელი, зажигательный.

მოსაბდები, ს. перевод, ბაქრ. 330.

მოსაბდილე, ს. ვინც სადილზედ არის, обѣдающій.

მოსაბვალი, ს. მიწისა ან სეთავან მოცემული ნაყოფი; შემთხვევა, თავს გადასავალი, урожай; случай, приключеніе; მოსავალს ვერ გაქცევი, судныи пензбъжнны, ქილ. 508; მოსავალის დრო, время носиванія хлѣба, წლის მოსავალი, урожай одного года, ეს დღესასწაული წლის მოსავალია, этотъ праздникъ бываесть въ годъ одинъ разъ, კაცმა რა იცის კაცს რა მოსავალი მოუვა თავზედ; никто не знаесть, что случится съ нимъ, დროსა ან კამის მოსავალსა თავი მივანდე; ქილ. 319; и положился на обстоятельство времени; т. е. что время скажетъ.

მოსაბვანებელი, ს. მოთვარისთავის: გასავებელი, о мѣсяцѣ: входящій въ полнолуніе; სასიხარულო, საღიხინო, радостный, ვეფხ. 279, **მოსაბვანებლად**, წ. წ. საღიხინოდ, სასიხარულოდ, на радость.

მოსავი, ზედ. მსასოებელი, იმედული, მიხდობლი, уповающій, вѣрующій, надѣющійся; ფსალ. 16—7; სიბრძ. 161; ისაი. 8—12; მოსავი ჯგვარისა, вѣрующій въ крестъ, **მოსავობა**, **მოსალობა**, ს. სასოება, упованіе, увѣрованіе; ციმ. 19.

მოსავლეზი, ს. მოსაკრებელი, обшникъ.

მოსავლელი, ზედ. გარემომოსავლელი; გარდასხადი მოვლისათვის; обходный; плата за уходъ; მოსავლელად, для обѣзда, სამ. გ. შ; სამ. სომ. 141.

მოსავლიანი, ზედ. ნაყოფიერი, урожайный, ალექს. 93.

მოსავსებელი, ს. ჭურჭელი ზეთის დასასმელი ზამბაკთა ზედა, чаша; черпало; ზაქარ. 4—2.

მოსავობა, ნ. **მოსავი**, **მოსალობა**.

მოსავსება (მოვისავსებ, -სე), წ. შირ. მოვიმატებ, მოვისართავ, приобрѣтеть, ჭირი ჭირით მოგვისავსე, ე. ი. ჭირი ჭირზედ მოგვიმატე; ვეფხ. 197; მოურავ. 5; ты увеличилъ страданія наши.

მოსაზრება, სს. выдумка (ვი), წ. შირ. მოვიკონებ, მოვიფიქრებ, придумывать, обдумывать; смѣнать; ქილ. 434.

მოსაზრვა (ვპ), წ. შ. განვსჯი, დავსაზრავ, соображать.

მოსათვალველი, ზედ. მოსანიღველი, დასთვალეურებელი, подлежащій смотрѣнію, паблюденію, ვეფხ. 454.

მოსათმენი, ზედ. გასამდისი, терпимый.

მოსათოზველი, ზედ. სათოზნელი, подлежащій непростенію, -ველად შენდობისა, для непростенія позволенія, დავრ. 40.

მოსათოზობელი, ზედ. საამბო, სათქმელი, повѣствовательный, შესვ. მოს. სამ.

მოსააკვავი, ზედ. სიბიძი, удобосибиаемый.

მოსაკარგავი, ზედ. დასაკარგავი; დაკარგული, достойные изгнанія; иотерянный, აღბ. 45, მოსაკარგავი მაჭირვებელი, ე. ი. ღირსნი დაკარგვისა მაჭირვებელნი, 1 ქართლ. 257; достойные изгнанія.

მოსაკეცი, ზედ. დასაკეცი, сшибной, сшибной.
მოსაკიდარი, ზედ. დახიშული ცეცხლის მოსაკიდებლად, зажигаемый; ქილ. 629.
მოსაკიდებელი, ზედ. ასანთები, зажигаемый, ცეცხლის მოსაკიდებელი ჭიქა, зажигающий стекло.
მოსაკვეცი, ს. მაკრატელი, მაყაში, пощипцы для сшивания со сшивчи.
მოსაკიდი, **მოსაკიდავი**, **მოსაკიდებელი**, ს. სელოს მოსაკიდი, უური; ცვირთი; рукоятка, ручка; поша.
მოსაკითხავი, **მოსაკითხი**, ს. მოკითხვის თვის დახიშული; ძღვენი საჩუქარი; დასურვებელი, გადასახლედი, ნ. მოკითხვა; назначенный для пригласения; визитный подарок; гостинец; визитка; ზერძნ. სპ. 215, 1 ქართლ. 255.
მოსაკმაზავი, **მოსაკმაზავი**, ს. მოსართავი, მორთულობა, паряд.
მოსაკრავი, ს. საკრავის მკერდი, музыкаль.
მოსაკრფელი, **მოსაკრფი**, ზედ. მოსაკრფებელი, отпелющийся къ собираню.
მოსალამე, ს. სალამის მიმცემი, მშვიდობის სიტყვით მომკითხავი, приветствователь, ვეფს. 217; განმ. თ.
მოსალამე, ზედ. მოსარწყავი, მოსალამავი, დასანავი, დავარული, увлажняемый, ვეფს. 217.
მოსალამება (მოვესალამები, -მე), ზ. თვ. მოვიკითხავ, სალამს ვეცევი ვისმე; приветствовать, поздравиться; ყარამ. 74; ჩოჩგ. 30.
მოსალბელი, ზედ. მოსარბილებელი, ე. ი. წვიმამ ან წყალმა რომ დასცვაროს მიწა, увлажняемый, ვეფს. 847.
მოსალმება (მოვესალამები, -მე), ზ. თვ. გამოვეთხოვები, прощаться, 2 ქართლ. 398.
მოსალოდნებელი, **მოსალოდელი**, **მოსალოდები**, ზედ. სალოდნელი, მოსაცელი; ожидаемый, მარტ. 2—199; ქილ. 406. [იხილ.]
მოსალოცავი, ზედ. მოსაკითხავი, поздравитель.
მოსალოცნი, ზედ. სალოცნებელი, уважительный.
მოსამაღლებელი, ს. მოსაქრთამებელი, მობირები-სათვის საჩუქარი, визитка, იეზუტ. 12—24.
მოსამართავი, ს. ბინა, თავის შესაფერებელი, убрание, 1 ქართლ. 337.
მოსამართვედი, ზედ. გასასწორებელი, что нужно исправить, настроить, завести.
მოსამართლე, ს. მსაჯული, судья; მოსამართლე იყო მეორის ხარისხისა, მსაჯული პირველის ხარისხისა, განა ბჭე, მედიკორი; **მოსამართლეობა**, **მოსამართლობა**, ს. მართლ-მსაჯელობა; правосудие; суд; судопроизводство; ვისრ. 102, 122, 207; რუსულ. 832, 974; დავრ. 144; ქილ. 127.
მოსამაცებელი, -ცი, ზედ. დასართავი, ან სართი, მომაცება, подлежащий прибалнению; прибанка, მოსამაცებლად ზარისა, для усиления торжества, ვეფს. 1183; ქილ. 551.
მოსამდურავი, -დური, ზედ. ქვემდებარე სამდურავისა, подлежащий негодованию, მოურავ. 53, 378.
მოსამზადებელი, ზედ. ქვემდებარე მომზადებისა, приготавливаемый.

მოსამზადვერი, ზედ. მომიჯნავე, соседний, пограничный; сосед; -ურედ. ზ. მ. მომიჯნავედ, смежно.
მოსამოცე, რიცხ. шестидесятый, 1 ქართლ. 254.
მოსამშვიერი, ზედ. подержанный голоду, ჩანრ. 69.
მოსამსახურე, ს. მსახური, слуга, служитель, **მოსამსახურება**, -რეობა, ს. სამსახური, служба, ზუნ. კ. 189; (ვკმოსამსახურობ, -რე), ზ. მ. ვკმოსახურობ, служить.
მოსამცვერებელი, ზედ. გასანადგურებელი, მოსაოხრებელი, опустошительный; რუსულ. 159.
მოსამშვიდებელი, ზედ. დასამშვიდებელი, успокоительный. [იხილ.]
მოსამძიმარე, ს. სამძიმარის მოქმედი, оплакиваю.
მოსანადირებელი, ზედ. მოსაბირებელი, увлекательный.
მოსანათლავი, ზედ. ქვემდებარე მონათლისა, подлежащий къ крещению, სომხ. სპ. 354.
მოსანდომი, ზედ. მოსაწადინებელი, მოსასურვებელი, желательный; ვეფს. 57, 1405, 1472.
მოსაობა, ს. სარწმუნოება, სსოება, ибровнаи, ციმი. 19.
მოსაოხრებელი, ზედ. ქვემდებარე მოოხრებისა, опустошительный.
მოსაპობლად, ზ. მ. მოსაკვეთად, მოსასპობლად, для прачивания, ზუნ. კ. 198.
მოსაპარავად, ზ. მ. საქურდლად, для воровства.
მოსაპერობა (ვისაპერობა), ზ. მიჩნ. დავაჩუგებ, ყმინ-რით.
მოსაყდუნი, ს. მაყაში, щипцы для сшивания со сшивчи.
მოსარბევი, ზედ. მოსაოხრებელი, опустошительный, სპ. ვან. 55, -ვად, -ვლად, для опустошения.
მოსარები, **მოსარებელი**, ზედ. გარემოსავლედი, მოსახილავი, обходный, ქილ. 72; ს. обходь.
მოსარეცხე, ს. მშუკნელი, სარეცხის მრეცხავი, прачка.
მოსარეწავი, ზედ. -ვად პურისა, для приобретения хлеба.
მოსარვა (ვკ), ზ. მ. სარს შევევლამ ვაზს, ставить сады под виноградную лозу, ქილ. 243.
მოსართავი, ს. მოსაკმაზავი, სამკაული; საკუთრად ნიშნავს უნაგირის მოსაჭირებელს ფართო თამას ცხენის მუცლის ქვეშ გამოტარებით, уборь, убрание, паряд; подруга у сѣдла; ბაქრ. 166, ქილ. 243; სახლის მოსართავი, убрание квартиры; -ცხენისა, убрание лошади.
მოსართება (ვა, ან მოვესართებ, -თე), ზ. მ. მოვესართებ; მოვესართებებ, придать, прибавить; приспособить, припаровать; ვეფს. 1293, **მოსართები**, მიმ. დასამაცი, прибавка.
მოსართვედი, ზედ. მოსაკმაზავი; მოსართავი, парядный; парядь.
მოსართვევი, ს. ან ზედ. შესამდგენელი, ძღვენად დახიშული; ან თვით ძღვენი; подносимый; подающе; 2 ქართლ. 313.
მოსარიგებელი, ზედ. გასარიგებელი, დასაზავებელი, примирительный.
მოსარიღებელი, ზედ. დასარიღებელი, სარიღი, шушающий осторожность, осторожный.

მოსარცემელი, ს. სარცელი, носъ, იერემ. 13—4.
მოსარჩენი, ზედ. ან ს. განმარინებელი, მომრჩენი, საშვებელი, спасительный; ან ფასი მორჩენისა, плата за лечение; ადიოლად მოსარჩენია, ძნელი მოსარჩენი, легко излѣчимый или трудно излѣчимый; სიბრ. 102.
მოსარჩლე, ს. მომხრე, სხვის მაგიერ მოჩივარი, მოლაპარაკე; ან თვით მოღვე, присяжшй повѣренный, ходатай, адвокат; истецъ; вступникъ, ქილ. 397.
მოსარწყვა, ზედ. სარწყვა, подлежащй орощеню, მოსარწყვად, წ. მ. для орощенія.
მოსარხვეველი, ზედ. ადიოლად მოსარხელი, მდრეკი, гнѣбнй, ვეფს. 1352, შავთ. 100.
მოსარჩულებელი, ზედ. მოსაქცეველი, დასაქციანებელი.
მოსასვენნი, -ნარი, -ნებელი, ზედ. დასამშვილებელი, усноконтельный, ქილ. 218; ან დასასვენებელი, отдыхъ, რუსუდ. 355.
მოსასვლეელი, ზედ. ვინც ვისთან უნდა მივიდეს; ожидаемый, 2 ქართლ. 533; თავზედ მოსასვლეელი საქმე, приключеніе, предопредѣленіе, ქილ. 128; გორგ. 22; წ. მოსავალი.
მოსასვრელი, ზედ. მომსვრელი, მაგალ სენი, ამოსვრებელი, ამომწყვეტი, губительный, истребительный; ისი. 34—2; ფსალ. 108—13.
მოსასვლელი, ზედ. მოსალოდი, ожидасмый.
მოსასმელი, ზედ. მაგალ. ნავი სოფით საცარებელი, ან თვით: სოფი, ნავის მოსასმელი ნიჩაბი; весельный; весло; грѣбной.
მოსასმენელი, -მენი, ს. გასაგონი; მოსასმენებელი; докладъ, или подлежащй къ выслушванію, რუსუდ. 119.
მოსასრულებელად, წმ. დასასრულებელად, для окончанія.
მოსასური, -რვები, -რვებელი, ზედ. საწადელი, желательный, ქილ. 350, 374.
მოსასურებელი, ზედ. მოსასრულებელი, სიცოცხლის მომცემი, ожидающй.
მოსასყიდელი, ზედ. მოსყიდული, ნაქირავები, покупной, ваемный; ისი. 16—14.
მოსასწავებელი, ს. მომასწავებელი, წინასწარ მომთხრობი, предвѣщавшй.
მოსასწრობელი, ზედ. წ. მოსწრება; ქილ. 457.
მოსაცანი, ზედ. ქვემდებარე მიტანისა, подлежащй къ отнесенію, მოურავ. 253.
მოსაცაცებელი, ზედ. ქვემდებარე მოცაცებისა, подлежащй похищенію.
მოსაცევაბელი, ზედ. შესანდობელი, простительный.
მოსაცეხი რცო, ზედ. რცო, რომელიც სათანადოა რომ მოცუდეს, шутка, которую шутко отломать; ქილ. 173.
მოსაცუვარი, -ცუვებელი, ზედ. ქვემდებარე მოცუვებისა, обманчивый, ქილ. 141.
მოსაუბრე, ზედ. разсказывающй.
მოსაფარებელი, მაგალ. -თავისა, укрѣпще.
მოსაფენი, ს. დასაფენი, постилака.
მოსაფრქვეველი, ზედ. აქა იქ დასაბნევი, შავთ. 100, разсыпной.

მოსაფხანი გულისა, ზედ. გულის საწყენი, щекопльный, оскорбительный; ვეფს. 417; მოურავ. 397; ქილ. 597.
მოსაფხევი, ს. ასკამი, сребокъ.
მოსაქარვებელი, ზედ. გასამხარულებელი, разплакающй, разѣннающй печаль, რუსუდ. 709; დამამშვიდებელი, усноконтельный; დავრ. 26.
მოსაქმე, ს. საქმის გამკეთებელი; მოხელე; მოსარჩლე, ვექილი, სხვის საქმის გამრიგებელი, дѣловой, дѣятель; чиновникъ; агентъ, повѣренный; სომხ. სამ. 302; დასტ. 72; 8; ქილ. 66; გუჯ. 16; რუსუდ. 502; 506; გუჯ. 27; მოსაქმე მეფისა, царскй агентъ, მოსაქმობა, ს. საქმეში გართვა, заплте, აღბ. 58, -მეობა, (ვქმოსაქმეობ); წ. უ. заниматься, трудиться.
მოსაქრთამებელი, ზედ. დასაქრთამებელი, მოსამადლებელი, подкупной; взятка.
მოსაქცევი, **მოსაქცეველი**, ზედ. საქცეველი, დასაბრუნებელი, поворотный, ან მოსარჩლელებელი, დასაქციანებელი, истрвительный, მოსაქცევად, წმ. სარწმუნოებაზედ მოსაყვანად, для обращенія въ вѣру; რუსუდ. 923, 974; 1 ქართლ. 45.
მოსაქცევი, ზედ. მოსაბრუნე; возвратный; возвратъ.
მოსაღებლად, წმ. მოსაცხნად, для принесенія.
მოსაღორებელი, ზედ. მოსაცთუნებელი, საცთური; облазнительный, ვისრ. 40; обманчивый.
მოსაყვანი, -ნებელი, ზედ. მოსაღები, მოსასხამი; приводимый, приводный, მაგალითად მოსაყვანი, приводный въ примѣръ, რუსუდ. 421; მოსაყვანებლად, для приведенія, ვეფს. 279. გორგ. 14.
მოსაყივებელი, **მოსაყივარი**, ვაშლი 95, ზედ. სახელის გასაცეხი, позорный, ვისრ. 9.
მოსაყიდრე, ს. სამეფოსა ან საპატრიარხო ცანცზედ მეფეობა, 1 ქართლ. 294; ან მეგვიდრე სამეფოს ან საპატრიარხო ცანცისა, сдлвщй на престолѣ царскомъ или патрiаршемъ; преемникъ царскй или патрiаршй; მარც. 2—187; 84.
მოსაყივარი, ს. ქილ. 696; დასამრახვი, позорный.
მოსაყოლი, ს. დასაწყისი, началный.
მოსაყოფელი, ს. ქლუნი, მუაში, იძინცა, для спшжанія со свѣщю; გამოსლ. 25—37.
მოსაყენებელი, **მოსაყენი**, ზედ. დასაყენი; გასამრავლებელი; къ заселенію отнощащйся, приплодный; წ. წ. ლ.
მოსაშველებელი, ზედ. საშველი, вспомоательный, -ბლად, წმ. საშველად, на помощъ.
მოსაჩვენარი, -ნები, -ნებელი, ს. ოცნება, მოლაზნება, призракъ, გორგ. 96; ქილ. 420.
მოსაშული, ზედ. გასაუქმებელი.
მოსაცეთი, ს. საფრზე მოცთუნებისა, საცთური, ловушка, обманъ, აწ მამცლარ სარ მოსაცეთსა; ე. ი. საცთურში ჩავარდნილ-სარ, მოცთუებულ-სარ; ты длася въ обманъ, ვეფს. 522.
მოსაცემელი, **მოსაცემი**, ზედ. მისაცემი, გარდასახლი; сдѣдующй къ уплатѣ, къ отдачѣ; გა-მოსლ. 28—38; დარეკ. 2—75; მოსაცემელი სარკი, 2 ქართლ. 491; подлежащая къ уплатѣ данъ, მოსაცემად, წმ. დღი отдачи.

მოსაცოუნებელი, ზედ. საცოური, *соблазнительный, обманчивый*, ქილ. 42; ვისრ. 45.

მოსაცხრომელად, ზ. ღ. დასაშვილებლად, *для усмирения*.

მოსაძებნელი, ზედ. საქებნელი, მოსაპოვებელი, *подлежащий къ отысканию*.

მოსაწადებელი, ზედ. მოსწადებელი, *желательный*.

მოსაწამლავი, ზედ. საწამლადად დანიშნული, *отправный*.

მოსაწევარი, **მოსაწვევი**, ზედ. ან ს. მღვარი, მღვრად გაგზავნილი; თავზედ მოსავალი; ბედი, ბედისწერა; *погоня; участь*; ვეფხ. 551; რუსულ. 801; 1 ქართლ. 276, 353; ქილ. 386.

მოსაწვევი, მაგალ. თამაჟო, ზედ. *курительный или нюхательный табакъ*.

მოსაწვევლი, ნ. მოსაწვეარი; -ველად მშვიდლისა, *для натягиванія лука*; ქილ. 495.

მოსაწერი, ზედ. ხელ-მოსაწერი, მოსაწერად დანიშნული, *подписной*, მოსაწერად, *для подписи*, ვისრ. 128.

მოსაწვეველი, ზედ. საწვეველი, მოსახმობელი, *пригласительный*.

მოსაწმენდელი, ზედ. მოწმენდისათვის დანიშნული, *отиральный*, ან *маша*, *щипцы для спинания со свѣчи*; საბ. ლ.

მოსაწონარი, **მოსაწონებელი**, **მოსაწონი**, ზედ. საქებელი, კეთილად მისაღები, საქები; საამო. საამებელი; *похвальный, одобрительный; приятный*; ვისრ. 21, 32; რუსულ. 414. 892; ქილ. 332, 673; 1 ქართლ. 272; ღვთის მოსაწონარი, *Богородный*.

მოსაწყენარი, **მოსაწყინარი**, **მოსაწყენი**, ზედ. საწყინო, აბეზარს მომყვანი, თავის შემაწყენი, *скучный, панидный* გრუთს, იგვებ. 37 — 23; 1 ქართლ. 308; ქილ. 73, 322, 566.

მოსაწყლავი, ზედ. გულის მოსაკლავი, გულის გასაკმირალი, *убиѣтвенный*, რუსულ. 983.

მოსაჭიბავი, ს. საჭიბავი, *подтяжка*.

მოსაჭირები, ზედ. შესაშრცავი, შესაკრავი, *подтяжный*.

მოსაჭრელად, ზ. მოსაკვეცად, *для вырѣзки*, სომხ. სამ. 232.

მოსახადი, ზედ. -მჭერი მომდგომა მანდილის მოსახადო, ე. ი. მჭერი მომადგა რომ ლეჩაქი ამხალს, ე. ი. შემარცხვინოსო, *врагъ приступилъ ко мнѣ, чтобы снѣтъ съ меня покрывало съ головы и тѣмъ пристрашнть*, ანტ. 6—9.

მოსახარშავი, ზედ. საბოლოო, *назначенный для парки*.

მოსახდენი, ზედ. მოსართვი, *пардный*.

მოსახდელი, **მოსახდომი**, ს. თავს გადასვალი *приключеніе*, ქილ. 432, 283.

მოსახდელი, ს. სახელსენსა, იმავე სახელისა, *соименный*, *тезка*, 1 ქართლ. 321: 305; მარტ. 1—162; ქრისტეს მოსახდელ ერი, *пародъ посящій имя Христа, христианство*.

მოსახზვა (ვკსავ, -ხე), ზ. მ. დავსავ. მოვიზარებ, *соображать*, შოვად მოსახ, ქილ. 585, *опъ сообразилъ, приобрѣсти*.

მოსახვეველად, ზედ. *для обиванія*; ვეფხ. 1352.

მოსახვევი, ზედ. სახვევი მაგ. უელისა და სხ. *повязка*.

მოსახვეჭელი, ზედ. მოსაგროვებელი, მოსარეწელი, *сѣлжанье, приобрѣченіе*, ვეფხ. 793; ჩანრ. 70.

მოსახლე, ს. მცხოვრებელი, მსახლობელი, მდგომი, მქონებელი ბინადრობისა სადმე, *житель, обиватель*; გუჯ. 32; მრ. 106; ქილ. 50; **მოსახლეობა**, **მოსახლობა**; ს. ბინადრობა, სახლკარობა, სადმე, *жительство*; ან სახლოსობა, *семейная жизнь, домовность*, (ვე)მოსახლეობ, ვმოსახლობ, -ლე), ზ. უ. ვმდგომარეზ, *жить, обитати*, 2 ქართლ. 119, 122; კახეთის მოსახლობა, *жители Кахетин*, ქილ. 178.

მოსახმარებლად, ზ. შ. შესაწვენლად, *на помощь*, ვეფხ. 70.

მოსახმარებელი, **მოსახმარი**, **მოსახმარისი**, ზედ. სახმარად გამოსადევი, გამოსაყენებელი, *годный для употребленія*, გუჯ. 32; რუსულ. 797, 857, 307; დავრ. 61.

მოსახმელად, ზ. შ. მოსაღებლად, მოსაცანად, *для принесенія*, ვეფხ. 255.

მოსახნავი, ზედ. სახნავი, *пахатный*.

მოსახრავი კბილითა, ს. გასახრავი კბილით, *что нужно грызть зубами*, ქილ. 444.

მოსახრელი, ზედ. მოსაკვეცი, *сшибой*, *складной*.

მოსახსენებელი, ზედ. ან ს. რაც ვის მოხსენება; ღირსი ხსოვნისა, ან მოხსენებისა; ხსენება ვისიმე; ან ფასი მიცვალბულის მოხსენებისათვის, *докладъ; достойный памяти, поминовенія; воспоминаніе; плата за поминаніе покойника*; აღბ. 162; ისაია. 36—4; 1 ქართლ. 168; მოსახსენებლად ჩემდა, *въ память обо мнѣ*; მოსახსენებელი წიგნი, *памятная книжка, книжка за упокой*; -ბეულად, ზ. შ. *въ память*.

მოსაჯარი, ზედ. სამწესარო, *прискоренный*; ქილ. 28, 446, 631.

მოსაჯული, ს. მსაჯული, მოსამართლე, *судья*, იერემ. 51—36; მოღვე, მოცილე, *соперникъ, оснариватель*, ლუკ. 12—58.

მოსვევა (ვესვე, -სე), ზ. მ. მოვეცევებ, მოვესევებ ვისზედმე ჯარსა, *баллса, пануекать, натранзить, иускати* *для нападешія*, მოუსია ლეკთა ჯარი, *напустилъ войско изъ Лезгинъ*.

მოსვირნე, ზედ. სასვირნოდ მოსიარულე, *гулякшій*.

მოსვლი, ს. კოჭი, სართლის ძელი, *брусъ, балка*, ბარუქ. 6—54; *конь, верхній брусъ на кровлѣ*.

მოსესზა (ვისესს, -ხვ), *внмствовать*, შუთ. 82.

მოსესზე, ს. მასესზებელი, მავასზებელი, ვალის მიმცემი, *заинюдаведъ; заинстующій*, შუთ. 82, ბარუქ. 6—54; ან მოვლე, ვალის ამღები, *должннть*.

მოსვა, **მოსა** (ვე), ზ. მ. ვაცმე, ცანთ ვაცვამ, *одѣвнать, марз*, 1—6; (ვი)მოსვი, -სეზი, -სე), ზ. ვ. ცანთ ვაცვამ, *одѣваться*, ვეფხ. 1074; (მ)მოსა, მე-მოსა), *мაცвია, мевვა, и бнмъ одѣтъ*, შუთ. 49, *გამოც. 7—14*; **მოსილი**, მიმ. *одѣтымъ*, ნათლით მოსილი, *окруженный свѣтомъ*.

მოსველება (ვა), ზ. მ. მოვლინა.

მოსვენება, ს. განსვენება, покой, отдых, спокон-
 ствие, მოსვენებას არ ვაძლევ, но даю ему по-
 кой, (ვასვენებ, -ნე), **ფ. შ.** შევასვენებ, შესვენებას
 მივსცემ; მოვამშვილებ; პატივით მოვიღებ ხაცს.
 გვჯარს; ან მიცვალებულს; дать кому покой, от-
 дыхъ; усноковитъ; поднять образъ, крестъ; не-
 сти покойника; მოვასვენებ სანთულსა, погасить
 свѣчку, იმისგან მოსვენება არა ვისა აქვს, отъ
 него никому нѣтъ житья, (მოვისვენებ, -ნე),
ფ. შ. მიჩ. დავისვენებ, შევისვენებ; დავმშვიდებ
 დავსწვენარებ, მიცირედ დავიძინებ; отдохнутъ;
 усноковитъ; заснутъ; (მოვესვენებ, -ნე), **ფ. შ.** მიჩ.
 მოსვენებას მივსცემ ვისმე, дать кому покой, от-
 дыхъ, 1 ქართლ. 252; (მოვისვენებ, მოვესვენებ),
ფ. ვ. მოსვენებას მივიღებ, ან მოვიცანებ ხაცი, გვჯა-
 რი, მიცვალებული; получить отдыхъ, усно-
 ковитъ; быть несому (оъ образѣ, покойникѣ),
 (მოვესვენებ, -ნე), **ფ. თ.** მოვიცანებ ხაცი, გვჯა-
 რი, მიცვალებული, быть несому оъ образѣ, по-
 койникѣ, **მოსვენებული**, მიმ. споконный.

მოსვენება (ვკ), **ფ. შ.** მოვლოკ, მოვლოშნი, სლი-
 зати.

მოსვლა და არა მოსლოა, სს. приходъ, пришествiе,
 ვისრ. 18; მეორეთ მოსვლა, второе пришествiе,
 სულის წმინდის მოსვლის დღე, день сошествiя
 Св. Духа, ერთე მოსვლადმდე მთლად; დაბად. 34—4;
 до ихъ прихода; მოსლოა პურისა, урожай хлѣ-
 ба; სპ. ვასტ. 170; ჰასკად მოსვლა, возмужать,
 გონებას ან ჭკუაზედ მოსვლა, образумитъся,
 გულზედ მოსვლა, разсерднитъся, სულად, ცნობად
 მოსვლა, придти въ себя, ономнитъся; (მოვლო, მო-
 სვალ, მოვალს (შემოკლ. მოვა), ან მოვლენ, მოვ-
 лены; უსრ. მოვილოდი; სრ. მოვედ, მოხვედ, მო-
 ვილა, მრ. მოვიდნენ, მოვიდენ ან მოვიდინა; ან მო-
 ვილით, მოხველით (შემოკლ. მდაბ. მოხვე); ვეფხ.
 1024; მყოზ. მოვიდე, მოხვიდე, მოვიდეს ან მოვი-
 დის; ჰპან. მოვედ, მდაბ. მოდი, ვეფხ. 1014; ამ ფმნი-
 საგან შედეგა სხვა ფმნა, რომელსაც მნიშვნელო-
 ბა იგივე აქვს და არ უნდა ერთმანერთში აირივნენ,
 ე. ი. მოვიდვარ, მოდიხარ, მოდის, მაგალ. ღონე-
 ჯედ მოვიდვარ, უკრწინთქა, (შემოკლ. მოის); სრ.
 მოვილოდი); **ფ. უ.** მივასწვევ ვისთანმე ან ერთს
 ადგილს; შემოვალ; მოვმწიფებ; приходитъ;
 шрѣтъ; носитънать; დაბად. 42 — 4; გამოსლ.
 35—28; ლუკ. 5—35; მათ. 9 — 15; ფსალმ.
 35—11; სკპმ. 9—17; ცხილამ ფარაზანის სმა
 მოლიოდა; იპზ კრწინთი ხელს სამხენი უნოჩიный
 выстрѣлъ, თქვენთან მოვიდვარ, я иду къ вамъ,
 ჩაი მოდის ჩინეთილამ, чай получается изъ Китая,
 წვიმა მოდის, дождь идетъ, ღონეზედ მოვალ,
 и возобновишь свои силы, გონებას, придти въ се-
 бя, ვეფხ. 344; გონებას მოდი, ономнитъ, ერისთ.
 2—273; პური მოვა, вырастетъ хлѣбъ; მიკირად
 მოვა, придется купить дорого, გრძლად მოვი-
 ლოდა, это было бы подробно, სპ. ვასტ. 150;
 ჩემს თავზედ რაც უნდა მოვიდეს, чтобы ни слу-

чилось со мною, რუსულ. 805; ჩემს თავზედ უბე-
 ლურობა მოდის, павлекая на себя несчастье;
 ანტ. 2—3; დამოვიდეს მინარენი, и рѣчки разо-
 лись, მატ. 7—25; მორავიდა, ე. ი. მოვიდა რა,
 когда онъ пришелъ, (მომდის, მოგდის, მოსდის;
 მომიდის, მოგიდის, მოუდის; სრ. მომივა, გოგივა,
 მოუვა; მომივიდა, მოგივიდა, მოუვიდა; უსრ. მომ-
 დოდა ან მომივიდოდა; მყოზ. მომივა, მოგივა,
 მოუვა ან მოუ); **ფ. შ.** უ. იდებ მიჩ; получаю;
 случается со мною; 2 ქართლ. 527; გულზედ
 ზაფრა მოსდის, его тонитъ; გვჯარი მოსდის, онъ
 илтитъ, პირილამ ქათი ან ღონებლი მოსდის, у него
 изорта идетъ ипна, слюна, ქალაქილამ წიგნი მო-
 მივიდა, изъ города я получилъ писмо, მომივი-
 და პური, ღვინო, я получилъ хлѣбъ, вино, მოუ-
 ვიდა გული, разгнѣвался, ზუნ. კ. 194; მომდის
 ცრემლი, ვეფხ. 847, слезы льются у меня изъ
 глазъ, მომდის სათმამო ქალღლი, карты идутъ
 ко мнѣ; ცულად მოსდის, не хорошо иоступаетъ;
 ჭკუაში მომივიდა, მიჩ. пришло на умъ; გული
 მომივიდა, я разсердился, ზნელ მოუვიდა, съ нимъ
 случился припадокъ надущей болѣзни, 2 ქართლ.
 547; კაი მოგივიდეს, чтобы тебѣ, ჩონტ. 7; ფვალ-
 ში არ მოსდის ему неравнито, ძლიი არ მოუვიდა,
 онъ не могъ заснуть, ვისრ. 138, თუ მომივა სურ-
 ვილი, если пожелаю, ციმ. 13; მეტად მაღალი სიმ-
 ლერა მომივიდა, ошншкомъ громко и запѣлъ, რაც
 მოგვივა, მოგვივა, что будетъ; то будетъ, ანტ.
 3—22; ეს რა მოგვივიდა, что это случилось съ
 нами по несчастью, ბევრი ხარჯი მოუვიდა, онъ
 много потрагился, 1 ქართლ. 328; რომ სხვას
 გონებად არ მოუვა, другому и на умъ непри-
 деть; ვისრ. 116; ბევრი თუ ცოცა მოუვიდეს, по-
 лучитъ ли онъ много или мало; დასტ. 16; სული
 პირამდინ მოუვიდეს, близькъ быдъ къ смерти,
 ვისრ. 129, მოუვიდოდა წყალი, бмъ орошаемъ
 рѣкою, შროვ. 115, (მოვუვალი, უს. მოვუვილოდი;
 სრ. მოვუვედ; მოვუვიდე); **ფ. შ.** მიჩ. приходитъ къ
 кому; случается, приключается; რუსულ. 339;
 ქილ. 200; ზუნ. კ. 3, 207; ფვავს დამი მოუვიდა,
 илонъ выварился; ფვალში მოუვიდა, ე. ი. მოე-
 წონა, ему несправилось; (მომსვლია, მომსვლო-
 და), **ფ. შ.** მიჩ. приходитъ; получать; случается;
 წიგნი გერ არ მომსვლია, я не получилъ еще
 писма, ისე მოსვლოდა, такъ и случилось съ
 нимъ, სპ. ვასტ. 194, გათენებამდის ძლიი არ მოს-
 ვლია, до утра онъ не могъ заснуть, **მოსვლტი**;
 მიმ. пришедшiй, снѣжный; -ქალი, არწლანა ძვუშკა,
 მოსვლვარ, მოვსვლოდი, приходитъ, რაც ქათი
 პირზედ მოსვლოდეს, какая ипна на поверхно-
 сти появится, ქილ. 270.

მოსუმა (მოვესვამ ხელსა), обнести рукою, погн-
 дитъ.

მოსურა (მოვესერი, მოვესარე), **ფ. შ.** გავისთხუნავ,
 გავისთხანნი, მოვისთიხნი, замарать, запачкитъ,
 დავრ. 63.

მოსურემა (ვკ), **ფ. შ.** რაჟინათ.

მოსოვლა (მოვისოვლი, მოვისოვალე), **ფ. შ.** მოვკ-
 კრევ ნყოფსა; მოვირეწავ, მოვიტებ; собирать
 шоды; стажать, приобрѣсти; 2 სჯული: 24—21;

1 ქართლ. 302; ციმ. 12; მოსთველობა, მოსთუ-
ლობა, სხ. მოკრეფა ყურძნისა ან ხილისა, соби-
раше винограда, (ვისთვლებ, ვისთვლობ), ზ. მ.
მოვჭკრეფ, собирать плоды, ქილ. 7, 170, 246;
1 ქართლ. 3; სამ. ვანკ. 46.

მოსთველობა (ვი), ზ. მ. მოვირწევა, приобрести.
მოსიარულე, ს. მავალი, მსვლელი, ходячий; по-
считатель; მრგ. 114.

მოსიზრძნვა (მოვისიზრძნვა, -ნე), ზ. მ. მოვიფი-
ქრებ, придумать.

მოსიერი, ზედ. შემოსილი, одетый, ჩანრ. 3.
მოსიზმრება (მომესიზმრება, -მრა), მომეზმნება,
მომეზვნება, присниться, სახ ლ.

მოსიკვდედ, ზ. მ. სიკვდილადმი, до смерти, 1 ქართ.
424.

მოსიკვდი, ზედ. მომკვდარი, смертный, 1 ქართლ.
178; საქმ. 21—13; განაწესეს იგინი მოსიკვდად,
они рѣшили предать ихъ смерти, ჩვენანა ხართ
მოსიკვდად რა თანა ცხოვრებდა, вы готовы умереть
и жить съ нами, საქმ. 7—3; 6—9.

მოსილობა, ს. ცინისამოსის ცმა, одишнѣ, ანდრ. 48.
მოსინჯვა (მოვისინჯვა, -ჯე), ზ. მ. მოვიზილავ,
осмотрѣть, ქილ. 256.

მოსისხარი, ზედ. დამწველი, 20 მგოს, жгучий.
მოსისხელი, ს. სისხლის მსმელი, ძვირის შემამთ-
ხვეველი, არ დამზოგველი სასიკვდილოდ; სისხლის
მძებნელი; смертный врагъ, мститель, ფსალ. 5—7;
მოსისხელ გული, душа, жаждущая крови, мщенин,
ჩონგ. 58; **მოსისხელობა**, **მოსის-
ხლობა**, ს. кровомщение, мстительность.

მოსისხლება (ვა), ზ. მ. სისხლით გავსერი, окрова-
вить, რუსედ. 487, **მოსისხლიანება** იგივე მო-
სისხლება.

მოსკვნა (მოვისკენი, -სკვენ), ზ. მ. განასკვა, заня-
вать въ узелъ.

მოსმა, ნ. მოსმა; **მოსმა** (მოვისმი), ზ. ვ. სმა მო-
ლის, слышаться, რუსედ. 21, მომესმა ამავეი, я
слышалъ извѣстїе, დარჯ. 24, მოგვესმა, ან მო-
გვესმენ, слышали мы; ქილ. 237; ვისრ. 4.

მოსმენა, ს. слуханїе, -ფირისმა, слушать обѣд-
ню, -საჩივრის, выслушать жалобу, (ვასმენ, -მი-
ნე), ზ. მ. გავაცონებ, შევასმენ, встать кто
слушать; 2 ქართლ. 122; ვაცნობებ. შევაცნობი-
ნებ, дать знать, ქილ. 241; სიბრ. 154; ვისრ.
138; (ვისმენ, ვისმინე), ზ. მიჩ. გავაცონებ, выслу-
шивать; (მოვისმენ, -მინე), გავუცონებ, слушаться
кого; ვეფხ. 51; გორგ. 136; ქილ. 668; ვისრ.
138; მომასმინე, дай мнѣ услышать, ვისრ. 119;
მომასმინე, послушай меня, ვისრ. 119; **მოსმე-
ნინება** (ვა), ზ. სმმ. заставить слушать, **მოს-
მინელი**, მიმ. выслушанный, **მოსმენი**, ს. слу-
шатель, მომსმენი წირვისა, кто слушаетъ обѣдню.

მოსნეულეობა (თავს მოვისნეულეობ), ზ. მ. აუად მეო-
ფობას დავიჩემებ, თავს მოვივანცუოვებ, прики-
нуться больнымъ, ვისრ. 52.

მოსპეტაკება (ვა), ზ. მ. გავთორებ, пообѣн-
тять, (მოვისპეტაკები, -ლი), ზ. ვდ. გავთორლები, пообѣ-
нать.

მოსპობა, **მოსპობეობა** (მოვსპობ, ვასპობ, -პე;
მოვსპობავ, ისი. 32—1), ზ. მ. ალვსპობ, აღვს-

პობ, უჩინო ვიქმ; истреблять; искоренить; унич-
тожать, прекращать; დაბად. 34 — 32; მალაქ.
2—12; ისი. 6—7; 2 ქართლ. 130; მოსეს. სამ.
14; ფსალ. 33 — 16, -ბიჭიერებისა, истребить
пороки, (მოვისპობ, -პე), ზ. მიჩ. მოვიკვეთ ცუდს
საქმეს, მოვიპობი, ხელს-ავილებ; перестать, оста-
вить привычку, მოვისპობ ზორაცსა, перестать
дѣлать зло; 2 სჯული 22—22, მოისპო იმედი,
онъ потерялъ надежду, მოისპო ყვედრება, спи-
ми съ меня позоръ, ისი. 4—1, მომისპნეს
მტერნი, враги мои истреблены, ქილ. 133;
დმერთი მოვისპობს ჭმუნვას, Богъ прекратить
твою грусть; ქილ. 351; (მოვისპობი, -სპე), ზ. ვ.
აღვიპობები, აღვიპობი, მოვიშლები, истреб-
ляться; прекращаться; მოისპო შერი, вражда
прекратилась; მოისპო ნაშთი, ჩონგ. 79, пропалъ
слѣдъ, **მოსპობილი**, მიმ. истребленный; пре-
кращенный.

მოსრა, **მოსრვა** (მოვსსრი, -სერ; მოვსრავ, -სერ),
ზ. მ. მოვსწვევდი, დავსრავ, ამოვადებ, истребить,
искоренить, перебить; გზეკ. 7—16; მაქ. 22—7;
ფსალ. 36—9, 22, 32; შავთ. 9, ვეფხ. 330; (მო-
ვისრები, -სერ), ზ. ვ. მოვსწველები, истреблятьсѧ.

მოსრული, ზედ. მოსული, пришедшїй.

მოსრულეობა (ვა), ზ. მ. აღვასრულებ, გავთავებ;
მოვისპობ, оканчиваешь; прекращаешь; იერემ. 6—11,
44—11; 14—12; იეზეკ. 9—1; ამოვსწვევდი,
ამოვადებ, истребить, ფსალ. 17—37; 58—12;
(მოვსრულეობი, მოვესრულეობი), ზ. ვ. აღვასრულ-
ლები, მოვსწველები; მოვისწველები, მოვისწვრები;
оканчиваться; скончаться, умереть; истребляться;
2 სჯული 28—52; იეზეკ. 11—15; იერემ. 16—4;
ფსალ. 55—8.

მოსრუცვა (ცქ), ზ. შევსრუც, შევსრუცავ, исаем-
вать.

მოსტუმრება (ვი), სტუმრად მივილებ, принимать
гостей.

მოსტვინვა (მოვისტვინი, -ვენ), ზ. მ. დავხვეწავ, со-
глядать, ищюити; ისუ. 7—2; 2 სჯული 1—24.

მოსუბუქება (ვა), ზ. მ. შევასუბუქებ, облегчать.
მოსუღა, ნ. მოსუღა.

მოსუღეფლო, ზედ. მცირედ ჭქუა ნაკლები, სულელი,
глуховатый, **მოსუღეფება** (თავს მოვისუღე-
ლებ, -ლე), ზ. მ. თავს მოვიგიჟიანებ, пригно-
ряться глухимъ.

მოსუღი, მიმ. пришедшїй, ჰასაკს მოსული კაცი,
человѣкъ возмужалый; ნ. მოსუღა; **მოსუღობა**,
дородность.

მოსუღიერება (ვა), ზ. მ. გავაცოცლებ, оживлять,
ყარამ. 223; (მოვისუღიერლები, -ლი), ზ. ვდ. გავ-
ცოცლებები, ожить, რუსედ. 817, придти въ
чувствю.

მოსუმა, **მოსმა** (მოვისვამ, -სვი), ზ. მ. მცირედ და-
ვლევ, испить.

მოსუმა (მოვისვამ ან მოვისვამ), ზ. მ. დავისვამ
გვერდით, ან სხვას დავუსვამ გვერდით, сажать
возлѣ.

მოსუმა (მოვისვამ, -სვი), ზ. მ. წავისვამ, წავიცვებ,
напирать сѣнѣ, (ვუსვამ, -სვი), ზ. მიჩ. წევსვამ,
წავიცვებ; напирать, намазывать; მოვისვამს ხელს,

обводить рукою, шарить; гладить, ხელი მოუსოხვალს, схватилъ саблю, მოვესვამ ნიჩაბს, гребти (судно); მოვესვამ ბაღეს, закинуть рыболовную сеть, რუსუდ. 402.

მოსუნვა (ვსუნვა), **მ. მ.** დავსუნვებ, обихухать.

მოსურვება (ვა), **მ. მ.** შევეგულიანებ. სურვილს ჩვეულებე გულში, заставить желать, ვეფხ. 633; 1480; (მოვისურვებ, -ვე), **მ. მ.** მოვიწადინებ, შევიგულიანებ, пожелать, ვისრ. 140; 161; любонитствовать, (მოვესურვები, -ვე), **მ. თვ.** მოვეწადინებ, მოვეწადინებ, захотѣть, ვეფხ. 1580, რუსუდ. 522; ჩონგ. 67; **მოსურვებული**, მიმ. **მ. მ.** მოსურვებული, ვეფხ. 403, **მოსურვება**, -ვებული, ს. სურვილი, желание, ვისრ. 161; მოსურვებული, სურვილი; любонитный.

მოსურნე, ზედ. მოწადინებ, მწლომელი, желанный; желатель; მოსურნე მოყვარე, желанный друг, ქილ. 252; ანდრ. 87; **მოსურნება**, -ნეობა, ს. **მოწადინება**, желание.

მოსუსურება (მოვესუსურებ, -ლი), **მ. ვდ.** მოვესუსურებ, одряхлѣть, ослабѣть, ისაი. 39 — 1; რუსუდ. 409; (ვაუსუსურებ, -რე), **მ. მ.** მოვესუსურებ, ослабить.

მოსუსება (ვა), **მ. მ.** მოვესუსებ, лонეს დავუკარგავ, ослаблѣть, (მოვესუსებ, -ლი), **მ. ვდ.** სუსტი შევიქმნები, ослабѣть.

მოსუსება (ვსუსება, -ხე), **მ. მ.** დავსუსებ ტანსა (ჯინჭრით); გავსუსებ, жечь крапивною; опалить.

მოსუსება (ვა), **მ. მ.** უტუჩნათ.

მოსქდობა (მოვესქდები, მოვესქდები, -ლი), **მ. ვდ.** მოვესქდები, მოვესქდები, отрываться, отламываться; მოსქდა მტკავარი, рѣка Гуря прорвалась.

მოსქე, ზედ. მცირე სქელი, густоватый, толстоватый; **მოსქელება** (ვასქელებ, -ლე), **მ. მ.** ვასქელებ, сгущать, **მოსქეობა**, ს. მცირე სქელობა, густоватость, толстоватость; მოსქედ. густовато.

მოსყიდა (მოვისყიდი, -დე), **მ. მ.** მოვისყიდე, ვიყიდი, покупать, მოსყიდული, მოსისყიდი, მიმ. купленный, მარტ. 2—133.

მოსწავება (ვა), **მ. მ.** წინასწარ ვაუწყებ, მოვეთხრობ, ნიშნით ვაჩვენებ, предвѣщать, предсказывать; (მოვესწავები, -ვე), **მ. თვ.** წინასწარ ვეუწყები, предсказываться, მოსწავებული, მიმ. предсказанный, 1 ქართლ. 40.

მოსწავლე, ს. მოწაფე, შაგირდი, ученикъ, **მოსწავლეობა**, ს. სწავლაში გართვა ან ყოფნა, ნიქნიტ учении.

მოსწორება (ვა), **მ. მ.** მოვესწორებ, მოვევაკებ; შევაფარებ, შევესწორებ, уравнивать; сравнивать; выверстать, (მოვესწორებ, -ლი), **მ. ვდ.** ურავნავს.

მოსწრაფე, ზედ. ცქვიტი, მკვირცხლი, მარჯვე; მცდელო, მზა; გულს მოღვირე, скорый, быстрый; усердный, старательный; -შაგირდი, старательный ученикъ, ისაი. 14—4; დაბად. 24—46; 1 ქართლ. 339; ვეფხ. 1432; **მოსწრაფება**, ს. სიამარჯვე, სიჩქარე; მეცადინობა; скорость, поспѣшность; старание; ანდრ. 150; 1 ქართლ. 91; რუსუდ. 985; 1 კორ. 8—7; ებრ. 6—11; 2 ქართლ. 273; ქართლ. 91; მარტ. 2—142; -ფეხით, **მ. მ.**

спѣшно; ვისრ. 8; (ვასწრაფებ, -ფე), **მ. მ.** დავაჩქარებ, დავაშურებ, торопить, (მოვისწრაფებ, -ფე), **მ. მ.** ავსწრაფებ, დავაშურებ; спѣшнѣе, торопнѣе, ვეფხ. 360; ვისრ. 140; რუსუდ. 785; 198; მოვესწრაფებ დღეს, сократить дни чьи, извѣсти, ზუნ. კ. 75; მომსწრაფე, ускори, ვეფხ. 1090.

მოსწრება, **მოსწრობა**, სს. подоспѣние; (მოვესწრობ, იგავი 11—9; -წარ), **მ. მ.** მოვალ ვისთანმე დროიანად; მოვესწრებ, დავსწრებ, დავასწრობ, носпѣть; окончить; застать; შინ მოვესწარ, я засталъ его дома; გათენებამ მოუსწრო, стало разсвѣтать, რუსუდ. 428; სიბრ. 144; მომასწრო, онъ предупредилъ меня, ვეფხ. 1089; (მოვესწრობი, -წარ), **მ. მ.** მოვესწრევი მოსალოდებელსა, მივეწვე; მივეწვევი; შევესწრებ დანიშნულს დრომის; достигать чего; дожидать; носпѣвать; სიბერეს მოვესწრო, онъ дожидъ до старости, ჩვენ ვერ მოვესწრობით, памъ до тѣхъ поръ недожить, ალექ. 82; ერისთ. 98; **მოსწრებული**, მიმ. მოსწრებული, зрѣлый; взрослый, მოსწრებული ქალი, взрослая дѣвица, მოსწრებული სიტყვა, острое слово, **მონასწრები**, ზედ. მოსწრები, მოსწრები, я засталъ, ანტ. 3—39, **მოსწრებულობა**, ს. მოწიფულობა; зрѣлость.

მოსსდობა (მოვესსდობი, იხმარების მრავლობითად, მსოლიობ. მოვესსდობ), **მ. მ.** მოვესსდობ; ხებთ ვокругъ кого либо; ანტ. 3—32; ჩონგ. 142.

მოსსება (ვქსებ, -ხები), **მ. მ.** დავსსებ, отрѣзать иѣтъи, (მოვისსები, -ვი), **მ. თვ.** отрѣзываться.

მოსსირება (მოვესსირებ, -ვი), **მ. მ.** მოვესსირებ, пристѣгивать, **მოსსირებული**, **მონასსირები**, пристегнутый.

მოსსლეცა (ვქსლეც, -ლიცე), **მ. მ.** მოვესსლეცე, მოვაშორებ ატლეგით, оторвать, снѣтъ, თვალი და გული ვერ მოვესსლეცე, мы не могли оторвать вниманіе и глаза, რუსუდ. 365, 542; (მოვესსლეცები, მოვესსლეცები), **მ. ვდ.** მოვესსლეცები, მოვესსლეცები, отнать, оторваться, ზევი თოვლის მოსსლეცა, обнѣлъ снѣжный оторвалси, გორგ. 173; მოვესსლეც ცხენსა, пустить лошади, ჩონგ. 134.

მოსსლევა (ვსსლევა, -სსლევა), **მ. მ.** დავსსლევა, გავქცავ ვაზსა, обрѣзывать дози; დაბად. 47—17; მარტ. 2—39; (მოვესსლევი, -ვისსლევი), **მ. ვ.** განვიკავვი (ვაზთავის), обрѣзывается.

მოსსმა, სს. принодь, (მოვესსმა, -სსმა), **მ. მ.** მოვიყვან მრავალთა; მოვერე; приносить; пригонять (скотъ); ვეფხ. 67; 115, და 2 ქართლ. 522.

მოსსმა (ვასსმა, ვასსმა), **მ. მ.** წყლით მოვესსმავ, წყალს მოვესსმე, облить, (მოვესსმა, -სსმა), **მ. თვ.** მოვესსმე, проливаться, სისსლი ველთა მოვესსმოდა, поле обгадилось кровью, ვეფხ. 715, სსსმა.

მოსსმა (ვასსმა, ვასსმა), **მ. მ.** ავასსმა მაგალ. მიიგსა, ваннывать.

მოსსმა (ვქსსმა, ვქსსმა), **მ. მ.** მოვესსმა, მოვესსმა მრავალთა; сажать возѣ или вокругъ кого; **მოსს-**

მოცურება (ვეტურფლება), краснѣть,

მოცუსვა (ვეტ.) წ. მ. опалить.

მოცუქსვა (ვეტ.) წ. მ. побравить.

მოცუდომა (ვსტუდები, -ლი), წ. უ მოვარდები, გაცეხით მოვსტილდები; მოვუძღურდები, მოვსუსტდები, ღაებრდები, отламываться; слабѣть, дряхлѣть; მოსტუდები სიბერითა, дряхлѣть от старости, გორგ. 177; წელ მომტუდება, მომტუდა, я падорвалъ поясницу; (მოვაცუდები, -ლი), წ. უ ხალხისათვის: მოვაცან, მოვაწვები, стекаться, столынтся, ვეფს. 83, 1173; კისერი მოგტუდეს, чтобы тебѣ сломать шею, ქილ. 563.

მოცუება (ვეტ.) წ. მ. побить рукою.

მოცუევა, -ვევა (მოვაცუევე, -ვებ, -ვევ) წ. მ. მოვაწვევ ვისზედმე რასმე, შევაშთვევ, მოვასტებ; паплекать. причинять, папосить, ვეფს. განმ. თემ. 49; სიბრ. 119, აღუქს. 34; მარტ. 2—149, რუსულ. 618; ისი. 10—16; -პაცეცხა, отдавать почести; წმ. ცხოვრ. 81; მოვაცუევებ თავსა, пакинуть на себя, ციმ. 9; ქილ. 452; მოვაცუევეს სიკვილისა, предвѣщаетъ смерть, ქილ. 510; მოვაცუევე სულსა; იგავი. 6—39; погубить душу.

მოცუევენვა (მოვსტუევენვი, მოვსტუევენვე), წ. მ. მოვარსნებ, გავსპარცვავ, ограбить, опустошатъ; 2 ქართლ. 52.

მოცუვლება წ. უ. აღვლოშნე, слнзатъ, ბუნ. კ. 230.

მოცუინვა (ვეტ.) წ. უ. ვანთავრ, горѣть, ვეფს. განმ. თემ. 17.

მოცუინარი, ზედ. მხოტბარე, горющій, пылающій, ქილ. 579; რუსულ. 983; გამოხ. 8, 8, ქილ. 499.

მოცუევა, -ვენვა, -ვიღება, სს. обманъ, обманываніе; (ვა) წ. მ. მოვაცთუნებ, გავაბრიევებ, ვაცვენ, обманывать, მოვაცუევებ თვალსა, задремавать, მომატუევა, онъ обманулъ меня, (მოვსტუეუვდები, -ლი), წ. ვნ. შევსტუებ, გავბრიევდები, обмануться, (ვიტუეუვბს -ვევ) წ. მინ. приманить, заманить; (ვი) თავს, обманывать себя, მოცუევებული, მიმ. обманутый.

მოუზრებელი, ზედ. მოუფიქრებელი; необдуманнѣй, непредвидимѣй, მოუზრებელიობა, ს. მოუფიქრებელიობა, педагогичность, необдуманности.

მოუბლი, ზედ. შემოუსვლედი მაგალ. გზა: შეუძლებელი; непроходимѣй; невозможнѣй; ღარეჯ. 2—95; რუსულ. 290, 247, 678, 918, ვისრ. 134.

მოუბარი, ზედ. მოლაპარაკე, говорящій; ვეფს. 32; 198; ვისრ. 13—34, -წულიანი, ე. ი. კეთილი მოუბარი, რიტორი, краснорѣчивѣй, მოუბარობა, მოუბნარობა, სს. თქმა, ლაპარაკი, разговоръ, (მოვეუბნარობ. რე), წ. უ. ვლაპარაკობ, говорить.

მოუბნება (ვი), წ. უ. მოვლაპარაკებ, переговоры.

მოუგონარი, მოუგონებელი, ზედ. მოუსაზრებელი, немислимѣй, невозбражаемѣй; რუსულ. 7; ღარეჯ. 2—128; მოუგონებლობა, ს. მოუსაზრებლობა, педагогичность, მოუგონებელი ცაცისაგან, невозбражаемѣй, ღარეჯ. 2—95; მოუ-

გონებელი განსაცდელი, неождапное несчастіе, რუსულ. 678.

მოუღევიარი, ზედ. უცილობელი, უღავა, неоспоримѣй.

მოუღრეკელი, ზედ. მოუსრელი; დაუთანხმებელი, непреклоннѣй, непоколебимѣй; 1 ქართლ. 75, ჩონგ. 137; ქილ. 394.

მოუვალი, ზედ. შეუძლებელი; უვალი გზა; невозможнѣй; непроходимѣй, რუსულ. 263; 290, 547; ვისრ. 134; ღარეჯ. 105.

მოუვდელი, ზედ. ვისაც მოვლა არა აქვს; кто безъ прнсмотра, მოუვდელიობა, ს. ყოფნა უპატრონოდ. მოუვდელად, безъ прнсмотра, სამ. ვახ. 230; სამ. სომხ. 250; რუსულ. 527; ქილ. 42, 451, 526.

მოუთავსებელი, წ. უთავსი.

მოუთმენარი, -მინარი, -მენელი, ზედ. არ მოსათამენი, немислимѣй, несноснѣй; ქილ. 289, 445; მოუთმენები, იგივე მოუთმენარი; ვეფს. 691.

მოუთმენელი, მოუთმენარი, ზედ. უთმინო, სულსწრაფი, სულწასული, სულმოკლე; нетерпѣливѣй, ჩონგ. 75; რუსულ. 557; მოუთმენლობა, -ნელიობა, ს. სულწასულობა, нетерпѣливость.

მოუკლავი, ზედ. არ მოკლული, неубитѣй, ვეფს. 239, მოუკლავობა, მოუკვლელიობა, ს. არ მოკლვა, неубиеніе, სიბრ. 2, 4, 145; ქილ. 625; ფიცი მოუკვლელობისა, клятва не убивать кого; 2 ქართლ. 468.

მოუკლებული, ზედ. უკლები; დაუსრულებელი, მოუღვენელი, მიძღემი; непочатѣй, ძქმან; нестопицѣй; непрерывнѣй, нескончаемѣй; რუსულ. 258, 604, 1 ქართლ. 276; კავშ. 167; მოუკლებელი წყალობა, щедрая, неистощаемая милость; მარტ. 2—206; მოუკლებელი ღმინი, нескончаемое неселье; ქილ. 180; მოუკლებელიობა, ს. მოუღვენელიობა, ძქმან; безрерывность, მოუკლებლობა ჯამაგირისა, ძქმან жалованья, მარტ. 1—110; სიბრ. 43.

მოუკრეფი, -ფავი, ზედ. არ მოკრეფილი ხილი და მისთანანი; მოუწყვეველი, несобранный (плодѣ), ვეფს. 1498.

მოუკუპრავი, ზედ. კუპრ-წაუტყებელი, неосмоленнѣй.

მოუღაპარაკი, ზედ. რა ზედაც ღაპარაკი არ ყოფილა, педагогичнѣй.

მოუღვენელი, ზედ. მოუკლებელი, მოუსრულებელი, нестощаемѣй.

მოუღოდნელი, მოუღოდინებელი, ზედ. უცუბი, неождапнѣй, -უბედრობა, неождапное несчаствіе, ვეფს. 163, განმ, მოუღოდნელიობა, неождапность, непредвидимостъ, впазпность.

მოუღსენელი, ზედ. უნუკეშო, безотраднѣй, ვეფს. 113.

მოუმედგრებელი, ზედ. არ უძლური, неослабнѣй, მარტ. 2—137.

მოუმზადებელი, ზედ. არ მომზადებული, непритовленнѣй, მოუმზადებლობა, ს. არ მომზადება, неготовность.

მოუმეცრება (ვი თავს), притвориться немѣжю. მოუმეცადარი, -რობა, წ. უკვლევი, უკვლევა.

მოუმხდარი, ნ. შეუმთხვეველი.
მოუნანებელი, ზედ. უსიხანულო, без покаянія.
მოუნარჩუნებლად, ზედ. безостатка.
მოუოსრებელი, ზედ. არ აოსრებული, неопусто-
 шенный.
მოუპერობელი **ეურისა**, ს. ეურისა არ თხოვე-
 ბა, დაუღველობა, неспомание, აღუქ. 54.
მოურავი, ს. განმგებელი ქალაქისა, თემისა, სოფლე-
 ბისა, ან უფრორე ელის ერთა, правитель города,
 округа, деревень, окружной пачальник, при-
 ставъ; **მოურავთ** **მოურავი**, пачальник Маура-
 вонъ; **დედათ** **მოურავი**, повивальная бабка,
მოურავობა, ს. შეურნებობა, управление, (ვჭმუ-
 რავობ, ვე), ზ. მ. განვაგებ; управлять.
მოურბეველად, ზედ. დაურბეველად, без опусто-
 шения.
მოურევაარი, ზედ. უძლეველი, неодолимый, ვფხ. 554.
მოურეველი, ზედ. არ არეული, немъшавный,
 სომხ. 400.
მოურევაბა (ვი), ზ. მ. იმътъ понечешіе; управлять.
მოურიდალი, ზედ. დაურიღებელი, უსიშარი, смѣ-
 лый, безстрашный, ვფხ. 989; ქილ. 292; **მოუ-
 რიღლობა**, ს. არ ღარიღება, смѣлость.
მოურნე, **მეურნე**, ს. მნე, მიწინილი მომვლელი,
 გადამდეგი, მზრუნველი; почитель, опекуны;
 распорядитель, ისაი. 31 — 5; შალქ. 2 — 17,
 მოურნე სულისა, душениკаник; გუჯ. 26; **მო-
 ურნეობა**, ს. მზრუნველობა, попочительство,
 ქვეენისა, управление страпою. ქილ. 6, 354,
 520.
მოუსავლობა, ს. неурожай.
მოუსაზრელი, ზედ. განუსჯელი, მოუფიქრებელი,
 необдуманный; **-ზრელიობა**, ს. განუსჯელობა,
 необдуманность.
მოუსარჩიელი, ზედ. უდავო, ხელ-შეუვალი, не-
 оспоримый.
მოუსვენარი, **მოუსვენებელი**, ზედ. დაუდგარი,
 დაუწუნარებელი, безпокойный, **მოუსვენლობა**,
 ს. დაუწუნარებლობა, неспокойность, ვისრ. 48,
 121, 106, 194.
მოუსვედელი, ს. არ მოსვლა, неприходъ, ქილ.
 329; 2 ქართლ. 351; ან მოუსავლობა, неурожай.
მოუსუსურება (მოვაუსუსურება, -რე), ზ. მ. მოვაუ-
 ძლურება, изнурить, რუსუდ. ქართ. ლ; (მოვაუსუ-
 სურდება), ზ. ვდ. მოვაუსუსურება, ослабѣтъ.
მოუსურველობა, ს. მოუნდომელობა, нежелание.
მოუტაცებლობა, ს. აუკლებლობა, нерасхи-
 шение, ქილ. 213.
მოუღადავი, ზედ. დაუღალავი, неумолимый.
მოუღებელი, ზედ. მოუცხაბელი, არ მოცხანილი, не-
 приписанный, რუსუდ. 86; ბოლო მოუღებელი,
 ე. ი. დაუსრულებელი, неокончаемый.
მოუღვთოვება, ზმ. ставиться безбожнымъ.
მოუღონოვება (ვა), ზ. მ. მოვასუსტება, ослабить,
 (ვეუღონოვება), ზ. ვდ. მოვასუსტება, ослабѣтъ,
 ქილ. 143, 422, 577.
მოუღრუბლავი, ზედ. უღრუბლო (ვა), безоблач-
 ный.
მოუქანცავი, **-ცველი**, ზედ. დაუღალავი, неумоли-

мый, **-ცველობა**, ს. დაუღალავობა, неумоли-
 мость.
მოუქარვებელი, ზედ. უღსენელი, неслѣпый
 (недугъ), მოუქარვებელი სიმფორაღე, неслѣп-
 ное пиянство, заной.
მოუქნელი, ზედ. შეუქმელებელი (ცვაი), необх-
 ланная, сырая кожа.
მოუშლელი, ზედ. დაურღვეველი, შეუცვლელი, пе-
 нарушимый, **მოუშლელიობა**, ს. დაურღვეველო-
 ბა, пенарушность, სამ. ვ. 23; რუსუდ. 957,
 410; -ნადიმისა, безпрерывный вить, რუსუდ.
 264; -მეფობისა, нескончаемое царствоание,
 2 ქართლ. 86.
მოუშორებელი, ზედ. განუშორებელი, неразлуч-
 ный.
მოუცდელო, ზედ. მოულოდნელი, неожиданный.
მოუცდელობა, ს. неожиданность, რუსუდ. 341;
 ქილ. 452.
მოუცთუნებლობა, ს. შეუცთადობა, неогрѣши-
 мость.
მოუცთელი, ზედ. არ მქონებელი ღროისა, недо-
 сужный, **მოუცთელიობა**, ს. არ ქონება ღროისი,
 недосугъ.
მოუცნობება თავისა (თავს მოვიცნობება, -ბე),
 ზ. მიწ. თავს არ გამოვიცნე, უცნობად დავიჭერ, при-
 твориться неизвестнымъ, игнорировать себя.
მოუცხოვება (ვა), ზ. მ. узучивать.
მოუბაგებლობა, ს. უბაგებლობა, безукоризнен-
 ность.
მოუბებნელი, ზედ. არ მობებნილი, незыскаи-
 пыш, **მოუბებნელიობა**, არ მობებნა, неотыскаи-
 ность, ქილ. 241.
მოუბღურება, ს. безсміе, (ვა). ზ. მ. მოვკვლავე,
 მოვასუსტება, ძალას გამოვუღვევ. обезсмыслить,
 ослабить, приводить къ безспіе, въ изнемо-
 жение; (მოვბღურდება), ზ. ვდ. ძალა დამეკარგე-
 ბა, ослабѣтъ, изнемогать, 1 ქართლ. 186, 265,
 2 კორ. 11 — 21; ვფხ. 15; 2 ქართლ. 409;
 მროვ. 25.
მოუბნება (ვუბნდება, -ბე), ზ. ვდ. გავბნელდება,
 ставовиться труднымъ.
მოუბრავი, ზედ. უძრავი, неподвижный.
მოუწევაარი, ზედ. ნეღოთხემი.
მოუწიფებელი, ზედ. შემოუსვლელი ხილი, не-
 зрѣтый.
მოუწონელი, ზედ. არ მოსწონი, неодобритель-
 ный.
მოუწიენელი, **მოუწიენარი**, **მოუწიენებელი**,
 ზედ. რომელიც არ მოიწიენს, нескучный, **მოუწ-
 იენებლობა**, ს. არ მოწიენა, нескучаемость,
 веселость; ვისრ. 190; რუსუდ. 17; 1 ქართლ. 371;
 გორგ. 134.
მოუწივეთლად, ზმ. ნიადაგი, მიმღემი, დაუცხრომე-
 ლად, непрерывно.
მოუწივეთელი, ზედ. ნიადაგი, მიმღემი, დაუცხრო-
 მელი, непрерывный.
მოუწიებელი, ზედ. მოუმზადებელი, не пригото-
 вленный.
მოუჭედელო, ზედ. დაუჭედელო, неокончанный,
 1 ქართლ. 213.

მოუჭირვებელი, ზედ. უჭირვებელი, безпечный, ვებზად, ზვ. გაურჯეოლ, без труда.

მოუხდელი, ზედ. ვისც ქული არა აქვს მობლილი, покрытый, надѣтый; უნაგირ მოუხდელი ცხენი, веразсѣдланная лошад, ჩონგ, ჩონგ, 135.

მოუხმარებელი, ზედ. უსმარი, негодный, неупотребляемый. მოუხმარებლობა, ს. უსმარობა, არ გამოსადგება, непригодность, ქილ. 85, 284; უარამ. 92; გორგ. 255.

მოუხსნელი, ზერ. არ ახსნილი, დაბული, приващенный, ქილ. 314.

მოუხსენებელი, ზედ. არ მოხსენებული, ненормальный; недоложенный.

მოფანიერება (ვა), ზ. მ. скрыть, спрятать.

მოფადილება (ვი), ზ. მიჩ. მოვიტყუვებ, сманивать.

მოფანცვა (ვა), ზ. მ. разбросать.

მოფანცუალება (ვქ), ზ. უ. ფრთას შემოვჭკრავ, биться крыльями, რუსუდ. 713.

მოფარდათება (ვქ), ზ. უ. раздѣлся.

მოფარჯრული, ზედ. ფანჯრებ დაცანებული (სახლი), окончатый домъ, რუსუდ. 373.

მოფარტლება (ვქ), ზ. მ. очертить.

მოფარდაგება, -დაგვა (ვქ), ზ. მ. ფარდაგებით მოვჭვენ, ѱдлатъ коврами, ვეფს. 328; 2 ქართლ. 342; მოფარდაგულობა, ს. ფარდაგით მოფენილობა, устлалка коврами, ცმი. 27, 113.

მოფარდა (მოვიფრდი, -ფარდე), ზ. მ. მოვიფაქრებ, მოვიფიდი, покупать, მარტ. 1—11; 2—10, ქილ. 304.

მოფარდული, ს. ვაჭარი, торговец; кушечъ, მატ. 21—12; საქმ. 16—14; მოფარდულლობა, ს. ვაჭრობა, торговля, -ლობითი, ზედ. რაისა მიმართობითი, ნაცვალო-ცემითი, изанымный, ნ. ნ. ლ.

მოფარება, სხ. покрываніе, -მზისა, затѣнне солицы, (ვა), ზ. მ. დაფარებ, დავსურავ; დავკმაოვ; покрывать, закрывать; скрывать; (ვუ), იგივე მოფარებ, ქიმა. 249; (მივეფარები (-რე), ზ. თვ. დავეფარებ; დავესურვი; დავიმალებ; покрываться; скрываться; რუსუდ. 481; ველარა მომეფარების, ე. ი. ველარა დამემალება, ვეფს. 1145; ничего не можетъ укрыться отъ меня.

მოფარვა (ვქ), ზ. მ. დავჭვარავ, скрывать, (ვიფარვი, -ვოდი ან როდი), ზ. ვ. ჩამოფარებულ ვიქმნე ბი, бить завѣшану; скрываться; კარსა ზედა მოჭფარვილა ფარდაგები, двери завѣшаны были коврами, ვეფს. 338; მზე ღრუბელს მოჭფარდა, солнце скрылось за облаками, ვეფს. 1523.

მოფართო, ზედ. მოგანერო, широковатый, -თობა, მოფარჩხება (მოვეფარჩხები, -ხე), ზ. თვ. მოვემარდები, отлучаться, რუსუდ. 87.

მოფეთქა (მოვიფეთქ. -ფეთქე), ზ. უ. ფრთას შემოვჭკრავ, трянуть крыльями; ქილ. 462.

მოფენა, მოფინება, ს. еслаиіе, დედ სულის წმინდის მოფენისა день сошествія Св. Духа, (მოვჭვენ. მოვჭვინებ, -ნე), ზ. მ. გავშლი, დავჭვენ; ზეგარდამო მოვაჯღენ შუქსა, წყალობასა, მადლსა და სხ. етлать, постилать; ристлать; проливать; називать; ჩონგ. 36; ქილ. 200; ერისთ. 2—5; მოვჭვენ იაკასა, настлать поль; უარამ. 145;

ზვ. მოვჭვენს შუქსა, (солнце) растизаетъ лучи; ვეფს. 64; 262, მოვჭვენ სინათლეს, проливать свѣтъ; просвѣпать; რომელი მოვჭვენ მადლსა ზეტისასა, которые приносятъ намъ благодать, 1 ქართლ. 3; (მოვიფენ, -ფინე), ზ. მიჩ. მოვიკრავ; прикрыть себя. წელზედ მოვიფენ ფეცმალსა, подвязать себя передникъ, (მოვიფენ, -ფინე), ზ. მ. დავეფენ, постлать кому что, გორგ. 282; 2 ქართლ. 285; (მოვეფინები, -ნე), ზ. თვ. დავეფინები; ზეგარდამო მოვევლინები; постилаться; бить испослапу; 1 ქართლ. 173, 237; 360; ვინადგან ვარდა და ნეხვთა მზე სწორედ მოეფინებს, такъ какъ солнце равно освѣщаетъ павозъ и розу, ვეფს. 49; შუქი ზნელად მოეფინა, ე. ი. სირცხვილისადგან პირის ფერი შეეცვალა, отъ стыда у него измѣнился цвѣтъ лица, ვეფს. 1522; მოფენილი, მიმ. постаный; разостланный, მოფენილობა, ს. დაფენილობა, მორთულობა საფენით, убрание коврами; გორგ. 301, დარეფ. 122; რუსუდ. 415; 2 ქართლ. 322; 406; მოფენინება (ვა), ზ. სხმ. დავეფინებ, заставить етлать, 2 ქართლ. 524.

მოფერება (მოვეფერები, -რე), ზ. თვ. მიველაურესებ, პირფერობით მოვექცევი, обласкать, ласкать кому, ვეფს. 79.

მოფთხობა (ვა), ზ. მ. запугать.

მოფილოსოფოსი, ს. философъ, ჩანრ. 1.

მოფისვა (ვქ), ზ. მ. გავჭვოსავ, осмолить.

მოფიქლება, სხ. მოვეჭვირწყავ ქვითა, мостить плитою, რუსუდ. 768.

მოფიქრება (ვი), ზ. მ. მოვსაზრავ, подумать.

მოფიცარი, ს. ფიცის მიამცემი, принимающий присягу, соприсагатель; присяжный; სამ. ვაჭ. 12, 40, 143, 237; აღბ. 4; ვისრ. 162.

მოფიცრიანი, ზედ. присяжный.

მოფიცვა (ვი), ზ. მ. დავიფიცავ ან შემოვიფიცებ; присягнуть; или заставить кого присягнуть себя въ вѣрности; 1 ქართლ. 478.

მოფიცრება (ვქ), ზ. მ. შევმოსავ ფიცრით, обшить досками, მოფიცრული, მიმ. обшитый досками.

მოფლეოა (ვქ), ზ. მ. ვირწყავ კუცომა.

მოფლოსნვა (მოვიფლოსნვები, -ვენ), ზ. თვ. თალს ჩავიცვამ, ე. ი. სამგლოვიაროს; падѣтъ трауръ; რუსუდ. 821.

მოფონება (მოვეფონებ, -ნე), ზ. მ. მოვეშვებ შეკრულსა, ослабить натянутое, განმ. ვეფს. თ. 389; სიბრ. 102; 126.

მოფონვება (ვა), ზ. მ. მოვეშვებ შეკრულსა, ослабить натянутое, облегчить; მოფონვალეობა, იგივე მოფონვება; საბ. ლ.

მოფერნა (ვა ცხენსა), ზ. მ. ცხენს მოვაჭქენებ, заставить скакать лошадей, (მოვიფერნე), ზ. მიჩ. ფრენით მოვივლო, облегать, ქილ. 61; მოფერინვა (ვჭვერინავ, -ნე), ზ. უ. ფრენით მოვდივარ, хѣтѣтъ, ერისთ. 41; მოფერინავი, მიმ. легшии, ქილ. 55.

მოფროსილე, ზედ. ფროსილი, осторожный, მოფროსილეობა (ვეფროსილეობი, -ლი), ზ. თვ. გავჭვროსილეობი, осерегаться, (მოვაფროსილეობ, -ლე), ზ. მ. გავაფროსილეობ, остеречь.

მოქმედებ, -დე) ზ. მ. ვსწარმოებ, ვიქმ, ვირგებო, მოვიქცევი, ძხვთონათ, поступать; რუსულ. 506; ერისთ. 189; ქილ. 2, 548; (ვა)მოქმედებ, -დე) ზ. სმ. ვაწარმოებინებ, заставить дѣйствовать; უპრახყათ, მოქმედებდა, ზედ. дѣйствующій, 1 ქართლ. 309; მოქმედი, ს. ძხვთონათ, მოქმედულობა, ს. ძხვთონათ, გორგ. 159.

მოქმნა სს. შემუშავება, отъѣзжа строения, 1 ქართლ. 212, (ვიქმნი, -ქმნი) ზ. ვ. ვაწარმოებ, ვიქმ, ძხვთონათ, 1 ქართლ. 122.

მოქმნულობა, ს. ქმნულობა, შენობა, создание; зданіе.

მოქნა, სს. -ქვევისა, поаѣлываать землю, ისაი. 28—29, მოკვქნი ცომსა, замѣнить тѣсто; სამზ. 60, (მოვიქნ, მოვიქნი) ზ. მ. მოვსთლავ ან დავარბილავ ცუავს, выдѣлывать кожу, (მოკვქნი, -ქნი) ზ. მ. მოვსნი, მოკვქკავავ, сгибать, მოვიქნი თავს, нагнуть голову, (მოვიქნებო, -ქნი) ზ. ვ. ცუავთათვის: მოვითლავ; მოვიხრებო, მოვიკავკავებო, о кожѣ: выдѣлываться; сгибаться; მოქნილი, მიმ. поаѣланный (кожа), ეკალეს. 5—8; გაქნილი კავთ, იაუთ, ზუნ. კ. 94; მოქნილი შვილი, выгнутый лукъ, ერისთ. 2—102; მოქნილობა, ს. гибкость.

მოქნევა (ვიქნევ, -ვიქნიე) ზ. ჰერში ვატრილობ; მოვუტერებ; махаты; замахиваться, запосить руку чтобы ударить, ვევს. 906; მოიქნია გონი, замахнулся палкой, მოვიქნევ ფრთასა, тряхиуть крыльями, დარეგ. 2—81; ზუნ. კ. 164; (ვუ ზეზსა) обмахивать мухъ, რუსულ. 705, 813; (ვუქნევ სმალს) замахнуться саблею, რუსულ. 469.

მოქონა (მომაქეს, მომაქნა) ზ. მ. ვზიდავ, ვეზიბადებო, მოვიტან, сестри, приносите, აბა რა მოაქეს დავებდელ ღვსს, ну, что принесеть вамъ годовишній день; მოაქეს სივდილი, влечеть за собою смерть; სამ. ვანტ. 177, თავი მოაქეს, онъ куражится, чванится, хвастаетъ; მოქონებო (მოვიქონებ, -ნიე) ზ. მიჩ. 1 ქართლ. 171, იმჩთ.

მოქონა (მოკვქონ, -ნიე, -ნიე) ზ. მ. ქონს წავესვამ, вымазать саломъ.

მოქროთამე, ს. ქროთამის აძლები, взяточникъ, მოქროთამეა, -მეზა (მოკვქროთამე, -მეზ, -მე) ზ. მ. ქროთამით მოვიძალავებ, подкувить, რუსულ. 914; მოქროთამეობა, ს. взяточничество.

მოქროსციანება (ვა) ზ. მ. ქროსციანობაში შემოვიფან, მოვანთლავ, обращать въ христіанскую вѣру.

მოქროლა (მოკვქრო, ვიქროლი) ზ. უ. მოკვქბერავ (ქარი), дуть (о вѣтрѣ); მოკვიროლა, наивѣять.

მოქსოვა (ვქსოვა, -ვა) ზ. მ. ქსელისა და სავდლოს შევსწამსნი: ვქსოვ წინდასა, ткать; вязать чулокъ; 2—76 მარტ.

მოქუნება (მოკვქუნება, -ნიე) ზ. მ. მოკვქუნევა, მოკვქუნევა, сжимать.

მოქურდა (ვქურდა, -დე) ზ. მ. გავქურდავ, обворовать, მოქურდალი, მიმ. მოპარული, обнорованный, სამ. სომხ. 117.

მოქურუნება (ვიქურუნებ, -ნიე) ზ. მიჩ. მოვიქმუნებო პირსა, თავ-პირს ჩამოვუშვებ, нахмуриться.

მოქუსლება (ვქ) ზ. მ. ქუსლსა ვქკრავ, пришию-მოქუსული, ზედ. хмурыи. [шить]

მოქურება (ვა) ზ. მ. собирать въ кучу, მოვავროვებ.

მოქუნება (მოვიქუნებ, ვუ, -ნიე) ზ. მ. დავიქუნებ, загремѣть (о громѣ); ვევს. 699; წყალობასა მისსა ზეცით მოკვიქუნებს, ე. ი. როგორც ქუნილი უხვად მოიფანს წვიმასაო ისე დემრთი ჩვენ წყალობას მოკვიქუნსო; ვევს. 627; милость его ишпоишлется къ намъ свыше, какъ громъ ишсношмаетъ дождь.

მოქუსვა (პირს მოვიქუსვ, -შე) ზ. მიჩ. თავ-პირს ჩამოვუშვებ, нахмуриться, ვევს. 574.

მოქურება (ვა) ზ. მ. მოვავროვებ, собирать, скупчивать, (ვქქურებო, -ლი) ზ. ვ. მოკვქკროვებო, накопляться, скупчиваться.

მოქცევა, სს. обращение; поворотъ, обратный путь; 1 ქართლ. 8; მისსა ან მოვარის მოქცევა, кругъ солнца, души; მოქცევა წარმართთა ქროსციანედ, обращение язычниковъ въ Христіанство, წლის მოქცევა მდინ, до пастушленія повога года, მოქცევა წელიწადისა, оборотъ года; ალერსიანად მოქცევა, масковій приѣмъ, შროვ. 5. (ვაქცევ, -ციე) ზ. მ. მოვებრუნებ; დავებრუნებ, უკან მივსცემ; მოვიფან სარწმუნოებაზე; მოვარჯულებ; обрщать; возвращать, отдавать назадъ; посылать назадъ; обращать въ вѣру; გუჯ. 27; исправить: რ. ქ. ლ. და მრავალნი მეთა ისრაილთაგანნი მოაქციენს უფლისა ღვთისა მათისა, и многихъ Израильтянъ онъ обратилъ къ Господу Богу ихъ; ლუკ. 1—16; სულად მოაქცევ, привести въ чувство, ვევს. 323; ზურგი მომაქცია, онъ сталъ ко мнѣ спиною; იერემ. 2—27; (მოვიქცევ, -ქცე) ზ. ვ. მოვებრუნებ; დავებრუნებ, უკან მოვალ; მოვეპურობო; მივიღებ რომელსამე სარწმუნოებას; обрщаться; возвращаться, идти назадъ; поступать, вести себя; переходить, принимать другую религію; поступить съ кѣмъ; დაბად. 19—2; რსი—10; 37—8; საქმ. 5—23; 14—14; 23—32; ზაქარ. 1—3; 1 ქართლ. 101 (მოვიქციენს); კარგად მოიქცა онъ велъ себя хорошо, მოიქცა იმავე გზით, вернулся тою же дорокою, თვევდავე მოიქეცით, возвратитесь домой, მოიქეცინ ბოროტისაგან, уклоняйтесь отъ зла, 1 პეტრ. 3—11; ფსალმ. 33—14; (მოვიქცევი) ზ. ვ. ქკუს მოვალ, образумиться, ბერძნ. სამ. 2; გულს მოვუქცევ, измѣнить чувство чье, ფსალმ. 84—8; მოვუქცევ პირსა, повернуть вверхъ дномъ, (მოვექცევი, -ქცე) ზ. თვ. მოვებრუნებ; მოვეპურობო; ქვეშ მოვეცანებ; обрщаться; поступать съ кѣмъ; понасть подо что; უსამართლოდ მოქცა, онъ несправедливо поступилъ съ нимъ, ალექ. 12; უკან მოქცა, онъ остался позади, რუსულ. 789; ურმის ქვეშ მოქცე, онъ поналъ подъ телегу; ზუნება მოქცა, шатура его измѣнилась; ბედი უკუდართ მოქცა, счастье измѣнило ему, რუსულ. 292; ვისრ. 36, შეჭირვება სიხარულად მოქცა, ვისრ. 114; печаль превратилась мнѣ въ радость; მოქცეული, მონაქცევი, მიმ. возвращенный, ებრ. 7—2.

მოქცევა (ვა), **ფ. მ.** დავარდვევ შენობას, отломать строение, (მოვიქცევი, -ქცე, **ფ. ვ.** დავარდვევი, разрушаться, **მოქცეული, მონაქცევი, მიმ.**

მოქცევა (ვა წყალს), **ფ. მ.** მოვლერი წყალს, разлить воду.

მოქცევი, **ს.** მობრუნება ქათმა და წელთა, ან მნათობთ ცისათა; возврат; круг; кругообращение небесных свѣтилъ; 1 ქართლ. 337; ათერთ მეტი მოქცევი, одинадцатое обращение хроникона, 1 ქართლ. 283; **ნ.** ფრანც. თარგმ. შენიშნულ. ბროსესი; მოქცევი შოთაფრისა, მზისა, кругъ луны, солнца; მოქცევი წყალთა, волна, რუსულ. ქართ. ლ. მოქცევი ღვარი, полнѣтмый потокъ, ჩანს. 59; ფსალ. 68—3.

მოღალატე, **ს.** მუხთალი, ღალატის მომქმედი, измѣнникъ, **მოღალატობა**, **ს.** измѣна, ვაშლი 71.

მოღალავა (ვე), **ფ. მ.** დავალავ, მოვკვანცავ, ქანცს გავწვევტინებ; утомлять, принести кого изъ усталости; ქილ. 254; მოვკვალავ თავსა, утомить себя, (მოვიღალავი, -ვები, -ვე), **ფ. ვ.** მოვიქანცები, ქანცი გამოწყებ, уставать, утомляться; **მოღალადული**, მიმ. уставый.

მოღამება (ვღამეზი, -ლი), **ფ. ვლ.** ჩამოვბნელები, დავღამეზი, смеркаться, темнѣть; დავრ. 26, 109.

მოღაფლება (არაბ.), (მოვღაფლებ, -ლე), **ფ. მ.** მოვამცონარებ, უთაურ ვეყოფ; сдѣлать кого лѣнивымъ, (მოვკვღაფლები), **ფ. ვლ.** მოვამცონარები, облениться, ვეფს. 646; ვისრ. 154.

მოღება, **სს.** მოცანა ან წართმევა, принесение; отнятие; მოღება ასოთა, отнятие, отрѣзывание члена, напр. руки за наказаніе; 1 ქართლ. 283; (მოვიღებ, -ღე), **ფ. მ.** მოვიცან, ვისრ. 35; სამ. ვახტ. 204; შემოვიღებ, შემოვიცან ახალს რჯულს და სს. ავიღებ, მივიღებ დაბად. 2—21; მივიღებ, გამოვართმევ, მაც. 2—12; приносить; вводить; принимать, подучать; брать; взыскывать; მომიღება, ვითა ძღვენი, я принесъ вамъ, какъ даръ; დაბად. 43—22; ქილ. 1045; მივიღებ სანოვანებს, принести кушанье, ანტ. 6—2; სიტყვას მოვიღებ, приводить слова; ქილ. 399; მივიღებ წვადებას, вводить ересь, 2 პეტრ. 2—2; მივიღებ რჯულსა, вводить законъ, მივიღებ თრევით, притащить, სიბრ. 28; წყალთა მოიღე, окажи мнѣ милость, მაგალითად მოვიღებ, приводить изъ примѣровъ, ისილ. 22—5; ჰვონებდა ფასი მოიღოს მან ჰავლესაგან, онъ думалъ подучить отъ Павла деньги, საქმ. 24—26; მოილო წიგნი. онъ взялъ книгу, მოილო არდავი და მოირტვა იგი, онъ взялъ полотенце и препоясася; იოან. 13—4; მოილო ბაძენა, онъ получилъ приказъ; თუ ბრანებთ მის კაცისა თავი მოვილოთ, если прикажете, то мы снимемъ голову съ этого человека; დარეჯ. მოვლემბეს სელმწიფეზა, онъ получилъ право, საქმ. 9—14; 2 კორ. 11—26; ფეფმ ცკაცი ცკუცი მოილო, я съеъ сталъ трешать; მოვიღებ სასჯელსა, получить наказаніе; (ვუღებ, -ღე), **ფ. მ.** მივუნვამ, მივხედი, წავართმევ; отнимать, отбирать; ან ავართმევ, ავაცილო, снимать, отдирать, მაც. 25—28, 29; დაბად. 31—18; ბოლოს მოვუღებ, покопчить, მხეს სინათლეს მოვუღებ, ვისრ.

180, онъ отнимаетъ блескъ у солнца; (მოვიღებ, -ღე), **ფ. ვ.** მოვიცანები, быть принесену, (მოვეღები, -ღე), **ფ. თვ.** მოვიცანები; წავერთმევი, приноситься; отниматься; ლუკ. 3—18; მარკ. 7—4; 1 ქართლ. 134; ხარისხი მოვლეს, сплнн съ него санъ; ღონე მოვლო, онъ потеряетъ силу, ქილ. 88, 407; ბოლო მოვლო, окончился; покопчилъ свое существованіе, ქილ. 516; კაცია 50; ღონე მოვლო, я лишился средствъ; ხელი მოვმელბა, я лишаюсь руки; 2 ქართლ. 554, **მოღებული, მონაღები**; მიმ. принесенный, ღონე მოვლბული, лишенный средствъ; გორგ. 130; **მოღმღებელი**, მაგალ. სჯულისა, водитель поваго закона; **მოღებინება** (ვა), **ფ. სსმ.** მოვაცანებ, заставить принести, ვისრ. 126.

მოღება (მოვღებ, მაგალ. კარს), **ფ. მ.** კავალეზ კარს, отворишь дверь.

მოღელავა (ვი), **ფ. უ.** ვვმღელავებ, волноваться.

მოღერება (ვე), **ფ. მ.** მოვუქნევ ხელს დასაკრავად; замахнуться на кого, (მოვიღერებ, -რე), **ფ. მ.** კეთილად დავიჭერ თავსა, прямо держать голову; თავი მოღერებულად უჭირავს, онъ держитъ голову прямо.

მოღვაწე, **ს.** მრგვალი, გამრგვალი; მოჭირნახული, მოურნე, მზრუნველი; მომჭირნე მხედარი, მოლაშქრე; труженникъ; неочетива, онекупы; сподвижникъ; საქმ. 20—25; 2 ტიმოთ. 2—4; -სადგურისა, содержатель гостиницы, მოღვაწე ვარ, я труженникъ.

მოღვაწეობა, -წეობა, **ს.** ღვაწლი, ჭირნახული; трудъ, нечеловѣ; подишь; (ვვმოღვაწეობ, -წევე), **ფ. უ.** ვვჭირნახლობ, ვჭირნახლობ, трудиться; печась; საქმ. 27—3; (მოვიღვაწებ, -წე), **ფ. მ.** მოვირეწავ, პრომოთ ვპოულობ; стижать, приобрѣтать трудомъ; 1 ტიმ. 6—13; 2 ტიმ. 4—7.

მოღვინე, **ს.** მომთვრალე, ხუნიცა, ციტ. 1—7.

მოღვლარტნა (ვღვლარტნი, -ტნე), **ფ. მ.** მოვკვრუნნახვ, მოვკვრუნს, корчить, сжигать, მოვუღვლარტნი უნსა, драть кого за уши, ქილ. 528; (მოვიღვლარტნი, -ტნე), **ფ. ვ.** მოვიკრუნნახვი, съжигаться, რუსულ. 158; (მოვიღვლარტნები, -ტნე), **ფ. თვ.** შემოვწვევი, обнить.

მოღვრა (მოვკვლერი, -ღვარე), **ფ. მ.** დავაქცევ წყალს, пролить.

მოღვლარტნა (ვღვლარტნები), **ფ. ვ.** მოვიკრუნნახვი, съжигаться, რუსულ. 282.

მოღვლარტნა (ვღვლარტნები, -ტნე), **ფ. მ.** მოვიკრუნნახვი, съжигаться, სს. ლ.

მოღმა, **ფ. მ.** აქეთკენ, აქეთ მხარეს ან პირ და პირ; გარნა მიღმა იქით, იქით მხარეს; но сю сторону, противъ, напротивъ; 1 ქართლ. 135, სიბრ. 163; **მოღმა, მოღმართ**; წინა აღმდეგ, напротивъ, 1 ქართლ. 51; დარეჯ. 1—9; 2—43; ვისრ. 134, გულისა მოღმართ მტერობა, противудѣствовать сердцу своему, ვისრ. 173; მოღმართ უბნობა, говорить противъ, დარეჯ. 146—2.

მოღმეტეა (ვი), ბრუნვუტი; **მოღმეტეილი**, обротоу.

მოღნიშნული, ზედ. ლუქსირი, თვალად ცუდი, დნიოში; уроды.

მოდოლა (ვკ), **მ. მ.** ლობეს შემოვადლებ, огоро-
дить забором.

მოდონება (მოველონები, -ნე), **მ. თ.** დავლონები,
задуматься, 1 ქართლ. 260.

მოდონიერება (ვა), **მ. მ.** ლონეს მივსცემ, ყსილთ,
(მოვლონიერები, -ლი), **მ. ვლ.** მოვილებ ლონეს,
პალს, ყსილთყს.

მოდორება (ვა), **მ. მ.** მოვაცოტუნებ, მოვაცოტუნებ,
обмануть, соблазнить, დარეჯ. 93, ვისრ. 17;
(მოვლორები), **მ. ვლ.** მოვსცოტუნებ, მოვსცოტუ-
ნი, обмануться, соблазниться, ვეფხ. 429; 519,
657, ვისრ. 178, **მოდორებულება**, ს. обманъ,
ვისრ. 46.

მოდორეჯა (ვა), **მ. მ.** დავლორეჯ, нахмурить брови,
მოვილორეჯ კისერს, повернуть шею, კაცია 38.

მოდრმავეება (ვა), **მ. მ.** უღლბით.

მოდრმო, ზედ. მცირედ ღრმა, глубоковатый.

მოდრღნა (ვკლრღნი, ვკლრღან), **მ. მ.** მოვსქამ
ღრღნითა, отпрызть.

მოდრუბლვა (მოვილორუბლები, -ბლე), **მ. თ.** ღრუ-
ბლით შემოსილბი, одеться облаками, наму-
ряться, **მოდრუბლვლილი**, მიმ. намурыый,
ვეფხ. 305, ვისრ. 117, 118.

მოდრღნა (ვკლრღნი, -ღან), **მ. მ.** отпрызть.

მოდუნვა (ვკ შაკალ. თავსა) **მ. მ.** თავს მოვიდრეჯ:
склонить голову.

მოდულვა (ვილულე თავსა), **მ. მ.** თავს ჩამოვადლებ
ავლობისავან ან მწუნარებისავან, насушитьсь,
склонить голову отъ боли или печали; **მო-
ლულვლილი**, მიმ. скучный, пенеселый.

მოყაირათობა, ს. бережанность.

მოყაღნე (არაბ.), ს. მობეჯრე, ბეჯარას გარდამსდე-
ლი გლეხი, оброчный крестьянин, დასტ. 5, 18,
135; **მოყაღნობა**, ს. მობეჯრობა, оброчность,
ბუჯ. 31.

მოყარაულე, ს. მოღარაჯე, страж.

მოყაურმება (ვა), **მ. მ.** ჟურმათ შემვსწავმ სორცსა;
ბაგრ. 17, поджарити мясо.

მოყენება, **მოყენა** (მოყაყენე, -ნებ, -ნე), **მ. მ.** ახლოს
მივიყენ; დავაყენებ, დავსდგამ; поднести; поставить
на ноги; ვარზედ მომაყენა, онъ пришел ко мнѣ,
სიბრ. 131; მოვაყენებ ცხენს, подвести лошадей,
რუსულ. 918; დარეჯ. 2—5; გვერდს მოვიყენ, по-
ставить кого подлѣ себя, 2 ქართლ. 292, 418;
(ვეფხენებ, -ნე), **მ. მ.** კაცს მივიყენ, приставить
человѣка къ кому, მოუყენა კაცი ციხის კარსა,
онъ поставилъ стражу у дверей крепости, სამ.
სომხ. 360, გორჯ. 314.

მოყევაება (ვი), **მ. მ.** მოყევაებათ მოვიბირებ, მო-
ვიმხრობ, приласкать.

მოყენა, სხ. приведение, საქმ. 25—26; ვეფხ.
106; (ვიყენ, -ნე), **მ. მ.** მოკვებრი, მოვსსამ, при-
водитъ, მოვიყენ მცენარესა, разводитъ растенія,
выращать, ჩემს ნებაზედ მოვიყენ, и заставляю
его плясать по своей дудкѣ, რუსულ. 647; მო-
ვიყენ მაკალითსა, приводитъ примѣръ, დამში
მოვიყენ საქმეს, окончатъ блнстательно дѣло,
კაცია 69; ოვლს მოვიყენ, заставить потѣтъ,
მოვიყენ სიძედ, приниать кого въ зятья; დარეჯ.
2—83; ბულზედ მოვიყენ, разсердитъ кого,

ვაზბზედ მოვიყენ, остервенить кого, разо-
злитъ; აბეჯარს მოვიყენ, паскучить кому, არსე-
ზად მოვიყენ, осумествить, призвать кого къ
жизни, მოვიყენათ თქვენ, мы пришли васъ,
2 კორ. 12—16; ვინ მოვიყენა, кто тебя при-
велъ, მოვიყენებთ, **მ. ვნ.** бытъ приведену, **მო-
ყენებულთი**, **მონაყენანი**, მიმ. приведенный,
მოყენება (ვი), **მ. მ.** მოყენა (ვიყენ); **მოყე-
ნინება** (ვა), **მ. სხმ.** მოვსსმევიენებ, заставитъ
привести, **მოყენილი**, приведенный; -ცხანთა,
пригожий, стальной, **მოყენილობა**, ს. წამო-
სადეგობა, стройность, ყარამ, 341.

მოყეარე, ს. სიყვარულის მქონე, ტრფიალი; მახან-
ლი, შეუღლეთ ნათესავნი; მეგობარი; ლობინთელს,
свать; свойственникъ; другъ; ვეფხ. 14, 770;
2 სჯული 5—21; შრომის მოყეარე, любитель
труда, ვისრ. 46.

მოყეარება, -**რეობა**, სხ. любовь, ებრ. 13—1;
-თავისა, самолюбие, ერისთ. 178; (ვკმოყეარებ,
-რეობ), **მ. მ.** მიყვარს, любить, **მოყეარული**,
მიმ. любящий, ქილ. 289; დედათ მოყეარული, лю-
бящий жещини, ვითა მოყეარული მშობელი,
какъ любящая мать, ვეფხ. 901; ვისრ. 3, 6;
1 ქართლ. 382; ქილ. 49; **მოყეარულობა**, ს.
სიყვარული, любовь, ვისრ. 119.

მოყეასი, ს. მოყვარე, მეგობარი, მახლობელი; ამ-
ხანაგი, ближний, родственникъ; другъ, това-
рищъ; ისაი. 13—18, 34—44, რომ. 15—2,
ვეფხ. 1211; 1 ქართლ. 142; 168.

მოყეითანო, **მოყეითლო**, ზედ. მცირედ ყვითლო,
желтоватый. [ბაქრ. 228]

მოყეითლვა (ვკ), **მ. მ.** მოვოქრავ, позолотить,

მოყეირვა (ვეყვირი), **მ. უ.** ყრჩაყ, орать.

მოყეღლევა (ვკ), **მ. მ.** მოვკვლეჯე, მოვაპრობ, облуд-
нить.

მოყერება (ვამოყერებ), **მ. მ.** ნათესავად გავუნდი,
породниться, (ვემოყერები, -ყერე), **მ. თ.** ნათესავად
გავუნდები; გავუმეგობრდები; породниться; по-
дружиться; რუსულ. 3; ქილ. 302, 551, ვეფხ.
179, ვემოყერება, вступаешь со мною въ род-
ство, въ дружбу, ბუნ. კ. 18.

მოყერობა, ს. ნათესავობა; მეგობრობა; родство;
дружба; აღბ. 61; ვეფხ. 179; (ვემოყერობა, -ყერე),
მ. უ. მოყეარე ვარ ვისიმე, бытъ въ родствѣ,
მოურავ. 95; ვეფხ. 770, ვისრ. 41; **მოყერული**,
дружеский.

მოყესება (ვამოყესებ, -სე), **მ. მ.** დავანათესავებ, ნა-
თესავობით შევკვრავ, породнить, привить, მოუ-
რავ. 80.

მოყესობა, ს. მოყვრობა, родство; дружба, 2 კორ.
6—14; ვისრ. 17; რუსულ. 753; (ვემოყესობა, -სე),
მ. უ. ვემეყესობა, бытъ въ родствѣ, въ дружбѣ,
(ვემოყესები), **მ. თ.** ვემოყერები, родниться; дру-
житься.

მოყილა (მოვყილაჯ, მოვყილი, სრ. -დე), **მ. მ.** მო-
კვტილი; продать кому, სამ. ვანტ. 156; (მოვიყო-
ლი, -დე), **მ. მ.** ვიყიდი, მოვიფირდი, купишь, მო-
მიყიდი, купи мнѣ, გალატ. 3—9; სამ. ვანტ. 156;
დაბად. 1—42; ან მოვიმალლებ, მოვკვტრომავ, под-
купить.

მოცივლა (მოვჭყვი, -ვივლ), **ც.** უ. შევჭვირი ვისმე, кричать кому.

მოცივება, სს. ცული სახელი ქვეყანაში, სახელის გატება, страхи, безслаиe, (ვა), **ც.** მ. სახელს გავუტენ, обезславить, ვეფ. 14, 1087; -თავს, острамить себя, მომიცივება, острамить меня, 2 ქართლ. 326; (ვეუცივებ ცოლს, ქალს), **ც.** მიჩ. განუცივებ ცოლს, ქალს, обезчестить чью жену, дочь; სამ. აღბ. 23; (მოვიცივნები, -ნე), მოვცივებნი, -ლი), **ც.** ვ. შევცვენები, სახელი გამოცულება, обезславиться, რუსულ. 23; ვისრ. 41.

მოცივრტება (მოვცივრტები, -ლი), **ც.** თვ. აბეზარს გავსრტებ, паскучить, надоедать, **მოცივრტებუდი**, ზედ. მოწყენილი, აბეზარს-მოსული, скучный, ქილ. 517.

მოცივრტვა (ვეცივრტვ, -ქე), **ც.** მ. ჯმურით გავა. **მოცივ**, ს. ქაბუკი, ვაქ-კაცი; ან ყმა; юпона, молодецъ; подданный; ვეფ. 84, 607; 1 ქართლ. 295, 270, 302.

მოცივება, სს. შიმშილი, голодь, **მოცივება**, **მოცივობა** (ვეცივებ, -მიდ; მოვაუცობ, -ყმე), **ც.** მ. შიმშილით მოვცკლავ, მოვცქსუვედ, морить съ голоду; (მოვცქმები, -ლი), **ც.** თვ. შიმშილით მოვცქვდები, умереть съ голоду, ქილ. 55.

მოცივა (მოვჭყვი, მოვჭყვავ), **ც.** უ. ხელს დავავლებ, ხელს ვაზლებ, касаться, трогать; მოვჭყვავ ხელი, я схватил рукою, მოვჭყვავ ური შენი, приклонил ухо твое, ისაი. 37—17; 7—24; внимаи, ფსალ. 16—6; (მოვევი, მოვევაფ), **ც.** უ. ვეყოფი, достанать, бить достаточным, ვერ მოვევაფ აქლემითა, ე. ი. აქლემები დამავლად ცვირთის დასაღებლად, недосаго мнѣ вѣдблюдств, ვეფ. 460.

მოცივობა (მოვჭყვევარ, მოვჭყვევანი, მოვჭყვევ, -ყვადი); **ც.** უ. მომავლინებს, онъ недетъ меня, тебя, сего; (მომიყავს, მომიყვანდა), **ც.** მ. ვავლინებს, ვაცარებს თან; მოვიყვან მცენარეს, нести кого; разводитъ растенія и т. п.; მომიყავს თამაქი, разводжу табакъ; მომიყავს ქერი, сѣю ячмень, (მოვჭყვევები, -ყვევ), **ც.** ვდ. მოვდევ, მოვჭყვევები, შევუდებები; დავეზორჩილები; დავიჭყვებ; იდტი, слѣдовать за кѣмъ; слушаться, повиноваться; пачинать; ვეფ. 419; 933; სამასი თუმანი მჭითიუ მოჭყვევ, три тысячи рублей принесла приданое, (მოვეუვევები, -ყვევ, მაგალ. ამავეს), **ც.** მიჩ. მივეუხრობ ვისმე ჩემს ამბავს, пачинную кому либо разсказывать. приключенія; მომიყვები, слѣдуюшь за мною, ვეფ. 1119; ქილ. 446; მომიყვები, ты пачинаешь мнѣ разсказывать, (მოვჭყვოლი ვარ, მოვჭყვოლოდი), **ც.** ვ. მოვდევ, я сопровождаю его, **მოცივობება** (ვაყოლებ, -ლე), **ც.** მ. დავაწყებინებს, заставить начать, ქილ. 312.

მოცივობარალო, ზედ. მცირედ ყოშრალი; сѣповатный.

მოცივობა, სს. მოვჭყოვ სახელის ცვირისა, свить со свѣчи.

მოცირა, სს. पोшина; თავს მოციროთ, елопна, боляе мѣрш, (მოვაური, მოვაურე), **ც.** მ. დავაური, ზედ. მოვაზნევე, पोшинать; მოვაური მარლის, पोшинать солью, მოვაური შაქარს, पोшинать сахаромъ, მიწა მომალარე, броси на мою могилу землю, ჩონგ. 76; (მოვჭყერი, -ყარე), **ც.** მ. ა. აქ აქ დავაზნევე,

მოვაზნევე, разбросать, разсѣпать, დარეფ. 2—53; (ცეცხლი მოვჭყარა, пекра посыпались отъ него, რა სიტყვა აქამოდ მოჭყარა, когда рѣчь свою довелъ до сего мѣста, ქილ. 240; თავი მოციურია, стелалось, палолнилось; ბუნ. კ. 72, 73; ამ დროს მომიყურია, я ростилъ его до сихъ поръ, რუსულ. 391; ღმერთმა ჩემს დრო მოგყაროს, дай Богъ тебѣ дожить до монахъ лѣтъ, ავმა ქარმა მოგყარა, буря пашъ выбросила, მორ. 122; (მოვიყური, -ყარე), **ც.** მიჩ. დავიყური თავზედ, набросить на себя, მოვიყური მუხლს, стать на колына, ეფეს. 3—14; ფილიპ. 2—10; თავს მოვიყური, напоишься; стекаться; собраться, ცანი მოიყარა, онъ вырость, მოვეური მუხლს, стать передъ кѣмъ на колени, положить поклонъ, თავს მოვეური, напоилнись; (მოვიყრები, -ყარე), **ც.** ვ. მოვიზნევე; მოვესწრები, ვიცოცხლებ დანიშნულს დრომდის; разбрасываться; дожить; ამ დროთ მოვიყარე, я дожилъ до этихъ лѣтъ, ჩემ სელად მოვიყარე, доживи до монахъ лѣтъ, **მოციურილი**, მიმ. разбросанный, მოციურილი დღეთაგან, пожилой, რუსულ. 411; ჩემზედ მოციურია ომი, დარეფ. 82; исходъ битвы лежитъ на мнѣ.

მოციურდნობა (ვეციურდნები, -დენ), **ც.** ვდ. მოვეყუდები, опереться на что; прислониться, სსრ. 135.

მოციურლობა (ვა), **ც.** მ. პაწონია.

მოციურო, ზედ. მცირედ ყურ, глуховатый, **მოციურობა**, ს. глуховатость, **მოციურუება** (ვი), ურს, иритвориться глухимъ.

მოციურე, **მოციურსი**, **მოციურობა**, ნახე მოცივარე, მოცივასი, მოცივსობა.

მოციურება (ვა), **ც.** მ. მოვადგამ, приставить; მომაუელოს თავი, станеть у меня искать приставище; ლევიც. 25—39.

მოციურდროება (ვა), **ც.** მ. მოვამვიდებ, утишить, (მოვჭყუდროვები, -ლი), **ც.** ვდ. მოვამვიდები, утихнувь, **მოციურდროებაული**, მიმ. тихий, -ადილი, затиши, уединенное мѣсто.

მოციურება (ვი), **ც.** მ. მოვიხედავ; ურს ვუგდებ; посмотрѣть; выслушивать; ქილ. 161, 485.

მოციურძნვა (ვეყურძნვა, -ნე), ურძმენს მოვჭყკრეფ, собирать виноградъ.

მოციურება (ვეყურებები), **ც.** ვდ. иритихнуть.

მოსავკერემანო, ზედ. მცირედ შევკერემანი, темпорусый, камтановый.

მოსავება (ვა), **ც.** მ. გავაშავებ, чернить, (მოვშაველები, -ლი), **ც.** ვდ. გავაშავები, почернить; მდაბ. მოვიდვარ, მოვალ, იდტი, ვინ რას მოგავაშავებს, кто намъ что дастъ, **მოსავებაული**, მიმ. დაშავებული, равенный, გორკ. 2.

მოსაიოი, ს. საბელზედ მოსიარული, гнмнастъ; акробатъ, დარეფ. 2—59; რუსულ. 55.

მოსაირე, ს. შაირის მოქმელი, поэтъ, **მოსაირობა**, ს. შაირის თქმა, стихотворство; повѣи; ვეფ. 21.

მოსამზნარე, ს. შამზნარში მცხოვრებნი ნაღირნი; ვეფ. 1324; ვიჭრი, живущи изъ тростникахъ.

მოსანდაკება (ვა), **ც.** მ. მოვასწორებ ადგილს, уравнивать, ძხაათ ровнямъ; вынрстать.

მოსაქრული, ზედ. обсахаренный.

მოსენე, ს. მცხოვრები, обитатель; ახლ-მოსენე გლეხი, вновь поселенный крестьянин, ლსტ. ნ.
მოსენება (ვა), ზ. მ. ზეილამ შესობას მოვადგამ; გა-
 ვანენ, გაემრავლებ სვასცხვანთა; უსენს ადგილს
 დავასხვლებ, სასლკარობას ჩამოვადგებს სადმე; пад-
 страивать, пристроивать; разводить домаш-
 ных птиц и животных; обстраивать, засе-
 лять: 2 ქართლ. 525; (მოვესენები, -ნე), ზ. თვ.
 დავესენები, დავემკვიდრები, устроиться; (მოვესენ-
 დები, -ლი), ზ. ვდ. უსენი ადგილი დასახლება, შე-
 ნობა ჩამოვარდება; გავჩნდები, გავემრავლები (შო-
 ნაურთა მფრინველთათვის); населяться; обзаво-
 диться, **მოსენებულო**, მიმ. падростровный; на-
 селенный; ქილ. 451; კავშ. 248; ქვეყანა, страна
 заселенная, -ქალაქი, обстроенный город; სპ.
 ვასტ. 99.

მოსეი, ზედ. გაცვეთილი, დაღლევილი ზურგი, მსა-
 რი, стерты, памятая спина; იგზეკ. 29—18.

მოსევა (მოვესევა, -სეი), ზ. მ. მოვადუნებ; მივესე-
 ვებ, ვუტევებ, არ შევანბროლებ; მოვესევე ჯარს,
 ძალს; опускать, ослаблять; впускать, позво-
 лять; напускать, направлять; ღარეჯ. 2—82;
 საბ. ლ. ჩონგ. 70; მოვესევე წყალს, напустить
 воду, ვეფს. 1017; მოვესევა ბაკება, отпустил
 бак; ჩონგ. 94; (მოვესევი, -სეი), ზ. თვ. მოვე-
 სორები, ჩამოვეცლები; отпустить, отстать от
 кого, оставить; რუსულ. 640; ან მოვესეულდები,
 შესუსტდები, ослабнвать, არ მომიშვებ, ты не-
 допустишь меня, ვისრ. 147; მოვესევი ღონე-
 ზედ, ослабеть, потерять силу; არ მომეშენეს,
 ე. ი. თავი არ დამანებეს; они не отпустио про-
 сили меня? ვეფს. 335.

მოსეველება (ვა), ზ. მ. სასველად გამოვგზავნი,
 прислать на помощь, 2 ქართლ. 462; (ვი), ზ. მირ.
 სასველად მოვიწვევ, ან მოვიყვან, пригласить на
 помощь, 2 ქართლ. 464; გორგ. 265; 288; (მო-
 ვესეველები, -ლები), ზ. თვ. მოვალ სასველად, придти
 на помощь, მოვესეველები იგავ რაც მოვესევე-
 ლები; 2 ქართლ. 386; მომეშველება, ошъ при-
 деть ко мнѣ на помощь, 2 ქართლ. 542.

მოსევენება (მოვესევენები) ზ. ვდ. стать краси-
 вымъ.

მოსევერა (მოვესევერა, -სეირი), ზ. მ. განვიბერობ,
 простираю, протягивать; მოსევერა უბის წვე-
 რი, ошъ направилъ острие коня, რუსულ. 452.

მოსეველება (მოვესეველები, -ლები), ზ. მ. მოვამრობ,
 მოვსმარცვავ მოვესეველებს, сбить; обдурить, со-
 драть; обмануть; მუწუკი თავ მოსეველები, бо-
 лочка безъ верха; თავ-მოსეველები, съ обна-
 женною головою.

მოსევერობა (მოვესევერობი, -სევერობი), ზ. ვდ. დავსევერობი,
 დავილაღები საქმესი; устать отъ трудомъ; ქილ.
 237; მარგ. 42—1.

მოსეობა (ვა), ზ. მ. მოვარჩობ წყლით ან სახლით,
 удавить, задушить, утопить; (მოვესეობი, -თე),
 ზ. ვ. მოვიარჩობი, задушиться; утопиться; **მო-
 სეობილი**, **მომშეობარი**, მიმ. удушенный,
 утопленный; ვისრ. 34.

მოსეისარი, **მოსეისი**, ს. მხალღი, ქალაქუნა, трусь.
მოსეისება, **მოსეისობა**, სს. შიში, страхъ; боязнь,

(ვეპოშიობა, -შე), ზ. უ. ვეპოშკროლობა, бояться,
 ვეფს. 183, ვისრ. 142.

მოსეიება, **მოსეიება** (ვი), ზ. უ. оголодать.

მოსეინაურება (ვი), ზ. მ. ძვლათ დამაშინებ.

მოსეივლება (ვა), ზ. მ. обижать.

მოსლა, სს. уничтожение, отъица, მოსლა სო-
 ფლისა, копчина мира, მოსლა ტყვის სეიდვისა,
 уничтожение продажи илѣнныхъ; (ვესლი, ვშა-
 ლე), ზ. მ. დავესლი, მოვესევესე; წავესლი ნაწერსა,
 აღმოვსოცავ; დავექვე შესობას; განვაქვესებ; მოვს-
 წვევტ, ბოლოს მოვესევეს; приводить изъ безпо-
 рядокъ, разстраивать; вычеркнуть, замазывать
 нацисавное; сломать здание; уничтожить; пре-
 кратить; отъицить, აღბ. 39; მოვესლი პირველს
 ანდერძსა, уничтожить первое заиъщание, ვინც
 მოსლოს ეს სიგელი, кто уничтожить эту гра-
 моту, насыйде ვერачин მოსლის, სპ. ვასტ. 160;
 покушку шкото не можетъ нарушить; სიონი-
 დამ მოვესლა, ошъ заставилъ насъ оставить
 жилище Сіонской церкви, აღექს 33, (მოვე-
 სლი, ვიშაღე), ზ. მირ. ზელს ავიღებ, თავს დავანე-
 ბებ, перестать, устать, оставить; არ მოვიშლი
 ღონისსა, и не перестая веселиться, ღმერთმან
 თქვენი თავი ნუ მომიშალოს, Богъ да продлитъ
 нашу жизнь для меня; მოიშლა ავნი საქმენი,
 ошъ оставилъ дурныя привычки, (მოვესლი,
 -შაღე), ზ. მირ. დავესლი, ნებას არ მივსცემ, за-
 претить; препятствовать кому, помѣшать, на-
 рушить чей план; ღარეჯ. 75; (მოვესლები, -შა-
 ლე), ზ. თვ. ბოლო მოვესლები, გავუქმდები, пре-
 кратнаться, разстраиваться; ვეფს. 984; არ მო-
 ვესალოს ჩვენი წყალობა, სიგელ. ჩოლოყ. 2, და
 не прекратится милость наша; მოვესლენს
 მხეტვას ზოგა, прекратили убійство зинѣрой, სსენ
 მოვესლა, ошъ измѣнился въ лицѣ; (მოვესლები,
 -შაღე), ზ. ვ. დავესლები; აღვიბოცები; განვესევე-
 ბი, ბოლო მოვესლები; შესუსტდები; разстраи-
 ваться; уничтожиться, прекращаться; ослабнть;
 სპ. ვასტ. 24, 206; ვეფს. 100; ყველაკაი მოიშა-
 ლა, всѣ разошлись; **მოსლაგრო**, მიმ. расстроен-
 ный; **მოსლილი ცანსი**, расстроенный въ тѣлѣ,
მოსლილობა, ს. расстройство; слабость, не-
 возможность; **მოსლევიცება** (ვა), ზ. მ. დავესლე-
 ვინებ; отучать; რუსულ. 954.

მოსობება (ვა), ზ. მ. დედაცავს ვუშველი შეიღის
 ყოლას, помогать во время родов; novить.

მოსოვება (ვი), ზ. მ. მოვირეწავ, მოვიგებ, ვიშოვ-
 ნი, приобрести, достать; ქილ. 643, 689.

მოსორება, სს. удаление; отиание; მოსორებით,
 подальше, 2 ქართლ. 375; (ვა), ზ. მ. მოვაცილებ,
 განვაშორებ; отдѣлять, отнимать что отъ чего;
 удалять; ფვალს არ მოვასორებ, не спускать
 глазъ; რუსულ. 230; უურს მოვასორებ, не слу-
 шать, რუსულ. 715; ღმერთმან ნუ მოვასორობს
 ერთმანერთსა, Богъ да не разлучитъ насъ; აღექს.
 163; (თვიდამ მოვასორებ, -რე), ზ. მირ. გავიტ-
 ლი, განვიშორებ; удалить отъ себя, დავრ. 110
 (ქრისტე); (მოვასორებები, -ლი, მოვესორები, -რე)
 ზ. ვდ. დავასორებ, удаляться, ვეფს. 10; 824;
 მოშორდი, отойди, удались, **მოსორებუდი**,

მიმ. удаленный; **მოსორებინება** (ვა), ზ. სსმ. განვაშორებინებ, заставить удалит, რუსულ. 294.

მოსრიადლე, ზედ. მაკალ. ბალახი მობიბინე, шестилыный, ჩონგ. 153.

მოსრობა (ვა), ზ. მ. შტორედ გაავსრობ, подсушить, (მოვკშურებ), ზ. ვდ. подсохнуть.

მოსრომა (მოვსურები), ზ. უ. დავილალები, утомиться, ქილ. 620; ლუკ. 7—6.

მოსვტორიკი, ს. წლის მხეცი, მაკალ. დათვი, годовалый зыбрь, какъ папр. медвѣдъ, и т. п.

მოსუტება, ნ. მოსუტება.

მოსუტება (ვკშუტება), ზ. ვდ. опухнуть.

მოსურება (ვა), ზ. მ. უ. მოვანქარებ; ვკსნქარობ; торонит; сѣвшитъ, торонитъся, поджаритъ, ба-
გრატ. ბატ. 34, 54; ერისთ. II, 157.

მოსხამა (ვკშხამა, -მე), ზ. მ. დავსხამა, говорю объ ядовитыхъ: уязвить.

მოსხება, ნ. შესება.

მოსანგება (მოვსანგებები, -ლი), ზ. ვდ. მოვიშლე-
ბი, приходить изъ упадка; სპ. ლ.

მოსანგობა, ს. ჩანგის მკერელობა, ремесло арфи-
ста.

მოსანჩალება (ვკ), ზ. უ. тащатся.

მოსანჩქარება (მოვსანჩქარებ, -რე), ზ. მ. ჩანჩქა-
რით მოვმდინარებ; о ручьи: течь.

მოსარჩე, ს. перебойщикъ.

მოსარჩვა (ვიჩაჩე), ზ. მ. ქელს ცუდად დავისურავ, нахлобучить, ან ცანთ ცუდად შევიმოსავ, пеук-
люжо одѣваться; **მოსარჩული**, нахлобученный, неуклюжо одѣтый.

მოსარჩვა (ვკ), ზ. მ. скомкать.

მოსრება (მოვსრება, -ვარ, მოვსრები), ზ. მ. აღმონ-
ლები, казаться; ჩონგ. 11; გორგ. 96; ქილ. 444; 239; მომინს, მოვინს, მოუნს, кажется мнѣ, тебѣ, ему. ქილ. 476. [иѣка.

მოსრება (ვუჩე კაცსა), ზ. მ. приставить чело-
-**მოსრება** (მოვანერება), ნ. დავანერება.

მოსრეხება, ს. призракъ, (მოვანერება, -ნე), ზ. მ. ვანერება, указывать, дзор. 115; ქილ. 178; (მო-
-**მოსრეხება**, -ნე), ზ. თვ. მოველნება, присниться, привидѣться, მომჩვენება, приснилось, приви-
-**მოსრეხება**, ე. ი. მოდი განვეხება, ვეფს. 1148, приди покажу; რა მოგვეჩვენა, что
-**მოსრეხება**, ს. მოღვეარი, истецъ, жалующий; 1 ქართლ. 431; რუსულ. 934, **მოსრეხება** (ვი)
-**მოსრეხება** (მოვსრეხებები, -ლი), ზ. მ. გავიზღებდი

მფრინველთათვის: о птицахъ: оперитъся; ქილ. 355; რუსულ. 422.

მოსრეხიფე, ს. шелестящй.

მოსრეჩქა (მოვსრეჩქა, -ნე), ზ. მ. ფრჩხილით მო-
-**მოსრეჩქა** (ვირლე ენას), ზ. მ. ენას ვიკებენ, отк-
-**მოსრეჩქება** (ვარლეჩება, -გე), ზ. მ. დავარლეჩ-
-**მოსრეჩქება**, (მოვკრლეჩებები, -ლი), ზ. ვდ.
-**მოსრეჩქება**, (მოვსრეჩქა, -ნე), ზ. მ. ცუდად გავაქეუბ
-**მოსრეჩქება** (ვი), ზ. მ. მიჩ. ჩურჩულით მოვილაპა-
-**მოსრეჩქება** (ვკ), ზ. უ. ползти.

მოსრია (ვკსრია), ზ. მ. насовать.

მოსრედილება (ვა), ზ. მ. დავანრედილებ, отѣвшитъ,
-**მოსრედილება** (ვი), ზ. მ. მიჩ. დავანრედილებ, огоро-
-**მოსრედილება** (ვი), ზ. მ. მიჩ. ჩურჩულით მოვილაპა-
-**მოსრედილება** (ვა), ზ. მ. сѣвшитъ.

მოსრედილება (ვკ), ზ. მ. вырвать мясо.

მოსრედილება, ნ. მოსრედილება.

მოსრეხება, -ზევა (მოვსრეხება, -ზე), ზ. მ. ცუდად დავ-
-**მოსრეხება** (მოვსრეხავი, -ვე), ზ. უ. კაცისთვის: მო-
-**მოსრეხება** (ვკ), ზ. მ. уложить.

მოსრეხება (მოვსრეხავი, -ზე), ზ. მ. გრძნებით შევკ-
-**მოსრეხება** (ვი), ზ. მ. მიჩ. ჩურჩულით მოვილაპა-
-**მოსრეხება** (ვკ), ზ. მ. нагромоздить кучу.

მოსრეხება (ვკსრეხე, -რე), ზ. მ. გავსინჯავ, თვალს
-**მოსრეხება**, სს. -წყლისა, журчаніе воды, (ვკ),
-**მოსრეხება**, ს. ჩსრით მოვდივარ, журчатъ.

მოსრეხება, ს. ჩსრუბის მოვარე, сварливый, за-
-**მოსრეხება** (ვა), ზ. მ. მოვალორინებ, დავადვივინებ,
-**მოსრეხება** (ვი), ზ. მ. მიჩ. მოვიცილი, დავიცილი, ошдидать, 1 ქართ.
-**მოსრეხება**, ს. ზეჯითი, стараніе; (ვი), ზ. უ.
-**მოსრეხება**, ზედ. მოვლოლი; ცალიერი, досужный, свободный, порожній, пустой; ბატ. 12—44;
-**მოსრეხება**, სს. მოვლოლი, изъ досужное время; საქმ. 24—25; 17—21, არად მოვლოლი იყვენ, ни
-**მოსრეხება**, ს. სწორი ვისმე, равный, ჩან. 100.

მოსრეხება, **მოსრეხება**, ს. მოვლო, უსაქმობა,
-**მოსრეხება**, საქმეში გართვა, ისუ ზირაქ. 40—2; ვეფს. 8, до-
-**მოსრეხება**, трудъ, занятіе; (ვკ), გართული ვარ საქ-

მეში, არა მცალს; бить въ заплѣтахъ, упряж- няться.

მოცანცალება (ვკვ), **ზ. უ.** плестись.

მოცარცვა (ვკვ), **ზ. მ.** облунать, ограбить.

მოცდა (ციცილი, ვიცაღე, ჰპან. მოიცაღე, უემოკლ. მოიცა); **ზ. უ.** დავიცილი, მოვიცაღებ; ждать, време- нить, (მოვეუცილი, -ცაღე), **ზ. მირ.** დავუცაღებ, ждать кого, ჭირი მოიცაღა, онъ испыталъ несчастье, ქილ. 32; მზის უუქი მოიცაღა, ე. ი. მზის უუქი უემოხე, გამხარულდი, одѣваясь въ лучи соли- ца, развеселился; ვეფს. 1273, მომიცაღე, жди меня, ვეფს. 255; მოცდევიგება (ვა), **ზ. ს.** заста- вить, ждать.

მოცდენა (ვაცდენ, -დენე), **ზ. მ.** არ მივეუშვებ საქ- მის გაკეთებას, отрывать отъ работы, ვერ მოვა- ხვედრებ, ნიშანში ვერ ამოვიღებ, пенюнады ух- нить; **მოცდლობა** (მოვეცდობი, -ცლი), **ზ. ვ.** დ. არ დავესწრობი, მოვალეობი; прогулять, проман- кировать, дезаппиматься; დღეს წირვას მოვსცდი, я пѣбывъ сегодня у обѣдин, საწყინოსა მას ნუ რას მოაცდევ, не вовлекай его въ неприятность, ვისრ. 149; ვეფს. 147; მოცდობა გზაზედ, сбиться съ дороги, **მოცდევიგება** (ვა), **ზ. ს.** დავაცდევი- გებ, заставить ждать.

მოცდელი, ს. წლის ფური, годовая телка.

მოცდელება (ვკვ), **ზ. მ.** მოვსობივ ცელით, косить.

მოცემა, ს. отдыха, მოცემა ნაყოფისა, приносить плоды, ლუკ. 1—2; (მოვეცემ, მოვეცე, ვ. ვ. მოსცა, წერილში მოსცის; ჰპან. მომეც, მად. მომე), **ზ. მ.** უკუ მივაგებ, მივაბარებ, მივეცემ, отдать, пере- давать; რუისის ე. ნ; მოსცა ციხე ქალაქი, онъ сдалъ городъ и крѣпость; ვისრ. 3; მზის მოვეცემ, кри- чать кому; მზის მოვეცემს, вторить напр. эхо, ვეფს. 222, მომეცემ, მომეცე, ჰპან. მომეცე, მდ. მომე, даешь мнѣ, ერისთ. 23; ვეფს. 64; ხელს არ მომ- ცემს, мнѣ это невыгодно, ერის. 2—64; მომ- ცემ პირსა, даешь мнѣ слово, обѣщаешь. 2 ქართ. 424; ვითარ იგი მომეცეს ჩვეს, რომელი დასაბამით- გან თუთ მხილველ და მსახურ ივენენ სიტყვისა მის; какъ то предали намъ первоначально са- мовидцы и служители Слова, ლუკ. 1—2; ფიცი მოსცა, онъ далъ клятву, обѣщанье; (მოვეცემ, მოვეცე, ვ. ვ. მოიცა, მაკლ. ძალი), получить напр. подкрѣпленіе, მოიცა იმელი, получилъ на- дежду; (მოვეცემი, მოვეცი), **ზ. თ.** даваться, გა- ლატ. 3—22; მოცეთ ძალი, они получили под- крѣпленіе, 2 ქართ. 440; რა ცნობას მოცენენ, когда пришли въ себя, ფარამ. 279; მომეცა ჯაფა, прибавился трудъ; ჩონგ. 85; აღუქს. 1; მომეცა ჯანი, я подкрѣпился, მოვეუცემი ვარ, меня от- дали тебѣ, ვისრ. 3, **მოცემული**, **მონაცემი**, მიმ. отданный, **მოცემინება** (ვა), **ზ. მ.** заставить отдать, აღ. 67; **მოცემულობა** (ვკვ), **ზ. მ.** ვა- ძლევ, давать, უავთ. 57.

მოცენება (ვკვცენება), **ზ. უ.** прозрастать.

მოცენცლება (ვკვცენცლე), **ზ. მ.** მოვსწვამ ცეცხლით, сжечь, იერემ. 51—32; მარტ. 2—157; მოვიცენცლები, сгорѣтъ, მარტ. 157.

მოცვა, ს. осада, ნაუმ. 3—14; მოიცვა უშიშან, страха обьялъ, ვაწლი. 22, (ვიცვავ, მოვიცივი),

ზ. მ. დავიჭერ რომელსამე ადგილს, გარემოვიც- ვავ; გარს მოვადებო; დავიცავ, დავიფარავ; зани- мать, обхващать, обилтъ; окружать, ограж- дать, ფარამ. 44; ხილ. 292; ვეფს. 474; ცეცხლმა მოიცვა სახლი, пламя обняло домъ, მოვიცვავ ქალაქსა, обложитъ городъ; ისუ. 7—3; მისი სახე მოიცო მრისხანებოთა, лице его покрылось гнѣ- номъ, თამარ ბატ. 167, (მომიცავს, მომიცვია), **ზ. ვ.** დ. მიჭირავს, обнимаю, занимаю; защищаю, ограж- даю, იერემ. 6—24; ფსალ. 16—9; ფარამ. 147.

მოცვარება (ვკვ), **ზ. მ. ნ.** მოცვერვა.

მოცვეთა (ვკვ), **ზ. მ.** გავსცვეთ, обносить, обтереть, (მოვეუცვეთი მაკლ. მახვილს პირი), **ზ. ვ.** დ. დავ- ხლუნცდებო, истуннѣтся.

მოცვივა, **მოცვივანა** (მოვესცვივი, -ვე), **ზ. უ.** მოვ- ვარდებ, მივევარდებო; თავს დავეცემი; отпадать; нападаты; ხეს ფოთლი მოსცვივდა, листья снали съ дерева, ისაი. 34—4; 64—6.

მოცვი, მოცვის ხე, მცენ. гонобобель, ერის. ლ.

მოცვი, ს. მცენ. უკული, მოდინე, კვილო, ინგლო, кавказская брусника, ერისთ. ლ.

მოცვლა (მოვესცვლი, მოვესცვლი), **ზ. მ.** გამოვსც- ვლი; ან გავსვენებ ხატს, перемѣнитъ; перенести (образъ и т. п.); მოსცვალა საეპისკოპოზო, пе- ренесъ енискоискскую кафедру, 1 ქართ. 211.

მოცვერვა (ვა), **ზ. მ.** увлажнять.

მოცთობა (მოვესცთობი, -თი), **ზ. უ.** შევსცთობი, მო- ვცუველები; обмануться, ошибаться; проманки- ровать; **მოცთობილი**, მიმ. обманутый.

მოცთენა (ვა), **ზ. მ.** отрывать отъ дѣла.

მოცთუნება (ვა), **ზ. მ.** მოვაცუვევებ, გავაბრივევებ, обмануть, обольстить; 2 ქართ. 84, 568; ვისრ. 51; მოვეცთუნებოვარ, онъ обманулъ меня.

მოციალე, ზედ. მკრთოლვარე, сверкающій, და- რეჯ. 131.

მოციება, -ცივება (ვკვცივება), **ზ. ვ.** холо- дѣтъ.

მოცივო, ზედ. მკრთელ ცივი, холодповатый.

მოცილო, ს. მოღვე, წინა მოსაჯული, оснарива- тель, противникъ.

მოცილება (ვა), **ზ. მ.** მოვაშორებ, გავაშორებ, от- дѣлять, брать прочь, (მოვესცილები), **ზ. ვ.** დ. მოვეშორებდი, გავშორებდი, отнасть, удаляться, ქილ. 123, 696; ბუნ. ე. 84; **მომაცილებს**, ე. ი. მომაშორებს, разлучилъ меня.

მოცილებობა, ს. ცილი ან ზასი, დავა; клевета; ссоръ.

მოციმციმე, ზედ. მოკამკამე, струнстый.

მოციანრი, ზედ. მლიმარე, улыбающійся, ვისრ. 3, 11; ვეფს. 59; **მოციანრობა**, ს. მლიმარება, улыбка, ქილ. 302, ლოდ. 11; (ვკვ), **ზ. მ.** ვილი- მებო, улыбаться, ვისრ. 107; რუსულ. 986.

მოცვევიგინება (არ მოვაცვევიგინებ ფეხს, -ნე), **ზ. მ.** ვეფს. არ გადავადგმევიგინებ, остановить, за- держать.

მოცივლე, ზედ. слюнявый.

მოცივცლება (ვკვ), **ზ. მ.** надывать, обманывать.

მოციქული, ე. ი. მოციქული (ნ. ციქვა), ქრისტეს მოწაფენი, ვითარცა მოვლენილი მიქაბეგებლად; მსოფლიურად: მოვლენილი უშუალოდ, გინა უთო

3—16; მარტ. 2—121; **მოდღერისეული**, ზედ. *наставничій*, გუჯ. 14.

მოდვენა, **მოდვენა** (მოვეძღვნი, -ძღვენი, ზ. მ. მოვარძემვე ან გამოვეჯავინი ძღვენი; *приносить, приносить в даръ*; 2 ქართლ. 190; სიბრძ. 160; რუსულ. 981; მოგიძღვნი ნათლად ამაგეს, დიპოთუ *искренно о происшествии*, ქალ. 216; ამღენი კარგი მოუძღვის უნ ზეღა ამ ყარისს, ღაღრ. 92; *этотъ странникъ столько добра оказалъ вамъ*, **მოდღენება**, ს. ძღვენი, *припомнѣ*, რუსულ. 983.

მოდლოღა (მოვეძღვი, -ძღვი; მოვეძღვები, -ძღვი), ზ. უ თან მოვეძღვები, *сопровождать кого*; დაბად. 24—26; გორგ. 314; მომიძღვი, *веди мени, проводи*.

მოწაბღვი, **ბღვი**, ზედ. წაბღვის ფერი, *каштановый* (шапр. *цвѣтъ. носось*); მარტ. 2—70.

მოწაღება (ვი), ზ. მ. მოვიწაღებ, *пожелать, захотѣть*, მოწაღება, -ბა, *мнѣ захочется*, ვისრ. 75, 115.

მოწაღინე, ს. მოსურნე, წაღიერი, *пожелатель*.

მოწაღინება (ვი), ზ. მ. მოვიწაღებ, მოვიწაღებ, *пожелать, захотѣть*; მოიწაღინა თქვენთან ლაპარაკი, *опъ пожелалъ съ нами поговорить*; (ვა), ზ. მ. მოვასურნებ, მოვასურნებ, *заставить пожелать что, внохочипнать*.

მოწათხვა (ვკ), ზ. მ. *напильивать, патагивать*.

მოწაღღვა (ვკწალავ, -ღღვი), ზ. მ. *დავთუთქვი კომპოსკოს წინილად ჩასაღღვლად, обдаты киниткомъ килусту для солениа*.

მოწამე, ნათეს. ბრუნ. მოწამისა, ს. წამებული, ცანჯული სარწმუნოებისთვის, მარტვირი, მუცენიკი, **მოწამეობა**, ს. წამება, ცანჯვა, ენებულება, ღვაწლი მოწამისა, ცანჯულობა, *мученичество, страданіе*.

მოწამე, ნათეს. ბრ. მოწმისა, სახელ. მრ. მოწმეზი, ს. თვლით მწიღველი, დამაჭეშმარიტებელი, მაც. 18—16; საქმ. 1—22; *свидѣтель*, სამ. ვასტ. 6, 12, 13.

მოწამღვა (ვკ), ზ. მ. მოსაკვინებელს საწამლავს მიესტვი; მოვეჭიბღვა, *отравить*; *заколдовать*, (მოვიწამღვი, -ღვი), ზ. ვ. საწამლავს ღაღღვი, თავს მოვიკვინებ საწამლავითა, *отравиться*, მოუწამლავსთ, *они отравили его*, ერისთ. 2—268; **მოწამღვაი**, ს. *отравитель*, სამ. ვ. 252; **მოწამღვა ჰვარისა**, *заразить воздухъ*; -ისრისა, ვისრ. 35; *напнтать стрѣлу ядомъ*.

მოწამეობა, **მოწამობა**, ს. მოწამე.

მოწანწაღვი, ს. მოცანტაღვი, გაიჭვრა, *таскунтъ, бродяга*.

მოწამღართ, ზ. მ. პირ-ღართი, *противуположно*, ვისრ. 9; **მოწამღართობა**, -ობა; ს. პირ-ღართობა, *противуположность*, ვისრ. 50.

მოწაფე, ს. მოსწაფე, შვირილი, სწავლის მომხმენი; სულიერი შვილი; *ученикъ*; *духовный сынъ* იმ ძი; **მოწაფეობა**, ს. შვირილობა, *ученичество*.

მოწვა (მოვეწვი, -ბე), ზ. მ. შევესრუტვი, *вбирать изъ себя жидкость*.

მოწვიღება (ვა), ზ. მ. *скопфузить*.

მოწვა (მოვეწვი, -წვი), ზ. მ. ღვინოს ღავასამ, *наливать вино, მოვიწვი. საღვინეს, пить вино изъ кувшина, в. მოწვაღა*.

მოწვლობა, ს. მოწველობა.

მოწვება (მოვეწვებ, მოვეწვებ), ზ. მ. წებოს მოვესვამ, *ღაღღვიტებ, склеивать*.

მოწვევა (მოვეწვევ, -წვი), ზ. მ. მოვესვამ; მოვესვამ; მოვესვამი, მოვესვამავ, მავალ. სესა; *привдвипуть; притянуть; согнуть въ дугу, стипуть*; ერისთ. 102; აქთ მოსწვი სვამი, *привдвипи сюда стулъ, მოვესვებ თამბაქოს, курю табакъ, მოვესვებ ბერნოს, пухать табакъ*, (მოვეწვევ, -წვი), ზ. ვ. მოვიღვამ სვამს ახლოს, მოვალ ახლოს, *подвипуться, приблизипться, მოწვეული*, ზედ. *привдвипуться*.

მოწვევა (ვაწვე, -წვი), ზ. მ. მოვესვამები, მოვალ დანიშნულს ადგილამღინ; მოვეწვევა, მოვესვამები; მოვასვამღვიტები, მოვესწვევ; მოვავლენ, მოვავღვევებ, შევამწვევ; *достигать, доходить; догпаты; приблизипаться; навлекать, напускать, подвсргать; снх. 7—17, 18; 10—12; 24; 31—2, რუსულ. 319; მოვეწვევ განსაცღვლად, навлекъ на кого бѣду, несчастье, ანღრ. 142; მოვეწვევ ღვთის რისხვას ვისწვეღვი, навлекъ на кого гнѣвъ Божиі, ღარეჯ. 21; მოწვა ეამმა, *наступило время, ძლივს რის ყოფით აქამღინ მოვასწვი, насилу я дошелъ до этого мѣста; მოწვის, სამღ. წერილ. მოწვიღენს, достигли, დაბად. 8—2; უღვთოდ ვერას ვერ მოვასწვი, ე. უღვთოდ ვერას ვიქმ, безъ помощи Бога ничего не подѣлаю, ვეფ. 179; აქამომღე მოწვი ღმერთმა მშეღობით, *съ Божьей помощью я дожилъ до этого времени, მოწვი აღღვამამ, снѣтлмй праздинокъ приблизиплася; ეს საქმე რემს თავღეღ მე მოვიწვი, эту бѣду я навлекъ на себя самъ; ქალ. 121; (მოვეწვევ, -წვი), ზ. უ. მოვეწვევი, დიგნატი, *нагнати, უკან მოწვიით მოწანი, вы посади въ догонку за мною работъ, ვეფ. 292; 2 ქართლ. 519; (მოვეწვევი, -წვი), ზ. ვ. მოვალ დანიშნულს ადგილამღინ; მოვასვამღვიტები; მოვეწვიღვიტები, მოსვავლი დამწვიღება, შემოვავ; *доходить, приблизипаться; постигъ, соврѣтъ; მოწვი ეამი, наступило время, მოწვი ჰასავსა, прпшелъ въ возрастъ, თქვენკე გული უფრო მამიწვეღა (მოწვიწვეღა), сердце мое болѣе влекло меня къ вамъ, კაცი 60; ცოლ მოგვეწვი 88, სარღი. რწხვ იოუტალ მას, (მოვეწვევი, -წვი), ზ. თვ ღაღღვიტვი; დიგნატი, *настипнуть кого*; ვისრ. 21; ვეფ. 600; მომეწვევან; *они догонитъ мени, ვეფ. 600; მოვეწვევი ვარ, я достигъ, я дожилъ, ღარეჯ. 2—5; მოწვიული*, მიმ. სწამნი.*****

მოწვენა (მოვესწვენი, -წვი), ზ. მოვესწვევი, მოვეწვევი, დიგნატი, **მოწვენიღი**, **მოწვენული**, მიმ. თავზედ მოსული, მავალ. უბედურობა; მომავალი, მყოფი, მოასვამღვიტები; 2 ჰეტრე. 1—12; 1 ქართლ. 382; *постипгпшій, престоипшій, ближкій; снѣтлмй, постигпшій; ეამი მოწვეწვეღ არს, наступило время, ლუკ. 21—8; მოწვენადი, ზედ. მომავალი, *паступавшій*, ვეფ. 1044; ვისრ. 25, 26; **მოწვენება** (ვა), ზ. მ. გავჯავინი მოსწვენად, *отправить въ догоню*; რუსულ. 310.*

წერილი; свидетельство; аттестат; მოწმობის მიცემა, выдать кому свидетельствo, სამ. ვახტ. 204. მოწმობილი, მ. მ. свѣренный.

მოწმობა (ვეწმობ, -მე), ზ. მ. დავაჲ შემარიტებ, свидетельствовать.

მოწო, ს. სის ლობის წყალი, влага на слушленной корѣ съ дерева; ყოფ ლ; სპ. ლ.

მოწოდება (მოვაწოდებ, -დე), ზ. მ. მივაწოდებ, სელში მივსცემ, подавать; მოაწოდებ, подай миѣ.

მოწოდება (ვე), ზ. მ. მოვეწმობ, დავუბახებ, призывать; მოგიწოდებენ შენ, зовутъ тебѣ, მოწოდებულდი, призванный, ჩხარ. 89.

მოწოვება (ვა), ზ. მ. ვსკარმლიან გრუდუ.

მოწოლა (მოვაწვებ, -წვე), ზ. უ. მოვაჭირებ, მოვაჭან, придавить, прижати, притѣнитъ, палегать; მოაწვა ხალხი, народъ привалилъ, გულზედ მოაწვა მსუქანი საქმელი; жириал ниша обременила мой желудокъ; (მოვეწვევებ, -წვე), ზ. უ. დავსწვევებ, прилечу, გულზედ სევა მოქსწოლა (მომწოლა). грусть оглянула его сердце; აცია 8; (მოვეწვევებ, -წვე გვერდს), ზ. უ. დავსწვევებ ვისთანმე, прилеч. къ кому лицу, სამ. ვახტ. 62.

მოწონა (მოვეწონ, ან მოვეწონვარ, მოვეწონორდი), ზ. ვ. კეთილად მიღებული ვარ, ვისგანმე, я правлюсь ему; (მომწონს, -ნა), ზ. უ. სათნოდ მიჩნს, ვითნებ, правится, миѣ, тебѣ, ему, ეს არ მოსწონს, это миѣ не правится, ვეღლას მოსწონს, онъ вѣсьмъ правится, თავი მოსწონს, онъ гордится собою, (მომწონხარ, მოვეწონვარ, მოვეწონს), ზ. უ. სათნოდ მიმჩნისხარ, ты правнился миѣ, я правлюсь тебѣ, онъ правится ему, რუსუდ. 633; მოწონება (ვაწონებ, -ნე), ზ. მ. სათნოდ მივალბინებ, заставить одобрить, თავს მოვაწონებ, стараться похвалиться кому, გუჯ. 29; სიბრ. 158; რუსუდ. 792; (მოვიწონებ, -ნე), კეთილად მივიჩნევ, ვითნებ; одобрить, похвалить, (მოვეწონებ, -ნე), ზ. მ. ვუქებ უოფაქცევას ან საქმეს, одобрить, похвалить чье поведение, дѣйствию, გორგ. 128, (მოვეწონებ, -ნე), ზ. თვ. სათნოდ ვებწვებ, ვითნებ, быть угодну, правится кому, მომწონა, похвалилось миѣ, 1 ქართლ. 328; სიბრ. 158; (მოვეწონებ), ხახ მოვეწონვარ; მოწონება (მოვაწონებ ეჟმსა), ზ. მ. დროს შევადარებ, приравливать, приособлять что ко времени; 1 ქართლ. 328.

მოწონვითება (ვა მიწის პირსა), ზ. მ. სასუქს მოვაყრი მიწას, удобрять земля, ისა. 28—29.

მოწონვა (ვ), ზ. მ. მოვეწმებ, მოვხრც, обтереть, (მოვიწონავ ცრემლს), ზ. მ. მოვიწმებ ცრემლს, обтереть себѣ слезы, ვეფხ. 886; მოურ. 70.

მოწონვა (ვე), ზ. მ. მოვაახლოვებ, მიხლოვებ, (მოვიწონვი, მოვეწონვი, -ვე), ზ. ვ. მოვაახლოვებ, მიხლოვებ, რუსუდ. 139; 779; დარეჯ. 57; მოწონვითვარ, и достигъ, приближился, მიმწონვითვარ, ე. ი. მიმეწონვინეს, напали меня, ვეფხ. 600.

მოწონვითვა (მოვეწონვითვა, -ნე; მოვეწონვითნი, -ნე), ზ. მ. გავსწონვი, გავსწავლი, научать.

მოწონილი, ზედ. მოაკარავო, мелкій, тонкій. მოწონუნა (ვეწონუნა), ზ. მ. съезжить, облизать. მოწონვა (ვე), ზ. მიხრცავ. მოწონვება (თავს მოვი), притвориться скучнымъ, მოწონუნება (ვე), ზ. უ. брызгать.

მოწონება (მოვეწონება თვალსა), ზ. მ. მოვეკრუტავ, დავახახ, ვსუქავ თვალსა, жмурить глаза.

მოწონაღე, ზედ. გულ-მოწონე, მწყალობელი, წყალობის მომქმედი, კეთილად მიმთვალველი, милостивый, მოწყალო სელმწიფე, милостивый государь, უმწყალოესი, всемилостивѣйшій, მოწყალება, ს. კეთილის თვალთ და გულით მიხედვა, გულ მოწონობა; ქველის საქმე, მისაცემელი უკონელოადმი; милости, милосердіе, благоволеніе; милостивы, подаліе; მოწყალების თხოვნა, просить милостивую, აღბ. 84; მოწყალება, მოწყალება (ვეწმონვაღებ, -ღე), ვეწმონვაღებ (ღევე) ზ. უ. მწყალობელ ვიქმნები, быть милостиву, ციპოთ. 39. ვეფხ. 908; оказывать милость; მოწყალებს თვალთ, милостивымъ образомъ, რუსუდ. 896.

მოწონაღე (მოვეწონებ, -ღე), ზ. ვდ. მოვისპობი, მოვიფხვრებ, დავიხრცებ, ამოვარდებ; მოვეჭკაღებ; მოვაკლებ. დავკარავ; მოვილალები, მოვიქნებ, истребляться, погибать, умирать; обрывать, отрывать, перерываться; терять, лишаться; уставать, ვისრ. 45, მაგ. 2—21; 8—32; დაბა. 10—3; ქილ. 304; რომაელ. 8—37; სრულად მოვეწონე სამთხესსა, ვეფხ. 132, если бы я совершенно лишился рая, საუბარი ამაზედ მოწონე, на этомъ периналась бѣда; ქილ. 304; მუცელი ან წელი მოსწონა, выкинула ребенка, აღბ. 14, ვისრ. 60, სამ. ვახტ. 51; უსილოდ მოსწონა, онъ умеръ неостановивъ наслѣдника; родъ его перевелся, ორისავე მხრისაგან მოსწონენ მრავალნი, съ обѣихъ сторонъ было убито множество, კისერი მოგწონეს, чтобы тебѣ свернуть шею, წელი მომწონა, я утомился, выбился изъ силъ, ფარამ. 11; სულთაგან მოვეწონებ, я умираю, ვისრ. 154; მოწონაღედი, მონაწონაღედი, მიმ. истребленный.

მოწყენა, სხ. სკუკა, (მოვაწყენ, -ყენე), ზ. მ. შევაწყენ, გავაბერებ, находить скучку, наскучать, თავი მოაწყენა, онъ ему подоѣлъ, მომაწყენ, наскучаешь, подоѣлаешь миѣ, რუსუდ. 540; (მოვიწყენ, -ყენე), ზ. მიჩ. აბეზარს მოვალ, გული გადამეღვა, соскучишься, (მოვეწყენებ, -ღე), ზ. ვდ; გავაბერებ, ძვალაყენა, соскучишься, ქილ. 240; სოფელში ცხოვრება მოქსწონდა, ему подоѣло жить изъ деревни; (მოვეწყენება, -ნა; მომწყენება, -ღა; მომწყენა), ზ. მიჩ. აბეზარ მოვალ, соскучишься, ერისთ. 206; ვეფხ. 49, სიტოცლო მოქსწონა, подоѣла ему жизнь, მომწყენა ხარ, მოგწყენი ვარ, ვეფხ. 54. თვ. подоѣлъ миѣ, я подоѣлъ тебѣ, ვისრ. 176; მოწყენიდი, скучный, სიბრ. 153; რუსუდ. 936; საწურო მოწყენილი, ვისრ. 29, печальная жизнь, მოწყენილი უბედობისაგან, соскучившійся отъ бѣдъ твоихъ, აღბ. 50.

მოჭინჭყლედი, ს. жила.

მოჭირება (მოვეჭირებ, -რე), ზ. მ. შევსუთავ, შევ-
შარტავ, მოვეჭრეშავ; стянуть, скрунуть; сжать;
სიცივემ მოუჭირა, подмерзло, морозъ уеллился;
მოვეჭერ ჭანრაკს, зашипти, მოვეჭერ სელსა,
сжать въ рукахъ, (მოვიჭირებ, მაგალ. სარტყელსა,
поднятися крѣпко кшакомъ, **მოჭირებული**,
მომ. შეშარტული; стянутый, сжатый, მოჭირებუ-
ლი ფერი, ე. ი თაღისი, არა მხიარული ფერი, тем-
ный цвѣтъ; სელ-მოჭირებული, скуной.

მოჭირება, სს. შეიწრება; შეიწრებით ცდა ან მოთ-
მება; стѣсненіе, усиленное стараніе, терпѣніе;
ვეფხ. 1306; ქილ. 588; მოჭირებით გამოკითხვა,
строгое изслѣдованіе, ქილ. 548; (მოკი-). ზ. მ. თავს
შევაწროვებ; ღიღს ცდას ან მოთმინებას მივიღებ,
თავს გამოვლებით ვეცდები, თავს ვიჭკენ, შევსწუხ-
ლები; შრომით მოვიტებ, მოვირწევ. стѣснить
себя; стараться, вымѣнаться изъ силъ; терпѣть,
спосить, скучать, нечаянтся; приобрѣсти, стя-
жать; ვისრ. 146, 154, 171; 62; რუსულ. 759;
გუჯ. 13; ქილ. 82; მოჭირვებ, потерпи, ვეფხ.
632; ვისრ. 105; ჩემის სამსახურისათვის მოგიჭირ-
ვება, ты употребишь всю свою ревность на
служеніе мнѣ, ვისრ. 95; თუმცა ღია მოჭირვებს,
хоти они и старались; ვეფხ. 632; (მოვიჭირე-
ბე), შევიჭროვებ თავს, стѣснить себя, ვისრ.
47, **მოჭირებული** შევინება, ვისრ. 66; чрез-
мѣрная красота.

მოჭირნახული, ს. ვისაც ჭირნახული დაუვია;
შპრომელი, მოღვაწე, кто имѣтъ о комъ поне-
чевіе; труженникъ, სამ ვანტ. 102; онекунь,
почитатель.

მოჭიფხვა (ვიჭიფხვები), ზ. ვ. понатужиться.

მოჭიღვა (მოვეჭიღვავ, -ღვე), ზ. მ. მოსჭირი მღე-
ლოს, срѣзывать траву, სპ. ლ.

მოჭიკვიანება (ვა), ზ. მ. облагоурачить.

მოჭიკნობა (ვეჭიკნები, -ჭიკნე), ზ. ვდ. завилуть.

მოჭიკმა (ვა), ზ. მ. შევსტამ, შევსტანარავ; მოვეკებენ,
сѣсть; откусить; დაბად. 40 — 19; კაცისკან
მართებულია ამ სოფლის გემო მოჭიკმამოს, чело-
вѣкъ долженъ вкусить плоды этой жизни, ქილ.
522; მომჭიკამია უმაწვილობა, я пережилъ юные
года; მკლავნი თავისინ კბილით მოეჭამნა, онъ
собственными зубами разгрызъ себѣ руку, ვისრ.
97; ჭირი მომჭამე, მდაბ. ჩემი ჭირი შენ წაიღე,
ты унеси мое горе; (ვა), ზ. მიჩ. შევიჭამ, თვი-
ონ შევსტამ, сѣсть самому, იერემ. 30—16;
მოვიჭამ სოფელსა, прожнвать, ქილ. 290, მოვი-
ჭამ დროს, пронодитъ время въ праздности, მო-
ვიჭამ ქვეყანასა, разоритъ страну, I ქართლ.
237; ჭირსაც მოსტამ მას ვისაც სწორე აქვს ენა
და გული ქილ. 502, могутъ обмануть челоѣкъа
прямодушнаго и простика, მოჭამა (ვაჭამ, -მე),
ზ. მ. შევაჭამ, заставить сѣсть, ქილ. 339, მოჭ-
მული, მომ. сѣдѣнный, სენი მომჭმელი, чума.

მოჭიმახება (ვეჭიმახლები), ზ. ვდ. окисать.

მოჭიშევა (ვა), ზ. მ. შევაჭიშევე, заставить сѣсть,

მოჭიშვირება (ვა), ზ. სსმ. იგივე მოვაჭიშევე, სპ. ლ.

მოჭმუნვა, **მოჭმუნვარება** (ვა), ზ. უ. загоревать,
загрустить.

მოჭმუნვა (მოვიჭმუნვი, -ნე), ზ. ვ. ცხვირ პირს ჩა-
მოვეშევე, нахмуриться.

მოჭორვა, **მოჭორება** (ვეჭორავ, ვაჭორებ, -რე),
ზ. უ. ჭორს მოვეჭვებ, найдеши, наболгати.

მოჭრა, ს. რხანა, чеканъ; ბერძ. სპ. 272; (მო-
ვეჭერი, -ვეჭერი), ზ. მ. მოვეჭვეთ; მოვსთხრი ქვაზედ
ან მეტალზედ; სიქას დავეჭრავ ფულს; отрѣзать,
отсѣчь, отрубить; рѣзать, гравировать; чекан-
ить деньги; ციმ. 24; სპ. ვანტ. 190; თავი მოს-
ჭრეს, ему отсѣкли голову, თავი მოსჭრა, онъ
острапилъ его, მოვეჭერი მიწასა, отрѣзать, от-
мѣрять земля, მოსჭერ სანთელს ცხვირი, сними
со свѣчи, გზა მომჭრა, отрѣзана мнѣ дорога,
ქილ. 467; (მოვეჭერი, -ჭერი), ზ. მიჩ. მოვეუკვეთ,
отрѣзать кому или для кого что, მოვეუჭერი ჯა-
მაგირს, прекратитъ кому выдачу жалованья;
მოვეუჭერი ხესა; вырубить чье дерево; სპ. ვანტ.
247, მოვეუჭერი წყალს, отрѣзать кому воду,
2 ქართლ. 344; 534; მოვიჭერი კბილსა, цапнуть
осковицу, (მოვიჭრები, -ჭერი), ზ. ვ. მოვიკვეთები;
რბენით მოვალ, მოვარღები, отрѣзываются; при-
нѣжати, უარამ. 350; ენა მოეჭრება, за это дол-
жны отрѣзать ему языкъ, სპ. ვანტ. 259; **მო-
ჭრილი**, მომ. отрѣзанный, **მონაჭერი**, ს. отрѣ-
зокъ, **მოჭრილობა**, ს. -ქვაზედ, რხანა на
камнѣ, რუსულ. 347; **მოჭრევირება** (ვა), ზ. სსმ.
заставить срубить; вырѣзать на деревѣ; выче-
капнуть, სპ. ვანტ. 172; გორგ. 245; სიბრ. 135;
ბეჭდის მომჭრელი, рѣзчикъ печати.

მოჭრღემა (ვა), ზ. მ. დავეჭრღებ, нестерпитъ,
ქილ. 321.

მოჭრღეცა (ვე), ზ. მ. დავეჭრღეცე, напять.

მოჭურვა (ვიჭურავ, -რე), ზ. მ. მოვიწყობ საქურ-
ველსა, вооружиться, ვეფხ. 182.

მოჭურცვა (ვეჭურავ თვალს), ზ. მ. დავეჭურავ თვალს,
жмурить глаза.

მოჭურება (ვიჭურებ თვალს), ნ. მოჭურცვა.

მოსადა (მოვენალი), ზ. უ. მოვეწოდ, призвать,
წმინდ. ცხ. 420.

მოსაფვა (ვე), ზ. მ. მოვანაკვეთებ, დავენახვ. начер-
тить планъ и т. и., **მოსაფული**, **მონაზაფი**,
მომ. начерченный, **მოსაფულობა**, планъ, чер-
тежь.

მოსაღვა (მოვეხალავ, -ლე), ზ. მ. დავენალავ, შევს-
წვავ ცაფაზედ ფავს და სს. жарить кофе и т. и.
(მოვიხალავი, -ვე), ზ. ვ. დავიხალავ, бить жареву,
მოსაღლელი, მომ. жаревый (кофе). **მოსახა-
ლავი**, ზედ. подлежащій жаревію.

მოსალისე, ზედ. ბეჯითი, მეცადინე; მომჭირნე,
გულს მოდგინე. მცდელი, старательный, **მოსა-
ლისება** (ვა), ზ. მ. გავაბეჯითანებ, вшунать
старательность, (მოვხალისებები, -დი), ზ. ვდ. გავა-
ბეჯითებები, начинать стараться; **მოსამსე**, ზედ.
მოთანადე. თანამდები, подлежащій.

მოსამურება, სს. მოაგრება, окружить.

მოსარავ (მომიხარავ), იძუ რადუსი.

მოსარაჯე, **მოსარკე**, ს. მოხარაჯე, მობეგრე, ხარ-
ჯის მძლეველი, даниникъ, **მოსარკეობა**, ს. ხარ-
ჯის მძლევა, плата податей, 2 ქართლ. 176, 483;
1 ეზნა: 4—7.

მოსარული, ზედ. მსიარული, радующийся, веселый. **მოსარულიობა**, ს. სისარული, радость.

მოსარშვა (ვკ). ზ. მ. შევამზადე სანოვავეთა ქვაბუში სარშეთი, შევავაბე, варить, готовить кушанье, (მოვიხარშე, -შე). ზ. ვ. შევიგამობი, вариться, **მოსარშული**, მამ. варешный.

მოსარჩევი, ს. მოსარჩე, ланчикъ, გორგ. 149.

მოსაცვა (ვკ). ზ. მ. დავსაცვავ, დავანავუვებ, обрисовывать, **მოსაცული**, მამ. обрисованный, -კველელი, ვისრ. 52; რავისოვანაყ სტენა, **მოსაცულიობა**, ს. მსაცვრობა, обрисовка, ქილ. 240.

მოსდა, სხ. снѣгѣ; (მოვხედი, მოვხედავ), ზ. მ. ავხედი, მოვხედი სარქველს, снѣгъ, открыть; დაბად. 6—18; საქმ. 17—9; 1 ქართლ. 273; მოვხედი ნაღებს, снѣгъ сливки, მოვხედი ქვევრსა, открыть вишний кувшникъ, მოხედა სარქველისა, открыть крышку, მოვხედი უხატირადამ, снѣгъ съ сѣдла, რუსულ. 580; მოვხედი თავსა, снѣгъ или перемѣнить головной уборъ, მოვხედი უხატირსა, снѣгъ сѣдло, разсѣдлатъ, მოვხედი ქაუსსა, снѣгъ пѣшу, 1 ქართლ. 279; (მოვიხედი, -ხადე), ზ. მირ. ავიხედი, მოვიხედი, снѣгъ съ себя; მოვიხედი ქულს, снѣгъ шапку, მოვიხედი სოფლის ბეგარას, отдать долгъ природѣ, умереть, მოვიხედი ბოღისს, извиниться, ფლავმა დამი უხდა მოიხადოს, плоть должень шывариться, სოფელმა თვისი ბეგარა მომხდა, прироდა получила съ меня долгъ, რუსულ. 883, მოვიხედი მხვთილსა, обмануть мечъ; ახგია. 1—11; მოვხედი მპარავთა ორწილ, взять съ порою вдвое, აღბ.

მოსდა (მოვხედა, -ხადე), ზ. მ. მოვუხმობ, მოვუწოდ, призывать, მოვხედა ნიჯალსა, призвать помощя, ქილ. 327; მომხადე, ты призывай меня, რიცხვ. 24—16; ისი. 55—6; საქმ. 10—18, 27; ლუკ. 6—30; ოთხ. 4—16; მოიხადეს დარბაზსა, пригласили на аудіенцію; 1 ქართლ. 312; მოვხედანე მათ ზედა ავი, повлекъ ихъ въ сѣду; იერემ. 23—12.

მოსდენა (მოვხედნ, -დინე), ზ. მ. ვაწარმოვებ, შევამთხვევ, содѣлать производя, бить вишникомъ, რუსულ. 382; 2 ქართლ. 198, 313, 541; ქილ. 47; აცია. 12, 63, 85, 114; მოხდინა ჩხუბი, онъ былъ вишникомъ ссоры, მოხდინა გა-მოძიება, произвести изслѣдованіе, ქილ. 240; ეს საქმე მართებულად მომხდენია, это дѣло я велъ какъ слѣдуетъ; ქილ. 197; ვახტ. მეფ. სამ. 252; მოვხედნ შერიგებას, повирить, ქილ. 198; მოვუხედნ ბედნიერად ქორწილსა, счастливо обвенчать кого; 2 ქართლ. 293.

მოსდენა, **მოსდენით**, ზ. ლამაზად, მშვენიერად, красиво, пристало.

მოსდობა (ვხედობი, -ხედი), ზ. ვ. დავამშვენიერებ, გავალამაზებ, მშვენიერებას მივსცემ, идти къ лицу, пристасть, пристаю, მომიხდა, идти мнѣ, ავად მყოფსა სოფლის ჰერი მოუხედება, деревенскій воздухъ принесеть большому пользу, **მოსდომილი**, **მოსდენილი**, მამ. მშვენიერი, ლამაზი, სანდომიანი, красивый, авантажный; **მოსდომილობა**, **მოსდენილობა**, красота, нарядность, რუსულ. 252.

მოსხეცვა, სხ. შემთხვევა, случай, (მოვხეცვებო, -ვხეცვლი), ზ. უ. მოვერცეშე, ვევეთებო; შევემთხვევი, შევეხვედბი, დავემართებო; попасть въ дѣлѣ, удариться обо что; случаться, приключаться, ვისრ. 121; სამ. სომხ. 333; თოფის გულსა მოხედა ხელში, пуля попала ему въ руку; მოხედა კველსა, попалъ въ сѣтву, რაც მოხედა მოხედა, что было, то было, ან რაც მოხდა. მოხდა, ოწყა, იმ была, როდეს ბოლო მოჰხედეს, когда окончится, (მომხეცვება, -და; მომხეცვომია, -დომოდა), ზ. მირ. წილად მერგება; შემემთხვევა; ჩემი მხეცვა თქვენ მოუხეცვლის; ე. ი ჩემს თავს თქვენ შემოგწირავთ, ვეფხ. 745, распологайте мною, достанется мнѣ въ долю; случается со мною; სიბრ. 22; ვეფხ. 132, 922; დარეკ 2—56; მომხეცვა ნაცვალი ჭირხანულისა, я получилъ вознагражденіе за трудъ; ვეფხ. 1313; ზედის ზედა მამხეცება ნახვამისი, ვეფხ. 42; მნეხრდება ხი-დებე ее безпрестанно; ეამი არ მომხეცვამია, не было у меня времени, ვეფხ. 375; მომხეცვს შენი პირის ჭერეცა, ვისრ. 35; если случится мнѣ видѣть тебя; (მომხედებო, მომიხედა), ზ. მირ. შე-მემთხვევა, приходится, доводится мнѣ; ავად მო-მიხდა, дурно пришлось мнѣ, ქრს. 2 ზედ. 109; ქილ. 57; (მომხეცვარავ, -ხარ, -რა), ზ. უ. случилосъ, სამ. სომხ. 168; (მოვხეცვებო, -დი), ზ. მირ. -რომლისაგანცა მოუხეცელი სარწმუნოებთა მადლისა მას, посредствомъ котораго мы получили достунъ къ той благодати, რომ. 5—2.

მოსხეცვა (მოვხეცვებო, -ხედი, მად. მოვხეცე), ზ. უ. ახლოს მივალ; მივუხეცებო, ზედ-დავეხმე მტრულად, დავეცემი; приступить, подойти близко; напасть, ლუკ. 23—36; ებრ. 10—22; 1 ქართლ. 429; სიბრძ. 48, საქმ. 23—13; ვეფხ. 918; შე-ვემთხვევი, случаться, დარეკ 139; ვეფხ. 918; მოუხედა კახეთსა, напалъ на Кахетію, მოუხედა ომი, произошла битва; და მოუხედა მას ერთი მწიგნობართაგანი და ჰრქვა, я подошелъ къ нему, одинъ изъ книжниковъ и сказалъ ему; მაც. 5—1; 8—2, 5, 19, გულს რა მოგიხდა, что ты имѣлъ въ виду, დაბად. 20—10; მომიხედებო, მომიხედი, მად. მომიხედი, панадаешь на меня; пристунаешь ко мнѣ, ავად მომიხდა ეს საქმე, я дурно повелъ это дѣло.

მოხეცვა, სხ. მოხეცვები; მოხეცვები; დაბად. 50—23; ისი. 10—3; 29—5; ლუკ. 19—44; 1 პეტრ. 2—13; 1 ქართლ. 298; (მოვხეცვავ, -დე), ზ. მ. დავხეცავ; ვნახავ, სნახავად მივალ; მოხეცვავ. შევე-წვი, თვალი და უური მიჭირავს ვის ზედმე; по-смотримъ на кого, взглянуть; მოხეცვ, павѣ-стить; პრირებ; მაც. 25—36; ფსალ. 13—2; რუსულ. 356, 413; ქილ. 488; დემეტრე მომხედა, Богъ явилъ мнѣ на помощь, რუსულ. 109, 649; უფალო ისმინე სიმართლს ჩემსა და მოვხეცვ ვედრებას ჩემსა, Господи услыши правду (мою) и внемли глазу моему, ფსალ. 16—1; მოვხედა სიმადლებს მხეველის თვისისა, იბო онъ прирѣхъ на смиреніе рабы своей; ლუკ. 1—78; მამ. რო-ლის მოვხეცვავ, когдаже вы павѣстите насъ, (მოვიხეცვავ, -დე), ზ. უ. შემოვხეცვავ, მოვიხე-

ლები: სნეულთათვის: უკეთ შევიქმნები, მოვიღონ, მოკვებრუნები; მოკვსჯობლები, оглупиться; получить облегчение, выздороветь; ვეფხ. 262;

მოსკეე, ს. житель уцели.

მოსკეთა, (ვკ), ზ. მ. отколоть.

მოსკელე, ს. მენ ან ზედამდები, чиновник; управитель, смотритель; ლსტ. 5; კარის მოსკელე, придворный чиновник.

მოსკელეზა (ვა), ზ. მ. დავახლებ, მოვასწრობ, შევხვლები, схватить, что пошло; заставить, пахотить; რუსულ. 891; ვისრ. 137; ერის. 44; შინ ვერ მოვახლელე, я не застал его дома, მოახლელა დრო, ошъ нашел удобное время, შინ ვერ მოახლელე, ты пезастанелъ меня дома, (ვიხლებ), სელში ჩავიგდებ; მოვასწრობ შინ; прибрать къ рукамъ; захватить; გორგ. 253.

მოსკელეთეზა (ვა), ზ. მ. სელში ჩავიგდებ, прибрать къ рукамъ; захватить, (მოვიხლებ), ზ. მ. იგივე; მომიხლეთა, ე. ი. სელში ჩამიგდო, ошъ прибралъ меня къ рукамъ, ვისრ. 17, 49; რუსულ. 303.

მოსკელოვენება (ვი), ზ. მ. მოვიხერხებ, მოვიგონებ, მოვავარებ, смастерить, умудриться, ухитриться; 1 ქართლ. 245, 442; 2 ქართლ. 72; იერემ. 2—33; მოვიხლოვენებ ღონეს, придумать средство.

მოსკერსა (ვკ), ზ. მ. სერსით მოვასწოებ, сжечь; отпалить, **მონასკერსი**, ს. отпалокъ.

მოსკერსე, ს. დახლოვენებული, ხერხიანი, искусникъ.

მოსკერსეზა, ს. სელოვენება, ხერხი, хитрость, умышле, искусство; умственная ловкость, изворотливости, ქილ. 474; (ვა) ზ. მ. მოვავარებ, მოვასლოვენებ, შევარჩევ, მოვავარებ, смастерить, умудриться, ухитриться, приладить; ვეფხ. 530: 720, განმ; ქილ. 151, 443; მეტი ველარა მოახერსა, ничего болше ошъ не могу придумать; ზუბ. კ. 34, 94; (ვუ), ზ. მ. მოვუვარებ, употребить противу кого хитрость, сладить, კაცია 86; ერისთ. 2—5, **მოსკერსებული**, მამ. хитрый, ловкий; удобный, приспособленный.

მოსკესა (ვკ), ზ. მ. стереж.

მოსკანჯა (ვკ), ზ. მ. панутаги.

მოსკელომა, **მოსჰელომა**, ნ. მოსკელომა.

მოსკედრება (მოვასველებ, -რე), ზ. მ. მოვარტყამ, попать, სიბრ. 129.

მოსკევე (მოვასვევ, -ვიე), ზ. მ. შემოვარავ, შემოვარტყავ, წავკვრავნი. обвинять, обвертывать, закутывать; მოვასვევ ან მოვკვვევ ხალხსა, окружить народомъ, ვისრ. 22; თავზედ მოვასვევ, навязать кому что на шею, თავზედ მოვიხვევ, понызать себя на голову; навязать на себя; ცამ ზურსი მოხვია, nebo завололась туманомъ; (მოვასვევი, -ხვიე), ზ. თვ. დავესვევი, შემოვევკრი; გარდავევვი, ჩვევსუტები; გარემოვევლები, გარემოვევცა, გარს მოვადლები; обвиняться; занутиваться; обвинять, прижать къ себе; окружить, обступить; ვეფხ. 225; 245, გველი მოვსვია სესა, змѣя обвила дерево, საქმ. 28 — 3; (მოვასვევ გზას), оставить одну дорогу идти по другой, обойти дорогу, **მოსკეული**, მამ.

обвинить; обвѣзавший; **მოსასვევი**, ს. чѣмъ обвиняють, завертываютъ, **მოსკევენება** (ვა), ზ. სხმ. შემოვარტყვივებ, заставить обвинить, რუსულ. 133; მოსკევისა, ს. обнять, **მოსკევენილობა**, იგივე მოსკევისა, ერისთ. 2—132; **მოსკედლ-მოსკეული** გზა, кривокопый.

მოსკეცა (ვკ), ზ. მ. მოვავაროვებ, сгребать.

მოსკეცა (ვკ), ზ. მ. მოვავაროვებ, მოვაქურებ, скопаять, 1 კორ. 6—8; მოსკეცა სახელისა, стяжать имя, славу; ვეფხ. 794; **მოსკეცით**, шахраюмъ, 2 ქართლ. 77, 174.

მოსკეცა (ვკ), ზ. მ. მოვკვვევ, მოვლო; გამოვსთლი, გამოვსჭვრეთ; выстрогать, выскоблить; выдолбить; ისაი. 44—12; (მოვასვევები, -ვიე), ზ. ვ. მოვილოვები; მოვარდები, бить выдолбленцу; отнать; მოვილოვებ, მოვკვმარავ. прибить пугъ къ кому, თელს გემსი არა მოვასვევებოდა რა, на корабль ничего неукосыладо изъ его рукъ, ზუბ. კ. 94, მოსკევილოვარ, я прибилъ, ишъ убѣжище, დამხლებელი შენდამი მოვასვევილო ვარ, Создатель! къ тебѣ я прибилъ; ვისრ. 303; **მოსკევილი** მაგალ. მთა, обривъ горы, დარეგ. 2, 116.

მოსკენა, ნახე **მოსნა**; **მოსკემა**, ნ. **მოსკემა**, **მოსუნა**.

მოსკერცა (მოვკვსერცე, -რიცე), ზ. მ. გავევრცე, продолжать, просверлить, იბზ. 40—21.

მოსკერცა (მოვკვსერცე, -რიცე), ზ. მ. შევსერცე, მოვსვამ წვენსა, отхлѣбать.

მოსი, ს. ხავსი, мохъ, ვეფხ. 1254.

მოსიბლვა (მოვკ), ზ. მ. გრძნებით შევკვრავ, обиворожить, околдовать.

მოსილვა, სხ. ნახე ქვეყნებისა, მოგზაურობა, обивороженіе; путешествие; ციმ. 7, (მოვიხლოვ, -ლე), ზ. მ. დავთვალოვებ, დავხვევავ; მოვილო ქვეყნებს; მოვკვსერცავ; осматривать; обисрѣвать; путешествовать; припрѣтъ; იერემ. 23—2; ლაბა. 23—10; ისაი. 26—22; საქმ. მ—2; ზორგ. მოვიხლებავ, უკეთ შევიქმნები, получить облегчение, выздороветь.

მოსისი, ს. მუხის ტყვი, მუნხარი, მღნარი; дубрана.

მოსლა (ვასლი, -ვასლე), ზ. მ. დავსცემ, приударить обо что, თავში მოვასლი, брону тебѣ къ голуу.

მოსლა (მოვასლი, ვასლე), ზ. უ. შევსწავ ვაფაზედ ჟეფას, жарить кофе.

მოსლართვა (ვკ), запутать.

მოსლტომა (ვლტები, -ტი), ზ. მ. სტომით მოვალ, прискакать, (მოვასლტები მაგალ ცხენსა), ზ. უ. შევასლტები ცხენსა, вскочить на лошаде, რუსულ. 422; ქილ. 480, **მოსმა**, ნ. მოსმე.

მოხმარება, სხ. употребление; помощь; (მოვასმარებ, -რე), ზ. მ. გამოვყენებ ვისზედმე, დავხარჯავ ვისზედმე, ვახმარებ, употреблять, на кого либо. издерживать на кого; (მოვიხმარებ, -რე), ზ. მ. გამოვიყენებ, ჩემს თავს ვახმარებ, ვირტებ, употребить на себя, издерживать, тратить на себя, მოვიხმარებ ხმალსა, употребить саблю; ვისრ. 43; რუსულ. 874; (მოვიხმარებ, -რე), ზ. თვ. ვუშველი, შევეწვი; დავხარჯებ ვისზედმე; помд-

მოსუსულებული ქოხი, ს. шалашъ.
მოსშვა (მოვსშავ, -შე კარი), ზ. მ. მოვშკეტ, კარს მოვშკურავ, затворить, запереть двери.
მოსშირება (ვა), ზ. მ. учашать; -ბით, часто.
მოსშო, ზედ. шертый, შავთ. ნწ.
მოსჩობა (ვა), ზ. მ. задумитъ.
მოჯაბნება (ვკსჯაბნები), ზ. თვ. тврять муже-ственно.
მოსწევა (ვახწევა, -წიე) ზ. უ. ძლივ მოვალ, доходить, достигать, (მოვსწევი, -წიე) ზ. თვ. ქვეშ მოვეცანები, понасть подъ, дожить.
მოჯაბრე, ს. ჯაბრის ან იხლის მქონე, иствитель.
მოჯადოვება (მოვიჯადოვებ, -ვე), ზ. მ. გრძნებით შევჭკრავ, მოვხიზღავ, околдовать; **მოჯადო-ვებული**, მიმ. околдованный, ერისთ. 2—268, 271. ჩონტ. 125; ვისრ. 158.
მოჯავრე, ს. сердитый; -რება, посордиться.
მოჯაღაბე, ს. მოსამსახურე, дворовые люди.
მოჯამაგირე, ს. ფასით ღატყრილი მსახური, наем-ная прислуга, работники; სამ. ვახ 227; სამ. სომხ. 376.
მოჯანება, ს. ამრეველი, ამშული, измучитель.
მოჯარვა (მოვიჯარვები, -ვე), ზ. ვ. ხალხთათვის: მოვატყულები, მოვიჯარვები, მოვჭკროვებები, стол-нитесь, (მოვიჯარვები, -ვე), ზ. თვ. გარშეშოვებს ვევი, окружить, რუსუდ. 163; ბუე. 17, მომეჯარ-ნეს, ე. ი. მომეხვივნეს ხალხნი, ვეფხ. 601, окру-жили меня.
მოჯახება (ვაჯახებ), ზ. მ. натолкнуть.
მოჯაჯვა (ვი), съезжиться; მოჯაჯული, мѣшкова-тый.
მოჯადენა (მოვიჯადენ, -დინე), ზ. მ. მოვისვამ, поса-дить подлѣ себя.
მოჯადობა (მოვსჯადები), ზ. უ. შვირედ ღავსჯადები, присѣсть, (მოვეუჯადები, -ჯადი ან -ჯადე, მოვეუჯადე), ზ. უ. ღვეუჯადები გვერდით. сѣсть новѣх; ვეფხ. 304.
მოჯერე, ს. შორიგე, очередной; (ვკმოჯერობ), ვკშორიგეობ, очередоваться.
მოჯერეკვა (ვკ), ზ. მ. смять; скомкать.
მოჯერიუტობა, упрямство.
მოჯერიითი, ს. ჯერიითობაში დასელოვნებული, джн-гитъ.
მოჯობება, **მოჯობნება**, **მოჯობინება** (მოვა-ჯობებ, ვამჯობნებ, -ნე) ზ. ვავუკეთებ, უკე-თესად შევიქმ, улучшать, (მოვსჯობლები, -ლი; მოვსჯობნლები ან მოვსჯობინლები, -ლი) ზ. ვდ. გავკეთებ; უკეთ შევიქმები; улучшаться; по-правляться въ здоровьѣ, ვეფხ. 886; 352; რუ-სუდ. 699; 311; 2 ქართლ. 540; მოჯობდა, ომი შექმლი, ე. ი. უკეთ გახდა და ომის შემდეგა მოე-ცა; онъ поправился и могъ вступить въ бой, ვეფხ. 607.
მოჯოჯვა (ვა), плестись, идти тихо.
მოჯორა (მოვსჯორი, მოვეჯორ), ზ. მ. ვავსქედ. მოვს-ჩრი, втѣснить, идавить, (მოვეჯორები, -ჯორე), ზ. ვდ. ხალხთათვის: მოვატყულები, გავტყულები, столнитесь, (მოვეჯორები, -ჯორე), ზ. თვ. გარშე-შოვებს ვევი, окружить, ვეფხ. 71, 1455; რუსუდ. 296.

მოჯუნდრუება (ვი), ზ. უ. проплясать.
მოჯუთოე, ს. ერთი წვეილთაგანი, ცოლი, ცალი, одна изъ пары; равный; парный, რუსუდ. 968.
მოკაზრე, **მოაზრე**, ზედ. შვიქრობელი, думаю-щий; განგებობანი, მიმხლომი, ирозорливый, пре-дусмотрительный. ისაი. 3—2, **მოკაზრება** (მო-ვიკაზრებ, -რე), ზ. მ. მოვიფიქრებ, придумать.
მპარავი, ს. ქურდი, воръ, მატ. 6—19; ვისრ. 69, 103; **მპარავობა**, **მპარაობა**, **მპარველობა**, ს. ქურლობა, поронство, кража, აღბ. 92.
მპარსავი, ს. მომპარსავი, лалаѣи, брадобрѣи.
მპირველობა, ს. пернество.
მპირველობი, ზედ. უპირველობი, პირველის ადგი-ლის მქონე; მენავეთ გამტე უზუტესი; ეტყ. 27—29; первопрнеставяющий; нь Св. Писанн: корм-чнй; корабельщнкъ.
მპოვნელი, ს. ვინც მოიპოვებს რასმე, находчикъ, изобрѣтатель, ვისრ. 135.
მპერობელი, ს. შთავარი, მფლობელი, მეზატონე, владѣтель; монархъ, самодержецъ; ისაი. 22—29;
მპერობელობა, სხ. მფლობელობა, владыче-ство, ტომ. 9.
მეავე, ზედ. ძმისნი გემო; ფრიად დამეავებულს ეწო-ლება ჭმამე, წმამე და კახანი, გარნა ტბილსა და მეავეს ერთად შევავებულსა მსე; кислымъ, მეავე ღვიბო, кислое вино; მეავე წყლები, кислая по-ды; მეავე სიყვარული მამულისა, кислой натрiо-тизмъ.
მეავება (ვა), ზ. მ. დამეავებ, окислять, (ვკმეავე-ლები, -ლი) ზ. ვდ. დამეავებები, киснуть, სიყვა-რული უმეავებათ, любви между ними ста-рится; ანტომ. 4—42.
მეამნობელი, ს. ეამნის მქობავი, ислаломщикъ.
მეაუნა, ს. მცენ. шавель.
მელავენება (ვა), ზ. მ. საქვეყნოდ ვიტყვი, გამოვა-ცხადებ, объявлять, оглашать, открывать тайну; ჭამს თავისსა ხვაშობას არა ვისთანა ამეღავენებლეს, ему неслѣдуетъ открывать свою тайну дру-гому, ვეფხ. 13; (ვე) ზ. მირ. გამოვეცხადებ, обя-вить кому, (ვკმელავენები, -ლი) ზ. ვდ. საქვეყნოდ გამოვეცხადებ, оглашаться, მიმელავენებს, обя-влять мнѣ.
მელღიბანი, ს. წუთხი, гной изъ ранъ, საბ. ლ.
მრადი, ზედ. მრული, არა სწორე, кривой, неров-ный; მრადი მრული, ზედ. кривоватый.
მრავალი, ზედ. ბევრი, ურიცხვი, უთვალავი, много-численный, многий, **მრავალჯერ**, ზ. მ. ბევრ-ჯერ, многократно, **მრავალდა**, ზ. მ. ბევრად, ურიცხვად, во множествѣ, **მრავლები**, სხ. умно-женіе, (ვა), ზ. მ. გავამრავლებ, гавაბევრებ, уве-личивать, умножать; (ვკმრავლები, -ლი) ზ. მ. გავბევრებ, умножать, 2 ქართლ. 433; ქო-ნება უმრავლები, имущество его увеличи-вается; **მრავლობა**, ს. ბევრობა, სომრავლე, мно-жество; многочисленность; მრავლობა ერისა, множество народа. 2 ქართლ. 307; **მრავლო-ბითი**, ზედ. ბევრობითი, множественный, მრავ-ლობითი რიცხვი, множественное число (грам.), **მრავლობითი**, ზ. მ. во множествѣ, ქოლ. 203; (ვკმრავლობ, -ლი) ზ. უ. მრავალი, ან ბევრი ვარ,

быть, находится во множествѣ; რუსედ. 233; ქილ. 160; მრავ. 22; **მრავალგზის**, წმ. მრავალგზის, многократно, **მრავალგვარი**, ზედ მრავალ სახე, многообразный, **მრავალგვარობა** (მრავალ-ვჭვარობა, -რე), წ. უ. მრავალ სახედ ვარ, быть разнообразным, მარტ. 9—2; მადლი უკვე მრავალ გვარობს, добрый дѣла многообразны; **მრავალ-ვეცი**, ზედ. ბევრვეცი, ნაჭერ ნაჭერი, многосложный, состоящий изъ многих частей; მრავალ კეცი ფარდა, завѣсь со многими складками. რუსედ. 173; მრავალ კეცი უნობა, многоэтажный домъ, **მრავალ-მთავრობა**, ს. многоначалие, многоначальство, 1 ქართლ. 306; **მრავალ-ჟამიერი**, ზედ. დიდი ხნისა, многолѣтний, **მრავალ-ჟამიერობა**, ს. многолѣтне, ციმ. 26; **მრავალ-სასტიდელი**, ზედ. ძვირფასი, драгоценный, იგავი. 3—15; მაც. 16—46; **მრავალ სახე**, ზედ. მრავალ გვარი, многообразный, 1 ქართლ. 309; **მრავალ-სახელი**, ზედ. многоименный, მრავალ სიტყვა, ზედ. многословіе, მრავ. 126; მრავალ ღონე კაცი, чело-вѣкъ многоиспытанный, снособный, 1 ქართლ. 362; **მრავალ ფურცელი**, ს. მცენ. იხიმა, **მრავალ ცნობიერი**, ზედ. ბევრის მცოდნე, мно-зпующій, მარტ. 2—122; **მრავალ ძარღვა**, ს. მცენ. подорожникъ, ზუნ. ლ. попутникъ, узко-листный; ერის. ლ. [ჩინთელ.

მრბეველი, ს. მარბეველი, ამარბებელი, опусто-
მრგვალი, **მგრგვალი**, **რგვალი**, ზედ. გარსემო თანასწორი თიხიერი კუთხეთა, круглый, მრგვალი სტოლი, круглый столъ, მარგვალი წელიწადი, круглый годъ, მრგვალი ხელი, круглый почеркъ; **რგვალი წამალი**, ს. მცენ. волкани, раст.; **Aristolochia rotunda**, ნ. წ. ლ.; 3. ფ. ლ. მრგვლივი, **მრგვლიად**, წმ. იმგრგვლივი, გარსემო, вкругъ, кругомъ, ვეფხ. 73; მრგვლიად დასწველი, სა-კვერთხი, всесоженіе, ლევიც. 23—12; ციმ. 58; **მრგვლივი**, **მრგვლიდი**, ზედ. მრგვლიად მბრუ-ნავი; кругоной, ვაქს. 83; **მრგვლივანი**, ზედ. რგვლის სახის მუქონი, мугловатый, **მრგვა-ღება** (ვა), წ. მ. რგვლის სახეს მივსცემ, кру-гилтъ, округлятъ; (ვმრგვალღები, -დი), წ. ვდ-ღავკმრგვალღები, რგვალი შევიქნები, округляемъ, **მრგვლება** (ვემრგვლები, -ლე), წ. თვ. გარსე-მოველები, окружать.

მრგველი, ს. დამთესავი, сѣятель, сажатель.
მრგველივა (მრგვლევას ვჭეოვი), წ. უ. გარსემოვი-ელი, обходить; ამბკ. 2—16.

მრე, ს. მომრევი, побѣдитель, ფსალ. 12—4; მრე ვექმნები, одержать побѣду, побѣдить, **მრეობა**, ს. მორევა, мѣлоуба, одолѣніе, побѣда, ქილ. 410.

მრეველი, ზედ. иѣшакующій, სამ. ვსც. შესავ.
მრეველი, **მრემელი**, ს. სამწყუსო; სამრეველო; при-ходъ, церковный; прихождение; **მრეველობა**, ს. приходжане, სამ. სომხ. 35.

მრეველი, ს. ცუქსი ნადირის მომრევი, сгонщикъ вѣрпей, ვეფხ. 596.

მრეშველი, ს. უესის მომჭრელი ცუქსი, дроно-сѣвъ, ისახ. 9—21; ქილ. 164; საბ. ლ.

მრეში, ზედ. გრემა, რუხა, წაბლის მოფერო, кан-тановый (цвѣтъ).

მრეცი, ნ. მრეცი.

მრეცხავი, **მრეცხელი**, ს. გამრეცი, მმურკენელი, прачка, გორც. 149.

მრეწავი, **მრეწველი**, ს. მომტეპი ხელ ფასითა ან სამუშაოთი, промышленникъ, пріобрѣтатель, на-живающій, **მრეწველობა**, ს. მოტეპა ფულისა შრომით, промышленность.

მრთელი, **მრთილება**, **მრთილობა**, ნახე მთელი, მთილება, მთილობა.

მრთილობა, ს. სიმართლე, правда, ვეფხ. 1354.

მრთივლი, ს. ვინც გრეხს, ან ართავს придлнннннн.

მრთილად, **მრთილივ**, წმ. ნ. მთილად.

მრთიფლობა (ვკმრთიფლობა, -ლე), წ. მ. მივართმევ საჩუქარს, приносите подарки.

მრიგავი, **მრიგებელი**, ს. გამრიგებელი, распорядитель, ქილ. 111.

მრიღებელი, ს. დამზოგავი, არ გამომეტებელი; шад-дшій, მარტ. 1—32; **მომრიღებელი**, кто уѣх-гаетъ кого.

მრისველი, ს. მარსავი, გამკრეჭი ცხოვართა, кто срижжетъ овецъ, საქმ. 8—32; მარტ. 1—88; და-ლაქი, цурюльникъ.

მრისხანი, ზედ. ანხლი, კაპასი, გულ-პილწი, гнѣ-ный, сердитый, злой; 2 ქართლ. 56; **მრისხა-ნება**, ს. გულ პილწობა, კაპასობა, гнѣвъ, злость, წ. უ. გულ ვკპილწობა, ვანხლობა, гнѣшатся, злится, ქილ. 509.

მრიცხველი, ს. ვინც აღრიცხავს, счетоводъ, счет-чикъ, **მრიცხველობა**, ს. ანგარიშის დაჭერა, сче-товодство, წლის მრიცხველობა, лѣтосчисленіе.

მრევენელი, ს. მოჭიდავე, борецъ, საბ. ლ.

მრეკვა, ნ. მურკვა; ისახ. 6—3.

მროკველი, ს. მოთამაშე, მოფუნდრუქე, тапцюръ.

მრომი, **მრომე**, **მრუმე**, ს. ხელად საჩინარი, პი-ლის მსგავსი; потемки; потусклый, გოდებ. 4—1; ქილ. 373; ან პრმა, елѣной, 1 ქართლ. 312.

მროქავი, ს. ქირთი გამცემი საქონლისა, отдающій въ наймы рогатыі скотъ, საბ. ლ.; **მროწი**, ნ. ბროწეული, ზუნ. ლ.

მროსველი, ს. მროცავი, უწმამურის მოლაპარაკე, болгунъ.

მროწეული, **მროწივე**, ს. ნახირი ზრახისა, стадо быковъ, დაბად. 26—14; რიცხ. 28—19; იოილ. 1—18; 2 ქართლ. 124, 296; მრავ. 163; ქილ. 202.

მროწი, ნ. ბროწეული.

მროწეული, ს. შესაკრავი ღილი, пуговица, за-стѣжка, გამოსლ. 36—31.

მრუდი, ზედ. უსწორო, არა მართალი; косою, кривой, неровный; неправый, неправдливый; ვისრ. 17, მრუდი ფიცარი, косая доска, მრუდი ფეხები, кривыя ноги, მრუდი გზა, кривая дорога; მრუდი კაცი, чело-вѣкъ неправдливый, ვეფხ. 1058, **მრუ-ღად**, წმ. კრиво, неровно, **მრუღება**, წ. მ. ვკტრეხ; უსამართლოდ ვიქვევი, кривить; кривить правосудіемъ, ვეფხ. 187; (ვმრუღები, -დი), წ. ვდ-ვიგრიხები, უსწორო ვსდები, кривитьсѣ; თავი ვმრუღებოდა, считалъ себя неправымъ, ვისრ. 153.

მრუმი, ნ. მრომი; **მრუმება** (მომრუმება თვალს). ზ. უ. თვალის სინათლე მაკლდება, глаза притупляются, ქლ. 284.

მრუსი, ს. მცენ მერსნი, მურტი, мирсна, миртъ.

მრუსი, ს. მემრუსე, прелюбодѣи, **მრუსება**, ს. ცოლა წინააღმდეგი 7 მცნებისა, прелюбодѣяи, ვეფხ. 10; (ვა), ზ. მ. სიძვობას ვაქმნევიგებ, заставить прелюбодѣйствовать, **მრუსობა**, ს. სიძვა, прелюбодѣяние, მაგ. 5—32; გალატ. 5—19; (ვკ), ვომრუსე, -სე), ზ. უ. ვსიძობ, ვკვობობ, прелюбодѣйствовать.

მრქენელი, ს. მწროლელი; მორქინალი ხარი, бодливый.

მრღვეველი, ს. დამრღვეველი, დამაქცეველი, разрушитель.

მრჩეველი, ს. მცნებელი, მზრახველი, совѣтник, ვეფხ. 185.

მრჩვალი, ს. მომრჩვალი, утопленникъ, ვისრ. 146.

მრჩობლი, ზედ. ორკეტი, ორწილი, ერთი ორად; двойной, сугубый, გამოსლ. 25—3; საქმ. 12—6; 2 ქართლ. 392; **მრჩობლი**, **მრჩობლიად**, ზ.ხ. ერთობორად, вдвойнѣ; მრჩობლი კეტი კარი, двойнымъ дверим, ქართლ. ქრისტ. 2, 183; ტიმ. 34; **მრჩობლიედი**, ზედ. ორწილი, ორკეტი, двойной, ქლ. 311, 652; მრჩობლევა (ვა), ზ. მ. ერთი ორად გავსელი, удвоивать, усугублять, ეფეკ. 21—14; კავშ. 58; ზედ. ვამრჩობლი, къ этому я присоединяю, მარტ. 2—4; (ვიმრჩობლებ, -ლე), ერთი ორად გავისლი, удвоить себѣ, სპ. ლ. **მრჩობლიობა**, ს. ორობა, ორკეცობა, двойственности, (ვკმრჩობლობ, -ლი), ზ. უ. ერთი ორად ვსდებო, удвоиваться. მარტ. 1—5.

მრჩოთელი, ნ. მრქენელი; სპ. სომხ. 244, бодливый.

მრურჩნელი, ს. შემამენელი, მავზლარი, ваушникъ, донощикъ, ისუ ზარ. 28—15.

მრწამსი, ს. სიმყოლო, აღსარება სარწმუნოებისა, символъ вѣры.

მრწემი (უმრწემის), ზედ. მერმე შობილი, младший (братъ); მარტ. 9—35; ფსალმ. 151; დან. 13—26; **მრწემობა**, младость.

მრწმენი, ზედ. დამგერებელი, вѣрующій.

მსაგრობი, ს. მოსაგრე, воинъ, ратникъ.

მსაზრავი, ზედ. მფიქრებელი, предполагающій.

მსაზღვრავი, ს. ვინც განსაზღვრავს, разграничитель.

მსამობი, ს. სამმდგომი; тристатъ, военачальникъ, ეფეკ. 23—23.

მსასოებელი, ზედ. მოსავი, იმედუელი, вѣрующій, падѣющійся; სპ. ლ.

მსაშობელი, ს. მშობელი დედა, родительница, იერემ. 20—17.

მსასავი, ზედ. გამომსატველი, рисующій, ვეფხ. 1558.

მსასობელი, **მსასობი**, ს. მიმოსი, წარმომადგენელი თეატრისი, актеръ, ვეფხ. 119, გან. თ.

მსასლობელი, **მსასლობი**, **მსასლობარი**, ზედ. მოსასლი ერთის აღტილისა, житель, обыватель, სპ. ვანტ. 17.

მსასრვალი, **მსასრველი**, ს. შემლოცავ, გრძნე-

ბით შემკვრელი, обаятель, очарователь; ისაი. 47—9; დან. 1—20; ლევიტ. 19—31; სიზმრის აღმსენელი, спотолкователь, ფსალ. 57—5; ჩონგ. 123.

მსასურება, ს.ხ. служение, служба, ღვთის მსასურება, богослужение, საქმ. 20—25; 1 ქართლ. 478; რომ. 15—29; 1 ქართლ. 30; გუგუ. 28; (ვიმსასურებ, -რე), ზ. მ. მსასურად ან სამსასურებლად მივუნებ, заставить служить кому, 1 პეტ. 4—10; სომხ. სპ. 345; (ვიმსასურებ, -რე), ზ. მიჩ. ვაიძულე რომ შემსასუროს; заставить служить себѣ, სპ. ვანტ. 261, ვეფხ. 1012; მარტ. 10—45, ჩემი თავი იმსასურეთ, заставьте меня служить вамъ; (ვკმსასურებ, ვიმსასურებ, ვემსასურებო), ზ. მ. აღვასრულებ ვისისამე ბრძანებასა, ვარ ვისისამე სამსასურესი; ან შევეწვევი, წარვემართებ; служить; быть полезнымъ кому; помогать, способствовать, ვისრ. 37; ეკლესიურს ღოაცვს გარდავილი; служить обнѣдну, молебень; ლუკ. 1—23; ან თაყვანის ვკსცემ, поклониться, საქმ. 17—22; 25; ვისრ. 176; 1 ქართლ. 43, 44.

მსასურე ან მემსასურე, **მსასურე**, **მსასურე** მიწ; ლუკ. 17—9; **მსასურებინება** (ვა), **მსასურე**, **მსასურე** და, заставить служить; რუსულ. 255; **მსასურეობა**, ს. აღსრულება სამსასურისა, служба, служение, მსასურეობა იკისრეს, взяли на себя отправлять службу, გორგ. 90; **მსასურეული**, ს. მომსასურე, служащій, 1 ქართ. 181.

მსასური, ს. მსკლებელი, მოსამსასურე, слуга, служитель, მაგ. 22—13; ლუკ. 1—2; გუგუ. 13; ან ჩამომავალი ბველი ნამსასურთა ჯარის კაცთა, რომელთაც სისწლი დაეურვოდათ 240 მანათი; служащій; потомки древнихъ военпослужившихъ, и по закону пользующіеся особыми правами противу крестьянъ, სპ. ვანტ. 32.

მსაგუელი, ს. მოსამართლე. судья, **მსაგუელი მსაგუელი**, **მსაგუელი უხუცესი**, главный судья, **მსაგუელობა** (ვკ). ზ. უ. მსაგულად ვარ, ნიხს судью, **მსაგუელობა**, ს. მსაგულის თანამდებობის აღსრულება, отправленіе судейской обязанности, რუსულ. 263, 2 ქართლ. 51.

მსგავსად, ზ.ხ. მის სახისებრ, подобно.

მსგავსება, ს. ერთ სახეობა; ქლ. 582; დაბად. 1—11; 12; ფსალ. 143—12; ს. подобіе, сходство, (ვა), ზ. მ. შევადარებ, შევამსგავსებ, უიოდობლით, сравнивать; სპ. ვანტ. 157; (ვემსგავსებო, -სე); ვკმსგავსდები, -დი), ზ. თვ. შევედარებო, походить, уиодобляться, მემსგავსება, похожъ на мени, ფსალ. 82—2.

მსგავსი, ზედ. დარი, მის სახისებრი, подобный; похожий; მაგ. 20—1; ფსალ. 85—8; ვეფხ. 1318; -შემთხვევა, подобный случай; მსგავსია, онь подобенъ (ест), მსგავსი ეამისა, ე. ი. რაც იმდროს შეეფერებოდა, ვეფხ. 917; но обстоятельствамъ того времени; **მსგავსიერი**, подобный, схожіи, აღბ. 92, 33; ქლ. 251; **მსგავსებითი**, ზედ. სადარო, уиодобительный.

მსგეფსი, **მსგეფსი**, ს. სწორი, სწორი ერთი კვირისა, წლისა; შურის კვირა, ხსნილის კვირა; ერთი კვირა, შვიდი ღლე; ровно педѣли, годъ; педѣли

сплошная, вседневная недѣля; недѣля, седмица, семь дней; ვეფ. 930; კათლ. სამ. 9; სიბრძ. 105; მსკვეფი ქრისტეს ვნებისა, страстная недѣля, 1 ქართლ. 276.

მსევანი, ს. მფრინველია, საბ. ღ. 2 სჯული. 14.

მსერობელი, ს. სერის მჭამელი, закусывающих, დაბად. 43—33.

მსება (ვაშვებ, -სებ), ზ. მ. უკვამსებ, наполнять.

მსვენი, ს. სვლიკის მსვაგის, ищущий, ლევიკ. 11—30; იგავი. 30—26.

მსვენლომი, ს. ისვრო, მიწის ღომი, жарко сажа, ლევიკ. 11—30, родъ ищерицы, мигала; родъ наука; муравынный левъ; ერის. ღ. ბუნ. ღ.

მსველელობა, ს. хождение.

მსვერელი ჭირი, ზედ. მომსვერელი, губительный; губитель; ს. მომსვერელი სენი, губительная бо-лѣзнь.

მსთავად, ზ. მ. არგ; მალე, рано, ლუკ. 24—1; გუგ. 27; 2 სჯული. 7—4; 11—17.

მსთვედი და მცხვედი, ს. დილის ან საღამოს წვიმა, равный пав поздний дождь, ოსე. 6—7; იაკობ. 5—7; იერემ. 5—24; 2 სჯული. 11—14.

მსთვებელი, ს. უფრანის მომკრეფი, ისაი. 32—10; собиратель винограда.

მსთველი, ს. დამრთველი ძაფისა, приха.

მსთობა (ვიმსთობ, -ვიმსთვებ), ზ. ვესწრობ, მოვასწრებ, აღრე მივალ, предвлять, ускорить, დაბად. 19—24; ფსალმ. 67—24.

მსინჯავი, ს. გამსინჯველი, разсматриватель.

მსიტყველი, ს. სიტყვიერი, словесный; **მსიტყველობა**, ს. სიტყვიერება, даръ слова, -გულში, дума, мысль, ლოდ. 58.

მსიძავი, ს. მებავი, прелюбодѣи.

მსმელი, **მსმეველი**, ს. მემთვალე, лото, пльница, ვისრ. 5, 2 ქართლ. 557; ჩემი სისხლის მსმელი მტერი, кровожадный мой врагъ, ქილ. 562; ვისრ. 34; **მსმელიობა**, ს. დაღვევა ღვინისა, მომთვრალობა, пьянство, მირიან. 103; დაბეჭდილშა.

მსმელი სობითა, ს. მენავე ნიზის მსმარებელი, гребенъ.

მსმენელი, **მსმენი**, ზედ. მომსმენი, слушатель, მსმენლობა, ს. სმენა, слухъ.

მსოფლიო, ზედ. საქვეყნო; სოფლელი გლეხი კაცი; публичный; поселяиный, простоядиный; -კრება, ислепский соборъ, მსოფლიო საქმე, мирское дѣло, ქილ. 694; მსოფლიოთ კრებული, мирская сходка, **მსოფლიური**, ზედ. საგლეხო, сельский; свѣтскій.

მსპარაზნობელი, ნ. მოასპარეზე, შავთ. 4.

მსრბოლი, ზედ. მორბედი, მორბენალი, მალე მსრბოლი, бѣгунъ, гонецъ, **მადლე მსრბოლი**, скороходъ, სიბრძ. სოლ. 5—11; **მსრბოლობა**, ს. მსწრაფლი სიარული, скорое хождение, 1 ქართლ. 269.

მსრველი, ზედ. მომსვერელი, губительный; губитель; -სენი, моровая язва, ნ. მსვერელი.

მსროლი, ს. გამსროლი, стрелецъ, стрелокъ, -საგლეხლოსა, закидывающий арканъ, რუსულ. 450; **მსროლილობა**, ს. სროლა, стрѣльба.

მსცენავი, ს. ვინც უმცვენს, свистунъ.

მსტოვარება, ს. გამსტრობა, თვალის ქერა, лазутчество.

მსტოვარი, ს. აუშავი, გაგზავნილი დასაზვერავად მტერთა ქვეყნისა და ლაქართა მათთა, соглядатай, лазутчикъ, шпионъ, ზოგჯერ. დარაჯა, стражъ, დაბად. 42—13; ისუ. 6—24; ოსე 9—10; ებრ. 11—31.

მსტოვარი, ს. ლღვია ერთგვარი, смоква, ერისთ. ღ.

მსტრობა (ვიმსტრობ), ზ. უ. ვგავსუშობ, шпюнить, ცობ. 10—10.

მსუბუქი, **სუბუქი** (სპარს.), ზედ. არა მძიმე; ადვილი; легкий, не тяжелый; но трудный; იერემ. გოდება გვერდი 14—142; ისაი. 18—2; მაც. 11—35; მსუბუქნი სხეულნი, легкий тѣла, მსუბუქი ძილი, легкий сонъ, მსუბუქი საქმელი, легкая пища, მსუბუქი ტკუის პატრონი, გონება მსუბუქი; ძელონჩქუხე ნედალხაო უმა, 2 ქართლ. 510, **მსუბუქად**, ზ. მ. ადვილად, легко; **მსუბუქება** (ვა), ზ. მ. მსუბუქად ვჭვოვ; ვადვილებ, ძლავთ ლეკიმთ; облегчать, (ვა) ზ. მინ. გავიადვილებ, облегчить себѣ; (ვჭმსუბუქებ, -ლი), გავადვილები, стапюнитья легкимъ, ვუმსუბუქებ, облегчаться, ვეფ. 980; (ვემსუბუქებ, -პე) ზ. თვ. მსუბუქად ვეჩვენებ, казаться легкимъ, სიბრ. 36; **მსუბუქობა**, ს. ადვილობა, სიადვილე, легкость, малонамътность; უესვ. გ. მ. სამართლ.

მსუდრავი, ს. მკვდარი მოსველი, кто падѣнаеть на усопшаго саванѣ.

მსუნავი, ს. ავმუცვლა, ხარბი, გაუმძალარი, жадный, прожора, обжора; კაცია 29, მსუნავის აშშული, возбуждающий аппетитъ, жадность, ქილ. 177, **მსუნავობა**, ს. სიხარბე, გაუმძალრობა, жадность, (ვესუნავობ, -გე) ზ. უ. ავმუცვლობ, обжираться, жадничать.

მსუნევენი, ს. თხელი პურები უფოვარი ერბოლი ნამცხვარი, იერემ. 44—19; ხშიალი; опрѣсновъ, прѣсный хлѣбъ на маслѣ.

მსუსხავი, ზედ. მწველი მავალ. ჭინჭარი, жгучий (жаренна).

მსუფვეი, ზედ. მეოფი სუფევასი, блаженный, ციმ. 170.

მსუქანა, ს. მცენ. დანღური, портулакъ.

მსუქანა, ს. თეთრი მიწა, მაგნეზია, магнезия.

მსუქანი, ზედ. გასუქებული ცხოველი ან ცხმიანი საქმელი, жирный, მსუქანი სორცი, жирное мясо, მსუქანი მიწა, жирная земля, **მსუქება** (ვა), ზ. მ. გავსუქებ, ძლავთ ჯირხმთ; откармливать, утучнять; (ვმსუქებ, -ლი), ზ. ვდ. გავსუქებ, жирѣть, утучняться, кормя. 121.

მსუფი, ზედ. მსუქანი ანთოიერი საქმელი, жирный; сметный; ისაი. 30—28; **მსუფება** (ვემსუფებ გულსა), ზ. უ. გულზედ გავსეჩებ, სიმსუქნით გულს ავურევ, отягощать желудокъ жирнымъ.

მსუიღველი, ს. ვინც უიღვლობს, მუსუცარი, покупщикъ.

მსწავლი, ს. მასწავლებელი, учащій, ლოდ. 106.

მსწრაფება (ვა), ზ. მ. ვაჩქარებ, торопить.

მსწრაფდი, ზ. მ. სწრაფად, снѣжарод, скоро, по-снѣжно; сѣйчасъ, тотчасъ; ისაი. 14—1; ლუკ.

1—39; 2—16; **მსწრაფლი**, ზედ. სწრაფი, ჩქარი, მალი, скорый, поспынный, **მსწრაფლობა**, მსწრაფობა, ს. სისწრაფე, სიჩქარე, скорость, поспынность, **მსწრაფდებელი**, спышайи.

მსწრობი, ზედ. მომსწრობელი, поспынный, ვეფხ. 714.

მსჭვალვა (ვმსჭვალავ, -ლე), ზ. მ. ვჭკრეს, ვჭკრუნხავ, ვსანგავ (სენით); დავლურსმავ, ლურსმით დავკრავ; привоздить; коробить; корчить; сводить, ათსი ისარი გულს უმსჭვალვდა, тмсычу стрылъ кололи ему сердце; ვისრ. 47.

მსხალი, ს. მცენ. груша (плодъ и дерево).

მსხდარი, **მსხდომარე**, **მსხდომი**, ზედ. მჯდარი, сидяиий, ქილ. 674.

მსხემა (ვისემ, -მე), ზ. მიჩ. დავიბინავებ, поселиться, იერემ. 50—41; მსხემა, დაბინავება.

მსხემი, ს. უბინაო კაცი, მწირი; უცხო, скиталецъ, странникъ; пришелецъ, поселенецъ; ფსალ. 38—13; 104—12; ლევიტ. 25—44; დაბად. 15—13; 47—4; მსხემ ვეჩნება, поселится, **მსხემობა**, სხ. მწირობა, უცხოება; დაბად. 28—4; სსლკარობა, დაბად. 50—8; путешествие, страствие; принитие оспыдой жизни; семейство, домъ, ზაქარ. 9—12; (ვ)სხემობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭმწირობ, ვეცხოვრობ, странствовать, снйтаться, დაბად. 47—9; ეფთკ. 14—7, ვჭსტხოვრებ, ვჭხინობ, обитати, жити, დაბად. 32—4; (ვი)სხემებ, -მე), ზ. მიჩ. ვჭხინობ, обитати, დაბად. 47—10, მე)სხემეს, поселялись у меня, ისაი. 54—15.

მსხეპელი, ს. მომკრევი ხილისა, ამოს. 7—14, со-братель ягодъ.

მსხვერპლი, ს. შესაწირავი; ზვარა, სამღუთოდ დასაკლავი პირუტყვი, ან ძღვენი, საზორავი; жертва; приношение; წარმართი შესწირავდნენ კერპთა მსხვერპლს, язычники приносили жертву кумирамъ; მსხვერპლად დასდო თავი თვისი მამულითსათვის, онъ пожегъ собою собою отечеству, უხისსლო მსხვერპლი, ე. ი. ახალ აღქმას შინა ეწოდების საღუთოსა ლიტურგიასა, რამეთუ წმინდა საღუმლო სისხლისა და ხორცისა ქრისტესისა დაეცეპის ნაცვლად ძველისა სჯულისაებრ შესაწირავთა ცხოველთა; ებრ. 9—7, 8; 10—4, 5; безкровная жертва, მსხვერპლის საცავი, ს. საცავი წმინდისა საღუმლისი. ე. ი. ზიარებისა, дарохранительница. მსხვერპლის შეწირვა ზ. მ. ვჭზორავ, ვუმსხვერპლებ, приноситъ жертву, **მსხვერპ-ლეობა**, მსხვერპლად (ვ)მსხვერპლად, -ლე), ზ. მ. მსხვერპლს შევჭწირავ, жертвовать, приносить жертву, (ვე), იგივე; მსხვერპლთა (ვა); იგივე მსხვერპლად (ვჭ), დაბად. 46—1.

მსხვილი, ზედ. სხვილი, მრქელი. толстый; крупный; -ხე, толстое дерево, -კაცი, толстякъ, -მუ-ღი, толстое сукно, -ხმა, баетъ, -ჰაფი, толстая пята, **მსხვილ-მსხვილი**, крупноватый, **მსხვილი მარღვები**, ს. თავი, мышиц; **მსხვილეობა** (ვა), ზ. მ. ვასქელებ, дѣлать толстымъ, (ვ)მსხვილეობი, -ლი), ზ. ვდ. ვსქელებობი, толстѣть.

მსხვრევა, სხ. ломка, (ვა), ზ. მ. ვამცვრევე, ვლეწ, ломать, бить въ дребезги; (ვ)მსხვრევი, რიე), ზ. ვ.

ვიმცვრევი, ломаться, **ნამსხვრევი**, ს. обломивъ, щебень.

მსხილაობანი, ს. უურმენია, ბაქრ. 229, 182.

მსხირბანე, ს. ზილი, კრინი, წერილ სმა, алытъ. ნ. ჩ. ლ. ნ. ჟირი.

მსხირპავი, -პველი, ზედ. გამჭიმავი, кто расти-гиваетъ.

მსხმელი, ს. დამსხმელი, кто разливаетъ, ან ნაყოფის მომცემი, приносяиий плодъ.

მსხმილი, **სხმილი**, ს. მწერო კვერცხები, яйца па-стыкомыхъ. [ზმო, смыш.

მსხმო, ს. მრავალ მუწუკი, პარცაცვი, ერთსა ჭქვიან **მსხმო**, **მსხმოიარე**, ზედ. ხილის მომცემი, ნაყოფიერი, плодovitoe (дерево), ქილ. 201; ზუნ. ლ; ზუნ. კ. 136, მსხურევა, ნ. მსხვრევა.

მსაჯულობა, ს. მოსმართლობა, исполненіе су-дейскихъ обязанностей; (ვჭ), ზ. მ. исполнить су-дейскихъ обязанностей.

მსჯავრი, ს. სამართალი; განგებულობა ღვთისა; судъ, приговоръ; судья, опредѣленіе Выш-няго; 1 ქართლ. 273; რიგები 36—13; ისაი. 32—16; **მსჯავრობა**, ს. სამართალი, судъ, გა-მოსლ. 28—29; 1 ქართლ. 273.

მსჯელი, ზედ. გამსჯელი, მჭობელი, рассуждаю-ში, მსჯელი გონება, разсудокъ, ვეფხ. 1219; მსჯელობა, -ს. ზჭობა, сужденіе, рассужденіе.

მცანჯველი, ს. მცველი, მწვალებელი, мучи-тель, потязатель; მაც. 18—34; **მცანჯველო-ბა**, ს. წვალება, мучительство, мученіе, რუს. კან. 2.

მცარვალი, ს. სელო-ჯოხინი, ბოქოული, იასული; ნასაღი, ჯვალთი; городской служитель, городо-вой; ძაღვ; საქმ. 16—35, 36; -**ლობა**, ს. მცან-ჯველობა, тиранство.

მცაცებელი, ს. მკრეხელი, грабитель. -მცელი, хищный волкъ; დაბად. 49—27; **მცაცებლობა**, ს. მკრეხელობა, грабительство, грабегъ; (ვ)მ-ცაცებლობა, -ლე), ზ. უ. ვჭმკრეხელობ, грабить.

მცე, ს. სძისა ან საჭმელის მოზარე, თანა მერხე. ძაღვ. ძუძუს მცე, молочный братъ; პურის მცე, кто съ ѣмъ держитъ общій столъ, ციმოთ. 12; მარკ. 6—39; **პურის მცეობა**, ს. ერთად მკეპუ-რეობა, наѣмობа, ქილ. 312; держаніе общаго стола.

მცევანი, ს. რქა ვაზისა, მსხმო, მრავალ-მარცველო-ვანი უურმენისა, კოწახურისა, ჯონჯოლისა, მოცხა-რისა და სხ; გარნა უურმენის მცევნის კერპოსა ეწო-დება კუფხალი, და უმცერესსა კიმელი; яствъ ви-поградная и т. и.; დაბად. 40—11; 2 სჯული 32—32; ისაი. 18—5, **მცევან-დიდი**, უურმენია ბაქრ. 229.

მცევბარი, ს. მომცევი ლაშქარი, войско пасту-пательнос, 4 მეფეო. 13—20; დაბეჭდილს დაბად. არ იპოვება ეს სიტყვა; საბ. ლ.

მცერ-დაცემული, ზედ. მცრისაგან მეს-დაცემული; пораженный врагомъ, ვეფხ. 349.

მცერი, ს. ავის მღობი, მავნებელი, врагъ, ქილ. 340; ფსალ. 8—8; 8—2; არაკი: ცოცა მცერი ცეცესლსა ჭკავს ნაცარში დამალულსა, არა ჭჩანს, რა გაქეპო-ხელს დაგწვავს; ვისრ.

მცერიანი, ზედ. გასულელებული, одурный, ვისრ. 9, 13, 22, 58, 72, 163; ან მტრული, враждебный, ანდ. 12; ვისრ. 178.

მცერება (ვა), ზ. მ. მტრად გავხდი, გადავჭვილებ ერთმანეთს, посетить вражду, **მცერობა** ნახე **მცრობა**; 2 ქართლ. 432.

მცერფავი, ზედ. ღამთრგუნავი ფენის ცერფით, пошпатель.

მცესი, -ზელი, ს. მაგალ. სიტყვისა, нарушитель.

მცესიარე, ზედ. ვისაც საცვიარი ჰქსტეს, აწუხებს (თქმის მშობიარეთა თვის); кого ломить болвань (въ особенности по время родов).

მცვერება (ვა), ზ. მ. пылить, панылнить.

მცვერი ს. ქარცილი, კორიანცილი, ქარისაგან აქვერული მიწა ან სილა, пыль, прах, მცვერის აყენება, ღოდინა, подить пыль, пылить, (ვმცვერები, -ლი), ზ. ვდ. ავმცვერები, ავიშლები ავდგები მცვერი, пылиться.

მცვერიანი, ზედ. მცვერით სავსე, пыльный, ვისრ. 15; მცვერება (ვამცვერებ, -რე), ზ. მ. მცვერს ავადგენ, ღოდინა, подить пыль, пылить, (ვმცვერები, -ლი), ზ. ვდ. ავმცვერები, ავიშლები ავდგები მცვერი, пылиться.

მცვირთველი, ს. მტერი, кто держит что, 1 ქართლ. 439.

მცვერვა (ვა), ზ. მ. ვლეწავ, ვამსხვრევ, ვტეს წვრილად, ломать, бить; (ვამცვერვი, -რე), ზ. ვ. ვილეწები, ღომათსა, биться, **ნამცვერევი**, ს. ნამსხვრევი, ნალეწი, обломки, (მემცვერვა, -რია), ზ. მირ. მემსხვრევა, ღომათსა у мещи, бьется; დავრ. 133.

მცვრიანი, ნ. მცვერიანი.

მციერი, ზედ. თავ მუწუკიანი, თმა დაცვიებული, паршивый; ძლიერი; 4 მეფ. 2—21; ეფეკ. 29—18;

მციერობა, ს. თავ მუწუკიანობა; ქანლობა; паршивость; ძლიერობა; მციერება (ვმცვიერები, -ლი), ზ. ვდ. თავ მუწუკიანი გავხდები; გავქანდები; становиться паршивым; лезеть, лезинуть.

მცილი, ს. აგარაკი ან ბოსტანი, завешено поле; огород; მაგ. 13—31; ბარუქ. 6—69; ზუნ. ლ; ბალი, ვეხანი, фруктовый сад, виноградник; იოან. 18—1; 19—41; მარკ. 2—192.

მცირალი, ზედ. ცრემლის მღვრელი, влающий.

მცკაველი, ს. ზომა გაშლილის ხელისა, ცერის მწვერვალით წყის მწვერვალებზე, илденъ, чернорть аршина, გამოს. 98—16.

მცებარუნება (ვი), ზ. მ. გამოს ვიღებ, ვიგებ, ვიკებ, ვიკებროლებ, услаждать, вкусъ, вкусить, ზუნ. კ. 123.

მცკედი, ს. ფეტვის ბურღი, выжимки отъ преса, სპ. ლ.

მცკეფრობა (ვმცკეფრები, -რე), ზ. თვ. ღვეწვევა, наертываться, სპ. ლ.

მცკივანი მცკივანული, ზედ. ვისაც ჰქსტავა რამე; თანა მლოზობი; большои; соболъзнующий; **მცკივანულება**, მაგალ. გულისა, თანა მლოზობივლობა; соболъзнование, 1 მეფე. 22—8; ანდრ. 65; ან ცვილილი, блях, ერისთ. 120; გულ მცკივანი, сердобный.

მცკივანულება, ს. ბოლა.

მცკიცი, ზედ. მაგარი ან ძლიერი; твердый, крѣпкий; непоколебимый, постоянный; მცკიცი ქალაქი, крѣпкий город, მცკიცი პირის მიცემა, дать кому вѣрное слово, მცკიცი ქრისტიანე, твердый, непоколебимый христианинъ, **მცკიციად**, ზ. მ. твердо, крѣпко, непоколебимо, **მცკიციება** (ვა), ზ. მ. ვამაგრებ, სიმაგრეს მივცემ, განაძლიერებ; ღვაძლიერებ, დავაწმუნებ, укрѣпить, усилить; утврждать, скрѣплять, (ვიმცკიციებ, -ცე), ზ. მირ. დავიმცკიციებ, დავინარჩუნებ, უკრძინა за собою, (ვე), ზ. მირ. დავუმცკიციებ, утврдить за кѣмъ либо что, ვიმცკიციებ, ты доказываешь мнѣ, (ვიმცკიციები, ვიმცკიციებები, -ლი), ზ. ვდ. ვამაგრებ; ღვაძლიერებ; укрѣпляться; утврждаться; მარკ. 1—88.

მცკიცვა (ვმცკიცვავ, -ცე), ზ. მ. ფქვილს გავსერი, მოვაშორებ ჰატოს, გავმცკიცვავ, просѣять.

მცენარი, ზედ. უმარილო, უმეფო, მქონი ბუნებითს გემოსი შეურევენლად, прѣсный, -წული, прѣсная вода, -რე, творогъ.

მცუფოღვარე, ზედ. აუვაებული მუწუკი, соимный струнъ, სპ. ლ. გამოსლ. 9—11.

მცლაში-მცლუში, ს. ცლოშნა, უტკანი კოცნა, чмокаше, ვეფხ. 10.

მცოღვარება, ს. გამოქცევა, бѣгство.

მცრეფებელი, ს. მიმფრეხელი, ласкателъ; მცრიანი, ნ. მცერიანი.

მცრიობადი, ზედ. აღმასფოთებელი ან აღსფოთებული; вызывающий гнѣвъ; возбуждающий, раздражающий; ან საწერტელი, დეზი, стрекало, шпоры, ოსე 4—16.

მცრობა, **მცერობა**, ს. ვრამდა, ვეფხ. 37; მცრობით, по враждѣ, (ვმცერობ, ვმცრობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვსტდილობ რომ ვისმე მვირი შევამთხვივო, ვრამდობა, бить кому врагомъ, ძლიერება; (ვემცერები), იცივე ვმცრობ; (ვემცერები, -ლი), ზ. ვდ. გავემცერები, начивать враждовать.

მცრული, ზედ. სამტრო, враждобный, пошпительскій, **მცტრევა**, ნ. **მცვერვა**.

მცუტე, ზედ. მცტად მლაშე, пересолонный, **მცუტეა** (ვა), ზ. მ. მარილის მეტს ვაძლევ, пересаливать, ან ვამღვრევ, мутить (воду).

მცუტებარე თავისა, ზედ. თავის მცუტეელი, გამოშექვევი, бьющий себя по голоу, მარკ. 1—36.

მცუვენავი, **მცუვენვარე**, ს. მკრეხელი, მმარცველი, грабитель, **მცუვენველობა**, ს. მარცვა, грабежь, разбой, ვეფხ. 1217, განმ. თ; მარკ. 1—118.

მცუენანი, **მცუენარი**, ზედ. მცტორი, ცრუ, лживый, ложный; ღუხუ, обманщикъ, გუჯ. 18; დან. 1—8; 1 იოან. 1—10; 2—21; -ქრისტი, ღვ. ხრისტი, მარკ. 13—21; მცუენად გამოვანენ, იოან. 5—11; выставить лжецомъ.

მცუენარი, ს. ტუუბი, близнецъ, ვისრ. 20.

მცუუნება (ვა), ზ. მ. მცუუნად გამოვანენ; გავცრუვებ, ვამცელ; обличать по лжи, уличать кого; (ვიმცუუნებ, -ნე), ზ. მ. ბედილად მოვიქცევი, იძინებ, снодличать; 2 ქართლ. 294; თუ შენ ჩვენზე არ იმცუუნვო, осли ты неизмѣнишь намъ, 2 ქართლ. 448; თავს ვიმცუუნებ, ე. ი. თავ-

ზედ დავიღებ ზრალს, обвнпять себя, (ვე) ზ. მიჩ. ვუტრუჴებ, ვულაატებ, обмануть кого; измннпн: ჩონგ. 146; (მიმცუეუნებ, -ნე), обманепн мени, (ვმსცუეუნებ, -ლი, ვიმცუეუნებ, -ნე); ზ. ვლ. გავცრუეებ, уличатьса, სიგელ. ჩოლაუ. 19; მცუეუნებედი, მიმ. обличитель.

მცუეურობა, ს. სიმცუეუნე, ложность.

მუაბა, ნ. **მოაბა**; **მუაჯარი**, ნ. **მოაჯარი**.

მუეზარი, **მუეუზადი**, **მუეუზი**, **ნაეუზადი**, ს. ლეროშეშისა ცეტსლ მოკიდებული, головня, головешка.

მუდამ (სპარს.) ზზ. ნიაღვ, მარადის, ვანსეგდა, მუ-ღამი, ზედ. всегдашний.

მუდარა, ს. სვეწნა, ვეღრება, моельна, просьба. ვეფხ. 1484; **მუდარა**, **მუდარება**, моельна, (ვემუდარი, ვემუდარი, -რე; ვემუდარებ, -რე), ზ. თვ. умолять, упрашивать, урнжидать, 1 ქართლ. 251; ვისრ. 115; რუსულ. 893; მემუდარა, ე. ი. შემეხვეწა, просить меня; ვამუდარებ, заставить просить, умо-литъ, ვაჩივლებ, ვახვეწინებ; **მუდარობა**, სვეწნა; **მუდარა**, ვეფხ. 245; მოურ. 94; (ვემუდარობ, -რე); იგივე რაც ვემუდარი.

მუდახიდი, **მურდახიდი**, ს. ნაქეთები გამოჭ-რალთა შინა სახეთა, კუნწუბი, კეწუბი, бнрельсѣтъ, ძირუხ.

მუდმისად, **მუდმად**, ზზ. ნიაღვ, მიწყვი, ვანსეგდა, რუსუ. 658; 2 ქართლ. 409.

მუდო, ს. ღიღი თავგი, крыса, საბ. ლ.

მუდრეგი, ს. ოხერი, ციელი, უპატრონო კაცი ძიხერგ, -სოფელი, деревня запустѣлая, бевъ хозяина, ქილ. 263.

მუზა, ს. ბუნებოთი ნიჭი, მაღლი მეცნიერებისა ან სელოვნებისა, муза.

მუზამფარი, ს. მუეუეი, მოხარშული ხორცი ან თევზი მძარში ჩადებული, буженина, жаренное мясо или рыба, იხ. уксусѣ.

მუზარადი (სპარს.), ს. ზუჩი, ჩაბლახი, ჩანქანი, რკი-ნის თავსახურავი, каска, шлемъ, ვეფხ. 1362; 439.

მუზარაკი (სპარს.), ს. ლახვარი, შუბი, конь, რუს. კან. 14, შავთ. 19. [ღასტ. 39.

მუზღი (სპარს.) ს. გასამყელო, მიზღი, შაღა, шата, **მუზიკა**, **მუზიკი**, ს. საკრავის ხმა, ძნობა, სახიობა, музыка, -**ზიკობა**, ს. посылать, შავთ. 1.

მუზმუეიდა, ს. გონება მსვგილი დედაკაცი, по-струха, ანტ. 2—57.

მუზნური თვლა, ს. ერთიორად აღრიცხვა განმრავ-ლებით, ვითარ: 2, 4, 8, 16, 32 და შემლოგი სულ განბრებოთ, прогрессия возрастающая.

მუთანჯა ფლაკი, ს. ფლაკი ხლით, ე. ი. ქიშმი-შითა, ნუშითა, თაფლითა, და სხ. плонъ съ подлин-ной ил. фруктовой, ღასტ. 122; სამზ. 100, 44.

მუთარიხი, ს. ლურჯი საღებავი წაშლი, лазурный, ქიშ. 45.

მუთაქა (სპარს.) ს. გრძელი და მგრგვალე ბალიში, круглая подушка.

მუთაჯირი, სპარ. იჯარადარი, арендатор.

მუეპარი (არაბ.), დაღერლიის ცერცვისა ან მუხე-ლოს ტული ჩენჩო შემოცლილი; облупленный мелкій горохъ, ბიანკ. ლ. ქილ. 307.

მუეკნი, ს. ჩალურის ლაცანი, жердь, брусья у со-ломенной пизы.

მუეოცი, ნ. ბუეოცი.

მუეული, ს. ავშარის საბელი, ქიმი, позжи.

მუეუზი, **მუეუზანი**, **მუეუზადი**, ს. მუეუზალი, головешка.

მუელი, ს. ქმრის და, золовка.

მუელიდი, ს. გაუცანელი, დაუნღებელი, истролом-ный, საბ. ლ. 1 ქართლ. 365.

მუელიმი (არაბ.), ს. სწავლული, მეცნიერი, ученый, ვეფხ. 349.

მუმი (არაბ.), ს. გამხმარი ხორცი კაცთა შემურვილი, муми.

მუმიეზი (არაბ.), ს. ქვეყნის აღმწერი, кто совер-шаетъ народную перепись; 2 ქართლ. 359.

მუმილი, ს. კოლოს მსგავს ქიქლა, мошка, იხ. Со-псанин екинъ; გამოსლ. 8—17; ფსალ. 104—31; 1 ქართლ. 173; тожучиши, ერის. ლ.

მუნ, ზზ. იქ. тамъ; туда; **მუნღამ**, **მუნღგან**, оттуда, მუნვე, тамъ же, მუნამდე, -მღის, дотолѣ, ვეფხ. 1470; ვისრ. 115.

მუნათება (ვა), ზ. მ. დავალებე, ვალდებულ ვკყოფ, обнзывать, ჩონგ. 155; (ვემუნათებ), претепдо-вать, упрекать, бить недоимолу.

მუნათი (არაბ.), ს. ვალი, ვალდებულობა; საყვედური; обнзатель; упрекъ; მუნათი ღამსღო, ითხ. обн-заль мени, ალექ. 175.

მუნასიბი (არაბ.), ზედ. შესაფერი, სამართლიანი, до-стойный, справедливый, 2 ქართლ. 463; დავრ. 157.

მუნასიმედი, ზზ. მონასიმედი, ბარემე, кстатн.

მუნადეყვანება, ს. მეტაფორა, გარდაღებითი მნიშნ-ველობა ლექსთა, метафора.

მუნაგობი (არაბ.), ს. ვარსკვლავთმრიცხველი, астро-номъ, მირ. 33; ბიანკ. ლ. დარეგ. 2—51; ვისრ. 7; რუსულ. 533, 120; астрологъ.

მუნებური, ზედ. აქური, тамошний, მუნებური მცხოვრებნი, тамошние жители

მუნეგობი, **მუნეგობი**, ნ. მუნაგობი, რუსულ. 149.

მუნთქვესვი, ზზ. მანხვე, ანხაღად, თქმასა თანავე, идругъ, тотчасъ; და მუნ თქვესვე ყოველი კარნი განეხნეს და ყოველნი კრულეზანი განიხნეს, и тотчасъ отворилась иѣхъ двери и окна со пѣхъ спали. საქმ. 16—26; 23—30.

მუნი, ს. მღიერი, მეფხანოვანი, ქეცი სენი მუწუკე-ბიანი, чессотка, иарш, **მუნი** **მადლი**, зудени чессоточный, ერის. ლ. **მუნიანი**, ზედ. иарши-ный.

მუნიო, ზზ. იქითგან, оттуда.

მუნი თუოვი, ზედ. იქ მყოფი; დამწრე, ирнсут-ствующий, отовидецъ; მუნყოფა (მუნვარ), ზ. უ. იქა ვარ, ирнсутствовать, находиться.

მუნეება (ვა), ზ. მ. იმნიშნ.

მუნეგი (სომხ.), ს. უენო, განღიგებული, სტყვიე-რებისაგან მოკლებული, иѣмой.

მუნეგობა, ს. უენობა, иѣмость.

მუპარაკი, ს. წყობ. 236, ხრწნილება. тѣпность.

მუყუეი, ს. მძარში ჩადებული მოხარშული ღორის ხორცი, жаренное свиное мясо иѣ уксусѣ; буженина.

მუჟურო, ს. ბაღის საღონე ფსკერი, კონსლ ყ უ ნე-
 вода.
მურა, ზედ. ინგუშა, შავ-წითელი, темнобурый
 цвѣтъ, მურა ცხენი, бурая лошадь, ბ. რუხა.
მურაბა (არაბ.), ს. ნარაჯი, наренье.
მურავაუიანი, ბ. მურავაიანი; **მუსაუი**, ბ. კვრი-
 ჩხი.
მურაკი, ს. დუღლით შესქელებული მკავე შესანა-
 ხავად, морсь, изъ кислыхъ ягодъ.
მურასა (არაბ.), ს. მოოჭვილი, османный драго-
 цынными камнями, მურასა ხმალი, сабля, ус-
 нанныя драгоценными камнями; მურასა პური,
 бѣлый, чистый хлѣбъ; დასტ. 97, 173.
მურასასი (არაბ.), ს. განჭვევა, გასტუმრება, от-
 пускъ, уольновіе, ზიანკ. ლ. 2 ქართლ. ცხოვრ. 393.
მურადარი, ბექტის მცველი, хранитель печати,
 დასტ.
მურდასანგი (სპარს.) ს. ყვითელი სურინგვი, яסף,
 литаргирій, колчеданъ, свинцовая окиси; ზიან-
 კის ლ; ქიმ. 58; ჰ. ფ. ლ.
მურდაზილი, ბ. მურდაზილი.
მურეშა, ს. მრეშა, შავ-წითელი ფერი, бурый ко-
 рона.
მურვა (ვკ), ზ. მ. მურიო შევევრი, მურს დავადებ. გა-
 ვჭმურავ, покрывать, чернить сажью, გულსა
 ჰჭურა, ე. ი. გული მწუხარების მურიო მოიცვაო,
 ვეფხ. 523; у него сердце одорвалося отъ
 грусти.
მურვა (ვკმურავ, -რე), ზ. მ. შევეჭმურავ მიცვალებუ-
 ლის გვამს, балъзамировать, (ბ. მური).
მურვაუიანი ღვინო (არაბ.) ზედ წმინდა აურეველი
 ღვინო, чистое вино безъ примѣси, ვისრ. 123.
 130; ჩემს ღვინოში მურავაუიანი ჰქსწერია.
მური, ს. ჭვარტლი, კვამლის ფარილი, сажа, ვეფხ.
 153; მიღამებდა გულსა მური, копоть, т. е. скорѣнъ
 засѣвшая въ сердце моея печалью мени,
 ვეფხ. 586; მარტ. 2—113.
მური (პერსი), ს. ღმირინი, სუნნელთ სეთ ნაწველი,
 смирна, пахучая древесная смола, გამოსლ.
 30—23; მარტ. 2—11; ფსალ. 44—9; ჰ. ფ. ლ.
მურია, ს. ჰაჭარა შვიი პაღლი, жучка, черная со-
 бачка. [капшии.
მურიანი, ზედ. მურიო შესვრილი, въ сажѣ знача-
მურვი, ს. კომპოსტოს ძირთ სვიცი, თაღამი, ко-
 чашъ, стебель у кауусты.
მურვლი, ს. ახაცერი, რიოში, высьвни, ისე ზირაქ.
 27—4; კოშკი, სამ. სომხ. 67.
მურკნა (ვკმურკნი, -ნე), ზ. მ. გავრცეს; გავათურებ;
 мыть, стирать; წხლიტ; ისაი. 7—3.
მურმური, ს. ზ. როპოტ; **მურმურება**, ვკ, ზ. უ.
 ვლტვიზავ, ვკზუზღუნებ, брызжать, ворчать.
მურიობა, ს. მჭვარტლის მოკილეულობა, копоть,
 ვეფხ. 990.
მურტალი, ზედ. უწმინდური, წარეული, поганый,
 нечистый, მურტალი ჭურჭელი, нечистая посуда,
მურტლიანი, ზედ. პოგანი, -ხელეზი, нечистый
 руки, **მურტლევა** (ვა), ზ. მ. უწმინდურ ვკყოფ,
 поганить, осквернять; **მურტლიანება** (ვა), ბ.
 ვამურტლებ; (ვკმურტლიანება, поганиться.

მურტი, ს. მგირსინი მცენ. мирта (дерево), ისაი.
 55—13; ზუნ. ლ., ბრუსნიца, ბ. ჩ. ლ. მიწის ძახ-
 ვლა, калина.
მურუენი, მურუენის ხე, ს. თხმელა, ольха, **მურუე-**
ნარი, ს. მურუენის ცვე, лѣсъ ольховый.
მურწა, ს. თევზია, усачы (рыба); снитошь.
მურწასმული, ზედ. მურიო შესვრილი, значай-
 ный въ сажѣ, ერისთ. 187.
მუსადია, ს. ზიძის ცოლი, ბიცოლა, тетка, жена
 дяди.
მუსაიობა, მუსიფობა, ს. ლაპარაკში გართვა,
 бесѣда, რუსედ. 657; (ვკმუსაიობა, -ბე; -საიფობა,
 -ვე), ზ. უ. გავერთვი ლაპარაკში, бесѣдовать,
 გორგ. 55; ფარმ. 349; ჩონგ. 131.
მუსაფი (არაბ.), ს. მაქმადიანთ რეკულის წიგნი, ყო-
 რანი, коранъ, ვეფხ. 349, 525, 1160; 2 ქართლ.
 534, **მუსაფივი**, ს. ციხესდინი, **მუსაფობა**,
 მასლათი, გართვა ლაპარაკში, бесѣда.
მუსაფიში, ს. მაქმადიანი, магометанинъ.
მუსთაზადი, ს. შირი თოთხმეც მარცვლოვანი და
 სუო ცვაჰოვანი.
მუსეიზი (არაბ.) ს. ხმის გამცემი, მეგობარი, ციხე-
 სდინი, сотоварищъ; ქილ. 232.
მუსიკა, ბ. მუსიკა; დაბ. 3—7; **მუსიკობა**, ს. მუ-
 зыка, (ვკმუსიკობა), ზ. უ. მოვსთქვამ ლექსებით
 შირით: пѣтъ стихи, ვეფხ. 25; 1 ქართლ. 336,
 მუსიკებრითა, съ музыкою, დაბად. 31—27; **მუ-**
სიკება (ვკმუსიკები, -კე), ზ. თვ. ნაგრивать
 пѣсню, ფარმ. 94.
მუსკული, ს. შესაძარღვი, თავენი, კუთი, мускулы,
 მარტ. 2—6.
მუსმარი, ს. ლურსმანი, სამსჭვალი, вьоднѣ.
მუსრვა (ვკმუსრავ, -რე), ზ. მ. დამცვრევა, დავშენე-
 ცა, бить, ломать, дробить, раздроблять, сокру-
 шить, (ვიმუსრები), ზ. ვ. დავიმცვრევი, ломаться,
 сокрушаться.
მუსრი, ს. ნამუსრი, ნალეწი, дребезги; обломки,
 мусоръ; ზუნ. კ. 239; **მუსრს ავლეგზს**, ბ.
 ვლევა.
მუსტაფი (არაბ.), ს. პირობის წერილის დამამტკი-
 ცებელი ბექტლი, чиновникъ, прикладывающій
 печать на договоры, обязательствна, დასტ. 86.
მუსტაზადი, ს. თორმეტ-მარცვლოვანი შირი, რო-
 მელსაც ცვაჰში აქვს სუთი ლექსი.
მუსულმანი (არაბ.) ს. მაქმადიანი, мусульманинъ,
მუსულმანობა, ს. მაქმადიანობა, магометанство,
 ვისრ. 1.
მუსულმანი, ს. მუსულმანი, ჩახრ. 73.
მუსუსი, ზედ. მსუნავი, ხარბი, მეტად მნდომი, жад-
 ный, ненасытный; аакомый, -ქალეზისა, поло-
 кита.
მუტრიზი (არაბ.), ს. ქალი მეჩანგე, მეგოსანი, пѣ-
 вица, арфистка, ვეფხ. 366.
მუტრუკი, ს. ვირის კვიცი, ჩოჩორი; осленокъ.
მუფარასი (არაბ.) ს. იაგუნდის მაჭუნი, სეველის მო-
 შაკარებელი, лекарственная кашка, придающая
 неселость, ვეფხ. 108, 888.
მუქარა (არაბ.), ს. ქალი, ზავთი, რინი, угроза,
 2 ქართლ. 400, 548; მუქარა ჰქსოვთა, ე. ი. გა-
 შიოთხოვა ხმალიში, шъзвалъ на поединокъ, და-

რეგ. 120; აღბ. 127; მუქარა გიბოზენია, ты вымывал меня на поединок, დარეგ. 2—43; **მუქარა** (ვემუქრი, ვემუქარე ან ვემუქრები), ზ. უ. ვე-ქარი, ვემუქრები, угрожать, ვემუქრები, ты грозилъ мнѣ, აღეკ. 200.

მუქასარი (არაბ.), ს. დანხვეი, დახვეული ადგილი, место разщелины, ვისრ. 105; ზიანკ. ლ.

მუქათა (არაბ.), ს. ნუქათა, სამაგიერო; საჯილდო, მისაკებელი, სანაცვლო; возмездіе, вознагражде-ніе; მუქათად, ზ. ს. სანაცვლოდ, взаменъ, ვეფხ. 1183, 1194; რუსედ. 543; (ვემუქებ, -ქვე), ზ. მ. სიუფარულის ნაცვლად სიუფარულს მიესცემ, пла-тить любовью за любовь, ვისრ. 51.

მუქთახორი, ს. მუქთად მჭამელი, даромѣд.

მუქთი (სპარს.), ზედ. ექთი, მაგნა, მედალი, უფასური, მულარალი, даровой, იმას სულ მუქთი აქვს, у него все даровое, **მუქთად**, ზ. უფასოდ, даромъ.

მუქი, ზედ. თხელი, მოჭირბული ფერი, темный цвѣтъ, მუქი წითელი, темнокрасный, მუქი ლურჯი, темносиній.

მუქმეცინება (ემუქმეკიბან), ზ. თვ. угрожать, ჩხრ. 5.

მუქრობა, угроза; (ვემუქრები), угрожать.

მუქფევა (მიმუქფევა, -ფე), ზ. მ. ნაცვალს მიცემა, ты платилъ мнѣ въ замѣтъ, რუსედ. 67; მემუქფევა, ე. ი. მემართლებმა, они имѣтъ право на это.

მულაზანი, ს. სამულაზნო, სანაზური, შესაზრალი, სა-თანადრო, მაკალ. ასეთი მულაზანი (სიბრალოელი) შესვლითა გულსა, сожалѣніе, жалость, რუსედ. 42, 942; წათა ცხ. 538, მარც. 2—176; 2—23;

მულაზნება (მემულაზნება, -ზნა), ზ. თვ. მებრა-ლებმა, мѣшугеба, жалко мнѣ, რუსედ. 942.

მულარბარი, ს. ინდოური მურასა, გულქანდი, позо-лота, ციმ. 99, 173; დარეგ. 61.

მულარადლი, **მულარარი**, ზედ. მუქთი, даровой, დასც. 156; ზ. ჩ. ლ. ნახე მუქთი.

მულდი **კაჩრასი**, ს. გამოფისი, камедь, бдолой (смола), ჰ. ფ. ლ.

მულნი (არაბ.), ს. ბარბითი, ებანი, ან ქნარი, родъ арфы или лютий, რუსედ. 551; гусли, I მეფე. 10—5.

მულრაობა, ნ. ბულრაობა; **მულრობა**, ს. ქაღება, угроза; (ვემულრობ), ზ. უ. ვეპლდვიზავ, ვლრინავ (ლომთათვის), рыкать, **მულრობა**, ს. სამდვლო წერილში; კურნება, ლხენა, исцѣленіе, იერემ. 48—2.

მულრი, ს. ნალარ, труба музыкальная, გორგ. 112.

მუყა, ნ. ოჩხარი, საბ. ლ.

მუყათი (არაბ.), ს. ზეგითი, მოცადინე, მომჭირ-ნე, прилежный старательный, მუყათად იყავი, смотри въ оба, **მუყათობა**, ს. ზეგითობა, ცდა, стараніе, прилежаніе.

მუყათი, ს. სეპლა, ნახე ოქრომეკელ) бить золо-тая или серебряная, ციმ. 62.

მუყათ (არაბ.), ს. სქელი ქაღალდი, папка, картузъ.

მუყი, მეგრ. მუყალი, еженика.

მუყთი **აჩრავი**, ს. გამოიზი გამსენელი, смола, то-кущая изъ аравійской пальмы, ზუნ. ლ.

მუყური, ს. მაჰმადიანთ შოლა, რომელიც მენითში ახანს დაიძახეს; ვეფხ. 347; მარც. 2—111; мулла,

съ высоты минарета, соизвующій правобѣр-ныхъ на молитву.

მუსა, **მუსავი** (არაბ.), ს. მრეწავი, მოსაქმე, მიწის მომქმელი, работникъ, ავი მუსა კვირა ძალ ზედ. худой работникъ на кауштѣ воскресенья, т. е. тотъ, который не знаетъ ничему времени, ფი-ლიპ. 3—2.

მუსა, ს. მნის შესაკრავი ჩხირი, прутья для сплыва-ванія сноповъ.

მუსაზალი, ს. ნალი, სათხემელი, სარბმული, ძელი კედელში დადებული სიმკარისოს, брусъ, вло-женный въ каменную стѣну для крѣпости, რუსედ. 121.

მუსავაჭი, ს. ამბრის ფერი, темный цвѣтъ, საბ. ლ.

მუსავაჭი (არაბ.), ს. რიდე, თავზედ მოსახვევი თათ-რების, турбанъ, ვისრ. 32; ზიანკ. ლ.

მუსავევა (ვა), ზ. მ. ვასაქმეზე, засагантъ работать, дѣйствовать, (მუსავევინება (ვა), იგოვე; ხარი ქირით ემუსავევინათ, воловь отдали въ работы (по пайму).

მუსავოზა, **მუსავოზა**, **მუსავოზა**, ს. работа, (ვე-მუსავოზ, ვიმუსავევა), ზ. მ. ვეგლესაქმობა, ვსაქმობ, ვაკეთებ; შევიმუსავევ მიწას; работать, трудиться, ვეფხ. 18; обрабатывать землю, ჰური მუსავოზს, провѣтривается, оснѣживается воздухомъ аданіе; ზუნ. კ. 198; მუსავოზს საათი, часы идутъ, წის-ქვილი მუსავოზს, мельница дѣйствуетъ, მრავალმა სისხლმა იმუსავე, много крови потекло.

მუსათი (არაბ.), ს. ჯამაზი, მიმოსი, სახელზედ მოთამაშე, акробатъ, ვეფხ. 119; მუსათობა (ვე), ზ. უ. თოკზედ ვტამაშობ; ходить по канату.

მუსავაცი, ს. работникъ.

მუსამბა (არაბ.), ს. ლიფი, სანთელში ანუ ფისში გავლებული სამოსელი, რომ წყალი არ შეუვიდეს, вощанка, клеенка.

მუსამ ბალასი, ს. ქაზედ მოჭრილი სახეები, фи-гурки, выстѣпаныя на камнѣ, რუსედ. 351.

მუსამი, ს. ველი, ხაშვი, ბარი, მეცად ცხელი ადგი-ლი, стѣнь виошная, кустыши.

მუსაობა, ნ. მუსაობა. -ფარისა, обработка инпо-градника; დასც. 6; -იარისა, гноеніе раны.

მუსთარი (არაბ.), ს. ზევისი (ცთომილი ვარსკვლავი) зенъ (планета); ვეფხ. 953.

მუსე-ამბრი, ს. мускусъ и амбрѣ, რუსედ. 347.

მუსეი (არაბ.), ს. აფრაიკელი ნადირი თხის გვარი, სა-ზარდელი მისია მუსეი, ვითარცა თავისა და თვით-ცა სუნებლია; შავთ. 58; (кабарга и струя онаго, мускусъ), ჰ. ფ. ლ.

მუსობა, работно, შკოს. 34.

მუსრიზი (არაბ.), ს. მწერალი, ანკარიშის დამჭერი, бухгалтеръ, დასც. 79, 84.

მუსთარი (არაბ.), ს. შეწვეული მსუიდეველი სავაჭრო-თა ერთს პატრონისაგან, покупатель.

მუსტიდი ს. 2 ქართლ. 535.

მუსტი (სპარს.), ს. ნუთივე თითი მოკუმვილი, ку-лакъ, მუსტით ცემა, бить кулакомъ, მუსტიც კვრა, дать кому толчокъ кулакомъ, მუსტით-ცემა, მუსტიც კრივი, кулачный бой, მუსტუ-კენი, ს. მუსტიც შემოკვრა, толчокъ, ударъ ку-лака.

მუშური, ზედ. სამუშო, рабочий, მუშების სიმღერა, *пѣнь рабочих*, როგ. 106.

მურაგრა, ს. პირი, პირობა, ფიცი, слово, клятва, обѣщаніе, რუსულ. 835, 836.

მურერი, ს. ლეონის ქარავანი, обозъ, караванъ съ винами, **მურირობა**, ს. ცეპილის მოშოგება სთველში, ვითარცა კალმასობა შურისა კალოზედ, въ пользу монастырей: выршиваніе вина по преми давленія; (ვეჭურიობ, -რე), ზ. შ. ვითხოვ ლეონს, выршивать вино.

მუცეთა, **მუცელ-ვეთილა**, ს. საცალი, მუცელში საქმობა, поносъ, мытъ, разслабленіе желудка, ნ. რ. ლ; ბუნ. კ. 228.

მუცელი, ს. შინაკანი შენობა ცხოველთა დასაცემელი ფაშისა, წელისა, კუჭისა და სხვათა, желудокъ, брюхо; ипуренность; чрево, утроба; беременность; მუცელში გახსნა, -ყვანა, поносъ, მუცლის სენი, криваный поносъ, მუცლის ქრა, -გკრემა, рѣзы въ желудкѣ; მუცლის შენობა, устройство желудка, **პატარა მუცელი**, нахо-вина, **მუცლიქონი**, მუცლის მფარველი ქონი, сальникъ, მუცლის ცეცილი, -საოზობა, რძის წიხით, ლეკაცს მუცელი წაუნდა ან მოსწედა, женщина выгнула, სამ. ვახტ. 51; **მუცლის-ჭია**, гниста, **მუცლიანი**, ზედ. чреватый, выпуклый; беременная; მუცლიანი ზუთნი, пено-трощенный острый, **მუცელ-ვეთილა**, ნ. **მუცელა**; **მუცელ-მოკვი**, ს. მუცლით მოლაპარაკე, чревошпатель, მუცელ ქმნული, ზედ. орсული, დაორსულბული, беременная, **მუცელ ქმნულთა**, ს. ორსულობა, беременность, იერემ. 31—8; **მუცელ-შმაგობა**, ს. გაუმადრობა, ненастышность, **მუცლად-ღება**, ს. დაორსულება, зачатіе, беременность, ლუკ. 1—31; (მუცლად ვიღებ, -ღე) ზ. შ. დაორსულდები, забеременѣть, за-брюхатѣть, зачать, გამოცხ. 12—2; **მუცლად მღებელი**, ზედ. беременная, დაბად. 4—16; მარტ. 1—16; მუცლად ვიღებ, ზ. შ. ფიქში შე-მივა, ფიქრად ვიქონიებ, задумать, მარტ. 1—5; ან დაორსულდები, забеременѣть; **მუცლით მეზღაპრე**, ს. გრძნეული, მკითხავი, ან მუცლით გამო მიმგები სამისნთა პასუხთა, чревошпатель, **მუცლით მოუბარი**, ნ. ზეთ მუცლით მეზღაპრე.

მუწუვი, ს. ზმო, მსხმო, ბუწუვი, чирей, вередъ, მუწუვის პირი, стержень чирья; მუწუვის პირი, прорывъ у раны; მუწუვის თავი, отверстие раны, მუწუვის გამორწყვა, разгнойтъся, **მუწუ-კიანი**, **მუწუვიანი**, ზედ. ზმოიანი, вередли-ный.

მუჭა, **მუჭი**, ს. ხელის თითნი მაგრად შეკუმევილი, უკეთე ეჭიროს რამე ეწოდების ბუჯგი, ვეშვი და მჭელი; უკეთე კაცსა ქსცეს მუჭითა ცერით კერძო მას ჰქვიან **მუშტი**, **მუშტუკანი**; ნეკით კერძო შემოკერასა, **მჯილი**; ცერით შუა დატანებით შე-მოკერასა **ბლიკვი**; თითებით სახსართა გოგებითა წაკერასა **ქისტი** და **ქურდნვა**; ილაფით უკუკრ-ვასა **მუჯღუგანი**; გორტი; ნატორა ვერსკა მხრა; ფარამ. 147; ერთი მუჭა ფქვილი, гортъ муки, ერთი მუჭა სისხლი, гортъ крови, მუჭა

მუჭად, горстью, კაცია მის, **მუჭვა** (ვეჭუჭვა, -ჭე), ზ. შ. брать горстью; жать въ кулакѣ.

მუჭეჭი, ნ. მეჭეჭი.

მუნა, ს. კრკოს სე, მგერ. ქვონი, дубъ, ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ; ერის. ლ; მუნის ცვერი, дубовый лѣсъ, მუნის კრკო, желудь, **მუნა ნესვი**, дубовка (дъни); **მუნა პრობკისა**, дубъ пробковый.

მუნამზაფი (მზარს.), ს. შირი, რომელსაც აქვს ათი მარცვალი, და ცხრა მუნლი; муганбани, стихъ, имѣющий 10 слоговъ и въ куплетѣ 9 стиховъ.

მუნანათი, ს. მოლაღვი, იმწიპნიკი, **მუნანათო-ბა**, ს. იმწიპა, (ვეჭუნანათობ, -თე), ზ. შ. ვალა-ტობ, იმწიპიან, 2 ქარლი. 519; 542; (მიმუნანა-თეს), იმწიპილი მძი; გორგ. 288.

მუნთალი, ს. მოლაღვი, იმწიპნიკი, **მუნთლო-ბა**, ს. ლაღვი, იმწიპა, ვეფს. 336, 420, (ვე-მუნთლებ, -ლე), ზ. შ. ვულაღვებ, იმწიპიანთა-მუ, ვეფს. 459, ვისრ. 4—17; **მუნთლოური**, ზედ. იმწიპნიჩеский.

მუნლი, ს. ფეხის წვივისა და თემოს შუა სადრეკის სახსრის თავი; колено, მუნლზე დგამა, стоять на коленяхъ. მუნლი წერლილსა, параграфъ, стихъ папр. въ Сн. исавин; пунктъ, მუნლი მცენა-რისა, колѣно у растенія, ბუნ. კარი 11; მუნლის თავი, колѣнная чашка, ნახე ტაბუხის თავი; **მუნ-ლიანი**, მუნლელი, ზედ. колѣнчатый, ოთხ მუნ-ლელი ლექსი, стихотвореніе, состоящее изъ четырехстишии; მუნლის დაღმა (დავიღამ, -გი), ზ. შ. статья на колѣни, მუნლით მოდრეკა, ს. კო-ლწიპრეკლიე, მუნლი მოდრეკილი, колѣно-иреклонный, მუნლით მოფრა (მოვიფრი, -ფარე), ზ. შ. класть поклоны, преклонять колѣна, ვეფს. 59, მუნლდგომით, колѣнопреклоненіемъ.

მუნლუსა, მცენ. ფაზრის ბალანი, როგოვი, ლა-თინ. cerastium; **მუნლუსი**, ს. ძერი ლიწობა.

მუნლუსი, ნ. მუნლემელი.

მუნნარი, **მუნნავანი**, ს. მუნის ცვე, дубрава, дубнякъ.

მუნრუჭი, ს. ცხენთ ცხვირის მოსაგრეკი, მაგრა და-საჭერად დაჭედის დროს; намордникъ, обротъ, нарыльникъ, вадѣнаемый лошадымъ на морду; кандалы, тескъ; მუნრუჭის მოჭერა, скрутить нарыльникомъ; держать кого въ ежовыхъ ру-кахъ; მუნრუჭში ფოფნა, быть въ тескахъ.

მუნტი, ს. ვაზნა, თოფის წამლის მასრა, патронъ, зарядъ.

მუნულა, ს. ერევანი, ერევანდ; горохъ итѣмекій, ერის. ლ. გარეული მუნულა, черпуха, дикий горохъ; ახალი მუნულას პარკები და ლეროები კო-ნად შეკრული, руно, нучокъ гороху со стебе-лями.

მუნუნმედა, ს. ჭია ფოთლის მჭამელი, ძერი, листоѣдъ.

მუნური, ს. ჩამოსხმული თოქმა ან ლილი; отлитая металлическая пуговица, ჩუბ. ნ. ლ.

მუჯა, ს. შლაშე მიწა, ნაღირთ სალოკავი, соляничакъ ბუნ. ლ.

მუჯააღი (არაბ.), ს. ვადის მიცემა წერილით, от-срочка.

მუჯამარი (არაბ.), ს. საცეცხლური, სუნნელთ დასაკ-

მეველი, курильница, ვეფ. 327; რუსულ. 168.
მუკამფარი, მუკამფარი, იგივე მუკამარი, რუსულ. 514, 768.
მუჯირი, ს. სვარბალთ მნე, смотритель хлѣбныхъ магазиновъ, комиссаръ, რუსულ. 26, **მუჯირობა**, ს. სვარბალის მოკრეფა გლეხთაგან და შენახვა, собираніе хлѣба съ крестьянъ, გუჯ. 31.
მუჯღუგუნი, ს. იღუვით უკუკრვა, იღუვით ცემა, толчекъ, ударъ локтемъ, ნ. მუჭი.
მფარველი, ს. შემწე, მეონი, მეპატრონე, покровитель, защитникъ, ფსალმ. 30—2, 3; 58—10; 70—6; მფარველი მუცლისა, сальникъ; **მფარველობა**, სს. покровительствіе, (ვჭმფარველობა, -ლე), ღვიფარავ. ვუპატრონებ, покровительствованіе.
მფარცხველი, ს. ღამფარცხველი მიწისა, борошльщикъ.
მფახველი თვალისა, ს. თვალის მსუქავი, кто жмурить глаза, ვეფ. 1174.
მფენელი, მფენი, ს. მომფენი მაკალ. სინათლისა, разстилатель, ქილ. 31, შუთ. 100.
მფერებელი, მფერები, ს. მომფერებელი, угодитель.
მფლობელი, მფლობი, ს. მეპატრონე, მეპატრონე, владѣтели, обладатели, ვეფ. 43; 114; შუთ. 4, **მფლობელობა**, ს. პატრონობა, პატრონობა, владѣчество, господство, მროვ. 71.
მფოფინარე, ზედ. ჩქარად მღუღარე, книжній ключемъ, მარტ. 2, 175; 190; -წული, полнующая рѣка, **მფოფინარება**, ს. დღული, книжніе ключемъ, -სახმილისა, илამა, მარტ. 2—45.
მფრღელი, ს. გამსეიდველი, продавецъ, 23—3.
მფრთოვანი, ზედ. ფრთებით შემოსილი, пернатый.
მფრინავი, მფრინვალი, მფრენელი, ზედ ვინც ფრინავს, летяющій, ისი. 31—5.
მფრინველი, ს. ფრთებანი ცხოველი, птица, დაბად. 1—20; ფსალმ. 8—8; 78—2; შინაურნი მფრინველნი, дворовыя птицы, მფრინველთ ბუდე, птичье гнѣздо, მგალობელნი მფრინველნი, птичьи пѣнчи, მფრინველთ ნადირობა, птицеловство.
მფუჭველი, ს. წისქვილის ქვა, жерновъ, რიცხ. 11—8.
მფუსონი (ბერძნ.), ს. ამფუსონი, сотоварищъ, артельщикъ, **მფუსონობა**, ს. ამფუსონობა, сотоварищество.
მფუფანი, ნ. ფუნთუშა.
მფუფავი, ს. ღამფიცველი, присягающій, ისი. 10—18; 1 ქართლ. 320; 2 ქართლ. 146.
მფუჭველი, ს. მწისქვილე, мельникъ.
მფუშველი, მფუშველი, ზედ. სუნნოვანი, пахучій, благоуханный.
მფუშინავი, ს. ფუშინვის მექონი; სულდგმული; кто сопитъ, сопитъ; дышущій.
მქადაგებელი, ს. ქადაგების მოქმელი, мѣдаги, проповѣдникъ, ჩონგ. 15.
მქაფანა, ნ. ქერქი, ბუნ. ლ. [ელქიმი.
მქაფანი, ზედ. მფუხანოვანი, ქექიანი, лшшаннй, ნ.
მქანდაკებული, ს. სახეთ ჩამომსხმელი ან მოღლილი, нятели, скульпторъ.

მქარეველი, ზედ. სველის გაღამეველი, разсѣивающій (скорби), ვისრ. 51.
მქეზარე, ზედ. მაქეველი, кто хвалить.
მქენებელი, ს. მოკვე, მისოხველი, მედრეველი; просящій, ვეფ. 652, 1513.
მქირღველი, მქირღუნელი, მქირღავი, ს. მიეცხავი, მასხარად ამგებნი, насмѣшникъ, ჩონგ. 1513.
მქირღავობა, ს. ქირღვა, насмѣшка.
მქისე, ზედ. ღამშალული, დაზარული, გინა სორაკლიანი, ვითარცა მუხის ქერქი; ველური, უგლომი, უზღელი, გაქსუვეული, აურზაური; рыхлнй; донбелнй, шероховатый; дикій, одичалнй; грубынй; -ჭკუვითა, глушоватый; ქვეყანა მქისე, ვეფ. 182; ე. ი. აღგილი უღაბური, მოუშენებელი, дикая страна. მქისე საუბარი, ე. ი. აურზაური ღაპარაკი, მკვანე სიტუვა, грубое слово, ვეფ. 381, 689, 979; **მქისობა**, ს. ღამშალულობა, სორკლიანობა; გაქსუვეულობა, უზღელობა; рыхлостъ; шероховатостъ; дикостъ; грубостъ; (ვჭმქისლები, -ლი), ფ. თედ. рыхлѣтъ; грубѣтъ.
მქნარი, ზედ. ჩქერით მღინარე, нѣющій неточннкъ, ისი. 32—2; 30—28; ჩახრუს. 24; **მქნარება**, ს. მღინარეთა და ნაკადულთა ჩქერით ღინება, бытъ ключемъ.
მქნელი, ზედ. მომქმელი, ძმბატელი, სომხ. სამ. 203, **მქონებელი, მქონი**, ზედ. მყოფი, პატრონი, владѣющій, имѣющій; **მქონებლობა**, ს. პერობა, პატრონობა, владѣніе, имѣніе, 1 ქართლ. 308.
მქონიერი, ს. გაკეთებული კაცი, зажиточный, სომხ. სამ. 393; **მქონიერობა**, ს. გაკეთებულობა, პოვნიერობა, зажиточностъ, სამ. სომხ. 335; ქილ. 458.
მქსოველი, ს. ფეიქარი, ткачъ.
მქრალი, მქრქალი, ზედ. თალხი; ფერ-გადასული; არა საჩინო, უფერული, темный, блѣдный; шонინი; подлинный; ქილ. 35, მქრქალი წერტილი, пенное инсьмо.
მქუსარე, ზედ. ღამქსუველი, гремящій.
მქუნივარე, ზედ. მფუნივარე, кто сопитъ, რუსულ. 59.
მქცევი, მაკალ. უწესოდ, ზედ. безпутный.
მღავანი, ზედ. მჩხავანი, მევირალი, крикншнй.
მღამიობი, ს. ღამურა, მანქათულა, нетопишь, летучая мышь, ისი. 2—20; ლევიც, 11—19; 4—16; 2 სჯული 14—16.
მღალაღებელი, ზედ. მალა მოქმელი, похвнщавощій, მაც. 3—3.
მღებავი, მღებარი, ს. სამღებროს მქონე; ლებვის მომქმელი, красильникъ.
მღელვარე, ზედ. აღმუთიყის, -საწუთა, суетный мнръ, **მღელვარება**, ს. აღმუთიყის, бунтъ; бунъ, მღელვარება მფის სინათლისა, блскетъ солнечныхъ лучей, ვეფ. 1222; ციმ. 9; (ვჭმღელვარება, -რე), ფ. უ. ვჭვლავ, волнованнй, ციმ. 9, 11, ლელვა.
მღერა, სს. пѣніе; игра; насмѣшка; ვეფ. 11; ბედითი მღერა, злн насмѣшка, მღერა ნარღისა, игра въ шанши, დარეგ. 2—67, 68; ვეფ. 82; რუსულ. 412; მღერება, ნ. ამომღერება; (ვიმღერ, -რე), ფ. მ. ვჭკალობა, სიმღერას ვიცევი; ვჭოამა-

შობ ნარდსა, ქადრასს; **пѣтъ**; играть въ шашки и т. н. ვეფს. 328; ვიმღერ ოროლითა, бросать вонюе т. е. фехтовать коньемъ, დარეგ. 22; ვისრ. 5; სამლო წერილში: იმღერიდ, უნდა იმღერა, **игралъ опъ**, ისაი. 33—4; (ვიმღერი, ვემღერი), **ფ. ვ. მასხარად ვიკლებ, გავჭკიცხავ; დავსცინებ; насмѣхаться, издѣваться**, მარტ. 27—29; ანდრ. 20; მღერობა (ვკმღერობ, -რე), **ფ. უ. სიმღერას ვიკვები, **пѣтъ**, მღერება (ვამღერებ, -რე)**, **ფ. მ. სიმღერას ვათქმევინებ, ვათამაშებ, ვაშანიტყ** **пѣтъ, **играть**; ვისრ. 3, მღერადი, ს. მომღერალი, **пѣвещъ, **прокъ******.

მღერი, მღიერი, ზედ. ძნელი მუნი, ქეცანი; **тесоточный, варшвиный, шелудивый**; ან თვით; მუნი, ქეცი: **несотка, шоади, короста, парши, ლევიც. 22—22; მღირობა, **паршивость****.

მღვდელო (ე. ი. მღვთელი, ღვთისგანი), **მღუდელო**; ს. ხუცესი, მწუქმსი სულიერი; **священникъ, **іерей****; **მატ. 8—4; 12—4; ზოგჯერმე ქურუმი კერძთა, **жрецъ**; საქმ. მოც. 14—13; მღვდელობა, ს. სამღვდლონი, **духовенство; მღვდლობის რიგი, **священническій санъ, სომხ. სამ. 288; მღვდლობა, ს. **священство, (ვმღვდლობ, -ლე), **ფ. უ. მღვდლად ვარ, **священствовать, **священподѣйствовать**; გამოს. 28—1; მღვდელ-მონაზონი, ს. მწირველი ბერი, ხუცეს-მონაზონი, **іеромонахъ, მღვდელ-მთავარი, ს. ეპისკოპოზი, არქიერი, **священноначальникъ, архіерей; მღვდელ-მთავრობა, ს. **священноначальство; **нервосвященство; **архіерейство; (ვმღვდელ მთავრობ, -რე), აღვსრულებ მღვდელ-მთავრობის თანამდებობას, **пенсияты **обязанности священноначальника, ცმი. 130; კავს. 294; მღვდელ მოქმედება, ს. **священподѣйствіи; (ვიმღვდელ-ვკმოქმედებ, -რე), **ფ. უ. ვმღვდლობ, **священподѣйствовать********.************************

მღვთაება, ნ. ღვთაება.

მღვთივ, **ფ. ღვთისგან; **отъ Бога, **Вогомъ, მღვთივ კვირგვინოსანი, **Вогомъ **внѣшачный, ნ. ღვთივ.**********

მღვივანი, ზედ. ფიცსი, **пьякій, საბ. ლ.**

მღვიმე, ს. კლდის ხარო ან ქვაბი; **საჰერობილე; **по шера; **темица; **ფსალ. 27—1; 54—22; 87—4, 5; **დაბად. 40—16; 37—18; მღვიმელი, ს. მემღვიმე, მღვიმეში ღაუუდებული, **пещерникъ, შიო მღვიმელი, **Шіо **пещерникъ******.**********

მღვიმარე, ზედ. ფხიზელი, **бдительный, **бодрый; მღვიმარე თვალი, ქილ. 324, **недремлющій **глазъ, **მარკ. 13—34; ანდრ. 87; 2 კორ. 6—6; რუსუდ. 960; **ღანიელ. 5—11; **მარტ. 2—39; **გამოცხ. 3—3; მღვიმარება, ს. **ფხიზლობა, **бдѣліе, **бдительность, **бодрость, (ვმღვიმარებ, -რე), **ფ. მ. ვკფხიზლობა, **бодрствовати, **მატ. 26—40.******************************

მღვიერი, ს. ცხელი ნაცარი, **горячая **зола.****

მღვიარება, ს. **бодрость, (ვკ); **бодрствовати.****

მღვრევა (ვამღვრე, -რე), **ფ. მ. ავრევა, **ავამღვრევა, ავაჯანღებ ნოტიოსა, **мутить **воду; (ვიმღვრევი, რე), **ფ. ვ. ავიმღვრევი, **мутиться; თვალები მემღვრევა, **у **меня **мутятся **глаза, **სისხლი მემღვრეოლა, **кровь **у **меня **мутѣла.******************************

მღვრივი, მღვრიე, ზედ. ამღვრეული ნოტიო, **мут-**

ный, -წყალი, **мутная **вода, -თვალები, **мутные **глаза.********

მღთაება, ს. **божество, ნ. ღვთაება.**

მღიერი, -რობა, ნ. მღერი.

მღილი, ს. ჩრჩილი, მწერი ზეწვეულთა მჭამელი; **моль, **მატ. 6—19; **იაკობ. 5—2; **ლუკ. 12—33; **книгоѣдъ, **точильщикъ **хлѣбный; **клецникъ, ერის. ლ.****************

მღიმარე; მღიმარი, ზედ. მოცინარი, **улыбающійся, **მღიმარება, -მრობა, ს. **მოცინარობა; **улыбка.********

მღირსობელი, ზედ. ღირსი, **достойный.**

მღლეველი, ს. მსმელი, **пьяница.**

მღმეჭელი, მაგალ. პირისა, ზედ. თვალწარბის შემკვრელი, **кто **морищитъ **лице, **ვეფს. 793.********

მღრინავი, ს. ვინც იღრინება; მსვენიერი მფრინველი, ვითარცა ფარშამხვი, **ворчунъ, **кто **рыщетъ; **харадрионъ, **снигъ, **родъ **кулики; **въ **русскомъ **переводѣ **снбзій **снигъ, **ლევიც. 11—18, **ღიღი თუთიუეში ქრელი, **большой, **нестрый **попугай; **ბუნ. ლ.; **зукъ, ერის. ლ.

მღუნავი, მაგალ. თავისა, ზედ. თავის მომღრეკი, **кто **склоняетъ **голову.******

მყავი, ს. ცხოველი თრითინას მსკავსი, **ბუნ. ლ.**

მყავს, ნ. ყოლა.

მყარი, ზედ. მკვრივი, მკვიცი, მაგარი; წერტილი ნიშანი მართლ-წერისა, **твердый, **плотный, **крѣпкій; **знакъ **въ **правовѣсаніи (точка), **მყარი ქვა, **твердый **камень, **მყარი ქვეყანა, ე. ი. სმელოთი, **твердая **земля, **суша, **ლეორ. 21, **მყარი მთა, **каменная **гора, **დაბად. 49—26; **ისაი. 2—21; 5—28; **მყარის დამწვა, **опушено **матки, **მყარება (ვა), **ფ. მ. დავაფუძნებ, დავარსებ; ვამარებ; **созидатъ, **основывать; **утверждать, **дѣлатъ **твердымъ; **კავს. 268.

მყაყება (ვკმყაყებ), ზედ. გიჟი.

მყაყი, ს. მცენ. **копферва **двойная; ერის. ლ.****

მყესი, ს. მღრეკნი თავუნი მარღვთანი, **мышцы, **служащія **для **движенія, **საბ. ლ. [164.**********

მყეფარი, მაგალ. ბულბული, **попугій **солоней, ქილ.****

მყეფი, -ფავი; მყეფარი, მაგ. ამზისა, ზედ. ამზის მთქმელი, მროშავი, **богатырь, **разскащикъ, **მოურავ. 81.******

მყეფილობელი, ზედ. აღფეველები, **прѣтущій.**

მყვანებელი, მაგალ. მხედრობისა, ს. **продводителъ, **командиръ.****

მყვარი, ს. ცხოველია, **жаба, **გამოსლ. 8—8.****

მყვრელი, ნ. მყრელი.

მყვირალი, ს. მომყვირალე, **крикунъ.**

მყვირმღავი, ს. ყნაში მცემი, **бьющій **по **щекамъ; **ოსეს. 11—4; -მალღი, ს. შეკა.********

მყვირცი, მყვირცლი, მყვირცლი, ზედ. გამამღებელი, გამყარებელი, **прогорклый, **горькій; ქილ. 389.****

მყი, ზედ. მხე, ნაცრის ფერი, **снрпш, **საბ. ლ.****

მყრელი, ს. ღორცული ნ. ქია მყივანა ან მყრელი.

მყირცი, ნ. მყვირცი; -უტემური, **отирательный; **пещерка, **ტუჯ. 2.******

მყის, მყის თანად, **ფ. მსწრაფლ, **მუნ-თქვესვე, **въ **минуту, **въ **мгновеніе, **вдругъ, **тотчасъ, 1 ქართლ. 279; 2 ქართლ. 486.****************

მეის-თანადობა, ს. თანა მედროვება, современность; კაცილ. 95—96.

მეისობა, მეისიერობა, ს. ერთწამობა, мгновенность.

მეიფე; ზედ. ნივთი ადვილად გასატყენი, ломкий, хрупкий, дриблный, ვეფხ. 206; მეიფება (ვა) ზ. მ. გაუმზაცებ, ძხვლათ დრიბლმს, (ვქმეიფლები, -ლი), ზ. ვდ. გავექმვაცლები; ძხვლათა დრიბლმს.

მეიფი მთა, ს. უფალი მთა, крутая гора, отвѣсная. მენა (ვქმენი, -ნე); მენობა (ვამენობა, -ნე), ზ. მ. შეესმერწავ სეს ხეზედ, прививать дерево.

მეის, შემოკლ. მეიფი.

მეიფილოდი, ს. ვენახის ფანჯაცური, бесцвѣта, საბ. ლ. მეიფივარ, ზედ. დაგვიანებით, ხანდაზმით, медленно, მარც. 2—63.

მეიფივარ-უამ, ზ. ხანდაზმით, ეამ რაგდენმე, დროს გატარებთ; долго, медленно, სქქმ. 25—6; მარკ. 12—40; ტიპით. 185; 1 ქართლ. 126; მეიფივარ-უამიერი, ზედ. ხან დაზმული, долговременный, მეიფიერი, ზედ. ნელი, დაზგვიანებელი, медленнѣй, მარც. 2—63; მეიფივარიდი, ზედ. დასაკვიანებელი, медлительный.

მეიფილი, ზედ. ვისაც ვინ ჰყავს; მაგალ. მეიფილი შეილთა; имѣющій, ვეფხ. 764.

მეიფობადი, ზ. მ. მომავალი, будущий.

მეიფობება (ვამეიფობებ, -ფე), ზ. მ. ვაიძულე მეიფობასა; დავარჩენ; მოვარჩენ; заставить пребыть; содержать, оставить; დიდის პაკივით ამეიფობა, содержалъ съ большимъ почетомъ, 2 ქართლ. 310; უმაწვილი შენთან ამეიფობე, этого юношу оставь у себя; პაკივით ამეიფობე, содержи его подл арестомъ, თავის სიცოცხლემი სულცევედ ამეიფობონ, ზერძ. სამ. 31; пусть оставятъ его на всю жизнь въ вѣснѣ; დემონთან მშვიდობით გამეიფობს, Богъ дастъ тебѣ здоровьи, სამ. კართლ. 22; მწუნარებაში ნუ მამეიფობებ, незастанный мои пребывать въ скорби, რუსულ. 391; 165; (მიმეიფობები ხარ), ზ. ვ. предоставляю тебѣ жить, находиться, ჩემს ნებაზედ გიმეიფობები ვარ, я предоставилъ вамъ жить по своей воли, დარეგ. 133; მეიფივნება (ვა), ზ. მ. დავაშთენ ან დავარჩენ; ვაკმავებ, ვაკმარებ, ემა საყოფელად გაავეხლი, расходовать на кого бережно, такъ чтобы достало, застаннѣ пребывать, содержать, სიბრ. 51; (ვიმეიფივნებ, -ნე), ზ. მიჩ. ვიკ. მავებ, ვიკმარებ, бережно расходовать на себя, такъ чтобы достало, მეიფიველი, ზედ. მქნელი, მაწარმოვებელი. იხმარების რთულად სხვათა ლექსთა თანა, ძხვლავში, კეთილის-მეიფიველი, благодѣтель, წმინდა მეიფიველი, оищавшій, ისაი, 8—13; მეიფილი, ზედ. მგებო, მდგომარე, გებელი, сущий; существующий; пребывающій; დაბად. 39—12; ვისრ. 176; კავშ. 246; 2 ქართლ. 410; კარვად მეიფი, здоровый, ხსლში მეიფიონ, бывше въ домѣ; მარად მეიფი, преносущный, მეიფივობა, ს. ზ. ეება, არსებობა; бытъ, существование; пребывающі, пахождение; კავშ. 106; იერმ. 9—10; ვისრ. 23; (ვქმეიფობ, -ფე, ვიმეიფობები, -ფე), ზ. უ. ვარ, ვარსებობ; ვეგებო; существовать; пребывать, находиться; როგორ

მშვიდობით იმეიფივებით, здоровы ли вы? ისუ. 2—17; მეიფივლობა, იგივე მეიფობა; ნება მეიფივლობა, поим, აღბ. 13; ვისრ. 128.

მეიფივალა ბაღახი, მეიფივალა-მეიფივალა, черныбыльщикъ, ერის, ლ.; маточная трава, римская ромашка, пушквია, ჰ. ფ.

მეიფივალდი, ზედ. ავსუნიახი; სავიზიარო, სამაგელი, срадный, зловошный; скверный, мерзый; მეიფივალდი აღმიანი, скверный человекъ, ყოა მეიფივალდი, злоязычный, зорьчливый, მეიფივალდი ქარი, смертоносный вѣтеръ, самуш, ვასუშე; მეიფივალობა, ს. зловошн; мерзость; იობ. 2—8; (ვქმეიფივალობ, -ლე), ზ. უ. ჰქვარფარ, ცუდი სუნი მდის; ცუდად ვიქცევი, срадиться, вонять; мерзко поступать; (ვქმეიფივალლები, -ლი), ზ. ვდ. начинать подавать запаха; становиться мерзкимъ; მეიფივალება (ვამეიფივალებ, -ლე), ზ. მ. ავავივროლებ; ვასაკვლებ; заставить подавать смрадъ; ძხვლათ что отвратительнымъ, მეიფივარი, ნ. მეიფიარი.

მეიფიველი, ს. ნ. გველ-ხოკერა.

მეიფივალუა, ს. მცენ. блохоморц, ზუნ. ლ.

მეიფივდრო, ზედ. ყუდრო, დაწუნარებული, დამეიფივებული, тихий, спокойной, მაგ. 16—2; 1 ტიმ. 3—3; თესლ. 4—10; მეიფივდრო ადგილი, мѣсто тихое, гдѣ ни шума, ни вѣтра, მეიფივდრო ცხოველება, спокойная и уединенная жизнь, მროგ. 46; მეიფივდრო კაცი, человекъ спокойный (мирный), მროგ. 149; მეიფივდრო დარი, тихая погода, მეიფივდროება, ს. დაწუნარებულიება, тишина; уединение; -ზღვისა, затнше, спокойствие моря, 2 ქართლ. 403; გუჯ. 9; (ვქმეიფივდროებ, -როე), ზ. უ. დაწუნარებულიად ვქსცხოვერებ, жить спокойно, уединенно.

მეიფივდროვადი, ნ. მგერამდროვი.

მეიფივება (ვამეიფივებ, -ვებ), ზ. მ. მოვამეიფე, მოვექმეიფებდ შიმშილით, морить съ голоду, ანდ. 118; (ვიმეიფივები, -შეი), ზ. ვ. მოვიმეიფე, голодать.

მეიფივი, ზედ. ფსევნადი, დამეიფივალული, ხანსუტი, рыхлымъ.

მეიფიველი, მშველელი, ს. შემევე, помощникъ.

მეიფიველი, მდაბიურია, ნანე შევლი; ვისრ. 64; ზუნ. კ. 193; козул, ერის. ლ.

მეიფივნი, ზედ. რომელიც შევნიხ; кто красуется; ვეფხ. 940.

მეიფივნობა, -ნება, ს. красованье, შავთ. 44.

მეიფივნიერი, ზედ. მოხლომილი, ლამაზი, пригожий, красивый, милый, прекрасный, მშვენიერი ქალი, пригожал дѣвушка, მშვენიერი ადგილი, красивая мѣстность, მშვენიერ მეიფივნობა ან მეიფივნობა, ს. ენამეიფივობა, красованье, ლოლ. 20, 135, მშვენიერობა, ს. მოხლომილობა, სილამაზე, красота, (ვა) ზ. მ. გავალამაზებ, украшать, (ვქმეიფივნიერები, -ლი), ზ. დ. ვლამაზებო, хорошить, ძხვლათს краснымъ, მშვენიერ-მეიფივნობა, ზედ. ენა-მზე, краспорѣчный, -სოცყევაობა, ს. ენამქეკვობა, краспорѣчие, -ბითი, ზედ. краспорѣчный, შავთ.

მშვიდი, ზედ. წყნარი, უშფოთველი, смиренный, скромный, тихий, кроткий, спокойной, მშვიდობა, (ვა) ზ. მ. დავაწუნარებ, დავაშოშინებ, გავეყუ-

ნებ, усмирять, укрощать, уснокоивать, ვეფხ. 906; (ვმწიგნებ, -ლი), ზ. ვდ. დავსწუნარღებო, მოვმლორღებო, усмириться, дѣлаться кроткимъ, смиреннымъ; **მწიგნობა**, ს. ზავი, განსვენება; სიწყნარე, დაწყნარებულება; უსნეულობა, სიმრთულე; миръ, тишина, спокойствие; здорovie; გულის მწიგნობა, спокойствие души, ჩონგ. 122; როგორ მწიგნობით ბანადებით, здорovy ли вы? ეს კაბა ღმერთმა მწიგნობაში გავატვიტონოს, дай сѣмъ тебѣ спосить этотъ кафтанъ въ здравіи, въ благополучіи; დავრ. 11; გზა მწიგნობისა, счастливый путь, ვეფხ. 823; **მწიგნობით**, ზ. პროშайте, **მწიგნობა** თქვენი ნახვა, удравствуйте, **მწიგნობა** თქვენი მობანება, добро пожаловать, милости просимъ, საღამო მწიგნობისა, доброй ночи, прощайте; ანტონ. 14, ღმერთმა მწიგნობა მოგცეს, Богъ да дастъ тебѣ спастія, ვისრ. 177; **მწიგნობის მყოფელი**, ზედ. მწიგნობის ჩამოგებები, умиритель, **მწიგნობიანი**, ზედ. მწიგნი, უწყნარი, უშეთარი; უსნეულო, უჯაღა; смиренный, тихій, миролюбивый, благополучный; 2 ქართლ. 408; -კაცი, челомбить миролюбивый, **მწიგნობიანი**, ს. უკვეწყალენი, კვერქსი; актенія; **მწიგნობიანობა**, ს. სიწყნარე, სიმეუღროვე, миръ, спокойствие.

მწიგნელი, ს. იარაღი ხისა, რქისა, ან მეტალისა მოხრილი და ლაბით გაჭიმული სასროლი ისართა; ფსალმ. 7—11; 10—2; ვეფხ. 967; ამგვარივე იარაღი კინკით საწყებო განსავენკვად ბამბისა; ცის სარტყელი, დაბად. 9—13; лукъ; дуга; радуга; გამოცხ. 10—1; малякы, трость, которыми едятъ вину, т. н. п.; 2 მარტ. 193; **მწიგნელიანი**, ზედ. მწიგნლის მსგავსი ან დეტურვილი მწიგნლითა; амѣщійи форму дуги, ვისრ. 200; **მწიგნოლსანი**, ზედ. მწიგნლით შეჭურვილი მსგავარი; ს. ნიშანი ზოლიაქოსი, რომელიც ნოემბერში მითვალავეს მზესა; დაბად. 21—19, 21; ვეფხ. 366; вооруженный лукъ; стрѣлецъ; малякъ; зодіака; **მწიგნოლსნობა**, ს. ცოდნა მწიგნო-ისრის ხმარებისა, искусство учотрѣблять лукъ и стрѣлы, ვისრ. 66, დაბად. 40—24; ვეფხ. 66, (ვმწიგნოლსნობა, -ნე), ზ. უ. ვისმარებ მწიგნოლ-ისრას, нять стрѣльцомъ, ვისრ. 122; რუსულ. 414, 656; **მწიგნლღვა**, ს. სტრѣльнiе изъ лука, (ვმწიგნლღვა, -ღე), ზ. მ. ვისვრი ისარსა, стрѣлять изъ лука, იერემ. 50—14; ისაი. 13—18; **მწიგნლდავი**, ს. ისრის მცოროვნი, стрѣлокъ изъ лука, ისაი. 21—15.

მწიგნვა, ს. ფშინავა, дѣханіе; (ვმწიგნავა, -ნე), ზ. უ. ვმწიგნავა. სული ვითქვამ, дышать, დაბად. 2—19; დაბ. 5—23; **მწიგნვარი**, **მწიგნვიერი**, ზედ. სულ-ღებული, одушевленный, ისუ. 11—9; იაკობ. 3—15, **მწიგნვიერება**, ს. სულღებულობა одушевленности, კავშ. 44, 1 კორ. 15—46; дѣханіе.

მწოვარი, ზედ. ან სახ. დამრგვალი, გარდამრგვალი ცხოველი; მწოვრი, ლეში; дохлый, удушенный; утонченный; საქმ. 15—20.

მწოი, ზედ. დამშობი, დანარჩენი, остающийся, კავშ. 163.

მწივა, გშივა, ჰშივა, ან შიის; ან მწივოლა; მწივიის, მწივიოლა, ზ. უ. მწივირი ვარ, голодаю, хочу ѣсть, ნ. შიება; **მწივება** (ვა), ზ. მ. დავამწევ, заставить голодать, ანტონ. 118.

მწივირი, ზედ. ხანგრძლივ დამშობილი უსაქმლოდ, ან მოკლებული საზრდელისაგან, голодный, მწივირი მამლარს ემართლებს, сѣтый голоднаго уразумѣтъ.

მწიშარი, **მწიშრეული**, **მწიშრული**, ზედ. მოშინარი, მხალბი, შიშნეული, робкій, боязливый, 1 ქართლ. 2; **მწიშრეულობა**, ს. მოშინარობა, трусость, боязнь, ქილ. 146.

მწლელი, ს. დამწლელი, მომწლელი, нарушитель; разрушитель, -პირობისა, нарушитель условія, ვეფხ. 508.

მწო, ზედ. მშობი, рождающий, კავშ. 263.

მწობელი, ს. მეშვი, დედა შვილთა; ზოგჯერ ეწოდების ეღმამათა, родительница; родителн, იერემ. 15—9; ივან. 23—22, 25; ვეფხ. 43; 1302; მარტ. 2—6; კავშ. 263; კაცილ. 155, ღვთის მშობელი, Богородица, ქვეყნა, родина, მროვ. 12, **მწობელიობა**, ს. როჯაემობა, рождение, **მწობელიობითი**, ზედ. рождественный.

მწობი, **მწობიარე**, ზედ. მეშვი, მშობელი ფრმათა, родильница, ისაი. 13—8; 42—14; იერემ. 4—31; მშობიარობა, ს. როჯაემობა, рождение.

მწობლური, **ბლურებრი**, ზედ. родительский, ვეფხ. 851; ჩონგ. 124, სიყვარული, родительская любовь.

მწრალი, ზედ. ხელი, უსველო, сухой; მწრალი მიწა, суша, მწრალზედ გაუგლია, высохло на берегу, გორც. 140, მწრალი ცხვარი, овца лютая, დასტ. 98; მწრალი ღრე, сухое время, მწრალი პური, сухой хлѣбъ; **მწრალია**, сухо есть. **მწრალება** (ვა), ზ. მ. გავეხმობ, сушить, (ვმწრალელები, -ღე), ზ. ვდ. გავეხმები, сохнутъ.

მწრომი, **-მელი**, ს. მოღაწე, труженникъ.

მწჟანი, ს. ეშვი, клыкъ.

მწურეულობა, ს. ვანიება.

მწურობი, ზედ. ანტ. მომწურნე, заботливый, ответственнй, ნ. შურობა.

მწხალვა (ვმწხალავა, -ლე), ზ. მ. გავამწალებ, დავახსუტებ, дѣлать рыхлымъ. (ვიმწხალებო, -ლე), ზ. ვ. ვიფხვებები, дѣвѣхсудебю, рыхлѣтъ.

მწხალი, ზედ. მწატე, рыхлый.

მწაგრავი, ს. მაჭირებელი, შემაიწრებელი, притѣснитель.

მწატე, ზედ. მსუბუქი, არა მკვრივი, ხსნუტი, მქისე, рыхлый, მწატე პური, рыхлый хлѣбъ; **მწატება** (ვა), ზ. მ. ვამწალებ, დავახსუტებ, გავამწატებ, дѣлать рыхлымъ, (ვმწატელები, -ღე), ზ. ვდ. დავმწალელები, დავახსუტელები, рыхлѣтъ.

მწახვი, ს. მცენარე; ბუნ. ღ.

მწახუნავი, ზედ. გამნაბვი, приводящій въ оцѣнѣннѣ.

მწეებელი, ზედ. მიმსვეჭი თვისად რაც არა ეკუთვნის; თავზედ მიღები საქმისა ან ცოდნისა. რაც არა შეეძლოს; приноситель; эгоистъ; **მწეებელიობა**, ს. მიხვეჭა თვისად; иривсвоиваиіе; ქილ. 369.

მრენი, ზედ. საჩინო, გამოჩენილი, იოილ. 2—11; лонный, видный, გულით შალა მრენი, гордый, ქილ. 358.

მრვარი, ს. სამოსელის ნაქერი შესხვევად რისამე ან გასაწმენდად, ლსკაძალი, тришка; **მრვრიანი**, ზედ. тришочный.

მრივანი, **მრივარი**, ზედ. მოზივარი, жалующийся, ქილ. 364.

მრმუნავი, ზედ. აღლოიანი, შინავან მგრმნობი, чуткий. ვეფხ. 932; **მრმუნაობა**, ს. აღლოიანობა, чутие.

მრნევა (ვა), ზ. მ. შეენიშნავ, შევატეობ; замнчать, მანჩივა, замнчить на мнх, (ვემნევი, -ნე), ზ. თვ. შევეტეობი, შევემნევი, замнчатися, არ იმნევეს, не хочеть выказатъ.

მრორე, ს. ნეხვი, пометъ.

მრურჩნელი, ს. მავზლარი, შემასმენელი, паговорищны.

მრქეფარე, **მრქეფი**, ზედ. მავალ. წყალი მქნარი ნოტიო ჩქეფით და ღვართი მომდინარე, ныючий ключъ, ზოგჯერმე: ფოფინით მელარე, ключий ключемъ, სისხლი მრქეფარე, льющаяся кровь, სისხლის მრქეფი ან მრქეფარე, кто проливаетъ кровь, ვეფხ. 1512; შავთ. 11, ანტონ. 6—30; ქილ. 14; ერისთ. 5; მრქეფრად ცრემლის დევა, лить слезы ручьемъ, ვეფხ. 1153; მრქეფრად სისხლის ნაკადი მოსლის, кровь льетъ съ него ручьемъ, ვეფხ. 1131, მრქეფარობა; ს. მავალ. წყალთა; о подл: бить фонтаномъ, ციმ. 59.

მრქოვლი, ს. მფრინ. смчл, 2 სჯული. 14—18.

მრჩაზავი, ს. ცული მწერალი, нарикса, дурно пишущий.

მრჩავანი, ზედ. წრუწუნა, ვინც ჩხავის, крикливый, шекланный, მრჩავანი ვაკა თავეს ვერ დაქტერს, крикливая конка не можетъ поймасть мышь.

მრჩავი, **მცენარება**, ნ. მრჩავი, საბ. ლ.

მრჩიბავი, ს. მომხიბლოვი, очарователя, 1 ქართლ. 178; საბ. ლ.

მრჩრევი, **მრჩრეველი**, ზედ. გამშინჯავი, разсматривающий, სიბრ. 118.

მც, **მცა**, კავშ. ხმარებული წმინს ზეათა თანა და კავშირთა, რომელნიც მოეკიდებინ წმინათა სათუოს სქესისათა; მავალ: ვითარმცა, რათამცა, უკეთუმცა და სხ; ზოგჯერმე იხმარებს მარტივად ბრძანებითსა სქესსა თანა; ვეფხ. 943, 1317; 1434; 1452; ჯე, რი; და, დაი; ზზედ. ასრე, აგრე, такъ, такъ იმ, ნილაგმცა, такъ занеегда им, უკეთუმცა, хотя им, იეოს მცა ნათელი და იქმნა, да будетъ снть и быеть; დაბად. 1.

მცალიან, **მცალის**, ზ. მიჩ ღოსუჟი, ნ. ცალევა.

მცბიერი, **მცბელი**, ზედ. მცბური, ვერავი; лукавый, ვაშლი 74, **მცბიერება** ან **მცბიერობა** ს. მცბურობა, ვერავობა, лукавство, (ვჭ) ზ. უ. ვეწრავობ, лукавить, თ. გან. ვეფხ. 8.

მცდარი, ზედ. შემცდარი, обманутый, введенный имъ ошнбкы; რუსედ. 752; მცდარი სიტყვა, ე. ი. ტყუული, враться, враться, სიტყვა მცდარი, ე. ი. ტყუილის მოლაპარაკე, врасс, ვეფხ. 350; ვისრ. 166; **მცდარება** (ვა), ზ. მ. მოვადუნებ, обмануть, (ვემცდარები, -რე), ზ. თვ. შევცდები, მოვ-

სტყუვლები, обмануться, ошнбнться, შემცდარები; გემცდარები, ე. ი. მცდარი მეტონები; მცდარი მეტონები, ვეფხ. 80; я полагаю что ты ошнбаснлся; мы полагаемъ что я ошнбнаюсь.

მცარცველი, გრნობი, -ლობა, ს. გრნებე.

მცდელო, ზედ. გულს მოღვინე, თავს გამოძლები საქმის; გამომცდელო, განგებ მსინჯავი; старательный; любобытный; **მცდელობა**, ს. გულს-მოღვინება, старание, რუსედ. 676; (ვჭ) ზ. უ. გულს ვვმოღვინებ, стараться.

მცელავი, ს. ვინც ცელავს, თიბავს, кто косить.

მცემელი, ს. ვინცა კსევს; ან აძლევს; кто даетъ; кто даетъ; ისი. 14—6; ნათლის მცემელი, креститель, პატოვის მცემელი, почитатель, уважатель, საუვირის მცემელი, трубачъ, 2 ქართლ. 803; ზარის მცემელი, поражающийъ ужасомъ.

მცენარე, ს. რაც მიწით აღმოსცენდება; ხე, ბალახი, растение. დაბ. 3—76; **მცენარება**, -რეობა, (ვჭ) ზ. უ აღმოსცენდება, მოვალ (მცენარეთვის); произрастатъ, **მცენარეობა**, ს. растительность.

მცვედანი, ს. ზუნებთად საქურისი, песеносбный къ соитю, საბ. ვასტ. 168; **მცვედანობა**, ს. песеносбность къ соитю.

მცველი, ს. შენსხავი, დამცველი; ზედამდევი, მოლარავე; защитникъ; сторожъ, стражъ; ცისის მცველი, гарнизонъ, კარის მცველი, шнейцаръ, ვეფხ. 369; რუსედ. 863; მცველი პურობითა, стражъ при арестантахъ, დაბად. 40—3; მცველი ცვისა, сторожъ хвшаи; მცველი ჰერისა, нечестно духи, გუჯ. 30, **მცველობა**, ს. დაფარვა, შენსხავი, охрана, охранение, კავშ. 238; ქილ. 224.

მცვივანი, ს. ერთგვარი ყურმენი, რომელსაც სპარსნი უწოდებენ არშუხანად, айван; ბუნ. ლ.

მცვრევა, **მცურევა** (ვა), ზ. მ. მოვჭკურევი ხილსა, собирать плоды. მცვრავი, ნ. მცვარი.

მცვოზარე, **მცვოზი**, ზედ. თინბაიყისი.

მცივანი, ზედ. სიცივის მოშინარი, хвнкий, **მცივანობა**, ს. სიცივის მოშინარობა, хвнкость.

მცვრიანი, ზედ. სოხნი.

მცილე, **მცილებელი**, ს. მოცილე, осириватель, **მცილებლობა**, ს. ცილობა, дева, сирота, осиривание.

მცილარი, ზედ. ульняющий.

მცირე, ზედ. ცოცა, პატარა, მრწემი, малый; **მცირე წლოვანი**, малолетний, **მცირე წლოვანება**, малолетство, მცირე ფრმანი, малый дѣти, ისი. 11—6; მცირეს ხანს, на малое время, მცირე დღები, не многие дни, დაბად. 29—21; მცირედ მცირედ, мало по малу, დიდს დიდობით და მცირეს მცირობით სისხლი დაეურვოს, пусть вынцуть за кровь вельможн но больше, за кровь простояюднна по меньше, საბ. ვასტ. 116; **უმცირესი**, малншнй, **უმცროსი**, ზედ. младшнй, **მცირედ**, ზ. მ. мало, не много, **მცირელი**, ზედ. ცოცა, მცირე, малый, მცირედლა, ზ. მ. малъ, **მცირება** (ვა), ზ. მ. დავაპატარავებ, შევამოკლებ; დავამაბლებ; уменьшатъ, уменьшатъ; унижать. (ვჭმცირები, -ლი) ზ. ვ. დ. ვჭვატარადები; ვმაბლდები, уменьшатся; унижатся, (ვემცირები, -რე)

ფ. თვ. მცირედ ვერვინები; казаться кому ничтожнымъ, შემცირება, ე. ი. მცირედ მერვინება, кажется мнѣ ничтожнымъ; 1 ქართლ. 325; გული შემცირებულა, сердце его сжалозось, ვისრ. 47, 82, 118; **მცირებულე**, ზედ. уменьшій, уи-женный; დიდებულნი და მცირებულნი, великии и простиюдими, რუსედ. 222; ფანუსე. მცირეობა, ს. შემცირება; მცირე ხალხნი, არა დიდებული; уменьшение, уменение, меньшинство; писешо состояние, ვეფხ. 21; სპ. ვანკ. 116.

მციფვი, ს. ციფვი, ცხოველი; житникъ (мышь), mus agraria; ბუნ. ლ. сои, животн. mus glis, ერს. ლ. ბუნ. ლ.

მცლეელი, ზედ. დამცლეელი, опораживатель, მცლეელი რაზმთა, истребляющій риды войскъ; 1 ქართ. 267.

მცმელი, ს. მაკალ. ჟვარზედ, расшитель.

მცნაური, ზედ. მცნობი, ნაცნობი, знакомый, зна-комецъ.

მცნება, ს. სწავლა, დარიცხვა; სჯულის დება ღვთის მიერი, გინა უღრესთაგან: наставленіе, наказаніе, заповѣди, заиѣтъ; ფსალ. 77—10; მარკ. 7—7; იოან. 10—13; 15—12, 13, ათი მცნება, ძეს-ელთა заповѣдей (ვამცნებ, -ნე, ან ვამცენ, მესამე პირი ამცნ ან ამცნა); ფ. მ. დავარიცხვ, გამოძღვრი; მივსცემ ბრძანებას; ვავანობებ, ვაჩვენებ, დავანა-სვებ, შევავანებ, наказывать, заповѣдывать, приказывать; наставлять, внушать; დაბად. 44-1; ფსალ. 77—5; 118—4, 5; შენ ამცენ მცნებათა შენთა დამარხვად ფრიად, ты заповѣдья испол-нить заповѣди твою строго; (ვამცნებ, -ნე), ფ. მიჩ. наставлешъ меня, объяснишешъ мнѣ; ქილ. 517; მცნებთი ვამცენით, мы внушили вамъ внуше-ніемъ, საქმ. 5—28; ისაი. 12—11; (ვემცნები, -ცნე ან ვემცენ), ფ. თვ. ვემოდღვრები, დარიცხვულ ვეჭმენები, наказываться, заповѣдываться, 1 ქართ. 329; ესრეთ ემცნო ზაქარიას, такъ было прика-зано, внушено Захарію; (ემეცნება, -ნის), ფ. თვ. გამეცების, განვიცილი, уразумѣтъ, пошлѣтъ, ვეფხ. 1058.

მცნევა (ვამცნევი, -ნეი), ფ. მ. ვაცეობ, замѣчать, (ვემცნევი, -ნეი), ფ. თვ. შეეცეობი, ვეცეობი, за-мѣчаться, კაცია 27; **მცნეველი**, ს. შემცეობი, замѣчательный, ვეფხ. 858; ან მაცნობებელი, შემ-ცეობინებელი, дающій знаніе, ვეფხ. 1078.

მცნელი, ს. кто заповѣдываетъ, ჩხრ. 72.

მცნობა, ს. ცნობა, მცნობელობა, знакомство.

მცნობი, ს. ნაცნობი, გაცნობილი. შესწავლული, знакомый; знакомецъ, ჩემი მცნობია, онъ мнѣ знакомъ, **მცნობელი**, ზედ. იგივე მცნობი; და-ბად. 2—17; **მცნობელობა**, ს. ცოდნა, მეცნიე-რება; ნაცნობობა; გულის მცირება; знаніе; зна-комство; познательная способность; ანდრ. 101; კავს. 89, 160; მარკ. 1—2; 2—177; ლოდ. 7, 120; კაცოდ. 155; მეტ. 91; ფიზიკა 62; **მცნო-ბობა**, ს. ნაცნობობა, знакомство, ვისრ. 46; აგრეთვე; ცნობა, знаніе.

მცოდველი, ზედ. შემცოდველი, ცოდვილი, грѣш-ный.

მცოდინარე, **მცოდნე**, ზედ. მეცნევი, სწავლული;

знающій; ученый, знатокъ; აგრე მცოდინარე არ არის; онъ не такъ ученъ, ქილ. 204, 2 ქართლ. 561; დაბ. 1—4; **მცოდინარობა**, **მცოდნიე-რობა**, ს. მეცნიერება, სწავლულობა, знаніе, ученость, ქილ. 525, 671.

მცონარი, ზედ. ზარმაცი, უდები, დაზარებელი, ძი-ნიხვითი, **მცონარება**, ს. სიზარმაცე, დაზარებუ-ლება, ძიხოება, იგავი. 6—6; (ვკ), ძიხოება.

მცრობა (ვამცრობ, ვამცრე), ფ. მ. შევამცირებ, მო-ვავლებ; დავამცრობ, умалѣтъ, уменьшати; уи-жати; (ვემცრობი, -ცრე), ფ. თვ. ვემცირები, მცი-რედ ვერვინები, казаться ничтожнымъ, ვეფხ. 825, 1398; თავი მემცრობის, ე. ი. თავი არ მეღირსების, ღირსად არა ვრაცხ ჩემს თავსა, ვეფხ. 1513; счи-тать себя недостойнымъ, **მცრობილი**; ზედ. დამცირებელი, უიშენიხვითი.

მცრცველი, ზედ. ამკლები, გამკრენი, გრანტელ, **მცრცველობა**, ს. აკლება, გაკრება, გრანტელ-ство, грабежъ.

მცუნაზა ბალაზი, ს. ფუშუკურა, бздюшка; ბ. ლ.

მცურავი, **მცურველი**, ზედ. ან სხელი; წყალში ცურვის მცოდნე; ქვემრობი, მუცლით მცორველი; иловецъ, кто умѣетъ плавать; познательный, пре-смыкающійся; **მცურავობა**, ს. ცურვის ცოდნა; умѣнье плавать.

მცურვევა, ნახე მცურვევა.

მცხავი, ნ. მჩხავი.

მცხედარი, ს. გავალოკი, საქაცე, მკვდართ წასაღები, одръ, 1 ქართლ. 83.

მცხველი, ზედ. მოგვიანო, поздній, иочерпій; ნ. მსოველი.

მცხინვარე, ზედ. ნათლად და ძლიერად მნთობარე ცეცხლი, ясло горящій, გუჯ. 30; ვეფხ. 863; მარკ. 1—43; მცხინვარედ ჭჩანს, მეტ. 58, ясло видно, მცხინვარე ცრფილოგობათა, пылающій лю-динско; მარკ. 1—193, **მცხინვარება**, ს. ნათ-ლად ნთება ცეცხლისა, яслено горящіе; яслность, жаръ лучш; ლოდ. 19; შუთ. 92.

მცხოვრებელი, **მცხოვრები**, ს. მოსახლე, жи-вущій, სიცოცხლის მექონი, живущій, **მცხოვრე-ბელობა**, სიცოცხლე, живешности, მარკ. 1—85.

მცხოვრება, ს. მშვიდობა, миръ, დაბად. 26—30; 41—16.

მცხრალი, ზედ. გალული მთოვარე; ფერნამკრთალი; ушеръ дуны; блѣдный, темноватый, მცხრალი მთოვარე, мѣстцъ въ ушерѣхъ, მცხრალი ნათელი, темнотатый свѣтъ, დიდი მცხრალი, ე. ი. რადგა-ნაც აღდგომის დამდევნი იქნება შემდგომ სრულისა ან გაცხებულის მთოვარის მარტს ან პარილის თვე-ში, ამისთვის მთოვარე იკლებს ვნებათ კვირას ან ბრწყინვალე კვირას იმ კლებას მთოვარისა პასხა-ლის რიცხვში ან კინკლოსში უწოდებენ დიდ-მცხრალად; пасхально полнолуіе, სრობ. ბროს. 27, 28, **მცხრალევა** (ვა), მცხრალად შევკვქმნი; темноты, (ვმცხრალევა) темноты, მცხრალად შე-ვიქმენები, ვაშლი 22.

მმაკებელი, ს. მამაკებელი, დამწუნებელი, хули-тель.

მძაფრი, ზედ. ძლიერი, სასტიკი (ქარი), сплнннй, жестокий (иштеръ, дождь), საქმ. 27—41; 1 ქართ.

404; მძაფრი სიტყვ, нестершимый жаръ, მძაფროდ, ზ.б. силено, порывисто, მძაფროადი, ზედ. მძაფრი, სასტიკი, сильный, порывистый.

მძაღი, ზედ. გემოთი მომწლაცო, горький, прогорклый, მძაღ ერბო, прогорклое масло, -ნიგაზი, горький грецкий орѣхъ изъ укусуѣ, употребляемый въ видѣ горчицы, ნ. ჩ. ლ. **მძაღება** (ვა), ზ. მ. დავამაღებ, горчить, ძღაღა горькимъ, (ვემძაღები), ზ. ვდ. დავემძაღებო, горькнуть.

მძახალი, **მძახლება**, **მძახლობა**, ნ. მზახალი.

მძახველი, **მძახველი**, ს. მცენ. კალია, ერისთ. ლ.

მძებნელი, ს. ვინც ეძებს, искатель, **მძებნელობა**, ს. მოძებნა, искательство, исканіе, ვისრ. 158; ქოლ. 314.

მძევალი, ნ. მცევალი.

მძევი, **მევი**, ს. წელეში ჩაღებული ხორცი და გახმობილი, колбасъ, ღორის მძევი, колбасъ изъ свиного мяса.

მძიმება (ვა), ზ. მ. обременить, ვემძიმები, казаться тяжелымъ.

მძინვარი, ზედ. მრისხანე, სასტიკი (იოქმის მცეტოთიგ); лютой, свирѣпый; жестокий; 1 ქართლ. 153; 105; -რედ, ზ.б. свирѣпно, რუსედ. 720; მძინვარე სიკვდილი, жестокая смерть, მარც. 2—72; **მძინვარება**, ს. მრისხანება, მცეტური, свирѣпость, лютость, მარც. 1—73; (ვემძინვარება, -რე) ზ. მ. სასტიკად ვიქცევი, свирѣпствовать, მძინება (ვა), მძინება (ვა), ზ. მ. ვარისებ, ვასასტიკებ, ожесточать, (ვემძინებები, -ვე), ზ. თვ. ვეწვინებო, ვეწვინებო, злиться, сердиться, 2 ქართლ. 167.

მძერელი, ზედ. დამძერელი, двигатель, კავშ. 41.

მძივი, ს. მრგვლად გათლილი ქვა, ქიქა ბროლი, ან მეტალი და გახვრცილი მკედზედ ასახმელად ქვ. 4—9, დაბად. 38—17; ბისერა, **მძივი ვისრისა**, шейный позночки, რუსედ. 743; **მძივი ზურგისა**, шейной позночокъ, რუსედ. 279, 480; 1 ქართლ. 375

მძიმე, ზედ. ქვე-დამზიდველი, არ მსუბუქი; ძნელი, სამძიმო, ჩინებული, ძვირფასი; тнжкий; тнжлым; грузный; трудный; нажный; шнжкий; მძიმე ცვირთი, тнжелое бремя, მძიმე სუნი, тнжелый запахъ, მძიმე ფარა, драгоценная парча, დასკულ. 21, მძიმე ცანისაშოსი, богатая (т. е. золототканая) одежда, მძიმე ხალათი, драгоценный халатъ, 2 ქართლ. 416; მძიმე ცოდეა, тнжкий грѣхъ, მძიმედ მოჭედილი საყურე, серьги богато уснащенный драгоценными камнями; მძიმე უროთა, глухонатый, тугой на ухо; ისაი. 6—16; ენა მძიმე, косноязычный, ვანკა, გამოსლ. 4—9; მძიმე სარტყელი, драгоценный кушакъ, რუსედ. 116; მძიმე ღვინო, ирѣнкое шно, რუსედ. 949; მძიმე სნეულება, тнжкая больша, დარეჯ. 2—113; მძიმე მეგელი, სქმ. 20—29; лютой кола, მძიმედ, ზ.б. სამძიმოდ, ძნელად; ძვირფასად; тнжело, тнжко; драгоценно; მძიმედ მორთვა სახლოსა, богато убранъ дома, 2 ქართლ. 334; დედავალი მძიმედ ჰბანდება, царца находится въ интересномъ положеніи, 2 ქართლ. 349; მძიმედ ნაკერი კაბა, кафтавъ, илатъ вышитое (обантое) золо-

томъ, რუსედ. 142; მძიმედ მოჭედილი ცანცი; престолъ выкованный изъ золота и богато украшенный камнями, რუსედ. 142; მძიმედ თავის ღაცვა, почитательно поклониться, მძიმება (ვა), ზ. მ. დავამძიმებ, სამძიმეს მივსცემ; დავსდებ ვისმე ზევრს საქმეს, შევაწუხებ, შევაიწურებ; ძღაღა тнжлымъ, отигощать, обременять; ძღაღა, опечаливать; (ვემძიმები, -დ), ზ. ვდ. მძიმე გავსდებო; ზევრი საქმე დამეღება; შევსწუხებო, ძღაღათს тнжлымъ; отигощаться; опечалиться; ვამძიმებ, ты отигощашь меня, ты печалишь меня, ვამძიმებს, печалитъ меня, ვისრ. 88; ვამძიმს, ვამძიმდა, ვემძიმ, тнжело мнѣ; грустно мнѣ; скорбнъ, печалюсь; ვეფს. 57; 62; ნეცარ რა უმძიმს, о чемъ онъ печалится, горюетъ, ვეფს. 56; 109; რუსედ. 756; მიწას ემძიმებოდა მათი სიმრავლე, многочисленность ихъ тнжотила землѣ, რუსედ. 473; გული უმძიმდა, томно его сердце; ვისრ. 122, გულზედ მძიმდს, тнжело мнѣ отъ шнжи, ჩემი თავი არ მძიმდა, ი не жалѣлъ себя, რუსედ. 401; (ვემძიმები, -მე) ზ. თვ. მძიმედ ვეჩვენებ, казаться тнжкимъ, რუსედ. 381; **მძიმეობა**, **მძიმობა**, ს. სიმძიმე, тнжестъ, (ვემძიმობა, -მე), ზ. უ. მძიმე ვარ, быть тнжлымъ, ქოლ. 132.

მძიმე, ს. სტიგმა, ნიშანი მართლ-წერისა რომელა (ა) ვაწყათა, მძიმე წერტილითურთ, точка съ запятой.

მძინარი, **მძინარი**, ზედ. დაძინებული, არ მღვიძარე, сннжій, **მძინარობა**, -რეობა, ს. დაძინებულება, сонливость, სიზრ. 113.

მძლავრი, ს. უსამართლოდ მქცევი, მცანჯველი, მავალელებელი, тнрапъ, десногъ, притѣснитель, მძლავრი მცერი, неумолимый врагъ, ქოლ. 337; **მძლავრება**, მძლავრობა, ს. შეჭირვება, შეიწრება, დაჯახება, притѣснение, насиліе; **მძლავრებით**, ს. насиліемъ, აღბ. 104; 2 ქართლ. 242; 1 ქართ. 337; რუსედ. 654; (ვამძლავრებ, -რე) ზ. მ. დავაჯახანებ, заставить притѣснить, 2 ქართლ. 24; (ვემძლავრობა, -რე) ზ. მ. ვეწვინებ, შევაიწრებ, შევაჭირებ, притѣснять, насиловать, тнрапствовать, იაკობ. 2—6; 1 ქართლ. 52; 130, 167; იერემ. 7—6; რუსედ. 408, 654; ვამძლავროს ქალი, если изнасилуетъ дѣвушку, მოსეს. სმ. 32; 2 სკეული 22—25; 24—7; მარც. 2—77; **მძლავრებ**, тнრავიშ მენა, насилуюшь меня, ისაი. 21—3; ვისრ. 120; (ვემძლავრები, -რე) ზ. თვ. მძლავრად მოვექცევი, поступать съ кѣмъ по тнрапски, მძლავრობით დავინარჩუნებ, прнсновою себя произвольно, ალექს. 181; (ვემძლავრებ, -რე) მძლავრობით მოვექცევი, поступать произвольно, რუსედ. 408; **მძლავრებუდი**, მიმ. დაჯახებული, притѣсненный, შესავ. გ. მ. სამართ.

მძლე, **მძლეველი**, ს. მრე, მომრევი, nobilitatem; ვეფს. 8, 951.

მძლევა (ვა), ზ. მ. მივქსცემ, отдать, ჩანრ. 1.

მძლეველობა, **მძლეობა**, ს. მრეობა, მორევნა, nobilitas, ვეფს. 8; 1 ქართლ. 301; რუსედ. 683; მარც. 2—184.

მძლიერი, ნ. მძლე. შავი 86.

მელიონი, ს. მადე, ქალის მყარი, მჰადი, дружка, განმ. ვეფს. 1546.

მამაცავი, ს. ძვირის მზრახველი, кто умашляет шаш, ამბაკ. 2—7.

მნობარი, **მნობელი**, ს. მომღერალი საკრავით; კეთილი ხმოვანი; играющий на музыкальном инструменте и поющий; звучный, певучий, გამოსლ. 15—20; 32—19; მსაჯ. 11—34; **მნობელითა**, ს. певучести.

მნობარი, **მნობარი**, ს. მუწუკი თმით მაცვიფებელი, სრსვილი; კუ, სენი ზოტის მომჭმელი, параш, шолуши; рах (болвыш), ზუნ. ლ; ნ. რ. ლ. სპ. ლ.

მნობარი, ზედ. ვინცა ჰპოვს ბალახსა, пасуний.

მნოვრი, **მნორი**, ს. ლეში, труни, падаль, მაც. 24—23; 1 ქართლ. 231.

მნრახავი, **მნრახველი**, ნახე მზრახავი.

მნრომი, ს. ქვეწარმაველი, მავალ: გველი, ქია, пресмыкающийся, гадь.

მნრცველი, ს. მკრეხელი, ამკლები, грабитель, საქმ. 19—37; მმრცველობა, ს. грабежь.

მნრწილარე, ზედ. ვისაც აძრწოლებს, შორთოლი, трещуший, **მნრწილარება**, ს. ძრწოლა, трещеть, дрожь.

მპულვარე, **მპული**, ს. მპულე, пенанидий, **მპულვარება**, **მპულითა**, ს. სიმპულვარე, пенанить, (ვკმპულვარე, -რე), ფ. მ. მპულს пенанидты, სომხ. სპმ. 204.

მპუნობა, **მპუნობა**, ს. მაინცალობა, ხურობა, დაგრძობა, точка; случка, **მპუნავი**, ნ. მაინცალობა.

მპუმებიანი, ს. მუქთა ჩვილი, მუქუს მწოვარი, грудной младенец, ოსე. 14—1.

მპლანი, **მპლანებული**, **მპლანელი**, ს. წინამძღოელი, ან გზის მასწავლებელი, пожатый, მპლანი მხედართა, предводитель воинов, **მპლანებლობა**, ს. წინამძღოლობა, руководство, руководство.

მპლვარე (ვემპლვარი, -რე), ფ. თვ. მოსამძღვრე ვარ, სამზღვრად ვეწმენი. ხმვს смежным, грашчтн, კავშ. 354; ან წინამძღოლი ვეწმენი, руководит, კავშ. 263.

მპლვარი, **სამპლვარი**, გრაშია, ვეფს. 964.

მპლომი, **მპლომელი**, ს. მპლანი, предводитель.

მწადი, **მწადებელი**, ს. მწლომი, желатель, მწად ოყენენ, они жолани, 2 ქართლ. 392; მწადებლად, წმ. სანდლოად, желателью, ვეფს. 1078.

მწავი, ს. წვავი, წავი, берет морскую, камчатский; видра; ზუნ. ლ; видра, ერის. ლ.

მწავაწავებელი, ს. ვისაც აწავაწავებს, дрожачий.

მწალცი, **მწკლაცი**, ზედ. უგემურად მომწარო, ან მომეფო, горькокислиый, ნახე მწარე.

მწამლეული, ს. სამსალით კაცის მკვლელი; სიმთელის მკნეხელი; გრძნებთ მზობლავი, შემლოცველი, შემკვრელი; отравитель; вредный для зоронь, отравя; обалитель, очарователь; ფსალ. 57—5; 1 ქართლ. 365. 140; ანდრ: 76; მოსეს სპმ. 11; **მწამლეულობა**, ს. გრძნების მოქმედება, მოგობა; ჯადოქრობა, чародничество, волшебство, колдовство; გამოცხ. 18—23; გალ.

5—20; ზერძნ. სპმ. 346; სომხ. სპმ. 295; отравление.

მწარე, ზედ. გემოთი პირის დამწველი და შემზარაზინებელი; ოკობ. 3—11; სახენი ამისნი არიან: **მწალცი** და **მწნავი**, რომელსაც ჰქონდეს სიმეფე და უმეტესად სიმწარე. ვითარცა მჭნავსა, ჯღარაღალსა და მკვანესა სიღსა; **მწვავე**, რომელიც სიმწარით და სიმწურავლით პირს სწვავდეს; ვითარ: კოჭა, პილპილი, სიორი, ხახვი და სხვანი; **მმაღე**, სიმეფლით ან სიმძალით მწარე; **მწარე**, ითქმის აგრეთვე სამწუნარო აშავი, ცირილი, სასციკი გვემა, ცანჯვა და სხვანი, ვეფს. 343, 1299; горький, вкусъ противный сладкому; горестный, прискорбный; жестокий; ნუ უკვე წყაროსგან მისივე თვლისა აღმოდის ცვბილი და მწარე, течет ли изъ одного источника и сладкая и горькая, მწარე ბალახი, горькая трава, მწარე სიცოცხლე, горестная жизнь, მწარე ცრემლი, горький слезы; მწარე სიცივე, жестокий холодъ, მწარე ნუში, горький миндаля, მწარედ ცირილი, горько плакать, ისაი. 22—4; მწარე სიტყვებელი, жестоко наказание; მწარე ზედი, горькая участь, მწარის სახით განგმეს მეფე, жестокииъ образомъ упрекнули царя, 2 ქართლ. 302; ქინჭარი მწარედ სუსხავს, крапива жестоко жжетъ, ზუნ. კ. 9; მწარედ გვემა, жестоко прибить кого, დაჯდა და მწარედ სულთ ითქუნა, отъ сльзъ и горько вздохнулъ, ვეფს. 342; **მწარე ვახსი**, გურული. **მწარე ხავი**, горляшка (тыква), ერისთ. ლ; **მწარეზა** (ვა), ფ. მ. გავამწარებ, სიმწარეს მივსცემ, ძხლათъ что горькимъ, огорчать; (ვამწარებ. ვუმწარებ), ფ. მ. გავემწარებ, გავერამებ, ვაწუნებ; онечлалить, заставить кого горевать, სიცოცხლეს მიმწარებ, ты отравляешь мою жизнь, თავის უოფნას ვიმწარებ, отравляю жизнь свою, ვისრ. 191; ვამწარებ, ты огорчаешь меня, ვეფს. 741; (ვემწარები, -რე), ფ. თვ. მწარედ ვეწვენები, ვერამებ; казаться горькимъ или горестнымъ, ვისრ. 18, 19; მემწარება, горестно мнѣ, **მწარობა**, ს. სიმწარე. гореть, ჩონგ. 122; (ვკმწარობ, -რე), ფ. უ. მწარე ვარ, горькнуть, ქილ. 150; 36.

მწაფული, ს. მეურმე, მესრე, кучеръ.

მწბარი, ზედ. აღმწბარი. შეთქვლეფილი, слезливый.

მწბერი, ნახე წველი, სპ. ლ.

მწდე, **მწდეველი**. **მწდევანი**, ს. ღვინის მწდე; ღვინის დამსმელი, выпочерный, краивий; **მწდეობა**, ს. исправление должности правчаго, (ვკმწდელობ, -დევი), ფ. უ. აღვასრულებ მწდის თანამებობასა, исправлять должность правчаго; ვისრ. 77, 78.

მწე, ს. მეშეელი, მშველელი, მესვაინე, помощникъ; მწე მეფე, помоги мнѣ, მწე ეყო მას, онъ помогъ ему, მწე მეფო, ს. помощникъ, испомоществонатель, ფსალ. 3—3, 5; 9—9, 34; 17—2; **მწეობა**, სპ. შემწეობა, შეწევნა, შევლა, помощъ, (ვემწევი, -წეი), ფ. თვ. ვაშეელი, помогати, ვეფს. 231; 2 ქართლ. 104; (ვიმწევი, -წეი) ფ. შინ. შემწედ მოვიყვან, пригласиши на помощъ, შემწევი, соимогши мнѣ.

მწევარი, ს. ძალი, მომწვევი ნადირთა, борзая собака, ბუნ. ლ. ბაკ. 184.

მწერალი, ს. აღმწერი, писецъ; писатель; მკვლნი მწერალნი, древние писатели, მწერი. იგივე მწერალი; **მწერალ-მწიგნობარი**, ს. მღვანე, секретарь.

მწერება (ვემწერებ, -რე) ზ. მ. ბუნს ვეპერებ обмахивать мухъ, ქილ. 203.

მწერო, ნ. წერო.

მწერი, ს. უოველი ბუზი, насѣкомое; муха; ისაი. 7—18; **მწერი**, ს. თევზია ერგვარი, название рыбы. [ბუნ. ლ.]

მწერვალი, ს. გრძელი ფრთა, длинное перо, **მწერლობა**, письменность; (ვკ), заниматься писаньем; ჩანრ. 97.

მწერტელი, ს. ვინც ჰსწერტავს; მწვალე ბელი, кто колеть; мучитель.

მწეთოფა (მწვეფოფი, -ფე), შევეწვეო, помочь.

მწვალი, ს. შემწვარი ხორცი, მწვარი, жаркое, შამფურის მწვალი, шашлык.

მწვავე, ზედ. მწვანე პირის დამწველი, острый на языкъ. ნ. მწარე.

მწვავება (ვემწვავები, -ვე) ზ. თვ. მწარედ ვეცკინებო, ვეფხ. 219, 478; чувствовать боль, შემწვავა, я почувствовала жестокую боль; დარეფ. 125; რუსულ. 872.

მწვავი, **მწვავე**, ზედ. დამწვავი, სასტიკი (ცკივილი), жгучий; жестокая (боль); მწვავე სიფევა, колкое слово, რუსულ. 306; მწვავება (ვემწვავები ან ვემწვები), чувствовать боль, სილ 218.

მწვალე ბელი, ს. სარწმუნოებისაგან განდგომილი, განპირებული საერთოს რჯულისაგან; მტანჯველი; еретикъ, отступникъ, раскольникъ; мучитель; **მწვალე ბლობა**, ს. расколъ, ересь, 2 ქართლ. 550; გარგ. 132.

მწვანე, ზედ ან ს. ზალახის ფერი; თვით ზალახი, მდელო, მხალი; зеленый; зеле, златъ, свѣжая трава; დაბად. 1.—11; 2—5, 12; ვეფხ. 405; ფსალ. 89—5; 103—14; მწვანე მიხლორი, зеленый лугъ, მწვანე ლობოი, свѣжѣ, зеленые бобы, იერემ. 50—11; **მწვანება** (ვამწვანებ, -ნე) ზ. მ. მწვანედ შევკვლებ, зеленить, (ვემწვანებო, -დი) ზ. ვ. მწვანე შევიქმნები, зеленить, **მწვანები**, ზედ. აღმწვანებული, зеленѣющѣй, ციმოთ. 12; მწვანოვანი, зеленѣющѣй, **მწვანოსანი**, ზედ. зеленосватый.

მწვანეულობა, ს. зелень всякая.

მწვანეილი, **მწვანილი**, ს. ზოსტნეული, მხალი და სხვა მოსავალი, გინა ზალახი, зелень, опощи, **მწვანეილოვანი**, ზედ. აღმწვანებული, златный, покрятый зеленью, მარტ. 2—55; ციმ. 89.

მწვანობი, ს. აღმწვანებული ადგილი, зеленѣющее поле.

მწვართველი, ს. მასწავლებელი, დამრიგებელი, паставникъ, учитель.

მწვარი, ზედ. შემწვარი, пжжаренный, აზოს. 6—5; ლუკ. 24—42; **მწვარები**, მრავლ. жаркѣ.

მწვი, ზედ. ძალიანი, სასტიკი, жестокий, сильный, **მწვიდ**, ზ. მ. ძალიან, ძლიერ, сильно, რუსულ. 746, 27.

მწვაება (ვემწვევი, -წვი) ზ. თვ. ვეცკინები, причинить. чувствовать боль.

მწვეველი, ნ. მასწვეველი.

მწვევლი, ზედ. მომწველი, რომელიც იწველის, доиная, ან ვინც სწველავს, донтежь, ანტ. 6—27.

მწველი, ზედ. დამწველი, жгучий, ვეფხ. 336; მწველი წამალი, жгучее, жадкое лекарство, **მწველობა**, ს. დამწველობა, жгучесть, ქილ. 367.

მწვერვალი, ს. ზეითი წვერი, ან კიდური; რქა მცენარეთა, კეწვერი; ისაი. 2—2; 43—6; ანგია 2—13; ლუკ. 16—24; ფსალ. 79—11; оконечность, ковецъ; верхъ; вершина; обѣтъ; отрасль, отпрыскъ дерева; -თისა, вершина горы, -თითის, ковецъ пальца, მარტ. 2—83; მწვერვალი ხისა, вершина дерева, ვისრ. 18; რუსულ. 285; **მწვერვალე** (ვიმწვერვალე, -ლე) ზ. მ. მ. წვერილად მივიღებ, წვერილად აღვირცხვებ, выиспытывать съ подробностью, ციმოთ. 141.

მწვეცი ზედ. წამხული წვერი, острокопечный.

მწვიძარი, ზედ. წვიძიანი, дождливый.

მწვირე, ს. წუმივე ტული და მფრალი, тина, лужа, 2 პეტრე. 2—21; ანდრ. 76; **მწვირიანი**, ზედ. წუმიძიანი, тинистый, ქილ. 25, 434.

მწვიზე, კაცი სრული ცხინთა, плотный мужиоа.

მწვილი, ზედ. წვილილი, тонкий; мелкий; გამხარი, тоний, დაბად. 41—3; ან ფულის ნაოთხალი, კოდრანცი, მარკ. 12—42; ლუკ. 12—59; полушка, цата.

მწვრთელი, ს. მასწავლებელი, паставникъ, учитель, ვეფხ. 898; **მწვრთელობა**, ს. სწავლა, დარიგება, наставление.

მწვითლვარი, ზედ. მწვეთელი, ванающѣй, ქილ. 290; შავთ. 20.

მწვითმი, ს. მწლობი, желатель, ვეფხ. 325.

მწიღებელი, ს. მიმრქმელი, წილით ამქმელი носиринпматель.

მწიგნობარი, **მწიგნევი**, ს. წერილით მცენიერი: მწერალი, მღვანე; книжникъ, грамотный; секретарь, писмоводитель; იერემ. 36—20; მარტ. 2—4; ვისრ. 5; მწიგნობართ უხუცესი, обер-секретарь, მწიგნობარი კარისა, ე. ი. მღვანე, царский писмоводитель, 1 ქართლ. 228, 293; **მწიგნობრობა**, ს. ცოდნა კითხვისა და წერისა, грамотность, письменность, литература, ვისრ. 151, წერილობა, письма, (ვემწიგნობრობ, -რ) ზ. უ. წიგნის კითხვაში გავერთი, ან აღვასრულებ მღვანის თანამებობას, заниматься чтением; исполнять должность секретаря.

მწიგანა, ს. მფვირალა, визгливый.

მწითური, ზედ. მოწითლო, красноватый; румяный, დარეფ. 2—7; ქილ. 503; **მწითურობა**, ს. მოწითლობა, красноватость.

მწიკვი, ს. თითებთ აღებული ბურნუთი ან მარილი, ერთი წება, щеноть, ერთი მწიკვი მარილი, щеноть соли, მწიკვი ბურნუთი, щеноть табуку, იაკობ. 1—21.

მწიკული, ს. ტანის უწმინდურება; შეტოლება; грязь на тѣлѣ, нечистота; грѣхъ; შავთ. 13; მწიკული სანეხი არიან; თებო და ქერტლი მწიკული თმათა, ბეწვთა; გემსი ან გვიმსი ნაოფლარი კაცთა

ცანის; უუელი და გლეხურად ქუჭყი, გემსი ცანის გამგდარი სამოსელსა შინა; **მწიკუთიანი**, -ლევიზი, ზედ. უწმინდური; ცოლივილი, **გრძინი**, печетный; **გრძინი**, ზაქარ. 3—3; **მწიკვლოვანი**, ზედ. იგივე მწიკვლოანი; იუწყეკ. 20—26; **მარტ.** 2—59; **მწიკუთევენება**, **მწიკვლიერება**, ს. ცანის უწმინდურება, печистота, грѣхность; ეფეს. 5—27; **მარტ.** 1—124.

მწირველი, ს. შემწირველი, მსახური ღმთისა, служитель Божій, -მღვდელი, чередовой священник, სამ. გიორგი მ. 26.

მწირი მკაღლ. თვალები, ორი თვალი, пара глаз, ღრამ. ახალი 39 გვ.

მწირი, ს. უცხო, მსგეში, სხვაგნით მოსული; страппикъ, чужестранецъ, пришлецъ; ლუკ. 24—18; საქმ. 7—6; ფსლ. 145—9; **მწირი** ადგილი, скучное мѣсто, **მწირი** ბერი, простой монахъ, ясофоръ, **მწირობა**, ს. უცხოობა; თაყვანისცემა წმინდათა ადგილთა, странничество; поклонение Св. мѣстамъ; **მწირობაში**, вчужбинѣ; **მწირობად** შე-მოსვდელ. ე. ი. სიზნად შემოსვდელ; ты поселился какъ странникъ; 2 ქართლ. 193; (ვკმწირობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. უცხოობაში ვარ, ვკმსებობ, странствовать, скитаться; მსაჯ. 19—3; გამოს. 6—5.

მწისე, ს. უსაკო მცირე კაცი, малорослый, карликъ.

მწიფე, ზედ შემოსული, მოწეული ხილი ან სხვა მოსავალი; **მწიფეს** ესროდენ, მკვავე ქსცვივლა), зрѣлый, **მწიფება** (ვამწიფებ, -ფე), ზ. მ. დავმწიფებ, заставить зрѣть, (ვკმწიფებ, -ლი), ზ. ვდ. მოვკმწიფებ, созрѣть, **მწიფობა**, ს. დამწიფებულება, зрѣлость, -ის თვე, октябрь, ჰაქრ. 209, (ვკმწიფობ, -ფე), ზ. უ. მოვიწევი, ვკმწიფებ, зрѣть, მარტ. 1—112.

მწიფელი, ს. მცენარე, пшма, ივანე ბაკ.

მწიფობება, ს. ცხოვ. щуръ, ერის. ლ.

მწისლავი, ს. წისლის მცემელი საქონელი, брыкъ, лигунъ.

მწისწველი, ს. მორკინალი, борецъ.

მწკალცი, ნ. მწალცი.

მწკრივი, ს. სირა, ჩარიგებული, ридъ, вереница, მწკრივად, ზ. სირად, ჩარიგებით, დაწალიკებით, вереницею, ридомъ, по прямой линіи.

მწკრივა, ს. ყვავილია, Пшавія, ერის. ლ.

მწკრივება (ვა), ზ. მ. ჩავარიგებ, ставить въ строй; ვობა, ს. строй, ридъ.

მწმანწველი, ს. მგრეხელი, მწწველი; მქანდაკებელი; **მწმანწველი**, ს. მგრეხელი, мѣстнникъ; ваятель, скульпторъ; ისაი. 44—9; ეფეს. განმ. თემ. 76; ან მოსწველი, сочинитель, стихотворецъ.

მწწველი, ს. მუა ფერმის მწურავი, кто давить виноградади.

მწწილი, **წწილი**, ს. მძარსი ჩაღებული ხილი ან ზოსტნეული; კიტრი, კომპოსტო, ხახვი; ან ნარაჯა. მუაბა, соленые овощи; варенье; რუსკდ. 347, ეფეს. 1361; ზუნ. ლ.

მწობა, ნ. მწეობა, ვაშლ. 38.

მწოდებელი, ს. მომხმობი, მომწოდებელი, призыватель.

მწოვარი, ს. მძუძებანი, მუძუთა ერმა, грудной младенецъ, 2 ქართლ. 125.

მწოვება (ვემწოვები, -ვე), ზ. თვ. ვემწოვები, ვეცკინები, чувствовать боль, ქილ. 563.

მწოლარე, **მწოლიარე**, **მწოლელი**, ზედ. დაწოლილი ან წოლილა, лежачій; лежмя; ანდრ. 40; **მწოლარება** (ვკმწოლარებ, -რე), ზ. უ. ვსწე-ვარ, лежать.

მწონარი, **მწონელი**, ს. ამწონი, кто вѣсить.

მწონრო, ს. ცირცელი, рибша.

მწრთველი, **მწრთველობა**, ნ. მწრთველი, მწვრთველობა.

მწუნანე, **მწუნანილი**, **მწუნარი**, **მწუნელი**, ნ. მწუნანე, მწუნანილი, მწვარი, მწვლილი.

მწუნება (ვიმწუნები, -წე), **მწუნება** (ვიმწუნები, -წე), ზ. უ. წუმწევი ვისვრები ან ვკვტორავ, вальтаться въ гризи, ანდრ. 82, 105; 2 პეტრე 2—22.

მწურავი, ს. кто выжимаетъ сокъ изъ плодовъ, кто давить виноградади, кто процѣживаеъ.

მწუნობი, ზედ. დამწუნებელი, неodobритель, ჩანრ.

მწუნება (ვიმწუნებ, -წე), ზ. მ. ვსვარი, мартъ. [85.

მწუნსარე, ზედ. ურვეული, ნაღვლიანი, დაღონებუ-ლი, печальный, унылый, прискорбный; **მწუნსარება**, ს. წუხილი, ურვა, კეჰანი, тоска, печаль, скорбь, (ვა), ზ. მ. იმეჩალიტ; (ვკმწუნსარებ, -რე), ზ. უ. ვკსწუნსვარ, ვკსწმუნავ, ვღონობ; იმეჩალიტს, тужить, ვისრ. 156.

მწუნსრი, ს. შეღამება, საღამო, ზინდის მოახლევა; сумерки, вечеръ, დაბად. 1—5; ფსალ. 29—5; მწუნსრი, მწუნსრის ლოცვა, вечерня.

მწუებარი, ზედ. დასვენითი, положительный; ჩანრ. 112.

მწუავი, ს. მცენ. лавровишня, ზუნ. ლ.

მწუაზარი, ზედ. ფრიად მშვენიერი, მოსტენილი, красивый, пригожий, სიზამ. 104; ერის. 150; ან თეთრი, სვეტაკი, ქებ. 5—10; წმლი, მწუაზარი ქორი, ე. ი. ბურაული, кобузъ, ястребъ, რუსულ. 364, 568; დარეკ. 1. [ღიშა.

მწუაზარობა, красота, ჩანრ. 6, ან სითეთრე; რწ-მწუალობელი, ზედ. მოწუაღე, მოწლოე, милостивый, 2 ქართლ. 529; დავრ. 36.

მწუალობლობა, ს. მოწუაღება, ლმობიერად მიხევა, милость.

მწუდარი, ზედ. მოქანცული, დაღალული, утомленный, усталый; ეკლეს. 10—1; მწუდრად, ზ. უ. утомленно.

მწუევაარი, ს. ვინც იწუეველება, проклинатель.

მწუემსი, ს. მენახი, მესტვარი, მელორე, მეგობკი; მამოვებელი სვანტანთა; მწუემსი კაცთა, მღვდელი, настухъ; настыръ; **მწუემსი-მთავარი**, архипастыръ, **მეუმსობა**, ს. მესტვარობა, მონახირობა; მღვდლობა; настухство; настырство, **მწუემსური**, ზედ. настухескій; настырскій, მწუემს მთავრობა, ს. архипастыръ.

მწუერი, ს. მფრინვ. поренель (птица), ნ. ჩ. ლ; ზუნ. ლ; **მწურ-მარხილი**, მფრინვ. коростель, შავო. 65, რიცვი 11—30; გამოსლ. 16—13; ფსალ. 104—40; **მწურ-ჩიტა**, ს. მფრინ. осык-повенная юла, жаворонокъ, ერის. ლ.

მწერის ფეხა, მცენ. мохари, ერის. ლ.

მწევსა, უნდა მწესვა.

მწვედელი, ს. პაციმარი, арестантъ, ნ. წვედევა.

მწვედელი, ს. მომსვრელი, истребитель.

მწვედელი, ს. ღამკლელი; მომწვედელი, напо-
саяный рабу; уязвитель.

მწვითინა, ზედ ვინც გულს დაიკლებს, მალე იწ-
ყენს, обидчивый.

მწუბორი, ს. რაზმი, დაწუბობილი ღაშქარი; გუნდი,
სორო მგალობელთა ან შემუსვიკეთა; строй войска,
рать, воинство; хоръ иницовъ, музыкалтовъ;
1 მეფეთ. 17—7; 44; მწუბორი მწუბორად, от-
дѣльными группами, მარკ. 6—40; მწუბორო-
ბა, ს. კრებული, сонмъ, собраніе, იერემ.
16—5.

მწურალი, ზედ. გაგულისებული, გარისებული,
гнѣвный, сердитый; 2 ქართლ. 197; ანტ. 4;

მწურადობა, ს. გულზედ მოსვლა, ჯავრი, гнѣвъ,
гнѣвность, ვისრ. 164, 165; ქილ. 272; სამ. სომხ.
186; მწურთა, ნახე წურთა.

მწურთა, -მედი, ზედ. მწურალი, гнѣвный, сер-
дитый.

მწუსვა, სფ. пасение, настьба, (ვჭმწუსი, -სე) ვა-
ძოვებ ზვაცანება; დაეწუსი, ვმოძღვრი; ღვიცავ,
ღვთიერავ; ნატი стадо; ნატი насту; сохрани-
ти, стеречи; უფალმან მწუსოს მე დანამკლე-
ღს, Господь унасетъ мя и не буду въ скудо-
сти, მწუსველობა, მწუსობა, ს. დამწუსვა, па-
сение, настьба, ისაი. 58—4; (ვჭმწუსობა) ზ. მ.
ვჭმწუსი, ნატი, (ვიმწუსობი, -სე) ზ. ვ. ვიმწუსვი,
ნატიხ, 1 ქართლ. 172; მწურა, ს. მწუსველი,
настухъ; настырѣ.

მწურვადე, ზედ. ვისაც ჰსწურს, жаждущий,
მწურვადეობა, ს. წურვილი, жажда.

მწურნები, ს. შრავალ-წულიანია, ჭანჭრობი, бо-
лото, გამოს. 2—3; 8—5; ისაი. 35—7; 41—18;
ფსალ. 113—8.

მჭადა, ს. ფთირი, მცენ. омела (растение), ბუნ. ლ;
сыробижа, ერის. ლ. აგრეთვე ერთ-გვარი სოკო;
порода грибовъ, ნ. რ. ლ.

მჭადა, ს. თხილთა, ნიგოზთა და მისთანთა ყვევილი,
ციცა, орѣховая почка цѣвѣтнл завязи, двѣ-
тецѣ.

მჭადაქვა, ს. თირი, რბილი ქვა, рыхлый, мягкий
камень, немза, ნ. რ. ლ.

მჭადი, ს. პური ფეტვისა ან სიმინდისა; ძახნ იპვ
проса или кукурузы.

მჭამელა, ს. შაკალ. ფერისა, ან ფერის მჭამელა,
ჭორფლი, веснушка.

მჭამელი, ს. მეტობით საზრდლის მიმღები; 2 ქართ.
557; ვეფხ. 217; სასტიკი მუწუქი, სორცის შემჭამი,
მარგული ან სრსელი, флокъ, прожора; язва,
ракъ бѣлѣзны; სამღულო წერილში: შაკ. 6—19;
გესლი, ენტი, ოლი, რჯა, რჯაყიჩა.

მჭანე, მაგალ. ღვინო ან ისრამი, ე. ი. ჭმანე, მოძმა-
რებული ღვინო ან ისრამი წამხლარი, кислос (вино),
кислый виноградъ.

მჭედელი, ს. კვერთხ სურო, რკინათ მომქმედი, куз-
нецъ, ковачъ; ოქროს მჭედელი, золотыхъ
дѣлъ мастеръ, მჭედლობა, ს. кузнечество,

(ვჭმჭედლობა; -ლე) ზ. მ. ვსჭედ რკინას, ვეცბლს,
ოქროს, ковати.

მჭეადეობა, ნ. მიმჭედეობა.

მჭეადი, ნ. ჭედელი.

მჭევრი, ზედ. მშეხნიარე მოუბარი; მოხლომილი,
ცანოვანი ან კისკასი; краспорѣзчивый; статный,
пригожій; ვეფხ. 137, 260, 688; შავთ. 49; 1 მე-
ფეთ. 16—18; ენა-მჭევრი, ნ. თავის ადგილს, ე. ი.
ენა; მჭევრ-მეთქვი, იგივე ენა მჭევრი; მჭევრი
ცანი, краснѣвый станъ, ვეფხ. 817, 688.

მჭედეული, ს. მნის ხელეული, სიონს, გუჯ. 15;
ტიმ. 60; конна сѣпа; მსაჯ. 15—5.

მჭედი, ს. პეშვი, ერთი მუჭა, ნახე, მუჭი, горсть,
3 მეფეთ. 17—12; ლევიტ. 2—2; მჭედი პურისა,
ე. ი. ენა, მოსავალი პურისა, ძახნъ нежатый,
на корнѣ, ვეფხ. 971.

მჭერი, ნ. დამჭერი, удерживающій, მჭერისარ, и
держу тебя, კაცია 58.

მჭვადეა (ვმჭვადეა, -ლე) ზ. მ. ღველურსმავ, ღვეს-
ჭედ, приговдизти, приковать; ისარი გულს მიმ-
ჭვადეას, стрѣла приковала мое сердце, ვისრ.
104.

მჭვადი, ნახე ჭვადი; მჭვარდლი, ნ. ჭვარდ-
ლი; მჭვარცადი, ნ. ჭვარცალი.

მჭვირავი, მჭვირვალე. მჭვირობი, ზედ. გამ-
ჭვირვალე, прозрачный, მჭვირვადეობა, ს. სიმ-
ჭვირვალე, прозрачность.

მჭვირობელი, -რობი, ზედ. მჭვირვალი, прозра-
чный; მჭვირობლობა, ს. прозрачность; წმ.
ცხოვ. 113.

მჭვირნავი, მჭვირნავი, ნ. მჭვირნავი.

მჭვირედი, -ტედი, ზედ. მუურებელი, თვალის მღე-
ვნელი, кто смотритъ, зритель, ვეფხ. 3, 33; და-
რეჯ. 2—120; მჭვირედეობა, ს. მუხედვა, взглядъ,
1 ქართლ. 272; ვისრ. 59.

მჭიდებელი, ს. მოჭიდევე, борець, იერემ. 8—7,
საბ. ლ. დაბეჭდილს ბიბლიაში არ იპოვება ეს
სიტყვა.

მჭიდრო, ზედ. ფრიად ვიწრო, დატკეცილი, тѣсный,
сжатый, მჭიდროდ, ზფ. ვიწროდ, დატკეცილ,
მჭირსნედ, тѣсно, илотно; მჭიდროება, ს. სი-
ვიწროვე, სიმჭირსნე, тѣснота, сжатость, илотно-
ность; ქილ. 211; 2 ქართლ. 497; ბუნ. კ.
231.

მჭირავი, ს. მპურობელი, обладатель, державный,
სამ., ვანტ. შესავ.

მჭირვა (იმჭირვინ), 35 ლოდ. содержать.

მჭირნე, ზედ. ფრიად საჭირო ან საქმე გაჭირებული,
нужный, необходимый; ииჭиющій въ чемъ нуж-
ду; тугой.

მჭირსნე, მჭირსნე, ზედ. მეტად დაგრესილი ან და-
სოული, круто закрученный, -ზვანჯი, тугой
узель, ქილ. 604, მჭირსნედ, ზფ. მოჭირებით, მა-
გრად, круто, туго, ეჭეკ. 44—16.

მჭისხე, ზედ. წამოჭისებული, წამოწოილებული, по-
краснѣлый.

მჭანარი, მჭანარი, ზედ. დაჭნობილი, გამჭეანარი,
вѣдый, отцѣвѣтшій; მჭანარი სოკო, дублянка
(грибъ), ზატ. ივანეს. ლ; მჭანარება (ვა), заста-
вить поблѣкнуть, завянуть.

მჭკურველობა, ს. გარეს საფლავისა, გამარცვა საფლავისა, смятотагство, 1 მუგ. 13—17; (ძველს დაბად).

მჭღე, ზედ. სორც-ღაცვიენული, გამხდარი; тощій, худой, -სორცი, не жирное мясо, მჭლე მიწა, тощая земля.

მჭღევება (ვა), ზ. მ. заставить худѣть.

მჭღეობა (ვჭ); ვჭჭლეველი, -ლი), ზ. უ. გაველები, სორცი ღაცვივა, худѣть, ვეფხ. 957.

მჭმანხე, ნ. ქმანხე; ან მჭანხე.

მჭმუნვარი, **მჭმუნვაი**, ზედ. მწუხარე, печальный, грустный, ღარეფ. 2—49; რუსულ. 2; **მჭმუნვარება**, ს. მწუხარება, грусть, печаль, (ვჭმუნვარება, -რე), ზ. უ. ვსწუხვარ, печалиться, грустить; 1 ქართლ. 261; 2 ქართლ. 307; დაბად. 40—6; ვეფხ. 932.

მჭმუნველობა, ს. ღარეფილობა, პირის გაუგემურება, унылость, наморщенность.

მჭნავი, **მჭვნარი**, ზედ. ღამჭნარი, тощій, чахлый, вялый; завялый; **მჭნობა**, **მჭვნარობა**, ს. სიმჭკნარე, чахлость; завялость.

მჭნავი, ს. მცენ. რიბიჩა, ბუნ. ლ.

მჭოზეელი, მჭობელი, ზედ. მსჯელი, разсудительный.

მჭოვარი, ზედ. მღმობელი, сострадательный.

მჭორავი, ს. ქორის მთქმელი, враль.

მჭრე, **მჭრელი**, ზედ. მკვეთი; შემჭამელი, острый; მჭკი; მჭრელი ღანა, острый ножъ, მჭრელი სიმკევე, ждкая кислота, -კანჭი, острые когти.

მჭურეტელი, ნ. მჭურეტელი.

მჭრინავი, ს. ბოტომკალი, мшица, мошка, ლევიც. 11, 12 (ძველს დაბადეპში და არა დაბეჭდილში; стрекоча, травяная кобылка; богомола, ერის. ლ. ან გერიტი მჭრინავი ან მჭრინავი, воркуны (голуны); იერემ. 8—7; მფრინ. ბოლო ცეცხლავ; ласточка.

მჭრცნავი, ზედ. მჩხავანი, крикливый, ისაი. 19—14; სპ. ლ. (ძველი დაბადება).

მჭყვირავი, ზედ. მაგალ. ღორი, взыглый (синий).

მჭყვიანი, ზედ. მჩხავანი, крикливый.

მჩავსი, ნახე ნავსი, ბუნ. ლ.

მჩაზავი, მჩაზველი, ს. ჩაზვის მომქმელი, чертежникъ, 1 ქართლ. 6; **მჩაზველობა**, ს. ცოდნა ან მოქმედება ჩაზვისა, черчение.

მჩალი, ს. ბოსტნეული ან მინდვრის მწვანილი რომელიც შეიკბობის საქმელად, зелень, овощи, ქილ. 308; მაც. 13—32; მარკ. 4—32; ფსალ. 35—2; ან ჯიჯლაფა, საქრიანტლო მჩალი, щирница, ერისთ. ლ. მჩალი, მცენ. брюква, ბუნ. ლ. **მჩალი-შავა**, **მჩალი წოხნარა**, მცენ. ნ. ბალახ-ვარდა.

მჩამს, ესამს ქვამს, надежитъ, мнѣ, тебѣ, сму, ნ. ხუმბა.

მჩარე, ნათეს. მჩარისა, მრავლ. მჩარეები; ს. გვერდი, კიდე; კერძო; ადგილი ზევიით ან ქვეითი, მარჯვნივ ან-მარცხნივ მდებარე, გინა რომელიმე კერძო ქვეყნისა, თემი, ვეფხ. 1319; бокъ, край, сторона; страна, область; ყოვლის მჩრით, со всѣхъ сторонъ, შობელი მჩარე, родная сторона, **მჩარელი**, ზედ. сторонный.

მჩარი, ნათეს. მჩრისა, მრავლ. მჩრები, ს. მკლავის

თავი კისრადმდე, მაც. 23—4; ლუკ. 15—5; საზომი სამი აღლისა, საქმ. 27—28; გარდაღებით ნიშნავს შეწევნას; плечо; сажель; помощъ; მჩარი საკლავისა, лопатка, порядки пога животныхъ; მჩარი არ მიევევით, мы не поддерживали его, სომხ. სამ. 255; მჩარი-მჩარს, плечо о плечо, ридомъ, კაცია. 57, მჩარ-გრძელი, широкоплечий, მჩარ-ღაკრული ან წაკრული, ე. ი. მჩარ-შეკრული, ხელო-შეკრული, связанный по рукамъ, 1 ქართლ. 376, 2 ქართლ. 568; ვეფხ. 611; გორგ. 43; **მჩარი-იღლივი**, ზფ. черезъ плечо; მჩარ-მოტყენილი მფრინველი, птица у которой одно крыло сломано; სიბრ. 61; მჩარ-ჩახდლი, сѣ. обнаженными плечами, во время траура, რუსულ. 981, 2 ქართლ. 534.

მჩარშავობა, ს. მჩარეულობა, поварешое искусство, ანტ. 4—45.

მჩარკვეელი, **მჩარკვე**, ჩხარ. 78, ზედ. მომჭირნე, მცვლელი, старательный, სპ. ლ.

მჩარკვა (ვიმჩარკვი), ზ. ვ. ვჭსცილობ, стараться.

მჩარჯავი, ს. ვინც ფულსა ქსნარჯავს, кто держитъ расходъ, тратить деньги.

მჩატყარი, ს. ხატო ან ხატთ მწერალი, живописецъ, **მჩატყრობა**, ს. ღანატყლობა, ხელობა ან ნამუშავარი მჩატყრისა, живопись.

მხდალი, ზედ. მშიშარი, ჯვანდი, მკრთალი, робкий, трусливый, -ცხენი, пугливая лошадь, **მხდალობა**, ს. სიჯვანბე, робость, трусость, ვეფხ. 416.

მხდელი, მიმ. მაგალ. მხდელი მადლისა, благодарный, მოურავ. 15, მხდელი სულისა, ე. ი. სულის ამომრთმეველი, душитель, ვეფხ. 884.

მხდომი, ს. მებრძოლი მიმხდომი, нападатель, нападающъ, **მხდომობა**, ს. ზედ. დასმბა, нападкы.

მხე, ზედ. მომევაო და მოტყებო გემოიანი, кисло-сладкий, 1 ქართლ. 227; სპ. ლ.

მხე, ზედ. ნაცრის ფერი, მხიე, сѣрый, გამოსლ. 35—25; სპ. ლ. ნ. მხიე.

მხედავი, **მხედეველი**, ს. ღამჩხავი; თვალთ მხილველი, зрячій; очевидецъ; **მხედეველობა**, ს. ხედვა, зрѣнiе, დაბად. 19—12; 1 ქართლ. 309, აღბ. 90; კავშ. 336; სამღვთო წერილში ღან. 8—15; ხილვა, видѣнiе, ან ღანხედა, მოვლა, призрѣнiе, რუსულ. 262, 827; воззрѣнiе, რუსულ. 818; მხედეველობასა, ქვეშე პოლიციისა, подъ надзоръ полицiи.

მხედვარობა, სხ. ხედვა, зрѣнiе, ან ღამჩხველობა საქმისა, სიფრთხილე, осмотрительность; ქილილ. 165; (ვამხედვარება, -რე), ზ. მ. მხედველობას მოკუბრუნება, восстановить чье зрѣнiе; ქილ. 472.

მხედარი ს. ცხენოსანი მოლაშქრე; ან ჯარის კაცი ცხენიანი თუ უცხენო; ცხენი ქადრაკის თამაშობაში; всадникъ; воинъ; конь (въ шахматной игрѣ); **მხედართ-მოავარი**, მხედართ-მღვინი, მხედართ-მღვინი, ე. ი. თავადი მხედართა, полководецъ, предводитель войска, 2 ქართლ. 491; მარტ. 1—117; **მხედრება** (ვამხედრება, -რე), ზ. მ. აღესჭურავ, სამორად განაწყოება; вооружать, (ვი), ზ. მ. აღვიჭურვი, вооружиться, **მხედრობა**, ს. ჯარი, ლაშქარი, სპა, воиство, армiя, გამოცხ. 19—19;

1 ქართლ. 309; (ეკმსერობა, -რე), ზ. უ. ვკსცხე-
ნოსნობა, нахздичать, საბ. ლ.
მსედეველობა, ს. წინანახვა; зрѣніе, зоркости,
შავთ. 99, გვ. 7.
მსედრული, ზედ. სამედრო, монский, მსედრული
ნელი, ე. ი. წერილი სმარებული ერისკაცთა
მიერ განსარკვეველად სუცერისაგან, гражданское
письмо.
მსედეველობა, ს. ივერია, № 33, გვ. 7, ივრად.
მსელი, ს. მსედველი, თვალთ მსილველი, зрѣчій, ან.
ბრძენი, შორს დამანახვი, прозорливый, умный,
ვეფს. 1178; მსელი არსთა, всевидящій, ვეფს.
1135; 855.
მსევალი, ს. მოახლე, მოსამსხურე ქალი, служанка,
მსეველება ან **მსეველობა**, обязанности слу-
жанки, рабство, ისაი. 14—2; რუსულ. 452.
მსელა (ვა), ნ. მსილება.
მსელთავენბელი, ზედ. მომაგვარებელი, მარტ. 2-176,
ухитряющійся.
მსერვალი, ს. ციმონი, ნავთ სამართი, საქე, руль.
მსერსავი, ს. ვინც სერსავს, пильщик, ქილ. 96.
მსეცი, ს. ველური ან ზღვის ცხოველი სორცის მჭა-
მელი, зѣбрь, **მსეცობა**, ს. მძვინვარება, зѣбрь-
ство, **მსეცური**, **მსეცობრივი**, ზედ. ვაჩრსკი, **მსეცოვანი**, ზედ.
ხიწყი, ქილ. 15; **მსეც-ქმნა**
(ვიქმნები, ვიქმნე), ზ. ვ. გავმსეცვები, გავსუვე-
ბი, одичать, ვეფს. 85, 194; **მსეცობა** (ეკმსე-
ცობა, -ცე), ზ. უ. მსეცსავით ვიქცევი, ვსძვინობ,
зѣбрьствую.
მსეცება (ვა), ზ. მ. განვაძვინებ, разъярить.
მსევალი, ზედ. გამდნარი ყინული, талый, оттаив-
шій.
მსევაჯავი, ს. დამსლათავი, запутывать.
მსევედრი, ნახე სევერი, долъ; надѣлъ.
მსევეჭელი, ს. მომგვარებელი ან მძარცავი, сибиря-
тели; грабитель.
მსეველივი, ს. მსეველომი, ისავრო. სვლივი, хамс-
лоши, ищерица, ლევიტ. 11—30.
მსენელი, ს. ვინცა კსნავს, пахарь, **მსენელ-მთე-
სეველი**, ს. მიწის შემუშავებელი, земледѣлец,
მსენელობა, ს. სხვა, თესვა, პურის შემუშაება,
хлѣбощаство, ქილ. 673.
მსიარული, ზედ. მოხარული; пессимъ, მსიარული
პირის სახე, пессимъ лице, მსიარული ფერი песс-
имий цвѣтъ, მსიარული ლურჯი, свѣтло-голубой,
მსიარულსა ნუ ჩაივამ, ვეფს. 221, не одѣнайся въ
свѣтлую одежду. მსიარული მწვანე ფერი, свѣтло-
зеленый, **მსიარულად**, ზ. მ. მოხარულად, пе-
село, **მსიარულდება** (ვა), ზ. მ. გავსარებ, სიხა-
რულს მივსცემ, развеселятъ, радовать, დაბად.
43—23; ვისრ. 68; მიმსიარულებს გულსა, ра-
дуютъ мое сердце, (ეკმსიარულდება). ზ. ვ. გავ-
ვისარებ, развеселиться, **მსიარულობა**, ს. ხ.
შეება, მოხარულობა, радость, (ეკმსიარულობა,
-ლე) ზ. უ. მოხარული ვარ, ვიშვებ, ვილსებ, ра-
доваться, неселиться, ვისრ. 192; ერისთ. 109.
მსიბლავი, ს. გრძნებით შემოღაცავი, მწამლველი,
обаятель, очарователь, чародѣи, ვისრ. 126.
მსიე, ზედ. მრეში, ნაცრის ფერი, сѣрый.
მსილავი, **მსილველი**, ს. მსედველი, მსელი, მჭერე-

ტელი, თვალთ განმსილველი, зрѣтель, очевид-
дѣль, -გულთა, ნახე გულთა-მსილველი; **მსილ-
ველობა**, ს. სისილველი, предусмотрительность,
შავთ. 99, зрѣльце, ბეჭთა მსილველობა, гаданіе
на кости, მარტ. 2—336.
მსილობა, ს. მსილება, обличіе, ქილ. 226.
მსილება, ს. обличіе, ირბ. 13—3; (ვა), ზ. მ.
სიტყვით ან საქმით შევაგონებ, დავანახებ უცვანს
ყოფა-ქცევას ან შევთომას; გამოვაშკარავებ, გა-
ვამლავებ, პირს დავუყოფ, გავამტყუვნებ; обли-
чать, уличать, საქმ. 19—27; 1 ქართლ. 148;
ზოგჯ. ვავედრი, укорить; ფსალმ. 49—8; მამ-
სილოს, пусть уличитъ меня, დაბად. 31—36;
(ვიმსილები, -ლე), ზ. ვ. პირი დამყოფის, გავს-
მტყუვნებ, уличаться, обличаться; ციმოთ.
5—20; იაკობ. 2—9; (ვემსილები, -ლე), ზ. თვ.
შევეგონებ, დავანახებ, обличаю, ცხადად ემ-
სილებთან საქმენი მისნი, ясно обнаруживаются
дѣла ихъ, ანდრ. 70; იოან. 3—20; **მსილობე-
ლი**, ს. პირის დამოველი, обиништел, 2 სჯულ-
ლი. 19—5.
მსლებელი, ს. ახლოს მყოფი, მსახური, ამაღა; со-
провождающій, свита, прислуга; სოპს. სმ. 209;
ვეფს. 1592; გორგ. 1; რუსულ. 963, 968.
მსმეველი, ს. მომწოდებელი, кто призываетъ,
მსმეველი გონებისა, ჭკუვისა, მარტ. 2—35;
1—143; кто обращается къ разуму, раз-
მსმოზარე, ს. говорящій, შავთ. 7. [судку.
მსმილავი, ს. სემლოვი, მცველი, стражъ.
მსმობელი, **მსმოზი**, ზედ. დამპყვებელი, დამპა-
სებელი, пригласитель, ვეფს. 714; глашатай,
призывающій, ისაი. 19—4; 23—3; ციმ. 28.
მსნე, ზედ. შემართებელი, მამაცი, ახოვანი; მაგარი,
ლონიერი, ჭარმაგი; храбрый, мужественный;
бодрымъ; **მსნეობა**, ს. სიმამაცე; სიჭარმაგე; муж-
жество, храбрость; бодрость; (ეკმსნეობა, -ნევე),
ეკმამაცობა; ჭარმაგად ვარ; храбриться; бодриться;
მსნევა (ვამსნევა, -ნიე), ზ. მ. ვამამაცებ, მსნეობას
ვამლევ, бодрить, ободрить; (ვემსნევა, -ნევე), ზ. მ.
მსნელ დავუდგები, крѣпиться, храбриться перодъ
кѣмъ, ვეფს. 948.
მსნობა (ეკმსნობა, -ნე), ზ. უ. მსნელ ვარ. бытъ бо-
дримъ, (ეკმსნეობა, -ლი), ზ. ვ. მსნე გავსდები,
мужаться, იერემ. 2—25, **მსნური**, ზედ. მამაცუ-
რი, геройскій.
მსობა (ვამსობა, -ნე), ზ. მ. დავამსობ, დავსცემ, по-
спровергаты; разрушаты, 1 ქართლ. 157; (ციმ-
სობი), ზ. ვ. დავიმსობი, рушиться.
მსოლო, ზედ. მარტო, ცალკე, განსაკუთრებით, თა-
ვისწინა; одиный, одинокий, გამოსლ. 21—3;
მარტ. 2—76. **მსოლოლობითი**, ზედ. მარტოობი-
თი, единственный, -რიცხვი, единственное число.
მსოლოება, ს. მარტობა, единство, მეტაფ. 27;
მარტ. 2—76; 1—165; განმსოლოება, თავისწინ-
ყოფა, единение, კაცად 146; კავშ. 235, **მსო-
ლოდ-შობილი**, ზედ. დედის ერთა შვილი, един-
ородный, ფსალმ. 24—16; 34—17; ლუკ.
7—12.
მზოცველი, **მზოცი**, ს. მომსვრელი, მაგალ. ნადირ-
თა, истребитель.

მხრდალი, **ნ. მხდალი**; **მხრდალობა**, **ნ. მხდალობა**.
მხრება (ვემხრები, -ხრე), **ფ. თვ.** შევეწვივი, ვუშველი, помогать, ქილ. 439. [слово.]
მხრიანი, **ფედ.** мощиный; -სიჭყვა. запосынное
მხრივ, **ფ. მ.** შავალ: ზღვის კერძო მხრივ, со стороны моря.
მხრწნელი, **ფედ.** გამხრწნელი, გამრეზნელი, растлитель, **მხრწნელობა**, **ს.** тлшности.
მხსნელი, **ს.** განმარინებელი უბედურობისაგან, спаситель.
მხსოვარი, **ფედ.** მახსოვარი, поминиий, მხსოვრება (ვიმხსოვრებ, -რე). **ფ. უ.** დავიხსოვებ, поминить.
მხუტივი, **ს.** ხულოი, лишерница, ლევიტ. 11—30.
მხურვადი, **ფედ.** გახურებული; ბუგბითად მექონი განმატფობელის თვისებისა, გრილის წინა აღმდეგი; горячий; горячительный; მხურვალე ცრემლი, горлчя слезы, მხურვალე ლოცვა, теплая молитва, წამალი, горячительное лекарство, მხურვალე საქმელი, припная пища, 2 პეტრ. 3—12;
მხურვადება, **ს.** სიცხარე, სიმხურვალე; სენი: სიცხე, სურვება, ცხელება; горячесть, жарь; горлица; (ვა), **ფ. მ.** გაფხურებ, სიმხურვალეს მივსცემ, горячить, შავალ. მემხურვალე ბის უენი გული.
მხცე, **ფედ.** ჭალარა შერთული, сѣдой, დარეჯ. 2—147; რუსულ. 562; 1 ქართლ. 273; **მხცოვანი**, **ფედ.** ჭალარა შერთული, сѣдой, ვეფხ. 794; მხცოვანი მ აღნარი, старая дубрана; რუსულ. 656; ლევიტ. 19—33; მხცოვანი ცნობა, здравый умъ, რუსულ. 645; ქილ. 645, **მხცოვანება**, **ს.** სიბერე, сѣдина; старости.
მხცოვანი, **მხცოვნი**, бодрый, ჩხარ. 73.
მხცოვარი, **ფედ.** მხხე, бодрый, წვერთურა, сѣдой, ეთფ. ლ.

მგა, ნახე ბგვა, ბრგვა.
მგაბნელი, **ს.** დამგაბნევილი, შემაიწროვებელი, при-тѣснитель.
მგადვარი, **ს.** ჯვალქარი, колдунъ, **ნ.** ჯვალო.
მგავრი, ნახე მსგავრი.
მგდარი, **ფედ.** снѣхшиый, **ნ.** ჯვალმა, -ვარ, снжу.
მგდომარი, **მგდომიარი**, **მგდომი**, **ფედ.** снл-шиый, 1 კორინ. 14—30; ვეფხ. 57; ვისრ. 130;
მგდომარება, **-რეობა** (ვემგდომარებ, -რეობ; -რე, -რევე), **ფ. უ.** ვკზივარ, снлѣтъ; предѣлатель-ствовать, მარტ. 1—12; ქილ. 354.
მგდომი, **მგდომარება**, **ს.** დიდი მუწუკი შინაგან, მარტული, 1 ქართლ. 105, варывъ, ბუნ. ლ.
მგდილი, **ს.** შავკუმშვილი ხელი, **ნ.** მუჭი, горсть; толчекъ; გამოსლ. 21—18; ისაი. 40—12; ვეფხ. 493; ერთი მგდილი შარილი, горсть соли, ქი-მია 99.
მგნა (ვიმგნე, ნე), **ფ. მ.** ხელს დაეველებ, хватать, брать, აღბ. 18.
მგობი, **ფედ.** სხვათ უკეთესი, უმჯობესი, лучшии, ვისრ. 119; მგობინება (ვამგობინებ, -ნე), **ფ. მ.** უმჯობესად შერაცხ, მიჩნევნია, მიჯობს, пред-почитаетъ, полагаютъ что лучшии, ვეფხ. 228; დარეჯ. 100, 138; 84; 2 ქართლ. 329, 512, 521; დავრ. 38; 176; სიბრ. 16; ქილ. 61, 441; მამგობინებ, противъ меня ему даешь предпочтене, (ვემგობინებ, -ნე), **ფ. თვ.** ვულერესობ, ავვემატე-ბი, иревоходитъ, ერთს. 2—30.
მგლაბნელი, **ს.** варакса.
მკაზრველი, **ფედ.** შფიქრებელი, მგონებელი, мы-слиный, მკაზრველობა, **ს.** ფიქრი, ჰაზრი, помыш-ление, дума; მარტ. 1—177.

ნ.

ნ, არის უხმო ასო, წოდებული ნარ, რიცხვი დანი-შნავს ორმოცდაათსა და ფულის ანგარიში ნიშ-ნითურთ ნ ორმოცდაათ თუმანსა; წვრილის ფულის ანგარიში ნიშნავს 10 ფულსა ან ორსბისცსა და ნახევარსა ან ერთს შაურს.
ნ, ზოგჯერმე იხმარების ნაცვლად: ლ და მ, იხილე ასონი ესე; ან დაერთის, თვინიერ საქიროებისა, ბოლოდ წმნათა, საკუთრად მექონთა ასოისა მ პირვე-ლის პირის შპირო ვნებელად, ოდესცა ძიება მათი არს მრავლობითი; შავალ. მაქვს წიგნი; მაქუნ წი-გნი, ან შქონან წიგნები; მეტულეება წიგნი ან მე-ტულეებთან წიგნი; გაქუს, გაქუნ, გქონან; აქუს, აქუნ, კქონან; გვაქუს, გვაქუნ, გექონან; შქონლა, შქონლენ; გეტულეება, გეტულეებთან. მეტულეე-ბოლა, მეტულეებლენ; ეგრეთვე დაერთის წმნა-თაცა შპიროვნებულთა ზედ სრულთა ღროთა შინა; დავსწერე წიგნი, დავსწერენ წიგნი; დაასხა ხელი, დაასხა ხელნი და სს. შრავალნი.

ნა, მარცვალი, რომელიც დაერთის თავად ბრსე-ბითა სახელთა და მრავალჯერ ზედ-შესრულთაცა და ჰნიშნავს: 1) სამწეოდამ გარდატინებულთა ან შეცვალებულთა მდგომარეობისაგან თვისისა: მა-გალ. ნაბატონარი, ნაშევი, ნასიძარი, ნარძალევი, ნაქერივლი, ნახუცარი, ნაქალაქევი, ნასოფლარი, ნასახლარი, ნაფეხსობი; ეგრეთვე: ნაადადყოფარი, ნამარხულევი, ნამსჯავსები; 2) თანა-შეერთებას ან კუთნილოებას რასმე: ნაანდრძევი, ნამწიფი, ნა-კერავი, ნაღვინევი, ნაბანოევი, ნასალიევი, ნაძი-რალი და სს. 3) ნადგომსა ან ნიშან დაჩნეულსა: ნაკბილარი, ნაშუსლი, ნაფეხვარი, ნატერფალი, ნა-მუწუკარი, ნაბანაკევი და სს. 4) რიცხვითთა სახელთა და ჰნიშნავს კერძოსა: ნათალი, ნასალი, ნათხალი და სს. 5) შიმღეობათა ვნებითთა განვლილის დროი-სათა: ნაბანი, ნაკერი, ნავალი, ნატები, ნაკეცო, ნა-მუშავარი, ნამშინარევი, ნამწალი, ნაპარსი, ნარტეპი, ნაქმარი, ნაშრომი, ნახსავლი, აშვარნი შიმღეობანი

იხმარებთან, ვითარცა არსებობს სხელები: ნაღები, ნახნავი, ნათლული, ნახევარი, ნაპრალი, ნახსლევი, ნაქსოვი, ნაშენი, ნაგავი, ნ) კვალად იხმარების მარცვლი **ნა** როდითა ან სხვით გარდასვლითა ლექსთა შორის საშუალ: გულ-ნაკლული, სხელ-ნართული, ზედ-ნაღები, ღვიზო ნასვამი, წყალ-ნარევი, ჭია ნაჭამი, ჭირნახული, ჭირნახალი; ან აღნა-გი, აღნადგინები, აღნაქსი, განაჩენი, მონაგარი, მონაღვაწი, შენამსგავსი, შენაძენი, წანაგები, წა-ნართმევი, წანაღები და სხ.

ნა, კითხვითი ნაწილი სიტყვისა, მაგალ. ძმანი შენნი მწყემსანა სვიქენს, დაბად. 37—10; не насыть ли братья твои въ Сиконтѣ (сикоты).

ნააზნოვეი, -ნოები, ს. აზნოში ბანებული, მი-შიისა въ банѣ.

ნაავარკვეი, ს. მხეთი გდხ ყადყა.

ნაადგიღვეი, ს. ღანყული ან ნადგომი ადგილი, едѣдѣ.

ნაადვიღვეი, ზედ. გაადვილებული, облегченный.

ნაადრევი, **ნაადრი**, ზედ. ადრეული, рашный, ს.ბ. ლ.

ნაავად-მყოფარი, -მყოფი, ზედ. ახლად მორჩე-ნილი ავად მყოფობისაგან, недавно выздоровѣвшій, რუსულ. 750.

ნაავაჯავეი, разбюемъ приобрѣтѣнный.

ნააჯატები, ზედ. განთავსებულბული, вольноот-пущенный, освобожденный, ვეფხ. 266.

ნააჯრი, ზედ. придуманный, размышленный.

ნააჯნაურევი, утратившій Дворянство.

ნაათალი, ს. ათის თავი, მეთელი, მეთეი ნაწილი, де-сятая часть, доля.

ნაათაფევი, ზედ. ან ს. ადებული, ნაშოვარი ბრძო-ლის ღროს ან თვით ნაშოვარი, взятая добыча.

ნაადლი, ს. ლეიბი, შოქუნი, матрацъ, тюфякъ.

ნაადღერსი, ზედ. ნათქვამი, сказанный.

ნაადმევი, ს. ნელფარბი, некра, რუსულ. 484.

ნაამჯღადრი, ზედ. ნამსახური, заслуженный, ივერ. № 1—8.

ნაამავევი, ს. ნაჭირნახლევი, стяжаніе, трудомъ приобрѣтенное, трудовое, ანტ. 2—35.

ნაამზევი, **ნაამზობი**, ზედ. ნათქვამი, рассказан-ный.

ნაანგარევი, ს. ანგარებთ მოგებული, что при-обрѣтено лхионствомъ.

ნაანგარიშები, ს. ღათლილი, сосчитанный.

ნაანდერმევი, ზედ. ანდერძით ნარგები, достигну-тый по завѣщанію.

ნაასალი, ს. ასისთავი, мясели, соган доля, ვისრ. 28.

ნაასლი, ს. ყოფილი ვისიმე მსლებელი, сопровож-давшій кого, ვეფხ. 684.

ნაასლი, ნახე ნასლი; ციმოთ. 172.

ნააჯევი, ზედ. ნათხოვარი, выпрошенный.

ნაბადი, **ნაბადები**, ზედ. ქმნილი, დაბადებული, ან ნაქონებო, едѣдѣнный, согнорованный; илѣнный; კავშ. 226.

ნაბადი, ს. მოთელილი საფენი მატელოსა; წამოსას-სამი ღართი, бурка, ვეფხ. 301; 1272.

ნაბათი, ნ. ნობათი; **ნაბათი**, (არაბ.), ს. შეინვარე შა-ქარი, хеденецъ, რუსულ. 797.

ნაბაში, ზედ. დაბებული, привязанный.

ნაბანაკვევი, ს. ბანაკით ნადგომი ადგილი, мѣсто; гдѣ былъ станъ, лагерь.

ნაბანი, **ნაბანები**, ზედ. ს. დაბანილი; წყალი რო-მელშიაც გაბანილა რამე; აიამა ხატთა და ნა-წილთა; обмытый; вода въ которой кто мылся; смывенная вода; ნაბანები ცრემლთა, обливши-мъ слезами, ვეფხ. 474, 1497.

ნაბარათევი, ს. მცირე ბარათი, записочка, ише-мечо.

ნაბარები, ს. დაბარებული რამ; порученіе, абаба-რი, მიბარებული ნივთი ვისთვისმე, вещь при-репная кому либо.

ნაბარი, ზედ. ბარით მოთხრილი, ископаный, გუჯ. 14.

ნაბაცონარი, ს. ბაცონ ყოფილი, бывшій госпо-динъ, ან ყოფილი-ჟმა ბაცონისა, вышедшій изъ крѣпостнаго состоянія.

ნაბადვი, ს. ნაკლეჯი, обрывокъ.

ნაბამევი, ზედ. ბამელი, подражаемый, ს.ბ. ლ.

ნაბახურევი, ს. სიმთვრალის შემდგომ, съ пох-мѣдья.

ნაბლიანი, ზედ. ნაღით მოსილი, одѣтый въ бурку.

ნაბეზღადრი, ზედ. დაბეზღებული, оговоренный.

ნაბეღადლობა, ს. ავაჯაჯობა, наѣздничество, 2 ქართ. 401.

ნაბერადი, ზედ. ბერად ყოფილი, 2 ქართლ. 210, растрига монахъ.

ნაბერცევი, ს. რაც დაბერცეილია, вытриекъ; -ცაბ-ლათა, вѣрхи со стола, ქილ. 474, 434; რუსულ. 924.

ნაბერწყადი, **ნაბერწყადი**, ს. მცირე ბურჯღუ-ლი, некра, ფსალ. 1—12; სიბრძ. სოლომ. 2—2; 3—7; 11—9.

ნაბეჭდი, ზედ. დაბეჭდილი, печатный.

ნაბევა, **ნაბევა** (ვეზნაბე, -ბე), ზ. მ. თავს ზარს დაეს-ცემ, გავეკობობ; ошеломить, испугать печально (ვიზნაბე, ვინაბე); ზ. ვ. გავეინაბე, გავეუზღე-ბი, გავერინდები, оцѣпенѣть отъ страха, при-таивъ отъ страха, სიბრ. 25.

ნაბიჭევი, ს. ბიჭად ყოფილი; სამღვთო წერილში: ნასორხალი, ნამცვერევი, ნამცევი ჰურისა; მატ. 15—27; ბიშვილი სლუა; крохи, крупница, крошки хлѣба, ან რაც ბიჭს ეკუთვნობა, что принадле-жало слугѣ. [ჩნის.]

ნაბიჭევი, ს. ბუში შეილი, незаконнорожден-

ნაბიჯი, ს. სივრცე ფეხის გარდაწველებსა; шагъ, ნაბიჯი კიბისა, проступи, ступень лѣстницы, რუსულ. 438.

ნაბლარდნი, ზედ. გახვეული, завернутый.

ნაბლევი, ზედ. ნაულელი, ნაკლეჯი, рваный, обры-вокъ, **თვადი ნაბლევი**, ე. ი. თვად ღამდგარი, ослѣженный, ქილ. 386.

ნაბოდოვარი, ზედ. ბოდონდელი, უკანასკნელი, послѣдний, ან დასასრული, конецъ.

ნაბოჯარი, приобрѣтѣнный развратомъ.

ნაბომები, **ნაბომევი**, **ნაბომვარი**, ს. ბომებული, ნაჩუქი, жалованный, дарованный; даръ; რუ-სულ. 405.

ნაბოჭი, ზედ. ხელში ჩაგდებული, въ рукахъ при-бранный, 2 ქართლ. 307.

ნაზრდევნი, ზედ. ნაწიკნი, общинный, იეზუკ. 17—3.
ნაზრძანები, ზედ. ჰძანებული, приказъ; ან ნალა-
 პარაკვე, сказанное, 2 ქართლ. 539; რუსულ. 400.
ნაზრძევი, **ნაზრძევილი**, ს. ზრძევილის დანარჩენი
 ადგილი, сѣдъ послѣ рамы; шрамъ, рана; ლე-
 ვიტ. 13—2; 2 ქართლ. 262.
ნაზრძოლი, ზედ. ზრძოლა გათავებული, воевав-
 ший.
ნაზრძყეინი, ზედ. გამოზარტობი, искра, блескъ,
 კავშ. 209.
ნაზრული, ზედ. შეშინებული, испуганный, ნ. ნა-
 ზვა.
ნაზუნობი, ს. მზის მოზრუნება საზამთროდ ან სა-
 ზაფხულოდ, новоротъ солища къ зимѣ, къ лѣту.
ნაზურავი, ს. სართული, кровля, ზაქრ. 168.
ნაზურთადი, ზედ. ზურთ-ნათამაში, кто состязался
 въ ирѣхъ съ мячъ, რუსულ. 865; ვეფხ. 817.
ნაზუქარი, **ნაზუქი**, ს. ქარისგან მოყრილი თოვლი
 და სხვა რამე, гряда снѣга или чего либо другаго,
 напесенная вихремъ, ვეფხ. 56, 720, ქილ. 179,
 305.
ნაზუშარი, ან
ნაზუშარი, ზედ. пезаконнорожденный.
ნაზუსრი, ს. ნამუსრევი, щепель, щены.
ნაზძანები, ნ. ნაზძანები.
ნაზჭობი, ზედ. გასაზარტებული, пригоноръ, აღბ.
 90, 141.
ნაგავი, **ნაგევი**, ს. მონაცოცხი, ცუდმალი, соръ.
ნაგაზი, ს. მწვეარი ძალი, ნ. ლაგაზი.
ნაგდები, ზედ. лежалый.
ნაგდობარი, ზედ. გალობით თქმული, пролѣтый;
 пролѣтый.
ნაგები, ზედ. ან ს. ნაშენი; შენობა; построенный;
 строение, зданіе; რუსულ. 415; 2 ქართლ. 394,
 სუფრა ნაგები, накрытый столъ, სამლოცო წე-
 რილში: შეწირული, принесенная жертва, 1 ქორ.
 10—19; **ნაგევი**, ნ. **ნაგავი**, ფილიპ. 3—9.
ნაგერადი, ს. მომიკოს ნახვავად მეორედ მოსული
 ყანა დაუესავად; хлѣбъ, ячмень на старомъ мѣ-
 стѣ безъ всѣхъ хлѣбовъ.
ნაგერში, ზედ. ნაწვართი, მავალ. მიმინო და მისთა-
 ნანი, выученный.
ნაგვადევი, ზედ. გვადევი წამხდარი მოსავალი,
 აღუქს. 122; засухой поврежденный хлѣбъ на
 корнѣ.
ნაგვემი, ზედ. ნაცემი, избитый; сныжки послѣ уда-
 ровъ.
ნაგვიანება (ვა), ზ. მ. ნაგავს მოვლებ, сорить, за-
 сорить.
ნაგვირგვინები, ზედ. ლავირგვინებული, корони-
 ванный.
ნაგვები, ზედ. აღგვებული, ანთებული, возжен-
 ный, ვეფხ. 921.
ნაგი, ს. შენებულიობა; აგებულიობა, строение; тѣ-
 лосложение; ვეფხ. 929.
ნაგინები, ზედ. გინებული, обруганный, სამ. ვასტ.
 226.
ნაგირავეები, ს. бившій въ залогѣ.
ნაგლასავარი, **ნაგლასავარი**, ზედ. გლასაობით

მოგებული ან გლასა ყოფილი, приобретенный
 пшениствомъ; бывшій иницій.
ნაგლეჯი, ს. ნაფლევი, ნახევი, обрывокъ, отор-
 ванный кусокъ; რუსულ. 673; ქილ. 214.
ნაგრეზი თოვი, ს. შეგრეზილი თოვი, считал ве-
 ревка.
ნაგრძედევი, ზედ. გაგრძელებული, удлиненный,
 ვეფხ. 810.
ნაგუბარი, ს. წყალი დაგუბებული, заирудъ, за-
 пруженная вода, ვეფხ. 408; 86.
ნაგუდალი, ს. წიწვა, კურკა ჭაჭისა; მგზარი სკიჭი,
 ჩამინი; косточка виноградная; уваренный ви-
 ноградный морсъ, გამოსლ. 6—4; რიცხვი 6—4;
 ოსე. 3—1.
ნაგუზადი, **ნაგუზარი**, ს. მუგუზალი, головенка.
ნაგულევი, ზედ. წინათვე დაფიქრებული, задумав-
 ший.
ნაგუშინდედევი, ზედ. გუშინდევი, вчерашний.
ნადარბაზევი, ს. ადგილი სადაც იდგა დარბაზი, мѣ-
 сто гдѣ былъ дарбазъ.
ნადგომი, ზედ. ნასადგომევი, სადაც მდგარა ვინმე ან
 რამე, мѣсто гдѣ кто жилъ, გუჯ. 32.
ნადებარი, **ნადები**, ზედ. დაღებული; ასუნებული
 სორცი ან თევზი, положенный; лежалый, про-
 тухлый (мисо, рыба); გუნებაში ნადები, ან გულს
 ნადები, ვისრ. 78; ქილ. 261, затаенное въ душѣ,
 ცეცხლ-ნადები, ვეფხ. 88, 650; опечаленный,
 огорченный.
ნადელოფთარი, ს. бившая царица.
ნადევნი, **ნადევრი**, ზედ. ღვეული, преследуемый;
 ვეფხ. 688.
ნადენი, ს. ადგილი სადაც მდინარე დიოდა უწინ,
 старое русло рѣки, სამ. ვასტ. 184.
ნადი, ს. მუშაკობა მრავალთაგან, ზოგადი მუშაობა
 გლეხთაგან მიწისა, ვენახისა, обработка земли,
 виноградника обществомъ крестьянъ.
ნადიმი, **ნადიმობა** (არაბ.), ს. სტუმრობა, წვეულო-
 ბა, ცაბლა; ирръ, иррешество, ვეფხ. 56, 462, 71,
 330, 366; ნადიმის დაება (დავილებ), начать ир-
 ровать; **ნადიმება** (ვა), ზ. მ. ვუძისხიბობა, და-
 ვუძვლები, угодная, **ნადიმობა** (ვა), ვინადიმება,
 ზ. მ. ვლახობა, შევექცევი, განვცხრებო, პრო-
 нать, 1 ქართლ. 308; ვეფხ. 672, **ნადიმიანი**,
 ზედ. бившій на ирру.
ნადინები, **ნადინობი**, ზედ. ან ს. текущий; ვისრ.
 198; ადგილი სადაც მდინარე ჰქვლის, русло рѣки.
ნადირება (ვა), ზ. მ. ვადევინება, დავაჭერინებ ნა-
 დირსა, заставить охотиться, (ვი), ზ. მიჩ. ვჰნადი-
 რობ, ვიჭერ ნადირსა, охотиться, ვისრ. 71, და-
 რეჯ. 2—116; რუსულ. 364, მოვიბირებ, მოვიტ-
 ვუვებ, заманить, ვისრ. 71; (ვე), ზ. მიჩ. დავიჭერ
 ვისთვისმე ნადირს, охотиться въ пользу кого,
 ვეფხ. 993, **ნადირებინება** (ვა) ნახე ვანადირებ.
 ვისრ. 159, **ნადირებული**, ზედ. ნანადირევი, уби-
 той на охотѣ дичь, пойманный, დაზად. 25—28;
 2 ქართლ. 324.
ნადირი, ს. ველური ცხოველი, ვხერხ, дичь.
ნადირობა, ს. ღვევა ნადირთა, მგონველობა, თევზობა.
 охота, დაზად. 25—27, 28; ვეფხ. 75, 156; (ვა)-
 ნადირობ, სრ. არა აქვს, ზ. უ. დავიჭერ ნადირსა,

მფრინველსა, თევზსა, охотиться, ловить звѣрей, итиць, рыбу.

ნაღნობი, ზედ. გაღნობილი, отягчтый.

ნაღება (ვეზაღები, -ღე), ინაღში ჩავეღები, шпен-
роваться.

ნაღობა, ს. გლეხთაგან ერთის სოფლისა საზოგა-
ლოდ მუშაობა, ნაღად შემუშავება მიწისა, ვენახისა
მრავალთა გლეხთაგან ერთის გლეხისათვის ან მე-
ბატონისა, Записки Кавк. Геогр. Общ. кп. VII,
стр. 746, воздѣлка полей цѣлымъ обществомъ
крестьянъ, обработка крестьянскихъ или го-
сподскихъ полей цѣлымъ обществомъ одной
деревни, ბუნ. კ. 244; (ვეზაღობ, სრ. არა აქვს),
ზ მ. ნაღად მუშავება, обрабатывать поля цѣ-
лымъ обществомъ.

ნაღუმარი, ზედ. ნაზუმარი, молчкомъ пройденный.

ნაღუმიღვევი, ზედ. ნაზუმიღვი, молчаливый.

ნაღუღარი, **ნაღუღი**, ზედ. აღუღებული, кшиачен-
ный, იმერულად ნაღები, сливки, ბაქრ. 174.

ნაეღობი, ს. სკინცლი ტრელისა, пометъ голуби-
ный, დაბად. 6—25; დაბეჭდილს დაბადებაში ჰქუე-
რი: სკინცლი ტრელისა.

ნაეღვეები, ელვა ნაერთოლი, ჩანს. 3, 47, бѣсѣкъ
молнии.

ნაეღვარი, ზედ. ეკლისაგან დასუსვილი ადგილი,
საბ. ლ.

ნაენავი, ზედ. ენა მიტანილი, наговоренный.

ნაერთგუღვევი, ზედ. ერთგულობაზედ გამოცდილი,
испытанный въ преданности, ვეფხ. 52; ქილ.
240.

ნაერთგუღვობა, ს. ერთგულობით სამსახური, за-
слуга.

ნაეშმაკარი, **ნაეშმაკვევი**, ზედ. ეშმაკობით საქნა-
რი, съ хитростью сдѣланный.

ნაეჭვი, ზედ. ეჭვსესული; მოფიქრებული, задумчи-
ный, сомнительный.

ნაეჭირები, ს. ნარჩევა, რჩეული, совѣтъ, ვეფხ.
422.

ნავაღები, **ნავაღი**, ზედ. ან ს. ნავანში, ვალად
აღებული, взятый въ долгъ; долгъ.

ნავაღი, მკ. გზა, ვახსნილი გზა სასიარულოდ; სიარ-
ულით დაღაღული პროღენივალ დოროგა, уста-
ный отъ хожденія.

ნავანები, ს. მოვანებული, გაგსებული მოვანესავით,
полная какъ луна, ვეფხ. 695.

ნავარდი, ს. ხლოკომა, ფრენით სლვა; ასპარეზზედ
თამაშობა, ცხენთა ჭებნება, შავთ. 29, სეირნობა,
скачекъ, галопъ, прыжокъ; скачка, испытаніе;
ბნგ; прогулка, რბენა ასპარეზზედ ცხენით ან ქვეით
ჭილაობის წინათ, обѣжка ристалища до схватки,
ნავარდობა, ს. скачка; обѣжка мѣста схватки
до единоборства; (ვეკ, ვი), ზ უ. ვსეირნობა, შე-
ვექვევი სიარულით ცხენით ან ქვეითი; მოჭირადვეთა-
თვის: გარსშემოვეული ასპარეზსა უწინარეს შებ-
მისა, скакать, гулять пѣшкомъ или верхомъ;
უ ბორцонъ: обѣжтъ ристалища до схватки, ფი-
რამ. 53: 154; კაცია. 93.

ნავარცხნი, ს. вычески.

ნავაჭრი, ზედ. ნაყიდი, купленный, დაბად. 42—19.

ნავეჭირადი, ზედ. ნარჩევი, рѣшенный совѣтомъ.

ნავენახობი, ს. ვენახის ადგილი ათხრებული; на-
пустѣный виноградный садъ.

ნავთი, ს. მიწის ცხმი შავი ან თეთრი; нефть, де-
готъ, ნავთის ფერი, темнозеленый (днѣтъ).

ნავთ-სადგური, **ნავთ-საყუდელი**, ს. ლომენა,
ნავთ სადგომი ადგილი ზღვის ნაპირზედ, гавань,
пристань, საქმ. 27—12; ვეფხ. 634.

ნავთენი, ნ. ნავალი:

ნავი, ს. საკუთრად ყოველი ხის ნაკები წყალში მო-
სიარულე, корабль, судно, სახენი ამისნი არიან:
ნუშა, ერთის კაცის საჯლომი ნაკობით ან სამთა
ვარცდი; მრავალთა: **სანდალი**, **სარბუნე**, **კან-
ჯო**, **კარაპა**, **კარაჭაპა**, **კატარდა**, **ნავტიკი**,
ოღენჭკანდერი, **ონჩახსომედი** ან **ორჩხო-
მედი**, **პურკაცა**; **დრომონი** შთაიტევს სუთასს
კაცს თავის საჯლოთ; **სომადლი** უღიღესია; **გარნა
სტოლა**, მრავალი ნავი სომარი; ნავის დაქცევა,
კორაბლკრუშენი, ნავი დაშეკვა, я потерпѣлъ ко-
раблелкрушеніе, 2 კორ. 11—27.

ნავის უფალი, ს. ნავის პატრონი ან მმართველი,
хозяинъ корабля; шкиперъ, капитанъ корабля,
მკ. 4—21; საქმ. 27—11, ნავის მტე, ნ. ნავ
მტე.

ნავოსალარი, ს. მენავეთ მოძღვარი, სომალის
მატარებელი, капитанъ корабля.

ნავნები, ზედ. წანახენი; სავნებელი; поврежден-
ный; ирედъ; поврежденіе, კორკ. 282.

ნავროზი (ზარს.), ს. გაზაფხულის ბუნიობა, მაკმა-
ლიანთ ახალი წელიწადი, мартовское равноден-
ствіе; новый годъ у магометанъ, **ნავროზობა**,
ს. დღესასწაული ახალწელიწადისა, и праздникъ по-
ваго года, ვეფხ. 1115.

ნავროცი, ს. ბალახია, подножный кормъ.

ნავსადგური, ნავსაყუდელი, ნ. ნავთ სადგური.

ნავსი, ს. ხიზლევა, გრძობით შეკვრა, დანახვა, თვა-
ლის კურა; ошарованіе, лядъ, რ. ქ. ლ. ცვიფარი,
ნავსები, ნავტორფალი, დანჩეული ნიშანი, отпеча-
токъ, слѣды, რ. ქ. ლ.

ნავსე, ნავის მტე, ს. ნავის მატრებელი, шкиперъ.

ნავტიკი, ს. მცირე ცვიი ან ლასტი ქვეშეღამ მოკ-
რული გაბერილის გუდებით, паромъ на мѣхахъ
винныхъ.

ნავტური, ნ. ნავტე; ნავღველი, ნ. ნავღელი.

ნავღველი, ნ. ნავღელი.

ნაწავი, **ნაწავეები**, ზედ. აღწავეებული, შეერული,
смѣшанный, слитый, მარტ. 1—9. პირი, усло-
ніе, договоръ, აღბ. 60.

ნაწამორი, ზედ. წამორ გამოსული, зимовалый.

ნაწარდი, ზედ. აღწარდილი, воспитанный, ვეფხ.
72, 40.

ნაწაფხუღარი, ზედ. წაფხულს გამოსული, сбере-
женный черезъ лѣто.

ნაწება (ვა), ზ. მ. ვანებორენბ, пѣшить, ვის თავი
გინახებია, თავი დაკიმშიღებია, ნაწად მოქცეულ-
სარ, ты который пѣжно поступилъ; ვეფხ. 284.

ნაწვინები, ზედ. დაწვინებული, пахламощенный.

ნაწვარევი, **ნაწვარევი**, ს. ადგილი საღაც წვარი
იყო, мѣсто, гдѣ былъ виноградникъ господ-
ский, გუჯ. 14.

ნაწი (ზარს.), ნარნარი, ტრეფა, пѣшпый.

ნათობა (ვქნათობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. სინათლეს გამოვსცემ, ნათელს მოვკვებ, ვანათებ, свѣтитъ, издавать свѣтъ, озарять, გუჯ. 31, ვისრ. 12.

ნათობი, ზედ. მნათობი, свѣтлый.

ნათოსნი, ზედ. თოსით ნათხარი, ნაბარევი, ископанный.

ნათრგუნავი, ზედ. ღათრგუნვილი, поправный.

ნათრევი, ზედ. მოთრეული, истасканный.

ნათურქაღი, ს. ნაცყევაგი, ნაშოვარი, добыча, ვეფხ. 55.

ნათქვამი, **ნათქომი**, ზედ. თქმული, сказанный; сдано, გორგ. 125, თავისი ნათქომია, онъ упрямъ.

ნათხარი, ზედ. მოთხრილი, выкопанный. [тый.]

ნათხევარი, ზედ. დათხეული, დაღვრილი, проли-

ნათხეი, **ნათხეილი**, ზედ. დაწნული მაგალ. თმა; зашлетенный, ღარეჯ. 131; რუსულ. 187; ქილ. 476; коса.

ნათხოვარი, **ნათხოვი**, ზედ. ღროებით ნაშოვნი თხოვნით, выпрошенный на время, на подержание; სამ. ვანტ. 207, 210; ვისრ. 20; გლახაობით მოკრძოვებული. собранный, посредствомъ выпрощиванія милостынъ; სპრ. 64.

ნათხოვრება (ვა), ზ. მ. ვათხოვებ, одолжать, давать на время, (ვი), ზ. მიჩ. ვითხოვ ღროებით, заимствованъ на время, სამ. ვანტ. 207, 210; -პურსა, занять хлѣбъ.

ნაიავარი, ზედ. взятый въ добычу.

ნაიბი (არაბ.), მარზაპანი, მოადგილე, მაგიერი, ნაცვალი, намѣстникъ, префектъ, губернаторъ, **ნაიბობა**, ს. მარზაპანობა, намѣстничество.

ნაილი, ს. ადგილი, საღაც კაენი, შემდგომად მისი მკვლელობისა გადავარდა, Нандъ, мѣсто куда Кинъ, послѣ убѣненія брата, укрылся, 1 ქართ. 300.

ნაღობიძიარნი, დაღ-ყოფილი, бывшая сестра, სპ. ლ.

ნაიდაჯგობით, ზ. ილაჯგის გაწვევით, დიდის ცდით, съ трудомъ, ყარამ. 240.

ნაირი, ს. გვარი ან ფერი, суртъ; манера, ამ ნაირად, ე. ი. ამ გვარად, такимъ способомъ, ნაირნარი, разный.

ნაკადი, **ნაკადული**, ს. მცირე ცოტი მდინარისა, ან რუვი, მცირე წყარო, потокъ, ручей, ვეფხ. 396; 1049; ციმ. 47; ფსალ. 118—136; ბუნ. კ. 143; იერემ. 31—9; ნაკადი მდინარისა, ე. ი. მდინარის ადგილი, საღაც ქსლის, русло рѣки, შროვ. 108; რუს ნაკადი, ვანტ. სამ. რუს ერთი ცოტი, мѣтъ канапа.

ნაკადრები, ზედ. сказанный съ смѣлостью.

ნაკაჭმი, **ნაკაჭა**, ზედ. მორთული; დარჩეული; ნარჩევი ჩენხო, ჩელხი, უბრანნი; очищенный; сорные остатки пшеницы, ячменя и т. п. -სიტყვა, ე. ი. დარჩეული, დარჩეული სიტყვა, изысканное слово, выражение, ვეფხ. 1512.

ნაკაპარნი, ს. საისრე ქარქაში, капарѣи, туль. колчанъ.

ნაკარგაცევი, ზედ. უოფილი კარგ-კაცად ან კარგის კაცის ხელში ნამყოფი, бившій хороний чело-вѣкъ, или вещь, бывшая у хорошаго человека, ქილ. 460.

ნაკაფი, ზედ. ან ს. გაკაფული სე ან რაც დაკაფულია, вырубленный; вырубки, обрубкы, ქილ. 574; -ცევი, вырубленный хѣсть, ნაკაფი ზღმისა, рѣна отъ сабельнаго удара, ქილ. 52.

ნაკებნი, ზედ. ან ს. კებნილი; ან კებნის ადგილი, укушенный; сѣлъ укушенія; ვეფხ. 1255; ქილ. 167.

ნაკებჩი, ს. მოკებნილი, кусокъ откушенный.

ნაკბილარი, ს. ნაკებზედ დაჩეული ადგილი კბილისა, сѣлъ отъ укушенія на телѣ.

ნაკეთარი, **ნაკეთილარი**, ს. კეთილი რამ ნაქმნარი, благодѣиіе, добро, ქილ. 16, 211, 643.

ნაკეთი, ზედ. გაკეთებული, сдѣланный.

ნაკეთი, იმერ. ნეწვი, навозъ, ბაქრ. 180.

ნაკეშნი, ზედ. დაცერილი, წვრილად დაჭრილი, мелко изрубленный, надрѣзъ.

ნაკევი, ს. პირში გამოყრილი მუწუკები; ნაყვავილარი, молочница (болѣзнь); рибость; ბუნ. ლ;

ნაკერჩხალი, ნ. **ნაკერჩხალი**.

ნაკეპი, ზედ. დაკეპილი, მაგალ. სორცი; битое, рубленое (мясо).

ნაკერაცალი, ს. მონაზონის ბუში, незаконный сынъ монаха.

ნაკერი, **ნაკერავი**, ზედ. ან ს. შეკერილი; შეკერილობა; шитый; шитье, шовъ; რუსულ. 432.

ნაკერპავი, ს. კერპთ ნაზორევაგანი; ადგილი საღაც იდგა კერპთა ცაპარი, жертва, принесенная идолу; принадлежащій идолу; мѣсто, гдѣ былъ храмъ язычниковъ; 25—2, 1 კორ. 10—29.

ნაკერჩხალი, ს. მცეც. ძეხვ (дерево), ბუნ. ლ.

ნაკეცი, ს. ადგილი საღაც დაეცევილია სამოსელი, ქალაღი, сгибъ, перегибъ, орнакეცი სახლი, двухъ-этажный домъ, ასნაკეცი ცრემლი, რუსულ. 493; сто струй слезъ.

ნაკვადევი, ს. დაჩეული კვალი, сѣлъ: борозда; ვეფხ. 97; ისო ზირაქ. 7—3; ღარეჯ. 128; ვისრ. 170.

ნაკეთი, ზედ. сдѣланный.

ნაკვები, ზედ. გამოკვებული, выкормленный.

ნაკვეთი, ზედ. ნაქერი, მოსაკვეთი; ს. გაწეგანი სახე, შესახედავი ნივთისა, მორევი, ნაკვეთი ან ნაქუთი, отрубанный, отрубокъ; часть, начертаніе, эскизъ, видъ, изображение; ვეფხ. 336, 963; ვისრ. 31; 138; ქილ. 59; ლოლიც. ნაწილი რომლისამე სწავლისა, часть, отдѣлъ науки, и т. п. ლოლ. 92, ნახე ნაკვეთი ან ნაქუთი; **ნაკვეთიანობა**, ს. მკვეთრობა მაგალ. ხმლისა; სახე, შესხედლობა, ცხანლობა; острота сѣбли и т. д.; видъ, стройность; ღარეჯ. 27; 10; ვისრ. 23; რუსულ. 709, **ნაკვეთობა**, ს. გაჭრილობა, разрѣзъ, ვეფხ. განმ. თ. 891.

ნაკვეჩხალი, **ნაკერჩხალი**, ს. მცეც. ძეხვ, ბუნ. ლ.

ნაკვერცხალი, ს. მთებარე ნაქარი, горящій уголь, жаръ.

ნაკუთი, **ნაკვთი**, ნ. ნაკვეთი, ნაქუთი; ნაკვრთენი, ნ. ნაკურთენი.

ნაკი, ს. ნაკლების შესასრულებელი; ვეფხ. 800; შევლთა ასტრონომოსთა გამორიცხვითა წელიწადს აქვს 365 დღე და 6 ეამი; ოთხს წელიწადს 6 ეამი შეიქმნება 24 ეამად ან ერთი დღედ, ამისგამო

მკითხესა წელიწადსა აქვს 366 დღე, ერთი დღე მეტი; ეს ერთი დღე დედოფლის თებერვალსა და მაისს 28 დღის მაგიერ შეიქმნება ოცდა ცხრა დღე თებერვლისა; ამ ერთ დღე მომატებულს წელიწადსა ეწოდების **ნაკი**; ახალთა ასტრონომოსთა გამოძიებითა შემცნებულ არს, რომელ წელიწადსა აქვს 365 დღე და არა სრული ექვსი ეამი, არამედ ნაკლები 12 ან 15 მიწუტთა, ასე რომ ასოცსა წელსა ეს ნაკლები მიწუტები შეიქმნება მთელი დღე. ამისგანა, რადგანაც ნიკიის კრებითგან ვიდრე აქამომდე გარდასდა 1560 წელიწადი, 12 დღე ნაკისა მეტ არის, დასავლეთის ეკლესიასა და მთელი ევროპა 12 დღით წინ აღრიცხვენ დღეთა, მაგალ. როდესაც ჩვენ ვანგარიშობთ მარიაშობის 1 დღესა, ისინი მოუმატებენ 12 დღესა და ანგარიშობენ იმავე მარიაშობის თვის 13. ამას ეწოდება ახალი შტლი და ჩვენს ანგარიშსა ძველი შტლი; *высокость, высокосный годъ, наеи წელიწადი, нысокосный годъ, ნაეად აქვს ჭირი სამისოდ, ამ წელიწადსა წლეულსა, ვეფ. 800; ე. ი. ამ წელსა ნაკიანსაო (უბედურსაო), ჩემს შერშადინსაო უამისათაც ჩემი მოშორების მწუხარება მოემაცაო, въ этомъ высокосномъ году (несчастливому) моему Шершадину прибавилось и горе моеи разлуки.*

ნაკიდარი, повисший.

ნაკიღები, ზედ ჩამოკიდებული, повешенный.

ნაკიდური, ს. ნაპირი; სამზღვარი, край, берегъ; граница.

ნაკითხი, ზედ წაკითხული, начитанный, ან გამოკითხული, спрошенный.

ნაკლე-გონებინი, ზედ ჭკუა ნაკლული, ჭკუა თხელი, слабушный.

ნაკლები, ზედ საზომით ან რიცხვით შეუსრულებული, неполный, нечатый, недостаточный; недостача; რუსულ. 510; ცოდნა-ნაკლები, недоучившийся, ქილ. 349; ასი ან ასზედ ნაკლები, это и меньше ста; ჭკუა ნაკლები, слабушный, გორგ. 282; ნაკლებს ვუზამ, причиноу кому изъини, გორგ. 235; **ნაკლებობა**, ს. არა სრულება; ფადი, სინჯი, წუნი; ნაკლულეფანება, უპოვარება, უქონლობა; несовершенство, недостатокъ; -ფულთისა, недостатокъ въ деньгахъ, **ნაკლებობა**, **ნაკლულეობა**, **ნაკლულეფანება**, ს. უპოვარება, უქონლობა, ფადი, სინჯი; недостатокъ, скудость; ვეფ. 1467; 2 სჯული 26—14; მარკ. 12—44;

ნაკლული, ზედ არა სრული, არა სავსე, დასაკლებული, неполный, нечатый, გონება ნაკლული, слабушный, **ნაკლულეფანი**, ზედ უქონელი, გლახაკი, უპოვარი, скудный, недостаточный, бѣдный, лишенный средствъ къ жизни, 2 სჯული 24—14; ფსალ. 33—10; ებრ. 11—37.

ნაკლი, ზედ ნაკლები, недостаточный, недостача. **ნაკმაზი**, ნ. ნაკაზი.

ნაკოდარი, ს. ღერი; შეშს ნაკობი, полено.

ნაკოდარი, **ნაკოდი**, ს. დაჭრილობა, рана.

ნაკორდარი, ს. ნახნავი კორდი, ნარბილი, внахавное поле.

ნაკრავი, ზედ ან ს. ნაცემი, ударенный; ძაღვის დარა; ვეფ. 70, 74; სამ. ვსტ. 180; 2 ქართლ.

534, წულხნაკრავი ღვინო, вино, разбавленное водою.

ნაკრავი, **ნაკრავული**, ს. გამოკრული, შეკრული ზონა, ხელსაახოცი და სს. связка, узелъ, ანდრ. 31; ან შეკრული, связанный, დაბად. 42—27; შაქარ ნაკრავი, подслащенный сахаромъ, სამც. 140.

ნაკრავულობა, ს. დაკურა, ударъ, სამ. ვსტ. 194.

ნაკრეხი, ნახე ნაპარცვი.

ნაკრცენი, ს. მფრინველთ ფრთების ქვეშ წმინდა ბუმბული, пухъ, ან დაცვიწული ფრინველის ბუმბული, перья птицъ отивших, ქილ. 399; ნაკრცენის შესქმა. опериться нослъ лишения.

ნაკრულთობა, ს. ნაკრავულობა, ударъ, დარეგ. 2—14.

ნაკუადევი, ნ. ნაკუადევი.

ნაკუთი, ნ. ნაკუთი.

ნაკუთადი, ს. კუნთი, წვივის სისქე ხორცთა, плечи, лядвен.

ნაკუვი, ს. ხილთ გულს კურკათ საცავი, скорлупа фруктовыхъ косточекъ, напр. персиковъ и т. п.

ნაკურთენი, **ნაკურთენი**, ს. ქეცი, паршь.

ნაკურთხი, ზედ კურთხევა მიღებული, благословенный, ნაკურთხი წყალი; святая вода, ნაკურთხი პური, освященный хлѣбъ.

ნაკუფხადი, ს. კუფხლის მონაგლეგვი, сорванный виноградная кисть.

ნაკუწი, ს. ნამკესი, მცირე ნაჭერი ნაქსოვთა და მისთანათა, лоскутъ лоскутокъ, кусокъ, обрѣзки, ქალღლის ნაკუწები, обрѣзки бумажныя, **ნაკუწნაკუწად**, въ куски.

ნალაპარაკევი, ზედ თქმული; წაკიღებული, ნარსუბი, говоренный, сказанный; поспорившийся.

ნალაზავი, **ნალაზი**, მაგალ. ფეხითა, ზედ ფეხით გაქელოლი; ნაცემი, помитый ногою; битый; რუსულ. 654; 918: ნალაზი მიწა ჩემის ფეხისაგან, попиранная земля моими ногами, რუსულ. 832.

ნალბანდი, ს. ნალი, საქედარი; ან ნალის დამკრეული; подкова; кузнецъ, который куётъ лошади; **ნალბანდობა**, ს. ნალევის დაკერის ხელობა, кузнечество.

ნალბაქი, ს. პავარა ჩაის პინაკი, блядечко чайное.

ნალბობი, ზედ დამბალი, вымокший.

ნალევა, ზედ მლივი, გალუელი, ჭანი, топан.

ნალევი, ზედ დალეული, вышвытый; испитый.

ნალევი, ს. ნოტიოს ნაძირალი, ან ძირს დანარჩენი თხლე, подковки, гуща, осадки.

ნალესი, ზედ გალესილი (დანა), точенный.

ნალეწი, ზედ გალესილი; დამსწერული, დამკრეული; ნამკრევი; вымолоченный; разбитый; дребезги; обломки, სობრ. 146.

ნალი (არაბ.), ს. ლუმბა, საქედარი, подкова, ნალის კბილი, шипы у подковы.

ნალი, ს. სათხეპელი, საჩთხელი, ძელი კედელში დაცანებული, брусы, маурпаты; ნალი კარისა, приголока, რ. ქ. ლ.

ნალია, ს. ფაცხა, საღომე სახლი, амбаръ для проса. **ნალიქნი**, ზედ მზავრობით ქმნილი ან ნათქვამი, хитростный; хитроисчетеные; ვეფ. 526, 565, 581.

ნადღურსმანი, ს. ნალი და ლურსმანი, подкова и гвоздь; 2 ქართლ. 323.
ნადღო, ს. მარსლოგიით თოვლზედ სთრეველი ზამთარში საჯდომი, есазанки, სამ. ლ.
ნადღო, ს. სათარი, მოჭრილი სე ურემთა და მარსილთა ზედა მობმული ცუილამ მოსთრეველად, отрубленное дерево, брусъ.
ნადღო (ბერძნ.), ს. ანალოლია, საწიგნე, палой.
ნადღოცვარი, **ნადღოცი**, ზედ. ლოცვა გათავებული; отмолившийся.
ნადღოღვარი, **ნადღოღვი**, ს. გამოქცეული, бѣжавшій; бѣглець.
ნადღუსმანი, ს. кусокъ желѣза на одну конку, საქრ. 330.
ნადღენი, ზედ. ღსინ მარჩენილი, окончившій увеселенія, ნაღსინებს, послаъ veselя.
ნამა (ვენამ), ნ. ნამვა.
ნამადევი, ზედ. დამალული, დაფარული, скрытый, **ნამადევად**, ზ. მ. მალვით, ფარულად, тайно, секретно, სომხ. სამ. 333; რუსულ. 851.
ნამარჯღი, ზედ. შამბი მოჭილი მარგლითა, вышолотый.
ნამართები, ზედ. მოვალე, должный, სამ. ვახ. 36.
ნამართებულობა, ს. სიშართლე, право, иранота, სამ. ვახტ. 191.
ნამარჩევი, ზედ. დამარხული, скрытый, 1 ქართლ 428; -პირობა, тайное условіе, ქილ. 350.
ნამარხუდევი, ზედ. დამარხული, დაცული; მარხვის შემხანავი; сокрытый, тайный; погнвшійся; ქილ. 595.
ნამაცი, ს. მომატებული რამ; прибавка, კავშ. 79.
ნამაქიანი (სპარს.), ზედ. მარჯვე, მოხერხებული, საკურად მარლიანი სიტვეა, პასუსი, და სხ. докнй; красное слово, приличный отнйтъ, **ნამაქიანად**, краснорѣчиво, прилично, ნამაქიანი ქალი, ქ. ი. სანდომიანი, принаскательная дѣвушка.
ნამაშია, ქილ. 536?
ნამგალია, ს. მფრინ. сѣрый дроздъ, იოანე ბატ. роль касатки, ერის. ლ; стражевка, ნ. რ. ლ.
ნამგალი, ს. მანგალი, სამკალი იარაღი, серпъ.
ნამგზავრი, ზედ. გაგზავნილი; გაზაზედ ნამოფი, დაღალული; посланный; кто былъ въ пути, уставшій; ვეფხ. 1273.
ნამდვიდი, ზედ. და ს. ჭეშმარიტი, უცილო; დედანი წერილისა და სხ. подлинный, точный, истинный; подлинникъ; **ნამდვილად**, ზ. მ. подлинно, дѣйствительно, точно, **ნამდვილობა**, ს. სინამდვილე, подлинность; точность.
ნამდიდრევი, ზედ. მდიდარ ყოფილი, бывшій богачъ, სიბრძ.
ნამდურავი, **დამდურებული**, посорнвшійся, სამ. ვახტ. 182.
ნამეგობარი, **-ზრადი**, ზედ. მეგობარ ყოფილი, бывшій другъ.
ნამეშანდარედი, ს. მემანდარ ყოფილი, бывшій приставомъ при гостяхъ; 2 ქართლ. 548.
ნამეტანი, **ნამეტნავი**, **ნამეტი**; ზედ. ნამატი, მომატებული, ზომავზედ ჭარბი, излишекъ, избытокъ, მაც. 12—34; მარკ. 12—44; ლუკ. 21—4; რუსულ. 332, 348, 461; 1 ქართლ. 262; დავრ. 142;

სამდლის ნამეტსა, бѣхъ трехъ дней, 1 ქართლ. 262; **ნამეტან**, **ნამეტნავად**; ზ. მ. მეტადრე, უფრო, тѣмъ болѣе; ნამეტნავად ეწეინა, очень огорчился, გორგ. 1; რუსულ. 421; ნამეტნავად იამა, очень приятно было ему, **ნამეტანობა**, **ნამეტნაობა**, ს. სიმეტნე, მომატებულობა, излишество, **ნამეტური**, ზედ. მომატებული, плиншій.
ნამეფავი, **-ფარი**, ს. მეფედ ყოფილი, бывшій царь.
ნამესარი, ზედ. შესაცემული, пораженный громомъ.
ნამვა (ვექ), ზ. მ. დავნამვა, დავსცვარავ, დავსველებ, намочить, -მაულსა, мочить сухо, ცვი, მაკალ ცრემლსა), ზ. მ. ცრემლსა ვღვრი, проливать слезы, ნონგ. 25; ლაწვი ცრემლითა შინამა, увлажнля щеки свои слезами; ვეფხ. 680; 683; სასოდ იმედი გვინამა, онъ послалъ намъ лучъ (влага) надежды, ქილ. 208.
ნამზადი, ზედ. მოზადებული, приготовленный.
ნამზითვი, ზედ. მზითვეში მიცემული, отданное въ приданое. |
ნამზიანი, ს. თანში ნარგები, სარგებელი, პრონამოვრადევი, ზედ. დამოვრად ყოფილი, отрезнвшійся, რუსულ. 505.
ნამი (სპარს.), ს. ცენი ან ცვარი; ортоქლი, ნამეტნავად ფლავისა; роса; влага, влажность; паръ; შავთ. 87; არამა რა ნამი შემენს, когда водка начнеть выискать паръ, ქიშია 51; ნამსა თნელსა აპკვედნენ, ქ. ი. მცირე ცრემლსა ჭურინდენ, прослезнлись, ვეფხ. 1356, ნამი წვიმისა დასცემა, пошла дождевая капля, რუსულ. 876; **ნამისჭია**, ს. ჭია, кашнякъ, тысячепогъ (насъкомое), შ. ფ. ლ. **ნამიანი**, ზედ. ნატიო, ცენიანი, влажный, сырой, ქიშ. 23; **ნამიანობა**, ს. ცენიანობა, влажность, сырость, (ვენამიანობ, სრ. არა. აქეს), ზ. უ. бить влажнымъ, ვისრ. 151.
ნამიჯნურევი, ზედ. მიჯნურ ყოფილი, любнвшій, ჩახრ. 43.
ნამკალი, ზედ. მომაკილი, сжатый (хлѣсъ).
ნამკევი, **ნამკეში**, **ნამკეში**, ს. ნაკეწი, წვრილი ნაჭრები, обрѣзки, кусочки, крупишки, крохи, ზედ. პაჭარა, წვრილი; крошечный.
ნამკვდრევი, **ნამკუდრევი**, ზედ. სიკვდილის შემდგომ დარჩენილი, оставшійся послѣ смерти, вышорочное.
ნამვი, ზედ. შემდგარი სხვა და სხვა ასოთაცან, составленный изъ разныхъ частей, კავშ. 345, 346.
ნამვი, **ნამვიერი**, **ნამვობი**, ზედ. შემვობილი, შემკული, украшенный, ვაული. 11.
ნამვი, ზედ. მომაკილი, сжатый хлѣсъ.
ნამონები, ზედ. მონად ყოფილი, бывшій рабъ.
ნამორი, ს. დამრკველებული ძელის თავი, чурбанъ, обрубокъ.
ნამორი, ს. მოხვეული ნაწიბური, рубецъ (шнтья).
ნამორჩები, **ნამორჩი**, ს. მორჩად დარჩენილნი, остатки отъ молодыхъ вѣтокъ, 1 ქართლ. 302; მარკ. 2—59.
ნამოქმედება, ს. ძნისთვით, სუბრ. 43.
ნამოყვრადი, **ნამოყვსი**, ზედ. მოყვსად ან მოყვრად ყოფილი, бывшій родственникъ или другъ.

ნამოდვერალო, ს. მოძღვარ ყოფილი, бывший духовникъ или пастырь.

ნამრავლი, გურ. რიი ძელა.

ნამრული, ნ. ნამურდი.

ნამრუსალი, ს. მრუსება ნაქნარი, урелубодѣн-пие, საბ. ლ.

ნამსახური, ზედ. ვისაც სამსახური და ერთგულობა წინაშე მისი, заслуженный, ვეფხ. 464; გუჯ. ნო-ლაყ. 2; **ნამსახურობა**, **ნამსახურება**, ს. სამსახური, заслуга, заслуженность, 3 ქართლ. 141; ანტ. 11.

ნამსკავსები, -სევი, **ნამსკავსი**, ზედ. მსკავსი, похожий, подобный.

ნამსუქნი, унавоженная земля; ბაქრ. 180.

ნამსხვრევი, ზედ. ნამცვრევი, ნამუსრი, обломки.

ნამცირები, **ნამცირადლი**, ზედ. მცირად ყოფილი, бывший во враждѣ, აღბ. 119; სამ. ვასტ. 42.

ნამცვრევი, ზედ. ნამსხვრევი, обломки.

ნამცირადლევი, ზედ. ნაცირები, бывший изъ слезахъ.

ნამურდი, ს. ცის ფერი ქვა, голубой камень, ბუნ. ლ. რუსედ. 348.

ნამული, ზედ. ღანძული, ნამცირეული, влажный.

ნამუსი (სარს.), ს. შეგნება, სეინილის; დაცვა პაკიოსნებისა, совѣсть, честь, репутация, **ნამუსიანი**, ზედ. **სეინილისანი**, **შეგნებული**, честный, **ნამუსობა**, **ნამუსიანობა**, ს. პაკიოსნება, чести, (ვკნამუსობ, სრ. არა აქვს), ვკპაკიოსნობა, поступать честно, ვეფხ. 380; (ვენამუსები, -სე), ზ. თვ. პაკიოსნად მოვექცევი, поступать по совѣсти, სამ. ვ. 110.

ნამუსრი, **ნამუსრევი**, ს. ნამცვრევი, ნაცეხი, ნახორხალი, обломки; шобень, мусоръ; -პურისა, крошки отъ хлѣба, ამოს. 9—9.

ნამუსავევი, **ნამუსავარი**, ს. ნაშრომი; მუშავობით გაკეთებული საქმე, трудъ, работа; обработка; ზედ. ნაშრომი, შემუსავებული, обработанный, სამ. ბერძნ. 344; ქალ. 697; მიწა, обработанная земля.

ნამუსუვარი, ს. მორჩენილის მუსუკის ადგილი, мѣсто, гдѣ былъ вѣрды.

ნამუსთლავი, ზედ. მუსთლობით ვნებული, подучивший вѣрды отъ извѣщя, თეიმ. განმ. ვეფხ. 1225.

ნამუსული, ს. ადგილი დარჩენილი მუსლის დადგმისაგან, слѣды, оставшіеся отъ колѣнопреклоненія.

ნამუერი, ნ. ნანქერი, ბუნ. კ. 60, 124.

ნამღერი, ზედ. იქნა; игранный, ნ. მღერა.

ნამყენი, **ნამყნობი**, ს. ხის უცო სხვას სეხედ შეხორცებული ხელოვნებით, пришивъ дерева.

ნამყო, ზედ. ნაქმი, прошедший, **ნამყო სრული**, прошедшее совершенное, **ნამყო უსრული**, прошедшее несовершенное, **ნამყო უსრულესი**, лавно прошедшее, **ნამყოფი**, ზედ. ნამყალი, აღბ. 100.

ნამშვიდობარი, ზედ. მშვიდობაში ნამყოფი, бывшій въ мирѣ.

ნამცეცი, ზედ. ნამეკეი, წერილი ნაფხევი. პურისა და სხვათა, крошечный, кроха, крошка, малость; ერისთ. 2—49.

ნამცინობა, ს. ნამცეცის მოგროვება ან დანარჩენისა

ღიდ-მარვის ორშაბაბოს, собрание крошекъ и остатковъ пици въ чистый новодѣльный.

ნამცვრევი, ს. სოვლის შემდგომ დანარჩენისაგან მოკრეფილი, оживый.

ნამცნები, ზედ. ან ს. ცნებული; მცნება; заповѣданный, наказанный; наказъ, наставление; ისაი. 29—13.

ნამპინარევი, ზედ. сонный, спавшій.

ნამცხვარი, ზედ. გამომცხვარი, печеный.

ნამწვარი, ზედ. დამწვარი, горѣлый.

ნამწვი, ს. სანთლის დანარჩენი დწვის შემდგომ; ნაცისუსალი, огарокъ, ქიმ. 40; 2 სჯული 29—22.

ნამჭვერი, ზედ. ენამჭვერად ნათქვამი, красноязычно сказанный.

ნამხედრალი, ზედ. მხედრად ყოფილი, бывший воинъ.

ნამხველარი, ზედ. მხველად ნამყოფი, бывшій селужанка.

ნამხეცი, -ცავი, ზედ. მხეცისაგან დატლეული, растертанный зѣбрь, გამოსლ. 22—13; ლევიტ. 17—14; 22—9.

ნამჯი, ზედ. ნახსავი, ნაწვერალი, соломинка, жинво, оставшееся на нашѣхъ поляхъ жатвы, ჩონტ. 98, ბორონიკი, ან მოპკილი პური, сжатый хлѣбъ, ბერძნ. 221.

ნანა, ს. ბეზა; ნანუხა, ახალციხ.

ნანა ან ნანინანა, ჩველით დასამინებული სიმღერის სმა, ნაю-най; ნაюкапье, мялюкапье, ნანას თქმა (ნანას ვიტყვი, ვსთქვი), ნаюкати, ჩონტ. 27.

ნანა, ნახე ნანვა.

ნანადირები, **ნანადირევი**, ზედ. ნადირობით დაჭერილი ნადირი, поиманный на охотѣ зѣбрь, ვისრ. 21; რუსედ. 365.

ნანატრი, ზედ. მოსურვებული, желанный, ნანახვი, ნ. ნანახი.

ნანახი, ზედ. ნახული; გამოვლილი, ნაცადი; ищанный; испытанный; -ჭირი, испытанное песча-стие; ქალ. 489.

ნანაქევი, ს. ნამოქცეული რამ; ნაქცევი, ნახარი სავლი და სხ. обвалъ, осмы; руйна, развалины; ერისთ. 67.

ნანღვილი, ნ. ნამღვილი.

ნანება, **ნანიება** (ვა), ზ. მ. დავანანებ, შევანანებ და ნაშაულს, заставить раскаться, сожалѣть, ვეფხ. 1094.

ნანევი, ს. სასუქ-დაურილი მიწა, удобренная земля, სამ. ვასტ. 250.

ნანვა, ს. სინახული, раскаяние, сожалѣние; ვისრ. 133, 145; (ვინანი, -ნი), ზ. მიჩ, სინახულში შევალ, შევინანებ, сожальть, раскаться, ვეფხ. 1188; მენახება, არ შემეცება, жалѣ мнѣ; (ვენახები, -ნი) ზ. თვ. არ ვემეცები; жалѣть, беречь; **ნანობა**, ს. სინახული, сожалѣние, раскаяние; (ვკნახობ), ზ. უ. სინახულში ვარ, ვკსწუხვარ, сожальть, раскаться, განმ. თეიმ. ვეფხ. 13.

ნანიუი, ზედ. ნაცვარევი, დცვარული, ნამ-დაკრული, смоченный, ქალ. 382.

ნანუგვარი, ზედ. ნათოვნი, выпрошенный.

ნანქერი, ს. ქარისაგან შეტროვებული თოვლი, куча снѣга, наесенная вьюгою.

ნაობასტი, ს. საყარაულო, საღარაგო, гаунтвахта. **ნაობლარი**, ზედ. ობლად ყოფილი, бывший слуга.

ნაოთხალი, ზედ. მეოთხედი ნაწილი, четвертая часть, четверть.

ნაომარი, ზედ. ომში ყოფილი; ომით აღებული, ნაშოგნი, бывший в битвах; взятый во время боя, ვეფხ. 1477; გორგ. 80; რუსულ. 609; ადგილი, მხეთი ბიგნი; ვეფხ. 447; რუსულ. 474; ნაომარ-ნაცადი, ე. ო. ომში გამოცდი, испытанный в бою; опытный в бою; **ნაომრობა**, ს. ომის გარდას-ლა, битва, ვეფხ. 1042; რუსულ. 609.

ნაორგუჯევი, ზედ. кто был изытникомъ, ჩანს. 46.

ნაოტარი, **ნაოტები**, ზედ. გამოქცეული ომის დროს, обращенный в бѣгство.

ნაოფთარი, **ნაოფლი**, ზედ. ოფლ-ნაღები, испот-танный.

ნაოში, ზედ. ნახავი, испаханый.

ნაოცარი, ზედ. მეოცედი ნაწილი, двадцатая часть.

ნაოცნი, ს. ოცება, მოღალატეა, предатель, при-зракъ, 1 ქართლ. 262.

ნაოჭა, ს. მცენ. მარმეჭა, мянжетка раст.

ნაოჭი, ს. ტანისმოსის ნაკერში მოფხუწვილი ადგი-ლი, сборы у платья, ნაოჭების ასმა, собирать сборы у платья, **ნაოჭებიანი**, ზედ. сборный, **ნაოჭ-ბრძვილი**, ს. მწიკელი, მანკი, ზადი, ბიწიე-რება, დაჩხული რაზედმე, пороки, недостатки.

ნაოსარი, ზედ. დაცარიელებული, დაქცეული, გაო-ხრებული ადგილი, пустошь, пустырь, раззорен-ная мѣстность, развалина.

ნაპარევი, ზედ. ნაქურდალი, ворованный, краден-ный.

ნაპარსი, ზედ. მოპარული, обртыый, острижки.

ნაპარტალი, ს. ნაცეითი ტანისმოსი მომკვიდრის შემდგომ, обноски нослѣ покойника.

ნაპატივები, ზედ. заслуженный.

ნაპაქსი, ს. ობი, паѣсенъ.

ნაპერწკალი, ნ. ნაპერწკალი.

ნაპირალი, ზედ. პირში ნაღები; что лежало во рту.

ნაპირება (ვი), ფ. უ. სამზღვარს გარეთ ვილაშქრებ, защищать границы; ვეფხ. 142, 411; (ვენაპირე-ბი, -რე), ფ. თვ. მცერ სამზღვარზედ დავედგები; ვუპირისპირებ; защищать границы; противу-стоять; ვეფხ. 774.

ნაპირები, ზედ. დანაპირი, დამირებული, პირობით ნათქვამი, обѣщанный.

ნაპირი, ს. ზოგად კიდური; სამზღვარი; край; бе-рега; граница; **ნაპირთა არე**, ნაპირის ადგილე-ბი, გორგ. 40; ვეფხ. 309; пограничный мѣста, წულის ნაპირი, берега рѣки; დარეგ. 75; 2 ქართ. 307.

ნაპირობა (ვენაპირობა, -რე), ფ. უ. სამზღვარს გა-რეთ ვილაშქრებ, защищать границы.

ნაპობარი, ს. განხეთქილობა, разсѣянная, щель, ვეფხ. 895.

ნაპობი, ზედ. განპობილი, განხეთქილი; მოჭრილი ღერი შეშისა, рубленый, колотый; полѣно.

ნაპოვარი, **ნაპოვნი**, ზედ. პოვნლი, შემთხვევით

ნაშოგნი, найденный; находка; ისუ ზირაქ. 29—4; რუსულ. 818, 961.

ნაპრალი, ს. განხეთქილი კლდე, ზღუდე და მისთა-ნათი, разсѣяна, трещина, სამღუთო წერილში: ზვრელი, უფსრული, пронасти, ნაპრალი კლდისა, разсѣяна въ каменной горѣ, ისაი. 2—19; ნა-პრალი ზღუდისა, трещина въ стѣнѣ, 1 ქართლ. 74; და დაიმალნენ ერნი ქვაბთა შინა და ნაპრალთა. и люди скрылись въ пещерахъ и въ прона-стихъ; 1 მეფეთ. 136; 2 მეფე. 18—17.

ნაპერობი, ზედ. დაჭერილი, завоенный.

ნაუვი, ს. მცენ. пихта, сосна, ზუნ. ლ.

ნაუური, ს. ღვინის ნაწერტი, ნაწური, пидѣдки вина.

ნარა, **ნარას გაწვევა**, ს. ხმა მეომართა გამოწვევის, крикъ для вызова на бой; ვარამ. 24, 95.

ნარაქლემა, ს. მცენ. полчець.

ნარაქლეში, ს. ცხოვ. парь, дромадеръ, ერის. ლ.

ნარანდი, ზედ. გათლილი, выстроганный, ხეშური, ნახეწი, ნარანდი, стружки.

ნარაგვი, ს. მაგალ. მურაბა, варенье.

ნარბევი, ზედ. აღებული, ნაცატები, ნაფორიქები, пограбленное.

ნარბენი, ზედ. ნასრბოლი, пабѣгавшійся, -ცხენი, потпал лошадь.

ნარბილი, ზედ. ნახავი კორდი, გატეხილი ხენითა, парь, испаханное поле.

ნარგები, **ნარგი**, ზედ. წილად შესლომილი; სარგო, სარგებლობა; доставиый по жребью, აღბ. 54; ქილილ. 637; 36.

ნარგი, ზედ. დარგული, посаженный (дереву).

ნარგიზი (სპარს.), ს. ყვავილი, нарцисъ (двѣтокъ); поготки, ერის. ლ. რუსთაველს უხმარია თვალად, у поэтавъ: глаза; ვეფხ. 152; 969; 1134.

ნარგიზოვნობა, ს. მშენებლობა ნარგიზთა, кра-сота нарциза; 1 ქართლ. 302.

ნარდად, ფზ. ფასის გარდაკვეთით აღება სამუშაოსი, და არა დღიურად, მარდად, на подрядѣ, гуртомъ, онтомъ, ნარდად აღება, слить на подрядѣ. ნარ-დად მუშაობა, работать на подрядѣ, ნარდად სეიღვა, мушить онтомъ.

ნარდი, ზედ. ფასის გარდაკვეთით აღებული მუშაო-ბა, онтовой

ნარდი (სპარს.), სამორინო სამღერელი კამათლებით, шапка, зери; итра въ шапкѣ.

ნარდი, **ნარდიონი** (სპარს.), ს. სურნელი ყვავილი თათარ. სუმბული, лат. hardus spica; ზუნ. ლ.; ქილ. 265; 56; ქებ. 4—13; 14; მარკ. 14—3; ან ზეთი მისი, რომელსაც ეწოლება ნელსაცხებელი და ზილფიალი; нарды пахучее растеніе; благопопное масло, миро; **ნარდოვანი**, ს. სურნელი ზე-თი ნარდისა, благопопное масло, ქილ. 684; **ნარდი ინდოური**, нарды индѣискіи, **ნარდი ფრან-გული**, ს. лаванда, (Lavandula spica), ზუნ. ლ.; ნარდი მთიური, медовка, укропъ медиѣи, ზუნ. ლ.

ნარდიონი, -დოვანი, ს. благопопное масло ивъ парда.

ნარები, ზედ. ნასიარულევი, ходившій, ვეფხ. 1173.

ნარევი, ზედ. შერეული, смѣшанный; смѣсь.

ნარეკალი, ს. მცენ. роженецъ, борщевикъ, ზუნ. ლ.; чертополохъ, ერის. ლ. - ლურჯი, ნახეზა; ზუნ. ლ.

ნარეკალი, ს. მცენ. верблюжья трава, ერის. ლ. **ნარეცხი**, ზედ. ან ს. გარეცხილი; ან წყალი ნახანი სამოსელთა და ანუ ქურჭელთა; мытый; помой.

ნართაული, ზედ. ზედ-ღართული, придаточный; -სახელი, придаточное имя, ნართაულება (ვინართაულეზ, -ლე). ზ. მ. დავითაძე, მოვიმატებ; придать себе, მარტ. 2—135; ნართევი, ზედ. ღართული, присоединенный, ივლით. 2—11.

ნართი, **ნასიი**, ს. ცალ-წვერად ღართული ბამბა, ლაზლი, და მისთანანი, приде, ნ. სოვა.

ნარი, ს. მამალი აქლემი, верблюды, самецъ.

ნარი, ს. მცენ. чертополохъ, ერის. ლ.

ნარი, ს. ეკლიანი ზალანი ან კაჭაჭი მისი, колючия растевия, ვეფ. 390; ვისრ. 177; პრივოотნიკъ, ზუნ. ლ. **ნარი თეთრი**, колючка, ჰ. ფ. ზუნ. ლ.; **ნარი ღიდი**, მცენ. კუროსთავი, ცაცაში; чертополохъ, волчечь, ჰ. ფ.; **ნარი ღურჯი**, **ნარის ეკალი**, მცენ. шишоголовъ, ერის. ლ.

ნარიზაბა, ს. სმპ, რომლითაც მაიმუნს ათამაშებენ. სუმრ. 32.

ნარიგები, ზედ. ღარიგებული, наученный.

ნარიღები, ზედ. ღარიღებული, устраниенный.

ნარიკი, ს. რკინის კვერის წვრილი თავი, острие у молотка.

ნარიზანდა, ს. ზუბანა ზეზედ მოჭრილი, фальцъ, назъ.

ნარიჩგი (სპარს.), ს. მცენ. ან ფერი თეთრწითელი, померанецъ; цвѣтъ померанцовый, оранжевый; ვეფ. 476; ქიმა. 133; ზუნ. კ. 192; ციმ. 58; ქილ. 405.

ნარისევი, ზედ. ნაპარსი.

ნარიფი, ს. ქარქარაკი, რიკრიკა, რიეზედ გამოზადები წელისაგან ზე ან სევა რამ; прибой, навозъ рѣки, выннутый на берегъ.

ნარკენი, ზედ. ნაჭიღავები, борошійся.

ნარკვევი, ს. გამოკრებული რამ. отрывши, -სწავლისა, конспектъ науки.

ნარკნი, თევზ. სელანი, Гнустъ.

ნარმა (სპარს.), ს. გათვრებული სამოსელი, ходить гυμαжный, ბაგრ. ბაც; 90.

ნარნარი, ზედ. ნელი და წუნარი, ცურფა, სანდომიანი, пѣжный, ვეფ. 1418; ჩხარ. 22, 24; მარტ. 2—35; ნარნარი სმპ, пѣжный голось, რუსულ. 485.

ნარონები, **ნარონი**, ზედ. ნასიარულევი, ходивший, ვეფ. 1456; -ცურვით, плывший, ქილ. 187.

ნარულენები, ზედ. რულენებით ნაშოვნი, ნღვაწი, ნაშრომი, приобретенный трудомъ; трудъ; ეზეკ. 23—29.

ნარუქი, ს. ჰკული, ახალი სილი სანუკარი ან ახლად შემოღებული რამე საგანგებოდ და უცხოად ნახელოვნები; снѣжше фрукты; повизна, рѣдкость.

ნარღვევი, ზედ. ღარღვეული, разрушенный, расноротый.

ნარჩევი, ზედ. ან ს. უღარესი ღანარჩევი შემდგომ საუკეთესოსა გამორჩევისა; უკანასკნელი; браковка, погодище остатки; малозажный, ничтожный;

1 კორ. 4—8; რუსულ. 347; შესავ. ვანტ. მეფ. სამ. პირველი; უნარჩევნესი, ничтожный, სოლო მე ვარ ნარჩევი მოციქულთა, но и есмь наименьший изъ Апостолъ, 1 კორ. 15—8; ნარჩევ-ნურჩევი, всякая всячина.

ნარჩევი, ს. ნალაპარაკევი, ნაეზიარლი, совѣтъ, рѣшеный совѣтомъ, ყოველივე მათი ნარჩევი მას უამბეს, рѣшение совета объявили ему, ქილ. 352.

ნარჩევი, -ჩუნები, **ნარჩომი**, ს. დანარჩენი, остатокъ; ნარჩუნება (ვი), оставлять за собою.

ნარჩიტა, ს. მფრინ. ზუნ. ლ. итица щеголь.

ნარჩოლი, ზედ. ნაწუიარლი, потерявшийся, საბ. ლ.

ნარცეცხლა, ს. მცენ. волчечь (раст.); ზუნ. ლ.; раст. дѣлъ, ერის. ლ.

ნარცხენი, ზედ. რიცხვნილი, пристыженный, ჩხარ. 48.

ნარცხი, ს. წყალი, რომელშიაც გარეცხილა რამე, помой, მოურავ. 205.

ნარძალევი, **ნარძლევი**, ს. რძალ ყოფილი, бывшая пещетка.

ნარწმუნები, ზედ. დაჯერებული, ან სარწმუნოდ მიცემული; пошрешный.

ნარწყავი, ზედ. მორწყული, орошенный, ქილ. 435.

ნარწყევი, ს. გამორწყული, рнотина.

ნასა (სპარს. ნაი), ს. ნიშნავს საღამურისა მსგავსსა საკრავსა, ქაყაი, ვეფ. 178.

ნასადგომევი, ს. სადგური, жилище, мѣстопрѣбываніе.

ნასადილევი, ზედ. საღლი - ნაჭამი, отобѣдивший, **ნასადილევის**, ვზ. послѣ обѣда.

ნასაზრი, ზედ. მოფიქრებული, обдуманый.

ნასაუთრები, ზედ. собственный, წუთბ. 845.

ნასამალი, ს. მესამელი ნაწილი, третья часть, ვეფ. 702.

ნასამართალი, -თლევი, ს. განაჩენი სამართლისა, приговоръ, ზედ. გარდაწვეცილი, განაჭობლი, рѣшеный, სამ. ვანტ. 205.

ნასარი, ს. წვრილი და თეთრი ვარი, снѣлая роза.

ნასაუბარი, ზედ. თქმული, сказанный, ქილ. 442.

ნასალი (არაბ.), ს. აკლება, აფორიაქება; опрабленіе, опустошеніе, სამ. ვანტ. 13, 97; 2 ქართლ. 322; ალექ. 50; ნასალი უფონ, пусть подвергнутъ грабежу, опустошенію, **ნასალჩი**, ს. მკრესელი, ამკლები, грабитель; **ნასალჩი ბაში**, ს. მკრესელი უფროსი, глава грабителей, 2 ქართლ. 317.

ნასაქმი, ზედ. ქმნილი საქმი; დასაქმებული; сдѣланное или порученное дѣло.

ნასახი, изобразеніе, ჩხარ. 110.

ნასახლავი, **ნასახლევი**, **ნასახლარი**, ს. დაქცეულის სახლის ადგილი, развалины дома, пустырь.

ნასახური, ზედ. საზე დაჩნული, ფეხით გაქეილი, ქირის სანაცვლო, пошраенный погою, жертва, 1 კორ. 4—13.

ნასაჯდომევი, ს. ნაჯდომი ადგილი, мѣсто сидѣния, ვეფ. 1016.

ნასეზა (ვკვ), ზ. მ. ვამდაბლებ, შეურაცხ ვკყოფ, უჩიჯათ, დაეჭებოდ, დაეხჩარავ ვევილს, заставить вѣвуть, заглушить вѣвтокъ, ვეფ. 178; მენა-

ნება, არ მომწონს; მეჩოთრება, მეგრებზე, щепотно, плохо для меня, (ვეხსებ, ვეხსებ),
 ზ. თუ არ მოვეწონები, не правится, მეხსებ,
 მიწ не правится, ვეფ. 1358; ქილ. 249.
ნახება (ვა), ზ. მ. ახად გავზდი, усотерть, ვეფ.
 178.
ნახესხები, ს. სესხად აღებული, ან მიცემული, от-
 даный или взятый из долга.
ნახესხი, ს. ვალი, სესხი, долг.
ნახვამი, **ნახვამი**, ზედ. დაღუული; паппивийес;
 пыльный.
ნახთი, ს. ნათი, приди, ნ. ნათი.
ნახი, ზედ. მდარე, ვერ კეთილი, нищий, ничтожный,
 თვალად ხასი, некрасивый, ვეფ. 1199.
ნახიარულევი, ზედ. ხავალი, ходивший, ვეფ. 902;
 განმ. თეიმ.
ნახიბური ვარდის წყალი, ვისრ. 135; самаго
 приятнаго запаха розовая вода.
ნახიფური (ხარს), ზედ. поспитанный, делкатный.
ნახიკეთარი, ს. კეთილი ყოფა, რუსუდ. 711, 950;
 ღვრ. 40, добро, благодѣиію.
ნახისხლი, ზედ. რაც აღებულია სისხლის გარდას-
 ხად ფსში, удовлетвореніе за кровь, за уби-
 ство, раны, სამ. ვანც. 112; გუჯ. 29; 2 ქართლ.
 192, 193, კანეთი ხასისხლად დაიჭირეთ, мы за-
 няли Кахетию из удовлетвореніе за кровь.
ნახიცხის მუწუცი, ს. სირსველი, პარცასტი, ли-
 шай. [шавий.
ნახიცხიანი, ზედ. მეფხანოვანი, პარცასტიანი, ан-
 наниძავი, ზედ. სიძვით ნაშოვნი, приобрѣтенное
 прележбодѣиіемъ, ანდრ. 33.
ნახიძარი, ზედ. სიძვე ყოფილი, бившій зять.
ნახკვა (ვკ), ზ. მ. გამოეხსკვა, ნახკვად შეეკვრა;
 завязывать из узелъ (веревку), (ვინახკვები,
 -კვბ), ზ. ვ. ნახკვად გამოეკვრები, завязывались
 узломъ, გული შენახკვება, шепить миѣ сердце,
 ვისრ. 122; **ნახკოვანი**, **ნახკვიანი**, ზედ. ნახ-
 კვებ-ნახკვები, узлопатый, **ნახკვი**, ს. სკული,
 მრგვლად გამოკრული ძაფი, საბელი და სხ. უხვლ,
 გახსნა ნახკვისა, развязать узелъ, ნახკვი გულისა,
 печаль сердца, რუსუდ. 159; ნახკვი ხლისა,
 ядро плода, **ნახკვლობა**, ს. ნახკვი, გამონახ-
 კვლობა, узелъ, узлопатость, ქილ. 481, 483,
 680.
ნახმენი, **ნახმენალი**, ზედ. სმენილი, გაკონილი,
 слышанный, ვისრ. 11; ღარეჯ. 2 — 21; რუსუდ.
 409; ნახმენ-ნახული, слышанное и видѣнное;
 ჩანრ. 76.
ნახნარი, ს. თეთრი ვარდი, бѣлая роза, ბუნ. ლ.
ნახნასი, ს. მცირე შაიმუნი.
ნახნებავი, -ბარი, ს. იგივე თეთრი ვარდი, бѣлая
 роза, ვისრ. 159.
ნახობა (ვინახობი, -დი), ზ. ვდ. შეეკმცირებო, мель-
 чать, ვეფ. 1567.
ნახობი, ზედ. დასმული, воззанный, -ისარი, стрѣла
 воззнная, ქილ. 16; ერისთ. 23.
ნახომი, ნახე ნახვამი.
ნახოფდარი, ს. დატარიღებული სოფლის ადგი-
 ლი, раззоренная деревня, пустошь, 2 ქართლ.
 470; დასც. 44.

ნასრი, **ნასრანი**, ს. თეთრი და წვრილი ვარდი, бѣ-
 лая, но мелкая роза, ვისრ. 4; ქილ. 651; ბუნ. ლ.
ნასრევი, **ნასროლი**, ზედ. გაკეთრცილი, გასრო-
 ლილი, брошенный; выстреленный; выстрѣлъ;
 ვეფ. 70, 74.
ნასრული, ს. 2 სკული: საბას ლექ. ეს სიყვავა
 ასეა განმარტებული: წარმართნი რომელიც დაწა-
 ვებენ ეშმათა საიდუმლოთა მათ მასრული ეწოდებ-
 ბის და რომელიც შეუდგებოდნენ ამ გვარს სწა-
 ვლასა მათ ეწოდებოდათ ნასრული; ე. ი. მასრული,
 учтивая воххвованіи; ნასრული, поствдонатели
 учениа воххвонъ.
ნასული, ზედ. სულდგმული, одушевляемый, ქილ.
 600.
ნასუფრალი, ს. სუფრისგან ადგენილი საქმელი,
 остатки отъ обѣда, ქილ. 63, რუსუდ. 234; ანტ.
 3—32.
ნასუქალი, **ნასუქარი**, **ნასუქი**, ზედ. უხვი ხვა-
 სცანგი, откормленный, ვეფ. 56.
ნასყიდი, ზედ. სეიდული, купленный, სამ. ვანც.
 151; რუსუდ. 113; **ნასყიდობა**, ს. მოსყიდულო-
 ბა, купля, покупка; ნასყიდობის წერილი ან წი-
 გნი, купчая, სამ. ვანც. 160.
ნასძლობი, ს. რბალ ყოფილი, бывшая повѣтка.
ნასწავლები, ზედ. დასწავლებული; გამრანებული,
 ларигებული; ნამცნები, სწავლული, выученный,
 обученный; подученный; ვეფ. 772; რუსუდ.
 650.
ნასწავლი, ზედ. სწავლული, მეცნიერი, ученикъ;
 ან ნამცნები, подученный.
ნასწრაფი, ზედ. ასწრაფებული, აჩქარებული, по-
 сѣпленный, ვეფ. 1309.
ნასხამი, ს. ნაწვეარი, ხასხარი ასოთა, суставъ,
 -ძვალითა, составъ костей, ანდრია. 74; ნასხამი
 წყალი, пропитая вода, ნასხამი ხილი, пиеліе
 на деревѣ плоды; ნასხამი მუწუცი, покрытый
 снѣжью.
ნასხმევი, მაგალ. აღვირ ნასხმევი, въздушный;
 ჩანრ. 49.
ნასხლევი, ზედ. წიღნა ვაჩისა ნაკაფი ან ფიჩხი,
 обрѣзки виноградной лозы, хворостъ, იოან.
 15—14; დან. 3—46; 1 ქართლ. 77.
ნასხლეტი, ზედ. გამოსხლეტილი; გოგოს გავარდ-
 ნილი, выскользнувшійся; незаконнорожденный.
ნასხურები, ს. სხურებული, окропленный.
ნასხური, ზედ. უღირსი უნდა, недостойный, ვეფ.
 ცხოვრ.
ნაცა, **ნაცი**, ს. ცარიციანი, მოქნილი სამოგვე ან
 თალათინი, замша, сафьянъ; опоекъ, სამ. ლ.:
 რუსუდ. 350; ვეფ. 266, 612.
ნაცამალი, ს. დასაშენი; 1 ქართლ. 272; ჩამომა-
 ვალი ან მომავალი შემდგომად ნათესავი, ვისრ. 4,
 60; სამკვიდრო მამული, სამ. ვანც. 196; სამღუთო
 წერილში: ნაოხარი, ქილ. 58; ცილი ატალი,
 ფსალმ. 101—7; 108—10; ოხერი, остатокъ;
 потомство; ძაძხნი; пустошь; აღარფრის ნაცა-
 მალი არ დაჩენია, у него ничего не осталось,
 მას არა აქვს სიყვარული ნაცამალი, у него нѣтъ
 ни малѣйшей некры любви, თუ პურის ორმოთა-
 ვის ნაცამალში აქვს, если онъ имѣеть хлѣбную

яму въ своихъ владѣнiяхъ, сам. ვანტ. 256; უნ ვიროს ეცოლე და მისი ნაცამალი გავვიმრავლე, თუ выходи замужъ за Виро и умножи вамъ его потомство; ვისრ. 6, 60.

ნაცანციები, ზედ. ნათამაშევი, тащовавший.

ნაცანჯი, ზედ. ცანჯული, измученный, ვისრ. 186.

ნაცაცები, ზედ. აკლებული, похищенный, отплатный; ისაი. 61—8; იეზუკ. 22—25; მარტ. 1—133; მარტ. 23—25; ფილიპ. 2—6.

ნაცირვალე, ს. ფენის ტერფთა დაღმითა დაჩნეული ადგილი ან ადენილი მცვერი, ძღწე, прахъ ногъ, ნიღვ ვეფხ. 76, 646, 1547; ქილ. 22.

ნაცესი, ს. მოტეხილი, ნამცვერევი, сколокъ, отломокъ, ломоть; ნაცი, ნ. ნაცა.

ნაცივინი, ს. გამოქანდაკებული კერპი, изваяние, статуя.

ნაციფარი, ს. отпечатокъ, ძღწე; впечатлѣнiе.

ნაცირალი, **ნაცირები**, **ნაცირი**, ზედ. ცრემლ-ღაღვრილი, заплаканный, ვეფხ. 513, 628, 822; 947.

ნაციოსული, ს. სუნი დამწვრის ნაცისა, მაცულისა, და მისთხათა, запахъ отъ горѣлой кожи, смрады, гарь, -სღის, гарью нахпетъ.

ნაციფი, ზედ. თლილი ქვე; ვეფხ. 1120; მშვენიერი, მოხდენილი, ლამაზი, ვეფხ. 1330; ჩხარ. 21; გა-მოქანდაკებაში: ამოჭრილი სხვე; გესაღი, гра-неный, илфовавший; ძღწე, красивый, пригожий; ან სკულპტურა: изваяние, фигура; ნაციფი სიტყვა, красное слово, **ნაციფად**, ზ. მშვენიერად, საზად, красиво, ძღწე; ნაციფად გაკეთებული საქმელი, укусно приготовленное кушанье, **ნაციფება** (ვა), ზ. მ. დავაშვენებ; красить, украшать, ვეფხ. 205.

ნაციენი, ს. დაშავებული ადგილი, ушибъ.

ნაცივეფი, ს. ჭაჭის ნაწენი, შამანი, выжимки ви поградный, сокъ, ритцеви. 6—4.

ნაცივარი, ს. болное мѣсто.

ნაცირება (ვა), ზ. მ. მოვისურვებ, მოვინდომებ; по-будить желанiе; (ვი), ზ. მ. ი. მოვიწოდებ, მოვი-სურვებ, желать, მე უცნოს უცნო მანატრა მოს-მენა სანატრელისა, и чуждый захотѣлъ выслу-шать интересный рассказъ, ვეფხ. 994.

ნაცრა, ს. ზ. желанiе; (ვ)ნაცრი, -რე, ზ. მ. დავნა-ტრი, ნეცარებას მივეწერ, ვაქებ, умягчать, че-ствовать блаженнымъ, прославлять, ლუკ. 1—48, ფსალ. 71—17; 143—15; (ვი)ნაცრი, -რე; მენატ-რება, -რა, ზ. მ. მოვინდომებ, მოვისურვებ, მოვი-წოდებ, пожелать, ვეფხ. 17; 426, 432; გორგ. 245; მნაცრი, ზ. მ. სანატრელ, ბედნიერ მყოფ; მეტრელები; მეწმურნება, умягчаешь меня; за-видуешь мнѣ; დაბად. 30—14; რუსულ. 76; (მი-ნაცრი, -რე), ზ. მ. მიხლომებ, მისურვებ, желаетъ мнѣ, ამერიტებ მნატრიდენ მე უოველნი ნათესავ-ნი, отъ пчелъ всѣ племена нарѣкутъ меня бла-женною, ლუკ. 1—48; სანკის ნაცრა, до свидан-ия, **ნაცრულობა**, ს. желанье, (ვ)ნაცრულობ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. მსურს, მეწადინება, желать, **ნაცრუფი**, ზედ. მოსურვებული, желанный.

ნაცრაბასი, ს. болтовня.

ნაცუსალი, ზედ. დამწვარი, გარუქვილი ცეცხლითა, обожженный, опаленный, ვეფხ. 1339.

ნაცყვენავი, ს. ნაშოვარი, ალაფი, добыча, ვეფხ. 1217, განმ.

ნაცყვევები, ზედ. ცყვედ დაჭერილი ან უოფილი, плененный, взятый въ плѣны; სამ. ვანტ. 61; ბნაში ან ძღწე.

ნაციორცი, ზედ. გასროლილი, брошенный, вына-леный; ქილ. 204.

ნაუზარი, **ნაუზრი**, **ნაუზნარი**, ზედ. ნალაპარაკევი, ნათქვამი, сказанное, ვეფხ. 88; 368, დარეკ. 117; რუსულ. 577; ქილ. 21, 219.

ნაუზმო, ზედ. უზმო უსმელი, цѣлный, на тощій желудокъ.

ნაუნჯარი, ზედ. ნასაქონლარი, ვისაც ქონება ჰქონია, бнвший богатъ; მონაგები, მონავარი, приобрѣтен-нiе, стяжанiе.

ნაუნევი, ზედ. ბნაში ან ნაუნევილი.

ნაუსამართლოები, ზედ. უსამართლოებით მოკე-ბული, незаконноприобрѣтенное.

ნაუსტარი, ს. წიგნი დამწერილი, მიწერილი.

ნაუფლარი, ს. უფალი უოფილი; საბატონო უოფი-ლი, საბატონარი; ბნაში ან გოსოდნი, господский.

ნაუფლის წულევი, ს. უფლის წულეობაში ნაქო-ნი, нмущество того кто былъ паслѣдникомъ; ვეფხ. 52.

ნაუფსკრულევი, ზედ. ბედონი, для пеймѣю-щихъ, ჩხარ. 46.

ნაუწები, ზედ. ცნობილი, увѣдомленный, извѣ-щенный.

ნაფაზი (არაბ.), ს. გულზედ ხიხინი (სნეულებ), одышка, ნაფაზი ცენიხა, სირაჯა, сапъ, ნაფაზი შეეკრა, задержало дыхапiе; ფარმ. 60; **ნაფა-ზიანი**, ზედ. ადინი, -პირუტყვი, ვაპალეპოსе животное, т. е. оное, вадорванное, სომხ. სამ. 244.

ნაფასები, ზედ. დავასებული, оцѣненный.

ნაფენი, ზედ. დავენილი, постланный.

ნაფერი, მრავ. **ნაფერცები**, ს. ზარტყელა; თავ-ზედ დასადგმელი სამკაული; სოირი, დიადმა; კლო-ბუკი; унисо, диадема; გამოსლ. 36—32.

ნაფეცვარი, ს. სოკოა ერთგვარი, родъ грибовъ.

ნაფეხარი, **ნაფეხური**, ს. კვალი ფეხისა, ნაცერ-ფალი, ძღწე, ноги.

ნაფირი, ს. ზროზა კული, ზროზა სცივირი, духовой музыкальный инструментъ; რუსულ. 114, 140, 637.

ნაფიცარი, **ნაფიცი**, ს. დავიცებული; ნაფიცარი მოსამართლე; присягнувший, присяжный, судья выбранный и иригнанный присягу; სამართალი ნაფიცართა, судъ присяжныхъ.

ნაფიცსოური, ს. შემწვარი და მოხარშული ზუთნი, სამ. 77, севрюжья снiна, жаренная или на-ревал.

ნაფლეფი, ს. ნაკლეფი დიდისა რისამე, обрывокъ.

ნაფოთქი თუთისა, ზუნ. კ. 246?

ნაფორიაქალი, ზედ. ნაცტეხი, ნარბევი, пограб-ленное.

ნაფოცა, ს. თეფხია, плотна (рыба).

ნაფოცი, ს. სის ანათლი, щипка.

ნაფრინავი, -ნი, ზედ. დაფრინილი, летавший.
ნაფრცქვენი, ს. ხილის ქერქი ანთალი, кожа снятая съ плодомъ.
ნაფუზარი, **ნაფუპარი**, ს. მსოფლიონი უხმობენ: ნასახლარსა, ნაბოსლევთა და ზვასტანთ ნადგომთა ადგილთა მახლობლად შენობათ, სადაც მიწა ფრიად გასუქებულია, მოსცემს კეთილსა მოსავალსა; удобреннaя земля, нѣсто гдѣ была усадьба (ფუშე) ივერი. № 33—14.
ნაფულარი, ს. კაცი რომელსაც ფული ჰქონია, нынѣшнй денежный человекъ, ერისთ. 2—67.
ნაფუჩნარი, ზედ. გასუქებული ძუძუზედ, откормленный, ჩანრ. 47.
ნაფუშევი, ზედ. დაფუშევილი, მოშლილი, разрушенный, ვეფხ. 1259.
ნაფუჭვი, ზედ. მოლთხი.
ნაფუშენცი, ს. ნაფუშენი, ნალეწი, крошки.
ნაფუცქვენი, ნ. ნაფრცქვენი.
ნაფუხევი, ს. ანთალი, ანაფუხევი; ქვაბის ძირზედ მიმწვარი ფლავი, оскребок, ошпик.
ნაფუხევი, ს. ნაფუშენცი, крошки.
ნაქაღები, ზედ. დაპირებული, обещанный.
ნაქადაქარი, **ნაქადაქევი**, ს. დაქცეული ქალაქის ადგილი, развалины города.
ნაქაში ფერხთა (არაბ.), ს. ფეხის ნაფლეოთ, ნანგრევი, обривъ земли ногами, ფარამ. 93.
ნაქაჯევი, ს. принадлежавшй дiаволу.
ნაქები, ზედ. ქებული, ქებით განთქმული, славный, прославленный, -ღვიბო, славное шно, -მხატვარი, славный живописецъ, გორგ. 68.
ნაქევი, ნახე ნაქეოთ, ნაკვეთი.
ნაქერივადლი, ზედ. ქერივად ყოფილი, бывшaя вдова, სომხ. სამ. 165; бывшйя вдовецъ.
ნაქესი, ზედ. ან ს. ნაქსოვი, тканый; ткань, ან საყე, ანბა სომალისა, мачта; ისი. 33—23.
ნაქესი, -ქუსი, ს. ანბა ნავისა, ხალე, мачта.
ნაქირავები, ზედ. დაქირავებული, нанятый.
ნაქიშვარი, ზედ. მკრული, ираждебный, სამ. ვახტ. 183.
ნაქლიბი, ს. ნაფუხევი რეინისა, ошпик.
ნაქმანი, ს. მაქმანი, თხლად ქსოვილი, кружево.
ნაქმარი, **ნაქნარი**, **ნაქმნი**, ზედ. ან ს. ქმნული ან გაკეთებული რამე, содѣланный, учиненный; дѣшнiе, дѣло, ностунокъ; იერემ. 1—16; ვეფხ. 847; აღბ. 54; ქილ. 455; რუსულ. 395; 2 ქართლ. 553; ვისრ. 116; თავის ნაქნარი, учиненный имъ самимъ, რუსულ. 738; ნაქმნი, ს. მოქმედება; დახანადლი, ნაქმარობი, творенiе, дѣло рукъ, კავშ. 69, 228, 246; **ნაქმარობა**, ს. მოქმედება, дѣйствиe, ностунокъ; რუსულ. 251; სამ. სომხ. 207; **ნაქნარი**, ზედ. იგივე ნაქმარი, едѣланный, ვეფხ. 457, სამ. ვახტ. 187; აზაგ-ნაქნარი, отлученный на поля, **ნაქნარობა** სამართლისა, სამ. სომხ. 393; производство суда.
ნაქონები, **ნაქონი**, ზედ. ქონებული, ნაშოვარი, მონავარი, имѣнiе, имущество, ადარნსემ დაიყურა მისი ნაქონები, Адарный онладѣлъ имуществомъ его, ვახუშტი: ნაქონები მამული, имѣнiе которымъ кто владѣлъ.
ნაქორწილევი, ზედ. დაქორწილებული, обнѣнчав-

шй, სამ. სომ. 179; ახლად ნაქორწილევი, молодѣе, недавно вступившiе въ бракъ, 2 ქართლ. 549.
ნაქრთამევი, ზედ. ქრთამით მონავარი, приобретенный посредствомъ внятокъ.
ნაქრცვენი, ნ. ნაფრცქვენი.
ნაქსოვი, ს. ღარი, სამოსელი, ткань; истканный, ისი. 33—23; ორმაგი ნაქსოვი, двойная ткань.
ნაქუთი, **ნაქეთი**, **ნაკვეთი**, ს. ნაკვეთი, გარეგანის სახის შეხედულობა; ვეფხ. 316, 1071; შორფი, მუღახილი, მოხატული ან გამოქანდაკებული სახეები, კუწები; ნაკვეთი დეორმეტრიული; გალობაში: დამაშვენებელი კილოები; образъ, шндъ; пѣ скулптуръ: начертанiе, эскизъ; фигура геометрическая; въ шнѣи: панъшъ, ნაქუთების მიცემა, тушоватъ, наноситьъ тѣшъ на картинѣ, დავემგავსე ლომსა ნაქუთად, я увидѣннел видомъ на льва, ვეფხ. 517; ნაქუთები სომღერაში, мелодiя въ шнѣи, ნ. ნაკვეთი.
ნაქულბაქევი, ს. ქულბაქი ადგილი, развалины ринки, გუჯარი აღექსანდრე მეფისა.
ნაქურდალი, **ნაქურდავი**, **ნაქურდი**, ზედ. ნაპარევი; порованный, краденный, სომხ. სამ. 245.
ნაქურთენი, ს. აფსკა, სეთაგან ანაგლეჯი უშინაგაგესი ქერქი, аубъ, мзга, დაბად. 30—37.
ნაქურივადლი, **ნაქუსი**, ნახე ნაქერივადლი, ნაქესი.
ნაქურჩადლი, ს. გარსი ან ნაფრცქვენი ზასვთა და ნიორთა, наружная обдочка у лука, чеснока и т. п.
ნაქურცენი, ს. ქეცი, ქიცი, ქერცლი, გარსი, чешуя, საქმ. მოც. 9—18.
ნაქუსი, ნ. ნაქესი ან ნაქსოვი.
ნაქცევი, ზედ. დაქცეული, разрушенный, развалины; ციმ. 50.
ნაღამევი, **ნაღამური**, ზედ. ღამე გამოვლილი, нереночеванный, проведенный ночь.
ნაღარა (ზარს.), ს. ღუმული, სამეიკი, ნესტვი, труба музыкальная.
ნაღარახანა, ს. მენარეთი სახლი, домъ трубачой, დასტ. 89.
ნაღარი, ს. ხნული შუა დახარჩენი კორი, ядша, заросль.
ნაღდად, ვზ. за девьги.
ნაღდი ფული (არაბ.), ს. наличный девьги.
ნაღებავი, ს. შეღებოლი, крашенный.
ნაღები, ს. რეთაგან მოხდილი სიმსუქენი, сливки; сметана; сливки; ვეფხ. 449.
ნაღვარევი, ს. ღვარის წვალი, потокъ, იერემ. 31—40; მარტ. 1, 2—92, მროც. 95; 3 მეფე. 17—6; 1 ქართლ. 409.
ნაღვაწი, ს. ნაშრომი, ღვაწლით ან შრომით მოგებული ქონება, приобретенное трудомъ имущество, ქილ. 697.
ნაღველი, ს. ცხოველი შეიგანურში ღვიძლთან მიკრული ბუშტი, რომელშიაც ჰსდგას შავი ანუ შავ-მომწვანო სქელი ნოცოი; 2 სჯული 32—32; ფსალმ. 68—21; მატთ. 27—34; მსოფლიურად: სევდა, ზრუნვა, ურვა, რუღენი, ვეფხ. 857; ვიეთონიმე განარჩევენ ესრეთ: ნაღველი და ნაღველა ეწოდების სნეულის ბუშტსა და ნაღველი ზრუნ-

ვას; სსოვჯალოდ იხმარების განურჩევლოდ ვითარ-
 ცა ლექსი წმიდა; желчи; забота, пошечение;
 შავი ხალველი, шохондрія, უნ რა ხალველი უნდა
 გაბნდეს, какая может быть у тебя забота,
 ხალველ-ჭმული, შეწუხებული, огорченный, ვეფხ.
 1560; **ნაღვლიანი**, ზედ. სეველიანი, შეწუხებუ-
 ლი, დაღონებული, მზრუნველი, озбоченный, не-
 ядливый; დარეგ. 114, 120; ანდრ. 53; **ნაღვლია-
 ნობა**, ს. სეველა, მწუხარება, забота, **ნაღვლე-
 ბა** (ვა), ზ. მ. დავხალველ, დავხანებ, შეგანანებ; იმე-
 ძალით; заставить сожалесть; სიბრ. 62, ვისრ. 69;
 პირს ვანაღვლებ, рветь меня изо рта от нелю-
 бви, სომხ. 374, (ვინაღვლი), ზ. მიწ. ვიურვი, ვკს-
 წუხეწარ, печалиться, тужить, заботиться; ვეფხ.
 625; (ვე), ვიურვი ვისთვისმე, ზ. მ. заботиться
 о комъ, სომხ. სამ. 157, 332; (მეხალველება, -ლა),
 ზ. თვ. მეწუხება, жалъ мнѣ, заботить меня, (ვე-
 ნაღვლები, -ლე), ზ. თვ. ვსწუხ ვისთვისმე, ვეხანე-
 ბე, сожалесть о комъ, жалѣть богу, ვის რა ეხალ-
 ვლება, какая кому о томъ забота, нужда; ქილ.
 556; რა მეხალველება, какая мнѣ пужда; ვაცია.
 111; 6, **ნაღვლობა**, ს. მწუხარება, ურვა, ჭმუნვა;
 забота, печаль, (ვკნაღვლობა, სრ. არა აქვს), ზ. უ.
 ვკწუხეწარ, тужить, печалиться.

ნაღვენი, ს. მთებარეთა სანთელთაგან ჩამოდენილი
 წვეთი, оттопки свѣчныя; ნაღვენი დამეცა კაბა-
 ზედ, онашюкъ свѣчной каплъ пошло мнѣ на
 платье.

ნაღვერდალი, ს. ნაკვერცხალი, жаръ, горящій
 уголь.

ნაღვევი, ს. жертва свѣтны; ვისრ.

ნაღვივევი, ზედ. დაღუელი, хмѣльной, пьяный.

ნაღვიძები, ზედ. გაღვიძებული, проснувшійся,
 ვეფხ. 714.

ნაღვლება, -ვლობა, **ნაღვლიანი**, ნ. ნაღველი.

ნალი კლდისა, ს. გამოკაფული ან შემთხროლი კლდე,
 ვეფხ. 585, выщепенная скала.

ნალიცა, ს. დაზარული ზევსკაცი, изуренная ско-
 типа.

ნალმი (არაბ.), ს. კლდეთა ან შენობათა ქვეშე შეთ-
 ხროლი თოფის წამლის შესაყრელი დასაგრევედ,
 подконъ, мина; ნალმის კვრა, подвести мину, 317,
 318.

ნალრძობი, ზედ. ღრძობილი, вывихнутый, вы-
 вихъ; ნალრძობისა შესკარავი არცახი, перевязка
 для ранъ.

ნაუა, ს. წებო, шелуха орхова, ბაქრ. 175, 182.

ნაუანები, ს. ნაუან, ბაქრ. 180.

ნაუა (ვკნაუ, -უე), ზ. მ. დავსებუ, დავსცეს, толочы,
 (ვინაუები), ზ. ვ. დავიძებებები, толочыси, იერემ.
 7—18.

ნაუარი, ზედ. დაურილი, брошенный, раскидан-
 ный.

ნაუვა, ნ. ნაუა.

ნაუვაკილეები პირზედ, ს. პირზედ დაჩენული სა-
 ლები უვაკილისაგან, работа, ятпа на лица
 посажъ осы.

ნაუილი, ზედ. მოფარული, купленный, **ნაუილო-
 ბა**, ს. მოფარულობა, купля, покупка.

ნაუივი, ს. უმაღ უოფილი, бывший крѣпостной.

ნაყოფება (ვინაყოფებ, -უე), ზ. მ. ნაყოფს გამოვი-
 ლებ, пользоваться плодами; (ვა), оплодотворять,
 წათ ცხოვ. 114.

ნაყოფი, ს. სილი გამოღებული მცენარეთაგან გა-
 სამრავლებლოდ ნათესობისა მათისა და საზრდე-
 ლად კაცთა, დაბად. 1—11, 29; ფსალ. 1—3;
 ვისრ. 7; საქმ. 14—7; ჩვილი მუცელსა შინა დე-
 ლისასა გინა შობილი; ლუკ. 1—42; სამ. სომხ.
 212; შედეგი, შედეგობილება, ბოლო კეთილისა ან
 ცუდთა საქმეთაგან; მაც. 3—8, 10; სარგო, შესა-
 მაცი; плоды; зародышъ, поношенный младенецъ;
 послѣдствие; польза, выгода; ნაყოფის
 მოკრეფა, собирать плоды, **ნაყოფიანი**, ზედ.
 ნაყოფის გამოღებში, дающей плоды, ვისრ. 10,
 14; **ნაყოფიერი**, ზედ. ნაყოფის მქონეული,
 плодотивный, **ნაყოფიანობა**, **ნაყოფიერება**,
 ს. ნაყოფის გამოღება, плодотивность; (ვკნაყოფი-
 ერებ, -რე), ზ. მ. ნაყოფს მოვკსცემ უხვად; давати
 плоды, მრ. 72; ფარამ. 339; ქილ. 470.

ნაყოფანი, ზედ. გაუმძლარი, ღორ-მუცელი, не-
 сытный, обжорливый, **ნაყოფანება**, -ვნება,
 ს. გაუმძლარობა, ненасытность, (ვკნაყოფანობა,
 -ნე), ზ. უ. ვკვკუამძლარობ, быть ненасытнымъ.

ნაყოფები, ზედ. დახედვილი, прилежный, ცნე-
 ნი მეფინიბისაგან რომ აუად ნაყოფი იყო, если
 лошади со стороны конюха останется безъ
 прилежноты, დასც. 51.

ნაშალი, ზედ. გაშლილი ან დაშლილი, разостлан-
 ный; раскрытый; разстроенный; ნაშალი უფავი-
 ლი, расшустившійся цвѣтокъ, ერისთ. 1—30.

ნაშავი, გობრ. ცხოვ. 397?

ნაშარაბი, ს. გამოწურვილი ისრიმის წვენი და მო-
 ლუღებული, сокъ кисаго винограда сварен-
 ный, სამხ. წ. 6, 15, 17, 110.

ნაშე, ს. წყლის პირი ჩიყიანი და ჯაგანაროვანი, бе-
 реть рѣки несчашный съ кустарникою; საბ. ლ.;
 ნ. ჩ. ლ.

ნაშენები, **ნაშენი**, ზედ. ან ს. ნაგები, აშენებული;
 დავრ. 197; დასაწებული, დაშენებული, მოშენე-
 ბული ადგილი; ვისრ. 42; построенный; по-
 стройба; заселенный, застроенный; ნაშენი პი-
 რუცყეთა, приплодъ скота, სამ. სომხ. 86, 156;
 დასც. 28; ანც. 6—32; შექვიცოს ნაშენითა, пусть
 присягнуть со всѣми своими домочадцами, სამ.
 აღბ. 140. **ნაშენება**, ს. შენობა, постройка, ვისრ.
 30, რუსუდ. 504; ფარამ. 132.

ნაშველი, ზედ. განრინებული შეწვენითა, ошастен-
 ный, სიბრ. 10; რუსუდ. 891.

ნაშვი, ნ. ნაშობი.

ნაშვილები, ს. შვილად აყვანილი, შვილებული, усы-
 новленный, ნაშვილების ნიშანი, записъ усынов-
 ленная, აღბ. 59; სამ. ვაც. 261.

ნაშოი, ს. დანარჩენი, остатокъ, ჩონგ. 76.

ნაშობი, ზედ. დაბადებული, рожденный, შთამო-
 მავლობა, потомство, порождение, რუსუდ. 697;
 მაც. 3—7; 12—34.

ნაშოვარი, **ნაშოვნი**, ს. ნატყვევანი; ნაშოვნი; до-
 быча; пайденный, приобрѣтенный; ვეფხ. 55; სამ.
 სომხ. 401; 2 ქართლ. 547.

ნაშრომი, ს. ნამუშავარი, ნამუშავევი, работа, от-

ძქლა; обработанный, отдѣланный; ან შრომით მოგებული, ნაშოვნი, трудомъ приобретенный, იაკვ. 3—8.

ნაშტარი, ნ. ნეშტარი; **ნაშტი**, ნახე ნეშტი, ან ნაშთი.

ნაშური, ს. დიმი, ლეინი, бурметь, павка.

ნაშუქარი, **ნაშუქი**, ზედ. უქვ მოვლებული, უქვ-მოფენილი, лучезарный, ვეფხ. 526, ქილ. 179.

ნაშხირი, ნ. ნახშირი.

ნაჩაგ-დაფენი, ს. ჩანგისა და დაფის კრვა, играть на арфѣ и тамбурѣ; ვეფხ. 1439.

ნაჩენი, ზედ. ნაჩვენები, указанный.

ნაჩენჩი, ს. მარცვალი შემოხანძრობი ცილი, ჩენჩო, ნეშო; шелуха.

ნაჩერი, ს. ნაერცხნი, ნაწერი, вычески, ან. გაჩენილი, ზედ. чесальный лезв и т. п.

ნაჩენი, ზედ. დაჩენილი, отколотый.

ნაჩვევი, ზედ. დაჩვეული, привычный, სიბრ. 80.

ნაჩვენები, ზედ. ჩვენებული, указанный.

ნაჩვრეთი, ნაჩვრეთი, ს. ძირა; поры; глазоук, ушко, проемъ, რ. ქ. ლ. ნახე глазоук.

ნაჩინჩი, ს. выторжжи; **ნაჩირქნი**, ნ. ნაციტენი.

ნაჩნევი, ზედ. დაჩნეული; намыченный; паметка, знакъ.

ნაჩრობა, ს. იჩროება, ტირი; бѣда, несчастіе; ვი ვიი ნაჩრობით, едва, съ горемъ пополамъ, კაცია 15; ივერი. № 1—109.

ნაჩუშარი, ზედ. ნაღუშარი, молчаливый.

ნაჩუქარი, **ნაჩუქები**, ზედ. ჩუქებული, подаренный.

ნაჩხატი, **ნაჩხენტი**, ს. კაჭაჭი, ნაწვერალო, жинно, стебли, оставшіеся послѣ жатвы.

ნაცხენცალი, ს. სიწვი, заноза.

ნაჩხვლეტი, ზედ. დაჩხვლეტილი, проколотый, მხ-სთო პროколотოს.

ნაჩხუბი, ზედ. посорившіеся.

ნაცადი, ზედ. გამოცდილი, испытанный; опытный.

ნაცარი, ს. ცეცხლის ფერფლი თორად დამიწებული, зола; ან ფერფლი ფურჩხის მავნებელი, паразитный грибокъ, oidium tuckeri, Календ. 1887, 185, ნაცრის ფერი, сѣрый, неслезный порошокъ; ნაცრის მარილი, поташъ, ნაცარტუტის მარილი, щелочная соль; алялани, **ნაცარტუტი**, **ნაცარწმული**, ს. ნაცრის წული სარეცხისათვის, щелокъ, **ნაცარქათამა**, ს. მცენ. ხენბლა, кудряшница, **ნაცარქეჩია**, ს. ცუდად მუოფი კაცი, ვი მუშა, бѣдѣлишникъ, ქექეაობა, ს. ცუდმაღობა, бѣдѣліе; ივერ. № 2, 13 (1878).

ნაცარცვი, ს. ნაერენი, ანაკლები, пограбленпо, добыча; სამ. ვანტ. 178. ვეფხ. 1217; აღბ. 122.

ნაცდენი, **ნაცდური**, ნ. ნაცდი; რუსულ. 97.

ნაცემი, ზედ. ან ს. დაკრული, გაღახული; ცემა, კვეთება; битый; ударъ; ჭარამ. 92; ვი ქარი აქვს ნაცემი, его слезили, ანტონ. 3—8.

ნაცვალემა, **ნაცვლემა** (ვა; ვანცვლი, -ცვლე); ზ. მ. ნაცვლად ვისისამე შევიქმნები; შევქსწირავ თავსა; замышлять собою кого; жертвовать собою; ვისრ. 51; სიბრ. 98; ქილ. 254; მისთა დღისა სისარულსა სამძიმარი ანაცვალეს, ე. ი. დღი სისარული მწუხარეაზედ გაცვალესო; ვეფხ. 172;

великую радость смѣшани на печали; ვანცვალე თავსა, სულსა, ე. ი. თავს დავსლებ ვისთვისმე, თავს შევსწირავ, подлатать за кого свою душу, жертвовать собою; ვისრ. 51; რუსულ. 741, 772; 1 ქართლ. 254; ქილ. 300; (მანაცვალე თავსა), ზ. მირ. თავს შემოხწირავ, თავს ჩემთვის. დასლებ, თმ жертвуешь собою для меня. ქილ. 498; ვინაცვალე, -ლე; ვინაცვალე, -ლე); ზ. მირ. გამოვიცვლი, переменить, (ვენაცვალე, -ლე); გამოვიცვლი ვისმე რასმე, ვისისამე ნაცვლად დავაუენებ, დავსლებ; оставишь на мѣсто извѣстнаго лица, кого либо другаго, переменить, (ვენაცვალე, -ლე); ზ. თვ. ნაცვლად დავიღებ; თავს დავსლებ ვისთვისმე, замышляю; етати жертвою для кого либо; ხარბ. ზროს. 30; ციმით. 109; ჯეონის ოდენი სისსელი დავლვარე; და მოაბადისნიც ერისა წვეთსა არ ენაცვლე ბიან, я пролилъ цѣлую рѣку крови, Моабадъ же не пожертвовалъ и одной капли, ვისრ. 100; (მინაცვალე, -ლა); ზ. მირ. თავს გამოვიცვლავ ჩემთვის, თმ жертвуешь собою мнѣ, შენ საუფრუღლს ვაცვარო ესე რად გენაცვალე ბის, ე. ი. შენ რომ სიუფრუღლს ვაცვარო იმისი სამაგიერო რა უნდა შემოვქნროო; чѣмъ я могу отплатить, разлучая тебя съ твоею любовью; ვეფხ. 298; გენაცვალე, მაღ. გენაცვა, сжалитесь надо мною, შენ გენაცვალე, пожалуйста, ради Бога.

ნაცვალი, ზედ. ან ს. მაგიერი; მოადგილე ვისიმე; სამაგიერო; მიზლი, მაგიერის გარდახე; замышляющий; замышля; возмездіе, вознагражденіе; ирсеშ-ნიკს; აღბ. 80; 1 ქართლ. 319; მოცამხვდა ნაცვალე ტირინახელისა, я получилъ вознагражденіе за трудъ свой, ვეფხ. 1313; **ნაცვლად**, ზ. მ. მაგიერ, წილ; взамышъ, вмѣсто, ვისრ. 15; **ნაცვალე** ქალაქისა, ე. ი. განმტკეპლი ან ზელ-მხეცკეპლი წესიერებისა ქალაქთა შინა, городничій, полицмейстеръ, **ნაცვალე**, სოფლისა, ე. ი. მოურავის შემწე ან მაგიერი სოფელში, помощникъ окружнаго начальника; **ნაცვალეგება**, ს. ვ. возданыіе. (-ფუტე); ზ. მ. ნაცვალს ვარდავისლი, возданыи въ замышъ, იერემ. 16—18; **ნაცვალ-გეპით**, ზ. მ. სამაგიეროს გარდახელით, взаимно, ნაცვალეგებით, ზედ. მოფარდულობით, взаимно, ნაცვალეგებით, ნ. ნაცვალეგებით; **ნაცვალ-სახელი**, ს. ლრამშ. მეორე ნაწილი სიცივისა, мѣстоименіе, **ნაცვლობა**, ს. ნაცვლის თანამებობის აღსრულება; მაგიერობა, რუსულ. 14; исполнять должность полицмейстера или помощника окружнаго начальника; замышля.

ნაცვაში, ზედ. ვისკანმე ხმარებული ტანისამოსი; შემოსილი; ношенный; одѣтый; რუსულ. 676.

ნაცვეთი, ზედ. კაცვეთილი, изношенный.

ნაცვეთ-ნუცვეთი, обноски; ветoshi, отренье.

ნაცდი, ნ. ნაცდი; საბ. ლ.

ნაცი, ს. უკანა საჯდომი, ვეფხ. 1198; ვაღ, задница.

ნაცია (ფრანგ.), ს. ციმი, თესლი ხალხისა, пация.

ნაცილი, ს. მოგებული ცილის წამებითა, приобретенный клеветой, იერემ. 16—19.

ნაციტენი, ს. носкрѣпки.

ნაცნობი, ზედ. ცნობილი, знакомый;

ნაცნობობა, ს. ცნობა, знакомство.
ნაცოფარი, ს. ცოლ-ყოფილი, бывшая женою, ქვერივ დედაკაცი, вдова.
ნაცოხნი, ზედ. დაცოხნილი, жеванный.
ნაცოიანი, ზედ. ვილიწყის.
ნაცულება, **ნაცუალი**, ნ. ნაცვალეზა, ნაცვლეზა.
ნაცურეზებული; ზედ. მოაქრევილი, позолоченный.
ნაცურცლი, ზედ. ნასკორევი; დანაუბელი, ქორი; ნომეზ; болтовни; რუსულ. 924.
ნაცქაფი, ზედ. ნაქარევი, ნამალევი; ситиный, ვეფხ. 1309.
ნაცხადევი, ზედ. გამოცხადებული; выиспанный, მარტ. 1—151.
ნაცხები, ზედ. ცხებული, помазанный.
ნაცხენცალი, ს. სიწვი, სიჭვი, запоза.
ნაცხვირი, ს. ძელი თავ-გამოხვეტილი, прошевелила въ доронъ.
ნაძაბი, **ნაძაბუნები**, ზედ. განხული, შეშინებული, испуганный.
ნაძალადევი, **ნაძალადევი**, ზედ. ძალადობით მოთვლებული ან ნაშოგნი; მიმძლავრებული; отиный слово, 2 ქართლ. 533, 547; ქილ. 518, 568.
ნაძარცი, ს. ნაკრები, пограбленное, აღბ. 19.
ნაძებნი, ზედ. მოაძებნილი, неканпный.
ნაძებნი, ს. ნაჩენი, ნაწეწი, накла, высеки, очески лычу и пеньки, хаюнокъ, შსაჯ. 15—14; ქილ. 356, ცილოს ნაძებნი, корни, ბუნ. ლ.
ნაძვი, ს. ელატი, сля; კედრ; ბაქრ. 184, ბუნ. ლ.; pinus silvestris, რადე. 122, პ. ფ. ლ; ლევიც. 14—4; ნაძვი ლიბანისა, კედრ ლივანский, **ნაძვიანი**, ნაძვიანი, ზედ. სლოვნი; კედრის; იოან. 19—1; **ნაძვიარი**, **ნაძვიანი**, ს. ტყე ნაძვისა, сльшикъ, **ნაძვი-ფიჭვნარობი**, ს. мѣсто, насаженное сльшикомъ и кедрами; ციმ. 25; შიოს **ნაძვი**, сосна, Pinus Sylvestris, პ. ფ. ლ.
ნაძვირფასე, -სევი, ზედ. ძვირფასი, драгоценный, ქილ. 686.
ნაძინები, ზედ. ნაძინარევი, сонный.
ნაძირალი, ს. ნოციოს ნაღვი, თხლე, ძირს დანარჩენი, поддонки, гуща жидкости на днѣ; осадки; ქიმ. 153.
ნაძლევი, ს. სანაღლო, закладъ, ვეფხ. 67, სამ. ვანტ. 197; ნაღლოზა (ვკნაღლოზა, -ლევი), ფ. უ. ლავენაღლევი, битыя обѣ заклады.
ნაძოვანი, ნ. ნაძვი; **ნაძოვრი**, ზედ. გამოვებული, потраченный.
ნაძრავი, ზედ. ღაძრული, ხელ-ხლეზული, троганный.
ნაძრახი, ზედ. ხალხში განქიქებული ან მოთიენებული; სარახავი, განსაქიქებული, опозоренный; позорный, постыдный; ნაძრახი სიკვდილი, позорная смерть, ვეფხ. 794.
ნაძვნი, **ნაძვნივევი**, ზედ. ნაწუქარი, ძვნიად მოკანილი, припесенный въ даръ; ნაძვნიობი, იგივე ნაძვნივევი; ღარეჯ. 84; შავთ. 40.
ნაწალი, ზედ. მოსურებული, желанный.
ნაწამები, ზედ. ან ს. წამებული, ცანჯეული; ნაცილი; замученный; клевета, извѣтъ.

ნაწამლი, ზედ. წამლებით მოარჩენილი, ნაკურნები, курнелый, пользаваппый, вылеченный.
ნაწარმოები, ზედ. წარმოებული, произведенный; ს. произведеніе, მარტ. 2—133.
ნაწახნაგები, ზედ. წახნაგებული, пзванный, იეზუკ. 41—25.
ნაწევი, ზედ. ნასველები; ან დაკავშირებული, კავშირი, обмакнутый; склепанный, связь.
ნაწევიარი, ს. სახსარი, ნასხამე შედგმული; ასო; суставъ, сочленеше; членикъ; კოლას. 2—19; 1 ქართლ. 353; ვეფხ. 873, გან. თემ. მრწამსა აქეს 12 ნაწევიარი, върую имѣеть 12 членовъ, ს. კერძო რიცხვის არითმეტიკულად, дробь (арном.).
ნაწევი, ს. надѣлъ, доли.
ნაწევი, ზედ. გაწეული, потинутый, подвинутый.
ნაწერი, ზედ. დაწერილი, написанный, დან 5—7.
ნაწეწი, ნ. ნაძებნი.
ნაწენეზი, ზედ. შამანი, ქაქის გამოწეწური, выжимки виноградныя.
ნაწევი, ს. ნაწევი, отарокъ, ნაუმ. 2—11.
ნაწევიარი, ზედ. გაწევიარი, обученный.
ნაწევითალი, ნაწევითალი, ვეფხ. 566.
ნაწევითი, ს. დაწევითი; კანკი; илтно; ქილ. 59; ერისთ. 2—7.
ნაწევირალი, ს. ნარბილი, კრცხალი, ნაჩხატი, ნამეჯი, მომკილთ მოსავლთ დანარჩენის ძირების ჩალა, жинтво, борошникъ, етебли, оставшіеся на корнѣ.
ნაწვიმარი ცვარი, ს. дождевая канля, რუსულ. 675; ქილ. 479; ნაწვიმარი, ზედ. წვიმა ნაკრავი, помочесный дождемъ; ვეფხ. 1314.
ნაწითომი, ზედ. ნაწევითი ან დაწევითებული, მავალ. ნაწითომი თვალთაგან ცრემლი, пролитыи слезы, ვეფხ. 993. [желудокъ].
ნაწი, ს. ღვრიცა, ყველის ღელა, სამფ. 58, теллчій.
ნაწიბური, ს. კილური ღარისა ან ნაქსოვისა, крошка, аграмаитъ.
ნაწილება (ვა), ფ. მ. ნაწილებად დავეჭოვ, განგსწილავ, განვეჭკერავ, ძღვნიე на части, (ვი), ნაწილს მივიღებ, полуניתъ доли, ძღვნიე между собою; (ვენაწილებ), ფ. მიჩ. მივეჭკერავ, ნაწილს მივცემ, давать кому часть, удѣлять; (ვენაწილები), ფ. თვ. წილად ვერგები, причитаться на долю.
ნაწილი, ს. კერძი, წილი, არშივი, часть, доля; დაბად. 49—14; წილად ნაწევიარი, доставшіися на долю; надѣлъ; **ნაწილავი**, ს. მცირე ნაწილი, небольшая частница, კავშ. 246, **ნაწილობითი**, ზედ. ძილვი, пмѣющій часть; раздѣльный; კავშ. 100, 196, 77; 259; მარტ. 2—122; **ნაწილობა**, ს. ნაწილის ქონება, часть, доля.
ნაწილი, ს. გვამი წმინდათა ან რომელიმე ასო მათი, мощи.
ნაწინდი, ს. დაწინდელი ნივთი, аялочи, заклады.
ნაწირავი, ს. წირვა გათავებული, მოარჩენილი, отслушанный обѣдию.
ნაწისქვილარი, ს. ადგილი, სადაც წისქვილი იყო; мѣсто гдѣ стояла мельница.
ნაწლევი, ს. შიგანური წლევი, კიხი, ან მუტეული, утроба, 2 კორ. 6—12; საქმ. 28—8.

ნაწლები, ს. მონაწილეობა; მოწოდება, участие, милость; განმ. თეიმ. ვეფხ. 51.
ნაწნავი, **ნაწნევი**, ზედ. ან ს. დაწნული რამ; заплетенный, коса; ქილ. 374.
ნაწნესი, ზედ. დაწნეხილი, выжатый, ს. გამოხსუარი, მაგალ. ღვინო; выжимы.
ნაწოდები, именованный, ჩხარ. 77.
ნაწოდი, ზედ. წოდებული, званный, ჩხარ. 100.
ნაწოლი ადგილი, ს. ადგილი რომელზედაც წოლილი-იყო ვინმე, мѣсто, гдѣ кто лежало.
ნაწოვი, ზედ. გამოზრდილი ტუბუთი, вскормленный грудью, ქილ. 131.
ნაწრეცი, ზედ. ან ს. გამოხსრეცი, ნაწური ნოტიოთა; выцѣдки.
ნაწრობი, ზედ. წრობილი რეინა, закаленное желѣзо (для стали); ქილ. 237, 249.
ნაწური, ზედ. დაწურვილი, выжимки, ქიმ. 107.
ნაწუწი, ს. слѣды отъ брызганья.
ნაწუადობევი, ზედ. ნაბობები, пожалованный.
ნაწუენი, ზედ. შეწუებული; огорченный, აღბ. 52; ბაგრ. ბაგ. 139; ცვივილი რისავამე, боль отъ чего либо, ნაწუენობა, ს. შეწუება, огорчение, ქილ. 239.
ნაწუვადი, **ნაწუვადი**, ს. обрывокъ, оторванный кусокъ, ვისრ. 108; რუსულ. 404; სიბრ. 141; ქილ. 63; ნაწუვადი ლაშქრისა, остатки войска, 1 ქართ. 108; **ნაწუვიც-ნაწუვადი**, ზედ. ნაგლეჯ-ნაგლეჯი, отрывочный, ნაწუვიც-ნაწუვიცად, ზედ. отрывочно, урывками.
ნაწუელი, ს. უკან ცხენი, задница.
ნაწუობი, ზედ. დაწუობილი; положенный, **დაწუობლობა**; укладка, **ნაწუობ-ნაწუობი**, ზედ. დაწუობილი ზედ. уложенный.
ნაჭა, ნ. ნაჭი.
ნაჭაბუკევიარი, ს. бывший молодець.
ნაჭამადი, ს. რაც ეჭამოს მამულისაგან, доходъ съ имѣннѣя употребленный кѣмъ либо изъ свою пользу, საბ. ლ.
ნაჭამი, ზედ. იგივე ნაჭამადი, აღბ. 53, съѣденное, прожитое, ან ტყეული, მაძლარი, сытый, откормленный, რუსულ. 554; ან ნაპურალი, ნაჭამევი, поѣшнѣй, ღაერ. 87.
ნაჭარი, ზედ. დაჭრილი, ნაჭერი-ნაჭერი, изрѣзанный изъ куски, ვეფხ. 1025; ქილ. 487.
ნაჭადევი, **ნაჭადობი**, ზედ. დაჭადეული, нарѣзанный; шарѣзь.
ნაჭადი, ზედ. კვერის ცემით შექმნილი, кониный.
ნაჭენავი, ზედ. ანტ. 4—54?
ნაჭერი, **ნაჭერადი**, ს. ვისაც რა ჰსჭეროდეს, ან ეჭიროს სეღში, держанный въ рукахъ, ვეფხ. 85.
ნაჭერი, ს. მონაჭერი, ნაკვეთი, ნაკუწი, кусокъ, отрывокъ; **ნაჭერი-ნაჭერი**, кусками, **ნაჭერნუჭერი**, доскутъя, куски.
ნაჭერეთი, ზედ. რჩივით.
ნაჭი, ს. წებვა, кора, кожура орѣха и т. п. საბ. ლ.; ბუნ. ლ. ბაქრ. 175.
ნაჭირვეები, ს. ნაჭირნახსულევი, ნაღვაწი, ნაშრომი, შრომით ან ღვაწლით მონაგარი, трудомъ пріобрѣтенный, трудоной, трудъ, ვეფხ. 25.
ნაჭირნახსულევი, ზედ. ან ს. ჭირნახსულევი, მოგე-

ბული, ნაჭირვეები; ღვაწლი, შრომა; ნამაგარი, ვინზედაც ამაგია დადებული; пріобрѣтенный трудомъ, трудоной; трудъ; предметъ заботы; попеченіе; თვისი ნაჭირნახსულევი, благопріобрѣтенное.
ნაჭორი, ს. ტყუილი, ქორი, вранье, ложь.
ნაჭრედები, ზედ. დაჭრელებული, неисцрненный, разукрашенный, რუსულ. 91, 171, 583.
ნაჭუჭი, ს. ქერქი ნიგოზთა, ნუშთა, თხილთა, კვერცხთა, скорлупа.
ნაჭუცი, ს. შრავი ამბავებული, не свѣжая сыворотка.
ნახადი, ზედ. გამოხდილი, выгнанный (вино), ქიმიკა 272; ურბო, сбитое масло, ქიმ. 1, 4.
ნახადი, ზედ. ახდილი ან გარდახდილი, снятый; испитавшій, ქილ. 552.
ნახაზი, ზედ. დახაზული რამ, начерченный; палинованный.
ნახაზობა, **ნახაზულობა**, ს. მონახულობა, начертание, планъ; ვეფხ. 1130.
ნახარები, ზედ. გახარებული, обрадованный.
ნახარში, ზედ. მოხარული, варенный.
ნახარჯი, ზედ. დახარჯული ან დახარჯი, издержаный; издержки; **ნახარჯულობა**, ს. დახარჯი, издержки, ღაერ. 41.
ნახატი, ზედ. დახატული, разрисованный; росписанный; рисункъ; ნახატი კალმითა, красная картина, კაცია. 65; ნახატი ქალღილი, обои.
ნახედნი, ზედ. გახედნილი, выѣзженный.
ნახევარი, ზედ. ერთი ცალი შუა გაყოფილისა, половина, **ნახევარ-ხმოვანი**, полугласный, **ნახევარ-ნახევარი**, половина, ნახევარ კუნძული, полуостровъ, ნახევრის ნახევარი, четвертая часть, ვისრ. 3; ნახევარ ნახევარად გაუფოდა, раздѣлѣнт, половина, ნახევარ ძმა ან ნახევარ და, есрето იწოდებიან ერთის დედისა და სხვა და სხვის მამისა ნაშობნი, ან ერთის მამისა და სხვა და სხვის დედისაგან ნაშობნი; сводные братья; сводныя сестры, **ნახევრობითი**, ზედ. половиный.
ნახევი, ზედ. ნაგლეჯი, მოხეული, оторванный; отрывокъ, оторванный кусокъ.
ნახევრება, ზმ. ნახევრად გაუფოდა; раздѣлѣ по поламъ, ნახევრობამდინ, до половины; ღარეჯ. 2—75; (ვანახევრებ, რე); ზ. მ. ნახევრად გაეჭყოფა, დაწილთა, ნახევარ ძვით, двонтъ. (ვანახევრები, რე); ზ. ვ. განეჭვოვადები, დაწილთა, ნახევრობამდინ, до половины.
ნახეთქი, ს. გახეთქილი, разсѣянная, ისაი. 7—20. წმიდათა ცხოვრ. 358.
ნახელავი, ზედ. держанный въ рукахъ.
ნახელთვეები, ზედ. ხელთვეებით გაკეთებული, ჩხარ. 16.
ნახერხი, ზედ. დახერხილი, распланный; ошакъ.
ნახერი, **ნახლერი**, ზედ. გახლერილი, отколотый.
ნახეწი, ს. ნათლი, ნარნდი, სუშური, стружки.
ნახვა, სხ. ხილვა, свиданіе, посѣщеніе; ნახვამდინ, до свиданія, ვეფხ. 85; ერისთ. 15; ანტ. 3—42; ნახვა ჭირისა, ან გაჭირებვისა, испитать несчастіе, пужду; ვეფხ. 7, განმ. ნახვის ნაცრვა, желаніе видѣть, (ვანახვა, -ზე, უსრული, მიხანავს); ზ. მ.

ნახშირი, ს. გამქრალი ნაკვერცხალი შვიი, სხვა და სხვა ფერი უარხდაში, уголь; разноцветный карандаш; ქილ. 23.

ნახჭვა (ვჭ) ზ. მ. მოვხატვა, обрисовывать.

ნახჭი, ს. დახატულობა რისმე სამაგალითოდ ან საღებოდ, модель; рисовать, რუსულ. 373, 493.

ნაჯახი (არბ.), ს. ხელ-ცული, бердынь, сибиря, რუსულ. 500; тонорь, ბაქრ. 178.

ნაჯგულეში, ზედ. ნაცემი. ბიწყ.

ნაჯდომი, ზედ. ჯდომილი, сидевший.

ნაჯეგვი, ს. помятое.

ნაჯინში, ს. выродок, ქალმ. 66.

ნაჯობნი, **ნაჯობარი**, ზედ. ვისაც უჯობნია, превосходящий; лучший; ვისრ. 114.

ნაჯომარდი, ზედ. ищущий вь храбрости.

ნაჯუფოვეი, ზედ. ჩხარ. 49, парный.

ნაზობა (ვანობ), ზ. უ. ვამზობ, ვლამარკობ, гонорит, ღარეჯ. 91, (შინაზობ, -ბე), მითხრობ, разсказываешь мнѣ.

ნაგრევა (ვანგრე, -რი), ზ. მ. დავატევე, დვარღვევ, შენობას, сломать (строение), (ვინგრევი, -რი), ზ. ვ. დავატევე, рушиться.

ნდობა, სს. внутрене, (ვანდობ, -დე), ზ. მ. ნებაზედ მივაგებ; მივაზარებ; ვიწრთ, поручать, отдавать на кредит; предоставлять, (ვინდობ, -დე), ზ. მიჩ. გავიტან, დავინდობ; არ გავსცემ; თავს ვინდობ, თავზედ ავილებ, быть преданным, вѣрным кому; принять на свою ответственность, брать на кредит; სამ. ვანც. 207, (ვენდობი, -დე, -დევე), ზ. თვ. დავენდობი, მივენდობი, იმედს დავსლებ ვისზედმე, ვერწმუნებ; დავშუბი ვისისამე ანაბრად, ვიწრთ, полагаться на кого, надѣяться, (შინდეია, გინდეია, უნდეია, თუმცა უსრული დროა, გარნა სხმარების აწმდგომადეა), и вѣрваю, поручаю, ვე ენდობი იმას, не полагайся на него, სიბრ. 132; 2 ქართლ. 332; გნობივარ, მნდობიხარ, и положился на тебя, ты положился на меня, ანც. 55; ერისთ. 197, (ვენდობ) შეკუნდობ, прощати.

ნდობა, სს. სურვილი, წადილი, хотѣние, желаніе; ნდობით, ვც. намѣренно, სამ. ვანც. 24, (შინდა, გინდა, უნდა, მდაბ. შინა, გინა, უნა; ვეფს. 589, 1267, ღარეჯ. 20, 105; შავთ. 29, სრ. მნდობია ან მნდომება; ან მინდობია, მინდომება, სამღვთო წერილში: მინდეს, გინდეს, უნდეს; მაც. 7—12; 3—2); ზ. უ. მწადს, მოწადინე ვარ; მეჭირება, მოვითხოვ; хотѣть, желать; нуждаться, имѣть надобности; требовать; ვეფს. 6; 1082; ისაი. 1—20; რუსულ. 577; დვინო უნდათ, они хотить шина, елди ხანია მინდოდა თქვენი ხანვა, и давно хотѣл поиндаться съ вами. რა გინდა რა, всякая величина, что тебе угодно, გინდა ასე, გინდა ისე, так и силе, გინდა თუ არა, хочешь, не хочешь, ნ. გინდა, გინა; ვუნდევარ, ვუნდოლი, ზ. უ. საქირო ვარ ვისთვისმე, и пужень сму, რუსულ. 422; (შინდეება, გინდეება, უნდეება; შინდა (უნდა), ზ. ვლ. მომინდეა; მესაჭიროვება, მეჭირება, потребно, нужно мнѣ; შენდომება, -მა), ზ. თვ. დამჭირდება, поладобится мнѣ, (შინდი ხარ, გინდი ვარ, უნდი ვარ, სრ. მინდოლი, გინდოლი, უნდოლი); ზ. მიჩ. დამ-

ჭირლები, ты мнѣ нуженъ, я тебе; пужень, ояп тебе; пужень; (ვენდევარ, и пужень сму; მნდომხარ, გნდომევარ, უსდომხარ; სრული მნდომოლი, გნდომოლი, უსდომოლი), ზ. მიჩ. მეჭირბოლი, я желаю тебе, ты желаю мени, ояп желаетъ тебе.

ნდომილი, მიმ. желанный.

ნდომება (ვენდომებ, -მე), ზ. უ. მოვიწადინებ, მოვისურვებ, пожелать, захотѣть, ვანდომებ, ნ. მოვანდომებ; მონდომება; (ვენდომები, -მე), ზ. თვ. ვეწადინებ, пожелать; пуждаться.

ნდომულობა, ს. желаніе, хотѣніе, (ვენდომულობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. მსურს, желать, хотѣть, ერისთ. 185.

ნება, ს. ძალი სულიერი წინა-აღრჩევად რისამე; ფსალ. 1—2; ნდობა, წადილი, ან ჯერჩინება, ფსალ. 9—17 20—2; ვეფს. 16; თავის უფლობა; воля; свобода; желаніе, хотѣніе; согласіе, согласіе; ნება-ნება, თავისუფლად, свободно; ვისრ. დვთის ნებაა, это воля Воши, тѣхвения нѣба, поля наша, თქვენის ნებით, съ позволения нашего; ნებოთა და შეწვევითა დვთისათა, волею и помощію Бога. ნების დართვა, позволить, ვეფს. 16; ნება მიხედოლი, лишенный свободы, ილია ნებისა, добродушно, ძილი ნებისა, снотнойго сна, ნება არა მაქვს, и по волеи; ცხენებოც ნებისად იყვენენ, რუსულ. 294, и лошади пользовались свободой; ნების აღსრულება, исполнить желаніе, 1 ქართლ. 114; თავის ნების მიმყოლი, своевольный, ვისრ. 102; ნებისებარ ვიყვენეთ, будемъ жить на свободѣ, ვისრ. 64; აიოცა ნება ნებასა, ვეფს. 106, որიც ლოყები დაუკვნებო, но обоюдному желанію ояп социальная оѣн щени; ნება დურთავი, безъ позволения. აღბ. 75; ნებისად, ვც. თავის ნებაზედ, по воли. на свободѣ; ნების მყოფე-ლი, ს. ნების აღმასრულებელი, исполнитель воли, 1 ქართლ. 25; ვისრ. 115; ნება-მყოფლობა, ს. ჯერჩინება, воли; согласіе; благоусмотрѣніе; польность, ვისრ. 47; ჩემის ნება მიყოფლობით მოველ შენ წინა, и по своей воли пришею. სს. თენ. სივ. ჩოლაყ. 43, № 28; ნება, (ვინებ, -ბე); მნებავს, მნებავდა, მინებებოა; მინებს, გინებს, უნებს; მენების, -ნება; ზ. უ. მინდა, მწადს, желать, хотѣть, ანდრ. 101; მაც. 15—20; 25—9; რომ. 1—11; ფსალ. 17—19; 1 მეფ. 14—5; 1 ქართლ. 336; ჩხარ. 78, (ვენები, -ბე), ზ. თვ. მოვეწადინებ, ვენდომებ, пожелать, გულს გლან ვისთვის ენებო, ე. ი. ჩემს საწყალს გულს ვისთვის უტევებო, უშეებო, на кого пожелаетъ мое неестественное сердце; ვეფს. 816; ნებება (ვანებებ, -ბე), ზ. მ. ნებაზედ მივაგებ, თავს დავნებებ; ვუთხოვ. ვამღვე; оставяять на произволъ кого, предоставлять; уступать; თავს ვანებებ, бросать, оставяять, მოურავ. 375; (ვინებებ, -ბე), ზ. მიჩ. მოვისურვებ, მოვიწადინებ; დავინარჩუნებ, хотѣть, желать; оставяять себя; დმერთმა ინებოს, дай Богъ, ვანამი ინებეთ, пожалуйста ужипать, თავს მანებებ, оставяешь меня на произволъ; სახელმწიფო იარაღი როგორც ვანებებს, какъ отдали тебе казенное оружіе; დავრ. 40; ქილ. 68, ნებებუ-

ლი, ზედ. მონღოლური, союзомный, ნებე-
ბითი, ზედ. მოწადინებელი, желанный, მალაქ.
3—12.

ნები, ს. ბრჭალი, ხელის გული, лань, ладош,
ვეფს. 362, 1366, 1 ქართლ.; 3 მეფე. 18—44;
მძლე ნები, ე. ი. მომრევი ხელი, мощная рука,
ვეფს. 1398; **ნებუელი**, ზედ. ладошный, **ნებუე-
ლად**, ზ.ზ. ნაუწუნაუწად, შავალ: რომელმან დახ-
სნა მიწვარენი ნებუელად, который разбивает
дядь вь куски, ფსალ. 147—6.

ნებიანი, ზედ. ნების მქონებელი, ერთ-ნებიანი, воле-
ный, единовольный.

ნებიერი, ზედ. თავის ნებაზედ მიშვებული, თავის-
ნება, თვითნება; გაქეზებული, ნაზი, სარნარი, აზიზი;
უზრუნველი, მოსვენებული; своевольный, изва-
лошанный; вѣжливый; спокойный, беззаботный;
ვეფს. 288; ნებიერად მეფობდა, онъ царствовалъ
спокойно, 1 ქართლ. 37; ამოდ ჰსდგეს და ნებიე-
რად, они стояли спокойно, ვეფს. 1407; **ნებიე-
რება** (ვანებიერებ, -რე), ზ. შ. ვანაზებ; ვაქეზებ,
თავს გავიფვან; შევაქცევ; нѣжить; баловать, тѣ-
шить; 2 ქართლ. 565; (ვინებიერებ, -რე), ზ. შიჩ.
нѣжиться, (ვინებიერები, -რე), ზ. თვ. მივესაფვარ-
ლები, მივეფერები, ластиться около кого; ла-
скаются, ერთმანერთს ვენებიერებით, любезни-
чаемъ, куры строятъ другъ другу, ვისრ. 144;
ნებიერობა, **ნებიერობა**, სხ. нѣжность; забав-
а; баловство; (ვკნებიერობ, -რე, ვკნებიერობ,
-რე), ზ. უ. ვკნაზობ, ვკნათუობ; нѣжиться, ვისრ.
152; ქილ. 85, 526.

ნების-დართვა, ნახე ნება; ნების მიცემა (-მიცეცემ,
მიცეცე), ზ. შ. ნებას დავრთავ, дать волю, позво-
лать.

ნებოვანი, **ნებოძირი**, ნ. **ნებიანი**, **მებოძირი**.

ნებსითი, ზედ. წინა აღრჩევითი, არა იძულებითი,
полюный, непринужденный, ნებსით და უნებლიეთ,
ე. ი. წინა-აღრჩევით ან იძულებით, по волю и не-
волею.

ნებულება (ვინებულებ, -ლე; მენებულება, -ლა).
ზ. უ. მოვიზღომებ, მოვიწადინებ, захотѣть, соиз-
волити, ველეს. 5—7.

ნეგო, მცენ. мелуница (раст.); ნ. რ. ლ.; ქილ. 651.
ნეგო, ს. штварный корень, ერის, ლ. пересъ, ве-
рескъ, ბუნ. ლ.; 3. ფ.

ნეღეება (ვანეღეებ, -ლე), ზ. შ. ნეღელად გავზდი,
улаждать, ქილ. 79; (ვანეღეები, -ღი), ზ. ვდ. ნე-
ღელი შევიქმნები, улажаться, смирѣти.

ნეღლი, ზედ. სველი, ნოტიო; ახალი მოსავალი ხილ-
თა; მოუნარავი, უმი; სე ან მდელი შირსა ზედა
თეისს ორძილოვანი; ლევიტ. 2—14; ლუკ. 23—31;
გამოსლ. 10—16; сырой; свѣжий (фрукты); зе-
леный, зелѣный; ნეღლი შეშა, сырые дрова,
ნეღლი ზალაზი, свѣжая трава, ნეღლი თევზი,
свѣжая рыба, ნეღლი ხილი, свѣжие плоды.

ნეღლობა, ს. სინოტი, სინეღლე, сырость; свѣ-
жесть; -პურისა მარცვლისა; свѣжесть хлѣбныхъ
зеренъ, სომხ. 394.

ნეღომი, ს. სკინცლი ცრელთა, пометъ голубиный.
ნეგრი, **ნეგრო** ან **ნერვი** (ბერძნ.), ს. წვრილნი
პარღენი, перны.

ნეზვი, ს. დედალი ცხვარი, ома, лорди, самка мел-
каго скота: овца, коза, свиная самка. ლევიტ.
3—1; 5—6; რუსულ. 724; ვეფს. 1198; ნეზვი-
ცარიტი, агнецъ, რიცხვ. 7—41.

ნევეჩხალი, ს. მცენ. клень, მეკენხალი.

ნევერი, ს. ჩრდილი შტოები ხეთა ზვასცხვთა სა-
კვები ზამირით; -почка на деревѣ, самыя нѣж-
ныя вѣтки для кормленія зимой скота.

ნევი, ს. უმცირესი თითი ხელისა ან ფეხისა, мизъ-
нecъ.

ნევენები, ს. ფერცხალი, გვერდის წიბო; чинельная
часть говядины; ребра, კავკაზ. გაზ. 1852 წლ.
№ 43; მოკლე ნევენები, край говядины.

ნევერსის ქარი, უნდა ნიკრისის ქარი; კაცია. 6.

ნევეტარი (ბერძნ.), ს. უკვდავების სასმელი წარმართ-
თა, пектаръ.

ნელა, **ნელად**, **ნელიად**, ზ.ზ. წუნარად, აუქარებ-
ლად, ჩუმად; тихо, легко, не громко, ვეფს.
869; 1450; ნელ-ნელა, ნელა ნელა, ზ.ზ. მცირე
მცირედ, დაწუნარებით, წუნარ-წუნარა, ცოც-ცოცა,
потихоньку, мало по малу, ნელა ლაპარაკი, тихо
говорить.

ნელეზა (ვა), ზ. შ. ვაჩუმებ, დავაშოშინებ; გავაქ-
რობ, დავავებ; დავლუზავ, დავაქცევ; укрощать; га-
снуть; губить; -საჭმელს, прищавить кушанье,
ვინელებ საჭმელს (კუჭისათვის); перенашивать
ищу (о жезудѣ); ვანელე ცეცხლსა, тушить
огонь, რუსულ. 777; **ნელეზინება** (ვანელეზინებ
საჭმელს), ზ. სხმ. заставить положить приправу
въ кушанье, კაცია. 117.

ნელთბილი, **ნელთფილტ**, მოთბო, тепловатый.

ნელი, ზედ. წუნარი, აუქარებელი; მცირედ თბილი,
жидкий; საამო სუნი; тихий, медленный, не гром-
кий; тепловатый; благовоный; ნელი ხმა, тихий
голосъ, ვეფს. 267; **ნელიადობა**, **ნელიობა**, ს.
სიწუნარე, тихость, нелнелта, ნ. ნელა.

ნელსაცხებელი, ს. სუნნელი ფეითი ნარდიონისა,
мхри, მატ. 26—8; მარკ. 14—3, 4; 16—1; ფსალმ.
132—2; გამოსლ. 30—25.

ნემსი, ს. მცირე მართული რკინისა, რომელსაც ერთი
წვერი აქვს გამახული და მეორე გახერცილი
მკელთა ასაკებად, ისმარების საყურავად, иглоза,
ნემსიანი, -ოვანი, игольный, игольчатый,
ნემსი-პარია, ს. მწერია ერთგვარი, мошка; ნემსი
ულაპია, ს. рогохвость большой, ერის. ლ. **ნემს-
კავი**, ს. წილაკვი, აქესი თევზთ სხანდრო, удочка.
ნემს-მახათი, ს. მოდილო ნემსი, მახათზედ უმ-
ცროსი, большая игла, ნემსვა (ვკ), ზ. შ. ვკვერავ,
шить, **ნემსუდი**, ზედ. ნაკერი, шпиль, შავთ. 37.

ნენე, გურულად დედა, матушка, ბაქრ. 163.

ნერბი, ს. დედალი ცხვარი, овца, **ნერბვა**, ს. ცხვარი
მაკიანობა ან ხურაობა, случка овецъ, **ნერბ-
ცხვირი**, ს. ცხვირ მალლი, вздернутый носъ.

ნერგა, **ნერგვა** (ვკ), ზ. შ. დავსხამ, დავხერცავ მცე-
ნარეთა, сажать, посадити растенія; მარტ.
2—46; (ვინერგები, -გე), ზ. 3. დავინერგები, снть
посажены.

ნერგი, ს. ახალი დარგული ხე; დაბად. 21—16;
22—13; ისაი. 5—7; 25—5; ლუკ. 13—6;
17—28; дерево для разсадки; წნარი, шес-

люга, краснотали, ნერვ-ვაკალა, მცენ. золотар-
никъ, ზუნ. ლ.; ნერვოვანი, ზედ. ღარგული,
ნერვ-ღასხმული, пашажданий, ზაქარ. 11 — 2;
ნერვობითი, ზედ. მცენარეობითი, растительный,
კავშ. 104, 323; ნერვობა, ს. მცენარე-расте-
ние.

ნერვი, ნახე ნევრი.

ნერვი, ს. ქვენაკრძო ჭურჭლისა, нижняя часть по-
суды, кувшина.

ნერწყვა (ვკ). ზ. მ. ვალეუბე, ვაფურთხებე, плевать,
(ვიბერწყვები, -ვვი) ზ. ვ. ვიფურთხები, ошлевы-
ваться, შატ. 26—67; მარტ. 2—115.

ნერწყვი, ს. ლუკი, ფურთხი, ხრასტი, плевота, хар-
котина, слюна.

ნესვი, ს. მცენ. იმერ. და მეგრ. შინკა, диня, ამისნი
გვარის არიან. ღასცანზო, პუმპულა, ღუთმა,
გოგრა ნესვი, თეთრი ნესვი, თურაჯი, მუ-
ხანესვი, ოთშიში, საჯამთრო ნესვი და სხ.
გული-შამაშა; ნესვის-ჭია, оса, ივანე ზა-
კობ. ლ.; ნესვიანი, ზედ. ან ს. ნესვიანი, ან ზო-
სცანი, სადაც ნესვი მოდის; динный; мѣсто, гдѣ
растетъ диня; ისაი. 1—9; 6.

ნესცარი, ნ. ნესცარი.

ნესცა (ვკნესცავ, -ცე), ღვინესცავ, ნესცეს ღვეუ-
კავ, трюбить, играть на свирѣли, რიცხ. 10—2;
ისუ. 6—5; იერემ. 51—27.

ნესცი, ს. ნაბათი, ნალარა, საყვირი, პირით შთას-
ბერეული საყვირი, сопель, свирѣль, 1 კორ.
14—7; რიცხ. 10—1; ფსალ. 80—3; 97—6;
იოილ. 1—2.

ნესცო, მრ. ნესცოები, ს. პინჯი, ცხვირის ზერე-
ლი, носдри, იგავი. 30—32; ნესცოიანი, ნე-
სცოებიანი, ზედ. носдренатый.

ნეტა, ნეტავი, ნეტამც, ნეტართუ, ნეტარმი,
ნეტარ-რა, ზ. წაღლის ზმა, желательшо,
о когда бы! ვეფხ. 56, 481, 486, 1163, 1082.

ნეტარება, ს. სრულიად უნაკლებო კეთილ მდგომარე-
ობა, блаженство, (ვკნეტარებ, -რე), ზ. უ. ვკ-
ციებ ბედნიერობითა; ვინაცრი; блаженствовать;
желеати; (უენეტარებ, -რე), ზ. მ. ნეტარებას მიუ-
წერი, უბლახათი; (ვი), ზ. მიჩ. მოვიტარებ, მოვი-
წადინებ, пожелать. ველარამან მიხეტარნეს, ე. ი.
ნეტარებას აღარაინ შემომწირავსა, ბედნიერად
აღარ შემრაცხენო, никто не станетъ меня счита-
ть счастливымъ; ვეფხ. 111; ნეტარეული,
ზედ. ნეტარი, ცხონებული, блаженный, საბ. ლ.

ნეტარი, ზედ. ბედნიერი, კეთილ-მომთვეული, ცხო-
ნებული, блаженный, счастливый; ფსალ. 1—1;
2—12; შატ. 5—3, 4; ნეტარ ყოფა (ნეტარ ვკ-
ყოფ, -ვკყოფ), ზ. უ. ვკციებ ბედნიერობითა, па-
слаждаться счастьемъ, ნეტარ ცხონებული, бла-
женный, ნეტარსხენებული, ზედ. ნეტარებით
მოხსენებული, блаженной памяти.

ნეთს ეაშტი, ს. ვაშლია ერთგვარი, ბაქრ. 181.

ნეფხვა, ს. ცხენურა, ხმელი სიცივა, морозъ, შავთ.
104; ქილ. 77; ბარუქ. 2—25, ფსალ. 118—83;
ღან. 3—69; 1 ქართლ. 153.

ნეშო, ს. ხორბლის ნაჩენი (იმერეთში); მოკაფული
ხის შტო მწვანე ფოთლებიანი; шелуха; ериван-
цый шѣвъ.

ნესცარი (არაბ.), ს. შაშარი, სისხლის გამოსაშვები
იარაღი, заніеть.

ნესცი, ს. ნაშთი, დანარჩენი, остатокъ, შთამოება,
ჩამომავლობა, потомство, დაბად. 45—8; შატ.
14—20; 15—20; საქმ. 15—18; ფსალ. 16—13;
ანდრ. 137, გამოსლ. 10—5; ფსალ. 20—12;
36—37, 38; ერთი დაბადების წიგნთაგანი, книга
паралипоменонъ; ნესცი, ნახე ნესცი.

ნეცვა, ნეცუა (ნეცვა, -ცე), ზ. მ. ვამცვრევე, ვკვხენი,
крошить.

ნეძი, ნეძვი, ს. მეგრულად; კაკლის ხე; орѣхъ.

ნეჭა, ს. სუფთა ჭილოზი, рождя тонкая.

ნეხვი, ს. ფუნე, განავალი რქიანთა ხვასცანთა, па-
нозъ, ნეხვ-ბალახა, ს. მცენარე, საბ. ლ. назва-
ние растенія, ნეხვის სოკო, ს. ქამასკო, шамни-
лионъ (გრძხ).

ნეხიათი, ს. ароматы, ეხვე. 39—2.

ნეხთია, ს. ფარამფილი, კასია, კაკულა და მისთანანი
სუნნელოანი სვეშენი, гвоздика, нарды, карда-
монъ и т. п. ისაი. 39—2.

ნვინი (ბერძნ.) ს. ანაფი ან წუთი, ნ. ეამი, мигъ,
мгновение; ეამის აღრიცხვაში: ბლისის ნახევარი,
4-ая часть терціи.

ნთება, სხ. заживаніе; горѣніе; воспламеніе; (ვა),
ზ. მ. სანთელს ან შუას ტეცხლს მოვუკიდებ, за-
жигать, засвѣчать, (ვანთივარ. ანთივარ, ანთია; ან
ვინთობი, ვენთობი, -თე), ზ. უ. ვიწვი (სანთელი ან
შუა), горѣть, воспламеняться, სანთელი მინთია,
у меня горитъ свѣча, მირ. 103; სანთელი მეწ-
თია, у меня горѣла свѣча; გულს ვენთებ, раз-
жигать кого; ვეფხ. 863; გული მეწთება, сердце
мое воспламенено, ჩონგ. 150.

ნთქმა (ვკნთქამ, -ქი), ზ. მ. ვკვლავა, глотать, (ვანთ-
ქამ, -ქი), ზ. მ. ღვანთქამ, ღვლავა; поглотить;
ნ. ღანთქმა.

ნთხევა (ვა), ზ. მ. ვვგრი, ვკვცევ, проливать, პი-
რინდამ მანთხევს, ე. ი. პირინდამ მანხილეს, მასქ-
მებს, рнеть мѣл, тошнить мѣл, თხევიწება
(ვა), ზ. სხ. рнеть, тошнить.

ნიადავ, ზ. მ. შარადის, მიმღვამ, ყოველთვის, სულ
მუდამ, завсегда.

ნიადაგება (ვა), ზ. მ. სანიადაგოდ გავხდი, учащать.

ნიადაგი, ზედ. სამარადისო, სანიადაგო, სამუდამო,
всегданный, ნიადაგი მიწისა, ე. ი. მკვიდრი მიწა
სიღრმეში, გერეთ უსულლო და უთხრელი, мате-
рику; группа, слой земли.

ნიადაგი და თთვის თავი, ს. ერთად იხმარებთან
მოვარის ანჯარიში, эшакта; ნიადაგი არის რუ-
სულად, годной эшакта, გარნა თთვისთავი, мѣ-
сячная эшакта, ნახე თთვისთავი და ქრონიკონი.

ნიადაგული, ზედ. სამარადისოდ მწუხარე, ცეცხლ-
მოღებული, завсегда грустный, ვეფხ. 342.

ნიავი, მად. ნიაო, ს. ქარი ნელი და სისამოვნო,
тихий вѣтеръ, зѣфиръ, ნიავი დილისა, утренній
вѣтерокъ, ყარამ. 91; ნიავეარი, ს. ძლიერი და
სასტიკი ქარიშხალი, буря, ისაი. 5—28, 4—16;
17—14; ფსალმ. 49—3; 54—8; 82—15; ნიავე
წვლილი, ს. ნელი სიაო, სამამოვნო სიგრილე; ти-
хий вѣтерокъ; прохладя; 3 მეფ. 19—12; ნიავე-
კეთილი ან ნიავეკეთილობა, прохладя, ნიავე-

ღვარი, ნიაღვარი, ს. ქარწვიმისაგან შემდგარი ღვარი, *потоки*; ვეფხ. 858, განმ. თიმ.; **ნიავება** (ვა), *ფ. მ. გავჭვიხვ ან ქარში გავჭვიკვებ, проишны; провстриты; სიბრ. 124.*

ნიაზორი (არაბ.), ს. ცხოველი: კლიდის თხა, ქურციკი, *сайга*, რუს. ქ. ლ. 2 სჯული. 14—5; საბ. ლ. დაბეჭდილს დაბადებაში ქურციკი.

ნიაზი (სპარს.) ს. სვითქი, კარკოდლო, *крокодилы*, ვეფხ. 962; ქილ. 282; *ნ. ჩ. ლ.; ნ. სვითქი.*

ნიაზურა, ს. მცენ. *собачья петрушка*, ერის. ლ.

ნიაზური, ს. მცენ. *сельдерей*, ბუნ. ლ.; *პ. ფ. ლ.*

ნიბლია, ს. მფრინვ. *звблнхъ, королекъ (шт.)*.

ნიგოზი, ს. კაკალი, *орѣхъ волошскій или грецкій*; ნიგოზის მეთი, *орѣховое масло*, ნიგოზის ხე, *орѣховое дерево*, ნიგოზხაღ, *ფზ ნიგოზის მსგავსად, на подобіе орѣха*, გამოსლ. 25—33; ნიგოზის გული, *самый плодъ орѣха*.

ნიდაფვი, ს. იდაფვი ნახე, *локоть*.

ნიეთეულთაბა, ს. *вещи*.

ნივთი (სომხ.), ს. ხელოვნებით შექმნილი რამე სახმარი; საქონელი, ქონება; ვიეთთამე ნივთად უთქვამს ოთხნი კვეშირნი ან სტიხიონნი; *вещь; пожитки, движимое имущество; стихій, элементъ; ნივთიანი, ნივთიერი, ნივთეული*, ზედ. შეზავებული ნივთად, *вещественный, матеріальный; ნივთეული*, ს. ნივთი რამ, *вещица, ნივთება, ნივთიერება*, ს. შეზავებულება ნივთისა, *вещество, матерія, ციმთი. 143; ცინივთებ, -თე*, *ფ. მიჩ. დავახლებ ნივთს, имѣть подъ рукою*; რამდონივ კვერცხი იხივთო, *сколькo яицъ будетъ имѣть подъ рукою*, ქიმ. 110.

ნივნივი, ს. სართულის განდასჯლობი ძელი ჩაღანგარა, *сгорило*.

ნივნი, *ნ. ნივნი.*

ნიწიბი (არაბ.), ს. ქობაზედ გვირისტი, *тачка*.

ნიკაპი, ს. ქვემოთი ფისის ძირი, რაოდენმე დაწეული, *подбородокъ*.

ნიკარტი, *ნ. ნისკარტი; ნიკარტოვანი*, ზედ. მაგალ. ჯავშანი, ზედ. *закленка, кольчуга походная на ключъ итнчій*.

ნიკველი, ს. ღორის ცხვირი ან. ღინგი, *морда, рыло*.

ნიკორა, ს. ძროხათა თვის: შუბლზედ თეთრი ნიშანი, *у коровъ: нѣлое пятно на лбу*.

ნიკრისი, **ნიკრისის ქარი** ოსმ. ს. სენი ფეხების ტეხისა, *податра*, 1 ქართლ. 442; ერისთ. 20; *პ. ფ. ლ.; ломъ въ костяхъ, ივანე ბატ. ლ. წათა ცხოვერ. 410.*

ნიმი-თომარი (სპარს.), ს. გრავნილი წერილისა ან სიგელისა, *свертокъ письма или грамоты; დასტულ. 22.*

ნიმუში, ს. ღებანი, ნახში, *образецъ, модель*.

ნიხველი, ს. ურმა, *младенецъ, ნიხველობა*, ს. სიერმე, *младенчество*.

ნიროფი, ს. მცენ. ლილიფარა, *მყეს-სუჭვირცა; подсолнечникъ*.

ნიორა, ს. მცენ. *чеснокъ, რიცხვ. 11—5; ნიორა ბაღაზი, конскій чеснокъ, ბუნ. ლ.; პაღლიის ნიორა*, მცენ. *раст. итнчье молоко, ნიორი შთისა, ჯიშკვილა, дикий чеснокъ, ბუნ. ლ.*

ნიუარა, ს. ხამანწაკის ბუდე, *раковина; მარჯალიცის ნიუარა, перламутъ*.

ნიუარი, ს. ფარფური, *ჭიქა თუ ქაშანური, мушкеторъ*.

ნიუგორი, **ნიუგორალი**, *ნ. ნიუგორი, ნიუგორალი*.

ნიუვა (ვკვ.) *ფ. მ. ვსწვეთ, ვკსცვარავ, капать, მარც. 74.*

ნიუი, ს. წვეთი, ცვარი, *капли, ცრემლის ნიუი, капли слезъ*.

ნირი, **ნიხრი** (არაბ.), ს. გარდაკვეთილი ფასი სავაჭროზედ, *такса, ვეფხ. 1067.*

ნისია (არაბ.), ს. ვალად გაუიღული სავაჭრო, *покупка или продажа въ кредитъ, въ долгъ, ნისიად, въ долгъ*.

ნისკარტი, ს. მფრინველთ ცურნი, *ключъ, ნისკარტკოვზა, მფრინველია, ნ. ეერო*.

ნისლი, ს. ორთქლი წყალთაგან ან მიწის ნოციობისაგან ზეადმავალი, დამაზნებლებელი ჰაერისა, ზოგჯერმე გარდაიქვევის თხელ წვიმად და ეწოდების ფოშოვამი და თოვლიანსა ბორი, *ბუერი, туманъ, мгла, ფსლ. 17—10; 96—2; ნისლიანი*, ზედ. *туманный*.

ნისპატი (არაბ.), ს. წესი, *ჯერი; очередь, დასტ. 69.*

ნიუვა, ს. მცენ. *аронава борода, образки (раст.); ნ. ჩ. ლ.; ქალაქოდა, морковъ дикий, ერის. ლ.*

ნიფხავი, ს. პერანგის ამხანავი, წვივთ საცმელი, *штаны, портки, ნიფხვის ცოტი, сополи у портковъ, ნიფხვანი*, ზედ. *ნიფხვით მოსილი, одѣтый въ портки*.

ნილაბი, *ნ. ნილაბი, სეილ. 6.*

ნიღირი, ს. ცხვირი მხეცთა, *მარც. 2—204; морда*.

ნიღრი, ს. მახვილის გზედი, *осухъ у меча*.

ნიუაბი, ს. მასკა; -დაიკრა, *надѣлъ маску, სეილ. 6; ნიუაბი აიხადა, снялъ маску; სეილ. 7.*

ნიუვა, ს. მეფის სოკო, სოკო კვერცხი, *пластиночникъ (грибъ) ერის. ლ.; წითელი სოკო, рыжикъ, ბუნ. ლ.*

ნიუვი, ს. წითელი სოკო, *рыжикъ, ბუნ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.; грибъ, пластиночникъ, ერის. ლ. ფიორი, ფუორი, ფიფი; Омела, Viscum album, ერ. ლ.*

ნიშა, ს. ნიშნისა ხვასცვავი, ვითარ საღარი, *у животныхъ: нѣлое пятно на лбу*.

ნიშავი, ს. წვეულობა, *ღიზინი, იური, იურიშესთი, ვეფხ. 1439.*

ნიშანდობლივ, *ნ. ნიშანი.*

ნიშადური (სპარს.), ს. მინერალის მიწა, ადვილად გამაღნობელი კალისა, ხმარებული მკალავთაგან, *нашатиръ, სიბრ. 77; არის წყალი, нашатырный спиртъ*.

ნიშანი (არაბ.), ს. რაივა მსახურებს განსარჩევლად ერთისა ნივთისა მეორისაგან, *знакъ, примѣтъ; сигналъ; знаменіе, предзнаменованіе; клеймо; цѣль, мишень; ვეფხ. 1285; актъ, გუჯ. ნიშნის დასმა, положить мѣту, ნიშანი ზოლიაქოსი, знакъ зодіака; ნაშეილების ნიშანი, актъ усьновленіи, გუჯ. 17; აღბ. 59; ნიშანი მართლ წერილობისა, удареніе въ правописаніи, ნიშანში ამოღება (ამოვლებ, ლე) *ფ. უ. поимать въ цѣли, ნიშნის მოგება, ნ. იში, იშნის მოგება; კაცია 53; 86; упренать, ნიშანდობლივ, ფზ. სახელდობრივ, оупре-**

дѣлательно, поименно, ნიშანი, ს. წინდი, ან ნივთი რამ მიტანილი დანიშნულის ქალისადმი, предбрач- ный залогъ.

ნიშავი (არაბ.), ს. ბუნებითი ძალი ან თვისება; ხა- რაკტერი, ზნე; მხიარული ხასიათი; გულ მხიარუ- ლობა; нравъ, свойство, характеръ; веселый нравъ; ვეფ. 331, 719; ვისრ. 127; ქილ. 198; ნიშავთა სიიფეთა; ე. ი. თვისებითა იფეთს გულისა, свойственное веселому настроенію духа, ვეფ. 678; სანელმწიფოს ნიში და ნიშავი გაავო, онъ устроилъ въ государствѣ развѣны увеселеніи, ქილ. 695; **ნიშავიანი**, ზედ. მხიარული, веселый, ვისრ. 42; ნიშავიანად იყო, былъ въ веселомъ расположеніи духа; **ნიშავიანობა**; ს. სიხიარულე, веселость, ვისრ. 202.

ნიში, ს. ნიშანი, გინა სსწავლო; знакъ; признание; знаменіе, чудо; მაც. 24—24; მარკ. 13—22; სემ. 2—19; მარკ. 1—141; ქილ. 66, 242; გა- მოსლ. 4—21; ან ნიშავი, გულ მხიარულობა, веселость; ვეფ. განმ. თ. 674; ქილ. 695; ნ. ნიშავი; ნიშობა ვჭნიშობ, знаменовать; შავთ. 26, ნიში ტყავისა, язва на телѣ; ლევიტ. 13—3; ნი- ში მიყო, онъ подалъ мнѣ знакъ, 2 ეფრ. 2—3, გვარისა, знаменіи креста.

ნიში, ს. წალო, კედელში დატანებული, იში, уступъ, საბ. ლ. ნ. მანდური.

ნიშნება, სს. ukazanie, (ვა), ზ. მ. ნიშანს მივსცემ, თვალს ვუყოთ, წამს ვუყოთ თვალ-თვალთ, წამს ვუყოთ, დავანსვებ, ვაჩვენებ, мнѣ, давать знаніе; указывать, ღვრ. 19; (ვინიშნებ, -ნე), ზ. მ. ნიშნით მივსვლები, смекнуть, догадаться, ვეფ. 1303; (ვინიშნები, -ნე), ზ. ვ. შევინიშნები, დავი- ნიშნები, отмѣчаться, замѣчаться; სიკვლეო ჩო- ლაუ. № 26—42; (ვენიშნები, -ნე), ზ. თვ. დავე- ნანსვლები; ვეჩვენები; მივსვლები, მივაგნებ; указываться; смекнуть, догадаться; რუსულ. 79; მის კაცის სიტყვა ენიშნა, онъ поимя слона этого челоука, სობრ. 159; რუსულ. 132; მენიშნება, смѣнкою, სობრ. 171; **ნიშნებინება** (ვა), ზ. სსმ. ვაჩვენებინებ, დავანსვებინებ, заставить указывать; უარაბ. 468.

ნიშნვა (ვკ), ზ. მ. ნიშანს დავსვებ; ვჭნიშნველობ; დავსწინდავ, მაღლს გარდევსვებ; означати, назна- чать знакъ; заключати; содержать въ себѣ осо- бный смыслъ; обручить, сговорить; (ვუნიშნვა, -ნე), დავუნიშნვა, назначати; указывать кому.

ნიშნვა, ნიშნობა, ს. წინდობა დაწინდვა, დანიშნვა ქალისა სამეუღლოდ ვაიხივან სჩუქრის გავზავ- ნობა; сговоръ, обрученіе, помолвка, ზერძ. 397.

ნიშნიანი, ზედ. ნიშანის მქონებული, обозначен- ный знакомъ.

ნიშნობლივი, ნიშნოვანი, ზედ. обозначенный, **ნიშნობლივი**, ზ. მ. სანელლობ, поименно, ქილ. 683; ნიშნოვანი მკვლარი, 3 ეფრ. 2—24; мерт- вецъ со всѣми признаками смерти.

ნიჩაბი, ს. ცარიანი ფიჯარი სხვეტელი; სოფი, მო- სასმელი ნავისა; лодка; несло; იუზეც. 27—9; ნიჩბის მცემელნი, гребцы; **ნიჩბიანი**, ზედ. ве- сельный.

ნიჩვირი, ნ. ჩიჩვირი, რუსულ. 692; იობ. 40—21.

ნიძლია, ს. მცენარე, ერის. ლ. **ნიჭება** (ვა), ნიჭვა (ვკ), ზ. მ. ვუბოძებ, მაგ. საჩუ- ქარს, ვუწულობებ; დავაგლოდოვებ; даровать; награждать, (განიჭებ, მანიჭებ, даруешь мнѣ, ვისრ. 83; ნიჭებული, მიმ. награжденный.

ნიჭებულება, ნიჭიერება, ს. მაღლის ქონება, გუ- ლის-ხმიერება, даровитость, дарованіе.

ნიჭი, ს. საბოძარი, საჩუქარი, ჯილო; მაღლი, ძა- ლი ზეგარდამო მონიჭებული კაცთაში, ცალხეტი, გულის ხმიერება, награда; даръ; способность, 1 კორ. 9—25; 1 ქართლ. 150; **ნიჭ-ფრიადობა**, ს. გულის ხმიერება, даровитость, 2 ქართლ. 375; **ნიჭი** სიტყვიერებისა, даръ слова, ნიჭი ღვთისა, даръ Божій.

ნიჭიანი, ნიჭიერი, ზედ. способный; -ჭიერება, способность, дарованіе.

ნიხრი, ნირი, ნიხრის ნუსხა, ს. გარდავეთილი ფასი სავაჭრო ზედ. такса, დასვ. 171, ბაქრ. 329.

ნიგადი, ს. მშველელი ლაშქარი, სხვის თემიად, вспомогательное войско.

ნიგგორალი, ზედ. კაპარქოსანი, კაპარქით მოსი- ლი, მენიგგორე, сайдачникъ, пооруженный стрѣлами. [პიჭი; сайдакъ, колчанъ.

ნიგგორი, ს. დიდი ქარქაში ისართა, ნაკაპარანი, ка- **ნობავი**, ს. ყოველი სამწუიზრო სავაგი, инстру- ментъ струнный, музыкальный, который на- страивается, საბ. ლ. **ნობავობა**, ს. განცხრომა სავაგის კრებითა; საბ. ლ.; 2 ეფრა 12—27; 3 ეფრა. 5—59; (ეს ადგილები დაბეჭდილს დაბადებაში არ იპოვებინ): კლემქაქსში ნობავობა ჰქვინ გემრიელთა საქმელთა; музыкальное увеселение; искусство пѣнця.

ნობა, ნობავი, ნაბათი (არაბ.), ს. ბუკი, ხალრა, საყვირი; არაბ. დავი; труба музыкальная; на- баянъ; ვეფ. 416; 714, 1187, 1408; **ნობათი კარავი**, ე. ი. კარავი მხიარულობისა, სამუხიკო; ვისრ. 52, 56; шатеръ веселіи, музыки.

ნობათი (არაბ.), ს. გვერი, სვედრი, რიგი; очередь; ვეფ. 1290; ან მორიგე, ფარული, დარაჯა, მოდა- რაჯე, ვეფ. 1412; очередной; караванъ, აწ ნო- ბათი ხელობისა მამხლობია, ე. ი. ახლა ჭკუვა მცდა- რობის რიგი შემხვალა, теперь пришла ко мнѣ очередь сумашествіи, ვეფ. 922.

ნობანი, ს. აბრეშუმის ბეგარი, поплина на шелкѣ.

ნობებერი, ს. გიორგობის თვე, июль.

ნოეს ქონი, ს. სიმსუქნე, პოვებული ვეშპის თვში; сперматца.

ნოვაგი, ს. სანოვავე, провизія, მარკ. 2—82; **ნო- ვაგება** (ვინოვაგება, -გე), ზ. მ. სანოვაგეს გამო- ვიზოვაგ, უარაბ. 407; расходовать провизію, **ნოვაგობა**, ნ. ნობავობა; **ნოვაბათი**, ნ. ნობათი.

ნონი, ნ. ბეგლარბეგი, 1 ქართლ. 179.

ნოიჭი, ს. ისრიმი, дикія ягоди, дикій виноградъ, 4 მეფეთ. 4—39; საბ. ლ.

ნორჩი, ს. ბაბილო, ახალ მოზარდი ნერგი, წე- რილში მორჩი, итѣнъ, итѣтка, ზოგჯერ ქორთვა, ჩჩვი- ლი, итѣпный, молодой.

ნოსოლი, ს. მცენ. пазнание травы.

ნოცარი, ნოცარიუსი, ს. მოხელე, რომელიც დაა- მოწმებს წერილთა: ანდერძისა, პირობისა, ნასყი-

ლობისა და სს. notarius, სამწერლო ნოტარიუსისა, контора notarius.

ნოტიო, ს. ქრელის ნუსხა, ноты.

ნოტიო, ს. რაიცა ღაღღერების, მაგალ. წყალი. ღვიწრო, ზეთი და მისთანანი, თხლე, სითხლე; жидкости, ზედ. ქანტი, სველი, ცხინანი, жидкий, мокрый, сырой, -სახლი, сырой дому, **ნოტიოინი**, ზედ. сыроватый, ნოტიობა, **ნოტიერობა**, ს. სინოტიე, სისველე, ცხინობა, сырость, ქილ. 202. 281.

ნოტიარი (სპარს.), ს. ვაჭართ მოგვამატირე. მოსაქმე, прикащик, агентъ кунеческий, ან მოსამსახურე, слуга, лакей, 2 ქართლ. 92, 340, 348; 416; აღქ. 19.

ნოტივი, ს. ძნელი საფალი გზა, непроходимая дорога.

ნოლართო, **ნოლართო**, ს. ცარიანი სასმისი აზარფუშა, чаша для вина съ ручкою.

ნოუბ, ს. ლია, საფლობი ადგილი, болото.

ნოუიერი, ზედ. პოსიერი, ყუთიანი საქმელი, питательный, ლევიტ. 25—26; საბ. ლ.; დაბეჭდილს დაბადებში: პოზიერი, достаточный, -სე. плодотное дерево, იერემ. 17—7; **ნოუიერება**, ს. პოზიერება, ყუთიანობა საქმლისა, питательность; ნოუიერება მიწისა, плодотворность, тучность земли.

ნოუთარი, ს. ქილ. 555?

ნოუიო, ს. სოკო, сыроежка.

ნოუიო, ს. ფოთლიანი შტო, ветвь.

ნოხი, ს. ხაოიანი საფეხი, ორხოვა. ხალიჩა; конеръ, ვეფხ. 406; ვისრ. 26; ბალიში ნოხისა, ე. ი. ხაოიანის ნაქსოვის ბალიში, подушка, изъ пушнотой шелковой материи; ვეფხ. 1254.

ნუ, უკუთქმა ზანებოთი, не, ни, ნუ თუ, ნუ უკვე, ნუ უმე. იგივე განმეორებითი, неужели, развѣ; ნუმცა, ნუცა, ნულა, ნულარა; იგივე საწადისად ან ვედრებითად, да не, дабы не, ни, ниши, ფსალ. 4—4; 6—1; 24—1; 68—6, 15; 34—19, 24; მარტ. 2—176; კავშ. 358, ნუა, ე. ი. ნუ არის, იერემ. 9—10, და не будешь.

ნუგმარი, ს. პტული, ნარქუი, ახალი ხილი, ახლად შემოდებული რამე საგანებო; сыжѣе фрукты; поизва, рѣдкость.

ნუგაშება (ვა) ზ. მ. გულს დაველებ, იმედს მივსცემ, ნუგაშს ვცხტემ, утѣшать, обнадеживати; ვინუგაშება, -შე, გულს დაველებ, ნუგაშს ვიცემ, გულ დავეჯერებ, обнадеживаться, утѣшаться, ჩონგ. 87; მეგობრობის წერილითა გვანუგაშეთ, удостойте насъ нѣшмомъ дружбы.

ნუგაშე, ს. ლხენ, იმედი. გულის დადება, утѣшение, утѣха, ნუგაშის ან ნუგაშინის მცემელი, ს. მანუგაშებელი, утѣшитель; ნუგაშის ცემა, ს. ლხენა, გულის დადება, утѣшение, (ნუგაშსა ვცემ, ნუგაშე ვემ) ზ. მ. ვალხენ, გულს დაველებ, სიტყვით ან საქმით განვამხრობ ქირსა შინა; მივსცემ ნუგაშსა, ისაი. 40—1; ლუკა. 2—25; 1 თესალ. 5—14; ფსალ. 22—3; утѣшать, успокоивати, ნუგაშს ვიცემ, ვინუგაშება, გულს დაველებ, успокоиться, утѣшиться, ნუგაშე მცა, онъ утѣшилъ, успокоилъ меня; ნუგაშე მცეა, я утѣшилъ, успокоилъ, **ნუგაშეიერი**, ზედ. სანუგაშეა, утѣшительный; ერისთ. 2—121.

ნუზლა, ს. мокрота изъ рта.

ნუზლი, ს. საგზალი, საგზაოდ მომზადებული საზრლო, путевая провизия, სიზრ. 114; 2 ქართლ. 294.

ნუკვა (ვნუკვა. -კე; ვენუკვი, -კე) ზ. ვსთხოვ, ვემუადრები, ვენუკვები, просить, упрашивать, умолять; (მენუკვები, მენუკვი, -კვე) ზ. თვ. მევედრები, მევენუკვები, умоляю, просить меня, ვეფხ. 127, 233; 276; მნუკვა, იგივე მენუკვები; ვეფხ. 930; (მენუკვა, -კა) ზ. თვ. მენატრება, ძალიან მომინდება, желателно мнѣ. **ნუკუული**, 2 სკუული 28—54, საბ. ლ. ან ნანუკუარი, მიმ. просешный; желашный.

ნუკრი, ს. შვილი ირემთა, ნომორთა, олешии теленокъ.

ნუშვარდენ, ზზ. არა ოდეს, никогда, ვისრ. 33.

ნუშვავინ, ნაც. არავინ, никто, **ნუშვარა**, ნაცვ. არა რა, ничто, კოლ. 2—16.

ნუნა, ს. ფრწხლით გარემოს ცუავი, кожнца около ногтеи.

ნუნუა, კნინ. ს. ღვინო, вино, ერისთ. 2—128.

ნუჟრი, ს. ფიცართ შარის შტოთა როკის დაზარჩენი ადგილი, რომელიც წოგვერდზე გამოვარდება და მისი ადგილი დაცარიელდება განვრცდილად. свищъ въ деревѣ, რ. ქ. ლ. მცენ. კუკრი, კვინში, пащанъ, ერისთ. ლ.

ნურა, ს. ბაღანთ გამაცვენელი წამალი, составъ для сведенія волосъ съ тѣла, ნურა გაკელება ასრე: მოიღვე ერთი ბოლი ნაღული წყალი, ჩაასხი ქოთანში, ჩაჭყურე წმინდად დაწყვილი და გამცოცული კირი, შემოდგი ცვესლზედ, ამისუკან ჩაჭყურე 5 ლოტი წმინდად დაწყვილი წინისი, მერე ორი კვერცხის ცილა და გული დაქვიფვე და ჩაასხი, მოურეე, მოურივე სანამ მწვანეს ფერს მიიღებდეს; ეს ნაწავი მშრალს ცანზე აბანოში წისივი და ბაღანს გაჭყურის.

ნურა, ნაც. არა რა, ничто, ვეფხ. 1476; ნურა-რა, ნურა რაი, ნურა რაიმე, ნურა ფერი, ნაც. არა რა, არა ფერი, ничто, ნუ რა ფერი გინდა, не беру ничего. ნუ რა რისა გეშინია, ничего не бойся, ნუ რა ფერს იტყვი, ничего не говори, ანც. 5—49; ნუ რა ვინ, ნაც. არა ვინ, никто, ნუსად, ნუსადა, არ სად, нида, никуда, რუსულ. 377.

ნუსადი, ს. ბიძის ცოლი, тетка, жена дяди.

ნუსხა, ს. სია, აღწერა ნივთთა; წერილის პირი; реестръ, опись, списокъ; копия; ნუსხა ხელი, скоропись, -ქრელისა, ноты; ნუსხით მიცემა მზითვისა, по описи едаты приданое; **ნუსხვა** (ვკ) ზ. მ. ავნუსხვა, აღვსწერ; სიას შევადგენ, составить опись, счесть.

ნუუკვი, მდ. ნუუმი; ნულარ, რა; ნ. ნუ.

ნუუაბი (არაბ.), ს. შეწუნება, скорбь, რუსულ. 71.

ნუუარი, ს. хазовый копейъ.

ნუული, **ნუუული** (არაბ.), ს. ნუის გული დაქურული, обсахаренный мидаль, ნუუული, იგივე ნუული ან ნუული.

ნუში, ს. მცირე ხავი, дякъ.

ნუში (სპარს.), ს. მცენ. მიდალი, ნუშის ხე, мидальное дерево, ნუშის ზეთი, мидальное ма-

ს.ი. ნუშის რეე, *мнѣдальное молоко*, ნუში, ღრუსთველს უხმარი ტუნებად, ვეფხ. 1274.
ნუშია, ს. მფრინველია; ბუნ. ლ.
ნუ, ნუცა, ნურცა, ზვ. არა, არამც, ინი, ინი.
ნქრევა (ვა), ზ. მ. დავაზნევე, *разсипать*.
ნქრევა (ვა), ზ. მ. ვანჯღრევე, შევსებრავ წყალსა და სხ. *колыхать воду*; ქილ. 182; ნ. ნჯღრევა.
ნბრევა (ვა), ზ. მ. ვარწვევ, ვარსევე, *днѣгати, шенелити, трыстн; качати; ცინბრევი, რიე*), ზ. გ. ვირ-

ნევი, ვირწვევი, *колыхаться, качаться; трыстнсь; нбრეული, ხანბრევი, трысенный*, ურს არ იხმრევეს, *не обращать вниманіи*, ჩონგ. 70.
ნჯღრე, ნ. ჯღრე
ნჯღრევა (ვანჯღრევე -რიე), ზ. მ. შევსებრავ წყალთა ან სხვა ნოციოს; *ვამღვრევე, избалтывать воду; мутить; цинჯღრევი; რიე*), ზ. გ. *избалтываться, мутиться*. ნჯღრევა ან ნქრევა ზღვისა, *колыхать море*, ქილ. 182, ნჯღრეული, ხანჯღრევი, *იმ. избалтанный*.

ღ.

ღ. შემოცანილია ქართულს ანბანში თვინიერ საქიროებისა, სამღვთო წერილში ბოლოს სახელთა და ნაცვალ სახელთა დაბოლოებულთა ასოთა ზედა: ა, ე, ი, უ, თვინიერ ი, უხმარიათ: მხოლოდ განსარჩეველად შემასმენელობითის ბრუნვისა წრფელიობითის და მიცემითისა ბრუნვითავე, ისიც მაშინ როდესაც სახელი ჰქონდა შემდგომად ზმნისა, მაგალ: არა აქვს სიტყვაა, ზრუნვა; გარნა თვისა ითქმის: სიტყვა არა აქვს, ზრუნვა არ აქვს (და არა ზრუნვა) არა აქვს; შემასმენელობითი ბრუნვა შემოულათ მიზანით ბერძნულის ენისა და რადგანაც ეს ბრუნვა ქართულს ენაში არ იპოვება, რომლისაც ადგილი უჭირავს წრფელიობითისა ან მიცემითისა ბრუნვითა, ამისთვის განსხვავება შემასმენელობითის ბრუნვისა ასოთი ა სრულეებით არა არის საქი-

რო, შემეცნად მისთვის რომ ა ბოლოს თუმცა იწერება, გარნა არ გამოითქმის წაკითხვის დროს, ამის გარდა ასო ა არ იხმარება არც თავად არცასაშუალს, არც ბოლოს ლექსთა და არის სრულეებით უსარგებლო ქართულს ენაში. რომელნიმე ასოები ქართულს ანბანში, ვითარცა განვიხილეთ ღრამშატიკაში, შემოცანილი არიან რიცვის შესასრულეებლად, რადგანაც წინაპართა ჩვენთა არ იცოდნენ ხმარება არაბულთა ციფრითა, ამისთვის ასო ა თვლაში ნიშნავს სამოცსა (60), და ფულის ანგარიში ნიშნითურთ ა, სამოც თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიში ა ნიშნავს: თორმეტს ფულს ან სამს ზისცსა ან შურსა და ერთკვიკსა (ე. ი. 6 კოპ.).

ო.

ო, არის ხმოვანი ასო ქართულის ანბანისა წოდებული ონ, რიცხვში დანიშნავს სამოცდა ათსა, ფულის ანგარისში ნიშნითურთ ო სამოცდა ათ თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიში 14 ფულს ან სამშისცის ნახევარსა, ან შურსა და 2 კოპიკსა (ე. ი. 7 კოპიკი); ქარაგმანნი ლექსნი არიან: ოჯ, უფალი, ან უფალი; ოჯნ, უფალმან; აქ საქირო არს შენიშნვად, რომელ ასო ო და ჯ ერთად სამღვთო წერილში, მიმგავსებით ბერძნულის წერილისა ო და ჯ და ფრანციკულისა უხმარიათ უნის ადგილს; მაგალ. უფალი, სამღვთო წერილში ჰქსწერი ოჯ, რომელიც გამოითქმის უ, რადგანაც ქართულს ანბანში იპოვება უ ამისთვის შემოცანა ბერძნულის რთულის ო ჯ ან ფრანციკული ოი, არა არის საქირო. მრავალთა ლექსთა შინა მარცვალი უა შემოცვლების საზოგადო ლაპარაკში ო; ვითარ: გჳრჯილა, გორჯილა; კჳამლი, კომლი; რაგჳარი, როგორი; ხჳამლი, ხომლი; ხჳამალი, ხომალი; ხჳარაჳი, ხორაჳი; ხჳარბალი, ხორბალი; და სხვანი;

კვალად ასო ო საშუალო რომელთამე ლექსთა ნათესაობითა ბრუნვასა შეიცვლების ჟ ან ვ ზედა, მაგალ. ნიგოზი, ნათეს. ნიგუზისა ან ნიგუზისა; მინდორი, მინდურისა ან მინდურისა; ნიორი, ნიურისა ან ნიურისა; სასწორი, სასწურისა ან სასწურისა; და სხ. ზოგჯერმე ასო ო შეიცვლების ვი ზედა, ეჩო, ეჩვი; ან უ ზედა, კოკორი, კუკური; კოლაოზი, კულაოზი.
ო, იხმარების ბოლოდ ლექსთა: 1. სახელთა წოდებობითის ბრუნვისა: მამაო, უფალიო, ბაცონო და სხვანი; 2. ბოლოს ზმნათა, როდესაც მოუთხრობდეს ვინმე სხვათაგან დაბარებულსა ან ნათქვამსა, მაგალ. შემდგომად სამისა დღისა აღსდგეო; მატ. 27—28; კვალად: გამიკეთო, გამომიგზავნო, მიბოძეო; ვაკეთებო, დავდივარო, ვიარეო, და სხვანი; მ. ეტრეთევი დაერთვის სახელთავე შემდგომად ზმნათა კითხვითთა; მაგალ. ვინ მოვიდო? ბაცონიო, უფალიო, მამაო; ესენი განიხრევიან წოდებობითის ბრუნვისაგან.
ოზა (პარს.), ს. თურქთ ულუსი სადგომი, ბანაკი

станъ кочующихъ народовъ; 1 ქართლ. 308; ან სარგა, ნაბის კარავი, шалашъ, დასტ. 10-1.

ობარა, ს. მფრინ. ღრედი! **ობედი**, ნ. აბედი.
ობი, ს. მომწვანო ბიძგი ხავსივით დატენიანებულია ნივთა ზედა მოკიდებული, გარნა ნოტიოთა და საკუთრად ღვინისას ეწოდება ბრკე; плѣсень, ობი ჰურზედ. плѣсень на хлѣбѣ.

ობღემა (ვა), ძნაгъ сиротою; № 1, 22 (ვობღემა), ზ. უ. სиротѣ.

ობღობა, ს. უდღემაობა, сиротство, აღბ. 54; (ვობღობ, სრული არა აქვს), ზ. უ. ობღად ვარ, сиротствовать, сиротѣть, ჩონგ. 154, (ვობღღემა, -ღი), ზ. ვდ. ობღლი გავხდები, осиротѣть.

ობობა, ს. ხაზაჭუა, наукъ.

ობოლი, ს. ბოვსი უდღემაობ, сирота, ობღად ითქმის ერთად ერთი რამ განმარტოვებული ან სიღიღითა სხვა შორის საჩინო ან უტოლო, მაგალ. ობოლი მარგალიტი, -ვაზი, და სხ. особнякъ, оди-нець, чему шѣтъ ровны, паръ; ობოლთ სახლი, сиротскій домъ, ობოლი ღღე-მაობთა, круглая сирота, ობოლი მარგალიტი, жемчужина крупная, единственная, ვეფხ. 16, ობოლი ვაზი, единственная виноградная лоза, ზუნ. კ. 281; ობოლი ნაკვერცხლი, единственный горющій уголь, ობოლი მამითა, немѣющийся отца, სომხ. 60.

ობრენივი, ს. მცენ. ღიკა, ишеница яровая, аршаутка; ერის. ლ.

ობი, ს. სანთელთა, გაშტოა, სურათა და სხვათა ქვეშ გასაშლელი, подставка, საბ. ლ.

ობრა, ს. შორავა. жидкая каша, საბ. ლ

ობური, ზედ. შეჩვეულნი ერთმანერთთან სვასტანგნი, дружный, привычный (объ животнымъ); ოგური ცხენები, дружные лошади, **ობურობა**, ს. სვასტანგთ ერთმანერთის შეჩვევა, дружба животныхъ, კატოდ. 9.

ობა (ოსმ.), ს. იპერულად, სასახლე, жилище, საბ. ლ.; **ობაბაში**, ს. სასახლის ზედამხედველი, смотритель дома.

ობაღამბა, ს. желтая камедь.

ობაღაჯი, ს. მცენ. бакаутъ, ნ. ჩ. ლ.

ობღელა, ს. მცენ. შადღის მსგავსი. მოვა მიხლორში ან ზოსტანში და მოხარშვენ ისპანხივით; ტრედნი შალთან სჭამენ ამ მცენარეს; воробьиный горошекъ, ნ. ჩ. ლ.

ობღენ, ზ. მხოლოდ, მარტო, только, ვეფხ. 847; **ობღენი**, ზედ. ამოღენი, ამხილდე; такой, такой мѣры, неличины.

ობღეს, ზ. რაქამს, რა ღროს, როღის, когда, ვისრ. 86; **ობღესცა**, **ობღესღა**, ზ. როღისღა, ოღეს იგი, ზ. როღისცა, когда же, **ობღესმე**, ზ. როღისმე, когда ишбуди; **ობღესი**, ზედ. когдашній, კატოდ. 82, **ობღესობა**, ს. რას ღროს, въ какое время, ტომ. 143, მარტ. 2—182; კატოდ. 9, 155; განუსაზღვრებლობა ღროისა, неопредѣленность времени; **ობღესობითი**, ზედ. სათუბობითი, განუსაზღვრებელი, условный, неопредѣленный; კავშ. 114.

ობღვა, ნ. ღაოღვა.

ობღი, ს. მოსავლთ წახდენა მჭის სიცხისაგან ნაწვი-მარზედ, ржа, головня, на хлѣбѣ.

ობღიღგან, **ობღიღგან**, ზ. რომლის ქამითგან, რომლის ღროღგან, съ котораго времени, ვეფხ. 235.

ობღივი (ბერძნ.), ს. ტრაპეზზედ გასაშლელი გარდამოსხნა, რომელზედაცა აღესრულე ბის საღუთო ქამის წირვა, антиминистъ.

ობღოში, ს. ეტყერი მოსავლთა ჰურისათა, სიმინდთა, ცერცვთა ან სის მოსავლთა, ჯერეთ შემოუსვლელი და მწვანე, колосъ, класъ.

ობღრიკადლი, ს. მოხრით ღარჭმული მიწაზედ წკვეპლა ორისავე თავით, дуга.

ობღუნ-ანჩა (ოსმ.), ს. გარდასხადი ფულისა, денежное пособие, დასტ. 27, 59.

ობღუნ ფაჭრი, ს. წამალია ერთგვარი, პ. ფ. ლ. жигунецъ, Pyrethrum, პ. ფ. ერის. ლ. гуляница благовоиная, ლთა. ლ.

ობღსადი, ს. მფრ. მპოვრთ მჭამელი.

ობღირი, ს. ღიდი შულო ნასთისა, клѣбокъ, штокъ.

ობღმა (ოსმ.), ს. ოცი დასტა ქალღლი, стопа бу-маги.

ობღმაში (ოსმ.) ს. ასისთავი, сошникъ.

ობაღამბა, ს. მცენ. гумгутъ, желтая камедь, პ. ფ. ლ.

ობაბნი (ოსმ.), ს. სენაჭი, ერთი სადგომი სახლისა, комната, ვისრ. 2.

ობოლოთობოლო, ს. თხსლო კვერცხი, ище въ смѣтку.

ობომიში, ს. ნესვია, порода дынь.

ობხზაზარი, ს. ჩარსუზაზარი, рынокъ, ქილ. 425.

ობხი, ზედ. რიცხ. ორჯეღ ორი; четыре, **ობხაღ**, ზ. ნა. четыре части, **ობხნი**, ს. მრ. четверо, **ობხითი**, ზ. ნ. -გაჭენება, вскачь, **ობხეული**, ზედ. მეოთხედი ნაწილი; ოთხ ტეპოვანი ლექსი, четвертая часть, доля; четверти; четырёхстопные; ან ოთხის რიცხვის შემცველი, четверка; ხრონ ზრ. 62, **ობხეულაღ**, ზ. ნ. ერთი ოთხაღ, вчетверо, მოამბე 3, 1867 წ. **ობხიანი**, ს. ოთხისაგან შემდგარი რამ, четверка, **ობხნივე**, ნ. ხ. четверо, **ობხ-ობხი**, ნ. ხ. четыре; **ობხჯერ**, ზ. ნ. четырежды, **ობხმოცი**, რიცხ. ოთხჯერ ოცი, восемьдесят, ოთხმოცი, რიცხ. восемьдесятый, **ობხმოცდაბითი**, რიცხ. девяносто, **ობხასი**, რიცხ. ოთხჯერ ასი, четыреста; **ობხება** (ვა), ზ. მ. ოთხაღ გავკუთო, четверитъ, **ობხ-თავი**, ზედ. четырёхглавый (Евангелие), **ობხკუთხი**, ზედ. четырёхсторонный, ოთხკუთხედი, ზედ. четырёхугольный, ივლით. 1—4, **ობხნარი**, **ობხ-რიგი**, ზედ. четырехъ сортовъ, **ობხ ფარგუ-ლი**, ზედ. четырёхсторонный, **ობხ-რასხი**, ს. ბეღაური ცხენი, гвардиан ცხენი, породистая лошадь, ღარგჯ. 2—22; **ობხფენი**, ზედ. პირუტყვი ოთხზედ მავალი, четвероногий, დაბად. 1—24, 25; საქმ. 10—12; **ობხშაბათი**, ს. მეოთხე დღე კვირისა, ერმის დღე, среда, **ობხფენობა**, четырёхпояжие; **ობხეური**, მცენ. ряска.

ობხმოში, ს. ნესვია ერთგვარი.

ობხო, ნ. საბათია.

ობხო პოლი, **ობხკაპოტი**, ს. მცენ. иолшнъ, ზუნ. ლ.

ობხეური, ს. მცენ. ряска, პ. ფ. ლ.

ობხეური, ს. მცენ. ряска, პ. ფ. ლ.

ომიაცი (ოსმ.), ს. ცომი ხალხისა, племн, колѣно (народное), 2 ქართლ. 289.

ომიანსი (ოსმ.), ს. ასე უწოდებენ გლეხთა შემადილელთა, мужлант, 2 ქართლ. 531; დასტ. 31.

ოინი, (ოსმ.) ს. თვალთ მაქცობა, სელოვებზე, фисурт, фиғлирство; продажа; штука, фарсы, **ოინზა-ფი**, ს. თვალთ მაქცი, фиғлир, штукарь, ქილ. 500.

ოვლომბერი (ლათ.), ს. სთვლისა ან ღვინობისთვე; октябрь.

ოკეანე, -ნი (ბერძ.), ს. უკიანე. океанъ.

ოკება (ვიოკება, -კე), ფ. მ. შევიხნავ, გამოვფიდი, содержать, кормить.

ოკუშაფუ, ს. მეტრ. გუნდრუკი, საქმელი, ладанъ.

ოლარი (ბერძნ.), ს. არღავი; საქმ. 19—12; სამღვდელთა შესამოსელთაგანი მხარხედ ჩამოსაკიდები; убрустъ, начельникъ; орарій, порамница; епитрахиль.

ოლე, ს. ჭაობი, ჭანჭრობი, тонкое мѣсто, болото, ბ. ჩ. ლ.

ოლე, ს. მცენ. ბრეყნა, პრეყნა, ვანცაფშატი, хвѣсная груша, rugos silvestris; ოსტ. 5—1; ბუნ. ლ; ან მცირე ტყე ველთა შუა, перелѣсокъ, საბ. ლ.

ოლენა, ს. მცენ. ირმის ზღალსი, ჩიცის თავა, голубые пролѣски, ერის. ლ.

ოლენჭკანდარი, ს. მომცრო კაცარა, ладья, лодка.

ოლევა (ვიოლავ, -ლე), ფ. მ. თვალს გამოვსურმავ, сурмить глаза, ქილ. 114.

ოლლოტი, ს. მფრინ. ფარნაზო, ფარნაშო, филиппъ большой, ланландка, сѣтло-сѣрая неясыть; ერის ლ.

ოლოლო, ს. აგდების და ქირაობის ხმა მრავალთაგან, восклицаніе: что получилъ, или сѣлъ грибъ.

ომიანი, ს. სპარს. ზოლო კარკაზი, соколъ низовой.

ომალი, ბ. ამალია, 2 ქართლ. 382, 391, 395.

ომანისანი, ზედ. ფანისანი, რისიანი, მამრ - სანახავი, სიტყვით და საქმით მამაცი, бравый.

ომბალო, ს. მცენ. გარეული ჰიცნა, луговая мята, ერისთ. ლ.

ომბოზი, ს. ფეხ-მოკვეთილის კაცის შედგმული ხე ფეხად, деревянная нога, деревяшка.

ომი, ს. შეშმა, ბრძოლა, битва, сраженіе; война; ვეფხ. 143, 291; სხვა სხვისა ომისა ბრძენია, ვეფხ. 844; ე. ი. სხვა სხვის საქმესა ჰჭრის თავისებურად; о чужихъ дѣлахъ всякій судитъ по своему разумѣнію, **ომ-ნაცვალი**, ზედ. ომში გამოცდილი, опытный въ битвѣ, 2 ქართლ. 531; **ომება** (ვაომებ, -მე), ფ. მ. ვაბრძოლებ, შევაბამ, заставить сражаться, **ომობა**, ს. ბრძოლა, ომიანობა, ომის-დრო, война, (ვაომობ, სრული არა აქვს), ფ. უ. ვკ-ბრძავ, посевать, сражаться, (ვეომები, -მე), ფ. თვ. ვებრძვი, сражаться, воевать, ქილ. 54; **ომიანობა**, ს. ომის დრო, война, военное время.

ომიდი, ს. ნიკარა კონსტილიოსავით, მთათა შინა პო-ვებული, წარღვის შემდგომ, раковина.

ომირა (არაბ.), ს. დიდი ღვსანი, посоль, полномочный министр, ომირი, ბ. ამირი.

ომონიზია (ბერძ.), ს. ერთსახელი, თანა მოსახლელი, соименный.

ომფორი (ბერძ.), ს. სამღვდელთ მთავრო შესამოსელთაგანი მხართა ზედა მოსახვევი გრძლად, оми-форъ (рука).

ომოფორი, ს. ეპისკოპოზი, епископъ; ბაქრ. 301.

ონავარი, ს. მონავარი, მწერია, шершень (настьк).

ონავარი, ს. მეკომბრე, მტაცებელი, хищникъ, грабитель, ონავარ ყოფი, грабить, **ონავარობა**, ს. მეკომბრობა, მტაცებლობა, грабѣжъ, აზიდ. 24, 31; დარეფ.

ონანა, ს. მცენ. მაძრაგორა.

ონარი, ნახე უნარი, ფარამ. 441; მოურავ. 131.

ონგალი, ს. ზოგირთ ქვეშ შესადგმელი ორკაპელი, ან კაპიანი კრჩხა, подставка, козлы подъ мосты.

ონდოფარი, ს. მცენ. ჯიგუფი, ერის. ლ.

ონე (ბერძნ.), ს. ჰუნე, ცხენი, конь.

ონიქითი, ანქიქითი (ბერძნ.), ს. ონიქსი.

ონვანი, ს. ღვინისა და სხვათა ნოტიოთა გამოსაშვები და დასასშობი ხრახნილი, крапъ.

ონვოლა, ს. სენია: ხოკი, болѣзнь, которой пан-бохѣ подвержены буйволы, свиньи.

ონცოფა, ს. დუღუბა, მცენ. მოჯჯუხა, ბუნ. ლ; კუჩუდრაქ, ბ. ჩ. ლ. черуха, ჰ. ფ. ლ.

ონცოლოლია (ბერძნ.), ს. სწავლა არსისა საზოგადოდ, онтологія, ученье о существѣ или о сущности, бытіи, сущи, ლოდ. 35.

ონჩხომელი, ს. ოჩხომელი, მოდილო ნავი, каперъ, барка.

ონჭო, ს. მცენ. Чебрець, Душевикъ, ერის. ლ.

ონჯარი, ბ. კაშხალი, варча, илотпа въ рѣкѣ.

ოპი და **უპი**, ს. დევთ ხმანობა, хапъ-хупъ, крикъ двоякъ, რუსულ. 460.

ოპიონი (ბერძნ.), ს. მამინებელი გომიზი, опиумъ.

ოპიკონი, ს. ფელიკი ღორისა, აპოტიკი, окорокъ.

ოპოპი, ბ. ოფოფი.

ოჟორა, ს. რკინის ჯაზვალი, მაქცარი, ливейка; маштабъ.

ორა, ს. ამოთლილი გობა ქვისა, водопойная, каменная колода, ბ. ქვაფორი, საბ. ლ.

ორაგული, ს. თევზია, лосось, ორაგულის ჯეფუთი, провѣсная лососина; დასტ. 89; -ლის შეილი, ს. თევზია, семга, ბ. ჩ. ლ.

ორად, ფზ. ორ-ნაწილად; па двое. ორად გაყოფა, дѣлить па двое, ერთი ორად, ფზ. вдвоиный, вдвое, ვეფხ. 129.

ორათეული, რიცხ. ოცი, двадцать.

ორარი, ნახე ოლარი.

ორასი, რიცხ. ორჯედ ასი, двѣсти, **ორას-ორასი**, но двѣсти, **ორასიანი**, ზედ. двухъ-сотенный.

ორატორი, ს. რიტორი, ораторъ.

ორბი, ს. არწივი, мѣринъ. ორელ, ვეფხ. 974.

ორბიკა (ლათ.), ს. გზა ან სავალი წრე პლანეტთა ან კომეტთა, ბ. ცთომილი, орбита, путь небесныхъ сѣтълъ.

ორგან, ფზ. ორს ადგილს, въ двухъ мѣстахъ.

ორგვარი, ზედ. ორხაირი, двоякій, **ორგვარად**, ფზ. ორხაირად, двояко, ვისრ. 153.

ორგვის, ზედ. ორჯედ, дважды, два раза.

39—9; იერემ. 46—4, ქილ. 295; ბერძნულ; 1 ქართლ. 38.

ორბოტი, ორბოტი, რიცხ. ოდნა, თვით ორბოტი, ოდნა, ძესკოლკო, სამ. ვასც. 51; რუსულ. 772, **ორბოტად**, ვ.б. попарно.

ორბოტობა, ს. двошествопость, Гаг. Кавк. № 24 (1854).

ორბონა, ყურმენია გურიაში, ბაქრ. 182.

ორპირი, ს. მახვილი ორ-ლესული; ორ-ენა, მზაკვა-რი, მცბიერი; мечь обоюдо острый; двоедуш-ный, двуличный, დავრ. 188; лицемѣръ; ორპირი რომ წამოღულდეს, если два раза закипитъ, სამხ. 78, -ნაქსოვი, двухсторонная матерія, т. е. матерія, которая имѣетъ обѣ стороны одинаковы; ორპირი ცხვარი, два стада овецъ, ორპირი თავთა, тафта у которой обѣ стороны одинаковы, ორპირი კაცი челоуѣкъ лицемѣр-ный, ორპირად დაუქუჯა ჯარი, олѣ поставилъ для него войско въ два ряда; ორპირად მოღის ლაშქარი, დარეჯ. 105; войска идти въ двѣ колонны, ორპირად გაქუო ჯარი, олѣ раздѣлилъ войско на двѣ части; ორპირად წამოვიდა ლეკი, 2 ქართლ. 452; Лезгини выступили двумя отря-дами, ორპირ შებმა, დარეჯ. 40; битва съ двухъ сторонъ; **ორპირობა**, ს. ორ-ენობა, ორგულო-ბა, двуличность; лицемѣрие; (ვა), ვ. უ. ვორგუ-ლობა, ვკმზაკვრობა; поступать двулично; ქილ. 198; **ორპირიანი**, ზედ. ორპირი, ორგული, дву-личный, -ისარი, стръла обоюдо острал.

ორ-რიცხველი, ზედ. ორის რიცხვის მქონე ბელი, იმѣющій два числа.

ორსავე, ვ.б. въ обонхъ, ორსაოდ, ვ.ბ. ორიოდ, ოკოდო დუიხъ, **ორ-სართული** ს. ორბიდე, дву-этажный.

ორსული, ს. დედაკაცი მუცელ ქმნული, беремен-пал, **ორსულობა**, ს. მუცელ-ქმნულობა, бере-менность.

ორცაბაკი, ორცაბახი, ზედ. გრილისა და მხურ-ვლის საშული, ან არც გრილი, არც მხურვალე; умеренный, ქილ. 648.

ორცაბახა, ს. ნაშობი ორთა სხვათა და სხვათა ცხოველთაგან, тума, помѣсь животныхъ.

ორცაებოვანი, ს. ლექსი ორის ცაების მქონი, двустопный.

ორფერი, ზედ. ორის ფერის მქონი, двуцветный, ორ-ნაირი, ორ-რიგი, двойной, ვისრ. 5, 49.

ორფერი, ს. მცენ. раст. медунца, ბუნ. ლ. 3. ფ. ლ.

ორფესი, ს. ცხოველი ორის ფერის მქონი, двуо-рпий.

ორფეტი, ნ. ოფეტი.

ორქუა, ს. ჩული, თაქნაბაღი, войлокъ.

ორღანო (ლათ.), ს. შოსანბერველი საკრავი; იარაღი სელოსანთა; ასო გრმნობისა, ვითარცა: ყური, თვალი, ენა და სხ. органы; орудіе чувства; органъ, му-зыкальный инструментъ; инструментъ у ремесленниковъ; ორღანო ხედვისა, органъ зрънія, ნეშტო. 16—5; **ორღანობა**, ს. მოქმედება, дѣйствіе, აღუქს. 60.

ორღობე, ს. გასავალი ორთა ღობეს შუა, проходъ межъ заборами, прогонная дорога, прогонъ въ

изгородахъ, რ. ქ. ლ. კაცია 28; ვეფხ. 1451, კანმ. თეიმ. ივერია. № 40, გვ. 2.

ორყურა, ს. მცენ. двулиственный.

ორშაბათი, ს. შოვანის დღე, понедѣльникъ, ორ-შაბათობით ვ.б. по понедѣльникамъ.

ორშაურიანი, ს. ორის შაურის თეთრი, грибен-ный.

ორჩოფეხა, ს. მშაი, წინ და უკან ქუსლი აქვს, башмакъ о двухъ коблукахъ.

ორჩხოველი, ს. ოჩხოველი, მოდილო ხავი, ка-теръ.

ორჩხული, ნ. ყრჩხული.

ორცხოზილა, ს. პაქსიმიდი, сухарь.

ორცხოველი, ს. ცხოველი, რომელიც წყალში ან ხმელზედ შემღებელია რომ გასძლოს, ვითარც: კიბო, მუ, კორკოლიო; подозенное животное.

ორმალი, ს. საკრავი მქონი ორის ძალისა, двух-струнный инструментъ, დარეჯ. 114; ვისრ. 31; სიბრ. 150.

ორბიდე, ზედ. двуэтажный.

ორბიტი, ზედ. მცენარებითი, растительный, კაც. 37.

ორბილი, ს. ზრდა, მოზარდობა მცენარეთა, расце-пие, проявленіе, (ორბის), ვ. უ. მოსავალი იზდე-ბა, მოღის, რატი, **ორბეა**, იგივე ორბილი; **ორ-ბილობა**, ს. მოზარდობა მცენარეთა, раститель-ность, **ორბილობითი**, **ორბილობანი**, ზედ. растущій, растительный.

ორწვერი, ზედ. ორის წვერის მქონი; ორმაგი ძაფი ან ნაქსოვი; двуконечный; двойная нитка, ткань;

ორწილი, ზედ. ორზომა, ორკეცი, двойной, сугу-бный, ორწლოად, ვ.ბ. **ორწომად**, ერთი ორად, вдвое, ან ორად, пядвое, **ორწილობა**, ს. ორ-ზომობა, двошествопность, იბ. 42—10.

ორჭოფი, ზედ. კაცი ეჭვიანი, ერთს აზრზედ ვერ ღამდგარი, перѣшпительный, **ორჭოფობა**, ს. ეჭვია-ნობა, перѣшпительность, шпшпие, **ორჭოფო-ვანი**, ზედ. ეჭვიანი, перѣшпительный, шпшпел-ный.

ორხედი, ზედ. ორკეცი, ორზომა, двойной, **ორხე-დლობას**, ვ.ბ. ორგზის, ორკედ, дважды, дву-кратно, два раза.

ორხმაობა, სხ. ორჭოფობა, ეჭვიანობა, терпѣсь, бытъ въ перѣшпности, იერემ. 23—4.

ორხმოვანი, ზედ. двугласный (буква).

ორხოვა, ორხოა, ორხოა, ს. ნობი, გრძელი სა-ლიჩა, коверъ, ვეფხ. 406; დარეჯ. 22; რუსულ. 340, **ორხოული**, ზედ. ხალიჩგბრი, ხალიჩას მსგავსი ქსელი, тканый подобно коврѣ, ვეფხ. 457.

ორჯედი, ორჯერი, ვ.ბ. ორწილ, ორზომად, дважды.

ორჯოვი, ს. არკველა, дикій артишоу; ბუნ. ლ.

ოსანნა, ს. ებრ. კურთხევა, благословеніе, სამ. ლ.

ოსარო, ს. თევზთ საქერი ზადე, рыболовная сѣтъ.

ოსერი, ს. მცენ. ლაშქარა, снпльк (раст.); меду-ница, ბუნ. ლ.

ოსპი, ს. მცენ. ячевича, იეზეკ. 4—9.

ოსტადი (სპარს.), ს. მასწავლებელი, მოძღვარი; ხე-ლოსანთ უხუცესი; კაცი სელოვანი, დასელოვნე-ბული, გამოცდილი; სელოფური, სერხიანი, пастан-

შიქ, учитель; мастеръ, художникъ; умный, смыслящий; **ოსცადობა**, ს. მოძღვრება; სელოსნობა; სელოცენება; სერსიანობა; ნასტავნიჩესტო; мастерство; искусство, художество; хитрость, ухитренье; სიბრ. 24; ბუნ. კ. 198; (ვოსცადობა, ვიოსცადებ, -ცე), ზ. უ. ოსცადად ვარ, ვკსელოსნობ; ვკსელოცენებ; быть мастеромъ, наставникомъ; ухитряться; лукавить; ქილ. 474; 2 ქართლ. 430; (ვოსცადებ), ზ. მ. ივერი № 1; 99, научать искусству, хитрости; **ოსცადობით**, ზზ. მოხერხებულად, мастерски; хитростно; **ოსცადური**, ზედ. მოძღვრებითი; სელოცენებითი; მოხერხებული; наставничъй; искусный, мастерской, хитростный; -რად, ზზ. искусно; хитро.

ოსცრაკონი (ბერძნ.), ს. უსისსლო ცხოველი ზღვი-სა ნიჟარიანი, раковина.

ოსცრან, ს. მცენ. грабильникъ бѣлый, ერის. ლ. **ოსცინაგი** (სომხ.), ს. სასმელთ საქმელთ მხე. აუშცარი, სანოვაცთ მცველი, эконоимъ, ключникъ.

ოსცრანო, **ოსცრანუ**, **ოსცრიდა** (ბერძნ.), ს. სამანწკა საღაფის მსგავსი, устрица.

ოსცრიზონი, ს. მირანის სუნელი, благовонная трава для муро; საბ. ლ.

ოსურნედა, ს. მცენარე; ბუნ. ლ.; საბ. ლ.

ოსცარი (არაბ.), ს. ცითომილი; ერში, моркурий (шланета), ვეფხ. 954.

ოსცება, სხ. обращение въ бѣгство; бѣгство; (ვაოცება, -ცე), ზ. მ. განხესღვენი, გაგაქცევი, обращать въ бѣгство, 1 ქართლ. 152; (ვიოცები, -ცე), ზ. ვ. გავიქცევი ომის დროს, обращаться въ бѣгство, ოცებული, მიმ. обращенный въ бѣгство, 1 ქართლ. 58.

ოსცი, ზზ. უკან, назадъ, დაგრე. 2—101.

ოსცური, ნ. ღორქლიავი; черносливъ, сушенная слива, პ. ფ. ლ.

ოსცაზი, ს. ოქრო გამოზრმედილი, ურიოშო, чистое золото, შავთ. 42; ქილ. 268.

ოსცეტი, ს. სმელი ნაფოტი. растонка, საბ. ლ.

ოსცი, ს. მცენ. осокорь, ერის. ლ.

ოსციკალი, **ოსციკარი** (ბერძნ.), ს. მოხელე ჯარისა, ოფიცარი, офицеръ, საბ. ლ.

ოსციკონი, ს. ღორის ფელიკი, ღორი, окорокъ, საბ. ლ.

ოსციქო, ს. ზღის ქერქთაგან შექნილი სარეცხელი ქვევრთა, ცეცვეორა, მაწაწურა, голыкъ для мытья внутреннихъ сосудовъ.

ოსცილი, ს. ცანის ცვარი, ნამი, потъ, ოფლის ღება, вотьтъ, **ოსცილიანი**, ზედ. ნამიანი, потный; ვისრ. 15; **ოსცილიანება** (ვა), ზ. მ. заставить потѣть, (ვოფლიანდები, -დი), ზ. ვ. დ. потѣть, **ოსცილიერი**, ნ. ოფლიანი; იერემ. 8—7.

ოსცი, ს. მცირე საკუბარი წყლთა, небольшая плотина.

ოსცი, ს. ცხენთ ქაჩანის სენი, подъяль у лошадей.

ოსციოფი, **ოსციპი**, ს. მურინველია, უდობ, пустошка, потатуйка, 2 სჯული. 14—18; ლევიც. 11—19.

ოსციმობი, 510 წყობა?

ოსციმი (არაბ.), ს. პანანება უმაღლესი, указъ, მროვ. 5; ანტონ. 4—18.

ოქოქა, ს. აჩანა, ერქვანი, გუთანი ორის ხარისა, соха, плугъ.

ოქრო (ბერძნ.), ს. ძვირფასი მცვალლი ყვითელს ფერისა, золото, ზაჯაღლო ოქრო, голандскій червонецъ, ოქროთი დაფერვა, позолотить, ოქროს გარეიანი ქაღალდი, золотообрызная бумага, ოქროს ვარაუის დამკვერლი, золотильщикъ, ოქროს ბეჭედი, золотое кольцо, ოქროს თმა, капитель, золотоншвейная штка, ოქროს ქვა, ე. ი. ყვითელი ოცუნელი; χρсолюнь, златокамень, გამოც. 21—20; ქიმ. 169; **ოქროს წყალი**, царская или золоторазводная водка, **ოქროს ვარაუი**, сусальное, листовое золото, **ოქროს ვაშდა**, ნ. ბადრიჯანი რუსული; **ოქროს ცერცვა**, ს. მცენ. горохъ; **ოქროს დიდა**, ს. მცენ. василекъ, енисейтка (растение), პ. ფ. ლ; ბუნ. ლ.; **ოქროს ძირი**, ს. მცენ. инсакуана, рвотный корень; ბუნ. ლ; პ. ფ. ლ. **ოქროს ფხალი**, ს. მცენ. артишокъ, ბუნ. ლ; **ოქროს ცოცხა**, ს. მცენ. импортелька; ბაქრ. 180, ერისთ. ლ.; **ოქროვანი**, ზედ. золотистый; **ოქროანი**, ზედ. золотой, златый, **ოქროული**, ოქრ. золотой, ან ოქროს ნივითი, золотыя вещи, **ოქრო მკედი**, ს. ოქროს ძაფი, капитель, золотоншвейная штка; რუსულ. 727; ოდეს ოქრო გააწვრილო თმათაებრ ეწოდების **ოქროს თმა** და სპარსულად სირმა, რა თმა იგი ბრტყულად განსტკიცო ჰქვიან სსეპლა, სპარსულად მუფაბი; თუ სსეპლა შეასთა, **ოქრომკედი**; და ოქროს თმა ძაფს შესთული ზეფია; სსეპლა განფართოებული ფურცლებად არს **ქანდა ან ვარაუი**; **ოქრო მჭედელი**, ს. ოქროსა და ვეცხლის ნივთთა მკეთებელი კვერით; золотыхъ дѣлъ мастеръ; серебреникъ, ვეფხ. 892; იერემ. 10—14; **ოქრო-ქსოვილი**, ზედ. ოქრომკელი ნაქსოვი, ზარბაზი, золототкапный, ვისრ. 6; ციმ. 172; **ოქრო ცურვებული**, ზედ. ოქროთი დაფერილი, ოქროს ქანდით დაფარული, 2 ნესტ. 3—4, позолоченный, **ოქრო ჭედილი**, ზედ. ოქროთ ნაჭედი მაგალ. ცაცტი, იყვ კოვანყო ზოთა, панр. тронъ, 1 ქართლ. 302.

ოქსინო, ს. ზარბაზი ზავერი ან ძვირფასი ფარნა, дорогой золототкапный матерiал, ვეფხ. 328, 338, 1377; ვისრ. 28; 1 ქართლ. 256, ან ფარდა აღსავლის კარისა, წმიდათა ცხ. 409, заица церковная.

ოღვალო, ს. მცენ. ღოღო, конскiй щавель, ერისთ. ლ.

ოღი, ს. საყურის გრგოლი, колечко сережное, ქილ. 514.

ოღომც, **ოღონდ**, ზზ. ოღენ, ოღენმცა, лишь, только бы, ოღონდ ის ვნახო, только увидать его, რუსულ. 37, 419, 606; ერისთ. 142; **ოღონდაც**, ზზ. копечно, да.

ოღრო-ჩორდო, ზედ. ღირდალი, მაღლა-დაბალი, ან მიგრენილ მოგრენილი, ухабистый; извилистый; ან ს. ухабъ, извилина.

ოყა (ოსმ.), ს. ვ. სცილის წონა, სამი ოყა ერთი ღობრა არის, სამზ. 151, ან ორი ლოლარიკი, ბაქრ. 331, 13, 6 ოყა ერთი ბათმანი, ока, 3 фунта, მროვ. 115; ან ჭურჭელი, сосудъ, რუსულ. 730, ქიმ. 109.

ოყარი, ს. მტრინგ. კაკანა, пилукиъ, смъчъ (шт.), ბაყაყი ქამია, цалил, ერის ლ.

ოყნა, ს. უკანა ცანიდამ შესასხმელი სასაქმებელად, кланстиръ.

ოყრის ჯილა, ს. ზილფი, კავი, законъ, საბას ლექს. ნ. ზილფი.

ოშვა, სხ. пахание, (ვოშვა, სრ. არა აქვს), ფ. მ. ვჭხნავი მიწას, пахать, ნ. აოშვა.

ოშთაყვირი, ს. ნ. ორთაყვირი; ახმანი, უშვერი დიდი ტანის კაცი, верило, мушнина.

ოშმე, ს. ღვინის ამოსაღები დიდი კვანი, კოკოშა, конишъ изъ тыквы для вина.

ოშმეშა, **ოშოშა**, **ოშოშია**, ს. მცენ.; бядра, крововникъ, ბუნ. ლ.; პ. ფ. ლ. котошникъ, ერის ლ.

ოშხივარი, ს. სქელი ორთქლი, густой паръ; тазъ; ფიზ. 36; ბუნ. ლ.

ოშხარი, ნ. ჩხნდღე.

ოშხივარი, ნ. უარუადი, ერის ლ.

ოჩანობა (ოჩანობს ცხენი), ფ. უ. გაქირობს ცხენი, უჩანობს, артачнться (о лошади), неопишуетсл.

ოჩანობცრე, ს. მონაღირნი უხმო ბენ ქაჯსა ანაღსა, რეცა წინამძღომელსა და მათარე ბელს ნადირთსა, ачашн, пашъ.

ოჩხარი, ან **ოჩხრობა** (სომხ.), ს. უქონელი კაცი განუშვადებენ სტუმართა სერსა და იგინი შეძლო-ბისამებრ მისცემენ შესაწირავსა; შესაწირავი, депешное пожертвование въ пользу немущаго.

ოჩხი, ს. თევზთ საბუნავე, логвище рыбе; садокъ.

ოჩხილი, ს. უჩხელი, ქვეწარმავალი, მშრომი, земное животное, гадъ; шир. лягушка, черепуха, ящерица, ბუნ. ლ.; ისაი. 50—39.

ოცება (ვა), ფ. მ. ოცად გაველი, удвадцетеритъ; შით პაკეთი, ეოცების, ვეფხ. 139, тижкое положение, удвадцатеряется.

ოცება (ვაოცებ, -ცე), ფ. მ. გავაკვირებ, удивлять, (ვაოცებ, -ცე); ფ. მ. მიჩ. გავიკვირებ, удивляться, (ვაოცები, -ცე); ფ. თვ. საკვირველად ვჩვენებები, გაუკვირებები; казаться удивительнымъ, (ვაოცების, -ბა), ფ. მიჩ. მიკვირებობს, диво мнѣ; ეოცების სიხლოვე საუფარლოს, ვეფხ. 139; привидител мнѣ б.лнзость любезной.

ოცი, რიცხ. ორჯედ ათი, ორი ათეული, двадцати, ოცდა ათი, რიცხ. სამჯერ ათი, тридцати, ოცდა მეათე, тридцатнй, **ოცდა ათეული**, **ოცდა ათეულობა**, რიცხ. тридцать, ბროს. სრონ. 25, ოცოცი თუმანი, по двадцати туманомъ.

ოცნება, ს. ზიქურე, ვმანება; მოჩვენება, мечта, мечтавие; диво; ვისრ. 140; привидѣнiе, რუსუდ. 172; (ვაოცნებ, ვოცნებ, -ნე), ფ. უ. ვიჩქურებ, შეცთომილად ვჭვიქრობ, мечтать, мннть; (ვაოცნებობ, -ნე), ფ. თვ. მოვეჩვენებები, მოვესიზმრებები, приениться, привидѣнiе, ვეოცნების, -ცნა), ფ. თვ. მომეჩვენა, привидѣнiе мнѣ, ვეფხ. 110; კავშ. 30.

ოწინარი, ს. ამართული ძელი თავ-გახვრეცილი, რომელშიაც გაიყრება ძელი ლაცანი ასწევ დასაწვეი; მალთა ასაწვეად ქვათა და სხვათა შენობის სახმართა ან წყლის ამოსაღებად ქვისაგან; рнчагъ для подниманiя тяжести или для черпанiя воды изъ колодца; რ. ქ. ლ. ნ. ჩ.

ოჭვა (ვოჭვა, სრ. არ იხმარება), ფ. მ. შევმოს თვალ მარგალიტით, уснпнать дорожны камовьями.

ოჭო, ნ. ჩ. 15?

ოხ! შორისდ. ох!

ოხა, სხ. ვაება, ვალალი, ოხრვა, охалье, (ვოხავ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვვაებ, ვოხრავ; охатъ, вдыхатъ, ვეფხ. 1254.

ოხა, ს. ვედრება, ხვეწნა; უშამდგომელობა შეწვე-ნისათვის; моленiе, молебна; молитва; ходатаи-егио, предстательство; ოხითა, ს. საეკლესიოს წიგნთა შინა ოხითა ეწოდებს ტროპარსა მის დღის წმინდისას, სადაც მოიხსენებს მეოხებასა მისსა წინაშე ღვთისსა; тропаръ; **ოხითა**, предстатель-ствошъ; (ვოხა, -ხე), ფ. მ. ვევედრებები, ვხვეწნი; ვსთხოვ უშამდგობას, მოხმარებას; просить, мо-литъ о заступнчествѣ; მარტ. 1—67; იერემ. 7—1; მოხე, моли за меня, 1 ქართლ. 310.

ოხერი, ზედ. უპატრონო, ხელაღებული, დატყვე-ბული; მოძაგებული პატრონისაგან; покннутнй, безпрнютнй, оставлешнй; запущешнй, запущ-ежнй; ოხერი სახლი, запущешнй, оставле-ннй домъ; ვეფხ. 1002; საქმ. 1—19; ისაი. 1—7; ოხერი კაცი, чедовѣкъ немѣющнй ни прнюта, ни родственниковъ; ოხრად დაგვიჩხს ქონება, чтобъ твое нмущество егнбо, ოხერი და შენი პირი მიწისა, страна запущенная и обитаемая, ვისრ. 72; შე ოხერო, ты безпрнютная голова; ოხერ მყოფელი, ს. გამოსრებული, опустошнтель, ოხრად დავჩხი, остался безъ прнюта и родетна; ბარუქ. 4—20.

ოხი (ოსმაღ.) ს. მონაღირე, охотннкъ, **ოხი-ყორჩი**, ს. ყორჩი მონაღირნი, егеръ, რუსუდ. 365, 366.

ოხრა, ს. ვეფთელი წამალი, охра.

ოხრა, **ოხრვა**, სხ. вздохъ, степенiе; шумъ, звукъ; ოხრა ღელვისა, шумъ волнъ, -წყლისა, шумъ воды, ისაი. 17—13; 1 ქართლ. 270; (ვოხრი, ვო-ხრავ სრ. არა აქვს; ვოხრი, -რავ, -რე), ფ. უ. ვჭკ-ვენსი სამწუნაროს ხმით; ვჭხმობ (საკრავთა თვის); ვჭხგერ (უსულოთა თვის); ვჭხმინობ; охатъ, сто-нать, вдыхатъ; шумѣть, грешнть, пдавать звукъ; ლუკ. 21—20; მარტ. 2—335; ფსალ. 45—3; 64—7; ისაი. 17—13; იერემ. 48—36; საქმ. 2—1; 1 კორ. 13—1.

ოხრახოში, ს. მცენ. петрушка.

ოხრება, სხ. разворенiе, (ვა), ფ. მ. აღვახრებ, მო-ვახრებ; разворитъ, опустошатъ, (ვოხრებები, -ლი), ფ. ვდ. მოვოხრებები, развориться, опусто-шатъся.

ოხრება (ვი), ფ. უ. ამოვიოხრებ, вдыхать, охатъ.

ოხრობა, ს. დაქცევა; უპატრონობა; разворенiе, опустошенiе; покннутость, запущенность; და-ბად. 43—7; რუსუდ. 303; ერ რა ოხრობა, какал панастъ, какое невгодне.

ოხროხუში, ს. მცენ. петрушка.

ოხცამი მოსვლა (იმის ოხცამი მოვალ, ე. ი. მო-ვერიგებები, доковаю, приберу къ рукамъ.

ოხუჯობა (ოსმაღ.) ს. კაცთა 7, აღერსი, პირფერო-ბა, ласки, ბიანგ. ლ.; шутки; ივერია: ლე 2—14; 1878 გ. (ვოხუჯობ) куролеситъ.

ოსტანი (სომხ.), ს. დასასრული, ბოლო, დასრულება, конец, ფსალმ. 118—96.
ოჯახი (ოსმ.), ს. კერა, ცეცხლა პირი; სახლი, სახლოზა, კომლუელი; ცეცხლ; समय, दियम; ოჯახის შეილი, शांतनी по происхождению; ანტ. 6—6;
ოჯახქორი ოჯახ დაქცეული, разорившийся; შენი ოჯახი დაიქცეს, да разрушится твой очаг; ს. უპატრონო, безвиртуный, ანტ 2—23; 3—27;

ოჯახობა, ს. სახლობა, жилаობა, семейство, კაცია 16, домоподство.
ოჯინჯახი, ს. ნიგოზი წყალში გაქნილი, грецкий орехъ, разведенный въ водѣ.
ოჯიჯი, **ოჯოჯი**, ს. აშრაია მებრუნად, сѣтъ для ловли лстребовъ.
ოქ: შორისდ. ოხ, охъ, ой; ერისთ. 153.

3

პ, არის უხმო ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული პარ; რიცხუში დანიშნავს ოთხმოცსა, ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ პ ოთხმოც თუმანსა; წერილს ფულის ანგარიშში 16 ფულსა ან 4 ბისცსა ან რვა კოპიკსა. ქარაგმიანნი ლექსნი ამასთი იწუებოან: პი (პირველი); პდ (პირველად).
პ, იხმარების ზოგჯერმე ნაცვლად ზ ან ფ; მაგალ: ეპისკოპოზი, ეპისკოპოზი ან ეფისკოპოზი; პალანი, ფალანი; პრენი, ბრენი; პრე, ბრე; პრწყალი, ბრწყალი და სს.
პაეგრაცი, ს. მცენ. ექსთადლეში?
პაემანი (სომხ.), ს. ვადა, შეპირებული დრო, срокъ, ვეფხ. 846, 1322; **პაემნობა** (ვე), ზ. მ. დროს დაფენისავე, назначить время, срокъ, ვისრ. 7.
პაექრობა, სხ. ბაასი; ცილობა, прѣис. диспутъ; 1 ქართლ. 259; და ისრაილთა თანა პაექრობა ჰეოს, оуъ будетъ имѣть прѣисе съ Параломъ, შიქია 6—2.
პავასავი (სომხ.), ს. სალოთაგუდა, პარკი, гакъ, шѣшокъ, ისაი. 46—6; იგაფი 1—14.
პაზიონი, ს. ქვა, топазъ, ერის. ლ.
პაიკი, **ფაიკი** (სპან.), ს. მალე-მსრბოლი, შიკრიკი; ნარდა და ქადრატთა კაცები, скороходъ; ишма въ Шахм. прѣх; ქილ. 58.
პაიჭი, **პაჭიჭი**, ს. წვივზედ საცვამი; поголенокъ, стиблеть, чоникъ, погонца.
პაკეთი (ფრანც.), ს. მოკითხვის წიგნის ჩასაღები, пакетъ.
პალანი, **ფაღანი** (თათრ.), ს. კურტანი აქლეშთა, სახეართა და სხ. выючное сѣдло, დაბად. 31—34; ქილ. 298.
პალატი (ლათინ.), ს. დარბაზი სასძლო, სამეფო სახლი დიდი და ვრცელი, палата; чертоги; зало; დარეჟ. 2—96; რუსულ. 764; სიბრ. 105.
პალაური, ს. სათუფევე, садокъ.
პალდუმი, ს. გორთ საბარკლე; საბ. ლ. шѣл, 6. სამუვე, лимка, რ. ქ. ლ.
პალეგარტი, ს. მაცრა, პოდირი, ვარმანდი, მონაზონთ წამოსასხამი, монашеская мантія, მარტ. 1—41.
პალექუთი, ს. ფოფხი, ხვეული ქადა; завитой едобеный хлѣбъ, საბ. ლ.; 6. ნაზუქი ან პლაკუტი.
პალვანდი, ს. ცხენთ ფეხთ სახლათი თასმა, დუშაუი; ремень, საბ. ლ.

პალო (ლათინ. palus), ს. მცირე მანამიწანედ დასრქობი დასაბმელად ხვსცანგთა; колъ, сѣнца.
პამპლავაქი, ს. მეციანრა, მარტებელი, сонкiй, кто бѣаъ разлнчiа носсе вмѣшншаваетъ, საბ. ლ.
პამპულა, ს. მასხარად ასაგებო კაცი, посмѣшнпде, კაცია 122; ერისთ. 2—25, 92.
პანაშვიდი (ბერძნ.). ს. ლოცვა მიცვალეულთა თვის, папшнда, სამ. სომხ. 353.
პანდუქსიონი (ბერძნ.) ს. ქარვასლა, კაპილიონი; მოგზაურთ სადგომი, постояный дворъ.
პანტა, ს. კვიჭიჭა, ტვის მსხალი, лѣсная, кшела группа, **პანტაფუტა**, **პანტაფუტატი**, მცენ. лохоная группа, ერის. ლ.; **პანტავაშლი**, ს. ვაშლია ერთგვარი, პაქრ. 1811; лѣсная группа, განმ. ვეფხ. თ. 868.
პანდური, **პადური**, **პანჩური**, ს. უკანდამ მუხლის კვრა, тодчокъ, тмчекъ колѣномъ, ანტ. 4—16; პანდურის ამოკვრა, дать кому тмчекъ ногою, პანდურის ცემით გაგდება, выгнать кого въ зашеи, ერისთ. 2—7. [უხილიც.
პანციონი (ფრანც.), ს. სასწავლებელი, пансионъ.
პანჭკალი, ს. წყალში ჩხუვა, ერისთ. 2—96, ისო-скается въ подѣ.
პაპა (ბერძნ.), ს. ბაბუა, მამის მამა; სვანეთში: მღვდელი; ძმდ; у Свановъ: жрецъ; ვეფხ. 595; ბუნ. კ. 259; მამა პაპანი, отцы и дѣды; პაპის პაპა, пра-дѣдъ, **პაპასკუდა**, ს. ბაბუსაგალა, ფჰუ, ბურ-ბუშელა, ბაბუსა წვერა, მცენ. одуванчикъ, рѣале: Тагахасим officinale; ბუნ. ლ.; черныи глѣдъ, ბუნების. ლ.; **პაპისევერა**, ს. მცენ. ქორიოცა, კვარაქუნნა, ცკვარჩელია, ტუტუტუცია, ძრიშა (раст.), ერისთ. ლ.; **პაპის პაპეული**, ზედ. მამა პაპეული, родной, **პაპისეული**, პაპეული, ზედ. პაპის ნაქონები, ძმდონსკიი, ძმდოს; ს. პაპის მამული, ძმ-дша, ქილ. 274.
პაპა (ბერძნ.), ს. რომის უპირატესი მამათათავარი, Папа, римскiй перносншочникъ.
პაპანება, **პაპანი**, ს. ხვარშაკი, უბოპი სიცხე, шой, жаръ; საბ. ლ.; ბუნ. ლ. **პაპანაქი**, -ქები, ს. იგივე პაპანება; ბუნ. კ. 187.
პაპირი (ლათ. papyrus), ეგვიპტური მცენარე, რომელისაც უშინავანსსა ქერუსა ხმარობდნენ მველნი საწერად ქაღალდის მაგიერ; папиръ (растение); бумага изъ этого растенiя.

პაპიროსი, ს. თამბაქო შესვეულს ქაღალდში მოსაწველ, папироса.

პაქარნი (რუსულ.), ს. ცეცხლის გამქრობი, пожарный.

პარაკად, ბერძნ. უნებურად, უნებლიეთ, невольни, წათა ცხოვ. 538; და პარაკად წარიყვენეს სვიმონ ვინმე და სხ. и шротить воды заставило мною шедшаго Симона, მარკ. 15—21.

პარაკელინი (ბერძნ.), ს. სავერებელი ლოცვა, मोлебень.

პარაკელიტონი (ბერძნ.), ს. წიგნი საგალობელთა: რვა ხმა; октоихъ.

პარასკევი, ს. მეექვსე დღე კვირიკისა, რომელა აფრადიცსა, пятница, წითელი პარასკევი. დიდი პარასკევი, великая пятница, პარასკევობით, წმ. პარასკევს დღეს, по пятницамъ.

პარაფსიტი, ს. საქმეველის ქურჭელი, საბ. ლ; ლევიტ. 7—14; ладанница, сосудъ для хранения ладана.

პარეგვალატი, ს. შესამოსელი, გამოსლ. 36—32; риза.

პარეზა (ვა), წ. მ. ჩუმად გავატარებ ან გავიტან; уносить, уносить украдкою; (ვიპარეზი, -რე), ჩუმად წაფალ, уходитъ украдкою, (ვიპარეზი, -რე), წ. თვ. ჩუმად მივალ, მივეპარებ, подкрадываться, подходить украдкою, გული მეპარებ, ე. ი. გული მიმიღის, ნ. გული, тверю сознание.

პარეზი, ს. კლდის ქვაბი, საღვური, нещера, განმ. ვეფს. თეიმ. 1488; მარკ. 1—342; пропастъ, ბეჭელი სოლომონ II იმერთა მეფისა; გრძელ-კუდ ბანჯგვლიან ძაღლი, пушистый хвостъ у собаки, საბ. ლ.

პარევა, სხ. ნოროვთო, პარეოთ, წმ. ნოროვენი, украдкою; (ვიპარევი, -რე), წ. მ. მოვიკპარავ ვისმე რასში, красть у кого что, (ვიპარევი, რე), წ. მ. ვკპურდობ, воронать, 2 ქართლ. 199; (ვიპარევი, -რე), წ. თვ. მივეპარებ, ქურდულად მივალ, подкрадываться.

პარი, ზედ. რიც. იხმარების რთულად, მაგალ. წინაპარი, первый, საბა ორბელ. იონა 3—2; I მეფეთ. 10—ნ; ახალს დაბეჭდილს დაბადებაში კწერია: წინასწარი.

პარიია, ს. ქურდი, воръ.

პარკი (სომხ.), ს. მცირე ცომარა ღაზლისა ან ცილოსი, мѣшечекы, -მწვანე ღობობისი, струкъ, семлинникъ бобовъ, гороха и т. н. პარკი ბამბისა, кокошь, кожушокъ въ которой лежитъ личинка хлопчатой бумаги; -ღობობისი, струкъ, საეჭყე პარკი, кожушекъ шелковичной гусеницы, кокона, куколка; запридка.

პაროფსიდი (ბერძნ.), ს. პინაკი, ზალია, სინი, дяждо, подиость, მაკ. 23—25, 26, სასაქმეველ, кадишница, რიცხვი. 7—14.

პარსევა, სხ. ბრძნე, (ვიპარსევი, -რე), წ. მ. ვკუყვენავ. -რე, მოვეკპარსევ თმას საშარბელით ბრძნე, (ვიპარსევი, -რე), წ. მ. თავს მოვიპარსევ, браться, პარსული, პარსული, браться.

პარტასტი, ს. უშუშავარი ვენახი, აბეჩხარი, запущенный виноградникъ, -შამული, нустонорожная земля, გოორგი მეფის სამ. 28; ბაქრ. 327.

პარტასტი, ს. სნების მსხმო, ფოლაქები, сыны, красныя илтиа, 3. ფ. ლ. პარტასტებიანი საოულე, крайнишыя лихорадка.

პარტეა-პურტი, ს. ხმურობა მფრინველთა, шумъ, трескъ мадонн птицъ, ზუნ კ. 25.

პარჭუევი, ს. წვრილმანი ბარგი, ручиомъ багажъ, ქილ. 664.

პასენაქი, ს. მეფის წინაშე მგლომი ხელგობიანი, მანდატური, წმინდათა ცხოვრება; ნახე მანდატური.

პასეტი, ნახე პასქა.

პასეუნგი, ს. მფრინვე. გრიქი, ზუნ. ლ.

პასტოფორიონი, ს. სახლი საცავი ქონებისა, сокровищница, იერემ. 35—4, ნ.

პასუსება (ვე), წ. მ. პასუსს ვაძლევ, მივეტებ სიტყვას, отиъчать, (ვეპასუსები, -რე), წ. თვ. პასუსნი მივეცემი, дать отиътъ, отиъчать, 2 ქართლ. 435.

პასუსი (სპარს.), ს. სიტყვისგება, მიგება, отъчуть, რა პასუსია, какъ это возможно; პასუსის გება, -მიგება (პასუსს ვუტებ, მივცემ), წ. მ. ვუპასუსებ, отиъчать, 2 ქართლ. 477; პასუსის მიმგები, -მიგებელი, -გამცემი, ს. მიმგებელი პასუსისა, отъчътчикъ, რუსულ. 528.

პასქა, **პასხა**, **პასეტი** (ებრ.), ს. ჩინებული დღესასწაული ურათა მოსახსენებლად გამოსლვისა მათისა ეგვიპტით; ან საუფლო დღესასწაული ქრისტეს აღდგომისა; пасха, ან გამომცხვარი პასექის პური, куличъ, პასექის კვირა, подѣля пасхи.

პასხალია (ბერძნ.), ს. დღე პასექისა ან გამორცხვა პასექის დამდგეის დღისა, донъ пасхи; пасхальное счисление.

პაცა, ზედ. პაცარა, კინი, მცირე, малый, небольшой, რუსულ. 356, 728; პაცა შევისვებთ, отдохнеть, не много.

პაცაკარანი (სომხ.), ს.?

პაცარა, ზედ. მცირე, მომცრო; -ს. ბოვეში, ყრმა; малый; небольшой; младенецъ, ребенокъ; -წმ. მცირე, ცოცა, мало, но много, პაცარა ხანს, на малое проми, პაცარა პური მატამე, დაქ მიქხე, на много поѣсти, პაცარა ღვინო დაძლევიტე, დაქ მიქხე, на много вина выпити, პაცარაობა, ს. სიმცირე, малость; младенчество; პაცარაობით, წ. წ. სიყმწვილით, съ малыхъ лѣтъ; პაცარევა, პაცარავევა (ვა), წ. მ. შევამცირებ; უმალიტ, уменьшати, (ვეპაცარეველები, -რე), წ. ვდ. შევამცირელები, დეკცინებლები, уменьшались, уменьшаться.

პაცარაძალი, ს. ქალი ახალ ნაქორწილევი, новобрачная.

პაციაზში (სომხ.), ს. ადგილის მოთვარი, ერისთავი, повода, 1 ქართლ. 57, 148.

პაციევა, **პაციება**, სხ. პროცენი, (ვა), წ. მ. გავაპაციოსნებ, პაცივს მივცემ, честновать, отдавать кому почете; რუსულ. 337; 2 ქართლ. 564; ქილ. 270; ვაპაციებ მიწას, удобряти землю, ზუნ. კ. 195; (ვა), წ. მ. მივეტევებ შეტოღებას, შევუნებ, прощать, извинять; სამ. ვანტ. 24, 267; 2 ქართლ. 527; (ვა), წ. მ. გამოვსოვო ვისთვისმე შენდობას, нипросити для кого прощенье, 2 ქართლ. 557; მარკ. 2—142; (ვიპაციევი, -რე), წ. ვ. პაციევი მომეცემის, почитаться,

მარტ. 2—142; (ვეპაკივები, -ვე) ზ. თვ შევენ-
ლობი, прощается (ища), სამ. ვახტ. 249; (შაპა-
კივებ, -ვე) ზ. მიჩ. შემინლობ; ან პაკივს მვემ;
процедишь меля; чувствуешь меня; სიბრ. 118;
მოურავ. 28, შაპაკივით, простите меня, извини-
те меня, **პაკივებინება** (ვიპაკივებინებ, -ნე),
ზ. მიჩ. ჩემს თხოვნით შენდას აძლევ; прощать
вследствие чьей либо просьбы, კაცია 29; (ვა),
შევენლობინებ, заставить простить. (ვეპაკივებინ-
ებები, -ნე), ზ. თვ. შევენლობ ვისმე რასმე, прощать
кому что, 2 ქართლ. 370.

პაკივი (სომხ.), ს. მართლ-სულთა, კეთილ სვინიდი-
სიანობა; ღირსება; ჩინებულება, სახელოვნება;
честь, честности, благородство души и чистая
совесть; достоинство; почесть, почтение, ува-
жение; ფსალ. 28—1; 8—5; 48—13, 21; 98—4;
რომეულ. 2—10; მღბ. მიწის სასუქი, удобрение,
ბუნ. კ. 209; პაკივს მოვითხოვ, извиниться; სა-
ქონლისა, пометь, навозъ, პაკივი წერილისა,
поля книги; ბაჟა, ამავე პაკივითა იკითხონ,
пусть подвергнутъ одинокому наказанию; სამ.
გორგი მეფე. 15; შექსწირავდით უფალსა დიდე-
ბასა და პაკივსა, воздайте Господу славу и честь;
ფსალ. 28—1; პაკივისდება (პაკივსა ვსდება). ზ. მ.
ვსცემ, почитать, чествовать; **პაკივის-ცემა**, სხ.
почтение; почести; (პაკივსა ვსცემ, -ვეც), ზ. მ.
პაკივს ვუყოფ, გავაპაკივსებ, почитать, чество-
вать, благодарить, პაკივ ეც მაშასა შენსა და დე-
დასა, почитай отца и мать; მატ. 18—20; პაკივი
გვცეს, они почитыи насъ, **პაკივსაცემელი**, **პა-
კივსადებელი**, ზედ. ღირსი პაკივისა, достойный
поулений, ქილ. 454, **პაკივცემული**, ზედ. поч-
тениый, **პაკივის მცემელი**, ს. почитатель,
პაკივის ყოფა (ვეუყოფ, ვუყავ), ზ. მ. პაკივსა
ვსცემ, почитать, **პაკივის პურობა** (პაკივს ვუპ-
ურობ, ვუყარ), ზ. მ. почитать, პაკივის მოყვარე,
ს. პაკივის მცემელი; 1 ქართლ. 413; ან დიდების
მოყვარე, პაკივის მეძიებელი, почитатель; често-
любивъ; პაკივის მოყვარება, ს. დიდების მოყვარე-
ბა, честолюбие.

პაკიმარი, ს. შეუკრავად ცუსალი, арестанты, **პა-
კიმარ ყოფა** (ვეყოფ, -ვეყავ), ზ. მ. დავატუსა-
ლებ, арестовать кого, **პაკიმრობა**, ს. ტუსალა-
ბა, арестъ, 1 ქართლ. 213; **პაკიმრება** (ვა), ზ. მ.
დავატუსალებ, арестовать.

პაკინატი, ს. ძველებური თეთრი, старинная моне-
та, გუჯ. 20.

პაკიობა, ს. გაპაკიოსნება, პაკივი, почесть, ува-
жение, და ვითარცა მზე სწორ პაკიობითა განუ-
ტეობდა ნათელსა, 1 ქართლ. 337, какъ солнце
раствляетъ свои лучи на все одинаковымъ ува-
жениемъ.

პაკიოსანი, **პაკიოსანი**, ზედ. ღირსი პაკივისა,
პაკივსადებელი; მართლ-სულთა, კეთილ-სვინიდი-
სიანი; ჩინებული, მოსაწონი, საუკეთესო; ძვირფასი;
почтениый; честный; славный, прекрасный;
драгоценный; პაკიოსანი კაცი, честный чело-
вѣкъ, პაკიოსანი სასახლე, прекрасный дворецъ,
რუსულ. 523; პაკიოსანი გვაში, почтениая особа,
პაკიოსანი ქვა, драгоценный камень, პაკიოსნად

შემკული, превосходно украшенный, ციმ. 34;
კარგი და პაკიოსანი; очень хорошо и прекрасно;
პაკიოსნური, честный, **პაკიოსნება**, **პა-
კიოსნება**, -სნობა, ს. მართლ-სულთა, კეთილ-
სვინიდი-სიანობა, პირიანობა, честность, 1 ქართლ.
324; რუსულ. 432; ქილ. 421; (ვაპაკიოსნებ, -ნე),
ზ. მ. პაკივცემულ ვეყოფ, პაკივს დავსდება; ძხ-
ლავთ კого честнымъ; отдавать кому честь, че-
ствовать; (ვეპაკიოსნობ, -ნე), ზ. უ. პაკიოსნად
მოვიტყვი, почитать честно, პაკიოსნობა ადგი-
ლისა, ციმ. 104, превосходство мѣста; გაცემა
პაკიოსნებისა, ვისრ. 71; торговать честью.

პაკიუება (ვეკ), ზ. მ. პაკიუს მივექნი, დავსჯი; მო-
ვიწვევ, მოვიხმობ, лишать чести, наказывать;
приглашать; взыскать, штрафовать; რუსულ. 795;
(ვი), ზ. მიჩ. მოვიწვევ, приглашать, (შაპაკიუებ,
-ვე), ზ. მიჩ. приглашаешь меня, **პაკიუი**, ს. პა-
კივის მისდა, უპაკიუება; დასჯა, გარდასდევინება;
ჭირი, განსაცდელი; სარგული; лишение чести; на-
казание; панастъ, нападкы рока, судьбы; снѣ-
стнѣ; ვეფს. 115, 150; 241, 296; 1330; გორ-
გი მ. სამ. 1; აღბ. 66; პაკიუი დაიდება რვეულით,
наказание полагается закономъ, ჩემი სიკვდილი
შენ ჩემად პაკიუად ნუ გგონია, ты по думай, что
смерть будетъ для меня наказаниемъ, ვეფს.
803, პაკიუობა, სხ. приглашение; (ვეკ), ზ. მ. მო-
ვიწვევ, სტუმრად, приглашать, звать въ гости.

პაკნეზი (სომხ.), ს. მიწის, სანჯარი დაფინებული
მიწისაგან ან აღიზიანებ გინა შესერი ძელთაგან;
валъ, земляная насыпь; батарея, оковы, на-
стѣны, остроги; 3 მეფე. 20—12; დან. 11—15;
იერემ. 33—4, იესე. 21—22.

პაკრანი, ს. სარგმელი, окно, მამთ ცხ.

პაკრეცი, ს. портретъ,
პაკრი (ლათინ.), ს. მღვდელი ფრანგთა, паптеръ,
პროვ. 109.

პაკრიარქი (ბერძნ.); ს. მამთ მთავარი, патриархъ,
პაკრიარქობა, ს. მამთ მთავრობა, патриарше-
ство, ბერძნ. სამ. 128.

პაკრივი (ლათინ.), ს. ერისთავთ ერისთავი, главнои
воевода, 2 ქართლ. 97.

პაკრიოცი (ფრანც.), ს. სამშობლო მამულის მო-
ყვარე, патриотъ.

პაკრონება (ვა), ზ. მ. მივსცემ სამკვიდროდ, საპა-
ტრონოდ; вводитъ во владѣние; признать кого
владѣтелемъ, царемъ; ვეფს. 175, 504; (ვაპა-
ტრონებ, -ნე), ზ. მიჩ. პაკრონად ვავისდი, ვავიპა-
ტონებ; признать надъ собою власть чью или
нокровителство, 1 ქართლ. 192, 2 ქართლ. 102;
(ვეპატრონებ, -ნე), ზ. თვ. ვიპურობ, ვეწლობ. ვეპ-
პატრონობ, владѣть, имѣть присмотръ; господ-
ствовать; 2 ქართლ. 117; რუსულ. 875.

პატრონი (ლათ. patronus), ს. მფარველი; მფლო-
ბელი; патронъ, покровитель, хозяинъ, госпо-
динъ; господарь, владѣтель, ვეფს. 153, 154, 397;
ქილ. 432; აღბ. 42; გუჯ. 23; ფმისა და მამულის
პატრონი, помѣщикъ, სახლის პატრონი, хозяинъ
дома, მკვდრის პატრონი, საბ. ბერძნ. 135; წა-
ჯაიშიძე родственникъ покойника, душеприка-
щикъ.

პატრონობა, ს. მფარველობა, მზრუნველობა; მოვლა; ფლობა, მთავრობა; покровительство; уходъ за, примотръ; владычество, господство, вла́дѣніе; ვეფხ. 160, 162; გორგ. 259; სომხ. სმ. 1, 251; (33). ვკმფარველობ, ვკმზრუნველობ; მოვუვლო; ვკვლობ, ვუფლებ, покровительствовать; имѣть примотръ; владѣть, господствовать; ვეფხ. 167; რუსულ. 916.

პატრონ-უმანი, ს. ბატონი და უმა, господинъ и крѣпостной, господинъ и подданный; ვეფხ. 75;

პატრონუმობა, ს. ბატონუმობა, крѣпостная зависимость отъ господъ.

პატრუქი (სომ.), ს. ფილთა, შეგვრესილი ბამბა სანთელთა შორის ჩატანებული ან ზაფხაკთა შინა ჩატებული ასანთებად; фитиль, свѣтильникъ, მაც. 12—20; **პატრუქი მუწუვისა**, ე. ი. მუწუკთა შორის მოგროვებული და გამაგრებული მანკი, რომელიც ამწიფების დროს გამოვარდების; затвердѣлый гной въ равахъ, заводока.

პატრუცაკი, ს. მიწერილობა მეფისაგან მეფესთან, перенеска царей, 1 ქართლ. 120; ს. წერილი.

პატრუჭაკი (სომხ.), ს. საკლავი ცხვარი ან თხა, овца на убой, დან. 14—31, 32.

პაქსიმადი (ბერძნ.), ს. ორცხოზილა პური, сухарь, ანდრ. 14, 44.

პაღვი, ს. ღიღი მუცელი, пузо, пузище, **პაღვიანი**, ზედ მუცლიანი, დიდ-მუცელა, пузатый.

პაღული, ს. კილოზანივი, ларь.

პაღური, ს. ცხოვ. крабъ (ракъ).

პაღური, ნ. პანღური.

პაშცა, ს. ერთი ქრთილის მარცვლის წონა, гранъ (мѣра), ფიზიკ. 36, პაშცა ხანი, ე. ი. ცოცა ხანი, не много времени, ვეფხ. 417, რუსულ. 557.

პაშცი, ს. ხორბლის საკმაზავი ცხრილი, рѣшето.

პაჩი, ს. მღბ. კოცნა, поцѣлуй, ერისთ. 2—152; ანკონ. 4—57.

პაჭა, **პაჭაჭა**, **პაჭაჭინა**, **პაჭაჭინტელა**, ზედ ფრიად მცირე, малый, крошка, ჩონგ. 145.

პაჭია, **პაჭიკელა**, **პაჭუბა**, ს. მატაკვეცა, პატარა გოგო ან ბიჭი, дѣвчонокъ, мальчишка.

პაჭანავი, ს. საკოჭური პიჭისა, საბ. ლ. стряпки.

პაჭანავი, ს. Печенѣжъ, 1 ქართლ. 48.

პაჭენისი, ს. გარდანაწერი, პირი წერილისა; копія, списокъ.

პაჭიჭი, ნ. პიჭი.

პაჭუბა, ს. ცხვირ ბრტყელი და მოკლე, курносый.

პანცა, ს. მანკი, წლის გამოსაღები ერთის თემისა გარდაკვეთთ, годовой оброкъ съ какой либо провинціи.

პედანცი, недантъ, თავხელი. [теринаршій врачъ.

პეიტარი (არაბ.), ს. ბეითალი, ცხენის მკურნალი, ветривѣдъ, ს. ერთი მუჭა რამ, горсть чего, ქიმია. 268; ნ. პეუტი.

პეტაგონი (ბერძნ.), ს. ზღვა; море, საბ. ლ.

პეტელა, ს. იგივე პეტაგონი, ზღვა, морѣ, მარც. 1—84, 125; წყობ. 73.

პეტლა (ლათინ. pelta), ს. მოამცრო ფარი, небольшой щитъ, საბ. ლ.

პენტეკოსტი (ბერძნ.), ს. მარცვილია, მეგრგასე დღე. пинтисятинда, საბ. ლ.

პენცელა, ს. ხელოსანი მკენცავი ზამშისა, შაცელი-სა; кто вѣнцаетъ вату, шерсть.

პენტვა, **პენტა** (33), ზ. მ. ვკსწეწ ზამშას ან მაცელს ჯონის ცემით, вѣнцать вату и т. п. (ვიპენტები, -ცე); ზ. ვ. გავიწეწები, вѣнцваться.

პენტია (ფრანც.), ს. ულუფა ნამსახურობისა, пенсия.

პეჟო, **პეჟური**, ს. წყალთ პერეული, пѣна (о водѣ), საბ. ლ.

პეპელა, ს. მწერი დიდროვან ფრთებიან და ქრელი, бѣбочка. [8—9.

პეპელი, ს. ოქროს ფიცარი, золотая доска, ლევიც.

პეპელვა (ვკპელავ, -ლე; ვიპელები, -ლე), ზ. უ. მფრინველთათვის: აღვირვეი, ვესუაობ; (о птицахъ): топтать, совокушаться.

პეპლი, **პეპნი**, ს. პირზე ქორფლი, ფერის ქამელა, веснушка, ვ. ფ. ლ.

პერანგი (სპარს.), ს. კვართი, შიგნიდან საცმელი სა- მოსელი ტანისა, рубашка, **პერანგის ამხანავი**, подштанники, ვეფხ. 120, 1249; **პერანგი ტრაპეზისა**, рачица престоляная, **პერანგოსანი**, ზედ. პერანგისანი, одѣтый въ рубашку, ვეფხ. 1349.

პერეული, ზედ. ქაფიანი, пѣшпный, ციმ. 113; ან თვით ქაფი, пѣна, რუსულ. 202.

პერექელი, ს. დიდი დაფარა, травоздухъ, покровъ св. сосудовъ.

პერი, ს. ქაფი, пѣна, ნაქიშ, -ზღვისა, пѣна морская.

პერიოდი, ს. მოქცევი რამდონთამე წელთა; რიცკო- რულად: ერთი ან რაოდენიმე წინა-დადებანი ურთი- ერთის მოკიდებულნი და სრულის ჰაზრის მექონნი, периодъ.

პერიკემბი (ბერძნ.), ს. ხამლი, ჩემქემბი, сапоги, დან. 3—21.

პერიპატოელი (ბერძნ.), ს. ბერძნულად მოარული, ვინაიდან არისტოტელმა შემოიღო სწავლა მოწაფეთა სიარულითა სასწავლებელსა შინა, ამაღ შედგომილნი მისნი იწოდებოდნენ პერიპატოელად, შავთ. 53, перипатетикъ, послѣдователи Аристотеля, ხოლო სასწავლებელსა მათსა ეწოდებოდა პერიპატოელი, перипатетическая школа, კავშ. 18.

პერიპფრაზი (ბერძნ.) ს. გარდათქმითი განმარტება ლექსთა, перифразисъ.

პერო, ს. ქაფი, пѣна, ქილ. 171; **პეროვანი**, ზედ. ქაფიანი, пѣшпный, **პეროვნება** (33), სამღვთო წერილში: ვკპეროი, ვ პირი, კპეროიხ, უსრ. ვკპეროიდი, მარც. 9—18, 20); ქაფს გამოვუშვებ პირილამ, ქაფი მომღის, неускаты пѣну, **პერული**, ს. პერი, დორბლი ქაფივით, пѣна, რუსულ. 467.

პერპერა, სპარსულია, ს. ოქროს ფული, золотая монета, ვეფხ. 1431; ქილ. 512.

პირხმელი, ს. პირზედ გამდარი, худой.

პეტავი, ს. ერთგვარი თევზის ბადე, рыболовная сѣтъ, საბ. ლ. ბაქრ. 330.

პეტავი, ს. ნახე სპეტაკი, რუსულ. 984.

პეტაღო, **პიტაღო** (ბერძნ.), ს. მეცალით ფურცელი, ფილჯილა, ან საქქდარი, металлическій листъ, ან ფორცალი, фольга; გამოსლ. 28—36; ბუნ. ლ.; -ქლდე, ე. ი. სალი, ფიქალი; каменная гора.

პეტი ან სპეტი, ნ. ქირსანი, бѣлѣза (краска).

პეტი, ს. მფრინველია, птица, ბუნ. ლ.
პეტალოდი, ს. დასკლოვნებული ყრმათა სწავლაში, педагог.
პეტალოლია, ს. სწავლის სწავლა, педагогია.
პეტრანოლი, ნ. ეპიტრაქილი; მრავ. 20.
პეტრეტიკონი, ს. ეტრატი, თხის-ცეცხვს ქაღალდი, пергаментъ, ვისრ. 135.
პეშვი, ს. ორი ხელი მოშუჭვილი, ბლუჭი, пригоршня.
პეწი, -**წიანი**, ს. გამოკანკლული, чопорный.
პეირიანი, ს. თავგებარა ან კვესი, кварцъ; кремеш, ბუნ. ლ.
პიდალო (ბერძნ.), ს. აფთონი, ციმონი, ნაფის სამართი საქე, пуль.
პიღინი, ს. სამწერო ბელი, штеръ.
პითიკა (ბერძნ.), ს. ჰასაკ მცირე კაცი ან მაიმუნი, карликъ; обезьяна; შ მეფეთ. 10—22.
პითონი (ბერძნ.), ს. მისანი ედაკაცი, ქერუში კერძთა, шюа, жрица, საქმ. მოც. 16—16; სული პითონი, духъ прорицательный, гадательный, საქმ. 16—16.
პიღენძი, ნ. **პიღენძი**; **პიღო**, ნ. **პიღო**.
პიღოლი, ნ. პირპირ, **პიღოწება**, ნ. **პიღოწება**.
პიღოპილი, ს. სოკოა, груздь, ნ. რ. ლ.
პიღოპილი (სპარს.), ს. მგორავლა, перецъ.
პიღოწი, ნ. ბიღოწი, ვისრ. 71; **პიღოწება**, ნ. ბიღოწება; **ბიღოწობა**, ნ. ბიღოწობა.
პინა, **პინაგი** (ბერძნ.), ს. ღიღი თევზი სისა, блюдо деревянное, გამოსლ. 25 — 29; მატ. 26 — 23; რიცხვ. 4—8.
პინასი, ს. ზუმილი, морское перо, пернатка (რაკოვინა), ბუნ. ლ.; კარაკატიცა, ერისთ. ლ.
პინაჟი (ბერძნ.), ს. ზანდუკი, სარჩევი წიგნისა, оглавление книги.
პინჩვი, ს. ნესტო, ცხვირის სწრელი, поздрн.
პიპო, ს. ბუზია ძლიერ მკებნარი, муха кусачка, ბუნ. ლ.; кроводязъ дождевой, ერისთ. ლ.
პირად, ნ. ზეპირად ან პირისპირ; ივუთი, словесно; ლიჩო; **პირადი**, ზედ. ფერად ფერადი, მრავალნარი, многообразный, разнообразный, ფსალმ. 44—10; შავთ. 76; ერთპირადი რიცხვი, ე. ი. ჯამი, ჯუმლა, сумма, დანთო, **პირად პირადად**, ნ. მ. **პირადად**, -განშეგნებული, разукрашенный, შავთ. 76; პირად პირადთა მწერალთაგან, отъ различныхъ писателей; **პირად პირადობა**, ს. ფერად ფერადობა, разнообразие, -შენობისა, разнообразие створенія, ციმოთ. 21; -სამკაულისა, разнообразие въ украшенияхъ, ციმოთ. 172; **პირადობა**, ს. პირზედ დგობა, постоянство въ словѣ; ლიჩობა, რ. ქ. ლ.
პირ-ადამასი, ს. მჭრელი, острый, **პირ-ადამასობა**; ს. მჭრელობა, острота.
პირამიდა (ბერძნ.), ს. გოლოლი სამკუთხედ ან ოთხკუთხედ ქვითკირით ნაგები, ძირს ფართო და თავს შევიწროებული, пирамида.
პირატი, ზედ. იმარებთს უაღრესობითად: უპირატესი, первѣншій, первоествующій, უპირატესი მღვდელთ-შთავარი, первоосвятитель, **პირატება** (ვა), ნ. მ. პირველს ხარისხს ვაძლევ, данать преимуществу.

мущество, **პირატობა** (გვ), ნ. უ. უპირველესობა, первенствовать, (ვეპირატები, -ცე), ნ. თვ. უფროსობ ვის ზედმე, имѣть преимущество передъ кѣмъ.
პირ-აღებოთ, ნ. პირასმით, პირდაღებოთ, разнучь ротъ; **პირაღებული**, осмѣянный; **პირადაღებული**, -მაკალ. თემთაგან პირად აღებული, пеночулярный, სიბრ. 88; -წყევლა, громко проклинать кого, ქალ. 126.
პირ-აღმა, **პირ-აღმართ**, ნ. პირზეთ, წინა-აღმდეგი ამისი პირქვე, лицомъ вверхъ; პირაღმა დავცა, ужалъ на спину, т. е. лицомъ вверхъ; 1 ქართლ. 354, 382.
პირ-აღმართი, ნ. იკივე პირაღმა; **პირაღმართი**, ს. -ქნელი ასავალი შთაზედ, крутой поскодъ на гору.
პირ-აქეთ, ნ. ამხარეს, წინა აღმდეგი ამისი პირიქით, по еку сторону, **პირ აქათი**, ზედ. აქეთი მხარე, по еку стороннй, გუჯ. 9.
პირ-აშემუელი, ზედ. პირ დაღრენილი, პირ დაღებული, разнучьши ротъ, пасть.
პირ-ზადი, ს. თხელი ნაქსოვი პირზედ ჩამოსაფარებელი ქალთა, вуаль, покрывало, ერისთ. 196.
პირ-ზამზა, ს. მცენ. царскій скипетръ, медучъжье ухо, ბუნ. ლ.
პირ-ზენდა, ს. მცენარეა; бодрецъ раст. პ. ფ. ლ.; черпоголовникъ, ერისთ. ლ.
პირ-ზენდი, ზედ. პირშავი, დამნაშავე, вишновшй, шиповатый, ვეფს. 1239.
პირ-ზეტაყი, ზედ. პირზედ გაბერილი, дутникъ, надутый.
პირ-გამეზებუელი, ზედ. პირდაღრენილი, ვეფს. 517; разнучьши пасть.
პირ-გამქუშავი, ზედ. მრისხანე ხასის მექონი, зѣтрское, злое лице.
პირ-გაუთავებელი, ზედ. პირობის არ გამტანი, нарушающій слово, памѣтчивый.
პირ-დადგობა, ს. **პირ-წაყენება**, очнал ставка, ბერძნ. 309.
პირ და პირ, ნ. პირის პირ; პირად; ლიჩო, словесно; противъ, насупротивъ; ერისთ. 195; ბუნ. კ. 10, 189; **პირ-დაპირება** (ვე), ნ. მ. პირ და პირ დავუღებ, противуоставлять, (ვეპირდაპირღებ, -ღი), პირდაპირ დავუღებ, წინა-აღმდეგები, противуустоятъ, **პირდაპირობა**, ს. განრეშვომობა, პირის პირ-მდგომარება, противуоложность, (პირ-პირდაპირღები, -ღი), ნ. მიჩ. წინა აღმდეგი, მომიზღებ, ты возстаешь противу мени.
პირ-დასწავლა (პირ დავისწავლი), ნ. მ. ზეპირად დავისწავლი, გავიწვირებ. вытвердить, выучить панзуетъ, ვისრ.
პირ-დაუზანელი, ზედ. უწმინდური, ბინძური, перьяхъ, мохрякъ.
პირ-დაუთოფელი, ზედ. შეუხეზღებელი, პრალ დაუღებელი; пенюлежачій обившению.
პირ-დაქცეული, ს. სრული, სენი სორცთ მმოვარი, ракъ внутреннй (болѣзнь), სიბრძ. 98.
პირ-დაღებული, ზედ. პირღრენი, разнучьши ротъ.
პირ-დაღრენილი, ს. გამოშტეტებული, ჩერჩევა, разнучь.

ლუქანი გავლენ, въ лицевой части караванса-
рал и открылъ лавку, ზღულის პირსა, у края
ограды, ქილ. 692; ქალაქის პირსა ვსდგით მუ
стояли у окраины города, დარეჯ. 2—96; სამ-
ორის პირი, начало зимы, მარნევის პირი, ან პირ
მარნევა, სრონ. ბროს. 28; 1 ქართლ. 248; ერისთ.
203; вачало поста, ოპირად დაუქრდა ჯარი, онъ
поставилъ ему войско въ два ряда; აიგსენ
აღაუთია პირთამდის, обогатилъся добычею по
горю; 2 ქართლ. 263; ციხის კარი პირთამდინ მი-
წით აქმსოთ, отверстие крѣпостной двери было
наполнено землею, 2 ქართლ. 412; ერთი პირი
ძილი წუალსაც მოუვა, въ очередь и рѣка засы-
нается; ანტ. 4—14; ერთი პირი მუშაობა, работа
на одинъ приѣздъ; ერთი პირი ცხვარი, одно
стадо овецъ, პირზედ შეიღი ცხვარი, со стада
семь овецъ, დაც. 58; მოქმედი პირი, дѣйстви-
щее лице; რუსულ. 442; პირზედ დაუდგრომელი,
неустойчивый въ своемъ словѣ, მტკიცე პირი,
честное слово, 2 ქართლ. 110; პირს ვაძლევ ან
მივსცემ, дать слово, обѣщать, ჩემი პირი პირია,
ერისთ. 79, давное мною слово неизмѣнно; ვინც
დავტოლოთ იმისი პირი და პასუხი ჩვენვართ, кто
ставеть оное оснаривать у тебя, тому мы бу-
демъ отвѣчать; გუჯ. 23, პირი ზავისა, условіе
мира, 1 ქართლ. 207, პირი წერილისა, копія, ნუს-
ხის პირი, копія съ копіи; პირი ღვთისა, неруко-
творенный образъ Спасителя, ცეცხლა პირს-
ჯღობა, сидѣть передъ огнемъ, შესს პირშიაც
ნუ ჩავვარდე, чтобы ты не подыалъ меня на зубки,
რა სასუსებო პირია, ე. ი. პირით რა სათქმელი,
стоитъ ли объ этомъ говорить, ვეფხ. 925;
წუალმა ჩხირი პირზედ მოიდგო, რქა вскинула
но перхъ щенку, დააპირეს ესე პირი, ვეფხ. 135;
ე. ი პირობა დაღეს, даи другъ другу обѣщаніе;
პირში ვუუერებს, смотрѣть кому въ лице, заи-
скашнать.

პირველი სანახობითი, მაგალითად სიტყვა, корень
слова.

პირიანად, ზმ. რიგიანად, პაციოსნად, порядочно,
პირიანად სუიღვა, сходно, выгодно кунить,
ვისრ. 45.

პირიანი, ზედ. პირიანი, მტკიცე თავის ნათქვამ-
ზედ, ბინიანი; ვერყი, постоянный; устойчивый,
твердый въ своемъ словѣ, ვეფხ. 1089; მაგრამ
ჩემი წუევა და გინება არა პირიანია, ვისრ. 175;
проклинать и поносить меня не основательно;
პირიანი კაცი, честный человекъ, პირიანი შური,
неизмѣнная зависть, ვისრ. 175; **პირიანობა**,
ს. მტკიცე დგომა თავის ნათქვამზედ, ვერწი-
ნობა, постоянство, устойчивость, твердость въ дан-
номъ словѣ.

პირის-ამღებო, ს. მოქმედი ამბისა, кто рассказы-
ваетъ что, ქილ. 18.

პირის აშემა, სს. პირის დაღება, разинуть ротъ.

პირის ახსნა, სს. პირის დაღება, раскрыть ротъ.

პირის ბრუნება (პირს ვუბრუნებს, -ბრუნე), ზ. მ.
პირს ვუცვლი მაკალ. ცანისამოსს, вывернуть,
вавр. платье, პირ-ბრუნებული კაბა, выворочен-
ное платье.

პირის გამოწუმობა (პირს გამოვუწუმ, -წუმე), ზ. მ.
გავლენ, точить, востритъ.

პირის გასასხნელი, ს. ზიარების შემდგომ: პირის
გამოსასველებელი მიზლი; ან საჩუქარი პატარალისა,
როდესაც თავის ქმარს პირველს სიტყვა გასცემს;
плата за питье вина съ подою послѣ прии-
тїя Св. Таинства; подарокъ тещи, когда пово-
брачная первый разъ поведеть разговоръ съ
мужемъ, გაზეთი კავკ. 1854 წლ. № 98.

პირის გასველება (პირს გავისვილებ, -ლე), ზ. მ.
ვიკემებს, გემოთი ვხსავ, отвѣдать; промочити
горло.

პირის გახსნა (პირს გაიხსნა), ზ. მ. ვიკემებს, გე-
მოთი ვხსავ; გაიხსნილებ; отвѣдать; разгов-
ливаться.

პირის დასაყოფი, ზედ. გასამტყუენებელი, обли-
чительный.

პირის დაღება (პირს დავღებ, -ღებ), პირის დაღენა
პირს დავღრენ, ზ. მ. პირს გავღებ, დავღრენ, რა-
зинуть ротъ.

პირის დაუთფა (პირს დაუთფოვ, -უფე), ზ. მ. პირს
შეუუკრავ, დაეჩუმებს, გავამტყუენებს; зажать кому
ротъ, уличить.

პირის თავი, ს. სამეფო გამოსალეღი ცხვირის ან
ლორის ჯოგებზედ, სხედ ერთი; податъ съ стада
барановъ, свищей, დაც. 5, 80; გუჯ. 17, 33.

პირის თხოვა (პირს ვითხოვ, -ვე), ზ. მ. პირობას
გამოვართმევ, взять съ кого честное слово.

პირის შეღვინე, ს. მერიქული, ღვინის მწვე, მეტაშ-
ნივე; დაც. 106, вивочерный, краивый.

პირის მწვედი, ს. ღვინის მიმართვედი შეფისა, виво-
черный, подающийъ царю вино.

პირის მიქცევა (მოვაქცევ, -ქცე), ზ. მ. გარემო ვაქ-
ცევ პირსა, გავრღებ, отвратить отъ кого взоръ,
საქმ. 27—15.

პირის-მოსართავი, ს. გარდასახალი სასიძოსაგან
პატარალის მორთვისთვის, плата, взимаемая съ
жениха за уборъ головы его пеньгты въ депъ
свадебны; გაზ. კავკ. 1854, № 98.

პირის-პირი, ზმ. პირდაპირ, პირად; წინა აღდგომად,
განრემზომად; გამოსლ. 33—11, ისაი. 17—13;
лицемъ къ лицу, лично; вротнвъ; ვეფხ. 479;
პირისპირ გეტყვი, я прямо скажу вамъ, 2 სჯუ-
ლი 5—3; პირისპირ ლაპარაკი, лично говорить
съ кѣмъ, ქილ. 290; თუ პირის პირ შევინოს,
если кто кого въ лице обругаетъ, სმ. ვანტ.
259; პირისპირ ბრძოლა, поединокъ, 2 ქართლ.
476; პირისპირ აღვსება სარწმულისა, вполннть
кувшинъ доверху.

პირისპირება (ვუპირისპირებს, -რებს), ზ. უ. წინა
აღველები; პირის პირ ვუძღვომარებს; противу-
стоять, протвнвиться; лежать, находиться ва-
противнвъ; რუსულ. 379; (ვუპირისპირებს, -რებს) ზ. თვ.
პირ და პირ ვარ; წინა აღველები; лежать вапро-
тивнвъ; вротнвнвъ; რუსულ. 475.

პირის პირობა, ს. პირდაპირობა, противуполож-
ность; პირის პირობით ომი შეუძლებელია, ввоз-
можно съ нимъ лично сразнться.

პირის სანახავი, ს. საჩუქარი საქმროსაგან როდესაც
საც სასძლო ქალი პირბადეს აიხდის; подарокъ

женна, когда невеста въ первый разъ спл-
 масть съ лица покрывало.
პირის-სახე, ს. ნაკვთი პირისა, лице, окладъ лица.
პირის-საფერი, ზედ. შესაფერი, прилчный, ან
 სათნებელი, лстительный, ქლ. 482.
პირის სახსნელი, ს. პირის გასახსნელი, საქმელი,
 пища, ქლ. 362.
პირის ცვივილი, ს. ავადობა პირისა, молочница
 (болъзнь).
პირის ფარეში, ს. შინაური მოსამსახურე, უფრო
 ცანთ ჩამაცმეველი, камердинеръ.
პირისფერი, ს. тлесный цвтъ, блаженный.
პირისფერობა (პირს ვუფერები, -რე), ზ. თვ. პირ-
 ემოთნებ, лстить.
პირისღრენა (ვღრენ, -რინე), ზ. მ. პირს ღაფაღებ,
 разнуть ротъ; оскалить зубы.
პირისჩვენება (პირს ვუჩვენებ, -ნე), ზ. მ. წავაქე-
 ზებ, გავაზღვინებ, давать потачку, поблажку;
 ქლ. 636.
პირის წამალი, ზარბაზნის ან თოფის ფალიაზედ
 მოსაყრელი წამალი, порохъ для затравки.
პირის წყალი, ს. სეინილისი ან ნამუსი, соевъ,
 стыдъ, честь; ვისრ. 44, პირის წყალი გაშროშია,
 онъ потерялъ совѣсть, კაცია 42.
პირის ხსნა (პირს ვიხსნი, ვიხსნე), ზ. მ. პირს გავა-
 ლებ; განიხსნოლებ, расширять ротъ; разговѣтсѣл.
პირი ღრენია, ს. პირ-ღრენია; პირი ღუთისა, ნ.
 პირი.
პირიქით, ზ. მ. იქითენი, იქითი მხრისა; მის გარდა;
 по ту сторону; сверхъ того; პირ იქით სვიღვა,
 ნ. პირი; პირ იქით ვაღაყრა, иеребросить, პირი
 იქითი, ზედ. იქითი მხრისანი, მაგალ. ლეკნი, по ту
 сторонній, 2 ქართლ. 401; გუჯ. 9.
პირ მარხვა, ნ. პირი, 1 ქართლ. 248; სრ. ბროს.
 29; ერისთ. 203.
პირ კეთილი, ზედ. მშვენიერი პირის სახით, крас-
 ный лицомъ.
პირმედგარი, ზედ. მრისხანე, ярый, პირმედგრობა,
 ს. მრისხაობა, ярость, ვისრ. 159.
პირ-მეფეველი, -ცუვი, ზედ. სიტყვეერი, მოსიტ-
 ყვი, словесное животное, ვეფხ. 995, 1 ქართლ.
 281.
პირმეცი, **პირმოვარე**, ს. მფესავით ან მოვარესავით
 მშვენიერი, лучезарный, ვეფხ. 44; ღარეჯ. 83;
 რუსულ. 71; სობრ. 32; красавецъ, -вица, პირ-
 მოვარე უფრო იხმარების ქალთათვის.
პირმკვანძი სიტყვა, რუბოე სლოი, ვეფხ. 1402.
პირმოთენე, ზედ. მტრელი, მფერებელი; თვალღებო-
 თი, მიფერებოთი; лстивый; пристрастный; **პირ-
 მოთენობა**, ს. ცრელობა; მიფერება; თვალღება;
 прелесть; пристрастие; ჩონგ. 28.
პირ-მოცეხილი, მაგალ. ქოთანნი, კაცია 9, горшокъ
 съ разбитымъ горломъ.
პირ მოხეული, მაგალ. ცრაბახობა, безстыдный.
პირ-მსუქანი, ზედ. პირ-სავსე, სრული პირზედ, пол-
 нощий.
პირმფერებელი, ზედ. პირმოთენე, лстецъ.
პირმქისე, ზედ. გულ ნაკლული, недоволенный, რუ-
 სულ. 413.
პირმჭრალი, ზედ. ვისაც პირში სიმყარაღე ჰქდის;

ავება, ბორბოს მოუბარი, нежующий поющимъ
 ротъ; злоязычный.
პირმშვენიერი, ზედ. ღამაზი პირითა, красивый ли-
 цемъ, ვალაფ. 6—12; **პირმშვენიერება**, ს. სიმ-
 შვენიერე პირის სხისა, красота лица.
პირმშო, ზედ. პირველ-შობილი; უღრესი, უპირა-
 ცესი სხვათა; первородный; старший; პირმშო ბე,
 ე. ი. უფლის წული, старший сынъ; ვისრ. 3; მაფ.
 1—25; ფსალ. 84—27; **პირმშობება**, ს. უფრო-
 სობა, первородство.
პირ-მზიარული, ზედ. неседождий.
პირ-ნათელი, ზედ. უმანკო, правый, невинный.
პირნაფუავილარი, ზედ. პირეფავილანი, рибой.
პირ-ნაში, ზედ. აფუვალდი, ცული სახისა, уродъ, не-
 красивый, ვეფხ. 1237.
პირობა, ს. სიტყვის დასკვნა, შეკრულობა წერილით
 ან ზეპირ; слово, обѣщаніе; условіе; პირობა
 მისცა, онъ далъ слово, პირობის წიგნი, контрактъ,
 договоръ, условіе письменное. პირობის დაღება,
 условиться, **პირობა**, ს. ღაპირება, მოწადინება,
 намъреніе. პირველ-გაქრისა პირობა, ე. ი. პირ-
 ველად გარეთ გავრლომის დაპირება, по первыхъ;
 намъреніе удалиться, ვეფხ. 387; (ვაპირობ, -რე),
 ზ. მ. ვაპირებ, განვიზარანავ, მოვიწადინებ, намъ-
 реваться, имѣть въ виду, მაპირობ წახლენას, ты
 хочешь меня погубить; (ვუპირობ, -ბდი), ზ. უ.
 ვუწინამძღვრებ, предвидѣтельствоватъ, გამოსლ.
 15—20; **პირობიანი**, **პირიანი**, ზედ. პირობის
 გამოთვებელი, честный, твердый въ своемъ сло-
 вѣ, პირობით, ზ. მ. დაპირებით, съ условіемъ; **პი-
 რობითი**, ზედ. სათუო, პირობის დამნიშნველი,
 условный, ან პიროვანი, личный, წულობილ. 27.
პიროვანი, ს. პირობითი, личный, -ზმნა, личный
 взглядъ, ნაცვალ-სახელი, личное мѣстоименіе.
პირპირ, ზ. მ. სავსე კიდურებამდე, полно, до верху,
 თოში პირპირ მოაქვს წყალსა, рѣка несетъ на
 поверхности своей льдину; **პირპირი**, ზედ. სავსე,
 полный.
პირსავსე, ზედ. თვამოყრილი, полный, ვეფხ. 1552.
პირსაფერებელი, ზედ. პირმოთენე, лстивый, ქლ.
 436.
პირსაცობი, ს. პირის დასაცობი, пробка, затичка.
პირსახოცი, ს. მანდილი პირის შესაწმენდი, посто-
 тенце.
პირსდაღვამა, ს. მ. очная ставка, ბერძნ. სამ. 339;
 (პირს დაფუღებე, -ღებე), ზ. უ. პირში წაფუღებე,
 свидѣтельствовать глазъ на глазъ для улики.
პირსთქუმა (პირში ვეფევი), ზ. უ. პირ და პირ ვეც-
 ყვი, ვამხილებ, говорить кому въ лице; ქლ.
 186.
პირს მიღვამა (პირს მიფუღებე, -ღებე), ზ. უ. პირში
 წაფუღებე, стать къ кому лицомъ къ лицу;
 2 ქართლ. 165.
პირს მოღვამა (პირს მოფუღებე; -ღებე), ზ. მ. აფავ-
 სებ, напоилить.
პირსწორი, მაგალ. კაცი, ს. კაცი პირში მთქმელი,
 человекъ открытый, прямой, **პირსწორედ**,
 ზ. მ. პირში თქმით, откровенно, прямо, ქლ. 568.
პირუბანელი, ს. პირდაუბანელი, неумывака.
პირუთნებელი, -ველი, -უთნეული, ზედ. უთვალ-

ღებო, თვალუხვავი, მიუფერებელი, безпристрастный, პირ-უთხვევლობა, -ნებულობა, ს. თვალ-უხვავობა, безпристрастие.

პირუცულმა, ზვ. პირგაღაბრუნებით; პირ-უკან; наизнанку, наизворотъ, ანტ. 4 — 32; რუსულ. 714.

პირუცევი, მცენ?

პირუცევი, ს. უნო ცხოველი მხეცი ან სვასტანგი, безсловесное животное, скотъ, скотина; პირ-უცეული საქმე, ზედ. ვიწროსი поступокъ, ქილ. 560.

პირ-ფარო, ზედ. პირპრცეფი, პირმოგანიერო; პირ-ლილი, მაგალ. ქოთან; плоской; широкогор-ный (кувшинъ и т. п.).

პირ-ფერობა, ს. პირმოთნობა, лассть.

პირ-ქარი, ს. წინა აღმდეგი ქარი, противный вѣ-теръ.

პირ-ქარცი, ზედ. ფერწასული, ფერმკრთალი, ჩაფი-თრებული, блѣдный.

პირ-ქვე, ზვ. პირღამსობით, დაცემით, на шницъ, ни-комъ; ფიზიკ. 37; რუსულ. 875; პირქვე დავეცემი, იაფი на шницъ, ციმ. 144; პირქვე დავამსობ, იო-ვანტი на шницъ, პირქვე მუწუცი, ანოსტემა, ე. ი. შიგნიდამ მუწუცი.

პირქვეცა, ს. ნელი ქარქვეცა, ბურბურა, дурнона-хушникъ. ბუნ. ლ.

პირქუსი, ზედ. თაბირ ჩამოყრილი, მწყურალი, упрямый, суровый, პირქუსად პასუსი უგო, онъ отри-чалъ ему сурово, ვეფხ. 1153.

პირქუსი, ს. სალოცავი ფშავთა, божество Пша-вовъ.

პირ-ღია, ზედ. დახურავი, незакрытый, სამ. ვახტ. 256.

პირ-ღნიოში, ზედ. ავბირი, ავეზა, злоязычный.

პირღორი, ს. გოდორი, მამთ ცხ. 8, 93; კუთხი.

პირ-ღრენია, ს. ცეცო, გამოშტერებული, სეცი, ვი-ნაკა.

პირ-ყვავილდარი, პირ-ყვავილიანი, ზედ. პირნა-ყვავილარი, рябой.

პირ-შავი, ზედ. შავ-პირიანი; დამნაშავე, გამტყუვნე-ბული, чернолицый; ვიწროსი, пристыженный; აღბ. 18, პირშავობა, ს. დანაშაულობა, ვიწრო-პობა.

პირ-შემდებელი, ზედ. პირში მთქმელი, обличаю-щий.

პირ-შენახელი, ზედ. მომატებულის არ მთქმელი, сдержанный, ქილ. 247, 423, 526, 643.

პირ-შეუტოვითი, ზედ. მაგალ. სპა, стойкий, I ქართლ. 247.

პირშექცეული, ს. მაგალ. გოდორი, ე. ი. თევზი სხალირო გოდორი, верша, конь для ловли рыбы и раковъ.

პირშუშა, მაგალ. ღვინო, ზედ. шипучий (вино).

პირ-შუშა, ს. მცენარე, хрипъ, ნ. რ. ლ.

პირწავარდნილი; -მამა, онъ весь въ отца, онъ вылитъ въ отца.

პირ-წმინდა, ს. მცენ. почечуйникъ, раст. ბუნ. ლ. 3. ფ. ლ; горчакъ, ერისთ. ლ.

პირ-წუალი, ს. გულის რვეა, ზიღება, тошнота; -მომღის, тошнить меня.

პირწუალი, ს. ნამუსი, совѣсть, стмдъ, პირწულია-ნი, ზედ. совѣстный, честный; აღბ. 61.

პირჯვარი, крестное знаменіе.

პირ-ჯვარის-წერა (პირჯვარს ვიწერ, -რე; მღაბ. პიჯვარს ვიწერ, ზ. უ. პირზედ გამოვისხვავ ჯვა-რის სახეს, креститься.

პირ-ხმელი, ზედ. პირზედ გამხდარი, худой на видъ, ვეფხ. 1057, 1071.

პიტავი (სომხ.), ს. სავედრებელი წერილი უაღრე-სთადმი, прасьна, წმინდა გიორგის ცხოვრ.

პიტალო, ს. შეურევნელი მეცალლი, чистый ме-таллъ, безъ примѣси, ნ. ჰეცალი; პიტაისში, ნ. პატიასში.

პიტნა, პიტნავი, ს. მცენ. мята, მაგ. 23 — 23; ბუნ. ლ; 3. ფ. ლ; ნ. რ. ლ; -გარეული, дикая мята, ერისთ. ლ; პიტნა ბალისა, мята русская; პიტნა წულისა, душица полевая, ერის. ლ. ვირის პიტნა, копокая мята, ერის. ლ.

პიტო, პიტვი, ს. ფიჭვი, ახალნერგი, сосна, шихта.

პიჯვარი, ნ. პირჯვარი.

პვრევა (ვა), ლევიც. 16—14; პვრევა (ვა), ზ. მ. ვასსურებ, დავსვარავ, დავსწინწკლავ ნოტოთი, ებრ. 9—13; ვეფხ. 304; 1356; крошить, окроп-лять, обрызгать.

პლაკა (ბერძნ.), ს. ფიქალი ქვისა, გინა მეცალლისა; თვითო გვერდი სტამბის ასოებისა, ერთად ჩაწუო-ბილი საბეჭდავად; ასოების ჩამოსასხმელი, плита, металлическая доска; разбивка печатнаго ли-ста на страницы; марзანი; პლაკების ქრა ან დაქრა, ე. ი. გვერდებად დაყოფა ჩაწუობილის ასოე-ბისა; верстать, разбивать на страницы печат-наго.

პლაკუნცი, ს. ნახუკი, едобиный хлѣбъ.

პლანცა (ბერძნ.), ს. ცთომილი ვარსკვლავი, пла-нета.

პლანი (ლათინ), ს. გეგმი, მოხაზულობა შენობისა, планъ.

პლატი, ს. წერილი ქიქციინა თევზი, мелкая рыбка, სპ. ლ; ბუნ. ლ.

პლეადი (ბერძნ.), პლეადი, ს. კრებული ვარსკვლავთა, სომლი, იობ. 38—37; плеяды (созвѣздіе).

პლიკა, ნ. პლაკა.

პლუსი (რუსულ.), ს. გაიძვერა, ეშმაკი ან გაქნილი კაცი, плутъ, ანტ. 2—41.

პობა (ვაპობ, ვაპე), ზ. მ. ვეგრ შეშას; ან გავაპობ წყალსა ნიჩბით, рубить, колоть дрова, ნავი წყალს აპობს, корабль разсѣкаетъ воду, I ქართლ. 148; მფრინველი აპობს ჰვარსა, птица разсѣкаетъ воз-духъ крыльями, (ვიპობი, ვიპე), ზ. ვ. ვაივინე ბი, колоться, პობილი, ნაპობი, მიმღ. коло-тый, ვარდი პობილი, роза раснустившаяся, ვეფხ.

პოკვირიონი, ლიკვირიონი უნდა, იქ ნახე; გამოსლ. 28—4.

პოღირი, ს. პალეკარგის მსგავსი წამოსასხამი, შავთ. 37; магия, მარტ. 1—50.

პოდნოსი (რუსულ.), ს. სინი, ცაბაკი, подносы, ანტ. 1—7.

პოგება, ნ. პოგება.

პოეზია (ბერძნ.), ს. მესტისობა, მოლექსეობა, ენა

მჭევრობა; поэзия; პოემა, ს. გალექსილი ოსმულაზა, поэма; პოეტი, ს. მელექსე, მოშაირე, поэтъ, პოეტობა, ს. მოშაირობა, стихотворство, ერისთ. 29; ჩონგ. 17; პოეტოვური, ზედ. სამოშაირო, поэтический.

პოვეზა (ვპოვეზ, ვე; ვიპოვეზ, -ვე), პოვეზა (ვიპოვეზი, -ვე), ზ. შ. ამოვიგებ დაგარგულსა, ვიშოვნი; მოვიპოვეზ, გამოვჩინებ; найти, сыскать, обрѣсти; открыть, познѣть; ფსალმ. 16—3; 36—10, 36; 106—4; მაც. 17—27; მარკ. 11—2, 4, 13; ვისრ. 171; საქმ. 5—22; 13—27; ვერა კაცსა ვერ უპოვებია ჩემი გულის ნება, ვისრ. 199; никто не нащипал моего сердца; ვიპოვეზი ვისისამე გულსა, найти въ комъ сочувствіе; ჩონგ. ჩემი ნება შენგან კიდე არავის ეპოვება, ты отиши только пашель во мнѣ сочувствіе; ვისრ. 169; ვიპოვეზი დროსა, найти время, სიბრძოვეთ ბედს ვერ იპოვეზი და თუ ბედმა გამოვა, ვერ მოიხმარებ, пенѣжствомъ не найдешь счастья, а если счастье найдеть тебя, то ты не съумѣешь онымъ воспользоваться; (ვიპოვეზ, -ვე, ვიპოვეზი, -ვე); найдемъ меня, ან найдемъ для меня, და ვერა პირი უპოვეს, დარეჯ. 2—13; ვერ დაიჯეროეს, დაიყოლოეს, не могли согласити; (ვიპოვეზ, -ვე), ზ. შიჩ. ты найдешь меня, გამოვჩინებ, найдуть тебя, (ვიპოვეზი, ვიპოვეზი, გამოვჩინებ), ზ. შიჩ. ты нашель меня; я нашель тебя; ვეფ. 235; (ვეპოვეზ, -ვე), ზ. შ. ვეშოვნი, ამოვეჯებ, найти кому, აღბ. 92; ვეპოვეზი მიზეზს, найти причину; (ვიპოვეზი, -ვე), ზ. ვბ. მოვიპოვეზი, находитьсѣ, быть находиму. მეტალნი მიწაში იპოვეზიან, металлы находятсѣ въ землѣ; 1 ქართლ. 382; (ვეპოვეზი, -ვე), ზ. თგ. მოვეპოვეზი; ვერნი, ვპოვეზილობა, ვეპოვეზი; находитьсѣ, быть находиму; ისაი. 61—1; ალექს. 71; повинчатсѣ, слушатсѣ, სიბრ. 40; არა ფერში ეპოვეზა, ни въ чемъ не слушается, იმედ არ ეპოვეზოდა მორჩენისა, онь непаходилѣ падежды счастіе; ქლ. 295, და მე ვეპოვო თქვენ, и вы найдете меня, 2 კორ. 12—19.

პოვება, სხ. მოპოვეზა; нахождение, открытіе; изобрѣтение.

პოვერენია (რუსული), ს. რწმუნებული, მაგიერი მოსაქმე, повѣренный, კაცია. 117; პოვერენობა, ს. რწმუნებულეზა, доверіе, კაცია. 118.

პოვენიერი, ზედ. ქონებია, ქონების პატრონი, შემძლე ბელი, зажиточный, состоятельный, მარც. 2—144; 2 სჯული. 33—14; პოვენიერება, -რობა, ს. შემძლე ბელობა, зажиточность.

პოვენიება (ვა), ზ. შ. ვაშოვენიებ, ამოვებებინებ, заставить отыскать, ვისრ. 21; ანტ. 4—21.

პოვნება, ს. ჩობალი, ქონი, сальникъ, მსაჯ. 3—22; დაუქდილს დაბადებაში არ იპოვეზა ეს სიტყვა.

პოლიედუდო (ბერძნ.), ს. დიდი საშინლდე, большой подвѣчникъ.

პოლიტიკა (ბერძნ.), ს. მოქალაქური ზდილობა; სა-მოქალაქო ფოფა-ქვევა, политика.

პოლიტიკოსობა (ვპ), заниматьсѣ политикою, წათა ცხოვრ. 357.

პოლიცია (ბერძნ.), ს. განმგებობა კეთილ-წესიერებისა, полиція.

პოლვი (ოსმ.), ს. გუნდი მომართა, полкъ.

პოლოციკი, ს. სამკერდე ჯავშანი, нагрудникъ (военный доспѣхъ); დარეჯ. 14; ქლ. 601.

პოლტი, ს. კარხატი, პროხის ან ლორის ვეგი, დიდი კოჭი, бакча.

პოლუსი, ს. ქვეყნისა ან რომლისამე სფერის ღერძის თავი, полюсъ, ბუნ. კ. 171; ლეოლრ. 5.

პომპა, ს. ტუმბო, насосъ, ფიზიკ. 79.

პონგინი, ს. ზუმილი, улитка, საბ. ლ. ნ. ჩ. ლ. ბუნ. ლ.; სადაფსა ჰვავს, грѣбешокъ; раковина Венеры; ერის. ლ.

პოპინება, სხ. ცხენის დაუვავება, ласкать, гладить лошадей, საბ. ლ.

პოპლიკა, ს. თმითა ან წვერ უღვაშით მელოცი, ქოსა, лисий; საბ. ლ.

პორტაიკისა ღვთის მშობელი, ს. კარისა ღვთის მშობელი, образъ Иверскія Вожія Матери, ციმ. 36.

პორტოკალი, ს. მეცნ. апельсинъ, ციმ. 59.

პორფირი, ს. სუატაჟა ლავრევი, ერის. ლ.

პორფირი (ბერძნ.), ს. მეწამული სამეფო მანკია, порфиря, ქებ. 3—10; პორფირის ქვა, ისფერი ან მეწამული ქვა, порфиръ, порфировый камень, საბ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.; ბუნ. ლ. პორფიროსანი, პორფირიანი, порфиропосный, შავი. 41; ბერძ. სამ. 25.

პოტიკო, ს. კავაბთა ან წოხობთ მხე, сѣть для ловли фазановъ, საბ. ლ.; ჩ. ლ. ნ. მსჯე.

პოტიკება (ვეპოტიკებ სელებსა), ზ. შ. ხელით ვეთამაშები, протирать руки въ; ჩონგ. 93.

პოულობა (ვეპოულობ), ზ. შ. ვიპოვნი, находить.

პოჩი, ს. ბალხანი მოკლე რიკი ირემთა, თხათა, псодлий хвостъ ковий, оденій и т. н.

პოჭოჭიკი, ს. თემოს თავის საბრუნავი ძვალი, мишцелокъ (кость); ბუნ. ლ.; საბ. ლ.

პოსილი, პოსიერი, ზედ. მსუქანი; ნაყოფიერი; ახალი, მაგალ. ზეთი, კარაქი; ნოყიერი; тучный, жирный; плодородный; сѣвжий (о маслѣ); сытный; დან. 21—13; ფსალ. 21—12, 29; 67—16; -მიწა, тучная земля, -გვასტანგი, тучный скотъ; პოსიერი ზეთი, сѣвжье масло, 91—10; მთა პოსილი, тучный, 1 ქართლ. 274; პოსიერება, ს. სიმსუქნე, ნაყოფიერება, тучность; плодovitость.

პოსნება (ვეპოსნებ, -ლი), ზ. ვდ. ვესუქლები, тучнѣть, жирнѣть.

პრაკტიკა, ს. საქმიით სწავლა ან ხელოვნება, практика, ლოდ. 13, 35, -გული, практический.

პრანჭვა, ს. კრивляные; უჩინკი; (ვიპრანჭები, -ჭე), ზ. ვ. ვიგრიბები, ვიბერები, кривлятели, жеманитсѣ; პრანჭვია, выпускал кукля, კოკობ-ჭიკა.

პრასა (ბერძნ.), ს. მეცნ. лукъ поррей, რიცხვ. 11—5; ბუნ. ლ.; ვ. ფ. ლ.; პრასა გარეული, მეცნ. сково-рода, ერის. ლ. პრასიანი, ზედ. норовный.

პრასი, ს. კურა, ბულა, დუკოლავი ხარი, сехоло-ценный быкъ.

პრასიკურო, ს. ქვეწარმავალია ერთი პრასი, -დასტა, суккулъ, ხუმრ. 50.

პრასკინი (ბერძნ.), ს. სამეფო ადგილი; საბ. ლ.; ერისც; მწებობრეხვანი.

პრაფერანსი (ფრანც.), ს. прѣферансъ.

პრედატი (ლათ.), ს. ვიკრიკოპოზი ფრანგთა, *prelat*.
პრეწა, ვიპრეწ ტუნა, *поднимать носъ*; ვიპრეწები, *жемашить*.

პრეტორი (ლათ.), ს. მხედართ მთავარი, ქალაქთ მთავარი, *преторъ*.

პრიალი, სს. *горѣние съ шумомъ*, (ვეპრიალეზ, ლე), *ზ. უ. ვეპრიალეზ, пылать, горѣть*, (ვაპრიალეზ, -ლე), *ზ. მ. ვანთებ, жечь, сожигать*.

პრიანი, ზედ. შედარ. ხარისხი უპრიანე, საამო, *пріятный*, აღბ. 95.

პრიანება (ვიპრიანებ, -ნე), *ზ. მ. მოვიწოდებ, მოვიწადინებ, захотѣть, пожелать*; დემრთმა იპრიანა, *Богу угодно было*, 2 ქართლ. 259; (ვეპრიანები, -ნე), *ზ. თვ. ვესამოვებ, ვეწადინები, пріятно мнѣ, угодно мнѣ*; სამ. ვაზტ. 155; (მეპრიანება, მეპრიანა), *ზ. მიჩ. უაღრესთადმი: მეწადინება, მიწადა, მწებავს, угодно мнѣ, желаю*; სამ. ვაზტ. 1; შესავ. გ. მ. სამ; გორგ. 301; რა გეპრიანებათ, *что вамъ угодно*.

პრიკაშნიკი (რუსულ.), ს. ნოქარი, *прикащикъ*

პრიმატი, **პრიმატი** (ლათინ.), ს. პაპის მოადგილე უპირატესი მღვდელ-მთავარი, რომელსამე სამფლობელოსს შინა, ვითარცა კათოლიკოზი; *примасъ*.

პრკალი, ს. პრწკალი, სიწვი მეტალლოთა, ფურჩი, *пльша*.

პრკე, ს. ბრკე ღვინის ობი, *плесень вина*, საბ. ლ.

პრკე, მცენ. *бродильный грибокъ*, ერის. ლ.

პრკება, ს. ბრკება, მცენ. ბრკება, ოლე, პანტაფშატი, *чѣшала* გრუშა; *ზ. წ. ლ.*

პრობა (ლათინ.), ს. გამოცდა, გასინჯვა; *проба, опытъ, პრობის მართვა* (პრობას ვეპმართავ), *ზ. მ. დაბეჭდილს გაასწორებ, читать корректуру, პრობის მმართველი, корректоръ*.

პრობკა (რუსულ.), ს. პირის საცობი ხისა, პრობკა; პრობკის მუხა, პრობკის სე, *дубъ пробковый*, ბაგრ. ბაგ. 143.

პროვაცუკის საბანელი, ს. ცხოვართ საბანელი, სადაცა ებრადილი განაზნდნენ სამღუთოდ შესაწარავსა ზვარსა, *очная кувель*; ითანე 5—2.

პროვინცია (რუსულ.), ს. თემი, მაზრა, *провинція*, მარტ. 1—119.

პროზა (ფრან.), ს. ამბად დაწერილი მოთხრობა, *проза*, განმ. თ. ვეფხ. 7.

პროვლეშა (ბერძნ.) ს. წინ ჩამოგდება, სპრაკტიკო წინადადება მოქცეე აღმოჩინებისა, *проблема, задача*.

პრორი (ბერძნ.), ს. სომადლის თავი, ან წინა, სადაც ჰმის მეპრორე და ატარებს ნავსა საქითა, *носъ, передняя часть корабля*.

პროსოლია (ბერძნ.), ს. ნაწილი ღრამმატიკისა, რომელიც ასწავლის მართლწერასა და კანონიერ გამოლეზასა ლექსთა; *просодія, правильное произношение слова*, ნიშანი პროსოლიისა, *ударение въ проодіи*, *ზ. წ. ლ.*

პროსტასია (ბერძნ.), ს. პირველ სათქმელი, შესავალი წიგნისა; *предисловіе*.

პროტი, *благочинный монастырь*, მამასხლისი მონასტრისა, წათა ცხ. 422.

პროტოდიაკონი (ბერძნ.), ს. მთავარ დიაკონი, *протодіаконъ*.

პროტონოტარი (ბერძნ.), ს. არსინოტარი, მთავარ ნოტარი, *главный нотаріусъ*.

პროტოსინკვეტი (ბერძნ.), ს. ციმ. 174.

პროტოპოპი, **პროტოიერი** (ბერძნ.), ს. დეკანოზი, *протопопъ, протоіерей*.

პროში, ს. უგვანი ტუჩები, *губы отвислыя*.

პრპენი, ნახე **ბრპენი**; **პრტყელი**, ნახე **ბრტყელი**.

პრწკალი, ს. სიწვი, ფურჩი მეტალლოთა, *плена метала или камня, лолозისი, оболочка у обувствъ*; ს. მ. 105.

პრწკენა (ვეპრწკენ, -წკინე), *ზ. მ. ვუწქმეც, ущипнуть*.

პსისი (ბერძნ.), ს. სული კაცისა, არსება გულის ხმიერი და მწებებული, *душа, კაცილ. ანტ. 61, 248*.

პსისოლოღია, ს. ცნობა მფუშენივართა საზოგადოად; სწავლა კაცის სულისთვის; *психологія*, ლოდ. 35.

პტული (სომხ.), ს. ნარუქი, ახალი ხელი; უცხო რამ ახლად შემოდებული; *свѣжіе фрукты; новизна, рѣдкость; წუგ. 55*; მცენ. ფირის სულა, *баранчикъ*, ერის. ლ.

პტყელი, *ზ. ბრტყელი*, **პტყილება**, *ზ. ბრტყილება*.

პტყენა, ს. მცენ. *лоховая* გრუშა, ერის. ლ.

პტყენა, *ზ. ბტყენა*.

პტყენა, ს. მცენ. *лоховая* გრუშა, ზუნ. ლ.

პუბლიკა (ფრანც.), ს. ხალხი, საზოგადოება, *публика*.

პუვება (ვეპუვება, -ვე), *ზ. თვ. პაკივსცემ, ვუსმენ, уважать, слушаться, ставить кого во что, არას ეპოვება, онъ не ставитъ его ни во что*.

პუშუღა, ს. ყურძენი, *ზ. ყურძენი*.

პუშუღა, ს. დასტანბო ნესეი, *канталунка*, ზუნ. ლ. *колоцингъ*, ერის. ლ.

პუნგია, ს. თაფლი მოდღებული და გაყინული საკუნეტად; თაფლით ან შაქრით ნამზადი ნუში, ნიგოზი; ალვა; *медовикъ; обсахаренные фрукты, напри. мицдаль, орѣхъ, п т. и.*; *ზ. წ. ლ. ქილ. 202*.

პურადი, ზედ. სტუმართ მოყვარე, პურმარილიანი; პურად უხვი, *хлѣбосоольный, гостепрійимный*; -კაცი, *хлѣбосооль, პურად მგერი, нехлѣбосоольный, скупои*; **პურადობა**, ს. სტუმართ მოყვარება, *პურად უხვობა, гостепрійство, (ვეპურადობ, -დე), ზ. უ. гостепрійствовать*.

პურასკია, ს. მეგრ. პრას, *друкъ поррей*, ერისთ. ლ.

პური, ს. ზოგად ნამცხვარი ფქვილისაგან; ან გეგლოი უანა მოუშკავი; საზრდელი; *хлѣбъ; шица, пропитаніе; хлѣбъ въ зернахъ, шищенца*; პური საკუთრად ეწოდების გაფუფებულსა ხაშითა და მარილით ზავებულსა ნამცხვარსა სორბლის ფქვილისასა და უხაშო და უმარილო ნამცხვარსა ხშიად; სახენი პირველისა არიან; წინა პური, უკანა პური, ბედის პური, გვიცა, არა გვიცა, კვერი, უკანა პური; *კუტი, ლავაში, ლოლო, ორცხოზილა, საგარეგო, კუბრიწოვანი, გვაზნი, ფუნთუში*; სახენი მეორისა არიან: ბლარგეი, ბლარჭეი, გამიგეი, ლეღენგო, შაფარსენლა, სეფა, სეზელი ან დეგზული, სეზონანი; ყვალად ზავებულნი ერბოთი, ზეთითა, სძითა, კვერცხითა, ტკბილითა რითამე არიან: *კუპატი, კოლოვირი, მსუნევენი, ნახუქი, პალეკუნტი, ფოფხი, ქადა, შაქრის პური, ხავიწი; ხინკალი; და სს. ქერი*.

საგან ნამცხვარს პურს ეწოდებოდა: ქერისპური, და ფეცვისა და სიმინდისა: მჭადი; თაფლის პური, ე. ი. გოლი ან კიპრუჭი თაფლისა, содовой медь, сотъ; დიკის ფანის პური, ржаной хлѣбъ; თეთრი პური, бѣлый хлѣбъ, შინაური პური, домашний хлѣбъ, პურის გული, мякишъ, პურის ყუა, горбушка, პურს შიორთმევს, они кушаютъ; ლუკ. 14—16, 17; 20—46; ჯვარის-პური, ე. ი. პური ჯვარიანი, რომლითაცა დალოცვენ ახალ ნაქორწილევთა, ხლბს съ крестомъ, которыми благословляютъ повобращаемых; გაზ. კავკაზ. 1854 წ. № 93; პურის ცომი ან ცომი პურისა, хлѣбное тѣсто; ჯანასკა; ან ხაში, საფოველი; ჯანასკა ხლბნაჲ, პურის წვენი, ე. ი. კონხოლი, ძალაპური, сунъ хлѣбный, хлѣбъ съ водою, პურის-ცომა, ს. მცენ. მანერუხა, ხენდრა, გოღორა, კლუბნიკა, ერისთ. ლ; პ. ფ. პურის-მცე, ს. ზელა მხედველი ზორბლისა, ან ფეცვილისა, смотритель хлѣбныхъ магазиновъ; პურის მცე, პურის მცეობა, ნ. მცე; პურის უფალი, ს. მასპინძელი, მესტუმრე, кто угощаетъ гостей, распорядитель стола; იოან. 2—8, პურიანი, ზედ. პურის მომცემი, სარზოიანი, სარგოიანი, ხლბნიში, პურის ჭამა, ე. ი. სალილი, ვასპაში, საუზმე, კუნათ, т. е. обѣдать, უჩუპათ, ჯაკუსნათ, პურ-მარილი, ს. სტუმართ მოყვარება, ხლბს и соль, პურ-მარილობა, ს. სტუმართ მოყვარება. ხლბსособство, პურიობა, ს. სალილი, სერი, წვეულობა, სტუმრობა, ნადიმობა, დარბაზობა, მასპინძლობა, იურე, იურешество; гостеприимство; ვეფხ. 56, 1546; 1116; რუსუდ. 200, 374; 1 ქართლ. 110, 308.

პურკაცა, ს. ნავია ერთგვარი, родъ водоходнаго судна, ნ. რ. ლ.

პურკი, სპზ. 12?

პურჭაუჭა, ს. მცენ. ტიტა, тюльпанъ, ბუნ. ლ; იურიჩი, ერის. ლ.

პურჭურივი, ს. დიდი ქინქლა, комыръ, ბუნ. ლ.

პურიობა, სს. держаніе въ рукахъ; владѣніе; (ვკპ-ურობ, ვკპუარ), წ. მ. ვკვლობ, ვეფლეზ, ვკმფლობელობ, ვკპატრონობ, იაადტბ, (ვაპურობ, ვაპუარ), წ. მ. მაგალ. ჭკუას, გონებას, сосредоточить свое вниманіе на; ვაპურობ ჰატიფსა, оказывать почтене, уваженіе; ვაპურობ ჯერკვალსა, находитъ извѣст, სპ. მოს. 41, (ვიპურობ, ვიპუარ), წ. მ. ვიჭერ, მიჭირავს; დაეჭერი, დაემოხიებ; დავაპტირებ, დაგვუსალებ; შეეცავ; взять въ руки, держать; ошадтб, зпать; содержать въ заключеніи; содержать, დაბად. 39—11; მატ. 12—13; 15—5; მარკ. 7—8; საქმ. 3—10; 27—41; 2 ქართლ. 298; მოსეს სპ. 30; სელთ იპუარ, возьми въ руки; ქილ. 547; თავის თან იპუარ, оставь при себѣ, გორგ. 132; ვიპურობ უბეში, სიზრ. 60, держать въ пазухой; ვიპურობ გონებას, размыслити, აღექს. 116; (მიპურობ, მიპუარ), წ. მიჩ. მიჭერ, დამიჭერ ты удержишаешъ мепя; ты ловишь для мепя; ქილ. 195; მიპურავს, მიპურიეს, владѣю, გუჯ. 29; ანდრ. 39; (ვუპურობ, ვუპუარ), წ. მიჩ. ვუჭერ, დაუჭერ, хватать, держать, ვუპურობ სელსა, влать за руку, საქმ. 3—6; 22—10, 11; ებრ. 8—9; ისაი. 45—1; ვუპურობ ურსა, внимать, слушать, ვეფხ. 51; იგავი. 5—1; ვისრ. 155; უპურ ბოლო, возьми въ конецъ, გამოსლ. 4—4; პური ბილი-ვარ, я арестованъ, заключенъ; დაბად. 40—3; (ვეპურობი, ვეპუარ), წ. თვ. მოვექცევი, обходиться съ кѣмъ ласково, сурово; პურბილი, მიმ. დაჭერილი; ქრული, ჰატიმარი; შეკრული ტუვე; изятый; заключенный; узникъ, новозыникъ; მატ. 27—16; მარკ. 15—6; საქმ. 23—18; პურიბილეზა, -დლობა, ს. ჰატიმობა, ტუსალობა, арестъ, тюремное заключеніе; იერემ. 52—33; მარკ. 2—45; ქილ. 692.

პჭვალდი, ნ. ზჭვალდი.

პჭყვიადი, ს. ბრჭყვიადი, блескъ, ბუნ. კ. 143.

პწყადი, სპზ. 26, ნ. ზრწყადი.

ქ.

ქ, არის უხმო ახო ქართულის ანბანისა, წოდებული ეან; რიცხვში დანიშნავს ოთხმოცდაათსა; ფულის ანგარიშში, ნიშნითურთ ქ, ოხმოცდაათს თუმანსა; წერტილის ფულის ანგარიშში 18 ფულსა, ან 4 1/2 ბისცსა ან 1 1/2 შაურსა, ე. ი. ცხრა კოპიეკსა; ქარაგმაიანი ლექსნი ამ ასოთი იწყება: ქა, ე. ი. ეამსა.

ქ, ისმარებლის ნაცვლად წ, ნახე ასო წ, ან ნაცვლად ჯ: ეინი, ჯინი; ეირი, ჯირი ან ბეირი.

ქავი, ნახე ევაგი.

ქალი, ზედ. შავმოწილოლი, იისფერი; снѣгагрошій, фиолетовый цвѣтъ; ნ. რ. ლ.

ქამად, წ. წ. დროებითად; ზოგჯერმე: временно; иногда; ქამად-ქამად, წ. წ. დრო-დროებით, ხანა-ღანა; დროებითად, კერძოდ, иногда; по време-

тумъ; на время, რომელთა 11—25, 26; ქამადი, ზედ. დროებითი, временной, ქამამდი, -დინ, წ. წ. დროდინ, до времени; ვეფხ. 1052.

ქამება (მიეამე), ждл меня, ევთვ. ცხოვრ.

ქამ-გამოცდილი, ზედ. დღე დღეოვნებული, ошадтб, რუსუდ. 642.

ქამ-გარდასრული, ზედ. დრო-გამოვლილი, прошлое время, რუსუდ. 182.

ქამეული, ზედ. დროებითი, временной, ქამეულად, წ. წ. დროებითად, временно, 1 ქართლ. 158.

ქამი, ს. დრო, ხანი; ოცდა მეოთხედი ნაწილი დღისა, საათი; საქამო, საათი, ქამის ან საათის ნაოთხალსა ეწოდებოდა წენტილი ან რუბი; წენტოლსა აქვს 15 წამი ან მინუტი; წამსა აქვს 60 წუთი ან სეკუნდი; ნახევარ წუთი არს ერთი კესი, ნახევარ

ქვი 1 მასი; ნახევარ მასი 1 არდი; ნახევარ არდი 1 მეფი, ნახევარ მეფი 1 წენი; ნახევარ წენი 1 ვაწი; ნახევარ ვაწი 1 ზლინი, ნახევარ ზლინი, ნივინი ან ნვინი; ამისაკან ჰინან რომ ერთი ვაწი არის ტერცია დანეინი მეოთხედი ტერციისა; ნ. ნ. ლ. время; часть; часы; случай; досугъ; მრავლობითი: **ჟამნი** ან **ჟამნ-კანონი**, ლოცვის წიგნი ცხრა ჟამთა, ეგრეთვე ცისკრისა მწუხრისა, სერობისა, და სხ. часословъ; **ჟამი**, **ჟამობა**, ს. ქირი, მომსვრელი სენი, морозная язва, повѣтріе; 2 ქართლ. 253; 294; **ჟამის წირვა**, ან **ჟამი წირვა**, поздняя обѣдия; ეჟსა ვკსწირავ, служить позднюю обѣдию, გუჯ. 2; თუ კაცმან კაცსა ეჟმისა მიწა დაუჭიროს, если кто либо завладѣтъ по обстоятельству времени чужою землею, აღბ. 51; ნახევარ ჟამი, полчаса, გამოცხ. 3—1. ჩემს ჟამში, въ свою жизнь, въ жизни; ეჟთ მოწამე მეტლი, столъ, свидѣтель времени, ჩონგ. 53; ეჟით გააცნელა, опы. завладѣлъ отъ новальшой болѣзни тифа, 2 ქართლ. 294; **ჟამერთ**, ზხ. ერთს ეჟმს, ერთს დროს, ან, одно время, გლაფ. 2—5; **ჟამიანი**, ზედ. დროიანი, временной, **ჟამიანობა**, ს. დროიანობა; დრო, როდესაც მომსვრელი სენი არის; время; время новальшой болѣзни; **ჟამეული**, **ჟამიერი**, ზედ. დროებითი, временной; კავშ. 106; **არა ჟამიერი**, დრო დაუღებელი, უბეჟმნო; безвременный, აღბ. 43; **ჟამიერება** (ვიჟამიერებ, -რე), ზ. შ. მოვიტდი, ჯდამი, временить; **ჟამიერობა დროისა**, обстоятельство времени, ქილ. 319; **ჟამ-კეთილობა**, ს. კი დრო; лугубრმოლობა, благоприятное время; благоденствие; ჩონგ. 58; **ჟამნა** (ვიჟამნი, -ნე), ზ. ეჟმკანონს ეცდვი, читать часословъ во время службъ; საბ. ლ. ნახე იჟამს; **ჟამ-ნაახლი**, ზედ. დიდი ხნის მსოღებელი, долго служившій кому, რუსუდ. 398; **ჟამნ-გულანი**, გამოკრებული სკალა ბელი ეჟმითურთ, обиходъ, минен съ часословомъ церковная (книга); ნ. გულანი; **ჟამნება** (ვაჟამნებ, -ნე), ეჟმს ვაკითხებ, заставляю читать часословъ, საბ. ლ.; **ჟამნ-კანონი**, ს. ნახე ჟამნი ზეჟვით; 2 ქართლ. 237; **ჟამნობა**, ს. ეჟმკანონთ წაკითხვა ან ზეჟირ თქმა, чтение часослова, (ვკ-ჟამნობ, -ნე), ზ. შ. ვაჟამნობა, читать часословъ, საბ. ლ.; **ჟამობა**, ს. ქირიანობა, пощадная болѣзнь, სავცა ანგელოზი ეჟმობს; гдѣ днѣють ангель; **ჟამოვანი**, ზედ. დროებითი, временной, ეჟმითი, ზედ. временной; შესგლა არს ჩემგან ეჟმითი, ე. ი. ჩემი შესგლის დრო არა არისო, ვეფხ. 203; ია ვრემი მიწ ვხოდით, **ჟამ-ჟამად**, ზ. ხანდახან, по временамъ, иногда, ვეფხ. 712; **ჟამური**, ს. დრო, ხანი, время, ს. მ. ვანგ. 15.

ჟანგარო, ს. მწვანე სამხატურო წამალი, სპილენძის ენგისაკან შემზადებული, мръ-мѣдника, лазурники, ქიმ. 44; ზუნ. ლ.; 3. ფ. ლ.

ჟანგება (ვა), ზ. შ. ვაგელსონებ რკინას, რჟავით, (ვკჟანგებო, -ლი), ზ. ვდ. ეანგი დამეკვრის, რჟავით.

ჟანგი (სპარს.), ს. გესლი რკინისა, რჟავიჩა, **ჟანგანი**, ზედ. გესლიანი (რკინა), რჟავით.

ჟანცი, ს. მცირე სისველე, ტენი, сырость.

ჟარე, ზ. ზძანებ. სქ. მესხურად: იარე, იძი.

ჟარვა (ვკჟარავ, -რე), ზ. უ. დავჟარავ, დავსუსხავ, დავზარავ უინებით, о морозѣ: щипать.

ჟარი, ნ. ქირი.

ჟასმინი (ფრანც.), ს. იასმანი, жеминъ.

ჟარნაშო, ნ. ალალი, მფრინვე.

ჟაცაფი, ს. წულიანი თოვლი, изморозь.

ჟელე (ფრანც.), ს. გაეინული ხილის წვენი ან თევზის წებო, желѣ, ზაგრ. 93.

ჟეჟა, **ჟეჟეჟა** (ვკჟეჟე, ვკჟეჟეჟე, -ჟე), ზ. შ. ვკჟეჟეჟე, დავკჟეჟეჟე რზილს რასმე, мыть.

ჟერი, ს. ნოშო, შტო, вѣтъи.

ჟერო, ს. ნისკარტ-ეოვზა, მფრინ. ખиель-древшій, ერის. ლ.

ჟეჟავი, ს. ლეშხი, дождь, оставившійся на листьяхъ дерева, საბ. ლ. ნ. წვიმა.

ჟვერი, ს. შტო ფოთლიანი, шѣвъ.

ჟვინცი, ს. წვინცილი, сопли.

ჟივილი, **ჟივილი-ჩივილი**, ს. მრავალთ ჩჩვილით ხმაინობა, ან ეივეივი მფრინველთა; гвалтъ, крикъ, шумъ дѣтей; чирканье; დარეჯ. 2—11; 1 ქართლ. 81; ზუნ. კ. 49; **ჟივილი** (ვკჟივი, სრ. არა აქეს), ზ. უ. ყრმათათვის: ვკჟივირი, ერთი ყოფა გაგვიდის; ვკჟივივივი; шумѣть. кричать; щебетать; чирканать.

ჟიჟეჟავი, ს. მფრინველია ქივეჟავი, воробей, ზუნ. ლ.

ჟიჟეჟავი, ნ. ეუჟეჟა.

ჟიჟეჟივი, ს. მფრინველთ ხმაინობა, щебетанье (ვკჟიჟეჟივი, ეივეივი გაულისთ), щебетать, чирканать.

ჟიღეცვა, ს. ჟიღეტი.

ჟინი, ს. ახირება, უხაკობა, ხუსცი, ხუსტური, капризъ, блажь, упрямство; ერისთ. 92, ჩონგ. 137.

ჟინიანი, ზედ. დაეინებული, ახირებული, капризный, упрямый; **ჟინიანობა**, ს. ზ. კაპრიზი; (ვკჟინიანობ, -ნე), ზ. უ. ვუჯათობ, ვკხუსტურიანობა, упрямиться; капризничать, блажиться, ერისთ. 140.

ჟინჟილი, ს. დაგრეხილი წვრილი წნელები, გამხმარი ფინხად. вида, пруть для связыванія досокъ.

ჟინჟილი, ს. წვრილი წვიმა, თქარი, мелкій дождь.

ჟიჟინი, ს. ხ. крикъ, шумъ многихъ, (ვკჟიჟინებ, -ნე), ზ. უ. ეივილი, მრავალთ ხმაინობა, кричать, шумѣть, мфრინველთ ხმაინობა; чирканать, რუსუდ. 790.

ჟიჟმატი, ს. წვრილი მარცვლები, ან ქიოცა მარგალიტი, მძივი და სხ. зерно, крупица; жемчугъ, бирсерт.

ჟირი, ს. საყრავთ ძალი მსხირანესა და ზოხს შუა; струна, ნ. ნ. ლ.

ჟირი, **ჟარი**, ს. თხელი შაქარწყალი ან თაფლწყალი, ვაჟინი, сиропъ.

ჟირი, ს. ირმის ცუფი მოქნილი სამოგვედ, замша იანვ олешней шкуры, ბაცონ. თეიჟურ.

ჟლეცა, ს. დავკა, (ვკჟლეც, -ლიცე), ზ. შ. ვაკსჟელეც; ვსრეს; მოვსრავ. დავსოც მრავალთა, давить, тискать; истреблитель; ვეფხ. 215; (ვიელიცეზი, -ტე) ზ. ვ. ვიჭელიცეზი, ვისრისეზი; მოვისვრებო; давитьсѣ, бить задавлену, истреблену; ერთმან ერთს ცემა ჟლეცა, бить и давить другъ друга;

ხალხი შეიღანზე იელიტება, народъ тискается на площади.
ემურელი, ს. წვრილი წვიმა ნისლიანი, мелкій дождь съ тумановъ.
უღდა, ს. ხართუთა, тутовое дерево.
უღლი, ს. მცენ. бисерный кустъ, миррика.
უღლი, ს. გრიკი, მცენ. малина, ბუნ. ლ. караганъ, ნ. რ. ლ; ლედვსულელი. черинчис, лѣсная смовка, 2 ნეშტო. 9—27; სახას ლექს. ნ. ლედვსულელი.
უღნვა (ვკ), ზ. უ. მცირედ გასლის ნოტიო, протекать на сквозь.
უღუარიკი, ს. ბალღვი ან ხბო, тощій теленокъ, საბ. ლ. ნ. ცხვარი.
უღრა, ნ. შიმშა.
უღქო, ს. ცუდი ღვინო გაწყალბული, дурное вино, საბ. ლ.
ურიალი, ს. нестройные звуки; шумъ, **ურიალეზა** (ვა), ზ. მ. ვაზრიალებ, ვკველურ; звучать, (ვი), ზ. ვ. ვაზრიალებ; поднимать шумъ, грянуть (о толпѣ); გორგ. 16; რუსუდ. 592.
ურუუ, **ურუენი**, **ურუოლა**, **ურუანცელი**, ს. წოლა, ტანში შეთრთოლება, შეუიყინება, განკრთომისაგან ან შიშის ზარისა, дрожь отъ страха; **ურუოლება**, (მაერუოლებს, -ბეა), ზ. უ. შათრთოლებს, бросаетъ меня въ дрожь, კაცია 113.
ურუანცელი, ს. дрожь въ тѣлѣ.
ურუენვა, ს. ურუოლა, გულის აღღება ანაზღის ელისაგან, дрожь, трепеть.
ურუენი, ს. მფრინ. შურთხი, лебедь; ბუნ. ლ; ურუანჩელა, глухарь; глухой тетеревъ; ნ. რ. ლ; горная индѣйка, ერის ლ.
ურუილი, ნ. ბზუვილი ან ბუვეილი.
ურნურუი, ს. მცენ. мокрица, ერის ლ.
ურუნვა, **ურუნვა**, ს. მაგალ. თვალეზი, მოხლომილი ან მხიარული თვალეზი; глаза смѣются, ქილ. 538; უუუნვა წვიმა, мелкій и продолжительный дождь, ბუნ. კ. 142.
ურუნენი, ს. ღალბობა, мочка, мочеліе.
ურუნვა (ვიუქულეზი, -ლე), ზ. უ. ნათლად არ ვანთოვარ, тѣхъ, горѣтъ не ясно.

ურული, ს. მწიკველი, ჩირქი, გემსი, მდაბიურად ქუქუყი. грязь на тѣлѣ.
ურუვა (ვკ), ზ. მ. ვკსწურავ, ვსწრეტ, ჩნдить.
ურვავილი, ს. ჩხავილი, крикъ, шумъ.
ურვარენი, **ურვარა**, სხ. брѣнчавые, звонъ, марш. 3, 15; **ურვარა** (ვკ), **ურვარუნება** (ვა), ზ. უ. ვანხარუნებ, брѣнчать, звонить, (ვკ), ზ. უ. ვკსნახარუნებ, звучать, производить звукъ; ეღერა ჩანგისა, звукъ арфы, ვეფხ. 483; ერისთ. მწ. ეღერა ევანთა, ე. ი. ევანთა წკარუნი, звукъ погремущекъ, ვეფხ. 785; ეღერა სკარავთა, бряцающе музыкальныхъ инструментовъ; რუსუდ. 129, 415.

ურენთა (ვიელინთეზი), ზ. უ. бухнуть.
ურეროვანი, ზედ. гремучій.
ურია, ს. მცენ. უურმენია.
ურვილი, სხ. жужжаніе, (ვკელივი, სრ. არა აქვს), ვკვზუვი, жужжать, ბუნ. კ. 279; რუსუდ. 771.
ურვინცი, ს. ღილი წვიცელი, боцковці, сонли.
ურვინთვა (ვიელინთეზი, -თე); ზ. ვ. სისველისაგან გავიჭიმები, გავზრქუნები; გავვარდები, გავსლი (სოციოთათვის); расширяться отъ напнтанія влаги; протекать на сквозь.
ურლა (ველი, ვკველავი), ზ. მ. დაველი, დავკვზარავ, დავნეთქ, зомать, колотъ, шепить, (ვიელლები, -ლე), ზ. ვ. დავიზარავი, დავსქლები; შევიდრიკები ითქმის მეკალთათვის აქა იქ გღებისაგან; мяться (о металахъ), зоматься, колоться.
ურვლემვა (ვკველემ, -ლიმე), ზ. მ. ვავგვლემ, ვკრწენ, ვკრწესტავ. ვკვჭმუჭნი, мять, комкать.
ურრიალი, ნ. **ურიალი**; **ურმურელი**, ნ. **ურმურელი**.

ურუნვა (ვკ), ზ. მ. მოვკვზოც სანთელს ცხვირსა; смывать со свѣчи.
ურუნი, ს. მყაჸი, მოსაწმენელი სანთელთა ცხვირისა, щипцы для снмания со свѣчи.
ურურული, ს. უეაფიოდ ლაპარაკი ენაზრცენილთა; ჩსიკვა კაჭაჭთა და მისთანთა; занкаіе; чирканіе.

რ, არის უხმო ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული რადე, რიცხვში დანიშნავს ასსა, ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ რ ას თუმანსა; წვრილის ფულის თვლთა 20 ფულსა ან 5 ზისტსა ან ორშაურს; ქაჯაგმიანნი ლექსნი ამ ასოთი იწყებიან: რ, რამეთუ: რა, რათა; რა, რომელ; რლიცა, რომელიცა.
რ, იხმარების ზოგჯერმე ნაცვლად ს და შ, რთვა, რთვა, სთვა; ნართი, ნასთი; რცო, შტო; რძალი, სძალი; რძე, სძე; რჯული, სჯული ან შჯული; ან იხმარების ნაცვლად ლ; რბილი, ლბილი; ორი რ ერთს

სიტყვაში, ერთი მათგანი შეიცვლება ლ, მაგალ. წვრილი, წვლილი, ამირახორი, ამილახორი, ანამილახვარი, მარგარიცი, მარგალიცი; ორჯერ, ორჯელი; სარდარი, სარდლი; ძრიელი, ძლიერი; და სხ.
რ, ზოგჯერმე დუმაცების თვად ლექსთა ან დაიდების სხვათა ასოთა წილ; ვითარ: რკუ, კუ; რხმალი, ხმალი, ან ხრმალი; როდეს, ოდეს; მიქმა, მირქმა; ურკუმა, კუმქუმა; ბრუეი, ბუეი; ბრქე, ბჭე; ბრჭვალი, ბჭვალი; რცხილა, ქრცხილა; რღმა, ღრმა; ზოგჯერმე მდაბიურს ლაპარაკში შეამაცების ორთა შორის ხმოვანთა ასოთა; მაგალ; ხბოები, ხბორები.

(7)

მესბორე; დიდი, დიდრონი; და რომელთაჲმ ლექსთა შორის რ სრულეზით დაიტყვების: გრძელი; გძელი; ზრდა, ზდა; ვერცხლი, ვეცხლი; ფერნი, ფენი; ფრთხილი, ფთხილი; წარსვლა, წასვლა და სს.

რა, ზმ. ოდეს, როდეს, როგორ, განიხარეს მოწაფეთა რა იხილეს იესო, ученики обрадовались, когда увидѣли Господа, იოან. 20—20; ფსალ. 72—3; რა იგი, когда онъ.

რა, ნაცვალ. კითხვით მრავალ. რანი, მდაბ. რაეზი, что, რა მოხდა, что случилось, რასა ზმანებო, что вы говорите, შენ რასაქმე გაქვს, какое тебѣ дѣло; რა დაგემართა, что съ тобою случилось; რისთვის, რათ, რად, почему, за чѣмъ, რისგან, отъ чего, რამე, что-нибудь; რა უუჯ წიგნი, куда ты дѣвалъ книгу, რა ხანა; какъ данпо, არა ეთხოვება რა, ни чего не выскниаесте, სმ. ვანტ. 135; რა-გაკვა, რა გვაბა, რა გგლის, ზ. მ. რაგრეგის, რას დასდევ; что тебѣ за дѣло; რა ზედ, на чемъ, დავრ. 142; რა დროს, въ какое время, когда, რაეზს ამბობენ, ანტ. 36; о чемъ пустомелаят; რაიო, чтоже это, ვისრ. 6; რაგინდ, сколько бы ни; რა-ზამ, რაზამად, ზმ. ვითარ, რაზომ, როდენ, როდ, какъ; რაზამად საშინელ არიან შენნი საქმენი; какъ странно дѣла твои; ფსალმ. 65—2; 118—103; რაზამი, ზედ. ვითარი, როგორი, какой, რაგვარა, რაგვარად, რაგვარად მცა, ზმ. როგორ, ვითარ, какъ, какимъ образомъ; ვეფ. 549; რა-გვარი, ზედ. მდაბიური, წერილში როგორი, какой, რაგინდა რა, ზმ. რაცრა, все что вамъ угодно, всякая всячина, სმ. ვანტ. 157; ალბ. 43, 61, რად, ზმ. რისთვის, რათ, რათა, почему, за чѣмъ; რადგან, -ნაც; რადგანც, ვინათგან, такъ какъ; რადმე, ზმ. რისთვისმე; чего ради, по что; ფსალ. 9—53; 51—1; რადმე განარისხა უღვთომაზ ღმერთი, почему нечестивый раздражаетъ Бога, რა ერთი, ზედ. როდენი, რამდენი, რაზომი, сколько, რა ერთი ფული გაქვს, сколько у тебѣ денегъ, რა ერთი გინდა, сколько угодно; რა ერთობა, ს. როდენობა, количество; რაეა, ზმ. მდაბ. რაგვარად, რა ხარად; какъ, какимъ образомъ, ერისთ. 2—176; ანტ. 2—49; რაედენი, ზედ. როდენი მდაბიურად, сколько, რა ზედ. ზმ. на чемъ; რაზომ, -მც, ზმ. როდენ, сколько, რაზომი, როდენი, რა ერთი, რის ზომის; какое количество, какой величины; ვეფ. 95, 109, 110; ალბ. 25, ზმ. როდენ, сколько, ვისრ. 120; რაზომეგერ, ზმ. რამთონეგერ, сколько разъ, რაზომსაცა, ზმ. როდენცა, на сколько, ვეფ. 906; რათ, ნ. რად; რათა, რათამცა, კავშ. что, чтобы, ფსალ. 9—14; რათურითი, ზმ. რითაც ფრით, ან სრულეზით, какимъ бы то нибыло образомъ; ფსალ. 73—6; იოფობ. 36; არა რათურითი, отнюди, никакимъ образомъ; 2 სკვული. 28—57, რაიდა, ზმ. რასთვის, ვაჩემზ; რაივე, რამ, რამე, რამი, ზმ. что-нибудь, что-либо; კავშ. 3; 135; რაისა მიმართობა, რაისა მიმართებულება, ს. დამოკიდებულობა ურთიერთისადმი, относительность, зависимость, связь, კავ. 67, 157; რაცა, რაიცა, ნ. რაცა.

რაბი, რაბუნი, ებრ. მოძღვარი, раввинъ, настав-

რადი, ზედ. მოხრილი, არა სწორი (ფიცარი); кривої, косої, მრადი მრუდი, მრავალს აღვილს გამრუ-

რადი, ზმ. როგორ, какъ, ნ. რა. რაზა, ს. რკინის ჯაჭვი კოჭაკზედ გარდასცემლი დასაკეცად, палега, палидка пробой.

რაზიანა, ს. მცენ. კამა, укропъ, ნ. რ. ლ; ზუნ. ლ. რაზმი (არაბ.), ს. სირა, მწურობი ლაშქართა, строй войска; რაზმის დაწყოზა, поставить въ строй войско, ვეფ. 308, 1340.

რათურითი, ზმ. какъ, какимъ образомъ, შავთ. 26. რაიმი, ნ. რა.

რაინდი, ს. მხედარი; ან ცხენის მწვარეზენელი; всадникъ; берейторъ; пахъдникъ; რაინდობა, ს. пахъдничество, (კვირაინდობა, -დე), ზ. უ. пахъдничать, бытъ всадникомъ, ქილ. 415; 1 ქართლ. 288; 2 ქართლ. 38; დარეგ. 2—17.

რაისა მიმართობა, ნ. რა. რაეა (ებრ.), ს. რეგვენი, სულელი, შმაგი, ცოფი, юродивый, идиотъ, შაც. 5—22; თავს დაცემა ზარისა, ужасъ, შავთ. 19.

რაეა თეთრი, ს. მცენ. პირმწარე, кирказовъ. რაკი, ზმ. რას დროსაც, იმავსწამს, лишь только, какъ только, едва; რაკი მზე ჩავიდა, какъ только зашло солнце.

რაკი, ს. კიბო, რაკ, რაკის თვალი, ს. კიბოს თვალი, სიცხის გამაგრებელი წამალი; жерновки, круглые камешки изъ рака; ნ. რ. ლ; ზუნ. ლ.

რავეცა, ს. უუშუნა, ракета. რაკრაკი, ნახე კარკარი.

რაკუნი, სხ. რახუნი, стукъ, (გა), ზ. მ. ვარახუნებ, ვრეკ კართა და მისთვისა, стучать, ქილ. 678. რამაზანი (არაბ.), ს. მეცხრე თვე მასმადიანთ წე-

რამან, რამ, რთული ნაცვალ. ვინ, кто, რამდენი, ზედ. რადენი, როდენი, сколько, რამდენსამე ხანს, на нѣкоторое время, რამდენც გნებავთ, сколько вамъ угодно, რამდენეგერ, сколько разъ, რამდენიმე, ზედ. როდენიმე, нѣсколько, რამე, ნაცვალ-სახელი რთული, что-нибудь, რუსედ. 42; რამეთუ, კავშ. მიზეზობით, ვითარმედ, потому что, ибо; რამეთუ ესერა, ибо сей, რამეთუ უკუ-თუმცა, поелику, такъ какъ; ფსალ. 1—6; 5—2, 3; 50—5, 6, 16; რამთენი, რამდენი, რამ-თონი, რამცონი, რიცხ. сколько, რამთენეგერ, რამთონეგერ, ზმ. сколько разъ.

რამელი (არაბ.), ს. სამისრა წიგნი, гадательное искусство; კიბა по коей гадать; რამლის კურა, гадать, შავთ. 17. რამონი, რიმონი, ნახე, არამონი, задатокъ; რამ-ტონი, ნ. რამთონი.

რამცადა, ზმ. რამი, что то. რამწამს, ზმ. какъ скоро, ზუნ. კ. 90. რანაირი, ზედ. რაგვარი, какой. რანდა, ს. ჭიპოსანი, შალაშინი, სურათ იარაღ ფიცრის გასათლელი, рубанокъ. რანია, ე. ი. რა არის, ვეფ. 1149; что это, кто это.

რანილა, ე. ი. რაიმე, ვინმე, что то, кто то, 2 ქართ. 263.

რაობა, ს. კაცად, 139; ვინაობა ნივთისა, состояние, качество вещи.

რაოდენი, ზედ რამთონი, сколько, какое количество; რაოდენი გოდორი ავავსეთ, сколько корзинъ въ наполнили, **რაოდენ**, ზ. მ. კითხვა სიმრავლისთვის, განრა რაზომ სიდიდისა, сколько, დაბად. 1—31; ფსალ. 77—3, 5; მაც. 16—9, 10; რაოდენეზის, ზ. მ. сколько разъ, **რაოდენ უმეტეს**, ზ. მ. რამდენად უფრო, მეტადრე, тѣмъ болѣе что, მაც. 10—25; რაოდენმე, რაოდენიმე, ნაცულ განუს. რამდენად, **რაოდენობა**, ს. რაერთობა, ე. ი. სიმრავლე ან სიდიდე რაივა აღირიცხების ან განიზომების და შესწორებულიად მეორისა უდიდეს მისსა არს, ანუ უმეტრესს, ანუ თანასწორ, количество, сумма; **რაოდენობითი**, ზედ რაერთი, количественный, კაც. ანტ. 139, 158, 57; **რაუაშს**, ზ. მ. რას დროსა კოდა, **რაული**, ზედ რავარი, какой, каковснй, каковыи, რაულად, ზ. მ. რავარად, какъ, покаковски, ვეფ. 457.

რასათი, (თათრ.), ს. გერეი, очередь.

რაცო, **რაცომ**, за чѣмъ.

რაფა (არაბ.), ს. საფანჯალი, თორი, полка.

რაფათა, ს. თორნეზედ პურის მისაკრავი ბალიშე; подушка, употреблемая некарими во время печенія хлѣба.

რაფინდი, ს. დაფნა, დაფნის ხე, лавровое дерево.

რაღა, ზ. მ. что же; **რაღაცა**, ზ. მ. что то.

რაფამი (არაბ.), ს. წერილი; ბძანება; ასოს ნაკვთი; писанье; письмо отъ вышешей особы; начертаніе буквы.

რაში, ზ. მ. въ чемъ.

რაში, ს. ბელაური ცხენი, кошь.

რაც, **რაცა**, ზ. მ. что, чтобы; все что; რაც გნევაჯსთ, все что вамъ угодно, **რაც წამს**, ე. ი. **რასაც წამს**, въ ту минуту какъ, **რაც რამ**, все что, **რამი**, ზედ რა ხარის, როგორი, какой, ქილ. 687; მოდი, მხანე რამი ფმაწვილი ვარ, приди и посмотри на меня каковы я молодой, რათა უწულის რამი შეემთხვევა მას, чтобы знать, что случится съ нимъ; გამოხლ. 2—4.

რაცხვა, ს. აღრიცხვა, счислєніе, რაცხვა ცომთა, родословіе, (ვრაცხვა, -ხე), ზ. მ. აღვრიცხვა, დავსოვლი; (ვრაცხ), ვაგებ რადმე; исчислѣніе; считать, ставить во что; 1 ტომით. 1—4.

რამი, ბ. რაც, **რამინ**, ზ. მ. რაღა, როგორ, какъ, каково, ვეფ. 756.

რაჭული წამალი, ს. მცენ. кирказонъ, пхиноншикъ, ზუნ. ლ. [402.

რახან, **რახანც**, ზ. მ. რადგანაც, такъ какъ, 2 ქართ. **რახარუსი**, **რახირუსი**, ს. რაკარუსი, стужа, стужотня; ანტ. 3—32; -გაქვს, стучить.

რახი (არაბ.), ს. არაგი, подка.

რახირუსი, ს. ჩახირუსი. стужотня, трескотня.

რახსი, ს. წაბლის ფერი ცხენი, бурая лошадѣ, ვისრ. 68; დარეჯ. 138.

რახრახი, ს. რახირუსი, стужа, (ვქრახრახებ, -ხე), ზ. უ. ვარახუნებ; რაკრავით მოვდივარ (მდინარეთათვის); стучать; течь съ шумомъ; ზუნ. კ. 3.

რახტი (სპარს.), ს. ცხენის მოსართავი, აღვირედი, конскій уборъ, удило серебрянное или золотое.

რახუნი, ს. რაკუნი, стужа, стужотня, რახუნება (ვა), ზ. უ. ვარახუნებ, დავრეც; ვროცავ, ვროშავ, ვვტარებ, მივქპარავ; стучать, стужать; болтать, пустое говорить.

რბევა, -ბენა, ს. ბნგъ, ристаніе, ვეფ. 20; грабѣжъ, (ვარბევ. -ბიე)ან (ვარბენ, -ბინე), ზ. მ. რბენით ვაცარებ; ვაჭენებ ცხენსა; ავიკლებ, გავვკარებ, წარვაცავებ; მოგაგერ: ვაზღვევინებ, გარდავანდევინებ სავლარსა; заставить бнгать, рыскать; грабить; опустошать; штрафовать кого; აღბ. 37; ქილ. 323; ძალზედ ცხენს არბევს, რუსუდ. 274; ошъ пустилъ лошада во нею прытъ, (ვირბენ, -ბინე), ზ. უ. ვარბი, დავლივარ სირბილით, ბნგათ, ლეკვებმა იწვეს რბევა ქართლისა, Лезиши начали опустошать Карталинню; (ვურბენ, -ბინე), ზ. უ. გარშე-მოვკრბი, ბნგათ кругомъ чего; მირბენ, ბნგაენი кругомъ мени, (ვურბევ, -ბიე), ზ. მ. ავიკლებ ვისისამე ქონებას, опустошить чье либо имѣніе; 2 ქართლ. 521; **რბენინება** (ვა), ზ. მ. ვაჭენებ, რბენით ვაცარებ, заставить бнгать; (ვურბევიებ კაცსა), ე. ი. კაცს ვუტავანი, послать за чѣмъ, ქილ. 431; **რბევიინება** (ვა), ზ. მ. ავაკლევიინებ, заставить грабить, опустошать; ს. მ. ვანტ. 98.

რბილება (ვა), ზ. მ. დავლობ, мигчить, (ვკრბილები), ზ. ვდ. ვლბები, мигчѣтсл.

რბილი, ზედ ღობილი, ჩვილი, мягкій.

რბილობა, ს. სიჩვილე, мигкость.

რბო, ს. გუნდი მფორინველოთა, стая птицъ.

რბოლა, ს. მ. ბნგ, (ვკრბი ან ვსრბი, სრ. ვკრბიე, 3 პირი ჰრბიედ ან ჰრბიენ); ზ. უ. მივალ რბენით, ბნგათ, 1 კორ. 9—22; ფსალ. 147—4; ვეფ. 17, 20; ვერბი, -ბოლი; ზ. უ. გავუქვევი ვისმე, ბნგათъ отъ кого, ქილ. 83; **რბული**, მიმ. ბნ-ჯავნი.

რგება, ს. польза, выгода; ვისრ. 18; (ვა), ზ. მ. შევმატებ; ვუვგლი, принесить пользу, выгоду, помогать; ამ წამალმა არგო, отъ этого лекарства онъ получилъ облегченіе, ვითარცა იხილა პილატემ, რამეთუ არს არგებს, Пилатъ видя, что ни чѣмъ не можеть помочь ему, მაც. 27—24; ვეფ. 1301; (ვი), ზ. მ. შევიმატებ, სარგებლობას მივიღებ, получу пользу, выгоду; ვეფ. 14; ქილ. 306. (მარგებ, -რგე), ზ. მიჩ. თი принесши мнѣ пользу, маргებს, онъ принесетъ мнѣ пользу, облегченіе въ болѣзни; 1 კორ. 14—6; ვეფ. 955, 197; რუსუდ. 200; ქილ. 666; ჰეუმზ მარგო, воздухъ принесъ моему здоровью пользу; (ვერგები, -გე), ზ. თვ. წილად მიგვრები, причитается кому па долю, доставаться по жребію; ვისრ. 22; ცოლად ერგების, по степени родства она можеть быть его женою; 2 ქართლ. 536; (მერგება), ზ. თვ. წილად მხვდება მიხოდნის მნსა ძოღა, идетъ мнѣ въ прокъ; ქილ. 220; რა გერგების, какую выгоду получаешь; ვისრ. 22; მერგები, მერგე, ზ. მიჩ. წილად შემხვდები, ты достанешься мнѣ на долю; ვრგებთვარ, ვკრგებთვარ, ზ. უ. წილად მიმხვდარვარ, и достался ему въ долю, გუჯ. 25.

რევა (ვჭრავი, ვჭრტი), ფ. მ. ღაერგავ, ღაენერგავ, са- жать, насажать, ფ. უ. ღარჯულვარ, бить поса- жену, ვეფხ. 593, რეული, მიმ.

რევალი, **რევალი**, ნახე **მრგვალი**.

რევალი წამალი, ნ. მრგვალი წამალი.

რეუნება ან რგინება (ვარგუნებ, -ნე; ვარგინებ, -ნე, ქილ. 666), ფ. მ. წილად ან კერძად მივსცემ, უძხ- ლაქ, დანათ კომუ часть изъ чего; (ვირგუნებ, -ნე), ფ. მიწ. წილად, კერძად ავიღებ; უძხლან სებნъ часть, მარგუნებ, უძხლანь мнѣ часть; ერისთ. 33, ჩონგ. 80; **რეუნებული**, მიმ. доставшийся на долю.

რე, მარცვალი ესე იხმარების მსოლოდ ლექსთა დამა- შვენებლოდ, მაგალ. წინა, წინარე; უმეტესად, უმე- ტესადრე; ზემორე მოხსენებული; დილოთარე.

რეზა, სხ. სიარული, хождение, ходьба, ვეფხ. 278, 773, 1452, (ვარებ, -რე), ფ. მ. ვაჯარებ, ვაჯლინებ, засагивать ходить, თავსა ვარებ, ე. ი. თავს ვაჯარებ, заставляю себя блуждать, ходить туда и сюда; ა. არება; რუსულ. РЗ, (ვურებ ან ვუარი, ვუარე, უარე, უარა), ფ. მ. გარსუვლი, обходить, ფარამ. 234; **რებული**, მიმ. მოარული, მოსიარული; მავალი, ходивший, ვეფხ. 187, 1022; რუსულ. 418, 711, ნაარები.

რევა (ვჭ), ფ. მ. გაესრეს, ქვეშ მოვიტან; დაესესტ- ვევა, раздвинуть, побить градусъ.

რეგვინა (ვრეგვინი, -ნე), ფ. უ. რეგვინულად ვიქცევი ან ვლაპარაკობ; обступать или говорить глупо, ვეფხ. 1252.

რეგვინი, ზედ. სულელი, გვი, глушій, идиотъ, ვეფხ. 289, გაწმ. თ.

რეგვინობა, ს. სისულელე. глупость.

რედაკტორი, ს. редакторъ.

რედაქცია, редакція.

რევა, სხ. мѣшаніе, смѣшиваніе; (ვჭრევ, ვურევ, -რიე), ფ. მ. აღვრევ, შევურევ, შევაზავებ; გავრევ საქმესი; ვესლო; მწიათ, смѣшивать; мѣшивать, ипутывать кого; пренятствовать; რუსულ. 443; ვჭრევ ჭკუაზედ, сводитъ съ ума, ღვიბოში წყალს ვურევ, мѣшаю вино съ подою, ნუ მირევ, не мѣшай мнѣ, გული მერევ, тошнить меня, ერის. 2—152; (ვირევი), ფ. ვ. ავირევი; შევიზავებ; შევიშლავებ, бить мѣшану; мѣшаться; приходи- тель въ смѣтеніе; ხალხი ბუჭსავით ირევა, на- родъ кнѣзья кнѣшитъ, რუსულ. 504; -ჭკუიდამ, по- мѣшаться, сходитъ съ ума; (ვერევი, -რიე), ფ. თვ. შევერევი, შევეზავებ; აღვერევი; смѣшиваться; мѣшиваться; принимать участие; ის არა ფერში ერევა, онъ ни во что не мѣшивается, რუსულ. 347; არ ვერევი იმის საქმესი, я не мѣшаюсь въ его дѣло; (ვურევი ვარ, ვურელი), ფ. უ. მონაწი- ლეობა მაქვს, я замѣшаю, **რეული**, **ნარე- ვი**, მიმ. мѣшанный; замѣшанный; смѣшанный; съумасшедшій, სამ. ვახტ. 75; სისხლ რეული, ვისრ. 160; смѣшанный съ кровью, **რევიება** (ვა სიფეხს), ფ. სხმ. შევეხვი ღაპარაკში, заста- вить кого смѣшаться въ разговоръ.

რევა, **რევან** (ვერევი, -რიე), ფ. თვ. მოვერევი, დავს- ძალავ, ვაჯობებ; დავსცემ მიწზედ, одождать, брать верхъ; повергать на землю; და ბჭენი

გოგოხეთისანი ვერ ეროდეს მას, и врата ада не одолжать ю, შატ. 16—18.

რევაზბევი, ს. ვაშლია ერთგვარი.

რევანდი, ს. უშუნა, ренель.

რევმა, **რევშია** (ბერძნ.), ს. ნაღველი, ზაფრა; пора- жение слизистых оболочекъ, простуда, რევშია აეშალა, стало его тошнить, ქილ. 288, 479; ნ. ხილთი ან ბაღლამი, სავ. ლ.

რევა, სხ. звонъ, стукъ; (ვჭრევ, -რეკე), ფ. მ. სარე- კელთ ვურავ; ვარახუნებ, ვაკავუნებ; დაბერტყ ხილსა; звонить; стучать; сбивать фрукты съ деревьевъ, ვრეკ ზარსა, звонить въ колоколъ, (ვირევი, -კე), იგივე ვრეკ. შატ. 7—7; ლუკ. 11—9; 12—37; საქმ. 12—13.

რევა (ვჭრევ, -კე), ფ. მ. ვლაღავ, გავრეკ; გავჭერი; гнать, прогонять; -ნახირსა, гонять стадо, ჩონგ. 143; (ვირეკ, -კე), ფ. მიწ. წინ წაიგიღებ გარეკით, гнать впереди себя; მოვირეწ, მოვიკებ, стяжать, приобрѣсти, (ვერეკებ, -კე), იგივე ვრეკ; ვერე- კები ცხენებს, погонитъ лошадей; ვერეკები ბუ- ზებსა, обмахивата мухъ.

რევანა, ნ. არევანა.

რემა, **რემაკი**, ს. სრდლი ვირი ან გოგი მათი; ослица; табушъ ослонъ; იობ. 1—14; ვეფხ. 55. **რესპუბლიკა**, ს. ქვეყანა, საღვ. ერისა აქეს უზუ- ნაესი განმეტებლობა, республика.

რეტი, ს. თავის გაბრევა ანაზღის შემოკვრით, ან თავსარი საზავთოს ამბისკან; потеря сознания отъ удара въ голову или неприятного извѣ- стія; ვეფხ. 215, 865, ველარ განსვენ თვალნი რეტნი, ე. ი. გაოცებული თვლები ველარ დაგინა- ხვეზო, вышучившися глаза мои тебя болѣе не увидятъ.

რეტიანი, ზედ. მწუნარეობით ცნობა მისილი, оше- ломленный, **რეტიანობა**, ს. მწუნარეობით ცნო- ბის მისლა, ошеломляице, (ვჭრეტიანობა, -ნე), ფ. უ. ვჭრეტიობა, ошеломляться, **რეტიანება** (ვა), ფ. მ. გავარეტიანებ, გაავარეებ, ошеломлять.

რეტინი (ბერძ.), ს. სუნელი ხისწყობა, рѣтнна, смола благовонная.

რეული, ნ. რევა, 2 ქართლ. 390, участвовавший.

რეფორმა, ს. реформа.

რეცა, კავშ. ვითამც, მითამც; ესე იგი; будто; то есть; ანდრ. 52; **რეცა**, ნახე **დარეცა**.

რეცეპტი, ს. საქმიო ბარათი, рецептъ.

რეცხა, სხ. мытье, стирка; (ვჭ), ფ. მ. წყალში ვლე- ბით ვასუფთავებ, мыть, стирать; полоскать; (ვი- რეცხები), ფ. ვ. стираться, (ვერეცხები), ფ. თვ. იგივე ვრეცხ; стирать, мыть, **რეცხილი**, **ნა- რეცხი**, мытый, ქილ. 581.

რეწა (ვი), ფ. მ. მოვიკებ, ვიშოვნი მუშაობით, стя- жать, приобрѣтати, (მარეწ, -წე), ფ. მიწ. მომი- გებ, приобрѣтаешь мнѣ.

რეხა, სხ. -ვარისა, стучать въ двери, ვისრ. 95.

რეხვა, ნახე ამორეხვა.

რეხი, ზედ. მქისე, მჩატი, აღვილად გასატენი, хри- стій, რუს. ქართ. ლ.

რეჰანი (არაბ.) ს. მცენ. შ.შპრა, башмакъ,

რვა, რიცხ. ორგულ ოთხი, восемь.

რვალი, ს. ზოგად ეწოდების სვილენძსა ან თით-

ბერსა, მხდი, ან შავი ფული, мѣдныя деньги, მარკ. 6—8; რვალი გუნდრუვისა, халколитъ, გა- მოცხ. 1—15.

რეაქცია, ს. პარაკლიტონი, საქელესიო წიგნი, октонхъ.
რეგება (ვირეგებ, -ვე); ფ. მ. გავარეგებ, რვად გავხდი, восьмерить, ქილ. 296.

რევეული, ს. რამდენიმე თახანი ქალაქი შეკეცილი და შეკერილი, тетрадь.

რვილი, ს. ერქვნის სეგრძელი დამოქნილი, ერქვნის ხელნა, вонжа, косули, оглобли у сохи, ან დათვი, თანა-ვარსკვლაველი; совишздіе медвѣднцы, რვილი მქსოველთა, навой у ткачей; 1 ნეშტ. 11—23.

რივბ, სხ. убирание, уборъ; (ვკვ), ფ. მ. მოვრთავ, მოვკვამავ, განვაშენებ, მოვაკვალუცებ, убирать, укрывать; (ვირთვები, -თვ); ფ. ვ. მოვიკამავები, მოვირთვები, шарикаться, (ვკვრთავ, ვურთავ, -თვ); ფ. მ. დავურთავ, დავკვამავებ, დავსიხებ; присоединять, присоединились, ვისრ. 144; ქილ. 260; ცოლსა ვკვრთავ, женою, (ვირთავ, -თვ); ფ. მიჩ. დავირთავ, შევიძინებ, присоединить къ себѣ, ვირთავ ცოლსა, я женюсь, (ვკვრთავ ან ვურთავ ხელსა), приложить руку, აღბ. 60, ხელბივ ეროსს, будетъ подписать; ორთავე ხელი ჰრთავს, мытеся подишь обѣихъ; (ვერთავი, -თვი; ვერთვები, -თვი); ფ. თვ. გავურთოლები, შევერთოლები; შევმდინარებ; присоединилъсь; впадать (о рѣкахъ); ჩონგ. 52; რასხი ერთის მტკვარსა, Араксъ впадаетъ въ Куру; ჭირი ჭირზედ მერთვის, რუსულ. 405; несчастье мое слѣдуетъ за несчастьемъ; **რითული**, ზედ. присоединенный; сложный; რთული წინა დღეება, сложное предложение; ლოდ. 76; რთული ლექსი, сложное слово.

რიტვა (ვართავ, -თვი), ფ. მ. დავართავ, დავკვტრეს ძაფსა, прить.

რიტველი, ნ. სთველი.
რიტვეა (ვა), ფ. მ. მივტვებ, მივტვებამ, გამოვართმევ; წაგატლევ; брать, отнимать; снимать, сдирать; (მართმევ, отнимаешь у мепя, 2 ქართლ. 360; (ვერთმევი მაკალ. ღონე), терять силу.

რიოზა (ვართობ, -თვი), ფ. მ. გავრთავ საქმეში, შევეკცევ, занимать; (ვერთობი; ვერთვი საქმეში), ფ. თვ. გავერთვი საქმეში, შევეკცევი, заниматься дѣломъ, забавляться.

რიოზმა (ვკრთობამ, -ხი), ფ. მ. გავსჭიმავ; растигивать, (ვართობამ, -ხი), ფ. მ. გავშლი, растигать, (ვერთობი, -თვი), ფ. ვდ. შიგთავარლები, გავსჯლები, проникать на сквозь, протекать, (ვირთობამ, მაკალ. სარტყელსა), ფ. მ. შემოვირტყვამ სარტყელსა; онаясьнать себя; ограждать; საქურველნი გარვერ ვითხენ (ვირთხენ უნდა), ე. ი. საომარი იარაღი ვერ შემოვირტყოთ; я не могъ онаясьнать мечемъ, ვეფხ. 590.

რიოზმედა, მცებ. მურყანი, ольха.
რიბლი, ს. მარცხი, სიმარცხე, წარუშართებულობა საქმისა, неудача, ვეფხ. 1408; დარეგ. 19.

რიგბ, ს. სოკოა ერთგვარი, ზუნ. ლ. сортъ грибовъ.

რიგი, ს. დარგი, სირა, რიგობა; წესი; განწესება, კარგი, განკარგულება; გვარი; ჩვეულობა; წი- ლოვნება დედაკაცთა, თთვისა; რიგბ; порядокъ, устройство; распоряжение, учреждение; череда,

очередъ; обычай, обьыповеніе; мѣсячное очи- щеніе у женщинъ; რიგი სახლთა, рядъ домовъ, რიგი და იარაღი სუდრისა, все относящесся къ церковному устройству и утвари, სამ. ვაზტ. 175; ორრიგი საქმელი, дѣлъ перемѣны кушанья, რიგი კარგი და ჭეშმარიტი, постановление благо- е и истинное; რიგის შეცვლება, измѣнить по- рядокъ; რიგისად პურის ჭამა, въ очередь ку- шать, დასტ. 8, 30, რიგი ღებულობისა, порядокъ высканія податей, დასტ. 20; რიგის მიცემა, рас- спорядиться, **რიგია**, порядокъ того требуетъ; ახლა შენი რიგია, теперь твоя очередь, **რიგის რიგად**, по порядку, რუსულ. 334, 351, 772; ჩონგ. 35; რა რიგ, რა რიგად, какъ, какими обравомя, რიგ-რიგად, по порядку, въ шеренгу, რიგზედ, ფხ. по прямой линіи; по очереди; არ იგი რა რიგად მივფარხარ თუ не знаешь, какъ я тебя люблю, ასე რიგად მოიქეციო, такъ по- ступите, სამ. ვაზტ. 116; **რიგიანი**, ზედ. წესიერ- ინი, განკარგული, порядочный, რიგიანი ცხოვრება, порядочная жизнь; რიგიანი კაცი, порядочный человекъ, რიგიანი ღვინო, порядочное вино, რი- გიანი სიტყვა, вѣжливое, приличное слово; რიგი- ანი ზოღისი მოიხსნად, онъ попросилъ вѣжливое извиненіе, ქილ. 423; **რიგიანად**, ფხ. წესიერად, порядочно, ანტ. 3—29; რიგიანად თავი დავუკრა, онъ вѣжливо поклонился; **რიგიანობა**, ს. მარ- თებულობა, вѣжливости, **რიგება** (ვა), ფ. მ. დავაწყობ, დავლაგებ; დავაწესებ, განვკარგავ; რიგს მივსცემ; ვასწავებ, ვმოძღვარი; დავაზავებ, დავამშვი- დებ, მშვიდობას ჩამოვადებ; 2 ქართლ. 441; სამ. ვაზტ. 2; რუსულ. 480; устроить, распорядить; наставлять, давать наставленіе, учить; приим- рить; ვარიგებ ჯარსა, построятъ полско; (ვარი- გებ, ვურიგებ, -გე); ფ. მ. განვეწვილებ, დავუ- რიგებ, раздавать, распределить, ვურიგებ პურსა, раздавать хлѣбъ; 2 ქართლ. 425; ვურიგებ პენ- ციას, неходатайствовать кому пенсію; (ვარი- გებ, ვურიგებ, -გე); ფ. მ. განვეწვილებ, დავური- გებ; раздавать, распределить; ვურიგებ პურსა, раздавать хлѣбъ; 2 ქართლ. 125; ვურიგებ ძღვენსა, распределить подарки; (ვრიგლები, ვუ- რიგლები, -ღი); ფ. თვ. შევკვირებ, დავეზავე- ბი, договариваться; примиряться, **რიგის** ძღვევა ან მიცემა (რიგს ვაძღვე ან მივსცემ, -ვეც), вводить порядокъ, распорядить, **რიგობა**, ს. მწულობრი, სირა, რიგბ; ერთი რიგობა სახლი, одинъ рядъ домовъ; **რიგოვანი**, ზედ. რიგიანი, пори- дочный.

რიგიტი, ს. ჭუე?

რიდე, ს. შალი თავზედ მოსახვევი, ფოში, ჩაღმა, чалма, тюрбанъ, ვეფხ. 72, 456; ვისრ. 19; სიზრ. 85.

რიგება, სხ. шаженіе, დაბად. 19—16; კრძალუ- ლება, მორიგება, предосторожность, ვეფხ. 382; (ვკრიგებ, -ღე); ვკზოვავ, ვკვძალავ, ვკვწავ სავ- ნებელისაგან, шадить, беречь, предостерегать, ფსალმ. 71—13; 77—50; სიკვდილი არ ვისა ჰკრი- დებს, смерть никого не шадитъ, ვკრიგებ თავსა, шадить себя, 1 ქართლ. 306; ვისრ. 161; (ვრი-

ღებ, -მრიღე), ზ. მიჩ. განმეორებე, მომგრიღებე, удалился от меня; ან ღამიფარავ ვნებისაგან, ты избавился меня от несчастия, მე ღსვართა გულს მრიღეს; ქ. ი. ღანვარნი გულისაგან მომე-
 პორნენო, მწუხარება გულიდამ მომეპორაო; грусти мои разсыпалась, ვეფხ. 383; (ვარიღებ, -ღე), ზ. მ. მოვპორებ, მოვარიღებ, განვარიგებ; удалять, устраниять; ჭირსა თავი არიღნო; старался избр-
 жать несчастия; ვეფხ. 490; ვარიღებ თვალსა, отклонить взоръ отъ чего либо; ქიმ. 86; ქილ. 654; ვარიღებ პირსა, избрѣгать кого; პირს რათ მარიღებ, зачѣмъ ты избрѣгаешь меня; ქილ. 292; (ვერიღებ, -ღე), ზ. თვ. განვევლცვი, მოვეერიღებ, მოვეპორებ; удаляться, устранииться, избрѣгать; остерегаться кого; 2 კორ. 12, 6; მერიღება, -ბის, остерегаются меня; 2 ქართლ. 518.

რიდი, ს. გაფრთხილება, მორიდება, კრძალვა, осторожность, ვეფხ. 124; 408; 1030; შიში ღარიდი, страхъ и уваженіе.

რიდობა, ს. სიძუძე, სკუპობა; бережливость, 2 კორ. 9—6; კრძალვა, осторожности, ვეფხ. 1482; (ვერიდობ, -ღე), ზ. უ. ვერიდებ, ვეკრძალვები, остерегаются; რუსულ. 446.

რიომა (ბერძნ.), ზ. ვ. ერთგვარობა დასასრულთა მარცვლთა ლექსისა, рима.

რიკავება, **რიკაობა** (ვირიკავებ, -ვე), ზ. უ. ვამა-
 პობ, ვროკავ, იწავთ, ანტ. 6—24, ივერია.

რიკი, ს. სათამაშო ჩილიკა; ციკის სარკილი, ან ქურ-
 ქელთ საცობი ჩხირი; ან კუდის ფიჩი უბაღნო; ошница игральная; пробка, затичка; хвостъ оле-
 ний, козий; ქილ. 530; -წისქვილისა, ბორბლისა, зубы мельничнаго колеса, რ. ქ. ლ.

რიკრიკი, ნ. ნარევი; **რიომონი**, ნ. არამონი.

რინება (ვარინებ, -ნე), ნახე ანრინება.

რიოში, ს. ჭერკვალი, შერევილი, დაურჩეველი; თა-
 ლლით, მოსატუნებლად შექმნილი, ფაღბი; жел-
 тѣнная окаяна, огарки; остатки чего либо;
 фальшивый, поддѣльный, ქილ. 50.

რიპიდონი (ბერძნ.), სამწერობელი, იხვერე, опо-
 хало; рипида.

რიურაჟება (ვი), ზ. მიჩ. რავსუტათ.

რიურაჟი, **რიურაჟი**, ს. ღილის სინათლის გამო-
 ჩება, утренняя заря; ან გათენება, რავსუტა.

რისვა (ვე), ზ. მ. ვეპარსავ ცხოვართა, стричь овцы,
 ბრით, 2 მეფეთ. 13—23.

რისვიმე, -მეთი, ზედ. რაგინდარ, пелкалъ всячина,
 2 ქართლ. 541.

რისხება (ვა), ზ. მ. ვაწყრომებ, გავაჯავრებ გულ-
 ზედ მოვიფიგან, შევარისხებ, прогнѣвить, разсер-
 дить.

რისხვა, ს. წყრომა უღრესთაგან, განნა სწორათო-
 ვის ითქმის ღალღა და უღრესთათვის: ღრცვიგვა;
 გიწხვ, негодованіе; ღვთის რისხვა, гнѣвъ Божій,
 (ვე), ზ. უ. ვეწყრებ, ვურისხებ, გულზედ მო-
 ვალ, გიწხვან, сердиться на кого; ნუ უკუნ-
 სამღ მრისხავ ჩვენ, ужели ичю будешь гнѣ-
 наться на насъ, ფსალ. 84—5; 1 კიმ. 5—1;
 ანტ. 6—4; (ვრისხვები, ვურისხვები, -ღე), ზ. ვდ-
 გიწხვან, сердиться на кого, მრისხვები, -ღე,
 ты гнѣваешься на меня, **რისხვეული**, **რის-**

ხვეული, ზედ. დაწყველილი, проклятый; 1 ქართ.
 431.

რიცინე, ნ. რეცინე; იერემ. 51—8; დაბად. 43—11.

რიტორი (ბერძნ.), ს. დასწლოვნებული რიტორებასა
 შინა. მშვენიერ-მოუბნარი. риторъ, ораторъ; **რი-
 ტორება**, ს. ენა მჭევრობა, ораторство, краспо-
 рчивіе; (ვე), ზ. უ. ენა-მჭევრობ, говорить красно-
 рчивно; კიმ. 40; შავთ. 8, **რიტორიკა**; ს. სწა-
 ვლა მშვენიერ მოუბნარობისა, риторика.

რიომა, ს. რიომა; ნ. რიომა.

რიყე, ს. ნაშე, მდინარის პირი ქვიანი და ქვიშაინი;
 каменный или песчаный берегъ рѣки, რიყა-
 ნი, ზედ. каменный. [исчислять]

რიცხვა (ვე), ზ. მ. ვსთვლი, ვანგარიშობ, считать,
რიცხვი, ს. სთვალავი; число, количество; цифра,
 მთელი რიცხვი, целое число; რომაულნი რიცხვნი,
 римскія числа, თვისება რიცხვთა, свойство чи-
 селъ. **ურიცხვი**, ზედ. безчисленный, **რიცხვე-
 დი**, ზედ. численный, **რიცხვეული**, ზედ. счет-
 ный; числительный; ისაი. 10—19; რიცხვა წლისა,
 исчисленіе годовъ, რიცხვეულ ყოფა (ვეყოფ),
 исчислять, **რიცხვეულობა**, სწობილ. 83, счи-
 сленіе, числительность.

რიხბ, ს. ზავთი, ტუქსვა, შერისხვა, иыговоръ,
 острастка; რისის შიგება, дать кому иыговоръ,
რიხიანი, ზედ. ზავთანის, ზახიანი, грозный.

რვალი, ს. საღტე, კრვალი, кольцо; ободъ, обо-
 докъ; шина; ბუნ. კ. 145; რვალი გადაკვრა, коль-
 цемъ обвить.

რვენა, ს. ქილაობა, борьба, დარეჟ. 122; 2 ქართლ.
 166; გორგ. 6; ნ. რკინება.

რვევა (ვა), ზ. მ. ვარევე, გადავარევე, დავარევე, пер-
 ебираться; გამოვცევე, დავღერდ, გამოვარევიგებ
 ნყოფს უნახს; вымивать пзъ колосьевъ зерна;
 ანტ. 2—23.

რკინა (სომხ. სპარ.), ს. მოშავო მეტალი, же-
 лѣзо, **რკინიანი**, ზედ. რკინისა, желѣзный, **რკი-
 ნეული**, ს. რკინის ნივთიანი, желѣзные вещи;
 желѣзные; სპ. სომხ. 383, **რკინა ვაშლი**, ს. ვა-
 შლია ერთგვარი, ბაქრ. 181.

რკინება (ვარკენ, -კინე), ზ. მ. ვაჭიღავებ, заставить
 бороться, (ვარკინები, -ნე, ვერკინები, -ნე), ზ. თვ.
 ვეჭიღავები, бороться, დარეჟ. 115; რუსულ. 219;
 292; ანტ. 3; ვილ. 159; **რკინობა**, **რკინაობა**,
 (ვერკინობა, -ნე, ვერკინავობა, -ვე), ზ. უ. ვეჭიღავებ,
 бороться, 1 ქართლ. 389; გვარკინეთ, мы васта-
 нили насъ бороться, ანტ. 2, მერკინების, онъ
 борется со мною, 1 ქართლ. 402.

რკოს, ს. კრკო, მუხის კეცვრა, ან თუთი ჭე; желудк;
 дубнъ; ისაი. 2—13; 44—14; ოსე. 4—13;
რკოიანი, ზედ. желудочный, რკოს ფიორი, дубо-
 ный клей, птичий клей, 3, ფ. ლ; ბუნ. ლ. რკოს
 ქერქი, дубоная кора.

რკონცხი, ს. კონცხი, კუნცხი, мышъ.

რკუ, ს. კუ; ჭადრაკის თამაშობაში სპილო; чере-
 паха; слонъ (изъ шахматной ирѣи).

რო, **რომ**, ზ. ზ. ოდეს, როდის; თუ; когда; если.

როარტავი (სომხ.) ს. მეფეთ ბძანება, ოქმი, ან რჯუ-
 ლის ღება; უკავზ იმნიანი, Высочайшій; поста-
 новленіе; მამთ. ცხ. 258.

რობა, ს. როფი, თაბანი, ხელ-გობა, корыто.
როგო, ს. ხეთაგან გამოთლილი სკა, борты, роенка, улей; ან ხის სარქველი, деревянная ульиша у вишних кувшинов; ბაკრ. 176.
როგორ, ზვ. რაგვარ, ვითარ, какъ, какимъ образомъ, როგორ ბაზნდებით, какъ поживаете, какъ ваше здоровье, როგორ იყიდეთ, за сколько вы купили, როგორც ქეკუამ გაიტყარას, какъ ты заблаторазсудили, როგორმე, ზვ. როგორც იყო, какъ побудь.
როგორი, ზედ. ვითარი, რაგვარი, какой.
როდეს, **როდის**, ზვ. რას დროს, რას ეამს; როდეს, когда, როდესმე, когда побудь.
როდინდელი, ზედ. რომლის ეამისი, რომლის დროსი, когдашій, съ котораго времени.
როდინი, ს. ხის ფილი სხანავი, ავანგდასცა, ступица деревянная, როდინის ქვა, песть, ერისთ. 65.
როდის, ზვ. რას დროს; არას დროს; когда; никогда, не; როდის მოვიდა ჩემთან, онъ не пришелъ ко мнѣ; როდის უთქვამს, онъ не говорилъ этого.
როგება (ვკრებ, ვერობ, -როე), ზ. უ. დავდივარ, ходить, блуждать, დაბად. 37—17.
როიცა, ზვ. როდესცა, когда, 2 ქართლ. 323.
როკი, ს. ხის ცოცის ძირი ან კაპი ნუკრიანი, сучья дерева; **როკეზიანი**, ზედ. сукноватый.
როკვა (სპარ.), ს. სპაია, ცეკო, ბუქნა და ეგე ვითარნი თამაშობანი, пляска, (ვკ), ზ. უ. ვკთაშობ, ვკცეკვაობ, плясать, (ვიროკავ, -კე), ზ. უ. მოვიკებ, ვი-როკნი, стижать, приобрѣтати, საუკუნო საგზაღს იროკი, ვისრ. 10; старшей снабдить себя къ будущей жизни.
რომ, **რომე**, კავშ. მდაბიურად იხმარების ნაცვლად; რომელი, ე. ი. რამეთუ, რათა, ვითარმედ, что, что-ни; если; ამიტომ რომ, მიიტომ რომ, იმისთვის რომ, потому что, თუ რომ, если, ამ კაცმა რომ რომცუყვნოს, если этотъ человекъ обманеть тебѣ.
რომედ, კავშ. ვითარმედ, что, чтобы.
რომელი, ნაცვ. კითხვითი, который, რომელი საათი, который часъ, რომელი ერთი, кто изъ нихъ;
რომელიმე, ნაცვ. განუსაზღ. იწკორი, რომელიმე მოუთხრობენ, ивкотори поивствуютъ,
რომელობა, ს. ვინაობა, званіе, состояніе; რომელიცა, რომელი იგი, ნაცვ. კულავმოღებითი, тотъ, который.
რომი, ს. მაგარი სასმელი, ромъ.
რონინება (ვა), ზ. მ. ვატარებ, заставить ходить; посылать; რუსულ. 42; სპ. კათოლ. 8; 1 ქართლ. 233; ვეფხ. 260; ქილ. 138; (მარონინებ, -ნე), მატარებ, заставляешь меня ходить, ვეფხ. 363; (ვრონინებ), ზ. უ. დავდივარ აქა იქ დავიქრებულო, ходить, скитаться, რუსულ. 161, 327; ანდრ. 14.
რონინი, ს. სიარული, ходьба, хождение; ანდ. 9.
როპანავი, ს. სარჩულიანი ნიფხავი, навталоши на подкладѣхъ, გამოსლ. 29—28; სპ. ლ. დაბეჭდილს დაბეჭდაში არ იპოვება.
როს, ზვ. როდის, когда, ქილ. 28; არას დროს, никогда.
როსკივი (სპარს.), ს. ურიად მეძვიე, ბოზი, блуд-

ница, 2 სკული 23—18; ოსე 3—1; ვეფხ. 573; 2 ქართლ. 144.
როსცავი, ს. მცენ. ლესურა?
როცა, ს. მწობრი მოლოქერება, рота.
როცვა (ვროცვ, -ცე), ზ. უ. ვროსე, უცვანად ვლპარაკობ ან ძილში ვლულდულე; болтать, пусто городить; бредить; სიბრ. 162; **როფი**, ნ. **რობა**.
როქი, **როღაი** (ბერძნ.), ს. როჭიკი, საბოძვარი, ან გარდაკვეთილი ჯამაგირი; даръ, подарокъ; жалованье; 2 ქართლ. 57, 71; ქილ. 539.
როსვა (ვკ), ზ. მ. მსხვილად ვჭუქვავ, ვღერდ (ითქმის მო შლილის წისქვილისათვის); მივკქარავ, ვროცვ, ვკლანდავ, უშნოდ ვლპარაკობ; (о мельницѣ разстроенной), круино молотъ; болтать, пусто городить; ერისთ. 148.
როსი, ს. მსხვილად დავუქვილი რამ; крупно измолотое зерно, ბუნ. ლ.
როცა, ზვ. როდესცა, когда.
როჭი, **როჭიკი**, **როქი** (ბერძნ.), ს. ულუფა, ჯამაგირი, საზრდ, სკულიერი ნიჭი მთავრობისაგან; плата. жалованье, ლუკ. 3—14.
როჭო, ს. მთის ზოხობი, глухой тетерь, **როჭოს ყურმენა**, ს. მცენ. кюквя, ივანე ბატ. ლ.
როხვა, ნ. როსვა.
როცო, ს. შტო, ნოსო, штыль, გამოსლ. 25—31, 32; მატ. 13—32; 21—0, **როცოული**, ზედ. შტოეზიანი, штыветый, ციმ. 24.
როცემა (ვარცემ, -ყი, ვურცემ, -ყი), ზ. მ. ვკვარავ, ვსცემ, бить, ударить; ჩონგ. 93.
როცემა (ვარცემ, -ყი), ზ. მ. შემოვარცემ, შემოვარცევე, შემოვარავ; окружить; опоясать; გარშემო-მარცევა, окружаетъ мѣли, ბუნ. კ. 169; (ვირცემ, -ყი), ზ. მიჩ. შემოვიკრავ, შემოვიკვევ, опоясать, (ვერცემი, -ყი, მერცემება, -ცევა); ზ. მიჩ. შემოვარცევი, შემოვარცევი, окружать, опоясывать; გამოც. 1—13; სპალი მერცევა, и былъ опоясанъ саблем, რუსულ. 811; დარეჯ. 2—10; (ვარცევიარ; ვარცემილი), ზ. ვ. შემოვარცევიარ; შემოკრულიარ, и окруженъ, и опоясанъ, **როცემული**, **ნარცემაი**, მიმ. опоясанный.
რუ, **რუვი** (სპარს.), რუსული, ს. ხელოვნებით გა-ცანილი ნაკადული, каналъ, канава, რუს გაცანა, пронести каналъ, დასტ. 106, 107, რუ სისხარე, ტირი ნახე, წყალი სხეამ დალიოს, ვისრ. 11, про-копкой каналъ, употребн трудъ, а воду будутъ другіе нить, რუ ჩამოშვებული იყოს, пусть въ каналу спустятъ воду.
რუა, ნ. რვა; **რუარცავი**, ნ. როარცავი.
რუბი (არაბ.), ს. მეოთხედი ნაწილი, ნაოთხალი, ჩარექი, четверть, იმერეთში რუბი ათ-ფარისი თეთრი, ან მეოთხედი ჰიასტრისა, монета въ 10 паръ или четвертая часть наестра, ნ. მარჩილი, ბაკრ. 329, სპი რუბი მეცხრეს საათისა, три четверти девятого часа.
რუბი, ს. რგვალი სასმისი თასავით; მაგალ. სავსე სათის რუბი, ვეფხ. 1140, ნიშნავს შვე თვალეზს ცრემლით სავსეს; чаша, რუბი ჯავჯისა, ე. ი. ჯავჯის გრგოლები, колыда у цѣпи, რუსულ. 292.
რუბრევანი, ს. მცენ. ლათინ. gutta galba, ან aloes. cavallina; ბუნ. ლ; гуммигутъ, ერის. ლ.

რულუნი, ს. გარჯა, შრომა, ღვაწლი, ზრუნვა, ამაგი, ტრუბა, збота, попеченіе; 2 კორ. 11—28; 1 თე-სალონ. 2—9; შრომითა და რულუნებითა, ტრუდამი პაზობამი, **რულუნება** (ვრულუნებ, -ნე), ზ. უ. გავრუგები, ვიღვენი, გზრუნვა, ტრუდითა ზაბო-ტითხა, **რულადებული**, ზედ. ნღღაწი, приобрѣ-твенный трудомъ, ციმ. 10; ალექს. 60.

რუვი, ნ. რუ.

რუმმა, **ფუმმა**, ს. დიდრაქმა, дидрахма, 1 ქართლ. 135; საბ. ლ.

რუკა, ს. გამონაცულობა რისამე, მაგალ. დეოლრა-ფიული ქარცა, ან წერილი; карта географическая; шисьмо; ვინაიღებან დავსახენით ქარცა ან რუკანი საქართველოსა, такъ какъ мы начертили карты Грузіи; 1 ქართლ. 6; მთ რუკა დაუწერიათ, опп пашисали шисьма, ვეფხ. 288; რუკა მეჭანდრა-კისა, шахматная доска; ციმ. 33; ქილ. 58; რუ-კად შექმნილი, ე. ი. მიჯრით მოზმული, კუბოკუ-ზოდ, ვითარცა ჭანდრაკის სხედ; каѣтчатый, დარეგ. 59, 62.

რულად, ზხ. რაგვარად, როგორ, какъ, ვეფხ. 1200. **რულვა** (ვჭრულავ, -ლე), ზ. უ. ვჭვთლემ, дремать, კავს. 255.

რული, ს. ლული, თლღემა, მსუბუქი ძილი, дре-мота, дреманіе, легкій сонъ, ვეფხ. 388. ჩემ-თვალს რული არ მოსვლია, глаза мои не смыка-лись, ისაი. 5—27, ანტ. 4—14, რული მომივა, дремота беретъ меня. (მრულის, -ლოდა), ზ. უ. მეძინება, მთვლემს, дремать, ჰეტრე 2, 4; ფსალ. 75—7.

რული, მიმ. ნასიარულევი, пройденный, ვეფხ. 716. **რუმბი**, ს. დიდი ციკი ძროხისა ან კამბეჩისა, бур-дюкъ, мѣхъ.

რუმვა, ს. ქიქის სირჩა, კვანჩხი, рюмка, მროვ. 52.

რუსი, ს. русскій, **რუსიციზმი**, ს. русенцизмъ, ზუნ. კ. VIII; **რუსობა**, ს. русское владычество; русофильство, ერისთ. 171; (ვჭრუსობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. კორიტი იპე რუსეაგო; **რუ-სება** (ვარუსებ, -სე), ზ. მ. აბრუნენ, **რუსული**, ზედ. русскій; რუსული ბადრიჯანი, ნ. რძიანა.

რუსუმი (არაბ.), ს. გარდასახალი, высканіе, დასტ. 4; ალექს. 67. **რუსხმული**, ნ. რუ.

რუფა, ს. გამონემსვა, штонка; штонаніе, რუფიას მივსტემ, მივცე, заштонать.

რუქა, ნ. რუკა, ჩონგ. 128.

რუსა, **რუსი**, ზედ. ყომრალ ჭრელი, сизый, сѣрый.

რუგვა (ვრუგვა, -გე), ზ. მ. გავტუსავ, გავრუგავ, оналптъ, (ვრუგვი), ზ. ვ. გავრუგვი, оналптъსა.

რქა (არაბ.), ს. ოთხფეხთა თავსა ზედა ამოსულნი ძვალნი; ფსალ. 21—22; 68—31; ხესტვი, ხალარა რქისა; ფსალ. 97—6; ძალი, ძლიერება, სიმტკიცე; ფსალ. 74—5, 6, 10; ზეთის შესახანავი რქის ჭურჭელი, 3 მეფე. 17—14; რქა ითქმის რიცხვისათვის რქიანთა სვასტანვთა, ვითარ ასი რქა ზროხა, კამბეჩი, ცხვა-რი და სხ. ვითარცა მფრინველთათვის ითქმის ფრთა; აგრეთვე რქა ეწოდების ვაზის ბაბილოს ან ვენა-ხის ნორჩსა; ფსალ. 16—15; 79—11; ჩენჩო მარ-ცვალთა ცვრცვისა და მისთანათა, ლუკ. 15—16; ან თვით მცენარე, რომელსაც უწოდებენ კერავად; საბ. ლ; წერილში: ხაზი. ღრამი წარზიდული,

იოცა; მატ. 5—18; рога, рога; рожокъ (музы-кальная труба); чванецъ слез; сила, могуте-ство, крѣпость; штука рогатаго скота, ложа, вѣтвь винограда; рожецъ, рожца, шелуха стручковая; рожковое дерево, цареградскій стручекъ; черта въ шисьмѣ; ირმის რქა, оленій рогъ, ჯგვლემა რქითა, бодать, და მის დღითვან სარქვანსა მას საფუკილესა არა მოაკლდეს და რქასა მას საზეთესა არა შეუმცირდეს, сѣ этихъ норъ со-судъ муки не оскудѣтъ и чванецъ слез не умалится; 3 მეფე. 17—14; რქის ნესტვი, рога-вал труба; მსაგ. 8—14; ამინ გეცვი თქვენ, ვი-ღრემდე წარხდეს ცა და ქვეყანა, იოცა ერთი, გინა რქა ერთი არა წარხდეს სჯულიანგან, ვიღრემდე უო-ველი იქმნეს; ამინს глаголю вамъ, скорыйи пер-ейдетъ небо и земля, нежели перейдетъ одна юта или единая черта изъ законовъ, такъ чтобы не исполнилось; მატ. 5—18; ვიღრე რქედ-მდე საკურთხეველისა, до порога алтаря; რქა წი-თელი, ს. ერთგვარი ურუმენი, одна изъ породъ винограда, ერისთ. ლ; **რქა ფსიცა**, **რქა კაკა-ლა**, ს. მცენარენი ერთგვარნი, названіе растеній, **რქიანი**, **რქებიანი**, ზედ. რქისა ან რქების მქო-ნებელი, рогатый, სამ. ვ. 181, რქოსანი, ზედ. რქიანი, рогатый; იგავ. 23—32.

რქენა (ვჭრქენ, ვურქენ, -ქენ), ზ. ვ. რქით ვუგმერ, ვერჩი, бодать, იგემ. 50—12.

რქოსანი, ზედ. რქებანი, рогатый.

რქუმა (ვარქვამ, -ქვი), ზ. დაჭურავ, покрывать, (ვირ-ქვამ, -ვი), ზ. მიჩ. დავისურავ, покрывать надывать на себя, თამარ. 10.

რქუმა (ვარქვამ, -ქვი), ზ. მ. დავამსობ, опровер-гать, опрокидывать; ნ. ჩ. ლ. ისაი. 14—10; (ვერ-ქმევი, -ვი), ზ. თვ. დავემსობი, опрокидываться.

რქუმა (ვარქვამ, ვარქვი, სამლო წერილში: ვარქუ, არქუ, ვრქვა; ან რქვედ, მარკ. 14—4; ან ვჭრქვამ, ვრქვი, სრ.), ზ. მ. ვსოქვამ, ვციტევი, ვუწოდებ, სა-ხელს ვაძლევ; сказывать, говорить; называть именован; საქმ. 22—12, 13; დარეგ. 2—9; და-ბად. 45—17; მარკ. 2—36; (ვირქვამ, -ვი), მა-გალ. სახელსა; ვიწოდებ, სახელს დავირქვამ, на-зывать себя, (ვერქმევი, -ქვი), ზ. თვ. ვიწოდებ, ვეწოდებ სახელი, называться; (მრქვამ, მრქვი ან მარქუ), ზ. მიჩ. მეუბნებო, говоришь мнѣ, საქმ. 22—12, 13; უფალმან მრქვა მე, Господь сказалъ мнѣ; ფსალმ. 2—7, (მრქვიან, მქვიან. სრ. მერქვა); ზ. მიჩ. მეწოდება სახელი, именуюсь, называюсь; რასა ჰქვიან, что говорить; ანტ. 6—4; (მერქვიან), სახელად მერქვიან, и именуехи, 2 ქართლ. 536; რას მიქვიან, что мнѣ за дѣло; რქმეულვარ, ვრქმოლი, ზ. ვ. называться.

რქმევა (ვარქმევ, -ქვი), ზ. მ. ვუწოდებ, სახელს მივს-ტემ, называть, именовать, დარეგ. 50; ერთმა-ნერთსა არქვეს, сказали другъ другу, დარეგ. 4.

რღვევა (ვა), ზ. მ. ვაქცევ ნაშენებსა ან ნაკერავსა; დავარღვევ წინააღმდეგ ჰაზრს, პირ დავუყოფ; lo-мать, разрушать зданіе; пороть, распарывать; опровергать, оспаривать; ძველს კაპას არღვევს, онъ поретъ старое платье, (ვირღვევი, -ღვევი); ზ. ვ. разружать; пороться; რღვეული, მიმ.

რეზა, ზეც. რეზა, грубокий, რეზობა (ვარდობა, მე), ზ. მ. სიღრმეს მოკვებატებ, углублять.

რეზუნა, **რეზუნობა**, ს. წყლის მოვარდნა, წალეკა, наводнение, потопъ, ბაქრ. 188; ფსალ. 28—2; 31—6.

რევევა, სს. колебаніе, (ვა), ზ. მ. ვარხვევ, ვარწვევ, ვანძრევე, трести, качать, шевелити; поколебать; (ვირევევი, ყიე) ზ. ვ. трястись; колебаться, 2 ქართლ. 411.

რეჟუნა (ვერევენი, ვერევენი), ზ. მ. წვახლებ, განვსრ-წნი, განვეკრევენი, портить, разиращати; **რეჟუნობა**, ს. წამხლარობა, порча, развратить.

რჩევა, სს. перебирание; соиѣтопаніе; соиѣтн. вы-борн, ვარჩევე, ვარჩიე, მირჩევეია, მერჩივა), ზ. მ. გა-ღავარჩევე, გავარჩევე; გამოვკერება; გამოვარჩევე; აღმოვარჩევე უველესსა; გავარჩევე, გავსწრება, გავ-სინჯავ საქმეს; ჰაზრს მივსცემ, რჩევას დავასკვნი; перебирать, очищать; выбирать, избирать; судить, разбирати ძეხო; соиѣтовать; აღბ. 13; დავრ. 183; ანტ. 2—27; რუსლ. 297, 413; ვარ-ჩევე მწვეხნლსა, перебирать овощи; ქალაქში წას-ვლა ვარჩიე, я разсудилъ ѣхать къ городу, ვარ-ჩევე საქმესა, разбираю дѣло; (ვარჩევე, -ჩიე), ზ. მიჩ. გამოვარჩევე; უმჯობესად შევირაცხ, მივიჩნევე; ვიმ-ჯობინებ; იხრირათი სენი; предпочести; ლუკ. 19—7; სპ. სომხ. 164; (მიჩრევე, ჩიე), ზ. მიჩ. რჩე-ვას მაძლევ, соиѣтуешь мнѣ, (ვარჩევე, -ჩიე), ზ. მ. რჩევას მივსცემ; соиѣтую кому. (ვერჩევე, -ჩიე, ვარჩევე, -ჩიე), ზ. თვ. სხვათა შორის გამოვარჩევე, отличать; სელმწიფის შევლებში არ ერჩივლა, ни чѣмъ не отличался отъ царскихъ дѣтей, დავრ. 35, გონებას ვერჩევე, соиѣтоваться съ разсудкомъ, (მიჩრევეია, მერჩივანა, მერჩივა, მერჩია), ზ. მიჩ. მიმჯობინებია, предпочитати, ставить что выше для себя; ვისრ. 72; რუსლ. 414, 420; აღბ. 23; გორგ. 299; სიბრ. 14; ბუნ. კ. 268; ვეფხ. 30, შენი მიჯნურობა სულთა მიჩრევეია, за любовь къ тебѣ и отдашь бы душу, ვისრ. 34, 35; (ვერჩევენი ვარ), ზ. მიჩ. онъ предпочитаетъ меня; (მიჩრევენიარ, მიჩრევენიარ), я предпочитаю тебѣ, ты для меня выше всего; ისა. 22—7; მაც. 20—16, **რჩეული**, მიმ. избранный; отбор-ный; соиѣтовавшийся; **რჩეულობა**, ს. გამოვარჩევა ან ვეზირობა, избрание; соиѣтание; თესალ. 1—4; ანდრ. 121.

რჩევივნება (ვარჩევივნება; -ნე), ზ. მ. ვავაზირება; ვამ-ჯობინება, заставить предпочести, ქილ. 352; (ვიჩრევივნება, -ნე), ვიმჯობინება, предпочести.

რჩენა, სს. продовольствіе; проищаніе; (ვარჩენ, -ჩენე) ზ. მ. გამოვზარდი, შევივნახვე; გამოვიხსნი ქიროსგან, მოვარჩენ; დავაგდებ, გავუშევე; содер-жать, прокармливать, проищивать; избавляти, спасати; оставити, излѣчивати; სპ. ვახ. 110; თავს ვირჩენ, содержу себя.

რჩობა (ვა), ზ. მ. წყალში მოვარჩობ; ვახრობ, სულს-ვეუტებებ, შევიწრებ; утонить; удавить; душиить, падохѣдати; (ვიჩობი, -ჩე), ზ. ვ. ვიხსობი; სული მიტულებია; тонить; давить; задыхаться, ერისთ. 5.

რჩობლა, სს. рѣзня, бодание, რომ თავის თავის რჩობლა

არ იცოდეს, еси онъ не носитъ себя предъ, სომხ. სპ. 332; (ვერჩი), ზ. მ. ვეკსნიევი, жаловаться; (ვერჩი, სრ. არა აქვს; უსრ. ვერჩობი ან ვერჩი), ზ. უ. ვურქენ, ვსცემ რქითა; бодать, (ვერჩობლები, -ლე), ზ. თვ. ვერქენები, бодаться, (ვერჩი, -ჩობი, -ჩიე), ზ. უ. ვეშართლები, სული შემივა; ვავნებ, ვენებას მივსცემ, ვსჩავრავ; имѣть на кого право; ძეხვით იანი პანოსით кому предъ; შემომვიტე, რომ არას ერჩი, поклялись мнѣ, что ты не при-чистишь ему зла; ერისთ. 199, იალონს ერჩობის მრავლითა საუვეურითა, солонью онъ дѣлалъ много упреконъ; ვისრ. 31; (ვერჩი, ვერჩობი), ზ. უ. წერილში: ვეშორჩილობ, ვეშორჩილები, მორჩილ ვექმნები, ვეშობნები, поиниоваться, слу-шаться, მარკ. 1—27; საქმ. 5—39; 23—20; 28—24; 1 ტიმოთ. 1—4; კოლ. 3—22; (ვერჩ-ლები, ლე) ზ. ვდ. ვეშორჩილები; поиниоваться, 1 ქართლ. 98; სპ. მოს. 9; 2 ქართლ. 29; (ვიჩრჩი, ვიჩრჩი, -ჩიე, -ჩობი), ზ. ვ. ვიეშობ, ვიშობნებ; აღბ. 71; ვესარჩილები, ვედავეები; подчинять, по-корять себя; оспаривати у кого что, судитесь съ кѣмъ; გუჯ. 19; სპ. ვახტ. 178; რუსლ. 425; უორანოს სამწღვარწმედ იჩრჩილეს, они оспаривали другъ у друга границы Каранти; გუჯ. 19; (ვერჩი, მერჩიან, -ჩიე ან -ჩობი; მერჩიანები, -ბობი), ზ. მიჩ. მშორჩილობ, ты поиниуешься мнѣ, დაბ. 41—41; ვეფხ. 1525, ხოლო კაცთა მათ უკვირლათ და იტ-ყოდეს, რაბამ ვინმე არს ესე, რამეთუ ქარნიცა და ზღვანიცა ერჩიან მას, люди удивлялись и гово-рили, кто это, которому и вѣтры и моря пови-нуются; მაც. 8—27; როცა სულ-ფესი მერჩობლა, когда я владѣлъ рукою и ногою, რას მერჩი, что ты хочешь отъ меня, რას ერჩი, что ты трогаешь его, чего ты отъ него хочешь, მერ-ჩის, მერჩილებს, онъ поиниуется мнѣ, სპ. მოს. 9; სივ. ჩოლაუ. 14.

რჩობლა, სს. проищаніе, დღიური რჩობა, дневное проищаніе; ან ზვასცანტი, რქიანი საქონელი, про-гатыи скоти, სპ. ვახტ. 188, 204; სპ. ბერძნ. 416; (ვერჩი, ვრჩი), ზ. უ. გამოვიკვებები, გამო-ვიზრლები; снискивати сѣбѣ проищаніе, про-кармливать; ვეფხ. 345; 5. რჩენა.

რჩობა (ვერჩი, -ჩი), ზ. უ. ვშობები, დავშობები; ვა-თავებ, ვასრულებ; თავს დავიხსნი, ვუშეველი, თავს განვარინებ, მოვარჩევი, გავმთელლები; გამოვკერ-ჩევი, ვსარგებლობ ვისჯანმე; оставаться; окан-чивати; избавляться, спасаться; выздоровѣть; поживляться около кого; (მრჩიბის, ან მრჩევა; მრჩა, უხმარია; უსრ. მრჩეობლა; остасть у меня.

რჩული, ნახე რჩული; გამოლ. 38—1.

რჩულიობა, ს. წესი, ჩვეულობა, законъ, обычай, მოურავ. 54.

რჩხა, ნახე კრჩხა; ანტონ. 6—21).

რცხა (ვერცხი, -ხე), ზ. მ. ვერცხ, мыть, смывать, ვისრ. 112; (ვირცხები, -ხე), ზ. ვ. смывать, ქილ. 244, 581.

რცხვა (ვირცხვი, -ვოლი), ზ. ვ. მრცხვენთან, сты-диться, ვისრ. 41; (ვერცხვები, -ხევი), ზ. უ. შე-ვერცხვები, შევიკვებ. устыдиться, ქილ. 662.

რცხვენა (ვარცხენი ან ვარცხვენ, -ხე), ზ. მ. შე-

ვარცხვენ, შევაკდემ, стыднть, страшишь; აღბ. 18; (ვირცხენი თავს) ზ. მ. მრცხვენის, მერცხვენებს; стыднться, ვეფხ. 1522; ან თავს შევირცხვენ, страшишь себя, ანტკ. 6—14; (მრცხვენი, მრცხვენინ, სრ. მრცხვენოდა; უსრ. მრცხვინებია; ან მერცხვინება სრ. მერცხვინოდა; უსრ. მრცხვინებია; (სამღვთო წერილში იპოვება: იერემ. 8—8; აწმდ. მერცხვის, იერემ. 17—18; მერცხვოდის) რომ. 9—33; ისაი. 1—29; 16—18; ან მრცხვენის, იგავი. 20—5; მრცხვენეს, 1 პეტ. 2—6; 4—15; მრცხვენოს, მრცხვენებოს, ფსალმ. 30—18; 24—1; მრცხვენა და სხვ.; მიწ. стыди; რცხენილი, მიმ. пристыженный, ვისრ. 140.

რცხილია, ბ. ქრცხილია.

რძალი, ს. შეიღოს ან მის ცოლი, пенетка, снo-xa, ნახე ძალი; **რძლობა**, ბ. სძლობა.

რძე, ს. სძე; მდებრთა ცხოველთა მუშუთაგან ნაღენი თეთრი ნოტიო, საზრდელად ახალ შობილთა ერძათა; молоко, ნუსის რძე, мидальное молоко; რძის ფლავი, молочная каша, ბ. სძე; **რძიანი**, **რძიერი**, ზედ. რძისაგანი, молочный, **რძიანა**, რძიანია (იმერულ.), რძე ღელვისა, ს. მცენ. утичье молоко, молококаша; молочай; ბუნ. ლ. 3. ფ.; мола-каша, ურსი. ლ. **რძიან სოკო**, рижник, ბუნ. ლ. ბატ. ივანესი; სამხ. 103. [радь]

რძღვამლი, ს. უსურვაზი, კრიცინა; дикий вишог-რძეული, ზედ. молочное.

რწამსი, ნახე მრწამსი.

რწება, **რწევა** (ვარწება, ვარწევა, -წეი) ზ. მ. ვარწეგ, ვაქანებ აკვანში ერძასა, качать; (ვარწევი, -წეი) ზ. ვ. ვარწევი, качаться, ქლ. 459.

რწმა (ვარწამ, ვარწამ) ზ. უ. მჯერა, მრწამს, вѣрю; 1 ქართლ. 142; (მრწამს, 3 პირი ჰრწამს, სამღუთო წერილში: ჰრწამს; ან მრწამს, გრწამს და სხ. იოანე. 4—1; უსრ. მრწამდის; სრ. მრწამდა; უუსრ. მრწამებია; ლუკ. 8—14; (იოან. 3—19) ზ. ვსასოებ, მჯერა; вѣрую, მრწამს ერთი ღმერთი, вѣ-рюю во единого Бога, ბ. წამება.

რწმენა (ვარწმენ, -ნე, ვარწმენივარ, ვარწმენილი) ზ. უ. ვარწმენარ; вѣрjвать, вѣрjтъ; იოან. 12—44; (ვარწმენ, -მინე) ზ. მ. ვარწმენებ, ვაჯერებ, უს-რjтъ, უდოწმენრjтъ; (ვირწმენ, -მინე) ზ. მიჩ. ვო-ჯერებ, вѣрjтъ, (მრწმენა, მრწმენაგეს, მრწმენეს, 3 პირი მრ. ჰრწმენინ, სამღუთო წერილში, საზო-გალო ლაპარაკჲ ჰრწმენათ; უუსრ. მრწმენებია) ზ. უ. მჯერა, მრწამს, вѣрую, უკეთუ არა რწმენინ ჩემნი, если они не повѣрятъ мнѣ, გამოსლ. 4—1; ბ. რწმა.

რწმუნება, სხ. увѣрjние; вѣრა; (ვა) ზ. მ. დავარწმუნებ, დავაჯერებ; увѣрjвать, увѣрjждать; მივან-ღობ, მივაბარებ, вѣრjвать, -თავსა, ე. ი. გულის დავაჯერებ, увѣრjтъ, (ვი) ზ. უ. ვაჯერებ, ვწრjтъ, увѣრjтъ, (ვეჯერებ) დავარწმუნებ ვისისამე სიტყ-ვას; вѣрjтъ кому; უდოწმენრjтъ, подтврjждать; ვურწმენებ წერილსა, заснждительствонать актъ, (ვარწმუნებია, -ნე) ზ. თვ. ვენღობი, დოწრjრjтъ, გა-ლატ. 1—10; (მერწმუნები, -ნე) ზ. მიჩ. მენღობი, დოწრjრjრjშე მწი, მერწმუნებ, ნოწრjრj მწი, ღმერთს ვრწმუნებ, передъ Богомъ, რწმუნებუელი, მიმ. увѣрjнный; ნოწრjрjнный.

რწევა, სხ. рjота, (ვარწევე, -წეი) ზ. უ. პირიღამ მასაქმებს, მაზიღებს, ვანათვევ, рjать, бленать, რწევიცინება (ვა, მა); ზ. მ. ვანათვევიცინებ, заставить рjать.

რწევა (ვარწევა, -წეი) ზ. მ. მოვარწევე, დავსველებ მიწას; поливать водою, -ვევილოთა, поливать двѣты; (ვირწევი, -წეი) ზ. ვ. მოვარწევი; მუ-წეუთათვის: გამოვირწევი, გავსქებია; орошаться, о рjапахъ: разгнпваться.

რწილი, ს. კრწილი, блоха; რწილის წამალი, перендекий порошок; რწილის ღელა, жукъ майка, **რწილიანი**, ზედ. блошанный; -ლია-ნება (ვა), наблшннть.

რწემა (ვარწემა, -წეი) ზ. მ. მანეს დაგსდამ, рас-тавить сѣтj, (ვარწემა, -წეი) ზ. მ. ვანესწვალავ, გა-ვეყოფ, ძწლнть, კაცილ. 139.

რწალი, ბ. ჭალი.

რწობა (ვა), **რწემა**, **რწევა** (ვარწევა, -ვი) ზ. მ. დავა-სობ, დავარწობ, втыкать, вонзать; თვალბში ეკლები მარწევი, ანუკა. 13; (ვარწევი, -წეი) ზ. ვ. დავარწობი, втыкаться, вонзаться, (ვერწობი, -წეი) ზ. თვ. დავარწობი, დავესხრობი, დავესობი, вонзаться, ათსი ისარი მარწევი, ვისრ. 34; ვურ-წევივარ, снть воткнуту, მერწობა წელში ლახტი, რუსულ. 499; булава воткнута у меня за поя-сомъ.

რწევა, სხ. колебаніе, шатаніе; რწევა ცანისა, по-ходка съ шевеленіемъ стана; ვეფხ. 96; (ვარ-წევი, -ნეი) ზ. მ. ვარწევი, ვანბრე, შევანბრე; ко-лебать, колыхатъ, шатать, качать; (ვარწევი, -ნეი) ვინბრევი, колыхаться, качаться, шататься, ვეფხ. 947; **რწეული**, მიმ. მინა რწეული, ვეფხ. 4; ცანი მშვენიერად მოარული; преносходная по-ходка.

რჯა, სხ. трудъ; работа, безнокойство, (ვრჯი, ვსჯი, სრ. ვსარჯე) ზ. მ. დავარჯობებ, გავრჯი; შევაწუნებ, თავს ვატკენ; труднть, утруджать, безнокойнть; (ვირჯები, ვისჯები, სრ. ვისარჯე) ზ. ვ. ვარჯობი; გავირჯები, თავს ვატკენ; ТРУ-днтьсѣ; заботнтьсѣ, безнокойнтьсѣ; დარჯ. 2-133; გორგ. 134; რუსულ. 143; 2 ქართლ. 545, კაცი კაცურად რჯება, онъ ностунаеть по челоуѣ-чески, რამრჯის, какое мнѣ дѣло; რა გრჯის, что тебѣ за нужда, დავრ. 109, (მრჯი, -ჯილი) მანუ-ნებ; საქმეს მდებ; утруджашь, безнокойнъ мѣ-нл; ბ. სჯა; გული ერჯება, беретъ его охота.

რჯა, ბ. სჯა.

რჯული, ს. სჯული, კანონი, მცნება, სამართალი; სარწმუნოება, законъ; вѣრა, религjа; ვეფხ. 1039; ნუ დავკოცავ, შენსა სჯულსა, не убнвай насъ, заклинаемъ тебѣ закономъ, რჯულს გავაგდებო-ნებ, начну тираннть, терзать, რჯულ ნაკლები, неврjнный, სომხ. სამ. 196; დასნა რჯულისა, прѣ-стуннть законъ, რჯული ბუნებითი, естествен-ный законъ, რჯულის კანონი, кормчл книги, **რჯულიანი**, **რჯულიერი**, ზედ. законный; имѣющій вѣру, религjю; სამ. ვანტ. 9; რჯუ-ლიერი შეილი, законный сынъ, რჯულიერი კრე-ბა; законное собраніе; საქმ. 19—39; **რჯუ-ლიერიობა**, ს. законность, რჯულის გარდა-

მავალი, ს. законпреступникъ, რგულის
 გარდამავლობა, ს. законпреступление,
 რგულის-ღება, -დაღება, законположение,
 რგულის-მიღებული, -ღამღებელი, закон-
 датель, რგულის მეცნიერება, ს. законовѣ-

деніе, რგულის-მეცნიერი, ს. законовѣдъ,
 რგულის-მოძღვარი, ს. законоучитель,
 რგული-მტკიცება, пеноколебность въ ре-
 лизіи, მოსეს სამ. შესვ. რგული-ძალი, ს. невѣр-
 ный.

ს

ს, არის უხმო ასო ქართულის ანბანისა, წოდებული
 სან; რიცხვი დანიშნავს ორასს და ფულის ანგა-
 რისში ნიშნითურთ ს ორასს თუმანსა; წერილის
 ფულის თვლაში: 40 ფულს ან 10 ბისტს, ან
 ოთხშაურს ან ერთს აბაზს. ქარაგმინი ლექსნი ამ
 ასოთი იწყებიან; ს დ, სრულიად; სხნი, სხვანი. ს.
 დაერთვის თავად ლექსთა შნოსთვის წინაშე კ. პ, და
 ც, მაგალ. კუნელი, სკუნელი; პარსი, სპარსი; პი-
 ლო, სპილო; შინძელი, მასპინძელი; ტრიქონი,
 სტრიქონი; ნაცა, სნაცა; რბოლა, სრბოლა და სხ.
 ზმნები, რომელნიც იწყებიან ასოთი დ, თ, ც, ცა
 ძ, წ მიიღებენ მიმოსვრას პირიგანის ნაცვალ-სა-
 ხელის შემდგომ ასოსა ს. მაგალ. წერა, ვჰ-ს-წერ;
 ღება, ვჰ-ს-ღება; და სხ.

ს, იხმარების ნაცვლად ზ და რ, ნახე ეს ასოები; ან
 წინაშე ასოებისა: პ და ც შეიცვლებს შ, მაგალ.
 სიმშლი, შიმშლი; ქისპი, ქიშპი; გასტერება, გა-
 შტერება; მუსტი, მუსტი; ცასტი, ცაშტი; ქისტი,
 ქიშტი; აგრეთვე თუ ლექსში იპოვება ასო შ, ან ჭ,
 მაშინ თავად ასო შეიცვლება შ, მაგალ. სიში, ში-
 ში; სანიშინი, შანიშინი; სინჯვა, შინჯვა; საქამა-
 დი, შეჭამადი; სინჯი, შინჯი და სხ. ამ ასოთი იწყ-
 ებიან ორნი მარცვალნი **სა** და **სი**.

პირველი **სა** დაერთვის არსებითა სახელთა და ზედ-
 შესრულთა, ესრეთ რომ მარცვალი **ნა** ჰნიშნავს შე-
 ცვალთა სა განვლილის მდგომარეობისასა, გარნა
სა მომავალისა ან მოსალოდნელისა; ნასიძარი, სა-
 სიძო; ნარძლევი, სასძლო; ნაენახობი, სავენახე;
სა თავად მრავალჯერ დანიშნავს კუთხვლებასაცა:
 მაგალ: სააზნოვე, საბოლოვო, საზოგადო, საკომ-
 ლო, საშენო, საჩემო და სხ; ამგვარნი სახელები
 იხმარებიან არსებითაცა, საილი, საუფმე, საგზა-
 ლი, საჭამთრო, სალოო, საუნჯე, საქონელი და სხ.
სა დაერთვის მიმლეობასა მომავალის დროსა. ვი-
 თარცა **ნა** განვლილისა, მაგალ: ნაწერი, საწერი;
 ნაქები, საქები; ნასუქი, სასუქი; ნაუბარი, საუბარი;
 ნახნავი, სახნავი; ნამუშავარი, სამუშავარი; ნახმარი,
 სახმარი; ამგვარნი მიმლეობანი იხმარებიან, ვითარცა
 სახელნი არსებითნი; მაგალ: საზრდელი, სამსახური,
 სამოსელი; კვალად მარცვალი **სა** დაერთვის თანდ-
 ბულთა, ზმნის ზედათა, კავშირთა და შორისდებულ-
 თა: სააქაო, საიქიო; საგარეო, საშინაო; საზედაო;
 სათანალო; საშარადისო, სანიადგო, საწინაო, სახუ-
 ლიო, საზეგო, საგაისო, სათუო, სავალალო, სა-
 ვებო.

მეორე **სი** დაერთვის თავად: ა, ზედ-შესრულთა სა-
 ხელთა და შესცვლის მით არსებითად, მაგალ. ადგი-

ლი, სიადვილე; ძნელი, სიძნელე, ავი, სიავე; ბო-
 როტი, სიბოროტე; ბრძენი, სიბრძნე; მდიდარი,
 სიმდიდრე; მრავალი, სიმრავლე; მტკიცე, სიმტკიცე,
 შეისწავე პირველი, რომელნიმე ზედ შესრულნი სა-
 ხელნი, დაბოლოვებულნი მარცვალთა ზედ ლი, ისპო-
 ბენ ამას, რაჟამს დაერთვისთ მათ სი; მაგალ: თხელი,
 სითხე; ზრქელი, სიზრქე; მსხვილი, სიმსხო; კეთი-
 ლი, სიკეთე; ცბილი, სიცბობა; ცფილი, სიცფო;
 მეორე, როდესაც ამგვართა არსებითა სახელთა და-
 ერთვიან ნაცვალ სახელნი ამ ან მაგ, მაშინ იგინი
 შეიცვლებიან ზედ-შესრულად: მაგალ. ამსიდიდე,
 მაგსიდიდე; **სი** დაერთვის სახელზმნათა განსაკუთ-
 რებით უმეშვეობითა ზმნათ, ვითარ: სიარული,
 სირბილი, სიკუდილი, სინახული, სირცხვილი, სიქა-
 დელი, სიხარული, სიცოლი, სიმულოლი და ს.

სააზნოვე, ზედ. აზნოში სახმარი, нашъ, -ილი
 ცაშტი, наша.

სააზაცო, ზედ. აზაცისადმი საკუთხველი; ან განსა-
 გებელი მისი; пугаченскій; аѳѳатство.

სააზბე, ზედ. сумочный.

სააბელო, ს. трутница.

სააბეზრო, ზედ. ს. ბეზარს მომეგანი, наводниій
 окуку, окучный, ვისრ. 90, 173, 180.

სააბი (არაბ.), ს. შავი ყურძენი, ღიღრონი და ცბი-
 რდი, черныи виноградъ.

სააბრეშუშო, ზედ. шелковичный.

სააბგრე, ზედ. საირაღე; ან აბგრთ საცავი ადგი-
 ლი; къ оружію относящійся; оружейная (ар-
 сеналъ); -ირაღი, военные доспѣхи.

სააგურე, ზედ. აგურისადმი საკუთხვე; кирпичный,
 -მიწა, глина кирпичная, ალექს. 131. [361]

საადგილო, ზედ. ადგილობითი, мѣстный, ქილ.

საადვილო, ზედ. ადვილი, არ საძნელი, легкій, не-
 трудный; ვეფხ. 211; ქილ. 48.

საადრო, ზედ. არგული, рашій, ქილ. 513.

საადრო, ს. ნ. ღოში, просо, ბაქრ. 180.

საავად მყოფო, ს. больница.

საავაზაკო, ზედ. ავაზაკო შესხვედრი; ავაზაკო
 ადგილი, разбойничій; труппа разбойниковъ.

საავვაცო, ზედ. საავაზაკო, разбойничій, -ცოლ, ვზ.
 საავაზაკოდ, на разбой, 2 ქართლ. 578.

საავო, ზედ. საბოროტო, სავენებელი, мѣстный,
 вредный, სამ. ვზ. 55, 86, მეფ. გ. სამ. 15.

საავორო, ზედ. авторскій.

სააყაცო, ზედ. სი სიობი დათხარისა; ზედ.
 плата за освобожденіе на волю, -წერილი, воль-

სააზნო, ზედ. სადიდაცო, вельможный. [ყა]

სააზნაურო, ზედ. აზნურთაღმი საკუნთველი, двоярный.

სააზრო, ზედ. სავიქრებელი, ჰზნრიო საგონებელი, мншмый, мыслшмый, преднолагемый; ქილ. 29, 214, 343.

საათბავო, ზედ. владѣнше Атабага.

საათი (არაბ.), ს. საქაო, იარაღი ჟამთ მანვენებელი; ჟამი, ოცდა მეოთხე ნაწილი დღე-ღამისა, часъ; часы; ხუთს საათს, въ пять часовъ, ამ საათს, сейчасъ, сшо минуто, კეღლის საათი, стѣнные часы; უბის საათი, карманные часы; შჳის საათი, солщечные часы, საათობოი, по часамъ; საათს და საათს, еже-часно. [колыбельный, ვეფხ. 464.

სააკვანე, **სააკვნი**, ზედ. ავენისადმი საკუნთველი, **საალავო**, ზედ. мѣстный.

საალაფო, ზედ. добычный.

საალერსო, ზედ. აღერსს თვის სათქმელი ან თქმული, ласковый, пршщтствешный; გორგ. 16; სალაპარაკო, სამუსაიფო, къ бесѣдѣ относящшся, ქილ. 217.

საალიფერე, ზედ. აღისფერი, алыш, სმზ. 138.

საამავო, ზედ. ივერია № 1, 83, трудовое.

საამზო, **საამზობელი**, **საამზობი**, ზედ. სალაპარაკო, სათქმელი, подлежащшй разсказу; **საამზობოდ**, **საამზობლად**, ზზ. სალაპარაკოდ, ვეფხ. 305, ქილ. 522; დღი რაზკაზა, საამზოდ ვერ დაახეღა, ქილ. 631; не могъ найдти удобнаго времени, чтобы поговорить съ ними.

საამზრე, ზედ. ამზრისადმი საკუნთველი, амбровый.

საამებელი, **საამელი**, ზედ. საამი, пршщтный, რუსედ. 974; ქილ. 417; -სიტვეა, გორგ. 241, пршщтное слово.

საამილახვრო, ს. ამილახვრის მამული, владѣншй Амиллахвара, დასტ. 10.

საამო, ზედ. საამებელი, სასიამოვნო, пршщтный, **საამოდ**. ზზ. საამებლად, пршщтно, -გმა, пршщтный голосъ, 2 ქართლ. 569, 537; ვისრ. 178.

საამოვნო, ს. სასიამოვნო, пршщтность, ვისრ. 178; რუსედ. 665, 148; ზედ. საამო, пршщтный, -ნოდ, ზზ. пршщтно.

საამური, ზედ. სასიამოვნო, пршщтный, радостный.

საამხანავო, ზედ. ამხანავთ საზიარო, общшй (товарищамъ), взаимный, ბერძნ. სმ. 324.

საამჯგზნო, ზედ. публичный.

საანგარიშო, ზედ. подлежащшй счету.

საანდაზო, ზედ. свазочный.

საანდაზო, ზედ. ანდაზად დაღებული ან მოსაყვანი, приводимый въ примѣры.

საანდერმო, ზედ. ანდერძისადმი საკუნთველი, завѣщательный, подлежащшй завѣщаншю.

საანჯგზნო, ზედ. საჯგზრო, აშქარა, гласный, публичный, -სამართალი, гласный судъ.

საარაკობა, баснословіе; -ბოი, баснословно, შავთ. 75.

საარაკო, ზედ. არაკად დასაღები, сказочный, ვეფხ. 554; საარაკოდ გავსეღები ან დავიღები, стану предметомъ разговора, пересуда; ვისრ. 19, 24, 107, 117.

საარაო, ზედ. არაფერში გამოსაუვენებელი ან გამოსაღები, ни къ чему негодный.

საარაფე, ზედ. არაფისადმი საკუნთავი, водочный, -ქვაბი, водочный котель.

საარეზა, ს. უბადრუქება ან უპოვარება, несчастше; бѣдность, скудость; пищета; ისაი. 60 — 18; იერემ. 6—26; 6—7; 15—8; 51—56; ოსეს. 9—6; იოილ. 1—15; საარეზის დღე, день бѣдствшй მარტ. 2—191; **საარეზლობა**, სს. უბადრუქობა, бѣдность; (ვსაარეზლობა, -ლე), ზ. უვუბადრუქობა, бѣдствовать, იერემ. 4—13; ისაი. 47—11, ციმოთ. 12, 82, **საარეზბული**, ზედ. საუბელურო; გაოსრებული; бѣдственный; онустошн-тельный; იოილ. 1—10; ზაქარ. 11—2, 3; საარეზულ ვჰვოფ თავსა; ისაი. 33 — 1; раззорить сѣнш.

საარებელი, ზედ. საცარებელი, სავლელი; предназначешный къ хождешю, ციმოთ. 82; კელთა საარებლად, дღი хождешя по полямъ, ქილ. 203.

საარსო, ზედ. არსობოი, существешный, კავშ. 76.

საარქიერო, ზედ. სამღვდელ-მთავრო, архшерешский.

საარქიმანდრიცო, ზედ. архшмандршский.

საარზანო, ზედ. საწუქრად, სამღუნოდ დაწმუნელი, ვეფხ. 457; предназначешный въ подароки.

საარშიო, ზედ. სარკამი, служащшй помѣхою, ქილ. 172.

საასომთავრულთ, ე. ი. ქარაგმა, тшло надъ словами, написашными церковными бшвами, ნ. ქარაგმა.

საასზარეზო, ს. სამეღნო, принадлежащшй къ пошршщу, -მეღანი, пошршше.

სააუგო, ზედ. სათაკილო, საზარხავი, позорный.

სააუშტრო, ზედ. საეკონომო, სამეკუქნავი, экономический, დასტ. 95.

სააფრავე, **სააფრე**, ზედ. აფრისადმი საკუნთველი, парусный.

სააქაო, ზედ. აქაური; აწინდელი სოფელი, საწურთო, გარნა საიქიო მომავალი ცხოვრება; მღწიშნი; шременная жизнь; ототъ сштъ; სომხ. სმ. 263; **სააქაოს**, ზზ. ამ წუთის სოფელში, въ здшшемъ мшрш.

სააქიმო, ზედ. ან ს. საექიმო, ექიმიისადმი საკუნთველი; ან ფასი ექიმობისთვის; лекарский; плата лекарю, სმ. ვასტ. 194.

საალაპო, ზედ. მოსახსენებელი მიცვალებულთა, поминальный, заупокойный, -წიგნი, поминальщ. -წყინე, გორგ. 33, 2 ქართლ. 524; გუგუ. 13.

სააღდგომო, ზედ. ან ს. აღდგომისადმი საკუნთველი; სამებატონო ძღვენი აღდგომის დღისათვის; воскресный; подароки, приносимый крестьянамъ помѣшнику въ сшщный день; დასტ. 5; აღექ. 215.

სააღებო, **სააღების-დღეო**, **სააღების-ღამო**, ზედ. აღების დღეთა შინა სსამარი; относящшся къ заговѣшю.

სააღებ-მიცემო, ზედ. коммерческий, торговый.

სააღვირე, ზედ. აღვირისადმი საკუნთველი, уздечный.

სააღლუშო, ზედ. სარაზმო, къ смотру войска относящшся.

სააღსარები, ზედ. გასანობელი, пенешной.

სააშვიკო, ზედ. აშვიკობის საკუნთველი, სამიჯნურო,

любовный, ვეფხ. 24, 357; -სიმღერა, любовная
песня, -წიგნი, любовное письмо.
სახალწლო, ზედ. ახალწლის თვის სახმარი, სა-
კუთხავი, კბ პოному году назначенный, ან ძღვენი
მოკახილი გლეხთაჲს მუპატრონესთჲს; гостинецъ
на новый годъ, приносимый крестьянами по-
мѣщику.
სახალთოდ, ზფ. ახლოს სამეოფად, для пахождения
въ близи кого; ვეფხ. 386, для сближенія.
სახალსალარი, ზედ. სამეჯოგო, отнесенійся къ
табушнику, გუჯ. 9.
საადარი, ზედ. შესხვეწნი, სხვეწი, სთხოვი, ვეფხ.
1455, просительный.
საადგო, ზედ. სხვეწი, სთხოვარი; ხვეწნა, თხოვნა,
просительный; просьба; ვეფხ. 1051, 675; რუ-
სულ. 615.
საბა, мѣра 6 четвертей, записки Константи-
нова.
საბაასო, ზედ. სცილობელი, спорный.
საბაბი (არაბ.), ს. მიზეზი, причина, поводъ, დავრ.
118; ჩემის საბაბით, изъ за меня, дავр. 156;
საბაბობა, ს. მიზეზობა, поводъ, мირ. 105.
საბაგირე, ზედ. საოკე, кабатный.
საბადაგე, ზედ. სპონი.
საბადრავო, ს. მიზედი ბადრავობისა, ე. ი. გაცილე-
ბისა, плата за копированіе, დარეჯ. 2—63.
საბადულობა, ს. ვისაც რა აბადი, ე. ი. ქონება,
имущество.
საბადური, ს. ბადით თევზთ სხადირი ადგილი. მწ-
ეთო, гдѣ производится рыбная ловля, ან საბუ-
ღარი, гнѣздо, რუსულ. 305.
საბავთო, ზედ. საგლოველი, სამწუსნარო, илачен-
ный, горестный; -სმა, илаченный голосъ.
საბაფიერო, ზედ. ბაფიერთ შესხვედრი; ბაფიერთ
სადგომი სხელი; сокольниковій, жилище соколь-
никовъ, ან სასარგებლოდ ბაფიერთა დებულობა;
повинность въ пользу сокольниковыхъ, გუჯ. 40.
საბაფმავე, ს. სასხათღ, ლამაზა, ზაქარ. 4—2, под-
свѣчникъ, лампа.
საბაზი, ს. იმერ. рожь.
საბაზრო, ზედ. ბაზრისადმი საკუთხველი; ან თვით
ბაზარი, рыночный; рынокъ; ქილ. 214.
საბაბითი, ს. ოთხის ვეგით თამაშობა, ოთხო, игра
въ четыре бабки.
საბავო, ს. გარს მოვლელი ღობე, околица, ქილ.
626.
საბალახე, **საბალახო**, ს. სადაც ბალახი მოდის,
მწვანე მიწორი; ბალახთ სთიბი ან საძოვარი;
დებულობა გამოკვეპისათვის ხართა, ცხვართა, ღორთა
მავალ. საბალახე ღორისა ან ცხვარისა აიღებოდა
ასხედ ორი ღორი ან ცხვარი; пастбище; сѣнные
покосы; подать за поправу скота; დაც. 7, 29,
5; გუჯ. 16, 33; სამ. ვაც. 171; რუსულ. 645.
საბამბე, ს. ადგილი სადაც ბამბა მოდის, მწვთო გძს
растетъ хлопчатникъ, გუჯ. 30.
საბამი, -ველისა, ожерелье, **საბამი ხელისა**, за-
пястie, браслетъ, ვეფხ. 497.
საბანავო, ზედ. ან ს. სლაგერო ან თვით ბანაკი.
лагерный; лагерь, стани; რიცხვი 33—1; 1 ქართ.
323.

საბანებელი, **საბანელი**, ზედ. გასახნი, საბანე-
ბელი; ან აბანი, ავაზანი, გინა ემზაზი, купальный;
купальня, ванна; ეზდრა. 1—9; ნაუმ. 2—6; ნეე-
მია. 11—14; იოან. 5—2; 9—7, 8; -წუალი,
вода для умыванія, -წამალი, примочка, საბან-
ლოდ, для умыванія, ვეფხ. 326.
საბანი, ს. ზედ-დასხურავი ძილის დროს, одѣяло.
საბანდული, ზედ. ბანდულისადმი საკუთხველი, კბ
лаптямъ отнесенійся.
საბაბითი (ებრ.), ს. -დმერთი, Саваошь, 1 ქართლ.
315.
საბაჟო, ზედ. ან ს. ბაჟისადმი საკუთხველი; ან ბა-
ჟის ასაღები ადგილი; пошлинный; пошлина; та-
можня; 2 ქართლ. 519.
საბარათაშვილი, ს. სამკვიდრო ბარათა შვილისა,
владѣннй Баратовыхъ, დაც. 99.
საბარკე, -რგო, ზედ. ბაგაჟნი.
საბარკველი, ზედ. დასაბარავი მიწა, пахатный.
საბარკალი, ს. მოკლე ხმალი ცხენზედ დასაკრავი,
საბ. ლ.
საბარკი, ს. ცვივის გვარი ხე ეკლებიანი; ხვინოხ
дерево, можжевельникъ, 3 მეფეთ. 19—4.
საბარკლე, **საბარკული**, ს. საწვივე აბჯარი, часть
лать, покрывающихъ ноги, 2 ეზრა. 4—18;
1 მეფ. 17—5.
საბარო, ს. რეგმი დაბლა-ჭალებიანი, телѣга, по-
возка для тяжестий.
საბასრობელი, ზედ. საზრახავი; საეიცხველი, მას-
ხარად ასაღები, издѣвательный, порицательный,
позорный; 2 სჯული 28—37.
საბაცე, ზედ. გუსინი; гусити.
საბაციო, ზედ. პაციცემული. ჩინებელი; почет-
ный, знатный; ვისრ. 17; სამ. ვაც. 12; საბაციო
კაცის შვილი, вельможа, сынъ знатнаго, სამ.
ვაც. 202; **საბაციობა**, ს. პაციცემულობა; დი-
ლიკაცის შვილობა; почетности; знатности; აღბ.
130; ვეფხ. 615; ვისრ. 17; **საბაციური**, ზედ. დი-
ლიკური, почетный, რუსულ. 963.
საბაცონო, ზედ. ბაცონისადმი საკუთხველი; სამე-
ფო; საბანებელი ბაცონისა ან მეფისა; гошодскій,
помѣщичій; царскій; владѣннйе гошодина или
царя; რუსულ. 355; помѣстье; რუსულ. 355; გუჯ.
29; 2 ქართლ. 295; 536; ვაც. სამ. 202; ვეფხ.
635; -სთხოვარი, ობროк, -გლეხი, помѣщичій
крестьянинъ, **საბაცონოდ**, ზფ. на царство,
2 ქართლ. 520; **საბაცონო**, ს. ბაცონისათვის მუ-
შაობა, барщина, დაც. 6; **საბაცონის შვილი**,
ზედ. საუფლის წული, удѣльное нѣннйе царскихъ
дѣтей.
საბაქა, ს. ფულის ჩამომსხმელი, илавильникъ
мошеть, დაც. 39, 40.
საბადე, ზედ. ბალისა მავალ. ადგილი, садовый,
ვაც. სამ. 12.
საბადნარო, ს. ბალი, წალკოტი, садъ, ვეფხ. 35.
საბებო, მავალ. სასწავლებელი, повнпальный.
საბეური, ზედ. საყარული, საღარაგო, караульный,
1 ქართლ. 334, караульня.
საბეგრე, -რო, ზედ. ქვემდებარე ბეგრისა, подат-
ной; საბეგრო მუშაობა, ე. ი. ხება, თესა და ლეწა,
барщина, გუჯ. 33; სამ. გორგ. 29.

საბედნიერო, ზედ. ბედნიერობის მომასწავებელი, къ счастью относящийся, для счастья; ქილ. 21, 657.

საბეზღარი, ზედ. დასაბეზღებელი, ябедническій, паговорный, ქილ. 532, 558.

საბელი (არაბ.), ს. მსხვილი თოკი; მკელის უმსხოსი: **ფეზია**; ზეზის უმსხოსი: **ბაწარია**; **ბაწარზედ** უმსხვილესი: **თოკია და შტაგანი**; კარავთ დასაბმელი თოკი **წალია**; ცხენთ ფენთ გასაბმელი **ტოილოა**; შორს სასროლი თოკი **მროწლოთა** შესაპეობლად **საგდებელი ან ქამანდი**; თივისაგან შეკრესილი **გორილი**, **გვარილი**; ხის სრალთაგან შეკრესილი, **აერიცი**; აბრეშუმისაგან ან გვასტანთ წელიებისაგან **ლაშბი ან ლარი**; მოსათობელსა თოკსა **მიშთვილი**; საპალნეთ შესაკრავი **საკოჭავი**; გრძლად და ფართოდ ნაქსოვსა ლაშლის საბელსა **ქარშიკი**; ცფივისს **თასმა**; თასმთაგან დაწნულსა **ღვედი**; ამგვარსავე ერკვირის დასაკრავსა **ევანი და გვამბარა**; ურემსა ზედა ცვირთის გაღასაკრავსა **ჭვანანი**; ნავთა და ღუნათა დასაბმელსა **ბაკირი**; ხერეკა, ფსალმ. 15—5.

საბერველი, **საბერავი**, ს. ცეცხლის გასაღვივებელი გულა, поддувательный мехъ у кузнецовъ; ქილ. 529; მროკ. 65; იერემ. 6—22

საბეჭდავი, ს. დასაბეჭდი; სახლი სადაც წიგნები იბეჭდება, печатный; типографія, მარტ. 1—10; დაილო გულსა ზემსა, ვითარცა საბეჭდავი, какъ печатъ запечатлѣлась на душѣ моеи.

საბეჭდავი, ს. ძეგლის დახა, ხმარებული ქსოვაში, ткальный челнокъ или костяной ножъ для ткапн.

საბეჭური, ს. ლევიტობანი, სამხრე მონაზონთა, кортвая монашеская мантия, საბ. ლ; ნ. ჩ. ლ; ვიტრაჟი. გუჯ.

საბეჭითო, ნ. საცალი, -ღელი.

საბეჭელი, ს. ზვის შესანახავი ფაცხა, мякннница, ополовня, сарай для поклажи плевть, мякннцы, ქილ. 374, ბაქრ. 170.

საბეზობო, ზედ. ზობის ვეირისადმი საკუთნველი, къ вербшому воскрешенію относящійся.

საბი, ს. უბე საკვარისა, клинъ у рубашки.

საბი, ს. შავი და ცბილი ფურძენი.

საბიჭო, ზედ. ბიჭისადმი საკუთნველი, ребячій, лакейскій.

საბლარდელი, ს. მანლილი გასავევი რისამე; ან საგრაგნელი ცანისა, ისაი. 63—2; შესახვეველი; პლათქი და ჯაფანიაჲ чего либо; обшивка, обшои, 2 ქართლ. 346; გუჯ. 30.

საბლური, ზედ. საბელსავით დაწნული, крученый какъ веревка, ქილ. 116.

საბმელი, ზედ. დასაბმელი, привязъ.

საბნეღეთი, ს. ბნელი საპრობილე; გოჯოხეთი, темница; ად; საბ. ლ.

საბნელი, ს. გლოვის კარავი ან სახლი, траурная комната, 2 ქართლ. 289; დარეკ. 2—122.

საბოკანო, ზედ. უსაბოკარო გლეხისადმი საკუთნველი, относящійся къ бобылю, **ბარათი**, купчая на безземельнаго крестьянина, აღექ. 130.

საბოლიშო, ზედ. ბოლიშის მოსახდელო, подлежащій извиненію.

საბოზარი, **საბოზველი**, **საბოზო**, ს. საკანაო, блуднице, ქილ. 117; მოურავ. 87; ან ბოზების შესაფერი, приличій для проститутокъ; ვისრ. 5.

საბოლოვო, ზედ. საუკუნოდ გამოსაყენებელი ან გამოსადეგი მომავლის ჩამომავლობისთვის; გუჯ. 14; სიკ. ჩოლაფ. № 36; ბოლო, დასასრული; годный на будущее время для погостства; конецъ; რუსედ. 250; 2 ქართლ. 544; ვინ იცის საბოლოოდ საქმე არ რაგად მოხდება, кто знаетъ какой оборотъ приметъ дѣло въ будущемъ; საბოლოვო არა ჰქანს, невидать конца, გორგ. 58; ზემს საბოლოვოს ვერა ხედვენ, они не видятъ по мнѣ послѣдншговъ, 2 ქართლ. 320.

საბოლოვოს ვამზინჯავი, предвидящій послѣдствія, ქილ. 137.

საბორკილო, **სამლა** за освобожденіе отъ кандалъ, 440 Кавк. Календарь за 1859 г.

საბომონე, ზედ. საკერპო, каппищный.

საბოროცო, ზედ. საავო, საავაცო, злостный, злобный, ერისთ. 123; **საბოროცოდ**, ზ.ზ. საავაკოც; იერემ. 39—16; ნო ვლო, -ტრფიალება, любовь съ преступною цѣлю, ლოდ. 26.

საბოსცენე, ს. ბოსცენის ადგილი ან თვით ბოსცენი, огородное мѣсто; огорода.

საბოქოული, ს. ბოქოულის კერძი, доля, причнтающаяся за службу есаулу.

საბობვარი, ს. სანიჭარი, უაღრესთაგან საჩუქარი, награда, милость, даръ; საბობვარ-სწირი, ე. ი. ხელ-ფურნი, უხვად გამცემი, ვეფხ. 60; щедрый для награды.

საბოჭო, ს. повинность курами.

საბოლოა, ს. გურ. ბჭრილოა, волчокъ, ბაქრ. 188.

საბრალი, **საბრალიბელი**, ზედ. შესაბრალებელი, შესაბრალი, საცოდავი, несчастный, жалкій, достойный сожалѣнн, бѣдный; ვეფხ. 42; ვისრ. 34; **საბრალიდ**, ზ.ზ. жалостно, აღბ. 83; საბრალია, онъ достоинъ сожалѣнн, **საბრალიბა**, **საბრალიბება**, ს. სობრალული, შეცოლება, жалость, (ვესაბრალივები, -გვ) ზ. თვ. შევებრალები, შევეცოლები, жалѣть кого, ქილ. 526; ვისრ. 42.

საბრი (არაბ.), ს. აზუ, საბურ, ყუიითელი, желтый сабуръ, შავი საბრი, черпный сабуръ, ბუნ. ლ; ჰ. ფ. ლ; საბრი უსუერი, კარაბ?

საბრიყვო, ზედ. უბედულური, невѣжественный.

საბრკობელი, **საბრკმელი**, ს. ფენის წასაკრველი; საფრხე, საცთური; камень преткновенія; сдблзпн.

საბრკულნი, ნ. ქიშქანი.

საბრულა, ნ. ბჭრილოა, გურულ. волчокъ.

საბრკოლებელი, ზედ. დასაბრკოლებელი, чыо служитъ къ препятствію; 1 ქართლ. 126.

საბრუნებელი, ზედ. მოსაბრუნებელი, приводящій въ чувство, რუსედ. 66.

საბრძანებელი, **საბრძანისი**, ზედ. приказный; ს. სასამართლო ადგილი; ან სახელმწიფო, სამფლობელო, სადაც ჰმანება ვისიმე მუშაობს; приказъ, присутствие мѣсто; владѣнн, держава, государство; ფსალ. 113—2; ვეფხ. 62, 1588.

საბრძნო, ს. სიბრნე, мудрость, ქილ.

საბრძო, **საბრძოლი**, **საბრძოლველი**, ზედ. სომი,

საომარი, სალაშქრო, боевой, ратный, 2 ქართლ. 390; ჩხუბი საბრძოლას მოეხმება მადგა; споръ до предѣловъ войны, ქილ. 352; საბრძოლო ადგილი, мѣсто битвы, რუსულ. 962; შენსა და ჩემსა საბრძოლველი რა არის, какой поводъ войны между мною и тобою; დარეფ. 72; ანდრ. 44; **საბრძოლი**, ზედ. საომარი ციხე და სს. осады, для осады, შროვ. 140; **საბრძოლველი** აბჯარი, военный доспѣхъ; ანდრ. 126; მოურავ. 64; საბრძოლი, ს. და აღაშენენე მას ზედა წინა საბრძოლი, и построй на немъ укрѣпленія противъ него, იეზუკ. 4—2.

საბრჭო, საბჭო, ზედ. საღაო, საცილობელი; გასასიგრავეი, მოსაფიქრველი; დასკვნილობა სამართლისა, судебный, тяжебный; подлежащій сужденію; приговоръ; **საბჭო**, вознаграждение судьи, ბაქრ. 310, აღბ. 35, 53; 1 ქართლ. 256; 2 ქართლ. 528; -ს. სსამართლო, судебное мѣсто, судилище; 1 ქართლ. 343; საბჭო დასწერა, онъ написалъ приговоръ, ანდრ. 63; საბჭო დას. დასაჯენი; для наказания по суду; на суду; გორგ. 213; მოურ. 13.

საბრხე, საფრხე, ს. ფეხთ მოსაბამი მხე; დასაბრკოლებელი, сѣтური; ფსალ. 30—4; 34—8; ძეხუ დასა ღოლი ვიწრო; соблазнъ; ნ. საფრხე.

საბრყენელი, მაგალ. ჯოხი, ს. ნაჲკა на которой кто опирается; опора.

საბუდარი, ს. საბუნავო, გუზდო; პორა, იერემ. 10—22; კორპია დასა ვიწრო დასა, ერისთ. 16.

საბუთი (არაბ.) ს. აღმოჩინება, სიგვევა ან წერილი სიმართლისა, доказательство, доводъ.

საბუნავო, ს. საბუდარი, სორა, ჩიბე, ბუნავი, გუზდო, логонице, трущоба, საბუნავო თეფხო, ნ. ღრულო; ქილ. 171.

საბურავი, -რველი, ს. თავსახურავი ან გადასაფარებელი; სართული; покрывка; покрывало; крыша; გომოსო. 26—6; 28—26; ვეფხ. 1142; ვისრ. 175; **საბურველობა** (ვესაბურველები, -ლე) ზ. თვ. გარდავეფარება, служить покрываломъ; **საბურვიანი**, ზედ. покрывной.

საბურთაღლი, ზედ. ან ს. ბურთის სათამაშო, მაგალ. მოედანი; поврище для игры въ мячъ; ვეფხ. 100; შროვ. 13; რუსულ. 572.

საბუნო, ს. სადარბაზო, სადარბაზო, მცერთ დასამალავი ადგილი, мѣсто засады, ვეფხ. 1406; ქილ. 215.

საბუნჯარი, მრ. საბუნჯები, ს. საშველოთა შესამოსლოთაგანი მაგგზზედ შესაცმელი, поручи, რუსულ. 354, 2 ქართლ. 26.

საბუნჯარი (არაბ.) ს. ფარამ. გმირი, ბუმბერაზი, герои.

საბბელი, საბჭო, ნ. საბჭელი, საბრჭო.

საგაზაფხულო, ზედ. გაზაფხულისადმი საკუთნველი, весенній.

საგათა, ს. летаргическій сонъ, სიბრ. 99, -შექქონდა, онъ былъ въ летаргическомъ снѣ.

საგაზრდილო, ს. სამშობლო ქვეყანა, родина, ვეფხ. 211.

საგანზრახო, ზედ. საგულვებელი, გულში ნაქონი, задуманный, ქილ. 343.

საგაისო, ზედ. სამერმისო, საკულადლეო, на будущее время.

საგალი, ს. მცენ. ძირნაოტი, мольная трава, ბუნ. ლ; blattaria; **კირ-საგალი**, ს. კირში არეული საგალი თეფხო საჭერად, мольная трава, смѣшанная съ извѣстной для ловли рыбе; ქართლ. ცხოვრ. 2 ც. 29 გვერი, ფრანც. თარგმ.

საგალობელი, ს. კანონი ცისკრისა ან სერობის სმლის პირზედ სათქმელი; ორგანო, საკრავი გალობის სმზედ; ფსალ. 80—2; 137—2; გმირი, ძეხუ ბოგოხეხიანი, каповъ; органы, ისაი. 23—1, საგალობელ ვკუთვ სახელსა შესსა, поспою ямъ твое.

საგალობო, ზედ. საქებელი გალობით, хвалебный, მარტ. 1—207.

საგამგეო, ზედ. административный.

საგამდლო, ს. სამოხლო ოთახი, дѣвичья.

საგამზედლო, ზედ. აღსაზრდელი, военнотельный.

საგამომჩვენებლო, ზედ. დიდ-დიდებული. დიდ-მშვენიერი, торжественный, რუსულ. 640, 901.

საგამყოფო, ზედ. გასაყოფი, раздѣльный.

საგანზრახო, ზ. განგებ, парочно, რუსულ. 663.

საგანყოფო, ზედ. გასაყოფი, подлежащій раздѣлу, -შია, крестьяне подлежащіе раздѣлу, გუგუ. 19.

საგანჩენო, ზედ. განჩენისადმი საკუთნველი, къ приговору относящійся, სამ. ვაკც. 205.

საგანგებო, ზედ. განზრახული, საგანზრახო, парочный, -ბოდ. ზ. განზრახ, парочно, რუსულ. 663.

საგანგო, ს. სახლი სამოხლეო, საბრძანებელი; განსაგებელი; ქარხანა, домъ приказа; управленіе; заводъ, мастерская; ქილ. 674; 519; -განმგებელი, ს. ეზოს მოძღვარი, домоуправитель, საბ. ლ.

საგანი, ს. ისრის ნიშანი, განი, მიზანი; ჰაზრი, განზრახვა; გულის-წადილი, გულის-მზა, შინა განი ძალი არისა, არსი; ძეხუ, мишень; намѣрение; предметъ; საგანში მოხვედრება, попасть въ цѣль; ნივთიერი საგანი, предметъ вещественный, საგანი წერილისა, предметъ сочиненія.

საგანმგებელი, ზედ. განსაგებელი, управление.

საგანმური, ს. განძი, სლარო, საუნჯე, сокровище, кладъ, ვეფხ. 54.

საგარეო, ზედ. გარეობაში სახმარი; სალაშქრო; вишній, употребляемый во вишъ; нарядный, праздничный; походный, парадный.

საგარეგო, ს. თხელი პური ღავაშზედ უფრო მოსქე, лепешка тонкая и длинная, получившая свое названіе отъ мѣстечка Гареджи, დასც. 97.

საგარი, ს. საგალო, провизія, იერემ. 11—5.

საგასაღებო, ზედ. გასაღებისადმი საკუთნველი, ключной.

საგასამყოფლო, ზედ. გასაყოფი, გასაწილადი, раздѣльный, კვპ. 102.

საგბოლველი, ზედ. მოსახარზავი, нищеварительный.

საგბოლი, ს. სახამე, ბაზრის სამზარეულო, харчевня.

საგლეხელი, საგლეხი, ს. ქამანი, შორს საგლეხი საბელი გვასცხვო შესაურობლოდ, არკაი, სილოქ, რუსუდ. 278, 771; ვეფხ. 1389; მრგ. 49; **საგლეხლოზანი**, ზედ. საქამანდე, силочный, დარეჟ.

საგლოლი, ს. კარის დასაეცი, шеколда, საბ. ლ.

საგეხელი, საგეხი, ს. ქვეშ საფეხი, ქვეშაგეხი, გასაშლელი რამ, постылка, постель; ვისრ. 81, 126, 173; ვეფხ. 347; 1014; სიბრ. 64; 7; დარეჟ. 49; 1 ქართლ. 244; რუსუდ. 23; ქილ. 365; საგეხელი სიტყვისა, прерокаи; ლუკ. 2—37; **საგეხეთლი**, ს. მიზღი, სამაგიერო, მისაგეხელი, возмездие; вознаграждение, რომ. 1—27; **საგეხლოზა**, ს. возражение, შავთ. 102; **საგეხი**, ზედ. სათანადო, должное, подобающее, იერემ. 44—25, 25; გება საგეხლოსა, воздавать должное.

საგერგილო, ზედ. ძხო ловкости.

საგემეხელი, ს. საქმელი, шина, ქილ. 365.

საგერმეო, ს. გერმის სამაგიერო გარდასახელი, поощраждение за панесение рапи; ალბ. 97.

საგვანი, ზედ. მსგავსი, მეზრი, похожий, ქილ. 658; მარტ. 1—151 (ლექსი).

საგვარცოზო, ზედ. фамильный; национальный.

საგველა, ს. მცენ. საღაფა, ცეგანი, Арженець луговой, ერის. ლ; რუთა, ბუნ. ლ.

საგვემელი, ს. მოსაწყლავი, მოსაკუდინებელი, убийственный, დაბად. 4—23; გასალახავი, достойный наказания.

საგვერდო, ზედ. გვერდისა, боковой, -მხვილი, книжка.

საგვალეო, ს. სასმელო-საქმელი მოგზაურთა, путевая провизия, საქმ. 28—10; საუკუნო საგვალეო, добрый дѣла, ვისრ. 10.

საგვალო, ზედ. გვაზედ სახმარი, путевой. ნუზლი, путевая провизия.

საგვაური, ზედ. გვისათვის, путевой, ან გვა, მოგზაურობა, путь, путешествие, იერემ. 2—28; 14—16.

საგვეხელი, ს. ახანთეხი რამ, შეშა და მისთანანი, топлино, ისაი. 44—14.

საგვლეხა (ვე) ზ. მ. საგვლად მიგვცემ, снаться на дорогу провизию. [гательный.

საგინებელი, ზედ. საგოებელი, გასალახმლავი, ругательный.

საგოზხელი, ზედ. საკიცხარი, საგინებელი, предосудительный, поносительный, სამარხი, დასამრახვი, позорный, ვეფხ. 89; ვისრ. 171, მარტ. 2—25.

საგირაო- ზედ. ვაკლადი.

საგლახაო, ს. ან ზედ. გლახეთ კაცთ სადგური; ან შესაფერი გლახაკისა; богатыни; нищенский, საგლახოდ დადივარ, собираю милостыню, სიმრ. 166.

საგლენო, ზედ. გლენთადმი საკუთხველი, крестьянский, -ფუქე, крестьянская усадьба, ალბ. 56.

საგლინავი, ს. სასრიალებელი ფინულზედ, коньки.

საგლინველი, ზედ. ან ს. გასასრიალებელი; ან სასრიალო ადგილი ფინულზედ: къ катку принадлежашій; катокъ на льду; ფიზიკ. 108.

საგლოველი, ზედ. საბავთო, საგოდებელი, სავალალო, плачевный; траурный; 1 ქართლ. 125.

საგმარება (მისაგმაროს, -რე), ზ. უ. ე. ი. მახვილით განმგმიროს, ვეფხ. 737, хотя бы опъ произилъ меня мечемъ.

საგმირო, ზედ. გმირთ საფერი, გმირული, ვეფხ. 374, геройскій.

საგმობარი, ზედ. საკიცხავი; საზრახი, поносительный; предосудительный, позорный; ქილ. 207, 319.

საგმობელი, ნ. საგმობარი.

საგნავი, ს. деревянная соха съ желѣзнымъ наконечникомъ.

საგნობა, სს. ნიშნუი ამოღება, ნიშნუი სროლა, стрѣльба въ цѣль, (ვსაგნობ, -ნე), ზ. მ. ნიშნუი ვეგერი, стрѣлять въ цѣль, ვისრ. 66.

საგოგმანები, ზედ. სათამაშო; служащій для игры, ხელის ხელ საგომანები, ე. ი. ხელ და ხელ საცაცხველი, ხელ და ხელ სათამაშო, ვეფხ. 16; игорный, переходящій изъ руки въ руку.

საგოდისი, **საგოდებელი**, ზედ. საგებო, საგლოველი, плачевный; მარტ. 2—111.

საგოდრე, ზედ. გოდრისადმი საკუთხველი, корзинный.

საგოზელი, ს. გასაგლესი, შესაღები ან წასასმელი, щекотурка, мазь, замазка.

საგონებელი, ზედ. ან ს. საზრო, საფიქრებელი; ფიქრ ფიქრი, ჰაზრი; мнимый, мысленный; мысль, дума, раздумье; საქმ. 16—13; გალაგ. 2—2; ვეფხ. 185; ვისრ. 12; რუსუდ. 64, 681; 39, 102; ქილ. 211; 270; საგონებელი შეექმნა, опъ сталъ задумываться, რუსუდ. 28; მოეგვრად საგონებელი, предполагаемый родственникъ, ვისრ. 139; საგონებელ ჩემდა იყო, я всегда думалъ, ციმ. 10; საგონებელს მივეცემი задумываться, გული საგონებლისაგან აზრად მქონდა, ვისრ. 181, я ни о чемъ подумалъ; საგონებელ არს, нужно думать, полагать, 2 ქართლ. შესავალი; საგონებელი ჩემდა იყო, ციმ. 10; я всегда думалъ, **საგონებლოდ**, ზ. მ. მოსაგონებლოდ, въ память, ვეფხ. 170; ერისთ. 81, **საგონებლობა**, ს. მოგონება; ფიქრი; память; раздумье; ქილ. 270, 468.

საგონი, ნ. საგონებელი, მარტ. 2—21.

საგორავი, **საგორვეხელი**, -ვეხი, ზედ. გასაგორებლოდ სახმარი, катальный; цилиндра, საგორავო ლოდი, 1 მეფე. 14—14; 2 ჰეტრ. 2—22; 1 მეფ. каменъ, которую нужно катать; поленой кремь; საგორავი სტამბისა, валикъ (книгопеч.).

საგორი, ზედ. ბურთი, შავთ. 44, 5—6.

საგრაგნელი, ს. გარემოსახვევი, обвертка.

საგრეში, **საგრეშელი**, **საგრეშილეხელი**, **საგრეშილეველი**, ს. საოლაგი, წარბთ საღებავი სურმა; коллирий, сурьма; იერემ. 4—30.

საგრილი, **საგრილოხელი**, ს. თავის შესაფარებო დაჩრილეხული ადგილი, საჩრილოხელი, сѣнь, тѣнь, 1 ქართლ. 76; საგრილოდ, ზ. მ. გასაგრილებლოდ, для осѣнѣшенія, ვეფხ. 83.

საგრკველი, ს. უკანა კარი; задній проходъ, 1 მეფეთ. 5—6; საბ. ლ. დაბეჭდილს დაბადეაშქ ქვერი; **სასხლომელი**.

საგრობა, სს. походы, (ვე) ზ. უ. ვლაშქრობ, ვკვაშრობ საზრბოლად, быть въ походы; военаты, ве-

сти войну; 1 კორ. 9—8; 1 ტიმ. 1—19; შავთ. 79; (შსაგრობ, -რე), ზ. უ. მექომაძეები, მშველი, защищаемь меня, заступаешся за меня, ალექს. 19; საგრობის საგზალი, провіантъ для похода, ქილ. 523.

საგრძელოდ, ზ. ღიღს ხანს, на долгое время, ვისრ. 59.

საგრძელო, ზედ. სამისრო, სამოგვო, волшебный, ღარეჟ. 2—77, 104.

საგრძნო, ზედ. მგრძნობელობით, оцутительный.

საგრძნობელი, -ნობი, ს. ორღანო გარეგანთა გრძნობათა, რომელნიცა არიან სუთნი; თვალი, ამისი მოქმედება არს სედეა, გარნა ქვემდებარე ამისი ფერი; ყური, მოქმედება ამისი სმენა და ქვემდებარე ხმა და ბგერა; ცხენის ნესტო, მოქმედება ამისი არს უნოსა და ქვემდებარე სუნი; ენა და სასა, მოქმედება ამისი პრემდებარე გემო; შეხება არს საგრძნობელი და თვით მოქმედებაცა, ამისი ქვემდებარე არს, რაიცა შეხებით იგრძნობის; чувствію, нять чувствіе, 1 ქართლ. 278; ბარუქ. 6—48; მარტ. 1—186.

საგუბარი, ს. დაგუბებული წყალი; წყლის დასაგუბარი, ოფო, ბოჯირი; прудъ; плотина; запота.

საგუდალი, ს. გულისადმი საკუნთველი, мѣшочный.

საგუსჭელი, ნ. საგვემელი. [საბ. ლ.]

საგუთნი, ზედ. გუთნისადმი საკუნთველი, плуговой.

საგულავო, ზედ. სასიერო, къ гулянію относиться, მრ. 104.

საგულე, ზედ. გულის დასაფარები, გულის პირი, нагрудникъ, манишка, საგულის პირე, იგივე საგულე.

საგულევებელი, ზედ. დაგულეული, სიძელ გულევებელი, полагаемый, имѣющійся въ виду, предположительный.

საგულისო, ზედ. გულითადი, сердечный, желанный, ვეფხ. 713; ვისრ. 81; -უბოზა, сердечный разгоноръ.

საგულისო, ზედ. გულზედ მოსუენი, გასაგარეებელი, приводящій во гнѣвъ.

საგულის-ხმებელი, ზედ. გასაგონი, шпичный, иразумительный.

საგულისხმო, ს. საფიქრებელი; ფიქრი; подлежащій вниманію; мысль, дума, მეტაფ. 17; მარტ. 2—140; 1—10; 9—1; **საგულ-ხმებელად**, для иразумѣнія.

საგუნდრუვე, ს. გუნდრუკის შესანახვი, сосудъ для хранения ладаша, ტიმ. 62.

საგუსი, **საგუსალი**, ს. საქუსალი, საქსოველი ქსელი ნაქსოვთა; ან ნაქსოვი; ნაწიბური კაბისა: основаніе въ ткані; ткань; опунка, обшивка у платя; გამოსლ. 28—33, 34; ლევიტ. 13—40; მსაჯ. 16—13, 14.

საგუსაგო, ს. საფარულო; караульный; караульня.

სად, **სადა**, ზ. ადგილობითი, რას ადგილს, гдѣ, куда; სად იყო, гдѣ онъ былъ, სადაც უნდა იდოს, гдѣ бы то ни было; სად მიხვალ, куда идошь, **სადაც**, гдѣ бы; **სადმე**, **სადამე**, гдѣ иибудь, гдѣ либо, **სადით**, **სადეთ**, куда; **საიდამ**, откуда, **სადამდე**, до котораго мѣста, მაშა სადმე, поэтому, посему.

სადა, **სადაგი**, ზედ. მარტივი; სწინადაგო, სამარადელი; простой; всегдашній, будничный; სადაგი გულითა, простодушный, ქილ. 645; სადა, სადაგი დღე, будничный день, სადა ცანისამოსი, будничное платье.

სადაგი, ზედ. სადაგი, წრფელი, простой, მისი ბაგე, ლალთ სადაგი, ея уста, похожія на простаго рублина, ქილ. 536.

სადაგება, (ვა), ზ. მ. გავასშირებ, განვამოვრებ; განვამარტივებ, სწინადაგოდ ვაგებ; ვეფხ. 136; პირველი სტონი: საუბარი ასადაგეს, ე. ი. საუბარი გაახშირეს; მეორე სტონი: ბროლ ბალახში და გიშერი ასადაგეს, ე. ი. პირი, ტუჩი და შავნი ზოდღეები ერთმეერთს შეაწებეს; მესამე: მჭვრეტთა თავი სელი ასადაგეს, ე. ი. შენთა მხანველთა თავი უჭკურდ გაიხადესო; გული ჩემი ასადაგეს, ე. ი. გული ჩემი ასევე დადაგეს.

სადაგველი, ზედ. რეინა ღალის დასასმელად; დასადაგი; клеймо, желѣзо для клейменія; подлежащій клейменію.

სადაგი, ნ. სადა.

სადაგიანი, ზედ. სადაგი, სადა, მარტივი, простой.

სადაგლად, ზ. დასადაგად, для ирижиганія; ქილ. 427.

სადავე, ს. ლაგმის საჭერი თასმა, поводъ, возжа; бразды, ვეფხ. 84, 989; ვისრ 38; საქმ. 24—3; ნაომ. 2—3; ქილ. 511; სადავოდ გაზდა, имѣжиганать лошади, სიბრ. 78.

სადავო, **სადავო**, ს. საცილობელი, საქვერო, споръ, нежъ; спорный; **სადავოზა**, ს. სადავო საქმე, დავიღარაზა, тяжба.

სადად, ზ. მარტივად, просто.

სადავიღარაზო, ზედ. სპორნი, тяжбный.

სადავო, ზ. სად, гдѣ, 1 ქართლ. 72.

სადალაქო, ს. დალაქის დუქანი, цирюшня, ზედ. დალაქისადმი საკუნთველი, цирюшничій.

სადამდინ, -დის, ზ. რომელს ადგილამდინ, до которыхъ поръ, ღარეჟ. 105.

სადამე, ნ. სადმე, სამე; **სადავო**, ნ. სადავო.

სადაოზა, **სადაუროზა**, ს. ვინც რომლის ადგილიდამ არის; кто либо какой мѣстности; мѣсто иронсхожденія, откуда родомъ, ვეფხ. 1198; მროვ. 111; ტიმ. 100; კატ. 99, 158; ქილ. 688; ნერტი აღმოსხრილი და დახრეგული სხვას ადგილსა მოიღებს გარდასლვას ერთისგან სადაოზისა სხვად სადაობად, молодое дерево, выкопанное и пересаженное, переходитъ изъ одной мѣстности на другую мѣстности, კაც. 99; ჰკითხა მას სადაოზა, онъ спросилъ у него, откуда онъ.

სადაარაგო, ს. საფარულო, სასმილოვი, карауль-ный, караульня.

სადაარაზო, ზედ. საპალაო, დარაზისადმი საკუნთველი, палатный, სადაარაზოდ, ზ. სალაპარაკოდ, სამუსაიფოდ, სარჩევლოდ, для бесѣды, для совѣщанія; ვეფხ. 141, 1576; კაცია 28.

სადაარდო, ს. საზრუნავი, печаль, забота, ქილ. 202.

სადაარება (ვასაარებ, -რე), ზ. მ. ვადაარებ, შევამს-გავსებ, შევატოლებ. უნობიანტ, сравнивать, (ვესაარებო, -რე), ზ. თვ. ვედაარებო, ვემსგავსებო, уиодоблятьсѣ, ქილ. 67.

სადარი, ზედ. შესადარებელი, მსგავსი, подобный, ქილ. 450, ჰევი. 3.

სადარილო, **სადარინო**, **სადაროვანი**, ს. სა-
ბუნსო, ლაშქართ დასამალავი ადგილი, засада,
скрытое место, гдѣ войско находится въ за-
садѣ, ისუ. 8—9; ვეფხ. 1405.

სადარ-მარშაში ს. კრები (ნაქსოვი), кренъ, флѣръ.

სადარო, **სადარნო**, ზედ. შესადარი, მსგავსი; по-
добный, ვეფხ. 40, ქილ. 109; ან ღარის მომასწა-
ვებელი, предвѣщающій хорошую погоду, **სადა-
რო** მთვარე, луна предвѣщающая хорошую по-
году.

სადაური, ზედ. საიღამ მოსული, откуда, съ какой
мѣстности, დარეგ. 2—57; ვეფხ. 254; 945; ან
რა ნაირი, როგორი, каковой, სადაური საქმეა,
приличное ли это дѣло; დარეგ. 229; სადაური
ლაპარაკია, идетъ ли этотъ разговоръ къ дѣлу,
სადაურია, по каковски.

სადაურობა, ბ. საღაობა; სიბრ. 114; 1 ქართლ.
156.

სადაფა (არაბ.), მცენ. ცეცანი, рута (раст.), ზიანკ.
ლ; ლუკ. 11—42; -მინდერისა, მცენ. საცკუხნარი,
луговой рута.

სადაფი (არაბ.), ს. მარგალიტის ნიჟარა ან ბუდე;
перламутъ, жемчужина раковина, ზიანკ ლ.
ვეფხ. 1439, 850; ბუნ. ლ. 3. ფ. ლ.

სადაფო, ს. საცისკრა (დაფიონი ცისკარია), отно-
сительный къ утренней зарѣ, ვეფხ. 147.

სადაფქარი, ბ. დონხოუნია.

სადადე, ზედ. დაღისადმი საკუთნველი, къ клеиме-
ннѣ, относительный; გული მისი რამის სადადე ხე-
ლით დაეღა, Раминъ палесъ ей клеимомъ рапу
въ сердце; ვისრ. 134, მისთვის თავი სადალად და-
გვეფა, мы рѣшились принести для него себя
въ жертву, რუსულ. 820.

სადგამი, ს. ცხვარი კაის მოღვმისა; баранъ хоро-
шей породы, საბ. ლ. 5. ცხვარი; პერანგის საღ-
გამი, вставка у рубашки, заплата.

სადგარი, ს. რაზედაც დაიდგმის, на чемъ что
стоитъ, განმ. თ. ვეფხ. 5.

სადგისი, ს. ცარიანი გრძელი საწვლედეტი, шило.

სადგმელი, ს. საკერებელი, დასაღები საკერაზედ,
заплата, вставка для починки платья, 2 სჯუ-
ლი. 22—12; ეზეც. 13—18; გამოსლ. 28—39;
მატ. 9—16.

სადგომი, ს. სახლი, საცხოვრებელი, ბინა; жилище,
пристанище, пріютъ, квартира, ვეფხ. 1062;
-გზაზედ, гостиница на стацин, გორგ. 32.

სადგური, ს. სადგომი მოგზაურთა, პანდუქსიონი,
пріютъ, пристанище; квартира; постоялый
дворъ, гостиница; 2 ქართლ. 372; ნავთ სადგუ-
რი, пристань, ვეფხ. 634; სადგურის მოღვეწე,
содержатель гостиницы.

სადგური, ს. ფუძე, усадьба; **სადგურება** (ვახლ-
დგურებ, -რე) ზ. მ. დავასახლებ, поселать кого на
жительство, (ვისადგურებ, -რე) ზ. მიჩ. დავსახლო-
ლები, поселиться, (ვუსადგურებ, -რე) ზ. მიჩ. საღ-
გურს მივსცემ, приютить; 2 ქართლ. 431; ქილ.
409; (მესადგურები, -რე) შემომპეველები, оста-
навдивавшись у меня на жительство, რუსულ.

886; **სადგურობა** (ვკსადგურობ, -რე) ზ. უ. ვკ-
სახლობ, жить, обитать, რუსულ. 402, ქილ. 108;
სადგურობა, ს. სახლობა, ცხოვრება, житель-
ство, ქილ. 217.

სადები, ს. ცვირთი ურემზედ დასაღები, поклажа,
грузъ; უკს მკლავი საღებლად თავისა, рука ему
служить подушкой, ვეფხ. 180; ჩემად საღებლად
აღისა, для усиления печали моей, ვეფხ. 340.

სადედაკაცო, ზედ. საქალო, საღიაცო, женскій.

სადეღამ, ზ. ზ. საიღამ, откуда.

სადედე, ს. დროჟი, სამზ. 129.

სადედე, მაგ. ვარია, ს. დედედ დაღისხული ვა-
რია, цинлеповъ-курница.

სადედო, ზედ ან ს. დედისადმი საკუთნველი; ან დე-
დათ სადგომი სახლი; материнскій; жепская по-
ловина; ვისრ. 54, 61.

სადედოფლო, **სადედოფლო**, ზედ. დედოფლო-
სადმი საკუთნველი, царичинъ, -სახლი; царичинъ
домъ, სადედოფლო შემოსავალი, доходъ въ пользу
царичи; სადედოფლო კარი, дворъ царичинъ;
სადედოფლო მამული, поземельное имущество,
принадлежащее царичѣ.

სადეო, **სადიო**, ზ. ზ. საიღამ, откуда, ან საღ, куда;
სადით მიხვალ, куда идуешь, საღითგან, от-
куда.

სადეკანოზო, ზედ. დეკანოზისადმი საკუთნველი,
протоиерейскій. გუჯ. 27.

სადენი, ზედ. დენისადმი საკუთნველი, проточный,
მდინარის საღები ადგილი, ложе рѣки; საღენი
ღვარისა, потокъ, напр. слезъ; მარტ. 2—33.

სადიდებელი გაღობა, ს. გაღიღებსი.

საღესავი, ზედ. პატივ-საღემელი, საიმედო, почтае-
мый; упованіе, надежда; ვეფხ. 497.

საღიკვენი, ზედ. ღიკვენისადმი საკუთნველი, дѣл-
ковскій.

საღიასახლისო, ზედ. საქალო; საღეოფლო; дам-
скій; царичинъ; დასც. 96, 150.

საღიდებელი, ზედ. ან ს. საქებელი; ქება, დიდება;
გაღობა გაღიდებისა, хвалѣбный; хвала, славо-
словіе, величанье; посылей: **საღიდებულად**.
ზ. ზ. во славу, საღიდებულად წმინდისა სამებისა,
во славу святыхъ троицы.

საღივანბეგო, ზედ. ღივანბეგისადმი საკუთნველი,
совѣтничій, -სამსახური, обязанности совѣтника,
2 ქართლ. 538.

საღილი, ს. შუალის სანოვავე, обѣдъ, საღილის
მირთმევა, обѣдать, საღილის აღება, отобѣдать.

საღილობა, ს. საღილის დრო; ან თვით საღილი,
ნაღიმი, წვეულობა; время обѣда; обѣдъ, шпръ;
აღუქს. 32; ვეფხ. განმ. 56; (ვკსაღილობ. -ლე; ვო-
საღილებ, -ლე) ზ. უ. საღილსა ვკვამ, обѣдать.

საღინარი, საღინელი, ზედ. მომღინარე, текущій,
-წუალი, текущая вода, ქილ. 85; საღინარი ადგო-
ლი მდინარისა, ложе рѣки, საღინარი წულისა,
источникъ, ქილ. 337; ვისრ. 70.

საღიჯი ინდი, ნახე საზოქი ინდი

საღმე, ზ. ზ. საღმე, საღამე; თურმე; გღს თო, გღს ლიბო.

სადმომწევიცე, ს. გესლიანი ან გეიქი სოკო, грибъ
ядовитый, ядовитый; ბუნ. ლ; სნიხს (грибъ);
ერის. ლ.

სადნობი, ზედ. ან ს. დასადნობი; ან სახლი სადაც ადნობენ; антейный, планильный; антейная; სადნობელი, იგივე სადნობი.

სადონსტაქანე, ზედ. სასირჩე; სადღეგრძელო; кружечный; заздравный (бокал), ვისრ. 29.

სადონშავე, ზედ. ღონისებრ საკუნველი, тюфичный.

სადრება, ნახე სადარება.

სადრევი, ზედ. ან ს. მოსადრევი; სახსარი ძეაღისა, сшибной; сшибъ, суетавъ.

სადრი (არაბ.), ს. მაქმაღიანთ რეჟულის თავი, სიბრ. 144, 145; глава магомеданской религии, საბ. ლ.

სადრისტავი, ზედ. სასალუქო, щегольской.

სადროში, ზედ. ან ს. ღრმისადმი საკუნველი; განსაკებელი ეპისკოპოსის ან ერისთვის; къ знамени отпосланный; знамя, воеводство; მეფემ გაკუო ქართლი ოთხ სადროშოდ, царь раздѣлилъ Карталиню на четыре воеводства.

სადუმარი, ს. საჩუმარი, молчалив.

სადუნი, ს. კაცი მრავალთა ენათა მცოდნე, лингвистъ, საბ. ლ.

სადურგლო, ზედ. естолярный.

სადუდი ფავისა, ს. მოსადულებელი ფავისა, кофейники, ქიშია 85.

სადღამც, **სადღამცა**, ზვ. გლ: то.

სადღეგრძელო, ზედ. ღღეგრძელობისთვის შესაწვდარი, заздравный; тость, ვსვამ თქვენს საღღეგრძელოსა, пью за ваше здорovie. [ნახვ.]

სადღეო აღწერა, ს. დავარი, дневникъ, жур-სადღესასწაულო, ზედ. ან ს. ღღესასწაულისადმი საკუნველი; თთვთაგან გამოკრეფილი საკითხავნი ეკკლესიაში ღღესასწაულს; праздничный; мноси праздничная.

სადღეები, **-ვებელი**, **-ვებავი**, ს. მრგვალი კასრი კარაქის გამოსასქელოდ, масляной, кядка для сбивания масла, пахтање, **საებისკოპოზო**, ნ. საქებისკოპოზო.

საეგუტრო, ზედ. молебный.

საეკლესე, ს. ეკლიანი ხე, терновое, колючее дерево; ისი. 34—12.

საელჩო, ზედ. посылский; посылство.

საეკლეისიო, ზედ. ეეკლეისისადმი საკუნველი, церковный, -ცხოვრება, церковная история.

საელევებელი, ს. მეცალო სარკე, металлическое зеркало.

საენკენიო მსხალი, порода грунты, ბაქრ. 181.

საეპარხიო, ზედ. ეპარხისადმი საკუნველი, епархильный.

საეპისკოპოზო, ზედ. ეპისკოპოზისადმი საკუნველი, епископский, სომხ. სამ. 189.

საერთგული, ზედ. სარწმუნო, სნდო; верный, преданный, ქილ. 313; საერთგულოდ შემოჭვიტეს, поклялись въ верности.

საერთმანერო, ზედ. ერთმანერთისთვის, взаимный, ვისრ. 110, 178.

საერთო, ზედ. საზიარო, სამხანავო, общій, изанный, სამ. ვახვ. 105; 107; სამ. სომხ. 368; საერთო სახტო, общественный судъ, ქილ. 257.

საერთხედი, ზედ. ერთად ერთი, единичный, ქილ. 505.

საერისთავო, **საერისთო**, ს. ერისთავისადმი საკუნველი; ან თემი განსაკებელი ერისთვის; поповскій; воеводство.

საერისკავო, ზედ. ერის კაცისადმი საკუნველი, мирской, сѣтскій.

საერკოლატო, ზედ. მთავართ საჯელომი, გამოსლ. 11—5, დაბეჭდილს დაბადებაში: რომელი ჭჭის საუფართო ზედა. престолъ.

საერო, ზედ. ერისადმი საკუნველი, народный, мирской, публичный, საერო მსაჯული, мировой судъ, т. е. народный; საერო სამართალი, мировой, народный судъ; სომხ. სამ. 393; საერო სწავლანი, публичныя науки, რუსუდ. 1.

საესავი, ს. საიმელო, მისამართი; надежный; надежда; ვეფხ. 1321, 1440; -აღგილი, мозелья, часоння.

საეტლე, ზედ. ეტლისადმი საკუნველი, козачинный, экипажный, იეჭეკ. 27—20.

საეტლო, ზედ. ეტლისადმი საკუნველი, къ суднѣн отпосланный, დავრ. 156; რუსუდ. 647; ს. ეტლი, ბელი, ბელისწერა, судна, რუსუდ. 533, 680.

საეფისკოპოზო, ნ. საქებისკოპოზო; სამ. სომხ. 189; **საექიმო**, ნ. საექიმო.

საეში კალაბასო, ზედ. ეშეკალაბასისადმი საკუნველი.

საექიმო, ზედ. врачбный.

საეშევე, ზედ. ეშვისადმი საკუნველი, кабаній, -გოჭი, სიბრ. 40, შამალი გოჭი, поросенокъ мужскаго пола.

საეშევაკო, ზედ. ეშევისადმი საკუნველი; ეშევაკობა, ეშევაკური საქმე; дявольскій; дявольщина, хитрость.

საეჭვი, **საეჭვავი**, **საეჭველი**, **საეჭვარი**, **საეჭო**, ზედ. ქვემდებარე იჭვისა, сомнительный, подозрительный; ვეფხ. 126, ვისრ. 11, 22, 72; 1 ქართლ. 336; ს. საფიქრებელი, ეჭვი, сомнѣнїе; думя, помышление; ревность; ვისრ. 15, 16, 72, 129; მისი საეჭვი სხვეებ იყო და ღვთის განგება სხვეებ, онъ думалъ такъ, а Богъ располагалъ иначе; ვისრ. 15; არვისგან საეჭველოა, никто не сомнѣвается, ვეფხ. 360.

საეაგლასი, **-ხო**, ზედ. სავაბო, სავალალო, სავაებო, სამწუხარო, горестный, илзачивный; ვეფხ. 108; -მწვანელი, ნ. საკასარო.

საეაგრო, ს. სასიამოვნოდ შესაფერი, приятность, ქილ. 290.

საეაებო, ს. თავში საცემი, სამწუხარო, горестный, ქილ. 330.

საეაფე, ს. ვაზის სახსლევი დახა, пощолникъ, садовый ножъ.

საეაფირო, ს. საჩრეველი; რჩევა; совѣщательный; совѣщание; сошты; ვეფხ. 148.

საეაი (არაბ.), ს. მფრინველი, драхва, дудахъ.

საეალოდ, ზვ. სასიარულოდ, для хождения; ხელი აღუპრა სავალოდ, взялъ за руку, чтобы вести.

საეალებელი, ზედ. დასავალებელი, обязательный.

საეალოლო, ზედ. горестный.

საეალი, ს. სასუველი გზა; აღვილოდ სავლელი; путь, дорога; удобнорасходный; -გზა, переходъ, разстоянїе, ოთხი ღღის სავალი, путь въ четыре

дня жиды, ღლიური სავალი, суточный прождъ, საქმ. 27—2; სიზრ. 31.

სავანე, სავანო, ს. სადგომი, ბინა, სადგური; მონასტერი, უღახო; обитель; жилище; монастырь; მარკ. 14—14; ლუკა 22—11; ტიმ. 14 აღბ. 52; პანდუსიონი, მოგზაურთ სადგომი სახლი, гостиница, ლუკ. 2—7; სავანედ, წყ. ძლი жительство, დაბად. 45—7.

სავაუკაცო, წყდ. ვაუკაცისადმი საკუთნველი, молодечий, რუსუდ. 419.

სავარგი, სავარგისი, სავარგებელი, სავარგული, წყდ. გამოსაყენი, გამოსადეგი, полезный, годный, ვეფხ. 50, რუსუდ. 267; სავარგით ჭამა, жда на здоровье, ქილ. 321.

სავარდე, ს. მტილი ან წალკოტი ვარდა, ვარდის უხანი, розовый; цвѣтникъ изъ розъ; ქილ. 264.

სავარდი, ს. 150 მარცვალი კრიალოსანი ფსალმუნთ სათვალავზედ, четки, зерна по конямъ молятся.

სავარცხელია, სოკია?

სავარცხელი, ს. თავის დასაფხანი კბილებიანი; მფრინველთ ბიბილი, მაგალ. მამლისა, გრძლად თავზედ ამოსული; კარის ფიცართ გარდასახამი სე; гробная; чесалка; хохолъ у птицъ; засовка дверная; სავარცხელი (თევზი), ს. пила рыба, სავარცხელი (მშრობი), სელიკა ჰკავს; ს. зеленая шерсть, аспидъ глухой; რუსუდ. ქ. ღ.

სავარძელი, ს. ხის სკამი კეთილ-ჭრელებული, кресла, გუჯ. 27.

სავარჯისო, ძლი выраженiи; урокъ.

სავაღალი, ს. საგუსალი, ქსელი ნაქსოვთა, основа въ ткани, ლევიტ. 13—51.

სავაჭრო, ს. ვაჭართადმი საკუთნველი; ბაზარი; საფარღლო; საქონელი გასასყიად; купеческий, торговый; рынокъ; товаръ; ისაი. 23—17; დაბად. 23—14; მატ. 25—26; იოან. 2—16.

სავაზრო, ს. ღორის ხნდურა, კალიქსი (მცენ.), нѣлена.

სავაზშე, ს. ვალი, ვაზში, заемъ, долгъ; заемный; აღბ. 83.

სავაზშეცე, -შმო, წყდ. ვაზშეცე დანიშნული, предназначенный къ ужину, ტიმ. 57.

სავადრებელი, ს. ან წყდ. სავეწარი; ხეწნა, თხოვნა; молебный, просительный; молеба, просьба, მარკ. 12—8; გუჯ. 21; 30; სალოცავი, -ცველი, ლოცვა, молитва, -წიგნი, просительное писъмо.

სავენახე, -ხო, წყდ. ან ს. ვენახისადმი საკუთნველი ან თვით ვენახი, виноградный; виноградникъ; ადგილი, виноградное мѣсто; ტიმ. 144.

სავერცხლე, ს. ვერცხლის შესახავი ზანდუკი, шкатулка для хранения серебра; ქილ. 208.

სავლეელი, მაგალ. გზა, წყდ. უდობიროდინაი (дорога).

სავენბარი, სავენბელი, წყდ. ვენბის შემამთხვევლი, вредный; вредъ; -წამლი, вредное лекарство, სავენბელია, вредно (естъ), ვეფხ. 277.

სავსე, წყდ. პირპირი, სრული, უნაკლებლო, полный, სავსე სცაქანი, полный стаканъ, სავსე გოლორი; полный корзина, სავსე მადლითა, полный благодагью, იოან. 1—14, **სავსეზა**, ს. სრულეზა უნაკლებლოდ; ფსალ. 23—1; 49—12; უოველი ღუთის

მადლი, полнота, изобилiе, богатство, довольство; დაბად. 41—31; ტიმ. 49; მარკ. 2—96; უფლისა არს ქვეყანა და სავსეზა მისი, Господни земля и все что наполняетъ ее; ფსალმ. 23—1; **სავსეზით**, წყ. въ полнотѣ, въ изобилiи, **სავსედ**, წყ. პირპირ, полно, **სავსეზი, სავსეზელი**, ს. წყალთ ამოსაღები, черпало для воды, ковши, იოან. 4—11; ისაი. 52—18; **სავსეზელი**, ს. ან წყდ. полнота, 1 ქართლ. 337; მარკ. 1—12.

სავსეზელი, ს. ან წყდ. დასაწერტი, гасильный; гасило, гасильникъ; სავსეზლად აღისა, ვეფხ. 1339; ძლი уснокосiя волнени.

საწავებელი, წყდ. ან ს. განსაწავებელი, გასახსნეული, მაგ. წყალში; საწველებელი; относящийся къ растворенiю въ водѣ; снадобье, приправа; ანდრ. 31.

საწამთრო, წყდ. ან ს. შესახავი ან სახმარი ზამთარში, зимний; ზამთარში საცხოვრებელი სახლი, зимний домъ, შესავ. გიორგ. მეფის სამ; საწამთროდ, წყ. ზამთრისათვის, на зиму.

საწამთრო, ს. მცენ. арбузъ, -ნესვი, порода дыни, ბუნ. ღ.

საწანდარი, ს. მგოსანი, მესტვირე, свирѣльщикъ, импровизаторъ; დასტ. 91; ანტ. 3—67. [ბ. ღ.

საწანაპალუხი, ს. თევზია, карпъ (рыба), ივან.

საწარლად, წყ. საშინელად, ужасно, страшно.

საწარღული, ს. ბარკლის სადრეკი პატარა მუცლის ქვეშ; სენი ფრელს ქარი; нахъ, сгибъ лидшея; паховая грыжа.

საწარელი, საწარო, წყდ. საშინელი, საოცარი; паводный ужасъ, страшный; громкий; ვისრ. 177, -ხმა, громкий голосъ, -კაცი, страшный человекъ; великанъ; ვეფხ. 14, 125; საწაროდ მიჩნს, страшусь, это ужасно для меня, ვეფხ. 637.

საწაროება, ს. საშინელება, страшнiще, ужасъ; (ვესაწაროებში, -როვე), წყ. თვ. საწაროდ ვეწვენებში, казаться ужаснымъ, ვეფხ. 637.

საწაფულელი, წყდ. წაფულეში სახმარი, лѣтний.

საწადელი, საწადო, ს. საწადელი, საწადო.

საწადეაო, ს. საწადეო, ქსელში გასატარები ან წყდ. შექსოვილი ნახთი სიგანეზედ, крока, რ. ქ. ღ. утокъ въ ткани.

საწადეაშე, ს. сосудъ церковный для теплой воды; საწადეაშე, ღვინო, ს. ღვინო ეკლესიაში ხმარებული, церковное вино.

საწაფევი მაგალ. წყლისა, ს. წყლის ამტანი წყვილ ტუმბო, ფარამ. 184, насосъ, поднимающий воду вверхъ.

საწაფოე, წყდ. და ს. წეთისათვის სახმარი; წეთის ჭურჭელი, масляной; посуда для хранения масла.

საწაფელი, ს. სახატვრო წამლების გასაღები ქვა, камень для растиранiя красокъ, ტიმ. 24; გული ჩემი, ვითა ცვილი გაქვს საწაფლად, ვისრ. 47; ты разминаешь мое сердце подобно носку.

საწაფენაო, საწაფოე, წყდ. უწაფენაი, უმადლესი, перхощный, ვეფხ. 27; საწაფენა ადგილი ან საჯდომი, ტიმ. 45, председательское мѣсто.

საწაფეული, ს. ტარიანი კუნძი ან ფიცარი მიწის დასატყვინი, სატყეველი, საწარგნელი, рудная бѣда, трамбонка.

საფეხრო, ზედ. ზეპირად სათქმელი, устный.
საფეხრო, **საფეხურო**, ზედ. უღრესი ან ზესთა ჰურის მცვე, ე. ი. ამორჩეული ერთ ვითარცა ქრისტიანები; избранный святой, принадлежащий или имевший участие въ благе небесномъ, 2 სჯული. 7—6, 14; 24—6, 26, 18; 26—16; 14—2; 1 ქართლ. 41; შავთ. 52.
საფერგნელი, ს. საზეველი; სატყველი, трамбовка.
საფესთაო, ზედ. საზენაო, საზეო, верхонный, საფესთაო ნიჭი; *даръ свыше.
საფვერე, ს. საბაჟო, ბაჟის ასაღები ადგილი ან თვით ბაჟი; таможи; пошлина; მაკ. 9—9; მარკ. 2—14; რომ. 13—7; **საფვერელი**, ს. ბაჟის აძლები, пошлинный сборщикъ, 2 ქართლ. 40, 139.
საფი (სპარს.), ს. სამუხიგო სარავი, музыкальный инструментъ, ყარამ. 243; დავრ. 28; ბიანჯ. ლ.
საფიანო, ზედ. და ს. საზარალო, დასაკლისი; ზარალო, დაკლები; убыточный; вредный; убытокъ; ущербъ; вредъ; აღბ. 40; ვისრ. 162; რუსულ. 401; მოურავ. 6.
საფიარება, ს. ზიარება, ერთობა, общность, **საფიარებელი**, ზედ. თანაზიარი; წმინდის ზიარების მიმღები; причастный; причастникъ Св. таинства; -ბლად, ზფ. къ причастію, ანტონ. 3—4.
საფიარო, ზედ. სეროთ, საზოგადო, სამხანაგო, общій, взаимный; ვეფხ. 939, 1449; სიბრ. 149; **საფიაროდ**, ზფ. სეროთოდ, взаимпо.
საფიდავი, **საფიდი**, ზედ. წასაღები, წასაცანი, подлежащій отнесению; ან თვით ცვიროთი, ноша, **საფიდავად**, ზფ. ძლა ვოსკი; რუსულ. 304.
საფიფალი, **საფიფლებელი**, ზედ. საძაგელი ზიფლის განმადიდებელი, უსიამოვნო, гнусный, отвратительный; противный.
საფიჭი ინდი (სპარს.), ს. მცენ. индійскій лавръ.
საფინო, ზედ. ოხწყნი.
საფოგადო, ზედ. ზოგადი, მრავალთა საკუთნავი, общій, общественный; სხელი, парцательное имя, **საფოგადოება**, -ლოობა, ს. კაცნი ერთებრთა კანონთა ქვეშე მცხოვრებნი; ან ერთისა წოდებისანი; общество; сословіе; (ვსაზოგადოობ, -ლოვე) ზ. უ. საზიარო ვარ. бить общественнымъ, კაცოდ. 75; **საფოგადობრიული**, ზედ. ოხწყნი, **საფოგადობრიობა**, ს. ოხწყნი.
საფოფენელი, **საფოფინარი**, ზედ. ძლივს გამოსაღები ენითა; დასაკვიანებელი; одна высказываемое, произносимое (слово); мѣшкотный, ვეფხ. 471.
საფომი, ს. ზომა, ზომიერება, სამზღვარი; ზომა სიერცისა, ვითარცა გოჯი, მცკველი, ადლი, მხარი, ლუმი, ფუტი, საყენი, ვერსი; ზედ. გასაზომი, ზომიერი; мѣра, мѣрность, мѣрло, предѣлъ, граница; мѣра противнѣй; мѣрилный, мѣрный; ვისრ. 173; ქილ. 462; საზომი ლექსთა, размѣръ стиховъ, стихосложение, საქმ. 27—27; საზომ-ზედ მეტი, похѣ мѣры. დარეჯ. 68; **საზომი-საებრ**, ნო მერხ, **საზომიერი**, ზედ. ზომიერი, თან შეზომილი, მერხნი, ვისრ. 5.
საზოგადო, **საზოგადელი**, ს. კერპთ შესწირავი;

ან ადგილი სადაც შესწირავდნენ ზვარავს; жертва; жертвенникъ.
საზრახი, **საძრახი**, ზედ. დასპრახვი, позорный, предосудительный; ქილ. 687; -ვალ ვუდგები, начинаю хулить.
საზრდელება (ვა), ზ. მ. გამოვკვებ, დავარჩენ; пропитать, прокармливать.
საზრდელი, **საზრდო**, ს. საქმეღვ, სანოვადე, სარჩო; пища, пропитаніе; содержаніе; დღიური საზრდო, дневное пропитаніе, **საზრდელოად**, საზრდოდ, ზფ. აღსაზრდელოად, на воспитаніе, ვისრ. 4, 5; 1 ქართლ. 110; დარეჯ. 22.
საზრდეობა, ს. საზღო, ოხწყა, (ვა), ზ. მ. გამოვკვ-ფი, გამოვკვებ, пропитать, прокормить, ანტ. 4—43. (ვისაზრდეობი, -ვე), ზ. თვ. გამოვიკვე-ბები, прокармливатьсѣ.
საზრი, ს. ფიქრი, აზრი, განზრახვა, мысль, предположеніе, соображеніе, საზრვა (ვკვსაზრავ, -რე), ზ. მ. ვკვუქრობ, გონებით გავკვსინჯავ, ვაზრით შევაფარებ, მოვსაზრავ; думать, мыслить, соображать, **საზრდილი**, **ნასაზრი**, მამ. соображенный.
საზროზე, ს. ზოსელი, გომი, საქროზე სახლი, ко-ровій хлѣвъ; 2 ნესტ. 32—29.
საზრუნავი, **საზრუნველი**, ზედ. ან ს. საფიქრო, სხანღვო; подлежащій заботѣ; предметъ заботы, забота; ვისრ. 4; ციმ. 49.
საზურგი, ზედ. ან ს. ზურგის კერპი; საზედაო ორ-სოვათა და მისთანთა; спиной; утокъ, у козловъ.
საზღაური, ს. გარდასახლი, ჯარიმა, штрафъ, изы-сканіе; სამ ვანტ. 156, 247.
საზღვარი, ს. სამზღვარი, სამხი, სინორი, მიჯნა; განსაზღვრება ლოდუკურად; предѣлъ, граница, опредѣленіе (логика); ეზე. 47—17; ლოდ. § 66; ფსალ. 103—9; მაკ. 2—16, 22; საზღვრად, ზფ. границею, 1 ქართლ. 39; **საზღვრებითი**, ზედ. განსაზღვრებითი, опредѣлительный, -სქე-სი, изъяснительное ваключеніе.
საზღვევარი, **საზღვეველი**, ზედ. გარდასაზღელი, подлежащій платежу; штрафъ.
საზღვეო, ს. გარდასახლი, ციმ. 9, штрафъ.
საზღვრება (ვისაზღვრები, -რე), ზ. თვ. ვისაზღვრავ, ვმოსამზღვრებო, მომიჯნავედ ვარ, граничить.
საზღვრა (ვისაზღვრავ, -რე), ზ. მ. განვსაზღვრავ, раз-граничить, опредѣлѣти; მეტავ. 8.
სათაბარქო (არაბ.), ს. ბედნიერება, счастье, რუსულ. 305.
სათავადო, ზედ. თავადისადმი საკუთნველი, княже-скій, ს. თავადი-შვილის მამული, княжеское имѣ-нiе, სამ სომხ. 181.
სათავაზო, ზედ. ან ს. თავაზობისადმი საკუთნველი; მისარმევი, საჩუქარი; приличію относящійся; поднесенный подарок; ვისრ. 28.
სათავებო, ზედ. ან ს. თავებობისადმი საკუთნველი; ან ფული გასესებული სხვის თავებობითა; отно-сящійся къ поручительству; капиталъ отда-ный за поручительствомъ кого либо; აღბ. 69.
სათავე, ს. დასაბაი, начало, სათავე წულისა, истокъ рѣки, გუჯ. 9; რუსულ. 373; სამ. ვანტ. 170; სიბრმ. 87; სათავე ცენისა, ооловокъ узды, ого-ловъ; რუსულ. 532.

სათავის თავო, ზედ. თავის თავისთვის, სათავისო, собствѣнный; свой, სამ. ვანკ. 105; 234; სათავის თავოღ, ზვ. თავისთვის, собственно для себя, სამ. ვანკ. 107, სათავისთავოდ მოძირთმეგია, жалую вамъ въ собственность, რუსუდ. 321.

სათავისო, ზედ. თავის თავისთვის, собственно для себя; იერემ. 49—32; собствѣнный, სათავისოდ გარღევდა, онъ отложилъ для себя. სათავისო ჭირი, собственное несчастье, ვისრ. 97, რუსუდ. 508, 615; ვისრ. 79. 97, 150; ქილ. 477; რაცა სათავისოდ მოგეწონოს, იგივე სხვათათვის გინდოდეს, ვისრ. 179; чего желаси себя, того желай и другому.

სათავნო, ს. შია, თავნად დადებული თეთრი სარგებლის მომგები, капитальная сумма, фондъ, მატო. 21—37; ლუკ. 20—18; ქილ. 356, 597; 509; დავრ. 30; სათავნოს ვანში, процентъ на капиталъ, ნ. სარგებელი; სათავნო ამხანაგთა, основной капиталъ товарищества, სათავნო სიცოცხლისა, ქილ. 81, 512, начало жизни, ვირე სწავლის სათავნო ხელთა გაქვს, ქილ. 683; пока основа желанія у тебя въ рукахъ; ვაცისა უკეთესი სათავნო სირცხვილითა, самый лучший капиталъ для человека есть стыдъ; ვისრ. 40; სათავნო ჭირისა, начало несчастья.

სათავილო, ზედ. არ საკადრისი, სამრავლი, საწყენი, шекотливый, щепиливый, оскорбительный, აცია 34.

სათადო, ზედ. ან ს. გასათელი; ზუთნის გვერდები გამოსული შუშად; поддежащій строганію; проищныя бока осетрины; ანკ. 3 — 23; დანკ. 123.

სათამაშო, ზედ. და ს. თამაშობის, თვის სახმარი; შესაქცევი რამ ფრმათა, игральный; იგრუიკა; რუსუდ. 767; ქილ. 419; ქალღალღ, игральный карты, **სათამაშოდ**, ზვ. для забавы, для игры; რუსუდ. 885.

სათანადო, ზედ. ჯეროვანი, მართებული, должный, надлежащій, мѣстный, სათანადოა, должно, დან. 11—26; მარკ. 1—10.

სათაო, ზედ. სასარგებლოდ თავისა; въ пользу свою; დანკ. 54; 166.

სათანაო, ს. თან სატარებელი, თან წასაღები, все то что кто либо имѣеть при себе; რუსუდ. 508; 615, 766; -ჯარი, войско, которое должно имѣть съ собою, სათანაო ბარტი, დავრ. 48; багажъ, который необходимо имѣть при себе.

სათანადგრო, ს. სანანური, შესაზრალი, შესაცოდავი, сожалѣніе; жалость.

სათარგმანებელი, ზედ. გადთარგმნითი, აღსენითი, переводный, обшпительный.

სათარი, ს. ხალო, შესა მოთრეული, вилка дровъ, დანკ. 19.

სათასე, ს. ხალობაქი, блюдечко.

სათაური, ს. სათავე ცხენისა, оголовъ узда; იობ. 40—20, -წიგნისა, заглавіе книги; -ბაწრისა.

სათაყვანე, **სათაყვანო**, ზედ. თაყვანის საცემელი, достойный почитанія, ბაქრ. 282.

სათბობი, ზედ. გასათბობი, прѣвѣтательный, ქიმიკა 125.

სათბური, ს. აჭარულად ახალუხი, архалукъ; ბაქრ. 164, уезлъ у веревки; სმზ. 114.

სათეატრო, ზედ. თეატრისადმი საკუთნველი, театральный, -თხზულთა, театральная пьеса.

სათევეზე, ზედ. თევზთ საჭერი, рыболовное (мѣсто), ნეშია 3—3, დარეჯ. 2—131; გუჯ. 6; მამული ბართა, წულთა და სათევეზოთი, помѣстье съ нахатною землею, водою и рыбною ловлею.

სათევეზო, რბილი.

სათევი ღამისა, ს. უძილოდ გასატარებელი ღამისა, для ночнаго бдѣнія назначенный.

სათელელი, ზედ. გასათელავი, валльный.

სათემო, ზედ. თემისადმი საკუთნველი, областной; общинный, სათემო მიწა, община, мирская земля, სამ. ვანკ. 256; გუჯ. 33.

სათერი (ბერძნ.), ნახე სატორი; 1 ქართლ. 389.

სათესავი, -სი, ზედ. ან ს. დასათესი, ან თესლი, сѣятельный; носѣвный; носѣвъ.

სათესლე, ზედ. თესლიანი; ან თვით თესლი; сѣмянной; сѣмя; ბუნ. კ. 246, зерновикъ; -კაცისა, кабатникъ.

სათვალავი, ს. რიცხვითი ან რიცხვი, числительный; число; сѣтъ; ვისრ. 150; სრან. ბრ. 28; გორგ. 196, სამ. სომხ. 125; -წელიწადისა, лѣтосчисленіе, 1 ქართლ. 344.

სათვალე, ს. ხალცე შემოკრული რგვალი ქიქა სუსტად მხედველთათვის, очки; -სიტყვა, заговоръ отъ глаза, ვისრ. 28; ზეით დაბურეს სათვალთ, верхъ покрыи стеклянной крышею, რუსუდ. 535, **სათვალეზიანი**, ზედ. посящій очки.

სათვალთ, ზედ. თვალად მოსწონი, წამოსადეგი; видный, взрачный, -კაცი, видный мужчина, დარეჯ. 2—73; 97, 2—146; -სათვალთ საქმე, რუსუდ. 313; очевидное дѣло.

სათველი, ს. საწყო 80 ქსეცისა, ან ასოცი ლოცრისა, ძველებური ლოცრა ერთის გირვანქის ოდენი იყო; въсь три пуда, ლევიტ. 5—11; 6—20; საბ. ლ. ნ. სათაველი.

სათვითო, ზედ. თვითოეულისადმი საკუთნველი, каждому особенно ирпнадлежащій; ლოლ. 124; ანკონ. 7; -სახელი, собственное имя.

სათვისო, ზედ. თავისი საკუთარი, собственно свой, 2 ქართლ. 368; **სათვისოდ**, ზვ. თავისთვის, для себя, ვისრ. 116.

სათვლელი, ზედ. საანგარიშო, счетный.

სათვეო, ზედ. თვისა, მხსლჩნის, მარკ. 2—163; -მეცაფრასი, чѣты мнени, распределенная по мѣсяцамъ, მარკ. 1—35.

სათი (არაბ.), ს. გიშერი, черный драгоценный камень, ვეფხ. 829, 831, 861, ვისრ. 28, 29; რუსთველს უხმარა სათი წამწამად, ვეფხ. 1274.

სათიბელი, ს. პაცარა ნამკალი ბლახის გასათიბავი, ქალღე; серпъ, коса.

სათიბი, ს. მინდორი ბლახიანი გასათიბავი, покосные луга; გუჯ. 21.

სათივე, ზედ. თვის მოსათიბი, ან თვის შესანახავი ადგილი; покосный; сѣнной сарай; სამ. სომხ. 381.

სათითაო, ზედ. თვითოეული, каждому, **სათითაოდ**, ზვ. თვითუელს, каждому особенно, ანკ. 6—33.

სათითე, ს. მეტალოლოგან შექმნილი თითზედ შესაცმელი მკერვალოვან, наперстокი.
სათითო, ნ. სათითო; ანტ. 7.
სათითურა, ежа (песля трава), ნ. ჩ. ლ; ერის. ლ.
სათითური, ს. სლმის ბურნუკი, накопечникъ у сабелныхъ пошевъ.
სათირკმლე, ზედ. თირკმლისა, почечный.
სათიხარი, ს. სლმის ბურნუკი, накопечникъ у ноженъ, გუჯ. 25: საბ. ლ.
სათიფელი, ზედ. სათლი, ადვილად გასათლელი; საკურად: იარალი წიგნთა პირის მოსათლელი; подлежащий строгавію, граненію, инструментъ для обрѣзыванія книгъ; рѣзецъ; ვეფხ. 5, გან. თეშ.
სათლი (არაბ.), ს. ცოლჩა, საკიდარი ქვაბი, кастрюля.
სათლი ჯვამი (სპარს.), ს. გაცივება, простуда.
სათმე, ს. ნავარცხნ თმაში დატანებული სამკაული, ვისრ. 28; украшенія волосъ.
სათნები, -ნევი, ზედ. პირფერობითი, лестный; пріятный, ვეფხ. 487; -თნევი სიტყვა, лестное слово, ვეფხ. 1397.
სათნო, ზედ. საამოვნო, კეთილად მისათვალველი, лестный, пріятный, угодный; 1 ქართლ. 226, 349; მშენებერი, ღამაზი; красивый. ნ. მკვირცხე ნ. ჩ. ლ; 2 ქართლ. 216; **სათნოდ**, ზფ. სასამოვნოდ, пріятно, სათნოდ მიჩნევა (სათნოდ მიჩნეს ან მოვიჩნევ), ზ. შ. одобрить, დაბად. 41—38, **სათნობა**, ს. საამოვნება. გულის სრულება; კეთილის მოქმედება, სიქველე, მადლი; კეთილად მიჩნევა. კეთილ-ნებობა; დამსჯ. 4, 3; ფსალ. 5—12; ლუკ. 2—14; угодливость, угодность; добродѣтель; благоволеніе, милость; სათნობის სიტყვა, лестныя слова. (ვესთნოვები, -ვე), ზ. თვ. ვესთამოვნება, ვამება, нравиться, быть пріятну; ვეფხ. გან. 1084; მესთნოვა, ე. ი. მესთამოვნა, შიამა, повравилось мнѣ, ვეფხ. 624; **სათნობა** (ვქ) ზ. უ. სათნოდ მოვექცევი. ვასთამოვნებ, угождать, მოურავ. 371; სათნობიანი, ზედ. კეთილი, ქველი, მსაგისი, добрый; благочестивый; 1 ქართლ. 379; 430; **სათნოეფვა**, ს. ბлаговоленіე; угождение; (სათნოეფოვ. -ვიეფ), ზ. უ. კეთილად მივითვალავ. კეთილად მივიჩნევ, ფსალ. 43—3; **ბлаговоლით**, ნყთ მისთინუ, доброжелательствовать; ესე არს მე ჩემი საეფარელი, რომელი მე სათნო ვიეფ, сѣй есть сѣнь моя възлюбленныи, въ которомъ мое благоволеніе, მატ. 3—17; (სათნო მიეფოვ. -მიეფ), ზ. უ. კეთილად მიმიჩნევ, ты благосклоненъ ко мнѣ, დაბად. 33—9; (სათნო ვეფოვი, -ვიეფ), ზ. უ. ვამება, ვასთამოვნებ, угождать, ფსალ. 55—13; სათნო ევეგენ უფალსა, они угодили Господу, გუჯ. 19; **სათნოჩენელი**, ზედ. ბлагоსკლონისი.
სათოველი, ნ. სათველი, რიცხ. 5—13; ისაი. 5—10; ლუკ. 16—7.
სათოვლე (მთა), ს. სწიხვარა гора.
სათოკი, ან 4—8, ივერი. 1878.
სათოფური, ს. პროემъ въ стѣнѣ крѣпости для стрѣлянія пѣз орудія, გიორგ. მეფ. ცხოვრ. ცისკ. ვკ. 103.

სათორნე, ზედ. თორნისადმი საკუთნველი, печной, ნ. თორნე.
სათოფე, ზედ. თოფისადმი საკუთნველი, ружейный, მოურავ. 240.
სათოსარი, ზედ. თოსით სამუშაური, подлежащій къ конанію.
სათრეველა ძეღვებისა, ს. волокуша.
სათრეველი, **სათრევი**, ზედ. თრევით საცარებელი; გასათრეველი, გასალანებელი, საციობელი; предметъ taskанія; поношенный, ругательный; ვეფხ. 24; ვისრ. 171; ანტ. 29.
სათრეველი, **სათრეველი**, **სათრომელი**, ს. სათნეველი თეფით ბადე გრძელი და შორს საცდები, неводъ, მატ. 13—47; ნაუშ. 1—15.
სათრობელად, ზფ. для пьянства.
სათუთება (ვა), ზ. შ. ვანებირებ, ვანაზებ, пѣжнть.
სათუთი, ზედ. ნაზი, ხე ბიერი, пѣжный, გორგ. 17; ქილ. 164; სათუთად ვქვდი, воспитывать въ пѣгѣ.
სათუფი, ზედ. სავაზაკო, разбойничій, სეილ 220.
სათუთობა, ს. ნაზობა, სინარხანე, ხე ბიერობა, пѣжпость; ვეფხ. 63.
სათუნალი, ს. ბალიში, თავქვეშ დასადები, подушка, 3 ეზერ. 3—8.
სათუო, ზედ. საიჭვო, თულობითი, პირობითი, условный, ვეფხ. 846, 1394; გუჯ. 33; -სქესი, условное наклоненіе, სათუოდ მაქვს, я обязанъ условіемъ, გუჯ. 33; საქმე სათუოდ გაუხდა, дѣло стало условнымъ, 2 ქართლ. 291.
სათუობა, ს. თუობა, პირობა, условіе, (ვქსათუობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. პირობით ვარ, быть подъ условіемъ.
სათქვენო, ზედ. принадлежащій вамъ.
სათქვეფელი, ს. სარევი ჯოხი; სადღვებელი; мутовка, болтень.
სათქმელი, ზედ. სალაპარაკო; სიტყვა; сказательный, подлежащій къ говоренію; предметъ разговора; слово, разговор; ვისრ. 52; 116, 155; ალექს. 33; გორგ. 56; ეგ რა სათქმელია, стоить ли объ этомъ говорить, სიბრძნ. 141; ცუდი სათქმელი, რუსუდ. 465; пустой разговоръ, **სათქმელად**, ზფ. სალაპარაკოდ; для разговора, ვეფხ. 38, 461; ვისრ. 18; 1 ქართლ. 310; სათქმელად ერთი სიტყვა მაქვს, я имѣю вамъ сказать одно слово, ქილ. 245.
სათქმელობა, ს. სალაპარაკო სიტყვა, предметъ разговора.
სათხელი, ს. მოკლე შუბი, небольшое копые, дротикъ, ვისრ. 260.
სათხეველი, **სათხევი**, ს. სათრომელი, სასროლი-ბადე, неводъ, мрежа; ამბაკ. 1—15; ფსალ. 140—10; მატ. 4—18.
სათხელელი, **სათხეველი**, ს. სათრმელი, ნალი კეღელში დატანებული სიმაგრისთვის, нрусъ, положенный въ каменной кладкѣ для крѣпости, 1 ეზერა, 5—8; დაბეჭდილს დაბადებაში ამის მაგიერად ქსწერია: ხენი ეტანებთან ზღუდეთა შინა.
სათხოვარი, -ველი, -ველი, ს. რასაც ვინ ითხოვს; ვარდასხალი, გამოსაღები; просьба; налогъ, подать; დაბად. 34—12; 1 ქართლ. 338; სამ. სომხ. 42; გუჯ. 2 ქართლ. 367; ანტ. 121; სათ-

სოენელად, ზვ. для исправниаия, ცოლის სათხოვნელად, для сватаиия, для женитьбы, რუსულ. 557, 590; 387; შენდობის სათხოვნელად, для исправниаия позволения, რუსულ. 198; ვიზრ. 126.

საია (არაბ.), ზედ. სადაგი, მარცოვი, არა ქრელი, простой, неестрый; საბ. ლ.; 2 ქართლ. 351; საია არაყი, простая водка, სამზარ. წ. ბავრ. ბატ. 131; -ოქრო, чистое золото, რუსულ. 353.

საიაპარო, ზედ. ასაკლები, подлежащий грабежу; **საიაპაროდ**, ზვ. ასაკლებად, для грабежа; იერემ. 50—10.

საიაზმე, ზედ. იამისათვის სახმარი, относящийся къ священнои подѣ; -ჯამი ან ზალია, водосвятная чаша; ციმოთ. 47.

საიასულო, ზედ. ან ს. იასულისადმი საკუთნველი; ან გამოსალეზი სასარგებლოდ ისაულოთ; იასულოთ სადგომი სახლი; эсаулу принадлежащий; изисканіе въ пользу эсаула; жилище эсауловъ; დასტ. 7; 33.

საიაფე, ზედ. იაფი, არა ძვირი, дешевый, ქილ. 455.

საიბედლო, ზედ. თუ ბელით მოხდეს, на счастье.

საიკავო, ზედ. იკავისადმი საკუთნველი, къ причѣн относящийся.

საიღამ, **საიღვან**, **საიღვამა**, ზვ. რომლის ადგილოდამ, откуда, ვიზრ. 17.

საიფო, ზედ. იაფი, дешевый, ქილ. 319.

საიდუმლო, ს ან ზედ. სეაშიადი; იდუმალი, სადუმლო, საჩუმარი, тайна; секретъ; таиство причащения; таинный; მიღება წმინდის საიდუმლოსი, причащаться св. таиство; საიდუმლო მსხვერპლი, ციმ. 27, таинная жертва; საიდუმლოთ გეცუვი, подѣ секретомъ скажу тебѣ.

საიგანობო, ს. მსხალია ერთგვარი, порода груши; ერისთ. ლ.

საიოთ, **საიოვენ**, ზვ. სად, куда, არ საიოთ, ни куда.

საიოვენაც, ზვ. საიღამაც, съ какой бы стороны, откуда бы, 2 ქართლ. 321.

საიმიდო, ზედ. იმიდანი, надежный, 2 ქართლ. 552.

საიმისო, ზედ. იმისი, ихъ, ихній, სამისოდ, ზვ. для него.

საინანე, ს. საჯღომი ადგილი, мѣсто сидѣній за столомъ, ლუკ. 14—20; ციმ. 24; ქილ 542.

საინცერესო, ზედ. სასარბიელო, სასუკვარი, интесесный.

საისრე; ს. ისრის ქარქაში, туль, коляца, იეზეკ. 21—23.

საისრე, **საისრელი**, ს. ისარი, стрѣла, რიცხ. 24—12; 5—2.

საისტორიე, ზედ. სამოიხრობო, исторический.

საიცირო, ს. მღვდლის ჯოღლო მიცვალეზულის დამარხვისათვის, плата священнику за вынось покойника.

საიფენო, **საფენო**, ს. ფენთ-გასაბელი მანქ. сѣтъ для ловли птицъ, საბ. ლ.

საიფქლე, ს. პურის ან იქქლის საცავი, житница, ციმ. 49; -ქვეყანა, земля гдѣ родится ишеница, 2 სჯული 8—8.

საიქავო, -ქიო, -ქაო, ზედ. იქაური, тамонный. 5. საიქიო.

საიქიო, ს. მერმე სოფელი, მომავალი ცხოვრება; იქაური; будущая жизнь; будущий миръ; გორგ. 1; тамонный, რუსულ. 446; საიქიო და საიქიო ცხოვრება; настольная и будущая жизнь, 2 ქართლ. 550; საიქიოს, ზვ. въ будущей жизни.

საიშეთათო, -თო, ზედ. იშეთი, рѣдкий, ვეფხ. 700; ვეფხ. განმ. თ. 11; 1126; ნუქპარი, рѣдкость.

საიძულთ, ზედ. იძულეზული, დაქინეზული, принудительный.

საიჭველი, **საიჭვო**, -ჭვო, ზედ. იჭვენელი, საქვავო, сомнительный, მარტ. 1—139.

საკაბე, ს. მატერია კაბის შესაკერავად, материя на кафтанъ или платье.

საკადრებელი, **საკადრები**, ზედ. გასაბედევი; შესაფერი; требующий рѣшительности, смѣлости; приличный, пристойный; 1 ქართლ. 314; საკადრებელ არს თქმად, смѣло можно сказать, ებრ. 13—16.

საკადრი, **საკადრისი**, ზედ. გასაბედევი, შესაფერი, рѣшительный; приличный, пристойный; რუსულ. 803; 2 ქართლ. 453; -ხელმწიფისა, приличный государю, რუსულ. 803.

საკადრისობა, ს. შესაფერისა, приличіе.

საკამაზი, **საკამაზავი**, ზედ. მოსარათვი, къ убранству принадлежащий, сварядъ, საბ. ლ.

საკათალიკოზო, ზედ. კათალიკოზისადმი საკუთნველი, католикосский, патриарший; -სარდალი, главный начальникъ войскъ, набранныхъ изъ церковныхъ крестьянъ, გუჯ. 9; -საყდარი, каеодრальный соборъ, ციმ. 106.

საკალამე, ზედ. კალმისათვის დანიშნული ლერწამი, ქილ. 613; тростниковый.

საკალაგოზო, ზედ. კამეპიჩი.

საკალო, ზედ. კალოსადმი საკუთნველი, гуманный, ქილ. 584.

საკალმასოდ, დღა სობრაიი ხლბა, вина для монастыря.

საკამათო, **საკამათებელი**, ზედ. სათამაშო, игорный; ან საღაო, საცილობელი, сиорный, ქილ. 30; საკამათლოდ. ზვ. სათამაშოდ, для игры, для забавы, ვეფხ. 1590.

საკანი, ს. ბნელი საყრობილე იაკაკის ქვეშ; казематъ, темница, დავრ. 105; ისაი. 58—12; ვეფხ. 266.

საკანონო, ს. ცოდვის შესანახებელი; გარდასახლი; энтетміа, церковное наказаніе, გუჯ. 32; სამ. ვასტ. 225; აღბ. 179; სამ. სომხ. 166; **საკანონოდ**, ზვ. გარდასახლად, въ наказаніе, გუჯ. 19.

საკაუე, ს. ფეხი ჩახახისა, курокъ.

საკარგავი, ზედ. ან ს. განსაგებელი, распорядительный; завѣдываемый; სახელო, გასარგებელი, управление, вѣдомство, ვეფხ. 333; ქილ. 529; დარეჯ. 107.

საკარგავი, ზედ. დასაკარგავი; დანაკარგი, потерянный; потеря; დარეჯ. 2—135; მეშენი საკარგავო ოქრო მიჭამა, я проѣлъ потерянное тобою золото; 1 დარეჯ. 70.

საკარგემო, ზედ. ან ს. მამული მდიდარი ყმებოთ, ვეფხ. 313; богатое населенное имѣніе.

საკარგე, ზედ. კარვისადმი საკუთნველი, шатерный;

ან კარგებზედ ასაღები ღებულება, сборъ съ шатра, გუჟ. 28.

საკართული, ს. წვივსკარავი, ლეკვერთხი; подвязка.

საკარცხული, ს. მცირე სკამლოგინი, пещольная кровать съ постелью; საბ. ლ. დილოლო. 2—2.

საკარი, ზედ. საცემი, подлежащій наказанію палки, ქილ. 200.

საკარკარი, ზედ. კულის ხმისადმი საკუთხველი, ოღეს ღვინო წარმოედინებოს, ქილ. 200, шумъ вина, льющагося изъ кувшина.

საკასარო, ს. მცენ. კაღვიქსი, ღორის ხნდურა, სავაგლანო მწვანელი, ხაღენა, ზუნ. ლ.

საკასპო, ს. ცხვართ საკლავი ადგილი, рѣзница, бойня.

საკაცე, ს. მთაბასავით მკვდართ წასაღები, одръ, носилки для покойника, დასტ. 119; გორგ. 21; დავრ. 69; საქმ. 5—15; 2 ქართლ. 534.

საკაცო, ზედ. კაცისადმი საკუთხვეი, мужской, საკაცო აბჯარი, ე. ი. ერთი კაცის ჩასაცმელი სამაღრი ოარალი, ვეფხ. 1013; вооруженіе на одного человека; საკაცო საქონელი, имущество, принадлежащее мужчине, სამ. ვახ. 231, ნ. დამატება

საკაცობო, ზედ. საადამიანო; საერო; мірской, სამღუთო და საკაცობო სრული, вполне знакомый съ мірскими и духовными дѣлами; 1 ქართლ. 375, 427.

საკაცრავი, ზედ. კაცთ შესაფერი, საქციელ-მართებული, приличный, пристойный.

საკახპაო, ს. სამეძვო, სასიძველი, жилище проститутки.

საკაჭკაჭე, ს. კელუსუნი, კუნაბა, ხერხემლის ძვალი, конецъ хребтовой кости, დასტ. 113; საბ. ლ.

საკებნი, ზედ. კებნისადმი შესაფერი, სიბრ. 74, предметъ кусанія.

საკებილი, **საკებილავე**, ს. სალაგმე, удило уздечки, желѣзко.

საკებილო, ზედ. კბილისადმი საკუთხველი, зубной, ზოგჯერ. სანოვადე, шница, ზუნ. ე. 32.

საკედმელი, ზედ. ან ს. სარცხინელი, სათაკილო; სირცხვლი; страшный, позорный; страмъ, позоръ; 1 კორ. 4—15, საკედმელად, къ стыду. 2 კორ. 11—21.

საკეთე, ს. ღაწვი ცრემლით საღები ან ცრემლიანი, лашта, шека, გოდებ. 1—2.

საკეთებელი, ზედ. გასაკეთებელი, სამუშაოარი, что нужно дѣлать.

საკეთილო, ზედ. კეთილა საქმე, добродѣтельный, добродѣтель; ქილ 503, -ლოდ, ზვ. კეთილისათვის, къ добру; იერემ. 14—11; 39—16.

საკეთო, ს. კეთილი საქმე, სიკეთე, добро, რუსულ. 170.

საკველუცო, ზედ. მოსახდენი, парядный, ვისრ. 142.

საკენვი, ს. მფორინველი საქმელი მარცვალი; кормъ для птицъ, зерна.

საკერავი, **საკერველი**, ს. რაც რამ შესაკერავია, шитье, работа шитья.

საკერმეველი, ს. საღამი, საღმელი ძველის ცანი-სამოსისა, заплата.

საკერპე, **საკერპო**, ს. ზომონი, ცაპარი კერპო, капище, храмъ языческой, ან ზედ. капищный, языческой, მარტ. 1—45; გორგ. 261.

საკერშილო, ზედ. სამაკინცალო, для случки назапаченный.

საკერპო, ს. საწილო, часть, доля, ქილ. 390.

საკეტი, ს. დასაკეტი რამ, замокъ, запоръ.

საკვადლი, ს. კართ ასაფარ ჩამოსაფარი, задвижка, საბ. ლ.

საკვამლური, ს. კვამლის ასაღები ზუნრის თავი, отверстие трубы для дыма, ქილ. 667.

საკვართული, ნ. წვივსკარავი, подвязка.

საკვდავი, ზედ. მოსაკვდინებელი, смертельный, საკვდავად, ზვ. насмерть, ვისრ. 189.

საკვდარი, ზედ. სასიკვდინე, смертельный, ქილ. 86.

საკვდინებელი, ზედ. მოსაკვდინებელი, смертоносный, ქილ. 117.

საკვები, ს. საქმელი ცხენთა და სხვათა, фуражъ, кормъ.

საკვეთი, -თელი; ს. სახნისის გრძელი საქრელი მიწის რკინა, рѣзецъ у сохи; ზედ. მოსაწულველი, поразительный, ვისრ. 172.

საკვერთხი, ს. მრგვლად დასაწველი შესაწირავი, всеожженіе, жертва; ფსალ. 39—6; 49—8; 50—18; მარტ. 1, 2—59.

საკვერცხელა, ს. კერავი, მუჯლი, ლანძვი ცეცხლის მოსავთა, огнище, горнило, жертвенникъ у огноплощниковъ; ისაი. 6—6.

საკვესე, -სი, ს. მცირე ჩანთა კახაზედ დაკერებული უბის ადგილსა შესახაზვად ცალკვესისა; кожанная сумка на кафтанъ для огнива.

საკვესი კაჭი, ს. кремень.

საკვესარი, -ნელი, -ნარი, ზედ. დასაკვესნი, დასაქლებელი, предметъ хвостовѣта.

საკვირადღეო, ზედ. воскресный.

საკვირველება, ს. საოცრება, диво, удивленіе, чудо; ფსალ. 9—1; 77—4, 11; ისაი. 9—6; ვისრ. 121.

საკვირავო, ზედ. კვირისადმი საკუთხველი, воскресный.

საკვირველი, ზედ. გასაოცარი, განსაკვიფრებელი, дивный, удивительный; чудный; რა საკვირველია, псудивительно, конечно, безъ сомнѣнія; საკვირველია, удивительно (есть), -ველად, ზვ. удивительно.

საკვირველობა, ს. საოცრება, диво, удивленіе, ვეფხ. 1354, ცქსაკვირველობა, სრ. არა აქვს), ზ. უ. გაოცებული ვარ, удивляться. მარტ. 2—75.

საკვირვო, ს. გასაოცებელი რამ, диво; дивный; ციმ. 179.

საკვლედი, ზედ. საკლავი, подлежащій закопанію, ამოს. 5—25.

საკრველი ღუმილი, ს. ჩუმობა, молчаніе.

საკიდარი, -დემელი, -დელი, ს. დასაკიდებელი, вѣшалка; ушко у калки; дужка; ქილ. 171; 1 ქართლ. 293; -სასწერისა, ე. ი. სასწერის თვალი, вѣсовая чашка, საბ. ლ. ნ. უღელი.

საკიდარი, ს. ცვირთი, пона, вьюкъ, 2 ქართლ. 125; საპალნის მზიდავი ზვასტავი; ცხენი, ვირი, აქლემი, вьючный скотъ.

საკიდელო, ს. камень для вышания котла надъ очагомъ. [ანდრ. 84.

საკიდელო, ნ. საკიდარი; -ლოდი, вислый камень, საკითხავი, ზედ. ან ს.; კითხვითი ან წასაკითხი რამ; კითხვა, შეკითხულობა, вопросительный, вопросный; სპროს; предметъ чтевія; იერემ. 48—27; ქილ. 609; გამოვლ. 28—23; ვაძ, ზ. დ.ლ. სპროსა, უარამ. 140.

საკიდელო, ზედ. მასხარა ასაგლები, განსაქიქებელი, достойный порицанія, ქილ. 696.

საკიდელო, ს. კუშტანაძი, петля для пуговицы. საკინძე; -ძი, -ძავი, ს. შესაკრავი პერანგის ტულის პირისა, застежки у рубашки.

საკირე, ს. კირის დასაწვავი ან შესანახავი ადგილი, мѣсто хранения или выжиганія извѣсти; უარამ. 428; სიზრდ. 138, თიორილო.

საკისკასო, ზედ. სამარლო, საქვეიცო, относящійся къ проворству.

საკისრე, ზედ. კისრისადმი საკუთხველი; საქედურე, ჯაჭვის ბაღე კისრის მცველი; шейный; ошейникъ; ვეფხ. განმ. 1361.

საკისრო, ზედ. კისრზედ აღებული, взятый съ отъѣтомъ.

საკიცხავი, -ცხველი, ზედ. საკიდელო, განსაქიქებელი, ასაგლები, სახასრობელი, бранимый, позорный, поносительный; ქილ. 687, 667; ვისრ. 114; ტომ. 58.

საკიჭი, ს. სკიჭი, ჩამიჩი, сушеный виноградъ, изюмъ, რიცხვი. 6—3.

საკლავი, საკლაველი, ს. დასაკლავი ცხვარი, скоты на убой, დაბად. 43—16; საქმ. 7—42; ან მოსაკლავი, подлежащій смертной казни, ვისრ. 69; ბუნ. კ. 269; ადგილი სადაც ცხვარს დაჰკლვენ, бойня, 1 ქართლ. საკლავი ტულისა, производящій душу.

საკლიცე, ს. სასის ჩამოხაკილები ენის ძირს, живчикъ въ горлѣ; ზედ. კლიცისადმი საკუთხველი, замочный, დარ. 126.

საკმავებელი, საკმაო, საკმარი, ზედ. საყოფელი, სამყოფი, достаточный; довольный; ზ. დ. დოვლინო; საკმაო, довольной естѣ.

საკმარი, ზედ. საკმაო, достойный.

საკმეველი, ს. საცეცხლური, кадило; ნ. საკმელი.

საკმეველისხე, ს. ალი.

საკმევი, ზედ. საცეცხლური, სასაკმეველე, მუჯამარი, курильница, ტომ. 62.

საკმევა, საკმეულა, ბაქრ. 229, ს. მცენ. უურძენა ერთგვარი, сортъ винограда, გაზ. კავკ. 1851, № 72; ботульшикъ, розмаринъ дикій, ერის. ლ.

საკმედი, საკმევედი, ს. სეთ ნაღვეთი თფორი წებო დასაკმევი, გუნდრევი; ладанъ, მამადი საკმედი, ან საკმეველი, ს. გუნდრევი ნახე; დედალი საკმედი, ბერძნ. ლიფანოსი; ბუნ. ლ. საკმედი ქარვა, ს. მცენ. ანზაროთი, камель, бѣльмокъ, ბუნ. ლ.; საკმედი-მძივა, ს. დანამასტავი, мастина, ბუნ. ლ.

საკმუნი, საყმუნი, ს. მცენ. რძიანას გომიჭი, лот. scammonea; ბუნ. ლ.

საკნაცედა, საკნაცუნებელი, ს. რბილი ძვალი საქმედა; хрящъ.

საკოდელო ქვა, ე. ი. ქვაკასთოდელო, большой камень, назначенный для обтесанія, ნახე ცველარი; ღრამ. 37.

საკოვა, ს. მცენ. გოქშო, ბურძგალა, ворсника, щиточки, ერის. ლ.

საკოლოცე, ზედ. საციკე, ციკისადმი საკუთხავი, бурдючный, -ვალო, კოლოცის საცომი ვალო, კოლქ, тычина.

საკომლო, ს. ერთი კომლის გლეხის სამყოფი ე. ი. მიწა ან გამოსაღები, подымный, -გამოსაღები, подымная податъ, დასტ. 11. საკომლო მამული, тнгловал земли, надѣлъ; სამ. ვასტ. 12; ალექს. პ. 30; თორმეტი საკომლო გლეხი, 30 ტყვეთა დიმიონ კრესტიონს, გუჯ. 9; 32, 0; დასტ. 28.

საკონე, ს. კონზედ ასაღები ბეგარა, податъ за право ловить рыбу; გუჯ. 16.

საკოცნელად, ზ. ზ. სამბორლო, დღი ძელოვანი, რუსულ. ნსა; -ცნელი, ზედ. სამბორებელი, ძელოვальный.

საკოჭავი, ს. საბელი საპალნეთ შესაკრავი, веренка для вьюковъ.

საკოჭური, ს. ავეჯანა, პიჭის ღანჩის თსმა, ремесль у обуви, штрипки.

საკპინაჭი, ს. მცენარეა, იტალიანურად, Asia felida, 3. ფ. ლ.

საკრავახე, ს. მცენ. იხა, ივანე ბაკონ. ლ.

საკრავი, ს. შესაკრავი, завязка, საკრავად იალო ხელო, опъ подылять руку, чтобы ударить, დარეჯ. 2—53.

საკრავი, ს. ზოგადი სახელი სამუშეკოთა ორღანოთა, музыкальный инструментъ, სამუშეკო ორღანო; არიან. 1, შთასაბერველი: ავილი, ბუკი, ფროსაკუდი, ფურნა, ნალარა, ნაფირი, ნაბათი, ორღანო, ნესცვი, სამივი, გუდა-სცვირი; 2 ძალეებით ან სიმეებით სამზობელი: ათბალი, სუთბალი, საორბაღე, ებანი, ქნარი, საფსადმუნე, კითარი, სამუსი, სანთური, საზი, ფანცური, ჩანგი, თარი, ჩონგური, ქიანური, ზონიანი, ჩაღანა; 3 ტყევე გადკრულნი სელთა ჩხერით ან ჩხირებით სამზობელი: ბობღანი, დავი, დაბდაბი, დირა, დუმბუდი, ციმპანი, ქოსი, წინწილი და სხ.

საკრამანგი, საკრამანგი, ს. პერანგის ტულის პირის მარგალიტი, запощка жемчужная, საკრამანგი ფლასი ცხენისა, ე. ი. ცხენის ჩული ნაკერი მარგალიტოთა, нонона лошадиная, вышитая жемчужномъ, დარეჯ. 14.

საკრებული, ზედ. ან ს. შესაკრებელი, еборный; еборное мѣсто; ვალო; ლუკ. 12—60; 1 ქართლ. 256; ქილ. 393, სამღვთა წერილშა: კრებისადმი საკუთხველი, еборный.

საკრეფი, ზედ. მოსაკრეფებელი, подлежащій обрращенію.

საკრეჭი, ზედ. გასაკრეჭი, სარისველი, подлежащій стрижкѣ.

საკრველი, ს. საცემელი, битокъ, чѣмъ бьютъ.

საკრვედი, ს. შესაკრველი; черевизъ; რუსულ. 261; ბორკილი, შესაკრველი ქაჭვი, დამნაშვეთა, уш,

ოკომ, ისი. 28—22; 49—9; იერემ. 11—9; წათა ცხოვრ. 386, იერემ. იეზეკ. 4—8; ისოზირაქ. 6—20; ფსალ. 115—7; ლუკ. 8—29; მარტ. 2—39; ქილ. 482.

საკრთოლო, ბ. სპიში.
საკრულავი, ზედ. დასაწვევლო, подлежащий проклятію.

საკრძალავი, ზედ. ან ს. დასაძალავი, არ გამოსაჩენი, სარიდლო, გასაფრთხილებელი; ძვირფასი, ან სცავი, შესანახავი უცხოთა და ძვირფასთა ნივთთა; достойный хранения; рѣдкость; хранилище рѣдкостей; ვეფხ. 405, 1468; ქილ. 392; სააგო, არ საკრძალავი, предметъ просьбы нескриваемой; ვეფხ. 1051; ღიღი და საკრძალავი ხელმწიფე, ვისრ. 59; великий и достойный уваженія Государь; საკრძალავი და უკადრი, ვეფხ. 986; ვისაც უნდა ეკრძალონ და უკადრისი არ გაუბელონ, котораго должны бояться и остерегаться.

საკრძალველი, ზედ. დასაძალავი, скриваемый, საკრძალველად აუცისა, для скриванія непристойности, ვეფხ. 396.

საკუთარი, **საკუთრული**, ბ. საუკუ.

საკუთარი, **საკუთრული**, ზედ. ან ს. განსაკუთრებით შესხვედრი, განკუთვნილი; საკუთრება, собственный; собственности; ვეფხ. 163; საკუთარი აზნავი, сердечный другъ, ქილ. 302; ვისრ. 35; **საკუთრად**, ზ. განთავსებით, исключительно, собственно, **საკუთრება**, **-რობა**, ს. განკუთვნილება, собственность; კაც. 10; თვისება, ხასიათი, свойство; (ვისაკუთრებ, -რე), ზ. მ. შევითვისებ, приевоинать; усюинать, (ვკესაკუთრობ, სრ. არა აქვს; ვესაკუთრები, -რე), ზ. უ. ვეკუთნვი, принадежать.

საკუთხე, ს. კუთხეების გასაზომელი იარაღი, наугольничъ; наугольничъ.

საკუთადი, **საკუთავი**, ზედ. საბოლოავი, მომავლის დროსთვის სახმარი, будущій; пригодный на будущее время.

საკუთევარი, ს. სახალწლო მისაკვლევავი; сласти, съ которыми приходитъ въ новый годъ съ поздравленіемъ.

საკურთხეველი, ს. მსხვერპლის შესაწირავი ადგილი, олтарь, жертвенникъ, დაბად. 12—7; გამოსლ. 40—5; 26—35; 27—1; იეზეკ. 43—13, 14; ფსალ. 50—21; 83—3; მატ. 5—23; გამოცხ. 8—5.

საკურთხი, ზედ. კურთხევად დახუშნული, назначенный къ освященію, ებრ. 10—8.

საკურკურო, ზედ. სააშუკო, любовный.

საკურნებელი, ზედ. მოსარჩენი, целебный, целительный; წყალი, целебная вода.

საკურცავი, ზედ. კურცავისადმი საკუთხეველი; курточный, -ჯაჭვი, ჯაჭვი კურცავი, шарфы, ვეფხ. 553.

საკურცუმე, ს. კურცუმი მფრინველთა; итшій огузокъ, ქიტა. 28.

საკუჭნაო, ს. სახლი საწოვავით შესანახავი, плодовая съѣстныхъ припасовъ; ციმ. 43.

საკუხი, ს. წამოსასხამი ღარი, ცოლომა, ешапча.

საღა, ს. თხელი და მრგვალი ქვა სასროლი ვეგთა

თამ. ში. ბაში, плоскій, по круглый камень, употребляемый во время игры въ бабки.

საღაბი, ს. მცენ. шалфей.

საღაგმე, ს. ცხენის ღიღი კბილი, большой зубъ у лошади.

საღათა (ოსმ.), ს. მცენ. салатъ.

საღადავი, ზედ. საცილობელი, спорный.

საღამაზო, ზედ. მოსახლენი, нарядный, -ზოდ, ზ. მოსახლენად, მოსართავად, для наряда, ვეფხ. 141; -**ჭუთისა**, ხვოსი, одесровский; ზაქრ. 310.

საღამანდრა (ზარს.), ს. ცხვეელი მსგავსი ხელოკისა, ესოდენი გროთი, რომელ ცეცხლსა შინა არ დაიწვის ცხენი და ცხვეი მისი; ცხოველთა; саламашра, ციმ. 24; ციმ. 90; მეზღაპრენი უხმოზენ ცეცხლის ალსა მავანესა, ძწხი.

საღამანდრო, ს. თალხიქვა, ბუნ. ღ.

საღამაცი, ს. შორვა, саламата, каша. [1569.

საღამე, ზედ. დამსველებელი, увлажняющий, ვეფხ.

საღამეზა (ვესლაგმეზა, -მე) ზ. მოვიკითხავ, თავს დავეკრავ, задоронаться, клапаться, (ვესლაგმეზი, -მე) ზ. თვ. საღამე, გამარჯობას ვეცევი, поздороваться съ кѣмъ, ვისრ. 123; რუსულ. 127; 624; მისლაგეს, ე. ი. საღამე მომცეს, ვეფხ. 1166; поздоровалась со мною; ვეფხ. 1671.

საღამი (არაბ.), ს. მოკითხვა, თავის დაკვრა; поклоны, საღამის მოხდა, ე. ი. თავის დაკურა, поклониться, ვეფხ. 226, 142, 1023, 1569; მირ. 121, შენისული საღამსა გობოგს, душа твоя прощается съ тобою, რუსულ. 473.

საღამური (ფრანც.), სასტვინელი, ზურნაკი, еширпачъ.

საღაპარაკო, ზედ. ან ს. სასუბრო, სათქმელი სიტყვა; საღავო; предметъ разговора, слово; спорный, тяжбный; აღარა დარჩარა საღაპარაკო, спорнаго ничего неосталось, გუჯ. 24; ქვეუანაში საღაპარაკო უნდა დავრჩე; я долженъ остаться послѣднимъ въ пародѣ.

საღარო, ს. ღარი საუჩვე, საზინა, საგანძური, сокровищница; касса; რუსულ. 370; **საღაროს ნაზირი**, казначей, кассиръ; დსტ. 51, 86; საღაროს მუშრიბი ან თავლიდარი, писарь казначейства, დსტ. 103.

საღაყარყარი, ს. თორთის მარილი, кремортартары, ქიმ. 26, 263.

საღაფავი, ს. ქაცოსკან და მისთანათა გათქვეფილი საჭმელი შინაურთა ზვასცავთა, поило.

საღაფარდა, ს. აღაფარდა, ფარდა, занавѣсъ, гардина; სეილ. 104.

საღაფი, ს. მცენ. ურიშა, სულუფი, дивій боръ; (раст), ruscium sylvestre; ზ. ფ. ღ; ბუნ. ღ. яшеница, Ricinus; რ. ქ. ღ. -ღიღი, ятрышникъ, ერის. ღ.

საღალო, **საღალობო**, **საღალობელი**, ზედ. სამსხარო, ლაღური სახუმარო, плутовскою, забавный, ვეფხ. 24, 58; ვისრ. 81, 180; -ბოდ, ზ. ხ. სახუმაროდ, ит. шутку; ვისრ. 174.

საღაფობო, ს. სავაჭრო მეადანი; рыночная площадь, толкучий рынокъ, ანტ. 4—32.

საღაშქრო, ზედ. საომარი, воинскій, походный, გ. მ. სამ. 28; -საქმე, военное искусство, 1 ქართლ.

211; **საღაშქროდ**, ზვ. საომრად, въ походѣ, სპ. ვ. 229.

საღაზავი, ზედ. ფეხით გასაქელავი, რუსულ. 885; *понираемый ногой*.

საღაზანა (ზარს.), ს. სკავლის ადგილი, ბოინა, შენი საღაზანა არა ვარ, я не предметъ твоей наемщины.

საღაზაში, ს. თათრ. плата за рубку дровъ.

საღაზი, ს. მცხ. шапфей, ჰ. ფ.

საღაზიღებელი, მავ. წამალი, ზედ. დასარბილებელი, მოსარბილებელი, мягчительный, ან კუჭის მოსანელებელი, ან საფარეზო საქმელი, слабительный, легкая пища.

საღაზუნება (ვასლზუნებ, -ნე), ზ. მ. მოვარჩენ იარაღს, задежить рапу, მსაღაზუნებან, облегчил мой педугъ, ჩონგ. 57.

საღაზუნი, ზედ. საქმო, врачевный.

საღაზუნი, ს. შალაში, ემზლასტრო, пластирь, ისაი. 1—16; ქილ. 181.

საღადა, ს. მეცნარე, საბ. ლ.; ბუნ. ლ.

საღადათი, ს. შოლაშქრე, მეომარი, солдатъ.

საღაეკო, ზედ. назначенный для Лезгитъ.

საღაესავი, ს. ქვა სასწევი იარაღთა ან ვასლესი სამხატვრო წამლთა, ხუთთა და სხ. точно, брусокъ; камень для растиранія красокъ; ქიშ. 1, 4, **ღაეგის საღაესავი**, ს. გორანგო, ღორი ზევით ღაეგი, у кабана зубъ противоположный клыку.

საღაეჩაქე, ზედ. ლეჩაქისადმი შესაფერი, для гуали (материи).

საღაეწავი, **საღაეწი**, ზედ. ან ს. გასაღეწავი, молотильный, поджегающий къ молотынь; молотилня, ისაი. 9—3; დასვ. 109.

საღათანათი (არაბ.), ს. მორჩქმა, დიდება, могущество, слава, რუსულ. 614.

საღათი მეთოფე (თათრ.), пооруженный однимъ ружьемъ, 2 ქართლ. 356.

საღათხუცესი, **საღათხუცესი**, ს. სახლის გამგე, гофмаршалъ двора; правитель; სპ. სომხ. 8, **საღათხუცესობა**, **საღათხუცობა**, ს. სახლის გამგეობა; гофмаршалство, 2 ქართლ. 379.

საღი, ს. შალალი ქორაფი, ნ. კლდე, крутая скала, крутой утесъ; ვეფ. 1240; საღი გული, твердое, какъ камень, сердце, წყობ. 406.

საღიკი, ს. ბაღე თევზი საქერი, мрежа, негодь.

საღიზღარი, ზედ. საღაღობო, მასხარად ასაგდები; пасмышловый; пасмышка; -რად, ზვ. მასხარად, въ пасмышку, ქილ. 487; **საღიზღობელი**, ზედ. სახუმარო, шуточный, ქილ. 1.

საღიღანე, ზედ. торжественный, წათა ცხ. 409.

საღიღერადურო, ზედ. литературный.

საღიქნელი, ზედ. მოსაქოტუნებელი; листовой, -სიტყვა; листовое слово.

საღიშანლო, ს. გამჭვირვალე ქვა, талькъ (камень).

საღიშასური ჯაჭვი, ს. ე. ი. ჯაჭვი ფრიად მაკარი, крѣпкіе латы, გორგ. 151.

საღიშება (ვესლშეზი, -შე), ზ. თვ. გამოვეთხოვები, прощаться.

საღიშობა, ს. ცკვილი, საცკვიარი, бѣлѣны, пошны, подуть, ისაი. 19—19; ფსალ. 7—13, 15; საქმ. 2—24; მავ. 14—7; 1 ქართლ. 355; 2 სჯუ-

ლი. 2—26; გარემომადგეს მე საღიშობანი სიკვდილისანი, обѣли меня бѣлѣны смертныи, დავითნი. 17—4; საღიშობა შობაღისა, муки по время родовъ; თესლ. 5—3; -მუცლისა, бѣлы жншоты, пошсы, 1 ქართლ. 234, 401; საღიშობა შეიპურა, заболѣлъ, ისაი. 12—8.

საღიშობიერი, ზედ. გულმტკიცენული, ღმობილი, ღმობიერი, сердобольный, жалостливый, умильный, საღიშობიერ ვიქმნები, заболѣть, 2 ქართლ. 513; საღიშობიერება, ს. ავადმყოფობა, бѣлѣзненность, недугъ, იერგმ. 8—18.

საღიშოკეთი, ს. ცერის შემდეგი თითო, указательный палець.

საღიშოკელი, ს. лзыкы, ქილ. 505.

საღიშოკელი, **საღიშოკი**, ზედ. საღიშოკეი, что нужно слизать, ან შევითა და საქრით მოხარული საქმელი სნეულთათვის; сладкоокислая пища для больныхъ, სპ. ლ. ნ. ჩ. ლ. ბუნ. ლ.

საღიშოსი, ზედ. სულელი, შმაგი, ცოფი, юродивый, **საღიშოსობა**, ს. შმაგობა, юродство, ანდრ. 1; 12; (ვკვ.) ზ. უ. ვკვ შმაგობ, юродствовать.

საღიშოცავი, **საღიშოცველი**, **საღიშოცვი**, ს. სახლი დანიშნული ღოცვისათვის; молебені, часовня, ეზეკ. 41—11; მავ. 21—13; ვისრ. 32; ანტ. 6—3; საღიშოცვი შიირი, стихъ благословеніи, ვისრ. 125, 126.

საღიშინგი, **საღიშინი** (ბერძ.), ს. სარეკელი სათამაშო, ან გასაღვიძებელი საღიშოცავად, бѣло, клепало.

საღიცი, ს. მეჭალლის კრკალი მოსაკრავი რისაზე, ისაი. 3—20; ვეფ. 605; რიცხვი. 31—50; დაბად. 24—12; კოლიპო; металлическій обручъ, ободъ; ან დასტანავი, ქალთ სემკლავე, браслетъ, запястіе; ეზეკ. 16—17; გამოსლ. 35—22; ურმის თვლის საღცი, шпала.

საღიურსმენე, ზედ. рнозливой.

საღიუქი, ზედ. ან ს. ნაზი, წმინდა; კაცი შემკობის მოყვარე, ვითარცა ქალთათვის ითქმის კოპწია; ნ. ლამაზი; опрятный; щеголь, франтъ, **საღიუქობა**, ს. კეკულუობა კაცისა, щегольство, франтовство, ქილ. 316.

საღიფეცვი, ს. салфетка.

საღიხენი, ზედ. შესაქცევი; მოსაღიხენი, სამხიარულო; увеселительный; радостный; ჩონგ. 51.

საღიხი, ს. თილისმა 188?

საღიხინარი, ზედ. სამხიარულო, შესაქცევი, радостный, увеселительный.

საღიხინებელი, ს. საწეგეშო, ნუგეშის მომცემი; ტრაპეზის გავალაკი, საწრდილობელი; საკურობველი; утѣшительный; балдахинъ надъ свѣтлшцемъ; свѣтлшце; олтарь; გამოსლ. 25—67; 35—12; ლევიტ. 16—2, 14; ეზეკ. 42—14; 43—22; ებრ. 9—4; ტიბ. 25, 34; 15; ამოს. 9—1, საღიხინებელი სულისა, ე. ი. სულის განსაწმენდელი ადგილი, чистилище души.

საღიხინე, -ნო, ზედ. სამხიარულო, ღიხინის საკურონავი, увеселительный, მოსაღიხინებელი ადგილი, мѣсто увеселенія, гуляніе, ან დარბაზი სანაღიშო; залъ для ширшества, ვეფ. 338, რუსულ. 493; 798; ტიბ. 116; საღიხინობაღჩა, садъ удовольствіи;

საღიბნოდ, ზმ. насчастье, паздоровье, на радость, -ზედი, ზედ. სამხარულო, радостный; რუსუდ. 991.

სამ, ზმ. სამე, გმხ მიბუდ, ვეფხ. 166.

სამა, ს. როკვა, უუშარი, пляска, სბ. ლ.

სამაგალითო, ზედ. სანდაზო, примѣрный.

სამაგდანო, ს. 12 უნის წონა, мѣра 12 унцій; გამოცხ. 6—6.

სამაგიერო, ზედ. სანაცვლო, სამუქაფო, ნაცვალ-საგებულო, взаимный, соотвѣтственный, позмездный; занасный, -როდ, ზმ. **სანაცვლოდ**, ით ზამმნ.

სამაგიზო, ზედ. მაგისი შესაფერი, приличный ему, რუსუდ. 446; სამაგისო არა მჭირს რა, რუსუდ. 726, я особенно не страдаю ни чѣмъ.

სამად, ზმ. სამნაწილად, на три; ერთისამად, ით ტროე.

სამადი, ზედ. სამჟერი, тройной.

სამადლო, ზედ. მდლოს საქმე, богоугодный, благодѣтельный; благодворительный, -საქმე, богоугодное дѣло, ქილ. 36; **სამადლოდ**, ზმ. на богоугодное дѣло, ქილ. 681.

სამადლობელი, ზედ. მდლობის გამოსაცხადებელი, благодарственный, -წიგნი, благодарственное письмо, სამადლობელი ლოცვა, благодарственный молебень, 2 კორ. 9—9; აღუქ. 210, 1 ქართლ. 243; ქილ. 70; სამადლობლად გლახაკთა ზედა გასცა, съ благодворительною цѣлью оны роздаль. нищимъ; ვისრ. 201.

სამაია, ს. ქალთ ფერისი; хороше; სიბრ. 58.

სამალავი, -ლი, ს უხვედრი უჩინარი ადგილი დასამალავდ რისამე, мѣсто потаенное, скрытное, тайный, ვეფხ. 440; 1 ქართლ. 251; დარეჟ. 2—20, 23; ჰატიეთა სამალი, скриваніе несчастья, ვეფხ. 702.

სამალდი, ს. აპური, ремный ремень.

სამალვე, **სამალი**, ნ. სამალავი, ქილ. 308.

სამალი, ს. ისარია ერთგვარი, стрѣла, ვეფხ. 702; შავთ. 24; ნ. ისარი.

სამალი, ს. ცხელი ქარი აფრიკისა, სამუნი, самумъ (штѣръ), ვეფხ. 702; განმ. თ.

სამალი, ნ. სამალავი.

სამამასანელი, ზედ. მამასანლისადმი საქუნველი, старостинскій.

სამამაცო, ზედ. საგმირო, მამაცური; мужественный; ით военному дѣлу отнѣсящийся; -ზნე, военное искусство, ვეფხ. 62; რუსუდ. 421.

სამამდე, ს. მაკ. ვარია, цыпленокъ мужскаго рода, სიბრ. 140.

სამამუდე, -ლი, ზედ. მამულისადმი საქუნველი, потчинный; отечественный; გუჟ. 24; აღბ. 18, 31, 61; 81; სამ. ვანც. 84.

სამანდარი (სპარს.), ნ. სალამანდრა; სიბრძ.

სამანდარი, ს. ელვარე საქურველი, სბ. ლ.

სამანი, ს. მიგება, სინორი, ან ქვა დადებული სამზღვრად; межа, меженой знакъ, пограничная черта; გუჟ. 7, 19. სამ. ვანც. 240, სომხ. 397; სიბრ. 87; ჩასმა სამანის, поставитъ межу.

სამანქანი, ს. ერთგვარი ჯაჭვი, ნ. ჯავსანი, кольчуга, броня, кольчатая рубашка.

სამარაგლო (სპარს.), ს. მწვანე ზურმუხტი, пазурдъ, самарагдъ; გამოსლ. 25—7; გამოცხ. 21—19; 4—3; ციმ. 50; ქიმა. 169.

სამარად, ზმ. სნიადავოდ. ნაივსედა, იწიჩო, სამარად ღლეო, каждадневный, სამარად მეოფი, ზედ. მარადის მეოფი, იწიჩო пребывающій, ციმ. 57.

სამარადისო, ზედ. სნიადავო, სუკუნო; шкочивный, всегдашний, поседневный, მრ. 61.

სამარადისობა, ს. სნიადავობა, всегдашность, იწიჩობა, კავშ. 27, 164, 198, 339.

სამარადო, ზედ. სნიადავო, სუკუნო, სამარადისო; всегдашний, поседневный; მრ. 7.

სამარადდე, ნ. სამარადე; სბ. ლ.

სამარად სხენება, ზედ. მარადის სხენებულო, იწიჩო-павитный; ციმ. 13.

სამარაქო, ზედ. სლოპარაკო დედაკათო, ით бесѣдъ женщинъ относящийся, -სახლი, комната для бесѣдъ женщинъ, რუსუდ. 429, 492.

სამარგალიცი, ს. მარგალიტის შესანახი ყუთი, футляръ для жемчуть.

სამარგლე, ზედ. მარგლისადმი საქუნველი, свайный.

სამარე, **სამარი**, ს. საფლავი, могилно-гробница, იერემ. 26—23; ფსალმ. 5—10; 87—5, 11; მატ. 23, 29; გუჟ. 27; სამარის სმით, ჩონგ. 27; гробницамъ голосятъ.

სამარება (ვესამარები, -რე), ზმ. თვ. მიწას მივებარე-ბი, მიწის ამარად გვეხდები, ძეღაღა დასთან-იემъ земли, умереть; მიწა მესამაროს, უმჯობ. მიწამ მისამაროს, ე. ი. მიწა სამარედ გამიხდეს, пусть земля приметъ меня; ვეფხ. 737; **სამაროვნება**, ს. სამარეში ყოფნა, мертвенность, ჩახრ. 26.

სამართალი, ს. სჯა, მიგება ღირსებისამებრ; მსჯავ-ერი; სჯული; სელი, უფლება; судъ; законъ, законодательство; право; სამართალი მიმიძღვის, я имѣю право, სისხლის სამართალი, уголовный кодексъ; სამოქალაქო სამართალი, гражданскіе законы, სამართალში მიგება, отдать подъ судъ; სამართლის წიგნი, сводъ законовъ, თუ თავის სამართლით ნახოს, если по усмотрѣнію своему оны увидитъ; სომხ. სამ. 41, სამართალი უფავ, разсуди ихъ, ვეფხ. 953; **სამართლოდ**, ზედ. законно, основательно, справедливо.

სამართლებელი, ს. თმით სპარსული იარაღი, бритва.

სამართი, ს. შიშა კალატოზთა და სურთთა, მითით, правило, линейка.

სამართლება, ს. судъ; სამართლებლად, ით оправданіе; აღბ. 86; (ვა), ზმ. მ. გავაჭტობ, სამართალს გავუჩენ; судить, производить судъ, (ვე), ზმ. მიჩ. სამართლით გადაუწყვეც, присудить судомъ; სამ. ვანც. 246; (ვესამართლები, -ლე), ზმ. თვ. სამართალი მიმიძღვის, სელი შემევა, უფლება მაქვს; იმწბთ право, доказывать свое право, ვეფხ. ცხოვრ. (ვესამართლება, ზმ. თვ. სამართალი მიუძღვის ჩემზედ, оны правъ поступать со мною такъ, (ვისამართლები, -ლე). ზმ. ვ. გავაჭტობი, გავისამართლები, судитъся, სამართლებელი, ზედ. гасамართლებელი, оправдательный.

სამება, ს. წმინდა სამება, ერთი ღმერთი სამ-გვამო-
ვნად ცნობილი: მამა, ძე და სული წმინდა; Св.
Троица; სამებოთ ღიღებულო, Троиственный.

სამება (ვასამებ, -მე), ზ. მ. სამად გაუჭყოფ. тронть.

სამეგობრო, ზედ. მეგობრული, дружеский, ქილ.
286.

სამეგობრე, **სამეგობრო**, ზედ. საავაჯო, раз-
нойпшчй, სამეგობრო მებენელო, сборъ въ пользу
смыщниковъ, **სამეგობროდ**, ზ. მ. საავაჯოდ, სამ.
გ. მეფ. 44, на разной.

სამელიქო, ზედ. მელიქისადმი შესაფერი, გუჟ. 28;
меликский; მელიქის სასარგებლო, доходъ въ
пользу Мелика.

სამელნე, ზედ. მელნისადმი საკუთნველი, черниль-
ный.

სამემანდრო, ზედ. მემანდრისადმი შესაფერი, при-
ставкй, დასტ. 101.

სამემცა, ზ. მ. სამემცა, гдѣ то; ფსალ. 43—21.

სამეოცო, ზედ. გასაქცევი, относящійся къ бѣг-
ству. მეცნიერება სამეოცო გზისა, знаніе дороги
для удобнаго бѣгства, 1 ქართლ. 49.

სამეოცო, **სამოცო**, რიცხ. სამევერ ოცი, шестьде-
сятъ; სამეოც და ათი, სამოც და ათი, семьдесятъ.

სამერმისო, ზედ. საგაისო, მომავლი წლისთვის
დაკლუვებული, на будущее время назначенный.

სამერხული, ს. ბულაური, архитравъ, фризъ.

სამესამედო, ზედ. მესამედი, третьей, ან მესამედი
ნაწილი, третья часть.

სამეული, ზედ. სამიანი, тройной, 1 ქართლ. 158.

სამეურნო, ზედ. სამოჭირნახულო, онекуинскйй.

სამეუფო, ზედ. საუფლო, სამეუფო, царскйй; госнод-
скйй; -ქალაქი, столица, столичный городъ, ანდ.
136; სამეუფოთი, изъ царедворцевъ; იოან. 4—46.

სამეფო, ზედ. ან ს. მეფეთადმი საკუთნველი, შესაფერი;
სამეფობელო, საბრძანებელი მეფისა; царскйй;
царство; -სახლი, царскйй домъ; дворецъ; სა-
მეფო სკაპტრა, царскйй скипетръ, -ზრდილობა,
царскя маперы, ციმ. 24; **სამეფოდ**, ზ. მ. ია
царство, **სამეფო ვაშლი**, сортъ яблоковъ,
ერისთ. ლ.

სამეღვინის თავიღადარი, ს. инаръ иттейный.

სამეფვისო, ზედ. მეფვისისადმი საკუთნველი, соб-
ственый, принадлежаній ближнему, ვეფხ. 713.

სამეცნიერო, ზედ. ან ს. მეცნიერებისადმი საკუთნ-
ველი; სწავლანი სიციფიერებისა და ფილოსოფიისა;
научный; науки словесныя и философскы, ცი-
მით. 10.

სამეცნო, ს. მეცნიერება, ცოდნა, знаніе, ციმ. 44;
ან ზედ. მეცნიერებისადმი საკუთნველი, научный.

სამეცნვარო, ზედ. მეცნვარისადმი საკუთნველი, па-
стухий.

სამეძავო, ზედ. მეძავისადმი საკუთნველი, блудный,
იეჟე. 16—24; -სახლი, блудный домъ, ანდრ. 11,
124.

სამეწამულო სამოსელი, ს. წითელი ცანისამოსი,
иша. 63—1, червленныя риза.

სამერხო, ს. მერხეთვის გამოსალეზი სარჩოდ, со-
держаніе, выдаваемою крестьянами, тому кто
обрабатываетъ госнодскую землю, დასტ. 5,
23, 28.

სამეჯინიზო, ზედ. მეჯინისადმი საკუთნველი, ან
საეჯინიზო გამოსალეზი, მაგალ. ქერი და სხ. коно-
шешный; подать для коношши, какъ папр.
овесъ и т. п.; коношня, სამეჯინიზო ცენი, და-
რეჟ. 2—123, лошади пзъ коношши.

სამეჯლიშო, ზედ. მეჯლისისადმი საკუთნველი,
къ ипршеству относящійся, -სახლი, залъ для
ипршества, რუსუდ. 388.

სამვიკი, **სამმიკი**, ს. ძველებური საკრავი ქალღე-
ველო მცირე ხალარა, самвики, рожекъ музы-
кальный, და. 3—10.

სამზადი, **სამზადისი**, ზედ. ან ს. მოსამზადებელი;
მომზადებულეზა; приготовительный; приготоле-
нне; ჩონგ. 62.

სამზარეულო, ს. სახლი სასოვავეთ საზარშავი; ან
ზაზარი სადაც სასოვავე იყიდება, кухни, поварня;
смышй рынокъ; 1 კორ. 10—25; -წიგნი, წიგნი
მასწავლებელი საქმელებსი გაკეთებისა, поваре-
ныя книга.

სამზედ, ზ. მ. ნთლად, გამოცხადებით, яспо, ქილ.
518.

სამზერელი, **სამზერი**, ზედ. სახედეელი, საქვეცი,
зрѣлище, -რელად, ზ. მ. სახედეელად, для смот-
рѣнйи, მარტ. 1—142; რუსუდ. 395; -ადგილი,
мѣсто откуда можно видѣть зрѣлище, რუსუდ.
486; ложа.

სამზერი, **სამზერი**, ს. მცირე საჩრდილობელი
მზისაგან ხელთ-საჭერი, зонтикъ, парасоль, ციმ.
186.

სამზითო, ზედ. მზითვისადმი შესაფერი, придан-
ный, სამ. ვას. 257.

სამზირალი, ს. მზირის ადგილი, садарხო, სამ-
სკოვრო, потасное мѣсто, засада; 2 ქართლ.
476; **სამზიური**, ნ. **სამზიური**, ვეფხ. 71.

სამზოდ, ზ. მ. საურებლად, სანსავად, для смотрѣ-
нйи.

სამზრუნველო, ს. მონასტერი, монастыри; пред-
предметъ заботы.

სამზღვარი, **სამძღვარი**, **საზღვარი**, ს. მიჯნა,
სამიჯნო, предѣлъ; граница; სამზღვრის დაღება,
разграничить; **სამზღვრება** (ვისამზღვრებ, ვე-
სამზღვრები) ზ. მ. მომიჯნავედ ვარ, граничить.

სამთავი, ს. სამკუშბათიანი, трехкупольный, ქილ.
697.

სამთავნო, ს. თავნი, канитая, фондъ.

სამთავრო, ზედ. ან ს. მთავრისადმი საკუთნველი, ან
მთავრის განსაკებელი; княжескйй; княжество,
княдѣнйи князя.

სამთელეზელი, ზედ. გამამთელეველი, зажинляю-
щйй, -მალამო, пластырь, რუსუდ. 730.

სამთენო, ს. სინათლე, лучъ, свѣтъ.

სამთვარი, -ობა, ს. ცისადცისად გვემა, лунатизмъ.

სამთვითება, **სამთვისება**, ს. სამის თვითების ან
თვისების მქონი ერთი ღმერთი, три естества,
троншественность, შესავ. მოს. სამ. ვასტ. 204.

სამთვრალი, ზედ. მთვრალისადმი საკუთნველი,
къ ньянству относящійся.

სამითი, ს. სამკაპიანი ჩანგალი. вилы, или вилы
о трехъ острйахъ.

სამიო წყაღი, ს. მოსწყაღი, торный источникъ.

სამთხვეველი, ზედ. თაყვანის საცემლად, для покло-
пеній.
სამთხვეული, ზედ. სამ-ნაწნავი, სამ-წვერი, სამრიგი,
тройной, троеобразный, ეჭუტ. 23—15.
სამთხრობლო, ს. სამბოზლო, გილოდ მთხრობე-
ლისა; მოთხრობითი; наградя тому, кто укажетъ
на похитителя; повѣствовательный; სამ. ვახტ.
152; 236, ქილ. 666.
სამი, რიცხ. ერთი და ორი, три, სამიშური, три пя-
татка; სამ-სამი, по три, **სამიანი**, ზედ. тройка;
სამნი, трос.
სამითლე ცილო, ს. ტიხს დღი ნაოლოჩკი.
სამიზეზო, ზედ. მიზეზის მომცემი, შემთხვევი, по-
дающий поводъ, случай, ვეფს. 105; კავშ. 100;
ქილ. 430.
სამინდალი, **სამინდო**, ს. სემიდალი, სლანჩი
ფუცილი ზანდერისა წმინდად გაცრილი, аршаутка;
ისიი. 1—13; ლევიტ. 2—1; დაზდ. 18—6; 40,
სფ. გამოსლ. 29—40.
სამინდვრო, ზედ. მინდვრისა, полевой, ვისრ. 160.
სამინდღეშო, ზედ. სანადა-ღლეო, каждадневный,
რუსულ. 961; **სამინდღეშიოდ**, -შიოდ, წმ. за-
всегда.
სამიოდ, **სამიოდე**; წმ. სამრიცხვამდი, около трехъ,
სიბრ. 34; სამიოდ ლღე. около трехъ дней.
სამირონე, -ნო, ს. შირონის შესანახავი ქურჭელი,
мѣрица, შავთ. 15.
სამისებრო, свойственный ему, შავთ. 91.
სამისნველი, **სამისნო**, ზედ. მისნობისადმი შესა-
ფერი, къ гаданію относящійся, волшебный;
რიცხ. 22—7; -სახელი, волшебный напитокъ,
მარტ. 2—336; სიბრ. 4.
სამისო, ზედ. სამისო, იმისი, ему принадлежащій,
его; ვისრ. 79; 36; 88; სამისოდ, წმ. იმისთვის,
для него.
სამიკროპოლიტო, ზედ. митрополитскій.
სამიწო, ზედ. მიწისადმი საკუთხველი, земельный,
სამიწოდ. წმ. დასამარხავად, для погребенія землѣ,
ვეფს. 1440.
სამიგნურო, ზედ. საშაკო, любовный, ვისრ. 182;
ვეფს. 1083; 25; -შირი, любовные стихи;
ვისრ. 71; -წიგნი, любовный романъ.
სამკალი, ს. ფანა მოწვენილი მკის ეამისად, жат-
венный; жатна; გამოსლ. 22—6; ლევიტ. 19—9;
დასტ. 5, 109; მატ. 9—37; იოან. 4—36; 1 ქართ. 71;
ფანა, нива, სამ. მოს. 46; სამკალად, წმ. მოსამკე-
ლად, для жатны.
სამკაპი, ს. სამწვერი ჯოხი, вѣла съ тремя рож-
ками.
სამკაული, ს. ნივთი შესამკობლად სახმარი, მოსარ-
თავი; მოართულობა, შესამოსი სამღვდელოთა; укра-
шеніе, парадъ, уборъ; регалии; утварь, пер-
ничное облаченіе; 1 კორ. 11—15; სამეფო სამ-
კაული, царскія регалии, თმა სამკაულია დედათა,
голоса суть украшенія женщины; ვისრ. 28;
-თავისა, головной уборъ, ისიი. 24—21.
სამკერდი, ს. მკერდზედ მოსაფარები, пагрудникъ,
наперстникъ, გამოსლ. 28—4.
სამკერდული, ს. ცხენის შესაკმაზავი, мкერდზედ
შოსაკრავი თამა, нагрудникъ у лошади.

სამკერვალო, ზედ. швейный.
სამკერვლო, ს. მკერვლის სახლი ან ღუქანი, мага-
зинъ портнаго, ქილ. 576.
სამკეცება (ფსამკეცებ, -ცე) წ. შ. სამკეცად გავსელი,
упронть, კავშ. 58.
სამკეცი, ზედ. სამრიგი, სამკეფრ დაკეცილი, трой-
ной, въ трое сложенный; კავშ. 314; სამკეცი
სახლი, трехэтажный домъ, სამკეცი ღაზაზი,
отнелый подбородокъ, კაცია. 120.
სამკვეთა, იმერულად ღვრიცა იქ ნახე.
სამკვედრო, ზედ. მკვედრისადმი საკუთხველი; ან ქვემ-
ღებარე სიკვდილისა; принадлежащій покойнику;
смертный; ან სამარხი; на похоронъ, სამ. ვახტ.
225; (დამატ.).
სამკვეთილო, **სამკვეთლო**, ს. საკურთხეველში
შემზადებული ადგილი, სადაც აღესრულებს კვეთა,
жертвенникъ въ олтарѣ для проскомидіи.
სამკვიდრეული, ს. საკუთარ-სამფლო ბელი, сава-
ტრონო, მამაპაუელი მამული; სამყოფი ადგილი;
достоиніе, паслѣдственное властвіе; мѣсто-
пробываніе, оспѣлость; ლევიტ. 25—33; ფსლ.
2—8; 27—9; 78—1; მატ. 21—38; ლუკ. 12—13;
ბერქნ. სამ. 80; ტამ. 105; ალექს. 41; ქილ. 671;
ისიი. 19—25.
სამკვიდრო, ზედ. ან ს. მკვიდრი, მემკვიდრეობით
შესახვედრი; მამა პაუელი მამული, მკვიდრი ქონე-
ბა; სამყოფი ადგილი; паслѣдственный; по праву
наслѣдства принадлежащее; паслѣдственное
имѣніе; наслѣдство; мѣсто жительства, оспѣ-
лость; სამართ. ვახტ. 199, 248, 259 (დამატ.); მოუ-
რავ. 399; სიბრ. 66, 169; -ფმა, паслѣдственный
крѣпостной крестьянинъ; სამკვიდროზედ ბატონ-
ობა, управлять паслѣдствомъ, родовымъ имѣ-
ніемъ; სამკვიდროდ, წმ. მკვიდრად, ит. наслѣд-
ство; на твердомъ крѣпостномъ правѣ; გუჯ. 28.
სამკვიდრეზა, ს. სამიანობა, тропиственниости; (ვჭ-
სამ კვიდრეზა, -რე), წ. უ. სამად ვიყოფები, სამად
ვარ, дѣлится на трое, მარტ. 2—76.
სამკლავე, ს. ხელ-ნავი; საბუნარი; დასტანავი, მკლა-
ვის სამკაული ქალთა, поручи изъ латъ; поручи,
парукавинки; браслетъ, запятеіе; рукавъ, ურ-
რამ. 61, 367.
სამკუთხი, -თხოვანი, ზედ. სამკუთხიანი, სამისკუთ-
ხის მქონე, трехугольный.
სამკურნალი, ზედ. საკურნებელი; მოსარჩენი; სა-
ხლი, სადაც მოარჩენენ სნეულთა; дѣлебный, цѣли-
тельный; лечебница, больница; -წიგნი, лечеб-
никъ, -წულეები, цѣлебныя воды.
სამლოცველო, ზედ. ან ს. ჯილოდ ლოცვისათვის,
ან ადგილი, სადაც, აღასრულებენ ლოცვას; ქველი
საქმე, მისაცემელი ცლახკეთადმი, илата за молит-
ну; молебныя, часовни; милостыня; გუჯ. 13;
სომხ. სამ. 351; გორგ. 78; სიბრ. 134.
სამმართველო, ზედ. ან ს. განსაკებელი მმართვე-
ლობისა; დაწესებულია მმართველობისა; адми-
нистративный; административныя учрежденія;
აბილ. 36.
სამმართველო, ს. განსაკებელი, управление.
სამნეო, ს. სახელი, საკარგავი, სავანეო, განსაკე-
ბელი, должность; управление.

სამნივე, ზედ. სამნი ერთად, неѣ трое.
სამოაზლო, ს. საგამდლო ოთახი, дѣвичья.
სამოაჯირე, ზედ. მოაჯირისადმე შესაფერი, ирисый.
სამოაზა, ს. სამიანოაზა; ან წმინდა სამება; триниственностъ; Св. Троица; მარტ. 2—75; (ვესამოზ, სრ. არა აქვს). ზ. უ. სამად ვარ ერთი; триниствовать.
სამოადე, ზედ. სანახსე, мѣра хлѣбная въ одинъ гарнецъ, ზაქრ. 327, 6 შოღ.
სამოაზიტი, ზედ. სამიანი, триниственный.
სამოავე, ს. საწექმე ცუვეი, опоски, ტარსიკონი, თხის ნატი, сафьянъ.
სამოაენე, ზედ. მოაენისადმი საკუნველი; площадный.
სამოავარი, ს. ჩაის მოსადუღებელი ჭურჭელი, самоваръ.
სამოთხე, ს. საშეგელი მცლილი, ხეხილით შემკული რომელი დასხნა დემრთხან; ხილხარი, ბალი; рай; пергоградъ; დაბად. 2—8; დაბ. 13—7; იერემ. 29—5; ლუკ. 23—43.
სამოათხინოზა, ს. სიამოვნება, прїятность, ციმ. 50.
სამონადრო, ზედ. მონადირესადმი საკუნველი, охотничий.
სამონაზონო, ზედ. მონაზონისადმი საკუნველი, монашеский. [შიცა.
სამონველი, ს. სამურველი, ცხენთ საფხანი, скрепъ.
სამორდლო, ზედ. მორდლისადმი საკუნველი, принадежащій хранителю печати, დასტ. 78; или плата ему за приложение печати.
სამორინო, ს. სათამაშო სახლი მენარდეთა, მეჭადრაკეთა და მისთანათა, игорный домъ.
სამოსამართლო, ზედ. მოსამართლისადმი საკუნველი; ან სასამართლო; судейскій; судойская.
სამოსელი, **სამოსი**, ს. ტანთ საცმელი; მღაბ. თეთრი შეუღებავი ნაქსოვი ზამბისა; одежда, платье; риза; бумажная холстинка, некрашенное полотно; ფსალ. 44—8; 103—2, 6; მატ. 6—25, 26; ვისრ. 5; ვეფს. 1250.
სამოურავო, ზედ. ან ს. მოურავისადმი საკუნველი; მოურავის განსაგებელი; ან გამოსადეგი მოურავის სასარგებლოდ; волостной; приставство, волость, округъ управляемый приставомъ; налогъ въ пользу моурава или пристава; დასტ. 6, 66.
სამოქალაქო, ზედ. მოქალაქეობისადმი საკუნველი, гражданскій, ისტორია, политическая исторія, სამართალი, гражданскіе законы, ლოდ. 6; 163; მარტ. 2—10.
სამოქმედი, ზედ. სამუშაო; дѣятельный, კავშ. 51.
სამოღვაწო, ზედ. ან ს. მოღვაწეთადმი შესაფერი; аскетическій, ან სახლი მოღვაწეობისა, мѣсто для отшельниковъ, ქილ. 524.
სამოყვრო, ზედ. ან ს. მოყვრობისადმი შესაფერი; ქორწილის დღეს; საჩუქარი, რომელსაც მართმევენ მოყვართ; родственный; дружескій; подарокъ по преме свадьбы родственникамъ нечѣстн; აბ. 6. 1, ქილ. 600; გორგ. 5; ანტონ. 6—12, 26, 28; სიბრ. 167; რუსედ. 424.
სამოყვსო, ზედ. მოყვასისადმი შესაფერი, родственный, дружескій; ქილ. 600.

სამოცი, რიცხ. სამეცხე ოცი, шестьдесятъ.
სამოციქულო, ზედ. ან ს. მოციქულთაგან დაწესებული, მოციქულებრი; წიგნი, რომელშიაც აღწერილ არიან საქმენი მოციქულთა ან მწერ-მოწერა მათი; апостольскій; апостолъ (книга).
სამოდვერებელი, ზედ. დასრიგებელი, სწავრთელი; ან თვით მოძღვრება, წერთა; наставительный, поучительный, назидательный; назиданіе, представленіе; რჯულის სამოდვერებლოდ, для представленія въ свѣтъ, აბ. 57; 1 კორ. 10—11.
სამოწაფო, ზედ. საშავირდლო, ученическій.
სამოწმობელი, ზედ. შესამოწმებელი, შესადარებელი, сравнительный, -ღაღ, ზზ. для свѣрки.
სამოწმო, ზედ. მოწმისადმი საკუნველი, свидѣтельскій, სამოწმოდ მოვიდა, пришелъ свидѣтельствовать, ზერძ. სამ. 146.
სამოხელი, ზედ. ან ს. მოხელესადმი საკუნველი; მოხელეობა, მსოზა; чиновничій; должность, ზერძ. სამ. 209; დასტ. 42. [ბაქ.
სამოხმურო, ზედ. სამემოვრლო, иштейный; ს. კასამიკი, ნ. სამევიკი, საბ. ლ.
სამპიროვანი, ზედ. სამგვამოვანი, триличный, трипчостасный.
სამპურობელი, ს. საბრძანებელი, владычнє.
სამრავალკაცო, ზედ. ან ს. სამრავალ საფლაო, საძულე აკელაძა, катакомба, погребальная пещера, იერემ. 2—23, 18—2; 19—2; ეზეკ. 39—11.
სამრველო, **სამრემლო**, ს. ერთის ეკკლესიის შესხვედრი სამწყესი; приходскій; приходъ церковный.
სამრეველი, ს. ეკკლესიის მანლობად კოშკი ზარების დასაკილებლად, колокольная.
სამრიგი, ნ. სამგვარი; **სამრემლო**, ნ. სამრეველო.
სამრეცხო, ს. სამურეგელი, причешная, საბ. ლ.
სამრიცხველი, ზედ. სამის რიცხვის მქონებელი, трехчисленный. [ილიკი.
სამროკველო, ს. სათამაშო ადგილი, мѣсто для **სამროწლი**, ს. სახანრო ადგილი; ხანირი, выгонъ, настѣище; стадо быковъ, овецъ; დაბად. 18—7; ამოს. 6—4; 2 სჯული. 7—13.
სამსალა, ს. საწამლაგი, მაკვინებელი, ядъ, отравя; ვეფს. 1020; **სამსალანი**, ზედ. ядовитый.
სამსამი, რიცხ. პორი, სამსაღ, ზზ. -ღღე, около трехъ дней, ქილ. 88.
სამსართული, ს. სამეციღ, სამპირი შენობა, трехъ-кровельное зданіе, ეზეკ. 41—7; საქმ. 20—9.
სამსარი, ს. ცხოვ. ვაჭური, дикая конка.
სამსახურებელი, ს. სალოცველო, молельни, საქმ. 17—23; გუჯ. 7; სამსახურის შესაფერი, служебный, -ჭურჭელი, столовая посуда, 1 ქართლ. 237, 385; ეკკლესიის, церковные сосуды, რუსედ. 408; -რებლოდ, ზზ. на служеніе, გუჯ. 8, 1 ქართლ. 324; მოსეს სამ. 10.
სამსახური, ს. აღსრულება თანამდებობისა, მსახურება; მღაბ. ბეგარა, გამოსაღები; служба, должность; ნიშნობა; ვისრ. 5; გუჯ. 2, 28; დასტ. 5; პეტრონისა სამსახური არა ოღეს არ წახლების, служба за царемъ не пронадесть, ვეფს. 774; სამსახურად, ზზ. для службы, ვეფს. 133.

სამსახურო, ზედ. სამსახურისადმი შესაფერი, ძღუ-
 жбышй.
სამსაჯულო, ს. სასამართლო, судъ, судебное мѣ-
 сто; შუთ. 13; სამსაჯულო წიგნი, судебникъ;
 სამ. ვახ. 204.
სამსგეფსო, ზედ. საშედეგულო, недѣльный.
სამსცოვრო, **სამსცრო**, **სამსცვარი**, **სამ-**
სცვერო, ზედ. სამზირალი, სასმილაფი, მსცოვართ
 ადგილი; სადარაჯო, საფარაულო; засада; ка-
 раульная; ისაი. 41—9; 21—5; **სამსცროდ**, ზც.
 სასმილაფად, სადარაჯოდ, для подстереганія, ისაი.
 21—7.
სამსჭვავლი, ს. ლურსმანი, гвозди, ისაი. 41—7.
სამსწრაფლო, ზედ. საქარო, поспѣвшй, ვეფხ.
 698.
სამსწევრლო, ს. საცავი გინა შესანახვი მსწევრლო-
 თა, жертвеникъ; საცეცხლური, кадильница,
 იერემ. 52—19.
სამსწემო, ზედ. სამწირო, მსწემისადმი საკუთნველი,
 страпическій, 1 ქართლ. 262.
სამსჯავრო, ს. სასამართლო, შემცოდეთ გასაკით-
 ხვი ადგილი, судишище, судъ; ქილ. 242; სადებ-
 ნაი ხალატი.
სამცერი, -რო, მცრული, მცრობითი, ვრახდებნი.
სამცვერო, ზედ. იმღნი, რუსუდ. 984.
სამცვერევი, ზედ. დასამცვერევი, გასაცეხი, подлежа-
 щий ломкѣ.
სამცოლოვრო, ზედ. მაგალ. გზა, дорога для бѣг-
 ства, 1 ქართლ. 251.
სამცრო, ზედ. მცრული, მცრობითი, ვრახდებნი,
 სამცროდ, ზც. მცრობისათვის, для вражды, დავრ.
 29, 91; გორგ. 108.
სამეგფურე, ს. ღირი საბალახოში აღებელი ცალკე
 შემკრებთა იასულთათვის; подать со стада сви-
 ней въ пользу всауловъ.
სამეღამო, ზედ. სამარაღო, всегдашнй, სამეღამოდ,
 ზც. სამარადისო, навсегда.
სამეღარე, -რი, -რო, ზედ. ან ს. სათხოვარი, სა-
 ზვეწნი, просительный; просьба; ქილ. 356.
სამეგუზუნო, ე. ი. მამული, ს. უსეხი, იზური მამუ-
 ლი, пустошь.
სამეშლე, ს. თხელი გავალაკი სარეცელთა გარშემოსა-
 ფარები ზაფხულს მწერთ მოსაგერებლად, заша-
 нѣсь падъ постелью, საბ. ლ.; ნ. ნ. ლ.
სამუნათო, ზედ. დასვლელებელი, обязательный,
 ვისრ. 117.
სამუნაგეზო, ზედ. относнщйсь къ астрологу.
სამურავი, ს. ცხოველი, бѣлодушка, каменный ку-
 ница.
სამურავი, ს. მური, ზღოზამი, სუნელი ზეთი,
 მკვდართ შემურვისათვის ხმარებული, бальзамъ.
სამურველი, ს. სამონველი, ცხენთ საფხანი; скреп-
 ница.
სამური (სპარს.), ს. ცხოველი, соболь.
სამურვრო, -კნალო, -კნელი, ს. სამრეცხლო; საც-
 უქელი სარეცხისა; пращениа; валежъ.
სამუსო, ს. სამუზიკო საკრავი ძილეზიანი, музы-
 кальный инструментъ, წუთბ. 633.
სამუსიკელი დიქსი, ს. სამღერელი ლექსი, стихи
 для пѣнй, ქილ. 301.

სამულაზნო, ზედ. შესაბრალოსი, достойный сожа-
 лѣннй.
სამუქავო, **სამუქეთო**, ზედ. სანაცვლო, въ замѣнѣ;
 въ вознагражденіе; вознагражденіе, замѣна.
სამუშავო, **სამუშავო**, ს. საქმე, საკეთებელი, трудъ;
 работа, занятіе, дѣло; გუგ. 28; ან ჯილდო მუ-
 შაობისა, плата за трудъ.
სამუშავებელი ჰვარისა, ს. სანიავო, вештиль-
 торъ.
სამუშავებლად, ზც. მაგალ. წისქვილისა, для при-
 веденія въ дѣйствиѣ мельницы; -სათისა, для
 приведенія въ дѣйствиѣ часовъ.
სამუშაითო, ზედ. მუშაითადმი საკუთნველი, при-
 надлежащй акробату, ვეფხ. 1388.
სამუშე, ზედ. მუშეისადმი შესაფერი, музыкантъ,
 ციმ. 58.
სამურჩრო, ზედ. მურჩობით სათხოვნი, вышраши-
 ваемый, ნ. მიჩროზა; საბ. ლ.
სამუნთალი, -თალო, -თლი, ზედ. ან ს. საღალა-
 ცო, подлежащй пшмѣнѣ; измѣннй, измѣна;
 ვეფხ. 452, 1479.
სამუნლე, ზედ. ან ს. მუნლისადმი საკუთნველი; მუ-
 ლის ჯავშანი; колѣшнй; -პოლოციკი, латы, по-
 крывающіе колѣна, საბ. ლ.
სამუნოველი, ს. თირფიკა, планка, дощечка на
 которую навиваютъ пшты.
სამზარეუოსანი ჯავშანი, ს. კოლჩათი ბრონი.
სამფლორბელი, ს. საზმანებელი, სამეფო, владѣ-
 ніе, царство, 1 ქართლ. 288; 2 ქართლ. 495.
სამფორჩხი, ს. სამკაბი, სამწვერი ზე ან ჯოხი, вилы
 съ тремя рожками.
სამქებრო, ზედ. საქებული, საქები, похвальнй.
სამღელევა, ს. მღელევაობა, მოუსვენლობა, трепол-
 неніе.
სამღერალი, -რელი, ზედ. სიმღერით სათქმელი;
 სათამაშო; подлежащй пшнйо, игрѣ, ს. სიმღერის
 ან თამაშობის ადგილი, мѣсто для пѣнй, для
 игры, ვეფხ. 24; 11; ქილ. 614.
სამღველო, ზედ. სასულიერო, მღვდლისადმი სა-
 კუთნველი, священнической, духовнй; მრ. **სამღ-**
ველონი, священство, духовенство, სამღველ
 მოძღვრო, священнопопаставннчй, 1 ქართლ. 223;
 რუსუდ. 460; **სამღველოება**, ს. სამღველონი,
 духовенство, священство; უოვლად სამღველოე-
 ბა, нервосвященство.
სამღვთო, **სამღუთო**, ზედ. ღვთისადმი საკუთნავი.
 Божескій, Божій; жертва, назначенная для
 Бога; წა მარინეს ცხოვრ. ან აზრამანი 15, -წერი-
 ლი, священное писаніе, -კაცი, духовнй чело-
 вѣкъ, -სწავლა, богословіе, -ცვარი, агнецъ Бо-
 жій, სამღუთო უქსწირა, онъ принесъ въ жертву
 агнца.
სამყარი, ს. შესადგმელი ზოძი, подпора, ციმ. 62.
სამყარო, ს. ცა და ქვეყანა, მკვიდროვანი ან ხილუ-
 ლი ცა ვარსკვლავებითურთ, населенная, ვეფხ. 1;
 დაბად. 1—6; ფხალ. 81—1.
სამყე, ს. წებო, камедь, ჰ. ფ. ლ.; ქიმ. 180, ს. მცენ.
 бделійннжъ, ერის. ლ.
სამყენი, **სამყენობი**, ზედ. შესამერწავი, пришивоу-
 чнй.

სამყო, ს. სამყოფი, სადგური, жилище.
სამყოვრო, ზედ. საგვიანო, мѣшкотный, საბ. ლ.
სამყოფელი, **სამყოფი**, ზედ. ან ს. სადგური, საც-
 სოვრებელი, ბინა, სახლი; სარჩო; местопробыва-
 ніе, жилище; содержаніе; средство къ пропи-
 тавію; მოურავ. 22; ციმ. 35; რუსუდ. 39; დარეგ. 30; ვისრ. 12; ვეფხ. 166, 326; სამშობლო ქვე-
 უანა, родина, ქილ. 55; -ზედ. კმა სამყოფელი, საკ-
 მო, достаточный, довольный; სამყოფლად, ვზ. სადგომად; კმა საყოფლად, для жительства; до-
 статочно.
სამყოფინარი, ზედ. კმაყოფელი, საქმო, доста-
 точный довольный.
სამყუდრო, ს. мѣсто спокойствія.
სამყურა, ს. მცენ. ცოფური, медовникъ, бѣлая дит-
 ловина; раст.; plante: trifolium герон; 3. ფ; ი. ბაგ. ერისთ. ლ.
სამყური, ს. მცენ. დონიქი, ზუნ. ლ.; ляденецъ рожечковий, ერისთ. ლ.
სამშაბათი, ს. მესამე დღე კვირისა, დღე არეასი, вторникъ. [украшению.
სამშვენიერო, ზედ. საღამაზო, служащій къ
სამშვენიველი, ს. органъ дыханія.
სამშვიდობო, ს. უშიშარი ადგილი, безопасное мѣсто, -ზედ. განსასვენებელი; მოსასვენებელი, спокойный,
სამშვიდველი, ს. ხლიფა, მშვიდლისბუდე, тулѣ.
სამშვიდლოსნო, ზედ. მშვიდლოსნისადმი საკუთნ-
 ველი, стрѣлецкій.
სამშვილოსნო, ნ. საუკლოსნო.
სამშვივნე, **სამშვივნელი**, ს. ფშვივნე; ისაი. 2—22; მარტ. 1—84; სული მშვივნეიერი, დაბად. 1—20, 24, 15; 1 კორ. 15—45. органъ ды-
 ханія; душа; საფშვივნელი, ზედ. სულთ-სათქმელი, дыхательный, -ხორხა, дыхательное горло, -ცხო-
 ველი, душа дышавшая, живущая, დაბ. 1—18; 1 კორ. 15—45.
სამშობარი, ზედ. მშობარეთადმი საკუთნველი, родильный, -ბადე, дѣтское мѣсто, постель.
სამშობლო, ს. მშობელთ სახლი ან ქვეყანა; ро-
 дительскій домъ, родные мѣстны; родина; სამ. ვახტ. 224; სიბრძ. 117 ჩონგ. 131; -ქვეყანა, отечество, родина, -ენა, родной, природный языкъ.
სამცველი, -ლო, ზედ. დასცველი, охранитель-
 ный, для защиты, აღბ. 121.
სამცო, ს. დასცველი, შესახახვი, хранилище, -მცეთა, звѣринецъ, ერისთ. 7.
სამძგიდე, ზედ. სამკუთხე, треугольный, სამძგიდე ლახვარი, трехстороннее конь; საბ. ლ. ნ. ლახ-
 ვარი.
სამძებველი, ს. колбасная.
სამძივარი, ს. მძიმე ცვირთი, სადები; სიმძივილი, მწუხარება, ნაღველი; სამწუხაროს ამბის თქმა, тяжесть грузъ; печаль, грусть, горестное на-
 поминаніе о несчастіи; ვეფხ. 58, რუსუდ. 778; 381; 449; 132; ვისრ. 110; დავრ. 54; ფარამ. 111; სიბრძ. 122; 1 ქართლ. 281; -ზედ. მძიმე, тяжкій, დარეგ. 2—36; -წიგნი, письмо съ го-
 рестнымъ напоминаніемъ о цогерѣ близкаго.

სამძიმო, **სამძიმებელი**, **სამძიმური**, ზედ. საქ-
 ნელი, გასჭირვებელი, მძიმედ მისაღები, трудный, тягостный; ს. მძიმე ცვირთი, тяжесть, тягость; 2 ქართლ. 427; სიბრ. 54.
სამძიმოება, **სამძიმობა**, **სამძიმობა**, რ. ქ. ლ.
სამძულვარო, ზედ. სამძულველი, სამაგელი, пепа-
 вистый.
სამძღვარება (ვესამძღვარები, -რე), ვ. თვ. ვემიგ-
 ნები, მომიჯნავედ ვარ, граничить, примыкать къ границѣ.
სამძღვარი, ს. სამძღვარი, მიჯნა, граница, пре-
 дѣлъ.
სამწარი, ზედ. მწარი, горькій, ქილ. 246.
სამწდეო, ს. ლენის სასმელი იარალი, მაგ. თასი, აზარფუშა, კულა და მისთანთი, чаша для питья вина, 1 ქართლ. 237.
სამწერილო, ს. მწერალთ სახლი, канцелярія, -ლოდ, ვზ. აღსაწერად, для описанія, დასც. 6.
სამწერიბელი, ს. რიპილიონი, გრძელ-ცარიანი მა-
 რაო, მწერთ მოსაგერებელი, ნ. ჩ. ლ., вѣрѣ, ри-
 пиды, опохало; სჯულის კან.
სამწვადე, ს. მწვადედ დანიშნული ხორცი, мясо и т. н. на жаркое.
სამწვანო, ზედ. მაკალ. ზღაპრი, зеленая, свѣжая трава.
სამწიგნობრო, ს. სახლი მწიგნობართ, библіо-
 тека.
სამწიკუდე, ს. ახანოს ქისა, банный суковка, служащая за мочалку.
სამწილად, ვზ. სამწილად; на три части.
სამწირველი, ს. სამსვერპლო, ჩვილო წირვისთ-
 ვის; олтарь; плата за отслужаніе обѣдин; მრავ. 97; გუგუ. 13.
სამწირო, ზედ. სამსვერპო, странническій, სამწი-
 როდ წვიდა отпразднелъ странствовать.
სამწირო, სამწ. 165, посуда для соленыхъ ошоей.
სამწმინდა, ს. სამიწმინდა ღმერთი, трисвятый.
სამწყემსო, ზედ. მწყემსისადმი საკუთნველი, па-
 стушій.
სამწყებრო, ზედ. მწყებრისადმი საკუთნველი, къ струю отпояснійся, строеной, -ადგილი, плацъ; საბ. ლ. -საკრავი, инструментъ музыкальный, который настраивается.
სამწყესო, ს. არე. მროწლე, ხაზირი და ეგე ვითარი; სამრეველო მღვდელთა ან ეპისკოპოზთა, стадо; паства, сирхія, приходъ; დაბად. 26—14; ისაი. 17—2; ფსალ. 49—9; ზედ. მწყემსისადმი საკუთნ-
 ველი, пастушій, სამწყესო ეკატესია, приходская церковь, მრ. 123. **სამწყესობა**, пастырство, ჩახრ. 89.
სამწუნარი, ზედ. საბავთო შესწუნებელი, печаль-
 ный, прискорбный, -როდ, კუ. прискорбю; ჩონგ. 19.
სამწუნარი, ზედ. ან ს. საღამოს ქამისა; მწუნარი (ლოცვა); печерный; ичерный; დაბად. 29—4, 32—16; -მსვერპლო, жертва ичерняя; ფსალ. 140—2; **სამწუნარი**, ვზ. საღამოს, къ ве-
 черу.
სამჭაჭა, ს. მცენ. ერთხარის ფურქნი.

სამჭედლო, ზედ. ან ს. მჭედლისადმი საკუთნველი; მჭედლის სამუშაო ადგილი, кузнечный; кузница.

სამჭედური, -რო, ს. თევზთ სანადირო კავი, ნემს-კავი, წილა-კავი, удочка, მატ. 17—27; ციმ. 68; იობ. 40—20; ამბავ. 1—15; ან кузница, მროვ.

სამჭევრეთქო, ს. მჭევრ მეტყველება; красно-речье, მარტ. 1—9; 1—13.

სამჭირნო, ზედ. საჭირო, необходимый, нужный; 2 ქართლ. 58, -ადგილი, нужное место, 2 ქართლ. 218.

სამჭმუნვარო, ზედ. სამწუხარო, печальный, грустный, -როდ, ზვ. კვ. ნა. несчастю, ერისთ. 39.

სამხაზველო, ზედ. ან ს. ხაზაზვი, чертежный; чертежия.

სამხარი, **სამხარეთი**, ს. თემანი, კერძო ქვეყნისა. საიღმატე შუაღლის ეამს მოეფინების ნათელი მზისა გარნა პირისპი ამისა არს ჩრდილო, подполь, югъ, ფსალ. 45—17; მატ. 12—42; დაბად. 13—13. გამოსლ. 28—4.

სამხარი, ს. საღილის შემდგომ სერი. დაღამებისწინ, подлинк, დაბ. 14—32, ან საღამოს ლოცვა; вечеря, 1 ქართლ. 440; დავრ. 47; 2 ქარ. 106; ლუკ. 14—12.

სამხარი, **სამხვეწლო**, ს. კარის ზევითი ქუდი კე-ღელში შიკრული, шипъ у дверей, стержень.

სამხარი, **სამხრე**, ს. მხრებზედ დაკერებული სხვა ფერი ფარნა სამღვდელთათა შესამოსელთა ზედ; парамниъ, парамничк, ометъ, знолннсь, გა-მოლს. 25—8; 28—4, 7; ლევიტ. 8—7; ფსალ. 132—2.

სამხაცვრო, ზედ. ან ს. მხაცვართ შესაფერი; მხა-ცვრობა; живописный; живописи; -წამალი, крас-ка для картинъ.

სამხაცვანნი, ზედ. სამგვამოვანი (ღმერთი), три-губастасный, შავთ. 14.

სამხაცურო, ზედ. მხაცვრობისადმი შესაფერი, жи-вописный, живописный, -კლამი, метъ живо-писная.

სამხედველო, ზედ. საჭურჭტი, სახედავი, зритель-ный.

სამხედრო, ზედ. მხედართადმი საკუთნველი, воин-ский.

სამხეცო, **სამხცო**, ს. მხეცთ შესანახავი ადგილი, звъриенць.

სამხვეწლო, ნ. სამხარი.

სამხიარულო, ზედ. საშეგბელი, საღიზნო, სასიხა-რული, შესაქცევი, радостный; забавный; увесел-ительный; ფარამ. 35, 246; ქილ. 207, 518, ანტ. 6—36.

სამხილავი, **სამხილვებელი**, ზედ. გასამტყუვნე-ბელი, обличительный.

სამხოლოვო, ს. სამჭირო, სახლავთო, мѣсто уедин-енія, მარტ. 1—89.

სამხრე, ს. ზაზმანდი, სამკლავე, ვეფხ. 891; 2 მეფეთ. 1—10; სახელო ცანისამოსისა, სიპრ. 4; სამკლავე, საბუხარი ჯავანისა; ვეფხ. 492; საბუჭური მონა-ზონთა, სამხარი (ნახე სამხარი); გამოსლ. 28—4; ლევიტ. 8—7; ერთი რომელიმე მხარი შენობისა; საბ. ლ.; амулетъ, браслетъ, запяте; рукавъ у

платья; поручъ, парукавникъ; парамникъ, па-мичничк; крыло стропил; -მონაზონთა, ნ. საბუ-ჭური; სამხრე, ალავერდისა ალაშენა, 2 ქართლ. 266; онъ пристроилъ крыло къ Алавердекому собору.

სამხრე, ს. ალაში, значекъ, флагъ.

სამხრეზა, (ვი), подлннтъ, закусывать.

სამხრეთი, ს. მდაბ. თემანი, югъ.

სამხრო, ს. ერთი რომელიმე მხარი შენობისა, крыло у зданія; გუჯ 25; -სიონისა, боковой придѣлъ къ Сионской церкви, 2 ქართლ. 323.

სამხროზა, ს. სამხრის მიღება ან დრო სამხრისა, подлинк, закуска послѣ полудня; სამხროზამ-ღინ, ზვ. до полудни, რუსულ. 138; 2 ქართლ. 524; ვკჰსამხროზ, სრ. არა აქვს; ზ. უ. სამხარსა ვკჰამ, подлннчать, დაბად. 43—25.

სამგვერ, ზვ. სამგვის, тринды.

სამგვობინარი, -რო, ზედ. ან ს. საუკუთესო, უმ-ჯობესი, უღრესი, უპრიანი; სასარგებლო; предпо-чительный, лучшій; польза, выгода; გუჯ. 33; სიპრ. 48; ქილ. 180, 215.

სანაბდე, ზედ. войлочный.

სანავე, ს. ადგილი ნავთი შთასაყრლო, сорная яма.

სანავო, ზედ. აღსაშენებელი, строительный.

სანადიმო, ზედ. ნადიმობის დროს სახმარი, отно-сительный къ ипрнестну, მოდ, ზვ. для ипра, ვეფხ. 24; რუსულ. 122.

სანადირო, ზედ. ნადიმობაში გამოსაყენებელი ან ადგილი, სადაც ნადიმობენ; охотничій; мѣсто охоты; ვეფხ. 148; -მფრინველი, птица протннъ которыхъ охотнтелъ, რუსულ. 182.

სანავარდო, ს. სასეირნო, შესაქცევი ადგილი, мѣ-сто увеселенія.

სანავე, -ვო, ზედ. ნავთათვის სახმარი, მიზნი ნავთი წაღებისათვის ან წასაღები, корабельный; плата за перевозъ; სანავო მდინარე, судоходная рѣка.

სანავროზო, -რუზო, ზედ. სახალწლო, на по-ный годъ, დასტ. 27, 100.

სანათესავო, ზედ. საოჯახო, ნათესავთ საკუთნავი, სერითო. къ роду относнщійся, общій роду.

სანათი, ს. ზაზმა ან მისთანანი ასანთები სასინათ-ლოდ, лампа, свѣтнльннкъ, и т. п. გამოსლ. 25—6.

სანათი, (თათრ.), ს. სელწერილი, თამასუქი, ро-сннска.

სანათლავი, ს. მოსანათლავი ადგილი, купель; мѣсто крещенія, 1 ქართლ. 91.

სანათლი, ზედ. ნათლობისადმი შესაფერი, крестни-ный, крестильный, **სანათლოდ**, ზვ. მოსანათ-ლავად, для крещенія.

სანათური, ს. სასინათლო ფანჯრისა, просвѣтъ окна, окно; ციმ. 27; ვეფხ. 264.

სანავაში, ს. სასწორი კალთაოზოთა, კედლის სამართი, თარაზო, вѣсокъ у каменьниковъ; паториаль.

სანამ, ზვ. მანამ, пока, **სანამდინ**, -ღის, -ღისთ; ზვ. ვიდრემდის, до тѣхъ поръ пока.

სანამეცნავო, ზედ. მომაცნებელი, извнщннй.

სანანდარი, ს. მცენ. ნამვი ნახე.

სანანელი, სანანური, ზედ. მოსანანებელი, სასი-
ნანულო, შესაბრალო, достойный сожаления, ვეფს.
914; ქილ. 452, 626.

სანაპირე, -რო, ზედ. მდინარეთ ნაპირზედ შესახ-
ვედრი; სასამზღერო, სამიჯნო; береговой, при-
бережный; пограничный; ვეფს. 148.

სანაჟურე, ს. ჭურჭელი დანაშეთნათ ნოტიოთა შთასა-
წურავი; кувшинъ, въ который сливаютъ остатки
вины. აღუქს. 129; ქილ. 218.

სანასრელია, ს. ფირფიტა ამოსახვევი ძაფთა, ვიგოქი,
катушка, мотушка, донечка на которую навив-
наютъ нитки.

სანაცრელი, ზედ. სასურველი, სანუკვარი; ღირსი
ნეტარებისა; желанный; любезный; блаженный;
ვეფს. 121; გუგუ. 1; -სტუმარი, желанный гость,
სანაცრელი შეილი, любуемый сынъ, სანაცრელი
მამა თქვენი, блаженный памяти отецъ вашъ.

სანაცრი, ზედ. სასურველი, желанный, შვეთ. 21.

სანაქებო, ზედ. ნაქები, похвальный, ანტ. 6—11.

სანაღულო, -ღვლო, ზედ. საზრუნავი, предметъ
заботы, ს. სინაღლეუ, забота.

სანაფავი, ს. ავანგდასტა, ფილი, стунка, **სანაფი**,
ზედ. დასანაფავი надлежащий толчению.

სანაყოფო, ზედ. ნაყოფის მომცემი ან ნაყოფის
გამომღებო, плодотворный, плодородный, სანაყო-
ფოდ ხერგი ღარვა, для плода оны посадить
дереву, ქილ. 418.

სანაცულო, -ცვლო, ზედ. სამაგიერო, სამუქაფო,
взаимный возмездный, запасный, ს. ზამქნა.
ვეფს. 1303; 1323; ქილ. 499; გორგ. 204; ჩონგ.
154; შენი ჭირის სანაცვლო იფოს, ради твоего
счастья пусть оны пропадетъ, შენი ჭირის სანა-
ცულო შეიქმნა, оны приказалъ тебѣ долго жить,
умеръ, **სანაცულოდ**, въ замѣнъ.

სანაცრე, ს. ნაცრის ჩასაყრელი, ჭურჭლელო, золь-
никъ, горнучка въ которую высыпаютъ золу.

სანაცულო, ს. ნაცვლისადმი შესაყერი, замѣт-
ный.

სანამლო, ს. ნამღვვის საწინდარი, завладъ, нари;
სანამლოც დაღება, бнться оны завладъ, სანამ-
ლოც მოგება, выиграть завладъ.

სანაწილე, ს. წმინდათა ნაწილთა სცავი კოლოფი,
дарохранительница, ковчегъ, дароносица.

სანაჭყუპო, ს. მღვდელთაგან გამოსაღები ზეგარა,
რომელიც შემდგომ რკუელს ამოუკვეთია, податъ
плотная сннценниками, въ послѣдствнн за-
кономъ уничтоженная, საბ. ლ.

სანახავი, ზედ. ან ს. სახილველი; სამზერელი; შესა-
ხელობა, სახე; зримый; зрѣлище; видъ; ვისრ. 87;
რუსუდ. 352, 396; ქარამ. 139; უცხო სანახავი,
странное зрѣлище, видѣннѣ, ვეფს. 85; ავი სანა-
ხავია, оны вепрнтенъ на видъ, на взглядъ;
ღვრი. 109; ქილ. 377; სანახავდ, წყ. ნახვისათვის,
для снндалий, ვისრ. 30; სიბრ. 146.

სანახაობა, ს. შესედელობა, სახე, видъ, ქმნ. წიგნ.
17; ქილ. 58, зрѣлище.

სანახევრო, ს. უსაზედ გასწილავი, საამხანაგო,
общее имущество съ кѣмъ ннбуდъ, пополамъ;
აღბ. 112; სანახევროდ ზალის შემუშავება, обра-
ботывать съ кѣмъ лвбо садъ по полямъ.

სანახველი, სანახი, ს. სახილველი; зрѣлище;
видъ; ზედ. სამზერელი, სანახავი, что нужно жи-
дѣтъ, зримый; ვეფს. 1436.

სანახი, (არაბ). მრ. სანახეზი, ს. გარემონი, ახლო-
მასლო ადგილეზი, окрестности, округъ, მარკ.
6—36; მაც. 14—35; ან სამზღვარი, граница,
1 ქართლ. 73; 281.

სანახეზი, ს. პირდაპირი შეურაცხება; აღბ. 159,
личная обида.

სანახვე, ს. ნეხვის ჩასაყრელი ორმო, навозная
яма.

სანახირო, ს. სამრეწლე, ხანირის სამოვარი აღ-
გილი, მენახირის მიჯლი; выгонное мѣсто; пастъ-
бище; паста пастуху.

სანახვეცო, ს. საერისთო, სამთავრო, воеводство,
ისო. 13—3.

სანახშირე, ს. ხახშირის დასწავი ან შესახავი
ადგილი; угольный; мѣсто гдѣ выжигаютъ уголь
или сберегаютъ.

სანახშირო, ს. როდესაც მესისსლენი დაზველებიან
პირველად საწინდარს ჩასამე მისცემენ სისისსლო
ფულის გარდაცმადის, ამ საწინდარსა ჰქვიან სანახ-
შირო; აღბ. 162; გუგუ. 20, 21; предварительный
задатокъ до уплаты за кровь.

სანგალი, 2 ქართლ. 484; **სანგარი**, ს. საფარი
მცერი დასხმისაგან, охрнло, валь, окопъ трап-
шен; -მიწისა, земляной окопъ, 2 ქართლ. 359;
344.

სანგი, ს. ურო, დიდი კვერი რკინისა молотъ.

სანგი, ს. მცენ. იტალიანურად, pietra giadica, 3. ფ.

სანგორელი, ს. მწვივრე ღორთა საგორავი, тина,
лужа, 2 ჰეტერ. 2—22.

სანდალი, (არაბ). ს. სურნელი ხე ინდოური, сандалъ
(дерево); რუსუდ. 357; ზუნ. ლ.; 3. ფ.

სანდალი, (ბერძნ.). ს. ფესვსცემელი, обувь, сандалий;
საქმ. 7—33; მარკ. 6—9.

სანდალი, ს. მომცრო ნავი, ладья, лодка, მა-
მთ ცხ. 6, 63.

სანდალოზი, ს. სამხატუროს წამალი გასაქვარე-
ზლად წასახმელი, лакъ, -ჯოხისა, рубаха на
пальцъ.

სანდო, სანდობი, ზედ. დამნდობი, ვისზედაც
შეიძლება მინდობა надежный. вѣрный, ვისრ. 7;
-გულისა, вѣрный другъ, რუსუდ. 235.

სანდომელი, ზედ. სასურველი, желанный, ქილ.
286.

სანდომი, **სანდომიანი**, ზედ. მოხდენილი, ღამაზი,
მარილიანი, привлекательный, мнлимъ, прнятный,
ვისრ. 32. 64.

სანდომიანობა, სანდომობა, ს. მოხდენილობა,
სიღამაზის მარილი, красота, привлекательность,
ქილ. 630.

სანდრაკია, ს. მეგრულად: წულისინა, წლიკა, მცენ.
спорный, plante: Polygonum aviculare; ერისთ. ლ.

სანდარახი, ს. საიდარაკოვალ სმოლა. саидаракъ;
3. ფ.

სანებელი, ზედ. მოწადინებელი, მაგალ. სანებელი
გულის წაღლისა, желаннѣ душевное, ქილ. 306.
სანებური, ზედ. სასურველი; ნებსითი, желанный;
произвольный, მარკ. 1—143, 161.

სანეკრი, ს. საღაც ნეკერს ინხამდენს; место хранения древесных почек.

სანელბელა, ს. სოკოა, рыжикъ, ერის ლ.

სანელბელი, ს. სუნელი, რომლითაც საქმელი შენელდა; კოჭა, პილილი და მისთანანი; снадобье, приправа; ზედ. გასაგრილებელი, прохладительный; რუსულ. 461.

სანემსე, ს. მასრა ნემსების ჩასაწყობი, иглопиль.

სანერგე, -რგო, ს. დასანერგავი ბაბილო, молодое дерево для посадки, ქილ. 509.

სანეტარი, -რო, ზედ. სანატრელი ან ნეტარების თვის გარდაღებული, желательный, пожеланный; блаженный; ციმ. 96.

სანერწყველი, ს. საფურთხეული ქურჭელი, плевальница, სანერწყველ ვიქსები, 1 ქართლ. 299, пусть оплюютъ меня.

სანესტი, ს. თვის ადგილი, откожевъ место.

სანეთლა, ს. მცენ. марихуа, солнечный корень, ჰ. ფ. ლ.; ბუხ. ლ.; прохидъ, ერის ლ.

სანთელი, ს. პატრუქზედ ჩამოსხული ცვილი ან ქონი ანათებლად, свѣча, -თლის ჩამოსხმა, отливать свѣчи, მატ. 5—15; ლუკ. 15—8; სანთლად, ზე. ძლი ოსიწიცი, წმინდა სანთელი, носконал свѣча, სამიანი ჯვარის სანთელი, трикрий, **სანთლიანი**, ზედ. свѣчиной, **სანთლოსანი**, ზედ. ანთებულის სანთლის მქონებელი სელში, держащій зажженную свѣчу.

სანთური, ს. ეზანი, ქნარი ან ჩანგი, гусли.

სანიადავო, ზედ. სამარადისო, საღაგი, всегдашній, непрерывный; -ნაწევარი, непрерывная дробь, -გოდ, ზე. სამუდამოდ, навсегда.

სანიავებელი, ს. იწყილა.

სანიავო, ს. ჰვარის სამუშავებელი, вентиляторъ, отдушина; ან საგრილი, прохладное место; იერემ. 22—14.

სანივთო, ზედ. ნივთიერი, вещественный, -ვთო ლაღი, пашня въ самомъ дѣлѣ, აღბ. 59.

სანიფხე, ს. მატერია ნა ნაიტალონი.

სანიშნი (სპარს.), ს. ქორი ან ჯერაკუშია, галлерей, антресоли; ერლ. ბანი, стропи.

სანიშველი, ზედ. ნიშნის მისაცემი, указательный.

სანიშნო, ს. ნიშანი, знакъ.

სანიჭარი, ს. საბოძარი, даръ, награда.

სანოვაგე, ს. შეზავებული და შენელებული საქმელი, დაბად. 27—4; საზრდელი, ქამალი, სორაგი, кушанье; провизия; გამოსლ. 40—23.

სანოგეშო, ზედ. ნუგეშის საცემელი, утѣшительный.

სანუშდე, ზედ. ნუშლისთვი, провиантскій.

სანუკვარი, ზედ. სასურველი, სისამოგნო ან სხარბილო. желательный; прелестный, привлекательный, -საქმელი, деликатная пища; сласти; ვისრ. 123; ბუხ. კ. 287; შრ. 42; ციმ. 60; რუსულ. 68.

სანუკვარი, **სანუკველი**, ზედ. ან ს. სათხოვარი, სახვეწარი; თხოვნა, ხვეწვა; просительный; просьба, мольба; ჩონგ. 155.

სანუქვო, ზედ. ან ს. სამაგიერო, возмездный; возмездие; -ქვოდ, ზე. სამაგიეროდ, въ замѣтъ.

სანუღლე, ზედ. სასანოვავო, провиантскій, -გოლორი, корзина для провизии, სიზრ. 118.

საოდესო, ზედ. საროდო; когдашній, ძლი ნაკოიო ვრემენი, ვისრ. 192.

საოლავი, ს. ბალანი ცხენის ქანჩისა, волосы у коньшней стрѣлки, ძლი самая стрѣлка у коньшты.

საოლავი, ს. თვალთ საგრემელი, სურმა, сурьма; коллурій; საოლავიანი ვერცხლი, сурьмянистое серебро, т. е. серебро съ сурью; ქილ. 602.

საოლე, ს. გოჯი, კოჭი, ნახკა, путовая кость, полосень.

საოლეელი, ს. მინაიკი, ფარული ან არშიაკი, ожерелье; кайша, пашивка; გამოსლ. 28—32.

საომაი, ზედ. ომში სხმარი, бранимый, -ლაგარ, место битвы, -ცანსაცმელი, досища, латы, ჩონგ. 51; **საომრად**, ძლი ბითვის.

საორავული, ზედ. лососій.

საორგული, ზედ. სალაღაგო; ლაღაგი, пашивническій; пашивка; ქილ. 240, 157.

საორმაღე, ს. ორმაღიანი საკრავი, двухструнный инструментъ.

საოსცადო, ს. მიზლი მასწავლებლისა, плата учителю за уроки, სამ. სომხ. 373.

საოსცივანო, ზედ. საუკუჩხო, საეკონომო, эконоическій.

საოფელი, ს. სხადი, სენი ზურვებისა, რომელიც ოფლით განიკურნების, горляча (болѣзнь).

საოფელი, ს. თაქლოთ, ნახადი უნაგირის ქვეშ, потникъ.

საოქრომჭედელი, ზედ. ოქრო მჭედელთადმი საკუთნავი ან სხმარი; серебряный; употребленный серебряными камн, ქიმ. 61.

საოჩე, ზედ. საქირაო, საღალო, арендный.

საოცად, ზე. გასაკვირვებლად, на удивление, ქილ. 202; на диво.

საოცარი, ზედ. ან ს. გასაოცებელი, გასაკვირვებელი; მოღანდება, ოცნება; საშინელეზა. საკვირველეზა; ძივხი, удивительный; диво, чудо, дивонина; страшилице; призракъ; მარკ. 6—49; ქილ. 76; მატ. 14—26; **საოცარია**, ძივო (ест).

საოცებელი, ზედ. გასაოცებელი, удивительный.

საოცერა, ს. ვეზა, უშველებელი, громада, ზედ. უშვერი, დიდი, громадный, огромный.

საოცებელი, ზედ. გასოცარი, საკვირველი; მოსლანდებელი, удивительный; призрачный.

საოცერება, ს. საზაროება; საკვირველობა; მიღურად გამომჩვენება; ძივხობა; ყიშობა, величественность; ეზრ. 12—21; 1 ქართლ. 156; ოცნება, привидѣние, და ზვალისაგან მოვიდა აღრიზა და ბერნიკა მრავლითა საოცერობითა, на другой день когда Агрина и Вереника пришли съ великою пышностью; საქმ. 25—23.

საოხარი, -ზრებელი, ზედ. გასაოხრებელი, опустошительный, -ზრად, ზე. გასაოხრებლად, ძლი опустошеній, **საოხრო**, ზედ. ოხრად დარჩენილი, оставшійся безъ ховища, ანგ. 4—14.

საოხარი, ზედ. სახენეში, სავებო, სავაგლასო, горестный.

საოხი, ზედ. სახეიშო, სავედრებელი, просительный, просьба.

საოსრველი, ზედ. ან ს. სავაებო; ოხრვა; ვაება, плаченный; вдохъ; იბ. 30—6.

საოსუფლო, ზედ. მიფერებოთი, льетивый, კაცია. 7.

საოჯგანო, ზედ. სავარო, სასახლევარო, фамильный, семейный.

საპაქერო, ზედ. სასარჩლო, საღაო; საბაასო; საბაასო ადგილი; спорный; мѣсто, гдѣ рѣшается споръ.

საპალნე, ს. სახელართ ცვირთი, პალანზედ ასეილებო; ღვინის საწყუო 30 ჩაფი, გარან ჩაფი არის სამითუნგი ან 27 ფუთი; სამი საპალნე არის ერთი ურემი; вьюкъ, пона; мѣра въ 30 ведеръ, (около 27 пуд.); ორი საპალნე პური, 54 პუდა მუკი, გუჟ. 28; კავკ. კალენდ. 1851 წლის; დსტ. 135.

საპალურო, ს. თევზთ საქერი ადგილი მდინარეში, სასალოკო, мѣсто, гдѣ устроена топа для рыбной ловли, სპ. თი. თი.

საპარავი, ს. ნაქურდალი ნივთი, порванная вещь.

საპარავი, ს. ზროხის მუცლის ქონი, салыникъ, დსტ. 113.

საპარავლისე, ს. სალოცავი, молебникъ, შროვ. 31.

საპასეკო, ზედ. ნახალხი.

საპარო - **საუნჯეო**, ს. გარდასახელი ქურდობისა, взысканіе за поровнито, აღბ. 66.

საპარსველი, ს. სამართებელი, бритва, ან მოსაპარსი, бритвенный, მსაჯულ. 16—17.

საპასუნო, ზედ. პასუნის მისაცემი; ან პასუნის მიცემა; отнѣпный; отнѣтъ; ქილ. 354; შოურავ. 14; ან საღაო, საცილობელი, спорный, რუსულ. 446; საპასუნოდ, ზე. პასუნის მისაცემად, въ отнѣтъ, სიკელი ჩოლაუ. 34, № 10; ვისრ. 48; საპასუნოს მიგება, отнѣпаты; отплатити; ქილ. 496.

საპაციშრო, ს. სადგური პაციშროთა, ან პერობილოთა, арестантская тюрьма; карцера; **საპაციშრობა**, ს. პერობილობა, заключение, арестъ; ვისრ. 18.

საპაციო, ზედ. პაციოსანი, პაციცემული, პირიანი, почтенный, почетный; ვეფხ. 1064. საპაციოდ დაჭერი, содержитъ въ почети, ვისრ. 9; -ვაჭარი, почетный купецъ, აღბ. 91, -კაცი, вельможа.

საპაციო, **საპაცივებელი**, ზედ. შესანლობი, протителный.

საპაციყო, ს. სასჯელი; გარდასახილი, საზღაური, ჯარიმა; საუპაციო, აღბ. 33, 47; ზედ. ღირსი დასჯისა; наказание; взысканіе, штрафы; достойный наказаніи, რუსულ. 260; ზედ. წარჩინებული, საპაციო, почетный, важный; ადგილი, важное мѣсто, აღბ. 167.

საპაციოსნო, ზედ. პაციოსნობითი, კეთილ-შობილური, благородный, честный; **საპაციურობა**, ს. პაციოსნება; თავაზიანობა; благородно; вѣжливоесъ; ქილ. 116, 649; დარეჟ. 131. [шш].

საპაცნეზო, ზედ. პაცნეზისადმი საკუთნებელი, окоп-

საპაციარქო, ზედ. პაციარქისადმი საკუთნებელი, патриаршій, გუჟ. 1; შროვ. 21; გოცგ. 5.

საპაცირონო, ს. სამკვიდრებელი, მკვიდრი ქონება, владѣніе; наследіе; სპ. სომხ. 251; 100; საპაცირონო არის ყოველთა ცურფთა, неотъемлемая собственность неѣтъ красавицъ есть, ვისრ. 161; იარე, წავიდეთ ცხვართა საპაცირონოდ, ступай, нойдемъ обергаты свое стадо, ანტ. 6—45; რუსულ. 622; საპაცირონ-ემო, крѣпостной зависности.

საპერანგე, ს. ნაქსოვი პერანგისათვის დანიშნული, матерія на рубашку.

საპილილი, ს. перечница.

საპირე, ს. წვევითი პირი სამოსელთა გარან ქვევითი ან შიგნითი სარჩულია, лицевая матерія, покрывка; паволочка.

საპირის - ფარეშო, ს. სახლი ცხთ ჩასაცმელი, ან მორთულობა მისი, гардеробная; гардеробъ; -უუ-თი, стѣлешница.

საპირისფრე, ზედ. розовый цвѣтъ.

საპირის წამლე, ს. თოფის ან ზარბაზნის ფალია-ზედ მოსაყრელი წამლის ქურჭელი, патруска, запаль, затравка, пугла для сыпанія пороха въ пушечное дуло.

საპირო, ზედ. ან ს. პირის პირი; ან პირის პირი შეურაცხება, личный; личпал обида; აღბ. 112, 159, 160.

საპკურებელი, ს. სასხურებელი; შესასხმელი (სოციოთა); крошил; ციმ. 144, брыгалка.

საპნვა (ვკსპნვა, -ნე); საპნა (ვკსპნა, -ნე), ზ. მ. საპნს წავესვამ, გავსპნვა, мылить, (ვისპნვაბი, -ნე), ზ. ვ. намыливать.

საპობი, ზედ. ან ს. დასახეი; გასახლეი მკალი, აცამი; подлежащій колотью; перекъ, который колется.

საპოვნი, **საპოვარი**, **საპოვნელი**, ს. ჯილდო დაკარგულის ნივთის მპოვნელისა, вознагражденіе за находку, აღბ. 92, **პოვნადი**, паходный, ძვირად საპოვნელი, съ трудомъ находимый, рѣдкость. [ლოლ. 163].

საპოლიციკო, ზედ. პოლიციკური, политическій, **საპონი** (ოპმ), ს. კუმპა, ქონი მოდლებული და გასმობილი სარეცხისათვის, мыло; მარანდელის საპონი, турецкое мыло, საპნის წასმა, намылить.

საპრავციკო, ზედ. საქმიითი, практический, ლოლ. 13.

საპურე, ზედ. ან ს. პურისადმი შესაფერი; ან პურის გასახლეი ღუქანი, პურის სავცობი; ან პურის მოსაფალი ფანა, пашля; хлѣбный; хлѣбная, булочная.

საპურობო, ზედ. სასაღილო, обѣденный, -როზოდ ან **საპუროდ**, для обѣда, დარეჟ. 2—61, 86.

საპურე, ს. მცენ. берекъ, ერის. ლ.

საპფირი, **საპფირონი** (ბერმბ.), ს. ლურჯი ან იისფერი იავუნდი, сафиръ, снвій или голубой лхонтъ; იეზუკ. 9—12; გამოცხ. 21—19; შავთ. 15.

საპფოთი, ს. საპანელი, ცასცი, умышальница, იერემ. 52—19.

საპფორი, ს. წუმწემა, сѣра, ეზუკ. 9—2.

საპყარანი (არაბ), ს. კაცი სვე-სვიანი, ბედნიერი, счастливый. ბანკ. ლ.; ფარამ. 52.

საპყარება, ს. პრესტი, (ვისპყარება, -რე), ზ. მ. დავატულაღებ, ან ხელ ფეხს მოგესჭირი, კუჭად გავხლი; арестовать; лишать поги, რუკი; ვეფხ. 130, 611.

საპყარი, ზედ. უფხობ, კუჭი, безпогій, ვეფხ. 611, 1546; ან დავატულებული, арестантъ, რუსულ. 407; ქილ. 671.

საპყარანობა (ვკსპყარანობ, -ნე), ზ. მ. ვკსპყარანობ, властвовать, ფარამ. 448.

საპყრობელი, ს. დასაპყრობელი, შესაპყრობელი, удерживаемый, ქილ. 476.

საპერობილე, ს. ხელი, შემცოდეთ შესაპერობი; ესე არს სამ-გვარი: დილეგი, სახლი საცავი შებორაკილეულთა; საპაციმრო, სადგომი შეუკრავთა და უჯრავთა; ქერეთი, ხრო ან მღვიმე, არესტანტსკაია, тюрма, темница; იერემ. 51—13; მაც. 4—12; 5—25.

საპერული, ზედ. საპაციმრო; კუცისადმი შესაფერი, არესტანტსკი; относящийся къ безному; ვეფხ. 368.

საჟამნი, ს. ჟამნი, ლოცვანი სათქმელნი ჟამსა შინა, часы, часословъ; საჟამნო, ს. ეგუტერი, придѣлъ, საბ. ლ.

საჟამო, ს. საათი, часы.

საჟენი, ს. სამის აღლის საჯამი, сажень.

საჟღერი, ს. სარაკუნებელი, брицало, მარტ. 2—158, 180, ეყვანი, погремущи.

სარავგავი ჭყორი, ს. მცენ. კვლიზი, рододендронъ, пъяшипникъ, ერის. ლ.

სარავარი, მრ. -რები, ს. ნიფხვე პერანგი, бѣлье, ланиლი. 3—2, ნ. შლოფარი.

სარაზმი, ზედ. სამწყობრო, სამხედრო რაზმისადმი საკუნთველი, строевой, ალექს. 124.

სარათი (სპარს.), ს. სახლი, ბინა, домъ, жилище, 2 ქართლ. 380.

სარაია (სპარს.), ს. სასახლე, სრა; дворецъ, 2 ქართ. 313, დურ. 2—1; მირი. 105, (печатп.).

სარაიდარი, ს. ზედა მხედველი სასახლეთა, смотритель дворцовъ.

სარაკუნა, ნ. სარეველი.

სარანგი (სპარს.), ს. ბოქოული, იასული; есаулъ, полицейскій или жандармскій чиновникъ, ვეფხ. 1173, 1455, ქილ. 434.

სარაფარდა, -დაგი, სალაფარდა, სრაფარდა, ს. კელეწყედ მოსაკრავი ფარდაგები, стѣпной коверъ, ვისრ. 2; 1 ქართლ. 302, 320; 268; რუსულ. 780; დარეგ. 2—123; ან სახლი ან კარავი მოკრული ფარდაგებითა, комната, шатеръ, увъшанинъ коврани.

სარალუჯი (სპარს.), ს. ძველებური ქართული ქუდი სწორებული კაცთაგან და ქალთაგანცა, სომალის ცხვირის გვარი; ქუდის ფრთა ან ბუმბული; корабль, старинная шапка, у которой задъ и передъ издернуты были носами вверхъ; перья ва шлпнѣ, султанъ, плюмажъ.

სარაცხი, ზედ. შესარიცხავი, счѣтаемый; არა რად სარაცხი, пѣчотажный, მარტ. 1—10.

სარაჯი (სპარს.), ს. შარვეანი, фонтанъ, ვეფხ. 338.

სარბენი, ს. სახლის ცაღანი, გარდასახედი, ფრთელი, галерея, балконъ.

სარბიელი, ს. ცხენთ საქმებელი ადგილი, пристанище, поприще.

სარბივი, ს. საზელაო ქსელში, утокъ въ тканн.

სარგანი, სარგისი, ს. დიდი და მავარი სფირილი, кошница, корзина; 2 ვორ. 11—33.

სარგებელი, ს. შესაგავი; მოგება ვაჭრობაში; ნამთავნი, სათავნოს ვანში, სარგო; выгода, польза; прибыль, барышь; процентъ, ისაი. 30—5; ფსალ. 29—9; მაც. 16—26; ვეფხ. 1061; აღბ. 60; სარგებლება, სარგებლიანება (ვა), ზ. მ. შეკვმა-

გებ, მოვაგებინებ, предоставить кому получить пользу, выгоду; давать деньги на проценты; ზერმხ. 301; ქილ. 93; ვისრ. 48; სარგებლიანი, ზედ. прибыльный, ალექს. 5; (ვისარგებლებ, -ლე), ზ. მინ. ვირგებ, пользоваться выгодою, ქილ. 675; (მასარგებლებ, -ლო), ზ. მ. доставляешь мнѣ выгоду, пользу; სიბრ. 86, -სელოსნობა, прибыльное ремесло, ქილ. 670; სარგებლიერი, ზედ. სასარგებლო, полезный; სარგებლობა, ს. სარგოიანობა, ს. მოგება, польза, польза; (ვქსარგებლობ, -სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვირგებ, გამოვირგები, пользоваться, получать выгоду.

სარგილი, ს. რიგი, ციზი, კოლოცის ჩხირი, заточка, пробка выпныхъ мѣховъ; საბ. ლ.

სარგო, ს. სამოვარი, შესამავი, სარგებლობა, польза, выгода; доходъ; прибыль, ჩონგ. 15; სარგოიანი, ზედ. სარგებლიანი, გამოსარჩომი, прибыльный, выгодный.

სარდალაპალუხი, ს. წვრილი თევზი, анчоусъ.

სარდალი (სპარს.), ს. მხედართ მთავარი, полководецъ, воевода, სარდარ-საროსი, ს. лучший кннарше; შავთ. 8.

სარდასცა (სპარს.), ს. ვისაც თავი ცოცხლად დარჩენია, ქართლ. 323; у котораго голова на плечахъ, живой.

სარდაფა, ს. მცენ. рута, ივ. ბაც. ლ.

სარდაფი (სპარს.), ს. სახლთ ფსკერში დაცხებული შენობა, ногрени, подвалъ.

სარდიონი (ბერძნ.), ს. თვალი პაციოსანი წითელი და ნარინჯი, сердоникъ, камсп; ეზეკ. 28—13; გამოცხ. 21—20.

სარდლობა, ს. წინაძლოა ლაშქართა, командование войскамъ, მოურავ. 37; 2 ქართლ. 549; (ვსარდლობ, სრ. არა აქვს; ვისარდლებ, -ლე), ზ. უ. წინავეუძლი ლაშქარსა, командовать, предводительствовать, 2 ქართლ. 363.

სარდონიქსი, (ბერძნ.), ს. ქვა პაციოსანი, сердоникъ, გამოცხ. 21—20.

სარებელი, ზედ. სახედელი, для хождения или путешествия необходимый.

სარებლად, ზ. სავალად. სახედლად; ვეფხ. 1590; для хождения.

სარეგავი, ს. მანეთავს დასაცემი, западил, ловушка, слонецъ.

სარეგუნო, ს. სიგიჟე, სისულელე, глупость, სარეგუნოდ, ზ. სიგუნოსტი, აღბ. 45.

სარევი, -ველი, ს. მოსარევი, мѣшала, мутовка.

სარეველი, -რევი, ს. კანკურა, საღობნი; წისქვილის ქვაზედ დაკიდებული ხე ფეხის გვარად გათლილი, რომლისაც მოძრავობით ჩამოღის სობალო კრიჭილამ; яслено, знопаго, жолобъ у мельницы черезъ который проходить пшепца.

სარემო, ზედ. რემისადმი საკუნთველი, припадлежачий стаду; ქილ. 344.

სარეცელი, ს. საწოლი ქვეშაგები, постель.

სარეცელი, ზედ. ვასარეცნი, подлежащий стиркѣ.

სარეცხი, ს. ვასარეცნი პერანგი, პერანგის ამხანაგი და მისთანანი, чернос бѣлье, თორად შენი სარეცხი, добро тебѣ сѣятъся.

სარეწავი, ს. სარგო, საშოვარი, სამუშავო, ხელფაზისი, მიზლი, промисель; заработка; საქმ. 16—16, 19; 19—26.

სარვა (ვსარავ, -რე), ზ. მ. სარს შევედამ ვაზეზსა, ставит подставы подь виноградную лозу.

სარვა (ვესარვი, -რე), ზ. თვ. ისარსავით დავეცემი, поражать какъ стрѣла поражаетъ, შავთ. 11.

სარვაგი, ს. გამოზოგვით სარგვა, расчетливость, ქილ. 249, 309, 434; სხ. ლ. **სარვაგანი**, ზედ. расчетливый, ქილ. 493.

სარვალი, ს. власть, сила; ქილ. 481.

სარვანი (სვარს.), მექალევე, верблюдовожателъ, დასტ. 54.

სართავი, **სართი**, ს. მომატება, придача, добавка; სამ. ვასტ. 167.

სართაული, ზედ. დამატებითი, придаточный.

სართანელი, ს. საფოსული, пугало, ბარუქ. 6—69.

სართი, ნ. **სართავი**.

სართველი, ზედ. დასართავი, придишный, ნ. სთვ; ჯაჯი, куртаж.

სართული, ს. სხლისა ზედაკერძო ხანი, ერო, крошля, შატ. 8—8; ნავი ორსართული, ворабль о двухъ палубахъ, **სართულიანი**, ზედ. кровельный, шпѣющий кровлю.

სართხმელა, მცენ. чихотная трава, ერის. ლ.

სართხმელი, ს. ხალი კედელში, სათხმელი, брусь, положенный въ каменной кладкѣ для крѣпости, маурлатъ.

სარი, ს. ქიგო, ვაზის მანა; таркальникъ, подставка подь виноградную лозу, დასტ. 57; თავზედ თითო კონა სარი აძევს; каждый долженъ до-ставить связку таркальника, დასტ. 5; სარი გიშრისა, ქ. ი. წამწამი: у поэтовъ: рессница, ვეფხ. 1222, **სარის-კული**, оконечность таркала, მარტ. 1—162.

სარიგებელი, ზედ. რიგზედ დასადგელი, ჩამოსარიგებელი, но порядку поставленный, подавасмый.

სარიგო, ზედ. რიგში ჩასადგები, რიგ-მოღებელი, очередной.

სარიდალი, **სარიდო**, ზედ. საშიშარი, გასაფრთხილებელი, მოსარიდები, опасный, ვისრ. 59; ქილ. 405, 494; -სენი, заразная, болѣзнь.

სარიელთ ჯგოზი, ნ. ჩილიკა ჯგოზი.

სარიოშე, ს. სასმითა და წელათ გასარეცხი დიდი ჯგამი, нососкательная чашка. [шниц].

სარიშველი, ს. დიდი მაკრატელი, садовый нож.

სარის-ლოზიო, ს. მცენ. фасоль многовѣтвѣный.

სარისხველი, ს. საწერომი, ღირსი წერომისა, достойный гнѣва, порицаня; ქილ. 157, 515, 533.

სარიქიფო, ზედ. საღვინეო, винный, რუსულ. 350; ქილ. 622; -ფოს თაველი-დარი, приемщикъ вина.

სარიფე, ზედ. რივისადმი საკუთხველი, береговой, прибережный, -გამოსალები, подать за право рыбнои ловля; გუჯ. 16.

სარკე, ს. зеркало, იაკობ. 1—23.

სარკინე, ს. რკინის მადანი, желѣзный рудникъ, 1 ქართლ. 35.

სარკინებელი, ს. საქილაო ადგილი, поле для борьбы, ვეფხ. 100.

სარკინოზი, ს. მაქმადიანნი, თურქნი ან არაბნი, сарацѣны, 1 ქართლ. 11.

სარკმელი, ს. ფანჯარა, სანათური, окно; отверстие; დაბად. 8—7; ისაი. 24—18; დაბ. 6—10; ვეფხ. 264, 266; 2 კორ. 11—13.

სარმუზი (სვარს.), ს. მამია, ქოში, деревянный башмакъ, **სარმუზოსანი**, ზედ. ქოშებიანი ოქმითი იხ. деревянный башмаки, რუსულ. 154, 190, 568; დავრ. 27, 143.

სარო (სვარს.), ს. კვიპაროზის ხე, кинпарисъ, ნეშტ. 2—2; ვეფხ. 40; ბუნ. ლ. ერის. ლ.; საროს ცანისა, стальной, стальной.

სარო, ს. მცენ. ბორანჯო, огуречная трава, ბუნ. ლ.; волчий языкъ, 3. ფ. ლ.; -ოს-უვაკილი, ს. მცენ. дарская свѣча, ერის. თ. ლ.

საროება, ს. მონაგარი, ნაშოვნი შრომით, пожитки, იერემ. 25—37.

საროთი, ს. სოფიას კენჭი, мозанка, გუჯ. 10; 2 ქართლ. 380.

საროკველი, ზედ. ან ს. სათამაშო, საცანცაო; ადგილი სადაც როკვენ; танцовальный; танцовальное задо.

საროსკიპო, ს. სამეპაო, სახლი როსკიპოთა, домъ проститутокъ. [руссскихъ].

სარუსო გამოსალები, ს. подать въ пользу

სარსარაკი, ს. მფრინვე. стрелеть, птица; ნ. ნ.

სარტყელი, ს. წელზედ შემოსაკრავი; ცუფის სარტყელსა ეწოდება ქაშარი და ზოსტყერი; ვიწროს სირიფი და ცულს თოკისას კენდო, ფარაკი; პილეს; ცის სარტყელი, ან სარტყელი ეტლებისა, орбита, ბერძნ. სამ. 347; ქმნულ. წ. 10; ანდრ. 136; ცის სარტყელა, ს. ცის შვილი, радуга, **სარტყელოსანი**, ზედ. სარტყელით მოსილი, ополсанный кушакомъ; რუსულ. 118.

სარუე, ზედ. რუსადმი საკუთხველი ან თვით რუ; къ каплау относящийся, водопроводный; водопроводъ.

სარფა (არაბ.), ს. სარგებლობა, სარგო, вѣгода, польза, прибыль; შირ. 106.

სარქარდი, სარქარი (სვარს.); ს. უფროსი, ზელამხეველი, главный начальникъ, смотритель, 2 ქართლ. 348; დასტ. 33, 54, 92.

სარქენელი, ს. рога; сила; გობრ. 398.

სარქვანი, ს. მცირე ღერგი, мучная кадка; 3 მეფ. 17—12.

სარქველი, **სარქმელი**, ს. თავსაბურავი, ხუფი; ქული, крышка у посуды; покрывка, шапка; ვეფხ. 85; გომოსლ. 27—3.

სარქველი, ს. თავის ქალა, черепъ.

სარყენელი, ზედ. წასაბღენი, губительный; -ლად, на погибсѣя, იერემ. 29—18.

სარჩა, ს. ნ. ისართან, стрѣла, 2 ქართლ. 324.

სარჩე, **სარჩევი**, ს. გამოსარჩევი, избранный, ქილ. 171, 3ე სულთა ჩემთა სარჩეო, ты избранныкъ моего сердца, ვის. 38; 184; 90.

სარჩეველი, ს. რჩევა; ვეზირობა, თანა განზრახვა, предметъ совѣщаня, совѣтъ.

სარჩევი, ს. პინაქსი, წიგნის ზანდუკი, содержание книги, оглавление.

სარჩელი, ს. დავა, ცილობა; ჩივილი, საჩივარი, жалоба; споръ; ვეფხ. 233; რუსულ. 792; ზოგჯერ სასჯელი, სამართალი, судъ, სარჩელი შერმისა, брѣдущій судъ, საქმ. 24—25; ქილ. 29.

სარჩლა, ს. -ჩლა. ზ. იხ. оправданіе, 1 ქართლ. 62; (ვისარჩლი, -ჩლე; ვუსარჩლი, -ლე), ზ. მ. ვექომაგები, ვესარჩლები, თანამდგომელ ვექმნები, заступаться за кого, истинаться, (ვისარჩლი, -ლე), ზ. შიჩ. ვღავობ, ვეცოლები, ვუჩივო, жаловаться на кого, оспаривать у кого что; искать по суду что; სამ. მოსეს. 8; ვეფხ. 200; გუჯ. 24; (ვესარჩლები, -ლე), ზ. თვ. ვეღავები; ვექომაგები სხვის მაგიერ ვსჩივი ან ვლაპარაკობ, спорить съ кѣмъ; защищать по суду кого; (ვესარჩლები, -ლე), ვდ. ვექომაგები, заступаться, (ვისარჩლებით, -ლეთ), ზ. ვ. ვღავობ, тигаться, спорить, სს. ვახტ. 213; ქილ. 216.

სარჩლობა, ს. თანამდგომლობა, заступничество, защита; საზ. ვახტ. 99; (ვესარჩლობა), ზ. უ. ვღავობ, ვეღავები; აღბ. 77; ვექომაგები, ვისისამე მზარეს დავიჭერ, тигаться, судиться; защищать кого по суду; გუჯ. 24.

სარჩო, **სარჩობი**, ს. სარჩევი, საზრდო, გამოსაზრდელი, пропитаніе, содержание; промысел; სარჩოს პირი, промысел, რ. ქ. ლ.

სარჩობა (ვისარჩობა, -ჩე), ზ. უ. გამოვრჩები, ვსარჩებლობ, получить пользу, выгоду; ქილ. 625.

სარჩობელი, ს. შიშოელი, шешница, ქილ. 668.

სარჩხელი; ზედ. სარჩხელი, подлежащій стиркѣ.

სარჩხი, ს. მწილაკი, мутовка; სამწ. 128.

სარჩხული-კვასი, ს. მცენ. აურიო, უოგრა ყელიანი, მწარე კვასი, მწარე ხაპი; кумышка, ერისთ. ლ.

სარჩხინელი, ს. საკლემელი, შესარჩხენი, страпный, позорный; срамъ, срамота; 2 სჯული. 23—13, ლევიტ. 18—13; მარტ. 1—160; **სარჩხინო**, **სარჩხო**, ზედ. შესარჩხენი, постыдннй, ერისთ. 2—250.

სარძევე, ს. რძის ჭურჭელი, ან რძისადმი საკუთნეველი, молочникъ; молочный, -კბილები, молочные зубы.

სარძელა, ს. მცენ. იხილე რძიანა.

სარძლო, ნ. სასძლო. [ხელ.]

სარწმუნელი, **სარწმუნი**, ს. აკვანი, люлька, коли-

სარწმუნებელი, ზედ. დასარწმუნებელი ან დასაჯერებელი; удостоверительный; вѣрный, надежный; **სარწმუნო**, ზედ. სანდო, უეჭველოდ მი-სანდო, შეუორგულელები; ჭეშმარიტი, სამდილო; იწმინდ, надежный; истинный, неподходящй; ფსალ. 13—7; 88—39; მატ. 25—21, 22; -კადე, человек надежный, სარწმუნო იყვით, судите внутрен; **სარწმუნობა**, ს. შეუორგულელებლად აღსარება ჭეშმარიტებათა ღვთისა მიერ ჩვენდამო განცხადებულობა; სჯული, რჯული; истина, уверенность; надежда; иѣроисповѣданіе, религія; მატ. 8—10; 9—2; ებრაელ. 11—1, 2; **სარწმუნოებრობა**, ს. დარწმუნებულობა, достоверность; ლოდ. 145; **სარწმუნოებრი**, ზედ. დასაჯერებელი, достоверный.

სარწმუნავი, ზედ. მოსარწმუნავი, орошаемый, -მიწა, поливная земля, დაზღ. 13—10; იერემ. 39—11; გუჯ. 32; სამ. ვახტ. 250; -ვაღ. для орошеній.

სარწმუნალი, ს. ღიღი ლულიანი, лейка.

სარწმუნისი, **სარწმუნისი**, ს. თებერვალი, иосправа.

სარწმუნული, ს. სარქვანი, წულის სასმისი; სახენი ამისნი არიან: **აბრაკი**, **გოვზაკი**, **დერგი**, **იათუ-ლი**, **კაღბინი**, **კოკა**, **კოკოშა**, **კუტალი**, **ლა-გვინი**, **ღუღიანი**, **ღიღრა**, **მათარი**, **მაშრა-ფა**, **სარქვანი**, **სურა**, **სტამბი**, **წურწუმა**, **ხელადა**; посуда для подл, водоносъ, ушатъ, შროვ. 53; იოან. 2—6; მსაჯ. 7—21.

სარჭობი, ს. затычка.

სარხათი (სარხს), ს. ბეგარა, გამოსაღები, подати, დასტ. 38, 66; ბიანქ. ლ.

სარჩველი, ს. შრომა, გარჯა ან საცანჯველი; ნახე სასჯელი; труд, безпокойство, хлопоты; мука, мученіе; 1 ქართლ. 149; შესავ. 2, სომხ. სამართ. რუსულ. 388; სამ. სომხ. 185; ცუდი-სარჩველი, папрасный трудъ.

სარჩვევა (ვესარჩვევა, -ჩვე), ზ. მ. ვრჯი, ვაშრომებ, за-ставить трудиться, утруждать, безпокоить; (ვისარჩვები, -ჩვე), ზ. ვ. ვირჩვები, трудиться, აღექსი. 88.

სარჩველა (ვესარჩველა, -ლე), ზ. მ. ვვრჩვი, თავს ვატყენ, ვაწუხებ, утруждать, безпокоить, (ვისარჩველები, -ლე), ზ. ვ. ვირჩვები, трудиться, безпокоиться; мучиться, რუსულ. 56.

სარჩვეული, ზედ. რჯულისა ან სარწმუნობისადმი საკუთნავი, религиозный, ვისრ. 197.

სასა, ს. ენის ძირის ზედელი ცა, სასულე სასის ზე-ვითა, небо по рту; горлань.

სასაზენე, ს. საზნისპირი, верхъ для одѣяла.

სასაჯალობლო, ზედ. საქები, хвалешный, მარტ. 1—2.

სასაგნო, ს. ისართ სასროლი დაღებული ნიშნი, иѣлы, мишень; ვისრ. 145; ზედ. საგნისადმი სა-კუთნეველი, мишенный; -ასაზადი, мишень, ვისრ. 145.

სასაგონებელი, ზედ. ნ. ხელის სასაგონებელი.

სასადილო, ზედ. სადილისადმი დანიშნული, снсъ-денный, ქილ. 140.

სასაკარგო, ზედ. გასარიგებელი, საკარგავი, за-дѣваемый; распорядительный; აღბ. 55.

სასაკმეველი, ს. საცეცხლური, жадильница, იერემ. 52—19.

სასალიკო, ს. თევზთ სახადირო ადგილი მდინა-რის პირს; мѣсто для рыбной ловли.

სასალბუნე, ს. მალამო, пластырь.

სასალუქო, ზედ. მოსახლენი, საკველუტო, шегодъ-ской, хольный, ვეფხ. 1072; შავთ. 8; **ნარქინი**, ვისრ. 159, -სამკული, нардноо украшеніе, რუსულ. 987.

სასამართლო, ს. განსაჯებელი მმართველობისა; სამსჯავრო; правленіе; судъ; -წიგნი, сводъ за-коновъ, законодательство; სასამართლოდ დაჯდეს, сѣли судить, სამ. ვახტ. 205.

სასამღურავეო, ზედ. დასამღურავი, предметъ не-довольствія, რუსულ. 426, 746.

სასამოსლო, ზედ. სამოსლისადმი საკუთნავი, ივლით 13—11; къ одеждѣ относящійся.

სასამსახურო, ზედ. მსახურისადმი საკუთნველი, служебный, -როდ. для службѣ, ქილ. 95, 227.

სასანთლე, ს. შანანი, სანთლის ჩასადგმელი ქურჭელი, подвѣшникъ, გამოსლ. 1—13; 25—31; შაგ. 5—15; იერმ. 52—19.

სასაპნე, ზედ. საპნისადმი საკუთნავი, мыльный, ან საპნის ქურჭელი, мыльница.

სასაპირო, ზედ. საპირისადმი ან დაშვებისა თვის, за уиъчье, სამ. აღბ. 18.

სასარგებლო, ზედ. მარგებელი ან სარგებლის მომცემი; полезный; выгодный; ვეფხ. 656; -ბლოდ. წმ. на проценты, აღბ. 94.

სასართულო, ზედ. სართულისადმი შესაფერი, кровельный.

სასარცყლე, ზედ. სარცყლისადმი საკუთნავი, пощпый.

სასარჩლო, ზედ. საღაო; спорный; -მიწა ან ალაგი, спорная земля, გუგ. 19, 27; რუსულ. 426; ს. სასამართლო, სასჯელი, судъ, ქილ. 262.

სასარჩლო, ზედ. მოსარჩლისადმი საკუთნავი, заступничій; **სასარჩლობა**; ს. მოსარჩლეობა, заступничество; ქილ. 482.

სასარცხო, **სასარცხო**, ზედ. გასარცხი; ან სარცხი; стирка подлѣжащій; черное бѣлье, ქილ. 444, 581.

სასარგლო, ზედ. საცანგავი, мучительный, ქილ. 127, 185.

სასასრიალებელი, ს. საგლიზავი, коньки.

სასაუბრო, ზედ. სალაპარაკო, ენა; къ бесѣдѣ относящійся; языкъ, органъ рѣчи; ერთგან სასაუბრო, ვეფხ. 35; ე. ი. ჩვენ შორის სალაპარაკო, предметъ разговора между нами.

სასაური, ს. გარდასახადი; საურავი, сафлаური; პოპინოვით; штрафъ, измѣна; ზედ. გარდასახადელი, штрафной.

სასაფლაო, ს. ვრცელი მიწორი, განსაზღვრებული დასაფლავებლად შეკადრთ, кладбище.

სასაფრასი, ს. მცენ. сапфрасъ (дерево).

სასაფრო, ს. საფრხე (ბადე), сѣтъ, лопушка.

სასაქებო, ზედ. ხილხილი, ჩანრ. 114.

სასაქმებელი, ზედ. ცანში გასაფენი სასაქმებელი.

სასაქმო, ს. საქმი, ძელო; გიორგი შ. სამ. 27; სასაქმო წიგნი, ს. სიგელი საქმისა, ძელოვით აქტა; აღბ. 60.

სასაქონლო, ზედ. ან ს. საქონლისადმი საკუთნავი, ან თვით საქონელი, имущество; სასაქონლო; აღბ. 33, 61, 81, სამ. გ. შ. 44.

სასაჩივრო, ზედ. საღაო, нековий, жалобный.

სასაჩქარი, ზედ. დასაჩქარი, дарственный, დასტ. 11.

სასაცოტურო, ზედ. მოსაცოტუბელი, соблазнительный.

სასაცილო, ზედ. ან ს. მასხარად ასაგება, გასაკოტავი, достойный наемъшики, смѣшной; поштинце; -ლოდ აგება, подыять на смѣхъ; სასაცილოა, это смѣшно.

სასაცხოვარი ადგილი, ს. საძოვარი ადგილი

ცხვართა, мѣсто для пасенія овецъ, пастбище, რიცხვი. 32—1.

სასაცხოვრო, ზედ. საცხოვრებელი, для жвтия.

სასამოვრე, -როდ. ს. საძოვარი ადგილი, пастбище, ისაი. 32—14.

სასაჭმელი, ზედ. საჭმელად სახმარი, употреблпмый въ пищу, დაბად. 6—20, 21.

სასაწნელო, ს. საწნელოს ადგილი, мѣсто для винограднои давилни, точило, ისაი. 5—2.

სასახავი, ს. გონებაში გამოსახავი, воображаемый.

სასახლო, ზედ. ჩინებული, ნაქები, именитый, знаменитый; славный; хорощий, порядочный; -ხელო კაცი, славный человекъ, -პური, хорощий хлѣбъ, სასახლოდ ქსენეს, опы иишетъ хорошо.

სასახლო, ზედ. საოჯახო, სახლისადმი საკუთნველი, принадлежащій дому или семейству, სამ. ვახტ. 111; 234; -ხლოდ დახარჯული, употреблпнный въ домъ, სამ. ვ. 107.

სასახლე, ს. სრა, ღიღებულთ სადგომი, дворецъ, სასახლის კაცი, придворный человекъ.

სასახოდ, წმ. გამოსახველად, для изображения, -ღიღება, становится приметомъ, სამ. შ. გ. 15.

სასადური, ს. სუნდური, ჯირკინი, შწვირის გასადენი, каваль для отвода гризной и дождевой воды.

სასებისკვრო, ზედ. პროფორი.

სასეირნო, ზედ. შესეკვევი, для гулявია назваченный, гулявье, гулябще.

სასენაკე, ს. მწოთი დასეი.

სასოფლებელი, ზედ. მოსაგრევი ფურქენი, виноградъ подлѣжащій собиранию, ისაი. 16—9, შავთ. 87.

სასოფლო, ზედ. პლატა სმორიტსეო видныхъ откуповъ.

სასოყელი, ზედ. დასოფლი ჰავი, къ прижѣ относящійся, 1 ქართლ. 337.

სასეფო, ზედ. სამეფო, царскій, სასეფოდ, წმ. въ пользу царя, სამ. გ. შ. 2.

სასეფი, -ნელი, -ნებელი, ს. მოსაყენებელი ადგილი, განსაყენებელი; покон; оночпвальня; сналья; საქმ. 12—20; ფსალ. 305 გვერდი, 1 ქართლ. 276, 336; ქილ. 603, სასეფი სამსჯელოსა, мѣсто гдѣ положенъ былъ священный гвоздь, 2 ქართლ. 208.

სასეიანო, ზედ. საბედნიერო, счастливый, დასტ. 160, 161, 162, ან მისართმევი ბატონისადმი ქორწილის ღღეს, подарокъ, подписанный госнодину крестьянпномъ его, въ день свадьбы; გუგ. 31.

სასთაული, ს. ბალოში, подушка, изголовье; რუსულ. 728; 1 ქართლ. 283.

სასთუნალი, ს. თავის დასადები ფიცარი ან სხვა-რამ, изголовье, დაბად. 28—11; ვეფხ. 525, 1142; 3 მეფეთ. 19—4.

სასიამე, ს. სიამოვნობა, прятность.

სასიამოვნო, ზედ. საამო, საამური, прятный, удовольствие, наслаждение; ეს თვალისთვის სასიამოვნოა, это прятно для глазъ.

სასიარულო, ზედ. ქვემდებარე სიარულისა, подложный къ хожденію, შრომ. 104; კაი სასიარულო გზა არის хорошаи дорога для хожденія.

სასიბრძნო, ზედ. სიბრძნისადმი საკუთხველი, отно- сившійся къ мудрости; ციმ. 68; -არაკი, умный расказъ, ქილ. 35.

სასიზმრო, ზედ. სიზმრისადმი საკუთხველი, при- чуды, ქილ. 214.

სასიკეთო, ზედ. საკეთილო, доблестный, ქილ. 122.

სასიკვდილო, **სასიკვდინე**, -ნო, ზედ. სიკვდილის მომასწავებელი, მომაკუდუნებელი, смертоносный; смертельный; 1 კორ. 4—9; მარკ. 16—18; ვისრ. 135; 2 ქართლ. 24; ქილ. 559; ან მოსაკვდინე- ბლად დანიშნული, къ смерти приговоренный; სიბრ. 106; -ნე წამალი, смертельное лекарство, სამ. სომხ. 169; -საქმე, уголовное преступление; სასიკვდილოდ თავი არ მშურდა, მოურავ. 393; я не жалься обречь себя на смерть; ჩემად სასიკვდი- ლოდ წამოვიდა, онъ отправился съ намѣре- шемъ убить меня, მოურავის სიგ. 11; სასიკ- ვდილო ადგილი, смертельное мѣсто, ნაპრ. ви- соихъ, სამ. ვანგ. 229, დამატებ.

სასიმამრო, ზედ. სიმამრისადმი საკუთხავი, при- надлежащій тестю. ანგ. 3—41.

სასიმართლე, ზედ. სიმართლისადმი საკუთხველი, сапитарный.

სასიმინდე, ს. სიმღის შესახავი კალათა, корзина для храненія кукурузы.

სასინათლო, ს. სანათური, окошко.

სასინანული, ზედ. подлежащій расказию.

სასინჯავად, ზ.გ. გასასინჯად, на разсмотрѣнїе, რუსულ. 711.

სასირაგო, ზედ. სირაგისადმი საკუთხავი, ან დუ- ქანი, სადაც სასმელებს ჰყიდიან ან სმენ, кабацкїй; кабакъ.

სასირცხვილო, ზედ. ქვემდებარე სირცხვილისა, страшный.

სასირცხო, ზედ. ან ს. სირცხვილეული; სირცხვილი; страшний; страмота; რუსულ. 452, 892; სომხ. სამ. 178; სიბრ. 87.

სასისწრაფო, ზედ. საქარო, поспѣвшій.

სასისხარი ალაგი, ს. ცხოველის სხეულში იმის- თანა ადგილი, რომელზედაც მოხვედს თოფი ან ისარი მაშინვე მოკვდება, მაგალ. საფეთქელი, და სხ. რუსულ. 420, 865; დარეჯ. 126; мѣсто въ жи- вотномъ организмѣ, въ которое если кто по- падеть стрѣлу, пулю, то тотчасъ послѣдуетъ смерть, ნაპრ. високи.

სასისხევი, ს. შურის მიება, შურის გება, месть, мщеніе; სასისხევთა შედვალო, ე. ი. შურის მისა- გებლად შეხვალო, будете мстить, აღბ. 169.

სასისხლე, ს. დასახველი ადგილი, лобное мѣсто, -ზედ. მომწვეველი, наосищій рапу; ვისრ. 34.

სასიყვითელი, -ყვო, -ყო, ს. სათქმელი, სალა- კარაკი; მარტ. 1—51; დარეჯ. 2—86, 138; ქილ. 35, 338; საგიობელი, გასალანძლანავი, იეზეკ. 23—10; поносительный.

სასიქაფულო, ს. ღირსი სიქაფულისა, საქები, пред- метъ торжести.

სასიყვარულო, ზედ. სიყვარულისადმი საკუთხველი, სააღერსო, любовное, ласковое, ქილ. 423.

სასიცოცხლო, ზედ. სიცოცხლისადმი საკუთხავი, живешный; ქილ. 433, 434, 453; სიბრ. 100; აღუქს. 216.

სასიძველი, ზედ. საქახაო, სამეძავო, домъ, жи- лище проститутокъ, იეზეკ 16—31.

სასიძო, ზედ. სიძედ დანიშნული, საქმრო, же- нихъ.

სასიხარულო, ზედ. გასახარელი, სიხარულის მომ- ცეზი; радостный, ვისრ. 203, დავრ. 175; -ლოდ. ზ.გ. на радость.

სასისხლო, ზედ. სისხლის გარდასხადი, высканіе за кровь, т. е. за убійство, рапу, აღბ. 159.

სასვე, ს. სკის ადგილი, საფუტკრე, пчельникъ, 1 მეფ. 14—26.

სასმაღი, **სასმელი**, ს. დასალევი რამ, მაგალ. ღვინო; დასალევი; нитье, панитокъ; нитейный, къ нитію отпослщійся; ქილ. 680; დაბად. 40—11; რომ. 10—16; 1 კორ. 12—16; ანგ. 6—26; სას- მელ-საქმელი, нитья и нитье, ვეფხ. 1211; სას- მელად, ზედ. დასალევად, для нити; **სასმელი**, ს. სამშისი, წელითა ან ღვინოსა ქურჭელი, чаша, стаканъ и т. н. ფსალ. 10—6.

სასმენელი, ს. ყური, ორღანო სმენისა; კაფიად გა- საკონი; ухо, слухъ; нитяный; къ слушанію от- носивщійся; ვისრ. 77; საქმე. 17—20; 1 ქართლ. 348; რომ. 10—16; 1 კორ. 12—16; იოან. 12—38; ავის სასმენლის მოსმენა, услышать дурную вѣсть, მოურავ. 81; **სასმენელად**, ზ.გ. გასაკონად, для выслушанія, რუსულ. 979; გუჯ. 29.

სასმი, ზედ. დასალევი; нитейный, для нити; ვისრ. 93.

სასმინარი, ზედ. მოსასმენი, подлежащій къ слу- шанію, მარტ. 3, 17.

სასმისი, ს. წელა, ქურჭელი, რომლითაც დაილევა სასმელი, მაგალ. კულა, თასი, სტაქანი; ზარმძი, ღევანტაფა, დოსთაქანი. თასი, კახთა, კერასეული, კვანჩხი, კულა, კოკოშა, მათარა, მაშრავა, ორთო- მელი, სირჩა, სურა, ფალი, ოშმე, ქარასტი, ფანწი, ჩარა, ჩაზარდანი, ქაბაკი, აზარფეშა; чаша, стаканъ, посуда для нити, მაგ. 23—25, 26; მარტ. 7—4, 8, 9, და სხვანი მრავალნი, ნ. ჩ. ლ.

სასმური, ს. იგივე სასმისი, посуда для нити, 1 ქართლ. 237, 322.

სასნეულო, ს. სნეულთ მოსარჩენი სახლი, боль- ница.

სასპასვეტო, ზედ. ან ს. სპასვეტისადმი საკუთხველი, ან სპასვეტის გასაგები სამთავრო, воеводскій; воеводство.

სასო (სომხ.). ს. იმედი, იმედად საგულვებელი ვიზნე. მისამართი; упованіе, надежда, ფსალ. 13—6; 39—4; 64—5; ქილ. 207; (სიტყვა ესე წარმოსდ- გებისა სიტყვისაგან სვე, სსვე).

სასოზი, ზედ. დასარჭობი, დასასმელი, მაგალ. ისარი, вошзаящій, ვეფხ. 339.

სასოგბა, ს. სსვა, იმედის ქონება, იმედეულება, სარ- წმუნოება; упованіе, надежда; вѣра; სასოების ქონება, имѣть вѣру, надежду, სასოგბა სულ.

არა აქვს, онъ не имѣтъ шриы, საქმ. მოც. 16—19; ფსალ. 4—8; ზეკ. 34—28; (ვკსასოებ, -სოვე ან ვესასოები), ზ. უ. იმედი მაქვს; ვესავ, მრწამს; уиоватъ, падынѣтся; полагатъся; шриптъ; მარც. 2—76.

სასოებანი, სასოიანი, ზედ. მოსავი, მქონებული სარწმუნობისა, уионающій, падынющійся; шрирующій.

სასოფლო, ზედ. სოფლისადმი საქუნველი; шрирскій; селскій; -კრება, ნ. მსოფლიო კრება; -ადგილი, мѣсто для деревни.

სასო-წარკვეთა, -თიღება, ს. უიმელობა; გაწირულობა, отчаянiе, безнадежность; (სასო-წარკვეთი) ზ. უ. უიმელო გავსებში, потернть падынжду, отчаянъся; (სასო წარკვეთი ან წარკვეთი, -თი), ზ. მ. განვსწირავ. უიმელო ვკვეთი, ყელს გამოვს-ქერი, სასოებას მოვკვეთი, шриვნить кого въ отчаянiе, обезкуражнть, отнвать у кого всякую надежду; სასო წარკვეთილი, ზედ. უიმელო, თავ-გაწირული, безнадежный, отчаянный.

სასრბო, ს. სარბილი, нопрнще, рнстапнще, იერემ. 8—7, 9.

სასრევი, ს. საღესავი ქვა; ცულის საღესავსა კქვიან: **სარადი**; სამართებელთა, შაშართა და მისთახათა **სოლაზნა**; საღესავი დახათა ქასური ან შაქური, რკინის ან ბასრის სასრევსა მასათი; პირის გამო-საწყოში უკეთეს გაღესვისათვის **ლანგი**; ოქროს გამოსადელი სასრევი **კიდონტი**, მრგვალი საღესავი ჩარხით საბრუნავი; აფაური; точно, брусокъ для точнн.

სასრევი, ზედ. საგლები, სასროლი, метательный, -შუბი; метательное копье.

სასროლი, ზედ. საგლები, სასრევი, метательный, -ბაღი, снтъ, которую закидываютъ рыболоны.

სასტერი, ზედ. გასასტერებელი, удивнтельный, გურამ.

სასტიკი, ს. საღამური, სვირი, шриръль, шри-стокъ; იერემ. 51—37; დან. 3—7.

სასტიკი (სომხ.), ზედ. მძაფრი, ფიცხელი, ძლიერი; მძაფრი, ხვესტი; сильный, жестокій, строгій, шриръный; -ქარი, порывнстый вѣтеръ, -კაცი, жестокій человекъ, -ომი, жестокая битва, რუსულ. 472; **სასტიკობა**, ს. ფიცხელობა, მძაფრობა, жестокость, шриръность, 1 ქართლ. 417; (ვკსასტიკობ, -კე), ზ. უ. ვკმძაფრობ, სასტიკად ვიქცევი, шрирънствовать, **სასტიკება** (ვასასტიკებ, -კე), ზ. მ. განვაძვირებ ოსტერენათ.

სასტუმრო, ს. სტუმართ დასახვედრი სახლი, гостнн-ная, შროვ. 32; ზედ. სტუმართ შესახვედრი, къ го-стнмъ относящійся.

სასტური, ნ. სამსტოკორი.

სასული, ს. საფუენველი ხორხი, дыхательное горло, трахеиная артерн, რუსულ. 290; ზოგჯერ განხმულია, პირი, отнератце.

სასულიერო, ზედ. სამღვდელი; ან სულიადმი სა-კუნველი; духовный, душевный; къ душн отно-снщнй, ვისრ. 203; გუჯ. 33.

სასულიანო, ზედ. სულთაქი, 1 ქართლ. 308.

სასუმადი, ს. სასმელი, пнтле.

სასუმლობა, ს. შეილად აყვანა уснновленне; ან

უკეთუ ვინმე მოკვდეს და ცოლი მისი დაშუეს უშვი-ლოდ და იგი შეირთოს მოყვარემან მისმან და მ-მულიც მისი მოიგოს, ამასა კქვიან სასუმლობა; шринтне паслѣдствн посредствомъ вступленн въ бракъ съ бездѣтною вдовою, умершаго род-ственннка; საბ. ლ., (ვასასუმლებ, -ლებ), ზ. მ. შე-ვართვეენებ მოყვრეს ქერგეს, заставнть всту-пнтъ въ бракъ со вдовою умершаго родствен-ннка, (ვესასუმლები, -ლებ), ზ. თვ. შევირთავ მოყ-ვრის ქერგეს, женнтся на вдовѣ своего род-ственннка, საბ. ლ.

სასუნა, ს. მცენ. деревень, плодъ (шлодь), პ. ფ. ლ. **სასუნებელი**, ზედ. საყნოსელი, шрихательный, ზოგჯერ. სურნელი, სურნელეა, духи; -სპირტი, шри-хательный шриртъ.

სასუნთქველი, -ქავი, -ქი, ზედ. საფუენველი, ды-хательный, -ფარფანცო, дыхательное горло.

სასურველი, ზედ. საცრფილო, საწუკვარი, საყვარ-ელი, желательный; ძლიერი, любезный; -შეილი, любезный сынъ, ვეფხ. 471.

სასურვი, -ვო, ზედ. სასურველი, საწუკვარი, желан-ный, მარც. 2—4.

სასუფეველი, ს. განსახვენებელი ან საშეებელი ადგილი ზეცში, სადც სულნი წმინდათა განხვე-ნებან, царство небесное, рай, მატ. 3—2; 5—3, 4; ლუკ. 22—18, 19.

სასუფრაჯო, ზედ. სუფრაჯისადმი საქუნველი, та-фельдекерскнй.

სასუქი, ს. უსხი, ჭმეული საკლავი; откормленное животное на убой; -შიწისა, навозъ, удобренне; განზოგება მიწისა სასუქით, удобрнть землю.

სასუქცო, ზედ. სუქცისადმი საქუნავი; ნახე სუქცი; ან შესაფერი, соотвѣтственный; საკითხ. 26 იანვრ. მცირე მწუხრზედ, დღება ხმა ზ, 2 კლამზ, მცირე მწუხრზედ დასაღებელი, და 27 ივნისსა გალობა 9; წუობ. 541.

სასუიდელო, ს. ფასი ან მისაგებელი, жзда, награда, возмездне, плата за трудъ, вознагражденне. მატ. 5—12; 26—6; სამ. მოს. 37; 1 კორ. 6—20, სასუიდელის მიღება, получить награду, სასუიდელის მიცება, ноздать, вознаграднтъ, დაგა სახლში სასუიდელოთა თვისითა, საქმ. 28—30; и осталса жнтъ въ домѣ на своемъ пдннненн; მრავალ-სასუიდელო, драгоцѣнный.

სასუიდელო, სასუიდი, ზედ. ან ს. მოსაფარველი, რაც რამ საჭირო არს სუიდეად, покупной; покупка; აღბ. 55; სამ. მოსეს. 10.

სასუიდელიანი, ზედ. ფასიანი, ძენიანი, მრავალ სას-უიდელიანი, многоцѣнный, 1 ქართლ. 309.

სასმევე, სასმეური, ზედ. რძისათვის სახმარი, мо-лочный, თხიერი სასმეური, мѣхъ молочный, ნ. სასმევე.

სასძლო, ს. ქალი გასათხოვარი, დასანიშნავი; საქორა-წილო შემკული სახლი, სამეფო პალაცო; нешт-ста; чертогъ; ზედ. საქორწილო, брачный, ცხოვრ. 2—3; შავთ. 99; ციმ. 99; ან სახლი სასძლოსი, помѣщенне для нештѣста, მარც. 3, 6; სასძლო ქასავი, возможность дѣннцы, ანც. 20. -ქალი, дочь нештѣста, -სახლი, брачный чертогъ.

სასწავლებელი, ზედ. ან ს. სწავლისათვის სახ-

მარი; უკოლა, სსლი საღაც საწავლიან წერაკით-
ხვას; учебный; училище, школа, სასწავლებლად,
ფ. შ. შაგირად, სწავლისთვის, вь учение, ვეფს.
316.

სასწავლო, ზედ. სწავლისთვის დანიშნული; სწა-
ვლობითი, научный, образовательный; науч-
тельный; ს. სწავლა, მეცნიერება, наука, რუსუდ.
397, 647; სიზრ. 29; სასწავლონი მრავალი და სი-
ცოცხლე მოკლე, научных предметов много,
а жизнь коротка; ქილ. 2, ავლითი სასწავლოა,
легко выучивается, 1 ქართლ. 343; სასწავლოდ
მისცა, отдавъ вь учение, ანდრ. 1.

სასწაული, ს. საკვირველება, საქმე ზესთა ბუნებისა,
მიუწომელი კაცთაგან; მაგ. 21—16; იოან. 2—11;
საქმ. 4—16, 22; ფსალ. 64—8; ნიში, ნიშანი რი-
სამე, ნიშნება; დაბად. 1—14; მაგ. 26—48; ლუკ. 2—
12; ყუდო, ყუდსა; знаменіе; **სასწაულით**
მომქმედი საცი, образъ чудотворный, **სას-
წაულიანი**, ზედ. სასწაულის მოქმედი, чудотвор-
ный, **სასწაულება**, ს. სასწაულთ მოქმელება,
чудодѣйствіе, чудотвореніе, ციმოთ. 144; (ვი-
სასწაულები, -ლე). ფ. ვ. ознаменоваться, 2 მა-
კაბ. 2—1; праядповаться.

სასწორი, ს. სიმძიმეთ სავნობი იარაღი, ლევიც.
19—35; ამოს. 8—5; რიცხვი. 7—13; იერემ.
52—20; გამოსლ. 30—23; წონა 4 დრახმის
ოღენი, სპ. ლ. 4 მეფეთ. 4—23; ნიშანი ზოღა-
ქოსი, რომელიც მიითვლის მესხა სეკედებერში;
вѣсъ; вѣсъ вь 4 драхмы; святярскій знакъ
зодіака; სასწორის ბაჟი, вѣсовое, სასწორის თვალი
ან ჰინაჟი, вѣсовая чашка, ლუკ. 19—18, 19.

სასწრაფო, ზედ. საშური, საქარო; ან საქირო,
აუცილებელი; ჩანთა მასრების; скорый, поспѣ-
шный; пужный, необходимый; патронажа; ვეფს.
147; ფოდ. ფ. საქაროდ, поспѣшно, ანც. 3—11.

სასწარცი, ზედ. დასასლევითი სასროლი, метатель-
ный.

სასსლომელი, **სასსლომი**, ს. საჯდომი რამ, от-
данище, უარამ. 134, 186; 1 ქართლ. 291; მოს.
სამ. 21.

სასსენე, ნ. სასსენე.

სასსენისო, ზედ. სსვისადმი საკუთნველი, чужой.

სასსლევი, ს. სადონი მოჟ.

სასსლევი, მაგად. მამული, ნ. ვენახი, виноград-
ный, სიგ. ჩოლოაჟ. 41, № 25, სასსლევი საკუთ-
რად ნიშნავს ბაღში სასმარსა დანასა, попольники,
садовый пожъ.

სასსლევი, ნახე სარეგავი.

სასსლევი, **სასსლევი**, ზედ. დასასლევი, скольз-
кій, სპ. ლ.

სასსმელი, ზედ. ჩასაცმელი, одѣваемый, ფეხთ სას-
მელი სამოსელი, обувь, გამოსლ. 28—4.

სასსნე, ნ. სასსენე.

სასსნილო, ზედ. სასსნილო, скоромный.

სასსლოასციკო, ზედ. სსლოციკოსთადმი საკუთნ-
ველი, схоластическій.

სასსრცი, ზედ. დასასლევი, скользкій, სპ. ლ.

სასსურებელი, ს. უსუპის ბაღანის კონა იაჟმის
საკურებელი, крошля, брызгалка, ზედ. საკუ-
რებელი, შესასხმელი, крошительный.

სასჯელი, **საშჯელი**, ს. სამართალი, ბჭობა; კა-
ციკი, დასჯა ბოროტთა და ურჩთა, წვალება; ფსალ.
1—5; 71—1; იგავი. 23—29; ისაი. 19—22;
3—14; ვისრ. 169; 11—3, მაგ. 12—40; იოან.
5—29; იაკობ. 2—13; ვეფს. 844; 859; შრომა,
ღვაწლი; სამ. ვანც. 204; დავრ. 41; судъ; нака-
заніе по суду, казнь, мука; мученіе; трудъ;
უფალო, სასჯელი შენი მიეც მეფესა და სიმართლე
შენი მესა მეფისსა, Боже! дай царю судъ твой
и правду твою емыу царену; ფსალ. 71—1;
სასჯელის მივლინება, казнить, საუკუნო სასჯელი,
вѣчная мука; ებრ. 6—2; სასჯელი სიმართლითა,
судъ справедливый; სამ. მოს. 7.

სასჯლო, ზედ. ან ს. დასასჯელი, ან მსჯავრი, су-
дебный; судъ; გუჯ. 30.

სასჯული, ზედ. საქმე, სასჯელის დქხო, შესავ. გ.
მ. სამართლ.

სასჯული, ზედ. სჯულისადმი ან სამართლისადმი
საკუთნველი; სამართლის წიგნი, სასჯელის; სასჯელ-
ნიშ; ჭაქარ. 1—6.

საცა (ბერძნ.) ძველებური საწვაო, რომელიც შთა-
იგვედა ვიდრე 150 ქათმის კვერცხსა ან 1 1/2 მოლა.
ანგია, 2—12; сѣга, жѣра, вмѣщающая вь себѣ
150 куринныхъ яицъ.

საცადი, **საცდი**, **საცლობი**, ს. მუცელა, მომს-
ვრელი სენი, холера, 1 ქართლ. 176.

საცალო, ზედ. საყარული, сторожевой, დარეგ.
2—102.

საცამაზღუსო, ზედ. ჯივითოს, назначенное
для приноса.

საცანა (არაბ.), ს. ეშმაკი, сатана, дѣволъ, ვეფს. 2.

საცანი, ს. დასაცანებელი რამ, встаночный, თმის
საცანი ან სევა რამ, სამკაული, სამ. ვანც. 153;
უბორე ხოლეს და დრუგია უკრამენი.

საცანჯავი, **-ჯველი**, ს. დასჯა, წვალება; ან და-
სასჯელი ადგილი შემცოდეთ; казнь; мука, му-
ченіе; мѣсто казни, ლუკ. 16—23, 28; ზედ.
სასჯელი, мучительный, გორგ. 194; სიზრ. 29;

საცანჯვეთად, ფ. საწვალეზად, на мученіе.

საცარებელი, ზედ. საფლინებელი, დასაცარებელი,
требующій посылки или возки, სელით საცარებელი,
нуждающійся вь руководствѣ.

საცარული, ზედ. ან ს. ცარულისადმი, შესაფერი;
ღებულობა სასარგებლოდ ცარულისა, градонач-
альничій; податъ вь пользу градоначальника;
დასც. 30.

საცაცებელი, ზედ. ასაკლები, подлежащій къ рас-
хпщенію, ისაი. 5—5.

საცაცური, ს. მცენ. სარჯა.

საცამრე, ზედ. საეკლესიო, храмовой.

საცაცო, ზედ. სამეფოს ცაცისადმი შესაფერი,
престольный, რუსუდ. 67; ქალაქი, престольный
городъ, столица.

საცები, ს. საჩრდილობელი, тѣнь, сѣнь.

საცევარი, ს. სასჯალი, кнпжалъ, 2 ქართლ. 371.

საცენი, ზედ. გასაცენი, набивной; папижка.

საცერფული, მაგ. ბარისა, ს. მქსთო у заступы,
гдѣ ставить ногу; სპ. ლ.

საცესი, ზედ. ან ს. სამცერევი; დიდი საქურთული
ქელთა; для хомы; долото, долбя.

საცვიროთავი, -თველი, ს. ცვიროთ; დასაცვიროთავი; पोша; мяучный; გომოსლ. 25—28; 1 ქართლ. 175: -ვად, для павьючений.

საცი, ს. საღვთი, обручь; кольцо; ქილ. 626; მელექსეთა უსმარათ წამწამდ, респщица, ვეფხ. 266.

საცილო, ზედ. пагубный.

საცივე, **საციო**, ს. ადგილი წულის პირზედ, სადაც ცივი მიადგება, пристап, гдѣ останавливаются плоты; 2 ქართლ. 335, 482, საცივის პირი, ს. ცივზედ ასაღები ღებულობა, пошлаина съ плотовъ, დასტ. 94.

საცივის პირო, ს. плата завѣдующаго бурдюками.

საცილოვე, ზედ. холщевой.

საცირალი, ზედ. сагლოველი, плачевный, ღარეჯ. 136; სიბრ. 153; ქილ. 207.

საცირელი, -ცირი, ზედ. იგივე საცირალი, оплакиваемый, плачевный, ვეფხ. 197, 1453.

საცირი, ს. ძველებური ოქროს ფული წონით ორი ღირაქმისა ან 4 დრაჰმის ოდენი და ფასით 20 ვეფხლ. დრაჰმისა, статиръ, древняя золотая монета въ 4 драхмы, цѣною въ 20 сереб. драхмъ. მაც. 17 — 27; ლევიტ. 27 — 6; მოსეს სამართ. 33; двдрахма.

საცირი (ლათინი), ს. საეცხვი თხზულება ლექსად ან პროზად, сатира.

საციზარი, საღვთო ოფიარში, вставка въ доски.

საკვბიღე, ს. მჭარის ჩასხმელი ცივი, бурдюкъ для молодого вина.

საკვბობი, ს. დასაკვბობი სიტყვა, აღერსი, ласки, რუსულ. 400.

საკვუნარი, ზედ. лакомый, сладкий, დასაკვბობი; ს. მცენ, луговой рута, лупута.

საკვუნრა, ს. გარდამული მუწუკი გარდამები, ელქუნი, золотуха, лишай; მცენარე, луговая рута, сузник, лупута.

საცენი, ს. საცენი ადგილი, большое мѣсто, ушнѣ, ქილ. 606.

საკვებელი, ს. საზებელი. ручная баба, трамбовка.

საკვივარი, ზედ. ან ს. საწუნარი, სანხური, ვეფხ. 1302, 1450; სენი, ავადობა ცივილით, жалкий, жалостный; боль; ზედ. ადგილი, большое мѣсто; ღარეჯ. 138; საცივირანი, ზედ. მაგალ. სიტყვა, ვისრ. 127, გულის მომწვევლებელი სიტყვა, мзвительное слово.

საცილი, ს. საცალი; **საცილობა**, ს. მუცელა ან ეამი მუცლის ცივილის სენისა, холерное время.

საციმრე, ზედ. мѣшочный.

საცრაბაზო, ზედ. назначенный для болтовни.

საცრაპეზო, ზედ. заსაдило, обѣденный, -პლატი, столонალ.

საცრაპესი, -პეცი, **საცრაპი**, (პარას), ს. ერისთავი, თემის განმგებელი, сатрапъ, военода, დაწ. 3—94: 6—4.

საცრე, ს. მცენ. берескледъ, ერის. ლ.

საცრელო, ზედ. ცრედისადმი საკუთხველი, голубиный, ს. ცრედის ბუნაკი, голубятня, ქილ. 321.

საცირო, ზედ. გულითადი, сердечный, искренний, მოსეს. სამ. 3; ახალს დაბეჭდილს დაბადებაში (2 სჯულ-ლი 13—6), ჰსწურია: სწორ იყოს თავისა შენისა და სს. ამითი ჰსწანს სხვაობა ძველის დაბადებისა დაბეჭდილისაგან.

საცირიალო, ზედ. ცურვად სახილველი, სანდო-მიანი, სასურველი, милый, любезный, привлекательный; ან სააშკო, предметъ обожания, რუსულ. 443; მარტ. 1—10; ქილ. 245.

საცირეო, ს. სააშკო, предметъ обожания, ერისთ. 7; ვეფხ. 8; განმ. თ.

საცირუვალი, ზედ. ან ს. საცირიალო; სანდომიანი, милый, достойный обожания, ვეფხ. 646, 1548; ქილ. 685; უოველს საცირუვალსა შენა ჰსწობისან, ქილ. 378; ты преноеходишь красотю всѣхъ красавицъ.

საცირუო, **საცირუვალი**, ზედ. ცურვისადმი საკუთხველი; ცურვა; относящийся красотѣ, красивый; ქართლ. 300.

საცუსალო, ზედ. ცუსალოდმი საკუთხველი, арестантскій; ს. тюрма.

საციფური, **საციფურეა**, ს. ენეცნობა, განახლება ცამრისა წლითი წლად აღსასრულდ ბელი, обновление освищение храма, 1 ქართლ. 32; მოსეს სამართ. 15; რიცხვი. 7—10; დაბეჭდილი დაბადების მუსლი, სადაც იპოვება საციფური არ ეთანხმება მოსეს სამართალსა, რომელიც არის გადმოწერილი ძველის დაბადებისაგან; პირველში დაბეჭდილია: და ეცყოლინ ერსა მას და ჰქრეას: თუ ვინმე (ვისმე) კაცთა თქვენთაგანსა სასწლი ახალი აღმუენოს და საციფური არა იყოს მას შინა, განვედინ ჩვენგან და მიიქეცინ მუნ სახიდ თვის, მერეოში ჰსწურია: ეცყოლე ერსა მას და არქე; ემენოს თუ ვისმე კაცსა სასწლი ახალი და საციფური არა იყოს მას შინა, განვედინ ბრძოლისაგან და მიიქეცინ სახედ თვისად. ცეცსვი მერორისა ე. ი. მოსეს სამართლისა უნათლესა ვიდრე დაბეჭდილის დაბადებისა, 2 სჯული. 20—5.

საცუქსარი, ზედ. დასაცუქსავი, სასავედერო, ან თვით სავედური, къ выговору относящийся; выговоръ, пагопши, пагопка; ქილ. 265, 460.

საცუნელი, ზედ. საზიზარო, საძაგელი, უწმინდური, гнусный, отвратительный, мерзостный; შავთ. 5, 83; ს. мерзость; აღბ. 20; 1 ქართლ. 335; საცუნელი მწუნარება, отвратительная печаль, გუჯ. 23.

საციფობი, ს. топливо.

საციფო, ზედ. кожаный.

საციფეო, ზედ. ცუვისადმი საკუთხველი, лѣспой.

საციფეო, ზედ. ცუვისადმი საკუთხველი, илѣвничий, საციფეოდ შენი გული ღუჭირავს იძუ ილქილქ твоѣ сердце, ვისრ. 56.

საციფეო, მაგალ. სარჯი, ს. налогъ для покушны рабовъ шаху, დასტ.

საციფეობო, ზედ. ცუვესადმი საკუთხველი, илѣвничий, -ბორკილი, узы илѣвника, кандалы.

საციფეველი, ს. ჯანდრის ხე ან საზებელი, налекъ, трамбовка.

საციფორცი, -ციფეველი, ზედ. სასროლი, განასროლი, метательный, ვეფხ. 698; 1 ქართლ. 75.

სატყუვარი, ზედ. მოსატყუებელი, სატოური, ცუე-
ვილი, ложный; обманчивый; ложь, обман;
ქილ. 5, 474, 483; სატყუვრად გულისა, ძღა
обмана сердца.

საუარე, ზედ. უარის სათქმელი, კბ
отказу относительный, ვეფხ. 795; ქილ. 499.

საუბარი, ს. ლაპარაკი, უბნობა, რჩეხ, бесѣда,
разговоръ, ვეფხ. 20, 34, 307, 656; ვისრ. 35; საუ-
ბრად, ძღა бесѣды.

საუბე, ზედ. უბისადმი საკუთნველი, პაუუშიყ, -სა-
თი, карманше часы.

საუბედური, ზედ. არ საბედნიერო, несчастный,
-როდ, ზ.ზ. კბ. несчастію.

საუბნარი, ნ. საუბარი.

საუბნობა, ს. ლაპარაკი, უბნობა, разговоръ, бе-
сѣда, (ვესაუბნობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვლაპარა-
კობ, ვუბნობ, გოვორიხ, бесѣдовать; ციმ. 150;
(შესაუბრები, -რე), ზ. თვ. მელაპარაკები, თვ
говоришь со мною, თვ бесѣдуешь со мною; ანტ.
6—13, 28.

საუდაბნო, ზედ. ან ს. უდაბნოსადმი საკუთნვეი ან
თვით უდაბნო, მონასტერი; კბ. пустынь отноел-
нительно; пустыня, монастырь; დავრ. 43.

საუდიერო, ს. აზნაური გლეხების გარდასახადი, რო-
მელსაც აძლევდენ აზნაურნი თავადი შვილსა, რომ-
ლისაც მამული ეჭირათ, подать крестьянъ, принад-
лежащихъ дворянину князю, Вал. Кавк. Геогр.
Общ. № VII, стр. 47, подать натурою хлѣ-
бомъ отъ 6 батм. (18 фунт.), ишена 15 батм.
120 тунгъ вина, см. Кавк. Календ. за 1859 г.

საუდიარო, ზედ. უნამუსო, безчестный, ქილ.
113.

საუფე, ს. დილაზედ. გამოღვიძების შემდგომ პუ-
რის ქება, закуска.

საუკადრისო, ზედ. ან ს. არ საკადრელი; საური,
გარდასახადი უპატიობისა, неприличный, непри-
стойный; взысканіе за безчестіе; ქილ. 342; სმ.
ვასტ. 90.

საუკეთესო, ზედ. ფრიად კარგი, რჩეული, საუცხო-
ვო, наилучший, отъичный, прекрасный, 1 ქართ.
268.

საუკაცროვო, ს. საუპაცო, взысканіе за безче-
стіе, მოურავ. სივ. 5.

საუკუნე, ს. დაუსრულებელი, განუზომელი ეამი; ან
ასი წელიწადი; вѣкъ, вѣчность; вѣкъ, столѣтіе;
ისი. 13—20; საუკუნე ესე, это столѣтіе; этогъ
мірѣ; საუკუნესა ეამსა, на вѣчныя времена.

საუკუნო, ზედ. მარადისო, სწილადგო, вѣчный,
მროვ. 46, -ცხოვრება, вѣчная жизнь; საუკუნო
ცანჯვა, вѣчная мука; -განკითხვა, послѣдній
судъ; ვისრ. 12; საუკუნოდ, ზ.ზ. вѣчно.

საუკუნობა, -ნობება, ს. მარადისობა, вѣчность,
კავშ. 108; (ვსაუკუნობ, -ნობე), ზ. უ. быть вѣч-
нымъ, 1 ქართლ. 309, **საუკუნობითი**, ზედ. სა-
მარადისო, вѣчный, კავშ. 108. [ნასექ.

საულუფე, ს. ულუფისადმი საკუთნველი, ულუფა,
საუმცროსო, ს. უმცროსობის შესწვედრი წილი
გაურაში სამართლით, часть доля меньшаго брата
въ имѣніи послѣ отца; სმ. ვასტ. 108; ალექ.
173; ნ. საუფროსო.

საუნადო, новинность, замѣняющая личныя по-
лешныя работы.

საუნადირე, ზედ. სწდელნიყ.

საუნჯე, ს. უნჯი, სიმძიდრე; საცავი უნჯისა სიმ-
ძიდრისა, სლარო; საცავი პურისა, ბეღელი, ანბა-
რი; მაც. 2—11; 6—19, 20; ვეფხ. 896; ლუკ.
6—45; ანდრ. 117; 12—18; სენაკი, სამხოლოვო
სახლი, მაც. 6—6; сокровище, кладъ, богатство;
сокровищница, казнохранилище; житница, ам-
баръ, хлѣбный магазинъ, кабинетъ, комната;
საუნჯეხი სამხრეთისანი, южные штры, იობ. 9—9;
ნუ იუნჯებთ თქვენ საუნჯეთა ქვეყანას ზედა; не
собирайте себѣ сокровищъ на землѣ, მაც.
6—19; სოლო შენ რაჟამს ილოცვიდე შევედ საუნ-
ჯესა შენსა, თვ ჯე когда молишься, войди въ
комнату свою, მაც. 6—6; და შეჰკრიბოს იფელი
საუნჯესა თვისსა, и соберетъ ишеницу свою въ
житницу, მაც. 3—12; 13—32; წიგნთა, მიხაი-
თეა, ციმ. 102.

საუპაცო, ს. საუკადრისო, გარდასახადი უპატიობი-
სათვის, взысканіе за безчестіе, სმ. ვას. 110,
გუჯ. 9, 33; ანუ თვით უპატიოება, безчестіе,
ვინ მძითა უპატიობა ჰკადროს, кто братьямъ на-
печестъ безчестіе, გუჯ. 20.

საურავი, ს. საზრუნვეი საგანი, სანაღლეო; საკარ-
გავი, განსაგებელი, გასარგებელი; თან მდებობა;
предметъ заботы, попеченія; вѣдомство, управ-
леніе; должность, обязанность, ვეფხ. 333, 335,
726, 548; 1 ქართლ. 380; ვისრ. 103, 132; და-
რეჯ. 140; ხელის საურავი, должность, званіе
съ обязанностями, ვეფხ. 335; საურავი სულისა,
забота о душѣ; поминаніе усопшаго; აღბ. 82;
საურავი ჰქონდა, онъ имѣлъ заботу, ვისრ. 200;
სამეფო საურავი, заботы государственныя, госу-
дарственное управленіе.

საურავი, ს. გარდასახადი, საზღაური, ნ. საური, взы-
сканіе, пеня.

საურავი, ს. სამურველი ცხენისა, скребища.

საურავლი, ზედ. წყვილი კაცი, ищѣ шуятное,
საბ. ლ.

საურველი, -ვებელი, ზედ. საზრუნვეი, требую-
щій заботъ, попеченія; тревожный; გუჯ. 30;
ზოგჯე. გარდასახადი. пеня, взысканіе; აღბ. 17.

საური, ს. ხარკი; საურავი, გარდასახადი, სათხოვარი;
საური არ იყო საყოველ-წელიწადო დებულება,
როდესაც შევარდებოდა თვითთველს კომლსა ეთ-
ხოვებოდა თოთხმეტი შური; თორმეტი შური ან
ერთი მარჩილი მეფისა იყო, ერთი შური და ნახე-
ვარი მესაურისა, და ნახევარ შური სალოტუცისა და
შეფის მიღებისა; пошла; взысканіе; გასა-
მურგლო საური, пошла за раздѣлъ имѣній;
временная дележная подать, ასტ. 28, 29, 57,
97; საური ზოგანოსი, оброкъ съ крестьянина
безземельнаго; სათთრო საური, дань въ пользу
Персовъ или Турокъ.

საურმე, ს. მაცალ. გზა, проѣзжая дорога, ჩონბ.
133; ზედ. ურმისადმი საკუთნვეი, телѣжный.

საურჩო, ზედ. ან ს. ურჩობისადმი საკუთნველი; ურ-
ჩობა, относящійся къ управству; управство,
ქილ. 625.

საურწყო, -ვო, ს. რძე, ერბო, კვერცხი, და მისთანანი, საუველიერო, молочное, сыроечное, საბ. ლ. ბუნ. ლ.; -ქილა, горшок, გუჯ 28.

საუფლისწულო, ზედ. ან ს. უფლისწულისადმი საკუთნველი მამული, ქონება, удельное имение, удѣлъ, 2 ქართლ. 538.

საუფლო, ზედ. ღვთისადმი საკუთნველი, Господский, Господній; 1 ქართლ. 268; 270; 312; -**ღღესასწაული**, ასე იწოდება ქარაგმა, რომელიც ჭზის საუფლოთა ღღესთა ზედა, титло падъ словами божественными, какъ напр. Бѣгъ, Ёдь, этотъ знакъ изображается; 6. ქარაგმა; ან Господній праздниკъ.

საუფროსო, ს. უფროსისადმი შესახვედრი წილი გაყრაში, საუფროსო ასე იყო: ძმებს ან ნათესავებს რაც უნა ან მამული ჰქონდათ მეფის მიდგანი აღწერა ოცს კვამლზედ ერთს კვამლს უფროსი მამა გამოირჩევიდა და ერთს უარესს სხვა ძმები მისცემდნენ, ამას ერქო, საუფროსო; შუა თანა ძმას სამულო ოცს კვამლზედ იყო დანიშნული ერთი კვამლი; უმცროსს ძმას საუმცროსო ერგებოდა მამის სასახლე; ამას გარდა ძმები რომელნიც იყოფებოდნენ სასარგებლოდ მეფისა უნდა დაედოთ ოცს კვამლზედ ერთი კომლი, რომელსაც ამოარჩევიდა, ის უნდა მიეცათ, ამას ერქო გასაყრელო, სამ. მეფის. ვასტ. 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108; 1 ქართლ. 268; აღუქს. 161; ერისთ. 8; часть крестьянъ, отходящихъ во время раздѣла братьевъ, помѣщиковъ въ пользу старшаго брата, доля за старшинство.

საუცხოვო, ზედ. საუკეთესო, наилучшій, отъчужденный, изычанный, **საუცხოვობა**, ს. უკეთესობა, отъчужденность, изычность.

საუწვესო, ს. საუბაგო, უწესობის გარდასახდი, изысканіе за безчестіе, აღბ. 48.

საუწყებელი, **საუწყი**, **საუწყო**, ზედ. ან ს. სამცნებელი; საცნობელი, უწყება, მცნება; подлежащій сообщенію; предвѣдомленіе, сообщеніе; კავშ. 247; სარაზ. ზროს. 24; საუწყარს, слыдуетъ знатъ, კავშ. 43; **საუწყებლად**, ზვ. შესაცყოზლად, საცნობლად, для извѣдомленія, რიცხვი. 10—5.

საუხუცესო, ნ. საუფროსო; აღბ. 53; 1 ქართლ. 178.

საუჯაბო, ზედ. ან ს. დაქინებით სათხოვნელი; უჯაბობა მიდგაობა; настойчивый; настойчивость.

საუადარი (სპარს.), ს. სარადლი, воначальникъ, მოს. სამ. შესვ.

საუათერაკო, ზედ. საუბედური, несчастный, სამ. ვასტ. 92, 188, 193; სიბრ. 79.

საუანელი, ს. ცაცრილი ფქვილი ცომის გარემოსაყრელად, мука какъ приправа.

საუანვადლი, ს. რაფა, მადალი და ვიწრო თარო, полка, ქილ. 536.

საუაღავენო, ზედ. საგმირო, геройскій, დარეჯ. 113; -იარალი, богатырское оружіе; ყარამ. 322.

საუაღასო, ზედ. доскутый.

საუაფცი, ს. წერილი ცუცია თოვისა ან ზარბაზნისა, дробь, ქიპია. 262.

საუანჯრე, ზედ. окопный.

საუარავი, ს. დასაფარებელი, покрывало, ვისრ. 21, убѣжище.

საუარავი, ს. თემოს ნაჭერი, сѣкъ, კავკ. გაზ. 1852, № 43, ივრ. № 1. დამაგ. 60.

საუარალათო, ზედ. слабительное.

საუარდო, ზედ. შესაფერი, სამაგიერო, соразмѣрный, აღუქს. 42.

საუარდული, ს. სავაჭრო ან გასავაჭრებელი, продажный, торговый.

საუარდული, ს. სავაჭრო, ბაზარი, рынокъ.

საუარებელი, ს. საბურველი, ჩამოსაფარებელი, покрывало; заваивъ; ქილ. 307, ცომ. 62.

საუარეზო, ზედ. საღბილებელი; სასაქმებელი, мягчительный; слабительный.

საუარეშო, ს. ფარეშო საღამო ოთახი, лакѣская, დასტ. 91; რუსულ. 349.

საუარველი, ს. მოსაფარები, დასაფარები; მფარველობა, სარჩილობა, ან საგრილი, სარჩილობელი; покровъ; покрывало; сѣнь покровительство; защита; убѣжище; გამოლ. 26—13; ისაი. 4—5; ფსალ. 17—11; 16—8; 56—1; 60—4; 2 კორ. 3—13; საფარველი ყოვლად წმინდისა ღვთის-მშობლისა, Покровъ Прес. Богородицы, (ღღესასწაული); საფარველად, ზვ. для покрыванія; для защиты; **საუარველიანი**, ზედ. საფარველის მქონებელი, имѣющій защиту, ვისრ. 106.

საუართე, ნ. სიფართე.

საუარი, ს. სანგარი, ჰაცნეზი ან შესაფარებელი მჭერთაგან; დასამალავი ადგილი; окопъ, траншея; или мѣсто засады.

საუარი, ს. დასაფარებელი, покрывало, покровъ; ვისრ. 21; კარის საფარი ფიცარი, ставни дверныя.

საუარი, ს. შესაფარებელი ადგილი, მწეო დღი укрыванія, убѣжище; ან თხრილის სიმაგრე, траншея; 2 ქართლ. 463.

საუარნა, ს. მცენ. сассанарна, პ. ფ. ლ.; ბუნ. ლ.

საუარსაგო, ზედ. გამოსაყენებელი, სავარჯი, годный, порядочный, რუსულ. 290; ქილ. 487.

საუარცხავი, ს. ფარცხი, კაბლო-ღასცი, борода.

საუაზე, ს. სარჯი, წარსაგებელი; საყოფელი; ფული; изднненіе, издержки; плата за трудъ; მარტ. 2—136; მარტ. 10—23; 2 კორ. 4—7; გუჯ. 27; 1 ქართლ. 440. [1 ქართლ. 370.]

საუაზო, ზედ. ფასის მქონებელი, ძვირი, ძვირის, **საუეთქელი**, მრ. საუეთქელები, ს. ადგილი წარბოზოლოს და ყურთა შორის, виски.

საუეთქი, ს. თოფის ასაფეთქი, пистонъ.

საუეთქრო, ზედ. ან ს. ფეიქრისადმი შესაფერი; ან ადგილი სადაც ქსოვენ ფეიქარნი; ткацкій; ткацкая, ткальня.

საუენა, ს. ერთგვარი ყურძენი, ერის. ლ.

საუენელი, ს. საგებელი, постилка, რუსულ. 114.

საუენი, ს. ქვეშ გასაშლელი ხალიჩა, ქება, ფარდავი და სხვანი სახლის მოსართავად; коверъ для убранства комнатъ, რუსულ. 112; 1 ქართლ. 328; ქილ. 263.

საფერავი, ს. შავი ყურძენი ღვინის შესაღებავი, черныя винограда, для окрашиванія вина; დასტ. 119; ბუნ. ლ.

საფერავი, ზედ. საღებავად სახმარი; საღებავი; და-საფერავი ოქრო ან ვეცხლი; красильный; краска; позолота; ქიმიკ. 105, 177; -თოფისა, ნ. კოლ-ბოზი; ნ. საფერი.

საფერებელი, სათნო, პირმოთხოვითი, ластинный.
საფერი, -რობი, შავთ. 107, ზედ. შესაფერი, при-личный, пристойный, ქილ. 91.

საფერი, ზედ. შესავანი, შესამსგავსი; სახვეწარი, სავლერბელი; приличный, пристойный; сораз-мерный; просительный; რუსულ. 3, 385, 437; 584; თქვენდა საფერად, какъ прилично вамъ, რუ-სულ. 49; საფერი ურძენი, ე. ი. საფერავი ურძენი; რუსულ. 562; მის საფერად, взаимнѣ этого, სამ. ვახ. 256.

საფერისცვალებო, ზედ. ფერისცვალებისადმი შე-საფერი, ან ძვენი ფერის ცვალობის დღისა; пре-ображенскій; припошеиъ крестьянъ помѣщику въ день Преображеніи; დასტ. 103.

საფერულე, ს. пенельница.

საფერცხე, ს. ბაზთ საშხარ-დილივე?

საფეცხე, ზედ. ფეხისადმი საკუთნველი, ножной, ნ. საფეხური.

საფეხო, ნ. საიფეხო.

საფეხური, ს. ფეხი კიბისა, ступень.

საფთე, ნ. საფრთე, 2 ქართლ. 545.

საფთხე, **საფთხობი**, **საფთხული**, ს. სართხანელი, შესაშინებელი, пугало; ჩონგ. 133, 145; ბარუქ. 6—69.

საფილოსოფოსო, философскій, 2 ქართლ. 404.

საფირი, (არაბ.), მგალობელი მფრინველი, птичій папъвъ, შავთ. 44.

საფირონი, ნახე საფირონი ან საფირი.

საფისი, ს. მცენ. სეპაძი, танціа (раст.).

საფიქრებელი, **საფიქრო**, **საფიქრო**, ზედ. ან ს. დასალონებელი; საშიშარი; ფიქრი, ღონის ძიება; озабочивающій; опасный; дума, работа; ვისრ. ურამ. 351; -ადგილი, опасное мѣсто, 2 ქართლ. 496.

საფიჩხული, ს. ფიჩხის სულა მდინარეში ჩადგმული პირუქტეულით გოდრებითურთ, სახადიროდ ფიჩ-ხულთა; გარდასახდი ფიჩხულის ნადირობისათვის; кузовъ рыболовный; (езъ); сборъ за право рыбной ловли ичхული; დასტ. 165.

საფიცარი, ს. ფიცის წერილი; ვფხ. 413, 1147; შავთ. 7; ვისრ. 4, 32; გორგ. 125; რაიცა ვისრა მიანიდა ფიცად და ჰფიცავს შეუსილელად; ვითარ ღმერთი, სარწმუნოება, თავი თვისი, ხატი, ჯვარი და სხ.; 1 ქართლ. 393; клятвенное обѣщаніе; предметъ клятвы: Богъ, вѣра, евангеліе, крестъ, и т. д. **საფიცრად**, ზხ. დასაფიცებლად, для при-несенія клятвы; დასაწყევლად, на проклятіе; იერემ. 29—18.

საფიცო, ზედ. ან ს. დასაფიცებელი; ან საფიცარი წიგნი, клятвенный; клятвенное обѣщаніе; пред-метъ клятвы; присяжный листъ, ბაქრ. 291. ვისრ. 4; 32; დარეჯ. 94; საფიცად, ზხ. въ уко-ризну, იერემ. 44—12.

საფლავება (ვასაფლავებ, -ვე), ზ. მ. დაემარხავ მიც-ვლებულსა, похоронить, продать землѣ; (ვ-

საფლავე ვარ), ზ. ვ. დასაფლავებულ ან დამარხულ-ვარ, быть похоронену, შროვ. 173; მისაფლავებან ღელ-მამანი, у меня похоронены здѣсь отецъ и мать, ტომ. 119.

საფლავე, ს. ადგილი მკვდართ დასამარხავი, სამარე; ისაი. 22—16; მარკ. 5—2; 8—28; სახენი ამისნი არიან: **ცაგრუცი** მალად ნაგები; **სამარხო** საფლავე ღირსთა წმინდათა; **სამარცვილე** და **სა-წამებელი**, სახინოდ ნაგები სამარხო წმინდათა მოწამეთა; **ღარნაკი** და **ღუსეკუმა**, კუბო, რომელსა შინაცა გვამნი წმინდათანი მოუსილელად მდებარებენ; **აკელდამა**, მიწაში კამარა შეკრული დასაღმელი გვამთა კუბოებითა; **სასაფლაო** და **სამარავადკაცო**, ვრცელი მინდორი საფლავეთა; **მაფური**, სასაფლავეო ცალაფინითურთ; гробъ, могила.

საფლობი, ზედ. ღრმა ცალახი ფეხთ შთასავარდნელი და ძნელად სვალაი; გარნა ქვიშაის ეწოდება **შლამი**; ლელწმოვნისა **ღია**; და მწვანეილოვანთა ქვეშე მდგომსა წყალსა **ჭაობი**, **ჭანჭრობი**; ნოდოთ, тонкій. -ადგილი, тонкое мѣсто, გორგ. 173; **საფლობიანი**, ზედ. საფლობი, тонкій.

საფოველი, ს. ხაში, პურის ცომი, завиваска.

საფორიაქო, ზედ. ასაკლებელი, подлежащій рас-хищенію, ქილ. 310.

საფრთე, ს. კაპარქი, ნიჯგორი ისართა, колчась.

საფრთე წისქვილისა, мельничное крыло, რუ-სულ. ქარ. ლ; ნ. маховой.

საფრთე, ს. ეკლესიის გუმბათის ქვემოთ ნაშენი ერლო აღმატრად, небольшая терраса подъ кум-поломъ зданія.

საფრთხიღებელი, **საფრთხილო**, ზედ. მოსარი-ღებელი, предохранительный, გუჯ. 33, ქილ. 459.

საფრთხული, **საფრთხობი**, ნ. საფთხული.

საფრინავი, ზედ. ასაფრენი, полетный, საბ. ლ.

საფრხე, ს. საბრკობელი ფეხისა, камень прет-кновения, -გზისა, препятствіе дороги, იგავი. 22—5.

საფრხე, **საბრხე**, ს. ფეხთ გასაბამი მახე, რომ. 11—10; ловушка, ვუგაღებ საფრხესა, поставитъ ловушку, მაგ. 22—13; საფრხე ეშმაკისა დამე-მართა, и попалъ въ ловушку дьявола; გუჯ. 12.

საფრხეა (ვუსაფრხეა, -რე) ზ. მ. წინსლა ვჭკრავ; дать шинокъ, იერემ. 10—18.

საფსალმუნე, ზედ. ფსალმუნისადმი საკუთნველი; ან ქნარი სამღერელი ან საგალობელი; псалом-ный; псалтырь, пѣвница, დაბ. 3—7; ფსალ. 143—8; **საფსალმუნებლად**, ზხ. для хвале-нія, для прославленія, ზაქარ. 6—14; ანდრ. 122.

საფსმელი, ს. ფსლისათვის დანიშნული ტურჭელი; урыльникъ, ან კაცის ასო, дѣтородный уах, სამ. მოს. 36, დაბეჭდილს დაბადებაში ამის ადგილს ჰსწერია სირცხვილეული, დაბად. 23—13.

საფუვარი, ს. პურისცომი, ხაში, завиваска, ქილ. 232.

საფუცრე, ზედ. ან ს. ფუცკრისადმი საკუთნველი; ფუცკრის ბუდე; ичельный; ичельникъ, ყაქი.

საფუძარი, ზედ. ან ს. სოფლის სახლის ადგილი; ან ფუძე, усадебный; усадьба.

საფუძველი, ს. საძირკველი, ფუძე; დასაბამი, დასაწყისი; მიზეზი; სიმტკიცე, ბურჯი; основание, фундамент; основа, подпора; начальныи основаніи, першыя начала; крѣпость, твердость; ფსალ. 17—15; 81—5; 86—1; საფუძველის ჩაყრა, класть основание, დაღება საფუძველისა, положить основание, საფუძველის დამღებელი, основатель, საფუძველიანი, ზედ. საფუძველის მქონებელი, ბინიანი; фундаментальный; основательный.

საფუძველი, საფუძველი, ს. წისქვილში მიცანილი სრობალი დასაფუძველად, перемолъ, зерно, назначенное для молоты, ზოგჯ. жерновъ, სიბრ. 156; სომხ. სამ 394, მსაჯ. 9—53; იერემ. 25—10.

საფუძველი, ზედ. საწისქვილე, мельничныи.

საფუძველია, ს. მცენ. сѣнокорка, ერის. ლ.

საფუძველი, ს. სამშენებელი.

საფუძველი, მარცვლი, разсыпчатый.

საფუძველი, ს. ასკამი, ქუსტარი, скребокъ, -ცუვისა, ножъ для очищенія кожи.

საფუძველი, მკვლ. ქულისა, სიბრ. 107?

საქაბაბე, სომხ. 52, რქვ გოვონი кабанъ.

საქადაგებლო, ზედ. ქადაგებისადმი საკუთნველი, относящійся къ проповѣди, სომხ. სამ. 266.

საქადაგო, ს. ამბონი, საიდამაც ითქმის ქადაგება, кафедра для проповѣди.

საქადი, ს. დასაკვეთი, хвастовство.

საქადელი, ზედ. საქადი, საკვეთი, хвастовство, ვეფხ. 884; ამ ადგილს შეცთომით ჰსწერია საქადელი საწადელი უნდა.

საქადულოზა, ს. საქადულოზა, предметъ гордости, მარც. 2—103.

საქამი, ს. ქათმების შესანახავი ადგილი, курятникъ.

საქალამნი, ზედ. ქალამნისადმი საკუთნველი, лайтвый.

საქალაქო, ზედ. საკუთნველი ქალაქისადმი, городской, -რიგი, гражданскій законъ, სამ. სომხ. შესაჯ. 2.

საქალო, ზედ. ქალისადმი საკუთნველი, дѣвичій; женскій; სამ. ვახტ. 2, 24; სიბრ. 115.

საქალწულო, ზედ. დევი.

საქანელი, ს. ხეზე ჩამოშებული თოკი ყრმათა საქანებლად, нагель.

საქანელი წილისა, ს. подокачальня; насосъ; საქამოს საქანელი, маятникъ у часовъ; წილის საქანელი, подолей, знакъ зодіака.

საქანჩავი, საქაჯავი, საქაჯელი, ს. ქანჩავი, სრავნილი მოსაჭირებელი, тиски.

საქარავნო, ზედ. ქარავნისადმი საკუთნველი, принадлежащій къ каравану, -ფუნდუკი, ვისრ. 114, постоляныи дворъ.

საქარი, ზედ. ქარისადმი საკუთნველი, вѣтрennyи, -იალიანი, парусъ.

საქარეველი, ზედ. მოსაქარეველი, სვედის გადასურელი, разсѣивающій тоску, საქარეველად სვედისა, для разсѣиванія грусти, რუსულ. 956.

საქარქაშო, ზედ. პოპოვი.

საქარხანო, ზედ. ქარხანისადმი საკუთნველი, заводскій.

საქაჯავი, საქაჯელი, ნ. საქანჩავი.

საქაგო, ზედ. საეშავო, дьявольскій, ქილ. 95.

საქებარი, საქები, საქებელი, ზედ. ღირსი ქებისა, похвальныи, достомапыи; 2 ქართლ. 545; ვეფხ. 5, 368, საქებრა, ვახ. въ похвалу.

საქედო, ზედ. ძეგლი.

საქედური, ს. ჯაჭვის ბაღე კისრის მცველი, ვეფხ. 1361; сѣтка желѣзнаи, надѣваемая на шею.

საქეზო, ზედ. ქვეხისადმი საკუთნველი, старостинскій.

საქეიკო, ზედ. принадлежащій тѣлохранителю.

საქეიფო, ზედ. სამხიარული, увеселительныи.

საქენჯელი, ს. საწერტელი, жало, бодецъ.

საქვაბე, ქვაბის საკიდებელი ჯაჭვი, საკიდელი ნახე.

საქვეითო, ზედ. ფენით: სასიარული, иѣшеходныи, -სილი, иѣшеходныи мость, დობრჯ. 2—74.

საქველის მოქმედო, ზედ. добродѣтельныи.

საქველო, ზედ. доблестныи.

საქვემდებარე, ზედ. დამოკიდებული, ქვემდებარე, подлежащій.

საქვეფო, ზედ. ქვეხისადმი საკუთნველი; სამჯემო; საჯარო; საზოგადო, ზოგადი ერთის ადგილისა, გამსაჯარი, ვაქარ. 2—4; публичныи, народныи, общественныи, -განსაკებელი, общественное управленіе, ქილ. 643; -საქმე, общественное дѣло, სამ. სომხ. 197; საქვეფორდ, ვახ. публично, საქვეფორდ გახალა, ошъ обнаружилъ на весь мѣръ.

საქვეშავებო, ზედ. ქვეშავებისადმი საკუთნველი, постельныи, ან წალო ქვეშავებისა, мѣсто, куда складываютъ постель.

საქვისლო, ზედ. принадлежащій свинку.

საქურივო, ზედ. ან ს. ქერივისადმი საკუთნველი; დებულობა, იღეს ქერივი გლეხის დედაცი გათხოვდებოდა, იმის სურმოს უნდა დედაცის მებაჯონისათვის მიერთში ერთი სარი და ერთი მარჩილი; ვაკე შეიღებო ქერივის დედაცისა დარჩებოდნენ. უმაღ მეზაცონისა, ქალი შეიღებო კი არა, თავის უფალნი იყვნენ მეზაცონეს არშეძლო მოახლედ აუვანა, სამ. ვახტ. 203; вдовій; выводное, повинность, состоящая изъ одного быка и одного марцила (60 коп.), которую долженъ былъ уплатить помѣщнику крестьянской вдовы, на которой кто либо намѣренъ былъ жениться; დასჯ.

საქვიშე, ს. ქვიშის ჩასაურელი ჭურჭელი, иѣсошница.

საქირავებელი, ზედ. ქირით გასავეები ან დაჭერილი, наемныи, прокатныи.

საქირდავი, საქირდალი, საქირდველი, საქიქელი, ზედ. მასხარად ასაკები, სასაცილო; შავი. 82; достойныи поруганія, საქირდველობა; საქიქელობა, ს. გაიცხვა, ქრავა, უპაცოება, поношеніе.

საქლეში, ს. საფეკი ცუვათა, скребелъ, скребокъ.

საქლიბი, ზედ. გასაქლიბავი, ქლიბით გასაწმენდი, подлежащій къ смыванію напилькомъ.

საქმარი, ს. ხელი საქმე; საქციელი, ფოფაქცევა, საქმარი, დილო, работа; поштупокъ; გამოსლო. 35—21; 36—6; ვისრ. 116; რალა საქმარი, куда годится, ვისრ. 175.

საქმარობა (ვკვ), ვ. მ. ვკმოქმედებს, дѣйствовать.

საქმე, ს. მოქმედება, ზმნობა; გარდასავალი ვისიმე, საქციელი; დაბად. 2—14; 9—21; მატ. 16—27; საქმ. 19—25; რომელ. 2—6; კოლას. 3—9; სამუშაო, საკეთებელი, სელ — საქმარი; წერილით საბჭოაბი სამართალი; საქმროება; ვისთანმე მოსახსენებელი ან გასარიგებელი; ძხიპი; ძხლო, რაბოტა; тяжёлое дѣло, искъ; дѣлопроизводство; поступокъ; ძხლო, надобность, нужда; -მოციქულთა, ძხიპიე Аностолоი, საქმნი ჰეტრე დილისა, ძხიპიე Петра Великаго; მიჰყო სელი საქმესა, онъ принялся за работу, საღო საქმე, тяжёлое дѣло, საქმე საქმეფედ მოიყვანა, ძხლუ далъ ходъ, привелъ въ порядокъ; შენ რა საქმე გაქვს იმასთან, какое тебѣ до него дѣло.

საქმეება (ვა), ზ. მ. ვაშრომებ, საქმეს დავსლებ; ვჰმოქმედებ (თქმის სასაქმე ბელის წამლისათვის); უპრავიუტ, ვაძვალა რაბოტას, ნორუჩიტ ძხლო; слабитъ; ცანიდამ მასაქმეს, слабитъ меня, აღბ. 58; პირიდამ მასაქმეს, тошнитъ меня, (ვი). ვჰმოქმედებ, дѣйствовать, трудиться, работать, გუჟ. 38; რუსულ. 881; ქილ 183; დაც. 25; მასაქმეს, ვაძვალაშ მელი რაბოტას, ძხლო обдѣлываю; ქილ. 14; საქმეზინება (ვა), ზ. მ. დავასაქმებ, საქმეს დავსლებ, поручить кому дѣло.

საქმეიანი, ზედ. საქმის მქონებელი; თავიანი, თავს გამოძლეი, გამჭრიახი; საქმის მტოდნე, დანგლოვებული საქმესი; завятой; дѣятельный; ძხლიანი, ძხლიანი; ეკლეს. 9—1; -სიტყვა, ძხლიანი სლო, резонъ, სიზრ. 29; საქმეიანობა, ს. თავიანობა, გამჭრიახობა, ფხა, дѣятельность, ან ოსტატობა, искусство, ქილ. 141, 355.

საქმეითი მაგალ. სწავლა, ს. სწავლა რომელსიაც უფრო იხმარების სელოფენება და გამოცილილება, წინა აღმდეგი ამ სიტყვისა სეღვითი, იქნახე; практический и опытная науки, საქმეითი, ზედ. საქმეიანი, ძხლიანი, რუსულ. 967.

საქმეობა, ს. მოქმედება; შრომა, მუშაობა, მუშაობა; ვვანა მუცელში, ან პირიდამ ღებინება; ძხიპიე, ძხიპიე; რაბოტა, ვაძვალა, поность, рвота; პირიდამ საქმეობა; рвота, ქილ. 14, 218, 473, 553; საქმეობა, სზ. თავს გამოძლება საქმისა, ძხიპიე; სამ. ბერძნ. 128; (ვჰსაქმობ, -მე), ზ. მ. ვჰმოქმედებ; ვშრომობ, ვმუშაობ; ძხიპიე; ძხიპა, трудиться, работать; (ვესაქმები, -მე), ზ. თვ. ვჰშრომობ, трудиться, совершать дѣло, აღბ. 60; ვენს უოქმეობად ვესაქმენით, мы безъ насъ трудились для шаха, ქართლ. ცხოვ; სიგელი 9; (მესაქმება, -მა), ზ. თვ. საქმე მქონდა, იმეზ ძხლო, რაც ესაქმებოდა აღვასრულე, я сдѣлалъ все что онъ поручилъ мнѣ; სიზრ. 16; ავგრ. 23.

საქმრო, ს. ქმრად დანიშნული ვმწვილი, ვენიხ, -როდ, ზზ. დია ვამუჟესტვა, გორგ. 30.

საქმნარი (ჩხრ. 23, 22), ნოსტოქ, ძხიპიე.

საქმნელი, ს. საქმე, რაც უნდა ვინმე ვააკეთოს, ან რაც უნდა მოხდეს, ძხლო, подлежащее дѣйствию, ძხიპიე, что можетъ случиться, статья; ვვფ. 189, 418, სამ. ვაც. 40; ქილ. 66, 127, 577; მოსეს სამ. შესავალი; ეს საქმე შენგან არ საქმნელია, этого ты не можешь сдѣлать; ქილ. 306.

საქმნელად, ზზ. დია ძხიპიე, იეჰეკ. 14—7.

საქმონდრავე, ს. სორცთ საკეპავი, გინათვის მოსაკავეთი, сѣкيرا, სზ. ლ.

საქონე, ზედ. ქონისადმი საკუნველი; ან ქონის შესახსავი პარე, сальный; сальнить, куда кладутъ сало.

საქონებელი, ს. საქონელი, იმუშესტო, -საყდრისა, церковное имущество, აღბ. 179.

საქონელი, ს. მონაგარი ნივთი ან თეთრი, საფასე; ვავაჭრო; შინაური ვეცხვანგი; იმუშესტო, იმეპიე; тошаръ; рогатый скотъ, животноя; 797, 798; დან. 46—7; საქონლის მოშენება, скотоводство; საქონლიანი, ზედ. ვაკეთებული, მდილარი, зажиточный.

საქონი, ზედ. სელ და სელ საქონელი სახმარი ნივთი ან ფული, необходимые вещи, деньги, которые нужно имѣть при себѣ; ქილ. 99.

საქორე, ზედ. სოკლიანი.

საქორწილო, -წინო, ზედ. ქორწინებისადმი საკუნველი ან შესაფერი; ძღვენი ვმათა მეზაცონის ქორწილის დროს; брачный, свадебный, подвенечный; ილი ნოდაროქ კრესტიათ ნა ვადსუ სნოეი ნომეჩიკა; საქორწილოდ, ზზ. ნა ვადსუ, ვისრ. 12; ანგ. 2—55, -მზალება, приготавлиются къ свадьбѣ.

საქორწილებელი, ზედ. ან ს. საქორწილო; ვვავარის დაწერის მიზლი, свадебный, плата за вѣнчаніе; სამ. სომხ. 151.

საქორჩე, ს. ქერო, წინა ქორჩორი; ყუზ, хохоль, ბუნ. კ. 264.

საქრთამო, ს. ქრთამი, ვვიატკა, რუსულ. 78; აღბ. 85.

საქრთილი, ს. ადგილი სადც ქრთილი მოდის, мѣсто гдѣ родится ячмень, 2 სეჟული. 8—8.

საქრისტიანობა, ზედ. ან ს. ქრისტიანობისადმი შესახვედრი, ქრისტიანული; ქრისტიანობა, საზოგადოება ქრისტიანეთა, христiанскій; христiанство; 1 ქართლ. 142.

საქრმო, ზ. საქმრო.

საქსოველი, -ვარი, ზედ. მოსასოვი, ткальный.

საქსონის ჭურჭელი, ს. ფიანსი (ჭურჭელი), фиансъ, фиансовая посуда.

საქულბაბე, ს. ქვეშ რომ ღუქნები იყოს და ზევით სასლები, ვლავიე ვь котормъ, шь первомъ этажѣ лавки, а во второмъ жильѣ, покой, ვეფ. 609.

საქუმელი, ს. მობა, კუბო, носилки, портъ-шезы.

საქურივო, ზ. საქვრივო.

საქუდე, ზედ. шапошый.

საქურდალი, ზედ. ქურდობის შესაფერი, воровской; -ელად, ზზ. დია ვოროვცია.

საქუსალი ან **საქუსლი**, ზედ. საქსოველი; სატუსალი; ткальный; основа въ тканн.

საქუსლი, ს. ქუსლის ადგილი ფესვამელში, пята (у чулок).

საქუფოე, ს. შოსალეგელი, მახალავი, мѣшокъ, ლუკ. 22—36.

საქცეველი, ზედ. დასაბრუნებელი, უკან მისაცემი, сѣдующій къ возвращенію, შავთ. 97.

საქცეველი, ს. საქციელი, ნოსტოქ.

საქცევი, ზედ. ან ს. დასარღვევი, დასაქცევი შენობა;

იარალი დასაქცევად რისმე სახმარი; საკრიალე-
ბელი, საბრუნავი; ломкий, назначенный для
ломки; ломь, иптрUMENTE ტხმ ლომაють зда-
პიე; поворотъ; обрАЩЕНІЕ, дннженіе; საქცივი
სიტყვისა, ე. ი მომარჯვება, მოხერხება სიტყვისა;
გინა ცვალება ლექსთა; оборотъ რჩი; измѣненіе
словъ, т. е. склоненіе, спряженіе; საქცივი მუზი-
კისა, გალობისა, ე. ი. საბრუნე კილო, ხმის აშა-
ლება ან დადაბლება, топь, напѣвъ; საქცივი მი-
წისა, ე. ი. ერთი დღიური; ან ნახნავთ დასასრული;
одно дневное паханіе, или простраство земли
въ длину и ширину по 30 погопныхъ сажентъ,
900 кв. саж. границы пашини; დასტ. 46.

საქციელი, ს. უოფაქცევა, ქცეულეა, საქში კაცო-
ბრივის ქცივისა; წოდებობა, კეთილი ან ცუდი წნე;
постунокъ, поведеніе, нравственность; ვხაი-
ნობა, უჩივობა; пристойность; გორგ. 55;
ქილ. 119, კარგი საქციელი, хорошій постунокъ,
გორგ. 36; რა საქციელია, прилично ли? **საქციე-
ლიანი**, ზედ. კაი უოფაქცევისა, приличный.

საღალატო, ზედ. ან ს. ღალატისადმი საკუთნველი,
ან თვით ღალატი, отиосащійся къ пзмѣнѣ; იზ-
მენა; ვეფხ. 229; აღბ. 133; გორგ. 194; **საღა-
ლატოდ**, ზხ. და იზმენა, ე ქართ. 290, 426.

საღალო, -ლოვე, ზედ. იგვართ აღებული მიწა-
ღალის გარდაკვეთით, арелдоващія (земля).

საღამო, **საღამოს ჟამი**, ს. შუქური, ღლის დასა-
სრული, вечеръ, ვეფხ. 218; **საღამოთი**, საღამოს
ჟამს, ზხ. შუქურს, вечеромъ; **საღამ-საღამოთი**,
ზხ. по вечерамъ; **საღამური**, ზედ. вечерній,
საღამოება (ვესალამოები, -მოვე), казаться вече-
ромъ, შესალამოების, день кажется мнѣ ночью,
ვეფხ. 637.

საღარი, ს. შუბლ-თეთრი ცხენი, бѣлое пятно на
лбу у лошади, ჰაქრ. 283.

საღარიბო, ზედ. საზოგადორო, путевой, для путе-
шества, გორგ. 6; დავრ. 140.

საღალადო, ზედ. ღალატისი, вѣстникъ, провоз-
вѣститель; 1 ქართლ. 276.

საღაბავი ფლოური, 283 ჰაქრ. чистый флоринъ.

საღებავი, ზედ. და ს. შესაღებავი, შესაღებავად
ღანიშნული; შესაღებავი წამალი, ფერი, ფერადი;
красильный; краска.

საღერღელი, ზედ. სახუკვარი საქმელი, вкусная
пицца, აეშალა, у него появился аппетитъ; კაცია
67; взбеленниси, ივერია № 1, 29.

საღერძე, ს. საშუალო, ადგილი შრგვალში, диаметръ,
центр.

საღეჭავი, -ჭვი, ზედ. დასაღეჭავი, подлежащій
жеванію.

საღვაწი, ზედ. ღვაწლით საშოვნი, трудомъ при-
обрѣтасмый; 1 ქართლ. 244; რიცხვი. 4 — 16;
ანდრ. 35.

საღვაწო, ს. მოწამეობის ადგილი, подвижалце,
мѣсто мученичества, ან მოსაღვაწი, трудовой.

საღვინე, ს. წელა, ღვინის ჩასახმელი ჭურჭელი;
სხენი ამისნი არიან: **გოვზა**, **გოვზური**, **და-
სტა**, **ღერგი**, **ღოქი**, **კოპე**, **საწდე**, **სურა**,
ფარცაურა, **ფლასკი**, **ჩარქეა**, **ჩაფი**, **ჭი-
ჭილა**, და სხ. пинный сосудъ, ზედ. ღვინისადმი

საკუთნველი, винный; -ნეს მოხლეო, чяновникъ,
завѣдывающій виномъ, დასტ. 94.

საღვინო, -ნოთი, ს. ვენახი, виноградникъ;
გუჯ. 12.

საღვითო, **საღვითო**, ს. სამლო; საღვითო-
თაგანი, ზედ. სამღვდელოთაგანი, духовный; სამ.
ვახტ. 17.

საღი (ოსმ.) ზედ. მიულო, სელ - უხლელები; здоро-
вый; ძქლნი; свободный; -ქონება, свободное отъ
ареста имѣніе, აღუქს. 74.

საღილე, ს. კილო ღლისა, петля для пуговицы.

საღირი, ზედ. ფასის მქონებელი, ძქლნი, მოურავ.
133.

საღირსი, ზედ. ღირსი, достойный, იერემ. 4—11.

საღომე, ს. ნაშია გდს რაქვთ ღომი.

საღონე, ს. ბაღის მუქური, комель у невода.

საღონის-შიებელი, -ძიო, ზედ. ღონის სამიებელი,
ищущій средство, ქილ. 142.

საღორე, ს. იშელა, ფარეხი ღორთა, свинарня.

საღორებელი, ზედ. საცურნი, მოსაყუყუებელი,
лѣстный, обольстительный, -სიტყვანი, лѣст-
ный слова, ვისრ. 20, 38.

საღორე, ს. რუსულ. 93?

საღრცილი, ს. უნაგირის საწყვეცი, подруга у
седла, რუსულ. 475; 1 ქართლ. 277.

საღრცილი, ს. კაი, ცალი, кремь.

საღრძილე, ს. საბილე, челюсть.

საღსაღამათი, ზედ. ჯდოვნი.

საღსაღაჯი, ს. მცენ. 5. კვეცი.

საყა, **საყა-ჩიცი**, ს. მფრინ. щегленокъ, 6. 6.

საყა (არაბ.), ს. წულის მზიადვი, водовозъ, დასტ.
123.

საყაენო, ზედ. შაჰისა, шахскій.

საყათი (არაბ.), ს. საწყაო, რუსული ჩეფერიკი,
четверикъ (мѣра), ბახტ. ლ. დასტ. 124; 137.

საყაენო, ს. ისარი ერთ გვარი родъ стрѣлъ, 6.
ისარი, ქილ. 48.

საყანე, **საყანური**, ს. ყანაბირი, დათესილი ხნული,
пахатная земля, ნაშია.

საყანო, ზედ. ყანისადმი საკუთნველი, пахатный,
-მიწი, пахатная земля, ბერძნ. სამ. 23.

საყანური, ს. შლამის თეფზი; ბუნ. ლ; ან მისანა
ერის ლ. порода ящерицъ, 6. მისანა.

საყარაულო, ს. საღარაჯო, караульня.

საყასპო, ს. ზორცის საფაქრო ადგილი, ან სალახანა,
საკლავთ დასაბოტი ადგილი, мясной рядъ; ბიჟია.

საყაფიჩო, ზედ. ყაფიჩისადმი ან მეკარის საკუთ-
ნავი, привратничій.

საყბაური, აჭარულიად აპური.

საყბური, ს. მნიაკი, ფარული, ყელის ჩამოსა-
ვლები, ожерелье, 2 ქართლ. 57; აღუქ. 48.

საყდარი, ს. ცხენი, დალიჭვი; ფსალ. 9 — 4; 7;
10—4; დაბად. 41—41; საზოგადო ღაპარაკში;
ეკკლესია; престолъ; церковъ; მრ. საყდარი, ს.
პირველი დასი ანგელოზთა, престолы, чинъ Ап-
геловъ, 2 კორ. 5—10; ლუკ. 1—33; საყდრო-
ვანი, ზედ. საყდრისადმი შესახვედრი, церковный;
-მოსამართლე, церковный судья, სამ. სომხ. 187;
სამოციქულო ეკკლესია საყდროვანი Каоолицес-
кая Апостольская церковъ, სამ. სომხ. 42.

საყე, ს. ხაღე, ანა, ძეგლა, მატა, ისა. 30—17; 33—23.

საყეყარი, ს. ურმის თავზედ ან მარხილის ხელნებზედ წინ მოსაპამი მგორე უდელი, ორის ხარის შესაპამელად, вага, валяк у дѣшла.

საყელი, ს. კისრის გარეშო მოკერებული ნაჭერი ტანისამოსთა, воротникъ, **საყეენო**, ნ. საყაენო, 1 ქართლ. 426.

საყენი, ზედ. დასუფეხელი, დასადგომი; გამოსაშევი, დასუფეხელი წვერი, უღვაში; оставочный; отнускающий бороду, усы; საყენი გიშრისა, ე. ი. შავი უღვაშები ახლად ამოსული, ვეფხ. 192; черные усы вдовѣ показавшіеся.

საყვარელი, ზედ. ღირსი სიყვარულსა ან შეყვარებული, სატრფო, милый, любезный; возлюбленный; любовница, ვეფხ. 827; -შვილი, любезный сынъ, -შეგობარი, любезный другъ, უსაყვარელესი, прелюбезнѣйшій, **საყვარლად**, ზ.ს. ლიბეზიო, ვეფხ. 69; რუსუდ. 406. **საყვარლობა**, ს. სიყვარული, любезность; любовь, (ვსაყვარლობა, სრ. არა აქვს); ზ. ვ. სიყვარულით ვეცევი, ლიბეზნიყა; (ვსაყვარლები, -ლე), ზ. თვ. ვეცრფი, ვეცრლეები, ლიბეზნიყა, куры стропы, შესაყვარლები, ლიბეზნიყა, сурь мною.

საყვედრელი, ზედ. დასუყვედრი, საკიცხავი, საქირღალი; укоризненный, достойный укоризны, укоризна, ისაი 43—28; ქილ. 266.

საყვედურება, (ვე)ზ. მ. საყვედურს ვეცევი, უკორიყ, попрекать, (ვესაყვედურები, -რე). ზ. თვ. საყვედური მეტქმის, быть укорилему, შესაყვედურება, это мѣѣ въ упрекъ.

საყვედური, ზედ. ტუქსვა სამღურავი, выгоноръ, укоризна, попрекъ, ვისრ. 31, 166, 180.

საყვედურო, ნ. საყოფლათაო.

საყვედური, ზედ. ვეფლიერისადმი საკუთხელი, относящийся къ масляницѣ, ან ძღვენი უველიერისა თვის, подарокъ крестьянъ во время масляницы помѣщнику, დასტ. 161, გუგ. 28.

საყვედელი, **საყვირელი**, ს. სამართებული, бритва, ისაი. 7—20. [ერის. ლ.

საყვირითლი, ს. მსხალია ერთგვარი, сортъ грушъ, **საყვირითლო სენი**, ნ. **საყვირითლის სენი**.

საყვირელი, ს. სამართებული, бритва, ესაი. 7—40.

საყვირი, ს. ნესტვი, ბუკი, ნალარა, труба музыкальная, ვეფხ. 1186, დაბ. 3—7; ისაი. 7—20, მატ. 24—31; 1 კორ. 14—8; გამოცხ. 1—10.

საყილი, -დელი, ზედ. მოსაფარდავი, მოსაფარებული, საყილი, покупиной.

საყილური, ს. გარდასახილი, დებულეზა, ბეგარა, оброкъ, სამ. ვასტ. 217.

საყინული, ს. ყინულის სარღავი, ледный.

საყილაპავი, ს. ხორხი, ყარაფნტო, глотка.

საყმაწვილო, ზედ. ყმაწვილისადმი საკუთხავი, ребяческій, дѣтскій; რუსუდ. 434.

საყმო, ზედ. ყმებისადმი საკუთხელი; მამული ყმითა; крѣпостной; населенное имѣтье, საყმოდ, გვიბომებია ორი კომლი კაცი, жалуюемъ въ господское владѣние два дыма; 2 ქართლ. 340, 542; სამ. სომხ. 32; საყმოდ მისვლა, проситься въ крѣпостную зависимость къ кому.

საყმუნნი, ს. მახშულა, მცენ. несяя смерть.

საყნოსელი, ს. სასუნებელი, духи.

საყნოსი, ზედ. ან ს. სასუნებელი; მერალი სუნი; юхательный смрадъ, нонь; ისაი 34—2 იეყე, 6—13.

საყნოსელი, ს. ორგანო ფნოსისა, ცხვირი, органъ обонянія, носъ; რუსუდ. 361; ანდრ. 1.

საყოველითაო, ზედ. საზოგადო, всеобщій.

საყოველღელეო, ზედ. ყოველ ცის მარეს დღეს სახმარი, повседневной.

საყოვენელი, ზედ. საჯვანო, დასაგვიანებელი, мѣшкотный, медленный.

საყოლებეო, ზედ. ყოლებეისადმი საკუთხავი, აღექს. 13, ნ. ყოლებეო.

საყოლი, ს. ვინ უნდა ჰქვეანდეს თავისთან, მსლელი; შემკვიდრე; ბერძნ. სამ. 287; სნა, сопро-вождающіе; наследникъ; საყოლი რაცა ჰქვავს, со всѣми сопровождающими, ქილ. 168.

საყორულო, ზედ. ყორულად გასაცეპი, абонементный.

საყოფაქცეო, ზედ. ზნობითი პრავსენიყი, ს. ყოფაქცევა, постунокъ, ლოდ. 9.

საყოფელი, ზედ. ან ს. კმა საკმარებელი; სადგომი, საცხოვრებელი; ზინა достаточный; жилище, мѣсто пребыванія; родина; მსაგ. 7—7; რიცხვ. 24—5; 35—3; ფსალ. 9—29; ქილ. 46, 1 ქართლ. 17, 20; 140, 297, 361; -ფლობა, ზ.ს. ძლი ჯილიყა, 3 მეფეთ. 7—14, -მფრინველთა, птичье гнѣздо, მატ. 8—21; გულის საყოფლად, ძლი უდოვльствіи, ქილ. 560.

საყოჩალო, ზედ. ბრანურყი.

საყოფელი, ს. განყოფი, განყოფელი, дѣлитель.

საყოფი, ს. იგივე საყოფელი, კმა, საკმარი; სადგომი, საცხოვრებელი, достаточный; мѣсто пребыванія; жилище; приноть, -ფრმათა, дѣтскій приноть, ვეფხ. 647; 1 ქართლ. 404; დასტ. 143; ციმოთ. 55; ერთმანერთის საყოფი საქმე, გიორგ. მ. სამ. შესავალი, ძხლა касаются до нихъ.

საყოფი, ს. საცხოვრებელი, რაც ცხოვრებას ეკუთხვის, потребности жизни, ვეფხ. 928.

საყოფი, ზედ. გასყოფი; ან ჩხირი თმის გასყოფი, раздѣльный; вѣзальная игла для раздѣла волосъ на головѣ.

საყოში, ზედ. რუკაყიყი.

საყოფინელი, **საყოფინარი**, **საყოფნარი**, ზედ. საკმარი, достаточный, довольный, რუსუდ. 82; მოურავ. 443; **საყოფნარობა**, ს. საკმაობა, достаточность.

საყრღნობელი, ს. საბრჯენი მატ. ჟოხნი, опора, საბ. ლ. ნ. ჟოხნი

საყუათო, ზედ. ყუათის მომცემი, крѣпительный, питательный.

საყუდელი, ს. სამყოფი სახლი, обиталище, жилище, იერემ. 25—38; 4—7.

საყურე, ს. გომქვლაყი, უტურა, ყურის სამკაული; серьги.

საყურმო, ზედ. იოპონესკიყი, крестьянскій.

საყურებელი, **საყური**, ს. სახსავი ვრქიყი, ვეფხ. განმ. 11; ზუნ. კ. 46, 75; **საყურებლად**, ზ.ს. ძლი смотрѣніи, ვეფხ. 71; ჩონგ. 104.

საყური, ს. ცანთ-საცმელია ერთგვარი, одежда особаго рода, რუსულ. 363, წყობ. 213.

საყურიანი, ზედ. საყურის მქონებელი.

საყურძენე, ზედ. ყურძნისადმი საკუთნავი, виноградный; ან ვენასი, виноградник, 2 სჯული. 32—32; რიცხვ. 16—14; მოსეს სამ. 47.

საშამათო, ზედ. შამათისადმი საკუთნავი, сибирский.

საშავარდენო, ზედ. შავარდენისადმი საკუთნავი, соколинный, ციმ. 56; გამოსაღები, ე. ი. შავარდენის ფასი ან საწაღური, грам. 6.

საშაირო, ზედ. საღექსო, стихотворный.

საშარბათე, ზედ. ან ს. შარბათის საკუთნავი; сиропный, **საშარბათო**, ადგილი სადაც შარბათს აკეთებენ; ან შარბათის ჩასასმელი ჭურჭელი; мѣсто гдѣ приготавливают сиропъ; или носуда для сиропа; დასტ. 94; 130; რუსულ. 347; 90.

საშაქრე, ს. შაქრის ჩასაყური ჭურჭელი, сахарница.

საშეგარი, ს. ფარდათა ან ორნაგათა საქსოვი ღვიძი, гребень у конерщниковъ, берица.

საშემოდგომო, ზედ. შემოდგომისადმი დაბნეული, осенний.

საშენებელი, **საშენი**, ზედ. შენობისადმი სახმარი, строительный.

საშენო, ზედ. შენი, შენთვის დაბნეული, твой, тебѣ принадлежащій, დარეჯ. 10; **საშენოდ**, დასტ. ვისრ. 169, 171.

საშესადგომო, ზედ. საწევარი შემდგარი ნაწილთაგან, составной, კავშ. 119.

საშეგბიერი, ზედ. შესაქვევი, увеселительный, ჩანრ. 105.

საშეგბელი, ს. ადგილი უზრუნველი, სამხიარული, შესაქვევი; ან ზედ. შესაქვევი, სამხიარული; мѣсто наслажденія, увеселенія; увеселительный; 1 ქართლ. 310; ლუკ. 7—25; დარეჯ. 10; ებრ. 11—25; -სამოთხე, рай радости, გუჯ. 2, 28; დაბად. 2—15.

საშეგბეული, ზედ. შესწავარი, вспомогаельный.

საშეგლი, ს. შეგლის ღონე, საშუალობა, пособие, помощь, **საშეგლად**, ზვ. შესწავნელად, на помощь.

საშვილო, ზედ. შვილისადმი საკუთნავი; ს. საშვილოსნო ან ქუდბელი; дѣтскій; матка; бляшь сорочка въ которой лежитъ плодъ въ утробѣ; 2 სჯული. 28—57; **საშვილის შვილო**, ზედ. შვილის შვილისადმი საკუთნავი, потомственный, **საშვილი შვილოდ**, ზვ. потомственно, па-слѣдственно, ჩანრ. 53.

საშვილოსნო, ს. საშვილო მუცელი, საშო; матка, -სნოს ქარი, бляшь матки; истерическiе припадкы.

საშითბეული ს. ნასკვი შიშთილისა, ან თვით შიშთილი, რომოსარჩობა, петля вереночная у вискилицы; виселица.

საშინაო, ზედ. შინ სახმარი, домашний, დასტ. შინაობისადმი, домашнее платье.

საშინდება, ზედ. საოცრება, საზარაობა, საკრთომელი ან შიშის შარი, страхъ, ужасъ; მატ. 28—4; 1 ქართლ. 337; 2 ქართლ. 480.

საშინელი, ზედ. საზარელი, შიშის დამცემი, страшный, ужасный; -ქარი, свлшый штеръ, საშინელად სწუხდა, ужасно грустенъ; -ღლე, დოხა страшнаго суда.

საშიშარი, **საშიში**, **სასიში**, ზედ. სარიდალი, опасный, страшный, **საშიშად**, ზვ. опасно, страшно, დაბად. 49—26; ქალ. 208.

საშიშროება, ს. опасность.

საშემეღი პირისა, ზედ. ხვატკა.

საშლეღი, ზედ. მოსაშლეღი, დასაშლეღი, разрушительный.

საშო, ს. საშვილო მუცელი, ложесна, утроба, чрево, 1 ქართლ. 103.

საშობაო, -ბო, ზედ. შობისადმი, საკუთნავი; ქრისტეს შობის ღღეს შირთმეული ძღვენი გლესთაგან; рождественскій; податъ съ вретьянь ко дню Рождества Христова; საშობაო ორი ცხვარი, ко дню Рождества два барава. დასტ. გუჯ. 28.

საშობელი, ს. შობა, родины, пора родовъ, и празднованiе родинъ; ვეფხ. 322.

საშოვარი, ს. სარწევარი, სარგო, შესამავი; ნაშოვარი, првбыль, добыча; რუსულ. 821; სამ. სომ. 152; სიბრ. 141; ლუკმა პურის საშოვარად, для приобрѣтенiя куска хлѣба.

საშოვნელი, **საშოვნი**, ზედ. მოსაგები, მოსავარი, მოსარწვავი, что нужно приобрести, ძვირად საშოვნელი, рѣдкiй, съ трудомъ приобретаемый, 2 ქართლ. 425.

საშოვრიანი, ზედ. გაკეთებული, პოვნირი, важноточный.

საშრეცი, ს. საქრობი, гасило.

საშრიალი, ნ. აშრიალი; საბ. ლ.

საშრობელი, ს. გასაშრობი რისამე ადგილი, сущилыня, ზედ. გასაშრობი, сущилыный.

საშრომელი, ზედ. საშრომა, საქმის მოქმედი, подлежащій труду; трудъ, работа; შოგჯ. ძნელი, трудный, ანდრ. 126.

საშროშენე, ს. შროშენის ბუდე, гнѣздо свворца, ქალ. 164, 264, 498.

საშუადღე, ს. შერიდაანი, საშუადღეო ხაზი დეოდრაფიულად, меридианъ.

საშუადღეო, ზედ. შუადღისა, полуденный.

საშუად, ზვ. შუაგულს, შუას ადგილს; შორის, посреди; между, საშუალ ცისა და ქვეყნისა, между небомъ и землею; საშუალ შოთა, между горъ.

საშუადი, ზედ. ან ს. მდებარე შორის ორთა კილერთა დიდისა და მცირისა, გინა კეთილისა და ავისა; среднiй, середивный, промежуточнiй; средина, центръ; центральный, -გზა средняя, промежуточная дорога.

საშუადლო, ზედ. ან ს. მდებარე შორის ორთა კილერთა, საშუალი; შუაგული; შუაკაცი, შუამავალი; აღბ. სამ. 164, ხვედრი შუა მშისა, ვანტ. სამ. 100, ნ. საუფროსო; среднiй; промежуточнiй; посредникъ; часть, доля въ раздѣльномъ имѣнiи средняго брата; გამოსლ. 27 — 4; კაცილ. 92; **საშუადლობა**, ს. შუაგული, შუა ადგილი; ღონის ძიება; შესწევნი; средина, центръ; средство; помощь, 1 ქართლ. 300; კაც. 92; საშუალობითი,

მაგალ. ფმნა, средній; **საშუალობით**, ფ. შ. უეწენით, უეწეობით, посредством.
საშულოვე, ს. ტარაბუ, შულოთ გამოსხვევი ჩარხი, поробы, спарядъ для размотки пряжи.
საშურე, ს. მცენ. შაშრა, რეჰანი, შაშკლამი, башки, (раст.), ერისთ. ლ.
საშურებელი, ზედ. დასაჩქარებელი; საჩქარო; სასწრაფო; სიხშირით; -რებლად, ფ. შ. უეწურებით, ревностно, съ завистью, იაკობ. 4—4; რომ. 11—12.
საშურე, ს. მცენ. რეჰანი, შაშრა, башки.
საშურველი, ზედ. სახარბილო, შურად მისაღებელი, завидный, დაბად. 49—22; ვებლად, ფ. შ. უეწურებით, ревностно съ завистью; იაკობ. 4—4; რომ. 11—12.
საშური, ზედ. სასწრაფო, საჩქაროდ გასაკეთებელი, сибирский, петербургский отлагательства; ვისრ. 125.
საშურა, ზედ. სახარბილო, შურად ასაღები, завидный, -მცერით, противный, неприятный, врагамъ, ვისრ. 177.
საშუქარი, ზედ. лучезарный, ჩანრ. 114.
საშუღლარი, ზედ. საღაო, спорный; სიზრ. 82.
საშუღლო, ზედ. საღაო, бсовой; ვისრ. 139; საღაო, спорный, тлжесный.
საშეთობარი, ზედ. შეთობის ასაშლელი, возмущительный, ანტ. 2—37.
საშეგელი, ნ. სასეგელი; **საშეგულო**, ნ. სასეგულო.
საჩაიო, ზედ. ჩაისადმი შესაფერი, чайный.
საჩალოუკე, ს. ზრინჯის სათესი ადგილი, мѣсто для посѣва рпса, გუჯ. 32.
საჩალიშფერი, ზედ. ბუღალის, სამფ. 138.
საჩემებელი, ზედ. დასაუნებელი, учорный, საბ. ლ. მითვისებით; прииспользуемый.
საჩემო, ზედ. ჩემდამო თვისებული, ჩემად საკუთნი, ჩემი შესაფერი, мой, мнѣ свойственный, мнѣ принадлежавшій, ვისრ. 32; რუსულ. 781; **საჩემოდ**, ფ. ჩემთვის, для меня, ვფხვ. 768.
საჩენი, ზედ. ნათლად გამოჩენილი; თვალთ დასახავი, ясный, видный.
საჩემქმი, -მო, ზედ. ან ს. ჩემქმისადმი საკუთნველი; გარდასახადი გლეხის ქალისა, რომელსაც მისცემდა მიბატონესა, ქმრის შერთვის ქამს, და მიეთხოვებოდა სხვის შებატონის გლეხსა, გარდასახადი ესე იყო საში აბაჩი; დასტ. 28; საოპიანი; выводная, взносъ шестидесяти коп. крѣпостною дѣвкою, когда она выходила замужъ за не крестьянина своего господина.
საჩემქმო, ზედ. საოპიანი.
საჩემქელი, ს. გასაჩემქო, чесалка, шерсточесъ.
საჩენი, ს. დერფანთა ზედა, ფანჯარათა და შესავალითა ერთი ზედა ჩამოფარებული ფიცრული, навѣсь, зонтикъ; წიგნების შემკვერეთათგან სმარებელი მანინა სახის გამოყენისათვის წიგნის ფლაზედ, რომელიც იქნება შიდადღვერ ოქროისა, თეგა, фильтръ у черенлетчиковъ, ქმ. 245; საჩენი ქული, შანი იპე კურჩაოი бараньей кожи; -ხოშლოდისა, палуба, ანდრ. 127, 128; საბ. ლ. **საჩენიანი**, ზედ. ბუქუქიანი, ხუქუქიანი ტყავი, курчавый (о кожѣ); ხანე წიპწიპა.

საჩენი, ს. რჩინის გრონი სამკვერევი მიწისა, ломъ.
საჩვენებელი, ზედ. დასახსნებელი, დასახსნები, выступающій на показъ; указательный; -ითითა; указываемый пальцемъ; ქილ. 244; საჩვენებელ-ქმნა (ვიქმ. ვქმქმენ), სახანავად გამოვიტან, выставить на показъ, კოლას. 2—15; -ნებლად, ფ. დასახსნებლად, на показъ.
საჩვენებელი, ს. მოჩვენება ოცნება, привидѣнiе, мечта, იულა 1—8.
საჩვენო, ზედ. ჩვენი საკუთარი, ან ჩვენდამო შესაფერი, принадлежащій, свойственный намъ, -სათხოვარი, податъ въ пользу пашу; დასტ. 7; გუჯ. 28; **საჩვენოდ**, ფ. ჩვენთვის, въ пользу пашу; რუსულ. 434.
საჩვეულება, ს. ჩვეულება, თვისება რომლისმე ჰირისა, обычаи, привычка, ლოლ. 137.
საჩივარი, ს. საჩივლი, ჩივილი, жалоба.
საჩივლებელი, ზედ. საჩივრისადმი შესაფერი, къ жалобѣ относящійся, -ლად, для жалобы. [ში. **საჩივრიანი**, ზედ. საჩივრის მქონებელი, жалобс-**საჩიოე**, ზედ. ситцевый.
საჩინარი, ივთვენი, ясный; თვალთ სახანავი, ჩანრ. 24.
საჩინო, ზედ. ან ს. ცხადი, თვალთ სახილველი, დასახანავი; ჩინებული; ისი. 65—1; 2 ქართლ. 104; 297; ზედ-საჩინო, ზედ-საჩინო, სიფრთხანა, ეპიფანია, 1 ქართლ. 343; 391; ნ. ჩ. ლ; видный, ясный, ясный; публичный; знатный; поверхность, наружность; -ლაგი, видное мѣсто, **საჩინოდ**, ფ. საქვეწოდ, публично, явно.
საჩინოება, ს. გარეგანი შესეგულობა, видный видъ, наружность; (ვასაჩინოვებ, -ვე) ფ. მ. ნათლად გამოვაჩენ, წარმოვადგენ, выслать, ვფხვ. 198, გან.
საჩირქო, ზედ. гнойный.
საჩიტო, ზედ. итнчій.
საჩირქნელი ყურისა, ს. ухочеретка.
საჩმახი, ს. ცურვილი ყებლობა, ცრუ ლაპარაკი, წარამარა, болтовня, ქილ. 286.
საჩოხე, ს. для монашеской одежды, для рясы.
საჩრდილი, -ლობელი, ს. ამართულ რამე ჩრდილო-სათვის, шалашъ, шатеръ, бѣсѣдка; для тѣни; ისი 4—6; 66—20; 1 ქართლ. 384; დავრ. 131; რუსულ. 506.
საჩუმარი, ს. საიდუმლო, არ სათქმელი, немыслимый, секретный, საბ. ლ.
საჩურჩნელი, ზედ. ჩურჩულით სათქმელი, подлежащій шепканію.
საჩურჩსლე, სამფ. 114; для чурчхелы.
საჩუქარი, ს. საბოძვარი, არ სწორის ძღვენი, даръ, подарокъ, ვფხვ. 1450; საჩუქარად, ფ. въ подарокъ, **საჩუქი**, იგივე საჩუქარი.
საჩქარო, ზედ. სასწრაფო, საშური, сибирский, къ спѣху пужный, **საჩქაროდ**, ფ. поспѣшно, скоро; вдругъ.
საჩხარუნებელი, ს. საწარუნებელი, гремушка.
საჩხველიცი, ს. საწერველი; жало, болецъ, იობ. 41—22; შროვ. 104; ვფხვ. 622. განმ.
საჩინცი ოვადში, ს. თვალში ეკალი; бѣльмо въ глазахъ, გუჯ.

საჩხრიკე, ს. сличка.
საჩხრეკი, ზედ. გამოსაკვლეველი, გამოსასინჯავი; ჩეკი, ცეცხლის საჩხრეკი; подлежащий исследованию; Kocherka.
საჩხრუბარი, ზედ. საღაო, საცილობელი, спорный, 2 ქართლ. 528; **საჩხრუბრად**, ზ.б. для ссоры, ს.მ. ბერძნ. 145.
საჩხრუღეტი, ნ. საჩხრეღეტი.
საცა, ზ.б. საღაცა, რასაც გინდა ადგილს, იძხ, იძხ ნმ.
საცადელი, **საცადი**, ზედ. საბეჭითო, მოქევე ცლისა, подлежащий, требующий старания; попытка; ქილ. 24, 65, 128, 274, 393, 471.
საცავი, ს. შესანახავი რისმე ადგილი, хранилище, წიგნთა, библиотека, ფსალ. 78 — 1; დაბად. 40—13.
საცალო, ს. ერთა ცომარათაგან ერთი ცალი, одна часть у переметной сумки.
საცდელო, ზედ. გამოსადელი, испытательный, ვისრ. 179; ცდა, ბეჭითი, старание, რუსულ. 393.
საცდური, ნ. საცდური.
საცეკვარი, ზედ. სარკავი, სათამაშო, танцевальный.
საცემელი, ზედ. მისაცემელი, საჩუქარი, дарь, დაბ. 2—6; ფილიპ. 4—17.
საცემელი, **საცემი**, ზედ. ქვემდებარე გონით დასჯისა; ან საკერული, битокъ, чьмъ бить, ударяютъ; подлежащий наказанию, პატივ-საცემელი, достойный почтения; თავჯანის საცემელი, достойный почитания, ბოლოთს საცემლად, для хождения по комнатамъ.
საცერი, ს. რითაც გამსციკივენ ფეკილსა, сито.
საცერკოლი, ს. ფაცერკოლი, тешето.
საცერცევი, ს. ცერცვის ჭურჭელი, посуда для бобовъ.
საცეცხლე, ზედ. ან ს. ცეცხლისადმი საკუნთავი; საკურთხეველი ცეცხლით მსახურთა, ვისრ. 129, 197; огневой; олтарь огненоклонниковъ.
საცეცხლო, ზედ. ცეცხლით სასროლი, огнестрельный.
საცეცხლური, **საცეცხლე**, ს. მანკანა, მუჟამარი; ეკვლეოსაში ხმარებული სასაქეველი, жаровня; каменная, кадило, გამოს. 27—3.
საცეხველი, ს. ჟანდრის ხე; სამეკველი, ღინგი სამეგველი ბრინჯისა, ღამისა და მისთანათა; большая каменная ступка, въ которой толкутъ зерна гоми; -ლის ხელი, ერისთ. 15? -სახლი, рига. (колотушка; мотыло; брѣшляное дерево).
საცევალი, ზედ. გამოსაცველი, შავალ ნიფხავ პერანგი, чистое бѣлье, перемѣна, смѣна бѣлья; ერთი ხელი ცანისამოსი, одна перемѣна платья.
საცევაში, ნ. საცემელი.
საცევეთი, ს. ნაცის პიჭი, растрѣбы, краги, -ფუავისა, чевяки кожаныя.
საცვლე, ზედ. восковой.
საცვიფრო, ზედ. удлинительный, восхитительный.
საცთომელი, ზედ. საბრკომელი, опасный, -მელ სავლი, опасное плаванье, საქმ. 27—9.
საცთური, ს. შესაბრკომელი; მოსაცთუნებელი საქმე, მიმზიდველი ცოდვისა და შეცოდებისადმი; соблазны; обманъ, коварство; საცთურის დადგმა,

стараться соблазнить кого; ფსალმ. 139—6 ქილ. 206; **საცთურება**, -რობა, ს. შეცთობა, соблазны; ქილ. 487; **საცთურიანი**, ზედ. მოსაცთუნებელი, соблазнительный, მარტ. 2—335.
საცივედ, ს. на холодное.
საცივებელი, ს. გასაცივებელი, охлаждаемый.
საცილი, **საცინელი**, ზედ. ასაგლები, სასაცილო, საბასრობელი, достойный осмѣнения, смѣшной, მროგ. 153.
საცილობელი, **საცილო**, ზედ. საღაო, სალაპარაკო, спорный, ვისრ. 6; რუსულ. 426; გუჯ. 27, 33; ქილ. 60; დასტ. 46; предметъ спора, ვეფხ. 861; **საცილობლად**, на споръ, ს.მ. სომხ. 248.
საცინარი, **საცინელი**, **საცინებელი**, ზედ. ასაგლები, სასაცილო, смѣшной, სიბრ. 153; იობ. 17—4; носмѣшнице.
საცისკრო, ზედ. ღილისა, утренняя, -გალობა, утрення молитва, заутреня, ანდრ. 55.
საციქველი, ზედ. სამოციქლო; შიდა. სამეზობლო სათხოვებელი სახლში საშარნი ნიფთნა: ავეჯულობა, ჭურჭელი; аностольскій; вещь, одожджаемая по сощѣдству.
საციხისთაო, ზედ. ცინის თავისადმი საკუნთველი, комедантскій.
საციხო, ზედ. ცინისადმი საკუნთველი, крѣпостной, გუჯ. 27; податъ на содержаніе гарнизона.
საცმელი, ს. სამოსელი, ცანთა ან ფეხთ ჩასაცმელი, одежда, обувь; ცანთა საცმელი, одѣжда, ფეხთ საცმელი, обувь.
საცმელი, ზედ. შესაცობი ან ჩასაცმელი, надѣваемый.
საცნაური, ზედ. გამოჩენილი, აშკარად ცნობილი; ქვემდებარე ცნობისა, ცნობითი; კავშ. 57, 135, 204, 334; извѣстный; познавательный; **საცნაურიქმენ**, я сталъ извѣстенъ, -ვიქმენბი, станю-виться извѣстнымъ, საქმ. 1—19; 1 კორ. 14—9.
საცნეველი, მგოსანი 35 და
საცნობარი, **საცნობელი**, **საცნობი**, ზედ. ან ს. ქვემდებარე ცნობისა; შინაგანი საგრძობელი, მიხლომა, გაგება; извѣстный; познавательная способность, умъ, смѣтливость; ვეფხ. 40; იგავი. 3—15; 24—3; კავშ. 45; რუსულ. 647; **საცნობელად**, ზ.б. შესაცუბლად, для узнанія.
საცო, ს. დასაცველი, შესანახავი, საკრძალოვი; хранилище; მარტ. 23—5; ფსალ. 143 — 1; საცო თავისა, подушка, იეფეკ. 13—20; ქილ. 323; დავსლო საცო პირსა ჩემსა, буду обуздывать уста свои, ფსალ. 38—1.
საცობი, ს. დასაცობი პირისა, пробка, затичка.
საცოდავი, ზედ. ცოდვის შემამთხვეველი; საბრალო, შესაბრალოსი, რწმინდი; жалкій, бѣдный, несчастный; ერისთ. 151; -კაცი, жалкій человекъ, **საცოდავობა**, ს. სიბრალოლი; უბედურობა; жалость; несчастіе.
საცოდინარი, -ღნელი, ზედ. საცნობი, შესაცუობი, что пужно узнать, узнаваемы; ვეფხ. 34; სომხ. ს.მ. 265; საცოდინლად, ზ.б. შესაცუობლად, для узнанія.
საცოლო, ს. სასძლო ქალი, невѣста, -ლოდ; для суружества, მოურავ. 161; ქილ. 420.

საცოლ-ქმრო, ზედ. ცოლ-ქმრობისადმი. საკუნთავი, сунружеский.

საცომო, ზედ. для тѣста приготовленный.

საცონელი, ზედ. დასაღებო, женальный.

საცრუო, **საცრუო**, ზედ. ცრუობით მოგონებულო, ложный; забавный; რუსულ. 434; ქილ. 133; -მოგონებელი, ложно выдуманный.

საცუადი, ნ. საცვალი.

საცურავი, ზედ. ცურვისადმი დანიშნული, назначенный для плавания, ისაი. 25 — 11, რუსულ. 62.

საცქერელი, ს. საყურებელი, зрѣлище, -რელად, для смотрѣнія.

საცხადი, -დო, ზედ. ცხადი, ხაზინა, თვალთ ხილული, явный, истинный, გამოსლ. 28 — 30; **საცხადო და სამალავი**, явный и скрытый, ვისრ. 107; **საცხადოდ**, ზ.ც. явлю.

საცხავი, ს. საცქრი მსხვილი გამცრელი, рѣшено.

საცხებელი, **საცხები**, ს. ზეთი სუნელი და მისთანანი წასამელნი ან მირონი ცხებისა; мазь, мазь, елей; დან. 10 — 3, ფსალ. 83 — 20; ისაი. 61 — 3, გამოსლ. 30 — 24, ამისთვის გცხო შენ დმერთმან შენმან საცხებელი სხარულისა; и сему помазалъ Господь Богъ твоѣ елеемъ радости; ფსალ. 44 — 7.

საცხენო, ზედ. конный.

საცხენ-მადო, ზედ. სამამაცო, за мужество, за храбрость, სამ. ვა.ც. 255; **საცხენმალო** ეს არის: იმში თუ ამხანაგებს ან მეომრებს პირობა დაუღვით რომ რაც სამოვარი იმოგნონ იმში უნდა თანასწორად გაიყონ; უწილოდ არა ვინ დარჩება და ვისაც უმოგნია სამოვარი თავისის მამაცობითა, ე. ი. საცხენ მალობითა, იმას ნაშენში მეთელი ნაწილი ერგება და ცხარას დანარჩენს ნაწილს გაიყოფენ სწორედ და უკლებლივ მოამხანაგენი, თვით ვისაც უმოგნია იმასაც ერგება წილი ათის თავის გარდა.

საცხვირე, **საცხვირო**, ზედ. посохой.

საცხვრე, ს. ცხვრისადმი საკუნთველი; ცხვრის ფარები; бараний, овечий; овчария; -ძალი, собака при стадѣ овецъ.

საცხინველი, ს. მარჯალიცი სარევი თლილი თვალნი ან ოქროს მიფები; прищипки къ ожерелью, пленища, გამოსლ. 35 — 22.

საცხობი, ზედ. ან ს. პურის გამოსაცობი, ან სადაც პურს აცხობენ; пекарный; пекарня.

საცხოვარი, -ვრებელი; ს. ცხვარი, ზვაცხანგი დანიშნული კაცის გამოსაკვებად; საქონელი; საზრდო, გამოსაკვები, სარჩო; ქონება, დაბად. 4 — 22; სჯული 4 — 17; მარკ. 12 — 44; ვისრ. 12; მოსეს სამ. 1; რუსულ. 762; ზედ. საჭირო სიცოცხლისთვის, рогатый скотъ, машиный овецъ; средство къ жизни, пища, пропитаніе, содержаніе; пожитки; необходимый для жизни, -პირუტყვი, безловесное животное, 2 პეტრე. 2 — 12; დუქნები და ყოველი საცხოვრებელი ჩემი, лавки и всѣ пожитки мои (т. е. ссостоянію).

საცხოვრებელი, ზედ. ან ს. საჭირო სიცოცხლისთვის; სახსნელი, განსარჩებელი; საქმ. 14 — 99; რუისის კან. 3, რომ. 10 — 1; სადგომი, ბინა; необходимый для жизни; спасительный; домъ, жи-

лице; ციმ. 13; საცხოვრებელად, ზ.ც. для жизни, для пропитанія.

საცხრომელი, ზედ. მოსაკლები, ущербный; **საცხრომელად**, ზ.ც. მოსაკლებლად, ითქმის მთარე ზედ როდესაც იკლებს, говори о лутѣ: на ущербѣ, ხრონოლ. ბროს. 28.

საცხურე, ნ. საცხვრე.

საძაბუნი, ზედ. საჯაბნო, სამოშინარო, свойственный робкимъ, несмѣлымъ, ვეფხ. 791.

საძაგელება, ს. საზიფარობა, საქულველობა, мерзость, гнусность, (ვა), ზ. მ. საძაგელ, საქულველ გავსი, мерзять, отвращать; ვეფხ. 5 — 4; სამ. მოს. 36; იერემ. 44 — 22; (ვი), ზ. მიჩ. საძაგლად მივიღებ, гнущатся; (ვესაძაგელები, -ლე), საძაგლად ვეჩვენები, казаться гнуснымъ, отвратительнымъ.

საძაგელი, ზედ. ღირსი შეძაგებისა, საზიფარი, საქულველი, мерзкій, гнусный, отвратительный, неважный; ფსალ. 87 — 8; გუგ. 1; -კაცი, мерзкій человекъ, -სუნა, отвратительный запахъ, საძაგლის შემძინე, ე. ი. ანგარი, მოქროამე, უსამართლოდ შემკრები, лихонимецъ; корыстолюбивецъ; 1 ციმ. 3 — 3; საძაგლის შემძინება, ს. ანგარება, лихонимство, 1 ციმ. 1 — 7.

საძაგი, ზედ. საძაგელი, საქულველი, отвратительный, неважный, საძაგელ, ზ.ც. **საძაგლად**, морзко.

საძაგლება, ნ. საძაგელება; (მესაძაგლება, -გელა), ზ. თვ. მეზილწება, противно, отвратительно мнѣ, ვეფხ. 231, განმ.

საძაგლობა, ს. საზიფარობა, საქულველობა, мерзость.

საძაგრავი, ს. საოფლე, ცხენის ჩული, понона, ქილ. 444.

საძალნი, ს. კართ ურდული, засовъ у двери.

საძალო, ზედ. ძალის დატანებით, паспльственнощный.

საძარღვო, ზედ. жидкий.

საძაღლე, ზედ. ან ს. ძალისადმი შესაფერი; ხუხულა ძაღლისა; собачий; собачья копурия; საძაღლ-ღორი, ზედ. ძაღლ-ღორისადმი შესაფერი, приличный собакѣ и свиньѣ, დავრ. 95.

საძახი, ნ. **დასაძახავი**; **საძახელი**, ზედ. ვერილით მოსაწოდები, призываемый, სპ. ლ.

საძეგრადა, ზ. ც. для прозвѣія.

საძეიდი, ს. გასაღობი ძეიდე, перегородка.

საძებარი, ზედ. ქვემდეზარე ძებნისა, ვეფხ. 131. 257, 782; საღაო; подлежащій искаженію, неку, сворный; угоды, რ. ქ. ლ. საძებარი და უძებარი, удобныя и неудобныя земли; წამოველ სისხლის საძებრად, я пришедъ сюда исцѣитъ мщениа за кровь, რუსულ. 603; **საძებნელი**, იგივე საძებარი.

საძეგველი, ს. საცხვრელი, молотило, колотушка.

საძეგლე, ზედ. столбовой.

საძეილი, ს. მურთო-სარეცელი, ტყუპოკრა, ипшикъ мочалка для мытья посуды.

საძეო, ზედ. სავეი შეილო, сыповый.

საძეობო, ზედ. ძის შობისადმი საკუნთავი, родильный, რუსულ. 393, 432.

საძველი-საძველოდ, ვხ. საღისხნოთ; на долгие время, სავსე 129.

საძვალე, **საძველი**, ს. სასვენებელი მკურანთა გვამთა, могила, могильный склепъ; სამარსო და სამთლე ეკვლეისა, кладбищенская церковь, გუჯ. 30.

საძვილე, ს. მისრწნილება, дрлблостъ, вѣтхостъ.

საძიებელი, ზედ. ქვემდებარე მიებისა; სარწელი, საჩივარი; სარწვი, ზანდელი წიგნისა; некомпанъ; нескъ; оглавление книги; რიცხვი, некоее число, სროს. ბროს. 29.

საძილე, -ლი, -ლო, ზედ. ძილისათვის სახმარი, спальный, ვისრ. 193; საძილო წაძლი, усыплющее лекарство, ქილ. 652.

საძირკველი, ს. კედელთ ფსკერი მიწაში ამოშენებული, ებრ. 6—1; основаніе, фундаментъ, საძირკვლის ჩაწრა, положить основаніе, забутить.

საძიძაო, **საძიძო**, ს. ჟილღო ძიძისა, плата кормилицъ, ალექს. 198.

საძლეველი, ზედ. სამრეო, მოსარევი, поборноносный, поборительный, ჯვარი შენი უძლეველი, საძლეველი და ძლიერი, крестъ твой неодолимый, поборноносный и сильный, გუჯ. 18, 24; **საძლეველად**, ვხ. დღეი პობნძა, იერემ. 3—5.

საძლები, ზედ. გასაძლები, спосный, საბ. ლ.

საძლი, ზედ. გამძლები, მაჯარი, მაჯალ. საძლი ცაიჭი, выспосный, крѣпкій, 2 ქართლ. 315.

საძმო, ზედ. მშისაღმი საკუთხველი, братский, обіиіи братьямъ; სამ. ვახტ. 80; სიგ. ჩოლაყ. № 39—41.

საძმრე, ს. уквсница.

საძნაური, ს. ძნელი ცუვეობა; рабство, ისაი. 10—4; ზედ. ძნელი, მძიმე, трудный, тяжелый, 1 ქართლ. 257, 286.

საძნე, ს. ძნის ბელი ან ფორანი საზიდი ძნისა; спонный; мѣсто для постановки споновъ; телѣга для споновъ.

საძნელი, ზედ. ძნელად საქმარი, მძიმე, трудный, тягостный; тяжелый; мудреный; რუსულ. 443, 2 ქართლ. 420.

საძოვარი, ზედ. ან ს. საკვები, მწვანე და ბალახოვანის მინდვრის შესაფერი; ან თვით ბალახიანი მინდორი ზვასცანგთ საკვები; საბალახე, ებულებავაძოვებისათვის სართა, ცხვართა და სხვათა; настбнищный; настбнице, подножный кормъ; плата за право пользованія настбнищными мѣстами; ვუვს. 195; სამ. ვახტ. 230; **საძოვნელი**, **საძოვნეული**, ზედ. საკვები, настбнищный.

საძონძე, ზედ. трипочный.

საძრარობა, ს. მოძრავობა, движение, ქილ. 134; ფარამ. 275.

საძრასავი, **საძრასი**, ზედ. საქიქელი, დასძრასი, прелосудительный, позорный.

საძრასავი, **საძრასი**, ზედ. საფიქრებელი, ან ფიქრი, განზრახვა; предполагаемый; предположеніе, мнѣніе; ვუვს. 1085.

საძრასე, ს. ძროხისაღმი საკუთხველი; გომი, გომური; бычій; хлѣвъ.

საძრწუნველი, ზედ. საკრთოლი, სავიში, страшный, მარც. 2—160.

საძრუვე, ს. უნაჯიგის თსმა ცხენთა და საკიდართა

ხვასცანგთა კულ ქვეუ გამოსავლები დასამაგრებულა; шлеи, сѣделный ремень, подхвостный подъ хвостъ лошади; подхвостникъ.

საძრული, ს. საძვალე.

საძრულველი, **საძრული**, **საძრულვებელი**, ზედ. საძვალე, ღირსი შემაგებისა, отирательный, гнусный, нечестивый; ვისრ. 44, 82; ქილ. 378; **საძრულად**, ზედ. შესაძრულად, для отвращенія, 2 ქართლ. 291.

საძრომი, ზედ. გასაძრომი, служащій для насыщенія, **საძრომად**, ვხ. გასაძრომად, для насыщенія.

საძვანო, ზედ. ძვანად დაწინებული ან თვით ძვანი, назначенный въ подарокъ; подарокъ, приношеніе; 2 ქართლ. 71; **საძვანოდ**, ვხ. въ подарокъ, ვუვს. 458.

საწადელი, **საწადი**, -დეირი, ზედ. სასურველი, გულის სთქველი; სურვილი; желанный, желательный; желаніе; რუსულ. 307; 1 ქართლ. 337; ვისრ. 5; -გულისა, сердечное желаніе, ვისრ. 91; -საყვარელი, желанный другъ, ქილ. 51; **საწადლობა**, ს. წადილი, სურვილი, желаніе, ვისრ. 123.

საწათხე, ს. ლეგუნი, фонтанель, гюлячка.

საწალოვე, ზედ. постельный.

საწამებელი, ზედ. დასაჯერებელი, სარწმუნო; საწამებელი, დასაჭერებელი; მოწმობა, აღმოჩინება; достойный ищры; свидѣтельство, доказательство; подтвержденіе; გამოსლ. 25—16, 24; 30—36; 27—21; 2 კორ. 3—1; სარწმუნოების საგანი, предметъ ищры, გამოსლ. 12—13; 1 ციმ. 2—6; საქმ. 7—43; 1 ქართლ. 179; კილოზანი საწამებლისა, животъ синѣнія, გამოსლ. 24—33; **საწამებლად**, ვხ. დასარწმუნებლად, во свидѣтельство, для доказательства, მატ. 8—3; 24—14; მარც. 2—198.

საწამებელი, ს. საცანჯველი; აგდლი ცანჯვისა წამებისა; სამარცვილე; къ мученію относилійся; мѣсто мученія; гробница мучениковъ; ციმ. 10. 186; **საწამებლად**, ვხ. საწველებლად, на мученіе, ვუვს. 744; ერისთ. 2—107; საწამებლად დაღება თავისა, жертвовать собою; გორგ. 93, 1 ქართლ. 294.

საწამლაფი, ს. სამსლა, საკვინებელი წაძლი, отравя, იღა; ზედ. მოსაწამლაფი, отравительный.

საწამლაფი, ზედ. მოსაწამლაფი, შემწული კაცთა, ვითარცა ჰკობებენ მადლიონი, ошаривательный; любовный пантокъ.

საწამლო, ზედ. წამლებსათვის დაწინებული, лекарственный, врачебный, -სახლი, аптека, ქილ. 285.

საწანგრო, ევფიომის ცხოვრ. საბ. ლ?

საწარბე, ზედ. წარბისაღმი საკუთხველი, ровный.

საწარმართო, ზედ. საკერპო-მსახურო; ან ქვეყანა წარმართთა; языческой; страна язычниковъ.

საწაფი, ს. უღლის დასამძიმებელი?

საწაღმართო, ზედ. სამოძველო, будущій, на будущее время годный.

საწილო, ზედ. სარცხვინელი, срамный, стыдный, აღბ. 13.

საწდე, **საწდისი**, **საწდეველი**, ს. საღვინე, винный кубанит.

საწდეველი, ზედ. დასახმელი, служачий для палативаჲ, მოურავ. 343.

საწდეველი, **საწდები**, ს. დასწდები, რაშაივ დაწდებენ რასმე, მაგალ. კალამს მელანსი, служачий въ обманиванію, გორგ. 174; საწდები ტყეშლისა, сокъ изъ ткемали въ кушанію, სამც. 109.

საწდეველი, ზედ. დასწდები ან რითაც უნდა დასწდოს; გასაწდები გასაგრძელებელი; подлежащій держанію; тягучій, растлжной; უკან საწდები განდა ეო ნუჟიო тнуть назадъ, ქილ. 333; კუდით საწდები განდა, ეო ნუჟიო тнуть за хвостъ, ანტ. 5.

საწდეველი, ზედ. შესაწდეველი, всономогательный.

საწდევიადო, ზედ. წლის მოსავალი, წლითი წლიად, годичный, годовой, გუჯ. 28; -ისტორია, хронологія, მარტ. 1—13.

საწდერელი, ს. მელნის ქურჭელი; чернильница, ზოგჯერ კალამი, перо, палитъ, და დასწდურე საწდერელითა მსხედ, ი ნაჟინი ნა იემ წეროჲ, ისაი 8—1.

საწდერი, ზედ. ქვემდებარე წერისა, დასაწდერი; საქმე წერილისა; иисчій, иисчешный; иисчемо, дѣло, საწდერი სტოლი, иисчешный столъ, საწდერი ქაღალდი, иисчяя бумага; საწდერი კალამი, иисчеш перо, ზვერი საწდერი მაქეს, у меня много иисчешной работы, სთემო საწდერი, ილოგზ ნა ნაროდную иереннсъ въ области, გუჯ. 33.

საწდერკალამი, ს. საწდერელი და კალამი, перо и чернильница, ანტ. 2—3.

საწდერტელი, ს. საწხვლეტელი, жало, боденц; 1 კორ. 15—55; 2 კორ. 12—7; -მწერთა, ე. ი. ისარი გესლიანთა მწერთა, выднншая ила у насѣкомыхъ.

საწდესიერო, обнчпый, ჩანრ. 107.

საწდესო, ს. წესის გარდასახვლი მიზდი, вознагражденіе по должностн или исполненіе требъ; სამ. სომხ. 151; 301.

საწდწველა, ს. მცენ. ишани, ერის. ლ.

საწდვაი **საწდველი**, ზედ. დასაწდვაი, подлежащій сожженію, შესაწდველი მწვადი, жаркое, რუსუდ. 346.

საწვალეებელი, ზედ. საწამებელი, мучительный; подлежащій мученію.

საწვაველი, ზედ. ან ს. დასაპატიებელი, მისაწვავი; სამღვთო წერილში, გამოსლ. 25—8; სამკერდე, საგულე ტანისამოსისა; приглашительный; наперсникъ, нагрудникъ, часть одежды, покрывающей грудь; ვეფხ. 1091, გორგ. 45, 228; ქილ. 609.

საწვალელი, ს. კოჭობი, რომელშიაც მოსწვალენ რძეს, дойшикъ.

საწვეროსნო, ს. борода.

საწვითო, ზედ. დაუდგრომელი, გაუტანელი, постоянный, მარკ. 4—17.

საწვივე, ს. პერანგის ამხანავი, ნიფხავი, штаны, გამოსლ. 28—42.

საწვიმარი, ს. შალისა ან მაუდის ხალენა წამოსასხამი წვიმარე; ქოლგა; плащъ; зонтикъ.

საწვიმისი, **საწვმისი**, ს. საწმისი, ფსალ. 71—6.

საწვინე, **საწუნე**, ს. ბაღია წვენის ჩასახმელი, миска, суковая чаша.

საწვროელი, **საწვრობელი**, ზედ. სასწავლებელი, დასასწავლი; მოძღვრებითი, დასარგებელი; пазидательный; подлежащій заучиванію; оаучный, воспитательный; ქილ. 505, გუჯ. 21; საწვროელად ცოდვთა ჩვენთა, въ наказаніе за грѣхи наши.

საწვრიდმანო, ს. წვრილი, მცირე სავაჭრო, мелочный тонаръ, -აღებ მიცემა, мелочная продажа.

საწვიგნე, ს. მალდი სვამი წიგნ-დასადები საკითხავად, иалой, ნ. ჩ. ლ; წიგნთ-საცავი, библиотка.

საწვიკავი, ზედ. ასადები, что нужно взять, подннть, შემის საწვიკავი ურემი, повозка для дровъ.

საწვილი, ს. ერქვანის მეორე უდელი ხარი, вторая пара заложенныхъ въ илугъ быковъ.

საწვილო, ს. წილი, კერძი, доля, часть.

საწვინამძღვრო, ზედ. წინამძღვრისადმი საკუნველი, настоятельскій, ს. წინამძღვრის განსაკუბელი, все что находится въ веденіе настоятели.

საწვინაო, ზედ. წინ-დასადები, ან წინ-მავალი, передовой, передній, будущій.

საწვინასწარმეტყველო, ზედ. საკითხავი წინასწარმეტყველთა წიგნთაგან, проречія, книги пророчества.

საწვინდარი, ს. გირაო, წინდი; ამანთი, зякладъ, залогу; зложникъ, аманатъ, საწვინდრად მიცემა, отдать въ залогу.

საწვინწვარო, ს. მფრინველთ ღავიწის ძვალი, ლავიწი, дужка, кобылка, ключица, кость соединяющая грудную кость съ плечевою.

საწვინავი, ს. ჟამის წირვისათვის მისაცემელი მიზდი, плата за отслуженіе обѣдин, სამ. სომხ. 351.

საწვისქვილო, ზედ. წისქვილისადმი საკუნავი, мельничпый, გუჯ. 19; ან წისქვილზედ გამოსადები, подать за содержаніе мельницы, გუჯ. 33; -ადგილი, мельничное мѣсто, სამ. ვანტ. 12.

საწვეპავი, -პი, ს. საცემი წვეპავი; მსოფლიურად; ერქვანის მესამე უდელი ხარი, пруть, прутьи; путь, третья пара, заложенныхъ быковъ.

საწვმისი, **საწვმისი**, ს. მატული ცვრისა ცვავეითურთ; руно, шерсть; მსაჯ. 6—37; ფსალ. 71—5, შავთ. 20.

საწვნახელი, **საწვნეხელი**, ს. ქვიტიკრის აუზი ურძნისა საწურავი, давилный, виноградное точило; რიტგვ. 18—29; დაბად. 30—38; -ზეთისა, маслобойня, ლუკ. 16—6.

საწვოდი, ზედ. დასაძახებელი, დასარქმევი, призываемый, пазываемый; ბარუქ. 6—39.

საწვოვარი, ს. ჰუპუ, соска у груди, საწვოვრად, ვხ. დღი сосанія, ქილ. 487.

საწვოლი, ს. საწლი სპინებელი; ან სარეცელი, ლოგინი; спальный, постель, ложе; ვეფხ. 101; 121; ებრ. 13—4; ისაი. 11—8; გარეუნილოზა, გაქნილოზა, распутство, რომ. 13—14.

საწვონი, ს. ნიეთთა სიმამის საცნობი სასწორსა ზედა, ვითარცა: მისხალი, სტილი, ლიტრა, вѣсъ; გირი вѣсовъ; საზოგადოს შინა ხმარებას რაოდე-

ნობა ნივთთა ესრეთ ცნობილ არს: 4 ქრთილის მარცვალთ არს 1 კერატი; 13 კერატი არს 1 მისხალი; ან 18 ქრთილის მარცვლის წონა არს 1 დანგი, 6 დანგი არს ერთი მისხალი; 33 მისხალი არს ერთი სტილი, 20 სტილი არს 1 ლიტრა ან 4 ჩარეკი, 10 ლიტრა არს 1 კოდი; კვალად ჰსთვლიან ესრეთ: 3 კვერცხის წონა არს ერთი სტილი; და 7 კვერცხის წონა არს 1 გირვანქა; თურქთა საწონით 8 სტილი არს ერთი ოყა და 12 გირვანქა ერთი ბათმანი; ამის კვალობაზედ იცნობებიან სხვანიცა ძველებურნი საწონნი, მოხსენებულნი საღვთო წერილში: პაშუცა არს ერთი ქრთილის მარცვლის წონა, ორი პაშუცა არს 1 გრანი; 10 გრანი არს 1 ვოილი, 6 ვოილი არს 1 დრამი ან 8 დრამი 1 უნგი, 12 უნგი 1 სამადგანი; კვალად თუხტი არს 1 სტილი, 36 გირვანქის ოდენი; ქსესტი 2 1/4 მნა; 10 ქსესტი არს 1 მარი ან ზოისი, გუში არს ნახევარ კოდი; თაღარი, გუშის ნახევარი; გარნა მნასი, ცლანტი, ქანქარი და ძველებური ლიტრა არიან 1 მნა ანუ გირვანქა; ზოლო ასარი, ღრაჰკანი, დიდრაჰმა, საკირი და სხ. თუშუცა ითქვიან საწონად გარნა ჰინშევენ რაოდენობას საფსუთა ანუ ფულისას; ამიტომ რომ ძველად დათვლის მატიერად ჰქონდიან თეთრსა; იოზ. 28—25; ამოს. 8—5; 2 მეფ. 16—2; 3 მეფე. 3—47.

საწონის ქვა, ს. განსაზღვრებულის სიმძიმის ქვა ან მცტალთი დასადები ერთს მხარეს სასწერისას აწონის ღრუს, გირლ.

საწრითობი, ზედ. რკინა წრთობისათვის დანიშნული, подлежащий расклинанию, ქიმი. 249.

საწუთელა, ს. მცენ. გარეული ვარდკაჭაჭა, одуванчикъ, хасимъ, (раст.) 3. ფ. ლ. гуменце попова, ზ. ლ.

საწუთო, **საწუთრო**, ზედ. ან ს. წუთის ეამისა; მატ. 13—21; 2 კორ. 4—17; საქაო, სოფელი ესე ან ცხოვრება; ვეფხ. 309, 332, 340; 345; რუსულ. 68; 105; 638; ზედი, ზღისწყრა; ვისრ. 4, 20; მსუთნი, кратковременный, нестойкий; временная жизнь; судьба; ვარ საწუთროსა თმობითა, эту временную жизнь сношу терпеливо, ვეფხ. 63; —გაუმწარავი, пенснмативный въ этой жизни горькой участи, ვეფხ. 309; —გაცულებული, несчастный въ этой жизни, ვეფხ. 332; გარდასა საწუთროსა ვალისა, платить долгъ природѣ, ვეფხ. 340; საწუთრო წისქვილის ქვისათით ბრუნავს, судьба подобно мельничному жернову вертится, ვისრ. 173.

საწუთრული, ზედ. საწუთროსავითი, подобно временной жизни, невременчивой судьбы, ვისრ. 21.

საწურთინელი, ს. განსასწავლებელი, поучительный.

საწუთლო, ზედ. სავაუო, смышлпий.

საწუნარი, **საწუნელი**, **საწუნე**, ზედ. დასაწუნებელი, არ მოსაწონი, несохвалный, неодобренный, ვეფხ. 34, 36, 1288; 1 ქართლ. 70, 339; 1 კორ. 4—3; იერემ. 49—15; მარტ. 2—181, მისგან საწუნელია, имя пренебрежѣт.

საწურავი, —ველი, გასაწურავი ფლავისა, ჩიხსა და მისთანთა, ситка, ситечко, дѣдллка, იერემ. 52—19.

საწუნარი, ზედ. მომცემი მწუნარებისა, печальный, грустный; горе; საწუნარი რა გაქვს, какое у тебя горе.

საწუავი, ნ. საწუაული, რუსულ. 438.

საწუალი, **საწუალობელი**, ზედ. საზრალი, ღირსი შეზრალეებისა, საცოდავი, бѣдный, жалкій, საწუალობელი მამა ჩემი, достойный сожалѣния отецъ мой, საწუალო ზღვად მტერთა, достойный сожалѣния отъ враговъ; ვეფხ. 94.

საწუალკურთხეო, ზედ. крещенскій; დასტ. 165.

საწუალობლო, ს. მოწუაულობა, милость; ქილ. 215.

საწუაროვო, ზედ. ключевой.

საწუაული, **საწუავი**, **საწუაო**, ს. ჭურჭელი, საცნობი რაოდენობისა ნოცითა და მარცვალთა; мѣра жидкостей и сыпучихъ вещей; ისი. 5—10; ამოს. 8—5; მატ. 7—2; მოს. სამ. 50; საწუავი არის 5 ლოქი ან 2 ჩაფი. ზაქრ. 331, ან 12 მანერკა. ზაქრ. 101, ნოცითა საწუაოთაგან უმეტესად ხმარებულია საზოგადოებას შინა: **თუნგი**, რომელიც შეეფარდების ერთს ლიტრის საწონსა და ესრეთ თუნგის მეოცედსა ნაწილსა უხმობენ **სტილად**, და მეოთხესა **ჩარექად**; სამი თუნგი არის ერთი **ჩაფი**, და 30 ჩაფი **საპადნე**; 12 თუნგი არს ერთი **კოკა**, და სუთი ჩარეჩი 1 **ლოქია**, 16 ლოქი არს 1 **გორა**; მარცვალთა საწუაოთაგან უფრო ხმარებულ არს **ჩანახი** ან **მოდო**, რომელიცა შთაიტევს 1 ლიტრის საწონსა, 8 ჩანახი არს ერთი **კასრი** და ან ერთი კოდი; ნ. ჩ. ლ. კავკას. კალენდარში 1846, ცფილისის გუბერნიასი: კოდი არის 2 **ჩანახი**, ჩანახი 5 **ლიტრა**, ლიტრა 9 **გირვანქა**, გორის უეზელში კოდსა აქვს 4 **კასრი**, კასრსა 4 **ჩანახი**, ჩანახსა 11 **გირვანქა**, 48 **მისხალი**; ზოგჯერ იხმარებიან თურქთა საწუაონი: **ფოხალი** არის ნახევარ კოდი; **თაღარი** 3 კოდი; **ხარვალი**, ან **ხარვარი**, ქართულად ქაბიწი არს 12 კოდი და ნახევარი: ძველებურნი საწუაონი მარცვალთა, რომელნიც სამღვთო წერილში მოიხსენებიან: **ასსარონი**, **არტავი**, **გრივი**, **დორი**, **დორაკი**, **კოროსი**, **კოტვილი**, **მარი** ან **ზოისი**, **საცა**, **სომარი**, **ქსესტი**, **ღამორი**, და სხ.

საწუალობელი, ზედ. несчастный.

საწუევარი, ზედ. ან ს. ღირსი წუევისა ან თვით წუევი; достойный проклятiя, проклятiе, იერემ. 26—6; 44—12.

საწუენელი, —ნი, —ნო; **საწუენარი**, ზედ. შესაწუებელი, სამწუხარო, გასამწარებელი, ან სავნებელი, огорчительный; неприятный, обидный, досадительный, вредный; ვეფხ. 66; 752; მოურავ. 384; ვისრ. 110, 149; 188; ქილ. 16, 49; 268, 528; ღვთისა საწუენია, это противно Богу, გორტ. 51; საწუენარი გზა, противная, неспокойная дорога; ვეფხ. 1324.

საწუევი, ს. საწუავი, мѣра, სამ. სომხ. 194; ეტეკ. 46—14.

საწუვიცო, ს. საღრტილი, უნაგირის თანა ან პაწარი დასაწრავად რისამე, торока, ремень, бичевка у сѣдла для привязыванiя чего-либо, ქილ. 462.

საწყვილო, ზედ. парный.
საწყვილიანო, ვეფხ. 758, წყლიანის სიტყვისათვის, ხუმრობის დროს, остроумный.
საწყუბი, ს. დასწყუბი რისამე, მაგალ. ქვეშაგების საწყუბი, место куда кладут что-либо; რუსულ. 728.
საწყური, **საწყურველო**, ზედ. ან ს. წყურვილი-სადმი შესაფერი ან თვით წყურვილი; კუ жажда относиться; жажда; მარტ. 2—87; 1—116; 2—136; ანდრ. 51; სულეზრ საწყური სატრფო, подошо душъ жаждущей любви.
საჭაბუკო, ზედ. ჭაბუკისადმი საკუნველი; სამა-მაცო; юпомескiй; молодецкiй; 1 ქართლ. 371; -საქმე, молодецкое дѣло, დარეგ. 2—22; საჭა-ბუკოდ შექმნილი, рожденный молодецкомъ, 2—89; დარეგ.
საჭამადი, ს. შეჭამადი, სანოვავე, ჭამადი, кушанье, пища, ვისრ. 91, ეფუკ. 47—12; გოდება იერემ. 136—2; პურის საცავი, житница, ვისრ. 59; საჭა-მადი დღისა, дневная пища, 1 ქართლ. 312; **საჭამადად**, ზ. საჭმელად, итъ пищу, დაბად. 1—31.
საჭანგე, ს. ზაზო-მოყვანისა ან გაწურთნის მიზლი ან საჩუქარი, плата за обучение лютроба.
საჭარბავი, **საჭარბე**, ს. სასწერის აზრა, прив-сокъ для уравненiя мѣсовъ.
საჭაღე, ზედ. ჭაღისადმი საკუნვაი, блочный.
საჭადე (ჭობი), ს. ხურკა, насѣчка.
საჭაე, ს. ტომონი, ხავის ხაღა, кормъ, кормило.
საჭედარი, ს. ცხენის ნალი, подкова, ჰეტალო, жолдига, მეტალოთ ფურცელი, тонкiй метал-лическiй листъ.
საჭედი, ს. რაზედაც კსჭედენ მეტალოთა, нако-валыя, ვეფხ. 5. განმ.
საჭენელი, ს. ცხენი სარბიელი, ასპარეზი, риста-лище, ვეფხ. 20 განმ.
საჭერი, **საჭირავი**, ზედ. ხელით დასაჭერი, слу-жачiй для держанiя въ рукахъ, ვეფხ. 1460; ს. მახე, მაგალ. საჭერი თევზისა, сѣтъ, **საჭე-რად**, **საჭერლად**, ზ. დასაჭერად, для ловли.
საჭეშმარიტო, **საჭეშმო**, ზედ. სწორე, ნამდვილი, истинный, достовѣрный.
საჭვირო, ზედ. მჭვირვალე, мѣჭვირობი, прозрач-ный.
საჭვირობა, ს. გამჭვირვალობა, прозрачность, **საჭვირობელად**, ზედ. დღი провинцiа на сквозе, იეფუკ. 41—16.
საჭვრეთი და
საჭვრეთელი, ს. საჭვრეთელი.
საჭვრეტი, -ცელი, ს. სხილველი, სანახავი, зрѣ-лище, ვეფხ. 787; საჭვრეტლად, для смотрѣнiя, ვეფხ. 449, სატურფო საჭვრეტი, приятный па-милъ, 1 ქართლ. 282; ქმსულ. წ. 40; ჩხარ. 100.
საჭიე კონა, ნახე ჩანა.
საჭირება, ს. გამწვლევა, затрудненiе.
საჭირველი, ზედ. ახელი, გასაჭირი, трудный, за-труднительный.
საჭირისუფლო, ს. სამგლოვიარო სახლი; траур-ная комната, აღბ. 34; ზედ. ჭირის უფლისადმი საკუნველი, думениракащiй, აღბ. 34. 25.

საჭირნახულო, ს. მამულის შემაცებისათვის შესა-ხვედრი წილი მოჭირნახელისა, вознагражденiе за трудъ, по управленiю общимъ имѣнiемъ, за приращенiе одному изъ родственниковъ, სამ. ვახტ. 103, 236.
საჭირო, ზედ. მიუცილებელი, თანა წარუხლომელი; ძნელი, необходимый, нужный; трудный; ან სამწუნარო, შესაწუნებელი, печальный, бѣдствен-ный; ვეფხ. 27; 123; დარეგ. 103; რუსულ. 199; -გზა, трудная, опасная дорога; 2 ქართლ. 452; რუსულ. 19; -ადგილი, опасное место, ვისრ. 71; **საჭიროება**, ს. საქმე აუცილებელი, თანა წარუ-ვალი; დაჭირება, ხელ მოკლეობა; გაჭირება; სიძ-ნელე; необходимость, надобность; нужда, не-достатокъ; трудность; (მესაჭიროება, -როვა), ზ. შირ. დამეჭირა, встрѣтилъ я нужду, შროგ. 34, 99; (ვესაჭიროები, -როვე), ზ. თვ. ვეჭირები, მოვუნდები, быть необходиму, я нуженъ, надо-бенъ ему; (ვესაჭირობ, -რე), ზ. უ. ვკმოქენებო, имѣть нужду, ზუნ. კ. 11, нуждаться.
საჭიქე, ზედ. სამიზე, стекольный.
საჭმელი, ს. საზრდელი, სანოვავე, ჭამადი, пища, кушанье; съѣстное; პურის საჭმელი, место для кушанья, 1 კორ. 11—20; საჭმელ სასმელი, пища и питье, **საჭმელად**, ზ. для ѣды, 1 ქართლ. 315.
საჭმუნავი, **საჭმუნვარო**, ზედ. ან ს. სამწუნარო; მწუნარება, печальный; прискорбный; печаль, прискорбiе, სიზრ. სოლ. 2—1; ქილ. 483.
საჭოჭმანები, -მანი, ზედ. სახელოვანი, საქები, славный, похвальный, ვეფხ. 16.
საჭრელი, ზედ. ან ს. დასაჭრელი, დასაჭურვი; მჭრელი დაზა, подлежащiй рѣзанiю; рѣзецъ; იერემ. 36—23; საჭრელი კბილები, рѣзцы, კალმის საჭ-რელი დაზა, перочинный ножъ; დაზით საჭრელი, что нужно рѣзать ножемъ, შრ. 47.
საჭრელი, ზედ. ჭრელი, пестрый.
საჭრიანცლე მხალი, ს. მხალი საჭრიანცლე.
საჭრიცნავი, ზედ. სახვეწარი, სამუდარო, проси-тельный.
საჭურე, ს. საფარი, защита, ჩონგ. 54.
საჭურეთელი, **საჭურეთი**, ს. ძელი ამოსაჭურეჭ საჭრელი, საცენი, долото, сверло.
საჭურველი, **საჭური**, ს. აზგარი ან სომარი იარაღი, оружiе; ჭურჭელი, ჭური, посуда, ისაი. 10—28; -ლო საცავი, оружейная, -ლო მიხდა, обезоружить, ისაი. 12—6.
საჭურისი, ს. კაცი დაკოდილი, მცველანი, მოკლე-ბელი შვილიერებისაგან; свнухъ, кастратъ, снѣ-пецъ; დაბად. 39—1; მატ. 19—12; საქმ. 8—27.
საჭურჭლე, ს. საგანბური, საუნჯე, სოლარო, საცვი ხაზინისა და მისთანანი; სააზგრე, საცვი აზგარო და სხვათა საჭურველოთა; ვეფხ. 52, 53, 60; სოქრო-შინე, казнохранилище; оружейная, арсеналъ, შვენების საჭურჭლე ჰპოვა და მას შინა მოცნარი იაგუნდი, ვისრ. 22; онъ нашелъ сокровище кра-соты и въ помѣ умышляющiйся яхонтъ.
სახაბაზო, ზედ. ხაზათადმი საკუნვაი, პურის საც-ხობი ან გასაყელი; хлѣбный; хлѣбная, бѣлоч-

ნაი; некарный; რუსულ. 345, 733; მრავ. 30; დასტ. 93.

სახადი, ს. საოფლე, სენი გარდამღები, горничка; ჰ. ფ.

სახათი, მგოს. 27?

სახაზავი, ს. ქალღღობა და მისთანათა დასახაზავი იარაღი, линейка, транспарантъ, доска навернутая пилками для линования.

სახაზინო, ზედ. ხაზინის შესხვედრი, საკუთხავი; საღარო, საქურჭლე; казенный; казначейство.

სახალხო, ზედ. народный.

სახალი ბაღაზი, ს. მცენ. коровник, царский скитеръ (раст.); ჰ. ფ. ლ.

სახამებელი, ს. წყალში მოღუღებელი და განხობილი ხლოარნი ფქვილი, იხმარების გასათურებლად სარეცთა, დასწებებლად ქალღღობა, და სხვათა, крахмаль.

სახამრო, ზედ. ხამართ სავაჭრო სახლი, питейный домъ, кабакъ; ბ. ხამარი.

სახამსო, ზედ. სათანადო, შესაბამი, надлежащій, приличный, пристойный; ვისრ. 5, 20, 28, 134, 139; 1 ქართლ. 284, სახამსოა, ე. ი. **სათანადოა**, надлежитъ, прилично; **სახამსოება**, ს. შესაბამობა, შესაფერობა, приличие, ქილ. 350.

სახანავო ს. სვლახაო და ობოლთ საკრებულო სახლი, богадельня, сиротский домъ; ქილ. 432.

სახარაწო, ზედ. ან ს. ხარაწისადმი საკუთხავი, ან ლუქანი მეწაღეთა; сапожный; сапожная лавка.

სახარაგო, ზედ. სახარკო, оборотный; ვეფხ. 374.

სახარბიეთო, ზედ. სარგოსა და შემაცემის ნდომის განმავლიტებული ან საწუკვარი, закомый, приманчивый; **სახარბიეთობა**, ს. ხარბობა, жадность.

სახარე, ზედ. ხარისადმი საკუთხავი, бичий, -ხო, теленочъ.

სახარება, ს. მოძღვრება მაცხოვრისა ჩვენისა იესო ქრისტესი, მის მიერ მონიჭებულისა თვის ჩვენდამო სასუფეველისა; მარკ. 1—14, 15; 16—15; წიგნი ოთხთა მახარებელთაგან აღწერილი ქვეყანასა ზედა ცხოვრებისასა და საქმეთა თვის ქრისტესთა; благо-вѣст; Евангеліе. [149.

სახარელი, ზედ. სასახარულო, радостный, დარეჯ.

სახარეკი, ს. ხარაჯა, податъ, რომ. 13—7.

სახარკო, ზედ. სახარაგო, оборотный, ვეფხ. 374.

სახარულევაინი, -რული, ზედ. სასახარულიო, радостный, ფსალ. 80—2; რუსულ. 116; მარტ. 2—171.

სახარჯავი, ს. დასახარჯავი ფული; издержки, расход, ქილ. 392.

სახარჯო, ზედ. დასახარჯავი, расходный, -ფული, деньги на расходъ, **სახარჯოდ**. на расходъ, გორგ. 282, 2 ქართლ. 285.

სახასო, ზედ. სამეფო, მეფისადმი შესხვედრი, მაგალ. ზვარი, სოღაბუნნი, ან კაცნი მსახურნი, казенный, царский; სამ. გ. მ. 202; დასტ. 14; ან სამეპატონო, помѣщичий.

სახადავი, ზედ. სამხატვრო, живописный, კალამი, живописная кнеть, ქიპია. 174.

სახაცე, ზედ. ან ს. საცისადმი საკუთხველი, ან ხაკის დასხვეტებული, принадлежащій образу; кивотъ.

სახაშე, ს. საგბოლისი, ბაზრის სამზარეულო, харчевня.

სახაშე, ს. იგივე სახაშე, საგბოლისი, харчевня.

სახდელო, ზედ. იხმარების რთულად სხვათა ლექსთა თანა; მაგალითი. ზარის სახდელო, наводилъ ужасъ; გუჯ. 8, ზეთის სახდელო, масляной, დასტ. 127; სახდელო მახვილი, мечъ, которую нужно обнажить.

სახე, ს. პირი, ნაკეთის ხატი, გამოხატულობა; გარეგანი შესახედავი, შეხედულობა; გვარი, დარგი, მაგალითი; ფილოსოფურად: რაიცა დაიწესების ნათესავს ქვეშე; лице, очертаиіе лица; физиономіа; видъ, наружность; картина, изображеніе; примѣръ, способъ; видъ, подобіе, сходство, მრავლ. სახეები, ე. ი. ნუსეში, узоры, ვეფხ. 1, 2; დაბად. 29—18; 1 კორ. 10—6; წყლიანი სახე, красное лице, смазливый; პირის სახე, окладъ лица, რა სხვით ლაპარაკობს, какъ оцъ говорить, სახე წმინდისა, образъ Святаго, შენ შექქემს სახე ფოვლისა ცანისა, ты создадъ образъ тѣлесныхъ; ვეფხ. 1; სახის მეტყველება, физиономіа, რაინდი 7; თითო სახედ, на различные виды; სახედ ქმენ, будь образцомъ, примѣромъ, 1 ტომ. 4—12; სახედ მონაზონებისა, образъ монашескій; გუჯ. 27; ესრედ სახედ, ამსხედ, такимъ образомъ, 1 ქართ. 92; ანდრ. 105; **სახედ**, ზვ. მსგავსად, ფსალ. 41—1; ისაი. 31, 4, такъ, такимъ образомъ, სახედ დაუცთ, приводятъ въ примѣръ, ქილ. 164; დაღება სახედ, поставитъ кому что на видъ.

სახება (ვა), ზ. მ. ვამსგავსებ, ушодоблять, ტომ. 58; ქილ. 86, (ვესხები, -ხე), ზ. თვ. ვემსგავსები, ушодобляться, ტომ. 58; (ვისხები), изображатся, გამოვიხატები.

სახედ, ბ. სახილ.

სახედავი, ს. შეხედულობა, ნაკუთი, видъ, наружность; видное глазами; ვეფხ. 696, 1017; სახედავსა თვისსა მისცემდა, оцъ нмѣтъ въ виду, наматывать себѣ на усъ, 1 ქართლ. 337, რუსულ. 113.

სახედარი, ს. საჯდომი ცხენი ვირი ან ჯორი, перхонал хонადъ, каторъ, осель; აბბ. 79; სომხ. სამ. 222; დასტ. 124; დარეჯ. 48; 1 ქართლ. 29; საქმ. მოც. 23—24; მ მეფ. 22—4.

სახელი, ს. იგივე სახედარი, სამ. სომხ. 133.

სახედველი, ზედ. ან ს. დასახაზავი; ან ორღანო სინათლისა, თვალის სინათლე, подлежащій зрѣнію; взоръ, зрѣніе, глазъ; რუსულ. 113; ქილ. 334, 467; სახედელის გუგა ან სახედველი გუგა, зрачекъ глазной, 1 ქართლ. 279.

სახედნელი, ზედ. გასახედნავი ცხენი, назначенный для выѣзживанія, напр. хонадъ, დასტ. 51.

სახედნობა, ს. გახედნობა ცხენისა, обвѣзженность лошади, ვეფხ. 641.

სახეებიანი, ზედ. ხაუშიანი, узорчатый.

სახევისთავო, ს. გამოსაღები სასარგებლოდ ზევის თავისა, сборъ въ пользу старости уцеляя; გუჯ. 16, 17, 31; დასტ. 43.

სახელ-განთქმული, ზედ. სახელოვანი, წარჩინებული, знаменитый, славный, именитый; 1 ქართ. 269; ქილ. 208.

სახელ-განთქმულობა, ს. სახელოვნება, знаменитость, слава; известность, ქილ. 208.

სახელდაუღებელი, ზედ. უმაგალითო, безприщрный.

სახელდასხელო, ზედ. სპს. 163, необходимый, что нужно иметь под рукою.

სახელდობ, -ბით, -ბრივ, ზხ. სახელის დანიშნვით, именно, დარეგ. 36; ვეფ. 864.

სახელდება (სახელს ვკვებ, -ღე), ზ. მ. სახელს ვარქმევ, ვაძლევ, именоват, называть; (სახელი მეღების, -ღო), ზ. თვ. სახელი შერქმევის, называтся, 1 კორ. 5—1; სახელს ვიღებ, ზ. მიჩ. называть себя.

სახელება (ვა), ზ. მ. სახელს დავსებ, ვუწოდ, სახელობ მოვისხენებ; განვადიდებ, სახელს განვუთქვამ; სახელს გავუტვებ, ცუდად მოვისხენებ; именоват, наименоывать; поименовывать; прославлять чье имя; хулить, порицать; ვეფ. 14; ვასახლებ უენად, наименоват шахомъ, გორგ. 145; (ვისახლებ, -ღე), ზ. მიჩ. მაგალ. თავს, თავს ვიქებ, прославлять себя, считать для себя славою; ვეფ. 725; (ვისახლები, -ღე), ზ. ვ. именоватся, (ვისახლები, -ღე), ზ. თვ. славились, хвалиться, (მესახლების), ე. ი. სახელად მამაჩნია, считаю себя за честь.

სახელ-ფშნა, ს. ღრმ. ფშნის ძირი განუსაზღვრებულის სქესის ადგილს, სახელ მომქმედი, отглагольное имя.

სახელი, ნათ. სახელისა, მრავლ. სახელები, ს. წოდება პირისა ან ნივთისა; ჩინებულება, განთქმულება, სახელოვნება; имя; слава; ფსალ. 5—12; ლუკ. 1—5, 13 და შემდგომი; ვეფ. 26; მრავლ.

სახლები, ე. ი. უურთმაჭი, კაბის ზედ მკლავის ჩასაცმელი, კაბის სახელი, рукавъ у платья; სათვითო სახელი, ღრმ. собственное имя, არსებითი სახელი, существительное имя, ზედ შესრული სახელი, прилагательное имя, ხაცვალ სახელი, местоимение, სახელის გაცეხა (სახელს გავუტვებ, -ხე), обеславить, ჩემი სახელი დარჩეს, пусть память обо мнѣ останется; ვისრ. 2; სახელის გამოჩენა, прославиться, რუსულ. 323; **სახელიანი**, ზედ. სახელის მქონებელი, славный, именитый; ქილ. 504.

სახელიისლება, ნ. სახელდება; სახელდებალი, ზედ. именованный, названный, ვეფ. 472.

სახელ-მოღვაში, ზედ. თანა მოსახლე, ერთის სახელის მქონე, соименный, ციმ. 143.

სახელ-მომქმედი, ნ. ფშნის ზედა.

სახელის მძებნელი, ზედ. პაცივის მძებნელი, честолюбивый, ქილ. 97.

სახელ-მძღვანელო, ს. руководство.

სახელმწიფო, ზედ. ან ს. შესევდერი ან საკუთნავი სელმწიფისა; ქვეყანა სელმწიფისა საბრძანებელი; государственный; государство; ვეფ. 1004; სპ. სომხ. 408.

სახელ-ნართაული, ს. მომატებული სახელი, прилагочное имя, прованс; კაც. 7, 165; მარტ. 2—122; **სახელ-ნართაულება** (ვისახელ-ნართაულება, -ღე); ზ. უ. დართულის სახელით ვიწოდებ, прозывать, მარტ. 2—112.

სახელო, ს. მრავლ. სახელოვები, სახელოები, სამნეო, განსაგებელი მოხელისა, чинъ, званіе, должность, управленіе; დაც. 27; ქილ. 274; ვაც. სპ. 115; რუსულ. 345, 347, ჩამართვე სახელოსი, разжаловать, **სახელობა**, ს. სამნეო, должность, ალექს. 196.

სახელობა (ვკსახელობ), ზ. უ. ვიწოდები, именоваться.

სახელობითი, ზედ. პირისპირი, საკუთრის ხელით, имянной, -ბანება, имянное повелѣніе.

სახელოვანი, ზედ. სახელ-განთქმული, именитый, славный, ვეფ. 794; ვისრ. 133; **სახელოვნად**, ზხ. ჩინებულად, знатно, ქილ. 668.

სახელოვნება, ს. ჩინებულება, слава, имя, ქილ. 597, (ვა), ზ. მ. სახელს განვუთქვამ, ვიქებ, ვადიდებ; прославлять, превозносить.

სახელოვნო, ზედ. ремесленный, -შკოლა, ремесленная школа.

სახელსენა, ს. ერთსახელი, სახელ მოღვაში, თანა მოსახლე, тезка, **სახელსენობა**, ს. სახელწოდება, тезоименитство, имянны.

სახელიური, ს. ხელის მოსაკილები ქურქელთა, იარაღთა და ს. ხეცარი, კოცა სლმისა; рукоятка, ვეფ. 601.

სახეობა, ს. შესხედავობა, სახე, видъ, образъ, კავშ. 121, 221, 236; **ერთ-სახეობა**, однопобавіе, ქილ. 2, მშვენიერი სახეობა, გორგ. 245; прекрасный видъ, სამსახეობა, ვაშლი, 106, სამის სახის ქონება, тропчннй видъ; სახეობითი, ზედ. видовой.

სახერხო, ზედ. ხერხიანი, осквдური, хитростный, коварный; хитрость, коварство; ქილ. 190; არც სახერხოდ გუებნები, неговорю тебѣ это съ коварствомъ, ჩოლაე. 46, № 37.

სახერი, ზედ. გასახერი; подлежащій колотію; სახერი ავამი, ნახე სასრავი ავამი.

სახეუკლებელი, ზედ. მოხდენილი, ღამაზი, видный, красивый, **სახეუკლებლობა**, ს. красота.

სახვა, სხ. изображение, (ვისახვა, -ხე), ზ. მ. გამოვკვსავ, გამოვკვსავსავ, გამოვკვსავსავ; изображать, рисовать, სასახავნი ღიღნი სახვა, ე. ი. გამოსახავველნი საქმით თუ სიკვებით გამოსახვა, ვეფ. 1041; онъ для шпрокій просмотръ своему воображенію; ვსახვა, изображаю тебѣ, ჩანრ. 53, (ვისახვა, -ხე), ზ. მიჩ. გამოვიხავ, გამოვიხავ, изобразить, представить себя; (მსახვა), изображень мени, представляешь мени, ვეფ. 1299; ჩონგ. 152; ციმ. 172; ვსახვიარ, სახიხარ, სხია, я изображень, ციმოთ. 61; (ვისახვი, -ხე), ზ. ვნ. გამოვიხავთ, изображаться, **სახული**, ზედ. დანატელი, изображенный, ვეფ. 1313.

სახვადო, ზედ. самцовъ.

სახვაშინო, ზედ. საქელი, შესაწევარი, вспомогательный.

სახვალიო, **სახვალო**, ზედ. ხვალისადმი დანიშნული, назначенный на завтрашнй день, -ლიოდ, ღიისოდ, ზხ. на завтра. **სახვაშიადო**, ზედ. ან ს. საიდუმლო, секретный; тайна, секретъ; ქილ. 2, 141.

სახვედრი, ზედ. შესახვედრი, საკერძი, წილად რგებული, следующая, причитающаяся часть по дребню.

სახვეველი, ს. ჩხვილი შესახვევი მწვარი; საბლარდნელი, пелена; повязка; ლუკ. 2—7; იოან. 11—44; რუსედ. 391; ვეფხ. 461; სიბრ. 9; შესვევა სახვეველითა, пеленать ребенка; ლუკ. 2—7.

სახვევი, ს. ზონარი ან ბაწარი მოსაჭირები; ან გასახვევი ქაღალდი; перевязь; оберточная бумага, обертка.

სახვეველი, **სახოპელი**, ს. თევზთ საჭერი ზადე, сеть для рыбной ловли, пеньюль.

სახვეწარი, **სახვეწი**, ზედ. სვედრებელი, შესვედრებელი, საოხი, სათხოვარი, просительный; просяба; молебна; ჩონგ. 86; -წიგნი, прощительное письмо, გორგ. 38; **სახვეწრად**, ზ.ხ. ძლი უმოლენია, გორგ. 6, დავრ. 125.

სახვეწი, **სახვეწელი**, ზედ. ან ს. ჩხირი მეცალოს ძაფთ საწმენდი, чулочная игла, служащая для очищения пугки.

სახვილიაფი, **სახშილიაფი**, **სახშილიაფი**, **სახშილი**, ს. საღრაგო, ადგილი მხშილიაფთა; დრო მხშილიაფთა გამოცვლისა, постель для караула, караульные; сторожение, сторожа; ისაი. 21—8; მაგ. 24—43; სამი უამი ღამის ერთი სახშილიაფი არის, საბ. ლ. ტრი часа ночи, время очередной стражи, -განთაღისა, утренняя стража.

სახვენელი, ზედ. სახნავი, მოსახენელი, пахатный.

სახვენეში, ზედ. საოხარი, სავაებო, სავაგლახო, горестный.

სახვრეყელი, **სახვრეფი**, ს. წვნიანი რამ, похлебка, бульон; ვეფხ. 354.

სახვრეფი, **სახვრეყელი**, ან **სახურეფი**, ზედ. ქვემდებარე ხვრეტისა; მათხაბი, ციბრუფი, сырань, сверло; подлежащий управлению; სიბრ. 27, სერლო.

სახიბი, ს. პაღლი-დასაბმელი ჯაჭვი, цѣпь для привязывания собак, იგავი. 7—23.

სახიდი, ზ.ხ. სახლად, შინა, въ домъ, дома, но еволеи, გამოსლ. 7—23; მოვედით და ავვედით მთად უფლისად და სახიდი ღუთისა იაკობისა, придите и взойдите на гору и въ домъ Бога Іакова, ისაი. 2—3.

სახიერება, ს. სათხოება, მოწუადეობა, благость.

სახიერი (არაბ.), ზედ. კეთილ-სახსავი, მშვილობანის სახისა; კეთილი, ცბილი, მოწუადე, სახიერი სიკრუსხენებელი, благовидный, красивый; благий, добрый.

სახივი, ს. ქედის ბორკილი ან ხუნდი, колодка, падѣваемая на шею осужденныхъ, იერემ. 27—2; ციმ. 159.

სახიზარი, **სახიზნავი**, **სახიზნარი**, ს. მტერთაგან საშაღვი ადგილი, убижище, мѣсто, гдѣ свриваются отъ непріятеля, გორგ. 271; ქილ. 523.

სახიჭი, მაგალ. თხა, ს. ქამებელი ან გასუქებული თხა, откормленный козля, დასტ. 101.

სახილაფი, **სახილაფი**, ს. სახსავი, საჭერეფი, видный; зримый, очевидный, зрѣлище; იერემ. 23—18; მარგ. 141; -თვლით, смотрящий глязь,

თვლით სახილაფი, зримый, видный глазомъ, очевидный, სახილაფი ვიქსნები, быть зриму, **სახილაფად**, ზ.ხ. დასახსავად, чтобы видѣть, მაგ. 6—7; სახილაფობა, ს. დახსავლობა, თვლით ვაწუთობა, видимость, очевидность.

სახიმალი, ს. ცხენის კული უჭო, безвозосный хвостъ у лошади.

სახიობა, ს. მხობა, ხმა სამუზიკოთა საკრავთა, საგლობელთა ან სიმღერათა, звукъ музыки, пѣніе; музика; 1 ქართ. 2; იესეკ. 33—32; დარეგ. 57; სათეატრო სახიობა, театральная музыка.

სახიფათო, ზედ. საშიში, სადავიდარაბო, опасный. **სახიჩარი**, ზედ. უსახური, დუჭირი, დაშვეებული, ასო-ნაკლები; безобразный, уродъ; обезображенный, **სახიჩრობა**, ს. დუჭირობა, уродство, безобразіе.

სახიძნავი, ნ. სახიზარი.

სახლათავი, ს. სახვეველი, საბლარდნელი, перевязь, დასახლათავი, служащий къ спутыванию, сеть, снлокъ.

სახლე, ს. ფეხქვეშ გასაშლელი საფენი, ფეინდაზი, постилка, все что стелется подъ ноги, ქილ. 20, 592.

სახლეზა (ვა), ზ. მ. დავაშენებ. დავაზინავებ; დავასახლებ, სახლკარობას გავუჩენ; поселить; обзавести кого семействомъ; ცვსახლდები, -ლი, ზ. ვ. ვინაველები, სახლკარობას გავიჩენ; принять осѣдлость; обзавестись семействомъ; ვისაც გულში უერი სახლდებს, ქილ. 43; у кого въ душѣ поселился зависть; ნ. სახლობა.

სახლეუელი, მრ. სახლეუელი, ს. დედაწული, ცოლ-შვილი, სახლის შვილი, შინაურნი სრულიად მოსამსახურიოთ; დაბად. 34—39; დაბ. 13—26; მაგ. 25—36; საქმ. 16—34; გლატ. 6—10; ეფეს. 2—19; ვეფხ. 101, განმ.; მოსეს სამ. 4, 10; 1 ქართლ. 256; семейство, домашніе; სახლეუელი ღვთისა, семейство Божье, ეფეს. 2—19; 1 ქართ. 256; **სახლეულობა**, ს. ჯვალაბობა, ხახლ-კარი, ცოლ-შვილი, семейство, საქმ. 21—5.

სახლთ-ხუცესი, **სახლთ-უხუცესი**, ნ. სალთ-ხუცესი.

სახლი, ს. სადგური, სადგომი კაცთა; თავის შესავარებელი, ბინა; ჯვალაბი, სახლკარი, დედაწული, გვარი, გვაროვნობა; მაგ. 8—14; ლუკ. 10—5, 7, 8; 2—4; ფსალ. 117—2; ვისრ. 12; ზოგჯ. ტამარი, ლუკ. 19—45, 46; სახლსა მეფეთა და დიდებულთა ეწოდების: **სახსახლე**, **სრა**, **პაღაფი**; მათ შინა გამოსამწვენებლად შემკულსა დიდსა ოთახსა: **დარბაზი**, **პაღაფი**, **საღვინო**, **სახსლო**; სხვათა მცირეთა ოთახთა: **საწოლი**, **სენავი**, **სასკუმრო**, **საფარეშო**, **სამოახლო**, **სამხარეულო**, **სახაზაზო**; სვეთა ზედა გარემოკლებულთა ოთახთა ზეიადმ საჭერეფად: **ქორი**, **ქორედი**, **სანიშინი**, **ჯერაკუმი**; დროებით საცხოვრებელისა ან ქირით დაქერილისა: **ვანი**, **სადგომი**, **სადგური**, **ბინა** და სხ; გლეხთა სახლთა სოფლებში: **ცაღაგარი**, **მიწური**, **ქოხი**, **ქორობა**, **ფაცხა**, **ურამუდი**, **ჩადურნი**, **ჩოდოლო**; დომ; семейство, фамилия; храмъ; სახლისაგან და ცო-

სახსარი, ს. ნახსამი, ნაწევარი ასოთა, суставъ, -ხე-
ლისა, суставъ руки, ბუნ. კ. ფზ.; კული სახსარში
ამოსებრა, хвостъ выпалъ изъ сустава, დარეჯ.
2—138.

სახსარი, ს. ფასი გამოსახსნელად რისამე, выкупъ.
სახსენე, უახა დიდი ნაწლევი, заднешроходная
шнпка.

სახსენებელი, ზედ. ან ს. მოსახსენებელი: ქონება
ან ქვემდებარე ხსენებისა; სსოვანა, მოგონება, ხსე-
ნება; поминальный; память, помятованіе, воспо-
минаніе; უკალობლით უფალსა, ღირსნი მისნი, და
აურებლით სახსენებელს სიწმინდის მისისა, пои-
те Господу снятие его и славыте пмя его,
ფსალ. 9—6; 29—4; უენი სახსენებელი ამოვარ-
დეს, და იძვისეთъ память о тебѣ, სახსენე-
ბელად, въ память.

სახსენი, ზედ. მოსახსენებელი, поминальный.
სახსენო, სახსენისი, ს. ხსენება, სახსენებელი,
память, воспомнаніе; 1 ქართლ. 243; ქილ. 264,
317.

სახსი, ს. თოთია ნახე: 3. ფ.
სახსნელი პირისა, ზედ. პირის გასახსნელი, с-
лужаціи для открытія аннетиа шнца, ქილ.
362.

სახსნილო, ს. საქმელი, სანოვავე ხსნილისა, с-
коромный, скоромная шнца.

სახსოვარი, ზედ. ან ს. ნიადაგ-სავონებელი; მესხი-
რება; ძეგლი ან ნაშთი რამ მომავონებელი ძველთა
ჩინებულთა საქმეთა; памятникъ; память; памят-
никъ.

სახსუმლიავი, ნ. სახმილიავი; სახუმლი, ნ. სახმილი.
სახცი, ს. იხმარება რთულად: სახცად დარჩა, стага
въ туникѣ, остался съ носомъ.

სახციანი (სპარს), ს. სნაცი, сафьянъ.

სახუელი, ზედ. დანატული, нарисованный, изобр-
аженный; ვეფხ. 1164.

სახუმლი, ნ. სახმილი; იერემ. 11—4.

სახუმარი, ზედ. სალიზდარი, სალალობი, шуточ-
ный.

სახუნდარი, ს. ქალაში სადგური მხეტთა, ბუნაგი,
логовище, სამ. ვაცტ. 183.

სახუნი, ს. ძნეული, снотъ, ისო. 2—6; ძველს
დაბადებაში ქსნურია სხეენი.

სახურავი, -რი, ს. გადსაფარებელი ან დასახურავი
რამე, покрывало, ვეფხ. 1142, ჩონგ. 88.

სახურვებელი, ნ. სახურავი; გამოსლ. 35—11;
ზედ. გასახურვებელი, разгоричительный.

სახურვიანი ცხენი, ს. ცხენი სამავრავითა, ჩელითა,
лошадъ въ попонѣ, მოურავ. 109.

სახუცესო, **სახუცო**, ზედ. სამღვდლო, ხუცისადმი
საკუთნველი; поноскій, -ხარკი. ს. ხუცისავან
მისაცემი ხარკი ეპიზოპოზისადმი ძველებურის
განწესებითა; подать, платимая священшкани
еннсконамъ.

სახუველი, ს. კართ-საკეცი, зашнрка, затворка.

საჯაბადრო, ს. აბჯარი სევაი, арсеналъ; დასტ
92; ზედ. ჯაბადრისადმე შესაფერი; относящійся
къ смотрителю оружія.

საჯაგავი, ზედ. ხშირად სასაქმო, სამუშავებელი,
работчій, -ცხენი, домашая лошадъ.

საჯავრელი, **საჯავრო**, ზედ. გასაჯავრებელი,
причиняющій злость, досаду.

საჯაბაბო, ს. არამანა, ჯაბაბის სადგომი, სასლი,
гаремъ. жевачка половина, გორგ. 1, 128,
245; მროვ. 26; ქილ. 491, 537.

საჯამაგირო, ს. ჯამაგირი, ულუფა, жалованье,
плата за трудъ, აღუქ. 76. [котый.

საჯანჯელი, ზედ. საჯვანო, დასჯვანებელი, мѣш-
საჯარიმე, -მო, ზედ. ან ს. საზღაური, штрафной,
штрафъ, ჩოლაუ. უგ. სიგ. 38, № 18.

საჯარო, ზედ. საქვეყნო, საანგემო, აშკარი, исе-
народный, публичный, -როდ, публично, სამ.
ბერძ. 20; დასტ. 3; 129; ქილ. 342; -მოკაზმვა,
რუსულ. 493, одѣться по раздѣчному, -ოქმბა,
сказать публично, ქილ. 368.

საჯარო, ზედ. სამხედრო, поппскій.

საჯაჭვი: ზედ. ჯაჭვისადმი საკუთნველი, цѣпоч-
ный.

საჯგუფო, ზედ. къ груннѣ отпосланный.

საჯღომი, ს. დასჯღომელი რამ, сѣдалище, стулъ,
диванъ, и т. п. სამეფო საჯღომი, ე. ი. სამეფო
ცახტი, тронъ, престолъ, ვეფხ. 44, 817. 635;
საჯღომი ცახტი, верховная лошадъ, ვისრ. 12,
სიბრძ. 72; მროვ. 23.

საჯებლად, ფზ. სათხოვრად, для просьбы, გორგ. 2.

საჯება (ვესაჯებ მაკალ. ობოლსა), ფ. მ. ვესარ-
ჩლები, თანამდგომელ-ვექმნები, заступаться, ისაი.
1—17; ვესამართლებ, სამართალს მივსცემ, რა-
судити.

საჯელგო, **საჯერგო**, ზედ. ჯერგისადმი საკუთნ-
ველი; охотничій, ნ. ჯელგა, დასტ. 71, 88, 122,
149.

საჯერო, **საჯერებელი**, ზედ. დასაჯერებელი,
სარწმუნო, правдоподобный, 1 ქართლ. 367; საბ.
ლ. **საჯერობა**, ს. დარწმუნებულება, удостовѣ-
реніе, აღბ. 60.

საჯვა (ვესაჯვა -ჯე), ფ. მ. დავსჯი, осуждати.

საჯვარო, ზედ. კრესთონი.

საჯგი, ს. ცაფა; მცენ. ურთხელი, скорородка; раст.
верной, taxus baccata; ბუნ. ლ; ერისთ. ლ.

საჯგიბე, ზედ. карманный.

საჯიღლაო, **საჯიღლო**, -ლოვე. ზედ. ან ს.
ჯიღლოსადმი შესაფერი; ჯიღლო, საბოძვარი;
наградный, награда; **საჯიღლოდ**, ზედ. საჩუქ-
რად, въ награду, გორგ. 213; მოურავ. 167.

საჯინიბო, ზედ. ან ს. საჯინიბოს გამოსაღები;
ცხენთ-სადგომი სასლი, конюшеннй сборъ; ко-
пюшни; გუჯ. 9, 28; ვეფხ. 1195, ბაქრ. 171.

საჯოზინარი, ზედ. უმჯობესი, უღრესი, უპრიანე,
предпочтительный.

საჯოგე, ს. ჯოგთ-ადგილი, мѣсто для стада.

საჯორე, ზედ. ჯორისადმი, საკუთნველი, лошацнй;
къ лошаку относящійся.

საჯოჯოხეთო, ზედ. адскій.

საჯოხე, ზედ. палочный.

საჯუფაბე, ზედ. ან ს. ჯულაბისადმი საკუთნველი,
ან ჯულაბის ჭურჭელი, относящійся къ сла-
бительному; посуда для слабительнаго.

საჯუფოთი, ზედ. შემადგენელი ცოლისა ან ცალისა,
парный, რუსულ. 359.

საქონარათ, ზედ. არც ასე არც ისე, ни такъ, ни сякъ, საქონარათ რათ გავიხილ საქმეს; კაცია. 68; за-тѣмъ доведу свое дѣло до ни такъ, ни сякъ.

სეგაზი, ს. მსხვილი ცილი, портянина.

სევა (ვესევე. -სიე), ზ. მ. მივუტყვევ, მივუშვებ ძალ-ლებს, шапсулать, трашить собакъ; -ჯვარსა, пускаты для нападений войско; 2 ქართლ. 374.

სევადა (სპარს.), ს. ვეცხლზედ სიშავე, черны на серебрѣ; чернѣды, სევადიანი, ზედ. სევალით დაფერილი ვეცხლი, покрытый чернью серебром; კაცია 89.

სევაი (სპარს.), ს. კარავი, шатеръ, налатка, 2 ქართლ. 321, 370, 383, 440; 2 რუსულ. 49, 350; 562; დასცეს სევაი, დარეჯ. 2—123; по-ставивши шатры.

სევეა (არაბ.), ს. კაჟანი, შავი ნაღველი, меланхолия, шохондрия; тоска, грусть; სევეის ქარი, шохондрические припадки; სევეის ქარი მდებრთა, истерика; ფილენჯის სენი, дергота; სევეა მო-მავა გულზედ, тоска скрутила мнѣ сердце; სევედიანი, ზედ. ნაღვლიანი, грустный, სევედი-ანობა, ს. ნაღვლიანობა, -გრუსტი, тоскливость; ვეფხ. 102; მოუჯრა. 204.

სევიანი ციება, четырехдневная лихорадка, 3. ფ. სევიანი, ს. ქირკი (камень).

სეირი, ს. ნავარობა; შესაქცევად სიარული; гуляние, прогулка; ზოგჯერ. შექცევა ან სახილველი რამ, თამაშა; гуляни, зрѣлище; ერისთ. 6; ანტონ. 4—24; სეირნობა, სეირობა, ს. ნავარობა, შესაქცევად სიარული; прогулка, (ესეირნობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. სასეიროდ დადივარ, гулять, про-хаживаться, (ესეირნებ, -ნე), იგივე ესეირობ.

სეირება (ვა), ზ. მ. водить гулять.

სეივამბერი, სეივამბერი, ს. ენკენის თოვე, сен-тябрь.

სეილანი, ს. თევზი, гнустъ.

სეილაპი, ს. ლაღოლი, ძალღ-თევზი; тюлень.

სეილეკო, ნ. ცარბი.

სეილი, ს. მცებ. лещъ; სეილის ზეთი, льняное масло, -ლის მარცვლი, льняное семя; -ველური, дикій лещъ.

სეილი (ლათინ.), ს. სკამი შესაკრავი და გასასხნელი, складной стулъ, ვეფხ. 124. 1 ქართლ. 281.

სეილმაქი, ს. მცებ. брусника.

სეილმაქი, ნახე ზუმილი.

სეილ - შავა, ს. მოცვი სე, гонобобель, plante: vac-cinium uliginosum; ბუნ. ლ; ბრუსნიკა, ერისთ. ლ.

სეიმიდალი (არაბ.), ს. სამინო, семидаль, 3 ვეფ. 4—22; იეზუტ. 16—13; გამოცხ. 18—13.

სეიმინარი, ს. სასულიერო სასწავლებელი, семина-рия.

სეიმური, (არაბ.). алмазъ, შავთ. 8, ზიანკ.

სენაკი, ს. სამარცოვო ოთახი, келья, кабинетъ.

სენატორი, ს. სენატის-მდივანბეგი, сенаторъ.

სენი, ს. ავალბა, უძლეობა; სენა, ჭირი, უჟამური, болѣзнь; ვარაზა; -ვარდამდეგი, заразительная болѣзнь, მაც. 4—23, 24. 10—1; ვეფხ. 350.

სერა, ს. ქოთნის პირის სავარკი, обвязка горшка.

სერა, ნ. სერვა.

სერანგი, ს. უუმჯის ლარი, кумачъ, სპ. ლ.

სერაფიმი (ებრ.), ს. ერთი ცხრათა დასთავანი ანგე-ლოზთა, серафимы, ისაი. 6—2.

სერება (ვი), ზ. მ. საზრდელს მივილებ, подпичать, ужинать; იგავ. 23—1; 6; 1 ქართლ. 314; ლუკ. 17—8; სერება, ნ. სერვა; (ვესერებ უერთა), ზ. მ. უერთებ დაფქრი, обрѣзывать уши; ალექს. 116.

სერვა (ვექსერავ), სერა (ვექსერ), ზ. მ. დავექსერავ, დავექ-კოდ, ვექსერი, насѣкать, дѣлать нарубку, на-рѣзки.

სერი, ს. სადილი ან ვახშაში თვისად ან გამომჩვენებით სტუმართა თანა, обѣдъ, ужинъ; იური; ესე ზოგადი სახელია; პირველი მიღება საქმლის არის საუწყამე, მეორე: სადილი; მესამე: სამხარი; მეოთხე წარ-ბელი; მეხუთე სერის კული; მაც. 23—6; მარკ. 6—21; 12—39; ლუკ. 14—12; იოან. 12—2; ან სამხარი, подпичъ, სერისკული, სირისკული, ე. ი. ვახშმის უკან დაწოლის დროს ჭამა, приемъ пищи послѣ ужина; სერი დიდი, нарядный обѣдъ; დასც. 104.

სერი, ს. მოგრმედ წარმოზიდული გორა, холмъ.

სერობა, ს. ტრაპეზი მწუხრის საწოვავის; вечеръ, вечерний столъ, ლუკ. 14—24; იოან. 13—12; 1 ქართლ. 124; სერობა ან სერობის დოცვა, вечерни, დიდი სერობა, сонномъ, вечерняя цер-ковная служба въ великйи ношть.

სეროებული, ზედ. გორებიანი, холмистый.

სერსერთი, ს. ბაღესავით დაწნული რკინის მარ-თული, сѣтка проволочная, рѣшетка.

სერტყი, ს. ნერგნი დახიშნული საზოგადო კერბო, дубрава, роща, посаженная какому лицу Бо-жеству, 2 სჯული 16—21; იერემ. 17—2; იეზუტ. 27—5; ან ნერგი, молодое дерево; 2 სჯული. 16—21, სერტყიანი, ზედ. -მაგალ. ადგილი, ე. ი. ადგილი ჭალიანი, კორამი, ეწერი, роща, 1 ქართლ. 158; სერტყებული, ს. დუბრავა.

სესება (ვა), ზ. მ. ვალად მივსცემ უსარგებლოდ, ссуждать, данать взаймы, одолжать; (ვისესებ, -ხე), ზ. მიჩ. სესხად ავილებ, заимать, заимство-вать, (ვესესებო, -ხე), ზ. ფ. სესხად ვსთხოვ ფულსა, просить у кого взаймы.

სესნი, ს. ვალი უსარგებლოდ, заемъ безпроцент-ный, სესხად მიცემა, ссуждать, данъ въ займы, სესხად აღება, брать въ займы; заимать.

სეცყვა, ს. კონი, წვიმის ცვარი ჰერპი გაფრული; градъ, ფსალ. 77—47, 48.

სეცყვა (ვექსეცყვა, -ვი), ზ. მ. დავეცყვავ, გაულა-ხავ (იოქმის სეცყვის თვის), поить градомъ, მე-ცავ. ცრემლის ვქვლერი, проливать слезы, ვეფხ. 137; გაუწეცყვალად თვალთა დაწვი გისეცყვა, ты безостановочно градомъ слезы орошалъ свои щеки, ვეფხ. 128, (სეცყვავს, -ყვა), ზ. უ. სეცყვა მოიღის, идетъ градъ, ვეფხ. 1137.

სეული, მდ. სოული, დაბოლოვება ზმნის ზედათა, მაგალ. დელოფისკული.

სეფე, შემოკლებით სიყვავ საუფლო ან სამეფო, ზედ. ან ს. სამეფო, საუფლო, საბატონო, ან მეფე, უფალი, ბატონი; царский, господскй, боярскй; царь, господинъ, бояринъ; ვეფხ. 1073; 2 ქართ. 333; სიბრ. 125; 60; უტურფეს სეფედ დასმენ, ე. ი. გადასლებენ, лучшсе отблadyиваютъ для

царя, ვეფხ. 1063; სეფე დარბაზი, ვეფხ. 678, 1498; торжественный зван; სეფე ცანტი, გვანამის престол, ვისრ. 118; სეფეთ უხუცესი, царедворецъ главный, სიბრ. 2, სეფე ქალი, царица; дочь боярскал, აღბ. 24, სეფეწული, принцъ, или боярскій сынъ; სეფე მწიგნობარი, статсъ-секретарь, სეფე დროშა, главное знамя, 1 ქართლ. 350; გუჯ. დიდად აწყინა სეფეთა ქვეყანისათა, онъ огорчилъ вельможъ страны; 1 ქართ. 349; **სეფეობა**, **სეფობა**, ს. ბატონობა, დიდგვაროვნობა, господство, вельможество, благородство, ვეფხ. 615, გორგ. 121; ან ბატონის მამული, помещье, удѣлъ, სიგელი როსტომ მეფისა.

სეფესტანი, ს. მცენ. sebeste, 3. ფ.
სეფილა, **სიფილა** (ფრანც.), ს. სონა, მოგრძე ცაბაკი ან ლანკანი, латокъ, საბ. ლ.

სეფისკვერი, ს. დიდებულთ პური, კვერი, გარნა საკუორად ეწოდების ეკლესიასა შინა შესაწირავსა პურსა, რომელსა ზედა აღესრულებს სამღვთო ლიტურგია, просфора, -დასარიგებელი, антидор, 1 ქართლ. 364.

სეფური, ზედ. სეფესადმი საკუნველი, царскій, гонодскій, ეს სიტყვა უკანონოდ უხმარით სიტყვის მაგიერ ვარჯისი, ზეპირი, ქილ. 500; 368; ბატონ. შვ. თ. მცირე ლექსიკონი.

სეფქა, ს. ისარი ფრთე მაღალი, особый родъ стѣпль, შავთ. 35, ნ. ისარი.

სეხნა, ს. სახელ - მოდგამი, სახელით ზიარი, თანა მოსახლე, ერთს სახელის მქონე, тезка, одиомещникъ; შავთ. 20; სეხნობა, ს. თანა მოსახლეობა, соименство, соименность.

სვა, **სვა** (ვესვი, ესვი, ესვის, ვესვით, ესვით, ესვიან, სამღ. წ. ესენ; ქმნ. სრ. ვესავ, ესავ, ესვა, ვესავით, ესავით, ესენენ, სამღ. წ. ესვინ; ქმნ. უსრ. მესვია (იპვითად იხმარება); თუობ. აწმდგ. ვესვილე; ქმნ. სრ. მესვა (სამღ. წ. მესვინ); ქმ. უსრ. მესვას, ქმნადი: ვესვა, ესვა, ესვას; გვესვათ, გესვათ, ესვათ, სამღ. წ. ესვან; ბძან. სქ. საღუთო წერილში: ესვედ; ესვით, ესენენ), ზ. უ. ვერწმუნები, ვსასობე, იმედი მაქვს; уповать, надѣяться, вѣрять; დაბად. 4—26; ისარ. 10—11; 29—8; ფსალ. 4—6; 36—3; ლუკ. 18—9; საქმ. 26—7; 2 კორ. 1—9; 8—3; რომელნი ესვენ თათა თვისთა, которые увѣрены быху о себѣ, ლუკ. 18—9; ვესავთ წყალობასა თქვენსა, мы уповаемъ на милость вашу; (მესავ, გესავ, ესავ; მესავდი ან მესვილი; მესავდე; ან მესვილე; დანარჩენი დროები არა აქვს). ზ. მიჩ. ты уповаешь на меня, ты вѣришь мнѣ, 2 კორ. 2—3; (მივის, გივის, უვის; ან მივა, გივა, უვა მადბ. უა; ან მევა, გევა, უვა მივოლა, სრ. მესვა. გესვა ესვა; გვესვათ, გესვათ, ესვასთ, სამღ. წერილში: მესვინ, გესვინ, ესვინ, მარკ. 12—6; ან მესვას; უ. მივოლის; უ. უ. მესვენეს; აწ. ს. მივოლეს; ს. სრ. მივოლა; ს. უ. უ. მივოლეს; მე. მივოლე ან მესვას); ზ. უ. მევას, მაქვს, დაბად. 44—18; რომ. 9—9; 1 კორ. 7—2; მარკ. 12—6; ვეფხ. 317; ვისრ. 3; ვეფხ. 32; ერთი შე ესვა, онъ имѣлъ одного сына, არა ჯერ არს შენდა, ვითარმცა გესვა იგი ცოლად, ты не долженъ имѣть ее въ жєнахъ; მაც. 14—4; დარი არ უვის (უვა, უა), онъ пеняеть

себѣ подобнаго, ქილ. 479, ესვა ქმარი, она имѣла мужа, ცალა. 4—27.

სვაზი, ს. მფრინ. беркутъ грифъ, ზუნ. ლ; ერის ლ.

სვანური, ს. უურძენია, сортъ винограда.

სვანობა, ს. საღვრი, мѣсто пребыванія, ისუ ზიარაქ. 43—22.

სვე, **სვე** (ლექსთაგან სვა ან სსვა), ს. ზელი, ზედისწერა; წინათვე განსაზღვრება, განჩინება, предопредѣленіе, судиба, рокъ; 1 ქართლ. 30, 32; სიბრ. 77; წილი, სვედრი, доля, часть, 1 ქართლ. 62; სვე სრული, шдделенный счастьемъ, 1 ქართ. 275, სვე ზელი, счастье, ქილ. 586; **სვე სვიანი**, ზედ. ზედნიერი, счастливый, **სვესვიანობა**, ს. ზედნიერობა, счастье. благополучіе, ქილ. 323, სვე მაღლეუელი, 1 ქართლ. 269; возведиченный счастьемъ.

სვეთება, სს. мочка, моченіе, (ვა), ზ. მ. დავალკობ, დავსველე, мочить, умягчать; ვეფხ. 151, 586; (ვქსველეები, -ლი), ზ. ვ. დავსველეები, დავილკობი, мокнутъ.

სველი, **სოველი**, ზედ. დავლკობილი, დავსველეული, мокрый, -სელები, мокрая руки, -ცანი სამოსი, мокрое платье.

სვენა, **სვენება** (ვა), ზ. მ. დავაცრობ, შევავსენებ, მოსვენებას მივისცემ, дать покой, отдыхъ; ან ჰაცივით მოვიღებ ხაცას, ჯვარს, მიცვალებულსა, подыти образъ, покойника, или ставить образъ; -სანთელსა, гасить свѣчу, კუბოში ვასვენებ მიცვალებულის გავს, полагаю по гробѣ тѣло усопшаго, (ვი), ზ. მიჩ. მოვისვენებ, დავისვენებ; взять отдыхъ, отдыхать; (ვქსვენი, -ნე; ვასვენი ვარ, ვსვენი ვარ), ზ. უ. დავსვენებელი ვარ ერთს ადგილს მაგალ. ნაკი, ჯვარი; о образѣ: бытъ поставлену на одномъ мѣстѣ, ხაცი მისვენია, у меня образъ поставленъ, ციმ. 27.

სვეტი (სვარს.), ს. შენობათა ქვეშ შედგმული ქვითკირის ან ძეღისა დიდი ზოძი, შრგვალი, გინა კუთხეებიანი, столбъ, колонна, სვეტის თავი, верхняя часть колонны, იერემ. 27—13; 2—22; **სვეტი ცხოველი**, столбъ животворищій, **სვეტი ცხოველობა**, праздникъ 1 октября въ память животворищаго столба въ Мхетѣ; გუჯ. 31.

სვია, ს. ფშალა, მცენ. ხიჩა.

სვია, ს. თევზია, камбола рыба; ზუნ. ლ; მზღუგა, ერის ლ.
სვიანი, ზედ. ზეღიანი, ზედნიერი, სვის მქონებელი, კეთილ მიმთხვეული, счастливый, благоденственный, благополучный; მეფე სვიანი, благополучно царствующій царь, ვეფხ. 31; **სვიანობა**, ს. ზელი, ზედნიერება, წარმართება, счастье, благополучіе; благоденствіе, ვისრ. 155, 201; ქილ. 87, ვქსვიანობ, благоденствовать, (მისვიანებს), ზ. უ. ზელი სურს ჩემთვის, желаетъ мнѣ счастья, სიბრ. 10. [111.]

სვივა, ს. არჯაკელი, მცენ. артишокъ, ბაგრ. ბაც.

სვილა, ს. ჭავი, მცენ. рожи, ზუნ. ლ; ერისთ. ლ.

სვინა, ს. შეღლის მამსათოვო ან ნათლულის მამაკუმი, **სვინაობა**, ს. სვინად ყოფნა; გარუფინობა, უნამუსობა; кумовство; распутство, სამ. კათოლ. 3, 8.

სვინაქსარი (ბერძნ.), ს. მოკლე მოთხრობა წმინდათა ცხოვრებისაგან ან ღვთისსწავლთა თვის; სინაქსარ, краткая биография святых, четьи михилен, пролог, რ. ქ. ლ.

სვინიდიხება (მესვინიდიხება), совѣство мшѣ; თამარ. 164.

სვინიდიხი (ბერძნ.), ს. შეგნება, შინაგანი განსჯა საქმეთათვის, მამხილებელი გონება, ნამუსი, совѣсть.

სვინიკლიტი (ბერძნ.), ს. მაღალი სამსჯავრო, სენატი, синклитъ, сенатъ ან წვერი მაღალის სამსჯავროსი, სენატორი, сенаторъ.

სვინტრი, ს. раст. купена, лапена; plante: polygonatum multiflorum, სამხ. 91.

სვინტაკიკოსი წიგნი, ს. თხოვნის წერილი, просьба, 2 ქართლ. 213.

სვინრეგება, ს. დასივებული მუწუკი, მადინებელი შალლისა, вередъ, шарш, ლევიც. 13—30, 31, 32, 35; 14—54; სვინრეგებული, ზედ. паршивый, ლევიც. 13—14.

სვლა, ნ. სლვა.

სვლეება, **სუღლეება** (ვჭვლეება, -პე), ზ. მ. ვოჭვლეფ, ენითა აღვსწებაგ სალაფავსა და მისთანათა, локать языкомъ.

სუმა, **სუმა**, ნ. სმა; სერა, ნ. სერა.

სვრემა (ვსრემ, -რიმე), ზ. მ. ვსრეს, ვსჭყლეფ, тереть рукою, разминать, растирать, ან ვჭყელ, мѣсить.

სოვა, **როვა** (ვა), ზ. მ. დავჭვრეს ძაფსა, прять, ნ. როვა, მაც. 6—27; ლუკ. 12—24; **სოული**, **ნასოი**, მიმღ. დართული, прядевный, გამოსლ. 26—31.

სოველი, ს. ვენახთ მოკრეფა და დაწურვა ღვინისა; ან დრო ყურძნის მოკრეფისა, შემოდგომა, დასტ. 5; уборка винограда; время уборки винограда; осень; ვისრ. 18.

სოლოზა, ს. собрание винограда.

სოლინა ან სოლის თვე, ს. ოკტომბერი, октябрь.

სი, შარისდ. მაღლის მოკვევის სმა, усъ,

სია, ს. ნუსხა, აღწერა ანგარიშისა, пресърь, -ანგარიშისა, счеть.

სიაღვიდე, ს. ადილ საქმხელობა, легкость.

სიავე, ს. ავობა, არ კეთილობა, სიბოროტე, სიკუდე; зло, злость, злодѣйство, дурнота, აღბ. 57; ვევზ. 755.

სიავი, სპილენძის ქვაბი ან ავაზანი, котель мѣдный; тазъ; 1 მეფე. 2—14; ფსალ. 59—8; 107—9; ისაი. 1—12; მარტ. 1—136.

სიავი, ზედ. ლურჯი, снѣгъ, გამოსლ. 25—4; სიავი ტუფი, снѣга кожа, გამოსლ. 35—7.

სიავეცე, ს. ავაკობა, სიბოროტე, злодѣйство, бездѣльничаше; სამ. ბერძ. 333; ქილ. 434; **სიავეკაცობა**, ს. ავაკობა, ბოროტობა, злодѣйство, бездѣльничество, გუჯ. 31.

სიაზაცი, ს. свобода, волюность.

სიალაღე, ს. правота.

სიათა, ს. თოფა, пищаль (ружье); ჩონგ. 137.

სიათამცერე, ს. косость.

სიაღფე, ს. სილაღე, კადნიერობა, смѣлость, отважность; дерзость; ვევზ. 498, 1031, 1509.

სიაღფერე, ს. აღისფერი, алый цвѣтъ, алость, ვევზ. 1231.

სიაღჭაფე, ს. სიმზავი, სიმსუბუქე, легкость, рыхлость, дряблость.

სიაშ, ვ. ზ. სანამ, до тѣхъ поръ.

სიაშაფე, ს. გულ-მადლობა, მზავობრობა, ამაყობა, гордость, высокомеріе, ვევზ. 192; ვისრ. 123.

სიაშე, **სიაშოვნე**, ს. თვისება ნივთისა სათნოდ მისაღები, დატკობა გრძნობათა, пріятность, удонольствие, ვევზ. 42, 99; 1009; მოურავ. 283; ვისრ. 7; ანდრ. 9, ჩონგ. 57; 1 ქართლ. 233; სიბრ. 50.

სიაშოვნება, ს. გულ-სავსება, удовольствие, კაცია. 120; (ვა), ზ. მ. გულ-სავსე ვჭვოფ, ვითნე, доставить кому удовольствие; угодять; (ვი), ზ. მიწ. ვითნე, სათნოდ მივიჩნე, გულსავსე ვიჭმეხე, получить удонольствие, наслаждение, насладиться, ანტ. 3—4; მესამოვნა, ე. ი. მეთნა, მომეწონა, это доставило мшѣ пріятность, (ვესამოვნები, -ნე), ზ. თვ. ვეშეები, быть пріятну; **ნასამოვნები**, მიმ. получившій удовольствие, ანტ. 2—14; 3—43.

სიაშპარტავენე, -ნება, ს. ზავობა, გულ-მადლობა, гордость, გორგ. 24.

სიანჩლე, ს. სიკაპანე, სიგლისპე, ანჩნლობა, кн-прнзъ, злость; რუსდ. 780.

სიარული, ს. მოძრაობა ცხოველთა ფერხთა გარდაღებით; ვევზ. 31, 147; ზაქარ. 9—8; ходъ, хождение, ходьба, шествіе, походка, ნ. სლვა; სახენი ამისნი; ჩწვილთა სიარულს ეწოდება: **ჩოჩვა**, **ცოცვა**, **ბოზღვა**, **ბორღღვა**, **ბლოცვა**, და **ფოფინი**; მათსავე ხელ-მოკიდებით ან ზოჭიჭით ფეხზედ ტარებას: **ცაბაცი**; კაცთა ნებიერად სიარულსა შესაქცევად: **სეირნობა**, **ნავარღობა**; მალიად სლვას; **სირბილი**, **სრბოლა**; შემინებული სიარულსა; **ღოღოლა** და **გაქცევა**; უმაღლაღესსა სირბილსა **რბოლა**, **რბენა** და **ჭენება**; კისკისად მაღლა შემფრენი რბენასა: **სტომა**, **სტოტომა**, **სტლომე**; ჰასაკ მცირეთა ცხოველთა; **პუნძული**, **ცუნცული**, **ცანცული**, **წანწალი**; დიდროვანთა: **ბოცვა**, **ბოცება**; უცვანსა **ძულძულსა**: **ზაჯაუნე**, **ზაჯაბაგი** და **ჩანჩალი**; სწეულთა სიარულსა: **ღინღილი**, **ჩინჩილი**, **ღონღილი**; გარნა ოთხფეხთა: **ლასლასი**; უსაქმოდ და ცუდად სიარულსა: **ცანცული**, **წანწალი**, და **ორევა**; ბნელაში სიარულსა: **ბეცება**, **ცეცება**; მკელთა ბელთა სიარული: **კოჭლოზა**; თნელს წყალში ფეხით სლვასა: **ჩხუჭვა**, **ცოცვა**; ღრმათა წყალში ხელ ფეხით ხმარებით სიარულსა: **ცურვა**; ცხენთა კეთილსა სიარულსა: **თოხარიკი** და **იორღა**; გოგმანთა სიარულსა: **მერანობა**, და ცუდსა **ჩაქჩაქი**, **ჯაჯაბაგი**; მფრინველთა ჰაერში მოძრაობასა: **ფრენა**, **ფრინვა**; სტომით ფრენასა: **გოგმანი**; ცუდად ფრენასა: **ლასლასი**; ფრთების უძრავად ფრენასა: **ღიკიკი**; გველთა სლვასა: **გლინვა** და **ფრევა**; მძრომთა: **ღოღვა** და **ძრომა**; ამგვარნი სიკვებიანი და მნიშვნელონი სიარულითა იხმარებთან გარდაღებითად, მაგალ. სრბოლა ისართა, ნავთა; ცორვა თევზთა; როღესც ცხოველი რომელნიც ერთს ფეხსა ატარებენ: **კანცურითი**, **ჩინჩილი**

და გინგილი; ქენება ბოქმის უფრო ცხენზედ მგელომათვის.
სიარმე, სიარამე, ს. არ შერგება, не въ прокъ, ვისრ. 150.
სიასამური, ს. ბეწვი სამურისა, соболій мѣхъ, 2 ქართლ. 319.
სიასლე, ს. ახალი საქმე ან ამბავი, ახლობა, ახლახალი: повизла, новость, საღოთ სიასლე. ე. ი. საღოთო შური, ბაძი, рвеніе къ божественному, ვეფხ. 29.
სიასლე, სიასლოვე, ს. ახლოს უოფნა, მასლობელობა, близость, ვეფხ. 121, 139, 274, 701, 771; ვისრ. 70, სიასლოვეს, по близости; სიასლით, близости, ვისრ. 71, შრ. 51; ქილ. 604.
სიბა, ს. ფერღების გარშემო წელი შემოსაკრავი სარტყლისა, пошеница, ქილ. 393.
სიბა, ს. ნაღმი, შეთხრილი მცრის ციხის ქვეშ დასაქცევად თოვის წამლით, мина, 2 ქართლ. 281; 530; გორგ. 277, 426.
სიბასრე, ს. სიმახვილე, მჭრელობა, острость.
სიბეღი, ს. ბეღითობა; უგებნობა, უხამსობა, подлость, низость.
სიბევრე, ს. სიმრავლე, множество, обиліе.
სიბერე, ს. მოხუცებულება, старость, ფსალ. 70—9, 18; 91—10, 15; სიბერით მოკცხილი, согбенная старость, გორგ. 177.
სიბერკაცობა, ს. სიბერე.
სიბერწე, ს. ბერწობა, უსივლილობა, безнходность.
სიბილწე, ს. არა წმინდება, სიმურცლე, საზიზღარობა, мерзость, нечистота, ვეფხ. 118.
სიბინდე, ს. სიბნელი, ბინდისა, сумракъ, ქილ. 864.
სიბინძურე, ს. ნეჩისტობა.
სიბი ციხისა, ნ. სიბა, გორგ. 240.
სიბნელი, ს. წვევდილობა, ბნელობა, темнота, -ღამისა, темнота ночи, ვისრ. 119.
სიბორკვილი, -გილი, ს. სიციფე, განვლება, ბორკვილება, бѣшенство, пенствество, ярость, კავშ. 254, შავთ. 46.
სიბორაკე, ს. სიავე; სიავეცე, злоба, злодѣнство, 1 ქართლ. 349; 2 ქართლ. 105; ფსალ. 51—3; ლალ. 13; ქილ. 366.
სიბრაზე, ს. ბრაზიანობა, ცოფიანობა, бѣшенство, ერისთ. 55.
სიბრალული, ს. გულის შეტყიება, შებრალება, თანაღმობა, жалости, соболѣзнованіе, ვისრ. 34, 35, 147; ქილ. 573; ერისთ. 55.
სიბრე, ს. წამოსადეგობა, დოროძნობა.
სიბრეკვილი, ს. კოსპოვამიე.
სიბრიყვე, ს. უბედლობა, ბრიყობა, невѣжество, грубость.
სიბრმავე, **სიბრმე**, ს. დაბრმავებულება, слѣпота, ვეფხ. 4—17.
სიბრყე, ს. სიბრყე, პტყელობა, илоскость.
სიბრუნდე, ს. კოსობა.
სიბრძნე, ს. მცნეიერება, ზედ-მცნეიერებოთ ცნობა ნივთა და მიზეზთა შათთა; გულის სმეიერობა; ჭკუა, мудрость; ვეფხ. 8; ვისრ. 183, სიბრძნე სიცრუვის წიგნი, басни.
სიბრძნვა (ვკსიბრძნვა; -ნე), ზ. ვკზრასავ, გულის ვსიტყვავ, ვკსიბრძნვა, мудрствовать, мудрить;

(ვისიბრძნვა; -ნე), ზ. მიჩ. სიბრძნეს, ჭკუას მოვიზნარებ, умудриться.
სიბრწყინვალი, ს. ბრწყინვალება, ელვარება; სილამაზე; блескъ; красота; ქართლ. ქრისტ. 2 გამოც. 104; რუსულ. 46.
სიბრგვავი, ს. სიგვიანე, медленность, საბ. ლ.
სიბრგვავი, ს. გაუქებლობა ან სიგვიანე; тушость, пенослѣднность; медленность, тихость.
სიგანე, ს. სიგრე, სივართე, широта, ширина, სიგანეზედ, въ ширину, вдоль.
სიგელი (ლათ.), ს. წყობის წიგნი მეფეთაგან ნაბობი, грамота, შროვ. 163; -ნასეილობისა, кучная.
სიგემრიე, ს. გემრიელობა, გემოვნება, вкушность; საბ. ლ.
სიგვესე, ს. მზაკვრობა, коварство. მამთ ცხავრ.; საბ. ლ.
სიგვიანე, ს. გვიანობა, медленность.
საგიჟე, ს. გიჟობა, უჭკუობა, дурачество, глупость; დავრ. 7.
სიგლახავი, ს. უქონლობა, უპოვარება, бѣдность, нищета, უოველს სიგლახავს სიბერე უარესია, старость хуже всякой нищеты; 2 ქართლ. 538.
სიგლისე, ს. სიანწლე, გლისობა; капризъ, злость; ქილ. 238.
სიგონე, ს. ღუჭირობა, სიხენე, уродство.
სიგრილე, ს. თვისება გრილის სიმურვალის წინა აღმდეგი; გრილობა; свойство прохладительнаго; прохлада, свѣжесть воздуха; -საჭმლისა, кушанье прохладительнаго свойства, ვისრ. 30.
სიგრძე, ს. წარზიდული განჭიმული ნივთის ერთს წვერით მეორემდე, длина, догота; სიგრძეზედ და სიგანეზედ, вдоль и поперекъ, სიგრძე წელიწადთა, продолжительность годовъ; 1 ქართ. 13; -გზისა, длина дороги.
სიგრძელე, ს. გრძელობა, длннота, продолжительность; ქილ. 110; ვისრ. 162.
სიგრძეობა, ს. გრძელობა, длннота.
სიგრულ-პილწე, ს. გულისწერობა, სიფიციე, ярость.
სიგუსე, ს. სიგვესე, ფრიადი მზაკვრება, коварство, მამათც. 7—5.
სიგძე, ნ. სიგრძე; სიგძივ, ზ. ვ. ძნაჟუ; მოურავ. 395.
სიდაბლე, ს. სიმაღლის ნაკლებობა, низость, низменность, ნ. სიმაბლე; -ადგილისა, низость мѣста.
სიდამდის, -სინ, ზ. ს. დამდისინ, до вѣнхъ норъ, გორგ. 265, 2 ქართ. 528, 558.
სიდედე, ს. დედობა, женственность, женскій полъ; ვეფხ. განმ. 39.
სიდედრი, ს. ცოლის დედა, теща.
სიდეი, ს. რაოდენობა დიდისა; დედებულება; величина; величіе, слава; многочисленность; ვისრ. 70; -ლაქართა, многочисленность войска, დარუჯ. 56.
სიდედბული, იგივე სიდედე, რუსულ. 262, 933.
სიღონი, სიღონი (ლათ.), ს. თეთრი ლარი ან სამოსული, тонкая бумажная матерія, кисей, -კარავისა, наметъ шатра.
სიღრეოცილონი, ს. მცენ. жинка, ბუნ. ლ.

სიღრუვე, ს. სივერაგე, коварство, 1 ქართლ. 285.
სიღრუჭირე, ს. სიგონჯე, მახინჯობა, სისენეშე, уродливость; ვისრ. 130.
სიღლლუვე, ს. სითხელე, жидковатость; жнжа.
სიღლვარე, ს. სიზრწყინველე, ბრკალი, блескъ, ვისრ. 34.
სიეშავე, ს. ეშავეობა, ეშმეური, საქმე, лукавство.
სივავე, ს. სითანაწორე, თანაწრობა ადგილისა, плоскость.
სივავე, ს. სიურმე, სიუმწვილე, юность, молодость, ვეფხ. 53; გუჯ. 19; რუსულ. 243.
სივარდე, ს. ვარდის ფერობა, ვარდობა розовый цвѣтъ, საბ. ლ.
სივეზა (ვა), ზ. მ. დავაშუებ, დავაფირვეებ, вызы-
 вать онухоль; (ვე), ზ. მიზ. დავაშუებ, при-
 нципий онухоль; (ვისვლეზი, -ლი), ზ. ვე. დავაშუებში,
 დავაფირვეებში, онухать, (მისივს, მისივოლა; მისივ-
 ლეზა, -ლა) ზ. მიზ. нухнуть у меня.
სივერაგე, ს. ვერაგობა, მვაკურობა, коварство,
 хитрость, изломотство; 1 კორ. 3—19; 1 ქართ. 44, 281; რიცხ. 24—2; ქილ. 382.
სივილი (სივის, -ვოლა), ზ. უ. გველთათვის: სივისის,
 წივის ან შუვის; шипеть (змѣя); свистъ
 стрѣлы.
სივიწროვე, **სივიწრე**, ს. ვიწროობა, мѣлководъ,
 тѣснота, 1 ქართ. 428.
სივლცოლვა, ს. ლცოლვა, გაქცევა მეოცისა, рѣш-
 ество, მაგ. 24—20; ფსალ. 141—4; ისაი. 52—12;
 1 ქართლ. 44.
სივრცე, **სივრცელე**, ს. სიფართოვე, განფენილება;
 სივანე: пространство; широта.
სიზანცე, ს. ზანცობა, ზანცობა, лѣность, ვისრ.
 171.
სიზარმავე, ს. სიზანცე, лѣность.
სიზმარი, ს. ძილის შორისი, ფმანება, ჩვეება
 ძილში, сонъ, сновидѣнiе, სიზმართა აღსნა,
 толковать сны, **სიზმარივ**, ზ. სიზმარივით,
 какъ сонъ, სიზმრება (ვესიზმრები, -რე), ზ. თვ
 ძილში მოვეჩვენები, сниться, მესიზმრება, мнѣ
 снится, ნონგ. 90.
სიზრქე, ს. სიმსხო, სიფართე, толщина.
სით, ზ. საიღამ, откуда, სით მოხვალ, откуда
 идешь, ვისრ. 9; სითაც, ზ. რდნ-მს, куда-мъ,
 სითაც, откуда.
სითავდაზლე, ს. თავდაზლობა, смиренность, об-
 ходительность, нѣжливость, გორგ. 5.
სითამამე, ს. თამამობა, გამბედაობა, смѣлость,
 развязность.
სითაღლითე, ს. სიყალბე, სირიოშე, подлогъ.
სითიზო, ს. სიციფო, ვითარება თბილისა, тепло.
სითეთრე, ს. თვისება თეთრისა; მსოფლიონი უხმო-
 ბენ რძეულსა: сѣлнзвн; шъ простор. молочное.
სითიკანი, ს. მამათ მთავართ საჯდომი, сѣдалище
 архiereви, საბ. ლ.
სითკენ, ზ. საითკენ, откуда, სითკენაც, ზ. საიღა-
 მაც, откуда см.
სითმე, ზ. საიღამე, откуда-то, გორგ. 265.
სითრა, ზ. საითრა, откуда что, აღბ. 58.
სითხე, ს. ვითარება თხელისა, ვეფხ. 357; жидкость;
 тонкость; рѣдкость; мелкость.

სიიფე, ს. იეფობა; სელფურჩობა, дешевизна;
 худрость; ვეფხ. 678; მიმვლარმან ნიშტათ სიი-
 ეფესა, ე. ი. იგრძნობა გულის მხიარულობის გარდა
 მატებაო; онъ поилъ, что ему превеликая
 радость, ვეფხ. 678; სურვილით სიიფე, ე. ი.
 სურვილით სავსე; ვეფხ. 1498, пренполаненный
 желанiемъ.
სიინაზე, ს. ინსით ჯდობა, ვეზრა 2—23; совозлѣ-
 жать съ кѣмъ, сидѣть съ кѣмъ либо.
სიკარვე, ს. კარგობა, доброты, **სიკარგობა**,
 იგივე სიკარვე; ღრმ. ნ. ნ.
სიკეთე, ს. თვისება. კეთილისა, კეთილობა; კეთილი
 საქმე, доброты; добро, доброе дѣло, благодѣлiе;
 სიკეთის დავიწყება, забыть благодѣлiе, სიკეთის
 მაგიერად ავისყოფა, воздать за добро зломъ,
 აღმატებული სიკეთითა, пренполаненный добро-
 тою; 1 ქართლ. 385.
სიკველუცი, ს. სილამაზე, красота, დარუჯ. 49.
საკვდიდ, ზ. სიკვდილმედ, на смерть, ბარუქ.
 5—17; სიკვდილმედ, ზ. სიკვდილად მდე, по
 смерти, ვეფხ. 2.
სიკვდილადი, ზედ. მომაკვდავი, смертный; 2 კორ.
 6—8.
სიკვდილი, **სიკუდილი**, ს. დასრულება სიცოც-
 ხლისა, გასვლა სულისა სორცთავან, смерть, დასჯა
 სიკვდილად, осудить на смерть, სიკვდილის ვამს,
 въ часъ смерти.
სიკილა (ბერძნ.), ს. ერთი ღიღარქმა, ძველებური
 ფული ან საწონი ებრაელთა, сикль, вѣсъ и мо-
 нета еврейская, ღიღარქმა ფასობდა 14 შაურად;
 გამოსლ. 39—1; რიცხ. 31—52; დასტ. 39, 40.
სიკისვე, **სიკისვანე**, ს. სიქვიციე, სიშვირცხლე,
 სიმაღე, სისწრაფე, проворство, 1 ქართლ. 320,
 118; 2 ქართლ. 478.
სიკინე, ს. სიმცირე, кннობა, малость.
სიკორდე, ს. გაკორებული, უმუშავარი მიწა, заросль,
 пустошь, ისაი. 7—25.
სიკრხე, ს. ახსრება, опустошенiе, ვეფხ. 1410.
სიკუშცი, ს. კუშციობა, მწუხარება, горе, исчалъ,
 ვისრ. 10, 51.
სილა, ს. წვრილი ქვიშა, мелкiй песокъ, ისაი.
 7—21.
სილა (თათრ.), ს. ყბაში შემოკურა, оплеуха, поще-
 чина, სილის შემოკურა, дать пощечину.
სილა, ს. ლორწო ბუასილისა, слизя гермеридаль-
 шая, ვ. ფ ლ.; მროვ. 140.
სილა, ს. ავშარა, недоуздокъ, ნ. რ. ლ.
სილამაზე, ს. სიმშვენიერე, მშვენიერება, красота.
სილაქა, ს. ნაცარი კირში გაწვეული და დაწმული
 ცვავების გამოხატვლა, зольникъ, растворъ
 зольн и извести въ которомъ золотъ ищуръ,
 для стону съ нихъ шерсти.
სილაღე, ს. კადნიერება, ფეობა, უეუოვრობა, თავ-
 ხელობა; палкость, буйство, дерзость; ზაქარ.
 12—7; 1 იოან. 6—16; რუსულ. 716.
სიღბილე, **სიღბო**, ს. სიზბილე, мягкость, ვეფხ.
 1143.
სიღი, ს. ხველის სენი ან სიჭლერქე, кашель, ча-
 хотка, ივან. ბაც. ლ.
სიღრიფა, ს. ნაწიბური ნაქსოვისა, покровка.

სილირივე, **სილირბე**, ს. გლისობა, უნამუსობა, თავნებობა, უზღველობა, безстыдство, нахальство; наглость.

სილიოგინზი (ბერძნ.), ს. მიდმოგონება, გონებით მიხედობა, აღმონინება, ლოლ. ბაუმ. § 87, 105; снлогизмъ, умозаключеніе, მარტ. 2—164.

სილიომე, ს. ვაქავობა, храбрость.

სილიცოლვა, ს. ღვოლვა, წყნება, ამოს. 2—14.

სილიურგე, ს. სინვატობა.

სიმატე, ს. სიმტვიცე; ციხე, გამაგრებული შენობა; твердость, прочность; крѣпость, укрѣпленіе, დახა. 40—14, ზაქარ. 9—3, 12; ვეფხ. 452, 454; 1410.

სიმაღე, ს. სისწრაფე, სწრაფობა, მარლობა პროვორებო, скоростъ, поспѣшность, რუსულ. 632.

სიმაშავაცი, ს. სიჭაბუკე, ჭაბუკობა; მამაცობა; позмужалость, мужество.

სიმაშლე, ს. მამლობა, мужественность, мужской полъ, ვეფხ. განმ. თ. 39.

სამამრი, ს. ცოლის მამა, теща.

სიმარდე, ს. მარლობა, სიცივიცე, проворство, ჩონგ. 120.

სიმართლე, ს. უზაკველობა, ქეშმარიტება, სისწორე; ფსალ. 4—1, 5; 17—22; რუსულ. 412; უმანკობა; უცოდველობა; მაც. 5—20; უფლება, ხელი; правда, истина; სრავედლივობა; სიატობა, ნენიანობა; право; правота; სამღუთო წერილში: მცნება, დარტება, სამართალი ღვთისა, заповѣди, уставъ; ფსალ. 119—5, 8, 12, 13; სიმართლით თხოვნა, срраведливое требованіе, სიმართლით თქმა, говорить по срраведливости, სიმართლით ქცევა, поступить по срраведливости, ნაკვთა, правилность черты лица, ვისრ. 177; სიმართლე მიმიძღვის ან მაქვს ე. ი. უფლება მაქვს, ხელი შემივა, имѣю право; **სიმართლიანი**, ზედ. სიმართლის მქონებული, срраведливый.

სიმარცდივე, სიწრფელე, სიწრფეობა; უზაკველობა; აღალი-მართლობა, правота, простота.

სიმარცოვე, ს. მარცობა, თავის წინ გება, однопочество, ვისრ. 26; ქილ. 199; 203.

სიმარღე, ს. კოსობა.

სიმარცხე, ს. მარცხი, უბეღობა, неудача.

სიმარცხენე, ს. წარუშართებლობა საქმისა; დამარცხება; неудача, поражение, ვეფხ. 610.

სიმარჯვე, ს. სისწრაფე, ბერგილი; მოხერხება; проворство, ловкость; удобство; იერემ. 4—5, 18; მარტ. 2—156; 1 ქართლ. 140, 284; დარეგ. 2—140. **სიმარჯვეობა**, ს. მომარჯვებულება, მოხერხებულება, удобство.

სიმაური, გურულად მამაშილი, свекоръ, ბაქრ. 163.

სიმაღლე, ს. მაღლობა, სწომი მაღლისა; და უმაღლესობა, ციკლო მეფეთა ან მოავართა; вышина, высота; повышенность; гордость; высочество; დარეგ. 146; -ხელმწიფისა величіе Государя, რუსულ. 933.

სიმაშვრადე, ს. დაღალულობა, მოქანცულობა, მოწვევა, усталость, რუსულ. 355.

სიმაშღრე, ს. მაძრობა, сытость, ისაი. 1—14; იერემ. 14—22; ქილ. 511.

სიმახვე, **სიმახვილე**, ს. სიმკვეთრე; острота, острость, სიმკვეთრე გონებისა, острота ума, 2 ქართლ. 307.

სიმგრველი, ს. სიმრველი; 1 ქართლ. 337.

სიმგულვანი, ს. გულოვნობა, ვაქავობა, храбрость, ვეფხ. 464.

სიმდაბლე, ს. სიდაბლე, დაბლობა; თავ-მდაბლობა, გულით აღუზავველობა; низость, невысокость, низменность; смиренность, покорность, простодушіе, простота, ფსალ. 9—13; 24—18; ლუკ. 1—48; 1 ქართლ. 45, 253; სიმდაბლით მოკითხვა, нижайшій поклонъ.

სიმდარე, ს. უკანასკნელის ღირსებისა, худшоі доброты.

სიმდეღრე, ს. მდეღრობა, მდეღრული ქცევა, жесствственность.

სიმდეღრე, ს. მიღრობა, богатство.

სიმდოვრე, ს. ნელი მომდინარეობა წყლისა; სიწყნარე, დაწუნარებულება, тихое теченіе рѣки; тишина, спокойствіе на морѣ; -ჭყუისა, ქილ. 104; спокойствіе ума.

სიმდეღრე, ს. წარმდეგობა, მცონარება, ძნობა, безалаберность.

სიმეცნე, ს. დართვა, დართულობა, дополненіе, კაცილ. 100; § 227.

სიმვოლო (ბერძნ.), ს. მრწამსი, символъ вѣры.

სამთეღე, ს. მთელია, კარგათ ყოფნა; ძნობა, невредность; здоронье; რუსულ. 731.

სიმთვრალე, ს. მთვრალობა, пьянство.

სიმთქნარე, ს. მთქნარება, зѣвота, ერისთ. 7.

სიმი, ს. ძალი საკრავის შეცალთავან; струна метализеская, ერისთ. 18.

სიმიათა - მწერალი (ბერძნ.), ს. ღირს სახსოვართა საქმეთა აღმწერი, писатель достоинствъчательностей.

სიმინდი (არაბ.), ს. მცენ. кукуруза.

სიმკაცრე, ს. სიფთხილე; სიმქისე, ზავთი; სიფიცხე; остророжность; строгость; ან გამოძიება საქმეთა, изслѣдованіе дѣла, დახ. 7—16, 19.

სიმკლოვნე, ს. მკლოვნება ან ფრიალი სიკლოვანე, смертность; пищета, ციმ. 12.

სიმკვეთრე, ს. მკვეთრობა, მჭრელობა; სიფთხილე, острота; осторожность;

სიმკვირე, ს. სიმტვიცე, твердость, маснвость.

სიმკვირცხლე, ს. სიცივიცე, სისწრაფე, проворство.

სიმლაში, ს. მლაშეობა, თვისება მლაშისა, соленость, -სისხლისა, несорченность крови, ქილ. 231.

სიმკვაცრე, ს. სიმკაცრე.

სიმპაღე, ს. დაბლობა, гннность, нагноеніе; სიბრ. 57.

სიმოკლე, ს. მოკლეობა, короткость.

სიმუავე, ს. თვისება მუავისა, кислота.

სიმრავლე, ს. უფლავე რაოდენობა, множество, ერთა, множество народа, сборище, 1 ქართლ. 58.

სიმრველი, ს. თვისებ მრველისა, ან ფარგლით მოვლებული რველი წრე; круглость, круглота; окружность, кругъ; 1 ქართლ. 337; -ცისა, сводъ небесный; экваторъ; რუსულ. 774; სიმრველი სამზღვრისა, окружность границъ, ლოლ. 68.

სინა (თორ.), ს. თორი რვალი, მფრახი, жесть, рюиза, სინის ჯაბი, бронзовая чаша; ქიმ. 275, 6. სინი.

სინაჭე, ს. სინარხრე, ნაზობა, სიტყურფე, иѣжность, -ხმისა, иѣжность голоса, ვეფხ. 1542.

სინათლე, ს. ნათელი, უქეი; თვალის ჩინი; свѣтъ; свѣтлость, ясность; зрѣнiе, глaзъ; ჩემო თვალის სინათლე, свѣтъ очей моихъ, **სინათლიანი**, ზედ. ნათელი, свѣтлый.

სინავლე, ს. ნაკულევანება, ჭადი, недостатокъ.

სინამ, ზხ. სანამ, до тѣхъ поръ пока.

სინამაქი (თორ.), ს. alexandрийскiй лeтъ.

სინამდვილე, ს. ნამდვილობა, подлинность.

სინამდის, -სინ, ზხ. სანამდის, до тѣхъ поръ пока, ღარეჯ. 2—125.

სინანული, ს. ნანობა, ცოდვის ან ავის საქმისთვის წუხილი, покаянiе; раскаянiе; **სინანულიანი**, ზედ. მონანებული, раскаявшийся, ვისრ. 133.

სინარხრე, ს. სათუბა, ნაზობა, иѣжность.

სინატიფე, ს. მოსდენილობა, თვალალობა, красота, ვეფხ. 498.

სინათლიერე, ს. ნაყოფიერება, плодovitость.

სინგური (თორ.), ს. ვეცხლის წყალი და გოგირდი ცეცხლით შევაყვებული და გაწითლებული, იხმარების სამხატვრო წამლად, киповаръ, ქიმ. 45.

სინდივი, ს. ვერცხლის წყალი, руть, ბუნ. ლ.

სინდიკოსი (ბერძნ.), ს. ვექილი, მაგიერი, მოსარხლე სასამართლოში, адвокатъ, повѣренный.

სინდილი, ს. მცირე ავადობა, легкая болѣзнь, ხვრობა; **სინდილიანი**, ზედ. ზერექერე ავადმოფი, хворый; **სინდილიანობა** (ვკსინდილიანობა, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვკსიზმუზიანობა, ვავადობა, хворая.

სინდიფი, ნ. **სინდივი**.

სინდონი, ს. თეჯირი, ширмы.

სინდური (თორ.), ს. сапдирикъ, ქიმ. 86.

სინელდე, ს. ნელდობა, сырость, влажность; сѣжность.

სინელფე, მაგალ. მწუხარებისა, умѣренность печали, წმილათა ცხოვრ. 161.

სინეშე, ს. ნაშთი, დანარჩენი, остатокъ, იოილ. 2—20; ვისრ. 188.

სინი (თორ.), ს. სინა, ლანგარი, подносъ, სინი ზარბაზნისა, форма для выдѣляванiя очковыхъ стеколъ, ქიმ. 215, ღრმა სინი, блюдо жестяное, სინის ქვა, ე. ი. ქვა სისხლის შემწევეტი, камень уничтожающiй кровотеченiе; ლათ. lapis sanguinalis; ბუნ. ლ.

სინიბი, ს. ცენი ფეხმაგარი და გამლე, крѣпкая на ноги лошади, битюки, ზაქარ. 6—3.

სინისქვა, ს. ланься. [сенатъ.

სინვლიტი (ბერძნ.), ს. მალალი სამსჯავრო, სენაცი.

სინვლიტიკოსი, ს. წევრი მალლისა სამსჯავროისა, სენატორი, сенаторъ.

სინოდი (ბერძნ.), ს. სასულიერო უმაღლესი სამსჯავრო, синодъ.

სინონიმი (ბერძნ.), ს. თან-მოსახლდე; სიტყვები ერთისა და იგივე მნიშვნელობისა; синонимъ.

სინორი (ბერძნ.), ს. მიჯნა, სამზღვარი, рубежъ, межа, граница, გუჯ. 33.

სინოტიე, ს. ნოტიო, сырость, влажность.

სინოტიერე, ს. ნოყიერობა მიწისა, тучность, плодovitость земли, -სხეულისა, сожъ.

სინოზი, ს. ზუნდი ხელისა ან ფეხისა, სახვი, ко-лодка надѣваемая на шею или на ногу иреступнику; იერემ. 29—26.

სინსილა, ს. ახალი გამოჩეკილი მართვე მფრინველთა ან მპრობთა, итсенецъ; детенышъ, -გველისა, детенышъ змѣиный.

სინსილი, ს. ღირბლი, ლოქერი, иѣна, слюна, ღელა ენა. 126, 60, -მოსდის, текутъ слюны.

სინტაქსი (ბერძნ.), ს. ლექსო თხზულება, синтаксисъ.

სინჯავფი (თორ.), ს. სიბირული თრიობა, нѣжа.

სინჯება (ვა), ზ. მ. დავანსებებ, ვაჩვენებ; ვაშინჯებ, показывать.

სინჯება, სხ. разсматриванiе; разбираниe, изслѣдованiе; (ვისინჯავ-ჯე), ზ. მ. განვიხილავ, გავსჩხრეკ, ვაშინჯავ, разсматривать, разглядывать; разбирать; изслѣдовать; მსინჯავ, ты разсматривашъ меня, (ვისინჯება-ჯე), ზ. გ. განვიხილები, разсматривателъ, бытъ разбираему.

სინჯი (სპან.), ს. წუნი, ნაკლებობა, порокъ, недостатокъ, რუსედ. 389, 447; სამ. სომხ. 335.

სიო, ს. მცირე ნიაფი ნაწვიმარზედ ან მდინარის პირს, ნოტიო; прохлада, сѣжность; сырость; სიო არ ეტეს, чтобы сырой воздухъ не хватилъ, ქიმ. 115.

სიობლე, ს. ობლობა, сыротство.

სიონჯა, ს. მცენ. ჩორაქოთი, чернуха, мацокъ, гунба, ნ რ. ლ. бобовина, мышка, ерис. ლ.

სიორბილიე, ს. მცენარება, растительность.

სიორჩნე ცხენისა, заимка у лошади.

სიპატარავე, ს. პატარავობა, малость.

სიპატოისნე, ს. პატოისნება, честность.

სიპი, **სიპი ქვა** (სომხ.), ს. რგვალი, და პატარა მარგარი ქვა, булыжникъ, **სიპიანი**, ზედ. булыжный, ს. ნ. ზემილი; სიპილწე, ნ. სიპილწე.

სიპინი (სპან.), ს. კარაკატიცა (молюкъ), слизь морской.

სიპოხე, ს. სიმსუქნე, тучъ, тучность, жирность, დაბად. 27—27; ისაი. 17—7; რომ. 11—19; ფსალ. 35—8; 62—5; 64—11; 80—16.

სიპრტყე, ნ. სიპრტყე.

სიუანვე, ს. რჯავობა.

სიუანცი, ს. სიუანცი, влажность.

სირა, ს. სამის თოს სიფართულე წუნული სეზინი, რომელიც არშიად გარემოეკერება სფირილთა და მისთანათა, кромка у корзинки, и т. п.

სირა (არაბ.), ს. მწკრივი, სიმწკრივე, სწორედ გაწეული რიგი, ვეფხ. 878, შავთ. 26; კავშ. 121; შთამოსირვა, შთამომავლობა; რიდი, шеренга; родъ, потомство; ქილ. 7; ან წესი, რიგი; порядокъ; კავშ. 60; სირად და მრგვალად: рядомъ и кругомъ; въ шеренгу и вокругъ, სულთა სირათა, ე. ი. სულთა დამწკრივებულთა, душъ разставленныхъ по порядку, ვეფხ. 878.

სირაქლეფი, ს. მფრინვ. сграуот, ისაი. 34—14; 2 სრ. 14—15.

სირაჯა, ნ. კატუჯარი.

სირაჯი (სპარს.), ს. ღვინის გამსუიდეველი, вино-торговец, **სირაჯობა**, ს. ღვინის გასუიდევა, виноторговля, **სირაჯხანა**, ს. ღუქანი სადაც სსმელეში იყილება, винный погребъ, кабакъ.

სირანოსა, ს. მფრინველია, пазваніе итницы.

სირბილი, ს. რბილობა, სილბო, мягкость.

სირბილი, სს. რბოლა, რბუნა, რბუნ, рѣзаніе.

სირეგვენი, -გუნე, ს. რეგუნობა, სულელობა, глупость, ვისრ. 20, 75; ვეფს. 759.

სირვა, ს. სქელი ერბო კვერცხი, густая яичница.

სირ-ვაშლა, ს. მცენ. ჩიტის ვაშლა, ქვატყემალა, ყვავის-ტყემალა, მელის-ყურბენა; раст. mespilus pyrasantha; ბუნ. ლ.; жимолость, ნ. ჩ. ლ.; чашковое дерево, ერისთ. ლ.

სირი, ს. ჩიტო, шоробей, მაც. 10—29; ლუკ. 12—6; ვეფს. 317; იერემ. 8—7; ბუნ. ლ.; სსვა ადგილებში სამღვთა წერილებისა: სირაქლეში, страусъ; ლევიტ. 16—11; ისაი. 43—20; გოდებ. 4—3.

სირისკული, ნ. სერი, სურის-კული.

სირინი, **სირინოზი** (ბერძნ.), ს. კატეფვი მეზღაპრული, сиринъ, биснословная рыбка; ისაი. 13—20; 43—20; იერემ. 50—39; ვეფს. 338; კაცია 60.

სირინოზი, ს. მფრინ?

სირიფი (თათრ.), ს. ვიწრო და წვრილი ჩაფარიში ოქრომკედისა, галунъ, позументъ.

სირკაჭაჭი, ს. მფრინ იტნი: lanus, ერის. ლ.

სირმა (სპარს.), ს. ოქროს თმა, ოქრომკედი; სირმა-ოქრო, ვეცხლი, ე. ი. ურიოში ოქრო, ვეცხლი; золотонивейная нитка; чистое золото, серебро.

სირმა ვაშლი, ს. ვაშლია ერთგვარი, родъ яблоковъ, ერის. ლ.

სირსვალი, ს. კირკაჟი, მოხარსული მარცვალი სამარხოთა უწვრილ, бобы, круша разсыпчато сваренная, ქიმ. 256. [608.]

სირჩა (თათრ.), ს. რუქა, კვანჩხი, рюмка, ქილ.

სირსველი, ს. სენი ხორცთ-მოკელი; სრსვილი, гапрена, რაქ; ან პარცახტი, ხსოციხის მუწუკი, длинай, რუსუდ ქ. ლ.; ივანე ბაც. ლ.

სირცხვილეუდი, ზედ. კდემული, пристыжопный, ქილ. 197, 471; ისაი. 29—22; 1 ქართლ. 312; სირცხვილეულთა საფარველი, штаны, 2 ქართლ. 296.

სირცხვილი, ს. კდემულობა, რცხვენა, стыдъ, срамъ; სირცხვილია, стыдно, სირცხვილი არა აქვს, не имѣть стыда, **სირცხვილიანი**, ზედ. სირცხვილის მქონებელი, стыдливый; ვეფს. 821;

სირცხვილობა, **სირცხვობა**, სს. стыдъ, страмота, (ვესირცხვები, -ვე), ზ. თვ. ვერცხვინები, ვეკლიმები, стыдиться, (მესირცხვება, -ვა), ზ. მიჩ. მერცხვინება, მეკლიმება, стыдно мнѣ, (ვესირცხვილობა, ვესირცხვლობა), ზ. უ. стыдиться.

სისავსე, ს. სავსება, полнота, ეზეკ. 16—49; ვისრ. 137, 151, 194; -პირის სხვისა, полная лѣна.

სისანი, ს. ფრიად მცირე სირი, воробышекъ, ნ. ჩ. ლ.

სისასტიკე, ს. სასტიკობა, жесткость.

სისაღე, ს. სითუღე, здорovie, კრწნობა.

სისაწული, ს. საწულობა, бѣдность, нищета, ანდრ. 35; ქილ. 452.

სისველე, ს. სველობა, мокрота.

სისვი, ზედ. თუთრშავად არეული ბალანი, сѣрый о шкурѣ или мѣхѣ, -ცხენი, сѣрая лѣнадь, ალექ. 166.

სისვიკონი, ს. ფხნაცური, сѣнь, шатеръ, наметь, ნ. ცლაფარი ნ. ჩ. ლ.

სისინი (სისინებს), ზ. სივილი, ხშიანობა გველთა და ბაცთა; шипшнїе; шипшты.

სისირი, ს. ცერცვი, горохъ, ლათინ. cicer; სამზ. 96, მუსულო მოხარსული მთლად ამოღებული და მგბარი ხახვითურთ.

სისოვლე, ნ. სისველე.

სისპეცაკე, ს. სითუთრე, бѣдность, ლევიტ. 13—13.

სისრა, ს. სროლა ისრის; განცემრა, განწონა ისრიითა, бросать, или поражать стрѣлою; 1 ქართლ. 69.

სისრუდე, ს. სრულობა, полнота, совершенство; ებრ. 6—1; ვისრ. 7; 1 ქართლ. 418.

სისცემა (ბერძნ.), ს. წესი, განკარგულება, დაწუბილება, შედგმულობა, система; ლოდ. § 204; მარტ. 1—34; 2—112; წათა ცხოვრ. 353, **სისცემა-ცეკებრი**, ზედ. წესიერებითი, систематическій, ლოდ. 14.

სისუბუქე, ს. სუბუქობა, легкость, მარტ. 1—124.

სისუფდე, ს. სულელობა, глупость, ჩონგ. 20.

სისუსცე, ს. სუსტობა, слабость.

სისუფთავე, ს. სუფთობა, წმინდობა, чистота, მარტ. 1—123; ქილ. 648.

სისქე, **სიზრქე**, ს. სიკანე ან სივრცე. толщина, толстота, густота; 2 ქართლ. 147.

სისწორ, ნ. სისწორე.

სისწორე, ს. სწორობა, არ მრუდობა, სიმართლე; თანასწორობა, პაკიოსნება, პირიანობა; прямота; равенство; правдивость; иѣрность, честность; ქილ. 59, 470; **სისწორ**, -რით, ზზ. по прямому направлению, прямо; ქილ. 56; დასგ. 45.

სისწრაფე, ს. სიჩქარე, скорость; მოსწინობა; რუსუდ. 195, 428.

სისხა, **სისხამი**, ს. შემწველი სიცივე, жестокий морозъ.

სისხა, ს. სისლზედ ყვანა, кровяной поносъ, ბუნ. ლ.

სისხი, ს. ხუსტური, სიანხლე, капризъ, злоба; **სისხიანი**, ზედ. ხუსტურიანი, უხაკა, капризный, სისხის ბალანი, მცენ. завязный корепъ.

სისხლი, ს. ცხოველთა სხეულთა შინა ნოციო მხურვალის თვისებისა, ფერით წითელი, რომელიც გულისგან განფინების ძარღვთა შორის, და მისცემს უოველსა ასოთა ცხოველთას სითბოს; ფსლმ. 49—13; 78—3, 11; ბრალი კაცის კლევისა; მატ. 27—4; ლუკ. 11—50; საქმ. 18—6; კრწნ; უხმწნობა; სისხლის გამოშვება, пустить кровь; სისხლის მიება, мечь за кровь, за убийство, სისხლის მშველი, кровожадный, ქილ. 182; სისხლის ხვადე, потокъ крови, სისხლის ქარბობა, полнокровіе, მლაშე სისხლი, испорченная кровь, ჩემი სისხლი ჩემს ქედსა, самъ буду повиненъ въ своей крови, ვეფს. 855; **სისხლოვანი**, **სისხლიანი**, ზედ. სისხლით შესერილი, окровавленный, кровяной, кровавый, ვისრ. 152;

ლარეჯ. 9; სისხლის აღრევა, ს. кровосмѣшеніе, სისხლის დათხევა, проливать кровь, სისხლის ღება, кровотеченіе.

სისხლ, ს. სისქე, толщина, ქილ. 466.

სიციკუდე, ს. ციკლოზა, полизна.

სიციკობა, **სიციკობილე**, გემოცუბილისა; ალერსი; сладость; ласки, ვუწუნებ, ласкать, ქილ. 517.

სიციკობება, ს. სიციკობილე; სახიერება; სიალერსე, თავაზიანობა; сладость; доброта; ласкагельство; ფსალ. 13 - 1, 3; 24—7; 36—3; სიციკობება გულისა, доброта души, ვეფხ. განმ. თ. 3; ესევე უფალს და ჰყავ სიციკობება, уповай на Госнода и дѣлай добро, ფსალ. 36 — 3; მომისხენე მე სიციკობებისათვის შენისა, უფალო, вѣномни меви, ради благодсти твоей, ფსალ. 24—7.

სიციკრედე, ს. ალერსი, ალერსობა, ласки, ქილ. 414.

სიციფო, **სიციფოება**, ს. სითბო, тепло, ვისრ. 70.

სიციურფე, ს. შუენიერება, სილამაზე, красота, прелести, ვეფხ. 8, 1056; ფარამ. 262.

სიტყვა, ს. თვითთუელი ლექსი; ლაპარაკი, საუბარი; პირი, პირობა, შეპირება, პირობის შეკერა; слово; бесѣда, разговоръ; условіе, уговоръ; მარტივი სიტყვა, простое слово, სიტყვის გატანა, устоятъ въ словѣ; სიტყვითი სიტყვილი, слово въ слово; უქმი ან მცდარი სიტყვა, праядное слово, ვეფხ. 1100; სიტყვა ღუთისა, Слово Божіе, ამაყედ რაღა სიტყვა გაქვს, что же ты на это можешь сказать, თქვენთან სიტყვა მაქვს, я хочу сказать вамъ слово, სამ. სომხ. 307; სიტყვისგება (ვუტემა), отвѣчать, სიტყვა მომიკო, опъ отвѣчалъ мнѣ, **სიტყვა** (ვისიტყვა, ვე), ფ. უ. ვამბობ, წარმოვსთქვამ სიტყვას, говорить, сказывать, იერემ. 18—11; ლუკ. 1—22; გვისიტყვიათ, мы говорили, ქილ. 608; ვისიტყვებ, ვე), ფ. მიწ. ვილაპარაკებ; გულში ვსთქვამ, говорить; помышлять, думать; ისაი. 44—19; ვისიტყვი, ვე), ფ. ვ. ვითქმი, бмы сказану, იერემ. 11—19; ქილ. 343; **სიტყვება** (ვა), ფ. მ. ვალაპარაკებ, заставить говорить, მროვ. 158, **სიტყვებობა** (ვ), ფ. უ. ვსთქვამ, произносить слово, говорить, მარტ. 1—49; **სიტყვიერი**, ზედ. პირ-მეტყველი, მაგალ. კაც; словесный; одаренный словомъ; 1 ქართლ. 314; ალექსიძ. 162, 216; **სიტყვიერება**; **-რობა**, ს. ნიჭი ლაპარაკისა; ძალი სიტყვიერებისა; სიტყვიერი სწავლა; ენაშქვერობა, даръ слова, способность говорить; словесность; ზოგჯ. краснорѣчіе, მარტ. 1—10; სიტყვის შემანახვი, хранящее молчаніе.

სიუცხოვე, ს. სიკეთე, უცხოობა, სიკარგე, სიმშვენიერე, უკეთესობა, доброта, изящность, превосходство; ვისრ. 20; ტიმ. 25, 51; ქილ. 585.

სიუხვე, ს. უხვობა, щедрость, тароватость; ვეფხ. 49, 50; ქილ. 308.

საფარდე, ს. მოფარულობა, დამალულობა, скрытность; ქილ. 37.

სიფართი, **-თიფ**, **-თიფი**, ს. სივრცე, სივანე, пространство, широта; ქილ. 46, 664; რუსულ. 415.

სიფაქიჭე, ს. სიწმინდავე, чистота.

სიფთხილე, ს. ფრთხილობა, осторожность; бережливость; სიფთხილეს თავია არა ჰსცკავა, у осторожности не болитъ голова.

სიფილი, ნ. სეფილი.

სიფინთე, ს. სიღნოშე, სიციკე, мерзость.

სიფიცხე, **სიფიცხელი**, ს. ფიცხობა, სიმძაფრე, სისასტიკე, жестокость; вспыльчивость, горячность; ирость, лютость; ვეფხ. 610; რუსულ. 425; ცხენისა, горячность лошади, რუსულ. 447; -ომისა, жестокость битвы.

სიფიცხე, ს. სიმსწრაფლე, проворство; ვეფხ. 643.

სიფილი, ს. მოგრძე ცაბაკი, продолговатый подносъ, სახ. ლ.

სიფონა ქარი, **სიფონი**, ს. წულის სვეტი ზღვაში; сифонъ, ანღრ. 112; სახ. ლ.

სიფრთხილე, ნ. სიფთხილე. [103.

სიფრთხობა, ს. სიმაღლე, სიმაღლე, проиорство, 1 ქართ. **სიფრიფანა**, ზედ. ან ს. ფრიადი თხელი ნივთი, ვითარცა ქანდა, ქალაღი; ეპიფანია, ზედსაჩინო, ზედა პირი, განფენილება თვინიერ სიღრმისა; рѣдкий, тошкій; прозванный; пространство; поверхность; горизонтъ, ქალაღი, тонкая бумага.

სიფუღუდე, ნ. ფუღულობა, ქმნულ. წ. 3.

სიქა (არაბ.), ს. ფულისა ან ოქრო ვერცხლის ბეჭედი, чекашъ, штемпель; ვეფხ. 1544; ლსტ. 39.

სიქაღული, ს. საქმე საქმელი, ღირსი ქებისა, гордость, слава; იაკობ. 4—16.

სიქაღე, ს. ქალობა, жевственность, ვისრ.

სიქაღწული, ს. ქაღწულობა, дѣвственность, дѣвство.

სიქაქუნი, ს. სიქის დამკრელი, кто чеканить или кладець чеканъ ша депьги, ლსტ. 40.

სიქაჩლე, ს. სიმტყერე, ქაჩლობა, изящность, изяши.

სიქერავე, ს. ქერაობა, риживатость.

სიქვედე, ს. სიკეთე, ქველობა; ვაყვანობა, გვარიანი კაცობა, доблесть, доброс дѣло; мужество, храбрость; ვეფხ. 610.

სიქურვი, ს. ქერივობა, вдовство.

სიქილონჯახ ფხალი, ს. ვიწრო? ბაქრ. 179.

სიქლინჯი, ს. გურულად; ось, ბაქრ. 176.

სიქისზე, ს. ქისობა, თავხედობა, ჭიქობა, კერაობა, упрямство, ან მტერობა, вражда.

სიქისუვე, ს. ვისრ. 28, одиночество.

სიქისუე, ს. ქეშობა, სიკუშტე, პირ-ქეშობა, упрямость.

სიღამე, ს. ღამე ან ღამის სიბნელე, ночь; почвая темнота, ღამეჯ. 111; რუსულ. 319, 2 ქართლ. 489.

სიღარიბე, ს. ღარიბობა, სიღალატე, бѣдность, нищета.

სიღნოშე, ს. სიფთხე, мерзость, ქილ.

სიღოდა, ს. აურზაურობა სიმთვრალეში, безчашество, ვალატ. 5—21; 1 ქართლ. 341.

სიღონიერე, ს. ღონიერობა, мощность.

სიღრმე, ს. თვისება ღრმისა, სიგრცე ზეიღამ ქვენაში, глубина, -ზღვისა, глубина морская; 1 ქართლ. 320.

სიღრუვე, ს. ოღრმობა, უსწორობა ადგილისა, впадина, неронность мѣста, სახ. ლ. ნ. მრგა.

სიყვარული, ს. ცრფობა, შემსჭვალულება, შესაკურება, სულით მიდრეკილება, ЛЮБОВЬ, 1 კორ. 13 — 1; ვეფ. 2 — 4; ვისრ. 18; 19; -ლიანი, ზედ. სიყვარულის მქონებელი, любящий, ერისთ. II, 97; -ლიანობა, ს. ЛЮБОВЬ.

სიყვილი, ს. ყვილია, желтизна, блѣдность, ან სიყვილის სენი, бѣлы, ზაგრ. ზატ. 141.

სიყმაწვილე, ს. ყმაწვილობა, юность, молодость; ვეფ. 62.

სიყმე, **სიყრმე**, ს. სიყმაწვილე; ვაჟკაცობა; юность, молодость; мужество; მარკ. 9 — 21; ვეფ. 8; ვისრ. 25.

სიყმილი, ს. შიშული, голод.

სიყრუვე, ს. დაურუვებულება, глухота.

სიშავე, ს. შავი ფერი, чернота, ვისრ.

სიშვენიე, **სიშვენიერე**, ს. მშვენიერობა, красота.

სიში, ს. შიში, страх, ნ. შიში.

სიშიშველი, ს. შიშობა, нагота, ლევიტ. 13 — 41; ანდრ. 11.

სიშმაგე, ს. შმაგობა, безуміе, бѣшенство.

სიშიშორე, ს. შიშორის-სუნი, затхлость.

საშორე, ს. განშორებულება, дальность; разстояніе, ვეფ. 1075.

სიშურე, ს. შურობა, зависть, რუსუდ. 200.

სიშურე, ს. სიჩქარე, поспѣшность.

სიშუქე, ს. ლუჩვარობა, ჩანრ. 90.

სიჩალხე, **სიჩარხე**, ს. განჩარხლობა, მომართულობა, встроение инструмента, ვეფ. 1591.

სიჩაუქე, ს. სიქვიცე, სიძარღე, старость, проворство, живость; мужество; ვეფ. 400, 498; ქილ. 244.

სიჩვილე, **სიჩჩვილე**, ს. სიჩვილე, რბილობა; სიურმე; мягкость; младенчество; რუსუდ. 934.

სიჩრუმე, ს. ჩრუმობა, молчаніе.

სიჩქარე, ს. ჩქარობა, დაშურება, поспѣшность, торопливость, -რიო, ზვ. поспѣшностью.

სიჩქურე, ს. ოცნება, ფიქრი, მოლონდება, ზმანება; მზაკვება, სტელოვნება; მიძიებლობა, სურვილი ცნობად რისმე; мечта კოვარство; любонитетво; მარტ. 1 — 33; რუს. 3; და უჩნდეს სიტყვანი მისნი, ვითარცა სიჩქურისანი მით წინაშე, они почили слова ихъ за мечтаніе, ლუკ. 21 — 11.

სიჩჩო, **სიჩჩოება**, ს. სიურმე, ნინველობა, младенчество, 1 ქართ. 154; რუსუდ. 912.

სიჩჩიე, ს. თვალად სახირობა, დუხჭირობა, уродство; საბ. ლ. კატ. 19.

სიჩჩინცე, ს. მცირელი სიმსუქნე წვენისა, жижа, лижица, -თვალში, бѣльмо.

სიძალიერე, ს. пустота.

სიძანცარე, ს. ცანცალი, უსაქმოდ სარული, бесподаяшничество, ქილ. 424.

სიძბილი, ს. ცბოლა, ცომა; ან სისულელე, სიციქე; მცბიერობა; неистинство, бѣшенство, сумашествіе; ლუკავიბა; საქმ. 26 — 24.

სიძელქე, ს. ცელქობა, рѣзвости, шалость.

სიძვიე, ს. ცივი ტაროსი, холодъ.

სიცილი, ს. კისკისი, ხარხარი, თქართქარი, смѣхъ, ნ. ცინა, ცინვა, სახენი ამისნი: **ლიმილი**, სიმშვილი და უსმოდ სიცილი მხოლოდ ზატეა ზედა გამოჩენილი; **ვასვაისი**, **ვასვაისი**, შალაი, წვრილი

მოსდომილი სიცილი; **თქართქარი**, სიცილი მრავალთა; **ლინილი**, ცუდი სიცილი და უწესო მასხარაობითა; სილოდა, იგივე; **ღრჭენა**, კბილები გამოჩენით უშვერად სიცილი; **ფრუსტუნი**, ვის არ ენებოს სიცილის გამოჩენა, ჩიიცინოს და დიდუმოს; იობ. 8 — 21.

სიცონილი, ს. ცონვა, მცონარება, სიზარმავე, шипость, ფილიპ. 3 — 1.

სიცოცავე, ს. ცოცაობა, малость, 2 ქართლ. 522; малочисленность.

სიცოფე, ს. სიშმაგე; სისულელე, უგუნურება; бѣшенство; безуміе; гнѣвъ, ярость; 1 კორ. 1 — 18.

სიცოცხლე, ს. სულის დგმა, ცხოველობა, жизнь; здоровье; რუსუდ. 806; სიცოცხლის მოკლება, сократить, лишитъ жизнь, სიცოცხლე მისი ძაფზედ ჰკიდა, жизнь его виситъ на волоскѣ; ნაძრახი სიცოცხლე, позорная жизнь, შენმა სიცოცხლემ, клянусь вашей жизнью, ჩემს სიცოცხლესი, въ жизнь свою.

სიცრუვე, ს. ცრუობა, ცუფვილი, ложь, неправда; ფსალ. 4 — 2; 5 — 6; 7 — 13.

სიცუდე, ს. ავობა, სიავე, ვითარება ცულისა, дурнота, безобразіе; ვეფ. 118, -პირის სახისა, безобразіе лица, -გზისა, дурнота дороги.

სიცუდეკაცობა, ს. ნიძობა, ივერია № 34 — 6.

სიცუფე, ს. სიძარღე, სიქვიცი, проворство.

სიცუვიცე, ს. სიქვიცე, სისწრაფე, проворство.

სიცხადე, ს. განცხადებულება, явность, видимость.

სიცხარე, ს. თვისება ცხარისა; სიძაფრე; სიძაგრე (სასმელისა); вспыльчивость; жестокость; ярость; нанитка; -მშრისა, острота укуса.

სიცხე, ს. ცხელი ტაროსი, ხვარშაი მზისა; ანება, განურება სისხლისა სნეულეობისგან; жаръ, зной; жаръ, горячка; ლუკ. 4 — 38; ისაი. 4 — 6; მატ. 20 — 12; ვეფ. 1341; **სიცხინი**, ზედ. სიცხის მქონებელი; жаркій; нѣжкій жаръ; **სიჯანება**, ს. სიცხე მზისა, зной, жаръ, ქილ. 305.

სიცხოველე, ს. სიცოცხლე, ცხოველობა, жизнь.

სიცხოველე, ს. სითბო, მწველობა სიცხისა; სინათლე მთებარეთა ნივთთა; სიცხადე, მცხინვარება, საჩინობა წერილობა ან საცათა; მადბ. სასწაული მომქმედი ხატია ან სალოცავი; жаръ, теплота; смѣхъ; живость, ясность; чудотворный образъ.

სიძე, ს. ქმარი ვისისმე ნათესავის ქალისა; სასიძო, დანიშნული სიძე; ფსალ. 18 — 5; მატ. 9 — 15; 25 — 1, 2, зять; женихъ, обрученнѣй; სიძე და სძალი, зять и невѣстка, ვისრ. 10; **სიძესძლიობა**, ს. სიძე და რძალად ყოფნა, быть зятемъ и невѣсткою, ვეფ. 532; სიძობა, რ. ქ. ლ. **სიძება** (ვისიძებ, -ძე), ზ. მ. გავიბი სიძედ, ვიჯი ყოფნა, быть зятемъ, ვისრ. 3, 11; (ვისიძები, -ძე), ზ. თვ. стать зятемъ, 1 ქართლ. 302; 2 ქართლ. 36; მესობა, онъ сталъ моимъ зятемъ.

სიძვა, **სიძვა**, ს. მეძვაობა, ზოჯობა უმეუღლითაგან; გარნა შეუღლილითა თვის იქთმის მრუშობა; прелюбодѣяніе, блудъ; მატ. 15 — 19; გალატ. 5 — 19; საქმ. 15 — 20; (ვისიძავ, -ძე, ვისიძავ, -ძე, საღუთო წერილში: ვკსიძევდ; იეფეტ. 23 — 19) ზ. უ. ვკსიძევობ, ვკსიძვობ, прелюбодѣяшествованіе,

დაზღ. 38—24; გამოსლ. 34—16; იეზეკ 16—33; 1 ქართლ. 124, 6 მრუშობა.

სიძველეთ, ს. დაძველებულება, ветхость, старость; дрепность, старина, давность.

სიძვირე, ს. ძვირობა; სიძუნწე, дороговизна; скудность; ქილ. 93.

სიძლიერე, ს. ძლიერება, мощность, сила.

სიძნელი, ს. трудность.

სიძულეთ, **სიძულით**, ს. მძულვარება, ненависть; ფსალ. 24—13; 108—5; 138—21.

სიძუნცი, ს. უთაურობა, არა გულმოდგინება, безнечность, ვეფს. 1103.

სიძუნცი, **სიძუნწე**, ს. სიძვირე, ხელ მოჭირებულება, სიწუნწე, скуность, ვეფს. 544, 61.

სიწვრილეთ, ს. სიწულილეთ.

სიწითლეთ, ს. წითელი ფერი, краснота.

სიწლო, ს. სიწვრილეთ, мелкость; ვისრ. 49; პირის სხისა, мелкие черты лица, მარტ. 2—160.

სიწმინდე, ს. სისუფთავე; ბიწიერებისაგან თავის უფლება; სიწვლილეთ; чистота; снйтость; тонина; ფსალ. 29—4; 92—6; 95—6; 17—24; მატ. 7—8; ვისრ. 46; 1 ქართლ. 273.

სიწრფეთ, **-ფოება**, **-ფეთეთ**, ს. წრფელობა, სიმარტივე; ალაღ-მართლობა, простота, простодушие; правота, праведность; სიბრ. სოლ. 1—1; იერემ. 34—15, ფსალ. 9—8; 10—7; 36—37.

სიწუთილეთ, **სიწვრილეთ**, ს. სიწმინდე, тонина, ვისრ. 24.

სიწუთაული, ს. სიბრალოლი, жалость.

სიწუფაღუვე, ს. სისწორე, гладкость.

სიწუნარე, ს. სიმშვიდე. აუჩქარებლობა, кротость; тихость; ვეფს. 214, 1173, 1339; ვისრ. 79.

სიჭაბუვე, ს. ფმაწვილობა; სიმაძავე, ვაქაცობა; юность; храбрость; დაზღ. 48—15.

სიჭანვე, ს. დამხარებულება, прокислость.

სიჭარბე, ს. ჭარბობა, დაძაღვა ნამეტნავობისაგან, переѣсть, მარტ. 2—204.

სიჭარტაღეთ, ს. ყბელობა, болтовня.

სიჭლიერქე, ს. ჭლიერქობა, чахотка, ზუნ. ლ.

სიჭრელი, ს. ჭრელობა, нестрота.

სიჭუჭუე, ს. гриз.

სიხარბე, ს. ხარბობა, жадность, пенасытность, ვეფს. 119.

სიხარვე, ს. გაჭირება, სიძნელეთ трудность, ვეფს. 1406; (დასტ. მ. დაბეჭდ.).

სიხარული, ს. თავისუფლება ჭმუნვისაგან, радость; მოსეს სამ. 7; 5—22.

სიხაფე, ს. ხმა-მადლობა, громогласность, ვეფს. 1591.

სიხაშე, ს. წუნი, ნაკლებობა, ხაშხანობა, порок, недостаток; нездоровость мѣтности, 2 სჯულ. 15—21.

სიხედეთ, ს. ხელობა, глупость.

სიხედოვნე, ს. ხედოვნება, искусство, ანდრ. 149.

სიხენეშე, ს. სიბოროტე, злоба, სიბრძ. სოლომ. 4—12.

სიხვესტე, ს. სილაღე, კადნიერება, цаглость, ივილით 16—12.

სიხვირე, ს. ხვირობა, мелина, мелкота; ქიმ. 112, 113.

სიხმე, **სიხმეთე**, ს. სიმშრალე, сухость, ანდრ. 115; მარტ. 2—191.

სიხურეთე, ს. ხურელი, развѣлпна, იერემ. 13—4.

სიხუშეთე, ს. სიკუშეთე, სილაღე, სისხი, ხესტური, ხუშტობა, თავპირის ჩამოშვება, угрюмость.

სიხშირე, ს. ხშირობა, სიხშირე ცვერთა ან სისქელე ნისლოთა და ღრეზელთა; густота, 2 მეფ. 18—9; მარტ. 1—97; -ცეისა, густота мѣса, -თმისა, густота волос.

სიხშო, **-შოება**, ს. духота, მაგალ. ცვერისა, густота мѣса, ვაშლი 7; -ზნელისა ვაშლი 20, темнота.

სიჯაზნე, ს. მოშიშრობა, трусость, робкость.

სიჯაზრე, ს. ზიანთა.

სიჯანჯეთე, ს. მწიკთნობა.

სიჯერკვეთე, ს. გამხდარობა, нехудалость, იერემ. 29—17.

სიჯვა (ვესიკავე საქმეს ბოლოს), ვ. უ. სიფრთხილით მოვიქცევი, принять предосторожность, ქილ. 254.

სიჯიმი, ს. ხეზი, бичевка, საზ. ლ.

სეა, ს. წნული საზუღარი ფუტყართა, გარნა ძელთაგან გამოთხრილსა ეწოდება როგორც და სანადიროს მადე; улей.

სეაღატი, ნ. სეაღე.

სეამი (ლოთინ.), ს. სისაგან შექმნილი საჯღომი ფეხებანი, скамейка, стул; ვეფს. 103; 502; 689; 1 ქართლ. 443.

სეამლოგინი, ს. парн устланный коврами.

სეანთარი, ს. ჭია ერთგვარი, ზუნ. ლ.

სეანური, ს. ყურძენია ერთგვარი.

სეანჯამანი, ს. მომეყოფე ვაეინი, кисловатый сиропъ, 3. ფ. ლ.

სეარა (ბერძნ.), ს. ფეხელი რკინა დაფხვრული მწვალთ შესწავად, жаровня.

სეარამანგი, ს. კიქრო-მკელით დაჩიგინით ნაკერი რამ, шитье капштелъна въ строчку; წათ ცხოვ. 409.

სეაროსი, ს. თევზია, желтобрюшка (рыба), scate.

სეკოფილაგი (ბერძნ.), ს. მოღარე მონასტრისა, ризничій.

სეკერის ყუჯი, ს. მცენ. Каприфолий, ერის ლ.

სეკინა, ს. მფრინველ ნესიანვა (птица), ზუნ. ლ.; зябликъ, ერის ლ.

სეივართა გულისა, ს. ქილ. 321?

სევიჯა, ს. ყურძენია ერთგვარი.

სევენა, ნახე სევენა.

სეიერი, ს. ზანდუკი, ზარდაშა, сундукъ.

სეინტლი, ს. მფრინველთ განავალი, სკორე; кака, гной птицы, **სეინტლიანი**, ზედ. о птичь: гнойный.

სეიპრა (ბერძნ.), ს. ფაენი, სამეფო ჯიბი, сипнетръ, ვეფს. 45, 1550; ზარუქ. 6—13.

სეიფი, ს. კბილენის საჩიქნელი, საჩხირე, ცანტრაბენი, зубочистка.

სეიჯი, **სეიჭი**, **სეიჭი**, ს. გამხმარი ყურძენი, изюмъ, რიცხ. 6—3.

სეილატი, **სეაღატი**, ს. მუღი, сукно, რუსუდ. 350.

სეინი, ს. კალთა, корзина, ნ. შარავული.

სეონდიო, ს. მჭადა ქვე, немза.

სეჭმა (ვასეამ, ვი), **ფ. მ.** ვეკრავ, ударить, თავს მასეჭა, ქილ. 684, ударить меня въ голову.

სეკოლოფარია, ს. მცენ. ужомникъ.

სეკორბუთო, ს. სურავანის სენი, цинга.

სეკორე, ს. განავალი ცხოველთა, ნეჭვი, нометь, კალქ, -ცხენისა, лошадиный калъ, ფსალ. 82—10; 109—7; ისაი. 36—12; იერემ. 25—33.

სეკული, **სეხული**, **ყედ.** გამოცეხილი, ნასევი, заня-занный въ узесть; узесть.

სეკუნა (ვასეენი, -სევენ), **ფ. მ.** გარდავსწვევც, გა-ღვესჭრი, ღვავესენი, рѣшить, опредѣлить; -შიწასა, ударить объ землю, (გუსეკენი), -გვირგვინისა შიწა-ყაფი, (ვისენი გვირგვინისა), шпичатыя, კომბალი თაჴი მასეჭა, онъ ударилъ меня по голови дубинной, ქილ. 685; გულში მისევიღენე ударили меня въ грудь; (გსეკენი, გსევენ), **ფ. მ.** გამოცეხენი ნასეკს, заняты въ узесть; **სეკული**, სეხული, ნ. თავის ადგილს.

სეკუნელი, მცენ. боярышникъ (раст.), ერის. ლ.

სეკუპა (ვესეუპა), **ფ. უ.** ვეჭვი, прыгать, ჩონგ. 119; **სეკუპეა** (ვასეუპეა ცენესა), **ფ. უ.** ცხენს ვაჭენებ, ристать на лошади, ჩონგ. 132.

სეკუფა, ს. პატარა თავსაჭურავი ქუდ ქვეში, скуфыя, შროგ. 74.

სელაპი, ს. სლაპი, флотокъ.

სელოკა, **სელოკინი**, ს. გულზედ დამარვის მოღ-გამა სასულეში და იძულებით ხმისა ამოღება, иканіе, икота; **სელოკინება** (ვასლოკინებ, მასლოკინებს), **ფ. უ.** იკათ, икаться.

სეღა, **სეღა** ან **სეღა**, **სეღა** (უფრო კანონიე-რია); სხ. სიარული, хождение, ходьба, -ნავითა, плаваніе, -საჴაშობა, ходъ часовой, (ვალ, სვალ, ვალს; ვალთ, სვალთ, ვლენ, -ნან ან ვლიან; ნ. უ. ვილოდი, სვილოდი, ვილოდა ან ვილოდი, სრ. ვედ, სვედა ვიდა, ველით, სველით, ვიღენ; ნ. უ. უ. მიველია; სათუო სქ. აღწყეა; ვილოდე; სრ. მიველო; უსრ. მიველოს; შუ. ვიდე. სვიდე, ვიდე; ვიდეო, სვიდეო, ვიღენ, ვიღენ; ჰპან. ვედ, ველით; სვედ, სველით; ნუ სვალ, არ სვიდე; მიმღ. მველით, ვლითი, ნავალი, სავალი), **ფ. უ.** უკანონო, გამოძრაობ, ვიღვარ, хо-дить, ამ ჴმინისგან ქსწარმოებენ ჴმინანი: ვლა (ველი, ველი), არება (ვიარებ, -რე), ნახე თავთავის ადგილებს; ვედეო, ვედედ, **ფ. უ.** გარეშეო დევი-ვარ, ходить кругомъ, (შიდიოდა, გიდიოდა, უდიო-და), **ფ. შიჩ.** გარს მიველით; ходилъ кругомъ меня, ხმა ჩემი არ უდიოდათ ე. ი. ჩემი ხმა არად მიარნდათ, голосъ мой считали шн за что, не слушали; ვეფ. 597; მივა, გივა უვა ან უა, ე. ი. მომიღის, приходилъ ко мнѣ; ან მივა, шмѣю, ნახე სვა; სუნი არუა, пенздаеть запаха, ქილ. 479.

სეღუ-სეღუო, სხ. ამოხენიჩა, გულის ამოხევა, ქვითქვიით, всхлипываше, ვეფ. 247; განმ. თ.

სმა ან **სემა**, სხ. შიქბე, ვესეამ თუთუნსა, хурю трубку; ჰაქრ. 180, (ვსეამ, მად. ვსომ, ვესეამილი ან ვესეამილი; ვსე; (3 ვ. შრ. ასეეს ან ასენეს, ასეენ), მისეია ან მისეამს, მესეა, მესეას; ვესეამდე ან ვესეამდე; ვსო; ჰპან. სვი ან სე, სუთ; მიმღ. სემული, მსემული, ნასეამი); **ფ. მ.** უევესამ, დავლეე სასმელსა, штъ, утолить жажду; упиваться; ჰპან. ასეი,

ან, ასე; (ვასეამ, ვასეი), **ფ. მ.** დავლევინებ, дать кому штъ, ისაი. 19—33; იერემ. 35—3; იოან. 4—7, 13; ვისრ. 64; (მასეამ, მასეი, ჰპან. მასეი, მასე), **ფ. შიჩ.** даешь мнѣ штъ, ნაღველი არ გის-ვამს, ты не испишь пещастіи; (ვესეამი), დავ-ლევი, შგ. 27, выпиваться.

სმა, **სემა**, სხ. сажапіе, (ვესეამ, ვსეი), **ფ. მ.** დავლე-ლინებ, დავსამ, დავსეამ, сажать; დავსებ, класть, полагать, რუსულ. 282; (ვასეამ, ვასეი), **ფ. მ.** დავა-სობ, დავარჭობ, ვეჭმერ, воззать, втыкать, ნახე-სობა; ვსეამ ან ვასეამ ზეჭედს, прикладывать пещать; რუსულ. 162; ვესეამ აზოს, ставить букву, გვერლით ვესეამ, сажать подлѣ кого, ვესეამ რიცხ-ვსა, ставить число, (ვისეამ, ვისეი), **ფ. შიჩ.** ვიყო-ლიებ, მაგალ: ვისეამ ცოლსა, брать жену, жениться, 2 სეჴული, 22—13; იერემ. 16—1; სამ. სომხ. 29, თეჴედ ვისეამ, сажать себѣ на голову; (მისეამ, მისეი), **ფ. შიჩ.** თუ ставишь мнѣ по цѣнѣ; მის-ვამს, მისემ, онъ сажаетъ около меня; вты-каешь мнѣ; или онъ ставитъ мнѣ по цѣнѣ; მისემ ენაჴედ ეკალსა, воззаютъ мнѣ иглы на языкъ; ქილ. 220; უჴი ცენესა ჴელა ესეა, ло-шадь была произвена коньемъ, 1 ქართლ. 329; დანა გულს მესეა, я произвелъ бытъ пожемъ, ვეფ. 389; (ვესეამი), **ფ. თვ.** დავერჭობი, прои-заться, втыкаться, სეული, посаженный; постав-ленный.

სმა, **სემა** (ვესეამ, ვესეი ჴეთსა, სელსა), **ფ. მ.** წავესეამ, წავესეებ, ან სელს ვახებ, ვავლესენებ; тереть, натирать, гладить; სეს სეჴედ ვესეამ, тереть дерево объ дерево, ვესეამ ნინასსა, гре-сти веслаши.

სმა, **სემა** (მიგის, მესეა) ნახე სვა, სე.

სმევა (ვასმევ, ვასეი), **ფ. მ.** დავლევინებ, поить, გამოსლ. 11—4; იერემ. 35—3; მასმევ. მასეი, ты поилъ меня.

სმევა (ვასმევ, -ვი, -ვედ ან ვასმოდე), **ფ. მ.** უევეს-მენ, დავსემენ, обвинять, доносить на кого, აღბ. 120.

სმენა (ვასმენ, -მინე), **ფ. მ.** გავაგონებ; დავასმენ, დავაბეჭებ, заставить слышать; доносить, на-говаривать на кого; клеветать; შარგ. 7—37; საქმ. 17—20; 19—3; ფსალ. 70—13; 108—20, 29; ვეფ. 864; 90.

სმენა (არაბ.), სხ. ერთი სუთთა სატრძობო ბელთავანი, слухъ; ყურთა სმენა აღარ არის, отъ шума шчего не слышно, ატ. 3—26; (ვისმენ, -მინე, უ. უ. მის-მენია ან მსმენია; სათ. უ. უ. მესმა), **ფ. უ.** გავიგონებ, слышать; слушаться, повиноваться, ჩემი არ ისმინა, онъ не послушалъ меня, ვისმენ წირვას, я слушаю обѣдню, არ ისმინა ჩემი, онъ не послу-шалъ меня, (ვესემი ან ვისემი, სრ. არა აქეს რუსულ. 246); **ფ. თვ.** ვეჴურებო, быть слышану, (მესმის ან მესმიან, ლუკ. 16—2; მესმოლის, მესმოლა, უ. უ. მსმენია ან მსმოლა, 2 ქართლ. 408; ან მსმიეს, გასმიეს, ასმიეს, საქმ. 9—7; იოან. 12—34; ვისრ. 11, 94, 191; მესმინა, галат. 1—12; სათ. აწ. მესმოლე, სრ. მსმენოდა, უ. უ. მსმენოლე (მღბ. მსმოლე, სობრ. 9; слышать, არა ფერი მესმოლე; я шчего не слышалъ, კარგათ უნდა ესმოლე,

онъ долженъ хорошо понимать, (ვასმივარ, ვკს-
მენივარ ვკსმონოლი, ვკსმოლი, ვასმოლი, რუსულ.
228, онъ долженъ былъ слышать, მსმენი ხარ,
მსმენოლა, ღარეჯ. 425; и слышалъ.

შინება, ს. სმენა, слухъ, ისო ზირაქ. 31—28;
(ვასმინებ, -ნე), გავაგონებ, заставить выслушать,
იერემ. 50—2; (ვისმინებ, -ნე), ზ. მ. გავიგონებ,
მოვისმენ, выслушивать, (ვესმინებ, -ნე), ზ. თვ.
быть слышу, სიბრ. 143.

სნატი, ს. ნატი, მვირფასი სოფენი, замша, сафьянъ;
драгоценная поствлка на поля, **სნატიანი**, ზედ.
сафьянный.

სნება, ს. გარდამღები სენი, საცკივარი, зараза, შროგ.
56; ანტ. 5—16, ვეფხ. 1539; კაც. 75; 166; **სნე-
ზოვანი**, заразительный.

სნეკვა (ვსნეგ, -ვე), ზ. მ. ვოსნრი, копать, ქილ. 661.

სნეკვა, ბ. **კუნესა**.
სნეულეობა, -**ღობა**, ს. სენი, საცკივარი, ავადობა;
болѣзнь, недугъ, 2 მეფეთ. 13—2; სამ. ვანტ.
166; ქილ. 406; (ვასნეულეობ, -ლე), ზ. მ. დავას-
ნეულეობ, ავად გაგნდი, повергать въ болѣзнь,
(ვსნეულეობ, -ლე), ზ. უ. ვავადობ, ავად ვარ, хво-
рять, болѣть.

სნეული, ს. უძლები, ავად-მყოფი, больной, пемощ-
ный.

სობა (ვასობ, ვასვი), ზ. მ. დავარჭობ, დავასობ, გან-
ვაწონებ, განეკვამერ; втыкать, впозать, ვეფხ. 7,
1011, 1081; (ვესობი, ვესვი), ზ. თვ. დავარჭობი,
განვეწონები, впозаться, втыкаться, (მესობა,
მესვა), ი ბნელ პროცესი, დანა გულს მესვა, пожъ
пропизъ мое сердце; ვეფხ. 639; (მასობ, მასვი),
ზ. მიჩ. განმიწონ, пропизаешь мнѣ, მასმენ ენა-
ზედ ეკალსა, ქილ. 220; пизами пропизываютъ
мнѣ языкъ.

სოგმანი, ს. ქვისა ან ფიცრის ნაკლების ჩასაგლები
საკერებლივით, у камотесовъ и столяровъ:
вставка; шпонка.

სოღომის ნაწლევი, ს. გონი, оолить.

სოვბათ-იასაული (თათრ.), ს. ზედა მხედველი იასაუ-
ლი, надсмотрщикъ, რუსულ. 630, დასტ. 69.

სოვდა, ს. ერთიან ფაქრობა, валовой торгъ.

სოველი, ბ. სველი.

სოვდაგარი (სპარს.), ს. ფაქარი, купецъ.

სოთი, ს. მოსდენილი ცხვირი, красивый носъ.

სოიბათ-იასაული, ბ. **სოვბათ-იასაული**.

სოინარი, ბ. **სოლინარი**.

სოინჯი, **სოლინჯი**, **სონჯი**, ს. მცენ. червуха,
раст. nigella; ისაი. 28—25, 27; პ. ფ. ლ.;
ბუნ. ლ.

სოკო, მცენ. გრძნ, სახენი ამისნი არიან: არვი სოკო,
ხრაშუნა, ბეშრის სოკო, გველის სოკო, კალმასი,
ლეზანი, მარქვალის გური, ნიფვა, მანალო, მგლის
სოკო; მერცხლის სოკო, მინდვრის სოკო; ნაფეტუ-
ვარა, ნიფვა ან მარქვალის გური; ნოშო; პილიპილა,
რძიანა, სად-მომწევიცე, სანელაბელო, სილის სო-
კო, სოკომჭადა, სოკო-პილიპილა; სოკოფიჩხა;
ტრედა, ტყურბელო, ფიჩხა, ქამა სოკო, ღარი-
ლობა, ყურა სოკო, ყურჭადა, მსამა სოკო, წეროს
სოკო, წეროს წვივა, წითელ კაბა, ქკაღუა სოკო,
ხის სოკო, ხრაშუნა, მჭადა სოკო; ერისთ. ლ.

ბუნ. ლ.; **სოკო პიშილია**, ს. გრუძი; გიტი-
სოკო, ядовитый грибокъ.

სოკო, **ზოკო**, ს. სენი ზოასილისა, почечуй, ге-
морой.

სოკოიანი, ზედ. грибнои; геморондальный.

სოკო ფიჩხა, ს. ხის სოკო, грибокъ древесный.

სოლი, ს. სეთ ან უშუათ გასაპობი პალო; ურდული,
გასაყარი დასაყვად; каши; задвижка; ურმის თუ-
ლის სოლევი, снади колесныя.

სოლინარი (ბერძნ.), ს. წულის გასადინარი მილი,
ღულა; труба водопроводная; кранъ.

სოლინჯი, ბ. სოინჯი.

სომარი, ს. საწყაო კაბიწის ნახევარი ან 1 1/2 გრი-
ვისა, мѣра хлѣбная около 6 пуд.

სომი, ს. საყმარე ქვა მოხრილი, камень для свода,
საბ. ლ. 1 ნეშვი 29—2; დაბეჭდოს დაბაღბაში
არ იპოვება ეს სიტყვა.

სომსითარი, ს. სომეხი, армянинъ.

სონა, ბ. ნიასური, негрушка.

სონდული (თათრ.), ს. შვრინ. შავარდნი, красеть,
ზიანკ. ლ; რუსულ. 129; 336; 529, 797; ქილ.
267, 1 ქართლ. 271; გორგ. 288.

სონჯი, ს. მცენ. ბ. **სოინჯი**, ისაი. 28—25.

სორვა, ს. სეზის დასახვეველი ფიცარი, ფირფიტა,
павойшя, плавка, катушка.

სორგო, ს. მცენ. ჩალაშქარა, ცოცხა, ცოცხა-ცკი-
ლა, сахарное сорго; ერისთ. ლ.

სორდული, ს. односменная ишевца, дающая
отмѣнно бѣлый хлѣбъ.

სორეცა, **სრული** (ბერძნ.), ს. სადაც ზღვის ცოცი
დავიწროვებთ შევალს ხმელეთს და ან შეერთდბის
შეორეს ზღვას; проливъ; заливъ, рукавъ рѣки.

სორექა, ს. ებრაულად რჩეული ვენახი, виноград-
пнѣ; ისაი. 5—2; შავთ. 87.

სორო, ს. მხეცთა და ნაღით ბუნავი, იერემ. 48—28,
ბერღოგა, нора, ან ორშო, მოხრებლი, яма, იერემ.
48—28; -დათვისა, берлога медвѣжья.

სორო, ს. გუნდა თოვლისა, комъ снѣга, ბუნ. ლ.
რუსულ. ქ. ლ. ბ.

სოროიანი, ზედ. яшнстый.

სორსადეობა (ვა), ზ. მ. დავატუნდავებ, ამოვკჭნი გუნ-
დას, обвалить въ комокъ, валить тѣсто.

სორსადი, ს. ამოქნილი გუნდა, комъ, комокъ.

სოსანი (სპარს.), ს. მცენ. янля, ვეფხ. 73; -ფერი,
яшмовый цвѣтъ.

სოსანი, ს. მცენ. сокерки, васильки рогагы,
ბუნ. ლ.

სოტეფია, ს. მცენ. ჭარხალი, წითელი ფხალი,
свѣкла.

სოუდა, ს. მცენ. касатикъ, снажннѣ; родъ сит-
шва, ბუნ. ლ.

სოუსი (რუს.), ს. წვენი საჭმელზედ დასასხმელი,
соусъ; ბაგრ. პაც. 30.

სოფა (თათრ.), ს. საჯღამი ცახცი, софа, диванъ,
ერისთ. 100.

სოფელი, ს. ცა და ქვეყანა და საცესა მათი; ფხალი.
21, 1, 89—4; მაც. 24—21; ზღვა და ხმელი,
სვერა ან სიმრგული ქვეყნისა; ფხალ. 49—12;
ლუკ. 2—1; კაცნი მკვიდრნი სოფლისანი, იოან.
15—18, 19; მხარე ქვეყნისა, მაც. 2—12; მარკ.

6—4; ლუკ. 2—8; დაბა, მცირე შენობა, საქმ. 28—7; მატ. 10—11; свѣтъ, мѣръ, вселенная; земной шаръ; мѣръ, обитатели земли; страна; село, деревня; დასაბამიდან სოფლისა, отъ начала мѣра; უკეთუ სოფელი გქმლოდს თქვენს, если мѣръ пенавидитъ васъ, იოან. 15—18; არამედ სხვით გზით წარვიდეს სოფლად თვისსა, инымъ путемъ отиравиши въ страну свою, სოფლად-სოფლად, изъ одной деревни въ другую; **სოფელი**, ზედ. ან ს. деревенскій; деревенскій мужикъ; **სოფელური**, ზედ. деревенскій, сельскій; მიწის; простонародный; **სოფელიერი**, ზედ. საერო, მიწის, свѣтსკი, -კანონი, ე. ი. მოქალაქობის კანონი, гражданскіе законы; ბერძნ. სამ. 3—4, **სოფელი**, ზედ. სასოფლო, деревенскій, სამ. გ. მ. 19; ბ. მსოფლიო; **სოფლობა**, ს. სოფელში მცხოვრებნი, обитатели деревни, ალექს. 75, (ვკსოფლობ, სრ. არა აქვს), სოფელში ვკსცხოვრებ, жить, населять деревню.

სოფიანს ვენჭი, ს. საროთი, ხატი ან სხვა რამ გა- მოსატული ფერადის კენჭებით, мозаика, მრ. 23.

სოფირი, ნახე საფირი, ბუნ. ლ.; ესაი. 13—12.

სოფისტანი, **სოფისტიკა** (ბერძენ.), ს. ცრუმეტ- ნიერება, софизмъ, საბ. ლ.

სოქალი ს. საზოგადო სახელი ძვირფასთა ქვათა, драгоценный камень, ვეფხ. 42, ბ. **სპეკალი**.

სოღდა, ს. მრავალ ფერი ყვავილი, საბ. ლ.; ბუნ. ლ.

სოლო, ს. დიდი ქათამი, цыцарка.

სოჭი, ს. ელატი, ნაძვი, ель (дерево), ციმ. 26; сосна, ბაქრ. ვეფხ. 31—8; пихта, ერისთ. ლ.

სპა (სპარს.), ს. მხედრობა, დიდი ლაშქარი, войско, армія, სპის მუჯანი, военачальникъ, დან. 3—93.

სპადა (იკალი), ს. სპაგა, ხმალი, шпага.

სპადარი (სპარს.), სპათარი, ს. მახვილით შეჭურვი- ლი, меченосецъ; ან მხედართ მთავარი, военачаль- никъ, სამ. ვახტ. შესავალი.

სპანძელი, ბ. ისპანხი; ბუნ. ლ.; საბ. ლ.

სპარაზენი, ს. მხედართ მთავარი, военачальникъ, სპარაზენობა, ს. მხედართ მთავრობა, военачальство, გამოსლ. 15—4; მარტ. 1—156; შავთ. 4; 4 მეფეთ. 9—24; ბ. სამღკამო, ბ. რ. ლ.

სპარეზობა, ბ. ასპარეზობა.

სპარსალარი (სპარს.), **სპასპეტი** (სპარს.), ს. მხე- დართ მთავარი, главнокомандующій, маршалъ, დან. 3—3; ვეფხ. 40; შავთ. 19.

სპეკალი, ს. ზოგადი სახელი პაციოსანთა თვალთა, общее названіе драгоценныхъ камней, ვეფხ. 42; ქილ. 420.

სპემური, ს. ჭურნა ნალარა, труба музыкальная, 1 ქართლ. 306.

სპერე, **სპერელი**, ს. სარკმელი შესადგმელი რისამე, окно; ინიშ, საბ. ლ. ბ. რ. ლ.

სპეტავი, **სპეტი** (სომხ.), ს. თეთრი, მოთეთრო, бѣ- лый, დაბად. 30—35, მატ. 17—9; მარკ. 9—3; 16—5; ვეფხ. 495; ციმ. 54; დასტ. 150, -სამო- ხელი; бѣлое платъ, სპეტავი ვითა თოფლი, бѣ- лый какъ свѣтъ; **სპეტავობა**, **სპეტობა**, ს. სი- თეთრე, бѣлизна, **სპეტი**, ს. უმარილი, бѣлѣла для лица, საბ. ლ.; ბუნ. ლ.

სპილენძეული, ს. мѣдная посуда.

სპილენძი (სომხ.), ს. წითელი რვალი, красная мѣдь, სპილენძის ქანგარო, мѣдника, лазурникъ; ბუნ. ლ.; სპილენძის ვარაფი, фольга, мѣдный листъ, тонкій какъ бумага, -წყალი, ლურჯი წყალი თვალისა, глазная примочка, ბუნ. ლ. -მძ-ჭური, დიდი ნალარა, ქოსნალარა, мѣдная музыкальная труба, რუსულ. 584; 1 ქართლ. 278; ან დაბაბი, барабанъ, ბ. ქოსი.

სპილო (სპარს.), ს. ბ. პილო, слонъ, სპილოს ძვალი; слоновая кость, ბუნ. ლ.

სპირტი, ს. спиртъ.

სპობა, **სპოტვა**, სს. искорененіе, (ვკსპობ) ზ. მ. ავსოც, ამოვადებ, მოვსპობ; истреблять; прекра- щать; ზოგჯერმე: მოვკვეთ, отѣчь, (ვისპობი, -პე) ზ. ვ. აღვისპოცები, ამოვივადები, მოვისპობი; истребляться; прекращаться; отѣкаться; კა- ცილ. 139; დაბლოვება, რომელთამე სიტყვათა ისპობის, окончавіе нѣкоторыхъ словъ, отѣ- кается, **სპობილი**, სპოლვილი, მიმ. истреблен- ный.

სპონდო, ს. ბრავა, ზღვაში კლდე უნილაგი; ან შრაცი ქვა შენობისთვის, პოვებული იმრეთში; подводный камень; рыхлый камень при добы- валии мягкоя, въ кладкѣ строения твердѣетъ; მცხეთ. გუჯ. 44.

სრა (ომხ.), ს. სასახლე, პალატი, дворецъ; палата, 1 ქართ. 270; ვეფხ. 328.

სრა, ბ. **სრტა**; **სრაფარდა**, ბ. **სარაფარდა**; **სრაფარდავი**, იგივე სარაფარდა, -დავი; 1 ქართ. 250; რუსულ. 780.

სრბა, **სრბოლა**, ს. სირბილი; ცხოვრება, ქვეყნიე- რობა; бѣгъ, бѣганіе; теченіе жизни; 1 ქართლ. 263; მარტ. 2—143; სრბაზედ, на бѣгу; სრბა საქმისა, теченіе, производство дѣла, დარეგ- (ვსრბი, სრ. არა აქვს), გავიქვევი, бѣжать.

სრევა, სს. бросаніе, метаніе; (ვსრევ, -რიე) ზ. მ. ვისერი, გავსტვორენი, бросать, метать, стрѣ- лять, ვეფხ. 330, 1413; **სრეული**, **ნასრევი**, брошенный.

სრელა, ზედ. ზოლ ზოლი, სხვა და სხვა ფერი ბეწ- ვისა, нестрий.

სრესა (ვკსრეს, -სე) ზ. მ. ვკსვრემ, ვხვ, სელით ან ფეხით გავსრეს, тереть, разминать; раздавить погою, ვკსრეს ერთმანეთსა, давить другъ друга, ищкаты; (ვისრესები, -სე) ზ. ვ. ვისრესები, ра- стираться; разминаться.

სრვა, ნახე სრვა.

სრიალი, ს. вылетъ съ шумомъ, напр: стрѣла, пуля; скоротечное паденіе чего либо съ шумомъ, სრიალიება (ვა) ზ. მ. ვაწარმოვებ სრიალის ხმას, производить шумъ, свистъ, напр. бѣст- рогою хѣдм, и т. п. (ვი), ზ. მიჩ. ვკწრიალებ, სრიალით გამოვვარდები, вылетать со свистомъ. **სრილი**, მიმ. გასრილილი, გატვორცილი, брошен- ный, ვაშლ. 49.

სრიწვა (ვკსრიწვა, -ნე) ზ. უ. ვკვუოუოუოუებ, копо- шиться, ქილ. 58.

სროლა, სს. бросаніе, метаніе, стрѣляніе; (ვის- ვრი, ვისროლე) ზ. ვ. გავისერი, გავსტვორენი.

გავაგებ, დავსტლი თოფს, ზარბაზანს; გავსაგნავ; бросать, метать; стрѣлять; ცხენი წიხლებს ისვრის, лошади лягаются, ისვრის სარაჯი; поитань бьет, ვისერი თოვლის გუნდებსა, бросая сѣтжками, (ვეერი, ვესროლები, -ლე), ზ. თვ. ვარცვამ ვისმე თოფს, ქვას, სტრელით, метать въ кого чѣмъ, (მესერი, მესროლები, -ლე), ზ. მიჩ. გამისაგნავ თოფს და სხ. ты стрѣляешь въ меня, ვისრ. 104.

სწორლები (ვისროლები), ზვ. бросаться, кидаться. **სწრსვილი**, ს. კუ. სენი სწორცთ შპოვარი; гангрена, ракъ.

სწრუა, **სწრვა**, ს. მომსვრელი სენი, шорова язва, зараза, ან გაწყვევა პირუტყვთა, надежь скота, მაგ. 24—7.

სწრუა სწრვა (ვკსრავ, -სერ); **სწრა** (ვსრი, ვსარ), ზ. მ. აღვსობა, დავსტლი, истреблять, искоренять, губить; ან გავსრეს ფეხით, растоптать, ვეფხ. 731; ისაი. 2—19; ფსალ. 105—30.

სწრული (სანსკ.), ზედ. უნაკლულო, მთელი; სწრულიადი; შესწრულებული, გათავებული, ძეხლი, полный; конченный, совершенный; исполненный; მაგ. 5—48; 19—21; ფსალ. 138—21; სწრული მთავარე, полная луна, -ღენერალი, подный генералъ, სწრული ჭასაკი, совершеннолетие, სწრულს გონებზედ, въ полномъ разумѣ, სწრულ ყოვა (ვკყოფ, -ვკყოფ), სწრული, исполнить, исполнить, окончить, სწრული კაცობა, ვისრ. 1; полная человечность, полное мужество; სწრული ევროპა, ძეხალ ევროპა; სწრული ყოვლითა სიკეთითა, одаренный всеми хорошими качествами; სწრული ტანითა, высокѣи ростомъ, полный станомъ, 1 ქართლ. 33; იგი ფიცე ჩემგან სწრული, данное мною слово вышолнено, ვეფხ. 856; სწრულად, სწრულიად, სწრულბით, ზედ. უნაკლულოდ, მთლიად, მთლივ; არას დროს; 1 ქართლ. 313; епола, въ полнѣ, до конца; вовсе, ни-когда; ფსალ. 9—6, 18, 31, 32; 73—1, 3, 10, 11, 19, **სწრულეობა**, ს. სისწრული, დასწრულბე-ლები, полнота, совершенство, окончание; გამოსლ. 29—23; კავშ. 256; მარტ. 1, 122; (ვა), ზ. მ. შევასწრულებ, გავთავებ; ადვასწრულებ. окон-чить, совершить; исполнить; ჩემს სიყვავს არასწრულებს, оны не исполняютъ моего прика-заниа, (ვისწრულებ, მაგად. გულის წადილს), ზ. მიჩ. აღვისწრულებ, შევისწრულებ, გავთავევებ, ნებას, удождетворить себѣ, удождетворяться, (ვკს-რულეობი, -ლი), ზ. ვედ. ვთავებობი, окончиваться; исполняться, **სწრულიადი**, ზედ. სწრული, მთელი, полный, ძეხლი; -წულიწადი, ძეხლი годъ, **სწრულიადობა**, ს. სისწრული, სწრულობა, пол-нота, ძეხვანობა; სწრულიადობა, ს. სის-წრული, полнота; совершенство; გულსწრულიობა, ს. доволство; ქილ. 114, 407; ვისრ. 49; **სწრუ-ლობით**, ს. სწრულიად, ზეით; რუსედ. 654; **სწრულქმნა** (ვიქმ, ვკქმენ), ზ. მ. ადვასწრულებ, შევასწრულებ, окончить, исполнить; ვეფხ. 152; **სწრულ-წოდვანი**, ზედ. ჭასაკს მოსული, совер-шеннолетнѣи.

სწრუცვა (ვკსრუცვ, -ცე), ზ. მ. ვსწრავ, ვსწრავ, рассыпавъ.

სწრუცი, **სწრეცი**, **სწრუე**, **სწრე**, **სწრე**, **სწრე**, მეტ. 97, 98; სწრე ნახე სვა.

სწადიონი (ბერძნ.), ს. სარბიელი ან უტევანი, რომელა 125 ნახიჯი ან 569, ფუტი; კარამზ. ისტ. 1 ცომი განმარკ. 1, стадий, пошише или 125 шаговъ пространства.

სწადურა, ს. ფარჩა ოქრო ნაქსოვი, парча, ვეფხ. 467, 484, 680, 765; ვისრ. 17; 1 ქართლ. 308, შავთ. 49.

სწამბა, ს. წიგნთ საბეჭდავი ხახლი ან იარაღ, типо-графѣи, სტამბაში გამოყვანა, отпечатать.

სწამნი (ბერძნ.), ს. პირფართო სარწყული, чванъ, кувшинъ, მარკ. 7—4, 5.

სწანობა, სხ. არსებობა, существовать; существо; ქილ. 203.

სწაცია, ს. თხზულები რაზედმე; ან მუხლი წე-რილში; статья.

სწაცირი, ს. ს. საცირი ან 4 დრაჰმა, 4 драхмы, მაგ. 17—27; 86 კოპ.

სწაფილო (ბერძნ.), ს. მცენ. моркови.

სწაქანი, ს. თასი, სასმისი, стаканъ, **სწაქნეული**, ს. стеклиная посуда, преимущественно ста-каны.

სწახსი, ს. стиракса, დაბად. 27—22.

სწევი, ს. აქლემის მაცელი, нерблужья шерсть.

სწერეონი (ბერძნ.), ს. სხეული სიზრქის მქონებული, тождна тѣлу, величина геометрическая, სტე-რეომეტრია (ბერძნ.), ს. стереометрия.

სწერი, ს. ს. სწერი.

სწევანვა, სხ. გამსწრობა, согидати, подстеретать, სხ. ლ. ს. წ. ლ.

სწვირი, ს. дудка, свирѣли.

სწვენა, სხ. свептаніе; свиеть; (ვკსტვენ, ვისტვენ, ვესტვენ, -ინე), ზ. უ. ვუსტვენ, ბაგეებით ვსწვივი, свиетать, იერმ. 25—18; ანდრ. 97; ბულბული ვსტვენს, соловей свиететь, **სწვინვა** (ვკსტვინვა, -ნე), ნახე სწვენა; 1 კორ. 14—7; (ვისტვინეობი იგივე; ვსტვენ მაგად ცხვირსა, сонѣти, ჩონგ. 44; ვისტვენბით, мы свиетали вамъ, мы пасвиетывали вамъ иѣсю, მაგ. 11—17; ლუკ. 7—32.

სწიგმა (ბერძნ.), ს. მძიმე წერაში, запятая.

სწილი (სპარს.), ს. თუხტის წონა, ე. ი. 33 მისხალი ან 50 დრამი, ბაქრ. 331, ან 21 მისხალი, სპმზ. 152, всѣхъ 33 золотника, ს. წ. ლ.; ვსტანგ მე-ფის სამართალი. მუხლი 123 (36 მისხალი) ასეა განმარტებული: სწილი სამი მინალთუნის და ათი შურის წონა არის, 5 სწილი არის 1 ჩარეკი, ოთხი ჩარეკი არის ერთი ლიტრა; კავკასიის კალენდარში 1850 წლისა გვერდი 96, 97, 98 იპოვება; სწილსა აქეს 43 1/2 მისხალი, 5 სწილი ერთი ჩარეკი, ოთხი ჩარეკი 1 ლიტრა.

სწირი, ს. ორი უკი ან 16 დრამისწონა, 2 унции.

სწიქარონი (ბერძნ.), ს. მწუხრად საგალობელი მუხლი, стихарь, тропарь.

სწიხარი (ბერძნ.), ს. ზადიკავო ან სამღვდელი კვართი, стихарь. [стихъ.]

სწიხი (ბერძნ.), ს. ლექსი, შაირი; მუხლი წერილისა;

სციზიონი, **სციქიონი** (ბერძნ.), ს. ოთხნი ნივთნი ან კავშირნი, ე. ი. მიწა, წყალი, ჭაერი და ცეცხლი; стихия, элементъ.

სკო, ს. უკო, ან ზღვის ცოცი; вѣтъ, рукавъ рѣки, заливъ моря; მრგ. 100.

სკოა, **სკოვა** (ბერძნ.), ს. მიწებულო კამარა, при- дѣлъ; притворъ; напертъ; 3 მეფ. 6—3; ეფუკ. 40—18; трапеза церковная, საქმ. 3—11; იოან. 5—2; 10—23; 1 ქართლ. 212; -კარისა, ე. ი. კარის შესავალი, входъ у дверей, შავთ. 39.

სკოიკი (ბერძნ.), ს. ასე იწოდებოდნენ მოწაფენი ზენონის ფილოსოფოსისა, стоику, 1 ქართლ. 1.

სკოლა (ბერძ.), ს. მრავალი საომარი ნაგები, флотъ, შავთ. 39.

სკოლი (რუსულ.), ს. ცაბლა, стогъ, ანტ. 2—8.

სკომაქი (ლათ.), ს. კუჭი, შინაგანი აგებულობა, желудкакъ.

სკრაცილოცი, **სკრაცილოსი** (ბერძნ.), ს. მხე- დართ მთავარი, поначальщикъ.

სკრაციოცი (ბერძნ.), ს. მხედარი, მოლაშქრე, მარკ. 15—16; ან სკრიკი, ჩაფარი, 1 ქართლ. 67; воиновъ; курьеръ. [4—2.

სკრაცუელი, ს. ჯორის უეილი, лошаки, ითაკა **სკრილია** (სპან.), ს. ხამხწყვი, устрица, საბ. ლ.; ნ. ყთარი, ნ. ჩ. ლ.

სკრიობა, ნ. ცრიობა.

სკრიქონი, **ცრიქონი**, ს. ნაწერთ რიგი, строка.

სკროლაბი (ბერძ.), ს. საზომი იარაღი ასკრონო- მოსთა, астролябия, ქილ. 590.

სკრომი, ს. თევზია, порода рыбы, ბუნ. ლ.

სკულდენცი, ს. მოსწავლე უნივერსიტეტისა, студентъ.

სკრუკი, ს. შეურაცხი რამ, иншожество, საბ. ლ.

სკულთობა, სხ. სკომა, скакать, მალაქ. 4—2.

სკუმარი, ს. კაცი მიწვეული ნადიმად ან მოსული სანახავად, გინა უცხო სმრისა, гость, ზაქარ. 29—30; ვფხ. 723; **სკუმრად**, въ гостяхъ; სკუმრად უოფნა, быть въ гостяхъ; დაწვედრა სკუ- მართ, принимать гостей, **სკუმრული**, ზედ. სკუ- მართ შესაფერი, приличный гостямъ; **სკუმართო- მოყვარი**, гостеприимный, **სკუმრება** (ვისკუმ- რებ, -რე), ზ. მ. გაკვტავნი; სკუმარს დაუწვდები, отшавлять; принимать гостей; უოჩათ; 2 ქართ. 229; (ვექ) ზ. მ. დაუწვდები სკუმარს, угощать, გორგ. 5; ისო ზირაქ. 29—29; 2 ქართლ 508, (ვესკუმრები, -რე), ზ. თვ. სკუმრად მივალ, придти къ кому въ гости, სკუმრებულვარ, ვკსკუმრე- ბოლი, быть въ гостяхъ у кого, გორგ. 55; მი- სკუმრა, онъ пришелъ ко мнѣ въ гости, ვისრ. 66; **სკუმრობა**, ს. წვეულობა, პურობა, სადილობა, ширъ, ширшество; обѣдъ, всечеръ.

სკურაკი, **სკურაკოსი** (ბერძნ.) ს. ხის ნაწვეთი გუნდრუკის მსგავსი, росной заданъ, стиракъს.

სკუქო, ნ. სციხიონი, სციქიონი.

სუ, შორისდ. ჩუმთ, სმა გაიწვეტიე, тсъ, молчи.

სუ, ს. სელი მეტრულ. лонъ; ერის ლ.

სუა, ნ. სუა.

სუარი, ზედ. უქამური, ცული, песносвременный; худой; -ლეღვი, худал смовна, იერემ. 29—17.

სუარი, ს. ყრმა, ჩველი, младенецъ.

სუბა, **სუბაობა**, ს. ხალვათი, მარტობა, уединение, спокойствіе; ვფხ. 1001, ნ. განმ. თ. ბაგ; მოუ- რავ 211; ლსტ.

სუბუქი, **სუბუქება**, ნ. მსუბუქი, მსუბუქება.

სუდარი (ლათ.) ს. მკვდართ სამოსი, саванъ, გუგ. 27; რუსულ. 470; **სუდარება**, **სუდარვა** (ვასულა- რებ, -რე, ვკსულრავ, -რე), ზ. მ. სულარში გაწვდვე მიცვალებულს, одѣвать въ саванъ покойника; ვფხ. 710.

სუდაშკრივა, ს. მცენ. костеръ, раст; ნ. ჩ. ლ.; вивсюгъ, ერის ლ.

სუვი (თათრ.), ძირი მცენარისა, корень растений; ქილ. 224; ბიანკ. ლ.

სუზანი, ს. სნაკი, ძვირფასი საფენი, коверъ, დავრ. 28; ანტ. 3—69; 10: რუსულ. 350.

სუთი, ს. ღუმა, გავის ანამრომი ქონი, курдюкъ.

სუვი, ს. ხერხემლის ორსავე მხარეს შეგნიდამ გრძლად რბილი ზორცი, англійскій филей, ростбифъ; კა- ცია 21; გაზეთი კავტ. 1852, № 43, бишпектесъ, სავს. 162, 39.

სუღი, **სუღა**, ზხ. ყოველივე, ყველა, все; რუსულ. 43; მე სულ ვიცი, я все знаю, სულ-ერთია, все равно, სულ ჯავრობს, онъ все сердится, სულ- მუდამ, за всегда, სულ მცირე ღრუბელი, малое облако.

სუღა, ს. შაქრის ღერწამი, сахарный тростникъ.

სუღა, ნახე სღვა.

სულადი, ზედ. საზრდო ან საცვალი ნუზლი, съѣт- ные припасы, провизія, სულადი არაფი, ე. ი. არაფი სულის მომცემი, გამოამღებებელი, водка жи- зневная, ანტ. 6—20, 31.

სულადიანი, ზედ. უხვ. щедрый; ჩანრ. 115.

სულაც, ზხ. вося.

სულად მოსვლა (მოვალ, მოვედ), ზ. მ. მოვბრუნ- ები, გავსტოცნდლები, ожить, დარეკ. 2—80.

სულ-ამომავალი, ს. სულთა მზრძლო, умирши- шим; რუსულ. 247; **სულ-ბრწვინადე**, ზედ. ნე- ცარ სხენებული, блаженный; 2 ქართლ. 432; სპ. ვანტ. შესავალი, ჩოლოა სიგელი 31, № 4; ლსტ. 1, **სულგანაბუთი**, ზედ. შემკრათლი, смущенный; ჩონგ. 82; **სულ-გაწირული**, ზედ. თავზედ სულ აღებული, отчаянный, ვისრ. 47, **სულ-გაწირუ- ლობა**, ს. თავზედ ხელის აღება, отчаяніе, **სულ- გრძედი**, ზედ. აუჩქარებელი, მომთმინო; ფსალ. 7—10; 84—15; თესლონ. 5—14, терпѣливый, **სულ-გრძელობა**, სხ. доготерпѣвіе, велико- душіе; (ვკსულგრძელობა, -ლე), ზ. უ. მოვითმენ, терпѣть, **სულ-გრძელები**, ს. ფრიადი მოთმი- ნება, აუჩქარებლობა, მოცდა თვინიერ სულ-მოკ- ლეობისა; საქმ. 26—3; რომ. 2—4; доготерпѣ- віе, великодушіе; (ვასულგრძელებ, -ლე), ზ. მ. მოვითმენიება, заставитъ терпѣть, (ვისულგრძე- ლობა, ს. смирнѣвіе; **სულ-დაღუთი**, ზედ. მე- ცის სურვილით მოსურნე, пестерѣливый, ვფხ. 1457; ან ს. მოვითმენლობა, пестерѣвіе; ან შიშით განაბული, застрашеный; შავთ. 29; **სულ-და- ღებობა**, ზხ. წყნარად, აუჩქარებლად, მოსვენე- ბით, спокойно; ნ. სულის დაღება; **სულ-დაღე- ბული**, ზედ. მოსვენებული, წყნარი, спокойный, отдохнувший; ვფხ. 366, 332; **სულ-დაღებუ- ლობა**, ს. მოსვენება, спокойствіе, отдыхъ, ვისრ. 129, 130, 190; **სულ-დგმული**, **სულ-დგმური**,

ყედ. მფუნიავი, ცოცხალი; жной, одушевлен-
ный; ვეფხ. 117, 337; 433; **სუფდგმულობა**,
ს. სიცოცხლე, жнвь, жнвучестъ, ვეფხ. 501;
1208; (ვქსულდგმულობ, სრ. არა აქვს; სულდგმულ-
ფარ), ფ. უ. ცოცხალფარ, ვქსცოცხლობ, жнть,
ჩონგ. 155; **სუფთ-დიდი**, ზედ. დიდსული, სულ-
გრძელი, აუჩქარებელი, великодушный, терпели-
ный, ვეფხ. 792; **სუფთება**, ს. სიცოცხლე, სულ-
დგმულობა, жнвь, жнвучестъ; (ვასულეზ, -ლე),
ფ. მ. სულზედ მოვიფუან, დავამშვიდეზ, усноконтъ,
საზ. ლ. ნ. ვასულეზ; (ვისსულეზ, -ლე), ფ. მიჩ. სულს
დავიღეზ, усноконтъся, (ვასულეზ, -ლე), ჰბან. სულე
ვეფხ. 232), ფ. უ. სულს დავიღეზ, დავსწუნარღეზი,
усноконтъся, **სუფთე**, დედუმდი, დასწუნარდი, молчи,
успокойся.

სუფთეღება (ვა), обезумлять, дурачить.

სუფთელი, ზედ. ჭკუა ნაკლები, გიჟი, глупый, бе-
зумный, дуракъ; -კაცი, глупый человекъ, სუ-
ლელია, онъ глупъ, -ქისტეს-თვის, юродивый;
1 ქართლ. 321; **სუფთეღობა**, ს. გიჟობა, глу-
пость, дурачество, სულელიობა (ვქსულელიღებ),
ფ. თვ. обезумѣвать; ვქსულელიღებ, ზეუ. дуритъ;
სულელური, ზედ. გიჟური, дурацкий, ანტ. 4—53.

სუფთემანი ქვა, ნ. აკაცი, ზუნ. ლ.

სუფთება (ვასულეზ, -ლიბე), ფ. მ. ენით აღვსწუზავ,
ვთქულეფ, локать.

სუფთ-ერთად, ზფ. ერთად, შეერთებით, вмѣстѣ, **სუ-
ფთ-ერთია**, ზფ. все равно; -თან, ზფ. სულ-ერთად,
სულ-სრულეზით, все; სულ-ერთ პირად, ზფ. საზო-
გადოდ, вообще; ქიზია. 241.

სუფთიანი, ს. სონტოარი, султанъ турецкій.

სუფთია-მსუთავი, ს. სულის ამომხდელი ანგელოზი
მდაბიურად; მამამებელი, მტანჯავი; Ангелъ, ко-
торый принимаетъ душу усопшаго; мучитель;
2 შველი 24—6.

სუფთია მზრმოლი, ზედ. მომაკედავი, агонія.

სუფთი-ზრმოლია, ს. უკანასკნელის აღმოფშინვის
ეპიზი, смертная агонія, (სული მებრძვის, -ძოლა),
ფ. უ. სული ამოდის, ვქკედეზი, умираетъ, **სუფთი-
გაწირვა**, სხ. თავზედ ხელის აღება, отчаянiе,
ვისრ. 71, **სუფთი-ღვამა** (სული მიდგს; -ღვა), ფ. უ.
ცოცხალფარ, быть живымъ.

სუფთია მსდეღი, ს. угнетатель.

სუფთიაობა, ს. მოსხენება მიცვალეზულით დიდ-მარ-
ხვის აღების წინათ შაბათს, родительская суб-
бота.

სუფთიონობა (ვქ), ფ. უ. ვქმეფობ, султанствовать.

სუფთი-სათქმელი, ს. სამშინველი; дыхательное
горло.

სუფთ-თქმა, **სუფთი - თქმა**, **სუფთი - თქუნა**, სხ.
вдохъ, стонъ; საქმ. 7—33; ვისრ. 22; ვეფხ. 10;
რუსედ. 72; ფსალ. 6—6; 37—8, 9; (სული-ვით-
ქვამ ან ვითქენი, ვითქენი, ვ. პ. სული-თქვენა ან
სულ-თქუნა, სული-თქუნა); ფ. უ. აღმოვიტონავ, ვქკ-
ვენესი, აღმოვიტენესუ, вдыхать, стонать; მარკ.
7—34; 8—12; ისაი. 59—11; ვეფხ. 305; 193;
რუსედ. 228; ვისრ. 80; 1 ქართლ. 68; სულს და-
ვიღეზ, მოვიბრუნეზ; вдолхнутъ; ისაი. 21—2;
მარკ. 8—2. [ханіе.

სუფთიქმა-უში, ს. ვაება, თხრვა, вдохъ, изды-

სუფი, ს. არსება უსეკელი, გულის-ხმიერი, მნებე-
ბელი და სიფევიერი, იონან 4—24; საქმ. 23—8;
აგრეთვე დიდების განრემზომ სეკელისა, მატ.
26—41; გალატ. 5—17; სამშინველი ან სული
კაცისა ან მშინველითა ცხოველთა; საქმ. 2—41;
27—37; ფსალ. 150—6, ამ აზრში იხმარების, მა-
გალ: ასი სული ზროხა, ნეკელად ასი რქა ზროხა;
სენილისი; სუნი ან ვითარება ნივთის ქვემდეზარე
საენოსელისა; духъ; душа; дыханіе; совѣсть; за-
нахъ; სული წმინდი, святой Духъ, დაზად. 1—2;
მატ. 3—11, 16; იონან. 1—14, 26; სული გულს
მოდგინე არს, განხა ზორცი უძღურ; духъ бодръ,
но плоть немощна; მატ. 26—41; სოლო ვიფევე-
ნით ნავსა მას შინა კაცი ორას სამეოცდა თექვს-
მეტი სული, было же пастъ на кораблѣхъ всего
двѣсти семьдесятъ шестъ душъ, სული გარდა-
ცვალეზულინი, души усопшихъ; სულთა დღე, სულთა
შაბათი, ნ. სულთობა; родительская суббота;
სული შემოგუზდა, я задохси, სული უდგს, онъ
жнвь, რუსედ. 673; სულად მოსვლა, ожить; ზე-
ლითი სული, пшкая душа; კეთილი სული, добрая
душа; მშვიდობიანი სული, миролюбивый чело-
вѣкъ; ავი სული, злая душа; ანგარი სული, че-
ловѣкъ кормостолубивый; სულზედ შევარდნა ან
შეკლეზა, отдать на душу, на совѣсть кому;
სამ. ვანტ. 14, **სული ქვემდეზარე**, ზედ. შვეთ. 54,
лежащій безъ признаковъ жнвн; სანამ პირში
სული მიდგას, пока жнвь, пока дышу, იმან იცის
და იმისმა სულმა, онъ знаетъ и его совѣсть,
т. е. я полагаюсь на его совѣсть; ასი სული
გლეზი, сто душъ крестьянъ, ასი სული ზროხა,
сто быковъ, ასი სული ქათამი, сто куръ; დაღება
სულისა ვისთვისმე, полагать за кого душу, жер-
твовать собою; შმორის სული ქსდის, пахнеть
затхлостію, ჩემმა სულმა, княнусь своею душою,
მამი ჩემის სულის მზემა, княнусь прахомъ моего
отца; ჩემო სულო და გულო, душа и сердце
мое; **სუფიერი**, ზედ. სულ-დგმული; არსი, მეოფი;
თავის უფალი ზორციელთა ზრუნვათაგან; სასულიე-
რის წოდების; ღვთის მოშიში; 1 კორ. 10—3;
15—44; გალატ. 4—1; одушевленный; суще-
ство; духовный; пажожный; душевный; რუსედ.
357; ერთი სულიერი, пѣкто или кто-то; სულიერი
მამა, духовный отецъ, შვილი, духовный сынъ,
სუფიანი, ზედ. სულდგმული, одушевленный,
-თუ უსულია, სამ. სომხ. 355; одушевленный или
неодушевленный.

სუფიად, ნ. სრულიად; **სრულიადი**, ზედ. სრულე-
ბითი, конченный, совершенный; 1 ქართლ. 354;
ან სულ, все.

სუფიერება, -რობა, ს. არსებობა, მეოფობა,
სულდგმულობა; სამლოობობა; одушевленность;
духовность; კავშ. 316; სიზრ. 143; ქილ. 136;
(ვასულიერება), одушевлять.

სუფიოდ, ზფ. გულის სურვილით, душевно, სუ-
ლითად, сულითი, ზედ. გულითად, душевный.

სუფის ამონხდა (სულს ამოხვდი, -ვხადე), ფ. მ. ვა-
წვალეზ, ვაწამეზ, утомить, взмучить; (სული
ამომხდება, -მხდა). ფ. უ. გაითანჯრები; მოგვეკედეზი,
утомляться; умираетъ.

სულის-გამწეობი, ს. გულითადი მეგობარი, сер-
дечный друг, ქილ. 402.

სულის გაწირვა (ვსწირავ, -რე), ფ. მ. თავზედ
სელს ავიღებ, жертвовать собою, ვისრ. 35; სუ-
ლის დაღება (სულის დაესღებ, -ღე), ფ. მ. სულის
გაწირვა, თავს დაესღებ ვისთვისმე, положить душу
свою за кого, жертвовать собою; საზ. ლ.; სუ-
ლის დაღება, задыхаться, სულის დაღება (დავი-
ღებ, -ღე), ფ. მ. სულს ვიბრუნებ, перевести дух;
успокоиться; отдохнуть, ვეფს. 1003; ვისრ. 22,
178; სულდაგმა (სული მიდგას, სული მედგა),
ფ. უ. ცოცხალვარ, я живу, ქილ. 345; სულის
კვეთა, ს. სულით ზრძოლა, агония; სულის კვეთა
ან სულის კვეთება ღრამ. ამოხრნვა; дыхание, გაიოფ.
ღრამ. 2 გვერი, სულის ოხრვა, ს. კვენსა,
вдох; სულის ღივებ (სულს ვიღებ ან დაღებე,
-ღე), ფ. უ. ვკვებები, სული ამომის, умирать,
სულის მობრუნება, ს. отдыхт, (სულს მოვი-
ბრუნებ, -ე), ფ. მ. დავისვენებ, отдохнуть, пере-
нести дух; სულის შაბათი, ნ. სული; სულიის
ჩადგმა, (სულს ჩავედგამ, -დგი), ფ. მ. გავაცოც-
ხლებ, оживить; სულის წაღება (ვუ), носхитать,
სულის-წამლები, ს. გულის წამლები, носхи-
тели.

სულ-კნინი, ზედ სულ მოკლე ან ძალიან მცირე;
малодушный; весьма малый, სულ-კურთხეუ-
ლი, ზედ განსვენებული, блаженный, გუჯ. 1,
26; სულ-მოზრმავეი, ზედ სულთა მზრძალი,
умирающий; რუსედ. 454; ვეფს. 290; 1231;
სულ-მოკლე, სულ-მცირე, სულ-სწრაფი,
სულ-წასული, ზედ მოუთმენელი, ვერაფრის გამ-
ძლები, малодушный, нетерпеливый; სულ-მო-
კლეობა, სულსწრაფობა, ს. მოუთმენლობა, мало-
душие, нетерпение, ქილ. 463; შარტ. 2—5.

სულ-მითად, ფხ. სულ-ერთად, все.
სულ-მუდამ, ფხ. ნიადაგ, всегда.
სულ-მძიმობა, ს. სულით დაღონებულიება, задум-
чивость, ვეფს. 1482. [29—41.
სულნელი, ნახე სუნელი, გამოსლ. 30 — 23;
სულობა, ს. სიცოცხლე, არსებობა, жизнь, суще-
ствование; რა სულობას მოვიფიანებ, когда я при-
велъ его въ чувство, რუსედ. 617; 311; დავრ.
156; რა სულობას მოვიდა, когда онъ пришелъ
въ чувство, დავრ. 156; სულობამის, пока живъ;
სიბრძ. 149.

სულობა, ს. სულა, хождение, ქილ. 397.
სულობით, ნ. სრულობით.
სულის-მოსვლა (მოვალ, მოვედ). ფ. უ. მოვკბრუნ-
ებ, придти въ себя, 2 ქართლ. 529; სულ-სუ-
ლობას მოვიდა, когда онъ пришелъ въ себя,
რუსედ. 526.
სულტანი, ნ. სულთანნი; სულტნობა, ს. сул-
танство, 1 ქართლ. 308.
სულ-უდგამი, ზედ უსული, безжизненный.
სულ-უდგუნი, ს. გარდასულილი ფელი, საზ. ლ.
6, ვეფსი.

სულუფი, ს. მცენარეა ნახე ურბა.
სულუნი, ნ. თულუნი, ფარმ. 184.
სულ-ქმნილი, ზედ სულიერი, სულდგმული, оду-
шевленный, გუჯ. 2.

სულღებული, ზედ დასვენებული, ვეფს. 1124,
успокоенный.

სულ-ღმერთობა, ს. სვინილისი, совѣсть, ისულ-
ღმერთობს, пусть онъ оцѣнитъ по совѣсти, გუჯ.
ჩოლაფ. 38, № 18.

სულ-წასული, ზედ მოუთმენელი, нетерпеливый;
малодушный; ვეფს. 1004, 1069, კაცია. 50;
-ლობა, малодушие, нетерпение.

სუმა, ნახე სმა; 1 ქართლ. 226.

სუმბული, სუნბული (სპარს.), ს. ნარდი ფევილი;
гיאцигъ, нарды, ზიანკ. ლ.; ქილ. 265; ფრან-
გული სუმბული, лавенда, ზუნ. ლ.; სუმბული,
კლდისა ან მისის, крылолистникъ, раст.

სუმბული, სუნბული, ს. მცენ. сумбулы, муску-
совый корень.

სუნაგი, ნ. მსუნაგი.

სუნდური (თორი), ს. ჯირკტიანი წყალთ გასატანი, по-
дпроводная труба, საზ. ლ.; ნ. ნ. ლ.

სუნება (ვასუნებ, -ნე), ფ. მ. ვაფნოსებ, дать поню-
хать; (ვისუნებ, -ნე), ფ. მ. ვიფნოს, нюхать, обо-
нять; ქილ. 170, 584; ვისრ. 122; (ვესუნები, -ნე),
ფ. თვ. ვეფნოსები, почувствовать запахъ, ქილ.
170; მესუნების, поражать мои запахъ, ქილ.
584; სუნელი, სუნელიება, ნ. სუნელი, სუნ-
ნელიება.

სუნვა (ვესუნავ, -ნე), ფ. ვეფნოს, нюхать.

სუნთქვა, სხ. дыханіе, ჩონკ. 102; (ვესუნთქვ, -ქე)
ფ. უ. ვეფუნავ. ჰერს შევსვამ; დაფსუნთქამ, ды-
шать; отравлять, заражать ядомъ (напр. змѣя).

სუნი, სული, ს. ვითარება ნივთისა ქვემდებარე საყ-
ნოსელისა; запахъ; вонь; სუნი ჰსდის, нахнетъ,
სუნი არ უა, неиздаетъ запаха; ქილ. 479, კეთილი
სუნი, приятный запахъ, ცუდი სუნი, дурной за-
пахъ, მძიმე სუნი, тяжелый запахъ; შორის სუნი,
затхлый запахъ, ზინზილის სუნი, ე. ი. ცუდი
სუნი უწმინდერთა ცხოველთა ან წარმართთა, смрадъ,
фсუსის სუნი, дурной запахъ, вонь; სუნის აღება,
тухнуть, სუნინი, ზედ მაგალ. ფევილი, души-
стый; вонючий.

სუნნელიება, -ლობა, სურნელიება, ს. კეთილ-
სუნინობა, საამოვნო სუნი, приятный запахъ,
благоуханіе; духи; დაბად. 27 — 27; გამოსლ.
5 — 21; (ვესუნნელიება, -ლე), ფ. მ. ვეფნოს, изда-
вать запахъ благовошія; შავთ. 23.

სუნნელი, სურნელი, ზედ კეთილ-სუნოვანი, ლუკ.
24—1; ароматный, душистый; სუნნელიება,
სურნელიობა, სხ. душистый запахъ, духи,
რუსედ. 363; 415; (ვესუნნელიობ, სრ. არა აქვს).
ფ. უ. ვეფნოს, издавать благоуханіе; ვისრ. 89;
35; სუნნელიანი, სუნნელიოვანი, სუნოვანი,
ზედ კეთილ-სუნოვანი, душистый, ვისრ. 52; 168.

სუნობა, ს. ხალხნი სუნის სარწმუნოებისანი, ვი-
თარც თურქნი, суинты, 2 ქართლ. 28.

სუპი, ს. სორცისა წვენი, сунѣ.

სუპერაჭმი (სპარს.), ს. მწეობრი მხედართ, строй
войска, 1 ქართლ. 267.

სუპოვნიკი, ს. сунувникъ.

სურა, ს. ვეცხლის სადგინე ან მცირე კოკა ღვინისა,
небольшой кувшинъ для вина, რუსედ. 729;
დასტ. 141.

სურა (ვკსური, ვსვრი, ვსვრე), **ფ. მ.** გავსვრი, გავსთ-სუნავ, ვაჩირქიანებ, мараť, пачкаты; სხელს გავუტეს; გავაბიარევებ, безчестить, безславить; ვისრ. 53; (ვისვრები, -სვრე), **ფ. ვ.** გავითოსნები, мараťся, სხელს მისვრის, мараťть мое имя.

სურა (ვისვრი, ვისროლე), **ფ. მ.** გავსტვორცნი, метать, бросать, **ბ. სროლა.**

სურაჯანდი, **ს. სენი**, სატვივარი თავს-პირისა, скор-буť, ципга, ципгота; **ბ. რ. ლ.** ფლუს, 3. ფ. ლ; ბუნ. ლ.; -**ბაღანსი**, цинготная трава.

სურათი (არაბ.), **ს. სსვე**, გამოსატვლობა რისამე, картина.

სურაია, **ს. შოაჯარი**, ლანძვი, балюстрада, перилы, **ბ. რ. ლ.**

სურლო, **ს. სენი** ცხვირის ნესტოთგან ნაზლის მადენი ან შემკურელი, насморк, ქილ. 153; სურლო სველა, насморк и кашель.

სურვბ, **ს. მცენ?**

სურვა, **სურვიდი**, **ს. წადილი**. ნღობა; ტრფიალი, სიყვარული; желаніе; любовь; любонитство; ვეფს. 2, 102; (ვისურვი, ვკსური, -როლი), **ფ. უ.** ვიწღ, ვინდომებ, желать, შავთ. 1; თობა სურვილისა, терпѣть любовь, 1 ქართლ. 286; (მსურს, მსურდა ან მსურდა), **ფ. მიჩ.** მწაღს, მიხდა, желательнo мнѣ; (ვესურვი, -ვები, -ვე), **ფ. თვ.** ვეწადი-ნები, желать, კავშ. 201; (ვკსურვარ, -როლი), **ფ. უ.** იგი желаетъ мѣня.

სურვება (ვასურვებ, -ვე), **ფ. მ.** მოვანდომებ, заста-вить желать, ანდრ. 136 შავთ. 77, (ვისურვებ, ვე), **ფ. უ.** მოვიწადინებ, пожелать.

სურვიედი, ზედ, მოსურნე, მოწადინე, желающій; любонитный; **სურვიედიობა**, **ს. წადილი**, желаніе, ფილიპ. 2—27.

სურთი ეკვდეისა, ციმ. 146?

სურიედი, ნახე სულიერი.

სურიედი, **ბ. სურინგეი.**

სურიინგანი (სპარს.), **ს. ბალახის ძირი**, клубень, корень шишковатаго ириса, 3. ფ. ლ; ბუნ. ლ.

სურიინგი (სპარს.), **ს. სურიკი**, წითელი წამალი სამსატური, суринк, 3. ფ. ლ; ქიმ. 217, 218, 219; ფიციელი სურიინგი, колчеданъ.

სურიიჯა, **ს. მცენ.** тимошъ черный, ერის. ლ.

სურმა (სპარს.), **ს. ანთიმონია**, საგრემელი, სოლავი, сурьма, 3. ფ. ლ; ბუნ. ლ; **სურმვა** (ვსურმვა, ვისურმვა, -მე), **ფ. მ.** სურმით გავისავებ წამწამთა, сурьмить.

სურნელი, -**თეება**, **ბ. სუნელი**, სუნელეა.

სურნელი, **ს. სანელეელი**, приправа; снадобіе.

სურო, **ს. მცენ.** плющъ, ბუნ. ლ.

სურსათი, **ს. მხედრობის სულადი** ან საგზალი, провіантъ.

სუსამბარი, **ს. მცენ.** სოსანი ვარდი, желтяница, раст. **ბ. რ. ლ.**; гулявникъ, -წყლისა, მცენ. იტალ. stracione, 3. ფ. ლ.

სუსანი, **ბ. სოსანი**; სუჩანი (სპარს.), **ს. ცანთ-საც-მელი**, одежда, 2 ქართლ. 325; ბიანჯ. ლ.

სუსტება (ვა), **ფ. მ.** მოვუძღორებ, მოვადუნებ, ослаблять, (ვკსუსტებ, -ლი), **ფ. ვდ.** მოვუძღორ-ებ, ослабѣть, სმა მოუსუსტა, у него осла-бѣлъ голодъ.

სუსტი (სპარს.), **ს. ღენი**, უძალი, უღონო, უსუსური, слабый, -გონებისა ან ჭკუვისა, слабоумный, სუსტად არის, онъ нездоровъ, ვეფს. 494; **სუსტობა**, **ს. სისუსტი**, слабость; (ვკსუსტობ, სრ. არა აქვს), **ფ. უ.** უძლურებ, быть слабы, ერისთ. 22.

სუსუნადი, **ს. მილიამ** ჩირქის ღენა, перелой.

სუსხვა (ვსუსხვა, -სხე), **ფ. უ.** ვსწვავ (სიცივე; ჭინ-ჭარი), жеть морозъ, крапивоа.

სუსხი, **ს. სიცივისაგან** ან ჭინჭრისა წვა; жогъ мороза, крапивы, **სუსხიანი** ქარი, пронзитель-ный вѣтеръ.

სუსხუნი, **ს. ბ. სრაილი.**

სუსხური, **ს. ღილი** იხვი, большая утка.

სუსტი, ზედ. ცუელი, лошный.

სუსფევა, **ს. მაღალი** მეფობა; ყოფნა მშვიდობით; царствованіе; пребываніе въ вождествномъ здоровіи; блаженствіе; მოვედინ სუსფევა შენი და იყავნ ნება შენი, да будетъ царство твое и да будетъ воля твоя, მაგ. 4—8; ლუკ. 23—42; 1—33; ვეფს. 802; (ვკსუსფევე, სრ. არ აქვს), **ფ. უ.** ვკმეფობ; კარგათ ვიმეფებ, ვარ მშვიდობით; царствовать; пребывать въ счастіи; блажен-ствовать; ფსლ. 98—1; 92—1; 96—1; 1 ქართლ. 310; ციმ. 12.

სუსფთა, **ს. ქაფა** კედლის საღესავი, терка (у шту-кат.).

სუსფთა (სპარს.), ზედ. თეთრი; წმინდა; чѣстый; чистый; **სუსფთავება** (ვა), **ფ. მ.** ვკსწმენდ, чистить.

სუსფირუდი ოქრო, **ს. დაუწმენდელი ოქრო**, неочи-щенное золото; ისაი. 13—12.

სუსფრა (სპარს.), **ს. ცაბლაზედ** გასშლელი ცილი, ან სამოსელი, скатерть; სუფრის გაშლა, накрыть столъ, სუფრის აღება, убрать, снять со стола, отобѣдать; სუფრის იარალი, столовый приборъ; დავრ. 143; **სუსფრაქეში**, **ს. სუფრის** გამშლელი; кто накрываетъ на столѣ, **სუსფრაჯი**, **ს. სუფ-რის ზედა მხედველი**, столыникъ, смотритель за царскимъ столомъ; დასტ. 3; 93; **სუსფრაჯობა**, **ს. მეცაბლეობა**, მატაკარაობა, званіе столыничьо; (ვკსუსფრაჯობ, სრ. არა აქვს; ვისუსფრაჯებ, -ჯე), **ფ. უ.** აღვასრულებ სუსფრაჯობასა, მეცაბლეობას, исполнять должность столыника, აღუქს. 36.

სუსქანი, **ბ. მსუქანი.**

სუსქება (ვა), **ფ. მ.** გამოვკვევბ. სასუქად ბატს, ქა-თამს; განვაპოვებ, მოვაფრი მიწას სასუქს, откар-мливать; утучнить; удобрять земляю; (ვსუქებ, -ლი), **ფ. ვდ.** სორცს შევისხამ, გავსუქელებ, жи-рѣть, тучнѣть; толстѣть, **სუსქობა** (ვკსუქობ, სრ. არა აქვს), **ფ. უ.** ჯირხტი, похлѣть.

სუსქვა (ვკსუქ, ვკსუქვარ, ვკსუქელი), **ფ. ვსუქელები**, სორცს შევისხამ, толстѣть, жирѣть.

სუსქი, ზედ. მსუქანი, жирный.

სუსქური, **ს. შესავეცი** სარდილო ბელი, зонтникъ для тѣни, 1 ქართლ. 379; საბ. ლ.

სუსყედა, **ფ. ბ. ვსქ**, სუსყედა ფერი, все.

სუსჭი, **ს. ნახშირი**, уголь, ბუნ. ლ.

სუსტი (სპარს.), **ს. წონა**, мѣста, დასტ. 39, 40.

სუსლოგიზმო, **ბ. სილოგიზმო**; **სუნაქსარი**, **ბ. სეინაქსარი.**

სვარი, **ბ. ცვანი**, თლარი; საბ, ლ.

სფერა, **სფერო** (ბერძნ.), ს. მრგვალი სხეული ვითარცა ბურთი, шаръ, მარც. 1—9; 2 ქართ. 385; -ქვეენისა, земной шаръ, შავთ. 74; **სფერო**, кругъ дѣйствию, ქილ. 574; **სფერებრი**, ზედ. მსგავს სფერისა, шарообразный.

სფირიდი (ბერძნ.), ს. ქილოპის ცომარა, кулекъ, სამღუთო წერილში: კალათა, кошница; корзина, მაც. 15—37; მარც. 8—8, 20.

სქელმა (ესქლები, -ლი), ზ. ვდ. ვიხეთქები, ვიბძარგი; ვსტყვერები; трескати, щелиться; лопати, выдаться.

სქელეზა (ვა), ზ. მ. შევადელებ, სქლად გავსლი, გავამსხვილებ, сгущать, (ესქელეზები, -ლი), ზ. ვდ. სქელი გავსლები; გაუსთვიარები, გაუსქელელები, густѣны; толстѣть.

სქელი, ზედ. შედეგებული ნოცოი; ზრქელი, მსხვილი, густой; толстый; -ნსლი, густой туманъ; სქელი მაული, толстое сукно, **სქელობა**, ს. სისქე, სიმსხვილე, густота; толстота.

სქემა, **სქიმა** (ბერძნ.), ს. ნაკვეთი, სახე; ცხაბლიცა; схема, образъ, видъ; таблица; **სქიმა**, (ბერძნ.), სამოსელი მონაზონთა, схема; კურთხევა (ვე), სქემისა, облекать въ схиму; **სქიმოსანი სქემოსანი**, ს. схимникъ, 2 ქართლ. 126.

სქესი (ბერძნ.), ს. მსგავსება, რისა მიმართობა; ღრამშ. სქესი ზმნათა, რომელთა: საზღურებითი, ზმანებითი და სს; сходство, соотношение; наклонение глаголовъ; **სქესობა**, ს. წარმოება, происхождение, მროვ. 155.

სქეცი, ს. მსგავსება, თანა-სახე, образъ, подобие; сходство, მარც. 131 იამბიკო; კავშ. 8, წათა ცხოვრ. 393.

სუიდევა, ნახე ყიდა.

სუიდულობა, ს. მოვაჭრება, покупка, ბერძნ. სმ. 382.

სცენა ფრანც. ს. თეატრში სათამაშო ადგილი, сцена, ანკონ. 2—3.

სძალი, ს. რძალი, ცოლი ძისა ან ძმისა; ან დაწინდული ქალი, ბარუქ. 2—27; იოან. 3—29; ლევ. ვიკ. 18—14; ნიქტა; ნიქტა, обрученный, **სძლობა**, ს. რძლად ყოფნა, ან ქასაკი სძლობისა, быть невесткою; возвратъ невесты; დაგრ. 99; მარც. 2—35, **სიძე-სძლობა**, ს. ნიშნობა საქორწალოდ, обручение; сватовство; ვეფხ. 532, 1186; სძლის-პირი, მდაბ. ძილის-პირი, ს. საგალობელნი მუხლნი რვა-შმათნი, შეთხზულნი იოანე დამასკელისაგან, ღართულნი თავად საციკროთა ან სერობის გალობათა, რომელთაც ზმათა ზედა გარდაითქმან სსხვანი შემდგომნი მათნი სციხნი, подобенъ, ирмосъ; სძლის-პირი, უნდა ძილის-პირი, сумерки, вечеръ.

სძე, ნ. რძე; რძიანი, ნ. რძიანი.

სძლობა (ვასლობა), ბრუყიყი, შავთ. 95.

სწი, რუსულ. ხორციის წვენი კომპოზიტოი, шн.

სწავება, **სწავლება**, სს. наставление, обучение; ვისრ. 21; (ვასწავებ, -ვლებ. -ვლე, უსრ. ვასწავებლი, ვასწავლები); ზ. მ. ვკმოდფირი, დაფრიცებ; учить, научати, наставляти; მასწავებ, ты научаешь меня, 1 ქართლ. 404; (ვისწავებ, -ვლებ, -ვე, ვლე), (ზ. მიჩ. ან ვისწავლები, -ვლე), ზ. ვ.

გავისწავლები, სწავლული ვიქმნები, научиться, ვეფხ. 784; იოან. 6—45; ისაი. 2—4; მაც. 9—13; (ვესწავები, -ვე), ზ. თვ. ვემოდღერები, ვემცნები, быть внушаему, наставляему, мѣсწавѣ, внушается мнѣ, საქმ. 416; **სწავლული, -ლებული**, **ნასწავლი**, მიმ. ученый, обученный, ვეფხ. 53; **სწავლება**, ს. სწავლა, учение, наука, ვისრ. 166; 1 ქართ. 103, **სწავლულობა**, ს. მეცნიერება, ученость, ლოდ. 7; ვეფხ. 896; დარიგება; მოძღვრება, наставление, იგავი 10—17; დასჯა, გარდასდევინება, наказание, იგავ. 1—1, 2, **სწავლობა** (ვკსწავლობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვისწავებ, განვისწავლები, научиться, 1 ციმთ. 5—41; მასწავლობს ან მასწავებს წერილი, пусть научатъ меня грамотѣ, **სწავლა**, ს. ღარიგება, მოძღვრება; იგავი. 23—23; ვეფხ. 6—4; წიგნი, სელოფენა სასწავლებელი; учение; наука; იგავი 1—2; **სწავლა** (ვასწავლი, ვასწავლე, შემოკლ. ვასწავე), ზ. მ. ვემოდფერი, დაფრიცებ, учить, научати, наставляти, дазѣжи, ლუკ. 23—6, 22; наказывать, მსწავლი, наставляешь меня, наказываешь меня, ფსალ. 1—6, (ვისწავლი, -ლე), ზ. მიჩ. განვისწავლები, научиться, მესწავება, მესწავლება, -ვა, -ვლა, ზ. მიჩ. ვემოდღერები, ვემცნები, быть внушаему, наставляему, ვეფხ. 62; (ვისწავლი, -ლე), ზ. მ. დასჯი, наказывать.

სწავლულობა, ს. ученость.

სწვრივ, ზ. паралельно, вдоль.

სწორამდინ, ზ. ერთის კვირის ღლიდან შორე კვირის ღლედე; въ продолжение одной недѣли; ровно недѣлю; გორგ. 45.

სწორდღეობა, ს. ღლე ღამის გასწორება, равноденствие.

სწორე, ზედ. უმრულო, თანასწორი; მსგავსი; მართალი, უტყუვარი; ნამდვილი, прямой; ровный; справедливый; настоящий, истинный, точный; ვეფხ. 946; -გზა, прямой дорога, ქილ. 355; -სახე, прямая черта, -რიცხვი, равное число, სწორე კაცი, человекъ не хитрый, справедливый, სწორეა, прямо, равно; верно; **სწორედ**, ზ. უმრულოდ, თანასწორად; მართლად, უსაცილოდ; прямо, ровно, равно; точно, справедливо; -დგომა, стоять прямо, **სწორება**, სს. გასწორება, გამართვა; სწორობა, поправка; равенство; 2 კორ. 6—15; (ვა), ზ. მ. სისწორეს მივსცემ ვკმართავ; თანასწორ ვკვოვ, მოვამანდაკებ; გავმართავ, გავასწორებ; прямить; ровнять; уравнивать; поправляти, исправляти; (ვისწორებ, -რე), ზ. მ. მოვიმართავ, გავისწორებ, поправляти на себѣ что; ერისთ. 2—260; (ვისწორებ; -რე), ზ. მიჩ. გავუმართავ, исправить кому что, (გავუსწორებ), თავს არ ჩამოვევად, გავუწორებ, сравняться съ кѣмъ; რუსულ. 237; მისწორავს, опъ тягается со мною, опъ старается сравняться со мною; ვისრ. 37; (ვისწორებ, -რე) ზ. თვ. თავს არ ჩამოვევად, равняться съ кѣмъ, რუსულ. 973; ქილ. 377; (ვისწორებ, -რე), ზ. მ. გავიმართებ, исправлять, поправлять, **სწორებით**, равно, одинаково, რუს. კან. 6.

სწორი, ზედ. უმრულო, თანასწორი, მართალი, უტყუ.

სერულის მცველი, ს. კაცი შექურვილი მეფეთა და ღიღუბლთა თანა მსლებელი, тѣлохранитель.

სხვა, ზედ მეორე ან გარეული მეორისაგან, უცხო, ზოგი, другой, иной; прочій; სხვა და სხვა, различный, შროგ. 20; სხვა და სხვა გვარი, ფერი ან რიგი, разные роды, ეგ სხვა საქმეა, это другое дело, სხვას დროს, въ другое время, ამ სიტყვას აქვს სხვა და სხვა ჰაზრი это слово имѣетъ различные значеніи, **სხვაგნური**, **სხვაგნებრი**, ზედ უცხო, სხვის ადგილიდამ მოსული, чужой, иностранный, ასტ. 134; რუსულ. 438; **სხვეზრ**, **სხვაფრივ**, **სხვაფერ**, **სხვაგვარ**, მარტ. 3 — 6; ზედ სხვა ნაირად, иначе, впрочемъ, სხვაფერება (ვა), переначивать; отличать; სხვაგნით სხვათა ე. ი. სხვა და სხვა, различный, ვეფხ. 46; იეზეტ. 3—13; **სხვავება** (ვასხვავებ, -ვე), ზ. მ. განვარჩევ, различать, отличать; (ვესხვავები, -ვე), ზ. თვ. ვესხვავებ, отличатьсь, შროგ. 67.

სხვა ფერი, **სხვა გვარი**, **სხვა ნაირი**, ზედ. иной, имѣющій отличіе, различный, **სხვაობა**, სხ. განსხვავება, განსხვავებულება; разность, различіе; (ვესხვაობ, სრ. არა აქვს). ზ. ე. განვესხვავები, განვიჩრჩევი, различаться, отличатьсь, разстновать, კაცილ. 166; კავშ. 69; ქილ. 158; **სხვა და სხვაობა**, ს. მრავალ-გვარობა, მრავალ-ფერობა, разнообразіе, **სხვით-კერძო**, ზედ. სხვის ადგილიდამ, съ другой стороны.

სხვენი, ს. მხელი, окно; იერემ. 22—14.

სხვეპა (ვსხვეპ, -ვიპე), ზ. მ. ვჭეურჩნი მხალსა, წაჭკლეჯე დამჭკანათა ფურცელთა, щипать, рвать неподные листы.

სხვილი, ხ. მსხვილი; **სხვილ-პარკადი**, ს. ბარკულის ძვალი ან მუხლის ზედით თემომლის, голень, ფსალ. 146—10.

სხვირპლი, ს. ტანზედ მუწუკი ასივებული, сычи, парывъ; სხვირპლეა, ს. ტანზედ მუწუკით სხმა, париваніе, парыви, ხ. რ. ლ.

სხვისა, **სხვისი**, ზედ. უცხო, გარეული, чужой, не свой; სხვისა და სხვისა, различныхъ, კაცილ. 167; სიზრ. 26.

სხვისი, ს. ცული, რომელსაც პირი აქვს გარდიგარდ-მო და არა სწორედ ხელ ცარისა; тесла; сверло, რ. ქ. ლ. топоръ съ поперечнымъ остриемъ; ისაი. 44—12; რუსულ. დაბადებაში: ხვედა, ურო, молотъ.

სხვნა, **სხუნა** (ვესხენი, ვესხვენ), ზ. მ. დავსქინჭრავ, დავსუსხვ ქინჭარით, жечь крапивою, საბ. ლ. ხ. სხვნა.

სხივება (ვასხივებ, -ვე), ზ. მ. სხივს გამოვუშვებ, испускать лучи, ერისთ. 39.

სხივი, ს. შარავანდედი, შუქი ან ნათელი გარემოს მხისა, лучъ, სხივი მკლოთოდურავ, блестящій лучъ; შავთ. 45; -საცისა, сѣніи на иконахъ; სხივ-ცისკროვანი, სხივ-მოსილი, სხივ-ნათლიერი, лучезарный.

სხივილი, ხ. სხივილი.

სხირპვა (ვე), ზ. მ. გასქიპვავ, растигивать.

სხირპელი, ს. შტოების მცირე ნაკეთი, საბ. ლ. обрѣзки вѣтвей дерева.

სხილცა (ვსხლცები, -ცი, ვუსხლცები, -ცი), ზ. ე.

უნებურად გავარდნა ან ფენის დაცურება, носкользять; выскользнуть, выскакивать.

სხლვა, ზ. მ. обрѣзка лозы; (ვესხლავ, ვესხლავ) ზ. მ. მოვჭკაფავ ურგებთა რქათა ხეთაგან, დასაკუთრად ვაჭთავებ; обрѣзывать виноградныя лозы.

სხმა (ვასხამ, ვასნი, მე. ვასხა), ზ. მ. გამოვუშვებ ნოტიოსა, დავასხამ; დავღვრი, დავთხვე ვასხურებ, ვაკურებ, შევასხამ წუალსა; ვეფხ. 319, 613; ლიტ. выливать, наливать; брызгать, окропалтъ; -საქმელსა, разливать кушанье; -ისარსა, проливать стрѣлами; ვასხამ თავზედ ლავს, острамлятъ, -ცუფიას, კალას, ე. ი. ვაღნობ, ჩამოვასხამ, отличать свинець, олово; -ქებას, ე. ი. ქებას ვეფევი, შევასხამ ქებითა, хвалить, 2 ქართლ. 318; -საკუსსა, საბლარდნელთა, пакидывать на кого зланы, шаль, и т. п.: -ძაფზედ მძივსა, მარგალიტსა, ე. ი. ავატებ მარგალიტს ან მძივს ძაფზედ, пакидывать; -აღვირსა, ე. ი. აღვირს ამოვუღებ, დავოღამავ; падѣвать узду, выизымывать; არ აღვირ ასხმიღეს ენასა, исобуздывалъ своего языка; იაკობ. 1—24; -ხელსა, ე. ი. ხელს ვესცავებ, დავასხამ ხელსა ან ხელის დაღებით ვაკურთხებ; палатать руку, хватать; рукополагать, пощипать; (ვისხამ, ვისნი), ზ. მიჩ. დავითვე ნოტიოსსა, ვისხურებ, დავისხამ ღვირს, წუალს; наливать на себя; наливать себѣ; მცენარეთათვის გამოვიღებ ხილს; მარკ. 11—13; ზედითს ცანისა მისისათვის; წამოვისხამ; приносить плоды; დავთ ვიღობ; падѣвать, пакидывать на себя верхнюю одежду, ვისხამ თავზედ ლავს, етрамиться; ისხემდეს მისითვის თავსა ოცასა, ნაცარსა და სხ. ე. ი. თავზედ მცვერს იყირინენ მწუხარებისაგან; ვეფხ. 605; ვისრ. 204; 1 ქართლ. 334; синали вращаю на свою голову въ горести; ვაზი ისხამს ყურძენსა, виноградная лоза даетъ виноградъ; (ვესხამ, ვესნი), ზ. მიჩ. დავუსხამ წუალს, подавать кому мыться, (მასხამ, მასნი), ზ. მიჩ. льешь на меня воду, თავზედ ლავს მასხამ, етрамишь меня; ხეს ფოთოლი ასხია, дерево одѣто листьями; თავს მასხია, ე. ი. თავზედ მახვევია, голова моя покрыта; я окруженъ; ოფლს მასხამს, бросаетъ меня въ потъ; მისხამ, ты паливаешь мнѣ, (ვისხამები, ვისნი), ზ. ვნ. დავიღვრები, литься, (ვესხმი, ვესხმები; -სნი), თავს დავესხმი, панасть на кого; ცვეს ესხმება ფოთოლი, тѣхъ одѣвается листьями; სწირად ესხა მარგალიტი, ლავამ-ავჯარ-უნავირსა, уздачка, оружіе и сѣдло были усѣяны жемчугомъ, ვეფხ. 84; (მასხამს, სრ. მასხია, უუ. მესხა), ე. ი. წამოხურვილი მაქვს, მაგ. ნაბადი, на мнѣ накинута бурка; ნახე დაბლა სხმამ, დაჯლინება; (მესხმება, მესხა), ზ. თვ. თავზედ დამესხმება, ши падаетъ на меня, შთოდ სოფელი გესხმის თავსა, вся деревня напалаетъ ца тебя; ანტ. 6—5; თავბრუ მესხმება, у меня голова кружится, (ვესხმივარ, ვსხმივარ, ვსხმივა, უ. ვესხმილი; ან ვასხივარ), ზ. ე. ნათოეთა თვის დაკიდებულ ვარ ხეზედ; о фруктахъ: висѣтъ на деревѣ.

სხმა, **სხნა**, სხ. ჯლინება ან ნერგვა, сажаніе, садка; -ვენახის, разведеніе винограднаго сада; 2 სჯუ-

ლი. 28—37; სხმა ორთა თვალთა, იმѣтъ оба глаза, სხმით გარდასვლითი, переходящій; производный; (ვქსნამ, უ. ვქსნამდი ან ვასხმიდი; სრ. ვქსნი; უესრ. მისხამს; სათ. აღწმ. ვქსნამდე; ან ვქსნამდე. სრ. მესხა; უეს. მესხას; მე. ვქსნა; **სხნა** (ვქსნი, ჰსნი, ჰსნის; ვქსნით, ჰსნით, ჰსნინ ან ჰსნინას; სრ. ვქსენ, ჰსენ, ჰსნა; ვქსენით, ჰსენით. ჰსენეს; უესრ. მისხნია; სათ. აწმ. ვქსნამდე; სრ. მესხნა, უესრ. მესხნას; მყოზ. ვქსნა; ან ვქსნამ, ვქსნი); ფ. მ. დავაჯდენ მრავალთა, დავესამ; დავქსვამ, დავქსლებ, დავაწუვამ; ვქკრძალავ; დავქნერგავ; сажать, ставить, класть; хранить подъ замкомъ; ვქსნამ ნერგას, сажать молодое дерево, ციმ. 25; ვეფს. 613; ლუკ. 17—28; -ვენახსა, разводитъ виноградный садъ, 2 სჯულო. 28—37; ვქსნამ ბეჭქელსა, приложить печать; ვსნად ასოთა, ставить буквы, (ვისხამ, უ. ვისხამდი ან ვისხამი, ვისხემლი, სრ. ვისხი) ფ. მიჩ. მოვიჯდენ, მოვისვამ; ვიყოლიებ შვილთა, ცოლსა, сажать около себя; იმѣтъ дѣтей, жену; 1 ციმ. 5—4, 14; ისია. 65—23; ამბრა იფრასა და სუნსა მისგან ისხემდა, ვისრ. 122; ამბრა იმფლა ოფ ნეს ი იძიტუ ი ვა-ნახი; (უესხამ, ვესხი) ფ. მიჩ. მოვესვამ მრავალთა, сажать около кого многихъ, (უესხნი, ვესხენ მაგალ სელთ) ფ. მიჩ. სელში ვაძლევ, отдавать въ руки, предать, 1 ქართლ. 242; (მასხამს ან მასხია უს. მასხამდის ან მასხამიღის; სრ. მასხმიდა; უეს. მსხმია, სათ. აწმ. მასხმიდეს, სრ. მასხმიდა, უეს. მსხმიდეს, მე. მსხმიდე; ან საზღ. აწმ. მასხნეს, გასხნეს, ასხნეს; გავსხნესთ, გასხნესთ, ასხნენ ან ასხენან; აგრეთვე მასხენან. მასხენ, მასხნენ; ეს აწმყო ღრობი ისმარებთან მარცვად სამღუთო წყროლოში) ფ. მიჩ. მაქეს ან მუავს. იმფტხ, მატ. 25—30; ასხამს სორცი, онъ поплачетъ, დარეგ. 2—103; დამწენი ასხნეს ნახაკარნი, ე. ი. ლოყები ჰქიონდა დააწრული, ვეფს. 1096; у него шеки были нацарапаны; თვალნი ასხენ ან ასენ, у него естъ глаза, 2 პეტრე 2—14; მატ. 8—18 მარტ. 1—188; რომელსა ასხენ უურნი სმენად ისმინენ, кто ищетъ уши слышать, да слышитъ; მატ. 11—15; მარკ. 4—23; ფსალ. 113—14; მასხენან უურნი, я имѣю уши, გამოცხ. 2—29; ვასხვიარ, იმერეთს გულოვანი ხალხი ასხია; რაზომნი თმანი მასხია, მისგან უმრავლესი არიან ჩემნი მიკუნურნი, ვისრ. 180; у меня любовниковъ болѣе чѣмъ на головѣхъ воловъ; (მისხენ, მისხენან, მისხნენ, გისხენ, გისხნენ, -ნან; უსხენ, -ხენ, -ხენან; სრ. მისხნა, გისხნა, უსხნა; უსრ. მსხმია; სათ. აწმ. მისხმიდეს; სრ. მსხმიდა; უესრ. მსხმიდეს; მე. მსხმიდე) ფ. მიჩ. მაქეს ან მუავს; იმფტხ, ანღრ. 101; თვალნი არ მისხნენ მათი შემსხედავი, ვისრ. 11; я неимѣлъ гнѣвъ, которые обращали на нихъ вниманіе, რაზომნი ღღენი მისხნენ, ვისრ. 20, 30, ტილა. 498; сколько дней оставалось мнѣ жить; აბა გისხენ შორანი, ე. ი. შორი გვა გაქვს, тебѣ предстоитъ дальній путь, ვეფს. 1262; მისხენან შვილნი, я имѣю дѣтей, ციმით. 3—4, (მესხნა, სრ. მესხნეს) ფ. მიჩ. მუავს, იმფტხ, საქმ. 7—29; მესხნეს ორნი ძენი, я имѣлъ двухъ сыновей, გალატ. 4—22; 1 ქართ. 16—65; რა ღღენი მესხნეს, сколько дней

буду жить, რუსედ. 258; **სხმული**, მიმ. посаженный, (ვისხემი, ვისხმი) ფ. ვ. დავდინებულ ვიქმენი, бытъ посажену.
სხმილი, ს. ყრილი, სრსვილი, სორცის ჩრჩილი, гнида въ сырѣмъ мясѣ.
სხნა, ნახე სხმა.
სხნა (ვქსნი, ვქსენ) ნახე სხნა.
სხოლა (ბერძნ.), ს. სასწავლებელი, школа, ლოლ. 57.
სხოლარი (ბერძნ.), ს. სასწავლებელის უფროსი, начальникъ школы, директоръ.
სხოლასციკა (ბერძნ.), ს. გარემოების ფილოსოფია დამუშეული ლოლიკაშედ ან კაცილორიაშედ; схоластика.
სხოლიო, მრ. სხოლიონი, ს. შესწავლა ან წერილის თარგმანი, განმარტება, შენიშნუა, примечаніе.
სხრცი, ნ. სხარცი, 1 ქართლ. 251.
სხუა, **სხუაობა**, ნ. სხვა, სხვაობა.
სხუნი, ს. ჩაიღებული ხეაქან-ბაქნად, ნ. ჩ. ლ. ბაქან ბაქნად სით დაიღებული მიწა; საბ. ლ. ეს სიტყვა და სხვენი ერთი უნდა იყოს, ნ. სხვენი.
სხუნა (ვქსენი), ნ. დაჭინჭრვა.
სხურება (ვა), ფ. მ. ვაკურება, წყალს შევასხამ, кропить, окроплять, **სხურებული**, მიმ. окропленный; ებრ. 10—22; თხა სხურებული, коза съ крапленками, დაბად. 30—32; 31—11.
სხვლი, ზედ. ნ. მსხვილი.
სჯა, ს. ბჭობა, განბჭობა; სასჯელი, სარჯელი, დასჯა, პატივი; сужденіе; кара, наказаніе; мученіе; მას უნებენ სჯანი ჩემნი, ვეფს. 957; ты разскажи ему мученія мои, (ვქსსი, ვქსაჯე ან ვქსაჯენ) ფ. მ. ვქბჭობ, ვქაზრობ, მიმოვიტონებ; საქმ. 15—18; 25—25; განვქბჭობ, გავასამართლებ; ფსალ. 9—19; ლუკ. 18—3, 5; მატიერს მივაგებ. დავსჯი, დავსაჯავ; ფსალ. 5—10; 34—1; ვეფს. 834; судить, разсуждать; производить судъ; осудить, наказывать; ნ. რჯე (ვქრჯი); ნუ ჰსჯი თვალეებით, не суди пристрастно; სჯასა და რჯას შუა, თუმცა ერთი და იგივე ღმნანი არიან, გარნა მნიშვნელობა აქვსთ სხვა და სხვა; პირველი, ე. ი. სჯა, ნიშნავს ბჭობას; დანჯავსა და მეორე რჯა, ნიშნავს. გარჯას, თავის ტყენას ან შეწუნებას; სამართალი სჯული ჰსაჯეთ, творите судъ правый, სამართალი ჰსაჯეთ, суди по справедливости, (ვისაჯი, -ჯე) ფ. მიჩ. ვითხოვ, ვიჯე, просятъ, (უესაჯი, ვესაჯე, -ჯენ) ფ. მიჩ. მწე ვექმენი, ვექომავები, ვენმარები, თანა ვუდგები, защищать, заступаться; ლუკ. 18—5; ან ვაწარმოებ სამართალს ვისფედმე, производить надъ кѣмъ судъ; (მსჯი, მსაჯე) ფ. მიჩ. ты осуждаешь меня; (მსჯის, მსაჯავს), онъ осуждаетъ меня, т. е. приговариваешь мѣ паказанію; мучаетъ меня, დაბად. 30—5; საქმ. 15—18; მსჯიან, მსაჯეს) ფ. მიჩ. они наказываютъ меня. (მისჯიან, გისჯიან მაგალ. თავნი თქვენი) ფ. მიჩ. мы подвергаемъ себя казни, мы мучимъ себя; (მისაჯ, მისაჯე) ფ. მ. მისამართლებ; მესმარებ; ты судишь меня; ты защищаешь меня; ფსალ. 7—9; 34—24; ლუკ. 18—3; (ვისაჯები, -ჯე) ფ. ვ. დავისჯები, განვიპატივებ, подвергаться суду; бытъ судиму, нака-

заны; судиться съкъмъ; (ვისჯები, ვისარჯე), ზ. ვნ. ვკპრომოზ, трудиться, 2 ქართლ. 57; ისჯებოდნენ მამულზედა. გუგუ. 29; трудился на пользу отечества, (ვისაჯები, -ჯე), ზ. თვ. ვედავები ან ვესჯი, -ჯე, ვესჯები ვესაჯე), судиться, осваривать, ოსეს. 2—1; დაბად. 26—21; ეშმაკთა ესჯოდის; онъ спорить съ диаволомъ, იულა. 1—9; ანდრ. 79; ზაქარ. 1—4.

სჯადი, ზედ. поддежащій сужденію; осужденію.

სჯუღვილი, მიმ. преданный; მარც. 2—136.

სჯული, **სჯულიერი**, **სჯულიის-ღება**, **სჯულიერიობა**, **სჯულიის-მეცნიერება**, **ნ. რჯული**, **რჯულიერი**, **რჯულიის-ღება**, **რჯულიერიობა**, **რჯულიის მეცნიერობა**.

სჯულღებულება, ს. რჯულის დაღება; წესი, წესღებულება, законоположеніе.

სჯულიის-კანონი, ს. საეკლესიო წიგნი წესღებულებისა, кормчая книга.

ყ, არის უხმო ასო, წოდებული ცარად; რიცხვენი დაბნინავს სამასსა და ნიშნითურთ ც სამასს თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიში 60 ფულსა ან 15 ბისცსა, რომელთა ნ შაური ან ერთი აბაზი და ნახევარი.

ყ, რომელთამე თქმთა შინა ზმარობენ ნაცულად წ და მეტადრე რაჟამს წინაშე მისსა არის ასო ს. ვითარ სწავლა, სასწაული, იმერნი გამოსთქმენ: სცავლა, სასცაული; აგრეთვე მესხურად მარცვილი ნაცულად მარწვილი ან ყმარწვილი, აგრეთვე ცარამანა ნაცულად წარამარა; მოცმანსვა, ნაცულად მოწმანსვა; ტრვა, პრვა, და სხვანი; ასო ც ზოგჯერმე იხმარების ნაცულად ჭ. მაგალ. პიკვი, ფიჭვი; ფიცი, ფიჭი; ხვეცა, ხვეჭა; ასო ც, რადგანაც არის მტკიცე ასო, წინა და უკან მოითხოვს სხვათა მტკიცეთა ასოთა, მაგალ. ცფილისი და არა ცბილისი; შეიძლება დაიწეროს თბილისი და არა თფილისი; რედაქტორი და არა რედაქტორი; რექტორი და არა რექტორი და სხვანი.

ყადი, ზ. უ. ჩჩვილთა ხელის ცარებით სვლა; водить младенца, взявъ за руку.

ყაბაყა, ს. თხლად დაჭრილი ზორცი, თევზი, ხახვი და მისთანანი ფქვილში გაღვლებული და მომწვარი ერბოთი ან ზეთითა ცაფა ზედ; гонядиша, рибна, паръзанная плоскими кусками, посыпанная мукою и изжаренная на сковородахъ; სამც. 36, 37, 31.

ყაბაკაიევი, ს. камбала, ზუბ. ლ.

ყაბაკი, ს. ღიღი ზონის ან ლახვანი ხისა, лотокъ, ვეფხ. 1158; 1460; **ჯგაყაბაკი**, большая деревянная чаша, ვისრ. 6; **ყაბაკობა** პურისა, продажа хлѣба на лоткахъ, ქილ. 311.

ყაბარი, **ყაბარმენი** (სპარს.), ს. სპარსულად ორპირი ნაჯანი უნაჯირზედ ჩასაკრავი, бердышъ. ბიანქ. ლ.

ყაბარუგი, ს. გლეხი ახლად მოსული, бобыль; ба-тракъ.

ყაბასობა, ნ. ცანასობა.

ყაბასცა, ს. სისწლის ღინება ძნელად შესაწვევტი, сильное кровотеченіе, საბ. ლ.

ყაბასცო, ს. ლიბი, მცირე შთქუნი, матрацъ.

ყაბეღა, ს. მცენ. ჩადკოკო, ლაგვიმორია, черныи

напоротникъ, ერისთ. ლ. ჩადუნის მსგავსი ბალასი копьесобразный напоротникъ, ზუბ. ლ.

ყაბითი, ს. ნაღირთა ქურციკის გვარი, серна, საბ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.

ყაბიკი, ს. უღელში ჩასარჭობი მანა ხართ შესაბმელად, თავცაბიკი, деревянный шкворень, притыка у ярма.

ყაბლა (ბერძნ.), ს. მაგია, წინ დასადგმელი ფეხელი ფიცარი, სტოლი; მა.ც. 15—27; 21—12; ებრ. 9—2; მას ზედა დაგებული სანოვავე. ფსალ. 22—4; 77—19, 20; 127, 4; საქმ 16—34; столъ; трапеза, кушанье; пирь; განმზადება ცაბლისა, накрыть на столъ; მა.ც. 21—12; ცაბლა მზა, готовый столъ, რუსულ. 912.

ყაბლა ისარა, ს. საქანავის პირის ფიცარი, шпж-ная доска тисковая.

ყაბლაკი, ს. დაფი, ლიტვარა, литавра, ვეფხ. 1502; სიბრ. 115; რუსულ. 318, ან მცირე ნალრა труба музыкальная, ვეფხ. 446, 1172; საბ. ლ ან ნაბათი, набатъ.

ყაბლი, ს. წულუმანი, водяная болѣзнь.

ყაბლი, ს. საქორე ნალრა, рожѣкъ, საბ. ლ.

ყაბლიცა, ნ. სეშა.

ყაბულა, ნ ცაბელა.

ყაბუცი, ს. სამრეცხელო ქობინი, валежъ; бѣлѣное дерево,

ყაბუცუნა, ს. მცენ. სალათა, салатъ.

ყაბუნი, ს. თემოს ძვალი, бедренная кость.

ყაბუნის თავი, ს. თემოს ძვლის თავი; чашка бедренной кости, вертляжъ. [вина]

ყაგანი, ნ. თალარი; ან.ც. 6—26. 31; -ღვინო, чаша

ყაგარი, ს. ახლად დაწურვილის ცაბლის ჩასადნარი აუზი საწმენელს ქვეშე; ანგია. 2—17; подточиліе, подточильное корыто, куда стекаетъ пазъ виноградной данильни вино.

ყაგვა, ს. ქოხი, სასლი მდაბოთა, нѣзба, აღბ. 20.

ყაგრუცი, ს. საფლავი მალად ნაკვები, кургавъ.

ყაეპი, ს. ერთი მუხლი სცივისა ან შიარისა ან თვით შიარი; стихъ; стона; **ყაეპოვანი**, ზედ-ორცაეპოვანი ლექსი, двухъ стонный стихъ.

ყავარა, **ყავარნა**, ს. ფეხთ ანაკარი ცალახი; грязь, приставшая къ подошвѣ сапога.

ცვარო, ს. ცალი პეშვი, одна горсть.

ცვარეჯუნი, ს. ხალთა, საკილი გულა, пастушеская сумка, котомка, 1 მეფეფ. 17 — 40; მარტ. 2 — 12.

ცაიჭი (თათრ.), ს. ბელაური ცხენი, жеребец, ზიანკ. ლ.; мериш, ვისრ. 20; ვეფხ. 56; შავთ. 49; **ცაიჭოსანი**, ს. ცაიჭყელ შგდომი კაცი, сидящий верхом на жеребце; ღარეჯ. 2 — 38, 101.

ცაკეზა, ფრან. (ვექსცაქებ, -კე), ზ. შ. შემოვკრავ, ударить кого, (ვატაქებ, -კე), ზ. შ. ვაძგერებ, ვაჯახებ, დაჯახებ; толквуть, ударить обо что; გულში ღანა ჰსცაქა, онъ вопяль ему шъ грудь ножъ, (ვიტაქებ, -კე), ზ. შ. ვიძგერებ, ударить, пронзить себя чѣмъ; ფულში ღანა იტაქა, онъ пронзилъ свой глазъ пожемъ; (ვეტაქები, -კე), ზ. შ. ვავეჯახებ, დავეტაქები, удариться обо что; броситься; ფალავანნი ერთმანერთს ეტაქენ, борцы бросились другъ на друга.

ცაკვი, ს. ხელ-მოკვეთილი მკლავი, рука отрезанная.

ცაკვი, ს. ცალხელა ან ღანკეკია, ცაცია, лишней одной руки; ღწვხა.

ცაკვი-ცუკვი, ს. რახუნი, стукъ,

ცაუკვი (სომხ.), ს. მომცრო ცარიანი თასი ოქროსა ან ვეცხლისა, вознивальникъ, ковшъ для теплоты, გამოსლ. 16 — 33; 25 — 30; რიცხვი, 4 — 8; ებრ. 9 — 4.

ცაღა, ს. ღამის მოღარაჯე მცხადართა, почная стража, караулъ, ღარეჯ. 11; 2 ქართლ. 84, 72, 124; ქილ. 324; სიბრ. 87; იტაქა ცაღად, онъ стоялъ на стражѣ; გიშრის ცაღა, мелоческия сѣбарობენ წამწამის ადგილს; у повозъ рѣшницъ; ვეფხ. 1334. [ზუნ. ლ.

ცაღა, ს. კბილის ჩირქი, нечистота на зубахъ,

ცაღავარი, ს. საჩრდილობელი სისიკონი, ფანჯატური, куща, шатеръ, ისუ. 2 — 6; მატ. 17 — 4; მარკ. 9 — 5; **ცაღავრობა**, ს. კარგობა, დღესასწაული ურიათა პასექიამ მეშვიდეს თვესა, იხილეთ დაბეჭდილს ეპნში საკითხავ 23 სეკლებრისა, 2 სჯული 16 — 3; еврейскій праздникъ кушей.

ცაღანი, ს. ღანსურვილი სარბენი ოთახებს სუა, корридоръ, რუსულ. ქ. ლ. галлерей, ნ. ჩ. ლ.

ცაღანტი (ბერძნ.), ს. ძველბური ოქროსი ან ვეცხლის წონა; ძველნი ხალხნი დათვლის მაგიერად ოქროსა და ვეცხლსა ასწონდნენ; ერთს ცაღანტისა რომაელთა შორის ქონდა 60 მნა, გარნა ებრაელთა შორის 50 მნა; ცაღანტი ოქროსი ღირდა 16 ცაღანტად ვერცხლად და ერთი ცაღანტი ვერცხლისა აწინდელს ანგარიშით შეადგენს 30 ვიღრე 25 თუმინს ვერცხლის ფულს; სამღუთო წერილში ცაღანტად იტვლისსმების ნიჭი ან მადლი შეგარდამო მონიჭებული კცთადმი; талантъ древняя римская монета и вѣсъ; талантъ, дарованіе, способности; მატ. 18 — 24, 27; 25 — 25.

ცაღაცანი, ს. ღაცანი ხეყედ მისადემი ზედ ასასვლელად, ლეუფუნი, лѣстница изъ шести; სპ. ლ. ნ. ლუფუნი.

ცაღაობა (ვექსცაქაობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვქლარაჯობ, сторожить, караулить, ქილ. 425.

ცაღანება, **ცაღანინება** (ვა), ზ. შ. გავქსვრი, грязнить, (ვექსცაღანინება). грязниться.

ცაღანხი, ს. ღანხელილი თიხა საშენებლად კედელთა და მისთანათა; საფლობი ცაღაობა გზათა და სუკათა ზელა წვიმის დროს; глина; грязь; ცაღანში ფლობა (ვეფლობი), грязнуть, **ცაღანხიანი**, ზედ. ცაღაოიანი, грязный, **ცაღანხინება**, ზ. შ. ცაღაპოთი შევსვრი, грязнить, (ვექსცაღანინება, -ღი), ზ. ვდ. ცაღანით შევისვრებ, грязнить.

ცაღი, ს. კაქი, სარტოილი, ქვა ცეცხლის მშობელი, камень, **ცაღ-კვესი**, ს. кремеш и огниво.

ცაღი, ს. კბილის ნაცეხი, отломокъ зуба.

ცაღიკი, ს. ქარქაში, აბჯართ შთასადებელი ბუქი, фитляръ для оружія.

ცაღლა, ს. ლელვა წულისა, ზვირთი, მოქცევი წულთა, волна, სიბრ. 104; ჩონგ. 9; **ცაღლიანი**, **-ღებანი**, ზედ. ლელვანი, волнистый; волнистая (ткань); -ჩინაგლუხარა, волнистая ткань, **ცაღლური**, მატლ. შენობა, постройка съ выступами.

ცამაწლოუნი, ს. მისაშენებლად შენახული ხეასცაქი, животное для приноса; სპ. ლ.

ცამასობა, ნ. ცანასობა.

ცანა, ს. წლის ღეკეული, телка годовалая.

ცანა (ვა), ზ. შ. ქვეშ მოვაქცევ ან ღავსლებ, класть подъ, ნ. ცანება; პურს ვაცან ვეფლსა, быть хлѣбъ съ сыромъ, ძალას ვაცან, принуждаю сылок; (ვიცან, -ნე), ზ. შ. მიჩ. ღავიცან, ქვეშ მოვიტელებ; დავიტეგნობ, მოვიტეგნებ; повергать подъ собою, задавить; терпѣть, выносить; რომელ სისხლის ღვარნი ცანთა იცანდნენ, такъ что потоки крови покрывали тѣла, ვაცან. 87; (ვეცანები, -ნე), ზ. შ. თვ. ქვეშ მოვეტელები; დავცანებ; მოვიტეცებ; ზედ შევვარლები, понастъ подо что; соваться, хватать.

ცანაჯგორი, ს. ერთის წლის ჯგორი, годовалый лошаць.

ცანადი, ზედ. ცანით მშვენიერი, წამოსადეგი, статный; **ცანადობა**, ს. წამოსადეგობა, კუროვნება, статность; шегольство; (ვექ), ზ. უ. ვქვეკლუტობ, ვეცხლილობ ცანის მშვენიერებას, шеголять; ან ცანით სრული ვარი, წამოსადეგი ვარ, быть статнымъ.

ცანასობა, **ცამასობა**, **ცამასობა**, ზ. უ. ასპარეზზედ მხედართაგან მღერა, ристать, სპ. ლ.

ცანაჯგორი, ს. ერთი წლის ჯგორი, годовалый лошаць, ვეფხ. 443; ან მწერი, гладить, греблять сѣрый, ერის. ლ.

ცანება, **ცანა** (ვაცანებ. ვაცან), ზ. შ. ვაცან. მივსცემთან წასადებად, посылать, отправлять съ кѣмъ что; წიგნი თან ვაცანა, онъ отправилъ съ нимъ писмо, (ვეცან, -ნე), ზ. შ. მიჩ. ვავეცან, წავულებ, относить кому что; (ვიცან, -ნე), ზ. შ. მიჩ. წავილებ; მოვიტეგნებ; нести, переносить; терпѣть, сносить; სიტყვს ვერ ვაცან, не могу переносить холоды; (მაცანება, -ბობა), нести, имѣть при себѣ, სიბრ. 4; **ცანებინება** (ვაცანებინებ, -ნე), ზ. შ. წავალებინებ, заставить взять съ собою, ნ. ცანა.

ცანო-საცვამი, **ცანო-საცმელი**, ს. одежда.

ცანი (სპარს.), ს. სეული ცხოველთა, გვამი, ვეფხ. 2, 85; სიდიდე ან სიგრცე რისამე; 1 ქართლ. 177; იეფეკ. 42—12; ტხო; სტაქ; თუღიანი; ტალი; ფორმატ; ცანი გემისა, остень корабля; ჰპოვეს სამი ცანი აბჯარი, они нашли три пары оружия, ვეფხ. 1363, ერთი ცანი მუღი, сувко на одну пару платья; უკან ცანი, задница, რომელმან შექქმნა სახე ყოვლისა ცანისა, кто сотворил образъ каждого существа, ვეფხ. 2; ამ ქალს ცანი სულ არა აქვს, эта дѣвушка не рослая; ცანთ-განდილი, раздѣтый, ცანიდამ საქმობა, ცან-ში გახსნა; слабить, ცანის აურა, подрости, ქალაღი დიდი ცანისა, бумага большого формата.

ცანისამოსი, **ცანთ-საცავში**, **ცანთ-საცმელი**, ს. სამოსელი, საცმელი, одежда, платье, რუსუდ. 363, 449.

ცანოვანი, **ცანიანი**, ზედ. დიდის ცანის შქონებელი, статный, рослый; **ცანოვანობა**, ს. დიდის ცანის ქონება, рослость, статность.

ცანცრაბერი, ს. ყურთა და კბილთა საჩიქნელი, ухвертка, зубочистка.

ცანცალი, ს. წახწული, ორევა, таскотня, шатанье; **-ლევა** (ვკ), ზ. უ. ვერევი აქა იქ უსაქმოდ, ვკს-წახწალებ, таскаться, шататься, бродить.

ცანვეზი, одежда и обувь, ბაქრ. 164.

ცანციება, **ცანციობა**, ს. როკვა, талционаніе, (ვი-ცანციება, -ციე), ზ. უ. ვროკვა, ვკთამაშობ, талционати, ერისთ. 59, 12; ანგ. 5—52.

ცანჯვა, ს. წვალება, мучение, страданіе, (ვკ), ზ. მ. ვაწვალებ ვაწამებ, ვკტვემ, мучить, терзать; досаждаютъ; безноконты; ნუ მცანჯავ, не мучь меня, მარკ. 13—9; ანდრ. 76; (ვიცანჯვები, -ჯე), ზ. ვ. ვიწვალები, ვიწამები, мучиться, страдать; (ვეცანჯვები, -ჯე), ზ. თვ. ვეწამები, мучиться, томиться, тревожиться.

ცაო, ს. ქუთისი გრძელი ხაო, ბოჭკო, ворса.

ცაპაკი, ს. ცაპაკი; ცაფა, поднось; სკოვოდკა.

ცარაზუა, ს. საშულოვე, ოთხკუთხად შექმნილი სა-ცრაილებელი კრკალები უსლოების გამოსახვევად; прядильное колесо, прялка.

ცარაკუჭა (სომხ.), ს. მეტიჩარა, соевій, кто по все мѣшинуается; фанфаронъ; **ცარაკუჭაობა**, перемущиванье.

ცარალი, ნ. ცრალი; ვისრ.

ცარამანა, **ცარატურა**, ს. წარამარა, მატაროცი, болтушка.

ცარაღანა, ს. ტქვრინა, უნიკარტო ზუთხი, стерлядь.

ცარბი, ს. მფრინ. камешный скворецъ, ბუნ. ლ. красный дроздъ; ერის. ლ.

ცარება (ვა), ზ. მ. ვავლინებ, водить; ხელით ვაცარებ, водить за руку. -დროს, проводить время, ვაცარებ ენს, переносить разговоръ, пересказывать, გულში ვიცარებ. подумывать, помышлять; (ვეცარები, -რე), ზ. თვ. დავლივარ, ходить, სიბრ. 164; ქილ. 49; 511; **ცარებინება** (ვა), ზ. სმ. ვავლინებინებ, заставить водить, დროს მაცარებინებ; нь забавнахъ заставляешь меня проводить время.

ცარი, ს. კოტა ან ბუნი დანისა, მახვილისა, შუბისა,

ცულოა და სს. рукоять, черепокъ; მსაგ. 3—22; ხლმის ცარი, ефеса, тогის-ცარი, исретено, ცარი ჩიბუხისა, трубка.

ცარიცი, ს. კრავი წლისა უბიწო, агнецъ.

ცარკოში (სომხ.), ს. ცარიანი სასმისი, ковшъ.

ცარო, ნახე ნურა.

ცარო, ს. შავალ. სიმინდისა, სიმინდის ღეროები მარცვლებითა სავსე, стебель кукурузы съ зернами.

ცაროსი, ს. დარი, ამინდი; დრო; нога; година, время, ვეფხ. 699, 1054; ჩახრ. 56; კარგი ცაროსი, хорошая нога; ავი ცაროსი, дурная нога.

ცარსიკონი, ს. საცციანი, შეღებული სამოკვე, сафьянъ бараній. გამოსლ. 45—7; 25—4.

ცარაცა, ს. ყბელი, ქორხაზარა, пустомеля.

ცარცარი, ს. ცული ლაპარაკი, ყბელობა, болтовня, **ცარცარება**, ს. ცული ლაპარაკი ყბელობა, болтовня, **ცარცარება** (ვეცარცარებ, ვიცარცარებ, რე), ზ. უ. ვყებელობ, ვროკვა, ვროშავ, болтать, რუსუდ. 964.

ცარცაროსი (ბერძნ.), ს. ჯოჯოხეთი, адъ, 2 პეტრე. 2—4.

ცარცმანი (ვეცარცმანებ, -ნე), ზ. უ. ფეხზედ ვერა ვკვდევარ, ვბარბაცებ, нестоять на ногахъ, шататься, ნ. ცარცმანი.

ცარულა (სპარს.), ს. ქალაქის უფროსი, პოლიცმეისცარი, полицѣмейстеръ, ანგ. 4—32.

ცარფი, ს. ბოხნა მოთხვით ნაკერი ოქრომკელითა; платокъ съ четырехъ сторонъ вышитый золотомъ.

ცარხუნა (სპარს.), ს. მცეც. астраганъ, ბიან. ლ. **ჯასცი**, ნ. ცაშცი. [შიდა.]

ცაცაზო, ს. დიდი და თართო ღილი, большая пуго-ცაცანი, ს. ვარსკულავ მორბელი, რომელიც ღამე გამონდებდა და თანადვე გაქრება, блудниче огни.

ცაცაში, ს. კუროსთავი, ხარი დიდი, волчець, чертополохъ, ბუნ. ლ.: остролистъ, ერის. ლ.

ცაცაში რგინისა? სელი. 28, 23?

ცაცშაცი, სელი. 29?

ცაფარაკი, იმერეთლია, ნ. ჩილიკა ჯგონი; ბაქრ. 188.

ცაყი ფეხი, ს. გრიზალია нога.

ცაფა, **ცაფაკი** (არაბ.), ს. არა ღმბა ქვაბი ცარიანი მოსაწვავად მწვადისა, сквородка, 2 მეფე. 13—9; ლევიც. 2—5; ეფეკ. 4—3; **ცაფაშწვარი**, ს. ცაფაზედ მომწვარი რამ; жаренное на сковородахъ; оладья, ციმ. 53; იმერულად ერხოვერც. лишница.

ცაფელა, ნ. ჩილიკა ჯგონი.

ცაფჭალოვანი ადგილი, ს. დაბლობი ადგილი; низменное мѣсто, მარკ. 2—77.

ცაღანა, ნ. **ცაღანა**; **ცაღარი**, ნ. **ცაღანი**.

ცაღმა, საბაო გარდასახადი, ношанна, 1 ქართლ. 389.

ცაღმა, ს. გუნდი მხედრობისა, отрялъ пойдка; 1 ქართლ. 216.

ცაყცაყა, ს. მცეხანოვა? ბუნ. ლ.

ცაში, **ცაშის-გურა**, **ცაშის-ცემა**, სს. შემოკვრა ხელის ნების ნებზედ; рукоплесканіе, (ცაშს

ვუკრავ, -ვჭვემ, ზ. მ. рукоплескать, бить въ ладоши.

ცაშილი, **ცაშიყი**, ს. ქორთ საუზმე. кормленіе ястребовъ въ утреннее время; ქილ. 54; საბ. ლ.

ცაშიცი (სპარს.), ს. სელ-საბანი, ლაგანი მეტაღისა, თავს, **ცაშიც-აბრაჯი**, рукобойникъ и თავს, ღარეჯ. 96—2.

ცაცება (ვჭსტაცებ, -ცე), ზ. მ. ძალით წაფართმე, წაგჭკლეჯ, выхватить; схватить; -სელსა, схватить за руку, (ვიტაცებ, -ცე), ზ. მიწ. დავიტაცებ, ავიკლებ, რახიწათ, похищать, თვალს იტაცებს, приковышаетъ глаза, მტაცებ სელსა, хватаешь меня за руку; (ვიტაცები, -ცე), ზ. ვ. დაცეებულ ვიქმნები, быть рахищену; ნავი იტაცებოლა, корабль посялся; დაბად. 7—18; (ვეტაცები, -ცე), ზ. თვ. ვეჭიღები, хвататься.

ცაძარი (სომხ.), ს. სასლი სალოცავი ღვთისა; სალოცავი კერძთა; პალატი მეფეთა ან მთავართა, სადცა იგინი ბჭობდენ და სამართლობდენ; храмъ; налата, дворецъ, гдѣ провозидиле судъ; მატ. 21—12; ლუკ. 1—9; საქმ. 19—24, 27; მარკ. 15—16;

ცაძარად მიყვანება, ს. დღესასწაული, Введение во храмъ; **ცაძარეული**, ზედ. სასახლისა, дворцовый, придворный, 1 ქართლ. 180; ან მეფის-მსლგებელი ომში, царскал дружина, 2 ქართლ. 17; 1 ქართლ. 245; 180; -აზნაური, царскій дворянинъ, აღბ. 2; **ცაძარეულობა**, ს. დარბაზი სლობა, вельможество, **ცაძრობა**, ს. დარბაზობა, პურობა, ღსინი, ნადიმი დღესასწაულობით, шпръ, იობ. 1—5.

ცახი, ს. მამალი ღორი, ეშვი, кабанъ.

ცახცა, ნ. **ცახცი**.

ცახცი (სპარს.), ს. ლაოჭი; საჯღომი; престолъ, тронъ; софа, диванъ; ცახცის ქალაქი, столица, ცახცხედ აღსლვა, восшествіе на престолъ; **ცახცი** ან **ცახცა ცხენის** უნაგირისა, остовъ сѣдла, ვეფხ. 439, განმ. თ; გორკ. 180; ღარეჯ. 2—12, 87, 99; **ცახცოსანი**, ს. ცახცის მქონებელი, престольный; **ცახც-რევანდი**, ს. ქეჯაო, შობა, нортъ-шезъ, ანტ. 26; ვეფხ. 1416, თ. განმ.

ცახციანი, ზედ. ნიჭიანი დივანი.

ცაჯაგანი, **ცაჯგანი**, ს. ერთგვარი მთარასი, илеть, 1 ქართლ. 283; ნ. მთარასი.

ცბა, ს. მცირე, ზღვა: ლუკ. 5—1; ფსალ. 106—35; 113—8; ზოგჯერმე ნუთს-ადგური, საქმ. 27—12; 13; озеро; ил. прпетаи; ცბა მელისსა, ე. ი. შავი თვლები, черные глаза, ვეფხ. 1003.

ცბორე, ს. ცუდი გუბე ან ქაობი, дужа, болото.

ცეგანი, ს. საღაუა ბალახი და არა ცარხუნა, поганъ, ერს. ლ. руга; ლუკა. 11—42; ბუნ. ლ.

ცევა, **ცევება** (ვე, -ვე; ან ვჭსტვე, -ცე), ზ. მ. ღვადგებ, გაუშვებ; სელს ავილებ; მოვუტვე, მოვუსვე, მაგალ. პაღლსა, оставлять, пускать; попускать, натравить на кого напр. собакъ; 1 მეფთ. 18—3; ქილ. 21; -ქორსა, пускать ястребъ; (ვიტვე, -ცე); ვიტვებ, -ვე), ზ. მიწ. და-ვიტვე, вмѣщать въ себя; მიხლორი ვერ იტვედა, площадь не вмѣщала, ვისრ. 83; მიტვებ ან მტვე, имер. მტოვ, დაბად. 20—8; оставлены

меня; ты позволяешь мнѣ, მროვ. 43; ვისრ. 83, საქმ. 8—21; 27—7; 28—4; მიტვე შესვლად, позволь мнѣ войти, დაბად. 38—37; ანტ. 6—9; **ცევენიბინება** (ვა), ზ. სსმ. გავაშეზინებ, заставить, оставить.

ცევენა (ვსტვენი, -ნე), ზ. მ. დავსტვე, помѣщать, (ვეტვე, -ცე), ზ. თვ. დავეტვე, помѣщаться.

ცევენი, ს. მტვენი, виноградная вѣсть.

ცევეთიდა, ნახე **ცუმილი**; **ცევენიანი**, ნ. თითმავალა.

ცევერება (ვა), учашать, дѣлать частямъ, ჩახრ. 47, ვანრიღებ, отгнѣять.

ცევერი, ს. დიდი და სპირი ტვე; чаша, густой мѣсы, სახენი ამისნი არიან: **კორომი** მცირე ტვე საშუალ მინდერისა; **მადნარი** ტვე შამბანის და სპირი მთაზედ; **ბურჩქი** დაბალი და მცირე ტვე. **ჯაგი და ჩირჯვი**, ბურჩქედ უმცირესა ტვე; **ჭალა**, ტვე მინარის პირსა და დაბალთა ადგილზედ; **წნორი**, **წარადი** და **მარნეული**, ტირიფის ტვე; თვითოეულთა ხეთა ერთად მდგართა ბოლოს დაესმის მარცვალი ნარი, მაგალ. ფიტვი, ფიტვენარი; მუნსა, მუნსნარი; თხილი, თხილნარი, ძევი, ძევენარი, ჯაგი ჯაგნარი და სს. ტვერი მეღვქმით უნმარიათ წამწამად. ვეფხ. 999; ტვერი თმისა, ე. ი. სპირი თმა, ვეფხ. 225; **ცევენარი**, იკვე ტვერი; **ცევენარიანობა**, ს. ტვერისი ადგილი, мѣстности.

ცეცი, ს. ნელი და ცუდი შეშა, сырые дрова.

ცელესკოპი (ბერძნ.), ს. ქოგრი, телескопъ.

ცენა (ვჭსტენ, -ნე), ზ. მ. მჭიდროდ ავაუსებ, ვჭსტვეც, ვავსტენ, набивать, наколачивать: сопать; პირში ვჭსტენ, набивать кому ротъ; (ვიტვენები, -ნე), ზ. ვნ. მჭიდროდ ავაუსებ, набивать себя; რას იტვენები, чѣмъ ты набиваешь себя жпвотъ, (ვეტვენები, -ნე), ზ. თვ. ვერებო, сопаться.

ცენი, ს. ეახცი, ნოტიობა, მცირე სისველე, сыроеть, ქიმ. 239; **ცენისჭია**, ს. შწერი, канякъ, насѣк.

ცენიანი, ზედ. сырой.

ცენონი, ს. მგრძობელი პარკვი, перухъ.

ცენცო, ს. წელის პიტა, მცენ. подпяная мятя, ბუნ. ლ.; душица полевая, ერს. ლ.

ცერება (ვეტერები, -რე), ზ. თვ. შევეწვევი, საფარველს ქვეშ-ვიყოლოებ, ვეშველოებ; ვეტერლები, ნ. ტრე-ლეზა; покровительство, защищать; ნახე ტერი; (ვეტერები თავსა), ე. ი. თავს მოვუვლი, შევეწვევი, охранить себя, ვეფხ. 645; ღმერთი მცა მას ეტერების, Богъ да хранитъ его, ვეფხ. 1292; ტერება თავისა, ე. ი. სიფთხილე, გაფთხი-ლება თავისი предосторожность, защита себя, ვეფხ. 1392.

ცერივენიო (ბერძნ.), ს. ზელეკონი, тернентинъ.

ცერიტერა (სომხ.), ს. მღვდელი სომხურად, священникъ армянскій.

ცერი, ს. გადასაფარებელი; საფარველი; ვეფხ. 1392; 2 მეფთ. 17—18; ეს სიტყვა დაბეჭდილს დაბადებაში არ იპოვება, და მუსლი რომელიც მოკვე-ნილია უნაზროა: და მოილო დედაცამან და დაფარა პირსა ზედა სწარცვისსა და სს. რა მოილო. დედა-კაცმა დასაფარებულად ორმოს სწარცვისა? კველს დაბადებაში, როგორც ჭიანჭის სახას ლექსიკონის-საგან ტერი ეწერა; სახას ლექსიკონში ტერი გან-

მარცხებულია ასრე: ზოგადი ქვეშ გასაშლილი დასაგებელი საფენი, რომელ არიან: ორხოვა, ნონი, ხალიჩა, ფარდაგი, ქუნთა, ხირაული, შათქუნი, ცაბასკო ან ლიბი, ნალი, ჩილანქუმი, სახანი, პალიში და მისთანანი; **პოკრიალი**; **პოკრონительство**; у Саввы Орб. всякая посылка, напр. коверъ, тюфякъ и т. н.; **სატრიო ნ. ტრელი**.

ტერი, ს. მტერი, врагъ, ვისრ. 18.

ტერფვა (ვევ.) ზ. მ. оставлять следы.

ტერფვა, ს. ფენის გული, шята, стона, დაბად. 14—24; 49—18; ვეფხ. 76, 1354; ან ჩლიქი ცხენისა, копыто, რუსულ. ქართლ. ლ.; მრავლ. ტერფები, სამღვდელ-მთავროს მანკის სამხრები სხვა და სხვა ფერისა, უფრო წითელი: **სკრიშალი** на мантiи, **ზომის ტერფი**, ე. ი. ამ გვარი სუთი ტერფი არს ერთი ნაბიჯი ან ორჯელ ფენის გარდაღმა; шлденъ, нядъ, ცხენის ტერფი, раковина у конята, ტერფილამ ვიღრე თავღმდე, съ погь до головы; 1 ქართლ. 18.

ტერფმოსილი, ზედ. ჩლიქებანი ოსფენი, шпью-**ტეციქი** (ბერძნ.), ს. მფრინვე. зуй; ნ. ჩ. ლ. тетеревъ кавказскiй, ერისთ. ლ.

ტეფრი, **ტეფერი**, ს. სულელი, глушiй; **ნედაქტე**.

ტეხა, სს. **ლოანიე**, **ლომა**; **ლომь** (боль); ტეხა მენსა, ударъ грома; ტეხა თავისა, сильная головная боль, გულმან ტეხა დაუწყო, у него сердце стало ныть, კაცია. 99; მუცლის ტეხა, рѣзь въ животѣ, (ვეტენ, ვესტენ, -ხე) ზ. მ. ვამცერე, შეიკმუსრა; **ბიხე**, **ლომატე**, -პურსა, **ლომატე** ხლხნ; -ფიცსა, **ნარუნიხე** **ვლავუ**; გუჯ. 8; (ვიტენ, მაგალ. თავსა) ზ. მირ. **სლომატე** **სებე** **გოლოვუ**, ნუ მიტენ პურსა, по лишай меня куска хлѣба, ჩონგ. 98; (ვეტენ თავსა, პირობასა) ზ. მირ. **სლომპი** **კომუ** **გოლოვ**, **ნარუნიხე** **დაპი** **სლო**; (მტენს, მტენს), ზ. მირ. **მტევი** **თავი** **და** **სს.** **ლომპი** (боль), **ნა-ტენი**, **ობლომქი**, **სატენი**, ზად. **ლომქი**; **подлежачiй** **ლომქი**.

ტეხური, ს. მძაფრი ფიხვა, трескучiй морозъ.

ტვი, ს. გაი მცენ. можжевельникъ казапкiй, ბუნ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.; ივანე ბატ. ლ.; პ. ფ. ლ.; ისაი. 55—13; **მირტა**, ერისთ. ლ.

ტვინთხელი, ზედ. **გლუინათი**, -ლობა, **გლუინათოსტი**, ივერია № 1—114.

ტვინი, ს. ჩხვილი კერძი და ცხიმი თავის სარქველისა და სხვათა მვალთა, **მოვტი**; **ტვინანი**, **ტვინოვანი**, ზედ. **ტვინით** ან **სიმსუქნით** **ტვინილი**, **მოვთი**; **ტუჩაი**, **ჯირჩაი**; ფსალ. 65—14.

ტვირთვა (ვეტვირთვა, -თე) ზ. მ. **ტვირთს** **დავულებ**; **ვაშპიმე**, **საქმეს** **დავსებ**; **ნაგრუჯატი**; **ობრემი**; **პიჯი**; (ვიტვირთვა, -თე) ზ. მირ. **თავზე** **ავილებ** **ტვირთსა**; **ნესტი** **თიჯესტი**; **ბრათ** **ნა** **სები** **ბრემი**; ერისთ. 76; (მიტვირთვს), ზ. მირ. **მიკისრავს**, **კისერზე** **ვილებ**, **ი** **ბერუ** **ნა** **სვოი** **ოვხვტვინოსტი**; **გალატე**. 8—18; **რუსულ.** 342; **ქილ.** 50; **ივთროს** **სარქელი**, ე. ი. **დასჯა** **მიიღოს**, **ნესტი** **იოდერნესტი** **ნაკაპაიუ**, (ვიტვირთვი, -თე) **-თოლი** **ან** **თიღე**, **ნესტი** **ბრემი**, **გამოს**. 28—30; **ტვირთული**, **ნაბუთენი**, **ნაგრუჯენი**, **ვეფხ.** 1027; **მტვირთავი**; **-თველი**, **მიმლ.** **ბერუ** **ჩი** **ნა** **სები**, 2 ქართლ. 363.

ტვირთი, ს. **სადები** **ურემთა**, **გემთა**; **საპალნე** **კაცთა** **ან** **ხვასტანგთა**; **სიმძიმე**; **ბრემი**, **გრუზი**, **поклажа**; **поша**, **ფსალ.** 37—4; 80—6; **საქმ.** 27—18; **სიზრ.** 68; **ტვირთ-მძიმე**, ზედ. **დაშპიმებული** **ტვირთთა**, **тяжеловѣснiй**, **обремененнiй**, **მატ.** 11—28; 23—4; **ტვირთობა**, ს. **ღებულობა**, **რომელა** **მე-** **ბოტონის** **სიმძიმის** **გადაცხა** **გლესტაგან**, **ნოვინ-** **ნოსტი**, **но** **которой** **крестыне** **въ** **Имерети** **должны** **были** **переносить** **тяжести**, **принадле-** **жачiя** **ихъ** **помѣщику**; **зап.** **Георг.** **Кавк.** **Общ.** **№** **7**, **ст.** **46**; **ტვირთულობა** (ვეტვირთულობა, სრ. არა აქვს; **ბრათ** **ნა** **სები** **ბრემი**, **ერისთ.** 2—116.

ტვიფარი, ს. **სახე** **ბექტის** **დასმულისა**, **ან** **მოჭრილის** **ქვაზე** **მხატვრობის**; **сѣтвотъ** **печатъ**; **астануи**, **отпечатокъ**; **ტვიფარვა** (ვეტვიფარვა, -ფრე) ზ. მ. **აღვეტექდავ**, **отпечатать**, **დაბად.** 44—11; **საბ.** ლ.

ტვიფი, ს. **ჰერი** **კვაძლივით** **შესქელებული**, **густой** **воздухъ**.

ტვიქი, ს. **მალლი** **სასხლომი** **მრავალთა** **გარემოვლე-** **ბით**, **ბემი**, **ბემონი**, **ტოგუნი**; **амфиатръ**.

ტიალი; ს. **დატვეებული**, **ოხერი**, **დაცარიელებული**; **пустонъ**; **вещь** **цокнуптал**, **оставленная**; **-მინ-** **ლორი**, **стене**, **ციალი** **ტვე**, **დრემუი** **ლხეს**; **შე** **ოხერო** **ციალო**, **თი** **ნესტი** **დომა** **ი** **კროვა**; **ციალო** **მზისა**, ე. ი. **მცირე** **მზის** **შუქი** **ჩასვლის** **დროს**; **нлески** **солнечныхъ** **лучей** **во** **время** **заката**; **ვეფხ.** 622.

ტიარი (ლოთინ), ს. **თავსაბურველი** **სიორი**, **тиара**, **ეჭეც.** 23—15; **დან.** 3—21.

ტიბიკონი (ბერძნ.), ს. **წიგნი**, **რომელიც** **იყურებს** **წესსა** **ან** **განკარგულეხას** **სამღვთო** **სამსახურისა**, **пращло**, **уставъ** **церкви**.

ტიბური, ს. **ჯარას** **ცარი**, **კვირის** **ცავი**, **перетен**.

ტიგრი, ს. **მხეცი** **ფეფვის** **გვარი**, **тигръ**.

ტივი, ს. **მელი** **ერთად** **შეკრული** **მიწანრეზე** **სატა-** **რებლად**, **плотъ**.

ტივტივი, ს. **წულისაგან** **პირზე** **მოგლება** **რისზე**, **плаванiе** **на** **поверхности** **воды**; **ივერია** № 1—88.

ტიზი, ს. **რივი**, **კოლცის** **ჩხირი**, **საცობი**, **пробна**, **затычка**.

ტივი, **ტივტიორა** (სომხ.), **ტივი** **და** **ტური**, **თხიერი**, **ბურდოქი**, **მხეხ** **ვინიყი**; **ტივი-ტომარა**, ს. **ტუ-** **ვის** **ტომარა**, **кожаннiй** **мѣшокъ**; **გუჯ.** 9; **ვისი** **ტივიტომარა** **ხარ.** **ჩონგ.** 122.

ტივისა, ს. **მუცლის** **ტუტეუნი**, **бурчанiе** **въ** **животѣ**, **საბ.** ლ.; **ბუნ.** ლ.

ტივინი (სომხ.), ს. **კუკი**, **ტუპრი**, **кукла**.

ტივტივი, სს. **ფრმის** **ლოპარაკი**, **лешетъ**, **гоноръ** **младенца**.

ტივტივება (ვეტვიტვიტევა, სრ. არა აქვს; **ვიტვიტვი-** **კევა**, -კე) ზ. მ. **ურმთა** **თვის** **ველაპარაკობა**, **лешетать**, **ჩონგ.** 155; (ვიტვიტვიტევა, -კე) ზ. მ. **ურმს** **ვაიძულე** **ლოპარაკსა**, **заставить** **лешетать**.

ტილი, ს. **მეპენარი**, **вошь**, **ტილიების** **ვევრცნი**, **вшида**, **ტილის** **ზალასი**, ს. **მცენ.** **ვინიყა** **ტრავა**; **ბუნ.** ლ., **ტილიანი**, **ტილიებანი**, ზედ. **ტილებს** **შქონე**, **ვინიყი**, **-ნობა**, ს. **ვინიყოსტი**; **ტილიანება** (ვა) ზ. მ. **ვინიყი**, **ტილი** **პურიისა**, **долгоноснiй** **хлѣбннiй** **червь**, **ერისთ.** ლ.; **ტილი** **ქათამისა**, **гаммазъ**, **ერისთ.** ლ.

ტილისმა (არაბ.), ს. **მოხიბლვა**, **თვალთ** **მაქცობა**

გრძნებით შეკურა; ბაზმანდი, რომელსაც შეიბმენ მკლავსა განსარინებელად ვნებისაგან ან მავნეთა; შავთ. 19, 102; очарованіе, заколдованіе, чародѣйство; амулетъ, талисманъ.

ცილო (ლათ.). ს. სელთა ან კანაფთაგან ნაქსოვი ლარი ან სამოსელი, ქათანი, холстъ, **ცილოს მენძი**, пакли.

ციმონი, ს. ნავთ სამართი ფიცარი, აფთიონი, მხერვალი, საქე. პილანი, руль, кормило.

ციმონი (ბერძნ.), ს. ველოს ანისული, ხე ურცა, дикій башнякъ, чедрецъ; ბუნ. ლ.

ციმპანი (ბერძნ.), ს. სალაშქრო სავარავი ან ებანი, ბოლბანი, тимпанъ, барабанъ, бубны, литаира.

ცინი, ს. კლდე მაღალი და დაუშსალეველი, высокои и отвѣсная скала; ვეფ. 415; **ცინი-ლდე**, იგივე ცინი; ვეფ. 1020; ვისრ. 46; დარეფ. 116; **ცინური**, ზედ. скалистый, ქილ. 109.

ციპიკონი, ნ. ციპიკონი.

ცირანი (ბერძნ.), ს. მძლავრი; მცანჯველი, тиравъ, მარც. 2—161.

ცირება (ვა), ზ. მ. ცრემლს ვადინებინებ, заставить плакать, ვეფ. 142; მაცირებ, вынуждаешь меня лить слезы, სიბრ. 147; (მი)ცირებ, -რე) ზ. მიჩ. ჩემთვის ცრემლს ჩამოჰყური, ты станешь оплакивать меня; სიბრ. 125; 2 ქართლ. 524; ვეფ. 156; დაცი და მაცი ზედა მციროდეს, мужичины и женщины оплакивали меня; ვისრ. 124; გული მეციროდა, сердце ныло, (ვი)ცარებ, -რე) ზ. მიჩ. ცრემლსა ვჰყური, плакать, ვიცრებ ქმარსა, оплакиваю мужа.

ცირილი, სხ. მწუნხარების გამოჩენა ცრემლის ღერით; მლახ, рыданіе, სახენი ამისნი არიან, **ქვი-თინი**, **ქვითქვიითი**, **კოკოცება** არს მოუთქმელად ცირილი; ვაება და გოდება მოთქმით და ოხრვით ცირილი; **ზრუნე**, შეხანება მოცირალობაგან; **გლოვა**, მიცვალბულთა თვის შავის შემოსა და ცირილი ხან დაზმით; **სლუკ-სლუკი**, გულის ამოსკვნით ცირილი; **წუწნი**, უცრემლო და უგვანო ცირილი; **ბღურიალი**, **ღრიალი** და **ბღავილი**, ყრმთა მაღალი და ცუდი ცირილი; **წვშუკილი** და **წვშუკუნი** ცირილი ლეკვთა; **ღმუვილი**, ღიღთა მხეცთა ცირილი; მაც. 2—18; 8—12; ფსალ. 6—8; (ვ)წსტირ, -რი, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ცრემლს ვჰღერი, плакать, **ნაცირი**, **ნაცირალი**, плакавшій, **მცირალი**, плачущій, **საცირალი**, ზედ. плаченый.

ცირისდენი, ს. ღვემბერი, ქრისტეშობის თხუფ, декабрь.

ცირისკონი, ს. ნომბერი, ноябрь.

ცირიფი, ს. მცენ. შინა, ბუნ. ლ. ერისთ. ლ.; ლევიც. 23—38; სახენი ამისნი არიან: **მეწნი** და **ნერგნი** გრძელ ფურცლებიანი კაცთაგან დარგული; **მდგნარი** ან **კაცა ცირიფა**, ფართო ფურცლოვანი; **წნორი**, თვით მდგარი ჭალათა და მდინარის პირთა ზედა; **მარნეული**, ვენახი შესავარავი ცირიფი ან შესაყელი.

ციცა, ს. ყვავილი, ძნეიი тюльпанъ, -ყური, ს. მცენ. чаберъ, перечная трава, lepidium.

ციცველი, ზედ. შიშველი, ногой, ციცველ შიშველი, ზედ. იგივე ციცველი; **ციცველა**, ცხ. შიშ-

ველა, ного, ноголо, **ციცველა** (ვა)ციცველ, -ლე) ზ. მ. გავაშიშველ, ცანი კავლი, оголять, 2 ქართლ. 441; (ვ)ციცველბი) ზ. ვდ. გავაშიშველბი, оголяться.

ციცი, მარცვად არ იხმარებო, გარნა რთულად მაგალ. დაციცული, იქ ნახე.

ციციბი, ს. ბროწეული ქერქი შავის საღებავი, грашная корка, употреблемая въ червую краску.

ციცინი, სხ. ციციკი, ленеть, **ციცინება** (ვ)ციცინებ, ვიციცინებ, -ნე) ზ. უ. ვციცვიციკებ, лени-таться, რუსულ. 957; (ვა)ციცინებ, -ნე) ზ. მ. ვაციკვიკებ, заставить леняться.

ციცვანა (ვს)ციცვანი; -ნე) ს. ვსჭუჭყენი, ვჭხრუკავ. мять, комкать.

ციცვიანი, ზედ. ციცველი, შიშველი, ногой.

ციცლო, **ციცველი** (ლათინ.), ს. ზედა წარწერა კაცთა ღირსებისა ან სახელი ღირსებისა; ხარისხისა, титулъ.

ციფი, ს. მფრინ. ცაყ, соушника, ბუნ. ლ.; რინდო-ლოვა, чайка; 2 სჯული. 14—19.

ციფონი, ს. წულის მეგლი ზღვაში; смерчь.

ციხი, ს. ნიშანი, чудо; ციხი დეკვეთა случилось чудо, მარც. 13—1; 180—2.

ცვაცი, **ცვაცანი**, ს. ცვრცალი, ჭქეა, трескъ, щель, хлонъ. ბაჭ, ვეფ. 819; ცვაცანი მარილის ცეცხლში, трескъ соли въ огнѣ, ცვაცი ცვუცი, იგივე ცვაცი, хлонъ, трескъ, გორც. 282; **ცვაცუნება** (ვა), ზ. მ. ვაცვრცალბე, ვსჭყენ, производить трескъ, (ვ)სცვაცუნებ, -ნე) ცვაცი ცვუცი გამიღის) ზ. მ. трещать, производить трескъ.

ცვანური, ს. წულაპენი პირის. щелканіе языкомъ.

ცუბილეულები, **ცუბილი საჭმელები**, сласти.

ცუბილი, ზედ. სასიამოვნო გემო ვითარცა თაფლისა, შაქრისა; მაც. 11—30; იაკობ. 3—11; საამო, სასიხარულო, საღონო, საშვებელი; ვეფ. 1299; ახალი დაწურვლი მაჭარი ან თვით ღვინო, საქმ. 2—13; კვერი, თათარა; ზოგჯერმე; სახიერი, ფსალ. 24—8; 33—8; 51—9; сладкій; приятный; молодое и сладкое вино; сладкая постига изъ винограднаго сока; благий, ცუბილი სასმელი, сладкій напитокъ; ცუბილი ვაშლი, сладкое яблоко, ცუბილი ხმა, приятный голосъ; ცუბილი სიტყვა, ласковое слово, -კაცი, ласковый человекъ, 1 ჰეცრე. 2—19; ერთი კოკა ცუბილი, одно ведро молодого вина; სამ. ვახ. 119; დაც. 5, ცუბილი ლექსი, звучные стихи; ვეფ. 5; ცუბილის გულით, съ теплою душею; ცუბილს მწარედ ჰპოვებ, ც. ი. მშვიდობას დიდის ჭირით ან სიმწარით იშოვებო, приятное въ жизни съ трудомъ найдешь; ვეფ. 872; ცუბილად, -მოზარი, сладкоречливый, ვეფ. 895, **ცუბილება** (ვა), ზ. მ. ცუბილ ვჰუფო, подслащать, (ვ)ცუბილები, -ლი) ზ. ვდ. ცუბილი შევიქმნებო, дѣлаться сладкимъ, **ცუბილობა**, ს. სიტკობა; კეთილად შეწენარება, сладость, мягкость въ обращеніи; ქილ. 422; **ცუბობა** (ვა)ცუბობ, -ბე) ზ. მ. დავაცუბობ, подслащать; услаждать; აცუბენ შენი ყურნი, услади свой слухъ, ერისთ. 59; სიტყვას პირსა შიგან შაქარსა-

ვით აცეხობდა, ვისრ. 135, изъ усть егѡ являсь
 сладкая рѣчь; (ცეცხობ, -ბე, უსრ. ვცხცხობლი,
 ერისთ. 5; ცეცხებები, ქსცხები, ზ. უ. ღვეცხები,
 ცეხილი შევიქმნები, становиться сладкимъ;
 услаждаться; ერისთ. 2—95, 110; (ვეცხები,
 ვუცხები, ზ. ვნ. კეთილად შევიწყნარებ; ласково
 принять кого лбко; (მაცხობ, -ბე) ზ. მიჩ. ღა-
 მაცხობ, მანუეცხებ, მასიამოვნებ, услаждаешь,
 утѣшаешь меня, ანტ. 40; ციმ. 172; (შეცხობ-
 ბის, -ბა) ზ. მიჩ. ცეხილად მჩვენებ, მაგალ. გემო
 პირში ეცეხობის, вустъ сладости у него долго
 остается въ роту, ქილ. 392; ცეხუნება (ცა)
 ზ. მ. ვასიამოვნებ, услаждать, ვეფს. 741.

ცეცხა, სს. ушибъ, бить; (ვაცეცხ, -კინე) ზ. მ.
 ღვეუშვებ ღვეცხით ან წაქცევილ, ушибать, при-
 чинить боль ударомъ; ვაცეცხ გულსა, огорчать,
 ვეფს. 14; ქილ. 557; თავს ვაცეცხ, ე. ი. შევიწუ-
 ხებ, ვავრჯი. безпокойтъ, ღვეცხილს ვაცეცხ,
 производить боль въ ращѣ, ვეფს. 592; (ვაცეცხ,
 -კინე, ზ. მიჩ. ღვეუშვებ; ушибаться; თავს ნუ
 იცეცხი, не безпокойтося, (შეცეცხ, -ვოლა) ბიძგე
 у меня, თავი შეცეცხ, у меня голова болитъ,
 გული მცეცხა, сожалею, жалъ ми; ვისრ. 167;
 146; ღვერ. 176; კაცია. 1 ვეფს. 1405, (მაცეცხ,
 -ნს), ты причиняешь миѣ боль ударомъ, (შეცე-
 კინება, -ნა), больно, досадно миѣ, ღვერ. 176;
 ვისრ. 106; 115; რუსულ. 305, გული მაცეცხა,
 онъ огорчилъ меня, რუსულ. 654; (ვეცეცხები,
 -ნე) ზ. თვ. ვცეცხობნებ ცეცხილსა, чувствовать
 боль, გული ეცეცხა, онъ огорчился.

ცეცხანა, სს. топаніе, (ვეცეცხენი, -ნე) ზ. მ. ფეხით
 ვაგვქელოვ. ღვეცეცხენი, ღვეცეტრფავი, топать,
 тридбонать землю; ვეფს. 1275; (ციცეცხენი,
 -ნე) ზ. ვ. ღვეცეცხენი, утрамбовываться.

ცეცხა (ვეცეცხე, -ცე) ზ. მ. ვაზრცეცხელებ ოქროს,
 რკინის, площадъ, раскатывать въ листъ, утап-
 тивать, утрамбовывать.

ცეცხება, -ბის ზმა, ს. ჭანჭანი, შეხეთქება,
 трескъ.

ცეცხი, ს. მასა, მარწუხი, ნავეერცხალი ასლები,
 щипцы.

ცეცხარჩელია, მცენ. ნ. პაპის ვეერა, дряква.

ცეცხელვარება, სს. ცაპის კერა, рукопескание,
 ამოს. 6—5.

ცეცხება (ვაცეცხებ, -ვე) ზ. მ. ცეცხილს ვაწარმო-
 ვებ, выцывать бѣль; (ვაცეცხებ, -ვე) ზ. მიჩ.
 ვაცეცხ, მელმის; მცეცხა; გულს შევიცეცხებ, чув-
 ствовать боль; соблазновать, შროვ. 39.

ცეცხება (ვაცეცხებ, -ნე) ზ. ცეცხა (ვაცეცხ).

ცეცხილი, ს. ლობა, გრძნობა საცეცხარისა, бѣль,
 дощъ, თავის ცეცხილი, головная боль, კბა-
 ლის ცეცხილი, зубная боль.

ცეცხენულება, -ლობა, ს. ცეცხილი, бѣль, ქილ.
 166.

ცეცხენული, ბილხიი. [ლ.

ცეცხა ლობილი, ს. Dolichos monachalis Brot. ერის.
 ცეცხი, ს. მწერი მკბენარი ოთხფეხთა, жлещъ (ш-
 есть).

ცეცხეცა (ვაცეცხეცები, -ცე) ზ. მ. ღვესივლები,
 ავბურცლებ ღვეცისაგან, припущнуть отъ ожогн,

ცეცხილი, **ცეცხოლა**, ს. ზმა საკრავისა ან
 მცერევისა; ზუნ. კ. 290; трескъ, (ვეცეცხილებ,
 -ლეს) ზ. უ. ვცხცხე, ვცხცხე; трещать, издавать
 трескъ; ვეფს. 1408; ცეცხლის ცეცხილი, трескъ
 огня, ცეცხილი ბუკისა, звукъ трубы.

ცეცხვა (ვეცეცხვი, -ვე) ზ. თვ. ვეცეცხვი, მოვეცეცხვი,
 ვეცეცხვი, лннуть, прижиматься, обнимать,
 ანტ. 4—51.

ცეცხოლა (ვეცხოლა, -ფე) ზ. უ. წველულთა თვის;
 წილად მოვეცხან, о рацахъ: краснѣтъ; გამოსლ.
 9—11.

ცეცხი, ზედ. ქოფიცი, გაქოფიებული; არ სუფუ-
 თად ვაქელებული, грубнй, черновой работа.

ცეცხი, ს. თხელი ცეცხი, жидкая грязь.

ცეცხი-ცეცხი, სს. უცეცხი კოცნა, чмоканье.

ცეცხი, ს. თხელ. დანაღვი, ღვერ, გუცხა, რუს. ქ.
 ლ.: ცლე, არაბ. ან სიციხის საღებო წამალი, ბა-
 ლახთაგან შექმნილი, припарка изъ травъ во
 время воспаленія, ზუნ. ლ.; საბ. ლ.

ცეცხი, ზედ. ურავი, რომელსაც არა მოედებინ-
 რა, გატლიკული, гладкій, голый; ნ. რ. ლ.

ცეცხი, ს. ცეცხი ორისავე უკან ფეცხითა, მაგალ.
 ცეცხისა, ხარისა, განა ერთის ფეცხით ითქმის წი-
 ხლი. лаявнѣ задннн погамъ: ვის ცეცხა, ლ-
 გახეცხ, ბეკან. სამ. 10; ცეცხიანი, ზედ. უკა-
 ნის ფეცხით მცეცხელი. брызливый, ცეცხი
 (ვეცხიკავ, -ვე) ზ. ვ. წიხლებს ვისერი; ვცეცხავ,
 ვცეცხ; брызкаться; есакать, прыгать, не слѣтъ
 на иѣстѣ. სიბრ. 157; (ციცხიკები, -კე) ზ. ვნ.
 წიხლებს ვისერი, брызкаться, лгаться.

ცეცხი, ს. чмоканье. (ვეცხილი, -ნე) ზ. უ.
 ვცეცხი, უცეცხი ვცეცხი. чмокать.

ცეცხი, ზედ. მარცხი; ან უშტო ხე; одинокомъ; голое
 безъ вѣтвей дерево.

ცეცხი, ს. გაქნილი ვერავი, луть, погода;
 ან უსახლკარო ვმანცილი, უპატრონო; человекъ
 неизнѣщій прнута и куска хлѣба.

ცეცხი, ს. სამფენი ქუჩქელი საწოვადი მისართ-
 მევი, сосудъ о трехъ ножкахъ, ნ. რ. ლ.;
 საბ. ლ.

ცეცხი, ს. მალლი საჯდომი გარე მოვლებით,
 ცეცხი, амфитетръ.

ცეცხი (ვეცხი, -ვე) ცეცხი (ვეცხიკებ, -ვე) ზ. მ.
 ვუტეცხ, ვავეცხებ, оставлять, покладать, бросать.
ცეცხი, ს. ცეცხის ფეცხი გასაბმელი, веревка, кото-
 рою оутыиваютъ ноги лошадей, ვისრ. 162,
 190.

ცეცხი (ვეცხიკავ, -კე) ზ. უ. ვცეცხიკავ, ვცეცხავ,
 ვაბრავებ, дрыгаты, срзать.

ცეცხი, სს. ცოლი; გუტული ცრედის ცოლი, къ-
 кушка молодая съ голуши.

ცეცხი-ამხანავეები, ს. сверстники.

ცეცხი, ს. თევზთა და გველთა ჰეცხე, случка
 рыбъ, змѣн.

ცეცხი (ვაცეცხებ, -ლეს) ზ. მ. შევადრებ, შევ-
 თანსწორებ, შევაცოლებ, შევადრებ, срастаѣтъ,
 сравнивать.

ცეცხი, ს. მკუდინებული ბლახი, аконитъ,
 борецъ, волчій корень, царъ зелье, ზუნ. ლ.

ცეცხი, ზედ. საფერი; თანსწორი ცანითა, ხნითა,

სიღილით, равный, равной величины; ровесникъ, сверстникъ, იმ-ცოლი, მდაბ. იმცონი, етолько.

ცოდნა (თათრ.), ს. საქმელი, ე. ი. დაკვილი სორცი ზრინჯ არეული და გუფთად გაკეთებული და გახვეული ვახს ან კომპოსციის ფოთლოში მანონ დასხმული, мелко изрубленная говядина съ рисомъ, завернутая въ листь капуста или виноградной лозы, свареная и политая сметаной; თჳმა ზიანკ. ლ. -კომპისა, სპჳ. 41.

ცოდნეცი, ზედ. перавный.

ცოდნეცად, მაკალ. ნასთავი მავი, перовни крученая штка, სპ. ლ.

ცოდობა, ს. სისწორე ხნითა, равенство.

ცოდობა (თათრ.), ს. ბეწვეული, ქურქი, тугуш, шуба.

ცოდოცოლი, ზედ. სწორე სიღილით, ხნითა равный ровесный.

ცოდრა, ს. ანცლია, წყლის ამოსაღები ტიღამ ქურქელი, черпало, ведро.

ცომარა, ს. სავალი. შოსაყრელი სორბლისა და მისთანათ, кулы, мѣшокъ.

ცომარი (სომხ.), **ცომარავი**, ს. ქარცა, გრავნილი ან სარჩევი წიგნთა, ზანდეკი, პინქსი, свѣтокъ; оглавление книги.

ცომავი, ს. ბრინჯაო, томнакъ.

ცომი (ბერძნ.), ს. ნათესაობა, ჩამომავლობა; колѣно, поколѣние, родъ; ნაცი; 1 მეფე. 10—15, 20; მაკ. 19—28; ლუკ. 2—4, 36; ვეფხ. 993, 1 ქართ. 261; აღმისცომი, чеховѣцескiй родъ, ვისრ. 123; **ცომობა**, ს. ნათესაობა; поколѣнiе, племенность, національность; ცომობა და ჩამომავლობა, поколѣнiе и потомство; **ცომელი**, ს. ერთის ცომისგანი მაკალ. ბრძენთ ცომელი, потомокъ мудрецовъ; ჩხრ. 2.

ცომი; ს. ნაწილი წიგნისა ცალკე შეკრული, томъ книги.

ცომაზი, **ცომაზიონი** (არაბ.), ს. თეირი, თლილი იაკუნდი, тончай, ქიმ. 169.

ცოპვა (ვქსკოპავ. პე) ზ. უ. ვსჭეუპავ. ვაჭეპუნებ წყალში ფეხს, топать въ подѣ.

ცორი, ს. საშეცვრო ჯობი, посохъ наступшiй.

ცორცმანი, სხ. шатапiе, колебанiе, выжость, ცორცმანება (ვქსკორცმანებ, ნე) ზ. მ. ვქბარბანებ, ვქსკოკავ; ვორჭოფობ, ვქდაუდერაკობ ჰაზრზედ; шататься, колебаться, быть вертѣшпелънымъ, шатнымъ, гомозитъся, ჩხრგ. 44.

ცორუა, **ცოროლა**, ს. მფრინ. жаворопокъ.

ცოცი (სომხ.), ს. წინა ფეხი კლანჭიანთა მხეცთა, თათი დახასრული საწვივეთა და შალღართა; სორცი, ნაკადული, შტო მდინარეთა, ზღვთა; შტო ხისა; лапа; рукавъ, заливъ рѣки, озера; вѣтвь; ковецъ брѣвнъ; ცოცი ლომისა, львиная лапа. ვეფხ. 1068; მტკვარი განიყოფების მრავალ ცოცად, Кура дѣлится на многи рукава, სის ცოცი, вѣтвь деревна, ნიფხვის ცოცი, концы у штаповъ.

ცოფური, ს. მცენ. სამურა, медовникъ.

ცოღა, აჭარ. ლერი, стѣбелъ, პაქრ. 182.

ცოღი, ს. ვეგის ჯდობა, ოსხანი, плодка, бокъ у бабень, სპ. ლ.; ნ. ჩ. ლ.

ცრაბახი, ს. ვეფხნა, თავის ქება გარდამაცემით; უბრალო ლაპარაკი, ლაუბობა, хвастовство; болтовня; **ცრაბახობა** (ვქს) ზ. უ. ვიკევი, თავი მოამქეს; ვროსავ, ვქპბეღობ; хвастать; болтать; пустое городить; **ცრაბახება** (ვა) ზ. მ. დავეფხებ; წარამრას ვაუთმეფინებ, заставить хвастать, городить пустое.

ცრაკი, ს. საჯდომი, заядлица.

ცრაზანა, ს. მცენ. зѣфрой (раст.); პ. ფ. ლ.

ცრაკუნი, ს. ცრაბახი, წარამრა, болтовня, злосъ, **ცრაკუნება** (ვა) ზ. უ. ვროსავ, болтать.

ცრაკუნცი, ს. თევზია; პუნ. ლ. порода рыбы.

ცრაღი, ს. ღიღი მპარავი, страшный воръ; ქილ. 425; ვისრ.

ცრამა, **ცრამაღი**, ს. ვრცელი მინდორი უშენი ციალივით. обширная степь, ვეფხ. 539.

ცრაპეზი (ბერძ.) ს. ადგილი საკურთხეველს შუა, რომელზედაც აღესრულებს ეპის წირვა; მონასტერთა შინა საკრებულო სახლი, სადაც დაეკების მშათა თვის ცაბლა ან მიიღებენ საზრდელს; საღილი, ვაშში და სხ. престолъ въ олтарѣ; трапеза, столъ, кѣшанье; въ монастыряхъ столы; **ცრაპეზობა**, ს. პურის ტამა, припятие шши, ციმ. 43.

ცრაპი, ნ. ცროპი.

ცრანცაცი, ს. პირბობს წერილი, трактатъ.

ცრაფვი, ს. ღიღი რამ უშნო, безобразно большою.

ცრაწი, ს. პიოსხ, вомытуха; ცრაწიანი, ზედ. страшною пиономъ.

ცრბუ, ს. ცულუტა, вертопрахъ.

ცრედა, ს. სოკოა ერთგვარი. порода грибовъ.

ცრედი, ს. ცნობილი მფრინველი; голубь, ცრედის ფერი, голубиный цвѣтъ, ცრედის ფრად გათენება, расцветѣтъ, **ცრედის ფეხა**, ს. შურბენია ერთგვარ, сортъ винограда, ერისთ. ლ.

ცრედი, ს. ხრახნილი ქანხი, гайка.

ცრედ-ფილი, ს. სპილენძის როდინი, мѣдная стружка.

ცრედლება (ვეტრელება, -ლე) ზ. თვ. ფრიალ ჯეფურები, угоджати, ухаживать, прилуживаться, ласкаться; ან ვესვფარლები, ვენბიეფები, ласбеничагъ, куры стронты.

ცრედი, ს. მფერბელი, ласкатель, 1 ქართლ. 269; ქილ. 327; **ცრედლობა**, ს. პირფერობა, ласки, მეცავ. 18. 19; ვაშლი 68.

ცრევა (იცრენე, ე. ი. შეიძინენ, ნახე შესავალი ასო-სი ტ) ზ. უ. ვიპრვი, შევიძვრი, აღვსდგებით წასსვლეულად, проиутъся съ мѣста, გამსლ. 16—1.

ცრიაღება (ვა) ზ. მ. ვარუნებ, поворачивать, вертѣтъ, -თვალეხს, поводить глазами, ცქტრიალუბ ან ვიტრიალუბი, -ლე) ზ. უ. ვქბრუნავ, вороваться, вертѣться, ურმის თვლი ცქტრიალუბს; კოლესო ვერთიელ, ნაცრიაღები, ცრიაღებუდი, მისო ვერცხნიყ, საცრიაღებუდი. ზედ. подлѣжащiй вертѣвию; **მაცრიაღებუდი**, кто вертѣтъ. [тежъ.]

ცრიალი, ს. ბრუნვა, вертѣнiе, круженiе, пер-ცრიალი, ს. უშენი, უღაბური მინდორი, пустошь.

ცრიალობა (ვეტრიალობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვქბრუნავ, вертѣтся, ოჯახი მარცო ქალზედ ცრიალობს, дѣша выластѣя одна поддержкою семьи

კრიკონა, ს. თევზია, порода рыб, ბუნ. ლ.
კრიჭი, ს. ცხენის ფეხთაგან შესხმული ცალახი, брызги лошадиных копыт.
კრიმისი, ს. ღრაჭკნის მესამელი.
კრიობა, ს. კრფიალი, любезничать, куры, ქალ. 346; საბ. ლ.
კრიონი, ს. წერცა, საწერტლით ლაღვა; шпорить, ბ. ჩ. ლ.; ფართო სამოსელი მაკელისა, шерстяная широкая одежда, შავთ. 21.
კრიპილი (ბერძნ.), ს. სიწმინდეთა მოსაგერებელი, რომელიც უჭირავს ღიაკვანსა მსხვერპლის შესწირვის ღროს, რინდა.
კრიუფი (ბერძნ.), ს. გამარჯვება, მრეობა ან მრეობის დღესწაული, триумф.
კრიფელი, ს. თეთრი მიწა, ქიქის საწმენდი, мѣль для чистки стогол, ქიმ. 215.
კრიფსიდა, ს. მირონის სურნელი, душистое масляное вещество.
კრიქონი, ს. ნ. სკრიქონი.
კრიხაპტონი (ბერძნ.) ს. ფართო წამოსახამი; ძვირფასი ფარჩა; драгоценная шелковая материя; ნაიკდა из этой материи; ბ. ჩ. ლ.
კრიცეცკა, სამე. 151, ოთხი კრიცეცკა ერთი ჩარეკია?
კრო, ს. სარკმლის ქიქა ბრტყელი; окошное стекло, საბ. ლ.
კროპარი (ბერძ.), ს. ოსითა, მუხლი ღლის წმინდისა წასაკითხავი კამბოთა ზედა; тропарь.
კროპი (ბერძნ.), ს. რიტორულად ხმარება ლექსთა გარდაღებულსა შინა მნიშვნელობასა, тропь риторическая фигура.
კროპი, **კრაპი**, ს. ზურგის ძვალი, გინა საფუძველი ნებისა; позвоночная кость; остовь корабля, საბ. ლ.
კროპიკი, -კოსი (ბერძნ.), ს. მზის მოსაბრუნე ხაზი ღეოღრაფიულად, тропикъ, поворотный кругъ, ღეოღრ. მ.
კრუბანი, ს. ხელის შალაფი ან საღისი, буравчикъ, шило.
კრუსი, ს. ნაცისუალი, гарь, тяжелый запахъ отъ горѣния, საბ. ლ.; ბ. ჩ. ლ.
კრუსული, ს. მსხვილი წნულის ღობე ორიპიად, плетель.
კრუსუნი ღორისა, ს. хрюканье.
კრფიალი, ს. კრფილობის მქონებელი, მოარსიყე, влюбленный; ან თვით სიყვარული, გულის თქმა, სურვილი; მიჯნურობა, любовь, страсть, ვეფს. 18; კრფობა (ვაკრფობა), очаровать, ოსეს. 2 — 12; ჩახრ. 45; **კრფიადლება** (ვაკრფიადლებ, -ლე), ზ. მ. გავარსიყებ, влюблѣнъ, заставить любить; კრფიადლობა, კრფობა, სხ. любовь, კავშ. 25; 2 ქართ. 207; (ვქსტრფიადობ, სრ. არა აქვს; ვეკრფი, -ფე; ვეკრფობი, -ფე; ვეკრფიადები, -ლე); ზ. თ. ვაშულობ, ვაშკობ, ვესაყვარლები, влюблѣнъ; любезничать, куры стронть; ვეფს. 18; 976, 1428, ვისრ. 71; რუსედ. 256; მეკრფი, ე. ი. მეარსიყები, ухаживаешь за мною; ერისთ. 8.
კრფობა (ვქსტრფობ, ვსტრფი), восхищаться, радоваться. [მეხა.
კრუბილი, ს. ბინა, საღამო, жилище, საბ. ლ. ნ.

კრუზვა, ხანე ამოკრუზვა.
კრუზი, ს. კიკო სათამაშო ქალღმისი, тузъ (въ карты).
კრუკი (სომხ.), ს. წლის წინა, молодая лоза.
კრულაობა, ს. თევზთ პეღლა, случка рыбъ.
კრულუბაში, ს. ღვინის სმაში უფროსი, старшина во время попойки; ერისთ. 129.
კრუმბო (ოსმ.), ს. წულის ამოსწოვნილი სოლინარი, пасось, ფიზიკ. 14; **კრუმბო თევზი**, карака-тища, ივან. ბაგ. ლ.
კრუნკია, ს. მცირე ჩხვი, პარკი, мѣшечникъ.
კრუნა, ს. გარეული ძაღლი, чекалка, **კურას ყუ-ჯი**, მცენ. царь трава, ერის. ლ.
კურბანი, ს. რიდე, თავზედ მოსახვევი შალი, тюрбанъ.
კურნება (ვეტურნებ; -ნე), ზ. მ. ვუღარილებ, ვუფარაულებ, подстергать, караулить, выжидать случая.
კურტლი, ს. თევზთ განავალი; უწმინდურება; рыбий пометъ; нечистота; **კურტლიანი**, ზედ. გასვრილი, замарашный.
კურტლება, **კურტლიანება** (ვა), ზ. მ. გავესვრი ჯამარაგ, испачкать, (ვქსტურტლიანება, -ლი), ზ. ვლ. გავესვრება, испачкаться.
კურფა (არაბ.), ს. ლამაზი, მშვენიერი; ნარნარი, ნაზი; უცხო რამ; мягкий, красивый, прелестный; нѣжный; ს. რქდობა; ვეფს. 3, 37; 121; 338; 347; 426; 470; 1341; 872, რუსედ. 930; -ქალი, мягкая женщина, **კურფა ბალი**, прелестный садъ, მიჯნურობა არის კურფა, любовь нѣжна, -სახლი, красивый домъ; ვეფს. 605; -ქალქი, красивый городъ, ქალაქი სავეტ კურფითა, городъ полный рѣдкостями, ვეფს. 1059; **კურფება** (ვა), ზ. მ. მოვალემაზებ, მოვამშვენიერება, придавать прелестный видъ; (ვეტურფები, -ფე), ზ. თ. მოვეწონება, нравиться, ვეფს. 606; მეტურფება, -ფა, онъ нравится мнѣ, მეტურფები, -ფე, ты нравишься мнѣ, **კურფობა**, ს. სიმშვენიერე, სილამაზე, миловидность, красота, (ვქსტურფობ, სრ. არა აქვს; ვქსტურფი, красоваться, ვეფს. 192.
კუსალი, ს. პაკიბარი, арестантъ, узникъ, ყარამ. 382.
კუსება (ვეტუსაგ, -სე), ზ. მ. გავრუჯავ, გავტუსავ, оналять; ლევიკ. 23 — 13.
კუსის სუნი, ს. ნაცისუალი, гарь, запахъ отъ горѣния, маелница, ცუსვილი, მიმ. გატუსვილი, горѣлый.
კუსა (არაბ.), ს. მცენ. ხართუთა, тутовое дерево, дающее черные плоды.
კუსი, ს. ნაცრის წვენი, ნაცარტუცი, щелокъ; შარდი, моченница.
კუსრუჩანა, **კუსტლუცანა**, ს. მოსულელი გოგო, дурочка.
კუსუნი, ს. დუღუნი, ბუზღუნი, ღრტვინვა, ропотъ.
კუსუნება (ვა), ზ. მ. ვადრტვინება, ვაბუზღუნება, заставлятъ, порчать, (ვეტუსუნება, -ნე), ზ. უ. ვვლტვინება, ვვბუზღუნება, порчать.
კუსუცი, ს. გიჟი, სულელი (ქალი), глухая;
კუსუცობა, ს. გიჟობა, სიგოე, глухость, (ვქ-

ტუტუცობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვკვიკობ, дурны, ერისთ. 2—170; ანტ. 3—64.

ტუტყი, ნ. ტუტყაი.

ტუფი (სომხ.), ს. ბოსტნის კვალი, борода, гряд.

ტუქსვა, სხ. выгопорь, порниание; (ვკტუქსვა, -ქსე), ფ. მ. შეერისხავ, ვაუვედრებ, бранить, пенять, ქილ. 415.

ტულდური, ს. მფრინველია?

ტური, ს. პირის ორნივე ბაგენი, ლაშები, губы, морда, рыло.

ტუსი, **ტუსი-ტუსი**, შორისდ. ღორთ მოწოდების ხმა, чухт, слово употребляемое для сзывания свиней.

ტუსილი, ს. ზიზლი, სპაკელობა, мёрзость.

ტუსინი, ს. ღორთ სმიახობა, хрюканье. [ბუნ. ლ.

ტუსცა ვარდი, ს. მცენ. ლაიბ. Anasampagos.

ტუსცი, ს. მცენ. алгея, слязь-трава, ნ. რ. ლ.; ბუნ. ლ.; ტუსცის ხე, მცენ. Азиатская рожга, ერის. ლ.

ტვილი, **თბილი**, ზედ. ნ. თბილი, теплый; (ვატ-ფობს, -ფე), ფ. მ. გავათბობ, სიტვოს მივსცემ გრქნ, согривать; -**ფეჩსა**, тонить печку;

ტვილება (ვა), გრქნ, მაცვობ, согриваешь меня, (ესტფეზი, -ფი), ფ. ვდ. გავსთბები, სითბოს მივიღებ, греться.

ტვაზუნა, ს. განჯაფა ნახე, საბ. ლ.

ტვაზი, ს. კაცთა და მსეტთა სორცთ გარეგანი საფარველი გარსი; იობ. 2—4; ეფე. 37—6; დაბად. 3—21; ბეწვეული, ქენხო; ებრ. 11—37; რუსულ. 225, 33; ქერქი სილთა ან სეთა, კანი; кожа, шкура; მხებ ნა შუბ; кора на деревѣ; ко-жюра плодови; მოქანლი ტვაზი, видѣвшая кожа; -წიგნისა, пергаменты, **ტვაზიერი**, **ტვა-ვიანი**, **ტვათავანი**, ზედ. кожаный, **ტვა-ვაბა**, ს. კაბა ბეწვ-დადებული; шубка, шубейка, **ტვაპუჭი**, ს. გლეხთ ჩასაცმელი ტვა-ვაბა, полушубокъ нагольщикъ; **ტვა-ვეცი**, ს. სკორღუა; **ტვა-კევიანი ცსოველი**, скардупная жи-вотный, **ტვა-ვორა**, ს. ტურთა სარცხელი, ბლის ქერქისა, მაწაწური, оуѣтка, საქელი; мочалка для мытья посуды, **ტვა-ვტოლომა**, ს. დიდი და ფართო ბეწვეული, тулупъ; **ტვავება** (ვატვავებ, -ვე), ფ. მ. ტვაეს გავაპრობ, გავნლი; გავცარცვა, გავჭკრეს; спясть, содрать кожу, ограбить, оголить; (ვკტ-უვლები, ლი), ფ. ვდ. გავიცარცვები, გავიკრისებ; бить ограблену, оголену; мацваეებს, разорлетъ, грабить мепи.

ტვაბანი, ს. ღაცემის ხმა, шумъ падения.

ტვაპი-ტუუბი, ს. тонотъ, -გამივა, бухнуться.

ტვაპი-ტუუბით, მაკალ. ლაპარაკი, ჩანჩახი, тре-щать, говорить съ шумомъ. [ერის. ლ.

ტვარი თხილი, მცენ. გარეული თხილი, лѣщина,

ტვაფუნი, ს. ფუჩის ხმა, шумъ ногъ, тонотъ, стучъ, погамн, -**ნება** (ვა), ფ. მ. ფეხებით ვაბაკუნებ, топтать ногами; კაცია. 10.

ტვაზა, ს. მცენ. трава о трехъ цвѣтахъ, быков-никъ, ლაიბ. verbasum nigum; ბუნ. ლ.

ტვაჭი, ზედ. უკვანი პრტყელი რამ, безобразно шлоеское что либо; ტვაჭება (ვატვაჭებ, -ჭე), ფ. მ. გავსლართავ, растягивать, растопырить.

ტვაჭუნი, -**ნება** (ვატვაჭუნებ ქორსა), ფ. მ. ვრო-შავ, წარმარას ვლაპარაკობ, болтать вздоръ.

ტვლომა (ესტვლები, -ლი), ფ. ვდ. გავსტვლები, შევიმუსრები, ვიტყვევებ, хоматься, ან მოვუტ-ლურლები, сланѣть, стариться, терять силу; ნ. ტესა; (ვატვლები, -ლი), ფ. უ თავზედ ღაცვემი, ღაცვლები; обрушиться на кого, ვალი მატვლება, ალექს. 109; понасть въ долгъ.

ტვი, ს. მრავალნი ხენი ერთად მდგარნი, ლხს, **წეცვი**, строевой лхს, ბურვილი ტყე, дрему-чий лхს, გატხილი ტყე, расчищенный лхს, **ტვის თხილი**, ე. ი. გარეული თხილი, лѣщина, (რასტ.), ერისთ. ლ.; ბაგრ. ბაცონ. 72; **ტვის-ღველი**, ს. черничѣ, лхსная смоква; **ტვის-მადლანოვი**, петрушка лхспая, ჰ. ვ. ლ.; **ტვის-ქათამა**, მფრინ. вальдишенъ, ერის. ლ.

ტვება, ს. ძაღვ, вошь; (ვიტვებ, -ბე), ფ. უ. ვვაებ, თავში ვიცემ, ვვალალებ, ვვტვლებ, ვვტვირ-ნავ, рыдять, онакнивать, 1 ქართლ. 275, 334; მაც. 2—18; საქმ. 8—2; სამღუთო წერილში ვიტყვის მაგიერად უხმართა ვიტყვებ: ეტყებლეს, ეტყებლენ, იერემ. 8—2: 16—6, ნ. ტვება.

ტვებიანი, ზედ. ტყე მრავალი (ადგილი), лхс-стый.

ტვემალი, ს. იმერულად ფომური, сѣнва дикая, ტყემლის მუავე, кислота изъ лхспой сляны;

ტვემლოვანი, ს. ტყემლის ბუნქი, ლხს იზ სლნთ, слявникъ.

ტვება (ვკსტვებ, -ბე), ფ. მ. ვკსტვებ, ვკტვემ. бить, колотить; (ვიტვებ თავსა), ფ. მინ. თავში ვიცემ, бить себя въ голову, (ვიტვებები, -ბე), ფ. ვ. ვიტვე-მები, бить биту; თავში ვიტვეს, бьетъ мепи въ голову.

ტვება, სხ. თუმცა არ იხმარება, მაგრამ კსწარმოებს ზმნა (ვიტვევი, სრ. ვსოქვი); ნ. თქემა.

ტვეშავი, ნ. შინდწლა.

ტვევი, ს. მონა, ომში ნაშონი კაცი, ძაღვნიკ; пе-польникъ, რახ; ტყვედ-ჩავორა, онъ попалъ въ плхпъ, въ неволю, **ტვევება** (ვა), ფ. მ. ტვევედ-ღაფიჭერი; ღაფიშონებ; მოვსიბლავ, მოვკსტაეებ გულსა; брать въ плхпъ; ძაღვნი, поспихнуть; ისაი. 7—13; 2 ქართლ. 270; **მატვევებ**, ты плхпьяешь мепи, შირი. 106.

ტვევა (ვატვევი, სრ. არ აქვს), ფ. მ. ვლაპარაკებ, ენას ჩავუდგამ პირში, заставить говорить, მარკ. 7—37; ან მოვწვევი ვისზედმე რასმე, შევამოსვევი, наплекать, причинять, ნ. მოტვევევა.

ტვევლა, სხ. рукоплексаніе, (ვიტვეველებ, -ლე ხელსა), ცაშსა ვკსტვემ, рукоплексать, იეჭეკ. 24—14; ანდ. 53; მარკ. 2—180.

ტვევენა, სხ. опустошеніе, ძაღვნი; 1 ქართლ. 33; 63; 2 ქართლ. 138; ისაი. 11—14; ებრ. 1—17; (ვკსტვევენავ ან ვკსტვევენვი, -ვე, -ნე), ფ. მ. ავიფორიაქებ, წარვსტვევენავ; ღაფტვევენებ; ону-стошаты; грабить; разорять; ძაღვნი.

ტვევობა, ს. ტვედ ფოფნა, ძაღვნი, ისაი. 33—23; იერემ. 1—3; 2 ქართ. 242.

ტვიკია, ს. ბრენი, свиноецъ; ტვიკიის უმარილი, свинопояя бѣлила, **ტვიკი-ქვა**, ს. სურინჯი, горная кнвоарь, суринъ, ბუნ. ლ.

ცვიანი, ზედ. ცვევების მქონებული, обремененный лишними, ვეფხ. 459.

ცვიანი, ზედ. ლხნოი, лхнстий.

ცვინება (ვატყინებ, -ნე), ზ. მ. ცვეცლს ვანთებ, аажигате, ვეფხ. 17, გა69. თ.

ცვინვა (ვჭტყინავ, -ნე ან ვეცტყინები, -ნე), ზ. უ. ვენთები, ვანთივარ, горѣть; ისი. 33 — 12; ცეცტყინებოლა გული, пыло сердце, 1 ქართლ. 438.

ცვირინი, ნ. ქაცვი.

ცვირპი, ს. ელენთა; селезенка. ან ჭიპი, пупъ, пупокъ, ბუნ. ლ.; ცვირპის დაკურა, სცომაქის დამამიგება და მოშლა, завалъ желудочный.

ცვიურა ბალახი, ს. მცენ. ლათინ. carfilium, თათრ. ყარღახან, ბუნ. ლ. стародубъ, ერისთ. ლ.

ცვის-ქათამა, გაგარა, მფრინ. რ. ქ. ლ.

ცვის-ქათამა, ნ. ცვე.

ცვლაპი, ს. ცვემლის თათარ, постыла изъ лхнстой груши, გუჯ. 27; დასტ. 172; ან ქალამნის პირი, подотва лхнтей.

ცვობა (ვატყობ, -ვე), ზ. მ. შევამცნევი, შევიგნებ, გავიგებ; замѣчать, примѣчать; узнать; ვატყობ ჩემს თავს, замѣчаю надъ собою, (ვიტყობ, -ვე), ზ. მიჩ. შევიტყობ, გავიგებ, ვჭტყობულობ, ვჭსცნობულობ, узнать, смѣнать; (ვეტყობი, ვეტყე) ზ. თვ. შევემცნები, გავეგებო, ვჭსწან, быть видиму, казаться; ვეტყობა, замѣтно намъ, კაცია. 123; ვეტყობა, кажется, რუსულ. 524, 694; კაცია. 112; დვრ. 186, ვატყვია, замѣтно намъ, ცვობინება (ვატყობინებ, -ნე), ზ. სმ. ვამცნევ, დანათ ვპათ, (მატყობინებ, -ნე), ты даешь мнѣ знать; ცვობულობა (ვჭ), узнать.

ცვოვანი, ზედ. ცვიანი, лхнстий.

ცვრობა (ვჭსტყვრები, -ვერ), ზ. უ. მეტად გავსძლები; ვხელოქ, გავსძლები, пахонаться, патрескаться, пажраться.

ცვორცა, -ცნა, სხ. бросаніе, метаніе; (ვჭტვორც, -ცე; ვჭტვორცნი, -ნე), ზ. მ. შორს ვესვრი, бросать, метать; ვისრ. 145; 1 ქართლ. 18, 29; (ვიტვორცები, -ცე), ზ. ვ. ვისვრი, бросаюсь, хлжжюсь, напр. каваемъ; ლოდ. 27.

ცვრუსუელი, ს. მსხვილი წნელის ღობე, частоколь.

ცვუბება (ვეტყუბებ, -ბე ან -ბნე), ზ. მ. ერთმან ერთ გავუსწორებდი, დავუპირდაპირებდი, поровняться съ хнмъ, сблизиться; მოურავ. 42;

სელი სელსა იტყუბნეს, ყარამ. 154; ударилъ въ ладошп.

ცუეუბი, ს. მარჩბივი ან მრჩობლი; близначы; нара; ვეფხ. 476; 1140; ანტ. 3—26; ცუეუბსა ჳშობს, она рождается близначовъ; სახენი ამისნი არიან: მარჩბივი, ორნი ყმანი ერთად დაბადებულნი; ცუეუბი, ორნი პირუტყვიანი ერთად დაბადებულნი; ცუეუჭი, სილნი ორნი ერთად შეერთებულნი; სახ. ლ.

ცუეუვება (ვატყუვებ, -ვე; უუსრ. მიტყუვებია ან მიტყუვებია, დარეჯ. 2—94; სათ. სრ. მეტყუევა ან მეტყუენა; უუსრ. მეტყუენოს, დარეჯ. 49); ზ. მ. ვაბრივეება ვატუნებ, ვალორებ. обманывать, (ვიტყუვებ, -ვე), ზ. მიჩ. მოვიზიდავ, მოვიბირებ, сманить, приманить; (ვეტყუევა, -ვე), ზ. მიჩ. არ დავინდობ, ვულაატებ, обмануть, пзмѣннить кому, ფსალმ. 26 — 12; (ვჭსტყუვლები, -ლები), ზ. ჭდ. ვჭსცდები, ვჭპრივევები; ან გავჭმტყუენლები, გავჭსტრუვლები, მტყუანი, გამოვალ; обманываться; уличаться; быть обличену во лжи; ჩონტ. 150; ვატყუევა, ты обманываешь меня, მიტყუევა, ты сманиваешь меня, უთხრა, შმო, არ ვატყუევი, олъ сказавъ, брать, я не обманывалъ тебя; ვეფხ. 867.

ცუევილი, ცუელი, ს. სიტყვა ან საქმე არ მართალი; სიცრუე, ложь, ცოცხალი ცუევილი, явная ложь; (ვჭსტყუევი, ჳტყუევი ჳსტყვის; ვჭსტყუევიო, ჳტყუევიო, ჳტყუევიან ან სტყუინ, ფსალმ. 52—18; -ვე), ზ. უ. ვჭსტრუვობ, лгать, быть ложнымъ, ვეფხ. 61; ცუელიად, ზ. ზ. უბრალოდ არა ფრად, наирасно; ცუევილ, ზ. ზ. უბრალოდ, по наирасну, ცუევილია, это ложно; ცუევილება (ვა), обманывать.

ცუევობა (ვჭტყუვობ, -ვე), ზ. უ. ვჭსტრუვობ, быть ложнымъ.

ცუევენება (ვამტყუენებ, -ნე), ზ. მ. ვამხილებ, ვატრუვებ; ვაბრალებ, браломъ даვსдеб; обничать; обнижить; (ვე), ზ. მიჩ. ვულაატებ, пзмѣннять; (ვემტყუენები, -ნე), ზ. თვ. ვეცტრუვები, пзмѣннять, обманывать, აღექს. 201.

ცუერბელა, ს. ხის სოკო საქმელი, родъ грибовъ.

ცუეცუეცია, ს. მცენ. პაპის-ფევრა, дряква, ერის. ლ.

ცუეჭი, ს. ცუეუბი სილისა; წყვილი; ерощіеся фрукты; нара.

უ

უ, არის ხმოვანი ასო წოდებული უნად; რიცხვში დასწავს ოთხასს და ნინოთურთ უ ოთხასს თუმანს; წვრილის ფულის ანგარიში 80 ფულსა ან 20 ბისცას, რომელა 8 შაური ან ორი ანაჲი.

უ, დაესმის თავად სახელთა: 1 დასანიშნველად უკუ-თქმისა ან უქონლობისა და შეუდგების ბოლოს ო ან ური, ვითარ: უდგილო, უახო, უბელი, უბედური,

უკაცო, უკაცური; უმამო, უდელო; უთვლო, უვეზო; უძალი, უძლოური, უძილო და სხ. უკუთქმითი მიმღობანი ბოლოს მიიღებენ მარცვალს ელი ან რი. ვითარ: უსმელი, უქმელი, დაუდგომელი, დაუღებარი, მოუსვენებელი, მოუსვენარი, დაუწერილი და სხ. 2, ზედ-მესრულთა ჳარესობითისა ხარისხისათა, რომელთა ბოლოს დაერთვის ელი; ვითარ: ღიდი;

უდიდესი; მცირე, უმცირესი; მძიმე, უმძიმესი; ფართო, უფართოესი, ან უფართესი; და სხ. ზედ-შესრულები სახელნი დაბოლოვებულნი მარცვალსა ზედა ლი, ისპობენ მას, ვითარ: კეთილი, უკეთესი და არა უკეთილესი; ცბილი, უცბილესი და არა უცბილესესი; ზრქელი, უზრქესი; შემდგომნი ზედ-შესრულები სახელნი იხმარებთან მსოლოდ უარესობითა და არა აქვთ დადებითი ხარისხი: უარესი, უპირატესი, უარესი, უშესესი, უდარესი, უზრუესი; ან უპირანი, უარი, უმალი, უფრო ნაცულად უფროსად; ქაიკვიანნი ლექსნი ამ ასოთი იწყებთან უი, უფალი; უკი, უკუნიოთ; უკე, უკუნისამდე.

უ, უნიბრჯგუ ან უნი მოკლე გამოითქმის საშუალო ვ და უ და არს ნახევარ სმონანი ასო: ცუმა, სუმა, თუმა და სხ. უ ბრჯგუს სშირად სმარობენ ნაცვლად ვი: გუმი, გუმი; ზღუა, ზღვა; ქუა, ქვა; და სხ.

უადგილო, ზედ. არ მექონი ადგილისა ან უკერო; неуместный; неприличный; безместный; უადგილო ხარჯი, неуместная трата денег; ქილ. 93; უადგილო ადგილი, место неподходящее, 1 ქართ. 79; ქილ. 298.

უადგილო, ს. უღაბური ადგილ, пустыня, ვეფხ. 211.

უადგილობა, ს. უკერობა, არ შესაბამობა, неуместность.

უადვილესი, ზედ. легчайший, მაგ. 19—23.

უადვილო, ზედ. нелегкий; **-ლობა**, ს. нелегкость.

უადრევე, ზედ. უად. ხარისხისა: ადრე, раньше, უადრევეს, раньше, 1 ქართლ. 2.

უადვადო, ზედ. მთელი, არა სხეული, здоровый, -ლობა, здоровье.

უავე, ზედ. უარესი, худший.

უავო, ზედ. ნეზობნი; -ვობა, ს. незобие.

უავუანდო, беззастенчив.

უავათო, ზედ. неспособный, невольный.

უაველუსტესი, ზედ. უსამღუოესი, უდიდებულესი, августейший, **უაველუსტესობა**, ს. უდიდებულესობა, величество.

უავნაურესი, ზედ. благороднейший, საქმ. 17—10.

უავნო, ზედ. უდიდებურო, მდაბიო, незнатный, 1 კორინ. 1—28; მარტ. 1—17; ქილ. 542; უავნობა, ს. незнатность.

უავრავი, ზედ. მოუფიქრებელი, მოულოდნელი, невоображаемый, 1 ქართლ. 249.

უავრო, ზედ. გაუგებელი, ჰაზრისა არ მექონებელი; მოულოდნელი, მოუფიქრებელი; бессмысленный; безтолковый; неждапный, невоображаемый; ვისრ. 33; ქილ. 124; **უავროდ**, ზფ. მოულოდნელად, нежданно; ვისრ. 97. 183; **უავრობა**, ს. აზრის არ ქონება, бессмысленность, безтолковость, 2 ქართლ. 541.

უავლაგო ადგილი, ზედ. неуместный, უარამ 183; **უავლაგო ალაგს**, неместно, **-ლაგობა**, ს. неуместность.

უავლი, ს. ალაგა: ვეფხ. 205.

უავლაფო, ზედ. бездобычный, -ფობა, ს. бездобычность.

უავლო, не чувств; -ლობა, нечувствость.

უავათოდ, безз нихъ.

უამაყო, ზედ. негордый; **-ფობა**, негордость.

უამარი, ზედ. უანარიშო; უთვალავი, безчисленный, ვეფხ. 1314; ვისრ. 17; 1 ქართლ. 306.

უამზოდ, ზფ. სახელის უხეხებლად, безз вѣсти, -ლაიკარვა, ошъ пропалъ безз вѣсти, გორგ. 266; რუსულ. 734.

უამე, **უამებელი**, **უამი**, ზედ. არ სასიამოვნო, неприятный, მარტ. 2—2; ვისრ. 44, 157; ციმ. 57; გუჯ. 9; უამებლობა, ს. არ სიამოვნება, неприятность, გუჯ. 32; -ამისა, неовиновение отцу, ვასტ. სამ. 78; სამ. გ. მ. 15.

უამე, **უამესი** (ამი), ზედ. უადრ. ხარისხი, приятнейший, ვეფხ. 479; უამეა, приятно.

უამინდობა, ს. უადრობა. ცული დარი, негода, ან მოუსავლობა, неурожай.

უამისოდ, **უამისოთ**, უამისოთაც, ზფ. ამის არ დასწრებითა, безз него, безз этого.

უამისობა, ს. ამის დაუსწრებლობა, безз его присутствия, ქილ. 626.

უამპარტავნი, негордый; -ვობა, ს. негордость.

უამრავი, **უამრო**, ზედ. უამარი, უანარიშო, безчисленный, 1 ქართლ. 306; მარტ. 1—158.

უამხანავო, -ვო, ზედ. ამხანავისა არ მყოლი; უცოლო, უცლო, უმაგლითო, საუცხოვო, სწორ უპოვარი, неимѣющей равного; безплодный, несравненный; ვეფხ. 32, განმ. თ.; რუსულ. 234, **უამხანავობა**, ს. ამხანავის არ ყოლა, неимѣние товарища, ქილ. 264.

უანზო, ზედ. безвѣстный, -ბოდ ლიკარვა, пропалъ безз вѣсти.

უანვარიშო, ზედ. უთვალავი, აურაცხელი, неслѣпный, безчисленный; ვეფხ. 52; **-შოდ**, ზფ. დაუთვლელად, безз счету, **უანვარიშობა**, ს. დაუთვლელობა; უმრავლესობა; безсчетовность; безчисленность.

უანვარო, ზედ. არ ანვარი, არ ხარბი, некорытолюбивый, **უანვარობა**, ს. არ ხარბიელობა, некорыстие.

უანდერძო, ზედ. ანდერძის არა მექონი, неимѣющей завѣщания, **უანდერძობა**, ს. არა ქონა ანდერძისა, неимѣние завѣщания.

უარავო, ზედ. უიავო, უმაგლითო, безпримѣрный, ვეფხ. 873.

უარ, **უარე**, ზფ. უარეს, უცუდეს, хуже; უარ ვქნდები, я станю хуже; ვეფხ. 355, რა უარეა მამაცსა სულიდისა წასვლა გვიანსა, ვეფხ. 792; უარესი რა იქნება კაცის თვისა, რომელიც თვის სულ - გრძელიბითა საქმეს არა შეუდგებაო, что можетъ быть хуже того, что храбрець по своему долготерпѣнню, замѣдляетъ отъѣздъ; ან რა უარეა მამაცსა ომშიგან პირის მდმეველობა, ვეფხ. 793; ამაზედ უარესი რა იქნებაო რომ მამაცი ომის დროს შიშისაგან პირზედ შეიცვალოს; что можетъ быть хуже того, когда витязъ во время боя измѣнится въ лицѣ (отъ страха).

უარარაო, ზედ. არა ფრის მექონი, неимѣющей ничего, კაცია. 55.

უარე, **უარესი**, ზედ. ავზედ უკვესი, худший, ვისრ. 15, 130; ვეფხ. 1293, 1295.

უარება (ვუარე, უსრ. ვუარდი, სრ. ვუარე ან ვიუა-

რება, ზ. უ. უარს ვიტყვი, отрицаться, отрицать; სამ. ვახტ. 205; ქილ. 516; ვაუარებ, უავთ. 73, засталяю отрицаться.

უარესობა, ს. უმარეობა, худшее состояние, положение, ქილ. 109.

უარი, ზედ. ან სან. უარის მოქმელი; არ გავლენა სათხოვარის; ცული, არ შესაფერი; кто отрицывается, отказывается; худой, непристойный; отказъ; ურჩნი და უარნი წავანდინოთ, опустошимъ пенокорныхъ и пеновинующихся, გორგ. 140; მაგრამ მეტი უარია არა თქმა და ქირთა მალვა, ვეფხ. 409, худо долго хранишь тайну и не выказываться, რა უარი გაეწყობოდა, нельзя было противрѣчить; რუსუდ. 855, უარის თქმამა (უარს ვიტყვი ან ვსთქვამ), ზ. უ. არ დავეჭვები, არ ვვთანხმები, отказываться, несоглашаться, უარის უთქმელად, неотказывая, უარის ყოფად (უარს ვჭყოფ, ვჭყავ), ზ. უ. არ გავსტყდები, უგულუბელს ვჭყოფ, არ ვვთანხმები, отвергать, отрицать, отрицаться, непризнавать; მაც. 10—33; ლუკ. 12—9; უარ ქმნა (უარ ვიქმ, ვჭქმენ), ნანე უარყოფა; ლუკ. 12—9; ისაი. 15—2; უარის ქმნას ღვთისას, отказаться отъ Бога, ვეფხ. 532; უარობა, ს. უარის თქმა, უეუთქმა, გადათქმა, отрицание, отказъ; რუსუდ. 494; (ვუარობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. უარს ვიტყვ, отрицаться, отрицать. [31, 32.

უარზანავობა, ს. უპატიობა, обидя, სამ: გ. მ. 30, უარსო, ზედ. არსებისა არ შექონი, несущий, სამ. ვახტ. შესავალი; -სობა, ს. несущественность.

უარშო, ზედ. გაუწყობელი, მოუმართავი; ურჩი, არ გამგონი სიტყვისა; нестройный; венкорный, бѣдокурт, пенослушный, სამ. ვახტ. 213; უარშობა, ს. ურჩობა, неовинновение, пенослушание, სამ. სომხ. 155, (ვუარშობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვურჩობ, არ ვემორჩილები, пеновинновать, пенсунаться, бѣдокуртны, 2 ქართლ. 322.

უარძანივო, უარზანივო, ზედ. უმარილო, მტკნარი, прѣсный.

უასავო, ზედ. მცირე წლოვანი, несовершеннолѣтний, უასავობა, ს. მცირე წლოვანება, несовершеннолѣтне, ვისრ. 178.

უაუგო, ზედ. ურცხვი, უნამუსო. безстыдный, несоветный, უაუგობა, ს. ურცხვობა, უნამუსობა, безстыдство, ვეფხ. 792, ქილ. 520; ვისრ. 6, 114.

უაქიმო, ზედ. აქიმის მოუვლელად, безъ пособія врача, უაქიმობა, ს. არ წამლობა, не лечение, ვისრ. 145.

უაღაპო, ზედ. безъ пошнновения.

უაღვირო, ზედ. თავის-ნება, თავ-დაუჭერელი, თვით-ნება, თავგედი, необузданный, своенольный.

უაღვუსტესი, უაღვებულესი, ზედ. августѣйшій.

უაღრესი, ზედ. უპირველესი, უაღმატებულესი, მაღალი, верховный, нышній; преносходный, пренмущественный; უაღრესობა, ს. უპირველესობა, აღმატება, უკეთესობა; превосходство, пренмущество; (ვუაღრესობ, -სე), ზ. მ. აღვიმატები, ვუპირველესობ, ვუკეთესობა; преносходитъ.

უაღსარებო, ზედ. безъ исповѣдй. უაზლოვისი, ზედ. შედ. სარ. ближайшій, დარგ. 2—16.

უაზლოვეზა, ს. არ აზლოს ყოფნა, не близость. უაზოვენსი, ზედ. შედ. სარ. храбрѣйшій, 1 ქართლ. 245.

უაზოვენება, ს. მამაცობისა არ შექონი, გაუბედობა, შეუმართებლობა, немѣющій храбрости.

უაჯო, ზედ. უთხოვენელი, безпросьбный.

უზაასო, ზედ. безспорный.

უზაადო, ზედ. ცული, ზედიით ან უბედური, несчастный; პიკიი, подлый; დარგ. 2—92; ქილ. 427; -დოას თქმამა, говорить непристойно, უზადლობა, ს. ზედიითობა, უკანასკნელობა, низость, подлость.

უზადრუვეზა, ს. უბედურობა; სიკლასაკე; несчастіе; бѣдность; მარტ. 2—119; უზადრუვი, ზედ. უბედური; გლას; несчастный, бѣдный.

უზადური, ზედ. მაგად. მიხლორი, ე. ი. უშენი ადგილი, ოხერი, необитаемое поле, დავრშ. 180.

უზანელი, ზედ. დაუბანელი, გაურეცხელი; немнѣтый, немнѣтый; მარტ. 7—2, 5.

უზადაზო, ზედ. безтравный; -სობა, ს. безтравіе.

უზადიშო, ზედ. безъ подучки.

უზამზო, ზედ. безтатный.

უზანი, ს. უუკა, ქუჩა; ან ერთი კერძო ქალაქისა, улица; кварталъ, слобода; გარეთ-უზანი, форштатъ, მაც. 11—15; 20—3; სპქმ. 5—15; 19—38; მსაჯ. 19—21; უზან უზნად, რუსუდ. 245, пазъ улицы въ углу.

უზანო, ზედ. безкрыши.

უზანჯვკვლო, ზედ. безволосый.

უზაყო, ზედ. безоиманный.

უზარავი, ზედ. певсноконный.

უზარაქო, ზედ. безплодный, -ქობა, безплодіе.

უზარი, ზედ. უმზარასი, კუშტი, молчаливый.

უზარგო, ზედ. ზარგისა არა მქონებელი, немнѣющій поклажи, რუსუდ. 443; -გობა.

უზარი, ზედ. უტოლო, უცალო, უმაგალითო, безподобный, безпримѣрный; უზარიობა, ს. უტოლობა, სიზრ. 89; превосходство.

უზაცონო, ზედ. вольный, безъ хозинна; უზაცონობა, ს. ბაცონის არა ყოლა, немнѣние царя, синодана, 2 ქართლ. 554.

უზაპავი, ზედ. неподражаемый.

უზე, ს. წიაღი; სამოსლის გვერდზედ მიკერებული შთასადებელი ჯიბე; ბარტყი, აზლული, სიშტაკი ნიფხვისა; назухъ, оно: боковой кармапъ; клнпъ у нортковъ; უბის სათო, карманные часы; უზე ზღვისა ან მიხნარისა, заливъ, рукавъ рѣкы; моря; უზე ნავისა, каюта корабля, იონა. 1—5; უზე ეკიპაჟისა, внутренность экипажа, ნ. რ. ლ.

უზეგრო გლეხი, ს. გლეხი თავის უფალი ზეგროსაგან, крестьянинъ пендатыишій подати, ქილ. 290.

უზედიო, ზ. უ. უნებლიეთ, неволью, უზედიო და ბედიოთა, волею и неволею, აღბ. 56.

უზედო, ზედ. ბედისა არ მქონებელი, несчастный, ვეფხ. 1135; უზედობა, ს. ბედისა არ ქონება, немнѣние счастья, ვეფხ. 276, 784, 1178.

მურეზ, -რე), წ. მ. უგემურ გავხდი, ვაუსიამოვნებ, ძხაჲთა что противимъ, (ვიუგემურებ, -რე), უგემურად მივიღებ, прншти что съ отвращеніемъ, (ვეუგემები, -მე), წ. თვ. უგემურად მოვეპყრობი, გუჯ. 28; отвратительно вести себя съ кѣмъ.

უგერგილო. ს. სვერია, მოუსერსებელი, шловкій.

უგერგილობა. ს. მოუსერსებლობა, шловкость.

უგესლო. ზედ. не ядовитый.

უგვამო. ზედ. безъиспный.

უგვანი, უგუანი, -ნო, ზედ. უმსგავსი, უხამსი, უშესაზამო, пенриличный, пенристоймый; რუსულ. 633, 892; 2 ქართლ. 79, 171; უგვანობა, ს. безобразіе.

უგვარიანესი, ზედ. უახნო, მდაბიო, певельможный, 1 ქართლ. 377.

უგვარი, ზედ. უახნო უდიდგვარი; ბელითი, უბადო, უხამსი, გაუწყობელი, незнатный; безобразный, нескладный, подлый, пизвій; ვისრ. 176; უგვარობა, ს. უახნობა, უდიდგვარობა, незнатность, ქილ. 650.

უგვარბნილო, ზედ. უმანკო, перазвращенный, ისაი. 59—14

უგვირგვინო, ზედ. швъичаппый.

უგზაური, ზედ. გაუვლელი, უვალი, непроходный.

უგზო, ზედ. გაუვლელი, გზისა არ მქონი, უვალი, ფსალ. 62—1; непроходный; ისე. 63—13; ქილ. 505; უგზო გზა, непроложешая дорога, უგზო-უვლო, безутный, въ чемъ нѣтъ толку, проку, кацია. 117; ჩონგ. 77, უგზოდ ლაპარაკი, говорить неосновательно, безтолково; **უგზობა,** ს. გზისა არ ქონება, швъичіе пути, дороги, безпутница.

უგ, ზედ. უგვი, უგვავოდ მწველელი ცხვარი, овца яловая, но дойная.

უგობელი, ზედ. შეუგინებელი შეურაცხავი, неосуждающий, მარტ. 2—25; 1 ქართლ. 259; шенорочный.

უგლიმი, ზედ. ურიდი, შეუპოვარი, безстыдный, пахальный, იერემ. 49—4; შავი. 6; ქილ. 455;

უგლიმობა, ს. ურილობა, შეუპოვარება, безстыдство, пахальство.

უგმობი, უგმობელი, ზედ. შეუგინებელი, უბიწო, пенорочный, მარტ. 175—1.

უგონებო, უგონობო, უგონო, ზედ. უგუნური, უჭკუო, გონება მიხდილი, უცნობო, უგრძობელი; безумный, безнамятный; безчувственный; გული უგონო შემქნია, ვისრ. 73; сердце мое утратило чувствительность, **უგონოება, უგონობა,** ს. გონების მიხდა, безнамятіе, რუსულ. 2. **უგონლობა,** ს. მოუსმენებლობა, უჩინობა, неослушание, სამ. სომხ. 262.

უგონებელი, ზედ. მოუფიქრებელი, неослудмашный, 1 ქართლ. 6.

უგრესელა, ს. ქვიშა, сочевичникъ (раст.), ბუნ. ლ; ბ. ფ. ლ; дикая гречиха, дикуша, курдукъ, ნ. ნ. ლ; вика, ერის. ლ.

უგრძელესი, ზედ. длиннѣйшій, ვეფხ. 138.

უგრძნეული, უგრძნობარი, უგრძნობელი, უგრძნული, ზედ. არა მგრძნობელი, არ სავგრძნობარი, безчувственный; нежиданный; ვისრ. 145, ვეფხ.

88; **უგრძნულად, უგრძნეულად, უგრძნობელად,** წ. მ. შეუტყობრად, უცებ, нежданно, 1 ქართლ. 225, 270; 429; მრავ. 149; 2 ქართლ. 110, 488; ვისრ. 22, 100; -წავიდა, нежданно уѣхалъ; -დასმა, нежданно паасть на него, 2 ქართლ. 110, **უგრძნობელობა, უგრძნეულეება,** ს. безчувствие, безчувственность, (უგრძნებულობა, -ლე), წ. მ. არა ვგვგრძნობ, нечувствопать; უგრძნებულობითი, нечувствительный.

უგუანი, უგუარო, ნ. უგვანი, უგვარი.

უგულეებელ-ყოფა (უგულეებელ-ვჭყოფ, -ვჭყვ), წ. მ. არფრად მივიჩნევ, დავიწუნებ; презирать, пренебрегать, отвергать, оставлять безъ шшманія; უგულეებელ ქმნა (ვიქმ, ვჭკვმენ), იგივე უგულეებელ ყოფა; ისაი. 58—7; ფსალ. 9—21; 54—1; მალაქ. 2—9; ქილ. 278; სავმ. 6—2; 1 ქართლ. 142; უგულეებლობა, ს. უარყოფა, უურის არ მიგლეება, швъичапаніе, ლევიტ. 6—1; 20—11.

უგულის მონავარდი, ს. მცენ. чашковое дерево, ერის. ლ.

უგულისნებო, ზედ. უნებური, певольный, ვისრ. 101, 104.

უგულისყურო, ზედ. ვისაც გულის ყური არა აქვს, неспособный, безтапантый.

უგულისწმო, ზედ. უგულის ყური, ვისაც გულის წმა არა აქვს, бездарный, перазсудливый, неразумный; მაც. 15—16; რამაველ. 1—21; ანბრ. 118, 143; რუსულ. 56; **უგულისწმიერი,** ზედ. შედარ. ძალიან გულის წმიერი, разумнѣйшій, დაბად. 41—39; **უგულის წმიერობა, -წმოება, -წმოება,** ს. უგულის ყურობა, бездарность, იგავ. 22—16.

უგულ-მონავარდი, ს. მცენ. чашковое дерево, ერის. ლ.; ბ. ფ. იტალ. madrisselva.

უგული, ზედ. გულ-გრილი, бездушный, хладнокровный, იერემ. 5—22; ვეფხ. 8, 842; ვისრ. 18, 34, 89; ქილ. 436; **უგულიობა,** ს. გულგრილობა, ქილ. 452, 633; სიმსდლობა, ქალაჩუნობა, ვეფხ. 1198; бездушіе; холодность; трусость; ვისრ. 40.

უგუნებო, ზედ. უქეიფო, невеселый, перасположенный, 2 ქართ. 291; 293; ქილ. 547; უგუნებოდ იყო, онъ былъ не въ духѣ, онъ былъ самъ не свой, **უგუნებობა,** ს. უქეიფობა, перасположеніе, пездороніе.

უგუნურება, -რობა, ს. უჭკუობა, безуміе, მარტ. 7—22; 2 ქართლ. 100; **უგუნური,** ზედ. გონება მიხდილი, დაბრმობილი გონებითა, უჭკუო, безумный, глупый.

უდაბნო, ს. უშენი, უსვანო, ფსალ. 28—8; მაც. 3—1, 3; იოან. 6—31; ვეფხ. 1324; მონასტერის, სვანე, განშორებული უგუნობათაგან; пустыня; необитаемая мѣстность; пустыня, уединенная обитель; ისაი. 14—18; ლუკ. 15—4; **უდაბნოელი,** ს. მეუდაბნოე, пустынный.

უდაბური, ს. უშენი ადგილი, пустыня, необитаемая мѣстность; სამ. მოს. 32; **უდაბურობა,** ს. უკაცურობა, безлюдность.

უდაველი, უდავეო, ზედ. მოუღვევარი, უცილობელი, неослудимый.

უღანისცროდ, ზედ. უღანსცროდ, ნების ღურთველად, без позволения, დასტ. 15.

უღარაჯო, ზედ. неохрапляемый стражею.

უღარადო, ზედ. беззаботный.

უღარესი, ზედ. უღარ. ხარისხ. ძალიან მდარე; უმცირესი. უენინესი; უიჟესი, უიჟი, უიჟი, უიჟი, ორის წლისა და უღარესი, двухгодовалый и меньше, უღარესობა, ს. სიკინე, სიმცირე, малость, ничтожность; კავშ. 120, 253, 254; ქილ. 151, -სობითი, უიჟი.

უღარობა, ს. ავღრობა, безногодца.

უღასცროდ, ზვ. ნების ღურთავად, без позволения, აღბ. 86.

უღაღაჯი, ს. მცენ. ოღაღაჯი, бакауты, ციმ 57.

უღებება, -ბობა, ს. მცონარება, დასხნილობა; დაუღებელობა; თუენდეთი; ანღ. 97; მარტ. 1—185; (ვუღებებ, -ბე), ზ. უ. ვკმცონარებ, ვკლაუღებელობ, თუენდეთობა, бездельничать; 1 ქართლ. 243; უღები, ზედ. მცონარი, დასხნილი, მეღვარი; ან დაუღებელი; თუენდითი; ნენოლოჟენი; 1 ქართლ. 336; ციმ. 13, 169; ჩემს სამეფოში მრავალი უღები დაღვა, на мое царство онъ много требовалъ налога неноложеннаго закономъ; სამ. ვანტ. 214, გორგ. 147; უღებ-ყოფა (ვკყოფ, -ვკყოფ), ზ. მ. უკყოფებელს ვკყოფ, ვიკყოფებ; პრენებრეგატი, презирать; оставлять въ пренебреженіи, მატ. 22—5; 1 ციმ. 4—14; სამ. მოს. 22; დაბად. 42—21; უღებ, -ბად, ზვ. დაუღებელოდ, въ пренебреженіи, ციმ. 19; (უღებვარ, -ვიფავ) ზ. უ. დაუღებელოდ ვარ, быть въ пренебреженіи; უღებ ქმნა (-ვკქმნი, -ვკქმენ), ზ. მ. უკყოფებელს ვკყოფ, პრენებრეცხ; (უღებ ვიკქმენბი), ზ. ვ. დაუღებელოდ ვარ, быть въ пренебреженіи, 1 ქართ. 86.

უღებო, ზედ. пеняющій матери; უღებობა, ს. пенящие матери.

უღებმამო, ს. ობოლი ღეღითა და მამითა, круглан сирота; -მამობა.

უღი, უღისხე, ს. ალოსხე, საბრი, алой, ბუნ. ლ. უღიარი, უღიარობა, ნ. უღიერი, უღიერობა.

უღიდებულობა (ვუღიდებულობ, -ლე), ზ. უ. უკაცობაში ვარ, беззавитыся, ისაი. 52—14.

უღიდებულესი, ზედ. უღ. ხარ. უავღუსტესი, უმადლესი, величественный, августиний.

უღიდებულესობა, ს. ღიდებულობა, величество; ქილ. 214, დაბად. 34—16; რუსუდ. 916.

უღიერი, ზედ. ძალით შეუძლებულის მღოში, ან მისოველი, მიბრჯენილი, თავის-ნება; უფათი; шастойичный, упрямый; მატ. 2—16; სამ. სომხ. 152; უღიერობა, ს. შეუძლებულის ნღომა, მიბრჯენილობა, шастойичность, упрямство; ქილ. 396; უღიერ-ქმნა (ვიკმ, ვკქმენ) ან უღიერ ზედ ღვობა (ვკსტვევარ, ვიდემბ) ავისარებ, ვუჭათობ, упрямиться, стоять на своемъ.

უღიდალობა, ზვ. გაუთენებლივ, до наступления дня, ვეფხ. 1571.

უღიერვი, ზედ. მოუღრევი, მაკარი, жесткий, негибкий, -კობა, ს. жесткость.

უღერი, ზედ. დაუღარებელი, безнодобный, несправленный, ჩანრ. 102.

უღრკუო, безхитростный; -კუობა, безхитростность.

უღროვო, ზედ. უკამო, უშესაბამოს ღროსა, несовременный; უღროვო ღროსა, не во время, სამ. ვანტ. 87; უღროვოდ, -ზვ. უკამოდ, не вовремя.

უღრცვიწველი, ზედ. безропотный.

უღღეოდ-შობილი, ს. недоносость.

უღღეოდ, ზვ. უღროვოდ, не вовремя, სიბრ. 31. უღღეოდ-ღღე, день-недѣнь.

უღღეგრძემლო, ზედ. педогоденственный.

უები, ს. ვაი-ვაგლანი, вздохъ, ვეფხ. 846.

უეზარი, უეზრო, ზედ. უმსგავსო, უმსხანაგო, უმაგალითო, безподобный, несравненный. ვეფხ. 32: 122, 457; უეზრობა ს. უმსხანაღობა, წარჩინებულეობა, безподобіе, несравненность, ვეფხ. 767; ვისრ. 5, 165, нязячество, ვისრ. 34.

უეკლო, ზედ. ეკლისა არ მექონი, безъ шиповъ, ვეფხ. 871; ვისრ. 26, 126.

უელი, ს. მოგრძე მარწევი, земляника, ბუნ. ლ.

უენო, ზედ. უცოდინარი რომისსამი ენისა ან ეთოლად ვერ მოლაპარაკე; მუნჯი, безязычный, неязыщій какого либо языка, или неспособный говорить; нѣмой, ჩონგ. 74, უენობა, ს. მუნჯობა, нѣмота.

უეპარსიო, ზედ. пеняющій епархію.

უერთმანერთო, ზედ. ერთმან ერთის განუყრელოდ, другъ безъ друга, რუსუდ. 228; უერთმანერთოდ ან უერთმანერთისოდ, ზვ. ერთი მეორისაგან განუყრელოდ, одинъ безъ другаго; ვისრ. 141; უერთმანერთობა, ს. განუყრელოდ ყოფნა ერთმან ერთან; нераздельность двухъ лицъ; ვისრ. 106. [352.]

უერთბიროდ, ზვ. უთანხმოდ, несогласно, ქილ. უერიო, ზედ. безлюдный, -რობა, ს. безлюдіе.

უეცლო, ზედ. збылочувный.

უეჭიმობა, ს. печеление.

უეცარი, ზედ. ანაზღი, მოულოდნელი, печалыщный, внезапный; ანტონ. 8; უეცრად, ზვ. ანაზღად, внезапно, ერისთ. 13; უეცრობა, внезапность, печалыщность.

უეცი, ნ. უეცი.

უეჭველი, უეჭვო, ზედ. უსათუო, სარწმუნო, несомнѣнный, вѣрный; -ვოდ, ზვ. უსათუოდ, несомнѣнно, -ღლობა, ს. უსათუობა, вѣрность, несомнѣнность.

უვადო, ზედ. უკემნო, безсрочный.

უვადო ზმადი, ს. ჩერქეზული ზმადი, шавка.

უვავო, ზედ. უსწრო ადგილი, неровное мѣсто; უვავობა, ს. უსწროობა ადგილისა, неровность мѣста, საბ. ლ.

უვალი, ზედ. განუვალელი, უხვედრი კაცთაგან, непроходимый, -გზა, непроходимая дорога.

უვარგისი, ზედ. негодный; -სობა, ს. негодность.

უვასზო, ზედ. пеняющій долгъ.

უვასშმო, ზედ. безъ ужина.

უვაჭრელი. უვაჭრო, ზედ. მოუფარველი; არ ეიღელო, უსასიღელო, некупленный, ვეფხ. 161; ქილ. 414; უვაჭრობა, უვაჭრელობა, ს. მოუფარველობა, некупность, სიბრ. 43.

უზრანავი, ზედ. სმა გაუცემელი, უპასუნი, безмолв-
ный, педовольный, უზრანავი, ს. პასუხის არ
მიგება, უპასურობა, безмолвие, ვეფხ. 358.

უზრადელი, უზრადელობა, უზრადელოური, ნ.
უზრადელი.

უზრუნველი, უზრუნავი, ზედ. თავის უფალი ზრუნ-
ვისგან, безпечный, беззаботный, მაც. 28—14;
უზრუნველობა, ს. თავის უფლობა ზრუნვისგან,
უნადულობა, დაუდევნელობა, უთაურობა безвеч-
ность, беззаботность; უზრუნველ-ყოფა
(ვჭოფ, ვჭეფ, ვჭეფ), ზ. მ. უნადულო ვჭოფ,
обезпечивать, сдѣлать кого беззаботным, უზ-
რუნველ-ქმნილი, ზედ. უნადულო ქმნილი,
обезпеченный.

უზუმი (სპარს.), ს. იპოუმ.

უზღვო, ზედ. пенитенциі моря.

უზღუდო, ზედ. ზღუდის არ მექონი, пенитенциі
ограды, დარეფ. 16; ვისრ. 1.

უთავადესი, ზედ. старшиний.

უთავბოლო, ზედ. ურიგო, დაუწყო ბელი, არეული,
безтолковый, безсмыслный, безмысленный, безза-
лаберный, безпутный; -ლო ლაპარაკი, безтол-
ковый разговор.

უთავდებო, ზედ. ვისაც თავები არ ჰყავს, пе-
нитенциі поруки; უთავდებობა, ს. თავების
არ ყოლა, пенитенциі поруки, უთავდებობა, ზ. ზ.
без порукиательства, სამ ვანტ. 235.

უთამასუქო, ზედ. ვისაც თამასუქი არა აქვს, пе-
нитенциі письменнаго доказательства, სამ
ვანტ. 147.

უთავის, ზ. თავისის რისმე არ ყოლა, без своего;
უთავის ეპისკოპოზო, без своего епархіаль-
наго архіерея, სამ რომს. 309.

უთავო, ზედ. თავ-დაკარგული, გონება მისილი; ან
ვისაც ხელ-მძღვანელო არა ჰყავს; დაუსაბამო, без-
головый, потерявший голову; пенитенциі руко-
водители; безпалательный, რუსელ. 473; ზოგ-
ჯერმე: უკუნილი, დაუსაბამო, вѣчный, (ნასუი-
წიგნი) ან უთაური, დაუდევნელი; ბეპეჩიი;
-ლაშქარი, войско безъ предводителя, ვისრ.
139, -ბურთი, круглый мячъ, т. е. пенитенциі
ни пачала ни конца, ვისრ. 34.

უთავსი, ზედ. მოუთავსებელი, უთანხმობით მცხო-
ვრები ვისთანმე, неуживчивый.

უთანასწორო, ზედ. неровный, -რობა, перош-
ности.

უთანადრო, ზ. თავდაუდებლად, გამოუკიდებლად,
безъ труда, სრონოლ. ბრ. 31.

უთანხმო, ზედ. არა თანხა, გაუწყო ბელი, შეუთან-
ხმებელი, несогласный, უთანხმობა, ს. გაუწყო-
ბელობა; გარემზომობა, несогласіе, разногласіе,
разладъ, неурядица; (ვეუთანხმე, -მე) ზ. თვ.
არ ვუთანხმე, несоотвѣтствовать. несогласо-
ваться; უთანხმება (ვეუთანხმე, -ხმე) ზ. მ.
მოგშლი, ავრეფ, разстроить.

უთათ, ნ. უთავო.

უთაური, ზედ. დაუდევნელი, გარეწარი, ბეპეჩიი,
беззалаберный, უთაურიობა, ს. დაუდევნელობა,
გარეწრობა, ბეპეჩность, перадѣние, ერისთ.
2—21.

უთავვანებლობა, ს. არ თაყვანის ცემა, безъ покло-
ненія, ვისრ. 187.

უთეფო, ზედ. безривіи.

უთესველი, ზედ. დაუთესავი, пезасѣянный.

უთვალავი, ზედ. ურიცხვი, უნვარიშო, несчит-
ный, безчисленный; ვეფხ. 1, 199.

უთვალო, ზედ. უსინათლო, слѣпой, 2 ქართლ. 57;
უთვალობა, ს. უსინათლობა, слѣпота, 2 ქართ.
202.

უთვალეფო, ზედ. მიუფერებელი, пенитенциі.

უთვისობა, ს. არა ყოლა თვისთა, пенитенциі род-
ныхъ.

უთვისცდამო, ზედ. უნათესავო, безродный; უთვი-
სცდამობა, ს. უნათესავობა, безродіе, безродство,
ჩონტ. 154.

უთმინო, უთმინებელი, ზედ. მოუთმენელი, петер-
пеленный, უთმინოება, უთმინობა, უთმო-
ბლობა, ს. მოუთმენლობა, петербіе, ვისრ.
175; 2 ქართლ. 193.

უთნევარი, უთნეველი, ზედ. მიუფერებელი, ული-
ქნელი, пенитенциі; აღბ. 66.

უთნო, ზედ. სათნოსი არ მყოფი; უპაცო, უსათ-
ნოვო, უკეთილო: неугодаливый; пещетивный; ისაი.
55—7, 21; 5—23; უთნო ვიქმნე, ვიქმნე. ზ. ვ.
სათნო არ ვიქმნე, неугождать, იერემ. 3—13;
უთნობა, ს. უპაცობა, უსათნობა, пенитен-
циальность, неугодаивость; იერემ. 5—6; ისაი.
59—20; ვისრ. 119.

უთოფხანოდ, ზ. უარტელღერიოდ, безъ артиза-
леріи.

უთო (სპარს.), ს. რკინის ან თუფისგან შექნილი
საცეცხლე გასამეგავი ნეკერავთა. утюгъ.

უთოფო, ზედ. безъ ружья.

უთოუ, ზედ. უსათუო, უცელობელი, безсуетный,
печетивный, უთოუოდ, ზ. უსათუოდ, მიუცი-
ლებლად, неперемѣнно, безъ сомнѣнія.

უთქვენოდ, ზ. безъ вась. ქილ. 179.

უთქმელი, უთქმი, ზედ. ვერ საუქმელი, თქმად შეუ-
ძლებელი; 2 კორ. 12—4; ტომ. 174; неурѣчи-
мый, უთქმელად წავილა, ушелъ пезказавишсь,
უთქმელობა, უთქმობლობა, ს. სმის არ ამო-
ლუბა, молчаніе, ვისრ. 18; ვეფხ. 932; ქილ. 257.

უთხოვარი, ს. მტენ. საგო. ურთხელი, ურთხელი,
раст. негной; ერისთ. ლ.; ნ. ნ. ლ.

უთხოვარი, -ვენელი, ზედ. არ თხოვნილი, неспро-
шеный, უთხოვენოდ, безъ просенія, დავრ.
145; უთხოვენლობა, ს. неспрошеніе, 2 ქართ.
309.

უი, უიმე, ნ. ვაი, ვაიმე, ვეფხ. 960; ერისთ. 2—152;
კაცა 29; ანტ. 2—14; 6—7; ахъ охъ я.

უიარადო, ზედ. უსაჭურვილო. უჭურველი. ბელო-
რუხიი, უიარადობა, ს. უსაჭურველობა, безо-
ружность.

უიმათო, ზ. безъ ппхъ, დავრ. 12.

უილაფო, ზედ. უღონო, უღონო, ღონე მოკლე-
ბული, пенитенциі силъ, средствъ, -გავსელი,
я остался безъ средствъ, სიგ. ჩოლაფ. 19,
უილაფობა, безсиліе.

უიმი, უიმისოდ, ზ. безъ него, სამ. სომხ. 282;
безъ этого, უიმისოაც, ი. безъ этого, ჩონტ. 19.

უიმელო. ზედ. იმედ გარდაწვეტილი, სასო-წარ-
კვეთილი, безнадёжный, ვისრ. 22; **უიმელობა,**
ს. სასოწარკვეთილობა, безнадёжность.

უიჭველი, უიჭვო, ნახე უეჭველი, უეჭვო.

უვადნიერო, ზედ. არ კანდიერი, გაუბეადვი, несмь-
ный.

უვადრებელი, ზედ. არ გასაბეადვი, недерзповен-
ный; 1 ქართლ. 320.

უვადრი, ზედ. შეუპოვარი, გამბეადვი მტერზედ; ვეფხ.
96; მოთაკილე ან სათაკილო, უკადრისო, უსაკად-
რისო, უმართებულო; смѣлый, отважный; обид-
чивый; неприличный; неистовый; **უვად-
რისა,** ს. მცენ. ძაღლის ენა, песий языкъ, паст.;
ბუნ. ლ; ნ. რ. ლ; пухъ дѣвичий, ერის. ლ. **უვად-
რისი,** ზედ. სათაკილო, უსამსი, შეუფერებელი.
უმართებულო, უსაკადრისო, неприличный, ან მო-
თაკილე, обидчивый, презирающій; **უვადრი-
სობა,** ს. უმართებულობა, უსაკადრისობა, непри-
личие, 2 ქართლ. 535; (ვი უკადრისებ, -სე). ზ. უ.
გაბეადვი, осмѣлиться; არ გეუკადრისება, непри-
лично тебѣ, ქილ. 409; **უვადრო,** ზედ. გაუბე-
ადვი; უპაცო, პაცოსხეობისა არ მექონი; несмь-
ный; нечестный; -სიტყვა, неприличное слово;
ვეფხ. 396.

უვაზმავი, ზედ. არ მორთული, არ ჩამუღლი, მოურ-
თავი, ჩაუცმელი; მოუზმადებელი; უსაჭურო; неоди-
тый, непринаряженный, неприготовленный;
безоружный; ვეფხ. 590; დარეკ. 147, 148; რუ-
სულ. 484.

უვან (სომხ.), სს. უვანით ან ზურგიით კერძო; მერმე,
მასუკან; назадъ; позади; потомъ, послѣ; ჩემს
უვან, послѣ меня, დავრ. 3; თქვენს უვან იგდა,
онъ сплѣлъ позади насъ; მასუკან, послѣ того,
სვალის უვან, послѣ завтра.

უვანა, ზედ. ბოლონდელი, უვანასენელი; უვანაკერძო,
უვანითო; задний; послѣдний; შავ. 19—20, 30;
20—16, დარეკ. 2—59; უვანა კერძო, задняя
часть; უვანა კბილები, задние зубы, т. е. корен-
ные, უვანა კარი, задница, ბუნ. ლ.: **უვანანი,**
მრავლ. უვანა კერძონი, задни, **უვანა ჰური,** ს.
ჰური.

უვანასენელი. ზ. ბოლოს დროს, დასასრულ, на-
послѣдокъ, наконецъ, შავ. 21—29, 32, 37.
შავ. 3. **უვანასენელი.** ზედ. ნაბოლოვარი, ბო-
ლონდელი, დასასრული; დანშთენი, დანარჩენი, ნა-
შთომი; ნარჩევი, ცუდი; послѣдний; остальной;
пеший, худой; -სიღარიბე, крайняя бѣдность,
-ფასი, крайняя цѣна, -დღე თთვისა, послѣдний
день мѣсяца, გამოცხ. 1—7; **უვანასენელობა,**
ს. ნაბოლოვარობა, ბოლონდელობა; უბადობა, ბე-
დილობა; послѣдокъ; шизоость, подлость; კა-
ტილ. 94.

უვანდგამ (უვან ვსდგამ, -დგი), ზ. მ. დავსდგამ უკა-
ნით კერძო, ставить позади.

უვანდგომი (უვან ვსდგეფარ, -ვსდგე), ზ. უ. უვანით
კერძო ვქსდგეფარ, стоять позади, ვისრ. 8; **უვან
დგომი,** ზედ. უვან მიმდგვი ან მდგარი, преслѣ-
дующий, ვისრ. 44, или стоящий позади.

უვანიდამ, ზ. უვანა კერძოდგან; сзади, უვანიდამე,
ზ. დასასრულ, ბოლოს დროს, напослѣдокъ,

2 ქართლ. 547; **უვანით,** ზ. **უვანიდგან** ან
უვან, сзади, назадъ, უვანითი, ზედ. უვანა. зад-
ний; **უვანის,** უვანისა, ზედ. უვანიდგან ან და-
სასრულ; сзади; наконецъ; სიზრ. 130; დარეკ. 80;
1 ქართლ. 142; სმ. ვსტ. 235; ფარამ. 52, აღბ.
50; 60; უვანის დროს, напоследокъ, გორგ. 288,
უვანის არა გზრასავ, не порицаю тебя за глаза,
ვისრ. 26.

უვანთო, ს. მცენარე, ერისთ. ლ.

უვან მოზრუნება (ვა), ზ. მ. უვან დავზრუნებ, უკან
მოვიყვან, воротить, (-მოგვკრუნებები, -დი), ზ. ვდ.
უვან მოვალ, воротиться.

უვან მოხედვა (უკან მოვიხედავ, -დე), ზ. მიჩ. უკან
ვიყურები, отянуться.

უვანობა, ს. უკან დაწვევა, пачение, подавание на-
задъ. ფარამ. 99.

უვანონო, ზედ. გარეგანი კანონისა, უწესო, ურიგო,
неправильный, **უვანონობა,** ს. უსამართლობა,
беззаконность, ქილ. 594.

უვანქცევა (ვაქცევი, ვაქციე), ზ. მ. უკან ვაზრუნებ,
возвратить, (ვიქცევი, -ქციე), ზ. ვ. უკან დავზრუნ-
ებები, возвратиться.

უვანყოლა (უკან ვჭყვები, -ყვი), ზ. უ. უკან მივს-
დევ, слѣдовать, ვეფხ. 79; უკან მივება, слѣдуетъ
за мною, უვანა მუავს, имѣю позади себя.

უვაპარჭო, ზედ. უსაფრთხო, невооруженный кол-
чаномъ, ვეფხ. 365.

უვარო, ზედ. კარისა არ მექონი, пенемьющій две-
рей; ტიმ. 179.

უვაცროვად, უვაცროვად, უვაცროვოდ. ზ. კა-
ციის შეუფერებლად, იხმარებლის ბოღის მოსხდე-
ლად, виновать, просите, извините, უვაცროვად
ნუ ვიქმნები, не буду невѣжей, извините меня.
უვაცროვად არ დავჩნები, неостанусь невѣжей,
неостанусь въ долгу, რუსულ. 316; ქილ. 245;
430; **უვაცროვავი, -რული,** ზედ. შეუფერებელი,
неприличный; უვაცროთავარი, я извиняюсь,
я невѣжа, виновать передъ вами. **უვაცროვ-
ება** (ვაუვაცროვებ, -ვი). ზ. მ. შეუფერებელ ვჭეფო,
дѣлать кого невѣжей, (ვეუვაცროვებ ბის, -ვა), ზ. თვ.
შემენდობის, извиняется мнѣ, რუს. 505, **უვაც-
რობა,** ს. უვაცრობა, მოუშენლობა, безлюд-
ность, неоселенность; ქილ. 669; **უვაცროული,**
ზედ. არ შესაფერი, неприличный, -მოსხენება,
извините меня за невѣжливое слово, -მკაღრა,
онъ осмѣлился сказать мнѣ невѣжественное
слово, **უვაცრიელი,** ზედ. უვაცური, დაუსახლე-
ბელი, необитаемый, неоселенный, აღბ. 56.
უვაცროობა, ს. ბოღის, извинение, ქილ. 636;
უვაცური, ზედ. უვაცრიელი, მოუშენებელი, დაუ-
სახლებელი, ვეფხ. 648; ვისრ. 31, 160; 1 ქართლ.
29; безлюдный, необитаемый, неоселенный,
უვაცურობა, ს. მოუშენლობა, безлюдство,
რუსულ. 871; უვაცური ფოფა (ვჭეფო, ვჭეფე) ზ. მ.
მოგვსობ მოსახლეობას, обеслюдить, 1 ქართლ.
174; უვაცროულ ვიქმნებ, -ვიქმენ, ზ. ვ. მოსახ-
ლეობა მოისობა, обеслюдить.

უვაბილო, ზედ. კბილებისა არ მექონი, беззубый.

უვადმელი, ზედ. ურცხვი, неостепенный.

უვეთ, ზ. რჩეული; კარგად, лучше; უვეთ ვარ, мнѣ

лучше, я поощряюсь, იმაზედ უკეთ არავინა ჰსწერს, лучше его никто не пишет, უკეთესი, ზედ. რჩეული, სხვათა ზედა მეტი სიკეთითა; лучший; უკეთესება (ვაუკეთესებ, -სებ), ზ. მ. კარგს მდგომარეობაში მოვიყვან, улучшат; უკეთესობა, ს. უარესობა, წარჩინებულება, превосходство, ქალ. 351; რუსულ. 809; (ვაუკეთესობ, -სებ), ზ. მ. ვუღარესობ, ვუწარჩინებულობა; превосходить.

უკეთილ-მისახურესი, ზედ. მართლ-მორწმუნე, благочестивый.

უკეთილ-მისახურება, ს. მართლ-მორწმუნეობა, нравственность, უკეთილ-მისახური, ზედ. მართლ მორწმუნე, благочестивый.

უკეთუ, კავშ. სათუო, თუ, ვინცობაა, если, ежели, უკეთუმცა, კავშ. თუცა, если бы, ежели бы, უკეთუობა, ს. თუობა, условность, მეცაფიზ. 43; ლოღ. 102; უკეთუობითი, ზედ. სათუო, условный.

უკეთურება, -რობა, ს. ავკაცობა, არ კეთილობა, злодѣйство, зло, бездѣльность; მარტ. 2—7; გორგ. 48; (ვაუკეთურებ ან ვიუკეთურებ, -რებ), ზ. მ. ვუბოროტობ, ვავკაცობ, злодѣйствовать, ძღვანთ ალო, ухищряться; бездѣльничать, ალექს. 205; იერემ. 2—33; 16—12; (ვეუკეთურები, -რებ), ზ. თვ. უკეთურად მოვექცევი, погубить съ кѣмъ злодѣйски, უკეთური, ზედ. ავკაცი, ბოროტი, ცუდი კაცი; недобрый, злой; бездѣльникъ; пзнергъ; მარტ. 7—11; 13—19; ფსალ. 14—4; 17—48; 139—1; -სული, злой духъ, ლუკ. 7—21.

უკერული, უკერავი, -რეული, ზედ. უეუკერავი, მაგდო. საუფლო კვართი; песенный, 1 ქართ. 67.

უკვამლო, ზედ. ცეცხლი რომელსაც კვამლი არ ასდის, недымный, უკვამლო ცეცხლი მოეღო, ვისრ. 81; воспылааъ илашешемъ недымящимъ.

უკვდავა, ს. მცენ. კლდის ვაშლა, подснежникъ, пролѣски, рощики, просирны; раст. semper-vivus major; ზუნ. ლ.; морозъ, раст. ერის ლ.; портулакъ, ერის ლ.

უკვდავება, -ვობა, ს. უსიკვდილობა, მოუქვდარობა, бессмертiе, -წყალი, живал вода, ვისრ. 74; (ვაუკვდავობ, -ვებ), ზ. უ. მოუქვდარი ვარ, нмтъ бессмертну, უკვდავი, ზედ. მოუქვდარი, მარადის ცოცხალი, бессмертный.

უკვე, კავშ. განა, შეუძლია, რაინ? ვინაითგან უკვე მრავალთა სედ-ჰევეს აღწერად მოთხრობისა საქმეთა თვის გულსავსე ქმნილთა ნვენ შორის, какъ уже многие начали описывать происшествiя, пвѣстiяя между нами, ლუკ. 1—1; ნუ უკვე, შეუძლია.

უკვლო, безъ слѣда.

უკიანე (ბერძნ.), ს. ვრცელი ზღვა, океант.

უკიდურება, ს. დაუსრულე ბელობა ან განკიდურება, საზომის გარდასლვა, უღობობა; კაცია 186; безконечность; крайность.

უკიდურესი მაგალ. თავის მოყვარეობა, безграшчное самолюбiе; ვი სუმრ.

უკითხავად, ზ. ნების დაურთველად, უდასტუროდ, безъ спросу, უკითხავი, ზედ. ნება დაურთველი, უდასტურო, немѣющiй позволенiя, 1 ქართლ. 295; 2 ქართლ. 434.

უკლები, ზედ. სეღ უსლებელი, უნაკლულო, მოუკლებელი, მოუღვენელი, ძმამъ, неимочатъ, полный; неимощный; ვისრ. 192; 193; რუსულ. 819; 1 ქართლ. 281; სახითა და შევნებითა უკლები, лицомъ и красотою совершенный; ვისრ. 39; 73, 122; ზნე უკლები, რუსულ. 435; совершенствованный въ манерахъ обращенiя, უკლებლად, უკლებელივ, უკლებელად, ზ. სეღ უსლებლად, მოუკლებლად, სრულებით, сполна, გუჟ. 27; ღარეჟ. 139; უკლებლად ცურფა, совершенно красивая, ვისრ. 34; მოიწიფა სრულად და უკლებლად, она совершенно и вполне возмужала, ვისრ. 31; უკლებობა, უკლებელიობა, ს. სეღ-უსლებელიობა, უნაკლულობა; სისრულე, სრულობა; ძმობა; полнота, совершенство; ვეფს. 773; ვისრ. 51, 53; უკლისად, ზ. მოუკლებლად, сполна, безъ проуска, ღარეჟ. 117.

უკლი, უკლო, полный, ჩანრ. 76.

უკმაყოფილო, ზედ. გულ ნაკლული, შეუკერებელი, недонольный; უკმაყოფილება, недовольство, неудовольствiе.

უკმეზი, ს. საწყენის სიჭყვის პასუსი, оскорбительный отвѣтъ.

უკმისაგებელი, ზედ. გარდასხადი, სამაგიერო, возмездный, вознаградительный, ზ. მ.

უკმითმა (უკმითემ, -ვებ), ზ. უკან დაუბრუნებ, возвратити, отдать обратно.

უკმო, თანდ. назадъ, обратно.

უკმობრუნება (უკმოვარუნებ, -ნებ), ზ. მ. უკანდავარუნებ, возвратити, обратити назадъ, (-მოვებრუნებ, -ლები, -ღი), ზ. ვდ. უკან დავებრუნებ, возвратити назадъ, возвратити.

უკმოვდა (უკმოვლი, -ვლი; უკმოვარ, -რებ), ზ. მ. გარს-მოვუვლი, обходить кругомъ, 1 ქართ. 168, 215.

უკმოვრდობა (ვერდები, -ღი), ზ. უ. უკან მოვირბენ, приближать назадъ, მარტ. 1—162.

უკმოზღვა (უკმოვუზღვა, -ღებ), ზ. მ. სამაგიეროს გარდუხდი, вознаградити кого, (ვი), ზ. მირ. ამოვიტებ სამაგიეროს; вознаградити себя, მარტ. 2—118.

უკმორება (-მოვიარებ, -რებ), ზ. უ. გარშემოვუვლი, обходить, ქალ. 358.

უკმორცდობა (უკმორცვცდები, -ღი), ზ. უ. მოვსცილები, უკან დავრებ, ვეფს. 228, отстать.

უკმოქცევა (უკმოვაქცევი, -ქცევი), ზ. მ. უკან დავებრუნებ, возвратити назадъ, (უკმოვაქცევი, -ქცევი), ზ. ვ. დავებრუნებ, возвратити.

უკმოღება (ვიღებ, -ღებ), ზ. მ. უკან მოვიტებ, принести назадъ; возвратити, завоевать обратно; 1 ქართლ. 135; უკმოღებულო, მიმ. принесенный назадъ; обратно завоеванный, 1 ქართლ. 127.

უკმოთვანა (ვითვან, -თვანებ), ზ. მ. უკან მოვიტებ, принодити назадъ.

უკმოცემა (-ვცემ, -ვებ), ზ. მ. მივებრუნებ, от-дать назадъ.

უკმოწოდება (-მოვუწოდებ, -ღებ), ზ. მ. უკან დავებრუნებ, отозвать, მარტ. 1—87.

უკმოხვნა (-მოვიხვნი, მოვიხვენ), ზ. მ. დავიბრუნებ, возратить себе потерянное, принести назад; 1 ქართლ. 51.

უკმოხვმა (-ვიხვამ, -ხვი), ზ. მ. უკან მოვიტან, приносить назад; (-მოვიხვამ, -ხვი, მ. მ. უკმოვიხვენ), ზ. მ. უკან გამოვალე კარს, отворить къ себе дверь, ვეფხ. 1122.

უკრაპე, ზედ. მანგილუკრაპე, სლმიით დაუკოდავი, перапешный мечемъ, ჩხარ. 48.

უკრავე-უგინეხელი, ზედ. სანსალამათი, ალალ მართალი, певниши, უკრავე-უგინეხლად, ზფ. певниши, ни за что, ни про что, на чистоту.

უკრიდეზა (-ვრიდეზ, -დე) ზ. უ. მოვერიდეზი, გზას აუუქცევ, устранились, удалиться.

უკრძალავად, ზედ. უშიშრად, безъ страха; ვეფხ. 455.

უკრძალველი, ზედ. неимѣющий стыда, -გონებოთ, умомъ неимѣющимъ границъ.

უკრძალველობა, ს. უშიშროება, გაუფრთხილებლობა, безстрашия; неосторожность, მარტ. 1—3; ქილ. 415.

უკრძალულესად, ზფ. სიმკაცრით, строжайше, ხაქმ. 22—30.

უკუანი, ზედ. უკანა, задній, ისპი. 30—21.

უკუარება (უკუეარები, -რე) ზ. ვ. უკან მოვიღვივრ, идти назадъ, ღარეჯ. 81.

უკუბირება (უკუ-ვაბირებ, -რე) განვეკსდრევე, გულს-გამოვუცვლი, отклонить, (-ვეკბირებ, -ლი), ზ. ვდ. განვეკსდრეკები, отклониться, отстать.

უკუბრუნება (ვა) ზ. მ. დავაბრუნებ, უკან მოვიყვან; გადმოვაბრუნებ, возратить, принести назадъ; повернуть; ქილ. 287; 2 ქართლ. 514.

უკუგაღება (ვა) ზ. მ. დავუტევე დავაგაღებ; გადაგსღებ, მივაგაღებ; оставлять, оставлять, бросить, бросить; უკუ-ვაგაღებ მწუსარებას, развлекать, развлекать; უკუვგაღებ ბუიოსს, отбросить назадъ мячъ; (უკუვგაღებ, -დე) ზ. ვდ. მივეგაღებ სადმე დასაწოლად, прилечь.

უკუდავი, -ვიზა, ნ. უკვდავი, -ვიზა,

უკუდაღვამა (ვეღვამი), უკან დავკვამი, отступитъ.

უკუდაგენა (უკუდაგენ, -გინე) ზ. მ. უკან დავაუენებ, отставитъ, устранитъ, -გისკობოსა, изложитъ епископа; 1 ქართლ. 145.

უკუდაგმა (უკუდაგამ, -დგი) ზ. მ. უკან დავსდაგამ, отставитъ.

უკუდაგომა (უკუდაგებ, -დგ, ზოგჯ. უკუდაგო, უკუდაგის) ზ. მ. უკან დავსდაგებ, უკან დავიწვე; მოვშორებ, განვეშორებ, გავეცდები; განვეუღებ, ვუღლოტებ; отстунить, ретироваться; устранился; отнасть, измѣнить; ვეფხ. 46, 753; რუსულ. 392; 2 ქართლ. 543; უკუდაგები პირის-პირსაგან, измѣнить данному слову, უკუმიდგენ, отложился отъ меня, 2 ქართლ. 397.

უკუდაგება (ვესდაგებ), ზ. მ. откладываетъ.

უკუდაღ ზედ. კელის არ მიქონი, безхвостый, მტენ. кавказская брусника, ერის ლ.

უკუდარდა ან **უკუდარდა** (უკუდარდები, -დი) ზ. ვდ. უკან წავიქცევი; დავცხრებ, მოვაკლავებ, унасть назадъ; прекратиться, перестать; ამის-

თვის გიორგის მეფობა ცოცხა ხანს უკუდარდა, по-этому царствование царя Георгия на нѣкоторое время прекратилось, 2 ქართლ. 548, 550, უკუდარდა ჭირი, чума прекратилась.

უკუდალა (უკუდალი, -ვლე) ზ. უ. გარსვეული, отходить.

უკუდაღება (უკუდაღებ, -ლე) ზ. მ. გარსემოვაღებ, обнести, обнести, თვალთა სელი უკუდაღლო, потерь глаза рукою; ღარეჯ. 126, ვისრ. 22; ვეფხ. 93.

უკუდაღობა, ნ. უკუდაღება.

უკუდაღვა (-ვედაღვა, -დე) ზ. მ. უკან მოვიტან, приносить, приводить назадъ; რუსულ. 298;

უკუდაღილობა, მაგალ. ხაზის, противупотность черты въ противоположную сторону, ქმნ. წიგნი 5.

უკუდაღვა (ვედაღვა, -დე) ზ. მ. მაგიერს გარდავიხლი, ნაცვალს ვაგებ; отключать.

უკუდაღლა (უკუდაღლი), исключитъ, вычесть, სრნ. 65, 66.

უკუდაქმა, სს. отрицание; отговорка; მოურავ. 86; (უკუდასტვამ, -ვი) ზ. უ. უარს ვიტყვი, გადასტყვამ, ანაბ ვეკრავე; отрицать, отрицаться, отвергать; -სარწმუნობასა, отказаться отъ вѣры, მარტ. 1—16; ლოლიკ. 32; **უკუდაქმიით**, ზედ. არა დამტკიცებით, წინა აღმდეგი, отрицательнымъ; მარტ. 155.

უკუდაღმა (უკუდაღამავ, -მე) ზ. მ. ლაგამს ამო-ვეუღებ, надѣть ушду, უკუდაღმა გონება ჩემი სამსახურებლად, გუჯ. 828; онъ обуздая умъ мой на служение.

უკუდართი, ნ. უკუდართი.

უკუდაგარი, ზედ. განდგომილი, отложившийся, взбунтовавшийся, мятежный, 2 ქართლ. 322, 405.

უკუდაღვა (უკუდაღვაღ, -ღლე) ზ. მ. ნაცვალს გარდავლი, отключить.

უკუდაქცევა (-ვაქცევი, -ქცევი) ზ. მ. უკან მივა-ბრუნებ, отдатъ, отпранить обратно.

უკუდაბრუნება (ვაბრუნებ, -ნე) ზ. მ. უკან დავა-ბრუნებ, вернуть, воротить назадъ.

უკუდაგება (უკუდაგებ, -გე) ზ. მ. უკან მივსცემ, отдатъ назадъ, უკუდაგებ, отдали мнѣ па-задъ, ბარუქ. 4—23; უკუდაგებ, получишь назадъ.

უკუდაღვა (უკუდაღვაღ, -ღგი) ზ. მ. უკან დავს-ღვაღ, отставитъ, ღარეჯ. 70.

უკუდაღვა (უკუდაღვაღები, -ღვა ან -ღგი) ზ. უ. გარსემოვაღები, обступитъ; (უკუდაღვაღები, -ღგი) ზ. უ. უკან დავსდაგებ, отстунить, ვისრ. 178.

უკუდაღვა (ვედაღვა, -დე) ზ. მ. უკან დავსწე-ვამ, тлпуть назадъ, რუსულ. 91, 551.

უკუდაღვა (ვედაღვა), ზ. მ. უკან მივსცემ, возмезд-ный, познаградительный.

უკუდაღვა (უკუდაღვაღობა, ს. არ მოშორება, неразруш-ность, сомкнутность, პირისპირს პირის უკუდაღ-ღვაღობა, неотрываніе взора другъ у друга, ვისრ. 156.

უკუდაქნევა (-მოვიქნევი სელსა, -ქნევი) ზ. მ. გარე-

ვიერი, -ყარე), წ. მიწ. გაღვიური, გაღვიგებ, снр-
снть съ снбн, -სევდას, разснть печаль, რუსულ.
281; ჩონგ. 39; ვეფხ. 644, (უკუვიერები, -ყარე),
წ. ვ. გავიერები, მოვსორლები, расходнтьсн,
ვისრ. 14; (უკუვიერები, -ყარე), წ. თვ. მოვემო-
რები, გავეშვებ, оставнть, удалнтьсн, უკუვიერა-
სევდა; у него прошна тоска, რუსულ. 362; -სენი,
у него прошна болъзань; რუსულ. 548; -ციხეს,
оставляю осаду крнности.

უაზრღენა (უკუვიერლები, -ნე), წ. თვ. მივეუღე-
ბი, прислоннтьсн; მსაჯ. 16—27.

უკუშოიმა (უკუ-შოთების), წ. მიწ. დამრჩების
(დაბეჭდილს დაბაღებში გამოცვლილია ეს სიტყვა
სიტყვაზედ დამიშობის, დაგოშეს), оставнть у ме-
ня, 2 სჯული. 24 — 21; მოსეს სამ. 47; (უკუ-
შოთები, -თი), წ. უ. უკან დავრჩები, оставнтьсн
позадн; отстать.

უაზციმა (-ვქსცემ, -ვეც), წ. მ. უკან მივცემ, отдать
назад, возвратнть, უკუშცემ, ты возвратншь
мнн; 1 ქართლ. 182.

უაზცილება (-ვაცილებ, -ლე), წ. მ. მოვაშორებ,
отстраннть, удалнть; (უკუშცილება, -ცილა),
წ. თვ. თავიდან მოშორდება, мннуотъ мнн; (უკუ-
ვეცილები, -ლე), წ. თვ. უკან ვედავები, оставн-
нать назад.

უაზცლა (-ვეცლები, -ვეცლები), წ. უ. მოვსორლები,
отстраннтьсн, удалнтьсн, 2 ქართლ. 549; რუსულ.
290; უკუვეცლები ციხეს, отстуннть отъ крнно-
сти; უკუვეცცალნეს, онн удалннсь отъ насъ,
უკუშცილდა გულიდან, и выкннууть это нзъ го-
ловы, ქართ. ქრისტ. 2, გამოც. გვერდი 106.

უაუცმა (უკუვეცვამ ისარსა შვილდას, -ცვი), წ. მ.
შვილდას მოვსლებ ისარსა, шаложнть стрнлу на
ветнну; რუსულ. 295, 471; ან გარდავცვამ, про-
днть, რუსულ. 78.

უაუწილიება (-ვაუწილებ, -ლე), წ. მ. გაუწილებ,
გაუწიანებ; осрамнть, (-ვქსწილები, -ლი), წ. ვდ.
გაუწილები, ბიანბრუ გაუწილები, осрамнтьсн;
ქილ. 242, 322, 430.

უაუწივა (-ვქსწევი, -ვქსწევი), წ. მ. უკან დავსწევი,
тянууть назад; უაუწიწევი, უკან დავიწევი, итн-
нтьсн назад.

უაუწივივა (უაუწიწევი; -წევი), წ. მ. მოწევეულს სტუ-
მარს დაიბოთვ, удалнть приглашеннхъ; ვეფხ.
1091.

უაუჭიერა (-ვიჭერი, ვიჭირე), წ. მ. უკან დავიჭერი, за-
держать, გუჯ. 19, -ციხე, წ. მ. ციხეს სელ ახლად
ავილებ, взять нновъ крнность, გორგ. 151.

უაუჭრა (-ვეჭრი წყალსა), წ. მ. წყალს შევეუჭრებ,
отрнзь воду, задержажъ теченн рнки, და-
რეჯ. 102, 2 ქართლ. 281; (უკუვიჭრები, -ჭერი),
უკან გავეჭრები, отскочнть.

უაუზდა (-ვქსლი, -ვქსლე), წ. მ. უკან დავიბარებ,
отовзвать назад; (უკუზინდი, -ზადე), წ. უ. მო-
ზინდი, сннать съ снбн; რუსულ. 466.

უაუზღობა (უკუზღებობი, -ღი), წ. ვდ. გარდავეცემი,
მაგალ. უუქი, отражнтьсн, ფიზიკ. 136.

უაუზინება, უაუზინება (უკუზინებობი, -ებობი, -ღე),
უკან ვინებობი, оглндывнтьсн, (უკუზინებობი, -ღე),
წ. მ. უკან ვაუზინებობი, заставнть оглндывнтьсн.

უაუზცომა (-ვქსცეობი, ვქსცობი), წ. ვდ. უკან გავეცეობი,
отскочнть, დარეჯ. 128.

უაუზჯღობა (-ვქსჯღებობი, ვქსჯღებობი), წ. უ. უკან დავე-
ჯღებობი, снбть позадн, რუსულ. 554; ქილ. 527.

უაუზაათო, ზედ. погодннй.

უაუაღველი, ზედ. უნსუზარი, несварнливнй.

უაუამი (თათრ.), ს. მოვაჭრება, სუიდა, покунка,
ბიანკ. ლ.; და თუ უაუამი ვერ თქვას მართალი, если
онъ не докажетъ непременно покунку, აღბ. 66.

უაუაპარაკობა, ზეც. უთქმელად, безъ разговора.

უაუაფი (ოსმალ.), ს. მამალი ცხენი, жеро, აქლემი,
ვირი, жеребецъ, დასტ. 18; უაუაფაში, ს. უაუაფე-
ბის ზელა-მხედველი, დასტ. 166; смотрнтель за
жеребцнмн. [безъ снпнка.]

უაუაფი, ზედ. დაუღურჯებელი ცანი, ვეფხ. 172.

უაუაზო (არაბ.), ს. მცენ. раст. foenum graecum;
ზუნ. ლ.; მენინ. ლ. სპ. ლ.

უაუაველი, უაუაველი, უაუავეი, ზედ. უაუაველი,
გამოუღვევლი, нестощнмнй, ვეფხ. 52; უაუა-
ველი მიჯნური, внчно влюбленнй, ვისრ. 77.

უაუაწავი, ზედ. გაუღვეწავი, помолотнй; მცენ.
ვარდ-კაჭაჭა, инкорнй, ერის. ლ.

უაუაჟი, ს. თმა ზევითა ზაგეთა, усн, უაუაჟო-
სანი, ზედ. უაუაჟების მქონებელი, усастнй,
ანგონ. 6—9.

უაუაზობელი, ზედ. უწეალო, немлосерднй, 1 ქართ.
300: **უაუაზობელიობა**, ს. უწეალობა, გულის
შეუშკიკივებლობა, немлосердне, მარტ. 2—68.

უაუალო, ს. მნის შესაკრავი გრძელი ფანა, солома для
внзанн въ пучкъ сноповъ; ზუნ. კ. 277; სპ. ლ.

უაუაოცავი, უაუაოცველი, ზედ. ვისაც არ უაუაოცავს,
непозолнннйсн.

უაუაოღველი, ზედ. დაუაზობელი, перннннй,
ს. მცენ. უთხოვარი, რომელიც არ დაღებავს; раст.
негшои, დაბად. 6 — 14; გამოსლ. 25 — 28, 29;
ისაი. 40—20.

უაუაუი (არაბ.), ს. მოგვი ან ქურუმი კერძთა, რომე-
ლიცა განხილვითა დაუღულის ზვარის შინაგანთა
წინათ მოუთხრობდა მომავლთა საქმეთა, ვითარცა
შებეჭე; утробо-воахвователъ, 2 სჯული. 18—11,
მოსეს სამ. 11; ქილ. 220.

უაუაუკო, ზედ. ნეფს კუსკა (хлнба), ннннй.

უაუაუმა, ს. შთა საბერძნეთში, олнмнн; 2 ქართლ.
278; **უაუაუმაიანი ძლევა**, олнмннскнй нбнтъ;
უაუაუმაინობა, ს. ასპარეზობა, олнмннскнй
нгрн, 1 ქართლ. 285.

უაუაუსი (ოსმალ.), ს. ზანაკი თურქთა ელის ხალხისა,
ужусъ, ставъ кочующнхъ татаръ.

უაუაუსობა, ს. სიცილი, სიბორცე, нестощнство,
სამ, გორგ. მცენ. შესავ.

უაუაუფა (სპარს.), ს. სარჩო, სარდლო, გარდავეთლი
როჭიკი, содержннн, жалованье; ჩილავაშე.
სიგ. 14.

უაუაუნე, უაუაუნებელი, უაუაუნობა, ზედ. უწუ-
გემო, გაუხარელი, მოურჩენელი, неутнннтель-
ннй, неогрнднй; неважнчнмнй; ვისრ. 39; 41;
უაუაუნებელი ჭირი, неважнчнмн болъзань, 1 ქართ.
355; ქილ. 643. **უაუაუნობა, უაუაუნობა**, ს. უწუ-
გემობა; მოურჩენელობა; неутнннтельность; не-
важнчнность; ვისრ. 25; გორგ. 121; ვისრ. 121.

უმაგალითო, ს. უამხანაგო, უებარი, безиримѣр-
ный, безподобный.

უმაგისო, ზედ. უმისო, безъ него, -სოზა, უამი-
სოზა, ს. ამის დაუსწრობელობა, безъ его при-
сутствія, უამისოდ, ზ. მის დაუსწრებლად, უი-
მისოდ; безъ него; безъ этого; ერისთ. 2—105;
უამათობა, ს. безъ нихъ; ვისრ. 79.

უმადლო, უმადური, ზედ. დაუმაღლებელი, არ
დამხსოში სიკეთისა, неблагодарный; ერისთ. 2—103;
უმადლო, ზედ. უნიჭო, უგულისყურო, бедар-
ный; **უმადურობა**, **უმადლობა**, ს. დაუმაღლე-
ბლობა, неблагодарность, ქილ. 550; **უმად-
ლობა**, ს. უნიჭობა. бедарность.

უმაღალ, ზ. უჩქარეს, ჩქარა. სწრაფად, скоро, по-
спѣшно; სამ. ვახტ. 178; დასტ. 146; უწინ,
прежде, **უმაღლედ**, **უმაღლეს**, ზ. ჩქარა, скороше,
ერისთ. 98, **უმაღლესი**, ზედ. სწრაფი, скорѣйшій.

უმაღლავი, ზედ. დაუმაღლავი, нескрытый, 2 ქართლ.
522.

უმაშულთა, ზედ. მამულის არ მქონი, безимѣст-
ный, **უმაშულთაბა**, ს. მამულის არ ქონება, не-
имѣние помѣстія, აღბ. 83; გუჯ. 13; ალექს. 57.

უმაწვო, ზედ. უბიწო, ალალ-მართალი, შეუგინე-
ბელი; მვირ-უსხენებელი, მაგ. 10—16; ფსალ.
24—21; რომელ. 16—19; непорочный; не-
вишный; незлонамѣтный, **უმაწვაობა**, ს. უბი-
წოება; მვირის უსხენებლობა, непорочность;
незлонамѣтность; 1 ქართლ. 336; -ზნეთა, чи-
стота нравовъ.

უმართებულთა, ზედ. ურიგო, უკაცრული, უზღე-
ლური, непристойный, неприличный, ფრამ. 402;
ქილ. 83; უმართებულთა მოსხენება, сѣ позно-
шенія сѣмъ, **უმართებულთად**, ზ. ურიგოდ,
неприлично, **უმართებულთაბა**, ს. ურიგობა,
უკაცრაობა, непристойности; неприличіе; ქილ. 83.

უმართილედ, ზედ. წინა აღმდეგი სამართლისა, противу-
законный, **უმართილესი**, შემოკლ. **უმართიდე**,
ზედ. შენიშნის, სამ. ვახტ. 7; რუსედ. 274; უმართლედ
ვარ, я правъ, ვეფხ. 843; **უმართილთაბა**, **უმარ-
თილობა**, ს. უსამართლოება, უსჯულობა, неспра-
вдливо, несправедливость, 1 მეფ. 14—41.

უმართილი, ს. კალის ნაცარი, პირის სახის გასათეთ-
რებელი, сѣдлаша, უმართლის წასმა, сѣдлаться.

უმართილო, ზედ. შეუზავებელ მართლითა, неволе-
ный.

უმარჯვე, **უმარჯვო**. ზედ. მოუმარჯვებელი, не-
способный, неудобный; საქმ. 27—11; უმარჯვე
ნვთ საღკური, неудобныя пристаны, **უმარჯვესი**,
შედარ. ხარ ზედ. შესწრულის სიტყვისა მარჯვე,
удобнѣйшій, **უმარჯვესად**. способнѣе, удо-
бнѣе, 1 ქართლ. 129; **უმარჯვეობა**, ს. მოუ-
მარჯვებელობა, უეგროვნება, неудобство,
კავშ. 254.

უმაღლესი, ზედ. უდიდებულესი, высочайшій, вы-
сокій, **უმაღლესი**, **უმაღლესობა**, ს. ციკლო
მეფეთა და მთავართა, высочество, ფრამ. 100;
უმაღლესობა, ს. უდიდებულესობა, высокость;
ქმნულ. წიგნი 28.

უმაძღრობა, ს. გაუმაძღრობა, უძღვობა, непа-
сытность.

უმაწლოზედესი, ზედ. შედარ. ხარ. ძალინ აწლო,
ближайшій, -ლეს ყოფა (ვჭყოფ), დავიასლოვებ,
приблизить къ себѣ, 2 ქართლ. 372.

უმეზარი, ზედ. მოუსწარზავი, невареный, ქილ. 53.

უმეღვამო, ზედ. უხანო, დაუღვამი, неостойи-
ный, გუჯ. 26.

უმედურავი ზედისა, ზედ. დაუმედურებელი, не ро-
чущій на судъ.

უმე, ნუ უმე, ნახე უმევე, ნუ უმევე, კავშ. 168, ნუ უმე,
ნუ უმევე, иносѣ, разнѣ, წათა ცხოვერ. 358.

უმეზობლო, ზედ. მეზობლის არა მყოლი, пеннѣю-
щій соотѣда; **უმეზობლობა**, ს. მეზობლის არა
ყოლა, пеннѣіе соотѣда.

უმეტეს, ზ. უფროს, большѣ, паче, тѣмъ большѣ,
უმეტესი, ზედ. უდიდესი სხვათა ზედა რაოდენო-
ბითა ან საქმითა, наибольшій, наибѣйшій; **უმეტე-
სობა**, ს. გარდამატებლობა, превосходство, боль-
шинство, превосходство; 1 ქართლ. 429; ეკლეს-
იასტი, 1—2; სხვათა უმეტესობით, преимуще-
ственно передъ другими, კავშ. 219.

უმეტნაკლები, ზედ. არც მეტი, არც ნაკლები, ზომიე-
რი, соразмѣрный, соотвѣтственный имѣст-
ному размѣру, **უმეტ-ნაკლებობა**, ს. თანაზომიე-
რება, соразмѣрность, **უმეტნაკლებოდ**, ზ. ზ.
სრულიად, უკლებლოვ, сиюзна.

უმეფობა, ს. დრო შემდგომად ერთის მეფის სიკე-
დილისა და მეორის გამეფებისა, междоусобице,
1 ქართლ. 374.

უმეჭონო, ზედ. არა მქონებელი, пеннущій.

უმეფვისი; -სო, ზედ. მეფვისის არ მყოლი, безрод-
ный.

უმეშვეობითი, ზედ. საშუალო, средній, -ზმნა,
средній глаголъ, -ნათესავი სახელთა, средній
родъ именъ существительныхъ.

უმეტარი, ზედ. უცოდინარი, უსწავლელი, неученый;
неучт., нешѣжа, ვისრ. 11, 141, 177.

უმეტარი, ზედ. არც მეტი, незначіе, неизвѣст-
ный, უმეტარვარ, ე. ი. არ ვიცი, мнѣ неизвѣстно;
საქმ. 4—13; 13—26, **უმეტარება**, **უმეტარობა**,
უმეტარეობა, ს. არ ცოდნა, უცნაურობა; უცოდ-
ინარობა, უსწავლელობა; незнаніе; нешѣжество;
საქმ. 17—29; 1 კორ. 10—1; ვისრ. 20, 178;
(ვიუმეტარებ, -რე), ზ. მ. არ ვიცი; უცნაურვარ; ვუ-
ცოდინარობ, не знати; нешѣжествовать; ვეფხ.
528; (ვიუმეტარებ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. თავს მო-
ვიუმეტარებ, неказывать незнаніе; კავშ. 325,
უმეტარული, ზედ. нешѣжественный, нешѣжескій,
ვისრ. 22, 26.

უმეწესი, ზედ. მგებელ უკეთესი, ჩანრ. 71, пренос-
ходшій красотою солнце.

უმეწრასი, -ზავი, ზედ. ნ. უწრასავი.

უმეწოდ, ზ. მზის უწახავად, при безсолнечномъ
свѣтѣ; ვისრ. 141.

უმეწითო, ზედ. მწითოვის არ მქონი, неимѣющій
пріданого, безирядища.

უმთავრო, ზედ. ვისაც მთავარი არა ჰქავს, безъ вла-
дѣтеля.

უმთავრესი, ზედ. შედარ. ხარისხ. დადებ. მთავარი,
ე. ი. უპირველესი, უწარჩინებულესი, главный;
верховный.

უმცველობა, ს. უმჯარველობა, беззащитность.
უმცოთში, ზედ. пенотрешинный, ჩან. 20.
უმცირესი, ზედ. ნაკლები სხვაზე სიდიდითა, რაოდენობითა, ვსაკითა, წნითა, პაცივითა და სს. ვეფს. 205, 207; младший, меньшей.
უმცირესობა, ს. მცირეობა, меньшинство, малость.
უმცხვარი, ზედ. არ გამომცხვარი, неиспеченный, ანტ. 4—59.
უმმკინვარი, ზედ. ფრიად მმკინვარე, жестокый, 1 ქართლ. 367.
უმმარაზი, ზედ. უბარი, молчаливый.
უმწო, ზედ უმჯარველო, беззащитный.
უმწვერვაღესი, ზედ. განსაკუთრებული, крайний, искренний.
უმწიკვლო, ზედ. უბიწო, непорочный.
უმწუხარო, ზედ. შეუწუხებელი, უჭირველი, беззаботный.
უმწესი, **უმწესო**, **უმწყვსელი**, ზედ. უწურთნველი, пеносчитанный, 1 ქართლ. 152, 2 ქართლ. 441.
უმხარკესად, -სადრე, ვზ. მოჭირრებით, თავგამოდებით, рачительно, тщательно.
უმხედური, ზედ. არა სჯეულიერი, запрещенный законом, სამ. სომხ. 56; **უმხედურობა**, **უმხედრობა**, ს. უსჯეულიერობა, რჯულით არ შესახედრობა, მაგალ. ქორწილისა, воспрещение, невозможное закономъ ступление въ бракъ съ родственницею; სომხ. სამ. 362, 363.
უმხიარული, ზედ. არა მხიარული, невеселый; **უმხიარულობა**, ს. არ მხიარულება, невеселость, ერისთ. 111.
უმჯობ, -ბესი, ზედ. უკეთესი, превосходный, лучший, უმჯობეს, ვზ. უკეთეს, лучше, ვარ, я лучше, мною преимущество, **უმჯობესობა**, ს. უკეთესობა, превосходство, **უმჯობობა**, лучше, **უმჯობესია**, лучше есть, (ვეუმჯობესობ, სრ. არა აქვს), ვ. უ. ვუკეთესობ, უკეთესი ვარ, превосходный.
უნახლო, ზედ. არ მექონი ნახლისა, неимѣющимъ бурки, **უნახლობა**, ს. ნახლის არ ქონება, неимѣние бурки; ალექს. 35.
უნაზი (არაზ.), ს. მცენ. раст. грудная игла, придо-рожная игла, грудная ягода, шиповникъ, jujube, plante; ბიანკ. დ.; ბუნ. ლ. ერისთ. ლ.; კავკ. გავითი 1853, № 6.
უნაგირი, ს. ცენთა შესაკაფმავი ზურგზედ სადგმელი შესაჯღამად; сѣдло; ლევიც. 15—9; ვეფს. 84, 1013. უნაგირიანი ცენი, седланная лошадь, მოურავ. 118.
უნაზო, ზედ. არ ნაზიანი, სინაზისა არ მქონებელი, ვისრ. 179, no ძეხუი.
უნათესავო, -სათიანი, ზედ. ნათესავისა არ მყოლი, беспородный, კავს. 118.
უნათლესი, ზედ. მრიელ ნათელი, очевидный, ясный, უნათლესად გამოჩნდების, нешто будетъ видѣно.
უნათლიერობა, ზედ. ნათელ მიღებული, невидѣ-мый, ჩან. 3.
უნათლო, ზედ. სინათლისა არ მქონებელი, неимѣю-

щій зрѣти; თვალთა მისგან უნათლობა, ე. ი. თვალი რომელიც მისის მშვენიერებისაგან უნათლოდ შეიქმნა, глаза, при видѣ ея красоты затмѣили, ვეფს. 17.
უნაკლებო, ზედ. სამყოფი, достаточный.
უნაკლო, **უნაკლული**, ზედ. მოუკლებელი, სრული, неочатый, ძეხუი, полный; **უნაკლულიდ**, ვზ. მოუკლებლად, სრულიად, сплона, ალექს. 12; **უნაკლულიობა**, **უნაკლულიება**, **უნაკლევობა**, ს. მოუკლებელია; სამყოფიერება; ძეხობა, достаточность; 1 ცითი. 6—6; **უნაკლულიე-ვანესი**, ზედ. შედარ. ხარისხ. აღებ. ნაკლული; უდარესი, худший, 1 კორ. 11—17.
უნაკო, ზედ. ნაკისა არა მქონებელი, неимѣющѣмъ (году).
უნაკრცენო, ზედ. ბუმბულ დაცვივული მაგალ. ყვავი, ползавший, потерявший перья, ქილ. 88.
უნამეცხანვესი, ზედ. მომატებელი, прибавляющий.
უნამუსო, ზედ. უსიტცვილო, ურცვი, безстыдный, безсовѣстный, **უნამუსობა**, ს. ურცვობა, безстыдство.
უნანელი, ზედ. შეუნანებელი, სინანულით გაუწმენდელი, перилеканный, непокаянный, **უნანელობა**, ს. შეუნანელობა, пераскаяние, ანდრ. 141.
უნარი (არაბ.), ს. ეშმაკობა, ეშმაკური საქმე, სერსი, продажи, მოურავ. 131; ფარამ. 441; კაცია 44.
უნარჩვესი, ზედ. შედარ. ხარისხ. აღებობითი ნარჩვესი, უღირსი, უნდო. ურგები, არად სხმარი, ничтожный, გუჯ. 2; სამართ. ვანტ. შესავ; **უნარჩვესობა**, ს. უნდობა, უღირსობა, ничтожность.
უნასი, ზედ. უნამუსო, безстыдный, უნასის მომქმელი, безстыдникъ, ვისრ. 97.
უნადვლო, -ღული, ზედ. უზრუნველი, უთაური, დაუდევნელი, безвѣщный, беззаботный, **უნადღულობა**, **უნადღუდელიობა**, ს. უთაურობა, უზრუნველობა, დაუდევნელობა; безвѣщность, სამ. სომხ. 304, 221; სამ. ვანტ. 207.
უნაყოფო, ზედ. ნაყოფისა არ მოცემი, безплодный; безплодный; გუჯ. 33; ვისრ. 159; **უნაყოფოება**, ს. ნაყოფისა არ მოცემა, უსარგებლობა, безплодіе; безплодность.
უნამურო, ს. ლირფი, უნამუსო, безстыдный.
უნაცულო, ზედ. უებრი, უამხანაგო სხითა, სიზრძნითა, სიუხვითა, безподобенъ, безпримѣрный, 1 ქართლ. 227; უნაცულოდ და ბელითად, безподбно, но почастно, ვისრ. 177.
უნაწვერო, безчелный.
უნაწილო, ზედ. წილისა არ მექონი, безучастный, დავრ. 144; ვისრ. 160, უნაწილოდ დარჩობა, не получить слѣдующей части, რუსულ. 897.
უნახავი, **უნახევი**, ჩან. 42, ზედ. არ ნახული, უხილავი; невиданный, невидимый; ვეფს. 479; თვალთა უნახავი, невиданный глазами, рѣдкій, **უნახაობა**, ს. უხილველობა, არ ნახულობა, невидан; невиданіе; разлука; კან. ვეფს. თეიმ. 17; ვეფს. 1360; მირი. 102 და ბექტ. შესს უნახაობით ვვრ გავებლბ, я не могу выносить разлуку съ тобою.

უნახურეთო, ზედ. ნახურეთისა არ მექონი, не дн-ривый.

უნახშიროდ, ზედ. უნაკლოოდ, სრულიად, сплона, აღბ. 123.

უნდა, ნ. მინდა, ნდომა; უნდა თუ არა, невольно, ვისრ. 2.

უნდი, ს. მცენარეა, ბუნ. ლ. საბ. ლ.; ერისთ. ლ.?

უნდილი, ზედ. ნედლი, მკვასე, შემოუსვლელო; უდროვო, не снхшнй, не зрхшнй; несовремен-ный.

უნდო, ზედ. ურგები, არად სანდომი, არად სახმარი; უღირსი; ничтожный, негодный, маловажный; недостойный; 2 ქართლ. 116; იერემ. 49—20.

უნდო, ზედ. მიუნდობელი, არ სანდო, неадежный, бесполезный; **უნდოება**, ს. ურგებობა; უღირსო-ბა; ничтожность, бесполезность; მარტ. 2—339; **უნდობლობა**, ს. დაუნდობლობა, вѣроломство, 2 ქართლ. 122.

უნდობელი, ზედ. პედოვჩრხვანი; უნდობლობა, ს. педовѣrie, თამარ. ბაგ. 209.

უნდომელი, **უნდომი**, **უნდომო**, ზედ. უნებრივი, მოუნდომელი, ნეოლახი, нежеланный; ქლ. 432; 2 ქართლ. 307; უნდომლად ლაპარაკი, нехотя го-ворить, აღბ. 47; **უნდომოდ**, **უნდომლად**, ზფ. უნებლივ, невольнo, протнвъ воли, სამ. ვანტ. 24; **უნდომლობა**, ს. მოუნდომლობა, нежеланнe, **უნდომება**, (ვიუნდომებ, -მე), ზ. მ. არ მოვიდლო-მებ, не желать, отвѣргать; სამ. ვანტ. 214.

უნე, ს. გვარიანი ცხენი, ჰუნე; породистая лошадь, 1 ქართლ. 299. შავთ. 27.

უნებელი, **უნებური**, **უნებლიეთი**, ზედ. უნდომი, მოუსურვებელი, იძულებითი, აუცილებელი; 1 ქორ. 9—16, 17; ლუკ. 14—18; სამ. ვანტ. 78, 207; ფლობ. 1—25; ვისრ. 54, 191; ნეოლახი, не-иннуемый; უნებელი. **უნებური**, ზედ. არ მორ-ჩილი, ნებისა არ აღმსრულებელი, неослушный, ჩემს უნებლად ან უნებურად, безъ моего согла-сня, ალექს. 178; 2 ქართლ. 547; **უნებით**, **უნებ-ლად**, **უნებლივად**, **უნებურად**, **უნებრივ**; ზფ. ნეოლახი, но неволнo, ვისრ. 16, 18; გორგ. 234; 29; 1 ქართლ. 412; 2 ქართლ. 327; 547, ლუკ. 23, 17; რუსულ. 400; ნებით თუ უნებოდ, воленю, не иолею, ქლ. 610; უნებურად ბატონ უმობა, безъ желаннй подчинятея кому либо, გორგ. 235; უნებურად გახლავსთ, онъ неадоровъ, **უნებლო-ბა**, **უნებლება**, ს. იძულება, არ ნდომა, нежелан-нe, невольность, принужденности, ან ურჩობა, неовиненствe, ვანტ. სამ. 78.

უნეღებელი, ზედ. მოუნეღებელი, трудно пере-вариваемай желудкомъ ница; ანტ. 4—22.

უნელი ცეცხლი, ს. დაუნეღებელი ცეცხლი, неуга-симый огонь.

უნერგო, ზედ. ნერგისა არ მქონებელი, безъ корнн.

უნეთო, ზედ. არა ნეთიერი, неестественный, не-материальный, გუჯ. 6, 28; ანტ. 146; არ სახ-მარი, უხმარი, негодный, უნეთო სიტყვა, недхль-ное слово, ვისრ. 67; **უნეთოება**, ს. ნეთიერე-ბის არ ქონა, неестественности.

უნისკარეთო, ზედ. ნისკარცის არ მქონებელი, безъ каюва, -фуюси, ნ. ცარაღანა.

უნიშნო, ზედ. ნიშანის არ მქონებელი, безъ знака.

უნიჭო, ზედ. უმადლო, бездарный.

უნკი (ლათინ.), რვა ღრამის წონა, унцн.

უნობ, მდაბ. ვამბობ, ვლაპარაკობ, говорю.

უნუგემო, ზედ. ნუგემის არა მქონე, безотрадный.

უნჯება, სხ. собрание, еборъ; (ვაუნჯებ, -ჯე), ზ. მ. სიმდიდრით ავამსებ, надхлять кого богат-ствомъ, მაუნჯებ, надхляешь меня богатствомъ, 2 ქორ. 12—14; ციმ. 12; (ვიუნჯებ, -ჯე), ზ. მიჩ. შევიკრებ, შევიზინავ სიმდიდრეზე, собирать, скоп-лять богатство, ფსალ. 38—6; მაც. 6—19; ამოს 3—10; 2 ქართლ. 387; რომ. 2—5; (ვიუნჯებ, -ჯე), ზ. ვ. გავმდიდრებ, обогатиться, 1 ცი-მით. 6—20.

უნჯი (სომხ.), ს. განძი, ლარი, სიმდიდრე, сокрови-ще, богатство.

უნჯუფა, ს. სასლი მეცად თბილი, теплый домъ.

უომარი, **უომო**, ზედ. ომ-გარდაუნდელი ან ომ შეუ-მარავი, უძლეველი; несраженный; непобди-мый; -ცისე, неприступная крѣпость; **უომრად**, ზფ. ომგარდაუნდელად, უომოდ, безъ боя, **უო-მრობა**, ს. ომისა არ გარდაცდა ან დრო უომ-ბისა, не военное время; 2 ქართლ. 445.

უოსრულოდ, ზფ. безъ соннй, გუჯ.

უოცო, ზედ. ოცის დაკლებით, безъ двадцати, სრო-ნოლ ბრ. 29.

უოტწნო, ზედ. დაუსრულებელი, нескончаемый, ქლ. 32; ციმ. 96.

უპასუსო, ზედ. პასუსის არ მიძვემი, безъ отвѣт-ный, **უპასუსობა**, ს. პასუსის არ მიცემა, ვფუნ. განძ. 358. безответности.

უპაცო, **უპაციური**, ზედ. პაცივ მისდელი; უსესა-ბამო, უკადრისი; безцестный; неприличный, не-пристойный; ისა. 52—3; სამ. ვანტ. 159; ვისრ. 44; უპაციოდ ვახსენებ, ругать кого, безцестить, უპაციო ფოფა (-ვუყოფ), безцестить, ბერძნ. სამ. შესავ; უპაციო გამხადე, ты острамилъ меня, უპა-ციო გამხადარი, обезцестенный, острамленннй, რუსულ. 248, 332; **უპაციოდ**, **უპაციურად**, ზფ. პაცივის ახლი, უპაციულოდ; безцестно, непри-стойно, 1 ქართლ. 381; ალექს. 23; **უპაციობა**, **უპაციოება**, **უპაციურება**, ს. პაცივის ახლ, ბაზრუობა, безцестие; неприличнe; непристой-ности; ვისრ. 17; ამბავ. 2—16; სამ. ვანტ. 18; (ვაუპაციუვებ, ვაუპაციურებ, -რე), ზ. მ. უპაციოდ გავხდი, безцестить, (გავუპაციურებ, -რე), ზ. ვ. უპაციო გავხდები, обезцеститься.

უპაციოსნესი, ზედ. შედ. ხარ. честнншнй.

უპაციოსნება, ს. პაციოსნების არა ქონა, безцест-ность, ერისთ. 2—28; ისა. 10—15.

უპაცრონო, ზედ. ცილი, ოხერი, პაცრონისა ან მფარ-ველისა არ მეოლი, неимѣющнй хозяина, покрови-тели; 2 ქართლ. 208; ქვეყანა, რუსულ. 379; страна безъ хозяина, **უპაცრონობა**, ს. პაცრო-ნის არ ფლო, неимѣнне хозяина, покровителя, ჩონტ. 66; სობრ. 58; სომხ. სამ. 6; **უპაცრონო-ბით**, ზფ.; ოხრად, უპაცრონოდ, по неимѣнню хо-зяина, გორგ. 11.

უპე, ს. ჭიბი ან კუჭი, пушъ, нулокъ; желудокъ; ქებ. 2—2; ვისრ. 69, 177; 186; სობრ. 61; უპე

გაუპო, онъ разрѣзалъ животъ; ქილ. 170; ვისრ. 200; უბე მუშისა, мѣшокъ изъ пуповины для хранения мускуса; ვისრ. 50; ქილ. 52, 648; უბე მუცლისა, внутренности желудка, მარტ. 2—204.

უპირატესი, ზედ. მპირატელი, უაღრესი, первенствующий, **უპირატესობა**, ს. უაღრესობა, первенство, 1 ქართლ. 365; მრავ. 140; (უპირატესობა, -სე), ზ. უ. ვუპირველსობ, первенствовать, ერისთ. 88.

უპირველესი, ზედ. უფროსი, პირველი, первый; главный; **უპირველობა**, **უპირველესობა**, ს. უპირატესობა, უაღრესობა, первенство; (უპირველესობა, -სე), ზ. უ. ვუაღრესობ, первенствовать;

უპირის-წყელი, ზედ. უსვინილობა, ვისაც პირის წყალი არა აქვს, бесопытный, безстыдный, **უპირის-წყელობა**, ს. უსვინილობა, бесопытность, безстыдство; სმ. სომხ. 287; ქილ. 326.

უპირო, ზედ. ზმნა მესამის პირის მქონებული, მაგალ. ქუხს, თოვს; безличный; უპირო, უპირობა, უპირული, ზედ. გაუცხადელი, კაცი პირობის გამტესი, неустойчивый, нѣмнчивый, სიგელი მოურავ. 9; უპირო პირი, личности неустойчивая, ქილ. 647; **უპირობა**, ს. თავის სიტყვაზედ ან ნათქვამზედ არ დგომა, პირობის გატეხა, не сдержанiе слова, неостоянство; 2 ქართლ. 134. ქილ. 481; უპირული, იგივე, უპირო, ვისრ. 67, 126; ან უსათური, безасловный.

უპოვარი, **უპოვნელი**, ზედ. არ საპოვნი, ненаходимый; უპოვარის პოვნა, открыть неизвестную вещь, ქილ. 286; **უპოვნელობა**, ს. ვერ პოვნა რისხე, ненахождение, неоткрытие.

უპოვარი, **უპოვნელი**, ზედ. უქონელი, გლახა, убогий, нищий, სიბრ. 87; მრავ. 87; ქილ. 313; **უპოვარება**, -რობა, ს. სიგლახავე, нищета, რუსულ. 38.

უპოვარი, ზედ. უუპოვარი; смѣлый, -მტერი, врагъ пастойчливый, ანტონ. 6—31.

უპირიანი, ზედ. უმეტეს შესაბამი, უფრო შესაფერი, предпочтительный, преимущественный, угодный; სმ. გ. მ. 15; **უპირიანობა**, ს. სიამოვნება, прiятность, удоовольствие, предпочтительность.

უპური, ზედ. პურის არ მქონებული, немѣющийся хлѣба, **უპუროდ**, безъ куска хлѣба, безъ плуци; ერისთავ. 2—112, **უპურობა**, ს. პურისა არ ქონა, შიმშილი, безхлѣбница; недостатокъ въ хлѣбѣ, голодъ; ან მოუსავლობა, неурожай, ალექ. 9.

უჟამებული, ზედ. უემოუსვლელო, недозрѣлый, **უჟამო**, **უჟამური**, ზედ. უდროვო, несвоевременный, ალბ. 50; ვისრ. 6, უჟამო ჟამი, ე. ი. სამარადისო, вѣчный; უჟამო სიკვდილი, преждевременная смерть, ჟამსა და უჟამოსა, ე. ი. სამარადისოდ, საუკუნოდ, вѣчно, навсегда, ვეფხ. 830, ვისრ. 32, უჟამური სენი, зараза, უჟამო ან უჟამური ცუბობა, несвоевременное возобновление лихорадочныхъ припадковъ; უჟამოდ, ზ. უდროვოდ, несвоеременно, ვეფხ. 1136; **უჟამო**, ს. სიბნელი, мракъ, ისი. 59—9, **უჟამობა**, ს. უდროობა, несвоевременность, **უჟამურობა**, ს. დრო მომსერელის სენისა, время эпидемii.

უჟიკეთი, ს. ბაღდაღის ქვეყანა, ქალდეა, месопотамiя, ს. მცხოვრებნი მესოპოტამიისა ქალდეველი, ბაბილოვნელი, жители месопотамii, საქმ. 2—9.

ურა, ზედ. ქურა. ქურანი, буряя лошадь. ქილ. 622.

ურაკი, ს. ზღუდე, стѣна, იერემ. 49—27.

ურაკპარაკი (სომხ.), ს. მეიღანი, площадь, ისი. 15—3; ტომ. 171; რუსულ. 987; **ურაკპარაკად**, ზ. მეიღანზედ წინაშე კრებულთა, на площади, публично; საქმ. 16—37.

ურანო, ს. ციომილი, уранъ (планета), ქილ. 46; საბ. ლ.

ურადენო, მაგალ. სხეული, ზედ. ნივთი რომელსაც რადენობის რიცხვი არა აქვს, нечислительный, несчетный; **ურადენობა**, ს. რადენობის არა ქონა, нечисленность.

ურასი, მაგალ. კვიცი, ს. жеребецъ, 2 ქართლ. 157.

ურგებელი, **ურგები**, ზედ. გამოუსვლედი, უხმარი, безплодный, негодный, **ურგებობა**, ს. გამოუსვლელობა, безплодность; აბლ. 29.

ურდავი საქონელი, ზედ. ურიცხვი, безчисленный; ღავრ. 10.

ურდო (თათრ.), ს. ბანაკი ლაშქართა, орда, лагерь.

ურდული, ს. კეცი კარის დასაკეცივი, запорка, засовка дверная.

ურეგულო ჯარი (ფრანც.), ზედ. ჯარი გაუწვრთნილი, иррегулярное войско, 2 ქართლ. 484.

ურემი (არაბ.), ს. საზიდი მრავალგვართა ცვირთა ან საცარებლად კაცთა სასწლოში, თულებზედ დაღმული, შესაბმელი ცხენთა, ხარკამბენთა და სხ. დაბად. 45—21; ურემში არიან; **საბარო**, ქალღებლაბლი საზიდი მძიმეთა ცვირთათა; **სამნე**, ქალღებლაბლი, საზიდი მნისა, თივისა და მისთანათა; **ცვლი** ურემსავით შემზადებული საჩრდილობლითურთ, საჯდომი ჩინებულთა კაცთა; **მარნილი**, უგოგოროდ სათრევი თოვლზედ; **მანჯიკი**, მომცრო მარნილი; **ჩანა და ციკა** თოვლზედ სათრევი და ნალო ამგვარივე ცვლითი კაცთა საჯდომი; ურემი იხმარების ვითარცა საზომი ან საწყო; **ტელხა**, არბა, ერთი ურემი, ფუქილი, одинъ возъ мукл, или 25 коды, т. 55 пуд. ერთი ურემი ღვინო, ე. ი. 3 საპალნე ღვინო, 93 ჩაფი ან 3 საპალნე სმზ. 151, ან 84 ფუთი; **ვოზ** ვინა, т. е. вѣсомъ 81 пудъ; ერთი ურემი შუა, одинъ возъ дровъ.

ურვა, სხ. тоска, грусть, печаль; трудъ, попеченiе, работа; ზოგჯერ. пужда; бѣдствiе; ფსალ. 106—6; 13, 19; ნუთუ მხეცთა სიასლემა უკუმ-ყაროს გულსა ურვა, ვეფხ. 644; **ანოს** охота разгнать скорбь мою; (ვიურვი, ვე) ზ. უკუმწუსარებ, ვკსწუგარ, ვკმწუნავ, ვკნალულობ, ვკზრუნავ, ვრუდუნებ, тужить, тосковать, печалиться, заботиться, шестис; ან ვიოს, ვევედრებო, ვევეწეები, просить, умолять; 1 ქართლ. 380; ზოგჯერ. უბედურობაში ვარ; бѣдствовать; მაც. 26—33; იობ. 10—1; მარკ. 14—33; საქმ. 19—40; კოლ. 3—21; გუგ. 13; 1 ქართლ. 334; 409; ქილ. 141; ვისრ. 52; ღარეგ. 37; გორგ. 146; (ვერავ, ვეურავ, -რე) ზ. უ. ვეშუამვლობ, ვეშუამვდლობოზ ვისთვიმე; ვიოს; хлосотать о комъ или, ходотайствовать; 1 ქართლ. 228; ურვება (ვიურ-

ვე, -ვი), ზ. მ. შევურვებ, ღავლონებ, ღავფიქრებ, *озабочивать; затруднять кого;* 2 სჯული 8—2; სჯმ. 15 — 19; (ვიურვებ, -ვე), ზ. უ. ვჭჭმუნავ, ვჭხალულობ; *заботиться,* ანდრ. 101; (ვიურვებ), *гладить, ласкать;* ან გარღვილი ჯარმიას, *платить штрафом;* აღბ. 66; ვიურვებ ცვენსა, *чистить скребникою лошадь;* (ვეურვები, ვე), ზ. თვ. გარღვეს-ღები, *взмескиваться;* (მურვებ, -ვე), ზ. მიჩ. შემურვებ, *ламуფიქრებ,* *ты озабочиваешь меня,* ქილ. 461, რომ შენ არა ვინ გაურვებღეს ე. ი. გაწუხებღეს; *чтобы тебя шикто небезнокоил;* ქილ. 545; (მეურვებს, -ვა), ზ. თვ. მენადულებს; *это заботить меня, არ მეურვებს,* ე. ი. არ მენადულებს, *мнѣ нѣтъ пужды, заботы,* ანდრ. 45; მეურვება, *жалко мнѣ, грустно мнѣ,* 1 კორ. 7—19; **ურვეული, ურვილი,** ზედ. *озабоченный,* 1 ქართ. სპ. 52; **ურვეულობა,** ს. ჭირვეულობა, *შეჭირვეულება, შეწუხება, печаль.*

ურვათი, ს. თათრებთან საცოლოს გარდასახალი ფული, *калым;* სასოფლო გაყეთი. № 2, 1876 წ.

ურთ, თურთ, თანდ. სწ.

ურთავი, ზედ. უსართულო, უჭერო, თავდაუსურავ; არ შეერთებული, *непокрытый, безъ крыши;* *неприсоединенный;* ეჭე. 10—40, 40—15.

ურთიერთი, ზედ. ერთმანერთი, ერთი და მეორე, რაისმე მიმართობით, *другъ друга; между собою;* მატ. 24—10; 25—32; მარკ. 10—26; 16—3; ლუკ. 2—15; 2 ქართ. 5, *ურთიერთ არს, вмѣстѣ,* მატ. 13 — 30; **ურთიერთობა,** *взаимность;* *междупародность.*

ურთსელი, ურთსელი, ურთსმელი, ს. უთხოვარი, სე ულპოლველი, *раст. пегной.*

ური, დაბოლოვების მარცვლი ზედ-შესრულოთა სასელთა დასანიშნავად სადაურობის ნივთთა, *окончание прилагат. именъ, какъ русское -скій;* სადაური, *съ какого мѣста;* აქაური, *вѣдшій.*

ურიბა, ს. იუდეანი, ნათესავი ებრაელთა, *еврей, жидъ, уриის ყვაავი,* მფრი. *чибнел, ниголица,* ერის. 5. ურიობა, ს. ურიადყოფა, *жидовство;* (ვურიავობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ, ურიავარ, *жидовствовать,* გლაოტ. 3—24.

ურიბი, ნ. ირიბი.

ურიგო, ზედ. უწესო, უმართებული, უშესაბამო, *безнорядочный, непристойный, неприличный;* რუსულ. 301, 422; ვეფხ. განმ. 13; ურიგო მოხდება, *ласг. 6, можетъ повлечь за собою неприятность;* ურიგო უკადრებია, *онъ осмѣлился сказать дерзости;* სმ. ვანტ. 267; ურიგო კაცი არ არის, *онъ не дурной человекъ, уриგო სიტყვა, непереличное слово, уриგო საქმელი არ არის, это не дурное кушанье, уриგოდ არ გაუკეთებია, онъ едѣлалъ это недурно;* **ურიგობა,** ს. წესის მოშლა, *гарадსლობა, უმართებულობა, უშესაბამობა, безнорядочность, непристойность,* კაცია 125; სმ. სომხ. 359; 88; ქილ. 594; *-რეჟულისა, протнвузаконное дѣйствие;* (მეურიგოვება, -გოვა), ზ. თვ. მიწ ეთი *неприятно;* რუსულ. 649.

ურიდალი, ურიდველი, ურიდი, ზედ. დაურიდებელი, არ მორიდალი, *безцеремонный, смѣлый;* *отважный, неустрашимый,* 2 სჯული

28—52; სმ. ვანტ. შესავ; **ურიდად,** ზმ. დაურიდებლად, *безцеремонно, смѣло;* *безнощадно,* ციმ. 9 ანდრ. 45; **ურიდობა, ურიდლობა,** ს. დაურიდებლობა, არ მორიდალობა; *безцеремонность, смѣлость, жол.* 273.

ურიოშო, ზედ. უზადო, შეურვეელი, წმინდა, სირმა, *чистый, безъ примѣн.*

ურისხველი, ზედ. გაუჯავრებელი, გაურისხვებელი, *песердитый, незлобный;* **ურისხველობა,** ს. გაუჯავრებლობა, გაურისხვებლობა, *пезлобнѣ, მარტ. 1—124; ქილ. 466.*

ურიშა, ს. მცენ. სულუფი, სალაფი, *двѣи-боръ, черное, птичье просо, просовка, раст. ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.; снѣголовникъ, ერის. ლ.*

ურიცხვი, ზედ. უნგარიშო, უთვალავი, *безчисленный, несмѣтный, ურიცხველობა, ურიცხვობა,* ს. უნგარიშობა, *безчисленность.*

ურიშითუადლი, ნათ. თულისა, ს. ეცლთა და ურემთა გოგორა ფერსოვებანი, *колесо.*

ურნაცი (სომხ.), ს. ნაცის გულა შთასადებელი, *сакъ.*

ურო, ს. მცენ. *бородатая трава, ერისთ. ლ.*

ურო, ს. სანგი, სველა რკინისა, *молотъ, полундра? რკინის ურო, долото для долбленія камня, იერემ. 50—23.*

უროვანი, ნახე. რძღვამლი.

ურული, ზედ. დაუნიებელი, *песмыкашій глазъ;* გუჯ. 27.

ურუსი, ს. მოდგმა, გვარი სვასტანგთა, *порода животныхъ, აღბ. 92, ურუსიანი, ზედ. გვარიანი სვასტანგი, породистый.*

ურქველი, ზედ. დაუსურავი, *непокрытый.*

ურჩება (ვა), ზ. მ. ურჩად გაგელი, *заставить упрямиться.*

ურჩევად, ზმ. ურჩევად, *даукითხვად, безъ совѣта.*

ურჩევნილი, ზედ. უთანხმო, *даутанხმებელი, აღბ. 49, несогласный.*

ურჩეულობა, ს. არ მორჩილება, *неповиновение, გორგ. 75; (ვე), ზ. უ. არ ვჭმორჩილობ, неоповиноваться.*

ურჩი, ზედ. უარშო, არ მორჩილი, თავის ნება, *ასირებული, მიბრჯნილი, упрямый, непослушный. რიცხ. 17—10, ლუკ. 1—17; ვეფხ. 712; ურჩქმნა* (-ვექმნები, ვექმენ) ზ. თვ. ვეურჩები, *неоповиноваться.*

ურჩობა, ს. უმორჩილობა, *დაუთანხმება, ასირებულება, упрямство, непослушание;* რუსულ. 923; 224; გუჯ. 33; 2 ქართლ. 93; ვეფხ. 345; სმ. მოს. 21; (ვერჩობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. უღიერზედ დავსტებო, *მივიბრჯნი, ავიბირებ, ვჭყინებო, ვუშუპოვრობ, თავს გავიყვიალებ, გავეჭყველები, упрямиться;* (ვეურჩები, -ჩე), ზ. თვ. არ ვემონები, არ ვემორჩილები, წინა აღუდგები, *неповиноваться, некоряются, (ვერჩებო, -ლი), ზ. ვდარ ვემორჩილები, დავიწყებ, მოვეჭყვები ურჩობას, ძებადსა, некоряемъ, მეურჩები, неоповряешься мнѣ.*

ურჩხი, ზედ. გაუწყოზარი, უგამური; უკანა ნაწლვეო, *пунклюжий; заднепроходная кишка.*

ურჩხუდი, ორჩხოლი, ს. ჰაზრი მოფიქრებული ცხოველი რამე, ვათარცა გველეშაპი, სირინი, იპოკენტავროსი და სხ. чудовище, драконъ; ველურნი მსგებნი, степной змиръ, იერემ. 50—39.

ურცხვენილი, ზედ. შეურცხვენილი, пенострамителный, მარტ. 1—131.

ურცი, ს. მცენარეა, богородская трава, полевой тимъ, ზუნ. ლ.; პ. ფ. ლ.; ნ. ნ. ლ.

ურცხველი, ზედ. გაურცხველი, постиранный, 1 ქართ. 324; რუსულ. 324.

ურცხვენილი, ურცხვი, ურცხვინო, ზედ უსირცხვილო, არა მქონი სირცხვილისა, безстыдный, მარტ. 2—121; ქილ. 366; რუსულ. 396; **ურცხვირობა, ურცხვობა**, ს. უსირცხვილობა, безстыдство.

ურწყანი, ს. უზგი, ბერწი კამბეჩი ან ცხენი, иловая быльница, кобылица.

ურწმუნო, ურწმუნი, ზედ. სარწმუნოების გარეგანი, უსჯულო; დაუჯერებელი, невѣрующій, невѣрный; недоуверяющій; სამ. ბერძნ. 53; ფილიპ. 3—3; მატ. 17—16; **ურწმუნობა, ურწმუნობა**, ს. უსჯულობა; დაუჯერებლობა; безвѣрие, невѣрнѣ; недоуверчивость; საქმ. 26—8; რუსულ. 1, (ვურწმუნობე, -ნობე), ზ. უ. ვუსჯულოვებ, არა ვუჯერებ; невѣровать; невѣрять, недоуверять.

ურწყუავი, ზედ. მორწყუავი, псорашемый; -მიწა, неплодная земля.

ურწყუადი, ურწყუო, ურწყუადუადო, ზედ. უწყულო, безводный, безъ воды, მატ. 12—42; გამოცხ. 14—10; ქვეყნა, безводная земля.

ურჯუი, ზედ. მღაბ. ურჯულო, რჯულის გარეგანი, невѣрный, наувѣръ, ანდრ. 47; ერისთ. 38; **-ვობა**, наувѣрство.

ურჯულო, ზედ. რჯულის გარეგანი, უსჯულო, невѣрный; სომხ. სამ. 413; ან რჯულის გარდაშავალი, ურჩი რჯულისა, незаконный, беззаконный; 1 კორ. 9—22; მარტ. 15—28; ურჯულის კანონი, безнравность, ბერძნ. სამ. 2. **ურჯულოება, უსჯულოება**, ს. ნევხრე, ან რჯულის გარდასვლა, უსამართლობა, беззаконіе, (ვუსჯულოვებ, ვიუსჯულოვებ, -ვე), ზ. უ. უსჯულოდ ვიქცევი, ვუსამართლობ, беззаконничать, 2 სჯული 4—25; 31—28; იეზეკ. 22—11; მარტ. 2—119, 157.

უსაბამო, ზედ. დაუსაბამო, безначальный, вѣчный, **უსაბამოდ**, წმ. დაუსრულებლად, безначало, вѣчно.

უსაბატიოესი, ზედ. შედარ. ხარ. დაღებ. საბატიო, нельможный, აღბ. 30.

უსაბრალო, ზედ. უმანკო, უბრალო, пединный, ვისრ. 61.

უსაგნო, ზედ. უბოლოვო ან უტოლინარი საგან ზედ სროლისა, безцѣльный; ნემჩქაი; ერისთ. 22; **უსაგნობა**, ს. საგნისა არა ქონა; немѣннѣ цѣль; немѣткость.

უსადავო, ზედ. უღვირო, пензпуданный.

უსაეჭვო, ზედ. უსაცილო, აუცილებელი, несомнѣнный; ვისრ. 37; **უსაეჭვოდ**, წმ. უეჭველად, безъ сомнѣнія, ვისრ. 178.

უსავანო, ზედ. უსენი, უდაბური, необитаемый. **უსაზარელესი**, ზედ. ძალიან საზარელი, საოცარი, ужасный.

უსაზომო, ზედ. უზომო, არა მქონი ზომისა; განუზომელი; უნგარიშო; пенемѣрмый, пенемѣрпый, безмѣрный; пенемѣрлимый; ვეფხ. 275; სამ. გ. მ. 1; 1 ქართლ. 286; ვისრ. 151; **უსაზომოდ**, წმ. უზომოდ, пенемѣрно.

უსაზრდელო, ზედ. არ მქონი საზრდელისა, немѣющій пропитанія, **უსაზრდელობა**, ს. საზრდელის არ ქონება, пенемѣннѣ ищи, 2 ქართლ. 484; ალექ. 57.

უსაზღურო, ზედ. სამზღვრის არ მქონი, სამზღვარ დაუღებელი, безграничный; неограниченный.

უსათნო, ზედ. არ სათნო, неприятный, ვისრ. 146.

უსათუო, ზედ. აუცილებელი, უთუო, безусловный, непремѣнный, **უსათუოდ**, წმ. უთუოდ, непремѣнно, **უსათუობა**, ს. აუცილებლობა, безусловность.

უსაკუთრება, -რობა, ს. საკუთრებისა არ ქონა, немѣннѣ собственности, ვისრ. 88, 196.

უსამართლო, ზედ. სამართლის გარეგანი, არა მართალი, несправедливый, неправый, ვისრ. 16, 178; ვახტ. 214; **უსამართლობა, -ლობა**, ს. სამართლის გარეგანი საქმე, უკანონობა, несправедливость, (ვეუსამართლოებ, -ლობე), ზ. უ. უსამართლოდ მოვიქცევი, поступать несправедливо съ кѣмъ либо, (ვეუსამართლოვებო, -ვე), იგივე ვეუსამართლობ; ვისრ. 67.

უსამზღურო, ზედ. სამზღვრის არ მქონი, სამზღვრის არ დაუღებელი, безграничный, безпредѣльный, **უსამზღურობა**, ს. სამზღვრის დაუღებლობა, безграничность, კავს. 177, 264, **უსამზღურეობითი**, ზედ. სამზღვარ დაუღებელი, безграничный.

უსამშობლო, ზედ. ქალი რომელსაც სამშობლო არა ჰყავს, замужня жепщина, которая лишена родителей и родных, 1 ქართლ. 275.

უსაპირო, ზედ. საპირესი არ მქონებელი, пенемѣющій покрывши, -ფარუში, горпоставый мѣхъ безъ покрывши, ვეფხ. 123.

უსარგებლო, ზედ. ურგები, გამოუყენებელი, გამოუსადეგი, бесполезный, невыгодный, **უსარგებლობა**, ს. ურგებობა, бесполезность, ვისრ. 22; აბიდ. 27; **უსარგოიანო**, ზედ. სარგოს არ მქონი, უსარგო, невыгодный.

უსართულო, ზედ. ურთავი, ურქველი, დაუსურავი, სართულის არ ქონება, თავის შესაფარებელის არ ქონება; უსახლოვარო, უბინაო; безкрышій; безпріютный; ისაი. 58—7; მარტ. 136; 191, იეზეკ. 9—3; -სახლი, домъ безъ крыши, **უსართულობა**, ს. თავის შესაფარებლობა, безпріютность.

უსარჩვეესი, ზედ. გამოჩვეული, избранный, ვისრ. 149; **უსარჩვეელესი**, უპირველესი, უღირესი, преимущественный, ვისრ. 23.

უსარჩლავი, -ჩლადი, ზედ. მოუღვეარი, უცილობელი, неоспорный, 1 ქართლ. 243; **უსარჩლავება**, -ჩლავად, წმ. უსაცილობლად, неоспорно; **უსარჩლადობა**, უსარჩლავება, ს. უცილობლობა, неоспорность.

უსასიშრო, ზედ. უფიქრებელი, безопасный.
უსასმელ-საჭმლოდ, ზვ. შიმშილით, голодомъ.
უსასო, ზედ. უმელო, განწირული, ხელაღებული, безнадежный, отчаянный, **უსასოება**, ს. უიმეობა, безнадежность, ისაი 18—2; მარტ. 184—2; ქილ. 196.
უსასიფლოდ, ზვ. მუქად, უფასოდ, მედად, даромъ, безвозмездно.
უსასიფლო, ზედ. მუქი, უფასო; დაუფასებელი, ბერი; даровой, безвозмездный; неопытный, рѣдкий; -მარკალიტი, неопытный жемчугъ, მარტ. 1—77; 3, 17; ქილ. 35, რუსულ. 181.
უსაცყლოდ, ზვ. უსიტყველად, უსაპარაკოდ, безспорно, აღბ. 53.
უსათარველო, ზედ. უმწეო, უსვამო, беззащитный, безпріютный; ვისრ. 106, 184. [помъ.
უსათრო, ს. უსაპარკო, неоруженный колюча-
უსაფუძველო, ზედ. უბნაო, არა მექონი სიმკვიცისა, неосновательный, -**მკვლოდ**, ზვ. უბნაოდ, неосновательно.
უსაქმო, ზედ. უქმი, ცუდად მეოფი, праздный, безъ дѣла; **უსაქმოდ**, ზვ. უქმად, праздно, безъ дѣла, -განქრევა, проматывать непроизводительно, ვისრ. 18; **უსაქმოა**, **უსაქმოება**, ს. ცუდად მეოფნა, праздность, бездѣлье; აღბ. 42.
უსაქმურობა, ს. бездѣліе.
უსაქონლო, ზედ. საქონლის არა ყოლა; ღარიბი, უზოვარი, უქონელი; пеннѣющій скота; бѣдный; სამ. ვანტ. 175; უსაქონლობა, ს. ღარიბობა, бѣдность.
უსაქციელო, ზედ. უშესაზამო, უკაცური, неприличный, непристойный, **უსაქციელობა**, ს. უშესაზამობა, უკაცრაობა, непристойность.
უსაცილო, ზედ. ნამდვილი, არ საცილობელი, неоспоримый, **უსაცილოდ**, ზვ. ნამდვილად, დასტურად, безъ спору, безъ сомнѣній, серьезно, რუსულ. 479, 942; ან წარუხედველად, აუცილებლად, немишуемо.
უსაშუალო, ზედ. არა ვის საშუალობითი, непосредственный; **უსაშუალოდ**, ზვ. არა ვის საშუალობათ, непосредственно, მარტ. 1—185.
უსამირკველო, ზედ. უსაფუძველო, пеннѣющій основаніи; неосновательный; **უსამირკველობა**, ს. უსაფუძველობა, неосновательность.
უსაჭმელი, ზედ. უჭმელი, სანოვავისა არ მქონებელი, пеннѣющій ишии, **უსაჭმელობა**, ს. უჭმელობა, შიმშილი, голодъ, ღარეჯ. 2—50, пеннѣніе пици.
უსაჭო, ზედ. საჭისა არ ქონება, безъ корма, ვისრ. 62.
უსაჭურველო, ზედ. უჭურველი, непооруженный; 1 ქართლ. 428.
უსაწყალობელესი, ზედ. შეღარ. ხარ. ნახე საწყალო, несчастнѣйшій.
უსასარულესი, -**ღვივანესი**, ზედ. შეღ. ხარ. სასარულევანი, радостный, რუსულ. 6, 22, ალექს. 5; მარტ. 2—34.
უსასხელო, ზედ. არ სასხელოვანი, безславный, **უსასხელობა**, ს. სასხელოს არ ქონა, безславіе, ანდ. 17.
უსასხლის გაცო, ზედ. უნათესავო, безродный, სამ. ვანტ. 261.

უსასხლო, ზედ. უსართულო, უბინაო; უცლო-
 შვილი, არ დაბინავებული, безпріютный; холостой, не семейный; სამ. ვანტ. 33; სამ. სომხ. 359;
უსასხლოვრობა, ს. უბინაობა, безпріютная холостая жизнь; რონგ. 137.
უსასლო, ზედ. სახლისა არ მექონი, пеннѣющій дома, სამ. ვანტ. 53; **უსასლობა**, ს. სახლისა არა ქონა, пеннѣніе дома, пристанища, ალექს. 57.
უსასმარესი, ზედ. შეღარ. ხარ. пужливыи.
უსასხო, **უსასხური**, ზედ. უგვანი, სახინარი, ცუდის სახის; безобразный, ან კეთილის უმოქმელო; недобродѣтельный, ისაი. 18—2; რუსულ. 546; 1 პეტრ. 2—19; ან უპატიო, უკაცური, неприличный, დაბად. 34—6; ისუ ზინაქ. 16—1; რუსულ. 546.
უსასხო, ზედ. უმაკალითო, უებრო, უსწორო; უფალავი, უნგარიშო; безподобный, несравненный; неопытный; безчисленный; ვეფხ. 982; 1579; უსასხო თვალი, безподобный, драгоценный камень; რუსულ. 111, 762; უსასხო ქცევა, ე. ი. უმაკალითო უოფაქცევა, безпримѣрная обходительность, ვეფხ. 973; უსასხო საქურქლო, несчетное сокровище; ვეფხ. 1360; უსასხო ღიღი ძღვენი, неопытное множество подарковъ, რუსულ. 806.
უსასხოდ, ზვ. უგვანად, безобразно, 1 ქართლ. 281.
უსასხურება, ს. სახინარობა, უგვანობა, безобразіе, 1 ქართლ. 157, 341.
უსვენებლივ, ზვ. დაუსვენებლივ, безъ отдыха.
უსვენებელი, ზედ. დაუსვენებელი, неотдыхавшій.
უსვეო, ზედ. უბელო; უიმელო; несчастный; безнадежный; ღარეჯ. 2—43; უსვეო სვე, счастье безотрадное, 1 ქართლ. 293; **უსვეობა**, ს. უიმეობა, безнадежность, 2 ქართლ. 21.
უსვიანი, ზედ. უსვინილისო, უპატიო, безчестный, ქილ. 209.
უსვინილისო, ზედ. სვინილისისა არ მექონი, безсвѣтлый, ალექს. 129; -**სობა**, ს. სვინილისის არ ქონება, безсвѣтность.
უსიამოვნება, ს. непріятность.
უსიამოვნო, ზედ. არ საამო, არ სასიამოვნო, непріятный, отрицательный, ალექს. 204.
უსიკვდილო ზედ. უკვდავი, бессмертный, **უსიკვდილობა**, ს. არ მოკვდინება, бессмертіе, не преданіе смерти, ფარამ. 291; ქილ. 235.
უსიმაგრო, ზედ. არ გამაგრებული, неукрѣпленный.
უსინათლო, ზედ. უთვალო, მოუკლებელი ხედვისაგან, лишенный зрѣнія, ღარ. 185.
უსინჯო, ზედ. ვისაც სინჯი არა აქვს, пеннѣющій недостатка, ქილ. 384.
უსირცხვილო, ზედ. ვისაც სირცხვილი არა აქვს, безстыдный; **უსირცხვილობა**, ს. სირცხვილის არ ქონება, безстыдство, აღშ. 32.
უსისხლო, ზედ. სისხლისა არ მექონი; სისხლ დაუღვრელი; ან სისხლ გარდაუხედელი; безкровный; безъ пролитія крови; безъ взыскаиія за кровь; სამ. ვანტ. 225; ვისრ. 82; -მსხვერპლი, безкровная жертва.
უსიტყვი, ზედ. პირუტყვი ან უენო, безсловесный, **უსიტყვოდ**, ზვ. ხმის ამოუღებლად, безпререк-

словно, აღბ. 92; **უსიტყვეობა**, ს. ჩუმობა, безмолвіе, (ვუსიტყვობ, -ვე), ზ. უ. ვკსჩუმობ, безмолвствовать, დაბ. 1—8.

უსიტყველი, ზედ. მოჩუმარი, უცელობელი, безотвѣтный, безспорный; 1 ქართლ. 209; 331, **უსიტყველობა**, ს. ჩუმობა, безмолвіе, молчаніе, ვისრ. 161.

უსიყვარულო, ზედ. გულ-გრილი, სიყვარულისა არ მექონი, холодный въ любви; **-ლობა**, ს. გულ-გრილობა, холодность въ любви; ერისთ. 105.

უსისარულო, ზედ. გაუსარელი, перадостный, невеселый, ჩონგ. 80.

უსსურა, ს. ლანკანი მეცალოისა, შუაზედ ღერებ დასმული დასადგმელად ჯამთა სხეთა და სხეთა საჭმელე ბითა, судокъ.

უსმელი, -**უსმი**, ზედ. ვისაც არ დაუღევია, не шипій, უსმელი და უჭმელი ან უსმელ-უჭმელი, не шипій и неѣвій, голодный, **უსმელობა**, ს. წუურელი, жажда, ღვინის უსმელობა, не пить вина; უსმელობა, მაგალ. შეილთა, ცოლისა, неимѣніе дѣтей, жены.

უსმელობა, ს. სიურვეე, глухота, სიბრ. 2.

უსმი, **უსმინარი**, ზედ. ურუ, ვისაც არ ესმის; ურჩი; глухой: неослушанный; იერემ. 6 — 28; ფსალ. 37 — 15; სამ. სამხ. 332; ქილ. 667.

უსო, ს. გლეხთა ღიათა შორის უპირველესი, პატივით, у крестьянъ: почтенная женщина, უსოთით, ე. ი. ცერი, большой палецъ; საბ. ლ; ნ. ცერი.

უსობა, ს. სისა არ ყოლა, неимѣніе войска.

უსრული, ზედ. არ მექონი სრულებისა; დაუსრულე-

ბელი; несовершенный; неоконченный; კავშ. 88.

უსცა (სპარს.), ს. ოსცატი, мастеръ, **უსცაბაში**,

ს. ჰასნაფთ უფროსი, глава ремесленниковъ,

უსცაში, ს. ჰასნაფთ, пехт, ეცსატიც ცხოვრ.

უსცარი, ს. მოკითხვის წიგნი, инсьмо, ვეფხ. 173,

240, 378; 1238.

უსუარი, ს. ჩჩვილი ახლად შობილი, ქორფა, мла-

дешень, დარეჯ. 2—73.

უსულადო, ზედ. უსაზროვო; ს. მშთვარი, გადამღვრ-

ძალი; безъ шипи, безъ пропитаніи; удавлен-

никъ.

უსულელი, ზედ. არ სულელი, несумасшедшій,

შავთ. 23.

უსული, ს. მოსდამილობა, სილამაზე; ან ლამაზი,

красота; красивый; ვისრ. 21; ქილ. 345; ნ. ლა-

მაზი; **უსულიანი**, ზედ. ცურფად ლამაზი, приго-

жий, **უსულიანობა**, ს. ცურფა სილამაზე, кра-

сота; ქილ. 536, 685; საბ. ლ.

უსული, ზედ. არა სულდგმული ან არ ცოცხალი,

სულ-დაღუული, მკვდარი; неодоушленный; безъ

признаковъ жизни; ვეფხ. 208, 863; 873;

1 ქართლ. 262; ტომ. 132; დავრ. 105, ვისრ. 134;

რუსულ. 250, 534; 2 ქართლ. 528; უსულოდ იდგა

ან ეგლო, лежалъ безъ признаковъ жизни; რუ-

სულ. 617.

უსულიობა, ს. უსენილისობა, безсовѣстность.

უსუნო, ზედ. безъ знаха.

უსუპი (არბ. ან ბერძნ.), ს. სურნელი ბაღისა, რომ-

ლისაგანცა შეიქმნება სასურებელი, псонъ, раст.

გამოსლ. 12—22; ლევიც. 14—4; ფსალ. 50—5; ბუნ. ლ. ან თვით სასურებელი, крошкы, иоан. 19—29; უსუპის ყვავილი, მცენ. ვაჩხობი.

უსურვაზი, ს. რძღუამლი, კრიკინას ვაზი, дикій пипоградъ, ბუნ. ლ; ნ. ლ.

უსუსური, ზედ. სუსტი, უღონო, უძლური; слабый, немощный; რომ. 15—1; სიბრ. 102; რუსულ. 643; ან ჩვილი, ქორფა, უსუარი; младенецъ; ვისრ. 46; ჩონგ. 107; **უსუსურობა**, ს. სისუსტე, უღონობა

слабость, немощность, ვისრ. 204, 138, 159;

უსუსური ცნობათა, не развитый, 1 ქართლ. 220;

დარეჯ. 17; უსუსური ვაზი, молодая лоза, ვისრ. 64.

უსუქარი, ზედ. გაუსუქებელი, неоткормленный,

худой; სიბრ. 6.

უსუქვო, ზედ. უმცავსო, непохожий.

უსუილო, ზედ. უურველი, некупленный.

უსწავლელი, ზედ. გაუსწორებელი. გაუზღელი;

необразованный, неученый; **უსწავლელიობა**,

ს. უწურებელიობა, უზღელიობა, необразован-

ности, невоспитаніе; ლოლ. 17; ანტ. 3—4.

უსწორო, ზედ. მრული, არა სწოარი; **უცოლო**, ვი-

საც ცალი არა ჰქვავს, неимѣющий ровниго; по

прямой, неправильный; не ровный; -გამოკვლევა,

неправильное изслѣдованіе, უსწორ-მოსწორო,

не ровный; ვიგზ-ვაგი, **უსწორობა**, ს. სიმრუდე,

არა სწორობა, неровность, неѣтрность; непра-

вильность; 2 ქართლ. 10.

უსწორო, ზედ. უცოლო, შეუდარებელი, უებრო,

безподобный, несравненный, ვისრ. 5, 1 ქართლ.

28; **უსწორობა**, ს. უცოლობა, უებრობა, про-

восходство, неимѣніе равного себѣ; ვისრ. 34,

სახელ. უსწორო, შავთ. 19.

უსხეულო, ზედ. არა მექონი სხეულისა, безтѣлес-

ный, безжизненный, -ცხოვრება, жизнь ангеловъ;

1 ქართლ. 277; **უსხეულობა**, ს. სხეულის არა

ქონა, безтѣлесности, კავშ. 341, შავთ. 22.

უსჯულო, **უსჯულოება**, ნაჯე ურჯულო, ურჯუ-

ლოება.

უცალო, ზედ. უცეცხლო ქვა, არა ცალი ან კაეი,

камень безъ огня, не кремь, ვისრ. 35.

უცბო, ზედ. ტბისა არ მექონი безозерный, 1 ქართ.

317.

უცევალი, ს. სცალიონი, 126 ნაბიჯის ადგილი,

стадій, пространство въ 125 шаговъ, ვეფხ.

442; მროვ. 24; სიბრ. 115.

უცვინო, ზედ. ცვინისა არ მექონი. უჭკუო; невоз-

можный; безвозвзмый; **უცვინობა**, ს. უჭკუობა, без-

возможность.

უცვივარი, ზედ. სასხლამათი, გარგაღ-მყოფი, здо-

ронный.

უცოლო, ს. სწორ-უპოვარი, უამხანაგო, უებრო,

безподобный, несравненный; неимѣющий себѣ

равниго. ვეფხ. განშ. 32.

უცრფიადო, ზედ. ცრფიადობის ან სიყვარულის

არ მექონი, равнодушный, **-ლობა**, ს. სიყვარუ-

ლის არ ქონა, равнодушіе, 1 ქართლ. 4.

უტურა, ს. საურეო, серга, ან გრძელი ღილი, про-

долговатая пургонца.

უტუსუნა, ს. მცენ. глухая крапива, ясютка,

ბუნ. ლ. პ. ფ. ლ.

უძვეობა, ს. безъѣіе. [ნიკა. **უძვეობა**, ს. ცყიისა არ ქონა, немѣніе нѣн-
უძვეობა, ზ. უძვეობა, безмолво.

უძვეობი, უძვეობი, ს. უბარი, მუნჯი, нѣмой, без-
словесный; ფსალ. 30—18; 37—13; გუჯ. 33;
ტიმ. 85; 1 ქართლ. 152.

უძვეული, უძვეული, უძვეული, **უძვეული**,
ზედ. უსატილოებელი, უძვეული, მართალი, სწორი,
непреложный, нелицный, неизмѣнный; გუჯ. 26;
ტიმოთ. 1—2; 1 ქართლ. 308; რუსულ. 242;
ვანტ. სამ. შესავ; უძვეულითა პირითა პირობას
მოკცემ, даю тебѣ честное слово; ქილ. 180;
უძვეულად, ზ. სიმართლით, პატიოსნებით, без
обмана, честно; ვეფ. 71; **უძვეულობა**, ს. სი-
მართლე, არ მოკცუება, честность, необманчи-
чность.

უბარი, ზედ. ულაპარაკო, უმზრანი, სმა გაუცემე-
ლი, უბარი, безмолвный, безотвѣтный; ვეფ. 408; დარეჯ. 97.

უბო, ზედ. უუბო, безотвѣдный.
უბოთერავი, ზედ. დუქარგავი, არ უსარგებლო,
пешепольный.

უფალი, ს. სამღუთო წერილში იჯი; ღმერთი, დამ-
ბალებელი, მეუფე; ბატონი, პატრონი; господь;
господинъ; უფალი შემოწყალი, господи поми-
луй, უფალი სახლისა, хозяйнѣ дома, უფალი
ფინისა, ე. ი. მომქმედი, ვარნა მიება ვნებული,
ღამმ. подлежащій (грам.); უფალ უოჯა (-ვჭყოფ),
воцаритѣ, сдѣлать кого господиномъ, მარტ. 1—120;
უფალი ვარ, я имѣю право.

უფარეშა, მავალ. ჭავსანი, ს. უქანჭიკო, უბაღთო,
безъ металлической застежки или хватки; საბ. ლ. 6.
ჭავსანი.

უფასო, უფასური, ზედ. ფას-დაუღებელი, დაუფა-
სებელი; მუქთი; безцѣнный, неимѣнный; даро-
вой; **უფასობა**, ზ. მუქთად. даромъ, ვეფ. 155.

უფერი, ზედ. შეუფერებელი, შეუმსგავსებელი, ნე-
რისეთიანი; несоотвѣтственный; ბერძნ. სამ. 229;
უფერი საქმე, песнодручное дѣло, -კაცი,
человѣкъ неуживчивный, не по праву, ქილ. 287.

უფერი, ზედ. ფერ-მკრთალი; ფერ-მისდილი, ჩაფი-
თრებული, безцвѣтный, блѣдный.

უფერსა, ზედ. ფერსოსი არ მექონი ურმის თვლი,
безъ ступицъ (колесо).

უფერული, ზედ. შეუფერებელი; ფერ-მკრთალი,
ფერ-მისდილი, неяркий; безцвѣтный.

უფესო, ზედ. პენქიუი კორპი, безъ основаніи.

უფესო, ზედ. ფესისა არ მქონებელი, безногий.

უფიქრებელი, ზედ. მოულოდნელი, მოუფიქრებელი;
მოუსაზრავი; უსაშისარი; არ საშისი; необдуман-
ный; безопасный.

უფიცარობა, უფიცრობა, ს. დაუფიცებლობა, пе-
даніе присяги, безъ клятвы, სამ. ვანტ. 205.

უფლები, უფლობა, ს. პატრონობა, ფლობა,
მთავრობა; ხელი, სამართალი; господство, власть;
право; 1 ქართლ. 21; მრავლობ. უფლებანი, ს.
მეოთხე დასი ანგელოზთა, четвертая степенъ
Ангеловъ, господство; ერთი უფლება, одна воля;
გუჯ. 8; შენ ამაზე რა უფლება გაქვს, какое ты
на это имѣешь право, უფლება არა გაქვს, я не-

имѣю права; (ვუფლებ, -ფლებ), ზ. მ. ვაპარო-
ნებ, ვამთავრებ ან ნებას მივსცემ; признать чью
власть; воцарятъ; позволить, дать право; ფსალ.
104—4; 1 ქართლ. 53; 2 ქართლ. 35; (მაუფლებ,
ე. ი. უფლებას მაძლევს, ты даешь мнѣ право;
მაუფლებს, ე. ი. უფლებას მაძლევს, онъ даетъ
мнѣ право, (ვუფლებ, -ლებ), ზ. ე. ვპმთავრობ, ვკ-
ფლობ, властвѣ, господствовать, (ვიუფლებ,
-ლებ), ზ. მ. უფლად დავიდგენ, პატრონად გავინდი,
подчиняется чьей власти, ისაი. 14—2; ანტ. 4—52;
(ვეუფლები, -ფლებ), ზ. თვ. ვეპატრონები,
ვეპატრონები, ვემთავრები, владѣчествовать, го-
сударствовать, обладать, имѣть власть, право;
დაბად. 1—28; რიცხვ. 32—29; ისაი. 19—4;
ფსალ. 9—30; 18—13; 58—12; 71—8; ქილ. 94,
148; მეუფლები, ты господствуешь надо-
мною; ქილ. 89; შიშის ზარი გულთა ეუფლა,
ужась обхватилъ его всего; ქილ. 331; სიკვილი-
ლი ეუფლა, смерть вступила въ свои права;
2 ქართლ. 265, **უფლებული**, ზედ. господствующій,
მარტ. 2—193, ჩან. 89.

უფლის-წული, ს. სეფე-წული, ბატონის შვილი,
მეფეთა და დიდებულთა ძე ან სეფექალი, царевичъ,
принцъ; принцесса, царица; ვეფ. 52, 1182;
ან მიმკვიდრე სამეფოსი, наследный принцъ,
2 ქართლ. 522.

უფოვარი, -ველი, ზედ. უცომო, უღვივარი, სმიალი;
(о тѣстѣ) неимѣвшееся, онрѣснокъ, ისუ. 5—11.

უფონო, ზედ. ფონისა არ მექონი, пенѣющій брѣ-
да, ვისრ. 158.

უფრო, უფროსად, უფროს (ბერძნ.), ზ. უმეტე-
სად, უარესად, ნამეტნავად; საქმ. 4—17; 2 ქართლ.
22; ბოქე, больше, наиболѣе, ეს უფრო მომ-
წონს. это мнѣ болѣе нравится, უფრო და უფრო
მდიდრდება, онъ болѣе и болѣе богатѣетъ; უფრო-
ნელა, потише, უფრო ჩქარა, поскорѣе, **უფროს-
ება**, უფრობე, тѣмъ болѣе.

უფროსი, ზედ. უპირატესი, უარესი, უდიდესი; თავი,
გამგე, ხელის უფროსი, старшій, главный, боль-
шой; глава, старшина, начальникъ; უფროსი ერ-
თი, самое большое; само собою, დარეჯ. 2—30;
ძმაზედ ორის წლით უფროსია, онъ старше брата
двумя годами, უფროსი შვილი, старшій сынъ,
2 იოან. 1—4; უფროსნი ღლები ჩემნი, большую
часть дней моихъ; უფროსი ერთი, болѣе всего,
большею частию; სამ. ვანტ. 4; გორგ. 259;
2 ქართლ. 519, 559; **უფროს უმცროსი**, стар-
шій и младшій, **უფროს-უმცროსობა**, стар-
шинство, **უფროსობა**, ს. უპირატესობა, стар-
шинство, ვისრ. 66; სამ. ვანტ.

უფსკრული, ს. უპირო, ფსკერ-მიწუთომელი ღრმა,
бездна, წყარო უფსკრულისა, источникъ бездны,
საქმ. 27—5; -ფღვისა, бездны морская, 2 კორ. 11—27; ანტ. 21.

უფუვარი, ნახე უფოვარი; 3 მეო. 17—12.

უფჭკვნელი, ზედ. დაუჭკვნარი, несудядаемый.

უქაზი (რუსული), ს. უმაღლესი ბბანება, ოქმი, указъ,
უქაზის გამოცემა, издать указъ.

უქეფო, ზედ. ვგუენება, მიზეზიანი, самъ не свой.

нездоровый, перасположенный; უქეფოთ ვარ, я самъ не свой, я въ перасположеніи духа; უქეფოთ არის, онъ боленъ, უქეფობა, ს. მი-
ყეზიანობა, перасположеніе духа, болѣзнь; ერისთ. 110.

უქვედაესი, უქვემოესი, უქვენაესი, ზედ. უდა-
ბლესი, пнишій, нижайшій; კაცი უზენაესი გინა უქვედაესი, человекъ пнижаго или высокаго происхождения, ვსტ. მ. სამ. 106; აღბ. 128; უქვედამან, მზ. უღარესმან, მიჯე (достоинствомъ), აღბ. 108; **უქვემოება**, ს. სიმბაღლე, მდაბალი ხა-
რისხის კაცი, незнатность; აღბ. 33; უქვემოესი, пнишій, **უქვემოესობა**, ს. დამოკიდებულება, зависимость, მარტ. 1—2.

უქვითვირობა, ზედ. ქვითვირობით არ აწეწებული, не-
построенный на известіи; ვეფხ. 148.

უქი, უქები, ზედ. უღიღებული, непрославленный, ვეფხ. 1137.

უქიშპარი, ზედ. უმტრო, невраждебный, სამ. ვსტ. 42.

უქმაღ, მზ. მოცლით, უსაქმოღ, праздни.

უქმათი (არაბ.), ს. უეგონება; არაკი, прсиоучение;
пословица; ვისრ. 19.

უქმარი, ზედ. უქნელი, недѣланный.

უქმება (ვა), მ. მ. გაკუქვება, მოკშლი, уиразднть, 1 ქართლ. 337; არა ოღეს აუქმა გონება მისთა რწმუნებულთა საქმეთა, не отвлекать вниманія отъ вѣренпныхъ ему дѣлахъ, ან ვამუშავებ, заставить работать, 1 ქართლ. 328; (ვიუქმება, -მე), მ. მ. არ ვამუშავებ, переработать.

უქმი, უქმი, ს. დღე უქმობისა, праздничный (дѣн).

უქმი, ზედ. უსაქმო, მოცალეებული, досужный, сво-
бодный отъ дѣла; праздни; незанятый, сво-
бодный, нустой; უქმი ადგილი, незанятое мѣ-
сто, უქმი დრო, праздние время, -სიტყვა, праздни-
ე, негодное слово, უქმიდ რათა ხარ, зачѣмъ ты не въ занятіяхъ, უქმი აშბავი, пустая вѣсѣб, ვისრ. 111, **უქმობა**, ს. празднование, праздни-
ность, бездѣятствіе; 1 ტომ. 5—13; ეკლესიასტე, 10—18, (უქმობ, სრ. არა აქვს), მ. უ. უქმეს შევინახვ, праздноничать.

უქმნელობა, ნ. უქნელობა; უქმნელი, ნ. უქნელი.

უქმრო, ზედ. ქმრისა არა მყოლი, незалужный, **უქმრობა**, безбрачіе.

უქნელი, ზედ. უეუქმნელი, недѣланный, нессоз-
данный; **უქნელით უქნელი ზადი**, перукотио-
решный образъ, მარტ. 262.

უქნარობა, უქნელობა, ს. უეუქნელობა, недѣ-
ланіе; бездѣятствіе; ვისრ. 134, 172; ქილ. 529; 105.

უქონელი, უქონებელი, უქონო, ზედ. არა შექონი, უპოვარი, неимущій, пнищ, ვეფხ. 1061; კავშ. 110; ვისრ. 196; ქილ. 310; სამ. სომხ. 360; უქონებელი თობისა, неимѣющій терпѣнія, ვისრ. 101; **უქონობა, უქონლობა**, ს. არა ქონება, უპოვარობა, неимѣніе, бѣдность, ვისრ. 134; უქონობით, მზ. სობედности, -ქამისა, неимѣніе времени; ვისრ. 199.

უქონო, ზედ. არ მსუქანი, нежирный.

უქორწინო, ზედ. არა ქორწინებული, безбрачный. **უქორწინებელი**, იგივე უქორწინო, **უქორწი-
ნობა, უქორწინობები**, ს. არ დაქორწილება, უცოლობა, безбрачіе.

უქრთამო, ზედ. ქრთამის არ ამღებელი, невзято-
чникъ, **უქრთამობა**, ს. ქრთამის არ აღება, не-
бравіе взитокъ, безкорыстіе, სამ. ვსტ. 99.

უქრობელი, ზედ. გაუქრობელი, დაუესებელი, не-
угасимый.

უქციველი, ზედ. გამოუცვლელი, გარდაუქციველი, შეუშცლარი, ზურგის არ მანვეებელი; пензѣн-
ный, несоврачпмый; необращающійся въ бѣс-
ство; კავშ. 247; მარტ. 1—31; რუსულ. 439;

უქციველობა, ს. გარდაუქციველობა, გამოუ-
ცვლელობა, пензѣнпность, стойкость; მარტ. 1—160, 111.

ულაღაყო, ზედ. უორგულო, преданный, пенз-
мѣнпный, **ულაღაყოობა**, ს. არ ორგულობა, ერთ-
გულობა, преданность.

ულამო, ზედ. რომელსაც დამის სიხნელე არა აქვს; მაგალ. ულამო ნათელი, ясный свѣтъ; ვეფხ. 676; ულამო თვალი, драгоцѣнный камень съ водою; სხ იგროუ, სხ блескомъ и прозрачностью, 1 ქართლ. 287.

ულაფარი (სომხ.), ს. მართ მაღიღებლობა, სარწ-
მუნობა, иранославіе, шѣра, 1 ქართლ. 337.

ულალი, ზედ. ძნელად სვალა მთა, крутая гора, скала, 1 ქართლ. 158; ტომ. 58; ქილ. 491.

ულელი (ბერძნ.), ს. ურმის მოსართავი გრძელი ხე; უსაზედ დასამაგრებელი თავცაბიკითა ურმის თავ-
ზედ და წვერებზედ ქქონან ორ-ორნი ცაბიკი უბ-
მულთა ხართ ქედთა შესაწარვი; 2 სჯულო 21—3; წვევილი ხარი ურემში შესაბმელი; კირთება, მონე-
ბასა ქვეშე ჟოფნა; დაბად. 27—40; ფსალ. 2—3; მაც. 11—30; яро; пара холовъ, дугъ; раб-
ство, пензля; დაღება უღლოსა, поработить, საქმ. 15—9, 19; უღელი მონებისა, шго, рабство, გალატ. 5—1; ოთხი უღელი ხარი, четыре паръ холовъ, ცალი და უღელი, четъ и печеть; სს-
წერის უღელი, коромысло у вѣсовъ, **ულელ-
ყილი**, ს. მთის ქედის მცირე დაბლობი, гребень горы, ნ. მთა.

ულეჭელი, ზედ. დაუცონელი, пераживанный, იობ. 20—5.

ულევიარი, ზედ. უფოვარი, მოუღებელი ცომი ან პური, тѣсто пеноднявшееся, прѣсное, не при-
шедшее изъ броженіе.

ულევიობა, ს. пензѣніе вина.

ულვითო, უღითო, უმღითო, ზედ. ურწმუნო, არ დამზარხველი მცნებათა ღვთისათა; ან ღვთის გარე-
განი, დამარღვეველი ღვთის არსებისა; ფსალ. 1—1, 4; **ულვითოდ**, მზ. ნებოჯპო, **ულვითობა, უღ-
ითობა, უმღითობა, უღითობა**, ს. ურწმუნოება, უსჯულოება, ნებოჯიე, სამ. ვსტ. 125; ვისრ. 140; ფსალ. 5—10; (უმღითობ, სრ. არა აქვს), მ. უ. ნებოჯიხა, სრ. სომხ. 362; მარტ. 1—62; ვუმღითობ, ნებოჯიხა.

ულვწო, ზედ. დაუშრომელი, негрудившійся, რუ-
სულ. 211.

უღირსი, არა ღირსი, недостойный, 1. კორ.

11—24; 1 ციმოთ. 1—6; **უღირსობა**, ს. არა ღირსება, недостойнство, სამ. კათოლ. 19; გორგ. 140.

უღმრთე (ვაულღებ, -ლე), ზ. მ. შეგვირთებ, შეგავულღებ, соединить, сочетать, **უღმრთელი**, ს. ერთი ორად დათვლილი სვასტანგი; წყვილი, მაგალ ცოლი და ქმარი; მარა, двоица; чета, сурругი; სუთი უღმრთელი ხარი, пять парь воловь, უღმრთელი ხარი, рабочий волъ, ბერძნ. სამ. 9, парный волъ; მარა воловь, იობ. 42—12; **უღმრთეობა**, ს. ღრამ. მიმოსურა ზმნათა, сурляzenie глаголь.

უღმთო, **უღმთოება**, უღმრთო, უღმრთოება, ნ. უღმთო, უღმთობა.

უღონიოდ, ზ. უსათუოდ, უეჭველად, безсомнѣния, ვეფხ. 191, 931.

უღონო, ზედ. უძალი, ღონე მოკლებული, სუსტი, безсиленный, немощный; უღონო კაცს იბრიყვებს, онъ унижается слабого, უღონობის ღონე, последнее средство, ვეფხ. 256, 245; შავთ. 52; ვისრ. 16; 1 ქართლ. 349; უღონო ქმნა, обезсилить; უღონო ვიქმნები, ослабѣть, обезсилиться, მარტ. 2—156; **უღონობა**, **უღონოობა**, **უღონოება**, ს. უძალიობა, სისუსტე, бессиліе, სამ. ვასტ. 80; ქიშია 216; უნაღწლობა, беззаботность; 1 ქართლ. 314, 372; ციმ. 9; ქილ. 553; **უღონოებოთი**, ზედ. უძალიობითი, безсиленный, კავშ. 328; **უღონოება** (უღონოებ, -ნოგე), ზ. უ. ვუძღურებ; ვორჭოვობ. შევკმრწუნებ; სტანოვითა ბილხი, слабый; недоумѣвать, смущаться; **უღონოდ**, ზ. უძალიად; უეჭველად, бесплѣно; безсомнѣния, აღბ. 85, 47.

უღრუო, ზედ. ღრუსი არ მექონი, безъ скважинъ.

უღრუბლო, ზედ. მოუღრუბლავი, მოუმენდილი ცა, безоблачный.

უჟაჟი, მაგალ. მთა, ზედ. კლდოვანი, скалистый; ციმ. 41.

უჟე, ს. ლია, საფლობი, მწვირე, წუმე, ტინა, лужа.

უჟვავილო, ზედ. ყვავილისა არ მექონი; безцвѣтный, (раст.), ვისრ. 89; მცენ. акашть, лютикъ, ჰ. ფ.

უჟვარელი, ზედ. შეუჟვარებელი, пелюбяный; пелюбимый; ვისრ. 176; **უჟვარულობა**, ს. სიყვარულისა არ ქონო, пелюбонь.

უჟვედრულად, **უჟვედურად**, ზ. დაუჟვედრებლოვ, безъ упрека, ერისთ. 2—124.

უჟიანი, ზედ. დამპალი ლია, საფლობი, тинистое, гнилое (болото), 1 ქართლ. 418.

უჟოლი, ზედ. არა მქოლი, пенмუций, -ცხვარი, неотелнившаяся овца, **უჟოლობა**, **უჟოლიობა**, ს. არა ყოლა, пенмѣніе, ვეფხ. 762; -შვილთა, пенмѣніе дѣтей.

უჟოფი, მაგალ. კაცთაგან დაუსახლებელი, უშენი, необитаемый, **უჟოფლობა**, ს. არ დასწრება, небытность, отсутствие, 1 ქართლ. 327.

უჟურადღებოდ, ზ. დაუღვენულად, безъ впи-мания.

უშ, ნ. უში, ან ო ჰი

უშალი, ს. უსნავი მიწა, ძჳლინა.

უშამოდ (არაბ.), ზ. თვალს უცემლად; безъ сглаженія, ქილ. 491.

უშემწეო, ზედ. შეუწვეველი, безпомощный.

უშენი, ზედ. დაუსახლებელი, უდაბური, უშვიდრო, необитаемый, ненаселенный, **უშენყოფა** (ვკყოფ); опустошить, **უშენობა**, ს. необитаемость.

უშენად, ზ. უშენის არ დასწრებით, безъ тебя, **უშენობა**, ს. უშენი არ დასწრება, отсутствие твое, ვეფხ. 1090; ვისრ. 88; 145, 138; რუსუდ. 111, მარტ. 2—23.

უშესავლობა, ს. შეუსვლელობა, непроходимость.

უშეებელი, ზედ. გაუხარელი, безотрадный.

უშეველებელი, ს. ძალიან დიდი, ვეება ერთა; საოცერა, აუცილებელი, თანა წარუხლომელი; огромный, громадный, большой; -საუღარი, огромная церковь, -კაცი, громаднаго росту человекъ; ანტ. 2—42; 5—17.

უშვერა, ზედ. უშველებელი, ძალიან დიდი, огромный.

უშვერება, ს. უშნობა, უმართებულობა, неблагопристойность, неприличіе; 1 კორინ. 11—14; уродливость.

უშვერი, ზედ. უშნო, უშესაბამო, უმართებულო; მოკლებული მშვენიერებისაგან ან პაკიცსა, неприличный, непристойный, отвратительный, уродливый, безобразный; დაბად. 41—20; ვეფხ. 4—29; უშვერად დიდი, до безобразія большой; -ხასიათითა, отвратительнаго нрава; -ხასიათა, уродъ, დაბად. 41—3, 17; -წყელი, негодная вода, მროვ. 89.

უშვი, ზედ. არა მშობელი, ბერწი, яловая неплод-ная.

უშვილო, ზედ. არა მყოლი შვილთა, მოკლებული შვილთაგან, бездѣтный, **უშვილობა**, **უშვილოება**, ს. შვილების არ ყოლა, пенмѣніе дѣтей, სამ. სომხ. 322; დავრ. 1; (ვეშვილოვებ, -ვე) ზ. უ. შვილი არა მყავს, пенмѣть дѣтей, უშვილო ვკყოფ, обезчадить, უშვილო ვიქმნები, обезчадить.

უში, **უშ**, შორისდ. ოჰ, ვიშ, ох!

უში, **უშნი**, ს. ოხრვა, ვიშის თქმა, охашье, вздохъ; ვეფხ. 10; რუსუდ. 54.

უშინაესი, **უშინაგანესი**, ზედ. შინაგანი, შიგნი-შიგანი, უწრფელი; внутренний; искренній.

უშინჯველი, ზედ. გაუშინჯავი, неосмотрѣнный; ან დაუსჯელი, неваказанный, ივაი. 19—9.

უშიშარი, **უშიში**, ზედ. შეუშინებელი, არ ხარილო, неустрашимый, нестрашный; безопасный; ადგოლი, безопасное мѣсто; კაცი, неустрашимый человекъ, **უშიშრობა**, **უშიშროება**, **უშიშრობა**, ს. შეუშინებლობა; დაურიდებლობა, უფიქრობელობა, неустрашимость; безопасность; აღბ. 66; ვისრ. 114; 1 ქართლ. 226; 2 ქართლ. 352; ერისთ. 9.

უშმაგო, ზედ. ჭკვიანი, არ გიეი. და შმაგანს, несумасшедшій, ვეფხ. 14.

უშნა, ნ. უში; ვეფხ. 574; ქილ. 304.

უშნო, ზედ. უსახური, უნოსი არა მქონებელი, некра-сивый, непристойный, неприличный, **უშნოება**, **უშნოობა**, ს. უსახურება, უნოს არ ქონება, не-

красивость, дурнота; непристойность; (ვაუშნო- ვებ, -ვი) ზ. შ. შნოს არ ვაძლევ, не красить, не украшать, რუსულ. 160; (ვუშნოვებ, -დი) ზ. ვდ. გავუშნოვებ, უშნო გავხდები, дѣлаться некрасивымъ, непристойнымъ.

უშობა (ვუშობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ამოვიხსნე, სულთ ვითქვამ, издыхать, ვეფხ. 770.

უშობელი, ზედ. დაუბალებელი, აუბებელი, перожденный, ან ახალგაზდა დედალი სვასტანგი ჯერ უშვილო, верожденная, пенемущая еще дѣтей, ვეფხ. 114; ვისრ. 4; უშობელი და მშობელი ღმერთი, Богъ несотворенный, по творщій; ანდრ. 146; **უშობელობა**, ს. დაუბალებლობა, перожденность.

უშოვარი, ზედ. უპოვარი, неприобрѣтаемый, ვისრ. 3, **უშოვრობა**, ს. უპოვარობა, неприобрѣтение, სამ. ვახტ. 108, ქილ. 215.

უშორ. **უშორე**, **უშორეს**, ზ. მცირედ შორს, მო- შორებთ, подальше, აღბ. 79; უშორესი, ზედ. შორი, дальнѣй.

უშრეტცი, ზედ. გაუქრობელი, დაუცხვებელი, неугасимый; მატ. 3—12; მარკ. 9—46, **უშრეტობა**, ს. გაუქრობელობა, неугасимость.

უშრობელი, ზედ. გაუშრობელი, შეუშრობელი, неосуществимый, ვეფხ. 347.

უშრომიელი, ზედ. გაურჯელი, не трудившійся, безъ труда получившій; **შელად**, ზ. გაურჯე- ლად, безъ труда, ქილ. 82.

უშცი, ს. ერთ ნაირი მუცხური თულა, რომელიც ათით გამრავლება, მაგალ. ათჯერ ერთი ათი (10); ათჯერ ათი, ასი (100); ათჯერ ასი, ათასი (1000); ათჯერ ათასი, ათათასი (10,000); ათჯერ ბევრი ან ბევრი- რის ბევრი, ასი ათასი (100,000); ათჯერ ბევრის ბევრი, ერთი მილიონი ან ერთი უშქარი ათი უშქარი, რომელა უშცი ან ათი მილიონი (10,000,000); ათჯერ უშცი ან უშცის უშცი, რომელა ასი მილიონი (100,000,000), გარნა უშცი არს საკუთრად ათი მილიონი, ვითარცა ისილება წინა ნათქვამში; десятичное счисленіе; десять миллионъ.

უშურვება, ს. ურცხვობა, უნამუსობა, снѣдъ; იერემ. 16—8; იეჴკ. 23—17.

უშურველი, ზედ. დაუშურვებელი, უხვი, ბარაქიანი, щедрый, обильный; незамѣдливый, 1 ქართლ. 279; გორგ. 148; -წულობა, щедрал მილობა; 2 ქართლ. 319; **უშურველობა**, ს. დაუზოგვე- ლობა, щедрость; 2 ქართლ. 432, ვუშურველობა, бытъ щедрымъ, ჩახრ. 97, ჩემგან უშურველი გუ- ლო; чистая душа моя, открытая для тебя, ვისრ. 47; თუ სულიცა ჩემი გინდეს, უშურველია, ვისრ. 124; если бы ты захотѣлъ душу мою, то я не жалю для тебя.

უშულდარი, ზედ. უშქარი ადგილი ან მოუდევარი; безопасный, безспорный, სიბრ. 43.

უშფოთველი, ზედ. მშვიდი, არ აჩქარებელი, без- мятельный, -ლად, ზ. მ. безмятежно, **უშფოთვე- ლობა**, ს. დაწყნარებულება, безмятежность, ქილ. 724; ალექს. 42; 1 ქართლ. 356.

უშქარი, ს. ერთი მილიონი; 1 миллионъ, ნ. უშცი.

უშქური, ს. მეგრულად ვაშლი, яблочно, ერისთ. ლ.

უშხამო, ზედ. უხამისა არ მექონი, пелдовитый, **უშხამო გველი**, ს. ცხოველი გველბოკერა, ухъ.

უშხუნი, მცენ. რევან კопытчатый, ერისთ. ლ. ტყეშალი, дикая слѣва, ნ. ჩ. ლ.; მქაუნა ან შთის რევანლი, кнслецъ, ревень сибирскій.

უშჯულო, -ლოება, ნ. ურჯულო, ურჯულობა.

უჩაში, ს. ჟურმენი ერთგვარი, сортъ винограда, ერისთ. ლ.

უჩენლობა, სკრუპტობა, ვისრ. 48.

უჩემობა, ს. ჩემის დაუსწრობელობა, неприясутствие мое, უჩემობას ვერ გასძლებ, ვისრ. 120; ты не въ состояннн остаться долго безъ меня.

უჩევარი, **უჩევავლი**, **უჩევავი**, ზედ. დაუნეველი, неприпывчатый, необходимый, რუსულ. 519.

უჩივანი, ს. კენჭების თამაშობა, игра въ косточки.

უჩინარი, ზედ. დაუნახავი, მქრქალი, მიფარებული, თვლით უნახავი, невидимый, скрытый; უჩინარი ადგილი, потаенное мѣсто, ვისრ. 32; აღბ. 125; ვეფხ. 131; **უჩინარად**, ზ. დაუნახავად, невидимо, безслѣдно.

უჩინარობა, ს. უნახაობა, невидимость, скрыт- ность.

უჩინო, ზედ. დაუნახავი; უხილავი; მქრქალი; გამოუც- ხადებელი, განუსაზღვრებელი, невидимый, скры- тый; неясный, неопредѣленный; 1 კორ. 14—8; 1 ქართლ. 6; უჩინო ქმნა თავისა, скрылся, ვეფხ. 263; იერემ. 4—23; უჩინო იქმნა, скрылся, უჩინო გვეოვ, скрыть, 2 ქართლ. 1; **უჩინოდ**, ზ. უხი- ლავად, не видимо, ვეფხ. 1232.

უჩინმარინი, ს. ჩინაი.

უჩრუმრად, ზ. ხმის ამოუღებლად, მღუმრად, без- молвно, სიბრ. 144.

უჩრუნი, ს. ძლიერი მუცლის ქრეფა, сильная рѣчь въ животѣ.

უჩრველცად, ზ. მაგალ. ეკლისა, безъ укола, ქილ. 405.

უცს ან უძს, ზმნისაგან მიცს, მიძს, ნახვ ღება.

უცალო, ზედ. მოუცლელო, გარუული საქმეში, за- шитый, -კაცი, человекъ занятый, უცალო ვიქ- მნები, -მენ; бытъ заняту, неимѣть времени, 1 ქართლ. 23; 163; უცალო იფხვენ. не быль сво- бодны, 1 ქართლ. 142; უცალო ვარ, мнѣ не до- сужно, ქილ. 666.

უცალო, ზედ. ცალია არ მქონებელი, უცალო, не- парный.

უცალობა, **უცალობა**, ს. მოუცლელობა, არ ქონება ღროსი, недосужность; недосугъ; 1 ქართ. 163, 356, 379; -ღროთა, неимѣние времени, ქილ. 135.

უცბი, ზედ. უმეტარი, გაუზღელი, певѣжа, უცბად, ნ. უცებ.

უცდანი, ზედ. გამოუცელო, неопытный, неспѣ- тапный, რუსულ. 908.

უცდომელი, ზედ. შეუმცდარი, безошибочный; -მე- ლად, ზ. შეუმცდარად, безошибочно; უცდომე- ლობა, ს. შეუმცდარობა, безошибочность.

უცდური. **უცდმენელი**, ზ. მოუხლომელი, безъ промаха; безошибочный, რუსულ. 977.

უცებ, **უცბად**, **უცბად**, ზ. უცებად, მოულოდნე-

ლად, неожиданно, вдруг, внезапно, печально, უცებ მოკვდა умерь, скоропостижно.

უცები, ზედ. მოულოდნელი, неожиданный, внезапный, უცებ და უცბად, неожиданно и негладно.

უცები, ზედ. უცოდინარი, უმეცარი, გაუცდელი, неизвестный, неизвестный; неуч; 1 კორ. 14—16; 1 ქართლ. 27; ან უცხო, страшный, **უცებობა**, ს. უმეცრება, неизвестность, незнание.

უცეცხლო, ზედ. მავალ, თფლი, ზეთი, петроленый (медь, масло); сырой; -ოქრო, ისაი. 12—12; нетонзненное золото.

უცვაპო, ზედ. დაუცველი, უმფარველო, беззащитный.

უცვალებელი, **უცვალელი**, ზედ. შეუცვლელი, მარადის მგები წესს ზედა თვისსა შეუწყველად, неизменяемый, მავ. 17—25; 25—32; **უცვალებლობა**, ს. შეუცვლლობა, გამოუცვლლობა, неизменяемость; რუსულ. 520; ქილ. 465.

უცვეოელი, ს. მცენ. чубушник - подушный, ერის. ლ.

უცვეოელი, **უცვეოი**, ზედ. გაუცვეოელი, неизнашиваемый, поский; ერისთ. 2—248.

უცოამელი, ზედ. შეუმცდარი, შეუცვინებელი, უცხო ცთომილებიდან, безошибочный, непогрешимый, 1 ქართლ. 256; **უცოამელობა**, **უცოამლობა**, ს. შეუმცდარობა, безошибочность; непогрешимость, 1 ქართლ. 336; (ვეუცოამლობა, -ლე), ზ. უ. შეუუმცდარამ, испогрешать, пошибаться; ლოდ. 9.

უცილო, **უცილობელი**, ზედ. უსაცილო, მოუდევარი, სელო-შეუვლი; თან წარუხდომელი, уციловებელი, бесспорный; неоспоримый; немнущимый.

უცილოდ, **-ლობელად**, **-ლობივ**, ზ. სელო-შეუვლიდ, მოუდევრად; უმქველად, უსათუოდ; უსაცილოდ, დასტურად; бесспорно; бессомнительно, ვეფ. 257; 1163; ვისრ. 35; დარეგ. 2—77; **უცილებლობა**, **-ლობლობა**, ს. სელო შეუვლობა, неоспоримость; გორგ. 213.

უცისო, ზედ. ცინის ან მოხილებელი, пенитенциальный; 2 ქართლ. 393.

უცმელი, ზედ. ცანთ ჩაუცმელი неодеятый, ან უხმარი, пенадеванный, რუსულ. 248; აბგერისა, невооруженный, დარეგ. 76; **უცმელობა**, ს. ცანთ ჩაუცმელობა, безъ одѣжды.

უცნაური, ზედ. არ საცნური, უცნობი, неизвестный, неизвестный; не постижимый, не понятный; страшный; незнакомый; საქმ. 17—23; 2 კორ. 6—9; 1 ტიმ. 6—9; დავრ. 118; 2 ქართლ. 210; ვეფ. 803; უცნაური კაცი, человекъ неостыжанный, чудакъ; **უცნაურად**, ზ. უცნობად, შეუცვლობად; უცნობად; но незнаю; безвѣдома, странно; უცნაურად წავიდა, ушелъ безвѣдома, 1 ქართლ. 365; **უცნაურობა**, ს. უცოდინარობა, неизвестность, незнание; странно.

უცნობება (ვეუცნობება, -ზე), ზ. უ. არ ვიცნობ, познати, იერემ. 10—20.

უცნობელი, ზედ. არ ცნობილი, неизвестный, რუსულ. 634; ლუკ. 24—25; **უცნობელობა**, **-ბლობა**, ს. უცნობობა, არ მცნობეობა, არა

ცნობა, незнаком, დაბად. 31—28; რუსულ. 1, 453, 946; неизвестность.

უცნობი, ზედ. გაუცნობელი, არ გაცნობილი, შეუცნავლელი, незнакомый; неизвестный, неизвестный; -კაცი, незнакомый человекъ; ბანკის ბილეთი უცნობის სხელზედ, банкный билетъ на имя неизвестнаго; უცნობი გზისა, незнаюший дороги; რუსულ. 674; უცნობი ადგილი, неизвестная мѣстность; **უცნობობა**, ს. უცნობელობა, არა ცნობა, незнаком; неизвестность; დარეგ. 2.

უცნობო, ზედ. ცნობა მიხილი, შმაგი, ცნობა მიღებული; უგრძნო; უგონო, უგონო, безразсудный, лишенный разсудка, созванія, იერემ. 4—21; უცნობო შეიქმნა, онь лишился созванія, ქილ. 143; გლაგ. 3—1; ვეფ. 215; ვისრ. 31, 34; 1 ქართლ. 406; დავრ. 19; უცნობობა, ს. მიხდა ცნობისა, безразсудность, безнамятство; ვისრ. 34; 81; 170; ან არ ცნობა, незнаком, დარეგ. 2; **უცნობილესობა**, ს. ცნობის მიხდა, безразсудство.

უცოდველი, ზედ. ცოდვისგან უცხო, безгрешный, пенитенциальный; неогрешимый, **უცოდველობა**, ს. უმანკობა, შეუცოდებლობა, безгрешность, непогрешимость; 2 ქართლ. 478.

უცოდინარი, **უცოდნელი**, ზედ. უმეცარი, არა მცოდნე, უსწავლელი, незнающий, неизвестный; непоситашный, нехжа. **უცოდინარობა**, **უცოდნელობა**, ს. უმეცრება, არ ცოდნა, უზრდელობა, უსწავლელობა; незнаком; нехжество; აბგ. 113; ვისრ. 178; მარგ. ჩემგან უცოდნელობა, это было мнѣ неизвестно, ვეფ. 471.

უცოლო, ზედ. არ ყოლა ცოლისა, холостой, незаматый. უცოლობა, ს. ცოლისა არ ყოლა, холостая жпзнь, пенитенциальный жены.

უცოლშვილო, ზედ. არა შვილი ცოლ-შვილობა, неимѣние жены и дѣтей, несемейный, холостой; **უცოლშვილობა**, ს. არა ყოლა ცოლისა ან შვილისა, пенитенциальный жены и дѣтей; აბგ. 3—33; 5—18.

უცომო, ზედ. უფოველი, ბლარეგი, სმადი, опрѣспокохъ, **უცომობის დღესასწაული**, праздникъ опрѣспокохъ; მარგ. 14—1; 1 ნეშტო 5—8; მათ. 26—17; ლუკ. 22—1.

უცონელი, ზედ. დაუზარებელი, пенитенциальный; **უცონელი**, ზედ. დაუღებავი, нежванный, ვეფ. 267.

უცრემლო, ზედ. ცრემლისა არ მქეობი, безслезный, რუსულ. 983.

უცრუო, ზედ. უმცრუებო, неосмалчивый, ვეფ. 1406; უცრუებლობა, ს. არ სიმცრუენე, სიმართლენე; ვისრ. 153; неимѣнность, неосмалчивость.

უცუნა, ს. მცენ. безвременница, распутница, ივან. ბაგ. ლ.; 3. ფ. ლ.; илѣтныя голова, ერის. ლ.

უცენმაღლეს, ზ. ცენმაზე სწრაფი; быстрѣе лошади; ვეფ. 172.

უცხენოდ, ზ. ქვეთად, სიბრ. илѣтхурой.

უცხო, ზედ. სხვა ქვეყნისა, შორით მოსული; საუცხოვო. რჩეული, უამხანაგო; იშვითი; უცხაური; გარეშე, სხვა; иностранный, изомщенный; прекрасный, безнодобный; უჩქი; страшный; чу-

жой, посторонний; ფსალ. 48—11; 68—8; მაც. 17—25; 25—35, 24—7; ვეფხ. 660, უცხო კაცი, посторонний; славный человек; чуждак; უცხო თესლი, უცხო ტომი, чужестранец, ფსალ. 148—7; 1 ქართლ. 214; ისაი. 11—14; უცხო მხრიდან მოსულან, пришли с чужих стран, უცხოდ ნუ გინს, да не кажется тебе странным, თუ შეგემთვასთ უცხო რამე, если приключится намъ что шибудь странное, 1 პეტრ. 4—12; უცხო და უცხოდ ქჷონდა სხლი მორთული, разнообразно былъ убранъ у него домъ, სიბრ. 3; უცხო ძღვენი, прекрасный, рѣдкий подарокъ, რუსუდ. 539; -სურნელი, ნ. მერალა ბალახი, ერის. ლ.

უცხოვება, ს. მწირობა, მსხემობა; სხვას ქვეყანას ფოფხა; უკეთესება; странничество; чужестранство, чужеземство; улучшение, (ვა), ზ. მ. ვაუკეთესება, ვამშვენიერება; улучшать, украшать, (ვოუცხოვება, ვე), ზ. მ. უცხოდ მივიწვევ, მივიღებ; считать постороннимъ, необычнымъ; чуждаться, считать прекраснымъ, рѣдкимъ; (მოუცხოვება, ვე), ზ. მ. მ. უცხოვით მიმიღებ, считаешь меня за чужаго, ერისთ. 152; ვეუცხოვება, ზ. თვ. უცხოდ ვერვებები, казаться кому страннымъ; превращениемъ; რუსუდ. 641; (მეუცხოვება, ვე), ზ. თვ. უცხოდ ვერვებება ან მეკეთება, клялола მომეწონება; მიწა კაჯება სტრანнимъ, прекраснымъ, рѣдкимъ; ვეფხ. 964; ქილ. 633; რუსუდ. 285; მრავ. 108.

უცხოვლო, безжизненный; **უცხოველობა**, безжизненность.

უცხოობა, ს. მწირობა, მსხემობა, სხვას ქვეყანაში ფოფხა; უცხოობა; ვეფხ. 281, 982; ქილ. 50; დარეგ. 109; странничество, чужеземство; непознание; უცხოობაში ვარ, я странствую, скитаюсь на чужбинѣ; უცხოობით ნუ გამრიღებ, не убивай меня какъ чуждаго тебе, ქილ. 327; (ვეუცხოობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვეძმსხემობა, ვეძმწირობა; თავს მოვიუცხოვებ; 1 ქართლ. 73; ციმ. 13; странствовать; игнорировать себя; დაბად. 42—3, 7.

უძალი, ზედ. უღონო, სუსტი, ძალიან არ მქონი, безсильный, слабый; დარეგ. 133; **უძალიობა**, -**ღობა**, ს. სისუსტე, безсилье, კაცოდ. 77, 142.

უძალღონო, ზედ. безсильный.

უძარღვო, ზედ. მჩატი, ფაშარი, рыхлый.

უძებარი, ზედ. მოუღვევარი, უღაო, бесспорный, ნ. სამეზარი; უძებარ სამეზარი, спорное и бесспорное, ბაქრ. 282.

უძეო, ზედ. უშვილო, бездѣтный, რუსუდ. 166; უძეობა, ს. შვილის არ ყოლა, უშვილობა, немнѣние дѣтей; რუსუდ. 166, 241; ვისრ. 4.

უძვლო, ზედ. ძვლის არ მქონი, безкостный.

უძველესი, ზედ. უძვარ. სარ. დადებ. ძველი, древнѣйший, **უძველესობა**, ს. სიძველე, древности, კაცოდ. 95.

უძვირესი, ზედ. ძალიან ძვირი; არა სწირი; უღარესი, უარესი, самый дорогой, рѣдкий; худший; მაც. 14—45; 27—64; იოან. 5—14; მარკ. 2—21; 2 ქართლ. 90.

უძვირფასესი, ზედ. ძვირფასი, драгоценный.

უძიებელი სისხელი, ს. არ ძეზნა სისხლისა, неискание кровомщенія, 1 ქართლ. 49.

უძილო, ზედ. ძილის არ მქონი, безсонный, 1 ქართლ. 242; ვისრ. 38, -თვლი, глазъ безсмысловый, **უძილობა**, ს. ძილის არ მოსვლა, безсонница, безсоніе.

უძირო, ზედ. ძირის არ მქონი, бездонный.

უძლეველი, **უძლები**, ზედ. სუსტი, უღონო, слабый, немощный; 1 ქართლ. 37; რუსუდ. 777; ვეფხ. 951; **უძლებობა**, ს. სისუსტე, უღონობა, слабость, нездоровье.

უძლეველი, ზედ. არ ძლეული, неносѣдимый, **უძლეველობა**, ს. ნენიძდимость, მარკ. 1—38; 2—131.

უძლიერესი, ზედ. ძლიან ძლიერი, сильнѣйший, -**რესობა**, ს. ძრემქრია სილა.

უძლოური, ზედ. უეძლეველი, უძალი, სუსტი, სნეული, безсильный, слабый, немощный, больной; ფსალმ. 6—2; იოან. 11—1; 1 თესლო. 5—14; უძლოურეკმება, терять силу, слабѣть, დაბად. 29—17; საქმ. 4—9; **უძლოურება**, **უძლოურობა**, ს. სნეულება, недугъ, немощь; მაც. 5—24; 10—1; რუსუდ. 983; მარკ. 3—10; დაბად. 42—3; საქმ. 28—9; მარკ. 2—341; 2 ქართლ. 273; (ვეძლოურება, -რე), ზ. უ. ვსნეულობა, хворать, (ვეძლოურება, -ლი), დავსუსტდებო, хирѣть, хилѣть. ისაი. 28—21, ვაუძლოურება, ზ. სსმ. ослаблять, приводить въ немощь.

უძლო, ზედ. უძლეველი, неносѣдимый, ჩანრ. 44.

უძნედე, -**ლი**, ზედ. ძალიან ძნელი, тяжкий, трудный, ვისრ. 191; უძნედეგის, ზედ. იგივე, самый трудный, ვისრ. 22, 62.

უძრავი, ზედ. შეუძრველი, დაუძრველი, неподвижный, -ქონება, недвижимое имѣние; -რავად, ზ. ნ. неподвижно, -უბოთი, ზედ. неподвижный, კავს. 337.

უძრახი, ზედ. უეზარი, სმა გამოუცემელი, безмолвный, безотвѣтный, ვეფხ. 358; недоношенный, სამ. ვაც. 76; ალექს. 69.

უძრახი, ზედ. დაუძრახვი, безукоризненный.

უძს, 3 პირი ზმნის მიძს, ნ. დება (ვეძსძე).

უძღებება, -**ბობა**, ს. გაუმაძღრობა, ненасытность.

უძღები, ზედ. გაუმაძღარი, ненасытный, 1 ქართლ. 46; სამ. ვაც. 148.

უძღვნო, **უძღვენო**, ზედ. ძღვენის მიურთმეველად, безъ подарка.

უძღომელი, ზედ. ненасытный.

უწადელი, **უწადინო**, ზედ. მოუწადებელი, უნდომელი, нежеланный; რუსუდ. 440; ქილ. 159.

უწამებელი, ზედ. დაუწამებელი, несамлѣдательствованный, საქმ. 14—17.

უწამლო, ზედ. безъ лекарства, -ლობა, безъ леченія.

უწდომელი უწდომი, ზედ. მიუწდომელი, ვერ მისანდომი გონებოთა, თვლითა, непостижимый, თვლით უწდომელი, необозримый, 2 ქართლ. 318; დარეგ. 125; რუსუდ. 285.

უწევარი, მაც. თავისა, ზედ. შეუწევნელი, безпомощный, ვისრ. 47, 72, 155.

უწელიწადო, ზედ. უქამო, безвременный, მარც. **უწესო**, ზედ. ურიგო, უთავბოლო, безпорядочный, безнужный; беззаконный; აღბ. შესავ; უწესოდ ქცევა, безпорядочно вести себя, 2 ქართლ. 417; რუსულ. 958; -ქორწინება, незаконный брак; **უწესობა, -სობა**, ს. ურიგობა, უთავობა, წესის გარდასვლა ან მოშლა; безнужство, безпорядок; беззаконность; 1 ქართლ. 208.

უწვევარი, ზედ. მიუწვეველი, დაუბატოებელი, неприглашенный.

უწომი, **უწომელი**, ნ. უწლომი, უწლომელი, რუსულ. 442.

უწვერო, -რული, ზედ. წვერისა არ მექონი, безбородый, ვეფხ. 196.

უწვიმარი, ზედ. წვიმა მოუსვლელი, бездождный, **უსვამრობა**, უწვიმოება, ს. წვიმის მოუსვლელობა, бездождие, ანდ. 114; ვისრ. 10.

უწვრთელი, ზედ. გაუზღელი, უსწავლელი, неопытный, необученный, неуч; **უწვრთელობა**, ს. გაუზღელობა, გაუთლელობა, неумелство.

უწიგნოდ, ზ. უწერილოდ, безъ акта, აღბ. 153; **უწიგნო**, ზედ. წიგნისა ან წერილის არ მქონებული ან უცოდინარი წერილობა, საქმ. 4—13; безъ книги, безъ акта, безъ письменнаго доказа-тельства; неграмотный.

უწინ, **უწინარეს**, ზ. პირველად, აღრიდ: прежде, вперёд; მაგ. 8—29; იოან. 12—1, **უწინარესი**, უწინდელი, ზედ. აღრინდელი, прежний, старший, უწინარესობა, ს. უპირველესობა, преимущество, 1 ქართლ. 145.

უწინააღმდეგო, безъ сопротивленія.

უწინდლო, ზედ. წინდისა არ მექონი, безъ носковъ, ანდ. 6—18.

უწირავი, -რველი, ზედ. ვისაც არ უწირავს წირვა, неотелужившій обѣдню; სამ. სომხ. 379; 2 ქართ. 212; არა მოწყალო, немилостивый, რომ. 1—31.

უწლოსი, ზედ. უწვრთესი, топчашій, ეკლის უწლოსი სოლია, клнвъ топьшо чѣмъ терновал игла, ქილ. 663.

უწმაწური, ს. ცუდი ლაპარაკი, пустая болтовня.

უწმინდესი, ზედ. უედ. ხარ ფრიად წმინდა, святѣйшій, **უწმინდესობა**, ს. ციკლო პატრიარქთა, Святѣйшество.

უწმინდური, ზედ. არა წმინდა, მურცალი, ბინძი, არა სუფთა, печетый, неопрытый; **უწმინდურიება, -რობა**, ს. არა სუფთაობა, ბინძი, печетота; ქილ. 273.

უწიფელი, **უწიფელი**, ზედ. უზღელი, წინდაუნედავი, გაუთლელი, ვეფხ. 1159; грубый, неосинтаный, невѣжа.

უწურთველი, ნ. **უწვრთელი**.

უწუბა (ვეწუბი) ნ. უწუება.

უწუბლო, ზედ. შეუბლალებელი, არა მქონებული შეწყალები; немилосердный, безчеловѣчный, ვეფხ. 26, ვისრ. 14; 22; 1 ქართლ. 349; -სასჯელი, строгій судъ, **უწუბლოდ**, ზ. немилосердно, безшощадно; რუსულ. 248, **უწუბლოება**, ს. შეუბრალებლობა, немилосердіе, безчеловѣчностъ, ქილ. 179.

უწუბობა, უწუბა, ს. свѣдѣніе; зпачіе; извѣстіе;

(ვეწუბი, -უბი) დაბად. 41—53; სიბრძნ. 75; ზ. მ. ვიცო, ცნობილოვარ, нѣдать, знатъ: ღმერთმან უწუბს, Богъ знаетъ, (ვაუწუბი, -უბი) ზ. მ. ვაცნობებ. შევატვობინებ, извѣстити, уиѣдомити, (ვეუწუბი, -უბი) ზ. თვ. ვცოდინები, извѣщаться; знатъ; (ვიუწუბი, -უბი) ზ. ვ. бытъ извѣстну, ქართ. 10; (ვიუწუბი, -უბი) ზ. ვ. ვიცნობ, შევიტვობ, узнатъ, оснѣдомити, 2 ქართლ. 340; მაუწუბე, извѣстїи мепя; საქმ. 10—29; 23—23; მეუწუბებს, извѣстїи мнѣ; საქმ. 9—24; 23—30; **უწუბული**, ზედ. извѣщенный, извѣщенный.

უწუბულიება, ს. ცნობა; зпачіе, 2 ქართლ.

უწუბენელი, ნ. უწუბინარი.

უწუბავი, ზედ. მიუწუბველი, непрерываемый, რუსულ. 819, **უწუბავლობა**, ზ. непрерывно, ქილ. 75.

უწუბინარი, უწუბენელი, ზედ. არ საწყენი, неоскорбительный; неуредный; необидчивый; -კაცი, чело-вѣкъ необидчивый; სიბრ. 153; **უწუბენლობა, უწუბინარობა**, ს. არ წუბინება, სიტყვისა ან საქმისა; არ მაწყინარობა; необидчивость; безуред-ность.

უწუბლო, ზედ. წუბლისა არ მექონი, безшодный; -ლობა, ს. წუბლისა არ ქონა, безшодіе, ვეფხ. 913.

უჭაბუკესი, ზედ. უმცირესი, უმრწემესი, младшій, დაბად. 9—24.

უჭამი, ზედ. მიუღებელი საქმელად, неѣдшій, იერემ. 34—2.

უჭაღარო, ზედ. ჭაღარა თმისა არ მქონებული, не сѣдой.

უჭადელი, ზედ. მოუჭადავი რკინა და მისთანანი, некованный.

უჭამიარცო, ზედ. არა მართალი, несправдливый, 1 ქართლ. 245.

უჭავო, ზედ. უეჭველი, несомнѣнный, ვისრ. 150.

უჭავრეცელი, ზედ. უნახავი, невидимый, ვისრ. 166.

უჭინცარი, ზედ. დაუცადებლად, ზედის-ზედი, безпрерывный, საბ. ლ.

უჭირველი, ზედ. გაუჭირებელი, ავგილი; უზრუნველი, нетрудный, легкій; беззаботный; **უჭირველად**, ზ. ავგილად, легко, безъ труда, безъ заботы, **უჭირველობა**, ს. გაუჭირებლობა, სო-ავგილე, легкость; беззаботность; ვეფხ. 988, ღარეჯ. 2—90.

უჭიროდ, ზ. გაუჭირებლად, безъ труда, легко.

უჭკუო, ზედ. ჭკუა მიხდილი, უკუნური, безумный, რუსულ. 283; უჭკუოდ იღვა, онъ лежалъ безъ памяти, ვისრ. 22; **უჭკუობა**, ს. უკუნურება, безуміе, რუსულ. 2; სამ. სომხ. 315; ბერძნ. სპ. 59.

უჭმელი, ზედ. საზრდელის მიუღებელი, неѣдшій, голодный, 1 ქართლ. 316; **უჭმელობა**, ს. საზრდელის მიუღებლობა, неѣденіе, голодъ; -ხორცისა, неупотребленіе въ пищу мяса.

უჭირველი, ზედ. საქირებლის არ მექონი, немнѣю-шій пужды.

უჭნო, ზედ. დაუმჭენარი, поумидаемый.

უჭო, ს. ქვაბისა ან ქოთნის პერი გარდმობადული და ნაპირზედ მიმწვარი, засохшая иѣла у краевъ горшка; იოველ. 2—6; ან ჭაერის სქელობა, густота поалуха.

უჭუვარი, ზედ. არ მჭმუნვარე, безначальный; ფილოზ. 2—29.

უჭურველი, ზედ. უიარაღო, უსაჭურველო, невооруженный.

უხ! ох.

უხამლო, ზედ. ფეს-შიშველი, босый, მიქია. 1—8; უხამლოერო, იგივე უხამლო; ისია. 20—3.

უხამსი, -მსო, -სური; ზედ. უჯგერო, შეუსაბამო, შეუფერი, неприличный, непристойный, აღბ. 52; ვეფხ. 126; ვისრ. 103; უხამსია, это непристойно; ვისრ. 108.

უხამური, ზედ. ფესშიშველი, босый, ვისრ. 105.

უხანო, ზედ. ცოცა ხნისა, არა ხანგრძლი, უქამო ან დაუდგრომელი, გაუცხნელი, недолговременный; непостоянный; ვეფხ. 524; ვისრ. 134; რუსულ. 914; **უხანობა**, ს. უქამობა; დაუდგრომელობა; непостоянство; безвременность; ვისრ. 4, 96, 187; -სოფლისა, непостоянство мира сего, ქილ. 49.

უხარშავი, ზედ. მოუხარშავი, неваренный.

უხასიათო, безхарактерный; -თობა, безхарактерности.

უხდელო, ზედ. მოუხდელო, песнятый; ქაფ-უხდელო, песнятая шьпа, ანტ. 4—59.

უხდური, ს. მუშეის ჭურჭელი, посуда для мусуса, ვისრ. 171; საბ. ლ. [ნიშ].

უხედი, **უხედნი**, ზედ. გაუხედნელი, немыслимый.

უხეირო, ზედ. გამოუყენებელი; უგერგილო; მოუხერხებელი; негодный; неловкий, неспособный; **უხეირობა**, ს. გამოუსაყენლობა; უგერგილობა; негодность; неловкость.

უხელმწიფო, ზედ. ხელმწიფის არ ყოლა, немыслимый государь, რუსულ. 500.

უხელო, ზედ. ხელისა არ მქონებელი, безрукий.

უხელობა, ს. უსაქმო, беззаятий.

უხელულად, ზვ. ხელის შეუწყნებლად, без посредства руки, რუსულ. 362.

უხელფასო, ზედ. მუქთი, безплатный, **უხელფასოდ**, ზვ. მუქთად, безплатно.

უხელფეხო, ზედ. ხელისა და ფეხის არ მქონი, немыслимый руки и ноги.

უხვიაშნო, ზედ. უშემწყო, შევლის უქონელი, безпомощный, беззащитный; безпрютный; ქილ. 443; რუსულ. 922; 983, 77.

უხვება, **უხვობა**, ს. სიუხვე, გამცემლობა; სიმრავლე, სავსება, щедрости; изобилие; ვეფხ. 49; (ვუხვობ), ზ. უ. უხვად გავსცემ, არ ვჭკუნწობ, быть щедрым, ქილ. 639; მიუხვის, ე. ი. უხვად მომცის, ვეფხ. 386; щедро вознаграждает меня.

უხვედრი, ზედ. უღაბური, უვალი ადგილი, глухое место, глушь; -ცოლადა, ე. ი. ვინც ცოლადა არ შესვდების ნათესაობის გამო, не могущая быть женою кого либо по родству; უხვედრობა, ს. უწყსოება, უსამართლობა, незаконие, სამ. კათოლ. შესავ.

უხვი, ზედ. მრავალად გამცემი, ხელ გახსნილი, უღე-ვნელი, უშურველი; щедрый; обильный; ვეფხ. 32, 49, 680; **უხვადა**, ზვ. ხელ გაშლილად, щедро, **უხვობა**, ნ, უხვება.

უხიავი, ზედ. უჯგათი, თავის-ნება; упрямый; бла-жпой; ან გამრღებელი აღმანისა, пелюдный;

უხიაკობა, ს. უხი, უჯგათობა, упрямство, (ვუ-ხიაკობ), привередничать, რ. ქ. ლ.

უხილავი, ზედ. დაუნახავი, ვერ სანოლველი, не-видимый, **უხილავობა**, ს. არ სილვა, невиди-мость, უხანავი ან არ ნასული რამ, невидаль, рѣдкость; სამ. ვასტ. შესავ.

უხიფათო, ზედ. უჭირველი, უბოროტო, безъ бѣды, безъ напасти.

უხლეღელი, ზედ. შეუხეღელი, нетроганный, не-початый, აღბ. 47.

უხმარი, -რებელი. ზედ. ჯერ არ ხმარებული ან უსარგებლო; ურგები, არ გამოსაღეგი, недержанный, небывший въ употребленіи; негодный, не-потребный; მაც. 25—30; ვისრ. 159; რუსულ. 701; უხმარად. ზვ. უსარგებლოდ, безполезно, 1 ქართ. 139.

უხმო, **უხმობელი**, ზედ. ხმის უქონებელი, без-голосный; უხმო ასო, согласная буква, 1 ქართლ. 317; **უხმოლ**. безмолвно.

უხობა, **უხობინო**, ხანე უხვობა, უხვიაშნო.

უხნავი, ზედ. მოუხენელი, неаханный, გუჯ. 32.

უხორაკობა, ს. უსაზრდოება, немыслие провинці.

უხორცო, ზედ. უხეული; არა სორციელი; без-плотный, ვეფხ. 1240; მარტ. 1—76; **უხორ-ცობა**, ს. სორცის არ ქონა საქმელად, немыслие мясной пищи, ქილ. 289.

უხრავი, ს. მეცხ. черашій грабъ, ერის ლ.

უხრწნელი, **უხრწნო**, **უხრწო**, ზედ. არა ქვემდე-ზარე ხრწნილეობისა, нехлѣбный, 1 ჰეტრ. 1—25; 1 კორ. 9—26; სიბრძ. სოლ. 12—1; მარტ. 1—163; **უხრწნელება**, -ლობა, ს. нехлѣб-ность, ვეფხ. 6—24; კავშ. 27; უბოწობა, непо-рочность, მარტ. 1—164.

უხსენებელი, მაგალ. ძვირისა, ზედ. არ მესხიერი ძვირისა, ცუდი, непомнящій зла; 1 ქართ. 205; ან მოუხსენებელი. неумоливаемый, **უხსენებ-ლობა**, ს. არა მოხსენება, неумоливаеміа. 1 ქართ. 141; უხსოვნელი, ზედ. არ დასოვენებული, неомыслищій; ვისრ. 186.

უხუმრობელად, ზვ. безшуточно.

უხუცესი, ზედ. ან ს. პირველ-შობილი ქამთ; უხუ-ცესი, უფროსი; თავი, უპირველესი; старший; глав-ный, старшина; -ძე. старший сынъ; მსაჯულო უხუცესი, главный надъ судьями, мшистръ юстиціи; სახლის უხუცესი, старший въ родѣ;

უხუცესობა, ს. უფროსობა, старшинство.

უხშირო, ზედ. არა ხშირი მაგალ. თბა, печастый, негустой, ვეფხ. 123.

უჯგათი, ზედ. უინანი ახირებული, упрямый, **უჯგა-თობა**, ს. უინანობა, упрямство, (ვუჯგათობ, -თეს) ზ. უ. ვჭკინანობ. ვახირებული, упрямиться.

უჯგანო, ზედ. უღონო, უბლო, სუსტი, безонный, немошный, слабый, **უჯგანობა**, ს. უღონობა, безсиліе, слабости.

უჯგარო, ზედ. ჯარისა არ მყოლი, безъ войска.

უჯგერეხი, ზედ. უცუღესი, худшій, იოან. 2—10.

უჯგერეხული, ზედ. უბიწო, непорочный.

უჯგერო, ზედ. უხამსი, შეუსაბამო, ურიგო, непри-

пичный, непрстойный; ლუკ. 23—41; 1 ტიმ. 5—14; 1 ქართლ. 42, 349, 449; კავშ. 367, ან არ დამჯერი, ურწმუნო, недобрычынны, კაცია 95; -საქმე, беззаконное дело, სამ. კათოლ. შესავ: უჯერიობა, უჯერიობა, ს. უეუაზამობა, неприличность, 2 ქართლ. 199, 215; უჯერივნება, ს. უმარჯველობა, неудобство; გულის უჯერივნებით, ვც. გულის არ დაღებით, ურწმუნოდ, недобрычынно, სამ. სომხ. 344.

უჯერსდაესად, ვც. უმეტესად, უსაკუთრესად. რიანხე всего, особенно; სამ. სომხ. 291, 362; ეს სიტყვა გარყვნილია უნდა: უზესთაესად, ე. ი. უპირველესად.

უჯერიშო, უჯერიშო, ზედ. უგვარო, უაზნო, непатный, ჩონგ. 70.

უჯმაჯური, ს. მოჩვენება, ოცნება რამ კვამლის სახით, призрачное из видн дима, обтака; საბ. ლ.

უჯრა (არაბ.), მცირე ყუთი სტოლისა, ящикъ въ столъ.

უჯრუფოთო, ზედ. ვისაც ცალი არა ჰყავს, немнущий еденъ пары, безпарный, რუსულ. 188, 865.

უჯრუქამოდ, ვც. უენებულად, безъ вреда.

უკასაკო, ნ. უასაკო.

ვ. უ.

ვ. თვლასი არ იხმარების და როგორც ამტვიცებს საბა სულხან ორბელიანი თვის ლექსიკონის შესავალში და მოიხსენებს, ვითამცეს ასო ძველს წერილობაში იყდა და შემდგომთ მწერლებს უგულუბლს ექმნათო, გარნა მე ახლად დავსწერეო, თუმცა ჩვენს ენაში ეტოღინი სახმარი არ არისო; მაგრამ სხვათა ენათა ლექსთა თვის ღიდად საჭირო არისო, და სხ. თუ ჯეროვნად განვიხილავით ამ ასოს გამოთქმასა, თვისებასა და ხმარებასა, მხოლოდ მაშინ დავიჯერებთ, რომ ეს ასო არც საჭიროა ათიოდ ბერძნულის ენისაგან შემოღებულითა ლექსთა დასაწერად, არც სახმარებლად ქართულს ლექსებში: ასო ვ უთანხმების ბერძნულს ასოსა v. რომელსაც ქართველები გამოსთქმენ, ვითარც ი, მაგალ. არა ვინა ჰქსწერს და გამოსთქვამ ვაკინთი, ვპერბოლა, ვპატოსი, ეგვპტი და სხ. არამედ ი; იაკინთი, იპერბოლა, იპატოსი, ეგვიპტი. აქა ჯერ არს უენინშუა, რომელ ბერძნულის მიმსგავსებით ფრანციცულს ენაში ასოსა უ ჰქსწერენ ორის ასოით: o და u შეერთებით ou, მსგავსად ამისა სამღუთო წერილში უწერიათ o და z ნაცულად უნისა, ვითარც სიტყვებში ოჯფალო, იესოჯ, ოჯბიწომან (ნახე ზეცური) დაბეჭდილი დაბადება და სხვანი წიგნები, ჯერ არს დაწერა უფალო, იესო, უბიწომან და სხვანი მისთვის რომ ჩვენა გვაქვს ასო უ და არა არს საჭირო ხმარება მრჩობლად o და z, ნაცულად უ; ქართულს ენაში ვ იხმარების არა ბერძნულის v ადგილსა; არამედ ვი და ი მაგიერად მაგალ. მოგჯ, ლელჯ გამოვსთქვამთ და ვქსწერთ მოგვი, ლელვი; მიმსგავსებით ამისა ვქსწერთ ლავრა ე. ი. ღიდი მონასტერი; ევლოგია ან ეულგოგია, ე. ი. კურთხევა და სხ. ვქსწერთ და გამოვსთქვამთ: ღავრა, ევლოგია.

უ. ბრჯგუ, არის ნახევარ ხმოვანი ასო და გამოითქმის საშუალ უ და ვ; თუმცა ქართულს ანბანში არა აქვს ადგილი. გარნა დასაწერად, მრავალთა ლექსთა საჭიროა, მაგალ. სქმა, თქმა, სქნა, სქმა, რომელნი მდაბურად გამოითქმებიან სმა, თქმა, სმა, ხმევა; უ ბრჯგუ ამ სიტყვების მიმოხვერბში შეივლდება ვ, მაგალ. ვს-ვამ, ვთქ-ვამ, ვგვავ, ვიგვამ, რომელთა შესაძლებელს არს დაწერა ვსქამ, ვთქვამ, ვგვნავ, ვიგვნამ და სხვანი მრავალნი.

ფ. არის უხმო ასო, წოდებული ფარ; რიცხვში, დანი შეავს 500, ფულის ან კარიში ნიშნითურთ ხუთასს ათმანსა; წერილის ფულის ანკარიში 100 ფულსა ან 25 ბისტსა, რომელია ათი შაური ან ორ აზაზ ნახევარი; ქარაგმანი ლექსი ამ ასოსა ზედა იწყებთან: ფდ, ფრიად.

ფ, იხმარების ზოგჯერმე ნაცულად ბ, მ, პ, ზ, ვითარ: სეფისკვერი, მდაბ. სეპისკვერი; მხალი, მდაბ. ფხალი; ეპისკოპოზი, მდაბ. ეფისკოპოზი; ჭილოსოფია, სწორენ და გამოსთქვენ ფილოსოფია, და სხ.

ფ.

ფაბრიკა (ფრანც.), ს. ქარხანა ხელ-საქმართ სამუშაოთა ადგილი, фабрика.

ფაგაზაში, ს. გუჯ. 91?

ფაგედანი, ს. უმთლებელი წყლული, შალაის მაღინებელი, ლავსაიკონ. 24, гноущаяся рана, საბ. ლ.

ფადილი, სხ. სიტყვით ხელ-ზედ სვენა, მოტყუება, водить за носъ, обманывать; საბ. ლ.

ფადისა, -შაჰ, ს. სპარსთა ხელმწიფე, ყეენი, падишахъ.

ფ. თვლასი არ იხმარების და როგორც ამტვიცებს საბა სულხან ორბელიანი თვის ლექსიკონის შესავალში და მოიხსენებს, ვითამცეს ასო ძველს წერილობაში იყდა და შემდგომთ მწერლებს უგულუბლს ექმნათო, გარნა მე ახლად დავსწერეო, თუმცა ჩვენს ენაში ეტოღინი სახმარი არ არისო; მაგრამ სხვათა ენათა ლექსთა თვის ღიდად საჭირო არისო, და სხ. თუ ჯეროვნად განვიხილავით ამ ასოს გამოთქმასა, თვისებასა და ხმარებასა, მხოლოდ მაშინ დავიჯერებთ, რომ ეს ასო არც საჭიროა ათიოდ ბერძნულის ენისაგან შემოღებულითა ლექსთა დასაწერად, არც სახმარებლად ქართულს ლექსებში: ასო ვ უთანხმების ბერძნულს ასოსა v. რომელსაც ქართველები გამოსთქმენ, ვითარც ი, მაგალ. არა ვინა ჰქსწერს და გამოსთქვამ ვაკინთი, ვპერბოლა, ვპატოსი, ეგვპტი და სხ. არამედ ი; იაკინთი, იპერბოლა, იპატოსი, ეგვიპტი. აქა ჯერ არს უენინშუა, რომელ ბერძნულის მიმსგავსებით ფრანციცულს ენაში ასოსა უ ჰქსწერენ ორის ასოით: o და u შეერთებით ou, მსგავსად ამისა სამღუთო წერილში უწერიათ o და z ნაცულად უნისა, ვითარც სიტყვებში ოჯფალო, იესოჯ, ოჯბიწომან (ნახე ზეცური) დაბეჭდილი დაბადება და სხვანი წიგნები, ჯერ არს დაწერა უფალო, იესო, უბიწომან და სხვანი მისთვის რომ ჩვენა გვაქვს ასო უ და არა არს საჭირო ხმარება მრჩობლად o და z, ნაცულად უ; ქართულს ენაში ვ იხმარების არა ბერძნულის v ადგილსა; არამედ ვი და ი მაგიერად მაგალ. მოგჯ, ლელჯ გამოვსთქვამთ და ვქსწერთ მოგვი, ლელვი; მიმსგავსებით ამისა ვქსწერთ ლავრა ე. ი. ღიდი მონასტერი; ევლოგია ან ეულგოგია, ე. ი. კურთხევა და სხ. ვქსწერთ და გამოვსთქვამთ: ღავრა, ევლოგია.

ფენი, ს. სამეფო სკიპტრა, რომელსაც თავზედ აქვს ხეირი ან ჯვარი, სკინეტრი.
ფაეტონი (ფრანც.), ს. ეტლი, ფაეტონი.
ფავარი (არაბ.), ს. შადრევანი, სარაჯა, წყლის მჩქეფარე, ფონტანე, водометъ; ციმ. 111.
ფაზარი (სპარ.), ს. ქვა პოვებული ღვიძლთა და ნაღველთა შინა ცხოველთასა და უფრორე ნიაშორთა ან კლდეთა შორისცა; იხმარებენ ვითარცა სამკურნალო წამალი. კალესენ წყალს და დაღვევინებენ სნეულთა; ვეფხ. 326; პ. ფ. ლ. ბეზოარ, жинотный камень; еростокъ; ფაზარი ღორისა, окатышъ изъ желудка свиной, პ. ფ. ლ.; ბუნ. ლ. **ფაზარი თხისა**, окатышъ изъ желудка дикой козы, ბუნ. ლ.; **ფაზარი შადნისა**, ბეზოარъ мпшеральный; ბუნ. ლ. **ფაზარის ბაღანი**, მცენ. როგონი, cerastium, ბუნ. ლ. ნ. მუსლუხა.
ფათალო, ს. კახურად სურო, მცენ. плющъ, ბუნ. ლ.; პ. ფ. ლ.; ჩონგ. 103; -წყლისა, ნ. ნინოფი.
ფათურაკი (არაბ.), ს. მოულოდნელად შესღამილი უსიამოვნობა ან უბედურება; უცერი განსაცდელი, несчастный случай; შნდა, несчастие; ვეფხ. 163. 625, სამ ვახტ. 91; ფათურაკი დაშართა, съ нимъ случилось несчастие, სიზრ. 158; **ფათურაკება** (ვეფათურაკები, -კე), ზ. თვ. ვეუბედურები, не счастливиться, დარეგ. 70; სამ. გიორგ. მეფ. 3.
ფათრათიონის შალი, ს. კამლოტი, камилотъ, стамедт.
ფათური, ს. ფეხის სმა, ხმაურობა, топотъ.
ფათხი, ს. ჩხართი, ბადეთ საქსოვი ჩხირი, игла для вязанія сѣтей.
ფაიკი (სპარს.), ს. პიკი, შიკრივი; скороходъ, курьеръ, ჩისრ. 128; დარეგ. 11; ქადრაკის სათამაშო ძეგლები, шахматы.
ფაიტონი, ნ. ფაეტონი.
ფაიფური (არაბ.), ს. ფაიფორი, ჩინური, фарфоръ.
ფაკელი, **ფაკლა** (ლათ.), ს. სასწრაფო წინგასამლოად, გასანათებლად, факель, ქილ. 21; 183.
ფაკცი (ფრანც.), ს. მოქმედება, ნაქმარი, фактъ.
ფაკტორი (ფრანც.), ს. მოქმედი, მოსაქმე, ნოქარი ვაჭართა, факторъ, коммисионеръ; ან სცამპის უფროსი, начальникъ типографii.
ფალავანა, ს. მცენ. ბუნ. ლ?
ფალავანი, **ფაღვეანი** (სპარს.), ს. ბუმბერაზი, გმირი, მამაცი, ვაჟ-კაცი, ჭაბუკი; богатырь, герой; рыцарь; борець; **ფალავნური**, ზედ. მამაცური, богатырский, **ფალავნება** (ვიფალავნება, -ნე), ზ. უ. ვკამაცობა, ვკვულოვნობა, храбриться, ფარამ. 441; **ფალავნობა**, სხ. მამაცობა, ვაჟკაცობა, героическо, (ვკვლავნობა, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვკამაცობა, ვვაჟკაცობა, творить чудеса храбрости, რუსუდ. 317.
ფალანგა (ბერძნ.), ს. გესლოანი ღრიანვალი ობობას ჭკაფს. ядовитое насѣкомос, сороконожка.
ფალანგა (სპარს.), ს. ფაცა ან სასლი ნაზღისა; балаганъ; шашанъ войлочный.
ფალანგა, -გი (ლათ.), ს. ქვეითობა, ქვეითი მხედრობა შუბოსანი რომაელთა, фаланга, пѣхота.
ფალანგი, ს. ფაშუშუები, трѣбуха, внутренности.
ფალანი, ნახე პალანი.
ფალასი, **ფალასი** (სპარს.), ს. ძონძი, ძაბა; მგვარი;

грубая шерстяная одѣжда, тряпье; трауръ, ზოგჯე. ქვეშეასულელი ნაზალი, ჩული, полетъ, половникъ; დარეგ. 2—122; რუსუდ. 969; ძაბა ფლასი, шѣтошъ.
ფალაური ენა, ს. ძველი სპარსული ენა, пехлевийскiй, древне персидскiй языкъ.
ფალია, ს. სპირისწამლე თოფისა, ზარზაზნისა, запалъ, затравка у пушки.
ფალუსტაკი, ს. ერბოლი ან ზეთით ასქრემილი ფქველი, ზავებული თაფლითა ან შაქრითა და სანელებლითა და შორბაკული. поджаренная мука, смѣшанная съ масломъ и медомъ или сахаромъ; ქილ. 205; სამხ. 67.
ფამილია (ლათინ.), ს. სასლი, სასლობა, დედაწულნი; семья; გვარი, გვაროვთობა, ნათესავობა, фамилия, семья.
ფამფალაკი, ს. ერქვანთ იარაღი, принадлежности ярма.
ფანფალი, სხ. трясение, -ფეგა (ვკვ), ზ. უ. ვიძვრი, шататься, კბილი მიფიფალებს, у меня зубъ шатается.
ფამფარა, ს. მცენ. козелець, мохнатка, полуочиникъ, растенiе; ბუნ. ლ.; პ. ფ. ლ.; истодъ, ნ. ნ. ლ.
ფანარი (სპარს.), ს. ლიფლიფი, фонарь.
ფანაცივი, -ციკოსი, ს. მიზრჯენილი რაზედმე, ახირებული, фанатикъ.
ფანდაკი (სპარს.), ფანდალი, ფენდალი, ს. მაღალი ქუსლი მაშისა ან ჩექმისა, высокiй кабутокъ, 1 ქართლ. 144.
ფანდი (სპარს.), ს. რჩევა, სარჩვეული, совѣтъ, ვისრ. 116; ლინგი, სლონგი, შორკინალოთა სელოვნება, ухватка, прiемъ борцевъ.
ფანდური, ნ. ფანტური.
ფანიერება (ვა), ზ. მ. მივკვამლავ, მიფაფანიერებ, скрывать, прятать, (ვეფანიერები, -რე), ზ. თვ. მივიმალეები, მიფეფარები, скрываются; **ფანიერი**, ზედ. მიფარებული, მიმალული, скрытый.
ფანასი (ბერძნ.), ს. ფანარი, фонарь, ვეფხ. 1371.
ფანცაზი (ბერძნ.), ს. გუნება, фангавия.
ფანცვა (ვკვ), ზ. მ. ვაზნევი, არა იქ ღვკვური; разбрасывать, раскидывать, -ფულსა, мотать деньги, (ვიფანცვა, -ცე), ზ. ვ. ვაზნევევი; წავალ წამოვალთ, разбрасываться; расходиться; გონება მიფანცვა, терять рассудокъ.
ფანცია, ს. მოტი.
ფანცური (ბერძნ.), ს. საკავი, бандура, балаганка.
ფანჩაცური, ს. ფოთლის დერეფანი, ფაცვა, ცალავარი, шашанъ.
ფამფარონი (ფრანც.), ს. მოტრანსე, თავის მომწონი, фанфаронъ.
ფანჩვა, სხ. დაჭერა, მოცვა ადგილისა ნადირობის დროს, оплнить мѣстность во время охоты, ქილ. 270.
ფანცქალი, სხ. барахтанье, бiенiе (сердца), ფანცქალეა (ვკვანცქალეა, -ლე), ზ. უ. ვკვარონსალეა, ვკსნუხუნებ, барахтаться, биться, шевелиться, გული მიფანცქალეს, у меня бьется сердце.
ფანჯარა (სპარს.), ს. სარკმელი თულებიანი, окно.
ფანჯიქი (სპარს.), ს. ნარდის თამაშობაში; ერთი და

სუთი; ან სუთის თავი, ერთი სუთისგან; ან იყრის
 нардн одинъ и шты; штыя часть; სამ. ვასტ.
 255; 1 ქართლ. 308.

ფარა, ს. ჯოგი ნღირთა, ცხვართა, ღორთა და სხვათა,
 стадо оленк, свиней; ანტ. 6—10; შავალ. ფარის
 თავს თითო ცხვარი.

ფარა, ნ. გლემურძი.

ფარა (ოსმ.), ს. ერთი ფული ან კოპეიკი შავი-
 ფულისა, 40 ფარა დადგება ერთი პიასტრი, 6 კოპ.
 თურქი, копѣйка на асенипацин.

ფარაგი, **ფარაქი**, ს. ქაშის გვარი სარტყელი,
 польсѣ, кушакѣ, საბას. ლ.; ჯიბე, карманѣ, საბ.
 ლ. ანტ. 121; 8, 13.

ფარავანა (სპარს.), ს. პეკლა, бѣбочка.

ფარავანი, ს. თევზთ საქერი ბაღე, рыбноиши
 сѣтъ, დასტ. 25.

ფარანდა (სპარს.), ს. მფრინვ. журавль, ვისრ. 130;
 ბიანკ. ლ.

ფარასია, **ფარისი**, ს. მცენ. ავშანა, შავშანა, воло-
 сатникѣ; сухостебельникѣ, женскій волосѣ;
 ჰ. ფ. ბნაზე ვზნიკი, ერის. ლ.

ფარაღინი (სპარს.), ს. ნაგლეჯი, ნაკუჭი შავალ.
 ქალღლისა, локукоткѣ бумажн и т. и.

ფარაქი, ნ. **ფარაგი**.

ფარალათი, ზედ. ხალვათად მოსილი, შინაურის
 ცანისამოსით, одѣтый въ домашнемъ въ сво-
 боднымъ платьѣ; ცანში ფარალათი, попольсѣ,
ფარალათად, ზ. თავისუფლად, на свободѣ, на
 расшанку; **ფარალათობა**, ს. ფარალათად ყოფნა,
 расшанка, ან მოსვენება, თავისებურად ყოფნა,
 отдых, свобода, რუსულ. 686, 397.

ფარაჯა (არაბ.), ს. ზეილამ წამოსასხამი საწვიმარი,
 енанча, ჩინგ. 97.

ფარება, ს. თევზია, судакѣ, ბაქრ. 330; სომხ. 77.

ფარებალი (ოსმ.), ს. კარაიზი, იარაღი ხმარებული
 საზომად წარზიდულთა განფენილებათა, მოსავლე-
 ბლად სიმრველეთა და სხ. циркуლ.

ფარგლვა, (ვპ.), ზ. შ. მოვსაზვ ფარგლით, чертлн.
 круги и т. д.

ფარდა (სპარს.), ს. სარკმელთა ან კართა ჩამოსაფა-
 რებელი, რომელთაგანც მცირეს ეწოდება კოზი-
 მიტი და დიდსა კრეტსაბმელი; თნელი კანი გინა
 აფსკა ცუფისა; занавѣсь, штора, гардина; пере-
 ношка, -ცვინისა, мозговая переноска, 2 ქრისტ.
 107.

ფარდაგი, ს. უხაო ნოხი ან ხალიჩა; ან ფარდა ჩა-
 მოსაფარებელი კართა, კედელთა; коверѣ гладкій
 безъ ворса, гардина, занавѣсь, ვეფს. 338, 341,
 391; ქილ. 357; ფარდვა, ნ. ფრდა.

ფარდი (ლათ. pars; სპარს.), ს. ცალი, ცოლი, თანა-
 სწორი ნაწილი, часть, доля, სამ. ვასტ. 104; სუ-
 თი ფარდი მიწა, пять участковъ земли.

ფარდული, ს. წაბლის სართული, павѣсь изъ
 прутьевъ, балаганѣ.

ფარდული, ზედ. გაყიდული, проданный.

ფარება (ვა), ზ. შ. დავებურავ, დავჭსურავ, დავჭფარავ;
 покрывать, закрывать, завѣшивать; ვიფარებ
 პირსა, закрывать лице, ვეფს. 1523, შაფარია
 ფარტუკი, ანტ. 3—58; на меня надѣть фартукѣ;
 (ვეფარები, -რე), ზ. თვინ. უჩინო ვიქმნები, скрыться,

укряться; ერთმანერს ვეფარებთ, скриваемся
 другъ за другомъ; აფარია, завѣшено, ანტ.
 6—29.

ფარეზი (სპარს.), ს. სელის შეწეომა, გაფრთხილება
 საქმელ სასმელზედ; діета.

ფარეში (სპარს.), ს. შინ-მოსამსახურე, слуга, лакей,
 прислужникѣ; პირის-ფარეში, ნახვ თავის ადგილს;
ფარეშთუხუცესი, начальникъ прислуги,
 დასტ. 3; **ფარეშთავლი დარი**, счетчикѣ; დასტ. 12.

ფარეში (არაბ.), ს. რკინის ქანჭიკი მარწულთა, მა-
 კრატელთა და მისთანათა, бодать, шить у лошади,
 у шницовъ и т. и. ნ. რ. ლ.; კლიტის ენა, за-
 мочный языкѣ; ფარეშის გაურა, продѣть засовку,
 ქიშია 244; **ზის ფარეში**, ნ. ჭინჭილაკი.

ფარეშოსანი, ზედ. ქანჭიკის მქონებელი, шнто-
 шой, на шнтахъ, ფარეშოსანი ჯავშანი, шапцыр
 на шнтахъ, საბ. ლ. ნ. ჯავშანი.

ფარეზი, ს. საცხურე ბოსელი, овчарил, სურელი,
 утескრული; პროჩხა; пронасть; ნ. პარეზი.

ფარვა, სზ. защита, ნ. ცვა-ფარვა; (ვპ.), ზ. შ. ვჭსუ-
 რავ. ვჭსურავ; დავიცვა; покрывать, закрывать,
 укрывать, сохранять, прятать, скрывать; (ვი-
 ფარავ, -რე), დავიცვავ, დავიფარავ, защищать, охра-
 нить, взять кого подъ защиту, охраняю; (ვი-
 ფარვი, -რე), ზ. ვ. დავიფარვი, დავიხურვი, დავიცვი;
 მივეფარები; покрывшись, укрывшись, прятаясь;
 ქილ. 438; შავ. 17—5; (ვეფარავ, -რე), მივაფა-
 რებ, заслонять, (ვეფარებ, -რე), ნ. ფარება; (შვა-
 რავს, შვარავდა, საღუთო წერილში შვარავდა, შვა-
 რევდა), ზ. შიჩ. დამიცავს, защищаетъ, оберегаетъ
 меня, ლუკ. 1—35; გუჯარი. 27.

ფარვანა, ნ. ფარავან; **ფარვანი**, ნ. ფარვანი.

ფარვადლი, ს. თამა ხარაზთა დასაჭერად საკერავისა,
 потягъ, რ. ქ. ლ.

ფართალი, ს. წვრილმანი სავაჭრო, ვ. ი. დალაღისა,
 мелочной товаръ разнощика; ნ. რ. ლ. № 1;
 ანტ. 6—16.

ფართო, ზედ. ვრცელი, განიერი, просторный, ши-
 рокій, пространнй; ფსალ. 17—19; 36; 30—8;
 შავ. 7—13; -ცანისამოსი, широкое платье, -გზა,
 широкая дорога; **ფართოდ**, ზზ. просторно,
 широко, **ფართოება**, ზზ. широтѣ, простран-
 ство, широкость, დაბად. 26—22; წათა ცხოვ-
 397, -ბექისა, полная плечъ, რუსულ. 1, (ვაფარ-
 თოვებ, -ვვ), ზ. შ. ვავრცელებ, ვავანერებ, рас-
 ширить, распространить, (ვეფართოვებ, -ლი)
 ზ. ვდ. ვრცელდები, расширяться, распростра-
 няться. [შიქს]

ფართუკი (რუსულ.), ს. წინ მოსაფარებელი, перед-
ფართისა, ს. მცენ. скрпнуха, шерда кровельная,
 ერის. ლ.

ფარი, ს. მრგვალი ფიცარი მეტალოისა შემომართ
 სახმარი მოსაფარებლად; шить, ფსალ. 34—1;
 45—9; ეფს. 6—16.

ფარიკა, ს. სენი ცხენთა სარცხვინელისა, бѣлѣши
 дѣтородныхъ частей у лошади, საბ. ლ.

ფარიკაობა, ს. სწავლა საომართ იარაღის ხმარე-
 ბათა, фехтование, ქილ. 67.

ფარილი, ს. შური, ქვარკლი ბაჭმისა, сажа, ко-
 нить ламны, მარგ. 1.

ფარისეველი (ბერძნ.), ს. ორპირი კაცი, თვალთ-
მაქცი, ლიქმურე, ფარისევლის კვირა, *пелѣя*
о фарисей; **ფარისევლობა**, ს. ორპირობა, მზა-
ქურობა, მცბიერობა, ლიქმურე, (ვჭფარისევლობა,
სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვორპირობ, ვჭმზაკვრობ, ვჭმც-
ბიერობ, ლიქმურე, სპ. სომხ. 291.

ფარისი, მცენ. ნ. აუშანა.

ფარმანი (სპარს.), ს. ბპანება, ნების ღართვა; *при-
казъ, позволеніе*; -მიბოძე, *позволь мнѣ, ვეფხ.*
65; რუსულ. 681; ფარმანის თხოვნა, *просить поз-
воленія, ვისრ. 6*; ვინც ფარმანს ქვეშე მისს მცე-
ნიერნი იყუნენ, *ученые, которые были подъ его
начальствомъ, ვისრ. 6*.

ფარნა, ს. ფერდელა, თეთრი ზროხა; *бѣлый шоль,*
საბ. ლ.

ფარნადი, ს. მალე მსრბოლი, *скороходъ, курьеръ,*
ვისრ. 6.

ფაროსანი, ზედ. ფართო შეჭურვილი მხედარი, სქემ.
23—23; *вооруженный щитомъ.*

ფარსაგი, ზედ. გამოსაყენებელი, გამოსადეგი, კეთი-
ლისა და ცუდის სასული, გოდინი, *порядочный,*
правдннй, კაცი, человекъ порядочный; იმისა-
*გან ფარსაგი არა გამოვარა, отъ него добра нельзя
ожидать.*

ფარსანგი (სპარს.), ს. შვიდი ვერსი ან ერთი მილი
ღვოლრაფიული, *миля, 7 верст.*

ფარცენა, ს. მატყლის ფოთლა, *клубокъ непряде-
ной шерсти, საბ. ლ.; космы, кудерь, склоченная
прядь.*

ფარუფი, ზედ. იღუმალი, მალეითი, *тайный, скры-
тый, ფარუფად, ფზ. იღუმალ, секретно, тайно.*

ფარფარი (სპარს.), ს. ხვათნობა, (ვჭფარფარებ,
-რე), ფ. უ. ვჭტრაბახობ; ან თავი მომწონს, *хва-
стать, фанфаронить.*

ფარფინა, მცენ. ღანდრანუკა, ღანდური, *портулакъ,*
საბ. ლ.

ფარფიონი, ს. მცენარე, *молочай. раст.; ჰ. ფ. ლ.*

ფარფული, ს. თევზთ ფრთა, *плавательный перы*
у рыбы.

ფარფური, ს. ფაიფური, *фарфоръ.*

ფარღია, **ფარღადალა**, ს. გვერდებლია სახლი,
ფაცხა, ხიჯნა ცო სკვაჯინამი ცო *всѣхъ сто-
рошь; -ღვლობა შენობისა, скважинны въ строеніи.*

ფარღული, ს. მანიაკი, მარგალიტის ჩამოსაფლები;
მსაფ. 8 — 26; ვეფხ. 1460, ожерелье, მარც. 1—39.

ფარშამანგი, ს. მფრინვ. *павлинь; 3 მფ. 10—22.*

ფარჩა (სპარს.), ს. ნაჭერი; ან მკინფასი ლარი; *ку-
сокъ; парча, драгоцѣнная матерія; ერთი ცვგარი
ექვსი ფარჩა, баранъ дѣлается на 6 кусковъ,
ღასც. 26.*

ფარჩეულობა, ს. რაჲმნი *шелковыя матерій.*

ფარჩი, ს. მომცრო საღვინე, *небольшой выпный
кувшинъ; ან ზელოდა ვერცხლისა; ვეფხ. 1160;
რუსულ. 496, 499.*

ფარჩხატი, **ფარცხატი**, ს. საფარცხელის მსხვილი
გბილბი, არა ზშირი, *большіе зурцы у гребня,
ან თხელი, მაგალ. ნაქსოვი, рѣдкій, неплотный.*

ფარცვა, ს. ღაცვა და ღაფარვა, *покровительство,
защита.*

ფარცვა (ვჭფარცვა, -ხე), ფ. მ. ვჭტარავ, ავოშავ,
ღაცვარცვა; *боронить.*

ფარცხი, ს. კაბლოლასტი, დათსილთა ხნულთა ზედა
სათრევი დასაფარავად თსლოსა, *борона.*

ფასაუღებლად, ფზ. მუქთად, *даромъ, ქილ. 474.*

ფასადი, ს. გარეგანი მოხაზულობა სახლისა, *фа-
садъ дома.*

ფას-ღაუღებელი, ზედ. ღაუფასებელი, *неоцѣпен-
ный.*

ფასება (ვაფასებ, -სე), ფ. მ. ღაფასებ, ვალირებ,
*оцѣивать, (ვჭფასებ, -ღე), ფ. ვლ. ღაფასებ,
оцѣиваться, (ვეფასებ, -სე), ფ. თ. ვლირვარ,
стонть, ვეფხ. 1171; ღასც. სამ. 16.*

ფასგაუღებლად, მუქთად უფასოდ. *безплатно.*

ფასი, ს. ღირებულება ნივთთა ან თეთრი საქირო
სასურდლად ნივთთა; ღირსება, *პაცივი; ძნა; до-
стоинство; ფასის მომატება, прибавлять цѣну;
ფასის სცავი, слаларо, თეთრის შესაკრებელი, вы-
ручка, хранилище денегъ, მარც. 12—41.*

ფასი, ქალღის თამაშობაში, *пасъ.*

ფასკუფჯი, ს. მფრინ. ფანჩი, *გრძფე (штца); 2 სკუ-
ლი 14—13; ფარმ. 388; რუსულ. 506; ზუნ. ლ.*

ფასობა (ვჭ). ფ. უ. ვჭლირვარ, *стонть.*

ფასონი (ფრანც.) ს. ნიმუში, *модеванლობა კაბისა,
фасонъ.*

ფაცარი, **ფაცრი**, ს. ფულურო, *душо, пустота въ
дереви, ქილ. 247; ზუნ. ლ.*

ფაცი, ს. ფეცვი, მჭალი, *просо, ერისთ. ლ.*

ფაფა, ს. ფია, ღულილით შესქელებული ფქვილის
საჭმელი, *саломата, мучная кашница; კავც. გავ.
№ 23, 1851 წ.*

ფაფანავი, სუკონკა, *которою прикрываютъ го-
лову Имеретинны отъ солнца.*

ფაფარუჭობა, 34 მოურავი?

ფაფარი, ს. ცხენთა ქერის ბალანი, *гринна.*

ფაფახი, ს. ჩერქეზული ქელი, *папаха.*

ფაფეულობა, ს. კაშინა. *საშფ. 47.*

ფაფი, ს. ნახე დაბადი; განმ. ვეფხ. თემ. 1168.

ფაფუკი, ზედ. რბილი მაგალ. ჰური, *мягкій хлѣбъ.*

ფაფუზა, **ფაფუზა** (ვჭ), ფ. მ. ქვეპევი ცხენზედ
მჯდომისაგან; *сидѣть, покачиваясь на лошади,
пришпорить лошадь.*

ფაქიზი (სპარს.), ზედ. სუფთა, *წმინდა, чистый,
опрятный; ფაქიზება (ვა), дѣлать опрятнымъ;
ფაქიზობა, ს. опрятность.*

ფაქლი, ს. წუთნი შალღიანი, მქანოვანი და გამა-
ფიცებელი, *сукронница въ болячкахъ; გამოსლ.
9—9; шарынь.*

ფაღარათი, ზედ. ნახე ფარალთი.

ფაღირი (არაბ.), ს. გლახა, *უპოვარი, бѣднякъ;
ღასც. 31.*

ფაშა (ოსმალ.), ს. წინამძღვარი მხედრობის, *паша.*

ფაშარი, ზედ. უმარღო, *მზაცე, рыхлый; валедецъ,
რ. ქ. ლ. ნ. 6.*

ფაშატი, ს. სრალი კვიცი, ჭკავი, *молодая кобы-
лица.*

ფაში, ს. ღილი ნაწლევი, *требуха, брюшная вну-
тренности; ფაშიანი, ზედ. მუცლიანი, пузатый,
კაცია. 21; ფაშენიერი. ზედ. требушинный, пу-
затый, ს. требуха, ლევიც. 4—11, სამლუთა წე-*

რილი: განვალი; სკორე, калъ, нометь, გამოსლ. 29—13; ლევიტ. 4—12.

ფაშიფუში, ს. შინაგანი მუცლისა, требушина.

ფაშობა, სხ. бить нашею.

ფაჩაჩი, ს. ნახლის ქული, войлочная шапка, ბუნ. კ. 206.

ფაჩვი, ს. ცანხედ ზალანი, волосы на телѣ у человека; **ფაჩვიერი**, ზედ. волосатый, косматый.

ფაჩვა, ს. მცენ. შავი ფეცვი, черное, итичы или бороное просо.

ფაცაფუცი, **ფაციფუცი**, ს. აქა იქ მივარდნა, ფაცურობა, ჩონქოლი, бѣготви, суетня, ბუნ. კ. 246; კაცია 15, ფაცაფუცში, въ поныхахъ.

ფაცახი, ს. მსხვილი მატელი, толстая шерсть, ს. ზ. ლ.

ფაცერი, ს. მანე თევზთა, рыбовловный кузовъ, გუჯ. 31.

ფაცერკოდი, ს. მფრინველთ საქერი მანე, сѣтъ для ловли итичь, учугъ, силкобъ.

ფაციფუცი, ნ. ფაცაფუცი, суетня.

ფაცურობა, ს. ღაცაფურება, ფაცი ფუცი, ჩონქოელი, суетня, бѣготви.

ფაცქი, ს. ერთბაშად შესვლა, дрыганіе.

ფაცხა, ს. ფალანგა, ფანჩატური, წნულით ან ლერწმით დაწნული სახლი, плетенная пѣва, балаганъ.

ფაწაღა, ს. ტყირი, ელენთა, сслезенка, ბუნ. ლ.; ნემესი 27.

ფაჭა, ნ. ფიცი ან ფიჭი.

ფანაფუხი, **ფანხუნი**, ს. ცული ბაქი, хвостовство, ს. ზ. ლ.

ფანალი, собственная земля крестьянъ у Мингрельцевъ.

ფანვა (ვჭანვა, -ხე), ზ. მ. ვჭნუჭავ თვალთა, жмурить глаза, шурить.

ფანხი, ს. ცუევილი მუქარა, пустая угроза.

ფე, **ფეი**, შორისდ. ფუ, ჟი! ჟი!

ფეანდაზი, **ფეინდაზი** (სპარს.), ს. ქვეშ განსულელი სელმწიფის სავლელად, постылка, которую стелютъ по дорогѣ для прохода Государя.

ფებერალი, ს. თებერვალი, სარწმუნისი, февраль.

ფეთება (ვა), ზ. მ. ვაფთობა, ვაშინება, ვაკრობა ძილში; испугать, встретить, принести въ недоумѣніе; (ვეფეთები, -თე), ზ. თე. ვიფთობი, ვჭკრთები ძილში, пугаться во снѣ; თუ სორცი როგორ მეფეთა, მოურავ. 220, какъ дрогнуло мое тѣло.

ფეთი, ს. ღაფთობა, შეშინება ძილში საოცრისაგან, пелугъ отъ привидѣній; ფეთიანი, ზედ. бѣснующій привидѣніямъ.

ფეთ-მაგი, ს. ლეკვერთი, წვივ-საკრავი, подвязка.

ფეთქა, სხ. бѣиот, трепетъ, ჩონგ. 132; (ვჭ), ზ. უ. პარღთა თს: ვჭსცემ, ვიჭფი, бѣтсь, шенслитсь, трепетатъ. (ვიფეთქ-ქე), ზ. მიჩ. თოფის წამლი-სათვის: ავიწვი, ერთს წაშს აფენთები, о порохѣ: испугають; (ვიფეთქები, -ქე), ზ. ვ. ავიწვი; მცენარეთათვის: თავს ამოვჭვოფ; испугають; о растеніяхъ: выходить изъ земли, пускать ростки; ბუნ. კ. 126; (ვიფეთქს, გიფეთქს, უფეთქს, მაგალ. გული, მაგა), ზ. მიჩ. მიცემს-გული, მაგა, бѣтсь

у меня сердце, нульсь; ვისრ. 12; ჩონგ. 132; ერისთ. 2—88.

ფეიერვერკი, ს. შუშუნა, фейерверкъ.

ფეინდაზი, ნ. ფეანდაზი.

ფეინი ცხენისა, ქიმ. 110, калъ лошадиный.

ფეიქარი (სპარს.), ს. ლართა ან სამოსელთა მქსოველი, ткачъ. [стила.

ფელამუმი, ს. ცეზილის კვერი, სქელი თათრა, **ფელგამი**, ს. ზალღამი, флегма, ბუნ. ლ.

ფელდმარშალი (რუსული), ს. ამირ სპარსალარი, ამირზარი, фельдмаршалъ.

ფელთეგერი, ს. შიკრიკი, малемирзოლი, фельдегерь.

ფელიკი, ს. ოფიცონი, შაშხის ნაკვეთი, окорокъ.

ფელიონი, ნ. ფილონი.

ფელტეხმეისტერი, ს. фельдшмейстеръ.

ფელშერი, ს. ღალაქი სასნეულოში, фельшерь.

ფენა, სხ. стланіе; развѣшиваніе, (ვჭფენ, ვჭფინე), ზ. მ. ღაღაგებ, გაველი, მოვჭფენ, ღაღაგენ; стлать, растлать; ან ღაღაგებებ განსურობლად სარეცხს, გაჭფენ; развѣшивать бѣлье, и т. п. (ვიფინები, -ნე), ზ. ვ. მოვიფინები, გავიშლები; განვიფინები მაგალ. მზის შუქი; разстлать; распространиться; ვეფხ. 414; (ვჭფენივარ, ვჭფენოლი), ზ. ვ. გაფენილვარ, бѣтъ разостлану, распространены, ვეფხ. 1206; **ფენილი**, ნაფენი, მიმ. постланный, ქუა ფენილი, вымощенный камнемъ; **ფენდალი**, ნ. ფანდაკი; **ფენი**, ნ. ფენი.

ფენიქსი, ს. ვარსკვი მფრინვე. фениксъ.

ფენომენი, ს. ცისიერი, რიცა შესვლების ჰერში ვითარ: წვიმა, თოვლი, ელვა, ცაცანი, ბაკი მზისა, феноменъ.

ფერადება (ვა), ზ. მ. შევასამებ, ჩავაფრადებ, раскрашивать; **ფერადობა** (ვჭფერადობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ფერად-ფერადი ვარ, бѣтъ разноцвѣтны, (მიფერადება, -და), ზ. მიჩ. მიმშვენიერება, ფერად ფერადად გამომეცხადება; становиться для меня красивымъ, разнообразнымъ; ფერადობა სიჭვევისა, разнообразіе въ словахъ; მარტ. 1—49.

ფერადი, ზედ. შლილი მათი აბრეშუმისა ან ღაზლისა შეღებული სხვა და სხვა ფერად; ჩავაფრადებული; ჭრელი სხვა და სხვა ფერი ან რიკი, разноцвѣтный (шелкъ); разнообразный; ებრ. 2—4; ანდრ. 18; ფერადი ჩაშვეებული, затканый разношными цвѣтами, რუსედ. 361.

ფერადი, ს. ღაუტრეხვი აბრეშუმი; სამხატვრო წაშალი, несученый шелкъ; краска.

ფერად-ფერადი, ზედ. სხვა და სხვა ფერი, რიკი, разноцвѣтный, пестрый; различный.

ფერა-ფერა, ს. მცენ. ჭიაფრა, ჭამაფაზია, шипитъ американскій, жириая трава, ერისთ. ლ.; მცენ. почная красавица, раст. ერის. ლ.

ფერ-გადაკრული, **ფერ-გამქრალი**, ზედ. ფერმისილი, бѣднѣный, ვეფხ. 42.

ფერდა, ნ. ალკაპი.

ფერდებ-ჩაცვივნუდი, ზედ. ღამშეული, გამხდარი სხვასცანგი, тощій, худой (скотъ).

ფერდელა, ს. თეთრი ძროხა ან ფერდის ქარი, бѣднѣный волъ; паховая грыжа.

ფერდი, ს. გვერდის ძველებს ქვემოთ ნაწილი მუცლისა ორგანიზე, *пахъ*, ფერდის ქარი, *паховая грыва*; ფერდის ცკვილი, *боль въ поленицѣ*.

ფერდობი, ს. გვერდობი მთისა, *подгорье*, *косо-горъ*.

ფერება (ვა) **ფ. მ.** შევასამებ, ჩავფერადებ, *красить, цвѣтитъ*; ცრემლისა სისხლის ფერება, *г. о. სისხლით შეღება ცრემლისა, кровью окрасить слезы*, ვეფხ. 778; (ვი) **ფ. მიჩ.** შევიფერებ, შევითვისებ, შევიწუნებ; ვიკადრებ, *усвоить себѣ, ухватиться; осваиваться, рѣшаться па что*; ვეფხ. 1252; არსით უჩნდეს მიჯნურობა, არა სავა იფერებდეს, ვეფხ. 13; სხვათა მიჯნურობა არ უნდა ჰქონდესო და არც უნდა იკადროს, *онъ не долженъ ни любить, ни рѣшаться па любовь съ другою*; იფერებს სიყვარულსა, *г. о. სიყვარულს ითვისებს, спосить любовь*; ვეფხ. 30, 1245; (ვე-ფერები, -რე) **ფ. თვ.** შევეფერები, ვეკადრები; ვე-ტრელები, ვეალერსები, ვცხდელია ვისისამე სიამოვნობას, *приличествовать, соотвѣтствовать, согласоваться, угождать, ласкать*; ვეფხ. 1518; რუსულ. 736; სიბრ. 139; ქილ. 351, 648; ვითა-ეფერებოდათ, *какъ было имъ прилично*; სიბრ. 31, 68; რაც ეფერების, *какъ слѣдуетъ*, სამ. ვახტ. 150; არ ეფერება, *не прилично ему*, რუსულ. 316; (მიფერებ, -რე) **ფ. მიჩ.** მიკადრებ, დამედარებ, *подражашись мнѣ*, ვეფხ. 160; (მიფერებია, -ბოდა) **ფ. ვნ.** შემევენის, შეკადრება, *прилично пристойно мнѣ*; რუსულ. 493.

ფერეზი, **ფერზი** (სპარს.), ს. ლაზიერი ჭადრაკის სათამაშოს კაცებში, *ферзь* (*въ шахматной игрѣ*).

ფერეზიკი, ს. ღალალი, *разношникъ*.

ფერი, ს. ვითარება ნივთთა, ქვემდებარე ხედვისა, ვეფხ. 1; უპირველესნი სახენი ფერისა არიან: თეთრი, შავი, წითელი და ყვითელი; ამთ დაერთვისა: ლურჯი, მწვანე და იისფერი; თუ თეთრი და შავი შეერთდებიან მაშინ ეწოდება ფერო; თუ თეთრი და ყვითელი ქარწყია; თუ წითელი და ყვითელი ნარინჯია; ნახე რუსა; საზოგადო ლაპარაკში: მწითური პირზედ წასხსმელი; ნივთათვის: რიკი, გვარი; ზედ. შესაფერი, საკადრი; *цвѣтъ, краска; румяны; видъ, образъ; приличный, пристойный*; ვისრ. 200; 2 ქართლ. 446; რუსულ. 584; შავი ფერი, *черный цвѣтъ*, მქრქალი ფერი, *темный, соли-пный цвѣтъ*, ფერი მისდის, *линяетъ*; სამთა ფერთა საქებელთა, *въ трехъ видахъ похваста*, ვეფხ. 17; ფერი მერთა, ან ფერმა გადაჰკრა, *по-блѣднѣлъ* (*онъ*), რაც არა შენი ფერია, *г. о. რაც შენი არ არის საკადრისი, все что тебѣ не-пристойно*; ვეფხ. 378; მონახე, ჰქმენ რაცა შენი ფერია, *ищи и дѣлай что достоинъ тебѣ*, ვეფხ. 348; არა ფერია, *это ни чего, разгнѣда რა ფერი, какъ бы то ни было*; აღბ. 87; არას ფრიო, *ш-накнмъ образомъ, никакъ*; სხვა და სხვა ფერი საჭმელები, *разныя кушанья*.

ფერია (სპარს.), ს. ღლაპრულად: კეთილი სული, შემეწე კაცთა, და წინამდებელი ღვთისა; ნ. ღვი, *фем*, ანტ. 3—65; ფარამ.

ფერიანება (ვაფერიანებ, -ნე) **ფ. მ.** გავამშვენებ, ფერს ვაძლევ, *дать хорошій видъ*; ქილ. 14.

ფერის მჭამელა, ს. პირის სახეზედ მსხმო ან შავი ფოლქები, *веснушка, угорь, прыщъ*, მცენ. *Daucus*, ერისთ. ლ.

ფერის ცვადა, მცენ. *бедреничъ*.

ფერის-ცუაღება, სხ. ფერის შეცუღება; ღლესსწაუ-ლი ნ აგვისტოს. დაწესებული, მოსასხენებელად მისსა რაქამს მაცხოვარმან ფერი იცვალა წინაშე მოწიქულთა თვისთა; მარკ. 9—2: *преображение* (*праздникъ*); (ფერს ვუცვლი, ვუცვალე) **ფ. მ.** სახეს გამოვუცვლი, *преобразить*, (ფერს ვიცვლი, -ვიცვალე) სახეს გამოვიცვლი, *преобразиться*.

ფერმენთინის ზეთი, ს. *терпентиновое масло*, ქიმ. 143.

ფერმიხდილი, **ფერმკრთალი**, ზედ. ფერწასული, *блѣдный*, ვეფხ. 318; **ფერმკრთაღება**, -ლობა, ს. ფერის მიხედლობა, *блѣдность*; (ვიფერმკრთა-ლებ, -ლე) **ფ. მიჩ.** ფერი წამივა, ფერს მივიხდი, *поблѣднѣтъ*, ვეფხ. 172.

ფერმუარი, ს. თითა, *фермуаръ*, ერისთ. 186.

ფერნაკლული, **ფერნაკლულივანდი**, **ფერნა-მკრთალი**, ზედ. ფერმიხდილი, *блѣдный, -მკრთა-ლობა*, ფერმიხდილობა, *блѣдность*.

ფერნაქვევი, ზედ. გახუნებული, *полипышый*, ვისრ. 146.

ფერო, ზედ. თეთრისა და შავის საშუალი, *темно-сѣрый*; სამღუთო წერილში: *ჭრელი, нестрый, пелесый*, დაბად. 30—33.

ფეროანი, **ფეროვანი**, ზედ. მწითური, თეთრ-ყირ-მიზი, *румяный*, მარტ. 1—187; ვისრ. 52;

ფეროვანობა, ს. მწითურობა, *румянность*, რუსულ. 187; ქილ. 5; ფიზიკ. 140; ქილ. 459; ვისრ. 193; ტურფა ფეროვება, *рѣжый цвѣтъ лица*.

ფერობა, ს. ტრელება, მიფერება; მწითური ფერია-ნობა; *заски, угождение; румянецъ, краска на лице; цвѣтъ; моураж*; 377; ტურფა ფერობა, *рѣжый, яркый цвѣтъ лица*; ვეფხ. 37; მწვანე ფერობა, *зеленый цвѣтъ*, 1 ქართლ. 24; ვისრ. 87; **მრავალ-ფერობა**, *многообразность*, ვისრ. 200; (გჭფურობ. სრ. არა აქვს) **ფ. უ.** ვჭმევის, ვეკადრები ან ვჭმევისებობა, *красоваться, шаст*, 29, *приличествовать, соотвѣтствовать*; ვისრ. 5; (მფერობს, მფერობდა) **ფ. მიჩ.** შემევენის, *при-лично мнѣ*, ღარეგ. 2—84; ვისრ. 47, 171; ანტ. 1—22.

ფეროვანი, -ვნება, ნახე ფეროანი.

ფეროზი, **ფერუზი**, ს. თვლი, *бнрюза*, ვისრ. 51; რუსულ. 112.

ფერსო, ს. ურმის თულის გარემორთხმული სქელი ხის კრქალი, *коло, деревяный ободъ у колеса*.

ფერიფლი, ს. ნაკვერცხალზედ შენივთებული ოხელი ნაცარი, *пенелъ, -სპილენძისა, г. о. პრპენი*, წიდა მეტალისა, *окашша, -სორბლისა, шелуха шне-шнчвы*.

ფერქცაული, **ფერმეცვლილი**, **ფერწასული**, ზედ. ფერმიხდილი, *блѣдный*, ვეფხ. 102; ლევიტ 13—4.

ფერცადი, ს. გვერდის წიბო; კლიტის ენა, *ребро; лзычекъ у замка*, დაბად. 2—22; ქილ. 39.

ფერხი-მესასხმელი, ნახე ფეხთ საცემელი.

ფერსი, ნ. ფენი; -მგალობელთა хоръ пѣвчихъ.
ფერსისი, **ფერსული**, ს. მოხმით როკვა მრავალთა, хороvalho.
ფერსის, **ფერსად**, **ფზ**. კულის კვალ. (მაგალ. ღენა), по пятнамъ, преслѣдовать кого; ისაი 41—2.
ფერსმადე, **ფედ**. მალე მოსიარულე. нѣстроногій, **ფერსმადეობა**, ს. მალე ან ჩქარა სიარული, проворство.
ფერსმრავალა, ს. კიბორჩხალა, круглый ракъ.
ფერს-სადგმელი, ს. ხარისხი, ფენის დასადგმელი კიბისა, ступень.
ფესანგი, **ფედ**. ქრელი ცხოველი, о животныхъ; пестрый.
ფესვედი, ს. გრძელი სამოსელი დიდებულითა ქალთა ოქროსოვლი და შემეული თვალ მარგალიტითა; рясна, платье со шлейфомъ, шитое золотомъ, გამოსლ 28—4, 14; ფსალ. 44—13; ისაი. 3—20; 1 ქართლ. 274.
ფესვებანი, **ფედ**. დიდი ფესვების მქონებელი, ფესვ გამდგარი; о деревьяхъ: ишѣющій корни.
ფესვი, ს. ძირი ნერგთა და მცენარეთა, მიწაში დაფარული; ან ძირი კბილთა დაფარული ღრმილებითა; გრძელი და ფართო კალთა სამოსლისა; корень дерева; корень зубовъ; подолъ у платья, шлейфъ; გამოსლ. 28—22; მატ. 14—36; 23—5; 1 ქართლ. 98; -მთისა, подошва горы.
ფეცვი, ს. პროსო, იეცეკ. 4—9; ისაი. 28—25, крупа.
ფელამბარი (სპარს.), ს. მოციქული, წინასწარმეტყველი, посланникъ, пророкъ; შავთ. 82.
ფელამბარ-ალაჯი, მცენ. бакаутъ, პ. ფ. ლ.
ფეშა, **ფეშის**, ს. საკვავო ცალი გვერდი ჩანასებე. одна половина зарѣзаннаго барана.
ფეშამალი (სპარს.). ს. წინ მოსაფარებელი, არ დაგი, ბოკონოტი, წინ მოსასვევი, передникъ.
ფეშაში (სპარს.). ს. ძღვენი, даръ, დასტ. 91, **ფეშაშაშა** (ვეზ). **ფ**. შ. ვუბდენი, საჩუქრად მივსცემე, подарить, -**შეზინება** (ვეზ), **ფ**. სმ. საჩუქარსში ვაცემინებ, заставить подарить, მეფეშაშაშინოს, дарю, ერისთ. 2—160, **ფეშაშაშინვისი**, ს. მოხელე. რომელიც ანუსხამდა საჩუქრად დანიშნულთა ან მიღებულთა ნივთთა, чиновникъ, который велъ списокъ, получаемыхъ и отсылаемыхъ подарковъ; დასტ. 114.
ფეშანა (სპარს.). ს. კარავი თავისის მომართულობით, палатка со вещми принадлежностями для ихъ устройства, რუსულ. 562, 754.
ფეშვანი, ს. კალთა, корзина, დაბად. 40—16.
ფეშვენი, **ფეშვში**, ს. ძირიანი თეფში, მარკ. 6—28; ეკვლევისას შინა წმინდათა ნაწილთა დასასვენებელი ქურჭელი; блюдо; днѣкость, церковный сосудъ; მარკ. 6—23; 1 ქართლ. 308.
ფეშო, ნახე ფეშო.
ფეჩი (რუსულ.). ს. ფურნე, печь.
ფესაკრეფითი, безъ шуму, ივერია № 39—12.
ფეს-ალბუდი, **ფედ**. სასიარულოდ განმზადებული, მროგ 77; подивный ногу.
ფესანა, **ფესთანა**, ს. ფენი -დანა, умовеніе ногъ

ფეს-დახეთქილი, **ფედ**. ციცველას ფენით ბევრის სიარულით ფენის გულის დატლევა, отъ много хожденія босыми ногами, намозолненная нога; კაცია 122.
ფესებანი, **ფესედი**, **ფედ**. ფესების მქონე, მაგალ. სტოლი, სკამი, ишѣющій ножки, ишир. столъ и т. и.
ფესითი, **ფზ**. ფესთ უკან, მაგალ. ფესით მიწვა-პაღლი, დავრ. 123. у ногъ.
ფესოსაცმელი, **ფედ**. მოგვი, ჩქემა, სანდალი, ქოში და სხ. ინიუი, რუსულ. 555.
ფესოუცმელი, **ფედ**. ფესშიშველა, босый.
ფესი, **ფერსი** (სპარს. ლათინ. ფრანც.), ს. ასო კაცთა და სხვათა ცხოველთა სახმარი სლოვისათვის; ფენი ითქმეს ნივთა თვისცა: ფენი სკამისა და სხ. საზომი 12 ღლეშისა; нога; пойма у стула; мѣра 12 дюймовъ, ფენი კიბისა, ე. ი. საფესური, ступень у лѣстницъ; ფენისგული, ე. ი. ტერფი ფენისა, стопа, пята, ფენის ჩონჩხი, кисть ноги, ფენის ადვილი, нужное мѣсто, ფენის თითებზედ სიარული ходитъ на пинчкахъ; ფენი არ მოუცვალა, не уступилъ, не сбавилъ цѣны, ჩემს ფესებს, მდაბ ნაკოს მიწ ძღლა, ფენის ქირა, плата за хождение по дѣламъ, კაი ფენი გაქვს, счастливая у тебя нога, რუსულ. 424; ფეს და ფეს გასულა მდინარისა, впасть переплыть рѣчку, ფეს და ფეს მისვდეს, преслѣдуетъ шагъ за шагомъ, **ჩანხა-ხის ფესი**, ე. ი. სააკე ცალის დასაჭერი, курокъ, ბუნ. კ. 68; **ფეს-მომე**, **ფედ**. ზანტი, ღობი, тяжелый на подъемъ. **ფეს მიმობა**, ს. ორსულობა, беременность, ანტონ. 5—5; **ფეს მაგარი**, **ფედ**. კრჩხილსა ნაგაქს, -ცენი, კრჩხილსა ნაგაქსა, **ფესის ზუნდი**, колодка, которую надеваютъ на ноги престоупнику; **ფესმრავალა**, ს. პოლინ, многоногъ (животное подиное), ბუნ. ლ.; დამრეთი, ერის. ლ. ფეს-შიშველი. **ფედ**. ფესთ უცმელი, босый, რუსულ. 537; ფესშიშველი, **ფესშველი**, **ფზ**. ბოსიკომა; **ფესიანი**, **ფედ**. ишѣющій ногу. **ფესობა**, ს. მარტივად არ იხმარების, განა რთულად, მაგალ. ოთხ-ფესობა, четвероногий животный, **ფეს-საცმელი**, обувь, **ფეს-წინარა**, **ფზ**. тихимъ шагомъ, ქალ. 426; **ფესური**, **ფედ**. იწიში, -გინჭველისა, мелкія черты рисунка, ქალ. 602.
ფვილიტი, ს. ქია ერგვარი, ბუნ. ლ.
ფვიშო, ს. მცენარეა, ბუნ. ლ?
ფთა, ნ. ფრთა; **ფთილი**, ნ. ფრთილი.
ფთხვინვა (ვჭოთხვინვა, -ხვ), **ფ**. უ. ცხენთათვის: ვაფრასკუნებ, фыркать, რუსულ. 247.
ფთხილევა, ნ. ფრთხილევა; ფთხილევა, ნ. ფრთხილევა.
ფთხრიადი, ს. ფრთების სმა გაფრენისდროს; шумъ, порханія птицъ.
ფთხოზა, ნ. ფრთხოზა.
ფი, შორის, ფუ. ფი.
ფია, ს. ჩხვითი ფავა, кашка для дѣтей.
ფიალი (ბერძენ.), ს. სასმისი თსი, чаша для питья, გამოსლ. 27—3; რიცხვი. 4—8; იგავი 23—29; ქებ. 5—13; 1 ქართლ. 243, 308; სიზრ. 163.
ფილჯამი (სპარს.), ს. ფინჯანი. ჯამთსი მისარმევი

მაწონთა, ნაღებთა, ჩაისა, чашика, ნ. ფინჯანი;
ფიანდაზი, ნ. **ფეინდაზი**.
ფიგურა (ფრანც.), ს. მორფი, ნაკუთი, фигура.
ფიდანი, ს. ზალია, большая чаша, რუსულ. 350.
ფიდაო, ყურმენია, ბაქრ. 229.
ფიზიკა (ფრანც.), ს. სწავლა ბუნებისათვის და ნივთთა თვის მყოფთა ბუნებათა შინა; физика, ლოლ. 14; -კური, ზედ. физический.
ფიზიონომია (ბერძნ.), ს. ნაკუთი პირის სხისა, физиономия.
ფიზიოლოგია (ბერძნ.), ს. სწავლა უფო ცხოველებისა ან თვისებისათვის სსეულთა, физиология, **ფიოთილა**, ნ. **ფიოთა**.
ფიოთილა, ს. ოქრომველის დასახვევი ფირფიტა, планка.
ფიოთრება (ცქვთრლები), желкнуть ит. личѣ, блѣднѣти; ივერი № 1—62.
ფიოთლი, **ფიოთრი**, ს. მცენ. ნიუვი, ფიფი, омега, птичий клей, ბუნ. ლ.; парость на ветвяхъ дерева, -მებისა, дубный парость, ქიმ. 254; ბუნ. ლ.; дубный клей, ჰ. ფ.; -ნიგვზისა, клей орехового дерева.
ფიოთხი, ს. აქნადაზი, რკინის ნიჩაბი, ნაკვერცხალთ ასაღები, желѣзная лопатка.
ფიკია, **ფუკია** (ბერძნ.), ს. ზღვის ბალახი, раст. морской водоросль, ბუნ. ლ.; ნემეს. 1.
ფილაპი, ნ. ფინაპი, 8 რაბ. ბროს. 106.
ფილაგანი, **ფილაკანი**, ს. ძველბურად: ქვის ან ისართ სასწლეტი მშენა ომის დროს ცინის შესა მუსრველად, катапультъ, стрѣло или каменометъ, საბ. ლ. ვისრ. 166; 1 ქართლ. 211.
ფილაკანი, ს. მფრინ. ვარსკვი, пеллѣванъ, птица бѣлая.
ფილანტროპი (ბერძნ.), ს. კაცთ მოყვარე. филантропъ.
ფილაქანი, ს. ფიქალის ქვა, планта каменная, лешадъ, базальтъ.
ფილაქი, **ფილახი** (სპარს.), ს. ბელი, ბელისწერა, сульба, ვისრ. 31; ალექს. 133.
ფილენჯი (სპარს.), ს. სენი დაგრებისა, დამანჭვისა, конульси, болѣзнь; пляска Виттоиа, **ფილენჯის ქარი**, парализч одной какой либо части тѣла, 1 ქართლ. 231; ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.
ფილთა (არაბ.). ს. პატრუქი სანთელთა. ზაზმაკთა; წულულთა შინა შთასაღები პატრუქი მალამოურთ; фитиль, свѣчильникъ; корнѣя для ранъ; -ფარბაზისა; фитиль, пальникъ; ფილთა მცხი, ს. უუმზარა დიდი და ზრქელი ფარბაზანი, мортира.
ფილთაქვა, ს. пестъ.
ფილი, ს. დიდი როდინი. стунка, пестъ, რიცხ. 11—8; ან ცაშვი ხელის საზანი; ზოგჯ. ცვილის კვირა; тазъ; вращежъ носку; საბ. ლ.
ფილოლოგია (ბერძნ.), ს. სიტყვიერი სწავლა, филология.
ფილონი, **ფელონი** (ბერძნ.), ს. ზედეთი სამღვდელთა შესამოსულო, фелонъ, священническая риза.
ფილოპაცი (ბერძნ.), ს. ნაღირთა და მსგვთ შესაწველვი ავტილი, ვიჭრინецъ, 1 ქართლ. 302.
ფილოსოფია (ბერძნ.), ს. სობრბნე, философия, **ფილოსოფოსი**, ს. კაცი ბრძმენი, философъ, -სობა, ს. ბრძობა, философствованѣ, ცქვთლო-

სოფოსობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვკპრძნობ, философствовать, მარც. 1—16; ლოლ. 28; ფილოსოფოსესა (ვიფილოსოფოსებ, -სე), ფ. უ. умшичатъ, ერისთ. 98.
ფილცივი, **ფირცივი** ს. თხელი და რბილი კერძო კაცთა ან ცხოველთა შიკანურისა, მღებარე შორის ლვილისა და გულისა, რომელიც იხმარება სამშენიველად გაბერვით და დაფუკვითა, легкое, ливеръ; **ფილცივის ბალახი**, ს. მცენ. ორფერი ბალახი; медунѣя (раст.), ჰ. ფ. ლ.; ბუნ. ლ.
ფილწვა (ცქვთლწვა, -წე), ფ. შ. ვანიავებ ჰურსა, пѣять.
ფინა, **ფინია**, ს. გოშაზედ შოლიდო ძაღლი, пудель.
ფინა, **ფინაკი**, 10 ოფა ან 3 ქილა, ბაქრ. 13.
ფინანსი, ს. სახელმწიფო შემოსავალ გასავალი, სულარო, финансы.
ფინდისი (ოსმ.), ს. თოფის ცყვია, пуля, 2 ქართლ. 309, 325, 535.
ფინთი (სომხ.), ზედ. ცული, სამაგელი, საზიზლარი, гадкий, мерзакѣй; дрянн, гадость; пометь, калъ; ფინთი-ფუნთი, ს. ცულმაღი, дрянн, всякая всячина, ქიმ. 44.
ფინთილა, ს. იმერულად: აბელი, трутъ.
ფინია, ნ. **ფინა**, რაინდ. 8.
ფინიკი (ბერძნ.), ს. დანაკის კული, ვალანოსი, пальма; финикъ; გამოცხ. 7—10. ფსალმ. 91—12.
ფინიფი, **ფინიქი**, ს. მინაქარი, финифтъ, эмаля.
ფინიქსი (ბერძნ.), ს. მეზაპრული მფრინველი, финикотъ. [чайная].
ფინჯანი (სპარს.), ს. სასმისი ჩაისა, ყუვისა, чашка **ფირისსულა**, **ფირუსულა**, მცენ. баранчикъ; ერისთ. ლ.
ფიროგი (რუსულ.), ს. კუპაცი, ჰური სორცით და კვერცხით გატენილი, широгъ.
ფირცვა ბალახი, **ფირცვი**, ნ. ფილცივი, ფილცივის ბალახი; **ფირცივის ქვედერქი**, ს. чехотка лерочная.
ფირუზი (სპარს.), ს. მწვანე თვალთ პაციოსანი, бирюза, ვეფხ. 479; შავთ. 44.
ფირფიცა, ს. პაცარა ფიციარი სისა ან მულისა პაფის დასახვევი, სანასრელა, планка, мотовило, мотушка, шоронъ; ანც. 3—7; რუსულ. 953; სამი ფირფიცა აბრეშუმი, три мотка шелку.
ფისა, **ფისო**, **ფისუა**, ს. კაცა, кошка, **ფისფის**, **ფისოფისო**, შორისდ. кисъ-кисъ.
ფისარუა, ს. ნ. ბრკა.
ფისება (ვეფისები), ფ. თვ. ფისსავით დავეკვირი, сѣхн-плетѣся, შავთ. 17; თვალთ ეფისება, глаза сѣхн-плетѣся.
ფისი (ბერძნ.), ს. დღვილი, ნაღვი ფიჭვისა და სხვათა ხეთა უფრორე შავთ. смола. **ფისიანი**, ზედ. смолистый, **ფისვა** (ცქვთლწვა, -სე), ფ. შ. გავჭვთსავ, ფისს წავესვამ. осмоиствъ.
ფისო, **ფისუა**, ნ. ფისა; ერისთ. 2—250.
ფისოსი, ს. პირფართო შანანი, подсвѣчникъ, шамалъ, რუსულ. 350, 351, 536; ზოგჯ. ფანარი, фшаръ; ქართ. ქრისთ. 60.
ფისცა (სპარს.), ს. ბუსტული, фишашковое дерево или плодъ, ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.

ფისკო, ფისკოლი (იკალ.), ს. დამბანა, шесто-
летъ.

ფისკვაური, ს. შირი რომელსაც აქვს ოცი მარც-
ვლი თითო ლექსში და 4 ხანა, ჩახრისხული, родъ
стиховъ нмѣющихся въ каждомъ стихѣ 20
слововъ, а въ куплетѣ 4 стиха, напр.

შენ ვანიერა, გულას სიყვარა, ოვთა შეცინერა, შევეკე პლადერა,
შიუქდაქელთა, შიუქდაქელთა, შიუქდაქელთა, წიბაკელ სხანდერა,
განათლებულთა, განათლებულთა, განათლებულთა. შიუქა ციერა
გაღადებულთა, გაღადებულთა, გაღადებულთა, გულ ლილა
ბიერა (მკვთ.).

ფისო, ფისუა, ს. кошечка.

ფიცა, ს. ცეცხია, სპ. ლ. ბუნ. ლ?

ფიცვი, ნ. ფიჭვი, იეგეკ. 31—8.

ფიცო, ფიცო, ფაჭა, ს. თავლის ჩენრა ან გადაუ-
მდნარის სახელის ნაძირალი, сотъ, печенота
мѣда или остатокъ растопленнаго воска.

ფიცო, ს. ხის ქერქი, дренесная кора, ნ. ფუცი.

ფიფილაკი, ს. ხალი პირზედ, родимое пятно на
лицѣ.

ფიფინა, ს. ზრინჯის ფუშრუკი, შორვა, каша ри-
совая; ნ. ფიფინა.

ფიფინური, ფიფინური, ს. ოთხი ფული ან ერთი
ბისტი, прошь; пятка.

ფიფი, ნ. ფიფი.

ფიფინა, ს. შორვა, ზრინჯის ფუშრუკი, кашница изъ
рпса.

ფიფეი, ს. სახლი მოსული თოვლი, пороша, снѣгѣй
снѣгъ; ვეფს. 680.

ფიფეა (ვჭიფეა, -ქე; -ქვა (ვჭ); ზ. უ. ვჭსოვ, поро-
шить (снѣгъ).

ფიქალი, ს. კლდის ქვა მარღვებიანი, რომელიც თა-
ვის თვად დაიშლება ფიცრებად; შავთ. 40; лешаль,
плита; славецъ; плитнякъ; ფიქალი კლდე, сла-
щовая гора, ფიქალი გვერდი აქვს, у него твер-
дые бока, 2 ქართლ. 558; ოქროს ფიქალი, золо-
тая доска; რუსუდ. 248; 1 ქართლ. 176; ფიქალი
მარმარილოს, доска мраморная, რუსუდ. 346,
712.

ფიქრება (ვაფიქრებ, -რე), ზ. მ. დავალონებ, დავა-
ფიქრებ, ფიქრში შევიფიქვან, заставить думать;
(ვაფიქრებ, -რე), ზ. უ. გულის სმას ვჭყოფ, ვიზა-
რებ, думать, (ვეფიქრები, -რე), ზ. თვ. ვეზარები,
думаться, ჩონგ. 154; მეფიქრება, опасаясь; მე-
ფიქრება ხელმწიფისაგან, опасаясь государя,
2 ქართლ. 355, 415; **ფიქრებინება** (ვა), заста-
вить думать.

ფიქრი (სპარს.), ს. საგონებელი, განზრახვა, წადილი
ან გულის თქმა, мысль, дума; памѣрше; забота,
безпокойство; ფიქრი ნუ გაქვს, не бойся, ფიქრში
მომივიდა, мнѣ пришло на умъ; ფიქრში დაღრომა,
задуматься, ფიქრში. შეეფანა, изабочивать. ფი-
ქრში წავიდა, задумался, **ფიქრიანი**, ფიქრში წა-
სული, ზედ. დაღონებული, დაფიქრებული, мши-
тельный, задумчивый, დაბად. 45—6; **ფიქრობა**,
სს. дума, (ვჭიქრობ, სრ. არა აქვს); ზ. უ. ვაზრობ,
გულის სმას ვჭყოფ, размышлять, думать, **ფი-
ქრება** (ვა), ნ. დავაფიქრებ, заставить задуматься;
(ვა), думать, воображать, **ფიქრიანობა**, სს. და-

ღრომა ფიქრში, დაფიქრებულება, задумчивость.

ფიფალთანა, ნ. ფიქალი; 1 ქართლ. 176. [543.

ფიფაზი (სპარს.), ს. მიგებება, вѣрѣча, 2 ქართლ.
ფიფაზი, ნ. ფისტი.

ფიქარი (სპარს.), ს. ხელოსანი, мастеровой, დასტ.
ფიჩაური, ს. მომცრო საღინე, кувшинъ для
вина.

ფიჩვი, ს. ფლასი, საგები ნაბადი ან ცუდი ფარდაგი,
подеть, იეგეკ. 12—12; მოსეს სამ. 23, 45; ან
ძაძა, ძველი ცანისამოსი, рубище.

ფიჩვოსანი, ფიჩოსანი, ს. ძაძით მოსილი, одѣ-
тый въ рубище, 1 ქართლ. 206; -ბერი, монахи
въ рубище. გუგუ. 30.

ფიჩაური, ბაქრ. 330?

ფიჩა, სოკოა?

ფიჩი, ს. გამხმარი ხის შტოები კონებად შეკრული
დასაწვად; ხიროსტა, **ფიჩვოსანი, ფიჩინანი**,
ზედ. ხიროსტინный, მარტ. 2—51.

ფიჩული, ს. თევზია, нычхули (рыба), сароета
fandulus, კესლ. 37; вандышъ.

ფიჩურა, ნახე ფიჩაური, სპ. ლ.

ფიცარი, ს. თხლად დანერხილი ძელი, доска, ფი-
ცარი სველისა, ე. ი. ქვის ფიქალი, ღვთის მიერ
მიცემული მოსესადმი, რომელთა ზედაც დაწერილ
იყვნენ ათნი მცნებანი; сирожаль завѣта; ებრ.
9—4, -ბროლისა, გარდალ. მშვენიერი მკერდი,
прелестная грудь; ვეფს. -შუბლისა, лобковая
кость; გულის ფიცარი, грудная кость.

ფიცება (ვა), ზ. მ. ვაფიცებ, დავაფიცებ, ფიცს წარ-
მოვათქმევინებ, მარტ. 5—7; заклипать, заставить
принесть клятву, присягу; ვაფიცებ შენ ღმერთსა,
ნუ მცანჯავ, заклипаю тебя Богомъ, не мучь
меня, სამ. ვახტ. 12; ვეფს. 558; რუსუდ. 556;
ვისრ. 4, (ვაფიცებ, -ცე), ზ. მიჩ. ფიცს წარმოვსო-
ქვამ, დავაფიცებ, клясться, божиться; приси-
гать; მად იფიცეს, поклялись быть братьями;
დარეგ. 32; (ვეფიცებ, -ცე), ზ. მ. კლდეს კომუ;
სამ. ვახ. 12, (ვეფიცებ, -ცე), ზ. თვ. ფიცით ვარ-
წმუნებ ვისმე, клясться кому, დავაკვს არ ვფი-
ცების, жепщина не приводится къ присягѣ;
სამ. ვახტ. 239.

ფიცვა (ვჭიფავ, -ცე), ზ. უ. დავაფიცავ, ფიცს წარ-
მოვსოქვამ, клясться, ვჭიფავ ღმერთსა ცხოველსა,
клянущь Богомъ живыми, ფიც-ვარ, ზ. უ. ვჭიფ-
ვავ, клянуся, 2 ქართლ. 139; ვეფს. 277; 1147.

ფიცო, ს. ფიცვა, ზენარობა, დაღება აღთქმისა, საფი-
ცარი, клятва, божба; присяга; საქართველოში
რიგი და სამართალი ექვსი იყო, რითაც თავს იმართ-
ლებდნენ: პირველი ფიცო. მეორე შანთი, მესამე
მდულარე, მეოთხე ხმალი, მეხუთე მოწამე, მეექვსე
ცოდვის მოკიდება; ამთ თითოს და თითოს თავისი
სამხლვარი ჰქონდა: ხმალი გატანა მეფის ორგუ-
ლობასა და ლაღაცზედ, მეფის სალოროს გატანა
ზედ, ხატისა და ეკატლისის გაცრცავზედ დაღებობდა,
ამ წესით იყო: ვისზედ გუმანი ჰქონდათ იმ კაცს
ორმოცს ღღეს ალოცვედნენ: ასასწორო და სამარ-
თალი ღმერთი! გეგეგები სხვას დანაშაულს ნუ
მკითხავ და რასაც ეს კაცი მიღებს და მეწა-
მების, თუ იმასი უმართლო ვიყო და არ ვეროო,
იმისი თავი მე დამინარჩენე, თუ არა და ჩემი თავი

იმას დაუნარჩენე; შემდგომ ორმოცის დღისა ორთვე მაცილებელსა და მცილებელსა გამოიყვანდნენ, ერთს მოედნის თავს და მეორეს მოედნის ბოლოს დააყენებდნენ და თითო შემთარხეს ჩააცხებდნენ, რომელთაც ფარისა და მათარხის მეტი ხელთ სხვა საქურველი არა ჰქონდათ, მასუკან შეაბამდნენ და რომელიც გადავარდებოდა ცხენივით, შემთარხე მიეშველებოდა, რომ მოპირდაპირეს არ მოეკლა; მეფეს მთარხმედა და მეფე როგორც ინებებდა ისე დასჯიდა; შანთი და მდულარე ორივე ერთი იყო, დაიდებოდა მეფის დალატობაზედ, საყდრისა და ხატის გაცრცვაზედ, ბოზობაზედ და სხვათა მსგავსად ამისთა შემთხვევაზედ, მდულარე ამ წესით იყო: დაწაბულს კაცს ალოცავდნენ, მეგრე გამოიყვანდნენ მოედანზედ, სადაც ღიღის ქებათი წუთის ადრეულებდნენ, ქებაზედ ჩხირს გაუღებდნენ და იმ ჩხირზედ სპილენძის უნაწილო ჯვარს ჩაჰკიდებდნენ ქებაში. მდულარე წუთში; წამებულს უნდა მდულარეში ხელი ჩაეყო სახელსა ზედა ღუთისასა და ამოელო, როდესაც ამოიღებდა, მაშინვე ხელს პარკში ჩაუღებდნენ, დაუბეჭდავდნენ და მესამეს დღეს გაუხსნიდნენ, თუ ხელი არ დასწოდა მართალი იყო, თუ დასწოდა მცუენი; შანთი ამ წესით იყო: გაახურებდნენ შანთსა, ასე რომ გაწითლებულ იყო, შეწამებულს კაცს ხელზედ ქაღალდს დაუღებდნენ და მერმე გაცხელებულს შანთსა სამს ნახიჯზედ უნდა წახტომილ იყო და მასუკან გარდაეგო, თუ არ დასწვა მართალი გამოვიდოდა, თუ დასწვა ხელი მცუენი და დაისჯებოდა; ფიცი ასე იყო ერთის ხარის ქურდობის შექმნაზედ, ერთი შეუგდებელი მოწამე უნდა დაენიშნათ და თუ მთხრობელი ჰქნამოხდა შეგდებელი მოფიცარი მოუნებოდათ, ასე რომ რამდენი ხარის საქმე იყო იმდენი მოფიცარი შევარდებოდა; მოფიცარმა ფიცის დროს ხატი უნდა ჩამოერთმინა მღვდლისაგან და მისუკან ასრე უნდა ეთქვა: ამისმან მადლობა შენ მომავალი კაცო, რასაცა მწამობ, სახელოდრივ ჩაიკვანოს, მე იმისი მქნელი არა ვარ და არ ვიცი; მოწმებს უნდა წარუთუთო: მართლა ჰქვიცა მაკისმა მადლმა; თუ სე ფიცა გამართლებული იყო, თუ არა და დაისჯებოდა; ფიცი მამულის ცილობაზედც იყო: მამულის მიმოვისებელს ხატს ხელში ჭერით უნდა გაევილო სადაოს ადგილზედ და ეთქვა: ეს ადგილი ამ სამზღვრამდინ. ამ ალაგადმდინ ჩემი ალაგია, ჩემი იყო და ცუტულად მეცილებ; მოწმობით სამართალი უფრო იციან ბერძენთა, ფრანგთა და რუსთა, საქართველოში იშვითად გასამართლებდნენ მოწმობითა; ცოდვის მოკიდება დაიდებოდა ქურდობაზედ, ნივთზედ რომელიც ღირდა ერთ მარჩილადან მეცად, ვისაც ამ გვარი საქმე შეეწამებოდა, იმას უნდა ზურგზე მოეკიდნა შემწამებელი კაცი და ასე უნდა ეთქვა: შენმც ცოდვა მეორედ მოსვლას მაქვს და შენდა ხატულადცა განვიკითხები თუ მე ეც მექნა. ამ რიგად თავს იმართლებდა; ვახ. სამ. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 და 14; ფიცის გაცეხა, нарушить клятву, **ფიცითი** აღთქმა, клятвенное обещание, მხად ფიცნი, ე. ი. მხად ფიცებულნი, поклявшисъ бытъ братьями, ვეფხ. 1018; **ფიცითი**, ზედ. клятвенный, ფიცის კაცი, ე. ი. დაფიცებულნი, присяжный.

ფიცრედი, **ფიცრული**, ზედ. ფიცრებისგან შექმნილი, дощатый.
ფიცრული, ს. ფიცრის ლოპე, заборъ дощатый.
ფიცულობა, ს. ფიცი, წენარობა, клятва, обжба.
ფიცხელი, ზედ. სასტიკი, მძაფრი, სვესტი, жестокий; **всмысленный**; -ომი, жестокая битва, დახად. 42—7, 30; ფსალ. 16—4; მაც. 25—24.
ფიცხი, ზედ. ფიცხელი ან სწრაფი, пылкий, горячий, скорый, быстрый.
ფიცხლად, ზ.ს. სასტიკად, მძვინვარედ, жестоко, ისაი. 21—2.
ფიცხლა, -ლავ, ზ.ს. ერთსწუთს, ერთსწამს, მსწრაფლ, скоро, быстро, რუსულ. 431; ვეფხ. 230, 400.
ფიცწადი, ს. თითბიანი ნიშანი, вѣло, лопата.
ფიცწავა (ვეფხწავა, -ლე), ზ. მ. ვეფხიწვე, ვანიავებ, вѣсть хвѣтъ, სპ. ლ.
ფიტვი (ბერძნ.), ს. მცენ. сосна, ბუნ. ლ.; პ. ფ. ლ.; ისაი. 60—13; -ვის წებო, -ვის ფისი, смола изъ дерева; ბუნ. ლ.; პ. ფ. ლ.; **ფიტვიანი**, ზედ. ფიტვისგან შექმნილი, сосновый; **ფიტვნარი**, ს. ფიტვისტყე, сосновый.
ფლავი (რუსულადამ), ს. ალამი, флагъ.
ფლავი (სპან.), ს. ბრინჯის საქმელი მარცტლებად და უწევრად. **пловъ**, მუთანჯა ფლავი, ე. ი. ფლავი ხილითა, ქიშმილითა და ნუსითა, **плавъ съ фруятами**; დასც. 3, 122; ეახლე ფლავი, ე. ი. ფლავი მომწვარის ხორციტ შემადებელი, **плавъ съ поджареннымъ мясомъ**, დასც. 28.
ფლანგვა (ვეფლანგვა; -გე), ზ. მ. გავჭვლანგვა, ცუდად წარვაგებ, განვახვე, **мотать, тратить, флангангვი, ფლანგი**, ს. წარმებე, გამფუჭებელი, **мотъ, расточитель**; ქალ. 135; 134.
ფლავი (გოლანდ.), ს. ალამი, флагъ.
ფლანეთი, ს. თიფთის შალი, флацель, **ფლასი**, ს. მსხვილი შავი შალი სამკლოვიარო, **шавъ, ფინგი, черная, грубая шерстяная материя для траура**; დარეჯ. 2—122; ვეფხ. 163, 1199; **шавъ ფლასი**, **ветошь**, რუსულ. 969.
ფლასი, ს. ხის საღებე, деревянная посуда для вина, სპ. ლ.; ნ. რ. ლ.
ფლავი, ს. ჩამონგრეული მიწა ხევესი ან მდინარის კიდეზედ, **яръ, рывина**; **обрывъ берега, водю подмытое мѣсто**, ნ. დაფლაოცება; -თოვლისა, **обвалъ сѣханный**, დასც. 484.
ფლავნი (ვეფლავნი, -ნი), ზ. უ. ვესნიფიფუბ, ვესლულულეზ, უკაფილ ვლავარაკობ, **шавить, шавкать, гонорить, какъ беззубые**.
ფლავუნი, ნ. ფრატუნი.
ფლავმა (ფრანც.), ს. გულგრილი, флегма.
ფლეთა (ვეფლეთ, -ლით), ზ. მ. ვეკლეჯ ნაქუწებად, **рвать, драть**.
ფლეთმატიკოსი, флегматикъ, ნ. ბალამი.
ფლვა (ვეფლვა, ვეფლა), ზ. მ. ღვმარხავ, მიწაში დაგვალავ, **зарытъ, закопать**; ვეფლავ, ზ. უ. ღვმარხულვარ, **бытъ зарыту, ჰვლავს ვერცხლი მიწაში, серебро зарыто, находится въ землѣ**, ქალ. 166; (ვეფლავი) ზ. ე. დავიძარხები ან ვეფლავი, **бытъ хорошему; визнуть въ грязь; (ვეფლობი, -ფალ), ზ. თვ. визнуть, утопать въ грязь, ამოს. 9—2; ვისრ. 80.**

ფლიგელი, ს. გვერი, მხარე, ფრთე; უნობა ეზოში; დიდი საკრავი ფორცოპიანოს გვარი; ფლიგელ.

ფლიგვი, ს. ორი მანუელი, подушки.

ფლიგელ-ადუტანტი, ს. ფანგელ-ადუტანტი.

ფლიდი, ს. წბილი, ურცხვი. ლირფი, подлец, нахаль, безстыдник; ვეფხ. 776, 813; 1000; სიბრ. 143; **ფლიდობა**, ს. სიწბილი, ლირფობა, ურცხვობა, подлость, безстыдство; ვეფხ. 674; 1048; ქილ. 667; ჩონგ. 149: (ვჭვლილობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვურცხვობა; ვუნამუსობა; ვცხტუევი; შეურაცხვეყოფი, არა ფრად ვაგებებ; подличать, обманывать; ни во что не ставить; უმის ფმისოდ სოფელსა და საწუთროსა მის თვის ფლიდობს, ე. ი. უმისოდ სოფელს და საწუთროს არა ფრად აგებდსო; ვეფხ. 748, безъ него онъ ни во что не ставитъ временную жизнь и адъшій миръ; არ გეფლიდეზი, необманываю тебя, ქილ. 324.

ფლისკინა, ს. თხრილი, გარშემოვლებული ციხეთა და ქალაქთა სიმაგრისთვის, ავსებული წყლითა, ровъ или каналъ вокругъ города или крѣпости; ნ. წ. ლ.

ფლობა (ვიფლობი ან ვეფლობი), ზ. თვ. ვეფლვი, вляпуть, топуть.

ფლობა, სს. უფლება, პატრონობა; პერობა, обладаніе, господство, власть, право; მარტ. 2—117; ვეფხ. 804: 1 კორ. 9—6; 11—10; (ვჭვლობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვუფლება, ვპატრონობა, ვიპერობა; владѣть, обладать; ან ვჭვებობა, царствовать, ისი. 22—4.

ფლორინი (იტალიანი), ს. ფლორი, флоринъ, საბ. ლ.

ფლოცი (ფრანც.), ს. კრებული საომართა სომადლთა, флотъ.

ფლოშელო, ს. ფესსაქმელი, обуть, ივერია ლე 33—14.

ფლოური, ს. ორი შაურის წონა ოქრო ან შეიდი აბაზი, золотая монета въ рубль сорокъ кон. ервир. ვანტ. სამ. 15, 16; რუსუდ. 32; 391; გუგუ. 8; 2 ქართლ. 369, 372; სიბრ. 83; ბაქრ. 329—331, თითბრის ფულეზი შესხმული დარაზხედ და ცნისამოსთა ზედაცა, гремяшка, баялбока.

ფოთება (ვაფოთებ. -თე), ზ. მ. ვაფთხობა, ვაფეთებ, учить, тренировать; 2 ქართლ. 306.

ფოთვა (ვჭვოთვ. -თე), ზ. უ. ვჭვოუსვენარობა, ვჭვოკავ. дрыгать, шевелиться.

ფოთოთი, ს. მცენარე.

ფოთოლი, ს. ფურცელი ხეთა და მოლთა, листь ძერენა. ფოთოლი ჭსცვივა, листьа онадають.

ფოთქვი, ს. მცენარე, საბ. ლ?

ფოკინი, ნ. ფუკინი.

ფოკუსი, ს. ცეცხლის მოსაკიდებელის ჭიქისაგან ერთად შეკრებილი სხივნი მზისანი, რომელსა ქვეშე დაღებული ნივთი ანთების; ოინი, თვალთ მაქცობის ხელოვნება; фокусъ, ფოკუსნიკი, ს. ოინზაზი, თვალთ-მაქცი, фокусникъ.

ფოლადი (სპარს.), ს. ბასრი რკინა, сталь.

ფოლაქი, ს. დაუღებელი ხალი ტანხედ, პარტახტი, ხუწუწი. илтиа на тѣлѣ.

ფოლი, ნახე ფული, ანდრ. 13.

ფოლით, ს. მცენ. златоцитъ, ბუნ. ლ.

ფოლორცი (სომხ.), ს. შუაზაფარი, მიედანი; центральный рынокъ, торговая площадь; изгородь;

ლუკ. 14—23. ზოგჯე. ქუჩა, 1 ქართლ. 73; ვისრ. 5; 154; სიბრ. 96, 134, улица, რიცხ. 22—24; გორგ. 119, ან დან გრეული რამ, развалины; ვაშლი 21, **ფოლორცი** ბაღასი, ს. მცენ. шапдра, конская мята.

ფოლხვება (ვა), ზ. მ. მოვეუშვებ, მოვადუნებ, ослабить натянутое, რუსუდ. 984.

ფოლხვი ან **ფონე**, ზედ. მოშვეებული, ფოლხვი, слабый, ненапрянутый, საბ. ლ.; (ვა), ზ. მ. მოვეუშვებ, მოვადუნებ, ослабить натянутое, облегчить; (შეფონება, -ნა), ზ. თვ. შვებას მივიღებ, получаю облегчение, ქილ. 288, 253; ფარამ. 207.

ფონი (სომხ.), ს. მოშვეებული და დაკუბებული წყალი; თხელი ადგილი მდინარეში სადაც ფენით გაიხსლება; прудъ, запруженная вода; бродъ; ვეფხ. 580, 1022; ცრემლთა ფონი, ვეფხ. 241.

ფონცანელი, ს. ღუგუნი, фонтанель.

ფონცანი (ლათ.), ს. ისარნები, фонтанъ.

ფორანი, ს. მოწული ურემი ბრის საზიდლოდ, телѣга для возки соломы.

ფორაჯი (თათრ.), ს. გჯარო, щетина, ბუნ. კ. 81.

ფორე, **ფორო** (ლათინ.), ს. შეიდანო, илоцады, ანდრ. 41.

ფორეჯი, ს. ზუთხსა ჰგავს თევზი, шипъ (рыба), ბუნ. ლ.; საბ. ლ.

ფორთომინი, ს. დიდებული გვარისა, князь, დან. 1—3.

ფორთხალეზა, **ფორთხვა**, სს. барахтанье, (ვჭვორთხალეზა, -ლე; ვჭვორთხვა, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ვიძვრი ითქმის დაცემულთა ცხოველთათვის ან თევზთა, ვეცემი ხმელაყედ, барахтаться, биться; დავრ. 156.

ფორთხალი, ს. აპელცინი, анельсинъ, ერისთ. ლ.

ფორთხალი, ს. ძრვა, ან ცემა თევზთა, барахтанье.

ფორი (ბერძენი), ს. ცხრილი კანისა უჩინარი, რომლითა საგან ჭსდის ოფლი, поры, потовыя скважины, კაცილ. ანტ. 168.

ფორიანი, **ფორენიანი**, ზედ. დანურეტილი, поздреватый, ფორიანი, ს. დანურეტილობა, поздреватость, ფიზიკ. 2.

ფორიაქება (ვა), ზ. მ. ავიკლებ, გრახნის, расхищать, ან გავანადგურებ, გავჭვლანავებ, расточать, ქილ. 91; მფორიაქობენ, грახить мени, ქილ. 306.

ფორიაქი, ს. აკლება საქონელთა, უერთაგლეჯა; грабѣжь, расхищение.

ფორიაქობა, ს. აკლება, грабѣжь, (ვჭვ), ზ. უ. ავიკლებ, გრახნის, расхищать.

ფორმა (ფრანც.), ს. მორფი, სხვე; ფილიბი; форма.

ფორო, ნახვერცი, ღრუ, скважина, ნ ფორი.

ფოროვანი, ზედ. დანურეტილი, поздреватый, **ფოროვანება**, ს. დანურეტილობა, поздреватость, ფიზიკ. 76.

ფორცადი, მავალ. ოქროსი, ს. ოქროს ფურცელი, золотой листь, ან კილიცა, პეტლოა, გოლჯილა, ქანდი, фольга.

ფორცეფიკაცია (ფრანც.), ს. სწავლა სამხედროთა სიმაგრეთათვის, фортификация.

ფორცვა (რუსული), ს. საქურეტი ფანჯერისა, форты.

ფორცოპიანი (ფრანც.), ს. საკრავი სამუზიკო, фортепиано.

ფორმაცია, ს. გარეთუბანი, ფორштატ.
ფორსვენა, **ფორსვი**, ს. მცენ. девясилья проволо-
 щий, ერის. ლ.
ფორსვი, ს. ფოსო, მცირე დაღრმავებული ადგილი,
 ухабы, ямына.
ფოსიერი, ზედ. მაგ. -ადგილით, ухабиственный.
ფოსო, **ფოსოვი**, ს. მცირე დაღრმავებული ადგი-
 ლი, ямына, ухабы, -თვალისა, ямыны глыза,
ფოსოვნობა, ს. ოღრო ჩოღროიანობა ადგილისა,
 нерошность мѣста, **ფოსიანი**, ზედ. ოღრო ჩო-
 ლრო, ухабиственный.
ფოსტალი, ს. სანდალი. უქუსლო ქოშები, туфли.
ფოსფორი, ს. თვით მანათი ნივთი შოვნილი სიმეუ-
 რად, фосфоръ.
ფოფინება (ვჭ). ზ. მ. ველუ ქაფაფით, кнѣтъ кля-
 чемъ, (ვაფოფინებ, -ნე). ზ. მ. ვალუღებ, кнѣтити.
ფოფინი, ს. ქაფაფი. ყრმათათვის: ნელა სიარული;
 кнѣтити ключемъ; о малыхъ дѣтяхъ: не ско-
 рая ходьба; -წყლისა, небольшие волны; წათ-
 ცხოვ. 347.
ფოფოლი (რუსული), სმ. მღვდლის ცოლი, по-
 падыя.
ფოფრი, ს. მცენარეა: ბუნ. ლ.; საბ. ლ?
ფოფზი, ს. სვეული ქადა, едობный хлѣбъ завной.
ფოლორო, ნ. ფულურო.
ფოში, მაგალ. საკლმისა, ს. წმინდად დახუცილი საკ-
 მელი, ладонъ въ порохѣхъ. ბუნ. ლ.
ფოშოში, ს. თხელი ნისლი, мѣлкій дождь. съ
 туманомъ, ნ. რ. ლ.; საბ. ლ.
ფოჩეზიანი, ზედ. ფოჩეზის მქონებელი, украшен-
 ный кнѣтями.
ფოჩვი, ს. გურულად: თმა, волосы, ბაქრ. 182.
ფოჩი, ს. ძაფების კონა, ფუნჯი; ფურცლებიანი
 ღერი მხალთა; бахрама, кисти; вѣтъ съ листь-
 ями; ფორი ოჩრახოსისა, სმხ. 26; листья пет-
 рушки.
ფოჩვა (ნემენც.), ს. განწყებულება გასაგზავნად
 წერილთა, пошта, **ფოჩვადიონი**, ს. წერი-
 ლების მიმცან-მომცანი, почтальоны.
ფოცხვერი, ს. მხეცი, рысь (звѣрь), ვისრ. 79;
 ბუნ. ლ. [ბუნ. ლ.
ფოცხვი, ს. ჭარო, чайка, рыболовъ (птица);
ფოცხი, ს. ორითხედ მიკრული ჰატარა კაბლო,
 ჩხირებ დასხმული მოსაგროვებლად ჩამოცხვულთა
 ხის ფოთლებთა ან ქულების ასოშავად, грядли.
ფოხადი, ს. კასრი, ხანგვარ კოდი; кядка; мѣра
 1 1/8 пуда; დასტ. 5, 126; ბათმან ფოხალი, ლეჩხ.
 20 фунтовъ.
ფოხვერი, ნ. ტუხტი.
ფოჩი (ფრანც.), ს. ანაქუსი. გვარი საუბრისა ან
 წერილისა; წარუქმა, чарамъ, მარც 3—19.
ფოჩვი (ნემენც.), ს. მოკლე კაბა კაცისა, фракъ.
ფოჩვი, ს. ხუთშუკრიანი ფული ფრანციტული,
 франкъ.
ფოჩველი **ფოჩვარა**, ს. კოსოე ოქიო, -სუშ-
 ბუდი, лавенда, პ. ფ. ლ.; ბუნ. ლ.
ფოჩვი, ს. სალუქი, კოსტა, მორთვა-მოკაზმის
 მოუფარული კაცი, франтъ; **ფოჩვობა**, ს. კოსტა-
 ობა, франтовство, (ვჭ). ფ. უ. **ფრანტი**, **ფოჩ-
 ვული**, ზედ. საკოსტაო, франтовской.

ფოჩვენი (ვა), ზ. უ. ვჭვთვინავ, фыркать.
ფოჩვენი (ფეხებს ვაფრატუნებ, -ნე). ზ. უ. ვჭვლო-
 ცავ. шаркать. производить шумъ погамп,
ფოჩნი, ს. უსირცხვილი, безстыдникъ.
ფოჩა, ს. ვაჭრობა, торговля, (ვჭვრდი, ვჭვრდე),
 ზ. მ. ვაჭვრდი, продавать, (ვიფრდი, ვიფრდე),
 ზ. მინ. მოვივაჭვრებ, ვიყიდი, покупать, დაბად.
 17—18; **ფოჩილი**, ზედ. მოსყიდული, ნასყიდი,
 купленный.
ფოჩი, ს. წყარო ჭისა, ключъ колодезный.
ფოჩვატი (ფრანც.). ს. ღრომონი, მსუბუქი და მომ-
 ცრო სამარე სომალდი, фрегатъ.
ფოჩილინა (ნემენც.), ს. საბატო სეფეჯალი, фрей-
 лина.
ფოჩნა (პარს.), სს. летаніе; полетъ; **ფოჩნით**, ზ. ზ.
 скоро, носѣвшию, (ვაფოჩნ, -რინე), ზ. მ. ვაფუ-
 შვებ ფრინველთა საფოჩნად; საქაროდ ვაფოჩნავნი;
 пускать летать; отпранить носѣвшию; (ვაფოჩნ-
 ები, -ლი), полетѣтъ на кого, пакнуться; ფო-
 ჩინება (ვა), заставить летѣтъ; наскоро посы-
 лать, **ფოჩნილი**, ნაფოჩნი, летавшій, полетѣхши.
ფოჩვა, სს. рваніе, разнравіе; (ვჭვრეწ, -რიწე),
 ზ. მ. ვაჭვრეწ, ვაჭვრეწ, ნაკუწნაკუნად ვაჭვრე-
 წვან, драть, ვაფწ. 1410, (ვაფოჩრეწი, -წე).
 ზ. მ. ვიწვევი, ვიფოჩითები; ვჭვრეწობა, разди-
 раться; выходить изъ себя, злиться, **ნაფოჩრეწი**,
 ს. кусокъ оторванный.
ფოჩთა, **ფოჩთე**, **ფოჩა** (პარს. ბერძნ. ნემენც.), ს.
 მფრინველთ მხარნი გრძელის ნაქრცენით შემო-
 სილნი, რომლითაც ჰფრინენ; იეჭეკ. 9—13;
 ფსალ. 54—6; თეგზთა და მღამობათა საკუთრად
 ეწოდების **ფოჩთელი**; ბუზთა, ფუტკართა ან პეპე-
 ლთა ქერეჭი; ფოჩთე იწოდების: კალთა ან ფეხვი
 სამოსელთა, 1 მეფუტ. 24—5; ოთხნი კერძონი
 ხმელეთისანი; ისაი. 11—12; შენობათა მიღგმული
 საფოჩთე; ლუკ. 4—9; ბორბალთა ან ჩარხთა ფი-
 რები, შესხმული საბრუნებლად; რიცხვი მფრინ-
 ველთა, მაგალ. ასი ფოჩთა ქათამი, სამღუთო წე-
 რილში; საფოჩთელი: ფსალმ. 16—8; 35—7;
 56—1; მაგ. 23—37; ყრლო, перо; подолъ у
 платья; ყრლო, крии, сторона; часті свѣта,
 т. е. сѣверъ востокъ, югъ, западъ; ყრლო
 строеніа, пристройка; махи, крылья у мель-
 ницы; штука живности; въ св. пис. цокровъ,
 покровительство; ფოჩთების გაშლა, раскинуть
 крылья, ფოჩთების დაშვება, опустить крылья,
 ოთხი ფოჩთე ქვეყანისა, четыре стороны земли,
 ისაი. 17—12; ასი ფოჩთა ქათამი, сто штукъ куръ,
 წისქვილის ფოჩთი, мельничныя крылья, 3 მეფე.
 6—22; ფოჩთა მოქცეული, კაცი 38, едомашныя
 крыломъ; ფოჩთ გუშისა, отвальная лопатка у
 плуга.
ფოჩთიანი, **ფოჩთეზიანი**, **ფოჩთიანი**, ზედ.
 ფოჩთების მქონე, крылатый, пернатый.
ფოჩთელი, ს. სახლის გვერდზედ მიშენებული სა-
 გომი, пристройка, боковое строеніе, флигелъ,
 ამოს. 3—15; ან სარბენი, балковъ, ნ. რ. ლ.
 ნახე წამოსაჯღომი.
ფოჩთილა, **ფოჩთილა** (ბერძნ.), ს. ვაჭვრცილის ბამბის
 კერძო შესორსალეებული სასთველად; свѣтлыя,

фитиль; кудель, мочка, приготовленный для
пращи бумага, лень и т. п.

ფრთოკუნებზ, -**თოკუნი**, ს. საკრავთ შეწყობა,
настраиать инструментъ, ს. ზღ. ლ.

ფრთოვანი, **ფრთოსანი**, ზედ. ფრთებანი, кры-
латый, пернатый; დაბად. 1—21 ფსალ. 77—27;
148—10.

ფრთონა, ნ. ფურთუნი; **ფრთხა**, ნახე ფრთხოლა.
ფრთხვინვა (ვჭფრთხინავ, -ნე), ზ. უ. ვჭკრთუბი,
пугаться, ფილობ. 1—38; ან ცხენთა თვის: ვაფრა
სტუნებ, ვჭფრთხინავ, ძყრკათ.

ფრთხვიალოზა, მფრინველთა, шумъ птичь.

ფრთხილეზა (ვა), ზ. მ. მოვარიღებ, გავეჭკრძალავ,
გავაფრთხილებ, предостерегать кого; (ვუფრთხილ-
ღები, -ღი), ზ. ვღ. ვჭკრიღებ, ვჭზოგავ, ხელს შეეუწყ-
ყობ; ვერიღები, беречь, сохранять; опасаться
кого.

ფრთხილი, ს. განკრძალული, მორიდალი, ფხიზელი,
осторожный; **ფრთხილობა**, ს. განკრძალულება,
სიფრთხილე, осторожность, (ვჭფრთხილობ, სრ.
არა აქვს), ზ. უ. ვჭკრილობ, განკრძალულ ვარ,
остерегается.

ფრთხილევა (ვჭ), ზ. უ. განკრძალულვარ, ვჭფრთხი-
ლობ; остерегаются, მიფრთხილია, გიფრთხილია,
უფრთხილია, я былъ остороженъ, სამ. სომხ.
388.

ფრთხოზა, სს. пуганіе, (ვა), ზ. მ. ვაყროზბ, ვაში-
ნებ, пугать, ვეფხ. 1336; (ვი), ზ. უ. ვჭკრთუბი;
გამოვეჭვიზღლები; пугаться; истрепенуться,
проспугаться, вытрезвиться; (ვეფრთხოზი, -ხე),
ზ. თვ. ვეჭრძალეზი, ვეყროზბი. пугаться, ვისრ.
31; (ვეფრთხოზი), ზ. უ. ვჭპიშობ, бояться,
მარტ. 1—22; რუსულ. 417. ნონგ. 135; -ძილსა,
прогонять чей либо сонъ, недонать снаги:
(ვეფრთხოზ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვეცემი, ვეკვე-
თები. биться, барахтаться, ვჭფრთხოლი, ვითა-
მფრინველი თავმოკვეთილი; я бился какъ птица
заколотая, ვისრ. 61.

ფრთხოლა (ვეფრთხი, -ხე), ზ. უ. ვჭკრთუბი; ვეცემი,
ვეკვეთები (მოკლულთა მფრინველთა თვის; пуг-
гаться; биться (о заколотыхъ птицахъ); 1 ქართ.
158; (ვეფრთხი, -ხე), ზ. უ. ვეჭრძალეზი ვისმე,
ვერიღები, остерегаться, трепетать передъ
кѣмъ; ქილ. 302; ქორი კაცს უფრთხის, ქილ.
108, передъ челоѣкомъ истребъ трепещеть,
(ვეფრთხეზი, -ხეი), ზ. ვღ. ვჭკრთუბი, пугаться.

ფრიად, ზ. ღიად, მრავლად, ძლიერ, весьма,
очень, крайнее, **ფრიადი**, ზედ. ღიდი; ძლიერი,
მრავალი, великій, многочисленный. საქმ. 27—21;
1 ქართლ. 173; **ფრიადობა**, ს. სიღიდე, სიმრავ-
ლე, великость, многочисленность, 2 ქართლ.
375, 399.

ფრიადო, ს. ფრმთ სათამაშო, змѣя бумажная.

ფრიადი, სს. разнѣваніе, (ვჭ). ზ. უ. ქარისკან
ვექანები, მაგალ. აფრა და მისთანანი; ვჭფრინავ
(თქმის ფრიადლათოთვის); ვჭფანცქალებ, ვუცემ მაგალ.
გული, მაჭა; разнѣваться; летать (о бумажныхъ
змѣяхъ); о сердце: биться, ზუნ. კ. 289.

ფრიკავსე, ს. ცაფა მწვარი, фрикасе.

ფრიადლო, ს. ციციბი კლდე, крутой утесъ, ярь.

ფრინვა, სს. летаніе, (ვეფრინავ, სრ. არა აქვს),
ზ. უ. ჰაერში სვლა მფრინველთა, მწერთა და მისთანა-
ნათა; ფრენით მიდივარ; აღმავეჭფრინავ გონებით;
летать; весьма скоро бѣжати; возносить
умомъ; **ფრინველი**, ს. მფრინველი, птица.

ფრონცი (ფრანცე), ს. მწეობრი რაზმისა, რაზმი,
фронтъ.

ფრცვინვა (ვეფრცვინავ, ვიფრცვინავ, -ნე), ზ. უ.
ვეჭფრთხინავ, ვაფრასტუნებ (მაგალ ცხენი), ძყრ-
კათ, სილადით ვად, ვჭზავგობ, ныстунать гордо;
ესეკ. 24—21.

ფრციალი (ვეფრციალავ, -ლე), ზ. უ. მფრინველთა
თვის: ფრთებსა ვჭსცემ, биться крыльями, ქილ.
54; 279.

ფრული, ნ. ფლური; რუსულ. 42.

ფრუსტენი, **ფრუსტენი**, სს. დაცხიკება ან ჩუმი
სიცილი, чиханіе; ყყრკანіе, смѣхъ; ფრუსტუნება,
-სტუნება (ვა), ზ. უ. ცხვირს ვაცემინებ ან ჩუმთ-
ვიცინი; чихать; ყყრკათ, смѣяться сквозь
зубы.

ფრუსტი, ს. თქორი, морозга, мельчайшій дождь.

ფრფინვა, ნ. ფრინვა.

ფრქვევა (ვა), ზ. მ. ვაქურებ, ვასხურებ; შევანევი,
გავფანცავ, прыскать; бросать, сыпать; ფრქვევა
ცრემლთა, проливать слезы; ვეფხ. 46, 242; ქილ.
480; (ვიფრქვევი, -ვიე), ზ. ვ. ღავიღვრები; ღავი-
ზნევი; разсыпаться; разсыпаться; **ფრქვეული**,
ზედ. разсыпанный, ფრქვეული წითელ ვეფილთა
თვალთა, осыпанный, красножеглыми камень-
ями, ვეფხ. 1457; რუსულ. 187; **ფრქვევინება**,
(ვა), ზ. მ. ვანევირებ, заставить разбросать,
მაფრქვევინებ ცრემლსა, ты заставляешь меня
проливать слезы, ერისთ. 27.

ფრჩვნა (ვეფრჩვნი, -ჩვენ), ზ. მ. ვჭკლექჟ. მაგალ.
ვარდს, ვჭფშეგეტ, щипать розу; ქილ. 338;
(ვიფრჩვენები, -ჩვენ), ზ. ვ. ვარდთა თვის: ვიფშენი-
ტები, разсыпаться (о розѣ).

ფრჩხილი, ს. ფრჩხილი, რქა თითის ან ფუნის მწვერ-
ვალთა; ზროსნათა ფრჩხილთა ეწოდების: ჩლიქი;
ჭლიკი; ცხენთა ფრჩხილსა ქაჩჩი, მხეცთა და მფრინ-
ველთა ჭანგი. კლანჭი: ноготъ; копыто; მართლ
წყნარში: ори წრე, въ праволѣ: скобки; **თვადში**
ფრჩხილი, ე. ი. ზისტი, нѣльзя.

ფრჩხილი, **ფრცქილი**, **ფრცხილი**, ს. პატოხანი
ქვა, ашукі, оніქси, агаты, оніксы; იერემ. 28—13;
გამოსლ. 30—34; იეჴეკ. 38—13; ქიმი. 169.

ფრცქვნა (ვეფრცქვნი, -ვენ), ზ. მ. ვჭველეფ, ავარ-
ცნი, შემოვაცილი ქერქს, გარს; дунуть, ослушнть;
(ვიფრცქვენები, -ვენ), ზ. ვ. შემოვეცლები კანი,
გარსი, очищаться отъ кары.

ფრცხილი, ს. ჩლიქთ კედური, левкоц. 11—13;
вазпокть.

ფრჩვენა (ვიფრჩვენები), ზ. უ. უყადთ.

ფრხვა (ვეფრხავ, ხე), ზ. მ. თაყვანის ვსცემ, отдаѣ
поклонъ земной.

ფრხვა (ვეფრხევი, ვეფრხევი, -ვე), ზ. თვ. ვიშიშევი
პუგატყსა, ლოდ. 33.

ფრხვი, ზ. ფხვით, ქვეითა, пѣнкомъ, ფსალ.
65—5.

ფსადი, **ფსადი**, ს. ზერძულად ჭილოზი, прожа;

ფსალმუნება, ს. ფსალმუნის თქმა გალობით, *пѣніе псалмовъ*, მარტ. 4—3; 1 ქართლ. 321; ფსალმუნება მიმოტკეპებით, *псалмодіа, псалмоніе*, (ვჭვსლმუნებ, -ნე), *ფ. უ.* ფსალმუნს წარვსტკეპამ, *пѣть или чѣтать псалмы*.

ფსალმუნი (ბერძნ.), ს. გალობა ან საგალობელი ღვთისნის; თვითოეული თავი ღვთისნისა, *псаломъ*.

ფსელი, ს. შარდი, *моча, ისაი*. 36—12.

ფსევნი, ს. ბაბჭუ, ღელაზარდლისა, *паукъ, იგავი*. 30—28.

ფსიადი, ს. სასაქმეველე, *кадило, ошмѣшникъ*, გამოსლ. 25—30, *позлпвальникъ*.

ფსინი, ს?

ფსიცი, ნ. არჩვი ან ნიაშორი.

ფსკერი, ს. შინაგანი სიღრმე მხრებელთა, გინა ძირი ქურჭელთა, კიღობანთა, ნავთა; ფსკერი გარეგანი ქვევრისა ან სხვათა ქურჭელთა ეწოდების ნერჩი, და ორთავე ზოგად ძირი; იგავი: 9—18; ღერო მცენარისა; დაბად. 41—6; *дно; стѣбель*.

ფსკვნა, ს. სუენა; მიფსკენი სილა, *онъ далъ мнѣ пощеницу, ანტვ. 3—8*.

ფსლაცი, ნახე ყურბელა, *ушпый черъ*, ზუნ. ლ.

ფსმა (ვაფსმა, ვჭვსამ, ვჭვსი, ვაფსი), *ფ. უ.* შარდზედ გაგდივარ, *мочиться, ქვეშ ვიფსამ, мочиться подъ собою*.

ფსოვი, ს. ღიდი არწივი, რომელიც ალიტაცებს კუსა და დასწემს კლდესა რათა განიპოს და ესრეთ შექსჭამს, *беркутъ (птица)*.

ფსონი (ბერძნ.), ს. ნადიმი ამხანავთა თავთავისის ხარჯით, ყრმთა თვის ითქმის არიფანა, *товарищескій оубѣд, ალექს. 2, ფსონობა*, იგივე ფსონი, ქილ. 301; ივერი ლხ 3—4, (1878).

ფსუცი, -ცის სუნი, ს. ზინზლის სუნი, *смрадъ, шон, რუსულ. 306, исппа, о. б. с.*

ფუ, ფუი, შორისდ. *фу, тфу!* დარეჯ. 2—11; ვფუს. 904; ს. შეფურთება, *плевокъ, წვერთა ფუ შიავ. наплій мнѣ бороду; ვფუს. 1095*.

ფუ, ს. ბაბუსაგალა, ბაბუა (მცენ.), *одувачникъ; ერისთ. ლ.*

ფუარე, ს. ჰური გაფუეებულ, *квашенный хлѣбъ, 2 სჯული. 15—3*.

ფუღელლობა, ს. ნამეტნაობა, *нѣхшество, საბ. ლ.*

ფუვარი, ზედ. გაფუეებულ ჰური. *хлѣбъ въ прѣснѣный*.

ფუვება (ვაფუეებ, -ვე), *ფ. მ.* გავაღვიეებ ცომს, შოვაღვიეებ, *заквашивать тѣсто*.

ფუვილი (ვჭვფუვი, სრ. არა აქვს), *ფ. უ.* ცომისთვის; ვჭვფოვი, შოვღვიელები, *о тѣстѣ: подниматься*.

ფუვილი, ფუთფუვი, სს. *кншение, жужжавіе*, ფუვილი გაქვსთ, *опи кншать*, (ვჭვფუვი, სრ. არა აქვს; ვჭვფუთფუვი, -თე), *ფ. უ.* ვჭვზუვი, *кншѣтъ, жужжать, ამოს. 7—1*.

ფუზა, ს. ზეთიანი მატყელი ფეიქრის ზაფრცხელ ზედ წასამელი, *пакли, вангавпал масломъ* და სმავი *гребни ткачей; საბ. ლ. б. ჩ. ლ.*

ფუზე, ს. ფუქე, *усадьна, б. ფუქე*.

ფუთი (რუსული), ს. წონა ორმოცის გირვანქისა, *пудъ, ფუთობით გასყიდვა, продавать пудами*.

ფუთრი, ნახე ფითრი; ფუთოფუთი, ნ. ფუვილი.

ფუთქური, ს. ხავსი, *оленій мохъ, ягель, ერის. ლ.*

ფუთხი, ს. ცული სიქაწლე, *безобразный паршъ*.

ფუთხიერი, ზედ. ქაჩალი, მტერი, *лѣшпый*.

ფუი, ნ. ფუ; ფუი, ს. მცენ. *смилакъ, тнвъ (раст.)*, ივანე ბატ. ლ.

ფუკა, ს. ძელთაგან გათლილი ქურჭელი; გეჯა, გობა, თეფში, ხონჩა და სს. *посуда деревянная*, 1 ქართლ. 266, 306.

ფუკვა (ვჭვფუვაგ, -ვე), *ფ. მ.* შეჭვკვეშუავ, შეგვრუსტავ, შეგვრუკავ; *сжмать, (ვიფუკეპი, -კე), ფ. ვ. сжматься*.

ფუკია (ბერძნ.), ს. ზღვისბალახი, *лишайникъ, ягель (раст.)*, ზუნ. ლ; ნემეს. 1 საბ. ლ.

ფუკინი (ბერძნ.), ს. ზღვის ძაღლი, *тюлень*, ზუნ. ლ.

ფული (ზარს.), ს. თეთრი, ხაფავ; ან ბისცის ნახე ვარი, *деньга; полъ копейки, двѣ полушки*, შავი ფული, მწიფია деньги, თეთრი ფული, *серебряныя деньги, წვრილი ფული, мелкія деньги*, ერთ ფულად არა ღირს, *нестоитъ гроша*, ფულიანი, ზედ. ფულის მქონებელი, *денежный, ფულიანობა*, ს. ფულის ქონება, *имѣніе денегъ*.

ფუმფულა, ს. მარფე ფუთკართა და სხვათა მწერთა, *молодая пчела, мушка*.

ფუნდრუკი, ს. თამაშობა, როკვა, *пласка, სიბრ. 18, 43; ფუნდრუკობა*, სს. *пласка, (ვჭ), ფ. უ.* ვთამაშობ, ვროკავ, *пласать*.

ფუნდრუკი, ფუნდრუკი (ზარს.) ს. პანდუქსიონი, ქარვასლა; *საკუჭნაო; гостиница, каравансарай; кладовая; ვისრ. 202; სიბრ. 86, 130, 141, ქილ. 571*.

ფუნდურა, ს. ნეგვის ქია, *жужелица (настѣк)*.

ფუნე (ბერძნ.), ს. სკორე, განავალი, ნეხვი, წივა; *пометь, ეფე. 4—12*.

ფუნთუში ს. კეცში ნამცხვარი ღიდი ჰური, *казачъ, булка, სიბრ. 113*.

ფუნცი (რუსული), ს. ერთი გირვანქა ან ორი სტილი, *фунтъ*.

ფუნში (ზარს.), ს. ყელსახვევი, *повязка шейная*, 2 ქართლ. 529.

ფუნჩი, ს. მომრგვალო და მოხდენილი ცხვირი, *пухленькій носъ, ან ცხვარი, ნ. იქ*.

ფუნჩულა, ს. მუქე ზედ გასუქებული ცხოველი, *толстенькій, пухленькій (грудной) ребенокъ*.

ფუნჯი (ფრანგ.), ს. თბილი წყალი რომით, *пушпъ*.

ფუნჯი (სომხ.), ს. ფორი ან ბოჭკო, *кпсть бахромчатая*. [ბურუპ.

ფურთუნი (თათრ.), ს. ღელვა, *волны у береговъ*.

ფურთხი, ს. ხრასტი, *плевокъ, ფურთხება, -თხვა* (ვაფურთხებ, -ხე), *ფ. უ.* *плевать, ნაფურთხი, ს. плевокъ, ფურთხიანება (ვა), ფ. მ. заслювить*.

ფური, ს. ღელაი ზროსა, კამბერი, ირემი და მისთანანი. *корона; ფურირემი, сѣлка олепы, ფურკამბერი, буйволница, ფურის ენა, ფურისსულა*, ს. მცენ. *бѣлая бубанца, свербигузъ, ზუნ. ლ.; ბ. ჩ. ლ.; ქილ. 65; პ. ფ. ლ.*

ფურისულა, მცენ. მიუწვარა, *барапчики, ერის. ლ.*

ფურნე (ლათინ. ოსმალ.), ს. ღუმელი, ღვიმელი, ჰურის საცხოპი, *печъ*.

ფურჩი, ს. პრწყელი რკინისა ან სხვათა მეტალთა ან ნაკეცი შუა ღარწომილი, *пзена, тонкая чешуйка на металлахъ, ხედი-ფურჩი, ნ. თვის ადგოლს;*

ფურჩა (ვჭურჩი, -ჩე), **ფ.** მ. დავკლეჯ ყვაილი ფურცელი; **шнать чирты**; (ვიფურჩე, -ჩე), **ფ.** ვ. ყვაილითვის: გავილები, **распускаться о чирточках**; **შავთ.** 51.

ფურცელი, **ს.** ფოთლი ხეო ან მღელიო; თაბანი, კეფი წიგნისა **лист**, **листья**; **лист бумаги**; **ფსალ.** 1—3; **მატ.** 21—19; **ვეფს.** 1342.

ფურცქვა, **ნ.** ფრცქვა.

ფურცული (სპარს.), **ს.** ხლი ნუშის გვარი, რომელსაც აქვს მომწვანო ნაჭუჭი ან ფერი მისი; **фишанка**; **чирть фишанковый**; **ბავრ.** ბატ. 68, 74.

ფურფუსი (თათრ.), **ს.** ჩურჩული, კურკური, шеноть, **ფურფუსობა** (ვჭურფუსობ, **სრ.** არა აქვს), **ფ.** უ. **суетиться**. [шый.]

ფუტა, **ს.** წინ მოსახვევი აბანოში, **передник бап-футы**, **ს.** ხის ქერქი, ანაპრობი, ფიტი, **древесная кора**, დიდი ფუტი ავი კვამლი, **толстая кора** **даёт много дыму**.

ფუტი (რუსულიდან), **ს.** საზომი 12 ლუმი ან გოჯი, **футъ (мтра)**, **ნ.** ჩ. ლ.

ფუტყარი, **ს.** ბუჩი თაფლის მომქმედი, **пчела**, **ისაი.** 7—17; **ფსალ.** 117—12.

ფუტყა (ვჭუტყნი, -ნე), **ფ.** მ. ავული, ავბურმენი, **тренасть**; **копашить**.

ფუტლარი, **ს.** ბუღ. **футляръ**.

ფუტური, **ს.** ფულური, დუნლო, **пустота**, **скажина въ деревъ**; **ფუტურიობა**, **ს.** **пустота въ деревъ**.

ფუფაღა, **ფუფუღა**, **ს.** მაკალ. მამალი, **пустой мускатный орехъ**; **პ.** ფ.

ფუფულა (სპარს.), **ს.** მცენ. არეკა, **канустная пальма**, (дерево).

ფუფულა, **ს.** კართხული მუწუკი.

ფუფუნება, **ს.** შეება, განცხრომა, ნებიერად განსვენება, **послаждение**, **нѣга**, **ვაული.** 30, **ფსალმ.** 138—11; **შავთ.** 75, 95; 2 სჯული. 5—12; **ზრუნვა**, **заботливость**, 1 ქართლ. 104; **ერისთ.** 2—110; **ფუფუნებით განხილი შეილი**, **днш**, **но-носнитално** **о вѣнхъ**; **ოუსალ.** 2—7; ქილ. 545; 400. (ფუფუნუნებ, -ნე), **ფ.** უ. სინაზით ვზრდი, ვანებოერებ, ვანაზებ, **нѣжить**. (ვჭუფუნებ, -ნე), **ფ.** უ. ვჭნაზობ, **нѣжиться**; ან ვჭზრუნავ ვისთვისმე, **за-ботиться о комъ**, 1 ქართლ. 244; 2 ქართლ. 112; ან განვაჯგობ, **согнривать**, არამედ ჰჭრდის და ფუფუნებებს მას, ვითარცა ქრისტე ეკვლეისასა, **онъ шп-таеть и грѣеть ее, какъ Госнодь** **церковнъ**; **ევფს.** 5—29; ვითარცა მზრდელნი ფუფუნებენ შეილთა თვისთა, **какъ носнитатели нѣжио** **забот-дятся о своихъ дѣтяхъ**, **ფუფუნებული**, **ზედ.** ნაზად გაზდილი, **нѣжно** **воспитанный**, **ბარუქ.** 4—26, **ფსალ.** 91—14; 2 სჯული 28—55, **ფუ-ფუნებულეობა**, **ს.** სინაზე, **нѣжность**; **ჩონგ.** 64.

ფუფუნი (ვჭუფუნებ, -ნე), **ფ.** უ. ვჭუფუფუნებ, **кш-шѣть**.

ფუფქვა (ვჭუფქვა, -ქე), **ფ.** მ. დამდულრავ, **გაჭუფუ-ქვა**, **одѣть книжкомъ**, **ошпарить**.

ფუფქი, **ს.** ცხელი ნაცარი, **горячая зола**.

ფუქვა (ვჭუფქვა, -ქე), **ფ.** მ. გაბერილს დავსცილი, ჰქარს გამოფუქვებ, **выпускать воздухъ изъ на-дутаго**.

ფუქსავატი (ლათინ.), **ზედ.** მჩატე. მქისე, არა მკერი-ვი, ცალიერი, უბრალო, **рыхлый, пенлотный, жид-кий, пустой, малый, незначиительный**; -ვატი, **пу-стой человекъ**; **ფუქსავატი** (ვა), **ფ.** მ. გავე-ჩატი, **გავებრალოებ**, **дѣлать рыхлымъ, ш-чтожкимъ**, (ვეფუქსავატი, -ტი), **მჩატედ**, უბრა-ლოდ ვეჩვენებ, **казаться ничтожнымъ**.

ფუქსი (ბერძნ.), **ს.** საბერველი ტულა მჭედელთა ცეც-ხლის გასადფიებელი, **мѣхъ раздувательный**.

ფუღვრა (ვჭუღვრა), **ვჭსჭვრეთ**, **ვჭსჭვრეტ**, **снерлить**, **буравить**.

ფულური, **ს.** ფუტური, ღრუ ხეო; **дупло, пустота въ деревъ**.

ფუფი, **ზედ.** გამოფუტურებული, **ფუჭი**, **дупловатый, пустой**.

ფუშეა (ვჭ), **ფ.** მ. მოვული, დავული, **разрушать, разстроивать**; (ვიფუშე, -შე), **ფ.** ვ. **разрушаться, разстраиваться**.

ფუშვილი, **ს.** ნ. თრემლი.

ფუში (სომხ.), **ს.** ფერდის ქარი, **кила**.

ფუშრუკი, **ს.** ფქვილის შეჭამადი, **кушанье изъ муки и меда**; ქილ. 63.

ფურჩი, **ს.** ბუნ. კ. 128, 244; **ნ.** ბანანა.

ფუცება (ვაფუცებ, -ცე) **ფ.** მ. ვაფიცებ, ფიცს გა-მოვართმევ; **заставить клясться**; **заклинать**; **при-подить къ присигѣ**; ვაფუცებ, **заклинаю** **тебѣ**, **ვაფუცებ**, **берешь съ меня клятву**; **ოუსალ.** 5—27; **დაბად.** 50—16; **ისუ.** 2—12; 1 მეფეთ. 14—24; (ვეფუცები, -ცე) **ფ.** თვ. ვეფიცები, **ფიცს ვაძლევ**, **клясться**, **ისუ.** 9—18.

ფუცვა (ვჭ), **ფ.** უ. ვიფიცავ, **клясться**, **божиться**, **ლევიც.** 19—12.

ფუცი, **ს.** ფიცი, **клятва**, **божба**.

ფუცური, **ს.** დაბპარული ქვა, **камень треснутий**.

ფუც-ფუცი, **ს.** **суета**, -ცობა, **суетиться**.

ფუცხი, **მრავლ.** **ფუცხები**, **ს.** რეინის ფოცხი, **впш**, **გრახი**, **გამოსლ.** 27—3; იერემ. 52, 18; მარინეს წამ. 7.

ფუძე, **ს.** საფუძველი, საძირკველი; **სოფელში** **მეზა-ცონის** ან **კლეტის** **შენობა** **მიწითურთ**; **აღბ.** 56; **სამ.** **ვახტ** 103; 12; **основаніе**, **фундаментъ**, **усадебна**, **осѣдность**; **ფუძეობა** ან **ფუძენვა** (ვაფუძებ, -ნე; ვჭუფუძნე, -ნე), **ფ.** მ. საძირკველს დავსდებ, **ღვუ-ფუძებ**, **აღვაძენებ**; **клясть фундаментъ**, **осно-влять**.

ფუჭა, **ზედ.** ფუჭი, **пустой (орѣхъ и т. п.)**.

ფუჭება (ვა), **ფ.** მ. ვანდებ; **ვჭულანავ**, **ტყუვილად წარავაებ**; **ვჭრფენი**; **портить**; **мотать**, **ტრატებ** **по пустому**; **развращать**; (ვჭუჭლები, -ლი) **ფ.** მ. **ვჭსლები**; **ვირფენი**; **портиться**; **развращаться**; **ტრატება** **по пустому**.

ფუჭი, **ზედ.** უკულო კაკალი და მისთანანი, **пустой орѣхъ**; **ფუჭია**, **это** **пустое**, **-გოგრა**, **пустая** **голова**; -ვატი, **пустый** **человѣкъ**; -ცხოვრება, **пу-стая**, **пегодная** **жизнь**.

ფუჭობა (ვჭ), **ფ.** უ. **ვჭსცალიერობა**, **ვუბრალოებ**, **пустовать**.

ფუნფუნი, **ს.** ნ. **древезгъ**; -**ხეზა** (ვჭ), **древезжать**.

ფუჭფუჭა, **ს.** მცენ. **пузырникъ**, **ერისთ.** ლ.

ფუნალი, **ს.** მცენარე.

ფევა, სს. *молотье*, (ვჭუქვა, -ვი), *ფ. მ. დავაწერილებ*, გარდაეჭვე ხორხალს ან სხვათა მარცვალთა წისქვილს ზედ ფევილად, *молотье*, (ვიფევი, -ვი), *ფ. ვ. გარდაეჭვე ფევილად*, *молотья*, **ფევილი**, მამ. ნაფევი, ზედ *молотий*.

ფევილია, ს. სოკოა ერთგვარი, *родъ грибовъ*.

ფევილი, ს. ნაფევი ხორხალისა და სხვათა მარცვალთა, *мука*, გამტკიცული ფევილი, *ситная мука*, ფევილიანიება (ვაფევილიანიება, -ნე), *ფ. მ. გავაფევილიანიება*, ფევილი მოვსურემ, *осыпать*, *марать мукою*; (ვჭუქვილიანიება, -ლი), *ფ. ვ. ფევილით ავისერიმები ან გაკითხუნიება; обсыпаться мукою*, *мараться въ муку*; ფევილიანი, ზედ. *мучнистый*.

ფევილიეულობა, ს. *мучное*, სამ. 59.

ფეჟურევა, ნ. ფრქვევა.

ფეჟა, **ფეჟანი**, ს. ღრუღო, მდინარეთ ახლოს ქვისა ზედ გამომდინარე წყარო, *ключевина*, *старнца*, *покинутае русло рѣки*.

ფეჟალა, ს. სვია, *хмѣль*, ბუნ. ლ.

ფეჟადალა, ს. გაზაფხულის ნიაფგვარი თოვლნარევი, *потокъ*, საბ. ლ.

ფეჟატი, ს. მცენ. *лохъ*, *лоховина* (раст.), ბუნ. კ. 192; ბუნ. ლ.: იტალიანურად, *ginggiale farinose*; ბ. ფ. ლ.

ფეჟეა (ვკ) ნ. გაფეჟეა.

ფეჟეა, **ფეჟეა** (სომხ.). ს. *принтныи запахъ*, *благононiе*; ქება. 5—13; შავთ. 23; ქილ. 2, 52; (ვჭუქვი, ვჭუქვე) *ფ. უ. კეთილად ვჭუნუნებებ*, *благовухать*, ქილ. 3. [земля.]

ფეჟიერი, ს. მშრალი წმინდა მიწა, *сухая*, *мелкая*

ფეჟიადი, ზედ. სუნელი, *душистый*.

ფეჟინება, სს. *дыханiе*, *дышанiе*; *соннiе*; (ვჭუქვი-ნავ, -ნე), *ფ. მ. მუშინავ*, *შეესვამ ჰერეს*, *ჰერეს შეეუშეებ* და *გამოეუშეებ ფილტვთა მოძრაობითა*, *вѣснунთა*; *ვჭქშინავ*; *дышатъ*; *сонѣтъ*.

ფეჟიეცა (ვჭუქვიეც, -ნიც). *ფ. მ. დავლენ სელითა გამმარსა რასმე*, *вѣснѣ*, *ვსრეს*, *ვამცურევე*, *ვჭრეს*; *тереть*; *прощитъ*; *ვიფეჟიეც თვალეზა*, *протиратъ себѣ глаза*, *ერისთ*. 2—73.

ფეჟიკი, ზედ. მოუდრეკავი, *жесткiй*, *несгибемый*.

ფეჟიუტუნება (ვა), *ფ. მ. ვჭქშინავ ძილში*, *сонѣтъ во время сна*.

ფეჟიუტუნე, ს. ქშინვა ძილში, *соннiе*.

ფეჟიურა, ს. მცენ. ძილისგულა, *гудуფუტა*, *ბუ-ლაფუჟა*, *ლურიშგულა*, *бздюшка*, *ერისთ*. ლ.

ფეჟილული, ზედ. ხანუტი, *ალქატი*, *მზატი*, *მქისე*, *ფაშარი*, *рыхлый*, *раземчатый*. [ლი, ფენილი.]

ფეჟენა, **ფეჟენადი**, **ფეჟენილი**, ნ. ფეჟენა, ფენა-ფეჟილი, *ფეჟენა*. ნ. **ფეჟილი**, *ფეჟენა*. ნ. **ფეჟილი**, *ფეჟენა*.

ფეჟა, ს. ძულით თევზთა; წველი ან თხელი ეკალი მოსავალთა თევზთისა; თვიანობა, *გერგილი*, *სიმ-კატრე*; *рыбнѣ кость*; *пглы у хлѣбныхъ растений*; *дѣятельности*, *строгости*; ფეჟა გამოიჩინა, *онъ показавъ свою дѣятельность*, *свою строгость*; ფეჟა ფეჟილიზედ, *бუნუა*, *усеница*, ფეჟა დამადგა ფელში, *я подавилъя рыбнью костью*.

ფეჟაკო, ს. გვერდობი კლდისა, *склонъ скалы*.

ფეჟაკუნი, სს. კატისა ან ძაღლის ფეზით ფეჟიკის ხმა, *царапанье*, *скребъ*; (ვაფეჟაკუნება, -ნე), *ფ. მ. ცარა-პანъ*, *скрестъ*, საბ. ლ.

ფეჟალი, ს. მიწის კომპოსტო, ძირი ღიდი აქვს დასტრიან ბოლოკით, იმერლები ხმარობენ; *курчавый кануста безъ волокъ*, *брунколи*; *варенная ошоща*; ბაქრ. 179.

ფეჟანა, სს. ქავილი, *чесанiе*, *свернежъ*, (ვჭუქვი-ნე; ვიფენა, -ნე), *ფ. მ. ცანს მოვიქველებ საფარც-სლით ან ფრწილებით; чесать*, *почесыватъ*; (ვეფენა-ნე), *ფ. თვ. მექველება*, *свернежъ*, *чесаться*, *цანი მეფენაზეა*, *у меля чешется тѣло*; ეკალთა რად ვეფენე, *ე. ი. ეკალი რად დვისუსხო სელიო*, *ვეფენ. 704*; *зачѣмъ крапивои стапу жечь руки*.

ფეჟაქნა (ვჭუქვი-ნე), *ფ. მ. დავიკაწრავ სელს და სს. დავიამსავ*, *царапанат*, (ვიფენა-ნე), *ფ. ვ. ვიკაწრები*, *царапанѣся*.

ფეჟიანი, **ფეჟიებიანი**, ზედ. ძულიანი თევზი, *кост-ляная* (рыба), *плпстный*.

ფეჟეა (ვჭუქვი, -ნიქვი), *ფ. მ. ვჭსწმენდ ღანით*, *მაგალ*. ბოლოკს, *ნაწერს* და სს. *ссклнть*, (ვიფენიები, -ქე), *ფ. ვ. ავიწმინდები*, *ссклнться*.

ფეჟიერი, **ფეჟიერი**, ზედ. ალქატი, *მზატი*, *მქისე*, *ფაშარი*, *рыхлый*, ბუნ. კ. 13.

ფეჟენა, **ფეჟენა**, სს. *крошение*, (ვჭუქვი-ნე, -ნე), *ფ. მ. ვჭუქვიეც*, *დავლენ სელით გამმარსა რასმე*, *вѣснѣ*, *ვამცურევე*; *დავცევა*; *крошитъ*, (ვიფენიები, -ვენ), *ფ. ვ. ვიფენიეცები*, *დავინეცევი*, *крошѣтъся*, *ფიზიკა 105*; *ჭია ფენის ჰერესა*, *червь точетъ хлѣбъ*; ბუნ. კ. 244; **ფეჟენადი**, ზედ. *მზატი*, *ფა-შარი*, *рыхлый*, **ფეჟიერი** *მაგალ*. *ნაწერი*, *мелкiй уголь*, ანტ. 5—10.

ფეჟრა, **ფეჟრა** (ვჭუქვი, ვჭუქვი), *ფ. მ. ძირიანად ამოვჭკლეჯ*, *ამოფეჟური*; *ამოვაცებ*, *ავსობა*; *рвать съ корнемъ*; *выдергиватъ*; *истребитъ*, *некоренитъ*; *ვიფეჟი* *თამსა*, *წვერსა*, *рвать на себѣ волосъ*, *бороду*; 1 ქართლ. 299; 431; (ვიფენიები, -ფეჟი), *ფ. ვ. ამოვაცებები*; *ამოვაცელები*, *пириватъся*; *небрежатъся*.

ფეჟიანი, *завоснiный*, *იგერ*. ნომბ. 1881.

ფეჟიული, ზედ. მღვიმარე, არა მშინარე, არა მთერა-ლი, *трезвый*; *бдiтельный*; *ფეჟიულია*, *ფეჟი-ლობა*, ს. *მღვიმარება*, *трезвость*, (ვჭუქვი-ლობა, -ლე), *ფ. უ. ვჭმღვიმარება*, *бдiтствоватъ*, *не снѣтъ*, *ფეჟილება* (ვიფენილება, -ლე), *ფ. მ. გამოვაციებ*, *გამოვაციებულე*, *протрезиватъ*.

ფეჟიანი, **ფეჟიანი**, ზედ. ხუსტკურიანი, მოთაკილე, *обидчивый*, ქილ. 377; **ფეჟიანობა**, ს. მოთაკი-ლობა, *обидчивость*, (ვჭუქვიანიობა, -ნე), *ფ. უ. ვჭ-მოთაკილობა*, *обижатъся*, *выходитъ изъ себѣ*.

ფეჟი, ს. რქა ქსელის სასწორებელი, საბ. ლ.

ფეჟიება (ვიფენიები, -ქე), *ფ. ვ. ვიჭეჭები*, *თავს გამოდებით ვამბობ*, *выходитъ изъ себѣ*.

ფეჟიჭო, ს. ზურგმწვანე ჭია, *злачка*, *пронзовка*.

ფეჟიუნი, ს. კურდღლისა და მამის, რეცა საშისარი ხმანობა.

ფეჟიწვა (ვჭუქვი-წვა, -წე), *ფ. მ. მოვჭკუშევე*, *მოვბ-ლენავ*, *მოვკურუნავ*; *ნაოჭებს* *ავჭკურევე*; *сжѣтъ*, *сжомнатъ*; *собрѣтатъ сборы*, *сжамнатъ*; (ვიფენი-ები, -წე), *ფ. ვ. მოვიბლენები*, *сжамнатъся*.

ფეჟი, მცენ. *бодьярынь*, *valeriana officinalis*, ბ. ფ. ლ. ნ. ფუ.

ქ.

ქ, არის უხმო ასო, წოდებული ქან; რიცხვეში დანი-
 უნავს ექვსასსა (600). ფულის ანგარიშში ნიშნი-
 თურთ ექვსას თუმანსა; წერილის ფულის ანგა-
 რიშში 120 ფულსა, რომელია 30 ბისტი ან 12
 შაური. ე. ი. 3 აბაზი; ქარავმიანნი ლექსნი: ქე
 (ქრისტი); ქენე (ქრისტიანე); ქეს, ქრონიკონსა;
 ქუნა (ქვეყანა) მსოფლიოთა მწერალთა ჩვეულე-
 ბად ჰქონდათ დასწეისსა ან თავსა წერილთა და-
 სვამდნენ ქ, ნაცულად ქრისტი, დასანიშნველად ქრი-
 სტიანობისა თვისისა; ზოგნი სწერდნენ ამის ადგილს
 ლექსსა ოთო; იხილე ლ.

ქ, მრავალთა ლექსთა შინა, რომელნიც მოღებულ
 არიან ბერძნულის ენისაგან, ხმარებულია ნაცულად
 ს, (X), ქარტა, ქარავმა ქლამინდი; არქიმანდრიტი
 და სს. მრავალნი.

ქა, შემოკლებით ქალო, იხმარების მდაბიურად; ძწივარ
 жепи? კაცია 73.

ქაბაზი, ს. წმინდად დაკეფილი ხორცი, ხანციურთ
 და სხვითა სანელებლითა მომწვარი, котлета, ქა-
 ბაზი, ს. ვინც ქაბაზს ჰყიდის, кто продасть
 котлеты, ერისთ. 2—262.

ქაბისჩალა, ს. მცენ. ლათ. maranta arundinacea,
 ივანე ბატ.

ქაბიწი, ს. ერთი ხარვალი ან თორმეტი კოდი და ნა-
 ხევარი, харвалъ, или 12 1/2 кодъ (мѣра).

ქაბრაწოვანი, ს. დიდი პური, ფუნთუში, калачъ,
 ქალ. 530.

ქადა, ს. ერზოთი წელილი პური, едობная булка,
 გულიანი ქადა, სამც. 63; **ქადაპური**, იგივე ქადა.

ქადაგება, ს. მოძღურება, სიტყვა სწავლისა, пропов-
 ѣдываніе; проповѣдь, поученіе; (ვექლაგებ, -
 გე, ვიქლაგებ, -გე) ზ. მ. ვქმოდვრი, ვასწავებ
 სმა მალა; მარტ. 1—4, 7—14; გავსთქვამ, სმას
 ლავაგებ; მატ. 6—2; 1 ტიმ. 3—14; проповѣ-
 дывать, проповѣдывать; наставлятъ; поучать,
 говорить проповѣди; ქველაგეს უენად, пропово-
 гласили шахомъ; 1 ქართლ. 420; (ვიქლაგები,
 -გე) ზ. მ. ვისწავები, ვითქმი სამომღურებლად;
 бытъ проповѣдану, მიქლაგებ ან მიქლაგებ, ты
 проповѣдывашъ мнѣ; **ქადაგებელი**, **ნაქადა-**
გებუელი, მამ. проповѣданный, **მიქადაგებელი**,
 ს. проповѣдникъ.

ქადაგი, ს. **მიქადაგებელი**, ლაღლისი; დაბ. 3—4;
 დაბად. 41—43; გზირი, შოლოგი, რომელიც სმა
 მალა სოფლილთა გამოუცხადებენ რასმე, გუგუ. 1,
 31; მარტ. 19—2; 1 ქართლ. 124, 169; წარმოშობ-
 მელი მომავლისა ან მოსავლისა ვის თავზედ მე
 (ქალი ან კაცი), გაზეთი კავკაზისა 1853 წლისა,
 № 56; проповѣдникъ, глашатай, проповѣ-
 датель, -льница; ქადაგი ღვკაცია, прорица-
 тельница.

ქაღება, სხ. обѣщаніе; угроза; хвастовство: გუგუ. 7;
 (ვაქაღებ, -ღე) ზ. უ. უიყრათ; ვემუქრები, მუქა-
 რით ვეუბნები, угрожать, 1 ქართლ. 418; 2 ქართ.

43; 157; (ვექაღებ, -ღე) ზ. უ. დავჭირლები, დვეთ-
 ქვამ; ვემუქრები ან ვეუყვრებ, დავამაღლებ, обѣ-
 щать, сулить; грозить, угрожать; уиқырять;
 ჩონგ. 123; ზაქარ. 9—14; რუსულ. 394; მოურავ.
 282, -ქრთამს, сулить взятку, აღბ. 99; (ვიქაღებ,
 -ღე; ვექაღი, -ღოდი, ვიქაღი, -ღე) ზ. უ. ვიყვებ;
 თავი მომაქვს; хвастать, гордиться чѣмъ; (ვიქა-
 ლები), ронять па, თავისა ბელისაგან იქაღლე,
 ронши на свою судьбу, ვისრ. 28. (ვექაღები, -ღე)
 ზ. თვ. ვეჭირდები ან ვემუქრები, обѣщать; угро-
 жать; (მიქაღებ, -ღე) обѣщаешь мнѣ; угрожаешь
 мнѣ; ლარეგ. 17, ვფს. 840: ბევრს კარგს მიქაღ-
 და, оиѣ много хорошаго обѣщаль мнѣ; ჩონგ. 20;
 მექაღები, грозный мнѣ, **ქაღებუელი**, **ნაქაღები**,
 მამ. обѣщанный, ვფს. 845, 757.

ქაღილი, ს. მუქარა, ზავი, ბაქი ან კვეხნა; угроза;
 хвастовство; ქაღილად მაქვს, это гордость моя.
ქაღილობა (ვექაღილობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. თავი
 მომაქვს, ვეჭვავებ, гордисься.

ქავეზა, **ქაველი**, სხ. свербъ, свербежъ, зудъ; (ვექ-
 ვავე, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვეფხანები, свербѣтъ,
 зудѣтъ; (მიქავე, -ვოდა) ზ. უ. შეფხანება, чувствую
 зудъ, (ვექავეები, -ღი) ზ. ვდ. ფხანა ამეშლება,
 пачивать свербѣтъ.

ქათალიკოზა, მცენ. ნ. კათალიკოზა.

ქათამი, ს. ცნობილი შინაური მფრინველი; курица,
 ქათმის სორცი, курятина, **ქათმის ბიბილო** ან
ქათმის ქოჩორა, ს. მცენ. პუმელი, бархатка,
 пѣтушій гребень; амарантъ (раст.), **ქათმის**
კუჭეჭა, ს. მცენ. мокрица (раст.); ზუნ. ლ.

ქათანი (არაბ.). ს. კობალა ცილო, холстъ.

ქათიბი, ს. ბეწვეული კაბაზედ ჩასაცმელი, шубка.

ქათირი, ს. მცენ. сирійскій трагальтъ.

ქაღა, ს. თავის სარქველი, თხემი; черенъ, тулъя,
 ქაღა შაქარი, ე. ი. დაბალი შაქარი, გარნა თავი შა-
 ქარი, ე. ი. უპირველესი შაქარი, голова сахару
 невысокаго сорта.

ქაღაბიჭა, ს. გოგონა, ქაღაჩუნა; ორის ბუნების
 მექონი ქალისა და კაცისა, აკუმი; бабкѣ, жен-
 ственный мужчина, иѣженка; гермофродитъ,
 двуполный; **ქაღაბიჭობა** (ვექაღაბიჭობ, სრ. არა
 აქვს), ზ. უ. კაცთა თვის: ქაღაბიჭად ვიქცევი, ძხ-
 вулисься.

ქაღავადა, ს. მცენ. ნიუკა, ქინჯილოჯა, სტაფილო
 გარეული, дикая морковь, ერის. ლ.; პრონოა
 борода, образки, (раст.); ნ. ჩ. ლ.; -დას ძირი,
 корешъ дерева, образки; ზუნ. ლ.

ქაღამანი, ს. კოთხეჯი, თანით ამოსხმული ფეხ-
 საცმელი, ланти.

ქაღანთარი (სპანს.), ს. ქალაქის უფროსი, град-
 начальникъ.

ქაღაქელი, ზედ. ან ს. ქალაქისა ან ქალაქში მცხო-
 ვრები, городской; житель города.

ქაღაქი (სომხ.), ს. ერ მრავალი შენობა შუკა ბაზ-

რებიორთ და გაღაგნითა ან თხრილით მოზღულ-
ვილი; городъ, ფსლ. 9—6; ლუკ. 2—3, 4; წო-
ღება ცფილისის ქალაქისა, ვითარცა რომისა ლათინ-
ურად urbs, городъ Тифлисъ, ცხატის ქალაქი,
столичный городъ, ქალაქ-ქალაქად, изъ одного
города въ другой, но городамъ; ლუკ. 8—1;
ქალაქის მთავარი, **ქალაქვეტი**, градоначальникъ, საქმ. 17—6, 8; შავთ. 19. **ქალაქის
ნაცვალი**, ნ. ნაცვალი; **ქალაქოვანი**, ზედ ქა-
ლაქის მქონე ქალაქიანი; имѣющій городъ, ქლ.
27; **ქალაქური**, ზედ ქალაქისგანი, городской;
ქალაქება (ვი), ვცქცვარებ, ვმოქალაქებო, жить
въ городѣ, ჩხარ. 17.

ქალაჩუნა, ს. მხდლი, მოსიში; ლაჩარი, трусь.
ქალაგროში, ს. ღოს შეჭამალი, похлебка изъ пше-
лаго молока.

ქალბაღა, ს. მამქალიანთ სალოცავი ადგილი, სიბრ.
143.

ქალბანა (ებრ.), ს. სუნნელი, ნაწვეთი ხეთა, პოვე-
ული აფრიკაში, galbanъ, смолочкамедь, изъ ра-
стенія: galbanum; ბუნ. ლ.; პ. ფ. ლ.

ქალბატონი, ს. ქალი ბატონი, барыня.

ქალდეა, ს. უეიკეთი, ბაბილოვანის თემი, Месопо-
тамія.

ქალდაჯი, ს. ქალი და ვაჟი; ქალ-ყმა. кавалеръ и
дама; сынъ и дочь; **ქალ-ვაჟიანი**, ს. წიგნის სა-
ხელი, книга приключеній кавалера и дамы.

ქალი, კნინობ. ქალუა; ანტ. 2—13; ს. ასული შეი-
ლი; გარნა ზოგად ეწოდების მდებრთა შვირიდამ
ვიდრე სიბერემდე, უფრო პატონის ცემისთვის; ამისი
რთულნი: სეფექალი, ქალბატონი; და სხ. დოჩი;
ძხვიცა; дама; **ქალიშვილი**, დოჩი, ქალი და ვაჟი,
сынъ и дочь, **ქალითამაზე**, ს. საკუთარი სახელი,
მშვენიერი ქალი, ვითარცა მზე; ибнств. имя: Крис-
пал дѣва; ქალის ბეწვა, მცენ. ნ. ზენტენი, **ქალის
თმა**, ს. მცენ. ფარისა, აუშანა; степная поляна,
нефюрша; ივანე ბატონ. ლ.; **ქალი შვილობა**,
ს. ასულობა. ასულად ყოფა; дщичество **ქალობა**,
ს. ნათესავი ქალთა; ქალად ყოფა; **ყმაწვილ-ქა-
ლობა** ან მდგომარეობა, თვისება ქალთა; ვეფხ.
1223; ძხვითი; женскій полъ; ძხვითეობა; შენ-
იცი და შენმა ქალობამ, ანტ. 6—13; какова ты
дѣва, докажи на дѣлѣ; **ქალური**, ზედ. ქალი-
სადმი შესაფერი, ძხვითი, დავრ. 23, **ქალ-ყმა**,
ს. ქალი და ვაჟი, ქალდაჯი, дамы и кавалеры,
ქლ. 479; რუსუდ. 140.

ქალიცოდა, ს. მცენ. ნიუკა; раст. ароиона борода,
образкп, პ. ფ. ლ.

ქალიყმანი, ს. დამი და კავალერი, ვაშლი 17.

ქალფაჯი (ოსმალ.), ს. თალფაჯი, არაღინი, სეუფია,
копнакъ.

ქალშავა, **ქარშავა**, ს. მცენ. раст. поховій языкъ,
ერისთ. ლ. ერისთ. 31.

ქალწულება, ს. უმანკოება, მდგომარება ქალწუ-
ლისა, дѣвство, ლუკ. 2—36.

ქალწული, ს. ქალი უქმრო, უბიწო, უმანკო; მსაჯ.
21—12; ფსალ. 44—14; შავთ. 25—1; ნიშანი
ზოდიაქოსი, რომელიც აგვისტოსსა შინა მიითვა-
ლავს მზესა; ძევა, ძხვიცა; ძევა, знакъ зодіака;
ზოგჯერმე: ვაჟი უბიწო, дѣвственникъ, -ქვეყანა,

дѣвственная земля, ვისრ. 199, ქალწულ მოწამე,
ს. სათნოდ ღვთისა უწირული ქალწულებითა და
მოწამეობითაც მჩრობლად, дѣвственномученикъ,
-ница; **ქალწულობა**, ს. ქალწულება ნახე, ძხვ-
ство, (ვკ), дѣвствовать, **ქალწულობანი**, ზედ.
дѣвственный.

ქამა, შავ. სოკო, ს. სოკოა გემრიელი, шампиньонъ.

ქამანდა, -დი (სპარს.), ს. საცდელელი, ნადირთ შე-
საბერობი თოკი, арканъ, силковъ, ყარამ. 298, 362;

ქამანდარი, ს. ქამანდის მსროლი, кто арканить,
მოურავ 65

ქამანჩა (სპარს.), ს. მცირე მშვილდი გაბმული ცხე-
ნის ქუეხითა ქიანურის საკრავად; რუსუდ. 555; смы-
чокъ.

ქამარი (სპარს.), ს. ზოსტერი, ცუავის სარტყელი,
поясъ изъ ремня.

ქამელთონი (ბერძნ.), ს. მსველომი, хамелеонъ.

ქამენია, ს. მცენ. გვირილა. ძაღლის ქინძა, ანგურია;
ромашка вишачая, ერისთ. ლ.

ქამუდი, ს. ხარჭი, როსი, გერკვალი; огарки ме-
тала.

ქამური (სპარს.), рѣдкій. цѣнный, ბიანკ. ლ.

ქამხა (სპარს.), ს. აბრეშუმის ნაქსოვი, камка, шел-
ковая ткань съ разводами, რუსუდ. 143, 763.

ქანარა, -რი (სპარს.), ს. ნაღარასვითი საკრველი,
труба музыкальная, 2 ქართლ. 314; დასტ. 86;

გუჯრ. 29.

ქანდა, ს. ღარიჩინი, კინამო, корица, ერის. ლ.

ქანდა (სპარს.), ს. ოქროს ვარაგი, накладное оуеаль-
ное золото, ქლ. 316.

ქანდაკება, ს. иваніе, скульптура, (ვკქანდაკე,
-კე) ზ. მ. მოვკსტერი, გამოვკსწერი ხეზედ, ქვაზედ,
მეტალზედ, გამოვკვეთი ნოქურთმად; ვკვცბიერობ,
ვევრავობ, აღუქს. 60; вантъ, **ქანდაკი ქანდა-
კებუელი**, ს. სახედ ჩამოსხმული მეტალი ან სახე
მოჭრილი ქვაზედ, ქელზედ, иваніе, скульп-
тура, გამოს. 25—31; ისია. 10—10; შავთ. 42.

ქანდალი ნადვლისა, ან ფსლის ბუშტი, моче-
ной пузырь, ნ. ქანთლი.

ქანდარა, ს. მფრინველი საჯდომი ხარისა, жердъ
для куръ, ბაქრ. 168.

ქანდაქარი (სპარს.), ს. გამომქანდაკებელი, მომჭრე-
ლი ქვაზედ ან ქანდაკება; скульпторъ, рѣшникъ,
гравирь; скульптура, рѣзба; ქლ. 202.

ქანდაქი, ს. ოქროს ვარაგით დაფერილობა, позо-
дота.

ქანდირბაზი, ს. ოინბაზი, თვალთ შაქცი, фокус-
никъ, шуткаръ.

ქანება, სს. качаніе, (ვაქანებ, -ნე) ზ. მ. ვარხევე,
ვარწვე საქანელაზედ ან ჩამოკიდებულსა, качать;
шатать; (ვექანებ, -ნე) ზ. თვ. ვერწვევი, ვირხევე;
გაოჭრები, გავექანები; качаться; броситься бѣ-
жать; **ქანობა** (ვკქანობ, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ვერ-
წვევი ვერხევე, качаться. [мочевой.

ქანთილი, ს. ბუშტი შარისა, ნალულისა, пузырь

ქანი (სპარს.), ს. ლითონი, ადგილი, სადაც იპოვების
მეტალნი ან მარილი, შაბი, გვარჯილა; рудникъ,
ქანი მარილისა, შაბისა და სხ. рудникъ каменной
соли, квасцовъ в т. и.; ქანი მარმარილოსი, мра-
морный пластъ.

ქანქანა, ს. ქოქანიკი, სელოვნებით გამოთხრული დრულთა და გამომყვანი წყალთა, рудокопатель; искусный копателъ земли для проведенія воды и т. п.

ქანქარა, ს. საქანებელი კედლის სათისა, мастиль. ქანქარება (ვა), ზ. მ. ვარწვე, ვაქანებ, качать.

ქანქარი, ს. ცალანტი, წონა ან თეთრი რომელთა, талант, монета римская; გამოსლ. 38—24; 39—1; მაკ 25—15.

ქანქარი, ს. რწევა, რწევა, качаніе, качка.

ქანჩი, ს. სრახნილთ მოსაჭირებელი ტრედი, ან შე- შარტულთ მოსაჭირები კეცი; гайка. [იხვ. სილ.]

ქანც-გაწივეთლი, ს. ილაჯ წაღებული, выбившийся

ქანცი, ს. მეტი და სრომა, დაღაღვა; изнеможение, усталость, ქანი გამაწყდა, и утомился, выбился изъ силъ.

ქარაბაკი, ს. ნაჯათთან წნული ბაკი ან ზღუდე, ტრუშული; плетень, заборъ изъ прутьевъ.

ქარაბიჭა, ს. ქალაბიჭა; უდროვო დამაკებული ცხვარი; гермафродитъ; овца не во время стан- шая яловой; საბ. ლ.

ქარაგმა (ბერძნ.), ს. ნაკლებთა ათთა ნიშანი ლექსთა ზედა; ქართულს წერილში იხმარებთან სამგვარნი ქარაგმანი, საუფლოთა ლექსთა ზედა. ამას ეწო- დების საუფლო; სხვათა ლექსთა ზედა სუცურად დაწერილთა რომელსა ეწოდება სასამთავროლო და , არის საზოგადოდ სმარებული სიტყვათა ზედა დაწერილთა მხედრულად; титло, знакъ вы- пущенныхъ буквъ въ словъ; ქარაგანი, ზედ. ქარაგმის მექანი, ииѣющій титло.

ქარაგოზა, ს. ქვის ხავსი, ягель красноголовый, ერისთ. ლ. мохъ на камняхъ.

ქარადული, ს. გაწურვლი მკონი ან მოდულებუ- ლი ლო, прощипанное и сваренное кислое мо- локо; საბ. ლ.

ქარავანი (სპარს.), კრებული მოგზაურთა, ჯგუფად მიმავალთა სავაჭროდ ან სალოცავად, караванъ, ვეფხ. 1024; 1067; -თეგზთა, ходъ рыбъ; -ვან- ბაში, ს. ქარავანის უფროსი, начальникъ кара- вана; რუსედ. 409; ქარავნება (ვა), ზ. მ. ქარავანსავით გამოვიყვან, заставить высту- пить какъ караванъ; ვეფხ. 440; ვიქარავნებ, -ნე), ზ. უ. დავიბანაკებ, დავსტეგები (ქარავანისათვის); остановиться (о караванъ), მროვ. 11, 88.

ქარანა, ნ. ქანარა, გუჯ. 29; 2 ქართლ. 519.

ქარანსა, ს. ჯიხვი, (რქა), ყანწი; турій роги.

ქარადა, ს. ქიქის კრილოსანი, четки изъ стеклян- ныхъ зеренъ, საბ. ლ.

ქარაფი (სომხ.), ს. დიდ კლდე სალი კარკატოვანი, утесъ, მარტ. 1—176; ტომ. 56; მრ. 89; ქარაფო- ვანი, ზედ. კლიანი, კლდოვანი, скалистый.

ქარაფინდა, ს. ქარფეშუკა, вѣтрянникъ 2 ქართ. 28.

ქარაფქა, ნ. ჯავშანი.

ქარაფშუკა, ს. ვეტრენიქს.

ქარამენმა, ს. თმიან ვარდკანაფა, მცენ. чернобыль- ния; ნ. რ. ლ. ნ. ვარდკანაფა ან სალბი, шалфей, ბუნ. ლ. ქიმი 164; земляной ладанъ, ერის. ლ.

ქარანსა, ს. ყანწი ჯიხვისა, турій роги.

ქარბანი (ბერძნ.), ს. სუნნელი ნაწვეთი სეთა; хал- вадъ, галбанъ; გამოს. 30—34.

ქარვა, ქარგის-ყდა (სპარს.), ს. ჯაღდა ოქრომე- ლის საკვრავთ გასაბმელი და გასაჭიშავი, ииѣицъ. ქარვადანი (სპარს.), ს. თსმა ფარისა, ремень у шита, 2 ქართლ. 315.

ქარდული, ნ. ქარდული, ბუნ. ლ.

ქარვა, ს. ილეკტრო ვეითელი და გამჭვივრადე, яштаръ.

ქარვანი, ნ. ქარვანი.

ქარვასლა, ქარვასრა (სპარს.), ს. პანდუქსიონი, ფუნდუკი, караванъ-сарай.

ქარვანუთო, ს. თეთრი ქარვა. бѣлый яштаръ.

ქარვება (ვა), ზ. მ. გავანადგურებ, განვეარვებ, уничтожать, обращать въ прахъ; რუსედ. 327; (ვიქარვებ სველას), ზ. მიჩ. განვიგებ მწუსარებას, разсыпать грусть, печаль, ვეფხ. 1122.

ქართველურად, ქართულად, ზედ. погрузински.

ქართველი, ს. გრუზია, ქართველობა, ს. გრუ- ვინი, (ვექთველობა, სრ. არა აქვს), грузинофиль- ствовать; ქართველური, ზედ. картвельскій, грузинскій.

ქარი, ს. მოძრაობა ჰაერის ქრთის მხრიდამ მეორი- სადმი; სახენი ამისნი: ხიავი, ხიავ-ქარი. ქარიშხალი, ბუქი, ბორეასი, Февторосი; ქარი აგრეთვე ჰნიშნავს სატკივარსა, რომელი ქამქამად აუშლობის კაცსა; მაგალ. თიაქარი, ფერის ქარი, და სხ. ვეტერს, ვეტრს, ქარი მუშაობს, оснѣживается, провѣтри- вается зданіе, ქარის შესსმა (ვასსამ), бросить кому шель въ глаза; ქარი დგება, ამოდის, вѣтре- пѣсть, ქარი ჰქრის, вѣтеръ дуетъ, წითელი ქარი, рожа (болѣзнь); სვედის ქარები, мелан- холическіе или истерическіе припадки; ნიკ- რისის ქარი, подагрическіе припадки, ქარი, ქარები, სტომაქისა, вѣтры образующіеся въ желудкѣ, гисы; ქარიანი, ზედ. ქარის მქონებელი, вѣтрянный, ქარიანობა, ს. დაუდერაგობა, вѣт- репность, ერისთ. 91.

ქარიზი, ს. წყლის გასაცანი რუი, водопроводъ, ნ. რ. ლ.

ქარიფანცია, ქარიფშუკა, ს. მსუბუქი გონებისა, ჭკუ თსელი, вѣтгопрахъ, вѣтрянникъ; егоза.

ქარიულაპია, ს. თეგზია, шука.

ქარიშხალი, ს. მძაფრი წვიმა ქარიანი, вѣтра, вихрь, буря.

ქარსალა, ს. ჭიჭყინა, мелкая рыба, кильки.

ქარსი, ს. ცის ნაცქნი ან ქვის დანაკი, чернѣй камень похожій на стекло, გამოსლ. 4—24, 25.

ქარსი, მცენ. ხვოძი, ჰ. ფ.

ქარცა (ბერძნ.), ს. ქალღლი, უფრო ძველებური ეტრაცი; გრანგლი, დასვეული წერილი; ოქმი, წყალობის წერილი; ან დეოღარავული მოხაზუ- ლობა, რომელისამე ადგილისა; бумага, перга- ментъ; свитокъ; грамота; карта географиче- ская; იერემ. 36—2, 28; გუჯ. 28; 2 ქართლ. 329; ტომ. 13.

ქარტეზი, ს. წერილით მოწმობა, ииѣенное удо- стовѣреніе, სამ. სომხ. 152, 414.

ქარტლი, ს. ზეღამავალი მცვერი, ииѣ, прахъ, ისაი 17—13.

ქარულად, ზ. ქარის სიმაღლის სისწრაფის გარადა მგონივრად, въ мгнѣ, ქილ. 244.

ქარქარაკი, ს. წყალთაგან გამოურლი წვრილი უმე, мелкая дрона выброшенная на берег рѣкою.
ქარქაბა (სომხ), შურთხი, მფრინ. ქრუნი, горная выщипка, ნ. ნ. ერის. ლ.
ქარქაში (სპარს.), ს. შთსაღებელი ბუდე სმალოთ, ხახვალთა, ისართა და სხ. ПОЖНИ; КОЛЧАВЪ; ვისრ. 177; მაგალ. ორი სმალი ერთს ქარქაში არ ჩაიდებოს; ქარქაშოსანი, ზედ. ქარქაშით-მოსილი, вооруженный колчаномъ. ვეფხ. 72.
ქარქეცა, ს. მცენ. дурнопахучникъ, вонючка (раст.), ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.; ერთსთ. ლ.
ქარქეცი, ს. სმელი კაჭაჭი, ფინი, сухая хворости, საქმ. 283; ფსლმ. 101—3; ოსე. 10—7; ისაი 40—24.
ქარქუმი, ს. უარეუმი (ცხროველი), горностаи.
ქარყენილობა, ს. ქარისაგან წახდენა, попорченное вѣтромъ; ოსე. 8—18; საბ. ლ.
ქარსივი, ს. ფართოდ და გრძლად ნაქსოვი ღაზლისა, гарусная тесемка.
ქარცემული, ზედ ქარისაგან გამზარი; растение выскохшее отъ вѣтра; დაბად. 41—7.
ქარცეცხლა, ს. მცენ. дикая желтаяшца, ერის. ლ.
ქარცი, ზედ. უფერული, თეთრად მოყვითლო ან მოწითონო. рижій, ალექს. 2; საბ. ლ. ან ფერ მკრთალი, ჩაფითრებული, блѣднѣи.
ქარცხი, ს. ყვავილი, (шпация), ერის. ლ.
ქარწიბი, ს. ქვა ჭიქის მსგავსი, хрустала.
ქარწვიმა, ს. ქარი წვიმითურთ, дождь съ вѣтромъ; მრ. 38.
ქარწყალად, ზს. გაქარწყლებით.
ქარხანა (სპარს.). ს. ფაბრიკა, ხელო-საქმარი სამუშაო ადგილი; საკუჭნაო, ადგილი შესანახავი სასმელ საქმელთა; სამზარეულო, фабрика, мастерская; кладовая; кухня; რუსულ. 242; დასტ. 14, 71; ქარხნის იარაღი, кухонный посуда; **ქარხნის მუშრობი**, писарь который заносилъ приходъ и расходъ царскихъ припасовъ; **ქარხნის ნაჭირი**, смотритель царскихъ припасовъ; დასტ. 51; 52, 84.
ქასლოზობა, ს. свиная окисъ, რ. ქ. ლ.
ქასრი, ს. მცენ. жабникъ, ერის. ლ.
ქასური, ს. შაქური, სასრევი, საღესავი ქვა, оселокъ.
ქაცო, ს. ფქვილის ანაცერი, რიაში, отрубн.
ქაფარი (არაბ.), ურჯული, ურწმუნო, кафиръ, глуръ, 2 ქართლ. 551, ვისრ. 158.
ქაფი, ს. მზარ ილით გარდასაკებელი ძეწვევი, ცხენი, ცხენოცხა, надѣваемая черезъ плечо на латы, ვეფხ. 437, 1013.
ქაფი (სპარს.), ს. პერი, პერული, шѣпа, ქაფის მოხდა, снѣгъ шѣпу.
ქაფური (არაბ.), ს. შედეგებული ქაფი ნადულის ხისა, камфора, ქიმ. 37; ვისრ. 32, 49, რუსულ. 988; -ფერი, смуглый цвѣтъ.
ქაფაფი, სს. ფოფინით დულილი, кпнѣиѣ ключемъ, (ვჭქაფაფებ), ზ. უ. ვჭქაფაფებ; კნѣтъ ключемъ.
ქაფკირი (სპარს.), ს. ქაფის მოსახდელი კოვზი, шумошка для свивания шѣпы.
ქაფშია, ს. თევზია ერთგვარი; საბ. ლ.; ბუნ. ლ.
ქაფჩა (სპარს.), -კალატოზთა, ს. მწინე ნიჩხი გაჯის

ასაღებად, терка щекагуровъ, лонаточка у каменщиковъ.
ქაქანება, სზ. ქუნა დაღლივისაგან, скорое дыханіе отъ усталости, (ვჭქაქანებ, -ნე), ზ. უ. ვჭქაქან (დაღალულოთაგან), трудно дышать отъ усталости.
ქაქანი, ს. ქუნა დაღლივისაგან, скорое дыханіе отъ усталости. ვეფხ. 974.
ქაქლინდი (სპარს.), ს. წამალი ერთგვარი, японская земля (лекарство).
ქაქუნი, მადბ. ნ. ქუქუნი.
ქალაზიზადამი, ს. მცენ. миндаль топкавожій.
ქალაღლი (სპარს.), ს. ქარცა საწერი ან სათამაშო; бумага писчая; **სათამაშო ქალაღლი**, игральный карты; ვისრ. 175; ფონის ქალაღლი, почтовая бумага.
ქაშა (რუსული), ს. ფაფა, каша.
ქაშაგი, ს. ცუვედ გასასყიდად დანიშნული მოზდილი ყრმა, рослый юноша, назначенный въ продажу, въ неволю, საბ. ლ.
ქაშავაშლი, ს. ვაშლია ერთ გვარი, сортъ яблоковъ.
ქაშანი, ს. თოვლზედ ან შამაზედ გაქელილი ბილივი, тропинка, სიბრ. 80, 104.
ქაშანური, ს. ინგლოზის ქურჭელი; თიხის ქურჭელი, გაულერებული; ან ქური; муравейная посуда. паразецъ; ობი. 25; ქიმ. 1, 7, 38.
ქაშაპი, ნ. კაპოცი.
ქაშაცი, ნ. ლოფსიკა.
ქაშაფი (სპარს.), ს. თევზია, сельдь.
ქაშთაჯი, ს. აბი, шпатель.
ქაშური, ფურქენია იქ ნანე.
ქაშქანი, ს. ჭავაშანი სამხარლილივე, парампкъ, საბ. ლ.
ქაშქის წყალი, ს. ნადული ქერის ლული, помпиво.
ქაჩაბური, ს. სამესო ღილი ცორი, пастушій посохъ.
ქაჩალი, ზედ. მციერი, ფუთხიერი, пѣшпный; паршпный; шолудивный; **ქაჩლობა**, ს. სამციერი, ფუთხი; пѣшпность; паршпность.
ქაჩჩი, **ქაჩჩო**, ს. გაუპობელი ჩლიქი ცხენთა, жорто და მისთანთა, конито; გორგ. 1; **ქაჩჩოვანი**, -ჩოვანი, ზედ. ქაჩჩოს მქონებელი, пѣшпный конята, კავშ. 136, გორგ. 186; **საოლაფი ქაჩჩისა**, стрѣлка у конята, 1 ქართლ. 384.
ქაჩუობა, ს. სიმძალე. ქალაჩუობა, трусость.
ქაცვი, ს. ეკლიანი ხე ან თვით ეკალი ხისა, тернъ. игла тернового дерева, ვეფხ. 703, 683, ჩხარღელი, ჩხარცლა, ყვავის ცუვეშა, ყვადცი, 0 ბლქპიხა, -თეთრი, жестеръ, крушина колючая; ივანე ბოცონ. ლ.
ქაცქაცი, სზ. თოთოლა. дрожъ, **ქაცქაცება** (ვჭქაც-ქაცებ, -ცე), ზ. უ. ვჭქსორთი, дрожать.
ქაცხაცი, მცენ. საკოკია, ბურმგალა; ворсянка (раст.), ერისთ. ლ.
ქაჯი, ს. ავიმავნე, მცეთური, хѣшій, ძხვს, **ქაჯიანი**, ზედ. გივი, ხელი, რეტიანი; მცბიერი; бѣшенпый, сумасшедшій; хитрый; **ქაჯიანობა**, **ქაჯობა**, ს. ეშმაკობა, чертовщина. хитрость; ქილ. 242, 531.

ქება (თორ.), ს. ექვსი შური, тридцать коп.

ქება, სხ. ხვალი, ქების შესწმა, оснать похвалами, ქება ქებათა, книга ц. соломона: пѣснь пѣсней, ქება მითქმით, со слезами на глазахъ произносить хвалу покойнику; 2 ქართლ. 534; (ვაქებ, -ქე; მეოპბ. სათ. სქ. ვუქო, უქო, ძველს წერილში უკანონოდ ჰსწერია უქნა ვეფხ. 1024), ზ. მ. ქებას შევასხამ, ვისისამე კეთილობასა წარმოვჭსთვეამ; ხვალთ; прославлять; ეკლეს. 4—2; ფსალ. 9—14; (ვიქებ თავსა მაგალ. ანაზა თავის ქება კიტრათა ღირს), ზ. მიწ. ხვალთვ სება; (ვიქები, -ქე), ზ. ვ. ქებულ ვიქმნები, бить хвалити, прославлению, ქებულდი, ნაქები, მიმ. ჩინებული, დიდებული; хваленный, прославленный; славный.

ქებინი, ს. მარი, მაჰმადიანთ ცოლის მიზდი, ნ. მარი, камыш, ან ღლოცვა ცოლ-ქმრობისა მოლათაგან ბლაგოსლენი ბრაკა მულო.

ქებულეობა, ს. ქება, хвала.

ქება (ვიქედ, -დე) ზ. მ. თავზედ ვიღებ, брать на себя, გორგ. 152; იქედე ჩემი სისხლი, отвѣчай за мою жизнь.

ქედიანი, ს. დიდი ტრედი გარეული, дикій голубь.

ქედგორება (ვიქედგორებ თავსა). ზ. უ. თავს მოვიმადლეუბ ქედსავით ან გორასავით რომ კარგად დავინახო, ვეფხ. 1562, поднять голову, чтобъ видѣть хорошо.

ქედღადრეკილი, ზედ. თავ-ღადრეკილი, მოხრილი; მოხრილი, поникший головою; покорный; ებრ. 4—13.

ქედი, ს. კისერი, ქერი, выл, шел, затылокъ; заво-екъ; დაბად. 27—15; 41—43; გამოსლ. 33—5; იერემ. 18—17; მატ. 18—6; საქმ. 15—10; ისაი. 3—16; ქედი მთის, хребетъ горы; ვეფხ. 855; აიღეს აზგარი თავის თავისს ქედითა, ე. ი. თავ-თავისი აზგარი აიღესო, იკისრესო, ვეფხ. 1305; каждый надѣлъ на себя свое оружiе.

ქედი, ს. თხემი გორათა, მთათა, вершина горы, ვეფხ. 199; 435.

ქედი, ს. აგრა, კონცხი, მთა ზღვაში წაწურვილი, мышь, ვეფხ. 616.

ქედ-მაღალი, ქედ-მოუღრვედი, ზედ. ზვაფი, აშპარტავანი, высокохвальный, гордый; ქედ-მაღლობა, ს. ზვაფობა, гордость, 1 ქართლ. 266.

ქედფიცხელი, ზედ. ურჩი, შეუგერებელი, ახირებული, упрямый, настойчивый; საქმ. 7—51; გამოს. 32—3; 1 ქართლ. 284, 2 სჯული 9—7; 31—27.

ქეფევი, ზმ. ცხენის მოქუსელა დეზებითა, пришиорить лошады.

ქეფხა, ქეფხუდა, ს. მამა-სახლისი, староста, ნ. ქეფხუდა, выборный.

ქეფხება (ვა), ზ. მ. ვალადებ, ვკრეფენი, თავს-მიფუშეებო, потиретовать, потакать, поглажать, (ვქეფხებ, -დი), ზ. ვდ. ვალადები, портиться, разрушаться.

ქეფხუდა (სპარს), ს. პირველი მოქალაქე ან მამა-სახლისი სოფლისა, первогосатейный купецъ, староста въ деревнѣ, დსკ. 118.

ქეფხური, ს. სრქა ძე широкимъ остриемъ.

ქეფხუბა (ვაქეფხუბ, ფე), ზ. მ. გავემზარულეუბ, შევა-

ქეფხუ, увеселить, (ვქ ან ვი), ზ. მიწ. შევექევევი, веселиться.

ქეფიფი (სპარს.), ს. შექევევა, განცხრომა, наслаждение, веселie; расположениe духа; ქეფიფედი იყო, онъ былъ въ веселомъ расположении духа, კაცია 111; ქეფიფი როგორ გასწივით, хорошо ли вы веселились, ქეფიფედი როგორ არის, въ какомъ онъ расположении духа (весель или печалье), ქეფიფობა (ვქეფიფობ, უსრ. მიქეფინა), ზ. უ. შევექევევი, веселиться.

ქეფიფობა, ს. მცენ. аниутны глазаи.

ქეფიფი, ს. აღაპი, помпование.

ქეფიფა (ვქეფიფავ, -ლე), ზ. მ. ფენით დავქორტუნავ მაგალ. ბალახს, топтать, мять.

ქეფიფინი, ს. რქიანი ცხვარი, рогатый баранъ.

ქეფიფონი, ს. საღაფის მსგავსი თევზია.

ქენება, სხ. უხეხენი, просьба; обхождение, ვისრ. 37, 47; ქენებოთ, ზ. უხეხითелно, ვისრ. 46; 1 ქართლ. 223; ვეფხ. 205; (ვექენები, -ნე), ზ. თვ. ვევექენები, ვევექედები (ვითარ: ქვენ ნება ჩემიო), მომექევევი; მომექევიობი; უხეხება, усильно просить, обходиться съ кѣмъ, ვეფხ. 1064; ვისრ. 26, 37; 166; მტერთაებრ მექენობი, ты обошелся со мною, какъ съ врагомъ, ვისრ. 182; მექენება, ე. ი. მომქონს, მიმჩნია, нравиться мнѣ; დარეჯ. 38; (ვექენები, -ნე), ზ. ვ. მოქენე ვარ, მოვითხოვ, пуждаться, требовать, ქილ. 508.

ქენება, ქენება, სხ. пстязанiе, мучение; (ვექენებო, -ჯენე), ზ. მ. ვქსტავავ. ვაწამებ, ვაწავალებ, ვქკავებ, истязать, мучить; 2 ქართლ. 169; (ვექენებო, -ჯენე), ზ. ვ. ვიწამები, ვიწავალები, мучиться, მარტ. 2—139; 1 გორ. 4—11; მექენები, ты мучаешь меня, ციმ. 80.

ქენა, ზედ. თეთრად მოყვითლო ან მოწითლო, ქურანი, სხელი, მრეში, ქარცი, рыхлий.

ქენაბინი (ბერძნ.), ს. херувимъ. ერთი დასი ანგელოზთა; ნ. დასი.

ქენასხი, ნ. ქარასხი.

ქენეთი (ებრაულად), ს. მღვიმე, სარო; ან საპრობილეში მუშაობა, საბ. ლ. იერემ. 37—14, 17; пещера; каторжная работа.

ქენეთი, ს. ქერქისეული, კანაფისა და მისთანათა; пенька, пакля; საბ. ლ.

ქენეჭანი, ს. ფიჭვის ქერქი, кара сосновая.

ქენეჭი, ს. ფრთა მწერთა, крылья у насекомыхъ.

ქერი (ბერძნ.), ს. ნათესი გაზაფხულისა, გარნა

ქერთილი შემოდგომისა, ячмень.

ქერქეჭია, ს. თევთ სახადიროს სამჭედურზედ შესაბმელი ხის ქერქი; поплавокъ на удочкѣ.

ქერქი (ბერძნ. ლათინ.), ს. კანი სეთა, ხილთა და მისთანათა: კაცთა და ცხოველთა ქერქსა ეწოდები; ცყავი, მფრინველთა კანი, თევზთა, გველთა ქეცედი, ქიცვი, ქერქლი; კუთა, კიბოთა, ლოკოკინათა, მაკანი, კუცოვანი და კეცეცყავი; საღაფთა ნიჟარა; კვერცხთა ხეჭუჭი; ხეჭუჭის შინა; განსა და ცვითა გარემოს გარსი და აფსვა; ნიგოზთა ან თხილთა ნაჭუჭი; წაბლთა ხეჭუჭი, ყურქმენთა ჭჭაჭა; საზოგადოდ ხილთა ნაფრცქენი; ხახვთა, ნიორთა ნაქურჩადი; მარცვალთა

ვილი, ქურუბო; ცერცვთა და ლობიოთა **პარკი, ჩენრო** და **ჭოცვი;** სეთა შენაძროში სქელი **ქერქი** **სოკი** და **სოკერი;** ფიჭვისა **ქერქიანი;** თელთა, ცაცხვთა: **ლაფანი** და **სრალი;** და შიგნით აფსკასო მათსა **ქურთენი, ქურთალი, ნაქურთენი** და **ნაქურცენი;** *кора, корка, кожа, шкура, скорлупа;* მუხის ქერქი, *дубовая кора,* ქერქის აძრობა, *снять кожу,* ქერქი პურისა, *корка хлеба,* ქერქი ლიმონისა, *кора лимонная, ქერქიანი,* ზედ. ქერქის მკონებელი, *шмюный кору.*

ქერცლი, ქერქლი, ს. ქეცელი, ქიცი, თევზთა, გველთა კანი; თმის თებო, *чешуя; перхота.*

ქესა (სპარს.), ს. ქისა, პარკი, ამიანური, ოც და ათი თუმანი თურქი ფული; სამ. ვაჭ. 16; ან სუთი პისტრი; ზანჯ. ლექს. *комелек;* 50 რუბ. или 500 *настроит;* 2 ქართლ. 170; ბაქრ. 13.

ქესაცობა, ს. უფულო ბა, *безденежие.*

ქეცურა, ნახე მცვიანა.

ქეფსუცი, ს. მციერი, მელოცი, ქაჩალი, *плешивый.*

ქეჭა, სხ. *рытье,* (ვექქე, -ქე) ზ. მ. ვჭოხრი მიწას; ვაქოთუბ; *рыть, разрывать, приводить в беспорядок; рыться, нескать;* ქათამი ჰქექს მიწას, *курица роется в землю, (ვიქქეები),* ზ. ვ. ვიფხან ცანს, *чесаться;* ნაქექი, *шм. рытый.*

ქეშად, ქეშაოდ, ზ. გეშედ, ქეშაოს ზომით, *паралельно.*

ქეშაო, ს. ერთის ლარიდამ მეორემდინ გრძლად დასაღები ზომა; *паралель, параллельный.*

ქეშელა, ს. ახალი მომცრო რუმბი, *побольшой иппный мѣлъ;* შდაბ. ქეშელა მუცელი, *шзо.*

ქეში, ს. კონა ისართა, *связка стрѣлъ,* მოურავ. 216.

ქეშიკი (სპარს.), ს. გვამის მცველი, *уорჩი, тѣлохранитель, ქეშიკო უხუცესი,* *начальникъ тѣлохранителей, ქეშიკობა,* ს. охрана, *დასტ. 29, 64; გუჯ. 9; საღაროს ქეშიკობა' охрана сокровища.*

ქეშიკი (სპარს.), მეკარე, კარის მცველი, *привратникъ.* 2 ქართლ. 526.

ქეშიკანა, ს. ქეშიკების საცხოვრებელი სახლი, *домъ для тѣлохранителей,* 2 ქართლ. 325.

ქეჩა (ოსმალი), ს. საფენი ნაბადი სუფთა და სახეებიანი, *войлочный коверъ, верблюжий войлокъ.*

ქეჩირა, ს. მოშულარი, *придирчивый.*

ქეჩო, ს. ამოფეული ჯგაგრიანი ქელი ტახთა, დათუთა და სხ; ან წინა ქოჩორო; *затылокъ щогинный кабана, чупъ, хоходъ.*

ქეჩხო, ს. მოქნილი ცხვრის ცუფვი ბეწვიანი, *выдѣланная овечья шкура.*

ქეცელი, ქეცი, ს. თევზთ ქიცი, *чешуя;* 2 სჯული. 14—9.

ქეცი, ს. მქავანი სენი მხელად საკურნებელი, *паршъ, шолуди, ქეციანი, ზედ. паршиный, ქეციანობა,* ს. *паршиность,* ნახე მუხნი.

ქეჯაო, ს. მოაბა, *цвѣтководи,* რომელსაც აქლემ აჭიკლებენ, *пазлакины на сѣлѣ;* ვეფს. 1416, ცან. თემ. რუსულ. 138.

ქეჯი, ს. გვა მავალ. შამბზედ, *трошника,* ვეფს. 944; თეიმურ. ცან. 940.

ქეჯიმი, ს. ცხენთ სამკაული, *გვერდების მოსაფარი,* ნაკერი ოქრო-მკვებითა, *чепракъ.*

ქვა, ქუა, ს. მიწაში პოვებული მატარი ნივთი, მრავალ გვარად სახმარი; სახენი ამისნი არიან:

სილა, წვრილი ქვა შლამისა წმინდა, ვითარცა გაცრილი, **ქვიშა,** უმსო; **ვენჭი** ცერცვთა ცოლი და უდიდესი, **ხვიწყა** ქვიშა ნარევი კენჭები; **ლორღი,** ნამცვრევი უდიდესი კენჭთა; **რიუე** ქვა და ქვიშა მდინარის კილისა; **სალი,** ბრტყელი ქვა ხმარებული ვაჟთაგან სათამაშოდ ან სარქველად ქოთანთა; **სიბი** ქვა გლეხუნე; **კოხი** მქისე და სორკლებიანი;

კაუი და **ცადი** ცეცხლის მშობელი; **ქარწი** ქვა ქიქის მსგავსი; **სასრევი** ქვა მახვილთა დასაღესავი; **ლოღი** დიდი ქვა და **ბაღავარი** უდიდესი საძირკველში დასაღები; **ფილაქანი, ფიქალი-**

ქვის ფიციანი; **არძანი** კლდეთაგან მოკვეთილი ლოღი ან მარლოს ქვა; **ბრაგი,** სპონდოო წყალთა შინა დაფარული კლდე; **კარკარი** და **კარკარო-**

კანი სალი ქარაფოვანი და სხვანი ნახე კლდე; ფსალ. 20—3; ვეფს. 5; **კაშენ,** მკერფანი ქვა, *драгоценный камень, ქვის სწეულეზა,* ე. ი. შირიში, *каменная болѣзнь,* ქვით დაფენა, *вымоститъ, ქვის-ცვინი,* ს. მცენ. კაპის საკვეცილი, *поробийникъ, деревинка (раст.), ზუნ. ლ. ქვის ნახშირი,* *каменный уголь; ქვის წავსი,* მცენ.

лгелъ красноглазый; ელის. ლ.; ქვის საცესი, მცენ. *боданъ полевой; монгольскій чай; ერისთ. ლ. ქვამუხა,* მცენ. *ქვატყემალა,* ს. მცენ. *шрга, шерпилъ ргасантѣ;* ზუნ. ლ.; **ქვა-კაპოცი,** ს. ზურმუხტი, *изумрудъ,* დაბად. 2—12; ქვა მწვანე, ზურმუხტი, *опиакъ, ქვის ღაქრეზა,* *шобитъ каменьямъ,* სამ. მოსეს. 8; ქვის მთლელი, *каменотесъ, ქვაფორალი,* *немза.*

ქვაბი, ს. გამონაკაფი კლდე; *вертець, пещера;* მატ. 21—13; 25—15; იოან. 11—38; ვეფს. 218, 648.

ქვაბი, ს. სპილენძის სიავი, *котель, кострюля.*

ქვაბოვანი, ს. კლდე ქვაბეზიანი, *гора, обильная пещерами;* ვეფს. 1492; 1 ქართლ. 327.

ქვაბქოთანი, ს. კარდალი, ღრმა სიავი კრკალითურთ პირზედა წელით დასაჭერი, ვითარცა სათლი ან ცოლჩა; *котель.*

ქვაბნარი, ს. ქვიან ადგილი, *мѣсто каменистое,* საბ. ლ.

ქვაკაცი, ს. ანდრიანტი, *статуя, ნ. ქორტი.*

ქვაკუთხედი, *краеугольный камень,* ივრი ლ. 1, 144.

ქვაკაპოცი, *ქვამწვანე,* ს. ზურმუხტი, დაბად. 2—12; *изумрудъ.* [327.

ქვაობა, ს. გაქვავებულუბა, *окаменѣлость, რუსულ.*

ქვატყემალა, ს. მცენ. ყვავის ტყემალა, მელის ყურქენი, *ჩიტის ვაშლა, სირვაშლა; раст. жимолость; ნ. ჩ. ლ.*

ქვაფენილი, ზედ. ქვით დაფენილი, *вымощенный, каменная мостовая,* მატ. 27—23; იოან. 19—13; 1 ქართლ. 257.

ქვაფორი, ს. ამოთლილი გობა, ქვის ორე, *волонойная каменная колода,* საბ. ლ.

ქვალაჯი, ს. კაპანი, ქვიანი ადგილი, *каменистое мѣсто.*

ქვათრილი, ს. ქვა ფენილი ადგილი, покрытое каменьями место, გუგ. 20. დასტ. 49.

ქვაწვა, ს. ძალიან ხელ მოჭირებული, окарденый, ქვი, თანღ. მომთხოვი შემდგომად თვისისა ნათესაობა.

ან მიცემითის ბრუნვითა, подь, виниз, ისია 5—30; ვეფს, 470; ქველაურა, оставить, бросить виниз, ვეფს. 1236; ან წა. ძირს, დაბლა, виниз, ქვედ დასტა, онъ повалил на землю; ქვექვე იცინოდა, смѣлся сквозь зубы, ქვექვე წვევა, приглашалъ съѣсть, ვეფს. 541.

ქვი, ქვემცა, წა. ლალ. ვეფს. 56, 434, 1107, 1233; ქვე გამწარდა, да, онъ ожесточился.

ქვებიანი, ზედ. მრავალქვიანი, каменный.

ქვებლანდნისა, მცენ. тушелдное растение на кустѣ, hypocistis, ბუნ. ლ.

ქვებულანი, ს. ჩუმი ვერაგი, прощыра; ქვებულანობა, ს. ჩუმი ვერაგობა, прощыра; прощырство.

ქვებურობა, ს. უძლეება ან უწმინდურება, пенасытнотъ; нечистотлнотнотъ; საბ. ლ.

ქვეგანხედვა, ქვეგანხედველობა, ს. ქვებულანობა, ავის თვლით მცერა; მუხთლობა; прощырство; измѣнна, ქვეგანხედველი, -დარი, ს. ქვებულანი, ჩუმი ვერაგი; გამცემი, მუხნითი, ორგული, прощыра; измѣнникъ; 1 ქართლ. 223, 398, 2 ქართლ. 59.

ქვედა, ზედ. ქვემო, ქვემოური, ქვენა, шжпый; шжпъ.

ქვედაგდება (ვა), წა. მ. თავს დაგანებებ, გაგუშვებ, оставить, бросить, ვისრ. 21.

ქვედადება (ვსლება, -ღე), წა. მ. ძირს დავსლება, положить, поставить, ქვედამიღვე, ე. ი. თავზედ მომანებე, предоставъ мѣх, ლარგუ. 21.

ქვედაწევა (-ვჭევე, -წიე), წა. მ. ძირს დავსწევე, потянуть виниз; (-ღვიწევი, -წი), წა. ვ. ჩამოვსწევი, обвиснуть; ქვედაწეული, მიმ. обвислый.

ქვედაკვეთება, წა. ქვედაცემა.

ქვედაკერძო, ნახე ქვემოკერძო.

ქვედამწიდეული, ზედ. ქვედამწეული; увлекающй.

ქვემიძს, წა. ქვედება.

ქვედანთქმული, ზედ. დამსობილი, шзверженпый, შარტ. 1—341.

ქვედაპირი, წა. უკანი პირი, шжпья часть.

ქვედაფენილი, ზედ. გარდაფენილი, поставпный шпизу, კავშ. 238.

ქვედაცემა (-ვჭევე, -ვეც), წა. მ. ქვედაკვეთებ, шзвергнуть, ვისრ. 175.

ქვედაწევა (-ვსწევე, -წიე), წა. მ. ქვედაწევე, потянуть виниз; отодвинуть; (ღვიწევი, -წიე), წა. შიჩ. უკან დავსტებე, отодвинуться, ან ჩამოვსწევი, отвиснуть.

ქვედაგობა (ვჭსტვევარ), წა. უ. стоять винизу.

ქვედაწესებული, ზედ. დაწესებული რგულითა; ან დამოკიდებული, поставленный; зависпый.

ქვედება (ქვემიძს, -ძა, მდაბიურ. ქვემიძს, გიცს, უტს); წა. უ. თანამდებარე, ქვემდებარე ვარ, подлелать; подчиняться, слѣдовать, быть должпу, палобпу; ვეფს. 29; ქვე უტს ვეკლუტთა ზედან ფრენათა; ე. ი. ბუნებად აქვს ლამაზთა ზედ ცრფი-აღისათა; у него, въ натурѣ, увлелаться кра-

сотом; ქვედებული, მიმ. подлежащй, зависпый, კავშ. 143.

ქვედაცეცი, ს. მცენარეა ერთგვარი.

ქვედაცაი, ს. სტანბაში ტყვია გასაშორებლად ლექსთა; тпнор. пробѣлъ, прокладка, шпалп.

ქვევა (ვექვევი, -ქვიე), წა. თ. ქვემდებარე ვიქმნები, подлелать, შიქია 7—9.

ქვევარდნა (ვევარდები), წა. უ. упадать.

ქვევითი, ზედ. ფენით მავალი, шжпый. [кого. ქვევარდნა (ვევარდები), წა. უ. настъ къ погамъ.

ქვევითი, ზედ. ქვენა, ქვემო, ქვემოკერძო, шжпый, ქვეითნი მეფენი, послѣдующе царп, 2 ქართ. 2, მათ ქვეითზედ, шже ихъ, სამ. ვსტ. 12.

ქვევრი, ს. დიდი კეცის ქური ღვინის ჩასასმელი; большой кувшпнъ врыаемый въ землю для шна.

ქვეითი, წა. ქვევითი; ქვეით, წა. ძირს, დაბლა, виниз; ქვეით, ქვევით, ქვეითად, წა. ფენით, шжпкомъ.

ქვეითობა, ს. ქვეითად სარული; ქვეითად მავლობა; ქვეითი ლაშქრობა; шжпеходство, шжпеходы; шжхота; (ვჭქვეითობა, ვიქვეითებ, -თე); წა. უ. ქვეითად დღედივარ; დავქვეითებნი; иди шжпкомъ; сшжпннатьси; ქვეითება (ვექვეითებ, -თე), წა. მ. დავქვეითებ, ქვეითად ვატარებ, сшжпннать.

ქვეითობისა, ქვეითობის - თთვე, ს. შარია მობისთვე, августъ мѣсяца.

ქველი, ზედ. კეთილი, სასიერი; მსნე, შემართებული; უხვი, ხელ-ფურჩი; добродѣтельный, доблестпый; храбрый; шедрый; ვეფს. 425, 1031, 1037, 1460; შავთ. 4: ქველის მოქმელება, ქველის-საქმე, ს. კეთილის მოქმელება; მსნეობა; უხვობა; მოწყალება; благодѣпнй; доблестъ; шдлрость; млдотнпн; მტ. 6—1: ლუკ. 12—32; საქმ. 3—2; 4—9; ქველის მოქმედი, ს. მოწყალე, კეთილის მეოფელი; благодѣтель, ფსლ. 56—2; ქველობა, ს. კეთილობა; მსნეობა; უხვობა; доблестъ; шедрость; ვეფს. 143; შავთ. 19.

ქვემდებარე, ზედ. ძირს დებული, 1 ქართლ. 411; დამოკიდებული, ქვედაწესებული, ხელის ქვეშელოლ. 10; ნაწილი წინა-დადებასა, რომელსაცა ვჭსტეით; ლოლ. 76; винизу, на землѣ лелжпнн; зависпый; подлежащй (грам.); 1 ქართლ. 29; კავშ. 256; -სტყულისა, подлежащй закону, ქვემდებარედ, წა. подлелательно, ქვემდებარება, ს. დამოკიდებულება, зависпность, კავშ. 79, 325; (ვჭქვემდებარებ, -რე ან ქვევჭმდებარებ), წა. უ. ქვემდებარე ვარ, სთანადო ვარ, подлелать, (ვექვემდებარები, -რე), დამოკიდებულვარ, ხელქვეშე ვისისამე ვიმყოფები, зависѣть; შარტ. 2—122; 86.

ქვემენჯავი, ს. ძალითა, подолъ, გამოსლ. 36—31.

ქვემეჩი, ს. ზარბაზანი, ფილთა მეჩი, пушка, мортира.

ქვემო, ზედ. ქვენა, ქვედა, დაბლა; шжпый, ქვემოკერძო, ე. ი. წიალი მიწანისა; 2 ქართლ. 272; шзовпн рѣкн, ქვემო ქარი, шзовой шжпери.

ქვემო, ქვემოთ, წა. ძირს, виниз, шпизу.

ქვემოთი, ზედ. ქვენა, ძირის მეოფე, შემდგომი; шжпнй, шподпнй; ქვემოთნი, шзовпнне жптелп.

ქვემოლე, წა. დაბლა; ძირს ან შემდგომ, шже сего, ვეფს. 26.

ქვისლი (სომხ.), ს. ცოლის ღის ქმარი, ან ორთა დათა ქმარნი, გარნა ორთა ძმათა ცოლნი: შილნი არიან, *своиъкъ*.

ქვისმთლედი, ქვის-ნახშირი, ნახე ქვა.

ქვის-საცხეხა, ს. მცენ. *бадашъ*, რუსულ. ქ. ღ. *моп-гольскій чай*.

ქვიშა (სომხ.), ს. მომსხრა სილა, *песокъ*, ქვიშიანი; ზედ. სილიანი, *песчаный*.

ქვიშა, ს. ალუბალი, ზალღოჯი, ვიშია; ერის. ღ.

ქვიშნი (სპარს.), ს. მცენ. უგრესელა, ვიკა, *журав-линый горохъ*; ზიანკ. ღ. *дикуша*, *курлукъ*, რ. ქ. ღ.

ქვიშარი, ს. ნარღის ჰაიკის მარტო ჯდომა; საბ. ღ. ს. რ. ღ.

ქვიჯა, ს. მცირე როლინი, სტუჩა, ქემა, ნ. ქემა.

ქვრდემლი, ნ. გრდემლი.

ქვრივი, **ქურივი**, ს. კაცი ან ქალი უმეუღლოდ და-შობილი შემდგომად სიკუდილისა, *вдовецъ*, *вдова*, ფსლ. 67—5; მარკ. 12—42; ლუკ. 2—37;

ქვრივ-ობოლი, **ქვრივ-ოხერი**, *вдова без-пріютная*, *беззащитная*, გორგ. 28; **ქვრივობა**, ს. *вдовство*, (ვექვრივობ, სრ. არა აქვს), *ფ. უ. უдствовать*.

ქვრივა, **ქვრივა**, ს. ფეცვი ღომის მსგავსი, *просо*, ვეფხ. 1213; ბუნ. ღ.

ქია, ს. ცილა მტკაველა, პითაქი, მაიმუნის გვარი, *по-рода обезьяны*, 3 მფეფთა 10—22.

ქიბორჯი, ს. ისარია ერთგვარი, ნ. ისარი, *сорть стрѣлъ*.

ქიზა, ს. ოსურად გოგო, ძხვკა, ანგონ. 4—5.

ქითრა, ს. მცენ. *ужевникъ*, 3. ფ. ღ.

ქილა, ს. ღერგი, მცირე ქოთანნი; ღომის საწყოა იმე-რეთში, ორი ზათიანი; *горшокъ*; *въсь* 1 *пудъ*; ბაქრ. 331.

ქილაქი, ს. ფოხალი, კოლის ნახევარი, $\frac{1}{2}$ კოდი.

ქილაქი, ს. წვერთაგან ულვაშთ შესადგამი, *бакен-барды*.

ქილივი, ს. მასხარა, ხუმარა, შემაქცევარი, *шуть*, **ქილივობა**, ს. ხუმრობა, *шутство*, (ვექილი-ვობ, -ვე), *ფ. უ. ვჰმასხარობ*, *шутить*.

ქილიფთარი (სპარს.), ს. მწე სასმელთა, ღვინოთა, პი-რის მელვინე, *храпитель напитокъ*, დასტულ. 81, 155.

ქიმი, ს. კიდური ნავთა და მისთანთა, *бортъ*, *край*, კარის ქიმები, *стержень дверной*.

ქიშია (არაბ.), ს. სწავლა, *химія*.

ქინაქინი (არაბ.), სის ქერქი ცივების წამლად ხმარე-ბული, *хива*, 3. ფ. ღ.

ქინგური, ნ. ქონგური, *ყარამ*. 1, 438.

ქინქუდა, ს. წერილი კოლა, *комаръ*.

ქინძარა, მცენ? ერის. ღ.

ქინძი, ს. მცენ. *кншпедъ*, ქინძის თესლი, *кншпедъ*, გამოსლ. 16—14; რიცხვი. 11—6.

ქინძის თავი, ს. თავ-მარგვალი ნემსი, უნახერეცო, *булавка*.

ქინძის ჯორი, მცენ. ნ. ქალაკოდა.

ქინძმანუვა, მცენ? *вазваніе растенія*.

ქინჯილოჯა, ნ. ქინჯილოჯა.

ქირა (სპარს.), ს. გარდაკვეთილი ფასი, ხელ-ფასი, მიზლი, *наемъ*; *наемная плата*; აღბ. 79; ქირით

მიცემა, *отдать въ наемъ*, ქირით აღება, *напять*, ქირით ღგომა, *жить по найму*; ქირით დაქერილი სახლი, *наемный домъ*.

ქირავაზა (ვა), *ფ. მ. ქირით ვაძლევე*, *отдавать въ наемъ*, (ვი), ქირით ავიღებ, *напимать*.

ქირაობა, ს. *наемъ*; *напимать*; (ვექირავობ, სრ. არა აქვს), *ფ. მ. ქირით ავიღებ*, *დავიქირავებ*, ფასით დავიკვეთ რაშიე, *напимать*.

ქირაფქა, ს. ჯაჭვიანი აბჯარი, *кольчуга*, *доспѣхъ*, *пѣз* *мелкихъ колецъ*.

ქირდად ავღება (ავიგებ, -ღე), *ფ. უ. სასაცილოდ ან მასხარად ავიგებ*, *подвять кого на смѣхъ*, ქილ. 306.

ქირღვა, ს. თავ-საცილი, მასხარად ავღება, *насмѣшка*, (ვექირღვ, -ღე), *ფ. უ. მასხარად ავიგებ*, *насмѣ-хаться*, *издѣваться*, *глумиться*, **მქირღველი**, *насмѣшникъ*.

ქირმანის შალი, ს. სპარსული შალი წამოსასხამი, *персидская шаль*.

ქირმანი, ს. თეთრი სამსატურო წამალი, *бѣшпа*, 3. ფ. ღ.

ქისა, ნ. ქესა; აბანოს ქისა, *банная сукошка*.

ქისლობოია, ს. *свнщковая окись*, *сурникъ*, 3. ფ. ღ.

ქისპი, **ქისცი**, ნახე ქიშპი.

ქიცი, ს. ქაფქირი; *шумовка*, ან ცალიერი, *пустой*, 1 ქართლ. 318.

ქიქინი, ნ. შექიქინება.

ქიშვერდიანი, ბეჟან. 5?

ქიშა, ს. საწლე, *вншній кувшинъ*, სიზმ. 163.

ქიში, ს. ჭადრაკის თამაშობაში გაქცევა მოპირდა-პირისა, *мать въ шахматной игрѣ*.

ქიშიში (სპარს.), ს. სკიტი, *кншншъ*, *წვრილი ქიშიში*, *коринка*, ივანე ბაჭ. ღ.

ქიშვება (ვა), *ფ. მ. გულზედ მოვიფეან*, *злнть*.

ქიშვი (სპარს.), ს. ინალი, *ჯაბრი*; ან ზედ. უჯათი, თავისნება, ახირებული; *злость*; *вражда*; *упрямый*; *სამ. ვანტ. 42*; **ქიშვობა**, ს. ინალი, *ჯაბრი*; *უჯა-თობა*, ახირებულება, *зависть*; *злость*; *упрямство*; *капризъ*; **ქიშვობით**, *отъ злости*, გორგ. 106; (ვექიშვობ, სრ. არა აქვს), *ფ. უ. უუჯათობ*, *упри-миться*, (ვექიშვები, -ვე), *ფ. თვ. ვემტერები*, *вра-ждовать*, ქილ. 239; მექიშვებოდა, *отъ враждо-валъ мнѣ*, ქილ. 557.

ქიშცი, **ქისცი** (ბერძნ.), ს. ხელით წაქერა, *ქურღვა*, *тумакъ*, *ударъ кулакомъ*.

ქიშური, ნ. კიჩერი.

ქიცივი, ს. ქერქლი თევზთა და მისთანთა, *рыбная чешуя*.

ქლაკვი, ს. ხახვი, *лукъ*, ბაქრ. 178.

ქლაშიდა (ბერძნ.), ს. სამეფო მანტია, *хлამидъ*, *царская мантия*; მაც. 27—28; ქლაშიდოსანი, ზედ. მოსილი მანტიითა, *одѣтый въ хлამиду*, ანდ. 21.

ქლაქუნი, ნ. ქუქუნი.

ქლეშა (ვექლეშ, -ლიშე), *ფ. მ. პრილოდ ვკვხე*, ან ვილი; *тереть*, *растирать*, (ვიქლეშ, -შე) *ფ. შინ. მოვიგლი*, *დავიჩეჩე*, *უქმენიтъ себѣ*.

ქლიავი, ს. მოდილო და მოცკობო უშხუნა შავი ან მოწითანი; გვარნი ამისნი: **აღიბუხარი**, და

მასხი, ოცური, ღოღნოსო, ღორქლიავი, ალურა, კორკიმედი, კაკინარი, მანცქლა, უსუნა, შავქლიავა, წანჭური, ძლია.

ქლიბვა (ვკ), ს. ქლიბოთ გავქლიავ, გავჭოპოსნავ, плить наплкомъ.

ქლიბი, ს. რკინათ სფხევი ქოპოსანი, напльокъ.

ქლოვედი, ს. გამომეძიებელი, изслѣдовать, 1 კორ. 3—11; (ძველს სამოციქულში).

ქმა, ნ. ქმნა.

ქმარება (ვექმარებ, -რე), ზ. მ. ქმრად გავუხდი, выдать замужъ, (ვიქმარებ, -რე), ზ. მიჩ. ქმრად გავიხდი, выходить замужъ; (მიქმარებ, -რე), ზ. მიჩ. ქმრად გამხდი, выйти за меня замужъ; ჩოგნ. 87. (ვექმარები, -რე), ზ. ვდ. გავუხდები ქმრად, дѣлаться мужемъ; ვეფს. 1466.

ქმარი, ს. კაცი მეუღლე ცოლისა, мужъ, супругъ.

ქმარიანი, ნ. ქმარიანი.

ქმარსვილი, ს. ქმარი და შვილობიანი ღედაკაცი, семейная женщина; სომხ. სმ. 251.

ქმნა, ქნა, ქმა, სხ. ძღვანი; творение; წიგნი ქმნისა, книга бытия, (ვკქმნი, ვკქმენ: ან ვკქნი, ვკქენ; ან ვიქმ, ვიქენ; ზრძ. სალუთო წერილში: იქმედ, რიცხ. 15—38); ზ. მ. ვაკეთებ, ვკობ, ვკწარმოვებ საქმეს; შევიქმ, დავკბადებ; დაბად. 1—1; 2; მატ. 12—2; ძღვანი, производить; созидать, творить; ღმერთთან კქმნა სჰყარო; Богъ создалъ вселенную, ღმერთთან ნუ კქნას, не дай Богъ, რავკქნა, что мнѣ дѣлать; რა მექნა, что же мнѣ было дѣлать; 2 ქართლ. 116; ჩონგ. 20; მექნიეს ბოროცი, я сдѣлалъ зло; საქმე. 25—11; (ვიქმ, -მენ), ზ. მ. განვაზავებ, გავსხნი რასმე შავალ წყალში, растворять, разводитъ въ водѣ; (ვუქმნი, ვუქმენ), ზ. მიჩ. ვუუოვ, შევექმ; ძღვანი კომუ что, ვუქმენ ვისმე ბოროცი, сдѣлать кому зло, (მიქმნი, მიქმენ), ზ. მიჩ. მი, ты создалъ меня, (მიქმნი, მიქმენ), ზ. მიჩ. გამოკეთე, მომიშაღე; приготовь мнѣ, საქმ. 7—10; მიქმენ მე სანოვგე, приготовь мнѣ кушанье, დაბად. 25—4; 27—11, (ვიქმნი, ვიქმენი, სრ. ვიქენ, ვიქმენ), ზ. ვ. ვკვლები, შევიქმნი, გავხლები, стати, становиться, ძღვანისი, დაბად. 49—15; ვეფს. 1090; სმ. ვ. 261; დღეს იმასთან ვიქმნი, и сегодня буду у него; და კსოქვა ღმერთთან: იქმენი ნათელი და იქმნა ნათელი, и сказалъ Богъ: да будетъ свѣтъ и бысть свѣтъ; რა იქნა, куда онъ дѣлся, что сталося; რა იქნება ერთი ცხენი მარქუო, недурно если вы подарите мнѣ лошады; არ იქნა არ მომეშვა: при всемъ томъ онъ неосталь, მიჩ. 75; იქნება, იქნების, можеть бытъ, можеть статься, (ვიქმი, ვიქმენ), ზ. ვ ვკველები, ძღვანისა, (ვექმნი, ვექმენი, ვიქმენი), ზ. თვ. ვემყოვები, გავუხლები, ძღვანისა, становиться для кого либо чѣмъ, შემწე ვექმნი, помогаю ему, ყოველთა ვექმენ ყოველად, для всѣхъ я былъ, საქმ. 9—22; უცხო ვექმნი, казаться чуждымъ кому, 1 ქართლ. 311; მწე ვექმნი, ты для меня становисься помощникомъ; ისაი. 43—9.

ქმნადი, ზედ. საქნელი ან მომავალი; подлежащій къ дѣланію; будущій; ღრამ, будущее время.

ქმნევა, ნახ ქნევა.

ქმნევილება (ვაქმნევილებ, -ნე), ზ. მ. ვაყოფინებ, ვაწარმოვინებ; заставить дѣлать, დასტ. 30; (მექნევინოს, -ნა), ზ. თვ. შემემთხვიოს, მექნოს ვისთვისმე, принять кону; აღბ. 40; ნ. ქნევილება.

ქმნილება, ქმნულობა, ს. წარმოებულება, ნაქმარი; творение, тварь; созаніе; ძღვანი, содѣяніе, კავს. 6; 2 ქართლ. 97; გორგ. 189; ერისთ. 47; 240; ჩონგ. 37; და ღიცივე ქმნულება საცისა შენისა, ანღრ. 29; сохрани образъ лица твоего.

ქმნული, ზედ. ან ს. საქმე. ნაქმარი; წარმოებულობა; сотворенный, созданный; сочявенный; творение, созаніе, ძღვანი; ქმნულ-კეთილი, красивыи, пригошій, ანღრ. 58.

ქმრიანი, ქმროსანი, ზედ. ღედაკაცი ქმრის მეუღლე, замужняя.

ქმრობა (ვექმრობი, -მრე), ზ. უ. ქმრად ვეფვი, быть мужемъ, ვეფს. 375; ვისრ. 59. [292.]

ქმროსნობა, ს. ქმრის ყოლა, замужество, 1 ქართ.

ქნა (ვკქნი, -ქენ), ზ. მ. ვკვსრი, ვკვსრევე; მოვკქნი, сгнбнѣ, (ვკქნი, -ქენ), ზ. მ. მოვსთელავ, დავარბილებ ცუფსა, მოვიქ; выдѣлывать кожу, (ვიქნი თმას), ზ. მ. ვკვტლეჯ, ვოტლეჯ თმას რვათ, ппнать себѣ волосы.

ქნა (ვკქნი, ვკქენ), ზ. მ. ძღვანი, ნ. ქმნა.

ქნარი, ს. ჩხგი თითებით საკრავი, арфа; лира; ვეფს. 102; ისაი. 5—12.

ქნევა, სხ. маханіе; виваніе; (ვიქნევ, -ნე), ზ. მ. ჰერსი ფატრილე ან მოვეღერებ მახვილს ან სელს დასაკრავად; махатъ; кнвать; მართლად ცემა, მარჯვედ ქნევა ბურთისა, вѣрно битъ въ мячъ и въ шипалъ направляетъ удары; ვეფს. 20; (ვიქნევ, -ნე), ზ. მ. მოვეღერებ მახვილს, სელს; ან თავის დაქნევით ან სელით ვანიშნებ; замахиваться; кнвать кому головою; давать знатъ рукою; თავს მიქნევს, онъ кнваетъ мнѣ головою.

ქნევა (ვაქნევ, -ნე), ზ. მ. ვუზამ, ვუოვ, ძღვანი იზъ чего какое либо употребленіе; ძღვანი; ძნე; მატ. 25—16; ვეფს. 292; რუსულ. 276; 324; რას აქნევ, начто тебѣ это; რას მაქნევ, начто тебѣ меня; (ვიქნევ, -ნე), ზ. მიჩ. გამოვიყენებ, ძღვანი იზъ чего полезное употребленіе, რუსულ. 333.

ქნევილება (ვა), ზ. მ. ვაზმევილებ, ვაწარმოვინებ, მოვკვლენინებ, заставить дѣлать, ვეფს. 168; 2 ქართ. 548; რუსულ. 791; -შუშარას, заставить тапцовать, ვისრ. 3.

ქობა, ს. არშია, სამოსლოთ კიღური, кайма, онушва.

ქობალი, ს. მეგრულად იფული, пшеница, ერისთ. ღ.

ქობინი, ს. ცაბუცი, валежъ; მცენ. бѣлшльное дерево.

ქობინი, ს. კარავთა, გავლავთა, ღორქულთა ან ცელოთა ზედ ჩამოცმული შოპრვილი ბურთი ვაშლის სხედ, бронзовый шаръ на палаткѣ, перилахъ и т. п.

ქოჯური, ს. სის ბურთი, деревянный мячъ.

ქოდავი, ს. გამოსაღები ფული ცხვარედ იყო ერთი შაური, დასტ. 27, 58, 64, 116, გუჯრ. 31; денежная подать съ рагатаго скота.

ქოდუნა, ს. მცენ. Сухоребрица, ჰ. ფ.
ქოდქოდა, ს. Аснидь.
ქოვლი, ს. შორი, დიდი კუნძი, колода, მსაჯ. 16—14.
ქოთანი, ს. კეცის საღლარი, горшок.
ქოთათ, ს. ცხენის სენი, ყელში ქოშინი, удушье (болѣзнь у лошадей).
ქოთარედი, ს. სვეტის თავედ მრგვალი რამ, шарь верхней части колоны; 2 ნეშტი 4—12; (ძველს დაბადებაში).
ქოთება (ვჭქოთებ, -თე), ზ. უ. ვალალებ, ვჭკოლებ, рыдатель, ნ. რ. ღრამ.
ქოთება, სს. переполох, მარგ. 1—128; (ვაქოთებ, -თე), ზ. მ. ავურეც, ავჭუჭტენი, ვჭქექ, рыть, приводить в безпорядок.
ქოთვა (ვჭქოთავ, -თე), ზ. უ. ერთს ადგილზედ მოსვენებობი არ ვჭჭივარ, не сидеть на месте спокойно.
ქოთლოსანი, ს. ციხის მცველი, აღბ. 9, 10; хранитель крепости.
ქოლგა (ოსმალ.), ს. საწვიმარი ან სამყურეი, зонтник, ციმ. 172; რუსედ 787.
ქოლვა (ვჭქოლავ, -ლე), ზ. მ. ჩაქქოლავ ქვის დაკრეფითა ან ამოვჭქოლავ, ამოვჭქოლავ ქვითა; побить камнями; завалить камнем; 2 მეფეუ. 16—6; მარგ. 2—45; 1—57; ჩანრ. 40.
ქოლიკი, ს. ურქო ცვარი, барабан безрогий.
ქომაგი, ს. მოსარჩლე, მშეელელი, вступник.
ქამავობა, სს. заступничество, (ვექომავები, -გე); ვესარჩლები ან ვესარჩლი, заступаться, ანტ. 5—53.
ქონა, სს. имѣние, (ვიქონ, ვიქონე ან მაქეს, მქონდა, მქონია, მქონებია), ზ. მ. ვჭვლობ, ვჭვტრობობ, მივის, მახალია, იმქე, владѣть; ღონე არა აქეს, онъ не имѣеть силъ, სამ. ვანტ. 131; ქილ. 616; ფული თან არა მაქეს, не имѣю съ собою денегъ, უკლი, გონება და აზრი მაქეს შენგენ, все вниманіе мое обращено на тебя; ერთად ერთი სახლი მაქეს და მაქეს, давно владѣю однимъ единственнымъ домомъ.
ქონა-ღობო, ს. მცენარე, фасоль, ზაქრ. 179.
ქონა-ქონა, ნ. დანდური.
ქონგური გალავნისა, ს. зубцы на стѣнахъ, см. зубецъ, Р. Г. С.
ქონდარი, ს. მცენ. чаберъ, ნ. რ. ლ.; გარეული ქონდარი, ს. მცენ. ცხვირ-საცემელა; чахотная трава, гулявица, дикая заря, ქონდარი კაცი, карликъ.
ქონდაქარი, ს. მზარეული; იერემ. 52—12, 19; ყასაბი, მესორცე; ნიკ. რ. ლ.; საბ. ლ.; ჯვალათი; ქილ. 236, 237; გვამის მცველი, ქეშეყი, ყორნი; იერემ. 39—10; воявь царскій; мясникъ; налачъ; тѣлохранитель; **მთავარ-ქონდაქარი**, მზარეული უხუცესი, главный поварь, იერემ. 40—5.
ქონება, ს. საქონელი, მონაგარი, ნაქონები მამული, имущество, имѣние; შესავ. გიორგი მ. სამართლი; მოძრავი ქონება, движимое имущество, უძრავი ქონება, недвижимое имѣние, (ვაქონებ, -ნე), ზ. მ. ვაპატრონებ, отдавать кому что въ собственность; ვეფს. 453; სამ. ვანტ. 261; (ვიქონებ, -ნე), ზ. მ. ვჭვლობ, მივის, მახალია, იმქე, ქონიება,

ნ. თავის ადგილს; სომხ. სამ. 178; შიში არ იქონი-
 ол, да неботся, მაქონებ, отдаешь мнѣ въ
 собственность, ვეფს. 246; 766; (ვექონები, -ნე),
 ზ. ფ. ვეფოლები, принадлежать кому; მექონ-
 ნების, это будетъ принадлежать мнѣ, **ქონე**,
ბული, **ნაქონი**, имѣвшій, **მქონებელი**, **მქონი**.
 ზედ. имѣющій.
ქონება, ს. имущество; (ვი), იმქე.
ქონებადი, ზედ. ქონებისადმი საკუთველი, иму-
 щественный; კავს. 109.
ქონებაინი, ნ. ქონიერი,
ქონი, ს. ცხიმი, სიპონე ზორცთა, ცმელი, ჯიურე,
 სახო; ცხვრის ქონი, сало барашь; ღორის ქონი,
 свиное сало, ქონის სახთელი, салная свѣча,
ქონიანი, ზედ. салный, **ქონიანება** (ვა) ზ. მ.
 ქონით შევსვირი, გავექონიანებ, салить.
ქონიება (ვაქონიებ, -ნიე), ზ. მ. ვაქონებ, ვაპატრო-
 ნებ. заставить имѣть; სომხ. სამ. 178; (ვიქონებ,
 -ნიე), ზ. მირ. ვიქონებ, ვჭვლობ, იმქე.
ქონიერი, ზედ. ქონებაინი, შემძლებელი, защиточ-
 ный.
ქორავი (სომხ.), ს. ავშარა, недоуздокъ.
ქორაფი, ს. ზოკვი, осокорь (тополь), ნ. რ. ლ.;
 ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ვისრ. 24.
ქორაფი, ს. მცენ. названіе травы, ბუნ. ლ.
ქორაფიანი, -ფოვანი, ზედ. осокоревый, -ვანი ტყე,
 осокорникъ.
ქორება (ვაქორებ, -რე), ზ. მ. ზომიერად მივიღებ
 საზრდელს, მაკალ. მუცელს აღორებ ღორია აქო-
 რებ ქორია; უხვრებ.
ქორელი, ზედ. სახლი სახლზედ მრავალნაშენი; мно-
 гоэтажный домъ, იერემ. 20—2; სომალის
 ქორელი, вадубა.
ქორეპისკოპოზი, ს. უეპარსიო ეპისკოპოზი ან
 მაგიერი უპირატესის მღვდელ მთავრისა, викарій,
 გუჯ. 27; სამ. სომხ. 284; კათოლ. სამ. 8; ზაქრ.
 131, 143, 241, **ქორეპისკოპოზობა**, ს. ви-
 карство.
ქორი ს. მთავარი ან უპირველესი, главный, ქორ-კან-
 დელი, главная люстра, ქორ-ეფისკოპოზი, архи-
 епископъ, ქორ იასული, главный есаулъ.
ქორი, ს. მფრინვ. ястребъ, ლეივტი. 11—16; ვეფს.
 363, 443, 473; 2 სჯული 14—15; **ქორის**
ნისვარცი, მცენ. ეშშაკის მთარანი, ასკილი; шшш-
 вникъ, ერისთ. ლ.: ქორის გვარნი არიან: ბურაული,
 გეზელი, მწეაზარი, შახარდუნი; დანტ. 104, ზაქრ.
 184.
ქორი, ს. ქორელი, სახლის ერდოსა ზედ შენებული
 სახლი, этажь дома, იერემ. 22—14.
ქორი, ს. ბრმა, слѣпной; ოჯახ-ქორი; проклятой.
ქორიასაული, ნანე იასული.
ქორკანდელი, ს. შალღი საკიდარი სომლი, глав-
 ная люстра. ციმ. 25.
ქორიკოზი, ს. მონაცვალე მეფისა, вице-король,
 საბ. ლ.; 2 ქართლ. 96, 97, 98.
ქორონიკონი, ნ. ქორნიკონი.
ქოროფე, ნ. ნაცარ-ქათამა.
ქორული, ზედ. ქორბრივი, ястребинный, ქილ. 57.
ქორუბა, ს. ჩჩვილი, უსურნი; ახალი ბოსტნეული,
 მწვანილი, ხილი და მისთან; младенець; моло-

89; иное опь думаетъ; წიგნები ქქროდა, письма
 летаи, переносились; 1 ქართლ. 320; ქრო-
 ნიკო (ვა), წ. მ. заставитъ дуть.
ქრონიკო, ქორონიკო, ქრონიკონი (ბერძნ.),
 ჰნიშნავს წელთ-აღრიცხვას, რომელთა პასხალია ან
 ცხრილი ქართველთა; великій индиктионъ; циклъ,
 пасхалия вричли; ქრონიკონი ან დიდი ინდიკ-
 ციონი ბერძენთა შეიცავს 532 წელს, რომლისაც
 მოზრუნების შემდგომ კვირიაკის დღენი, მთავარის
 განახლებანი, პასექის დღენი, ამისნი წინა მავალნი
 და შემდგომნი დღესასწაულნი, მარხვით აღების
 დღენი და სხვანი თვითოეულის წლისანი, იმავე
 შეიღუულს დღეებსა და თვეთა რიცხვში მოვლენ,
 როგორც 532 წლის წინათ ყოფილა ქრონი-
 კონი განახლდა ან დადგა 781 წელს, მეორე 1313
 და მესამე 1845 წელს. პასექი 1845 წელს იყო
 15 აპრილი, აგრეთვე ამ რიცხვში და თვეში იყო
 781 და 1313 წელთა; 1846 წ. პასექი იყო
 7 აპრილს, აგრეთვე 782 და 1314 წელთა იყო
 ამავე თვეში და რიცხვში; ამითი ჰქანს რომ 532
 წელს რიგი და წესი პასექის დღეთა და სხვათა მო-
 ძრავთა დღესასწაულთა დაცვის, როგორც გასულსა
 ისე შემდგომსა სწუთვლასა წელსა. რიცხვი 532
 შესატყვის განმრავლებისაგან რიცხვთა 28 × 19 =
 532; პირველი, ე. ი. 28 არიან წელნი მზის მოქ-
 ცევისა; 28 წლის უკან თვენი და დღენი შეი-
 დგულისა, იგივე არიან, რომელნიც იყვნენ 28 წლის
 წინათ; მეორე რიცხვი, ე. ი. 19 არიან წელნი მთო-
 ვარის მოქცევისა, 19 წლის გასულით მთვარის გა-
 ნახლების დღენი და თვენი, იგივე არიან, რომელ-
 ნიც იყვნენ 19 წლის წინათ, თუ არ იცი და გნე-
 ზავს პოვნა რადენს ქრონიკონზედ ხარ, მოიღე
 მაგალ. წლევანდელი, მდგომარე წელიწადი 1877,
 მოუმატე 234 წელი, დადგება 2161, გაჰყავ ეს
 რიცხვი 532; კერძობითი რიცხვი მოიპოვება 4 და
 ნაშთი 33. ეს იმას ნიშნავს რომ მდგომარე წელი-
 წადი არის 33 წელი მესუთის ქრონიკონისა. თუ
 ინებო მზის მოქცევის წელიწადის პოვნა, მოიღე
 წელიწადი ქრისტეს შობიდან, მაგალ. 1877, მოუ-
 მატე ამა 20 (სოფლის დარსებობიდან გასრულა
 ქრისტეს შობამდე. 5508 წელი ეს რომ გაჰყო
 28 დადგება კერძობითი რიცხვი 196 და ნარჩომი
 20) დადგება 1897 წელი და გაჰყავ 28 იქნება
 კერძობითი რიცხვი 67 და ნარჩომი 21, ან რიც-
 ხვი მზის მოქცევის წელიწადისა; აგრეთვე იცნო-
 ზება მთვარის მოქცევის წელნი, მოიღე 1877
 წელი, მოუმატი 17, ნარჩომი განყოფისაგან 5508
 მთვარის მოქცევის 19 წელზედ დადგება 1894
 წელი, განჰყავ 19 დარჩება კერძობითი რიცხვი
 111 და ნარჩომი 13, ეს არის წელი მთვარის მოქ-
 ცევისა. თუ პასექი რომელს თვეს და დღეს მოვა
 დახიშნულს წელიწადში, ამისთვის საჭიროა რომ
 ვიცოდეთ მთვარის განახლების რიცხვი თვითო-
 ეულს თვეში და დღენი შეიღულისა. მთვარის
 განახლების ანგარიში ასე არის: პირველად უნდა
 მოვიღოთ ზედ-ნაღები წლისა, ე. ი. სხვაობა მზის
 და მთვარის წელიწადთა, რომელთა 11 დღე (მზის
 წელსა აქვს 365 დღე. მთვარისას 354), ეს იქნე-
 ბა პირველის მთვარის მოქცევის წლის ან თვცხრა
 მეტურის ზედნაღები; მეორე წლისა შედგება 11,

მომატებთა სხვის 11 შეიქმს 22 დღეს; 22 რომ
 მოუმატათ 11 დადგება 33; აქედამ უნდა გამოხვიღე
 30 დარჩება 3, ეს არის ზედნაღები მესამის წლისა;
 ამგვარად 3+11=14 (მეოთხე წლისა); 14+11=
 25 (მესუთე წლისა); 25+11=36-30=6,
 მეექვსე წლისა; 6+11=17 (მეშვიდისა);
 17+11=28 (მერვისა); 28+11=39-30=9,
 (მეცხრისა); 9+11=20 (მეათე წლისა); 20+11=
 31-30=1 (მეთერთმეტე წლისა); 1+11=12
 (მეთორმეტე წლისა); 12+11=23 (მეტამეტე);
 23+11=34-30=4 (მეთოთხმეტე); 4+11=
 15 (მეთხუთმეტე), 15+11=26 (მეთექსმეტე);
 26+11=37-30=7 მეჩვიდმეტე; 7+11=18
 მეოთხრამეტე; 18+11=29 მეცხრამეტე წელი
 მთვარის მოქცევისა. ზემო გამოჩვენებისაგან ვი-
 ცით რომ წლევანდელი წელი ე. ი. 1877 არის მე-
 ცამეტე წელიწადი მთვარის მოქცევისა და ამისი
 ზედნაღები არის 23. მეორე რიცხვი მთვარის გა-
 მორიცხვისთვის არიან: ნიადაგი და თვისთავი,
 ეს არის სხვაობა მზის თვისთა და მთვარისა, რად-
 განაც მზის თვისთა აქვს 30 დღე და მთვარისას
 29; თუ მზის თვისთა აქვს 30 დღე მაშინ მოემა-
 ტება 2 რიცხვი ნიადაგი და თვისთავი და თუ 31 მა-
 შინ მოემატება მხოლოდ ერთი რიცხვი ან ნიადაგი,
 ანლა თუ გინდა შეიკუთო მაისის 20, მდგომარის
 წელიწადისა ე. ი. 1877 რამთონის დღისა იყო
 მთვარე; ამისთვის მოიღე ამ წლის ზედ-ნაღები 23,
 ნიადაგი თვისთავი 2; 5 რიცხვი რადგანაც მაისი
 არის მესუთე თვე წელიწადისა და 20 რიცხვი მაი-
 სის დღისა: 23+2+5+20=50; აქედამ გა-
 მოდი 30 დარჩება 20. ოცს მაისის მთვარე 1877 წ.
 იქნება 20; იანვრის ოცს 1877 წ. რამთონისა იყო
 მთვარეზე ზედ. 23; და ნიადაგი, თვისთავი 2, რიც-
 ხვი თვისთა 3 (იანვარი, თებერვალი და მარტი მე-
 დამ ირიცხება 3), და ოცი დღე იანვრისა: 23+2+3
 +20=48-30 დარჩება 18, ოცს იანვარ მთვარე
 იყო 18. შეიღუული დღე თვისთა იცნობების ხელ-
 თითა; ხელთა აპერობა მზის მოქცევის 28 წელი-
 წადსა, პირველის წლისა შეიღუული დღე დაიხიშნ-
 ვების ერთთა რიცხვითა, მეორე წელი ორითა, მე-
 სამე სამითა, მეოთხე 5 რადგანაც ნაკია, მესუთე 6,
 მეექვსე 7; მეშვიდე 1, მერვე 3 (ნაკი); მეცხრე 4,
 მეათე 5, მეთერთმეტე 6; მეთორმეტე ნაკი 1; მე-
 ცამ. 2; მეთოთხ. 3; მეხვ. 4; მეექვსე. ნაკი 6; მე-
 ჩვიდ. 7; მეოთხრამეტი 1; მეცხრ. 2; მეოცე ნაკი 4;
 მეოცდაერთე 5; მეოცდაორე 6; მეოცდა სამე 7;
 მეოცდა ოთხე ნაკი 2; მეოცდახუთე 3; მეოცდა
 ექვსე 4, მეოცდა შვიდე 5, მეოცდაჩვი ნაკი 7, ამის
 გარდა უნდა ვიცოდეთ თვეების რიცხვი: იანვარსა
 აქვს 3, თებერვ. 6; მარტსა 5, აპრილსა 1; მაისსა 3;
 ივნისსა 6; ივლ. 1, მარიაშობ. 4; ენკენ. 7; ოქ-
 ტობ. 2, ნოემბ. 5; დეკემბერსა 7, გინდა ჰსცნო
 მაისი 1877 რომელს შეიღუულს დღეს დადგება,
 ამისთვის მოიღე მზის მოქცევის წელი, რომელთა 21;
 ხელთაში ნახე 21 რომელს რიცხვის ეთანხმება,
 გამოვა 5, ამას მოუმატე მაისის რიცხვი 3, დადგე
 ბა რვა, რიცხვი რვა ეთანხმება კვირასა, რადგანაც
 კვირისაგან ვიწყებთ აღრიცხვას: მაშა სადამე 1 მაისი
 დადგა კვირადღეს; ენკენის თვე რადღეს დადგება
 1877 წელსა, მოიღე ხელთის რიცხვი 5, ენკენის

თთვის 7, ერთად იანგარიში დადგება 12; კვირი-
 ღამ წყებული მეთორმეტე დღე იქნება სუთშაბათი,
 ეს არის დამდეგი ენკენის თთვის: აქ უნდა შევნიშ-
 ნოთ წელიწადი რადგანაც იწყება მარტიდამ და არა
 იანვრიდამ, ამისთვის იანვარი და თებერვალი ეკუთნ-
 ვის გასულს წელს. აღდგომა 1878 რომელს
 თთვის და რიცხვში მოვა? ამისთვის უნდა ვვცნოთ
 მთავარის განახლება 20 მარტიდამ ვიდრე 18 აპრი-
 ლამდინ. მოვილოთ მარტისა 23 დღე, მოვუმატოთ,
 ზედნადები 4, ნიადაგი 1; რიცხვი თთვის 3 და 23
 დღე მარტის, სულ დადგება 31; გამოიღ 30 დარ-
 ჩება 1; მაშა სადამე ახალი მთვარე დადგება მარტს
 22 და სრული შეიქნება აპრილის 1, გამოვიძიოთ
 7 აპრილს რომელი დღეა შეიდეულისა; მზის წე-
 ლიწადი 22, ამ რიცხვის ხელთა (ნახე ზევით 6 და
 აპრილის თთვის რიცხვი 1, შეიქმნ 7; შევიდე დღე
 კვირიდამ არს შაბათი; შაბათს დადგება აპრილის
 თთვე, და 7 აპრილი იქნება პარასკევი; როდესაც პა-
 რასკევის ან შაბათზედ იქნება ბადრი მთვარე, მაშინ
 წმინდა აღდგომას ვკვლავსაწაულოთ, არა პირველს
 კვირას; არამედ შემდგომს; შემდგომი კვირა იქნება
 16 აპრილის რომელა 1878 წელსა პასექის დღე.
 კვალად მეორე მაგალითი, გავნიხვოთ 1879 წელსა,
 რომელს თთვეს და რიცხვში იქნება აღდგომა?
 ზედნ. 15, ნიადაგი და თთვს თავი 2; როდენობა
 მარტის 3, რიცხვი 21, სულ დადგება 41, გამო 30,
 დარჩება 11, ასე რომ 21 მარტსა არის მთვარე 11,
 მაშასადამე 15 იქნება მარტს 25. გამოვიანგარი-
 შოთ მარტი რა დღეს დადგა, ხელთა 7, მარტს რიც-
 ხი 5, სულ 12. მეთორმეტე დღე კვირიდამ დაწყე-
 ბული არის სუთშაბათი; ამისგანთ 1, 8, 15, 22,
 29 რიცხვი მოვლენ სუთშაბათს; 25 მარტი მოვა
 კვირას და 1 აპრილს, რომელა კვირა პასექის დღე
 არის; 1880 წ. რომელს თთვესა და რიცხვში იქნება
 პასექა? ზედნ. 26, ნიადაგი 1; რაოდენობა აპრი-
 ლისა 4, რიცხვი აპრილისა 10. სულ დადგება 41,
 გამოიღ 30, დარჩება 11; ათს აპრილის მთვარე თურ-
 მეთვისა, მაშასადამე 15 იქნება, 16 აპრილს; გამო-
 ვიანგარიშოთ აპრილი რას დღეს დადგება: ხელთა 2,
 აპრილის რიცხვი 1, სულ 3. მესამე დღე კვირი-
 დამ სუთშაბათი, 1, 8 და 15 აპრილი არის სამშა-
 ბათი, მომავალი კვირა იქნება 20 აპრილს, რომელა
 პასექის დღე; ქრონიკონი ან კინკლოსი, ქართულად
 მცხრალი პირველად მოიპოვა მღვდელ მონაზონმა
 დიონისიმ 516 წელსა ქრისტეს შემდგომ და ქარ-
 თველგებს შემოუღიათ 781 წლიად ქრისტეს შო-
 ბისა და შეუთანხმებიათ პონტიკოს ერასთან, რომე-
 ლიც იწყება ქრისტეს წინათ 284 წელიწადს; ეს
 284 რიცხვი რომ დავადოთ 780 შეიქნება ორი
 სრული ქრონიკონი, ე. ი. 532 + 532 = 1064,
 ასე რომ 781 იწყო ახალმა; ამის უკან ქრონიკონი
 განახლდა ორჯერ ერთი 1213 და მეორე 1845;
 ასე რომ მდგომარე წელიწადს 1877 არის მესუ-
 თის ქრონიკონისა 33 წელი, ზევითა ვვთქვი რომ
 ჩვენი ქონიკონები იწყებთან 284 წლის ქრისტეს
 წინათ; გარნა ბერძენთა ქრონიკონები დასაბამით-
 გან სოფლისა და აქვსთ სხვაობა 96 წელიწადი;
 დასაბამ. სოფლისა 5508 წ. ქართ. სუთსიანი 780
 წლისა და 96 სულ დადგება 6384; გაჰყავ 532.
 მაშინ გამოჩნდება რომ 780 წ. იყო ბერძნულს

ანგარიშით შესრულებული თორმეტი სუთსიანი
 წელიწადი. როდესაც ჩვენი ქრონიკონი შესრულდა
 780, 1312, 1844 წ. მაშინ ბერძნუბის იყო 876;
 1408, 1941, უფ. ბროსემ ვერ მიხვია რომ ჩვენი
 ქრონიკონი იწყება 284 წელსა ქრისტეს წინათ
 და არა დასაბამითან სოფლისა, ვითარცა ბერძენთა
 ქრონიკონებ.

ქრცვინი, ქრცუნი, ს. ცხოველი ღელალოსი, жа-
 сца, порка; ბუნ. ლ. ლევიც. 11—29.

ქრცილი, ნ. ქრცხილა.

ქრცხმლი, მცენ. შავ ქრცხილი, черный букъ.

ქრცხილა, ს. მცენ. ცხიმური; грабъ, бѣлый букъ,
 ბუნ. ლ; ჰ. ფ. ერისთ. ლ. შავი ქრცხილა, черный
 букъ, ივანე ბაკონ. ლ.

ქსანი, ს. ერთი თუხვი ან სტილი, вѣсъ 33 золот-
 ника, დასც. 63; ან შვიდი კვრცხის წონა, კავკ.
 კალ. 1887 წ. გვ. 63, სამხ. 152, ან ორი სტი-
 ლი, ბაქრ. 331.

ქსაქსვა (ვკ), დაჭვანჭვა, запутывать.

ქსეფი, ს. საქსალი, გრძლად დაქსეფილი ძაფე ბი
 მოსაქსოვად; ვეფ. 457; 693; основа въ тканн,
 გარნა სიკანჭვედ შენაქსოვთა ძაფთა ეწოდების
 საზედაო, იქ ნახე; -ღედა ზარდლისა, наутниа, აფ-
 რის ქელი, нарушь: нарушена.

ქსეფვა (ვკ), ფ. მ. ვკქსოვ, твать.

ქსენო, მრ. ქსენოლი, ს. სასწელო სახლი, боль-
 шина; ქილ. 599; 1 ქართლ. 244.

ქსერქსი, ს. მცენარე, ბუნ. ლ.

ქსესტი, ს. ძველბური საწონი ლიტრა ნახევარი,
 მოლი; мѣра 12 фунт.

ქსირიანი, ს. მალამო წყელლის გამაშრობელ და
 გამხმობელი, снуекъ (мазе); ბუნ. ლ; საბ. ლ.

ქსიროზინი, ნ. ბალაზინის სე.

ქსოვა (სომხ.), სს. тканн; визанн; (ვკ), ფ. მ. შეეს-
 წმანსი ქსელსა ან საზედაოს ან მოვკქსოვ წინდას,
 твать; визать; მარც. 2—185; **ქსოვილი**, ნაქ-
 სოვი, визанный; тканный.

ქსიფენი, ს. თევზია ერთგვარი.

ქსუ, **ქსუვი**, ზედ. სამი, შეუნვეფელი, გაქსუვებული;
 дннн, однчалнн; ვისრ. 35.

ქუა, **ქუაბი**, ნ. ქუა ქუაბი.

ქუბი, ნ. სვილა ან ქვავი.

ქუდბედი, ს. საშელო, შობილის ერმის ბუდე,
 бхона, сорочка, дѣтское мѣсто.

ქუდი, ს. თვზედ სახურავი ან თვზედ საბურველი
 კაცთა ან ქალთა; თავსარქველი; პატარა ფიცარი ამო-
 ჭრილი და დაღურსმილი კართა ზედა ქუსლთა მათთა
 საბურუნებლად, სამხვეწლო, კარის ქიმები, ზღურ-
 ბლი; шанка; рѣздо у дверей, стержень, 1 ქართლ.
 122; ქუდი შენობისა, რუსედ. 122; карнизъ;
 კალმუზის ქუდი, шанка пзъ шкуры казмицкаго
 барапа; **ქუდიანი**, **ქუდოსანი**, ზედ. одѣтый въ
 шанкѣ, ანც. 6—4; ქუდიანი მფრისველი, хохла-
 тая птица, რუსედ. 354; **ქუდოსნობა**, ს. ქუდის
 მხურველობა, покрнтнє головы шанкой, ანც.
 6—14.

ქუდმოსილი, съ открытою головою.

ქუდუნა, ს. მცენ. мыльная трава, мыльннкъ,
 ბუნ. ლ; сухоребрица, ერის. ლ. [730.

ქუზანა (ოსმ.), ს. საცხველი, колотушка, რუსედ.

ქუზი (არაბ.), ს. სარწყული, кувшицъ, რუსულ. 362.
ქუჭვიოთ, -ოთი, ქუჭყანა, ქუჭყანელი, ნახე ქვევით, -ოთი, ქვეყანა, ქვეყანელი; ქუჭყო, ნ. ქვემო.
ქუთივანი, ს. ცინის თაფი, пачальникъ крѣпости.
ქუთი, ქუთი! ქუცი, ბაღათ მოწოდების სმა, куть, куть! слово, которымъ зовутъ собакъ; ნ. რ. ლ.
ქუთითო, ს. თვალის საფარებელი, шѣко, шѣка, шѣнды.
ქუთა, ს. გაპენცილის ბამბისაგან დასველები ბურთი სასთველად, клубокъ пекрученой бумаги; -თავლისა, комокъ сѣтву, ქულა აბრეშუმი, клубокъ шелку пекрученнаго; დასტ. 61.
ქუთა, ს. მართვე ქორთა, შავარდენთა, არწივთა და სვათა; итенецъ ястреба, орла, დასტ. 131.
ქუთა, **ზუთა**, **ქუთაბაგი**, ს. ბაზრის ღუქნები, риды лавокъ; გუჯ. 1, ქულაბაგი მეღვინეთა, риды вишоторговцевъ.
ქუთაბი, ს. ანგულის იფელი, яровая пшеница.
ქუთამა, სმფ. 36, ნ. ბასტურმა.
ქუთაგა, თამარ ბაგ. 23, верхнее платье.
ქუთუგი **ხმალი**, სეილ. 71, 258?
ქუთუბათი (ოსმ.), ს. მსლებელნი, сниты; 2 ქართლ. 325.
ქუმა (ვიქვაბ, ვიქვი), ფ. შ. მივიღებ ორისავე ხელით ან გულზედ მივიკრავ; принимать, воспринимать; обнять, прижать къ груди; -ყრმასა, повивать, принимать младенца.
ქუშედი, ს. ხალის ფქვილი; მოხარშული ზონბალი თაფლითა; толокно; варенное пшею съ медомъ; ნ. რ. ლ; კავკას. გავითი, 1851, № 23, ბუნ. ლ.
ქუშგაბი, ნახე კვართი.
ქუში (არაბ.), ს. ადგილი სადაც აბრეშუმის ქიას ჰჭვლიან, мѣсто, гдѣ воспитываютъ шелковичную червь; დასტ. 61; **ქუნარი**, ნ. ქუნქური.
ქუნთა, ს. ბოჭკოიანი საფენი, мохнатый коверъ.
ქუნთრუშა, ს. ვარდოხა, სენი წითელას გვარი; лихорадка съ красными пятнами, ბუნ. ლ. კორე, ბუნ. ლ.
ქუნქური, ს. სახმელი ბოჯას მსკავსი, буза панитокъ; ღავრ. 34, 36.
ქუნჩი, ს. ქუნჭელი, კუთხე; уголь, уголокъ.
ქუნჯუთი, ს. შირაბანტი, кушуть.
ქურა, ს. ზრმედი, горнило, химическая печь, ქიმ. 25.
ქურა, **ქურანი**, ს. რასხი, წაბლის ფერი ცხენი, бурая лошадь, ჩონგ. 133.
ქურახანა, ს. ადგილი სადაც ჩამოსახმენ რასმე, литейная.
ქურდავაზაგი, ს. ვორე-разбойникъ.
ქურდ-ბაცაცა, ს. თვალ და თვალ ქურდი, вору-воровещъ.
ქურდავა (ვქქურდავ, -დე), ფ. შ. ვიპარავ, ვქქურდობ, воровать, красть; **ნაქურდი**, **ნაქურდალი**, ზედ. воровашный.
ქურდი, ს. მპარავი; ვორე, **ქურდობა**, სს. воровство; (ვქქ) ფ. შ. ვიპარავ, ვქქმარავობ, воровать, красть, **ქურდალი**, ზედ. воровский, **ქურდაულად**, ფზ. воровски.
ქურთადი, **ქურთენი**, ს. შიგნითი აფსკა ხეთა, ნაქურთენი, слова, болона, тодкая кора.

ქურთონა (ვქქურთონი, -ნე), ფ. შ. კანს ავამბრო ხეთა, оголять дерево, снимать кору, დაზად. 30—37.
ქურთუკი, ს. მოკლე ჯუბა, куртка, ვეფს. 1582.
ქური, ს. ჯოგი ცხენთა, табуить лошадей; აღბ. 116.
ქურივი, **ქურიმა**, ნ. ქერივი, ქერიმა.
ქურო, ს. ბეწვიანი სათბობი ორთავე ხელთა ერთად შესაცმელი, კარნა ცალის ხელისა თათმანი და ხელჯაგი, муфта.
ქურსი (თათრ.), ს. ცხცტი გადაფარებული სახნითა, რომლის ქვეშ დგას გაღვივებული ცვეცლითა მავალი სათბობელად, койка обитшанная одѣяломъ, подъ которой стоитъ жаровня съ горючими углями для грѣнія.
ქურუმი, ს. კერპთა მღვდელი, жрецъ; შავთ. 79.
ქურუნი, ზედ. მოქურუნებული, წარბ-შეჭმუნებული, მოწვენილი, угрюмый.
ქურქი (ოსმალ.), ს. ბეწვეული, ცოლომა, шуба, რუსულ. 722; **ქურქი**, ს. ბეწვეულის მკერავი ან გამსეიდველი, скорнякъ, **ქურქობა**, ს. ბეწვეულის შემუშავება და გამსეიდველობა, скорнячество, (ვქქ) ბეწვეულს შევიშუშავებ ან გავეჭვილი. скорнячить.
ქურქუმა, ს. კრკო, ზაფრანა, шафранъ, ქებ. 4—14; ქილ. 651; ბუნ. ლ. ნ. რ. ლ.; остъ-индскій Ариорутъ, ერის. ლ.
ქურცვი, ს. ცხოველი, ნახე ქრცვინი, ლევიტ. 11—29.
ქურციკი, ს. ჯერანი, ნიამორი, გარეთხა, сарай, საქმ. 9—36; ისაი. 13—14; 2 სკული 14—6, დარეჯ. 2—5; ვეფს. 75; сайгакъ, маргачъ, ერის. ლ.
ქურხლი, ს. ხურხლი, ხეზედ დაღებული თაფლი, сѣтвъ, оставшійся на листьяхъ дерева, ნ. რ. ლ. საბ. ლ.
ქურჯნა, სს. толщѣк, (ვქქურჯნი, -ნე), ფ. შ. კინწუი ვქკრავ, толкать въ шею, მარტ. 1—37.
ქუსლი, ს. ფეხის უკანა კერპი; ფეხსაცმელის უკანა კერპი; ппка у ноги; каблукъ; -კარისა, стержень дверной.
ქუსეტი, **ქუსტი**, ს. გრძელი ნაწლავი ან ფაშვი, длинная кишка, трубка; ლევიტ. 3—3; გაზოსლ. 29—21.
ქუსტარა, ს. გრძელი რანდა, შალაშინი, фуганокъ; рубанокъ.
ქუფრი (სპარს.), ს. სიბნელე, წყვედილი, темнота, мгла, **ქუფრვა** (ვქქუფრავ, -რე), ფ. შ. ვაბნელეობ, темнить, მწყანე ქუფრილი, темновеленый.
ქუქვა, ს. პრანჭვა, გრესა, ужимка, кривляніе.
ქუქუნაგი, ს. კურტაკი, მოკლე ცოლომა, полушубокъ.
ქუქუნი ცხენთა, ს. ქაქუნი ცხენთა, ხურაობა ვირთა, случка лошадей, იეჭვ. 23—21.
ქუშად, ფზ. დაღრეჯით, მოწინებთ, угрюмо, ვეფს. 122.
ქუშვა (ვქქუშვა, -შე), ფ. უ. ვქქუშვარ, скучать, быть не въ духѣ; (ქექუშვის, -შე), ფ. უ. მიწსკუჩნო.
ქუში, ზედ. მოწვენილი, წარბშეკრული, პირქუში, угрюмый, ვეფს. 10.

ქუმი, ს. დაძველებული ხველა და ქოშინი, хрипение, сиповатость голоса.
ქუმი, ს. თვალ-ელამი, მარლი, косой, ნ. რ. ლ.; ქუშად იუურების, онъ косо смотритъ на него.
ქუმობა, ს. სიქუსე, პირქუმობა, угрюмость, ვეფხ. 10; (ვქქუმობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭსწუხვარ, სახეზედ მეცვლოლვარ, угрюмъ, ვეფხ. 243, 1523, 1225.
ქუმტი (სპარს.), ს. წარბ-შეკრული, ქუმი, угрюмый, ქუსტის დაჭერა, угрожать, 156, სეოლ.
ქურა (სპარს.), ს. უხანი, улица, **ქურაქურა**, ზ.ზ. по улицамъ, **ქურაზანდი**, ს. глухой переулочъ, ქურის ყურე, уголь улицы.
ქურება (ვაქურებ, -ჩე), ზ. მ. ვაგროვებ, собирать въ кучу.
ქური, ნ. თომი.
ქურჩანია, ს. მცხ. медвѣжье ухо (раст.), ერის. ლ.
ქურუბო, ს. მარცვალთ ჩენჩო, шелуха.
ქურულა, ს. ყვავ-მათრობელა წამალა, кѣланбуха, ზუნ. ლ.
ქცევა, **ქცვა** (ვქქუცევა, -ლი), ზ. ვდ. თმას ან ბუმბელს ვქქარგავ, ვქქელოცდები, терять волосы, перья, лысеть; **ქცვა** (ვქქ), молотить, რქლ.
ქცი, ზედ. მელოცი, თმა ან ბუმბულ დაცივნული, кудшій, голый.
ქცნა (ვქქუცნი, -ნე), ზ. მ. მოვცი პურსა, жать хлѣбъ.
ქცმაცევა (ვა), кромсать, რ. ქ. ლ.
ქცი, **ქცი**; შორისდ. ღორთ მოწოლებს ხმა, чухъ! чухъ.
ქცხა, **ქცხილი** (ვქქუხ, ვქქუხვარ; ვიქუხე, -ხე), ზ. უ. დაიჭექქ, (громъ) гремѣтъ.
ქცხილი, ს. ძირული ქექქ ღრუბელთაშინა, შემდგომ-ელვისა, громъ; რუსუდ. 637; **ქცხილიანი**, მაგალ. ღრუბელი, громова я туча, ვისრ. 81.
ქცჯო, ს. ფქვილის მოსაგველი.
ქცთქვიითი, **ქცთინი**, **ქცრიობა**, **ქცშა**, ნ. ქვიითქვიითი, ქვიითინი, ქვიითობა, ქცშა.
ქცვა (ვაქქუცე, -სე), ზ. მ. დავაფთხობ ქათმებს, пугать куръ.
ქცნა, **ქცნი**, **ქცინვა** (ვქქუცინავ, -ნე; ვქქუმი, სრ. არა აქვს), ზ. გასაგონად ფშვინვა, ქაქანი, сонѣтъ, ერისთ. 23.
ქმი, **ქმი!** ხმა ქათამთ დასაფთხობი, кини, кини, голосъ для пуганія куръ.
ქმინვა (ვქქ), лышать; сонѣтъ.
ქმუვილი, ს. ქათამთ შეშენების ხმა, шумъ смѣтеніе куръ.
ქცვა, სს. хомка зданія, (ვაქქევი, -ცი), ზ. მ. დავა-ქცევი. დავარღვევი შენობათა; დალობას მივსცემ, დავაღლაზვებ; доматы, разрыхлать; раззорить, пвергать въ нищету; ანტ. 6—6; (ვაქქევი თავსა), თავს მოვიკლავ კლიდამ ჩამოვარდნიობა, броситься съ высоты вершины для самоубійства; (ვაქქევი), ზ. ვნ. დავიქცევი, ჩამოვიმზღვევი, დავირღვევი; ვქცლაზვებ; рыхлится; нищать.
ქცვა (ვაქქევი, -ცი), ზ. მ. დავღვრი წყალს, ცრემ-ლსა, დავიქცევი. лить. проливать; ნაქქევი, მიმ. пролитый, (ვაქქევი), ზ. ვნ. литьсѧ.

ქცვა, ს. обратеніе; вращеніе; перемѣна, попенденіе, поступокъ; იაკობ. 1—17; ერისთ. 44; ქცევა სიტყვათა, оборотъ словъ, ქცევა ზმა, ე. ო. უოჭა ქცევა, поступокъ, ვეფხ. 222, 316; ქცევა ეცლთა, вращеніе колесъ; измѣнчивость судьбы; მოურავ. 396; საწუთროს ქცევა, превратность судьбы, ვისრ. 83; (ვაქქევი, -ცი), ზ. მ. მოვაქცევი, მოვაზრუნებ, მოვატროლებ; პირსფუქცევი; გარდა-ვიქმი, გარდავაქცევი, გამოვსცვლი; обращать, возвращать; перенорачивать, поворачивать назадъ; водить, двигать; ლუქმა ლუქმად ვაქცევი, пзрѣжу въ куски, ფულად ვაქცევი; მაგალ. ნივთსა, обращать въ деньги, напр. вещь; ღვრ. 95; ყურად-ღებას ვაქცევი, обращать вниманіе, (ვაქქევი, -ქევი) ზ. ვ. ვქმოძრაობ, მიმოვვალ, ვქზრუნავ, ვქტროლებ; გარდავაქცევი, გამოვიცვლები, ვიშ-ყოფები, ვქცხვორებ; მოვაქცევი, ვეპურები; вращаться, ходить туда и сюда; обращаться, пертѣтсѧ; двигаться, носиться; превращаться; пребывать, находиться гдѣ; поступать съ кѣмъ; დაზად. 1—2; საქმე. 14—3; 17—28; 20—25; 25—6; 1 მეფ. 18—4; 2 მეფ. 6—17; 1 კორ. 1—12; 1 ფეს. 2—2; მატ. 17—22; ხმალი იქცე-ოდა ხელთა მისთა, сабля вращалась въ его рукахъ, 1 ქართლ. 74; ხელი ღუთისა იქცეოდა წყალთა ზედა, и духъ Божій носился надъ водою, მარკ. 5—5; მატ. 21—10; უფული ჩვენი რავამს იქცე-ოდა ქვექანას ზედა, когда Господь нашъ жилъ на землѣ, ანდრ. 109, 136; იქცეოდა კაცთაზნა, онъ вращался между людьми; 1 ქართლ. 314; თუ ღუთისა გრცხვენოდა, неогрумца არ იქცეოდა, если ты боялся Бога то неоступилъ бы такъ; ვისრ. 116; საღაც გხურდეს მუნ იქცეოდე, гдѣ желаетъ тамъ и живи; ანდრ. 7; მიზე დგას უძრავად და გარეოს მისსა იქცევის ქვეყანა, солнце стоитъ, а земля обращаетъ около его; ღვლ. 4; ვიქცევი თვისად, прихожу домой, რამდენ ფერად იქცა, რუსუდ. 99, 330; сколько разъ онъ измѣнился; (ვაქქევი, -ქევი) ზ. თვ. გარს რისამე ვქტროლებ, ვქზრუნავ; მოვაქცევი, მოვაქქრობი; ვეცვლები (ფერი); вращається около чего; обра-щаться, поступать съ кѣмъ; измѣняться, ექცე-ვა ფერი, теряетъ цвѣтъ, краску, ვისრ. 46; გული ექცევა, съ нимъ дѣлается душно; ვისრ. 50; ცუდად ექცევა, дурно поступать съ нимъ; მაქცევი, застаивалень мели поступить такъ, რუსუდ. 333; (ვაქქევი პირსა); გადავაზრუნებ, გარდა-ვული, მაგალ. გათიბულს თივას და სს. перевер-нуть на другую сторону, отворити лице отъ чего лица, ვაქქევი ზგასა, обходить дорогу, რუსუდ. 285; оставитъ одну дорогу идти по другой.
ქცვა (ვაქცევი, -ცი) ან ვაქცინეო, ანდრ. 132); ზ. მ. ვაოცევა, გავაქცევი. იბრატყხი წიგნეთა, ანდრ. 132; (ვაქცევი, -ქევი) ზ. ვ. დავეცემა, დავვარღებ. უნაწი, (ვაქცევი, -ქევი) ზ. თვ. გავაქცევი, გავრი-დავ, ყხნავთ.
ქცვა, ს. перемѣна тона; (ვაქქევი ხმასა), перомѣ-нить тонъ, შეცვლი კილოსა გალობაში.
ქცვა, სს. გვარი ცხოვრებისა საზოგადოებას შინა,

ე. ი. კეთილი ან ცუდი საქციული, ვეფხ. 221; შავთ. 100; поступокъ, образъ жизни, манеры, приемы.
ქცევა, -მიწისა, იმერეთში საზომი მიწის სახანავისა, რომელსა აქვს 30 მხარი ან საყენი სიგრძე და ეგოღენივე სიგანე, ვითარცა ქართლში დღიური ან

საქცევი; простраство нахатиой земли нь 900 кв. саж.; однопдненное нахатие.
ქცევალი, ზედ. მხრუნავი, вращающійся.
ქცეულობა, ს. მხნა მოხნა, საქციელი, манера, приемы, **ფერ-ქცეულობა**, измѣненіе цвѣтъ, ქილ. 83.

მ არის უხმო ასო, წოდებული ღან, რიცხვში ნიშნავს შეიდას (700); ფულის ანგარიში ნიშითურთ შეიდას თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიში 140 ფულსა ან 35 ბისცსა, რომელთა თითმეცეი შური ან სამ-აზაზ ნახევარი; ქარაგმიანი ლექსნი არიან: ღი, ღმერთი; ღთაება, ღუთაება; ღთ მთავრობა, ღთის შობილი, ღთ შემოსილი. ღთივსულიერი. უკანონო ხმარება ღმრთისა ან ღმრთიური, უნდა ღუთისა, ღუთიური, საქიროა შენიშნვა, რომელ კერპთ მსახურთა ღმერთთა ქარაგმას უსმენ ქვეიღამ, ვითარ: ღთი.

მა, მარცვალი ესე შეერთების სხვათაღქცთა და განავითარებს მათ: 1, მხნათა საქცვოს კითხვასა ვითარ; არსლა, развѣ сѣть, იქმნებოსლა, будетъ ли, მოვალსა, развѣ опъ шридетъ, 2, მრავალთა ზმნის ზედათა და კავშირთა: არღარა, ни ни; ნულარა, бѣлѣ не; ვიდრელა, нежелю, კინლა, едва не; თუშეცა, хотя; დალათუ, такъ какъ.

მაბაბი, ს. ნიკაპის ქვეშ ჩამოფეული ზორცი, отшеселій подборолокъ.

მაზუა, ს. ქათამი ან სხვა მფრინველი ნიკაპს ქვეშ ბუშბულით მოსილი წველის მსგავსად, ვითარცა თაყედ ქორორა; курница ушатка.

მადარა, ს. წვრილი ნაკვერცხალი ცხელს ნაცარში; мелкій горячій уголь въ золах; საზ. ღ.

მადარი (არაბ.), ზედ. დაუნდობელი, მოღალატე, шроломный, ვეფხ. 751; ქილ. 472; 1 ქართლ. 142; თაღმა ღადარი მიყო, глазъ измѣнилъ мнѣ.

მადარინელი, ნ. ღაზარინელი, მარც. 2—196.

მადირი, ს. წარზიდული სერი, ქედი გორათა; гора выдающаяся, 1 ქართლ. 261, 310; бугоръ.

მადო, ს. ზღვათ ღლევის ნქრევა, ფურთუნი, волна, მირ. 230; ქილ. 15.

მადრად, ზ. ღ. დაუნდობლად, шроломно, ვეფხ. 751.

მადრობა, ს. დაუნდობლობა, ღალატი, шроломство, измѣна. 1 ქართლ. 129; ქილ. 488.

მავილი (არაბ.), ს. ბღურილი, ცუდი ცრილი, вои, плачь, воня; (ვკლავი, სრ. არა აქვს), выть.

მავჯავი, სს. განგაშით, ღრცვინვა მრავალთაგან, ронотъ, шумъ, (ვკლავი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. шумѣтъ, производятъ шумъ.

მაზარინელი, ს. ვარსკულავთ მრიცხველი, ან მე-სიზმრე, астрологъ, зѣздочетъ, споголкователь; ღან. 5—11.

მაზი, ს. სინოტიეს მქონე შესქელებული ჰაერი,

რომელიც იხმარება ასანთებად, газъ, ფიზ. 36, 44.
მაზლა, ს. მსხვილი მკელი მაცულისა ან შლილი ფერადი, гарусъ, დასტ. 21, ღახლის წინღები, шерстяные носки.

მაზო, ს. სიყვარულის შური, ревность, ვეფხ. 140; 1 ქართლ. 306, 310.

მაზობა, ს. სიყვარულის შურობა, ревнованіе.

მაღა (არაბ.), ს. ნაწილი მოსავლისა მამულის პატრონისადმი ზეგარედ მისცემი, плата съ урожаемъ хозинпу землан.

მაღაცება (ვე), ზ. მ. ვუმუხთლებ, გავსცემ, არ დავინდობ, измѣнить кому, ვისრ. 167; (მღალა-ცებ), ты измѣнишь мнѣ, ვეფხ. 1075; **მაღაცებინება** (მღალაცებინოს), ზ. მირ. მემუხთლოს, если бы я измѣнилъ; სამ. ბერძნ. 128.

მაღაცი, ს. მუხთლობა, დაუნდობლობა; განცემა, შეურჩენლობა. измѣна, шроломство, **მაღაცობა** (ვკლავობა, სრ. არ აქვს), ზ. უ. ვკმუხთლობა, არ დავინდობ, измѣнять, нарушать шроломство; ვეფხ. 430; მღალაცობ, измѣнишь мнѣ; **მაღაციანი**, ზედ. მუხთალი, измѣнчивый, ვეფხ. 792; ვისრ. 69.

მაღეოღი, ს. სელაბი, тюлень, ბუნ. ღ.

მაღვა (ვლავი), ზ. მ. დავლავი, მოგვქქნცევი, სიარულით ან მუშაობით, утомлять, (ვილაღებ, -ლე), ზ. ვ. მოვიქანცევი, დავილაღებ, მოვსწულები, утомляться, уставать; ბუნ. კ. 105.

მაღვა, ს. სამკალი, жатва, იერემ. 51—33.

მაღია (არაბ.), ს. სურნელი ზეთი, благовонное масло, ვისრ. 167, 204; შავთ. 49.

მაღლა, ს. მფრინველი ფევიან გვარი, галка, куликъ; ნ. ჩ. ღ; ივან. ზ. ღ.

ღამე, ს. ღრა დასვლიდან მზისა; ვიდრე აღმოსვლად მღე, почы, ზ. ღ. ღამით, почью, ღამამე, по ночамъ; ვეფხ. 830, **ღამის მზობივლი**. ღამის მზობი; მფრინ. ფილჩი, сова, ლევიტ. 11—19; 2 სჯული, 14—18; **ღამეღამე**, ღამეობით, по почамъ, **ღამის თევა**, бодрствование, несаніе по почамъ; (ღამეს-ვათე, -თე), ზ. უ. ღამეს გავა-ცარებ უძილოდ, бодрствовать несаніе во всю почы; **ღამეზა** (ვაღამეზ, -მე), ზ. მ. ჩამოვანებლებ ან ღამეს ვაცარებ; ღამეს გავათებებ, шроводитъ почы; მირ. 288; (ვკლავებ, -ლი), ზ. მ. ჩამო-ვკვანებლავი, смеркался; темнѣтъ; გული მილა-მის ან მიღამეზა, ე. ი. გული მიწუხვება მიწუხვ-რებით; ვეფხ. 586; ქილ. 222; **ღამიანი**, ზედ.

почной, ღამიან ადგეს, встали когда было темно; ქილ. 233; **ღამობა** (ვკლამობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ჩამოვკბნულდები, наступают ночь, смеркаться; **ღამორა**, **ღამურა**, ს. მღამიობი, მჩაქათლა, пестырь, летучая мышь; цапли, საბ. ლ.; почной врань.

ღამინდელი, ზედ. почной,
ღანუზობა, ს. გაზაფხულის დრო, наступление весны, весенняя пора; 1 ქართლ. 290,
ღანშილი, ს. მცენ. ჯიშკვილა, черемша, черемша, ნ. ჩ. ლ.; ერისთ. ლ. ბუნ. ლ. 3. ფ. ლ.
ღაბაღუბი, ს. წშირი წვიმა, გინა ცრემლთა დენა; непрерывный дождь; поток слезь.
ღაბი, ს. ნიკაბი, подбородок.
ღაჟო, ს. ჯიხნვა (მფრინ), журавль, хищная птица; сорокануть, ერის. ლ.
ღაჟღაჟი, ს. ფურცელთ ფერაობა, ვითარცა ხაშხაში; лоскь растений; **ღაჟღაჟება** (ვუღაღაჟებ, -ღე), მაგალ. ლოყები უღაღაჟებს ცეცხლივით, щетки лоснятся, красятся как огонь; ანტ. 3—33; (ვღაღაჟებ, -ღი), ზ. ვღ. ლოსნება, რუსუდ. 787.
ღარვა (ვკ), ზ. მ. დავჯღარავ; დავღარუვებ, прожелобить, продолжать, ვეფხ. 910, пробурывать.
ღართი, ს. წამოსასხამი საწვიმარი, ნახადი ბოჭკო-იანი, бурка, დარეჯ. 2—122.
ღარი, ს. გრძელი ხე შუა მოჭრილი გასადინელად წყალთა, жолобъ, ვეფხ. 708.
ღარიბება (ვღარიბებ, -ბე), ზ. მ. დავგლახავებ, принодитъ въ нищету кого, (ვიღარიბებ, -ბე), ზ. მიჩ. მწირად ვალ; странствовать, скитаться, (ვკლარიბებ, -ღი), ზ. ვღ. ვკლახავები, нищать.
ღარიბი (არაბ.), ს. უცხო; გლახაკი; იბოლო; странник, чужестранецъ; бѣднякъ; сирота; -კაცი, бѣдный человекъ; -მარგალიტი, большая жемчужина между малыми; ვეფხ. 405, 816; 978; ღარიბობა, ს. უცხოობა ან სიღალახევე სტრანство-ვანიე, путешествие; бѣдность; რუსუდ. 32; ვისრ. 10; (ვკ), бытъ въ нищетѣ.
ღარიბული, ზედ. მწირებრი, страннический, ვისრ. 193.
ღარიღონა, ს. სოკოა ერთ გვარი, сортъ грибовъ, 3. ფ. ლ.; ერისთ. ლ.; грузდი.
ღაროსანი, მაგალ. -ხმალი ზედ. დაღარული ხმალი, родъ сабелъ.
ღარღაროვანი, ზედ. დაღარული, железистый.
ღატაკი, ს. ფრად გლახაკი, შკლოვანი და შიშველი, голякъ, нищій.
ღატაკობა, ს. უპოვარება, ძირელი სიღალახევე, нищета.
ღაფლი (არაბ.), ს. უთაური კაცი, გარეწარი, წარმდები, перадиный, лѣвный, оплошный; ვეფხ. 646, 724.
ღაფლად, ზ. წარმდებად, გარეწარად, лѣвною, ვისრ. 95; სიზრ. 130.
ღაფიტი, ს. მირონის სურნელი, благошное масло, ბუნ. ლ.
ღაფლობა, ს. უთაურობა, перадины.
ღაღაღება, **ღაღადი** (არაბ. ბერძნ.). ზ. ვოსკლი-цаніе, война, взываніе; (ვკლადღებ, -ღე), ზ. უ.

ხმა მალღად ვიძახი, восклицать, взывать, кричать; ფსლ. 9—6; 12—26; 30—33; მატ. 2—18; 25—6; საქმ. 19—28, (ვუღაღაღებ, -ღე), ზ. მ. შევეკვეწებ, ვისხოვ, молю, прошу, საქმ. 25—11; **ღაღადღეობა** (ღაღადღეობ, -ვკ-ფე), ზ. უ. ხმა მალღად ვიძახი, вопить, взывать, მსაჯ. 7—23; დან. 13—24; 42—60; ჭაქარია, 7—14, 17; მატ. 8—29; 1 ქართლ. 354.
ღაღადისი, ს. საბავთო საქმეს მოამბე ხმა მალღად, вѣстникъ, 1 მეფ. 11—9; იობ. 1—16; ან ბასის, ლაზარაკი, споръ, ღაღადისის აღტევება, подыять споръ, 1 ქართლ. 313.
ღაწვ-ბაღახში, ს. წითელი ლოყები, щетки, какъ кровь съ молокомъ, ვეფხ. 3.
ღაწვი, ს. ლოყა, щета, лавина.
ღაჭაღუჭი, ს. ღრჭუნა, жваніе жвачки.
ღება (ვღებ, -ღე), ზ. მ. განვღებ, განვანგამ, отно-рять, открывать.
ღება (ვიღებ, -ღე), ზ. მ. ავიხმამ ზელის მოკილებით, ავიღებ; მივიღებ, მივიბარებ; брать, снмывать, при-нимать, получать; ვიღებ ვალს, дѣлать долги; ვიღებ თავზედ, брать на себя; ნათელს ვიღებ, креститься, მუცლად ვიღებ, забеременѣть; 2 მეფ. 11—5, ფურად ვიღებ, выслушивать; მანანა 26, სულს ვუღებ, ე. ი. დავმშვიდებ, დავაშოშინებ, დავაწვებ, уснокоить, угомонить; ვეფხ. 282; ლეხული, მიმ.
ღება, **ღებვა** (ვკ), ზ. მ. დავაფერადებ, შევღებავ, красить, ვკლავავ მუღსა, красить сукно.
ღებინება (ვა), ზ. სმ. გავღებინებ; ავღებინებ; შევღებინებ, заставить отворить; заставить взить; заставить красить; ნათელს ვღებინებ, заставить принять крещеніе, სომხ. სამ. 206; პირიღამ მღებინებს, гошнить меня, рветъ.
ღებულობა (ვკ), брать, принимать; ივერია № 2, 1878.
ღელღელვა, მცენ. ძირხვენა, ренейникъ, запущен-никъ, ბუნ. ლ.; 3. ფ. ტურწა. სოჭიკი, смола, родъ марены.
ღელე, ს. ჩავარდნილი ადგილი მიხდარზედ ან შითთა შორის; ложбина, низменность; დაბად. 14—10; 20—15; ისაია. 10—28, 29; იერემ. 48—8; 31—40; 1 მეფ. 17—3; მსაჯ. 7—12; გუჯ. 33; ღრმა ღელე ჩადის, сѣдустъ. глубокий оврагъ, გუჯ. 9, ღელღელუე, ზედ. სავე ღელღებთა, на-полненный ложбинами, ухабистый.
ღელვა, ს. ზღვის ფურთუნი, სეოქება, волна, валъ, -სოფლისა, волнение, смятеніе, -აკტილი, вол-нующійся, ეფხ. 4—14; (ვკლღავ, -ღე), ზ. უ. ზღვა იღელღება, ფურთუნებს; волноваться, ვისრ. 79; ნაქსოვი ღელავს, травъ волнуется, перели-вается, ბალანი ზურმუხტის ფურად ღელავს, რუ-სუდ. 43; трава какъ взмурудъ переливается; გული უღელავს, сердце волнуется.
ღელვა გვეშული, -ტენილი, ზედ. нотерившии кораблекрушеніе; ქილ. 281; ღელვა გვეშულობა, ს. ღელვა-ტენილობა, ს. кораблекрушеніе.
ღელღება (ვღელღებ, -გე), ზ. მ. ავღელღებ, ავაფურ-თუნებ; ავრევე, ავამოთოებ; волиовати; (ვიღელ-ღებ, -გე), ზ. ვ. ვკმღელღარებ, ავირევი; волно-

ваться; ვისრ. 88; ქვეყანა იდელებოლა, страна
полновалась; 1 ქართლ. 220.

დედუბიანი, დედუბიანი, ზედ. волнистый; -ნაქ-
სოვი, волнистая ткань.

დედოვანი, ზედ. დედუბიანი, наполненный лож-
биннами; დახად. 23—2.

დენერალი (ფრანც.), ს. генералъ.

დეო, ს. ძნა მდგარი სუთულიდამ ოცეულადმდე, визка
слоновъ; საბ. ლ.

დეოგრაფია (ბერძნ.), ს. ქვეყნის აღწერა, географія.

დეოდეზია (ბერძნ.), ს. სწავლა მიწის გაშიჯნვისა,
геодезія.

დეომეტრია (ბერძნ.), ს. სწავლა განზომისათვის
უოგელთა ნივთთა სიგანეზედ, სიგრცეზედ და სიმა-
ღლეზედ, геометрія.

დეჰეპი, ს. ფრთის ღერო, стебель у пера; საბ. ლ.

დერბი, ს. ბეჭელი, гербъ, დერბიანი ქალღლი, гер-
бовая бумага.

დერება (ვი, ვუ), ზ. მ. მოვუღერებ, замахиваться,
грозить кому ударомъ; (ვიღერებ კისერს, თავსა),
ზ. მ. გავიშვლებ კისერს ან თავი მალა
შომაქვს; обнажить шею; держать голову прямо,
гордо.

დერი, ს. მცირე ნაბოზი შესისა; ზრო მცენარეთა,
стебель; პოქსო; გამოსლ. 25—31.

დერო, ს. ზრო ბალახთა და მხალთა, стебель, დე-
რუბიანი, ზედ. დეროების მქონებელი, стебелит-
ный.

დერლა, დერლვა (ვჭლერლ, -ლავ, -ლე), ზ. მ. სომო-
რად დავლუწ მარცვალსა; ვლრნი, ვჭნრავ, ძვალსა;
вруши молотъ; гршаты; **დერღლი**, სხვილად
დავუვლი ან ბაღლისგან დაკლუევილი; крупный
помолъ; растерзанный собою.

დერღლი, ს. მცირე კიტრი, საბ. ლ.

დერღელი, ს. ბაცი, гусь, სიბრ. 61; ბუნ. ლ.

დერძი, ს. ურმის თვალთა და ბორბალათ საშუალ
გავლებული სე ან რკინა, осн, **დერძის თავი**,
концы осн; პოლუთ; ქმნულ. წ. 10; დერძის თავი
ჩრდილოსი ან სამხრისი, полюсъ сѣверный, юж-
ный.

დედა (ვიდედ), ზ. მ. გავიშვლება, გარდავიღებ,
обнажать тѣло.

დეშო, ს. ქერქი ხისა, кора на деревѣ, რუსუდ. 764.

დეჭა (ვჭლექ, -ჭე), ზ. მ. ვჭსცოხნი, დავლექ; жевать;
ვჭლექ სიტყვასა, ე. ი. ზოზონა, заминаться, ვეფს.
471, мямлять.

დეჭაღა, ნ. დვარძლი.

დევალი, დოდო, ს. მცენ. дикій шавель.

დედლოშმაგი, დოდლოშმაგი, ს. მცენ. чистотѣль,
конскій шавель, ერის ლ.

დეშო, ნ. ლომი.

დეშანჭი, ს. сѣбѣ въ членахъ.

დეშარი, ს. წვამისგან მოვარდნილი წყალი, потокъ;
ფსალ. 17—4; 35—9; ვეფს. 1405; დარეჯ. 128;
-ცრემლთა, потоки слезы; დვარული, ზედ. подоб-
ный потоку; რუსუდ. 475.

დვარძლი, ს. მაწყინარი სვარბალი; სიძულილი,
აღბ. 58; плевели; шьяный хлѣбъ; ბაქრ. 180,
непавиств, ревпость, злоба; შავ. 13—25; რუ-
სუდ. 475; მარტ. 1—603; ნ. ჩ. ლ; პ. ფ. ლ;

ბუნ. ლ; დვარძლი მტრობისა, семена раздора;
რუსუდ. 911; **დვარძლიანი**, ревнивый, завист-
ливый.

დვაფი, ნ. ღვიფი.

დვაწება (ვიღაწებ, -წე), ზ. უ. შევიმუშავებ, დავშ-
ვრები, трудиться, ნ. ღწუა.

დვაწლი, ს. შრომა, გარჯილობა, трудъ, подвижъ;
ლუკ. 22—44; 2 ტიმოთ. 4—7; კოლ. 2—1;
ღვაწლით მძლე, გამარჯვებული ბრძოლასა
შინა, побѣдоносный.

დვადელი, ს. მღვდელი, священникъ.

დვადი, ს. დაწული თახმა, проверка нѣз ремней;
ვეფს. 1365; საშ. ვახტ. 204.

დვადაცი, ს. ჯაშკურა, ჯაშკუტა, მცენ. обнوی-
шникъ, შავთ. 60, ერის ლ.

დვაღული, ზედ. დვადისგანი, ремешный; ოქრო-
ღვეღლნი, ანდრ. 18; золотой шнуръ.

დვაჭელი, ნახე დვეძელი.

დვაღვი, ს. ნალვერდალ-მრავალი ან ნაცარი წით-
ლად განურებული ნალვერდალს ქვეშე, жаров-
никъ, горящій уголь; зола; ანტ. 5—8.

დვენთება (ვა), ზ. მ. დვაწვეთებ, წვეთს დასტემ,
наканать; (ვიღვენთები, -თე), ზ. ვ. ვიწვეთები,
წვეთს ჩამოვადებ; оплывать; канать; ქალ. 232.

დვენთი, ს. ნაწვეთი სანთლისა, капное пятно
или капли, оплывокъ.

დვერფი, ს. გროვა, სვავი, куча; ისუ. 8—29.

დვებილი, დვეჭელი, ს. სმადის კუბაცი სორცით
ან თევზით მცხვარი; 3 მეფეთ. 14—3; пирогъ съ
говядиной или рыбой на пресномъ тѣстѣ.

დვთად, დვთაება, ნ. ღუთად, ღუთაება.

დვია, ს. ეკლესიის ხე, ისაი. 55—13, можжевель-
никъ, ნ. ჩ. ლ; პ. ფ. ლ. ბუნ. ლ; ერის ლ. ღვიის
ქენკრა, можжевельный лоды.

დვიარება (ვაღვიარებ, -რე), ზ. მ. მრწამს, მგვრა;
წარმოვსტქვამ სიზარტლეს, გამოვაცხადებ; დავსკვნი;
исповать, исповѣдывать; признать; рѣшиться;
ანტ. 5—55; ნ. ადვიარება.

დვიგება (ვა), ზ. მ. გავღვიგებ ცეცხლს, ნახშირს
ცეცხლს მოვუკიდებ; ცოშს გავფუფებ, მოვადებ,
раздуть огонь; заквасить тѣсто; **დვიგოი**
(ვჭლვიგი, სრ. არა აქვს; ვღვიგები, -ლი), ზ. უ. ნა-
პვერცხალი წითლად ჰქსტვირს; ცოში გავუვლებ;
გავთქვირებ, ვჭსუქებ; горѣть (объ угляхъ);
искнать, закнать, подниматься (о тѣстѣ);
полнѣть, краснѣть.

დვივილი, ნ. ღვიგება; **დვივი**, ნ. მღვივი.

დვივის ხე, ს. ღვი, можжевельникъ.

დვიმელთაგი, ს. ფურნე, печка, ნ. ღუმელი.

დვინადვინა, ს. მცენ. Аропова борода, ერის ლ.

ღვინო (ბერძნ.), ს. ყურძნის ნაწური სასმელი, вино,
ახლოს ნაწურს ეწოდების **ცხბილი**; ჯერეთ დუ-
ლილში მდგომს **ამბოხნი**; დადღებულს **მაჭარი**;
ცეცხლზე ნადულს **ბადაგი**; წულით ზავებული
დგვიფი; უწულიოსა ცხბილოსა **შუშა** და **არმუჭი**;
გაწყალბულსა **ყოქო**; ნაწენეს ჭაჭას რა დაალ-
ტობენ წყლითა და მეორედ გამოჰქანჯვენ ეწო-
დების **შამანი**; ღვინოსა მგარასა საქართ და სუნ-
ნულით ზავებულსა **კუნდიფი**; დამკვებელსა **შმა-
რი**; თეთრი ღვინო, бѣлое вино, წითელი ღვინო,

красное вино, ლვინის მწღე, ვინოჩერნი; ლვინის ვინოფარდული, ვინოტორგოვეც; ლვინის საფარდული, ვინიყი იგრებენ, ლვინო ნასვამი, ხყაყყი, ლვინოში, въ пьянствѣ, въ пьяномъ видѣ, სპმ. ვსტ. 93; ლვინის მსმელი, ხყაყყა; ლვინის მარტილი, ხყაყყი камень, ლვინობის თოვე, ს. სთულისა, ოკლომბერი, ოქტბრი.

ლვინჭა, ს. ხვინჭა, მცირე კენჭები, გრანი, ხრანი, ობ. 8—17.

ლვინჭილა, **ღურინჭილა**, ს. წვრილი ნიჟარა, უჯვკა, პ. ფ. ბუნ. ლ. ციპრეა, Столида, ერის ლ. -სუშებისა, стеклянныя раковины.

ლვინჭრობი, ს. ხვინჭიანი ადგილი, мѣсто песчаное, 2 ქართლ. 284, 365.

ლვინჯი, **ღვინჯი**, ს. ღლი ცვარი მრავლად ჩამოცვივებული; крупный, проливной дождь.

ლვიძება (ვა), ფ. მ. გამოფიჭვილი პილისაგან, ავაყენებ, бредить, ჩონგ. 132, (ვი), ფ. მიჩ. გამოფიჭვილი პილი, ავადებ; ვკმლვიძარებ, ვკმლვიძლობ; პრობუჯდათა; бодрствовать, не спать; იერემ. 5—5; 31—28; მაც. 26—45; მარკ. 19—34; საქმე. 20—30; კოლ. 4—2; (ველვიძები, -ძე), ფ. თვ. ვკმლვიძარებ, не спать, რუსუდ. 396; მადვიძებ, бдешь меня, მადვიძება, не сплю.

ლვიძილი, სხ. ფხიზლობა, უბილობა; бдѣние, печеніе; (მადვიძავს, ურ. მადვიძავდა, უუსრ. მადვიძებია ან მადვიძება, -ბა), ფ. უ. ვკმლვიძლობ, არა მძინავს, бодрствовать, не спать.

ლვიძლი, ს. ნაწილი ცხოველთ შიგანურისა გულთან მდებარე შიშველი წითელი; печен, печенка; დაბად. 49—6; გამოს. 29—13; ღვიძლი და ან მამა, родной брат, родная сестра; -შვილი, родной сыно; ღვიძლის ყური, салыникъ на печени, ლევიკ. 3—10; ღვიძლის კენჭი, камушки въ печени; ღვიძლ-დამწვარი, огорченный, ვისრ. 15, ღვიძლის წამალი, мѣдн. нитристиникъ; პ. ფ. ლ.

ლვინჯა, ღვრა, ღვწა, ს. ღვინჯა, ღვრა, ღვწა.

ლვინჯი, **ღვინჯი**, ნახე წხელი; ღვლითაი, ღვლითაი.

ღია, ზედ. გახსნილი, ახალი, არ დასული, открытый, открытый; ღია ფერი, свѣтлый, яркій цвѣтъ.

ღილი, ს. შრეგალი შესაკრავი, шговница; ღილი-ჩახსნილი, ზედ. разстертый; ვეფხ. 305.

ღილი-კილი წიგნისა, застѣжка у книги; წათ ცხოვ. 409.

ღილიშმაგა, ს. მცენ. грижовникъ, პ. ფ. ლ.

ღიმა, ს. მცენ. ქარქვეყანათი ზალანის ძირი საქმელი მხალად; ღიჭმანჭელი, ანგელოზა; дягиль, коровникъ (раст.), ბუნებ. ლ.

ღიმება (ვა), ფ. მ. მცირედ ვაცინებ; вымывать ушибку; (ვლიძები), ფ. ვ. მცირედ ვიცინი, მეცინის პირი; улыбаться, ღიმა (ვკლიმავე, -მე; ვილიმები, -მე; ვკლიმები), ფ. ვ. მეცინის პირი, улыбается, ვეფხ. 1252; 1 ქართლ. 268.

ღიმი, **ღიმილი**, ს. მცირედ სიცოლის ნიშანი ბაგეთა ზედა, улыбка, ღიმილი მოსდის, улыбаются.

ღიმიანია (ლათინ.), ს. სასწავლებელი, гимназія.

ღიმიანსტიკა (ლათინ.), ს. წურთვა რეინობისა, სრბოლისა, ჭენებისა და სხვანი მოძრაობანი ცანისა, გამაგრებისათვის სხეულისა, гимнастика.

ღინღილი, სხ. ხინხილი, ღინღილი, სხეული პლივს სიარული, о большихъ: едва двигать ноги, колдобродить.

ღინცილი, ს. სილოდა, უბაღო და უშვერი ხმანობა, скалить зубы, неприятно смѣяться.

ღინწი, ს. პაცარა და პაღმის საქრელი, перочный пожиток, ქალ. 106.

ღიპი, ს. ღლი მუცელი, отвислое брюхо, კაცია. 10.

ღირება (ვა), ფ. მ. ვაფასებ, оцѣнить, ღირებული, მიმ. ფასიანი, ფასის მექონი; ჯგეროვანი, შესაფერი ფასისა; ძნელი, стоящий; ღირებულება, ს. стоимость, ძნელობა.

ღირვა, **ვკლირ** (ვკლირვარ; ვკლირლი; ველირები, -რე), ფ. უ. ფასი მაქვს, стоить. მიღრს, გიღრს, უღრს; მღირება, მეღრა, მიღრა, ფ. მიჩ. მიჯღება, დამიჯღება, стоить мнѣ, ალბ. 39.

ღირს არსი, ს. გალობა ღვთის მშობლისა, достойно (молитва).

ღირს-საცნობი, ზედ. ღირსი შესანიშნავი, замѣчательный.

ღირსება, სხ. მართებულად გება ხარისხისაგან ან თვის ხარისხი, მოადგილეობა; ციკლო სამღვდელთა; достоинство; пренодобіе (титულъ священниковъ); ლუკ. 1—75; (ვა), ფ. მ. მივამთხვევ ღირსებას; ღირსად ვკყოფ, მივანეც; უდონთს; ვეფხ. 526, (ვი), ფ. მიჩ. მივინეც თავსა ღირსად, უდონთს себя, (ვეღრსები, -სე), ფ. თვ. ღირს-ვიქმნები; უდონთსა, ვეფხ. 47; მეღრსება, я удостоюсь; მიღრსება, გიღრსება, უღრსება, я удостоюсь; მიღრსება, почитъ его; რუსუდ. 156.

ღირსვა (ვკლირ ვარ, -ვივა), ფ. უ. ღირსი ვივა, я быль достоинъ; ღირსებიება (ვა), ფ. სემ. заставить удостоить кого; (მეღრსებისა), я удостоилъ его; რუსუდ. 327, 328; ღირსებული, ღირსეული, ზედ. достойный, ღირსებულია, ს. ღირსება, достоинство.

ღირსი, ზედ. მართებული, ჯგეროვანი; ნამსახური, ღირსებისა ან ადგილის მქონე; მართალი, წმინდა (ციკლო მღვდელთა); достойный; заслуженный; пренодобный, святый; ღირს ქებასა, достойный хвалы, ღირსი მამა, пренодобный отецъ.

ღირსობა, ს. ღირსებულია; стоимость, (ვკლირსობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვკლირვარ, стоить, бытъ достойнымъ.

ღირსქმნა (ღირს ვიქმნები), ფ. ვ. ველირები, უდონთსა, сподобитьсѣ.

ღირსყოფა (-ვკყოფ. ვკვაფ), ფ. მ. ვალირსებ, უდონთს, сподобить.

ღირღალი, ს. მრადი მრული, ოღროზოღრო, перовный, ухабистый; крутой, 1 ქართლ. 29, 18, 329, ღირღლოვანი, ღირღოვანი, იგივე ღირღალი, ე. ი. ღვლე-ღულე; ღირღოვანება, ს. სიმყარე; крутизна горы.

ღირღილა, ს. გუნის მერე პაცარა გოგორა, которое небольшое колесо у плуга, ჩონგ. 80.

ღირღიცი (ვუ), ფ. მ. დავსტერებები, დავსტერი, ვუშყერ; смотреть пристально.

ღიკინი, ს. გრგენა, ჩოთორი; щекотавіе, щекотка; (ვუ), ფ. მ. ვურთორებ, ვკგრგენ, щекотать; (მე-

ფიქრობ, ვკსწუნ, задумываться, печалиться; ქილ. 627.

ღონლილი, სს. სნეულის სლუჲ; **ღონლილობა** ვკლონლილობ, სრ. არა აქეს), ფ. უ. о больших: едва таскать поги, брести.

ღონდათვი, ს. მიწის შავი ბოზობლი, земляной червь.

ღონება (ვალრებ, -რე), ფ. მ. გაუმადარ გავსდი; მოვატყუეებ, მოვატყუნებ, ძებათ ნენასთმუმ; обманывать, соблазнить; მუცელს აღორებ ღონია, აქორებ ქორია, желудок можешь приучить къ умеренности или обжорству.

ღორი, ს. ცნობილი შინაური სვასტავი; მაც. 6—7; 8—30; მამალი ღორი ეშვიან ან ცახი, დედალი ქუბი და ნეწვი, დეკუოდავი კერატი, სასუქი ქუსმინი; შვილი მათი გოჭი, თელი, მოწილი; ბურვაკი; სწინა, **ღორთა-მგროველა**, ს. онухоль шелушнестал, **ღორთა-მცვერი**, ს. პარცახტი ქავილით; чешушка, почешушка (свины); ბუნ. ლ.; **ღორებრი**, **ღორულა**, ზედ. ღორისაგური, свиной; **ზღვის-ღორი**, ს. ფუკინი, дельфинъ, тюлень; **ღორის-თვალი**, ს. უურმენია ერთგვარი, порода винограда; **ღორ-იწვი**, თევზი, баклажъ, ერის ლ. **ღორის-სოკო**, ს. სოკო ერთგვარი, г. ბაც. ლ. свишущка (гриб); **ღორის-ქადა**, ს. მცენ. молочной кура (растение); ბ. ფ. ლ.; ერის ლ. **ღორის-ქონი**, ს. შინი ჯირ; сало; **ღორის-ხნდურა**, ს. მცენ. კალვიქსი, белена (раст.); **ღორის ქადა**, მცენ. вѣха, водяной омегъ, -რისტყემალა, ნ. კვინჩხი.

ღორიზონტი, ს. სახედავი ცისა, რასაც თვლი გადასწვილებ, горизонтъ.

ღორ-მუცელა, ს. გაუმადარი, მსუნავი, обжора.

ღორობა, ს. ღორის ხასიათის ან თვისების ქონა, свиństwo, გორგ. 2; (ვკლორობ, სრ. არა აქეს), ფ. უ. ღორსავით ვიქცევი, свишествовать, свишничать.

ღორცვა, ს. მცენ. გვერდელა, бедренищъ, свишная стрѣла.

ღორცვეცი, ს. მცენ. ჯაშუკუტა, ლვედვეცი, обшникъ, ბუნ. ლ. [ნალ.

ღორცოტო, ს. ყიფ. ღრ. მ5, труба музыкаль-

ღორცუკი, ქია მფერელი, ნ. მფერელი.

ღორული, ნ. ღორი.

ღორქლიავი, ს. სეხილი, сортъ сливъ.

ღორიყო, ს. მცენ. ерл.

ღორღი, ს. წვრილი ნალეწი ქვა ან აკური, щесень.

ღორძი, ს. ფესვი, ძირი, корень, пласта.

ღორჭილა, ნ. ღრინჭილა.

ღორჯო, ს. თევზია, сомъ, ბაქრ. 175.

ღორვა (ვკლორავ, სრ. არა აქეს), ფ. უ. ესმერები; ძლივს დავდივარ; ползти; едва ходитъ; ყმაწვილი ლოლავს, ребенокъ ползаетъ; გორგ. 260.

ღორნოსო, ს. ქლიავია ერთგვარი, круглая слива, გარეული, ნ. კრინჩხი.

ღორღო, ს. კამპენის ხბო, теленокъ буйволий, ქილ. 380.

ღორჯა, ს. ღონა თევზი, головащъ (рыба).

ღორჯი, ს. დიდი კბილი, большой некрасивый зубъ.

ღორჯიანი, **ღორჯებიანი**, **შუანი**, ზედ. зубашъ.

ღრადუსი (ლოთინ), ს. ხარისხი, მეჩაიკი მზობელობისა, градусъ; ლოლრ. 7.

ღრამმა, **ღრამში** (ბერძნ.), ს. ხაზი, черта, линия, კატოლ. 20, полоска.

ღრამმატიკა (ბერძნ.), ს. სწავლა მართლ ღაპარაკისა და წერისა, грамматика, **ღრამმატიკოსი**, ს. ღრამმატიკის მცოდნე, წერილით მეცნიერი, მწიგნობარი; грамматикъ, ისაი. მ3—18; **ღრამმატიკოსობა**, ს. მართლ წერის ცოდნა, знание правилъ языка; დან. 1—17.

ღრავნა (ვილრავნები, -ნე), ფ. ვ. ვიკვლავნები, ვიკრუნჩხები, корчиться, ежиться; ქილ. 879.

ღრანცე, **ღრანცელი**, ს. ღირალი, ღრე, ухабъ; ღრანციანი, ღრანცებიანი, ღრანცოვანი, ზედ. ухабистый, ნ. ამოღრანცვა.

ღრანჭა, ს. სრტილი, ძვალთა და რბილთა საშუალი, хрящъ, **ღრანჭიანი**, ზედ. სრტილიანი, хрящевой.

ღრანჭუნი, ს. კბილი ღრჭუნა ან ღრჭულჭი, скрившъ, скрежетъ зубовъ, **ღრანჭუნება** (ვა, ვი), ფ. მ. ვაკრანჭუნებ კბილთა, ვაღრჭუნ; ვკრანჭ კბილით; скрежетать зубами; грызть.

ღრე, ს. ნღრე, ფლატე და სოროქებიანი ადგილი, ухабъ.

ღრედი, ს. მფრინველია, оларა, ბუნ. ლ.

ღრეკა (ვკლორე, -რიკე) ფ. მ. მოვკვავევი, сгибать, (ვილრეკები, -კე) ფ. ვ. მოვიკვავები, согнуться, сгорбиться.

ღრენა, სს. ბრღენავა მსეცთა, ძალთა, ворчаніе (собаки), (ვკლორენ, ვილრენები), ფ. უ. ვკლორენავ, ვბრღენავ (მსეცთა და ძალთა თვის); ворчатъ (о звѣряхъ); (ვალრენ პირსა), ფ. მ. პირს ვაღებ, разинуть ротъ; показывать зубы (о звѣряхъ).

ღრეობა, ს. ხრანცელი ან ღრინცილი მფრალთა; шумъ пшынхъ.

ღრეული, ს. მომფრალთა, пьющій запоемъ.

ღრეჭა, ს. კბილუბის გამოჩენით სიცილი; (ვილრეჭები, -ჭე), ფ. უ. უშვერად ვიციანი, сжалить зубы.

ღრეჭია, ს. როზინა პოტ.

ღრეჯა (ვილრეჯ, -რეჯე; ვილრეჯები, -ჯე), ფ. უ. ვილრეჭი, დავილრეჯ პირს; ვკსეჭუხავ, морщиться, хмуриться.

ღრიალება (ვა), ფ. მ. ვაფერებ, заставить ревѣть; (ვკლორიალებ, -ლე), ფ. უ. ვკვეერი, ვკვლავი, ревѣть, кричать, плакать; ერისთ. 181; 2—149

ღრიალი, ს. ზღურალი, ზღვილი, ревъ, вопль.

ღრიაწვადი, ს. მორიელი; საზოგადო ღაპარაკში: ფალანგა, გესლიანი ობობას მსგავსი; скорпионъ; фаланга, сороконожка; ნიშანი ზოლიაქოსი, რომელიც ოკტომბერში მიითვალავს მზესა; скорпионъ. знакъ зодиака; ეხეც. 2—6; ვისრ. 13, 81.

ღრინვა (ვკლორინვა, -ნე), ფ. უ. ვილრინები, ვკვრღლვინავ; (ო ვზერახ); ворчатъ, милрингила, олъ ворчалъ на мени; ვეფს. 905.

ღრინჭილა, **ღრინაჭველა**, ს. მცენ. водяной омегъ, cicutaria, (раст.).

ღრინბონი, ს. დიდი ბადე და გრძელი, певодъ, мепрежа.

ღრინღალი, **ღრინღო**, ნ. ღირღალი; 1 ქართლ. 29.

ღრინღოვანი, ნ. ღირღოვანი.

ღრმა, ზედ. ძნელად ჩასაწლომი გინა მიუწოთმელი,

არ გასაგონი, глубокий; неопытный, трудный; глубокомысленный; ღრმა სწავლანი, глубокий науки, ღრმა მოსუცებული, глубокий старый, ციმ. 21; ღრმავება (ვალრმავებ, -ვე), ზ. მ. დავალრმავებ, ღრმა ჩავსჭრი, углублять, (ვჭლრმავები, -ლი), ზ. ვე. დავლრმავები, углублитель.

ღრტუ, ზედ. მაგალ. ღრტუგული? 359.

ღრუ, ს. მიწამი ფულურო, სორა, скважина, пустота; дуло: ციმ. 72.

ღრუბელი, ს. შესქელებული ორთქლი ზეღწეული ჰერაში, რომელიც გარდაქცევის წვიმად ან თოვლად, облако; гучა, დაბად, 9 — 14; ფსალ. 17—11, 12; 96—2; ვეფხ. 248, ღრუბლიანი, ზედ. ღრუბლით მოსილი, пасмурный, ღრუბლიანობა, ს. ღრუბლით მოსილობა, пасмурность, ღრუბლვა (ვიღრუბლები), ზ. ვ. ღრუბლით შევი-მოსები, станвится пасмурным.

ღრუბელი, церковный воздущник, გუჯ.

ღრუბელი, ს. ხავსი სოკოსავით, губка.

ღრუღო, ს. ქარიზი, წყლის გასატანი რუ; ქილ. 198; მცირე წყარო; ან თევზთ საბუნჯაო ადგილი; подопроводь; небольшой ручей; бераога рыр; ზრუტნი, ს. порконише, (ვჭლრუტუნებ, -ნი), ზ. უ. ვჭლრუტუნებ, ვჭლრუტუნებ, поркониать.

ღრღნა (ვჭლრღნი, -ღნ), ზ. მ. ვჭლრღ ძვალსა; ცკილეილისათვის: (ვჭლრღენ); грызть; производить боль, ломъ изъ костяхъ.

ღრბილი, ს. კბილთ ფესვის გარემოთ ხორცი, деса.

ღრბობა (ვიღრბობ, -ბე), ზ. მ. ამოვიგდებ სახსრი-ღამ ძვალსა, вывихать, (ვიღრბებები, -ბი), ზ. უ. ჩუვირბობი; პირუტყვითვის: ვჭკვებები; утопуть; околѣть.

ღრჭენა, სხ. скрежеганіе зубами, (ვიღრჭენ, -ჭინე), ზ. უ. კბილთ ღრაჭენი, скрежегать зубами; ვისრ. 11.

ღრჯა, ს. მწვეკიანი ისარი, стрѣла острокопечная.

ღრჯნა (ვიღრჯნი ტულს), ზ. მ. ტულს გადვიდეღ, გავიშეღებ, раскрыть грудь; ქილ. 179.

ღუარი, ღუარბელი, ღუარბლიანი, ღუაწლი, ნ. ღუაწლი.

ღუბერნია, ს. სამაზრო, განსაგებელი გუბერნატორისა, губерніи, ღუბერნატორი, ს. გამგეერთის მაზრისა, губернаторъ, -რობა, ს. губернавторети.

ღუღება (ვღუღებ, -ღე), ზ. მ. ნელად ვანთებ, за-ставлять тихо горѣть; ქილ. 400.

ღუღული, ს. წითლად ამომქედარი ფოლაქი მწერთ კბენისაგან, რომელიც მალე განჭკრების, красное пятно на тѣлѣ отъ укушенія, короста.

ღუღულება (ღუღულუღებ ტანს), ზ. უ. გაგუწითლებ ტანს კბენით, накусать кому тѣло.

ღუღული, სხ. яркое горѣніе огня, (ღუღულუღებ), ზ. უ. ვარვარებ, ვლაპლაპებ, კეთილად ვანთივარ (ვეცხლი); ярко горѣть.

ღუზა (სპარს.), ს. ხომადლთ დასაბმელი ღიღი კავი, якорь.

ღუთად, ზ. ღმერთად, მაგალ. ღუთად შერაცხვა, считать за Бога,

ღუთაება, ს. არსება ან თვისება ღუთისა; მსოფლიონი ღუთაებად, მღუთაებად ან პირი ღუთისად უწოდებენ ხელი - უქმნელსა ხატსა მაცხოვრისასა; божество; первоотворенный образъ.

ღუთაებრი, რივი, ზედ. ღუთის მსგავსად, божескій; божій, კავშ. 134.

ღუთება, ღუთებობა, ნ. ღუთაება, ვეფხ. 1448.

ღუთიანი, ზედ. ღუთის მოშიში, набожный.

ღუთივ-განბრძნობილი, ზედ. ზეგარდამოთ სიბრძნითა განათლებული; богомъ умудренный; 1 ქართლ. 99.

ღუთივ-განცხადება, ღუთის-განცხადება, ს. დღესასწაული ქრისტეს ნათლის-ღებისა ც იანვარს, богоявленіе.

ღუთივ-გვირგვინოსანი, ზედ. ღუთისაგან კურთხეული (მეფე), боговѣщавный, სიკ. ჩოლოფ. 31, № 3.

ღუთივ-დაცვული, ზედ. გებული საფარველსა ქვეშე ღუთისა; богохранный.

ღუთივ-მიმადლებული, ზედ. სავე ზეგარდამოთა მადლითა, წყალობითა და სიფერულთა (იუშეს ყოვლად წმინდისა ღუთის მშობლისათვის), богоблагодатный.

ღუთივი-მქადაგებელი, ზედ. მასწავლებელი და აღმსარებელი ცნობასა ღუთისასა, богопророкъ, божественный.

ღუთივ-სანატრელი, ზედ. ღუთისაგან დიდებული, богоблаженный.

ღუთივ-სუღიერი, ზედ. ნიჭებული ზეგარდამოთა ნიჭითა, богодохновенный, 2 ციმ. 3—16.

ღუთივ-შეწინიერი, ზედ. შესაბამი ღუთისა ან გან-შეწინებული მის მიერ, богодѣнный.

ღუთის-გარეგანი, ს. განდამოილი ღუთისაგან და სარწმუნოებისა, богоотступникъ.

ღუთის-მბრძოლი, ღუთის-მოღაღე, ს. ურჩი და წინააღმდეგი ღუთისა, богоотступникъ, богопротивникъ, საქმ. 5—39.

ღუთის-მეტყველება, ს. სწავლა ღუთებისათვის და პაციცემისა მისისა, богословіе, (ღუთის ვჭმეტყველებ, -ლე), ზ. უ. წარმოესიტებამ ღუთის მეტყველების სწავლასა, богословствовать; საქმ. 363, ღუთის მეტყველი, ს. მეცნიერი ღუთის მეტყველუებისა, богословъ.

ღუთის-მეცნიერება, ს. ცნობა ღუთისა და სწავლათა მისთა, богосознание.

ღუთის-მოყვარე, -რული, ზედ. ღუთანი, მექონი სიყვარული სღუთოისა, боголюбивый, -нецъ, набожный.

ღუთის-მოპულე, ღუთის-მცერი, ს. უღლო, ღუთის გარეგანი, богоотступникъ.

ღუთის-მსახური, ს. განკრძალული მსახურებასა, პაცივისცემისა და შიშსა ზედა ღუთისასა; благочестивый, -რება, ს. благочестіе.

ღუთის-მოშიში, ზედ. богобоязненный.

ღუთის-მშობელი, ს. ღედა ღუთისა, ყოვლად უბიწო ქალწული მარიამ, Богородица.

ღუთის-რისხვა, ს. რისხვა ღუთისა; ან არ დასცა-ღებელი; гнѣвъ божій; извергъ.

ღუთის-წყალობა, благодать божья, სუბრ. 50. ღუკუნდანი, ს. печура, რქლ.

დუთიური, **დუთიური**, ზედ. ლუთისა, (божескій. დუკიანი **ფედა**, ს. დიდი **ფედა** ხმელეთისა, оксая, ყარამ. 147.

დუთამზარი, ს. წინამო, ჩილოფი, доковы, ნ. თმა.

დუთარძნა (ვკვლარძნი, -ძნე), ზ. მ. დავსლართავ, коверкать, кривить.

დუთარჭა, **დუთარჭნა** (ვკვლარჭნი, -ნე), ზ. მ. მიმოვკვსნავ, დავკვლაკენი, кривить, корчить; (ვილუარჭნეზი, -ჭნე), ზ. ვ. ვიკუნჩხეზი, екорчитьсѧ, съжмнтьсѧ, ვისრ. 35; გამოსლ. 30—3; ლუარჭილი სიტყვა, невовержливое слово, ქილ. 5.

დუთაღუნა, ნ. ძირხევა; ლულოაზი, ნ. ლლაზი.

დუთფი, ს. ჩავარდნილი ადგილი, ннзмѣнное мѣсто, ნ. დეღე. საბ. ლ.

დუთეჭი, ნახე წნელი; ლუმი, ნახე ლომი.

დუთედი, ს. დვიმელი, ფურნე პურის საცხოზი, русская печь, ქილ. 74, 138.

დუთვა (ვკვლუვა, -ვე), ზ. მ. დავანთქამ წყალში; დავ-
ლუვა, დავქცევ, წარვესწმენდ; утонитъ; погу-
литъ; ჩონგ. 18; (ვილუვაზი, -ვე), ზ. ვ. დავინთ-
ქმი; დავქცევი, დავილუვაზი; утонутъ; погнбутъ;
ოჯახი მეღუპება, моя семья гибнетъ, ერისთ. 22;
ჩონგ. 146.

დურკანი, ს. ბეჭებში ამოსული კუზი, горнъ.

დურა, სხ. проливаніе, -ცრემლითა, проливать слезы, ვუფს; 128, 908, 948; (ვკვლერი, ვკვლარე), ზ. მ. დავქცევ წყალსა, დავსთევ, литъ, проли-
вать; ვკვლერი სისხლსა, проливать кровь; (ვილ-

ვრები, ვიღვარე), ზ. ვ. დავიქცევი, დავითხევი, пролиться, (ვკვლერი, ვკვლერ), ზ. ვ. დავიღვრები, литьсѧ, ვუფს. 948, ვეღვრები, проливаться, (საქმელი) ეღვრებოდა სუფრასზედ).

დურინჭილია, ნ. ღვინჭილია; ღურძობა ნ. ღრძობა.

დურკიანი, ზედ. горбатый.

დურღური, ს. გრილი მუცელი, бурчаніе, (ღურ-
ღურებს, მიღურღურებს მუცელი), ზ. უ. მიუღურ-
ღურებს მუცელი, о желудкѣ: бурчать.

დურჭუმედაობა (ვკვლურჭუმედაობ, სრ. არა აქვს),
ზ. უ. ჩავიღურჭუმედავებ, ჩავიმაღლები წყალში,
нырять въ водах.

დუღული, ს. ხუწუწი, прыщъ, ნ. ჩ. ლ. ნ. ხუწუწი.

დურღუმი, 41; ვაი მართალია.

დუღუნი, ს. ღიღინი; ან ღრუტუნი მფრინველითა;
тихое и приятное шнше; речитативъ; норко-
ваніе; (ვკვლუღუნებ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. წყნარა
და მშვიდობიანად ვკვალობ; ვკვლუღუნებ (ცრელა-
თვის); приятно шнть; норковать.

დურწა, **დურწოლა**, სხ. მოღვანეობა, მომჭირნეობა,
ზრუნვა; დავწლი; трудъ; подннгъ: брань, пошпа,
пощеченіе: 2 სჯული. 24—5; მოსეს. სამ. 42;
ღურწად განსლვა, идти на брань, (ვიღვწი, სრ.
არა აქვს), ზ. უ. ვკვმოჭირნეობ, ვკვზრუნავ; труд-
днтьсѧ; подннгатсѧ; пощнцѧ; საქმ. 24 — 16;
1 ქართლ. 416; ფსალ. 39 — 17; 2 ტიმოთ. 2—5;
მიღვწიან, ე. ი. ღვწლს მიიღებ ღემთვის ვუფს.
797; стануть заботнтьсѧ обо мнѣ.

ქ

შ, არის უხმო ასო, წოდებული ყარ; რიცხვი ნიშ-
ნავს რვაასსა, ფულის ან კარიში ნიშნითურთ
რვას თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიში
160 ფულსა, 40 ბისცსა, 16 შაურსა, ოთხს აბაზსა.
ქარაგმიანნი ლექსნი; ყ. ი. ყოველი; ყ. დ. ყოვლად.
ასოს ყ მრავალნი უკანონოდ კვმარობენ ნაცულად
ხ. მაგალ, მეყსიერი უნდი მეყსიერი; ჰყერიდეს
თავსა, უნდა კვმარდეს თავსა, მატ. 27—39; ზოგ-
ჯერმე იხმარების ნაცულად ლ. მაგალ. ლაღა, ყა-
ღანი; ღარიბი, ყარიბი; ტულამზარი, ყულამზარი
ღა სს.

ყაბაღაზი, თმარბაც. 1. круглая шапка изъ
шалаи или сукна, ბაქრ. 164.

ყაბასობა, ს. 2 ქართლ. 527, უნდა ყაბასობა.

ყაბაჩა (სპარს.), ს. ქალთა მოკლე ქაბიზი, ვუფს.
456, 1142, 1433. 1583; шубка.

ყაბაზი (არაბ.), ს. გრძელი ძელი მართული, რომ-
ლისაც თავზედ დასდებენ ბურთსა, ვითარცა საგანსა
მესროლითა თვის: мячъ, на верху которой ле-
житъ шаръ, какъ дѣлѧ для выстрѣла.

ყაბზი (არაბ.), ს. ბარათი, ხელ-წერილი ხელ-შეუ-
ვალად პაცრონობისა; грамота на право владѣ-

нн; სიგ. ჩოლაყ. 44 № 31; ნიკ. ჩ. ღრამ; кави-
танція, დასტ.

ყაბზი, **ყაბზობა**, ს. მუცელში შეკვრა, запоръ,
остановка испраженія, ბაგრ. ბაცონ. 139; ნ.

ყაბი, (არაბ.), ს. სინი ფლოვისა; блюдо, დასტ; 3,
122; დავრ. 22; ქიშია 1, 4.

ყაბიწი, ს. აშურმა, перевязь, португез.

ყაბღუფღავი, ნ. ფლაგი, დასტ. 4, 28.

ყაბღუფღა (ვი), ზ. მიჩ. ვეთანხმები, დავჭყვები,
соглашатсѧ, (ვაუბულებ, ვუჭუბულებ, -ლე),
ზ. მ. შევუნდომ, მივუცვებ, прощатъ; დასტ. 16;
ყაბღუფღინება (მეყაბღუფღინა, -ნოს), я согла-
шался, სამ. სომხ. 338.

ყაბღული (არაბ.), ს. თანხმობა, ფარმანი, согласие,
позволеніе; **ყაბღულობა**, ს. იგივე ყაბღული, со-
гласіе. (ვყაბღულობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. დავე-
თანხმები, ნებას მივსცემ, согласнтьсѧ, позволнть;
ანტ. 2—40.

ყადარი, **ყადრი** (არაბ.), ს. ღირებულება, ფასი;
ღირსება; цѣна; достоинство; სამ. ფსტ. 10, 37;
ფულის ყადრი არ იცის, не знаетъ цѣны денегъ-
гамъ; ერისთ. 2—57.

უაღალა (არაბ.), ს. აღკრძალვა, აკვეთა, დაშლა, задержание, სამ. ვახტ. 173; რუსულ. 301. 376.

უადი, ნ. უაზი, სიბრ. სიგრ. ზღაპ.

უადიფა, ს. ერისთ. 2—38.

უაენი (თათრ.), ს. ყეენი, ხანი, хаганъ, ханъ татарской орды; персидскій шахъ; **უაენობა**, ს. ფლობა უაენის; царствование шаха, 1 ქართლ. 13. 379; 2 ქართლ. 404; დაღ-მარსვის პირველ კვირის ორშაბათსა ყრილობა ხალხისა აღმოაჩნევდა სუტ ყეენსა, რომელიც იმ დღეს ყეენობდა და უფლობდა; ეს არის სამასწარაოდ შემოღებული ჩვეულობა; ამის უკან ჩამოადგებენ დ ცემით განაძებენ; ეს ძალიან ძველი ადათია, ძველს სპარსეთში ყოფილი, როგორცა ჰინანს წყნდავესტივანს, რომელიც არის ნათარქში ღუპერონისაგან II ტომი 578 გვერდი 580, კავტ. გაზ. 1852 წ. № 28; въ чистый понедѣльникъ сборище народа выбираетъ шаха, которому въ тотъ день всѣ подкоряются, на другой день свергають и проговяють; обычай этотъ имѣетъ основаніе въ религіи зороастра.

უავა (არაბ.), ს. იამანურის სის მარცვლი, სასმელად სმარებული, кофе, **უავის-მწედი**, ან **უავაჩი**, ს. უავის დამსხმელი, დასტ. 121; завѣдывающій и подающій кофе гостямъ; **უავადანი**, კოფეინი, **უავანანა**, ს. უავის სასმელი სახლი, კოფეინაი.

უავარი, ს. თხელი ფიცარი შენობის დასასურავი, кровельный гонтъ, драшь, ბაქრ. 168.

უავარჯენი, ს. ჯიხონი თაფრაველიანი, цосохъ; Архирейскій жезлъ, გორგ. 5.

უავაჩი, ს. კოფი-შენკ.

უავლი, ს. დრო. პაემანი, სოკხ, ანტ. 3—8.

უავლი (ოსმ.), ს. ჩალმა თაფ-მწევეტი, კონუსოებრძალი ჩაღმა; ქიმ. 274.

უავრული, ზედ. უავრისადმი საკუთველი, მაგალ. უავრული ღურსმანი, гонтовый гвоздь.

უავუბი, ს. ხრიალი, ხმაურობა, шумъ, смятеніе, **უაზაბევი** (ოსმ.), ს. შავიფული ღირებული 5 ობოლად, мѣдная монета въ 5 оболъ, ზიანკ. ლ.; რუსულ. 802.

უაზაბი (არაბ.), ხარბი ვაჭარი, жадный до барышей купецъ, ზიანკ. ლ.; დავრ. 94.

უაზაზი, ნ. ხაზაზი.

უაზალაზი (სპარს.), ს. მფრინვე. სოროკა; ზიანკ. ლ.

უაზანდები, ს. ფლავის ერბოკვერცხი, шипица для пива. [შესავ.

უაზანური თეთრი, ს. казанская монета; აღბ.

უაზანი (ოსმ.), ს. თავისუფალი სოფლელი კაცი; მხედარი; მკრეხელი, ავაზაკი; козакъ, вольный крестьянинъ; воиновъ; разбойникъ; Кавк. Геогр. Общ. Записка № 7, стр. 44; აზნაური ხარ თუ უაზანი, ты дворянинъ или вольный крестьянинъ; სამ. ვახტ. 210; სამ ბერძნ. 307; დავრ. 94; შირ. 254; **უაზანობა**, ს. ავაზაკობა, разбойничанье, 2 ქართლ. 527; დავრ. 74.

უაზი (არაბ.), ს. მოსამართლე, казій, судья, ზიანკ. ლ.; 2 ქართლ. 413, 452.

უაზინა, ნ. ხაზინა, 2 ქართლ. 413.

უათარი (არაბ.), ს. სტრატული, ჯორი; лошасть, -ქლეში, верблюженость; რუსულ. 66.

უაზოარი, ს. жарь-птица.

უათლამი, **უათლანი** (არაბ.); ს. ცემა-ქლეტა; კლეა, рѣзвля, 2 ქართლ. 335, 390; დარეჯ. 135.

უათიანი (ოსმ.), ს. ფართო ზონარი, тесьма, шнурокъ.

უაირათი, -**თობა**, ს. გამოზოგვა, სიფრთხილე, бережливость, (ვეყიართობ; სრ. არ აქვს), ზ. უ. აკოპონტი. [ზიანკ. ლ.

უაისი (თათრ.), ს. ქერამი, გარგარი, аришость, **უაღამქარი** (სპარს.), ს. ნაქსოვი, каленкорь.

უაღანი (სპარს.), ს. ლალა, ზეგარა, подать, გუჯ. 9, 31; 1 ქართლ. 387.

უაღაური, ნ. უარული; რუსულ. 202.

უაღბევი, ს. ხარების გამრეკი, погоищикъ половъ, 2 ქართლ. 351, 374.

უაღბი (არაბ.), ზედ. როში, поддѣльный, фальшивый; უაღბი ოქრომკედი, მიხურა, **უაღბობა**, ს. როში, თალთი, поддѣлка, фальшь, ვისრ. 63; (ვეჭაღბობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვესტრუგობ, фальшивить, обманывать.

უაღია, მღაო сваренное съ кислотою; სამზ. 14.

უაღიბი (არაბ.), ს. დარიგავი, ფორმა; калиберъ, форма; ვისრ. 180, 122.

უაღიონი (ოსმ.), ს. თამბაქოს მოსაწევი წყლიანი, каменный; უაღიონფორმი, завѣдывающій каменною.

უაღმათ, ზ. ერთის გზით, მაგალ. ერთ უაღმათ, ერისთ. 2—11; съ одной стороны.

უაღმაყვადი (არაბ.), ს. ერთიყოფა, ყუაენი, шумъ, крикъ.

უაღსზედ დადგომა, ნ. კანსზედ დადგომა.

უაზბრო, მცენ. კინაპი, კირკიტი, ბუნ. ლ.; ერისთ. ლ.

უაზირი, **უაზირიმიწა**, ს. კორდი, უმუშავარა მავარი მიწა; материкъ, догъ, ძალია.

უანა, ს. მოსაყალი პურისა; ხახვავი, თურბული, пашня; ხაჩხე не жатый; **უანის თავთავი**, კოლხი, **უანის ხახვა**, მცენ. შნაჟიანი (раст.); ივანე ბატ. ლ.; **უანის მხალი**, მცენ?

უანაოზი, ს. აზრეშუბის ნაქსოვი, канауся.

უანდი (არაბ.), ს. დაწმენდილი და თეთრი შაქარი, рафинадъ сахаръ; ვეფხ. 4.

უანთარი (არაბ.), ს. ლოლარიკი, ცალ-სასწორა, безмѣшь; წონა 15 ფუთი, вѣсъ 15 пуд. Кавк. Кал. за 1887 г., стр. 63.

უანთა-ქილა, ს. გურ. ერთი სროლა ტყვია წამალი, одинъ зарядъ.

უანობირი, **უანური**, ს. პურის მოსავალი, пива, пашня; 2 სკული. 28—38; ისი. 33—12.

უანუდლი, ნ. კანკალი.

უანურადო, ს. ყელი, горло.

უანჩი, ს. ფსკუნჯი, грифъ, морской орелъ; ლუ. ვიკ. 11—14; 2 სკული 14—13, ძალია, ბაქრ. 186, ერის. ლ.

უანწი, ს. ქარახსა, ღვინის სასმელი რქა; рогъ для питья вина, მამლის უანწი, елыкъ у пѣтуха.

უაპი, ს. პირველი თოვლი, первый снѣгъ; სპ. ლ.

უაპუაპი, ს. ურის ფეავი, მცენ. сорvus variegatus; ბუნ. ლ.

უაპუნუნა, ს. მაიუნე, ქია. обезьяна, სპ. ლ. ბუნ. ლ.

უაჟმინი, ს. თევზია: ცქვინი, თართი, бѣлуга, бѣлорыбца.
უარაბათოლანი, ს. მფორნ. бакланъ, ერის. ლ.
უარამფილი (ოსმ.), ს. კარიოფილა, მისაკი, гвоздика, ციმ. 39.
უარანა, **უარაუდა**, ს. მფორნ. ბუნ. ლ.; ქლ. 130; ბუნ. გ. 277; მსუქანი ბულბული, соловей, ბუნ. ლ.
უარანდაში, შავი ქვა სწერი, карадашт.
უარაული (ოსმ.), ს. დარაჯა. მხილაჯი, караул, უარაულობა (ვჭყარაულობ, სრ არა აქვს), ფ. უ. ვჭ-დარაჯობ, караултъ, დარეჯ. 149.
უარამენძა, ს. მცენ. ქიმა 164; უარამენძას ზეთი?
უარანსინი, ნ. სასმისი, ნ. რ. ლ.
უარდამუანა, ს. ფისი მშთა სასელი, дракопникъ (раст.); змѣиная кровь (смола).
უარიბობა, ს. странничество, მგოს. 57.
უარივარდა, ს. მცენ. კლდის ღუმე, очитокъ, sempervivus minimus; ბუნ. ლ.; молодило, ერისთ. ლ.
უარნიარუნი, ს. მცენ. бисопное стѣмя (раст.)
უარსადი, ს. თეთრი მელა, бѣлая лисица, საბ. ლ.; ბუნ. ლ.
უარუანცი, ს. მფრინველია, თათრ. ლაგლაგი, аистъ, цапли, 2 რეგელი. 14—17.
უარუანცი, ს. საუღაპეი ზორნი, глотка, 2 მსაგ. 14—17; ფსალ. 108—18.
უარუარა ვაშლი, ს. ვაშლია ერთგვარი.
უარუარა, ს. კულა, ხის სასმისი, узкогорный кубинный изъ дерева для питья.
უარუაში, ს. განგაში, ხმაურობა, шумъ, смятение, რუსულ. 958.
უარუარი, ს. უაყანი, ხმაურობა, шумъ, გუგ. 33, ან კარკარი იქ ნახე.
უარუაცი, ს. შავი ლაკლაგი, მფრინ. аистъ.
უარუში (თათრ.), ს. თეთრი ქრცვინა, горностаи, ვეფ. 123.
უარსილია, ს. წეროსა ჰვავს.
უასაბა (არაბ.), ს. დაბა; село. ან თავსხურაფი ქალთა, покрывало, ვისრ. 123; ციმოთ. 125.
უასაბი, ს. ზორცის გამსეიდველი, мясникъ, **უასაბ-ხანა**, ს. საუასპო, мясная лавка; დანტ. 20.
უაურმა, ს. მომწვარი ზორცი ფლავისთვის, мелко изрубленное и поджаренное мясо для плена.
უაუანა, ს. მფრინველი უესანსავი სახლი, птич-ники; რუსულ. 351, 353.
უაუნი (ოსმ.), ს. რიდე, чалма, 2 ქართლ. 332; რუსულ. 84.
უაფაზა (ოსმ.), ს. გალია, кнѣтка, ზირაქ. 11—28, 30; ეზეკ. 19—9.
უაფარი, **მუაფარი**, ს. აღმართი მთისა, восходъ на гору; საბ. ლ.
უაფოს-მთა, ს. კავკასის მთა, Кавказъ, რუსულ. 612.
უაფილია, ს. რუსულ. 804?
უაფინი, ს. გამინჯვა სავაჭროთა ქალაქში შემოსა-ცანად, დანტ. 38, осмотръ товаровъ.
უაფიჩი (თათრ.), ს. სელჯოხიანი, привратникъ, **უა-ფიჩი ბაში**, ს. начальникъ привратниковъ, ბიანკ. ლ.
უაფთან (თათრ.), ს. კაბა, кафтанъ.
უაფნი, ს. გამოსაღები ფულისა, подать, დანტ. 123.
უაფუზუნა, ს. მამუნი, обсыпна, ბუნ. ლ.

უაფანება (ვჭ), ნ. უაყანი.
უაფაბი, ს. обувь у Имеретинцевъ.
უაფანი (არაბ.), ს. უვირილი, ერთი ყოფა, шумъ, крикъ; დავრ. 188; **უაფანება** (ვჭუაფანებ; ანე); ფ. უ. ვჭუვირი, ერთ-ყოფას დავაწე; шумѣть, кричать, (ვა).
უაფაჩა, ნ. კავაჩა.
უაფარო, ს. მცენ. გარეული ხაშხაში, дикій макъ, **უაფაროვარი**, ს. მცენ. შავი ხაშხაში, черный макъ, უაფაროვარა, მცენ. макъ-самосейка; ერის ლ.; უაფარო კლდისა, гѣкэнѣкъ, ერის ლ. **უაფა-რიორა**, ს. თეთრი ხაშხაში, бѣлый макъ, **უაფაროჭრელია**, колючій макъ, **უაფარო ცყისა რქიანი**, макъ бѣгуль, ბუნ. ლ.; макъ полевой, ერის ლ. **უაშული** (თათრ.), ს. სამურველი, скребица; ს. კოვზი, ложка.
უაჩაღანი, ს. ნ. რ. ლამ. человекъ бойкій.
უაჩაღი, აბრეკ, **უაჩაღობა**, აბრეკство.
უაჭიბი, ს. ზრმლის სამზარალოვე, აშურმა, порту-гей, ნ. რ. ლ.
უაჭი, ს. აზრეშუმის პარკი, ბოკი გამოხარებული, шелкъ-сырецъ; დანტ. 18; ბუნ. ლ. უაჭის ქია, шелковичный червь, ქლ. 662.
უაჭუაჭა, ს. მცენ. კრილოხის მოლი, воробей-никъ.
უაჯარი (თათრ.), ს. ორთუქი, чепракъ; валтрапъ.
უაჯირი, ს. მფრინ. მერმერუკი ნახე.
უაჯრული, მგ ქელი; ალექს. 127, шапка кад-жарская.
უბა, ს. ლაწვის ძვალი, челюсть, უბაში შემოკურა, дать кому пощечину, უბად აღებული, осмѣял-ный; **უბაყურა**, ს. უელის ცვივილი, სუნავი, თა-ლორა, сывка, жабѣ (болѣзнь); **უბარუა**, ს. ვისაც უბა მოქცეული აქვს, у кого челюсть скривилась, **უბაწითელია**, ს. მსხლია ერთგვარი, порода грушъ, ერისთ. ლ.
უბელი, ს. მოულადავად მოლაპარაკე, მოცარცარე, ცარცურა, болтунъ, **უბელიობა**, ს. ცარცარი, მოუ-ლადავად ლაპარაკი, болтание, болтливость; (ვჭუ-ბელობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვჭტარცარებ, болтать, აღბ. 50; ვეფ. 112.
უბელიება (ვაუბელიებ; -ღე), ფ. მ. заставитъ болтать.
უდა, ს. საქსოვართ ვასაბამი ჯალი; მაგალ. უდა ქარ-გისა; შეკრულის წიგნის გვერდის ფიცარი; გნდე, უუ; плло, пильцы; переплетъ книгъ; обухъ.
უი, ფ. დიად, რა საკვირველია, да, конечно, ისაი. 13—2; 45—17; მარტ. 1—59; ქლ. 301, ვისრ. 12.
უევირი, ს. ორულელი ხარი, двѣ пары волосъ.
უენი, **უენობა** ნ. **უენი**, **უენობა**.
უელგამოჭრილი, ზედ. გაწობილებული, острам-ленный.
უელი, ს. ხანჯალი, книжалъ, იობ. 15—27.
უელივა (ვჭუელივ; -ღე) ფ. მ. ვენხს სარზედ ვაკარე, подвязывать лозу.
უელი-ვიწრო, ს. ქურჭელი ან სხვარა პირთან შევი-წროვებული, узкогорный.
უელი, ს. ზორნი სასულე, горло, უელამდინ მამ-ლარი ვარ, я сытъ по горло; უელი წინდისა, ნ. Карпетка, Р. Г. С. უელში დენჩარა, останои-

дось въ горы; ფელ-გაღაგლებელი, ს. უბოვარო; бѣдникъ, ფელი ჩექმისა, головки у сапоговъ; ფელი მთისა, жерло горы, ჯვარის მთის ფელი, вершина крестовой горы; შესავ. გიორგი მ. სამ.; საქარ-თველოს ფელი, граница Грузии, ფელი მაკედონისა, перешеекъ македонскій, ფელის გამოჭრა (ფელს გამოჭჭრა), ზ. მ. შევარცხვეს; თავზედ წელს ავალბინებ, осрамить; привести въ отчаянiе; зарѣзать кого; **ფელის ცკვილი**, **ფელის ჩამოსვლა**; жаба горлевал, ფელ მაღალი ქოთანბ, кувшины съ высокими горломъ, ქიმა. 38; **ფელს მოსახვევი**, **ფელსახვევი**, галстукъ; **ფელმოღერებული**, ერისთ. 41; съ обнаженною шеєю; **ფელ-საკიდი**, მაგალ. ჯვარი, наперсный крестъ; ციმ. 53; **ფელ-საზამი**, ს. ожерелье шейное, ქილ. 666, ვეფხ. 1460; **ფელ-საბლიანი**, აღბ. 23, სხ პონივონიო ხერეკოა на шеѣ; **ფელ-ურრი**, шея и уши, **ფელ-ვიწრო ქოთანი**, узкогорлый горшокъ.

ფელიობა, ს. წვიმასშირობა, дождливая погода.

ფენა, **ფენება**, სს. остановка, препятствiе; საქმ. 24—23; (ვაუენებ, -ნე), ზ. მ. დავსტამ; შევაუენებ, შევადგენ, გააჩერებ ერთს ადგილზედ; ადვუკრძალავ; სართულს ვაძლევე. ვასადგურებ, ставить; останавливать, удерживать; препятствовать; запрещать; дать прiютъ, поселить; ციმ. 4—3; მროვ. 20; ვაუენებ მსაჯულად, поставитъ судьей, ვაუენებ იასულად, поставитъ есауломъ; ვაუენებ არაუხ, поставитъ водку; ვაუენებ სისწლის გუპესა, მოურავ. 71; образовать ирудъ крови; (მაუენებ, -ნე), ზ. მიჩ. останавливаешь меня; даешь мнѣ жплице; запрещаетъ мнѣ; შუქს მაუენებ, освящаешь меня; ქილ. 435; (ვაუენებ, -ნე), ზ. მიჩ. დავისადგურებ, სადგურს მივსცემ, прiютить кого у себя; ვაუენებ წვერს, прогнать, отпустить себя бороду, წინა ვაუენებ, противупоставлять; прiюдитъ въ примѣръ; 1 ქართლ. 270; (ვეუენებ) გარს ვეუენებ, стою кругомъ, ვუუენებ თვალსა, ослѣплять, ვუუენებ სახლში მდგმურსა, ставить кому жилища; (ვაუენებ, -ნე), ზ. თვ. დავიდგმი; შევუენებ, შემდგარ ვიქმნებ; ставиться; останавливаться; (ვეუენებ, -ნე), ზ. თვ. დავსტამბი, გაუსწერებ, остановиться.

ფერო, ს. ზღუდე, ограда, заборъ, частоколь.

ფევა, სს. лай собакъ, -ბულბულისა, нѣнiе соловьи, სიბრ. 35; (ვეუეფ, -ფე), ზ. უ. ძალთთ ლავლევი, კავავი, სმიანობა, лаять, მეტაფ. ვწრო-შავ, ვეუებელობ, болтать.

ფეჯალი, ს. ჩანგალი, вилка.

ფვა (ვეუვი, ვეუვ, ვ პირი ჰეუეს; სათუო სქ. მყოობ. ვეუო; მეო, უუსრ. მყოს), ზ. მ. ვეუვოვ, ვიქმ, ვაწარმოებ, დაბად. 42—25; გამოსლ. 8—17; მატ. 12—2; 1 ქართლ. 328; 2 ქართლ. 68; ქილ. 89; 671; ძღლათ, творить, производить; ჰეო მეუვიდერედ, онъ сдѣлалъ его послѣднимъ, 2 ქართლ. 72; ჰეუეს ბრძოლა, они сразились; დაბად. 10—1; სმა ვეუვ, и подаль голость, крикнулъ; ფსალ. 27—1; **ფვალობა** მეუოს, და окажутъ мнѣ милость, ქილ. 558, (ვეუვი ვეუვ), ზ. ვ. ვიქმნებ, ვიწარმოებ; ვარ, ვიმყო-

უებ; ძღლათ; бытъ; 1 ქართლ. 380; სიბრ. 38; გალატელ. 4—3; ფსალ. 129—2; თქვენთან ვეუავ, и быль у нас; შინ არ იყო, его небыло дома, შენ ქერქში ივავ, будь въ своей шкурѣ, не выходи изъ предѣловъ; არ ვიუენით, არ ვიმყოფინით, недоволенствовавшись; ვეუეს. 1118; ჩვენი ღუღლისა არ იყოს, კაცია 48; какъ утверждается нашъ священникъ; (ვეუვი, ვეუვ), ზ. მიჩ. ვუქმ. ვეუოვ; ვაქნევ, ვეუწრება; ძღლათ кому что, прiннять; ძღვათ, ძღვ; მატ. 23—3; რომ. 13—10; ვისრ. 10; რუსულ. 900; რა უეუე ჩემი წიგნი, куда ты дѣлалъ мою книгу; არ ვიცი რა უეო ჩემს თავს, не знаю куда дѣлаться, ვეუვ უმობა, я служилъ ему какъ крѣпостной; 2 ქართლ. 541; რაც გინდა უეავ, რუსულ. 827; ძღლათ съ этимъ что хочешь; ვეუვ ქორწილი, я съигралъ имъ свадьбу; რა უეუვ, куда дѣлалъ, რუსულ. 934; ვისრ. 108; რა უეო ჩემს შეიღებს, что я стану дѣлать съ дѣтьми, მარილი უეავით, посолите; გზა უეავით, дайте дорогу; ისი, 62—10; (ვეუვი, ვეუვ) თვ. ვენათესებ, ნათესავად მივუსვდები; ვეუოვი, საქმარო ვეუენებ; შეევენებ; доводиться, бытъ въ родство, достать; хватать, бытъ достаточно; касаться, დაბად. 24—51; იერემ. 31—1; სამ. სომხ. 4; დარეჯ. 2—21; 1 ქართლ. 157; 2 ქართლ. 68; მატ. 25—5; რა სასარგებლო ეუოს კაცსა, какая польза человеку; 5—26; თვის ეუვის, свойственно ему; მარტ. 1—04, (მევი, მეუე), ზ. მიჩ. მქმენ, მეოვ; творить меня; прiнниаешь мнѣ, ძღლათ мнѣ; ширеლო მეუვ, ты сдѣлалъ меня безнадежнымъ; დარეჯ. 2—21; ღმერთმა უწებოდ წამსაც ნუ მეოს, ვისრ. 167; безъ тебя богъ да недасть мнѣ и одной минуты жизни; მევა ან მეუეს, я имѣлъ его при себѣ; ვისრ. 138; (მეუვი, მიეუვ ან მიეუვენ, უარი მიუვიან, и отвергъ, ზ. მიჩ. მიქენ, მიწარმოვე, ты ძღლათ мнѣ, მატ. 4—20; 25—36; სამ. ვანტ. 55; ვეუეს. 1482; რა გეუავით, что мы сдѣлали вамъ; რუსულ. 900; **წუალობა** მეუოს, пусть наградитъ меня; ქილ. 558; (მიევის, მიეუეს ან მიეუვენ), ზ. მიჩ. მიქნას; пусть онъ дѣлаетъ мнѣ; ისი. 8—2; მატ. 7—24; სამ. ვანტ. 193; სამ. ვანტ. 55; შემა უეუეს, они сразились съ нами; აზატი მიეუეს, они дали мнѣ свободу, т. е. отпустили на волю; (მეუვი მეუვ), ზ. მიჩ. მენათესებ, ნათესავად მომიხვდება; რა მიუვიდნებ, ты прiходиться мнѣ съ родни; (მეუვის, მეუო), ზ. მიჩ. მენათესება, ნათესავად მომიხვდება; მეუოვა, საქმარია; онъ прiходится мнѣ съ родни; хватаетъ, стаетъ мнѣ; დაბად. 12—13; 42—25; მატ. 6—12; 16—26; ვისრ. 176; ანტ. 3—45; მეუოს კეთილი, და ბუდეთ მნხ დობო; ეუეს. 6—3; მოსეს. სამ. 1; არა ფერი სარგებელი ეუო, не принесло ему никакой пользы; მატ. 5—26; თუ განებებთ ეუოს, если это онъ сдѣлалъ нарочно; არ გეუო, не до-вольно тебѣ.

ფვავება (ვეუვავებ, -ვე ან ვეუვავი, უეონ, მალქ. 3—17); ზ. მ. დავუვავებ, მივუალერსებ, დავუტკებები, обдаскать, რუსულ. 816.

უვავი, ს. მფრინველია, воронъ, **უვავის კუდა**, მცენ. гудяница; ერის. ლ., **უვავის ცხემალა**, обнѣнхва, ერის. ლ.; პრა, ძინიხი, მუმუჟა; ბუნ. ლ.; **უვავის ფრჩხილა**, **უვავის ქანგი**, მცენ. Петровы батоги; цикорій; ბუნ. ლ.; **უვავის წამალა**, იხილე ქუნულა; ჩხაიხუა, ბუნ. ლ.; ერის. ლ. **უვავის ფეხა**, вороншикъ, ბუნ. ლ.; **უვავის-ქანგა**, допшикъ; ბუნ. ლ.; ჰ. ფ.; **უვავის-სმალა**, гребенчатая трава, мечиниქ.

უვაილევა (ვა), ზ. მ. გავსარებ მცენარეს, заставить цвѣсти. ქილ. 484, (ვიფავილეზ, -ლე), ზ. მიწ. მცენარეთათვის: გავსარებ, ცხვსთი, პროყიბატი, კავშ. 368.

უვაილედი, ზედ. უვაილის მქონი, цвѣточнйй.

უვაილი, ს. მცენარეთა სათესლეთა ფურცელი ფერად ფერადნი; ცხვსთი, ცხვსთი; **უვაილი ქონდარა**, ს. მცენ. ნასილეს, раст. **უვაიელი უვაილი**, მცენ. სპარსულად: ზარინგა; ანემონი, вѣтришница (раст.), ქიშია 106.

უვაილი, ს. მსხმო, ბუკრი, სენი ასაჭრელი, восна, оспа.

უვაილი (ვჭვავი, სრ. არა აქვს). ზ. უ. გამოვილე უვაილსა, ცხვსთი, ლევიტ. 13 — 12; დაბად. 40 — 10; (მიფავის მკაღლ. პირი სისარულითა), რუსულ. 104, 422, 629, отъ радости проявляется у меня на щекахъ румянецъ; (ვჭვავილევი, -ლი), ზ. უ. ვჭვავი, ავჭვავილევი; (ვჭვავილევიანი, -ოვანი, ზედ. უვაილის მქონე, ცხვსთი, **უვაილიოვანება**, ს. ზ. ალფავება, **უვაილიობა**, процвѣташе, მარტ. 2—4; 2—11; ქილ. 144; (ვჭვავილობა, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭვავი, процвѣтати, დაბად. 40—10; **უვაილიანი ჩადუნა**, მცენ. цвѣтная пашороти; ჰ. ფ.; **უვაილი-ქონდარა**, მცენ. василекъ; უვაილი უვაილი, ანემონი, вѣтришница; ქიშ. 106.

უვანა, ს. საცალი, მუცელში საქმობა, ფალარობა, понось; სისსლზედ უვანა, кровяной понось.

უვანა (ვიფავნ, -ნე), ზ. მ. ავიფავნ, ავილეზ ვისმე სელით, брать кого; -მუცელში, слабитъ, სიბრ. 169; **უვანება** (ვი), იგივე ვიფავნ; **უვანინება** (ვა), ზ. სს. მ. заставить взять въ руки; о желудкѣ; слабитъ, მიწას მოსავალს ვიფავნინებ, заставить произрастать, ბუნ. კ. 243; **უვანებული ეშაკი-საგან**, მარტ. 1—192, возбужденный дьяволомъ.

უვანუვალი (ვჭ), ზ. უ. тристисъ.

უვანცალა, ს. მცენ. змѣшникъ.

უვანჭი, ს. ჩოგანი, ქილ. 601; ნაჟკა დღი ბროსაი მიჩა, სპ. ლ.; ვისრ. 29, 32, 34.

უვარება (ვიფარებ თავსა), ზ. მ. თავს შევაფარებ, заставить полюбить себя; (ვიფარებ, -რე), ზ. მიწ. შევითვისებ სიფარულით, полюбить кого, იოან. 13 — 34; 1 პეტრ. 4 — 14; ქილ. 327; (ვიფარები, -რე), ზ. ვ. შევითვისებ სიფარულით, быть любиму, 1 პეტრ. 4 — 14; იოან. 13 — 34.

უვარვა (მიფარს, მიფარებია, მიფარა), ზ. უ. სიფარული მიქვს, любить; ვუფარვარ, опъ любить мени, ვისრ. 44; 2 იოან. 1—1; მიფარვარ, გიფარვარ, უფარვარ; я люблю тебя, ты любишь мени; опъ любить тебя, (ვიფარებ, -რე), ზ. თვ.

быть любиму, любить; იოან. 13 — 34; **უვარობა** (ვჭვარობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. სიფარული მიქვს, მიფარს, любить, 1 პეტრ. 2 — 17; ვჭვარები ვარ, ვჭვარებოდი, я любилъ; ჩონგ. 150.

უვედრა, **უვედრება**, სს. საფედური, სამდურავი, მუნათი, სვედნა, укора, укоризна; (ვჭვედრი, ვუვედრი; -რე; ვუვედრებ, -რე), ზ. მ. ვეძღურები, ვემუნათებ, სამდურავს ვეუბნები, ვჭვედრი; укоряты, пеняты, попрекать, ლუკ. 1—25; 1 ქართ. 117, 117; მარტ. 1—137; სიბრ. 136; (ვევედრები, -რე), ზ. თვ. ვეძღურები, негодовать на кого, (ვივედრები, -რე), ზ. ვ. სამდურავს მივილებ, подвергаться упрёкамъ; ისაი. 54 — 4, მარტ. 1—201; 1 ტიშ. 4—10.

უველა, **უველაკაი** (არაბ.), ზედ. უოველი, всякъ, ვეფხ. 100; უველაკაი გაიფარა, всё разошлись, ვეფხ. 101; უველას, всёхъ, ეს უველამ იცის, про это всё знаютъ, უველა-უველა, советъмъ тѣмъ, კაცია 49; 65; უველაზედ უფრო, болѣе всего; უველა ფერი, все, всякая всячина, უველა ფერში, во всёхъ отношеніяхъ; ერისთ. 135; შენს უველაკას, это твоему потомству.

უველი, ს. მაგარად შედედებული რმე; სხენი ამისნი არიან: დელამოცი, თელმუზი, კვერეული, მოთალი, სულუღგუნი, საჭო; სარ; უველის დედა, завиваска сырная; უველის მატლი, ს. Акварь - сырной (червь).

უველიარი, **უველიერი**, ს. დიდ მარხვის წინა-კვირა, масляница.

უვენა, **უვენვა** (ვჭ), ზ. მ. ვჭვარსავ, брлтъ.

უვერბი, ს. კერა, ლანხვი, ცეცხლა პირი; жаровня, очагъ, огнище, უვერბი მცოლისა, 2 სჯული. 11—10; ე. ი. ბალი მცენარეთა, садъ зелени.

უვერბეული, ს. შაფაროსხლა, ხშიარი, лешенка изъ ирѣшаго тѣста, დაბად. 18—6; რიცხვი 11—8; ეფევ. 4—12, ოსე. 7—8, потребникъ?

უვერიელი, ნ. უველიარი.

უვერული, ს. დაკოდილი მამალი ქათმისა, канхушъ.

უვიზარი, ს. მომცრო ჭური; მომცრო ქილა უველისა, горшокъ для хранения сыра.

უვითელი, ზედ. კვერცხის გულის ფერი, желтнйй.

უვითელი კოჭა, იხიბრე, ერისთ. ლ. **უვითელი სანთელი**, воскъ ярый, желтнйй; -ქლიავი, желтая слива; **უვითელი შროშანი**, болотный коматикъ, ჰ. ფ. ლ. **უვითლება** (ვიფითლება, -ლე), უვითლად ვჭლებავ, უვითელს ფერს მივსცემ, желтнть; (ვიფითლებები, -ლი), ზ. ვდ. უვითელს ფერს მივილებ, желтнть; (მიფითლებება, -და), ზ. უ. უვითლად მიხდება, оно для меня становится желтымъ; სეს ფოლოლი უფითლებება, листья дерева желнутъ, ვისრ. 25; რუსულ. 433, **უვითლოსანი**, ზედ. მოუვილოლი, желтоватнйй.

უვინჩილა, ს. სამამლე ვარია, шѣтушекъ, სპ. ლ.

უვიტილი, ზედ. ისფერი ლურჯი, сиреневый (цвѣтъ).

უვირილა, ს. მევირალი, крикунъ.

უვირილი, ს. კვილი, крикъ, -ბუკისა, звукъ трубы; ვისრ. 13, (ვჭვირი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭვივი, უშვარად ვიძახი, кричатъ; უვირება (ვივირება, -რე),

ფ. მ. ვაკელებ, заставить кричать; უვიროლობა, ს. კივილი, крикъ, ურამ. 340.
უვიროს-ცვირი. ს. სამუხიკო ინსტრუმენტი, клар-
 петъ.
უვიციანი, ზედ. უვიყოლი, უფრმისილი; слѣдпый.
უვლიფა (ვჭყველფე, -ლიფე), ფ. მ. გავხლი კანს,
 კანს ავაპრობ; გავეჭკრეს, გავეპარცვავე; лупить,
 сдирать шкуру, обшолочку; ограбить.
უვლივი, ს. მხრის ქვალი, плечевая лопатка,
 ზუნ. ლ.
უვნა (ვჭყვენი, -ყვენი), ფ. მ. ვიქმ, დავბადებ, ძვლავ;
 творить, созидать; დაბად. 41—46; 1 კორ.
 6—15; 2 კორ. 1—22; სიბრ. 38; ვეფხ. 1; ნახე
 ვჭყვი.
უთა, ს. უელის უნურატი, кадыкъ, горло; რუსულ.
 692; უთა მურალი, зловычпный, злорѣчпный;
 სიბრ. 108; სელი მიჭყო უთას, схватилъ за
 горло; დარეფ. 5.
უთბლანა (არბ.), ს. საგანი; კომპასი; ძხვს; компасъ;
 ფიზ. 53.
უთბარჩობა, ს. მიბრუნა, ახირება, упрямство.
უთბრუსი, ს. მწვანე შაბი, зеленые квасцы; ქიმ. 41,
 купоросъ.
უიღვა, ს. მოვაჭრება, покупка, (ვჭყილი), ფ. მ.
 ვჭყორლი, გავეჭყილი, продавать, აღბ. 66; (ვიფილი,
 -ღე), ფ. მიწ. მოვიფორლი, მოვიფილი, покупать,
 (ვიფილები, -ღე), ფ. ვ. გავეივაჭრები, продаваться,
უიღულლობა, სეიღულლობა, ს. მოვაჭრება, по-
 купка, (ვჭყიღულლობა, სრ. არა აქვს), ფ. მ. მოვი-
 ვაჭრება, вокупать, დასვ. 8; ქილ. 458.
უივილი, ს. კივილი, ხანლილი, крикъ, ვეფხ. 1328;
 2 ქართლ. 477; უივილი იაღონისა, пѣнне соловья,
 რუსულ. 883; მამლის უივილი, пѣнне пѣтуха, (ვჭ-
 უივი, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვჭყვივი, ვჭსწივი, кри-
 чать, იოან. 13—38; 1 ქართლ. 30, 89; ისაი.
 24—14; მამლა ჭყვივის, пѣтухъ поетъ, (ვეუვივი,
 -ვე; ან ვეუვილი, -ღე), ფ. უ. ვეუპანი სმა მალდა,
 кричать кому, звать, ვეფხ. 197, 858; ვისრ.
 108; უივლება (ვა), ფ. მ. დავეუვირება, დავაძახებ,
 მაგალ. ქაღაგს; заставить кричать, провозгла-
 шать, ქილ. 205; (ვიუვილებ, -ღე), ფ. უ. დავეუვი-
 რება, звичричать, მიუვივი ან მიუვივლებ, кричишь
 мнѣ, зовешь меня.
უივნება (ვაუვივნება), ფ. მ. განვაქიქება, შევარცხვენ,
 თავს მოვსჭრი, ვაწბილებ, страшитъ, обезславить,
 обезчеститъ; ვეფხ. 13, 30; (ვჭყვივნება, -ღე), ფ. ვ.
 შევარცხვები, გავეჭსწიბილები, სხვებს გავიტებს,
 обезславить.
უინება (ვაუინება, -ნე), ფ. მ. გავჭყვიანე, გავჭთოშავ,
 замораживать, (მეუინება, მაგალ. ცვინი), ფ. უ.
 хедешитъ у меня мозгъ, ერისთ. 2—7; **უინე-**
ლი, ს. სიცივე, უინვა, морозъ, холодъ; стужа;
 საქმ. 28—2; 2 კორ. 11—28; ფსალ. 147—6;
ვინება, ს. სიცივე, морозъ, стужа; (ვჭყვიანე, -ნე),
 ფ. მ. სიცივე უჭირებას, морозить, (ვიუინება, -ნე),
 ფ. ვ. გავეუინება, გავთოშავებ, мерзнутъ, წყალი
 იუინება, вода мерзнетъ, უინული, ზედ. გაუინუ-
 ლი, замерзпый.
უინვარე, ზედ. გაუინული, мерзпый, ურამ. 227;
 -შაქრი, хеденець.

უინული, ს. სიცივისაგან მაგრად შესქელებული წყა-
 ლი; თხლად შესქელებულს ეწოდება **მაგივი**; გარნა
 ზრქელსა, ფენით სავალსა **ზორგი**; რა ზორგი
 მოსქედეს და პირ პირ მოჭკონდეს წყალსა **თოში**
 და **შოლარი**; ფსკერიდამ ამოსელს **თოშს ენთელი**;
 თოვლთა ნადენსა მოძვიბულსა **ლიპი**; ლედ; мо-
 розъ, стужа; შაქრის უინული, сахаръ-хеденець.
უინცლორა, მცენ. ღიმა, дигилъ, коровникъ; ზუნ. ლ.;
 куныръ, ერის. ლ.
უიპუიპი, ს. ქორთა სმიანობა, крикъ соколий.
უიჟინა, ს. ზრძოლის დროს სმიანობა, ура; უიჟინა
 დასცეს, крикнули ура; 2 ქართლ. 300.
უირა, ფზ. პირდაღმა, პირქვე; впизъ головою, вверхъ
 дуомъ; კინცლო უირაზედ, სურმა რკინაზედ.
უირათა, ს. წონა; 4 უირათა არის ერთი დანგი და
 ექვსი დანგი ერთი მისხალია; карать (въсь); სამ
 ვანც. 16; ქიმა 248.
უირამაღა, ფზ. პირდაღმა, პირქვე, впизъ лицемъ,
 вверхъ погамн; куныркомъ, რ. ქ. ლ. ურამ. 472.
უირიმი თოფია ერთგვარი, ზაქრ. 166.
უირმიზი, ს. წითელი, краспый.
უირჭება, ნ. მოუიჭება.
უისინის ჩოხა, ს. გუჯ?
უიტაწილი, ს. უკანა დიდი ნაწილელი, заднепроход-
 ная книжка.
უიფი, ზედ. ამაყი; гордый, ვეფხ. 206.
უიფი, ს. ნამოსული უელი, зорнъ, ფიზიკ. 89.
უიფინი, ს. ზატო ან მუვართა სმიანობა, шваканье.
უიფლიფო, ბუკა обштая ийчемъ п обжаренная
 въ маслѣ; სამფ. 50.
უიშცი, ს. სავაჭროზედ ბაქი, пошлина, საბ. ლ.
უილაპვა (ვჭ), ფ. მ. ვნთაქმ, ვსწვაგ. глотать;
უილაპი, ს. ერთი ულურჭი, глотокъ.
უილაპია, ს. მუილაპივი მაგალ. ლოუილაპია, рознь
 ротъ, глотающій.
უილარცი, ს. თოთრი სავაცური, საბ. ლ. спаржа.
უილორცი, ს. კლორცი, ლერი ან ძრო, стебель.
უილუპი, ს. ერთი ულაპი, глотокъ; უილუპი გაღინა,
 залпомъ выпилъ.
უილურჭვა (ვჭ), ფ. მ. ერთის ახმით დლევა, выпить
 залпомъ, ულურჭი, ს. ერთი ულაპი, глотокъ.
უმა, ს. ურმა, ახალგაზდა, ჭბაბუკი; ვეფხ. 84, 86, 92,
 96, 240; ვისისამე მამულზედ მოსახლე გლეხი;
 ქვეშევრდომი, მონა; ისაი. 44—21; юноша, ма-
 лый, молодой; крестьянинъ помѣщпный; под-
 лашпый; შეგნებ უმა კაცი და აღამის უვილი ვრ,
 ვისრ. 9, 34, 205; я также молодой, какъ и я,
 კაი უმა არის იმისი, онъ ему предпный чело-
 вѣкъ, უურმოჭრილი უმა, рабъ, სამ. ვანც. უმა და
 მამული, населенное имѣнне; უმისა და მამულის
 პატრონი, помѣщпкъ, უმა უვილი, сынъ, **უმაწ-**
ვილი, ურმაწვილი, ს. ურმა წული; ზოგე,
 юноша, молодой; дитя; -**ვაცი,** молодой чело-
 вѣкъ, ნონგ. 53; **უმაწვილ-ვაციობა,** молодой
 люди; **უმაწვილი ქალი,** молодая дѣвушка **უმაწ-**
ვილება (უმაწვილებ, -ღე), ფ. მ. უმაწვილად
 გავხლი, გავანალგაზდავებ, молодитъ, ვუმაწვი-
 ლებ, ребячиться, მიწუმაწვილები, ანც. 2—57;
 ტყ უ მაია სთაოპნიშესя рѣзвъ; (ვჭყმაწვილდ-
 ბი, -ღე), ფ. ვდ. უმაწვილი შევიქები, молодѣтъ.

ემაწვილობა, ს. სიყრმე, სიყმაწვილე, юность, молодость; ребячество; ვფუხ. 8, გაბნ. 11; ემაწვილობის ქარი, шестолетняя молодости; (ვკვამწვილობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ემაწვილსავით ვიქცევი, ვკვტიობ, ребячиться, ვფუხ. 69; ემაწვილ-ქალობა, ს. სიყრმე ქალისა, дѣтство, дѣвичество. ერისთ. 41; ემაწვილური, ზედ. ემაწვილი-სადმი შესაფერი, ребяческий.

ემებური, ზედ. ემისადმი შესაფერი, მონებრი, рабский, подданный, 1 ქართლ. 319.

ემება (ვკუმედა, -მიღე), ზ. მ. მოვამშევ, заставить голодать.

ემევა (ვიუმევი, -მიე), ზ. ვ. მოვამშევი, голодать, (ვაუმევა, -მიე), ზ. მ. მოვამშევ, морить голодомъ.

ემიანი, ზედ. იმწიუში კრესტიანე დადავნიანი.

ემობა, ს. უმაღ უოფნა; крѣпостная зависимость; подданство; სამ. ვახტ. 261; 1 ქართლ. 228; 2 ქართლ. 547; (ვაუმობ, -მიე), ზ. მ. ვისისამე სელქვეშე ვკვოვ, დაუემონებ, дѣлать зависимымъ; поработать; 2 ქართლ. 442; (ვიუმობ, ვიუმე), ზ. მიჩ. ვიმონებ, покорять, припять въ подданство; (ვკუმობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ემასავით ვემსხურებ; услуживать, служить кому; ვფუხ. 970; მემობიან, повиновались мнѣ; მოურავ. 236; მემობიან, глумлюсь, ვკუმობა, უსრ. მკუმობოლი, ты попиновался мнѣ; я повиновался тебѣ; онъ попиновался ему; სამ. ვახტ. 198; ვკუმობივარ, უსრ. ვკუმობლი, я рабъ его, (ვეუმობი, ვემე), ზ. თვ. ემასავით ვემსახურებ, служить кому; повиноваться; вступать въ чье либо подданство; სამ. ვახტ. 101. 260; (მემობი ან ვემევი, სრ. ვემე), ზ. თვ. ნემად უმაღ შემოსდიანარ, поступиашъ ко мнѣ въ подданство; და თქვენ გემევიო, а мы поступили къ вамъ въ подданство, გუჯ. 19.

ემუვილი, ს. ვივჩ; мычаніе; (ვკუმევი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვემევი, визжать; вить, мычать; მიემუვის ძვალი. ноеть кость.

ემუნება (ვი), ზ. უ. ვკუმევი, вить, мычать.

ემუნება (ვკუმუნებე, -ლი), ზ. ვდ. გავრუნებე, замолчать, затихнуть.

ემური, ზედ. მონებური, рабский, ვფუხ. 153.

ენოსა, ს. იბილი; (ვკუმნოს ან ვიენოს, -სე), ზ. მ. ვისუნებ, შევისუნებთვე კვარს, обонять, вдыхать; нюхать, დაბად. 8 — 27; ქილ. 158; ანდრ. 142; 144; ლოლ. 43; ვფუხ. 226; კეთილად ვკუმევი, ვსუნებლევ, благоухать, **ენოსება** (ვაენოსებ, -სე), ვასუნებ, მივსცემ სსუნებლად, дать понюхать; ქილ. 14; (ვეენოსები, -სე), ზ. თვ. სენს ავილებ, чувствовать запахъ, ქილ. 515; 25.

ენბული, ს. საფრთე ქარქაში, колчанъ.

ეოდალი, ს. ისარი, стрѣла, ნ. ისარი.

ეოველი, **ეოვლი** (არაბ.), ზედ. თვითოველი, ფსალ. 38—11; 115—2; სრულიად, ყოველივე; ფსალ. 1—3; 8—6, 7, 9; всякій; весь, вся, все; -ყოველი ევროპა, вся Европа; ყოველივის, завсегда, ყოველის ფრი, ყოველითური; всячески, ყოველის გულითა, всею душою. ყოველნი, ყოველგნით შემოიქცნენ ძლევა მოსილნი, всѣ, со всѣхъ сторонъ возвратились съ побѣдою; 2 ქართლ. 530;

ყოველ-ღამ, всякую ночь, ყოველ ღღე, всякій день, ყოველ-წამს, всякую минуту, მირ. 107; ყოველთა შორის, между всѣми, ყოველისა მპერობელი, вседержитель, შავთ. 56.

ეოველობა, ს. საყოველთაოება, всеобщность.

ეოვლად, ზ. სრულიად, все, ყოვლად დასწველი, ს. საკვერთხი მრგვლად დასწველი, всеошжение; ყოვლად დაუსაბამო, всевѣчный; ყოვლადვე, ზ. ნილატ, всегда; ყოვლად მეცნიერი, ზედ. ან ს. всевѣдущій, ყოვლად მეცნიერება, ს. всевѣдѣніе, ყოვლად ჰაკიოსანი, ზედ. пречистый, ყოვლად ნეტარი, ზედ. всеблжешный; -ნეტარება, ს. благодать; ყოვლად სანატრელი, ნ. ყოვლად ნეტარი; ყოვლად უბოწო, ზედ. исечистый, ყოვლად უზენახესი, ზედ. всевысочайшій; всевышній; ყოვლად უმაღლესი, ზედ. всемплостинѣшій; ყოვლად უქვეშე ვრდომილესი, всеподданѣшій, ყოვლად წმინდა, ზედ. пречистый, всесвятый, пречистая дѣва; **ეოვლადი**, ზედ. საზოგადო, общій, მეტ. 38; კავშ. 3; **ეოვლადობა**, ს. საყოველთაოება, общность.

ეოვლი, ნ. ყოველი; **ეოვლის მპერობელი**, ს. ღმერთი განმკებელი სრულიად დაბადებულთა, вседержитель; **ეოვლის ფერება** (ვიოვლის ვიფერება, -რე), ზ. მ. შევიტავ. ვიყვრობ წლსა, ვავლიყვანა ვს სენ: 1 ქართლ. 337; მარტ. 2 — 35; **ეოვლის შემომქმედი**, ს. создатель всего; **ეოვლის შემძღებელი**, ზედ. всемошущій.

ეოვნა, სხ. замедленіе, (ვკუმევი, ვიოვნი, -ნე), ზ. უ. დავიგვანებ, медлнть, мѣшкать; ვფუხ. 1008, 1380; ქილ. 438, 565, 620; (ვაოვნნი, -ნე), ზ. მ. დავიგვანებ, заставить медлнть, 2 სჯული 7—10; 2 პეტრე 3—8; **ეოვნება** (ვა), ზ. მ. მოვლოდი-ნებ, ვაცდევინებ, заставить ждать, ქილ. 539; ნუ კუმევი, не медлн.

ეოლ, ნახე ყოლა.

ეოლა, **ეველა**, ზ. სულ, სრულებით, все, ვფუხ. 22; 119, 80; სრულიად, вовсе; მოურავ. 104; დარეჯ. 50; ვისრ. 28.

ეოლა, ს. ქონება სულიერის ნივთისა, იმწიხი (одушешеннаго предмета); ეოლა ცოლშვილთა, იმწიხი жєну и дѣтєй; ნახე სუა; (მეფეს, მეფანდა; მეოლა, მეოლეობა, მეოლოდა. მეოლეობდა ან მივის ან მივა, უსრ. მივოდა; სრ. მესვა, მსმია); ზ. მ. მაქეს სულიერი ვინმე მეფას; აღბ. იმწიხი кого; 78; ასი ფრთა ქათამი კეფეს; у него сто куръ; სტუმარი კეფანდა, у него былъ гостѣ; შვილი არა კეფეს, онъ неимѣетъ дѣтєй; ცოლი უვის, у него есть жена, სამ. ვახ. 137; აღბ. 85; ვფუხ. 1566; ვკუმევი, კეფანარ, კეფეს ან ვკუმევი, онъ имѣетъ мєня, онъ имѣетъ тебѣ; онъ имѣетъ его; მეფე ხარ, გეფარ, я имѣю тебѣ; ты имѣешь мєня; ვფუხ. 1566; სიბრ. 140; სელთა მეფეხარ, ты у мєня въ рукахъ.

ეოლა (ვკუმევი, ვკუმევი), ზ. უ. შეველები, ავკუმევი, მივსდევ; ვფუხ. 79; 975; სწდობათ; подражать кому; (მევები, მევე), ზ. მიჩ. მღევ, ты сдѣлаешь за мною; ვფუხ. 958; **მეოლი**, ს. послѣдователь; ვისრ. 76; იმწიუში.

ყოლებუგი, ს. начальник надъ прислугой.
ყოლე, ზმ. სრულებით, სიძლია, მარინესი 7.
ყოლებოზი, ნ. ყულაუზი, ვისრ. 109, ვეფხ. 940.
ყოლები (არაბ.), ს. რაჰმისა ან ლაშქრის შუა გული;
 центръ арміи; ვეფხ. 974, 976; **ყოლებად**, ზმ.
 გარშემო, кругомъ, ქილ. 196.
ყოლებუგი, ს. главный надъ служителями.
ყოლე, ზმ. სრულიად, вовсе, ვისრ. 22; რომელსა
 შენ ყოლე არ მოგონდე, который о тебѣ вовсе
 не вспомнитъ.
ყოლება, **ყოლეება** (ვაყოლებე მაგალ. შეილს),
 ზ. მ. დავარსულებ, сдѣлать беременною, ვაყო-
 ლებ თვალსა, обводить глазами; присматривать;
 ვეფხ. 137, 495; ანკ. 5—4; (ვიყოლებე, -ლიე ან
 ვიყოლებე, -ლე), ზ. მიჩ. თანვიასლებ, имѣть кого
 при себѣ; ქილ. 312; ბერძნ. სამ. 64; ქილ. 45;
 (ვეყოლები, -ლე), დავებადები, ვემოლები, родится
 у кого ребенка, ყოლა ვაჟი, родился у него
 сынъ; როდესაც შეილები მეყოლება, когда будутъ
 у меня дѣти.
ყოლინჯანი, ს. მკლავ-წყეწლა, калганъ (раст.).
ყომარბაზი (სპარს.), ს. შემორინე, азартный игрокъ;
ყომარბაზობა, ს. შორინი, სამორინე მოთამა-
 შობა, угражненіе въ азартной игрѣ.
ყომრალი (არაბ.), ზედ. ლეგა, მრეში, ნაცრის ფერი,
 сѣрый, пшѣдочалый, ქიმიო. 256; **ყომრალ-ჭრე-**
ლი, ზედ. сизый.
ყომური, ს. მცენ. ცყემალი, дикая слива.
ყომუში (ოსმალი), ს. გუნდი ჯარისა, отрядъ, взводъ,
 რუსულ. 235, 236.
ყორანი, ს. შორინ. ворошъ, **ყორნის ბოლო**, მე-
 ცაფ. წამწამი, рѣсницы, ვეფხ. 1356; **ყორნის**
 ფრთა მეცაფ. კავები, локош; ვეფხ. 1304.
ყორე, ს. უკიროდ და უტაღაზოდ ნაცები ქვის კე-
 დელი ან ქვის ზვიინი, გროვა ქვითა, ე. ი. მიჯნისა,
 каменистая стѣна безъ извѣстн и глины; გრუდა
 камней меженихъ; ვალ, რ. ქ. ლ. молъ, რ. ქ. ლ.
 ვეფხ. 1284; იობ. 8—18; რუსულ. 661; 2 ქართლ.
 316, 323, 359; სიკელი ჩოლაუ. 26; შეცვევ ზრო-
 ლისა ფორები, ვეფხ. 1557, ე. ი. დაიცვევ თეთრი
 მკერდი თინათინისაო, охраня бѣлую грудь Ти-
 натны.
ყორვა (ვჭყორავ, -რე), ზ. მ. ამოვჭყორავ, ამოვაშე-
 ნებ, задрѣвать пустоту въ стѣнѣ.
ყორული, ზედ. დაწინდული, абонированный, -აბა-
 ნო, абонированная, запятая баял.
ყორჩი (ოსმალი), ს. მხედარი; გვამის მცველი; конный
 воинъ; тѣлохранитель; **ყორჩიბაში**, ს. ქეშეკთ
 უხუცესი; начальникъ тѣлохранителей; დასგ.
 105.
ყოფა, **ყოფნა**, სმ. გება, არსებობა; მდგომარეობა;
 бытѣ, существованіе; положеніе; ვისრ. 114;
 რუსულ. 809; არ იცი რის ყოფით მოგჩი, ты не
 знаешь, какикъ образомъ я отдѣладеа отъ него;
 თავის ყოფას ქმუნვიდა, გორგ. 146; ош тужилъ
 о своемъ положеніи; ჰქვდავ შენს ყოფასა, ты
 видишь свое положеніе; ამ ყოფაში, въ этомъ
 положеніи; რუსულ. 674, უცხო რამ ყოფაები ვნახე,
 я видѣлъ много чудесъ; რუსულ. 253; დიდის ყო-
 ლო მოვიდა, ошъ прибылъ съ торжествомъ,

ერისთ. 43; ერთი ყოფა დაწია, ошъ подиыл шумъ;
 რა ყოფა გაქვს, что ты тамъ шумишь; ეტეო
 ყოფა, такое положеніе; ვისრ. 136; მშვიდობის
 ყოფა, заключитъ миръ; 1 ქართლ. 178; (ვჭყოფ,
 სრ. არ იხმარებს), ზ. მ. ვიქმ, ვაკეთებ, ვჭყარმო-
 ვებ, дѣлать, производить, творить; მაგ. 21—13,
 18; 1 კორ. 11—24; 2 კორ. 8—11; ვჭყოფ მე-
 კიდრედ, дѣлаю его насѣдникомъ; ვჭყოფ წყა-
 ლობასა, дѣлаю милость; ფსალ. 90—9; ქილ.
 558; ნ. ვვა; ვიყოფ, ზ. მიჩ. ვიყოფებ, стараюсь
 чтобы достало, хватило мнѣ; (ვუყოფ, სრ. არა
 აქვს), ზ. მ. ვუქმნი, ვუწარმოვებ, შევამთხვევ; დ-
 ლაქა კому что; причинитъ; საქმ. 15—20; რომ.
 13—10; ვუყოფ ჰატავს, отдаю честь; ვერა უყორა,
 ничего не могъ подѣлать; ვუყოფ კეთილსა, дѣ-
 лаю кому добро; ვუყოფ ენასა, высочиваю кому
 языкъ; ვუყოფ ცრემლსა, отираю кому слезы;
 ვეფხ. 671; ვუყოფ საბთელს ცხვირსა, снимаю со
 свѣчи; (ვიყოფი, -ფვი ან ვიყოფები, სრ. არა აქვს)
 ზ. ვნ. ვიქმნიები, ვარ; ვიყოფები; бытъ, нахо-
 диться, сѣлѣში არ იყოფება, еіо нѣтъ дома,
 ლუკ. 8—20; ნუ იყოფინ, да небудетъ; იერემ.
 14—9; ანდრ. 73; აღბ. 93; ნ. ვვა (ვიფვი, ვიფვი;
 ვეყოფი, -ფვი, -ფვიბი, -ფვი), ზ. თვ. ვეკმარებ; ან
 ნათესავად ვეფვი; доставать, хватать; бытъ въ
 связи, въ родствѣ; ჩემი სარჩო ცხენის ნაღს არ
 ეყოფა, жалованье мое недостаточно на под-
 кону моей лошади; აღუქ. 43; სამოგნოდ ეყო-
 ფიდა, этого достаточно было для его удо-
 вольствія; რუსულ. 268; (მყოფი), ზ. მ. მქმნი, დ-
 ლაქაშ მენა, (მყოფი), ზ. მიჩ. მიქმ. ты дѣлаешь
 мнѣ, ვეფხ. 20; 99; გიყოფ სამსა დღესა, даю тебѣ
 три дня сроку; 1 ქართლ. 314; მყოფ ენასა, ты
 показываешь мнѣ языкъ; მზა მყოფიგს, я при-
 готовилъ, მაგ. 22—4; (მყოფება, მყოფი ან მე-
 ყოფობი; მყოფი), ზ. თვ. მქმარება, достаточно для
 меня, ვისრ. 54, 145; რუსულ. 208; ან მყოფის,
 ჰირად ეყოფის, ვისრ. 46; какъ песочитъ, это
 достаточно для него; მყოფი, მიმ. დებალში;
 сущій; კეთილის მყოფი, дѣлающій добро; ნა-
 годქთელი; ზრალულ მყოფი, винновій, აღუქ.
 25; **ყოფადი**, ზედ. будущій, გუჯ. 29; 1 ქართლ.
 78; **ყოფილი**, ზედ. бывшій, ყოფილი და მყოფ-
 ბადი, бывшій и будущій, აღბ. 82. ყოფილ ვარ,
 и былъ.
ყოფა (ვჭყოფ, -ფვი), ზ. მ. განვჭვილავე, განვჭვწა-
 ლებ, განვჭყოფ, дѣлать, раздѣлать; (ვიყოფ, -ფვი)
 ზ. მიჩ. განვიწვალავ, дѣлать между собою; ნუ
 მიყოფ შუახედ სიცოცხლესა, не отравляй мнѣ
 жизнь, (ვიყოფები, -ფვი), ზ. ვნ. განვიწვალავი,
 дѣлать съ, ყოფადი, будущій.
ყოფა-ქცევა, ს. საქციელი, ქცეულობა, поведеніе,
 поступокъ. ყოფა-ცხოვრება, ს. жите (бытѣ,
ყოფადი, ზედ. будущій, გუჯ. 29; 1 ქართლ. 78.
ყოფა ცხოვრება, жите бытѣ.
ყოფინება, ნ. მყოფება, მყოფინება; **ყოფნა**, ნ.
 ყოფა.
ყოფლობა, ს. გება, нахождение, пребываніе;
 ვისრ. 11; ნება-ყოფლობა, თავის უფლობა, полная
 свобода.

ეთოვობა, ს. გება, არსებობა, бытъе; существование.
ეთეშანი, ს. ცორცმანი, ორჭოფობა, неръшительность; **ეთეშანება** (ვა), ზ. უ. ვორჭოფობ, перъшатся, колебаться; ქილ. 221.
ეთეორობა, ხრბრთხელა, ხუშრ. 34.
ეთეში, ს. შაჯის პირი, обшлагъ.
ეთეჩალ, ზ. ბრავო, **ეთეჩალი**, ზედ. ვაქეკაცი, უემშარ-თეხელი, бравный, молодецъ, **ეთეჩალობა**, ს. ვაქეკობა, бравурство, хвбрность; (ვქ), ზ. უ. ვვაქეკობა, бытъ бравнымъ; გორგ. 149.
ეთეჩივარდა, ს. მცენ. дряква, гдуга (раст.); ჰ. ფ. ლ.; ივანე ბატ. ლ.; молодило, ერის. ლ.
ეთრა, სხ. бросаніе; сборъ, собраніе; ერა ლაშქართა, сборъ войскъ, მოურ. 29; (ვქერი, ვქერე), ზ. მ. ვქუნტავ, ვანევე; ვაგლებ; ვაგაგლებ შრავლობა, ვაგურე; ვაგურე, მოვარე, ვაგაგლებ შრავლობა, ვაგურე; ვაგურე, მოვარე, ვაგაგლებ შრავლობა; ან ვქსრი შავალ. თავს; ვეფ. შავ. 27—39; ვქერი, ვაგურე; собирать; кидать, бросать; остав-лять; гнать; раздѣлять, разлучать, разъединить; склывать голову; ცრემლსა ვქერი, про-ливаю слезы; ცეცხლსა ვქერი, выстрѣляю огонь; прихожу въ простъ. ვქერი სმას, раз-глашаю, ვქერი წილსა, метаю жребій, ვისრ. 24; (ვაური, ვაურე), ზ. მ. მოვარი, ზედ მოვა-ზნე; посыпаетъ. -მარილს, посыпать солью, -შუარს, посыпать сахаромъ; -მისს, посыпать зеленью; რუსედ. 581; სიბრ. 96; რასაც ხელს ვაური. за что я ли возьмусь; ვისრ. 146; ქო-ქილას ვაური, проливаю, რას ხელს აურის, какую выгоду это принесетъ ему, თავის ცოდ-ვას შემეურიად, ლავრ. 192; она старалась разжа-лобить меня; (ვაური, ვაურე), ზ. მირ. შავედ მო-ვიზნე, посыпать на себя, თავს ვაური, напол-няю, გულს ვაური ან ვაურს ვაური, отомщаю, ნონგ. 138; ხელს არ მათრის, это мнѣ не вы-годно; ცანს ვაური, расти, вырасти, ნაცარს თავ-ზედ იურიად, неполомъ посыпалъ свою голову; ფეხში ბორკილი მიური, у меня на ноги па-дѣнты кандалы, ვისრ. 34. (ვაური, ვაურე), ზ. მირ. მივეური, მივეტლებ; ავაგებ, ამოვეტლებ; бросать кому что; вѣтъ, продѣтъ; ვაური ბორკილს, на-дѣваю на кого окопы; მუხლს ვაური, класть кому земной поклонъ; ცუჟად წიხლი უარა, лигнулъ обоими задними ногами; ნონგ. 69; (ვაურე, ვაურე), ზ. ვ. განვიყოფები; მოვშორ-დები; წავალ წამოვალ, მოვიშლები; раздѣлитъся, разлучитъся, разстанутся; расходятся; ნადიმი იურება, сборище, послѣ шира расходятся; მხანი იურებან, братья дѣлятъ имущество, (ვეურე-ბი, ვეურე), ზ. თვ. განვეყოფი, მოვშორდები; ვქვ-ლეორ; разлучатся, разстанутся; валиться; ქმარს ვეურები, разошлись съ мужемъ, ანგ. 6—27; ბიძი ეურა, подпирался столбомъ; რუ-სედ. 719; მკვდრები ეურან, мертвые валились; რა ხელი ეურება, чѣмъ ему помочь, აღექს. 140; რა ხელი გვეურება, какая намъ отъ этого польза, ზუნ. კ. 296; კეთილი არ ეურება, неойдетъ ему въ прокъ, ზღვა ზღვას ეურება, море отъ моря раздѣиваются, или одно море впадаетъ въ

другое, უარამ. 230; გულს მეურება, у меня за-мираетъ сердце, (ვქერივარ, ვქერილი), ზ. უ. ვქვ-ლეორ, валиться, лежать; **ურილი**, ნაყარი, от-брошки; брошенный.
ურანტალი, ს. უორანთ სმიანობ, крикъ воронъ, საბ. ლ.
ურბეული, ს. უცომო პური, оирѣшоукъ, გამოსლ. 12—39.
ურდეული, ს. მცენ. латукъ, салатъ, გამოსლ. 12—8; რიცხ. 9—11; ზუნ. ლ.
ურდეული, ს. მცენ. ხავსი, мохъ, иголь, ერის. ლ.
ურდენა (ვა), ზ. მ. ვაუტლებ, подпиратъ.
ურდნობა (ვეურდნობი), ზ. თვ. ლავვეურდნობი, ლა-ვებჯინები, ლავვეები, ставить подпорку.
ურევირება (ვა), ზ. მ. ლავბერეუ ხილს, сбивать плоды; ქერი ვაურევირე, просилъ погадать на лчмешѣ.
ურილი, ს. ჯაჭვის თვალი, знено у кольца; ქვა-ურილი, каменистое мѣсто.
ურილობა, ს. კრებული ერთა, сборъ, собраніе; ვეფ. 1048; შროგ. 112; (ვქერილობა, სრ. არა აქვს), ზ. უ. შოგროვებულვარ, бытъ въ сборѣ; сходиться, собираться.
ურმა, **ურმაწული**, **ურმაწვილი**, ნ. ყმა, ყმაწვილი;
ურმაებრი, **ურმაებრი**, ზედ. ყმაწვილური, дѣт-скій; მარტ. 1—185; **ურმაობა**, ნ. ყმაობა.
უროლა (ვქუარ ან ვქუარვარ, ვქუაროლი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ცული სუნი მდის, вонять, **უროლება** (ვა), ზ. მ. ცულ სუნს ლავაყენებ; навомятъ.
ურონჭი, ს. ხახ, глотка.
უროყინი, ს. ბოკინი რევ ოსლა; **უროყინება** (ვა), ზ. მ. ლავაყინებ ვირსა, заставить ревѣтъ, (ვქუროყინებ, -ნე), ზ. უ. ვქუკვირი ვირსავით, ревѣтъ какъ осель.
ურუ ცყე, дремучій лѣсъ
ურუ ჭაღა, ს. дремучій кустарникъ.
ურუ ადგილი, глухое мѣсто.
ურუ, ზედ. უსმი, მოკლებული სმენისა, глухой; темный, непонятный; ფსალმ. 37 — 13; მარკ. 7—37; **ურუ ადგილი**, глухое мѣсто; **ურუახე**, მცენ. бузина, **ურუდ**, ზ. მ. გლუხო, непонятно.
ურუანჭელა, ს. უსმი, მოკლებული სმენისა, глухой, глухарь.
ურუახე, ს. მცენ. ლიდეგულა, ჯაჟქვილა, бузина, ერისთ. ლ.
ურუკება (ვაურუკებ. -ვე), ზ. მ. ლავაურუკებ, სმენას მოვაკლებინებ. оглушать; (ვქურუკებ, -ლი), ზ. ვდ. სმენა მომაკლებება, оглушить, ვაურუკებ უურსა, притвориться глухимъ.
ურჩილობა, ს. სუნი, запахъ; (ვქურჩი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვქუშევი, სუნს გამოვუტევებ, пахнуть, изда-вать запахъ; ან ვქვბღვიზე. ბგელად ვანთივარ, горѣтъ тускло, дымитъся; **ურჩილები** (ვა), ზ. მ. ლავაყევე, курить.
უუა (არაბ.), ს. გნე, ნიღრი, ზურგი მახვილისა, გინა პურისა, обухъ, горбушка у хлѣба; რუსედ. 720; ღანა უუაზედ გაიყვანა, источникъ пожь до обуха.
უუავი, **უუავილი**, ნ. **უუავი**, **უუავილი**.
უუათი, ს. ძალა, ღონე, сила тѣла, უუათიანი საქ-

მელი, наша укряпняющая, дающая силу; питательная; 2 ქრისტ. 107; ყუთება (ვაყუთებ, -თე), ზ. მ. ყუთს ვაძლევ, დავთ სილ.

ყუდება (ვაყუდებ, -დე), ზ. მ. მივაყუდებ, მივადგამ, ერთსაღატი, напр. къ стѣнѣмъ лѣстницу. 1 ქართ. 227; (ვაყუდებ, დე), ზ. თვ. ვსდგევარ აყუდებით, стоить какъ столбъ у чего либо.

ყუდრო, ზედ. მყუდრო, тихий, спокойный; ყუდრო ადგილი, тихое мѣсто, гдѣ нѣтъ вѣтра.

ყუვი (ოსმალი), ს. მფრინ. ლეხენ, ზიანკ. ლ.

ყუვილი (ოსმ.), სს. ნყთე, (ვაყუვი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვლმუვი. ვქლავი, (ძალღოთვის), ნყთე, გორგ. 143; (მიყუვის ძვალი), поеть кость.

ყუთანი, **ყუთნი** (არაბ.), ს. ზამზის ან აბრეშუმის ნაქსოვი, кутня, бумажная матерія пополамъ съ шелкомъ.

ყუთი, ს. ჰატარა ზანდუკი, კროჭი, ящикъ, шка-тулка.

ყუი, ს. მფრინვ. ყუვი, ღერღვეტი, ქრუნი, აკურნი, შურანი, лебедь.

ყუითუკი, ს. ზემბულის ღოშაკი, пухопина, перина; пухъ.

ყუთაოზი, **ყოლაოზი** (ოსმ.), ს. კულაოზი, ეტიკი, გზის მარჯვენებელი, проводникъ, ვეფხ. 1368; 970.

ყუღარაღასი, ნ. ყორჩიზაში; **ყუღარაღასობა**, ს. ყორჩიზაშობა, 2 ქართლ. 131.

ყუღაფა (არაბ.), (ვაყუღაფე, -ლიფე), ზ. მ. ვპარცავე; კანს გავაძრობ, лунить, сдирать кожу.

ყუღი (არაბ.), ს. ახალგაზდა მსახური მეფისა; მეფის მსმილავი; молодой служитель царскій; царскій стражъ.

ყუღყანდი (არაბ.), ს. მოწითლო შაბი, красные квасцы; ქიმ. 41.

ყუღყურჩი (თათრ.), ს. მოსამსახურე, служитель, ღასტ. 69 -**ზჩობა**, ს. მოსამსახურობა, служба.

ყუღფი (თათრ.), ს. კილო ცომარასი, лужа, ნ. ჩ. ლ.; ან თვით ცომარა; პარკი, мѣшокъ, сумка; ზუნ. კ. 76; ზიანკ. ლ.

ყუმარი, **ყუმარის თამაშობა**, ს. азартная игра; აღექს. 2, 27, 105.

ყუმაში (არაბ.), ს. ლარი, ზამზისნაქსოვი, кумачъ.

ყუმბარი (ოსმალი), ს. ფილთამეხი, бонна.

ყუნა, ნ. ყუნა.

ყუნთვა, ს. თავდაღმა წყალში ჩასვლა, нырять.

ყუნცი, ს. ძაღლის აღასჯდომა, о собакахъ: сидѣтъ на корточкѣ.

ყუნცული, ს. სამურმეული ძნა.

ყუნწი, ნახე კუნძი; კაცია 7; ყუნწებანი კიტრი, სპზ. 103.

ყურა, ზედ. ყურ დაკვეთილი ან უყურო ცხოველი, безухий.

ყურა, ს. ერთგვარი სოკო, дуплянка.

ყურადღება, სს. внимание, ერთს. 2—100; ისაი. 1—2, (ვიღებ, -ვიღ), ზ. გავიგონებ, მოვისმენ, внимать, слушать; (-ვიღებ, -ღე), ზ. მ. გავაგონებ, შევიგონებ, ვამცნებ, вниуть, ფსალ. 85—6.

ყურად ზუმა (ყურად ვიზუმი, ვიხვენ), ზ. მ. გავიგონებ, слушать, внимать, საქმ. 2—14.

ყურბანი (არაბ.), ს. მსხვერპლი, жертва, მარკ. 7—11; რუსულ. 614.

ყურბელა, ს. ჭია, ушной червь, ზუნ. ლ.; сорочко-ножка подзащипал.

ყურბეული, ნახე შავარბთელა.

ყურბი, ს. მფრინ. коршунъ, 2 სკვული 14—14.

ყურდგელი, **ყურდღელი**, ს. კურდგელი. ვაიქ.

ყური, ს. უბე, წიაღი; ცოცრი ან შტო ზღვათა ან მდინარეთა; კუთხე რისამე; მივარდნილი ადგილი ქალაქისა; საქმ. 27—39; ლუკა. 14—21; სვეული წმინდა სანთლისა; ქილ. 23; 215; 394; იგავი. 25—25; დან. 13—38; заливъ моря, рѣки; уголь зланий; глухой переулокъ; стокъ носка; რ. ქ. ლ. ყურე სახლისა, уголь дома; ღარეგ. 76; ოთხი ყურე ქვეყნისა, четыре страны свѣта; ანდრ. 148; მყერდღე ყურესა ერთსა სახლისსა, приелонился къ углу одного дома, მარტ. 1—36.

ყურება, სს. смотрѣнiе, ყურება დაუწყო, онъ сгаль смотрѣтъ, სიბრ. 156; (ვა), ზ. მ. მოვასმენ, заставить слушать, (ვი), ზ. მიჩ. მოვისმენ, слушать, внимать, ვეფხ. 93; რუსულ. 668; მიყურე, послушай меня, რუსულ. 301; (ვაყურებ, -რე), ზ. მ. ვათვლიერებ, თვალს ვადევნებ; სმორქბ, наблюдать; სამ. ვასტ, 183, (ვაყურებ, -რე), ზ. ვ. ვიხედები, სმორქბ. озираться; 1 ჰეცრ. 1—13, 23; (ვაყურები, -რე), ზ. თვ. ვესმი, пошмать, ჩემი სომ გეყურება, ты пошмашешь меня; (ვაყურები), სმორქბ, ყურებინება (ვა), ზ. მ. ვახედებინებ, заставить смотрѣтъ, მაყურებინე, позовольте мнѣ смотрѣтъ; დავრ. 59; ყურობა (ვაყურობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვიხედები, смотрѣтъ.

ყურიელი, ზედ. ყურიანი, ижающее ушко.

ყურთაგაფეგა, ს. აკლება, ცაცება, ფორიაქი, грабежъ; перебой, шумъ, крикъ.

ყურთახმა, ს. სმენა; განგაში, ყვირილი მრავალთა, слухъ, шумъ, ყურთახმა, აღარ იყო, заглушаша насъ крикомъ; 2 ქართლ. 333, 363; ტიმოთ. 59; რუსულ. 665

ყურთმაგვი, ს. სახელის ჩაქი, отворотъ рукава; მარკ. 14—65.

ყური (არაბ. სპარს.), ს. სხეულის ასა; მქონებელი სმენის საგრძნობელისა, ფსალ. 138—18; მარტ. 13—15, ხელის მოსაკიდი ქურჭელთა, ухо; უში; рукоять у носуды; ნემსის ყური, ушко иглы; ყურების ჩამოყრა, отнслуть уши, ყურებ ჩამოყრილი, вислоухий, ზარბაზნის ყური, ушко у пушки; ყურთა ხმა წიაღო, онъ оглушилъ насъ, ყურები მიაქვს, გამიჭედა, уши дереть, ყურში ჩურჩული, говорить на ухо, ყურის პირი, обухи, ხილის ყური, подмостье; начало мосты; ყურზედ ხახვი არ ღამაჭრა, ничего не подѣлаешь со мною; ყური ღვიძლისა, перенонка щечны; გამოსლ. 29—13, 23; ყურს ვათხოვებ, внимаю слушаю, ყურის გღება (ვაგღებ, -ღე), ყურის მიჰყოლა (ვაყოლობ, -პყარ), ზ. მ. მოძლუსათ; ყურის ზერტულთა, ს. მცენ. сушенница, горлянка раст. ზუნ. ლ.

ყურიმადლი, **ყურმადლი**, ს. ღაწვი გარემოს ყურისა, лашта, щека, ქილ. 245, ყურიმლის ცემა, ს.

სილის შემოკურა, быть по щекѣ, მატ. 5—39; 26—67.
ფურიმღვა, ფ. სილის შემოკურა, быть по щекѣ.
ფურმა, ს. მცენ. *fel sylvestris*, ბუნ. ლ.
ფურმახვილი, ზედ. კარგი მომსმენი, у кого хороший слухъ; ქილ. 622.
ფურობა (ვკ), слышать.
ფურმოჭრილი, ზედ. у кого уши обрѣзаны, — უმა, რაბ.
ფურსი (არაბ.), ს. მკვრივი, твердал масса; ბავრ. ბ. მეტალის ზოლი, очищенное золото въ слиткахъ, металл, 400 სიკლის წონა ან 18 გირვანქა და 22 მისხალი; слитокъ иѣсомъ 18 фунт. и 22 золотника; დასტ. 40; **ფურსი ქამარი**, მცენ? დაფურსებული ოქრო; **ფურსი**, очищенное золото, დასტ. 39.
ფურსელა, ნ. მისანი.
ფურუგაღებლად, ფ. მიუხედავად, безвниманія.
ფურუმსადი (სპარს.), ს. ტრბუ. ცუდლუტი, არ დასცალებელი, бездѣльный; ერისთ. 2—152; ანტ. 2—7; 4—17.
ფურუში, ს. მროვ. 114. აწინდელი ერთი მარჩილი ან 40 ფრა, 40 კონ. асс. гривеинки, ბაქრ. 13, 329.
ფურუშმელაობა (ვკვერუშმელაობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. თავდაღმა წყალში ჩასვლა, нырять.
ფურუური (მუცელი მიფურუურებს), ფ. უ. მუცელი მიგრიადებს, бурчатъ (о желудкѣ).
ფურუა, ს. ცხოვ. каракалх.

ფურუა, **ფურუაგი**, ს. ქილ. 20, 562; საბ. ლ.; უარაღულ, გარეული კატა, дикій котъ, ბუნ. ლ.
ფურცემული, ს. ხაფიცი მოყვასი, союзникъ.
ფურძენი, ს. ხილი ვაზისა, виноградъ, რიცხვი. 13—24; სახენი ამისნი: **ბუღემური და თითა**, გრძელ მარცვლოვანი; **კიჩერი ან ქიშური**, მომრგვალო: **ხარის-თვალა**, ღიღროვან მარცვლოანი და მრგვალი; **ჩიტის-თვალა**, წვრილმარცვალი; **სააბი**, შავი და ტყბილი; **საფერავი**, შავი ღვინის შესაღები წითლად; სკიფი, **ქიშმიში და ჩაშიჩი**, გამხმარი ფურძენი, ქიშმიში საკუთრად უკურკოა; **კრიკინი და რძვამლი**, გარეული ან ველური; ნიკ. ჩ. ლ.: სხვანი: აკილო, განჯური, ღლუღლუ, თავკერა, კამური, კუნძა, მჭყყვადური, მტვევან-ლილი, მცვივანი; მწვანე, პუმპულა, რქაწითელი, საფენა, სვანური, ტრედის ფენა, უჩაში, ღორის თვალა, შავი, შონური, ჩხვეერი, ძალი არჭამა, ჭითაში, ჭიტოლური, ჭუმჭუმუა, ხარადანი, ხუმხუ, ჯანხური, ჯანი, ერისთ. ლ. კლარჯული, თეთრუშა, სამარხი, ხოფათური, საქმეველა, ორონა, მხსილ ათობანი, კაბისტონი, აჯალიანი, ძველშავი, ბაქრ. 182.
ფურჭადა, ს. სოკო ერთგვარი, парода грибовъ.
ფურჭი, ს. მფრინვე?
ფურჭუმელაობა (ვკვერჭუმელაობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. თავს წყალში ჩავეყოფ; нырять, ფურჭუმელი, ს. ныряние; ქილ. 149.
ფურჩება, ნ. გაფურჩება.

უ.

უ, არის უხმო ასო, წოდებული შინ, რიცხვიში, ნიშნავს ცხრა ასსა და ფულის ანგარიშში, ნიშნითური ცხრა ასს თუმანს; წერილის ფულის ანგარიშში 180 ფულს ან 45 ბისტას, 18 შურსა და ოთხ აბაზ ნახევარსა; ქარაგმიანნი ლექსნი: უა, შინა; უა, შემდგომად; უი, შენი; უნ, შეგიწყვალენ; უს, შორის; ფედლაღებულნი ფმნათანი: შე, შემო, შთა, შთაშო, შდაბურად, ჩა, ჩამო, მაგალ: შესვლა, შემოსვლა, შთასვლა, შთამოსვლა ან ჩასვლა, ჩამოსვლა. უ და ხ ერთბამად იხმარებთან წინაუკმოდ, ვითარ: უშირი, უხირი; ნახშირი, ნაუხირი; უხირი და ნაუხირი უკანონოა; უ, იხმარების ნაცვლად ს, ნახე ასოს თანა ს, ან ნაცვლად ჩ, ვითარ: უხალუი, ჩახალუი; უაში, ჩაჩხი და სხ.
უაბა-უაბა, შორისდ. ბარაქალა, ვაშა-ვაშა, браво.
უაბათი, მდაბ. **უაფათი** (ებრაული), ს. ეწოდების უკანასკნელსა ღლესა შეიღეულისას; მატ. 12—1; ან სრულიად შეიღეულსა, ვითარცა კვირა, ლუკა 18—12; **სუბოთა**; **უაბათის გზა**, სჯული ურიათა არ შეუდობდა უაბათის ღლეს შორის მოგზაურობასა, კანონი სახლისაგან, ცაძრად-მღინ დაღებულთ იყო განსვლა ვიდრე ათსნაბი-ჯამდე, ეს არის უაბათის გზა; шуть суботный;

საქმ. მოც. 1—12; **უაბათობა**, ს. празднованіе суботы. **უაბათობით**, ფ. უ. უაბათს ღლეს, по суботамъ, (ვკუაბათობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. განვისვენებ, ვუქმობ, შევიწინავე უაბათსა, праздновать день суботный; გამოსლ. 16—30; მარტ. 2—161.
უაბარდუჩი, ს. შავი ქორი ღიღი და გვარიანი, черныи ястребъ.
უაბაქა (ოსმ.), ს. მცირე სოლინარი შარღისა მუქუ-მწოვარის ფაწვილისათვის; небольшая трубка, полагаемая въ люлькѣ груднаго ребенка для прохождения мочи.
უაბაშ-უაბაშ, შორისდ. ვაშა-ვაშა, браво.
უაბაში (სპარს.) ს. თვის უფლოლა საქმისაგან, шабашъ, свобода отъ работы.
უაბი, ს. მარღის გვარი თეთრი ქვა, გამოთი მწლათე, квасцы.
უაბიამანი, ს. არჯასპი, მწვანე შაბი გესლიანი, бупорось.
უაბბუი (სპარს.), ს. მცენ. ნ. მართური.
უაგირდი (სპარს.), ს. მოწაფე, ученикъ.
უადა, ს. ქაფზედ ასმული მარგალიტი, панцирный жемчугъ; ნ. ჩ. ლ.

შადი, ს. ძვირფასი ნაქსოვი, драгоцѣнная ткань; ვეფხ. 328, 369.

შადღუხი (თათრ.), ს. სიხარული, радость, -ზარზა-ზინთა. салютъ изъ пушекъ; ქართ. 381.

შადრეკანი (სპარს.), ს. სარჯჯა, фонтанъ.

შავად, ზვ. ნ. შავი, на черно, въ чернѣ.

შავათა, ს. იშტა, ашкетитъ; ქილ. 213.

შავარდენი, ს. მფრინველი სანადირო. სობლული, кречеть, ვეფხ. 470, 473, соколы, ბუნ. ლ.

შავარნა ს. მზასაკან ღამჭენარი მხალი, რა მოირწყ-ყოს განედღდეს და აღეშართოს; поправившаяся послѣ дожди зеленъ, საბ. ლ.

შავბადასა, მცენ. сердечникъ, глухая крапива; ბუნ. ლ; 3. ფ. ლ.; собачья крапива, ერის ლ.

შავბედი, ზედ. უბედური; несчастный; **შავბედობა**, ს. უბედურობა, несчастье; რუსულ. 739 (ვიშავკ-ბედობა, -ბედეს) ზ. უ. უბედურობა, внасть въ несчастіе, რუსულ. 739.

შავბნელი (ვა), ს. туманное небо.

შავგურემანი, ზედ. პირით შავმოწითლო, смуглый, -ქალი, брюнетка, ვეფხ. 1071.

შავება (ვა), ზ. მ. შავად ვკვლავ: წავალი კალმის გაკურით; შევკსტოლებ, ბრალში ჩავვარდები; чер-шнть; зачеркнуть; преступать; провиниться; (ვიშავებ, -ვე), ზ. მიჩ. ვიკტენ, დავიშავებ; уш-нбаться, повредить себѣ напр. погу; (ვუშავებ, -ვე), ზ. მიჩ. ვნებას ვაძლევ, ვაკტენ ან პირშავად გამოვსწნებდი ვისისამე ვინაშე; ушнбить, кале-чить кого; провинить кому вредъ; провиняться передъ кѣмъ; (ვკშავებდი, -დი), ზ. ვდ. შავი შე-ვიქმნები, чернѣть, ვისრ. 25; (ვუშავებდი, -დი), ზ. ვდ. მაგალ. პირი უშავება, ე. ი. პირი შავად უნებდი ან პირშავი კვლავ; чернѣть у него лице; провиняется; პირი მიშავება, чернѣть у меня лице; провинился; нанести мѣш вредъ; წახდენითა, არა სიკვდილითა არა გიშავედეს რა; 2 ქართლ. 379; 521; не будетъ нанесено тебѣ ни вреда, ни подвергнешися смерти; (მიშავის, -შავა), ზ. მიჩ. ვნება მომადგება, მიშა მიჩ-ნიათა ვიშავებ, მე ჯავახეთს რა მიშავდა, იშა დჯე-вахетин ა ჯილხ რიჩნაშოჩი, არა მიშავს რა, მიშა ნიჩეგი; რუსულ. 873; ქილ. 357; არა უშავს რა, ему не вредно, ему шичего; ანტ. 3—18; არა გიშავს რა, не вредно тебѣ, шичего тебѣ; ანტ. 2—22; (მიშავებ, -ვე), ზ. მიჩ. ვნებას მძლევ, наносишь мѣш вредъ; **შავებული**, მიმ. მეტად შავებულნი იყუნენ, силно бмыл изувѣченъ, დარეჟ. 2—18.

შავთაულა, ს. მცენ. ცხრატყუა, дрокъ (раст.), ივანე ბ. ლ.

შავთარა, მცენ. ნ. შათარა.

შავ-თვალა, ზედ. შავის თვალების მქონი, черно-глазый.

შავ-თვალ-წარბა, ზედ. შავის თვალის და წარბის მქონი, имѣющій черные глаза и брови.

შავთხილია, ს. მცენ. племъ (дерено); ნ. რ. ლ.

შავთმიანი, ზედ. შავის თმის მქონი, черноло-сый.

შავი, ზედ. ფერი ბნელია, ნ. ფერი; შავად ნაწერი, черный, черновой; მრავლ. შავები, სამგლოვიარო

ცხნისაშოსი, трауръ, შავი ღლე, черный депъ; несчастный депъ; თუთრი კბილი, შავი გული, улыбка на губахъ и черное сердце (о лице-мѣрахъ), შავი ფიქრი, черная дума, შავი ღლე, черной депъ; შავების ჩავმა, надѣть трауръ, შავი ღრუბელი, черная туча, შავი ფული, мѣд-шыл депъნი; შავი ქირი, черная немочь; შავი იხვი, утка итганка, შავი ქლიავი, черная слива, შავი ქია, каранузникъ, родъ жука, **შავისე**, ეკალმუსა, черное дерево, **შავ-კაკალა**, ს. მცენ. სოინჯგი, чернуха, чернушка; ნ. რ. ლ.; სპმზ. 106, ერისთ. ლ.; дикій кишинецъ; ივანე ბატ. ლ.; **შავ-მიხედა**, ნანე დაბლა **შავ-მოისფრო**, ზედ. ვეფხი, сѣрый, сизый; **შავსვიანი**, ზედ. не-счастливый; **შავსვიანობა**, ს. ავბელობა, უბე-დურობა, несчастье; **შავ-ტარა**, ს. შავტარიანი დახა, ножъ съ черною ручкою; დარეჟ. 58; **შავ-ცოცხა**, მცენ. Акулинка, ერის ლ. **შავ-ცრ-სუნა** ან **შავცრუსა**, ს. შავცვრემანი, чернома-зый; **შავ-ფურცელა**, ს. მცენ შავწამლა, раст. норчшикъ, собная трава; чернушка, ერის ლ.; **შავსვეობა**, несчастіе, **შავ-ქრცხილა**, ს. чер-шый грабъ; **შავსტესლა**, ს. ფუმბარა, бѣмб; საბ. ლ. **შავ-მოწითლო**, бурый, **შავ-მიხე-ლა**, нарывникъ, собачья голова; ერის ლ. **შავ-წამალა**, ნ. შავ-ფურცელა; **შავ-წარბა**, ზედ. чернобровый, **შავწვერა**, ზედ. чернобородый, **შავშანა**, ს. მცენ. ავშანა, ფარისი; сухоствель-никъ, раст. 3. ფ. ლ. **შავწიწელი**, მცენ. იტა-ლიან. Eringio; 3. ფ. ლ.

შავი ყურმენი, ერის ლ.

შათარა, ს. მცენ. земляной дымъ (раст.); 3. ფ. ლ.; ბიანკ. ლ. чернушка.

შათირი (არაბ.) ს. შიკრიგი, მალემსრბოლი, скоро-ходъ.

შათქუმი, ს. ლოშავი, ნაალი, ლეიბი, тюфликъ.

შაირი (არაბ.), ს. ლექსი, სტიქი, стихъ, საზომნი და გარნი ქართულთა ლექსთა: ქართულს ლექსში დაცივის: ა) სმოვანთა ასოთა რიცხვთ სწორობა ცაქვთა შინა; ე. ი. რაოდენი სმოვანი ასო იპოვებინ პირველს სტიქსი იმოდენა უნდა იყოს მეორეში და მესამეში. ეს სმოვანი ასონი შეადგენენ მარც-ვალსა; ბ) ყლსა ლექსა აქვს განსაკუთრებული ხმა; ხმის გამო ლექსები განიყოფებიან: **წყობილად**, რომელსაც აქვს სტიქსი ხუთი მარცვალი, მაგ. შეტ-წირე გული და სხვანი; **ბაიათი**, რომელსაც აქვს სტიქსი 7 მარცვალი: იადონს ისევარდა და სხ.; **მულანბაზში** იპოვება 10 მარცვალი, მაგალ. სვე-დის ბალს შეველ შენაღონები; **თეჯინსა** აქვს 11 მარცვალი, მაგალ.: შავნი შაშენი შავს ცალიაში შემსხდარნი; **მუსხანაზში**, იპოვებინ 14 მარცვა-ლი: ციერთ ისარნი, მოისარნი, ჩვენდა არენით; და სხ.; **გაფსა** აქვს 8 მარცვალი, მაგალ. ახალი აღ-გო სულოდა და სხ. **შაირსა** აქვს 16 მარცვალი მაგალ. რომელმან შექმნა სამეარო ძალითა მით შავალ. რომელმან შექმნა სამეარო ძალითა მით შავალ. და სხ.; **ჩახრისაულს** ან **ფისტი-კაურს** აქვს 20 მარცვალი, მაგალ.: თამარ წუნა-რი, შესაწყნარი, ხმა ნარნარი, პირ-მცინარი და სხ. იამბიკოს არა აქვს რიფმა; **შაირთ-მთხვედლი**, ს. მელექსე, стихотворецъ; **შაირთ-მთხვეში**

ანი, ზედ. ცილის მწამებელი, კლევტნიკი, **შარი-ანობა**, ს. ცილის წამება, კლევტა.

შარუნი (სპარს.), ს. ბუღბულის მსგავსი მფრინველი, ვისრ. 26; соловей.

შარშან, ზ. გასულს წელს, въ прошломъ году; **-ნდელი**, **-ნწინდელი**, ზედ. გასულის წლისი, прошлогодный; **შარშანსწინ**, позапрошлый годъ; **შარშანდლიამ**, -ღან, съ прошедшаго года.

შატროვანი, ზედ. ნაკერი ან ნაქსოვი სასებად, узорчатый.

შაური, ს. ათი ფული, სწარმოებს ლექსისაგან შაკ, штакъ, ათი შური, подтипа, **შაურიანი**, пятикопѣечный.

შათათი, ნ. შაბათი, суббота.

შათართხელი, ს. ნაცარში მცხვარი სმაიდი, лепешка, хлѣбъ безъвасный, испеченный въ горѣчей золѣ.

შათთარი (სპარს.), ს. მცენ. диминка, ბიანკის. ლ.

შაქარ-ვაშლა, ს. ვაშლია ერთგვარი, ერისთ. ლ.; порода яблоковъ, ერისთ. ლ. ბაქრ. 181.

შაქარი, ს. ცუცი აღისარწულისა, щелокъ желти-ницы для окраски; სმზ. 136.

შაქარი (სპარს.), ს. сахаръ, სხმი შაქარი, сахарный песок; თვი შაქარი, голова сахару, მისირინდის შაქარი, рафинадъ, ქალა შაქარი, сахаръ мелюсть; ყინვარე შაქარი, леденецъ, შაქარი მაზანდამნისა, красный сахаръ, პ. ფ. ლ. შაქრის პური, сахаръ въ плиткахъ; мармалаდъ; შაქრის ჩალა, сахарный тростникъ, ერისთ. ლ. **შაქართისა**, zussago dorso pellarose; პ. ფ. ლ. **შაქარლამა**, ს. შაქრისაგან გაკეთებული, ცკიბილი; ან შაქრის წყალი; конфекты; сахарная вода, ბაგ. ბაგრ. შაქრის წყალი, сахарная вода; მიჩ. 103, **შაქრი-ელი**, **შაქრისაგანი**; ზედ. сахарный.

შაქი, ს. ვეგის ჯდომა კალხზედ, жохъ, сторона у бабки.

შაღავათი (სპარს.), ს. შემსუბუქება, лѣнѣна облегче-нiе; სმ. ვასტ. 133; вальгота, приволье.

შაყა, ს. ანტობ. 4—32?

შაშალი, ს. ფართო კვესი, плоское огниво.

შაშარი, ს. ნეშტარი, шапцентъ, ვისრ. 14.

შაშვი, ს. მფრინველია, дроздъ черпный, **შავი შაშვი**, черпный дроздъ, შაშვის პურა, მცენ. ღიჭი, наной, ერის. ლ.

შაშრვა (ვკ), ზ. მ. пашкать лашентомъ; паръ-зынать, (შიშარვს გულსა), колетъ сердце.

შაში შუში, ს. შრალი, шорокъ, скринь сапо-говъ.

შაშელამა, ს. მცენ. შაშრა, базиликъ.

შაშრა, ს. რეკანი, базиликъ.

შაშხანა, ს. შაქარი, шиповка (ружье).

შაშხი, ჩაჩხი, **ჯუფთი**, ს. აპოკტი. გაპებული ცხოველი გამოსული და გამხმარი ღორად; пласъть рыбы, провѣшеной итци, прутковая рыба.

შახი შუხი, ნ. შაში შუში; **შაჭთარი**, ნ. შათთარი; პ. ფ. ლ.

შე, შემოკლებით შენ იხმარების მდაბიურად; ты, შე ბადრუკო, ты извергъ; ან ზ. ღილ; дасъ, точно, არა შე, никакъ плътъ, ანტობ. 5—4.

შეავებულება, ს. порокъ.

შეადვილება (შეკუადვილებ, -ლე), ზ. მ. გავეუღ-ვილებ, облегчатъ.

შეავება, სხ. нанесенiе вреда, -სამცხისა, оусто-шенiе Самцхе; 2 ქართლ. 159, (შევავებ, -ვე), ზ. მ. ვნებას მივსცემუ, ухуждать; нанести, при-чинить вредъ; ღარეჯ. 141; (შევევებ, -ვე), ზ. მიჩ. ვნებას მივსცემ ვისმე, дѣлать кому зло; (შევავები, -ლი) ზ. ვდ. ცუდად შევიქმნები, გავე-სლები, ухуждаться, 1 ქართლ. 222; 2 ქართლ. 97; (შევავები, -ნე), იგივე შევავები, ოსე. 9—7; призадуматься, **შეავებული** გულითა, подавлен-ный, убитый, რუსუდ. 413.

შეაღნება, მსოფლიურად მიტყევა, აღმოზა, შე-ლევზა, устунатъ.

შეამაფება (ვა), ზ. უ. загордиться.

შეამხანავება (შევაამხანავები, შევეუამხანავები, -ლი), შ. ვდ. ამხანავედ გვეუსლები, вступить въ товарищество, დასტ. 25; ქილ. 693.

შეარება (შევაარებ, -რე), ზ. მ. გავაფარებ, прово-дить; (შევიარებ, -რე), ზ. უ. გაველი, проходить, ღარეჯ. 76; რუსუდ. 351, 768.

შეაუგება (შევაუგებ, -გე), ზ. მ. შევარცხვენ, осра-мимъ, ვისრ. 128.

შეახლება, სხ. обновленiе, ევეს. 11—16; (ვა-ახლებ, -ლე), ზ. მ. ღავეახლოვებ. приблизить, ფი. 49; ლუკ. 6—9; ისაი. 5—8; გავაახლებ, обновить, (შევეახლები, -ლე), ზ. თვ. ღავეახლო-ვები, მივეკარები приблизиться, საქმ. 8—29; ისაი. 56—3.

შეახლოვება, სხ. сближенiе, (შევაახლოვებ, -ვე), ზ. მ. ღავეახლოვებ, сближать, (შეუახლოვები, -ლი) ზ. ვდ. ღავეახლოვები, приблизиться, შემა-ახლოვებელი, приблизитель.

შეაბასება, სხ. ბაისი, препе, споръ; (შევეაბასები, -სე), ზ. თვ. ბაის ღავეუწეებ, засорить.

შეაბანდული, ზედ. შეკრული, связанный.

შეაბარდნვა (შევეკარდნი, -ნე), ზ. მ. ცომარაში ჩავ-სლებ და შევეკარავ, положить въ мѣшокъ и свя-зать; **შეაბარდული**, მიმ. ცომარაში გამოკრული, положенный въ мѣшокъ, **შეაბარდული სე**, ქონი, შეფოთლილი სე, листовное дерево; ბუნ. ლ.

შეაბაბა (ვკ), ზ. მ. подражать.

შეაბარება (ვა), ზ. მ. შევაღარებ, შევასწორებ, сра-внивать; (შევებარები, -რე), ზ. თვ. ღავეღარები, сравниваться.

შეააწრვა (ვკ), ზ. მ. ბაწრით შევეკარავ, связать веревкою; ივერ. № 1—28.

შებეღვა, სხ. გაბეღვა, გაკანღიერება, смѣлость, отвага; ქილ. 495; (ვკ), ზ. უ. გავებეღავ, ვივადრებ ან ვკვადრებ, смѣть отважиться, ევეფს. 890; შემებეღვი, ს. გამბეღვი. смѣлый, смѣльчакъ; ქილ. 495.

შებეზრება (ვა), ზ. მ. გავაბეზრებ, ბეზარს მოვიყ-ვან, докучать, надоедать, (შევებეზრები, -ლი), ზ. ვდ. გავებეზრები, ბეზარს მოვად; соскучиться.

შებეზრებელი, მიმ. соскучившiйся; **შემა-ბეზრებელი**, ზედ. докучливый.

შებეზლება (ვა), ზ. მ. ვასმენ, ვაზრალეზ, ღვეკსწა-მებ, ღავებეზლებ, оклеветать; наговаривать;

доложить на того, обвинять; სამ. სომხ. 115; სიბრ. 39; ანტ. 64; (უმაზბელებ, -ლე); ფ. მიჩ. დამაზბელებ, паговариваешь на меня, ალექს. 184; 200; (უვიზბელებ, -ზილებ, -ზლე); ფ. მიჩ. სისისამე დასმენას შევიწყნარებ, принять въ уваженіе клевету на кого; 2 ქართლ. 555; სიბრ. 20; (უვეზბელები, -ლე); ფ. თვ. ცილს ვჭწამებ; წაველავები; оговорить, оспорить у кого что; აღბ. 85, **უბეზღებინება** (ვა), სსმ, გარდ. დავა-ზეზღებინებ, заставить оклеветать кого; 2 ქართ. 358.

უბერება (ვა), ფ. მ. დავაბერებ, старить, ღმერთმა ასე ცუბილად ერთ მანერის შეგაბეროსო, Богъ, такъ сладко, да продлить жизнь вашу до старости, ვისრ. 7; ანტ. 2—55; (უგებერლები, -ლე); ფ. ვდ. დავებერლები, старить.

უბერვა (ვჭ), ფ. მ. ვუქროლებ, ქარს მიფუდენ; дуть, ცეცხლს შევუბერავ, რომ არ გარქვს, дуть въ огонь, чтобы не погасъ, უბერვა ნაღარისა, трубить въ трубу, რუსულ. 104; პირში უჭებერა, душуль во что либо, дупоненіемъ уничтожилъ дурной глазъ; ვისრ. 6.

უბერილი, ზედ. შეზნექილი, согнутый, -რილობა, вышуклость.

უბეზება, (უეჭებზე, -ე), вогнуть, втянуть.

უბერტყა (ვჭ, ვი), ფ. მ. დავიბერტყე; трихвуть, ურიც არ შეიბერტყა, не обратилъ вниманія, ანტობ. 69.

უბეჭდილი, ზედ. დაბეჭდილი, занечатанный.

უბილწება, სს. осквернение; (ვა), ფ. მ. შევამწიკვლებ, ბილწად შევჭმინი, წავჭმურტლავ; იულა 1—8, 12; осквернить; (უვიბილწები, -წე; შევაბილწები, -ლი); ფ. გავეჭმურტლები, ბილწი გავესლები, осквернятся, მარტ. 2—192; ქილ. 25, 512; 385; **უბილწებული**, მიმ. оскверненный, **შემაბილწებელი**, მიმ. осквернитель.

უბინდება (უეჭებინდება, -ლი), ფ. ვდ. შეეჭდამლები, შეეჭმწუნებლები, смеркаться.

უბიწება, **უბიწვა**, ნ. შებილწება; ქილ. 385, 512.

უბიჯება (შევაბიჯებ, -ჯე), ფ. მ. ფესს შეესგღმ, вступать погою; ერისთ. 2—105.

უბმა, სს. привязываніе; запряганіе; сраженіе. стычка; спор; (შევაბამ, -ბი), ფ. მ. შეეჭკრავ საბლოთა; ჩამოეჭკილებ, დაეჭკილებ, ჩამოვაბამ; ცხენთა ან ხართა შეეჭკმაზავ ურეში; ვიბოლებ ბრძოლას, განწყოხას ვისთანმე; привязывать; онолყნათ; ნაწხინათ; запрягать; заложить; заставить сразиться; დარეჯ. 2—45, 85, 137; გორგ. 122; ქილ. 668; 2 ქართლ. 299; შებმა უქნელი, не сразившись, 2 ქართლ. 301; შევაბამ კარსა, ნაწხინათ ძერს, დარ. 37; შენს საფერს საცანჯველს შევაბამ, подвергну тебя достойному наказанію; ქილ. 241; (შევიბამ, -ბი) ფ. მიჩ. ჩამოვიკილებ, ჩამოვიცვამ, -პრისავათ სებს; ნაღბსა ნა სებს, ივაგი 3—4; გამოსლ. 32—27; შევიბამ, მახვილსა, პრეპოლეს მეხემ, ფსლ. 44—3; (შევიბამი, -ბი), ფ. ვ. ჩამოვეკილები; შევიკმაზები (ცხენთოთის), ნაწხინათ; заклады-

ваться; (შევებმი, -ბი), ფ. თვ. გავეწყობი ბრძოლად ვებრძვი; ან დამოვეკილები; сразиться, вступать въ битву; ნაწხინათ; ბაღეს აღარ შევებმი, ნიღბე პენიადუს ვა западни; ვისრ. 118, 177; შევებვივარ, შევებმოლ, ფ. ვნ. закладываться; сразиться; კაცია. 23; შემბიხარ, ты сразился со мною; (შემბი), ты сразился со мною, (შემბა), онъ сразился со мною; ვეფს. 477, **უბმევირება** (ვა), ფ. სსმ. приказываю заложить, ნაწხინათ; сразиться, შებმული, შენაბამი, მიმ.

უბნედა, სს. обморокъ, (ვჭ) ფ. მ. ზარს დავსცემ, დავსტონთავ; ошеломить, поразить; დარეჯ. 131; რუსულ. 87; (უეჭებნელები, -ლი; შეეჭბნილები, -ლე); ფ. ვდ. გრძნობა მიმელებ; დავებნელები, лишаться чувствъ, დარეჯ. 126; სიბრ. 160; შებნიდა სისხლსა გული; ვეფს. 196; отъ пристуна крови у него замерло сердце; შემინებლად მცალი გული, ზამირაეთ უმენა сердце, ქილ. 415; **უბნედილი**, მიმ. лишившийся чувствъ, ერის. 84.

უბნევა (ვა), ფ. მ. შეეჭკური, შევაფრქვევ; бросать вверхъ; сыпнать; გულსა მცვერი შეჭბნევი, сердце его покрылось пылью; ქილ. 306; **უბნეული**, **შენაბნევი**, брошенный вверхъ, **შემაბნეული**, **შემბნეული**, кто сыплетъ вверхъ.

უბოლევა (ვე), ფ. მ. შეეუეროლებ ბოლს, задымлять, покрывать дымомъ; ქილ. 460.

უბოლოვება (ვა), ფ. მ. შევასრულებ, докапчивать.

უბორკილება (ვჭ), ფ. მ. ბორკილს შევაბამ ან ბორკილით შეეჭკრავ; надѣть на кого кандалы, მატ. 14—3; მარკ. 6—17; (შევიბორკილები, -ლე); ფ. ვ. ბორკილი დამელებ, წყთ ჯაკოხავი ვა ჯელხზო, ისო ზირაქ. 13—24; **უბორკილებული**, მიმ. ჯაკოხავი ვა ჯელხზო; узыникъ; ქილ. 316; 425.

უბოროცება (ვა), ფ. მ. შეეჭბილწავ, осквернить; (შეეჭბოროცები, -ბე), ფ. ვდ. შევიბილწები; გაზეზრებლები; მოუძღურებლები; оскверниться; озлобиться; изпомогать, ფსლ. 37—8; იერემ. 15—9.

უბოროძიება, (ვი) ფ. ვ. სიოტკნუთხა.

უბოჭება (ვჭ), ფ. მ. შევიბერობ, ხელში ჩავიგებ; прибрать къ рукамъ; -ბორკილით, ჯაკოხათ ვა კანდალს.

უბრალოფება, ს. საცოდაობა, жалость.

უბრალება, სს. სიბრალოლი; შეწყალება; сожалѣніе; помилowanіе; 2 ქართლ. 392; (თავს შევაბრალებ, -ლე), ფ. მ. შევაცოლებ. შევაწყალებ, სიბრალოლად დავსძრავ, ღმობიერ ვეყოფი ვისზედმე, возбуждать въ комъ сожалѣніе къ кому, თავს შევაბრალებ, умилостивить кого къ сѣбѣ, თავი შემაბრალო, онъ умилостивилъ меня къ сѣбѣ; ვისრ. 128; რუსულ. 816, 885; (შევიბრალებ, -ლე), ფ. მიჩ. შევიწყალებ, სიბრალოლით მივეჭლავ, пожалѣть кого, сожалѣться, შევიბრალო, пожалѣть меня, ვისრ. 34; (შევებრალები, -ლე), ფ. თვ. შევეწყალები, შევეცოლები; сожалѣться надъ кѣмъ; დარ. 127; ვისრ. 47; თავი შემე-

შეგავება (ვა), **ფ.** შ. შევაბუნებ, образовывать одно тѣло, соединять; ქილ. 400, საბ. ლ.

შეგვანა (ვკვაბე), **ფ.** უ. მსგავსი ვარ, ვემსგავსები, შევეფერებ, შევეთვისები; походить; подлежить, подобасть; იერემ. 26—15; მარტ. 1—342; კაცოლ. 28; 2 კორ. 12—1; აწ რაჲა შეკვაგს სიკეთეს თქვენსა ისე ჰქენით, теперь, какъ подобасть добродушью вашему, такъ и дѣлайте; ვისრ. მაქ. 19—11; კოლას. 4—6.

შეგვანება (ვა), **ფ.** შ. შევამსგავსებ, უნობაობებ, (შევიგვანები, შევევიგვანები, -ნე), **ფ.** ვ. შევიმსგავსები, უნობაობაობა, ქილ. 320; -ნებულება, сходство.

შეგვიანება (ვა), **ფ.** შ. დავაგვიანებ, замедлить, (ვი), დავიგვიანებ, мѣшкать, медлить.

შეგვიწყობა (ვა), **ს.** კვერქესი, მშვილობანი, ектеншія.

შეგვრა (ვკვგრი, -გვარე), **ფ.** შ. вводить.

შეგვაზნა (შეგვტაზნი, -ნე), **ფ.** შ. შევაფლენ, посылать, -წყალში, заставить плыть по водѣ, სამ. ვასტ. 229; (შევეტაზნი, -ნე), **ფ.** შ. შევეფლენ, подослать кого къ кому, 2 ქართლ. 554, 568; -კაცსა, приказать доложить оъ себѣ, რუსულ. 615; **შეგვაზნილი**, შენგვაზნი, შიშ. по-славный.

შეგზნა, -ზნება (შევეტაზნი, -ნე; -გზნებ, -გზნე), **ფ.** შ. ცეცხლს მოვეუქლებ, поджогъ.

შეგინება, სს. оскверненіе; ругательство; (ვა), **ფ.** შ. შევაბილწებ; შიშ. ავად, ურიგად ვასხენებ, გავლანძვებ; осквернить; ругать, повосытъ; დაბად. 34—4; ლევიტ. 18—24, 28; ეზეკ. 20—22; -ქალს, обезчестить женщину; სამ. მოსეს. 41; ანდრ. 104; 1 ქართლ. 185; ეკკლესიას, осквернить храмъ; მარტ. 7—2; 1 ქართლ. 41, 69; (შევიგინები, -ნე), **ფ.** ვ. შევიბილწებ; გავლანძვებ; оскверняются; бнть обруганы; ეზეკ. 20—22; **შეგინებულნი**, შიშ. оскверненные; обруганные; შემავინებელი, შიშ. осквернитель; ругатель.

შეგლინა (შევეტლენ, -ლინე), **შეგლინვა** (ვკვტლინვა, -ნე), **ფ.** უ. ავსტოდები, исцарабкаться; საბ. ლ.

შეგლინვა (ვკვტლინვა, -ლინე), **ფ.** შ. შემოვსტენებ, შევეტლინვა, обмазати, ქიშია. 181; (შევიგლინები, -ნე), **ფ.** ვ. обмазываются, (შევეტლინები, -ნე), **ფ.** თვ. შევეტლინები, შევეტლინები, ცხინაობა.

შეგლინვა (შევეტლინვა, -ლინე), **ფ.** შ. მოვსტენებ, მოვავტლინვა, оторвать, (შევეტლინვა, -ლინე), **ფ.** თვ. გავუტლინვა ცანისამოსის თვის, оторвать.

შეგლინვა, **ნ.** შეგლინა.

შეგლინვა (ვკვტლინვა, -ლინე), **ფ.** უ. шодзти.

შეგლინვა (ვკვტლინვა, -ლინე), **ფ.** ვ. остервенѣть.

შეგმობა (შევეტმობ, -მე), **ფ.** შ. ვტმობ, ვტმობა, ვტმობა, ხულის, поносить; საბ. ლ.

შეგნება, სს. понятие, сметка; ვისრ. 20; ზოგჯერმე: სვინილისი, совѣсть, (შევიგნებ, -ნე), **ფ.** უ. შევიგნებ, გავიგნებ, შევიგნებ, ვტმობა, понятие, сметка, догадаться; ვეფ. 96, 536, посовѣститься, устыдиться, Р. Г. С. 1177, 1359; 2 ქართლ. 55; რუსულ. 342, 551; შემგნობა, и смениуя;

(შევეტნებ, -ნე), **ფ.** შ. შევეტნებ, узнать чье на-мѣреніе; замѣчать, აღბ. 41; **შეგნებული კაცი**, человекъ опытный или добросовѣстный, ქილ. 526, **შეგნებინება** (ვა), **ფ.** შ. შევეტნებინებ, დაბნობა, ანტ. 2—7; აღიქმ. 26, **შეგნებუ-ლი**, добросовѣстный.

შეგონა (ვკვტონა, -ნე), **ფ.** შ. შევეტონებ, обмазати; оштукатурить.

შეგონება, ს. вразумленіе, внушеніе, наставленіе; ვეფ. 277; ვისრ. 18; (შევაგონებ, -ნე), **ფ.** შ. გონებდა მოვიფიქრებ, ჩავსწრთობი, გავაგონებ; ვამცნებ, გულში ჩავუტლებ, დავეტონებ, вразум-лять, внушать, ვისრ. 127; ერისთ. 107; (შევიგონებ, -ნე), **ფ.** შ. გონებას მოვალ, გავიგნებ, поняти, уразумѣть, ვისრ. 88, 115; 1 ქართლ. 288; **შეგონებულნი**, вразумленные.

შეგონიერება (ვა), **ფ.** შ. образумить.

შეგორება (ვა), **ფ.** შ. გორით შევეტორებ, შევიტან, вкатывать, (შევეტორებ, შევეტორებ, -ლი), **ფ.** ვ. გ. გორით შევალ, ვკატნებ, რუსულ. 695; შემოგორება, вкатывается, რუსულ. 299.

შეგრანა (ვკვტგრანა, -ნე), **ფ.** შ. შევაგვე: გავაგვე; сверты-вать; завертывать; შევიგრაგნები, -ნე), **ფ.** ვ. ბნებ, завернуто, свертываются, ლევიტ. 14—6, იოან. 19—40; შეგრანა; შიშ.

შეგრანა (ვკვტგრანა, -ნე), **ფ.** შ. ერთად დავეტანებ ძაღსა, თოქსა, ссучить (шеренку), (შევიგრაგნები, -ნე), **ფ.** ვ. ссучиваться, შეგრანა, შიშ. -ჯაჭვი, чешуйчатая шкура; 1 მეფ. 17—5.

შეგროვება (ვა), **ფ.** შ. შევეტროვებ, შევაქუნებ, შევიკუნებ; დავეტროვებ, ვიკუნებ დავეტროვებ; собирать, скоплять; есучивать, собирать въ кучу; (შევეტროვებ, -ლი), **ფ.** ვ. ვ. შევეტროვებ, მოვეტროვებ, თავს მოვიკუნებ, მოვეტროვებ, собирать; есучиваться; скопляться; გორტ. 143; შეგრო-ვებულნი, შეგროვანი, скопленные.

შეგრანება (ვა), **ფ.** შ. პროდტი.

შეგრანება, სს. чутье, сметка, пониманіе; оча-ровываніе, заколдованіе; საბ. ლ. შევიგრაგნებ, -მნე), **ფ.** შ. აღლოს ავილებ, მივხვდები, გავიგნებ, почувствовать, смекнуть, поняти; (შევიგრაგნები, -მნე), **ფ.** ვ. მოვიხილავი, გრანებით შევიკრაგ, оча-ровать, заколдовать, რუსულ. 335, 338; შეგრ-ანებულნი, შიშ. გრანებით შეგროვანი, заколдован-ный, რუსულ.

შეგუბება (ვა), **ფ.** შ. საგუბრად შევაუბებ წყალს, დავაუბებ; ვაუბრებ, სულს შევაუბებ, ე. ი. მოვაუბებ, სული შევეტუბებ, и задохся, чуты не, კინაღამ სული შემოგუბდა, задыхаюсь, ჩონტ. 97; შეგუბებულნი სისწლი, сгушенная кровь, თა-მარ-ბატ. 175.

შეგუბება (ვა), **ფ.** შ. შევაგვე ან შევაგულიანებ, მო-ვანლობებ, ავსტენებ: приучать, заставить привык-нуть; приохочивать, возбуждать; ვეფ. 1476; ვისრ. 142; 133; 156; 176; შეგუბანი, **ნ.** შეგუ-ბანი.

შეგულარება (ვკვტგულარება, -ნე), **ფ.** შ. დავეტგულარებ, გავმარებ, посквернать, извратить.

შეგულვა (ვი), **შეგულვა** (ვი), **ფ.** შ. გულში ჩა-ვიგნებ, მოვიწყობინებ, имѣть что на душѣ, по-

желать: (ვა) ზ. შ. შევაგონებ, შევაგულიანებ, возбуждать, настраивать, наущать, შეგავულო, ვისრ. 79, я настрою тебя.

შეგულიანება (ვა) ზ. შ. აღვსძრავ. განვაძრახებ, შევაგულე; განვაძრავებ; возбуждать, настраивать; ободрять; ქილ. 172.

შეგულიანი, ზედ. გულში ნაქონი, задуманный, ვისრ. 128. შენვეული, приученный, სახ. ლ.

შეგულიანება, ნახე შეგულიანება, ვისრ. 161.

შეგულიან-სიტყვა, ს. წინადადება, წინანმოცდება, проблема, задача; სახ. ლექს. კაცოდ. დამასკელოსა. 48.

შეგუნდავება (ვა) ზ. შ. ваалтъ въ комокъ.

შედაგამო, ზ. შ. შეგინდამ, спутри, ვეფხ. 1537.

შედავება (ვედავები), начать споръ.

შედარება, ს. შ. сравнение, (ვა) შევასწორებ, შევაფარებ, შევაპირდაპირებ, შევეტოლებ, сравнивать, равнять; ვეფხ. 74; კაცს არ შევიდარებ, მოურავ. 205; не равняю никого съ собою; შევედარები, -რე) ზ. თვ. დავედარები, შევეტოლდე-ბი, равняться кому либо, **შედარებული**, მიმ. сравненный, **შემადარებელი**, ს. сравнитель.

შედაგინება, შედაგინება სს. составление; составъ; слѣдствие, заключение. (შედადგენ, -გინე, შედადგინება, -ნე) ზ. შ. შევამწვევრებ, შევანივთებ, შევაგვამებ, შევამზადებ; შევქსნისავ. составити; сочинити; ლოდ. 102; თვალს ვერ შევადგენ მზესა, ვეფხ. 1126; помогу смотреть на солнце; (შევევადგენ, -დგინე) შევევადგინებ, -ნე) ზ. შ. მიჩ. ზედმოვაბამ, განფარდებულე შედეგსა; გამოვეუყენებ, ზედ მივადვენებ; продолжать; заставить слѣдовать за кѣмъ либо; **შენადგენი შედეგნილი**, მიმ. составленный, შევიდგენი, -დგინე) ზ. შ. მაგალ. შევიდგინეს კიბენი, поставили лѣстницы; 2 ქართლ. 234. [ზ. ა. გ. 63.

შედეგნილება აღმოიხისა, составъ, тѣла, თამარ-

შედეგმა (შევედგამ, -დგი) ზ. შ. ზედ მოვადგამ, დავსლებ; ставитъ павъ; შევედგამ თვალსა, уставишь на что глаза; замѣтити; ქილ. 435; ქილ. 288; 479; 672; ფესს შევედგამ ისუთაქ, входить, (შევევსდგამ, -დგი) ზ. შ. შევსლებ; შევივლებ; ან დავსდგამ, დავივლებ; вставлятъ, вкладывать. владѣтъ; ставити; გამოსლ. 26—11; ფესს შევევსდგამ, ставъ ногою; ქილ. 316; შევევდამ, -დგი) ზ. შ. ქვეშ დავევლებ, შევევლებ, подставить, подложить; შევევდამ თვალს, уставишь на что глаза; -ნაჭერს, вводити встанку, ვეფხ. 1233; ქიმი, 216; 2 კორ. 3—7; გუჯ. 2; (შევიდგმი, -დგი) ზ. ვ. დავივდგმი, ставити, **შედეგმული**, მიმ. поставленный, **თავშედეგმული**, подный; რუსუდ. 794.

შედეგმა, სს. послѣдованіе. მაგ. 4—19; ლუკ. 21—8; (შევევსდგები, -დგი) ზ. შ. დავსდგები, გავსდგები, ставъ на, остановити; ვისრ. 29; დარეჯ. 2—76; ვეფხ. 370; მაგ. 4—19; ლუკ. 21—8; ან ვიპოვებ, შევივცავ, составити, состоятъ изъ; შევევსდგები ფიცარზედ, ставъ на доску, 1 ქართლ. 201; შევევსდგები კალხზედ; ставъ на дыш, შევევსდგები ბერად, მონობხად, подстричься изъ монахи, ს. შ. ვანტ. 231; შედეგა ან-

დაზა, составилась пословица, შევევსდგები ჯაბრ-ზედ, заартачнться, (შევევსდგები, -დგი) ზ. შ. ზედ წავადგები, ზედ ავალ; взоити на; ან მივადგები, ჩამოვეცილები; приступити, пристати, неотступно требовать; ქილ. 122; მოას შევევდგით, мы взошли на горы, შ. შ. სსივი შევადგა, освѣтило солнечными лучами, ქილ. 77; საქმ. 5—16; შევევდგები, -დგი) ზ. შ. მივევსდგები; მივევდგენები, მივევსდგევ; ხელვევყოფ. ვიწუებ; იძღი за кѣмъ, слѣдовать; приступити, начать, предпринять; მაგ. 16—34; 19—21, 27; 1 ტიმ. 4—6; ვისრ. 58; ანდრ. 96; 152; კავშ. 252; ბუნ. ვ. 73; ქილ. 139; შევევდა მას ერი მრავალი, за нимъ послѣдовало множество народу, ანდრ. 122; მოთხრობას მოთხრობა შევევდგება, за поистинношашемъ слѣдуетъ повѣствованіе, შევევდგები ბორცვასა, слѣдовать дурнымъ наклонностямъ; შევევდგები გზასა, направить путь; შევევდგები თადარიგსა, приступить къ распоряженіямъ, ანტ. 3—13; ეს შევევდება სჯულთა თვისებასა, это слѣдуетъ по духу закона, მარტ. 1—29; (შემივდგება, შემივდგან შემივდგეს, შევივდგეს, შევევდგეს) ზ. შ. მიჩ. მივდგეს, შევევდება, слѣдуетъ за мною, ქილ. 224. 621; მაგ. 15—23. (შევევდგომივარ, შევევსდგომი ან შევევსდგომი) შ. შ. მოყოლოლოვარ, я слѣдую; приступить; предпринять, შემდეგარი, ზედ. состояний, შემდეგარავარ, ზ. შ. შენივთებულვარ; დავევსდგები, я составленъ изъ; я ставъ; სისხლი შემდეგარი. кровь, остановилась. **შედეგმული**, მიმ. составной, შედეგმული არს ნაწილთაგან, составень изъ частей: შედეგმული ნაწილი, составная часть, კავშ. 102, 275; მარტ. 1—80; **შედეგმულიება**, -ლობა, ს. შენაწევრება, ნაწევარი, составъ, составная часть. შავთ. 89; складъ, структура; ისა. 44—13; მარტ. 2—11; 2—12; კავშ. 136; **შედეგმივთება**, ს. შედეგმი, послѣдствие, послѣдовательность, 444; კალმ.

შედეგმივთება, выводъ, დასკვნა.

შედეგმა, შედეგა, სს. вкладывать; -ძრწოლოსა, заставить содрогнуться, ვაშლ. 42; შედეგმა კეთროვანებისა, лзыи проказы, ლევიტ. 13—8, 31; მარტ. 1—40; (შევევსდგები, -დგი) შევევსდგები, ზ. შ. ჩავდებ, ჩავწევებ ან მაღლა დავსდებ; вкладывать; положить на; რა გული შევევსდგა, когда ушиблся, ვისრ. 30; პირს შევევსდებ, обличать; დავრ. 99; რუსუდ. 410; (შევივდები, -დგი) ზ. შ. მიჩ. დავივდებ, დავიწვებ; положить на себя, შევივდებ მხარზედ ძელსა, положить бревно на плечо; 2 ქართლ. 338; შევივდებ პირში; положить себѣ въ ротъ; თავს შევივდებ, вить себѣ въ голову, вообразити, რუსუდ. 275, 479, 534. 742; გორგ. 204; დარეჯ. 34; ან თავზედ ავივდებ, взять на себя, (შევევსდგები, შევევსდგები, -დგი) ზ. შ. მიჩ. შევევსდგები, მოვევდებ, подкладывать; ან ჩავივდებ მაგალ. პირში, вкладывать, вложить кому, შევევდებ ცეცხლსა, подложить огонь; поджечь, აღბ. 168; პირში შევევდებ, положить кому въ ротъ; (შევივდები, -დგი) ზ. ვ. დავივდები, вкладывать; подлагаться, (შევევსდგები, -დგი) ზ. თვ. მოვევდები, შევევსდგომი სენსა, შიშსა ან მოვევსდგები ცეცხლი;

быть объята болью, страхомъ, огнемъ, შეველა ძრწოლა, сталь трепетать, საქმ. 16—29; სანლს შეველო ცეცხლი, დომე обнялся пламенемъ, შეველო ზრუნვა, сталь заботиться, ქილ. 317; შეველო სენი მუცლისა, онъ заболѣлъ животомъ; **შედებული, შენადები**, მიმ. положенный.

შედეგი, ს. შემდეგში, რაც შეუდეგება; განგრძობა, შესრულება ნაკლებისა; продолжение; слѣдующий; ვეფხ. 304; ვისრ. 71, 130; ჩემად შედეგად, для преемника моего.

შედეგება (ვა), ზ. მ. შევასქელებ წველს და მისთანათა, сгущать, заквашивать молоко; (შევედეგები, -ლი), ზ. ვდ. შევსქელდები, დავმაჯუდეგები, сгущаться; свернуться, заквашиться; ბაგრ. ბაგ. 5.

შედეგნა (შევესდეგნი, -ნე), ზ. მ. შეველაღვ, ვგონიან, (შევესდეგე, -დეგე) უკან შევეყვებით, слѣдовать закъмъ.

შედეგენება (ვაღვენება, -ნე), ზ. სხმ. შევაყოლებ, заставить слѣдовать.

შედეგნა (შევესდეგნი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. წყალთათვის: შეველინები, ვერთვი, втекать, ვეფხ. 49; 1 ქართ. 144; სიყვითლე შესღის, бледнѣеть, ანტონ. 3—33.

შედეგნა (ველინები), ზ. ვ. втекать.

შედეგება (ველინება, -ნე), ზ. ვდ. успокоить.

შედეგნა (ვესდეგნი, -ნე), ზ. ვდ. стоять.

შედეგა (შევესდეგნი, შევესდეგნი, -დეგე), ზ. უ. შევესდეგავსებ, ვედეგები, унодобляться.

შედეგინება, ნ. შედეგინება.

შედეგევა (შევესდეგე, -დეგე), ზ. მ. შევესდეგე, შევესდეგნი, შევესდეგე, შევესდეგე, ვიხბა, (შევესდეგე, -დეგე), ზ. ვ. შევესდეგე, შევესდეგე, ვიხბა, შედეგეკლი, მიმ. вогнутый, შევესდეგე თავსა, наклонить голову, ფიზიკ. 16.

შედეგეკლობა, ს. უკან დადგომა, სიტყვის არ გატანა, გაუცხანლობა; попятка, неустойчивость; ვეფხ. 68.

შედეგომა (შევესდეგე, -დეგე), ზ. უ. უკან დაგიწვივი, სიტყვას არ გაგიტან, попятиться, отступиться отъ слова; ჭირს არ შეუდრე, ქილ. 427; ჩონგ. 44; რუსულ. 46; встречай несчастіе прямо, неуклонно; (შევესდეგე, -დეგე), ზ. ვდ. მოვესდეგები, უხლბნებ, ვეფხ. 153, 591; ქილ. 89, 410, 559; (შევესდეგე, -დეგე), ზ. მიჩ. ვერილები, уклоняться отъ чего.

შედეგეკინება (ვა), ზ. მ. обезножить.

შედეგემა (შევესდეგე, -დეგე), ზ. უ. გაგრუნდება, замолчать.

შედეგება (ვა), ზ. მ. მოვადელებ; გაგზურვებ რკინას ერთად შეერთებისათვის; киятити; сваривать (железо); (შევესდეგე, -დეგე); ან შევესდეგები, -ნე), ზ. მ. მოვადელები, вскипать; свариться, სიბრ. 96.

შედეგება (შევესდეგე, -დეგე), ზ. მ. сбивать епс-ное молоко, ქიმიკ. 254.

შეერთებულება (ვი), ზ. მიჩ. ძღვალთა კომპლექსი, შემოკლები.

შეერთება, სს. соединение, слияние въ одно; შევეერთებ, -თე), ზ. მ. გავეერთებ, შემოკვრებ ერთად, соединять, слиять; объединять; сгло-

тить, 1 ქართლ. 225; მოაშორა კეჟანი და თიბაზე შეერთა; ვეფხ. 887; ე. ი. ტარიელს სვედა მოაშორა და მოთმონებაში შეიფანო, онъ раз-сѣлилъ ему грусть и внушилъ терпѣніе; (შევეერთებ, -თე), ზ. მიჩ. გავეერთებ, соединять, объединять, слиять, объединяться, კავშ. 134; შევეერთები, -თე, შევეერთები, -ლი; შევეერთები; შევეერთები; соединяться), ზ. ვ. გავეერთები, объединяться, слиться, соединиться; გამოსლ. 12—4; 1 ქართლ. 30; ისაი. 15—8; სიბრ. 96; შევეერთები ხარ, я соединилъ тебя, ქილ. 113; слиялъ тебя; **შეერთებული**, მიმ. соединенный, объединенный, слитый. -წინადადება, сложное предложение, ლოლიკ. 77; **შეერთებულება**, ს. объединенность, слитость, ლოლიკ. 104; **შეერთებითი**, ზედ. გაერთებითი, соединительный.

შეერთება, ს. შეთქმულება, ერთის პირის შეკვრა; уговоръ, соглашеніе (შევეერთება, -ვე), ზ. მ. შევეთანხმებ, согласовать; ისაი. 7—2; (შევეერთება, -ლი), ზ. თვ. ერთმა შევექმნები, согласоваться, сговориться; შეერთებადებული, сговоренный.

შევაჯავდება, ზ. მ. ввухать храбрость.

შევაგრდა (შევეგრები, -დეგე), ზ. უ. შევიჭრები, საჩქაროდ შევალ; მივეგრები. მივაფრინდები, დავცემი; შევეგვები; вбѣжать; паткнуться на кого; напастъ; пошатать, подвергаться; სიბრ. 154; შევეგრა ძნელს საქმეში, онъ попалъ въ бѣду, ქილ. 684; 656; შევაგრება გარბობა, подвергается штрафу, სამ. სომხ. 167; რაც საური შევაგრება, какому замыслию онъ подвергнется, დასტ. 97; გარეშე მოფიცარი არ შევეგრები, по-сторонняго сопричастія не назначаетъ, სამ. ვ. 12; შევეგრები სენსა, впасть въ бѣдѣ, 1 ქართლ. 83; გულში შემივარდა, я полюбилъ; ანტ. 12; (შემივარდა, -და), убѣгать отъ кого, აღუქს. 64;

შევაჭრება, სს. приторговываніе, приторжка; (შევევაჭრები, -ჭრე), ზ. თვ. შევაძლევ, მოველაპარაკები სეივამი, приторговываться, აღუქს. 84.

შეველრა, სს. моля, просьба; (შეველრა, -რე), ზ. უ. შევევეწმები, ვსოსოვ; მოვანობ, ვარწმუნებ; молить, просить; поручать, вѣрять кому что моля; 1 ციმ. 15; რომ.

შევედრება (შევედრება ან შევედრე), ზ. უ. ჩავაბარებ ვედრებით, ლუკ. 23—46; ვისრ. 9; დაბად. 40—4; ვისრ. 119; 874; ანტ. 6—5; молить кого шрипять на пощеніе; моля поручить кому что; (შევედრება, -რე), ზ. მიჩ. поручаешь мнѣ, რომ. 16—1; ვეფხ. 799; მამო, ხელთა შენთა შევედრებ სულს ჩემსა, въ рукъ твоихъ предаю духъ мой; ლუკ. 23—46; და ლოცვითა და მარხვითა შევედრეს ივანი უფალსა, молю бо и постомъ поручилъ ихъ господу, საქმ. მოც. 14—23; (შევედრება, -რე), ზ. მ. შევეწმუნებ, მივივალავ, კეთილად მივიღებ; принять въ уваженіе просьбу, уважить, უფლო შევედრე სული ჩემი, Господи, прими духъ мой, საქმ. 7—59; (შევედრება, -რე), ზ. მიჩ. ты вимаешь моей просьбѣ; სიბრ. 179; (შევედრება, -რე),

ფ. მ. ვევედრები ვისმე სხვისთვისმე, შევხვეწებ, **მოძიებ**, просить за кого, გორგ. 209; შემავედრებ, ты его просишь принять меня под покровительство, (შევევედრები, -რე), ფ. თვ. მივმართავ, ვისმე ვედრებით, прибягать къ кому съ мольбою; умолять, просить кого; **შევედრებულლი**, მიმ. вѣранный; შემავედრებული, проситель.

შევიწროვება, -ვებულება, ხანე შევიწროება.

შევიწიება (ვი), ფ. უ. забывать.

შევლა (შეველი, -ლე; შევივლი, სრ. არა აქვს), ფ. უ. შევიარებ, გავივლი, проходилъ; კლდეში გზა შევლოდა, по скалистой горѣ проходила дорога; გორგ. 273; ვეფხ. 341; ღარეჯ. 81; 2 ქართ. 335; (შევევლი, -ლე) ფ. უ. გავევლი, заходить, в. შევლა.

შევლება (შევაველებ, -ლე მაგალ. ფლუღესა), ფ. მ. გარს შემოვაველებ, შემოვზღუდავ, обнести оградою; მოურავ, 419.

შევლენა (შევაველენ, -ლინე), ფ. მ. შევჭტავენო, посылать, ისია. 37—7; (შემაველებ, -ლინე), ფ. მიჩ. შემტავენო, посылася мени, რუსულ. 768.

შევნება, (ვა), ფ. მ. повредить.

შევრდობა (შევევრდები, შევევარდები, -ლი), ფ. უ. მუხლი დადგითი ვევედრები, пасть къ ногамъ, преклопиться, შავთ. 10, მატ. 28—9; ლუკ. 8—28; 1 ქართ. 86; მარკ. 5—22 და შემდგომი; ფსალ. 71—9; 94—6; (შევრდომილვარ), я ввергнуть, იონ. 3—24; **შევრდომილი**, მიმ. надшій папцъ.

შევსება (შევავესებ, -სე), ფ. მ. ავავესებ; შევასრულებ; наполнить; пополнить; (შევივსებები, -სე), ფ. ვ. наполняться, пополниться.

შეზავება, სხ. растворение, смѣшение; -ფიჟებისა, составление масла; კეთილი შეზავება ჰაერისა, благорастворение воздуха; (შევაზევებ, -ვე), ფ. მ. შევაღებენ, მაგალ სამხატვრო წამლებსა, განვაზავებ, გავექენი, აღვრევ ნოტიოთა თან შემოშით, сосалыть краски, лекарства; растворять, разводитъ, разпускатъ; 1 კორ. 12—20; -მარილითა, посолить, სამ. 52, (შევაზევლები, -ლი), ფ. ვდ. შევერდლები, გავიქენები, ავირევი; растворяются, сливаются, смѣшиваются, ქილ. 289; შევაზევენე, ე. ი. შეგაერთე, соедини насъ, ვეფხ. 1268; (შევეზევები, -ვე), ფ. თვ. გავერთვი, сливались, смѣшались, რუს. კან. 2, შეზავებული, მიმ. გაქნილი, растворенный; ანდრ. 8; -მარილითა, преправленный солью; შევაზევებულება, ს. შენივთებულება, составъ, მარტ. 1—165; მეტ. 57; კაცილ. 169.

შეზავებება (შევაზევებ, -ვე), ფ. მ. შევარიტებ, поминуть; აღბ. 89; (შევეზევები, -ვე), ფ. თვ. შევერდლები, примириться, 1 ქართლ. 123; შევაზევებული, მიმ. примиренный, გიორ. მეფ. სამ. 26.

შეზამთრება, ს. наступление зимы.

შეზანცება, ფ. უ. погнѣниться.

შეზარადება, ფ. უ. потерить убытокъ.

შეზარება (შევიზარებ, -რე, შევევზარდები, -ლი), ფ. უ. ვეზარადობა, погнѣниться, ქილ. 471.

შეზარება, შეზარება, სხ. ужасъ, ქილ. 186, 313,

417; შეზარების ღრო, время ужаса, ქილ. 90; (შევაზარებ, -რე), ფ. მ. თავს ზარს ღაცემ. ელდას ვევედრებ, наводитъ ужасъ; ყარამ. 37; (შევევზარდები, შევევზარდები, -ლი, შევევზარდები, -რე), ფ. უ. შიშის ზარი ღამეცმა; განვევცვიფრდები, გავევკრთობი; ужасаться, ვეფხ. 37; 139; გორგ. 108; ქილ. 301; რუსულ. 548; ან მოვსწუნდები, აზეზარს მოვალ, соскучиться, 594; შევესწუნდები, опечалиться, огорчаться, ვეფხ. 1517; (შემაზარება, -ლა, ან შევეზარა, შევეზარანეს), ფ. მიჩ. შიშის ზარი ღამეცა, я прихожу въ ужасъ; ერისთ. 48; ვეფხ. 901; მიჩ. 35; ღარეჯ. 102; შეზარებული, მიმ. обнѣтый ужасомъ.

შეზარმაცება (ვზარმაცლები), обнѣниться.

შეზარსოვება (ვევ -შედები), მციროდ ღავითრობა, обнѣнѣть, ღიღმ. 51; ვაა 72, бытъ на неселѣ.

შეზახება, შემახება, სხ. восклицание; (შევევსახებ, -ხე), ფ. უ. შევევვიერი, ღავევვირებ, кричать кому, (შევევსახებ, -ხე), ფ. მ. შევევტევი; მოვევსევი; ან შევევვირებ; выпускать, натравливать, пускать для нападения; кричать кому; ვეფხ. 988; 193; შეზახებული კაცი, человекъ пущенный для нападения, აღბ. 40.

შეზდა, შეზრდა (შევევზი, შევევზრი, შევევზარდ), ფ. მ. გავეზლი, воспитать; (შევივზლები), ფ. ვ. გავევზლები, возрастать, (შევევზები, -ზარდ), ფ. თვ. ვისთანმე ერთად გავევზები, совоспитаться. რუსულ. 612; შევევზარდა, оны росъ со мною вмѣстѣ; ალექ. 114; შეზილი, მიმ. подросшій.

შევივირება, (ვივივირებ, -რე), ფ. მ. повиорять.

შევიერება, ფ. უ. утаивать.

შევიევა (შევიევევ, -ხე), ფ. მიჩ. შევიევევ, подниматься, ქილ. 107.

შევიელი (შევევიელი, -ხილი), ფ. მ. ღავევილი, მოვევილი, მოვევილი, მაგალ. ცომს, мѣсити, რომაელს 9—21; გამოსლ. 12—39; ვისრ. 4, 91; 126, (შევიელი, -ხილი), ფ. მიჩ. შევიეთისებ, усвоить привычку, (შევიელილები, -ლე), ფ. ვ. სმიხნება, (შევევილები, -ლე), ფ. თვ. შევევიეთისებ, привыкать, привыкаться къ характеру, შევევიელი, მიმ. ღავევილი, мѣшенный.

შევიერა მაგალ. ბურჯისა, постронть башню; ღარეჯ. 2—135.

შევიინება (შევევიინებ, -ნე), ფ. მ. ერთად შევევიინებ, связывать, сливать; გამოსლ. 26—9.

შევიანება, ფ. უ. потерить убытокъ.

შევიარება, სხ. общение, слитие; მარტ. 1—145; 1—72; ფიზიკ. 26; 123; (შევაზიარებ, -რე), ფ. მ. ზიარევილი, შევიარებ, общать, сливать, соединить; (შევევიარები, -რე), ფ. თვ. გავერდლები, слиты.

შევიღვა (შევევიღვა, -ღე), ფ. მ. შევიცან, შევიცლებ, вносить; (შევიცილები, -ღე), ფ. ვ. შევიციანები, вноситься, (შევევიცილები, -ღე), ფ. თვ. ვევიცილები; вносить, შევიცილები, შევიცილი, მიმ. внесешный, შევევიცილები, кто вноситъ.

შევიზინება (შემაზინებებს, -ნა), ფ. უ. შემპოროლო, знобить меня.

შეზიზღება, შეზიზღვა, სს. отвращение, ჩონკ. 21, (შეზიზღებ, -ღებ), **შ. შ.** გულ-გამოფუცვლი, შევაბულებ, (შევიზიზღებ), **შ. შიჩ.** получать отвращение, омѣрzenie, (შევიზიზღებ, -ღებ), **შ. თვ.** შევეპულეზი, бить противу; ყარამ. 472; 363; შეზიზღებული, შიშ. неавиственный, отвратительный, შემაზიზღებელი, ს. отвратитель.

შეზნექა (ვკ), **შ. შ.** вогнуть. **შეზმანება** (შევაზმანებ, -ნებ), **შ. შ.** გავეზნეჯავ ზომით, прикинуть, примѣрить; სამ. ვანკ. 131.

შეზმნილი, ზედ. შეწეული, привыкший, ფილიპ. 4—12.

შეზმორება (შევიზმორებ, -რებ ან შემაზმორებ, -რებ), **შ. უ.** ცანში გაეჭიმებ, потягиваться.

შეზნექა (ვი), **შ. შ.** შევიდრეკ, შევიზნო, ვიზბათს, вогнуть, **შეზნექილი**, შიშ. вилчатый, вогнутый; (შევაზნექ, -ნიქ), **შ. შ.** შევედრეკ, ვიზბათ, вогнуть.

შეზომა (ვკ), **შ. შ.** გავეზომ, მწერტი; (ვე), **შ. შიჩ.** გავეზომ, გავეზომიერებ, соразмѣрить, აღბ. 40, **შეზომილი**, შიშ. соразмѣрный, აღექს.

შეზორვა (ვკ), **შ. შ.** жертвовать. **შეზრახვა**, სს. сговоръ, ისია. 7—6; (ვკ), **შ. უ.** შეველაპარაკებ; შევეჭმარახვ; დევჭმარახვ; переговариваться; злословить, поносить; დარეჯ. 2—85;

(შევიზრახვ, -ხვ; შევიზრახები, -ხებ), **შ. უ.** მოვილაპარაკებ; сговориться; посоветоваться; 2 ქართ. 57; 1 ქართ. 203; იოან. 11—53; ლუკ. 20—5; ვეცუვი, сказывать кому, დარეჯ. 144, ვეფს. 283.

შეზრდა, ნახე შეზღა. **შეზრხენა** (შევაზრხენ, -ხინებ), **შ. შ.** აღვაშფოთებ, подзадоривать, ქილ. 553; 606.

შეზრუნება (ვა), **შ. შ.** შევალონებ, შევაფორებ, заставить задуматься; (შევეჭრუნებ, -რებ), **შ. ვლ.** შევეჭრუნებ, შევეჭვირებ, задуматься, ფსალ. 76—3—6.

შეზრქელება (ვა), **შ. შ.** შევასქელებ, სქლად გავხდი, сгущать; (შევეჭქელებ, -რებ), **შ. ვლ.** სქლად შევიქმნები, сгущаться, მარტ. 2—160; შეზრქელებული ჰერი, сгущенный воздух.

შეზღვა (ვკ, ვუზლი), **შ. შ.** გარდაველი, ნაცვალს მივაგებ, вознаградить, заплатить; აღბ. 89; ქილ. 226; ვეფს. 727; ქილ. 226; (შევიზღავ, -ღებ), **შ. შ.** მივიღებ მიგიერსა, получить вознаграждение; შენც ზომ მისი მუქაჲ შევიზღევ, ты то же получишь вознаграждение; ქილ. 469; (შევიზღავ, შევიზღავ), მიგიერს გარდამიხდი, отплатишь мнѣ, ქილ. 586; შემზღვევია, взяскано съ мени, ქილ. 276.

შეზღვნა (შევეჭღვნა, -ვნებ), **შ. შ.** შევესწირავ, მივართმევ, принести въ даръ; (შევიზღვნა, -ვნებ), **შ. შიჩ.** მივიღებ, приняти даръ; შევიზღვნა რჩევასა, приняти советъ, ქილ. 339.

შეზღულვა (შევეჭღულვა, -ღებ), **შ. შ.** ზღულეს მოვავლებ, оградить заборомъ, обнести оградою; ქილ. 695; ფილიპ. 4—7; (შევიზღულებ, -ღებ), **შ. ვლ.** ზღულე გარემომეველება, ограждаться, **შეზღულევილობა**, ограда, ს. გამაგრებულება, укрѣпление.

შეთავევა, ს. дополнение; (ვა), **შ. შ.** შევასრულებ, აღვავეებ ნაკულუნეანებას ან სრულ ვკვეთ: доканчивать; доносить; (ვე), **შ. შიჩ.** შევესრულებ, пополнить кому; აღექს. 130; (შეთავევებ, -ვებ), **შ. შიჩ.** შემისრულებ, исполнить мою просьбу, доносишь мнѣ; რუსულ. 687; ანკ. 2—6; (შევეთავებ, -ებ), **შ. ვლ.** გავსრულებ, исполниться, окончиться.

შეთამაშება (ვა), **შ. შ.** ვიპოვებ თამაშობასა, მაჯალ. ვათამაშებ ხელში გურჩსა, заставить играть, ყარამ. 386; (შეთამაშებ, -შებ), **შ. შიჩ.** ვკთავაშობ, играть, (შეთამაშებ, -შებ), **შ. თვ.** ვეთამაშები, ვეკურკურებ, заигрывать съ кѣмъ.

შეთანასწორება, сравнение, (ვა), **შ. შ.** შევასწორებ, იონებრთ; сравнивать, ровнять; перстать, 1 ქართ. 10; (შევეთანასწორებ, -რებ), **შ. ვლ.** გავუსწორებ, сравнить.

შეთანხმება (შევათანხმებ, -მებ), **შ. შ.** შევასწორებ, შევაიწმებ, свѣрнуть, согласить, (შევეთანხმებ, -მებ), **შ. თვ.** დავეთანხმები, соглашаться, согласоваться.

შეთობა (ვა), **შ. შ.** მცირედ მოვთბობ, согрѣть, (შევეთებ, -ბებ), **შ. ვლ.** გავთებ, согрѣться, შეთობილი, შემთბარი, ზედ. согрѣтый.

შეთება (ვაშეთებ, -თებ), **შ. შ.** ვაცვიფრებ, ვაცხუნებ, ვაშფოთებ, გავესლურებ; сѣмъ сводить, приводить въ сѣншество; ვეფს. 1343; (ვკშეთებ, -რებ), **შ. შ.** ვკშფოთობ, გავესლურებ, лишаться ума, метаться.

შეთეთილი, ზედ. наблюдѣный.

შეთვისება, ს. усвоение, присвоение, (ვა), **შ. შ.** ვასაკუთრებ, შევაწვევ, заставить усвоить что, причать, 2 ქართ. 279; (ვი), **შ. შ.** შევისაკუთრებ, შევიფიცებ; შევიფიცებ, მივიწვევ საკუთრად; усвоить, присвоить, привыкнуть; свести съ кѣмъ дружбу; რუსულ. 268; ქილ. 155, 180, 431, 656; ციმ. 66; 1 ქართ. 253; ზუნ. კ. 72; (შევეთვისებ, -სებ), **შ. თვ.** შევესაკუთრებ, შევეწვევი, привыкать, усвоиться; (chem): слружиться съ кѣмъ, დაბდ. 34—4; ქილ. 486, 490, 529; (შემეთვისებ, -სებ), **შ. თვ.** შემეწვია, привыкасть ко мнѣ; ჩონკ. 144; **შეთვისებელი**, შიშ. усвоенный; привычный; -მეგობარი, искренний другъ, ქილ. 155, 180.

შეთვლა (შევესთვლი, -თვალე), **შ. შ.** მივთვლი, причитать; (შევესთვლი, შევეუთვლი, -თვალე), **შ. შ.** დავაზარებ სიტყვას, მოკითვას, наказывать сказать кому что; ვეფს. 311; 509; შეთვლა მოკითვლისა, послать поклоны, შეთვლილობა, ს. დაზარებული სიტყვა, словесное наказание сказать кому что; ვისრ. 16, 131; 1 ქართ. 146, დარეჯ. 53.

შეთი, ს. სიკეთე, სიტყვე ავადობისაგან, существо, сѣншество отъ бѣдъши; რუსულ. 389; 869; 973; შეთან, ზედ. ცოფი, გიჟი, умалишенный въ горилкѣ.

შეთითხნა (ვკითხნი, -ხნებ), **შ. შ.** ვაჩვენებ.

შეთლა (შევესთლი, შევათლი, -თალე), **შ. შ.** მცირედ ავსთლი, сострогать, сѣншеть; ანკონ. 4—62.

შეთოვევა (ვა), **შ. შ.** გავთოვებ, თოვლად ვაქცევ,

კავშირები, -ლი), წ. ვდ. შევიძინეწები კავშირით; გავერთლები; спашиваться; соединяться; сливаться, შეკავშირებული, მიმ. связанный; соединенный.

შეკაცება, შეკაცება, სხ. убиение, снаряжение; (შეკვეთაზე, -ში; შეკვეთაზე, -ზე), წ. მ. მოკვეთაზე, მოკვეთავ; მოკაცება; убрать; снарядить, приготовить; 1 ქართლ. 223; ვეფს. 73; -ცხენსა, осёдлать лошадей; ღარეჯ. 23; ვეფს. 224; -ლაშქარსა, вооружить войско; ვისრ. 12; ღარეჯ. 147; -პურსა, приготовить на столъ; ღარეჯ. 2—73; -ნოხითა, убрать коврами; ვისრ. 26; -სიტყვასა, приготовить рѣчь, ვისრ. 77; -წიგნსა, перенести книгу, (ვეფსაზე, -ზე), წ. მიმ. მოკვეთავ, მოკვეთავლებ; приготовить кому что; გორგ. 282; ან პასუსს მივცემ, სანაცულოს გარდავხედი უპატიობის თვის, удовлетворишь за обиду, აღბ. 145; შეკაცაში, -ში), წ. ვ. მოკვეთავები, მოკვეთავლები, ნიფი უბრავი, приготовлену; რუსულ. 579; შემოკაცავ, приготовить шиф, შეკაცავ კანდელი, затени лампаду; ანდრ. 75; (შეკვეთაში ან შეკვეთაში, -ში), წ. თვ. მოკვეთავლები, приготовитьсь, снарядиться, ვეფს. 1393; თუ უსამართლოდ პატიონს უმა წაუვიდეს თორმეტი გლეხი შეკაცაში; если крестьянинъ безъ законной причины, уйдетъ отъ господина, то обязанъ сдѣлать ему удовлетворение стоящее 12 крестьянъ, აღბ. 149 (рус. печ. 150);

შეკაცებული, მიმ. снаряженный, приготовленный; ღარეჯ. 2—111; სმ. სომხ. 262; შეკაცებული ტურფად გზა, превосходно устроенная дорога; რუსულ. 391; შეკაცებული ქირნახული, приготовленный хлѣбъ, სომხ. 328; **შეკაცებული**, ს. მორთულობა, убранство; 2 ქართლ. 524; ან ეკატესის მორთულობა, იარაღი, утварь, სომხ. 314; -ჯარისა, устройство войска; **შეკაცაში** (ვა), წ. მ. მოკვეთავებზე, მოკვეთავებზე, заставить убравъ, приготовить, -წიგნსა, заставить перенести книгу.

შეკაცვა (ვკვ), წ. მ. вбить.

შეკანკალება (მა), бросаетъ въ дрожь.

შეკანონება (ვა), წ. მ. узаконять.

შეკარება (შეკვარები, -რე), წ. მ. მიკვარები, შეკვარები, касаться.

შეკაფვა (შეკვაფავ, -ფე), წ. მ. შეკვეთავ; ან გამოკვეთავ კლდეს; ვეფს. 648; подрубать; подковыгать.

შეკემა, სხ. стыдъ; იერემ. 6—15; (შეკელებ, -ღემე), წ. მიმ. შევირცხვენ, შევიგნებ, устыдиться, 1 ქართლ. 183, 401; ლუკ. 20—13; ქილ. 200, 401; **შეკედილი**, მიმ. устыженный, ისაი. 6—6; **შეკედიება** (შეკედიება), წ. მ. შევარცხვენ, пристыдить, осрамить, (შეკედიება, -ში), წ. უ. შევირცხვენ, стыдиться.

შეკეღმა (შეკეღემა, -ღე), წ. თავს შევკლავ ან თავს მოვიკლავ რაზედმე; погнбнуть въ схваткѣ съ кѣмъ либо; убиваться, умирать падъ кѣмъ либо; აღბ. 36; გორგ. 266; 2 ქართლ. 284, 536; 2 ქართლ. 568; **შეკეღმილი**, შემკვდარი, მიმ. убитый въ стылкѣ съ кѣмъ; ვეფს. 1577.

შეკელემა (ვეკელემა), წ. თვ. поселиться къ кому.

შეკეთა, შეკეთება (შეკეთავ, შეკეთავებ, -თე), წ. მ. შეშას მოკვეთავ ცეცხლსა; ან მოკვეთავ ცეცხლსა; подкладывать дрона; разноднить огонь.

შეკება (ვკვ), წ. მ. нарубить говядину, სმხ. 32.

შეკერვა (შეკვერავ, -რე), წ. მ. კერვით გარდავაბეროს მეორეზედ, спивать; вышивать; **შეკერილი** საყულო, шитый воротникъ, **შეკერავი**, ს. кто шьетъ платье, შეკერვინება (ვა), წ. სმხ. заставить шить; (შეკვერვინებ, -ნე), წ. მიმ. заказать для кого либо платье, ქიმ. 123.

შეკატა (შეკვეტ, შეკვეტ, -ტე), წ. მ. შემოვიტე კარსა და დევეტე კლიტით, завереть за собою дверь.

შეკაცება (შეკვეტები, -ტე), წ. თვ. შევეტანები, შევეტრები; соваться.

შეკაცება (შეკვეტებ თვალს; -ტე), წ. მ. დავაჩერები, пристально смотреть, საბ. ლ.

შეკაცა (შეკვეტ, -ტე), წ. მ. დევეტე, გაშლილს შემოკვეტებ, შემოკვეტარბი, შევანვევ ნაკვეტებად; შეკვეტებ, შეკვეტავ რიცხვით; сгибать, складывать, свертывать; сложить, соединять числа во счету; ვისრ. 36; სროლოლოდა ბროსეც. მ; ღარეჯ. 128; შეკვეტე წიგნსა; закрыл книгу; შეკვეტ დანისა, закрыть пожатъ; შეკვეტ სისხლსა ორად, заплатить вдвое за кровь; აღბ. 23; (შეკვეტები, -ტე), წ. მ. დავკვეტები, შევიტარებები; შეკვეტები; складываться; слагаться; შეკვეტელი, შენაკეტი, მიმ. сложенный; კატელ. 94, შენაკეტი, ს. записъ.

შეკავილება (ვკვ), წ. მ. надымить.

შეკვლობა ნახე შეკვლობა.

შეკვეთა, სხ. наказъ; (შეკვეთავ, შეკვეთავ, -თე), წ. მ. შეკვეთავი, შევთლო, შეკვეთავ; срыбзять, срубить; ისაი. 15—2; ან დავენიშავ მაგალ. შეკვეთავ სარჯსა; назначить (напр. дань); ვეფს. 467; (შეკვეთავ, -თე), წ. მიმ. გარდატეხით ან ბანებით ვკთხოვ რასმე; შეკვეთავი პირობით სამუშაოს გასაკეთებლად; назначать, палагать; заключить условіе; наказывать, приказывать сказать кому что; აღუქს. 161; გუჯ. 25; სიბრ. 112; вопзять, სეილ. 110; შეკვეთავ სარჯსა; паложить дань; -ფასსა, назначить цѣну; შეკვეთავ სარგებელსა, назначить проценты, აღბ. 93; შემოკვეთავ ცოლის დავებასა, ты требуешь, чтобы я развелся съ женою; მოურ. 89; გილი-ფლებს და შეკვეთავს, ე. ი. პირობით. მოგატყუებს და შეკვეთავს; и привлечетъ къ себѣ и нахально обманетъ; ვეფს. 1075; (შეკვეთავები, -თე), წ. თვ. შევეთვინები, შევესაკუთრები; привязаться, привыкать къ кому; ვეფს. 1132; დავრ. 12; **შეკვეთილი**, **შეკვეთებული**, მიმ. назначенный; определенный; აღბ. 71, 79; ისაი. 10—23; предатель, ღიღ. 194; შენაკეტი, მიმ. отрыванный.

შეკვეცა (ვკვ), წ. მ. შეკვეთავი, срыбзять, состричь.

შეკვეცა (შეკვეცე), хватать, (შეკვეცები), შევალ, входить.

შევირევა (ვევირელები), წ. ვდ. удивляться.

შევიდა (ვევიდავნი), წ. მ. скомкать.

შევიწეა (ვევი), წ. მ. откусить.

შევირა, წ. შეკრა.

შევირა (ვევი), წ. მ. ავაშენებ კიბეს, устроить лестницу.

შევიღება (ვევი), წ. მ. ჩამოვეცილება, დავცილება; по-вншить; შევიღებული, მიშ.

შევიღება (ვევი), წ. მ. ცეცხლს მოვეუკილებ, поджечь; (შევიკილება, -ღე), წ. თვ. ცეცხლისათვის მოვე-ლები, загораться.

შევიღება (შევიკილება, -ღე), წ. თვ. გამოვეკილები, гнаться за чьимъ, დარეგ. 60; რა შევიკილა, что случилось съ тобою.

შევიკლა (შევიკივა, -ღე; შევიკივე); წ. უ. შევი-ყვირი, кричать, ჩონგ. 135.

შევიკთვა, სხ. спрось, запрось; (შევიკითხვ, -ხე), ვეკითხვ, спрашивать, (შევიკითხები, -ხე), წ. თვ. დვეკითხები, спрашиваться, просить у кого со-вета; გორგ. 32; შევიკითხულობა, სხ. спрось.

შევიწევა (ვევი), წ. მ. ავეკინებ, გარდავაბამ; завязывать, -წიგნისა, брошировать, сшивать книгу; ქილ, 195.

შევირვა (ვევი), წ. მ. კირით გამოვღეს, обмазать павъстью.

შევირება (ვი), წ. მ. взять на себя.

შევიცხვა (ვევი), წ. მ. побрапить кого.

შევიღება (ვევი), წ. მ. შევამცირებ, მოვაკლებ, შევა-კნინებ, შევატოტავებ; уменьшать, умалить; გულს შემოკლებს, ძღააქვს меня педовольнымъ, (შევიკლება, -ველ), წ. ვ. შევიკნინებ, умалить.

შევიღება (შევიკლებ, -ლოტე), წ. მ. გარდავაბამ, связывать, (შევიკლები, -ტე), წ. ვ. გარდავებში, შევიკოფვი, связаться, 2 ქართლ. 564.

შევიღება (შევიკლავ, -კალ), მოვეკლავ, убитъ, (შევა-კლავ, -კალ), წ. მ. მსხვერპლად შევწირავ ვისისამე თავსა ვისთვისმე, пожертвовать чьимъ либо за кого; თავს შევიკლავ, ე. ი. თავს მოვიკლავ; при-нести себя въ жертву, თავს შევაკლავ, ე. ი. შევაკვლები; заставить убитъ себя.

შევიწევა, ნახე შევაწევა, ვისრ. 6.

შევიწევა (ვევიწევი), о котѣ: мурлыча просить.

შევიწევა (ვევი), წ. მ. შევამცირებ, შევაკლებ; умень-шать, умалить; იერემ. 30—20, (შევიკნინებ, -ღე), წ. ვდ. შევიკნინებ, уменьшаться.

შევიწევა, შევიწევა (შევიკნინებ, -ღე), წ. მ. კონე-ბად შევიკნინებ, связывать въ пучекъ, მარტ. 3, 17; (შევიკონები, -ღე), წ. ვ. კონებდა შევიკვირი, быть связану въ пучекъ, ვეფხ. 693; (შევი-კონები, -ღე), წ. თვ. დვეკონები, მოვეწევი, прильнуть къ груди, обнять, ქილ. 432.

შევიწევა (ვევი), წ. მ. ფლანგებს მივაკერებ, сши-вать занавѣки.

შევიწევა (ვევი), წ. მ. склепывать.

შევიწევა (შევიკიწევი, -ჭე), წ. მ. შევიწევა მაგალ-ბარკს, перевязать тукы.

შევიწევა, -რევა, სხ. собиране, накопление; сборище, собрание; схватка; ქართლ. 391; 439; არიომეტ. შევიწევა რიცხვითა, сложение (арном.); (შევიწევი, -რები; შევიკრავ, -რევი; სრ. სამღუთო,

წერილში; შევიკრიბენ, 3 პ. შევიკრიბნა, -ზნეს, ისაი. 11—12), წ. მ. მოვეკრეფ, მოვაგროვებ, შევაგროვებ; არიომ. შევიკრებ რიცხვითა, შევიკრე; собирать, скоплять; сложить, складывать (чи-сла); შევიკრნენ ამერ იმერნი, собрались Карта-линцы и Имеретины; შევიკრებ ჯარსა, собрать войско, ღიღი ქონება შევიკრიბა, онъ собралъ громадное имущество; შევიკრებ შევიკრნა შე-ვაგ, подобрать родильницъ животь; სიბრ. 102; (შევიკრება, -რები), წ. მიჩ. მოვიკრავებ, собрать для себя; მარტ. 25—24; ლუკ. 19—43; შევიკრებ ნოტიოს ვიხრებ ვლავ, (შევიკრები, -ბი), წ. უ. მოვეგროვებ, (შევიკრიბები, -ბე), წ. ვ. მოვეგროვებ ვიქმნები; собираться; скопляться, ვეფხ. 901; ლუკ. 6—44; (შევი-კრიფები, -ფე), წ. ვ. შევიკრეშები, შევიკრუნ-ჩნები, შევიკრუსტები; შევიკრუნებები; сжиматься; сжечься, (შევიკრები, -ბი), წ. ვდ. მოვეგროვ-ლები, накопляться въ пользу чью либо; 1 ქართლ. 438; или собираться прогнвъ кого либо; შევიკრებილობა, სხ. კრებულები, კაცნი მო-გროვებულნი ერთად საქმისა რისთვისმე; сборище, сборище; საზოგადო შევიკრებულება, общее со-брание; მარტ. 1—85, 160. შევიკრებული, მიჩ. собранный, ისაი. 29—8.

შევიწევა (შევიკრეჭ, -რეჭე), წ. მ. მცირედ შევიკრეჭ; подстричь, устричь, (შევიკრეჭები, -ჭე), წ. ვ. შევიკრეჭები, подстригаться.

შევიწევა (შევიკრავ -კარ), წ. მ. შევაწებებ, მივაკრავ, клапентъ; შემავრა, онъ обнялъ меня, ვეფხ. 461.

შევიწევა (შევიკრავ, -კარ), წ. მ. შევარტავ, приуда-рить; თავსა, удариться головою; თავს შევიკრავ შენობას, подвести строение подъ крышу; შევი-კრავ თვალსა, замѣнить. ქილ. 314; დავრ. 109; -ისარსა, ударить, поразить стрѣлою; დარეგ. 46; თუ თავი შევიკრა, селѣны я ударился головою оиъ.

შევიწევა, შევიწევა, სხ. связывание; შევიწევა ქონე-ბისა, положить запрещение на пивъние; конфис-кация; ცანში ან მუცელში შევიწევა, заперъ въ желудкѣ; შევიწევა პარღვისა, остановка крови въ жилахъ, сведѣние; ქილ. 363; (შევიკრავ, -კარ, სამღუთო წერილში; შევიკრეფ, -ღიღი, საქმ. 22—3), წ. მ. დავაბამ, შევიწევა საბლითა, გაჭვითა და სხ.; აღვეკრებალავ, დავუშლი, დავაყენებ; მარტ. 12—29; 13—30; 16—19; მარკ. 5—3; 15—1; მარტ. 1—191; ღიღითა, სრკითა და მისთანათა კილოში ჩავაგლებ; ერთმანერთში პირობას დავსდებთ ან გამოვარომე ვისმე ხელ წერილს; связывать, завязывать; закопывать въ кандалы; положить запрещение; застегивать пуговицу; условиться, заключить съ чьимъ договоръ, условие; შევი-კრავ ცვიროსა, связать тукъ; -პნელსა, связать снопъ; -გაჭვითა, связать ძხვამი, падѣтъ кан-далы, ძხვი, 1 ქართლ. 23; -სანგრისა, обпосити валою, рвомъ, обкопать; 1 ქართლ. 353; შევი-კრავ გზასა, заперъ дорогу; 1 ქართლ. 443, შევი-კრავ ცაცხასა, поставитъ тропь, გორგ. 40; შევი-კრავ თალსა, свести сводъ, შევიკრავ ნასქუსა,

завязать узломъ, შევკვრავ რასმე სელცანოცში, завязать что въ платокъ; შევკვრავ წიგნსა, перенести книгу; შევკვრავ ძღვენსა, пригото-
 вить подарки, რუსუდ. 803; შევკვრავ ქრთამით, подкупить; 2 ქართლ. 548; შევკვრავ სვანჯიოთა, опутать кого сѣтями, შევკვრავ ჯაღოთი, закол-
 довать кого; შევკვრავ მთასა, запыть гору; ვისრ. 120; შევკვრავ პირსა ან პირობას; условиться, договориться; დაგრ. 123; (შევიკრავ, -კარ), ზ. მიჩ. შევიპარცავ, მოვიკრავ; связать себѣ, შევიკრავ პირსა, замкнуть ротъ, замолчать; ქილ. 190; შევიკრავ ლილს, застегнуть пуговицу, თავსა მრთელს რად შეიკრავ. ე. ი. აუტყენელს თავს რად იტყენო, ვფვს. 870; зачѣмъ ты здоровой головой наносишь ударъ; შევიკრავ წარბსა, пасуниться, რ. ქ. ლ. (შევეკრავ, -კარ), ზ. მიჩ. შევეუპარცავ; გარდაუღებავ; связать кому напр. руки; отръзать, пресѣчь; შევეუკრავ პირობას, заключить съ кѣмъ условіе, контрактъ; წყალს სათავე შეუკრეს, у самого истока отръзали воду; გორგ. 259; შევეუკრავ სელ-ფუნსა, связать кому руки и ноги, შაგ. 22—1, 3; ვისრ. 175; შევეუკრავ გზას, пресѣчь кому дорогу; 2 ქართლ. 57; ვისრ. 2 ; სვედამან გული შეუკრა. ვფვს. 344; тоска сѣтѣннѣя ему сердцѣ; შევეუკრავ მამაცობას, ვისრ. 29, лишить кого способности къ снтію; (შემიკრავ, -კარ), ზ. მიჩ. ты ижешь меня, შემ-
 კრავს მუცელში, это вяжетъ мнѣ желудокъ, (შემიკრავ, -კარ), მაგალ. ლილსა, застегни мнѣ пуговицу; შუბლი შემიკრავს, я нахмурился, я паморщилъ лобъ, ჩონგ. 21; შემიკრავს ჯაღოთი, я околдовалъ его; ვისრ. 30; პირი შეგი-
 კრავსთ, мы сговорились; სიბრ. 141; შემიკრავს ნაპირი ველთა, я занялъ окрестности поля; ვფვს. 372, გზანი შემიკრეს ნავებითა, они заго-
 родили мнѣ путь. судам; ვფვს. 598; (შევიკ-
 ვრი, -კარი), ზ. ვ. შევიპარცავ, бить связану; ვისრ. 5; არ შეიკრნეს მუქუნი შენნი, не закры-
 лись сосцы твои, ეფეკ. 16—4; შევიკრვი პირობითა, обвязаться условіемъ; მუცელში შეი-
 კრა, понылся занорь; შევეკერი, -კარ, მაგალ. პირობითა, заключить съ кѣмъ условіе; მაღა შევეკრა, онъ потерялъ аинетить, შემიკრვის, სრ. შემეკრა, у меня связано, გონება შემეკრა, разсудокъ мой притупился; შემეკრია პირობითა, онъ связанъ со мною условіемъ; **შეკრული**, მიმ. связанный; сковапный; საქმ. 12—6; რუსუდ. 891; —წიგნი, переплетенная книга, შეკრულია, ე. ი. ადკრძალულია, не позволено закономъ, შეკრულიგზა, загороженный дорога, შეკრული მეგობრობითა, связанный дружиою; მთა თოვლი-
 საგან შეკრული, гора непроходимая отъ снѣ-
 говъ; ვისრ. 158; **შენაკარი**, ს. უძელა, **შეკრე-
 ვინება** (ვა), ზ. სმ. ვაძულეს შეკრვას; заставить
 связать, რუსუდ. 993; -გზებსა, заставить отръ-
 зать дороги.

შეკრობა (ვა), ზ. შ. შევაშინებ, შევაძრწუნებ, смущать, испугать.

შეკრობა (შევეკრეთბი, -თი), ზ. უ. განვეკრეთბი, განვეკციფორებბი, ავეფუთებბი, შევშინებბი, испу-

гаться, смутиться, ვფვს. 92, ჩონგ. 112; შეკვრთა პილში, испугаться во снѣ; ვფვს. 268; 348; ცვინი შეუკრთება, онъ помѣшается, რუსუდ. 56.

შეკრულიობა, ზ. პირობა სელ-წერილით დაღებული; обязательство, условіе договора; შარტ. 1; ან ერთობა, შეკავშირება, კავშირი, союз.

შეკრუნჩხვა (შევეკრუნჩხვა, -ხე), ზ. მ. შევეჭვსუწვა, შევეჭვსუსტავ, сжимать; ежнить; (შევიკრუნჩხები, -ხე), ზ. ვ. მოვიფსუწვი, შევიბღუნებბი, сжиматься, ежниться.

შეკრძალევა (შევიკრძალევა, -ლე), ზ. მ. დავიცავ, 1 კორ. 11—1; ებრ. 3—6; შაგ. 8—15; 2 სჯუ-
 ლი. 30—20; сохранить въ себѣ, удерживать въ собою.

შეკრძალევა (შევეკრძალევა, -ლე), ზ. მ. შევეჭსუწვა, შევაწვედევ; დავიცავ, заключать, хранить, со-
 блюдать; თესლ. 5—29; ებრ. 6—18; ეკალეს. 4—14; შევიკრძალევა თავს, держать себя при-
 стойно; კოლ. 2—13; ებრ. 10—23; 1 ქართლ. 4; შევიკრძალევა სარწმუნოებას, хранить вѣру; со-
 блюдать законъ; შარტ. 1—146; შევიკრძალევა ენას, держать языкъ за зубами; ქილ. 210, (შევეკრძალევაბი, -ვე), ზ. თვ. ვეკრძალევაბი კრძალე-
 ვით შევემთხვევი, достигать чего съ приличіемъ; 1 ტიმ. 6—20.

შეკრუმშევა (შევეკრუმშევა, -შე), ზ. მ. შევეჭვუწვა, შევი-
 კრებ, შევსრუსტავ, сжимать; შევიკრუმშევა ფრთებსა, подобрать крылья; ბუნ. კ. 23; შევეკრუმშევა ჰაერ-
 სა, сжать воздухъ; (შევიკრუმშევი, -შე), ზ. ვ. сжи-
 маться, ბუნ. კ. 104.

შეკუნძლევა (შევიკუნძლევა, -ძლე), ზ. ვ. დავეკვირც-
 ლებბი, კუკურს გამოვიცხამ; о деревнѣ: одѣваться почками; საბ. ლ.; 4 მფე. 4—34.

შეკუნჭევა, სძძბთე დაქვანისა ნიგი.

შეკუნწლევა, იგივე **შეკუნძლევა**; ბუნ. კ. 136; **შე-
 კუნჩხვა**, ნ. **შეკრუნჩხვა**; სიბრ. 142.

შეკურთხება (ვე), ზ. მ. благословлять.

შეკურწვა (შევეკურწვა, -ჭე), ზ. მ. შევსრუსტავ, შევეჭ-
 ლუნება, შევეჭმუჭბი, скомкать, смять; (შევიკურ-
 წებბი) ზ. ვ. შევიკრუნჩხებბი, შევიბღუნებბი; სხე-
 житься, ბუნ. კ. 198.

შეღამა (შეფლამი, -მე), ზ. უ. მსურველი ვარ, მწე-
 ბავს, хотѣть, გულსა შეღამის დაღებად, ვფვს. 1370, ე. ი. სურს რომ გული დაიშევიღოს, онъ
 хочетъ уснокоить душу.

შეღაგება (ვა), ზ. მ. იოკლათ ნო что.

შეღაპარაგება (ვეღაპარაგებბი), переговоры; по-
 зражать, оспаривать.

შეღალევა (შევეღალევა, -ლე), ზ. თვ. წავენხულებბი,
 ссориться, შეღალევაბული, მიმ. поссорившийся,
 შროვ. 104, (შევიღალევაბი), поссориться, ეფვფ.
შეღაგი, ნ. შალგი. [ცხოვრ.

შეღაღევა (შევეღალევა, -ლე), ზ. მ. შევრეკ, вгонять,
 (ვიღალევათ), поссориться съ кѣмъ.

შეღბობა (შევეჭლბებბი, -ბი), ზ. ვ. დ. დავრბილდებბი,
 размягчать.

შეღევა (შევეჭლევ, -ლე), ზ. მ. შევსვამ, испить.

შეღევა (შევეღლევა, -ლე), ზ. მ. წარვაგებ, მოვაკლებ; ი-
 стощать, тратить; რუსუდ. 834; (შევიღლევი,
 -ლე), ზ. ვ. წარვაგებბი, მოვაკლებბი, истощиться;

ან გაგნებობი, დავსჭენებობი, похудѣти; (შვეველივი, -ლივი), ზ. თვ. დავსომობ, მივესუებ, услушити, შელეული, მიმ. истощенный.

შელესვა (შეველესვა, -სე), ზ. მ. გავლესავ, განვკ-გოვავ; ან გავლევ გავლესით დანას; обматать, обшукатурити; источити.

შელეწა (შევალოწ, -წე), ზ. მ. ღავამტვრევ ვისზედმე რასმე, сломать ударивъ обо что и т. п., ურამ 59; ვეფხ. 754, რუსუდ. 467; 297; სკამი კეღელს შელოწა, ступя сломать объ стѣну; (შეველოწ, -წე), ზ. მ. ვამტვრევ, ვამსხვრევ, ღომათ, შევე-ლოწე კარს, выломать двери, აღბ. 25.

შელიზღება (შეველიზღებობი, შეველიზღებობი -ღე), ზ. ვდ. მოვჭყვევობი ხუმრობას, начинать шутить, балагурить, ქილ. 585.

შელბობა (შევალობა, -ბე), ზ. მ. დავალობა, შე-ვარბილებ, мягчить; სა ლ.; მზემ თოვლი შეა-ლობა, солнце заставило таять снѣгъ; (შეველბებობი, -ბი), ზ. ვ. დავრბილებობი, смягчаться, дѣлаться мягкимъ отъ влаги.

შელმობა (შემელმობი, -მა), ზ. უ. შემეწყავლის, შე-წყუებობა, შეურევობა; შებრალებობა, сожалѣть; ვეფხ. 843.

შელიოცვა (შეველოც, შეველოც, -ცე), ზ. მ. შევკვსვლებ, შევკვთქვლებოფ, ავლო შნი, слизать.

შელიოცვა, სს. заговариваніе, завораживаніе, пашенны; (ვე), ზ. მ. მოვკვხილავ, შევკვარავ გრძნებობის ლოცვით, заговаривать, завораживать, заколдовывать, **შელიოცვინება** (ვა), ზ. სს. ვა-ვასთავი ვავორაჯიბთ, заговорить; ერისთ. 79.

შელიოლოვა (ვივლოცვა, -ცე), ზ. მ. ლოლოლოვით შევალ სადმე (თავის შესაფარებლად, ნჩაჯათ vs; ქილ. 576; დაბად. 14—10; 1 ქართლ. 327, 329, 384; -ცისეში, ნჩაჯათъ въ крѣпости; მარტ. 1—158; -საფარველს ქვეშე, прибрежнуть къ покровительству. [ливый].

შემაზეწრებელი, ზედ. ზეწარს მომეფანი, доуч-

შემაგონებელი, შემაგონი, ს. მამცნებელი, გულ-ში ჩამტეგობი. внушитель; вразумитель; ვეფხ. 584; ვისრ. 75.

შემაგრება (ვა), ზ. მ. სიმაგრეს მივსცემ, გავამტკი-ცებ, განვაძლიერებ; укрѣплять, усиливать; ქილ. 582; (ვი), მაგალ. თავს, крѣпиться, бодриться, держаться твердо; კაცია 12; ანტ. 3—51; ურამ. 60; (შევეკმაგრებობი, -ლი), ზ. ვდ. გავკმაგრებობი, სიმაგრე მომეცემა, განვძლიერებობი, укрѣпиться, усилятся; (შევეუმაგრებობი, -ლი), ზ. ვდ. გავუ-მაგრებობი, დავუდებობი, бить въ состояніи держаться противу кого; 2 ქართლ. 434; აღბ. 53; противупоставить силу силѣ.

შემაღვანელი, ნ. შედგენა, составляющій.

შემაერთებელი, მიმ. соединительный.

შემაჯავლი, ზედ. შესვლელი; სამრევლო; входной; приходскій; გუჯ. მარტ. 1—198; დაბად. 23—10; მატ. 15—11; შემაჯავლი მღვდელი შთავარ-ანტე-ლოზისა, приходскій священникъ церкви Св. Архангела; სიგელი 11; შემაჯავლი კაცნი, при-хожане; ბუჯ.

შემაჯიწროვებელი, შემაჯიწრებელი, ზედ. стѣ-снитель.

შემაჯარავი, ზედ. ზარის დამცემი, наводичій ужасъ; 2 ქართლ. 307.

შემაღება (ვე), ზ. მ. მივაფანიერებ, მივსწქმალავ, припрятать, (შევიმაღლი, -ვები, -ლე), ზ. ვ. მივე-ფანიერებობი, спрячаться, იერემ. 4—29.

შემაჯობელი, ს. ქების შემსხმელი, хвалитель.

შემაშკვიციბელი, ზედ. скрѣпляющій, კავშ. 306.

შემაშწიკვლებელი, ს. осквернитель.

შემაწდობელი, ზედ. მომტვევებელ ცოღლისა, про-щающій грѣхъ, 1 ქართლ. 278; ვისრ. 46.

შემაწვება (ვე), ზ. მ. ძობთ.

შემაწთება, -თება, სს. отвѣта, смѣлость, пред-примчивость; (შევეკმაწთებ, -თავ, -თე ან შევე-მართებ, -თე), ზ. მ. გავკბედავ, შევეკადრებ; отвѣ-жить, осмѣляться, рѣшиться на что; ვეფხ. 372, 746; ვისრ. 39; 1 ქართლ. 205; 441; აღექს. 225; შევეკმაწთავ აღმაროსა, направить путь къ горной вершинѣ; ქილ. 471.

შემაწილებობა (ვა), ზ. მ. მარისს შევაყერი, посолить, შემაწილებული ხიზილალა, паюсная икра; იეჭეკ. 16—5.

შემაწმენალი, ვიუხითელი ჩხრ. 77.

შემაწყვეველი, ზედ. погрѣшающій.

შემაწცვენალი, остранитель. ჩხრ. 77.

შემაწმენელი, ს. свинитель; клеветникъ; доно-щикъ; დან. 6—24; საქმ. 23—31; 1 ციმ. 1—10; ზერმ. სამ. 140; **შემაწმენლობითი** ბრუნვა, ღრამ. внимательный надежъ.

შემაწრულებელი, ს. доканчивающій; допони-тельный; ისაი. 10—23; მარტ. 1—207.

შემატება, ს. სარგო, შესამატი; სართი, დამატება; прибыль, барышъ; прибавленіе, прибавка; (ვე), ზ. მ. სარგებლობას მივსცემ, მოვეუმატებ, მოვეუ-სართავ, შევსძინებ; обогащать, приращать, надѣлять; прибавлять; придавать; (შევიმატებ, -ცე), ზ. მიწ. მოვიმატებ, გამოვრნებობი, приобри-тять, наживать; სიზრ. 137; (ვე), ზ. მ. შევესძი-ნებ, მოვეუმატებ, прибавили, увеличивать, при-дать; (შევემატებობი, -ცე), ზ. თვ. მოვემატებობი. შევე-ძინებობი, прибавились, умножались; 2 ქართლ. 169; შევემატებობა, получая прибыль, кაცია 48;

შემატებულელი, შენამატი, прибавленный; прио-брѣтенный, нажитый; **შევემატებელი**, кто дѣ-лаетъ кому прибыль, **შემატებინება** (შევემა-ტებინება, -ნოს), ზ. თვ. რუსუდ. 242; л допоянью.

შემატვივარი, მაგალ. გულისა, ზედ. მზრუნველი, сердобольный.

შემატვივრობა გულისა, любовь, сердоболіе.

შემაურვებელი, ზედ. მაწყუებელი, озабочивающій, ებრ. 12—15.

შემაქცივარი, -ველი, ზედ. забавляющій, забав-ный; სიზრ. 135; -ველად, ვ. ზ. для забавы, ვეფხ. 271.

შემაღლება (ვა), ზ. მ. მაღლა ავსწევ, მაღლა ავიტან, აღვამაღლებ; возвышать, подымать, возводить, возносить; შევიმაღლებ სმას, возвысить голосъ, (შევიმაღლებობი, -ლე; შევეკმაღლებობი, -ლი), ზ. ვ. მაღლა ავიწევ, ავამაღლებობი, возвышались, დარეჯ. 120, 132.

შემაჯავნებელი, ს. соблазнитель.

შემაცქერალი, ზედ. смотрищій.
შემაწუხებელი, ს. кто безнокоть, притѣшн-
 тель; იერემ. 15—18.
შემაწყენი, შავალი. თავისი, ზედ. надѣдающій.
შემაწალი, ზედ. აღლობილი, размякшій.
შემახედი, ს. გამხედავი, смѣлый, рѣшительный.
შემახედაელი, ზედ. სულის შემკერელი, прич-
 няющій душу; ფიზიკ. 34.
შემახრალი, -**ღებელი**, ზედ. სიხრალულის მექონი,
 жалостливый, 2 ქართლ. 71.
შემახვარება (შევემხვარება, -რე), ზ. თვ. გავემ-
 ხვარება, გზას შევუღებო, пуситься въ путь.
შემგოწველი, ს. გამოგონავი კედლისა; штуртурт.
შემღაბლება (ვა), ზ. მ. понижать.
შემგრუბლება (ვა), ზ. მ. округлять.
შემღვარი, ზედ. მხერობი, შემცველი, состоящій
 изъ, содержащій.
შემღებ, ზ. მ. потомъ.
შემღებე, ზედ. слѣдующій, სამ. ვახტ. 108.
შემღვამ, -**მად**, -**მოთ**, ზ. მ. მასუკან, მერმე; по,
 послѣ; შემღვამ მამის ჩემის, послѣ отца
 моего, შემღვამ ამის, послѣ этого, **შემღვამ-**
მადი, **შემღვამი**, -**მოთი**, ზედ. მომავალი, მომ-
 ლევი, слѣдующій; მარტ. 1—195, შემღვამითი
 შემღვამად, послѣдовательно, одинъ за дру-
 гимъ; ლუკ. 1—3; 1 ქართლ. 45; 309; საქმ.
 3—23, 24; 7—45.
შემღვამი, ზედ. შემცველი ნაწერებისა, соста-
 вной; კავშ. 119.
შემღვამებლობა, შავალი. სხეულისა, ს. შენაწე-
 რება, составъ, составныя части, напр. тѣла;
 ფიზიკ. 33.
შემღვრელი, ზედ. შეუმართავი გაუხედავი; поит-
 щий, несмѣлый; ვეფხ. 793; ქილ. 497.
შემღვრება (ვა), ზ. მ. ერთმანერთზედ გადავკიდებ,
 საძღრავს ჩამოვადებ, წაფანტებ, носить раз-
 доръ, носорить; 2 ქართლ. 265; (შევემღვრები,
 -ლი; შევემღვრები, -რე), ზ. ვ. გარდავკიდები,
 დავემღვრები, негодовать на кого, გუჯ. 31;
 შეგვამღვრებს, онъ носить между нами раз-
 доръ, ვეფხ. 1480.
შემღვრებობა (შევემღვრებობა, -ლი), ზ. ვდ.
 მეგობრობით შევეკვრი, подружиться съ кѣмъ.
შემღვინება, სს. замѣчаніе, намекъ, вразумленіе,
 ვეფხ. 277; შაქარია 6—14; ქილ. 305; (შევაშეც-
 ნებ, -ნე), ზ. მ. გავაცნობინებ, ვამცნევ, შევაფი-
 ზინებ, შევასწავლი, паучать, знакомить; შევა-
 შეცნებ, я познакомлю тебя; ვეფხ. 261; კაცილ.
 15; (შევიმცნებ, -ნე), ზ. მირ. შევიფიგობ, შევი-
 სწავლი, познакомить, узнать, замѣтить;
 (შევემცნებ, -ნე), ზ. თვ. შევესწავები, შევემც-
 ნებ, быть узнану; მარტ. 343; ვისრ. 117; 1 კორ.
 13—14; 1 ქართლ. 255; **შემღვინებული**, ზედ.
 извѣстный, -საურავისა, омытый изъ уиравленіи;
 1 ქართლ. 282; (შენიშნ.).
შემღვინებობა, ს. наставленіе, ქილ. 656; (ვა),
 ზ. მ. ნ. შევაშეცნებ; ვისრ. 131.
შემღვამლება, სს. приготвленіе, (ვა), ზ. მ. შევად-
 გენ, მოვამზადებ, приготвить, (შევიმზადებ, -დე),
 приготвляю себя, ქილ. 341; შემომზადებ,

приготовь мнѣ, 1 ქართლ. 83; (შევიმზადებო,
 შევიმზადებო), ზ. ვ. приготвляться, соста-
 вляться; გუჯ. 28; **შემღვამლებული**, შენამზადი,
 приготвленный, დაბად. 24—66; მაც. 8—34;
შემზარე, ზედ. виушающій ужасъ, ვეშლი. 91.
შემზარებელი, ზედ. დაზარებელი, ляптый.
შემზერა (ვკ), ზ. უ. посматривать.
შემზერასი, ს. თანა გამზერასი, соумышленникъ.
შემთავრება (ვა), окончить.
შემთვიხებელი, ზედ. усвоивающій, მარ. 1, 183.
შემთხვევა, სს. случай, приключеніе, საქმ.
 20—22; მეტაფ. 40; встрѣча; ისაი. 7—3; შემთ-
 ხვევითი, ზედ. случайный, (ვა), ზ. მ. მოვამწე,
 ვვუტყვ, მივსცემ ვნებს მიზეზსა, დავაკვეთებ;
 შევხებ; приключить, причинить, навлечь на
 кого что; ქილ. 389; 1 ქართლ. 366; ციმ. 113;
 1 ციმ. 1—4; რუსულ. 927; აღმოხდა სწალი და
 შემთხვია ჯვარსა, обнаживъ саблю приложилъ
 оную къ кресту; 1 ქართლ. 131; ლუკ. 18—5;
 უხეღვრობა შემთხვია, онъ былъ причиною его
 несчастія, ნუ შემთხვევ თავსა უხეღვრობას, не
 навлекай на себя несчастія; (შემთხვევი, -ვი),
 ზ. ვ. მოვხვდები, დავაკვეთებ; случаться, при-
 ключиться, ან დავხვდები, встрѣтиться, აღბ.
 38; (შევემთხვევი ან შევემთხვი, -თხვი), ზ. თვ.
 დავაკვეთებო, მოვუხვდები, წავაკიდებო; შევეხები,
 ან ვემთხვევი წმინდათა ხატთა, ჯვარსა; შევუ-
 ხვდები ვისმე გზაზედ; подвергаться случай-
 ности; прикасаюсь, приложиться къ образу;
 встрѣчаться; საქმ. 25—24; 5—11; რომ. 11—2;
 1 პეტრე. 4—12; ისაი. 14—9; 1 ქართლ. 321;
 363; მარტ. 9—21; ანდრ. 104; (შემთხვევის,
 -ხვია), ზ. თვ. თავზედ გადახდა, მომიხდა, დამე-
 კვეთა, случилось со мною, приключилось мнѣ;
 დაბად. 44—2; საქმ. 20—19; 28—7; **შემთ-**
ხვეული, მიმ. случившійся; **შემთხვეულება**,
 ს. случай, приключеніе.
შემიწება (ვკმეწებო), ზედ. превращаться въ
 прахъ.
შემკვეთება (შევაშეკვეთებ, -თე), ზ. მ. დავნიშნავ,
 განვკლავ; назначить, опредѣлить; გიორგ.
 მ. სამ. 15; მარტ. 1—137.
შემკვიდრება (ვი), ზ. მ. усвоить.
შემკვირებება (ვა), ზ. მ. уишотить.
შემკვირელი, ს. ვინ შეკვირავს, кто связываетъ.
შემკმარობა, ნ. ზედ-შემკმარობა, ქილ. 371.
შემკობა, სს. украшеніе, нарядъ; хвала, (ვა),
 ზ. მ. განვაშვენებ, შევკვამავ, მოვრთავ; ვაქებ,
 ქებას შევასხამ; украшати, убирать, наряжать;
 хвалить, прославлять; -ექვლესას, украситъ
 церковь, -ხატსა თვლითა და მარგალიტთა,
 украситъ обряжъ драгоцѣнными камнями,
 (შევიმკობი, -ბე), ზ. ვ. შევიკმავებო; ვიქებო; укра-
 ситься; прославляется; გუჯ. 1, შევუკვირ,
 онъ украсилъ, прославилъ меня; ქილ. 685;
შემკობილი, **შენამკობი**, მიმ. украшенный,
 прославленный; **შემამკობი**, **შემკობი**, მიმ.
 кто украшаетъ, хвалить, **შემკობილება**,
 -ლობა, ს. украшеніе, 2 ქართლ. 262.
შემკრებელი, მიმ. собирающій, собиратель.

შემკრებელოზიოი, ზად. собирательный.
შემკრთალი, ზედ. შემსებული, испуганный, ანტ. 2—14.
შემლოცველი, ბ. შელოცვა; **შემლოცველობა**, ს. შელოცვა, заговаривание, пашентывание, заговоръ. [30—3].
შემშურველი, ზედ. бальзампующий, დაბად. **შემმართებელი**, ს. გამბედავი, უჩალო, храбрый, предприимчивый; 1 ქართლ. 29.
შემმაცნებელი, ზედ. შესსწავლებელი, наставительный, კაცია. 7.
შემსხმელი, ს. მაქები, кто хвалить.
შემნასავი, -ხველი, ს. ვინც რასმე ინასავს, сберегатель, -ენისა, осторожный на словахъ, ვისრ. 78.
შემნიშნველი, ს. ვინც შენიშნავს, кто примѣчаетъ.
შემნდობელი, ს. ვინც შეუნდოს, кто прощаетъ, 1 ქართლ. 409; -ხელობა, ს. მიტყევა, прощание, ვისრ. 166.
შემოარება (ვა), ზ. უ. გარს შემოვივლი, обходить, ვისრ. 89; (ვუ), ზ. უ. შემოვივლი, ходить около чего, რუსუდ. 950.
შემოასლოვება (შემოვიასლოვებ, -ლე), ზ. მიჩ. ლავისლოვებ, приблизить кого къ себѣ; შემოკვებულა, онъ приблизился къ намъ; რომ. 13—13.
შემობედა (ვპ), ზ. მ. შევპყარებ, осмѣлится.
შემობეზრება (ვპზეზრებ), ზ. ვდ. ნასკუჩით.
შემობეზდება (ვა), ზ. მ. შევასმენ, დავაბეზდებ, клязვიწყაბ, доносить на кого; გორგ. 186; შემოგავებულა, онъ донесъ на насъ, **შემობეზდებიანება** (ვა), заставить донести на кого, 2 ქართლ. 547.
შემობერვა (ვპ, ვუ), ზ. მ. შემოვიქროლებ, дуть.
შემობერცა, (ვპ), вытрясти.
შომობმა, სხ. прививывание; сражение, битва; (შემოვამ, -ბი), ზ. მ. შემოვიყრავ, მოვამამ; ვომებ; прививывать; заставить сразиться; გორგ. 155; ყელზედ შემოვამამ, надѣтъ кому что на шею; (შემოვიამ, -ბი), ზ. მიჩ. შემოვიყრავ, შემოვირცეამ, მოვიამამ, надѣтъ на себя, опоясать себя, (შემოვებმი, -ბი), ზ. თვ. ვედავებ, ვეჩსებებ; ვეომებ; спорить съ кѣмъ, сразиться, вступить въ бой; ვეფს. 648; (შემომებმის, -მა), ზ. მიჩ. შემომებმის, онъ вступаетъ со мною въ битву; დარეგ. 2—87; ლეკები სოფის ახლოს შემოგებნენ, Лезгини близъ Хони вступили съ нами въ битву; ქართული ქრონიკ. (შემოვებმივარ, შემოვებმოდ), ზ. ვ. ი. ვესუნილს съ шимъ въ битву, გორგ. 265; **შემობმული**, მიმ. прививанный.
შემობნევა (ვა), ზ. მ. შემოვპერი, შემოვპუნტავ, наносить вѣтромъ пыль, вбрасывать.
შემობოკლევა (შემოვპოკლევი, -ლე), ზ. ვ. შემოვევებვი, обвить, ქილ. 622.
შემობოლევა (შემოვუბოლევი, -ლე), ზ. მ. კვამლს შემოვპერი, надымить, квამლი შემომბოლევედეს, ქილ. 252.
შემობრუნება (შემოვებრუნებ, -ნე), ზ. მ. შემოვპევე, воротить кого, (შემოვებრუნებ, -ნე),

ზ. მიჩ. უკან დავებრუნებ, возвратитъ, отдать назадъ; სიტყვას შემოვებრუნებ, позражать, отвѣчать; грубить; (შემოვიებრუნებ, -ნე), ზ. მიჩ. უკან დავებრუნებ, უკუშოვილებ, возвратитъ потерянное; (შემოვებრუნებ, -ნე), ზ. ვდ. შემოვპეტევი, უკან მოვალ; возвратиться, идти назадъ; ვეფს. 100; იმავე გზით შემობრუნდა, онъ возвратился тою же дорогою **შემობრუნებული**, მიმ. возвратившийся.
შემობრძანება (ვა), ზ. მ. შემოვიყვან, вводить, (შემოვებრძანებ, -ნე), ზ. ვდ. შინ შემოვალ, входить, რუსუდ. 373; 2 ქართლ. 411.
შემობრძოლება (შემოვებრძოლებ, -ლე), ზ. მ. შემოვამამ, заставить сразиться; (შემოვეებრძვი, -ძე; შემოვეებრძოლები, -ლები), ზ. ვ. შევეებმი საომარად, сразиться, вступить въ бой.
შემობრწყინვა (ვპზრწყინვ, -ნე), ზ. უ. ნათლისათვის შემოვალ, შემოვანათებ, о свѣтѣ; входить.
შემობრუცვა (შემოვიებრუცები, -ნე), ზ. ვ. მოვიებლუნებ, наежиться.
შემობრუცვა (შემოვიებრუცები, -ნე), ზ. უ. მოვებწყინებ, содрывать.
შემობრძანება, ბ. შემობრძანება.
შემობრჯენა (ვა), вступать ногою.
შემობრჯება (შემოვებრჯებ, -ნე), ზ. მ. შემოვალავ, შემოვრეკ; ან შემოვიგერი, вгонять; вбрасывать, ввергать; დაბად. 40—15; -კარს, запретить за собою дверь; შემოვრუცებ წყალს, наводнять; (შემოვიგებ, -ნე), ზ. მიჩ. უკან დავიებ ან მოვიებ; положить что позади себя; векинуть на себя; -დროსა, уличить время, შავთ. 75; ხელთ შემოვიგებ, захватить, прибрать къ рукамъ, ქილ. 4; რუსუდ. 695; დღის ქამთა შემოვიგების, придеатъ къ себѣ нѣсколько часовъ дня, ბროსესხრონობ. 28; ხელი თავს შემოვიგლო, онъ положилъ свою руку подъ голову, ვისრ. 108; შემოვიგლო ბალიში, ვეფს. 406; онъ положилъ подъ себя подушку, (შემოვევებ, -ნე), ზ. თვ. შემოვალ; ან შემოვევებრუბი (კარი); вбрести, входить куда; притворяться (о двери); სად გოგონათში შემომავლებ, въ какой адъ ты меня вторилъ, ногათ.
შემოგება (ვა), ზ. მ. შემოვებვებ, подстилатъ.
შემოგებება (ვა), ზ. მ. მისაკებებელად გავევზავნი, посылать на встрѣчу, (შემოვევებები, -ბე), ზ. თვ. встрѣчать.
შემოგებება (ვუ), ზ. მ. შემოვუქნებ დასკრავად, замахиваться; запосить руку, палку; (შემოვიგებებ, -ნე), ზ. მიჩ. ბუზს მოვიგებებ, обмахивать, стонять мухъ.
შემოგვა (შემოვებგვი, -გავე), ზ. ვ. მოვებგვი გარემოს, обмести.
შემოგვრა (შემოვებგვი, -გვარე), ზ. მ. შემოვეყვან, вводить, ვეფს. 463; დაბად. 39—13.
შემოგვზავნი (ვებგვზავნი, -ნე), ზ. მ. შემოვავლინებ, вешлать, დარეგ. 2—142.
შემოგვნება (ვა), ზ. მ. შემოვეუკილებ, поджечь; შემოგვნებია ცეცხლი, онъ горитъ, სიბრ. 125;
შემოგვნებული, მიმ. обжженный огнемъ.
შემოგინება (ვა), ზ. მ. გავლანდამ, обругать.

შემოკლება (ვა), ზ. შ. შემოვჭკოზავ, обмазать, оштукатурить,
შემოკლდევა (ვჭ, ვა), ზ. შ. გარშემოვჭკე; оборвать, ободрать; (ვი), ზ. შ. მიჩ. ободрать на себя; износить, гонять. (შემოვჭკლდევა, -ლი; შემოვიგლოჯევი, -ჯევი), ზ. ვლ. შემოვიხვევი, გავსცველები, ободрались, изнашиваться, **შემოკლდევილი**, ободравший; **შემონაკლდევი**, ს. оторванный кусок.
შემოვანება (შემოვანება, -ნე), ზ. შ. ვიპონი გზას და სხ. найдти дорогу, домъ.
შემოვოზვა (ვჭკოზავ, -ზე), ზ. შ. შემოვჭკლეს, обмазать, оштукатурить.
შემოვორება (ვჭ), ზ. შ. გორვით შევიღვრ, вкаться.
შემოვორება (ვა), ზ. შ. გორვით შევიღვან, вкаться.
შემოვორება (შემოვჭკრებს, -რისე), ზ. შ. გარშემოვჭკრებს; скручивать.
შემოვროვება (ვა), ზ. შ. გარემოს რისამე დავაგროვებ. დავაზინებ, собирать что кругомъ чего; შემოვჭკროვებები, -ლი), ზ. ვლ. გარემოს რისამე მოვჭკროვებები, მოვჭკუქუხლები, собираться во кругъ чего, скониться, ქილ. 91; მოურავ. 29.
შემოვუხება (ვა), ზ. შ. გარემოს რისამე დავაგუხებ შეაღს, запруживать.
შემოვადობრება (ვჭ), ზ. შ. გარშემო დავჭკლანება, вышивать, выдалбливать.
შემოვადრება (შემოვადრება, -რე), ზ. შ. შევატოლებ, сравнить, (შემოვედრება, -ვედრები, -ვედარე), ზ. ვლ. შევეტოლები, დავედრები, сравниться, (შემოვიდრება, -რა), ზ. უ. გამოვიდრება, проясняться (о погоде).
შემოვადენა (შემოვადენ, -ბენე), ზ. შ. უკან დავადენებ, 1 ქართლ. 34; заставить следовать, идти назад.
შემოვადგამა (შემოვადგამ, შემოვადგამ, -გი), ზ. შ. დასვამ რაზედმე რასმე, მაგალ ქვაპას ზედადარზედ, ставить на; შემოვადგამ ფეხსა, ставить ногу на порогъ, ანტონ. 3—11; ქიმ. 50; (შემოვადგამ, -გი), ზ. შ. მიჩს დავუდგამ რასმე; подставить подо что; გამოსლ. 27—4.
შემოვადგამა, ს. სოფლობა, წლის მეოთხედი ზაფხულისა და ზამთრისა საშუალი, რომელ არიან სამნი თთვენი: სექტემბერი, ოქტომბერი და ნოემბერი; осень.
შემოვადგამა (შემოვადგები, -დებ), ზ. ვლ. გარემოვიცვამ ქალაქსა ან ციხეს; მატ. 21—28; ლუკ. 14—27; წყალთთვის: მოვიცან, მოვილეს; обступить, обложить крепость: о водах: доходить до какой либо высоты; потопить; შემოვადგამ მზის სუქი, солнце своим лучам осветило, ვეფხ. 1042, 426, 412; რუსულ. 433, 353; (შემოვადგები, -დებ), ზ. ვლ. შემოვალ, входить, вступать, შემოვადგამ კარს, показался въ дверяхъ; ვეფხ. 1093; ეშმა შემოვადგამია, ვისრ. 114; печетый духъ овладеетъ тобою; (შემოვადგება სველა), на меня напала грусть, (შემოვადგები, -დებ), ზ. ვლ. უკან მივჭკევი; შევადგები ვისისამე სწავლას; следовать за кѣмъ, ან უკან დავუდგები, стать на задн, მატ. 16—24; (შემომი-

დგება, შემომიღვა, შემომიღვა), ზ. შ. მიჩ. უკან მომყვება, слѣдуетъ за мной, მატ. 4—19; 10—36; სიბრ. 41, **შემოვადგამილი**, послѣдователь, ისინი. 57—13.
შემოვლება (ვა), ზ. შ. გარშემოვარწობ, გარშემოვარწობს; შემოვარავ; обкладывать, класть вокругъ чего; положить, класть на; (შემოვსლება, -ლე), ზ. შ. დავულებ, დავარწობ რაზედმე რას; შემოვჭკრავ, დავარცყავ; полагать, класть на; нагружать, навьючивать; хлопнуть, приударить; 3 მეფეთ. 6—15; იობ. 40—20, (ვი), ზ. შ. მიჩ. დავილებ, მოვივილებ, обложить себя; положить что на себя, или вокругъ себя; შემოვილებ ფეხსა მუხლზედ, положить погу на ногу; (ვე), ზ. შ. მიჩ. დავულებ, положить на; (შემოველები, -ლე), ზ. შ. დავილები; გარდავლები: полагаться, класть на; заражаться; სწება შემოვლ; онъ заразился заразою, ანტ. 5—17, (შემომლება), მაგალ. რა შემოვლები, что съ тобою слѣдаюся; (შემომლება), მაგალ. შემომლებ ჰირი, ты смѣешь возражать мнѣ; რუსულ. 458.
შემოვლევა (ვა), ზ. შ. გავაფუკებ ცომს, შევადლებ მაწონს, квасить; (შემოვლელები, -ლი), ზ. ვლ. შევლელები, გაჭკუფლები, заквашиваться.
შემოვლენა (ვა), ზ. შ. წყლის მოვადგება, заставить течь; (შემოვსლი, შემოვლილი), ზ. შ. შემოვამღინარება, втекать, протекать (о рѣкѣ); ფარამ. 145.
შემოვლენა (შემოვსლევ ან შემოვსლენი, -ლიე, -ლე-ენე), ზ. შ. შემოვრეკ, შემოვალავ ან უკან ვქსლევ; преслѣдовать кого внутри чего; идти въ слѣдъ за кѣмъ.
შემოვლნობა (ვა), ზ. შ. გარშემო დავადნობ, გავალხვობ, растоплять, обтаивать; (შემოვადნები, -ნენე), ზ. ვლ. გარშემო დავადნები, растаиваться, обтаиваться.
შემოვლრება (შემოვსლრე; -რრე), ზ. შ. შემოვსრი, შემოვჭკნეკ, воцнуть.
შემოვლუნება (ვა), ზ. შ. მოვეუშვებ, послабить.
შემოვლულება (შემოვალულებ, -ლე), ზ. შ. მიჩრედ მოვალულებ, вскипятить, (შემოვჭკლულები, -ლი), ზ. ვლ. მოვლულები, закипятить.
შემოვრთვულება, ზ. შ. внушать усердіе.
შემოვრთება (შემოვართება, -თე), ზ. შ. შემოვრთავ, შევრთავ; присоединять; (შემოვერთები, -ლი), ზ. ვლ. შემოვერთვი, присоединиться.
შემოვრქვება (შემოვერქვნი, -ქვნი), ზ. შ. შემოვსხვა, вснахать.
შემოვარდნა (შემოვარდები, -ლი), ზ. უ. შემოვიჭრები, вбѣгать, вриваться, მიჩ. 75; (შემოვევარდები, -ლი), ზ. უ. შემოვესვებები; вриваться къ кому; ცხენ ქვე შემოვევარდა, 2 ქართლ. 317; онъ бросился ему подъ лошады; ერთი ღრო შემოვევარდათ, ქილ. 148; они улучили одно время, სელში შემომივარდა, попался мнѣ въ руки; ქილ. 10; გუნებაზედ შემომივარდა, я напалъ на мысль; რუსულ. 868; 808; (შემოვევარდება, -ლა), ზ. უ. შემვევლება წილადა, достается мнѣ на долю; შენ ფიცი შემოვევარდა, вышло тебѣ присягнуть; სიკელი წილაყ. 16.

შემოვასწება (შემოვევასწები, -სწებ), **ც. მ.** ფულს ვევასწები, просить взаимн.

შემოვაჭრება (შემოვევაჭრები, -ჭრე), **ც. მ.** ფასზედ ველაპარაკები, приторговываться.

შემოვედრება (ვა), **ც. მ.** ჩავაბარებ ვედრებით, моги поручать кому кого или что; რუსულ. 967; ჩონგ. 50; (შემოვედრი, -რე), შემოვევედრები, -რე), **ც. უ.** შემოვევენები, просить, умолять; ციმ. 11; სამ. სომხ. 37; შემოვევედრებ, поручаю тебѣ; შემოვედრებუდი, მიმ. порученный.

შემოვეცხლვა (შემოვეცხლავ, -ლე), **ც. მ.** ვერცხლით ღავჭფრა, посеребрить.

შემოვიწროვება (შემოვივიწროვებ, -ვე), **ც. მ.** ღავვიწროვებ, суживать; укорачивать.

შემოვლა (შემოველი, შემოვიელი, -ვლე), **ც. უ.** შემოვიარებ, обходить, შემოვეული გზას, обходить дорогу; რუსულ. 345; სიბრ. 108; შემოვეული ნაფარს; დარეგ. 43; რუსულ. 607; сдѣлать обходъ, обѣжку, говори о состояющихся вѣтвяхъ; თავს შემოვიელი, я пожертвовалъ съ собою; შემოვლა, ს. обходить, влияние; ნუ ჰსწეალობ მტერთა შენთა სხვათა შემოვლითა, не будь милостивъ къ врагамъ посредствомъ влияния другихъ; რუსულ. 914; დედა შეიღოსა თავს შემოსვლას უბირობდა, რუსულ. 392; мать хотѣла обойти вокругъ своего сына; т. е. желала выправить ему что она готова принести себя въ жертву за сына.

შემოვლება, ს. გარშემოტრილება, მაგალ. მზისა, обращение солнца, მარტ. 1—2; (ვა), **ც. მ.** გარშემოვატარებ; ან შემოვლეღავ; გარშემო მოვაკარებ; обнести; обнести заборомъ; обшить; ქობას, обшить каймой; შემოვაველებ გვირისცხსა, обстрачить, -ლობეს, обнести заборомъ, -თვალსა, оклеить глазами, -წრესა, начертить кругъ; обнести чертогу; სიბრ. 142; (შემოვევლები, -ლე), **ც. თვ.** გარშემოვევლელები; მოვევლები გარშემო, обноситься, თავს შემოვაველები, буду жертвою для тебѣ; ერისთ. 38; ბუნ. კ. 286; (შემოვივლებ, -ლე), **ც. მიჩ.** შემოვივტარებ, обнести около себя; თავს შემოვივლებ სმაღსა, повертѣлъ саблю надъ своею головою; რუსულ. 703; შემოვავევლეს, обошли насъ, რუსულ. 319; გარშემოველება (გარშემოვაველებ, -ლე), **ც. მ.** გარშემოვაველებ მაგალ. ხელსა; обхватить.

შემოველენა (შემოვაველენ, -ლინე), **ც. მ.** შემოვევცხავანი, посылать.

შემოვახანება (შემოვევახანებ, შემოვივახანებ, -ხე), **ც. უ.** შემოვევახანებ, кричать кому; რუსულ. 478; ნ. შემოვახანება; შემოვევა, ნახე შემოვევა.

შემოვიღება (ვე), **ც. მ.** შემოვიღებ, вносить.

შემოვიმანება (შემოვიმანება, -ნა), **ც. თვ.** ძილში მომიმანება, гремитъ мнѣ.

შემოვიწევა (შემოვეწევე, -წევე), **ც. მ.** შემოვეწევა, შემოვეწევი, вгнѣять, (შემოვიწევეები, -წევე), **ც. ვ.** შემოვიწევი, вгнѣтаться.

შემოვიწევა (ვე), გავწევა, обмѣрять.

შემოვიწევა, (შემოვეწევა) **ც. უ.** შემოვეწევა, заговаривать съ кѣмъ; დარეგ.

2—98; 107; შემომწევა, ведетъ со мною рѣчь; ვიბრ. 189.

შემოვლევა (შემოვევლე, -ლე), **ც. მ.** გარდავლედი, отплатить, вознаграды; ქილ. 665, შემოვევლედი, онъ отплатилъ тебѣ, ვევს. 432; შემომვლევის, отплатилъ мнѣ; სიბრ. 147.

შემოვლეღვა (შემოვევლეღვ, -ღე), **ც. მ.** ვლეღვს შემოვევლეღვ, обнести оградою, оградить; ქილ. 694; შემოვლეღვილი, მიმ. огражденный; укрѣпленный; რუსულ. 593; სიბრ. 18.

შემოთარგება (ვე), **ც. მ.** თარგას შემოთარგვლებ, შემოვევლეღვ; обнести, огородить.

შემოთესილი, ვედ. დათესილი, посеянный, 1 ქართ. 280.

შემოთვალვა (შემოთვალავ, -ლე), **ც. მ.** პაკოსანის თვლით მოვევლეღვ, осыпать драгоценными камнями.

შემოთვლიერება (ვა), **ც. მ.** დავხედავ, осматривать.

შემოთვლილობა, ს. დაბარებული სათქმელად, пакость, поручение сказать кому что; ვევს. 1048; დარეგ. 2—43; ვიბრ. 16.

შემოთიბვა (შემოთიბავ, -ბე), **ც. მ.** გარშემოთიბავ; сносить кругомъ.

შემოთილა (შემოთილი, შემოთილი), **ც. მ.** გარშემოთილი, обрѣзать.

შემოთოსნა (შემოთოსნი, -ნე), **ც. მ.** გარშემოთოსნი, конать кругомъ.

შემოთრევა (შემოთრევე, -რე), **ც. მ.** თრევით შემოთრევი, втащить, (შემოთრევი, -რე), **ც. თვ.** შემოთრევი, втащить.

შემოთუთქვა (შემოთუთქვ, -ქე), **ც. მ.** ცხელს წეულს დავსხამ, обварить кипяткомъ, опарить.

შემოთუთხნა (ვეთუთხნი, -ნე), **ც. მ.** გავსერი, обмарать.

შემოთხლეშა (შემოთხლეშე, -ლეშე), **ც. მ.** ლაწანს გავადენ, შემოთხლეშავ, ударить, влѣпнуть кому пощечину.

შემოთხრვა (-ვითხრვ, -ვე), **ც. მ.** შემოთხრევე, просить войти.

შემოთხრა (შემოთხრნი, -თხრე), **ც. მ.** გარემოს დავსერი, обкопать, (შემოთხრნი, -თხრე), **ც. თვ.** თხრილი გარშემოთხრების, обкопаться рвомъ, სიბრ. 116.

შემოთარგება (ვევატარებ, -რე), **ც. უ.** გავებღავ, კანდიერებას მივიღებ, осмѣлится.

შემოთარგება (შემოთარგება, -მე), **ც. მ.** მოვრთავ, убирать, украшать; осѣдлать лошадей.

შემოთარგება (ვე), **ც. მ.** შემოთარგე, сгнѣть.

შემოთარგება (ვა), **ც. მ.** მივესლოვებ, приблизить, (მივესლოვებ, -რე), **ც. მიჩ.** დავიასლოვებ, приблизить къ себѣ; ვევატარებ, -რე), **ც. თვ.** დავიასლოვებ, приблизиться; ბუნ. კ. 84.

შემოთარგება (ვე), **ც. მ.** შემოთარგე; გამოთარგევე კლეს; обрѣзывать; высѣкать, долбить сѣклу; ვევს. 485; ვევატარებ, -რე), **ც. ვ.** შემოთარგე, обрѣзываться; высѣкаться, შემოთარგედი, მიმ. обрѣзанный.

შემოთარგება (ვიკლიმებ, -მე), **ც. მიჩ.** შემოთარგევე, кофтузиться, стыдиться; დაბად. 41—42.

სემოკედლეზა (ვეპედლეზი), წ. თვ. პრიюнтиться у кого. [რებ, обшнты.

სემოკერება (ვაკერება, -რე), წ. მ. გარსემოდავაკე-
სემოკეტა (სემოვკეტეტი, -ვოკეტ, -ტი), წ. მ. დავაკეტ სეზილავ კარსა, запереть за собою дверь.

სემოკეცა (ვკეცე, -ცე), წ. მ. სევეკეცე ღვეკეცე, ჩა-
 ვკეცე; свернуть, сложить, გამოსლ. 26—12, за-
 гнуть; სემოვოკეცე ფეფესზა, поджать ноги.

სემოკვდომა (სემოვოკვდები, -ლი), წ. ვდ. თავს მო-
 ვაკვდოვინებ; ბუჯ. 29; რუსულ. 322; სიკელი 11;
 ძვანსა на смерть, (სემომაკვდება, -და), წ. მინ. თავს მაკვდოვინებს, ან ჩემთვის თავი გამოუმეტე-
 ზია, онъ дѣлаетъ ко мнѣ на смерть, убивается
 изъ за меня.

სემოკვეთა (სემოვკვეთე, -თე), წ. მ. სემოვკვეთერი,
 იბრძვას; (სემოვკვეთე, -თე), წ. მინ. წარვეუწერი,
 ბრძანებას მიესცემ; დავაბარებ, შეგუთვლი; იხილ-
 ვათ; ნაიკათე სიკათე კომუტე, 2 ქართლ. 379,
 422; სემოვკვეთეს თათროზა, იხილათ ეო პრ-
 иять магометанство; 2 ქართლ. 326; სემოვკვე-
 თეს, იხილათ ნამუხ ვ ხილათ იხილათ, 2 ქართლ. 463; ალექს. 63; მარ. 267; სემოვკვეთ-
 თები, -თე), წ. თვ. ბრძანება მიეცემა, იხილათ
 ვ ხილათ იხილათ; 2 ქართლ. 450.

სემოკვერცხა, სემოკურცხვა (სემოვკვერცხე, -ხე),
 გარემოს სემოვკვერცხე, იხილათ.

სემოკვეცა (ვკე); წ. მ. სემოვკვეთერი, იხილათ.

სემოკვრა, წ. სემოკვრა.

სემოკიდება (ვკე), წ. მ. მოვკვილებე ცვირის, მოვუ-
 ღებ; ნავიუხვით, (ვეუ, -ცეცხლს), წ. მინ. ცეცხლს
 მოვკიდებ, იხილათ; (ვი), წ. მინ. მოვკიდებ, მო-
 ვიღებ, ნავიუხვით სეზი.

სემოკივლა (სემოვკივი ან სემოვკივლებე, -ლე),
 წ. უ. ვეუვირი ვისმე, კრჩათე კომუ, ჟარამ. 96.

სემოკითხვა (ვკითხვა, -ხე), წ. უ. სემოვკითხები
 ვისმე, სიხილათ კომუ ან ჩემს; სემოვკითხე-
 ნით, იხილათ სიხილათ. [ვასხენებ, იხილათ.

სემოკიცხვა (ვკე), წ. მ. გამოვლანძლავ, უბატორად
სემოკივლება, სს. уменьшение; сокращение; **სე-
 მოკივლებით**, წ. წ. сокращенно; **სემოკივლებითი**,
 წ. წ. сокращенный, (ვა), წ. მ. სემოვკივლებითი რიც-
 ხითი ან წ. წ. уменьшать; сокращать; сби-
 лять; ვეფს. 21, 666; -სიკვრას, сократить рѣчь,
 ვეფს. 772; -გზას, укоротить дорогу; ქილ. 477;
 სემოვკივლებე დღეთა, укоротить дни свои; 2 ქართლ.
 112; მარკ. 13—2; სემოვკივლებე დღეზი სავალნი;
 ჩონგ. 75; сократилась для меня дорога, დრო
 სემოვკივლებია, недостало ему дней; ქილ. 470;
 (სემოვკივლებე, -ლი), წ. ვდ. მოვკივლებე, სემოვკ-
 ივლებე; დავკივლებე, გამოვკივლებე მაგალ.
 ფული ან სს.; уменьшаться, сбиляться; недо-
 ставать, нехватать; ფული სემოვკივლებე, недостало
 у него денег; ციმ. 49; (სემოვკივლებე, -ლი),
 წ. ვდ. სემოვკივლებე, уменьшаться, сокращаться;
 დღე სემოვკივლებე, день уменьшается, მაგ.
 24—11; სემოვკივლებე დღეზი, дни его сокра-
 тились, ვისრ. 103; **სემოვკივლებული**, сокращен-
 ный, ჟარამ. 162; სემოვკივლებული ჟამი, дни со-
 кратились; ქილ. 131.

სემოკინება, (ვა), уменьшать.

სემოკრება, სემოკრეფა, სს. собирать, (სემო-
 ვკრება, -რეფ; -რიბე, -რიფე), წ. მ. სემოვკრება, სე-
 ვაკრება, მოვაქუნებ; სემოვკრება; собирать, ско-
 пилать; грушировать; 2 ქართლ. 346; ციმ. 98;
 კავს. 287; ქილ. 301; (სემოვკრება, -რიბე), წ. მინ.
 მოვკრება, собрать себя или около себя;
 2 ქართლ. 105, 164; სემოვკრება გონებას, ქეკუს,
 გულის თქმას, собраться съ умомъ, сообразить;
 დასტულ. 59; ქილ. 342, 456; სემოვკრება გულ-
 ღედ ზელსა, скрестить руки на груди, ქილ. 28;
 (ვი)-ღონეს, собраться съ силами, რომელ ყოველს
 სოფელსა გუჯათა შინა სემოვკრება; 1 ქართლ. 6;
 который, сосредоточиваетъ въ врачѣхъ своемъ,
 чтобы обозрѣть вселенную; (სემოვკრება, -რი-
 ბე), წ. მინ. собрать въ пользу кого либо, или
 около кого; მარკ. 2—173; **სემოკრება** (ვკრ-
 ბები, -ბი, ვკრბი), წ. ვდ. მოვკრება, соб-
 раться, скупиваться, საქმ. 14—20; რუსულ. 98,
 140; (სემოვკრება, -ხე), წ. თვ. მოვკრება, соб-
 раться около, ცოდნა სემოვკრება, ქილ. 404;
 онъ собралъ званіе; **სემოვკრებული**, მიმ. со-
 бранный, საქმ. 10—28; სემოვკრებულება, ს. соб-
 рание.

სემოვკრეჭა (სემოვკრეჭე, -რეჭე), წ. მ. სემოვკრეჭე
 თასს, обстричь; იხილათ.

სემოვკრავა (სემოვკრავა, -კრავ), წ. მ. სემოვკრავამ,
 დავკრავ, სემოვკრავებე, პრუდარით, სემოვკრავ
 თვალსა, ვამჩნით; სემოვკრავა თვალი, იხილათ ვამჩ-
 нить мѣл, ვისრ. 22; ცაშ სემოვკრავა, იხილათ
 ვადოში; სემოვკრავა თაშე, ударить себя въ го-
 лову, ზუნ. კ. 83; სემოვკრავა ფრთას, ударить
 крыломъ; ჟარამ. 394; (სემოვკრავა, -კრავ), წ. მ.
 სემოვკრავამ, სემოვკრავებე; გარსემო დავკრავ; იხილათ,
 описать; სემოვკრავა ალფას, оцѣнить
 мѣстность, ვეფს. 971; სარტულს სემოვკრავა,
 описаться кушакомъ; ქილ. 680; სემოვკრავები,
 -კრავები, წ. ვ. სემოვკრავები, описываться, სე-
 მოვკრავები, -კრავები, წ. თვ. სემოვკრავები, სემოვ-
 კრება, прилепляться, სემოვკრავები მიმ. обя-
 занный.

სემოვკრება (ვკე), წ. მ. მოვკრება, собрать.

სემოვკრება (სემოვკრება, -ბე), წ. მ. შინ სემო-
 ვკრება, вносить, (სემოვკრება, -ლი), წ. ვდ. შინ
 დავკრება, носелаться.

სემოვკრება (ვკე), წ. მ. სემოვკრება, вносить.

სემოვკრება (სემოვკრება, -ლი), წ. ვდ. მო-
 ვკრება, привидѣться.

სემოვკრება (ველავკრება, -კე), წ. თვ. ლა-
 ვკრება დავუწეებ, переговариваться.

სემოვკრება (ვალბობა, -ბე), წ. მ. დავარბილებე,
 смягчать, (სემოვკრება, -ბი), წ. ვდ. დავარბილ-
 ები, мягчить.

სემოვკრება (სემოვკრება, -ლი), წ. მ. მაგალ სულს
 სემოვკრება, ვეფს. 810, თიმ. განმარ. положить
 душу за кого; (სემოვკრება, სემოვკრება), სემო-
 ვკრება ჰური, недостало хлѣба, (სემოვკრება), წ. მ.
 დავარბილებე, истрачивать, ფული სემოვკრება, не-
 достало мнѣ денегъ.

სემოვკრება (ვკე), обматывать кругомъ. [სუდ. 695.

სემოვკრება (ვკე), წ. მ. სემოვკრება, обломать, რუ-

შემოლოცვა (ვკ), წ. შ. შემოვლოშნი, обливать.

შემოლოცვა (შემოვილოცვ, -ცე), წ. შ. მოვილოცვ წმინდათა აღკითა, отомлиться, быть на поклопеніи Св. Мѣстамъ.

შემოლოცვა (შემოვილოცვი, -ცე), წ. უ. შემოვირბენ, შემოვალ საფარველს ქვეშ, вѣнчать, искать убожнше.

შემოლოცვა (შემოვკლხევი, -ვი), წ. ვ. შემოვკლხევი, обтаять.

შემომადლიერება (ვი, -რე), წ. შ. მოვიმადლიერებ, задобрить, расноложить въ свою пользу.

შემომაცება (ვკ), წ. შ. შემოვკსმე; სარგებლობას ვაძლევ; მოვუმატებ, დავუროვ; приносить пользу, выгоду; присоединять, прибавлять; გორგ. 40; რუსულ. 30; (შემოვიმაცებ, -ცე), წ. შინ. შევიძენ; მოვიმაცებ; получать прибыль; приобретать, -ქვეყანას, приобрести страну, овладѣть; დარეგ. 107; (შემომამაცებ, შემომამაცებ, -ცე), წ. შინ. სარგებლობას მაძლევ, მომისართავ, შემიძენ; приносить мнѣ выгоду, пользу; რუსულ. 438; (შემომამაცება, -ცა), წ. თვ. სარგებლობა მომიცემა, შემომიძენება; получать прибыль, выгоду, რუსულ. 424, 522; დავრ. 6.

შემომდინარება (შემოვკმდინარებ, -რე), წ. უ. მდინარეთათვის: შევდივარ, втекать.

შემომდოვრება (შემოვამდოვრებ, -რე), წ. შ. მოვამშვიდებ, укротить.

შემომდურება (შემოვიმდურებ, -რე), წ. შინ. მოვიმდურებ, навлекъ на себя негодование кого.

შემომდგრება (შემოვიმდგრებ, -ლი), წ. ვლ. მეღარი ვავსებ, ставовитесь хлѣбнымъ.

შემომზღვევა (შემოვიმზღვევი, -ლი), წ. ვ. შემოვიქცევი, გარშემო დავიქცევი, обрушиваться со всѣхъ сторонъ.

შემომიხვევა (შემომიხვევის, -ვი), წ. თვ. შემომიხვე, случилось со мною, ქლ. 691.

შემომიწვა (ვკმიწვა), მიწით მოვავლებ, обложить землю; ან მოვამიწებ, დავამიწებ, ирригировать въ землю.

შემომიწული, მიმ. მიწით მოვლებული, ან დამიწებული; обложенный землю; превратившийся въ землю; ქიზია 67.

შემომვა (შემოვმი, -კე), წ. შ. გარშემო მოვმი, жать кругомъ.

შემომკერება (შემომკერება), წ. შინ. მომკერება, прижился къ моей груди.

შემომკრეველი, ს. მომკრეველი, собиратель, ვეფ. 631.

შემომრგვალება (ვა), წ. შ. მოვამრგვალებ, округлить; წ. შინ. მრგვალს წრეს შემოვრგვლებ, очеркнуть кругъ; 1 ქართლ. 143.

შემომრვლედი მავალ. დღე, ზედ. пастунающій день; იკავი 24—1.

შემომსვრევა (ვამსვრევე, -რე), წ. შ. შემოვამსვრევე, შემოვლევ, обломать.

შემომტერება (ვემტერებ, -რე), წ. თვ. დავემტერებ, враждовать, დარეგ. 2—25, (ვამტერებ), носѣять вражду.

შემომტრევა (შემოვამტრევე, -რე), წ. შ. შემოვამტრევე, შემოვამსვრევე, обломать.

შემომტრევა (ვამტრევე, -ცე), წ. შ. ვავამტრებ; укрѣплять, (შემოვიმტრევე, -ცე), წ. შინ. მოვიმტრებ, укрѣпить за собою; 2 ქართლ. 190; (შემოვტრევე, -ლი), წ. ვლ. შევკმტრებ, укрѣпиться.

შემომქმედი, შემომქმედი, ს. შემქმელი, творецъ, создатель.

შემომღები, ს. ახლისა რისამე შემომღანი, вводителъ новостей.

შემომყმარი, ზედ. დამშეული, голодный.

შემომყვანი, ზედ. ვინც შემოიყვანს, кто вводитъ, შემომყრედი, ზედ. დამსველი; ან მიწის მომყრელი; кто встрѣчаетъ или посыпаетъ землю.

შემომყრეთობა მიწისა, ს. посыпка земли; ვეფ. 1538.

შემომცნება (შემომცნებოდი, -და), წ. უ. გამომცნობებოდი, познакомиться, ვეფ. 1564.

შემომწიფება (შემოვკმწიფებ, -ლი), დავკმწიფებ, созрѣть.

შემომწურადი, ს. გასუცვილი, მწურალი, надумшійся, надумный.

შემომხმარი, ზედ. გამხმარი, высохшій.

შემონადირება (ვი), წ. შინ. მოვინადირებ; обойти мѣста охоты; привлекъ, заманить.

შემონაზონება (შემონაზონებ, -ლი), წ. ვლ. ბერად შევსდებ, пострѣчься въ монахи.

შემონათება (ვე), посвятить.

შემონაცრვა (ვკნაცრი), ублажать.

შემონარჩენი, ზედ. დანარჩენი, остатокъ.

შემონაყარი, ზედ. ქარსაკან შემოყარილი, напесенный вѣтромъ.

შემონაწვერებული, ზედ. ნაწილთაგან შემდგარი, составной, ლოლ. 50.

შემონახვა, წ. შ. მოვანახვ, обмыивать.

შემონღობა (ვა), წ. შ. ვარწმუნებ, ვიწმუნებ, поручать, (შემოვენობა, -ლე), წ. თვ. ვერწმუნებ, довериться, положиться.

შემონება (ვი), წ. შ. დავიმონებ, покорять.

შემონივთება (ენივთებ), соединиться, წათა ცხოვ. 355.

შემონიჭვა (ვკნიჭვა, -ჭე), წ. შ. შევკწირავ, მივართმევ, приносить въ даръ, გუგ. 8.

შემოლოჭვა (შემოვოჭვა, -ჭე), წ. შ. მოვოჭავ, მოვკვამხავ თვალთა და მარგალიტთა, усматъ до рогами камнями.

შემოოსრება (ვა), წ. შ. მოვოოსრებ, опустошить.

შემოპარება (ვა), წ. შ. ქურდულად შემოიყვანს, вводитъ кого украдкою; შემოიპარებ, -რვი; შემოიპარებ, -რე); подкрадываться, входить украдкою; ანც. 51; 58; 60.

შემოპატიუება (ვკ), შემოიპატიუებ, -უე), წ. უ. მოვიწვევ, приглашать, звать; შემოიპატიუებ, რჯულის დავებ; გორგ. 125; приглашать оставаться въру.

შემოპირება (ვი), წ. შინ. პირობით მოვიწვებ, подговаривать, заключить договоръ съ кѣмъ, 1 ქართ. 455; დავრ. 67.

შემოპკურება (ვა), წ. შ. შემოვამსვრებ, окрошить.

შემოპოვება (ვი), წ. შ. მოვიპოვებ, находить.

შემოპერობა (შემოვიპერობ, -პერ), **ფ. მ.** შევიპერობ, შევიცავ, задержать.

შემორბევა (შემოვარბევა, -ბე), **ფ. მ.** მოვარბევა, опустошить; ограбить.

შემორბენა (შემოვარბენ, -ბენ), **ფ. მ.** გარშემოვარბენ; გარემოვარბენ; обнести кругом бѣгая; заставить бѣгать вокруг; (შემოვირბენ, -ბენ), **ფ. უ.** გარშემო ღვრბი; бѣгать кругомъ; вбѣгать; ვეფხ. 587; (შემოვტრბი, -ბლი), **ფ. უ.** სირბილით შემოვიღვარ, вбѣгать, **შემორბინება** (ვა, ვუ), **ფ. მ.** გარშემოვარბინებ, заставить бѣгать кругомъ, სიბრ. 119.

შემორევა (შემოვრევა, -რე), **ფ. მ.** გავრევა; ცუდ საქმეში გადაბამ; втѣшивать; (შემოვერევი, -რე), **ფ. თ.** გავრევი; втѣшаться, რუსულ. 447; 1 ქართ. 113; ქილ. 130; შემოვირევენ ლეგნი, втѣшались Лезгини, 2 ქართლ. 132; უსჯულოება შემომერევა, ქილ. 363; беззаконіе осияняет меня.

შემორევა (შემოვრევა, -რე), **ფ. მ.** შემოვლაღვა, შემოვტყური; вгонять.

შემორეწვა (ვირეწ, -წე), **ფ. მ.** მოვიგებ, ვიშოვნი, стяжать, приобрести.

შემორევა (შევეშორავ, -რე), **ფ. მ.** მოვტყური, подрубить.

შემორთვა (შემოვტრთავ, -თე), **ფ. მ.** შევრთავ, შევავრთებ, присоединять; (შემოვერთვი, -თე), **ფ. თ.** მოვერთვი, გავერთებ, присоединиться, აღექს. 41.

შემორიგება (ვა), **ფ. მ.** გარშემო ღვარიგებ, ღვარწულს, обставонить, ან ვისთანმე შორის მშვიდობას ჩამოვადებ, помирить; (შემოვირიგებ, -ბე), **ფ. მიჩ.** ღვევაგები, примириться съ кѣмъ, 2 ქართლ. 493; შემომირიგებ, примиряешься со мною, შემომარიგე, помирь его со мною, გორგ. 243; (შემოვირიგებ, -ბე), **ფ. ვლ.** ღვევაგები, примириться, შემორიგებული, მიმ. обставоненный; примиренный; რუსულ. 652.

შემორიღება (ვარიღებ, -ღე), **ფ. მ.** მოვპორებ, მოვარიღებ, удалять, устранять; (ვერიღებ, -ღე), **ფ. თ.** მოვპორებ, მოვერიღებ, удаляться, устраниться.

შემორონინება (შემოვარონინებ, -ნე), **ფ. მ.** შემოვიცან, водить кругомъ чего, შემომარონინებ, водить меня кругомъ, რუსულ. 858.

შემორტყმა (ვა), **ფ. მ.** გარშემოვარტყვა, შემოვარტყვა; შემოვტყურავ; опоясать; обвить, обвязать; бить, ударить; -ციხეს ჭარს, окружить крѣпость войсками; -ხმალს, опоясать мечемъ; -გველგას, опѣнить поле охоты, 2 ქართლ. 324; (ვი), **ფ. მიჩ.** მოვიტყვევ, მაგალ. სარტყელსა, опоясать себя; обвязать себя, 2 ქართლ. 545; რუსულ. 419; окружить себя; შემოიხსნა მარგალიტი, შემოერტყა რაცა თვალი, ვეფხ. 1189; она сыма жемчугъ и драгоцѣвныя каменья, храпвшіеся въ поле; (ვერტყმი, -ყი), **ფ. თ.** გარშემოვარტყმი, окружить, ნონგ. 111; обвить; რუსულ. 704; შემომრტყამს, ან შემომრტყამია, я опоясалъ, ანტ. 42; **შემორტყმული**, ზედ. опоясанный; окруженный.

შემორღვევა (ვა), **ფ. მ.** თპორთ; (ვერღვები), отпороться.

შემორუჯვა, **ფ. მ.** შემოვტყწვა, опалить.

შემორცხვენა (შემომრცხვენა, -ცხვა), **ფ. მიჩ.** შემრცხვა, შემეკლიმა, стыдно стало мнѣ; (შემოვტყრცხევი, -ცხევი), **ფ. ვლ.** შევიკლიმებ, устыдиться.

შემორჩილება (ვი), **ფ. მ.** ღვემოვნებ, покорить, усмирить, (შევეშორჩილები, -ლი), **ფ. მ.** ღვემოვნები, покориться.

შემორჩობა (შემოვარჩობ, -ჩე), **ფ. მ.** ღვეარჩობ, მოვაშობ, удавить.

შემორწევა (შემოვტყწევა, -ყი), **ფ. მ.** გარშემოვტყწევა, орошать кругомъ; (შემოვირწევი, -წევი), **ფ. ვ.** გარშემოვირწევი, быть орошаему.

შემოსავალი, ზედ. შესავალი; მისავალი მაგლ. გზა; რაც კაცს შემოუვა მამულისაგან ან სხვისა რისამესაგან; входъ, дорога, ведущая куда либо; доходъ; ერისთ. 2—30.

შემოსაზღვრა, -რება; (შემოვსაზღვრი, -რე), **ფ. მ.** საზღვარს ადვლებ; разграничить, ქილ. 391.

შემოსაკრავი, ზედ. მოსახვევად დანიშნული, ან თვით მოსაკრავი რამ; повязочный; повязка; შემოსაკრავად; **ფ. ზ.** დასაკრავად, для удара, სამ. ვანტ. 42.

შემოსარვა, **ფ. მ.** შევედგამ სარებსა უურძენს; ставить подстаны подъ виноградную лозу; სიბრ. 5.

შემოსარჩლევა (შემოვესარჩლევი, -ლე), **ფ. თ.** ვესარჩლევი, ვექომავები, заступаться.

შემოსასვლელი, ზედ. входной.

შემოსაფრვა (შემოვსაფრავ, -რე), **ფ. მ.** საფარს ან თხრილს შემომავლებ, окружить рвомъ трапешамъ; 2 ქართლ. 463.

შემოსაღები, ზედ. შემოსაცანი, вносный, ввозный.

შემოსაწევარი, ს. შესაწევარი, пособіе, -ვრად, на помощь, 2 ქართლ. 393.

შემოსახედავი, ს. შესახედავი, видѣ, -ღვად; **ფ. ზ.** на взглядъ; ვისრ. 142.

შემოსახვეწარი, ს. სათხოვარი, просьба; -წარად, **ფ. ზ.** для непросенія, გორგ. 66.

შემოსევა (ვე), **ფ. მ.** შემოვეტევა, მივესევა, მივეტევა, паускать на кого; შემოვეტევი, пауестпи на насъ, გორგ. 245; (შემოვესევი, -სევი), **ფ. თ.** შევეტევა; მივეტევა, ღვეცევი, броситься, на насъ; გორგ. 255; 2 ქართლ. 138.

შემოსერვა (ვე), **ფ. მ.** გარშემო ღვესერავ, ღვეტყსტყრი, ღვეკვოდ ნეშტარით; насѣчь, дѣлать папушку; რუსულ. 44.

შემოსვა (შევეშოს, -სე), **ფ. მ.** ჩავცვამ ცანთ, одѣвать, ვეფხ. 1527; გამოსლ. 27—5; 1 ქართლ. 264; (შევიმოს, -სე), **ფ. მიჩ.** ჩავცვამ, падѣтъ на себя; გუჯ. 24; 1 ჰეტრე 5—5; გალატ. 3—28; თბე აღმისა შემოსე, ты воплотился, გუჯ. 24; (შევიმოსევი, -სე), **ფ. ვ.** ჩავცვამ, одѣться, облачиться, ანტ. 17; ლუქ. 8—26; მარკ. 14—51; ჭხალ. 34—13; 64—13; 72—6; შემოვოსები ძლევითა, одержать побѣду; -ფოლოები, одѣваться листьями.

შემოსვენა, -ნება (ვასვენ, -ნებ, -ნე), **ფ. მ.** შემოვიცან პაცივით წმინდას ხაცსა და სხ. вносить образъ и т. п.

შემოსვლა, სხ. вшествіе; თესლ. 2—1; 1 ქართლ. 26; (შემოვალ, შემოველი), **ფ. უ.** შევალ შინაგან;

დავჭმწიოდები; входить; созрѣть, поспѣвать; საქმ. 20—29; რომ. 5—20; ბუქ. კ. 3—12; სწონ. ბრ. 27; პური შემოვიდა, ხაზნხ მოსილხ; ერისთ. 12; შემოვიდა საქონელი, получили товаръ; 2 ქართლ. 307, სამღერავი შემოვიდა, возникло неудовольствие; აღბ. 84; (შემოვუვალ შემოვუვედ ან შემოვუვილოდი), ზ. უ. შევუვალ, прибывать; получаться; შემოსავალი შემოუვილოდა, ошъ получалъ доходъ; შუა შემოუვიდენ, приняли на себя посредничество; აღბ. 6; გორგ. 225; თუ გულს შემოუვიდის, გუჯ. 29; если задумаетъ; შემოსუ-ლი, მიმ. вошедшій; поспѣлый; გლატ. 2—4; ვისრ. 38; 1 ქართლ. 316; ტომ. 50; ვეფხ. 320, შემოსულვარ, შემოსულა, я вошелъ, ошъ вошелъ; რუსულ. 659.

შემოსილება, ს. ჩაცმულობა, одѣяніе.

შემოსილება (შემოვჭსილავ, -ლე), ზ. მ. სილას შემოვჭკრაგ, ударить по лицу; ერისთ. 91.

შემოსილი, ზედ. ჩაცმული, одѣтый, -ფოთლითა ხე, одѣтое дерево листьями.

შემოსილება, ნ. შემოსილება იერემ. 2—24.

შემოსმა (შემოვჭსვამ, -სვი), ზ. მ. შევაჯედენ, поса-дить на; (შემოვივსვამ, -სვი), ზ. მიჩ. შემოვიჯედენ; посадить позади себя, ქილ. 477.

შემოსმენა, **შემოსმა** (შემოვსმენ, -მინე), ზ. მ. და-ვასმენ, დავაბეზღებ, оговорить, оклеветать; ქილ. 216; (შემოვივსმენ, -მინე), ზ. მიჩ. მოვივსმენ, слы-шать, (შემოვივსმინ, -მინე), ზ. თვ. ვესმინ, слышаться, ქილ. 103; სიბრ. 152; დავრ. 189; 1 ქართლ. 255, შემოსმესის, слышвется мнѣ; ანტ. 3—4; 4—21; დარეჯ. 2—55; შემოსმესმა, слышалось мнѣ, я услышалъ.

შემოსპობა (შემოვჭსპობ, -პე), ზ. მ. ძირიანად ამო-ვაგებ, пестробить.

შემოსრულება, **-ლობა**, სს. შემოსვლა; ჟამის დადგომა, наступление времени; გუჯ. 23; შესა-ვალი გიორგ. მეფის სამ. შემოსრული, შემოსული, ნ. შემოსვლა.

შემოსტვინვა (შემოვუსტვინ, -ვინე), ზ. უ. დაგუ-სტვინ, засвистать.

შემოსურება (ვისურება, -ვე), ზ. მ. მოვივლომებ, пожелать.

შემოსუსება (ვასუსება, -ცე), ზ. მ. მოვუსულუ-რებ, ослаблять, (ვჭსუსტლები, -ლი), ზ. ვდ. მოვუ-ძლორლები, ослабнѣть.

შემოსქელობა (შემოვჭსქეობი, -ლი), ზ. ვდ. გარშემო-დავჭსქეობი, треснуть, лопнуть.

შემოსყიდვა (მოვჭსყიდი, -დე), ზ. მ. მივჭსყიდი, про-дать, (მოვიყიდი, -დე), მოვიყიდი, მოვიფრდი, куп-ить.

შემოსწორება (ვასწორებ, -რე), ზ. მ. შოვაშანდა-კებ, обрывать.

შემოსწრაფება (შემოვასწრაფებ, -ფე), ზ. მ. ავან-ქარებ, ускорять; შემოვივსწრაფებ, -ფე), ზ. ვ. ავანქარლები, торопиться.

შემოსწრობა (შემოვასწრობ, -წარ; შემოვესწრე-ბი, -წარ), ზ. უ. მოვასწრობ, подоспѣть; застать.

შემოსსებობა (შემოვსსებობი, -ლი), ზ. უ. დავსსებ-ობი რაზედმე, ან გარშემო, садиться на чьѣмъ либо или кругомъ чего; გარე-, сѣсть вокругъ.

შემოსხება (ვჭ), ზ. მ. შემოვჭსქირი რტოებს, обрѣ-зать вѣтви.

შემოსხლება (შემოვჭსხლავ, -ხსალ), ზ. მ. გავჭკა-ფავ ყურძნის ვაზსა, обрѣзывать виноградный лозы.

შემოსხმა (შემოვასხამ, -ხსი), ზ. მ. შემოვიყან მრ-ვალთ, вводить; შუა კაცთა, приводит посред-пиковъ; აღბ. 39; (შემოვსხამ, -ხსი), ზ. მ. შევაჯედენ, сажать на, или во что либо; (შემოვივსხამ, -ხსი), ზ. მიჩ. შემოვიჯედენ; сажать около себя, ჯოგი წინა შემოიხსენ, ე. ი. ჯოგი წინ გაირეკეს; погнаши стадо впереди себя; ვეფხ. 77; შემო-უსსა შეთოფინი, ошъ обсадишь стрѣльями, 2 ქართლ. 36; (შემოვივსხამ, -ხსი), ზ. მიჩ. წამო-ვივსხამ, წამოვიხურავ, надѣть, накинуть на себя.

შემოსხმა (შემოვასხამ, -ხსი), ზ. მ. შავალ. წყალს; прыскавъ, обливать водою; (შემოვივსხამ, -ხსი პირზედ წყალს), ზ. მიჩ. окропить лице водою; -ხსისხლს, ვეფხ. 1029; обогряться кровью.

შემოსხნა (ვჭსხნი, ვჭსხენ), ზ. მ. ავსხნი, ავუშვებ, отвязать, ვეფხ. 1189.

შემოცალახება (ვჭცალახებ, -ხე), ზ. მ. ცალახით გავლეს; обмазавъ глнной; ქილ. 36.

შემოცანა (შემოვაცან, -ნე), ზ. მ. შინ შემოვალეზი-ნება, заставить принести съ собою, 2 ქართლ. 566; (შემოვივაცან, -ნე), ზ. მ. შემოვივლებ, შემო-ვაქვს, вносить; **შემოცანილი**, **შემო-ცანანი**, მიმ. внесенный, შესავ. გიორგი მ. სა-მართლისა.

შემოცანება (შემოვაცანები, -ნე), ზ. თვ. შევეჩნი-რები, соваться.

შემოცარება (ვატარებ, -რე), ზ. მ. გარშემოვაცა-რებ, обносить, обводить; пронести; ანტ. 1—5, 28; 4—32.

შემოცაცება (შემოვივაცებ, -ცე), ზ. მ. ცაცებით შემოვივაცან, похпшая приносить.

შემოცევა (შემოვუცევი, -ცე), ზ. მ. შემოვუსევი, па-впнуться, броситься на кого либо; დარეჯ. 83; 81; 144.

შემოცესა (შემოვჭსცეს, -ხე), ზ. მ. გარშემო მო-ვამცერევი, მოვსცეს, обломать.

შემოცირვა (შემოვსცირავ, ან შემოვჭსცირი, -რე), ზ. უ. ცირლით ვეწეწები, умолять со слезами, ვისრ. 140.

შემოცრიალება (ვა), ზ. მ. შემოვებრუნებ, ново-рачивать, (ვჭცტრიალები, -ლი), ზ. ვდ. გარშემო-ვჭსტრუნებ, повернуться.

შემოცუქსვა (ვჭ), ზ. უ. დავსცუქსავ, побранить кого.

შემოცუორცნა (ვჭსტუორცნი, -ნე), ზ. მ. შემოვუგ-ლებ, მივუცლები; ვესვრი; бросить кому, или въ кого чѣмъ; ვეფხ. 95, 754; 1038; რუსულ. 605, 874.

შემოცუუვება (შემოვივცუუვებ, ან შემოვაცუუვებ, -ვე), ზ. მ. заманитъ обманомъ; ვანტ. 161.

შემოცუვადი, ზედ. შეუვადი, непрнступный, სიბრ. 40.

შემოუკლებელი, ზედ. მოუკლებელი, неспособ-ный.

შემოუმწეროზელი, ზედ. ან გარისხებელი, не-

შემოუსვდელი, ზედ. არ მომწიფებული, недозрелый; неспелый.

შემოულებელი, ნ. შემოლეზ.

შემოუსვდელი, ზედ. უღვო, მოუღვებელი, неспорный; გუჯ. 27, 28.

შემოუძლიერება (შემოუძლიერება, -ლი), შევქსუსტება, ослабеть.

შემოუსვებლობა, ს. არ შემოშვება, недонесание, სამ. გიორგ. მეფ. 15.

შემოუსვრელი, ზედ. მიუწოთელი, неостужимый; გუჯ. 29; ანდ. 146.

შემოუსვრობელი, ზედ. არ გარისებული, непрогносивший, ალექს. 149.

შემოთანცვა (შემოთვანცვა, -ცე), ზ. შ. შემოთანცვე, შემოთვანცვი, бросать, кидать около; внутри чего.

შემოთარგვება (შემოთვარგვება, -ლე), ზ. შ. გარემოთარგვება წრეს, სამზღვარს დავუნიშნავ; очертнть; разграничить; სამ. ვანც. 103; სიტყვი როლაჟაჟე. 43.

შემოთარღვება (შემოთვარღვება, -ბე), ზ. შ. თარღვებით მოვრთავ, обослать коврами.

შემოთარვა (შემოთვარვა, -რე), ზ. შ. მოვთარვებ, закрнть, (შემოთვარვა, -რი), ზ. შ. მოვითარვებ, закрыться чѣмъ.

შემოთენა (ვჭვენ, -ფინე), ზ. შ. გარშემო დავჭვენ, разослать кругомъ чего.

შემოთისვა (ვჭვთისვ, -სე), ზ. შ. ფისს წავესვამ გარშემო, осмолить.

შემოთიცება, -ცვა (შემოთვიცება, -ცე; -ცე), ზ. შ. ფიცს ვაძლე, дать клятву, обѣщаніе; შემომფიცე, покляннись мнѣ, ვეფს. 413; 658; ვისრ. 4; 69; (შემოთვიცება, -ცე), ზ. შ. ფიცს გამოვართმევ, заставить поклясться; გორგ. 73; (შემოთვიცება, -ცე); შემოთვიცევა, -ცე), ზ. შ. ფიცს ავიღებ, ფიცით მოვიხილო; ვიანთ კლავთუ სვ კოგი; მთა-ბარი და ოსი შემოთვიცეს, взяли клятвенное обѣщаніе съ жителей горъ, равнинъ и Осетиновъ; შემოთვიცევს მართლის გულით; я поклялся чистосердечно; ვისრ. 128; (შემოთვიცევი, -ცე), ზ. შ. თვ. ფიცს ვაძლე, поклясться, შემოთვიცევა, онъ далъ мнѣ клятву; ვისრ. 180; **შემოთიცუდელი**, **შემონათიცვი**, მიმ. поклянннйсь.

შემოთრენა (ვა), ზ. შ. ვაიპულეზ შინ შეფრენას; ან ფრენით შემოთვინ რასმე; заставить влетѣть; влетая вносить что.

შემოთრეწა (ვჭ, -რწე), ზ. შ. შემოთვინე, შემოთვინე, оборвать.

შემოთრინება (ვჭ; -ვჭრინება, -ლი), ზ. შ. ფრენით შევალ, влетать; (შემოთვინება, -ლი), ზ. შ. დავთრინებ, დავეცემა; влетѣть.

შემოთრთხობა (შემოთვრთხობა, -ვი), ზ. შ. დავვრთხობ, смущаться, 2 ქართლ. 539, 564.

შემოთურთხება (ვათურთხება, -სე), ზ. შ. შევთურთხება, плевать на кого; რუსედ. 379; შემოთურთხება, онъ плюнул на меня.

შემოთრქვევა (შემოთვრქვევა, -რე), ზ. შ. დავანევე აქიქ. разсыпать.

შემოთრქვენა (ვჭ), облупить, ошнстить.

შემოთრეწვა (შემოთვრეწვა, -ნიცე), ზ. შ. გარ-

შემო მოვთრეწე, обивать кругомъ грязь, пыль.

შემოთრეწვა (ვჭ), ზ. შ. მოვჭრენავ, скомкать; стянуть.

შემოთრეშა (ვჭ); ზ. შ. оторвать, ссадить.

შემოთრეშვა (ვჭ), ზ. შ. обилить наплнкомъ.

შემოთრეწვა (ვჭ), ზ. შ. მოვლავ, утомлять, (შემოთვრეწვა, -ცე), ზ. შ. დავლავებ, დავსწელებ, утомиться, устать.

შემოთრეშელი, ს. შემოთრეშელი, დამბალებელი, მარსი; творецъ, **შემოთრეშება**, ს. მოქმედებითა, творчество; მარც. 1—187; **შემოთრეშებითი**, ზედ. მოქმედებითი, дѣйствительный; -ზმნა, дѣйствительный глаголъ.

შემოთრეშნა (სისხლი შემოთრეშნა), ზ. თვ. სისხლი მოადგა, სიბრ. 96; приступила кровь.

შემოთრეშნა (შემოთვრეშნა, მქონდა), ზ. შ. მოვითრეშნა, вносить, ფეხი შემოთრეშნა ჩვენს ცხოვრებაში, онъ влетываетъ въ нашу жизнь.

შემოთრეწვა (შემოთვრეწვა -ნიე), ზ. შ. ჰაერში დავატრეწავ, მოვიწევე, მოვიღვრებ, заносить, замахиваться.

შემოთრეწა, **შემოთრეწლი** (შემოთვრეწლი, -რი), ზ. შ. ვჭრე; дуть.

შემოთრეწუნება (შემოთვრეწუნება, -ლი), ზ. შ. თავში ჩამოვრეწუნებ, დავიღვრებ, нахмуриться; მოქრეწუნებული, შიმ.

შემოთრეწება (ვა), ზ. შ. собирать въ вучу.

შემოთრეწვა (ვა), ზ. შ. მოვანრეწებ, დავანრეწებ; დაზღ. 14—14; 44—12; обращать назадъ, возвращать; -ზურგზა, повернуться къ кому спиной; ქილ. 83; обратнть тылъ; გორგ. 176; 1 ქართლ. 406; დარეჯ. 2—89); (შემოთვრეწვა, -ქევი); ზ. შ. მოვანრეწებ, დავანრეწებ; возвращаться, ვეფს. 162; 1 ქართლ. 38; 115; ვისრ. 15; 30, 90, 184; (შემოთვრეწვა, -ქევი), ზ. თვ. მოვანრეწებ, обернуться, დარეჯ. 21; სეველ რამე შემოთრეწვა გულსა მურად; ე. ი. სეველ მამიველ მომწვა გულზედ; ვეფს. 1121; грусть стѣснила мнѣ сердце; **შემოთრეწული**, მიმ. возвращенный, დაზღ. 18—9; ვეფს. 330; ზურგ-შემოთრეწული, обернувшійся спиной.

შემოთრეწვა (შემოთვრეწვა, -ლე), ზ. შ. შემოთრეწვანცვა, მოვჭრეწევე, утомлять, შემოთრეწვლი, -ლე), ზ. შ. მოვჭრეწელებ, утомиться, устать.

შემოთრეწვა, სხ. нововведение, мода; (შემოთრეწვა, -ლე), ზ. შ. კარს გავაღებ, отворнть дверь; ანც. 5—40; (შემოთრეწვა, -ლე), ზ. შ. მოვითრეწვან, შემოთრეწვან, შემოთრეწვან; შემოთრეწვან ანალს რასმე ან ჩვეულობას; вносить; вводить что новое въ употребленіе; ციმ. 59, 143; -სეველსა, вводить новый законъ; 1 ქართლ. 34; შემოთრეწვა მიზეზსა, найдти поводъ; გუჯ. 8; შემოთრეწვა მიზეზსა, приводитъ причину; ვისრ. 189, (შემოთრეწვა, -ლე), ზ. შ. შემოთრეწვან, вносятся; вводится, აღ. 52; **შემოთრეწული**, მიმ. внесенный; введенный; მიზეზ შემოთრეწული სიტყვა, неоспоримая грамота.

შემოთრეწვა (ვუ), ზ. შ. მოვთრეწე, შემოთრეწე, заносить, замахиваться.

შემოღებული არქივი (შემოგვლადარქივი, -ნი), წ. მ. მო-
ვქნა, დავკლავნი, корчить, ежить; (შემოვე-
ლადარქივი, -ქნი), წ. თ. მოვივლადარქივი, კლავ-
ნით შემოვევნი; обвить, სიბრ. 125; ქილ. 603.

შემოღური (შემოგვლადარი, -ვლადარი), წ. მ. წყალს
შემოვაქციე; დავღვი, облить.

შემოღმა, **შემოღმართი**, წ. წინააღმდეგ, про-
тивъ.

შემოღმართი, ზედ. გზა ან ადგილები გარემოს
შოის, дорога или мѣста вокругъ горы; 1 ქართ. 399.

შემოღმავა (ვკ), წ. უ. შემოგვცინებ, удивлять.

შემოღობვა (ვკ), წ. მ. обнести заборомъ.

შემოღრუბლვა (ვი), წ. ვ. მოვიღრუბლები, насму-
рять.

შემოღრღნი (შემოგვლადანი, -ნი), წ. მ. გარშემო-
მოვღრღნი, обгрывать.

შემოღუნება (შემოგაუნება, -ნი), წ. მ. გარშემო და-
ვაუნება; შევაუნება, დავადგენ რაზედმე; ставить
покругъ чего или на что; 2 ქართ. 402; (შე-
მოგაუნება, -ნი), დავაუნება ვისმე ან დავადგენ,
ставитъ кому на; посылать ить слѣдъ за кѣмъ;
1 ქართ. 408; მოლადაცნი შემოგაგაუნება,
2 ქართ. 299; подосади къ намъ измѣнниковъ.

შემოღუვა (ვკ), წ. უ. დავუღუვა, лаять на кого.

შემოღუვანა, სხ. вводნი, (ვი), წ. მ. შევავლენ ვისმე
სახლში, вводить; შემოშავან, вношу, შემოშავან,
вводишь меня, ან. გ. 5—18; ბატონი შუა შემოგი-
ყვანე, ძღვალა მოსწავლეთ. своего господина;
გუგუ. 26; 1 ქართ. 393; **შემოღუვანინება** (ვა),
წ. სმ. შენ შემოგაღუვანინებ. заставить ввести.

შემოღუვადრება (ვა), წ. მ. დავამაღლებ, დავამუნათებ,
წავაუვადრებ, упрекать.

შემოღუვლივა (ვკ), წ. მ. გარშემოვადრებ კანს,
облупить.

შემოღიღვა (შემოგიღვი), წ. ვ. მოვიღაჭრებ, поку-
пать.

შემოღიღვა (შემოგვცივი, -ვი; -ვლი, -ვლი), წ. უ.
სმს ვაღღვ. სმა ვუთვი, кричать кому, ვეფ. 1351,
ვისრ. 181; რუსულ. 546.

შემოღიღვინება (შემოგაღიღვინება, -ნი), წ. მ. სახელ გავ-
უტუნებ, обезслаивать.

შემოღიღვა (შემოგვცივი, -ვი), წ. ვ. თან შემო-
ვალ, მოვცივი, входить съ кѣмъ, 1 ქართ. 121,
254; ვეფ. 1193.

შემოღიღვინება, ს. რაც აქვინება, გარემოება, окрест-
ность, როცა ქართლი აიწერება ფაიფლის შემო-
ვლით, когда Картли съ окрестностями Кап-
кули описывается; დსგ. 10.

შემოღიღვა (ვკ-თავს კარგში), просунуть голову.

შემოღირა (შემოგვცირი, -ყარი), წ. მ. ვანც. სამ. 24;
გორგ. 6; 2 ქართ. 318; რუსულ. 760; 301;
ალექს. 38; მოვარგობ, შევკრებ; собирать; შე-
მოვიყრი ღობიჯსა, подбочепиться; შემოვიყრი
ლაშქარს, собрать войско; გულს შემოგვცირი,
привести кого въ безчувствіе, лишитъ созна-
нія; ვეფ. 350; ქილ. 455; დავრ. 69; შემოგვცირი
სენსა, заразить болѣзнию; (შემოვიყრებ, -ყარი),
წ. ვ. собратъся, შემოვიყარებით, мы собрались,
გუგუ. 33; (შემოვიყრებ, -ყარი), წ. თ. შევცვლები,

დავუხვებები გზაზედ, წინ შევემთხვევი; пострѣ-
чаться съ кѣмъ, 2 ქართ. 268; გორგ. 122;
გულს შემოგვარა, съ нимъ сдѣлалось дурно,
уналъ иъ обморокъ, ქილ. 266; (შემოგვცირიარ,
შემოგვცირი), წ. ვ. შევქმთხვევი-ყარ, и встрѣ-
тилъ; 2 ქართ. 388, 367; შემომეყარებით, вы
пострѣчались мнѣ; 2 ქართ. 519; **შემოყრი-
ლი**, მიმ; გულ-შემოყრილი; лишенный чувствъ;
მირი. 264; რუსულ. 362.

შემოყრა (შემოგვცირი, -ყარი), წ. მ. შენ შემოგა-
ზნე, შემოგვზანცავ; бросать; кидать вовнутрь;
(შემოგაყრი, -ყარი), წ. მ. გარს მოგაყრი, მოგაზნე,
обсыпая; ვისრ. 74; რუსულ. 60; შემოგვყარა, онъ
бросилъ насъ иъ заточеніе; რუსულ. 301; **შე-
მოყრევივნება** (ვა), წ. მ. შენ შემოგაზნევივნებ;
заставитъ броситъ внутрь.

შემოყრილობა ს. ყრილობა, კრებული, собрание,
собрание; ვეფ. 55; ყარამ. 341; ქილ. 435.

შემოყრუვება (შემოგვცირუვება, -ლი), წ. ვ. და-
ვცირუვებ, становиться глухимъ.

შემოშევა (შემოგაშევა, -ვი), წ. მ. შესვლის წე-
ზას მივსცემ, შეგაშევა, инсультъ; ვისრ. 178; (შე-
მოგაშევი, -ვი), წ. თ. მოგაშევი, მოვდუნებ,
ослабѣивать (патиную); შემოგაშევა გონებად,
ვისრ. 53; нообразитъ.

შემოშეველება (ვაშეველებ, -ლებ), წ. მ. მოგაშეველებ,
შეწვევას მივსცემ, прислать помощь, (ვეშე-
ვლები, -ლებ), წ. თ. შევეწვევი, помогать, 2 ქართ. 481;
491.

შემოშეველება (ვკშეველებ, -ლობა), წ. მ. შემოვცლი
კანს, გავშეველებ, ободрять.

შემოშოთა (შემოგაშოთა, -თი), წ. მ. მოგაშოთა,
уданить.

შემოჩერება (ვაჩერებები), წ. ვ. пристально смо-
трѣть, **შემოგვიჩეროდა**, смотрѣлъ на насъ
пристально.

შემოშორება (ვაშორება, -რე), წ. მ. მოგაშორება,
отдѣлять; отнимать.

შემოჩენა (შემოგაჩენა, -ჩინე), წ. მ. მოვუდგენ მი-
ვუჩენ კაცს, приставитъ къ кому человекъ; по-
дослать; კაცო შემოჩინებ, აღექს. 16, ты подо-
слалъ ко мнѣ человекъ.

შემოჩვევა (შემოგაჩვევა, -ვი), წ. მ. შევაჩვევ,
пріучать, поважинать; (შემოჩვევი, -ვი), წ. თ.
შევეჩვევი; пріучаться, привыкать; სიბრ. 116.

შემოჩვენება, სხ. მონვენება, სიხმარი, сонъ, при-
шдѣніе; (შემოჩვენებები, -ნი), წ. თ. მოვიჩვენებ-
ბი, привидѣтся.

შემოჩვილა (შემოგვჩვილი, ან შემოგჩვილი, -ვლი),
წ. უ. ვუჩვი, жаловаться.

შემოჩვილება (ვა), წ. მ. ვაჩვილებ, заставить по-
жаловаться, (ვკ), წ. უ. ვუჩვი, пожаловаться
кому; შემომჩვილებ, жалуеться мнѣ.

შემოჩიქნა (შემოგვჩიქნი, -ნი), წ. მ. გარშემო
მოვსციცქნი, обколупать, обковырять.

შემოჩიქნვა (შემოგვჩიქნვადები, -ლი), წ. ვ. და-
ვსციქნვადები, иступиться.

შემოჩიქნა (ვკჩიქნი), совать.

შემოჩიქნვა (ვკ), წ. მ. მოვჩიქნვა, сдѣлать къ
какъ.

შემოხსრევა (ვკ), **შ. შ.** გაეშინჯავ, разсматривать, შროვ. 163; შემოგვხსრევე, ты рассмотрѣлъ насъ.

შემოცარცვა (ვკ), **შ. შ.** облунити, ограбить; (მოვეძარცვები), покинуть, 37 ლდმ; облуниться.

შემოცდა (ვი), **შ. უ.** მოვიციდი, მოვილოდინებ, ждатель, შემომიციადე, подожди меня, ბერძნ. სამ. 344.

შემოცემა (შემოვცემ, -ვეც), **შ. შ.** შემოვცესჯრი, შემოვცესტენ, всосывать; -შუხა, вонзять копье.

შემოცვივანა (შემოვცვიცივი, -ვე), **შ. უ.** შევევარდები, სისწრაფით შევალთ, вторгаться.

შემოცილება (ვა), **შ. შ.** მოვაცილი, მოვაშორებ, отдѣлнть отнять; (შემოვცილები, -ლი), **შ. ვ.** მოვცშორდები, მოვეცლები, отдираться, отдѣлнться, (შემოვეცილები, -ლი), **შ. თ.** მოველევები, წაველევები, оснаривать; გორგ. 128, 266; ქილ. 693; თუ ვინმე შემოვცილოს, если кто лнбо стаетъ у тебя оснаривать; შემოცილებია, онъ оснариваетъ у меня; მოურავ. სიგ. 5.

შემოცინება (შემოვცინებ, -ნე), **შ. უ.** გაუქცინებ, გაველიმები, улыбаться кому; ვევხ. 1252; 514; კაცია. 103.

შემოციცენა (შემოვციციენი, -ნე), **შ. შ.** შემოვცსინიჩენი, облунити, обковырять.

შემოცლა (შემოვაცილი, -ცალი), **შ. შ.** გარს შემოვაცირობ; მოვაშორებ; отдѣлнть, отнять, снать кожу и т. п.; удалять, устранить; (შემოვეცილები, -ცალი), **შ. თ.** გარს შემოვეცრობი; მოვშორდები; отдираться; удалять, отстунить, შემოვაცილი კანს, облунити кожу; 2 ქართლ. 356; შემოვაცილი ცინეს სპას, снать осаду.

შემოცოლება (შემოვცსოლებ, -ლე), **შ. უ.** შევცსოლებ, погрѣшнть; провиннться.

შემოცონცა (შემოვცსონცი, -ცან), **შ. შ.** გარს შემოვაცილი, ободрать. ქილ. 436, оскоблнть.

შემოცქერა (ვკ, -რე), **შ. უ.** ვუქურბ.

შემოცნოვლება (ვა), **შ. შ.** მოვაცნოველებ ძველს სურათს, поправить старую картину.

შემოცნება (შემოვცსნებ, -ნე), **შ. შ.** გარშემო წავუსვამ, обмазывать, 2 გამოც. ქრისტმ. 107.

შემოძაგები (ვი), **შ. შ.** მიჩ. მოვიძულებ, возшецаи-дѣтъ.

შემოძახება (შემოვცძახებ, -ხე), **შ. უ.** შევცქვირი, закричать кому; -სიძლერასა, начинать громко пѣтъ; (შემოვეძახებ, -ხე), **შ. უ.** შემოვცქვირი, მოვეუსვე, მოვეტვე ყვირილით; кричать кому; напущать на кого съ крикомъ; გორგ. 135; 68; შემოგვიძახა, онъ повзвалъ насъ; ღარეჯ. 83; онъ окликнулъ насъ.

შემოძახილი, ს. ყვირილი, крикъ, რუსულ. 209.

შემოძენა (ვი), **შ. შ.** шробрѣтатъ.

შემოძლება (შემოვეძლები, -ლი), **შ. თ.** ღვემორჩილები, покоряться, изъявлять покорность; 2 ქართლ. 312; შემოძლებულად, შემოვცსძლოდი, იგავე შემოვეძლები, ღვემორჩილები; изъявить покорность, 2 ქართლ. 323.

შემოძნება (შემოვეძნებ, -ლი), **შ. ვ.** შევცქუს-ლები, опечалнть, 2 ქართლ. 304.

შემოძრახება (შემოვცძრახებ, -ხე), **შ. უ.** შემოვე-

ლაძრახები, начать говорить, ღარეჯ. 96; შემო- გვიძრახეს, стали намъ говорить.

შემოძრობა (შემოვეძრობ, -ძერ), **შ. შ.** შემოვეცილი, გარს მოვაშორებ; снать оболочку.

შემოძრომა (შემოვეძსძრები, -ძვერ), **შ. უ.** ძრომით შემოვალ, влознтн.

შემოძრცვა (შემოვეძრცვე, -ცვე), **შ. შ.** შემოვეცი-ლი, გავხდი, облунить, (შემოვიძრცივი, -ცვი), **შ. ვ.** გავხდი, снать съ себя; ქილ. 452.

შემოძუნძულება (შემოვეძსძუნძულები, -ლი), **შ. უ.** ყრმათათვის; შემოვალ ძუნძულით: о дѣтяхъ: вѣн- гать.

შემოძღვნა (შემოვეძღვნი, -ვეძღვენ), **შ. შ.** მოვართ- მევე ძღვენს, подносить подарокъ, ვევხ. 1167; შემომძღვენს, поднеслн мнѣ, ვევხ. 413.

შემოძღოლა (შემოვეძღლები, -ძელ), **შ. შ.** მიჩ. მოვეძღ- ლები ვისმე შესვლის ღროს, входя сопровож- дать; ქილ. 535; რუსულ. 174, 137.

შემოძღრმა (შემოვეძღრები, -ძელ), **შ. უ.** გავსძლები, насытнться.

შემოწათხვა (შემოვიწათხავ, -ხე), **შ. შ.** ვიწროს ტანისამოსს შემოვიფხუწავ, одѣтъся въ узкое платье.

შემოწამება (შემოვეწამებ, -მე), **შ. შ.** ღვაზბარლებ, обвшпять; შირ. 263; -ქურდობას, обвшпять кого въ воровствѣ, რუსულ. 936; -ცილს, оклеветать, რუსულ. 708.

შემოწაფება (შემოვიწაფებ, -ფე), **შ. შ.** სწავლით მოვიბირებ, учениемъ прнвлекать къ себѣ.

შემოწლომა (შემოვეწლები, -ლი), **შ. ვ.** მივსწვედე- ბი, доставать, хватать; რუსულ. 247.

შემოწვება (შემოვეწვებ, -წე), **შ. შ.** გარშემო ღვაწებ, обклентъ, საქმ. 21—17.

შემოწვევა (შემოვეწვე, -წე), **შ. შ.** შევსწვე, вдви- нуть; (შემოვიწვე, -წე), **შ. ვ.** მოვიწვევი, მოვა- სლოვლები; подвннуть, прнблнзнтъ, ბუნ. კარი 129; შემოწვენილი, მიმ. прнблнженный.

შემოწვევა, შემოწვენა (შემოვეწვე, -წე), **შ. შ.** შეწვენას ვაძლევ; помогать, შემოწვენული, მიმ. вспомошествовавший, 1 ქართლ. 218.

შემოწერა (შემოვეწერ, -რე), **შ. შ.** აწიებზედ გარ- შემო მოვწერ, прннсмывать на поляхъ, (შემო- ვცწერ, -წერე), **შ. შ.** გარემოს ვცწერ, გარშემო ვსაზღვრავ; описывать, напр. кругъ, очерчивать; ჰლანცნი შემოსწერენ თვისთა გზათა მრგულივ მზის; планеты описываютъ свой кругъ около солнца; ლეორ. 10; ღმერთს ქვეყანა, ვითარცა თვალის გუგა, ეგრეთ შემოწერია; Богъ, въ видѣ глазаго яблока очертилъ землю; გუჯ. 8.

შემოწვა (ვკ), **შ. შ.** გარშემო ღავსწვავ, обжп- гать.

შემოწვევა (ვა), **შ. შ.** მივწვედე, подавать.

შემოწვევა (ვიწვე, -წე), **შ. შ.** შემოვიპატიებ, прнглашать.

შემოწვენა (შემოვეწვენ, -ვინე), მაგალ. აქლემებსა), **შ. შ.** о верблюдахъ: заставить лечь, 2 ქართლ. 314.

შემოწოლება (ვა), **შ. შ.** заставить покраснѣть, ვცსწოლები, покраснѣть.

შემოწირვა (შემოვეწირავ, -რე), **შ. შ.** მივართმევ

შესწირავს, жертвовать, ვისრ. 32; 34; შემომიწირავს თავი, я жертвую собою.

შემოწიფვა (ვიწიფები), **ფ. ვ.** სძრწბ.

შემოწიფება სს. повѣрка, (შევაწიფებ, -მე), **ფ. მ.** შევათანებ, შევაწირებ; повѣрять, свѣрять.

შემოწოდება (ვე), **ფ. მ.** მოვეწოდებ, призывать, созывать.

შემოწოლა, -გულზედ, заваль; (შემოვაწიფები, -წიფი), **ფ. უ.** მოვაწიფები, сдвинуть, прижать, გულზედ შემომაწიფა საჭმელი, нища отяжелела мнѣ желудок; სედა შემომაწიფა, тоска объяла меня; ვეფს. 1120; რუსულ. 801, 934.

შემოწიფლობა (შემოვწიფლები, -ლი), **ფ. უ.** ამოვწიფლები, пстремляться, ან მოვწიფლები, დავილალები, утомиться.

შემოწიფენა (შემოვიწიფენ, -წიფენი; ან შემოვწიფენები, -ლი), **ფ. ვ.** მოვიწიფენ, მომეწიფენა, начинать скучать.

შემოწიფდება (შემოვაწიფდება, -დება), **ფ. მ.** მოვაწიფდება, დავსაგ, დავსაგო სახლში ან საჯრობოლოში, заключить, заточить, завереть; ანდრ. 111; სარსნი შემოვაწიფდინე ხელსა შესს, Персовъ отдалъ тебѣ въ руки; 1 ქართლ. 133.

შემოწიფვიდა (შემოვწიფვიდა, -ვიდა), **ფ. მ.** ამოვწიფვიდა, ამოვადებ, истребить.

შემოწიფვიდა (შემოვწიფვიდა, -ვიდა), **ფ. მ.** გარშემო მოვწიფვიდა, обрывать, რუსულ. 292; (შემოვაწიფვიდა, -ვიდა); მივახლო, მივჭირავ რაზედმე, ударить кого обо что; რუსულ. 304.

შემოწიფინება, **ბ.** შემოწიფება.

შემოწიფინება (შემოვაწიფინება, -რე), **ფ. მ.** მოვაწიფინებ, успокоить, 2 ქართლ. 210.

შემოწიფრომა (შემოვწიფრომა, -წიფრომა), **ფ. ვ.** მოვწიფრომა ვისმე, разсердиться, наутуться на кого; რუსულ. 675; გორგ. 307; ქილ. 328, 451, 487.

შემოჭედა (ვე), **ფ. მ.** აკოვებ.

შემოჭედება (ვა ცხენსა), вриваться верхомъ.

შემოჭერა (შემოვჭერ, -ჭერი), **ფ. მ.** მოვუჭერებ; стянуть, скрутить; сжать; რუსულ. 44, 54; ვისრ. 54.

შემოჭილება (შემოვჭილებ, -ლები), **ფ. მ.** ვარკინებ, შევაბამ დასაჭილებლად; заставить бороться; (შემოვჭილები, -ლები), **ფ. თ.** ვერკინები, შევებში, иступить въ единоборство, 2 ქართლ. 265; შემოჭილება ნადგელი, грусть стѣснила меня; შემოჭილება გულზედ სენი; боль давить мнѣ грудь; სტომაქს შემოჭილება, онъ сталъ чувствовать боль въ животѣ; ქილ. 479.

შემოჭირება (შემოვჭირებ, -რე), **ფ. მ.** შემოვუჭირ, მოვუჭირებ, стянуть, скрутить, сжать; რუსულ. 695.

შემოჭირა (შემოვჭირი, -ჭირი), **ფ. მ.** გარშემო მოვჭირი, обрывать, (შემოვჭირები, -ჭირი), **ფ. ვ.** შემოვიჭირებ; вѣнчать, ქილ. 118, (შემოვჭირები, -ჭირი), **ფ. თ.** თავს დავაკიდებ, заставить панести себѣ рану, სამ. ვასტ. 92.

შემოჭიფა (შემოვჭიფებ, -ჭიფებ), **ფ. მ.** გავმოჭიფებ ვუპურებ ვისმე, таращить на кого глаза.

შემოჭიფება (ვეჭიფებ, -ლი), **ფ. მ.** შევჭიფებ, დავეჭიფებ, взмать, изкомкать.

შემოხაზვა (ვე), **ფ. მ.** очертить.

შემოხარვა (შემოვხარვი, -რე), **ფ. უ.** ზედ-შემოხარვი, парадонаться.

შემოხარჯვა (შემოვხარჯები, -რე), **ფ. ვ.** ღვე-ხარჯები, გამოვლევი, издержаться, изстратиться, შემოხარჯება, изстрачиваются у меня деньги.

შემოხატვა (ვე), **ფ. მ.** მოვხატავ, обрисовать.

შემოხდა (-ვეხდა, -ხდა), **ფ. მ.** შემოვუხდა, призвать, ვეფს. 119; ლუკ. 14—21, ან მოვხდა, შემოვაცლი; святъ.

შემოხდობა (შემოვხდობები, -ხდობი), **ფ. ვ.** გზაზედ დავუხდობი, встрѣтиться, რომ. 5—12, 19; ან შევემთხვევი, დავებართები, случаться, приключаться; საქმ. 383; 2 ქართლ. 197; (შემოვხდობები, -ლი), **ფ. ვ.** დავუხდობი, სახლში თავს დავეცემი; вриваться въ домъ; რომ. 11—26; შემოხდობა, -ლა, ს. ვ. შემოხეწება, поистрѣчать, ვეფს. 601; ან წილად შერგება, достается мнѣ на долю; ვისრ. 22.

შემოხეთქა (ვა თავს), удариться головою.

შემოხება (შემოვხები, -ხე), **ფ. თ.** ხელს ვახლებ, მოვჭიკებ, коснуться. ნუ შემომხები, не прикасайся.

შემოხედვა, სს. взглядъ, взоръ; ვისრ. 35; (შემოვხედავ, -დე), **ფ. მ.** შემოვხედურებ, посмотреть, ვისრ. 22; ვეფს. 61; შემომხედე, посмотри на меня, (შემოვხედები, -ლები), **ფ. ვ.** უკან ვიუხედები, смотришь назадъ, (შემოვხედებ, -ლები), **ფ. სსმ.** ვაუხედებინებ, заставить смотреть назадъ.

შემოხვევა (ვიხვევ, -ვი), **ფ. მ.** შემოვიხვევ, вносить.

შემოხვევა (შემოვხვევი, -ხვევი), **ფ. მ.** გარშემო დავხვევი, обвить, ქილ. 14; რუსულ. 331; 2 ქართლ. 410; გარს შემოვხვევი, окружить, შემოვხვევი ხელსა, охватить рукою; რუსულ. 695; (შემოვხვევი, -ხვევი), **ფ. მ.** გარს შემოვხვევებ, окружить, обставить; (შემომხვევი ხარ, შემომხვევლი), **ფ. ვ.** თუ მოვხვევს მენა; შემოვხვევლი, окружалъ насъ, რუსულ. 116, 513; შემომხვევი, ты окружилъ насъ; თუ იხვევს მენა; (შემოვხვევი, -ხვევი), **ფ. თ.** გარშემომხვევი; მოვხვევი; გარშემომხვევი; обвиваться, обвивать; окружить; სიბრ. 125, 126, 135; ანდრ. 11, (შემოვხვევი, -ხვევი), **ფ. მ.** შემოვხვევი გზას; обходить до рогу.

შემოხვევა (შემოვხვევი, -ხვევი), **ფ. მ.** ხვევით მოვხვევებ; обметать.

შემოხვეწა (შემოვხვეწები, -წიფი), **ფ. ვ.** მოვივლავ, მოვჭიკავ, ან შევივლავი საფარველს ქვეშა, приобнять; ბერძნ. სამ. 232; 1 ქართლ. 272; შემოხვეწილი, მიმ. приобнявшій, 1 ქართლ. 325, 2 ქართლ. 349.

შემოხვეწება, სს. просьба, მოსეს სამ. 37; (შემოვხვეწებ, -წიფი), **ფ. სსმ.** შემოვხვეწებ, мои поручать кому кого или что; ქილ. 586; (შემოვხვეწები, -წიფი), **ფ. თ.** შემოვხვეწილი საფარველს ქვეშა, приобнять къ покровительству; მოსეს სამ. 37.

შემოხვეწნა, სხ. просьба, (შემოვეწვეწები, -წე),
ფ. თვ. ვევეღრები, просить, умолять, прибѣгнуть
къ кому съ просьбою; შემოვეწვეწებით, мы умо-
ляли васъ.

შემოხვამა, **შემოხვანა** (შემოვიცვამ, -ვი; შემოვიც-
ვნი, -ვენ), ფ. შ. შემოვიცან, вполнитъ, (შემოვეუ-
ვნი, -ვენ), ფ. შიჩ. მივეულებ, წავართმევ, отнимать,
1 ქართლ. 326.

შემოხვერეთა (შემოვეწვერეთ, -რეთ), ფ. შ. გავ-
ვერეთ, შემოვეწვერეთ, შემოვეღალაზავ, просверлить,
продолбить.

შემოხვიღვა, **-ვევა** (შემოვიციღავ, -ღე; შემოვი-
ციღვებ, -ვე), ფ. უ. მოვიციღავ, обозрѣть, осмо-
трѣть.

შემოხვამობა (ვი), ფ. შ. შემოვიწვევ, призвать.

შემოხვანა (შემოვეწვანი, -ხანი), ფ. შ. მოვეწვევავ, მო-
ვეწვანი, сгибать.

შემოხვანა (ვე), ფ. შ. რაქვანა.

შემოხვანა (შემოვეწვანი, -ხანი), ფ. შ. მოვეწვანი; მო-
ხვანი; отвязывать; снить; შემოვიწვანი ხმალს, снить
съ себя саблю; დავრ. 18; -შავებს; снить трауръ;
მოურავ. 85; (შემოვიწვანები, -ხანები), ფ. ვ. მოვიწ-
ვანები, отвязаться.

შემოხვანობა (შემოვეწვანობა, შემოვეწვანობა, -ცობა),
ფ. უ. ავსსლოტები, вскопнуть; ურამ. 57.

შემოხვანობა (შემოვეწვანობა, -რე), ფ. შ. შემოვეწ-
ვანი, მოვეწვანობებს ხალხს; собрать людей; ვეფს.
463; (შემოვეწვანობა, -ჯარა), ფ. ვ. შემოვეწვანობა,
შემოვეწვანობები; столниться.

შემოხვანობა (შემოვეწვანობა, -ლი), ფ. უ. დავსჯე-
ლი, сдѣть, присѣсть; ქილ. 478; რუსულ. 664,
(შემოვეწვანობა, -ჯედი), ფ. უ. მოვეწვანობა უკან,
подѣсть.

შემოხვანობელი, **შემოხვანობი**, ს. დამტყერი, кто за-
держиваетъ или арестуетъ кого; 2 ქართლ. 510.

შემოხვანობა (შემოვეწვანობა, -ლი), ფ. ვ. დ. ვაკნასა.

შემოხვანობა (ვა), ფ. შ. გავამრავლებ, умножить.

შემოხვანობა, **შემოხვანობა**, ზედ. მარტეხელი, უწყინარი, შე-
სარტი, здоровый певредный для здоровья
(შია).

შემოხვანობა (ვა), ფ. შ. მოვეამრავლებ, округ-
лять.

შემოხვანობა, ს. აღმრევი, мѣшающій, მარტ. 2—120.

შემოხვანობა, ს. აღმართი მთაში, восходѣ на гору;
საბ. ლ.

შემოხვანობა (ვა), ფ. შ. შევასრულებ; მოვეარჩენ;
посолять; ვაქივანა; (შემოხვანობა, -ლი),
ფ. ვ. მოვეარჩენი (იარათთვის), ვაქივანა.

შემოხვანობა, ს. ვინც შერისხავს, кто дастъ вы-
говоръ, пагоный; რუსულ. 913.

შემოხვანობა (ვა), ფ. შ. შევარჩევებ, удвоить.

შემოხვანობა (ვა), ფ. შ. უხვანობა.

შემოხვანობა, ზედ. მრჩობელი, ორკვეცი, ერთი
ორად, ერთობელი, двойственный, двойной, მარტ.
2—179.

შემოხვანობა (ვა) (შემოხვანობა, -რე), ფ. შ. მსახურად
დავნიშნავ; посвящать служебнѣ; გამოსლ. 39—1.

შემოხვანობა, სხ. угодление, ან მართებულობა,
привличие, შემსვავსებობა, ფხ. მართებულობა, при-
лично; შესავ. ვანტ. შ. სამ. (შემსვავსებობა, -სე),

ფ. შ. დავაგვანებ, მივამსვავსებ, დავასახებ, дѣлать
похожимъ, уподоблять; (შემსვავსებობა, -სე),
ფ. თვ. დავეღარები, уподобляться, **შემსვავსე-
ბუღი**, შიმ. похожий, ქილ. 109; -ქორწილი,
приличная свадьба; 1 ქართლ. 413.

შემსება, ნახე შევსება.

შემსებობა (შემსებობა, -რე), ფ. შ. ვეღარებობა,
ვეწვაშუშობა, подстеречь, подкараулить.

შემსებობა, სხ. облегчение; ვეფს. 2 (შემსებობა-
ბუღი, -ქე), ფ. შ. სიმამის მოვეკლებ, ან გავად-
ვილებ; облегчить; (შემსებობაბუღი, -ლი), ფ. ვ. დ.
მსუბუქი შევიქმნები, გავადვილებ, облегчаться.

შემსებობა, **შემსებობა**, ს. თვლით მხსნეელი, დამს-
წრე, очевидецъ, ვი ამ დღის შემსწრესა, горе,
дожившему до такихъ дней; გორკ. 314.

შემსებობა (შემსებობა, -ლე), ფ. შ. ლურსმით
დავკარავ, დავლურსმავ; შემსებობა, შემსებობა რკინი-
თა; რუს. კან. 6, საქმე. მოც. 2—23, пригвоз-
дить; сковать желѣзо; კოლ. 2—14; ერისთ. 32;

შემსებობა ჰელზედ, распять на крестѣ; ანდრ.
132; მარტ. 2—188; -თვალსა, не отрывать глазъ,
მოურავ. 84; თუ სოფლის ნივთთა შემსებობით ხე-
ლი ვერ აიღოს, если, скованный предметами сего
мира, не можетъ отказаться; სპ. ვანტ. 2; (შე-
ვიმსებობა, -ვე), ფ. ვ. დავლურსმობა; შემსებობა,
შემსებობა რკინითა; быть пригвождену, сковану;

3 მაკაბ. 4—8; შემსებობა, შიმ. скованный,
привожденный; привязанный; -ლულობა, при-
кованность, привязанность.

შემსებობა (შემსებობა, -რე), ფ. შ. შევამტრევე,
დავმსვავრევე, раздробить, разбить въ дребезги.

შემსებობა, ს. მაქებელი, хвалитель; ვეფს. 43.

შემსებობა, ზედ. წამოსაღები, статный; შავთ. 49,
хорошо сложенный тѣломъ.

შემსებობა (შემსებობა, -რე), ფ. შ. მტრობას ჩა-
მოვადებ, посылать вражду; (შემსებობა, -რე),
ფ. შიჩ. მტრად გავიხილი, дѣлать кого врагомъ
своимъ; (შემსებობა, -რე), ფ. ვ. გაღვიმტრე-
ბა, враждовать между собою; შემსებობა,
ფ. თვ. გაღვიმტრეობა მტრად, пачать вражду съ
кѣмъ.

შემსებობა (შემსებობა, -რე), ფ. შ. მტრებს და-
ვაუენებ, поднять нить; (შემსებობა, -ლი),
ფ. ვ. მტრით დავიხილი, зашлиться.

შემსებობა (ვა) (შემსებობა, -რე), ფ. შ. შევამსვავრევე,
разбить, сломать.

შემსებობა (ვა) (შემსებობა, -რე), ფ. შ. მივანვევ;
спернуть; საბ. ლ. 2 მეფეთა 10—13.

შემსებობა, ს. სკრპინა, скрѣпление, კავშ. 92
(ვა), ფ. შ. შევამტრევე; შევანივთებ, შევადგენ;
სკრპინა, უკრპინა; составлять изъ частей
одно что либо; ლევიტ. 8—8; გამოსლ. 37—27;
კავშ. 62, 263; შემსებობა სიფარული, ты
скрѣпилъ дружбу; (შემსებობა, -ცე), ფ. შიჩ.
დავიმტრევე, შევამტრევე; закрѣплять за собою;
2 ქართლ. 226; (შემსებობა, -ლი), ფ. ვ. დ. შე-
ვეწვაგრეობა, მტრევე შევიქმნები; შევანივთებ;
утверждаться; составлять; კავშ. 118.

შემცვიცებულება, ს. скрѣпа, составъ.
შემცფუტება (ვა), ზ. მ. освернѣть.
შემცფუტები, ს. შემცფუტები, მცნობელი; истолкователь; დაბად. 40—8, 41—15.
შემცფუტობი, **შემცფუტობელი**, ს. მცნობელი, узнающій.
შემუღარება (შევემუღარები, -რე), ზ. თვ. შევეხვეწები, просить, умолять; ვეფხ. 1511; განმ. თ.
შემურება (შევემურავ, -რე), ზ. მ. სუნნელეს დავასხამ მიცვალბულის გვამსა, бальзамировать; დაბად. 50—2; მარტ. 15—23.
შემურცლება (ვა), ზ. მ. опоганить.
შემურება (შევემურავ, -რე), ზ. მ. დავამცრევ, დავგლეწ, раздробить, сокрушить; ფსალმ. 28—5; ქილ. 300; (შევიმურები, -სრე), ზ. ვ. დავიქცევი, разрушаться, იოან. 14—36; რომ. 16—20; შემურებადი, ზედ. подлежащій разрушенію, **შემურსრვილი**, მიმ. разрушенный, ისაი. 14—12; მარტ. 1—88; 2—119; -ცხე, разрушенпал крѣпость; -გული, сокрушенное сердце; ანდრ. 82;
შემურსრვილება, ს. разрушеніе; 2 მეფე 17—9; ფსალმ. 59—2; იერემ. 6—14; ანდრ. 29.
შემუღამება, ს. ლობა, сожалѣніе; გურამ.
შემუშავება, ს. обработка; (შევიმუშავებ, -ვე), ზ. მ. გავათავებ მუშაობას; მუშაობით წარვეჭმარებ; обрабатывать; **შემუშავებული**, მიმ. обработанный.
შემღებავი, ს. მღებავი, красильщикъ.
შემღებულება (ვამღებავ, -რე), ზ. მ. შევანჯღრევ, мутить воду; 1 ქართლ. 263; მარტ. 2—335;
შემღებურული, მიმ. мутный.
შემუარება (ვა), ზ. მ. შევამცვიცებ, გავამაგრებ, укрѣплять, (შევემუარებ, -ლი), ზ. ვდ. განვემცვიცებ, стать твердымъ, твердѣть, ან დავუძლებ, основываться.
შემუნა (ვემუნა), ზ. მ. привить.
შემუისება (შევემუისებ, -სე), ზ. თვ. შევეთვისებ, усвоить, привыкнуть; ქილ. 645.
შემუოფი, ს. თანამოსაღებურე, თანამდგომი; сожители; გამოსლ. 2—29; 3—22; 11—2, იეფეტ. 27—17; ოსე. 4—17; ლევიტ. 25—6, 45.
შემურელი, ს. დამხვედრი, истрѣчающій; ვეფხ. 1483.
შემუევა (შევიმუევ, -შე; შევემუევი, -შე), ზ. უ. მოვიმუევ, проголодать; ისაი. 40—31; მარტ. 12—1; 21—16; მარტ. 11—12; საქმ. 10—10.
შემუევილება (შევიმუევილებ, -ლე), ზ. მ. მოვიმუევილებ; успокоить, усмирить, (შევემუევილებ, -ლი), ზ. ვდ. მოვემუევილები, успокоиться, усмириться.
შემუერადი, ზედ. молаღული, усталый.
შემუელი, ს. მომუელი, нарушитель; 1 ქართ. 110, -ლხინთა, нарушитель veselія.
შემურალი, ზედ. გამურალი, высохшій.
შემურნეობა, ს. зависть, (ვემურნეობ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. ვემურნეობ, завидовать.
შემჩივალელი, ს. მოჩივარი, кто приносить жалобу.
შემჩნევა, ნ. შემჩნევა.
შემცდარი, **შემცდარი**, ზედ. მცდარი, заблудшій, грѣшнѣй, -ჭკუაზედ, помѣшанный; გორგ. 2;

რუსულ. 871; **შემცდრობა**, ს. მცდარობა, заблужденіе; შემცდრობით, ზ. მ. по ошибкѣ, по незнанію.
შემცვალბელი, ს. გამომცვლელი, измѣняющій.
შემცვიცებელი, **შემცვიცელი**, ს. მოცილე, მოღავე, претендентъ, ანტ. 43.
შემცველი, содержащій, вмѣщающій.
შემცირება, ს. уменьшеніе, уменьшеніе; (შევემცირებ, -რე), ზ. მ. დავაკლებ, დავატოტავებ; მოვაკლებ (პაცოცსა), დავამცირებ; умалить, уменьшать; сокращать; унизить; შევიმცირებ, уменьшитъ себя, (შევემცირებ, -ლი), ზ. ვდ. დავატოტავებ, დავკნინებ; დავკნინებ; умалитъся; унизитъся; (შევემცირებ, -ლი), ზ. ვდ. დავატოტავებ, მოვაკლებ; сбавлять, ქილ. 657; ჩონგ. 54.
შემცნევა, ზედ. მცნობი, знакомшій, მოურავ. 333.
შემცნება, ს. მცნობობა, знакомство; დაბად. 34—2; (შევემცნებ, -ნე), ზ. თვ. გავეცნობები, познакомиться, იერემ. 4—22.
შემცნევა, **შემჩნევა** (შევემცნევ, შევამჩნევ, -ნიე), ზ. შევეცფობ, განვიცი, დავინახავ; замѣтить, узнать; (შევიმცნევ, შევიმჩნევ, -ნიე), ზ. მიჩ. ვკვტრძნობ, გულის სმას მივადევნებ, შევიგნებ, გავიგებ; понять, смекнуть; არ შევიმცნევ, не даю вида, что я замѣтилъ; ფარამ. 305; (შევემჩნევ, -ნიე), ზ. მ. შევეცფობ; подмѣтить за кѣмъ что;
შემჩნეული, замѣченный; შემამცნებია), ზ. ვ. შემიტყვია, მიცნობია, я замѣчаю, ვისრ. 51.
შემცოდე, ს. დამნაშავე, პირშავი, виновный; грѣшнѣй; преступникъ; ვისრ. 182.
შემცოდელობა, ს. პირშავობა, виновность; 2 ქართ. 535.
შემმაღება (შევემმაღებ, -ლი), ზ. ვდ. დავკვამაღებ, горкнутъ.
შემამიძებ (შევემამიძებ, -მე), ზ. მ. დავამიძებ, ძმალაბა, что тяжелымъ; отигоцать; (შევემამიძებ, -ლი), ზ. ვდ. დავკვამიძებ, отягощаться; ძმალაბა, что тяжелымъ, (შევემამიძებ, -ლი), ზ. ვდ. დავკვამიძებ, გავუძნელებ, затрудняться.
შემამინებელი, ს. მოამატებელი, მოამგები, стлжатель, приобрѣтатель; ქილ. 574.
შემამლავე, ზედ. მიმამლავებული, кто присовождаетъ чужою силою, გუჯ. 29.
შემამლე, **შემამლებელი**, ზედ. ძლიერი, პოვნიერი, ქონებოანი, შემამლის მქონე; могучій, мощный, состоятельный; გუჯ. 12; ისაი. 22—3; საქმ. 20—32; **შემამლებლობა**, ს. შემამლება, პოვნიერება; мощность, состоятельность; (ვემამამლებლობა, სრ. არა აქვს), ზ. უ. შემამლება მამამ, мощи я въ состояніи, მარტ. 2—9.
შემამრალი, ზედ. სიცივისაგან წამხლარი, отъ мороза попорченнѣй.
შემამრებელი, ს. დამამრებელი, ან პირის დამოფი; обвинитель, клеветникъ, ქილ. 668.
შემამრება, (შევემამრებ, -რე), ზ. მ. გავამრავებ, ძმალაბა, горкнутъ, (შევემამრებ, -ლი), ზ. ვდ. მამრე შევიქმნებ, ვაკვამრავებ, горьнутъ.
შემამწე, ს. მამწელი, მომხმარო, მესვინე; помощникъ, შემამწე ყოფა (შემამწე ვეყოფი), помо-

გათ, **შემწეობა**, ს. შეელო, მოხმარება, помощь, защита; **შემწეობითი**, ზედ. საშველი, მოხმარებითი, вспомогательный, защитительный.

შემწევრება (შევაწვევება, -რე), ზ. მ. შევადგენ სხვათა და სხვათა ნაწილთაგან, შევანივებ, შევსაქერწავ, составлю.

შემწეული, ზედ. შესული, შევარდნილი ციხეში, скрывшийся, запершийся въ крѣпости; 2 ქართლ. 267.

შემწევანება (ვაწვევანება, -ნე), ზ. მ. გავაწვევანება, зеленишь; ქილ. 3; **შემწევანებული**, მიმ. позеленѣлый, ქილ. 672.

შემწევნელობა, ს. შეწევნა, მოხმარება, помощь.

შემწვარი, ს. მწვალი, жаркое, 1 ციმ. 4—2; ან დამწვარი, сожженный, ვისრ. 43.

შემწველი, ზედ. დამწველი, жгучий; 1 ქართლ. 126.

შემწველობა, ს. დამწველობა ცეცხლისა, жгучесть; 1 ქართლ. 341.

შემწვიკვლება, -კვლა (შევაწვიკვლება, -ლე), ზ. მ. შეკვსვრი, შეკვთხუნავ; შევაბილწება, წავკმურცლოვ; иныачкаты, замазаты; осквернѣты; ისი. 28—10; 48—11; ქილ. 461; (შევიმწვიკვლება, -ლე), ზ. ვ. შევისვრება; შევკბილწდება; замазаться; оскверниться.

შემწვირება (შევაწვირება, -რე), ზ. მ. გავალარბება; обнищать.

შემწვირება (მიმ.) ზ. მ. მწირად გამხდი, ქილ. 455; отчуждаешь, дѣлаешь чуждым.

შემწვირებება (შეკვწვირებება, -რე), ზ. ვ. დავკვწვირებება, созрѣты; და მისნი მკვანთ მოუბარნი მათრახითა შეკვამწვირება, ვეფხ. 206; ე. ი. ვინ აურხაურად ელაპარაკა ის მათრახით დაწვეულეთა: кто грубо говорилъ съ нимъ оупъ ударомъ кнута напесъ тому рапу.

შემწვირველი, ს. приносящий жертву.

შემწვირველობა, приношение, посвящение, შავთ. 107, -მსხვერპლისა, გუჯ. 1, жертвоприношение.

შემწვირველობა, ს. მსხვერპლი, жертва; მარტ. 2—206.

შემწვრივება (ვა), ზ. მ. сгруппировать.

შემწვრება, ს. ზ. вечеръ, сумерки; (შეკვწვრება, -რე), ზ. ვ. შეკვწვრება, შემკვრება, смеркаться, 1 შუფე. 11—11; მატ. 8—15; 14—15; მარკ. 6—47.

შემწვრადარი ნაჭრობა, ს. прекращается торговля.

შემწვრდევია (შევაწვრდევია, -რე), ზ. მ. შთავადება, შევადება (საპრობილოში ან დაკვილოში), დავკვსვა, დავხსობ. დავწვრდევია, ვკვრადავ, ввергать, заключать; 2 ქართლ. 518; თავი შევიმწვრდევია, ты заключилъ себя, ქილ. 387; შემწვრდევია ვარ, я заключенъ, რუსულ. 19.

შემწვრადებელი, ს. კეთილად მიმღები, привѣт-შემწვრადი, ს. მაგალ. ასობისა, наборщикъ.

შემწვერება (შევაწვერება, -რე), ზ. მ. მაგალ. სიტყვას, придать слову красоту; ქილ. 5, 152, 585.

შემსტვალვა (შეკვმსტვალვა, -ლე), ზ. მ. საქმ. 2—23, пригвоздить.

შემსტირება (შევაწტირება, -რე), ზ. მ. შევიწრო-

ვება, შევტკეც, стиснуть; стѣснять; (შეკვმსტირება, -რე), ზ. ვ. შევიწროვება, შევსწვრება, стѣсняться, печалиться; 2 ქართლ. 24; **შემსტირება**, შემსტირებულება, ს. სწვნილობა. **შემსტირება**, ს. притесненіе; (შევაწტირება, -რე), ზ. მ. შევაწვიწვრება, შევაწვრება; стѣснить, затруднить; 2 ქართლ. 478, (შეკვმსტირება, -რე), ზ. ვ. შეკვსწვრება, стѣсняться, печалиться; 2 ქართლ. 52, 232; **შემსტირებულო**, მიმ. стѣсненнѣй; 1 ქართლ. 12.

შემსტირე, ს. მომსტირე, მოღვაწე, მეურნე, пощитель; რუსულ. 885.

შემსტირე, ზედ. მოწვენილი, შეწვრებული, печальный, трупный, ვისრ. 128, 130, 148.

შემსტირევა (ვ), ზ. მ. შეკვკუმსვა, შეკვსწვრება; сжимать, (შევიმსტირევა, -რე), ზ. ვ. сжиматься, ვიზ. 9, 10, 57.

შემსტვანარი, ზედ. დამსტვანარი, завязный.

შემსტვებელი, ს. შენება, касающийся, **შემსტვებლობა**, ს. прикосновение, რუსულ. 883.

შემსტვადარი, -დველი; ზედ. შემურებელი, смотрищій; ქილ. 29, -ხელთა, смотрящій наъ рукъ; **შემსტვადლობა**, ს. смотрѣніе.

შემსტვანჯელი, ს. დამსტვანჯელი, сплетатель.

შემსმარი, ზედ. გამსმარი, высохшій.

შემსურვალება (ვა), ზ. მ. разгорячить.

შემსშვალდი, ს. დასშული, დაკეტილი, запертый, იერმ. 21—4.

შენ, ო. მ. ნაცვალ სხელი მ პირისა, ты, შენმა მყება, შენმა მორჩენამა, клянусь вами; შენთან მოვალ, приду къ тебѣ.

შენაბამი, ზედ. შეხული, привязанный.

შენაბვა (შევინაბვა, -ბე), ზ. ვ. გავინაბვა, გავკვწურებება, გავრინდებება, გავცვაბვა, притаптъся, притихнуть отъ страха; ошеломиться (შეკვ), ошеломить.

შენ-აგეთი, შენ მაგისთანა, ахъ ты такойто, ვეფხ. 522.

შენავანები, ზედ. похожий.

შენადგამი, ზედ. ქვეშე შედგამული; ან შენადგენი, შეისწვლი; подставленный; составной, სახ. ლ. -სიტყვისა, составъ рѣчи, слова.

შენადგომი, ზედ. დადგომული; შედგინებული, შემდგარი; შედგომლობა, შენაწვერება; поставленный; составленный; представительность, стройность; მარტ. 1—21.

შენადირება (ვი), ზ. მიმ. მოვიადირება; მოვიბირება; обойти мѣста охотись; привлекать на свою сторону.

შენადრევი, ს. შედრევილი ადგილი, огни,

შენადრუსნი, ზედ. უმყოფილო, подовольный, ჩახრ. 5.

შენავეცი, ს. ვიხი.

შენათება (ვი), посвятить себя.

შენაველდება (ვა), ზ. მ. მოვანაველდება, убавить.

შენაერთი, ზედ. შეერთებული, соединенный, მარტ. 2—35.

შენაზავი, **შენაზავები**, ზედ. განაზავებული, растворенный; растворъ; ქილ. 679; ლან. 13—17.

შენაზარი, ზედ. განსაცვიფრებელი, ужасный, ვეფხ. 1383.
შენათზარი, ზედ. მაკალ. ხმა, ე. ი. შეწყობილი ხმა; гармонированный голос; ვეფხ. 1454.
შენათზვი, ზედ. შერთული, შექსული; слитный, ვეფხ. 1264.
შენამოსი, ზედ. одѣтый.
შენაჲონი, ზედ. კონებად შეკრული, связанный въ цукъ; ქილ. 615, 625.
შენამსგავსი, ზედ. შემსგავსებული, усоподобленный.
შენამტერი, ზედ. მტრობის მომქმედი, враждебный; ვეფხ. 465.
შენამჭვრელი, ს. მხედავი, პირში მყურებელი, смотрящий въ лицо; ვეფხ. 268; ჩხარ. 42.
შენამჭნარი კვამლითა, ზედ. კვამლი გამოსული, ქილ. 377; выкопченный.
შენანება, სხ. раскаянiе; ქართლ. 340, (ვა), ზ. მ. სინანულში მოვიყვან, заставить раскаяться, აღბ. 59; ღარეფ. 2—24; შემანანებ. заставивъ меня раскаяться, ვეფხ. 468; (შევიანებ, -ნე), ზ. მირ. შევიგნებ, მოვიანებ, сожальтъ, раскаяться; ვეფხ. 419; ქილ. 627; (შევიანებო, -ნე, შევკანანებო), ზ. თვ. онъ пожалѣтъ меня, სინანულში შევალ, сожальтъ, შემნანად, я пожалѣлъ.
შენაობით, ზ. отъ себя.
შენაპირი, ზედ. ღაპირებული, общанный.
შენართავი, ზედ. შერთული, слитный; ვეფხ. 1276.
შენართაული, ზედ. შერთული, смѣшанный, ვეფხ. 457.
შენარონი, ზედ. შეგზავნილი, посланный, ვეფხ. 142.
შენარჩენი, ზედ. შერჩობილი, დანარჩენი, оставшийся; остатокъ.
შენარჩუნება (ვა), ზ. მ. მოვანარჩუნებ, оставить въ остаткѣ; (ვი), ზ. მირ. შევითვისებ, თავისთვის დავიკლებ, დავიშვებ; оставивъ за собою, присвоить.
შენარცხება (ვა), ზ. მ. ერთმანერთს ვეკრავ; დავანარცხებ, დავცემ, წვაქცევ, ერთმანერთს ვეკრავ; ударить объ; повалить, побороть; ვეფხ. 1038.
შენასვენ, ზ. შენკენ, къ тебѣ.
შენასკვა (შევიკანსკვავ; -ვე), ზ. მ. გამოვიკანსკვავ, завязать въ узелъ, რუსულ. 470; შევიკანსკვავ წარბს, нахмуриться, რუსულ. 487.
შენასწორი, ზედ. გასწორებული, сравненный.
შენატყვები ცხენისა, ზედ. ცხენით შემოტყვებული, кидаящийся на конѣ; ვეფხ. 488.
შენატრა (შევიტრარი, -რე), ზ. მ. დავტრარი, ნეტარებას მივუწერ; შური მიქვს, შეშურება; ублажать; завидовать; ჩონგ. 134; კაცია. 11, 37.
შენათიცარი, ზედ. დავიცებელი, შეფიცული, похлявшійся, ვეფხ. 1442.
შენათულობი, ზედ. დაპურობილი, დამონებული, покоренный, подчиненный; ვეფხ. 38, ჩხარ. 18.
შენადვარი, ზედ. დავვარილი, пролитый.
შენადღუება (ვა), ზ. მ. შევიანებ, შევფიქრებ, заставить раскаяться, сожальтъ, (ვი), ზ. მირ. შევიანებ, раскаяться, сожальтъ.
შენაფვა (ვჰ), ზ. მ. მივრედ დავწაფვ, столочь, შენაფილი ზონცი, битое, рубленое мясо.

შენაჲინარი, ზედ. გაჲინული, оледенѣвшій; ქილ. 529.
შენარჩვენები, ზედ. დავწვევლილი, проклятый.
შენაცოდარი, **შენაცოდი**, ს. ზრალი, დანაშაულობა, проступокъ, вина; აღბ. 55, 58; გორგ. 224; ქილ. 266, 549.
შენაცრება (ვა), ზ. მ. ნაცრად გარდაქცევ, обратитъ въ невеликъ (შევიკანცრებო, -ლი), ზ. ვდ. обратитъся въ пенель.
შენაძენი, ზედ. შრომით მოკებული, მონადეაწი, მონაგარი, შეძინებული, приобретенный трудомъ; пожитки.
შენაძლევება (შევიანაძლევები, -ვე), ზ. თვ. დავენაძლევები; ან შევიანძლევე; биться объ закладъ; предлагать; отдавать; შენაძლევები; предлагаемый. отдаваемый.
შენაძრწენი, ზედ. შესაწუხებელი, печальный, ვეფხ. 844.
შენაწამები, -ში, ზედ. დავამებული, клевета, оговоръ; ქილ. 219.
შენაწამი, ზედ. ერთის წამისა, ერთის წუთისა, минутный.
შენაწებარი, ზედ. შეწებებული, склеенный; ქილ. 509.
შენაწვერება (ვა), ზ. მ. შევიანძვენ, შევიანძვებ, составить изъ частей; сливать; იობ. 10—11; ისაი. 44—13; ვეფხ. 2—21; **შენაწვერებუდი**, მამ. слитный въ одно.
შენაწვერები, **შენაწვერებუდი**, ს. გარდაშელობა სახსართა, составъ, суставъ, сочлененье.
შენაწერი, ზედ. დავწერილი, предписанный; დასტ.
შენახვევი, ზედ. ჩახეული, разорванный; ვეფხ. 1276.
შენახვა, **შენახება**, სხ. прятанiе, (ვი), ზ. მ. დავიკვავ, დავიპარავ; დავზოგავ მომავალისთვის; გამოვიკვდი, გამოვიკვებ, დავიკვებ; прятать, хранить, беречь; содержать, кормить, продовольствовать; запасать; ვეფხ. 733; გორგ. 295; -გზებსა, содержать дороги, დასტ. 24; შევიანავ მარხვას, поститься, გორგ. 282; ვისრ. 23; ქილ. 229; -ფულსა, беречь деньги, ანტ. 5—56; თავი შევიანავ. побережь бы себя; რუსულ. 942; შევიანავ სვაშაღსა, хранить чью тайну, კარზედ შევიანავთ, мы содержали его при дворѣ; 2 ქართ. 550; (შევიანავი, -ნე), ზ. ვ. დავიკვი; გამოვიკვიებ; бить храшму, содержимую; შევიანავებო, შევიანავებო ეკლესიას, сбережется для церкви.
შენახვერება (ვა), ზ. მ. ნახვერად გავხედი, переносилонпять, раздѣлить по поламъ.
შენახვევი, ზედ. созвучный, ჩხარ. 50.
შენგრევა (შე), ზ. მ. შევიკვებ შენობას, ломать стѣнку.
შენდობა, სხ. прощенiе, разрѣшенiе, позволенiе; შენდობასა გთხოვ, მაპაო, отче, благослови меня, შენდობა მეუღლეობისა, разрѣшенiе на вступленiе въ бракъ; შენდობას ვითხოვ, я прошу прощенiя, კაცია. 221; (შევიდობ, -დე), ზ. მ. მივიტყვებ, ვაპატყვებ, დავუთმობ; 2 კორ. 7—2; ვეფხ. 465, 466; მის ნებაზედ მივადებ, დასტურს დავკვიმ, ნებას დავრთავ; прощать, извинять; поз-

полять, разрѣшать; ღმერთმა შეუნღოს შეცოღობანი, Богъ, да простигъ ему грѣхи, (შევიღობა, -ღე), ზ. მირ. მივუტყვევ, прощати, შემინღე, прости меня, მარტ. 5—1; **შენღობინება** (შევიღობინება, -ნე), ზ. სხმ. მივატყვევინებ, заставить простить, ვისრ. 199

შენება (ვა), ზ. მ. აღვაგებ, ავაშენებ, დაესტამ შენობას; ვამიღორებ; строить, созидать; обогащать; ვაშენებ ქვეუანასა, заселить страну; ვისრ. 122; (ვშენებ, -ნე), ზ. ვდ. ავეგებ, ავშენებ, строится; (ვეშენებ, -ნე), ზ. თვ. ავეგებ, строится.

შენებრი, შენებრივი, ზედ. შესწავლით, შენის თვისებისა, подобно теби; ღარეჯ. 151.

შენებულება, ს. შენობა, ნაშენები, постройка. ქილ. 434; 2 ქართლ. 239.

შენებურად, ზ. მ. потвоему, ღარეჯ. 90.

შენებური, ზედ. შენებრივი, შესწავლით, შენის თვისებისა; постройский, 2 ქართლ. 239.

შენელება (ვა), ზ. მ. შევაზავებ საწოვავებსა სანელბელითა, приправлять кушанье; (შევენლები, -ლი, ან შევინლები, -ლე), ზ. ვდ. შევზავებ სანელბელებითა საწოვავე, быть приправлену, მარტ. 9—50.

შენესება (ვე), ზ. მ. ავექოქლავ, ავლარავ, ხელმჩინად შევექვევრავ, пометать.

შენერწევა (ვე), ზ. უ. შევაფურთხებ, пачивать.

შენეული, ზედ. შენგან მოცემული, შენი ნაქები, твой.

შენთქმა, ზ. მ. поглотить.

შენი, ზედ. ნაშენი აგებული, ნაგები; შენობი, სოფელი, ვითარ ახალ-შენი; построенный; населенный; село, селение; შენი ადგილი, населенное мѣсто, თამარ შენი, село Тамарино, ახალ შენი, новое село.

შენი, ზედ. შენდა შესაფერი, твой, მამა შენი, отецъ твой, იცან თავი შენი, познай себя, შენს მზესა, ради Бога; пожалуйста, შენაინნი, შენეული, ზედ. ვინც შენნი არიან; твои (родные люди и т. д.), შენთაგანი, изъ твоихъ.

შენივთება (ვა), ზ. მ. შევადგენ, შევაზავებ, შევამწვევებ, составлять, (შევეწვინებ, -ლი), ზ. ვდ. შევადგებ, შევეწვინებ, составляется, შენივთლობი, завязалась бштва; 1 ქართლ. 441.

შენიშება, სხ. замѣчаніе, примѣчаніе; (ვე), ზ. მ. ნიშანს დავადებ, დავჭინიშნავ; შევისწავებ, შევიმცნევ; დავინახავ, თვალს მოვეკრავ; власть замѣтку, замѣчать; примѣчать; (შევინიშებ, -ნე), ზ. ვ. შევისწავებ, შევიმცნევ, დავინახებ, примѣчаться, замѣчаться; შენიშნული, შიმ. замѣченный.

შენობამდინ, ზ. მ. შენამდინ, до твоего, до тебя пока; რუსულ. 311.

შენობა, ს. შენებულება, ნაშენები; მკვიდრობა, სასლკარი კაცთა მოსახლეობა; строение, зданіе; селеніе, поселеніе; 2 ქართლ. 119; შენობა სხეულია, конструкция, тѣлосложеніе; შენაგანი შენობა ცხოველთა, устройство внутренностей у жшвотныхъ.

შენობიანი, ზედ. შენობის მქონი, обстроенный.

შენოდინი, ზედ. შენცოლი, столько, сколько ты;

შენოდინობა, ს. შენცოლობა, на сколько ты нѣ состояннн.

შენჩქრევა (ვა), ზ. მ. შევანჯღრევ, მაკალ. წუალსა, мутить, болтать (жидкость); ქილ. 359.

შენძრევა (ვა), ზ. მ. შევანჯღრევ, пошевелить.

შენჯღრევა (ვანჯღრევ, -რე); ზ. მ. შევანჩქრევ, мутить, болтать (жидкость).

შეობება (შეეობები), ზ. ვდ. დაეობები, заплескѣтъ.

შეორგულება, ს. იშჩინა; (ვა), ზ. მ. გადავჭპირავ, გულს გამოვუცვლი, оргцულობას დავუთსავ; отвращать, внаунать, заставить нарушить вѣрность; (შეორგულე, -ლი), ზ. ვდ. გავუორგულე, გავუშუნახათები, იშჩინავ, нарушать вѣрность; მატ. 14—31; 21—21; ისუ ზირაქ. 32—2.

შეორვეცება (ვა), ზ. მ. გავამრწობლებ, удвоить, მარტ. 1—86.

შეოფლიანება, ზ. უ. испотѣть.

შეორთქლება (ვა), ზ. მ. ორთქლით დავჭფარავ, покрыть паромъ; (შეორთქლე, -ლი), ზ. ვდ. გავორთქლე, покрываться паромъ, ქილ. 240.

შეოცება (ვა), ზ. მ. გავაკვირებ, удивить; (შეოცე, -ლი), ზ. ვდ. გავაკვირებ, удивитъ.

შეოცება (ვაოცე, -ვე), ზ. მ. ოცად გავცხდი, მარტ. 1—207; удвадцатерить.

შეოზრება (ვა), ზ. მ. опустошить.

შეოჭვა (შეოჭავ, -ჭე), ზ. მ. მოვოჭავ, усмнать дорогннн камемьямн.

შეპარება (ვა), ზ. მ. ქურდულად შევივან, ან მალვით შევიტან ან შევეჭვავნი, вводить или вносить украдкою, (შევეპარები, -რე), ზ. თვ. ქურდულად შევალ, входить украдкою; вврадываться.

შეპასუხება სხ. отвѣтъ, (შევეპასუხები, -ხე), ზ. მ. პასუხს ვაძლევ, ხმას გავცემ, начать переговоры, отвѣчать; 1 ქართლ. 288.

შეპატარავება, (ვა), ზ. მ. уменьшать, умалить.

შეპატიება (ვე), ვი ან შევეპატიებ, შე), ზ. უ. შევიწვევ, пригласи, просить войти; გორტ. 302; 2 ქართ 542, 546.

შეპილწვა (ვე), ზ. მ. осквернить.

შეპირდაპირება (ვაპირდაპირებ, -რე), ზ. მ. შევადარებ, сравнннать, (შევეპირდაპირებ, -ლი), ზ. ვდ. დავეპირდაპირებ, противустать.

შეპირება, სხ. переводъ папр. денегъ; договоръ, условіе; (ვა), ზ. მ. დავჭინიშნავ პირსა რომლისაგანაც ვინმე მიიღოს რამე; перевести на кого полученіе, ვალსა, перевести долгъ на кого; (შევეპირებ, -ლი), ზ. ვდ. დავჭპირებ, აღვუთქვამ, общать, (შევიპირებ, -რე), ზ. მირ. პირობას გავმოვაროშევ, შევეუროგებ, договориться, условнть; შეპირდა, овъ общалъ мнѣ, ვეფს. 659; შეპირებულდი ფასი, договорная цѣна; შეპირება (ვე), ზ. მ. დავჭპირებ, общать, აქლქს. 84.

შეპურევა, ზ. მ. (ვა) შევაწკაპებ, брызнуть.

შეპობა (შევაობ, -პე), ზ. მ. მცირედ შევეჭმეთ, хочоть (деревно).

შეპუკება (შევეპუკები, -ვე), ზ. თვ. რიდი მაქვს, თავაჩას შევეუნახავ; уважать, почитать; ვეფს. 624;

ვისრ. 1, 123, 124; ყარამ. 53; ქილ. 413; **შეპო-
ვებიო**, წმ. თავაზიანად, შეფერვით, прилично,
ვეფხ. 1484; არ შემიპუვა, опы не оказавъ миѣ
уваженія, შემოპოვებით, წმ. находчиво.

შეპოზილი, წმ. ქართლ. 274, утученный, удо-
брешный.

შეპყრობა, სწ. взятіе, арестованіе; (შევაპყრობ,
-პყარ სელი), წ. მ. სელს აღვიპყრობ, подиить
руки; შეაპყრა ღმერთსა სელი, подиить руки къ
Богу; რუსულ. 567; (შევაპყრობ გულსა, ე. ი.
გულს დაესლებ რაზედმე, გულის დადებით გამოვე-
კილები რასმე; продасться душею чему; ფსალ.
61—11; (შევაპყრობ, -პყარ), წ. მ. დავიჭერ; დავა-
პაკომრებ; დავიპყრობ, დავიპომრებ; взять, схва-
тить; арестовать; овладѣть, покорить; завое-
вать; 1 ქართლ. 330; ლუკ. 22—63; რუსულ. 594;
ქილ. 538; შევიპრობ სელად, взить подъ арестъ,
1 ქართლ. 63; აღბ. 100; შიშმა შეიპყრა, страхъ
овладѣлъ имъ ისაი. 10—29; ძრწოლომან შეიპყრა,
ужась объявъ его, გული და ცნობა შეეპყრა,
омрачидо его душу и умъ, ქილ. 538; სენმა
შეიპყრა, схватила его болѣзнь; ძილს შეეპყრათ
ან შეუპყრათ, მოურავ. 128; გორგ. 250; сонъ
овладѣлъ ими; (შემაიპყრობ, -პყარ), წ. მიჩ. დამი-
ჭერ, арестуешь меня, (შემაიპყრობს, -პყარ), წ. მიჩ.
если опы задержитъ меня; ვეფხ. 731; (შეეპყ-
რობ, -პყარ), წ. მიჩ. დაეუჭერ; схватить кого за;
-სელსა, схватить за руки, ვეფხ. 282; შეეპყ-
რობ სახს, схватить за горло; 1 მეფეთ.
17—35; (შევიპყრობი, შეევიპყრობი, -პყარ), წ. ვ.
დავიჭირვი, დაჭერილ ვიქმნებ, бить схвачену;
აღბ. 102; საქმ. 23—25; შეპყრობილვარ, შეეპყ-
ური ვარ, წ. ვ. შესუფილ ვარ, я схваченъ, одер-
жинъ болью; შეუპყრი სარ სიფვარულსა, любовь
овладѣла тобою; ვეფხ. 128; **შეპყრობილი**,
მიმ. взятый; შეპყრობილი მწუნარებითა, обхятый,
печалью; 1 ქართლ. 57; ვეფხ. 461; **შეპყრობი-
ნება** (ვა), წ. სხმ. დაეაჭირნებ, заставить взить,
арестовать, დარეჯ. 19. (შევაპყრობინებ თავს),
заставить арестовать себя; დარეჯ. 2—106.

შეჟანგება (შეჟკვანგებლი, -ლი), წ. ვ. ჯდ. ლჟკვანგდე-
ბი, ენგი ღამეღებ; ржавить.

შეჟეჟა (ჟჟ), წ. მ. ღავევე; измять.

შეჟიჟინება (შემაჟიჟინებს, -ნა), წ. ვ. მაჟრეოღებს,
მათროლოღებს; знобить меня.

შეჟრეოღება (შემაჟრეოღებ, -ლა), წ. უ. მათრ-
ოლოღებს, бросаетъ меня въ дрожь, ყარამ. 472.

შეჟელდა (შეჟველი, -ლადე), წ. მ. გავსტეს მინას
და მისთანაო, сломать напр. стекло и т. п.; შე-
ელდა რკინისა, смятъ желѣзо; (შეიჟელდები,
-ლე), წ. ვ. გავსტედები, сломаться.

შეჟღერნა სს. ლერწმის შრიალი, шелестъ камы-
ша, ვეფხ. 192, შეჟღერნით, ვეფხ. 174, 195.

შერაცხა (შევერაცხ, -ხე), წ. მ. აღვრაცხავ, ჩავაგდებ
რადმე, მივიჩნევ; მივთვლილი, ჩავაგდებ ანგარიშსი;
считать, почитать, ставить; იმჩინება; причиты-
вать, ставить въ счетъ; ფსალ. 31—2; საქმ.
7—60; რომელ. 4—9, 10; 1 კორ. 4—1; (შემ-
რაცხავ, შრავლ. შემრაცხენით; 1 კორ. 4—1; -ხე),
წ. მიჩ. ჩამაგდებ, считаешь, ставишь меня въ...

სამ. ვასტ. 204; შემრაცხავ უგუნურად, ты счи-
таешь меня за безразсуднаго; 2 კორ. 11—16;
ანდრ. 17; (შევირაცხ, -ხე), წ. მიჩ. მივიჩნევ, მი-
ვთვლილი, იმჩინება; შემრაცხ თავსა, считаю
себя, გალ. 2—18; შემრაცხავს, я считаю,
я ставлю; я засчитываю; საქმ. 20—24; 2 პეტრე
1—13; (შევირაცხები, -ხე), წ. ვ. ჩავიგდებ, счи-
таться, причислится, ისაი. 14—10; (შევერაც-
ხები, -ხე), წ. თვ. ჩავთვლები, ჩავეგდები, იმჩი-
ნება, ვეფხ. 31; 1 ტიმ. 4—17; ისაი. 5—20;
შემერაცხება, იმჩინება; შემრაცხ თავსა, считаю
себя; აღბ. 15—5; **შერაცხილი**, მიმ. მიჩნეული, поч-
тенный, შერაცხილად ეპურა, опы его державъ
въ почетъ; ანდ. 103.

შერბენა (ვი, -ბინ ან შევრბი, სრ. არა აქვს), წ. უ.
რბენით შევიღვარ, ირჩება; საქმ. 12—14; **შერ-
ბენინება** (ვარბენინებ, -ნე), წ. მ. რბენით შევი-
ცან, ირჩება იწინებს что.

შერბილება (ვა), წ. მ. მოვარბილებ, რბილად შე-
ვიქმ, смягчать, дѣлать мягкимъ; (შევეკრიბლე-
ბი, -ლი), წ. ვ. რბილი შევიქმნები, смягчаться,
дѣлаться мягкимъ, ყარამ. 42.

შერგება (ვი, -გე), წ. მ. კეთილად მივიღებ საზრ-
დელსა, სასმელსა; кунать, пить на здоровье;
(ვა), წ. მ. კეთილად მივაღებინებ საქმელს, дать
кому поѣсть на здоровьѣ; ღმერთმან შეგარგოს,
кушай на здоровьѣ; ლუკმა პური შემარგე, дай
миѣ съѣсть на здоровьѣ кусокъ хлѣба; (შევერ-
გები, -გე), წ. თვ. არმად არ გავესდები საქმელი,
ища идти ему въ прокъ, на здоровьѣ; ქილ.
234; რც არ გერგება, არ შეგერგება, что не твое,
то не пойдетъ въ прокъ; არც ქამა არც სმა არ
შემერგება, неойдетъ миѣ въ прокъ, ни ища,
ни питье; ქილ. 398.

შერევა, შერევნა, სს. смѣшеніе, смѣсь; -ენაო,
смѣшеніе языковъ, ეზად. 11—9; 1 ქართლ.
209; (ჟჟ), წ. მ. აღვრევ, ერთმანერთსი შევაზავებ;
გაღვრევ, გავაგიგებ; смѣшивать, примѣшивать;
смѣшана сходитъ; ისაი. 1—2; 1 ქართლ. 112; (შე-
ვერევ, -რიე), წ. მიჩ. აღვრევ, подмѣшивать, смѣ-
шать съ кѣмъ, или съ чѣмъ; სიბრ. 29; არ შე-
გრევ; не смѣшаю тебя; (შევირევი, -რიე), წ. ვ.
აღვირევი, განვიზავებ; смѣшиваться, შევირევი
ჭკუაზედ, помѣшиваться, сойдти съ ума; (შევერევი,
-რიე), წ. თვ. გავერევი, დავერევი; იმჩინება,
прубиться; ბუნ. კ. 143; **შერეული, შერევნი-
ლი**, შენარევი, მიმ. смѣшанный, რუსულ. 164,
ლოლ. 45; **შერევილობა**, ს. смѣсь.

შერევა (ჟჟ), წ. მ. შევლაღავ, შევეკრი, вгопить.

შერეტიანება (ვა), წ. მ. გავრეტიანებ, ошело-
мить; (შევერეტიანები, -ლი), წ. ვ. გავრეტიანდე-
ბი, ошеломить.

შერეცხა (შევერეცხ, ხე), წ. მ. გავრეცხ, помыть.

შერეწა (ვი), წ. მ. მოვიგებ, стяжать, приобри-
тати.

შერთვა, ბ. შესვლა.

შერთვა, სს. присоединеніе, (ვა, ვ, -თე), წ. მ. შე-
ვართებ, შევრევ, შევსძინავ; присоединить, при-
давать, შეერთავ ცოლსა, женитъ, შევეკრივ
ქმარსა, выдавать замужъ; მაგ. 13—33; 1 ქართლ.

310; მარტ. 1—24; შევირთავ ცოლს, ქმარს; жепиттся; выходить замушт; ვისრ. 123; შემრთავ ცოლსა, ты женишь меня; 1 ქართლ. 180, 5; (შევერთვი, -თვი), ზ. თვ. შევეერთლები, გავვერთლები, присоединяться; слншаться; шпалать, шлпваться; სამ. მეფ. გ. 42; გამოსლ. 23—2; ქილ. 327; **შერთუდი**, შიშ. присоединенный; შემრთავი, შემრთველი, ს. соединитель.

შერთმევა (შევართმევ, -მიე), ზ. შ. შივართმევ, подшосить, დაბად. 27—16.

შერთხმა (შევერთხმ, -ხი), ზ. შ. გავსჭიმავ რაზემდე; გარს შემოვკერავ; растянуть на чемы либо, напнлты.

შერიგება, სს. договоръ, условіе; перемиріе, примиреніе; (ვა), ზ. შ. დავაზავებ მომღურავთა, დავაგებ; мирить, (ვი), ზ. შიჩ. დავაზავებ, помириться съ кѣмъ; 2 ქართლ. 323; (შევერიგებ, შევერიგებ, -ლი), ზ. ვე. ფასს გარდევუკვეთ, გავურიგებ, ი ფასზედ; договориться иъ цѣнѣхъ, порядиться, сторговаться, შემირიგდა ფასზედ, онъ договорился со мною въ цѣнѣхъ; **შერიგებუდი** შიშლ. примиренный, сторгованный; სამ. ბერძნ. 4; **შერიგებულად**, 3 პირი: შერიგებულან, порядились, სიზრ. 116.

შერიღება (ვა), ზ. შ. მოვარიღებ, устранить, удалить. (შევერიღებ, -ღე; უსრ. შემირიღებია, ვისრ. 90, ზ. უ. შევეფარვი, скрывать, прятаться, укрываться, (შევერიღებ, -ღე), ზ. თვ. მოვერიღებ, остережусь, удалиться, ქილ. 395.

შერიურაუება, სს. смерване, (შვერიურაუებ, -ლი), ზ. ვე. შევეპინღებ, შევეპმწუსრებ; смеркаться.

შერიურაუი, ს. ბინლი, მწუსრი, сумерки.

შერისხება (ვა), ზ. შ. გავჯავრებ, გავავულისებ, прогнѣвить; ვეფხ. 77; შემარისხებ ღმერთსა, прогнѣвши на меня Бога; რუსულ. 617; ღარეჯ. 2—107.

შერიხება, სს. выговоръ, нагоний, острастка, 2 ქართლ. 196; (შევერისხავ, -ხე), ზ. შ. შევეტუქსავ, დავტუქსავ, გავუჯავრებ, пожурить, побранишь кого, прогнѣвывать, дать наговий кому; ფსლ. 9—5; 17—7; 103—7; შატ. 8—26; 17—18; მარკ. 8—30, 38, ან შევანგებ, проклинать; (შევერისხებ, -ლი), ზ. ვე. გავჯავრებ, прогнѣваться, სამ. ვანტ. 258; აღბ. 1; შემირისხებ, ты прогнѣваешься на меня; აღბ. 81; ვისრ. 99; შეგარისხებნ შენ უფალმან, და прогнѣвается на тебя Господи; იუდ. 1—9.

შერიფი (არაბ.), ზედ. წარჩინებული, знатный.

შერევნა (შევერეკიება, -ნე), ზ. თვ. შევეჭილები, поборотья съ кѣмъ.

შერკინება (ვა), ზ. შ. შევეჭქედ რკინას, ერთმანერთს ჭქელით მოვკერავ, сваривать желѣзо; ვეფხ. 943.

შერონინება (ვა), ზ. შ. შევიტან, вносить, ზ. უ. შევღავარ, შევალ, входить.

შეროცვა (ვეკროცვა, -ცე), ზ. შ. წავიყბედ, წამოვროსავ, изболтнуть, проговориться.

შერტყმა (ვა), ზ. შ. შემოვკერავ, შემოვანგვევ, შემოვარტყამ, ополсывать, новязать; (შვერტყამ, -ყი), ზ. შიჩ. შემოვიკერავ, препоясаться, იოან. 21—18;

ქილ. 278, 681, ახჯარ შერტყმული, препоясанный оружіемъ, ვისრ. 190.

შერტყმა (ვა), ზ. შ. დავჭკრავ, приударить; თავს შევარტყამ, удариться голоною обо что.

შერუჯვა (ვე), ზ. შ. დავწვავ, опалить.

შერღვევა (ვა), ზ. შ. მოვარღვევ დავერებულსა, споротъ.

შერუევა, სს. трясеніе, ისი. 24—19; (შვეარუევ, -ყიე), ზ. შ. შევარუნევ, შევსძრავ; потрясти, поколебать, შატ. 11—7; ლუკ. 7—24; 1 ქართლ. 100; შროვ. 106; (შვეარუევი; -ყიე), შევიარუნევი, აღვიძვრი, поколебайтсь, შროვ. 61; ერისთ. 2—255; ისი. 33—20.

შერუნა (შევეკრუნე, -ყუნე), ზ. შ. გავკრუნე, წავაზღენ, განვეკრწნი, попортить, растлить, (შვეარუნე, -ყუნე), ზ. ვ. წავკვლები, попортиться, **შერუენილი**, შიშ. попорченный, **შერუენილდება**, ს. ზალი, ნაკლულევენება; норча; ვეფხ. განშ. თ. 116.

შერჩევა (ღროს შევერჩევ, -ჩიე), ზ. შ. ღროს მოვეუქებნი, ვუღარილებ, искать случая; მოვავკარებ, მოვანერჩებ, выгадывать.

შერჩენა (ვა), ზ. შ. დავანებებ; დავუტღებ, დავუტევებ; მივეუტევებ, შევენლობ; оставить за кѣмъ что; прощати; ვეფხ. 68; გორგ. 194; სიზრ. 80; უხუი შემოსცა, უხუის პირი გვერდში შივ შეარჩინა; 2 ქართლ. 535; онъ возилъ ему въ бокъ конь и лезвіе онаго осталось у него въ боку; სულს შევარჩენ, ვისრ. 150; оставить за кѣмъ жизнь, даровать кому жизнь; (შემარჩენ, -ჩინე), прощаешь мнѣ, ვეფხ. 238; კაცია 25; ანტონ. 4—55; ღმერთი არ შევარჩენ, Богъ тебѣ не проститъ, ვეფხ. 769; სულს არ შევარჩენ, не оставлю тебя въ живыхъ; (შვეარჩენ, -ჩინე), ზ. შიჩ. შევიზარჩუნებ, მივითვისებ, დავიგლებ, оставить за собою, присноить себя; რუსულ. 713; (შვეარჩენ, -ჩინე), ზ. შიჩ. დავუტღებ, оставить за кѣмъ что, выгадать, **შერჩენილი**, оставшііся.

შერჩობა (ვა), ზ. შ. მოვარჩობ, удушить, утопить.

შერჩობა (შევეკრჩობ, -ჩი), ზ. ვე. დავურჩობ, დავუშეთებ, ხელში ჩავუვარდებ; მივეტევები, შევენლობ; остаться въ чнхъ рукахъ; неподвергаться взысканію или наказанію; რუსულ. 282; გორგ. 299; 2 ქართლ. 312, 534; ყარამ. 392; კაცია 93; ჩემი სისხლი არ შერჩეს, ვეფხ. 602, кровь мол да не остаеться безъ взысканія; ამთონი აღუდე რომ ქაფი არ შერჩეს, шпнлти столько, чтобы неоставалась шѣва; ქიშია 267; ცუდად არ შერჩება, это мнѣ не пройдетъ даромъ; სამ. ვანტ. 98; შევერჩი ერთს ფიცარსა, я спасла на одной доскѣ, во время морскаго крушенія, სიზრ. 150; (შემრჩება, -ჩა), ზ. შიჩ. დამრჩება, დამშეთება, остается у меня въ рукахъ, ეს სოფელი არ ავის შერჩება, вѣчно никто неостается въ этомъ мѣстѣ; ყარამ. 262; რუსულ. 882; შერჩა დანაშული, онъ, остался безъ наказанія, სიზრძ. 11; არ შერჩება ავკაცობა, дурные поступки не пройдутъ ему даромъ, შირ. 105; თუ სული შემრჩება, если останусь живъ; ვეფხ. 345; რუსულ. 21; 377, ქილ. 474; აღარ

შერჩომია თმენის ღონე, неосталось у него возможности терпеть; გორგ. 56; ქილ. 420; შვედრომივარ, -მოლი, ზ. ვ. დამჩენია, оставаться за кѣмъ; იქნება გარდაცხადის და თამასუქი შერჩომილეს, ვასტ. სამ. 143; можетъ быть онъ и ушла-тиль, а документъ остался (невзялъ); წასვლის ღონე აღარ შერჩომილათ, неосталось у нихъ средствъ къ отъѣзду; გორგ. 310; შერ. შერჩომილი, მიმ. оставшийся.

შერჩეულია (ვკ, -ლე), ზ. უ. ვერჩეულიები, шептати, ანდრ. 97.

შერცხვენა (ვა, -ინე), ზ. მ. სირცხვილში შევიყვან, გააწბილებ, осрамить, пристыдить; შევიცხვენ თავს, осрамить себя, ნუ შემარცხვენ, не вводи меня въ стыдъ; შემრცხვება, -ვინა, стыдно мнѣ, ვისრ. 180; **შერცხვენიება** (ვა), ზ. სმ. застави стыдиться; (შემრცხვინება), острамлюсь, ვეფხ. 64; ქილ. 452, 685.

შერწევა (ვა, -წი), ზ. მ. შევარწევ, გააქანებ, покачать, пошатать; შევირწევი, -წი, раскачиваться.

შერწემა (ვკ, -ვი), ზ. მ. შევადგენ, შევანივებ, составлять, ცმი. 142; საბ. ლ. ნახე შეურწეველი; კაცლ. 139; **შერწეული**, ზედ. составленный; კასთანი, ქმნილ. წ. 7, კავშ. 186. 336; ფიზიკა 17; **შერწეულიობა**, ს. შედგენილობა, составъ, ფიზიკ. 18. [550.

შერჭმა წარბთა, სხ. нахмурить брови, რუსულ.

შერჭობა (ვა, ვუ, -ჭე), ზ. მ. დავსობ, შევატაკებ, воззаты, втыкаться; (შევირჭობი, -ჭე), ზ. ვ. დავისობი, воззатыся, **შერჭობილი**, **შენარჭობი**, მიმ. воззанный, შევერჭობი, ზ. თვ. დავესობი, воззатыся.

შერწევა, სხ. колебаніе; (ვა), ზ. მ. შევანძრევ, შევქსპრავ, колебать, трясти; (შევირწევი, შევერწევი, -წი), ზ. თვ. შევიძვრი, трястись, колебаться; ვეფხ. 649; ერისთ. 50.

შესაბამება (შევესაბამე, -მე), ზ. თვ. შევესაკუთრები, ვშენი, შევეტყუები, შევეფერები, соответствовать, приличествовать; მარტ. 1—54.

შესაბამი, ზ. შესაფერი, прилично, ლოლ. 25.

შესაბამი, ზედ. შესაფერი, სათანადო, приличный, соответственный; подлежащий, 1 ქართლ. 64.

შესაბამი ხელითა ან უფლისა; ს. ქალთ ხელსაბამი, სამკლავე ან უფლსაბამი, браслетъ, ожерелье; ვეფხ. 382.

შესაბამობა, ს. შესაფერობა, приличие, მარტ. 2—11.

შესაბლარდნელი, ს. მოსახვევი თავისა, უფლისა, повязка; ისთ. 3—20.

შესაბმელი, ს. მოსაბმელი, привязь, შესაბმელი ცხენი, упряжная лошадь.

შესაბმელი, ზედ. საბრძოლო, боевой, ратный, სამ. ვასტ. 7.

შესაბრადებელი, -ლი, -ლითი, ზედ. საბრადო, საცოდავი, бѣдный, жалкій; достойный сожалѣнія; აღიქს. 10; ერისთ. 105.

შესაბრკოლებელი, ზედ. ფენის წასაკვრველი; საფრსე, საცოური; камень преткновеніи; со-блазнь.

შესაბურვებელი, **შესაბურველი**, ზედ. სახურავი, покрывало, რუსულ. 924.

შესაბობი, -ბელი, ზედ. მოსახარში, варный.

შესაბლებელი, ზედ. შესასროლი, შესატყორცი, бросальный.

შესაბებელი, მავალ. სიტყვა, ზედ. მისაბებელი, отъѣтное слово, отъѣтъ; ქილ. 262.

შესაბვანი, ზედ. შესაფერი; подлежащий, приличный, ვეფხ. 1187; похожий.

შესაბვარი, ზედ. შესაფერი, приличный, пристойный, ვისრ. 126, 186.

შესაბვებელი, ზედ. ასანთები, зажигательный.

შესაბინებელი, ზედ. საბინებელი, გასალანძლავი, ругательный, поносительный.

შესაბამბელი, ზედ. დასაძრავი, порицательный.

შესაბრაცნელი, ს. სახვევი, обвивка.

შესადარებელი, -რები, ზედ. შესაცოლებელი, сравнительный, რუსულ. 435.

შესადარი, ზედ. შესამცავსი, ცოლი, სადარი, подобный, равный; 2 ქართლ. 363; რუსულ. 645, 957.

შესადგენი, ზედ. შესანაწევრები, служащий къ составленію.

შესადგმელი, ს. თარი, полка.

შესადები, ზედ. და ს. დასადები, დასადგმელი; ბარგი, служащий для поклажи; поклажа.

შესადინარი, ს. შესართავი მდინარისა, устье рѣки, ღაგრ. 133; ქილ. 145.

შესადრეკი, ზედ. შესაკეცი, складной.

შესადღვები, ზედ. საღვებად დანიშნული რძე, назначенный для взбиванія молока.

შესაერთებელი, ზედ. გამაერთებელი, соединительный.

შესავალი, ს. შესასვლელი კარი, ბჭე; შემოსავალი, სარგო, საშოვარი; ზედ. შესასვლელი; входъ, двери, ворота; доходъ, приходъ; входной; სამ. სომხ. 237; 1 ქართლ. 318; 2 ქართლ. 517; -კარი, входныя двери, რუსულ. 862; შესავალი წიგნისა, ე. ი. წინა სიტყვაობა, предисловіе, введенеіе книги; **შესავალად**, ზ. მ. დასავალი, ერისთ. 42.

შესავედრებელი, ს. მისამართი, საფარველი უშიშროებისათვის ან მფარველი, შემწყნებელი; при-бѣжище, убѣжище, защита; გუჯ. 1: ფსალ. 9—9; 45—1; 17—1; 27—8; 30—2, 3, 31—7; რიცხვი 35—12; 27; ისუ 20—2; 1 ქართლ. 156, 368; ცმი. 58.

შესავსებელი, ზედ. შესასრულებელი, дополни-тельный.

შესაწარები, **შესაწარი**, ზედ. საწარი, წარის დამცემი, ужасный, ქილ. 688.

შესაწიფლებელი, ზედ. საწიფლარი, гнусный, отвратительный.

შესათხრელი, მავალ. ატილი, ზედ. мѣсто для копаніи; გორგ. 240.

შესაკდემელი, ზედ. სარცხვინელი, срамный; შა-зорный.

შესაკერავი, ზედ. საკერავად დანიშნული ან თვით საკერავი; назначенный для шитья; шитье (ра-бота).

შესაკილი, ს. საკილარი, вѣшалка.

შესავინძავი, ს. ზორცი, завязка, შესავინძველი, для брошировки, შესავინძველად, ზ.ხ. для застегивания; გამოსლ. 26—4.

შესავიცხავი, ზედ. საქარხი, позорный.

შესაკლეველი, ზედ. დასაკლისი, ქილ. 156; убиточный.

შესაკნატუნებელი, ს. ხრიშხ.

შესაკრავი, ს. საკრავი, застёжка, завязка, იერემ. 2—3; -ბორკილი, штыц, оковы; იერემ. 27—2; გზის შესაკრავად, 2 ქართლ. 378; для занятия дорог.

შესაკრებელი, ს. საკრებულო ადგილი, ან თვით კრებულო, ყრილობა ერთა; сборное место; сборище; დაბად 1—9; ფსალ. 81—1. 110—1; მაც. 4—23; საქმ. 15—26; -ართა მღინარება, слияние двухъ рѣкъ; 1 ქართლ. 20, 17; 2 ქართლ. 95; -წყალოთა, водохранилище; ისაი. 3—20; 24—2; 37—25; ლეოლ. 32.

შესაკრველი, ნ. შესაკრავ, ისაი. 3—20.

შესაკუთრება, ზ.ხ. усвоение, присвоение; преданность; (ვი), ზ. მიჩ. შევეთვისებ, შევიწყელ, განვიკუთნავ, შევინარჩუნებ; საკუთრად მივითვლი; усвоивать; присвоивать; 1 ქართ. 313; (შევესაკუთრები, -თარე), ზ. თვ. შევეთვისებ, სულსა და გულს გავუწორებ, ნაშტს შევუძლი.

შესალოცავი, ზედ. ლოცვით შესაკრველი, подлежащий къ заговариванию.

შესალოცველი, ს. შესავედრებელი, მისამართი, უბეჯიშე.

შესამალი, ზედ. სამალავი ადგილი, мѣсто для скривания; შესამალი ზღვითა, ე. ი. ზღვის შესართავი, შესაღინელი, текущая въ море; ვეფხ. 264.

შესამართი, შესამართებელი, ზედ. გასაბედავი, отважный, рѣшительный; 1 ქართლ. 300.

შესამატებელი, შესამატებიანი, ზედ. მოსაკება, სარგოებიანი, შესაძინელი, прибыльный; выгодный; ვისრ. 47.

შესამატი, ს. სარგო, მოკება, შესაძინელი, прибыль, ციმ. 11.

შესამდურავი, ს. სამდურავი უკმაყოფილება, неудовольствие.

შესამცნებელი, ზედ. შესასწაველი, ღირსი შესწავლისა, примѣчательный, ქილ. 485.

შესამზადებელი, ზედ. მოსამზადებელი, приготовительный.

შესამკობი, -ბელი, ზედ. მოსართავი; საქები, საღიღებელი; служащий къ украшению; хвалебный, 1 ქართლ. 212; 2 ქართლ. 71.

შესამოსელი, ს. სამღვდლო სამოსელი; ცანთ სავალი; риза; одежда; ისაი. 3—7; დარეჯ. 2—96; გამოსლ. 28—4; ვეფხ. 405, 424.

შესამსგავსი, ზედ. შესავანის; შესაფერი; похожий; приличный; ციმ. 9.

შესამუსვრელი; -სრვი, ზედ. დასაქცევი (შენობა); подлежащий разрушению, сломкѣ, -სრავად, для разрушения.

შესამჩნევი, ზედ. შესანიშნველი, замѣтный.

შესამცირი, ზედ. მცირეობითი, уменьшительный; ქილ. 433.

შესამცნებელი, ზედ. შესანიშნავი, примѣчательный.

შესანანებელი, ზედ. დასანანებელი, სასინანული; подлежащий раскаянiю.

შესანახავი, -სი, ზედ. შესაკრძალავი, подлежащий къ сохраненiю; ან გამოსაკვეები, გამოსაზრდელი; подлежащий къ прокормленiю; ან სარჩო, содержание, средство къ жпзнн. 1 ქართლ. 266, რუსულ. 276; ქილ. 349; თავი მაქვს შესანახავ, я долженъ содержать себя; სიბრ. 123.

შესანდობარი, ზედ. მისატყვებელი, საპატყვებელი, извинительный; простибельный.

შესანდობელი, შესანდობი, ზედ. მისატყვებელი, საპატყვებელი; შენდობის სათქმელი მიცვალებული-ზედ; извинительный; заупокойный; ციმ. წათა ადგილთა მოხილვა 15; ვეფხ. 245.

შესანდებელი, ს. საქმლის სანდებელი, приправа, снадобье.

შესანთები, მაგალ. ცეცხლისა, очагъ; ქიმ. 110.

შესანიშნავი, -წველი, -ნიშარი (ჩახრ. 20), ზედ. შესამეცნავი, примѣчательный, ჩონგ. 11.

შესაოცებელი, ს. შესაფარებელი, მისამართი, უბეჯიშე, რიცხვი. 35—6.

შესაოცებარი, ზედ. გასაოცარი, საკვირველი, дивный.

შესაპარავი, ს. მოპარვით შესასვლელი კარი, потаенная дверь.

შესაპურობელი, ზედ. დასაჭერი; для взятiя, для арестованiя, ვეფხ. 94, 110, 292; ქილ. 683; შესაპურობელი მანე, сѣть для ловли, напр. птиць; შესაპურობლად, ზ.ხ. для задержанiя, арестованiя; 2 ქართლ. 371. [686.

შესარაცხი, ზედ. შესათვლელი, почитаемый; ქილ.

შესარბენი, ს. შესავალი კარი, входная дверь.

შესარგი, შესარგო, ზედ. მარგებელი, пользынтельный, здоровый (ო ინიშ); ვეფხ. 50.

შესარვა (შევესარავ, -რე), ზ. მ. სარგებს, შევედგამ ვაზსა, შევეკველავე, ставить подставки подъ виноградную лозу.

შესარიცხებელი, ზედ. დასაზავებელი, примирительный, -ბლად, для примиренiя.

შესართავი, ზედ. ან ს. დასმატი; შესაღინარი წყლისა, შესაკრებელი მღინარისა; прибавка; устье рѣки; ან შესართებელი, соединительный, сливающийся, ვეფხ. 180, 220; ქილ. 683; 1 ქართლ. 17, თან შესართავად, въ придачу, ქილ. 442.

შესარიდალი, ზედ. სარიდალი, საშიში, опасный.

შესარისხავი, ზედ. ვიზრთავი.

შესარეველი, ზედ. შესარეველი, შესარეველი, служащий къ потрясенiю; -ვეველად, для потрясенiя; იერემ. 23—19.

შესარჩენი, ს. რაც ვისმე დარჩება, მაგალ. ალალი და შესარჩენი, ვანტ. სამ. 160; приобрѣтенiе по справедливости и по праву настѣдства.

შესარჩლევა (შევესარჩლევი, -ლე), ზ. ვ. ვესარჩლევი, ვეკომავები, заслупаться, вступаться за кого; (შევესარჩლევი, -ლე; ან შევესარჩლევი, -ლე), ზ. თვ. წავედავები, спорить, осаривать; ვანტ. სამ. 51; რუსულ. 274.

შესარცხვენი, შესარცხვენი, ზედ. სასირცხელი, აუცი; позорный.

შესასარავი, ს. ვაზი მოქენე სარზედ გარდაბისა; лоза, требующая переноски на подставы; ქილ. 421.

შესასვენებელი, -ვენი, ზედ. მოსასვენებელი; ან შესაცანი საცი, ჯვარი; служащий для отдыха; для внесения иконы и т. п.

შესასვენელი, ზედ. შესასარტყმელი, შესაბმელი, для связывания служащий, ქილ. 291.

შესასმელი, ზედ. დასაღვი, служащий для питья, სისხლი ჩემი შესასმელად ენატრება, онъ желаетъ моей крови, ვისრ. 84.

შესასმენელი, ზედ. დამოკიდებული, зависимый; ან ს. ძიება ლექსში; сказуемое; საბ. ლ. ნახე ქვეშედაზე.

შესასრულებელი, ზედ. შესავსებელი; ან აღსასრულებელი; дополнительный; исполненный, უკუნისამდე ეამთა შესასრულებელი, но вѣки вѣковъ исполненный, გუჯ. 12.

შესასრუვებელი, ზედ. სანატრელი, желательный.

შესასწავლებელი, ზედ. შესანიშნავი, замѣчательный, ლეოლ. 31.

შესასწორებელი, ზედ. შედარებითი; შემოწმებითი; сравнительный; повторочный; რუსულ. 872; შესასწორებლად, ზფ. შესამოწმებლად, для повторки, ქილ. 401.

შესასწდომედად, ზფ. დასაჯდომლად ცხენებზედ, для того чтобы садиться на лошадей; ვეფხ. 416.

შესასწმელი მაგლ. ფერხთა, ს. ფეს საცმელი, обувь.

შესაყანი, ზედ. შესაღბი; საქმელი მაგალ. პური ხლოთური; вносимый; сѣнодомый паир. хлѣбъ съ сыромъ.

შესაცევებელი და შესაცევი, ზედ. ზედ-დასასმელი, пастушательный, შესატეველად ცხენისა, для того, чтобы бросить на кого верхомъ, დარეჯ. 2—101.

შესაცვობი, ზედ. დასაცვობი, усладитозный; достойный любви.

შესაცუვევინელად, ზფ. მოსარბელოდ, для паша; 1 ქართლ. 220, ნახე შენიშნულობა.

შესაცუვიერი, ზედ. ნახე შესაცუობი, ჩანრ. 1.

შესაცუვისება (შესაცუვისებ, -სე), ზფ. უ. სიტყვას ვიტყვი, говорить, მარგ. 3—18.

შესაცუვისი, ზედ. შესაცუობი, შესაბამი, შესაფერი, შესაგვანი, საფერი, узнаваемый, прстойный, приличный, соответственный; ვეფხ. 689, 713; 1 ქართლ. 318, 323; რუსულ. 987; ქილ. 257; -პაცივი, подобающая пость; 1 ქართლ. 271; შესაცუვისი შემოსვევა, соответственный случай; 2 ქართლ. 307, შესაცუვისობა, ს. შესაბამობა, საქციელი, приличие, пристойность; 1 ქართლ. 290.

შესაცუობი, ზედ. შესაცნობი, გამოსაცნობი, подлежащий изслѣдованию, изысканию; სამ. სომხ. 252, 366, 375; -ბლად, ზფ. გამოსაცნობად; для узнания, გორგ. 250; ანგონ. 4—7.

შესაცუორცი, ზედ. შესასროლი, метательный; საბ. ლ.

შესაუღლვეფი, ს. საბმელი, დასაბმელი, привязь, საქმ. 27—40.

შესაფარი, შესაფარებელი, ს. მისამართი, ბინა, სადგური, приставище; убрѣжище; -ბელი თავისა, жилище, кровъ.

შესაფარებელი, შესაფერი, ზედ. შესაბამი, საფერი; приличный; შესაფერობა, ს. შესაბამობა, приличие, ქილ. 421, ვისრ. 4; მროვ. 97.

შესაქმე, ს. შექნა, წარმოება; შობა; творение, создание; рождение; ისუ ზირაქ. 44—2; იაკობ. 3—6; რომელ. 9—21; ადგილი შესაქმისა შენისა, мѣсто твоего рожденія; დაბად. 31—13; შესაქმე ან წიგნი შესაქმისა, პირველი წიგნი დაბადების შესაქმნათ; книга Бытiя, ანდრ. 109; 1 ქართლ. 3.

შესაქმება (ვა), ზფ. მ. დაეასაქმე, дать кому поручение.

შესაქმიერი, ჩანრ. 65, могущий исполниться.

შესაქცევარი, -ველი, -ვი, ზედ. საშვებელი, სალხინო, увеселительный; забава, увеселение; ქილ. 22, 303; -ადგილი, ე. ი. სალხინო, мѣсто увеселения, гуляише; ვეფხ. 338, 363. თ.

შესაღები, ზედ. შესაცანი, подлежащий внесению.

შესაღები, ზედ. საღებავად დანიშნული; красильный.

შესაღებავი, ზედ. пазначенный въ краску.

შესაყარი, ზედ. გარდაღები (სენი), заразительный.

შესაყარი, ს. შესართავი, შესაღინარი, мѣсто слишия рѣкъ; -არაზისა და მტკვრისა, мѣстослияшия Аракса съ Курою; გორგ. 33.

შესაყარად, для соединения, для свиданiя, სიბრ. 116.

შესაყედავი, ზედ. სარზედ გარდასაღები, შესასარავი, потребный для переноски лозы; საბ. ლ. ნახე ცირიფი.

შესაყვარელი, შესაყვარი; ზედ. ღირსი სიყვარულითა, достойный любви; ქილ. 455, 476.

შესაყვიარი, ს. საძინარ, позорный, აღბ. 21.

შესაყრდნობელი, подпора, опора.

შესაყრელი, ზედ. შესაყრებელი, შესართავი; შესაყრებელი; მისაღები, შესამთხვევი; подлежащий соединению, слитiю; сборный; пазначенный для истрѣчи; მშვენიერი შესაყრელი, прилтый, любезный гость; გორგ. 41; შესაყრელი ალაგი, сборное мѣсто, мѣсто свиданiя, რუსულ. 199; შესაყრელად, для свиданiя, для истрѣчи, ვისრ. 63.

შესაყრდნობელი, ზედ. опора, კალმ. 106.

შესაცვალებელი, ზედ. გამოსაცვლელი, перемѣный; измѣняемый.

შესაცოდავი, ზედ. საცოდავი, შესაბრალებელი, жалостный, жалкий.

შესაცუნებელი მაგალ. მზისა, ზედ. ქვეშედაზე მზის სიტვისა, знойный, ანდრ. 40.

შესაძარღვი, ს. კუთი, კირნი, თავჯი, მსხვილი ძარღვები სადრეკთა, мускулы.

შესაძერწავი, ზედ. სამეცნი. სამეცნი. სამეცნი. прививочный, ქილ. 473.

შესაძინარი, შესაძინელი, -ნებელი, ზედ. ან ს. მოსაგები, საშოვარი; შოვნა, მოგება; подлежащий къ приобрѣтению; выгодный; приобрѣтение, ფართობ. 1—22; საქმ. 3—7.

შესაძლებელი, შესაძლიისი, შესაძლო, ზედ.

შეძლებითი, ძალიანბრი, ВОЗМОЖНЫЙ, გლაც. 4—15; ვისრ. 42; ქილ. 242; შესაძლებლობა, შესაძლიისობა, ს. ВОЗМОЖНОСТЬ.

შესაძრავი, ზედ. შესარევეი, похолобимый, მოურავ. 165. [ტიტელისხი.]

შესაძრწუნებელი, ზედ. აღსაფოტებელი; возмущающий ვარსკუთავი, ს. на мгновение, показывающаяся звезда, ქილ. 320.

შესაწევარი, -წევნელი, ზედ. სახეაიხნო, მოსახმარებელი; შეწვენა; вспомогательный; пособие; გუგ. 29; -ონხარი, ხახე ონხარი.

შესაწვავი, ზედ. ან ს. შემწვრად დანიშნული; შემწვარი; назначенный на жаркое; жаркое; ლევიც. 7—9; რუსულ. 983; დსც. 154.

შესაწველი, ზედ. შემწვავი, знойный; ფსლ. 7—12.

შესაწირავი, ს. საღუო მსხვერპლი, მისართმევი ძღვენი; ან საძღვრად დანიშნული; жертва, приношение; на жертву назначенный; 1 კორ. 16—1; 1 ქართლ. 27; 256; -ღვირო, ხახე ზედაში.

შესაწუნებელი, შესაწუნხარი, ზედ. სამწუნხარი, საუბედურო, горестный, печальный, прискорбный.

შესაწუდი, ზედ. შესაბრალი, жалостный, жалкий, достойный сожаления, ქილ. 124.

შესაწყვედეველი, ს. საპერობილე, тюрьма.

შესაწყინარი, ზედ. მოსაწყინარი, скучный; ქილ. 216.

შესაწყინარებელი, შესაწყინარი, ზედ. კეთილად მისახნევი, уважительный; რუსულ. 263.

შესაჭვრედეელი, ს. შესახედევი, საურებელი, назначенный для смотрения; ქილ. 659.

შესაჭირვებელი, ზედ. შესაწუნებელი, скорбный, печальный.

შესაჭმელი, ზედ. საქმელად დანიშნული, назначенный на съедение, съedomный შესაჭმელად, ფხ. на съедение.

შესაჭური, ს. შესახედევი, ხახე, видъ, фасъ.

შესახარებელი, ფხ. სახინარულად, на радость.

შესახებ, ფხ. относительно.

შესახება (ვა), ფ. მ. მივამსგავსებ, уиодоблять, 1 ქართლ. 278.

შესახედევი, ს. გარეგანი შესხედლობა, ნაკუთი, პირის ხახე, видъ, наружность, лице; ეზუგ. 41—22; დან. 3—9; 5—6; ეზუგ. 1—13; მარც. 2—13; 1 ქართლ. 301, ვეფხ. 963; განმ. თ; შესახედევადა, საქვრეცლად; на смотрение, თვალნი არ მასხენ მათი შესახედევი, не имѣя глазъ, чтобы смотреть на нихъ; ვისრ. 11.

შესახედევაობა, ს. გარეგანი ხახე, наружный видъ; наружность.

შესახება (ვკ), ფ. მ. გამოვკსახავ, изображать.

შესახედებული, ზედ. ხახელ მოგებული, извѣстный, славный; სიგელი მოურავ. 5, поименованный.

შესახედერება (შევესახედერები, -რე), ფ. თვ. ვეკუთხევი, принадлежать.

შესახედერი, ზედ. სახედერი, წილად ხარტები; შესაფერი; слѣдующая часть; подлежащий, относительный.

შესახეველი, -ხევეარი, -ხევეი, ს. სახევეი, საზლარნელი, въ чемъ что либо завязываютъ, повязка.

შესახეწარი, -წი, ზედ. სახეწნელი, სამუდარო, просительный; просьба; 2 ქართლ. 458; გორგ. 19; ქილ. 287; 1 ქართლ. 318, შესახეწრად, ფხ. для уирашиваи.

შესახლევა (ვა), ფ. მ. поименовывать.

შესახული, ზედ. გამოსახული, изображенный, ვეფხ. 1465.

შესახეარი, ზედ. შეტული, შეპერობილი, обхятый.

შესახედებელი (გულისა), ზედ. სარწმუნო, надежный, 2 ქართლ. 554.

შესევა (შევესევი, -სიე), ფ. მ. გავერევი; გავაბამ; вѣшивать; (შევესევი, -სიე), ფ. თვ. გავერევი, вѣшиться.

შესევა (შევესევი, -სიე), ფ. მ. შევეტევი, მოვეტევი, паускать, натравлять; (შევესევი, -სიე), ფ. თვ. მივეარევი, მივესევი, бросаться, кидаться на кого, вторгаться, ბუნ. კ. 73, 1 ქართლ. 421; შევესევი ვარ მ პირი შესევა; შევესევი, я напалъ на него; შესევეთ აკლება, пашадая ограбить, 2 ქართლ. 164.

შესესხა, შესესხება (შევესესხ, -სხებ; -სხე), ფ. მ. სესხად ვაძლევი, давать въ займы; (შევესესხები, -სხე), ფ. თვ. დავესესხები, брать възймы, занимать.

შესეარული, მიმ. გავესრილი; ან მოხელილი ცომი; 1 კორ. 5—6; ლევიც. 2—5; გლაც. 5—9; замарашиный; тѣсто.

შესევედევა (შევესეველებ; -ლე), ფ. მ. დავსეველებ, მიკრედ დავლეცობ, подмочить; (შევესეველები, -ლი), ფ. ვდ. დავსეველები, помочуть; ქიშია 84.

შესევენა, -ნება, ოდხა, (შევესევენ, -ნებ; -ნე), ფ. მ. მოვისევენებ, სულს დავლევი; მოვეკვედევი; ოდოხპუთ, уснокоишься; умереть; დაბად. 41—40; მაც. 19—22; 2 ნეშტი 14—1; 1 ქართლ. 44; რუსულ. 924; 2 პეტრე 3—4; 1 კორ. 15—6, 51; (შევესევენებ, -ნე), ფ. მ. მოვასევენებ; დავისევენებ; პაკივით შემოვიტან ხაცს, ჯვარს; დათ ოდხა, вносить обрива; შესევენებული, მიმ. ოდოხპუთი; умерший.

შესევა, სხ. ვხოდხ, вхождение, ხანში შესევა, постарѣть, входить въ лѣта; სასწავლებელში, поступитъ въ ученице; -კაცობაში, возмужать; შესევა საქმეში, заняться дѣломъ; სამ. სომხ. 309, (შეველ, შესევალი, შეველს ან შემოკლ. შევა; შეველი, შესევალი, შეველენ; სამღუთო წერილში შეველენ; სრ. შევედ ან შეველი, შევედე, შეველა; შეველით, შესეველით, შევიდნენ); ფ. უ. უკან. ზმნა შევიან მივალ; ფსლ. 5—7; 65—12; входить; ვალში შეველ, входить въ долги, ჭკუეს. გონებას შეველ, образумиться, როთ არა შესევიდევი განსაცდელში, чтобы вы не виаи въ пскушение; მარკ. 14—38; (შემივა, შეგივა, შეუა; შემსევალი); ფ. უ. მომივა ფირად და სხ. 2 ქართლ. 527; входить мнѣ на умъ; ეჭვი შეუვიდა, онъ сталъ сомнѣваться, ქილ. 438; გულში ნღობა შეუვიდა, ვეფხ. 1076; онъ сталъ желать; გულში ლმობა შემსევალი, სიბრ. 161; онъ сталъ въ душѣ жа-

ლქნ; (შევევალ, შეუსვალ, შეუვა ან შეუ; სრ. შე-
ვევალ), წ. უ. მივევალ, საშუალ განვევლი; 2 ქართ.
527; სიბრ. 160; входить, проинкнать; სამართ-
ლით შევევალ, по закону я имѣю право; აღუქ.
159; შევევალ ციხეში, проинкнуть въ крѣпость;
გორგ. 197; შთას ვერ შეუვიდნენ, они не могли
проинкнуть въ горы; შროგ. 114; წყალი შეუ-
ვიდა, вода проинкла, прососалась; ხელი შეუ,
შეუვა, онъ имѣетъ право, ვერა რას შეუვა, не
можетъ опсорить; სამ ვაცვ. 145, 188, 202;
სამ. სომხ. 228. (შევიდვი, შესიღნარ, შეღს ან
შეღს, შრ. შეღან; შემდიოლი, შესიოლი, შესიო-
ლა), წ. უ. შინაგან მივიდვი; ვფხვ. 755; входить;
проинкнать; ხანში შეღს, онъ входить въ лѣта;
ქარი შეღს, вѣтеръ проинкнать; ზაცონ. ზაგრ.
154; შევისვლები, ან შევესვლები, სრ. არა აქვს),
წ. უ. სიარული მაქვს, пмѣю достунъ; სამ. სომხ.
309; შემღს; შემდიოლა, შვალ. თავში არა ფერი
შესიღს, ему ничего въ голову не идетъ, შე-
სუდი, მიმ. вошедшій, -სიბერეში, вошедшій въ
старость; გორგ. 232; აღუქს. 177; თუ კაცობაში
შესულა, если онъ возмужалъ.

შესრულება (ვესვლები, -ლიბი), წ. შევლოკ, შევექთ-
ვლოვ, ავლორში, вилзавти.

შესრევა (შევესვამ, -სვი), წ. შ. დავლევი, მივიღებ სას-
მელს; შევიკრებ, შევესწავებ ნოტიოს, влпрать въ
себя влагу, пснить, შაც. 20—22; 26—42;
იოან. 18—11; ანდრ. 36; დარეკ. 2—99; ერისთ. 4;
ანტონ. 6—7; (შევესვამ, -სვი), წ. შით. წყალს და-
ვლევიგებ, დაქ ნიქ).

შესრევა (შევესვამ, -ვი), წ. შ. შევაჯღენ, შეგნით და-
ვაჯღენ ან შევაწველევი; ვფხვ. 1368; რუსუდ. 334,
356; ქილ. 21; ვისრ. 21; посадить кого вочто
или на что; заключить: -საპრობილოეში, поса-
дить въ тюрьму, -ჯაჭვეში, надѣть на кого цѣпи;
-ხეზედ, посадить на дерево; -გალოაში, посадить
въ кѣтку; (შევესვი, -სვი), წ. თვ. შევერჭობი, шби-
ваться папр. гвоздь; вонзаться, ისე ზირაქ. 27—2.

შესრევა (შევესვი, -ვილი), წ. თვ. უურად ვესვი, გავე-
გონები, слышать, რუსუდ. 340.

შესრევა (შევესვი, -ვისარი), წ. შ. გავსვი, გავსთხუ-
ნავ; შევეზბალავ; მოეზელ ცომსა; марать, пач-
кать; обогрять кровью; мѣсить тѣсто; დაზად.
18—6; გამოსლ. 12—34; 2 მეფეთ. 13—9; ვფხვ.
587 გამ. თვიმ; შევისვრები, -სვარი), წ. ვ. გავის-
ვრები, замараться.

შესრევა (შევესთავ, -თვი), წ. შ. შევეგრეს, სირიასთ,
ссучить, свивать двѣ три нити въ одну; (შე-
ვესთავ, -თვი), წ. შ. დავართავ, შევეკტრეს; прять,
крутить; ლევიგ. 14—51; 1 ქართლ. 311.

შესრევა (შევესივლები, -ლი), წ. ვდ. გავსივლები,
принухнуть.

შესრესვლება, შესრესვლიანება (ვეკ, ვა), წ. შ. სის-
ხლით შევესვირი, окровавить.

შესრესვლები (ვესივლები, -ბოვე), წ. თვ. ცეპი-
ლოდ დავესვლები, обходиться съ кѣмъ ласково.

შესრესვლები, სხ. გოვრე; სორე; ქილ. 35; (შევე-
სივლები, -ვევი ან შესრესვლები, -ლი); წ. თვ.
შეველაარავევი, შევევილები, спорить, ქილ.
160.

შესრევა, რევა (შევესივებ, -ბე), წ. შ. სიძელ გა-
ვსელი, просватать, породнить; (შევესივები -ბე),
წ. თვ. სიძელ გავსლები, породниться съ кѣмъ,
გორგ. 67, დაზად. 34—8. 19; გორგ. 67; აღბ. 73.

შესრევა (შევესვი, -ვევი), წ. შ. გამოვესვივენი, завн-
зять въ узелъ, ქილ. 319, 439; შევესვივი გვირ-
გვის, обвннчать, აღბ. 139; (შევესვივი, -ვევი),
გამოვესვივი, завнзывать въ узелъ.

შესრევა (შევესვობი, -ბე), წ. შ. შევესინებ, ში-
სით მოვაუძლოურებ, наводнть ужасъ; обесвннть;
ისუ 10—10; (შევესვობი, -ბი), წ. ვდ. დავესვტ-
ლები, მოვესვტურლები, მოვესვსურლები, ослабнть,
ფსალ. 87—15; 8—16; 1 ქართლ. 123, შესი-
ლიბნა უფალმან, Господь павелъ на ннхъ страхъ,
ისუ 10—10.

შესრევა (შევესვამ, -ვი), წ. შ. დავლევი, пснить; წ. შეს-
ვამს.

შესრევა (შევესმევი, -მივი), წ. შ. დავლევიგებ, დაქ
პნტ; 1 ქართლ. 100; ანდრ. 10; (შევესმევი, -მივი),
დამალევიგებ, даешь мнѣ нить; ვისრ. 82.

შესრევა, ს. ლოლიკაში: დამოკიდებულობა, რისამე
მოართობა, შესასვედრობა; отношнне; კაცილ-
ანტონი კათალიკოზისა, 56, 259.

შესრევა, სხ. დასმენა, დაბეზლება; გავონება, დანხ-
ვევა; გავონება, უურადლება; оговоръ, обнннцнне,
допость; ипуненне; послушаннне; (შევესმენ, -მინე),
წ. შ. დავაბეზლებ, დავსმენ; ვფხვ. 1144; აღბ. 40;
ისაი 16—14; დაზად. 30—23; შაც. 10—9; გა-
ვავონებ, დავანახებ, 2 ქართლ. 398; 567; ქილ.
215; დოპოსთა па кого, обвнннать, оговарннвать;
იპუნათ, иразумлнать; ზოგჯერ შევესნივლებ, жл-
ловаться па кого; რომაელ. 11—3, ჩემი ვერა
შევესმინერა, и не могъ его убѣднть, 2 ქართლ.
567; ქურდებმა შევესმინეს, пать დოპესი ნორი,
(შევესმენ, -მინე), წ. შ. გავიგონებ, უურად ვიღებ;
უსმენა, внннать; ფსალ. 19—1; 3—4; 6—8;
(შევესმენ, -მინე), წ. შირ. მაზეზლებ ან მაგონებ;
обвнннешь меня; воушаешь мнѣ; ქილ. 101;
შევესმენია, я слышалъ, ანტონ. 23, (შევესვი, -ვეს-
მინე), წ. თვ. გავეგონები, ვესვი, слышать, ფსალ.
3—5; ვფხვ. 462. 865; ვისრ. 22; შევესმის, შე-
ვესმინა, წ. თვ. ვესმის, слышно мнѣ; ფსალ. 12—3;
შესრევილი, მიმ. обвнннннн.

შესრევილი, ვედ. сказуемое, ლოლ. 10, 75; შეს-
მენილი სიქმინედი, შარტ. 1—184, павннстная сн-
гость; შესმენილზედ ბევრით მშვენიერია, па са-
момъ дѣлѣ онъ оказалъ красннше, ანტ. 26.

შესრევილები, ს. დამოკიდებულება, რისამე მიმარ-
თობა, отношнне, ლოლიკ. 10 გვერდი; კავს. 24.

შესრევიება (შევესმინებ, -ნე), წ. შ. გავაგონებ, დაქ
იპუნათ; (შევესმინები, -ნე), წ. ვ. დამოვევილები,
отдоснться, კავს. 24; კაცილ. ანტონ. 56; (შევეს-
მინები, -ნე), წ. თვ. გავეგონები, повнть.

შესრევა (ვა), წ. შ. ვტყკათ.

შესრესვლება (შევესორსვლები, -ლე), წ. შ. დავა-
გუნდავი, დავსორსვლებ, ваять въ комокъ;
შესრესვლები უფალი ქადაგელი, пайше маше,
пайша.

შესრევა (შევესრევი, -რი ან შევესრევი), წ. შ. შე-
ვაგებ, შევისვრი; შევესრევი, დღვაში შევეს-

ზაფნი ცურვით; ვეფხ. 1129; кидать, метать; вливать посылать въ море.

შესროლა (შევისვრი, -სროლე), ზ. მ. შევაგლები, შევისსრევე, გავსცოროცნი, кидать, бросать въ верхъ.

შესრუა (შევესრავ, -სარ), ზ. მ. მოვსრავ, მოვესპობ, нестробить.

შესრულება, სს. окончаніе; (შევასრულებ, -ლე), ზ. მ. გავათავებ, დავასრულებ; მოვეუმატებ, დავუმატებ სრულ ვეყოფ; აღვასრულებ, совершить, окончивать; добавив, дополнить; исполнить, совершить; (შევისრულებ, -ლე), ზ. მ. სრულ ვიყოფ დანაკლისა, пополнить недостающее себѣ; (შევესრულებ, -ლე), ზ. მ. სრულ ვეყოფ დანაკლისსა; აღვესრულებ; дополнилъ кому недостающее; исполнить чью просьбу; შევესრულებ, -ლი, ზ. ვდ. გავთავებ, окончиваться; исполняться; ჩონგ. 152, შესრულებული, оконченный, ისაი. 10—12.

შესრულვა (შევესრულვა, -ცე), ზ. მ. შევესწავ, შევესწოვ, всасывать.

შესტვენა (შევესტვენ), ზ. უ. დავესტვენ, свиснуть.

შესტრანჯი, ს. ერბო კვერცხი შემწვარი ფლავისათვის, დანტ. 122; лишница для плова.

შესუღრვა (შევესუღრავ, -რე), ზ. მ. სუღართ შევესპოს, надѣвать саванъ; ვეფხ. 796.

შესუღობა მაკალ. ცანალობისა, ე. ი. მოყვანილობა ცანისა, стройность стана, статность; სიბრ. 36.

შესუნთქვა (ვასუნთქებ, -ლე), ზ. მ. სუნთქვ ვეცნებ, прсыкать духами; მარტ. 2—137.

შესუნთქვა (შევესუნთქამ, -ქე), ზ. ვიუნოს; вдыхать, втягивать, вбирать въ себя дмхательный; ფარმ. 279.

შესუმა, შესურა, ნახე შესემა, შესერა.

შესურმვა (შევისურმვა, -მე), ზ. მ. ვიოლავ, ვიგრემლებ თვალსა, сурмить глаза.

შესუსტება (შევესუსტებ, -ცე), ზ. მ. მოვაუძულურებ, ослабить, ვეფხ. 632, (შევესუსტებ, -ლი), ზ. ვდ. მოვეუძულურებ, მოვესწულებ, დონე მომაკლებ; ослабѣтъ; გული შემისუსტდა, я обомлѣлъ, лишися чувств; ვისრ. 123; რუსულ. 415, 880; ჭირს ნუ შეუსუსტებ, ქალ. 391, встричай несчастье смѣло, не унывай.

შესუსხვა (შევესუსხავ), ზ. მ. ვესწვავ ითქმის ჭინჭრისათვის ან უინვისა, жечь крапива, морозъ.

შესუქება (ვა), ზ. მ. разжирить.

შესუქობა (შევესუქებ, -ლი), ზ. ვდ. ვავსუქებ, зопнуть треснуть; (შევესუქებ, -ლი), ზ. ვდ. მივევარლები, ривуться на кого; ან მივასუქებ, ძალიან მივაძლები, патрескаться, напоятся.

შესუქლება (შევესუქლებ, -ლე), ზ. მ. შევაფლებ, ვავასუქლებ, сгущать; (შევესუქლებ, -ლი), ზ. ვდ. შევეფლები, сгущаться, **შესუქლებული**, მიმ. сгущенный, **შესუქლებული**, ს. густота.

შესუიღვა (ვისუიღი), ზ. მ. მოვიფიდი, прикуинить.

შესუიღობა (შევისუიღობ, -ძლე), ზ. მ. რძლად შემოვიფან, ვეფხ. 1234; сдѣлать кого своєю невѣсткой.

შესწავება, სს. поучение; замѣтка; (ვა), ზ. მ. ვასწავებ, ვასწავლი, დავარიგებ, ვეპოძღვრი, ვესწ

წვართნი, ჩავაგონებ, ვამცნევ; გულში ჩავუტლებ; научать, наставлятъ; внушать; შემასწავებ, научаешь меня, 2 კორ. 5—13; (შევისწავებ, -ვე), ზ. მ. შინ. შევიმცნებ, გულის სმას ვეყოფ, ყურად ვიღებ, შევინიშნავ, изучать, вникать, замѣчать; (შევისწავებ, -ვე), ზ. ვ. შევიმცნებ, შევინიშნებ; быть замѣчасу, наблюдаему, **შესწავებული**, მიმ. замѣченный; извѣстный, რომ. 16—7, 1 ქართლ. 323.

შესწავლა, სს. изучение, რუსულ. 160, 860; 956; (შევესწავლი, -ლე), ზ. მ. შევესწავებ, ვამცნევ, научать, наставлятъ; (შევისწავლი, -ლე), ზ. მ. შინ. ვისწავლი, შევიმცნებ, вникать, изучить, научиться, ознакомиться; замѣтить; ვისრ. 101; 58; შემისწავლი სარ, შეგისწავლი-ვარ; შემისწავლი, я изучилъ тебѣ, ты изучилъ меня; я изучилъ его; სიბრ. 137; რუსულ. 301, 414; **შესწავლილი**, მიმ. наученный, მოურავ. 355.

შესწორ, ზ. მ. გასწვრივ, გასწორ, прямо, паралельно.

შესწორება (ვა), ზ. მ. თანსწორ ვეყოფ, სისწორეს ვაძლევ, ვეპმართავ; მოვაშანდავებ, მოვასწორებ; შევესწორებ, შევადარებ; ვავსწორებ, ვავპმართავ; прямить; равнять; сверетать, сравнивать; свѣрять, поправлять; ვეფხ. 51, განმ. თ; 785; რუსულ. 257; 1 ქართლ. 254, 393; 2 ქართ. 441; ვისრ. 124; 160; ქალ. 350; (შევესწორებ, -რე); შევესწორებ, ზ. ვდ. ვავსწორებ, сравниться съ кѣмъ; ვეფხ. 1562; რუსულ. 203; (შევესწორებ, -ლი), ზ. ვდ. ვავიპმართებ; прямиться; дѣлаться ровнымъ; (შევესწორებ, -რე), ზ. მ. შინ. შევედარებ, сравниться съ кѣмъ, **შესწორებული**, მიმ. выпрямленный; сравненный; несправленный; -საქმე, поконченное дѣло; სპ. გ. 41.

შესწრაფება (ვა), ზ. მ. ავჩქარებ, торопить кого; (შევისწრაფებ, -ფე), ზ. მ. შინ. ავქსჩქარებ, поторошиться.

შესწრაფა, ფვა (შევისწრაფვი, -ფვი; -ფვი), ზ. ვ. ავჩქარებ, спѣшить, торошиться, დან. 13—21; ვისრ. 189; (შევესწრაფვი, -ფვი), ზ. თვ. ავქსჩქარებ; შევეკრებ; поторошиться; смутиться; რუსულ. 986; ქალ. 120.

შესწრება, შესწრობა, სს. предупреждение, (შევესწრობ, -წარ), ზ. მ. წინ ვესწრობ, დავასწრობ, მივასწრობ; поспѣть, предупредить кого; 1 ქართ. 148; (შევესწრობ თვალსა, замѣтить, კაცია 82; ანტ. 3—30; -ცნენსა, успѣть вкочить на лошады, გორგ. 186; -ცნემში, успѣть скрыться въ крѣпости; გორგ. 270; -თვალს, усмотрѣть; შემასწრობ ფთერაკსა, навземаешь на меня несчастье; რად შემასწარ ამა ზელსა, ე. ი. რისთვის შემამთხვიე ამისა თანა უბედურობით; за чѣмъ ты патолкнулъ меня на такое несчастье; ვეფხ. 855; 859; რას შევასწარ, ე. ი. რას შეგხვდი, за чѣмъ патолкнул на тебѣ; ვეფხ. 236; (შევესწრობ, -წარ), ზ. მ. შინ. წინ ვესწრობ შესვლასა სდმე, успѣть войти; 1 ქართლ. 74; გორგ. 139; (შევესწრობი, -წარ; ზ. თვ. მივასწრობ, დავახე-

ლებ, მოვახელებ; დავევლები, შევევლები; დავესწრობი; подоспѣтъ, захватить; наткнуться на что случайно; ვეფს. 1135; быть очевидцемъ, дожить до; ვეფს. 1135; ვისრ. 168; სამ. ვასტ. 2; ქილ. 19, 587; 661; ნაღრბი ტყისა შეესწრეს, ვიწჳრ უსწიან აკრძალეს въ дѣсу; ვეფს. 78; შევესწარ ფატირასა, я попалъ въ бѣду; რუსულ. 658; შევესწრები სენსა, нежданно нежданно заболѣваю; სამ. ვასტ. 229; რა დღეს შევესწარ, воть до какого я дня дожилъ; ქილ. 386, ჩონგ. 71; ზორაკსა იქ ზორაკსავე შეესწრები, за зло встрѣтишь зло; ქილ. 643; შევესწრები ვარ, შევესწრებოდი, я засталъ, я дожилъ; შესწრებული კაცი, пожилой человекъ; რუსულ. 980; შემასწრობელი ზაკვისა, обличитель въ коварствѣ; ქილ. 194.

შესწლომა (შეესსლები, შევეუსლები, -ლი), ზ. ვლ. მრავალთფის: შეესგლები, садиться на лошадей, въ карету; ვეფს. 984, 2 ქართლ. 524; ნავსი შესსდნენ, сѣли на корабль, მირ. 109.

შესსება (შევესსებ, -სება), ზ. მ. შევესება, შევესებრი. отсѣкать, отсѣзать.

შესსივებუდი, ზედ. სხვიით შემოსილი, лучезарный.

შესსლიცა (ეჭ ლაპარაკსა), прервать разговоръ.

შესსლვა (შევესსლავ, -სლავ), ზ. მ. შევესკაფავ სესა ურგებთა რქათა, მაგალ. ვახსა; обрѣзывать сучья лозы.

შესსმა, სს. სიტყვა საქებელი, შესამკობელი; ქება, ლილება, შემკობა, похвальное слово, ода; хвала, хваление; ვეფს. 3, (შევესსმა, -სმა), ზ. მ. ვაქება, ვაილება, შევესკობ; ხვალის, прославлять; შეგვასსმიდეს ქებასა, они прославили насъ; ვეფს. 614; -ფრთეს, воскресить; (შევესსმა, შევესსმა ქებათა), ზ. ვ. ვაქები, прославляться.

შესსმა (შევესსმა, -სმა), ზ. მ. მაფხედ ავასსამ, ავაგება, шизать.

შესსმა (შევესსმა, -სმა), ზ. მ. წყალს ვასსურებ, прыскать, окроплять; შევესსმა პირზედ წყალს, умывать лице свое; ანდრ. 135; 1 ქართლ. 324.

შესსმა (შევესსმა, -სმა), ზ. მ. ჩავაცმევ, одѣть, შევესსმა ხამლებსა, обуть кому ноги; ლევიტ. 8—8; (შევესსმა, -სმა), ზ. მინ. ჩავაცმევ; მოვესსმა სილს; ვადწვავთა на себя, обуться; одѣваться хлестыми, привносить плоды; შევესსმა ხორცსა, воплощаться; შევესსმა ფეს-საცმელსა, падѣть на себя сапоги; ეფს. 6—15; შევესსმა ფრთათა, одѣваться перьями; поднять голову, ободриться, опериться; სობრ. 121; ქილ. 399.

შესსმა (შევესსმა, -სმა ან შევესსმენ), ზ. მ. შევეივან მრავალთა, вводить многихъ; შევესსმა ცინეშა, заключить въ крѣпость, შევესსმა სელსა, наложить руки на кого; საქმ. 5—30; ფურთა სელნი შეისსენ, заткнули уши пальцами; საქმ. 7—57; (შევესსმა, -სმა ან შევესსენ), ზ. მ. შევეჯდენ, შევესვამ მრავალთა; сажать, საქმ. 5—18; ვეფს. 70; შევესსმა ცნებზედ, посадить на лошадей; -საპურობილეშა, посадить подъ арестъ, დაბად. 40—2; (შევესსმა, -სმა), ზ. მ. ლეუჯდენ, დავუსვამ, მაგალ: შევესსმა მოფიცარსა, назначать кому со-

присягателей; აღბ. 4; შევესსენ საყურენი, я надрѣхъ ей серьги; (შევესსლები, -ლი), ზ. ვ. შევესჯდებო, садиться, ვეფს. 70, შესსდნენ ნავსი, сѣли на корабль, შესსდნენ ცნებზედ, сѣли на лошадей.

შესსნა (შევესსნა, -ვესსენ), ზ. მ. ავესნა, ავესსებ; отвязать, снять; ვეფს. 265; შევესსნა სამართა აპჯართა, снять съ себя оружiе; დარეჯ. 61; შევესსნა სარტყელს, снять съ себя поясъ; 2 ქართ. 208; შევესსნა ლილსა; отстегнуть кому пуговищу.

შესსრიკვა (ვე, -ვე), ზ. მ. შევესნეკ, вгнать.

შეცაკება (ვა), ზ. მ. შევესკარავ, შევარტყამ, ударить обо что; თავი სვეცსა შევეცაკე, ударилъ его обо столбъ головою; ვეფს. 553; 1108; თავს შევაცაკე, удариться обо что головою; (შევეცაკები, -ები), ზ. თვ. ვეცემი, натолкнуться на что; ვისრ. 13.

შეცაღანება (ვა), ზ. მ. შევეცაღანება, загрязнить.

შეცანა (შევეცან, -ნე), ზ. მ. ჩავაცან, შევერეც, подмѣшивать; ფინთ ფუნთს ნუ შეცან, не подмѣшивай всякой всячины, ქიმ. 44; პურს შევეცან ვეველსა, и хмѣль хлѣбъ съ сиромъ.

შეცანა (შევეცან, -ნე), ზ. მ. შევეცანება; შემაქვს; ზოგჯ. შევიფან. ვეფს. 1120; вносить; вводить; (შევეცანები, -ნე), ზ. თვ. შევეცენები, შევესინრები, соваться; **შეცანინება** (ვა), ზ. სსმ. შევეალბინებ, заставить вносить, 2 ქართლ. 294.

შეცანჯვა (შევეცანჯავ, -ჯავ), ზ. მ. გავსცანჯავ, ვაწვალებ, замучить.

შეცარება (შევეცარებ; -რე), ზ. მ. გავუცარებ, проносить; (შევეუცარებ; -რე), ზ. მინ. занести кому что.

შეცაცება (შევეცაცებ, -ცე), ზ. მ. სელს მივეცოფ, სელს ჩავაღლებ, схватить; დარეჯ. 77; გორგ. 177; მორუჯ. 47; ქილ. 631; შესცაცა ყია ლომსა ლა აკოცა შუბლზედ, онъ схватилъ за горло льва и пощиповалъ его въ лобъ; 2 ქართლ. 327; შესცაცა ხმლიანი სელი, онъ схватилъ за обнаженную саблю руку; დარეჯ. 100; ელამ გული შესცაცა, რუსულ. 389; ужасъ объять его сердце.

შეცევა, **შეცევევა** (ვე), ზ. მ. მივესვე, შევესსებ; напускать, патравлять; (შევეცევი, -ციე), ზ. თვ. შევევარლები, მივევარლები; მივესსევი; напуститъ на кого, броситься, кинуться; გორგ. 280; ვეფს. 974; 1 ქართლ. 407; ვისრ. 13.

შეცენა (შევესცენ, -ნე), ზ. მ. შევესსნარი, შევესსნარი, совать; (შევეცენები, -ნე), ზ. თვ. შევესსნარები, соваться.

შეცესა (შევესცეს, -სე), ზ. მ. შევეამცვრევ, проломать, отломать.

შეცვიფრვა (ეს), ზ. მ. დავებეტქავ, запечатать.

შეცირა, **-რვა** (შევესსცირი, -რე), ზ. უ. ცირილით ვემულარები, просить со слезами, ვეფს. 951, 281.

შეცვლილება, **შეცვობა** (შევა), ზ. მ. დავატობებ, подсластить; усладить; ვისრ. 10; (შევეცვობა, -ბე), ზ. მინ. ცვობილად შევიწუნარებ, მივიღებ, принять кого жасково, обласкать; მარკ. 10—16; საქმ. 20—9; 1 ქართლ. 5—61; ანდრ. 4; რუსულ. 736; 2 ქართლ. 88, 414; მარტ. 1—10; ქილ.

78; შემიტკობ, принимаешь меня ласково; იგავი 4—8; ვეფს. 991; (შევეტკებეი, -ბი), ზ. ვ. ღავეტკებეი, обласкать, ქილ. 135, (შევესტკებეი, -ბი), ზ. ვ. ღავესტკებეი, становиться сладким.

შევეტკება (ვევესტკებეი), втопать.
შევეტკება, სხვიისა, преломление лучей, (შევეტკებეი -კიცი), ზ. მ. ღავესტკებეი, ღავესტკებეი, нажать, плотно умыть, надавить; ქილ. 86; საბ. ლ. შე-ვიტკებეი ხელსა, нажать себя руки; (შევეტკებეი, -ცი), ზ. თვ. ღავერეიბი, втискаться, მას ჟართა ჟრილობათა შეეცკიცა, онъ въ эту толпу втиснулся, ქილ. 237.

შევეტკება, შევეტკება (შევეტკება გული), ზ. მიჩ. სიზრდული მამეს ვისთვისმე, сობლჳხოვნათ, жалѣть о комъ; შევეტკება გულისა, сობлჳხოვნათ.

შევეტკება (ვე), ზ. მ. შევაწებებ, слѣпить; ანტ. 4—51.

შეველოუნა (ვე), ზ. უ. უშვერად ვაოცებ, поцѣловать.

შეველოცა (ვე), ზ. უ. вспрыгнуть.

შეველოცა (ვე), წყალსი, тонать ногами въ водѣ.

შეველოცება (ვა), ზ. მ. омерзѣть.

შეველოცება (ვა), ზ. მ. подогрѣть.

შეველოცება (ვა), ზ. მ. ღაველოცებ, сравнивать.

შეველოცება (ვა), ზ. მ. მოვატროლოცებ, повернуть.

შეველოცება (შევესტრფი, -ფოლი; შევეტრფობი, -ფე), ზ. უ. ვეტრფოლები, შევესტრფი, შევეტრფინა; ლობნათხა; კავშ. 23, 25, 228; მარტ. 2—185.

შეველოცა (შევეტრფეი, -სე), ზ. მ. მოვრეჟებ, ავლანძავ თმას, оналитъ, левигит. 2—13.

შეველოცა (შევეტრფეი, -სე), ზ. უ. ღავეტრფეი, შევერისხვებ, побрянчить, понемилъ.

შეველოცა (შევეტრფეი ხელი ხელსა, -ნე), ზ. უ. ხელს ხელს შემოვეტრფავ, ცაშსა ვეცემე, захлопать въ ладоши; რუსულ. 426.

შეველოცა, სხ. შეველოცა, ახსნა განმარტება, обяснение, истолкованіе; დაბლ. 40—8, 12; 41—13, 14; დაბ. 4—14, 15; ანდრ. 95; ან შეღარება, შეთანხმება, сопоставленіе, сравненіе; 2 კორ. 6—15; 10—12; კაცთა შეველოცითა, по сравнению людей, ალბ. 89; (შევეტრფეი, -ვე), ზ. მ. წინა ღაველებ, შეღარებ, შევატროლებ, შევესტროლებ, сопоставить; сравнивать; 1 კორ. 2—13; თავსა თვისა, сравнивать себя, 2 კორ. 10—13; შევეტრფეი კაცსა სიკეთე-სიკეთესა, ვისრ. 90; ნაველჩე на человѣка дурное и хорошее; ვისრ. 90, (შევეტრფეი, -ვე), ზ. თვ. ვეთანხმებ, ვეთვისებ, ვეღარებ; შევეტრფეი, მივეტრფეი; соотвѣтствовать, согласоваться; равняться; относиться; სიბრძ. სოლომ. 4—3; საქმ. 15—15; ცალატ. 4—26; გუჯ. 13; 1 ქართლ. 6, 7; კავშ. 355; მარტ. 1—75; შევეტრფეი მართალთა, я присоединился къ праведнымъ; მარტ. 1—122; პირველნი ნიშნები ეკლოტიკისა შევეტრფეიან თოვთა; მარტსა, აბრელსა და მისისა; первые знаки эклиптики соотвѣтствуютъ мѣсяцамъ: марту, апрѣлю и маю; ლეოლ. 9; შევეტრფეის, ე. ი. შევეტრფობა ან შევეტრფებ; ვეფს. 740; замѣтно на насъ;

пристойно, прилично намъ; შევეტრფეი, მიმ. слитый, соединенный, согласованный, კოლას. 2—2; თან შევეტრფეი სივარულითა, соединенный любовью; მარტ. 2—181.

შეველოცა (შევეტრფეი, -ვე), ზ. მიჩ. ტყვედ მივიღებ ან შემოვივებ; გუჯ. 19, იღებ, взять ит. илѣнь.

შეველოცა (შევეტრფეი, -ვე), ზ. მ. ცაშს ღაველოცებ, бить въ ладоши; დარეჟ. 14, 144.

შეველოცა, სხ. узнаніе, дознаніе; (ვა), ან შევეტრფეი, ვი ვ. შევეტრფეი, ვისრ. 22, 132), ზ. მ. შეველოცებ, შეველოცებ; замѣчать, примѣчать; смекать; узнана; დარეჟ. 87; ვისრ. 39; შევეტრფეი, ты замѣтилъ во мнѣ; (ვი), ზ. მიჩ. ვეცტრფობ, ვეცტრფობობ, узнана; სიბრ. 116, 137; შეველოცეი, я узналъ, ვეფს. 90; (ვე), ზ. მიჩ. შეველოცებ, подмѣтить за чѣмъ что; ნონტ. 93; (შეველოცობი, -ვე), ზ. ვ. ვეცტრფობი, узнана; (შეველოცობი, -ვე), ან შევეტრფეი, -ტრფეი, ზ. თვ. შეველოცობი, გამოვეცტრფობი, замѣчаться, показываться, ვეფს. 236; 740; კარგი და კეთილი წელიწადი მივიღებ გამოვეტრფობ, когда наступаешь хороший годъ, то это видно по вѣстѣ; ვისრ. 52; სიბერე შეველოცობა, замѣчалась старость; რუსულ. 214; დარეჟ. 2—81.

შეველოცა, -ცნა (ვე, შევესტროცნობი, -ნე), ზ. მ. ვეცტრფობი, გარდაცვლებ, შევესტრფობი, ნროსებ, кинуть наир. стрѣлу; ვეფს. 974, ვისრ. 199, 108, სიბრ. 63.

შეველოცა, ნ. შეველოცა, შეველოცა.

შეველოცა, -ვებით, ზ. მ. обманомъ; 6 ალბ. (ვა), ზ. მ. მოვეტრფეი, მოველოცებ, მოვეტრფეი, вводить, вовлечать въ обманъ; დარეჟ. 2—96; სამ. ვანტ. 225; подмѣнить, (შეველოცებ, -ვე), ზ. მიჩ. მოველოცებით შეველოცებ; заманивать куда обманомъ; სამ. ვანტ. 225; შეველოცებობ, я ввелъ его въ обманъ; (შეველოცებობი, -ვე), ზ. თვ. ქურდულად შეველოცე ვისმე, входить къ кому украдкою, вкрадываться; ვეფს. 1394; ქილ. 357, 722; 2 ქართლ. 204; გივი ამილახვარი შეველოცე გორის ციხეს, гивы Амихваръ обманомъ вошелъ въ горійскую крѣпость; 2 ქართლ. 91.

შეველოცა, ს. ტრფეილი ან ცილი, ложь, клевета; ფსალ. 40—10; მარტ. 1—157.

შეველოცა, -ვება (ვა), ზ. მ. ტრფეილი გავსლი, გაველოცებ; სლავან, соединить въ одно; ვეფს. 1041.

შეველოცა, ნევერდამი, არ შეველოცე, непо-прежденный.

შეველოცა, ნ. გაუბეღ, несмысленный.

შეველოცა, ნ. შეველოცე, შეველოცე, შეველოცე.

შეველოცა, ნანე შეველოცე, ვეფს. 1035.

შეველოცა, ნ. შეველოცე, შეველოცე; პირ დაუ-ყოველი; неподлежащій обвиненію; შეველოცე-

შეველოცა, ს. ზრად-ღაველოცობა; непониманіе.

შეველოცა, ზ. უომარად, безъ бои, შეველოცეი, ზედ. უომარი, ომ-გარდულდეი, не вступившій въ борьбу; ალბ. 40; ვისრ. 15; შეველოცობა, ს. უომარობა, безъ бои; ყარამ. 393.

69, 41, (ვჭმუპოვრობ, -რე), ზ. უ. ვუნიაკობ, ვურნობ, упрямиться, მეუპოვრობით, მეუპოვრობად, ზ. უ. ურჩად, упрямством.

მეურაცხება, ს. დაწუნება, უკადრისად მიღება, უპიჯები, презрѣніе; ирებრეჟენი; обидя; безчестіе; ფსალ. 30—19; 34—16; 1 ქართლ. 532; ერისთ. 2—93; (მეურაცხება, -ხე), ზ. მ. დავიწუნება, არა ფრად ჩავაგებ, ирეზირать, шй вочто не ставлтъ; ирებრეგათ; **მეურაცხი**, ზედ. ცუდი, დაწუნებული, иრეზირიანი; иრებრეჟენიანი; ფსალ. 14—7; **მეურაცხ ქმნა** (-ვიქმ, ვჭმენ), ზ. უ. უტულებელს ვჭოვ, иრეზირать, иრებრეგათ იწმხ; რამ. 14—10; საქმ. 4—11, გალატ. 6—7; **მეურაცხ ყოფა** (ვჭყოფ), ზ. მ. ზიანრდ გაგხდი, არა ფრად ჩავაგებ, უბატოდ გაგხდი; обезчестить, иრებრეჩე; მარკ. 7—9; ლუკ. 7—30; გალატ. 4—11; 2 ქართლ. 176; **მეურაცხ მეო**, იპე иრებრეგ მეი, მეურაცხ ყოფა რეჟულისა, иარუშირე ზაკოხ; მეურაცხ-მეოფული, შიმ. шй вочто не ставлтъ, иრეზირაიუი.

მეურევენელი, ზედ. აღურეველი, несмѣшанный, მარტ. 2—56; გუჯ. 20; ანდრ. 110, -ბუნება, природа естественная, безъ иримѣи; მარტ. 1—339; **მეურევენლობა**, ს. აღურეველობა, неимѣи смѣи; კავშ. 270.

მეურევა, სს. печаль, забота; (ვა), ზ. მ. დავალონება, დავაფიქრება, შევაწუნება, опечалить, озанботить, безинокить; ვეფს. 850; 1480; შემაურევა, опечаливаешь меня; 2 მეფეთ. 13—25; ანდრ. 21, შევიურევა, -ვე), ზ. მარ. დავვლონდება, შევვსწუნდება, опечалиться, საქმ. 21—10; -გულსა, опечалить себя, ვეფს. 157; **მეურევაბული გული**, отѣшенное сердце.

მეურიკებელი, ზედ. ипримиримый.
მეურიკებლობა, ს. ипримиримость.

მეურიკებელი, ზედ. დაურიკებელი, неастенчпный, смѣшанный.

მეურღვეველი, ზედ. დაუქცეველი, неразрушимый.

მეურყეველი, ზედ. შეუქრველი, მტკიცე, непоколебимый, твердый; გუჯ. 1; -ფიცო, ипаруишная клитва.

მეურყეველი, ზედ. წაუმხდარი, ипорченый.

მეურჩამელი, ზედ. დაურჩენელი, иостояищийся; ფარამ. 392.

მეურცხვენელი, ზედ. ურცხვი, безстыдный.

მეურწყამი, **მეურწყმელი**, ზედ. არ შემდგარი ნაწილთაგან, иесоставной; კავშ. 302; ქმნილ. წ. 7.

მეუსადარობა, ს. უგრძნებლობა, безчувствие.

მეუსახავი, ზედ. დაუსახავი, ивообразимый, ჩანს. 45.

მეუსვარელი, ზედ. მეუსვრელი, иезначкаанный.
მეუსაფედრებელი, ზედ. სამაფდვარ დაუღებელი, безграничный; გუჯ. 20.

მეუსახელებული, ზედ. იეიონიეოვანიანი.

მეუსვენებელი, ზედ. მოუსვენებელი, иеимѣиющий отдыха; დავრ. 43; -ბლად, ზ. მ. безъ отдыха; 2 ქართლ. 532.

მეუსვდელიობა, ს. არ შესულა, иевхожденіе; ფარამ. 228.

მეუსვრელი, ზედ. არ გასვრელი, иезначкаанный, ქილ. 204.

მეუსმენელი, ზედ. ურჩი, არ გამგონი, иепослушный.

მეუსრულებელი, ზედ. არ სრული, иეокончепный; **მეუსრულებლობა**, ს. არ სრულობა, иეокончепность; иеполнота; ქილ. 696.

მეუსწავდელი, ზედ. უცნობი, иезнакомый, иеизвѣстный; иეობუიენიანი.

მეუსწორებელი, ზედ. გაუსწორებელი, გაუმართავი; უებრო, უმაგალითო; иесвѣршанный; безирмѣранный, иеподражаемый; 1 ქართლ. 243; 2 ქართლ. 6.

მეუსსლავი, ზედ. არ შესსლული, иეиодრѣзанный (доса); ქილ. 434.

მეუსჯეღად, ზ. მ. დაუსჯეღად; иეოსужденно.

მეუსყვებელი, ზედ. შეუდარებელი, иесравнпмый, მარტ. 1—31.

მეუსყობარი, **მეუსყობელი**, ზედ. უცნობელი, უცოდნელი, иеизвѣстный, иевѣдомый, иეიროიიцаемый; სამ. სომხ. 332, 374; ქილ. 353, 559; **მეუსყობრად**, -ბლად, ზ. მ. უცნობელად, безвѣдома; 2 ქართლ. 543; **მეუსყობრობა**, -ბლობა, ს. არ ცნობება, иеиредувѣдомление; რუსულ. 936, 945; ქილ. 136.

მეუსფერებელი, ზედ. არ შესაფერი, არ საკადრისი, иეириличпый, иеиристойный; რუსულ. 893; ზოგჯ. უცოლო; უებრო, მაგალ. სვიანი და მეუსფერებელი ხელმწიფე; ვისრ. 2; безиодбный, иесравнпмый; მეუსფერებლობა, ს. иеириличіе.

მეუსფლობელი, ზედ. დაუმონებელი, иეიнокоримый; ჩანს. 43, **მეუსფლობლობა**, ს. დაუმონებლობა, иეიнокорность; ვისრ. 164.

მეუქმარი, ზედ. უქმელი, иесдѣланный, ვისრ. 154; ბოლო მეუქმარი, ე. ი. ბოლო მოუღებელი, დაუსრულებელი, иескончаемый.

მეუქნელი, ზედ. არ დაბაღებული, иесозданный, ან მოუნარშავი, иенаренный, ვეფს. 267.

მეუღლე, ს. მ. ბრაკოსეტიანი, (მევეულეებ, -ლე, 3 პირი შეაულა ან შეაულლონ; ან შევეულლაშ); ზ. მ. შეგრთავ ქორწინებთა; მროვ. 40; ალექს. 31, 94; მატ. 19—5; ან შევაბამ ხაროა, დაბად. 46—29; сочетать, соединять брачными узами; заирять воловь и т. и.; (მევეულეებო, -ლე, მევეულეებო), ზ. თვ. сочетаться бракомъ, ან სხვას ედაკატან შეუღლეობის უღელს გაგსწეე, сожительствовать; რამ. 11, **მეუღლევილი**, შიმ. соединенный, ანდრ. 69.

მეუღლონობა (ვჭლონოვება), ზ. ვდ. опечалиться.
მეუფოვებელი, ზედ. დაუფოვებელი, иемѣдлелпный.

მეუყოფღად, ზედ. შეუხებლად, ხელ-უხლებლად, иეирикосиовепно, 1 ქართლ. 337.

მეუყრელი, ზედ. დაუსვედრი; ვეფს. 112; ქილ. 423, **მეუყრელობა**, ს. ერთმანერთის არ ნახვა, ან შეყრა, რუსულ. 388.

მეუშინებელი, ზედ. უშინარი, иеустрашпмый; **მეუშინებლობა**, ს. უშინობა, иеустрашпмость; შირ. 35.

მეურნოვება (ვა); ზ. მ. дѣлать ие пригожпмъ.

სეუსელი, ზედ. გამოუცვლელი, пензлшплемый; -ლედი, ზ.ზ. пензлшплемо; ს.მ.ს. 5.
სეუსრედი, ზედ. დაუსებელი, გაუქრობელი, неугасимый.
სეუსრობელი, ზედ. მარადის სველი неосушлмый, ვეფ. 1593; ვისრ. 62.
სეუსრევიარი, -რევიელი, ზედ. დაუსვეველი, не-привычпый.
სეუსადენი, ზედ. ნეოგრზშიმყ.
სეუსადებელი, **სეუსადელი**, ზედ. გამოუც-ვლელი, пензлшплемый; მარ.გ. 2—96; მეტაფ. 23; -ბლი, ზ.ზ. без пзмлшпш; **სეუსადელიბა**, ს. გამოუცვლელიბა, пензлшплемость; ვეფ. 1539.
სეუსადარი, მიუსადარი, безопшбчпый.
სეუსადავი, **სეუსადარი**, -დევილი, -დელი, ზედ. უცადვი, ნეოგრზშიმყ.; безрлშпый; пен-шпшпый, რუსუდ. 855; ვისრ. 47; **სეუსადელიბა**, ს. უცადავობა, ნეოგრზშიმყ.; пеншшость; ვისრ. 24.
სეუსადებელი, ზედ. ნეოსპორშიმყ.
სეუსადებელიბა, ს. ნეოსპორშიმყ.
სეუსადებელი, ზედ. არ შესაძლებელი, ნეოსპორში-მყ.; **სეუსადებელიბა**, это не возможно, შავთ. 62, ქილ. 162, 487; **სეუსადებელიბა**, -ბლიბა, ს. არ შესაძლებელი, ნეოსპორშიმყ., რუსუდ. 929; 2 ქართლ. 351; ფილოს. ბაუმ. § 18; მაც. 19—26.
სეუსადელი, ზედ. უძლებელი, неослдпмый, ჩხარ. 44.
სეუსადვი, **სეუსადვი**, ზედ. უძრავი, დაუძრველი; ნეოსპორშიმყ.; ნეოსპორშიმყ.; ებრ. 6—18; 1 ქართლ. 437; ვისრ. 139; **სეუსადვი**, ზ.ზ. დაუძრ-ველი, ნეოსპორშიმყ.; **სეუსადვილობა**, ს. დაუძრ-ველობა, ნეოსპორშიმყ.; მარ.გ. 1—121.
სეუსადელი, ზედ. უშეშელო, безпомощпый.
სეუსადარი, **სეუსადარი**, ზედ. დაუსრევი, не-ослдпмый, კავშ. 178.
სეუსადელი, ზედ. დაუსრევი, неослдпмый, неос-рлემый.
სეუსადელი, ზედ. განუზომელი, უფიქრებელი, не-сорлзмлрпый; ნეოსპორშიმყ.; ვისრ. 167; -საქმე, неослдпманное дло; ვისრ. 11; -სიტყვა, неослд-манное слово; ვისრ. 58.
სეუსადებელი, ზედ. უშეშელო, безмилосердпый; **სეუსადებელიბა**, ზ.ზ. უშეშელო, немилосер-дно.
სეუსადებელი, ზედ. არ შესაძლებელი, ნეოსპორში-მყ.; ვისრ. 63; **სეუსადებელიბა**, ს. არ შესაძლებელი, ნეოსპორშიმყ.; ქილ. 669.
სეუსადებელი, ზედ. ბეზჯალბბი, -ბლიბა, ს. ბეზჯალბბობა.
სეუსადვი, ზედ. გაუსრევი, неперывпый.
სეუსადარი, ზედ. მოუსრევი, неугомонпый; ან არ მიღებელი რიგბნად, неужлжлпый, **სე-უსადარიბლიბა**, ს. არაფრად მიუზრევილობა, неужлжлпость; ალექს. 54.
სეუსადარი, ზედ. უსრევი; спокойпый, გორგ. 42.
სეუსადელი, ზედ. მოუსრევი, нестройпый; **სე-უსადელიბა**, ს. მოუსრევიბა, нестройпость; მარ.გ. 1—115.
სეუსადებელი, -ვილი, ზედ. უზრუნველი, უნალ-

ვლი, безлботпый, безнечпый; **სეუსადარი**, ზ.ზ. безл труда, ვისრ. 89.
სეუსადელი, ზედ. არ შესაძლებელი, неслдпшпый.
სეუსადელი, ზედ. სეუსადელი, неослдпшпый, გუსკ. 8.
სეუსადელი, ზედ. ნეოსრევი, გუსკ. 26.
სეუსადელი, ზედ. სელ უსლებელი, петропутьпый, неослдпшпый; 1 ქართლ. 90; მარ.გ. 2—184.
სეუსადელი, ზედ. უსრევი, неослдпшпый.
სეუსადარი, ზედ. დაუსრევი, пеншшлр-пый; шешлрлштпый.
სეუსადარი (ვეფხვანდელი), одлть логкое пллть.
სეუსადარი (ვეფხვანდელი, -ტი) **სეუსადარი**, брослть шврхл.
სეუსადარი, -ბა (სეუსადარი, ვკ), ზ. მ. სეუსად-არი, სეუსადარი, თან-სეუსადარი; смлрлть, швр-стлшпть, срлшшпть, ს.ზ. სეუსადარი, сешрштпть, ს.ზ. სეუსადარი, ან სეუსადარი, сешрштпть, ს.ზ. ვანკ. 90; ს.მ. ს.მ. 213; ან სწორ ნა-წილიბად დავსრევი, сешрштпть, сешрштпть на равпый члстл; ს.მ. ვანკ. 104; **სეუსადარი**, -დე, ე. ი. სეუსადარი, пллшпть млр равпшо члстл; ვეფ. 766, დებეტი. განმ (სეუსადარი-ბი, -ლი), ზ. ვ. სეუსადარი, сешрштпть; ვანკ. ს.მ. 36; (სეუსადარი, -დე), ზ. მ. ს. სეუსადარი; срлшшпть сь собою, ს.მ. ვანკ. 36; (სეუსადარი, -ლი), ზ. მ. ს. სეუსადარი, сешрштпть сь члшм, ფარმ. 7, **სეუსადარი**; მ.მ. სეუსადარი; ს.მ. ვანკ. 104.
სეუსადარი, -რე (ვა), ზ. მ. სეუსადარი, მივსადარი; დავსრევი; скрлшпть, прлшпть; покрлшпть; სეუსადარი ან სეუსადარი თავსა. укрлшпть, срлшшпть, დავ. 13; (სეუსადარი ან სეუსადარი; -რე), ზ. ვ. სეუსადარი დავსრევი სეუსადარი, укрлшпть, ვისრ. 14; მრავ. 89; რუსუდ. 789.
სეუსადარი, (ვა), ზ. მ. სეუსადარი, დავსადარი, скрлшпть, срлшшпть; ქილ. 522; 36, 377.
სეუსადარი (სეუსადარი, -ლი), ზ. მ. დავსადარი, замлрлть вь слжл.
სეუსადარი (სეუსადარი, -სე), ზ. მ. დავსადარი, бoroшпть.
სეუსადარი, **სეუსადარი** (ვა), ზ. მ. დავსადარი, неспуглть снлшчлго; (სეუსადარი, -ლი), ზ. ვ. დავსადარი, испуглть, вшрлшшпть.
სეუსადარი (ვი), ზ. უ. ვიფეთქ, ვიფეთქბი, вешл-путь; ქილ. 462.
სეუსადარი (ვკ), ზ. მ. დავსადარი, сешრштпть; **სეუსადარი** ნაბელი, осешрштпый сешрштпый, ფიზიკ. 127; სეუსადარი ქალქი, сешრштпый городл, მრავ. 43.
სეუსადარი (ვა), ზ. მ. ფრად ფრად სეუსადარი; сешრштпть.
სეუსადარი, **სეუსადარი**, ს.ზ. сешრштпть; сешრштпть; ც.მ. 24; კაცია 87; სეუსადარი სეუსადარი, ублрлшпть церквл; სეუსადარი, ზ.ზ. прилшш; подбослтрлшпть; გორგ. 299; სეუსადარი დავსადარი, подкраслть вшшо; დავ. 119; (სეუსადარი, -რე); ზ. მ. მოვსადარი; ფრად სეუსადარი, ამოვსადარი; ублрлть, сешრштпть; подблрлть краскл; ს.ზ. ლ;

შეფერა, შეფერება, (შეფერვი, -რე; შეფერე, -რე), **შ. უ.** შევქმენი, შევეტყვი, შევესაბამი, პრიличեսთავა, соотвѣтствовать; ვეფ. 721, (შეფერე, -რე), **შ. მონ.** კეთილად მივითვლო, შევიწყნარე, შევიტოვებ, შევისაჯურებ; მოვსთავსებ, გავსძლებ ვისთანმე; принять кого благосклонно, поладить съ кѣмъ; ужиться, сойтись; ქლ. 69; შევიფერებ მშინარობას, притвориться сличьямъ; სობრ. 113; ყოველი კაცი ბატონს ვერ შეიფერებს, სობრ. 39, не всякій любитъ почески. ვეფ. განმ. 31; (შევეფერე, -რე), **შ. თვ.** ვქმენი, შევქმენი, შევეტყვი, პრიличესთავა, соотвѣтствовать, დასტ. 105; გუგ. 29; შემფერის ან შემეფერება, ე. ი. შემშენის, პრიлично მიჩ; ვეფ. 1292; რუსულ. 788; შეფერებული, მიმ. украшенный, 1 ქართლ. 4; ყოველითა სიკეთითა შეფერებული, одаренный всеми хорошими качествами.

შეფერხება, **ს.** საფერხი კიბისა; განერება, простуль у лѣтницы; остановка, ივერ. № 1—164, საბ. ლ. 5. ღონღალი; (ვა), **შ. მ.** ставитъ кого на крѣпкую ногу, торонтит, თამარ. 38, შევქმენი-ღებო, იძტი ნოა ზა ნოა, შევიფერხვი, ნყტ სვა-ჰაუ ნოამი.

შეფერხებული, **შედ.** сѣтливый.
შეფერთობა (ვა), **შ. მ.** დაფერთობ, შევაშინებ, испугать, სამ. სომხ. 381; (შევეფერხვები), испугаться.

შეფინება (შეფინები, -ნე), **შ. ვ.** შევიკუმშები, შევიხრუსტები; сжаться, сжаться; ბუნ. კ. 14, 147.

შეფისვა (შევეფისვა, -სე), **შ. მ.** ფისით გავჭბლეს, обмазать дегтемъ, საბ. ლ.

შეფიქრება (შევეფიქრები, -რი), **შ. ვდ.** დავეფიქრებო, დავღონებო, задуматься, 2 ქართლ. 105; 207.

შეფიცება (ვა), **შ. მ.** დავაფიცებ, ვაწაინებ პრისიგნუტ, დაქ კლათუ, სამ. ვასტ. 143; 2 ქართლ. 541, 563; გუგ. 33.

შეფიცვა, **ს.** კლათი, (შევეფიცვა, -ცე), **შ. მ.** ფიცს მივქსცემ, ფიცით დავაჯერებინებ, ვეფ. 135; 413, 2 ქართლ. 354; კლათეს, (შევიფიცები, -ცე ან შევიფიცებით, შევიფიცებთ), **შ. ვ.** დავაფიცებ, ფიცს ვაძლევთ, поклясться, ვეფ. 662; რუსულ. 680; 2 ქართლ. 533; გორგ. 5, (შევიფიცებ, -ცე), **შ. მ.** ფიცს გამოვართმევ, ვიჯტი სქ კოთ კლათუ.

შეფილეთა (ვექ), **შ. მ.** შევექვვ, პორვატი.

შეფილვა (ვექ), **შ. მ.** დაფილვა, ვარყტი.

შეფითილება (შევეფითლები, -ლი), **შ. ვდ.** ფოთლით შევიმოსები, покрываться листьями.

შეფირება, შეფირინება, შეფირინვა (ვა), **შ. მ.** მაღლა ავაფრებ, ვაწაინებ ღება, ან ფრებით შევიცაბ. იპოსიტ ყო ვლქთა, (შევეფირინვა, -ნე, შევეფირინებო, -ლი), **შ. უ.** შეღბა ვეფირინვა, полетѣтъ; влетѣтъ; ვეფ. 1335; (შევეფირინებო, -ლი), **შ. ვდ.** მივაფირინებო, მივაფირინებო, налетѣтъ, пароспится; -ცხენსა, вскопитъ на лошади.

შეფირეწა (ვექ), **შ. მ.** დავექვვ, ვაძორვატი.

შეფირთობა, **შ.** შეფირთობა; შეფირინება, **შ.** შეფირენა.

შეფირიალება (შევეფირიალები, -ლე), **შ. მ.** ფირიალით

ავუსებ, нустить на воздухъ змѣй или воздушный шаръ.

შეფრობა, **ს.** შესამება, раскраска, отѣнка цвѣтовъ.

შეფრობილი, **შედ.** ფერად ფერად შემკობილი, შესამებული, раскрашенный, ვეფ. 324, შეჭირვებული, угнетенный, საბ. ლ; თეიმ. განმ. ვეფ. 322.

შეფრცინვა, (ვექ), **შ. უ.** ფირკატი.

შეფრუშვა (შევეფრუშვი, -შე წარბს), **შ. მ.** წარბებს შევიკავ, нахмуриться.

შეფრფინვა, **ს.** ნოსტორგ, восхищение; სობრ. 83; შეფრფინვით ელიან, ждуть съ восторгомъ, რუსულ. 494, 682, 961; (ვექ), **შ. უ.** შევექსტრფი, შევექსტრნარ, востороаться, восхищаться; ვეფ. 1004, 1054.

შეფრქვევა (ვა), **შ. მ.** შედეფერი, შევაბნევი; ვეფ. 26; (მისი სახელი შეფრქვევით მოთქვამს, ე. ი. მისი სახელი მარგალიტის ან ფულის თაფედ შეყრით მოთქვამსა და მიქილი, სქ. ნოსტორგო ი ნოხვლოჲ პროიშოჲ სო იმია; -წყლოსა, окропить водою.

შეფრქვინვა (შევეფრქვინვი, -ქვინ), **შ. მ.** კანს შემოვადრობ, облупить, очистить напр. яблоко.

შეფრჭკუნა (შეფრჭკუნები, -კუნ), **შ. ვ.** დავეჭკუნებო, увидать.

შეფუთვა (შევეფუთვები, -ლი), **შ. ვ.** ცომისთვის; გავფუთვებო, გავფუთვებო, о тѣстѣ: подытаться; ოსტ. 7—5.

შეფურთხება (ვა), **შ. მ.** შევეწერწევი, плюнуть на кого.

შეფურცლვა (შევიფურცლები, -ცლები), **შ. მ.** ფურცლით შევიმოსები, одѣться листьями.

შეფუტროლება (შევეფუტროლები, -ლი), **შ. ვდ.** ფუტრო შევიქმნებო, гнить о деревѣ.

შეფუცება, **ს.** ვაკლიანი, (შევეფუცებ, -ცე), **შ. მ.** შევეფიცებ, поклясться.

შეფუშვა (ვექ), **შ. მ.** მოვშლი; დავეფუშვი, уничтожить, разрушать.

შეფუცხვილობა, **ს.** შესრუსტვა, сжатость.

შეფუცხუნება (ვა), **შ. მ.** ვსტრონიჯტი.

შეფუძნება (ვა), **შ. მ.** საფუძველს ჩავეყრი, положить фундаментъ, основать.

შეფქვა (შევეფქვა, -ვი ან შევეფქვნი, -ვენ), **შ. მ.** დავეფქვავ, წვრილად დავეღწ, შევექმურავ; измолоть; искрошнить; сокрушить; ისაი. 36—6, 45—2; იერემ. 50—23; ფსალ. 45—9; 57—6; 106—16; შავთ. 10.

შეფქვევა (ვა), **შ. მ.** მოვჭავ, მოვეფთვავ; осмыпать дорогами камнями; შეფქვეული, მიმ. осмыпанный, რუსულ. 153.

შეფშენვა და **შეფშენა** (შევეფშენვი, -ვენ), **შ. მ.** შევეჭქვავე, დავეჭქვნი, წვრილად დავეღწ, искрошнить.

შეფხაჭხა (შევეფხაჭხი, -ხე), **შ. მ.** შევეჭქარავ, оцарапаетъ.

შეფხუნა (შევეფხუნვი, -ხუნ), **შ. მ.** წვრილად დავეღწ, დავეჭქვნი, крошнить.

შეფხურა (შევეფხური, -ფხური), **შ. მ.** ამოვაცლებ, искорешить. [გროზიტ.

შექალება (შევექალები, -ლე), **შ. თვ.** დავექმურავ,

შექანება (ვა), **შ. შ. შევრწევ**, покачать кого.

შექანცვა (შევიქანცეზი, -ცე), **შ. ვ. დავილალები**, устать, (შევკქანცავ, -ცე), **შ. მ. მოვკლაღავ**, მოვკსწუვევტ, изпуриуть, утомить.

შექაზება (ვა), **შ. მ. поблажать**, потакать.

შექეიფება (ვა), **შ. მ. გავეშხარულეზ** ღვიზოს სმით; **ნაიონივ** кого **რავნესელიტ**; (შევკქეიფებეზი, -ლი), **შ. ვდ. გავეშხარულეზი**, **ბნყ** на **ნესელი**; **რავნესელიტყ**, **შექეიფებულოი**, **შიმ.** на **ნესელი**, ხმწლინოი; **კაცია** 57, **შექეიფიფანება** (შევკქეიფიფანებეზი, -ლი), **შ. ვდ. გავეშხარულეზი**, **ბნყ** на **ნესელი**.

შექეავეზა (ვა), **შ. მ. окаменять**.

შექევიფიფება, **ნ. დავევიფება**.

შექეირავება (შევიქეირავებ, -ვე), **შ. მ. ქირით** შევიპირებ, **ნაიყ**.

შექეიქინება (შევიქეიქინებ, -ნე), **შ. შირ.** შევიფუფუნებ, **ვკზეფუი**, **ჟუჯჯაყ**, **ქარი** შეიქეიქინებს, **ნხტერ** **ნოეყ**.

შექეიშება (ვა), **ვლიყ**; (ვკ), **ვლიტყ**.

შექელეშა (ვკ), **შ. მ. დამლოყ**.

შექელიზება (ვკ), **შ. მ. დამლოყ** **ნაიქლოყ**.

შექენა, **შექენა**, **სხ.** творение, создание; **სოქლანყ**; (შევკქენი, შევკქენ; შევკქეიქი, -ქეი; შევიქემ, ვ პირი შირ. შეიქემიან ან შეიქემონენ; უსრ. შევიქემილი ან შევიქემოლი; სრ. შევკქემენ: და სხ.; შევიქემ, შევიქემენ, ვეფ. 1370); **შ. მ. დავკზაღებ**, **გავაჩენ**; **გავაქეღებ**; **ტვირნიტ**, **სოქლანიტ**, **დწლყ**; **დაზად.** 1—21, 22; **ფსლო.** 73—17; **ვეფ.** 1; 537; 1 ქარი. 29; **სიბრ.** 84; შეკქენა ვიგორილი, **სტალ** **კრიყაყ**; შევკქემნა **ლაპარაკი**, **მი** **სტალი** **სპორნიტ**; **მოურავ.** 56; **ზღვასა** შეიქემს, **ობრავეყ**. **მორ.** 350; **აზრად** შეიქემნა **საქემსა**, **ი. ი.** საქემს **აზრით** **შიხვეღებანი**; **მისლი** **სმეკაიფ**, **დწლო**; **ვეფ.** 363; **სავლობელი** შეკქენა, **ვოპროს** **სტალი** **სპორნიტ**; **ვისრ.** 6; შევიქემება შეკქენა, **სტალი** **სტწიყნიტყ**, **გრუსვიტყ**; **დარეყ.** 87; შეიქემონენ შიშით **კანკალს**, **სტარყ** **ნაყნიყაყ** **იყ** **ბროსაყ** **ვყ** **დროჟ**; (შევკქემნი, ან შევკქემი, -მენ), **შ. შირ.** ვუქემნი, ვუქემონეზი, **დწლყ** **კომუ** **ყ**; **შევკქემ** **ქეარს** **მრვასა**, **ვასტაყნი** **ვოჟდუყ** **დვიგაყ**, **ტ. ე.** **ნიყნიტყ** **ვყ** **ვოჟდუყ** **დვიგაყ**; **ფიციყ.** 46, შევკქემნით **პეკემანი**, **მი** **ნაყნიყაყ** **იყ** **სროყ**; **ვისრ.** 46; შევიქემნი, შევიქემნი (ქემენ, -ქენ); **შ. ვ. დავიბადებ**, **გავკქენებ**; **გავკქენებ**; **ბნყ** **სოქლონეყ**, **სოქლანუ**; **სტაიონიყ**, **დწლყ**; **რომ.** 9—28; შეიქემნა, ვიოა **ლომი**, **ონყ** **სტალი**, **კაყ** **ლენყ**; შეიქენა **დგრილოი**, **დამლოყ** **ტოფ** **ლოჟნიყ** **ნოყ**; **ბაკე** **წილოის** **იკუნი** **შსტავსი** **ცისფრად** შეიქემნა, **უსტა**, **ნოჟიყ** **ნა** **კრასნიყ** **რუბნიყ** **ნოღუნი** **ბწლიპოსნიყ** **დწლყ**; **ვისრ.** 22; (შემქემნი, -მენ), **შ. შირ.** **დამზადებ**, **გამაჩენ**; **გამზად**, **სოქლანყ** **მენა**; (შემქემნის, შემქენს), **შ. შირ.** **გამაჩინოს**, **დამზადებ**; **გამზადებ**; **ლუსყ**. **ონყ** **სოქლანყ** **მენა**; **ლუსყ** **ონყ** **სოქლანყ** **მენა**; **სიბრ.** 17; შემქემნი, შემქემოლი), **შ. შირ.** **გამზადებ**, **სტალი** **დია** **მენა**; შემქემნად **პირი** **ზაფრანის** **ფერად**; **რუსუდ.** 581; **ლიცე** **მოს** **სოქლანყ** **ბწლიყ**, **კაყ** **შაფრანყ**, **ვისრ.** 25; **მის** **შექემნად** **მისად** **დამლოდ**, **ონყ** **ნიტაყ** **კყ** **ნეი** **რენიყ**; **ვეფ.** 140; (შევკქენი,

შევკქემნი, შევექემ), **შ. თვ.** **გავკქენებ**, **სოქლანყ**, **სტალი**; შეკქენა **სინანული**, **ონყ** **სტალი** **რასკაყნიტყ**; **ვისრ.** 178; შევექემნა **ლწნი**, **მი** **სტალი** **ნესელიტყ**; **რუსუდ.** 416; შევექემნივარ, **ონყ** **სოქლანყ** **მენა**, **ი** **ობიყანიტ** **ემუ** **ჟიყნიყ**; **ვეფ.** 1151; **დარეყ.** 2—71; შემქემნივარ, **ტი** **ობიყანიტ** **მიწ** **ჟიყნიყ**, **შექემნილი**, **შიმ.** **სოქლანყ**; **სოქლანყ**; **ვისი** **შექემნილია**, **კომუ** **ონყ** **ობიყანიტ** **ჟიყნიყ**; **შექემნილოზა**, **ს.** **ობიყანა**, **რებოტა**, **შავო.** 39.

შექენება (ვა), **შ. მ. ვაწარმოვეზინებ**, **ვასტაყნიტ** **დწლყ**; **სინანუდ** შექემნეზს **კილიტა** **დრწენას**, **ჟაღნიყ** **ვასტაყნიტ** **ემო** **სკრეჟეტაყ** **ზუბანი**; **ვეფ.** 1191.

შექეოტება (ვა), **შ. მ. встreffen**.

შექონა (შემქემს, შემქემნად ან შემქემნად), **შ. მ. შევიღებ**, შევიღებ, **ნიყნიტყ**; **ნიყნიტყ**; **ზოგჯერ** **მეკქემს**, **მიგის**, **ნიყნიტყ**, **გვამი** **შექემნად** **საქემარი**, **ონა** **ნიყნიტყ** **პრესნიტნი** **სტანი**; **ქლო.** 473; **რამე** **კაცის** **ცნობა** **შემქემნია**, **სყ** **ტოგო** **ვრემენი**, **კაყ** **ი** **ოდარენყ** **ჩელოწესნიყ** **სმყსლოყ**, **რუსუდ.** შეკქემნად **საჟემარი**; **ქლო.** 216, **ონყ** **ველ** **ბესწდუ**.

შექეორწილება (ვა), **შ. მ. დავაქორწილებ**, **ობიყნიტყ**.

შექეოტამება (ვკ), **შ. მ. დამლოყ**.

შექეოქლება (ვკ), **შ. მ. დავკქეოქლავ**, **ნამეტაყ**, **სნიტყ** **ნა** **ჟიყნიყ** **ნიტყ**.

შექეოლოა (შევკქეოლო, სრ. არა აქვს), **შ. მ. შევკქეოლოვ**, **წწლყ**.

შექეოლოება (შევკქეოლოებ, -ლე), **შ. მ. შევკქეოლოვ** **მავლო**. **ცწენას**, **ბროსიყ** **ნა** **კომო**, **სიდა** **ვერხოყ**, **რუსუდ.** 296.

შექესაქება (ვკ), **შ. მ. შევკქეზანეყავ**, **ვანუტაყ**.

შექესვა (ვკ), **შ. მ. მოვკქესოვ**, **სოქლანყ**; **სვიყაყ**; (შევკქესოვები, -ვე), **შ. ვ. მოქსოვილო** **ვიქემნი**, **ბნყ** **სოქლანყ**; **გამოსლო.** 36—10.

შექესოვა (შევკქესოვ, ვე), **შ. მ. ქსოვაში** **ჩავაღწენ**.

შექესულება (ვკ), **შ. მ. დეწსა** **ვკქეოლო**, **პრინიყნიტყ**.

შექესრება (შევკქესრებეზი, -ლი), **შ. ვდ.** **მოვკქეოლოვებეზი**, **სკუყნიტყ**, **საბ.** **ლო**.

შექეცვა, **სხ.** **ნოვოტყ**, **ნოვოტყ** **ბოლწანი**, **ნაიყ**. **ლიყორადნი**; **თავ** **შექეცვიტ** **ება** **ცწენი**, **რუსუდ.** 352; **ლოჟა** **ბწლა** **პრინიყანიტყ** **ვყ** **პროტინიყ** **სტოპონუ**; (შევკქეცვა, -ქეცე), **შ. მ. შევკქეცვა**; **მოვკქეცვა**, **ან** **უკან** **მიგსტემ**; **ნოვოტყ**; **ნოვოტყ** **ნაყაყ**; **ნოვოტყ**, **ოტდაყ** **ნაყაყ**; **ვეფ.** 1122; **ვისრ.** 26; **რუსუდ.** 507; 1 ქარლო. 217; **არც** **მეცნიერებ** **შევკქეცვს** **ღვოის** **განკებას**, **ნიყანიტყ** **მუდროსყ**, **ნი** **ოტვარნიტყ** **პოჟყო** **პრედიქწენიყ**; **ვისრ.** 158; შევკქეცვა **სიყეყვას**, **ოტწიყნიტყ**, **ვოვრანიტყ**; **და** **მუნ** **კავწანა** **შექეცვიტ**, **ი** **ტამყ** **რავიყნიტყ** **სკუყ**; **დარეყ.** 2, 146; შევკქეცვა **ზურგს**; **ობრანიტყ** **კყ** **კომუ** **სნიჟოყ**; **ნოჟაყაყ** **ტიყ**; **რუსუდ.** 507; **ცოგ** **ცწენი** **შევკქეცვა**, **ლიყორადნი** **ნოვოტყნიტყ**, **ტ. ე.** **ვოვოტყნიტყ**; შევკქეცვა **პირსა**, **ოტვარნიტყ** **ოტყ** **კომო** **ლიცე**; (შევკქეცვა, -ქეცე), **შ. ვ. შევკქეცვა**, **ნიტყ** **ნაყაყ**, **ნოვოტყ** **ნაყაყ**; **ვოვოტყნიტყ**; **იეფეყ.** 1—17; **იეფეყ.** 46—5; 2 ქარლო. 268; **ვისრ.** 169; (შევკქეცვა, -ქეცე), **შ. თვ.** **დავკქეცვა**; **განკებეზი**, **ნოვოტყნიტყ**, **ბნყ** **ოტდაყ** **ნაყაყ**; **ალბ.** 139;

кого въ монахи; შევაყენებ წყალს, запрудить воду; ქლ. 294; ცი წვერს, უღვამს, -ნე), ზ. მიწ. გამოვიშვებ წვერს, უღვამს, отстронить себѣ бороду, усы; (შევეყენებ, -ნე), ზ. მიწ. შევეუღვამ; подставить, -კაცს, подослать кого либо; 2 ქართ. 541; სიბრ. 85; ანკონ. 4—51; გორგ. 36, შევეუყენ მოლაღათა, подослать къ кому изъ мнѣшниковъ; შევეუყენებ ფირილს 120 სარიღ. начаты крпчать; სიბრ. 135; (შევეყენები, -ნე), ზ. შ. შევიღვინებ; შევიღვებ; შევიღვი; бить останойлепу; арестовану; зашлючиться. ფსლ. 16—10; (შევეყენები, -ნე), ზ. თვ. ღვინველები შესაფარს ადგოლს, შევეფარები, стать подъ кровлю, подъ сѣнь и т. д. გამოსლ. 14—3; ანდრ. 129; შევეყენები ზერად; поступить въ монахи; შეუენებული, მიმ. остановленный, ცივად შეუენებული, застуженный (кушанье); შეუენებელია, это запрещено; ლევიტ. 11—20; ზერად შეუენებული, постриженный въ монахи.

შეეთვა (ვკ), ზ. შ. მოვკვეთები ყფვს, залялты.

შეთვა (შევეყვ, შევეყვი), ხანქ **შეთოვა**.

შეთვავება (შევეყვებ, -ვე), ზ. შ. დავუყვებ, დავუტუტებ, обласкать.

შეთვანა, **შეთვანება**, სხ; введение; ლუკ. 2—27; (ვი), ზ. შ. შევაღვინ, შემოვღვინებ, шводить, ისაი. 16—19; შემოყვან, вводилъ меля, შევიყვანები, -ნე), ზ. შ. შევიღვინებ, бить введену, **შეთვანინება** (ვა), ზ. სმშ. შევაღვინებინებ, приказать ввести; დავრ. 37.

შეთვარება (ვა), ზ. შ. ვისისამე სიყვარულს დავუნერავ; заставить любить; ჩონგ. 144; -თავს, заставить полюбить себя, (ვი), ზ. შ. შევიწყვარებ, შევიფთვინებ სიყვარულით, полюбить; 1 იოან. 4—19; რომ. 8—38; გლალ. 5—14; შემოყვარებ, ты полюбилъ меля; იოან. 13—34; ვისრ. 134; (შევეუყვარდები, შევეუყვარდები, -დ), ზ. ვდ. შევეუფინებ სიყვარულით, ош. начипаетъ любить меля, მარკ. 10—21; აღბ. 105; ვისრ. 179; დავრ. 188; შემოყვარდები, и полюблю тебя; შემოყვარდებ, я полюблю его; ვისრ. 48; შევეყვარებინარ, შეგიყვარებინავ; შემეყვარებოდი, შემეყვარებოი, ვეფხ. 105; я полюбилъ тебя; ты полюбилъ меля; შევეყვარებოვარ, -რებოდი, ошъ полюбилъ меля, ვისრ. 18.

შეთვალება (შევეყვალები), ზ. ვდ. ხაჭოდ შევიქმნები, створожиться; (შევეყვალებ, -ლე), ზ. შ. ხაჭოდ გარდაქმნე, створожить.

შეთვენა, სხ. გავკვერტ, стричь.

შეთვირა (შევეყვირი, -რე), ზ. შ. შევეკვსახი, кричать кому.

შეთვნა, **შეთვნა** (შევეყვნი, -ყვენ), შევეართებ, აღვრვ, соединить, союкунить, сливать; ეშკ. 37—17; (შევეყვნი, -ყვენ), ზ. თვ. შევეხებ, შევეყოფი, соединяться, сливаться, ისაი. 31—9.

შეთვიდა (შევიფიდი), ზ. შ. მოვიფიდი, купить.

შეთვიდა (შევეყვირა, -ლე), ზ. შ. შევეყვირი, შევეკვსახი, кричать кому, შევეყოფი, შევეკვსახი, кричать кому, შევეყოფი, кричать, обвинять кого по всеуслышанию; აღბ. 120.

შეთინვა (შევეყინვა, -ნე; შევიყინები, -ნე ან შევეკ-

ვინებ, -ლი), ზ. შ. ვეყინავ, ვეკვსახავ, подмерзнуть; **შეთინული**, **შეთინებული**, მიმ. подмерзлый, 1 ქართლ. 243; ქლ. 414.

შეთელავა (ვკ), ზ. შ. პროღლით.

შეთმელა (ვი), ზ. შ. შევიმშევ, сголодать.

შეთმუნება (ვა), ზ. შ. გავაჩუქებ, заставить молчать; (შევეყმუნდები, -ლი), ზ. ვდ. გავჩუქდები, замолчать, სხ. ლ.

შეთოვლალება (ვა), ზ. შ. გავაზიარებ, общать; (შევეყოვლალები, -ლი), ზ. ვდ. საზიარო, საზოგადო შევიქმნები, общаться, კავშ. 64.

შეთოლა (შევეყვები, -ყვი), ზ. შ. თან შევეკვლევე, входить съ кѣмъ либо куда; слѣдовать за кѣмъ; რომ. 11—26; 1 ქართლ. 143, 444; რუსულ. 656; შევეყვითი მდინარეს, мы слѣдовали по берегу рѣки; დარეკ. 2—101; (შემეყვა, შემეყვა), ზ. შ. მიწ. თან მომდევს, слѣдуетъ за мною, სხვის ნივთი არ შევეყვს, нечаянно не бери чужую вещь; ქიმ. 63.

შეთოლება, **შეთოლიება**, სხ. мѣстность по течению, по направлению горъ и т. п. შეუოლიებო, ზ. შ. слѣдую по, დაც. 49; პატარა ლიანვის შეუოლიება სულ ააოხრეს, мѣстности по течению рѣки малай Liаnхs опустошили; 2 ქართლ. 444; (ვა), ზ. შ. მივადებებ, заставить слѣдовать по, ან შევატან, ჩავატან, ავურევ, подложить, подмѣшать; ვისრ. 153.

შეთორვა (ვკ), нагромоздить.

შეთოვა, **შეთვა**, სხ. сованე; შეუოვა ქალთან, сонтie; შეუოვით, союкунно; გამოსლ. 28—8; შეუოვა წიგნისა, закрыть книгу, ლუკ. 4—20. (შევეყოვ ან შევეყვი, -შევეყვი), ზ. შ. შევესტენ, შევესწრო, შევესწირავ; совагъ, сунуть; 1 ქართლ. 310; სიბრ. 157; ქლ. 359; შევეყოვ სელსა, сунуть руку; -თავსა, просунуть голову, შევეყოვით ქედნი თქვენნი უღელსა ქვეშე მონებისა, склоните вы ваши поды нго рабства; იერემ. 27—11; შევეყოვ სელი, наложилъ руку; საქმ. 3—20; (შევეყოვ, -ყვი), ზ. შ. შევახებ, შევაახლოვებ; შევერთვ, შევაერთებ; прикоснуться; союкуниться, соединиться; ისაი 5—8; დან. 11—10; პილომ რ ჩინვირი წყლთა შევეყო, когда слово коснулся воды хоботомъ; ქლ. 359; შევეყოვ პირსა, закрыть уста свои; ისაი. 52, შევეყოვ ფეხსა, просунуть кому ногу; (შევეყოვი, -ყვი; შევიყოვინ, ფსლ. 68—15), ზ. ვ. გავერთლები, соединиться, შევეყოვი, -ყვი; შევეყოვი, -ყვი), ზ. თვ. შევერთვი, გავერთვი; შევეხები, მივუღებ (ელეკაცს); ვენათუხებ; союкуняться, соединиться; сходитьсѣ для полового отправления; доводиться, бить въ родствѣ; 1 მფეგ. 19—5; ისაი ზირაქ. 13—17; დაბად. 39—10; რომ. 7—3; 12—9; ეფეს. 5—31; 1 ტიმ. 2—4; მარკ. 1—121; ანდრ. 67; 96; შეუოვლიდარ, შევეყოვლიდი, ზ. ვ. ვეკვსახავებ ცოლთან; сожителя. ствовать; 2 სჯული 23—16; ანდრ. 80; **შეთოვლიდი**, ზედ. შეხებული, соприкосновенный; სმშ. მოს. 37; ანდრ. 49; შეუოვლიდი სიზანია, поселенецъ, 2 სჯული 5—14 (ღრამ); შთა შეუოვლიდი, ე. ი. შთა ბორცვეზინი, ვარჯიოვანი, гора холмистая; ფსლ. 67—16 (ღრამ); ტიმ. 97.

შეურა, სს. бросание, кидание ввѣрхъ; (შეჭყური, -ყარ), ზ. შ. შევაგღე მრავალთა; бросать, кидать пверхъ; (შეყური, -ყარ), ზ. შ. მიყური, бросать пъ кого паш на что; თვალში ნაცარი შეყარა, онъ бросилъ ему въ глаза пепелъ; **შეურილი**, **შენაყარი**, მიმ. брошенный.

შეურა, სს. соединеніе; встрѣча; свиданіе; ვისრ. 19; შეურა და გაურა, встрѣча и разлука; შეურა ცოლ-ქმართა, сочетаніе бракомъ, სამ. სომხ. 440; შეურა ღელა შეიღოთ, свиданіе матери съ дѣтьми; რუსულ. 359; შეურა წარბისა, насупить брови, რუსულ. 722; (შეჭყური, -ვჭყარე), ზ. შ. შეჭყარე, შევაროვებ, შევაქუნებ; ვეფხ. 794; სიბრძ. 114; შეერთავ, დავჭროვ; შევარიგებ, დავაზავებ; სამ. სომხ. 347; собирать, сконплатъ; соединить, со-вокуплять; припмрять; შეჭყური ქვეყანასა, я со-беру миръ, народъ; შეჭყური სიფყვასა, сгруппи-ровать слова, составитъ рѣчь; ვისრ. 19, 138; შეჭყური ვისისამე სელოთა, отдать кого кому въ руки; 1 ქართლ. 129; რას სელს შეყური, на что тебѣ, შეჭყური ლეკის ჭარსა, собрать войско пзь Лезгинъ; შეჭყური სენსა, заразить болѣзнию; (შე-ვიყური, -ყარე), ზ. შ. მი. შევიყურებ, შევიგროვებ; **სობრატ**, ნაკოშიტ ძლი სეებ; შევიყური სენს, схвати-тить болѣзнь, შეიყარა ლაშქარი, онъ собралъ войско, (შევეყური, -ყარე), ზ. შ. მოვეგროვებ; გა-ვეყური, ამოვუღებ, ავაგებ; **სობრატ**, ნაკოშიტ ძლი **кого** ლიბო; **პროძქტ**, პროსოვატ; ვისრ. 28; -ბორ-კალსა, падѣтъ на кого капдалы; 2 ქართლ. 408; შევეყური კინენსა, воззатъ кому копье; დარეკ. 28; შემყარე სენი, ты заразилъ меня болѣзпью; შეგვეყარნეს, они собрали насъ; რუსულ. 352; (შევიყური, -ყარე), ზ. ვ. შევეკრებო, მოვეკროვ-ლებო; **სობრატსი**, **სოძიტსი**; ვეფხ. 1201; ვისრ. 12; ქილ. 245, 328; მირ. 97; გუგ. 29; სელ და სელ შეიყარნეს, они схватились въ рукопашный бой; რუსულ. 61, 693; მზე და მთვარე ერთად შეი-ყარნეს, ვისრ. 91, солнце и луна сошлись; (შე-ვეყური, -ყარე), ზ. თვ. შევემისვევი, ერთმანერთს ვნახავთ; **ვსტრѣтитსი**, **სოძიტსი**, **სვიძიტსი**; ვისრ. 157; ვეფხ. 1090, რუსულ. 286; მოურავ. სიგ. 7; 2 ქართლ. 521; მოვეგროვებო, ნაკოშიტსი, აღბ. 134; ერთად შეურა, **სვიძიტსი**; მიყენის ფორე მისღევს, წავა და ისევე ორღობეს ღიღს შარას შეე-ყრება, სიგელი ჩოლაყაშე. 26; межевья камни пдутъ паралельно и сходятся у большой до-роги съ двумя оградами; ღელ რა მწუნსა შეე-ყარა, когда день склонился къ вечеру; ვეფხ. 483; კაცს ვერ შევეყარენით, мы не встрѣтили челоѣческой души; ვეფხ. 117; (შემეყრება, შე-მეყარე, შრ. შემეყარენით), ზ. შ. მი. შემევი, დამის-ველ, вы встрѣтили меня; 2 ქართლ. 458; ციება შეეყარა, его схватила лихорадка; შევეყრები, შე-მიყარე, ვეფხ. 130; **ვსტრѣчу** васъ; **ვსტრѣტი** мени; **შეურილი**, მიმ. собранный; соединенный; რუ-სულ. 447; ახალ-შეურილინი ცოლ-ქმარნი, ново-брачные; შეურიღვართ, შეურიღან, мы собрались, ვისრ. 22.

შეურილობა, ს. ყრილობა, კრებული, კრება, сби-рание, собраніе; **სოძიკა**; 2 ქართლ. 504; დავრ. 27.

შეუროლევა (ვა), ზ. შ. ცუღს სუნს დავაყენებ, па-вонить, (შეჭყუროლევი, -ლი), ზ. ვღ. ცუღი სუნი მღის, **ვოшлтъ**, ფსლ. 37—5; მარტ. 2—341.

შეურუვევა (ვა), ზ. შ. დავურუვებ, оглушить, (შე-ვჭყურუველი, -ლი), ზ. ვღ. დავჭყურუველი, მიმეღღე-ვა სმენა, **ოგლოხუტ**.

შეუტანა, ნ. შეუყანა.

შეუტსვა (შევიყსვა), მოვიყსაღებ, приготовить себѣ.

შეუთღება (შევიყუღებ, -ღე), ზ. შ. მივიყუღებ; მი-ვაღღამ; **სტავი** что къ чему.

შეუთღენება (შეჭყუღენები), გავეჭყრღებო, **უტიხნუტ**.

შეუურება (ვჭ), ზ. უ. შევატყურებო, დავჭყურებ, **სმოტრѣтъ** на; ალექს. 216; ჩონგ. 122.

შეუურება ნახე გაუურება.

შეშა, ს. მოჭროლი სე საწვავად; დროვა, დაბად. 22—3; 2 სჯული 19—5; შეშის სახლი, дере-вянный домъ; დარეკ. 59.

შეშავება (ვა), ზ. შ. გავაშავებ, червить, (შემიშავ-ღება სელი, ფენი), ე. ი. დამიშავღება სელი ან ფენი, **მოგუ** повредить себѣ ногу, руку и т. д.

შეშავციცი, ს. ჰოწი, მარჯანი, კორაღი, ზუნ. ლ.

შეშარცვა (ვი), ზ. შ. შეჭკვარავ, обвязать, обтя-нуть.

შეშაძარღვი, ს. მსხვილი ძარღვები სადრეკთა, შე-საძარღვი, ვირნი ან კართი, мускулы, мышцы.

შეშება (ვა), ზ. შ. ვაფინებ, одеревенить, (ვშეშ-ღებო, -ლი), ზ. ვღ. ვჭვიწინღებო, ვიყინებო, **ოკоче-пѣтъ**.

შეშენება (ვა), ზ. შ. მოვაშენებ, ალვაგებ, **პოსტრბტ**, ბალი შეღმა შერაშენდა, ე. ი. პირი შექციათ, ვეფხ. 1152; **отверпуло** лице.

შეშეული, ზედ. ხისაგანი, деревянный.

შეშევა (შევეშევა, -შეი), ზ. შ. შესვლის ნებას ვაძღვე, **ვისუცატი**; (შევიშევი, -შეი), ზ. ვ. შეს-ვლის ნება მაქვს, **დოუსკატი**.

შეშევა (ვეშევალი), **შეშევაღება** (შევაშევაღებ სელს, -ღე), ზ. შ. სელს მივეშევერ შესაწევენლად, **პოდატ** руку помощи; ყარამ. 309; (შევეშეველე-ბი, -ღე), ზ. თვ. მივეშეველები, **პდტი** на помощь.

შეშეენა (შევეშეენი, -ნე, შევეშეენღებო, -ლი), ზ. უ. ვეშეესაბამები, შევეშეენებო, ვევაღებო, ვჭმართებ, **პრიличествовать**; შეშეენის, **პრიлично** мнѣ; **პრისტალო** мнѣ.

შეშეენება (ვა), ზ. შ. დავაშეენებ, მოვროთავ, **უკრა-шавтъ**.

შეშეერა (შევეშეერ, -შეიერ), ზ. შ. ვავეშეერ, წარ-ვეუზღავ, **ვისუცუტ**, **ვისტავიტი**.

შეშეღება, ნ. ვაშეღება.

შეშეღება (ვი), ზ. შ. შეიღად ვიყიფენ; დავიჩემებ, შევითვისებ, მივითვისებ, შევიზარჩუნებ; **უსმო-ვინტი**; **პრისვონტი**.

შეშობა (შევაშობა, -თე), ზ. შ. დავარჩობ, სულს შევეტებებ; შევაწრებ, დავნავრავ, სულს ამო-ვართმევ, **უდავინტი**, **ვადაუშინტი**; **დაუშინტი**, **პრიტს-პიატი**; მატ. 13—7; 18—28; ვეფხ. 140, 750; (შევიშთებო, -თობა; -თე), ზ. ვ. დავიჩენებო, სული მიტებღება; **ვადაუხატატი**, შეიშობა მტენარე, **რასტе-нiе** заглохло; მატ. 13—7; შეიშობა ჭვარისაგან, **ვადაოხა** отъ гнѣва; 2 ქართლ. 395.

შეინება, სს. пснуть; (ვა) წ. მ. განვაკრობ შიში-საგან დაფთხობა, დაფთხიანება, ელდას ვეკრავ, ზარს ღვეკსცემ, пснутать; შევეკინებები, -ლი; შე-ვეკინებები, -ლი; ან შევიშინებ, შევეშინებ, -და), წ. ვდ. დავითრობობი, ზარი დამეცემა, განვეკრთობი, пснутаться; გამოსლ. 2—14; იგავ. 3—25; 2 მფუ. 6—8; ვფუხ. 1032, 1202; საქმ. 22—29; 2 ქართ. 90; 522.

შეშლა, -შთავრისა, ე. ი. უჩინარობა, რ. ქ. ლ. между-хтислчие; (შევეკული, -შალე), წ. მ. მოვეკული, მო-ვეკულე, განვაუქმებ, აღმოვცოც; წავული ნა-წერსა; ავრე; უჩიჯოჲთი, прекратитъ; რა-სტონტი; вычеркнутъ, замарать; შეველი ჭეკუ-ზედ, свести съ ума; ვფუხ. 215 განმ; შეველი წრესა, уничтожить черту; სიბრ. 122; შევეკული ეკვლეისი რიგსა, нарушить церковный поряд-окъ; 2 ქართლ. 417; (შევიშლები, შევეშლები, -შალე), წ. ვ. მოვიშლება, გავუქმებ; ავირევი, შევესტობი; უჩიჯოჲთა, прекращаться; смѣ-наться, придти въ расстройство, сбиться съ толку, შევიშლები ჭეკუზედ, потерять рассу-докъ, რუსულ 13; 905; 1 ქართლ. 21; სამ. ვა. გ. 167; სომხები შეიშალნენ აღესებისაგან, Армяне сбивши въ расчегахъ пасхальныхъ дней; 2 ქართ. 23; შეველი ვარ, შეველია, იქი სველ მენი სუმა, რუსულ 13; **შეშლილი**, ზედ. სუმასნედ-ში, **შეშლივირება** (ვა) წ. სს. ავურევი, დაველი, помѣшанъ; ერისთ. 97.

შეშმაგება (შევეკშმაგები), წ. ვდ. გავშმაგები, взбѣнтся.

შეშორება, ნ. აშორება.

შეშობა (შეშობობის, -ბობა), წ. უ. შვილი მყოლია, рожать; მსაგ. 13—3.

შეშოშინება (ვა), წ. მ. დავშვილებ, укротить.

შეშრეცა (ვე), წ. მ. დავაგებ, гасить, тушить.

შეშრობა (შეშრობ, -შრე), წ. მ. გავაშრობ, გავაშ-როლებ; გავაშრობ, осушить, შეშრობ თვალსა, осушить глаза, (ვიშრობი, შეშრეები, -შრე), წ. ვდ. გავშრეები, გავშრეები, высохнуть, ქიმ. 91; 236; შეშრება, წ. მ. ზედ. გამიშრება, высохнеть на мѣ; ვფუხ. 241; შეშრა ან შეშარნეს ნაკადი ცრემლოთა ფონისა, изсклши потоки мнѣхъ слезъ; ვფუხ. 1230; შეშრობია, შეშრობობა, შეშრობია, მაკალ. ცრემლო, изскла у меня слеза; ანკონ. 15.

შეშრომება (ვა), წ. მ. ვამუშავებ, заставить рабо-тать, (შევიშრომებ, -მე), წ. მარ. შევისაქმებ, შე-ვიშრეებ, потрудиться.

შეშტორება (ვა), წ. ვდ. თვალს დავეცეცებ, დავაშ-ტორებ, пристально смотреть на; ანკ. 6—3; (შევეკშტორები, -ლი), წ. ვდ. გავბუცლები, остол-бенить.

შეშუება (შევეკშუება, -ლი), წ. ვდ. გავსივებ, ошухать.

შეშურება (ვა), წ. მ. შურს დავუნერგავ, носить занятъ; (შევეკშურები, -ლი; შევიშურებ, -ვე; შე-ვეშურებ, -ვე; შეშურება, -და), წ. ვდ. შურს ავიღებ, გამოვიგაჯვრისებ; позавидовать, порен-новать; 1 ქართლ. 344.

შეშუქება (ვა), წ. მ. შუქს მოვეჭვენ ვისმე, бросать лучи на кого, осѣнщать.

შეშოთობა სს. тревога, ღარეგ. 120; შეშოთე-ბობი, წ. მ. тревожно, ანკ. 50; (ვა), წ. მ. შეშოთს ავეუენებ, შევაკრობ, შევაპრწუნებ, დავაფთხობ, დავაწოკებ, смущать, тревожить, შემაშოთა, опъ встрѣвожилъ меня; ალქს. 114; (შევეკშ-ფოთლები, -ლი; შევეკშფოთნები, -ნე), წ. ვდ. შე-ვეკშრთები, შევეკშრწუნებ; გავსჯავრლები; сму-титься, встревожиться; разсердиться; დაბად. 46—2, 4; საქმ. 2—6; 19—32; მარტ. 1—136; შეშოთებული, მამ. встрѣвоженный.

შეშხამება (ვა), წ. მ. გავუარმებ; გავუშხამებ; отрав-лять; омерзить; **შეშხამვა** (ვე) (შხამვა), отравнить.

შეჩებება (ვა), წ. მ. გავუთვისებ, გავუსაკუთრებ, შე-ვანარჩუნებ, усвоить кому что; (ვი), წ. მ. გავი-საკუთრებ, присвоить себѣ.

შეჩენა, სს. подстрѣкательство, (ვე) კაცს; წ. მ. კაცს მივეჩენ სალალოდ ან ანბის შესატყობლად, подослать кого къ кому для измѣны, или для узпашаго его мысла, 2 ქართლ. 52; 57, 161, 203; კანთა შეჩენიოა მოკვლეს, они убили его по под-стрѣкательству Кахетинцевъ; 2 ქართლ. 94; შეჩენილი, მამ. подосланный; ქართლ. 177.

შეჩერება (ვარჩებ), წ. მ. ვნოსი; (ვე), входить.

შეჩერება (ვე) (ვეჩერება), остановиться, задѣвать, (ვა), остановитъ кого.

შეჩერება (ვე), წ. მ. помять.

შეჩეხა (ვე), წ. მ. შევეკსტეხ, отломать, отколоть.

შეჩევა, სს. привычка, (ვა), წ. მ. დავჩევე, приу-чать, поваживать; შევაჩევე თვალსა, присмо-трѣться, ენა შეჩევის, ე. ი. ძალპარაკი გაუკალ-ნიერდნებ, 2 ქართლ. 560; სტამ ძღვათ ვიზრა-ჟსი სხ სმხლობს; (შევიჩევე მფრინველს და სს.), წ. მარ. приручить птицу, т. е. сдѣлать руч-нымъ; (შევეჩევი, -ჩევი), წ. თვ. დავეჩევი, при-выкать, приучаться; რუსულ. 392; 679; **შეჩევე-ლი**, მამ. приученный, **შეჩეველობა**, ს. ჩევე-ლობა, ანაგები; ნაყვი; ლოლ. 29.

შეჩვენება, სს. წვევა, ღარეგ. პროკლინაბი; прокляtie; 1 კორ. 16—22; გალაკ. 1—8; (ვა), წ. მ. მოვაწვე ვისზემე ავსა, შევათხვევ; მივეკს-ცემ მაკალ. ვნებას; დავსწვევლი, დავკრულავ; при-чинять, ძღვათ კომუ შარ. ზო; проклинать, დაბად. 16—8; საქმე მოც. 9—13; შევაჩვენებ შვირსა, ძღვათ ზო; შევაჩვენებ თავსა, проклинать себя, შემჩვენებ, ты проклянешь меня; შეჩვენებული, მამ. კრული; წვეული, проклятый, საქმ. 23—12.

შეჩივლა, -ველები (შევეკსნივი, სრ. არა აქვს; შევეკს-ნივლები, -ლე), წ. უ. ვიჩივი, ვიჩივი, სანივარს წარ-მოვსთქვამ, приносить жалобу.

შეჩინება (შევეკინები, -ჩე), წ. თვ. დავეჩინებ, დავევეჭრებ; торговаться.

შეჩიქება (ვა), წ. მ. გავაჩიქებ, замарать.

შეჩიქნა (შევეკსნიქნი, -ნე), წ. მ. გავსნიქნი, отв-щрять.

შეჩიხვირება (ვე), поджигать, подстрѣгать, "ოი-მოიხი."

შეჩლოუნება (ვა), წ. მ. დავაბლოკებ, დავაბრეწ-ლებ, пригнущить; (შევეკსლოუნებები, -ლი), წ. ვდ. დავაბლოკებ, пригнущаться.

შერმასვა (შევკსნმასვა, -ხე), **შ. მ.** შევკსნმასნი; ვრო-
ტავ, ვკსნოვ; скронать, шить на живую нитку;
дурно писать; болтает, пустое говорить.

შერნება (შევანევა, -ნიე), **შ. მ.** შევანეობ, შევან-
ნევა, подмѣнить, замѣнить; (შევანეობი, -ლი),
შ. ვლ. შევევტობი, замѣчаться, სამ. ვასტ. 210;
თუ ნაპარევი შეანდეს, если найдуть у него
краденую вещь, დასტ. 7, 127; (შევკსნეობი,
-ლი), **შ. ვლ.** გამოვკსნეობი, оказаться, შემანდა
ქურობა, поймали меня въ поровствѣ.

შერნა (გვსნრი, -ნარე), **შ. მ.** შევსტენ, всопывать,
(შევვრეობი), всунуться.

შერნდილება (შევანდილება, -ლე; შევერდილება,
-ლე), **შ. მ.** დავანდილება, ჩრდილს მივკსცემ, ост-
пнуть; отгнѣить.

შერნებება (ვა), **შ. მ.** გავანებებ, ხმას გავწვევტი-
ნებ, заставить молчать, (შევკსნებებობი, -ლი),
შ. ვლ. გავკსნებებობი, замолчать.

შერნუნება (ვი), **შ. მ.** გავიძვრი, пошевелиться.

შერნუნებება (ვკ), **შ. მ.** რუმად ურუმი ვეუნებობი,
шептать.

შერქმალვა (ვკ), **შ. მ.** припрятать.

შერქლითა (ვკ), **შ. მ.** крошить, рвать.

შერქარება (ვა), **შ. მ.** ავანქარებ, торонить; (ვი),
შ. მირ. ავსანქარებობი, поторониться, ქილ. 450.

შერჩვილება (ვა), **შ. მ.** დავარვილება, мычать.

შერჩვება ისრისა, бросить стрѣлу; გობრ. ცხ. 399.

შერჩვლიცა (ვკ, -ლიცე), **შ. მ.** დავკვნიწლავ, укол-
отъ.

შერჩორვა (ვკ), **შ. მ.** нагромоздить.

შერჩლართვა (ვკ), скронать, ნ. შერმასვა.

შერჩირვა (ვკ), совать.

შერჩრევა (ვკ, -რივე), **შ. მ.** გავშინჯავ, разсматри-
вать.

შერჩუნება (ვეჩხუნებობი), **შ. მ.** თვ. посориться.

შეცალება (შევცალებობი, -ლებ), **შ. მ.** თვ. ვეცლებობი, ვკსც-
ოლილობ, стараться, пытаться, ვეფხ. 204; 274,
ქილ. 576, 606. [пнуть.]

შეცალიერება (ვა), **შ. მ.** დავცალიერებ, опорож-
შეცარვა (ვკ), **შ. მ.** დავცარავ, разсучивать.

შეცანცანება (ვი), **შ. მ.** ვაძროგუთი.

შეცარცვა (შევკცარცვა, -ცე), **შ. მ.** კანს შემოვც-
ლი, облунить.

შეცბუნება (შევაცბუნებ, -ნე), **შ. მ.** გავსტერებ,
поразить, (შევკსცბუნებობი, -ლი), **შ. ვლ.** გავსტერ-
ლებობი; остолбенѣть, საბ. ლ. შეცბუნებულება,
ს. გასტერება, остолбенѣние; იერემ. 8—21.

შეცდა (შევიცი, შევიცადე), **შ. მ.** დავიციდი, მოვიცა-
ლებ, ждять, повременить.

შეცდევირება (ვა), **შ. მ.** მოვაცდევირებ, заставить
ждать.

შეცდენა (ვა), **შ. მ.** ვერმოვანცვედრებ, ავაცილებ, не-
попадать.

შეცდენა შეცოენა (შევაცდენ, -დენე), **შ. მ.** შევაც-
ოუნებ, ცოამილებაში შევიყვან, მოვაცუყუებ; ური-
გო საქმეში გავრეგ მოვცუყუებობ; მოვაცდენ სწა-
ვლას, საქმეს; соблазнить, ввести въ ошибку;
помѣшкать; ჩონგ. 95; 2 ქართლ. 72; შევკსცლებობი
ჭკუაზედ, сойти съ ума, გორგ. 1, შევკსცლებობი
ვარ, обманудси, шель меня въ обманъ.

შეცდენინება (შევაცდენინებ, -ნე), **შ. მ.** заставить
ждать.

შეცდომა, შეცომა, ს. ошибка, заблуждение;
(შევსცლებობი, -ლი), **შ. ვლ.** მოვსცუყუებობი, ვკსცტო-
ბობი, ошибаться, заблуждаться; -ჭკუევირამ, помѣ-
шаться въ умѣ; შეცდომილი, შეცდომილი,
მომ. заблудшій; -ცხოვარი, заблудшая овца,
(შემცდება, -და), **შ. მირ.** я ошибаюсь, შეცდომი-
ლება, შეცდომილება, ს. ошибка, იერემ. 4—11.
преступление.

შეცემა (შევსცემ, -ვეცე), **შ. მ.** შევერჭობ, განავწო-
ნებ, შევსცემ, შევკსნრი; воззвать, совать, ты-
кать; 1 ქართლ. 74.

შეცვა (ვი), **შ. მ.** დავიცვავ, დავიფარავ; დავიფრობ,
დავიჭერ; გარეშევიცავ, ვიპურობ; хрывать, имѣ-
нать, сохранять; заимать; содержать, обни-
мать; ისაი. 13—15; ანდრ. 112; 1 ქართლ. 174,
354, 370, 387; შევიცვა ტყესა, занять лѣсъ;
(შევცუვ მაგალ. სევალს -ცევი), **შ. მირ.** შეუპური
ვარ, овладѣть кѣмъ лнбо; ვეფხ. 307; (შევიცვე-
ბობი, -ცევი), **შ. მ.** ვ დავიცვებობი; დავიფრობობი; გარეშე
ვიცვი; сохраняться; быть заняту; обниматься;
მარგ. 2—107.

შეცვარვა, (ვკ), **შ. მ.** увлажать.

შეცვიცა, (ვკ), **შ. მ.** вносить.

შეცვიცნა (შევსცვიცი, სრ. არა. აქუს); შევივლტვი,
შევიჭრებობი, ვრწყანება, иторгаться, ანდრ. 129;
საქმ. 27—42; იერემ. 8—14; რუსულ. 320.

შეცვლა, შეცბლა, შეცვალება, სხ. измѣнение;
перемежа; (შევკსცვლი, -ვლე), **შ. მ.** გამოვკსცვლი;
გამოვუცვლი, გარდავიქვევი, გარდავიქმნი; измѣн-
ять, переменять; превращать, передѣлывать; обни-
мать; ლევიტ. 7—20; 1 ქართლ. 210; ერისთ. 21;
ავსა კარგად ვერვიც შესცვლის, шкто не может
измѣнить зла на добро; ვეფხ. 184; შევიცვლი
სახელსა, переимѣнить свое имя; შემოვიცვლი ბე-
ჭელი, обмѣний мнѣ перстень, (შევსცვლი, -ცვა-
ლე), **შ. მირ.** გამოვუცვლი; ნაცვლად მივსცემ ვისმე
რას, замѣнить кому что; ვეფხ. 1592; შემოვიცლი,
замѣнишь мнѣ, ვეფხ. 766; შემცვლი, измѣнишь
меня, ты превращаешь меня въ... ქილ. 398;
შემცვლია ფერი, цитѣть моего лица измѣнился;
გორგ. 122; (შევიცვლებობი, შევიცვლებობი), **შ. მ.**
გამოვიცვლებობი; გარდავიქვევი, გარდავიქმნი; из-
мѣняться, переменяться; превращаться; 2 ქართ.
525; ანდრ. 149; კაცია. 44; ფერი შევიცვლია, онъ
измѣнился въ лицѣ, ვეფხ. 248, (შევსცვლებობი,
-ცვალე), **შ. მ.** თვ. ნაცვლად მივცემე, გამოვიცვლე-
ბობი, замѣниться, ერისთ. 21, შეცვალება ქამთა,
перемежа времени, 1 ქართლ. 100.

შეცუმა (შევაცუმ, -ცევი), **შ. მ.** ავაცუმ, ავაციობ, ვძე-
ნავთ, продѣвать, დაბად. 41—43; ლუკ.
15—22.

შეცოენა (ვა), **შ. მ.** соблазнить.

შეცორევა (შევაცორევი, -რივი), **შ. მ.** მივცორე ნამს, ცვარს
დავკვრავ, увлажать; მარგ. 1—97.

შეცვული, ზედ. сохранный; зашитый; одержи-
мый.

შეცოთმა, ნ. შეცდომა; შეცდომილება, ნ. შეცდო-
მილება.

სეცონებ (ვატონებ, -ნე), **ფ. მ.** მოვატეუვებ, გავაბრიუვებ, соблазнить, ввести в ошибку, сбить кого с пути; საქმ. 27—15; 2 ქართლ. 72.

სეცოვება (შეცოცება, -ვე), **ფ. მ.** გავაცოვებ, простуживать, ქიმ. 113; შევიცოვებ, -ვე, **ფ. მ.** მიწ. მცევა, заблудить, **სეცონა** (შეშტოვა, -ვლა), **ფ. უ.** озябнуть, აღეკ. 94.

სეცილევა, სს. спорь, осаривание; (ვა), **ფ. მ.** წავალავებ, წავსწებებ; заводить спорь между кѣмъ либо, поспорить; (შევეცილები, -ლე), **ფ. თვ.** წავალავებ, დავალავებ, спорить, осаривать; ვეფს. 200, 58, 508; სამ. ვსტ. 202; რუსულ. 361; გორგ. 287; (შევეცილები, -ლი); ავსცილები ან დავალავებ: миповать, пройти мимо; начать спорь; რუსულ. 872; გუჯ. 33; სიბრ. 88; ქილ. 660; შევეცილები ვარ, я начал осаривать у него; სამ. ვსტ. 12; შემცილება, -ლა, онъ осаривать у меня; რუსულ. 647.

სეცინა (შევეცინი, -ნე), **ფ. უ.** გავსცინებ, смѣяться кому, ухмылься.

სეცლა (შევატლი, -ცალე), **ფ. მ.** მოვსელი, ავაცლი, свять.

სეცისკრება, ს. сумерки.

სეცლა (შევეცლი, -ცალე), **ფ. მ.** დავცსელი, опростать, опорожнить.

სეცუმა, **ბ.** შეცემა; შეცნევა, **ბ.** შემწნევა.

სეცნობა (შევეცნობა, შევეცნა; შევიცნობ, შევიცნა), **ფ. მ.** გავიცნობ, узнать, познакомиться; არა რა შემიცნობის თავსა ჩემსა, я за собою ничего не знаю; 1 კორ. 4—5; შევეცნევენ, ე. ი. გაავცინებ, я познакомился сь тобою.

სეცობა (ვე), **ფ. მ.** დავუცობ, затыкать.

სეცოლება, სს. грѣхъ; вина, проступокъ, преступленіе; сожалѣніе; (შევეცოლებ, -ლე), **ფ. უ.** ბრალში ჩავყარებდი, ვცსცოლავ, ვაშავებ; согрѣшити; провиниться; მატ. 6—14; 18—15; ვეფს. 1146; (შევიცოლებ, -ლე შევეცოლება), **ფ. უ.** შევიბრალვებ, сожалѣть о комъ, пожалѣть кого; ვეფს. 844; (შევეცოლები, -ლე), **ფ. თვ.** შევებრალვებ, შევეწუვალვებ, сжалиться надъ кѣмъ; (შევატოლებ, -ლე), **ფ. მ.** შევებრალვებ, возбуждать въ комъ либо жалость къ кому либо; умилостивлять; ვისრ. 154; შემცოლოს, если опъ согрѣшитъ мнѣ; მატ. 18—12; სეცოლებული, მიმ. ნიჟინი; გორგ. 287, 2 პეტრ. 2—4.

სეცორევა (ვა), **ფ. მ.** ცურვით შესვლა წყალში, заставить плыть.

სეცოტავევა (შევატოტავევ, -ვე), **ფ. მ.** შევამცირებ, умалить, уменьшать.

სეცოცება (შევეცოცებ, -ლი), **ფ. ვდ.** ცოცვით შეველოვარ, исползи.

სეცონხა (შევეცონხი, -ნე), **ფ. მ.** დავცლეტ, пожевать.

სეცრცვა, **ბ.** შექრცვა.

სეცუა, **სეცუბოება**, **სეცუბა**, **სეცუმა**, **ბ.** შეცვა, შეცვალვება, შეცვლა, შეცვლა და სს.

სეცული, მიმ. დაცული, защищенный; сохранный; მარტ. 141.

სეცურვა (შევეცსურვა, -რე), **ფ. მ.** ცურვით შევალ წყალში, влывавать, შევიცურავ ცხენსა, переплыв-

вать влывъ верхомъ на лошади; 2 ქართლ. 73; შევეცსურავ ნავსა, плыть на кораблѣ; მროვ. 98. **სეცურვება** (ვა, ოქროში), **ფ. მ.** ოქროთი დავცვევრავ, позолотить, 2 ნეშტო 3—7.

სეცეცა (ვე), **ფ. უ.** შემოვრბნებ.

სეცქერა (ვეცქერ, -რი; -რე), **ფ. მ.** შევეყურე, смотрѣть на что; ერისთ. 2—112.

სეცხება (შევეცხებ, -ხე), **ფ. მ.** წავუსვავ, ვცხებებ, помазать, ქილ. 686.

სეცხიკვება, სს. ცხვირის დაცემა, чихнуть.

სეცსობა (ვა, სამღ. წ. შევეცხენე), **ფ. მ.** ჰურს გამოვაცხობ, исцелить хлѣбъ, ისაი. 44—15, 19; გამოსლ. 12—39; დაბად. 19—4.

სეცსრობა (შევეცხრები, -ცხერ), **ფ. თვ.** გავსცხრებ, შევექცევი, тѣшиться, забавляться; 2 პეტრ. 2—13; იუდა. 1—12; მარტ. 1—14; ქილ. 371.

სეცაბუნება (შევიბაბუნებ, -ნე), **ფ. მიწ.** შევიბინებ, оробѣть, რუსულ. 931.

სეცაგება (ვა), **ფ. მ.** შევაბულვებ, გულს გამოვუტევლო ვისზედმე ან რაზედმე, отвращать, внушать отвращеніе, (ვი), **ფ. მიწ.** შევიბულვებ, მოვიბაგებ; получить отвращеніе, гнушаться, презирать; (შეცსაგებ, -ლი), **ფ. ვდ.** შევეცსმულვებ; ძილავთა პროტინიამ, неавиетнымъ, **სეცაგეზული**, отвратительный, თავს შევიბაგებ, возненавидѣть себя.

სეცახება (ვე), **ფ. უ.** შევეყვირი, кричать кому, (ვე), **ფ. უ.** ფერილით შევეუტევ ლაშქარსა, გაუუსევ, патривлять, подстрекать къ пападению; ვეფს. 95.

სეცახვა (შეცსახვა, -ხე), **ფ. მ.** შევეცკრებ, დავსახვავ, ссучивать, **სეცახილი**, მიმ. ссученный, сканый, გამოსლ. 28—37.

სეცეგრება (ვა), **ფ. მ.** შევაგახებ, შევასლო, ვაგვეთებ; ударить обо что, тынуть; (შევეგერებ, -ლი), паткнуться, патолкнуться, устремиться, ипнуться на кого; (შევეგერები, -რე), **ფ. ვ.** შევეჭილები, схватиться; столкнуться, სამ. ვსტ. 92; 182; შევაგერ ცხენსა, броситься на кого верхомъ, 2 ქართლ. 278, 490.

სეცეიზვა (ვე), **ფ. უ.** შემძვრნებ.

სეცენარვა (ვე), **ფ. უ.** შევეღრღნი, изгривать.

სეცება, **ბ.** შესიება, აღბ. 73.

სეცენა, სს. приобрѣтеніе, стяжаніе, (ვი, -ძინე), **ფ. მ.** მოვიგებ, შევიბაგებ; ვიშოვი, приобрести; паживать; ქილ. 579, 669; (ვე, -ძინე), **ფ. მ.** შევეცმაგებ, შემატებას მივცემე, прибивлять, придивать, приобрести; 1 ქართლ. 53, 370; ტიმ. 170.

სეცენა (შეეს), **ფ. მ.** შევეჩერ, трепать лѣсъ.

სეცერწა, სს. снаивание, (ვე), **ფ. მ.** შევაკავშირებ, შევამწევერებ, შევაწეწებ, შევაერთებ; снаивать, склеивать, შევაქერწ ნესსა ხეზედ, привить дерево къ дереву; შევიქერწებ, -წე), **ფ. ვ.** შევიწებები, снаиваться, **სეცერწილი** ლალით სწალო, обспаивая драгоцѣнными каменьями сѣлъ; ქილ. 602, შევექერწილი მუცელი ცხენისა, обвислый животь у лошади; რაინდი 6.

სეცეძვა (შევიძებ, -ვე), **ფ. მ.** დავიძებ, მოვიგლო, მოვიქლემ, прищемить.

სეპველება (ვა), **ფ. მ.** ღვაპველები, старить, შე-
ვქსველები), **ფ. ვლ.** ღვაქსველები, ста-
рится.

სეპვირება (სევეპვირები, -ლი), **ფ. ვლ.** სევეპნიები,
становиться тяжкимъ, опечаливать, огорчать.

სეპვირება (ვა), **ფ. მ.** ღვაპვირები, ძვირად გავქსლი,
удорожить, (სევექსვირები, -ლი), **ფ. ვლ.** ღვაქს-
პვირები, вздорожать, 2 ქართლ. 312.

სეპინება, სს. приобрѣтене, стяжаніе, прибыль;
-სიპულიოსა, удвоить, усилить вѣнаницъ; ღა-
ზად. 37—9; (ვკ), **ფ. მ.** სევექმატებ, სემატებას
მიესცემ, ღავრთავ; ღავრმატებ; მოვრმატებ; обoga-
щать, надѣлять; присоединять, придавать; მატ. 6—27, 33; ქილ. 406; ისუ ზირაქ. 12—3, სეეს-
პინებ სიტყვასა, прибавить слово; **ფ. მინ.** სევი-
მატებ, მოვიტებ, ვიპოვებ; приобрести, пажив-
вать; საქმ. 2—47; 27—22; ისაი. 1—13; მარკ. 8—36; 1 პეტრე 3—1; (სევეპინები, -ნე), **ფ. თვ.** სევემატები, приращаться, обогащаться, полу-
чать прибыль, выгоду; присоединяться, прида-
ваться; საქმ. 2—42; 13—36; ებრ. 12—2; ისაი. 10—20; 14—1; ღაზად. 49—30; 33; 1 ქართლ. 247; (სევეპინება, -ნა), **ფ. თვ.** სევიმემატება, по-
лучая выгоду, прибыль; мѣт приближеться; ანდრ. 52; 1 ქართლ. 310; მროვ. 62.

სეპირვა (სევექსპირავ, -რე), **ფ. მ.** ღვაქსპირავ, пото-
плять, погрузать..

სეპლევა, სს. სეპმლეველობა, ღონე, ღონის-პიება;
мочь, сила, возможность; სეპლევისებერ, по-
силѣ, возможность; გქონღეს მკვიდრად და სე-
პლევით, имѣй твердо и мощно; გუჯ. 23; სე-
პლევა არა მკვეს, я не имѣю средства; (სევექს-
პლევი, სევეპლევი, სევეპლევი, -ძელი), **ფ. მ.** ძალი ან
ღონე მკვეს ქმნად რისამე, мочь, имѣть силу,
возможность, быть въ состояннн, მოურავ. 359; ჩონგ. 16; 1 ქართლ. 27; სვლა არ სე-
უპლიან, онъ не можетъ ходить; სეპლევა, სე-
იძლევის, можетъ статься, можетъ быть, (სე-
მიძლიან), могу, **სეუძლეველი**, **ფ. მ.** невозмож-
ный, **სეძლეზინება** (ღაძლეზინება, -ნე), **ფ. სსმ.** სეძლე-
ზინებას მივექსცემ, дать возможность; სემაძლე-
ზინებ, даешь мѣт возможность.

სეპლევიზობა, ს. სეპმლეველობა, мощность, სე-
მძლეველობა და სიბერე, мощность и старость;
გორგ. 40.

სეპლევა, სს. предложеніе; подчиненіе, отдача;
2 ქართლ. 326, მკვიდრად და სეპლევით სემოგწი-
რით, мы пожертвовали вамъ на твердомъ и
мощномъ основаннн; გუჯ. 2; (სევაპლევი, -ძლივი),
ფ. მ. ვაძლევი, მივექსცემ, предлагать, (სევეპლევი,
-ძლივი), თავს ეუმონებ, отдаваться, подчиняться,
სევესლევივარ, я подчиняюсь, სამ. სომხ. 152.

სეპმარება (სევექსმარება, -ლი), **ფ. ვლ.** ღვაქსმარ-
ება, испустить, дѣлаться укусомъ.

სეპნება (სევეპნიები, -ლი), **ფ. ვლ.** სევეპნიები,
огорчаться, опечалиться; სეუპნდა, это огор-
чило его; 2 ქართლ. 209.

სეპნელება (ვა), **ფ. მ.** ღვაპნელები, затруднять,
(სევესნელები, -ლი), **ფ. ვლ.** ღვაქსნელები, за-
трудняться, 2 ქართლ. 539.

სეპარაზვა (ვკ), **ფ. უ.** ვქსპარაზვი, ვქპიცაზვი, поносить,
злословить.

სეპრვა, სს. колебаніе, (სევექსპრავ, -პარ ან სე-
ვექსპრნი; სამლოო წერ), **ფ. მ.** ღვაქსპრავ, სევაპ-
რევი, სევენძრევი; пошевелить, потрясти, поколе-
бать; მატ. 21—11; 1 ქართლ. 66, 406; ვისრ. 80;
იერემ. 48—17; ფსალ. 28—8; 45—5, 6; რუ-
სულ. 195; (სევიპერი, -ძერ), **ფ. მ.** სევირსევი, სე-
ვინძრევი; зашевелиться; трястись, колебаться;
მატ. 29—30; მარკ. 13—25; ლუკ. 21—21; ისაი. 33—20;
რუსულ. 195; მარკ. 2—190; 1 ქართლ. 66; მიწა სეიძრა, земля потряслась; რუსულ. 717;
ქვეყანა სეიძრა, народъ сталъ волноваться; ქა-
ლაქი სეიძრა, городъ пришелъ въ волненіе,
სეშძვერელი გულისა, потрясающее сердце;
ვეფხ. 1078.

სეპრობა (ვა), **ფ. მ.** მოვადრობ, მოვაცლი, снить,
отодрать; (სევესპრები, -ძერ), **ფ. ვლ.** გავიინები,
мерзнуть.

სეპრომა (სევექპრები, -ძვერ), **ფ. ვლ.** პრომოთ სე-
ვალ, ввоззвать, სიბრ. 142; ანდრ. 34; მატ. 24—6.

სეპრცვა (ვკ), **ფ. მ.** კანს სემოვაცლი, облунить.

სეპრწუნება, სს. тревога, безпокойство, смяте-
ніе; -ღაცვა, навѣль страхъ, (ვა), **ფ. მ.** სევაწუ-
ნებ, სევაწუოთებ, стѣснить, обезножить; воз-
мутить, навести страхъ; ჩონგ. 66; სევექსპრ-
წუნები), **ფ. ვლ.** სიპით სევექსწუოთლები; сму-
титься, встрѣожиться; იოან. 14—7; 1 ქართლ. 38;
ვეფხ. 844; სული სემიძრწუნდა, страхъ
овладѣлъ мною; ქილ. 118; ვეფხ. 603; ფსალ. 6—3;
სეპრწუნებული, **სენაძრწუნები**, смущенный; იოან. 12—27.

სეპულევა, **სეპულევიზა** (სევაპულევი, -ლე), **ფ. მ.**
გავაღვიძებ სიძულიოსა, მოვაპაგებ, вплушать не-
павность, отвращеніе; 2 ქართლ. 561; (ვი), **ფ. მ.**
მოვიძულევი, მოვიპაგებ, возненавидѣть, полу-
чить къ кому отвращеніе; გორგ. 194; (სევექ-
სულევი, -ლი), **ფ. ვლ.** მოვექსპაგებები, навлець на
себя негодованіе, შემსულევი, -ღა, ე. ი. მო-
მატაგებ, онъ мѣт противенъ.

სეპულევიზება, ს. სიძულიო, непавность, отвра-
щеніе.

სეპუნაულევა, (ვკ), **ფ. უ.** входить.

სეპუნცება (ვა), **ფ. მ.** სევაიწრებ. стѣснить; ვეფხ. 1540.

სეპუნაულევა (სევაპუნაულევი, -ლე); **ფ. მ.** სევი-
ცან, вносить со скоростію, (სევექსპუნაულევი,
-ლი); **ფ. ვლ.** სევაღ პუნაულით, входить со ско-
ростію.

სეპუნწება (ვკ), **ფ. მ.** ძვლანება сорнымъ.

სეპლავანება (ვა), **ფ. მ.** посылать.

სეპლავა (სევექსპლავნი, -ლავნი), **ფ. მ.** მივართმევი
ძლავნს, приносить въ даръ; жертвовать; 2 ქართლ. 165,
292; (სევიძლავნი, -ძლავნი), მივალევი ძლავნსა,
принять даръ, ვეფხ. 1159.

სეპლოლა (სევეპლევი, -ძლევი), **ფ. უ.** სევექვევი;
входить съ кѣмъ, 1 ქართლ. 332; ღავრ. 52;
2 ქართლ. 152; სემიძლევი, вводншь мена;
ცმ. 50.

შექლომა (შევაძლები, -მელ), **შ.** უ. მივაძლები, **შ.** დაძლები.

შეწადინება (ვი), **შ.** მ. მოვიწადინებ, пожелать, захотеть.

შეწამება, სს. ложное обвинение, оговоры, (შევეწამება, -მე), **შ.** მ. ბრალს ან ცილს ვეწამებ, ცილს ღაუღებ, ложно обвинять, оговаривать, клеветать; მარკ. 15—4; 2 ქართლ. 409; ვეფხ. 294; შევეწამებ, свидетельскую вамъ; (შევიწამებ, -მე), **შ.** მიჩ. ღავეფეგებ, ვირწმუნებ; უწმინდობა; ვეფხ. 133; ვისრ. 32; ჩემსა სვაშაღსა, შენგან კიდე ვერ ვისთანა შევიწამებ, шкому другому, кроме тебя не могу повѣрить своимъ тайну, ვისრ. 148; (შევიწამები, -მე); **შ.** გ. ცილი ღამელები; обвиняться, обличаться ложно; ვეფხ. 1154; რუსულ. 441, ვისრ. 45, შემწამებია, я по-вѣрилъ, ვისრ. 42.

შეწაფება (შევეწაფები, -ფე). **შ.** თვ. ღავეწაფები, шить съ жадностию.

შეწვა (შევეწვა), **შ.** მ. შევესრუტავ, всасывать; вби-
рять влагу.

შეწობილება (ვა), **შ.** მ. გავწობილებ, острамить.

შეწობლოა (შევეწვება, -წბი), **შ.** უ. შევეწკობი, смутиться, ვეფხ. 1537.

შეწვლობა **ნ.** შეწვლობა.

შეწება, **შეწებვა**, **შეწებება** (ვა), **შ.** მ. ღავეწებებ, წებოთი მივაკრავ, склеивать; ვეფხ. 1152; ქიშია 72; ტუჩი ტუნასა შეწება, уста съ устамъ сомкнулись, ჩონგ. 104; (შევეწებები, -ბე; შევეწებები, -წებე), **შ.** თვ. ღავეკვირ წებოთი, склеиваться, ვეფხ. 1412; ქილ. 540, 527, 528, ერისთ. 80.

შეწება (ვეწ), **შ.** უ. უკან მივსწევ, მივსძრავ; вдвигать; (შევიწევა, -წე), **შ.** მიჩ. უკან ღავეწევა; подвинуться, назадъ; **შეწეული** მიმ. вдвинутый.

შეწება, **შეწებანა**, ს. помогание; вспомошествование; помощь, (შევეწევა, -წე), **შ.** უ. მივაწევა, მივეწვევებ; достигать; достигать; ვისაც გვარი არ შევეწევა, кто по рождению недостигъ, ქილ. 649; თუ სვალი რა იქმნებ ღვთის მეტმა არავინ იცის ღა არცა ვის შესწევსო, будущее, кроме Бога, шкому шензичегно и шкото не постигнетъ; გორგ. 22, (შემწევა, შემწეა). **შ.** მიჩ. ძალი მიქეს, შევიძლებ; ან შეღარება, მეტოლებ; шкითъ возможность, могу; равняется мнѣ; ძალი შემწევა ქაღალსა, сила даетъ мнѣ возможность хвалиться, ვეფხ. 602; მეფეს ჩემზედ ძალი არ შესწევს, царь не можетъ употребить противу меня силу; გორგ. 255; ღონე შემწევა, я могу, сила мнѣ помогаетъ, ცოტას შემწევა ავთანდილ, Автадилъ ишкосько равняется мнѣ, ვეფხ. 63; (შევეწევა, -წე). **შ.** თვ. ვშველი, ვეშმარები, помогать; подавать помощь; пособлять; დაბად. 48—17; ლუკ. 5—7; 9—40; ფსალ. 21—19; 45—5; (შემწევი შემწევი; ან შემწევი), **შ.** მიჩ. помогаешь мнѣ, საქმ. 16—10; 20—28; თუ არ შემწევა ღვთისა ძალი, если мнѣ не помогаетъ Божья сила, ვეფხ. 1040; თუ ბედნიერობის ძალი არ შესწევდეს, еслибы ему непомогала сила судьбы; ქილ. 105; შეწეული ისარი ფილტვად, стрѣла прошивавшая легкое; შეწეული ღაშქარი,

вспомогательное войско; მოურავ. 410, **შეწევა-
ნილი**, მიმ. вспомошествоваемый, კოლ. 1—29.

შეწერა (ვა, მაკალი, ხარჯსა), **შ.** მ. ხარჯს გარღვეუ-
კვეთ, обложить данью; დასტ. 173.

შეწერილობა, ს. გარღვეული ხარჯი, окладъ
дани; დასტ. 56.

შეწვა (ვს, სამღვთო წერილში შევეწვნი, -წვენ,
ისაი. 5—12); **შ.** მ. ღავეწვა, ღავეწვა; მოვწვა-
კავ ცეცხლზედ; сожигать; жарить, пажарить;
ვეფხ. 195; (შევიწვა, -წვი), **შ.** გ. ღავეწვი, ღა-
ვიღავვი; მოვიწვაკვი ცეცხლში; горѣть; жариться;
გამოსლ. 3—3; ფსალ. 9—22; 1 ქართლ. 347;
რუსულ. 483; ქილ. 393, 579; ტომ. 140; შემწ-
ვიღა სირცხვლი, отъ стыда я сторалъ; ვისრ. 40,
შევიწვენს ყოველნი ნაწლები მისი, у него вся
внутренность перевернулась; ანდრ. 124; **შემწ-
ველი** სიგე, жгучий жаръ.

შეწვართანა, -თვა (შევეწვართანი, -თავ), **შ.** მ. გან-
ვასწავლი, ღავერებებ, учить, паставлять; -ნერგსა;
воспитывать дерево; ქილ. 673.

შეწვავა, **შეწვანა** (შევაწვავა, -ღე; ან -ღინე),
შ. მ. მივაწვავა, подавать.

შეწვლობა (შევეწვლები, -ღი), **შ.** ვდ. მივაწვდენ
სელს, თვალს; შევეწვები, досягать, достанать; ქილ.
334.

შეწვავა (შევიწვევა, -წვევა), **შ.** უ. შევივატოყებ, про-
сить войдти; რუსულ. 703; შემწვევს, пригла-
шаетъ меня войдти.

შეწვენა (შევეწვენ, -წვენე), **შ.** მ. ღავეწვენ ქვეშე
რისამე, класть спать подл; **შ.** შეწოლა.

შეწვლილება, **ნ.** შეწვლილება.

შეწვრილება, იკვირე შეწვლილება.

შეწვობა (შევეწვობი, -ობი), **შ.** ვდ. მივეწვდები,
შევეწვდები, достанать, достигать, достигать.

შეწობილება (ვა), **შ.** მ. გავწობილებ, подумывать.

შეწირვა, სს. пожертвование, (ვეწ), **შ.** მ. მივაწირვე,
ვეწმსხვერპლავ, ვეწმორავ, ვეწმღვნი, жертвовать.
ფსალ. 4—5; 28—1; 65—14; (ვი), **შ.** მიჩ. მი-
ვიწირვე. მივიღებ შესწირავს; принимать жертву.
შემწირავს თავი, жертвую съ собою; (შევიწირ-
ვი, -რე), **შ.** ვ. жертвовать, საიდუმლოს მსხვერ-
პლი შევეწირეთ, мы принесли тайную жертву,
т. е. отелужили обѣдно; ტომ. 27.

შეწირვანა (ვეწმწირვი), **შ.** უ. პოგრძთ.

შეწირვანა (ვეწ), **შ.** მ. ბრყკუთ.

შეწირვანა (ვა), **შ.** მ. შეწირვანა, брызнуть.

შეწირულობა, ს. შესწირავი, მისარამევი, пожер-
твовашье, приношение, საქ. ვსტ. 217; საქ. სომხ.
389; გუჯ. 31.

შეწმასნავა (შევეწმასნი, -ნე), **შ.** მ. ძალიან შევე-
ტრავ, крутить, закручивать; მარკ. 2—84;
ქილ. 3; (შევიწმასნები, -ნე), **შ.** ვ. შევიტრავებ,
закручиваться, კავშ. 90.

შეწმენდა (შევეწმენდა, -მენდა), **შ.** მ. გავწმენდა,
გავასუფთავებ, очистить.

შეწმება (ვეწ, -წმე). **შ.** მ. ღავეწმე, сплести.

შეწმობა (ვეწ), **შ.** მ. შინ მოვეწმობებ; შევივატო-
ყებ; пригласить войдти; звать къ себѣ; საქმ.
10—23; 1 ქართლ. 366.

შეწოვა (ვი), вбирать въ себя влагу.

უეტრელება (ვა), მ. დ. დაეტრელება, испестрить.
უეტრუნება (ვა), მ. დ. უევიტან სირზილით, вѣтъга
 вносить, вомчатъ, -წყუალსა, ფიზიკა 63.
უეტრუნება (ვა), მ. დ. დაელონებ, опечалить, ბარუქ.
 4—8; წმიდ. ცხოვ. 254; უევიტუეპებ, -ვე, მაგალ.
 პირსა, нахмуриться.
უეიტუნა, ნ. უეიტვა.
უეტრუნვა (უევიტუნავ, -რე), მ. დ. საომრის იარა-
 ლით უევიტუნოს, вооружать, ღარეჟ. 128; 81; უევი-
 ტუნავი, მ. ვ. вооружаться.
უეტრუნვა, -ხება (ვი პირსა), მ. დ. ცხვირ პირს მო-
 ვიღებქ, наморщиться, ქილ. 233.
უეწუალებული, ზედ. დაწუალებული, ლევიტ.
 12—24, контуженный.
უეტყვილება (ვა), მ. დ. დაეფვირებ, заставить кри-
 чать, (ვი, ვკ), მ. უ. დაეფვირებ, вскричать.
უეტყვიება (უევიტყვიება, -უიტვი) მ. უ. თვალების გა-
 მოცატებით ვუყურებ, шлнить на кого глаза.
უეტალისება (ვა), მ. დ. მოყრიატ.
უეტყურება?
უეტყურება (ვე, -ლიტვი) მ. დ. დაევიტყურება, измять.
უეტამება (უევიტამება, -მე), მ. დ. მსატვრობაში: ფე-
 რებს ამოვიყურებ, ჩავაფვირებ, შევაფვირებ; под-
 бирать краски, раскрашивать, რუსულ. 663;
 გაწმ. ვეფს. 324, ქილ. 244; **უეტამებალება**,
 ს. ჩაფვირება, раскраска.
უეტარბება (ვა), მ. დ. სისარბეს ჩაფვირება, впу-
 шать жадность; (უევიტარბები, -ლი), მ. ვ. სი-
 სარბით მივივარდები რასმე, съ жадностью набра-
 сываться на что либо; поальситься; ქილ. 115.
უეტარვა (უევიტარვა, -რე), მ. დ. უევიტარვინავ, უე-
 ვიტარვო, восторгаться, восхищаться.
უეტარვა (ვე), მ. დ. მოვიტარვა, сварить.
უეტარვა (ვე), მ. დ. დაევიტარვა, истратить.
უეტარვარება (ვე), მ. უ. მოვიტარვარება.
უეტარვა (უევიტარვა, -ხადე), მ. დ. ჩამოვიტარვა, ან გაეხლი,
 შევაპრობ, მოვავლო, снимать; сдирать; საზ. ლ.;
 (უევიტარვა, -დე), მ. უ. ვუძახი, взывать, звать,
 იოან. 18—33; 1 ქართლ. 140.
უეტარვა, **უეტარვარება**, სს. უევიტარვა, случаи;
 უეტარვარება, по случаю, по случаю, на всякий случай,
 2 მეფე. 1—6; უეტარვარება, случайно, მარტ. 2—97;
 (უევიტარვა, -ლი), მ. ვ. უევიტარვარება, შევიტარვა,
 წავაწყვიტები; შემოვიტარვა, დაევიტარვა; უევიტარ-
 ვარება, ზედ-დაევიტარვა სახლში; ვაშლი 20, случается,
 попадаться, напасть на; встретиться; врываться,
 вторгаться, ლუკ. 22—2; საქმ. 14—14; ვისრ. 137;
 სამ. მოსეს. 40; მარტ. 14—19; თუ უეტარვარებას
 კაცს ცოლი ბნელიანი, სამ. სომხ 82; если по-
 падется кому жена, одержимая палучею бо-
 лезнью; რა მფრინველი ბაღსა უეტარვარებას, когда
 птичка упадет в сѣть; ქილ. 587; ზედ-უე-
 ვიტარვა, ღარეჟ. 50; დაევიტარვა, на кого; (უე-
 ვიტარვა, -ლი), მ. ვ. დაევიტარვა, ზედ. დაევიტარვა
 სახლში, врываться, вторгаться, მარტ. 2—162;
 უეტარვარებას საკვალბოს, ворвался въ женскую
 половину. გორგ. 288; უევიტარვარება, შემსლო-
 მოლა, встретиться, შემსლომო, случался со мною;
 ქილ. 426, შემსლომო, ზედ. случившийся.
უეტარვა, ს. სუთთა საგრძობელითა ვანი ხელის ხლება,

ბ. საგრძობელი; осязаніе (одно изъ пяти
 чувствъ).
უეტარვა, სს. прикосновение, ანდრ. 156; (ვა, უევი-
 ტარვა, -ხე), ხელს ვახლებ, касаться, дотроги-
 ваться; ვეფს. 293, 435; იოან. 4—9; ერისთ. 2—
 113; (უევიტარვა, -ხე), ты прикасаешься меня,
 უევიტარვა, -ბოლი, я коснулся, **უეტარვა**, **უეტარვა**
 касающийся, ქილ. 280.
უეტარვა, სს. взоръ, взглядъ; ვეფს. 1077; (უევი-
 ტარვა, -დე, ბჰან. საზოგადო ლაპარაკში: უეტარვა, ანტ.
 4—17), მ. დ. მივიტარვა-თვალსა სამფერივლად, უევი-
 ტარვა; смотрѣть на, взглянуть; ვეფს. 568; (უევი-
 ტარვა, -დე), მ. ვ. ვივიტარვა, взглядываться,
უეტარვალება, ს. უეტარვალება, видъ; наруж-
 ность.
უეტარვა (ვა), მ. დ. მივიტარვა მოვიტარვა, надорвать.
უეტარვა (ვე), მ. დ. უევიტარვა, отколоть, сепать.
უეტარვა, **უეტარვა** (უევიტარვა, -ქე), მ. დ. უევი-
 ტარვა, ударить объ, შევახლო თავსა, удариться го-
 ловою; ქილ. 410; უევიტარვა, -ქე), მ. თვ. და-
 ვევიტარვა, удариться обо что.
უეტარვა (ვი), მ. მიწ. ხელში ჩავიგებებ; ან შინ
 მოვიტარვა; прибрать къ рукамъ; застать, найти
 дома.
უეტარვალება, (ვევიტარვალება), схва-
 титься.
უეტარვა (უევიტარვა, -ხე), მ. დ. მივიტარვა გაევიტარვა, спи-
 лить.
უეტარვა (უევიტარვა, -ხე), მ. დ. უევიტარვა, отколоть.
უეტარვა, (ვე), მ. დ. კრუტить пштку.
უეტარვა (ვა), მოვიტარვა, მოვიტარვა, скуп-
 вать; მარტ. 2—187.
უეტარვა (ვე), მ. დ. დაევიტარვა, спутать.
უეტარვა (ვი), მ. დ. უევიტარვა, вносить, иоан. 2—19.
უეტარვა, სს. случай, приключеніе; (უევიტარვა,
 -ხელი), მ. ვ. დაევიტარვა (უეტარვა ნახე), უევიტარ-
 ვარება; წილად ვევიტარვა; случается, доставаться
 на долю.
უეტარვა (უევიტარვა, -რე), მ. დ. უევიტარვა,
 მივიტარვა; навзлечь, приключить; напасть; გა-
 ცია. 16.
უეტარვა (ვა თავს), მ. დ. უევიტარვა თავს; уда-
 риться головою объ.
უეტარვა (ვარს უევიტარვა მათსა; უევიტარვა, -ხეი),
 მ. დ. შემოვიტარვა; უევიტარვა, წარვიტარვა, გა-
 ვარვა; обернуть, обвивать, завивать, за-
 вертывать; რუსულ. 699; (უევიტარვა, -ხეი), მ. დ.
 ყრმას გაევიტარვა სხეველში, ძელნა; ლუკ. 2—7;
 უევიტარვა წელსა, перевязать рану; ვეფს. 591;
 (უევიტარვა, -ხეი), მ. თვ. ითქმის რქთა თვის
 მცენარეთა, რომელნიც ხემა გარე მოვიტარვა; об-
 виваться; **უეტარვა**, მიმ. завязанный; обви-
 тный; вераспутившийся (цѣпкокъ); ვეფს. 136;
 რუსულ. 872; უევიტარვა წელსა, обвивать рану;
 -გზასა, свернуть съ дороги, № 1—68.
უეტარვა, (ვე), მ. დ. ვრებატ.
უეტარვა ბაღარს, მცენ. ნ. აბილილი.
უეტარვა, **უეტარვა**, **უეტარვა** (უევიტარვა, -წე);
 -წე), მ. დ. უევიტარვა, просить за кого; ღარეჟ.
 2—111; უეტარვა, проси за меня; ვეფს. 1283;

(შევეწვეწები, -წე), ზ. თვ. ვემუდარები, ვეაჯები, ვკოსოვ, просить, умолять; ღარეჯ. 2—19.

შეხვეწა (შევეწვეწ, -წე), ზ. მ. თავს შეგაფარებინებ, заставить скрыться; შევეწვეწები, -წე, ან შევისწვეწები, -წე), ზ. მ. თავს შეგაფარებ, укрываться; უხეგათ იხ; გორგ. 43, 66; 96, 276; ქოლ. 329; 2 ქართლ. 86, 563; 1 ქართლ. 341.

შეხვეწიება (შევისწვეწიებ, -წიე), ზ. მირ. ჟურად ვიღებ ხვეწუნას, унижаться; გორგ. 288; 2 ქართლ. 282; შემისწვეწიეს, внял мой просьбы; ღარეჯ. 152; შემისწვეწიეთ, ე. ი. მიაჯეთ, проопте за меня, განმ. ვეფხ. 17.

შეხვივინება (ვი), ზ. უ. ღავისვივინებ, заржать.

შესვმა, შესვმა (შევისვამ, -სვი), ზ. მ. შევიტან, вмести, შეისვამს გონებათ, онъ онадѣлъ умами; ქოლ. 337.

შესუნა, შესუნა (შევისუნნი, -სუნნი), ზ. მ. შევიტან, вносить, ღან. 1—2; მარტ. 1—179, ღარეჯ. 2—140.

შესვრეთა (ვჰ), ზ. მ. გამოვკვსვრეთ, გამოვღალაბრავ, просверлить, пробуравить стѣну и т. п.; ღარეჯ. 152; **შესვრეთილი** ძირი, просверленное дно; ანტ. 3—31.

შესვეწა, შესვეწა.

შესვრეთა (ვჰ), ზ. მ. ღარეჯ. ვჰსტამ წუნანსა; испить; хлебать; -ღვისონსა, прыгнуть вино; ანტ. 3—32; (ვა), მივცემ საჭმელად სახვრეთელსა, дать испить, хлебать, მასვრეთი სისსლი, ты далъ мнѣ испить крови, ვეფხ. 1199.

შესიზღება (ვჰ), ზ. უ. очаровать.

შესიზნება, ს. колонизация, (ვა), ზ. მ. ღავსიზნებ, სიზნად შემოვიყვან, поселить, давать ухѣщенье; (შევისიზნავ, -ნი), ზ. მ. დაქ პიოტს; 1 ქართლ. 360; 2 ქართლ. 211; (შევისიზნება, შევესიზნები, -ნი), ზ. თვ. სიზნად ღავესაზღებო, колонизировать, поселиться; 2 ქართლ. 465; 559; გორგ. 180, **შესიზნეთლი**, მიმ. присельникъ, колонистъ.

შესლა (შევასლი, -სალე), ზ. მ. შევეჭრავე, შევარტყამ, ударить обь; -თავში, бросить, кинуть кому что. [снугатъ.

შესლათა, შესლართა (ვჰ), ზ. მ. ღავსლართავ, შესლდომა, ს. შესლდოма.

შესლდომა (შევესლტები, -ტე), ზ. უ. შევესლტები, вскакивать; содрогнуться; (შევასლტები, -ტი), ზ. ვ. შევასტები, вскочить на.

შესმაურება (ვი), ზ. უ. გავიჩურუნებ, ხმას ამოვიღებ; зашумѣть, зашевелиться.

შესმობა (შევასმობ, -მე), ზ. მ. გავასმობ, иссушить, (შევესმები, -ში), გავვესმები, გავსეშლები, иссохнуть, მარტ. 2—341; ხორცი შესმა, онъ исхудалъ въ тѣлѣ.

შესმობა (შევესმობ, -მე), ზ. უ. ხმას ვაძლევ; შევათანხმებ, შევატყვევებ ხმას; подавать голосъ, согласовать шѣние; ვისრ. 2; თან შესმობილი გავლობა, согласное шѣние.

შესმობანება, звукъ голоса.

შესმუნსი, ზედ. ჭკვიანისა და გიჟის სასუალი; ან სწრაფი, ფიცგელი; шальной.

შესმუნჭავა (ვი), ზ. მ. ცხვირიზის ჩამოვუსვებ, вахмуриться.

შესნება (ვა, -სან), ზ. მ. მოვკვსნავ, поднахать.

შესორცება (შევესორცები, -ლი), ზ. ვლ. შევეზღებ, შევესბრძვილდები, გავკვთილდები; сростаться, слиться.

შესოცა (შევესოც, -ცე), ზ. მ. შევესწმუნდ, стеречь, считать; საბ. ლ.

შესოცა (შევესოც, -ცე), ღავსოც, მოვაგვინებ, перербить, убиwать.

შესოცება (ვა), ზ. მ. ზედ-შევაკვდენ; подвѣргнуться смерти въ схваткѣ, რუსულ. 594; 2 ქართლ. 458, 536; (ზედ-შევესოცები, -ცე), ზ. თვ. ზედ-შევაკვილდები; погнбнуть въ схваткѣ съ кѣмъ; სეილ. 23.

შესოჭა (ვი), ზ. მ. ღავსიკაწრავ, опаранать.

შესრა (შევესრი, -სარე), ზ. მ. შევესწმუნქ; погибать, თავს შევისრი, наклонить голову, იერემ. 18—16; თავს შევესრი, наполнить, **შესრილი**, наполненный; ლუკ. 6—28, შევესრი ცხენსა, пришпорить лошады; ანდრ. 124.

შესრაკვა (ვჰ), ზ. მ. მოვკვსრაკავ, поджарить.

შესრამუნება (ვა), ზ. მ. შეველრნი, შევესტგანარა, срыгъть.

შესრამული, ზედ. олдролдрო გზა, ухабиный.

შესრუკვა (შევისრუკები, -კე), ზ. ვ. მოვიფხუწები (ტყუვი); съежиться (о кожѣ).

შესრუსტვა (ვჰ), ზ. მ. შევესტუკავ, შევესტრეფ, შევესტრეფე, მოვესტრეფავ, сжать, (შევისრუსტები, -ტი), ზ. ვ. შევიფხუკები, შევიფხუშები; მოვიფხუწქ მოვივიზღუნებო, შევესტუკებო, შევესტრეფებო, сжматься; съежиться; ქოლ. 197; ფიზიკ. 39.

შესუნა (შევესუნნი, -სუნნი), ზ. მ. ავისსნი, ავესშებ, отвязать, (შევესუნნი, -სუნნი), ზ. თვ. ღავსუნნი, отвязаться, оставить въ коожѣ; ალბ. 50; რუსულ. 403.

შესუნება (ვა), ზ. მ. მოვაგონებ, напоминать.

შესტომა (შევესტები, -ტი), ზ. უ. შევესტლტებ, вскочить; (შევასტები, -ტი), ზ. უ. прыгнуть, вскочить на; (შევესტები ცინეში, ნორთასა იხ კრწიოსთ; გორგ. 84; ჩონტ. 85.

შესტუნება (ვა), ზ. მ. ავაჭრუნებ, заставить вскочить.

შესტოვა (ვჰ), ზ. მ. გავსთანტავ, ღავსტოვ (სენი) о болѣзни: схватить, производить ломъ; შევესტუნოვ კარებსა, запереть двери, სეილ. 185, **შესტოვა**, ს. ტება, ძლიერი ტკივილი, ломъ, боль.

შესტრეცა, ს. შესვრეთა.

შესტრევა (შევესტრევა, -რე), ზ. მ. ღავსტრევა, ღავსტრევა, покрыть, ригები. 4—14.

შესტრევა (შევასტრევა, -რე), ზ. მ. გავსტრევა, გავსტრევა, камлти, наклады; -ტვისსა, разгоричить мозгъ, ბუნ. კ. 74.

შესტუცა, обнять.

შესტუჭვა (ვჰ), ზ. მ. ღავსტუჭავ თვალსა, смикать глаза.

შესტუჭება (ვი), ზ. მ. ღავსტუჭებებ, заныть волосы.

შესტირება (ვა), ზ. მ. უაჩაყაყა.

შესტევა (ვჰ), ზ. მ. ღავსტევა, ღავსტევა; запереть, замкнуть; იერემ. 21—1; -ჭვირსა, снересть воздухъ; ფიზიკ. 39; შევესტევა გონებასა, затмить умъ; (შევესტევა, შევისტევა, -გენ), ზ. ვ. შევესტევა

შენა (ვჭშენი, -ნე), **ფ.** უ. მშენიერად მოვჩან, красоваться, 1 კორ. 11—13; მშენის, ე. ი. მიხედება; ან შემეფერება; идти мнѣ къ лицу; прилично, подобасть мнѣ; ვეფს. 31; 3, 40; 787; ფსალ. 64—1; ვისრ. 47, 45; (ვიშენი, ვიშენე); **ფ.** ვ. შევიფერება; სიბრ. 99; приличествовать; подходить, соответствовать.

შენება, **სს.** краса, красота; (ვაშენებ, -ნე), **ფ.** მ. ვამშენიერებ, შნოს ვაძლევე, ვალამაზებ, ვატურავებ; украшать, придавать красоту; (ვჭშენებ, -ლი), **ფ.** ვ. ვ. ვლამაზებ, ტურფა შევიქმნები, ძწლათს, станювится красивым, (ვჭშენებ, -ნე); ვეშენები, -ნე), **ფ.** თვ. ვჭშენი, ვჭშენიერებ, станювится красивым, ვეფს. 787.

შენიერება, -რობა, **სს.** თვისება მშენიერისა; красота; (ვა), **ფ.** მ. ვაშენებ, დავაშენებ; შნოს, სილამაზეს ვაძლევე, украшать, придавать красоту; (ვჭშენიერებ, -ლი), **ფ.** ვ. ვ. ვჭშენებ; станювится красивым, რუსუდ. 66.

შენიერი, **ზედ.** შნოანი, კეთილ-სახილველი, красивый, пригожий, -ადგილი, красное мѣсто; -სახლი, красивый домъ.

შენობა (ვჭშენობ, -ნე), **ფ.** უ. ვჭშენი, красоваться.

შერა (ვიშერ ფესსა), **ფ.** მ. ხელოს, ფესს მალა ავიღებ ან ვაგჭქიმავ. ვაგვიპურობ, протягивать руку, ногу; (ვეშერ, -ვირე), **ფ.** მიჩ. მივეშერ; протянуть къ кому что.

შევი, **ზედ.** სწორი, მოუდრეკი, прямой, негнбый.

შეუული, **ს.** კალატოზის თარაზოს ბაწარი; шпуръ отъса.

შვიდეული, **ს.** შვიდი დღე მსგეფსისა, ერთი კვირა, седмица, недѣля; შვიდეულად უწდოს, шестъ зачатитъ въ семь разъ божи; სამ. ვახტ. 157; ბროსეს სრონოლოდ. 4; 1 ქართლ. 170; დან. 9—25; ტომ. 98; მარტ. 1—338.

შვიდი (ბერძნ. სპარს.), **ს.** ექვსი და ერთი, семь, შვიდი საიდუმლო, семь таинствъ, შვიდ-შვიდი, но семп, შვიდ კეცად, семикратно, შვიდწილად, შვიდჯერ, семь разъ, შვიდწილად, **ფ.** მ. ნა შემო-ნა, შვიდჯერ, შვიდჯერად, ფსალმ. 78—13; **შვიდნივე**, семеро, **შვიდიანი**, семерка; **შვიდეური**, **შვიდეურიანი**, **ზედ.** შვიდის შტოს შექონი სასახლოდ, подвѣщникъ о семи свѣчъ, подвѣщникъ съ семью вѣтвями; შვიდ-კვირია ღომი, ნ. მოცოროზი.

შვიდბარსკვალავედი, ისედა, ნ. სომლი, პლიადი.

შვითი, **ს.** მსხვილი კამა, ჯგირის ძუა; укронъ-коперъ; ნ. რ. ლ.; волжскій укронъ, ერის. ლ.

შვილდი, ნ. მშვილდი; რუსუდ. 119.

შვიდეზა, **ს.** усновление, (ვი), **ფ.** მ. შვილად ავიყვან, усновление, (ვა), **ფ.** მ. შვილად ავიყვანებ, заставитъ усновиться, (შიშვილად, усновление) მეა, გუჯრ. 30; გალატ. 4—5; 2 ქართლ. 549, რუსუდ. 57; (ვეშვილები, -ლე), **ფ.** თვ. შვილად ავიყვანებ, усновиться, (შეშვილები, -ლე) **ფ.** თვ. შვილად მერგები, ты можешь быть мною усновление, ღარეჯ. 133.

შვილბუული, მამ. усновленный.

შვილი, **ს.** ნაშვი, ნაშობი კაცთა ვაჟი ან ქალი; дитя,

чадо; дѣтенышъ; შვილის შვილი, внукъ, внучка; ქალი შვილი, дочь, ვაჟი შვილი, сынъ, შვილად ავიყვანა (ავიყვან), усновление, ცოლი და შვილი, ან ცოლ-შვილი, жена и дѣти, семейство, შვილოთი შვილადღე, изъ рода въ родъ, ვისრ. 6.

შვილიერი, **ზედ.** შვილის შვილი, имѣющій дѣтей.

შვილიერება, **ს.** შვილის ყოლა, дѣторождение, ვეფს. განმ. თ. 28; ქილ. 453; 1 ქართლ. 97.

შვილობა, **ს.** ბეობა, შვილად ყოფნა ვისიმე, сн-новность, бнть снномъ кого либо; მამაშვილობას, ძწლათს мнлость; ხელმწიფის შვილობა, бнть сншомъ Государю, უარამ. 209; ალექს. 44; ვისრ. 6; რუსუდ. 952; 1 ქართლ. 402; **შვილობილი**, **ზედ.** ნაშვილები, შვილად ავიყვანილი, усновленный; **შვილობილობა**, **ს.** ავიყვანა შვილად, усновление, **შვილობანი**, **ზედ.** ролждающій дѣтей; **შვილობსობა**, **ს.** შვილიერება, дѣторождение, 1 ქართლ. 97; -ბის ღრო, время когда можно имѣть дѣтей; **შვილური**, **ზედ.** შვილისადმი შესაფერი, снповнй, **შვილურად**, **ფ.** შვილსავთ, какъ сынъ, რუსუდ. 968; დავრ. 3; ალექს. 13.

შვინდი, ან შინდი, **ს.** მცენ. კიზილ (раст.); შინდის ჩურჩა, сущенный кизилъ; -ტყლადი, постила изъ кизиля, ბაქრ. 182, **შვინდაწწლა**, **შინდაწწლა**; глогъ, сѣбноуръ; ერისთ. ლ; -თეთრი, сн-ный кизилъ, 2 ქართლ. 106.

შვიცა, მცენ. ხვощъ.

შვილება (ვიშვილები, -ზე), **ფ.** ვ. ვჭშვილელები, თმა ღამცვივა, оголяться, лысѣть; (ვჭშვილება, -ლი-ზე), **ფ.** მ. ავაცილი, ავამრობ კანს, лушить, сдирать; ვეშვილობოს სახალწლო 173?

შენა, **შვა** (ვჭშენი, -ვენ; ვშვი, ვჭშე), **ფ.** მ. ვჭშობ, ролждать, (ვეში, ვშე), **ფ.** მ. ვაწარმოებ, производитъ; ვისრ. 190; (ვიშევი, -შე), **ფ.** ვ. ვიშობები, დავიბალები, ролдаться; ნ. შობა; მიშენა შვილნი, ролдила мнѣ дѣтей; დაბა. 44—27.

შვირება, იმერ. შვილივა, **ს.** გრძელ მარცვალი ქერი, овесъ.

შურთა (ვეშურები). ძწლათ, ნ. შურთა.

შთა, თანდებული, რომელიც მოეზავებინ ფშნათა, საზოგადო ღაპარაკში თანხმებეს თანდებულს ჩა; მაგალ. შთაგლება, ჩაგლება; შთალება, ჩალება; შთა-კეცა, ჩაეცა, შთალატება ჩალატება და სწვანი მრავალნი.

შთაარება (-ვიარება, -რე), **ფ.** უ. ჩავიარება, ჩავივლი, проходить мимо.

შთაზარება (ვა), **ფ.** მ. ჩაზარება, ვწვრთ, поручать.

შთაზარვა (ვჭ), **ფ.** მ. ჩაზარავ, вкопать.

შთაბეგვა (ვჭ), **ფ.** მ. ჩაბეგვა, прибить, приколотить.

შთაბერვა (-ვჭბერავ, -რე), ჩაჭბერავ; მოვასულიერებ, სულს ჩავეღვამ; вдыхать; дохнуть; олу-шевлять, оживлять; სამ. სომხ. 375.

შთაბერტყა (-ვჭბერტ, -ყე), **ფ.** მ. ჩაჭბერტყა; ш-тряхать.

შთაბეჭვება (გულში), занечатлѣть.

შთაზინდება (-ვჭზინდება, -ლი), **ფ.** ვ. ჩაჭზინდება; томлѣть.

სთაზმა (სთავაზამ, -ბი), ზ. მ. ჩავაზამ; *принимать*.
სთაზნეღა (სთავკზნეღი, -ლი), ზ. ვლ. ჩავკზნეღი,
лншаться чувствъ.

სთაზნევა (-ვაზნევი, -ნიე), ზ. მ. ჩავაზნევი, *всмынать*,
გამოსლ. 32—26, *бросать во что*.

სთაზრწყინვა (-ვიზრწყინავ, -ნე), ზ. უ. ჩავიზრწყინ-
ავ, *проникать (о снѣткѣ)*; კავშ. 258.

სთაზრძანება (-ვკზრძანეღი), ზ. ვლ. ჩავკზრძანეღი,
сходить

სთაზრჯენა (ვა), ზ. მ. ჩავაზრჯენ, *ставить погу на*.

სთაგღება (ვა), ზ. მ. ჩავაგღებ, *бросать, кидать*
внизъ, или во что либо; ввергать, заключать;
სთავუგღებ გულში სურსა, *посѣять вражду*;
2 ქართლ. 118; (სთავიგღეზი, -გღე), ზ. ვ. ჩავიგ-
ღეზი, *быть брошену куда; ითან. 21—9*; (სთა-
ვკღეღი, -ვღე), ზ. თვ. ჩავეგღეღი, *броситься*
напр. въ уголь, შთავღეზინება (ვა), вышнбить
напр. зубъ; აღბ. 7.

სთავება (ვა), ზ. მ. ჩავაგებ, *стлать что внутри*
чего.

სთავყება (ვა), ზ. მ. ჩავაყება, *возжечь, воспа-*
мепнтъ, (სთავიყზნებ, -ნე შავალ. გულში სიყვა-
რულსა), ზ. ვ. ჩავიყზნეზი; штать къ кому лю-
бонь; (სთავიყზნეზი, სთავეყზნეზი, -ნე), ზ. ვ. ჯა-
ჟიგატყსი, воспламенѣтყსი, ლუკ. 12—27.

სთავლეჯა (ვკ, -ლიყე), ზ. მ. ჩავლეჯა, *разо-*
драть.

სთავონება (ვა), ზ. მ. ჩავაგონებ, *ввухать, впе-*
рять вразумлѣтყ.

სთავონება (ვკ), ზ. მ. ჩავკონებ, *ввнвать*.

სთავონება (ვკ), ზ. მ. ჩავკონებ, *вкнтнть*.

სთავუბება (ვა), ზ. მ. ჩავაუბებ, *запруднтъ*.

სთავულთონება (სთავიგულთონებ, -ნე), ზ. მ. ჩა-
ვიგულთონებ, *возпамятнрѣтყსი*

სთაღაბღება (ვა), ზ. მ. ჩავაღაბღებ, *поннзнтъ*.

სთაღება (სთავკსღებამ, -ღებ), ზ. მ. ჩავსღებამ; *вста-*
нлѣтყ, სთავუღებამ სულსა, оживлѣтყ; ободрѣтყ,
ისაი. 19—8; ჩონგ. 53.

სთაღვთმა (ვსღებეზი, -გე), ზ. მ. ჩავკსღებეზი, *встать*
на что.

სთაღება (სთავკსღებ, -ღე), ზ. მ. ჩავკსღებ; *влагать,*
вкладыватყ, (სთავიღებეზი, -ღე), ზ. ვ. вкладыватყსი,
დაბად. 42—25; 44—3, შთამილო გულში, онъ
впушилъ мнѣ; შთამილო ჭიბეში, онъ положилъ
мнѣ въ кармапъ; შთაღებულღი, შიმ. положен-
ннყ.

სთაღევენა (ვკ), ზ. მ. ჩავსღევე, *входить за кѣмъ*.

სთაღინება (-ვეღინეზი), ზ. ვ. ჩავეღინეზი, *втѣкатъ*.

სთაღრეკა (სთავკღრეკე, -რეკე), ზ. მ. ჩავღრეკე, *вп-*
бѣтყ.

სთაღუმება (ვი), ზ. უ. ჩავიღუმებ, *промолачатყ*.

სთავარღნა (სთავეარღებეზი, -ღე), ზ. ვლ. ჩავეარღებეზი,
внать, унать; სთავარღა ჭურღმულსა, онъ унალъ
въ володезъ; მაც. 12—12; ცხენი ლაში ჩაუ-
ვარღა, лошади его унала въ лужу; 2 ქართლ.
33; 283; სთავარღა სური, посѣлнся раздоръ;
1 ქართლ. 21.

სთავარღთმა, ნ. სთავარღნა.

სთავიწროვეზა (-ვაგიწროვეზი, -ვე), ზ. მ. ჩავაგი-
წროვეზ, *сущнть*.

სთაველა (სთაველი, -ველი; სთავიელი, სრ. არა აქვს),
ზ. უ. ჩავიელი, *проходить мимо; ნ. სთავარღება*.

სთაველნა (ვა), *внѣснмлѣтყ*.

სთავარღთმა, ნ. სთავარღნა, იეზეტ. 14—12; ლუკ.
17—2.

სთავსება (სთავიესებ, -სე), ზ. მ. ჩავიესებ, *папол-*
ннтъ.

სთაყანება, ნ. სთაყანება.

სთაყევა (სთავკყევი, -ყევი), ზ. მ. ჩავყევი, *тянущъ*
вннзъ.

სთაყიღვა (ვკ), ზ. მ. ჩავყიღვე, *своснтъ внизъ,*
1 ქართლ. 337.

სთათესვა (ვკ), ზ. მ. ჩავთესვე, *всѣтყ*.

სთათხევა (ვა), ზ. მ. ჩავთხევე; *внлвтъ; ввергать;*
გამოსლ. 15—1, *-მღინარღსა, броснтъ въ рѣку;*
გამოსლ. 1—22; *-ზღვასა, утонтъ въ море;*
(სთავითხევი, -ხევი), ზ. ვ. ჩავითხევი, *внзвергатყ,*
სთათხრილი თვალღი, вправлѣннყ драгоцѣннყ
каменъ, შავთ. 40.

სთათხრა (სთავსთხრი, -ხარე), ზ. მ. ჩავსთხრი, *про-*
копать.

სთაკეცა (ვკ), ზ. მ. ჩაკეცი; *внбѣтყ; сѣлადыватყ*
напр. пожъ.

სთაკიღება (ვკ), ზ. მ. ჩაკიღება, *снѣснтъ*.

სთაკრვა (სთავიკერი, -კარი), ზ. მ. ჩავეკარ, *прилн-*
пѣтყ; прилннутъ; კავშ. 361.

სთალაგება (ვა), ზ. მ. ჩავალაგებ, *ушнрѣтყ, укла-*
дыватყ.

სთალევა (სთავილევი, -ლევი), ზ. ვ. გავილევი, *ვა-*
ვკსღებეზი, нсхудатყ.

სთალევა, ნ. ლალევა.

სთამავაღღი, ზედ. ჩამავაღღი, *внსходѣннყ; ისუ.*
3—17.

სთამართი, ს. ჩალმართი, ლალმართი, *скать горы,*
сходъ.

სთამალვა (ვკ), ზ. მ. ჩავკმალვე, *пришрѣтყ, (სთა-*
ვიმალღი, -ლეზი; -ლევი), ზ. ვ. ჩავიმალღეზი, сшрѣ-
тѣтყსი.

სთამოარება (ვი), ზ. მ. ჩამოვიარებ, *обойтн*.

სთამოარსება (ვა), ზ. მ. ჩავარსებ, *осущѣствнтъ,*
(*ვიარსებეზი, -სევი), ზ. ვ. ჩავიარსებეზი, осущѣствлѣтყსი,*
კავშ. 368.

სთამოზანა (ვკ), ზ. მ. ჩამოვკზან, *смыгъ*.

სთამოზერვა (სთამოვკზერვე, -რევი), ზ. უ. ჩამოვკზე-
რვე, *дуть сверху внизъ; вдуватყ*.

სთამოზმა (ვა), ზ. მ. ჩამოვაზამ, *прнвнзыватყ*.

სთამოზრუნება (სთამოვაზრუნებ, -ნევი), ზ. მ. ჩამო-
ვაზრუნებ, *ворочатყ; (ჩამოვკზრუნებეზი, -ღევი), ზ. ვლ.*
გამოვკზრუნებეზი, вернуться.

სთამოზმანება (სთამოვკზმანებეზი, -ღევი), ზ. ვლ. ჩა-
მოვალ, *ннсходнтъ; прнбѣтყ, прнхкѣтყ; (სთა-*
მოვაზმანებ, -ნევი), ზ. მ. ჩამოვაზმანებ; шнзвестн;
прнвѣстн.

სთამოვღება (სთამოვაგღებ, -ღევი), ზ. მ. ჩამოვაგ-
ღებ, *сброснтъ, ცაჭკით, ннзвергнутъ съ пре-*
стола.

სთამოვღება (სთამოვეგღებეზი, -ბევი), ზ. თვ. ჩამო-
ვეგღებეზი, *сойдтн кому на встрѣчу*.

სთამოვვა (სთამოვკვავი, -კავევი), ზ. მ. ჩამოვკვავი,
сместн.

სთამოკერა (სთამოკტერი, -გარე), **ფ. მ.** ჩამოკტერი, извести.

სთამოკდმა (ჩამოკტდგავ, -ტი), **ფ. მ.** ჩამოკტდგამ, составить, напр. по суду съ полки.

სთამოკდგმა (სთამოკტდგები, -დეტ), **ფ. ვ.** ჩამოკტდგები, отстраниться.

სთამოკდგენა (სთამოკტდგე, -დე), **ფ. უ.** ჩამოკტდგე; сопровождать кого сходя вниз.

სთამოკდენა (სთამოკდის, -დოდა), **ფ. უ.** ჩამოკდის, стекать.

სთამოკდნობა (-გადნობ, -ნე), **ფ. მ.** ჩამოკდნობ, отливать (олово).

სთამოკება, ს. ჩამოკვლობა, потомство; მარტ. 1—31; (ვისთამოები, -მოვე), **ფ. ვ.** სთამოკტსირავ; происходить, კავშ. 248.

სთამოკვარდნა, სს. падение; (სთამოკვარდები, -დი), **ფ. ვ.** ჩამოკვარდები; падать вниз, ჩამოკვარდა ჩნუბი, возникла брань, 2 ქართლ. 432.

სთამოკვდა (სთამოკვილო, სრ. არა აქვს; სთამოკვლი, -ვლე), **ფ. უ.** ჩამოკვლი, обходить.

სთამოკვდენა, -ვლინება, სს. послание, (სთამოკვდელენ, -ვლინება, -ნე), **ფ. მ.** ჩამოკვდელენ, послать.

სთამოკვება, **ბ.** სთამოკვება; (სთამოკვებე, -ზიე), **ფ. ვ.** ჩამოკვებე, обиснуть.

სთამოკვებდა (ვკვ), **ფ. მ.** ჩამოკვებდა, сносить вниз.

სთამოკვებქა (ვკვებქ, -ნიქ), **ფ. მ.** ჩამოკვებქ, сгибать; (-ვიზნიქები, -ქე), **ფ. ვ.** ჩამოკვებქები, сгибаться, пачлоиться вниз.

სთამოკვებსა (ვკვებსა, -სე), **ფ. მ.** ღვთესავ; посылать; впушнть; წებან საქმე მტერობისა გულსა ჩემსა სთამოკვებს, данеча тн внушалъ мнѣ вражду; ვეფს. 251.

სთამოკვრება (ვკვრე, -რე), **ფ. მ.** ჩამოკვრება, стащить вниз, (სთამოკვრები, -რე), **ფ. თ.** ჩამოკვრები, гашнть вниз.

სთამოკვრება (სთამოკვრები, -რე), **ფ. მ.** ჩამოკვრება, повѣснть, ტომ. 132; (სთამოკვრები, -რე), **ფ. თ.** ჩამოკვრები, გადაკვრები; повѣснться; приставать.

სთამოკრება, **ბ.** ჩამოკრება.

სთამოკდაღვა (ვკვ), **ფ. მ.** ჩამოკდაღვა, сгонять вниз.

სთამოკლოცვა, **ბ.** ჩამოკლოცვა.

სთამომავლობა, ს. ჩამომავლობა, потомство.

სთამომზდველვა (-ვიმზდველი, -ლი), **ფ. ვ.** ჩამომზდველი, обршшваться.

სთამონაბრწყინი, ზედ. ჩამონაბრწყინებული, шпосланный снѣтъ, კავშ. 257.

სთამონადირება (-ვინადირება, -რე), **ფ. მ.** ჩამოკვინადირება, охотою обидти мѣстность.

სთამონადვარი, ზედ. пролитый сверху.

სთამონაფარი, ზედ. ჩამონაფარი, сброшенный сверху. [237]

სთამობა, ს. ჩამომავლობა, потомство, კავშ. **სთამობნა** (-ვირბენ, -ბინე), **ფ. უ.** ჩამოკვინბენ, сѣжать вниз.

სთამოსაცვებელი, ს. გულის პირის მარგალიტი, ожерелье грудное.

სთამოსვენება, **ნ** ჩამოსვენება.

სთამოსირება, ს. სთამობა, ჩამომავლობა ან ჩამომავლობის სქემა; потомство; родословная; происхождение; სთამოკტსირავ, -რე), **ფ. უ.** ჩამომავალი ვარ, происходить, принадлежать къ роду; ჩამოსირული, происходящнй.

სთამოსრება (სთამოვალ, -ვედ), **ფ. უ.** ჩამოვალ, нсходнть, сходить вниз, საქმ. 25 — 5; ღაბად. 44—25; სთამოსული, **სთამოსრული**, ннзшедшнй, მამ. მარკ. 3—23.

სთამოსმა (სთამოკტსევამ, -ვესი), **ფ. მ.** ჩამოკვამ, посаднть вниз.

სთამოკვდილი ეკვიპტელი, мы пришли въ Египеть.

სთამოსხმა (სთამოკტსხამ, -სხი), **ფ. მ.** высаднть.

სთამოსხმა (სთამოკვასხამ, -სხი), **ფ. მ.** ჩამოკვასხამ, славать.

სთამოსხნა (სთამოკტსხნი, -სხენ), **ფ. მ.** ჩამოკტსხნი, отнзынвать, ისარ. 33—23.

სთამოკვანა (სთამოკვან, -ნე), **ფ. მ.** ჩამოკვან, сносить вниз, -**კვანინება** (სთამოკვანინება, -ნე), **ფ. მ.** ჩამოკვანინება, заставнть сносить вниз; 2 ქართლ. 502.

სთამოკვებება (სთამოკვებებე, -ვე), **ფ. მ.** ღვთესავ; ушнжать; იეზუკ. 32—8.

სთამოკვება (ვა), **ფ. მ.** ჩამოკვება, ჩამოკვება, сломать здане; (სთამოკვებე, -ქეც), **ფ. ვ.** ჩამოკვება, обршшться.

სთამოკვება (ვი), **ფ. მ.** ჩამოკვება, святъ.

სთამოკვანა (ვი), **ფ. მ.** ჩამოკვანა; своднть вниз; прннести; ღაბად. 44—20; 45—12.

სთამოკვრება (სთამოკვრები, -რე), **ფ. ვ.** ჩამოკვრები, сопровождать кого.

სთამოკვრება (სთამოკვრე, -რე), **ფ. მ.** ჩამოკვრე, просушнть; -სელს, просушнть руку; вложнть; მარტ. 26—23; -თავსა; просушнть голову, მარკ. 14—20.

სთამოკვრება (ვკვრე, -ვკვრე), **ფ. მ.** ჩამოკვრე, сброснть.

სთამოკვრება (ვკვ), **ფ. მ.** ჩამოკვრება, снустнть.

სთამოკვრება (სთამოკვრე, -რე), **ფ. მ.** ჩამოკვრება, сннть.

სთამოკვრება (ვკვ), **ფ. უ.** ჩამოკვრება, звать вниз.

სთამოკვრება (ვკვ), **ფ. მ.** ჩამოკვრება, звать вниз.

სთამოკვრება (ვკვ), **ფ. უ.** ჩამოკვრება, звать вниз.

სთამოკვრება (ვკვ), **ფ. ვ.** ჩამოკვრება, оставонться у кого лнбо; сѣззать съ лошади, ღაბად. 24—65.

სთამოკვრება (ვკვ), **ფ. უ.** ჩამოკვრება, снотрѣнть вниз.

სთამოკვრება (ვა, -სეი), **ფ. მ.** ჩამოკვრება, обннть; სთამოკვრება, -სეი), **ფ. ვ.** სთამოკვრება, окружнть, 2 ქართლ. 378.

სთამოკვრება (სთამოკტსხნი, -სხენ), **ფ. მ.** отнзынать.

სთამოკვრება (სთამოკვრები, -რე), **ფ. უ.** сѣсть на.

შთამზადლი, ზედ. ღამზადლი, გშილი.
შთამრუდება (ვა), ზ. მ. ჩავამრუდებ, пскривить.
შთამრჩვადლი, ზედ. ჩამრჩვადლი, удавленный.
შთამსქადარი, ზედ. ჩამსქადარი, треснувший.
შთამსუბუქება (ვა), ზ. მ. облепять.
შთამსხვრევა (ვა) მსხვრევა, -რიე), ზ. მ. ჩავამსხვრევ, разбить, раздробить.
შთამცვრევა, ნ. შთამსხვრევა.
შთამუსრვა (ვკ), ზ. მ. შევკმუსრავ, разбить, раскрошить.
შთამცირება (ვა), ზ. მ. შევამცირებ, уменьшить.
შთამცრობა (ვა), ზ. მ. შევამცრობ, увижать.
შთამძიმება (ვა), ზ. მ. დავამძიმებ, давить тяжестью; (შთავკმძიმებ, -ლი), ზ. ვდ. დავკმძიმებ, стать тяжелым.
შთამძრალი, ზედ. ჩამძრალი, вымерзший.
შთამწარება (ვა), ზ. მ. ჩავამწარებ, дѣлать горьким.
შთამზობა (ვა), ზ. მ. დავამზობ, психровергать.
შთანერგვა (ვკ), ზ. მ. დავანერგავ, шпѣдрять; внушать.
შთანეცვა (ვკ), ზ. მ. დავანეცვავ, пскрошить, лан. 14—32.
შთანთქმა (ვკნთქამ, -ქი), ზ. მ. ჩავკნთქამ, пожирать, поглощать; вгрукать, დაბად. 41—7; რიცხვი. 16—34; (შთავნთქმი, -თქემი), ზ. თვ. დავნთქმი, быть поглощену; 1 ქართლ. 74.
შთაობება (-ვობალები, -ლი), ზ. ვდ. დავობლები, пѣспнуть.
შთაბატიყება (ვი), ზ. მ. ჩავბატიყებ, приглашать кого войти.
შთაბურობა (შთავიბურობ, -ბურა), ზ. მ. დავიბურობ, задержать, 2 ქართლ. 486.
შთარბენა (ვირბენ, -ბინე), ზ. უ. ჩავირბენ, снѣжать внпзъ.
შთარევა (ვკრევ, -რიე), ზ. მ. ჩავრევ, вмѣшать.
შთარევა (ვკრეპ, -პე), ზ. მ. ჩავკრეპ, вгонять, сгонять.
შთართმევა (ვა), ზ. მ. მივართმევ, მივუტან ძღვენსა, подносить, подарки, დაბად. 43—11.
შთარეზვა (შთავირეზვები, -ზევე), ზ. ვდ. მივვარდებ, ринуться, броситься.
შთასადებელი, ს. ჩასადებელი, хранилище, мѣшокъ; ისაი. 3—26; იოან. 12—6, აღბ. 34; გა-მოსლ. 25—37.
შთასავალი, ს. ჩასავალი, сходъ; ლუკ. 19—37.
შთასასვენებელი ნაწილისა, мощехранилище.
შთასასვლელი, ს. შთასავალი, ჩასავალი, сходъ, ციმ. 167.
შთასათენი, ს. ჩასათენი, постилка.
შთასაცმელი, ს. ჩასაცმელი, одежда.
შთასევა (შთავუსევ, -სეი), ზ. მ. ჩავუსევ, папускатъ, направлятъ.
შთასვენება (ვა), ზ. მ. ჩავასვენებ, полагать, класть покойника во гробъ, или образъ, крестъ въ кѣту и т. п.
შთასვლა (შთავალ, -ველ), ზ. უ. ჩავალ, сходить внпзъ; прибытъ; входить; დაბად. 42—2; ისაი. 3—11; 31—1; სქმ. 28—12; შთავალს გზა, пролегаеть, ведетъ дорога; სქმე. 8—26; (შთავ-ვლი, შთავივლი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ჩავივლი, გა-

ვიარ, пройтти; **შთასული**, **შთასრული**, მიმ. пншедшій; вошедшій; დაბად. 24—16; 42—2; 12—9; 1 ქართლ. 378; 2 ქართლ. 35, კპოვა თვისი სამეფო სიმღალელე შთასული, пашелъ свое царство, доведенное до униженія; 1 ქართლ. 253.
შთასუმა (შთავსვამ, -სვი), ზ. მ. ჩავსვამ, сажать во что либо; მარკ. 4—37; (შთავუსვამ, -სვი), ზ. მ. ჩავუსვამ, посадить кого либо съ кѣмъ; წყალში კვეთსი შთასუვა, ციმ. 17; посохъ поводилъ по-водѣ.
შთასხმა (ვასხამ, -სხი), ზ. მ. ჩავასხამ, влпвать; -ცუვიოთა, вылпшать, отлпвать свипецъ; მარკ. 1—176.
შთასხმა (შთავკსამ, -სხი), ზ. მ. ჩავსხვავ, сажать многих во что либо; მარკ. 13—50; მარკ. 4—37; (შთავისხამ, -სხი), ზ. მიჩ. ჩავსვამ რაშიმე, полагать, класть по что; 1 ქართლ. 153.
შთასხნა (ვასხნი, -სხენ), ზ. მ. ჩავსხნი, отвязать.
შთაცანა (ვი), ზ. მ. ჩავიცან, свосить съ собою; თიზ. 98; (შთავაცან, -ნე), ნახე ჩავაცან.
შთაცევა (შთავცევე, -ციე), ზ. მ. ჩავცევე, დავცევე, помѣстить; (შთავციევე, -ციე), ზ. მიჩ. ჩავციევე, вмѣщать; (შთავციევი, -ციე), ზ. თვ. ჩავციევი, вмѣщаться, помѣститься.
შთაცევება (ვე), ზ. მ. ჩავუცევე, спустить.
შთაუნთქმელი, ზედ. ჩაუნთქმელი, непоглощенный.
შთაუცმელი, ზედ. ჩაუცმელი, неодѣтый.
შთაფრინვა (ვკ), ზ. უ. ჩავფურინავ, влетать.
შთაქონება (შთამაქვს, -მაქონდა), ზ. მ. ჩამაქვს, спосить.
შთაქრობა (შთავკქრები, -ქერ), ზ. ვდ. ჩაქრობა, угаснуть.
შთაქცევა (ვა), ზ. მ. დავაქცევ, сломать.
შთაღმართი, ს. ჩაღმართი, сходъ съ горы, მარკ. 2—191.
შთაღრმავება (ვა), ზ. მ. ჩავაღრმავებ, углублять.
შთაღურჭუმება (ვი), ზ. მ. ჩავიღურჭუმელოავებ, окупиться; ნაუმ. 3—14; 4 მეფეთ. 5—4.
შთაყენება (ვა), ზ. მ. ჩავაყენებ, вставить, поставить во что.
შთაყვანა (შთავიყვან, -ნე), ზ. მ. ჩავიყვან, вводить, საქმ. 23—20, 28; დაბად. 37—3, ემეკ. 31—17; მწუსარეებაში, опечалить кого, დაბად. 44—27.
შთაყოლა (შთავკვევები, -ყევი), ზ. მ. ჩავკვევები, входить съ кѣмъ; слѣдовать за кѣмъ куда либо.
შთაყოფა (შთავკყოფ, -ყავ), ზ. უ. ჩავკყოფ, сунуть во что либо; გამოსლ. 4—6.
შთაყრა (შთავკყერი, -ყარე), ზ. მ. ჩაყრა, бросить во что, -ბადესა, закинуть сѣтъ; ისაი. 19—8.
შთაშევა (შთავუშევა, -შეი), ზ. მ. ჩავუშევა, спустить, опустить.
შთამოცლა (ვაცალი, -ვაცალე), ზ. მ. ჩამოვაცლი, снпять; содрать, слупнить.
შთაცვა (შთავიკვავ, -კვი), ზ. მ. შევიკვავ, вмѣщать.
შთაცუმბა (შთავიკვამ, -კვი), ზ. მიჩ. ჩავიკვამ, одѣться. ფსალ. 34—26.
შთაცურვა, ვლпввать.
შთაცუმევა (შთავცემევე, -ცვი), ზ. მ. ჩავცემე, одѣть.
შთაცვივნა (შთავსცივივი, -ვი), ზ. მ. ჩავსცივივი; შევს-

ცვივი; вписаться; врываться; -ჭირსა, понасть въ нѣдѣ; -სელოა, понасть кому въ руки.
სოპანება (სოპანება, -სე), ზ. უ. ჩავსძახი, კრ-
 ძატი; ქვევრში რასაც ჩასძახებ იმასვე ამოიძახებს;
 какво аукнешь, таково и откликнется.
სოპაძლოა (სოპაძლები, -ძე), ზ. ვდ. ჩავუძლები,
 ходить съ кѣмъ, входить.
სოპაწება (ვა), ზ. მ. обмокнуть, იერემ. 17—1.
სოპაწერა (ვს), ზ. ჩავსწერ; вписать; სოპაწერები,
 სოპაწერები, -რე), ზ. ვ. ჩავსწერები, вписаться,
 записаться.
სოპაწვენა (ვა, -ვინე), ზ. მ. ჩავაწვენ; положить
 лечь; დაბად. 2—3.
სოპაწვევება (ვა, -ღე), ზ. მ. ჩავაწვევებ, заклю-
 чить, ввергнуть.
სოპაწყოზა (ვა), владывать, вложить.
სოპაწურვა (ვკ), ზ. მ. ჩაწურვა, процѣдить; (სოპაწ-
 ურები, -ვე), ზ. ვ. ჩავიწურებ; მზისათვის: და-
 ხლები, ჩავალ; процѣживаться; о солнцѣ: захо-
 дить, закатыться; 1 ქართლ. 268.
სოპაჭკერება (სოპაჭკერები, -რიც), ზ. მ. ჩავსჭ-
 კრებ, всматриваться; разсматривать; ლოდ. 26,
 დაბ. 14—39, ვიკატე.
სოპაჭრა (ვკსჭრა, -ჭრა), ზ. მ. ჩავსჭრა, срѣзать.
სოპაჭრა (სოპაჭრები, -ჭრა), ზ. ვ. შევიჭრები, შე-
 ვარღები, вѣнчать, 1 ქართლ. 443; 2 ქართლ.
 297.
სოპახდა (სოპახდი, -ხადე), ზ. მ. სოპახევან, сводить
 вниз, ჩავალ, входить, რიცხვი. 16—30; -ხნე-
 ლად, ввергнуть въ темницу, მარტ. 1—56.
სოპახღომა (სოპახღები, -ღი), ზ. ვდ. ჩავსღები, ჩა-
 ვალ; входить, идти вниз; მარტ. 11—22; ლუკ.
 10—15; ისაი. 14—10, 13; ისუ. 3—17, 2 სჯუ-
 ლი 23—25, ჩავსხვდა მზე, для насъ солнце
 закатилось.
სოპახეღვა (ვი), ზ. უ. ჩავსხვებავ, смотреть во что;
 იოან. 20—5.
სოპახეწა (სოპახეწები, -წე), ზ. ვ. შევიხეწები,
 скрывается куда; 1 ქართლ. 209.
სოპახრა (სოპახრა, -ხრა), ზ. მ. ჩავსხრა, согнуть.
სოპახსნა (სოპახსნი, -ხსნი), ზ. მ. ჩავსხსნი, разв-
 ять.
სოპახუნა (სოპახუნე, -ხუნე), ზ. უ. ჩავიხუნ, свести
 вниз, დაბ. 1—2.
სოტენა (ვასოტენ, -თინე), ზ. მ. ვარჩენ, оставлять.
სოტენინება (ვა), ზ. მ. ვარჩენინებ, заставить оста-
 вить; (იშთინენით), основой тесь, იეფეკ. 24—22,
 2 სჯულო 24—21.
სოთობა (ვასოთობ, -თე), ზ. მ. ვარჩობ, душить, заду-
 шить, утопить; (ვისოთობ თავსა), утопить, заду-
 шить себя; ვისრ. 145; (ვისოთობი, -თე), ზ. ვ. ვირ-
 ჩობი, задохнуться утонуть.
სოთობა (ვკსოთები, -თი), ზ. მ. ვკრჩები, оставаться,
 ერისთ. 80.
სი, შემოკლ. შინ, შინა, თანდ. წყ; ქალაქში, въ го-
 родѣ, მე ამ საქმეში (ე. ი. საქმესა შინა) არ ვერევი,
 я не вмѣшиваюсь въ это дѣло; შენში, въ тебѣ.
სიბაქა (თართ.), ს. ჩვილით აკვანში ჩასარჭობი ხის
 სოლიანრი შარღის გასაღებულად; трубка мочеваи

въ колыбели ребенка; სიბაქად ვკსოლი, ე. ი. ვკ-
 ხარცაულობ, токарничать.
სიბი, ს. ნაქსოვი ან ჯგუჯი თვალ-მარტალიცები-
 თურთ; сортъ ткани; ожерелье, цѣпи съ доро-
 жными камнями; სპ. ლ. ნ. ჩ. ლ.
სიგ, **სიგა**, ნ. სიგან.
სიგამღებვი, ს. ზედა-მხედველი, завѣдывающій;
 დასტ. 2.
სიგან, შემოკლ. სიგ; ზ. ან თანდ. წყ, впутри, სიგ
 არ შევა, не войдетъ, სიგ შევიდა, онъ вошелъ;
 სიგ სახლში, впутри дома; სიგა და სიგ, მხ-
 ცანი, промежь, კაცია. 36.
სიგანი, ს. სიგანური, ფაშე-წლები, внутренность;
 სიბრ. 102. **სიგანობა**, внутренность.
სიგანური, ს. სიგანი, სიგნიერი, დაკლულთ ცხო-
 ველთა ფაშე-ფუში, внутренности.
სიგნიდამ; -მენ, **სიგნიდამა**, ზ. მ. შინაგნიდამ,
 снутри, впутри; 1 ქართლ. 353, 530, -და გარე-
 დამ, снутри и снаружи.
სიგნიერი, -რობა, внутренность.
სიგნიითი, ზედ. შინაგანი, внутреннй, -ობა, впу-
 триность.
სიგნიშობა, ზ. მ. შინაგანის უშინახად, впутри.
სიგნი-სიგანი, ზედ. შინაგანი, внутреннй.
სიგითობა (სიგითობი, -ობა), ზ. უ. ნახიდის
 впутри чего.
სიღა, ზ. მ. სიგან, შინაგან; ზედ. შინაგანი; впутри;
 внутреннй; სიღა ქართლი, внутренняя Карта-
 ливя.
სიგება, **სიგება** (მშის, ან მშინა, მშევა, სრ. მშოდა,
 მშეოდა), ზ. უ. საზრდელი მინდა, хочу есть, (ვა-
 სიგებ, -ვე), ზ. მ. დავამშევ, морить съ голоду; არ
 შის, მდაბ. არ შინა; онъ не голоденъ; ისაი
 5—27.
სიითი, ს. ღაზლა, ღაზლის ძაფი, шерстяная
 пилка.
სიკრივი, ს. იქურივისი, წინა მსრბოლი, პიკი, ско-
 роходъ, курьеръ.
სილა, ს. წითელი შეღებილი სამოსელი, кумачъ.
სილაფლავი, ს. ღაზლა მოსარშული ზრინჯი სორ-
 ცით, თევზის ან მსლით, жидкая каша изъ риса
 съ мясомъ.
სილთახი (თართ.), ს. შარი, ცილი, ცილის წამება
 клевета.
სილი, ს. მავლის ცილი, воловка.
სიმბალი, ს. ბაბილო, ახლად ამოსული სე ან ზრო-
 თრასი дерева.
სიმუნვარი, ს. მსველი, მოახლე; მსლელები ქალი
 ან შინაური; служанка; домашнй; დაბად. 24—61,
 გამოსლ. 2—5; ალექ. 26.
სიმშა, ს. ხალა, თვარა, სამართი კალატოზა; пра-
 вило у каменищиковъ.
სიმშერი (სპარს.), ს. მსველი, меч; ვეფ. 3.
სიმშილი, ზ. მ. შიგრად, голодно; ფილიპ. 4—13.
სიმშილი, **სიმშილობა**, ს. უპოვარება საზრდე-
 ლისა, голодъ; (მშინა) ნ. სიგება.
სინ, **სინა**, ზ. მ. სახლში, არ გარე; дома; წყ. დომი;
 домой; ვეფ. 681; შინ არ არის, его нѣтъ дома;
 შინ მივალ, иду домой, შინ გელოან, дома ждутъ
 тебя; შინ შესული კაცი, другъ дома.

შინა, თანდ. ხმარებული მიცემ. ბრუნ. თანა; ვხ, ფსალ. 23—1; ქალაქსა შინა ან შემოკლ. ქალაქში, въ городѣ, შინა-აზრი, содержаніе.

შინა, მრავლ. შინანი, ს. შინაგანი, нутрь; ისი. 14—8; მიქია. 1—10, შინათ და გარეთ, внутри и впуѣ; შინა ქართლი, внутренняя Карталинія, მრავ. 159; შინა არსი წერილისა, содержаніе, сущность.

შინაბრძოლა, ს. ურთიერთარს გარემზომობა, междоусобіе; მრავ. 49.

შინაგან, ზვ. შიგან, შიგ, შორის, внутри.

შინაგანი, ზედ. შიგნითი კერძო, внутренний; მინისტრი შინაგანთა საქმეთა, министр внутреннихъ дѣлъ.

შინაგანმცემელი, ს. მუსთალი, მოღალატე, измѣнникъ, предатель; საქმ. 7—52; 2 ციმოთ. 3—4; 1 ქართლ. 423; 243; **შინაგანობა**, внутренность.

შინაგანცემა, ს. მუსთლობა, ღალატი, измѣна, предательство; (შინაგანვქსცემე, -ვეცე), ზ. შ. ფუმუსთლებ, ვულაატებს; измѣнять, предать, მაგ. 24—11.

შინაკაცი, ს. შინა მსლბეული, ან შინ მერფი კაცი; домашняя прислуга; приближенный, მარც. 1—136.

შინ-მოსამსახურე, домашняя прислуга.

შინამსლბეული, ს. შინ მოსამსახურე, домашняя прислуга.

შინანი, ნ. შინა.

შინაობა, ს. შინეფნა; нахождение дома; домашняя жизнь; (ვქშინაობ, -ნეცე), ზ. შ. შინავარ, находится дома, ან შინაურულად ვიქცევ, поступать по домашнему.

შინასამო, ზვ. გარე, შიქ დომა.

შინასკენ, ზვ. სასლისკენ; домой, რუსულ. 412.

შინაურად, ზვ. შინ სასლში შესაფერად, но домашнему.

შინაურება (ვაშინაურებ, ან ვიშინაურებ; -რე), ზ. შ. შინა კაცად ვქსლი, გავაშინაურებ, прилнзпть, сдѣлать кого домашнимъ человѣкомъ; ზუნ. კ. 75; (ვეშინაურები; -რე), ზ. თვ. შინაური გავუსდები, дѣлаться домашнимъ человѣкомъ; კავშ. 105.

შინაური, ზედ. შინ სასლისა; სასლელენი; домашній; домашніе; გუჯ. 32; ვეფ. 368; -პური, домашній хлѣбъ; -ცზოვრება, домашній бытъ.

შინაურობა, ს. შინეფნა; ან შინეფნონი, სასლელენი, სასლის კაცნი; домашній бытъ; домашніе, въ домѣ живущіе; კავშ. 105, 146; 215; ქილ. 656; კაცილ. 21; საქმე შინაურობისა, домашнія дѣла; ერისთ. 2—158; ჩონგ. 145; -სასლისა, внутренность дома.

შინაურული, ზედ. შინაური, домашній.

შინაფმა, ს. შინგაზღიანი აზნაური მეფისა ან თავალი შვილისა, ე. ი. საღთსუცესი, მოურავი და სს. домохозяецъ, приближенный; дворовые люди (იზვ дворянъ); 2 ქართლ. 65, 492; ზერძვ. სამ. 172; ქილ. 69.

შინდი, ს. მცენ. ხვპლხ; ნ. შიგნი.

შინდნარი, ს. შინდის ცვე, ხვპლხნიქ.

შინდ-არწოდა, მცენ. кровинка, ჰ. ფ. глогъ, ერის ლ.

შინება, სს. страшаніе, (ვა), ზ. შ. შიშს მიგსცემე; страшать, (ვე), ზ. შ. შიშ. მოვქვევები ცემას, თოფის კვრას; начппать бить, палить; (შეშინიან, ან შეშინის), ზ. შ. მოშ. შიშვარ, მეშის; ვეფ. 1355, бояться, ღუთისა არ გეშინიან, Бога небоншья, ლუკ. 18—2; ნუ გეშინიან შემოკლ. ნუკეშის, небойся; ვეფ. 232, ნუ მაშინებ, нестрадай меня; 2 კორინ. 10—11; შინებობა, я боялся, ვილრ. 11.

შინელი, ს. წამოსასხამი მაქლისა, шнелъ.

შინეული, ზედ. დაშინებული, пастраченный.

შინვა (ვქშინვა, -ნე), ზ. შ. შეშინიან, страшусь.

შინვა, ს. ნესვია ერთგვარი, порода дннь.

შინმგდომი, ს. სწირად სასლში მცეპი გარეთ გამოუსვლეულად, домоствд.

შინობა (ვქშინობ, სრ. არ აქეს), ზ. შ. შიშინი არ, бояться, страшпться, რუსულ. 355.

შინყოფა (შინავარ, შინ ვიფავ), ზ. შ. სასლში ვარ, находится дома.

შინჯვა, **შინჯი**, ნ. **შინჯვა**, **შინჯი**.

შიპი, ს. ნაწწავის მსგავსად ნაკერი, густая вышпвка нь видѣ плетеной косы.

შიპი, ს. ძარღვი კლიისა, მიწისა, пластъ, полоса, слой земли.

შირა, ს. ხის წებო, древесная смола; ჰ. ფ. ლ. гумпластпкт, резина.

შირაბასტი, მცენ. кувжуть, ჰ. ფ.

შირიმი, (სომხ) ს. შარდის ბუშტში პოვებული ქვა, камень пузыря, -მის ქვა, пемза.

შიშავი ს. მამალი საკლავი, ცხვარი, годовалный откормленный на убой барашъ.

შიშება (ვა), ზ. შ. შიშს ვაპლევ, пугать, страшать.

შიშვა (ვიშიშვი, -ვე), ზ. შ. შეშინიან, бояться, (ვიშიშვი, ან ვეშიშვები; -ვე), ზ. შ. შეშინიან, страшпться кого, ისი. 29—23.

შეშიშვის, **შეშინიან**, **შეშინის**, ნ. **შინება**.

შიშველი, ზედ. ციციველი, нагій, голый; -ხმალი, обнаженный сабля.

შიშველი-მართალი, ს. ველური კაცი, дный; შვთ. 60.

შიშვლება (ვა), ზ. შ. ვაციცივლებ, ცნთ გავენლი; раздѣвать до пага; -ხმალსა, обнажать саблю; (ვქშიშვლები, -ლი), ზ. ედ. ვქციცივლები, раздѣться до пага; შიშვლით, ზვ. ციცივლად, до пага; მარკ. 14—52.

შიშთვილი, ს. სარჩობელი თოკი; веревка у висѣлицы; висѣлица, шкафотъ.

შიში, ს. კრძალვა, რიდი, კრობა, სპიშროება, შიშეულება, страхъ, боязнь; შიშის ზარი, страхъ ужаса; ქილ. 418; (შეშინიან, მეშინის, ნახე შინება; **შიშიანობა**, ს. შიშეულება, страхъ.

შიშინი, ს. ღულილის ხმა; шумъ кипѣнія; (ვშიშინებ, -ნე), ზ. შ. ხიშხტ სь шумомъ.

შიშლიგი, ს. მეცნარის საკლავი, барашъ предназначенный для пастуха, за насение стада.

შიშლოება, ს. სიციცივლე, пагота; მაგ. 25—44; მარც. 2—136; 2 კორ. 11—29.

შიშნაჭამი, ზედ. დაშინებული, შეშინებული; устрашенный; კაცია 100.

სიწმეული, ზედ. შეშინებული, напуганный, **სიწმეულება**, ს. შიშისქონება, страх, მოურავ. 214.

სიშობა, ს. შიშისქონება, боязнь, (ვჭმობა, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ვიშობი, ვიკრძალო, бояться.

სიშვექეშ, ზ. შ. подъ вліишемъ страха.

სიშინა, ს. მცენ. ჯღარღალა, крушина.

სიშინი, ს. ქონის ღულილის ზმა, шишнѣе кнпящаго масла; ქიმ. 112; (ვჭმისინებ, -ნე) ზ. უ. шишнѣ (о кнпящемъ маслѣ).

სისაული, **ჩისაული** (არაბ.), ს. მესტუმრე, სტუმარი ზემდგომი; приставъ при гостяхъ; ზოგჯერ ზედა მხედველი მუშაობა, смотритель надъ работниками, ს. შკанъ. [ჩამი.]

სვმა, **სვმობა** (ვაშკმნი, -ნე; ვაშკმობ, -მე) ზ. უ. პირს დაფარენ, разинуть ротъ.

სვოლა, ს. სასწავლებელი, школа.

შლა (ვჭშლი, ვჭშლე), ზ. შ. გაშლი, გავესხნი შეკეცილია, განვეშარტებ; დაეგებ, დავეფენ; развертывать, раскрывать; слять, растлывать; -წიგნსა, раскрыть книгу; (ვიშლები, ვიშლე), ზ. ვ. გავიშლები, გავისხნები; დაეგები, დაეფინებ; წავალ წამოვალ; დავიშლები; развертываться, раскрываться; постигаться; расходиться, распускаться, ვარდი იშლება, роза распускается; ქვეყანა იშლება, страна волеется, 441; წყალი იშლება, распускается въ водѣ; ვვაგილი იშლება, цвѣты распускаются; ნადი იშლება, собравіе пирующихъ расходится; ვუშლი ქვეშაგებს, слять кому постель.

შლა (ვჭშლი, ვშლე), ზ. შ. ვაზრკოლებ; ვაქცევ, ვჭფუშავ; მზნათ, врелатствовать; რუშათ, ломать, уничтожать; разстроивать, приводить въ безпорядокъ; ვუშლე და არ დაიშალა, я отговаривалъ его, но онъ неослушалъ меня; გორგ. 8; თავისას არ იშლის, онъ неоставляетъ свою привычку, куჭი მეშლება, разстроивается у меня пищевареніе; სენი მეშლება, болитъ мой животъ; ვიშლის, онъ не позволяетъ мѣнѣ; (ვიშლი, ვიშლე), ზ. ვ. ავიკვეო, მოვიშლი, перестать, не дѣлать болѣе; оставить привычку; (ვეშლები, ვეშლე), ზ. თვ. აღვეკრძალვები; запрещаться; **შლილი**, მიმ. раскрытый; разостланный; распушенный; некрученный, запрещенный; ვეფს. 318.

შლაში, ს. ლამი, ლია, тина, несоль и грязь.

შლაშიანი, ზედ. საულობი, тинистый, -ადგილი, песчанно-тинистое мѣсто.

შლაპა, ს. რუსული ქული, шляпа; ციმ. 186.

შლეგი, ზედ. თავგაწირვით გასვლელი, თავზედ სელ-აღებული; отчаянный, бѣшеный; ვეფს. 753; **შლეგობა**, ს. თავგაწირულობა, отчаянность; бѣшенство, ქილ. 262.

შლილი, ნ. შლა; **შლილობა**, ს. არეულობა, смеленіе, мятежъ; 1 ქართლ. 96; **შლილობა** მოსვლისა, недозволеніе приходить; მოურ. 168; -ვარისა, распусканіе рози; ერსთ. 1—34; 2.

შლორი, ს. მომქედარი ფინული, რომელიც წყალს მოაქვს, глыба льда; ნ. ფინული.

შლო (სომხ.), ს. გუი, უბუნური, глупый; сума-сбродный; რუსედ. 693, ვისრ. 121.

შლოობა, ს. ქუკუ ნაკლებობა; ცუცუცობა; сумрачродство; ვეფს. 759.

შმაგაბაღაზი, ს. მცენ. дурманъ.

შმაგება (ვა), ზ. შ. сходить съ ума.

შმაგი, ზედ. შლეგი, თავგაწირვით სელი მიჯნური, бѣшенный, потерявшій разумодкъ и сознание; ვეფს. 14, 29, 214, 233; **შმაგობა**, ს. ბშენство, (ვჭშმაგობ, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ვჭზორგ, ვჭსცოფიანობ, ვჭმმეინვარებ, бѣситься; ვეფს. 751; ქილ. 112.

შმორება (ვჭშმორლები), ზ. ვე. затхнуть.

შმორი, ს. შიშვე სუნი ნოტიოსვან, затхлость; ზედ. შმორის სუნი, запахъ затхлаго; შმორიანი, ზედ. შმორის სუნის მქონებული, затхлый; мозговой.

შნლო, ს. ჭველი ზედით მღოვრე მდინარეთა ზედა, струя рѣки.

შნიში, ს. მამიდის ან დედის დისშვილი, двоюродный братъ по теткѣ; საბ. ლ.

შნო (სომხ.), ს. მოსდამილობა ან გერგილი; красота, пріятность; расторопность; **შნოიანი**, ზედ. შნოს მქონებული; красивый, пріятный; расторопный; ერსთავ. 2—38, შნო არა ფერში აქვს, у него ни въ чемъ нѣтъ расторопности.

შვეცი, ს. ზედა მღვი, смотритель.

შობა, ს. рожденіе; рождество; ქრისტეს შობა, Рождество Христово; შობის ღვე, день рожденія; ქრისტეს შობის მარცვა, рождественскій постъ; (ვჭშობ, -ბე) ზ. შ. ვჭშვი, შვილი ვისხამ, დავეჭბადებ; рождать; ვისრ. 5; რაგიშობა, кого ты родила; ვიშობ თავსა, родить себя; თავსა ახლად ვერვინ იშობს, никто вновь не можетъ переродиться; ვეფს. 184; მიშობისარ ან მიშობიეშენ, я родила тебя; ფსლ. 2—7; (ვიშობები, -ბე) ზ. ვ. დავიბადები, родиться, **შობადი**, ზედ. рождаемый; იერემ. 30—6; **შობილი**, ნაშობი, მიმ. рожденный.

შვაგა, შლაგა.

შობება (ვაშობებ, -ბე) ზ. შ. შვილს ვაყოლებ, заберемевнѣ.

შობინება (ვაშობინებ, -ნე) ზ. სს. შვილს ვაყოლებინებ, заставить имѣть дѣтей.

შოებ, **შოვება**, **შოვა**, **შოვნა**, სს. приобрѣтеніе, ვეფს. 736; ძალითა, силою искательства, აღბ. 60; შოების რიცხვი არ იყო, небыло счета приобрѣтениямъ; დარეჯ. 146; (ვჭშოვობ, სრ. არა აქვს; ვიშოვებ, -ვე; ვიშოვი, -ვნე) ზ. შ. მოვირეწ, მოვიგებ, ან მოვიპოვებ; приобрѣтать; найдти, достать; 2 ქართლ. 80; ვისრ. 3; ვიშოვნი დროს, найдти время; (ვიშოვები, -ვე) ზ. ვ. მოვირეწვი, მოვიპოვებ; приобрѣтаться, находиться; სიზრ. 138; (ვეშოვები, -ვე) ზ. თვ. ვეპოვები, имѣется; ერთი ფული არ ეშოვება, у него нѣтъ ни гроша; ქილ. 308; ერთი დღის საზრდელი არ ეშოვებოდა у меня небыло и дневной пищи; ქილ. 582, მოურ. 213, დარეჯ. 104; **შოებული**, надѣланный, обогашенный; ვეფს. 1217; приобрѣтанный, полученный; 2 ქართლ. 143, 170; რუსედ. 228; სიზრ. 136, მიშოვინარე გიშოვინარე, я достался тебѣ, ты достался мнѣ.

ერისთ. ლ.; გაცეითი კავკ. 1869 წ. № 41, იოანე ბატონ. ლ.; ბუნ. ლ.

შრიანი, ს. სეთა ფურცელთა შენგრევის სმა ქარისა-გან, шелестъ, (ვკ, ვი), წ. უ. шелестить.

შრობა (ვაშრობ, -შერ), წ. შ. ვაშროლებ, ვაშრობ, сушить; (ვკშრები, -შერ), წ. ვ. შშრალი შევიქმნე-ლი, сушиться, ვუშრობ სისხლსა, прекратить кровь; ბუნ. კ. 33; ჰირი უშრება; у него сохпеть ротъ, **შრობინება** (ვა), წ. სს. გავაშრობინებ, за-ставить сушить, ქიმ. 1, 4.

შრომა (შურომა), სს. трудъ, ძნლო, работа; ფსლ. 126—1; 72—5; 103—23; 2 კორ. 10—16, 11—27; შრომის მოყვარე, წყდ. трудолюбивый; შრომის მოყვარება, ს. трудолюбіа, (ვკშერები, -ვშერ), წ. უ. ვირგები, ვკშუშავობ; ვილაღები, ვიქნებები; ვკქმნი, ვსწარმოვებ; трудиться, ра-ботать, уставать, утомиться; ძნლათ, посту-пать; ფსლ. 126—1; მაგ. 6—28; სამ. სომხ. 80; 300; ევგს. 4—28; ქილ. 201; რას უშრები, что ты дѣлаешь, რას მიშრები, что ты со мною дѣлаешь, ცუდად უშრება, напрасно трудиться; (ვუშერები, ვუშერ), წ. შირ. ვუქმნი, ვუწარმოვებ, ძნლათ, поступать съ кѣмъ; причинять кому; რას უშრები ფულსა, на что ты тратишь день-ги; ვუშერები ქორწილსა, съграть свадьбу, სეილ. 188.

შრომება, (ვა), წ. შ. გავრგვი, შრომას მივსცემ, дать кому работу, заставить трудиться, **ნაშრომე-ბი**, трудовой.

შრომვა, -შობა (ვკშრომავ, ვკშრომობ), წ. უ. ვირ-გები, ვკშუშავობ, трудиться, მაგ. 6—27.

შრომილობა, ს. მოლაღულობა, усталость; ქილ. 237.

შრომანა, მცენ. желтый касатикъ, ერის. ლ.; ლო-ბიო, ერთგვარი ლობიო, порода бобовъ.

შრომანი (სომხ.), ს. მცენ. სუნელი ზამბახი, тюль-панъ дикій, лилія бѣлая, ქება სოლომ. 2—1; გამოს. 25—31, 33; რიცხვი. 8—4; ლუკ. 12—27; -ველისა, полевая лилія; მაგ. 6—28.

შრომანი, ს. მფრინ. скворецъ.

შრტიალი, ს. სმა მალა ტუქსეა, ზახილი, брань, крикъ; (ვუ), წ. შ. მმა მალა ვკტუქსავ, бранить, бешевать, съ шумомъ броситься на кого.

შტანგი, ს. თოკია ერთგვარი, вервь, веровка; ისუ. 2—8; ნ. საბელი.

შტანგა, ს. ალაში, მცირე ბირალი, значекъ, флагъ; ქილ. 362.

შტაქუნი, ს. ქვესაკები. постилка, ნ. ტერი.

შტახსი (ბერძნ.), ს. სუნელი ფისი სეთაგან გამონა-ღები; благоионная древесная смола, стакти, გა-მოსლ. 30—34; დაბად. 43—11, ფსლ. 44—9, შავთ. 8.

შტერება (ვა), წ. შ. გავაშტერებ, გავაცბუნებ, გავა-ჩერჩეტებ, გავაბუცებ; поразить ошеломить; (ვკშ-შტერები, -ღი) წ. ვდ. გააჭსტებუნებ, ошело-мился; მაშტერებს მისი შეხიერება, красота ея поражаетъ меня; ანგ. 6—4.

შტერი, წყდ. ჩერჩეტი, გაშტერებული, розиша, зѣ-вака.

შტვენა, ნ. სტვენა.

შტო (სომხ.), შრ. შტოები, ს. რტო, ნოშო, ღერი ზრო სეთა; ვეფხ. 649; შავთ. 106; ტოტი მდინა-რისა, ან ზღუათა; ვეფხ. 596; ჩამოვავლობა, ყარამ. 301; вѣтвь, вѣтка; рукавъ рѣки, заливъ моря; поколеніе, колениродство; **შტოებანი**, წყდ. вѣтвистый.

შტოში, ს. მცენ. клюква, ბუნ. ლ.

შუა, თანდ. посредн, მედანს და მიედანს შუა, между площадями.

შუა, წყდ. ან ს. საშუალო, საშუალოდ მდებარე, ან ადგილი ორთა კიდურთა შორის თანსწორ განშო-რებული, ან დრო საშუალ დასაბამისა და დასასრუ-ლისა; средній; середя, середина, центръ; მარკ. 6—47; მის საქმეში მეშუა არა ვარ, я неприп-маю посредничества въ его дѣлѣ; მოურავ. 5; შუა გაუფუავ, я раздѣлилъ имъ по полямъ; შუა ადგილი, центръ, აღბ. 153, შუა ზაზარი, пен-тральный рынокъ; შუა-გული, ს. შუა ადგილი; კენტრო, ცქიცი, средина, центръ, средоточіе; რუსედ. 583; 2 ქართლ. 385, შუა გულობა, ს. სა-შუალო ადგილი, средоточіе, შუა დამხვედრი, ს. თვალით მხანველი, очевидецъ; გუგ. 25; შუადამ. 43; საშუალო ადგილიამ, изъ средины, შუა და შუა, წყ. პრომეჯ; რუსედ. 728; შუაღლე, пол-дежь, შუადღისსა, წყ. въ полдень; ზატოკი; -ზატო-კობა, შუათანა, წყდ. средній; средственный; -შმა, средній братъ, შუაზადიკი, ზატოკი-კოშა, правд-никъ иреноловения; ანდრ. 152; შუა თითი, средній палець; შუა კაცი, ს. შუამავალი; ან მოსული კაცი; посредникъ; челоѣкъ среднихъ лѣтъ; დარეგ. 7, აღბ. 39; სამ. ვანკ. 190; დამაზავებული შუაკაცი; мировой посредникъ; შუაკაცობა, ს. посредни-чество; состояніе челоѣка среднихъ лѣтъ; შუამავალი, ს. შუაკაცი, მოსაქმე, посредникъ, хо-датай; შუამავლობა, ს. посредничество, დარეგ. 122; ბერძ. სამ. 5; ვანკ. 58; ვკშუამავლობა, -ღე), წ. უ. შუავკმდგომელობა, бытъ посредни-комъ, **შუამდგომელი**, ს. посредникъ, მარკ. 1—341; 1 ქართლ. 64; დარეგ. 17; 1 ციმ. 2—5; **შუამდგომელობა**, სს. посредничество, хо-датайство; (შუა ვკმდგომელობა, -ღე), წ. შ. ვშუამა-ვლობა, ходатайствовать, бытъ посредникомъ; 2 ქართლ. 181; შუამდებარე, წყდ. лежащій по срединѣ, въ центрѣ; 1 ქართლ. 366; შუამფლო-ბელი, წყდ. 1 ქართლ. 310. совладѣлецъ.

შუანი, ს. ღილი, კბილი მსეცხსა, ლოგვი, ეშვი, წყდ. ფსლ. 55—6, **შუაობა**, ს. საშუალობა, средоточіе; центръ; ქილ. 421; (ვკშუაობ, სრ. არა აქვს), წ. უ. საშუალს ადგილს ვკმდებარებ, на-ходиться въ центрѣ, შუაღლენ, წყ. საშუალ, по-средникъ, მარკ. 6—47; შუაღამე, ს. საშუალო ლა-მისა, полпочъ, შუაღამისსა, წყ. въ полпочъ; ვისრ. 164; შუა ყოფა (შუა ვარ, ვყოფ), წ. უ. находится посредни; бытъ посредникомъ; 1 ქართლ. 289; შუა შემოსვლა (შუა შემოვალ, -ვედ), წ. შ. при-нять посредничество; 2 ქართლ. 290; შუაში, წყ. посредн, შირ. 102; შუა ჩამოვარდნა (ვვარდები, -ღი), წ. უ. бытъ посредникомъ, 2 ქართლ. 416.

შუაობა, ს. წყინტი, საშუალო; центръ, средо-точіе.

შუბი (არაბ.), ს. ორპირი ლახვარი და ბუნგრძელი; коньсе, шика; შუბის ცარი, древко конья; 1 მეფეთ. 17—7; ვეფხე 3; ეფეკ. 39—9.

შუბლ-საფენი, ს. შუბლზედ მოსასხვევი მანდილი, повязка головная.

შუბლი, ს. წარბთ ზევით პირისა სივართე თხემდამდე; чело, лобъ; გამოსლ. 28—38; გამოცხ. 7—3; შუბლ-ბრჭყელი, плосколосый, 1 ქართლ. 343; შუბლია, имѣющий открытый лобъ, веселый.

შუბნაჯახნი, ს. გრძელ ცარიანი ცული, რომლისაც ერთს პირზედ აქვს ლესული ნაჯახი და მეორეზედ მტირე შუბი, бердышъ, алебарда.

შუბოსანი, ზედ. შუბით აღჭურვილი, вооруженный коньсемъ, 2 ქართლ. 484.

შუგა, ს. თავის საფარი, საჩრდილო ბელი, სამზიური; ქილ. 525; зонтикъ отъ солнца.

შუვილი, სხ. შინაწიე; журчанье; (ვჭშუვი, სრ. არა აქვს; ვიშუვებ, -ვე), ზ. უ. ვჭშვი, ვჭშინებ; ვჭჭქერ; შინაწიე; журчать.

შუჭინის, ნ. შევენა.

შუკა (არაბ.; სომხ.), ს. ქუჩა, ან ფოლორცი; улица; слобода; ვეფხ. 474; 476, 1456; მრავ. 81.

შუღდავი, ს. მხარათა ზედა საცვირთავითასაღებელი; котомка.

შუღევა (ვჭშეღებ, -ლიე), ნახე შეღება.

შუღო, ს. ნასთის ბოკელი, мотокъ штокъ.

შუღყა, ს. გზირი, სოფლის მოხელე, ключей, бпрючь, глашатай; ნ. რ. ლ.

შუმა, ს. უწულო ცხელი ღვინო, არმუჯო, молодое; немѣшапное съ водою вино; ნახე ღვინო, ნ. რ. ლ.

შუნი, ს. ღელალი ჯიხვი, туръ, дикая корова.

შუობა, ს. საშუალობა, შუა ადგილი, средоточие, средина; ან შუა-მავლობა, შუა შემოსღვა, посредничество.

შუპება (ვაშუპებ, -პე), ზ. მ. ვასივებ, вызывать оухоль.

შუპვა, შუპილი, სხ. оухоль; (ვჭშუპ, ვუშუპ, -პე; ვჭშუპებ, -ლი; მიშუპება, -ლი), ზ. უ. ვჭსვი, მიხვებ, оухнуть.

შურღული, ს. ქვის სასროლი ჩანთა, ბაწრებ შეპმული, праща, 1 მეფ. 17—40; ზაქარ. 9—15.

შურღულივა (ვჭშურღულივა -ლი), ზ. მ. შურღულით კვრა, нить пращемъ.

შურება (ვა), ზ. მ. ვაჩქარებ, დაეშურებ, торопить, ускорять; (ვიშურებ, -რე; ვეშურები, -რე), ზ. თვ. ავჭსქარებ, დაეშურები, торопиться, спѣшить; შირ. 163; ქილ. 492.

შურვა, **შურვება**, ზოგჯერ **შურება**, **შურობა**, სხ. зависть; ისაი. 10—11; (ვჭშურავ, -რე; ვიშურვებ, -ვე; ვეშურვები, -ვე); ვჭშურობ, სრ. არა აქვს, 1 ქართლ. 30, 312 ქილ. 552; ზ. უ. შური მაქვს. ვეშურვებ; არ მემეცება; ვჭპაძე; завидовать, ревновать; жалѣть; რიცხ. 11—29; ფსალ. 36—1; 72—3; ისაი. 11—11; საქმ. 7—9; 1 ქართლ. 30; ციმ. 170; ვეშურვები ცოლსა, ревную жену; რიცხვი. 5—14; ქილ. 544; (შშურს, -რდა ან მეშურვება, -ბოდა), ზ. უ. მიწ ზავილი; მიწ ჯაღ; მეშურვები, ზ. უ. შური გაქვს ჩემი, ты зяидуешь мнѣ; ცალატ. 4—17; (ვაშურვებ, -ვე, მეშურნის),

ზ. მ. შურს ჩავუგლებ გულში; возбуждать ревность, зависть; ქილ. 552; მაშურებ, -რე), შურს მიგლებ გულში, ты возбуждаешь во мнѣ зависть, ревность; 2 კორ. 11—2.

შურთობა, ს. ცხენის ნაკლებობა, порокъ у лошади; აღბ. 64.

შურთისი, ს. ქრუნი, горная пидѣйка.

შური, ს. შწუნარება კეთილსა ზედა სხვისასა; ბაძი, კეთილი შური; зависть, ревность, рвение; მატ. 27—18; არ გამომეცება, жалѣние, ვეფხ. 771;

შურიანი, ზედ. ზავისტაყვი; **შურიანობა**, ს. მოშურნეობა, зависть, მოსპობა შურისა, прекратитъ, вражду; შურის-კვირა, сплошная недѣля, ნახე დაბლა თავის ანდილს.

შურივა, ს. შერვა, овесъ.

შურის აღება (ავიღებ, -ღე), ზ. მ. მივჭპაძე ვისმე რაშიმე, ревновать, подражать; 1 ქართლ. 67;

შურისგება (ვაგებ, -გე), ზ. მ. შურს ვიძიებ, ძვირს მოვიხსენებ; мстить, вымещать, **შურის-კვირა**, ს. მსგვესი, სხილი კვირა ყველიერისწინ;

сплошная недѣля; შურის ქონება (შური მაქვს, შქონდა); шитая зависть, завидовать; **შურის-ძიება**; мщепие, (-ვიძიებ, -ძიე), ზ. უ. ვეცლები მიგებად ბოროტის წილ ბოროტისა, мстить, ფსალ. 92—1; **შურობა**, ნ. შურვა.

შურომა, ნ. შრომა.

შურფა (ოსმ.), ს. ხმლის პირი, лезвие у сабли, ქიმ. 245.

შუქება, ნ. ამოშუქება.

შუქი (სომხ.), ს. მზისა ან სანთლის სხივი ან სინათლე, лучь; свѣтъ; красота; ვეფხ. 39, 64, 76; 724; შავთ. 10; **შუქიანი**, ზედ. შუქისა ან სინათლის შექონი, лучезарный; **შუქმოფენილი**, **შუქნაფენი**, ზედ. შუქით შემოსილი, окруженные яркимъ свѣтомъ; კაცია 61; ვეფხ. 1481; **შუქნაკრიომი**, ზედ. შუქმოფენილი, ან გარდამოცემული შუქი, отражаемые лучи; ვეფხ. 1340;

შუქნაკიდეი, ზედ. შუქ-მოკილებული პირის სახე, გაშავებული მზისაგან, загорѣлый; ვეფხ. 1249; შუქ-მფინარი, лучезарный; -რობა, лучезарность.

შულღება (ვა), ზ. მ. ვანხუებ, ვაკტიმღებ, сѣять раздоръ; ვუშულღებ ერთმანერთსა, поспорить, подражаться съ кѣмъ либо, სამ. სომხ. 177.

შულღი (არაბ.), ს. ჩხუბი, კრტიმლობა; спорь; шумъ; драка, бой, 1 ქართლ. 220; 299; გუჯ. 33; **შულღობა**, სხ. спорь; драка; (ვჭშულღობ, სრ. არა აქვს; ვიშულღებ, ვიშულღვი, -ღე), ზ. უ. ვჭხუბობ, ვჭკრტიმლობ; спорить; драться съ кѣмъ; ссориться; სიბრ. 117; სამ. სომხ. 212; მოურავ. 130; **შულღიანობა**, წათა ცხ. 410, спорь.

შუეაფი (არაბ.), ს. ცხენის ფეხის ავალობა, подѣлная багр. ბაჭ. ვარბ. 74, выпадокъ, რ. ქ. ლ.

შუშა (სპარს.), ს. მიხა ან ჭქოის ჭქუჭქელი; стекло; окляшка.

შუშვა (ვჭ), ზ. მ. გავენობ, გაფარობ, сунуть, жаршить.

შუშპარი, ს. თამაშობა, როკვა, пляска; ვისრ. 3; 2 ქართლ. 532.

მუშპრობა (ვჭმუშპრობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვჭრო-
კავ, плясать; რუსულ. 118, 571.

მუშტაკვი, ს. ანტონ. 2—16—17?

მუშტორუკანა, ს. ქარი-ფშუტა გოგო; вѣтренная
дѣвочка; სიბრ. 138.

მუშტყემალდა, ს. ალუნა, ღმსპი სლივა; ზუნ. ლ.

მუშტვა (ვჭმუშტვა პირსა, -შესე) ზ. მ. პირსა ვჭსწვაგ
(ითქმის მაჭრისათვის), жжетъ ротъ, напр. шам-
панское.

მუშტუნა, მცენ. რაქტიპიკი, ერის. ლ.

მუშტუნა, ს. ცეცხლთ სთამაშო; фейерверкъ; ра-
кета; -ღვიზო, шипучее вино.

მუშტუნე, ს. ქვათა და ჯოხთა სროლის სმა ან შხი-
ვილი; свистъ, брошеннаго камня; шипѣние.

შფოთვა

შფოთება, სს. смута, 2. კორ. 6—5; 12—20;
ისიი. 22—5; 24—19; გორგ. 154; (ვა), ზ. მ. არ
მოვასვენებ, გავაჯავრებ; გავარისხებ; смущать,
безпокоить; (ვჭმუშფოთებ, -თე; ვჭმუშფოთავ, -თე), ზ. უ.
ვჭმოუსვენლობ, ვჭჯავრობ; безпокоиться; сер-
дниться; ქილ. 208: შფოთავს, о больвухъ: ме-
чети, ვიშფოთებ თავსა, тревожить себя, ვისრ.
134; სული მიშფოთავს, душа моя тревожится,
ერისთ. 133; (ვიშფოთებ, -თე), ზ. შირ. ვინსუბებ,
ბრანისება; ვუშფოთებ მაგალ. მუშუროგებას, воз-
мущать чье либо спокойствіе; ჩონგ. 118; მაშ-
ფოთებ, ты тревожишь меня, გალაგ. 2—12,
(ვჭმუშფოთებ, -ლი), ზ. ვდ. გავჯავრლები, сер-
дниться.

შფოთი, ს. ჩხუბი, ლაღვა, არეულობა; смута, воз-
мущение: ссора, брань; безпокойство; იგავი.
23—29; მარკ. 5—38; 13—8; 15—7, შფო-
თიერი, безпокойный.

შქერი, ს. ჩქერი, შქერი, მცენარე, омеда, итйий
клеѣ (раст.); ბიანკ. ლ. ან იმერულად კვალიზი,
остроаиятъ, ზუნ. ლ.; болиголовъ, ერის. ლ. ზქრ.
184.

შჩი, ს. ში.

შხამა ბაღასი, მცენ. აპუტრაკი, чемерица, ზუნ.
ლ.; ივანე ბაგ. ლ.; **შხამა სოკო**, ს. მცენ. ცაღა
შუფანა, мухоморъ, ერისთ. ლ.

შხამი, ს. გესლი გველთა და მპრომთა ან მოლთა,
ядъ (пресмыкающіхся), ჩემი პური შხამი იყოს,

мое хлѣбосоельство да не будетъ тебѣ въ прокъ,
ანტონ. 5—36; შხამიანი, ზედ. გესლიანი, ядовит-
ный; შხამება (ვაშხამებ, -მე), ზ. მ. ლავჭტესლაგ; არ
შეგარებ; отравилъ ядомъ; ზუნ. კ. 200; (ვუ-
შხამებ, -ლი), ზ. ვდ. არ შევევრებები, пренри-
щаться въ ядъ; შხამვა (ვჭმუშხამვა, -მე), ნ. ლაშხამ-
ვა; **შხამიანი**, ядовитный; შხამიანობა, ядови-
тость.

შხაპი, **შხაპა** - **შხუპი**, **ვოკური**, ს. ჩქარი წვიმა
და სმა მისი; проливной дождь или шумъ его;
брызгъ.

შხაპუნა, ს. პატარა ტუმბო, რომელიც მიღმა შეას-
ხამს, небольшой насосъ.

შხაპუნა, სს. плескъ, -წვიმა, проливной дождь;
ფიზიკ. 102; ზუნ. კ. 145; შხაპუნება, შხაპუნი,
илесkanie, (ვაშხაპუნებ, -ნე), ზ. მ. ვჭსეკა, ვჭსჩ-
ქეფ წყალსა, плескаться.

შხეპა, სს. плескъ, брызгъ воды; ვეფხ. განმ. თ.
648; (ვჭსეკა, -პე), ზ. მ. ვაშხაპუნებ, ვჭსჩქეფ
წყალსა, илескать водою; ჭსეკავს წვიმა, წუთბ.
695.

შხერო, ს. მფრინველი კაკბის მსგავსი; драхва,
стрепеть, ზუნ. ლ.; ბიანკ. ლ.

შხივილი, სს. განსურებული ქვისა ან მეცალოლის
წყალში ჩაგდების სმა; шипѣние горячаго же-
лѣза въ водѣ; клокотать.

შხორკვალი, სს. ფორთხალი ან პრვა განკვეთილის
გველისა, барахтаться, шевелиться (о разруб-
ленныхъ змѣихъ).

შხრიალი, სს. ჩხრიალი, звукъ, бряцпанье; შხრი-
ლება (ვჭ), ზ. უ. ვანჩარუნებ, ვჭხრიალებ, ვჭსჩ-
ხრიალებ, пронзводитъ ррештавъ, звукъ; (ვი),
ზ. უ. წამოგჭსტგები ზხრიალით, итать съ шу-
момъ; ღეგმა იჩხრიალა, Дешъ исталъ съ шумомъ;
რუსულ. 83.

შხუნავი, ზედ. მწალტყევედ უმეტესი ცუდი გემო,
горькокиселый.

შხურიჩი, მცენ. დიკოგრადი, ერის. ლ.

შჯა, შჯული, ნახე, სჯა, სჯული.

შჯადი, ნ. სჯადი.

შჯულვილი, ზედ. კანონიერი, რჯულიერი, закон-
ный; ოსე. 8—12; სპ. ლ.

ჩ.

ჩ, არის უხმო ასო, წოდებული ჩინ, რიცხვში ნიშ-
ნავს ათასსა და ფულის თვლაში ნიშნითურთ -- ათასს
თუმანს; წერილის ფულის ანგარისში 200 ფულსა
ან 50 ბისტსა, ან 20 შაურს, ან 5 აბაჯს, ე. ი.
ეროს მანათს; ქარაგმიანი ლექსნი: ჩნ, ჩვენ; ჩ ნში,
ჩვენში; ჩნგან, ჩვენგან; ჩი, ჩემი; ჩისა, ჩე-
მისა.

ჩ, იმარების ნაცულად შ, ვითარ ზედ-დადებულსა

შინა: შთა, შთამო, საზოგადო ლაპარაკში: ჩა, ჩამო,
მაგალ: შთავლა, ჩასვლა, შთაყოლა, ჩაყოლა; და
სს. ან ნაცულად ც, ვითარ: ჩახი, ცახი; ჩოჩვა, ცოც-
ვა; ბეჩი, ბეცი; ჩუღუფვილა, ცუღუფვილა.
ჩაარება (ვა), ზ. მ. ჩავატარებ, провести, (ვი, ჩავი-
არებ), ზ. უ. გავივლი, ჩავივლი; проходить, და-
რჯ. 103; 105, ფუჭად ჩაიარა, даромъ пропало;
გორგ. 74; ეს იმაში ჩაიარა, გუჯ. 9, ცუფილად

ჩაუჩა, ему што прошло даромъ; 2 ქართლ. 536.

ჩაახლოვება (ვა), ზ. მ. დაახლოვებ, приблизить, (ჩაუახლოვებ), ზ. ვდ. დაუახლოვებ, при-близнить.

ჩაბალახი (ხარხ.), ს. საწვიმარი ან სამომარი თავსა-ხურავი; ზურჩი, ჭაჭვიის ქული უკვერცხო; ვეფხ. 608, 1402; башлык; шлемъ, шинякъ.

ჩაბარდახი, ს. სასმისი, чаша.

ჩაბარება (ვა), ზ. მ. მივებარებ, ვანდობ, ვარწმუნებ; მივცემ სელში; ვხერა; ვრუჩავ; ჩონგ. 94; -მამულსა, ე. ი. დავაბარებ; вводить во владѣнiе недвижимаго имущества; (ვი), ზ. მ. მივი-ღებ უწყებას ქვეშე ან შესანახავად: принять въ заведѣнiе, на храненiе; -მამულსა, принять недвижимое имущество во владѣнiе; (ვაბარებ-ბი), ზ. ვდ. მივეცემი, მივებარებ, отдавать, вручаться; (ჩაბარება, -ლა), ზ. მიჩ. მომეცა, от-дано, поручено мнѣ; **ჩამბარებელი**, მიმ. вру-читель; сдатчикъ.

ჩაბარვა (ვკვ), ზ. მ. დავებარებ, вконтать.

ჩაბეგვა (ვკვ), ზ. მ. გავებეგვებ, ვვსცემ, прибить, приколотить.

ჩაბეგვა (ვკვ), ზ. მ. დავებეგვებ; помнить.

ჩაბერვა (ვკვ), ზ. მ. შიგ შევებერებ; вдунуть, сулს ჩაუბერებ; вдыхать.

ჩაბერყვა (ჩავკვ), ზ. მ. დავებერყვ რაშიმე; ჩავებე-გავ, ვვსცემ; вытхивать во что; приколотить, притузить.

ჩაბეჭდვა (ვკვ), ზ. მ. დავებეჭვიფრებ, დავებეჭვებ; от-тиснуть.

ჩაბეჭდვილება, ს. აღვიფრებ, დაბერებ გონე-ბას შინა; впечатлѣнiе.

ჩაბეჭვა (ვკვ), ზ. მ. ბეჭვით ვამებრებ ნაქსოვსა; укрѣплять нити въ ткани косянымъ по-жемъ.

ჩაბეცვა (ვი), ზ. მ. согнуть.

ჩაბეზარვა (ვკვ), ზ. მ. დავებეზარებ, დავებეზოვებ; колоть, щелить; (ჩავებეზარებ, -რებ), ზ. ვ. დავებეზარებ, ко-лотся.

ჩაბინდება (ჩავებინდება, -ლი), ზ. ვდ. ჩამოვეებინდე-ლები, смеряться.

ჩაბმა (ვაბამ, -ბი), ზ. მ. ბირს მოვებამ; გავრებ; при-взять; влетывать кого во что; -ცხენებისა, пригнать лошадей; ჩაბმა ცხენისა, содержать господскую лошадь, დასტ. **ჩაბმული** ფერხულ-ში, участвующий въ хороводѣ.

ჩაბნედა (ვებნედა, -ლი), ზ. ვდ. გული წამივა, ли-шаться чувствъ, впасть въ обморокъ.

ჩაბნევა (ვა), ზ. მ. ჩავებერი, დავებნებ რაშიმე; сы-пать во что; (ჩავებნებ, -ნი), ზ. თვ. ჩავებერი რაშიმე, сыпаться во что либо, ქლ. 201.

ჩაბობღვა (ვკვ), ზ. უ. сходить.

ჩაბნეღება (ვაბნეღებ, -ლი), ზ. მ. დავებნეღებ, темнить, (ვებნეღებ, -ლი), ზ. ვდ. დავებნეღებ-ბი, темнить.

ჩაბოჭვა (ვკვ), ზ. მ. ხელთ ვიჭებ, прибрать, къ рукамъ.

ჩაბრუნება (ვა, ვუ), ზ. მ. დავებრუნებ, возвращать, (ვებრუნებ, -ლი), ზ. ვდ. დავებრუნებ, возвра-

щаться, ჩამებრუნებ, -ლა, возвращается мнѣ; ქლ. 127, 430.

ჩაბრუება (ვებრუებ, -ლი), ზ. ვდ. დავებრუებ, опылить.

ჩაბრევილება (ვებრევილები), ზ. ვდ. მოვეებრევი-ლები, დავებრევილები, пригупляться.

ჩაბრებანება, **ჩაბრეგება**, ნ. ჩაბებანება, ჩაბეგება.

ჩაბრეგება (ვა), ზ. უ. ступать поюгу.

ჩაბზუნვა (ჩავებზუნბი, -ნი), ზ. მ. თბილად ჩავებმეგ; მივეებმეგ, გავებმეგ; укутывать; притузить.

ჩაბზუნვა (ვა), ზ. მ. დავებზუნვებ, сжечь, (ჩავებზუნვი, -ბი), ზ. ვდ. ჩავებზუნვი, сгорѣть.

ჩაბზუნება (ვი), ზ. მ. ბუნებ გავებმეგებ, вхѣдряться, вгнѣздиться.

ჩაბზულბუნება (ვი), ზ. მ. ჩაბა წავებმეგებ, про-читать скоро, пробѣжать.

ჩაბზუნუება (ვა), ზ. მ. ქმარში ჩავებმეგ, окислять, **ჩაბზუნუებული** ზოგბაში, сунѣ изъ барабны съ кислотою.

ჩაბურვა (ვკვ), ზ. მ. დავებურებ, ჩავებურებ, скрыть; покрывать.

ჩაბღვერა (ვკვ), ივერი № 2, 13, смотреть внизъ косо.

ჩაბებანება (ვაბებანება, -ნი), ზ. მ. ჩავებებან, сводить, (ჩავებებანებ, -ნი), ზ. ვდ. ჩამოვებ, сходить, нисходить.

ჩაბეგება (ვაბეგებ, -გებ), ზ. მ. ფეხს დავებებ; ჩავებ-ვამ, ступать ногою; втыкать; სიბრ. 79.

ჩავლება (ვა), ზ. მ. სიღრმეში შთავუტევებ, ჩავებერი, ჩავებტევებ, ჩავებსთევე; გარდავებვამ, ჩავებერი; бро-сить. кинуть во что, задѣть, надѣть на; ქლ. 130; ჩავებებ შენობას, застраивать; თავი ჩა-ვებებ ფათერკში; я свергъ себя въ несчастiе, რუსულ. 837; ჩავებებ სიღარიბეში, повернуть кого въ нищету; არაფრად ჩავებებ, я это считалъ ни во что; ჩავებებ კაცად, я считалъ его за человека; რუსულ. 319; ორწილად ჩავებებებ, буду считать вдвое; სისხლში ნუ ჩავებებებ, не вводи меня въ отиѣтъ за убiство; ჩავებებ დავებარში, включаю въ списокъ; კაცად არ ჩავებებ, онъ не ставилъ меня ни во что; (ვი), ზ. მიჩ. ჩავებებებ, свергать себя; -ხელში, прибрать къ рукамъ; რუსულ. 440; ან დავებებერი, поймать; схватить; სამ. სომხ. 290; -ებანსა, замолчать, ფარამ. 168; მიჩ. 267, 304; -გულში, задумать; ჩავებებებ გულში სიფერხულსა, заронить любовь въ своемъ сердцѣ; ჩავებებებ თავს წყალში, утопить себя; ვისრ. 47; ჩავებებებ დროს, улучить время; ერთ-გულბაში ჩავებებებ, я сочту это за предан-ность твою ко мнѣ; გორგ. 302; ნუ ჩავებებებ თავს ჭირში, пенодвергай себя несчастiю; არა-ფრად ჩამებებ, онъ ни во что не поставилъ мнѣ это; ჩამებებ სელში, онъ ноймилъ меня; ჩამებ-ლებარ, ჩავებებებერი, я свергъ тебя; я прибралъ тебя къ рукамъ; ты свергъ меня, ты прибралъ меня къ рукамъ; ვისრ. 136, (ვუ), ზ. მიჩ. ჩავებ-ერი; გარდავებვამ, ჩავებებებ; მოვეებლებ, მოვეებებებ კაცსა და სხ. бросить что либо чье во что; вкля-дывать, влагать; зацѣпнуть, задѣть; ჩავებებებ ჩებგალს, взять выдкои; წყალში ჩავებებებ, бро-

силь чью вещь въ поду; 1 ქართლ. 444; ანგარისში, зачесть, засчитать; поставить кому въ счетъ; რუსულ. 532; -თავნუ-, причислить къ капитау; -მოვარდნილს ძეგლს, вправить кости; -ხელში, отдать въ руки, вручить; ვეფხ. 527; (ჩაგიგლები, -ღე) ზ. მ. შოგიტყვეები, ჩაგიბრები; გარდაიცმი, бить зачтену, засчитываться; продѣваться, პირუტყვე ჩაგიგლები, сочтуть меня за безсловеснаго; სამ. ვახტ. 257; -ანგარისში, бить зачтену, სამ. ვახტ. 187; (ჩავეგლები, -ღე) ზ. თვ. მივეგლები, привалиться, прилечь; ჩავეუღეოვარ, онъ бросилъ меня въ; ქილ. 663, ხელში ჩავეუღეოვარ, онъ прибралъ меня къ рукамъ.

ჩაგვებინება (ვა), ზ. სხ. მოვადებინებ; ჩავეუტყვ; отрубить; вышибить; უბილსა, вышибить зубъ, დასტ. 8; აღბ. 142; სამ. ვახტ. 47, -შენობას, заставить застроить; სიგ. ჩოლოუ. № 17.

ჩაგება (ვა), ზ. მ. დაგება რსმე რაშიმე; ჩავექსლებ; стлать что внутри чего, вкладывать, впагаты; ჩაგება სმოს ქარქასში, вложить саблю въ ножны; ვისრ. 177; ერისთ. 2—98.

ჩაგებება (ჩავეგებები, -ბე), ზ. თვ. ჩავალ მისაგებელად, сойдти вниз на встрѣчу.

ჩაგვა (ჩავეკვი, -გვე), ზ. მ. ჩამოვეკვი, смести.

ჩაგვრა, ნ. ჩაგურა.

ჩაგვიმა (ვა), ზ. მ. приколотить.

ჩაგვავენა (ვეგვაენი), низносить.

ჩაგვაება, **ჩაგვენება** (ვა), ზ. მ. დავენებ ცეცხლს მოვეუკილებ; зажечь, воспламенить, ჩამიგვენებ გულში მიგვეურობის ცეცხლს, ვისრ. 138, რუსულ. 886; заронилъ въ чью либо душу любовь; (ჩავეგვენები, ჩამეგვენება), ზ. თვ. ცეცხლი მომეკილებსა, возжигаться.

ჩაგირდაგი, ს. წონა მეგრული ნაწილი ღრამისა, სპ. ლ. ნახე ლიტრა 1/5 драхмы.

ჩაგლეხა (ვა), ზ. მ. გავეგოვაგ, обмазать; სპ. ლ.

ჩაგოგვა (ვე), ზ. უ. сходить вниз.

ჩაგლეჯა (ვე), ზ. მ. ჩავეჭვე, разодрать.

ჩაგლონება, ზ. უ. ვეჭლონება, скользять.

ჩაგორებული მაგალ. ღედაკაცი; კაცია 15; მრგვალი, ვითარცა გოღორი ღედაკაცი, пуватаи женщина.

ჩაგონება (ვა), ზ. მ. впушать, вразумлять, вперять.

ჩაგორება (ვა), ზ. მ. скатить.

ჩაგრენა (ვე), ზ. მ. გრენაში დავეცან, вивать.

ჩაგრვა (ვე), ზ. მ. დავეჯანავ, შევაწუნებ, пригнѣснить; ვიჩაგრვები, -ვე), ზ. ვ. დავეჯანავები, შევიწროვებ, бить пригнѣсаему.

ჩაგუბება (ვა), ზ. მ. დავეგუბებ, выпрудить.

ჩაგულქანდაკება (ვა), ზ. მ. დავექროვება, позолотить; ციმ. 26.

ჩაგურა (ვეგვირი, -ვეგვირე), ზ. მ. ძირს ჩავეყვან, встни кого вниз; სომხ. 358.

ჩადალა, ს. თივის მნეული, коша сѣна; სპ. ლ.

ჩაღარღება (ჩამაღარღება, -ღე), ზ. მიჩ. დამაღონებ; ошечалить; ვეფხ. 1518.

ჩაღება (ჩავეღებამ, -ღე), ზ. მ. ჩავექსლებ, ჩავეწეობ რაშიმე; ვსაღება, власть, полагать во что; ჩავექსლებამ ქვეყრსა, вковать винный кувшииъ въ

землю; გუგუ. 24; ჩავეღებამ სულსა, ожить, სუქრ. 24, ჩავეღებამ სულსა, оживить, ჩავეღებამ გულში, задумать; ჩავეღებამ ფეხს, поставить ногу.

ჩაღებამა (ჩავექსლები, -ღებ. მღაბ. -ღე), ზ. უ. შუა ღავსლები, стать посреди чего; -სოფელში, остановиться въ деревнѣ; დასტ. 11; მიზეზში ჩავექსლები, сдѣлаться причиною, -ცოღავაში, взяты на себя грѣхъ; (ჩავეღებები, -ღებ) ზ. მ. ღავსლები სადმე; შუა ღავსლები; остановиться гдѣ либо; стать посреди чего, запыть середииу; გორგ. 288; რუსულ. 187; სრონოლ. ბროს. 27; დასტ. 145; იმერეთს ჩავეღება, онъ запылъ Имеретию; 2 ქართლ. 529; ქარი ჩავეღება, сталь дуть штеръ; მეორედ სული ჩამეღება, вновь вздохнулъ, оживился; (ჩავეღებები, -ღებ. მღაბ. -ღე), ზ. უ. ღავსლები; становиться, стать на, მზის შუქი ჩაღება, солнечные лучи освѣтили; ქილ. 56; ჩამიღებებ, -ღება, онъ запылъ мой домъ подъ постои; რუსულ. 370; კაცია 84; ჩამეღებარვარ, ან ჩაღებამიღვარ, სრ. ჩავეღებამიღვარ, я остановился, запылъ чье либо помѣщеніе; 2 ქართლ. 424; მზე ჩავეღებამოღა, солнечные лучи проишли; რუსულ. 790; **ჩამეღვარი**, **ჩაღებამიღვი**, მიმ. остановившіися.

ჩაღება, სხ. положение, кланіе, წნობად ჩაღება, мариновать, класть въ уксусѣ ршочи; (ჩავექსლებ, -ღე) ზ. მ. ღავსლებ რაშიმე, власть по что либо; ჩავეღებამ ჟიბეში, класть въ свой карманъ, ჩამიღებ, სრ. ჩამიღებია, владется мнѣ нагр. въ карманъ; ხელში ჩამიღვი, онъ сунулъ мнѣ въ руку; პირში ჩამიღვი, онъ сунулъ мнѣ въ ротъ; ხელი ხელს ჩამიღვი, онъ пожалъ мнѣ руку; რუსულ. 423; ღავრ. 26; სიბრ. 10, 80; ჩავეღებამ გულში; задумать; ჩავეღებამ მაგალ. პირში, ჟიბეში; положить кому въ ротъ, въ карманъ; ჩამიღვა გულში სივეარული, ვისრ. 141; онъ заронилъ въ мое сердце искру любви; რუსულ. 890; (ჩავეღებები, ჩავეღებები, -ღებ) ზ. ვ. ღავსლები, полагаться, класться, ჩავეღებამი წნობად, бить намариновану, положено въ уксусѣ, ვისრ. 133; ჩამღებ, кладешь меня, **ჩაღებულთი**, მიმ. положенный, ჩაღებინება (ვაღებინებ, -ნე), ზ. სხმ. заставить положить.

ჩაღევა (ჩავექსლებ, -ღე), ზ. მ. უკან მივექსლებ ქიბეზედ ჩამომავალსა; слѣдовать за кѣмъ сходя съ лѣстница.

ჩაღვენა (ჩავეღენი, -ნე), ზ. მ. უკან მივესლებ, ирсლѣдовать.

ჩაღვენება (ვა), ზ. მ. დავეღვენებ, заставить слѣдовать за кѣмъ, ფულსაც მის ჩაღვენებს, онъ пожалуй вытѣсн съ другими и денегъ положить въ карманъ; ანტ. 6—23; ჩავეღვენები, -ნე), ზ. თვ. დავეღვენებ, преслѣдовать.

ჩაღენა (ვი), ზ. მ. ვიქმ, შევიმთხვევ; თავზედ მოვიკვლებ; ნაღენა на себя; -ბოროტსა, ნაღენა на себя печастіе; კაცია 39; ამის თან საქმე ჩაღენა, такое печастіе онъ навлекъ на себя; ჩაღენი მამასახლისის ჩაღენილი ობნები, штуки нашего старости.

ჩაღენა (ჩავექლი, სრ. არა აქეს), ზეიღამ ქვეით მოღის

მაგლ. წყალი, течь сверху вниз, ქალაქ ჩაულის მტკვარი, Кура течет по городу.

ჩადინება (ვა), ზ. სმ. დამოვადინებ, заставить течь.

ჩადკოვო, ს. მცენ. ცაბელა, ლაგვიმორია; черный паноротинык.

ჩადრევა (ჩავსდრეკ, -რიკე), ზ. მ. ჩავსძრი, ჩავსნეკ, ვიბათ, сгибать, ჩავიდრეკ ფესსა, преклонить ногу; რუსულ. 410; დარეკ. 126. (ჩავსდრეკები, -კი), ზ. ვდ. მოვიხრები, согнуться, -წელში, согнуться, сгорбиться, ფარამ. 58.

ჩადრი (სპარს.), ს. აკილა, თერესტო, ქალთ წამოსახსამი; чадра, женская бѣлая мантия; **ჩადრიანი**, ზედ. ჩადრით მოსილი, одѣтый въ бѣлую мантию; დავრ. 51.

ჩადრემა (ვა), ზ. მ. დავაჩრემა, заставить молчать; (ჩავიდრემა, -მა), ზ. მინ. დავიდრემა, დავსჩრემა, замолчать.

ჩადუნა, ს. მცენ. გვიძრა, დათვის საგებელა, паноротинык, ნ. ჩ. ლ; ჰ. ფ. ლ; ერისთ. ლ; **ჩადუნა შთისა**; верескъ; ჰ. ფ. ლ.

ჩავარდნა, **ჩავარდობა** (ჩავვარდები, -ლი), ზ. ვდ. შთავარდები; გადავვარდები; შთავიქცევ თავსა; унасть; броситься, кинуться; ლოგინად; запемочи; სმ. სომხ. 192. -ვალეში, внасть въ долги; -წელში, унасть въ воду, броситься въ воду; ბუნ. კ. 84; -ფიქში საგონებელსა, задуматься, внасть въ раздумье; ვფხ. 58; ჩავვარდები ერთწილად, счигათესა за одну долю; ჭირში ჩავვარდლი, я попалъ въ бѣду; ჩავარდა მწუნარებაში, печаль павала на него; ჩავვარდები ხელში, попалъ кому въ руки; ეხა ჩავვარდა, лишился языка; ჩავარდობა ჩამივარდები ხელში, попадаетъ мнѣ въ руки; რა მადლში ჩამივარდება, за какое благо сочтется мнѣ, ჩამივარდება გულში, упадетъ мнѣ въ душу; ქილ. 47; ანტ. 12; სმა ჩამივარდა, я потерялъ голосъ, ფუქქვეს ჩავვარდები, я упаду ему въ ноги; ხელში ჩავვარდი, я попалу ему въ руки; გულში ჩამივარდა ჭავრი, злость взяла меня; დავრ. 60; **ჩავარდნილი**, მიმ. ვიალიმ; ჩავარდნილი ადგილი, измѣненное мѣсто; **-დნილობა**, ვიалость.

ჩავიწროვება (ვა), ზ. მ. დავავიწროვებ, сузить.

ჩავლა (ჩაველი; -ვლე; ჩავივლი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. გავივლი, ჩავიარ, пройди мимо; ვფხ. 938, 1435, სარგებელი ჩავლის, проценты не считаются; ცუდად ჩავივლის, даромъ провадетъ, დავრ. 2, ჩონგ. 77; **ჩავლილი**, მიმ. проходившій, ჩავლილი წყალი ვინ ხას ამონაბრუნე, кто видѣлъ, чтобы вода проточная пришла обратное теченіе; ქილ. 419; ჩაველი, засчитать; სმ. ვ. 107; пройди мимо.

ჩავლება (ვა), ზ. მ. დავალებებ ხელს, схватить, -ხელი ხელს, взять кого подъ ручку; -კლანჭსა, зацѣпить ногтями; თვალს ავლებს და ჩავლებს, онъ водить глазами.

ჩავლებნა (ვავლებ, -ლინე), ზ. მ. ჩავვავლები, послать вниз, ჩემს სიყვავს ცუევილად ნუ ჩავლებნი; слова мои не считай за ничто.

ჩავრდობა, ნ. ჩავარდნა.

ჩავსება ჩავივსები, -სე), ზ. ვ. დავივსები, გავექრები, гаснуть, მზე ჩავივსო, солнце закатилось; ვისრ. 14.

ჩავსანება (ჩავსანებ, ჩავუანებ, -სე), ზ. უ. ჩავსანებ, ჩავუვერი, кричать во что; звать кого; ქვევრში რასაც ჩასანებ, იმსვე ამოიძახებს, какъ аукнешь, таково и откликнется; ნ. ჩამსანება.

ჩავსევა (ჩავსევე, -სიე), ზ. მ. ჩავსწევი, ძირს დავსწევი, тянуть внизъ.

ჩავსელა (ვესელ, -ლე), ზ. მ. ერთმანერთში დავსელან ზელაში ჩავატან; втирать, вминать; вмѣснить; ჩამაზელ წიხლსა, სიბრ. 59; дать кому щипка.

ჩავსევა (ჩავსევავე, -პე), ზ. მ. დავსტეკენი მიწას, убивать землю.

ჩავსეპირება (ვივსეპირებ, -რე), ზ. მ. გავივსეპირებ, заучить, вытвердить.

ჩავსვინება (ვახვინებ, -ნე), ზ. მ. დავახვინებ, ერთმანერთზე დავაწეობ, დავაქუჩებ, нагромоздить.

ჩავსიარება (ჩავეზიარებ, -რე), ზ. თვ. ჭიარი გავსებლები, приобщиться, присоединиться; ალექ. 82, 129; ჩავეზიარებ, -რე, ზ. მინ. გავეზიარებ, сдѣлать кого соучастникомъ, аלקს. 82.

ჩავსიდევა (ჩავსიდევა, -დე), ზ. მ. დაბლა ჩამოვიტან; сносить, ქილ. 128.

ჩავსდრევა (ვა), обрушиться, обвалиться.

ჩავსნევა (ჩავსნევე, -ნევე), ზ. მ. დავსნევე, ჩავსძრი, наклонить, (ჩავიხნიქები, -ქე), ზ. ვ. ჩავიხრები, ჩავიკვეები, сгорбиться, ფარამ. 7, 57.

ჩათათხვა (ვესთათხავ, -ხე), ზ. მ. გავსვერი; გავლანძღავ; вымарать; выругать.

ჩათბილება და

ჩათბობა (ვა), ზ. მ. გავთბობ, согрѣть; (ჩავსთბები, -ბი), ზ. ვდ. გავსთბები, согрѣться.

ჩათეთა (ვითეთები, -ქე), ზ. ვ. ვერი წამივა; შევიშობი (მცენარათვის); блѣднѣть; заглохнуть; -ხარსეთი, выпрѣвать; (ჩავსთექე, -ქე).

ჩათალი, ს. ორკაპი შესადგმელი რისამე, сошка.

ჩათეთქილი, ზედ. ფერმიხილი შეშინებისაგან; მცენარეთათვის: შეშობილი; блѣдный отъ псууга; заглохшій (растение).

ჩათელა (ვესთელ, -ლე), ზ. მ. ჩავსტელეკ, ვმინათ.

ჩათენთა (ჩავითენთები, -თე), ზ. ვ. დავითენთები, ослабѣть отъ зноя или вина.

ჩათესვა (ჩავტესავ, -სე), ზ. მ. დავთეს ღრმად, посять.

ჩათვადიერება (ვათვადიერებ, -რე), ზ. მ. თვალს მოვექრავ, просматривать. замѣчать.

ჩათვლა (ვესთვლი, ვესთვალე), ზ. მ. დავსთვლი, ვანვარიშობ, сосчитать, ჩამთვალე, считай за мною, (ჩავუთვლი, -თვალე), ზ. ვ. გავუბრი ან თვლით მივესტევი; зачесть; со счетомъ отдавать; სმ. ვანტ. 103; (ჩავუთვლები, -თვალე), ზ. თვ. გავუბრები, зачесться, სმ. ვ. 110.

ჩათვლებმა (ჩამთვლებმს, -ლია), ზ. უ. ჩამეძინება, задремать.

ჩათლა (ჩავსთლი, ჩავთლი, -ვათლე), ზ. მ. ჩავსკვეთ, ჩავსტყრი, отсѣчь, отрѣзать.

ჩათლათუჩი, ს. ხერკინა, ბეღეკონი; свидадар-

ჩაღამზარა, ს. მცენ. ქვიმა; раст. кушурь.
ჩაღამგელა, ს. მჭილი საქმელი; кики; ნ. ჩ. ლ. 6.
 ქილი.
ჩაღამვალამი, ს. მცენ. тростники, ერისთ. ლ.
ჩაღანგარა, ს. ნივინი, სარსულის გარდანაჭლობი
 ბელი, стропила.
ჩაღაპა, ს. მცენ. ялашна раст. ერისთ. ლ. დაზ-
 ცება.
ჩაღაპარავება (ვი), წარმოვტუქვამ, проговорить.
ჩაღაღაჯი, ს. საკლავის ბეჭის ზეღეთი ნაწილი,
 окопалок; часть мяса; კავკ. გაზ. 1852 წლ.
 № 48.
ჩაღაშაქარა, ს. მცენ. სორგა, ცოცხა, ცოცხცებო-
 ლა; сорго сахарное ერისთ. ლ.
ჩაღაშეში, ს. ჩნვილთ საგებელი შათქუნი აკენის,
 небольшой дѣтскій тюфякъ; ნ. ჩ. ლ; საზ. ლ.
 соломенникъ, ჩაღის ლოცინი.
ჩაღობობა (ვა), ზ. მ. დარბილება წყალში. мочить,
 размачивать въ водѣ; (ჩავლბები, -ბი), ზ. ვდ.
 წყალში დავრბილდები, размочнуть въ водѣ; ჩამ-
 ბალი, размочилъ; ჩაღება, ნ დაღევა.
ჩაღევა (ვი), ზ. მ. წყალთათვის; დავჭსძირავ, ост-
 дать, опускаться на дно.
ჩაღეწა (ვქ), ზ. მ. ჩავამცვრევე, ჩავამსვრევე; сло-
 мать.
ჩაღთა, ს. ზუდე ისრისა, წიგნისა, чехоль, фут-
 ляръ.
ჩაღთაბუდე, ს. ჩაღთა წიგნისა და სხ. შაღთა,
 чехоль, футляръ.
ჩაღთუვი, ჩაღთუქი (თათრ.), ს. მოუმაკვი ან მოუ-
 ცხველი ბრინჯი კილიანი; рнсь на корпѣ; დასტ.
 133; ნ. ჩ. ლ; გუჯ.
ჩაღიანი, ზედ. ჩაღისაგანი, соломенный, დარეჯ.
 2—124, 149.
ჩაღივა, ს. ცაცია, მარცხენის ხელის მხმარებელი,
 лѣвша.
ჩაღისი, ჩაღისობა, ს. რიგით და რიგით ომი, без-
 прерывная борьба; 1 ქართლ. 364.
ჩაღიჩი, ცილოს ლახცი საგვემელი ფუნდრუკობაში,
 жгутъ.
ჩაღოღინება (ჩავლოღინები, -ნე), ზ. თვ. მოვე-
 ლოღები, მოველი, ожидать, 2 ქართლ. 368.
ჩაღონინი, ს. ლოღინი, ожидание, 2 ქართლ. 365.
ჩაღობობა (ვქლბები, -ბი), ზ. უ. დავჭლბები, сннть.
ჩაღოცობა (ვა), ზ. მ. დავღოცობ, დავსველდებ, обмо-
 чить.
ჩაღოცოღება, (ვქ), обмочить.
ჩაღუმელი, ს. მგზარი მხალი, შორშორი, варен-
 ные овощи безъ приправы; საზ. ლ; ნ. ჩ. ლ.
ჩაღური, ს. ჩაღის ფაცხა, соломенная изба; 2
 ქართლ. 531; კაცია 35.
ჩაღურეგება (ჩავურეგებ ცანსა, -ჯე), ზ. მ. ცე-
 მით დავურეგებ ცანსა; избить, панести кому
 спляхонъ; (ჩავურეგები, -ჯელი), ზ. ვდ. დავურე-
 გები, ლურჯი შევიქმნები, сннть, ставониться
 сннмъ.
ჩაღხანა, ს. კარალი, მცირე ქვაბი, небольшая ко-
 стрюля; 1 ქართლ 306; როგორც აღხანა, ისეთი
 ჩაღხანა, ანდ. каковъ пошъ. таконъ и приходъ.
ჩაღახი, ს. 1 ქართლ. 306; ნახე თარეშობა.

ჩამაზარებელი, ს. ხელში მიმცემი, вручитель.
ჩამაგრება (ვა), ზ. მ. დავამაგრებ, прикрѣпить.
ჩამალვა (ვქმალვა, -ლე), ზ. მ. დავქმალვა; скрыть,
 (ჩავიშალვი, -ლეზი; -ლე), ზ. ვ. დავიშალვი, скрыться,
 спрятаться.
ჩამარხვა (ვქ), ზ. მ. დავქმარხვა, зарыть, спрятать;
 сохранишь; (ჩავიმარხები, -ხე), ზ. ვ. დავიმარხები,
 быть зарыту, скрыту.
ჩამაცება, სხ. прибавление, (ვქ), ზ. მ. მოვუმატებ,
 ჩავუსართავ, прибавить, включить.
ჩამაბლიღობა, ს. ერთ რიგი რიკვე; родъ пляскн.
ჩამდაბლება (ვა), ზ. მ. დავამდაბლებ, понижать,
 пннзтъ; (ჩავქმდაბლდები, -ლი), ზ. ვდ. поннжаться.
ჩამდგარი, ზედ. поставленный.
ჩამდებელი, ს. დამდებელი, вкладчикъ.
ჩამდინარე, ზედ. მდინარი წყალი, протекающій.
ჩამდღურება (ვა), ზ. მ. მღღურეში ჩავჭსდებ, обва-
 рить.
ჩამეცება (ვი კარს პრტვორიქ დვერი; მოურავ.
 223.
ჩამზრალი, ზედ. გაფინული, замерзшій.
ჩამზღუღევა (ვა, -ლიე), ზ. მ. დავაქცევ, ჩავანგრევ,
 разрушить; (ჩავიზღუღევი, -ლიე), ზ. ვდ. ჩამო-
 ვინგრევი, ჩამოვიქცევი, обрушиться.
ჩამთესლება (ვამთესლებ, -ლე), ზ. მ. ჩავჭნერავ,
 всѣять, вскоренить.
ჩამთვრალი, ზედ. ჩაღლეული, დაღლეული, пльннй.
ჩამთქნარება (ვამთქნარებ, -რე), ზ. მ. მოწყენისაგან
 ან ძილის პირს დავაღრენ, зѣвать.
ჩამიჩი (სპარს.), ს. სკივი, გამხმარი უურბენი, изюмъ,
 ზუნ. ლ.
ჩამიჩუმი, ს. ჩუმობა, დაწუნებულება, тишина;
 რუსედ. 300.
ჩამიწება (ვა), ზ. მ. დავამიწებ, მიწად შევიქმ, пре-
 вратить въ прахъ; (ჩავქმიწები, -ლი), ზ. ვდ. და-
 ვქმიწები, მიწად შევიქმნები, превращаться въ
 прахъ.
ჩამიჯნება (ვქმიჯნავ, -ნე), ზ. მ. მიჯნებს ჩავჭური,
 ставить межевые знаки; გუჯ. 33.
ჩამკვდარი, ზედ. მომკვდარი, умершій, пздохлнй.
ჩამო, წერილობით შთაშობ, წინადადება თანდებულო-
 ვით, მოეზავების ზმნათ; მაგალ. ჩამოვალ, ჩამოვქ-
 ბერავ.
ჩამო, თანდ. კიდე, კიდეგან, кромѣ.
ჩამოარება (ვი), ზ. უ. ჩამოვიღო. обходить; про-
 ходить, протѣзжать мимо; ანტ 5 - 27.
ჩამოზანა (ვქ), ზ. მ. დავქზან, ჩამოვჭრეც, обмытъ;
 ქილ. 43.
ჩამოზერვა (ვქ), ზ. მ. მოვუზერავ, подуть.
ჩამოზეკვა (ვიზეკიები, -კე), ზ. ვ. ჩამოვიშევი,
 отвнснутъ.
ჩამოზინდება (ვქზინდები, -ლი), ზ. ვდ. ჩამოვქლამ-
 დები, смеркаться.
ჩამოზმა (ჩამოზამ. -ბი), ზ. მ. ჩამოვქკილებ; დავა-
 ზამ; снншнвать; привязать; ვეფს. 477; (ვეზმი,
 მაკ. უკოეზფელ), повнснутъ.
ჩამოზნება (ვაზნევე, -ზნიე), ზ. მ. ჩამოვჭური, сн-
 шать, бросать вннзъ; (ჩამოვიზნევი, -ნიე), ზ. ვ.
 ჩამოვირევი, сннаться.
ჩამოზნელება (ვა), ზ. მ. დავაზნელებ, затмѣвать;

(ვჭვნელები, -ლი), **ფ.** ვდ. დავჭვნელები; стем-
пѣти.

ჩამოზრუნება (ვა), **ფ.** მ. მოვარუნებ, vorotiti
kogo; (ჩამოვჭვნელები, -ლი), **ფ.** ვდ. მოვჭვნელ-
ები, vorotitsya, დასტ. 44, ჩამოზრუნეთ, **ფ.** მ.
მობრუნებაზედ, или назадъ, 1 ქართლ. 156.

ჩამოზრბანება (ვა), **ფ.** მ. ჩამოვიყვან, свести, ან
მოვიყვან, привести, (ჩამოვჭბანები, -ლი), **ფ.** ვდ.
ჩამოვალ; მოვალ; сходитъ; прѣхатъ, прибыть;
ბატონი ქალაქში ჩამოზბანდა, баринъ прѣхалъ
въ городъ.

ჩამოზრბუნება (ჩამოვიბუნებები, -ზე), **ფ.** ვ. მოვიბუნ-
ებები, ავიბრბუნებ, მოვიქურბუნებ; паештъся, па-
хмуритъся.

ჩამოზრუნვა (ჩამოვჭბუნავ, -რე), **ფ.** მ. ჩამოვჭბუნავ;
ჩამოვარუნებ, пакрывать, падѣнать; (ჩამოვიბუნ-
ავ, -რე), **ფ.** მიჩ. ჩამოვიბუნავ, წამოვიფარებ, па-
крывтъся, падѣтъ.

ჩამოზღრცა (ჩამოვზღვრცები, -ლი), **ფ.** ვდ. ჩა-
მოვვმზღვრცი, отвиснуть, ვაცია 120.

ჩამოზღუნძვა (მოვიზღუნძვ, -ძე), **ფ.** მ. ქუდს უშვე-
რად ღვიზღუნავ, папалитъ на себя шляпу.

ჩამოვგდება, სხ. сбрасывание; თავ ჩამოვგდებით, **ფ.** მ.
სა ნიჩქნეო голоною, ვისრ. 22; ვეფს. 86; მთი-
ლამ მიხლოდა თავის ჩამოვგდება, я хотѣлъ про-
снйтъся съ горы; ღავრ. 43; (ვაგდება, -ღე), **ფ.** მ.
შთავაგდებ, ჩავაგდებ; გაღავაგდება; сброситъ, ски-
нуть, свалитъ; ვისრ. 54; რუსულ. 437; ქილ. 482;
ცხენილამ ჩამოვგდელ, ты спихъ его съ лошади;
ვეფს. 290; 2 ქართლ. 558; ჩამოვგდება ცრემლსა,
пропоритъ слезу; თავსა, опуститъ голову; სიტ-
ყვას, занести рѣчь; ვაცია 44; სამ. სომხ. 351;
-სამღურავსა, посылъ пудовольствіе, -ზავსა,
водворитъ мръ; ქილ. 182; -ამ, -შეთოსა, со-
притъ, -ამბავსა, начать разсказывать, ქილ. 211;
-პაცივილამ, лишатъ почестей; სამ. სომხ. 59;
-ხელს, опуститъ руки; რუსულ. 779; ჩვესავე-
ხელს ჩამოვგდეს, намъ опять отдали въ руки;
გუჯ. 23; ჩამოვგდება, მაგალ. შეკითხულობას,
предложить вопросъ; ჩამოვგდება შუაში, поста-
вить кого посредникомъ; ქილ. 111; (ჩამოვგე-
ლები, -გდე), **ფ.** თვ. броситъся, свалитъся.

ჩამოვგება (ვა), **ფ.** მ. ჩამოვჭვებ, свѣситъ.

ჩამოვგებება (ვა), **ფ.** მ. ჩამოვჭვებანი მისაგებებლად,
послать кого на ветрѣчу; (ვეგებები, -ბე), **ფ.** თვ.
ჩამოვალ მისაგებებლად, сойдти кому на ветрѣчу;
ღარეჯ. 2—56; 2 ქართლ. 368.

ჩამოვგებება (ვე), **ფ.** მ. მოვეგებებ ბუხსა, обмѣхи-
вать мухъ.

ჩამოვგვა (ვჭვგი, ვჭვავე), **ფ.** მ. დავჭვგი ზევილამ; сме-
татъ.

ჩამოვგვრა (ვჭვგრი, ვჭვვარე), **ფ.** მ. ჩამოვიყვან, све-
сти.

ჩამოვგავნა (ვჭვგავნი, -ნე), **ფ.** მ. მირს ჩამოვა-
ვლებს, испослать, ღარეჯ. 2—86.

ჩამოვგლეხა (ვჭვგლეს, ვჭვგლესე), **ფ.** მ. გავლეს ზე-
ვილამ, подшутуватъ.

ჩამოვგლეჯა (ვჭვგლეჯე, ვჭვგლეჯე), **ფ.** მ. ჩამოვჭვებს.
сорнать, рвать сверху вниз; ვეფს. განმ. თ.
862.

ჩამოვგროვება (ვავგროვებ, -ვე), **ფ.** მ. მოვავგროვებ,
მოვაქურებ, собирать, скопляетъ, (ვჭვგროვებ
-ლი), **ფ.** ვდ. მოვჭვგროვებ, скопляетъся.

ჩამოვდაბლება (ვა), **ფ.** მ. დავამცირებ, унижать.

ჩამოვღვამა (ვჭვღვამ, -ღგი), **ფ.** მ. ვადმოვჭვამ, ჩა-
მოვიღებ, ჩამოვჭვამ; составитъ, стапитъ внизъ.

ჩამოვღვამა (ვჭვღვამი, -ღვამ ან ღემ), **ფ.** ვდ. ჩამო-
ვეცილები, მოვეცილები; უკან დავჭვამები; ან მო-
ვავღვამები; посторонитъся; подступатъ; ლეკის ჯა-
რები ვაზახად ჩამოვღვამენ, войска Лезгинъ всту-
пили въ Казахъ; 2 ქართლ. 434; ჩამოვღვამ, по-
сторонись, სინათლე არ ჩამოვღვამეს, чтобы свѣтъ
непроникъ; 2 ღაბუჯდ. ქართლ. ქრ. 102; მზის
სხივი ჩამოვღვამა, солнечные лучи проникли, მუნვე
104; (ჩამოვავღვამები, -ღვამ) **ფ.** ვდ. подступитъ;
2 ქართლ. 423; ჩამოვამღვამ, отстранись, дай до-
рогу; ჩამოვამღვამა, онъ остановился у меня; რუ-
სულ. 381; (ვეუღვამები, -ღვამ, მალა. -ღემ), **ფ.** ვდ.
ადგილს დავაგებებ, მივჭვამე ვისზე; ან მოვავღვამ-
ბი; дать мѣсто кому либо; подступитъ; 1 ქართლ.
232; 2 ქართლ. 519; ოსმალნი იმერეთს ჩამოვღ-
ვამენ; Турки вступили въ Имеретію; 2 ქართლ.
529; სინათლე ჩამოვღვამა, свѣтъ озарилъ, ანდრ.
112, ჩამოვღვამა მცირად, врагъ наступилъ, რუსულ.
643; ჩამოვღვამა მცირად, онъ подошелъ къ нему
съ враждебною цѣлю; **ჩამოვღვამილი**, მიმ.
-მოვღვამე ჩამოვღვამილი კარავნი, шатры, по-
ставленные на площади, ვეფს. 462; ჩავჭვამო-
ვივარ, ჩამოვღვამოვი, **ფ.** უ. я приступилъ къ
кому; ჩამოვღვამოვდენ ურუმნი გურიელსა, къ
Гуріелу подступили турки; 2 ქართლ. 461.

ჩამოვღვამა (ვჭვ), **ფ.** მ. ჩამოვჭვამ, მოვავცილი; со-
ставитъ внизъ.

ჩამოვღვამა (ვჭვღვამ, ღე), **ფ.** მ. მოვღვამებ, მოვჭვამებ;
защипитъ, დაბლა დავღვამებ, ჩამოვიღვამებ, снѣтъ.

ჩამოვღვამა (ჩამოვჭვამ, -ღემ), **ფ.** მ. უკან მივსვამ,
ელხდობავ, დასტ. 45; დიდი შარა რომ ჩამოვღვამე,
придомъ которой идетъ большая дорога; დასტ. 47.

ჩამოვღვამა (ჩამოვავღვამ, -ღინე), **ფ.** მ. მოვავღვამებ წყალსა,
заставитъ течь, ქილ. 262, (ჩამოვჭვამი, -ღილი),
ფ. უ. მოვღვამარ წყლისათვის, течь, ვისრ. 80; ჩა-
მოვღვამავარ, -ვიღილი, протекать, ცრემლი ჩამოს-
ვამოდა ან ჩამოვღვამოდა, слезы текли; რუსულ. 775;
ფარამ. 149, მდინარე ჩამოვღვამის, рѣчка протекаетъ;
მშმო, орошаетъ.

ჩამოვღვამა (ჩამოვავღვამებ, -ნე), **ფ.** მ. დამოვავღვამებ,
заставитъ течь; (ჩამოვღვამებ, -ნე), **ფ.** თვ. დამო-
ვეღვამებ, ვჭვამ; течь.

ჩამოვღვამა (ვა), **ფ.** მ. დავაღვამებ, ჩამოვასხამ მე-
ცალსა; отличать, лить металл; (ჩამოვჭვამებ,
-ღნი), **ფ.** ვდ. ჩამოვიღვამებ, დავჭვამებ, ვავჭვამებ,
ვაჭვამებ; талтъ, растоплитъ; оплавитъ; ху-
дѣтъ, тощатъ; **ჩამოვღვამარი**, მიმ. оплавившійся;
исхудалый.

ჩამოვარდნა (ჩამოვვარდები, -ღი; ჩამოვვარდები,
-ღი), **ფ.** ვდ. მირს დავეციმი; ჩამოვვარდები; упасть,
свалитъся, -ჩხუბი, занялся споръ; სიტყვა ჩა-
მოვარდა, зашла рѣчь; მთა ზარს იქით რაც ჩამო-
ვარდების მიხლორი, გუჯ. 27; все поле, которое
растается за равниной и горамъ; ზინდი რომ

ჩამოვარცხნა, когда смерклось, ჩამოვარცხნა სამდუ-
რავი, между ими возникло неудовольствие;
ბერძნ. სმ. 116; 2 ქართლ. 567; სევი ჩამოვარ-
ცხნა, проходить овраг; დასტ. 47; რა მრგოლად
რომ ამისთანა ალაგ ჩამოვარცხნა, какая нужда
заставила меня очутиться в таком месте;
ფრამ. 134; ჩვენს სელო ჩამოვარცხნა, он попал
память в руки; ჩამოვარცხნა ჩსუბი, мы поссо-
рились; ქილ. 249, 560; შორით ჩამოვარცხნა-
ლი, издали пришедший; სომხ. სმ. 357; იმას არ
ჩამოვარცხნა, я не хуже его.

ჩამოვარცხნა (ჩამოვარცხნი, ჩამოვივარცხნი, -ხნი),
ფ. მ. სავარცხლით ჩამოვისწორებ თმას, приче-
сывать.

ჩამოვარცხნა (ჩამოვარცხნი, -ლე, ჩამოვივარცხნი, სრ. არა
აქვს); ფ. უ. ჩამოვივარცხნი; გავივარცხნი, проходить; сходи-
ть вниз; (ჩამოვარცხნი, -ლე), ფ. უ. გავუვარცხნი,
пройди мимо, ანტ. ნ. 6—33; სიბრ. 168; ნახე
ჩამოსვარცხნა.

ჩამოვარცხნა (ვარცხნა, -ლე), ფ. მ. მოვარცხნა, გარშე-
მოვარცხნა, გარშემოვარცხნა, обнести, обложить,
(ჩამოვივარცხნა, -ლე), ფ. მიჩ. ჩამოვივარცხნა, მოვი-
ვარცხნა გულზედ, повесить на себя.

ჩამოვარცხნა, **ჩამოვარცხნა** (ვა), ფ. მ. ჩამოვარცხ-
ნა, ჩამოვარცხნა, (ვივარცხნა, -ნი), ფ. ვ. ჩამო-
ვარცხნა, висосылать, (ვივარცხნა, -ნი), ფ. ვ. ჩამო-
ვარცხნა, висосылать.

ჩამოვარცხნა (ჩამოვარცხნი, -ნი), ფ. მ. ჩამოვარცხნი, თი-
პუთ ვარცხნი; ჩამოვივარცხნი; -ნი, ფ. ვ. ჩამოვივარცხნი,
ჩამოვარცხნა, обнести.

ჩამოვარცხნა, **ჩამოვარცხნა** (ჩამოვარცხნივარცხნი, -ლი;
ჩამოვივარცხნივარცხნი, -ლი), ფ. ვ. ჩამოვარცხნივარცხნი, ჩამო-
ვივარცხნივარცხნი, обнести; обвалиться; ქილ. 85.

ჩამოვარცხნა (ვარცხნი), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, ჩამოვივარცხნი, сно-
сить вниз.

ჩამოვარცხნა (ვარცხნი), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, სივარცხნი, (ვივარცხნი-
ვარცხნი, -ნი), ფ. ვ. ჩამოვივარცხნი, обнести.

ჩამოვარცხნა (ვივარცხნივარცხნი, -ლი), ფ. ვ. ჩამო-
ვივარცხნივარცხნი, ჩამოვივარცხნივარცხნი, обнести; обвалиться;
ქილ. 300.

ჩამოვარცხნა (ვარცხნი), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, თვარცხნი, (ვივარცხნი-
ვარცხნი, -ნი), ფ. ვ. ჩამოვივარცხნი, обнести.

ჩამოვარცხნა (ვივარცხნივარცხნი, -ლი), ფ. ვ. ჩამო-
ვივარცხნივარცხნი, ჩამოვივარცხნივარცხნი, обнести; обвалиться;
ქილ. 300.

ჩამოვარცხნა (ვარცხნი), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, თვარცხნი, (ვივარცხნი-
ვარცხნი, -ნი), ფ. ვ. ჩამოვივარცხნი, обнести.

ჩამოვარცხნა (ვივარცხნივარცხნი, -ლი), ფ. ვ. ჩამო-
ვივარცხნივარცხნი, ჩამოვივარცხნივარცხნი, обнести; обвалиться;
ქილ. 300.

ჩამოვარცხნა (ვარცხნი), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, თვარცხნი, (ვივარცხნი-
ვარცხნი, -ნი), ფ. ვ. ჩამოვივარცხნი, обнести.

ჩამოვარცხნა (ვივარცხნივარცხნი, -ლი), ფ. ვ. ჩამო-
ვივარცხნივარცხნი, ჩამოვივარცხნივარცხნი, обнести; обвалиться;
ქილ. 300.

ჩამოვარცხნა, **ჩამოვარცხნა**, ფ. მ. გარდა, გარდაისად, кромѣ.
ჩამოვარცხნა (ვარცხნი), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, согнуть.
ჩამოვარცხნა (ვარცხნი), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, срубать, сру-
бывать.

ჩამოვარცხნა (ვარცხნი, -ლი), ფ. ვ. მოვარცხნივარცხნი,
умереть.

ჩამოვარცხნა (ვარცხნი), ფ. მ. ღვევარცხნი, сложить, ჩამოვივარცხნი
ფეხებსა, сшить поджавши ноги.

ჩამოვარცხნა (ვარცხნი), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, срубить, ქილ.
403.

ჩამოვარცხნა (ვა), ფ. მ. окленть.

ჩამოვარცხნა (ვარცხნი), приударить.

ჩამოვარცხნა სხ. вшпалѣ, (ვარცხნი), ფ. მ. ზედღვევარცხნი-
ვარცხნი; вшпалѣ, подвешивать, -ქელზედ, повѣсить
на деревѣ; 1 ქართლ. 384; 331; ციმ. 25; (ვი),
ფ. მიჩ. ჩამოვივარცხნი, повѣсить на себя; (ჩამოვი-
ვარცხნი), ფ. თვ. ღვევარცხნი; გადავარცხნი, არ მო-
ვეშვარცხნი, повѣситься; приставать къ кому, при-
дираться; ჩამოვივარცხნი ვარცხნი, повѣсить коло-
коль; ჩამოვივარცხნი თავსა, повѣсить голову; ჩამო-
ვივარცხნი, онъ присталъ ко мнѣ; **ჩამოვივარცხნი**,
იმ. повѣшеннѣй; ან ღვევარცხნი, зависящѣй,
зависелнѣй; ალ. 90; ღვევარცხნი, я завису.

ჩამოვივარცხნი, ნ. ჩამოვივარცხნი.

ჩამოვივარცხნი (ვა), ფ. მ. ღვევარცხნი, ღვევარცხნი,
укорачивать, уменьшать; (ვარცხნი, -ლი), ფ. ვ. ღვე-
ვარცხნი, укорачиваться, уменьшаться.

ჩამოვივარცხნი (ვარცხნი), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, ჩამოვივარცხნი,
братъ сверху; (ვივარცხნი), собраться.

ჩამოვივარცხნი (ვარცხნი, -ნი), ფ. მ. ღვევარცხნი, ღვევარცხნი,
приударить; -ვარცხნი, приударить въ коло-
коль; -ვარცხნი, выѣхать оговь кремнемъ;
ქილ. 697; -ჩამოვივარცხნი, играть на афѣ; ვისრ. 58;
ჩამოვივარცხნი ცხენს თავს, привязать лошадей; (ჩამო-
ვივარცხნი, -ნი), ფ. მ. ღვევარცხნი, приклеить.

ჩამოვივარცხნი (ვა), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, убирать, при-
дираться, (ჩამოვივარცხნი, -ლი), ფ. ვ. ჩამოვივარცხნი,
სოფლილამ და სხ. ჩამოვივარცხნი, переселиться;
ბუნ. კ. 138.

ჩამოვივარცხნი (ჩამოვივარცხნივარცხნი, -ნი), ფ. უ.
მოვივარცხნივარცხნი, переговоры съ кѣмъ.

ჩამოვივარცხნი, ს. განვარცხნის ღვევარცხნი, отпустѣ; (ვი),
ფ. მ. მოვივარცხნი, გათავებ ღვევარცხნი, отмоэнтѣსა.

ჩამოვივარცხნი, ფ. მ. висходящѣй, რუსულ. 424.

ჩამოვივარცხნი, ს. ჩამოვივარცხნი ნათესაობა, შთამოვივარცხნი,
შთამოვივარცხნი, потомство; სქემა ჩამოვივარცხნი, სხ.
родословнѣя таблица.

ჩამოვივარცხნი (ვარცხნივარცხნი, -ნი), ფ. უ. წყარო-
ვივარცხნი: მოვივარცხნი, მოვივარცხნი, протекать, течь.

ჩამოვივარცხნი (ჩამოვივარცხნი, -ნი), ფ. მ. სამდუ-
რავს ჩამოვივარცხნი, посѣять раздоръ, (ჩამოვივარცხნი-
ვარცხნი, -ნი), მოვივარცხნი, прогнѣснѣ; ჩამოვივარცხნი-
ვარცხნი, ფ. თვ. მოვივარცხნი, вознегодовать на
кого.

ჩამოვივარცხნი ნ. ჩამოვივარცხნი.

ჩამოვივარცხნი (ვა), ფ. მ. ჩამოვივარცხნი, разбить.

ჩამოვივარცხნი, ს. ვინც ჩამოვივარცხნი შეტარდეს, от-
ливатель.

ჩამოვივარცხნი, ს. ჩამოვივარცხნი, утопленнѣкъ,
удавленнѣкъ.

ჩამომწვილება (ვა), **მ.** მოვამწვილებ, მოვამლო-
ვრებ, успокоить, усмирить, (ჩამომწვილები,
-ლი), **მ.** ვდ. მოვჭმწვილები, успокоиться, усми-
ряться.

ჩამომჩქრიალი, **მედ.** ჩქრიალით მომდინარე, теку-
щий съ журчанием; ჩონგ. 62.

ჩამომცრევა, **-რობა** (ჩამოვამცრევ, **-რობ**; **-რე**),
მ. შ. შევამცირებ, уменьшать; умялять; уни-
жать; შესვ. აღბ. სამ. ვანგ. 24, აღბ. 3.

ჩამომწიფება (ვჭმწიფებ), **მ.** ვდ. ღვჭმწიფებ, **მ.**
созрѣвать.

ჩამომწვარი, **მედ.** ღამწვარი, выгорѣлый.

ჩამომწკრივება (ვა), **მ.** შ. რიგზედ ღვამწვობ, ჩა-
მოვარიგებ, поставить въ рядъ, ანგ. 3—20;
(ვუმწკრივებ), **მ.** ვდ. რიგში.

ჩამომხლარი, **მედ.** ჩამოსლომილი, დამდგარი სანძე,
რუსულ. 685; ანგ. 45; оставивший гдѣ либо,
или у кого.

ჩამომხმარი, **მედ.** გამხლარი, изхудалый; изсох-
ший.

ჩამონაბამი, **მედ.** ღამწული, привязанный.

ჩამონაბერი, **მ.** შ. მობერილი, მოქროლილი, дуну-
тый.

ჩამონაგები, **ს.** ჩამონაყარი, сброшенный.

ჩამონაგვიანება (ვა), **მ.** შ. მოვანაგვიანებ, насо-
рять.

ჩამონადირება (ვი), **მ.** შ. მოვინადირებ, обойти
охотою мѣсто.

ჩამონათება (ვუ), **მ.** შ. სანთელს მივუნათებ, посвѣ-
тить кому свѣчу.

ჩამონაკიდარი, **მედ.** ჩამოკიდებული, повѣшен-
ный.

ჩამონახარი, **მედ.** ჩამოყრილი, ან მოყრილი ქარი-
საგან; сброшенный; ланесенный вѣтромъ.

ჩამონაცვივნი, **მედ.** ჩამოცვივნილი, надшій, ქილ.
422.

ჩამონგრევა (ვანგრევ, **-რიე**), **მ.** შ. ჩამოვაქცევ, раз-
рушать, ломать; (ვანგრევი, **-რიე**), **მ.** ვდ. ღვიქ-
ცევი, обрुшиться.

ჩამოთხრება (ვათხრებ, **-რე**), **მ.** შ. მოვათხრებ,
შუბნ ვჭყოფ, опустошить.

ჩამოპარება, **-რევა** (ვა), **მ.** შ. პარვით ჩამოვიყვან,
украдкою снести или сводить; (ჩამოვიპარე,
-რე), **მ.** ვ. პარვით ჩამოვიღვარ, сходить укладкою
съ лѣстница; (ჩამოვიპარე, **-რე**), **მ.** თვ. მივე-
პარევი, პარვით მივუვალ; подходить укладкою;
ჩამოვიპარე, они подошли въ намъ укладкою;
2 ქართლ. 315.

ჩამორბენა (ვა), **მ.** შ. რბენით ჩამოვიტან, снести
что сверху укладкою; (ჩამოვირბენ, **-ბინე**; ვჭრბი,
სრ. არა აქვს), **მ.** შ. რბენით ჩამოვიტვირ, снѣгать,
снѣжать ввызъ.

ჩამორბილება (ვა), **მ.** შ. ღვარბილება, смягчать.

ჩამორევა (ვუ), **მ.** შ. მოვურევ, помѣшать, ვერევი,
вмѣшався.

ჩამორევა (ვჭრე, **-რევე**), **მ.** შ. ჩამოვიჭრავ ზარს,
пріударить въ колоколъ.

ჩამორევა (ვჭრე, **-რევე**), **მ.** შ. ჩამოვალავ, гнать
внизъ; ჩონგ. 144.

ჩამორეცხა (ვჭ), **მ.** შ. რეცხით ჩამოვიჭწმენდ, смы-
вать; ვისრ. 148; ჩამოვირეცხ პირსა, омьть лице;
ვისრ. 78.

ჩამორთმევა (ვართმევ, **-ვართვი**), **მ.** შ. ხელ და ხელ
გამოვართმევ; ავჭხლი, ავჭყური პატვიც; მივხელი, მი-
ვულებ; взять у кого изъ руки, принять; лишать
чести, званія; отнимать; -სალამსა, поздоро-
ваться. ჟარამ. 6; ჩამოვართმევ ხელსა, пожать
руку; ჩამოვართმევ ცხენსა, принять отъ кого ло-
шадь; რუსულ. 287; ჩამოვართმევ პატვიცსა, лишать
чести, ქილ. 266; ჩამოვართმევ მამულსა, кон-
фисковать имѣніе; ჩამოვართმევ ქვეყანას ერთგუ-
ლობაში; принять за преданность страны; მრ.
118; ჩამოვართმევ სიგიჟეში, я стапу считать это
глупостью; ღვრ. 7; ცალი მხარი ჩამოვართვა, онъ
отрубилъ ему одно плечо, раясѣтъ поплечамъ;
რუსულ. 688; შურად ჩამოვართმევი, приму это
за вражду; ცუდდ ჩამოვართმევ, это примутъ
за непримичный поступокъ; ქილ. 266; პირფე-
რობაში ნუ ჩამოვართმევ, неприми это за лесть;
კაცია 80; ღმერთი კარგად ჩამოვართმევს, Богъ
одобрить это; სამ. სომხ. 189; (ჩამოვერთმევი,
-თვი), **მ.** თვ. ავეცლები, ავეყრები, წავვერთმევი; ли-
шиться; **ჩამოვართმეული**, **მ.** შ. лишешный; кон-
фискованный.

ჩამორიგება (ვა, ჩამოვირიგებ), **მ.** შ. ჩამოვამწკრი-
კებ; ჩამოვიტარებ; მაგალ. საქმელს; поставить въ
рядъ, по порядку; обнести напр. кушакъ по
порядку; ანგ. 3—60; ჩამოვიტრიგებ, -ლი; го-
воря о кушакѣ: обноситься; подаваться; კა-
ცია. 12.

ჩამორიღება (ვა), **მ.** შ. მოვარიღებ, მოვამორებ,
отстранить; (ვერიღები, **-ღე**), **მ.** თვ. მოვემორებ,
устраняться.

ჩამორჩობა (ვარჩობ, **-ჩე**), **მ.** შ. მოვამოთბ, повѣ-
сить, удушить, утопить; ვისრ. 17; ანდრ. 129;
2 ქართლ. 564; სომხ. სამ. 368; გორგ. 149.

ჩამორჩობა (ჩამოვიტრიგები, **-ჩი**), **მ.** ვდ. მოვიტრიგები,
оставаться, быть въ остаткѣ; კაცია 104.

ჩამორცხა (ჩამოვიტრიგები, **-რცხი**), **მ.** ვდ. ჩამოვი-
რეცხები, смываться; ოფლი ღვარად ჩამორცხიდა,
потъ градомъ лилъ; რუსულ. 479.

ჩამორჭობა (ვა), **მ.** შ. ღვარჭობ, поткнуть.

ჩამოსაბაბანებლად, **მ.** ჩამოსასვლელად, на слу-
чай прѣзда; 2 ქართლ. 421.

ჩამოსავალი, **ჩამოსასვლელი**, **ს.** გზა დამართმედ,
спускъ, сходъ; მაგალ. -კარი, входный дверп.

ჩამოსავლები, **ს.** ყელზედ ჩამოსაკიდი, ყელსაბამი,
ფარღული, ожерелье.

ჩამოსაკიდარი, **ჩამოსაკიდებელი**, **მედ.** ან სან.
нѣшалый; нѣшала.

ჩამოსარჩობელი, **მედ.** დასარჩობი, нѣшалый,
внѣшница.

ჩამოსასვლელი, **ს.** ჩამოსავალი, 2 ქართლ. 421;
ჩამოსასვლელად, для схода.

ჩამოსაწმობი, **მედ.** достойный быть повѣшену.

ჩამოსაწყვეტი, **მედ.** გაწყვეტიცხან, за разрывъ,
ანგ. 4—4.

ჩამოსევა (ჩამოვიტრიგებ, **-სე**), **მ.** შ. მოვიტრიგებ, მოვი-
ტრიგებ, панускать, патравлять.

ჩამოსვა (ვჭვამ, -სვი), **ფ. მ.** ჩამოვაჯდენ, сажать
внизъ, высаживать.

ჩამოსვენება (ვასვენებ, -ენ), **ფ. მ.** ჩამოვილებ ხატს,
жжарс; споситъ образъ и т. п.

ჩამოსვლა (ჩამოვალ; სრ. არა აქვს; ჩამოვლივარ,
ჩამოვედი, ჩამოვკლიოდი); **ფ. უ.** მალლიდამ ძირს
ჩავალ; сходить внизъ; психодить; ვეფს. 327;
2 ქართლ. 421; ანტ. 3—25; ნახე ჩამოღენა; (ჩა-
მოვევალ, ჩამოვევედი), **ფ. უ.** დაეუთობ, უღარესი
ვარ, уступать кому, папр. въ знаиш, въ умъ-
иш; უფლი ჩამოუვიდა, у него горло опухло; რო-
მელნი არც ერთნი არ ჩამოუვიდენ გიგოსს, никто изъ
нихъ не хуже Гуго; ერისთ. 118; თავს არ ჩამო-
ვევალ, я не хуже его; ცრემელი ჩამოსლიოდა,
слезы текли, **ჩამოსული**, მიმ. внишедшій.

ჩამოსმა (ჩამოსვამ, -სვი), **ფ. მ.** ჩამოსვავ, ჩამო-
ვაჯდენ; сажать внизъ, высаживать; მრ. 122;
ჩამოვისემ წვერზედ ზელსა, поглядитъ рукою
бороду.

ჩამოსუმა (ვისმვამ ზელს წვერზედ, поглядитъ бо-
роду свою).

ჩამოსრიალება (ვჭსრიალდები), скатиться.

ჩამოსროლა (ვისერი, -სროლე), **ფ. მ.** ვისერი მა-
ლლიდამ ქვევით, стрѣляетъ сверху внизъ; 2 ქართლ.
412.

ჩამოსუსტება (ვჭსუსტდები, -დი), **ფ. ვ.** მოვჭსუსტ-
დები, ослабѣть.

ჩამოსქდობა (ვჭსქდები, -დი), **ფ. ვ.** ვაჭსქდები,
треснуть.

ჩამოსწორება (ვასწორებ, -რე), **ფ. მ.** მოვასწორებ,
уровнять.

ჩამოსწორ, ჩამოსწვრივ, **ფ. მ.** გასწვრივ, перпен-
дикулярно, вертикально; паралельно; 2 ქართლ.
389; ტიმ. 33.

ჩამოსწვრება (ვასწვრებ, -წვარ). **ფ. უ.** დავასწრობ,
предупредить кого; (ჩამოვესწვრები, -წვარ), **ფ. თვ.**
захватить, застать; 2 ქართლ. 368; 1 ქართლ.
228.

ჩამოსწდობა (ჩამოვესწდები, -დი), **ფ. უ.** ჩავჭსწდები
მრავალთათვის, садиться, присѣсть; ღარეჟ. 2—18.

ჩამოსწება (ვჭს), **ფ. მ.** ჩამოვეჭვავ, сръжывать.

ჩამოსწლეთა (ჩამომისწლეთა ფენი), **ფ. ვ.** ვა-
მისწლეთა ფენი, поскользнуться, (ჩამოვესწლეთა
ფენი), **ფ. ვ.** ვა-სოსკოლზნуться, ღარეჟ. 121.

ჩამოსწმა (ჩამოვასწმა, სსი), **ფ. მ.** ერთის ჭურჭლი-
დამ მეორეში ჩავასწმამ ნოტიოს; сдвинуть, переви-
нать.

ჩამოსწმა (ჩამოვასწმა, -სსი), **ფ. მ.** გაღნობილს მე-
ტალისაგან შევჭკმნი სსვა და სსვა ნივთთა, ვითარ
წარსა, წარსაზანსა და სს. отливать изъ металла
что.

ჩამოსწვა (ჩამოვასწვა, -სსი), **ფ. მ.** ავატებ ძაფზედ
მარგალიტის და სს. напишывать.

ჩამოსწმა (ჩამოვასწმა, -სსი), **ფ. მ.** ჩამოვიყვან, ჩა-
მოვეჭვკვირი მრავალთა; приходить; пригонять;
ვისრ. 97.

ჩამოსწმა (ვჭსსამ, ვჭსსი), **ფ. მ.** გადმოვიყვან, ჩა-
მოვეჭვსამ, садить внизъ, высаживать.

ჩამოსწმევიანება (ვასწმევიანებ, -ენ), **ფ. მ.** გადმო-
ვასწმევიანებ, заставить сдти; ანტ. 4—17.

ჩამოსწმული, მიმ. отлитый, вылитый; **ჩამოს-
წმულიობა**, ს. ჩამოსწმული რამ, отливка.

ჩამოსწნა (ჩამოვეჭსწნი, -ვეჭსწენ), **ფ. მ.** მოვეჭსწნი
ღაბმულსა, отнизать; (ჩამოვესწნები, -ვესწნენ), **ფ. მ.**
მოვეცლები, მოვეწორები; отнизаться, развя-
заться съ кѣмъ; სამ. სომხ. 76, ჩამომესწნენ, отвяз-
жись.

ჩამოცანა, სს. привозъ; (ვიცან, -ენ), **ფ. მ.** ჩამოვი-
ლებ, ძირს მოვიცან, снести внизъ, ან წორილამ
მოვიცან, привозитъ, 2 გამოც. ქრისტ. 104;
-ციცასა, гнать плоть; (ჩამოვეცან, -ენ), **ფ. მ.** сне-
сти кому что сверху.

ჩამოცანა, ჩამოცანება (ჩამოვეცან, -ენ, -ენ),
ფ. მ. ჩავუცანები ვისმე რასმე, послать что съ
кѣмъ внизъ; ჰკარა თავში, ლახტი და უწრთან ჩა-
მოცანა, ударилъ въ голову булавою и разсѣкъ
до ушей; რუსულ. 61; შვილის ღლის ნუფლი ჩა-
მომიცანეს, снесли мѣт провизію на семь дней.

ჩამოცანიანება (ვა), **ფ. მ.** ძირს ჩამოვალდებიან, за-
ставить снести, 2 ქართლ. 520.

ჩამოცარება (ვაცარებ, -რე), **ფ. მ.** ვარშემოვავლებ;
ან ჩამოვეურიგებ რიგით საქმელს და სს; обво-
днить; обнести кушавье; -ნავსა, провонить ко-
рмблს, ღარეჟ. 134; 152; ანტ. 3—31.

ჩამოცაცება (ვიცაცებ, -ცე), **ფ. მ.** ცაცებით მოვი-
ლებ ღაბლა, унести внизъ; ქილ. 462.

ჩამოცევა, ჩამოცევება (მოვეუცევებ, -ვე), **ფ. მ.**
ჩამოვეუშეებ; снискать, опустить внизъ.

ჩაცუნა (ვჭსცუნ, -ენ), **ფ. მ.** ვაჭსცუნებ, отломать.

ჩამოცრიალება (ვა), **ფ. მ.** ჩამოვაზრუნებ, დავა-
ზრუნებ, поворачивать, повертывать, (ჩამოვეჭ-
ვკრიალდები, -დი), **ფ. ვ.** დავაზრუნდები, поворачиваться.

ჩამოცუდობა (ვჭსცუდები, -დი), **ფ. ვ.** ვა-
მოვიცუდვრები, отлмываться.

ჩამოცუეუება (ვიცუეუებ, -ვე), **ფ. მ.** მოვეუეუებით
ჩამოვიყვან, смахнуть, примакнуть внизъ; 1 ქართლ.
248; ქილ. 506.

ჩამოუბნება (ვიუბნებ, -ენ), **ფ. უ.** მოვილაზარაკებ,
переговорить; რუსულ. 759.

ჩამოუსვლელობა, ს. მოუსვლელობა, шельма;
2 ქართლ. 355.

ჩამოფარდაცება (ვჭს), **ფ. მ.** ფარდაცებს მოვყარავ,
обивать стѣну коврами.

ჩამოფარება (ვა), **ფ. მ.** ჩამოვეჭსურავ, მაგალ. ზე-
წარსა, ჩამოვეჭვილებ, გარდავარებ ფარდაცს, за-
вишннать, занавѣшннать, снустить занавѣсъ;
ქილ. 357, 436; პირაღე ჩამოვეგული, съ оу-
щешымъ покрываломъ, ერისთ. 196. [чнтъ.]

ჩამოფაზვა, (ვი), **ფ. მ.** ჩამოვიჩაჩავექულს, пахлобу-
ჩამოფენა (ვჭფენ, -ენ), **ფ. მ.** ვაჭფენ მალლიდამ
ღაბლა, свесить.

ჩამოფრენა (ვა), **ფ. მ.** ფრენით ჩამოვიცან, летая
сноситъ внизъ; ვჭფრინდები, -დი), **ფ. უ.** ფრენით
ჩამოვალ ღაბლა, слетать внизъ; ჩამოფრინვა (ვჭ-
ფრინებ, -ენ), **ფ. უ.** слетать.

ჩამოფხავება, სს. სორცის დაცივენა, გახლომ;
нехудать.

ჩამოფხაყვა (ვიფხაყავ ქულსა), **ფ. უ.** ჩამოვიჩაჩავ,
пахлобучить.

ჩამოთხზატენა (გჭვხატენი, -ნე), **ჩ.** მ. ლავკაწრავ, опарашать.

ჩამოთხვევა (გჭ), **ჩ.** მ. ჩამოვჭსთლი ფხეკით, соскоблить.

ჩამოთხუწვა (ვი), **ჩ.** მ. ჩამოიჩინავ, пахлобучить.

ჩამოქანცვა (გჭ), **ჩ.** მ. მოვილაღვ, утомлять, (ვიქანცები, -ცე), **ჩ.** ვდ. მოვილაღვი, утомиться.

ჩამოქვეითება (ვიქვეითებ, თე), **ჩ.** უ. ლავქვეით-ლები, сѣхнѣться, сойдти съ лошади; (ვაქვეითებ, -თე), **ჩ.** მ. ლავქვეითებ, сѣхнѣвать, სამ. ვანც. 158.

ჩამოქლიზვა (გჭ), **ჩ.** მ. ქლიზით გავსთლი, сплнн-пашать пашнлкомъ.

ჩამოქნა (გჭქნი, -გჭქენ), **ჩ.** მ. შევიმუშავებ ცჟავსა, выдѣлывать кожу.

ჩამოქონება (ჩამომაქვს, მქონდა), **ჩ.** მ. ჩამოვიცან, свестн вшнзъ.

ჩამოქცევა (ვაქცე, -ცე), **ჩ.** მ. ჩამოვანგრევ, отломать (строение); (ვიქცევი, -ქეც), **ჩ.** ვ. ჩამოვინ-გრევი, обрушнваться; ჩამოვიქცევ თავსა, брошусь съ высоты.

ჩამოლაღვა (გჭ), **ჩ.** მ. მოვჭლაღვ, утомить.

ჩამოლება (ვილებ, -ლე), **ჩ.** მ. ძირს ღვილებ, снлть; ანც. 4—32; ფენი არ ჩამოულა, онъ не снустнлѣ воги, თავი არ ჩამოულ, онъ непоклопнлся ему.

ჩამოღვენთა (ჩამოვიღვენთები, -თე), **ჩ.** მ.ჩ. გჭსწვეთ, გამოვეღვინები, капать (сѣхчка), нагорать.

ჩამოღმა, **ჩ.** **ჩ.** **ჩ.** ღმა, ძირს, ქვეით, ვიწვ, რუსულ. 800; დარეჟ. 2—90; გუჟ. 10; თავ ჩამოღმა, ვიწვ головой; ქილ. 486; ან გარდა, გარდაის, псклѹчая, ეღმის ჩამოღმა, псклѹчая рая.

ჩამოღმართ, **ჩ.** **ჩ.** ჩაღმა, ქვეით, ვიწვ, შევექელს ჩამოღმართ, съ вершннш черной горы до подошвы; გუჟ. 28.

ჩამოღმართი, **ს.** ღღმართი, скать, сходить съ горы, მიქია. 1—5.

ჩამოყენება (ვა), **ჩ.** მ. ადგილს მოვაცვლევიებ, удалять съ мѣста; ставнть кого въ сторону; მროვ. 19; (ვე), **ჩ.** მ.ჩ. პირდაპირ ღვეუენებ; ან უკან ღვეუდგამ; протннუстановка; ставнть позадн; 2 ქართლ. 443; 471.

ჩამოყვანა (ვი), **ჩ.** მ. ღაღლა ჩავიყვან; свестн вшнзъ; 2 ქართლ. 103; ვისრ. 21; 37, ჩამოყვანინება (ვა), **ჩ.** ს. ღაღლა ჩავიყვანინებ, заставнть свестн вшнзъ, ჩამოიყვანეს, прнвснл мена, 2 ქართლ. 568.

ჩამოივლა (ვეჟივი, ვჟივი, ვჟივილე), **ჩ.** უ. ზევი-ღამ ვუჟვირი, кричать сверху; ქილ. 667.

ჩამოივლია (ვეჟივი, -ვევი), **ჩ.** მ. ჩავჟივივი ვისმე, иди вшнзъ съ хѣмъ либо, ან მივეჟივივი, მივეზბა-ძავ, слѣдовать кому подражать, სამ. ვ 197.

ჩამოივლიება (ვი), **ჩ.** მ. ღავივლიებ, ღავიღვეებ, угорвнть кого, заставнть слѣдовать; 2 ქართლ. 541; ჩამოივლიებ, ე. ი. ღამივლიებ, ты угорварнвашь мепл послѣдовать тебѣ; რუსულ. 708.

ჩამოიწრა (ვეჟერი, -ვეჟარი), **ჩ.** მ. ჩამოვადღებ, ჩამო-ვისერი, сброснть, снннуть, срошнть, -ჟურებსა, задуматься, повѣснть ушн; მოურავ. 62; -ცრემლ-სა, рошять слезы; ვუფს. ჩამოვეჟერი ცხენიღამ,

сбнть многнхъ съ лошадей; ვუფს. 448; 660; მოციური ხელში, отдалъ тебѣ въ руки; რუსულ. 772; ჩამოგერი ყურებსა, ჩონც. 122; повѣшу ушн; **ჩამოყრილი**, **ჩამოყრილი**, сброшеншй, **ჩამოყრევიება** (ვა), **ჩ.** ს. ჩამოვადღებინებ; ღვე-ზერკვე, ღვეჟრევიებ სეს ხილსა; заставнть сброснть, сбнть плоды.

ჩამოშეშება (ვა), **ჩ.** მ. გავაშეშებ, გავანეებ, ძხ-ლათ окоченѣлымъ; (ჩამოვეშეშები, -ღი), **ჩ.** ვდ. გავეშეშები, გავანეებ, окоченѣть; ჩამოგიშეშ-ღეს ფენები, чтобъ твои ноги окоченѣли; ანცონ. 3—39.

ჩამოშეშება (ვე), **ჩ.** მ. ღაღლა ღვეუშეშებ, ძირს ღვი-ღებ, спускать вшнзъ; опускать, пнспускать, -თავ-პირსა, ან ცხვირ-პირსა, надуться, пасуннться, нахмурнться; -ფასს, сбавнть цѣну; აბ. 95; -ფრთებსა, прнсмрѣть, опустнть крыльи; -ფარ-ღას, опустнть запанѣсь, (ჩამოვეშეშები, -შევი), **ჩ.** თვ. ღვეუშეშები; მოვეუშეშები, ღვეუხსნებ; опу-скаться, оставнть кого въ покоѣ; ერისთ. 196; **ჩამოშეშებინება** (ვა), **ჩ.** მ. ღავაშეშებინებ, заста-внть опустнть.

ჩამოშეშერა (ჩამოვიშეშერი, -რე), **ჩ.** მ. ღაღლა ღვი-შეშერი, свестн вшнзъ шыр. ноги.

ჩამოშოობა (ვაშობა, -თე), **ჩ.** მ. ღვარჩობ, ჩამო-ვარჩობ, удавнть.

ჩამოშლა (გჭშლი, ვჭშაღე), **ჩ.** მ. ჩამოვეჭუშავ, разстрошть, разрушнть.

ჩამოშორება (ვა), **ჩ.** მ. მოვაშორებ, მოვაცლი, удалять.

ჩამოშრავა (ვიჩინავ, -ჩე), **ჩ.** მ. ჩამოიფხეჟ, па-хлобучнть.

ჩამოშენილი, **ზეღ.** გამოჩენილი, нзыѣснншй, რუსულ. 759.

ჩამოშრავა (ვი), **ჩ.** მ. ჩონჩით ჩამოვალ, снлзтн.

ჩამოშქერა (ჩამოვეჭსქერი, -რე), **ჩ.** მ. ჩქერით მო-ვეჭმინარებ, теѣ журча; ციმოთ. 59.

ჩამოშრიაღება (გჭ), **ჩ.** მ. იგივე ჩამოშქერა; (ვან-სრიაღებ, -ღე), **ჩ.** მ. ვაქლარუნებ, ვანსრიაღებ; ვანსარუნებ, брешать.

ჩამოცაღება (ვეცლები), постороннться.

ჩამოცდა (ვიცდი, ვიცადე), **ჩ.** ვ. მოვიციდი, მოველო-ღები, ждать.

ჩამოცდუნება (ვი), **ჩ.** მ. ავიციდენ, ვერ მოვანე-ღრები, непопадать; რუსულ. 705.

ჩამოცვივანა (ჩამოვეჭვივი, -ვივი), **ჩ.** მ. ჩამოვეარ-ღები შრავალთათვის, пнснадать, ვუფს. 1341; ღა-რეჟ. 105; ქილ. 384; ჩამომაცვივანა, заставнть насъ часть, ქილ. 224; თვალიღამ ცრემლი ჩა-მოქსცივივალ, съ глазъ урошнлѣ слезы.

ჩამოციომა (ჩამოვიციომა ფენი), **ჩ.** მ. ფენსა ვჭ-კრავ, ფენს წავიციდენ, остуннться, ქილ. 537.

ჩამოციღება (ვა), **ჩ.** მ. მოვაცლი, მოვაშორებ, от-страшть.

ჩამოცლა (ვაცლი, ვაცაღე), **ჩ.** მ. მოვაშორებ, მო-ვაცლი, отстрашть, сннть съ кого что, იგროა 1—104, ჟარი ძალით ჩამოცალა, прнпуднлѣ войско отстуннть; 2 ქართლ. 432; (ჩამოვეცლე-ბი, -ცაღე), **ჩ.** თვ. მოვაშორებ, მოვეცლები, отстрашнться, отстуннть, ანც. 6—8, (ჩამოვეჭს-

ცლი, -ცაღე), წ. მ. ლეკვსელი, დავალოიერებ; ან ჩამოვართმევ ცვირთსა, опорожнить; слять поклажу.
ჩამოცემვა (ვაცემე, -ცვი); ჩამოცვა (ვაცვამ, -ცვი), წ. მ. ავაგებ, ავაცვამ; გავუყრი; падѣвать, сажать на; ან ცანისა მოსით უეკვმოს; одѣвать, (ჩამოვიცვამ, -ცვი), წ. მიჩ. გავიყრი; უევიმოსები; падѣть на себя; სიბრ. 49; ჩამოვეცვი უბზედ; паткнуться на коньѣ, т. е. поразить себя кобыемъ.
ჩამოცქერა (ვკ), **სმოტრѣть** ვიხივ.
ჩამოძახება (ვე), წ. მ. ლეუძახებ ძირს, звать внизъ; ან ჩამოვადებ, сбросить внизъ.
ჩამომძრომა (ვექსერეზი, ვქსძვერ), წ. ვდ. ძრომათ ჩამოვალ; сползти внизъ.
ჩამომძლოლა (ჩამოვეუძღვები, -ძელ), წ. მ. ჩამოვალ ერთად ვისთანმე, пспроводить.
ჩამოწღომა, წ. მ. დოდატი.
ჩამოწვევა (ვესწვე, -წვი), წ. მ. დაბლა ლავსწვე; тянуть внизъ, (ჩამოვანწვე, -წვი), წ. მ. მოვანწვე, მოვალ; дойти до чего, ლსტ. 23.
ჩამოწვევა (ვიწვევ, -წვი), წ. მ. ძირს მოვიწვევ, приглашать внизъ.
ჩამოწვეთა (ვე), წ. უ. წვეთს ჩამოვეუძებ, лить по каплѣ; канать; ქილ. 462; (ვეწვეთები, -თე), წ. თვ. ვესწვეთ; канать.
ჩამოწმინდა (ვე), წ. მ. გავესწმინდ, ჩამოვასუფთავებ; вычпщать, вытирать; обтирать; (ჩამოვესწმინდები), წ. უ. ჩამოვიწმინდები, стекать, ქიმ. 23.
ჩამოწლოლა (ჩამოვესწვები, -წვე), წ. უ. ლავსწვები ან ჩამოვესწვები ჩამოვიწმინდები, ложиться; обвиснуть.
ჩამოწურვა (ვე), წ. მ. ლეკვსწურვ, снѣдить, ქიმ. 141.
ჩამოწვევდევა. (ჩამოვესწვედე, -დე), წ. მ. მოვანწვედე, запереть, выпускать, (მოვიწვედევი, -დევი), წ. ვ. მოწვედელეფარ, быть заключену; ჩამოწვედეული, მიმ. заключенный, ლარეკ. 2—54.
ჩამოწვეცა (ვე), წ. მ. მოვესწვეცო, сорвать.
ჩამოჭიდება (ვეჭიდები, -დე), წ. ვდ. ლევეჭიდები, выѣшиться въ кого.
ჩამოჭიმვა (ვეჭიმავე, -მე), წ. მ. გავესჭიმავე ზევიდამ ქვეითამდე, растянуть, -ყურებსა, потянуть за уши; ჩონგ. 138.
ჩამოჭენობა (ვეჭენები, -ჭენ), წ. უ. ლევეჭენები, увянуть.
ჩამოჭრა (ვესჭრი, -ჭერ), წ. მ. ჩამოვეჭვეთ, შევესჭერი, срызать; -მიწას, урѣзать лишнюю землю; სიკელი ჩოლაუ. 16; (ჩამოვიჭრები, -ჭერი), წ. მ. ჩამოვალ სირბილით; ჩამოვესჭრები, снѣжать внизъ; соскочить; ვისრ. 22; ლარეკ. 2—87, 1 ქართლ. 143; გუმბათი ჩამოიჭრა. купола провалился; 1 ქართლ. 415; **ჩამოჭრილი**, ჩამოიხაჭერი, ზედ. отръзокъ, მიმ. сръзанный; снѣжашии; ქილ. 437; 477; ვეფხ. 1219.
ჩამოჭრუნება (ვა), წ. მ. სჩაქროდ ჩამოვიცან, снестя внизъ проворно, ქილ. 97.
ჩამოჭყივლა (ვესჭყივი), кричать внизъ.
ჩამოხდა (ჩამოვეხდი, -ხადე), წ. მ. მოვაცლი, მაგალ. ცვირთსა, спать тяжесть, ქილ. 52; რუსულ. 817;

(ჩამოვიხდი, -ხადე); წ. მიჩ. ჩამოვიცლი, მოვიხდი, спать съ себя.
ჩამოხდენა (ვა), წ. მ. ლევეხდენებ სადმე; заставить оставовпиться, რუსულ. 344.
ჩამოხდომა (ვეხდები, -ხდი, ზრძან, ჩამოხე, ვეფხ. 1024); წ. ვდ. ლავსდებო სადმე; ჩამოვალ; оставовпиться; сойдти; ვისრ. 160; 2 ქართლ. 314; რუსულ. 423; **ჩამოხდარი**, оставовпшійся.
ჩამოხედვა (ვე), წ. უ. ძირს ვიყურები, **სმოტრѣть** ვიხივ.
ჩამოხევა (ვე), წ. მ. ლავსე თავილამ, падорвать, ჩამოვიხევე საყელოს, разорвать на себя воротъ, ყარამ. 462.
ჩამოხერხა (ვეხერხ, -ხე), წ. მ. გავესხერხ, сплпнтъ.
ჩამოხვევა (ვახვევ, -ხვი), წ. მ. ლავსხვევ; навиывать; обвернуть; სიბრ. 122.
ჩამოხუნა (ვიხვამ, -ვი; ჩამოვიხენი, -ხე), წ. მ. ჩამოვიღებ, слять. [რუნუბ.
ჩამოხრა (ვესხრი, -ხარ), წ. მ. ლავსხრა, ლახრა, со-
ჩამოხსნა (ვესხსნი, -ვესხსენ), წ. მ. მოვესხსნი, отвязать, -კარებს, слять дверь, გორგ. 243; ჩამოვიხსნი (მეერი ჩამოიხსნეს), ე. ი. ფალართად გახლენ, растегнули воротъ у рубашки; ყარამ. 242; ჩამოვიხსნებო, спускался, ქილ. 585, бытъ отвязалу, (ჩამოვესხსნები, -ხსენ), წ. თვ. ლავსხსნები, მოვესხორდები, оставишь кого въ покоѣ; ქილ. 436, 491; ჩამოვესხსენ, отвязнись, მოურავ. 87.
ჩამოხტომა (ვესხტები, -ტო), წ. ვდ. ჩამოვესხტები, соскочить; слять съ лошади; ან ლავსდებო სადმე, оставовпиться.
ჩამოხტუნება (ვა), წ. მ. ხტომით ჩამოვადებ, заставить соскочить, оставовпиться, გორგ. 33; 2 ქართლ. 531.
ჩამოხრობა (ვახრობ, -ხე), წ. მ. ჩამოვარჩობ, удавить, поѣшить.
ჩამოჯდომა (ვესჯდები, -დე, ან ვესჯდე), წ. ვდ. ლავსჯდები ჩაზედმე, присѣсть.
ჩამოწვევინება (ვა), წ. მ. პრბიხე, მშვილობით ჩამოვასწვევინოს, благополучно прѣхать къ намъ.
ჩამპალი, ზედ. დამპალი, гнилой.
ჩამჟავება (ჩავჟმავებები, -ლი), წ. ვდ. ლავჟმავებები, окисать, (ჩავამჟავებ, -ვე), წ. მ. ლავამჟავებ, окислять.
ჩამრეცი, ს. ლამრეცი, ღამართო, покатоств.
ჩამსაყიზი, ს. ფიჭვის წებო, смола сосновая, ზუნ. ლ.
ჩამსხვილება (ვა), потолстѣть.
ჩამსჭვალვა (ვე), წ. მ. ლალურსმა, пригвоздить.
ჩამსხვრევა (ვა); ჩამცვრევა (ვა), წ. მ. ლავამცვრევე; еломать. наломать, ლარეკ. 128; კბილებს ჩავამცვრევე, вышибить кому зубы; (ჩავამცვრევე კბილებსა), вышибить себя зубы; გორგ. 235.
ჩამცვრიანება (ვა), წ. მ. გავამცვრიანებ; завышлтъ.
ჩამქრალი, потухшій.
ჩამჩა (თარ.), ს. ლაპოცი, ციცხვი მეცალიოსა, конишь, разливательная ложка.
ჩამძაღვბა (ჩავჟმავებები, -ლი), წ. ვდ. ლავჟმავებები, მძაღვსევიქმები, прогоркнуть.

რამშიგება (ვაშიგებ, -მე), **ფ. შ.** დავაშიგებ, дѣлать тяжлымъ.
რამწარება, **ფ. შ.** ჩავიწარა, стало для пастъ горнымъ.
რამწვეთება (ვა), **ფ. შ.** რაწთ.
რამწვარი, **ფედ.** ღამწვარი, прогорѣлый.
რამწვარიება (ვა), **ფ. შ.** ჩავარიგებ, ставить въ рядъ.
რამჭვეთება **წუთისა**, **ს.** წუთის ციმციმი, струиться о водѣ.
რამხელი, **მაგალ.** წიგნში, смотрящій, ქილ. 178.
რამხობა (ვა), **ფ. შ.** დავამხობ, испровергнуть.
რამჯღარი, **ფედ.** დავჯღინებული, сдвигнѣнный.
რანა, **ს.** მარხილი, ციგა, сапи, **ნ. ჩ. ლ. რ. ქ.**
რანაზვა (ჩავინაზვი, -ზე), **ფ. ვ.** გავინაზვი, спря- таться отъ испуга.
რანაგრესი, **ს.** ერთმანერთში ჩაგრესილი, вшивоеъ.
რანადენი, **მიმ.** მომდინარე, протекающій, ვეფხ. 218.
რანადირება (ვი), **ფ. შ.** ნადირობით ჩავივლი რო- შელსამე ადგილს; охотясь проходить пѣкото- рую мѣстность; 2 ქართლ. 261; გორგ. 80.
რანადრევი ვიხვ, შენადრევი, შენაკეცი.
რანათება (ვე), **ფ. შ.** მოსვითხ.
რანაკლუთება (ვანაკლულებ, -ლე), **ფ. შ.** მოვან- კლულებ, ყბავთხ.
რანარჩუნება (ვიანარჩუნებ, -ნე), **ფ. შ.** მივითვისებ, присвоить.
რანასზევი, **ს.** ჩანაჭერი, отръзокъ.
რანაწვეთი, **ფედ.** ღამწვეთილი, накапанный.
რანახი, **ს.** მოდა, ან კოდის მერვედი ნაწილი, ე. ი. 1 ლიტრა, гарнецъ (11 1/2 фунт.), ნახე საწყო ან კოდი; დასტ. 59; **ნ. ჩ. ლ.;** საბ. ლ. ხჩო.
რანგალი (ხარს.), **ს.** მეცაღის კავი, вилка.
რანგი (ხარს.), **ს.** საკრაფი, шра, арфа, ვეფხ. 101, 483; 716; ჩანგობა, **ს.** ჩანგის კურა, игра на ли- рѣ; ვისრ. 203.
რანდრაზუხი, **ს.** ლუწი და კენტი, ცანჭკულელი, одна пара и пачети; საბ. ლ.
რანებება (ვა), **ფ. შ.** დავანებებ, уступить.
რანერგა (ვე), **ფ. შ.** მოსვითხ; (ვიერგ გულში), зане- чаться.
რანეცვა, (ვე), **ფ. შ.** ვიბრლებთ.
რანთა (ოსმალი), **ს.** ხილინდარი, გულანაზლი, рапечъ; сумка; ვახტ. შ. სამ. 205; -წიგნისა, футляръ.
რანთიანი, **ს.** მცენ. желтоцвѣтъ; **ნ. ჩ. ლ.;** Соколы- шца, Василиса, ერის. ლ.
რანთქმა (ჩავნთქამ, -ქი), **ფ. შ.** შევქსწვავ, ჩავჭულა- ვავ; поглотить, ან დავლუბავ წყალში, поглотить, მაგ. 23—24; დარეგ. 2—64; სიბრ. 61; (ჩავანთ- ქამ, -თქი), **ფ. შ.** ჩავაყლავებ; дать поглотить, სიბრ. 92; ჩანთქმევიება (ვანთქმევიებ, -ნე), **ფ. სს.** дать поглотить.
რანჩალი, **ს.** ცული ცხენი, ძლივს მოსიარულე; კლი- ჩა; ან უკან მადევარი ვისიმე; прихвостень, бе- зотвиный провожатый чей.
რანჩალება (ვანჩალეობ კულსა), **ფ. შ.** ფეხი ძლივს მიჰქვს, едва тащитъ поги; замедлить, -საქმეს, замедлять дѣло.

რანჩალი, **ს.** ცული სიარული, едва тащиться, плѣ- стись, ქილ. 259.
რანჩასი, ნახე თარეშობა, 1 ქართლ. 306.
რანჩასური, **ს.** поршень пасоса, б. бляха Рус. Гр. Слов. Н. Ч.
რანჩურა, **ს.** უკან მადევარი ვისიმე, прихвостень.
რანჩუხი, **ს.** ხელზედ ნახვევი ნახთი, мотокъ пп- токъ.
რანჩქერი, **ს.** წყალი კლდეზედ გადმონადენი; ან ხმა ამგვარის მდინარისა; водонадъ; шумъ водонада; журчание; ღვოლრაფიულად, шорогъ; ლეორ. 34.
რანჩხარი, **ს.** ჩხრალი, ჩხარუნი, брнчачье.
რანჩხურა, **ს.** ასხეული მძივი, напизанный бисеръ; საბ. ლ.
რაობება (ჩავობლები, -ლი), **ფ. ვლ.** დავობლები, ობი- დამელებს, заплѣсивевѣтъ.
რაპარვა (ჩავიპარვი, ჩავიპარვი, -რე), **ფ. ვ.** მალვით ჩავალ, сходить украдкою; ვეფხ. 1127; 1128; გორგ. 249; ცხენში ჩავიპარვით, мы вошли въ крѣпость украдкою.
რაპატარაება (ვა), **ფ. შ.** შევამცირებ, დავაპატარა- ვებ, уменьшать, сбавлять.
რაპაცოება (ვი), **ფ. შ.** ჩამოვიწვევ, просить сойдти внизъ.
რაპირდაპირება (ვეპირდაპირებ, -რე), **ფ. შ.** პირდა- პირ დავუყვებ, противупоставить; (ვეპირდაპირ- ლები, -ლი), **ფ. ვლ.** დავუპირდაპირებ, противустать.
რაპობა (ვაპობ, ვაპე), **ფ. შ.** გავაპობ, გავჭსჩებ; раз- стѣчь, расколоть.
რაპროსცვა (ვე), почмокатьъ.
რაპურობა (ვიპურობ მაგალ ხელში, ვიპურ), **ფ. შ.** დავიჭერ, დავუთავ, ხელთ ვივლებ; захватить въ руки; რუსულ. 257.
რაყეუა, ნახე დაყეუა.
რაყელა (ჩავჭკვლი, -ლე), **ფ. შ.** ჩავჭსტებ, დავამტ- ვრევე, прижать сломать.
რაყელეცა, **ნ.** ჩაჭყლეცა.
რაყუყუა (ვე), **ფ. შ.** ჩავამცვრევე, наломать, საბ. ლ.
რაყუყუნება (ვაყუყუნებ, -ნე), **ფ. შ.** დავარბილებ; размягчать; ჩაყუყუნებული, მიმ. размягченый, საბ. ლ.; კაცია 52.
რარა (რუსული), **ს.** ყურიანი სასმისი, чарка, чара; საბ. ლ.; **ნ. ჩ. ლ.**
რარა, **ს.** ილაჯი, средство, კაცია 14; მეტიჩარა, ნახე თავის ადგილს. [(болѣзнь).
რარანდელი, **ს.** ხენი პირისხასის გამრეველი, рожа
რარბენა (ვი), **ფ. შ.** რბენით ჩავალ; снѣжать внизъ; снѣгать; ვეფხ. 861, ჩაირბინე ექიმთან, снѣгай къ доктору; ჩავრბი, იგვი ჩავივრბენ; **რარბენინება** (ვა), **ფ. შ.** სირბილით ჩამაქვს, снѣгать внизъ неся что.
რარბი, **ს.** ნისკარტი ორბთა დაქორთა, ключъ у хнш- ныхъ итиць.
რარბილება (ვა), **ფ. შ.** დავარბილებ, რბილად შევიქმ, размягчить.
რარგვა (ჩავჭრავ, -გი), **ფ. შ.** დავჭრავ, сажать до- рево.
რარდასი (ხარს.), **ს.** მცირე ოთახი სართულს ქვეშ; ქეჯაო, ტანტრეფანი; чердакъ; илаланинь, რუ- სულ. 110, 138.

ჩარევა (ჩარევე, -რიე), ზ. მ. გავრევ, ვმწიხვან, (ჩავურევე, -რიე), ზ. მ. გავურევე, подмѣшанъ, ქიმ. 255; (ჩავერევი; -რიე), ზ. თვ. გავერევი, вмѣшатель.

ჩარევა (ვერევა, -კე), ზ. მ. დაბლა ჩამოვერევა; ჩამოვლაღავ, ვნათ ვინზე; სვინთ.

ჩარეცხა (ვერეცხე, -ხე), ზ. მ. გავრეცხე; წავილევა; смѣть, промѣть; размывать; თული ჩარეცხს, потъ градомъ льетъ; სიბრ. 150.

ჩარექა, ს. საღვინე, რომელიც შთაიტევს თუნგის მეოთხედსა ნაწილს; винный кувшинъ.

ჩარექი (სპარს.), ს. ზოგნი უწოდენ ჩელიექი, სპარს. ჩარექი არს ოთხილამ ერთი, მეოთხედი, ნაოთხალი; ერთის თუნგის მეოთხედი ნაწილი, ან 2 1/2 გირვანქა სამც. 152, ნ. სწავალი; აღიქს. 2, საწყთო; четверть, четвертая часть; შერა ჯიდკოსეი составяющая четверть туна; или 1 1/2 бутылки; **ჩარექიანი**, ზედ. ერთის ჩარექის ზომის დამტვეი. содержащій одну четверть, четвертная.

ჩარვადარი (სპარს.), ს. მეურმე სავაჭროთა ნივთთა, перевозчикъ товаровъ; Зап. Кавк. Геогр. Общ. № 7, стр. 22; **ჩარვადრობა**, ს. მეურმეობა, перевозка.

ჩართვა (ჩართავ), ზ. მ. დავუმატებ; მოვუსართავ. ჩავუმატებ; присоединять, присовокуплять, вставить, ხელის ჩართვა, приложитъ руку, подписать; სამ. ვანტ. 161, 204; ან შესავალი; 2 ქართლ. 10; ჩამართ, включаешь меня; (ვერთვი), ზ. უ. включається, зачисляється, ჩართული ხელი, гражданскія письма на вязью.

ჩართვეინება (ვართვეინებ ხელს), ზ. მ. მოაწერინებ, заставить подписать, აღბ. 68.

ჩარიგება (ვა), ზ. მ. ჩავამწკრივებ, რიგით დავაწვობ; ставить въ рядъ, разложить, **ჩარიგებით**, ზ. მ. რიგზედ, попорядку, ვეფხ. 1005; 2 ქართლ. 524; (ჩავურითებ, -ტე), ზ. მ. დავურითებ, მივართვე ან რიგით დავსლებ, подавать, влать что поворядку; разносить; დასტ. 105, გუჯ. 27.

ჩართონინება (ვა), ზ. მ. ჩავატარებ; გავუბრი; провести; засчитатъ; სამ. ვანტ. 36, რუსედ. 711; ერთმანერთს შეუდარეთ და ჩავართონინეთ, мы поверстали и зачли.

ჩარსავი (სპარს.) ს. ჭეწარი, გარდასაფარებელი ქვეშაგებია; простыня.

ჩარსუბაზარი (სპარს.), ს. ოთხკუთხი ბაზარი, четырехугольный рынокъ; ქილ. 425.

ჩარუღვა (ჩამერულა), вздремнуть.

ჩარტყმა (ვა), ზ. მ. დავჭკრავ, ჩავჭკრავ; ударить.

ჩარფა-ნაჭირი (სპარს.), ს. ზედა მხედველი სვა-სტაგთა ზედა, смотритель рогатаго скота; დასტ. 139.

ჩარჩენილი გულში, скрытый въ душѣ.

ჩარჩი (სპარს.), ს. მეწვრილმანე, мажрабаზი; სარგოიანად გამსულიაგი, барышникъ; დავრ. 22.

ჩარჩო (სპარს.), ს. ბუდე, ხატის ჩასახვებელი; рама, рамка; -კარისა, косякъ у дверей; -ფანჯრისა, косякъ оконной рамы, -ხელცანოცი თამარ ბატ. 90.

ჩარჩობა, სხ. барышничанье; (ვეჩარჩობ, -ჩე), ვსარგებლობიანობ, барышничать.

ჩარჩობა (ვარჩობ, -ჩე), ზ. მ. მოვაშობ, утопить; удавить; (ჩავირჩევი, -ჩე), ზ. ვ. მოვიშთევი, утопуть; удавиться, ვისრ. 138; გორგ. 62, (ჩავირჩობ თავსა), ზ. მიჩ. მოვიშობ თავსა, утопить, удавить себя.

ჩარჩობა (ჩავრჩევი, -ჩი), ზ. ვდ. დავჭშთები, остаться, ჩამჩრა გულში, остается мнѣ въ памяти; ვეფხ. 1300; ჩონგ. 132.

ჩარჩო ბაზარი, ს. толкучий рынокъ; დავრ. 63.

ჩარცხა, ნახე ჩარეცხა; ვეფხ. 969.

ჩარჭობა (ვარჭობ, -ჭე), ზ. მ. დავასობ, დავარჭობ, вонзатъ, втыкать; ჩავერჭობი, -ჭე), ზ. ვ. დავე-სობი, штыкаться, ჩავირჭობ, воткнуть себя, ქილ. 73.

ჩარხვა (ვესჩარხავ. -ხე), ზ. მ. გავლეს სამართებლეს, править бритву; шлифовать.

ჩარხი (სპარს.), ს. ზორბალი ან მანქანა სარუნებელი, колесо машинное, ერისთ. 2—24.

ჩარხული, მცენ. ანტონ. 6—36?

ჩასაბეჭი, ნახე საბეჭავი.

ჩასაგდევი, ზედ. მისთავადველი; ანგარისში ჩასთავადველი; ან ხაჭყრი ჩასავერბელი; считаемый; вставка; სამ. სომხ. 213.

ჩასავალი, ს. დაღმართი, дамречи, спускъ.

ჩასავარდნელი ადგილი, ს. ухабъ, яма.

ჩასაველი, ზედ. გასავალი ადგილი; დაღმართი; прохоль, сходить; შროვ. 52, სიბრ. 162.

ჩასაკარი, **ჩასაკვერელი**, ზედ. საკვერელად დანიშნული, ქილ. 200; для привыванія назваченный.

ჩასაკეცი, ზედ. დასაკეცივი, შესაკეცი, складной.

ჩასაკითხავი, ზედ. საკითხავად დანიშნული, что нужно прочесть.

ჩასაკრავი, ს. შესაკრავი, повязка, кияга. 82.

ჩასამატებელი, ს. შესამატებელი, сарто, прибавка.

ჩასასვლელი, ნ. ჩასვლელი, სიბრ. 162.

ჩასანთქმელი, ზედ. ჩასალაპავი, поглощаемый.

ჩასასხმელი მაგ. ღვინისა, в. посуда для вина.

ჩასატევებელი, ზედ. ვმწიხვანთა.

ჩასაფარებელი, ზედ. სამალავი ადგილი, мѣсто для скрыванія.

ჩასაფრება (ჩავსაფრებ, -რე), ზ. მ. დავჭმალავ საფარში, скрыть въ засадахъ; (ჩავსაფრევი, -რე), ზ. თვ. ჩავჭსჯდები, ჩავიმალავი საფარში, засѣсть въ засаду.

ჩასაქანებელი, ს. დასაქანებელი, свать, -წელითა, водовадъ.

ჩასაქოლავი, ზედ. ღირსი ჩაქოლვისა, достойный проклятiя.

ჩასაცმელი, ს. ტანისამოსი, ან ფეხთ-საცმელი, одежда, обувь; ვეფხ. 1071, -მელად, ზ. მ. საცმელად ტანისა, для одѣванiя.

ჩასაპრომელი, ს. შესაპრომი სორი, отверстие для пролѣзанiя, სიბრ. 15.

ჩასაშევი, ზედ. ან ს. სპუსკე, ვისრ. 185.

ჩასახვა სხ. зачатiе; (ვესახავ, -ხე), ზ. მ. გამოვსახავ, ჩავქსატავ; изображать; (ჩავისახვი, -ხე), ზ. ვ. გამოვიხატები, გამოვიხსვი; изображаться; -გულში, задумать; (ჩავესახვი, -ხე), ზ. თვ. მუცლად

ვილებ; зачать, забеременѣть; უმაწვილობილა გულში რასხული, съ юныхъ лѣтъ, заробенное въ сердце; ჩონგ. 156; **რასხული**, настѣл.

რასაზღება (ჩავასაზღე-ლე), ზ. მ. ბინას მივსცემ, დავასაზღებ, поселять; (ჩავასაზღებო, -ლი), ზ. ვდ. ბინას გავიჩენ, поселиться.

რასაზღებულად, ზ. მ. მოსაზღევად, გულზედ ჩასაკრველად, для прижатія къ сердцу, ქილ. 303.

რასაჯღომელი, ს. დასაჯღენად დანიშნული ადგილი, მაგალ-კარცაუმი; сидѣнье (мѣсто для сидѣнія напр. въ каретѣ и т. п.).

რაზერვა (ვკვ), ზ. მ. вдупуть.

რასერვა (ვკვსერავ, -რე), ზ. მ. დავკვბლოთავ, დავკვემსავ, დავკვოდავ, დავსტრი ნეშტარით; пастыкать.

რასეტყვა (ვკვსეტყვავ, -ყვე), ზ. მ. დავკვსეტყვავ, побить градомъ.

რასეველებ (ჩავასეველებ, -ლე), ზ. მ. დავასეველებ, намочить; (ჩავასეველები, -ლი); ზ. ვდ. დავკვსეველები, намочу; ბუნ. კ. 97.

რასევენება (ვა), ზ. მ. ჩავიცან ხაცხა პაკივით ან ჩავსლებ, полагать, класть образъ и т. п.; ჩასევენება ჯგვარის, წყალში, погрузить крестьянъ въ воду; (ვა), ზ. მიჩ. დავისევენებ, სულს დავილებ, отдохнуть, (ჩავკვსევენებ, -ლი), ზ. მიჩ. პაკივით ჩავვალ მაგალ. მზე და სხ.; сносятся внизъ, полагаться, класться; о солнцѣ: заходить; ვეფხ. 915; მზე ჩავგისევენდა, солнце паше зашло, ვეფხ. 35.

რასვლა, **რასუქლა**, სხ. მზის დასვლა, захождеше, закатъ солнца; (ჩავალ, ჩავალს ან ჩავა; უსრ. ჩაველირი, ან ჩავილირი; სრ. ჩავედ, ჩახვედ, ჩავიდა ან ჩავილის, ჩაის. ჩადეს, ჩავილის; ჩაველით, ჩახველით ჩავიღინ ან ჩავიღინ; უსრ. ჩამივლია, ჩავივლია, ჩაველია; სათუო სქეს აწმყო: ჩავილოდე, ჩახვილოდე, ჩავიღეს; სრ. ჩამეველი; უსრ. ჩამეველოს; მყოზ. ჩავიღეს, ჩახვიღეს, ჩავიღეს; ჰბან. ჩავედ ან ჩალი; ჩავიღეს და სხ.), ზ. უ. ძირს ჩამოვივარ; მივალ დანიშნულს ადგილს; მზისათვის; დავკვსლები; ჩავეტევი, დავეტევი; сходить съ высоты; нисходить; придти, прѣхать куда либо; помѣщаться, входить; ვემბი წყალზედ აღიან და ჩალიან, корабли вадე и впередъ плавають по водѣ; ამ საღვიწეში ერთი ლიტრა ღვინო ჩავა, въ этотъ кубшншъ войдетъ одна литра вина; ანტ. 3—31; ჩავუვალ, ჩავუვედ ზ. მიჩ. გავუვლი ან ჩავალ, ჩავეტევი; заходить; входить, помѣщаться; ჩამიღეს, ჩავიღეს, ჩაუღეს, სრ. ჩამიღვა, ზ. მიჩ. ჩამეტევივა, надѣнается, входить на погу, и т. д. წალა არ ჩაუღეს ფეხზე, сапогъ не входить на погу; (ჩავიღვარ, ჩაღი ხარ, ჩაღის; უსრ. ჩავილირი). ზ. უ. გავივლი; ვკვმოქმელებ, ვიქმ; წყალთა თვის: ჩავკვსლი, ჩავუღეს; проходить; дѣлать, пронзводить; о водѣ: протекать; რას ჩაღი ხარ ან შემოკლებით რას ჩაღი, что ты дѣлаешь, оული შკერდამინ ჩაქსღის; ვეფხ. 1066; потъ течетъ по груди; ღრმა ღლეო ჩაღის, течетъ глубокій оврагъ; ჩავუღვარ, ჩაუღეს, ჩაუღეს; უსრ. ჩაუღილა ზ. მიჩ. გვერდზედ გავუვლი, ჩავეტევი; проходить мимо; надѣваться; ლიანვი ჩაუღის, Дѣлва протекаетъ по... (ჩავესლები ან ჩამესლები, სრ. არა აქეს), ზ. თ.

შეძლება მავკს ჩასვლისა, имѣть средство сойдти; **რასუღი**, მიმ. ипшедшій; пришедшій; помѣщенный, падѣтый; ჩასუღვარ, ჩასუღხარ, ჩასულა, и прѣхалъ, ნსე ვლა.

რასვლევა, (ვა), ზ. მ. проглотить.

რასთვა (ვასთავ, -თე), ზ. მ. დართვაში ჩავაცან, всучить.

რასისხლებ (ვეუსისხლებ, -ლე), ზ. მ. დავეუსისხლებს ცემით; окривавить, прибить до крови.

რასმა (ჩავკვსვამ, ჩავუვსვამ, -სვი), ზ. მ. ჩავაჯღებ; შავკვსვამ, გამოვაწყოზ, ჩავუტლებ; сажать во что; вставлять; ვისრ. 112, დასტ. 44; სამ. სომხ. 248; დარეგ. 2—94; ანტ. 2—28; სათში ჩავსვამ მიანსა, вставить въ часы стекло; (ჩავისვამ, -სვი), ზ. მ. ჩავიჯღენ, посадить себѣ; ჩამისვა კალთაში, онъ посадилъ меня на колѣна, ჩავსვამ სამანსა, посадить межевы знаки.

რასმენა (ვასმენ, ვასმინე), ზ. მ. მოვასმენინებ, ჩავაგონებ, внушать; ჩამესმა, мнѣ послышалось; რუსულ. 161.

რასობ (ვასობ, -ვასე), ზ. მ. დავასობ, ჩავურჭობ, вопзять, втыкать; ყარამ. 61.

რასორსალებ (ვასორსალებ, -ლე), ზ. მ. დავაგუნდავებ, ამოვკვქნი გუნდას, валия въ комокъ, **რასორსალებუღი**, მიმ. ჩასხმული, ჩასუქებული, კაცია 15; коренастый, плотный.

რასროლა (ჩავისვრი, ჩავისროლე), ზ. მიჩ. ძირს დავსცემ თოფს, стрѣлять вверхъ; бросать вверхъ; 2 ქართლ. 463.

რასრულება (ვასრულებ, -ლე), ზ. მ. დავასრულებ; оканчивать.

რასრუტევა (ვკვსრუტევა, -თე), ზ. უ. შევისრუტევა, შევისრუტავ ჰაერსა, вдыхать, глотать воздухъ.

რასუსტება (ვა), ზ. მ. დავასუსტებ, ослаблять, (ჩავკვსუსტებ, -ლი), ზ. ვდ. მოვკვსუსტებ, მოვეუძღურებ, ослабѣть.

რასუსხვა (ვკვ), ზ. მ. დავსუსხვა, жечь крапивой.

რასუქება (ვა), ზ. მ. გავსუქებ, откармливать (скотъ), (ვკვსუქებ, -ლი), ზ. ვდ. გავკვსუქებ, разжирѣть; **რასუქებული**, მიმ. разжирѣлый.

რასტლობ (ვკვსტლები), ზ. ვდ. გავკვსტლები, лощить.

რასტელება, улотиять, сгущать.

რასწავლა (ჩავასწავლი, -ლე), ზ. მ. ვასწავლი, ვკვმოძღვრი, научать.

რასწრება (ჩავასწრებ, -წარ), ზ. მ. დავასწრებ, აღრე მივალ, предупредить, придти ранѣе.

რასწვრივ, ზ. მ. გასწვრავ, отъсно, ქმნულა წიგნი 14.

რასწღობ (ჩავსწღებ, -ლი), ზ. ვდ. ჩავკვსწღებ (მრავალთათვის), садиться, ვეფხ. 346.

რასწლევა (ჩამისწლევა ფეხი), ზ. უ. поскользнуться.

რასხმა (ვასხამ, -სხი), ზ. მ. ვასხამ რაშიმე, вливать, влипать, ჩავასხამ ცყვიასა, залить свинцомъ.

რასხმა (ვასხამ, -სხი), ზ. მ. ჩავიყვან ძირს მრავალთა, сводить внизъ.

რასხმა (ვკვსხამ, -სხი), ზ. მ. ჩავაჯღენ მრავალთა, посадить во что много; усаживать; ვისრ. 70; ქვეყანასა, заселить страну; ვეფხ. 455; -სამანსა, поставить межевы знаки; სამ. ვასტ. 241.

რასხმა (ჩავსხამ, -სხი), **ფ. მ.** ჩავსხამ, ჩავსდამ; класть что во что, вставлять, вставить.

რასხმილება (ჩავსხმილვი, -ლე), **ფ. ვ.** სორცთა თვის; მატლი ღელეა; о говидиш: гипте, портить; ჩასხმილული, მიმ. ნაღები სორცი, მატლ-ღახვეუ-ლი; гнилая, напр. говядина.

რასხმული, **ყედ.** дюжий.

რაცანა (ჩავიცან, -ნე), **ფ. მ.** ჩავიღებ, свосить, от-нести вниз, ჩავუცან წიგნებს, отнести книги; ალექს. 147.

რაცანა, ჩაცანება (ჩავაცან, -ნე), **ფ. მ.** ღავაცანებ, ჩავრთავ, полагать, класть что с чѣмъ; вклю-чать; ჩაცანა (ჩავიცან, -ნე), **ფ. მირ.** თან წავი-ღებ; брать с собою; რასაც სევი ჩაცანს, и съ земли, лежащая по оврагу; გუჯ. 19; ჩავიცან გულში, ставу помнით; запечатлѣно, ზუნ. კ. 79; რასაც შუა ზაზარი ჩაცანს, всё мѣста, которые занимает ередній рынокъ; თერთმეტი თავის ცოლი კაცი ჩაცანოს და ისე იფიცოს; სამ. ვანტ. იან დაჟეშ ნმწეტს сь одинадцати дру-гими равными себѣ присягнуть; მოლაბურთ ჩა-ცანებით, включая и Молабуровъ; შვიდი ღღის ნუფლი ჩამაცანეს, даи мнѣ сь собою провиант на семь дней.

რაცანიება (ვა), სმმ ჩავაღებინებ, заставить спе-сти, მოუქნია ღახტი და შური შიგ ჩაცანა, онъ замаяхулся бѣлагою, ударилъ и отсѣлъ ему ухо; რუსუდ. 874.

რაცარება (ვაცარებ, -რე), **ფ. მ.** ახლოს გავარებ, გავარონინებ; არა ფრად შევარცხ; გარდავარებ; ჩა-ვარონინებ; ან გავებრი ანგარისშე; სიბრძნ. 46; გორგ. 160; пронести мимо; искусно обойти вопросъ, снелпуть на другое; зачать, закви-татъ; -ფუჭად, სიტყვას ცუდად ნუ ჩამიტარებ, გორგ. 15; слова мои не считай за ничто.

რაცევა (ჩავსცევი, -ცე), **ფ. მ.** ღავსცევი, помѣстить, вмѣстить; (ვეცევი, -ცე), **ფ. თვ.** ნომწიანება, вмѣстяться.

რაცევა (ვე), **ფ. მ.** ჩავუშვებ, спускать вниз.

რაცენა (ჩავსცენ, -ნე), **ფ. მ.** ჩავსცევი, ცენით ჩა-ვაწყო, ჩავსცევი, натискатъ, набить.

რაცევილი, **ყედ.** ფერმისილი, ანაზად, поблѣд-нѣншій отъ испуга, სახ. ლ.

რაცენა (ვეცენ, -ნე), **ფ. მ.** ჩავსცევი, ჩავამცევი, проломать; (ჩავსცევი, -ლი), **ფ. ვდ.** სომამება, **რაცენილი ქული**, шапка вогнутая сверху; კაცია 28.

რაცებობა (ვა), **ფ. მ.** უსაღიანება.

რაცეპნა (ჩავსცეპნი, -ნე), **ფ. მ.** ღავსცევი, გავ-ყერგნი მიწას, убивать землю; утаивать.

რაცევირთა (ჩავსცევირთავ, -თე), **ფ. მ.** ღავსცევირ-თავ, ცვირთს ღავად, нагрузить.

რაცეცა (ვეცე), **ფ. მ.** ვდავინება.

რაცეკუნება, ვბოლშუთ.

რაცეკილება (ვაცეკილებ, -ლე), **ფ. მ.** ღავებრუნებ, вращать, вертѣть.

რაცეკეტილი, **ყედ.** пожирѣный. [ლოწი.]

რაცეკუნება (ვა), **ფ. მ.** ჩავსცევი, ударить по го-

რაცეკილება (ჩავსცევი, -ლი), **ფ. ვდ.** ჩავსცევი, ჩავიქცევი, проломаться.

რაცევა (ვა), прибить, приколотить.

რაცევეცნა (ჩავსცევეცი, -ნე), **ფ. მ.** ავიკლებ, ავი-ფორიკებ; отсутствовать, 1 ქართლ. 48.

რაცევეცნა (ვეცევეცნა, -ნე), **ფ. მ.** მოცევეცნით მო-ვიბრუნებ, замапить вниз.

რაცეკეტილი, **ყედ.** რიცხეში არ შეცანილი, песчи-таемый.

რაცეკეტილობა, ს. შევარცხება, пеночитание.

რაცეკეტილი, ე. ი. სმალი ან სხვა იარაღი, не вло-женный въ ножны; ვისრ. 16.

რაცეკილი, **ყედ.** მიუსვლელო, непроходимый.

რაცეკი (სვარს.), ს. ცხვიცი, მარდი; შემძლეტილი, პრო-ვორный; быстрый, скорый; **რაცეკობა**, ს. სიმაზრ-ღე, проворство; ვისრ. 182, 42; ვეფხ. 57; გორგ. 145.

რაცეკეტილი, **ყედ.** ღავსცევილი, неопускаемый.

რაცეკი (სვარს.), ს. ღავსცევი, припрятанный; сержавтъ; ბიანკ. ლ.

რაცეკილი, **რაცეკეტილი**, **ყედ.** მიუსვლომე-ლი, недосыгаемый; თვალ-რაცეკილი სრამი, глубокий обрывъ; რუსუდ. 656.

რაცეკეცა (ვეცეკეცა, -ცე), **ფ. მ.** ღავსცევი, набро-сать.

რაცეკეცა (ჩავცეკეც, -რე), **ფ. მ.** ჩავსცევი; ჩავმა-ლაგ; неокрывать; скрывать; (ჩავცეკეც, -რე), **ფ. თვ.** ჩავიმაღლი, скрывается.

რაცეკი (სვარს.), ს. კურიერი, შიკრიკი, მალე-მსბო-ლი, курьеръ, 2 ქართლ. 314.

რაცეკილი, ს. ყიოანი, ზეზი, тесьма; галушь; по-зументъ.

რაცეკეცვა (ვეცეკეცვა, -ნე), **ფ. მ.** ღავსცევი; ჩავსცევი; боронить; скрывать.

რაცეკილი (სვარს.), **ყედ.** კერძობითი, отдѣльный; 2 ქართლ. 487; მენისნ. ლ; ან ღავსცევი, набѣтъ; ზუღალოვის ლ.

რაცეკეცა (ვა), **ფ. მ.** ვთვავი.

რაცეკეცა (ვეცეკეც, ვეცეკეც), **ფ. მ.** ქვეშ გავსილი, под-стилатъ.

რაცეკეცა (ვა), **ფ. მ.** შევარცხებ ფერადებით, рас-крашивать.

რაცეკეცა (ვეცეკეც), **ფ. მ.** შევარცხებ, подкрасить.

რაცეკეცობა, ნახე ჩავრთობა.

რაცეკეცა, ს. კოკის ნაოთხალი ან ოთხი თუნგი; მსაჯ. 7—20; водоносъ; мѣра жидкостей въ 4 тунга или 36 фунт. Кавк. Календ. за 1846 г. დასტ. 18; ოთხი თუნგი ღავსცევი 93 ჩავი ერთი ურემი ღვინოა, სამხ. 151; ან სამი ღავსცევი, ბაქრ. 331.

რაცეკეცობა (ვეცეკეცობ, -ლი), **ფ. ვდ.** გამიკრთები, поблѣднѣтъ; **რაცეკეცობული**, მიმ. ჩათეტილი, გატეცილი, блѣдный.

რაცეკეცობა, სხ. ვადუმჩიობა; (ჩავცეკეცობ, -რე); ჩავცეკეცობ, -ლი, **ფ. უ.** ღავსცევი, ვადუმ-чаться, **რაცეკეცობული**, მიმ. ვადუმჩивый.

რაცეკეცობა (ვეცეკეცობ, -ნე), **ფ. მ.** ძალიან მოცე-კეცავ, переварить кушанье.

რაცეკეცობული, **ყედ.** ფლავსევიანი, ოღრო ჩო-ღრო; ухабистый.

რაცეკეცობა (ვეცეკეც), **ფ. მ.** ჩავსცევი, разводратъ.

რაცეკეცობა (ვეცეკეცობ, -ვალი), **ფ. მ.** ღავსცევი; ნოტიო-ში ჩავსცევი, ჩავსცევი; втискатъ, зарыть, за-

копаты; погружены; (ჩავიფლოვი, ჩავეფლოვი, -ფალ), ფ. ვ. ლავიზარსები; ლავინთქში, ჩავვარდები მწვირუ-
შე; ჩაფლავა (ჩავიფლოვები), ჩავიზარსები, разна-
риваться, 80 სამცხ. быть зарыту; погрузпуть,
завязнуть; ვისრ. 31.

ჩადლობა (ჩავეფლობი, -ფალ), ფ. თვ. ლავეფლობი,
погрузпуть; ჩავიფლოვები ლაფში, острамиться.

ჩადურასცი (სპარს.), ს. ფუნჯიანი ლილეები კაბაზედ
ან მეტალოის სარტყელი ლაკიღებული ფუნჯე-
ბითა; пуговицы на кафтанѣ съ вѣсточками;
поясъ металлическій съ привѣсками; ვეფს.
472; фестоны, **ჩადურასციბიანი**, ზედ. ჩადურა-
სცებ ლაკერებული კაბა ან სარტყელი; ნახე ენიანი.

ჩადურენა (ვი), ფ. მ. слѣтаты.

ჩადურეწა (ვქ), ფ. მ. ჩავსეგ, разорвать.

ჩადურთსობა (ვა), ფ. მ. ლავაფურთსობ, შევაშინებ,
испугать.

ჩადურუტუნება (ვი), ძირკნუტ.

ჩადურული, ზედ. ჩაფარისადმი საკუთხველი, курьер-
скій.

ჩადურცქენა (ჩავჭურცქენი, -ვენ), ფ. მ. გავეჭურცქენი,
облунить, очистить напр. яблоко.

ჩადურთსება (ვაფურთსებ, -ხე), ფ. მ. ლავაფურთსებ,
ლავეჭურწეფავ, панθενать кому; ვეფს. 1096.

ჩადურშვა (ვეფურშვა, -შე), ფ. მ. შოფშლი, გაფურშებ,
растронить, увничтожить.

ჩადურზება, ნ. ჩაქარცსლევა, ივერი. 1—39.

ჩადურჩეგება (ვაფურჩეგებ, -ჩე), ფ. მ. ჩაჩეგებლავ,
ჩავატარებ, скрывать, -სიტყვისა, замять разговоръ.

ჩადუქუა (ჩავჭუქავ, -ვი), ფ. მ. ლავჭუქავ, намо-
лоть.

ჩადუხაჭნა (ვეჭუხაჭნი, -ნე), ფ. მ. ლავჩურვა, оцара-
пать.

ჩადუხევა (ვეჭუხეკ, -ხეკე), ფ. მ. ფხეკით ჩავქსლოი,
соскребать; ქიმ. 272.

ჩადუხვნა (ვეჭუხენი, ვეჭუხვენ), ფ. მ. ჩავქსჩქლოთ, ლა-
ვეჭუხენი, накрошить.

ჩადუნეი, ნ. **სადარი ულაფი**, ბაქრ. 283.

ჩადუსოი, ს. უზარალა ჩაბლასი, ზურჩი, шлемъ, ისპი.
59—17; იერემ. 46—4; ისუ ნაფე 43—22; ეზეკ.
23—24; 27—10; ეფეს. 6—17.

ჩაქანება (ვაქანებ, -ნე), ფ. მ. გორვით ჩავიჭან, ска-
тить, (ჩავექანები, -ნე), ფ. თვ. ჩავიზებენ, ლავჭგორ-
ლები, ლავექანები, скатиться; ქილ. 652.

ჩაქანცვა (ჩავიქანცები, -ცე), ფ. ვ. ლავილალები,
устать.

ჩაქარცსლევა, ნ. გაქარცსლევა.

ჩაქელვა (ვექელავ, ვექელე), ფ. მ. ფხით ლავქრო-
ტუნავ, вгонять.

ჩაქევეება (ვაქევეებ, -ვე), ფ. მ. ქვით ლავქკრიბავ;
побить камнями, ჩავქევევლები, -ლი), ფ. ვდ.
ქვით ლავიკრიფები; ან გავექევევლები; быть побиту
камнями; окамнѣть.

ჩაქევიობა (ვაქევიობ, -თე), ფ. მ. ლავქევიობ,
ცხენილამ ჩამოვასდენ ლა ქევიით ვატარებ, снѣшить,
снѣшивать; (ვექევიობები, -ლი), ფ. ვდ. ლავქევიო-
ლები, снѣшиваться.

ჩაქი, ს. კალთის განვებული ადგილი გვერდზედ;
прорѣха, разрѣзъ у платья, стрѣлка у рубахи,
რ. ქ. ლ.

ჩაქენვა (ჩავუქენე, -ნიე), ფ. მიჩ. მოვეუქენე, замах-
нуться.

ჩაქოლვა (ვექქოლავ, -ლე), ფ. მ. ჩაქევეება; ქვას ლა-
ვეჭკრებ; ლავწეველი; побить камнями; прокли-
нать; რუსულ. 45; 2 ქართლ. 322; (ჩავიქოლები,
-ლე), ფ. ვნ. ჩავიქევეები; ლავიწეველები; быть по-
биту камнями, быть прокляту; ჩამქოლე, про-
кляни мени, რონგ. 93.

ჩაქონა (ჩამაქეს, ჩამქონდა), ფ. მიჩ. ძირ მიმაქეს, ჩა-
ვილებ, снести.

ჩაქრთამვა (ვექქრთამავ, -მე), ფ. მ. ლავქქრთამავ, под-
кушить, задарить.

ჩაქრობა (ვაქრობ, -ქრე), ფ. მ. ლავავსებ, გავაქრობ,
погасить, (ჩავქქრები, -ქერ), ფ. ვდ. ლავივისები,
погаснуть.

ჩაქროლა (ვექქრი), о вѣтрѣ: вѣять внутрь,
ქილ. 23.

ჩაქსვა (ვქ), **ჩაქსოვა** (ვაქსოვ, -სე), ფ. მ. ქსოვაში
ჩავატან, ввязываги, вплетать, полосить.

ჩაქსელი, ზედ. ჩაქსრელებული ნაქსოვი, ზოლზოლი,
полосатый, дорожка.

ჩაქური (ოსმ.), ს. ხვედა, მცირე ურო, სანგი, молотокъ;
ჩაქურის ლავკრა, подтвердить.

ჩაქჩაქი, ს. ტრესკა во время бѣды на дурной ло-
шадѣ; (ვექსჩაქამებ, -ქე), ფ. უ. ცხენთათვის: ვქს-
ჯავჯავებ, о лошаляхъ: трести.

ჩაქცევა (ვაქცევე, -ციე), ფ. მ. ლავანგრევე, ломать,
разрушать; (ჩავიქცევი, -ქეც), ფ. ვ. ჩავინგრევი,
обрушиться, ვისრ. 171, ჩავიქცევე თავსა კლდეთა;
броситься со скалы, ვეფს. 1296; ჩავიქცევე
ცრემლსა, пролить слезы, ქილ. 663, გულში სის-
ხლი ჩამექცა, сердце мое наполнилось кровью;
ერისთ. 162; ჩაიქცა ის ოჯახი, ანტ. 3—26; что-
бы провалиться этой семьѣ.

ჩალღვა (ველაღავ, -ლე), ფ. მ. მოვეჭლაღავ, მოვეჭ-
ქანცავ, утомить, изнурить; (ჩავილაღვი, -ლე), ფ. ვ.
მოვიქანცები, устать.

ჩალამება (ვალამებ, -მე), ფ. მ. ლამეს გავატარებ,
проводить ночь, (ჩავჭლამები, -ლი), ფ. ვდ. ჩავჭ-
ბინლები, смеркаться.

ჩალანა, ს. ზღოზედ შემოსაცმელი საქღერელი მო-
თავაშეთა როკვის ღროს; ძალეზიანი სავრავი; ка-
стабѣтка; инструментъ музыкальнѣй на стру-
нахъ; ვეფს. 101, 716; განმ. თემი; საბ. ლ; ნ.
ჩ. ლ.

ჩალარვა, прожеლობить.

ჩალანდრი, ს. მცენ. ნ. წიწმავი. წყლისა, ბუნ. ლ.

ჩალება (ვაჩალებ), ნ. გაჩალება.

ჩალევა (ჩავილებ, -ლე), ფ. მ. ჩამოვილებ, ჩამოვეჭს-
ცილი, сшить поклажу.

ჩალერდა (ჩავჭლერდა, -ლე), ფ. მ. შეეძგანარავ, შევა-
სრამუნებ, сгнзять. [ვათ-

ჩალეჭა (ველეჭ, -ჭე), ფ. მ. ლავქსცოხნი, разже-

ჩალვენობა (ვალვენობ, -თე), ფ. მ. ლავლვენობ,
шакпать.

ჩალვრა, ნ. ჩალვრა.

ჩალიღული მაგალ. ქათიბი, ზედ. ლიღებ ლავკრე-
ბული ქათიბი, шубка съ пуговицами, ლექს. 55.

ჩალიმიღება (ჩავილიმიღებ, -ლე), ფ. უ. გავილიმებ,
გავიციებ, ушибнуться.

ჩაღლევა (ვჭლოვე, ვჭლოე), **ჩ.** უ. ღვითვრები, бьет на веселъ; **ჩაღლეული**, მიმ. нлнннн, ერისთ. 29.

ჩაღმა **ფ.** ძირს, დაბლა, დაღმა, ქვე, ვნხვზ, თავ ჩაღმა, ვნხვз головою; **ჩაღმართ**, სს. დაღმართ, ვნხვз съ горы; ჩაღმართ მტკვრისა, ვნხვз рѣки Куры; 1 ქართლ. 241; **ჩაღმართი**, ს. დაღმართი, покатошь, спускъ; ვისრ. 14; 66; 1 ქართლ. 156; სიზრ. 102.

ჩაღონება (ჩავღონებები, -ღი), **ჩ.** ვღ. ღავჭუჭრებები, задуматься, (ჩავღონებ, -ნე), **ჩ.** მ. ღავანაღვლები, заставить задуматься, онечатить.

ჩაღრეჭვა (ჩაღრეჭე, -რეჭე), **ჩ.** მ. ღავღრეჭე პირსა, წარბებს შევიკრავ, наморщить лобъ, **ჩაღრეჭილობა**, ს. ღავღრეჭილობა, морщина.

ჩაღრიადლება (ვჭრიადლები, -ლე), **ჩ.** უ. ჩავჭყვირი, ცირილით ჩავჭყანსი, поинтъ.

ჩაღრმავეება (ვღრმავეებ, -ვე), **ჩ.** მ. ღრმად ჩავჭთხნი, углублять, (ვჭრმაველები, -ღი), **ჩ.** ვღ. ღრმად ჩავთხრებ, углубляться.

ჩაღრომა, სს. ჩაფიქრება, задуматься, углубиться.

ჩაღრუნცვა (ჩავღრუნცვები, -ცე), **ჩ.** მ. ჩავიზნეკე, ვჩიბათსა, погнуть, ფიზიკ. 10.

ჩაღრძობა (ჩავღრძობი, -ძე), **ჩ.** ვ. ჩავჭკვლები, окопѣтъ.

ჩაღრუნვა (ვჭრუნავ, -ნე), **ჩ.** მ. თავს ჩამოვიღებ, ღავჭუჭრებში, павлонить голову, поинтъ голову; задуматься.

ჩაღრუპა (ვჭრუპავ, -პე), **ჩ.** მ. ღავჭრუპავ, ღავანთქამ, утопить, потопить; (ჩავღრუპვი, -პე), **ჩ.** ვ. ღავინთქამი, ჩავღრუპვი; утопить.

ჩაღრუა (ჩავჭღვრი, -ღვარე), **ჩ.** მ. ღავჭღვრი, ღავქცევე წყალსა, пролить, (ჩავღვრები, -ღვარე), **ჩ.** ვ. ღავღვრები; проливаться.

ჩაფენა, **ჩაფენება** (ჩაფეენ, -ნე; ჩაფეენებ, -ნე), **ჩ.** მ. ჩაფადგენ, ღავადგენ, ставить, ноставить; შუა ჩაფეენებ, ставлю по срединѣ; ანტ. 6—39; -ფარულს, ставить караулъ; ბუნ. კ. 196; -ღვიზნოსა, дать отстоять вино; ჩაფეენებ ცვარსა, дать сокъ, ქილ. 622; ჩაფეენებ ღაშქარსა, ноставить къ кому либо войско; 2 ქართლ. 549; 449.

ჩაფვა (ჩავჭყავ, -ჭყევი), **ჩ.** მ. ჩავჭსლები, ჩავჭყოფ, положить во что пщр. руку; სიზრ. 10; ქიმიკ. 77, 86, ჭიბეში ჩაიყო ხელი, онъ положилъ руку въ карманъ.

ჩაფვანა (ჩავიფვან, -ნე), **ჩ.** მ. ჩამოვამღვანებ, ნოდნე ვნხვზ; ძირს ჩამიფვან, я веду его внизъ; ჩაფვანინება (ვა), **ჩ.** სსმ. ვაიძულე ჩაფვანასა, заставить свести, აღექს. 19.

ჩაფვადება (ვჭყვეადლები), **ჩ.** მ. სვერნუტსა, обратится въ сыръ.

ჩაფვითღება (ვა), **ჩ.** მ. ფვითღოს ფერს მივჭსცემ, желтнть, (ვჭყვითღლები, -ღი), **ჩ.** ვღ. გავჭყვითღლები, пожелтѣтъ.

ჩაფვინცვა (ჩავიფვინცვები, -ცე), **ჩ.** ვ. ჩავიფურუშემაღევი, окунутьсა.

ჩაფვირვა **ჩაფვირვა** (ჩავჭყვივი, -ვილი, ჩავჭყვივირი, -რე); **ჩ.** უ. ჩავჭსპახი; კრძათსა, кому сверху внизъ, ვეფს. 254.

ჩაფლაპება (ვაფლაპებ, -პე), **ჩ.** მ. მივსცემ ჩასაფლაპავად, дать кому проглотить.

ჩაფლაპვა (ვჭყლაპავ, -პე), **ჩ.** მ. ჩავჭსტოვ, проглотить, ჩამეფლაპა, онъ съѣлъ меня; რუსულ. 382.

ჩაფლოა (ვჭყევი, -ვევი), **ჩ.** მ. ჩავაცილები; მივჭყევიბი, მივეღვეენებ; იძტი ვნხვз съ кѣмъ, слѣдовать за кѣмъ; ამ ქუჩას ჩავჭევე, слѣдуй по этой улицѣ; ეინი ჩავჭევიბის, у него въ натурѣ упрямяство; რუსულ. 393; (ჩამეფევა, ჩამეფა), **ჩ.** მიჩ. თან წავიღებ, унести съ собою; იმისი ჭგვირი ჩამეფა; у унесъ съ собою пегодованье противъ него; რუსულ. 550; (ჩავეფლოა, -ლე), ღავეფლოლები, слѣдовать за кѣмъ, სიტყვაზედ ჩავეფლოლები, я согласенъ съ его словами; მოურავ. 104, **ჩაფლოლილი**, ნახე ჩათრული.

ჩაფოთა (ჩავჭყოფ, სრ. არა აქვს), **ჩ.** მ. ჩავჭყავ, ჩავჭსლებ; полагать, класть руку во что либо; სიზრ. 82, -წმინდა წყალში, погрузить кого въ свинченную воду; გორგ. 119; ფეიჩ ავქანდაში ჩავჭო, положилъ ногу въ стремя; გორგ. 303, ჩავიყოფ ჭვიბეში ხელსა, понарптъ у себя въ карманѣ; ჩავჭყოფ წყალში თავსა, нырнуть въ воду; ჩავჭყოფ უბეში ხელსა, სიზრ. 124, положить кому за пазуху руку.

ჩაყრა, სს. ვსყრა; (ჩავჭყრი, ჩავჭყარე), **ჩ.** მ. ჩავანუნე, ჩავაგლებ მრავლობით რაშიმე რას; 2 ქართლ. 368; ვსყათ, бросать во что; ჩავჭყრი ვაზსა, посадить виноградное дерево; ჩავჭყრი ნავსა წყალში, спускать корабль въ воду; ქილ. 410; **ჩაყრა კონის ქვისა**, დასტ. 133, ჩავჭყრი მიჯნებსა, ставить межевме знави; გუჯ. 33; ჩავჭყრი წყალში, бросить, положить въ воду; ჩამიყრია მრავალი ჭაბუქნი, я свалилъ многихъ юношей; ვისრ. 158; (ჩავიყრი, -ყარე), **ჩ.** მიჩ. ჩავიღებ, მაგალ. პირში, ჩავიგლებ; положить себѣ; ჩავიყრი წყალში ღანჯასა, заткнуть себѣ за поясъ булаву; რუსულ. 308, 323, 471; ჩავიყრნა მუხლნი, сталъ на колѣни; ვისრ. 185; (ჩავიყრი, -ყარე), **ჩ.** მიჩ. მოვჭსლებ მაგალ. კავს; задрѣтъ, зацѣпнть; ჩავიყრი ბურღს, винтитъ гайку; -ვლანჭსა, прибрать въ когти; **ჩაყრლილი**, всыпанный; зацѣпнлenny; **ჩაყრევიინება** (ვა), **ჩ.** სსმ. ღავაყრევიინებ, заставить бросить, -კბილებსა, вышинить зубы, სმ. გიორგი, ვეფისა 39; ვაზის ძირსა, заставить посадить виноградную лозу.

ჩაყრა (ჩავაყრი, -ყარე), **ჩ.** მ. მოვაყრი, насыпать.

ჩაყრღება (ვაყრღებ, -ღე), **ჩ.** მ. ჩავჭსტვამ მაგალკიბეს ორმოში, ноставить въ углубленнн лѣстницу, (ჩავეყრღები, -ღე), **ჩ.** თვ. ჩავეშევი, ღავეშევიბი, повнснуть.

ჩაყრთობა (ჩავიყრთობავ თავს წყალში ან ჩავიყრთობეში წყალში -თე), **ჩ.** ვ. ჩავიყრთობეფლები, нырнуть, ქილ. 149.

ჩაყრრება (ვჭყურებ, -რე ან ჩავიყრრები, -რე), **ჩ.** მ. ჩავიციქირები, смотреть сверху.

ჩაყრრეშემაღევიება, **ჩაყრრეშემაღევიება**, (ვაყრრეშემაღევიებ, -ვე), **ჩ.** მ. ჩაყრრეშემაღევიება, окунутьсა.

ჩაყრრება (ვაყრრებ, -რე), **ჩ.** უ. გავჭკუმლები, приширѣтъ, притнхнуть.

ჩაშავება (ვა), **ჩ.** მ. მივრედ გავაშავებ, подчёрнить.

ჩაშენება (ვა), подстроить.

ჩაშვება (ვეშვებ, -შვი), წ. შ. ჩაყუტვება, опускать, спускать что вниз; სიყვარულს გულში; ვისრ. 115; რუსულ. 476; გორჯ. 2; заронить въ сердце любовь; -წყალსა, нануშთი воду; რუსულ. 349; (ჩავეშვები, -შვი), წ. თვ. ღავეშვები, пониснуть; спуститься; **ჩაშვებული**, შიშ. ошущенный, რუსულ. 352; ფიციკ. 75, პირსა არ ჩავიშვებ, не возму въ ротъ, ვისრ. 78.

ჩაშველა (ვეშველი), помочь.

ჩაშობა, წ. ჩარჩობა; **ჩაშოუ**, ე. ი. ჩანს თუ. казалось бы; ღარეჟ. 2—70.

ჩაშლა (ჩაეშლი, -ეშლე). წ. შ. მოვეშლი, მოვეშფუშე, разрушить, разломать; расстроить, разнорить, სამც. 45, (ჩავიშლები, -შლე), წ. ვ. მოვიშლები, წავიშლები; развалиться; обрुшиться; развариваться, расплываться. въ шнйткх, разснпаться, სამც. 12.

ჩაშორება (ვა), წ. შ. მოვაშორება, удалить.

ჩაშრეცა (ვეშრეც, -რიცე), წ. შ. ჩავაქრობ, гасить, (ჩავიშრეცები, -ცი), წ. ვ. გავექრები, гаснуть.

ჩაშრობა (ჩაეშრობი), წ. ვდ. გაეშრობი, высохнуть.

ჩაშტერება (ჩაეშტერები, -ლი). წ. შ. ღაეშტერლები, пристально смотреть, не спускать глазъ.

ჩაშხამება (ვაშხამებ, -შე). წ. შ. გაეუარმებ, შხამად გარღვეუქციე; отравить кому напр. жизнь; (ჩაშხამებ, -შე), წ. შიჩ. გამიარმებ, отравляешь мнѣ жизнь; не желаешь чтобы что шибудь пошло мнѣ въ прокъ; ჩაშხამებმა, пендетъ мнѣ въ прокъ.

ჩაშხამვა (ჩაეშხამვა, -შე), წ. შ. გაეგესლიანებ, отравить ядомъ.

ჩაჩაუენება (ვე), წ. შ. ჩავექარვ, ударить въ голову.

ჩაჩანი, სარიდ. 119?

ჩაჩარული, ზედ. მოუხენენლად ჩაემული, одѣтый мѣшкомъ; периха.

ჩაჩანჩახება (ჩაეჩანჩახებ, -ხე), წ. უ. წავიდულუნებ, წამოეგროშავ, пробормотать, ზუნ. კ. 123.

ჩაჩენა (ჩამაჩენება, -ჩნდა გულში), წ. ვდ. გულში ღამჩენება, оставлять впечатление; ღავრ. 111; მოურავ. 7.

ჩაჩეჩქა (ვა), примять, სამც. 107, истолочь, სამც. 47.

ჩაჩვა (ვიჩავი, -ვე), წ. ვ. მოვიჩავვ, одѣвать что мѣшкомъ.

ჩაჩი, ს. ქუდი მოგრძე ღა ცული, череская уродливая шапка; ღარეჟ. 2—49.

ჩაჩიჩინება (ვე), вбивать въ голову.

ჩაჩიჩირთმავება (ვა), проварить какъ чихиртму.

ჩაჩხაგირი (სახარ.), ს. აბჯროსანი ან შშვილდოსანი; латинск., ვეფხ. 1199.

ჩაჩვება, წ. ჩაჩება.

ჩაჩოქება (ვი), сжать па колѣни.

ჩაჩრა (ვესჩრი, -ვესჩრავ), წ. შ. ჩავესტენ, совать, -პირში, сушить кому въ ротъ; ანც. 3—32; ერისთ. 2—260; შირ. 107.

ჩაჩრუება (ვაჩრუებ, -შე), წ. შ. ღაეჩრუებ, заставить молчать, (ჩავეჩრუებები, -ლი), წ. ვდ. ღავეჩრუებები, замолкнутъ.

ჩარუნება (ვაჩარუნებ, -ნე), წ. შ. ვანძრევე, шевелить, трогать; ჩარუნე, სს. шевеление.

ჩარურჩულიება (ჩაეჩურჩულება, -ლე), წ. უ. ჩუმად უურში ვეუბნები, шептать.

ჩარქანი, ს. შვირე ზურჩი, шинка, каска, ვეფხ. 433, წ. ჩაბალახი.

ჩარჩეჩა (ვესჩეჩქ, -ქე), წ. შ. ღაეგეჩეჩა, ღავექე; измнть; ბაგრ. ბაც. 4. [шешъ.

ჩარჩერა (ვესჩერე, -რე), წ. უ. течь съ журча-
ჩარჩელამება (ვა), წ. შ. ძალიან მოვესჩარშავ, разнорить; (ვი-შეი-ბი), разопрѣть.

ჩარჩელეთა (ვესჩელეთ, -ლით), წ. შ. ჩაგლეჩა, разрывать, идроблять.

ჩარჩეშალვა (ვესჩეშალვა, -ლე), წ. შ. ჩამალვა, припрятать, -ხმას, замолчать, ანც. 6—27.

ჩარჩენი (ვეჩარჩენებ თავში ან მიჩარჩენებს თავში), თავში ვეჭკავ, ვეუკაუნებ, стучать по головѣ; ჩონც. 106.

ჩარჩხარუნება (ვა), წ. ვ. ბრეჩაყ.

ჩარჩვა (ვე), წ. შ. შუაწედ გაევაობ, გაეგესჩრი, шлестать; растигнать; (ვიჩარჩენი, -ხე). წ. ვ. გაევიშლები, გაევიჩარჩენები, растопиить напр. ноги.

ჩარჩი, ნახე შაშხი; **ჩარჩია**, каряка.

ჩარჩხრიადლება, ასითუბანი ღებში ჩავიჩხრიადლიანლებს, тысяча рублѣй у тебя въ кармашѣ брешають.

ჩაცენა (ვა), წ. შ. ვაცეილებ, дать промахъ, неонасть; (ჩავესცები, -ლი), წ. ვდ. ვავეცენ, дать промахъ; ზუნ. კ. 221.

ჩაცემა (ვესცემ, -ვეცე), წ. შ. ჩავექარვ, ударить по; ან ღაეუსობ, вонзаетъ, втѣкать.

ჩაცეცება (ჩაევეცებები, -ლი), წ. ვდ. ღაეჩერებები, пристально смотреть на что либо.

ჩაცვიენა (ჩავესცივი, -ვიე ან ჩავესცივილები, -ლი), წ. ვდ. ჩავევარლები, падать вниз; внасть; -ქირსა, попасть въ бѣду; ღარეჟ. 2—49; რუსულ. 209; ვისრ. 174; ხიდი ზღვას ჩავესცივიენენ, ე. ი. ღაევილუქენით ღა შორჩენის იმედი აღარა გეუქვს; ვეფხ. 221; мы погибли; ჩაცვიენულვართ, мы пропали, мы погибли, ქილ. 138; ჩაცვიენული თვალები, шальные глаза; ღობა, шалость.

ჩაცვიება (ჩავესცივილები, -ლი, ჩავეცივიებოვარ), წ. შ. ჩავეუქვლები საქმეს, სამუშაოს; არ მოვეცივილები, არ მოვეშეებები, ჩამოვეცივილები; გაღვეცივილები; კოშხებ ნადე უჩმე ღიბი; приставать, къ кому быть пазойлнну.

ჩაცვიებოთ, სს. назойливо.

ჩაცვიებობა (ვა), წ. შ. გავეცივილებ, проводить.

ჩაცვიცივიება (ვესცივიცივილები, -ლი), წ. ვდ. შღანარეთათვის; ციმციმით მოვიცივივარ, ступить (о рѣкѣ).

ჩაცინება (ვე), წ. უ. გავესცინებ, шесмѣхаться.

ჩაცლა (ვესცლი, -ცლო), წ. შ. ღავესცლი, опорожнить.

ჩაცუმბა, **ჩაცუმევა**, სს. одѣвание, (ჩავეცვამ, -ვი; ჩავეცემე, -ცვი), წ. შ. ცანისამოსს შივართმევე ჩასაცუმელად; одѣвать; (ჩავეცვამ, -ცვი), წ. შიჩ. ცანისამოსით შევიმოსები; одѣваться, ვეფხ. 1074; ალექს. 3.

ჩაცუმლობა, ს. თამარ. ბაც. 101, одежда.

ჩაღორება (ჩავესტორება, -ლი), წ. ვდ. ცორვით ჩაშოვალ, скатиться.

რაცოტავება (ვა), ზ. შ. შევამცირებ, уменьшать, уменьшать.

რაცოცვა (ვქ), ზ. უ. ცოცვით ჩაღივარ, ползти вниз.

რაცხარება (ვა), კრწინტ ნაინტოქ.

რაცხელება (ვა), ზ. შ. разгоричать.

რაცქერა (ვქსქერა, -რე), ზ. უ. ჩავქუურებ, смотреть вниз.

რაცხება (ვქსცხებ, -ხი), ზ. შ. წავუსვამ, намазаты; -თავში, ударить кого вь голову.

რაცხომა (ვქცხები, -ხი), ზ. უ. ლავქცხები, становится жарко; (ჩამცხება, -ცხა), ზ. შ. მიჩ. становится мнѣ жарко.

რაცხრომა (ვქსცხრები, -ვქსცხერი), ზ. უ. ლავქსცხრები, გავქუურებო, утихать.

ჩაძალვა (ჩავსძალვ. ლე), ზ. შ. ლავძალვ, მოვერევი, одолѣть, брать верхъ.

ჩაძალღება (ვქსძალღები, -ღი), ზ. ვდ. ჩავიღრბობი, მოვეკვებები, околѣть.

ჩაძახება (ჩავსძახებ, -ხე), ზ. შ. ჩავქუყვირი, кричать внизъ или вь ухо, ყურში ჩავსძახი, кричу ему вь уши; ჩავუძახებ, -ხე), ზ. შ. მიჩ. სჩაქაროდ ჩავქვტ-ჩავგნი ძირს; съ носѣшностью послать внизъ; ჩონგ. 37.

ჩაძახვა (ვქ), ზ. შ. ჩავსუჩი.

ჩაძგერება (ვაძგერებ, -რე), ზ. ვ. ლავაძგერებ, ლავახლო, ударить, ткнуть; ჩონგ. 144.

ჩაძეკვა (ვი), ზ. შ. მოვიქლემ, ვიტკენ, прищечинить.

ჩაძველება (ვქძველლები, -ღი), ზ. ვდ. ლავქსძველლები, вѣтнать, старѣть.

ჩაძინება (ჩავიძინებ, -ნე; ჩამეძინება, -ნა), ზ. შ. მიმერულიც, засыпать, заснуть, вздремнуть, ვეფხ. 1209; ჩონგ. 132.

ჩაძირვა (ვქძირავ, -რე), ზ. შ. ძირს ლავილეკ; о водѣ: ослаждать, тянуть на дно; (ჩავიძირვი; -რე); ზ. ვ. ჩავილეკები, ჩავქსწვები, ослаждаться.

ჩაძლევა (ვქსძლევი, -ლიე), ზ. შ. ლავსძლევი, მოვერევი, пересиливать.

ჩაძმარება (ვაძმარებ, -რე), ზ. შ. ლავაძმარებ, ძმალაჲ კისლымъ; (ჩავქსძმარლები, -ღი), ზ. ვდ. ლავქსძმარლები, окиснуть.

ჩაძნელება (ვა), ვაძრუდნებ.

ჩაძრობა (ჩავაძრობ, -ძერ), ზ. შ. გავაძრობ, გაგბდი, содрать, снять.

ჩაძრომა (ჩავქსძვრები, -ძვერ), შევსძვრები; ლავინთქში, ლავილუქები; იწვბვ; провалиться; ჩაძრომილი, შიმ. ვეფხ. 97.

ჩაძუნძულება (ვქძუნძულლები, -ღი), ზ. ვდ. ყრმათათვის: ჩავალ ძუნძულით, о дѣтяхъ: сходить съ лѣтницы.

ჩაძვანება (ვა), ჩავსძვანებ.

ჩაძლოლა (ჩავუძლოლები, -ძელ), ზ. ვ. ჩავაცილებ, ჩავქვევები, сопровождать; მოურავ. 35.

ჩაწაფება (ვა), ზ. შ. ჩავწაფებ.

ჩაწხილება (ვა), ზ. შ. შევარცხვენ; осрамить.

ჩაწღობა (ჩავქსწღებები, -ღი), ზ. ვდ. ხელოს ხლეპით მივსწღებები, доставать рукою, досягать, ქილ. 334; რუსულ. 451; 872, გორგ. 240.

ჩაწება (ვა), ზ. შ. ლავაწავ, иклевывать.

ჩაწება (ვქსწებ, ვაწებ, -ბე), ზ. შ. ლავაწველებ, ლავაწებ, обмакивать.

ჩაწებება (ვა), ზ. შ. ძირს მივავრავ, вкленъ.

ჩაწვევა (ჩავქსწვევი, -წვი), ზ. შ. ლაბლა ლავქსწვევი; тянуть внизъ; (ჩავაწვევი, -წვი); ჩავუწვევი, -წვი), ზ. შ. მივავწვევი, მივუწვევი, მივალ, достичь, приѣхать повремя; რუსულ. 656; 2 ქართლ. 547; (ჩავიწვევი, -წვი), ზ. შ. მიჩ. უან ლავიწვევი, подвинутеся, სამ. სომხური. 184; (ჩავეწვევი, -წვი), ზ. თვ. მივეწვევი, настичь; გორგ. 84.

ჩაწესება (ვა), ზ. შ. დასწესებ, установить порядокъ.

ჩაწერა (ვქსწერი, -რე), ზ. შ. ლავსწერი რაშიმე, вписать.

ჩაწვა (ჩავქსწვა, -წვი), ზ. შ. ლავქსწვა, сжигать; (ჩავიწვი, -წვი), ზ. ვ. ლავიწვი, ლავივები, сгорать; ჩაწვი, ты сжегъ меня; ვისრ. 137; ჩამიწვა, я сжегъ его, ვისრ. 170.

ჩაწვდობა, ნ. ჩაწვდობა.

ჩაწვევა (ვი), ზ. შ. მიჩ. ჩავივავი, пригашать, звать.

ჩაწვეთა, -თება (ჩავქსწვეთ, -თე; ჩავაწვეთებ, -თე), ზ. შ. ლავწვეთებ, накапать; ქიმა. 262; ყურში ჩავუწვეთებ, ე. ი. ჩავქურჩნი, наущинять.

ჩაწვენა (ვაწვენი, ვაწვენი), ზ. შ. ლავიწვენი ლავაწვენი ყრმას ან სნეულს, уложить вь постель, ვეფხ. 365. თ. 304.

ჩაწვნა (ჩავქსწნი, -ნე); ჩაწვნა (ჩავქსწნავ, -წან), ზ. შ. ჩავაწნე; вивать, шлетать.

ჩაწვრილება (ვა), ზ. შ. მალაჲ.

ჩაწვითლება (ვაწვითლები, -ლები), ზ. შ. გავაწვითლებ, заставить покраснѣть.

ჩაწინწკლება (ვქ), ზ. შ. ლავქსწინწკლავ, закапать.

ჩაწინღება (ვქ), ზ. შ. ვთნათ.

ჩაწმასწვა (ვქ), ზ. შ. ჩავაწმასწვა, вилетать.

ჩაწმენდა (ვქსწმენდა, -მინდა), ზ. შ. ჩავასწმენდა, очистить, ქიმ. 235.

ჩაწნება, ნ. ლავწნება; ჩაწნება, ნ. ჩაწნება.

ჩაწოდება (ვე), ჩაწოდება.

ჩაწოლა (ჩავსწოლები, -წვი), ზ. ვდ. ლავიწვი ლავსწოლები ლავაწმინდა; წავიქვევი, ლავიქვევი; სოცოთათვის: ძირს ლავილეკ, ჩავსძირავ; лечь вь постель; обрुшиться, повадиться; о жидкостяхъ: ослаждаться; ქიმ. 170; 2 რიცხვი 22—29; სამცხ. 54.

ჩაწრეცა, ნ. ლავწრეცა.

ჩაწრება (ვაწრებ, მავალ. პირში საქმეოს), ზ. შ. დავაწრებ, по канѣ вь ротъ ищю; ლავრ. 52.

ჩაწრვა (ჩავქსწრვა, -რე), ზ. შ. ლავწრვა, ლავწრეცა; ლავაწრეცა, пащѣдтъ, пахать; სამცხ. 135, (ჩავიწრევი, -რე); ეფხ. -რე), ზ. ვ. ლავწრეცები, ლავაწრელები, ლავილეკები, пащѣживаться, опорожниться; მცხე ჩაწრვა, солнце закатилось, ვეფხ. 765.

ჩაწრთება (-თნი; -ნე), ზ. შ. შევავრთებ, вразумлять.

ჩაწრთება (ვი თვალბს), терять зрѣние.

ჩაწრღობა (ჩავქსწრღები, -ღი), ზ. ვდ. მივსწრღებ, истребится, (ჩავაწრღებ, -ღი), ზ. ვდ. მივემთხვევი, наанеть на что либо.

ჩაწრეცა (ვქსწრეცე, -ვიცე), ზ. შ. ლავქსწრეცე,

оторвать, разорвать; სმს ჩავიწუვევც, замолчать, ანტ. 68.

რაწუნარება (ვა), ზ. მ. усмирять.

რაწულულება (ვა), ზ. მ. დაწულულებ, რაწულ.

რაწუობა (ვაწუობ, -ეე), ზ. მ. შთავსებ შრავლობა, ჩავლაგებ; укладывать; -ქვას, мостить, ციმოთ. 25, 26.

რაწუობილა, ს. მცენ. морские колокольчики, ბუნ. ლ; ладьянка, кипвалка; ჰ. ფ. ლ.

რაჭადა (ვაჭადა, -დე), ზ. მ. დაჭადით ჩავმაგრებ; ჩავსვამ დაკვროთ, ვკოვხვავთ; вколачивать.

რაჭენება (ვაჭენებ, -ნე), ზ. მ. ჭენებით ჩავლ; ену-скаться вверх верхом; ჩავაჭენე ზურგში დაშნა, я вопшал ему в спину пош, ანტ. 6—27.

რაჭერა (ჩავუჭერ, -ჭირე), ზ. მ. ჩავუსვამ, ვთხკათ, -ქისერში კბილსა, схватить кого за шею зубами; რუსულ. 880.

რაჭეტყა (ვჭ), ზ. მ. რავდანით.

რაჭერეთა (ვჭ), ზ. მ. ჩავკეპნები, ვდობხით.

რაჭირება (ვა), ზ. მ. დავაჭირებ, პაღათ, და-ვპთ.

რაჭამა (ვჭსჭამ, -მე), ზ. მ. გამოვჭსჭამ, ვხჭდათ.

რაჭკნობა, **რაჭნობა** (ვჭსჭენები, -ჭკენ), ზ. მ. და-ვჭსჭენები, უხდათ.

რაჭრა (ჩავჭრა, -ჭერ), ზ. მ. ჩავჭრთლი, ჩავჭკავ, ჩავჭკეფ, ჩავჭკეფე, ჩავჭსერავ, რჩაათ; ვეფს. 55მ; (ჩავაჭრი, -ჭერი), ზ. მ. ჩავათლი; паръзаты; рѣзывать, ჩავაჭრი ხახვსა, паръзаты луку. სამც. 74 და შის გულსა შიგან ჭანგი ჩავჭრა; ვისრ. 50; ი ვ შერდე его глубоко рѣзалась заноза. (ჩავ-ვიჭრები, -ჭერი), ზ. ვ. ჩავვარდები; ჩამოვვარდები; რბენით ჩამოვალ; вшасть; испадать; снѣжать вниз опретью; ვეფს. 1021; განმ. თიშ. 1204; ქილ. 101; ვისრ. 21, 44; -სიგლახაკეში, вшасть вь шнелу; ქილ. 557; რასაც შოსრებლსა სხვის-თვის ჭოსნობა შს შინა თვითან ჩავჭრა, вь яму, которю ош коналъ для другаго, самъ попалъ, ქილ. 406; -ჭირში, вшасть вь несчастіе, ვისრ. 49; ვისრ. 173; -სინანულში, вшасть вь раска-шіе; ვისრ. 109; გულსა შისსა სურვილი ჩავჭრა, вь душѣ его заровнилось желаніе; ქილ. 300; გულში ჩამსჭრა სივარელი, вь сердце моемъ заропилась искра любви; ქილ. 351, გულში ჩა-ექრა, запало ему вь сердце; შირ. 106, **რაჭრი-ლი**, შიმ. რჩააპნი; зароненный; სული ჩემი ჩაჭრილა ცეცხლში, душа моя попала вь огонь; ვისრ. 58, **რაჭრევიება** (ვა), ზ. სმ. ჩავაკვეთი-ნებ, заставишь сръзвать; ღარეფ. 145.

რაჭრომა, ჩანე ჩაჭრა (ჩავიჭრები).

რაჭულეთა (ვჭსჭულეთ, -ლოტე), ზ. მ. ჩავჭსრეს, сд-авить, придавить.

რაჭურცვა (ვჭ), ზ. მ. ჩავჭულავ, проглотить; ანტ. 4—10.

ჩასარშვა (ვჭსარშვა, -შე), ზ. მ. ძალიან მოვჭსარშვა, ჩავაფლავებ, (ვისარშები), развариться.

ჩასარსარება (ვი), ზ. მ. захохотать.

ჩასაცვა (ვჭ), ზ. მ. გამოვსახავ, изобразжать, (ვი-საცვი, -ცე), ზ. ვლ. გამოვიხატები, изобразжаться.

ჩასარწხნი, სხ. шумъ одежды.

ჩასახვა (ვჭსახვა, -ვე), ზ. მ. ხახვს ჩავაჭრი, па-

крошить луку во что; **ჩასახული სიწილადა**, игра съ лукомъ.

ჩასდა (ჩავჭსდი), ზ. მ. снять, скинуть.

ჩასდომა (ჩავჭსდობი, -დი), ზ. ვლ. ჩავლ სიჩქარით, сходить, вшсходить съ носнѣшностию; (ჩავუს-ველები, -დი), ზ. ვლ. შივესვლები, напасть на кого; აღბ. 111; 2 ქართლ. 165, 245, 259; ჩამისვლება გულში; ე. ი. გულში ჩამივარდება, заронится вь моемъ сердце; ღარეფ. 68.

ჩასედვა (ვჭსედვა, -დე), ჩავჭეურებ, смотрѣть на что или вотьто; -წიგნსა, я посмотрю вь книжѣ; ვეფს. 488; სიზრ. 60; გულში ჩახივლე, посмотрись вь свою душу; -ხეღვირება (ვა), заставишь смот-рѣть на что либо.

ჩასევა (ჩავსევე, -სიე), ზ. მ. ჩავჭკლეფ, ჩავჭფრეფ, ჩავჭსწუვეც, разорвать.

ჩასეთქა (ჩავსეთქ, -ქე), ზ. მ. ჩავჭჩეს, გავეჭჩეს, რა-სხხ, расколотъ.

ჩასეღება (ჩავსეღებ, -ღე), ზ. მ. მოვიხელებ, до-стать, найдти.

ჩასერგა (ვჭსერგ, -გე), ზ. მ. სერგს ჩავჭური, сдѣ-лать засѣку, -ხეეზის, бить сваи; -გახის, засѣ-кать дорогу.

ჩასერჩა (ჩა-), ზ. მ. გავეჭჩეს, ჩავჭჩეს, расколотъ.

ჩასევევა (ვა), ზ. მ. გავესვევე, завернуть.

ჩასველება (ვა), ზ. მ. დავესველებ, кашлянуть.

ჩასვეცა (ვჭ), ზ. მ. სვეცით ჩავიგან, смести, сгрес-сти.

ჩასვი, ს. ცუავის პარკი ფულისათვის, кошачий мѣ-шокъ для денегъ, 1 ქართლ. 153; ქილ. 98, 249.

ჩასვერცა (ვჭ), ზ. მ. გავესვერცე, просверлить.

ჩასი, ს. ცახი, საჭიეკობა (ბოქთა თვის); связка ту-товыхъ вѣтвей.

ჩასიწვა, ნ. განიწვა.

ჩასიჩუნი, стужѣ, რახი რუსი, трескотня.

ჩასიწნვა (ვჭსიწნვა, -ნე), ზ. მ. დავაბიწნებ, посе-лять, (ჩავსიწნები, -ნე), ზ. თვ. ჩავესალლები, по-селиться.

ჩასლათვა, **ჩასლართვა** (ვჭ), ზ. მ. დავესლართვ, запутать; ქილ. 553.

ჩასლეჩა (ვჭსლეჩ, -ლიჩე), ზ. მ. ჩავჭსლეჩ, ჩავჭსლეულ-რასკოდთ, ფრამ. 367.

ჩასლტომა, ნ. ჩასლტომა.

ჩასმახი (ოსმალ), ს. მოკვესილი, თოფის სავესი, курокъ у ружья; **ჩასმახის ფეხი**, ბუნ. კ. 68, взводъ у ружья.

ჩასოცა (ვჭსოც, -ცე), ზ. მ. დავესოც, избить, გორგ. 255; ანტ. 6—27.

ჩასოსზილი ორავული, სამს. 74, 29, жаренная лососина съ лукомъ.

ჩასოული, ნ. გულ-ჩასოული.

ჩასრა (ჩავსრა, -ვესრე), ზ. მ. ჩავჭსნექ, вогнуть, ჩავისრი შკლავსა, обнажать руки; 2 ქართლ. 532; ჩასრევირება (ვა), заставишь согнуть.

ჩასრავევა (ვჭსრავევა, -ვე), ზ. მ. ძალიან შევესწეფე ზეთზედ ან ერბოზედ; жарить на масле.

ჩასრამება (ვა), ი რჩხი: вымывать.

ჩასრავული, ს. მცენ. ნ. ფარნარუსი, ბუნ. ლ.

ჩასრამული, ზედ. ოღრო-ჩოღრო, მაგალ, ლეღბ; ухабистый; ვეფს. 221.

ჩანჩინაუელი, ს. ლექსი ოც-ცეპოვანი, ფისტიკური, стихъ, пѣвшій 20 слоговъ въ строчкѣ.

ჩანჩინაუი, ს. მცენ. პირუტყვი, ბუნ. ლ?

ჩანჩინაუი (სპარს.) ს. მფრინველია ერთგვარი, ზიანის ლ. ჰსწერია ბულბულად; ნ. ბულბული.

ჩანჩინა (ვექსნა, -ჩენ), ზ. მ. ჩავესურავ კარსა, затворить, запереть за собою дверь; ჩინჩინით თანა კარნი, затворить за собою дверь; ვეფხ. 1034.

ჩანჩინა, ნ. ჩანჩინა.

ჩანჩინა (ჩავექსნი, -ხენ), ზ. მ. გავხენი; развязывать.

ჩანჩინა (ვი), ზ. მ. დავინსომე, запомнить.

ჩანჩინა (ჩავექსნი), ზ. ვ. გადმოვექსნი, соскочить.

ჩანჩინა, ნახე ჩახვი; ქილ. 317; мѣшокъ для депеть.

ჩანჩინა, ნახე დასუთა.

ჩანჩინა (ჩავექსნავ, -რე), ზ. მ. დავსურავ, ჩავექსნავ, покрыть.

ჩანჩინა (ვა), ზ. მ. გავსურვებ, გავცხელებ; раскалывать, უანა ჩანჩინადა, хлѣбъ въ полѣ гдохнетъ.

ჩანჩინა (ვესუტეზი, -ტე), ზ. თ. ჩავეკერი, გულზედ დავეკანები, прильнуть къ груди; часть въ объятии.

ჩანჩინა (ვე), ზ. მ. დავინსუტავ თვალსა, закрыть глаза.

ჩანჩინა (ვი), ნ. დასუტეზება.

ჩანჩინა (ვექსნაჩანა), ზ. უ. ვინჯღრევი; ვექსნიტინებ, ჩქარა და უგვაროდ ვლპარაკობ; трястись; болтать безъ умолку рѣзкимъ голосомъ.

ჩანჩინა (ვანჩინა, -ჩე), ზ. მ. დავანჩინა; утопить, удавить; ჩავინჩინა თავსა, утопить себя.

ჩანჩინა (ვი), ზ. მიჩ. კარს შევიკეტ, запереть за собою дверь, ჩანჩინა ბილი ადგილი, мѣсто душное отъ жаронъ.

ჩანჩინა (ოსმ.), ს. შალვარი, шаровары.

ჩანჩინა (ვი), ზ. უ. სტრუსნი.

ჩანჩინა (ვე), ზ. მიჩ. კარს შევიკეტ, запереть за собою дверь, ჩანჩინა ბილი ადგილი, мѣсто душное отъ жаронъ.

ჩანჩინა (ვე), ზ. მ. სმიათ, сдвинуть.

ჩანჩინა (ვექსნაღეზი, -ჯეღ, -ჯეჟ), ზ. ვ. დავსჯეღები რაშიმე, присѣсть.

ჩანჩინა (ვი), ზ. მ. გამოვექსნიკე, კვერცხთაგან წიწილებს გამოვიყვან; выводить цыплятъ, ქილ. 402.

ჩანჩინა, ს. ცეცხლის საჩინკეი გრძელი რკინა, кочерга; სპ. ლ.

ჩანჩინა, ს. ფართო მახვილი, мечъ, ეფეკ. 32—24.

ჩანჩინა, ნ. მეორმოცედი, დასტ. 38, 102; сороконая часть.

ჩანჩინა, ს. სამომარი გრძელი უცარო მათრახი თანმისა ან მეტალოის; плеть безъ рукоятки, изъ ремня или металла.

ჩანჩინა, ს. სეავი ანკამაზი, ნამირალი ან რიოში ზიანი, ворохъ, куча хлѣбной шелухи.

ჩანჩინა, ნ. ჩანჩინა.

ჩანჩინა (ვანჩინა, -ჩე), ზ. ვ. განვესაქურებ, დავაიმინებ, შევათვისებ; усвоить кому что; დარეფ. 90; (ვიჩინა, -ჩე), ზ. მიჩ. ვითვისებ, განვესაქურებ, შევათვისებ, შევინარჩუნებ; დავიკინებ; ავისინებ, უღერებედ დგომა, усвоить, присвоить себѣ; упрямиться, стоять на своемъ, პირით სიყვარულს იჩინებს და გული ბოროტს განიზრახავს; съ виду онъ притворяется что любить, а въ душѣ нитаетъ зло; (მჩინა, -ჩე), ზ. ვ. შემივითვისებ, შემივსაქურებ, დამეჩინებ, усвоивается, вкореняется во мнѣ; ერთს. 34; მეჩინებ, -მა, მაგალ. მეჩინებ გული მასზედ, რუსუდ. 397: мое сердце лежитъ къ нему; **ჩანჩინა** (ვანჩინა, -ჩე), ზ. სმ. შევათვისინებ, შევასაქურებინებ, заставитъ усвоить.

ჩანჩინა (ვი), ზ. მ. ჩემსავით, по моему; ჩემბერი, -რივი, ჩამებური, ზედ. посовойскій, რუსუდ. 389, ჩემუდლი, ზედ. ჩემბან მიცემული; ან ჩემბამო საკუთნი; мой, принадлежавшій мнѣ; ჩემმაგიერად, ზ. მ. მენი; вмѣсто меня; **ჩანჩინა** (ვი), ზ. მ. ამჩინაოქი მენი; ვეფხ. 384.

ჩანჩინა, ნაცვ. სახელი მოგებითი; შესასვედრი პირველის პირისა, мой, ჩემო მეგობარო, мой другъ; ჩემო თვალის სინათლევ, свѣтъ глазъ моихъ; ვაი ჩემს თავს, горе мнѣ; ჩემი ისმარების შემოკლებითაც, ვითარ ჩემ; მაშინ აქვს მნიშვნელობა პიროვანის ნაცვალსახელსა პირველის პირისა და ისმარების მარადის თანდებულთათანა, მაგალ. ჩემდა, мнѣ, ჩემთან, со мною, ჩემბან, отъ меня; **ჩანჩინა**, ჩემუდლი, ზედ. ჩემბანნი, ჩემბამო საკუთვნი, мои, принадлежавшій мнѣ; ჩემის თანა, ზედ. ჩემი მსჯავსი, подобный мнѣ, ჩემე მე.

ჩანჩინა (ვექსნემო, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვინჩინებ, შევითვისებ; თავს გამოვივსაქურებ, განვესაქურებ, განვისაქურებ; ჩემს თავს მივაწერ სწავლას და სხ. ავექსინებ, დავიკინებ; რუსუდ. 380; ქილ. 335; усвоивать себѣ; присвоить; ставитъ, выдавать себя знатокомъ чего; упрямиться; -სიბრძნესა, недаствовать; სიბრ. 70.

ჩანჩინა, ზ. მ. ჩემის მხრით, съ своей стороны; მოურავ. 312.

ჩანჩინა, ზედ. ჩემის ოდენი, столько сколько я; ალექს. 80; ჩემოდნად, ზ. მ. сколько я самъ; დარეფ. 98, ჩემსას, ზ. მ. ჩემს საკუთებას; ან ჩემთან, моего; у мени; დარეფ. 127—2.

ჩანჩინა, ს. მ. ჩემსავით, по моему; ჩემბერი, -რივი, ჩამებური, ზედ. посовойскій, რუსუდ. 389, ჩემუდლი, ზედ. ჩემბან მიცემული; ან ჩემბამო საკუთნი; мой, принадлежавшій мнѣ; ჩემმაგიერად, ზ. მ. მენი; вмѣсто меня; **ჩანჩინა** (ვი), ზ. მ. ამჩინაოქი მენი; ვეფხ. 384.

ჩანჩინა, ნაცვ. სახელი მოგებითი; შესასვედრი პირველის პირისა, мой, ჩემო მეგობარო, мой другъ; ჩემო თვალის სინათლევ, свѣтъ глазъ моихъ; ვაი ჩემს თავს, горе мнѣ; ჩემი ისმარების შემოკლებითაც, ვითარ ჩემ; მაშინ აქვს მნიშვნელობა პიროვანის ნაცვალსახელსა პირველის პირისა და ისმარების მარადის თანდებულთათანა, მაგალ. ჩემდა, мнѣ, ჩემთან, со мною, ჩემბან, отъ меня; **ჩანჩინა**, ჩემუდლი, ზედ. ჩემბანნი, ჩემბამო საკუთვნი, мои, принадлежавшій мнѣ; ჩემის თანა, ზედ. ჩემი მსჯავსი, подобный мнѣ, ჩემე მე.

ჩანჩინა (ვექსნემო, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვინჩინებ, შევითვისებ; თავს გამოვივსაქურებ, განვესაქურებ, განვისაქურებ; ჩემს თავს მივაწერ სწავლას და სხ. ავექსინებ, დავიკინებ; რუსუდ. 380; ქილ. 335; усвоивать себѣ; присвоить; ставитъ, выдавать себя знатокомъ чего; упрямиться; -სიბრძნესა, недаствовать; სიბრ. 70.

ჩანჩინა, ზ. მ. ჩემის მხრით, съ своей стороны; მოურავ. 312.

ჩანჩინა, ზედ. ჩემის ოდენი, столько сколько я; ალექს. 80; ჩემოდნად, ზ. მ. сколько я самъ; დარეფ. 98, ჩემსას, ზ. მ. ჩემს საკუთებას; ან ჩემთან, моего; у мени; დარეფ. 127—2.

ჩანჩინა, ს. მ. ჩემსავით, по моему; ჩემბერი, -რივი, ჩამებური, ზედ. посовойскій, რუსუდ. 389, ჩემუდლი, ზედ. ჩემბან მიცემული; ან ჩემბამო საკუთნი; мой, принадлежавшій мнѣ; ჩემმაგიერად, ზ. მ. მენი; вмѣсто меня; **ჩანჩინა** (ვი), ზ. მ. ამჩინაოქი მენი; ვეფხ. 384.

ჩანჩინა, ნაცვ. სახელი მოგებითი; შესასვედრი პირველის პირისა, мой, ჩემო მეგობარო, мой другъ; ჩემო თვალის სინათლევ, свѣтъ глазъ моихъ; ვაი ჩემს თავს, горе мнѣ; ჩემი ისმარების შემოკლებითაც, ვითარ ჩემ; მაშინ აქვს მნიშვნელობა პიროვანის ნაცვალსახელსა პირველის პირისა და ისმარების მარადის თანდებულთათანა, მაგალ. ჩემდა, мнѣ, ჩემთან, со мною, ჩემბან, отъ меня; **ჩანჩინა**, ჩემუდლი, ზედ. ჩემბანნი, ჩემბამო საკუთვნი, мои, принадлежавшій мнѣ; ჩემის თანა, ზედ. ჩემი მსჯავსი, подобный мнѣ, ჩემე მე.

ჩანჩინა (ვექსნემო, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვინჩინებ, შევითვისებ; თავს გამოვივსაქურებ, განვესაქურებ, განვისაქურებ; ჩემს თავს მივაწერ სწავლას და სხ. ავექსინებ, დავიკინებ; რუსუდ. 380; ქილ. 335; усвоивать себѣ; присвоить; ставитъ, выдавать себя знатокомъ чего; упрямиться; -სიბრძნესა, недаствовать; სიბრ. 70.

ჩანჩინა, ზ. მ. ჩემის მხრით, съ своей стороны; მოურავ. 312.

ჩანჩინა, ზედ. ჩემის ოდენი, столько сколько я; ალექს. 80; ჩემოდნად, ზ. მ. сколько я самъ; დარეფ. 98, ჩემსას, ზ. მ. ჩემს საკუთებას; ან ჩემთან, моего; у мени; დარეფ. 127—2.

ჩანჩინა, ს. მ. ჩემსავით, по моему; ჩემბერი, -რივი, ჩამებური, ზედ. посовойскій, რუსუდ. 389, ჩემუდლი, ზედ. ჩემბან მიცემული; ან ჩემბამო საკუთნი; мой, принадлежавшій мнѣ; ჩემმაგიერად, ზ. მ. მენი; вмѣсто меня; **ჩანჩინა** (ვი), ზ. მ. ამჩინაოქი მენი; ვეფხ. 384.

ჩანჩინა, ნაცვ. სახელი მოგებითი; შესასვედრი პირველის პირისა, мой, ჩემო მეგობარო, мой другъ; ჩემო თვალის სინათლევ, свѣтъ глазъ моихъ; ვაი ჩემს თავს, горе мнѣ; ჩემი ისმარების შემოკლებითაც, ვითარ ჩემ; მაშინ აქვს მნიშვნელობა პიროვანის ნაცვალსახელსა პირველის პირისა და ისმარების მარადის თანდებულთათანა, მაგალ. ჩემდა, мнѣ, ჩემთან, со мною, ჩემბან, отъ меня; **ჩანჩინა**, ჩემუდლი, ზედ. ჩემბანნი, ჩემბამო საკუთვნი, мои, принадлежавшій мнѣ; ჩემის თანა, ზედ. ჩემი მსჯავსი, подобный мнѣ, ჩემე მე.

ჩანჩინა (ვექსნემო, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვინჩინებ, შევითვისებ; თავს გამოვივსაქურებ, განვესაქურებ, განვისაქურებ; ჩემს თავს მივაწერ სწავლას და სხ. ავექსინებ, დავიკინებ; რუსუდ. 380; ქილ. 335; усвоивать себѣ; присвоить; ставитъ, выдавать себя знатокомъ чего; упрямиться; -სიბრძნესა, недаствовать; სიბრ. 70.

რუსულ. 347, 372; ჰსნანს, видно, ясно (есть); მინს, мнѣ кажется; გეჩანს, намъ кажется; სომხ. სამ. 2; მიჩნს, გიჩნს, უჩნს; მიჩნდა, გიჩნდა; უჩნდა; მიჩნდეს, გიჩნდეს, უჩნდეს, ზ. უ. სათანადოდ ვჭრაცხ; აღმიჩნდება, მგონია; შეავს, მაქვს; ვჭრაცხავ, ვაგვებ რადმი; ლუკ. 24—11; ვისრ. 11, 12; მაც. 23—25, 27; 1 ქართლ. 386; 2 კორინ. 4—9; казаться (мнѣ); имѣть; ставить во что, считать за; უჩნს ქვეყანა ტახტად, ე. ი. მიწა უჩნდა საწოლად; ვეფხ. 180; земля служила ему постелью; არსით უჩნდეს მიგფნრობა, ე. ი. არა რით რომ სიფერული ცტობოლეს, если на немъ незамѣтна любовь, ვეფხ. 13, და მისთვის ჭირი ღხინდა უჩნდეს, всѣ бѣдствія постпннн его, пусть считаетъ для себя радостно, შმიგელ მიჩნს; დაბად. 31—27; для меня это тигостно; გერ მიჩნს, соизволю, хочу; მიჩნს სახელად, ვეფხ. 26; и горжусь этимъ; ცოლ-ქმრობისთვის არ უჩნდით ნათესაობა, და ветушления въ бракъ, они не обрашались вниманн на родство, 1 ქართლ. 25; მიჩნდეს ღმერთად, и буду почитать за Бога; 1 ქართლ. 74; (ვჭსნდება, -ლი), ზ. ვდ. გამოვჭსნდება, გამოვჭსნდებო, დავნსავებო, показываться, появляться. обнаруживаться; (ვარდება, -ლი), ზ. ვდ. გამოვარდება, ვისისამე თავზედ გამოვჭსნდება; обнаруживается, პირზედ ანდა აღრეგობობა, на лицѣ его замѣтна была грусть; ვისრ. 222; ნისინი დაშრომისა ანდებოდა, замѣтна была на немъ усталость; ქილ. 178; (ვუჩნდება, -ლი), ზ. ვდ. ვისისამე თავზედ გამოვჭსნდება, открывається у кого что; რუსულ. 589; უჩნდება ფევილი, открывається у него оспа.

ჩენა (ვარენ, -ჩინე), ზ. მ. გამოვარენ, გამოვაცხადებ; დავდებენ; მაგალ. მთავრად; показывать, открывать; объявлять тайну; назначать; ერთი იასუელი არიბ, назнач одного есаула, ჩოლოჟ. სიგ. 18; მხედართ მთავრად ვარენ, пазначаю главнокомандующимъ; 1 ქართლ. 329; (ვიჩენ, -ჩინე), ზ. მიჩ. გამოვიჩენ, გამოვოსაგვრისებ თავს; დავიდებენ უფლად; выставляя себя, выказываться; ставить надъ собою, признавать чью власть; ვიჩენ თავად, поставлю надъ собою во главѣ; 1 ქართლ. 21; პირით სიფერულს იჩენს და გულში ბოროტსა განიჭრასავს; (ვუჩენ, -ჩინე), ზ. მიჩ. დავუდებენ თავად; ставить, надъ кѣмъ кого либо судьбу, командующимъ и т. д. 1 ქართლ. 162;

ჩენილი, მიმ. ноставленный, пазначенный; დარეგ. 2—96; -თავად ქალაქისა, поставленный во главѣ города; -კაცი, человекъ извѣстный, славный.

ჩენა, (ვარენ, -ჩინე), ზ. მ. დავჭბალებ, ვჭქმნი, ვაწარმოებ; творить, производить; (ვიჩენ, -ჩინე), ზ. მიჩ. გავიჩენ, მაგალ. საქონელსა, разводнть рогатый скотъ, (ვუჩენ, -ჩინე), ზ. მიჩ. გავუჩენ სვასტაცსა, разводнть для кого либо рогатый скотъ.

ჩენიანა (იტალ. gensiana), ს. მცენ. ასისთავ, раст. стоголовникъ, ივანე. ბ. ლ.

ჩენჩი, ს. კვირტი მაცვლისა, клонъ шерсти.

ჩენჩო, ს. კილი, ხორბლისა ან ზრინგის ბუდე; ნა-

ჩენჩი, სეჭბი, шелуха; **ჩენჩოიანი**, ზედ. ხორბალი, ბრინჯი კან-სემოუცლეოი, несочисленный съ шелухою хлѣбъ, зерпа.

ჩენჩილი, ნახე ჩინჩილი.

ჩეო, ს. ცული შობა, носилки.

ჩერანი, ს. წვივის გნდ, სპ. ლ.

ჩერგილი, ს. ფეციის ძნეული, сношъ, скирдъ проса; ნ. მელეული.

ჩერება (ვარენებ, -რე), ზ. მ. დავაუენებ, останавливать, (გავჭჩერებო, -ლი), ზ. ვდ. შევჭსდებო, остановиться, зѣнать.

ჩერჩეტი, ს. ცეტი, სეტი, გამოშერებული, розный, безтолковый.

ჩევიჩი, ს. წალი, თხა გამოზამორული, годовалый козель; დასტ. 111.

ჩეჭა, ს. გოგირდი, сѣра; ქილ. 580; სპ. ლ.

ჩეჭმა (ოსმ.), ს. წალა. მოგვი, ხამლი, ფესსაცმელი, сапогъ, **ჩეჭმებიანი**, ზედ. წალბანი, одѣтый въ сапогахъ; 2 ქართლ. 209.

ჩეჩა (ვჭსჩენ, -ჩე), ზ. მ. ვჭსწენ, დავასწორებ მაცვლსა საჩეჩელით, чесать ленъ.

ჩეჩება (ვარენებ, -ჩე), ზ. მ. ვაცეცებ, გოხის ცემით ვატარებ, водить кого ошунью; (ვეცეცებო, -ცე), ზ. თვ. გოხის ცემით ვალ, ходить ошунью.

ჩეჩი, ს. ზღვთა შინა კლდოვანი ან თხელი ადგილი, ვრაქია, меля, სპ. ლ. ნ. ვრაქია.

ჩეჩქა (ვჭსჩენქ, -ქე), ზ. მ. ვჭსჯეჯე, დავჭქე; измять, 1 ქართლ. 144.

ჩეხა (ვჭსჩენ, -ხე), ზ. მ. ვაპობ, ვჭსჭრი, დავჭჩენ; рубить; колоть, **ჩეხინება** (ვა ტყეს), заставляю рубить дѣся.

ჩეხმა, მფრინ. თევზიელაპია, бакланъ.

ჩევეა (ვარევე, -ჩევე), ზ. მ. შევარევე, შევასწავლი ჩნეს ან ჩეველებსა, საქმეს, приучать, заставить привыкнуть, (ვერევე, -ჩევე), ზ. თვ. შევერევე. შევეთვისებო, შევესკურებო, привыкати; ჩეველი, ჩავევი, мѣм. привычный.

ჩვენ, ნაცვალ-სახელ. მრავლობითი პირველის პირისა, мы, ნახე შე და ჩემი.

ჩვენება, სს. მოჩვენება, ან სიჭმარი; показывание; явленн, видѣнн, сонъ; დაბად. 40—5; ფსალ. 4—5; 77—11; ლუკ. 22—43; 24—34; 1—22; მაც. 2—12, 13, 19; (ვარევენბ, -ნე), ვერევენბ, -ნე), ზ. მ. დავანახებ, გავაჩინებ, показывать, указывать; ვარევენბ ღხინს, 2 ქართლ. 525; ვუჩევენბ პირსა, дать потачку; რუსულ. 901; მარევენბ, მიჩვენებ, показываешь мнѣ, დაბად. 41—12; მაც. 1—20; გამოცხ. 4—1; საქმ. 7—4; მაც. 31; მიჩვენებ ცხვირსა, показываешь мнѣ носъ, ჩონგ. 122, (ვერევენბო, -ნე), ზ. თვ. დავანახებ; ძილში მოველანდებო, მოვეჩვენებო; მოვეწონებო; показываться; являться; правиться; სიბრ. 143; (მერევენება, უსრ. მჩვენება), ზ. თვ. მომელანდება ძილში; დამეჩვენება, показывается мнѣ; мнѣ приидется; საქმ. 26—14; გამოსლ. 10—27; ქილ. 420; მეჩვენება, кажется мнѣ; **ჩვენებული**, ნაჩვენი, მამ. показанный; явленный.

ჩვენება (ვა), ზ. მ. ვჭსწეველი, ироклянать.

ჩვენებითი, ზედ. საჩვენებელი, указательный; ნაცვალსახელი, указательное мѣстоименн.

ჩვენებინება (ვაჩვენებინებ, -ნე), **ზ.** მ. დავანახვებინებ, заставить показать.

ჩვენებური, ზედ. ჩვენდამო შესაფერი, свойственный, приличный пам; ნამუ принадлежавший; ანტ. ვ—ვ2, ჩვენებურად, **ზ.ზ.** по пашенски.

ჩვენებრივი, ზედ. ჩვენი მსგავსი, подобный памუ.

ჩვენეული, ზედ. пашинский.

ჩვენი, საკუთ. ნაცვ. ჩვენდამო საკუთნველი, наш, ჩვენიანნი, ჩვენები, ზედ. ჩვენდამო კუთნვილნი, наши, принадлежавшие къ нашему семейству;

ჩვენოღენი, ზედ. столько, сколько мы, დარეგ. 2—129, **ჩვენობა**, ს. ჩვენი სახლობა, семья наша; რუსედ. 763.

ჩვეულება, -ღობა, ს. შემოღებული წესი, **ზ.ზ.** привычка, нрав, характер; обычай, обычноевие; ჩვეულება რეგული უმცტიცესია, привычка вторая натура; (ვჭსწვეულობ, სრ. არა აქეს), **ზ.** უვარ შემოღებული წესად, быть из обычаи; მარტ. 181—2, **ჩვეულებრივი**, -ზითი, ზედ. წესად შემოსული, შემოღებული; привычный, **ჩვეულებრივ**, **ზ.ზ.** по привычке.

ჩვილება (ვა), მარცხი.

ჩვეული, ზედ. დანვეული, привыкший, привычный.

ჩვილი, ზედ. ქორვა ან ლბილი; молодой, илжннй; **ზ.** ჩვილი; ჩვილი ყრმა, младенец, ჩვილი პური, мягкий хлеб; ჩვილი გული, мягкое, пнжное сердце; ჩვილი კეცი, ს. ტუპუკეცი, ქერქი, черепъ, костяной щитъ у насъкомыхъ; **ჩვილობა**, ს. სინჩიება; სიღბილე; юность, илжность; мягкость; ვისრ. 40.

ჩია, ს. იმერულად ტანად დაბალი კაცი, карлик.

ჩიბა, ს. ჰასაკ შვირე ძაღლი, небольшая собака; საბ. ლ.

ჩიბე, ს. ნაღირთ ბუდე საბუღარი ან თევზთ საბუნაგე; нора, берлога, гнздо рыбе.

ჩიბუხი (ოსმ.). ს. თამბაკოს მოსაწვევი ხის სოლინარი; **ზ.** ბოკინტი, ხაშარი; трубка, чубукъ; поднорка стросени; სამი ჩიბუხი ნაქსოვი; три смертка материи.

ჩიბუხი, ს. ტანი საკერავისა, талия.

ჩიგინი, ს. გვირისკით ნაკერი, სკარამანტი, шитье въ строчку; **ზ.** რ. ლ.: საბ. ლ. დავრ. 45.

ჩიგლიგი, ს. უელი, მიწდვრის მარწვევი, земляника.

ჩიგორგაღლი, ს. სამი აბრეშუმი, шелкъ-сырецъ; საბ. ლ. რ. ლ.; ბუნ. ლ.

ჩივილი, სხ. საჩივარი, სარჩელი, სამიებელი; иски, жалоба; (ვჭსწვივი, სრ. არა აქეს), **ზ.** უ. ვირნი, სიტყვით ან წერილით საჩივარს გამოვეუცხადებ, жаловаться, приносить жалобу; ვეფს. 587; 1341; (ვიჩივი, ვეჩივილი, -ლე), **ზ.** უ. ვედავები ვისმე, жаловаться на кого; სამ. ვანტ. 131.

ჩივლება (ვაჩივლებ, -ლე), **ზ.** მ. საჩივლოდ ვაძიულებ ვისმე, заставить кого принести жалобу; (ვიჩივლებ, -ლე; ვიჩივი, სრ. არა აქეს), **ზ.** მიჩ. ვჭსწვივი, жаловаться, ვეფს. 1302.

ჩითახური, ს. წვრილი თეთრი ფული, мелкая серебрянная монета; საბ. ლ.

ჩითი (სპარს.), ს. სახეობანი ან დაჭრელებული ნარმა, ან ლეინი, ситецъ.

ჩითღაფი, ს. პანღური, пипокъ.

ჩითმერღინი, ს. აბრეშუმის ცხვრ-სახოცი, шелковый посоной платокъ.

ჩივობა, ს. ხელით ნმრევა, рукоблудие; შესავალი რეგულის კანონისა.

ჩიკორი, ს. ღიღი გუნდა ქვისა, круглякъ, **ზ.** რ. ლ.; საბ. ლ.

ჩიღაფი, ს. შილაღაფი, жидкий плавъ; დასტ. 122, 123.

ჩიღბური, **ზ.** ტიმბური, საბ. ლ.

ჩიღთახი, ს. პანღური, подзатыльникъ, пипокъ.

ჩიღთავა, **ჩიღთავა-გვოზი**, ს. მოკლე რიკი აღმა სასროლი სათამაშოდ; სარკო გვოზი, რიკი, игра въ чпжа, вляпъ, палочка для игры, или самая игра въ городки, чурки, **ჩიღთავობა**, игра въ городки.

ჩიღთღონის წვენი, მცენ. ქრისტეს სისხლა, раст. чистякъ; ქიმა 250.

ჩიღთღარი (ოსმაღ.), ს. ზვიგალი, ხელოსანი მკეთებელი კლიტვა და მისთანათა, слесарь.

ჩიშბური, ს. ჩხირცმული სარნობი თოკი, საბ. ლ.

ჩინარი (სპარს.), ს. მაღალი ტანდარი, чинаръ.

ჩინება, სხ. признание; 2 პეტრე 1—10; ნაჩაჩეპიე; (ვაჩინებ, -ნე), **ზ.** მიჩ. ვაწესებ, დავჭნიშნავ; учредить; назначать; ვეფს. 631; ან ვარწმუნებ, დავამტყიცებ, подтверждать доказательствами; საქმ. 24—12; 25—28; (ვიჩინებ, -ნე), **ზ.** მიჩ. გამოვიჩინებ; მოვიწოდებ; ვაჩინებ, განვიხაზვავ, გარდავწვევებ; ვეჩინებ; იხრებ სებს; იჩინებ; სიღბილეთ; იონობა, назначить себя; укрывать, 1 ქართლ. 16; 1 კორ. 7—17; 18—20; 2 პეტრე 1—3, 10; ვიჩინებ თავსა, выставить себя; выказываться; 1 ქართლ. 29; დარეგ. 2—28; (ვეჩინებ, -ჩინებ), **ზ.** მიჩ. ვეწოდებ, დავუნიშნავ; ვიჩინებ; назначать; (ვიჩინებ, -ნე), **ზ.** ვ. მოვიწოდებ; დავუნიშნებ, призываться; назначаться; 1 პეტრ. 3—9; 1 კორ. 1—9; 7—24; მიჩინებ, оны признаю мени; საქმ. 16—11; **ჩინებუღი**, მიმ. მოწოდებუღი, მოწვეუღი, განჩინებუღი; მატ. 20—16; პავლოსანი, უღღრესი, წარჩინებუღი; იჩინებუღი; იხრებუღი; ვიჩინებუღი, славный, важный, илжестный; **ჩინებუღება**, ს. წარჩინებუღება, უღღრესობა; მოწოდება, 1 კორ. 1—6; ვიჩინებუღება, илжестность; признание.

ჩინი, **ზ.** აკური.

ჩინი, ს. თვალის მხედველობა, სინათლე; зрѣнне, свѣтъ глаза; ჩემო. თვალის ჩინო, свѣтъ глазъ моихъ.

ჩინი, **ჩინეთი**, **ჩინმაჩინი**, ს. სატაეთი, Китай, ვეფს. 488; **ჩინი**, **ჩინური**, ს. ფაიფური, ქურჭელი გამჭვრვალე და საუკეთესო ჩინეთთავან შემოღებუღი; фарфоръ.

ჩინჩხავი, ს. კუჭი მფრინველთა, зобъ птичий.

ჩინჩხა (ვეჩინებ, -ჩე), **ზ.** მ. ვეჭარები ხანგრძლივი, долго торговаться.

ჩინჩხაღი, **ჩინჩხი**, ს. წვრილი ფესვი ძაფსავით ნერგთა, волокна кореньев; **ჩინჩხიანი**, ზედ. ფესვებანი, волокушннй.

ჩინჩღვა (ვჭ), **ზ.** მ. უასკოთა თვის, დავსდღღობ; საბ. ლ.

ჩინჩხატი, ს. მცენ. ტინჭყატი, бересклетъ.

ჩინჩვარი, ს. წვრილი ნახობი შეშისა, სუპური, щенки.
ჩიორა, ს. სამაღლე წიწილა, иштушокъ.
ჩირაღღანი (სპარს.), ს. иллиминация.
ჩირალი, **ჩირასი**, ს. ქრაქი, სანთელი, шканикъ, ღერ. 7; **ჩირაღვანი**, **ჩირასოვანი**, ზედ. иллиминаный; ფარმ. 247.
ჩირგეში ღება ენა 46.
ჩირგვი, ს. ცული ჯაჯი, ბუნჯი, კუსტ, **ჩირგვიანი**, ზედ. кустарный, -ეკალი, ნ. ქოქი; терновый кустъ; **ჩირგვნარი**, ს. кустарникъ.
ჩირი, ს. სმელი ხლი, сушеные фрукты; 1 მეფ. 25—18; ვეფხ. 872; ქილ. 573, ლეღვის ჩირი, винный ягода.
ჩირქი (სპარს.), ს. მწიკვლი, ქუელი ან ბუელი, შალაღი; грязь, нечистота; гной, материя изъ рапы; უურის ჩირქი, сѣра въ ушахъ; **ჩირქიანი**, ზედ. მწიკვლიანი, ქუჭყუანი; შალაღიანი, ბუელიანი, გრვანყი; гнойный; **ჩირქიანება** (ვა), ზ. ვა-ქუჭყუანება, марасть, გრვანყი; ერისთ. 2—29; **ჩირქიანობა**, ს. არ სისუფთავება, ქუჭყუანობა, нечистота.
ჩირჩილი, ს. ჩრჩილი ნახე, моль, ჩირჩილ-ნაჭამი, съѣденный молью.
ჩიცი (სომხ.), ს. სირი, ქიეჭავი და სხვა წვრილი მფრინველი, ვეფხ. 739; птичка; воробей; შთის ჩიცი, чижъ; ვარდის ჩიცი, соловей, **ჩიცვაშლა** ს. მცენ. სირვაშლა, ქვა-ტყემალა, ყვავის ტყემალა, მელის ურძენა; раст. mespilus pyracantha; жимолость; ნ. ჩ. ლ; брусника; ივანე ბ. ლ; чашковое дерево, ერის. ლ. ჩიტის-თავა, მცენ; золотая роза, ერისთ. ლ; მცენ. ოღენა; голубые пролѣски; ერის. ლ. ჩიტის თვალა, ს. ურძენია ერთგვარი, сорть винограда, ჩიტის-პურა, მცენ. расходникъ, ერის. ლ. **ჩიცვა-ტყონა**, მფრინ. шеголь.
ჩიფჩიფი, ს. შენესიანობა; (ვჭიფიფი, -ფე), ზ. უ-ვჭლულდელება, უკაფიოდ ვლაპარაკობ, შენესიან; есюювать.
ჩიქვი, ს. თევზია ერთგვარი, საბ. ლ; ბუნ. ლ.
ჩიქილა, ს. ლეჩაქი, муля.
ჩიჩაგლუ, ს. ქრელი ნაქსოვი აბრეშუმისა; нестрял шелковая материя.
ჩიჩაგლუსარა, ს. ხარა, ცალღიანი ნაქსოვი; обилье (ткаль).
ჩიჩვირი, ს. ჩიჩვირი, სპილოს ხორთუმი, хоботъ.
ჩიჩია, ს. მღაბიურად ხორცი, гонядина.
ჩიჩილაკი, ს. ჯოჯი ნაქურთინითურთ, რომელიც გურიისი ახალს წელიწადს გამოაქვს შესამთხვევლად სამღვდელთა, ნალოჩა со стружками, которую Гурійцы выносятъ на ветрѣчу духовенству.
ჩიჩინი, ს. пашеноть, (ვეჩიჩინებ. -ნე; ვეჩიჩინები, -ნე), ზ. უ. დაქინებით ვერჩევი, ვჭსწვრთნი, безпрестанно твердить кому о чемъ либо.
ჩიჩლათანი, ს. ხის ქერქის ქალმანი; ланги.
ჩიჩობი, ს. წველის ქილობი; рокожа изъ соломы; ქილ. 214.
ჩიჩქი, ს. ჩრჩილი, моль.
ჩიჩქინური, ს. გრძელი ბაღე, длинная сѣтъ для ловли рыбъ.

ჩიჩქნა (ვეჩჩიჩქნი, -ნე), ზ. მ. ვჭსწიწენი, ცულად ვჭ-გლეჯ, ковырять, ვიჩჩიჩქნი უურსა, ковырять въ ушахъ.
ჩიჩვირება (ვეჩჩიჩვირებ. -ნე), ზ. მ. ვჭსწგვლევი ზედი ზედ, ვჭკრავ; სასაცილოდ ვიგდებ, тормозить, задѣвать, подталкивать, подтрунивать.
ჩიხა, **ჩიხი**, ს. თვლით სახინარი, уродъ.
ჩიხაული, ნ. შიხაული.
ჩიხიმიხლო ან ჩიხი მახლო, ს. რაც გინდა რა, всякая всячина, ერისთ. 2—29.
ჩიხირთმა, ს. წვნიანი ქათამი სიძევეით, соусъ съ кислотою изъ куриного бульона; ბაგრატ. 30, სპმ. 14.
ჩიხრი, მცენ. кавказская пихта, ერის. ლ.
ჩიხრისი, ს. ზამბის კურკის სარჩევი; ბუნ. კ. 11; საბ. ლ. инструментъ, которымъ очищаютъ соръ хлопка.
ჩლა, ს. ნაძენძი, накли, хлопокъ; -მელისა, ნ. აგეგო.
ჩლა, ს. ნაწიბური სკლაცისა, სამოსლისა და სს. крошка.
ჩლა, ს. საფეიქრო იარაღი, пиченца, пиченки.
ჩლავი, ნ. ფლაგი.
ჩლინგი, **ჩლუნგი**, ზედ. არა მჭრელი (დანა), тупой; ენა ჩლინგი, зашка.
ჩლიქი, **ჩლოქი**, ს. ქლიკი, ტერფი ცხენისა, копыто; ქილ. 622.
ჩლო, ს. ენა ჩლინგი, зашка, საბ. ლ.
ჩმახვა (ვეჭ). ზ. მ. ცულად ვჭკრავ; ცულად ვჭსწერ; ვროშავ, მივჭკრავ, ვჭტარტარებ; шить на живую итку; дурно писать, варахсать; городить, пустое болтать; ვეფხ. 349; ერისთ. 14.
ჩმახი, ზედ. უთანასწორო, მრუდი; წარამარა თქმულობა, მიქარვა; перошый, пенримой; шдоръ, болтовни; ვეფხ. 709.
ჩმუნვა, ს. გრძობით მიხვედრა, აღლო, чутье, ипстинкты.
ჩმუნაობა, ს. აღლოიანობა, чуткость.
ჩნდორი, ნახე ჩონდორი.
ჩნევა (ვანევე. -ნიე), ზ. მ. ნიშანს დაესლებ; დაფანევი; შევჭნიშავ, შევამნევი; мѣтить, власть мѣты; замѣчать; (ვანეღბი, -ღი), ზ. ვდ. დაფანეღბი, შევეცუობი, замѣчаться, бить замѣчепу; (ვენევე. -ნიე), იგივე ვანეღბი; არ იჩნევი ავად მყოფობას, скрываетъ болѣзнь; მანია ან მანევეა, замѣтно на мнѣ; ვისრ. 7.
ჩობალი, ს. მუცლის ქონის ბაღე, салышет.
ჩობანბევი, ს. ზედ მხედველი შეცხვრეთა, главный надъ пастухами; დასტ. 116; გუჯ. 16, 32.
ჩობანება (ვე), ზ. მ. დავემწესი, ნაქი стадо.
ჩობანი (სპარს.), ს. მენახირე, შეცხვრე, пастухъ; ს. **შეცხვრეობა**, пастушество.
ჩობაყო, ს. სოკოა, порода грибовъ,
ჩოვანი (სპარს.), ს. საბურთალი კავი ან კოვზი ბაღისა; ვეფხ. 22, ланга, рыболовный сакъ; 2 ქართლ. 526; отбойникъ, отбойная лопата.
ჩოდლო, ს. მცირე კონი გლახაკთა, ჩაღური, соломешная избушка; ქილ. 330, 573.
ჩოთინი ჩოთირი, სს. ხინაობა, щекотка, щекота-

ნიე, ჩოთირება (მეჩოთირება, მეჩოთირება, -რა),
ფ. უ. მეტეგინება; щекотно мнѣ, (ვუჩოთირებ, -რე),
ფ. მ. ვულიცნებ, щекотать.

როკროკა, ს. საღლითი ცოლი, солдатка.

როლდო, ნ. ქილი.

როლი, დაბალი ადგილი, низменное мѣсто, სეილ.
82, როლი და ცუიანი გზა; дорога по низменно-
сти и лѣсомъ; დარეგ. 2—131, 132.

როლფოთი, ს. მძიმედ ზანტი, დაშეებელი, лѣнтий.

რომანსი, **რომანსტური**, ს. ღიდი ცორი მეცხვარეთა.
посохъ пастушій, -თათი, რუსულ. 723; ланы,
длинные какъ посохъ.

რონგური (სპანს.), ს. მომცრო საზი ოთხ-ძალი ან
სუთ-ძალი, бнлалайна.

რონდორი, ს. ხის სათხრელი, деревянный заступ.

რონროიკი, ს. განავალი ცხენთა, ვირთა და სხ.
пометь, калъ лошадиный; ქიმ. 148; სიბრ. 109.

რონჩადლი, ს. შარუსია, кукашъ, რ. ქ. ლ.

რონჩხი, ს. ფეხთ ზურგი კოჭიღამ თითუბადმდე, кнсть
руки, шогн.

რორაქოთი, ს. მცენ. чернуха (раст.).

როროთი, ს. სიარული თახარიკის ცხენისა, рысь.

რორუნა (ვკსჩორკნი, -ნე), ფ. მ. გაულესავის იარაღით
ვკსჭერი, рѣзать тушныи пожемь.

რორსო, სეილ. 216?

როსროსგუბე, სეილ. 204?

როქა, სხ. коленипреклонение, 1 ქართლ. 361; (ვი-
ჩოქ. -ქე), ფ. მ. მუხლს მოვიდრეკ, преклонить ко-
лѣна; 1 ქართლ. 343.

როქება (ვაჩოქებ, -ქე), ფ. მ. დავაჩოქებ, მუხლს მო-
ვადრეკინებ, ставить на колѣни, (ვიჩოქებ, -ქე),
ფ. მიჩ. მუხლს მოვიდრეკ, становиться на ко-
лѣни.

როქურთმა (თარს.), ს. მურდანლი, ნაკუთები გამო-
ჭრილთა სახეთა, კუწები, извалии, скульптура,
рѣзаная работа.

როლანო (ოსმ.), ს. ცირიფის ძირი, ხმარებული ცუა-
ვის მოსაქნელად, ивовый корешъ, употребляемый
во время дублешии кожи; ბუჩ. ლ. ლათინ. salic-
cornia; (მეჩინსკის ლექსიკონში).

როლერა კბილჩოლერა, зубанъ.

როლრათო, ს. ცარიანი ჯვამი, ковшъ; საბ. ლ.

როჩვა (ვკჩონავ, -ჩე), ფ. მ. ვკსტოცავ, ползти.

როჩი, შორისდ. ხმა ვირის ხალიოსა, междуметіе,
которымъ призывають осла; საბ. ლ.

როჩორი, ს. მწვერის მართვე, пленецъ перенела.

როჩორი, ს. მუტრუკი ვირისა, осленокъ.

როჩქოლი, ს. განგაში, ერთი-ყოფა, смятение.

როხა (ოსმ.), ს. შალის კაბა ან ბერის შესამოსელი,
нафташъ, армякъ; აღბ. 41; გორგ. 11; როხის
ჩაძმა, надѣтъ рясу; 2 ქართლ. 528; როხა ნა-
კურთხი ბერი, ნახე ანაფორა ნაკურთხი ბერი; **რო-**
ხოზანნი, ზედ. როხით მოსილი, одѣтый въ ар-
мякъ, въ рясу; 1 ქართლ. 264; 2 ქართლ. 524;
გორგ. 20.

როჩა (ვკსჩრი, -ჩარე), ფ. მ. ვკსტეც, ვკსჩხირავ, совать,
пахать; მჩრია, მაკალ. პირში, держу ворту; რუ-
სულ. 816; ვჩირა პირში, сую себѣ въ ротъ; (ვკჩ-
რები, -ჩარე), ფ. თვ. ვეცანები, ვეჩხირები, ვკმეცი-

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

როხო, соваться; вмѣшиваться.

ჩრდილება (ვა), ფ. მ. ჩრდილს მოვსცემ, осѣнять,
оттѣнять; ან ვაზნელებ, затѣвать, მირი 101;
-შხატვრობისა, тумсвать картину, (ვიჩრდილებ,
-ლე), ფ. მიჩ. ჩრდილს მივეფარები.

ჩრდილი, ს. აჩრდილი ნახე; тѣнь, -ლიანი, ზედ.
ჩრდილის მექონი, тѣнистый, **ჩრდილო**, **ჩრდი-**
ლოეთი, ს. კერპო ქვეყნისა, მდებარე სამხრეთის
პირ და პირ; сѣвертъ; ამაჰკ. 3—3; **ჩრდილობა**
(ვეჩრდილობ, -ლე), ფ. მ. ჩრდილს ვაძლევე, давать
тѣнь, ვეფს. 1251; მოურავ. 168; **ჩრდილოური**,
ზედ. ჩრდილოეთის მხარისა, сѣверный; **ჩრდი-**
ლოვანი, ზედ. ჩრდილის მექონი, тѣнистый.

ჩრდილება, ნ ქრცინვა.

ჩრჩხა (ვკსჩრჩხი, -ნე), ფ. მ. ვსწიწკნი, ვიკლეჯ
ბუმბულს, рвать, щипать себѣ перья (о ити-
цахъ).

ჩრჩილი, ს. კრკილი, ჩიჩქი, მღილი, მწერი ზეწ-
ვეულთა და შალთა მავნებელი, моль, -ხორბლისა,
зерновая моль, ერის. ლ.

ჩუ, შემოკლ. ჩუმათ, ხმა არ ამოიღო, молчи, не
шкани; ჩონგ. 28.

ჩუბინი, ს. მარჯვედ მესროლი ნიშნში, мѣткій,
საბ. ლ.

ჩუბაჩობა, ს. აღებ-მიცება, ვაჭრობა, торговля,
ვეფს. 1052.

ჩუბიჩინი, ს. მცენ. сассапариль (раст.).

ჩუგლუგი, ს. მცირე წერაქვი, небольшая курка.

ჩუდეკეცი, ს. წამოსასხმელი მღვდელთა, малтiя.

ჩუდევაზილა, ს. ცულევაზილა, оспа, 3. ფ. ლ. скар-
лотина.

ჩუცნი, ჩუცნი, ჩუცნებითი, ნ. ჩვენ, ჩევი, ჩვენე-
ბითი.

ჩუკენი, ზედ. არ გამბედავი, несмѣлый, ნ. ჩუკნობა.

ჩუკულვი, ს. მცველანი, ბუნებითად საქურისი, не-
способный къ соитiю.

ჩუენად, ფხ. გაუბედავდ, несмыло; 1 ქართლ. 320.

ჩუენა, თამარ. 82.

ჩუენობა, ჩუკენი, ს. ხელით დაცემა, рукоблюдие.

ჩუენა, ს. ქონი, избушка.

ჩუელი, ს. ტული ფიჩვი, ან ცხენთა სახურავი; вой-
локъ; поноша; -სცავრისა, поноша нарчевая; რუ-
სულ. 153.

ჩულუხი, ნახე საქურეთლი.

ჩუმა, ს. устой сливокъ.

ჩუმა, ს. ნაღების კარაქი, сливочное масло; ჩუ-
მა ერზო, ე. ი. უმი ერზო, нетопленое масло;
ნ. ჩ. ლ; ჩუმა რძე, густыя сливки; ბაჯრ. ბაჯ. 85.

ჩუმი, ზედ. ხმა ამოულებელი; წუნარი, მშვიდი; мол-
чаливый; კროტჩი, тихій; ჩუმის ამოლება, замол-
чить послѣ молчанiя; რუსულ. 965; **ჩუმობა**, ს.
ხმის ამოულელობა, молчанiе; ან სიწყნარე, ти-
хость, кротость; (ვკსჩუმობ, ვეჩუმობ, სრ. არა
აქვს), ფ. უ. ვკმეღმარებ, ხმას არ ვიღებ, молчать,
ვეფს. 353; **ჩუმჩუმად**, ფხ. ნელნელა, წუნარად,
потихопыу.

ჩუმე, ს. დაშეებული მუცელი, отвислый животъ;
საბ. ლ.

ჩუნჩერასი, ს. მხარულთა უხუცესი, кухмейстеръ.

ჩუპრი, ს. კაცო 119?

ჩურგენ, ს. ჩურქ, подожди.

ჩურგენ, ს. ჩურქ, подожди.

ჩურგენ, ს. ჩურქ, подожди.

ჩურგენ, ს. ჩურქ, подожди.

ჩურგენ, ს. ჩურქ, подожди.

ჩურგენ, ს. ჩურქ, подожди.

ჩურგენ, ს. ჩურქ, подожди.

ჩურგენ, ს. ჩურქ, подожди.

ჩურგენ, ს. ჩურქ, подожди.

რურეტი, ს. хлѣбъ едобный; ხანკ. ლ.
რურესი, ს. ცერცვის ჩენჩო, საბ. ლ. шелуха.
რურთვა (ვკსრუთვა, -თე), ზ. მ. გავკტენ, набивать, конопатить.
რურო, ს. ერთ-რიგი ფუნდრუკი, одна изъ плясокъ; საბ. ლ.
რურჩა, ს. ჩირი უფრორე მკავეთა ხილთა კურკა ამო-
 ლებული; сушенныя кислыя ягоды, -შინდისა,
 сушенныи кизилъ; ბაგრ. 14, სამზ. 29.
რურჩნა (ვკსრჩნა, -ჩნე), ზ. მ. ყურში ჩავაწვეთებ,
 ჩავაგონებ, впушать, вперять секретно, ან на-
 ушничать; ქართ. ცხ. 2 ც. 35.
რურჩული, ს. შენტაბი, (ვკსრჩული, ვურჩრუ-
 ლებ, -ლე; ვერჩრული, -ლე), ზ. უ. ყურში ვე-
 უხნები, шептатъ; ყურში მიჩრჩულიებს, онъ шеп-
 четъ мнѣ на ухо; ღაგრ. 82; ჩურჩულია (ვა),
 ზ. სხმ. ყურში ვათქმევინებ, заставить шептать
 на ухо.
რურჩული, ს. ჭვავანა, перевясло, ასმული კაკალი
 ან სხვა ხილი ფურხნის მოღლეხელის წვენი გა-
 ვლებული; длинное перевясло изъ виноград-
 наго сока и орѣховъ.
ჩუსტი, მრ. ჩუსტები, ს. ფოსტალი, უქსლო ფეს-
 საცმელი, тѣплн.
ჩუქება (ვჩუქებ, -ქე), ზ. მ. მივუძალღებ, უფასოდ
 მივქსტებ; მივუტევი: дарить; прощать; **ჩუქებუ-
 ლი**, **ნარჩუარი**; მიმ. даренный; გული მიჩუქე-
 ზია შენთვის, взаимно даю тебѣ мое сердце;
 ანგ. 20.
ჩურჩა, ს. ასოს საფარებელი ტყავი, апатом.: залуна.
ჩურჩა, სხ. მცირედ და წყნარად მუშაობა, коно-
 патиться.
ჩურჩნი (ვკსრჩუნებ, -ნე), ზ. უ. მცირედ გავიძრი,
 ვიფთქ; шевелиться.
ჩურჩნი (ვსრჩუნებ, -ნე), ზ. უ. ნელა ვლაპარაკობ,
 шептатъ.
ჩურჩული, სხ. книжныя ключемъ; (ვკსრჩუნებ, -ნე),
 ზ. უ. საფაფი ვკვლად, ვკვლუნუნებ. шпнть
 ключемъ; клочкотать; ან გულ-ამოსკვით ვკსტი-
 რი, ридать; вхлмыивать; ფიზიკ. 49.
ჩქაში, ს. ჩურჩნი, шепотъ.
ჩქარა, **ჩქარათ**, ზ. სწრაფად, მალე, скоро; пѣ-
 медленно, ирорниო; **ჩქარება** (ვჩქარებ, -რე),
 ზ. მ. ვაშურებ, ვასწრაფებ, торопнть, **ჩქარი**,
 ზედ. სწრაფი, скорый, быстрый; **ჩქარი სელი**,
 скорый почеркъ, -მდინარე, быстрая рѣка, ჩქარი
 სიარული, скорая ходьба, **ჩქარობა** (ვკსჩქარობ,
 ს. არა აქვს; ვეჩქარები, -რე), ზ. მ. ვეშურები,
 ვასწრაფებ, торопнться; მეჩქარება, я тороп-
 люсь.
ჩქაფი, ს. წვიმის ღვარულად ჩამოდება, идетъ про-
 ливной дождь; საბ. ლ.
ჩქერა, **ჩქეფა**, სხ. бѣсныя источники, (ვკსჩქერ, -რე;
 ვკსჩქეფ, -ფე), ზ. მ. ვკსჩქერ, ვამქნარებ, бнть клю-
 чемъ; ტიმ. 29; სისხლმა ჩქეფა დაწყო, кровь
 брызнула; რუსულ. 942; 44; იგავი 21—1, ისე
 სიარქ. 4—31; ვეფხ. 1153.
ჩქითად, ზ. ჩიჭად, по порядку, ვისრ.
ჩქიფი, ს. თმის გამოსაქნელი იარაღი, инструментъ
 для вырываня волосъ.

ჩქლითა (ვკსჩქლით, -ლითე), ზ. მ. ვკვლევჯ წვრი-
 ლად ხორცსა, ღაგვნეცე პურსა; крошнть, рвать.
ჩქმალვა (ვკსჩქმალვა, -ლე), ზ. მ. მივქმალვა მიუგენ-
 ბელს ადგილს, прятать.
ჩქმეცა (ვკსჩქმეც, -ცე), ზ. მ. ვუპრწყენ, ვკსწყენტ,
 ушнпуть.
ჩქოლი, ს. ხალი მოზარდი ნორჩი, отростокъ.
ჩქრიალეობა, **ჩქრიალი**, სხ. журчаніе, (ვკსჩქრი-
 ალებ, -ლე), ზ. უ. ვკსჩქერ, ჩქერით მოვდივარ,
 о водѣ журчатъ.
ჩქუთი, ს. საქმრეთელი, долото, стамеска.
ჩქურება (ვიჩქურებ, -რე), ზ. მ. მეოცნება, მომეცმა-
 ნება, возмечтатъ, возмннть; კატლ. ანგ. 71 §.
ჩჩვილი, ს. ქორფა, უსური ყრმა, младаецъ; ნ.
 ჩვილი.
ჩხაზვა (ვკსჩხაზვ, -ზე), ზ. მ. ვსჯდაზვ, ცუდად ვკს-
 წერ; параксать, дурно писатъ.
ჩხავერი, ს. ყურმენია ერთგვარი, сортъ винограда.
 ერისთ. ლ. ჩოზ. 25; ქილ. 485; ბაქრ. 114, 229
ჩხაველია (ვა), заставить кричатъ.
ჩხავილი, სხ. крикъ; мяуканіе, (ვკსჩხავი, სრ. არა
 აქვს), ზ. უ. ჩჩვილთ ზღვრიალი ან ცუდი ხმაინობა;
 მფრინველთა; кричатъ; мяукатъ; მფრინველი ჩხ-
 ვის, птица кричитъ, наир. попка.
ჩხაპი, ს. плескъ.
ჩხაპვა, **ჩხაპული**, სხ. шумъ отъ плесканія воды,
 ვეფხ. 262. (ვსჩხაპვა, -პე; ვჩხაპუნებ, -ნე), ზ. უ.
 ვაშხაპუნებ ან ვკსჩხაპვა; брызгатъ тоная погами
 въ водѣ.
ჩხაპი ჩხუპი, топаніе въ водѣ.
ჩხარდეობა, **ჩხარცლა**, მცხ. ნ. ქაცვი.
ჩხარცი, ს. მფრინველია, кедровка (птица); ნ. ჩ.
 ლ; дроздъ, дерина, ერის. ლ.
ჩხართი, ს. ფათხა, ბადის საქსოვ ჩხირი; деревян-
 ная игла для вызанія сѣти.
ჩხარული, **ჩხარე**, **ჩხერება**, **ჩხრიალი**, სხ. მე-
 ცალთ ერთმანერთედ შემოვარის ხმა, брнчаніе;
 ვეფხ. 92, 224; 1392; რუსულ. 54; ჩხარი-ჩხური,
 брнчаніе, шумъ отъ тарелокъ; რუსულ. 765,
 793; ჩხრიალი წყლისა, журчаніе воды; (ვკსჩხერ,
 -რე), ზ. უ. ბრнчатъ, звнкатъ, издавать звукъ;
 ჩხრიალეობა, ჩხარუნება (ვჩხრიალეობ, -ლე, ვჩხარუ-
 ნებ, -ნე), ზ. მ. ბრнчатъ, производнтъ звукъ.
ჩხევა, ნ. დაჩხევა.
ჩხვერა, სხ. бурчаніе жнвота, боль; (მჩხვერს ან
 მიჩხვერს, -რდა), ზ. უ. მგმერს მუცელი, колетъ,
 бурчатъ въ животѣ.
ჩხვერი, ივერი № 1, 95.
ჩხულეცა (ვკსჩხულეც, -ლიცე ან ვუჩხულეც), ზ. მ.
 ვუგმერ შაშითი, სადგისითი, ნემსით და სხ. колотъ,
 уколотъ, -ღეზითა, шпорнтъ; ქილ. 453; მჩხულეცს
 მუცელი, мучнтъ меня боль въ животѣ.
ჩხიზვა (ვკსჩხიზვ, -ზე), ზ. მ. გრძნებთი შეგვკარვ,
 заколдовать; 1 ქართლ. 478.
ჩხიზი, ს. მოხიზლვა, заколдованіе. ვისრ. 30.
ჩხივილი, ნ. ჩხავილი.
ჩხივი, კორშუმი, курятникъ, ბაქრ. 184.
ჩხივი, ს. ჭავარა, მფრინვ. каюкъ, иривокъ, шп-
 люкъ; ნ. ჩ. ლ.
ჩხივინი, სხ. задоръ, (ვჩხივინებ, -ნე), ზ. მ. გულ-

ზედ მოვიყვან, გაჯიქებ, задирать, привязывать къ кому.

ჩხინცი, ს. სიჩხინცი, მცირედი სიმსუქნე პირზედ მოგდებული, жнжа: თვალში, ე. ი. თვალში ეკალი, бѣльмо въ глазахъ.

ჩხირება (ვეჩხირები), соваться.

ჩხირი, ს. მცირი მონაჭერი ხსა, шалочка, хворостипка; კოლტის ჩხირი, пробка винныхъ мѣховъ; თვალში ჩხირი, бѣльмо въ глазахъ, ბაღის საქსოვი ჩხირი, деревянная игла для вязанія сѣти; წინდის ჩხირები, игла чулочная; ლერწმის ჩხირი, шалочка для вязанія въ церквахъ елен.

ჩხირკედლაობა (ვეჩხირკედლაობა, -ვე), ზ. მ. завниматься чѣмъ нибудь отъ чего дѣлать.

ჩხლართვა (ვე), ზ. მ. ცუდად ვეკერავ, шить кое какъ.

ჩხმაცი, ს. მევე მაჭარი, молодое кислое вино; ს. ბ. ლ.

ჩხნდე, ს. კაშხალი, ონჯარი, მორევი ჩახერგილი ხეები; шлотна въ рѣкѣ, заируда; карга; **ჩხნდარი**, варшевникъ, რ. ქ. ლ.

ჩხორვა (ვეჩხორავ, -რე), ზ. მ. ურიგოდ ვაწეობ რასმე, громоздить; класть въ груду.

ჩხრევა (ვეჩხრევა, -რე), ზ. მ. ვეჩხრევა, разматривать; ქილ. 339.

ჩხრიალი, ნ. ჩხარუნი.

ჩხრინველი, ს. ღორის განავალი, пометъ свиной.

ჩხუბება, (ვაჩხუბებ, -ბე); ზ. მ. წავეჩხუბებ, ჩხუბს ჩამოვადებ: ссорить; (ვეჩხუბები, -ბე); ზ. თვ. წავეკიდები, წავეჩხუბები, ვეკრტიმლები, ссориться, ნაჩხუბი, посорившійся; სმჩხუბარი, предметъ спора.

ჩხუბი, ს. უკული, კრტიმლობა, კინკლაობა; ссора; драка; ჩხუბი მოუვიდათ, они посорились, **ჩხუბიანი**, ზედ. მანჩუბარი, вздорный, задорливый.

ჩხუბობა (ვეჩხუბობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვეჩხუბები, ვეკრტიმლები, ссориться.

ჩხუკუნი (ვე), ზ. მ. ვეჩხიკინებ, გულზედ მოვიყვან, задорить, привязываться къ кому.

ჩხუნვალი, ნ. კინკლაობა.

ჩხუპვა (ვეჩხუპავ, -პე), ზ. მ. თხელს წყალში სღვის ხმა ფეხთა ჩადგმისა და ამოდებისა, тонать въ водѣ; მარკ. 6—31, 21; მაც. 3—15; 13—30;

ჩხუპი, ს. брызги отъ тонанія въ водѣ.

ც.

ც, არის უხმო ანთ, წოდებული ცან, რიცხვიში ნიშნავს ორი ათასსა და ფულის თვალში ნიშნითურთ ორი ათასს თუმანსა; წერილის ფულის ანჯარისში ორ მინათუნსან 400 ფულსა, 100 ზისცსა, 40 უაურსა, 10 აბაზსა, ან 3 1/3 მარჩილსა.

ც, იხმარების ზოგჯერმე ჩ ან ძ და წ ადგილს: განძარცვა, გაცარცვა; ძუბძული, ცუნცული; ცანცალი, წანწალი; ცეცხლა, წეწეა, და სხ. ნ. ჩ.

ც, ცა, კავშირი შეერთებითი, რომელიცა ნიადაგ ბოლოს დაერთვის ლექსთა: უფალიცა, მონაცა, ან უფალიც, მონაც, и господишъ и рабъ, ვეწერცა, ვეკითხულობცა, я пишу и читаю; ვინც, ктобы; რაც, чтобы, კვალადცა, опять же, როგორც, такъ-какъ; რადგანც, такъ-какъ.

ცა, ზეცა, ნათ. ცისა, ზეცისა, მიც. ცასა, ზეცასა, მრავლ. ცანი, ზეცანი; მღაბ. ცები; ზესვენლი, სივრცე გარემომცველი ქვეყნისა; სასუფეველი; ნებო; რაი, небесное царство; დაბად. 1—1; ვფხ. 1; იოანე 3—12, 13; ებრაელთა 12—22, 23; ანჭერი, потолокъ, რუსულ. 352; მოწმენდილი ცა, ясное небо; ცის მარეს ღელს; всакій Божій день, ცისფერი, голубой цнѣтъ; ცისად ცისად გვემული, мухатнѣвъ; ცის სარცველა, ცის მშვილდი, радуга; ცის-უზაბარი, ნ. უზაბარი, ქილ. 479; ცად, ზ. ცის მიმართ, къ небу.

ცაბა მუფანა, ს. მცენ. უსამა სოკო, мухоморъ.

ცაბაქნილი, ს. კამარა, თალი, კონქი, сводъ, ციმ. 71.

ცადება (ვაცალებ, -ღე; ზმან. უემოკლ. აცა. ე. ი. აცაღე), ზ. მ. ღროს მიგვესცემ ან ღროს ვაძლევე, дать время, ждать; (მაცალებ, -ღე; ზმან. მაცა), ზ. მიჩ. ღრო მომეც, дай мнѣ, время, срокъ; ქილ. 532; 2 ქართლ. 285; მაცა, постоянка; (ვიცალებ, -ღე), ზ. მიჩ. მოველი, დავიცალებ, ждать кого.

ცაღება (ვეცაღებ, -ღე), ზ. მ. გამოვეცდი, განვიხილავე, გავეჭინჯავე; иштытывать; пробовать; მაც. 3—15; 13—30; მარკ. 6—31; 8—30; (ვეცალები, -ღე), ზ. თვ. ვეცდილობ, ვმოჭირნეობ, стараться.

ცადინება (ვაცადინებ, -ნე), ზ. მ. ვანმარებ ცლით, употреблять съ стараніемъ, ქილ. 8, 302, 532; 2 ქართლ. 201.

ცადობარი, ს. სამაღლის ნათობალი, четвертая часть вьюка.

ცადუნით ზ.ზ. ერთის მხრიდან, ერთკერძო, съ одной стороны.

ცადუნითი, ზედ. ერთკერძო, односторонний; პოღივნა; ნახე ღარგი; მხარი, одна сторона.

ცადაქნილი, ს. сводъ.

ცაებრი, ზედ. ცის მსგავსი, небу подобный.

ცადუნითი, ზ.ზ. съ одной стороны.

ცადიება (ვაცალებ, ვაცლი; ვაცალი; ზმან. მღაბ. აცა, ე. ი. აცაღე), ზ. მ. ღროს მივსცემ, ვაცალებ; дать кому время, срокъ; ждать, временить.

ცადოვანა, ზედ. односторонний.

ცადი, ს. ორის ცოლისაგან ერთი; вещь подходящая

подъ пару другой; чета; тюкь; мѣра жидкостей 1½ батмана, ცალი ჩექმა, одинъ сапогъ изъ пары; საწყაო: ორი ცალი ერთი ღორია ან სამი-ბაშმანი; შვიდი ცალი აბრეშუში, одинъ изъ семи тюकों шелку; აქლემების ცალი, тюкь верблюжий; ცალი ხელი ცანისამოსი, единственная пара одежды; единственный костюмъ; რუსუდ. 817; ორი ცალი საქონელი, два тюка товаровъ; ცალი ფეხი, одна нога изъ двухъ; რუსუდ. 282; ცალი ზამბისა, одинъ тюкъ изъ пары хлопчатой бумаги; დასტ. 124; ცალი მხარი, одна сторона, одна часть; ცალი ღვინო, ე. ი. 15 ჩაფი ღვინო ან ცალი ჰური, мѣра вина или хлѣба въ 15½ пуд.

ცალიანი, ზედ. ცალის მექონი, одиночный изъ пары.

ცალიერი, **ცარიელი**, ზედ. მოცლილი, დაცალიერებული; უპოვარი, არა რის მქონებელი; გამოსლ. 3—21; пустой; порожний, незабитый; пенмუший, бѣдный; -ჭურჭელი, пустая посуда; -ადგილები, пустая мѣста; ცალიერი ჰური, одинъ сухой хлѣбъ; **ცალიერობა**, **სიცალიერე**, ს. ნუტოთა; (ვქსცალიერობ), пустовать.

ცალკე, **ცალ-ცალკე**, **ცალკე-ცალკე**, ზხ. თვისთვისად, განთვისებით, порознь, поодиночкѣ; особливо-особо, особенно, отдѣльно; 2 ქართლ. 364; ვეფხ. 268, 588; ცალცალკე ცხოვრება, жить врознь, **ცალკერძ**, ზხ. განთვისებით, ერთის მხრით; ოსობ, отдѣльно; съ одной стороны; ლოდ. 48; ცალკერძ და ცალკერძ, съ разныхъ сторонъ, ვისრ. 2; ცალკერძი; -ძო, ზედ. ერთპირი, ერთმხარე. односторонний; ვისრ. 129.

ცალკეცი, ზედ. ერთად ერთი, მარტო ხელი, одинокий, единственный; ცალკეცი პერანგის ამხანაგი, пап-тошны безъ подкладки; ცალკეცი პაფი, шетка одиночная, не вдвое осученная.

ცალმოკვი, ს. მდაბალი ამხანური, არა ჩინებული, однодворецъ.

ცალმხრივ, ზხ. ერთის მხრით, ცალგნით, съ одной стороны.

ცალპირი, ზედ. ერთპირი; односторонний, -ნაქსოვი, односторонняя ткань; -შენობა, флагелъ съ однимъ свѣтомъ.

ცალსასწორა, ს. ლოდარიკი, ყანთარი, бемѣшъ.

ცალფერი, ზედ. ერთის ფერის მექონი, одноцветный.

ცალფეხა, -ხი, ზედ. ერთის ფეხის მექონი, одноногий.

ცალქალამანი, ს. ცალმოკვი, однодворецъ.

ცალცალკე, ნ. ცალკე; სამ. სომხ. 350; врознь.

ცალჭკული, ნ. ცანჭკული.

ცალ-ცალი, ზედ. უტოლო, განსხვავებული, розный, пенарный; -ხარი, розный пенарный вольт.

ცალჭკული, ნ. ცანჭკული.

ცალხელი, ზედ. ერთის ხელის მექონი; უტოლო, უამხანაგო. ერთად ერთი, მარტო ხელი; одиорукый; одиночный; ცალ ხელი ცანთ-საცმელი, одна пара одежды.

ცამდის, **ცამდინ**, ზხ. ვიდრე ცამდე, до небесъ.

ცამეტი, ზედ. რიცხ. ათი და სამი, тринадцать.

ცამეცორი, **ცამეცური**, ს. ე. ი. თხუთმეტიულო ღდე (ცამეტი და ორი) მთოვარისა დიდის პასექის მოსა-პოვნელად, მცხრალად, золотое число; 1 ქართლ. ფრანციტულად ნათარგმნი უფ. ბროს. 481; 487, სრონოდ. 27, 31, мартовское или апрѣльское полнолуние, вычисляемое для опредѣленя Пасхи.

ცანდი, ს. ქვაბის საკიდარი ჯაჭვი, цѣнь для вѣшания котла.

ცანკვილი, ს. კენციხარი, одинъ изъ паръ волосъ, საბ. ლ.

ცანცარა, ს. ილა, вертопрахъ, егоза.

ცანცალი, -ღება (ვქსცანცალეზ, -ღე), ზ. მ. აქა იქ ვალ ლაუდგრომელად, ვქსწანწალეზ, ვქსცუნცულეზ, წხვტა თუა და სუდა; (ვა), მაგალ. თავს, ზ. მ. три-сти головою.

ცანცარი, -რე (ვაცანცარეზ, -რე, მაგალ. თავსა), ვანძრეკ, шенелить, тристи головою; (ვქსცანცარეზ), ღავღივარ აქ იქ, წხვტა თუა და სუდა.

ცანჭკული, ს. კენცი, ცალი, печеть, нечетное число; ნენარა; ნ. ნ. ლ.

ცანჭკულელი, ს. ლუწი, ორი ცოლ, четъ, пара.

ცარვა (ვქსცარე, -რე), ზ. მ. დავქტრეს, დავქსძახვ. сучить, крутить; ჩონვ. 32; равсучивать, развивать веревку и т. д. რ. ქ. ლ.

ცარცვა (ვქსცარცვა, -ცე), ზ. მ. ვავქტრეს, ავიკლეზ, ვქსძარცვა, გავაშვიკლეზ, грабить, снимать съ кого одежду, оголять; ცარცვა ვაფებისა, полоть лозу; ბუნ. კ. 205.

ცარიელი, ნ. ცალიერი.

ცარცი, ს. სამხატურო თეთრი მიწა, мѣлъ.

ცაფერი, ს. სამხატურო ცისფერი ქვა, ქიძ. 220; лазурь.

ცაქცაქი, ნ. ცაცხი.

ცაცა, ს. ცაყვია, ჩალოკვა, ქვანა.

ცაცხვი, ს. მცენ. ლინა, ნ. ნ. ლ; ბუნ. ლ; 132, 192; -ღელალი, широколистная лина, პ. ფ. ლ; ცაცხ-ენარი, ს. ცაცხვის ცყე, лшпникъ.

ცახე, ს. მცვერი, ხილული მზის სუქსი, ოდეს სახლა-ში შევალს; ქილ. 440; საბ. ლ; ბმშპნა.

ცახი, ხახე ჩახი; -წითელი, მცენ. ჯიდრა.

ცახცახი, სხ. ორთოლა, კანკალი სიცივისაგან, дрожь; (ვქსცახცახეზ, -ხე), ზ. უ. ვქკანკალეზ, ვქტორი სი-ცივისაგან, дрожать; მირ. 75; ქილ. 169.

ცაბ, **ცბოლა**, სხ. სიცილი; გულ-პილწობა; მცბიე-რობა; ნენთვნთი, წხვენთვნთი; ლუკავთნი; იანბ. 10—20; (ვქსცბი, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ვქკულ-პილწობ. გონებაზედ შევიშლეზი; ვქსცთეზი; ვქმც-ბიერობ; ნენთვნთვნთვ, წხვტისა; ლუკავთ, ხიტრტ; ოშიბატისა; 2 ქართლ. 5, 1 მეფე. 18—32; 1 ქართლ. 4; 2 ქართლ. 5; **ცბიერი**, ზედ. ვერატი, მზაკვარი, ლუკავი, плуть; **ცბიერება**, -რობა, ს. ლუკავთნი; (ვქსცბიერობ), лу-кавить.

ცდა, სხ. გარჯა, მოცადინობა; ვეფხ. 25, 897; по-пытка, стараня; (ვქსცდი, -ცადე ან ვიცდი, -ცადე) ზ. მ. გამოვქსცდი, განვიცი, განვიხილავ, გავკ-შინჯავ საქმით; ისწყითავთ, პრობავთ; ისყუ-შავთ; მიცლია ღრე, я испыталъ средство; ღარეჭ. 35; ძალს ვიცდი, пробую силу; ვისრ. 159; სცა-

ღენით, ზმან. пощитайте, რუსთ. 204; ვკსცილო-
ვარ, я старался; კაცია. 56; (ვეცლები, -ცადე), ზ. თვ.
ვირჯები, ვიღვენი თავს გამოვლებით; стараться,
пытаться.

ცდა, სს. ждание, (ვაცლი, ვაცლე ზმან. მდაბ. აცა),
ზ. მ. დროს ვაძლევე, მოვუცდი; ვაცალებ; дать кому
время, сроки; მაცადე, подожди меня, (ვიცლი,
ვუცლი, -ცადე), ზ. მიჩ. მოვიცდი, მოველოდები,
ожидать.

ცდენა (ვაცდენ, -დინე), ზ. მ. ვაცთუნებ, გავრევე რა-
სიმე მოცუვებით; მოვაცდენ, მოვსული საქმილამ;
ავაცდენ, ვერ მოვავცდენებ; вводить в ошибку,
соблазнить; მწაშაბ, отвлекать отъ запятій;
непопадать в. цѣль.

ცდილობა, ს. მეცადინეობა, попытка, старание;
(ვეკსცილობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვკმეცადინეობ,
стараться.

ცდინება, ცდუნება, ცთუნება (ვაციდინებ, ვაცი-
უნებ, -ნე), ზ. მ. ვაცთუნებ, მოვაციუნებ, მოვაცი-
უნებ, вводить в ошибку, соблазнить; გვაციუნებ,
ошъ ввелъ насъ в ошибку; 2 ქართლ. 562; რუ-
სულ. 242; სამ. მოს. 51.

ცდომა, ცთომა, სს. погрѣшность, ошибка, დაბად.
21—16; (ვეკსცილები, -ლი), ზ. ვდ. შევეკსცილები,
ცთომასი შევეციდვარ, ошнннться, ნახე ცთომა, სიბრ.
45; ვუციდინებ, ზ. ვ. გავუბრივებივარ, ошъ
ввелъ меня в ошибку.

ცეკვა, ცეკო, ს. ფეხის თითებთ როკვა, пляска на
цыпочкахъ; (ვეკცეკვავ, -კვე), ზ. უ. плясать на
цыпочкахъ.

ცეკვანა, ს. ციციანთელა, ელევანა, свѣтлякъ.

ცელვა (ვკ), ზ. მ. ვკსთიბავ ცელით, косить траву.

ცელი, ს. ჭარბრეგლი სათბელი, 1 მეფეთ. 13—20;
кѡса.

ცელ-მაშვალა, ს. მფრინველია, Качарка, P. F. C.
ცელქი, ს. დაუღრავი, მოუსევენარი ვმაწვილი, ша-
лунъ; рѣзавій.

ცელქობა, ს. დაუღრავობა, шалость, რწვობა;
(ვეკსცილქობ, სრ. არა აქვს; ვიცილქებ, -ქე), ზ. უ.
ვკტიობ, ვკდაუღრავობ, шалить, рѣзвиться;
ერისთ. 41.

ცემა, სს. отдача, საქმ. 12—7; бѣнїе; нападешїе;
ცემა გზისა, дать дорогу; 1 ქართლ. 112; ცემა
ბურთისა, бить в мячъ; ცემა პარღისა ან მა-
ჯისა, бѣнїе пуляса; ერისთ. 48; ცემა ნალარისა,
трубить в трубу; რუსულ. 135; სიბრ. 144; და-
რეჯ. 56: -ჩანგისა, играть на арфѣ; ვისრ. 71;
ომი და ძალზედ ცემა. გორგ. 266; бнтва и же-
стокїй натшесъ; ოსმალთა ქართლს ცემა დაუწ-
ვეს, турки стави нападати на Карталинїю,
ცემა თოფისა, Чарбаѳнїса, налнба изъ ружья,
изъ пушки; ციმ. 99. (ვეკცემ, ვეც, ეც, ჰსცა; უს.
მიცა; სათუთ. მეობ. ვკსცე; სრ. მეცა; მეცეს),
ზ. მ. ვაძლევე, მივკსცემ; давать; отдавать; მეფე
ღავით არა ჰსცემდა სპათა. თვისთა განსვენებასა,
царь Давїдъ нѣдавалъ ноюя своинъ вошнамъ;
ჰაცივსა ვკცემ, ჰაცივი ვეც, почтнть кого, отда-
вать кому честь, ნათელს ვკცემ, крепать, სმასა
ვეკსცემ, отхлннпуться; заговорнть съ кѣмъ; ისაი.
16—11; ეც ადგილი, даи ему мѣсто, ლუკ.

14—10; (ვეკსცემ, სრ. ვკსცემე; უსრ. მიცემია; სა-
თუო მეობ. ვკსცემო, სრ. მეცემა, მეცემოს), ზ. მ.
ვეკცემ, ვკვრავ, ვარცვამ, бнть, ударять; საქმ.
3—2, 3; 1 კორ. 9—26; უარამ. 266, ჰსცემს
მაჯა, бьетъ пуляса; ვკსცემ (ვეც), საწერტელსა,
жалнть; ვკსცემ (ვეც). ისარსა, поражать стрѣ-
лою; 1 ქართლ. 93; ვკსცემ (ვეც), ფრთებსა, бнть
крыльямъ; ვკსცემ (ვეც) საუვირსა, трубить в
трубу; გამოც. 8—7; (ვიცემ, ვიეც), ზ. მიჩ. ვი-
კრავ; ვიკვემ თავსა, бнть себя, ვიცემ ჟამსა, но-
спользоваться шрепемъ; მეკრესა იცემს, ვევეს.
225; бьетъ себя въ грудь, ვიეც (ვიეც) თავსი,
бнть себя въ голову; რუსულ. 810; (ვეცემ, მა-
გალ. უცემს მაჯა, у него бьетъ пуляса; უცემს
საწერტელსა, его жалнть, ვისრ. 131; დარეჯ. 141;
გამოც. 9—5; მიცემს, გიეცემს, უცემს; შემოკლე-
ბით: მიცეს, გიეცეს, უცეს; სრ. მიცა, საქმ. 8—21;
у меня бьетса, უცემს ან უცეს გული, у него
бьетса сердце; ვევეს. 83; სახედ უცესთ, нмѣють
шъ виду; ქილ. 29; გულსა მიცა, это поразило
мое сердце; ვევეს. 453; რა გიეცეს გულსი, что
у тебя на душѣ; ვისრ. 16; ნახე ეება, რა გულსა
სხვა გიეცემს, если у тебя на душѣ другое; ვისრ.
116; მცემ, მცემე, бншь меня; (მცემ, სრ. მეც),
ზ. მიჩ. მაძლევე, даешь мнѣ, გვეცედ, дай намъ,
გუჯ. 27; ჟამი გვეცეს, დაილ ნამს удобное вре-
мя; შესავ. გიორგი მეფ. სამართ; (ვიცემები, -მე;
ვიცემი, -მე), ზ. ვ. გავილანგი, бнть бнту, (ვეცე-
მები, -მე; ვეცემი, -ცი); ზ. თვ. ვევეეთები, ვესლები;
უდარნისა, უბნისა იბ; ან ვეძლევე, даваться
кому, მარკ. 8—12; მაგ. 12—39; 16—4; სინო-
ტოე ეცა; проицталса шростью; ქიმ. 115; სული
ეცა, онъ ночувствовалъ запахъ, ქიმ. 137; წი-
გნი წიგნსა ეცემოლა, ვევეს. 330, безпрерывно
носылали ншсыма, ზიანი ეცა, ვევეს. 459, полу-
чнлъ ущербъ; ეცეს ჟამი, онъ воспользовалса
временемъ; 1 ქართლ. 141; თოფის ცეცია ეცა,
его поразила пуля, 2 ქართლ. 534; ქარი ეცა,
надуло вѣтромъ; სეცა მეცა, я поражень бнлъ
грустью; ვევეს. 270; ელდა ეცა, его поразила
ужаса; კაცია 83; თუ გეცეს მოცადეობა, если бу-
дешь нмѣть время; 1 ქართლ. 100; თვლი არ
ეცეს, чтобы не слзлнть, ვისრ. 6; მეცემოლა, ди-
налось мнѣ; გამოსლ. 5—14; **ცემული, ნაცემი**,
ნითქ; ცემული, მიმ. дѣлннн, ისაი. 66—3.

ცემინება (ვაცემინებ, -ნე), ზ. სსმ. გავალანგინებ, за-
ставнть бнть; -ცევირსა, чнхать, -ასპარეზსა, при-
зывать посредствомъ трубн для соетзавнн на
попрнщъ; ვისრ. 3; რუსულ. 393; ჩანხას ვაცემი-
ნებ, сущестать курокъ.

ცენება (ვაცენებ, -ნე), ზ. მ. მოვივევან მეცენარსა,
растнть; მარგ. 2—113; (ვეკსცენებ, -ლი), ზ. ვდ.
მოსავლისათვის; მოვალ, აღმოვეკსცენებ; расти.

ცერად, ზ. ირიბად, ვითარცა გასულილი ცერი სა-
ლოკე თითისა თანა, напекосо.

ცერემონია (ფრანც.), ს. გამომჩევენება, церемонїя,
ანტ. 3—4.

ცერეცო, ს. ანისული, ძირა; анисъ.

ცერვანო, ს. ძველებური ქართული სახელი ერმის
ცთომილისა, меркури, меркурїй (планета).

ცერი, ს. წვეთით უმსრო თითი ხელისა ან ფეხისა, большой палец руки, ноги; ვეფხ. 165; ცერ-მართალი ისანი შესტყორცა, ვისრ. 89; онъ про-силъ мѣткую стрѣлу.

ცერცატი, ნ. ჩერჩეტი; **ცერცა**, ს. მცენარე, ერისთ. ლ.

ცერცვალა, ს. ტული ცერცვი, ნ. ცერცვი; сощвнца; ერისთ. ლ.

ცერცვი, ს. საჯი, ბაკლა; турецкий бонь, ნ. ჩ. ლ; ერისთ. ლ; ჰ. ფ. ლ; горохъ, ბუნ. ლ.

ცატი, ს. ჩერჩეტი, გამოშტერებული, разиня ротъ, зѣвка.

ცაყება (ვეცეცები, -ცე) ზ. თვ. ვეებეცები, ვალ ხე-ლის შესებით, ходить оупью.

ცაყბა, ს. მამა, ოსპის მსგავსი სამარხო, горохъ персидскій, ნ. ჩ. ლ; ბუნ. ლ.

ცაყბა, ნ. ჩერჩა.

ცაყსლა ბაღაზი, ს. მცენარე; ხანე ლევსურა, ლევ-ცეცსლა.

ცაყსლა-პირი, ს. ლანძვი, კერა, სახლის საშუალ ცეცხლის ახანთები ადგილი, жаровня, очагъ.

ცაყსლებრი, ზედ. ცეცხლიანი, огневой.

ცაყსლება (ვა) ზ. მ. ცეცხლს მოეუკლებ, განვაძვი-ნებ, возжечь; раздражать.

ცაყსლი, ს. ერთი ოთხთა კავშირთაგანი, მსუბუქი, მხურვალე, მწველი და მანათობელი; огонь; пожаръ; სავაჭრო იურიება ცეცხლის ფასად, товаръ про-дается очень дорого; ცეცხლია, онъ горячъ, ცეცხლი მოედო, онъ былъ чрезвычайно трю-путъ, მგზებარე ცეცხლი, горящій огонь; **ცაყს-სლიანი**, ზედ. огненный; ცეცხლის კერძი, ნ. ბაღლაში, გულ-ცეცხლიანი, горячій (человѣкъ); ვისრ. 48; ცეცხლიანობა, ს. горючость; **ცაყს-სლოვანი**, ზედ. огненосный; **ცაყსსლოდე-ბული**, ზედ. грустный, печальный; ვეფხ. 845; ვისრ. 131; **ცაყსლის მსახური**, ს. огнеоноклон-никъ; **ცაყსლ-მსახურება**, ს. огнеонокловодство; **ცაყსლ-სასროლი**, огнестрѣльный напр. ору-жйе; ცეცხლ-ჭურჭელი, ს. საცეცხლე უ ოგნეო-კლონიკოვ; хранилище огня; საბ. ლ. ცეცხლუ-რი, ზედ. огненной, რუსუდ. 242; ცეცხლურად და-მწველი, жгучій какъ огонь.

ცაყსვა (ვესცეცე, -ხეე) ზ. მ. ცემით მარცვალსა შემო-ვადლი ჩენჩოს; молотить, выбивать зерна изъ колосеви; ლევიც. 6—21.

ცვა, სს. охраша, защита; (ვესცავე, ვესცავი; ვიცავე ვიცევი) ზ. მ. ღვიცავე, შევიხანავე, ღვიფარავ, გა-ვუფრთხილები; беречь, стеречь, охранять, და-ბად. 40—5; მაც. 27—54; მარკ. 6—20; მიცავს, გიცავს, უცავს; მრ. გვიცავს, გიცავს, უცავს ან გვი-ცავსთ და სს.) ზ. მ. беречь для себя; оберегать; სიბრ. 103; მიცვი, მიცევი, მრავლ. მიცვენ, охра-ний меня, ფსალ. 11—6; (ვიცევი, ვიცევი; ვიცვი, ვიცევი) ზ. ვ. ღვიფარავი, ღვიცვი, охраниться, оберегаться; იერემ. 52—32; მარკ. 1—133, 136; 1 ქართლ. 360; **ცუდი**, მიმ. сохранный, საქმ. 12—4.

ცვალები, სს. измѣненіе; пережѣна; დასტ. 2; დღე-თა ცვალებითა, съ теченіемъ времени; სამ. ვანტ. შესავ; (ვესცვლები, -ლე) ზ. მ. გამოვსცვლი, შე-

ვესცვლი, გარდავქცევი გარდავიქმ; измѣнять, пе-ремѣнять; ფიზიკა 23; (ვიცვლები, -ლე) ზ. ვ. გამოვიცვლები; გარდავიქცევი, გარდავიქმნი; из-мѣняться, переменяться, ვიცვალებდი რიღე თმა-სა, ვეფხ. 1120; ე. ი. უმწავლივით შევექცევილი, я превращался въ ребенка, ребячился, (ვეცვალე-ლები, -ლე) ზ. თვ. გამოვეცვლები, измѣнителъ, პირის ფერი ეცვალა, онъ измѣнился въ лицѣ; ეცვალა ბელი, счастье его измѣнилось; ერთი მეო-რესა ეცვალეზოდნენ, они смѣнили другъ друга; ღარჯვ. 65; თუ გული გეცვალოს, რუსუდ. 456; если сердце твое измѣнится, **ცვალებადი**, ზედ. ქვემდებარე ცვალებისა, измѣчивый, переменчи-вый.

ცვარი, ს. ნამი, დილისა ან საღამოს ნოკიო, ჩამო-სული მცენარეთა ზედა; წვეთი; роса; капля; ფსალ. 64—10; 132—3; რიცხ. 11—10; ისაი. 18—4; ვისრ. 130; ფიზ. 97; წვივის ცვარი, дождевалъ капля; ერთი ცვარი ღვიზო, одну каплю вина, **ცვაროვანი**, ზედ. ცვარის მექონი; сочный, про-питанный влагою; **ცვარეული** ზედ. სველი, влажный, ქილ. 244, **ცვარვა** (ვე) ზ. მ. росить.

ცვა-ფარვა, ს. საფარველი, покровительство.

ცვაღანი, ს. ბუნებით საქურისი, неспособный къ сонтю.

ცვათა (ვესცევი, -თე) ზ. მ. ღვაძველებ ხმარებითა; გავცხენ, დაგაჩლუნებ; извѣшивать, истулять, (ვესცევი, -თი) ზ. ვდ. ხმარებით ღვესსველები, გავიხეხები, ღვესსლუნებები, извѣшиваться; истуляться.

ცვაინა (ვესცვივი, -ვივი) ზ. მ. ღვესსცვივი, ვვარდე-სა, сдирать, счищать; ხეს ფოთოლი ჰსცვივა, съ дерева падаютъ листья; თმა-სცვივა, волосы падаютъ; ჰსცვივა ცრემლი, проливаетъ слезы; ჰსცვივა წინწყალი, искры летятъ. რუსუდ. 449.

ცვილი. ს. თაფლის სანთელი, წმინდა სანთელი, носкъ; ფსალ. 21—14; 67—2, ცვილი გოდუელი, сото-вой носкъ, ცმი. 60.

ცვიფრება (ვა) ზ. მ. გაავიფირებ, удивлять.

ცვიფრვა (ვესცვიფრები, -ლი) ზ. ვდ. ვეკვირები, გავოცები, удивляться.

ცვლა. **ცუღა**, სს. измѣненіе; пережѣна; (ვესცვლი, ვესცვალე) ზ. მ. შევესცვლი, გამოვსცვლი; გავსცვ-ვლი, განვეჭვრდი; მწიანე, промѣнивать, обмѣ-нивать; измѣнять, перепланивать; ისაი. 41—1; ვესცვლი საქონელს საქონელზედ; мѣняю товаръ на товаръ; ვიცვლი ცანისმოსს; пережѣни одежду, ვიცვლი ფერსა, измѣняется въ лицѣ, преобразиться; (ვიცვლები, -ცვალე) ზ. ვ. შე-ვიცვლები; მოვეკვებები; мѣняться; умирать; **ცუ-ლილი**, измѣненный; ვეცვლები (ფერი ეცვალა) измѣнился въ лицѣ.

ცვალილება, -ღობა, ს. გამოცვლილება, пережѣ-на; -სოფლისა, пренатность жизни, (ვესცვლი-ლობ, სრ. არა აქვს) ზ. უ. измѣняется, იკოზბ. 1—17; **ცვალილებადი**, ცვალილებითი, ზედ. ცვა-ლებადი, ქვემდებარე ცვალილებისა; измѣчивый.

ცვრა, **ცურა** (ვესცვრი, ჰსცვრის, სრ. არა აქვს) ზ. უ. ჰსწვეთს, каплетъ, ვეფხ. 1323; ფსალ. 71—6; ჰსცვრის ცრემლსა, льютъ слезы, ვისრ. 62.

ცემა (ვაცემა), **ფ. მ.** однѣвать.

ცვრევა (ვა), **ფ. მ.** цѣнѣть, увлажять; **გუგ.** 15; -თრთვილსა, покрыть инеемъ; **მრგ.** 14.

ცვრიანი, **ზედ.** ნოუიერი, сочный; -მწვადი, сочное жаркое.

ცთენა, **ცთომა**, **ნ. წ.** წენა, ცდომა.

ცთომილი, **ზედ.** შემცდარი; заблудшій, ს. პლანეტა, რომელიც ძველად ცნობილი იყენენ მზალოდ შეიღნი, ვეფხ. 954 და შემდგ. იუდას. 1—13; планета, ცთომილი ეწოდების პლანეტთა განსარჩეველად უძრავთაგან ვარსკვლავთა, რომელიცა ნიადაგ ჰქვამს ადგილთა თვისთა შეუცვლელად, გარნა პლანეტნი ჰცვლიან ადგილთა მიმოქცეულნი გზასა ანუ წრესა შაჰსა, ამ წრეს ან გზას ასტრონომოსნი ეწოდებენ **ორბიტად**; ძველის სისტემატიკისებრ პტოლომეოსისა ცნობილ არიან შეიღნი პლანეტნი, რომელთაგან თვითოეულისაღმი განსაკუთრებულ არიან თვითოეულინი ღღენი მსგეფსისანი: მზე, ამისი ორბიტი ქართ. ეოქსიმელი, ეთანხმების კვირასა ან მზის დღე; მთვარე, ამისი ორბიტი ქართ. ქირანო ეთანხმების ორშაბათსა ან მთოვარისა; არცა ან მარსი, ამისი ორბიტი ქართ. ქიქსიმელი, ეთანხმებისა სამშაბათსა; დღე არეასი, ერმი, მერკური ან ოტარიღი, ამისი ორბიტი ცერვანი, ეთანხმების ოთხშაფათსა, დღე ერმისა; ზეფსი, დია, მუსთარი (იუპიტერი), ამისი ორბიტი კიქსიმელი ეთანხმების ხუთშაბათსა, დღე დიასი; აფროდიტი ან ასპიროზ (ვენერა). ამისი ორბიტი, მელტავრო, ეთანხმების პარასკევსა; კრონოს, ზოჰალი ან სატური, ორბიტი ამისი აღბასტრო, ეთანხმების შაბათსა.

ცთუნება, **ნ.** ცდინება.

ციაგი, **ციაღე**, ს. მცირე სხივი ან ეპიკაში ცის მნათობა; мельканіе, блестя звѣздъ; -მთოვარისა, блестя луны; -მზისა, блестя солнца, ვეფხ. 693; ზედ. снѣжный; ციაგი ჰირის ფერი, тѣльный пѣтъ; სპზ. 142. [148, болонка.

ციბა, **ციბავი**, ს. ჰასავ მცირე ძალი, გოშია, სიზრ.

ციბრუსი, ს. ხეთ სანჭურტი გრძელი სადგისი მშვილდის სატრიანობელი, сверло, буравъ.

ციგა, ს. მცირე მარხილი, санки, башекъ.

ცილა, ს. ცერისა და სალოკეს თითის გაშლილი ზომა, пядь, пядень (мѣра), длань.

ციღამაფეანა, ს. შხამიანი სოკო, мухоморъ.

ციღამტკაველი, ს. ქია, მაიმუნი, ან ველური კაცი; дикій человекъ; обезьяна; შავი. 60; ქილ. 387; 388; **ციღამტკაველური**, ზედ. ციღამტკაველი-სადმი საქუთიელი, обезьяниный, 2 ქართლ. 200.

ციება, სხ. ცხრა. სენი ცანში შეციებისა; лихорадка; დღე გამოშვებით ციება, поремѣжающаи лихорадка: (ვაცივე, ვაცივ, -ციე) **ფ. მ.** ვაცივე, შეგვქმნი რასმე ცივად; холоднѣть; студитъ; აციენს, лихорадка знобитъ; (ცვცივებ, -დი) **ზ.** ვე. ცივი შევიქმნები; გავცვცივებ, холоднѣть, стапovitъся холодно; простужатъся.

ციებ-ცივებება, ს. ციება და სიცვ ერთმანერთზედ მიღევებით; горячка, лихорадка.

ციერი, ზედ. ზეციერი, небесный.

ცივება, **ნ.** ციება, თავს რად იცივებ, что ты врешь.

ცივა, холодно (естъ), მცევა; ცივგრილი, ზედ. прохладительный.

ცივი, ზედ. მოკლებული სითბოსაგან; холодный; -ოფლი, холодный потъ; ვისრ. 129; ცივი თვალი, холодный взоръ; ცივი საქმელი, холодная ищица, ცივი გული, хладнокровіе, пелюбови, **ცივიანი**, ზედ. ცივი, холодный, მრგ. 93; ციე-სისხლიანი, ზედ. გულგრილი, хладнокровный.

ცივნა (ცვსცივი), **ფ. უ.** ცივი ღრო დგას; стоитъ холодная погода, მცევა, мнѣ холодно.

ცივანი, ს. თიკანი, პაცარა თხა, козленокъ, **ცივნის უურა**, მცენ. ერის. ლ.

ციღა, ს. კვერცხის გულის გარეთი თეთრი ან ხის გულის გარშემო თეთრი; нѣлокъ яичный; крайній слой дерева; -სისხლისა, снѣжковина крови; -ფიცრისა, кромка доски.

ციღება (ვა), **ფ. მ.** გავაცოლებ, მივსდევ დანიშნულს ადგილამდინ, провожать.

ციღებმა, ს. ცილობა, დავობა, споръ, რუსუდ. 193; ტიმ. 169; მამულის ციღებში, во время спора объ имѣніи; სამ. ვანტ. 12; (ვეცილები, -ლე) **ფ.** ვეღავები, оснаривати; ლუკ. 24—17; მეცილები, оснаривашъ у меня, ვიცილები, -ლე, спорю съ кѣмъ либо.

ციღი, ს. ბრალი შემოღებული ვისზედმე სიცრუვით, клевета, ложь, наветъ; ვეფხ. 317; ან დავა, ბაასი, споръ, იმას ციღი არ უნდა, нѣтъ спору въ этомъ; ვეფხ. 560; ციღის მწამებელი, клеветникъ, ციღის წამება, სზ. клевета, (ციღის ვცწამებ, მე) **ფ. მ.** ბრალს დაესდებ, клеветать на кого либо, обвинять.

ციღინდრი, ს. ლემგერ. სხეული მოგრძე და მრგვალი თანასწორედ, ვითარ საგორავი, цилиндръ.

ციღობა, სხ. ბაასი; დავა; споръ, диспутъ; споръ, тлжба; 1 ქართლ. 341; ვეფხ. 56; რიცხვი. 20—13; (ვეცილობ, სრ. არა აქვს; ვეცილები, -ლე) **ფ. უ.** ვცბაასობ; ვეღავები; შეველაპარაკებ; спорить съ кѣмъ; тягаться, оснаривати; ლუკ. 24—17; საქმ. 28—22; (ვიცილები, -ლე) **ფ. უ.** ვეღავები, спориться, тягаться, მავ. 9—33; (მეცილები, -ლე) **ფ. თ.** оснаривашъ у меня.

ციღობლობა (ვეცილობლობა), **ფ. უ.** თავის ნათქვამზედ ვსდგევიარ, ვცვცილობ, стоять на своемъ, спорить, ვეფხ. 22.

ციმორა, **ნ.** ციმორა.

ციმციმი, სხ. კამკამი, მცირე ჩამჭეველება წყალთა; მზის სინათლის მღვლეწარება; ვეფხ. 1222; ვისრ. 123; რუსუდ. 935; ჰირის ხახის ღიმილი; ვეფხ. 1512; струя источника; ульбика; отливъ блеска солнечныхъ лучей; (ვეციმიციმი) **ფ. უ.** ჩავჭეველებ, ვცკამკამებ; ვცვციმი; струиться (о источникѣ; снѣтъ); ульбаться; **ციმციმიანი**, ზედ. струистый.

ციმა, სხ. უხმარი; (ვიცინი, -ნე) **ფ. უ.** ვცკასკასებ, ვცხარარებ, ვცქურთქურებ; ვიციმი; смѣяться, ვეფხ. 69, (ვეციმი, -ნე) **ფ. თ.** დაესციებ, насмѣхаться надъ кѣмъ, თავს ვიციმი, თავს მასხარად ვიღებ, смѣяться надъ собою; ვეფხ. 65; მეციმინს, მეციმიან, მავალ. ბაგენი, мнѣ смѣшно; вызывается на устахъ моихъ улыбка; ვეფხ. 60; ქილ. 311; ვისრ. 194; ნახე სიცილი.

ცინგლი, ს. თხელი წვიცლი, сонная жидкая, **ცინ-**

გლიანება (ვა), **ფ. მ.** გააწვინტლიანებ, соплить; (ვქსცინგლიანებ, -ლი) **ფ. ვდ.** ვქსწვინტლიანებ, сопливить, **ცინგლიანი**, ზედ. წვინტლიანი, сопливый, **ცინგლიანობა**, **ს. წვინტლიანობა**, мозгливость; сопливость.

ცინება (ვაცინებ, -ნე), **ფ. მ.** სიცილს ავუტებს, смѣшит; (ცი), **ფ. უ.** ვიცინი, смѣяться, **ს. ცინა**, (ვქსცინებ, -ნე), **ფ. უ.** დავსცინებ, насмѣхаться.

ცინცალი, **ს.** მოდილო კატის კნუტი, котенок.

ცინცღვა (ვქ), **ფ. მ.** მოცუეუბით ვართმევ, выманывать

ცირცელი, **ს.** მცენ. рябина; ერისთ. ლ.

ცისად-ცისად გვეშული, **ს.** სნეული მთვარისა ან სნელიანი სამთვაროთი, лунатикъ, **მატ.** 4—24; 17—15.

ცისეული, ზედ. ცისფერი, голубой; **გამოსლ.** 35—7.

ცისიერი, ზედ. ცისაგანი, ცისადმი საკუთხველი; ან რაცა შესვლებს ჰაერსა შინა; воздушный инлешия, **ცითარ:** წვიპა, თოვლი, ელვა, ქუხილი, მესი, ცაქანი, ბაკი შვისა ან მთივარისა; небесный; метеоръ, феноменъ.

ცისკარი, **ს.** მცენ. зоря (раст.).

ცისკარი, **ს.** მოწვევა განთიადისა, გარიჟრაჟი; **ფსალ.** 29—5; 64—8; 91—2; ან დილის ლოცვა, **ფსალ.** 62—6; 87—13; разенѣть, утренний заря: заутрени, утрення служба; საქმ. 5—21; 1 ქართ. 466; ცისკრიდამ ზნდამდე, съ утра до вечера.

ცისკიდი, **ს.** სამეაროს მხარი, მწვერვალი, край земли; 1 ქართლ. 81, 82.

ცისკრება (ვაცისკრებ, -რე), **ფ. მ.** განვანათლებ, освѣщать; (ვაცისკრებ, -რე), **ფ. მ.** მიჩ ვინათებ, გავთენებ, осветить; ჩანს. 46.

ცისკრეული, ზედ. დილისა, утренний, **ცისკრის ვარსკუთავი**, **მ.** მთები, утренний заря, денница, **ცის-მარე-დღე**, ზედ. ყოველი დღე, всякий Божий день.

ცისკრის ნამაფი (არაბ.) **ს.** დილის ლოცვა, утреня молитва; **გრგ.** 84.

ცისკრობა (ვქცისკრობ), **ფ. უ.** აღვიმსობი, აღვიცისკრებ, აღრე ავსდგები, вставать рано; **ვეფს.** 469; ან ვქსწწვინავ დილის ცისკარივით, ჩანს. 90, осветить, освѣщать.

ცისკროვანი, რუისის კან 14, осветимъ, შავთ. 57.

ცისკროვანება, -კნება, **ს.** გარიჟრაჟი, утреннее сияние, ციმ. 12.

ცის მზომელი, **ს.** ასტრონომოსი, ვარსკვლავთ შრიცველი, астрономъ.

ცის მზომელობა, **ს.** ასტრონომია, ვარსკვლავთ შრიცველობა, астрономия, სიზრ. 111; საბ. ლ.

ცისკრება, **ს.** ამოცისკრება.

ცის-ნაცენი, **ს.** მოშავო ქვა ჭიჭის მსგავსი, черный кристалл; ისუ. 5—2.

ცის სარცყელი, ცის მშვილი, ირისე, ნაწვიმარ-ზედ ღრუბელთა შორის გარდავლებულ კამარა ფერად ფერად; радуга; დაბად. 9—13, 14; გამოცხ. 4—3; 10—1.

ცისფერი, ზედ. მხიარული ან ღია ლურჯი, голубой цвѣтъ.

ციფრა, (არაბ.), **ს.** არაბული რიცხვის ასოები, цифра.

ციქუა (ვქციქუ, -ქვე), **ფ. მ.** ვიოხ, შუა ვქცგომელობ, ვშუამავლობ, ან ვქმოციქულობ; молить, ходатайствовать за кого: апостольствовать; **ვეფს.** 6—20; ქრისტეს თვის უკვე ვქსციქვთ; и такъ мы послапникн отъ имени Христа; 2 კორ. 5—22.

ციღვი, **ს.** მოსაკეცი ღანი, складной ножъ.

ციფვი, **მ.** მცოფვი; ძოხი, подлая женщина.

ციცა, გურულად გოგო, ძვინოხა, ბაქრ. 163.

ციცა, **ციცი**, **ს.** კაცა კნინობითად, кошка.

ციცა, **ს.** თხილთა, ნიგოზთა და მისთანთა ყვავილი, მჭადა, ореховая почка, цвѣтныя завязь, цвѣтецъ; საბ. ლ; **ს. რ. ლ;** **ციცაბარდა**, მცენ. дикогорады.

ციცაზი, **ს.** კლდე ფრიადო ძნიად ჩასავალი, крутой скала, крутизна; **ციცაზოვანი**, ზედ. крутой (скала).

ციცანა, **ს.** ღომია ერთგვარი, порода проса, гоми.

ციცინათელი, **ს.** მწერი ღამით მანათობელი, свѣтлякъ.

ციცქა (ვქსციცქა, -ნე), **ფ. მ.** ვქსწწწიქნი, ვქსწწწიქნი, коньрять.

ციცქა, **ციცნა**, ზედ. კიკნა, ძალიან პაცარა, крошка, малшй.

ციცხვი, **ს.** დიდი კოვჩისისა, ჩამჩა, ლაპოკი; большая деревянная ложка, გამოსლ. 25—30; რიცხ. 4—7.

ციხე, **ს.** ნაგები სიმაგრე; крѣпость: მიუვლი ციხე, неприступная крѣпость, ციხის მაგრება, укрѣплять крѣпость; ციხე დარბაზი, укрѣпленный замокъ; ციხე ქალაქი, городъ съ крѣпостью; ციხის გატეხა ან აღება, взятъ крѣпость, ციხის თავი, командвант, мѣшусъ გ. სამ. 13; ციხის მცველი ჯარი, крѣпостной гарнизонъ: **ციხოვანი**, **ციხოსანი**, ზედ. ციხის მქონებელი, имѣющій крѣпость: ან ციხის მცველი ლაშქარი, гарнизонъ, 1 ქართლ. 195, 235; ციხელი, ზედ. ციხეში მყოფი, въ крѣпости находящійся, ვეფს. 1385; **ციხოსანი** ან ციხოვანი ახნაური, дворяншъ имѣющій укрѣпленный замокъ; აღბ. 2.

ციხე დარბაზი, замокъ.

ცლა (ვაცლი, ვაცლე), **ფ. მ.** ვაცალებ, დროს მივსცემ, дать время, ждать; временить; რუსულ 434; არ მეცლა, я не имѣлъ времени, ვეფს. 86; (ვაცლი, -ცლე), **ფ. ვ.** მოვცელი, имѣть свободное время, (მაცლი, მაცლე), **ფ. მ.** ჩი. დროს მაძლე; даешь мнѣ срокъ, время; რუსულ. 302; მცალს, ან მცალოან, **ფ. მ.** ჩი. მოვცელი ვარ, დრო მაქვს, имѣю время, досугъ; სიზრ. 125; გამოსლ. 5—16; აზრად არა მცალს, ესე იგი, თავი ხელთა არა მაქვს, я немогу собраться съ мыслями, я самъ не свой; ვეფს. 125.

ცლა (ვაცლი, ვაცლე), **ფ. მ.** მოვაცლი, ავაცლი, ავართმევ, მოვავსოებ, отдѣлять, снимать, единять; კანს ვაცლი, снимать оболочку, (ვეცლეობი, ვეცლე), **ფ. თვ.** მოვეშორები; მოვქშორებობი, მოვქვალაჯებობი; отдѣляться; удаляться, отступать.

ცლა (ვქსცლი, ვქსცლე), **ფ. მ.** დავქსცლი, დავალოებ; опорожнить, опрастывать; очищать; ვქსცლი თოფსა, выстрѣлнть изъ ружья, ჩონგ. 85; ანტონ. 6—26; მიცლი ჯიბესა, ты опусто-

шаешь мой кармапъ.

ცლევინება (ვა), **ფ.** სმძ. ღავაცლევინებ, заставить, опорожнить, очистить; ან მოვაცლევინებ, заставить ждаты, საბ. ლ.

ცმა, ვაცვამ, უსრ. ვაცმილი, ვაცვამილი; სრ. ვაცვი, **ფ.** მ. ავაცემ, ჩამოვაცვამ; შევქმოს ცანისამოსით, ჩავაცემე; იძვავთ, продвигать; одвигать кого; ჯვარს ვაცვი, я раснял его на кресте; ანაზედ აცმილიან, сажали на колъ; სამელთო წერილში მატ. 27—22, ჰსწერია, ეცვიან, უნდა აცვი, ან აცვიან ჯვარზედ. распши, ვაცვამ ნემსზედ ძაფს. იძვავთ штку въ иглоу; (ვიცვამ, -ცვი), **ფ.** მიჩ. ჩავიცვამ ცანთა, შევიმოს ცანისამოსს; падвигать на себя одежду, одвигаться; (ვეცვამ, -ცვი), **ფ.** მიჩ. ღავუცობ ჰირსა, затыкать; (ვიცვი, -ცევი), **ფ.** ვ. ავიცევი; ჩამოვიცევი: მაკალ. ჯვარზედ; бить иждвигать, распигу; (ვეცვი, ვეცევი), **ფ.** თვ. ავეცევი, патыкаться на мечъ, и т. п. **ცმულოი**, ნაცვამი, მიმ. одвтый; **ნაცვამი**, ზედ. пошешный.

ცმაცმუნია ცუჩებისა, шевелить губами.

ცმევა (ვაცმევ, ვაცვი), **ფ.** მ. ჩავაცმევ ცანთა, одвигать.

ცმელი, ს. გადამუდნარი ქონი, жпуръ, тукъ.

ცმორა, ს. თეფხია, снетокъ, рыба вапдышъ.

ცმუკვა (ვცსმუკვა, -კე), **ფ.** მ. ვცკორცმანებ, მოუსვენარად ვცკევერ ან ვცზოვარ, стоять или сидеть безнокойно.

ცმულთა მაგალითად ცანისა, ს. ცანის მოსილობა, оденше, одвжда; გორკ. 30.

ცმუცვა (ცვ), **ფ.** მ. ვცკორცმანებ, колебаться, საბ. ლ.

ცმევა, ს. სმილი, მარწყევი, ღანღალა, წიამბოლე, земляника, ერისთ. ლ.

ცნა (ვცსცნი, ვცსცანი), **ფ.** მ. ვცსცნობ, узнать, (ვიცნი, ვიცანი), **ფ.** მ. ვიცნობ, узнать; (მიცი, ან მიცნი, მიცანი), **ფ.** მიჩ. მიცნობ, ты знаешь меня, ლუკ. 13—26; ისაი. 29—16; არ გიცნი თქვენ, незнаю васъ; მატ. 7—23; არ იცნით, вы незнаете его; მარკ. 12—24; გიცით ვინ სარ, мы знаемъ кто вы; მარკ. 1—24; მიცნა, онъ узналъ меня, მიცნა, მიცნიეს, я узналъ его; დაბად. 22—12.

ცნაურება (ვეცნაურები, -რე), **ფ.** თვ. ვეცნობები, бить знакому; ჩობგ. 139.

ცნდალი, ს. შალაო, иластырь, ბუნ. ლ.

ცნება, ს. მდაბ. ცნობა, შეცნება, გაგება, понятие, сознание; ან მცნება, ღარიგება, заповѣдъ, постановление; დაბად. 15—12; ცნებას მოვიდა, пришесть въ память; რუსულ. 339; ცნება ღა ქეკუა, понятие и умъ.

ცნებული, მიმ. ცნობილი, пвѣстный, знакомый, ოსეს. 10—1.

ცნევა, სს. მცენება, ღარიგება, постановление, заповѣдъ; (ვეცნევი, ნე), **ფ.** თვ. ვეცნობები, შემეცნევისის, знать; (მემცნევის, -ნია), **ფ.** თვ. ვეცნობებისა я знакомъ, мнѣ извѣстно, ვეფს. 799.

ცნობა, ს. ცნება, გონებით ზედმიწევნილობა, შეცნება; ვეფს. 904, ვისრ. 4; ქეკუა, ვეფს. 759; ცოღვა, კაციღ 138, ლოღ. 7; понятие, сознание; разумъ, разумный; знание, ცნობას მისულთა, образумиться; ვეფს. 233; ცნობითა მშვიდითა,

спокойствіемъ духа; ვეფს. 124; ცნობა სუსტი ღელავატი, слабузная женщина; ცნობა ვნებული, помѣшанный въ умѣ, ცნობა ზემედელო, ე. ი. გონიერება სორს გამჭრელი; прощительный умъ, ვეფს. 45; თავის ცნობისკან ჩავარდების კაცი ჭირსა, ე. ი. თავისის ქვევისკან კაცი უბედურობას შეემთხვევა, человекъ отъ своего разума попадаетъ въ просакъ; ვეფს. 869; ცნებითა, съ сознаниемъ, (ვეცსცნობ, ვცსცანი; საღუთ-წერილში სცენედ, ე. ი. სცანით, ისაი. 44—20, ვცსცნობ, знать, ვეფს. 657; ვერ ჰსცანი ქეკუა შენი, ты еще пеоразумишся; სიბრ; (ვიცნობ, ვიცანი), **ფ.** მიჩ. შევიმეცნებ, შევიცუობ. ყავავთ, მარკ. 7—16; იოან. 6—69; 1 კორ. 14—30; (ვაცნობ, -ბე), **ფ.** მ. შევაცნობინებ, დათ ვნათ; მაცნობ, дашь мнѣ знать; მიცნობ, ты узнаешь меня, ты знаешь меня; მიცი, მიცნი. ნანე ცნა; (ვიცნობები, -ბე), **ფ.** ვ. ცნობილ-ვიქმნები, признаваться; (ვეცნობები, -ბე), бить знакому; მეცნება, ე. ი. მეცნობებდა, я должень знать; **ცნობილი**, მიმ. узнанный; извѣстный; разумный; ვეფს. 324, ისაი. 44—25; რუსულ. 7; ვეცნივარ, онъ узвать меня, რუსულ. 301, **ცნობილობა**, ს. извѣстность; сознательность, ვისრ. 43; (ვეცსცნობილობა, -ლე), **ფ.** მ. ცნობა მკეს ვისიმე, знать кого, имѣть съ кѣмъ знакомство; ცნობიანი, ზედ. созпательный.

ცნობება (ვა), შევაცნობინებ; დათ ვნათ; თავს-ვაცნობებ, დათ кому о себѣ знать, რუსულ. 860; მაცნობე, даи мнѣ знать.

ცნობიანი, **ცნობიერი**, ზედ. ქეკვიანი, გონიერი, разумный, сознательный; ვეფს. 886; ქიღ. 416; **ცნობიერობა**, ს. გონიერობა რაუმიობა, ისაი. 40—28.

ცნობობა, **-ბილობა**, ს. გონიერობა, знание.

ცობა (ვიცობ, -ცევი) **ფ.** მიჩ. ღავიცობ მაკალ. ყურში თითს; заткнуть себѣ шапк. уши; (ვეცობ, -ცევი), **ფ.** მ. ვუცვამ, ღავუკრძალავი ქურჭელს ჰირს საცობით; затыкати; ერისთ. 2—55.

ცოღება (ვა), **ფ.** მ. ცოღავში შევიყვან ვნოდითъ въ грѣхъ; გამოსლ. 23—31; (ვეცსცოღებ, -ღე), **ფ.** უ. ვცსცოღავ, грѣшить.

ცოღვა, მდაბ. ცოღო, სს. ბრალი, ღანაშაული, შეცოღება; უბედურება. განსაცდელი; სიბრალული; грѣхъ, согрѣшение; несчастье, бѣда; жалость, сожалѣние; ეს რა ცოღვა შეკითხა, какое несчастье меня постигло; ცოღვით ღავცობ, грѣхонадепие; ამისის ცოღვით ქვა იწვიოს, отъ сожалѣнія къ нему и камень сгораетъ, ცოღო ღა მადლი იცის, онъ понимаетъ что значить грѣхъ и доброе дѣло; ცოღო, это грѣшно, это жалко; ცოღვის მოკიღება, приятие на себя грѣха, ნ. ფიცი; **ცოღვითი**, ზედ. грѣховный.

ცოღვა (ვეცსცოღავ, -ღე), **ფ.** უ. სეკულსა გაღავალ; გარავცსცევი, ან შევეცსცოთები; ფსალ. 18—13; 24—7; მატ. 3—6; 27—4; გრწინთ, согрѣшати; (ვეცოღები, -ღე), **ფ.** თვ. ვებრალები, онъ сожалѣеть меня; მეცოღება, я жалѣю его; **ცოღვლი**, ზედ. ცოღვის მომქმელი, ფსალ. 1—1, 5; გრწინთ; გრწინი.

ცოდვილება (ვაცოდვილებ, -ლე), **ც.** მ. არ მოვა-
სვენებ, ვაწამებ, ვაწვალებ; ვკნინაზავ, ვკნინლარ-
თავ; тормозить, тревожить; кронать, работать
кронотно и дурно, რუსულ. 952, 953; (ვიცოდვი-
ლებ, -ლე), **ც.** მიჩ. ჩაუტყდებო საქმეს, სამუშაოს,
ვცოდვილობ; корнишь падь чьмъ, конаться;
ცოდვილობა ს. копошливость, (ვცოდვილობა,
სრ. არა აქვს), **ც.** უ. დაეშვრები ძნელს საქმეში
უქონელად ღონის მიეზისა; корнишь падь чьмъ,
коношиться. რუსულ. 908; ჩონგ. 145.

ცოდინება (ცა), **ც.** სმ. შევაცოდინებ, დაე ვნათ,
უწმდომით, რუსულ. 775; (ვეცოდინები, -ბე), **ც.**
თვ. მეცნიერ ვიქმნები, შემეცნება, ი. должен.
знатъ, (შეცოდინება, -ბა), **ც.** თვ. შემეცნება, მიწ
должно быть известно; რუსულ. 379.

ცოდნა, სხ. მეცნიერება, დახელოვნება სწავლაში;
მცნობა, ნაცნობა; знание, познание; зна-
комство; (ვიცი, სმ. არა აქვს; უხსრ. მცოდნა; სთ.
სრ. მეცოლა, მეცოდნა), **ც.** მ. მეცნიერვარ, დახელ
ვნებული ვარ სწავლაში; ვცცნობილობ, ცნობა
მაქვს ვისიმე; имѣть знаніе, знакомство, знатъ;
умѣть; ფსალ. 9 — 10; საქმ. 21 — 37; რუსულ.
419; 2 გამოც. ქრისტე. 104; (მიცი, მიცოდო), **ც.**
მიჩ. მიცან, მიცოდი, ნახე ცნა, თუ знаешь меня,
მიცოდი სამენობ, ვეფხ. 410, ვნაი что я принадле-
жу тебе; (ვეცოდინები, -ბე), **ც.** თვ. ვცცნობნი-
ვარ, ვცცნობნიხარ, ვცცნობნია; **ც.** უ. я зналъ, ты
зналъ, онъ зналъ.

ცოდო, **ც.** ცოდვა, ცოდო მადლი.
ცოთი, ს. სასწერის საქარბავი აზრ; привѣсокъ для
уравнения вѣсовъ.

ცოღება (ვა), **ც.** მ. ცოლად შევკვრათვ, женить кого;
(ვიცოღებ, -ლე), **ც.** მიჩ. ცოლად შემოვიყვან, же-
нитъся, სპ. ვაგ. 86. [შიწყ.]

ცოღეული, ზედ. ცოლისადმი საქონეული, ჯე-
ცოლი, ს. ქალი ქმროსანი, жена, ცოლის გაშეება,
развестись съ женою; ცოლის შერთვა, жениться,
ცოლიანი, **ცოლოსანი**, ზედ. ქმარი შეუღლე-
ვილა ქორწინებოთა, женатый; **ცოლიანობა**,
ს. ცოლის ყოლა, имѣніе жены; **ცოლობა**, სხ.
замужество; ვისრ. 17, 48; ერისთ. 2 — 144;
გორგ. 51; (ვეცოღები, -ლე), **ც.** მ. ცოლი ვარ
ვისიმე, бить женою кого, ვისრ. 6; ანტონ.
4—31, სპ. სომხ. 76; ქალ. 635. მისი ცოლობა
არ მიხდა, я не хочу быть его женою; ცოლ-
ქმრობა. ს. შეუღლება, супружество: 1 ქართლ.
25; სპ. სომხ. 333; ცოლ-ქმარი, ს. ცოლი და
ქმარი, შეუღლები, жена и мужъ, супруги; ცოლ-
შვილი, ს. ჯალაბობა; семейство; жена и дѣти;
ცოლშვილიანი, ზედ. ჯალაბიანი, семейный;
ვეფხ. 101; **ცოლშვილობა**, ს. ჯალაბობა, се-
мейство; ცოლწაგრილი, კაცი, რომლისაც ცო-
ლი სხვას წაუყვანია, აღ. 47, мужъ у котораго
жена увезена чѣмъ либо.

ცომი, ს. მოკეთილი ფევილი ჰურის გამოსაცხობად;
ზოგჯერმე ხაში ან ჰურის ცომი; მატ. 16 — 6. 7;
13—33; ტფხო; закуска; **ცომოვანი**, **ცომი-**
ანი, ზედ. ცომისაგანი, тѣстшій; закусашенный;
გამოსლ. 12 — 20; 39; ცომ-მცენარი, ზედ. გამო-
შემცენარი, недодеченный.

ცონვა, სხ. სიცონილი, დაზარება; чѣность, (მცო-
ნის, მცონა), **ც.** მიჩ. მეზარების, чѣнь мѣ;
1 ქართლ. 299; წათა ცნოვრ. 387.

ცორანო, ს. ჰლანგიტი ერმი, ოტარილი, მერკური;
меркурий (планета).

ცორვა, (ვცცორავ, -რე), **ც.** მ. ვცცურავ. плавать;
ползать.

ცორვება (ვცცორვებ, -ვე), **ც.** მ. ვაცურვებ, ნელა
ვაცარებ ცეცნა, ვეფხ. 1321; 192; заставить
плавать; заставить иди лошадь мелкою рысью.

ცოცა, **ცოცაი**, **ც.** მ. მცირედ, არა მრავლად; мало,
немного; ცოც-ცოცა, ცოცაცოცა, ცოცადრე, не-
много, ვეფხ. 866; ცოცა ვიცი, не много знаю,
ლარეგ. 2 — 54; ცოცა ჩქარა, не много скорѣе;
ცოცა არ იყო თქუძის, ცოცა გაწუდა, чуть чуть,
едва не; безмала; ცოცა არ იყოს, чтобы это не-
было мало.

ცოცა, ზედ. ან ს. მცირე, არა მრავალი; პაცარა; სი-
კინე, სიმცირე, სიპატარავე; малый, небольшой;
малость ничтожность; ცოცა ხანს, на малое
время, რუსულ. 385; ლარეგ. 7; ცოცა ყრმა, ма-
лый юноша; ცოცა ღლე, не много дней; ცოცა
ქელი, не большой холмъ, ლარეგ. 2—3; ეს მეფე
ცოცა იყო, этотъ царь былъ молодой; ცოცა კა-
კოთ წავიდა, онъ отправился съ немногими
людьми; ცოცა ნუ გკობნია, не считай это за ма-
лостью.

ცოცავება (ვაცოცავებ, -ვე), **ც.** მ. შევამცირებ,
уменьшать, умялять; (ვიცოცავებ, -ვე), **ც.** მ.
მცირედ აღვარცხავ თვის თვის; счѣтать для себя
за малость; ქალ. 327; (ვეცოცავები, -ვე), **ც.** თვ.
ვემცირები, казаться кому за малость; 2 ქართლ.
458; მეცოცავება, ე. ი. შემცირება, მცირედ მერვე-
ნებ, кажется мнѣ малостью.

ცოცაობა, ს. სიმცირე, მცირეობა, малость, ცოცის
ცოცაობით, за малостью; ვაგ. სპ. 43.

ცოცაოდენი, **ც.** მ. ძნეოსიყო, ქიშია, 186.

ცოცცოცა, **ცოცცოცად**, **ც.** მ. მცირე მცირედ.
ნელნელა, но немногу, ცოც-ცოცაობით, **ც.** მ. ძალი-
გორად, но немногу.

ცოფი, ზედ. ბორცვეული, უცნობა, შეუცნებელი;
მატ. 5 — 22; 23 — 17, 18; მსოფლიურად: სენი
ძალთა, ბრაზი; бѣшеный; бѣшество собакаъ;
ცოფის-ჭია, маслянка, испанская муха; ცოფიანი
მაგალ. ძალდი; ე. ი. ბრაზიანი, ცოფვარდადებული,
бѣшенная собака; ცოფიანობა, ს. ბრაზიანობა,
бѣшество; ცოფიერი, ნ. ცოფიანი; ცოფივანი,
ზედ. бѣшеный.

ცოფისჭია, маслянка, ბუნ. ლ.; майскій жуеъ,
ერის. ლ.

ცოცვა (ვცცოცავ, -ვე), **ც.** მ. დაკვებები, ვკლოდა.
ვკვლინავ, ползти, ერისთ. 101.

ცოცხა - ზადანა, ს. ოქროსილია; მცენ. васи-
лекъ (раст.); ბუნ. ლ.; ივანე ბუნ. ლ.

ცოცხალი, ზედ. ცხოველი, სულ-ღამეული; საქმ.
9—4. სამაღუთო წერილში; მრთელი, უსნეულო;
მატ. 9—12; იოან. 5—14; жной; здоровый;
ცოცხალი ტყუელი, явная ложь; ცოცხალ-მკვდარი
ში жной, ში мертвый; полумертвый; ვისრ.
65; ცოცხლა, живъ ли онъ; რუსულ. 234.

ცოცხანა, ცოცხობანა, ს. მცენ. *васплекъ* (раст.); ერის. ლ.; ჰ. ფ. ლ.; ბუნ. ლ.

ცოცხალ-მკვდარი, *полуживой*.

ცოცხი, ს. მცენარე რომლისაგან შეიქმონენ საგვგელსა; ან თვით საგველი; *пушонникъ, шинкарникъ* (раст.); ერისთ. ლ.: ან *метлица*, ერისთ. ლ.; *метла, вѣшникъ; деревенникъ, деревенникъ*, ერის. ლ.; **ცოცხმაგარა**, მცენ. *желтѣникъ*.

ცოცხლება, სს. *здоровье*, რუსულ. 587; მიწეითა ცოცხლებით სარ ან მხიარული, ვისრ. 61; *Гуды за всегда здоровъ и веселъ*, (ვაცოცხლებ, -ლე), ზ. მ. სიცოცხლეს ვაძლე; *оживлять; продлить чью жизнь; дарюж.* 15; *მაცოცხლებ, ты даешь мнѣ жизнь*, ერისთ. 147; ვისრ. 47; ღმერთმან გააცოცხლოს, *Богъ да продлит твою жизнь*; (ვიცოცხლებ, -ლე), ზ. მირ. სიცოცხლეში დავეყოფროს, *прожить*; თავს აღარ ვიცოცხლებ. *мнѣ тогда и жизни не надо*; მირ. 107. (ვქსცოცხლებ, -ლე), ზ. უ. სიცოცხლეში ვატარებ დროს, *ცოცხალ ვარ; жить, ვქსცოცხალ ვარ, я живу, ცოცხლობა ს. живучесть, (ვქსცოცხლობ, სრ. არა აქვს)*, ზ. უ. ცოცხალ-ვარ. *жить, 1 ქართლ.* 8.

ცოცხლებითი, ზზ. *живити*; ქილ. 438; -იყავ, *будь живъ*; გამოსლ 4—19.

ცოცხობა, ნ. ცოცხ-მაგარა; მცენ. *дрокъ*, ერის. ლ.

ცოცხლებილა, ს. მცენ. ცოცხა, სორგო; ჩალაშ-ქარა, *сорго сахарное*; ერისთ. ლ.

ცოცხა, სს. *живаніе*. (ვიცოცხნი, -ნე). ზ. მ. ვკვლექ, *დავქსცოცხნი, женать; (ვიცოცხნი, -ნე; ვიცოცხნები, -ნე)*, ზ. ვ. ვიღვექები, *женить (о животныхъ)*.

ცრა (ვქსცრი, ვქსცარი), ზ. მ. საცერში ფეილის გაველებ გასარჩევად ქაცოსაგან; *снять муку; ქსცრის, идеть мелкій дождь*.

ცრა (ვქსცრი, ვქსცარი), ზ. მ. დავექვოდ, *დავექვესავ* დახითა ან ნემსტარითა; *ავუცრი ყვავისა; настѣкать остриемъ; принять осну*.

ცრემლდასხმული, ზედ. ცრემლით დაღვობილი; ვეფხ. 229; *облитъ слезами*.

ცრემლივა (ვქ). ზ. მ. ცრემლს ვკვლერი, *проливать слезы, წმინდათაცხოვ.* 8; ქილ. 468; 1 ქართლ. 299.

ცრემლი, ს. თვალთაგან გადმონადენი ცვარი ცირილის დროს; *слеза, ცრემლის ფრქვევა, დათხევა; проливать слезы; ცრემლიანი*, ზედ. ცრემლმორეული; *слезный*, ვისრ. 48; **ცრემლმორეული**, ზედ. **ცრემლ-მოსული**, *прослезившийся; ცრემლობა* (ვქ), ზ. უ. ცრემლს ვკვლერი, *лить слезы, იოან.* 11 — 25, *ცრემლიანობა, ს. ცრემლმოსულობა, слезливость*.

ცრაიციადე, ს. ღვე მოდრუბლვილი და ცივი, *день пасмурный и холодный*; ნ. ნ. ლ.

ცრინცილა, ს. მცირე სურღო ცინგლიანი გარდაღები, *насморкъ*; ნ. ნ. ლ.

ცროვა (ვქცროვ, -ვდი), *звѣтъ дождь, წყობ.* 112, *ქსცროვდა წვიმა, ძილქ დოждь*.

ცრუ, ზედ. ღილად მტყუვარი; *живый, ложный; ажесть, ცრუვება* (ვაცრუვებ, -ვე), ზ. მ. მოვატყუვებ, *გავაბრუვებ; ან ცრულ გამოვიყვან; обманывать; дурачить выводить кого жепономъ; (ვიცრუვებ, -ვე), ზ. მირ. (ვეცრუვებ, -ვე), ზ. თვ. ცრულ*

გამოვექსნებ; ვულაატებ; оказаться живымъ, ложнымъ; измѣнить; ვისრ. 54; ფსალ. 14 — 5; ქილ. 481; *ნუცა ვცრუვები გულსა ჩემსა, неизмѣный моему сердцу; ვისრ.* 144; *ვეცრუვები აღოქმასა, измѣнить обшчанию; 1 ქართლ.* 435; *მეცრუვე, ты обманул меня, დაბად.* 24—26; ვისრ. 153; 1 ქართლ. 74; **ცრუ-მორწმუნე**, ს. ამაოდ მორწმუნე, *суетный; ცრუ-მორწმუნეობა*, ს; *ამაობა, суетнiе; ცრუ-მოფიცავი*, ზედ. ფიცის გამტეხი, *ტყუილად მოფიცარი, -მოფიცავი, лже-свидѣтель, ვისრ.* 134; **ცრუმოწამე**, ზედ. ტყუილი მოწამე, *лжесвидѣтель, მაც.* 26—59; **ცრუმოწამეობა**, ს. ტყუილი მოწამეობა; *лжесвидѣтельство. ცრუობა, ცრუვობა*, სს. *ტყუილი, ложь, обманъ; ოსეს.* 7 — 3. (ვქ), ზ. უ. ვქტყუვი, *лгать, ვეფხ.* 770; ჩობგ. 93; ქილ. 306; (ვქსცრუვლები, -ლი), ზ. ვდ. *გავქტყუვებ, уличаться въ обманъ; ცრუ-პენეტლა*, ს. ცრუმოლაპარაკე, *лафуги; враль; пустомеля, ცრუსოფელი*, ს. *превратный миръ; რუსულ.* 427; **ცრუსჯული**, ს. *ложная вѣра, ცრუსჯულობა*, ს. *лжеученіе, მარტ.* 2—117, **ცრუფიცი**, *ложная присяга.*

ცრუტი, ს. მკაფით ნაშადი მხალი, *кушавье пзъ овощей съ кислотою*.

ცრუტუნა, ს. მატყუვარი, *лженъ, лгунъ*.

ცრუწინასწარმეტყუელი, ს. ტყუილი წინასწარმეტყუელი, *лженорокъ, ცრუწინასწარმეტყუელება*, ს. *лженорочество; იერემ.* 26—11; მაც. 24—11; 1. პეტრე 2—1.

ცრცვა, ნახე პრცვა.

ცუალება, ცუალებადი, ცუარი, ნ. ცვალება, ცვალებადი. ცვარი.

ცუაუკიტრა, ნ. კიტრა-ვაშლა.

ცუადა, ზედ. ამაო. უქში, უბრალო; *бездѣльный, праздный; ცუდა კაცი, человекъ праздный; бездѣльный; ცუდად, ცუადი*, ზზ. ამაოდ, უქმად, უბრალოდ; *ავად; არა კარგად; напрасно; праздно, безъ дѣла, безъ занятій; худо. дурно; ფსალ.* 30—6; 34—6, 19; ვეფხ. 25. 189; 573; ცუდად ყოფნა. *нать праздный; ცუდად-ყოფი*, ე. ი. უქში, უსაქმო; *праздный, незанятый; ცუდაობა*, ს. ცუდად ყოფნა, უსაქმობა; *праздность, немѣные занятій; ვეფხ.* 737; **ცუდავობ**, (ვქ), ზ. უ. უსაქმოდვარ, *нать праздный, не занятымъ, ცუად-დიდება*, ს. მოგონილი, ტყუილი დიდება, *тщеславие; ცუად დიდებობა*, ს. ცუად-დიდება, *тщеславіе; მარტ.* 1 — 88; **ცუაება** (ვა), ზ. მ. ვახდენ; *ვაუქმებ, მოვლითი პორტით, уничтожать; ვეფხ.* 216; (ვქსცუადები, -ლი), ზ. ვდ. ვქსცადები, *портиться, ქილ.* 541; **ცუდა** (ვქსცუადე), ზ. მ. ავექლავე, *ცუდად ვქვერავ, шить на скорую руку*.

ცუდი (სომხ.), ზედ. ამაო. ცარიელი; ავი, ბედილი, არა კეთილი; *тщетный, бесполезный, пустой худой, дурной; ცუდი კაცი, дурной человекъ, ცუდი იქმნება. это будетъ бесполезно; გუჯ.* 27; ცუდი გემო აქვს. *онъ дуренъ на вкусъ; ცუადი*, ავი დურნი, ქილ. 82; **ცუად-კაცობა**, ს. ავეცობა, *нать дурнымъ человекомъ. бездѣльничавье; ცუადმადი*, ს. რაცინარა. *სარახურა, всякая вся-*

ჩხა, дрянь; რუსულ. 347; ცუდმალი კაცი, пустой человек, **ცუდ-მალობა**, სხ. бездѣльничаніе, бить баклуши, (ვქსცუდმალობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ვქსწმასავ, ვქსცუდლუტობ, кронать, играть въ бирюльки, **ცუდმავალი**, ზედ. ცუდად მოსიარულე. праздношатающийся **ცუდმაშვრადლი**, ზედ. უბრალოდ დალულელი, გარჯილი, напрасно утомленный; ვეფხ. 852; 1282; **ცუდმაშვრადლობა**, ს. ცუდული გარჯილობა, напрасный трудъ; ქილ. 591; **ცუდმსიციველი**, ზედ. ამაოდ მოლაპარაკე, пустословъ, **ცუდმსიციველობა**, ს. ამაო ლაპარაკი, пустословіе, ისიი. 8—19; **ცუდმორწმუნე**, ზედ. ამაოდ მორწმუნე, суетный; **ცუდმორწმუნება**, ს. ამაოდ მორწმუნება, суетыріе, **ცუდმომქმელება**, ს. ავის ქმნა, злодѣяніе; **ცუდფესამბარი**, лжепророкъ, შავთ. 82, ცუდქორა, მფრინ. степной дупль, **ცუდობა**, ს. სიავე, дурнота; злость, ქილ. 84; **ცუ** - **ყვაილა**, ს. ბუკრი, ყვაილი. შესაფარი სენი, скарлатина, **ცუდყერცვა**, ს. მცენ. ცერცველა, сочевница, ერისთ. ლ.; **ცუდჭინჭამა**, ს. მცენ. ერისთ. ლ.

ცუკია, თილისმ. 172?
ცულა, ნახე ცვლა; ცულილება, ნ. ცვლილება.
ცულათოსი, ს. იარაღი ცალგნით საქრელი ან სათხრელი; სქირა; ისიი 10—15.

ცული, ს. რკინის იარაღი შეშის საქრელი, топоръ, ისიი. 10—15; ფსალ. 73—5; მაც. 3—10; ვეფხ. 1445; **ცულიის პირი**, лезвіе у топора; **ცულიის ცარი**, ს. топорнище, **ცულიის პირი**, ს. მცენ. ცერცვის მსგავსი, родъ мелкаго гороха; ბუნ. ლ.; სამც. 82.

ცუნდრუკი, ს. ცილის მომგონი, ცილის მწამებელი, ябедникъ; 2 კორ. 12—20; ფსალ. 40—8; **ცუნდმალი**, бездѣльникъ; 1 ქართლ. 241; 2 ქართლ. 100; **ცუნდრუკება**, -**კობა**, სხ. ябедничество; ябеда; 2 კორ. 12—20; (ვქსცუნდრუკობ, -კე), ზ. უ. ცილს ვქსწამებ; ვქსცუდმალობ; ябедничать, бездѣльничать; ფსალ. 40—6; -კება (ვა).

ცუნყული, სხ. კუნძული (ო ლისიქს) бѣготня;
ცუნყულია (ვქს), ზ. უ. ვქსკუნძულია (მელაათვის), бѣгать, семенить (говори о лисницах).

ცურა, ნ. ცვრა.
ცურაობა, სხ. плаванье.
ცურვა, სხ. плаваніе, (ვქს), ზ. უ. წყალში ვქსმობრაობ; ან ნავით ვალ, плавать, საქმ. 27—43; ვეფხ. 583, 601; 633; ბუნ. კ. 81.

ცურვება -ოქროში, золоченіе (ვაცურვებ, -ვე), ზ. მ. წყალში ვავლინებ, заставить плыть судно; ბუნ. კ. 249; ზეგლსა ლამესა მაცურვებ, ты заставляешь меня въ темную ночь ходити ощуюю; ვისრ. 106; ვაცურვებ **ოქროში**, золотить, (ვქსცურდები, -ლი), ზ. ვდ. ფენი მისსლტება, скользнуть; ჩონგ. 42.

ცური, ს. ხვასკავთა მუქმსიერი, вмята.
ცურცვლა (ვქსცურცვლა, -ლე), ზ. მ. განავალს გამოვქური; ვროსავ, მივქქარავ, выкидывать пометъ; болтать, городить пустое; დარეგ. 7; რუსულ. 924.

ცურცული, ს. განავალი, пометъ.
ცუდლუტი, ს. ტრბუ. დაუდგრომელი საქმეზედ,

нертопрахъ, лѣшій, **ცუდლუტობა** (ვქს), ზ. უ. ვზარმაცობ, ვქდაუდგრაგობ; бездѣльничать, лѣшиться.

ცუცუნა, ს. ცუცქნა, მცირე უკა; მცენარე ერთგვარი, крошка; одна порода растенія; ერისთ. ლ.
ცუცუნაგი, ს. მსცოვანი ცელქი, кто дурачится въ старости лѣтъ.

ცუსქვიოჯღობა, ან **ცუსქილი**, სხ. კუკუეჯღობა, сидѣть на заднихъ ланкахъ; სამ. ლ.

ცუსქნა, **ციცქნა**, **ცუსქუნა**, ს. ცუცუნა, მცირე უკმა, крошка; малость, незначительность.

ცუბავა (ვქსცუბავა, -ფე), ზ. უ. ჩქარა ვლაპარაკობ, говорю скоро; ვისრ. 167.

ცუბაფე (ვაცუბაფე, -ფე), ზ. მ. ცვარს შევასხამ, окроплятъ обрызгать; ცვარი მეცუბაფეა, ე. ი. ცვარი მეცემბა, брызги доходятъ до меня; ვეფხ. 648.

ცუბაფი, ზედ. სწრაფი, მარჯვე, ჩქარი; проворный, быстрый.

ცუბაფი, ს. წუნწკალი, წვეთი წელია, брызгъ, капля; ვეფხ. 648.

ცუქმა, ნახე სქემა. 1 ქართლ. 227.

ცუქრა, სხ. смотрѣніе, (ვუქქერ, -ქირე, ვეცქირებო, -რე), ზ. მ. ვუუურებ, смотреть ва; (ვიცქირებო, -რე), ზ. ვ. ვუუურებო, ვიხედებო, смотреть, оглядываться, მიცქერს, онъ смотритъ ва меня; ანტ. 2—00; ცუქრება (ვაცქრებ, -რე), ზ. მ. ვაუურებინებ, заставить смотреть.

ცუქცა (ვუცქცა, -ქიტი), ზ. მ. ვუუურებ, смотреть; ქილ. 236; ურს ვიცქვეტ, наострить уши.

ცუქვა (ვქს), ზ. უ. брызгать, ჩხარ. 80.

ცუქვეცა (ვუცქვეცა, -ვიტი), ზ. მ. ვუუურებ, смотреть, ვიცქვეტ, ან ვაცქვეტ უურებს; наострить уши.

ცუქვინი, ს. თევზია, ყაქმინი, თართი, бѣлуга.
ცუქვინა, ს. თევზია: წუთისის შეილი, ტარაღანა, стерлядь.

ცუქვიტი, ზედ. მარჯვე, მარდი; ცუბაფი, проворный.
ცუქიმურა, ს. წვრილი თევზი, корюшка.

ცუქიტი, ს. კენცრო, საშუალო წერტილი სიმრგვლისა, центръ, ередоточіе; ქმნულ. წ. 8. ნ. დაბრუნება.

ცუქმუჭონი, სხ. ვქსწამევი, ვქპავაფებ, ვქსწკავი, тлякагъ, гавкаты.

ცუქმუჭური, ნ. ზღმარტლი.
ცუქრიალი, სხ. თავითა და ქუთათა სირბილი, бѣготня крысь.

ცხადად, **ცხად**, **ცხადივ**, ზ. მ. გამოჩენით, დაუფარავად; явшо, очевидно; ცხადად ჰსჩანს, очевидно, ცხად ჰყოფს, выясняется.

ცხადება (ვა), ზ. მ. გამოვჩენ, გამოვავსარებ, გამოვცხადებ, обнаруживать; (ვქსცხადებო, -ლი, ვიცხადებო, -დე), ზ. ვდ. გამოვქსჩნებო, გამოვქსცხადებო; ослышались. обнаруживаться, ლოდ. 56; სიხმარი ცხადება, კაცია 105; сонъ сбивается.

ცხადი, ზედ. გამოჩენილი, დაუფარავი, თვლით სახილველი; явшій, ясный, очевидный; ცხადი ტუშვილი, яшная дожъ, ცხადი ოში, открытая война.

ცხავება (ვა), ზ. მ. გავქსცრო, просѣвать.
ცხავი, ს. მიწის საცერი, грохотъ, рѣшето.

ცხარება (ვა), **ფ.** მ. გავაფიცებ, разгорячать, раздражать, (ვკსცხარები, -ლი), **ფ.** ვდ. ვვფიცვლები, разгорячатся.

ცხარი, **ფედ.** ფიცხელი, სასტიკი ან თავხელი; იგავ. 9—14; ძალუმი ვითარცა ძმარი და მისთანა; горючий, выпыльчивый; кривикій (ნაპრ. укеус); ცხარი ცრემლი, горькія слезы; სიზრ. 71; ჭინჭარი ცხარია, крапива жгетъ; ცხარი ღვეხულეა, жестокое преследованіе, ჩინგ. 11.

ცხარობა (ვკსცხარობ), **ფ.** უ. ვვფიცვლები, горючність, ანტ. 3—40.

ცხება, **სს.** помазашіе, ცხება შეფეთა, помазашіе царей, ლუკ. 2—26; მატ. 6—17; მარკ. 6—13; (ვკსცხებ, -ცხე), **ფ.** მ. წაუესვამ ფეთს, მირონს; ვკვტლეს; мазать; помазаты; (ვიცხებ, -ცე); **ფ.** მიჩ. წავისვამ, мазать себѣ, ვევს 625; (ვეცხები, -ხე), წავესვები, примазались, приколоться, გულს-ვეცხება, касается сердца; ვევს. 1504. **ცხე-ბული**, **ნაცხები**, მიმ. შეფენი ზეგარამოთა განცხებულბითა დაღეხილი და ცხებულნი სა-შეფეთა მირონითა; აგროთვე წინა-წარმეტყველინი და მღვდელ-მთავარნი; ფსალ. 17—50; 104—18; помазанный; помазанныи; 11—5; გულსა უნ-თებდა ცეცხლი მცხინვარე ცხებული; ვევს 863 ე. ი. სეთ დასმული ცეცხლი გულს ვაიღებოდა; ярко горящій огонь, подлитый масломъ жгало его сердце; **ცხებული** უფლას, ებრ. მესსია, ბერძნ. ქრისტე; სახელი ესე მიეწერებათა მაცხოვარსა ჩვენსა; ლუკ. 2—26; 4—18; ფსალ. 2—2; Христость, помазанныиъ Господень; **ცხებუ-ლეა**, ს. ნაცხებობა, помазашіе; 1 იოან. 2—20; 1 ქართლ. (ვკსცხებულობ, სრ. არა აქვს), **ფ.** ცხე-ბულ-ვარ, მატალ. მირონითა; быть помазану; მარტ. 2—24.

ცხედარი, ს. საწოლი ცხადი, კრავატი; кровати; ложе; одръ; 2 სჯული. 3—10; ფსალ. 6—6; 1 ქართლ. 49, 83, 244, 336; გუჯ. 27; მარტ. 1—135; სიბრ. 60, 61; ზოგჯერმე მიცვალებული, покойникъ.

ცხელა, **ფმ.** ვპირის, სიცხეა, жарко, душно; მცხე-ლა, жарко мнѣ.

ცხელეა (ვა), **ფ.** მ. ვახურებე, пагрѣвать; (ვკს-ცხელეები, -ლი), **ფ.** ვდ. ვკხურებე, пагрѣваться, ვევს. 1306.

ცხელეა, ს. სენი, რომელიც მარად ღვე სიცხეს მის-ცემს თვის ქაშს; თუ პირველად შოვა შეცივება და ამის უკან სიცხე ეწოდების **ციფე-ცხელეა**, горючка (болѣзнь); აცხელეებს. бросаетъ въ жаръ.

ცხელეა (ვკ), **ფ.** უ. ვკსცხევეარ სიცხისათვის; стоить жара.

ცხელი, **ფედ.** მხურაველი, დამწველი, горючій, жар-кій; ცხელი ღვე, жаркій день, ცხელი ზაფხული, жаркое лѣто; ცხელი წყალი, горячая вода; ცხელი ცრემლი, горячія слезы, ცხელ-ცხელი, პური, горячій хлѣбъ; ცხელი ფინღისი, ე. ი. თო-ფისწყვი.

ცხელობა, ს. სიცხე, жаръ.

ცხენი, ს. ცნობილი ზვანცადი; ამის მამალსა ეწოდე-ბის **ანტა**, ღედალსა **ზრდალი**, **ჭაკი**; შვილსა მათსა **კვიცი**, **კიცი**; ანტა კვიცსა, ურა ან ქუ-

რანი, ზრდალსა კვიცსა **ფაშატი**; საჯოგედ დაუ-კოდელს ანტასა **აფილდა**; დაკოდელსა **ცაიჭი**, **იბო**; კეთილ-მოსიარულესა, **მერანი**, **თოსარიკი** და **იორდა**; მეტობით შეკახმულსა და საჭირო-ებაში მოსახმარად **მარქაფა** და **ჯინიბი**; გვა-რიანსა **ჭუნე** და **ბედაური**; ფეს-მადარსა და გამ-ძლესა **სინიბი**. ფერისაგერ განჩრევიან: ჩალის ფერს ეწოდება **ფერდაგი**; შუბლ თურსა **სა-ღარი**; მეფმპარულად მოგონილსა **რაში** ან **რახ-სი**; ჰასაგ მცირესა **ბერგე** და ცულსა **ჯაბუბაგი**; ანტა, ჭაკი; ზრდალი, კვიცი მიეწერების აგრეთვე ვირთა და აქლემთა; გარნა მდაბიურად აქლემის კვიცსა უხმობენ **კოზაყად** და ვირისს **მუტრუ-ყად** და **ჩოჩორად**; კერძო ვირსა ან კარულსა **ჯგორი**; კოჩი, лошади; ცხენ და ცხენ, верхомъ, **ცხენის ბალახი**, ს. მცენ. кобылекъ (раст.) жинлосты; ივანე ბატონ. ლ.; **ცხენის კბილა**, ს. მცენ. малкопѣтникъ итчые молоко, раст. ბუნ. ლ.; ერისთ. ლ.; **ცხე-ნის წაბლა**, ს. მცენ. конскій каштанъ (раст.); ერისთ. ლ.; ბუნ. ლ.; **ცხენის მაკებრია**, ნ. ცხე-ნის კბილა; **ცხენის წამალა**, ს. მცენ. мелкопѣт-никъ (раст.); ცხენის ნალი, ს. ერთი თანავარს-კვლაველთაგანთ, одна изъ соизвѣдїи, ცხენის საკვები, фуражъ; ცხენით, **ფ.** верхомъ, **ცხენი-ანი**, **ფედ.** ცხენ ზედ მგდობი, верховой, конный; **ცხენ-ირემი**, ს. ცხოვ. лось (живнотное); **ცხენ-კუაცი**, ს. მეზღაპრეთაგან მოგონილი ცენცვრო ან სირინი; помявъ (чудовище); სპ. ლ.; **ცხე-ნი -ჭამია**, მფრინ. снпца. **ცხენ კეთილი**, ს. რჩეულის ცხენის მყოლი მხედარი, имѣющій хо-рошую лошади, **ცხენ კეთილობა**, ს. хорошей доброты лошади; 1 ქართლ. 329; **ცხენობი**, **ფედ.** ცხენზე მგდომი, верховой; იერემ. 4—29; **ცხენოსანი**, **ფედ.** **ცხენიანი** მხედარი, конный воинъ, кавалеристъ; -ჯგორი, конница; 1 ქართლ. 203; ვისრ. 22; სიბრ. 22; სიბრ. 25; **ცხენოს-ნობა**, სს. наивѣдничество; (ვკსცხენოსნობ, სრ. არა აქვს) **ფ.** უ. ცხენ და ცხენ ღველივარ, ѣздить верхомъ, იერ. 50—42; რუსედ. 414; паѣздни-чатъ.

ცხენა (მცხევის, -ნობა), **ფ.** უ. მრცხევის, ста-днться.

ცხვარი, ნ. ცხოვარი; ცხვარისბალახი, ს. მცენ. ба-рапня трава.

ცხვირა, ს. პაჭუა, ცხვიროკლე, курносый.

ცხვირი, ს. საუნოსელი ორღანო ცხოველთა; მავალ ანდაზა: შენ ცხვირს მიჩვენებ მე ჩამოგოყრი ყუ-რებსა; ჩინგ. 122; ლეოლ. 25. ნოსე, ცხვირი კლდისა, ე. ი. რკონცხი; мысь, ისია. 15—2; ცხვირი ზომადლისა, носъ у корабля, ცხვირი ფესსაცმელთა, носокъ у сапога; ცხვირში მიჭი-რებს, носъ залегъ. ცხვირს ვისოც, сморкаюсь; ცხვირი მოხობაცე სახითლსა, слюни со свѣчи, ცხვირის წინ, передъ носомъ, ცხვირის ცემა (ცხვირსა ვკსცემ), **ფ.** მ. ჩიხათ, ცხვირის სა-ტყელა, ს. მცენ. иперულად ბაი; желтоголовъ, жаркіе цыты (раст.); ბუნ. ლ.; ან кушалыница раст. ნ. ჩ. ლ.; ბუნ. ლ.; ცხვირის საცემელა. მცენ ლათინ. prarmia; ბუნ. ლ.; **ცხვირიანი**, **ცხვირო-**

სანი, ზედ. ცხვირის მქონებული, *имѣющій носъ*, ცხვირ-პირი, ს. პირასსახე, *лице*, ცხვირ პირ ჩამოშვებული, *урюмый, повисшій носъ*; ცხვირ-სახოცი, ს. ხელ მანდილი, *носовой платокъ*.

ცხვრა, ნ. ცხვრა.

ცხაკვი, ს. ზ. ლაცხიკევა, ცხვირის ცემა, ფრუსტუნო, *чихание*, (აცხიკევა), ზ. უ. ცხვირს აცემიეებს, *чихаетъ*.

ცხიმი, ს. საზოადლო სიმსუქნე, სიპოსე; სახენი ამისნი არიან: ნაღები რძეთა და მარონთა პირს მონაგები ცხიმი; კარაქი, წინწანარი, შედღვებულთა მარონთაგან ახლად მოღებული: ერბო, გარდაღობილი და დამარილული კარაქი, ჩუმი, საკუთრად რძისაგან მოღებული კარაქი; ცმელი, ცხოველთა სიმსუქნე გაღუმდარი; ქონი, გარდაღობილი: დუმა, ცხვართა კუდის ცმელი, ცხოველთა სიმსუქნე გაღუმდარი: ჩობალი ან პოზმანია, მუცლის ქონი; ცხიმი, მწვადგაგან ნაწვეთი; ჭენჭი ქოთანთა და სხვათა თიხის ჭურჭელთა გამოხადენი ცხიმი; ზიპი, თევზთა ქონი, აგრეთვე ცხიმი იწოდები ან გამოწურვილი ნივთისაგან და სხ. ზეთი; *жиръ, сало; масло; ცხიმანი*, ზედ *жирный*.

ცხიმური, ს. მცენ. ქრცხილი, *гирнъ*.

ცხობა (ვაცხოზ, -ხე), ზ. მ. გამოვქმუშავ ფურნეში პურს, *печь*, (ვქსცხვება, -ვი), ზ. ვდ გამოვქსცხვები, გამოვიშუშებ, *испекаться, выпекаться*; ვაცხოზ კვერცხს (ითქმეს კრუხისათვის), *согрѣвать яйца (о паштетѣ)*; სამ. მოს. 25; ცხოპილი, ნაცხოზა, მიმ. *испеченный*.

ცხოვარი, ცხვარი, ცსუარი, ნათ ცხვრისა. მრ. ცხვრები ან ცხოვარნი, ზ. ცხოპილი შინაური სვასტაგი; გამოსლ. 22—10; ფსალ. 8—7; მამალს ცვარს ეწოდების ვერმი, დედლს, ნერბი, შეილთა მათთა კრავი; მოზდილსა ცარიკი, წლამდის ბუწი და თოხლი; წლის მეცისა აზმანი, შიშაგი; კი ურუხისას სადგამი; საკლავდ დანიშნულსა შიშლიკი; მნერბელსა ერკემალი; დაკოდილსა ჭედილა; მსუქანსა ფუნჩი; რქიანსა ქელიანი; ურქოსა ქილიკი; მჭლესა ბაღლი, ჟოჟორავი; ბერწსა უზვი, უგი; უჟამოდ დამკებულსა ქარაბიჭა, ილია, ბარაჟ. ცხვრის მაცელი, *руно*, ცხვრის პირის თვი ან ცხვრის თვი, გამოსაღები ასს ცხვარზედ საბალახო ორი ცხვარი ან მეტნაკლეზა, *подать со ста барашков за потрапку два барашка*, დსტ. 98, 29.

ცხოვარი, ზედ მცხოვრებელი, *живой, живущий*.

ცხოველი, ზედ. ცოცხალი, უკუდავი; სულდგმული, სულიერი; დაბად. 1—20, 21; ფსალ. 17—46; 114—8; მატ. 22—32, ლუკ. 24—5; იეზეკ. 1—14; საინო. ცხადი, ნათლად დასანახავი; *живой, оживленный*; *животное, явный, очевидный*; ცხოველი ბეღ; *живое счастье*; ვეფ. 866; ხაკი ცხოველი, *чудотворный обрѣзокъ*; ცხოველი წვალი, *вода жизни*; სვეტი ცხოველი, *столъ животворящій*; ძელი ცხოველი, *животворящее дерево*; გუჯ. 20; მოურავ 51; ცხოველი ნერგი, *животвораение*.

ცხოველება (ვაცხოველებ, -ლე) ზ. მ. სიცოცხლეს, ან სიცხოველეს მივცემ, მავალ. სურათს; მოვაც-

ხოველებ; *оживлять; оживить старую истертую картину; вувцხოველებ, даровать жизнь кому либо, ჩხარ. 62*.

ცხოველობა, ს. სიცოცხლე, არსებობა, *жизнь, живость, существование*, ზოგჯერ მე: სინათლე, სიცოცხლე, სიცხადე, გამოჩენილობა; *свѣтъ, теплота; ясность*; კავშ. 15, 89, 312; მარტ. 1—60; 2—165; ქილ. 260; ანდრ. 109.

ცხოველს მეთოფელი, ზედ. სიცოცხლის მომცემი, *животворящій, -ჯვარი, животворящій крестъ*.

ცხოველად, ზ. ცოცხლად, *живо*, ჩინტ. 53.

ცხოველიერი, ზედ. ოძირენი *жизни*.

ცხოველობა, ცხოველება, ს. *жизнь*, მარტ. 46, პალი ცხოველობისა, *сила жизни*, კალმ. 89.

ცხოვნა (ვაცხოვნი, -ნე), ზ. მ. სიცოცხლეს ვაძლევ, სულს ვუდგამ, *оживлять*, მარტ. 2—198.

ცხოვნება, ცხოვნება, სხ. *спасение; ищная жизнь, блаженство*; (ვა), ზ. მ. განვარნებ, გამოვხსნი; ვაღვებრძელებ, ვაცოცხლებ; ფსალ. 3—7; ისაი. 35—2; 45—20; მივკვამდლებ, მივკვცემ, საუკუნო ცხოვრებას დაბად. 27—40; 1 კორ. 7—16; *спасать, избавлять; надѣлять кого долгодѣвствіемъ; способствовать къ достиженію небеснаго царства; вести къ блаженству; вაცხოვნებს, спасаетъ меня; 1 პეტრ. 3—20; გაცხოვნენ, спаси насъ; დაბად. 5—3; მამა გიცხოვნება, ე. ი. გაუცეპე მამი შენის ცხოვნებაზედ. ради блаженной памяти твоего отца*; ანტონ. 5—41; ერისთ. 2—8; (ვქსცხოვნება, -დი). ზ. ვდ. განვერნები, მივკვჩნები; ვქსცხოვრებ, ვქსცოცხლებ; *спастись; жить, прожить; ფსალ. 32—16; 88—48; ისაი. 14—32; დან. 3—9; ლუკ. 15—14; 1 ტიმ. 2—2*; **ცხოვნებული**, მიმ. *спасенный; блаженный*; ცხოვნებული მამა თქვენი, *блаженной памяти отецъ нашъ*.

ცხოვრებ, ზედ. ცხვარსავით, *какъ барашъ*, შავთ. 57.

ცხოვრება, სხ. მდგომარეობა ცხოველისა, სიცოცხლე; მოქალაქობა, მოთხრობა. ქონება, საქონელი; *жизнь, жизнь; жизнеописание, бытописание, исторія, лѣтопись, состояніе, имущество*; ფსალ. 7—5; 25—9; 26—4; ზოგჯ. ცხოვნება, *спасение*. ფსალ. 3—2, 9; 13—7; საუკუნო ცხოვრება, ე. ი. სასუფეველი, საუკუნო ნეტარება; *жизнь ищная*; ლუკ. 10—25; იოან. 4—14, 36; ძელი ცხოვრებისა. *крестъ животворящій, 1 ქართლ. 374*; **ცხოვრება და მოქალაქობა** წმინდისა, *жизнь или земная жизнь святаго; ქართლის ცხოვრება, лѣтопись Грузій; ყოფა ცხოვრება, жизнь бытие*; ჩემი ცხოვრება იმაზედ გარდავავე, *все свое состояние я истрапиль на него*; (ვაცხოვრებ, -რე) ზ. მ. ვაცოცხლებ; გამოვკვევებ, დავარჩენ; *давать жить; продооствовать, снабжать жизненными припасами; вაცხოვრებ, даешь мнѣ средство жить*, (ვქსცხოვრებ, სრ. არა აქვს). ზ. უ. ვარსებობ, ვიმყოფები, ვკვკვიდრობ, ვქსცოცხლებ; ვრჩები, ვიკვებები; *жить, существовать; имѣть жителство; кормиться*. **ცხოვრებული**, მიმ. *жившій, 1 ქართლ. 336; ტიმოთ. 9*.

ცხრა; რიცხვ. ს. სამჯერ სამი, დენით; ერთგვარი სათამაშოს ქალღალის თამაშობა; *картежная игра*

въ деять картъ; ცხრა ცხრა, по деяти, ცხრა-ნივე, იხვ деяти; ცხრა მუცელი, ს. მფრინველი, კოტი, малиновка; кашюк; ერის ლ. ცხრა ტყავა, ს. მფრინ. бекаст; მცენ. дрокъ (раст.); ივან. ბ. ლ. ирга; ერის. ლ; ცხრა ფეხა, ს. მრგვალი კი-ბორჩხალა, круглый ракъ, ბუნ. ლ; ნ. ჩ. ლ; ცხრაიანი, ს. ცხრის რიცხვის მქონებული, девиатна; ცხრაამეტული, ზედ. ცხრაამეტი, девиатнади-ათый, და უოველივე ცხრაამეტულად განუტევა, и все (число) раздѣли на девиатнади; სროხლო. ბროს. 31; ცხრაამეტური, ს. ცხრაამეტი წელი-წადი მთოვარის მოქცევისა, девиатнади лѣтъ луннаго обращенія; სროხლო. ბრ. 30, 33; ცხრა წვეხა, ს. ცხრა გვარი სამარხო კალმ. 474, ცხრა მეტეული. ზედ. მეცხრაამეტე, ან ცხრაამეტს რიც-ხვის მქონებული; девиатнадиатый, число девиат-надиатое.

ცხრილვა (ვკვ), ზ. მ. მარცვალს გავარჩევ ჩენხოთა-გან ცხრილში გატარებით; просѣять сквозь рѣ-шето.

ცხრილი, ს. პაშტი, ცხავი მცირე თვალეზიანი გასა-ცხრილა სვარბალთა და მისთანათა; კინკლოსი; რხ-შეთო, сито; цыклъ; ნახე კინკლოსი ან ქრონიკონი; ცხრილი კანისა. ს. ფორო, пора, сважива на тѣлѣ; თთვის ცხრილი, სქემა, რომელიც აჩვენებს თვის პირველს დღეს; таблица для указанія первымъ чиселъ мѣсяца, სროხ; ცხრილ-ცხავი, циклъ.

ცხრილობა, ს. ფოროვობა, сваживость; ფიზ. 2; 4.

ცხრო, ს. ციებ-ცხელების სენი მარადღე ან ღლე გა-მოშეებით, 2 სჯული 26—22; ვეფხ. 579; лихор-адка; ცხრო, веснуха, უოველღლე. каждоднев-

ная лихорадка, -ღლე გამოშეებით, перемежаю-щаяся лихорадка, -სამღლეში ერთხელ, трехднев-ная лихорадка, -ოთხის დღისა, четырехдневная лихорадка, მომევიდა ცხრო და თოთოლა, бро-сило меня въ жаръ и ознобъ, ვეფხ. 579.

ცხრო, მცენ. ситникъ морской; ივანე ბ. ლ. -ბა-ლახი, მცენ. марапа, ერის ლ.

ცხრობა (ვაცხრობ, -ხერ), ზ. მ. ვამშივლებ, დაეაუ-ნებ; утишать, укрощать.

ცხრობა (ვაცხრობ, -ხერ), ზ. უ. ვაცხელებ, (ითქმის ციებ ცხელებსათვის), бросать въ жаръ, въ оз-нобъ; бѣтъ лихорадка; ვისრ. 23.

ცხრომა, სხ. დასაბამი მთოვარის კვლებისა, გაღევა მთოვარისა, ущербъ луны; (ვკვსცხრები, -ცხერ), ზ. უ. მთოვარისა თვის: გავილევი, ვიკლებ, ущер-бать, убывать, уменьшаться, (о лунѣ); სროხლო. ბრ. 27.

ცხრომა (ვკვსცხრები, -ვსცხერ), ზ. ვდ. გავკვურლები, დაკვსურლები, утихать, укрощаться.

ცხრომა (ვკვსცხრები, ვსცხერ), ზ. ვდ. ვიშვებ, ვლ-ხინობ, შევექცევი, განვკვსცხრები; наслаждаться, веселиться, ცხრომება (ვაცხრომებ, -მე), ზ. მ. ვამშივლებ, укрощать. усмирять.

ცხუარი, ნახე ცხვარი, ცხოვარი.

ცხუნება (ვა), ზ. მ. წაესცებ, мазнута.

ცხუნება (ვაცხუნებ, -ხე), ზ. მ. ვაბობ, ვაცხუნებ; грѣтъ; ცეცხლს უცხუნე, подогрѣй на огнѣ. ქი-მა 187. მზე მაცხუნებს, солнце грѣетъ меня; ქილ. 21.

ცხურა (ვკვსცხერი, ვკვსცხერი), ზ. უ. დაკვსცხრები, გა-ვკვურლები, утихать, укрощаться; ან მზნა მოქმ. утишать, укрощать.

ძ.

ძ, არის უხმო ასო, წოდებული ძილ, რიცხვში ნიშნავს სამი ათასს და ფულის თვალში ნიშნითურთ ძ სამი ათასს თუმანსა. წვრილის ფულის ანვარისში 600 ფულსა, 150 ბისცსა. 60 შაურსა, 15 აბაზსა ან 5 მარჩილს, ან 3 მანათს.

ძ, იხმარების ზოგჯერმე ნაცულად ზ მავალ: ძარი; ზარი; ძახილი. ზანჩილი; ძირაჟი, ზირა; ძროხა, ზრო-ხა; და სხ. ნ. ზ: ან ნაცულად ჯ: ამქი. აჯეჯი; ძა-ბუნა; ჯაბანი; ძანველი, ჯანველი; ან ქ. მენძეხი, ქენძეხი.

ძაბვა (ვკვძაბვ, -ბე), ზ. მ. მცირედ გავკვსქიმავე, გავ-ძაბავ. пристыгивать, (ვიძაბები, -ბე), ზ. ვ. ვიჭი-მეზი, тивуться, ან ვიძაბები, გავიუინები, под-мерзать.

ძაბრი, ს. ნოტიოთა ჩასასხმელი ქურჭელი პირვი-წროთა შინა სასმისთა, порошва.

ძაბუნება (ვიძაბუნებ, -ხე), ზ. მიჩ. შეეაშინებ, გა-ვკვძაბვ; ვკვჩაგრავე; застрашать, запугать; при-

тѣшить; გვიძაბუნეს, ე. ი. ქლაჩუნად გავცხადეს, сочли насъ трусами; ქილ. 338.

ძაბუნი (არაბ.), ს. ჯაბანი, კაცი დაშინებული, დაჩა-გრული; დაფუცუნებული, დაძრული, დაძველებუ-ლი; ნადები ასუნებული საქმელი; робкий; запуганный; обветшавый, ветхий; протухшій, тропувашийся; ვისრ. 8, 195; მეტი მუღარა ძაბუნია, изланныя просьба есть признакъ трусости; ვისრ. 167.

ძაბუნობა, ს. დაჯობილობა, притѣсненіе, ნ. მე-უამეობა; გუჯ. 29; მძაბუნობა, -ხე), ზ. მიჩ. მჩა-გრავე, притѣснешь меня, ვისრ. 79.

ძაგება, სხ. ხუღა. (ვაძაგებ, -ხე), ზ. მ. ურიგოდ ვაც-სენებ, ვიწუნებ, არ მოვიწონებ, хуантъ, пори-цать, неодобрять, охуждать; (ვიძაგებ, -ხე), ზ. მიჩ. მოვიპულებ, შევიზიზღებ, возненавидѣть, презрѣть; гнушаться; (მძაგს, -გდა), ზ. უ. მძულს სიძულილი მძეს, ненавидѣть, гнушаться; ახერ.

131; (ვეძაგები, -გე), ზ. თვ. ვეძულები, быть ненавистну кому; რუსულ. 914; ანღრ. 11; (ვიძაგვი, -გე), ზ. ვ. ვიწუნები, охуждаться, порицаться.

მაგებინება (ვა), ზ. სს. заставить охуждать.

მაგვა (ვეძმაგავ, -გე), ზ. მ. ურიგოდ ვაძსენებ, არ შაიფონებ, хулить.

მაგძაგი, სს. კანკალი, თრთოლა სიცივისაგან; дрожь, дрожание отъ холода; **მაგძაგება** (ვეძმაგძაგებ, -გე), ზ. უ. ვპირთი, ვეძკანკალებ სიცივისაგან, дрожать, магძაგებებს, бросаетъ меня въ дрожь.

ძალა, ს. ძალი, ღონე, სილა, ნ. ძალი; **ძალად**, ძალათ, ზზ. ძალის დაცანებით, იძულებით, უნებლიეთ; насильно, принужденно, ძალადი, ზედ. იძულებითი, насильственный.

ძალაყინი, **ზალაყინი**, ს. ძელი სანგრევი კედელთა ან საეჭვი კართა; деревянный ломъ; засонка, заноръ.

ძალაღობა, **ძალაობა**, ს. ძლავრება, ძასლიე; (ვეძმაღაღობ, სრ. არა აქვს); ზ. უ. ვეძმაღაღობ, пасловать; დსტ. 6: ანტ. 2—57.

ძალ-გული, ს. შემძლეულობა, სილა ვილი; ვეფს. 1474, შავთ. 57, ძალ-გულოვანი, ზედ. შემძლეუბელი, владѣющій силою воли, ძალდაცანებით, ზზ. ძალაღობით, ძალით, насильственно; ძალდაუტანელი, неперинужденный; ძალ და ძალ, ზზ. ძალით, силою, ანტ. 6 — 29; ძალდგომით, სს. ძალაზედ დგომით, ძალის დაცანებით, насильственно, სპ. ვასტ. 243. ძალ-ღება (ძალ-ვიღებ, -ღე), ზ. შევიძლებ, შემძლებელ ვარ, мочь, быть въ состоянн; გიმ. 101; საქმ. 5—13; ქილ. 108; (ძალმიძს, უკან. მიტს), ზ. უ. შემძლებელვარ, ძალი მაქს, мочь, გუფ. 12; 13.

ძალება (ვაძალებ, -ლე), ზ. მ. ვაიძულებ, ძალს დავაძან, побуждать силою; ვაძალებ, принуждаешь меня; ჩონგ. 142.

ძალვა (ვეძალავ, -ლე), ზ. მ. დავეძალავ, დავეძმლევე, დავიძაბუნებ, დავეძნავრავ, იერესილით, осилить; ნუ ვინ უძალავს, ე. ი. ძალით ნუვინ წართმევ სილა და ни что не отнимаетъ.

ძალზედ, ზზ. უოვლის ღონით, со всѣхъ силъ; 2 ქართლ. 564.

ძალი, ს. მღაბურად ძალა, ღონე, ძლიერება; ძალაღობა; მძლავრობა; სილა, მობ, მოგუნძებო; насиліе; ფსალ. 20—1, 13; 29—10; მატ. 7—20; მრავლ. **ძაღნი** ს. ანგელოზნი მესამისა დასისანი; სილა, (ანგელскій чинъ); ძალიგულისა, სილა ვილი; ჭიარულნი ბეგრს რაძმე ძალასა და უს მართლოსა ჩიოდეს, Дчиряельны принесли жалобу на многія насилія и беззаконія; სტგ. ჩილაჟ. 14; ძალი წერილისა, сущность писанія; ძალი აღორძინებისა, растительная сила; ძალის ძალად, ძალის დაცანებით უსილუპო. ძალ აქვს, оуъ изъ силахъ; ვეფს. 273; ძალი შიაცა, оуъ укрѣпился.

ძალი, ს. სიმი, ალუა, სტრუა; ვისრ. 58. 169, სუთ ძალი საკრავი, пяти струнный инструментъ.

ძალიან, ზზ. ძრულ, снльнѣ, весьма, очень; ძალიან ღიდი, очень большою, ძალიან ავად არის, оуъ очень боленъ; **ძალიანი**, ზედ. ძლიერი, ძალუმი, ღონიერი, снльнѣй, мощнѣй; **ძალიანობა**,

ს. ღონიერობა, крѣпость, сила; რუსულ. 199; **ძალით**, ძალითა, ზზ. ძალის დაცანებით, силою, ვისრ. 41; ძალითი ძალად, ზზ. უნებურად, невольнѣ; 1 ქართლ. 243. ძალის დამართება (ძალს დავეძმათებ, -თე), ზ. მ. ძალას დავაძან, вынуждать силою; (ძალი დამმართება, -თა), ზ. თვ. ძალს დავეძკარავ, вынвваться изъ силъ; ქილ. 230, 625; ძალის დაცანება (ძალს დავაძან, -ნე), ზ. მ. ძალს დავეძმართებ, вынуждать силою; სპ. ვასტ. 201; ძალისღება, ნ. ძალღება: ძალ-ყოფა (ძალეუყოფ, -ყოფ), ზ. მ. დავეჯაბუნებ, დავეძნავრავ: принуждать, притѣснять; სპ. სომხ. 390), სიბრ. 164. ძალ-შიცანებით, ზზ. ძალის შიცემით, поддержкою, 2 ქართლ. 529; **ძალშიღებუელი**, ზედ. лишенный силъ, **ძალშიღებულობა**, ს. ძალის არ შქონებლობა, пеннѣнїе силъ; ვისრ. 134; ძალშიძს, ნ. ძალღება, მარტ. 2—11. ვეფს. 23; **ძალმწეობა**, ს. ძალი და შეწევა, სილა ი მომობ; ძალობა, სზ. ძალი, ღონე, სილა, мочь, მოურავ. 349; (ვეძალობ, სრ. არა აქვს), ზ. მ. ძალას დავეძმართებ, пасловать, ძალღებობა, ს. ღონიერება, снльн, могунძებო, რუსულ. 501.

ძალისდაცანება, სს. принужденіе (ძალს დავაძან), принудить насловать.

ძალის ძალად, ზზ. насילו.

ძალ უნებურად, ზზ. по неволѣ.

ძალუა, ს. კნინობითი რძალი.

ძალუმი, ზედ. ძალიანი, ძრიელი; ან მაგარი, снльнѣй, мощнѣй; კრწიკი: -კაცი, человекъ снльнѣй, снлачъ, ძალუმი სასმელი, крѣпкѣй напитокъ; -ხელი, мощная рука.

ძალუნებური, ზედ. წინა-აღმდეგი ნებისა, იძულებითი, უნებლიეთი, უნებური, невольнѣй; რად, ზზ. იძულებით, невольнѣ; რუსულ. 340; ძალ უნებრიობა დართვის, силою заставили, ყარმ. 345.

ძალღება (ძალმიძს ან ძალუღებ, -ვუღე), ზ. უ. შევიძლებ, мочь, 2 ქართ. 298.

ძამია, შემოკლ. ძმა, ს. ბრატец, რუსულ. 274.

ძამური, ს. მცენ. рещ греса, ჰ. ფ. ლ.

ძანძახი, ს. ცაცხახი, თრთოლა, дрожь.

ძარძაყი, ს. უნაგირის საშუალი, საბ. ლ.

ძარი, ნახე ზარი.

ძარღვი, ს. ცხოველთა სორტთა შინა განფენილნი სოლინარნი, ვითარცა ძაფი სისხლის მოსაქცევად; შრე, გერკმა, შიპი სისა ან კლდისა; жила, вена крововозвратная; жили, прожилки входящія изъ составъ растеній, полоски изъ деревнѣхъ и камняхъ; слой; ძარღვი მცემელი ან მფეთქელი, жила бнющая, ძარღვი სიცოხლისა, нильсъ; **ძარღვიანი**, -ღვეპიანი, ზედ. жилистый, жилчатѣй; -პური, сытный хлѣбъ.

ძარცვა, ნ. ძრცვა.

ძაფი, ს. მკედი, წერილი ნასთი ბამბისა, აბრეშუმისა ან ღაზლისა, нитка, სახენი ამისნი არიან: შიით წერილი მაცულის ძაფი; ღაზლი, უმსროსი მაცულის ძაფი, შლილი, აშკი და მავთული, რკინის ძაფი; ოქროსთმა, ოქრომკეცის ძაფი.

ძაღა, სპმჭ. წ. 130. არგასპი, купоросъ. რუს. ქ. ლ.

ძაღარა, ს. ზეწვის არშია, опунка мѣха.

ძალღათევი, ს. ზღვის ძალი, ფუკინი, тюлень.
ძალღამაყუაღია, ს. მცენა კუმიანი.
ძალღაპურა, ს. კონწოლი, ხარშო, დამზალი პური, моченный хлѣбъ въ водѣ.
ძალი, ს. ცნობილი შინაური ცხოველი, მატ. 15—26, собака, песъ, სახენი ამისნი არიან: **ხვადი**, მამალი ძალი ძუ ან ძუენა ღელაღი; შეიღთა მათა ლეკვი; **ციბა**, გომია, ჰასაკ მცირე ძალი; **ფინია**, მოდიღო ძალი; **ქოფავი**, ღიღი ძალი; **მწევერი**, მსწრაფლი. და გვარიანი; **ნაგაზი**, ქოფაკისა და მწევერისაგან ნაშობი; **მძებარი**, ნადირთ კვალთმპოვნელი; სახენი: ხვადი, ძუ, ლეკვი ითქმის ღომთათვისცა, გვემლოთ, ტურათადა მისთანათა, ვეფ. 39. ძუენა ძალი, ცუმა, ძალღების ნათრევი, нестаканный собаками; ძალღთევა, тюлень, ძალი არ ჭამა, მცენ. ერთგვარი ურძენი, порода винограда, ერისთ. ღ.; **ძალღის ენა**, მცენ. უკარისა; несиі языкъ, чернокопещъ; ზუნ. ღ.; შინაჯიხე, ერის ღ. ძალღის კბილა, ს. მცენ. бесетъ, кандикъ; ნ. რ. ღ. ძალღის მწერი, ს. несиа муха, ფსალ. 77—45. გამოსლ. 8—22; **ძალღის ნორა**, ს. მცენ. ძაძა; консиі чеснокъ; ზუნ. ღ. **ძალღისქინძა**, ს. მცენ. გვირილა, ромашка римская, **ძალღის-უურძენა**, ს. მცენ. ბრუსნიკა; ი. ზატ. ღ.; **ძალღის პიღვა**, ს. მცენ. ზუნ. ღ. მცენ. Album graecum, **ძალღის-სატაცური**, მცენ. ნოდოგი; **ძალღ-მაყუაღია**, მცენ. კუმიანი; ძალღის პიჭა, მცენ. собачья мѣта насень черныи, испника; ძალღ-ფევა. ცხოვ. тюлень.
ძალღობა (ვქსძალღობ, სრ. არა აქვს) ფ. უ. ვეშმაკობ, ვერაგომ. дурачиться, плутовать; ვისრ. 171, ძალღურძენა, ღელაღა 79.
ძაძა, ს. შავი სამოსელი სამკლოვიერო უფრორე ღაზლის შალი, ფლასი; вретнище, трауръ; ან ძველ-მული, ветоши, рубище; დაბად. 37—35; ისი 20—2; 3—24; ფსალ. 29—11; მატ. 11—21; იერემ. 4—8; ვეფ. 1199; ძაძა ზალნისა, власнища, გამოცხ. 6—12; ძაძოსანი, одѣтый въ рубище, 2 ქართლ. 222.
ძაძა, ს. მცენ. ძალღანიორა, ცხენის კბილა; мелкіи фасоль, წერილი ღობიო, ზაქრ. 178.
ძახება (ვაძახებ, -ხე), ვაძახებ, ვაყვირებ, ხმამაღლა ვაუწყებ; заставить кричать; провозглашать.
ძახვა (ვქსძახვა, -ხე) ფ. შ. ორთა ძაფთა შევასავ, შევაგრებ, ვქსვეწ; сучить, крутить, გამოსლ. 21—1, 25—3.
ძახველი, ს. მცენ. მახველა, ჯახველი, кална.
ძახელი, მიმ. შეგრესილი, შეხვეწილი, сученый, крученый; გამოსლ. 253.
ძახილი, სს. ზახილი, ყვირილი, крикъ; шумъ; 1015; 88; (ვუძახი, -ხე) ფ. შ. მოვეწოდებ ხმითა, ვუყვირი, звать, кричать кому; (ვიძახი, -ძახე) ფ. შიჩ. ვეყვირი, кричать, (ვეძახები, -ხე) ფ. თვ. ვუყვირი ან ვეწოდებ, სახელი შედების; звать кого; называться; 2 ქართლ. 537; ხელი შეძახება, пезиваютъ менн съумасшедшимъ, ჩონგ. 152; მეძახი, მიძახი, ты зовешь меня.
ძგერა, სს. მაგალ. გულისა, биеіе сердца; ჩონგ. 127; ძგერა უბისა, ударъ конья; გორგ. 310;

(ქსძგერს გული), бьется сердце; გული მიძგერს, мое сердце бьется.
ძგერება, სს. стычка, столкновение; ударъ; ღარეჯ. 120; (ვა) ფ. შ. ვაკვეთებ, შევაჯახებ, შევახლო; ударить, толкнуть; ვაძგერებ უბისა, поразишь коньемъ; გორგ. 6; 79, მიძგერებ ცხენსა, верхомъ атакуешь меня, რუსულ. 540; ვეძგერები, -რე) ფ. თვ. ღვეჯახებო, ვეძგერებო, бросишься на кого, სიზრ. 64; მეძგერა, онъ бросился на меня.
ძგიზვა (ვიძგიზები, -ზე) ფ. ვ. მცირედ ვიფინებო; мерзнуть.
ძგიღე, ს. სამგიღე, გარბილი, გაფიცრული კეღელი შენობაში; перегородка; ეფეკ. 43—17; სამ-ძგიღე ლახვარი, конье съ трехстороннимъ остриемъ; საბ. ღ. ნ. ლახვარი; კეცი შენობისა, этажъ.
ძგიფი, ზედ. გამბიზული, მცირედ შეფინული; подмерзший.
ძგნარვა (ვქსძგნარვ, -რე) ფ. შ. ვქლრღნი, гримзы.
ძე, ს. ვაჟი შეილი, ფსალ. 2—7; 8—4; ან საზოგადოდ შეილი, ვეფ. 33, 36, 118; შავთ. 3; сныи; дити, дѣти.
ძე, შემოკლებითი ზმნისაგან ძეგს, ნ. ღება; ე. ი. ჰეფეს, აქვს მაგალ. ნემსის ძე გამოიღია, у него не стало иглокъ.
ძემა (მაძს, მიძს), ნახე ღება.
ძება (ვაძებ, -ძე) ფ. შ. ვანვაგებ, выгонять, изгонять.
ძება (ვეძებ, -ზე) ფ. შ. ვქსძებნი, ვეძებ, искать, ეძებდენ ღონესა, искали средство; ვეძებ სახელსა, искать имя, славу.
ძებნა (სომხ.), სს. исkanie, ძებნა სისხლისა, искать мщенія за кровь; ღარეჯ. 2—65; (ვქსძებნი, -ნე) ფ. შ. ვეძებ, ვქსციღობ ჰოვნასა, искать, მიზეფს ვუძებნი, искать повода; იძებნენ სისხლნი, отомстили мнѣ за кровь, ვისრ. 101; (ვიძებნი, -ნე) ფ. შიჩ. искать у себя, 1 ქართლ. 48; 226; მიძებნე, ищи для меня; მიძებნე, ищи меня, **ძებნინება** (ვა) ფ. სსმ. მოვაძებნინებ, заставить искать.
ძეგვა (ვქსძეგვ, -გვე) ფ. შ. ვქსცივე, ვქსძეწკ. ცემით მარცვალს შემოვაველი ჩენწოს; молотить.
ძეგლთ-ღება, ს. განწესება აღწერილი ძეგლზედ, узаконение, писанное на столбѣ; უეს. ვახ. შ. სამ.
ძეგლი, ს. ღიღი სვეტი მარტოდ დაღგენილი ნიშნად ან სამზღვრად; столбъ; памятникъ; დაბად. 31—13; ძეგლი სჯულისა, узаконение, писанное на столбѣ; შავთ. 70.
ძეგლისწერა, ს. ზელა წარწერილობა ძეგლზედა ღირსი სასწოურისა რისამე; აღწერილი რჯულის-ღება ან განწესება ძეგლზედ, შავთ. 79; რუს. კან. 1, надписе на столбѣ; постановление; узаконение, писанное на столбѣ.
ძევა, ნ. ძებნა; ღვარძლ-ძევითა, ე. ი. ღვარძლის ძებნითა. по нравдѣ, აღბ. 58.
ძევება (ვაძევებ, -ვე) ფ. შ. ვაძევირი, გავლაღავ, гнать.
ძელი, ს. მოკვეთილი ხე; бревно, დაბად. 40—19; საქმ. 5—30; 1 კორ. 3—12; ძელი ჭეშმარიტი,

кресть животворящій, მელზედ დამოკიდება ნი-
вѣнть на вѣнцѣх; 1 ქართლ. 399; **მელქვა**,
ს. მცენ. планера (дерево), зелькна; ერისთ. ლ.
კავკ. ლორაზე; საზოგად. წიგნი 7; 21; ივორუ;
დაბად. 30—37; **მელთორე**, ს. ძელითა და ქვით
მოვლებული გალაგანი; зибору.

მელქვა, ს. ძერაბოტი, коршунъ.

მელქორი, иктинъ, коршунъ, ნ. რ.

მენა (ვიძენ, -ძინე), ფ. მ. მოვირეწ; ვიშოვი; приобри-
тати, стлжать.

მენა (ვქსმენ, -მე), ფ. მ. ვქსნერ; тренать лепъ;
ვიძენბეზი, тренаться.

მენპერუვი, ს. მფრინ. пвннъ.

მენძესი, ს. თოვლ-წვიმა, ღლი ცალახიანობა; ყუაპი,
слякоть; гризь.

მენძი, ს. ნაენძი, ნაწეწი, ნაჩეჩი, охлонки пакли;
ბ. ტრიფი.

მენწება (ვაძენწებ, -წე), ფ. მ. რბილად შევიქმ მენწ-
სავით, мнѣчитъ; ვეფხ. 754.

მენწი, ს. ტრიფი, ина, ლევიც. 23—40; ვეფხ. 754.

მეობა, ს. ჩხვილთ დაბადების დროს ქალთ მარაქ;
ვაქი შეილობა; родины; сыновности; მარტ. 1—76;
მარ. 155, 156; ლაშას მეობით, 1 ქართლ. 382;
по причину того что онъ былъ сынъ Лашы.

მერა, **მერუბა**, **მერი**, ს. მფრინე. коршунъ; ისაი.
34—11; ლევიც. 11—15.

მერა, მცენ. ანისული, анисъ, ერ. ლ.

მერაბოტი, ნ. მერა; მელქორი, ს. მფრ. люнъ, врет-
четъ; 2 სჯული 14—14; სამლუთო წერილში;
соколя; ლევიც. 11—14.

მერპერუვი, ნ. მენპერუვი.

მერწა (ვქ), ფ. მ. შევქსმერწავ, შევაკავშირებ, შევა-
წებებ, сшавнати; (ვიძენწები, -წე), ფ. ვ. შევი-
წებები, сшавнаться. შავთ. 40.

მეძვი, ს. ჯაჯი ეკლიანი, тернъ, терновый кустъ;
ვისრ. 11; მსაჯ. 9—14; ან течепокъ, держи-
деревю; Paliurus aculeatus; ერისთ. ლ; ან придо-
рожная игла, крушина; ბუნ ლ; ივანე ბატ. ლ.
მეძვანრი, ს. ადგილი, სადაც მეძვი მცენარებს;
терновникъ.

მეწი, **მეწვი** ნ. მენწი; ვისრ 11; საბ. ლ; ქილ. 561.

მეძვა, **მეწვა** (ვქსმეძვ, ან ვქსმეწვავე, -ვე), ფ. მ.
ვქსტეცვ, ვქსმეგვავ. выннати изъ колнсьено
зерна; (ვიძენწა, -ვე), ფ. მირ. მოვიტლი, დავიძენწა.
пришемитъ, придривнть.

მეწვავი, ს. წვრილი ჯაჭვი ვეცხლისა ან ოქროსი,
ქისერზედ ჩამოსავლები. ძიწიოჩკა.

მეწვვიანი, ზედ. მეწვავით მოსილი, у кого ძიწиочкa
надѣта.

მეწნა, მცენ. ина хрунжал, ერის. ლ.

მეჯლი, ს. უმაგრესი ნაწილი ცხოველთა ხორცთა
შინა, кости; დაბად 2—23; ფსალ. 21—14.

მველად, ფ. აღრიგან, истарину; მველადგან, сѣ-
данныхъ временахъ, მველადვე, ფ. აღრითვე, пржежде,
равьше, მველბურო, ზედ. უწინდელი, მველის
ჟამისა, старинный, -ფული, стариннымъ деньги,
-კაბა, старое платье, **მველებურად**, ფ. მ.
ხო старинному, ჩონგ. 124; **მველება** (ვაძვე-
ლებ, -ლე), ფ. მ. დავაძველებ, მველად შევიქმ,
навашипати; (ვქსმველები, -ლი), ფ. ვდ. დავქს-

მველები, მველი შევიქმნები, старѣтъ, вет-
шатъ.

მველცხავი, ზედ. გამხდარი, худой.

მველი, ზედ. აღრინდელი, ღღის ხნისა; ან ნახმარი;
ветхій, древній, старинный; старый, худой;
მველი აღთქმა, ветхій завѣтъ; მველი კაბა. ста-
рое платье, მველი ღვინო, старое вино; მველს
დროებში, въ старыя времена; მველი მოყვარე,
старый другъ; ვისრ. 146; **მველობა**, ს. სიძვე-
ლე, древность, **მველობით**, ფ. მ. აღრიგან, сѣ-
данныхъ поръ; სამ. ვ. 103; (ვქსმველობ, სრ. არა
აქვს), ფ. უ. бытъ старымъ, давнишнимъ; **მველ-
ძული**, ს. ფლასი, მველი ნახმარი ცანისამოსი, ве-
тошь, старое платье.

მველშავი, **ყურძენი ნახე**.

მვილ, **მვილდა**, **მვილ-სადაბე**, ფ. მ. ძლივ, ძლით,
едва, насилу; შავთ. 4; მვილ-შესაძლებელი, труд-
но исполнимый, невозможный, მარტ. 1—20.

მვინად, ფ. მ. შესაწუხებლად, წინა აღდგომად, по-
иреки, на зло; ისაი. 1—1; 3—9; 11—1; ოსტ.
7—13.

მვინება (ვაძვინებ, -ნე), ფ. მ. განვარისებ, გავაგუ-
ლისებ, ჯავრზედ მოვიფუნ, ожесточати, (მეშმვი-
ნება, -ნა), ფ. მირ. მეჯავრება, მეწუთინება, злитися,
сертдиться, 1 ქართლ. 157; 438; 2 ქართლ. 275;
საქმ. 17—16; (ვეძვინები, -ნე), ფ. ოფ. ვეწუთინები,
огорчаться, 2 ქართლ. 23.

მვინვა, ს. განძვინება, გაჯავრება, злости; (ვქსმვი-
ნავ, -ნე), ფ. უ. ვქმრისხანებ, злитися.

მვინი, ს. რისხვა, გულ-პილწობა, ярость, гнѣвъ,
злость.

მვირად, ფ. მ. არ იეფად, ძნელად, дорого; трудно;
ან არ ჰქნირად, рѣдко, ვეფხ. 570; მვირად სვიღვა,
купить дорого, მვირად შოვნა, трудно находить.

მვირი, ზედ. არ ოფი, ძნელად საშოვნელი; ძნელი;
იშვითი; მუნწი, პურად-მვირი; дорогой, высокою
цѣны; трудный; რბადი; скупой ვისრ. 85; ვეფხ.
925, 936; ისაი 23—10; მვირ-ფასი ქვა, драго-
цѣнный камень; პურად მვირი კაცი; нехлѣбно-
солъ.

მვირი, ს. ბოროტი, ავი; უბედურობა; зло, злонд;
ბნდა, несчастие; ფსალ. 7—9; 70—13, 20, 24;
იერემ. 11—23; მვირს ვერ იტყვი ნემზედ, тѣ
не можешь ничего дурнаго сказать обо мнѣ;
მვირის თქმა ვისზედმე, поносить кого, მვირის
ზრანვა, сѣ. злонамѣрнѣе, злой умыселъ; 2 კორ.
12—20; (-ვქზრანვა, -ხე), ფ. უ. შევითქმები ბო-
როტის შესამთხვევლად, საქმ. 9—24; злосумиш-
лнть, მვირის მეტყველება, ს. მვირის თქმა, пори-
паннѣ, **მვირის მესსენე**, ზედ. მვირის დამსხო-
ნებელი, злонамѣтный; მარტ. 2—32; მვირის
მოქმედება, მვირი საქმე, ს. ბოროტის შემთხვევა;
ფსალ. 34—17; злодѣшннѣ, злодѣшнство; (მვირს
ვქმოქმედებ, -დე), ფ. მ. злодѣшнствовать, მვირის
მოქმედი, მიმ. ბოროტის მქნელი, злодѣш, მვირის
მოსხნება, ან მვირის ხსენება; ს. памятозлостнѣ;
мечь, мщеше; რიცხვი. 35—21; (-მოვისხენებ,
-ნე), ფ. უ. ავს ნაქმარს მოვისხენებ; ვემტერებ;
памятозлостнннать; праждонати; **მვირი-საქმე**,
ნახე მვირის მოქმედება.

ძვირი-სიტყვა, ს. ბოროტის თქმა, злоречіе, зло-словоіе, 1 პეტრე 2—1; **ძვირის-ყოფა** (ძვირს ვუყოფ; ვუყავ), ზ. მ. ბოროტს შევამთხვევ; дѣлать кому зло, вред; ისაი. 11—9; სჯმ. 12—1; ძვირის შემთხვევა, სს. напасть; (ძვირს შევამთხვევ, -ხეი), ზ. მ. უბედურობას მოვაცხევ ვისზედმე, навлечь на кого несчастіе, (ძვირს შევემთხვევი, -ვიე), ზ. თვ. უბედურებაში ჩავვარდები; напасть иъ несчастіе, ალექს. 140; ძვირის ხილვა (ვიხილავ, -ლე), ზ. მიჩ. უბედურობას გამოვიციდი, испытать несчастіе, ებრ. 11—25; 36; ციმოთ. 9; **ძვირის-ხსენება**, ნ. ზეგით ძვირის მოხსენება; ლევიც. 19—18.

ძვირობა, ს. სიძვირე, არ იაფობა; სიძუნწე, ხელომჭირებულება; дороговизна; скуность; (ვკ), ზ. უ. ძვირი ვარ; ვილევე, მაგალ. ლექსი, ვეფს. 21; дорожать; рѣдкѣ; ან არ ვიმეტებ, ვკზოვავ, ვკსძუნწობ, скушиться, жалѣть, ვისრ. 10; მრ. 76; ღარეგ. 127.

ძვირუსხენებელი, ზედ. ძვირის არ მომხსენებელი; 1 ქართლ. 206, 325; незлопамятный, незлобный; მარტ. 2—184; ძვირთ უხსენებლობა, ს. ძვირისა არ მოხსენება, незлопамятность; მარტ. 2—184.

ძვირფასება (ვაძვირფასებ, -სე), ზ. მ. ძვირად ვაღირებ, дорожить.

ძვირფასი, ზედ. ღირებულის ფასისა, драгоценный; **ძვირფასობა**, ს. ღირებულება, драгоценность; (ვკ), ზ. უ. ვკღირეულობ, быть драгоценнымъ, მროგ. 60.

ძვირძვირადი, ზედ. ფრიად ძვირი ან მძიმე; дорогой; тяжкій; -ცანჯავა, тяжкія мученія; მარტ. 2—61; **ძვირძვირება** (ვაძვირძვირებ, -რე), ზ. მ. ღავაძვირებ, дорого продавать; **ძვირ-ხილული**, ს. გატანჯული, страдалецъ, ძვირ-ძვირება უსუსურთა, тяжкія мученія иъжнаго тѣла; მარტ. 1—6.

ძვლიანი, ზედ. ძვლებს მქეონი, костлявый; ქლ. 60.

ძვრა, ნ. ძვრა, ძრვა.

ძვრევიანება (ვა). ზ. მ. заставить двигать, шевелить, ვეფს. 886.

ძი (სომხ.), მარცვალი ესე წმირად იხმარების ლექსთა თან, ვინ, ვითარ, часница, употреблемая въ концѣ словъ, вмѣсто тѣхъ, ли, же; თუ ვინძი, ე. ი. ვინძლივ, нука постарайся; ვითარძი, какъ же, რაძი, какой, что, ლუკ. 1—62; რუსულ. 592.

ძია, შემოკლ. ბიძა, ბიძია; дядишка.

ძიბიბი, შორისდ. ქაშიმის წიწილთა ხაღლი; цынь, цынь.

ძიკძიკი, ს. ფაჟანი ღელაკავთა, ერთი ყოფა, шумъ женщины; ივერია № 1, 48.

ძიება, სს. исkanie; искъ, споръ; სჯმ. 25—20; 26—3; (ვეძიებ, -ძიე), ზ. მ. ვეძებ ვკსძებნი, მოვკსძებნი, искать, (ვიძიებ, -ძიე), ზ. მიჩ. искать, ფსალ. 9—36; ვიძიებ სისქლსა, метить за кровь; 1 ქართლ. 36; ვუძიებ ღონესა, отыскиваю кому средство; მეძიებ, ищешь меня.

ძიება, ს. სიტყვანი ქვემდებარენი ზმნისა; სიტყვა, რომელიც კჳართავს ზმნასა იწოდება უფლად ნ. თა-

ვისს ადგილს და რომელიც დამოკიდებულია ზმნისაგან ძიებად; მაგალ. ღმერთან შეკჳნა სამყარო, აქა ღმერი უფალი ზმნისა და სამყარო ძიება; слово, зависящій отъ глагола; сказуемое.

ძიებადი, ზედ. საძიებელი, ქვემდებარე ძიების; искомымъ.

ძილი, ს. განსვენება, მოსვენება; ძილის შორისი, სიზმარი, ჩვენება, сонъ; сновидѣніе; **ძილის-გუდა**, сонъ, кто любитъ спать; ან **გუდაფუშუცა**, მცენარე, бадюшка, раст.; ერისთ. ლ. ძილია თუ ღვიძილობა? ე. ი. კჳსინავს თუ ღვიძავის; ვეფს. 102; **სინტ** ილი ნი **სინტ**; **ძილის-ძირი**, **ძილი-ძირი**, ს. შეღამება, сумерки, вечеръ, ვისრ. 71, 161; ვეფს. 483; ნახე სძლის ძირი; ძილის შინა ძილის შორისი, ს. სიზმარი, მოჩვენება; сонъ, привидѣніе; იერემ. 23—27; ღან. 2—1, 2, იოილ. 2—28; (ვიძილის შენებ, -ნე), ზ. უ. სიზმარში ვკჳნახავ, видѣть во снѣ; იერემ. 23—25; 2—1; **ძილის-წამალი**, наркотическое средство.

ძილის გაკართობა (გამართება, -თა), ზ. უ. ნ. გაკართობა.

ძილი (მძინავს, მეძინა, მძინებია), ზ. უ. მოვისვენებ, спати, გულთო მეძინა, я спалъ крѣпко.

ძილ-მოუსვლელი, ზედ. უძინებელი, неспавшій.

ძილ-ნაკართობი, ზედ. испуганный но снѣ.

ძილობა, ს. მძინარება, сонъ, მოურავ. 130.

ძიმწარე, **ძირმწარე**, ს. горькій корень; кырка-зонъ; ერისთ. ლ; ზუნ. ლ; 3. ფ. ლ.

ძინება (ვაძინებ, -ნე), ზ. მ. მოვასვენებ, уснылять; ვიძინებ, -ნე), ზ. მიჩ. მოვისვენებ, заснуть, ფარმ. 352.

ძინება (ვკჳსინებ); ნ. შეძინება (შევეკჳსინებ).

ძინვა (ვკჳსინავ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. მძინავს, спати, მარკ. 5—39; ნახე ძილი.

ძირა, **ძირავი**, ს. ზირა, тминъ, მაც. 23—23.

ძირამო, მცენ. ნ. ღელღუბა.

ძირდაბლა, **ღოზია**, ბაქრ. 180.

ძირვა (ვკჳძირავ, -რე), ზ. მ. ღავილევ, ღავკჳლუბავ, осаждать, тнуть на дно; (о водѣ); ზუნ. კ. 254.

ძირი (სპარს.), ს. ქვე და კერძო ნივთთა, ფსკერი; ფესვი ხეთა და ბალახთა; ვეფს. 219; ფსალ. 79—9; მაც. 3—10, 13—6; დიო; კორენი дререва; ძირი თივისა, конна сѣна; მთის ძირი, подошва горы; ძირი და ნაცამალი, помететно, ხის ძირი, კორენი дререва, оранси ძირი ფუტყარი, дѣвети ушей пчелъ; მროგ. 115; ძირი მდინარისა, дно рѣки, ძირი კბილისა, корень зуба; ძირ ძირს წავა, уходитъ на дно рѣки; ზუნ. კ. 88; ძირ ძირს მოღის ნავი, судно, погруженное въ водѣ тонетъ, **ძირკველი**, ნახე **ჯირკველი**; **ძირის მჭამელი**, ს. ჭია, სპ. ლ? **ძირ მწარე**, ნ. ძიმწარე; **ძირნაოტი**, ს. მცენ. молочай (раст.). 3. ფ. ლ.; **ძირობა**, ს. მაგალ. მთის ძირობა, население подошвы горы; 2 ქართლ. 156, 352, 358; **ძირს**, ზ. მ. დაბლა, внизъ, внизу, ძირს ჩადი, сойди внизъ; **ძირ-ცუბილა**, ან ძირკვივილა, ს. მცენ. солодовый корень; лакричникъ, ნ. ნ. ლ; ერისთ. ლ; ძირფიოთელა, მცენ. ერისთ. ლ. желтокорень; ძირწითელა, ს. მცენ. журавлишникъ (раст.); ძირძილა, ან

პირდიდა, ს. პირქვე მუწუკი, вередь, болячка, собачий языкъ, ერის. ლ. **პირხვენა**, ს. მცენ. корень манушный (раст.).

პირული, ზედ. მაგალ. მთის პირული, обитатель подшвы горы; ვისრ. 3; თიგის პირული, конна ცხნა.

პისმა, ს. შვილის შვილი, внучк.

პიძა, ს. ღელაკატი უცნობა შვილთა მაწოვებელი ქირით, кормилица; **პიძას ბაღაზი**, ს. მცენ. крестовый, мяечный корень (раст.); **პიძაობა**, ს. (ვკ), пипчанье, пипчать.

პიძგილაობა, ს. სუმირობით ცემა-ცეება, драка въ шутку.

ძლევა (ვკძლევა, ვკძლევა), ზ. უ. გავსძლევა, ავიტან, მოვიჭირებ, დავუდგნობ; свосить, выдерживать, выстаивать; выносить, терпеть; დაბა. 45—1; არ ვსცვთები, დიდხან გავკძლევა (ცანისამოსი); бить поскинъ, поносить (объ одеждѣ); ნ. **გაძლევა**; (ვეძლევა). ზ. უ. დავუდგნობ, ავიტან; შემძლეველ-ვარ, შევიძლევა, ძალი მაქვს, ძალს ვიდევა; устоять противъ кого, чего; мочь, быть въ состоянн; ცანისამოსი დიდხანს უძლევა, онъ носить платье долго; არ ეძლო ლაპარაკი, онъ не могъ говорить, არ მეძლო სიარული, я не могъ ходить, (ვიძლევა, -ძლევა). ზ. უ. შევიძლევა, бить нз состоянн, мочь; ცანისამოსი არ მიძლევა, одѣжда на мнѣ не посится долго; 1 ქართლ. 370; მიძლევის, მეძლევა, я могу, я въ силахъ; (ვა), ზ. მ. ვესმარები, შეძლევას მივკვსცემ, поддерживать кого; აღეკს. 197.

ძლევა (ვაძლევა, ვაძლევა), ზ. მ. მივსცემ, давать, отдавать; платить; 2 ქართლ. 519; ვაძლევა ზანსა, вторить, თავს ვაძლევა მოსვენებასა, я предаюся отдыху; უურს არ აძლევა, онъ и ухомъ не ведеть, თავს ვაძლევა წყალსა, бросаюся въ воду, чтобы утонуть; ვაძლევა ქარსა, пускаю на вѣтеръ, 2 ქართლ. 430; ვაძლევა ხარკსა, плачу подать, ქირით ვაძლევა, отдаеть въ наймы, ათ თუმნათ აძლევა, онъ отдаеть за сто рублей; ვაძლევა ცეცხლსა, подбавляю жаръ, огонь; ქიშია 50; მაძლევა სესხსა, ты отдаешь мнѣ долгъ; (ვეძლევი, -ძლევი). ზ. თვ. მივსცემ, давать, (ვიძლევი, -ძლევი; ვიძლევები, -ძლევი), მივიცემი, быть отдану.

ძლევა, ს. პობნა, одолѣние; ძლევათ შემოსა, одержать побѣду; (ვკძლევა, -ლევი), ზ. მ. მოვერევი, დავსძლევა ვაჯობებს; დავამარცხებს; одолѣть, побѣдить, იოან. 16—33; მიძლევა, побѣждаешь меня; (ვიძლევი, -ძლევი, 3 პირი იძლევენს), ზ. ვ. დავკმარცხებდი, быть побѣждену, ისაი. 17—7; 31—5; 2 პეტრე 2—20; (ვიძლევივად), помогали снзю; გაბოსლ. 19—24; **ძლეული**, მიმ. побѣжденный.

ძლევივნება (მაძლევივნება, -ნე), ზ. სმმ. заставляешь меня преодолѣть.

ძლეულება, ს. დამარცხება, поражение. **ძლევა** (ვკძლევა, ვკძლევა ან ვუძლევა მიძლევა), ზ. უ. შევიძლევა, могу, 1 ქართლ. 288, 370; ბარუქ. 6—7; ისე. 1—14.

ძლიერ, **ძლიერად**, ზფ. ძალიან, ფრიალ, сильно; весьма, оченъ.

ძლიერება, სს. могущество, сила, крѣпость; ვეფს. 1040; (ვა), ზ. მ. ძალს მივსცემ, ვამტკიცებ, уси- ливать, укрѣплять; (ვკძლიერებდი, -დი), ვკლო- ნიერებდი, გაძალიანებდი, ძალი მომეცემა, уси- ливаться, укрѣпиться; (ვეძლიერებდი, -დი), ზ. ვდ. გავუმაგრებდი; პრიობრტაე სილუ პროтивъ кого.

ძლიერი, ზედ. ძალიანი, лонიერი, შემძლეველი, мощный, сильный, крѣпкий; могущественный, ისაი. 20—5; **ძლიერობა**, ს. могущество; რუ- სულ. 519; (ვკ), ზ. უ. ძალს ვიმატებ, განვკვსძლიერ- ებდი, приобрѣтать силу, силиться, ფსალ. 9—19; **ძლივს**, **ძლივ**, ზფ. ძვილ, ძალმორევიით, კინა- ლამ, едва, насилу; **ძლიით**, ზფ. ძალით, ძლიერე- ბით, силою.

ძლივს, ნასილუ; ძლივს ძლიობით, насилу.

ძლოკი, ცსოვ. ужд, ერის. ლ.

ძმა, ს. ესრეთ უნებობენ ურთიერთს ვაყნი შობილნი ერთის დედ მამისაგან, აგრეთვე დანი მათნი; ეგრეთვე უნებობენ სხვანიცა კაცი თანასწორისა ხარისხის- სანი, მაგალ. შვედელ-მოზაზონნი; братъ, другъ, товарищъ; братуи; ცუუზნი ძმანი, браты близ- нецы, ღვიძლი ძმა, родной братъ, ნახევარ-ძმა, сводный братъ; **ძმადი**, ს. მყარი, სიძის თან- მსლებელი ქორწინების დროს, шаферъ, ნ. მადე; ძმათა სისხლი, ს. ფისი, ყარადმყანა, драконникъ (смола); ძმათა მოუვარე, ზედ. братолюбивый.

ძმაითი, ს. აზმაითი, თოვლისაგან თვალის ვნება, слѣпота отъ слѣзнаго блеска, საბ. ლ.

ძმარება (ვა), ზ. მ. დავამყავებ ძმარსავით, заставить кипнуть, какъ укусъ; (ვკძმარებდი, -დი), ზ. ვდ. დავკმყავებდი ძმარსავით, кипнуть.

ძმარი, ს. დამყავებული ღვიზი, ფედ ცხარი გემოთი, укусъ, ძმრის არაყი, укушенная кислота, вишвал окисъ, ბუნ. ლ.; ძმრის დედა, укушенная ессенция.

ძმარვა ნ. დამმარვა; გულის ძმარვა, ნახე გულის- დამმარვა.

ძმაცვა, სს. умисель; уловка, хитрость, плутов- ство; ვატი; шарлатанство; ვაჭი, козны; 2 ქართლ. 171; დაბა. 37—19; ფსალ. 82—3; ამბაკ. 2—7; (ვკძმაცვა, ან ვიძმაცვა (ვე); ძვირს განვიზარნავ, ვეშმაკობ, ვვერაგობ, ვკსცუდაცობ, злоумышлять, плутовать; 1 ქართლ. 210; ძმა- ცურობა, ს. ვერაგობა, дукаство, плутовство, шарлатанство.

ძმებრივი, ზედ. ძმური. ძმათა შესაფერი, братский; **ძმებრივ**, ზფ. ძმასავით, побратски.

ძმერული, მცენ. александрійскій лавръ.

ძმის მკუთელი, ს. братоубийца.

ძმის-წული, ს. ძმის შვილი, племянникъ, -ნიца; დაბა. 14—12, 13.

ძმოზა, ს. ერთობა ძმათა, братство; ვეფს. 804; (ვსძმობ, -ძმე), ზ. უ. ძმად გავუხლებდი, брататься, дружитья, (ვეძმობ -ძმე), ზ. მირ. ძმობას ვუშ- ვრები, оказать кому братскую любовь; (ვიძმობ, -ძმე), ზ. მირ. ძმად მივიღებ, признать кого за брата, друга; ვეფს. 959; მოურავ. 280; ქილ. 29; 1 ქართლ. 275; (ვეძმობი, -ძმე), ზ. თვ. ძმად გავუხ- ლებდი, გავუმიგობრებდი, побрататься съ кѣмъ, подружиться.

მშრიანი, ზედ. სამშრე, მშრისგანი, укусный.
მშურად, ზ. მშასვით, братский, ისი. 17—5.
მშური, ზედ. მშებრივი, братский, ჩონგ. 142.
მნა, ს. მომკილის ფანის კონა, შეკრული მჭედელუ-
 თაგან ან ხელეულთა; спонз; დაბად. 37—7; ისი. 7—15.
მნება (მიძნს, გიძნს, უძნს; მიძნდა; მძნებია), ზ. უ. მემძიმიების, მწეწეების; тяжело, грустно мнѣ; მარგ. 2—77.
მნელად, ზ. სიძნელით, сь трудомъ, насилу.
მნელ-ბედი, ზედ. ავბედი, несчастный, -ბელობა, ს. ავბელობა, несчастие.
მნელება (ვა), ზ. მ. გავჭირებ, გავაძნელებ, ვა-
 ტრუდნაყ, ლოდ. 20; (ვიძნელებ, -ლე), ზ. მიჩ. გა-
 ვიჭირებ, გავიძნელებ საქმეს, увеличивать для
 себя затруднения; (ვე), ზ. მიჩ. გავუჭირებ, გა-
 ვუძნელებ საქმეს, затруднить кому исполненіе
 дѣла; (ვქსნელები, -ლი), ზ. ვდ. გავსჭირებ, გა-
 ვაძნელებ, становиться труднымъ; მიძნელებ, ты затруд-
 няешь мнѣ дѣло; (ვეძნელები, -ლე), ზ. თვ. გავე-
 ჭირებ, казаться затруднительнымъ; (მეძნელებ-
 ბა, -ლა), ვაძრუდნაყ, ვეფს. 640, 970; გორგ. 154.
მნელი, ზედ. მძილი, გასჭირი, трудный, მნელი
 საქმე, трудное дѣло; მნელი კაცი, тяжелый че-
 ловѣкъ; 1 ქართლ. 28; მნელია, трудно (есть).
მნელობა, ს. სიძნელე, трудность, ვეფს. 934.
მნელოვანი, ზედ. მოძნელი, საქმელი, затрудни-
 тельный.
მნელ-ჯამობა, ს. მნელი დრო, трудное время.
მნელ-სუნობა, ს. მძიმი სუნი, სიძურაღე, злонопіе.
მნეული, ს. შეკრული ფანა, მჭედელული, ბრგა, спонз,
 ისუ. 2—6; მნეულად, въ спонзѣ, მარგ. 13—30.
მნიაღ, ზედ. მძელი, трудный, **მნიაღ**, ზ. მნე-
 ლად, трудно; სიბრ. სოდ. 17—1; 2 პეტრე 3—16;
 მნიაღ მეტყველი, ზედ. ენაბრგვნილი, космопозич-
 ный, занка; მარგ. 7—29; **მნიაღობა**, ს. სიძნე-
 ლე, трудность; ამბაკ. 2—7.
მნობა, ს. სანობა, კურა სამუზიკოთა სკარავთა; ან
 ძალი სიმუზიკოთა სკარავთა; ფსალ. 150—4; игра
 на музык. INSTR.; струны; (ვქსნობ, სრ. არა
 აქეს), ზ. მ. ვუკრავ სამუზიკო სკარავსა, играть на
 музыкальномъ инструментѣ; შავთ. 1; 14.
მნობა (მიძნს), ნ. მნება.
მოვა, **მოვნა** (ვქსნოვ, -ვენ ან ვქმოვნი, -ნე), ზ. მ.
 ხვასტავთოვის; სამოვარზედ ვარ, пастися, იობ.
 1—14; იოან. 3—7; ვეფს. 1588, ჰსნოვს სრსეი-
 ლი სორცსა, таггрена рязъндаетъ тѣло.
მოვება (ვა), ზ. მ. გავუწევებ ხვასტავთა სამოვართა
 მიძნლობთა ზედა სკვებად, пасти сыотъ, იოან.
 21—15; ეზეკ. 34—8.
მოლო, ს. მცირე ნონი, ხალიჩა, небольшой коверъ;
 ნ. ტირი.
მონძი, ს. ძველი დაღლეჯილი ტანისამოსი; მწვარი,
 ласкатель; старое платье, ветонши; трипка;
 შავთ. 32; სახენი ამისნი არიან; ბეპკი, ძველზედ
 ძველი დაკრებული; ფარაცინი, ნაღლეჯი ბეპკისა;
 ფლასი ან ჟინჯილი, შალისნაღლეჯი.
მონძროზი, ნ. ზორზოზი.
მოლან, ზ. მ. პულან, გუშინს წინ; ან შარდანლის

აქეთ; третьяго дня; сь прошлаго года; დაბად.
 31—2; ვეფს. 375, 409; 1157; ზოგჯ. წელან,
 давеча, ღარეჯ. 47; სიბრ. 74, 105, 140, გამოსლ.
 5—7.
მოლანდელი, ზედ. გუშინსწინდელი, ან შარდანდელ-
 ლი, третьягодинный; прошлагодный; **მოლან-**
დელიდგან, ზ. გუშინსწინდელი, сь третьяго
 дня, ვეფს. 1157; გამოსლ. 4—9; **მოლანდებუ-**
ლად, по третьягодиншнему; ქილ. 232.
მოწეული, ზედ. მოწის ფერი, მწეწეული, წითელი;
 ამფერი სამოსელი დიდებულია, პორფირი; чер-
 ный, красный; багряница, порфира; ისი. 1—19;
 ქება 4—3; ლუკ. 16—19; იოან. 19—5; საქმ.
 16—14; ვეფს. 72; ღარეჯ. 54, რუსულ. 389.
მოწი, ს. წითელი მარჯანი; ფერადი ზეზი, ნ. ზეზი;
 коралл, მეტაფორიულად იხმარების ტუჩებად;
 ვეფს. 1140, 1331.
მრახვა, სს. порицаніе, осужденіе; ვეფს. 61; (ვქს-
 ძრახვა, -ხე), ზ. უ. განვეკიცხვებ, განვაქიქებ; пори-
 цать, осуждать; სმ. ვ. 227; (ვე), ზ. მიჩ. განვე-
 კიცხვებ, არ მოვეწონებ; порицать, осуждать чей
 либо поступокъ; ღარეჯ. 153; მრახვა, осуж-
 даешь меня, ჩონგ. 83, ღარე. 67; (ვეძრახები, -ხე),
 ვეკიცხვებ, быть порицаему; ან ველაპარაკები, ве-
 сти бесѣду, разговоръ сь кѣмъ; გორგ. 171;
 ღარეჯ. 129; ნახე მრახვა; მეძრახები, бесѣдуешь,
 разговариваешь со мною; მეძრახები, это для
 меня неохвально, достойно порицанія.
მრვა, **მრვა**, სს. двиганіе, шевеленіе; მრვა მიწისა,
 землетрсленіе, ვისრ. 12; მრვა ხანკისა, снятіе
 стана; (ვქსმრვა, ვქსმარ, უკანონოდ არის ხმარებუ-
 ლი ვსმრვე ქილ. 51), ვუცვლი ადგილს; ხელით
 ხლებით დავსმრვებ. შევანმრვე, შევარხვე, შევარევე;
 დინგაყ, шевелить, трогать, трестп, колебать;
 (ვიძრვი, ვიძერ), ზ. ვ. ვქმოძრავობ, შევიძრვევი,
 შევირევევი; შევირხვევი; დინგაყ, трестпсь, ко-
 лебаться. ფსალ. 20—8; ვისრ. 34.
მრვა (ვქსმრვა, -ვექსმარ), ზ. მ. ვქვინავ. моровпть.
მრვადი, ზედ. მოძრავი, движимый.
მრობა (ვამრობ, ვამერ), ზ. მ. ვქვლეჯე, მოვეკლეჯე,
 მოვამრობ; выдерживать, снмать, сдкрать; ვი-
 ძრობ. კბილებსა, выдерживать зубы; ვამრობ
 ტუფავსა, снять шкуру; ვიძრობ. დაშნას, выхватить
 ножъ свой.
მრომა (ვქსმრვები, -მვერ), ზ. უ. დავქსმრვები, ვქ-
 ლოღავ, ვქსცორავ მიწაზედ; ползти, пересмы-
 каться, ვეფს. 1298; (ვეძრვები, -მვერ), ზ. მიჩ.
 შევეუძრვები, შევეუვალ მრომით, пролезть, про-
 скопльзнуть; ან შევეუძრვები, ვქსცდილობ დასწლო-
 ვებასა, втрлраться; სული მიძრვება შიშისგან, отъ
 страха я терлю присутствіе духа.
მროზა, ს. ზროზა, коропа, დაბად. 35—15; დასტ.
 162; მროზი ხენა, ს. მცენ. елспя языка трава,
 ერისთ. ლ.; მროზის ჭირი, сибирская лъва на
 скотѣ.
მრუა, ნ. მრვა.
მრევა (ვქსმრცავ, -ცე), ზ. მ. გავქსმარცავ, გავქკრენს,
 შემოვაცლი სამოსელს, ან წარვეკცავთ ქონებას;
 ограбить, оголять.
მრწენა, **მრწენა** (ვიძრწენი, -წენ; ვქსმრწენი, ვქპრ-

წენი, ფ. უ. ვეკრძალვი, ვერიღები, остерегаться, ვეფხე. 755.

პრწოლა, სს. трепетание, трепеть; შიში და პრწოლა, страх и трепетъ; **პრწოლით**, съ трепетомъ, (ვქსმწი), უ. ვსთროი, ვქკანკალებ შიშით; трепетать отъ страха; მამრწოლებს, просаесть меня въ дрожь, ანღრ. 96: (ვუძრწი, -წე), ფ. მიჩ. ვისისმე წინაშე ვქსმწი შიშით, ვუთროი, трепетать передъ кѣмъ; დარეჯ. 2 — 113; **პრწოლება** (ვა), ფ. მ. ვათროლეზ, заставить дрожать, (ვი), ფ. მიჩ. ვქსთროი, ვქკანკალებ, трепетать, მამრწოლებს, потрясаешь меня; რუსულ. 926.

პუ, ს. დელი მხეცი, самка; პუ ლაფი, медведица, პუ ძალი, сука.

პუა, **პუვა**, ს. ცხენი კულის გრძელი ზალანი; волося лошадиного хвоста; რუსულ. 593.

პუაღი, **პუჭღი**, ნახე პვალი, ძველი.

პუენა, მაგალ. ძალი დელი ძალი; ს. сука.

პულია, **პულია**, **პულია** (ვა), ფ. მ. გავაღვიძებ სიძულელსა, შევაძებ, впушать ненависть, отвращение; ვისრ. 19; (ვიძულებ, -ლე), ფ. მიჩ. შევიძულებ, ავიჩემებ, მოვიძებებ, возненавидѣть, презрѣть, (ვქსმულეღი, -ღი), ფ. ვდ. შევქსმაღეღი, მოვქსმაღეღი; начинать ненавидѣть, (ვეძულეღი, -ვე); ფ. თფ. არ ვევეარეღი, быть прогннцу кому.

პულივა, სს. ненависть; ლოდ. 45, (მუღს, მუღლა), ფ. უ. საძაღად მიმანია, ненавидѣть; ვქსმულეღარ, ვქსმულეღი, არ ვუვეარეღარ; ошъ ненавидитъ меня.

პულივა (ვქსმულეღი), ფ. მ. მუღს, საძაღად მიმანია, ненавидѣть, 2 ქართლ. 112; ძველსა მოვეარეღს ნუ ქსმულეღს, ძველსა შარას ნუ აღეღს, презирай старога друга, оставивъ старой дороги; ქილ. 51; მუღს, ненавидишь меня; ანღრ. 74.

პუმეღა, მცენ. წითელა ზალანი, ქათმის ქორორა, амарантъ, ибтуншій гребень; (რასტ.), ჰ. ფ. ლ.

პუნგელა ძალი, ს. порода собакъ.

პუნბული, სს. бѣготня, **პუნბულია** (ვა), ფ. მ. პუნბულით ვაჭარებ, носиться съ чѣмъ либо, (ვქსმუნბულეღი, -ღე), ფ. უ. ითქმის ღიდრონთა სვასტატათივს; ნელის სირბილით მივდივარ, მცირე ცხოველთათვის ითქმის ცუნცული, бѣжать мелкоу рысью.

პუნწება (ვა), ფ. მ. პუნწად ვქნღი, ძღვალე სკუნიმღ.

პუნწობა (ვქსმუნწობ, სრ. არა აქვს), ფ. უ. ვქსწუნწობ, ვქკამოუმეტებლოზ, სკუნიტყს; მეძუნწები, ე. ი. პუნწად ან ძვირად მიმანინსარ, считаю тебя скуннымъ; ვეფხე. 1310.

პუნწი, ზედ. ძვირი, ხელმოჭირებული, წუნწი, პუნწად ძვირი, გამოუმეტებელი, სკუნი.

პურომა (ვქსმერეღი, ვქმერეღი), ნ. პრომა.

პურწა, ს. მცენ. ковыль (рост.), ნ. ჩ. ლ; смолка (рост.); ზუნ. ლ; лисохвость коленчатый, ერის. ლ. **პულან**, **პულანდელი**, ნ. ძოღან, ძოღანდელი.

პუძე, ს. ქალთა და ზოგად მღერთა ცხოველთა ზუნებითი ჭურჭელი სისა, საწოვებღად შეილთა მათა; сосецъ, сосцы, титыа; ქებ. 4—5; ვეფხე. 28—9; **პუძეთა**, **პუძეზანი**, ს. უსუვარი, პუძეს მწოვარი, грудной младенецъ; **პუძე მაყვადი**, ს. მცენ. морошка, ნ. ჩ. ლ; ჰ. ფ. ლ. პუძეშაღა, ს. ვაშლი ერგავარი, порода яблоковъ, პუძეს თავი, сосецъ, **პუძეს მცე**, ს. ესრეთ უსმზენ ურთიერთსა რომელნიცა გაზღადან ერთის მიძისაგან პუძესწოვებით თუმიცა სხვა და სხვა ღროს; საქმ. 13—1; молочный братъ; მარტ. 40—2; პუძე მარწევა, მცენ. ნ. უელი.

პუწვი, ნ. წუნწი.

ძღვამღი, **რძღვამღი**, ს. კრიკინა, მორცხულა; дикій виноградъ, ნ. კრიკინა.

ძღვანება, **ძღვანვა** (ვუძღვანებ, ვსძღვანებ, -ნე), ფ. მ. მივუძღვანებ, გაუუძღვენი, препроводить.

ძღარბი, ს. გზღარბი, ან ზღარბი, ცხოვ. ежъ.

ძღვენი, ს. მისართმევი, ან გასაგზანი სანიჭარი; даръ, подарокъ, гостинецъ; ფსლ. 71—10; მატ. 2—11; -საყველიერო, ს. შობაო, საძაღღამო, ყველიერში გლეხთაგან მოტანილი რამ საწუქრად მეზატონისა, гостинецъ, приносившии крестьянамъ номѣщнику на масляницѣ, въ Рождество, и въ Свѣтлое воскресенье.

ძღვნა, ნ. ძღვნა.

ძღვნობა, სს. поднесение подарковъ; (ვქსძღვნობ, ვქძღვენ), ფ. მ. საწუქარს ან ძღვენს მივართმევ, приносивъ кому подарокъ; რუსულ. 154, 700; დარეჯ. 137; 1 ქართლ. 275; ვეფხე. 1458; მღვნობლან, подносили мнѣ подарки; რუსულ. 908; მოწურავ. 236.

ძღობა (ვაძღობ, -ღე), ფ. მ. საზრდელს ვაძღვე საკმაო, накормить, насытить.

ძღოლა (ვქძღვი, ვუძღვი, -ძღე; ვუძღვეღი, -ძღე), ფ. მ. თანა ვქსძღვე; ან ვქმოდვი, ვასწავებ, დავაღებ ჭეშმარიტს გზაზედ; вести; сопровождать; руководить, наставлять; ფსლ. 5—3; 1 ტიმ. 5—17; კეთილად ვუძღვი ერსა, хорошо руководить народомъ; (მიძღვი, მიძღე), ფ. მიჩ. თანძღვე; ან მმოდვი, მაღვენ ჭეშმარიტს გზას; вести мѣся; руководить мною; საქმ. 7—41; მარტ. 1—160.

ძღომა (ვქსძღვი, -ძღე), ფ. უ. საკმაოდ საზრდელს მივიღებ, насыщаться.

ძღუნა (ვქძღვი, -ღენ; ვუძღვი, -ღენ), ფ. მ. ძღვენს მივართმევ, подносить дары; (ვიძღვი, -ღენ), ფ. მიჩ. მივიღებ ძღვენსა, принимать подарки; (მიძღვის, მიძღვნა), ფ. მიჩ. მომართმევს ძღვენსა, ошъ поднести мнѣ подарки; გიძღვენ ქეზანი, приношу тебѣ вихвалу, შავთ. 1.

წ, არის უხმო ასო, წოდებულიწილი; რიცხვეში ნიშნავს ოთხი ათასსა, ფულის ანგარიში ნიშნითურთ ოთხი ათასს თუმანსა, წერილის ფულის ანგარიში 800 ფულსა ან 200 ჰისტასა, 80 შაურსა, 20 აბაზსა, ან ოთხ მინალთუნსა; ქარაგმიანი ლექსნი ამასთი იწყებიან: წ ა, წმინდა; წ ო, წმინდაო; წ ე, წინაშე; წ წარ, წინასწარ; წ წელი, წინასწარმეტყველი.

წ, იხმარების ზოგჯერმე **ც**, **ჭ** და **ჭ**, ვითარ: წმახი, ჭმახი; წოცი, ჭოცი; წიწვი, ხიჭვი და სხ. **წ**. **ც** და **ჭ**, ზედ-დადებულინი ამის ასთი იწყებიან: წარ, წარმო, მდაბ. წ ა, წამო; კვალად წიალ, წინა, წინასწარ, ვითარ: წარსვლა, წასვლა; წარმოსვლა. წამოსვლა; წიალ სვლა, წიალღობა, წინა დადება, წინა მსრბოლი, წინასწარმეტყველი და სხ.

წ, შემოკლ. ზმანებით სქესი ზმინისკან წასვლა, წალი, стуный, ამაჲი, -წა, ვეფხ. 208; ამპარტავანი მიღისო.

წა მდამურად წერილში წარ; რომელნიმე სიტყვანი რომელნიც იწყებიან წა, **წ**. წარ.

წაავება (ვა), **წ**. მ. ухуждать.

წარება (ვა), **წ**. მ. წავარონებე; მცირედ გავაფარებ, проводить; пронести; ქილ. 645; (ვი), **წ**. უ. გავივლო, пройди, რუსულ. 368; ვეჭვ წამიცა არ წამარს, сомневаюсь, чтобы опять мит: позволить сдѣлать нѣсколько шагов; ვეფხ. 737; ღღენი წამარნეს, проволы и дш; ვეფხ. 111.

წარსება (წავარსებ, -სე), **წ**. მ. осуществить.

წაახლოვება (ვე), **წ**. მ. დაუახლოვებ, прилнзнт, (წავუახლოვებ, -ლი), **წ**. ვლ. დაუახლოვებ, прилнзнтся.

წაბასება (წავებასებ, -სე), **წ**. თვ. ბაას გავუწევ ვისმე, поспоритъ съ кѣмъ.

წაბაღთვა (ვე), **წ**. მ. დავესრავ მცირედ.

წაბანა (ვე), **წ**. მ. დავებან მცირედ, помыть.

წაბარბაცება (ვე)ბარბაცებ, -ლი), **წ**. ვლ. მოვეტყევი რხევას ან რწევას სიმთვრალისკან, пошатываться; ზონგ. 87.

წაბაძვა, подражать.

წაბეღვა (ვე), **წ**. უ. осмѣлнтся.

წაბარვა (ვე), **წ**. მ. მცირედ დავებარავ. поконать.

წაბეგვა (ვე), **წ**. მ. მივეტყეგავ, მცირედ გავლანავ. прибить, приколотить.

წაბეზღება (ვა), **წ**. მ. დავესმენ, შევაბეზღებ, очернить, оклеветать, (წავიბეზღებ, -ლე), შევიბეზღებ, слушать наговоръ; შემიბეზღე, но наговору другихъ ты считаешь меня шпovníмъ; ღარეჯ. 10.

წაბეფვა (ვე), **წ**. მ. დავებეფავ. помять.

წაბერვა (ვე), მცირედ შევებერავ, подуть.

წაბერტყა (ვა), **წ**. მ. მცირედ დავებერტყე; потряств.

წაბერწება (ვე)ბერწებ, -ლი), **წ**. ვლ. перестать телнться.

წაბეფვა (ვე), **წ**. მ. высунуть.

წაბეზღვა (ვე)ბეზღავ, -რე), **წ**. მ. მცირედ დავებეზღე; подрасколоть.

წაბილწება, **წ**. წაბილწება.

წაბიჯება (ვა), **წ**. მ. წარვდგამ ბიჯსა, сдѣлать шагъ впередъ.

წაბლა ცხენი, бурая лошадь.

წაბლა ზაფი, **ს**. сладкая на вкусъ тыква, ბაქრ. 178.

წაბლი, **ს**. მცენ. каштанъ, -ლის ფერი, бурый; -ბლოვანი, წაბლნარი, каштановый лѣсъ.

წაბლიგება (წავებლიგებ, -ლი), **წ**. ვლ. დაჩლოვებ, истуниться. (ვა). დაჩლოვებ, истунить.

წაბმა (წავაბამ, -ბი), **წ**. მ. დავაბავ, привязать; ან შევაბამ ცხენსა, заложить лошади; დაბლ. 24—5.

წაბნედა (წავებნედე, -ლი), **წ**. ვლ. დავებნედე, ცნობა მიმეღება, лишиться чувствъ, унасть въ обморокъ.

წაბნევა (ვაბნევე, -ნიე), **წ**. მ. მცირედ დავაბნევე, წავეკერი, поразсмынать.

წაბნელება (ვაბნელებ, -ლე), **წ**. მ. ჩამოვაბნელებ, зтемнять; (წავებნელებ, -ლი), **წ**. ვლ. ჩამოვებნელებ, потемнѣть.

წაბობრძივება (ვიბობრძივებ, -ვე), **წ**. უ. ფეხს წავეტკრავ, споткнуться.

წაბოჭვა (წავებოჭავ, -ჭე), **წ**. მ. ხელს დავევლებ, ხელი ვივლებ, схватить, прибрать къ рукамъ.

წაბრეცა (ვიბრეცებ, -ცე), **წ**. ვ. მოვიბრეცებ, დავეგრობებ, жеманиться, чваниться.

წაბრზობა (წავაბრზომ, -მე), დავაბრზოვებ, ослѣплить.

წაბრცყეღება (ვა), ილასტაბ.

წაბრუნება (ვაბრუნებ, -ნე), **წ**. მ. დავაბრუნებ, воротить.

წაბრძანება (წავაბრძანებ, -ნე), **წ**. მ. წავიფვან, увести, (წავებრძანებ, -ლი), **წ**. ვლ. წავალ, уходить.

წაბრჯენა (წავაბრჯენ, -ჯინე), **წ**. მ. ფეხს წავსდგამ ან მივაჭირებ, сдѣлать шагъ: ушпаться.

წაბრჯვა (წავებრჯავ, -ჯე), **წ**. მ. გადავებრჯავ. сжечь.

წაბურვა (წავებურავ, -რე), **წ**. მ. წავებურავ; покрыть, (წავიბურავ, -რე), წავიბურავ, накрыть, სიბრ. 80.

წაბურტბუტება (ვიბურტბუტებ, -ტე), **წ**. მ. წავილულუნებ, проворчать, пробормотать.

წაბლაღვა (ვე)ბლაღვ, -ლე), **წ**. მ. წავილღვ, стирать, замарать, (ვიბლაღვი, -ლე), **წ**. ვ. წავილღვი, стираться.

წაბლნეჯა (ვიბლნეჯებ, -ჯე), **წ**. ვლ. დავიბლნეჯებ, პირსა, наморщиться; **წაბბანება**, **წ**. წაბრძანება; **წაბრჯენა**, **წ**. წაბრჯენა.

წამბანება, ნ. წამბანება.
წამჯენა (ვა), ზ. მ. ступать поюю.
წაგდება (ვა), ზ. მ. წინ-წაიფიან, толкать вперед; წინწაიფილებ მებრძოლსა, обращать въ бѣгство; წინწაიფილებ საქმეს, толкнуть дѣло вперед; ქილ. 28.
წაგლობა (წავეგლები, -ლე), ზ. ვლ. დავარლები, повалиться на что.
წაგებნა (წაგებნა, -გე), ზ. მ. გაეული, стлать; ნ. წარგება.
წაგებება (ვეგებები), ზ. თვ. გავეგებები, идти на петрѣчу.
წაგებინება (ვა), ზ. მ. წარგებაში, ზიანში შევიფიან, заставить проиграть, получить изъять.
წაგვა (წავეგვი, -გავე), ზ. მ. მცირედ ლევეგვი, подмести.
წაგვანა (წავეგვან ან წავეგვან), ზ. უ. ვეგვან, походить, быть похожу.
წაგვანება (ვა), ზ. მ. მივამსგავსებ, ძლავთ похожимъ, (წავეგვანები, -ნე), ზ. თვ. ლევეგვანები, походить.
წაგვანა, წაგურა (წავეგვანი, -გარე), ზ. მ. წაიფიან, მრავალთათვის წავასხამ; ან წაიფარმევე, მოვესტაცებ, уводить; похищать, отнимать; რუსულ. 883, ვისრ. 121; 2 ქართლ. 43; -ქალსა, увести чью дочь; რუსულ. 3; -ცოლსა, увести чью жену; შესავ. გ. მ. სამ.
წაგლინა (ვა), ზ. მ. помазать.
წაგლი (წავეგლი, -გალი), ზ. მ. ლევეგავე, ლევეგიურავ, нетолочь; (წაიფილი, -გალი), ზ. მ. ლევეგს, ზ. მიწ. მოვიგლი, მოვიქლეშ, прищемить.
წაგმერა (ვე), ზ. მ. произзати.
წაგოფვა (ვე), ზ. მ. смазати.
წაგლიევა (ვე), ზ. მ. გამოვეტლევე, გამოფართმევე გლეგით, сорвать, вырвать.
წაგორება (ვა), ზ. მ. გავეგორებ, прокатить, катать что; ქიმ. 238; წავეგორებ სამღერეს კამათელსა (ხარის თამაშაში); бросить игральную кость; ქილ. 238.
წაგრაგნა (ვეგრაგნა, -გენე), ზ. მ. ლევეგვე; შევეგვე; свернуть; завернуть; обшить; მარკ. 15—46; (ვეგრაგნები, -ნე), ზ. ვ. ლევიფარები, покрыться, иси. 34—4; გამოცხ. 6—14; ანდრ. 148; ან შევიგვევი, обвиваться.
წაგრამელება (ვა), ზ. მ. გავეგრამელებ, удалять; შუბი წაიგრამელეს, выдвинули концы, გორკ. 310; (ვეგრამელებ ენას), ზ. მიწ. вытянуть языкъ; ანტ. 3—7.
წაგურა, ნ. წაგვრა.
წაღავება, სხ. тяжба, споръ; **წაღავებით**, ზ. მ. тяжбою; სამ. ვანტ. 246; (წავეღავები, -ვე), ზ. მ. მოვეჭვევი ლევის, начать тяжбу, споръ, სამ. ვანტ. 135; (ვა), ზ. მ. ლევისი შევიფიან, увлечь кого въ тяжбу.
წაღარება (ვა), ზ. მ. შევემსგავსებ, сравнить.
წაღებნა, წარღებნა, -ღებინება, წარღებინება, представление, адресъ; (წავეღებნა, -ღებინება); ზ. მ. წინაშე ვისისამე წარვეუენებ; მივართმევე; представить кого; რომ. 13—2; (წარვეღებნა, -ღებინება), წინ წარვეუენებ, представить кому; საქმ. 1—3; 9—41; 23—32;

2 კორ. 7—14; -თავსა, представляться, წარმადგენ, ты представишь меня, 1 კორ. 8—8.
წაღებნა (წავეღებნა, -ღებინება), ზ. მ. წინ ლევეგამ, ставить вперед; выдвинуть, წაღმა ბიჯეს ვერ წასღებინებს, не могли сдѣлать шагъ вперед; წარვეღებამ ფესსა, ступать поюю, идти вперед; **წაღებმევეინება** (ვა), ზ. სხმ. заставить идти, ларეკ. 2—138.
წაღებობა, ს. граница; გურიის წაღებობის, до границъ Гуріи, ბაქრ. 81.
წაღებობა, სხ. ნახე წარღებობა; (წავეღებლები, -ღებ; წავეღებები, -ღებ, მად. -ღექ), ზ. ვლ. მივალ, გამოვესტაცებ წინაშე ვისისამე; представити, представиться, ფსალ. 5—3; 63—6; საქმ. 27—23; გურკ. 33; ლარეკ. 2—142; ან ფესს წინ წავეღებამ, сдѣлать шагъ вперед; ზედ-წაღება, ე. ი. ზედ-მიადება მთას, მთის წვერზედ ავილა, вступая на вершину горы; ვეფხ. 184; (წავეღებები, -ღებ), ზ. ვლ. წინ მივლიფარ; ლევეღებები; наступать, идти вперед; преслѣдовать; რუსულ. 221; 371; ან წინღავეღებები, представити передъ кѣмъ; 2 ქართლ. 482; უკან წავეღებები, ე. ი. უკან ლევეღებები, идти нъ слѣдъ, преслѣдовать; სამ. გ. მ. 44; რუსულ. 775, 1 ქართლ. 216; 2 ქართლ. 294; ვისრ. 179; (წავეღებობიფარ, წავეღებობილი), ზ. უ. ავალ მაღალ მთაზედ ლა ლევეგლები, взойдти на гору; ვეფხ. 618.
წაღება, სხ. წადილი, ნღობა, желаніе, хотѣніе; ვეფხ. 1464, (ვიწაღებ), ზ. მ. მოვისურვებ, пожелать, захотѣть.
წაღება (წავეღებ, -ღე), ზ. მ. მოვეღებ, მოვესტაცებ; задѣть, зацѣпить; წავეღებ ქვეშ; ე. ი. ქვეშ ლევილებ თავის თავ ბრძოლაში, повалить, повергнуть кого на землю; წავეღებ ცეცხლსა, поджечь, подложить огонь, (წავეღები, -ღე), ზ. თვ. მოვეკლები, зажигаться, загорать, ცეცხლი წავეღებო, я воспламенился.
წაღებება (წავეღებება, -ღებება), ზ. სხმ. უკან მივალევებ, заставить слѣдовать.
წაღებნა (წავეღებნა, -ღებინება), ზ. მ. ვაღებინებ ვისმე სისხლსა, ცრემლსა, посредствомъ удара вызвать кровь; вызвать слезы; (ვეღებინება), протекать; წაღებ; მაგალ. ცრემლი, льются у меня слезы; ვეფხ. 653.
წაღი, ბძნ. წასვლა, ступай; **წაღი**, ნახე ქიში; სამ. ლ.
წაღიღება (წავეღიღები, -ღიღი), ზ. ვლ. გავეღიღები, увеличиться, მარკ. 1—151.
წაღიღებობა, სხ. წადილი, ნღობა, სურვილი; желаніе, (ვიწაღიღებობა, -ღიღი), ზ. მ. მოვიწაღიღებობ, пожелать, захотѣть.
წაღიღერი, ზედ. მოწაღიღე, მსურველი, მოწაღიღებული, желаящій, лабд. 31—30; 1 ქართლ. 1; ანდრ. 122; წაღიღერად, охотно, ანდრ. 3.
წაღიღი, ს. სურვილი, ნღობა, მოწაღიღებობა, желаніе, хотѣніе; გულის წაღიღი, пожеланіе сердца; ნ. გულის წაღიღი; -თვისი, желаніе, (ვეღიღი ან წერილიში ვეღიღიღებობა უკანონობა; სნ. არა აქვს ვიწაღი, -ღე; მწაღი, მწაღი; მწაღიან, მწაღილად), ზ. უ. ვისურვევი, ვმოწაღიღებობ, მსურს; განვიზრანავ, ვი-

გულეებ. დავაბირებ; желать; думать, преднола-
гать; მიწადებია ან მიწადნია, я пожелал.
წადინება, ნ. მოწადინება.
წადინება (ვა), წ. მ. დამოვადინებ, заставить течь,
(წამედინება ცხვირიდამ, სისხლი, из носу течет
у меня кровь.
წადრება (ვქსდრებ, -რიცე), წ. მ. მოვსდრებ, მოვკ-
კავებ, выгнать; (წავსდრებ, -კი), წ. ვდ. უკან
ღაესდრები, отступит, მარც. 1—28.
წადრუხება (ვი), წ. უ. წავიბუტბუტებ, провор-
чат; ჩონგ. 134.
წადრუხება (წავიდრუხებ, -ბე), წ. უ. დავქსრუხებ, провор-
чат.
წადრუხება (ვა), წ. მ. მოვრუხებ, послаблять.
წადრუხება (ვა), წ. მ. დავრუხებ, одождать, обьяз-
вать.
წადრუნა, ნ. წადრუნა.
წადრუნა, ს. კლდის ბლიკი, трюнка, ვეფ. 694.
წადრუნა (წადრუნა, -ნე), წ. მ. დავრუნა, прочесать,
(წადრუნა, -ცნე), წ. მიჩ. დავი-
ვრუნა, чесать себя волосы.
წადრუნა (წადრუნა, -ჭრე), წ. თვ. დავეჭრები, приторговываться.
წადრუნა (წადრუნა), проспит, умолять.
წადრე, მწადრე, წადრე, ს. ცხოველია, соберу, ბუნ.
ლ. ნ. მწადრე; выдра, Р. Г. С.
წადრე, ს. გამოსდრე ქადრეის თამაშობაში; ходъ
въ шахматной игре; ქლ. 58; ეკლესიის წადრით,
пройдя церкви; გუგ. 32; წადრე წამოვლა,
хождение взадъ и впередъ; რუსულ. 775; 536;
(წადრე, ვდრე; წადრე სრ. წამივლია), წ. უ. გა-
ვივლი, წადრეები, пропеходит; მხოვანი; ისაი.
28—19; სივცნეღა, прожить, ქლ. 193; (წად-
რე), წ. უ. ფეს გადრეღამ, გავივლი, едѣла
впередъ нѣсколько шаговъ; 1 ქართლ. 33, (წად-
რე), წ. ვ. გავივლი, быть проходиму.
წადრე (ვა), წ. მ. ხელს დავრე, схватить.
წადრე (ვადრე, -ლინე), წ. მ. გავკვავინი, отира-
вить, ჩემს სივცნეღა ცუთლათ ნუ წადრე, დ-
რეგ. 109; слова мои не считай за ничто; დ-
რეგ. 109.
წადრე (წადრე), წ. მ. დავრე ან ხე-
ლიდამ დავრელები; упасть; выскользнуть; წამ-
ვარღ ცული, выскользнул у меня изъ рукъ
топоръ; სამ. სომხ. 383; წამვარღ ცხვირიდამ სის-
ხლი, кровь хлынула у меня изъ носу.
წადრე (ვა), წ. მ. დავრე, мирить.
წადრე (ვ), დავრე, закричать кому; ნ.
წადრე.
წადრე (ვ), წ. მ. წადრე; относить, (წადრე-
ღა, -ღე), წადრე, მოვიდრე, მოვიბრე,
увлечь кого; ვისრ. 35; წადრე, ხაზა, ე. ი.
წადრე, წადრეული, მიმ. წადრეული, протяну-
тый; выданный; -ქელი, мысль; 1 ქართლ. 378;
провести черту, წადრეული ხაზი, протянутая
черта.
წადრე (ვამრე, -ნე), წ. მ. წადრე; зѣ-
вать, რუსულ. 852, წამრე, зѣвается мнѣ.
წადრე (ვ), წ. მ. წადრე. сгибать, загинать;
(წადრე), წ. ვ. დავრე, наклониться.

წადრე (ვი), წ. ვ. წადრე (შენობათრეის),
разрушиться.
წადრე (ვუ), წ. მ. მივარმე, ვუთავრებ, под-
чинять.
წადრე (ვა, -მე), წ. მ. გავადრე, впускать
смѣлость; ანგ. 4—55; (წადრე), წ. ვდ.
გავადრე, дѣлаться смѣлым.
წადრე (ვა), წ. მ. დავადრე, თვალს
მოვკვავ, искать глазами; замѣчать.
წადრე (წადრე, -თვლე), წ. მ. დავადრე, თვალ-
ში დავადრე, причислять; причислять; (წად-
რე, -ვთვლე), დავადრე, сосчитать, про-
считать, ვეფ. 452, 502.
წადრე, ს. ათი, გრძელი შუბი, ან კეცი გამწვანებ-
ლი, коль; шкя; მაც. 26—47, 55; 1 ქართლ.
294.
წადრე (ვ), წ. მ. ვადრე.
წადრე (ვსთლი), წ. მ. მივრე მოვთლი, сѣмпы,
срѣзать.
წადრე (ვა), წ. მ. გავადრე, თრევი წადრე, та-
шить; (წადრე, -რე), წ. თვ. თრევი წადრე,
уходитъ таща ноги; ალექს 191; (წადრე, -რე),
ты тащишь меня; ერისლ. 48, 83.
წადრე (ვსთქვამ), წ. მ. წადრე, прогово-
рить.
წადრე (ვს), წ. მ. დავრე, пролить.
წადრე, ს. წადრე, მალაშ ბალაში ან შალაღი, ჩირ-
ქი, гной, матерія.
წადრე (ვ), წ. მ. ვადრე.
წადრე (წადრე, -თრე), წ. მ. დავადრე, про-
копать; прорыть.
წადრე (ვ), წ. ვ. ვადრე, вѣять, схватить.
წადრე (ვი), წ. მ. დავადრე, вѣять, схватить.
წადრე (ვ), წ. მ. ვადრე.
წადრე (ვ), წ. მ. მოვადრე, вырубить дѣсь.
წადრე (ვ), წ. მ. დავადრე, ошарапать.
წადრე (ვა), წ. მ. დავადრე, ავანსავ, пришить.
წადრე (ვ), წ. მ. დავადრე, запереть.
წადრე (ვ), წ. მ. დავადრე, складывать.
წადრე (წადრე), წ. ვდ. დავადრე, умереть
надъ кѣмъ или чѣмъ; მოვადრე 141, (წადრე,
-ღი), წ. ვდ. მოვადრე, умереть.
წადრე (ვ), წ. მ. მოვადრე, მოვადრე, срѣзать.
წადრე (წადრე), წ. თვ. მოვადრე, случается,
წადრე, მომხდა, случилось со
мною.
წადრე (ვ), წ. მ. დავადრე, состричь.
წადრე, ს. თვადრე მოვადრე, გარდაკლება, нап-
язываніе кому что и т. п.; ქლ. 688; (ვ), წ. მ.
დავადრე; თვადრე მოვადრე, მოვადრე; ვისსამე
თვადრე მოვადრე, შევამთრე; წადრე; новѣ-
сить; наязывать кому что на шею; навлекать,
пагонять, наносить, причинять; поспорить, по-
сѣять раздоръ; წადრე ბორცხა, навлечь
на кого несчасіе; 1 ქართლ. 70, 304; (ვი), წ. მიჩ.
თვადრე მოვადრე, навязать на себя; (ვ), წ. მიჩ.
მოვადრე, მოვადრე ცეცხლს; подложить огонь,
зажечь; წადრე, -ღე; ты навязываешь на ме-
ня; ты споришь меня, რა წადრეა, что слу-
чилось съ тобою; დრეგ. 2—6; 50, 52; ვეფ.

760, 1423; ვისრ. 7; (წავიცილები, -ღე), წ. ვ. წავიხსუბები, ссориться; (წავიცილები, -ღე), წ. თვ. შევემისვევი, შევჭვებები, დავეკვეთები; წავიხსუბები, паталквება, приключаться, случаться; поспорить сь кнѣмъ; დარეგ. 2—28; ვისრ. 1122; ვეფხ. 109; 900; ავის მომქმედსა ავი წავიცილებს, ვისრ. 202; за зло отпличивается зломъ; ცეცხლი წაქიდა, загорѣлоси; წამეცილება, -ღა, случается со мною; ვეფხ. 268, 1 ქართლ. 115; ვსტ. სამ. 207; უკეთუ არა წამეცილებს, если со мною ничего не случится; ვისრ. 7; უპატობა წამეციდა, я напелся на себя безчестіе; ვისრ. 17, 48; იგივე წამეცილება, რაც ღმერთს ჩემთვის გაუგია, что Богъ предопредѣлилъ мнѣ, то и случится со мною; ვისრ. 41, **წაკიდებული**, ზეფ. навлеченный; ვეფხ. 1120.

წაკითხვა (ვი), წ. მ. прочитатъ.

წაკინკილავება (წავკინკილავები, -ღი), წ. ვლ. წავიხსუბები, поспориться; ანტ. 4—10.

წაკვლავკვანა (ვკვლავკვანი), წ. მ. დავკვლავკვანი перквивлять; (წავიკვლავკვანი, -ნე), წ. ვ. დავიკვლავკვანი, корчитьсѣ.

წაკლავთა (ვკ, -ლიტე), წ. მ. კლიტით დავკვკეტ; замывать.

წაკვლავა (ვკვლავ, -ღე), წ. მ. დავკვლავ, დავკვტერი; изрубить, изранить.

წაკონება (წავიკონები, -ნე), წ. მ. გულზედ დავკავრი, настъ въ объятіи.

წაკონება (ვა), წ. მ. დავაკონებ, класть заплатку.

წაკოცნა (ვკვოცნი, -ნე), წ. მ. დავკვოცნი, подѣлывать.

წაკრება; **-რეფა** (ვკ), წ. მ. მოვავრეფებ, ხელს დავაფლებ წასაღებად; собирать; уносить; (წავიკრიფები, -ფე ან წავკვრება, -ბი), წ. ვ. წავალწამოვალ, уходить, расходиться.

წაკრეჭა (ვკ), წ. მ. მტირედ გავკრეჭ; состричь.

წაკრვა (ვკ), წ. მ. წავაკრვამ, დავაკრეფავ, ვაკეფებ. ვაჯანებ, ударить, толкнуть; ბუნ. წ. 92; წავკვკრავ ფესს; сноткнуться, წავიკრავ სელს მშვიდისარს, схватиться за тетиву и стрѣлы; გორგ. 159; რუსულ. 60, 289.

წაკრვა (ვაკრავ, -კარ), წ. მ. დავაკრავ, наклеить.

წაკრვა (ვკ), წ. მ. გამოვკვკრავ, შევკვკრავ, связать, წავუკრავ მხარს, связать кому руки назадъ; გორგ. 137; მხარ-წაკრული, со связанными руками назадъ; 2 ქართლ. 520.

წაკრთობა (ვკრთობი, -თი), წ. ვლ. ელდა მეცემა, შემეშინლება, испугаться.

წაკრუნჩხვა (წავკვკრუნჩხვა, -ხე), წ. მ. დავკვკვლავკვანი, დავკრუნ, коробить, корчить.

წაკრუცვა (ვკრუცვავ, -ცე თვალი), წ. მ. თვალს დავკვტუცვავ, зажмурить глаза.

წაკრუწვა (ვიკრუწვი), სგობნება; **წაკრუწელი**, наклоненный.

წაკრუნა უკანონოა, უნდა წაკრუნა, იქ ნახე.

წაკრული, ს. ბოფი, სოკერი, ხის ქერქის ქურჭელი; коробка; ნ. ბოფი ან ნუშის ფევილი, цѣпѣтъ орѣховый.

წაკრულივა (ვი), წ. მ. გამოვიძიებ, изслѣдовать; ქილ. 503.

წაკწავი, ს. дрожь, дрожаніе, წავწავება (ვკსწავიწავება, -კე), წ. უ. ვკწროთ, ვკვანკალებ, дрожать, ქილ.

წალა, ს. ზალა, ჩირქი, матерія изъ ранъ.

წალაგება (ვა), წ. მ. მივალაგებ, удраť.

წალამი, ს. ვაზის ნასსლევი; обрѣзки лозъ.

წალაპარაკება (ვლაპარაკები, -კე), წ. თვ. დავუწუფებ ლაპარაკსა, заговорить.

წალაღება (ვლადღები), ზედ. становиться наглымъ.

წალღი, ს. პირ-გრძელი ცული ცხვირიანი ფისის საყავი; топоръ плоскій для рубки хвороста, ბაქრ. 330; ერისთ. 14.

წალეები, ს. კარავთ დასაბმელი თოკები, перевки для шатра.

წალევა (ვკ), წ. მ. დავსრულებ; გავიცილი გზას, окончить; пройти дорогу; დარეგ. 2—88.

წალევა (წავლევავ, -წე), წ. მ. პირს მოვიტან, მოვიღებ (იქმის აღიღებულთა მდინარეთათვის); потонить, наводнить.

წალი, ს. თიკანი, ჩეხიჩი, козлепокъ, რიცხვი: 28—15.

წალი, ს. ისმარება მრავლობითად წალეები, ნ. წალები.

წალიანი ზედ. ჩირქიანი, сукровичный.

წალიკა, ს. მცენ. шкотная трава; ნ. რ. ლ.; ბუნ. ლ. ან წყლის იხა, სანდარაკი; спорышъ, ერისთ. ლ.

წალკაცი, ს. ორპირი წერაქვი მოკლეტარიანი ქვთა სათლელი, кирка у каменотесовъ.

წალკოცი, ს. ხილნარი, ხეხილთ ბალი, ქურკ. садъ.

წალო, ს. ქვეშაგებთა და ლოგინთა შესანახავი ადგილი, шинъ для постели.

წალტოღვა (ვივლტვი), წ. უ. უხზავთ.

წალურჯება (ვა), წ. მ. ნოსიწებ.

წალულღვლება (ვი), პრობორმობა.

წამავალი ზედ. მსვლელო, проходившій, ვეფხ. 845.

წამავლობა, ს. მოგზაურობა, отъѣздъ, ვეფხ. 285.

წამაღვა (ვკ), წ. მ. ჩავიქმავლავ, прятать, скрывать; (წავიმაღლები, -ღე), წ. ვ. ჩავიქმავლები; მივფეფარებ, დავიმაღლები; прятаться, скрываться.

წამალი (არაბ.), ს. სამკურნალო შემადგებულება დასლევი ან დასაღები, საკურნებელი; ვეფხ. 273; სამხატვრო ჩასაფერებელი ან საღებავი; სამსალა, საწამლაფი საკუდიზებელი კაცთა; ღონის ძიება, საშუალობა; ვეფხ. 15; 256; лекарство, медицинский; краски живописныя или красильный материалъ; отравა, ядъ; средство; წამლის მიღება, приняты лекарство; თოფის წამალი, порохъ, პირის წამალი, порохъ наснаемый въ дуло огнестрѣльнаго орудія; -სასიკვინე, ядъ, თავის წამალი, мышьякъ; წამლის დაღება, полужить кому ядъ; найди средство.

წამართ, წ. მ. შემდგომად, კულავ, წალმართ; далѣе, впередъ; იერემ. 7—24; ეზეკ. 39—22; ანტ. 2—19.

წამარსითი, ზედ. სწორი, პირ და პირი, прямой.

წამახვა (ვკ), წ. მ. გავლეს, გავსწარხავ; წვერს გავუმწვეტებ, отвострить, шточить; **წამახული**, მამ. заостренный.

წამგვკვლადღება, (ვა), **წამგვრელი**, ზედ. მავალ. ცოლისა, ე. ი. ცოლის

წამევანი, похититель чужой жены, შესავ. გიორგი მეფ. სამ.

წამ-დაუწუმ, წამ და წამ, ზვ. მოუკლებლად, მიმდებარე, ნიდავ, безирестапно, безирерывно, каждую минуту; ქლ. 251.

წამდგომი, ს. მღვდარი, преслѣдователь.

წამდგარი, ზედ. წინამდგომი, предстоящий; -ზღვა-ში; выдающийся въ морѣ; მრ. 69; **წამდები, ნ.** **წარმდები.**

წამდინარება (ვვ), ზ. უ. მდინარეთის: ჩავუდ-ვარ, протекать.

წამება, სს. вѣрованіе, вѣра; свидѣтельство, утѣреніе, удостовѣреніе, подтвержденіе; отзывъ хорошій или дурной; обличеніе; обвиненіе; 2 სჯული 19—15; სამ. მოსეს. 13; მარკ. 14—57; საქმ. 23—11; კვლად ვიწვევთ თვით თვისთა წამებად, мы начинаемъ вновь свидѣльствовать о себѣ; 2 კორ. 9—1; (ვვწამ), ზ. უ. მგერა, მრწამს, ვვსასობა, вѣровать; вѣрять; (ვვწამებ, -მე), ზ. მ. დავაწმარტებ სიტყვით ან საქმით; свидѣльствовать, подтверждать; ვაბრალებ; 1 ქართლ. 336; обвинять, обличать; (მწამს, მწამდა, უუს. მწამებო), ზ. უ. მგერა, ვვსასობა, вѣрывать, ნანე რწმა; მწამს ერთი ღმერთი, вѣрую во единого Бога, (ვიწამ, ან ვიწამებ, -მე), ზ. უ. ვიჯერებ, ვიწმუნებ, დავიჯერებ, вѣрять, увѣрившись; ისევ ვიწამებ ჩემსა სჯულსა; вновь перейду въ оставленную мною религію; სამ. სომხ. 167; ვიწამებ მოწამეთა, въ доказательство приношу свидѣтелей; იერემ. 32—25; (მიწამებ, -მე), ზ. მინ. მიმოწმებ, ты подтверждаешь указаніи мои; დაბად. 43—5; მიწამებს, მიწამა, оны подтверждаетъ слова мои; საქმ. 20—22; წამებით მიწამებდა (უნდა გვიწამებდა) ჩვენ, клятвою увѣрился насъ; გიწამებდით, мы доказывали вамъ; უბწამებდით, თესლ. 2—12, 25; (ვეწამებ, -მე), ზ. უ. დავემოწმებო, დავუმტკიცებ; подтвердитъ чье слово показаніе; იუდევ. 16—2; გა-მოსლ. 19—11, 21; საქმ. 18—5, 2; (ვიწამებო, -მე), ზ. ვ. ვიწმუნებო, დავიჯერებო, подтвер-ждаться, საქმ. 16—2; (ვეწამებო, -მე), ზ. თვ. დავერწმუნებო; სარწმუნოდ გამოვქსნდებო; сви-дѣльствовать; подтверждаться свидѣтельствомъ; საქმ. 24—9; 1 ქართლ. 18; ეწამებოდნენ სჯუ-ლითა სუნობას; они держались сунитской вѣ-ры; 2 ქართლ. 291; თვით თვისთა ეწამებოან, они хвалитъ себя; 2 კორ. 10—13, 18; თანა ვეწა-მები განზრახვასა ვისისამე, принять участие въ замыслѣ кого иного; 1 ქართლ. 423; (მეწამები, -მე), ზ. თვ. დამერწმუნები, მემოწმები, ты под-тверждаешь мое показаніе; 2 კორ. 12—11; გალატ. 4—14; ებრ. 10—14; მეწამების, оны подтверждаетъ мои показанія; საქმე 22—5; გეწამებით თქვენ, мы согласно съ нами под-тверждаемъ; გალატ. 4—14; (ვვწამებ, -მე), ზ. მ. მაგალ. ცილსა, ე. ი. ბრალს დავვსებ, обвинить; обличать, клеветать на кого: რუსუდ. 934; (ვი-წამებო, -ბე), обвиниться, მეწამებო, ე. ი. ბრალს დამსდებ, ты обвинишь меня; სამ. ვახტ. 7; **წამ-ებუელი, მამ.** водтвержденный, წამებული კე-

თილთა საქმეთა შინა, известный добрымъ дѣ-лами; 1 ტიმ. 5—10; წამებულ-ყოფა, под-тверждать, საქმ. 6—3; 10—22; ვვწამებარ, ვვს-წამოლი, ან ვვწამებოვარ, оны вѣрять въ меня.

წამება, სს. вѣрять, დასჯა; ცნება; мученіе, му-ка, страданіе; წამება წმინდათა მოწამეთა, муче-ничество св. мучениковъ; (ვაწამებ, -მე), ზ. მ. ვვსტანჯავ, ვაწვალებ, დავვსჯავ; мучить, გორგ. 1; ვიწამებ თავსა, мучить себя, თავი მიწამებია, я подвергалъ себя мученіямъ; აღექს. 106; თავს ვაწამებ, биться, стараться, მოურავ. 342; (ვეწა-მები, -მე), ზ. თვ. ვიტანჯებო, ვიწვალებო, стра-дать, мучиться; (ვიწამები, -მე), ზ. ვ. დავიტან-ჯებო, быть замучену, **წამებუელი, ნაწამები,** მამ. замученный.

წამ-ერთი, წამხედ, ზვ. ერთწუთსა, წუთხედ, въ мигъ, мгновенно.

წამხედ, ზვ. ერთს წუთსა, въ мигъ, мгновенно.

წამთქმელი, ს. მროსავი, болтувъ, ქლ. 270.

წამი, ს. თვალის ქუთუთოს ბაღანი, წამწამი, рѣс-ница.

წამი, ს. წუთი, ნანე ეამი; мигъ, мгновение; წამი თვალისა, мгновение ока; ვფხ. 217; ვისრ. 21; 1 კორ. 15—52, წამი სასწერისა, пылника на пѣсахъ; ისაი 40—15; **წამსა და წამსა, წამ და უწუმ, წამითი წამად,** каждую минуту, безирерывно; ვისრ. 21; რას წამს, რასაც წამს, რამ-წამს, ზვ. какъ только, წამითი წამად, каждую минуту, моментно; ვისრ. 189; **წამისად,** мгно-венно; ვფხ. 879; **წამისყოფა, სვ.** мгновение; 1 ქართლ. 75; წამის ყოფით დამონება, покорить кого въ мигъ; ვისრ. 1; (წამს ვუყოფ, წამი ვუყოფ) ზ. უ. თვალის დახმამებით ვანიშნებ; мигать кому, лѣт. 1—22, 62.

წამიერი, ზედ. минутный.

წამიწებუელი, ზედ. обращенный въ прахъ.

წამიკლებელი, ს. მანსუბელი ან მომიკლებელი ცეცხლისა, кто сорить, кто зажигаетъ.

წამლება, წამლება, (ვეწამლე, -ლე; ვუწამლე, -ლე), ზ. მ. ვუვლო ავად მყოფს წამლების შეწყო-ბით, лечить, пользоваться бальмаго; ვისრ. 179; (ვეწამლე, -ლე), ზ. თვ. წამლს ვაძლევე ავად-მყოფს, лечить, ქლ. 367 ჩონგ. 85; მეწამლები, ты лечишь меня, ვფხ. 105.

წამლევა, სს. чары, чародѣйство; ანდრ. 134; (ვვს-წამლე, -ლე), ზ. მ. გრძნებით შევკვრავ, მოვკნი-ბლავ; ან მოვკსწამლე. საწამლევის მავსცემ; оча-ривывать, околдовать, ფსალ. 57—5; მოსეს სამ. 11; ან отравить; ნ. მოწამლე.

წამლებინება (ვა), ზ. სსმ. заставить лечить.

წამლეობა, სს. лечение; (ვვწამლე, -ლე) ზ. მ. ვუ-ვლი ავთ მყოფს წამლების შეწყობით, ვარჩენ, ვევიმობ; лечить, врачевать.

წამლეიანი, ზედ. სამკურნალოს შესაფერი ან საღე-ბავისა; გესლეიანი; относящийся къ лекарству, къ краскамъ; ядомъ пантаншій; -გველი, ядо-витый змѣй; -ისარი, ядомъ пантаншій стрѣла, ვისრ. 34; ანდრ. 140.

წამოარება (ვიარებ, -რე; ვიარები, -რე), ზ. უ. წა-მოკველი, проходить.

წამოარსება ნ. წარმოარსება.

წამოზა, სს. свидѣтельство; обвиненіе; (ვქსწამოზ, -მე), ზ. მ. ვქმოწმობ, ვაჭეშმარიტებ, ვქსწამებ; დავაზარალებ, ზარალს დავსდებ, დავქსწამებ; свидѣтельствовать; обвинять, оклеветать, სამ. ბერძნ. 147; სამ. ვახვ. 144.

წამოზერვა (ვე), ზ. მ. წამოვეუროლებ, подуть.

წამოზმამ (ვა), ზ. მ. შევექკარვ, დავაკარვ, подвдзы- вать; привдзымать, (წამოვიზმამ, -ბი), ზ. ვ. დავიკარვი, быть привдзыпу.

წამოზნელეზა (ვა), ზ. მ. затемнять.

წამოზმანება (ვა), ზ. მ. წამოვიყვან, приводить, (ვქსმანება, -ლი), ზ. ვდ. წამოვალ, отпра- виться.

წამოზურვა (ვქსურვა, -რე), ზ. მ. წამოვექსურავ, по- крывать, წამოზურვილი ტყე, дремучій лѣсъ; ზნგ. 703.

წამოველებ (ვა), ზ. მ. წამოვეყენებ, ფესზედ დავა- ეყენებ; заставить встать; რუსულ. 749; წამოვეუგ- ლებ თვალს, выколотъ, вышибитъ кому глазъ; დარეჟ. 20; (წამოვიგლებ), ზ. მიჩ. გამოვიშვერ, висовывать; (წამოვეგლები, -ლე), ზ. თვ. წამოვექს- წვეზი, დავეგლები, повалиться на что, лечь.

წამოვება (ვაგებ, მკალე შემფურხედ მწვალს; ზ. მ. ავაგებ შემფურხედ მწვალს; напизать мясо на вертеле; დარეჟ. 134.

წამოვეგებამ (ვაგებებ, -ბე), ზ. მ. მივეგებებ, по- смилать на встрѣчу; (ვეგებები, -ბე), ზ. თვ. მივე- გებები, встрѣчать.

წამოვეკრა (ვქტკერი, ვქტკარე), ზ. მ. წამოვიყვან, приводить.

წამოვეზავნა (ვქტზავნი), ზ. მ. გამოვეტზავნი, по- смилать.

წამოველიჯა (ვქს), ზ. მ. დავქსვევ; წავართმევ გლე- ჟი; рвать; вырвать изъ рукъ.

წამოვეორება (ვა), прикатить, თამარბატ. 33.

წამოვეორავნა (ვქტორავნი), ზ. მ. წამოვექსურავ, წამო- ვახვევ; покрить, завернуть.

წამოვეღვეზა (ვეღვეზი, -ვე), ზ. თვ. დავს დავუწ- ეებ; пачать тяжбу, споръ.

წამოვეღენა, ნახე წარმოღენა; წამოღეგამ, ნ. წარ- მოღეგამ.

წამოვეღამ (ვქსღამ, -გი), ზ. მ. წინ წავსღამ, вы- ставить; წამოვეღამამ, მოვექსწვევ, придвинуть; და- რეჟ. 49; ითან. 2—10; (წამოვიღამ, -ღგი), წა- მოვექსღამ ფენსა, ступить ногою; წამოვიღამ ფენსა, пачать ходить; რუსულ. 765.

წამოვეღეგამ, ნ. წარმოღეგამ.

წამოვეღება (წამოვექსლებ, -ლე), ზ. მ. მოვექსლებ, მო- ვქკილებ; მოვაბამ; зацѣшитъ, зацѣтъ; ударить; -ფენსა; зацѣтъ ногою.

წამოვეღება (ვა), ზ. მ. შევადლებ, გავადვიებ ცომს, აღვავუვებ, заквашивать (тѣсто); წამოვექ- ლელები, -ლე), ზ. ვდ. გავქვადვიებ, შევექვლე- ლები, заквашиваться.

წამოვეღენა, -ვენა (ვქსღევ, ვქსღეი), ზ. უ. უკან მივექვევებ, слѣдовать. итн за кѣмъ; (ვადვენებ, -ნე), ზ. მ. უკან დავადვენებ, заставить слѣдовать за кѣмъ.

წამოვეღენა (ვადენ), ზ. მ. დამოვადინებ წყალსა, за-

ставить тѣчь, (ვქსღეი, ვქსღეილი), ზ. უ. ვქმინებ რებ, течь.

წამოვეღება (ვა), ზ. მ. გავადლებ, увеличить, (ვქს- ლელები), ზ. ვდ. გავადლები, მოვევარლები (წყალი), выступать изъ береговъ, разливаться.

წამოვეღრევა (ვქ), ზ. მ. წამოვექსერი, согнуть.

წამოვეღუნება (ვა), ზ. მ. მოვეუშვებ; მოვეადუნებ, ослаблять, патиануть.

წამოვეღულება (წამოვეადულებ, -ლე), ზ. მ. მოვეადუ- ლებ, вскипятить, (ვი, ვქვადულები, -ლი); ზ. უ. მოვე- ლულები, закипать.

წამოვეღლარძება, სს. ბრიყული წოლ, лежать въ растяжку; სამ. ლ.

წამოვეღრდნა (წამოვევარლები, -ლი), ზ. ვდ. წამოვექს- ცები, მალე ავსდებები, вскочить, встать, ვეფხ. 268; თუ კაცს თვალი წამოვეღრდეს, если человекъ ли- шится глаза; სამ. გიორგ. მეფე. 35.

წამოვეღჭრება (ვევაჭრები, -ჭრე), ზ. მ. при торго- вываться.

წამოვეღწროვება (ვა); ზ. მ. შევევიწროვებ, ссужива- вать.

წამოვეღლა (წამოველი, ვივლი, -ვლე), ზ. უ. წამო- ვიარ, пройти; пройтхаться; ქილ. 660; მარკ. 9—30; (ვივლი, -ვლეი), წამოვეღარ, обходить; ანტ. 3—32; წამოველით, სს. пройду, ნ. წამო- ველა.

წამოვეღლება (ვა), ზ. მ. ხელს დავავლებ, схватить.

წამოვეღლენა (ვა), წამოველინება (ვა), ზ. მ. გავქტ- ზავნი კაცს, посылать человека; დაბად. 43—8; (ვეუვლენ), ზ. მიჩ. გავუტზავნი, отправить къ кому кого либо; 2 ქართლ. 477; საქმ. 15—25; (წამო- ვივლინები, -ნე), ზ. ვ. გამოვიტზავნები, быть от- правлену.

წამოვეღავება (ვევაგები, -ვე), ზ. თვ. припряться.

წამოვეღრდა (ვქტრდი), ზ. მ. გავქტზლი, растить, (ვიტრლები, ვიტარლებ), ზ. უ. ვავიხლებ, расти, въ- рости.

წამოვეღევა (ვქტვევ, -ზეი), ზ. მ. გამოვექწვევ, придви- нуть, притянуть.

წამოვეღელა (ვქს), ზ. მ. მოვეხელ მიტრედ, мѣсить тѣсто.

წამოვეღიღვა (ვქტიღავ, -ღე), ზ. მ. წამოვიღლებ; წა- მოვექსწვევ; приносить, привозить; притянуть, потянуть; ვეფხ. 574; რუსულ. 699; წამოვეღინა თმითა, потянулъ за волосы; ვეფხ. 237; (წამოვი- ზიღვა, -ღე), ზ. მიჩ. მოვივიღიღავ, მოვიწვევი; მოვი- ბიღებ, притягивать къ себѣ; привлекать.

წამოვეღმანება (მეფმანება, -ნა), ზ. თვ. მომეჩვენება, грѣшиться.

წამოვეღნეკა (ვქტნეკ, -ქე), ზ. მ. წამოვექსერი, сѣ- бать, (ვიხიიქები, -ქე), ზ. ვ. წამოვიხერები, сѣ- гнуться.

წამოვეღლუღვა (ვქს), ზ. მ. ზლუღეს მოვავლებ, ограж- дать.

წამოვეღამამება (ვქტამამლები, -ლი), ზ. ვდ. გავქკად- ნიერლები; сѣтъ смѣшаннъ; 2 ქართლ. 435; წამო- გვითამა მტერი, врагъ смѣло сталъ наступать; რუსულ. 661.

წამოვეღობობა (ვა), ზ. მ. გავთბობ, нагрѣвать; -ვქს- ბები, -ბი), ზ. ვდ. გავქტობები, нагрѣваться.

წამოთვადიერება (ვა), **მ.** თვალს მოვჭკრავე, ღვათვადიერებ, осматривать.
წამოთვლად (ვჭ), **მ.** მ. ჩამოვსთვლი, აღვრიცხავ, вычислять, счюнол. 31.
წამოთითხნა (ვჭ), **მ.** მ. გავსვრი, запачкать.
წამოთილა (ვჭსთლი), **მ.** მ. მოვჭჭჭრი, срызать.
წამოთირევა (ვა), **მ.** მ. გავთირე, თრევით წაიღებ, тащитъ.
წამოთოუქვა (ვჭ), **მ.** მ. ღავსთუქვავ; обдать кипяткомъ.
წამოთხრა (ვჭ), **მ.** მ. მცირედ გავთხრი, выкопать.
წამოთქუმა (ვჭ), **მ.** მ. გამოვჭსთქუამ, სიტყუას ვიტყუე; выговорить, выражать, произносить слово; ქილ. 125, ან მოვიტირებ მიცვალეულსა: онакпывать; გულში წარმოვსთქუამ, სანინელს ფიტსა; иъ душѣ произнесу страшную клятву; ერისთ. 82; (წარმოვიტყუე, სრ. არა აქვს), **მ.** მ. ვიტყუე, ვსთქუამ; выговорить.
წამოთხევა (ვათხევე, ვათხე), **მ.** მ. ღავსთხევე; ან ჰორიამ მალე ბინებს, ვანთხევე; выливать; выbleвывать.
წამოკაზმევა (ვჭ), **მ.** მ. მოვრთავ, убрать.
წამოკაკვა (ვჭ), **მ.** მ. წამოვჭხრი, сгибать.
წამოკაფვა (ვჭ), **მ.** მ. მოვჭჭჭრი, წავჭკაფავ; срубить.
წამოკებნა (ვჭ), **მ.** მ. მოვჭჭჭავ, откусить.
წამოკეცა (ვჭ), **მ.** მ. მოვჭჭჭე, მოვჭჭჭრი, сложить.
წამოკვეთა (ვჭ), **მ.** მ. მოვჭჭჭრი, მოვჭჭჭე, отрезать.
წამოკვეცა (ვჭ), **მ.** მ. ოსტრი; срызать.
წამოკვეხნა (ვი), **მ.** მ. ღავიკვეხებ, хвастнуть.
წამოკვეხსა (ვი), **მ.** მ. ამოვიოხნავ, вздохнуть.
წამოკიღება (ვჭ), **მ.** მ. მოვჭკიღებ, ღავუღებ; ხელს ღავუღებ; навьючивать, положить на кого пошу; брать, хватать; (წამოკეციღები, -ღე), **მ.** მ. თვ; ზურგზედ მოვეციღები; ან ავეთები; навьючиваться. загораться.
წამოკლევა (ვა), **მ.** მ. მოვაკლებ, შევამცირებ, уменьшать, укорачивать, сбавлять.
წამოკრეფა (ვჭ), **მ.** მ. მოვჭკრეფ, მოვავტროვებ, подбираю.
წამოკვრა (ვჭკრავ, -ვჭკარი), **მ.** მ. წავჭკრავ, წავჭკსჯავ, ღავეცაქები, ღავეჯახებო; толкнуть, ударить; ფეხის წამოკვრა, слотыгаться, სიბრ. 83; წამოვჭკრავ ხელსა იარღსა, схватить оружие; გორგ. 250.
წამოკუზვა (ვიკუზები), **მ.** მ. მოვიკნები წელში, сторбнться; ანტ. 3—32.
წამოლატება (ვა), **მ.** მ. ღავლატებ, прибрать.
წამოლატვა (ვი), **მ.** მ. წამოვჭკრე, пригонять.
წამოლანღება, სს. призракъ, (წამოლანღება, -ბის; -ღა), **მ.** მ. მომენევენა, припниться.
წამოლანარაკება (ველაპარაკები), **მ.** მ. გამოველაპარაკები, ღავუწეებ ღაპარაკს, начать говорить.
წამოლაღება, бросаться, еидаться па; 198 ღიდმ.
წამოღობა (ვა), **მ.** მ. ღავღობ, размачивать, размягчать.
წამოლომება (წამოლომები, -ღი), **მ.** მ. ვღ. გავჭკ-

მირღებო ღოშსავით, расхрабриться, стать львомъ; წამოლომები, წამოლომები, ты пачнаешь падо мною храбриться; რუსულ. 30.
წამოლოცვა (ვი), **მ.** მ. ღოცვას წარმოვსთქუამ, помолиться.
წამოლოღღება (ვი), **მ.** მ. წამოვსთქუამ, ვჭსნიფნიფებ; заеленетать; ერისთ. 2—269.
წამოლხენა (ვი), **მ.** მ. წამოვჭმხარულღები, развсселиться.
წამომავალი, ზედ. წამომავალი, плущий.
წამომარჯება (ვე), **მ.** მ. მოვემარჯებ, მოვემარტებ; наводять, напранить, метить, пацѣливать.
წამომღურება (ვა), **მ.** მ. გავჭკიღებ, ღავამღურებ, постыть между кѣмъ негодованіе, неудовольствіе.
წამომზღუღევა (ვიმზღუღევი, -ღი), **მ.** მ. ჩამოვჭსწვები, ჩამოვიტყუე, обрушнваться.
წამომზხმელი, ს. წამომზხანი მრავლოთ, уводящій, ვეფხ. 545.
წამომზღვარება (ვა), **მ.** მ. გამოვჭკზავნი, послылатъ кого, (ვიმზღვარებ, -რე), **მ.** მ. ჩამოვიმზღვარებ, заставитъ кого иди впереди себя; ანტონ. 27.
წამომზტარი, ს. ტომით ამტარი, вскопнвшій; რუსულ. 677.
წამომჯღარი, ს. спдащій.
წამონაღები, ზედ. მოტხნილო, თან წაღებული, уперсннш, რიცხვი. 30—26.
წამონანება (ვი), **მ.** მ. სინანულში შევალ; раскаяться.
წამონთხევა (ვა), **მ.** მ. ჰირიამ ვანთხევე, выбленывать.
წამოპარება (ვა), **მ.** მ. მალვით წამოვიფეან ან წამოვიღებ, уводить, уносить украдкою; ღაზღ. 40—14; 2 ქარულ. 206; (ვიპარები, ან ვეპარები, -რე), **მ.** მ. ჩუმად მოვალ, მოვეპარები, подходить украдкою; подкрадываться.
წამოპატიება (ვი), ვეპატიები, **მ.** მ. მოვიპატიებ, приглашать.
წამორბენა (ვჭრბი, ვირბენ, ვირბინე), **მ.** მ. რხჯაბ.
წამორევა (ვა), **მ.** მ. აღვრე, смѣшнать.
წამორევა (ვჭ), **მ.** მ. მოვღალავ, пригонять.
წამორთვიო, **მ.** მ. წართვით ღამე ღა ღლე, сплошь день и почь, ვეფხ. 446.
წამორიღება (ვა), **მ.** მ. მოვარიღებ, მოვამორებ, удалять, устранять; (ვერიღებ), ღავერიღები, уклопяться, устраняться.
წამორთხინება (ვა), **მ.** მ. ღავებღებ, წამოვთქმევიღებ, заставитъ проговориться.
წამორთხვა, **წამორთხვა** (ვჭ), **მ.** მ. პრობოლტუბ.
წამორტყმა (ვა), **მ.** მ. წამოვჭკრავ, приударить.
წამორჩევა, **მ.** მ. წარმორჩევა.
წამოსაზღარდნელი, ზედ. მოსაზვევი, წამოსაზღარავი, **მ.** მ. საზღარდნელი.
წამოსადეგი, ს. თვალადი, კაი შესახეღავი, კაცი ბრკე; видный, статный: представительный; ან საფიქრებელი, სატონებელი; представляемый; воображаемый, -ღეგობა, величественность.

წამოსავალი, ზ. წამოსავალი, для отправки.

წამოსავილებელი, **წამოსავილი**, ს. ცვირთი, пона.

წამოსასვლელი, ზ. სამკაფრო, назпаченный на отправку; 2 ქართლ. 536; სიბრ. 108, -ვლელად ავსლგ, и всталъ, чтобы уйдти; დავრ. 26.

წამოსასხამი, ს. საკუხი, ცლომა, ღართი; შაჰიდა, плащъ.

წამოსაყვანი, ზ. წასაყვანად მომზადებული; назначенный на отправку; -ნად, ზ. წასაყვანად, на приведение.

წამოსაჯგლომი, ს. საჯგლომი ან სარბენი, ფრთელი, балкони.

წამოსევა (ვე), ზ. მ. მოეუტევე კაცსა, ძალსა; на-пускать, натравлять собаку.

წამოსვენება, ნ. წარმოსვენება.

წამოსვლა (წამოვალ, წამოვედ), ზ. უ. გამოვემგზავრები, მოვიღარ; отправились, выйзжаты; ან ვქსწარმოვებ, происходитъ, კავშ. 98. (წამოვევალ, ვუველ). ზ. უ. წავევალ, შეუტუობლად ვისისამე მივიღარ, уходитъ украдкою; ვუფს. 601; რუსულ. 881; 2 ქართლ. 527, 563; წამოსული, ушедший, **წასვლელი-წამომსვლელი**, проходимый, რუსულ. 309; ნ. წასვლა.

წამოსრობა (ვე), წამოსრა (ვესრა, ვესარ), ზ. მ. ამოვადგებ, истребить.

წამოსრესა (ვესრეს, -რისე), ზ. მ. გავქსრეს; разда-вить погою.

წამოსურვება (ვი), მოვიწადინებ, пожелать.

წამოსუსტება (ვა), ზ. მ. მოეუძღურებ, ослабить, (წამოვექსუსტლები, -ლი), ზ. ვ. მოეუძღურლები, ослабить.

წამოსქლომა (ვესქლები, ვესქელი), ზ. ვ. ღიპნუტ.

წამოსწორება (ვა), ზ. მ. მოვასწორებ, მოვასწორებ, уравнивать.

წამოსწრაფება (ვა), ზ. მ. ავანქარებ, დავაუწრებ, торопить; (ვისწრაფებ), ზ. მიწ. ავექსწარლები, დავაუწრებ, торопиться, снйшить.

წამოსწრობა (ვასწრობ, ან ვუსწრობ, ვასწარ), ზ. მ. დავასწრებ, წინა ვუსწრობ, предупредить кого въ чемъ; რუსულ. 199.

წამოსხლეცა (წამომისხლეცა მაგალ. ფენი), ზ. ვ. ფენი ღამესხლეცება, поскользнуться.

წამოსხმა (ვასხამ, ვასხი), ზ. მ. წამოვიყვან მრავალა; уводить много; რუსულ. 195; 2 ქართლ. 219; ანტ. 4.

წამოსხმა (წამოვასხამ), ზ. მ. წამოვეღერი, вы-лить.

წამოსხმა (ვასხამ, ვასხი), ზ. მ. მოვასხამ წამოსასხამსა, падывать на кого пакидку, (ვისხამ, ვისხი), ზ. მიწ. მოვივასხამ, საქაროდ ჩავიცვამ უსახელოს ცანთ-საცემოსს, пакнуть на себя плащъ, пад-дуть; სიბრძ. 171.

წამოსხმა (ვე), ზ. უ. წამოვადგენ, посадить.

წამოსხმა (ვასხამ, ვასხი), ავასხამ, панзвать.

წამოცანა, -**ცანება**, (ვიცან), ზ. წამოვიღებ, წამოვიყვან, брать что или кого съ собою; დარეგ. 2—15; წამოვაცან, -ნე), ზ. მ. გამოვაცან, отпра-вить что съ кѣмъ; ციმ. 14.

წამოცანება (ვეცანები), ზ. სხმ. წავეცანები, წავეწ-ხირები; соваться; хватать; ნახე წამოცანა.

წამოცაცება (ვი), ზ. მ. მოცაცებით წამოვიღებ, уносить.

წამოცვენა (ვიცვენ თავსა, -კინე), ზ. უ. ვიცვენ თავს, жаловаться на головную боль; ქილ. 498.

წამოცრიადება (ვა), ზ. მ. მოვებრუნებ, поверачивать.

წამოცყდომა (ვატყდები, ვატყდი), ზ. ვ. დ. თავს დავწვები, обршиться на комъ; წამომაცყლა მტერი, врагъ попалъ на меня; მოურავ. 312.

წამოცყუვება (ვი), ზ. მ. მოცყუვებით წამოვიყვან; уводить обманомъ.

წამოუბნება (ვი), ზ. მ. წამოვექტუვამ, проговорить.

წამოუსვლელიობა, ს. ან წამოსვლა, неирходъ.

წამოუქცეველი, ზ. წამოუქცეველი, невалимый.

წამოფარდაცება (ვე), ზ. მ. ფარდაცებით მოვექტვენ; обнйсить коврами.

წამოფარება (ვა), ზ. მ. წამოვებურავ; закрывать, запарививать; (ვიფარებ, -რე), ზ. მიწ. მოვიფარებ, მოვიხურავ; накрыть себя чѣмъ либо; (წამოვეფარები, -რე), ზ. ვ. დ. მოვეფარებ, укрыться за.

წამოფენა (ვე), ზ. მ. დავავეებ, выстирать коврами в т. п.; **წამოსაფენი**, ს. წინ მოსაფენი, перед-плкъ.

წამოფიფიფება (ვი), ზ. უ. ვაკიპნათ სლეგა, სამე. 56.

წამოფრეება, ნ. წამოფრეცენვა.

წამოფრენა (ვეფრინლები), ზ. ვ. წამოვიჭრები, წამოვექტები; вкочить.

წამოფრქვევა (ვა), ზ. მ. წამოვებნევე, разсыпять.

წამოფრეცეცა (ვე), ზ. მ. დავეცეცენი, раскры-шить.

წამოფრეწვა (ვე), ზ. მ. მოვეცეწვა, комкать, узить.

წამოქანება, ნ. წამოქანება

წამოქანცვა (ვე), ზ. მ. მოვლავ, утомлять; (წამოქანცები), ზ. ვ. დავილავლები, მოვექსწრები, устать.

წამოქეცება, (ვა), ზ. მ. ნოვორძი.

წამოქეცა (ვა), ზ. მ. разрыть.

წამოქელვა (ვე), ზ. მ. გავლავ ფენით, გავსრეს, истонать; ვუფს. 599.

წამოქენვა (ვი), ზ. მ. მოვიღერებ, მოვიქნევე ღასვე-მად; замахиуться, въ намѣрении ударить что обо что.

წამოქონა (მომაქეს, მომქონდა), ზ. მ. წამოვიღებ, нести.

წამოქოქლვა (ვე), ზ. მ. ავლავ, ხელ-ჩქარად შე-ვექვერავ, сшить на живую нитку, приметать.

წამოქროლა, -**ღება** (ვექრი, წამოვექროლები), ზ. უ. წამოვებურავ (ქარისათვის), подуть; ქილ. 50.

წამოქურება (ვაქურებ, -ნე), ზ. მ. მოვადგარებ, ско-нить.

წამოქუხვა (ვე), ზ. უ. ვაგრემბ (о громѣ).

წამოქცევა (ვა), ზ. მ. ჩამოვადგებ, წავექცევე; сиа-лить, опрокинуть; (ვიქცევი, ვიქცე), ზ. ვ. ჩამოვადრებ, упасть, გორგ. 106; წამოქცე ცხენი, подъ нимъ упала лошадь, 2 ქართლ. 240, 241; 283.

წამოღალვა (ვკ), ზ. მ. მოვქანცავ. УТОМЛЯТЬ; (ვიღალვა, -ლე), ზ. ვ. მოვიქანცები, უსტატი.

წამოღება (ვა), ზ. მ. გავანემ, გავალბ. ОТВОРИТЬ.

წამოღება (ვიღებ), ზ. მ. თან მოვიტან სელით ან ურით; УНОСИТЬ, УВОЗИТЬ; გორკ. 34; (წამოღება ნახირისა, УВОДИТЬ стадо; ღარეჟ. 37; (წამოღებ, -ლე), ზ. მინ. წავუღებ, წავართმევ, უნესტი, ოპიტი; აღ. 86; **წამოღებელი**, ზედ. უნესენი, გვერდზედ წამოღებული, покачивушийся на боку; კაცია 6; **წამოღებიანება** (ვა), ზ. სმ. წამოვატანებ, заставить пестить.

წამოღერება (ვე), ზ. მ. მოვუქნევ, замахнуться.

წამოღერა რაზმის წამოღერითა, ნაიასთ სხ ძეღმამ ოტრიდომ; 1 ქართლ. 306, (ვკლერი, ვკლვარე), ზ. მ. წამოვატევ წელსა, пролить, (ვიღვრები, ვიღვარე), ზ. ვ. бить пролиту.

წამოღმა, ზ. აქეთ მხარეს, по сию сторону; გუჟ. 9.

წამოღონიერება (ვა), ზ. მ. ღონეზედ მოვიყვან, укрѣпить, усилить кого; (ვკლონიერება, -ლი), ზ. ვ. ღონეზედ მოვალ; укрѣпиться.

წამოღრღნა (ვკლრღნ, -ღან), ზ. მ. მოვკლრღნი, მოვკვებენ; ოტრყნთ.

წამოღრუბლვა (ვიღრუბლები, -ბლებ), ზ. ვ. შევიმოსები ღრუბლით (ვა), покрываться тучами, на-смурить.

წამოღულვა (ვიღულავ თავსა), ზ. მინ. ცხვირს პირ ჩამოვუშვებ, მოვიკუნჩხები, მოვიბლუნძები, на-хмуриться, паяжиться.

წამოთენება (ვა), ზ. მ. წამოვადებ. ან ფეხზედ ღა-ვადებენ; ставить на ногу; выставить; предста-вить; восприводити; კავშ. 63, 68, 120; 333; მარტ. 1—103; -მოქმედებსა, производить дѣй-ствия; ჩოლაყ. სიგ. 29; -მოწამეს, представить свидетеля; წამოთენებ აზრად, представить себя нъ умѣ; წამოთუენებ პირში, კაცსა, пред-ставить человека для уличения кого либо.

წამოთყანა (ვი), მთავს. ზ. მ. თან წამოთყენები, вы-ставляются; მოთყენ ვისმე, уводить кого; брათ სხ собою; ღარეჟ. 91; დაბდ. 45—13; 1 ქართლ. 270.

წამოთყენება (ვა), ზ. მ. სახელს გავუტყენ, შევარცხენ, обезславить кого; (ვითყენები), ზ. ვ. обез-славиться.

წამოთოლა (ვკვეები, -ვკვეები), ზ. უ. ვისთანმე მოვ-ლივარ, иди съ кѣмъ; слѣдовать съ кѣмъ; წა-მოთმევ, слѣдуй за мною.

წამოთოლება (ვა), ზ. მ. თან გამოვაცან ვისმე, по-сылать кого съ кѣмъ.

წამოთოთა (ვკ), ზ. მ. გამოვითყერ, წამოვადებ; высовывать.

წამოთრა (ვჭერი, ვჭერე), ზ. მ. წამოვადებ მრ-ვალთა; высылать, выбросить; -ადვარს, свять узду; ჩონგ. 138; რუსულ. 219; წინ წამოთყარეს, они погнади ихъ впередъ; გორკ. 282; ცნებმა ყურები წამოთყარა, лошадь наострила уши; რუ-სულ. 879.

წამოთრანცალვა (ვი), забасить.

წამოთრუვება (ვჭურვებ, -ლი), ზ. ვ. ღვ. ღაჭურვუ-ლები, სმენა მიმელბა, оглохнуть.

წამოთულები (ვკ), ზ. მ. გავქპარცავ, გავქურცუ-ვნი. შემოვამროს კანს, облупить.

წამოთავება, (ვკთავები, ვლი), ზ. ვ. წამოვალ, иди, წამოთავლი, ступай за мною.

წამოთუნება (ვა), ზ. მ. მოვასუნებ, постронть.

წამოთვება (ვე), ზ. მ. მოვუშვებ; ослабить натя-нутое.

წამოთველება (ვა), ზ. მ. საშველებლად გამოვუტე-ზავნი, послать кому на помощь, (ვეშველები, -ლე), иди кому на помощь; ანტონ. 6—29.

წამოთობა (ვა), ზ. მ. ღაჯანობ, удавить.

წამოთიშვლება (ვკ), ზ. მ. ოგიატი.

წამოთინება (ვე), ზ. მ. უკანდამ ღავეუწებ ცემა-ტყებას; наипрять създи; წამოთინეს თოფი; създи стали стрѣлять изъ ружей; წვიმამ წა-მოთინა, дождь полилъ.

წამოთინინება (ვკთინინები), закипать, სმფ. 59.

წამოთლა (ვი), ზ. მ. წავშლი, გავაუქმებ; уничто-жить; (ვეშლები, ვეშლები) ზ. თვ. ავეშლები, вступо-товаться противу кого либо; возстать; 2 ქართლ. 317, 356.

წამოთორება (ვა), ზ. მ. მოვასორებ, удалить.

წამოთულება (ვკ), ზ. მ. გავქვლავ, გავქველავ, облаунить, ободрать.

წამოთურება (ვა), ზ. მ. ღავესურებ, ავარქარებ, то-ропить; (ვესურები, -რე), ზ. თვ. მოვესურები, ავექარები, торопятъ.

წამოთრინა, -რინება, ნ. წამოთრინა, წამოთრინება.

წამოთრინა (ვკსრინა), ზ. მ. მოვკსრინებ, выко-выривать.

წამოთრუნება (ვა), ზ. მ. ღავერუნებებ, иступо-вить.

წამოთოქება (ვა), ზ. მ. ღავეოქებ, ставить на ко-лѣни; (ვი), მუსლოზედ ღავესდებები, стать на ко-лѣни, ღავრ. 8.

წამოთრიაღება (ვა), ზ. მ. ღავეანრიაღებ, забрен-чать наир. (дѣвками).

წამოთალიერება (ვა), ზ. მ. ღავეცალიერებ, опо-рожить.

წამოთცენა (ვა), ზ. მ. ავეცენ, ნიშანში ვერ ამო-ვიღებ, дать промахъ, промахнуться.

წამოთცლომა (ვკმცლება, მაკალ. სიტყვა), ზ. ვ. სიტყვა წამცლება, промолвиться, проговориться.

წამოთცუმა (ვა), ზ. მ. ღავეცურავ, ღავეცობ, заткнуть; ქიმ. 138; ან ავეცებ, მაკალ. შამფურზედ, патыкать на вертелъ; наизать; ანტონ. 6—29; (ვეცმა, ვეცვი), ზ. თვ. ავეცები, итыкаться, вопзаться.

წამოთცვიანა (წამოვკსცივი, -ვე; წამოვკსცივებ, -ლი), ზ. ვ. წამოვფარლები; მოვფარლები; вскоичить (о множествѣ); высипаться, სმფ. 139, отпа-дать, ანტ. 3—32.

წამოთცილება (ვეცილები), ზ. თვ. წამოვეღვები, начать спортъ.

წამოთცილება (ვაცილებ, -ლე), ზ. მ. გამოვაცილებ, проводить.

წამოთცლა (ვკსცილი, ვკცალი), ზ. მ. ღავეკსცილი, опо-рожить.

წამოთცლა (ვაცილი, ვაცილი), ზ. მ. მოვაცილი, მოვა-სორებ, свять, содрать.

წამოძახება (ვაძახებ, -ხე), ზ. მ. ღავეძახებ, заста-

წამსგავსება (ვა), ზ. მ. მივამსგავსებ, уподоблять.
 წამსვლიელი, уходящий.
 წამტანი გულისა, გულის მიმღებ; очарователь.
 წამტუტება (ვა), ზ. მ. пересолить.
 წამური ზედ. минутный.
 წამურტლება, -ღვა (ვკ), ზ. მ. გავუწმინდურებ, омерзить, опоганить, осквернить; (ვკმურტლ-ღებ), ზ. ვდ. оскверниться.
 წამურსრვა (ვკ), ზ. მ. ломать, сокрушать.
 წამმძვარება (ვა), ზ. მ. отиранить.
 წამწამ, ზ. მ. ყოველს-წამს, поминутно, ვეფხ. 825, 190.
 წამ-წამი, ზედ. сапудамო, поминутный.
 წამწამი, ს. წამი, თვალის ქუთუთოს ბეწვი, рещ-ница; ვეფხ. 5; ჩანრ. 92, 114.
 წამწამება (ვა), მაგალ. თვალს, мигать.
 წამწარება (ვა), ზ. მ. ძვლავ горьким.
 წამწე, ს. ხილის კედელზედ ჟირბულად წარზიდულნი ძელნი სიმაგრისათვის; береговые устой моста из бревенъ.
 წამწვეტება (ვა), ზ. მ. отострить.
 წამწკრივება (ვა), ნ. დამწკრივება.
 წამწყმედი, მიმ. губитель.
 წამსღარი, ზედ. გაფუჭებული, წახლებილი, испор-ченный.
 წამსღელი სულისა, ს. душитель.
 წანაბამი, ზედ. დაბმული, привязанный.
 წანაგებობი, ზედ. წაგდებული, брошенный.
 წანაგები, ზედ. проигранный; проигрышь.
 წანაგვარი, მიმ. уведенный.
 წანაღვი, ზედ. წყლისაგან წალეკილი, потоплен-ная подою (земля).
 წანანება (ვა), ზ. მ. შევანანებ, заставить раскаться; (ვი), ზ. მიჩ. მოვიანანებ, раскаться.
 წანარბენი, простраство пробъжашное.
 წანარეზი, ს. ножи, обмывни.
 წანარომევი, ზედ. წარომეული, отпный.
 წანარჩუნება (ვიანარჩუნებ, -ნე), ზ. მიჩ. оставлять, что за собою.
 წანარცხება (ვა), ზ. მ. დავანარცხებ, новалить на землю.
 წანაცრება, ნ. ланцрება.
 წანაღები, წაღებული, წანარომევი, унесенный, от-пный; აღბ. 18; 80; სამ. ვახტ. 50.
 წანაღებება (ვა), ზ. მ. დავანანებ, დავანაღვლებ, დავაფიქრებ; опечалить; (ვიანაღვლებ, -ღე), ზ. მიჩ. დავიანაღვლებ, опечалиться.
 წანაუბელი, ს. დანაუბელი, болтовля.
 წანაუვა (ვკ), ზ. მ. დავკნაუვ, истолочь.
 წანაცრება (ვა), ზ. მ. დავანაცრებ, обрамать из пенель; (ვკნაცრებ, -ღი), ზ. ვდ. დავკნაცრებ; обрамать из пенель.
 წანახელი, წანახდენი, ს. დასაკლისი, изъять, სამ. ვახტ. 151, 188; 245, 252; порча, სამ. სომხ. 250; 232.
 წანგრევა (ვა), ზ. მ. დავანგრევ, разрушать, ломать адаш; (ვიანგრევი, -რიე), ზ. ვ. დავანგრევ, ру-шить.
 წანდილი, ს. კოლიო, კორკოტი, მგ ბარი სორბალი, кутля.

წანებება (ვა), ზ. მ. დავანებებ, уступать.
 წანიშნვა (ვკ), ზ. მ. დავნიშნავ, ნიშანს დავკვსლებ; замѣчать, класть мѣтку; примѣчать.
 წანწაღა, ს. ძელი წყალზედ გაღებული გასავალად, ნ. ხილი; бревно положенное поперегъ рѣки, для прохода.
 წანწალი (ვკსწანწალებ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. უსაქ-მოდ დავდივარ, ვეროვეი, шататься, ходить туда и сюда.
 წანწარი (ვა), ზ. უ. ვათროლოებ, трести; ვეფხ. 710.
 წანწკარი, სხ. журчаніе источника; (ვკ), ზ. უ. საამოგნოს სმით ჩადის მდინარე, обь источникъ: журчатъ; ვეფხ. 493.
 წაობება, ნ. დაობება; წაოცება (ვი), ზ. მ. обра-щать въ сѣтство, ზ. მ. მოვკპარავ, унести, украть; -თვალს, лишить зрѣніа, აღბ. 124.
 წართვა (ვკ), უნოსი.
 წაპარსა (ვკ), ზ. მ. сбрить.
 წაპატარავება (ვა), ზ. მ. დავაპატარავებ, умень-шать.
 წაპატრონება (ვეპატრონები, -ნე), ზ. მ. დავეპატრო-ნები, войти въ правахъ владѣніа.
 წაპილწება (ვა), ზ. მ. გავამურტლებ, გავაუწმინდუ-რებ, შევავინებ; осквернить, (ვკპილწები), ზ. ვ. ვავკ-, оскверниться.
 წაპირდაპირება (ვე), ზ. მ. დავუპირდაპირებ, про-тивупоставить.
 წაპობა (ვა), ზ. მ. ცულოთ ავკვლემ; отколотъ.
 წაპრანჭება (ვიპრანჭები), ზ. ვ. დავიპრანჭები, крив-ляться, жеманиться.
 წაპერობა (ვი), ზ. მ. დავიპერობ, დავიჭერ, овла-дѣть.
 წაუანება (-გლები), ზ. ვდ. უანგი დამეღებ, ржа-вить.
 წაუევა (ვკ), ზ. მ. დავუევე, დავუქელი; დავუქეევე ცემით; помнить; приколотить.
 წაუინება (ვი), ზ. მ. დავიინებ, заупрямиться.
 წაუელა (ვექელი, ვკუქელი), ზ. მ. წაუკვპარავ, წაუ-სეთ; ломать, волоты.
 წაუელიცა (ვკ), ზ. მ. раздавить.
 წარ, თანღებული, რომელიც მოეზავების წმნათ, მდაბ. წა; წარვლო, მდაბ. წავად; წარწერა, მდაბ. წაწერა, წარტება, წაგება; წმნანი რომელიც იწ-ყება წარ, ნახე წა.
 წარამარა, ს. უთავბოლო ღაპარაკი; ან უთავბოლო მოუბარი, ცუდი მოტარტარე; вздоръ, болтовня; пустомеля, болтуни; ахилей.
 წარაფი, ს. წვრილი და მოგრძე ქალაქ ცირიფისა, мелкій ивнякъ, ნ. ჩ. ლ.
 წარბებ-აჭიმული, ზედ. ვისაც წარბები მალდა გა-ჭიმული აქვს, вздернутые брови.
 წარბენა (ვი), ზ. მ. გავიქცევი, რბენით წავალ, про-бъжать; იერემ. 37—9, (ვე), ზ. მიჩ. გავურბენ, пробъжать мимо кого; წინ წამირბინა, опъ про-бъжалъ шпереди мени, წარბენინება (ვა), ზ. სხმ. ვაუქცევი, ვაქცევით ვავატარებ, ან წავუღებ; за-ставить бѣжать; убѣгая брать что нибудь.
 წარბეჭდვა (ვკ), ზ. მ. დავბეჭდავ, отпеча-тать.

წარბოლა (წავჭრბი, სრ. არა აქვს), ზ. უ. მივჭრბი, брѣжъ.

წარბი, ს. თვალ ზეით მოხრით და გრძელად გაჭიმული თმანი; брови; წარბების შეკურა, наморщить лобъ, шахмуриться, წარბებ-შეკურული, ზედ. у кого брови соединены.

წარბნევა, **წარბმა**; ნ. წაბნევა, წაბმა.

წარბება, სს. трата, потеря; проигрывать; (ვა), ზ. მ. ღვეჭარჯავ, ღვეჭარჯავ, გავეჭლონგავ; ვჭკარავ ქალღლის თამაშობაში; ზიანი მომეტემა; издерживать, тратить, мотать; проигрывать; получить изъять; терять; ვისრ. 197; სიზრ. 138; -თავსა, погубить себя; ვეფს. 562; 708; რუსულ. 358; 575; 708; -სიცოცხლესა, теритъ здоровье; რუსულ. 806; ჭყუას, потерять рассудокъ; (ვიტეპი, -ტეპი) ზ. ვ. ღვეჭარჯები, ვიკარტები თამაშობაში ან ვაჭრობაში, истрачиваться, териться въ торговлѣ; (ვეტეპი, ვეტეპი) ზ. თვ. ღვეჭარჯები, წვეჭნელები, погибать; 1 ქართლ. 167; ქილ. 246; **წარბებულლი**, **წანაგები**, промотанный, проигранный.

წარგვალეთი, ზმან. წადით, идите, ступайте; 2 სჯულო. 3—18.

წარგვალვა (ვეჭ), ზ. მ. опустошить.

წარგვრა, ნ. წავრა.

წარგვანა, სს. посылка, отправка; წარგვანა; -ვანა, (ვეჭვანა), ზ. მ. წარგვლენ, გავიტყუმრებ, посылать, отправлять; (ვიტვანა, -ნე; ვეჭვანა, -ვანა), ზ. ვ. წარვივლინები; быть отправлену, **წარგვანელი**, **წარნავანანი**, მიმ. отправленный, წარგვანება იგივე წარგვანა.

წარღვინა, ნ. წადგენა.

წარღვინება, представление; адресъ; (ვა), ზ. მ. представлять.

წარღვინა, სს. მუსონი ფსალმუნთანი სათქმელნი უწინარეს სამოციქულოს ღმრთა საკითხავთ; проклятыи, стихъ изъ псалтыри поемый въ церкви предъ чтеніемъ Апостольскихъ посланий; წარღვინა, ნ. წადგენა.

წარღვინა (ვეჭ), ზ. მ. ვჭვლენი, ვერეკები, гнать, преслѣдовать; იერემ. 7—34.

წარღვინა, სს. течение рѣки, წარღვინა, (წარვეჭვინა, წარვეჭვინებანი), ზ. უ. ვჭვინარებ, ჩვეჭვინარებ, течь, протекать.

წარღვა (ვი), ზ. უ. გავივლი, пройди. ქილ. 376.

წარღვა (ვეჭ), ზ. მ. შევეჭრე, ავეჭრე; ვჭვლათავ, ვჭვანჯავ; смѣшать, перемѣшать; спутать; (ვერევი, -რევი), ზ. თვ. ღვერევი, вымѣшаться; врываться въ...; წამერიო მცდარი სიტყვა, я проронилъ слово; ვეფს. 350; **წარღვლი**, მიმ. смѣшанный, спутанный; оскверненный.

წარღვლითი, ს. წეკო, მცენ. махорка.

წარღვლა (ვეჭ), ზ. მ. წავჭვან, смыть.

წარღვლა, ნახე წავლა.

წარღვლენა, **წარღვლინება**, სს. отправка; (ვა), ზ. მ. გავეჭვანნი, отправивъ, წარმავლენ, ты отправляешь меня, (ვივლინები), ზ. ვ. წარვიმგვარები, быть отправлену; 2 ქართლ. 389; (ვევლინები), ზ. თვ. წარვემგვარები, отправляться; 2 ქართლ. 434.

წარზიდვა, ნ. წაზიდვა; წარზიდული ხაზი, черта.

წართვა, **წართვნა** (ვა, წავჭრთვნი, -ვნე), ზ. მ. შეერთავ, დაეუმატებ; ვეფს. 146; გაეატარებ მაკალ. ღროს, ქილ. 640; соединить; союкупить; проводить время; ღამე ღღე ზედა წართო მრავალი; ე. ი. ღღე და ღამე გაერთაო, გაასწორაო, ღღე და ღამე მიღოლაო; онъ хѣлѣлъ день и ночь; ვეფს. 146; ემი და ღამე სრულიად ღმრთითა წართვენს; все время и ночи проводили въ ширествахъ; ქილ. 640; წართვით, ზ. მ. გაბმით, მოკილებით, გაუწუვეტლად. слухомъ; სრონ. ბრ. 25; სიზრ. 21.

წართვა (ვეჭრთავ, ვჭრთე), ზ. უ. განვერები, გავეტევევი, მოვერელები, убѣгать, устраняться, ქილ. 317.

წართმევა, **წართმნა**, სს. отнятіе, (წავართმევი, -თვი; წავართმნი, -თნე), ზ. მ. ძალით გამოვართმევი; გარღვანღვეინებ, ავატლუჯ. მაკალ. გარიმას, ქრთამს; отнять, лишать; взискать, сорвать съ кого пеню, взятку; 2 ქართლ. 130; ცხენმა თავი წართო, лошадь закусилъ удило, სამ. ვასტ. 92; გორტ. 33; -სიტყვას, прервать чью рѣчь; (წავართმევი, -თვი), ზ. მიჩ. თავს ღვეკლებ, მივეჭვლი, лишать себя; ვისრ. 150; (წავართმევი, -თვი), ზ. ვ. ძალით გამოვართმევი, быть отнят; მოურავ. 260; (წავართმევი, -თვი), ზ. თვ. გამოვერთმევი, გარღვევინებანი; отниматься; взискаться, წავართმევი გარიმას, взискывается штрафъ; სამ. სომხ. 156; სამ. ვასტ. 262; წამართმევი, отнимается у меня; взискывается съ меня; **წართმევენება** (ვა), ზ. სსმ. ძალით გამოვართმევენებ, заставить отнять, взискать, სიზრ. 49.

წართმევა, სს. приговоръ, (ვეჭტოვამ, -თვი), ზ. მ. წარმოვსტოვამ, ვიტყვი; произносить, напр. рѣчь; საქმ. 14—18; вымолвить, -გალობას, пропѣть; ლუკ. 19—28; წართმითი, ზ. მ. утвердительный.

წარიგება (ვა), ზ. მ. ღვარიგებ, რიგზედ ღვეფამ ან ჩამოვურიგებ; сажать по порядку, подносить по порядку; წარიგებით, ზ. მ. ჩარიგებით, по порядку; ვეფს. 1005; რუსულ. 152.

წარიგება (ვეჭ), ზ. მ. მიტოვებ მოვეჭკაფე, сръзать.

წარკვეთა, სს. отсѣченіе, (ვეჭ), ზ. მ. მოვეჭტერი; მოვეჭკევე, მოვსპობ; отрѣзать; пресѣчь; -თავსა, отсѣчь кому голову; -ვუკვეთ სასოებას, обезнадежить; (წარვეჭკეუთები, -თე), ზ. თვ. მოვეჭკეუთები, отсѣкаться, ქილ. 484, მეტფ. 35.

წარკითხვა (ვი), თავიღამ ბოლომდინ წავიკითხვა, прочитати.

წარღვლოლა (ვივლტვი, -ტე), გავიქცევი, бѣжать.

წარმავალი, ზედ. გზად წამსვლელი, განმსვლელი გარღმავალი; проходящій; переходящій; текущій, დაბად; 23—3; მარკ. 6—31; -ცხოვრება; временная жизнь; 1 ქართლ. 83; წარმავალსა, წელსა, въ текущемъ году; **წარმავლობა**, **წარმავლობა**, ს. წარმსვლელიობა, გარღმავლობა, течение (времени); ამ სამის ღღოს წარმავლობაში, въ теченіе трехъ дней; ანტ. 3—38, ვისრ. 136.

წარმართი, **წამართი**, **წაღმართი**, ზ. მ. კულთავ, შემღებო; далѣе, впередъ, потомъ, послѣ; 43—27; ღღვის წაღმართ, ე. ი. ღღვის უკან, послѣ этого дня.

წარმართება, სს. преупѣніе, уснѣхъ; (ვკ), წ. მ. წარვეცხება, წარმატებას მივკვცემ, მოვკვმარჯვებ; მოვკვმართავ, გავეუბნებ, უკეთეს მდგომარეობაში მოვიყვან; დაბა. 39—3; იგავი 3—8; споснѣнствіовать, способствовать; направлять; усовершенствовать; უფალო, წარმართე შენ წინაშე გზა ჩემი, Господи, исправи предо мною, путь Твой: ფსლ. 5—8; 89—17; ლუკ. 1—79; წარვეცხარეთ ვისისამე ცხოვრებას, გუჯ. 12; улучшить чью жизнь; (ვკ), -საქმესა, дать уснѣшное направление дѣлу; направить къ лучшему дѣлу; ქილ. 42, (ვი), წ. მიჩ. მოვიმარჯვებ, წარვიმატებ, წარმატებას მივიღებ, имѣть уснѣхъ, уснѣтъ; 1 ქართლ. 421; (ვკ), წ. მიჩ. წარმართებას მივცემ ვისმე, ხელ მოვემართავ, შევეუწყობ; способствовать, помочь кому въ уснѣхъ; ისუ ზი-რაქ. 15—10; 1 ქართლ. 243; წარმართებ ან წარმმართებ, способствуешь, помогаешь миѣ; დაბა. 14—48; 24—12; 1 ქართლ. 241; ღმერთმან წარვიმართოს, Богъ да поможетъ тебѣ; (წარვემართები, -თე), წ. თვ. წარვემატები; გავეუბნებ-ლები; წვაღ, გავემგზავრები; იძი სუ уснѣхомъ, удачно; улучшить; усовершенствоваться, от-правляться; ტმ. 9; წარმართენ ლოცვა ჩემი, да исправится молитва моя...; (ვიმართები), წ. ვ. წარმართებული ან წარმატებულ ვიქმნები, быть уснѣшну, удачно; **წარმართებული**, მიმ. уснѣшный, **წარმართებულება**, ს. წარმატებულება, уснѣхъ; ისაი. 11—4; 1 ქართლ. 49.

წარმართი, ს. კერძო-მსახური, ღვთის - გარეგანი; лязчникъ, идолопоклонникъ; საქმ. 21—29; ფსლ. 2—1, 9; **წარმართობა**, ს. კერძო მსახურება, идолопоклонство, лязчество; **წარმართული**, ზედ. лязческій.

წარმატება, სს. преупѣніе, уснѣхъ; польза; არვისა ჰსთხოვდა თავის წარმატებას; ჩონგ. 28; шкого не просилъ о своей пользѣ; (ვკმატებ, -ტე ან წარვემატებ, -ტე), წ. მ. დავკვთავ, შევკვსენ, შევკვმატებ, შემატებას მივკვცემ; წარვეცხარობა; прибавить кому что, придать; принести кому выгоду, пользу, падѣлять, обогащать; способствовать кому въ уснѣхъ; (ვი), წ. მ. მოვიმატებ, შევიძენ, приобрѣтать, паживать; (წარვემატები), წ. თვ. მოვემატებ, შევემატებ, შევეძინებ, при-бавляться, умножаться, ლუკ. 2—52; ან пре-упѣнвать, წ. ჩ. ლ. **წარმატებული**, მიმ. пре-упѣшній, уснѣшный, რუსლ. 336.

წარმცებელი, ზედ. გამხვეველი, ბეღოვლათი; МОТЬ, мотыга; **წარმცებლობა**, ს. ბეღოვლათობა, МО-ТОВОСТВО.

წარმღება, **წარმღებება**, -მღებობა; ს. თავსე-ლობა, განუსჯელობა, наглость; მარტ. 1—120; ან безразсудности; წარმღებებით, წ. წინ-ღუ-ხედავად, განუსჯელოდ, უგეროდ; нагло, опромет-чиво; საქმ. 19—36.

წარმღები, ზედ. თავსელი, განუსჯელო, წინღუხე-ღავი, გარეწარი, наглый, безразсудный; 2 ტმ. 3—4; მარტ. 171; აბიდ, 47, 48; პირი წარმღები, იგავი 10—14; уста безразсуднаго.

წარმღებებითი, ზედ. წინღუხეღავი, безразсудный; წარმღებებით, წ. წინ-ღუხედავად.

წარმღებლობა (ვკ), წინღუხეღავობა, верхогляд-шнчать, смотреть и судить слегка.

წარმღინარი, ზედ. წყალი მიმავალი ღინებით, ისაი. 30—25; текущій.

წარმღინარი, ს. გრძელი სამოსელი მეთრევი, платье со шлейфомъ; წ. ჩ. ლ. -სოფელი, временной міръ.

წარმღინარება, -რეობა, ს. течение рѣки; (ვკმ-ღინარებ, -რე), წ. უ. ვკსლი, მოვკვმღინარებ, течь, ფიზიკ. 61.

წარმო, თანდებული რომელიც მოეზავების ზმნათ, მდაბ. წამო; მრავალნი სიტყვანი დაწყებულინი ამ თანდებულითა ნახე წამო; მაგალ. წარმოარსება, წამოარსება და სხვანი.

წარმო, ზედ. წარმოებული, происходящій; выводъ; მარტ. 2—5; ლოლ. 49, წარმოთა მათ ურომთა, выводъ изъ стпхъ трудовъ, მარტ. 2—5.

წარმოარსება (ვა), წ. მ. არსებად მოვიყვან; ვაწარ-მოვებ; осуществлять; воспроизводить; გუჯ. 29; (ვიარსები, -სე; ან ვარსლები, -ლი), წ. ვ. არსებად მოვალ, ვიწარმოვებ, осуществлять; გუჯ. 15.

წარმოარსებული, მიმ. осуществленный, კავს. 216; **წარმოარსი**, ს. არსებად მოყვანილი, осу-ществленный; კავს. 78.

წამობერტვა (ვკ), წ. მ. ლუკებერტყ; выколачивать. **წამოვცავანა** (ვკვაზანი), წ. მ. გამოვკვცავანი, от-править.

წარმოდგენა, **წარმოდგინება**, სს. представле-ніе; (ვა), წ. მ. წინდავადგენ, წარვადგენ, წავუყენებ, დავსდგამ, დავაყენებ; ფსლ. 49—21; საქმ. 10—34; შავთ. 94; დავკვბადებ, შევკვქმნი, ვაწარმოვებ; შავთ. 89; ვთამაშობ თეატრში; представить; предъявить; ставить на ноги; творить, производить; играть на спешѣ, представлять; -მოწამენი, представить свидѣтели; (ვი), წ. მიჩ. თალოსწინ გამოვიხსნავ, გამოვიხსნავ, представитъ себя, вообразитъ; და-რეჯ. 49; -ფიქრში, წ. ვიზარებ; წარმომიდგინოს, пусть представитъ миѣ; მარტ. 26—53; (ვედგი-ნები), представляться кому; **წარმოდგენილი**, **წარმანადგენი**, მიმ. представленный; **წარ-მომდგენი**, მიმ. представитель.

წარმოდგმა, წ. წამოდგმა.

წარმოდგომა, სს. представление, კავს. 14; (ვკს-ღები, ვკსღებ) წ. ვდ წავკსღებ; დარეჯ. 2—99; ერისთ. 5; წინ წავსღებ; ფესზედ დავსღებ; სმ. მოს. 14; გავალ ქედზედ, ანზედ; წარმოვიდ-გინებ (მაგალ. თეატრში); ვკსწარმოვებ, ვიწარ-მოვებ; ვავკსღებ, შევკვნივთლებ; კავს. 83; ბუნ. კ. 24; 106; предстаť чьему взору; встать, подняться на ноги; подняться на возвышен-ность; представляться; возникнуть, происходить; ეს რისგან წარმოვსდგა, отъ чего это образовалось, მარტ. 25—20; წამოვსდგა ქარი, вѣтеръ на-чалъ дуть; მეფე წამოვდა და საღამო უყო სონთ-ქრის ელჩსა, даръ всталъ и поклонился послу султана; (ვაღები, -ღებ) წ. ვდ. თავს მოვადგებ; приступить, подходить къ кому; взойти на; ქილ. 237; წინ (წავუღებ) წ. ვდ. წავუღებ;

აეუღებო; უან გამოვეკილები; предстать передъ кѣмъ, стать поперегъ; броситься въ слѣдъ; ვისრ. 8, 1 ქართლ. 215; რუსულ. 195; კავშ. 14; სამ. ვანტ. 54, 236; 2 ქართლ. 24, 55, 388; პირში წავუღებო, обличать, говорить ему въ лице; სამ. ვანტ. 236; (წამოიღებო), წინ დამიღებო; онь становится предо мною; რუსულ. 281, 687; ასია. 60—11; საქმ. 27—23; თვალის წინ წამო- მიღებო, онь сталъ передъ моиими глазами, წა- მოვიღებო უან; онь сталъ позади насъ; დარეგ. 89; წარმოვემდგარ-ვარ, წამოვსდგომოლი; ზ. უ. წარმდგარვარ წინაში ვისიმე; ვესწარმოვეს, я всталъ передъ кѣмъ; проихожу; მატ. 25—20; წარ- მომდგარი, ზედ. წინ წამგარი; წარმოებული; предстоящій; проистекающій.

წარმოლება (ვკ), ზ. მ. დავსლებ, მოვიცან; მარტ. 1—9; 2—180; ან მოვესლებ, მოვეკილებ; пола- тать, класть, предлагать; зацѣпнть, (ვე), ზ. მიჩ. წინებლებ, положить предъ кѣмъ; კავშ. 14.

წარმოლება, წამოღინება (ვა), ზ. მ. დამოვღენ, заставить течь; (ვესღინებო, -ღი; ან ვეღინებო, -ნე), ზ. უ. ვესღი, მოვესღინარებ; пстекать, вы- текать; ვეფს. 1088; ლეოლ. 33.

წარმოლება, სხ. образование, производство; (ვა- წარმოვეს, -ვე), ზ. მ. შევადგეს, შევანივთებ, შე- ვარსებ, წარმოვშობ, შევიქმ, обривать, произ- вести, дѣлать, творить; (ვიწარმოვები, -ვე), ზ. მიჩ. დვარსლები, შევესდებო, возникать, образо- ваться. (ვესწარმოვეს, -ვე), ზ. უ. შევესდებო, შე- ვნივთებო, დვარსლები, შევიქმნებო; проиходитъ, проистекает; წარმოებული, მიმ. გამოშავა- ლი, შედგომილი; проистекшій, წარმოებული, ზედ. წარმოდგომილი, ნაწარმოვები, производный.

წარმოვლა, წარმოვლება, ნ. წამოვლა, წამო- ვლება.

წარმოზღუდეა, წარმოთქმა, ნ. წამოზღუდეა, წამოთქმა.

წარმოთქმა (ვესთქვამ, -ვი), произносить.

წარმოთხვეა, ნ. წამოთხვეა; წარმოი, ნ. წარმო.

წარმოთხრობა (ვეთხრობ, ვეთხარ), ზ. მ. მოვეთ- ხრობ, ვუამებ, рассказывать кому; ქილ. 401, 688.

წარმოშარსებელი, ზედ. არსებობის მომცემი, воспроизводитель.

წამომადგინებელი, ს. ვინც რას წარმოადგენს, представитель.

წარმომართება (ვემართებო, ვემართებ), ზ. თვ. წარ- მოვალ; отиравляться; საქმ. 15—30.

წარმომათენებელი, ს. წარმომადგინებელი, пред- ставитель; კავშ. 303.

წარმომჩინებელი, ს. დამატეშმარიტებელი, дока- зывающій; ქილ. 358.

წარმონაშეი, ზედ. დაბადებული, рожденный, კავშ. 335.

წარმონერგა (ვე), ზ. მ. მოვიყვან მცენარეს; выр- **წარმოპარვა** (ვე), ზ. მ. მოვეპარავ, украсть; (ვი- პარვი, -ვე), ზ. ვ. ჩუმიდ, წავალ, уходить украд- кою.

წარმორთმევა (ვა), ზ. მ. წავართმევ, отнимать, 2 ქართლ. 268.

წარმორჩევა (ვარჩევ, ვარჩიე), ზ. მ. ამოვარჩევ, из- брать, (წარმოვარჩევ, -ჩიე), ზ. მიჩ. ამოვარჩევ; выбираться.

წარმორჩენა, ს. доказательств.

წარმორჩომა (ვარჩიბო, -ჩი), ზ. ვდ. მოვარჩიბი, გა- ვასწევ ძნელს საქმეს ან ადგილს, спасаться, საქმ. 27—8.

წარმოსადგენი-სადგინებელი, ზედ. გონებაში გამოსახვაყო, представительный.

წამოსარჩლება (ვესარჩლება), заступаться.

წარმოსვენება (ვა), ზ. მ. მოვასვენებ, მოვიცან; ციმოთ. 30; вести (ობრავს и т. п.).

წარმოტყვენვა (ვე), ზ. მ. ავაოხრებ, ავიკლებ, ограбить; опустошить; ანდრ. 126; 1 ქართლ. 136.

წარმოუვალობა, ს. წამოუსვლელობა, пещриходъ; ვისრ. 187.

წარმოქანება (ვა), ზ. მ. სირბილით წამოვილებ, ухѣвать, съ быстротою уносить; (ვექანებო, -ნე), ზ. თვ. სიჩქარით წამოვალ, бѣжать быстро, წა- მოქანებული მდინარე, рѣка текущая съ бы- стротою; ციმ. 113.

წარმოქცევა, წარმოლება, ნ. წამოქცევა, წამო- ლება.

წარმოყენება, წარმოყვანა, ნ. წამოყენება, წა- მოყვანა.

წარმოშობა (ვეშობ, -ბე), ზ. მ. დავესბალებ, ვეშობ, рождать; (ვიშობებო, -ბე), ზ. ვ. ვიშობებო; ვი- წარმოვები; рождаться; возникать; აბილ. 37.

წარმოჩინა, -ჩინება, სხ. показаніе; доказатель- ство, доводъ; 2 ქართლ. 1, (ვარჩებ, ვარჩიებ); ზ. მ. წარვარჩინებ, ვარჩევებ, ცხადად დავანახებებ, გამოვა- ცხადებ; აღმოვარჩინებ, დავატეშმარიტებ; проявить, показывать; доказывать, выводить доказы- тельства; გუჯ. 8; კავშ. 19; 1 ქართლ. 8, 253; 2 ქართლ. 101, 102; თვის შორის წარმოვარჩენ, проявлю въ самомъ себѣ; კავშ. 227, (ვიჩენ, -ჩინე), ზ. მიჩ. მავალ. თავს, выказывать себя, выставить себя; (ვიჩინებო, -ნე), ზ. ვ. წარვიჩი- ნებო, ცხადად დავინახებებ; აღმოვიჩინებ; проя- влится; доказываться; გუჯ. 2; (ვესჩინებო), ზ. ვდ. გამოვესჩინებო, გამოვესცხადებო, აღმოვესჩინებო, დავატეშმარიტებო; показываться, проявиться; подтверждаться. обваруживаться; (წარმოჩე- ნილვარ, წარმოვესჩინებო), ზ. ვ. быть ясны, до- казану; **წარმოჩენილი, წარმოჩინებული, მიმ. доказанный; კავშ. 19, 32; ясный; 2 ქართლ. 97.**

წარმორჩომა (ვეჩრჩიბი, -ვეჩრჩი), ზ. ვდ. მოვარჩიბი, თავს ავიცილებ, снаться.

წარმოცალიერება, ნ. წამოცალიერება; ანდრ. 91.

წარმოცემა (ვესცემ, -ვეცი), ზ. მ. მოვესცემ; ვასწა- ვებ, გარდამოვესცემ; отдавать; пренодавать, изъяснять, толковать; 2 ქართლ. 111; 1 ქართლ. 179; დაბად. 41—35; ან გავუტყავნი, посылать, отправлять, დაბად. 38—17; ან გავცეყოლი, про- дать; დაბად. 45—3; 5; წარმომცემი (წარმოვეს- ცემ, წარმოვეცი), вы продали меня.

წარმოცენა, возрастить, (ვა).

წარმოცევიანა (ვესცევიან), вскопчить.

წარმოცლა, ნ. წამოცლა.

проявлять превосходство свое; წარჩინებული, მიმ. სასწრაფო, ჩინებული, პატივცემული, გამოჩენილი; აღმატებული; знатный, славный; отличный, превосходный; -ბულება, ს. ჩინებულება; გამოჩენილობა; знатность.

წარჩობა (ვა), ზ. მ. დავარჩობ, удавить, утопить. **წარჩობა** (ვერჩობი, -ჩი), ზ. ვდ. დავრჩობი, оставаться.

წარცემა (ვესცემ, -ვეც), ზ. მ. გაღაცემ, მივქსცემ, მივუძღვანებ, препровождать, передавать; გამოცხ. 1—10; (ვიცემები, -მე), ზ. ვ. გაღაცემები, передаваться; წარვესცემ ფესხ, ე. ი. ფესხ ვეკრავ. სიოტკნუხს; იგავი 3—23; მაც. 4—6; იოან. 11—9; მარკ. 1—195; წარვესცემ ძღვენსა, отпривить подарки, 1 ქართლ. 30; ვერ წარვეცით გვამი მისი მცხეთას, мы не могли отпривить тѣло его въ Мцхету.

წარცვივანა, **წარცუბა**, ნ. წაცვივანა, წაცუმა. **წარცვლა** (ვიცვივნი, -ძერ), ზ. ვ. დავიცივნი წასასვლელად, აღვიძერი, აღვეშართებ; подияться, снать стапъ; რიცხ. 13—1; 2 სჯული. 1—19.

წარძრომა, (ვესძვრები, -ძვერ), ზ. ვდ. მცირედ წავალ მუცელზედ ცირვითა, проползаеть.

წარძღვნა, -**ღუნება** (ვეძღვნან ან -ვნებ), ზ. მ. გავუგზავნი, отпривить, საქმ. 11—30; 1 ქართლ. 122; (ვიძღვნები, -ნე), ზ. ვ. გავგზავნილ ვიქმნები, бытъ отпривену, 1 ქართლ. 63; დარეგ. 2—1.

წარძღვლა (ვეძღვები; ვუძღვები, -ძელ), ზ. ვდ. გავუძღვები; идти впередъ, вести, предводительствовать; сопутствовать; 1 ქართლ. 112.

წარწევა (ვესწევ, -წი), ზ. მ. გავწეავ, ხაზს, გავსწევ, प्रतिуугъ, продать черту; (ვიწევ, -წი), ზ. მიჩ. გავიწევ, წინ მივიწევ, подвинухся; **წარწეხული**, მიმ. подвинухый; ფილპ. 3—15.

წარწერა, სს. предписание; надвись; (წარვესწერ, -რე), ზ. მ. წერილით ვუბანებ, предписать; (ვაწერ, -რე), ზ. მ. წედ-მოვასწერ; подвिसать; надписать; ლუკ. 21; ისაი. 44—5.

წარწვდობა, **წვთობა** (წარვესწვდები, -თები); ზ. ვდ. მივესწვდები, достигать, досигать; 1 ქართლ. 17.

წარწირვა (ვე), ზ. მ. გავსწირავ, თავს დავანებებ; მოვაკლებ, წარვეკვეთ სასოებას, ნუგეშსა; покинуть, оставить безъ надежды; (წარვიწირავ, -რე), ზ. მიჩ. უმიერო დავრჩები, სასოებას წარვიკვეთ, потерять всякую надежду; საქმ. 27—20; 2 კორინ. 1—8; რომელთა წარიწირნეს თავნი თვისნი, которые предались отчаянню; ეფეს. 4—19; (წარვეწირების, -ბა), ზ. თვ. წარვეკვეთება იძელი, лишиться надежды, ფსალ. 76—2; ქილ. 625; (წარვიწირვი, -ვე), ზ. ვ. გავწირულ ვიქმნები, останаться безъ надежды; **წარწირული**, მიმ. брошенный на произвогъ судьбы, ისაი. 51—20.

წარწურვა (წარვიწურვები, -ვე), ზ. ვდ. წავიწვევი, წაწველვარ, выдаться, выходить пзъ ряда; **წარწურული**, -**რული**, **წაძილული**, **გაწეული**; მიმ. выданный; ვეფს. 616.

წარწეღობა, სს. погибель; (ვესწეღები, -ღი), ზ. ვდ. დავიღუპები, погибнуть; ლუკ. 8—24; (ვესწეღები, -ღი), ზ. ვდ. დავეკარგები, დავეღუპები, терять, лишаться; მარკ. 9—41; მაც. 10—12.

წარწეღენდა, სს. пагуба, гибель, ისაი. 22—5; (ვე), ზ. მ. დავკლუპავ, ან გამოვასვებ ნეტარებისაგან; погубить; ფილ. 69; წარვიწეღენდ სულსა, погубить свою душу; ვისრ. 131; **წარწეღენდილი**, მიმ. погибший; ისაი. 11—12; წარწეღელუობა, ს. погибель.

წარჭობა (ვერჭობ, -ჭე), ზ. მ. დავურჭობ, დავურსობ, вонзать, втыкать.

წარხდა (წარვეხდი, -ვეხადე), ზ. მ. მივეხდი, გარდავეხდი დახურულს რაშმე, открыть, снать покровъ; раздѣть, разуть; -სულსა, убитъ, ვისრ. 140; -ხამოსა, снать обувь, 2 სჯული. 25—9; (წარვიხდი, -ხადე), ზ. მიჩ. გავიხდი; განვერები, განვეკრიდავ; 1 ქართლ. 143; დარეგ. 110; снать платье, сапогъ, скинуть; пзбѣжать, отвратить.

წარხდენა (ვა), ზ. მ. წავახდენ, портить.

წარხდობა (წარვეხდები, ვეხდი, ან ვეხდე), ზ. ვდ. წავეხდები, განვექარები, განვეჭუჭღებ; მივეფარები, უჩინო ვიქმნები; портить; уничтожаться, изчезать; მაც. 24—35. 36; 2 პეტრე 3—10; იაკობ. 1—10, 11; კავს. 347; გავივლი, გარდავხდები, проходить, миновать; დაბად. 24—4, 35; ისაი. 28—20; ვეფს. 98; 1 ქართლ. 140; სული წარხდა, опъ испустилъ духъ (умеръ), საქმ. 5—10; წარხდა რჯულსა, онъ преступилъ законъ; წარხდა უძილო წელიწადი, прошло семейство; დაბად. 4—51; ხაშრომი ცუდად წარხდა, трудъ даромъ пропалъ; ქილ. 265; წარხედ მღინარესა, იგავი 9—20; მიუვი რჩუა; წარმეხდება, -მხდა, мнуетъ меня; пронало для меня; აღბ. 63; თანა წარმეხდელს სასმელი ესე, мнуетъ меня эта чаша; მაც. 26—39; **წარხდომილი**, მიმ. мпшовавший; пчезнувший, пропавший; ვეფს. 1453; 1344; აღბ. 65, 86, ნ. წახდობა.

წარხეთქა (ვე), ზ. მ. მცირედ ავხეთქ, сколоть, წარვიხეთქ ფესხა, сноткнуться; იგავი 4—20.

წარხვამა (ვიხვამ, ვიხვენ), ზ. მ. წავიღებ, უნოსნის, (ვეხვამ, ვეხვი), ზ. მიჩ. წავართმევ, წარვესტაცებ; отнять; отбить; завоевать; 1 ქართლ. 61.

წარხუნა (ვიხვნი, ვიხვენ), ზ. მ. წარვიხვამ, წავიღებ, თან წავიღებ, уносить; уводить, ისაი. 64—6; 1 ქართლ. 169; -ცვევად, увести въ плѣтъ, იუდეა 30—24; ტომით. 103; (ვეხვნი, -ხვენ), ზ. მიჩ. წავართმევ, წავიღებ, отнять, завоевать; 2 ქართ. 53.

წარხოცა (ვე), ზ. მ. დავეხოცე, შევეკისწმენდ; перебить; потребить; стереть, изгладить; ლუკ. 7—38; იოან. 13—5.

წარხრა (ვიხრი, ვიხრე), ზ. უ. უკვესტდები, მოვესტორდები, მოვესტვილდები; отстунать, отходить; რიცხვი 9—22; დაბად. 8—12, 13. [ყრიალო.

წასაბურველი, **წასაბურავი**, ს. სასურავი, **წასაგებლად**, ზ. მ. დასასარგებლად, на поддержкѣ, ვეფს. 798.

წასაგებელი, ს. წარსაგებელი, სხარჯო; итдержкѣ, -თავსა, თავის წასამართლებლი ან თავის შესწარავი, დასაღებელი; ვეფს. 1050; пзпаченный для преуспѣннѣ, для жертвовапн собою.

წასაგვარი, ზედ. წასაყვანი, уводимый; ჭკუა შემექნა წასაგვარი, разсудокъ мой терялся; მოუწავ. 176.

წასავალი, **წასასვლელი**, მაგალ. გზა; дорога, которую пужно пройти; ქილ. 458; რუსედ. 372; წასასვლელი, ზედ. წამსვლელი, отправляющийся; უნ წასასვლელად მოემზადე, приготовься къ отъѣзду; ვისრ. 201.

წასაზრვა (ვკ, -რე), ზ. მ. მოგვსაზრავ, сообразить. **წასადლეკავი**, -ვად ქვეენისა, для потопления страны.

წასარომევაღ, ზ. მ. для отпяти, ქილ. 54.

წასარჩლეზა (ვესარჩლეზა), заступиться.

წასასმელი, ს. მაგალ. წამალი, мазь.

წასასრული, ს. დასრული. копецъ.

წასასხმელი, ზედ. წასაყვანი; для увеления.

წასასხლეც, ზედ. ლაბი, სხსლეცი, скользящий.

წასაცანი, ზედ. წასაღები, необходимый для взятія съ собою; ვეფხ. 2.

წასაფარებელი, -საფარავი; ს. წასახურავი, покрывало.

წასაღები, ზედ. ნახე წასაცანი.

წასაყვანად, ზ. მ. წასაცანად, для взятія съ собою; 2 ქართლ. 448, 450; -ყვანელი, ყვანი, ზედ. წასაცანი, подлежащий для взятія съ собою.

წასაყოლად. ზ. მ. თან გასაცანებლად, для сдѣланія за кѣмъ; 2 ქართლ. 439.

წასაწყემენდელი, -ნდი, ზედ. დასაღებავი, губительный.

წასაზალისებული, ზედ. ხალისის მომცემი, поощрительный.

წასახდენი, ზედ. დასაღებავი, დასაკარავი, подлежащий гибели, опустошенію; სმ. ვახტ. 251; -ხად, ზ. მ. па погибелы; დავრ. 183; 2 ქართლ. 94.

წასახვა (ვკ), ზ. მ. გამოგვსახვა, избобразить.

წასახვევი, ს. მოსახვევი, обвертка.

წასახურავი, ს. დასახურავი, покрывало, покровъ.

წასევა (ვე), ზ. მ. патравлять.

წასერვა, **წასეცევა**, ნ. დასერვა, დასეცევა.

წასველება (ვა), ზ. მ. დაველებებ, смочить.

წასვენება, ს. вынось (тѣла); დას. 119; (ვა), ზ. მ. მაგალ. ხაჯს, მიცვალებულს, выносить образъ, тѣло усопшаго; 1 ქართლ. 41; (ვი), ზ. მ. მოვისვენებ, отдохнуть.

წასულა, ს. уходить; отъѣзды; (წავალ, წახვალ, წავა; წავალთ, წახვალთ, წავლენ ან წავლიან, სამლ. წერ. წავალ; წავედ. შემოკლ. წავე; წავედ. შემოკლ. წავე; წახვედ, შემოკლ. წახვედ, წავიდე; წახვედით, წახვედით, წავიდენ ან წავიდიან; უსრ. წავიდი; ზმან. წალი, ან წავედ, შემოკლ. წა, წაე. წახე, ზ. უ. გავემგზავრები, მივცდივარ; იდტი, уходить, отправляться; მაგ. 2—12, 20; 25—14; საქმ. 25—13; რუსედ. 412; ნახე წავლა; სად წახე ე. ი. სად წახვედი, куда ты скривлся; ვეფხ. 815; წავე-წამე; я уйду сію минуту; უნ. წალი, ступай домой, ისარი წავილა მართლად; ვისრ. 90; სტრѣла полетѣла прямо въ цѣль; ფიქსი წავილა, იმე ჯადუმალს; წარვილა ყოველი სვევა, ვისრ. утихли всѣ увеселенія; წამივა. წავივა, წაუა, წაუე; ან წამივალს; სრ. წამივილა, წაგივილა, წაუვილი; ან წამივილის, წაგივილის, წაუვილის; ან წამივედ, წაგივედი, წაუვედი; ზმან. წამივედ; ან წამივილს, წაგივილს წაუვილს; სრ. წამივილა, ზმ.

წამივედ ან წამსვლია, უსრ. წამსვლოდა; ზ. უ. წავუვალ, уходить отъ кого; скриваться, ჩვენ ცნობა წავიკვლო, мы лишились разсудка; ვეფხ. 1136; ვისრ. 20; დარეფ. 105; ფერი წაუვდათ, они поближались; ჭკუა წამივილა, я лишился разсудка; ზელი კარლამ წაუა, ვისრ. 9; 58; ხელილამ წამივა, იმე უსკოლხენებ იმე მოიხ რუკ; ქილ. 255; გონება წაუვილა, იმე сошелъ съ ума; წამივა ჰალა, სუნი, თქრაю крѣпость, выдыхаюсь, ქილ. 57; გული წამივილა, я потерялъ чувство; ათი თუმანი წამივილა; я издержалъ сто рублей; (წამესვლებზე), я могу уйти; რუსედ. 321; (წაუვალ, წაუვედი), ზ. უ. მიჩ. გავრილემ ვისმე, уходить отъ кого, унѣгати; усколхзати; რუსედ. 176; გორგ. 137; 8; 2 ქართლ. 563; ხელილამ წაუვილა, იმე უსკოლხენულ იმე его рук; წავივიარ, წავივილი, ზ. უ. ფეს გაღავსადამ, მივივიარ; уходить, წავსულეფარ, წავივილი, я ушелъ, я уходилъ; საქმე სევა ნაირად წავივილია, დხლო приняло бы другой оборотъ; წავსვლი-ფარ ანდერსა, я нарушилъ духовное заветство; რუსედ. 785; წამსვლიან, წამსვლილი, ты ушелъ, ты улизнулъ отъ меня; **წამსვიდედი**, уходящий, წასული, მიმ. უშედი; прошедший, мпнувший; ვისრ. 26; -დრო, прошлое время, წარსრულნი დენი, прошлые дни; წარსრულს წელიწადსა, въ прошедшемъ году; ჭკუვილამ წასული, снумасшедший; სმ. სომხ. 333; **წასვლა წამოსვლა** (წავალ-წამოვალ; წავედ წამოვედი), ზ. უ. დავიშლები მაგალ. კრებული; расходиться; წასული (საქმე).

წასვრა (ვკსვრი), ზ. მ. замарать, испачкать.

წასვლა წამოსვლა (წავალ წამოვალ), расходиться, уходить.

წასთვა (ვა), ზ. მ. მცირედ დავსთამ, папряхть.

წასივება (ვკსივებზე, -ლი), ზ. ვ. დასივხუთე.

წასკუნა (წავკსკუნე), ზ. მ. გამოვკსკენი, разннзять.

წასჭმა (წავსჭამ, -სე), ზ. მ. ხელს ვაგლასუნებ; წავსცებ; тереть; мазать; კაცია 71; ციმოთ. 13; (წავსჭამ, -სე), ზ. მ. მიჩ. წავიცილებ, вымывать себя, тереть себя; -ფერსა, пабѣлнться, წამსწამოსმა (წავსწამოვსჭამ); გავკვლეს აქა იქ; ერთმანერთ-ზედ ვკვლელ; мазать туда и сюда; тереть другъ объ друга; ზუნ. კარი. 151.

წასობა (ვა), ზ. მ. დავასობ, поизать.

წასორსაღება (ვა), ზ. მ. დავასორსაღებ, свалить что въ комокъ; ზუნ. ლ.

წასრესა, ნ. ვასრესა.

წასტერება (ვასტერებზე), ზ. ვ. თვალს დაფიცებებ, унერებ глаза на что.

წასული, **წარსრული**; ნახე წასვლა, წასულა.

წასულიობა, ს. გაულილობა, прошлое; მოურავ. 214.

წასუსტება (ვა), ზ. მ. მოვასუსტებ, ослабить, (ვკსუსტებზე, -ლი), ზ. ვ. მოვსუსტებზე, ослабнть.

წასუსხვა (ვკსუსხვა, -ხე), ზ. მ. დავსუსხვა, жечь напр. крашиною.

წასუფთავება (ვა), ზ. მ. დავასუფთავებ, счищать.

წასქლომა (ვკსქლები), ზ. ვ. გავკსქლები; გავიხეთქებ; აფარებებ; лопаться, трескаться; отвали-

ვატყა; ცხვირიდამ წასქდა სისხლი, у него изъ носу хлынула кровь; ჩონგ. 20; წასქდა სიცილი, онъ расхохотался; კაცია, 83.

წასქელება (ვა), ზ. მ. სუცხატი.

წასწავლა (ვასწავლი), ზ. მ. მცირედ ღვაწიგებ, научать, (ვისწავლი, -ვლი), ზ. მიჩ. მცირედ ღვაწი-წავლი, научаться.

წასწრაფება (ვა), ზ. მ. ავანტირებ, торонтить; (ვისწრაფები, -ფე), ზ. ვ. ავანტირები, торонтиться, ღარეჟ. 1—101; რუსულ. 199.

წასწრება, **წასწრობა** (ვა, წავასწარ; წავუსწრობ, ვუსწარ), ზ. მ. გაუსწრობ, оисредить, перергнать; ღარეჟ. 2—101; ქილ. 630; (წავესწრები, -წარ), ზ. თვ. მივესწრობი, носиить, застать.

წასხება (ვქ), ზ. მ. წავკვაფავ, срѣзывать.

წასხმა (ვა), ზ. მ. ღავასხმ წვალოს, облить водою.

წასხმა (ვა), ზ. მ. წავიფეან შიავალოთა, уводить; -ფევედ, уводить изъ неволю; წავგასხა, увелъ пасты; ანგ. 48; წასხმევენება (ვა), სხმ. წავაფეანბნებ, заставишь увезти кого.

წასხმა (ვქსხმ), ზ. მ. წინ წავგვამ, сажать впередъ.

წასხნა (ვქსხნი), ზ. მ. გასხნა, отвязать.

წავაკება (ვა), ზ. მ. ღავაკებრებ, ткнуть, (ვეტაკები, -კე), ზ. თვ. ღავეტაკები, ღავეტკში, схватить, броситься на кого; ткнуться обо что.

წავანა (ვა), ზ. მ. თან წავალბინებ; заставить взять съ собою; ან отпривить что съ кѣмъ, 1 ქართლ. 4, (ვი), ზ. მ. წავიღებ, взять съ собою. (წავეტანები, -ნე), ზ. თვ. მივეტანები, მივვარლები, сонатებს, хытатъ, бросатся на что; თან წარეტანა, онъ отпривился съ нимъ; წამიტანე, позыми меня съ собою; ანგ. 4—48; წამიტანე, отпривь со мною.

წავანება, ნ. წავანა; 1 ქართლ. 260; ვეფხ. 782; 1 ქართლ. 383.

წავარება (ვა), ზ. მ. გავარებებ, пронести, провезти.

წავაცება (ვი), ზ. მ. მოვიტაცებ, ერთბაშად წავართმევ, ავიკლებ; წავუღებ გულს, გონებას; схватить, унести силою; увлекать, носхищать; სკქმ. 27—32; ღელვამან წარიტაცა ნავი, волны унесли корабль; ღონეს წარმიტაცებს, онъ отнимаеъ у меня силу; 1 ქართლ. 260; (წარვქსტაცებ), ზ. მ. წავართმევ, выхватить у кого что; (ვიტაცები), ზ. ვ. მოვიტაცები, уноситься; увлекаться; სკქმ. 19—29.

წავავეება (ვე), ზ. მ. გავუშვებ, оставлять.

წავენა (ვქ), ზ. მ. მოვქტეს, отломать.

წავევენა (ვქსკევენი), ზ. მ. უგობათ.

წავოკება (ვე), ზ. მ. თავს ღვაწებებ; осваивать, покинуть.

წავოლება (ვა), ზ. მ. შევარღებ, сравнить, верстать.

წავრახანება (ვი), ღავიკენი, похвастать.

წავურტლება, (ვა), ისნაჩათ.

წავრიადება (ვა), ზ. მ. წავბრუნებ, переворачивать; (წავსტრიადები, -რი), ზ. ვდ. მოვბრუნდები, перевернутъся.

წავუსვა (ვიტუსები), обжечься.

წავუქსვა (ვქ), ზ. მ. ღავქტუქსავ, побранить.

წავუტუნება (ვი), ზ. უ. პრობორმოგათ.

წავუფევენება (ვა, -ფე), ზ. მ. ღავუტუფევენებ, плѣнить, брать изъ плѣны; ღარეჟ. 16.

წავუვენება (ვქ), ზ. მ. ავაობრებ, опустошить.

წავუვება (ვი), ზ. მ. მოვიბადირებ, მოვიბირებ მოტუფეებით; смѣинивать; 1 ქართლ. 140; წამიტუფევენებ, увлекашь меня обманомъ; რუსულ. 761, 352; თვალს წავატუფევენებ, обмануть глазъ; задремать.

წავუშტენარი, ზედ. ღავშტენარი, неувидѣнный.

წავუსვლელო, ზედ. არ წასვლელო, неувѣдшій, неувѣхавшій; რუსულ. 1, 542, 614, **წავუსვლელობა**, ს. არ წასვლელო, неувѣдъ, неувѣдъ.

წავუღებელი, ზედ. არ წავუღებელი, неотведенный, წარუღებელი წულისგან ღაშთა ნასუნობი, строение не снесено водою; ვისრ. 30.

წავუფეანელი, ზედ. არ წავუფეანელი, неотведенный; ანგ. 6—28.

წავუსდენელი, ზედ. აუოსრებელი, пераззоренный. **წავუსდენლობა**, ს. აუოსრებლობა, пераззоренность.

წავანირება (ვა), ზ. მ. მივქმალავ, спрятать, скрыть.

წავანტვა (ვქ), ზ. მ. ღავქტუნტვავ, разбросать.

წავარება (ვა), ზ. მ. წავებურავ; покрыть, (ვი), ზ. მიჩ. ღავიფარებ, покрыть себя, (ვეფარები, -რე), ზ. თვ. მივეფარები, скрыться.

წავარცხება (ვქ), ზ. მ. მცირედ ღავქტვარცხავ; поборошить.

წავარება (ვქ), ზ. მ. ღავებურავ, покрыть.

წავახება (ვქ), ზ. უ. ვახახებებ თვალს, жмурить глаза.

წაფება (ვი, -ვეწაფები), ზ. მ. მოვსვამ ღვიზოს, прыгнуть.

წაფეთება (ვა), ზ. მ. ღავაფეთებ, შევარტობ; испугать.

წაფენა (წავქტუნ, -ფინე), ზ. მ. გავსლი, послать коверъ.

წაფითრება (ვქ), ზ. უ. ისლედინებ.

წაფითობა (ვა), ზ. მ. ღავაფეთებ, испугать.

წაფიქრება (ვა), ზ. მ. ღავალონებ, заставить задумываться; (ვქტუქრები, -რი), ზ. ვდ. ღავქტუქრები, задумываться.

წაფლითა, (ვქ), ზ. მ. წავქტლეჟ, сорвать.

წაფლვა (ვქ), ზ. მ. ღავქტმარხავ მიწასი, зарыть, заковать.

წაფრება (ვა), ზ. მ. ფრენით წავიღებ, уносить, (ვქ-ფრინდები, -რი), ზ. ვდ. გავქტფრინდები, улетѣть, რუსულ. 814.

წაფრეწა (ვქ), ზ. მ. წავქსევე, падорвать.

წაფრთხივნება (ვი), ზ. მიჩ. ფრთხივნით გავმოვიღებებ, истрененутся, რუსულ. 159, 649.

წაფრთხობა (ვქ), ზ. უ. ვეტრინენუტსა.

წაფორიაქება (ვი), ზ. მ. ავიკლებ, огранить.

წაფრცქუნა (ვქტრცქენი, -ქენი), ზ. მ. კანს მოვცდი, გავქტფრცქენი, облушить, снять кожу.

წაფურთხება (ვა), ზ. მ. გავაფურთხებ, выплюнуть.

წაფუშვა (ვქ), ზ. მ. წავსლი, ღავსლი; ღავაქტვებ; разстроить; разрушить.

ვაფურჩება (ვა), ზ. მ. წავჭმალავ, спрятать.
ვაფუშენა (ვი), ზ. უ. ამოვისუნთქამ, вздохнуть, რუსულ. 749.
ვაფუშენა (ვეფუშენი), ზ. მ. ღაენცავ, крошить.
ვაფუხანა (ვეფუხანი), ზ. მ. წავუჭკარავ, оцарапать.
ვაქა, ს. განაწურთ წვენი მანწენისა და მისთანაა, выжатый сокъ, панр. отъ тнорогу и т. л. სპ. ლ.
ვაქანება (ვა), ზ. მ. მცირედ შევარწვევ; გავაქანებ, სჩქაროდ წვილებ; покачать; уносить что съ носнѣшностью; (ვექანები, -ნე), ზ. თვ. გავექანებო, броситься бѣжать.
ვაქენება (ვა), ზ. მ. убиждать.
ვაქეყება (ვა), ზ. მ. გაერყენი, თავს გაეყეყებ; по-блжать, давать потачку; подстрекать.
ვაქელვა (ვექ), ზ. მ. ფხნით გავექსრეს, истончатъ; მარტ. 1—4.
ვაქევევა, ნ. გაქევევა.
ვაქევიოება, ნ. ღაქევიოება.
ვაქირღვბ, ნ. გაქირღვა.
ვაქიშევა, ნ. გაქიშევა.
ვაქლეშა, ნ. ქლეშა.
ვაქლიბვა, ნ. გაქლიბვა.
ვაქლოება, ნ. აქლოება.
ვაქნა (ვექნი, ვექენი), ზ. მ. ვიქმ, дѣлать, წავერქე-ქენით ხელობა, ე. ი. ვერ წავექენით ხელობა, ვისრ. 89; мы не могли исполнить свою обязанность; ვისრ. 89.
ვაქნევა (ვიქნევი, ვიქნევი), ზ. მ. მოვიქნევი; махнуть.
ვაქოღვა (ვექ), ზ. მ. ჩავქოღავ, ამოვექორავ; ამო-ვექეს; завалить пустоту камнями.
ვაქომაგება, ზ. მ. подружиться.
ვაქონა (ვამაქეს), ზ. მ. წავილებ, унести.
ვაქოქლევა (ვექ), შიშა на живую нитку.
ვაქუმბა (ვიქვამბ), ნრატ.
ვაქრობა (ვა), ზ. მ. გასნა.
ვაქსოვა (ვექ), ზ. მ. მცირედ მოქსოვა, заткать.
ვაქშენა (ვი), ვასონა.
ვაქცევა (ვა), ზ. მ. ღავექცემ, ღავეამრცებ, ღავეწვენ, повалить, уронить; აღბ. 18, რუსულ. 94; (ვიქ-ცევი) ზ. ვ. ღავეარღები, ღავეცემი, упасть, 2 ქართ. 326; წამექცევა მაგალ. წაექცა ცხენი, подъ нимъ упала лошадь, 2 ქართლ. 262.
ვაქცევა, წარქცევა (ვი), ზ. მიჩ. წინ. წავიგებ, გავექცევ წინ წაგებით; обращать въ снѣгъ, гнать; წარმიქცევ, гонимъ меня; (ვექცევი, -ქეცევი) ზ. თვ. გავიქცევი, обращаться въ бѣгство.
ვაღა, მრ. წაღები, ს. ჩექმა, ხაშლი, сапогъ.
ვაღაღვა (ვიღაღვი, -ღე), ზ. ვ. მოვიქანებო, устать.
ვაღამება (ვიღამები), ზ. უ. ჩამოგზნებლები, смер-каться.
ვაღაწულა, ს. სამოგვის ფესხამელი წინლის მა-გორ, туфли.
ვაღება (ვა), ზ. მ. გაველებ, отворить.
ვაღობა (ვი), ზ. მ. წავიღებ, მიმაქეს; წაფართმევ ძა-ლით; относить, уносить; отнять силою; ვეფხ. 310, ღარეფ. 2—74; რუსულ. 446; გორგ. 73; წარვიღებ ქვეყანას, овладѣть страной; წარვი-ღებ ციხეს, овладѣть крѣпостью; წაღებან წა-

რილო ნაპირები, рѣка затопила берега; ცნობა წამილო, съума свель меня; ვისრ. 9; ძალი წავგიო-ლო, онъ утомилъ насъ; онъ ослабилъ насъ; ღარეფ. 2—80; (ვე), ზ. მიჩ. წავუტან; მივესვამ, წავართმევ; унести чью вещь; отнять у кого, лишитъ; завоенать у кого что; წავულებ ქალაქსა, заносвать у кого городъ; ვეფხ. 616; პირ-წუალს წავულებ, довести кого до безстыдства; სულს წავულებ, восхищать, ვისრ. 47; ქილ. 33; თუ ცოლი წაულოს კაცმან კაცსა, если кто у кого уведеть жену; აღბ. 135; (ვენები), ზ. თვ. წავერთ-მევი, отниматься, **ვაღებული** მიმ. отнесенный; отнятый, завоенанный; აღბ. 35, **ვაღებ წამო-ღება** (წავიღებ-წამოვიღებ), ზ. მ. აქა იქ წავიღებ; разносить, **წასაღებ წამოსაღები**, ზედ. раз-носный; **ვაღებინება** (ვა), ზ. სხმ. заставить унести.
ვაღეჭა (ვეღეჭე, -ჭე), ზ. მ. ღავეღეჭე, женать.
ვაღმა, ზ. წინ, წინარე, ვეფხ. 76, 82; რუსულ. 708, впередь, წაღმა უკულა, снереди и сзади; წაღმა ზედი ღაუბრუნდა; къ нему возвратился счастье; ღღეის წაღმა, послѣ сегодняшняго дня; წაღმა წარება, ე. ი. წინ წასვლა, ვეფხ. 80; идти впе-редь.
ვაღმართ, ზ. ზ. პირ და პირ, ვეფხ. 77, 81; впередъ, въ будущемъ.
ვაღმართობა, ს. მომავალი ღროება, бдущность; სიბრ. 167.
ვაღმართება (მეწაღმართება, -თა), ზ. თვ. მაგალ. პირი მზეებრ ეწაღმართა, ე. ი. სწორეთ ან პირ და პირ იყურებოდა, онъ смотрѣлъ прямо, въ упоръ кому, ვეფხ. 746.
ვაღმართი, ზედ. პირდაპირი; ან მომავალი; проти-вуположный, будущий.
ვაღმაუკულმა, ზ. წ. нашвороть выворотъ, панз-вороть.
ვაღმეჭა (ვიღმეჭე, -მეჭე), ზ. მ. ღავიღმეჭე, პირს მო-ვიტრეს; морщить лице.
ვაღონება (ვა), ზ. მ. ღავაღონებ, ღავაფიქრებ; оне-чальить, заставить задуматься; (წავეჭონებო), ზ. ვდ. ღავეჭიქრებო, онечальиться.
ვაღონღიღება (ვეღონღიღები, -ღი), ზ. უ. ღონ-ღიღით, ცუნტულით წავალ; идти медленным ша-гомъ.
ვაღრეგა (ვი), ზ. მ. ღავიღრეგე პირსა, შევეჭუნ-ლები, шаморщить лобъ, онечальиться.
ვაღრმავევა (ვა), ზ. მ. ღავაღრმავევ, углублять, (ვეღრმავეები), ზ. ვდ. ღავეღრმავეები; углубляться, дѣлаться глубокимъ.
ვაღრმობა (ვი), ზ. უ. წაღრმობა, წაღრმობის, ე. ი. წავეღრმობის, околѣть.
ვაღურა (ვეღური, ვეღური), ზ. მ. ღავეღური, про-лить.
ვაღუნვა (ვე), ზ. მ. თავს მოვიღრევი, опустить го-лову.
ვაფბედა (ვი), ზ. უ. წაფროშავ, проболтать.
ვაფენება, სხ. очная ставка; სიბრ. 43; ღარეფ. 7, (ვა), ზ. მ. წავეღენ; представить; выставить; პირში წავეფენებ, поставитъ кого на очную ставку съ кѣмъ.

წარსუბება (ვა), წაჭკირებ, посорить; (ვენსუბე-ბი), წ. თვ. წავეკირებ, ссориться.

წაცალიერება (ვა), წ. მ. ღავეცალიერებ, опорож-ნიტ; (ვცსცალიერები), წ. ვე. ღვეცსცალიერები, опоражниваться.

წაცანცალიება (ვც), წ. უ. ბრძიპტ.

წაცდენა (ვაცდენ, -დინე), წ. მ. მოვაცდენ, ვერ მო-ვანვედრებ; не попадать в цель; (წამცდების), წ. ვე. შევცსცდები ან წამოვგროშავ; ошибиться; проронить слово; промолвиться, проболтаться; სიბრ. 23; კაცია. 95; რუსულ. 270.

წაცემა (ვც), წ. მ. ღავასობ, вонзять.

წაცეცება (წავაცეცებ -თულსა), წ. მ. ღავაცეკერ-ღები, смотреть пристально.

წაცვივანა (ვცსცვივი), წ. უ. ღვეცსცვივები, сна-დატ; თვალნი წარსცილიან, 1 ქართლ. 353; лиш-лись глаз.

წაცვლა (ვცსცვლი, ვცსცვალე), წ. მ. გამოვცსცვლი, перемешать; სრონოლ. ბროს. 30; წავიცვლი ფესსა, сдѣлать шагъ, ქილ. 134; (ვიცვლები), წ. ვ. გამოვიცვლები, замѣшались, სრონოლ. 30.

წარცმა (ვაცცამ), წ. მ. აუტეებ, вдѣвать; (ვიცცამ, ვიცვი), წ. მიწ. გავისტი, сшить одежду; დაბად. 41—42.

წაცოუნება (ვა), წ. მ. შევაცდენ, ввести в ошибку.

წაცილიება (ვცცილიები), წ. ვე. გვეცცილიები, мпновать, пройти.

წაციინება (ვც), წ. მ. გვეცსცინებ, пасмѣхаться.

წაცლა (ვც), წ. მ. ღვეცსცლიერებ, опростать.

წაცოცავეება (ვაცოცავეებ, -ვე), წ. მ. ღვეცოცავეებ, уменьшнть, умалить.

წაცოცვა (ვც), წ. უ. გვეცსცოცავ, проползти.

წაცქერა (ვცსცქერ, -რი), ვცსცქერები, -ლი), წ. უ. ღვეცქერი, смотреть. [უში.

წაცქვიცა (ვიცქვიცე უურსა), წ. უ. ნაოვრნიტ

წაცხება (ვცსცხებ, -ხე), წ. მ. წავუსხვამ, вымазати; (წავიხებ, -ხე), წ. მიწ. вымазати себя.

წაცხრომა (ვცსცხრომა, ვცსცხრომე), წ. უ. ღვეცსცხრო-მა, утихати, утихнуть, перестать.

წაძალვა (ვც), წ. მ. მოვერვივი, одолѣть.

წაძახება (ვც), წ. უ. ღვეცსცხრომე; ღვეცსცხრომე; за-крячатъ кому; укорить; говорить напрямки.

წაძგერება (ვა), წ. მ. ღვეცსცხრომე, ударять копыемъ; (ვეძგერები, -რი), წ. თვ. ღვეცსცხრომე, удариться, броситься на кого.

წაძველები (ვც), წ. ვე. ვეძგერები, старѣть.

წაძინება (ვი), წ. უ. მივირე ღვეცსცინებ, уснуть; (ვაძინებ, -ნე), წ. მ. მივიძინებ, усыплять.

წაძლიება (ვც), წ. მ. ძალიან ღვეცსცინებ, пересильвать; ენა ვეღარ დაბა სათქმელად წასძლია, იმე не могъ удержати языкъ, чтобы не высказаться; ვისრ. 18.

წაძმარება (ვცსცმარები), წ. ვე. ვეძმარები.

წაძმარება, სხ. უპრეკ. (ვც), წ. ვ. ღვეცსცინებ, упрекать; სმ. ვანტ. 227, დამაცება.

წაძმალა (ვეძმალე, ვეძმალე), წ. ვე. გვეძმალეები, сопровождать, ვეფს. 1117; რუსულ. 269, 68.

წაძრვა (ვც), წ. მ. ტრონუტ, шевельнуть.

წაძრობა (ვა), წ. მ. ავძრობ, снять, содрать; წა-ძრობს, снати съ себя; -ანჯრალსა, выхватити кншжалъ; ანტ. 33.

წაძრომა (ვცსცძრები, ვცსცძრე), წ. ვე. გვეცსცძრები, проползти, ларეფ. 81.

წაძუნძულიება (ვცსცძუნძულიები, -ლი), წ. მ. ძუნძულ-ლით წავალ; идти мелкою рысью.

წაძღვანება (ვა), წ. მ. გვეცსცღვანე, отправить; (წა-ვი), წ. მ. წინ გვეცსცღვანე, заставить идти или шести вперед себя, напр. знамя; ღარეფ. 77; რუსულ. 197; ქილ. 124; (წავემძღვანები), წ. უ. წინ წავალ, წინ ვუძღვი, предводить; 2 ქართლ. 525.

წაძღობა (წავძღობი), წ. ვ. წავძღობ.

წაწლომა (წავსწვლები, -ლი; წავსწვლები), წ. უ. მი-ვესწვლები, ხელს ღვეცსცღვანე; схватить рукою, броситься чтобы взять; რუსულ. 299.

წაწებება (ვა), ღვეცსცებებ, паклепывать.

წაწევა (ვც), წ. მ. მივესწვევ, потянуть; потащить; -სამართალში, тянуть въ судъ; სმ. სომხ. 24, 267; (ვიწევი, ვიწევი), წ. მიწ. подвинуться.

წაწევა (ვეწევი, -წევი), წ. თვ. მოვეწევი; догнать; ღარეფ. 35, 2 ქართლ. 244; გორგ. 253.

წაწერა (ვც), წ. მ. ღვეცსწერ, написать, ქილ. 547.

წაწვა (ვცსწვავ, ვცსწვი), წ. მ. მოვეცსწვავ, сжечь.

წაწვინა (ვწვინე), წ. მ. ღვეცსწვინე, заставить лечь, уложить спать; ბუნ. კ. 217.

წაწვრილება (ვა), წ. მ. უთოყათ.

წაწილება (ვა), წ. მ. წაწილება კრასный цвѣтъ.

წაწინაურება (ვცსწინაურები), წ. ვე. ღვეცსწინა-ურები, опередитъ кого; ქილ. 448.

წაწმინდა (ვცსწმინდე, ვცსწმინდე), წ. მ. წმინდები.

წაწნება (ვც), წ. მ. წაწნება ვиноградъ.

წაწოლა (ვცსწვები, -წევი), წ. ვე. ღვეცსწვები, лечь; (ვწვები), წ. ვე. ღვეცსწვები, падегати; ბუნ. კ. 74.

წაწრეცა (ვც), წ. მ. ღვეცსწრეცა, выцѣднть.

წაწვრილება (ვა), წ. მ. ღვეცსწვრილება, дробить, измельчать.

წაწურვა (ვიწურვები, -ვე), წ. ვ. წამოვიწვივი; წა-მოწოლილივარ, выдаваться, выходить; წაწურ-ვილი, მიმ. выдѣшнйся; სული ამოსვლაზედ იყო წაწურვილი, იმე былъ близокъ къ смерти; რუ-სულ. 283.

წაწელობა (ვწელები, -ლი), წ. ვე. მივეცელები, ღვეც მივალ, производитъ патискъ; (წავცელები), წ. ვე. ღვეცსცელები; გოგონათში ჩავვარლები; по-гнбнуть; понасти въ адъ; სიბრ. 152; მამა ნუ წავიწელები, не дай Богъ погнбнуть твоему отцу; сдѣлай милость, пожалуйста; ანტ. 4—30.

წაწვეცა (ვც), წ. მ. მოვესწვეცა, сорвать; მოსწ-ვეცა თვი, იმე оторвалъ ему голову; რუსულ. 472.

წაწელულება (ვა), წ. მ. მოვესწვლავ, равннть.

წაწმინდა (ვცსწმინდე, -მინდე), წ. მ. ღვეცსწმინდე; მოვეცლები სამოსებს; погубить; лишнть рая; (ვიწ-მინდე სულსა, погубить свою душу).

წაჭარბება (ვა), წ. მ. ღვეცსწმინდე, ღვეცსწმინდე; пере-вѣшнвать, перетягнвать; (ვეჭარბები, -რბე), წ. თვ. ვცსწმინდე, ღვეცსწმინდე; одолѣть; превъснть; ქილ. 182.

წაჭერა, -რება (ვე), წ. მ. მოვეჭერივ; сдавить, сжать; -ყელში, схватить за горло; ბუნ. კარი, 139; სიბრ. 139; კაცია. 10.

ვაჭება, -ჭება (ვი), ზ. უ ლავიჭებ; засверкать.
ვაჭილება (ვჭ), ზ. მ. დავჭიჭილებ; заставить бороться; (ვეჭილები, -ღე), ზ. თვ. ლავეჭილები, вступитъ въ борьбу; схватится; სმ. ვახტ. 156.
ვაჭკნობა (ვჭკნები, -კენ), ზ. ვლ. ლავჭკნები, увянуть.
ვაჭმუჭნა (ვჭ), ზ. მ. ლავჭმუჭნი, пзмять, пзкомкаты.
ვაჭრა (ვჭ), ზ. მ. მოვჭჭრი, მოვჭკავ; срѣзаты; 2 ქართლ. 321; (ვიჭრი, -ჭერ), ზ. ვ. მოვიჭრი; ავიჭრები, ავარლები; срѣзываются; вскоичтъ.
ვაჭრელება (ვა), ზ. მ. ლავჭრელებ, пснщрять.
ვაჭრიანლება (ვა), ზ. მ. ჭრიანს მოვაყოლებ, производить скрпншпие.
ვაჭყივლა (ვჭყივი), ზ. უ. ვიჭყათ.
ვაჭყივლება (ვა), ზ. მ. ლავჩივლებ, застайштъ ввзжаты, (ვი), ზ. მიჩ. ლავჩივლებ, ввзжаты.
ვაჭყლეცა (ვჭ). ზ. მ. ლავჭყლეც; пзмятъ.
ვახაზვა (ვჭ), ზ. მ. მოვჭხაზვ, начертить.
ვახალისება (ვა), ზ. მ. ხალისს მივჭცემ; пріохотить; поощрить; (ვჭხალისებები), ზ. ვლ. გავჭბეჯითლები, пріохотитъся.
ვახამება (ვა), ზ. მ. სახამებელს მივცემ, пакрахмалить.
ვახარშვა (ვჭ), ზ. მ. მოვჭხარშვ, сварить.
ვახარჯვა (ვჭ), ზ. მ. ლავჭხარჯვ, пздержать.
ვახდა, ნ. წარხდა; ვეფ. 343.
ვახდენა (ვა), ზ. მ. გავჭდენი, გავფუჭებ; ლავლუავ; გავაოხრებ; пспортытъ; погубить; разорить; ლავრ. 39; ჩონგ. 54; თახ წავიხდენ, погублю себя, ლავრ. 187; წამახდენ, ты погубилъ меня; წამახდენ, ты пспортытъ мнѣ; 2 ქართლ. 548.
ვახდენინება (ვა), ზ. სმ. გავაფუჭებინებ, заставить пспортытъ, სმ. ვახტ. 188.
ვახლომა (ვჭლემი, ვჭლელი), ზ. ვლ. გავჭფუჭებები; ლავლომები; пспортытъ, погнбнуть; წარხდა საჭჭრელები, псгратнаоь сокровище; ვეფ. 60; წარხდა რჯული, религія пзмѣнилась къ худшему; სმ. ვახტ. 222; არ ტუღად წავუხდობდეს, чтобы это не пропало даромъ; ვეფ. 918; წამხდენია, пспортыло, погнбло для меня; სმ. სომხ. 394; წამხდენ, ты портытъ мнѣ; 2 ქართლ. 546, წამხდენებ სახელი, я терлю доброе имя; თვალი წამხდელ, у меня глазъ повредился; სმ. ვახტ. 36; ძალი წავხდა, сила ему пзмѣнилась, რუსულ. 873; 697; (წავხდომილავრ, წავხდომილი, я пспорченъ; ალ. 35; **წავხდომილი**, მიმ. пспорченый, ან ლავარტული, погеряный; ვეფ. 1453; ნახე წარხდომი.
წავხდენება (ვა), ზ. მ. წავახდენ, портытъ, ვისრ. 132.
წახედა (ვჭ), ზ. მ. მივჭხედავ, მივჭხაპავ, смотреть, брать примѣръ, подражать.
წახევა (ვჭ), ზ. მ. მცირედ ლავჭხევ, разорвать.
წახეთქა (ვჭ), ზ. მ. წავხეჭ, разсѣчь, -ლაშქარსა, пробить, разсѣчь строй войска; 1 ქართლ. 307; წახეთქება.
წახერგვა (ვჭ), ზ. მ. ставтъ бариваду.
წახეთქება (ვა), ლავხეთქებ, ლავახლი, сбросить, ударить объ землю.

წახერა (ვჭ), ზ. მ. გავჭხერ, разсѣчь.
წახეწა (ვჭხეწ, -წე), ზ. მ. დავჭხეწლავ, ლავჭხერი, нанести рану острымъ.
წახვანჯა (ვჭ), ზ. მ. ლავჭვანჯავ, запутать.
წახვევა (ვა), ზ. მ. შევხვევ, завернуть, ვისრ. 152; -უსტარისა, свернуть шсымо; ვეფ. 1318.
წახვეცა (ვჭ), ზ. მ. სკრести.
წახვიურა (ვჭ), ზ. მ. ლავჭვიურვა ქვებისა წერილად, бить каменьа для дороги.
წახვივინება (ვი), ზ. მ. ლავხვივინებ, варжать.
წახვრინება, ზ. უ. всхрапнуть.
წახუმა, ნ. წახმა.
წახუნა (ვიხენი, ვიხენ), ზ. მ. ლავიხუნობ, овладѣтъ, заповсаты; ლავრჯ. 91; 2—28.
წახიხნება (ვა), ზ. მ. ლავახიხნებ; поселить; (ვეხიხნები, -ხნე), ზ. თვ. ლავეხიხნები, поселиться.
წახლა (ვა), ზ. მ. ლავარტავმ, ლავსცემ; бросить, ударить обо что; (ველტები), ზ. თვ. ლავარტემი, ლავცემი, удариться обн.
წახლათვა (ვჭ), ზ. მ. წავჭხვანჯავ, спутать.
წახლტომა (ვჭხტები), ზ. ვ. ხტომით გამოვალ წინ; скакнуть; (ვეხლტები), ზ. მიჩ. წავუვალ ხტომით, проскользнуть.
წახმა, **წახუმა** (წავუხვამ, უსრ. წავუხშილი, წავუხენი, წავუხვა ან წავუხმ, ვეფ. 992), ზ. მ. წავარომეც, отпнать; ვეფ. 76; წამხმოლეს, отпнмается у меня, ალ. 67; წავუხვამ ხელიდამ, вырывать изъ рукъ; წამხმოა, я упссь; ვისრ. 132.
წახნაგება (ვჭ), ზ. მ. ვჭხლოი ქვასა, тесать, граить камень; ისაი. 42—8; **წახნაგებული**, მიმ. граешпый.
წახნავი, ს. თლილი, გამოქანდაკებული, граить, фанеть; пзвалпие, скульптура; იერემ. 10—4; 14; ექემ. 41—18, 20; შავთ. 42.
წახნვა (ვჭ), ზ. მ. მოვჭხნავ, снахать.
წახოცა (ვჭ), ზ. მ. დავჭხოც, побить.
წახოჭა (ვიხოჭ პირსა), ზ. მ. პირს ლავიკაწრავ, пцдарапать себя лице.
წახოხინება (ვა), ზ. მ. ხელს წავუხვამ, ლავდრეჭ, тереть, гладить.
წახრა (ვჭ), ზ. მ. მოვჭხრი, მოვჭკაკავ, согнать, паклопнать; წავჭხრი ქელსა, паклопнать голову; (ვიხრები, ვიხარე), ზ. ვ. მოვიხრები, согнуться, მოურავ. 60.
წახრუსტვა (ვჭ), ზ. მ. ლავჭრუსტვა, пзмятъ.
წახრწნა (ვჭ), ზ. მ. გავჭხრწნი, растлнть; კავშ. 100.
წახსენება (ვა), ზ. მ. папомншть.
წახსნა (ვჭხსნი, ვჭხსენ), ზ. მ. გავჭხსნი, разввзжаты.
წახსომება (ვიხსომებ), ზ. მ. ლავიხსომებ, помпншть.
წახსტომა (ვჭხტები, -ტო), ზ. უ. ხტომით წავალ, ვჭხტები, скакать впередъ; სმ. ვახტ. 9.
წახუმრება (ვეხუმრები), ზ. უ. подшутить.
წახუთვა (ვჭხუთავ, -თე), ნ. ლახუთვა.
წახურვა (ვჭ), ზ. მ. ლავჭხურავ, покрывать, пакрнть; (ვიხურავ, -რე), ზ. მიჩ. ლავიხურავ, пакрнть, ალ. 34.
წახუჭვა (წავიხუჭავ თვალსა), ზ. მ. ლავიხუჭავ თვალსა, жмурить глаза, смыгать.

წახსება (ვქსუბ, -სე), **წ. მ.** ღვეკვეტ; ვუყარულე, ვუღარაგებ; *защипать; стеречь, охранять.*

წახსრობა, **წ. მ.** *придушить.*

წაჯანბნება (ვი), **წ. მ.** ღვიკანბნებ; *обижать, притѣснять;* **წაჯანბნილი**, *შიმ. притѣсненный.*

წაჯანდრვა (ვქ), **წ. მ.** ღვეკსჯანდრავ; *катать белые.*

წაჯგვლიემა (ვქსჯგვლიემ, ვქსჯგვლიემ), **წ. მ.** ვქსცემ, ვქვრავ მუსტით; *ударить, толкать.*

წაჯღომა (ვქსჯღებ, ვქსჯღელ), **წ. უ.** *присѣсть.*

წაჯეგვა (ვქ), **წ. მ.** ღვეკქეჯე, *пзмять.*

წაჯე-სუჯეჯეტი, **მაგლ.** ცეცხლი, სიბრ. 95; **ქ. ი.** ცეცხლი რომლისაც წინა ღაჯეღმა კაცი გასათმობად, როდესაც სიმსურვალე ცეცხლისა დასწვავს უხუჯეღმა, ამას ქქეან წაჯეჯეჯეთის ცეცხლი, *огонь въ камниъ, у котораго сидятъ, то близко, то въ отдаленіи.*

წაჯირჯევა (ვქჯირჯეღებ), **გაგსიეღები**, *распухнутъ.*

წაჯგობინება (წამეჯგობინება, -ბინა), **წ. ვაჯგობებ**, *მოვერევი; превзойти кого;* **წაჯგობინებული**, *შიმ. превзошедшій, ვისრ. 32.*

წაჯგობინება (ვეჯგობინება, -ბენ), **წ. მ.** უმეჯგობესი *გაგსებ*, *превзойдти; 1 ქართლ. 293.*

წაბა (ვქსწაბა, ვქსწაბე ან ვქსწაბი, -ბე), **წ. უ.** უეკსწრუტავ, უევიკრებ ნოტიოს; *вѣзвრѣтъ, შევწვრეც; избирать въ себя влагу, вытягивать, всасывать, впитывать; локать, лизать; მსაჯ. 7—6.*

წაბილება (ვა), *შეგარტყვენ, ბიაბრუ გაგსლი, კონფუზიებ; (ვქსწაბილეღები, -ღი).* **წ. ვღ.** *შევირტყვინებ, сконфузиться.*

წაბილი, **ზედ.** *გაწაბილებული, შერტყვინილი; სთაკილი; скопфуженный, неприличный, ვეფს. 753, 461, 1299, წაბილე აგინა, онъ ругаль его непристойными словами; ღარეჯ. 90.*

წაბო, **ს. მცენ.** ბარა, მელისა, რასტ.; *იოანე ბაკ. ლ.*

წაბოლა (ვქსწაბებ, ვქსწაბი), **წ. უ.** შერტყვინიან, *конфузиться, стыдиться; ვეფს. 1046; ან ვეოანსებში, გავეუროღებ; соотвѣтствовать, согласоваться; ქილ. 657; სიტყვათა აგრე ქსწაბებოღა, и слова ихъ согласовались; ვეფს. 507.*

წაბევა (ვა), **წ. მ.** ღვინოს ღაგსსამ, *палпвать* **ვინო;** *გამოც. 18—6; ქსწაბევენ თაფლუქსა, палпвають медъ; ისაი. 5—22; გვიწღია სამღუთო ღვინო; онъ налил намъ священное вино; გუჯ. 14, 23; ვიწვლებ, палпвать себѣ.*

წაბილილი, **ზედ.** *მორთოლი, трепещущій; ვეფს. 1561.*

წაბოლა, *ქრეოლა, თრთოლა, ცანში ქრუანტლის ღაჯო, дрожъ по всему тѣлу; трепеть; ხაუშ. 2—10; ნიგოლ. ჩ. ლ.; ან აურა გარღასანლეზა; წარცევენვა, ახსრება; переселеніе; опустошеніе; ხაბ. ლ. თეიმ. განმ. ვეფს. 1557.*

წაბომა, **წ. წაბომა** ან **წაბომა;** **წაბილი**, **ზედ.** *ხმალი გაშიშვლებული, обнаженный; 1 ქართლ. 372.*

წაბა, **წაბა** (ვაწებ, ვაწობ, ვაწე), **წ. მ.** ღვაწებ, *ამოვაჯეღებ რაშიმე; ღვაჯსევეღებ კალამს მელანსი; обмакнуть.*

წაბა, **წაბავა** (ვაწებ, -ბე; ვქსწაბ, ვქსწაბავ, -ბე), **წ. მ.** *ვაწებებ, ღვაჯრავ, схлѣивать; ვეფს. 1287;*

1563; (ვეწეზი), **წ. თ.** *ღვეკვეტი, приклеться, прилипнуть; ქიმ. 238; კბილთა უწეზებღა, схлѣивались зубым; ქილ. 396.*

წაბა, **ს. მწიკვი**, *ერთი ღლეზა რისამე თითით, щепоть.*

წაბება (ვა), **წ. მ.** ღვაჯავეშირებ **წაბოთი**, *клетъ.*

წაბო, **ს. თეფზი წაბოები** და **ბუსტი** *განმოხილი და საკავშირებელად სახმარი; ან სეთა ნაწვეთი ფისსავით; კლეი; ხის-წაბო, гумми.*

წაბოიანა, **ს. მცენ.** *Салфията трава, ერის. ლ.*

წაბოვანი, **წაბოიანი**, **ზედ.** *клейкій.*

წაბა, **ს. ღვინოს სასმელი** **ჭურჭელი**, *чаша для вина.*

წაბა (ვქ), **წ. მ.** *ვქსწამებ, ვქსწარავ, ვქსწინრავ; გაგსწევე, გაწვეთი წაბილებ; გავიზიღავ, გავთორევი; გავაჭიანურებ, გავაჯგანჯღებ საქმეს; тянуть, вытягивать, растягивать; тянуть, двигать, влечь; тянуть, проволочивать, медлить; ვქსწევე თამბაქოსა, курю табакъ; ვქსწევე ბურნუთსა, похаю табакъ; ვქსწევე მეუღლეობის უღელსა, несу супружескіи обязанности; ქეიფსა ვქსწევე, весело провожу время; ღვაჯსა ვსწევე, спорю съ кѣмъ, веду съ кѣмъ процесъ; ვქსწევე ხარჯსა; пздерживаю; უარმ. 448; ვქსწევე ოქროს თამსა, тянуть золотую проволоку; (ვიწევე, -წიე), **წ. შირ.** *გავიწევე, подвигаться, ვუწევე მასინძლობასა, я занять его угощениемъ; ცხვირს მალღა ვიწევე, поднимать насъ, ზუნ. კ. 86; (ვიწევი, ვიწიე), **წ. ვ.** *გავიწევი; გავიჭიამებ; тянуть, вытягиваться; (ვეწევე, -წიე), **წ. შირ.** მივაწევე, მივაღ, достигать; доходить; (ვეწევი, ვეწიე), **წ. თ.** *მოვეწევი, მივქსწევეღები; შევწვებღი, შევემთხვევი; тянуть; достигать, догонять; понасть; ვეწევი ბეგარას, илачу подати, ვეწევი ნებასა ან გულის ნებასა, снѣдатель; достигъ желаемого; 1 ქართლ. 26, 290, ქილ. 70; სიბრ. 116; ღაჯრ. 175; რომ. 9—30; 1 კორ. 9—25; ღაბად. 49—5; (მეწევა, მეწია), **წ. შირ.** *მომეწია; შემემთხვა; онъ догналъ меня; постигло меня; იოან. 1—5; 12—15; ეს რა ბელი მეწია, вотъ какое счастье постигло меня; მეწია უბედურობა, постигло меня несчастье; ისუ ზირაქ. 7—1; რიცხვი. 32—23; ვაწეზული, შიმ. достигнутый; ფილიპ. 3—14.*****

წაბება, **ს. შეწევა**, *სეღის მომართვა, სეღის შეწეობა; помош; (ვეწევი, ვეწიე), **წ. მ.** *სეღს მოვემართავ, შეწევენს მივქსცემ, помогать, თავს ვეწევი, помогаю себѣ, спасаюсь; ვეფს. 430; სიბრ. 14; მეწევი, помогаешь мнѣ; რუსედ. 650; მეწიე, помоги мнѣ; ვეფს. 1081, 1261; ვისრ. 104.**

წაბეზებული, **ს. წვერი**, *члѣпъ.*

წაბერი, **ს. ასო**, *ნასხამი გვამისა, ნაწევაი; ართრონი; მონაწილე საზოგადოებისა; წვერი, მუსკლი წერილისა; члѣпъ животного тѣла, напр. рука, нога и т. д.; члѣпъ общества, часть періода пзрѣчи.*

წაბო, **ს. მწარე თუთუნის**, **მცენ.** *махорба.*

წაბა, **ნათეს.** *წელასი, ს. თეფზი გრძელი წაბოები განმოხილი საჭმელად; визига.*

წაბო-გარემო, **ს. პოსტ.**

წაბო, **წაბიისა**, **მრ.** *წაბოები, ს. ცხოველი შინა-*

განი გრძელი ბუსტები ან სოლისარით დაკლ-
კნილი კუჭილამ, ვიდრე გასავალდმდე; кишка.

წელი, წელისა, მრავლ. წელნი, წელთა, ს. სიბა,
კერძო მუცლისა, რომელზედაც შიორტყემენ სარტ-
ფელსა, ფსალ. 44—3; იერემ. 12—2; მაც. 3—4;
ელეკ. 12—35; ან ხერხემალი სუკეპითურთ ბეჭე-
ბილამ მენჯეზადმდე; бедно, чресла; поясница;
წელისკვიცილი, боль поясницы.

წელი (არაბ.), ნათ. წლისა, მიც. წელსა, მოქმ. წლი-
თა; მრავლ. წელნი; წელიწადი, წ. წელიწადისა,
მიც. წელიწადისა; მოქმ. წელიწადითა; მრავლ. წე-
ლიწადნი; ესე არს ღრა თორმეტის თვისისა ან
52 უვილეული, გინა 365 დღე და 6 ჟამი მზის
მობრუნებისა; იხილე ნაკი; годъ, лѣта; ახალი წე-
ლიწადი, новый годъ; წელს, въ нынѣшнемъ го-
ду; წელის მოწვევა ან მოწვევა (წელს მოვსწ-
ვევტ. -ვიცე), წ. მ. ღონეს მოვაკლებ; призрѣтъ;
(წელი მომწუყება, -მწუყა), წ. ვდ. ღონე მომაკლ-
ლები, призрѣтся, წელ მოწვევტილი, წელიწა-
დული, წელიწადული, годишны; годовой; ლე-
ვიცტ. 14—10; მოსეს სამ. 6; წლითი წლად ან წე-
ლიწადით წელიწადის, каждыгодно; отъ году до
году; ვისრ. 23; წელიწადულად, წ. წ. кажды-
годно.

წელიწადი, წ. წელი; წელს წ. წელი.

წელიწადი, ს. სიბანის შესუთვა, წელის გაშეშება,
боль поясницы.

წელ-მორცემულობა, ს. წელზედ შემოკრულობა,
опоясаніе; опояска; ვეფხ. 223.

წელსარცხეში, ს. წელზედ შემოსაკრელი; поясъ.

წელსარცხემით, წ. წელზედ შემორცხემით, опоя-
санию; რუსულ. 136.

წელწადი, წ. წერწეტი.

წენგო, ს. ნივებისა ან კაკლის ზრქელი მწვანე გარ-
სი; зеленая оболочка орѣха.

წენი, ს. მეთის ნახვარი, терпѣн, წ. ჟამი.

წენცილი, ს. ჟამის ნათხალი, რუბი, четверть часа.

წენცილიანი, ზედ. четвертчасовой; წ. საბ. ღ.
წელიწადი.

წერა, სხ. писаніе, წერა სოფლისა, шародная пе-
ренись; საქმ. 5—37; ბელის წერა, предопредѣ-
леніе судьбы; роки; ერისთ. 75; წერა-კითხვა,
грамотность; წერა და გამოსახვა ხატთა, писать
и изображать образъ; (ვჭსწერ, -წერე), წ. მ.
კალმით დავჭსწერ წიგნსა; გამოვჭსკაცავ, დავჭსკაცავ;
ვჭსხზავ; писать; рисовать; сочинять; (ვიწერ,
-რე), წ. მიჩ. დავიწერ; писать для себя; ჯვარს
ვიწერ, იხილათ; обвѣщатель; ჩემის ხელისა-
გან უწერია სიკვდილი; пашаичю судью умер-
еть ему мою рукою; დარეფ. 2—126; 142;
პირჯვარს ვიწერ, перекреститься; (ვეწერ, -რე),
წ. მ. დავუწერ; писать для кого либо; -ხელს,
подписываю; (ვაწერ, -რე), წ. მ. მოვაწერ; подпи-
сываю; подписываю; დებულუბა აწერია, онъ об-
ложенъ податью; უბუღზედ აწერია, у него на-
писано на лбу; его счастье; მწერ, пишешь
мнѣ; ჯვარი მწერია, Богъ со мною; (მიწერ, მი-
წერე), წ. მიჩ. пишешь для меня; პირჯვარსა
მწერ, ты крестишь меня; (ვიწერები, -რე), წ. მ.
დაწერილ ვიქმნებ, быть написану; (ვეწერები,

-რე), წ. თვ. ვჭსწერ; ან შეწერილ ვიქმნები ხარ-
ჯითა; писать; облагаться податью; არ ეწერე-
ბოდეს არცა პური, არცა ღვინო, да не будетъ
обложеноъ подати, ни хлѣбомъ, ни виномъ;
ვჭსწერივარ, ვჭსწერორე, я написавъ.

წერა, ს. მდაბურად: ბედი, სხვე; роки, судьба.

წერასწერა, მცენ. косягорникъ.

წერაქვი, ს. ბლიკვი, ცული ცარიანი მიწის სათხრე-
ლი ან კედელთ სახგრევი; ფსალ. 73—6; кирка,
молоть.

წერებული, ზედ. დაწერილი, написанный.

წერიული, ს. ხელეული, მხეული; стоги, коша
сѣна; რუთ. 3—7.

წერიქო, მცენ. ქუჩი, თომი, дный осотъ, Осот-
пьякъ, ერისთ. ღ. [78, 84.

წერილი, ს. ანბანი, ასოები, письмена; შავთ.
წერილი, ს. ქარცა, აღწერილი მელნითა და კალმითა,
გინა ბეჭდის ცვიფარი; писмо; актъ; სამღუთო
წერილი; священное писаніе; გარეში წერილი,
не священное писаніе; ნასყიდობის წერილი,
купчая; სახენი წერილთა არიან: **ენდაღმა**, ულ-
რესთაგან ხარისხის ბოძებისა; **პატრუცაგი**, მეფე-
საგან მეფესთან მიწერილობა; **როარცაგი**, თთ-
რულად იარლიგი და **ოქმი**, სიუცვალებელი ბძა-
ნების წერილი უაღრესთა; **სეკელი**, მეფეთაგან
ნიჭებისა და საბოძების წერილი; **გუჯარი**, ეკკლე-
სიის შეწირულთა სოფელთა და აჯარაკთა დამცვი-
ცების წერილი; **მაციანი**, დათარი, სამეფოთა მო-
სახსენებელთა აღწერათა წიგნი; **ცომარი** და
გრანდილი, გრმლად გარდაბმულთა აღწერათა წი-
გნი; **განაჩენი**, გასაგებლთა საქმეთა ან ცილო-
ბის გარდაჭრის წერილი; დაითაკ ან ანდერძის წე-
რილი, ანდერძ-ნამაგი, თვითოეულის კაცისაგან თვი-
სის ქონების გარიგებისა შემდგომ თვისისა სიკ-
ვილიისა; **ეპიტაფია**, საფლავზედ ზედწარწერა;
სვისცაციკოვა, ეგუმანისა ან გომანარი, სამოწ-
მო წერილი, **ეპისტოლე** და **უსცარი**, მოკით-
ხვათა და სასაქმთოა მინაწერი; **შეკრულობა** და
მუჭრაკი, ხელ-წერილი პირობათა დასამცვიცებუ-
ლი; **დივანი** და **ნუსხა**, წარსაგებელთა აღწერა;
ავთრათი და **ბარათი** მიკრე რამ წერილი; **პი-
ცაკი**, სავედრებელ ან მოხსენების წერილი ულ-
რესთაგან; კვლად არიან წერილნი; **გაყრილობი-
სა**, **გაცუტისა**, **პირობისა**, **ნასყიდობა**, **ნას-
ყიდობისა** ან **ნასყიდობის სიგელი**, ან წი-
გნი **მოგებისა**; ამთა ფოველსა პირსა პაჭენისი,
რომელა **კოპით**, და თურქთა ენით სავადი.

წერილითი, ზედ. письменный.

წერნაქი, წარნაქი, ს. წითელი წამალი სამხატვ-
რო, червлень, черлѣд, красная краска; იერემ.
22—13; ქილ. 601, сурикъ, ერის. ღ; желтый
мышьякъ, ბუნ. ღ.

წერო, მფრინ. მწერო, журавль; ვისრ. 21; წ. ნ. ღ;
ბუნ. ღ; **წეროს წვივა**, ს. дубинка (грибъ);
ბუნ. ღ. ერის. ღ.

წერცა, სხ. терзаніе, мученіе; (ვჭ), წ. მ. ვჭსწ-
ვლევტ. ვჭამერ; ვაწვალებ, ვაწამებ; колоть, ужо-
лоть; мучить, терзать; ან ჩხველცა დეჭებოთ,
შიორნტ; ვეფხ. 622; (ვიწერებო, -ცე), წ. ვ.
ვიწამებო, ვიწვალებო, терзаться,

წერტილი, ს. ნემსის წვერით ნახსლევტი; მართლწერაში: კალმის წვერით დაწვეული ნიშანი, განსყოფად წერილთა პერიოდს; უკოლ; точка.

წერწიტი, **წილწიტი**, ს. ცანწერილი, имѣющій тошную галлю, ქილ. 243; ვეფხ. 1403; ერისთ. 1.

წესა (ვეწეს, -სე), ზ. მ. ვუხშობ, ვუძახი; მაც. 11—16; ფსალ. 146—4; ან სახელს ვცლებ; გავაჩენ, გავაგებ; ან განვეწეს, გავუჩენ; звать, призвать; именовывать, называть; поставлять, учреждать; მიწეს, ვოვშე მენა, რომ. 4—17; გამოსლ. 3—18; 5—3; 1 ქართლ. 73; რომელსა უწენს ბჭედ სიპართოსსა, котораго именовуютъ судьейю правды; (ვა), ზ. მ. დავაწესებ, რჯულად დავსლებ, поставлятъ; (ვი), ზ. მიჩ. რჯულად ვიმტვიცებ, რჯულად დავიღებ; ставить себя за правило.

წესდებულება, ს. законоположеніе.

წეს-ღება, ს. განწესება, განჩინება; დადებულება; постановление, учрежденіе; წესდება ქალაქისა, городное положеніе; წესდებალება, ს. განწესება, постановленіе, правило.

წესება (ვა), ზ. მ. განვაწესებ, დავაწესებ, დავარსებ; გავაჩენ; წესს, რიგს მივცემ; постанавлять, учреждать; распорядятъ, приводить въ порядокъ: (ვიწესებ, -სე ან ვეწესებ, -სე), ზ. ვ განვიწესებ, постанавляться, учреждаться; (ვეწესებ, -სე), ზ. ვ. დ. დავწესებ, განვეწესებ, შევალ სამსახურში, постанавляться; опредѣляться къ должности; (ვე), ზ. მიჩ. გავუჩენ, ვუძახებ წერილით, предпринимать.

წესი (სომხ.), ს. რიგი მტკიცე და უცვალებელი მდგომარე ბუნებასა შინა; ჩვეულება რომლისაზე ერისა ან ზნე, ერთისა განუყოფელის პირისა; ვეფხ. 298, 570; 1115; ფილიპ. 3—18; განწესება, რიგი, დაწესებობა; ვეფხ. 335; 1004; 1062; კანონი, გალატ. 6—16; ეკატესიურად: რიგი მღვდელობისა, ფსალმ. 109—4; ლუკ. 1—8; ან განგება აღსრულებისა შეიღოსა საიდუმლოთას, ვითარ: წესი ლიტურგიისა, ნათლობისა, და სს.; естественный порядокъ вещей въ природѣ; обычаи; привычка, правъ; порядокъ, устройство; законъ, правило; чинъ священнодѣйствіи; напр.: чинъ литургіи, чинъ крещенія и т. д. чинположеніе, церковный обрядъ; წესის აგება მიცვალებულთა, отииваліе покойника; წესის გარდაცა, отиравлилъ требъ; წესი სჯულისა, постановленіе закона; 1 ქართლ. 40; წესი დღისა, мѣсячное очищеніе женщины; 3. ფ. ლ; წესი ქალაქისა, обычаи города; ვეფხ. 1115; წესი მფვისა, обыкновеніе, привычка царя; წესი ნათლობისა, чинъ крещенія; წესისაგებ, ზ. მ. по обыкновенію, ქიმ. 40;

წესიერება, ს. განკარგულება, რიგი; რიგიანობა, შესაბამობა, საკარისობა; порядокъ; пристойность, приличіе; საქმ. 378, 417; 1 ციმ. 2—9; წესიერი, ზედ. რიგიანი, გარიგებულად; должный, подлежащій, законный; 1 ციმ. 1—8; სიბრ. 43; მღაბურად მღარე, არა პირველის ხარისხისა, обыкновенный, не высокаго сорта; წესიერი პური, ან ღვინო, обыкновенный, т. е. пивнаго сорта хлѣбъ, вино; წესიერი ღელა, почтенивал жем-

щина; საქმ. 17—12, წესიერად. ზ. მ. რიგიანად, чинно, попорядку; подлежащимъ образомъ; 1 ციმოთ. 1—8.

წესნარი, **წესნიერი**, ს. ენკრატისი, მოწესე დელათგანი, черница, монахи.

წესობა, ს. დაწესებულება ან ზნე, წვეულება; по-становленіе, порядокъ; обыкновеніе, обычаи; კავშ. 223, (ვეწესობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. დაწესებულვარ, имѣть въ обыкновеніе, въ обычаи; ქილ. 292.

წესქცაულება, ს. რიგი, порядокъ, 2 ქართლ. 392.

წეფნი, ს. მჭლე და ცული მიწა, пудобная земля.

წელან, ზ. მ. ახლანდელის წინა, ცოცხანის წინათ, недавно, წელანაც, ზ. მ. недавно же; წელანდელი, ზედ. давшій.

წეწა (ვეწ), ზ. მ. ვეწურებნი, ვეწუტებნი, ავული; ვეწეჩენ მაცელსა, коношны, тренаты; чесать хвѣ.

წეწება (ვეწეწებ, -წე), ზ. თვ. ვეცეცებ, ძლივს მივალ; едва ходитъ.

წეწია, ს. печеса, растрена.

წეწონი, ს. კაპტონი, თესლულთ ჩენრო ზეთის გამოხლის შემდგომ, მაცელ. კაქლისა და სს. набойна, выжимки; ნ. ჩ. ლ. რუსულ ქართ. რძე ნიგეზისა, орѣховое молоко; ზუნ. ლ.; დამარილული ნიგეზი, маринованный орѣхъ.

წეწურა, ს. მჭლე გოჭი, худой поросенокъ.

წვა, ს. ჯგენი, წვას შინა უოფნა, бить въ мученихъ; ვისრ. 78; წვა და დავვა, гореть; ვეფხ. 1018; გულის წვით ათენებს ღამესა; съ горестью проводить ночь безъ сна; ქილ. 654; (ვეწწვი, ვ ვ. ჰსწვა; ვეწვიო, ვ ვ. ჰსწვენ; ან ვეწწვავ, ვეწწვი). ზ. მ. ცეცხლით მოვეწვობ, ვეწწვავ, დავსწვავ; შევეწწვავ, მოვეწვავ ცეცხლზედ; жечь, зажигать, налить; жарить; ან ვეწწვებ; მაცელ. ჭინჭარი, მჭარი, жжеть, напр. крапива, молодое вино; სიცხე ჰსწვავს; зной припекает; ვეფხ. 1342; პილპილი ჰსწვავს, перець жжеть; ვეწწვავ თევზს, жарить рыбу; ვეწწვავ ცოდვითა, мучиваю въ комъ жалость къ себѣ; ანტ. 4—24; ჰსწვენ სანთელსა, жгутъ свѣчи; ბარუქ. 6—18; ჰსწვავს წულულად, рана жжеть; ზუნ. ლ. (ვიწვები ან ვიწვი სრ. ვიწოლი), ზ. ვ. ვენთები, ვეწვენები, ვანთივარ, დავიწვი; горѣть, сгорать; жариться, ვიწვი სირცხვილითა, сгорать со стыда; ცეცხლი იწვის, огонь горитъ, ვიწვი მწუნარებითა, томлюсь грустью; სანთლისაგებ ვიწვები, такъ какъ свѣча; ვისრ. 31; იწვის და იღაგების, онъ мучится отъ горести; (ვეწვი, ვეწვიო), ზ. ფ. მტკიცე, შემტკიცე გული; მეზრალეზა, жалѣть, горевать; გული მეწვის, сожалѣю о комъ; ქილ. 330; ჩონტ. 25; პირის სახე მეწვის, у меня горитъ лице; მუტე მეწვის, у меня болятъ, жжеть грудь; გულის მეწავს, сердце жжеть; გული გვეწვოდა, мы сожалѣли; ქილ. 330; პირსა მეწავს მჭარი, молодое вино жжеть у меня азыкъ; მეწავს ცეცხლი, огонь жжеть меня; რუსედ. 83.

წვავი, ნ. წავი.

წვალება, ს. ცანჯავა; мученіе, (ვა), ზ. მ. ვაწამებ, ვეწცანჯავა, არ მოვასვენებ; мучить, терзать, томить; тревожить, безсонконтъ; (ვიწვალება, -ლე),

ფ. ვლ. ვიწამები, мучиться, ვეწვალები, -ლე),
ფ. თვ. мучиться, томиться, безноконтясь, ზუნ.
ქ. 57.

წვალება, სს. განყოფა; განსაკუთრებული სწავლა
განდგომილთა საზოგადოროსკან სარწმუნოებისა;
раздѣлъ, отдѣленіе отъ; расколъ, ересь; (ვკ-
სწვალე, -ლე), ფ. მ. განვეყოფ; განვეკსწვალავ;
განვადგენ; раздѣлять; отдѣлять; производить
расколъ; საქმ. 24—6; ჰსწვალა ღმერთი, отка-
зался отъ Бога; 2 ქართლ. 549; ჰსწვალეს ბა-
ტონ-ფმობასა, изменили отношенія крестьянъ
къ господамъ; გორგ. 303, (ვიწვალე, -ლე),
ფ. ვ. გავიყოფები, ძმნითსა, **წვალეზული**, მიმ.
отдѣленный, მარტ. 1—171.

წვალობა (ვკ), ფ. უ. ვეწვალები, мучиться, вы-
ходить изъ силъ.

წვართა (ვკს), ღაგრიგებ, ვასწავლი, наставлять,
учить, (ვიწვართი), ფ. ვ. ღაგისწავლი, სწავლას ღა-
ვიმარსავ; ვეფხ. 925; паучаться.

წვა (ვიწვილი, ვიწვადე), ფ. მ. განვაშიშვლებ, ამო-
ვიღებ საქურველსა, обнажать саблю; **წვადილი**
მსხვილი, обнаженный; ციმ. 42.

წვადენა (ვა მზასა), подавить голосъ.

წვადობა (ვკსწვადე), ფ. ვლ. მიგვესწვადე, მივაწ-
ვადე ხელს, თვალს; достыгнуть, доставать рукою
что; რუსულ. 312; (ვაწვადე, -დი), ფ. ვლ. ხელს
გაგივივერ ასადებად; ხელს ვავლებ; протянуть
руку, чтобы взять; (მწვადე, მწვადე), ფ. ვლ. შე-
მეგება, опъ достаетъ до меня; მიწვადე, მაგალ.
თავი ღრუბლად უწვებოდა, головою касался
облаковъ, ვისრ. 85.

წვება, ნ. **წვობა**, ქოლ. 71.

წვება, ს. приглашение; წიგნი წვევისა. пригласи-
тельное письмо; 1 ქართლ. 252; (ვაწვევ, ვაწ-
ვიე), ფ. მ. მოვიბატოცებ, მოვიწვევ, დავჰბატოცებ;
განვადვიებ, შევაგობებ, ვივთ, приглашать; на-
влекать, наущекать; ვეფხ. 987; გამოარჩიეს ღა
უმჯობესად აწვევს ზავი, они посоветовались
и предпочли заключить миръ, 1 ქართლ. 211;
ვაწვევ ღაშქარსა, свывать войска; ნუ აწვევ იბათ-
ალსა, не наущекай на нихъ горя; ვეფხ. 1515;
ვაწვევ თავსა ცრემლის ღენსა, наущекую на себя
проливаше слезы; გარე მაწვევი შექცევასა, ты
приглашалъ меня идти назадъ; დარეფ. 2—57;
მაწვევ, ты приглашашъ меня, 2 კორ. 5—16;
მაწვევს ვალი, долгъ облызываетъ меня; ერისთ.
258; მაწვევს გული, сердце увлекаетъ меня;
ალექს. 37; (ვიწვევ, -წვიე), ფ. მიჩ. მოვიწვევ, მო-
ვიბატოცებ, приглашать, просить къ себѣ; სიბრ.
118, 146; (ვეწვევი), ფ. თვ. სტუმრად მივალ ვის-
თანმე; поспѣтить кого, придти къ кому въ го-
сти; 2 ქართლ. 525; სიბრ. 103, 161; მეწვევი,
ты поспѣтши меня.

წვეთა (ვკ), ფ. უ. ვკსცვარავ, ვკსწოთ, ცვარიგით მოე-
ღივარ, მაგ. წვიმის წყალი სართულიდამ; капать,
ფ. მ. (ვკსწვეთ, ვაწვეთ, -თე), ან დამოვადენ წვეთ-
სა; проливать, лить каплями; მარტ. 1—186.

წვეთი, ს. ცვარი მადლიდამ ჩამოვარდნილი; капля;
ერთი წვეთი ღვინო, капля вина.

წვეთი, **წვეთის დაცემა**, სფ. ударъ, параличъ;

ქიმ. 265; წვეთი დაცეა. წვეთი მოუვიდა, его по-
разилъ ударъ параличный.

წველა, ს. შედეგებული რქე, მწწონი, простокваша.

წველა, სს. доение, (ვკ), ფ. მ. მოვსწველავ, доить,
(ვიწველები, -ლე), ფ. ვ. მოვიწველები, давать
молока, доитьсы; ფური ცოტას იწველება, корова
мало даетъ молока.

წველი, ს. ღერო ბალახთა ღა საკუთრად ზრო
ოლოშთა, ფხა, стебель, стволъ; игла у растенія,
მარკ. 4—28; მატ. 7—3; **წველიანი**, -**ლოვანი**,
ყედ. стебелнстый.

წვენა (ვა), ფ. მ. დავწვენ, заставить лечь, поло-
жить спать.

წვენა, ფ. მ. ვკვღვირი ცრემლსა, лить слезы, ру-
сულ. 42.

წვენი (ბერძნ.) ს. ხარხო მგბართა საქმელთა; მსაფ,
6—19; ან გამონაწერი ნოტიო რისამე; сунъ,
будишь, уха; сохъ; მარტ. 1—41, **წვენიანი**,
ნახე წვენიანი.

წვერვა (ვკსწვერავ, -რე), გამოვკჰირავ, გამოვუწ-
ეობ პირსა, გავლეს, оттачивать, вострить.

წვერა, -**რედა**, ს. усачъ рыба, ზაქრ. 174, 175;
ერისთ. ლ.

წვერვა მზისა, მზის დასვლა, закатъ солнца; ვეფხ.
701.

წვერი ს. ნიკაპის თმა; ბოლო, მწვერვალი რისამე;
борода; окопечность, копчикъ; წვერგამო, бсвъ
бороды, ვეფხ. 226; წვერი ხელისა, титоса; око-
печность пальца; წვერი თოკისა, копецъ ве-
ревки; ქოლ. 199; შიის წვერი, вершина горы;
ვეფხ. 183; წვერი სახსისის ძელისა, острие у со-
хи; ვეფხ. 1027; ათასს წვერად ოფლი მოსდიოდა,
ночь лить градомъ; რუსულ. 867; გაიფარნენ,
ყრმა წავიდა სახლად ჩადგეს მზისა წვერნი, ე. ი.
როდესაც ერთმანერთს მოშორდნენო ღა ყრმა შინ
წავიდანო მაშინ მზე იწურებოდაო, ე. ი. ჩაილოდა;
какъ только разошлись и юноша отправился
домой, тогда солнце стало заходить; ვეფხ. 764;
წვერი შიისა, верхушка горы.

წვერიანი, -**როსანი**, ზედ. бородатый; ვეფხ. 196.

წვერიანი, ზედ. острокопечный.

წვერულვაში, ს. борода и усы, გორგ. 34.

წვეტი, ს. რასაც თავი გამწვეტებული აქვს, острый
конецъ; **წვეტიანი**, ზედ. წვერიანი, острокопеч-
ный.

წვეულობა, ს. ნადიმი, სტუმრობა, ხადილობა, бѣлъ,
вечеръ; ვეფხ. 56 გან.

წველიანი, ზედ. დეროიანი, ფხიანი მცენარე, игли-
стый, стебелнстый.

წვეთობა, ნ. წვდამა.

წვივი, ს. კანჭი, ძვალი ფეხის მუხლიდამ კოჭაღმდე,
голень, ляжка, დაბად. 24—47; მსაფ. 15—8;
იოან. 19—31; წვივ-მაგარი, მაგალ. ცხენი; კრწი-
კაი ნა პიგი ლიხად; წვივ-საკრავი, მღაბ. წის-
კრავი, ს. ღვივერთხი, სავართული ან ფეთმაგი;
იოდვანკა; **წვივ-საყვითლი** ს. სწვივე, ნიფხავი,
როპანავი, პერიკმა, შადვარი; штаны.

წვიმა, ს. ღრუბლით ჩამოცივებული ცვარი; ვეფხ.
1404; დოჟდ, სახენი ამისნი არიან: **ცვარი** ან **ნა-
მი**, უღრუბლოდ დამალტობელი ფურცელთა ღა

მდგომარეობა, საღამოს და დილევუს; ნიჟი, ცვარის უმცირესი; **ღვიფი**, უდიდესი ნიჟისა; **თქორი**, უბრალო წვილი წვიმა; **თქეში** უმცირესი თქორისა, ვითარცა აღნაცერი რაიმე; **ფრუტი**, თქეში ნისლოვანი; **ჟმურტი** თქეშის უდიდესი და ნისლოვანი; **დეღემა**, **ჟუჟუნა**, წვიმა დიდი და გვიან მომდარებელი; **ფოშფოში**, თხელი წვიმა ნისლოვანი; **ისხარი**, წვიმა მსწრაფლი ღრე მომდარებელი; **ღლოფო**, წვიმა დიდი დამბნებელი და ღვარანი; **ქარიშხალი**, მძაფრს ქარს შეერთებული წვიმა; **ღლოფო** მძაფრს ქართან შეერთებული; **შხაპი**, **შხაპუნი**, ანაზღი და ჩქარი წვიმა გერლით; **ღეშხი**, **ღეშხერი** ან **ჟავი**, **ჟავი**, ფოთლების წვეთი ქარისაგან შთამოცვივებული; **სეფევა**, **კონი** და **ზოშკავალა**, წვიმა ცვიის ქარისაგან შეიხლები და ისე მოსული, ნ. თოვლი; წვიმა ბროლისა, პოეტოკურად ცრემლი, ძღვნი, ვეფხ. 86; წვიმა აპირებს, **хочет идти дождь**; წვიმის წყალი, **дождевая вода**; წვილი წვიმა, **мелкий дождь**, წვიმა მსაფიდი და მცხველი; იაკობ. 5—6; **дождь утренний и вечерний**.

წვიმა, **წვიმა** (ვქსწვიმ, ვქსწვიმავ, -მე), **ფ. უ.** წვიმა მოდის; **дождь идет**, **дождит**; ვეფხ. 221; გიწვიმო, **дамь намъ дождя**; გამოსლ. 16—4; მირ. 75; თვალი და მარჯალიტი ქწვიმდა, ვისრ. 32; **кидали ю множествъ драгоцѣнный камень и жемчугъ**.

წვიმება (ვა), **ფ. მ.** წვიმას მოვიყვან; **дождитъ**, **посылать дождь**; -ცრემლსა, **проливать слезы**; ვაწვიმებ სხარსა, **бросать стрѣлы во множествъ**; გორგ. 6, ვისრ. 146.

წვიმეული, **წვიმიანი**, **წვიმოვანი**, ზედ. **дождевой**; **дождевой**; წვიმიანი დღე, **дождевой день**.

წვიმიანობა, **ს.** წვიმიანი ღრო, **дождливое время**. **წვიმცლი**, **ს.** ცხვირიდან ნადენი ნაზლა, თხელსა ეწოდების ცინგლი, სქელსა **зоглотитъ**; **сопли**; **წვიმცლიანი**, ზედ. **сопливый**.

წვლილი, **წვლილიალობა**, **ნ.** წვილი, წვილიალობა.

წვნა, **წუნვა** (ვქსწნი, -ნავ; -წან), **ფ. მ.** დავსწნავ, **плещи**.

წვნინი, ზედ. **сушовой**; **сошный**; კაცია 55; ვეფხ. 354.

წვნივი, ზედ. **мелкий**.

წვინორი, ცხოვ. **выдра**.

წვრთა, **წვრთვა**, **წვრთვა** (ვქსწვრთი, ვქსწვართავ, -თე), **ფ. მ.** დავრთვებ, ვასწავლი; **დავკვრთავ**, **გავსებნი**; **დავკვრთავ**; **наставлять**, **учить**; **научать**; **упражнять**; **приучать** **птицъ**, **вызжать лошадей**; **журить**, **бранитъ**; 1 ქართლ. 409; **ვქსწვრთვი** **სამხედროთა**, **обучать войско**; (ვიწვრთვი, ვართი), **დავისწავლი**, **გავიფრუტისებ**, **ვიწვრთვი**; **დავისწავლი** **გული** **სწავლას**; **წმირად ვერთვი ერთს საქმესი**; **твердить**, **вытверживать**; **принимать наставление**; **упражняться**; მარტ. 13—11, ფსალმ. 36—30; ვეფხ. 925; **სამართ. კათოლ. 16**; **ვუწვრთვი ვარ, я получилъ отъ него наставление**; **მიწვრთი სარ, я поставилъ тебя**; ვეფხ. 925; **რაცა მიწვრთისხარ იწვართე**, **ვ. ი.** ჩემი დარიგება გული **დაინერგეო**; **вникни въ ои наставления**;

წვრთილი, **მიმ** **вытверженный**; **наученный**; **поставленный**; მარტ. 1—191; 1 ქართლ. 292; **наученный**.

წვრთილება, **-ლობა**, **ს.** **დასწავლა**, ან **განვითრება** **სწავლაში**; **вытверживаше**; **выучка**; **выправка**, **воспитание**; **упражнение**; **სამ. ვასტ. 204**; 1 ციმ. 4—8; **საევედური**, **выговоръ**; იერემ. 7—28; **-მხედრისა**, **выправка солдатъ**.

წვრთვევინება (ვქ), **ფ. მ.** გავრთავ საქმესი, **გავაზარჯისებ**; **ვაშაქმეებ**, **ვასაქმებ**, **упражнять**.

წვრილალობა, **ს.** **სიწულილე**, **მელკობა**; ფიზიკ. 21.

წვრილება (ვა), **ფ. მ.** **ვამცირებ**, **мельчить**; **дробить**; **გულს მიწვრილებს**, **падоѣдасть**, **паводить на меня скуку**; **ვქსწვრილეზი**, **мельчать**, **გული მიწვრილება**, **я теряю присутствіе духа**.

წვრილება (ვიწვრილეზი, -ლე), **ფ. მ.** **გამოვიკვლევი**; **წვრილად გამოვიძიებ**; **изслѣдовать до тонкости**.

წვრილი, **წვრილი**, ზედ. **სიმსხოსაგან მოკლებული**, **წმინდა**, **ქიემატი**, **პატარა**, **მცირე**; **თხელი მავალი**. **ჭკერი**; **мелкій**, **тонкій**; **малый**, **жидкій** (**воздухъ**); **დაბად. 41—6**; **ვეფხ. 49**; **წვრილად გამოვიძიებ**, **подробно изслѣдовать**; **წვრილი ხმა**, **пискливый голосъ**; **გამოსლ. 4—9**; **წვრილი ფული**, **мелкія деньги**, **წვრილი წელი**, **тонкая талия**; **წვრილი ან წვრილი შვილი**, **малыя дѣти**, **წვრილ ფეხი**, **малъ-мало меньше**, **წვრილად დაჭრა**, **изрѣзать въ мелкія куски**; **წვრილ-წვრილი**, **весьма мелкій**; **წვრილიადი**, ზედ. **მცირე რიცხვითი**, **малочисленный**; 2 ქართლ. 487; **წვრილმანი**, **ს.** **საწვრილმანო**, **კინი**, **უბრალო**, **მელოც**, **мелочной**; **წვრილმანი ხარჯი**, **мелкіе расходы**; **-ფული**, **мелкія деньги**; **წვრილ ფენობა**, **ს.** **ფრმანი**, **малозѣтны**; **წვრილ ფენი**, **подростки**; **წვრილობა**, **малость**; **წვრილმანობა**, **мелочн.**

წოთა **ნახე წოთა**.

წოთმა (ვი), **ფ. მ.** ვიცებ, **номазатъ себѣ**; **ღარეკ. 128**.

წოთლა, **წოთმა**, (ვქსწოთი, -თე), **ფ. უ.** **ვამცვრევი**, **მოვიღიარ ცვარივით**, **капать**, **лечь**; ვეფხ. 513; **წოთღეს ღრუბელი სიშრთლითა**; **пусть облака изливаютъ правду**, **ისაი. 45—8**; **ქსწოთლა თავლი** **ისტეკალ მედ**; **მარტ. 2—21**.

წიაღა, **ს.** **ქინქლა**, **მწერი**, **мошка**.

წიალი (ვქსწიალებ), **чиркати**.

წიაშბოლე, **ს.** **ღარდალი**, **მარწვევი**, **ხმილი**, **ცმევა**, **земляника**; **ერისთ. ლ.**

წიაღ, **წიაღვერძო**, **თანდ.** **რომელიც დაიდების ნათეს.** **ბრუნვისა თანა**: **ამიერ**, **პირაქეთ**; ან **იმერ**, **გაღმა**; **по сю или по ту сторону**, **за**, **по**; **რიცხვი 32—19**; **მარტ. 4—15**, **მარტ. 3—7**; **გაზღვისა წიაღ იორდანისა**, **по пути къ морю за Иорданомъ**; **მარტ. 4—15**; **წიაღ იორდანით**, **изъ за Иордана**; **მარტ. 4—25**; **წიაღ მღვლევი ზღვისა**, **перенливаями море**; **ისაი. 23—2**; **წიაღ აღსვლა (ვაღლი)**, **ფ. უ.** **იქით მხარეს ვაღ**; **идти по противоположной сторонѣ (рѣки, моря)**; 2 სჯული 9—1; **წიაღეული**, **ს.** **შინგანი**, **внѣдро**; **внутрь**; **ეფეკ. 42—13**.

წიაღი, **ს.** **კალთა**, **გინა უბე**; **ზღვისცოცი**, **უბე**; **მიღ-**

ხარის სავალი ადგილი, ძირი; ძნდრო, лопо, на-
зухъ; заливъ; ложе рѣки; გამოსლ. 4—6; ლუკ.
16—22; დაბად. 14—13; წილი ქვეყანის; ძნდრო
земли; ურძემეს წილს ნუ დაიდებ, не бери ви-
пограда въ карманѣ; წილი მდინარისა, რუ-
სლო рѣки; მოსეს სამ. 40; წილვერძო, თანდ. ნ.
წილი; წილვერძო მდინარისა ვილოდნენ, они шли
по сторонамъ рѣки; 2 მეფეთ. 15 — 18;
წილ მოგვალთა, სს. წილსვლა, წილსლომა, пере-
ходить, переправляться; წილ სლვა (ვალ), წ. უ.
გავალ მდინარეს და სს. переходить, переправ-
ляться, ან წინ წავალ, идти вперед; 1 ქართლ.
331; წილ მოვლა (წილ მოგვევლა), წ. უ. ნავით
გაგვევლა ზღვა, переплыть, пройти. 107; წილ
მტე, ციმ. 12; განსვენების მქონებელი ვისისამე
წიადში, отдохнувши въ пѣдрахъ чьихъ либо;
წილ-სავალი, ს. იწრო სივრცე ქვეყანისა, მდებარე
ორთა ზღვათა შორის, მაგალ. სუეზისა; перешеекъ;
ლეორ. 25; წილ ყვანა (ვიყვან, -ნე), წ. მ. გლმა
გავიყვან; переправилъ черезъ рѣку; ფსალ.
77—13; რიცხვ. 32—5; წილ ხლომა (ვქსლები,
ვქსლი), წ. უ. გავალ მდინარეს; переходить, пере-
плыть рѣку; ისაი. 16—9; მატ. 9—1.

წილი, темный цвѣтъ, სამწ. 148.

წიბო, ს. ფერცხალი, ერთი ძალი გვერდისა, რებო;
იოან. 10—40; წიბოვანი, ზედ. რებერный.

წიგნარა, ს. ნაკვე-ნაკვეცი ფაშვი, требуха.

წიგნელი, ზედ. წიგისა, книжный; ისაი. 18—2.

წიგნი, წიგნავი, ს. რაოდენიმე ფურცელი დაწე-
რილი ან დაბეჭდილი და ერთად შეკრული; დაბად.
2—4; მატ. 1—1; წერილი ან სიგელი; წერილი
მიწურ მოწერისა; письменный актъ; письмено; სამ.
ვანტ. 207; ან წერილი, ანბანი, письмена, гра-
мота, азбука; 2 კორ. 3—7; -მოკითხვისა, письмено
привѣтственное; სამღუთო წიგნი; священная
книга; წყლობის წიგნი, жалованная грамота;
წიგნების გამსვილველი; книгопродавецъ; წიგნის
მცვირთველი, журналистъ; -მოგებისა, ს. ნასწილო-
ბის წერილი, кунчал, იერემ. 32—11; წიგნის
საცავი, წიგნთ საცავი, ს. წიგნების შესანახავი
ადგილი, საწიგნე სახლი; книгохранилище, би-
блиотека; წიგნის ცუავი, ს. ეტრავი, ცუავის ქა-
ლადი, пергаментъ; ციმ. 24—13; წიგნის უღა,
ს. პერიძეთე კიბი; წიგნი არ იცის, онъ негра-
мотный.

წიდა, ს. ხენჭი რკინისა და სხვათა მეცალლთა გარ-
დაღობისგან ან გამოკვერვისგან დარჩენილი,
რიოში, ნაცარი; სიკუდე, სიკუე; окалина, огарки
металла, шлакъ, выгарки; мерзость.

წიღნა, ს. ნასწლევი ფაჩის სხვაგან დასხერგი, от-
рѣзанная виноградная лоза для пересадки;
ეხეკ. 17—6.

წიღნვა (ვქსწიღნავ, -ნე), წ. მ. ნასწლევეს დავერგავ,
садить виноградную лозу.

წიღოვანი, ს. ედგავი უწმინდურების მექონი,
დამტანნი; женица, имѣющая мѣсячное очинче-
нiе; მწესიპოე; წიღოვანება, ს. დამტანნი, თვისა,
უწმინდურება ედგათა, ედგათ წესი; მწესიპოე, ლე-
ვიტ. 15—19; 12—2.

წივა, ს. ფუნე ხვასტავთა გახმობილი დასწვავად,

сушенный калъ, употребляемый какъ топ-
ливо.

წივანა, ს. მცენ. волосянка; ერისთ. ლ.

წივილი, სს. ვივზე, рѣзкий крикъ; ურში წივილი,
звонъ въ ухахъ; წივილ-კვივილი, шкелотия,
ვივოტია; (ვქსწივი), წ. უ. ვქსწივავი, ვქვივი, ვქს-
მიანობ (წიწილათა და სხვათა წვრილთა ცხოველთა),
ვივჯათ, იიშათ; გველი წივის, змѣя шипитъ;
წივლევა (ვა), წ. მ. წივილს მოვაყოლებ, заста-
вить виожать; (ვიწივლებ, -ლე), წ. უ. წივილს
მოვევები, виожать.

წივწივა, ს. მფრინვ. кнлизекъ (птица); ნ. რ. ლ.

წითელა, ს. სენი სასდელი, корь.

წითელა, ს. მცენ. კუმელა, ქათმის ქოჩორა, ама-
рантъ (раст.), пѣтушій гребень.

წითელი, ზედ. ცეცხლის ფერი, მეწამული; ოქროს
ფული; ვეფხ. 735; красный; червопещъ, золотая
монета; წითელ-ფვითელი, красножелтый; რი-
ჯიი; нестрый; გამოცხ. 6—3; წითელი ცხენი,
бурый, рыжая лошадь; წითელი თვალი, рубинъ.
წითელი ფხალი, ს. ქარხალი, савля; ერისთ. ლ.
წითელი სანდალი; красный сапдалъ; ერისთ. ლ.
წითელი ცირიფი, верба; ივანე ბატონ. ლ.; წითელი
ქარი, ს. рожа (болѣзнь); წითელი მიწა, ს. пе-
чатная глина; 3. ფ. ლ. წითელ-კაბა, ს.
სოკოა ერთგვარი, приболотный; ერისთ. ლ.

წითელ-ძირა, მცენ. ლათინ. sedum gracile;
ერისთ. ლ. წითელება (ვაწითლებ, -ლე), წ. მ. გა-
ვაწითლებ; заставить краснѣть; წითლვა ან წი-
თობა (ვქსწითლავ, ვქსწით, სრ. არა აქვს); краснѣть,
მატ. 16—2; წითლობა, ს. სწითლევი, краснота,
წითლობი, ზედ. მწითონი, красноватый; მროგ.
88, 89; წითლობსანი, ზედ. ან ს. მწითონი, ან კაცი
წითლით მოსილი; красноватый; одѣтый въ крас-
ное платье. დარეგ. 19, 52; წითელეფელა, ს.
თეფია, მურწა, усаць; ნ. რუსულ ქართ. ლ.

წიკვა (ვქსწიკავ, -კე), წ. მ. ხელს დავევლებ, ავი-
ლებ, хватать, брать, ხსნარად უწიკოს ძღვენი
უსებო ჩაბო ბერეთ ლოდრი; ქილ. 583.

წილ, წმ, ან თანდ. ნაცულად, მაგიერ; ჯერ, ხელს
აა, ვამხწყ, ვმწხო; ძდი, кратъ; თვალი თვა-
ლისა წილ და კბილი კბილისა წილ, око за око,
глазъ за глазъ; მატ. 5—38; მის წილ, ვამხწყ
его; ჯილღო შრომისა წილ, награда за трудъ;
შვიდ წილ, ხს. семеро; ან წილად ამის ქვეობს
ხო сто разъ его лучше.

წილაღება (ვეწილაღებ, -ღე), წ. მ. წილს დავეღებ
დანათъ часть, долю; სამ. ვანტ. 110, მიწილაღე

წილაღება, ნ. წილისგდება.

წილ-დაყრილი, წმ. წილის ყრილი, по жребію.

წილება (ვეწილებ, -ლე), წ. მ. წილს დავეღებ, და-
ვათъ часть долю; მიწილებ, ე. ი. წილს მიღებ
ვისრ. 45, დაძნე მიწს часть, долю.

წილვა (ვქსწილავ, -ლე), წ. მ. გავქყოფ ნაწილებად
ძქლნთъ на части, ანტ. 6—33.

წილღებულევა, ს. წილის ქონა მამულში, уча-
стіе, имѣніе въ какой либо части въ чуж-
дѣмъ.

წილი, ს. კერძი, ხვედრი, არშივი, ნაწილი; часть;
доля; жребіи; ერთი წილი გოგირდი, одна часть

სწრი, ქიშია. 87; წილის ერა, кидать жребий; საქმ. 1—26.

წილი, ს. ცოლი კვერცხები, гнида.

წილიანი, ზედ. ცილიანი, чинный.

წილის-გდება ან ურა (წილს ვაგდებ, -ვჭყრი, -ვჭყარე), ზ. მ. кидать жребий.

წილვაკვი, ს. ნემსკავი, სამჭედური ძუაზედ დასხმული თევზთ სანადირო, რომლისაც კავნი არიან სეთეკლისაგან; удочка.

წილვაოცი, ს. ფეხის თითების ქაეილი, чесотка ногъ.

წილობა, ს. ხვედრი, წილი, часть, доля, ხოლო. სიკლ. 42; (ვჭწილობა), удѣлять кому часть, მგლს. 34.

წილჩავაცი, ს. ჭრეკლიბო თვალში, ячмень въ глазахъ.

წილსდომილი, ს წილად ნარგები, доставишійся въ долю.

წინ, წინა, თანდ. რომელიც ითხოვს ნათესავს ბრუნვისა; პირის კერძო, предл, თვალის წინა, передъ глазами; წინა და უკან, назадъ и впередъ.

წინა, ზედ. პირველი, უწინდელი, უწინარესი; передний, прежний; მრავლ. წინანი, ე. ი. წინა კერძო, передки; მაგ. 20—16; ვეფხ. 600, 811, 831; ამას წინათ, передъ этимъ, წინასკან უფიცესად შეებნეს, противъ прежняго еще слышѣе сразились; დარეჯ. 2—99.

წინა აღმდეგობა (ვეწინაღვედეგები), противиться, სუმრ. 48.

წინა-კუბილი, передний зубъ.

წინა აღმდეგომ, ზ. მ. ძვინად, ანტაკარად, вопреки, напротивъ.

წინა აღდეგობა, (წინა აღდეგები, -დეგ), ზ. მ. პირში შევებში, არ დავემორჩილები; противустоятъ, противиться; ჩონგ 122; წინა აღმდეგი, წინა აღმდეგომი, ს. განრეგმომი, წინა მეწვევი, противникъ, 2 ქართლ. 6. **წინა აღმდეგობა**, **წინა აღდეგობა**; ან პირდაპირობა; сопротивленіе; противуположность; 1 მეფ. 15—23; ლოდ. 15 (წინაღმდეგობა, -დეგე), ზ. მ. წინა აღდეგებში, сопротивляться.

წინა-აღდეგომელი, ზედ. მორჩილი, несопротивляющійся; -მელად, ზ. მ. безъ сопротивленія.

წინა აღრჩევა, ს. ჯერჩინება, თავისუფლის ნებითა გამოჩინება, განზრახვა საქმისა, соизволеніе, пожеланіе; ისაი. 7—15; დამსკ. 35; წინათ განზრახვა, განზარება, предположеніе, წინა აღრჩევით, ზ. მ. ნემსით, თავის ნებით, თვინიერ იძულებისს, нолему, добровольно, по своему усмотрѣнію; (წინა აღვიჩნება, -ჩიება) ზ. მ. განვიჩნახება, ჯერვიჩინება, соизволить, предположить.

წინაბევა, ს. თეთრი საცაყური ქალისა, бѣлая спаржа.

წინაბრძოლა (წინავებრძვი, -ძოლა); **წინაბრძვა** (წინავებრძვა, -ძე), ზ. მ. წინა განვეწყობი, воевать, противуборствовать; წინა ბრძოლება (ვა), ზ. მ. ვაიძულება შეებმასა; заставить противуборствовать; 2 ქართლ. 23.

წინაგანგება, ს. предопредѣленіе, предназначение; ლოდ. 7; (წინა განგება, -გე), ზ. მ. წინას-

წარ განვესაზღვრავ, предопредѣлять, предназначать; კავშ. 135; **წინასწარ-განგებულება**, ს. წინაგანგება, предопредѣленіе, предназначение; კავშ. 248.

წინაგანზრახვა, ს. преднамѣреніе; ვეფხ. 1—11; (განვიზრახვა, -ხე) ზ. მ. წინა აღვიჩნება, შევიტყოლიანება, დავაბრუნებ; вознамѣряться.

წინა-განმგებელი, ს. წინათვე გამრიგებელი, предпазвачатель; **წინათვე განმგებელობა**, ს. წინათვე გარიგება, предназначение; კავშ. 26, 58; **წინა განმზადებითი**, ზედ. предупредительный, ლოდ. 7.

წინა განმზადება (ვე), ზ. მ. წინასწარ მოვემზადებ, предуготовить; (ვემზადები, -დე), ზ. მ. ავ. წინასწარ ვემზადები, приуготовиться за рашѣе.

წინა-განსაზღვრა, ს. წინა განგება, предопредѣленіе; (განვისაზღვრავ, -რე), ზ. მ. предопредѣлнть, пазначить. [женіе.

წინა განსჯება, ს. წინათ განზრახვა, предположеніе.

წინა განწყობა (ვეწყობი), ზ. მ. წინა აღვედეგობი, противуборствовать; რომ. 7—23; 2 ქართლ. 310; მაგ. 1—185.

წინა განხილვა (ვი), ზ. მ. წინასწარ დავინახავ, предусотрѣтъ, предвидѣтъ.

წინაგრძნობა, ს. გულის შეტყობა მომავალის რისამე. предчувствие.

წინა დაგება, ს. предложеніе; (ვეგებ, -ვეგები) ზ. მ. წინა დაველებ, მივართმევე; წინა დაველებ ვითხვასა, ლოდ. предлагать; ლუკ. 10—8.

წინა დადეგობა (დავესდეგები), ზ. მ. პირისპირ დაველები; противустатъ; (დავედეგები), ზ. მ. წინა აღვედეგობი, воспротивиться кому, საქმ. 6—10; ვეფხ. 6—11; წინა მიდეგს, если стануть противу меня; იერემ. 14—7.

წინადადება, ს. სჯა გამოხატული ლექსით მიერ ლოდ. § 75; მოსაზრულობა რისამე; предложеніе; предметъ, проэктъ; (დავესდეგ, -დე), ზ. მ. წინა დაველებ, წინა დაველებ, предлагать, ставить что впереди кого; ზ. მ. ჩამოვეტეგებ შეკითხულობას და მისთანათა, предлагать; 1 ქართლ. 2.

წინა დადება (ვიდეგ, -ვიდეგ) ზ. უ. წინ დავიწყობ, положитъ впереди себя; (ვესდეგ, -დე) (წინა დაველებ, -დე), ზ. მ. ჩამოვეტეგებ, предложить, представить кому.

წინადამ, ზ. მ. წინიდან, спереди.

წინა დასავეებელი ცაბლა, ს. წინ დასავეებელი სურა; яства, которыя предлагаются; გამოსლ. 39—11.

წინდასხმა (დავესხმ, ვესხი), ზ. მ. წინდაველებ, предложить, ლოდ. 7.

წინა დაუცვეთელი, ზედ. არ წინა დაცვეთილი, необрѣзанный; **-თელობა**, ს. неприятие обрѣзання; გალ. 5—5.

წინა დაუხედავი, ზ. მ. წინ დაუხედავი.

წინა დაცვეთა, **-თელება**, ს. მეტყვეთილობა, მეტყვეთილება; обрѣзание, რომ. 2—25, 26; გალატ. 6—12, 13; ფილიპ. 3—3; (დავესცვეთ, -ვითე), ზ. მ. მეტს მოვეტევეთ, обрѣзаетъ, (დავიცვეთობი, -თე), ზ. ვ. обрѣзаться, გალატ. 5—2, 6; გამოსლ. 4—25; **წინა დაცვეთილი**, მიმ. обрѣзанный.

წინ-ღება (ველებ, ველებ), ზ. მ. წინ დავეწუბო, положить вперед; **წინ-მედების**, მეღვა, шью въ виду; **წინა მიძს უორი გზა**, мѣт предстоитъ дальнѣйшій путь.

წინღვა (გვ), ზ. მ. გირაოდ მივქსცემ, დავაგირავებ; დავქნიშნავ ქალს; заложить, отдать подъ залогъ; обручить.

წინდი, ს. საწინდარი, გირაო ან ამახათი, მყვეალი; залогъ, закладъ; заложникъ; დაბად. 38—16; 2 კარ. 1—22; აღბ. 43; მარტ. 2—3.

წინღობა, ს. ნიშნობა ქალისა, обречение.

წინღუღება, ს. წინდი, გირაო, закладъ; აღბ. 43.

წინმღებარე, ნ. წინამღებარე.

წინმიგებება, ზ. მ. გავაფლენ წინ მისაგებებლად, выслать на встрѣчу; (მივეგებები, -ბე), ზ. თვ. გავეგებები, выдти на встрѣчу.

წინმიტყევა (მივეტყევაბი), ზ. თვ. вкнуться впередъ.

წინმოკებება, ნ. წინ მიკებება, ციმოთ. 16.

წინმოსაფენი, ს. ფეშკაშალი, არდაგი, ბოქონოტი, передникъ.

წინმოსმა (ვისვამ, ვისვი), ზ. უ. წინდავიჯდენ, посадить впереди себя; (ვესვამ, ვესვი), ზ. უ. წინ მოვეჯდენ, посадить впереди кого.

წინმოსსმა (ვისსამ, ვისსი), ზ. უ. ვისისამე წინაშე მოვიყვან მრავალთა, привести къ кому многихъ; 2 ქართლ. 520.

წინმოქცევა (ვექცევი), опередить.

წინობა, ნ. წინაობა.

წინსაბრძოლი, ს. ხარაღი, საცხვირე ზუჩისა, забрало.

წინსაღვარი, ნ. კონკილა, ბაქრ. 176; подставка подъ одноколку, коза.

წინსაყენი, იგივე წინსაღვარი.

წინსაცავი, ს. წინა დარაჯა, მსმილაგი, передовой стражъ.

წინსაძლოლი, ს. ციმოთ. 25, წინ წასალები, впереди посланный.

წინსსღობა (გვ), ზ. უ. წინვეჭვივართ, сдѣлать впереди.

წინეთოვა (ვარ, ვიყავ), ზ. უ. დაწინაუგებულვარ, бытъ впереди; (წინა მივეჭვივართ), ზ. უ. დავსწრებ, წინდაუხვედრებ, предупреждать; სოლო ბარბაროზთა მათ წინა მივეჭვეს (უნდა გვიყუყუს) ჩვენ არა მცირედ კაცთ-მოყუარება; варвары оказали намъ не малое челоувѣколюбие; საქმ. 28—2.

წინ ჩამოღება, ს. პრობლემა, სიტყვა აღსახსნელი ან მოქენე აღმოჩინებისა, проблема, задача; ლოდ. 92.

წინჩამოსაგებელი, ს. წინაღება, предложение.

წინმლოლა (წინ ვუძღვი, -ძელ), ზ. უ. წინ ვეჭვები, იძი წინდა; უბრალოება ჩემი წინ მიძლოლა, я пмѣхъ впереди себя свою невпнность; აღუქს. 116.

წინწავება (წავივლებ, წავივლებ), ზ. მ. წინ წავიყვან, заставитъ кого идти впереди себя; ვასტ. სამ. 61; -საქმეს, ускорять дѣло.

წინ წადგობა (წავსდებ, წავდებ), ზ. უ. ვისისამე წინ წარვდებ, выступить впередъ.

წინწავლა (ველი, ველი), ზ. უ. წინ გარდავსდამ ფესსა, ступать погою впередъ, пройти.

წინწალი, ს. წინწალი; ისკრა; ვეფხ. 336, ან წერტილი მართლ-წერაში, точка, ქილ. 230.

წინწამდგარი, предстоящій, ვეფხ. 336.

წინამხედველი, ზედ. прозорливый.

წინწამოღობა (ვესდებ, ვესდებ), ზ. უ. გამოვსცხადებ ვისისამე წინ, предстать; 2 ქართლ. 519.

წინ წამოუდგომლობა, ს. არ გამოცხადება, ქილ. 300, отсутствіе.

წინწართვით სუფრა გაუშალეს; впереди накрыли на столъ.

წინ წამმღვანება, ზ. მ. წინ წავაღვანებ, заставить пести впередъ.

წინ წანაქარი, პირველი გამოხადენი ტეხილი ღვინოსი, первыя выжимки вина; საბ. ლ.; ბუნ. ლ.; -ლულისა, არაყისა, приголовокъ, რ. ქ. ლ. ერბო, ს. კარაქი, сливочное масло.

წინწარქცევა (ვიქცევ, ვიქციე), ზ. მ. გაწაწაწა წინ წარქცევი, წინ წარქციე.

წინწასვლა, ზ. უ. იძი წინდა.

წინწასწრობა, ზ. მ. გავსწრებ, перегнать; опередить.

წინწაღება, ზ. მ. წინ წავიგან, пести впереди.

წინწიბური, ს. ბალახთ სატლეგი პატარა მშვილი, ватишута пытка для дерганія волосъ.

წინწილი, ს. მდაბურად წერტილი მართლ-წერაში, точка.

წინწილი, ს. სამუსიკო საკრავი, რომელთა ორი თვეში მეტალოლისა ერთი მეორის შემოკვრით საეღერელი; цымбали, родъ мѣдныхъ музыкальныхъ тарелокъ; ვეფხ. 46, 1 მეფ. 10—5.

წინწვალი, ს. მცირე ნაწერწალი, ისკრა; **წინწკლებიანი**, ზედ. დაწინწკლული; искристѣй.

წინწკიტედა, ს. ყრმთ სათამაშო ისარი; небольшая стрѣла, служащая забавою для дѣтей.

წინწკვლა (ვესწინწკლავ, -ლე), ზ. მ. აღიღალღალ ვასწრებ შესაღებად, დავქსწინწკლავ; прыскать, пятнать.

წინწკლი, ს. წვეთი; прыскъ, брызгъ.

წიოკება (ვა), ზ. მ. ავიკლებ, раззорять, грабить; გავწიოკებენ, они грабятъ насъ; ჩოლაყ. სიტ. 7.

წიპი?

წიპა, ს. ყურძნის გურკა, косточка винограда.

წიპწიპი, ს. ცუვის ზონარი, ремешъ тонкій.

წირანი, ნ. დარაბლო.

წირვა, სხ. მად. აღაპი, მოსახსენებლად მიცვალეულთა, поминки; საზოგადო: ლიტურგია, ერთი შეილთა საიდუმლოსაგანი წმინდის ეკკლესიისა; обѣдня, ჟამის წირვა, поздня обѣдня; დილის წირვა, ранняя обѣдня; წირვის მოსმენა, отслушать обѣдню; წირვა გამოვიდა, обѣдня отошла, (ვესწირავ, -რე), ზ. მ. შევესწირავ მსხვერპლსა; ან აღვასრულებ ლიტურგიასა; приносить жертву; отслужить обѣдню; წირვინება (ვა), ზ. მ. წირვას შევეჭვეთ, заказать обѣдню.

წირთხი, **წირთხელი**, ს. კარის ამეოლი, წურთოლი; ზღურბლი; косякъ у дверей; გამოსლ. 12—7, 22.

წილი?

წირბლება (ვი), нагноивать глаза, თამარბ. 28.

წირბლი (ბერძნ.), ს. კამში, თვლის კილოთა და წამ- წამთა ზედა მომდინარე ან შემხმარი წათხი, гной на глазах.

წირბლიანი, ზედ. თვალ-წათხიანი, гноеглазый. წისაქრავი, ს. წვიფსაქრავი, ლევეკერთხი, საკვარსუ- ლი, ფეხმაგი; подвязка.

წისქვილი, ს. ღიღი საფქვაფი, მზრუნავი წყალზედ ან ქარისაგან, мельница; წისქვილის ქვა, жер- новъ, მარკ. 9—42.

წიცი, ს. სენი ზედი ზედ გარეთ გამყვანი; позывъ къ испражнению; საბ. ლ.

წიფება (ვა), ზ. მ. დავამწიფებ, дать созреть.

წიფელი, ს. მცენ. ბუკ, буквое дерево; წიფლის სოკო, ს. возлуха; იფანე ბაგ. ლ.

წიფვა (ვქსწიფ), ზ. უ. ვქმწიფებ, зреть, созреть.

წიფობის თვე, გურ. октябрь.

წიქარა, ს. წითელი ზროხა, бурая корова.

წიქი, ს. საღამოს ბინდი, ქმნ. წ. 110; вечерняя заря.

წიწვა, ს. წითელი პარკებიანი პილილი, стручко- вый перец.

წიწვი, ს. ქათმის სენი, რომლითაც ენა გაუქვალ- დება, тшувъ.

წიწვიანი ბატი, ს. ბატი, რომელსაც გაბტყენის. დროს შავი ბუმბული ღარჩემა ხორცში.

წიწანა, ს. ცული ბაკი ან ლობე; околица, ограда, საბ. ლ.

წიწბა, ს. წიწბა, ნაგუდალი, косточка вино- градная.

წიწვა (ვიწიწვი; -წეგ) ზ. ვ. ვიკრბალივი, ვქმორცხ- ვობ, копфузнуться, совѣститься, стыдиться; იერემ. 5—22.

წიწვიცა ხამში, თევზია, ачочуъ, ერის. ლ.

წიწიბო, ს. წიფლის ხილი, კაკალი, буковый орешек.

წიწილა, ს. ქათმის მართვე; цыпленокъ.

წიწილი, ს. ლაბი გველითა და სხვათა მძრომთა; რუ- სუდ. 434; детенышъ змѣя и т. п.

წიწილკურა, ს. მცენ.

წიწინაური, ს. მცენ. молочай, осливое молоко (раст.); ჰ. ფ. ლ; истодъ. ერის. ლ.

წიწინი, სხ. ვიკავი, წიწინება (ვქსწიწინებ, -ნე) ზ. უ. ხმას გამოვქსცემ, მაგალ. საკრავის ძა- ლი ან ნიავის ნელიად ქროლა; ვიკავი, звучать; производить шелестъ (о вѣтрѣ).

წიწინა, ს. მფრინ. ცხენი ჭამია, сивица.

წიწინა, ზედ. პაწაწა, პაწაწინა, малыи.

წიწინა (ვქსწიწინი), ზ. მ. ვქსტყენი, ვქსჩქლოთ, ვქბლოქ; ვქსჩჩინი, ვქსტგანავ, шивать; тере- бить; -ძვალსა, обглаживать, объѣдать кости; ვი- წიწინი ბუმბულს, выщипывать перья.

წიწილკა, ს. ლაწირავი, მოსუღლარი, გველაძეა ბოკში, задорный мальчикъ; забіяка; -კანი, ზედ. забіячливый.

წიწმატი, ს. მცენ. крессъ-салатъ; ბ. ჩ. ლ. კაცია. 20; -წყლისა, ს. ჩანანრი, крессъ родниковый, водоной.

წიწნეული, ზედ. მოკრძალებული, მორცხვი, стыдлив- выи; მარტ. 2—31, წიწნეულობა, სხ. მორცხ- ხეობა, მოკრძალებულობა, стыдливосты; (ვქ), ზ. ვ. ვიკრბალივი, ვქმორცხობ, стыдиться; იერემ. 46—27; 2 სჯეული. 8—9.

წიწნვა, წიწნვა (ვქსწიწნვა, -ხნავ, -ხნე), ზ. უ. წიწნვს ვესვრი, брыкать, лягать; (ვიწიწნვი, -ნე), ზ. ვ. лягаться, იერემ. 9—4; საქმ. 9—5.

წიწლი, ს. ფეხის კურა, лягавье; წიწლსა ვქკრავ, წიწლს ვისვირი, лягаться.

წიწა, ს. მოსუღალი ან მოსუღეველი ბრინჯი, ჩაღოთუ- კი, рисъ на корнѣ.

წიწილი (ვქსწიწილი), ზ. უ. ვქკავავებ, ვსტკემვი, влзжать, тянкать; вить.

წიწიწავი, სხ. ვივზ შევავი, -ვება, (ვქ), ზ. უ. ვქსწიწავი, влзжать, тянкать (о шевятахъ).

წიწიწარება (ვქსწიწიწარება, -რე), ზ. უ. ვქჩჩჩარება, ჩჩჩვქსწიწიწარება, журчать.

წიწიწარი, ს. ჩჩჩარალი, ჩჩჩჩქერი წყლისა, журча- ние, бѣшене ключа; ვევზ. 493; ქალ. 231.

წიწიბი, ბრწყვ.

წიწიბანი, ს. ჩჩჩაბანი, შენება წყლისა, брызгъ воды; (ვა), ზ. მ. ვაჭყაბანებ, ვშებ წყალსა, брыз- гать.

წიწიბანი, წიწიბი, ს. მცირე მდინარის ღიწიბის ხმა, журчаніе источника; ვევზ. 1096; ჭიქისა ან მეტალთა ხმა; звукъ, звонъ металла.

წიწიბა (ვქწიწიბა), ზ. უ. ვქსწიწიბა, ვიწიწიბები ნაწ- ვევეტ ნაწიწიბად (იქმის ფურის ძუბუსთვის); о ко- ровѣ: доитъ съ перерывомъ, сочатъ; ჰსწიწიბეს მწიწიბი, рава, чллившись кровью хочетъ пропр- ваться.

წიწიბა, -პეა (ვქ), ზ. მ. ვავლახავ, сѣчь, драть.

წიწიბა, ს. კოპუსი.

წიწიბობა, ს. წიწილი ჯობი, пруть, хлыстикъ.

წიწიბარტი, ს. თითო წიწიბარტი, щелчокъ: ურსი წიწი- ბარტი არ იკრა, необратилъ вниманія.

წიწიბურტანა, ს. მცირე მშვილდი, небольшой лукъ.

წიწიბი, ს. მცირე ჩჩჩარი, спичка.

წიწიბილი, ს. წიწილი ძაღლითა, ვივზ, вой ше- вять; (ვქსწიწიბილი, ზ. უ. ვქსწიწიბი, влзжать, тя- вкать.

წიწიბილი, ს. წიწილი.

წიწიბობა (ვა), ზ. მ. ვაჩჩარუნებ, звучать, про- изводить звукъ; (ვქსწიწიბობა), ზ. უ. ვაჩჩარუნ- ებ, звучать, издавать звукъ.

წიწიბალი, ს. წიწიბი, звукъ, звонъ.

წიწიბივი, ნახე მწიწიბივი.

წიწიბივი ან წიწიბივი, სხ. щелкавие, (ვა), ზ. უ. ვაჭკაბანებ, ვაჭკაცუნებ ენის წიწიბით, лизать, щелкать языкомъ; წიწიბივი წიწიბის ხმა, щель.

წიწიბივანი, ზედ. ამ წიწიბისა, пыншпегоднй.

წიწიბობა, ს. წიწიბობა, წიწიბობა, годовщина.

წიწიბილი. წიწიბილი, ზ. მ. ამწიბილი, въ пыншпемъ году; წიწიბილი წიწიბი, ე. ი. წიწიბივანი წიწი- ლი, настояшій годъ; ვევზ. 800.

წიწიბილი, ზედ. წიწიბივანი, годичный.

წიწიბა (ვქ, -წა), ზ. მ. გამოვქსტივანავ, გამოვქსწიწიბავ, потрошитъ.

წიწივ, ზ. ყოველწიწივ, каждогодно.

წლითი წლად, ზმ. უოველს წელიწადს, изъ года въ годъ; რუსუდ. 334; წლითი წლადი, ზედ. საწელიწადო, годичный.

წლიური, ზედ. ერთის წლისა, годовой.

წლობა, ს. წელიწადი, годъ; ას წლობით, на сто лѣтъ; სამის წლობით, на три года; დავრ. 94.

წლობითი, ზედ. годичный, -მოძრაობა ქვეყნისა, годовое обращеніе землн.

წლოვანება, ს. годъ.

წლოვანი, ზედ. годичный; ას-წლოვანი, столѣтній.

წმასნვა (ვკ), ზ. მ. მეტად შევჭკრეს, ვსლართავ, плести круто; გამოსლ. 28—23; ვსწსორავ, ვროშავ. городить, богатъ; ქილ. 542; (ვიწმასნი გვირგვინსა), плести себѣ вѣнцы; **წმასნვითი**, соединительный, კალმ. 340.

წმატი, **წმახე**, ზედ. ჭმახე, მეტად მეჟვე, кислый, ვეფხ. 890.

წმასი, ზედ. უძმრო წნილი, соленые овощи.

წმენდა (ვკ), ზ. მ. წარვჭვოც, გავასუფთავებ. счищать; (ვიწმენდ პირსა), утираю лице; (ვიწმენდები, -დე), ზ. ვ. გავსუფთავებ, счищаться.

წმინდა, **წმიდა**, ზედ. უხადო, უბრძვილო უბიწო. ურილო; უხადო, მაკალო. ნივთზედ რომელიც უჩირქოა იხმარების აგრეთვე სიტყვა: **სუფთა**, მეტად ზედ. **სირმა**; ფქვილზედ **სლარჩი**, წყალზედ **ანკარა**; ღირსი, მართალი, უმანკო; წვლილი, თხელი; чистый; святой, священный; праведный; медкій, тонкій; წმიდა წყალი, святая вода, чистая; წმინდა საბთელი, носковая свѣча; წმინდა კაცი, святой, праведный человек; წმინდანი მამანი, святые отцы; წმიდა ნაწილები, мощи; უწმინდესი სინობი, святѣишій синодъ; წმინდა ქვისა ან მარილი, мелкій песокъ, соль; წმინდა ძაფი, нѣмса, тонкая нитка, игла; წმინდა არის, святъ (есть), წმინდა წმინდათა, წმინდობა, святая святыхъ.

წმინდაობა, ს. სიწმინდე; სუფთაობა, чистота; святость; რუსუდ. 356, 388; -რჯულისა, святость, чистота религін; რუსუდ. 410.

წმინდიერი, ზედ. წმინდა, снжененный.

წმული, ს. ნადულის-ნაცრის წვენი. უფროვე იხმარების რთულად, ნაცარწული, ნაცარტუტი, щепокъ.

წნა (ვანხი, ვანხა) ზ. მ. წნვაში დავატან, вилетать, ჩონგ. 19, 6. წნვა.

წნელი, ს. ღვლერჭი, მსხვილი წკეპლა შესავრავად ურემთა, შემათა და სს. пруть, ვეფხ. 418.

წნება (ვკ), ზ. მ. უურძენს ვკსწურავ ფეხით ან საქანჯავით, დაკვსწურავ; давить виноградъ, ისი. 16—10; 63—3; გამოსლ. 27—20.

წნვა (ვკსწნავ. ვკსწანა) ზ. მ. ამოვასნამ, ვპოსნავ; плести.

წნილი, ს. მწნილი, დამარილებული მხალი, соленые овощи, მ. მწნილო.

წნოვანი, ზედ. წუნიახი; похлебна, супъ.

წნორი, ს. გარეული ტირიფი; ხერგი; шелюга; красноталъ; რუსუდ. 781; ერის. ლ.

წნული, ზედ. დაწული, плетенный.

წობა, მ. წება, **წობილი**, მიმ. შექებული, обмак-

нутый; ენის წვერსა არ წობილა, кончикъ языка перникоспулся; ქილ. 576.

წოდა (ვე) ზ. უ. ვუძახი, звать.

წოდება, სს. зовъ, прзвиы; имя; званіе; -ახნაურ შეილობისა, знаніе дворянскае; სამღუდელო წოდება, духовное знаніе; (ვეწოდებ, -დე), ზ. მ. ვუძახობ, დაუძახებ; დავარქმევ, სახელს მივკსცემ; დაბად. 1—5; მატ. 2—23; 1—23; (მიწოდ, -დე); მიწოდა; зовешь меня; აღუქს. 2; 1 კორ. 7—15, 16; მიწოდანი, звали меня; მატ. 1—23; მიწოდეს სახელი, назвали меня, (ვეწოდები, -დე), ზ. თვ. ვერქმევი, называюсь, ისი. 19—18; მიწოდება, -და, называться, именоваться, ლუკ. 1—32, 1 ქართლ. 21; (ვიწოდები, -დე), ზ. ვ. სახელი მედების; называться, мѣлода, мѣлоди, კსწოლია, ე. ი. წოდებულა, я называю, ვეფხ. 1215; **წოდებულთი**, მიმ. названный, признанный; **წოდებულთობა**, ს. წოდება, званіе, **წოდებითი**, ბრუნვა, ზედ. звательный надежъ.

წოდება (ვაწოდებ, -დე), ზ. მ. მივაწოდებ, подовать; (ვეწოდები, -დე), ზ. თვ. ხელს დავავლებ ასაღებად, хвататься за.

წოვა, **წოვნა** (კვსწოვ. -ვე; ვკსწოვნი, ნე), ზ. მ. რძეს ვსწუწნავ; შევსწრუტავ, сосать; высасывать; (ვიწოვი; -ვე), ზ. ვ. მოვიწოვებ, высасываться; сосаться; ვიწოვა, давать молока.

წოვანა, ს. სოკოა ერთგვარი; родъ грибовъ.

წოვება (ვაწოვებ, -ვე), ზ. მ. ბუძუთი გამოვკვებ, кормить грудью; (ვიწოვები, -ვე), ზ. ვ. მოვიწოვებ, высасываться.

წოდა, სს. лежаніе, (ვკსწვევარ, სრ. არა აქვს; ვიწვი, ვიწვი, მდაბ. ვიწექ), ზ. უ. ვიღვე; დებოთ ვივები, лежать; (ვკსწვები, -წვე), ზ. ვდ. დავკსწვები ქვეშაგებში დასაძინებლად, ложиться спать, დარეჯ. 117, რუსუდ. 247; გული არ მიწევს, не лежить сердце; (ვაწვე), лежатъ; მაწვეი, лежншь на мѣхъ; გულში მაწვეს სურვილი, на душѣ у меня лежить желаніе; მგოსანი 32, მაწს გულზედ ნადველი; გვერდით მწოლია, онъ лежалъ около меня; ვისრ. 10; (ვაწვები, -წვე, მდაბ. ვაწექი), ზ. ვდ. დავწვები, ყოვლის სხეულით ზედ დავდები, налечу, навалнтся на что; თავს ვაწვები, обременять кого; სისლი გულზედ მაწვება, кровь приливаетъ къ моему сердцу; საქმელ გულზედ მაწვება, отягощается желудокъ мой пищею; სევეა მაწვა, грусть томилъ меня; რუსუდ. 802; ვეფხ. 357.

წოდელა, მიმ. წოლით, лежа.

წონა, სს. вѣсъ; (ვკსწონ, -წე), ზ. მ. სასწვრით გამოვიცნობ სიმძიმესა ნივთთა, ავკსწონ; вѣснть. (ვიწონ, -წე), ზ. მიჩ. გამოვკვწონ; მოვისაზრებ, განვკსაზრავ; вѣснть; обдумать.

წონება (ვიწონებ), правнтья.

წორი, ს. მცენარე, ხე; названіе дерева.

წოტი, ს. პატარა ბუ; წ. ჭოტი; ქილ. 58.

წოქი, ს. თონლო კვერცხი, янცე въ смятку.

წოქი, ს. გრაკლის ფიჩხი, хворостъ тополя.

წოწოლა, ზედ. მაღალი რამე პირამიდებრი ან შაქრის თავის მსგავსი, пирамидальный, круглопродолговатый.

წოწოლა, ს. მოდილო ბუ (მართვე), небольшая сова.

წოწოქა, ს. ხმელის ხილისაგან გამოხატულეტი საწებელი, გარნა ნედლის ხილისაგან გამოხატურსა ჰქვიან წუ; сохъ сушеныхъ ягодъ.

წოხნარი მხადი, მცენ. ბალახგარდა; крессъ-родичный, водяной; ბუნ. ლ.

წრახნილი, ზედ. მეტად შეკრებილი, скрученный; საბ. ლ.

წრე (სომხ.), ს. მრგვლად მოკლებული ხაზი; кругъ, круглая черта; орбита; შემოვლება წრისა, начертать кругъ.

წრეტა (ვკსწრეტ, -რიტე), ზ. მ. ღაენაშურავ, სრულიად გამოვადენ ნოტიოს, выдѣднты.

წრთევა (ვაწრთე ცივს წუალში, ვაწრთიე), ზ. მ. ცივს წუალში ამოვადლებ, положить невадолго въ холодную воду, ბაგრ. ბაც. 146.

წრთვბა, ნახე წურთვბა; ვეფხ. 47.

წრთობა (ვაწრთობ), ზ. მ. ცეცხლში გამოვიყვან რკინასა, გავახურებ, калить желѣзо; ვეფხ. 325; (ვიწრთობი), ზ. ვ. наказиваться.

წრიადბა, ს. უმცირესი ჩიტი, чижикъ.

წრიადი, ს. ხმა წყვილისა და მისთანათა სრიალი, свистъ кнута, цалкн во время бѣшеня, ვეფხ. 1408.

წრიპებბა (ვკსწრიპებბა), ზ. უ. ვკსწრიპებბა, пшаты (о пылятахъ); წრიპბი, пскъ.

წრიპბი, ს. საღელღე ვარია, молодва (курпѣ).

წრიპბი, ს. თხილამური, ფესქვეშ ამოსაკრავი რკინა, რათა ფეხი არ მოუსხლეცს ფრიადლოთა ზედა მავალსა, გინა სასრიალობელი ფინულზედ: лыжа; коньки; წრიპებბის სასლოათვი, ремни у коньковъ.

წრიმლი, ს. წირპლი, гной на глазахъ.

წრიპინი, ს. ქორთა და მისთანათა შემხინებბის ხმა, пскъ.

წრომი, ნ. ქოტი.

წრტიადი, ს. ღეზი, საჩხვლეტელი, шпоры, ვეფხ. 622.

წრტიადი, ს. ცეკვილით ნამეცნობა, нестерпимая боль; ქილ. 359; 123, გულის წრტიადი, недугъ сердца.

წრუწუნა, ს. თავის ღლაპი, мышенокъ.

წრუწუნი, ს. პსკზ, (ვე), ზ. უ. ღაუწრუწუნებ, ბაგეპლით ხმას მივკსცემ ცხენსა, ქორსა, свистомъ звать лошадей.

წრფელი, ს. უხაკველი, მართალი; ფსალ. 7—10; 31—11; 32—1; ვაკე, უანღაკი; ფსალ. 26—11; ლუკ. 3—4. 5; правый, праведный; простой, простосердечный; гладкий, ровный; წრფელიობბა (ვკსწრფელიობბა), ზ. წრფელი ვარ; быть простосердечнымъ; быть ровнымъ; ისაი. 45—9, წრფლივი, ზედ. წრფელი, простой; კავს. 344, 345.

წრფობბა (ვკსწრფობბი), ზ. ვ. ვკმონწობბა, ვიკრპალვი, конфузиться.

წრფოლა (მაგალ. სული ეწრფოლა), душа свизась, ჩახრ. 66.

წრწვა, ნახე წყვირვა.

წრწნა (მძრწნის), ზ. უ. მცეკვა, востъ; шемлетъ.

წრწოლა, ნ. ძრწოლა; წუა, წვა; წუელი, ნ. წველი; წუალბა, ნ. წვალბა.

წუა, ს. მეავე წვენი ნედლის ხილის; морсъ, сохъ.

წუთეროლა, ზ. ეოსწამს, მახინვე, тотчасъ; одну минуту; ებრ. 10—37.

წუთი, ს. 60 წამი, секунда, ერთს წუთას ზ. ე. ერთსწამს, на одну минуту; წუთი სოფელი, временная жизнь, переходящий миръ; წუთი ცხოვრება, минутная жизнь; წუთლა, ზ. კინაღამ, едва пещуть чутъ; ფსალ. 36—10.

წუთხი, ს. ფაქლი, ჩირქი, სისხლიანი შალლი, гной съ кровью изъ ранъ; ეაკე. 32—6.

წული, ს. ვაკე შვილი, младенецъ мужскаго рода, сынъ; ლუკ. 2—23; 2 ქართლ. 114; ლევიც. 18—22; 27—8; ძმის წული, племянникъ, -ница.

წულიდ მოკონებბა, ს. გულის ზრახვა, ფიქრი, помышление.

წულიწული, ს. შვილის შვილი, внукъ; საბ. 362.

წუმპე, ს. მღვრივე და ღრმა ცული ღაფი, тина, лужа.

წუმწუბა, წუმწუმა (სომხ.), ხე გოგირდის კერასი, ჩხირი ასხებბი, ешчка.

წუნებბა, წუნობბა (ვკსწუნებბ; ვიწუნებბ, -ნე), ზ. მ. თვალში არ მოვიწუნებბ, ღავიწუნებბ; არად მივიჩნევ, გაუცრინებბ; შეურაცს ვკყო; бравовать, неодобрять, не нравиться, пренебрегать; ვეფხ. 51, 18, 598; 1288; ანც. 2—14.

წუნი, ს. საჩინო ნაკლებობა; недостатокъ, порокъ; წუნი დასლო, обрakovаль.

წუნიანი, ნ. წუნიანი.

წუნწაკეაბა, ს. ცული, უბაკიური, ზინბური, перья, негодий.

წუნწაკლი, წუნწაკლი, ს. წვეთი, капля, брызгъ.

წუნწუბა, ს. გოგირდი, сѣра, ისაი. 30—33; ფსალ. 10—6; ბაბა. 19—24.

წუნწუხი, ს. ძენბეხი, წუმპე, მწვირე; слякоть; тина, лужа.

წურბებბა, ს. სისხლის მწოველი ქია, пивка.

წურვა (ვკ), ზ. მ. გამოვკსწურავ. გამოვკხლი; ვკსტყულეც, ვკსწუნებ; давить; выжимать; ძხდით; (ვიწურებბი), ზ. ვ. ღავიწურებბი, выжиматься, огулში იწურებბა, онъ обливается потомъ; ერისთ. 2—28; იწურებბა ცრემლში, онъ обливается слезами; ვეფხ. 258, 997; ვუწურავ ხელით ცრემლსა, утирать кому рукою слезы; ვეფხ. 865; მზე იწურებბა, солнце заходитъ; სირცხვილით იწურებბოლა, онъ сторуль отъ стыда.

წურთვბა, წურთობბა, ნახე წვრთვბა, წვრთობბა.

წურივი, ნ. 24?

წურწნა (ვკსწურწნა), ზ. მ. შევკსწრუსტავ, შევკსწრუკავ; შევკსწრუნებბავ. ежить, съезить, (ვიწურწუნებბი, მაგალ. ძალლი) ежитьсл.

წურწუვი, ს. უღუმო. ცხვარი, баранъ безъ курдюка.

წურწუმბა, ს. კუმეუმბა, ხელსახანი; рукооийникъ, лейка.

წურწური, ს. წვეთი სველისაგან, წუნწკლი.

капля съ мокраго чего липо; ოფლი წურწურით ჩამოსლის, потъ льетъ съ него градомъ.

წუღა, ს. საქალო ფეხსაცმელი სამოგვისა. წინდის მაგიერ, туфли женскія.

წუღან, ზხ. წიღან.

წუღანდელი, ზედ წიღანდელი, давшій.

წუწვა (ვჭსწუწვა, -წე), ზ. მ. ადგილ ადგილ ვასველებ, брызгать, прыскать, замочить; თვალი ეწუწვა, ე. ი. თვალიდამ ცრემლი მოსდის, у него постоянно на глазахъ слезы.

წუწი, ს. ღნობით გასვრილი, დაჩნეული ბრგვილი, пятно, брызгъ.

წუწიანი, ზედ ადგილ ადგილ გასვრილი, запачканный.

წუწვი, ს. ძუნწი, ხელ-მოჭირებელი; უგვანი, ცუდი, უმსგავსო; скупой; низкій, подлый, негодный; **წუწვობა**, ს. ძუნწობა, скудость.

წუწვანი, ს. წკმუტუნი, წკავილი ლეკვისა, визгъ; — 2 ქართლ. 564.

წუწვა (ვჭსწუწვა, -წე), ზ. მ. ბაგეებით ამოვსწოვ, высасывать; ბუნ. კ. 12.

წუწუნება (ვჭ), ზ. უ. ტირილის ხმით ვჭჩივი, вошить, брызжать, шорчать; (ვა), ზ. მ. უცრემლოდ ვატირებ, застаивать брызжать, плакать безъ слезы.

წუწუნი, სხ. უცრემლოთ ტირილი, მღრუვა, брызжаніе, вопль, изываніе съ молздою.

წუწანდელი, ზედ გუშინდელი, вчерашній.

წუწება (ვა), ზ. მ. შევლონებ, შევაურეებ, безнокоить кого; тревожить, печалить кого; ვიწუწებ, горевать, тосковать; (ვიწუწებ თავსა), ე. ი. თავს შევიტყენ, безнокоить себя; მიწუწებ გულსა, ты наводишь на меня тоску; ჩონგ. 157.

წუწელი, ზხ. გუშინ, вчера.

წუწება, **წუწილი**, სხ. ურვა, грусть, печаль, тоска; გულის წუწილი, тоска сердечная; ერისთ. 34; (ვჭსწუწ, ან ვჭსწუწვარ, ვჭსწუწელი), ზ. უ. ვჭსწუწუნავ, ვჭლონობ, ვჭსაღლოობ, განუსვენებლობ სენისაგან, ჩრუნვისაგან ან უშუოთებისა; тосковать, тужить, грустить, печалиться, безнокоиться; (ვიწუწებო, -ხე), ზ. ვ. ვჭსწუწვარ, печалиться, ვაგმ. 256; (ვეწუწებო, -ხე), ზ. თვ. ვენაღვლები, ვეურეები, сожалѣть о чемъ; გული მიწუწეს, сердце шемить, ქილ. 60; (ვჭსწუწლები, -ლი), ზ. ვდ. შევჭლონებ, пачинать безнокоиться, тужить.

წუწვა წუწილი (ვიწუწ თვალსა), жмурить глазки, შავთ. 50.

წუწოლა (ვჭსწუწო, -ფე), ზ. მ. ვიზღები, ჩრდილობას ვჭსწაველობ, воспитываться въ вѣжливости, ნ. უფფლო.

წუწავი, ს. მცენ. лавровишшя, раст.

წუწაღლილობა, ს. ნაოდნენი.

წუწაღება (ვა), ზ. მ. წუწალს ავურევ, გაგაწუწალებ, разводить что водою; (ვჭსწაღლები, -ლი), ზ. ვდ. წუწაღ გარდავიტყევი, отводянтъ.

წუწაღვა (ვიწუწაღვი), ზ. ვ. შევიბრაღები, заслушить жалость, (ვეწუწაღვი), ზ. თვ. ვებრაღები, сожалѣть о комъ, იგავი. 14—21; დარეგ. 100; ვისრ. 40, 86, მტერთაც ვეწუწაღვი, и враги со-

жалѣють меня; არ გეწუწაღვი, ты не жалѣешь меня, ჩახრ. 70, ვისრ. 160; მეწუწაღვის, жалъ мнѣ его; ანდრ. 116; მარტ. 1—80; 2 სეგული. 7—18.

წუწალი, ს. ერთი ოთხთა კავშირთაგანი სოციალი, გრილი და ადგილი დასთხვეული; დაბად. 1—2, 3; ფსალ. 1—3; вода; ავრეთვე ითქმის წუწალი პაციოსანის ქვისა; вода драгоцѣннаго камня; სახენი წუწლისანი არიან: **წუწარო**, მცირე მდინარე ან სათავე მდინარისა; **ფუწანი**, ქვიშაყად მომდინარე წუწარო; **ვეშა**, მღაში წუწარო; **ფრე**, წუწარო ქათა და ლავეთა შინა მდგომი; **ღრუღო**, ჯურღმულთა შინა ერთი მეორეიდამ გავტანილი წუწალი; რა წუწარონი შეჭკრებთან და ჩაივლიან ეწოღების **ხევი**, რა ხეები შეჭკრებთან შეიქმნება **მდინარე**; ზოგი ხევი დაშრების უწვომობისაგან და წვიმის დროს მოვარდნილს წუწალს ეწოღების **ღვარი** ან **ნიავ-ღვარი**; **ღანქერი** გამდნარი თოვლის წუწალი და სეცევისა **ღმეშერი**; სადაც ხევი, გინა მდინარე მაღლიდამ გადმოიღის ჰქვიან **გადმოჩქერვალი**; **ან ჩანჩქერი**; სადაც მდინარე ღრმად და მღოვრად ჰსდის ეწოღება **ღურზმა**; უფსკრული გინა უძირო მღოვრესა და არა ღრმას; **მონიო** და **შდო**; მდინარეს განსავალსა ცხენით ან ქვეთით **ფონი**; მდინარის თხელს ადგილს: **თავთხელი**, **ვრაქია**, **კობღოვანი** და **მერეჩი**; **წაწანი** წუწალი ღრმად შესრული განყად ცროალებდეს ჰქვიან **მორევი**; რა ჩანჩქერი ღრმად ჩაიჭრება და ამოდულვით ამოაჭრება მცირეს ეწოღება **გოჩქოჩანა** და ღიღას **ფვირით**; სადაც მონიო ჩაიღულარჭენება, **ჭეველი**; სადაც მდინარე განიყოფების ნაწილებად ჰსქვიან: **ცოცი**, **მყო**, **ილაგვი** და **ნაკაღული**; ხელოვნებით გავტანილს მდინარის **ცოცასა რუ**, **რუსხმული**; დიდიკრებული წუწალთა **ფღვა**; სადაც ორნი ზღვანი ერთიან ურთიერთსა ვიწროითა გარდასადინელითა: **სრუცი**, **სორეცი**; დიდი ზღვა, უკიანეა; ზღვათა წუწალთა ქარისაგან აღძრულსა **ღმღვა**, **ფურთუნი**, ან **ფვირითი**, ზღვის ნაწილსა გრძლიად შესრულთა სხელად **ცოცი** ან **წილი**; ზღვის კიდესა სომალთა სადგომსა **ნავთ სადგური**, და ბერძნულად **ღმიმენა**; რა ზღვის ან მდინარის წუწალი ეცემის ქარისაგან კიდესა **ცაღდა** და **ღაღო**; მცირეს წუწლის შესაკრებელსა, რომელსა არა აქვს შეერთება ზღვათა თანა **ცბა**; ცუდსა და მცირესა **ცბასა ცბორე**, და ფავნართა მირს მდგომარესა წუწალსა, **ჭაბობი**, **ჭანჭრობი**; ხოლო უმცირესსა **გუბე**; სხვანი სახენი წუწალთა იხილე; **წვიმა**, **თოვლი** და **თინული**, წუწლით სღვა, **ჩახა** водою; შავი წუწალი, грязная вода; წუწლის პირი ან კიდე, берегъ рѣки, წუწლის წასაყვანი ან გასაცანი; водопронодная труба, ისაი. 36—2; წუწლის გადავლება, окачиваться, წუწალი აშხაპუნებს, вода хлещетъ; ცფილი წუწლები, теплая вода, теплицы; წუწლის მზიდავი, водовозъ, დასტ. 154; აღ. წუწლის შათითი, მცენ; бугень пняншм, წუწლის წიწმანა, მცენ. рѣжуха, ერისთ. ლ. **წუწლის დიკა**, ნ. დიკა; წუწლის ნახურა; წუწლის ჩეჩქა არიან სახენი მცენარეთა; ერისთ. ლ.; წუწლის პიკნა, ს. მცენ. душица полевая, ერისთ. ლ.; водяная мята, ბუნ. ლ.; **წუწლის ღიჭა**; მცენ. ნ. ღიჭა; **წუწის ფათადლო**, ს. მცენ. ннороги, подсол-

нечникъ (раст.), წყლის საქანელი, ს. სიღრმიდამ წყლის ამოსაღები იარაღი; ნიშანი ზოლიაქოსი, რომელიც მიეთვალავს მზესა იანვარში; водомеръ, насосъ; водолей (знакъ зодіака); ნ. მერწყული; წყალი მოცვის, обводный канал; ნაოშ. 3—14; წყალი ცხოველი, ს. წყაროს წყალი, вода источника; რიცხვი. 19 — 17; წყალ-კურობევა, ს. კურობევა წყლისა ნათლისღების დღეს, водосвятіе въ день крещенія; წყალმანვი, წყლით მანკიერი, ს. სნეული წყალმანკითა, ლუკ. 14 — 2; большой водою больнью; წყალ-მანკიერება, ს. водяная больнь; წყალ ნარევი, ზედ. წყლით განზავებული, смѣшанный съ водою; წყლის გვრიტი, მფრ. зумекъ; წყლის შაშივი, მფრ. водной воробей.

წყადლობა, ს. მოწყალება, ღმობიერად მიხედვა; ნიჭი, საბოძარი; милость; награда; ღუთის წყალობითა, помилости Божіей; წყალობის სიგელი, ან წერილი, жалованная грамота; წყალობას ვითხოვ, прошу пзвинненія; (ვქსწყალობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. კეთილის თვლით და გულით მიგვქვდავ, сатნო ვიყოფ, ვკმარწყოფ; (საგოვლით) къ кому, მილოვ; ფსლ. 36—24: 102—13; წყალობება (ვეწყალობებ, -ბე), ზ. მ. მივეუნიჭებ, ჯილღოლ მიგვცემ, жаловать; (ვეწყალობები), ზ. თვ. შევეწყნარებო, припймаетъ меня милостиво; 2 ქართლ. 504; მწყალობ, ты благосклоненъ ко мнѣ; მრგ. 102; ვისრ. 3.

წყადლობიანი, ზედ. მოწყალე, милостивый, ღვთისაგან წყალობიანი, Богомъ надѣланный милостью.

წყადლობითი, ზედ. წყალობიანი, милостивый.

წყალ-წაღებელი, погибшій, несчастный, იფრ. № 2—14.

წყალ-წყალა, водянистый, იფრ. № 2—12.

წყალ-წყალა, ს. მფრინ. спяща (птица); ბუნ. ლ; трысогузка, ერის. ლ.

წყალ-უკრავი, მაგალ. ღვინო, ზედ. чистое, безъ примѣси воды вино.

წყალცოცობა, ს. სითხელე მდინარისა, мелководіе; დასტ. 13.

წყალ-ჯვარი, ს. წყალი ან ბრწინვალემა პაციოსნის ქვისა, блескъ драгоценнаго камня; ვეფს. 488; ვისრ. 5; ქილ. 658.

წყარო, ს. მიწით ან კლდით გამოდინარე წყალი, источникъ, ключъ; რძინქ, ბუნ. კ.

წყაროებიანი, ზედ. ключистый.

წყაროება (ვეწყაროებ, -ვე), ზ. მ. მოვკრწყამ, орошать; ქილ. 482; რუსულ. 987.

წყდობა (ვწყდები), ზ. ვდ. ამოვვარდები, მოვკსწყდები; истребляться; прерываться; ცხვირიდამ სისხლი არა ჰსწყდება, непрекращается теченіе крови изъ носу; ვწყდები, биться обо что.

წყება, ს. приступить, начало; ორი წყება სამოსელი, днѣ пары платья; გუჯ. წყებალი, ზედ. დასაწყისა, начальный, элементарный; ექვსი წყება წყალი, шесть разъ наполнять водою что лино; ქიმა. 113.

წყება, ზ. მ. ხელსა ვკყოფ, დავწყებ, начппать.

წყება, ნ. რწყება ან რწყება; სიბრ. 118.

წყება, წყება, სს. проклинаніе; проклетіе; ზ. მ. დავკრულავ, შევარენებ, დავკრისებ; проклинать, злословить; მარკ. 11—21, იაკობ. 3—9; ვისრ. 127; (ვიწყებ, -ვე), ზ. ვ. დავიკრული, შევარენებო, проклинаться, ბედი ვიწყევლე, проклинать свою судьбу, მწყევლი, проклинаешъ меня; ალექს. 83; (ვიწყევლები, -ლები), ზ. ვ. დავკრულავ, შევარენებ, проклинать, მიწყევლი დედ-მამას, ты проклинаешъ моихъ родителей, წყებინება, წყებლინება (ვა), ზ. სსმ. შევარენებინებ, заставить проклинать.

წყება, სს. досада, неудовольствіе; вредъ; (ვა), ზ. მ. გულს დავაკლებ; შევარისებ, შევარუნებ; ვავნებ, ვებზას მივსცემ; оскорблять, досажать, вызывать неудовольствіе; безпокошь; ესაწყენს სიმთლეგსა, это вредить здоровью; გაზაყდ არა ვინ აწყინოს, გორგ. 288; что его на дороге никто не обидѣлъ; (ვი), ზ. მირ. გულს დავაკლებ, обидитесь, დმერი იწყენს, па что Богъ прогнѣвается; თავს ნუ იწყენ, безбзпокоюйся; ქილ. 620; (ვე), ზ. მირ. გავუჯარვებო, прогнѣваться, სპ. ვანტ. 206; მაწყენ, огорчаешъ меня; напоить мнѣ вредъ; სიბრ. 40, 44; თავს გაწყენ, безпокою васт; მაწყენს მაგალ. სილი, фрукты мнѣ вредны; მიწყენ, ты обижашься моимъ поступкомъ, სიბრ. 141, მიწყენა, я огорченъ, ვეფს. 62; წყებინება (ვა), ზ. სსმ.; გულს დავაკლებ, огорчать.

წყებალი, ნ. წკებლა.

წყეული, მიმ. დავრული, проклятый.

წყვა, სს. счетъ, мѣра; წყვით მოაზარე, вручи ему со счетомъ; (ვქსწყვი, ვქსწყვი), ზ. მ. საწყაულით ვქსცნობ ნოტიოთა ან მარცვლითა რაოდენობასა, мѣрить, пзмѣрять жидкость, сынуція вещи, и т. п.; (ვეწყვი, -ვევ), ზ. ვ. აღვეწყვი, отмѣрить кому; დაბად. 18—13; 47—71.

წყვდევა (ვაწყვდე, -დე), ზ. ვ. ვქსშავ, ვქარბალავ, დავაკიმევე; заключать, заарестовывать; ანდრ. 72; წყვდეული, ზედ. პაციმარი, арестованный, 2 ქართლ. 435.5

წყვდილი, ს. სნელი, мракъ, გუჯ. 8.

წყვდილობა, ს. სიბნელე, темнота.

წყვდობა (ვქსწყდები), ზ. ვდ. მოვისპობი; მეცად ვილაღებო, истребляться; утомиться.

წყვება (ვქსწყვედ, -ვიდე), ზ. მ. მოვქსნავ, ავსოც, მოვქსწყვეც; губить, истреблять.

წყვება (ვქსწყვეტ, -ვიტე), ზ. მ. გავქვალავ, მოვავალავ, გავქსწყვეც; მოვქსნავ, ავსოც; рвать, разрывать; истребить; прерывать; ვქსწყვეტ საქმესა. რწინტე ძღო; (ვაწყვეტ, -ვიტე), ზ. მ. დავაწყვეტ, დავახლი, დავკრავ, ударить объ землю; ვაწყვეტ თავში, бросить кому что въ лице; ვაწყვეტ თავსა, удариться обо что головою; ქილ. 215, რუსულ. 905; თავში იწყვიტე, ანტ. 4—65; კიპს სეზს на голову, возьми; (ვიწყვიტები, -ტე), ზ. ვ. გავსწყვედი ან დავქსწყვედი, მოვილაღებო; прерываться; утомляться; истребляться.

წყვილ-გამოსხმული, ზედ. დაყერული, холощенный.

წყვილედი, ზედ. ცოლი ცალისა, парный.

წვილი, ს. ლუწი, ან უღელი, ორი ცოლი; პარა; -კაცისა, шулятное лице; წვილის გამოსმა, оскопшить; -ლის პარკი, барышка; -კაცისა, лице шулятное; **წვილიანი**, ზედ. ცოლი-ცალისა, парный.

წვირვა (ვუწვირვები, -რვი), ზ. უ. დამოვერინები, тень, выходить изъ рапы и т. н. ვისაც უწვირვობდეს საფსმელი, кто страдает гонороемъ; სამ. მოსესი 33; დაბეჭდილს დაბადებაში ჰსწერია ცოლით; მიწრწვის, მიწრწოდეს (წრწვა).

წვი, ს. მცენ. წუავი, მწუავი; лавровишня; ერისთ. ლ.

წვილი, ს. მკბენარი, блоха; **წვილის წამალი**, персидскій порошокъ; **წვილიანი**, ზედ. ბლახნატი.

წვინება, **წვინობა** (ვა, ზ. მ. ვაწვენ, оскорблять, досаждать, вызывать неудовольствие; безпокоить, вредить; (ვიწვინებ), ზ. მიჩ. ვიწვენ, გულს მაკლდება, припятъ къ сердцу, осерчать; (ვიწვინები, -ნე) ზ. ვ. ვაწვენ. მაგნებელ ვიქმნები, არ მოეუხლები, მაგალ. საჭმელი, ბნტь вреду для здоровья; 2 ქართლ. 531; (ვეწვინები, -ნე) ზ. თვ. გულს დამაკლდება, обижаться, огорчаться, досадовать; ლუკ. 18—1; ღმერთს ეწვინება, Богъ прогнѣвается, ალექს. 91; ჰანღურიკი არ შეცკიონება, მეწვინება, დაქ. მწხოლქ, для меня небольно, а обидно; მაწვინებს, огорчаетъ, вредитъ мнѣ; (ვქსწვინობ), ზ. უ. ვქსჯავრობ, გულს მაკლდება; ან მაგნებელ ვიქმნები, досадовать на кого; ბნტь вреду; რუსუდ. 771; ცხენი ფეხს აღარ წვინობდა, лошадь нежаловалась боляе на боль ноги; რუსუდ. 161.

წულა, ს. ცკივილი; боль, კუჭის წულა, боль въ желудкѣ.

წულაკური, **წულაპური**, მაგალ. ენისა, ს. ცკბანური, щелканіе языкомъ.

წულვა (ვქსწულავ, ვქსწულა). ზ. მ. დავსჭრი, დავკაკოდ, დავწულულვებ, დავბრძვილებ; რანით, уязвить; ისაი. 1—4; 27—6; ჰქსწულავს გულსა ჩემსა, это наноситъ рану сердцу моему; (ვიწულვი, ვიწულა). ზ. ვ. მოვიწულავ, დავიჭრები, ბნტь рану, ისაი. 9—13; გამაცხ. 8—12; გული იწულვის, сердце обливается кровью; მწულავ ან მწულნა, уязвилъ меня, მარტ. 1—192; ქილ. 166.

წულიანი, ზედ. წულის მქონებელი, водяной; -ნილი, сочные плоды; სიტყვა წულიანი, красноръчливый; ვეფხ. 32, 169; **წულიანობა**, ს. ადგილი წულით საესე; მწხოთი დასიხნო; ქილ. 138.

წულიერი, ზედ. водяной, ანღრ. 109; წულით მანკიერი, წულით რღუნა, წულის საქანელი, წულის წასაუფანი, ნ. წული.

წულიისინა, ს. მცენ. წალიკა, სანღრაკი, спорышъ (раст.).

წულიტუ, ზედ. უმქისო, უსოკლო, სადა, თანასწორე, гладкій, ровный; ეფეკ. 26—4; ისაი. 40—4; ლუკ. 3—5; ზოგჯ. მელოტი, უთმო, лѣснй, დაბად. 24—11; -კლდე, отъѣсная гора; ეფეკ. 26—14.

წულიღება, **წულიღი**, ს. დაჭრილობა, იარა, рана, язва; დაბად. 34—26; 1 ქართლ. 18; ვეფხ. 41; 896; (ვიწულიღებ, -ღე), ზ. მიჩ. დავიკოდავ,

მაგალ. გულსა, разгравлять сердце; (მაწულულვებ, -ლე), ты наносишь мнѣ рану; ვეფხ. 953.

წუმდეული, ზედ. წარწუმენდილი, погибшій.

წუმენდა (ვქსწუმენდები, -დი), ზ. მ. ვაწვსლები, წაწვსწუმელები, погибнуть.

წუნარა, ზ. ნელა, აუნქარებლად, тихо, **წუნარა-**

წუნარა, **წუნარ-წუნარა**, потихоньку; მოურავ. 134; წუნარება (ვაწუნარებ, -რე), ზ. მ. ვამწვილებ, уснокоить; (ვქსწუნარდები, -დი), ზ. ვ. დავქმწვიდლები, уснокоитьсь; გორგ. 134; 2 ქართლ. 517.

წუნარი, ზედ. ნელი, აუნქარებელი; მწვილი; тихій, нескорый, кроткий.

წუობა, ს. წ. რაღ, строй; сраженіе, битва; ორი წუობა, ე. ი. ხელი ცანისამოსი, двѣ пары илатьи; (ვა) ზ. მ. დავალაგებ, დავაწუობ; класть, полагать, убрать, ставить; ვაწუობ სიტყვასა, составляя рѣчи; 1 ქართლ. 338; (ვიწუობ, -წე), ზ. მ. ვიწუებ, მოკვევები; წინდავიწუობ, დავიღებ; начинать; класть передъ собою; მიწუობ სელსა, помогаешь мнѣ; რუსუდ. 380; შროვ. 129; (ვუწუობ, -უე), ზ. მიჩ. მაგალ. სელსა; прилагать стараніе, помогать; ბუნ. კ. 202; (ვეწუობი, ან ვეწუვები, -უე) ზ. თვ. ვიღებ; შევებში; ან მიუვარს რამე; лежать; сражаться; любить что, бнტь охотникомъ до; ღვინოს ვეწუობი, я люблю вино, (მეწუობა, მეწუო), ზ. მიჩ. მეღებ, დღებულ მაქეს; მმეგობრობს, ვუყვარვარ; лежить у меня; онъ въ дружбѣ со мною; სობრ. 40; რუსუდ. 414; (ვაწუვივარ), ზ. უ. დღებულვარ, бнტь положену. лежать, რუსუდ. 725; მაწუვივარ ვაწუვივარ, აწუვიო, ты лежишь у меня, я лежу у тебя, онъ лежить; ოქროს აველატივი ვაწუვიო მაგ მხარზედ, золотые знаменья лежатъ у тебя на плечахъ; ანტ. 3—10, **წუობილი**, ზედ. რიგზედ დღებულე; положенный въ порядкѣ; стройный; ვეფხ. 7; -ლექსი, красное слово; ქილ. 294; ქცევა წუობილი და ხელმწიფური, порядочное и царское обращение; ვისრ. 134; **წუობილობა**, ს. რიგი, წესი, წესიერება, порядокъ, строй, стройность, **წუობილ-სიტყვაობა**, стройное слово.

წუობილი, ს. ერთგვარი ქართული ლექსი რომელსაც სტისში აქვს ხუთი მარცვალი; ნახე შიარისტიხს, имѣющій пять слоговъ въ стихѣ; полустишіе.

წუობილობა; ს. порядокъ, строй.

წურთა, ს. ზომა იდაყვით თითის წვერამღინ; დაწ. 3—1; მაც. 6—27; დარეჯ. 13; локоть (мѣра);

წურთიული, ზედ. ერთის წურთის მექონი, имѣющій мѣру въ локоть, მაც. 6—18; ალექს. 2.

წურთილი, ს. წირთხელი; косякъ у дверей; 2 სჯული. 6—9; გამოსლ. 12—7; 21—6; ისაი. 57—8; მარტ. 1—11.

წურთობა, ს. გიწხვ, досада; (ვქსწურები, -ვერ), ზ. ვ. ვავრისხლები, ვქსჯავრობ, გიწხვანსა, досадовать, сердиться; (ვეწურები, -წვერ), ზ. ვ. ვაჯავრებული ვარ ვისზედმე, сердиться на кого.

წურთამება (ვა), ზ. მ. ვავაჯავრებ, ვავაჯულობებ, გიწხვანს, сердитъ; სამ. ვანტ. 34; (ვიწურთამებ, -მე), ზ. ვ. ვქსჯავრობ, გიწხვანსა, ვისრ. 66; 2 ქართლ. 468; მიწურება, онъ сердится на меня

წიგნი, ნ. ქოცი.

წიხვევა, წიხლილი, ნახე წყველა, წყვილი.

წიურვა, წიურვილი, ს. ზ. жажда; (ვქსწერი, ან მწერი, -რა; მეწერი, -რა); ფ. უ. მსურს სმ, жажда; იოან. 4—13; ვისრ. 22: (ვიწურვებ, -ვე); ფ. მ. მწერს, жажда, თუმა არ იწურვებს ცრემლსა, ვეფხ. 758; ე. ი. ცრემლის დაღვრა რაღა ეჭირებოდა, за чѣмъ ему было проливать слезы.

წიურვილი, -რიელი, ზედ. მწერვალე, ვისცე ქსწურის, жажда, იხი. 21—13; 25—5; 53—2; -ქვეანა, земля, нуждающаяся въ водѣ; იხი. 32—2; წიურვილი. ფ. წიურვილით, съ жаждою, ფსალ. 106—32.

წიურტი, ს. ქურტი, სენია რომელიც მრავალს წიურს ასმევს; помыть къ шитью.

კ.

ჭ, არის უხმო ასო, წოდებული ჭარ; რიცხვში ნიშნავს ხუთი ათასს, ფულის ანგარიშში ნიშნითურთ ქ ხუთი ათას თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიშში 1000 ფულსა, ან 250 ბისცსა, 100 შურსა, 25 აბახსა, 8 1/2 მარჩილსა, 5 მინალთუნსა; ქარაგ-შიანი ლექსნი: ქ ცი, ქეშმარიცი; ქ ცად, ქეშმარიციად.

ჭ, ზოგჯერმე იხმარების ნაცულად წ ნახე წ, და ზოგჯერმე ნაცულად ჯ, მაგალ. ჭინჭარი, ჯინჭარი; ჭინჭველი, ჯინჭველი.

ჭა (სპარს.), ს. წელიანი ჯურღმული ან ლაკვი, колодець.

ჭაბაკი, ჭაშავი, ს. სასმისი, чаша; იერემ. 52—19. ჭაბუკი (სპარს.), ს. ახალგაზდა ვაჟი; მამიცი, გმირი, юноша, молодой человек; молодець, герой, витязь; დაბად. 4—23; იხი. 20—4; ფსალ. 67—27; მარკ. 16—5; იოან. 27—18; საქმ. 5—6; უჭაბუკესი, ზედ. უმცროსი, младший; დაბად. 29—16, ჭაბუკი, ს. ახალგაზდა ქალი; молодая девица; რუთ. 2—5; 1 ტიმ. 5—11.

ჭაბუკობა, ს. სიჭაბუკე, სიერმე, სიყმაწვილე; მამცობა, გმირობა, юность; храбрость; ვისრ. 30; ვქსჭაბუკობა, ფ. უ. ვქსყმაწვილობა, юнѣть, ვქსჭაბუკელები, ფ. ვდ. ვქსყმაწვილელები, молодѣть.

ჭადრაკი (არაბ.), ს. სამორინო სამღერელი ფიცარ-ზედ ჯვარედელ დაკუთვითლსა, шахматъ.

ჭავლი, ს. დაღალი, მსხვილი ნაწნავი თმათა, коса.

ჭავლი, ჭევლი, ს. მდინარის ციმციმი ჩავრებით, струя, ვეფხ. 834, ენაზედ ჭავლი მოეღება თუ, ერისთ. 2—23; развѣ его языкъ перазвѣжется.

ჭავლი, გურ. вѣтъ, რტო, ბქრ. 184.

ჭავი, ს. სრალი ცხენი ან ვირი, кобыла. [შიცა.

ჭავუნტელი, ს. მცენ. ჭარხალი, свекла, свекло-

ჭალი, ს. ბუჩქნარი, ჯვანარი, ჩირგვანარი, წნორი, წულის ნაპირზედ; ან მცირე ტყე; кустарникъ у прибрежья; солома отъ кукурузы измельчен-ная, ჭალატყე, роща.

ჭალაკი, ს. ჭალი განა კუნელი, кустарникъ на берегу рѣки; остроиъ.

ჭალი, ჭრჭალი, რჭალი, ს. ურმის მანა, колы, спица у телеги; копыль, ჭალეზიანი, მაგალ. ურემი, телега со спицами для возки угля.

ჭამა (სომხ.), სხ. ზდა; (ვქსჭამ, მად. ვქსჭამ), ფ. მ. მივიღებ საზრდელს; ვქსარჯავ ჭამაში; ѣсть, кушать, протѣдать; გამოსლ. 13—7, სრსვილი ჭჭამს ხორცსა, гангрена точеть тѣло; ვქსჭამ თვალე-ბითა, зарится глаза, ჩრჩილი ჭჭამს მუღსა, моль есть сукно; ვქსჭამ ნაღველსა, я провожу время въ скуки; ვისრ. 17; (ვიჭამ, ხორცსა), ფ. უ. ვი-გლეჯ ხორცსა, грызть свое тѣло; რუსულ. 988, გორგ. 1; (ვეჭამ), ფ. მიჩ. შევეჭამ, გავუნადგურებ. обнѣдать кого; (ვაჭამ), ფ. მ. ვაჭმევ, ვაძლევე საზრდოს; давать пищу, кормить; სიბრ. 34; (მჭამს, მჭამდა), ფ. მიჩ. მჭებენს. მღრღნის; грызеть мѣся; мучить мѣся; (მიჭამ), ფ. მიჩ. შემიჭამ მა-გალ. ქონებას, ты тратьши (сѣбѣдешь мое до-ро); (ვიჭმები, ვაჭმე), ფ. ვ. შევიჭმები, გავხარ-ჯები; сѣбѣдаться, ქვექანა ამოთა ვჭმეა, въ мирѣ живуть для удовольствія; ვისრ. 20; (ვეჭმები, -ჭამე), ფ. თვ. საზრდოდ მიველები, ему дозво-ляется ѣсть.

ჭამალი, ს. საჭმელი, საზღელი, სანოვავე; сѣбѣтное, пища, яства, кушанье, მატ. 14—16; მარკ.

ჭამება (ვაჭამებ, -მე), ფ. მ. ვაჭმევ, давать пищу, кормить, ჭამებული, ზედ. გასუქებული საჭმელი-თა, откормленный, ლუკ.

ჭანარი, ს. თევზი; კობრი, გოჭა, карпъ (рыба).

ჭანგა-ბალახი, ს. მცენ. лисохвость, батлачикъ (раст.); ბუნ. ლ; шрей, ერის. ლ.

ჭანგი (სპარს.), ს. კლანჭი მხეცთა ან მონადირეთა მფრინველთა; лана звѣря, птица, когти; ნ. ჭანგი.

ჭანგ-მასვილი, острокоготый; რუსულ. 580;

ჭანგ-მასვილობა, ს. острота когтей; რუსულ. 203; ჭანგინი; ზედ. когтистый; ქილ. 390, ვეა-ვის ჭანგი, მცენ. Гуньба.

ჭანდარი, ს. მცენ. ჩინარი, ძელ-ქუა, чинаръ; რუ-სულ. 210.

ჭანდრაკი, ნ. ჭადრაკი, სიბრ. 170.

ჭანი, ზედ. კანცი, გამხლარი, ჭნავი, ნაღვეა, მოივი, тощій, სახელი ჰობტოს ხალხისა, Дчаны, (народъ).

ჭანვი, ზედ. წმანსი, ჭმანსი, მოჭმანებული ღვინო, кислое вино; ალექ. 1, 187.

ჭანჭალი, ს. წველის პარკი, барышка, надшульт-никъ; Аватом. т. ბუნ. ლ.

ჭანჭიკვი, ს. ხის ფარეში, ჭილიბი ჭინჭილაკი, чека у оси, больт, затычка.
ჭანჭრობი, ს. ჭაობი, წყლიანი ადგილი მწვანით და ბუჩქნარით დაფარული, болото, тина.
ჭანჭური, ს. გამხმარი შავი ქლიავი, черешкиш.
ჭანჭყალი, ს. შეკრულის ჭურჭლის ხმა, ррянцание.
ჭანჭყარი, სხ. ხსნივა жидкости: **-რება** (ვა, -რე), ზ. მ. ვანჯღრევე, ვკსთქვეფე, ვკსლღევე; болтать, взбивать жидкость.
ჭანჭყაცი, ს. მცენ. ჩინჩხაცი; берескледь (раст.).
ჭაობი, ს. ჭანჭრობი, წყლიანი ადგილი მწვანითა და ბუჩქნარით დაფარული, болота; **ჭაობიანი**, ზედ. საფლობი ადგილი, болотный, болотистый.
ჭაპალი, **ჭაფალი**, ს. თევზი, рипуха (рыба).
ჭაპანი, ს. თასმებისაგან დაკრებილი თოკი, ღველი, ურმის ცვირთის გარდასაჭირებელი, перевка изъ ремней для связывания поклажи.
ჭაპანწყევცა, ს. მჭიდროობა, тискотия, давка, ივერ. № 1—89, свалка, суматоха.
ჭაპი, ს. ზანღულთა და წალთ შესაკრავი თასმა; ремни у обуви.
ჭაპრი, ს. მფრინვ. суходанль, рыболовь.
ჭარბატყლა, ს. მცენარე.
ჭარბება (ვა), ზ. მ. დავკსლღევ წონაში; დაესძლავ, გარდავჭრევ, გარდავჭმატებ; перетягивать; переспливать; превосходить.
ჭარბი, ს. ნამეტნავი უფრორე წონაში, излишекъ въ вѣсѣ.
ჭარბობა, ს. ილიშქეთი; რუსედ. 911; (ვკსჭარბობ, სრ. არა აქვს); ზ. უ. ნამეტნავი ვარ წონით; быть въ излишествѣ (о вѣсѣ).
ჭარბელა, ს. მცენ. очанка, расторгъ, дубровка (раст.); ნ. ჩ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.; зводенъ, ერის. ლ.
ჭარი, **ჭარო**, ს. მფრინვ. суходанль, рыболовь, чайка; ლევიტ. 11—16.
ჭარიკი, ს. კოკის ნახევარი, ნახელრა.
ჭარკვანა, ს. მთაზედ მიხვეული მოხვეული გზა, ვითარცა კლდეზედ წივარნა; извилистая дорога въ горахъ.
ჭარლი, ს. მფრინვ. аякюпъ, зимородокъ.
ჭარმაგოსანი, ზედ. ჭალარა, თმებში თეთრნარევი, сѣдловасий, ვეფხ. 1349, დარეჯ. 50.
ჭარმაგი, **ჭარმაკი**, ს. თეთრზედ შავით დაწინწყკლული ფერი ბეწვეულთა; простѣнна, простѣдъ; ვეფხ. 1349; ვისრ. 200; ზედ. ნაცრის ფერი, сѣрный; ჭარმაგი ჯორი, сѣренькй осель; დარეჯ. 2—147; ჭარმაგი სიყვარული, степенная любовь; ვისრ. 68; **ჭარმაგული**, ზედ. მართებული, степенный; ქილ. 337.
ჭარმალი, ზედ. ჭარმაგი, ჭალარა შერთული; მოხუცი მხნე და სიმართლის მექობნი; сѣдой; бодрый старикъ.
ჭარო, მფრინვ. ნ. ჭარი; ქილ. 490.
ჭარცალი, ს. ენა-მჭვარცალი, ცულის და ღნიოშის მოლაპარაკე, болтуш, зловязчыный, зловязчыннъ.
ჭარხალი, ს. მცენ. свекла; **ჭარხლის მკლავი**, ან ფოთლოი, свекловична; ბოთა; ბუნ. ლ. полевая рѣпа, ერის. ლ.
ჭაუპა, ს. ცული ფეცვი მურწას ჰგავს, дивй боръ (раст.); ბუნ. ლ.

ჭაუღა, ს. ნაფოცას გვარი, თევზი; рипушка.
ჭაქანი, **ჭახანი**, ს. ჭიქისა და მისთანთა გატეხის ხმა, трескъ.
ჭაქიჭუჭი, ს. ცკაცი ცკუცი, ჭაქიჭუჭი, трескотия.
ჭაქოსი, ს. მცენ. თუნთის ჭემი; конехвость, ერისთ. ლ.
ჭალარა, ზედ. შავთმაში თეთრ შერთული, сѣдой.
ჭალვი, ს. სათბელი, მოლთ სამარგლავი, коса, серпъ.
ჭალი, ს. ჭოჭონაქი, блокъ.
ჭაშა, ს. თავის ქალი, черепъ, სიბრ. 96.
ჭაშაკი, ნ. ჭაშაკი, შენიშნუა: ჭაშაკი შეცთომით არის, უნდა ჭაშაკი, ე. ი. თავის ქალისაგან გაყეთებული სასმელი, чаша изъ черепа.
ჭაშანგირი (შარს.), ს. თვით მჭურბველი მეფე, самодержецъ, წაათ ცხოვრ. 115; ბიანკ. ლ.
ჭაშნიკება (ვეჭაშნიკები), правиться.
ჭაშნიკი, ს. მცირელი რაოდენობა სასმელისა გემოს გასასინჯავად; пробн панитконъ.
ჭაჭა, ს. დაწურვილის ყურბის ჩენრა, кожуря виноградная послѣ выжимки; 268; ჭაჭაცვრისა ან ბაღე, სამც. 163, ჭაჭის არაუი, ს. подка изъ виноградной кожурь; ჭაჭის არაუი, водка изъ виногр. выжимокъ; სამც. 127; ჭაჭის თხლე, подонки, осадокъ вишней, гуща; ჭაჭა ლულისა, подонки отъ ива. дрожжи.
ჭაჭა, безмолвие, რუსულ. ქ. ლ.
ჭაჭა, ს. იმერულად, თირკმელი ან სუკი; почка.
ჭაჭანება, ს. ჩამიჩუმი, безмолвие, тишина.
ჭაჭვი, ს. ჰეშვი, ორი ზელი მომუჭვილი, ზღუჯი, пригоршня.
ჭაჭუა, ს. ივერ. № 4—8?
ჭაჭიჭუჭი, ს. ჭრიალის ხმა, ჭრიალი, скрипъ.
ჭახრავი, ს. საქანხავი ხრახნილი, ცრელის მოსაჭირებლად ან მოსაშეგებად; щурунъ, тиски; დარეჯ. 150.
ჭდე, ს. დანით ან ცუღით ამოთხრილი ნიშანი ზეზედ; ჩხირი ამგვარის ნიშნებითურთ სახეგარშოდ; парубка, насѣчка; бирка, 1 ქართლ. 126; ანტ. ჭდეს დასმა, насѣкать.
ჭდევა (ვა), ზ. მ. დავკსვამ, ამოვკსჭირი ჭდევა; отмѣчать на валѣхъ, насѣкать. дѣлать насѣчку.
ჭდეა, სხ. კოვია; ჭდევა, (ვკ) ზ. მ. გამოვკვერავ მეცალღსა; დაღულღსმავ; ковать; -ცენსა, ковать лошади; (ვიჭდები, -ღე), ზ. ვ. გამოვიკვერები, быть выковану.
ჭდეა (ვკსჭედ, -ღე), ზ. მ. გავსჭედ, გავსტენ დავკსტეკე; тискать; плотно класть; набить; (ვიჭდები, -ღე), ზ. ვ. გავიტენები, набивается.
ჭდეილა, ს. დაკოლილი ზვანცავი უფრორე საკლავი, холощеный скотъ; -ლორი, боровъ.
ჭდეილა, ს. საცირი, წონაა, ნახე საცირი.
ჭდეილი, ზედ. დაჭედილი, კვერში გამოყვანილი მეცალღი, ფსალ. 97—6; кованый.
ჭდეული, ს. ჭავლი, მდინარის ციმციმი, струя.
ჭდეღვა (ვიჭდეღვი, -ღე), ზ. ვ. თავდაღებით ვკსტეღილა, стараться.
ჭენება, სხ. прыганье, скачка верхомъ; (ვა), ზ. უ. ვკრბი ცხენითა, გავექანები; ვარბევ, ხელსა ვკპრავ; უქუფაღღებ ზელის კვრით, საქმ. 7—27; прыгать

скакать; отталкивать; ანღრ. 49; დლო ზღვის ჭენჭისა, волны от прилива моря; ციმოთ. 15.

ჭენჭი, **ჭენჭო**; ს წვეთი მწვადისა, сокъ жареннаго мяса; გამოწურნი, выжимки.

ჭეო, ს. კლდე ფიქალიანი, плитная скала, базальты; ჭეოდ, მზ. ფიქალ ფიქალად, плитами.

ჭერა, სს. держащие, (ვაჭერ, -ჭერი, მაგალ ხელსა, ფეხსა და სს.), მ მ. ხელ დაჭერე, დავაჭენ, დავჭსკვეც ხელითა ან ფეხით, нажать, придавить рукою, ногою; (ვიჭერ, -ვიჭირე), მ. მ. ვიჭერო, ხელში ვიჭერთავ; შევიჭერო, ხელთ ვივლებ; დავიჭერო, დავიჭინებ; держать; схватить, словить, поймать; заносовать, покорить; панять; შორს ვიჭერ, несоглашаться, отказываться; ხელთ ეჭირა წიგნი, онъ держалъ въ рукахъ книгу, უსმართლოდ ეჭირა მამული, онъ не по праву владѣлъ имъ; ვუჭერ ხელსა, беру за руку; თავს ვუჭერ ცხენსა, удерживаю лошады, (მიჭირავს მიჭირავ), მ. მიჩ. მიჭურავს, ხელში მიჭვირთავს; დამიჭერო, დამიჭინებ; ქირითა მუვს; держать; владѣть; панывать; ფული და უური მიჭირავს, я присматриваю, наблюдаю; ვუფს. 1003; ცხენს არავინ გიჭირვიდა, никто недержалъ твою лошады; ვისრ. 150; ვჭსჭერი ვარ, ვჭსჭეროდი; მ ვ ვჭსჭერობივარ, онъ владѣтъ мною; (მჭერი ხარ, -მჭეროდი), მ. ვ. я владѣю тобою, я держу тебя; სმ. ვსტ. 246; **ჭერილი**, **ნაჭერი**, მიმ. державшій, ნ. ჭირვა.

ჭერამი (სომხ.), ს. მცენ. абрикосъ.
ჭერი, ს. სართული სახლისა შიგნიდამ, გარნა გარეგანი არს ერად; потолкъ; ჭსხვოვრებს თავის ჭერს ქვეშე, жинетъ ноги своимъ кровомъ; ჩონგ. 80.

ჭეპა, ს. ზაოქი, გვინვა; трескъ, громоной ударъ; (ჭპ), მ. უ. ვჭპრიალებ, ვჭპრვიზავ (ქუხილი); гремѣтъ, производитъ трескъ; ჩონგ. 13.

ჭეპიანი, ზედ. გრვინვიანი, громовой, ქილ. 52.

ჭეშმარიტება, სს. ნამდვილი სიშართლი, სისწორე; истина; (ვაჭეშმარიტებ, -ტე), ნამდვილად ვამტკიცებ; подтверждать истину; (ვჭეშმარიტებ, -ტე), მ. მიჩ. დავურწმუნებ, подтверждать кому истину; (ვიჭეშმარიტებ, -ტე), მ. მიჩ. დავიჭყვებ, ვირწმუნებ, вѣрить въ истину.

ჭეშმარიტი (სომხ.), ზედ. სწორედ შართალი, ნამდვილი, истинный; ჭეშმარიტად, მზ. истинно.

ჭეშმარიტობა, სს. სინამდვილე, истина; (ჭპ), მ. უ. ნამდვილ, სწორედ გამოვჭსწნებ, ნამდვილი ვამტკიცებ, დაბად. 21—16; 42—16; (ვეჭეშმარიტებ, -ტე), მ. თუ სწორედ ვწმუნებ, назаться истинным; (ვეჭეშმარიტება), მ. მიჩ. ვერწმუნება, მჯერა, кажется мнѣ истинным; 1 ქართლ. 12.

ჭეჭება (ვიჭეჭები, -ჭე), მ. ვ. ვიჭეჭებ, თავს გამოვივლებ, выходить изъ себя; კაცია. 32.

ჭეჭვა (ვჭეჭვ, -ვე), მ. ვ. ვჭეჭვოც, ვჭეჭვოც, ვჭეჭვო, смять, раздавить.

ჭეჭვიცა, მცენ. берескледъ, ერის. ლ.

ჭეხა, სს. ჭეჟა, ქუხილი მენის ჩამოვარდნით; трескъ, громоной ударъ; (ვიჭეხ, -ხე), მ. უ. гремѣтъ, производить трескъ; ცამ იჭეხა, громъ грянулъ;

რუსულ. 990; **ჭეხა-ცემა**, трескъ отъ удара; ლარეგ. 87.

ჭევაი, ს. სვილი, მცენ. рожд.

ჭეღვავა, **ჭევალი**, ნ. მჭეღვავა, მჭევალი.

ჭევალი, ს. მჭევალი, მჭევალი, დგებულობათა შინა გათანგვით ცვილი სხვა და სხვა ადგილს, колотье напр. въ боку; колка; ჭევალი მადგას, въ боку колеть.

ჭეღვადი, ზედ. მჭეღვადი, ჭარტლი, ცულისა და ლნიოშის მოლაპარაკე, злослычный, злоязычный.

ჭეღვადი, ს. მჭეღვადი, კომლის მური, сажка; копоть; -ლის სუნი, угарь.

ჭეღვა (ვეჭვილი), მ. მ. ვაჭეღვ, დაესვამ, ამოვჭსჭერი ჭეღვა; пастыкать, дѣлать пастычку.

ჭევი, მცენ. ჭევაი. рожд, ერისთ. ლ.

ჭევივა (ვჭსჭევი, -ვე), ნახე ამოჭვირვა.

ჭევილითი, ს. ბარჯი, ხოჭი თევზთ საჭერი, багоръ рыболовный; острога.

ჭევიცა, **ჭევიცავა**, **ჭევიცა**, ს. მფრინ. завирушка, коноплянка (шпид); ნ. ჩ. ლ კიოცა, ზეფწვია, трясогузка; ზუნ. ლ; სკვინჩა, зяблнкъ, ერის. ლ.

ჭევიცი, ს. ფეს საცმლის წვერიან ცხვირი; пось у обуви.

ჭევირვა, ს. პროზაუტობა; (ჭსჭევირ), მ. უ. განვალს სინათლე საშუალო წულისა, ბროლისა, მინისა, ნამდვილი პროზაუტობა; ზუნ. კ. 17, ნ. ამოჭვირვა.

ჭევირი, ზედ. საშუალო გამჭვირვალე, მჭვირობი, პროზაუტობა, ვუფს. 135. 412.

ჭევირობა, ს. გამჭვირვალეობა ან ჭევირვა, მფერა, ცქერა, ეტკ. 41—16; პროზაუტობა; ვრჭხ; ციმოთ. 98; რუსულ. 984.

ჭევირთა (ვჭსჭევირ, -რითე), მ. მ. საჭევირთლით ამოვჭსჭერი ხესა, долбить дерево; ვჭსჭევირთ, ვჭევირთ, сверлятъ.

ჭევირცა, სს. смотрѣние; (ვჭსჭევირც, ვუჭევირც, ვიჭევირცები, -ცე, -რიც). მ. უ. ვუჭევირ, ვუჭევირებ, смотрѣть, ვრჭხ; ვისრ. 5; ვუჭევირც ვისისამე გზასა, ожидать кого. ვისრ. 128; მჭევირც. смотришь на меня; ვუფს. 95; ჭევირცინება (ვა), მ. სსმ. ვუჭევირცინებ, заставить смотрѣть, ვისრ. 19.

ჭევირტი, ზედ. ფული ელამი, შარლი, косоватый; 1 ქართ. 343.

ჭევირცინა, ნ. ჭევირცინა.

ჭია, ს. ზოგადი სახელი მშრომთა, რომელთაცან წერილთა ეწოდების ჭეუა და ლილთა ზობოლა; გარნა მიწათა და ნეხეთა შინა მზუღათა და მუცლით მავალთა მავალი; червь, ან **ჭიაფერი**, ბუჭეღენდი, кошениль; ორი ცომარა ჭია, два мѣшка кошенили; **ჭია აბრეშუმისა**, червь шелковичная, დასტ. 134; ჭიანი, ნ. ჭიანი, ჭიის ფერი, краска червецъ, карминъ; ქიმ. 265.

ჭიაკოკონა, ს. ცეცხლს დაანთებენ ღიღს ოთხშაბათსა და იმაზედ გაღსტებთან; прыгаше черезъ огонь въ среду на страстной; კაცია 112; კავკაზეთი 1856 წ. № 31.

ჭიანაჭიანი, ზედ. შეჭმული, დახურული ჭიისაგან; червоточина.

ჭიანური, ზედ. ქამანჩა საკრავი, კითარი პალეზიანი, скрипка.

ჭიანჭყედა, ნ. ჯიანჭყელი.
ჭიაფა, ს. ჭია, стрелоза, რ. ქ. ლ.
ჭიაფანდურა, ს. ნესვის მზიდავი ან მაგროვებელი ჭია, жукъ павозный.
ჭიაფერა, ს. მცენ. ფერაფერა, ჯამფაზა, жирцаи трава; шипшатъ американскій; ერისთ. ლ.
ჭიაფერი, ს. საღებავი ჭია, ბუქლენდი, кошениль; ჭიაფერი შეღება, красить кошенилью.
ჭიაყედა, ს. ჭუა, ჭია, блевка (червь), ნ. რ. ლ. ან земляной или дождевой червь; ზ. ფ. ლ.; ბუნ. ლ.; -ლას ფეთი, oleum lambricosum; ბუნ. ლექს.
ჭიაჭუა, ს. ღიღინ და წვრილნი ჭიანი მრავლად, черви, რუსუდ. 989.
ჭიკო, ს. ღიღი სარი, მანა შესადმელი ვაზთა, таркальникъ, подпора подъ виноградныя лозы; ვეფხ. 883, ნახე განმ.
ჭიღობა, **ჭიღება**, **ჭიღილი**, სხ. ბორხა; ჭიღილი მუცლისა, ე. ი. უჩუნი, მუცლის გვერმა; ბილ ვხ. желудкъ; (ვა, ან დავჭჭილებ. აღ); ფ. მ. ვარკინება, სევაბამ; заставишь бороться, (ვჭჭიღობ, ფ. უ. ვვარკინობ, ვვარკინები, დავეჭიღები, ბორоться, (ვიჭიღები, -ღე), ფ. ვ. ვირკინები, бить въ боръсь, რუსუდ. 695; (ვეჭიღები), ფ. თვ. ვვარკინები, დავეჭიღები, მოვეჭიღები, ვვსცილობო რისისამე დაჭერას, დაფრობას; бороться; стараться схватить, взять, овладеть. 2 ქართლ. 559; რადგანც აზატხან ერივანს ეჭიღებოდა, такъ какъ Азатханъ старался овладеть Ериванью; 2 ქართ. 450; სამკვიდროდ ეჭიღებოდა, хотѣлъ присвоить себѣ; გულზედ მაჭიღებს. риветъ меня.
ჭივიდი (ვჭჭივი), ფ. უ. ვჭჭივტიკებ, ვჭჭივტიკინებ, чиркать.
ჭივჭავი, ს. მფრინვ. ვორобей, იობ. 40—24.
ჭივჭივი, ნ. ჭივჭივი. [ერისთ. ლ.
ჭითაში, ს. ერთგვარი ფურძენი, сортъ винограда,
ჭიიანი, ზედ. ჭიანი, ხილთათვის: ჭიანჭყამი, червиль; червоточный.
ჭიკუსხული, ს. მცენ. პანტა, კვიჭიჭა; ლხვია გრუპა, ერისთ. ლ.
ჭიკჭავი, ს. მფრინვ. ბელურა, ვორобей.
ჭიკჭივი, **ჭიკჭივი**, სხ. чирканье; (ვჭჭიჭიკიკებ, -კე; ვჭჭიჭიკიკი, ფ. უ. ჟივჯივი მფრინველთა, ან-ჟივჯილის ლაპარაკი, чиркать. жепетать; (ვეჭიკ-ჭიკებ), ფ. თვ. ჟრმთა თვის ველაპარაკები, жепетать съ кѣмъ; რუსუდ. 678; **ჭიკჭიკობა** (ვჭჭი-ჭიკიკობა), იგივე ჭიკჭიკი; ვისრ. 183; ჭიკჭიკება (ვა), ჟრმთა ველაპარაკებ, заставить жепетать.
ჭილი, ს. მალალი მოლი ფართო ფურცლოვანი რომ-ლისაგან მოიქსოვების ჭილობი, სფირიდი, გა-მოსლ. 2—3; იობ. 811; ისაი. 19—6; ამის გვარ-ნი არიან: ლელი, შოლღო, ჩალამგელა, ситникъ, рогозъ (раст.); ქილ. 150; налочникъ узколи-стый, ერის. ლ.
ჭილიბი, ს. ურმის თვლის ჭანჭიკი, чека у осн, блатъ.
ჭილო, ს. ნიორთა და ხახვთა ძირთაგან შენაპრომი ფურცელი, луска, лузга луковныя.
ჭილობი, ს. ჭილოთაგან წნული საფენი, რომლისაცა სეფთას და კეთილს ეწოდება ნეჭა, ცუღსა კელ-მენი, рогожа, циновка.

ჭილცვა (ვეჭილცვები, -ვე), ფ. თვ. ვეკრძალეზი, ვერილები, уклоняться.
ჭილფავი, ს. მფრინვ. ლალა, ჭრელი ყვავი, галка.
ჭიმბური, ნ. ჭიმბური; ჭიმბუკი, ნ. ჭინჭილაკი, რ. ლ.
ჭიმვა (ვჭჭიმავე, -მე), ფ. მ. გავართხავ, გავსწევ, გა-ვაკავებ; тянуть, растягивать; натягивать; ჩონგ. 80; ფსალმ. 31—9; ერთგულად ვჭჭიმით ჭაპანი, будемъ усердно тянуть лягу; (ვიჭიმები, -მე), ფ. ვ. გავიშლარებო. გავიჭიმები, тарашиться, вытягиваться; ცუავი იჭიმება, кожа тинется; რას იჭიმები, что ты куражишься.
ჭიმი, ს. კანაფის ავზრა, აღვირი; вожжи, тяжъ у колѣса, მარც. 2—169; ჭიმის აღება პირთა, па-дѣть узду.
ჭიმვა, ს. მიერულად ავი-მავნე, ქართულად აღბ; ლხ-ში.
ჭიმონი, ნ. გულა-სციკირი; воляпка საბ. ლ.
ჭიმური, ს. ბრინჯი ან სხვა მარცვალი მოხარსული და შემდგომ ერბოში მოხარაკული; ან დამცვრეულ პური ერბოში მოხარაკული; сваренный рисъ и т. п., а потомъ поджаренный на маслѣ; куски хлѣба поджаренные на маслѣ.
ჭიმჭიმელი, ს. марсъ (планета).
ჭიმჭიმი, ზედ. წვრილად ჭრელი, нестроватый, საბ. ლ.
ჭინახული, ნ. ჭინახული.
ჭინო, ს. მფრინ. პაკარა კაკაჩა, пилукъ (шт.).
ჭინცვა, **ჭინცვა**, სხ. ზიღება უკანა ცანიდამ, жи-ление, патура при испражнении; (ვიჭინცვებ, -ცე), ფ. მ. ვაზიღებო მუცელში გასაყვანად, позывать къ испражнению; (ვიჭინცვები, -ცე), ფ. ვ. ვირჯებო გარეთ გასვლის დროს; патуживаться, жлпиться.
ჭინჭარი, ს. მცენ. ჯინჭარი, крапива; ჭინჭრის ღე-ლა, глухая крапива, ერისთ. ლ.
ჭინჭველი, ს. ჯინჭველი, муравей.
ჭინჭი, ს. გურ. ძველპეული რამ, ветошь, тряпка.
ჭინჭრაქა, ს. მფრინველი, крапивникъ.
ჭინჭილაკი, ს. ჭილიბი, ურმის თვლის ჭანჭიკი, ხის ფარეში, чека у осн.
ჭინჭელი, **ჭინჭელობა**, -ღება, სხ. споръ; за-доръ. (ვჭჭინჭელობ, ვი-), ფ. უ. ვჭჭინჭელობ, გა-ვეჭიშვლები თამაშობაში; жлпиться, спорить въ игръ; ჭინჭელიანი, ზედ. მოჩხუბარი თამაშობაში, задорный въ игръ, жила; (ვა),
ჭიორა, მცენარე.
ჭიორა, ს. მცენ. куколь (раст.).
ჭიორა მარგალიტი, ს. ფრიად წვრილი მარგალი-ტი, мелкй жемчугъ.
ჭიპა, ს. თევზის მუცელი დამარილული, ღოსი, тешка.
ჭიპი, ს. უპე, пупъ, пупокъ, სკლავისა, заштокъ, подпалекъ; -ქვეყნისა, высота земли, მსაჯ. 9—17, ოთხს ჭიპამდინ, до четвертаго поколѣ-шя; სამ. სამხ. 251; ჭიპის ჩაყარდა; бѣшнъ пупа; ბუნ. ლ. ჭიპის გლეჯა, бить пупа, ბუნ. ლ.
ჭირანო, ს. ორბთა ლუნი; ნ. ცოთმილი.
ჭირღებუღება, ს. ჭირნახული, ნამუშავარი, трудъ, попечение; აღექს. 38.
ჭირება (ვა), ფ. მ. ხელს დავაჭერ, დავსტყვევ ფეხით

пажпмать рукою, ногою, придавливать; ვაჭირებ საქმეს, затруднить дѣло; ვაჭირებ საქმეს; затруднить себя, ალექს. 60; წელზედ ვაჭირებ სარკველსა, стягнуть талию поясомъ; გულზედ მიჭირებს, стѣсняетъ мнѣ груди, давить мнѣ грудь; წაღ მიჭირებს, сапогъ жметъ мнѣ ногу; (ვე), ზ. მიწ. მოვეჭირებ, შევეშარცავ. შევეჭხუთავ, стiaшуть, скрутить, сжать; სიცოვე უჭირებს, морозить; (ვაჭირები, -რე), ზ. შ. შევიცვი, შევიშარცვი, быть обнесены, обтянуты; იეჭეე. 41—16; (ვეჭირები, -რე), ზ. თვ. სახმარი ან საქირო ვარ ვისთვისმე, ვესაჭირავები, быть потребному, необходиму кому; 2 ქართლ. 478; (მეჭირება, -რა), ზ. თვ. მესაჭიროება, მოქენეფარ, მოვითხოვ, იმწებ ყუჯდუ, нуждаться; რუსუდ 381; ჩონგ. 51; შენი თავი მეჭირება, ты мнѣ нуженъ; (ვეჭსირლები, -ლი), ზ. ვდ. საჭიროდ გავუხლები, потребоваться, попадобиться, (მჭირლება, -ლა), ზ. ვდ. потребно мнѣ, надобно мнѣ, (მიჭსირლება, -ლა), ზ. ვდ. მიძნელება, затрудниться, მისი გაშევაბ მიჭსირლება, затрудняюсь его оставить; ქილ. 194.

ჭირვა (ვეჭსირ ან ვეჭსირვარ; შ პირ. მრავ. იჭვრენ ან იჭსირვენ); ზ. უ. სენი რამე მჭირს, შესუთვლოვან სენით, ან ზნედ მაქვს; быть одержиму болью, იმწებ. привычку; (ვაჭირავ, -რე), ზ. შ. ვიპყრობ, ვიცვირთავ; დავიჭვირ, არ მივეუშევა; держать; удерживать; ვეფს. 1393; (ვეჭირვი, -ვე), ზ. შ. მოვიჭირვებ; მოვითმენ; თავს გამოდებით ვეჭსცილობ, ვეჭმუშავობ, ვეჭმოღაწეობ; თავს ვიცვენ, შევეჭსწლები; стѣснитъся; терпѣть, сносить; трудиться, потѣтъ надъ чѣмъ, выбиваться изъ силъ; стараться; трудиться, безпокоить себя; тужить, печалиться; ვეფს. 196; 1282; დარეფ. 2—96; ვისრ. 205; (მიჭირავს, მჭერია ან მჭირებია), ზ. შიწ. მიპურია, დაჭერელი მაქვს; держать, занимать; სამ. ვასტ. 168; ჯავრი მჭირს, იმწებ. неувольствие, სახლის ავეჯულობას უჭირავს დიდი ადგილი, мебель занимаетъ много мѣста; კაცი ქირით უჭირავს, онъ держать человека по найму; თვლი მიჭირავს, наблюдаю, присматриваю за кѣмъ; (მჭირმე), ზ. შიწ. ვეჭსწუხვარ, скорблю, იერემ. გოდებ. 1—20; (მჭირს, სრ. მჭირებია), ზ. შიწ. განთვისებით, შესაკუთრებით მაქვს, მაგალი. უბედურობა, სხეულები; ზნედ ან თვისებად მაქვს; я одержимъ болѣзнию, бѣдствіемъ, страдаю; свойственно мнѣ; რა გჭირს, что у тебя болитъ; пашъ какая у тебя нужда; თუ მცირისკან პალი გჭირდეს, если ты угнетенъ врагомъ; რუსუდ. 951; ქეთი საქმენი მჭირანს, я имѣю такое собою; ელიო. 393; მოურავისკან ბევერი პალი მჭირს, я сильно стѣснешъ Моуравомъ; მოურავის სიკელი. 13; მჭირს სიბერე, страдаю старчествомъ; ვეფს. 36; კარგი რამ გჭირდეს გიკვირდეს, ავი რა საკვირველი, ვეფს. 1169; თქვენგან გეჭირს უველიო კარგი, всѣмъ хорошимъ мы обязаны вамъ; ვეფს. 1576, **მჭირავი**, **მჭერი**, державшій, **ნაჭერი**, державшій.

ჭირვება, სს. შეიწრება, შეჭირვება; სენი, სხეულეობა; 2 ნეშტი. 7—14; ალექს. 7; гнетъ, пасиціе; зараза, болѣзнь; ისაი. 11—13; ლუკ. 3—14;

ბუნ. ლ.; (ვაჭირვებ, -ვე), ზ. შ. შევიწრებ, შევეწრებ, притѣснить; რუსუდ. 743, 919; (ვაჭირვებ, -ვე), ზ. შიწ. მოვითმენ, დავიღვნობ, терпѣть, сносить; ვისრ. 122; (ვეჭირვები, -ვი), ზ. თვ. ვეჭირები ან ვეჭსწუხვარ; нуждаться; тужить, грустнѣть; ვისრ. 33; მეჭირვება, მეჭირება, уждаться, ან ძნელს მდგომარეობა ში ვარ, находиться въ трудномъ положеніи; (მაჭირვებ, -ვი), მაწუნებ, безпокоить мени; 2 სჯული. 28—57; ვისრ. 175; ანდრ. 121.

ჭირვეულება, სს. კაჟივლ, задоръ въ пьянствѣ; (ვე), ზ. უ. ვანხლობ, გულზედ მოვიღვიარ მთვროლობაში, задорить въ пьянствѣ, ერისთ. 126, ерыжнпчать.

ჭირვეული, ზედ. შეწუნებული, ვენებული; მდაბ. მოუსვენარი სიმთვარეული, გალექებული, страждущій, бѣдствующій; задорный въ пьянствѣ; ერისთ. 2—157; ვისრ. 80; 122.

ჭირი (სპარს.), ს. განსაცდელი, უბედურება, მწუხარება; სენი, სხეულეობა, საცვივარი; მომსერელი სენი, სება, ეამი; горе, несчастіе, бѣда, напасть; болѣзнь; зараза, моровая язва, чума; შავი ჭირი, черная помощь, ვეფს. 216, რუსუდ. 980; ჭირად, ზ. შ. ძნელად, трудно, опасно; ვეფს. 872; ჯირად არ მიჩნდა, дѣя мѣя это не составило особаго труда; ვეფს. 317, უნებურს ჭირს შევემთხვიე, я попалъ поневолю въ бѣду; ჭირის ნახვა, испытать несчастіе; შენი ჭირიმე, сдѣлай мнѣ милость, пожалуйста; შენი ჭირის სანაცულო წაილო ან გახდა ან შეიქმნა, онъ умеръ, т. е. онъ взялъ съ собою твои невзгоды; ეარამ. 84; ალექს. 207; დავრ. 53; **პროხისჭირი**, язва рогатаго скота; თუ არ გინდოვს ჭირიო, გათაღე ჩხირიო; если ты не желаешь важить бѣду (отъ праздноствіи), то отъ бездѣлны тѣши хотѣ палочку; ერისთ. 265; **ჭირიანი**, ზედ. ჭირის მექობნი, приносящее несчастіе, заразу; **ჭირიანობა**, ს. მომსერელი სენის დრო, ეამიანობა, чумное время, зараза; ჭირის დღე, ე. ი. შავი დღე, черный день; სამ. ვასტ. 55; ჭირის უფალი, ს. მკვდრის პატრონი, მგლოვიარი; близкій родственникъ покойника; душеприкащикъ; ვისრ. 178; დასტ. 120; **ჭირისუფულობა**, ს. მკვდრის პატრონობა, ვისრ. 198; исполненіе, забота по покойникъ; ჭირ მრავლობით მაგალი. ნაღვანი, тяжкими трудами приобрѣтенное; ციმოთ. 10; **ჭირნახალი**, ზედ. ჭირის გარამხედელი, идержавшій чужую заразу; **ჭირნახული**, ს. ნაშრომი, ნამუშავარი, ნაღვანი; გამოვლილი ჭირთა და შრომათა; მსოფლიონი უხმობენ ნახავს და მისსა მოსავალსა; благоприобрѣтенное трудомъ; понеченіе, стараніе; перенесенный трудъ; трудъ земледѣльца: паханіе, уборка; урожай; ვეფს. 1195; 1313, სამ. ვასტ. 246; რუსუდ. 755, 910; **ჭირნახულობა**, ს. ღვაწლი; ნამსახურობა; трудъ, забота; заслуга; აღბ. სამ. 72, 175; სამ. ვ. 217; (ვე), ზ. უ. ვიღვწი, трудиться, нещпись; სამ. ვასტ. 217, 246; ვისრ. 102, 157, **ჭირნახულოვანი**, ზედ. ნაღვანი, благоприобрѣтенный, საბ. ლ. **ჭირობა**, ს. бѣдствіе.

ჭირჩინა (ჭირჩინის, მიჩნა), ფ. უ. მაწუხებს; тижело, грустно миъ; 1 ქართლ. 29.

ჭირხლი, ს. ხეა ზედა თეთრად შეყვნილი ნისლი, шей, ფიზ. 97, 100, ჭირხლი მოეკიდა, зашился.

ჭირხლიანი, ზედ. ჭირხლით მოსილი, покрытый ипеемъ.

ჭიცი, ს. ცარზედ სვეელი ნასთის ჩანჩუნი: приды пашитая съ руки на веретени.

ჭიცილოური, ს. ყურძენი ერთგვარი; сортъ винограда.

ჭიცილატი, ნ. ჩითლაფი, პანლური, ипшокъ.

ჭიციუკა, ნახე ჭაუკა.

ჭიციფხვა (ვიჭიფხვები), ფ. ვ. გავიგლიჯები, ვიჭიფხვები, თავს გამოვიღებ; выходитъ изъ себя, ან ვიჭიციფხვები, натушиваться, падриваться.

ჭიქა, ს. შინა ან კაუთაგან გამოდნობილი გამოჭვირვალე ჭურჭელი, გამოცხ. 21—18, 19; ვეფხ. 59, 479, стекло; склянка; бокалъ; ვისრ. 122; **ჭიქა ბროლისა**, бокаль хрустальный, ღარეჯ. 59; **ჭიქიანი**, стеклянный.

ჭიჭილა, ს. მცირე შინის ჭურჭელი, склянка.

ჭიჭინა, ს. ჭიჭინა მწერი, сверчокъ.

ჭიჭინი, სხ. ჭრეჭი ან სმიანობა; цырюкать (о сверчкахъ).

ჭიჭიციანა, **ჭიჭიციანა**, ს. ნახერცი, екважина.

ჭიჭლა, ს. მცირე საღვინე, небольшой винный кувшинъ.

ჭიჭლაფას ფხალი, ბაქრ. 179.

ჭიჭნაური, ს. აბრეშუმი, шелкъ, ეზეკ. 16—13.

ჭიჭნაუსტი, ს. სიჭრელე, нестрота; იეზეკ. 16—13.

ჭიჭრიციანა, ნ. ჭიჭრიციანა.

ჭიჭრეინა, ს. ქარსალა, პლატი, წურილი თევზი; корюшка.

ჭიჭრეინი, სხ. ღორთ სმიანობა, крикъ поросять.

ჭიჭრენა (-ენი), ფ. მ. ვქსჭმუჭნავ, ვქსჭმულეც, мять, комкать.

ჭიხეინი, სხ. ржаніе, (ვქსიხეინებ, -ნე), ფ. უ. ვქსვიხეინებ, ржать.

ჭიხი, ს. მოცანილი ცილი, шаносный вошь.

ჭიხმაური, ს. კაცი უოვლის გზით გაუწეობელი, человекъ неустроенный.

ჭიხჭიხი, სფ. клокотаніе, (ვქ), клокотать.

ჭკა, ს. პატარა ჭილეფი, птенецъ галки.

ჭკადლა, ს. სოკოა ერთგვარი, родъ грибовъ.

ჭკანტი, ს. თითის გაწევის სმა, шелканіе пальца.

ჭკანჭკადა, მცენარე, სპ. ლ.

ჭკვალი, მცენ. шарлотъ (лукъ).

ჭკვიანება (ვა), ფ. მ. ჭკუას, გონებას მოვიყვან; ვამშვიდებ; образумлять; укрощать, унимать; (ვქსჭკვიანებ, -ლი), ფ. ვდ. ჭკუას, გონებას მოვალ; ღვექსშვიდებ; образумиться, усмириться.

ჭკვიანი, ზედ. გონებაანი, умный, **ჭკვიანური**, ზედ. გონიერული, разумный.

ჭკნარი, მცენ. Чкпари, ერის. ლ?

ჭკნობა, **ჭკნობა** (ვქსჭკნობ, -ჭკნებ; ვქსჭკნები, ვქსჭკნე), ფ. უ. განვქსმები, მაგალ. მცენარე; ვავქსდებ; გავილევი; вшуть; худѣть; სახე მიჭკნება, ვ. ი. ვიღმიჭკები, появляются у меня на лицѣ

морщины; (ვა), ფ. მ. გავსმობ მცენარეს, заставить вшуть.

ჭკრთილი, სხ. скрежетъ зубовъ; (ვა), ფ. უ. ვაკრატუნებ კბილსა, скрежетать зубами.

ჭკუა, **ჭკუვა**, ს. გონება, გონი, умъ, ჭკუა მოგონებაზედ ჰკილია, умъ состоитъ въ смѣтливости; ჭკუა არ მიჭრის, невдомекъ; სადც არ ვარგა ჭკუაო იქ მოთმინება უნდაო, гдѣ умъ неможеть дѣйствовать, тамъ нужно терпѣіе; ჭკუისაგან შორს არის, ქილ. 21; это неопостижимо; ჭკუა ზედ ახლოს არის, это пошито; ჭკუა გონება, умъ და რაუმъ; ჭკუა დაფანტული, разсѣянный, ჭკუა მყოფელი, ან ჭკუვის მყოფელი, умный, ქილ. 48; ჭკუა მოკლე, педальноумный, სამ. ვანტ. შესავ. ჭკუა ნაკლეები, ს. лишенный разсудка, 2 ქართლ. 285; ჭკუა ნაკლეობა, ს. педальновидность, глуноватость; ქილ. 349; ვეფხ. 759 განმ. ჭკუვის კოლოფი, ს. мудрецъ глушецъ (насмѣшливо), შესავ. მოსეს სამ. ჭკუვიანი ჭკუიანი, ზედ. გონებაანი; მშვიდი, მორჩილი; умный; смиренный, ჭკვიანად, ფზ. разумно; смирно.

ჭკუცა, ს. წერილ მსხალი, ნ. ჩ. ლ., мелкая груша;

ჭკუცა უშქური, ს. პანცა, მაკალო, кислица, дикая яблоня.

ჭკუღელი, ს. წვეილი, парა.

ჭკუჭკუცა, ს. მცენ. названіе растенія.

ჭლაკვი, ს. უთავო ხახვი, дыбуля, лукъ рѣпчатый и зеленый; ივანე ბატ. ლ. ბუნ. ლ; шарлотъ, ერის. ლ.

ჭლივი, ნახე ჩლიქი, ქლიკ გაგებული ცხოველი, животное съ раздвоеннымъ копытомъ.

ჭლიდეება, **ჭლიერება** (ვა), ფ. მ. ღავაქლერქებ, вогнуть кого въ чахотку, изнурить; ანტ. 5—3.

ჭლიდეი, **ჭლიერეი**, ს. სენი, чахотка, чахоточный.

ჭლიდექობა, **ჭლიერქობა**, ს. ქლერქის ავადობა, чахотка; (ვქსქლერქობ, ფ. უ. ბნთь въ чахоткѣ; (ვქსქლერქები), ფ. ვდ. наживаю чахотку.

ჭმაჭნვა, **ჭმუჭნვა** (ვქსჭმაჭნი, -ნე; ვქსჭმუჭნი, -ნე), ფ. მ. ცუდად ვჭკვებ, ღვგრუსტავ; смить, комкать; (ვიჭმუჭნები), ფ. ვ. пзяться.

ჭმანე, ზედ. წმანი, მჭანე, მოძმარებული; кислый.

ჭმევა (ვა), ფ. მ. შევაჭმევ, გამოვჭკვებ, მივქსცემ საზრდელსა, кормить, питать; **ჭმევიანება** (ვაჭმევიანებ, -ნე), ფ. სმ. მივაცემინებ საზრდელს; заставить кормить; (ვაჭმევიანები, -ნე), ფ. თვ. მივცემი საქმელად. даваться въ ипшу кому; მიჭმევიანობს მამული, если и отдашь въ пользунаіе свое имущество; აღბ. 1, 83, მეჭმევიანობ ვანში, если я платилъ ему проценты на проценты.

ჭმუნება (ვა), ფ. მ. ღავაღონებ, онечаить; აღბ. 95.

ჭმუნვა, სხ. гореваніе, ვეფხ. 107; (ვქსჭმუნვა, -ნე), ფ. უ. ვქსწუხ, ვიურვი; горевать, грустити; ჭმუნვა განმიქრევ, разсѣи мою печаль; ვეფხ. 105; (ვქსჭმუნები), ფ. ვდ. ვქსწუხლები, ვქსწუხვარ, печалиться.

ჭმუნვარი, ზედ. მწუნვარე, грустный.

ჭმუნვარება (ვქ), ფ. უ. ვქსწუხვარ, грустити.

ჭმუხვა (ვიჭმუხვ პირს, -ხე), ზ. უ. დავიდრეჯ პირის სანეს, морщить лице, хмуриться.

ჭმუნვობა, ს. грусть, დარეჯ. 109.

ჭნავი, ზედ. მჭნავი, ჭნავი, კანტი, გამხდარი, тощій, худой.

ჭნავი, ს. მცენ. рибниа; ჰ. ფ. ლ; ნ. ნ. ლ; **ჭნავბა-ლახი**, ს. девятилиникъ; (раст.), дикая, желтая рибница; ივან. ბ. ლ.

ჭოკრი, ს. წვრილი ლატანი, товкий жердъ.

ჭოკრი, **ჭოკრიცი**, ს. შორ-სათვალე, ღურბინდი, телескопъ, зрительная труба.

ჭოკრილო, ს. მწუერის მსგავსი მფრინველი ნისკარტ გრძელი, ჭანჭრობში მზულობი; гаршнекъ, стучникъ, бекасникъ, ერის. ლ.

ჭოთი, ს. თხელი ცილო, серишка.

ჭოღაური, ს. ერთგვარი ხმალი, шапка.

ჭოღოკი, ს. მოკლე სათამაშო გოხი, налочка для игры въ городки или въ чурки.

ჭოშპო, ს. წუმპე, тина, лужа.

ჭონა, ს. აღდგომის წინა დღეს ყმაწვილები დადიან კარ და კარ გვერცხების მოსაგროვებლად, სიმღერით; ჭონა; როგორც რომ ქრისტეს შობის დღეს აღილოთ; собиране лице бѣдыми пакалуи Свѣтлаго воскресеня Христова, съ особенными иѣсыями; კავ. გაზეთი 1854. №№ 24, 50, 53, 56.

ჭონი, ს. მექუდე, ქუდთ მკერავი, шапошникъ.

ჭონია, ს. მოკლე ცანისამოსი გურულთა კაცთა წელამდის, куртка у Гурійцевъ.

ჭოპოსანი, ს. რკინის იარაღი ზორკლიანი საფეკი ძვალთა ან ხეო, ქლიბი, пашлокъ; терпугъ.

ჭორება (ვაჭორებ), ზ. მ. ჭორს მოვკვთქვამ, რასпростраилтъ неправдоподобный слухъ.

ჭორვა (ვჭორავ, -რე), ზ. უ. უთავბოლოდ ვროცავ ცუევილსა, შევკვწმანნი ჭორსა; смлетничать, молоть вздоръ.

ჭორი, ს. მოგონილი აშავი, вздоръ, вранье, враки, смлетни, **ჭორ-ცრუკუა**, ს. აცუჭუნა, враль, смлетникъ.

ჭორიკობა, ს. წარამარა ლაპარაკი, смлетни.

ჭორკნა (ვჭსჭორენი), ვჭსჭრი, тлпять, рѣзать.

ჭორობა, ს. ცუევილი ლაპარაკი, вздоръ.

ჭორიკინი, ს. სვეცის წვერზედ შემოჭობილი ზუბანს, пазъ, фальшь; საბ. ლ.

ჭორილი, ს. მოგრძე ჩხირი, длинная спица.

ჭორიხი, ს. მღინარისგან შეფერილი ქვიშა და რიყე; ან მღინარე სამცხე სათაბაგოში, რომელიც ერთვის შავს ზღვას; плъ. наносъ; рѣка Чорохъ.

ჭორცანა, ს. მცენარე, названіе растенія, ბუნ. ლ. საბ. ლ.

ჭორცი, ს. ქვა-კაცი, ანდრიანცი, სტატუა, статуя. საბ. ლ. ისო 7—26; ეს სიტყვა არ იპოვება დაბეჭდილს დაბაღეშში, ამის მაგიერად არის ბორცვი ქვისა.

ჭორცი, ს. ხონბის ვარია, цинлеиокъ фазана.

ჭორფლი, ს. პირზედ მოშავო ფოლაქები ან ხალეზი, ფერის მჭამელი, неслуха.

ჭორფლიანი, -ფლებიანი, ზედ. ხალეზიანი, веснушковатый; **ჭორფლიანობა**, ს. угриватость, (ვჭ), ზ. უ. угривать.

ჭორხაზარა, ს. მეჭორე, ჭორის მოქმელი, смлетникъ.

ჭოცი, მცენ. фасоль.

ჭოცი, ს. ლამის მშობელი, флипвъ; ბუნ. ლ; скопъ, ერის. ლ.

ჭოლი ჭარხლისა, სამხ. 91?

ჭოლონავი, ს. ქალი, блокъ.

ჭოჭება (ვა), ზ. მ. წყალს დავჭლერი, დავჭოჭებ, прудить, проливать воду.

ჭოჭი, ს. დჭოჭებული, მრავლად დაღერილი წყალი, лужа.

ჭოჭი, **ჭოჭინი**, ს. ჩვილთ საცარებელი ფეხის ასადგმელად; ან საწოლი შთი დაეიდებული, ხოჭიჭი; дѣтскія ходунъ; всякая люлька.

ჭოჭმანი, ს. სახელოვნება, სახელი; слава, ვეფხ. 2.

ჭოჭონაქი, ს. ჭოლონავი, ქალი, блокъ.

ჭოჭუა ბალახი; მცენ. названіе растенія.

ჭრა (ვჭსჭრი, ვჭსჭერ), ზ. მ. ვჭკვეთ დანით ან სხვითა იარაღით; ჭრათათვის: გამოვჭკამ; გამოვჭკამებ, გამოვჭკვეთ ქვაზედ; რზავთ, о червяхъ: точить, выѣдать; выѣкать, рѣзавъ па камнѣ, деревѣ; გორგ. 110, ეტყ. 9—10; მეავე კბილსა მჭრის; ჭკუა არ მიჭრის, неопитно для меня; თვალი არ მიჭრის, глазъ мой невидитъ; მუცელში მიჭრის; производить рѣзъ въ животѣ.

ჭრა მუცლისა, ს. რზავთ ვიხოტ; поносъ.

ჭრაქი (სზარს.), ს. ბაზაკი, სანთი; плошка.

ჭრელა, ს. მცენ. ნ. ლუკუფსა.

ჭრელად, სხ. ფერად ფერად; нестро; ჭრელად მიწვენება თვალში; двоится въ глазахъ.

ჭრელება (ვა), ზ. მ. ჩავფერადებ, შევასმებ ფერად ფერად; нестритъ; нещпрятъ; რუსუდ. 375; (ვჭსჭრელდები), ზ. ვდ. ჭრელი ვაჭსსელები, нестритъ; მარგ. 1—74; ქილ. 321; თვალის წინ მიჭრელდება, у меня нестритъ въ глазахъ; **ჭრელდებალი**, მიმ. нещпренный, გამოსლ. 27—17.

ჭრელი, ზედ ფერად ფერადი, შესამებული სხვისა ან სხვის ფერთა; нестри; დაბაღ. 30—39; ეტყ. 16—10, 13; რუსუდ. 883, ჰაქარ. 6—3; მართლად გითხრობ არა ჭრელად (გადვლით); я говорю тебѣ, безъ обиняковъ, а серьезно; ვეფხ. 161; 1483; ჭრელი მანთი, новенькій цѣлковый рубль; ანტონ. 3—8; 6—23; ჭრელის წერა წყალზედა, пустое городитъ, ვარს. 98, ჭრელი ცხენი, нестраи лошади; ჭრელი თვალეები, нестрые глаза; რუსუდ. 732; ჭრელი ლობიო, фасоль нестрий; ერისთ. ლ.

ჭრელი, ს. სამლოთო გალობა, церковное пѣние; ჭრელის ნუსხა, ноты; წიგნების სია; ჭრელი გალობისა, ე. ი. ცილო გალობისა, топь, variatia.

ჭრელიობა, ს. სიჭრელი, нестрога; ვეფხ. 1490.

ჭრელ-ჭრული, ზედ. ფერად ფერადი, нещпренный.

ჭრიალი, ს. ყმაწვილთ საჭრიალეული სათამაშო; трещѣтка.

ჭრიალი, ს. скрипъ; **ჭრიალება** (ვა), ზ. მ. ჭრიალს ავაფენებინებ, ვაჭრიატინებ; производить скрипъ; (ვჭ), ზ. უ. ვჭსჭრიატინებ; ჭრიალის ხმას გამოვკცემ (კარი მიხსურვის დროს და ურმის თვალი სვლის დროს); скрипѣтъ.

ქრიანტელი, ს. მცენ. წითელი მუყავ მხალი, გიგა-
ლაჟა, рас. шерш. **ქრიკინი**, ნ. ქროკინი.
ქრილობა, ს. ღაჭრილობა, ღაჭენწლილობა, ღაკო-
ლილობა, გერში, рана, контузия.
ქრიონი, ნ. ქროკინი; სახ. ლ.
ქრიჭინა, ს. ჭიჭინა, сверчок, ბუნ. ლ.; стрекоза,
ერის. ლ.
ქრიჭინი, ს. ჭრალი, скрывные; (ვჭსჭრიჭინებ,
-ნე), ზ. უ. ვჭსჭრიღლებ, скривны.
ქრისინი, ს. მფრინველთ შუშინების ხმა, писк
испугавших птиц.
ქროკინი, ს. სირთ ამოხმინაობა, ჭიჭიკიკი, чир-
канье; (ვჭსჭროკინებ, -ნე), ზ. უ. ვჭსჭიკიკიკებ, чир-
кать.
ქროლა, ს. თვალ ჭრელი, нестроглазый; **ქროლა-**
თუთა, ს. ალაჯა, бѣлый плод тутового дерева.
ქროლა თვალთბიანი, сѣроглазый.
ქრციალე, ს. ბრკალი, კაშკაში, ეღვარება, ზინ-
ვარება, блеск. яркй свѣтъ; ალისა, блеск
пламени; ქილ. 21, 365; (მჭსჭრციალებს თვალში),
отъ слѣзнаго свѣта рибитъ мѣхъ въ глазахъ;
(ვჭსჭრციალებ, -ლე), ზ. უ. ვჭსჭრყინა; блѣстѣть,
отражать яркй свѣтъ.
ქრცინვა, ს. წუწუნი, вошь, взываніе съ мольбой,
სვედრებელი ჭრცინვა; вошь мольбы; უღონოთა
ჭრცინვა მას არ ესმოდა, вошь несчастныхъ ошь
не слышала, ქილ. 537; (ვჭსჭრცინა, -ნე), ზ. უ.
ვჭვრცინავ, ვჭბუწუნებ, брызжать; 1 ქართლ.
257; ან ვჭსჭრუღუნებ, ზეპირად ვიწვრთ რსმე-
ბორმობა; учить палузеть; დაბად. 24—63; გო-
ლებ. იერემ. 2—19; ისაი. 10—14; (ვიჭრინცვი,
-ცე); ვიჭრინცები, -ცე), ვიწუწუნებ, вошійтъ,
громко взывать.
ქრუვი, ზედ. ფულურო, ან უგულო, ვითარცა რქა,
ღერწამი, дунловатый, нустонатый.
ქრუცი, ს. თვალ წვრილი და ღრმა; узкоглазый.
ქრცქალი, ნ. ჭალი.
ჭუ, ს. ვეგის ჭიპი, ничка у бабки.
ჭუა, ს. ჭია; ჭიაფერი, ბუეღენდი; червь; кошениль.
ჭუბური, მცენ. каштанъ.
ჭუვა (ვიჭუვი პირსა), хмуриться, წმინდ. ცხოვრ.
254.
ჭუვილი, სს. წუხილი, скорнь, წმ. ცხოვ. 261.
ჭუვნიერი, მაგალ. გული, ე. ი. მჭმუნვარე გული;
сокрушенное сердце; 2 სჯული 58—66.
ჭუვჭუვი, სს. ხმინაობა ბაცთა და ისეთა ჭუჭულთა;
крикъ утятъ, гусятъ; ბუნ. კარი 12.
ჭულუმბური, ბალახწაბლა, жидовская вишня.
ჭუმბალობა, მაგალ. წუალში, плескотня въ водѣ;
ბუნ. კ. 73.
ჭუმუცა, ს. ურმენია ერთგვარი, сортъ винограда,
ერისთ. ლ.
ჭუმარა, ს. კუკი, кукла.
ჭურვა (ვი), ზ. ვ. შვეჭურვი, вооружаться.
ჭურვილი, ზედ. შემოსილი საჭურველითა, воору-
женный.
ჭური, ს. საჭურველი ან აბჯარი, ფსალ. 5—12; და-
ბად. 27—2; საქმ. 9—15; ჭურჭელი; 1 ქართლ.
405; დაბად. 14—13; ფსალმ. 2—9; ლევიც.

15—22; ჭური საკუთრად ეწოდების ღვინის ჩა-
სახმელსა, რომელ არიან: ქვევრი, ქოცო, ხა-
ლანი, ღერვი, თავკინი, ღაგვინარი, და
თხიერიცა, მისთვის რომ ცოკჭორა შედგმულ არს
სიტყვათაგან ციკი და ჭური; оружіе, вооруженіе;
броня, латы; посуда; сосудъ, кувшинъ вишній;
ჯაჭვ-ჭური, броня, იერემ. 46—4; ჭური კე-
ციისა, глиняная посуда; 2 კორ. 4—7; ჭურ-მა-
რანი, вишній погребъ съ посудой для вина.
ჭურიცინა, ს. მცირე ხანათური, небольшое окно, წ.
ჯგრიცნა.
ჭურმამული, ს. საძა, ბაქრ. 208.
ჭურ რჩეული ენა, ს. მშვენიერი ღაპარაკი, пизъ
сканшій разговоръ, рѣчь; ციმოთ. 59, 14
ანდრ. 4.
ჭურჭელი, ს. ჭური, სახლის ავეჯულობა, იერემ.
49—29; ვისრ. 166; посуда; გინა განძი, ღარი
ან ხაზინა, მაგალ. საჭურჭლე, ე. ი. საღარი; со-
кровище; მჭჭურჭელი უხუცესი, ე. ი. მოღა-
რეთ უხუცესი, хранитель сокровища; სახენი ჭურ-
ჭელთა არიან: გუღარავი, ღანკანი, ღამი, სა-
ღვინე, სასმისი ან წედა, სარწმული, ვაშ-
კარანი, ხარდახმა, ფუკა, სფირიდი, ჭური,
საწუთა, მარაგული, ფერი; კვალად ჭურ-
ჭელთა ქქონან სახელნი ადგილთა, სადაც შემოუ-
ღათ, მაგალ. ინგლიზი, საქოსნი, ქაშახური, ჩი-
ნური, რომელთა ფაიფური; მსგავსად სახელნი ჭურ-
ჭელ თანი დაერქმან მათ ნივთთაგან რომელთაცა
საცვად იხმარებინან; ვითარ: სანაღმე, სარძევე, სჯ
ზეთე, სამარილე, საუქვილე, საშქარე, სამძრე და
სხვანი.
ჭუსი, ს. ვეგის მუცელი, конка у бабки.
ჭუსელი, ჭკუსელი, ს. უღლეული, წევილი, на-
рѣ, четъ; გარნა ცანწკუსელი, ცალ ჭკუსელი,
печеть.
ჭუსჭუსი, მაგალ. მუცლისა, бурчаніе въ животѣ.
ჭუსჭული, ს. წიწილა, მართვე ბაცთა, ისეთა, утѣ-
шокъ, гусепокъ.
ჭუსჭვი, ს. უულო, უწმინდურება, гризь, нечистота.
ჭუსჭვიანი, ზედ. უწმინდური, гризшій.
ჭუსჭენა, ჭუსჭენი, ნ. ჭიჭენა, ჭუსჭუვი.
ჭუსჭვა, ნ. შეჭუსვა.
ჭუავილი, სს. ნ. ჭუივილი; ჯიბე უჭუავის, ჩონგ. 72,
უ него въ карманѣ пусто; (ვჭჭუვი), ზ. უ. კრ-
чачтъ.
ჭუანცი, ს. ჭანჭრობი, ჭაობი ადგილი, болото.
ჭუაპი, ს. ცალხიანი ძენძესი, слякоть, гризь.
ჭუაპუნა, ს. ოყნა, клеитиръ, სახ. ლ.
ჭუეცა (ვჭსჭუეც, -უიცი), ზ. მ. თვალთ ღიღად გავ-
ლებ, открыть глаза, смотрѣть въ оба; (ვა), ოყ-
ნა, палитъ глаза.
ჭუვირება (ვაჭვირებ, -რე), ზ. მ. ღორს ვაფვირებ,
заставить кричать свинью.
ჭუვირვა (ვჭსჭვირ), ზ. უ. ღორისავით ვჭვირი
კრჩაყ კაკუ პოროსენოკ; ანდრ. 48.
ჭუვირალი, ჭუვირილი, სს. კრჩყ სვინი.
ჭუვილი (ვჭსჭვილი), ზ. უ. ვჭსჭროკინებ მფრინველ-
თათვის; ან ვჭვირი ღორისავით; чиркать; крчачтъ
(о свинѣ); ჩონგ. 68.
ჭუიკ-ჭუიკი, ს. ჩირკ, чиркъ (птиц).

ჭყიმა, ს. მცენ. ჩალამბარა, кушурь (раст.).
ჭყიპანცა, მცენ. погрешка, шелкунецъ.
ჭყიუორი, ს. გურულ. წვიმიანი წელწადი, дож-
 дливый годъ.
ჭყირცი, ზედ. ლაღი, კანხერი, дерзкій, დარეგ.
 2—7.
ჭყილეცა (ვკ), ზ. მ. ვკსჭმუჭნი, ვკსრეს, мясь, да-
 вить.
ჭყილინცი, ს. დაჟეილი ხილი, измятый плодъ,
 гнилые фрукты.
ჭყილხარი, მცენ. ბაძგარა, падушь.
ჭყიონი, ს. მუხა, дубъ лѣтній, дубъ зимній; ერის. ლ.

ჭყიორვილი, ს. თევზის საყურობი, садокъ; საბ. ლ.
ჭყიორი, ს. ბაძგარა, падушь; ერისთ. ლ.
ჭყორცოცი, ს. მცენ. бородатая трава.
ჭყორცილეცა (ვკ), ზ. მ. ვკპრწყინავ. ვკსჭრცილეც,
 блистать, отражать яркій свѣтъ; ქლ. 277,
 553.
ჭყორცილი, ს. ჭრცილი, ბრწყინვა. კაშკაში, ელვა-
 რება, блескъ, яркій свѣтъ.
ჭყუმპულაობა, სხ. წყელში ბანა, купаніе, пле-
 сканіе въ водѣ.
ჭყუმპალა, მცენ. სოკოა.
ჭყურცი, ნახე წყურცი.

ს, კ.

ს, კ. არიან ხმოვანი ასო ქართულის ანბანისა, ანგა-
 რიში ჰირველი ე. ი. ხ დანიშნავს 6000, და ნი-
 შნითურთ ხ 6000 თუმანსა ან 60000 რუბლს;
 მეორე კ დანიშნავს 7000 და ნიშნითურთ კ 7000
 თუმანსა ან 70000 მანათსა; წვრილის ფულის ანგა-
 რიში ს, ნიშნავს 1200 ფულსა, 300 ბისცსა;
 120 შაურსა, 30 აბაზსა, 10 მარჩილს, 6 მანათს;
 კვ, 1400 ფულსა, 350 ბისცსა, 120 შაურსა,
 35 აბაზსა, 11 2/5 მარჩილსა და 7 მანათსა, ქარაგ-
 მიანი ლექსი: ს, ე. ი. სოლო; ს. ზოგჯერმე შეიც-
 ვლებს კ, ნახე კ, რადგანაც ორთავე ამ ასოთა გა-
 მოთქმში არა აქვს ცვლილება, ამისთვის შესამო-
 კლებლად და უადვილებს პოვნისათვის სიტყვანი,
 იწყებთან ს.
სა, სა, სა! შორისღებული, სიცილის ხმა, ха, ха,
 ха! ერისთ. 159.
საბაზი (არაბ.), ს. მეპურე. პურის მცხობელი, ხლხ-
 ნიკ; **საბაზი-უხუცესი**, смотритель надъ
 хлѣбонаками.
საბარდა (არაბ.), ს. გზა მომეც, поди прочь, дай
 дорогу, посторонись.
საბიძგინა, ს. ხავიწივით მგბარი რამე, широгъ.
საბაზუბა, ს. ნარჩევი, ცული ხილი; дурные плоды,
 великая нечиства.
საბურზავი, ს. арбузъ; ერისთ. ლ.
სადანი, მრავლობ. გარყვნილი ლექსია უნდა ღაღო,
 ღაღონი; მრგ. 215.
სადილი, ს. წვეულობა, სტუმრობა; зовъ; званый
 вечеръ, обѣдъ; ვეფს. 602; (ვკხადი, ვკხადე); ზ. მ.
 მოგუწოდებ უადრესთა; მოვიწვევ; звать; пригла-
 шать; ფსალ. 4—1; ოსეს. 2—14; მხადი, ты зо-
 вешь меня, მავ. 22—43, 44.
სადილობა, ს. წვეულობა, სტუმრობა, званый
 обѣдъ, вечеръ.
სადუმი (არაბ.), ს. მოასლე ღვადკაცი, прислужница;
 ვეფს. 476, 1183, 1234; რუსულ. 169; გარნა არა-
 ბულად ნიშნავს საზოგადოდ მსახურსა, მოსამსახუ-
 რეს ქალსა, გინა კაცსა, прислуга.

სავარცა, ს. ხასი, ყრღელი, мохъ, ягель, ბუნ. ლ.
სავერდი, **სავედი**, ს. მცენ. бархатникъ.
სავერდი, ს. მახმური, ბოჭკიანი ნაქსოვი, бар-
 хать.
სავილი (ხავის), ზ. უ. вонть (лисица).
სავიწი, ს. ფქვილი ერბოსა ან ზეთსა შინა მახრაკუ-
 ლი, мука, поджаренная на маслѣ; блинь,
 სამზ. 49.
სავოიანი, ზედ. ხაოს ან ბოჭკოს მქონებელი, мши-
 стый.
სავონანი, ს. ლეღებო, ხშირად ნახუქი, ხაბაძგინა,
 сладный опреснокъ.
სავსი კლდისა, бородавчатка, ხავსი ხისა, щит-
 ница; опрость; sticta pulmonacea; ხავსი ქვისა,
 ქარაგოზა, ягель красноплоный, cladonia con-
 niscorioides frutes; aut eichen cocciferus; ერისთ. ლ.
სავსი, **მსავსი**, ს. კლდეთა ან ხის ქერქთა ზედა გა-
 მოსული მთლი თმასვით დაუჭქნობელი, мохъ,
 ვეფს. 1539; -ადგლი, ჭიბი, тундра, ხავსი, ს.
 მცენ. ფუთქური, ягель, олений мохъ; ხავსი ის-
 ლანლისა, мохъ исландскій; ხავსი კედლისა; ли-
 шай, ან тарчонникъ.
საფაზა, ს. ხავსი, мохъ, ბუნ. ლ.
საფაზი, **უაფაზი** (ხპარს.), ს. ვინც აბრეშუმსა ჰყი-
 ლის; продавецъ шелка.
საფარულა, ნ. ოქროცოცხა.
საფვა, სხ. черчение, -ქარცისა, чертить карту; (ვკ),
 ზ. მ. ხაზეს გავაღებ, ან ვკხავე უფერადოდ;
 чертить, проводить черту, линовать; рисовать.
საფი, сберъ за пастбище со скота.
საფვა (გულზედ მენიზევა), ე. ი. გული მიმსუყ-
 ლეა.
საფი, ს. ღრამი, წრე, черта, линия, გულის ხაზი,
 рана сердца, нозд. 121.
საფი, ს. დანაწილი ცმელი, толченый жиръ.
საფილი, ს. სიასმური, соболь, ბუნ. ლ.
საფინა (არაბ.) ს. ლარი, слоноро, განმი; თოფის ან
 ზარბაზნის ძირი, სადაც სასროლი წამალი ჩაიყრება

ფალის ქვეშ; ეგრეთვე ბადის საღონე ფსკერი; მუ-
ქურო, казна, сокровище; казна у ружья,
у пушки; кошель у пехода; ვეფხ. 30.

საზინადარი, ს. მოლარე, казначей.

საზმუზიანი, ზედ. ზერევერე, переметчивый; -ზი-
ნობა, ს. თავის ქერქში არ ყოფნა, шито, шн се.

სათაბლა, ს. უბედურება, განსაცდელი, беда.

სათაბანდი, (სპარს.), ნ. ღოსკოპი.

სათავეთური, ზედ. ჩინური, ჩინეთისა, китайский.

სათავ, ნ. სათაბლა, ანტ. 2—33.

სათაია, ს. ჩინური ფარჩა მძიმედ ნაქსოვი, китай-
ская шелковая материя.

სათაური, ზედ. ჩინეთისა, китайский; -ფარჩა; ჩი-
тайская шелковая материя, დავრ. 2—123.

სათრევა (ვეხატრევი), ზ. მ. სათრს ვუნახვ, ува-
жать.

სათრი (არაბ.). ს. პატივის ცემა, თავაზა, რიდი; ува-
жение, სათრი არ შეუნახა; онъ не выказалъ уваже-
ния; **სათრიგვამი** იფავ, будь уверенъ; ფარამ. 378;

კაცია 58; **სათრიანი**, ზედ. რიდის მქონებელი,
почтительный.

სათრიოი, ს. შამთურის დასაღები ზედადარი; та-
ганъ.

სათუნი (ოსმ.) ს. მოქალაქეთ ცოლი, ბანოვანი, дама,
ვეფხ. 1065, 1438; სიზრ. 160.

საინი (არაბ.) ს. მუხანათი, მოლალატე, пэмъникъ,
2 ქართლ. 526.

სალო, **საღსა**, ს. გრძელი ლატანი ხეთავან ხილთ
ჩამოსარეგვი, шесть для сбиванія фруктовъ съ
дерева.

საღათი (არაბ.) ს. კაბალფენი, სანიჭარი სამოსე-
ლი, жалованнйй кафтанъ, халатъ.

საღამზარი, ს. ხელამზარი, მცირე ზეღელი, жит-
ница.

საღანი, ს. პირფართო ქოთანი, горшокъ.

საღასი (არაბ.), ს. წმინდა, გამოზრმენდელი, очи-
щенный металлъ посредствомъ огня; ოქრო,
чистое золото; ვეფხ. 1432, დასტ. 122; ვისრ. 90.

საღაგაური, ს. ბორკილი, кандалы; ქილ. 252.

საღბადე, ს. სამპირი ბადე?

საღე, ს. ანძა, ნაქუსი ხომალდისა, мачта.

საღეზიანი, ზედ. საღეზის მქონებელი, имъющйй
пята.

საღენი, ს. უნღო მაზარა ლაზლის, შალისა, мпоть,
снлчч; маптин; ეზრ. 11—37.

საღვა (არაბ.) ს. მარტობა, თავის უფლობა, მოცლი-
ლობა, просторъ, свобода, уедине; ვეფხ. 12,
310.

საღვა (არაბ.), ს. ალფა, თაფლის სანუკვარი, პუნგია;
халва, сласть приготовленная изъ меда.

საღვა (ვკ), ზ. მ. მოვკსალავ, მარცვალი შევკსწვამ
განურებულს ქურჭელზედ, жарить кофе и т. п.

საღვა (ვიხალვი), ზ. ვ. მარტობით ვკსჭუნავ; сгу-
чать иъ уединеніи, ვეფხ. 12, 310.

საღვათება (ვა), ზ. მ. ფართოდ გავკხდი, ძნლათ
широкимъ, свободнымъ; ფარამ. 316.

საღვათი (არაბ.) ზედ. ფართო, შანდაკი, простор-
ный, широкій, малолюдный; მარტობა, სუბაობა,
уединеніе, спокойствіе; დაშალეს ქნა საღვათისა,
г. ი. საიღუმლო რჩევა მოშალესო, оставили тай-

но совѣщаться, ვეფხ. 1005; 1215; საღვათად
განისვენეთ, რუსულ. 190, насладитесь на про-
сторѣ, на свободѣ; აბანო საღვათი იუო, иъ ба-
иѣ былъ просторъ; საღვათი წალა. просторный
саовгъ.

საღვათობა, ს. სიფართოვე, სისაღვათე; просторъ;
(ვკსაღვათობ, -თე), ზ. უ. თავის უფლად-ვარ, бытъ
свободнымъ.

საღვარი, ნ. ხარვალი.

საღთა, ს. ღიდი ჩანთა; сумка, сакъ.

საღთა-გულა, ს. ზურგზედ მოსაკიდი გულა, ра-
печъ.

საღი, ზედ. დახალული მარცვალი, жаренный (ко-
фе); 1 მეფ. 25—18; საღის ფევილი ან საღი ქე-
რისა, толокно; ნ. ქუმელი, ბუჭონი.

საღი, ს. კალატოზთ საზომი, შიმშა, სამართი; пра-
вило (у каменщиковъ).

საღი (არაბ.), ს. ცანზედ ან პირზედ შავი ფოლაქი,
ვითარცა კალმანის წინწყალი; нитно на телѣ; ро-
дное пятно, ანტ. 3—53; საღი ჩაფურჩი, пелена.

საღი, ნ. საღინა, ანტ. 4—4.

საღისება (ვა), ზ. მ. საღისს მივსცემ, пріохотить;
ქილ. 58; გულს მიხალისებ, поощришь меня;
ჩონგ. 120; (ვეხალისებ, -სე), ზ. თვ. ვეხეჯითებ,
пріохочиваться, 2 ქართლ. 89; ვეხალისება, это
меня пріохочиваетъ, ალექს. 49.

საღინჭი, ს. ქორალი, მოგრძე ჩხირი, длинная па-
лочка.

საღინი (არაბ.), ს. მოწინებული ნღობა, охота,
стараніе.

საღინი ოქრო, **წმინდა ოქრო**, чистое, безъ
примѣсн золото, ვაშლი. 106.

საღინიანი, ზედ. მოცლინე, старательный, при-
лежный; ჩონგ. 145, -ნღობა, любопитство.

საღინობა, ს. ხეჯითობა, стараніе, (ვკსაღინობ,
-სე), ზ. უ. ვკსეჭითობ; стараться.

საღიფა (არაბ.) ს. ამირალ-მუმლი, მაგიერი მფლო-
ბელი; უფროსი შაგირდი, ოსტატის შემდეგ ზედ
შეღველი; халифъ; старшій ученикъ масте-
раго, **საღიფობა**, ს. საღიფად ყოფნა, бытъ ха-
лифомъ, ქილ. 5.

საღიჩა (ოსმ.), ს. ნონი, ძოლო; коверъ.

საღიფაფა, кашница пшеничная.

საღვადა, ზედ. იმრგვლოვ, вокругъ, ქილ. 28.

საღლა, ს. ქილ. 5?

საღლი (არაბ.), ს. მღაბიონი; народъ; ხალხის ალ-
წერა, народная перенись; მირ. 97, **საღლიობა**,
ს. ერობა, народность.

სამა (ვკსამ, ჳსამ, ჳსამს; ვკსამდი, სცა ღრონი არა
აქვს ან სმად ვეფხ. 598; ღარეჯ. 77); ზ. უ. სათა-
ნაღო ვარ, ვერ ვარ, შევეფურებო, ან შემეფურება,
ვეერ არს ჩემდა; მიჩნს, მსამა, გსამა, ჳსამა მსამდა ან
მსამოღა, падлежить подобаетъ мѣхъ, тебѣ, сму;
ვისრ. 180; ვეფხ. 13, 33, 153; თუ ესე ჳსამდა ვი-
თა, ე. ი. ეს როგორ შეიძლეობოღა, какъ это воз-
можно было; (მსამს, მისამს, გისამს, უსამს, გვი-
სამს ზერძნ. სამ. შესავალი; მისამდა, გისამდა); ზ. მიწ.
შემეფურებ, შემეწევის, падлежало мѣхъ; ქილ.
121; სიზრ. 28. [უფრუცა.

სამანწავი, **სამანწვა**, ს. ნიუარის გვარი ცხოველი,

სამარი (არაბ.) ს. ღვინის მოფარღული, виннопродавецъ, ისაი. 1—22; 1—2.

სამება (ვა), ზ. მ. სასამებლეს მივსცემ, крахмалить.

სამი (არაბ.) უმუშავარი, უწურთველი, ველური; необдѣланный, необтесанный, грубый; сырой; სამი სამოსელი, ე. ი. გაუთეთრებელი; необлещный холстъ; ღსტ. 166; სამი აბრეშუმი, ჩიგორგალი; шелкъ сырецъ; სამი მიწა необработанныя земля; სამი შაქარი, сахаръ сырецъ; რუსულ. 724; სამი კაცი, ე. ი. კაცი გამოუცდელი, человекъ дикій, поный, неопытный; სამი ცხოველი, ე. ი. უწურთველი, უგურველი; животное неприрученное, дикое; ვეფ. 1211.

სამელი, ს. ფეხთ სცემელი, მოგვი, პერიკა, წალა, обуть, მარკ. 1—7.

სამრობა, продавать вино, порчеппичать.

სამს, ნ. სამს.

სამსება (ვესამები), ზ. თვ. შევეფერები, приличествовать; მესამება, შემეფერება, прилично мнѣ; ვისრ. 80.

სამსვა (ვი), ზ. მ. ღავიკწრავ, оцарапать себя; ნ. ღავსვა.

სამსი, ს. ღავწრულობა, царапина.

სამსი წიწვიტა, თევზია, алчоуеъ, ერის. ლ.

სამშუმი, ს. ჯერი მუშაობისა, ერთი პირი მუშაობა შემდგომ შესვენების; очередная работа; пришесть Р. Г. С.

სამხა (სპარს.), ს. ქამხა ოქროქსოვილი; камка (ткаль).

სამხამება (ვა), ზ. მ. წამწამთ ვკსძრავ, шевелить, двигать рѣсницъ; უსამხამება, ошь моргаетъ.

სამხამი, ს. წამწამთ ძრვა, моргание.

სან, ზ. მ. ჯამად, ზოგჯერმე; иногда, ხან ხეთი, ხან ღაბლა; иногда вверху, иногда внизу.

სანა, ს. მაგალ. ლექსისა, куплетъ.

სანავი, ს. საბლო სახლი, богадельня, сиротекій домъ, ვეფ. 798, 1210.

სანავლი, ს. ძაფის შულო, мотокъ шитокъ.

სანავმელი, ზედ გრძელის ქამის, продолжительный, ვეფ. 336.

სანდავი, **სანდავი**, ს. თხრილი სიმაგრისათვის მოვლებელი, ровъ, моль, 2 ქართლ. 284, 251, 530, სიბრ. 121; გორგ. 280.

სანდაზმა, სს. ღიღანს ღყოვნა, замедлѣние.

სანდაზმობილი, **სანდაზმული**, ზედ. ღიღი ხნისა, ხანგამოვლილი, დროული, давнишній; пожилой; ვეფ. 580; ქილ. 246.

სანდაზმულობა, ს. ღავიანება, замедлѣние, ვეფ. 400.

სან და სან, **სანღისხან**, ზ. მ. ზოგჯერმე, иногда.

სანება (ვა), ზ. მ. ღავიანება, медлитъ, მოურავ. 146.

სანი, ს. დრო, ქამი, время, ვეფ. 104, 262, 344, ხანში შესული, пожилой, ღიღი ხნია, давно, ახლო ხანებში, въ недавное время.

სანი (სპარს.), ს. ხალანი, გინა ფენი, მონგოლთ ხელმწიფე, მაგალ. ჩინგისხანი, გინა ჩინგიზის ფენი; აწ სპარსეთში უწოდებენ ერისთავსა ან მოურავსა; ვეფ. 417; 424; ханъ, государь; у татаръ; ханъ, правитель провинциі въ Персїи.

სანიერი, **სანოვანი**, ზედ. დროული, ხანდაზმული; пожилой; постоянный, степенный; ვეფ. 10; -მოუვარე, вѣрный другъ; ვისრ. 127.

სანიერობა, ს. ღიღანს ღავიანება, продолжительность; -მიცლია, я ждалъ долго; ვისრ. 194.

სანობა, ს. დროება, ქამი, время, ამ ხნობას, въ это время; 2 ქართლ. 519.

სანოვანი, ს. ხმალი პური, оирѣпокъ.

სანული, ს. რძის მოზარე, მსოფლიონი ღეღავანი მწველელთა ფურთა პატრონნი, ორნი, სამნი და უმეტესნი შეკვირდებიან ერთმანერთსა ნაწველის რძის სესხებასა ჯერით, ერთს კვირას ერთს მიუზიდვენ და თვითოეული ღიღისავლის რაღებობასა მიზიდულის რძისა, მეორე კვირას მეორე და ესრეთ მიუზიდვენ ერთი მეორესა, რომელ თვითოეულს მოუგროვებენ მოკლეს დროს საქმაო ნაწველი შესაღვებად ერთს გამოღებისათვის და ეს მასესხებელინი რძისანი ერთმანერთს უხმობენ ხანულად, соучастникъ въ молоко: т. е. крестьянки снабжающїи другъ друга молокомъ, для сбытїи масла.

სანჩირი, ს. ერქვანთ ღველის გარდასამელი, თსმა,

სანძარი, ს. ველთ წაიღებული ცეცხლი; стѣнной пожаръ.

სანჭკვალა, ს. მცენ. люпинъ бѣлый, бонъ волчїи.

სანხალი, ნ. ფანალი ან კანკალი.

სანხელა (ვკ), ზ. მ. აღლანძავ, ღავსწვამ შემწვარსა, поджечь жаркое.

სანჯალი (სპარს.), ს. საცევარი, ორპირი მხვილი, книжалъ; კაცია 89.

სანჯვალ, ს. მცენ. ხანჭკალი, волчїи бонъ.

საო, ს. ბოჭკო ზაფრდასა, халомъ, ворса.

საოიანი, ზედ. ბოჭკოიანი, ворсистый, косматый.

საო უკრიფა, **საოს უკრიფს**, ე. ი. აშუბება სიცოვისგან ან ღავვლებსა; онучуть отъ сырости.

საპერი, родъ тыквы; ბაქრ. 178.

საპვა, ნ. ამოსპვა.

საპი, ს. მცენ. მწარე გოგრა, аѳиრო, კვანი, კოპეშია, горькая тыква; ბაქრ. 178.

საუუეი, ს. ჩჩვილი სალოკველი წამალი, дѣтское лекарство; სპ. ლ.

სარ, ნ. ვარ.

სარა (ოსმალ.). ს. აბრეშუმის ნაქსოვი ღალღებიანი უსაოღ, გარნა სახეებიან ჩინაღლუნარა, волнистая ткань, муаре, объяръ.

სარაზა (არაბ.), ს. ციალი, ოხერი აღვილი, пустошь, развалины; ალექს. 6, 63; სარაზა კაცი, человекъ раззорившїйся; ვისრ. 153. [(наѣхъ).

სარაზუა, ს. ბუზი, усаачъ, дровосѣкъ большой

სარაზუფი, ს. ცხენის მსგავსი ხადირი, лоскъ; 2 სჯულო. 14—5; жирафи, лань, ნ. ჩ.; зебра, ერის. ლ.

სარაზულა, ს. თევზია ერთგვარი.

სარადრიონი, ნ. სარადრიონი.

სარაზანი, ს. ქვანარიგებით ჩისმული.

სარაზი (სპარს.), ს. ფეხ-საცმელთ მკერავი, сапожникъ.

სარაზობა, ს. წალღის კერვა, сапожное ремесло; (ვკ), ზ. მ. წალღს ვკვერავ, шить сапоги, сапожничать.

სარაკცერი, ს. ხასიათი, ნიშატი. характеръ.

სარაცაული, токарная работа.

ხარასხა, ს. ქარასხა, ღიღი ყანწი ჟინვისა, турпй рогъ.
ხარატი, ს. ხელოსანი ხისაგან მოღველი ნივთთა ქარაკით, токаръ; ან ცულის საღესავი, точило для топора, ნ. ხასრევი.
ხარაფონი, ს. მფრინველია.
ხარაყუკი, ნახე ხარყუკი; მარტ. 2—204.
ხარაყო, токарство; -ყოზა (ვკვ) ზ. მ. შიბაქად ვკსოლი, токарничать.
ხარაყაული, цр. рѣзная работа, ნ. რუსულ ქართ. ლ.
ხარაფი (არაბ.), искусство, ремесло.
ხარაჩო, ს. კედელთა ზედა მიდგმულნი ხენი და ფიცარნი სადგომად მასხეხებელთა მუშათა; подмости, лѣса.
ხარახურა, ს. რაც გინდა რა, უბრალო რამ, всякая всячина.
ხარაჯა (არაბ.), ს. მალი, გამოსაღები, ხარკი ქრისტიანთა სასარგებლოდ თათართა, подати платимыя христианами туркамъ; 1 ქართლ. 185.
ხარბება (ვა), ზ. მ. вызывать жадность.
ხარბი (არაბ.), ზედ ანგაარი, ურიდლოდ მოხვეჭის მცდელი, გაუმადარი, жадный; алчный, неащытный, ვეფხ. 712.
ხარბობა, ს. გაუმადლობა, ანგარება, жадность; (ვკსარბობა, ს. არა აქვს), ზ. უ ვკვაუმადლობა, ვიანგარება, жадничать; სამ. სომხ. 289; ქილ. 271.
ხარბუზავი, ნ. საჭამთრო.
ხარბუხა, ს. ძნელი სველა, сильный кашель.
ხარგა, ს. ნაბის კარავი, войлочный шалаши; ვეფხ. 427.
ხარდალი, ს. შოკავი, горчица.
ხარდანი, ს. ხარანი ვენახი, виноградникъ, ერთგვარი ყურმენიც არის, ერისთ. ლ.
ხარდიორდა, ს. მოგვერდით ფუნდრუკი; присядка.
ხარდიონი, ს. მფრინვე. სავი, харадіонъ; 2 სჯული 14—19.
ხარება, სს. благоиѣсть, (ვა), ზ. მ. გავასარებ, გავამხარულებ, სასიხარულო ამბავს ვეცევი, радовать, благоиѣщать; სამ. მოსეს. 42; მხარებ, ты радуешь меня; 2 ქართლ. 418; ვისრ. 116; (ვი), ზ. მიჩ. ვკმხარულობ, გავისარებ, სიხარულით დავკსტევი, радоваться, веселиться; ვისრ. 11; იხარებს ნერვი, о растеніяхъ: растеть, цвѣтеть послѣ дождя; ქილ. 415; მიხარან, ან მიხარის, სრ. მესარა, радуосъ; (ვეხარები, -რე) ზ. თვ. სამხარულო ვარ ვისთვისმე, შევექცევი, возиѣдаться, მატ. 11—5; 26—49; ლუკ. 16—16; **ხარებული**, ზედ. возиѣщенный.
ხარება, **ხარებობა**, ს. დღესასწაული ყოვლად წმინდისა ქალწულის მუცლადღუბისა, 25 მარტსა; благоиѣщеніе (праздникъ).
ხარვადლი (ოსმ.), ს. ფაბიწი ათკოდიანი ან ასილიტრა; халваръ, 100 батмаповъ; 2 ქართლ. 351.
ხარვება (ვეხარვები, -ვი) ზ. თვ. დავეხარებები, увлѣкаться жаждностью.
ხარვეზი, ს. ხსულში დარჩენილი კორდი, лядна, мѣсто, оставшееся въ подѣ безъ шахаѣи.
ხართუთა, ს. ეოლა, черпал тута.

ხარი, ს. მამალი ზროხა, волъ, быкъ; ესე არს საზოგადო სახელი სხვათაცა რქიანთა ზვასცავთა, რომელთა დედათა ეწოდების ფური; ფურ კამბეჩი; буйлица; ხარ კამბეჩი, буйволъ; ხარ ირემი, олень; ფურ ირემი, дашъ; **ხარის თვალთა**, ს. ღიღროვანი მარცვალი ხილისა, მეტადრე ყურმნისა; მცენ. ღიღი გვირილა; крупныя ягоды, напр. винограда: пуновка (раст.); ზუნ. ლ.; **ხარის ვილითა**, მცენ. скерда; **ხარის ფაშვა**, სოკოა, сморчокъ, ივანე ბატ. ლ.; **ხარი პარია**, ს. საღამოს ვარსკულავი, вечерница (звѣзда вечерни), **ხარის შუბლთა**, **ხარის ჩლიქი**, ს. მცენ. названія растеній; 3. ფ. ლ.; **ხარის ძირა**, ს. მცენ. чемерка, чемерица, морозникъ (раст.); 3. ფ. ლ.; ივანე ბატონ. ლ.
ხარიდანი, ს. ყურმენია ერთფარი, ნ. ყურმენი.
ხარისხი (სომხ.), ს. ქვიტიკირის კიბეთა ფეხის დასადგმელი, საფეხური; ღირსება; გრადუსი, მენიაკი; ვამოსლ. 27—10; 1 ქართლ. 90; ქმნულ. წ. 10; ლუზა, სომხდლის დასაზმელი კავებანი რკინა, ებრ. 6—19; მაღალი საჯდომი ეპისკოპოზთა; ცომ. 25; ступени; стени, достоинство, сашъ; градусъ; якорь, котва; возвышенное мѣсто для енискона въ церкви.
ხარისხეული, ზედ. ხარისხის მექონი, имѣющій ступени; постепенный.
ხარისხობა, ს. ღირსება, стени, достоинство.
ხარისხოვანი, ზედ. ხარისხის მექონი, стениный.
ხარისხა, ს. ტანისმოსის გადასკიდებელი ხე, шишалка.
ხარკამბეჩი, ნ. ხარი.
ხარკვა (ვიხარკვი, -ვე), ზ. ვ. ვკსცდილობ, стараться.
ხარკი, **ხარჯი** (არაბ.) ს. ხარაჯა, გამოსაღები, дань, подати.
ხარო, ს. ქვიტიკირით ამოტეხული ორმო, яма, обнесенная кирпичемъ для сбереженія хлѣбныхъ зерепъ.
ხარობა (ვკსარობ), ზ. უ. ვიხარებ, радоваться.
ხარტი, ს. ცულის საღესავი, брусья для точки топора.
ხარტუკი, ს. დახდალი, ალიკაპი, აკაპი კავი მელის გამოსათრევ, ялий, закрутка на губу лошади; крюкъ для вытаскиванія деревъ; 4 მეფეთ. 19—28; დაბეჭდილს დაბადებაში ჰსწერია ხარტურის მაგიერად ლავამი; მარტ. 2—204.
ხარფუზი (ოსმ.), ს. საჭამთრო, арбузъ.
ხარშავი, ნ. ხორშავი, 1 ქართლ. 176.
ხარშვა (ვკვ), ზ. მ. ვავობ, варить, კუჭი ვერა ხარშავს საქმულსა, желудокъ перевариваетъ пищу, ერისთ. 98, ვიხარშავ, варю себѣ пищу.
ხარში, ს. წვენი გობილის ხორცისა ან მას შინა დამბალი პური, приварокъ, похлѣбка; 1 მეფ. 8—13, სამზ. 17, 49.
ხარჩო, აქარულად უველი, сыръ, ბაქრ. 175.
ხარჭა, ს. ხასა, ცოლის გარდა, наложица.
ხარხანჩა, ს. შიგნით სადაღის გარსი, оболочка внутри жемчуга. ქილ. 3.
ხარხარი, სს. ხმა მალა სიცილი, хохоть, -რება (ვკსარხარებ, -რე) ზ. უ. ხმა მალა ვიციანი, хохотать.

ზარგვეა (ვე), ზ. მ. წარვებებ, დევზარგვე, ტრატინ, издерживать; расхоловать; (ვიზარგვები), ზ. ვ. тратиться, издерживаться, **ზარგვინება** (ვ), ზ. სხ. заставить тратить, სამ. ვანტ. 98.

ზარგვი (არაბ.), ს. ზარვი, გამოსაღები; ვეფხ. 467; უარამ. 300; დანაზარგვი, წარსავებელი; ზარგვი, როიში, გვერკვალი, ნაძირალი; оброкъ; издержки, расходъ; нечистота (металла и т. и.).

ზასა (არაბ.), ს. ზარჭა, паломница.

ზასაგინი (ოსმ.) ს. მეფის მსლგებელი რჩეული ღოსქარნი, царская дружина; 1 ქართლ. 271, ვისრ. 14, 21.

ზასადარი (სპარს.). ს. ზედამხედველი სამეფოს მამულთა, управляющий царским имением; დასტ. 8, 23.

ზასადრობა, ს. ზედა-მხედველობა, управление, царским имением, აღუქს. 36.

ზასი, ზედ. არაბულად ნიშნავს: საკუთარს; წმინდა, შეურევნელი, მაკალ. ოქრო; ვეფხ. 1432; დარბაისელი, შინაშა მეფისა, ჩინებული; საბატონო, ბატონისადმი საკუთველი, ვეფხ. 44, 163, 174, 332; 467, 1199; თამაში, გამბედავი, ვეფხ. 1237; საბ. ლ.; чистый, безъ примѣси, напр. золото; придворный, знатный; царскій, царю принадлежащій; смѣлый; რუსულ. 187.

ზასი, ს. მცენ. ყრღელი, салатъ, ბუნ. ლ.; ნ. ხავსი.

ზასიათი (არაბ.), ს. ნიშაკი, საკუთარი თვისება ან ვითარება პირისა ან ნივთისა, характеръ, свойство, качество.

ზასობა (ვესასობა, -სე), ზ. უ. თამამად ვეუბნები, говорить съ кѣмъ смѣло, ვეფხ. 755.

ზასყირმიზი (არაბ.), ზედ. წმინდა ყირმიზის ფერი, чистый карминный (цвѣтъ), მცენ. фернамбуковое дерево.

ზატაეთი, ს. ჩინეთი, Китай, ვეფხ. 198.

ზატაური, ზედ. ჩინური, китайскій, ზატური კატა, пестрая кошка.

ზატაური, ს. ჩინური ფარჩა, китайская шелковая матерія, ვეფხ. 724.

ზატება, სხ. სახე, მსგავსება, образъ, подобіе: (ვიზატება, -ტე), ზ. უ. გონებაში წარმოვიდგენ, изображать; დაბად. 1—26; (ვიზატები), ზ. ვ. წარმოვიდგინებ, представляться, рисоваться.

ზატვა, სხ. рисованіе, (ვესატვა, -ტე) ზ. მ. დავსახავ, დავსატავ, გამოვკვსახავ. рисовать, изображать; ვეფხ. 1459; (ვიზატვი, -ტე) ზ. ვ. бить рисовану; (ვიზატები), обрисовываться, ჩონგ. 112, ისატება აზრი, выражается смысломъ.

ზატი (არაბ.). ს. სახე გამოწერილი, გამოხატული, образъ, икона; ზატი, მრ. ზატნი, подобіе, видъ, მეზრ ზატად, подобнымъ образомъ.

ზატოვანი, ზედ. სასოვანი, გამოხატული, изображенный; მრავალ ზატოვანი, многообразный.

ზატოვნება, ს. გამოხატულობა, изображение, образъ.

ზატრი მსხალი, ბაქრ. 181, порода грушъ.

ზათად, ზ. მ. ერთამად, მსწრაფლ, быстро, жино; ვეფხ. 286; ზათად დასხმა, вдругъ напасть на кого; ჩახრ. 44.

ზათანგი, ს. ღიღათა მხეცთა სარგვევი, გინა ხახუნე-

ტი, какканъ; საბ. ლ.; ნ. ჩ. ლ. საგუბარი, шлозъ. რ. ქ. ლ.

ზაფება (ვესაფები, -ფე), ზ. თვ. დვეჭვიდემი, დვეჭვი თაფელად; схватиться съ кѣмъ, вступитъ въ борьбу, напасть; ულად ვერს ვერ შეხაფენს, они не могли напасть на меня; ვეფხ. 648.

ზაფი, ზედ. ძლირი თავს დასხმა ომის დროს კიქინის სმით; сильный (патискъ неприятеля съ крикомъ ура); სმა ზაფი, сильный голосъ; ვეფხ. 1410. ზაფად, ზ. მ. жестоко, რუსულ. 252.

ზაფიფი, ზედ. საშინელი, სასტიკი, жестокий.

ზაფ-ზაფი, ს. ზუფხუფი, ჩუჩხუჩი, ღულიის სმა, шумъ кнѣжны.

ზაღანი, **ზაყანი**, ს. ჩიტიგის ფერი, ханъ.

ზაშარი, ს. ფალანგთ სვეცი, божникъ, ჩიბუხი; подиорка, подставка.

ზაში, ს. პურის ცომი, савоჯელი, закуска, дрожжи.

ზაში (არაბ.), ს. საკლავთ შიგარული მოხარშული, тѣста сваренная; სამც. 13.

ზაშიში (არაბ.), ს. დამთრობელი მაგური, შემფადებული გამხმარის და დანაილის კანაფის პარლევებსაგან; სამც. 13, 26; кашка лекарственная, составленная изъ высушенныхъ и толченыхъ волоконъ конопля; მენბ. ლ.; ერის. 2—256, 275.

ზაშლამა (ოსმ.), ს. ცივად ამოღებული მოხარშული ნაჭერი სორცისა, თევზისა, холодное блюдо говядины, рыбы и т. и. სამც. 26.

ზაში, ს. ადგილი ცულისა და მავნებელის ჰაერისა, ან სენი ამგვარის ადგილისა; нездоровый климатъ; ან ბიწი, მანკიერი, нечистый, порочный; ან წვეთის მოსვლა სარცვინელიდამ, персод; სამ. მოს. 36; **ზაშიანი**, ზედ. მავნებელი (ჰაერი), нездоровый климатъ, **ზაშიანობა**, ს. სისაშიე ადგილისა, დაცლილობა; нездоровье отъ климата; **ზაშიელი**, ზედ. დასაშული სენითა; одержимый болѣзнию нездорового климата; ბუნ. ლ.

ზაშური, ს. მარილი ზღვისა, цѣпса, лезинса, ან კრემორტარტარ, креморъ-тартаръ.

ზაშაში (სპარს.), ს. ყუაჩო, махъ; ბუნ. ლ.; საბ. ლ.; **გარეული ზაშაში**, дикій махъ. Охлохъ.

ზაჭაპურა, მცენ. бруселина, беретледъ.

ზაჭაპური, ს. მცხვარი ზაჭოთი, натрушка.

ზაჭიჭორა, ს. მცენ. ანჯინარი, артиншокъ. пастушья сумка, ბუნ. ლ.; разнолеестка, ერის. ლ.

ზაჭო, ს. რძე მცხვარად შემღვარი, творогъ.

ზახა, ს. სორბი, ხახს ქვეშ საფლავი, глотка.

ზახალი, ს. სვირი, жерби, კალთა, коринна.

ზახამა, მცენ. костишка, ერის. ლ.

ზახვი, ს. მცენ. лукъ; თავი ხახვისა, луковца; **ზახვიანი**, ზედ. луковичный; лукомъ подправленный; რიცხ. 11—5; ხახვი ზღვისა, сканда, родъ рака; ბუნ. ლ.

ზახილი, მრ. ხახილები, ს. თმაკარქილი, стришка, დაბად. საბ. ლ.; 2 სკული 14; ამ სიტყვის მაგიერად დაბეჭდილს დაბადებაში ჰსწერი ბელოტი, უნდა შელოტი.

ზახუნა, ს. ხახვის თავი, луковца, ან კვინჩხი, терпосливъ, поддихъ.

ხანუნი, სხ. *трение*, (ვეხანუნი, -ნი), ზ. თვ. ერთ-მარეთს ვეხანები, ვეგლუსინები, тереться.

ხანუცი, ზედ. შჩაჲე, დაშხალული, рыхлый, утлый.

ხაჯი, მცენ. ნ. ცერცვი.

ხაჯი (არაბ.), ს. პოლიგრომი, წმინდათა ადგილთა თაყუანის მცებელი მაჰმადიანი, иллиризм у магометанъ; ციმ. 175.

ხზო, ს. მრავ. ხზოები, ხზორები, ზროხის შეილი; теленокъ.

ხზოსშუბლა, ს. მცენ. ანგლოზა, дигиль, коровникъ (раст.); ივანე ბაგ. ლ. ან ყვავის ღობიო, горохъ журавлиный; ერისთ. ლ.

ხზოიანი, ზედ. ხზოს მყოლი, тельный, აღექს. 63.

ხზოშერი, ს. რჩეული ხზო; გინა ახალი ნოშოები სეთა; молочный теленокъ; молодой отростокъ дерева.

ხლა (ვჰხლი, ვჰხლად), ზ. მ. ავჰხლი, ავცლი საფარეზელს დახურვილს; გავჰხლი, შევიქმ; განჰხლა გაგდება, განძება; спять покрывку, открыть; сдѣлать, обратитъ во; гнать, выпгать. выгнать; ვჰხლი არაყსა, гнать водку; ვჰხლი ქულსა спять съ кого шапку; ვჰხლი ქულსა, снмать итну; ვჰხლი კაცად. сдѣлать кого человекомъ, дать образованіе; ვირად ვჰხლი, ძღლათ კოგო осломъ, дурачить; გიჲად ვჰხლი, ძღლათ კოგო дуракомъ, обманывать; ხელს ვჰხლი, ე. ი. ხელს დაველოებ, მოვჰკიდელებ, схватитъ рукою, ვეფს. 1528. ხელი ვჰხლათთ აბჰარსა, ე. ი. ხელი დაველოთ აბჰარსა, возьмемъ въ руки оружіе; ვეფს. 1399; ჩვენ ხელსა რასაცა ვჰხლილთა, зачто мы не бралисъ; ვეფს. 510; სულსა ვჰხლი. убивать, душить; ვეფს. 1108; ხმალსა ვჰხალი ხელი, оиѣ схватилъ саблю; რუსუდ. 260; რას ხელსა ვჰხლი, ე. ი. რათ გინდა, რაში გამოგადგება, на что тебѣ, ვეფს. 896; (მხლი, მხლიან მხადე), ზ. მიჩ. მომხლი, სახურავს ამხლი; მიქმ, გამხლი; снмаешь съ меня покрывку; ძღლაешь изъ меня; მხლი ქულსა, ты снмаешь съ меня шапку; მხლი სულსა, ты душишь меня, მხლი შენის გულის უფლად, ты ძღლაешь меня обладателемъ твоего сердца; ანგ. 16; ხელსა რას მხლიან, ე. ი. გიჲი რაში უნდივარ, зачѣмъ имъ меня сумашедшаго; ვეფს. 742; რას ხელს მხლი, ე. ი. რაში გინდივარ, на что я годенъ для тебѣ; მოურავ 143; (ვიხლი, ვიხადე), ზ. მიჩ. მოვიხლი, განვიპარცვავე სამოსელსა; спять, скинуть съ себя; ვალსა, заплатитъ долгъ, ვიხლი მაგიერსა, отплатить, ვიხლი ღვსასწაულსა, отпраздновать; ჭირს, სხეულსა, выдержать болѣзнь; ვიხლი ომსა, окончить войну; ვიხლი ჭარიმსა, платитъ штрафъ; ვიხლი მახვილსა, обважитъ мечъ; ისუ 5 — 12; მაგ. 26 — 51; ვიხლი ქულსა, спять шапку; ვიხლი ზოლიშს, пвишитъся, მიხლი, მიხადე, ზ. მიჩ. ოთხმააешь у меня; სამ. მოს. 39; მიხლი სულსა, морить меня, მიხლი ქულსა, ты снмаешь мнѣ шапку; (ვეხლი, ვეხადე), ზ. მიჩ. მოვეხლი მაგალ. ვისმე ქულსა; спять кому шапку; ვეხლი ვალს, уплатитъ кому долгъ, ვეხლი პარაკლისს, отслужитъ кому молебень, ვეხლი მადლსა, благодарить кого; обручить кою; **ხლილი**, открытый, ხანალი არაუი, ჭეთი, выгнаное вино, масло;

მხდელი, кто гонитъ вино; платитъ долгъ, მხდელი ხელისა, ხელის დამდებელი, взявшій -ая за что либо; მხდელი სიკეთის ხელისა, ე. ი. სიკეთისა ხელა-მოოფელი; ვეფს. 704; взявшійся за доброе дѣло.

ხლა (ვჰხალი, -დე), ზ. მ. მოვეუწოდებ; звать, призывать; называть, именовать; ფსალ. 30 — 17; იერემ. 8 — 4; ვეფს. 1576; 1 ქართლ. 274; გუჯ. 30; 7—27; **მხადი**, зовешь меня, ისაი. 21—8; იოან. 13 — 13.

ხლადლი, ს. ჭაჲი ვირი, ослица; იობ. 42 — 12; ან მშიშარი, მკრთალი; робкій, трусливый; -ცხენი, пугливая лошадь; 1 ქართლ. 135.

ხლევინება (ვანდევინებ, -ნი), ზ. მ. ავანდევინებ; ვანდევინებ, გარდავანდევინებ; მოვანჩენ, განვეკურნებ; заставить открытъ; заплатить; вылечить; (გარდავანდევინებ), взскннлаешь съ меня; (ვევანდევინები). ზ. თვ. დავვეურვები, взскннваться (ვიხდევინებ, -ნი), ზ. მიჩ. ушлачивать штрафъ т. п.

ხლენა (ვანლენ, -ლინე), ზ. მ. გავეუჭებ, წავანლენ, მოვექშლი, портить; (ვიხლენ, -ლინე), ზ. მიჩ. წავიხლენ, портить для себя; ქვეშ ვიხლენ (მაგალ. ფმავილი), марать подъ собою (о младецахъ).

ხლილი, ზედ. ამოღებული ან მოწვდილი, обнаженъ шнй.

ხლური, ზედ. მხლალისადმი შესაფერი, трусливый **ხლომა** (ვჰხლები, -ლი), ზ. ვდ. შევიქმნები, გავხლები; ცანზე დავილოვი; გავჰუჭლები წავჰხლები; ძღლათსა, станонить, стать; худѣть; портитьсѣ; (ვეხლები, -ლი), ზ. მიჩ. წავუხლები, გავუჭლები, გავუხლები, შევექმნები, портитьсѣ; ძღლათსა, станонить для кого либо чѣмъ; გული უხლება, сердце нзмѣняется къ худшему, 123 ლიმ.

ხლომა (ვჰხლები, ვჰხლე, შემოელ. ვჰხე), ზ. უ. ვაველ ქვეთი, ცხენით, ნავით, пройдти, проѣхать, проплыть; გამოსვლა 15—17.

ხლოზა (ვეხლები, -ლი), ზ. უ. ვამშვენიერებ, ვლომაჲებ; идти къ лицу; пристаетъ; (მიხლება, -ხლა); ზ. მიჩ. მამშვენიერებს, მლომაჲებს, идетъ къ лицу мнѣ; აჲ-ური ჰური არ უხლება, здѣшній климатъ ему вреденъ.

ხლომა (ვჰხლები, ვჰხლი), ზ. უ. ვჰხლოლები, ვჰხლები; прыгать, скакать, 1 ქართლ. 317.

ხლომა, ხულომა, სხ. нападеніе, нападки; იაკობ. 3—16; ხლომა ან ოხრება 2 ქართლ. 221; нападеніа и раззореніа; (ვჰხლები, -ლი), ზ. უ. მოვეხვები, მოვერცემი; შევჰხვლები, შევემთხვევი; შევეფერები; შემოვეფერები, დავუხვლები; წილად ვერგები; нападать въ дѣлѣ; случатьсѣ; приключатьсѣ; приличествовать; встрѣчатъ; доставатьсѣ на долю но жребію; лუკ. 1 — 9; 15 — 12; ვეფს. 28; დარეგ. 35; რუსუდ. 518; რომელნი ხორცთა ჰხვებოან, которые касаются плоти; ვეფს. 28; როგორც ჰხვებლის სრულს სიბრძნესა, какъ это надлежитъ полному благоразумію; 1 ქართლ. ჰხლა ამაზე, молва прошла; დარეგ. 2—24; ვითა მის ხელმწიფობას ჰხვებობა, какъ это надлежало Егю Величеству; ვისრ. 2; (მხვდები, მხვდა), ზ. მიჩ. მომერცემის, შეცემის, შემხ-

ვლები სემემთხვევის; შემფერების; შემომეურების; წილად ან ჭერად მერგების; попадетъ въ меня; случается со мною; попадетъ мнѣ на встрѣчу; достается мнѣ въ очередь, въ удѣлъ; სული მხედობლა, я задыхался, აღუქ. 10; წილად მხველები, ты достаяешься мнѣ по жребію; ერისთ. 48; აქ სელი რა მესლებს, ე. ი. აქ სელი არ მომემართებს; мнѣ не къ чему здѣсь оставаться; ვეფს. 733; (ვუსვლები, -ლი), ზ. მიჩ. თავს დავეცემი, მიფუსვლები; წინა-აღმდეგ ვექმნები, აღუდგები; 137 ბუნ. კ. ან შემოვეყვებ; დაუსვლები, ვუმასხუნძლებ; нападаю; противиться; шъ разгов. изымѣ: встрѣчать; угощать; (მისვლები ან მისვლების, მ. პ. უსვლების) ზ. მიჩ. თავსაღმდეგ, წინა აღმდეგება, нападетъ на меня; противится мнѣ; რაცა ქეშმარიტის მოძღვრებას უსვლების, что не противно здоровому учению; 1 ტომ. 1—10.

სე, ს. ესე არს ზოგადი სახელი, რამეთუ ძირზედ მდგომას ეწოდება **სერე**; მოკვეთილსა **ქელი**. ძირსა მათსა **ფესვი**, გრგვალმდე **მორი**; მოჭრილთა სეთა მორსა მიწაში დანარჩენსა **ჯირკვი და კუნძი**; სვანი სახელნი ისილე გრგვალ; გაუთლელს ქელს ეწოდება: **ღვირი**, **ლაფანი**, **ორტა-ვიერი**; გათლილთა: **კოჭი**, **ნალი**, **გასაყარი**; მოჭრილთა სეთა დასწავად **შეშა**, უწერილესა **ფირსი**; **дереву**; **орешно**; ნაყოფიერი სე; плодосное дерево; ხის მუშეი, **гомმი**, სე ჩამომავლობისა, родословное дерево; ხის სოკო, **губка**, **грибъ**, растущій на деревѣ.

სეთორი, **осокор** ხსნი, ხსნი, ერისთ. ლ.
სება (ვა), ზ. შ. შევსება, ხელს ვასვლებ; касаться чего, трогать; ქილ. 53; (ვუსვებ, მაგალ, გულსა), ზ. შ. გულს ვეცემი, შევეცემები, касаться сердца, пронзять сердце; ვეფს. 627; ვისცა ღმერთი საროს მორჩსა ცხად უსვებს, ე. ი. ვისცა ღმერთი ცანს აუგებს საროს მორჩსა ვითა; кому Богъ даетъ станъ стройный, какъ молодой кипарисъ; ვეფს. 627; სელს ვერ მისებ, не можешь догнать до меня; ვეფს. (ვესები, -სე), ზ. თვ. შევესებები; касаться, მოურავ. 69; (მესება, მესო), ზ. მიჩ. შემესება, касается меня, **ლანგარი** გულსა მესოს, ვეფს. 527; пусть мечъ пронзятъ мое сердце; ცანი მესოს, ე. ი. ცანი სედ გამოსვლს, подучу я стройный станъ какъ кипарисъ, ვეფს. 527; (მასს, გასს, ასს), ზ. შ. შემესება; მიქეს; შემშვენის, შემფერის; касается меня, тебя, его; мнѣю; надлежитъ мнѣ; იერემ. 47—5; 48—16; ნახე მასს.

სებალანა, ს. მცენ. **пашень**, **глистовикъ**; ბუნ. ლ.
სებარდა, ს. მცენ. აკაკისე, **золотарникъ**, ნ. ჩ. ლ.
სებული, ზედ. განწონილი, **произвешный**; ვეფს. 517; **სებული**, მუნეე ვეფს. 517, სედ ლანგარული, **посаженное дерево**.
სევიმრა, ს. მცენ. ჩაღუნა, **офелю**, **паноротникъ**.
სედება (ვასვლებ, -დე), ზ. შ. ვაუურები, застаивать смотреть; სიბრ. 143.
სედვა, ს. зрѣніе, **взглядъ**; **взоръ**; სედვით და საქმით, **теоретически** и **практически**; მარტ. 2—3; ლოლ. 17; სედვა განების, **проницательность ума**; ურჩი სედვისა, **неослушанный взору**; ვეფს. 712;

(ვქსედავ, უსრ. ვქსედავი, სამღუთ-წერილში; ვსედელი ან ვქსედელი, ფილიპ. 3—3; ვქსედე); ზ. შ. თვლით გავარჩევ, დავინახავ; **видѣть**; **смотръѣть**, **глядѣть**; სევილად წაღმართად მას სედვიდა, онъ видѣлъ въ немъ будущаго по себѣ **преемника**; სიბრ. 4; მსედავ, ты видишь меня; (ვისვლები, -დე), ზ. შ. აქ იქ ვაუურები, **осматриваться**; **оглядываться**, **სედება** (ვა), ზ. შ. ვაუურები, **заставить смотръѣть**; **სედვინები** (ვა), იგივე სედება.
სედვითი და საქმითი სწავლანი, ზედ. **теоретическія** и **практическія науки**; ლოლ. § 17.

სედნა (ვქსენი, ვქსენავ, -ენე), ზ. შ. **გავქსწურთნი** საჯღომთა სვასტავთ; **вмѣзживать лошадей и т. п.**
სევა (ვა), ზ. შ. **ვოსრავ**, **охать**; ქილ. 210.
სევა (ვქ), ზ. შ. **დავქსევ**; **გავქსლეფ**, **დაფრეწ**; **рвать**, **драть**; **ლექსების თქმა და სევა**; ე. ი. **ლექსები თქმა კილომედ**; განმ. ვეფს. ბატ. თემი; **писать стихи на тонъ для нѣви**; დანას მასია, ე. ი. დამსვინავ, დანას მიმცა დასსვევლო; ვეფს. 709; **предоставить ножу растерзать меня**; მიხვე გულსა, ты **раздиряешь мое сердце**; გულსა სეული; ე. ი. გულს დასობილი, **произвешное сердце**, ვეფს. 4.
სევება (ვა), ზ. შ. სეთ ვავზად; **воспитать какъ дерево**; მასია ე. ი. სესავით გაზარდა, онъ **воспиталъ меня подобно дереву**; ვეფს. 709, (ვქსევლები). ზედ. **деревинытъ**, **дичать**.
სეველი, ს. მოხვეე, **обитатель ущелья**; 2 ქართლ. 369.

სეთუბანი, ს. უბანი სევედ მდებარე, **ущелья** **пролегающая по оврагу**; გუჯ. 31.
სევი, ს. მცირე მდინარე **орто** მათთა მორის, ჩანარა-მული **ლელე**; ან ნაპირებო, **საღაცა ქსლის ამგვარი მდინარე**; **балка**, **оврагъ**; 2 სჯული 21—4; ფსალ. 82—9; ვეფს. 262; 858; 1 ქართლ. 449; **სევის-ზერი**; **სევისთავი**, ს. ერის სევაბის უფროსი; **მოურავი**; **старшина ущелья**, სევის თავობა, ს. მოურავობა სევაბში, **быть старшиною ущелья**; სმ. გ. შ. 5; გუჯ. 14; დასტ. 30; 5; **სევენარი**, ს. სევიანი, სევიანი ადგილი; **аллея**; **лѣсная мѣстность**; **ლრეჯ. 2—9**; **სევენარიანი**, **სევენარანი**, ზედ. ცეიანი (ადგილი), **лѣснотный**; ქილ. 281, 304; **სევენები**, ს. ლელები, **лазарашული ადგილები**; **рытвина**, **растовъ**; **доля**, **междорье**; გამოს. 8—5; 1 მეფთ. 23—6.

სევრია, ს. უგერგილო, **брюево**; **рохля**.
სევსუვი, **овраги**.
სევსუვიანი, ზედ. **ლელებანი**, **овражный**.
სეზი, ს. წვრილი და გრძელი **ზაწარი**, **беченка**, ვეფს. 213.
სეთოფალა, ს. მცენ.

სეთქა (ვქსეთქ, -ქე), ზ. შ. **ვქსლეფ**, **ვქსენ**, **ვქსტენ**, **ვაპობ**, **колоть**, **щепить**, **щелать**; **драть**, **трескать**, (ვქსეთქ, -ქე), ზ. შ. **დავსლო**, **დავქვრავ**, **бить**, **ударить объ**; **повертать**; **ვქსეთქ ჭავრობა**, **звать кого**; **ვქსეთქ**, **ტრილით**, **заставить идоволь плакать**, **ვქსეთქ ღვინითა**, **папоть до пьява**; თავს ვისეთქ, -თქვ. **ломать надъ чемъ голову**, **думать**; ერისთ. 55; სემ ისეთქა, **дерево распустилось**; ქილ. 369; (ვსეთქ, ან წერილში: **ვუსეთქნი**, 1 ქართლ. 367; -ქე). ზ. შ. **გავსეთქ**, **разбить кому, напр. голову**

1 ქართლ: 116; ვუხეთო მუზარაღსა, пробить кому шишакъ; 1 ქართლ: 429; ვუხეთო გულსა, поразить кого; (ვისეთქები, -ქე), ზ. ვ. ვკსქლები; лопатся; пахраться; (ვუხეთქები, -ქე), ზ. თ. აქი-ვეცემი, бится; ხეთქილი, расколотый, ღან. 13—53.

ხეთქება, ს. ზ. ფლვისა, волны морскія; (ვისეთქებ, -ქე), ზ. მ. დავკსცემ, დავსლო, ударить обь, повергать; ვახეთქებ მიწასა, ударить обь землю; ვახეთქებ თავსა, удариться головою; ვახეთქებ ლახტსა, пронзять брлявою; ვახეთქებ მუზარაღსა, ударить обь шлемъ; გორგ. 314.

ხეიზარი, ს. კაცი დაშვებული, ასო ნაკლები, კაღა, უხუჩიყ.

ხეიზრობა, ს. დაშვებულებას, უხუჩე.

ხეირება (ვა), გამოფაფუნებ, дѣлать годнымъ; (ვკსე-ირღები) გამოფქღებები, дѣлаться годнымъ.

ხეივანი, ს. ხეი რიგით დარგულნი ერთპირად ან ორპირად, аллея; დაბად. 40—10.

ხეირი, ზედ. სიკეთე, добро; годность.

ხეირიანი, ზედ. ფარსავი, გამოსაყენებელი, годный.

ხეირება (ვკ), ზ. უ. ვკვეავი ხეთავის; ძვესნი.

ხევაკუნა, 74, 86; დედეგა?

ხემაქვალა, დედეგა 82?

ხევაზა, ს. მცენარე, растение: thapsia; ბუნ. ლ.

ხეკარი, ს. მცენ. названіе растенія, საბ. ლ.

ხევატა, ს. მცენ. названіе растенія, საბ. ლ. ბუნ. ლ.

ხელოდა, ფრინ. дителъ, ერის. ლ.

ხელ, ზ. არ იხმარების მარტივად, გარნა როგორად რიცვისა თანმე სახელთა, მაგალ. ერთხელ, ერთხელოზას; ნ. თავის ადგილს.

ხელად, ზ. მათა, на рогони; подь рукою; ხელად აქუს, у него въ рукахъ, ошь можетъ; ვფუნ. 23; ხელად არა მაქვს ფული, въ наличности у меня нѣтъ денегъ; ხელად ქონება (მაქვს), имѣю въ наличности.

ხელად, ზ. გიჟურად, глуно; -მქვევი, глуно, по-обдуманно поступающій; 2 ქართლ. 215.

ხელადი, ს. მცირე ლიტრა, кувшинчикъ.

ხელადი, ზედ. ხელში საჭერი, სახელი, ручной; ხელქვეითი, подручный; 1 ქართლ. 23.

ხელ-ამზარი, ს. მცირე ხელელი, небольшая житница.

ხელ-არკოსანი, ს. ხელგოსანი, вооруженный накой; სიზრ. 50, 160; швейцарь; დავრ. 27.

ხელაური, ზედ. ნ. ხელეული, ჩონგ. 110.

ხელ-აღებუდი, ს. თავ-გაწირული; оставленный на произволъ судьбы, пришедшій въ отчаяніе; სამ. ბერძნ. 2; ჩონგ. 133.

ხელ-აღმართი, ზ. ს. ხელისა, сь поднятыми руками.

ხელადუპრობილი, ზედ. შეწყვენის არა შექონი, безпомощный, ვფუნ. 1301; -ხელად, ზ. ხ. ხელისა, сь поднятыми руками; ვფუნ. 94.

ხელ-ასწლა, **ხელ-ასწლად**, ზ. ხელ მორედ, კიდევი სპონო.

ხელბადე, ს. ბადე ხელით საჭერი, ручная сѣтъ.

ხელბორკიდი, ს. ბორკილი ხელზედ დასადები, пути, оковы ручные; ნაუმ. 3—10; ფსალ. 149—9.

ხელ-გამომავალი, ზედ. გამჭირასი, მარჯვე; расто-

ропный; სამ. სომხ. 340; გორგ. 249; ქილ. 81; **ხელ-გამომავლობა**, ს. სიმარჯვე, გერგლი, გამჭირასობა, расторопность; ქილ. 171, 2 ქართლ. 568.

ხელ-გამოუვალი, ზედ. არ მარჯვე, არ გამჭირასი, нерасторопный; **ხელ-გამოუვალობა**, ს. არ-გამჭირასობა, უგერგლობა; нерасторопность, ქილ. 58. [კუჯ. 25.

ხელ-განწირობილი, ზედ. распростертый руки; **ხელგაუძრავად**, ზ. ხ. неподвижная руки.

ხელგაუტყეხელი, ზედ. малонскусный.

ხელ გაშლილი, ზედ. უხვი, шедрый.

ხელ გასწნილი, ზედ. უხვი; ან ხელიდამ სისხლი გამოშვებული; шедрый; пустившій кровь изъ руки; ვფუნ. 361.

ხელ-გობა, ს. პატარა გობა, корытцо.

ხელ-დაშვებული, ზედ. ხელ-ნაკალი, ხელ-დაქ-რილი, ხელ გახეიზრებული, рваный въ руку, ბერძნ. სამ. 68.

ხელ და ხელ, ზ. ხ. უსაშუალოდ, ხელით ხელად; სანქაროდ, изъ руки въ руку; на скорую руку; აღმ. 126; -ზრძოლა, რძი, схватка, рукопашный бой; რუსუდ. 61; ხელ და ხელ მივეცი, я отдалъ ему въ руки.

ხელ-დებული, ზედ. ვისისამე საფარველს ქვეში მიღებული, покровительствуемый; 2 ქართლ. 281.

ხედება (ვისელებ, -ლე), ზ. მ. გავაგულისებ, сердить, злитъ; ვფუნ. 725; (ვკსელღები, -ღლი), ზ. მ. გავაგულისებები, сердиться, ან ვკსეღებები, сходить съ ума, ვფუნ. 1307.

ხედება (შინვახედებ), заставить дома.

ხედეუდი, ს. მჭედეული, ერთი ილია ფანა; спонъ.

ხედერი, ს. პატარა ერო ერთის ხელით სახმარი, топорищъ.

ხელვა (ვკ), ზ. მ. ხელში მაქვს, имѣть подь рукою.

ხელზარი, ნახე ხელძარი.

ხელზედ ჰვევა, ს. უხვტა, (ვისვევ, ვისვიე), ზ. მ. ვაჭუეევა, водить за носъ; обманывать.

ხელით, ს. შეიღნი ასონი ან რიცხენი, მაჩვენებელნი შეიღელთა დღთა 12 თვეთა წლისათა; ნახე ქრონიკონი; вручѣнъто.

ხელითგამომავლობა, **ხელით გამოუვალობა**, ნ ხელ გამომავლობა, ხელ გამოუვალობა 2 ქართლ. 561.

ხელითგდება (ხელით ვიგლებ, -ღე), ზ. მ. ხელში ჩა-ვიგლებ, დავიჭერ, схватить, прибрать къ ру-камъ; ქილ. 416; 1 ქართლ. 352, 385; ხელით ვუგ-ლებ, отдать кому что въ руки; ხელით მიგლია, я захватилъ.

ხელით დასწმა (ხელით დავსწამ), ზ. მ. ვაკურთხებ ვისმე ხელის დღებთ; შევიპრობ ვისმე პატარა; рукополагать; положить руки, взять подь стражу; მაგ. 26—50; სუქმ. 8—18.

ხელითღება (ვე), ზ. მ. ხელში მივსცემ, вручить.

ხელითება (ვისელებ), ზ. მ. ხელში ჩავიგლებ, ხელით ვიგლებ, прибрать къ рукамъ, схватить; ვფუნ. 402; დავრ. 16; ქილ. 41, 212, მიხელითავ; захватываешь меня; მოურავ. 290; (ვისელოვი, -თე), ზ. თ. ხელში მივეცემი, отданаться въ руки; სამ. ვახტ. 248, 261.

ხელ-თეთრი, ნ. ხვალა.

ხელ-თოფელა, ხუზია.

ხელთსაქმარი, ს. ხელით სამუშაო, рукодѣіе.

ხელთუგდებელი, ზედ. ლუჭერლი, пенойман-
ный, 2 ქართლ. 414

ხელით-უფალი, ს. მოხელე რისამე ან ხელოსანი,
ხელოვანი; чпшовникъ завѣдывающій чѣмъ-
либо; художникъ, артистъ; ქილ. 646.

ხელთ-ყოფა (ვარ), ზ. უ. ვისისამე ხელშივარ, на-
ходится въ чьихъ либо рукахъ.

ხელით-ქონა (ხელთა მკეც), ზ. მ. ვკპატრონობ, მი-
ჭირავს, имѣть въ рукахъ, владѣть.

ხელითჭერა (ვი), владѣть, держажъ въ рукахъ.

ხელითწერილი, **ხელითწერილობა**, ს. ხელით-
დაწერილი; росписка; рукопись.

ხელი (ხერხ. ნემეც), ზ. ს. მკლავის წინაქერძო
მაჯიღამ თითუბამდე; მატ. 22 — 13; ვეფხ. 85;
აღბ. 62; მფარველობა; სამართალი. ხელმწიფება,
უფლება; რუსუდ. 273; საქმე; თანამდებობა, მოვა-
ლოება, აღბ. 9; ვეფხ. 1218; ჯერი, ერთი წეობა,
წვეილი ცანთ საცმელი და სხ; გვარი წერილობის;
მაგალ. ნუსხა ხელი, მრგვალი ხელი; рука; покрови-
тельство, право, власти; дѣло; обязанность;
перемѣна одѣжды; дочеркъ; მარჯვენა ხელი,
правая рука; მარცხენა ხელი, лѣвая рука, ხელს-
არ ვახლეუ, я не трону рукою; სვის ხელით
ეკალსა ჰკრებს, чужими руками жаръ загрѣ-
басть; **ხელზედ მოსამსახურე**, ს. подручная
прислуга; ხელს გავიცხ, ე. ი. შევწვევი, დავხე-
ლოვნდებ, павыкнута, ხელი ხელს დაჰკრებს,
ударилъ по рукамъ, თუ ნაპარევი ხელით ჰქონდეს,
если порованил вещь находится у него въ
рукахъ; აღბ. 62; **მარცხო ხელი**, однокій; един-
ственный; **მარცხოხელობა**, одипочество. ხე-
ლად გაცარცვა, ограбить своею рукою; აღბ. 123;
და არ მისცეს თავი ხელთა, и не отдались ему
въ руки; 2 ქართლ. 266; ფული ხელით არა მკეცს,
въ наличности у меня имѣть денегъ; ჩემ ხელად
მოიუარე, дожини до моихъ дѣлъ; ჩემ ხელა კაცი,
ე. ი. ჩემისთანა კაცი, подобный мнѣ человекъ;
გატრა მიჯნურთა ხელია, ვეფხ. 778; бросить все
и удалиться есть дѣло нлюбленпаго; ხელი შე-
მივა, я имѣю право; რა ხელი მკეცს, какое я
имѣю право, какое мнѣ дѣло; ჩემთან ხელი არა
გაქეც, ты надо мною никакого права не имѣ-
ешь; რუსუდ. 273; ხელის შეწყობა ან მომართვა,
помогать, თუ პატრონთან ხელი აქუნდეს; если ошъ
при владѣтелѣ имѣть обязанности; აღბ. 9; მე-
ბავეთ ხელის უფალი, начальникъ таможенныхъ
сборщиковъ; ესტატი მცემი. ცხოვრ; ხელს კუ-
ჭერი; жму рукою; скупшюся. ხელის საურავი,
ვეფხ. 335; სიმწარე არა ხელია თქენი, горевать,
не ваше дѣло; რუსუდ. 449; მიწეთი შენი ხელია,
завсегда это твое дѣло; ვისრ. 37; დარეჯ. 40,
46, მართვა თითო ხელი ცანისამოსი, онъ подаль
по одной перемѣнѣ одежды; რუსუდ. 244; ერთი
ხელი აბჯერი, одна перемѣна оружія; რუ-
სუდ. 377; მარცხო ხელი, однокій; одипочный;
ერთი ხელი წიგნებ, по одному экземплярю
вписъ; ხუცური ხელი, церковное письмо; მრგვა-

ლი ხელი, круглый очеркъ; ნუსხა ხელი; скормй
почеркъ, გული ხელთა არა მკეცს, ან თავი ხელით
არა მკეცს; я самъ не свой; ვისრ. 159; თავი-
ხელთა არა მკეცს, я занятъ по горло; სამ. კა-
თოლიკ. 4; დედაკაცი თავის თავი ხელით მქონე, жещи-
щипа расторопная; სამ. სომხ. 33; ხელიდამ
გამოუვა, онъ по это способенъ; ხელს არ მომ-
ცემს, это мнѣ не выгодно; რას ხელს ვაერი, на
что мнѣ; ვისრ. 146; ამ ხელად, на сей разъ.

ხელი (სომხ.), ს. გივი, სულელი, ცნობა ვნებული;
сумасшедшій; ვეფხ. 906; შავთ. 34; გულითა ხე-
ლითა, ე. ი. გაჯავრებული გულითა, съ душев-
ною злостью.

ხელიანი, ზედ. ხელის მქონებელი, имѣющій руку.
ხელითცარება, ზ. მ. ხელით დამეავს, посылъ на
рукахъ; водить за руку.

ხელითქნელი, ზედ. არა ხელით გაკეთებული, не-
рукотворенный; ხელით უქნელი ხატი, неруко-
творенный образъ.

ხელით-ქმნული, ზედ. ხელით ნაქმარი, сдѣланный
рукою; ისაი. 16 — 12; საქმ. 7 — 48; ზოგჯერმე,
კერპი, петушанъ, подоль; ისაი 2 — 8; ფსალ.
96 — 7; ლუკ. 14 — 58; საქმ. 17 — 23.

ხელისუფალი, властелинъ, должностное лицѣ,
начальникъ, ნ. ხელი.

ხელითწერილი, ს. ხელით ნაწერი, ან ხელწერილი,
მოვალეობისა ან შეკრულობის წიგნი; рукопись;
подписка; росписка.

ხელის ხელ წაღება (ვეფხ., -ღე) ზ. მ. ხელიდამ
გამოვართმევ, წავართმევ, отнять, вырвать изъ
рукъ; აღბ. 35.

ხელის ამართვა (ხელს ავუმართავ), ზ. მ. ხელს
ავაღებინებ, ჩამოვართმევ; გამოვარბრებ, отобрать
у кого что; ნ. ჩ. ლ.; ან ხელის გამართვა, помо-
гать, **ხელის ასამართავი**, ს. შეწყება, нособіе;
დასტ. 151.

ხელის აღება (ავიღებ), ზ. მ. თავს დავახებებ, და-
ვეუტყვევ, отказатья отъ чего, оставишь что;
თავზედ ხელის აღება, ე. ი. თავის გაწირვა, უიმე-
ლობა; отчаянсь, **ხელის აღებინება** (ავა) ზ.
სმ. заставить отказатья.

ხელის აღპრერობა (-აღვებურობ, აღვეპუარ), ზ. მ.
ხელს გავუმართავ, შევეწვევი, подать руку по-
мощи; 1 ქილ. 377; **ხელის აღმყურობელი**, ს.
ხელის გამართავი, вспомошествователь; ციპოთ.
15; 1 ქართლ. 218.

ხელის გამართვა (ვუმართავ), ზ. მ. შევეწვევი ფუ-
ლითა, ссужать кого деньгами, нособіи; помо-
гать; (ხელს გავიმართავ), ზ. მიჩ. ხელს შევიწ-
ვობ, ვიმოგნი შეწყება; получить нособіе; по-
правиться; ქილ. 458.

ხელის გახსნა (ხელს გავხსნი), ზ. მ. ხელიდამ;
სისხლს გამოვიშვებ, пустить изъ руки кровь
ვეფხ. 364.

ხელის დაღება (ხელს დავესლებ), ზ. მ. ხელს შე-
ვეწყობ; რუსუდ. 446; ან დავლოცავ თავზედ ხე-
ლის დაღებით; положить руку; стараніе; руко
полагать; нещись о комъ либо; **ხელის დასა-
ღები**, ს. შაქარი და ბეჭედი რომელსაც უგზავინის
საქმრო თავის დახმუნულს ქალს; сахаръ и кольцо,

которыхъ женихъ посылаетъ пѣвѣсть; კავკ. გაზ. 1854 წ. № 98.

სელის დასხმა (-დავასხმა), ზ. მ. დავლოცავ თავ- ზედ სელის ღიღებთ; შევიპყრობ ვისმე პაციმრად; рукополагать; положить на кого руки, взять подъ арестъ; აღზ. 90.

სელის დაფარება (დაფარება), ზ. მ. დაქვმაღავ სხვის ნაკლულებას, прикрывать недостатки кого либо.

სელის დება, ნ. სელის დადება.

სელის მაყურებელი, ს. სელის შემხედავი; зависимый; 2 ქართლ. 536.

სელის მიყოფა (მიგვეყოფ, მიგვეყავ), ზ. მ. სელს ვას- ლებ, სელს ვეყოფ, пачивать.

სელის მომართვა, ნახე სელის გამართვა.

სელის მოსადები, ს. სელის მოსავლები, рудо- лять.

სელის მოურნე, ს. გამგე, управляющий.

სელის მოწერა, სხ. подпишь руки; (ვაწერ), ზ. მ. სელს ჩავურთავ, подписывать.

სელის მქონებელი, ს. თანამდებობის მექონი, должностное лицо; გუჯ. 15; რაცა სელის მქონე- ბელინი იყვნენ, все должностныя лица.

სელის მხედელი, ს. სიკეთის სელის მხედელი, ვეფხ. 704; ე. ი. სიკეთის მაგიერად სიკეთის გარდამხე- დელი, платящий за добро добромъ.

სელის სასაგონებელი, ზედ. воспитательный, ვისრ. 2.

სელის საურავი, ს. განსაკებელი, должность, управленіе.

სელნაკლული, ზედ. пенумцій.

სელის სწრობა, **სელის ცანება** (ვუსწრობ, ვუს- წარ, -ვაჯან) ზ. მ. ზედ. შევევარდები სისხარბით; მივეცანები, მივევარდები; хватать.

სელის უფალი, **სელის უფროსი**, ს. განმგე- ბელი რისამი, управляющий, начальник; გუჯ. 21; დარეჯ. 85; ქილ. 526.

სელის უფლება ან უფროსობა, ს. განგება; მართვა რისამე, управленіе; 1 ქართლ. 273, 281, 276; მდგომარეობა, ხარისხი მცხოვრებთა; право состоянія.

სელის ქვეშე, ზედ. მდგომარე ბრძანების ქვეში ვისისამე, подчиненный подвластный; მარტ. 35—2.

სელის-ურა, ნ. სელის-ხდა.

სელ-ყუმბარა, ს. პატარა ყუმბარა, небольшая бомба.

სელის შემხედავი, ნ. სელის მაყურებელი.

სელის შესვლა (სელი შემივა, -ვიდა), ზ. მ. უფ- ლება მაქვს, имѣю право.

სელის შეწყობა, ს. ფარეზი, діета.

სელის შეწყობა, **სელის ჩართვა**, ნ. სელის და- დება; სელის მოწერა.

სელის წავლება, ზ. მ. სელს მოვეჭვირებ, схва- тить.

სელის წაყრი (სელს წაყიერი, -ყარი), ზ. მ. სელს გაყიტენ, გაჟიადვილებ, გაჟიფარჯისებ საქმესა რასმე, вабить руку.

სელის წყობა (ვიწყობ, -ვიწყებ) ს. მ. სელს გაჟი- მართავ, получить пособіе; (ვეწყობ), შევეწვივი

ფულითა, снабдить кого деньгами, помочь; სელს- მიწყობ, ты помогаешь мнѣ.

სელის ხდა (-ვჭხდი, -ვხადე), სელის ყრა (ვჭყერი, -ვჭყარი), ზ. მ. გამოვიყენებ, მოვიხმარებ; употреб- лять, пользоваться; ვეფხ. 896; რა სელი ესდება, на что годится.

სელის სელ, ზ. მ. სელ და სელ, изъ руки въ руку; ვეფხ. 16; სელის სელ ჩასაყრელი, სელ სელ- გაყრილი, подъ ручку; მოურავ. 232.

სელის სტეზა (ვასლებ, -ვახელ), ზ. მ. შევახებ სელსა, прикоснуться, дотронуться.

სელეკუბო, ს. სელით საცარებელი კუბო, посланки.

სელმანდილი, ს. სელსახოცი; носовой платокъ.

სელმანკიერი, -კიანი, ს. დაუღერავი, бѣдокуръ.

სელმანკი, ს. სუმრ. 16; бѣдокуръ. რუს. ქართ. ლ.

სელ-მარცო, ზედ. უცოლშვილო, одинокій; ჩონგ. 145.

სელმარჯვე, ზედ. მარდი, ჩქარი; მარჯვედ მესწოლი ნიშანში, ловкий; мѣткій; **სელმარჯვედ**, ловко, мѣтко; სელ მარჯვეობა, ს. მომარჯვებულობა სე- ლისა საქმეში ან სწოლაში, ловкость; мѣткость; რუსედ. 541.

სელ-მასწარა, ზედ. ვისაც სელი უსწრობს, ეცანება, ხარბი, проворный, ловкій.

სელმეორედ, ზ. მ. სელ-ასხლა, вновь.

სელმიუყოფელი, ზედ. სელ-უსლებელი, цетропу- тый; ვისრ. 101.

სელმოკლე, ზედ. ძვირი, სელმოჭირებული; скупои.

სელმოკლეობა, -კლეობა, ს. უპოვარება, бѣд- ность, недостатокъ.

სელმოსაჭრელი, ზედ. ქვემდებარე სელის მოჭ- რისა; подлежащій къ отсѣченію руки; სამ. ვასტ. 292.

სელმოჭადილი, **მოჭადობილი**, ზედ. ძუნწი, ძვირი, скупои.

სელმქმნელი, ზემო. გამაგიებელი, съумасволы- шій.

სელმწიფე, ს. თვით მპყრობელი ღიღებული. მეფე, Государь, Императоръ; ვისრ. 47.

სელმწიფება, ს. უფლება, სელი; თვით მპყრობე- ლობა; უმაღლესი მთავრობა ანუ власть, право; Им- ператорство; самодержавіе; აღმ. 57; მაც. 21—25; იოან. 10—10; რომ. 13—1; მრავლ. სელმწიფებანი, ს. ერთი ცხრათა დასთავანი ანგე- ლობათა; властелинъ ангеловъ; რათა უწყოდელ რამეთუ სელმწიფება აქვს ძესა კაცისას ქვეყანასა ზედა; дабы вы знали, что снхъ челоувѣческій, имѣеть власть на землѣ; მაც. 9—6; (ვა), ზ. მ. გაჟამეფებ; воцарять; 1 ქართლ. 188; (ვი), ზ. უ- ვჭმეფობ, царствовать, მაც. 20—25; (სელ ვეწი- ფები, -ფე), ზ. თვ. უფლება მაქვს, имѣю власть, право; ანდრ. 133; 1 ქართლ. 68; (სელმეწიფების), ზ. თვ. სელი შემივა, უფლება მაქვს, я имѣю право, власть; მაც. 5—14; 54—32; გუჯ. 12.

სელმწიფობა, სხ. მეფობა; ვეფხ. 142; ვისრ. 2; რუსედ. 30; უფლება, სელი; შესავ. სომხ. სამ. 2; царствованіе; власть, право; სელმწიფობისთ შემეზღბლანეს; ე. ი. რადგანაც სელმწიფის ხარისხი ქქონდა იმის თვის შემეზღბლადო; ვეფხ. 293; какъ Государя, я пожалѣлъ его; ვითა შეჭფერის

ხელმწიფობასა თქვენსა, какъ это падлежитъ Вашему Величеству; 1 ქართლ. 301; რუსუდ. 13; (ვჭხელმწიფობ), **ფ. მ. ვჭხეფობ**, царствовать.

ხელმწიფური, **ფედ.** ხელმწიფისადმი შესაფერი, какъ нарю подобаетъ, царскій; -ქცევა; რუსუდ. 1; царскан манера обращенія; ხელმწიფურად, **ფ. მ.** по царски; ვეფხ. 1574.

ხელნა, **მრავ.** ხელნები; მარხილით გასაწევი ორი ღაცანი, оглобли у саней.

ხელნავი, **ს.** სომარი სამკლავე, поручи; ნარუკაჸიში (უ ღაქ), 2 ქართლ. 158, 524; რუსუდ. 529; სავ. ლ. ხელნავიანი მკლავი, рука одѣтая въ нарукавнишъ.

ხელნაწერი, **ს.** ხელით წერილი, рукопись.

ხელნაბა, **სხ.** ჭკუა-მცდარობა, სიგიჸე, გონება შესლილობა, сумашесствіе, ვეფხ. 28, 922, (ვჭხელობ, სრ. არა აქვს), **ფ. უ.** ჭკუა ვჭხმცდარობ, შესლილოვით ვიქცევი; **სХОДИТЬ** сума, ვეფხ. 15; მისმიჯხურობის თვის ვჭხელობა; **и** **сХОЖУ** сума ოტъ любви; ვისრ. 106. (ვჭხელები, -ღი) **ფ. ვდ.** გავჭხეჯავრდები, **сѢсТЬСЯ**.

ხელობა, **ს.** ხელოვნება, ცოდნა რომლისსამე ხელსაქმარის: ვითარ ხელოვნობა, მეერვლობა; ხელოვნება, ოსცატობა; სახელო, თანამეობა; ремесло, мастерство; **должность**; искусство, знаніе; ვეფხ. 14, 15; ჩემი ხელობა ეს არის, вотъ мое ремесло; (ვჭხელობ, სრ. არა აქვს), **ფ. მ.** ხელოვნებას მოვიხმარებ, употреблять искусство.

ხელობა, **ს.** გერი, სამუში, რიგობა; перемена одежды; ერთი ხელობა ცანთ-საცმელი; ოდნა перемяна одежды; ერთ ხელობას, за однь пріемъ; ორხელობას, въ два пріема.

ხელოვანი, **ფედ.** მარჯვე, გამოცდილი საქმეში; искусный; художникъ; хитрый; **ჭმ.** 33.

ხელოვანება, **ხელოვნება**, **-ღოვნობა**, **ს.** ხელობა; გამოცდილება საქმეში; ხერხიანობა, искусство; ремесло, мастерство; уловка, хитрость; საქმ. 18 — 3; ვეფხ. 6, ჩახრუხ. 92; ქილ. 489; (ვჭხელოვნება, -ნე), **ფ. მ.** ვჭხმუაკობ, **мастерить**, **уи**რაჸილსა, **раб**отать, ვეფხ. 25; (ვახელოვნება), გავავარჯისებ, ვასაქმებ, **уи**რაჸილსა, ხელოვნებითი, **ფედ.** ცოდნით ნამუშავარი, искусственный; ხელოვნებული, **ფედ.** ფრიადის რუღუნებით ნამუშავარი, **сдѣ**ланный сь искусствомъ; ქილ. 505; ან მანქანებით მოგონებული, хитросплетенный; იგავი 26—19.

ხელოსანი, **ს.** მცოდნე ხელობისა, ხელსაქმარისა, ოსცატი; ხელის უფროსი, იმერულად: მამასახლსი სოფლისა, მოხელე სოფელში, ремесленникъ; мастеръ; художникъ; сборщикъ податей; старшина въ деревнѣ; გუჯ. 2—23; სავ. ბერძნ. 344.

ხელოსნობა, **ს.** ხელობა, ცოდნა რომლისსამე ხელობა საქმარისა; ოსცატობა; ремесло, мастерство; (ვჭ, ვი), **ფ. მ.** **зани**маться ремесломъ; სავ. სომხ. 391.

ხელოსნური, **ფედ.** художественный.

ხელსაბამი, **ს.** დასცანავი, მეღევანი, სამკლავე; браслетъ.

ხელსაბანი, **ს.** ხელის დასაბანი ჭურჭელი, рукомоинникъ; тазъ.

ხელსაუქვაავი, **ს.** ჰაცარა წისქვილი ხელით-საბრუნავი, ручная мельница.

ხელსაქმარი, **ს.** ხელით სამუშაევი საქმე, **руко**дѣіе, ручная работа.

ხელსაქმე, **ს.** იგივე ხელსაქმარი.

ხელსაქმობა, **სხ.** ручная работа; (ხელ-ვჭხაქმობ), **ფ. მ.** ხელით ვჭხმუაკობ; **раб**отать рукою.

ხელ-საღებავი, **ს.** ინა, ერის. ლ.

ხელსაყარი, **ფედ.** სახმარი, გამოსადეგი, пригодный.

ხელსაჭერი, **ფედ.** ხელში დასაჭერი მაგალ, **ჯონი**, ручной (ручная палка).

ხელსახოცი, **ს.** ხელმანდილი, носовой платокъ, -ბაღდაღისა, шелковый ручной платокъ турецкій.

ხელსუფთა, **ს.** ნხლორუჩა.

ხელსწრაფი, **ფედ.** ხელზედ მარჯვე, проворный на руку.

ხელცარი, **ს.** ხელის მოსაკიდი, **руко**ять, -ხმლისა, **руко**ять у сабли; ვეფხ. განმ. 601; ან თითის ცარი, перетею; 445(?)

ხელუკუღმა, **მაგალ.** ნასროლი ღაცტი, რუსუდ. 687; булава брошенная рукою назадъ.

ხელური; **ფედ.** გიჸური, дурацкій, რუსუდ. 24; ვეფხ. 1200; ვისრ. 17.

ხელურობა, **ს.** გიჸობა, дурачество; ქილ. 211.

ხელუქმარი, **ფედ.** ხელით უქნელი, не рукою сдѣланный.

ხელუყრელი, **ფედ.** გამოუსადეგი, негодный.

ხელუსღებელი, **ხელუსღები**, **ფედ.** უნაკლო, მრთელი, უხმარებელი, петроуптый, неночатый; ძქლანი.

ხელფასი, **ს.** სასყიდელი; გასამრჯელო, плата за трудъ.

ხელფიცხელი, **ფედ.** ხელმტკიცე, тяжелая (рука).

ხელფური, **ფედ.** ვისაც უსწავლელოდ თვისითა გონებითა ბაღ-ღევას გაკეთება ხელ საქმარათ; მაგალ: გამართვა მოსლილთა საქმითა; აგება წისქვილისა, მანქანათა; **ე. ი.** ხელმარჯვე საქმეში, перенячанный, снособный перенять что самоучкой.

ხელ-ფურიზობა, **ს.** ხელზედ მარჯვეობა საქმეში, снособность перенять самоучкой; перенячность.

ხელქვეითი, **ხელქვეშე**, **-შეთი**; **ფედ.** დამორჩილებული, დამოკიდებული; подчиненный.

ხელქმნა (ვიჭქმნი, ვჭქმენ), **ფ. მ.** გავატეებ ვისმე, შევქმლი ჭკუაზედ; ცნობას მივლეებ; **с**водитъ сь ума; **ხელ-მქმნელი**, **ს.** **кто** сводитъ сь ума; ვეფხ. 16. **ხელ-ქმნილი**, **მ. მ.** **ли**шннншійся разсудка; ვეფხ. 847.

ხელ-ქოთანნი, **ს.** მომცრო ქოთანნი, небольшой горшокъ.

ხელყოფა ან ხელუვა (ხელგჭყოფ, -გჭვი, -გჭვაგ) **ფ. მ.** ხელსმიგჭყოფ, ხელსვანება, დავიწყება; **п**ачать дѣло, предпринять что; 1 ქართლ. 336; მროველ. 32; (ხელვეფვი, -ვევაგ) **ფ. თვ.** ხელსვანება, **пр**иключиться.

ხელშეკრული, **ს.** სვხაზანნი რუკით.

ხელშეუვალი, **ფედ.** მოუღევარი, უცილობელი, უღავო, რომ სვხას ხელს არ შეუვიღოდეს; неосно-

римый, неприкосновенный; გუჯ. 29; 1 ქართლ. 222; ხელ-შეუვალად, წმ. неспоримо.

ხელშეუხებელი, ზედ. ხელ-უხლებელი, петроу-тый.

ხელ-შეხება (ვა), წ. მ. ხელს ვახლებ, касаться, 1 ქართლ. 414.

ხელშეწყობით, თამარ. ბატ. 19, съ помощію.

ხელშეხება, ს. ბუნ მოკლე შუბი, дротикъ, небольшое копье; -ბიანი, ზედ. вооруженный дротикомъ.

ხელჩართული, ზედ. ან ს. ხელმოწერილი; განთვიებული გვარი წერილისა, რომელსა შინაც გარდაიზიან ასონი ღიდროვანთა და შევნიერთა ნაკვეთებითა ურთიერთას. ესრეთ რომე არა აღვილ-არს წარკითხვა მათი; подписанный; подписьруки; почеркъ вязью.

ხელჩაფი, ს. корчагъ, სამხ. 136.

ხელჩქარად, წს. მალე, на скорую руку.

ხელცარიელი, ზედ. пусторукий.

ხელცარიელობა, ს. უქონლობა; немѣние денегъ.

ხელცასოცი, მდაბ. ნ. ხელსასოცი.

ხელცმული, ზედ. მფარველობას ქვეშე მეოფი, покровительствуемый, საბ. ლ. 4 მეფე. 15—19; დაბეჭდილს დაბადებში არ იპოვება ეს სიტყვა.

ხელცულა, ზედ. ნახე ხელცარიელი; ხელცულად ნუ განათავსებდები მონას; неотпускаяй раба съ пустыми руками; 2 სჯული 15—13.

ხელცულა, ს. ნაჯახი, бердыжь.

ხელძარი, ს. ჯიხი ხელებით საზიდი, хворостяная ручная корзина.

ხელწაურთავი, ზედ. ხელმოუწერული, неподписанный.

ხელწერილი, ს. ხელით წერილი; ან ხელნაწერი; прописка; подписка; рукопись.

ხელწმინდად, წმ. აღზოცით, чисто на чисто.

ხელ-ხება, სს. მოყოლა, დაწყება საქმისა, приступъ къ дѣлу; (ხელს ვახებ), წ. მ. ხელს მივჭყოფ, მოვჭევები, приступить.

ხელ-ხელ გაფრილი, ს. ხელის-ხელი.

ხელხუნდი, ს. სინოხი, ხელზედ დასადები ხუნდი; щипъ которую надѣввають преступнику на руки.

ხელჯაგი, ს. ჩასაცმელი ხელზედ სითბოსთვის, ამგვარს ჩასაცმელსა თიუბიანსა ეწოდების თითმანი; рукавица; ერისთ. 7.

ხელჯოხიანი, ს. ისაული, ბოქოული კვერთხითურთ; полицейскій, вооруженный палкой; დასტ. 15.

ხელჯოხიანობა, ს. ისაულობა, აღექს. 194; исполненіе полицейскихъ обязанностей.

ხემსება (ვიხმებ, -სე), წ. მ. ვიგემებ, მოვკვებენ, откусить, отщипать; ქილ. 487.

ხემსი, ს. მცირე ლუკმა, ერთი ბეწო რამ, кроха, крохотка, крошка, круинца.

ხემსუ, ს. უურძენია, сортъ винограда; ერისთ. ლ.

ხემწარა, ს. მცენარეა, ბუნ. ლ.

ხენდრო, ს. ღიდი მარწყვი ან ქოლა; малина; ნ. რ. ლ. ბუნ. ლ. პურის-ცომა, მანერუნი, გოლორა, ხეივანი; клубника; ერისთ. ლ.

ხენემა, **ხენეში** (სომხ.), ზედ. საძაგელი, ცული, ურ-

გები; მყაუი, დამალი, მატ. 7—17; 12—33, 34; дурной, неподный; гнилой; ანდრ. 81.

ხენეშეოფა (ვჭეოფ, ვჭეუფ); წ. მ. ვახლებ, портить.

ხენიახურა, ს. მცენ. ვარი (растеп.), ივანე ბატ. ლ.

ხენჯი, ს. მცენალო ნაწური წიად, რიოში, оканлиша, огарки металла; ქიმ. 113.

ხეობა, ს. რიგზედ ჩარიგებულნი ხენი; аллея, ხე-ხეობით გამართული ბაღი, садъ съ аллеями деревьевъ, ქილ. 201.

ხეობა, ს. ხევი, შენობა ერთს მდინარეზედ ორთა მთათა შორის გაღმა გამოღმა მიდევნებით; селеніи въ ущельяхъ гдѣ протекаетъ рѣка.

ხეობროსაში, ს. მცენარეა, ბუნ. ლ.

ხერგა (ვჭხერგ, -გე), ნ. ჩახერგვა.

ხერგი, ს. ცყიანთა და ქალიანთა გზათა ზედა წაქცეული, გინა მდინარისაგან მოცანილი ხე და განგებ განიღული, засѣка; ან барикада.

ხერგული, ს. იგივე ხერგი, засѣка, барикада.

ხერევახდი, ს. მცენ. ხშირი რეხვი; ერის. ლ.

ხერთვისი, ს. ქალაქი, კუნძული, перешеекъ; островъ; ციმ. 36.

ხერი, ნ. ღერი; სასანთლოთ ღეროები, вѣтви у подсычшика, გამოსლ. 25—31; რიცხვი 8—4.

ხერვინა, ნახე ზელექონი ან ჩათლაუჩი.

ხეცირელი; ს. მცენ. ერისთ. ლ.

ხერცული, ს. მცენ. черешня, დაბ. 13—58.

ხერცყი, ს. მუხნარი, дубрава; გამოსლ. 34—13.

ხერცყოვანი, ზედ. მწვანელოვანი, зеленѣющій.

ხერუვიში (ებრ.) ს. ერთი ცხრა დასთავანი ანგელოზთა; херувимъ; მარტ. 77; ებრ. 9—4.

ხერხა (ვჭ), წ. მ. ვჭხტრი ხერხითა, шпиль; (ვიხერხები, -ხე), წ. ვ. ვავიხერხები, ვავიჭრები ხერხით, расшиливаться.

ხერხება (ვა), წ. მ. მოვაგვარებ, მოვახლოვანებ, мастерить, приладить; (ვი), წ. მიჩ. მოვიხლოვანებ; გამოვჭვდებები, умудриться, ухитриться, быть годну; კაცია 14; (ვუ), წ. მიჩ. მოვუხლოვანებ; უიოტრები პროტუი ყოი ხიტროსი; (ვეხერხები), წ. თვ. ვჭხელოვანობ რახედე, ухищряться надъ хѣтъ; (ვიხერხები), ты уиотреляешь протуи мени хитрости; ქილ. 470.

ხერხემალი; ს. ზურგის ძვალი, რომელზედაცა მოსხმულ არიან წიბონი ან ფერცხალნი გვერდთანი, позвонокъ; хвостецъ.

ხერხი, ს. გრძელი და ფართო რკინის იარაღი, ცალის გვერდით დაბილული საჭერლად ხეთა, ძვალოთა, ქვათა და სს. пила; ისაი. 10—15.

ხერხი, ს. ხელოვნება, ხელ-ფურჩობა, გამოცდილება, искусство, მოხერხება, ეშმაკობა, искусство, хитрость; რუსულ. 882; ქილ. 488; ხერხით, წმ. მანქანებით, ноисредствомъ хитрости.

ხერხი, ს. თევზ. пила рыба, ერისთ. ლ.

ხერხიანი, ზედ. ზელოვანი, გერგილიანი, მოხერხებული; искусный; хитрый; удобный.

ხერხიანობა, ს. მოხერხებულება, искусство; хитрость; რუსულ. 364, 467.

ხესაეკლე, ს. მცენ. ნახე მეკვი.

ხეცარი, ს. კოცა, ხმლის ცარი, ефесъ, рукоятка.

ხეცება (ვახეცებ), წ. მ. ვაგიეებ, обесумлять, (ვჭ-

სეცლები, ზედ. ვჭკიულები, обезумѣть; (ვესეცები, -ცე), ზ. თვ. აქიქ ვითრევი, таскаться.

სეცი, ზედ. გაუცხებელი; წინდაუხედავი, рохли.

სეცუსტი, ს. მცენ. мошья, просвириякъ, (раст.); ზუნ. ლ.

სეციყი, ს. საშენებლად სახმარი ცყე ან ხეები, строевой лѣсъ.

სეული, ზედ. დახულო, рваный.

სეული, ს. მოხევე, ხეში მცხოვრები; житель ущелья, შავთ. 54. [წყი.]

სეულობა, ნ. ხეობა; სეური, ზედ. სახევე, ущель-სეურუ, ს. ღიღულა, бузина. 3. ფ. ლ.

სეურცა, ს. მცენ. дикий базиликъ, чебрець; (расте); ზუნ. ლ.

სეურდა, ს. მცენ. ნ. აკაის ხე.

სეურუა, ს. მცენ. ღიღულა, бузина. 3. ფ. ლ.

სეშავა, ს. მცენ. крушина. ერის. ლ.

სეშეველი, ს. მცენ. название растенія.

სეჩა (ვჭხენ, -ჩე), ზ. მ. ვაპობ, ვჭხლენ, ვჭხენეს; колоть, рубить.

სეჩავალი, ს. ბარჯი (სათეფე), багоръ.

სეჩასვერი (სომხ.), ს. ჯვარის მამა, посаженный отецъ; ერისთ. 162.

სეწა (ვჭხეწ), ზ. მ. ვჭხეწეწ, ვჭხეწე, ვლი; ძაფს დავსუფთავებ სსეწეწეწით; მცირედ დავჭკოდავ, სამ. ვანტ. 180; скоблить; строгать; очищать штку; слегка рапить; ზოგჯერ ვჭჭეწრეთ, გამოვჭკალაბრავ; долбить.

სეწიწვი, ს. მცენ. напоротникъ (раст.).

სეწნა (ვჭხეწნი, -ნე), ზ. მ. ვჭხეწ, ვჭხეწეწ; ვჭხეწეწ; ავარობ კანს; ვეწ. 754; рвать, драгъ; строгать; сдирать кожу. [სკორუა.]

სეჭბი, ს. წაბლთ გარეგანი ბუდე, каштановая

სეჭეჭური, სოფლური მსხალი წყლიანი, дикая и сочная груша; ბაქრ. 181.

სეჭრეთა, ს. მცენ. ლუკუხეზა; жесторъ, ერის. ლ.

სეჭუჭი, ს. კვერცხთა გარეგანი ბუდე, ნაჭუჭი, скорлупа.

სეხა (ვჭ), ზ. მ. ვჭხრეს, ერთს მეორეზედ წავუსვამ; тереть, (ვისხეხები, -ხე; ვეხეხები), ზ. მ. тереться; ხაო ესეხება ხვერდსა, бархатъ атласится.

სე-ხილი, ს. ხილნარი, ბალი, фруктовый садъ или деревья.

სეხილნარი, იგივე ხენილი, სიბრ. 158.

სეხო, ს. ჯავზი, мушкатный орѣхъ; ზუნ. ლ.

სე-ხუ, ურძენია, ბაქრ. 182.

სეხადავი, ს. იმერულად **სეხსცადავი**, рогатый скотъ.

სეხალი, ს. მამალი, მავალი. ლომი, ძაღლი, კატა, ვეფ-სვი, ლაფი, მგელი, ტურა და სს. განხა ამათს დე-ღალს ეწოდება მუ; сѣмь.

სეხავი, **სეხავი**, ს. გროვა, ზვინი მარცვალთა, ანაკმაზი ზვინი, როში, ჩენჩო; гряда зернового хлѣба.

სეხიშანი, **სოიშანი**, **სეარეშანი**, ს. მოხმარება, შევლა, ხელის მომართვა, пособие, помощь; ტომ. 83.

სეხიშნება, **სეხიშნობა**, სს. თხოვნა შეწვევისა; ходатайство о помощи; (ვი, ან ვუ), ზ. მ. ვთხოვ ვისთვისმე შეწვენს, მთარეველობასა, ходатайство-вать, просить за кого либо; ქილ. 354; დარეჯ. 2—21.

სეხალ, 2 პირი ზმნისა ვალ, ნ. სვლა.

სეხალ, **სეხალე**, ზ. ღელის შემდეგ, მეორეს ან მო-მავალს დღეს; завтра; ვეფ. 11; სვალზეით, ან სვალის სვალ, ზ. ზეგ, послѣ завтра; **სეხალინ-დელი**, ზედ. მომავლის დღის, завтрашній; -დეგ, завтрашній день, **სეხალისავან**, **სეხალისად**, ზ. მეორეს დღეს, на завтра, на другой день; მაც. 27—62; საქმ. 10—24.

სეხალმე, ლექსი ესე იხმარების ზმნათა თანა და ჰნიშ-ნავს მოქმედების განხირობასა, частица учащаю-щая дѣйствию глагола; ვეფ. 126, დავლილი სოლმე, я хаживалъ; ვლაპარაკობდი სოლმე; я говоривалъ; ვსაქმობდი სოლმე, я работалъ часто.

სეხალო, ს. ვერხვი, осина, plante; ზუნ. ლ. осо-коръ, бѣлый бѣлолистъ, ერის. ლ.

სეხანძი, ნ. სეხანძი.

სეხანჯარი, **სოხანჯარი**, ს. საწვივეთ ზონარი შესა-კრავი, кушакъ у пшялито платья; ვისრ. 95.

სეხანჯვა (ვჭ), ზ. მ. დავჭხლართავ, залутывать,

სეხანჯი, ს. სლოთი, დახლოებული; სრივი, ეშმაკობა; узелъ; путаница; хитрость, уловка; სეხანჯით შეკრვა, ვისრ. 4; поставить кому западню; 2 ქართლ. 18.

სეხანჯვალთა, ს. მცენ. თერმუზი, ლოპინარი, волчий ботъ; ზუნ. ლ. ნ. თერმია.

სეხარვა, მცენ. свявель, ერის. ლ.; повилица.

სეხარასნისთესლი ან **ძირი**, ს. მცენ. цытварь.

სეხარეშანი, **ნახე სეხიშანი**.

სეხარბალი, **სოხარბალი**, ს. მარცვლი ჰურის მოსა-ვალთა; пшеница; хлѣбное зерно; დაბად. 41—35; სიბრ. 29—1.

სეხარავა, **სეხართქელა**, ს. მცენ. повилика (раст.); ქილ. 651.

სეხართქელი, ნ. ხეირთქელი; **სეხარი**, ნ. სოირი; საბ. ლ.

სეხასცადავი, ს. მოსაშენებელი ჰირტუევი, შინაური საქონელი, სეცხოვარი; ფული, სეცხოვრებელი ან საუნჯე, ქილ. 318; ძველს დროში ფულის მაკი-ერად აუხსნებდნ სეხასცადასა, ამისთვის სეხასცადს აქვს ორი მნიშვნელობა; საქონლისა და ფულისა როგორც ლათინურად, pecunia; скотъ, животноца; сокровище, богатство, деньги; 1 ქართლ. 115, 30.

სეხარშავი, **სეხარშავი**, ნ. სოხარშავი; **სარშავი**-**ვანი**, ზედ. ცხელი, знойный.

სეხაცი, ს. პრიელი სიცხე, сильный жаръ.

სეხაშიადი (სხარს.), ს. საიდუმლო, დაფარული საქმე, გულის-პასუხი; тайна, секретъ; ვეფ. 13, 156; -ღის გამქლავებზე, открытъ тайну.

სეხომია, **სეხომია**, ნ. სეხომია.

სეხევა (ვახევა, -ვე), ზ. მ. გამოვართმევე, მოვავლე; გამოვრიცხავ, რიცხვდამ გამოვალ; отнимать, лишать; исключитъ, вычесть; ვახევა კარსა, от-крытъ дверь; (ვისევა, ვისევი), ზ. მ. გამოვინა-გარიშები, вышгаться, კარი ესევა, дверь отво-рнется, **სეხეხული**, მამ. итълтый; 2 სკრული. 32—37; ფსალ. 77; 30; ქილ. 519.

სეხელა, ს. სის ურო, колотушка; молотъ, бѣна; მსაჯ. 4—21, ბაბა.

სეხელნა სს. უკორე, укоризна; (ვჭხეხენი, -ნე), ზ. მ. ვჭხეხესავ, ვეფერი; укорять; სოფონ. 2—8.

ნისი, мышьякъ въ кускахъ; ციმ. 113; **სვიმირი**, кусками.
სვიმრობა, ს. სიხეშირე, დანეცულობა; ნამცვრეობა, мелкота, мѣлкота, ქიმ. 113.
სვიზვინი, სს. ржаніе, (ვკვსვიზინებ), წ. უ. ვკვსვივი, ვკვსვიანობ ცხენთა თვის; ржать.
სვიზვინია, ნ. მანერუსი.
სვდივი, **სვდივი**, **სჭდივი**, ს. სვზლიკი, მწვანე-ჯოჯო, ящерица.
სვმა, ნახე სვმა; სვმევა, ნ. ხმევა.
სვმილთავი, ს. მხმილავი, стражъ.
სვმილთვა (ვკ), წ. უ. ვკვლარაჯობ, ვკვარაულობ ღამით, сторожить, караулить; ლუკ. 11—5.
სენა, **სუნა** (ვკვსენი, ვკვსან), წ. მ. მიწას გარდავკს-თხრი ერქმინთა დასაფსავად, пахать; (ვიხვენები, ვიხვენ), წ. ვ. მოვიხვენები, გარდავითხრები ერქმინთ, быть вспахалу.
სენა, ნ. **სუნა**.
სენეშა, სს. вждохъ; соніііе; (ვკვსენეშ, ან ვკვსენეშ); წ. უ. ღრმაღ ვკვსენესი, სულ-ვკვთქვამ, ამოვიკვსენეს; ვიქმენ; вждыхать; сонѣтъ.
სერა, ნახე სერა.
სერედი, **სურედი**, ს. სორო მხეცთა ან ქვაბი კლ-დეთა; ისაი. 11—8; ებრ. 11—38; ვეფს. 895; 1236; ნახურეცი, გამოღრუტუნული; მაგ. 8—2; 19—24; шора, нещера; разсѣлиа, дѣра; скважина; жерло; ლუკ. 9—58; ანღრ. 84; გველის სურედი, пора змѣиная; ხის სურედი, дупло въ деревѣ; ნემსის სურედი, ушко игольное; მაგ. 12—24; **სურედთავანი**, ზედ. სურედლის მექანი, нѣмьющій сѣважини.
სერეცა (ვკ), წ. მ. შევკვსერეც, თბილს საქმელს შევკვსეამ, хлѣбнаты; ვკვსერეც ვისისამე სისხლსა, пить чью либо кровь; сильно враждовать, ვეფს. 354; 494; რუსულ. 887; ვეფს. 706; სისხლის მხერეცლი, кровожадный.
სერეცა (ვკვსერეც, -რიცე), წ. მ. გამოვკვსურად, გავკვსურეც, ვკვსურეც; сверлить, буринить, долбить; სურეცა თოფით, разстрѣлять, (ვიხვრიცები, -ცე); წ. ვ. გავიხვრიცები, ვიჭსურითები, просверливаются.
სერინვა, სს. хранѣніе, (ვკ), წ. უ. ძილში ვკვსრუ-ცუნებ, ხშიანად ვკვსერინვ ცხვირითა; იონა 1—6; хранѣть.
სეცედა, ნახე სეცე.
სი, **სი**, **სი!** ха, ха, ха!
სიანი, ზედ. ხისავანი, деревянный.
სიბახუბა, ნ. ხახახუბა.
სიამი, ს. თოფლი ქარისავან მოყრილი, спѣгъ на-пененный вѣтромъ, სპ. ღ.
სიბლთვა (ვკ), წ. მ. გრძნებით შევკვსერეც, დენასავ; очаровать, околдовать; обворожить.
სიბლი, ს. გრძნებით შეკვრა, დანსავ, ჯადო; ხრიკი, ეშმაკობა; чары; хитрость; რუსულ. 309; 751.
სიღვა (ვკ), წ. მ. ხილს ვკვსღვ; положить мостъ.
სიღი, ს. მღინარეზედ კადებული ან აშენებული გავსავალი ხის ან ქვითკირისა; мостъ; სახენი ამისნი არიან: **ზოგირი**, მოამცრა სიღი; **წანწადი**, ერთი ხე კადებული; **ზონდი**, გაბმული სიღი; **სავუ-ბარი**, წყალთა შესაყენებ; **წამწი**, დიდთა სიღთა

კიდურთა ზედა მიშენებული ჯარგვალი სიმაგრის თვის; ურმის თვლის **სიღები**, снѣги у колей.
სიღური, ზედ. სიღისა, къ мосту относящійся.
სივილი, სს. ჩხავილი, крикъ (ворона).
სიზანი (სომხ.), ს. სხვაგნით მოსული ან ლტოლ-ვილი დეპარტულით მტერთა ან სენთა დამრიღ-ბელი; ссыльиіе, поселенецъ; семейство укры-вающее въ какой либо мѣстности отъ непрія-теля или заразы; გუჯ.
სიზვა, ნ. გახიზვა.
სიზი, ს. ქვევრთა და ქურთა წასსმელი ქონი, сало, жиръ для обмазки глиняныхъ посудъ.
სიზილთვა, ს. დამარილული ქერიითა თევზთა, некра пакуспал.
სიზმუზი, **ხაზმუზი**, ს. ზერექვევრედ ავალობა; хво-раніе.
სიზმუზიანი, ზედ. სშირად მოავადე, синдлоиანი, хворный.
სიზნება, **სიზნვა**, კახეთი იყო სიზნით; 2 ქართ. 119; (ვკ), წ. მ. დავასხლეზ, ზინას მიესცემ ლტოლ-ვილსა მტრისავან ან სენთა; поселятъ; давать ко-му ухѣщѣе; (ვიხიზნები), წ. ვ. დავასხლეზი, და-ვკვსიზნელები სადმე, поселяться; скрыться гдѣ либо отъ непріятели или чумы; 2 ქართლ. 396.
სიზნიანი, ზედ. სიზნად ნამყოფი, поселенный.
სიზნიანობა, **სიზნობა**, ს. კახიზნებულთა; посе-леніе; (ვკ), სრ. არა აქვს), წ. უ. жить въ посе-леніи.
სილვა, სს. зрѣніе; видѣніе, сонъ; видъ; наруж-ность; ძვირის სილვა, пспытать бѣдствіе; დაზად. 44—34; სილვით მშენებერი, на видѣ краснѣи; 3 მეფე. 1—4; (ვიხილავ, -ლე), წ. მ. დავინახვ; თვლით ვახვიცილა, ვაკვსინავავ; მეჩვენებ ზა სიზმრად; видѣтъ; зрѣтъ, видѣтъ во снѣ; (ვიხილვები, ვი-ხილვი), წ. ვ. დავინახვები, видѣтъся; (მეხილვა, -ლა), წ. მიჩ. დამენახვება, видѣтсѣя мнѣ, (მი-ხილვენ), они видѣтъ меня, მეჩ მიხილონ მე, тамъ увидѣтъ меня; **სილვლი**, მიმ. видѣиый.
სილვება (ვა), წ. მ. დავინახვებ, ვაჩვენებ, показы-вать; (ვიხილვებ, -ლე), წ. მიჩ. დავინახვ, усмо-трѣтъ, увидѣтъ, (ვეხილვები), показываться, вид-нѣтсѣя, თვლით არ მეხილვება, я не вижу глѣ-замн.
სილითი, ს. სილა, ნაწყვეც-ნაწყვეც განავალი უკა-ნის ცანიდამ; слизотеченіе, слизотекъ; (მედ.).
სილი, ს. ნაყოფი ხეთა ან მცენარეთა, фруктъ, плоды, ягоды; ხილის საცავი, хранѣлище плодовъ; ხილი-სული, дряише плоды.
სილინდარი, ს. სავესე, მცირე ჩანთა შესახავად ცალკვესისა, кожанная сумка для огнива.
სილითვა, ს. მშვილდის ჩასაღები ზუდე, футляръ для лука; 2 ქართლ. 383.
სილნარი, ს. ხეხილით შემკული, აღტილი; фрук-товый садъ.
სილნარიანი, ზედ. фруктовый, даруек. 80.
სილობა, ს. ხილით მასპინძლობა, десертъ; ვეფს. 56.
სიმი, ს. ლერწმის ზოლდე, заборъ изъ бамыша.
სიმინჯი, ს. წყალში სახმარი მსხვილი მანა, свѣя.
სინდავი, ს. ვეცხლის წყალი, ртуть.
სინდაზორი, ს. ზაგა ხვანცავთა, яжи.

ზინკალი, ს. ცომი გაბრტყელებულ ან დასორსაღე-
ბული გრძლად მოსახარშავად; макароны.

ზინკელი, ს. გომის ოგრა, жидкая каша изъ
проса.

ზინკვა (ვკვ), ფ. მ. ვკვინძავ, პირს გადაუკერებ ცომა-
რათა და სს. зашивать мѣшокъ.

ზინზილი, სს. ლინლილი, ცული სვლა; брести.

ზინგო, ს. თუშფალანგი; ფლავის საწურავი, сито.

ზიპი, ს. ცული დანა ან საცევაირი, негодный пожъ,
книжалъ.

ზირაული, ს. თხელი ფიჩვი, полетъ, войлокъ;
სიბრ. 46.

ზირება (ვეჩირები), აქიქ ღაღივარ, ვეორევი, счи-
таться, таскаться.

ზირცი, ს. ქვანარევი სახნავი მიწა, каменнстая
почва.

ზირლა, ს. წამოსასხამი, маптя, დავრ. 7.

ზირხადი, ს. ზღუდე ღაცანების გარემოს ხსულთა
ან კალოთა, ограда вокругъ нашихъ.

ზირხირი, სს. хихикальс; (ვკვ), ფ. უ. უგვანოდ ვი-
ცინი, хихикать.

ზირხიცო, -ცონი, ს. ნიგოზთა და ხანვთაგან მგბარი
შეჭამალი, подливка изъ грецкаго орѣха съ лу-
комъ къ рыбѣ.

ზის მუშვი, ს. მცენ. ბობოწვერა, ხის ხავსი, ფუთქური
агель, олений мохъ, лишай; (plante); ერის. ლ.

ზისცაბეგთა, ნ. კილაშურა.

ზის სოკო, ს. древесный грибъ.

ზისცი, **ზვესცი**, **ზუსცი** (ზარს. სომხ.), ხესტყუ-
რიანი, ურჩი, უარშოა; грубый, упрямый, гру-
биянъ; 2 სკული 21—18.

ზისწებო, ს. სამევი, древесная смола, камедь.

ზითათი (არაბ.), ს. განსაცდელი, მოულოდნელი უბე-
ფრობა, бѣда, напастъ; კაცია 68; ანტ. 47.

ზითთანნი, **ზუფთანნი** (ოსმ.), ს. კაბა, დიდებულით
საცემელი; чекмень. кафтанъ, ყარამ. 241.

ზიფი, ს. ძაფის შული, мотокъ штокъ.

ზისცაკი, ს. კაბის სახელთა ძირი, вставка въ ру-
кавъ кафтана.

ზისცი, ს. ზპალი, პირ-გრძელი ღანჯარი, долгій
мечъ, шпага; დარეჯ.

ზისცი, ნ. ხისცი.

ზიჩა, **ზიჩვა** (ვკვინძავ, -ჩე), ფ. მ. ვკვინძი, сонать.

ზიჩაობა, სს. щекотливостъ, (მეჩიჩავება, -ვა),
ფ. თვ. მეჩოთირება, მეგრებიება, ვერ ვიფერებ უჩი-
ვეულს; щекотливо мнѣ.

ზიჩატეფი, ს. კუნრუხელა კრეხეხიქს, ქილ.
422.

ზიწვი, ს. ხიჭვი, заноза.

ზიწვი, იგივე ზიწვი.

ზიჭი, ს. ღამტვრეული ქვა, щепень; ქილ. 159.

ზისხურა, ს. მფრიხველია? ზუბ. ლ.

ზისინი, სს. шерхота, побуждение къ кашлю; გულ-
ფედ ხისინი, одышка; (ვკვინძი, -ჩე), ფ. უ. ვკვინძი-
შინებ, ვეზრინავ; перхатъ; крахтѣть.

ზლა (ვკვლი, ვკვლა), ფ. მ. შეკვსწვევ, ცაფაზედ
უაყას, жарить кофе.

ზლა (ვანლი, ვანლა), ფ. მ. ღავანლი, ღავაჯანებ, და-
ვკვრა; стукать; ударять обо что; ნ. ზლეზა; ზლა
და ზლეზა სხვა და სხვა ზმანნი არიან, ნუ არეფთ

ერთმანერთში; უკანონო ვახლი ზელსა, საქირისა
თქმა ვახლებ ზელსა; თავი ქვას ახალე; чтобъ ты
ударился головою объ камень; убирайся, мнѣ
пѣть дѣла до тебя; ქილ. 450; (ვანლი, ვანლა),
ფ. მიჩ. მომარცევე, бросаетъ въ мѣш; თვ. ში
მანალე, ты бросилъ мнѣ въ голову; თვ. ში ქვა-
უხლია, чтобъ ему хлопнуть; къ черту его; ანტ.
5—31; (ვესლეზი, ვესლა), ფ. თვ. ვერცემი, бнѣ-
ся обо что.

ზლა, ს. მგლოვიარეთ თავს მოსახვევი შავი ზელსა-
ხოცი, чорный платокъ для покрытiя головы
во время траура; ვეფს. 992; თემ. განმ.

ზლათავა, **ზლათავა** (ვკვ), ფ. მ. ავკვინძავ, ავლარავ;
шить на жпвую птку; ღავჯანჯავ, спутать;
запутать; საქმეს მიხლათავ, ты затрудняешь мое
дѣло.

ზლათი, **ზლართი**, ს. ზვანჯი, დანასკული ძაფი ან
საბელი; საჯანჯლო საქმე; узель; путаница;
ვისრ. 46; რუსულ. 196; ძირელი ზავა, ეშპაკობა,
ухищрение, хитрость, საბ. ლ.

ზლაკვა (ვსლაკავ), ფ. მ. ვკვანჯამ, спутывать.

ზლანძვა (ველი მეკლანძვა, -ძა), ფ. თვ. ითქმეს მსე-
ქანის საჭემელისთვის; нагораетъ въ горлѣ отъ
жирнаго кушанья или внутренняго жара.

ზლაპი, **ზლაპი-ზლეუპი**, სს. სასმელთ შეზრევის
სმა, глотанiе; одинъ глотокъ; სიბრ. 107; **ზლაპი-
ვა** (ვკვლავა, -ვა), ფ. მ. შეკვსწვევ სასმელსა,
глотать. [пшеничная.]

ზლარჩი, ს. სამინლო, ვქცილი სუკეთესო, мука

ზლართი, ნ. ზლათი.

ზლდომა (ვკვლდები), ფ. უ. ვკვტები; скакать; пры-
гать; მატ. 12—19; სიბრ. 13; მარტ. 2—13,
შავთ. 10.

ზლეზა (ვა, ვახელ), ფ. მ. ვახებ, შევახებ ზელსა, ზელს
მოვკვიდე; трогать, прикасаться; რუსულ. 766.

ზლეზა, სს. მანლოზა, სიანლოვე; თანყოფნა ვის-
თანმე; близость; соупутствованiе; нахождение
при комъ; ვეფს. 1089; უმი გაქვს ზლეზისა, ე. ი.
ღრო გაქვს ჩემთან აღლოს ყოფნისა, у тебя есть
еще время быть со мною; ვეფს. 772; ამა გუ-
ლისა ზლეზისა; ე. ი. გულისა მიღვევებისა, вде-
ченiю сердца; ვეფს. 772; ნახე ახლება; (ვანლა);
ვანლაფარ, ახლაფარ, ახლავს; ახლავან უსრ. ვკვლე-
ბოლი; ფ. უ. ახლოს ვარ; დაახლოვებულ ვარ; ვიჭ-
თანმე ვიმყოფები; находится въ близн, или
прокомъ лино; служить кому; რალა იგი სინთო-
ლე, რასაცა ახლავს ზნელია, какой толкъ въ
свѣтѣ который начиняетъ смеркаться, ვეფს.
36; მანლაფარ, ახლავს; ან მსლეზისარ, ვსლეზიფარ,
ზლეზა; სრ. მსლეზოლი), ფ. უ. ახლოს ხარ ან
ჩემთანხარ, ты находишься при мнѣ; я нахо-
жусь при тебѣ; онъ находится при немъ ვეფს.
106; სიბრ. 45; გახლავარ, я при васъ, я здѣсь;
(მანლავს, განლავს, ახლავს, შემოკლ. მახს, გახს,
ახს; ნახე მახს; სრ. მსლეზა); онъ находится при
мнѣ, онъ находится при тебѣ; онъ находится
при немъ; подобаеть мнѣ, тебѣ, ему; საქმ.
9—37; ისაი 24—13; ახს ზლეზას, онъ находится
вблизн моря, დიდი ჯარი ახლავს. при немъ
много войска; ჩონგ. 45.

სტეპუზა, ს. მცენ. ენძელა, зимовникъ, подснежникъ.
სტეფია (ვკ), ფ. მ. ვკსენი, ვაპოზ, ვკტლეჯ, щенлять, ломать, ზოგჯერმე, პირს გავალეზ, открыть ротъ, ვეფხ. 90, 280; (ვისლიჩები), ფ. ვ. გავიპოზი, щенляться.
სტინგი, **სტინვი**, ნ. ლინგი; სმლით, ნ. სმალით.
სტოტომა, სს. скаканіе, прыганье; (ვკსტეპი), ფ. უ. ვკსტეპი, ვკსტეპი, скакать, прыгать; 1 ქართლ. 118; უსტტეპა ცენი, у него лошадь скачетъ.
სტუპი, ს. ფლუპი, სლაპი, глотокъ.
სმა, ნახე სუმა.
სმა, ს. ბგერა ქვემელბარე სმენისა; სმაინობა; ზედ მოქმედება; голосъ; звукъ; молва; вліяніе; დაბად. 3—8, ვეფხ. 1342; ვისრ. 79; რუსულ. 512; საცოდავი სმა, жалостный голосъ; სმა საუვირისა, голосъ трубный; სმა სმის კანონი, канонъ на три гласа; ერთის სმით, съ однимъ гласомъ, единогласно, სმის დაკარგვა, потеря голоса; სმის გაწვევტა, ჩავარდნა, სმის გაკმენდა, молчаніе; სმის ამოღება, начать говорить, шкпуть, სმის აღურა, разгласить, სმის წასვლა, потерять голосъ (отъ простуды); ტკბილი სმა, приятный голосъ; სმა ჰყო ქათამა, пѣтухъ зашѣл; მარკ. 14—69; სმა უფო, закрнчи ему; ფეხის სმა, шорохъ ногъ; სმა არ გასწედებოდა, шумъ не прерывался; რუსულ. 773; სმაც ღიღი აქვს სოფელში, въ деревнѣ онь имѣеть вліяніе; голосъ; კაცია 30; ვის სმას მორჩილობს ეს სამეფო, чьему голосу повинуются это царство; ვეფხ. 693, **სმა ამოუღებელი**, безмолвннй, **სმაგანფენილი**, разгласившнй; прославившнйся; ქილ. 600. **სმა-მაღლა**; громко, სმის გაცემა (ვკ), ფ. მ. заговаривать съ дѣтмъ.
სმავეზა (ვესმავეზი, -ვე), ფ. თვ. სმასა ვკსტემ, подавать голосъ, вступать въ разговоръ; მარკ. 1—33. [ბუნ. ლ.
სმალა, ს. მცენ. шпашникъ, шпашная трава;
სმალი, **სრმალი**; ს. сабля.
სმა-ნელიობა (ვესმანელიობა), ფ. უ. ნელის სმით სიმღერას ვიჭეფ, пѣтъ тихо, складно. ისაი 23—16.
სმარება, **სმარობა**, სს. употребленіе; ვეფხ. 3, ენის სმარების ძალი არა ქონდა, ვისრ. 22; თუ ისე მოვ ვლადუბ ლუკომ; (ვა), ფ. მ. მოვანმარებ, გამოვავენებ ვისმე, დავკანარჯავ ვისზედმი, употребить въ пользу кого что, издерживать на кого; ვანმარებ უურსა, влпмать, (ვისმარებ, -რე; ან ვკსმარობ), ფ. მ. მოვისმარებ, ვირგებ, გამოვიყენებ, употребить; тратить на себя; ვეფხ. 4, 896; ვისმარებ ძალსა, употребить силу; ვისრ. 22; ვისმარები; ფ. ვ. მოვისმარები, употребляться; (მანმარებ), ფ. მიჩ. მომანმარებ, ты употребляешь на меня; (ვისმარები), ფ. თვ. ვკსტეფი, შევეწევი საქმეში, помогать, (მეხმარები, -რე; მეხმარვი, -ვა). ფ. თვ. ты помогаешь мнѣ, ისო ზირაქ. 13—7; ქილ. 659; ჭაბუკობა გეხმარების, храбрость твоя помогаетъ тебѣ; ვისრ. 22; **სმარებინება** (ვა), ფ. სს. заставить употребить что; ღარეჯ. 139.

სმაურობა, ს. ფ. шумъ, (ვესმაურობა), ფ. უ. სმა-მაღლად ვლაპარაკობ, производить шумъ, шумѣть.
სმაუყოფნად, ფ. უვეირილოდ, დაუახებლად, безъ крика, безъ зова; ქილ. 485.
სმევა, სს. употребленіе, нотребленіе; польза-впие; სმევა გონებისა, признать благоразуміе; მარკ. 2 — 4; (ვისმევე, -მიე); ფ. მ. მოვისმარებ; употребить пользоваться; საქმ. 27—17; 1 კორ. 7—21; იხმე რაცა სათანადო არს, употреби что нужно; 1 ქართლ. 240; ძალს ვისმევე, напугаю силу; ღლოლე იხმიეს, они прибили къ бѣгству; 1 ქართლ. 217, 417; ვისმევე ბორცუსა, употребить хитрость; მარკ. 2—161; (ვისმევე, -მიე), ფ. მ. მივიღებ სასმელს, საქმელს; принимать въ пищу; 1 ტომ. 5—23; აღქს 2; ვისმევე ბუნუნოსა ან თამბაქოს, нюхать, курить табакъ; (ვისმევე, ვუსმევე; უხმეს ვეფხ. 1074; -მიე), ფ. მ. მოვეწოდებ, ვუძახი; звать, приывать; ღარეჯ. 2—4; რუსულ. 529; 1 ქართლ. 226; მისმიეს, უხმიეს, призвади меня, его; (ვესმევი, ვესმე), ფ. თვ. ვეძახი; звать кого, ღარეჯ. 276; 2 ქართლ. 537. **მსმეველი**, ზედ. зонущнй, მარკ. 2 — 14; მისმს, ნ. სტეზა, 1 ქართლ. 113.
სმეღეთი, **სმელი**, ს. ნაწილი ქვექნისა არა დაფარული წელითა; ან სამყარო; суша; материкъ, твердь; დაბად. 1—9, ვეფხ. 707.
სმელი, ს. მურალი, უნოცია; сухой; сушеннй; худощавнй; სმელი უმა, сухія дрова; სმელი ზეველა, сухой кашель; სმელი ხილი, сушенные плоды; სმელი ბური, сухой хлѣбъ; სმელი თევზი, сушенная рыба; 2 ქართლ. 524; სმელი მურაბა, обсахаренные плоды; ბაგრ. ბოც. 51.
სმელიერება, ს. სისმელე, сухость.
სმელობა, ს. სისმელე, сухость; სმელობა სორცისა; худощавость, ვეფხ. 1490.
სმიადი, ს. უღვივარის ცომის ნამცხვარი, ხლხნ ირხინი; ნ. ლეღენგო; სამფ. 61.
სმიანი, ზედ. სმის მქონი, სმოვანი; голоствнй.
სმიანობა, ს. სმაურობა, крикъ, шумъ; ქილ. 587; რუსულ. 512.
სმივილი, ს. მსმილავი, მოღარაჯე, стражъ; 2 მეფე. 13—34.
სმიღვა, **სუმიღვა** (ვესმიღვა, ვკსუმიღვა), ფ. უ. ვკღარჯობ, ვუყარაულეზ, стеречь; сторожить, караулить; 2 მეფ. 11—16.
სმილი, ს. მარწყვი, ღარღალა, ცმევა, წიამბოლე, земляника; ერისთ. ლ.
სმითიანი, ზედ. სმითი მოსილი; вооруженнй саблею; ღარეჯ. 110.
სმისყოფა (სმას ვუყოფ, ვუყავ), ფ. უ. დაუქახებ, მოვეწოდ, звать; ისაი. 12—5; საქმ. 16—28.
სმნა (ვისმნი, -ნე), ფ. მ. დაუქახებ, звать, ვეფხ. 34.
სმობა (ვისმობა), ფ. მ. გავემურალეზ, მასობა, сущнть.
სმობა, სს. голосъ, звукъ; მაც. 26—75. званіе, пмя; რუსულ. 406; სმობა გამოვიდა, разнесся слухъ; რუსულ. 807; (ვესმობა), ფ. მ. სმას ამოვიღებ, მოვკსტემ; голосить; издавать голосъ, кричать, ისარ 21—12; ქუნილი ქმობდა, громъ

გრემბა, ქილ. 52; რუსულ. 389, (ვეხმობ, უხმობ ან უხმბა; ვიხმობ, -მე), ზ. მიჩ. ვუწოდ, მოვეწოდებ; призывать, საქმ. 21 — 34; ვეფხ. 1261; **ზმოზილი**, მიმ. ვაპный, ვეფხ. 48, ზმოზინება; (ვახმოზინებ), ზ. სხმ. დავაძახებინებ, заставить звать.

ზმოვანება, ს. ხმა, ბგერა, голосъ, звукъ.

ზმოვანი, ზედ. ხმიანი, ხმის გამომცემი, гласный, -ასო, гласная буква. [промойна.

ზმორდლო, ს. წყლისაგან ჩაფლადებული ადგილი, **ზმოსანი**, ზედ. ხმიანი, голосистый, ქილ. 228.

ზმუწვა (ვკ), ზმ. комкаты.

ზმუწვი, **ზმუწვილი**, ს. ცოლ-მეტი შესთულთა ძაფსათა; მუწუკი; неровность пшты; шишой прыщикъ, пузырь.

ზნარცვი, ს. მთხრებლი, ამოთხრილი ორმო; проваль, яма; 2 მეფ. 17—18; ფსლ. 7—14, იეზეკ. 32—23.

ზნაშახუნუი, ს. ხრამხრუში, კენჭვა მაკართა რათმე, ხრამუნი, გინა ზვასცავთა ჭამის ხმა; хрустѣть въ зубахъ, მოურავ. 67.

ზნდური, ს. მცენ. ბაკლა, მსხვილი ცერცვი, турецкие бобы; ქილ. 307; ბუნ. ლ. **ზნდური ღორისა**, ნ. კალექისი.

ზნვა, სხ. паханіе; (ვკხნავ, ვკხან), ზ. მ. მიწას გარდავსთხრი ერქენითა დასათესავად; пахать; ძალი-ხნავს აღმართს, сила пахать крутнзну; 2 ქართლ. 151.

ზნიანი, **ზნიერი**, **ზნოვანი**, ზედ. ღრუელი, пожилой; **ზნიანობა**, ს. старость.

ზნუდი, ზედ. ან ს. ხახნავი, მოხსნული მიწა; нашпи, вснаханный.

ზო, ზხ. ღიად, და, ბუნ. კ. 277; ერისთ. 2—252.

ზოდაუნე (სპარს.), ს. ღილი სახნავი მიწა მებაკონისა, რომლისაც მუშაობა დებულეხად კსმევსთ მის სოფლის კაცთა, ვითრცა ზურისა; господская пашня.

ზოვრა, **ზოვრა**, ს. მცენ. название растений.

ზოვრიელი, ზედ. ბარაქიანი; გარდამატებული; обильный.

ზოვსცავი, ნახე ზვასცავი.

ზოზიკი, ს. ქურწა, ღელელუნცა; смола (раст.).

ზვირი, **ზვირი**, ს. ჯიხი, турш. ნ. ჯიხი.

ზოისი, ს. მარი, 10 ქსესტი ან 3 ფუთის წონა, вѣсъ 3 пуда.

ზოირი, ს. ნაფერცები, საქალო თავსახურავი, სარალუჯი, диадема, женская головная повязка, ნ. ზვირი, ივლით. 10—3; იერემ. 62—18.

ზოიშანი, ნ. ზვიშანი.

ზომნება (ვი), ღმერთი იხოიშნე, Боже помилуй.

ზოკა (ვიხოკ პირსა), ზ. მ. დავიკაწრავ, დავიფხაჭხი, ვიხოკ; паранать себѣ лице; ვეფხ. 268; 347; რუსულ. 882; ვისრ. 130.

ზოკი, **ზოკერი**, ხის ქერქის ჭურჭელი, коробъ.

ზოკი, **ზოკირი**, ნახე ოხკოლი, სენი ღორთა და კამბეჩთა.

ზოლაზნა, ნახე სასრევი; брусокъ для точни.

ზოლი, ზხ. ზოლიმე, ზვალმე; მხოლოდ, მარცო; ვეფხ. 1475; ან ყოლე, სრულეზით, აღბ. 66; ча-сто; только одно; вся; ნ. ზვალმე.

ზოლისი, ს. წვრილის თევზის სანადირო ბადე; бредень, сѣтъ для ловли мелкой рыбы; ნ. ბადე.

ზოლიმე, ნ. ზვალმე.

ზოლო, კავშირი წმისნითი; но, же; ზოკაჯერმე მხოლოდ, ოდენ; кроме, только; საქმ. მოც. 11—19.

ზომ, დამტვიცებოთი და კითხვითი ნაწილი სიტყვისა, вѣдь, ли; ზომ კარგათ ხარ; ты вѣдь здоровъ? ზომ იცოდი, вѣдь ты зналъ; მე ზომ ვნახე ესე და ესე, вѣдь я видѣлъ это и это; ზომ არ გინახავს, не видалъ ли ты его?

ზომადლი, **ზვამადლი**, ს. ღილი ხავი; корабль, სამარაი ზომადლი, военный корабль; ვეფხ. 1030; 1311.

ზომანდელი ვაშლი, ს. яблоня райская; სამფ. 123.

ზომი, **ზომი**, ს. ქორკანდელი; პლიადი, ვარსკვლავთ კრებული; юстра; пшвада, утиное гнѣздо; ვეფხ. 1133, 1405; 4 მეფ. 23—5.

ზონდრაკი, სამფ. 139.

ზონდი, ზედ. დამუხლვილი ვითარცა ქლიბი და სხ. зубчатый.

ზონი, **ზონჩა** (სპარს.), ს. გრძელი და ღილი ცაბაკი, სეფილა, матоъ; სამფ. 87.

ზონჩური, ზედ. ზონჩის მსგავსი; латку подобный; ციმ. 26.

ზონჯარი, ნახე ზვანჯარი.

ზოპი (ბერძნ.), ს. ზოფი, ხავის მოსასმელი ნიჩაბი, весло.

ზორა, ს. ხმელი მუნი, паршь, საბ. ლ. ბუნ. ლ.

ზორა, ს. შემის ზვინი, куча дровъ; საბ. ლ. ვისრ. 121.

ზორაგეულობა, ს. провинія.

ზორაკი, ს. სანოკავე, საზრდელი, провинія.

ზორაზმუდლობა, ს. ზორაზმის აბჯრით გაწყობილობა, вооружение хоразмійское, ვეფხ. 400.

ზორბადლი, ს. ზვარბადლი, пшеница.

ზორგი, **ზორღი**, ს. ღილი ყინულის ნაჭერი, льдина.

ზორეული, ზედ. დაზვინებული, ზვინად დადგმული, патраможденный; -ლაღ, ზხ. кучкой, ვისრ. 121.

ზორეპისკოპოზი, ს. ქორეპისკოპოზი; რუს. კან. 8.

ზორთუმი (არაბ.), ს. დინგი ან ჩიჩვირი სპილოსი, хоботъ; დარეგ. 2—74.

ზორთქელი, ნახე ზვართქელი.

ზორვლი, ს. კაპი, გრეჯლა, როკი; сукъ; ან პირზედ მომალლო პარცახტები, შიპიბი; выли, сукъ; сучковатость, шереховатость, неровность: ზორკლიანი, -კლეზიანი, ზედ. როკეზიანი, უსწარო, шереховатый, неровный.

ზორო (ბერძნ.), ს. ფერხი, გუნდი მგალობელთა ან მომღერალთა, хоръ.

ზორო, ს. ზვინი, куча, груда; ქილ. 15.

ზორომი, ს. გათიბულის ბალახის ზვინი, стогъ, скирдъ.

ზორომად, სხ. ზვინად, кучка, სიბრ. 70, 142.

ზოროსანი, ს. მცენ. цытварь; plante; ერისთ. ლ.

ზორმა, **ზორმაკი**, **ზვარსაკი** (სპარს.), ს. შემწველი სიცხე მზისა; зной, 1 ქართლ. 404; ივლით. 8—3; შავთ. 62; ქილ. 419.

სორმაკეული, ზედ. სიცხიანი, знойный.
სორცი, ს. სხეული; 1 კორ. 15 — 40; სხეული, ცანი კაცისა; დაბად. 2 — 23; ფსალ. 36—2; აგრეთვე ითქმის დაკლულით სვასტატა, მფრინველთა და თევზთა სანოვაგე; ფსალ. 49—13; ტხლო; плоти; мясо; говядина; სორცის დაურა, похудеть; სორცის ფერთ, тлесный цветъ; бланжевый, სორცი ხლისა, мякныя фрукты.
სორციანი, ზედ. სორციით მოსილი; тлельный, мясистый.
სორციელეზრივი, ზედ. სორცისავით, подобный плоти, тхлу.
სორციელი, ზედ. სორციით მოსილი; სხეულეანი; ცოცხალი; ეხეკ. 21—5; тлесный; жиной, სორციელი ეშუაკი, олицетворенный дяволъ; 2 ქართლ. 561; სორციელად შობისა სიტყვისა ღმთისა, поплочение слова Божья.
სორციელობა, ს. სორციით-მოსილობა, жинучесть; ვეფხ. 1150.
სორცმეტი, ს. ჯირკველი, თია ცან ზედ გამოსული, парость; мозоль.
სორცმოყვარე, ზედ. ავსორცი, любострастный.
სორცმოყვარება, ს. ავსორცობა, любострастие.
სორცმემოსილი, ზედ. სორციანი, одаренный тхломъ.
სორხი, ს. სასულე სასას ქვემოთიკერძო, тортань.
სოსროვანი, ს. ახჯარია ერთგვარი; броща; латы; ხ. ჯავშანი.
სოსროველი, ს. სპარსული ნაქსოვი ღიბა; персидская шелковая материя.
სოცბა (არაბ.), ს. შესხმა, მეტი ქება, хвала, ода, ვეფხ. 3, 1024.
სოფათორი, ს. უურძენია, ხ. ბქრ. 182.
სოფი, ხ. სოპი.
სოცა (სომხ.), სხ. убиение, убийство, (ვკ), ზ. მ. დავსოც, მოვკვლავ; ვსწმენდ, მოვსწმენდ; წარვკსოც; ცხვირს მოვკვტოც სანთელსა; убивать, умирщлять; стирать, утирать; снимать со швейц; ვისოც ცხვირსა, сморкаться, (ვისოცები, -ცე) ზ. მ. ვკვედები, умирать, быть убиту; 1 ქართლ. 442; ცრემლი მესოცება, утираются слезы; ვეფხ. 139; შიმშილით შეიღებე ეხოცება, у него съ голоду умирають дѣти; ჩონგ. 41.
სოცილი, მიმ. დახოცილი, убитый.
სოსამზარი, ს. მცენ. кассия (дерево).
სოსეველი (სპარს), შშიდილობა მოსვლა თქვენი, добро пожаловать; ჩონგ. 137.
სოსეკაველი, ს. წვრილი სეცევა. мелкій градъ.
სოსორი, **სუსური**, ზედ. წვრილის და მსხვილის საშუალი; ხანუწი; ინი მელქი, ინი კრუნი, а средній; подтонка; ნათლი, ნლეწი; стружки; щебенка; მკელი სოსორად დასთული, не толсто осученная шетка; რუსულ. 754; -მარჯალიტი, средственный жемчугъ; გუჯ.
სოჭა, ხანგ, სოკა. გორგ. 96; ვისრ. 130, 87, 46.
სოჭი, ს. ქვილითი, ბარჯი, багоръ, острога.
სოჭიჭვი, ხ. სოსოჭივი.
სოჭი, ხ. ნაკაწრი, царинна.
სოჭიჭი, ს. პატარა აკვანი, ქოჭინა; ან გორგომიქელა, всякая люлька; дѣтскія ходули.

სოხინი, სხ. ღრესა, ხეხა ერთმანერთზედ, тереть, სოხინება (ვა), ზ. მ. тру.
სოხოზი, ს. მფრინველი; ამის ვარიას ჰქვიან ქორციკი; фазанъ; დარეჯ. 2—90; სოხოზი მისისა, ხ. როჭო; глухой тетеръ; სოხოზის მეერა, მცენ. ятрышникъ, ერის ლ.; სოხოზის ყელა, სოხოზის სავეწველა არიან სახელეზო მცენარეთა, названия растений; ერისთ. ლ.
სოხორი წიწაკისა, სმზ. 106.
სოჯა (არაბ.), საქურისი, свонецъ; ვისრ. 21.
სოსოჭივი, ს. ხანჭო, სოჭიჭვი; оттопки салыны, паваръ.
სოროსანი, ხ. ხეაროსანი.
სრა (ვკხრი, ვკხარე), ზ. მ. ვკლრე, ვკლუნავ, ვკკავავ, гнуть, (ვისრი, ვისარე), ზ. მიჩ. ვილრეკ, ვილუნავ, наклоняться, склоняться; ვისრი თავსა, наклонить голову; кивнуть головою; ზაქარ. 13—9; ფსალ. 21—7; 43—13; მარგ. 15—29; რიცხვი, 10 — 22; რუსულ. 492; ზოგს უხმარიათ ჰყრიდეს თავსა, უნდა ჰხრიდეს თავსა, ვეფხ. 46; გვიხრიდენ ხელსა, махали памъ рукою; დარეჯ. 105.
სრა, **სურა** **სრვა** (ვკხრა ვკხარ), გამოვკხრავ, ვკსძგნარავ, გრვტ; მისარამს გულსა, გრვტеть мое сердце, თამარ. ბატ. 88.
სრაკვა (ვკ), ზ. მ. ერზოზედ ან ზეთზე მოვსწვავ სანოვაგეთა ცაფაზედ; жарить что на масле.
სრაკი, **სრაკის-გემო**, საქმელს რომ კომლის სუნი ჰლოდეს; кушанье пронахлое дымомъ.
სრალი, ს. ლაფანი თელათა, უოლა ცაცხვითა და მისთანათა ავრიტად დაგრეხილი, რომელთაგან მოიქსოვესა სფირილი; мочалька; лыко.
სრამი, ს. ღრმა ხევი ფლატეზიანი; оврагъ; 2 ქართლ. 492; **სრამოვანი**, ზედ. ლელეზიანი, овражный; овражистый; სრამოვანი სავალი, горный проходъ, ლორღრ. 25.
სრამული, ს. თევზია, рыба породы карповъ; Кеслеръ 45.
სრამუნა, ს. არაუ სოკო, груздь, ერისთ. ლ.
სრამუნი, სხ. სრამსარუში, კვენცა რისამი, грезение.
სრამუნება (ვანამუნებ, -ნე), ზ. მ. ვკვენცე, ვანრასუშებ, გრვტ, ხვტ что либо твердое.
სრასცი, მიმ. ხანველი; ხაზლა, харкотина, мокротина.
სრასტუვი, ს. გრგოლი რომელსაც ცხვირში გაუყრიან მხეცსა; кольцо продаваемое въ ноздри хищныхъ животныхъ; ისაი. 37—29.
სრასტუვი, ს. ჭიმი, бровда, вожжи.
სრამასრუში, ხ. სრამუნა.
სრაწი, ხანგ სრაკი, სპ. ლ.
სრასნვა (ვკხრასნავ, -ნე), ზ. მ. სრასნილით დაეამაგრებ; ბურღს ჩაუყური, винтить; привернуть; სრასნილიად მოჭრილი, рѣзба вшитообразная; მროვ.
სრასნილი, ს. საქანაჯი, ქანარკი, მრგვლად შემოჭრეული ხე ან რკინა სატრიალელოდ ქანჩისა, რომლითაც მოუჭირებენ ან მოუშვეებენ; ან გამოქანდაკება, გამოჭრა; გამოღალაბრილი რამ; шурунь, гайка; рѣзба, чеканы; ცამ. 25.

ზრდალი, ს. ქვა ცხენი გინა კარული ვირისა, კობლა; ослица; იობ. 1—3; 1 ქართლ. 120.

ზრევი, ს. ხარკი, налогъ, подать; 2 ქართლ.

ზრევა (ვჭხრევა, -რიკე), ზ. მ. გავსლავ, გავაშე-
შვლებ, оголять, обкорпать; (ვისრევაბი, -კე) ზ. ვ. оголяться.

ზრევალი, მცენ. чубушникъ воздушный, ერის. ლ.

ზრენი, ს. მცენ. хрѣпъ.

ზრესა (ვჭხრეს, -სე), ზ. მ. ვჭკრეს, ერთმანერთზედ სეგებით დავაწვრილებ, დავხეცავ; тереть, растирать въ порошокъ.

ზრვა, ნახე სრა.

ზრიადლი, ს. ერთმანერთზედ სეგების სმა ბლანთა, ხეთა, შრიალი; шелестъ; ვფვ. 622; რუსულ. 35; ზრიალი სმალითა, стукъ сабелъ; ჩონგ. 125, ყელ-
ში ზრიალი, клокотавіе въ горлѣ.

ზრიადცელი, ს. ერთი ყოფა. განგაში, возня.

ზრიადცი, ს. კრიახი, კლდანი და ქვიანი გვერდობი, косогоръ каменистый.

ზრიზმოსი (ბერძნ.), ს. ქალი წინასწარ მომასწავებელი, მკითხავი; оракулъ; 1 ქართლ. 313, შავთ. 19.

ზრიკება (ვუხრიკებ, -კე), ზ. მ. ვუვერაგება, მოვეუ-
ხერხებ, схитрить надъ кѣмъ; მისრიკებ, ე. ი. მიეშაკებ, хитривъ надо мною, зло умышляешъ; ქილ. 151.

ზრიკი, მრავ. **ზრიკები**, ს. ღუგმები, крющикъ.

ზრიკი, ს. მძაცვა, ვერაგობ, ეშააკობა; хитрость, крочекъ.

ზრიკიანი, ზედ. крющиковатый; хитрый, пзворотливый; დარეჟ. 2—55, ქილ. 3—70.

ზრილი, ს. წისქვილის ქვათა გარემოდებული რიოში, нечистота на жерновѣ; მოურავ. 60.

ზრილი, ზედ. მოხრილი, согнутый; ქილ. 78; ან სარგებლობა, выгода, польза; დავრ. 30; თავზრილი, поникшій головою.

ზრინვა (ვჭხრინვა, -ნე), ზ. მ. ვჭხვრინვა; ვჭქშენ, გულზედ მახახინებს; хрипѣтъ; страдать одышкой.

ზრინწი, ს. ხმის წასულის სენი ხორხის განმობისაკან; охрипость.

ზრინწიანი, ზედ. ხმაწასული, охрипшій.

ზრინწიანობა, ს. ხმაწასულობა, охрипность.

ზრიზოლითო (ბერძნ.), ს. ოქროს ქვა, хрисолифъ, გამოცხ. 21—20.

ზრიზოპრაზოს (ბერძნ.), ს. მწვანე ქვა; хризопрасъ; გამოცხ. 21—20.

ზრიადლი, **სმალი**, ს. გრძელი მახვილი წელზედ შემოსაკრავი; сабля; 2 სჯული 32—41; ფსალმ. 56—4; რომაელ. 13—4; სახენ სლმისანი არიან: **გორდა** ან **კაღლიძი** არის ძველებური, გრძელი განხრილი, მხვეველი, გლუვი, გამოფერილი ან ღაროსანი, ამას ქართველნი სმარობდნენ; გარნა ფრანგნი, რომელსაც უხმობენ შაკად; **ღივეური** უვადო სმალი, რომელსაც სმარობენ იმერნიცა და ჩერქესნი; **ქოლთაური**, არს კვალად სწვა გვარი; უვადო სმალი, шашка; სმალიში გატანება, послышокъ; ნ. ფიცი, ვახტ. სამ. 6, 7; სლმის გატანება, вызвать на послышокъ; მოურავ. სიგ. 12; **ზრმელიანი**, **ზრმლოსანი**, ზედ. სლმით შეჭურვილი, вооруженный саблею; ქილ. 367; სმალი

ღაწვილი, სმალი შიშველი, обнаженная сабля; სმალი-კისერლებული, ვინც თავის დანაშაულობას გამოაცხადებდა, მეფის წინაშე სმალი კისერზედ დადებული მოვიდოდა, ამას ნიშნავდა რომ დამნაშავე ვარ, თავი გამგებნიეო, повинная голова.

ზრო, **ზროვა**, **ზროობა**, ს. ჯგოგი, მხეცთა და ნაღირთა, გროვა, ჯგუფი; стадо; -ირმთა, стадо оленей; -ხალხთა, толпа народу.

ზრონოს, **ზრონიკოს** (ბერძნ.), ს. წელი, დრო, годъ, время; ნ. ქრონიკონი.

ზრონოდრაფია, ს. ცხოვრება რომლისამე ხალხის, хронографъ, лѣтописъ.

ზროხი, ს. მოდილო კაცი, верзля, საბ. ლ.

ზრციადლი, **ზრცინვა** (ვჭხრციადლებ, -ლე; ვჭხრცინავ, -ნე), ზ. უ. მომაკუდავი ხრინავს; хрипѣтъ при умираш; რუსულ. 875; ზრციადლი სპილოსი, хрипѣвіе слона; რუსულ. 219.

ზრცილი, ს. ღრჭჭი, რბილი ძვალი, хрящъ.

ზრცინვა, ნახე ზრციადლი.

ზრუკვა (ვჭხრუკვა, -კე), **ზრუსცვა** (ვჭხრუსცავ, -ცე), ზ. მ. ვჭხრუკუნე; комкать; сжимать, ვჭხრუკულეც, мять, (ვისრუსცები, -ცე), მოვიბლუნებები, сжорчнуться, съжаться.

ზრუტუნი, ს. ღრუტუნი, ხვირინვა კაცობა, ვეთხვთა და სხ. говоря о кошкѣ, мурлыкать, урчать не громко. [ანდრია 88.

ზრწევა, ნ. ხწევა; **ზრწინვა**, ნ. ზრციადლი, ზრცინვა; **ზრწნა**, სხ. разрушеніе, растлѣніе; (ვჭხრწნი, ვჭხრწნა), ზ. მ. განვჭხრწნი; დავჭხრწნი კავშირთა, დავარღვევ; წვანდებ, გარდავაქცევ; გაუაქსუებ; გავეუპაციევ; ქალს; рунить; разрушить; развратить; изнасиловать; 2 კორ. 7—2; (ვისრწნები, -წენ), ზ. ვ. დავისხენები, დავიშლები; წავჭხრ-
დები, გავირყვნები; პაცივი ამენდება (ქალთათვის); руниться; портиться; быть изнасиловану; **ზრწნილი**, მიმ. რაღმწნილი; მხრწნელი, ს. развратитель.

ზრწნადი, ზედ. ქვემდებარე ზრწნისა, тлѣншій.

ზრწნიდება, ს. ვითარება განზრწნადისა, тленность; ისი 24—3.

სსელი, ზედ. წაბლის ფერი; ქურანა ცხენი, бурый; ზაქარ. 1—8; 6—2, 7, სსელსავით რბილი?

სსენება, სხ. სსოფნა, მესსოფნა, სასსენებელი; помнишь; память, თესალ. 1—2; კაცი სსენება ზედ; онъ легкокъ на помнишь; ერისთ. 191. (ვასსენებ, -ნე), ზ. მ. მოვავგონებ, გავასსენებ; ვაცნობებ, შევატუობინებ; напоминать упоминать; докладывать; დლო გათვდა, დმერთი ვასსენებ, утормъ мы помолишь Богу; მოურავ. 51; ავად ვასსენებ, чернить; (ვისსენებ, -ნე), ზ. მიჩ. მოვიგონებ; მოვიხსენებ, მაგალ. მიცვალებულს წირვაზედ; вспоминать, припоминать; поминать покойника; ვისსენებ პკირსა, мстить; 2 ქართლ. 305; (ვისსენები, -ნე), ზ. ვ. მოვიხსენებები, помпнаться; (ვესსენები), ზ. თვ. მოვეგონებ, вспоминать; მესსენება, -ნა, ე. ი. მომავგონებ, вспоминаю, გესსენენ, помпните; გამოსლ. 13, **სსენებუდი**, მიმ. упомянутый; памятный, სამ. სომხ. 146.

სსენი, ს. პირველი მშობიარის მუქუს რძე, первое материнское молоко, послѣ родовъ.

სსნა, სს. развязывание; ან избавление, ციმ. 11; (ვკსენი, ვკსენ), ფ. შ. შეკრულს გავეკული, გავესნი; ნებას ვაძლევ, შენდობას მივკვსცემ; ვაქცევ, დავარღვევ; развязать; разрѣшать, позволять; разрушать; ломать; ან გამოვიტოვებ, შევიტოვებ, განვკვმარტებ, объяснитъ, истолковать; (ვისსნი, -სსენ), ფ. შიჩ. განვარინებ, მოვარჩენ; დავისსნი, ფასს მივსცემ დასასსენლად; выкупать; снасать, избавлять; выкупать; მაჭ. 16—19; პირსა ვკსენი, откупорить; მაჭ. 1—6; თავს ვისსნი, выкупить себя, выкупаться; -პირს ვისსნი, отвѣдать, разговѣться; (ვისსენი, ვისსენ); გავისსენი; დავირღვევი; დავისსენი; დავუძლურდები; გამოვიკისსენი, მოვარჩენი; развязываться; ломаться, рушиться; ослабывать; снасаться, избавляться; ფსალ. 21—20; მაჭ. 1—21; ვისრ. 176; (ვუსსნი, ვუსსენ), ფ. შიჩ. გავუსსნი შეკრულს; განვემარტებ, დავუსსნი; развязать кому-что; истолковывать, разъяснять; ვეფს. 1058; ვუსსნი სიზმარს, объяснять сонъ; (ვესსენი, ვესსენ), ფ. თვ. თავს ვანებებ, მოვეშვები; оставить кого въ покоѣ, გორგ. 282; გონება ესსენება, онъ развивается; შისსენ მე, снаси меча; არ მესსენება, онъ не оставляетъ меча въ покоѣ; **სსნილი**, შიძ. გამოხსნილი, განრინებული, მორჩენილი; ყამი ოდესღა შენდობილ არს წამა სორცისა; отвязанный; разрѣшенный; позволенный; освобожденный; мясодѣ; время когда разрѣшено ѣсть скоромное.

სსნილება (ვასსნილება, ან ვისსნილება), ფ. შ. სსნილსა ვკვსწამ, ѣсть скоромное.

სსნილება (ვისსნილება), ფ. შიჩ. დავისსნივებ; помнитъ; ვისრ. 88.

სსოვნა, **სსომა**, память; საუკუნო სსოვნა, вѣчная память, (მასსომა, მსსომა); ფ. უ. არ დამავიწყდება, помнитъ; მესსომა, помнится мнѣ; სსოვნა მოთხრობათა, указание петоріи, 2 ქართლ. 2.

სსოვნიერი, ზედ. მესსიერი, მასსოვარი, памятьливый; **სსოვნიერება**, ს. მესსიერება; памятьливость.

სსომა, სს. скаканіе, прыганіе; (ვკსცები, -ცი), ფ. ვდ. ვკსკლები, ვკსკლები, скакати, прыгати; გული მიხცის, трепещеть, бьется сердце.

სსოვანობა, ს. სსოვა, прыганье, скаканье.

სსოვნება (ვა), ფ. შ. სსომას მოვავოლებ, заставить прыгати; (ვისსოვნება, -ნე), ფ. შიჩ. ვკსკცი, прыгати.

სუა, მცენ. головня хлѣбная.

სუად, **სუამადლი**, **სუარბადლი**, **სუარშავი**, ნ. სვალ, სომადლი, სორბადლი, სორშავი.

სუება, **სუედრი**, **სუეზა**, **სუავი**, **სუანჯი**, ნ. სეება, სეედრი, სეეზა, სეავი, სეანჯი და სს.

სუდაბუნი, ნ. სოდაბუნი, აღუქ. 160.

სუდომა, ნ. სდომა, სუდომა.

სუვილი, ს. ოლში, თავთავი პურის მოსავალთა, колось, классъ, დაბად. 41—5; მსაჯ. 15—5; მაჭ. 12—1; სუვილს დავისსამ, колоситься; ქილ. 676.

სუვილი, სს. ржаніе, იერმ. 13—27; ნ. სვილი.

სუვილი, სს. ტუვილი, дождь; იერმ. 9—3.

სუვილი, шумъ вѣтра, воды, (კსევის, -ვოდა), ფ. უ.

შუვის, კბგერს, კსჩქერს წუალი, შუვის ქარი; шумѣть (говоря о вѣтрѣ, водѣ и т. п.).

სუზა, ს. უნდა ღუზა; (სომადლის დასაშვლი დილიკავი, якорь, ყარამ. 221).

სუზადლი, ს. ნანე დამზურა, რუსუდ. 891.

სუზანი, ს. გარდასაფარებული, покрывало.

სუზაზურმა, ს. სურმა ერთგვარი, сортъ финиковъ.

სუზვა (ვისეზები), ფ. გ. გავკვმელოცდები, ვიშვლი-პები, мысты.

სუთასიერი, ზედ. пятисотенный.

სუთასი, ს. სუთაჯერი ასი, пятьсотъ.

სუთასიანი, ზედ. пятистатный, 2 ქართლ. 10.

სუთაზაზიანი, ს. ერთი რუბლი, манета, рубль.

სუთაშურიანი, ს. четвертакъ.

სუთაუღია, ნ. ზღმარცლი.

სუთაუღი, ს. სუთასიან შემდგარი, пятерка; состоящая изъ пяти; დაბად. 42—34; 47—27; მოთვარის ანგარიში, ნანე თთვე და თთვის თავი მუნევე სრობოლ. ზროს. 62.

სუთვა, სს. დაჭერა სენისვან; ძარღვების შეკურა; болѣзнь судорогъ; свѣдѣніе мышць; (ვკსუთავ, -თე), ფ. შ. დავიჭერ; დავაწინდებ, დავაგირავებ, საწინდრად მივკვსცემ; გამოლ. 22—26; ვაწვალებ, ვაწამებ; задерживать, хватать; закладывать; ишогდა мучить; უპირად სუთავს, ე. ი. ძარღვებს შეუკრავს, შეუთავს, сводить, корчить, (ვისუთავ, -თე), ფ. შ. შევიავრობ, задержать, арестовать, სამ. ვასც. 174; ჩემი გული შენ ევრეთ გისუთავს, ты такъ шенилъ мое сердце, что; გული ეწუთებოდა, сердце его начинало сжиматься; კაცია 99.

სუთითია, ს. მცენ. пятилиственникъ, 3 ფი; цѣломудренникъ, ერის. ლ.

სუთი, რიცხ. სამ. ორი და სამი, пять, სუთ-სუთი, пошты; სუთნი, სუთნივე, всѣ пять; სუთის თავი, пятая доля, часть.

სუთიანი, ს. სუთეული, пятерка.

სუთიოდენ, ფ. შ. около пяти; до пяти.

სუთიმეოცი, ს. სუთაჯერი ოცი, ე. ი. ასი, сто, სამ. ლ.

სუთო, ს. ქვა გესლთა მკურნალი, кашень въздающій ржавчину.

სუთაშათი, ს. მესუთე ღვე კვირადამ, четвертъ, სუთ შაბათობით, ფ. შ. но четвергамъ.

სუთაშურიანი, ს. четвертакъ.

სუთსუთი, ნ. სუთი.

სუთმადლი საკრავი, пяти-струнный пиструментъ.

სუიანი, ზედ. жегранин, сердитый; -ჯგორი, упрямый катерь; სომხ. 371.

სუილი, ნ. სუვილი; რუსუდ. 69.

სუილა, ნ. ქოხი, ვეფს. 667; ან ქუთბაქი: ღუქანი, საფაროს საღები სახლი; პირშექცეული გოდორი, избушка; чуланъ; лавочка, ларчикъ; верша.

სუილინგი, **სუილუნგო**, ს. უფსო ფანა, хлѣбное растеніе безъ остіевъ; озимая пшеница, იმერ; გირკა, ერის. ლ.

სუილი, მცენ. брыква.

სუილი, ს. ნაქუქ მაგარი ხილი, ე. ი. ნუში, ნიგოზი, თხილი, წაბლი, фрукты со скорлупой, ванр. орѣхъ и т. п.; სამხ. 110, 112.

სუმა, **სუნა** (ვიზვამ, -სვი; ვიხენი, -ხენი); ავილებ, გამოვართმე; брать; დაბად. 15—10; ურად იხვენიო, ინემლით, ослухайте; დაბად. 4—2, 3; გამოსლ. 15—25; ფსლ. 5—1; (ეუხვამ, -ვი; ვუხენი, ვუხენი), **ფ.** მიოთ. გამოვართმე; брать; отнять; მიხმს, გიხმს, უხმს; გვიხმსო, უხმსო; ან მიხვამს, და სხ. საქმ. 8—5; ან უკანონოდ მიხვან, გიხვან, უხვან; გვიხვენ, გიხვენ, უხვენ; მარკ. 14—63; **ფ.** მიჩ. თანა მამს, სათანადოდ მიჩნს; მესმარების, მეჭირების; надлежитъ, подобаетъ мнѣ, тебѣ, ему; потребно, надобно мнѣ; რასალა გვიხვან მოწამენი, на что памъ еще свидѣтели; **ფ.** მიხმს. მაჯ. 26—65; (მიხვამს, მიხვამდა). **ფ.** მიჩ. წამირთმევი, я отнимаю; მხმს, გხმს, ჰხმს, **ფ.** მიჩ. სათანადო არს ჩემთვის, подобаетъ мнѣ, надлежитъ мнѣ.

სუმა (ვიხვამ, -ხვი), **ფ.** მ. გავალებ, отворить; -თვალსა, открыть глаза; თვალთ სუმა, ს. лицемѣrie; **ნ.** თვალთ უხვამი.

სუმარი, ს. მასხარა, შემუქცევი, шугъ.

სუმევა, ნიხე ხმევა; **სუმეიღვა**, **ნ.** ხმილვა; რიცხ. 3—3.

სუმეილი, ს. მხმილავი. მოღარაჯე, почпая стража; საქმ. 12—6.

სუმირა, ნახე ხვიმირა; სუმრა, და სურმა.

სუმლა, ს. შავი სურმა წვრილი, черные и мелкие финики.

სუმრობა, ს. მასხარაობა, სასაცილო საქმე; шутки, шутчество; (ვჭხუმრობ, ვიხუმრებ), **ფ.** უ. ვჭხასხარაობ, шутить; (ვახუმრებ, -რე), **ფ.** სხმ. ვამასხარავებ, заставитъ шутить, (ვეხუმრები, -რე), **ფ.** თვ. ვემასხარავები, ვეცინი, шутить надъ етъмъ; მესუმრების, онъ шутить со мною.

სუნა, ნახე ხენა. [жаба.

სუნაგი, ს. ხახის გასივება, опухоль въ горлѣ,

სუნდი, ს. ფეხთ დასაკრძალავ ზაღვანი, კატარაკტი, სიხობი; колодка для преступниковъ; საქმ. 16—24.

სუნდი, ს. მართვე ცრელთა, გურიტი, голубенокъ.

სუნდოსანი, ზედ. სუნდ-დადებული, закованный въ колодки; 2 ქართლ. 74.

სუნება (ვჭხუნებო, -ლი), **ფ.** ვდ. ფერი წამივა ან მიმლის, полинять.

სუნთქვა (ვჭხუნთქვე, -ქე), **ფ.** მ. ვჭხუნთქვე, дышать,

სუნი, ს. თვისება მალე გახუნებადის, лншючести.

სუნტრუცი, ს. როკვა, ფუნდრუკი, иляска.

სუნწი, ს. მცენ. смородина, (гдхуя, восточная); ერისლ.

სუნწვადი, ს. ურძნის კურკა, косточка виноградная.

სურა, ნახე სრა.

სურაობა, ს. ჯამი აღრევისა დელად-ამაღლთა ცხოველთა, გარნა მოსეებისა მათსა აღრევედ ეწოდების დაჯრილებ; **სურაობა** ცხენთა, აქლეშთა, სპილოთა და სხ. ქუქუნი, ზროხათა კამბეჩითა, ირემთა; **მაკინცადლობა**, ცხოვართა და ცხვართა ნერბვა; ნადართა ღორთა; **კერშილობა**; ძაღლთა **მძუნაობა** ან **ამძუნება**; случка; припускъ, время случки для животныхъ.

სურდა ს. ხვიჭი, ღორღი, щепень, რ. ქ. ლ. 5. წ.

სურდა ფული ს. წვრილი ფული, мелкая монета для сдачи.

სურელი, ნახე სერელი.

სურეცა, **ნ.** სერეცა.

სურვა (ვჭხურავ, **ფ.** მ. დავაფარებ; დავჭხურავ სახლსა სართულსა; покрывать, покрывать; (ვიხურავ), **ფ.** მ. покрываться, падѣвать; (шапку и т. п.), რუსულ. 3; 395; მესურება, მხურვია, я покрытъ.

სურვება, ს. სენი მხურვალეობისა, ცხელება ან სახალი, жаръ; горячка; ამოს. 4—9; (ვახურვებ, -ვე), **ფ.** მ. გავცხელებ, გავახურვებ; გავათბობ. ბუხარს, ფენს; ქიმ. 59; დაბად. 45—28; **ფ.** უ. სიცხეს მივჭხცემ, გავცხელებ; накалить, нагрѣтъ; наотнѣтъ; бросать въ жаръ; მახურვებს, ე. ი. მაცხელებს, бросаетъ меня въ жаръ; ანღრ. 95; (ვჭხურებო, -ლი), **ფ.** ვდ. გავჭხცხელებო, накаливаться, нагрѣваться; разгорячаться; ვჭხურ, ვჭხურავარ, **ფ.** უ. გავცხელებულვარ; я воспламенился, бнѣтъ въ жару; თავი მიხურს, голова трещитъ отъ жару. გული მიხურს, ან გული მიხურდება; ялаმი обнимаетъ мое сердце; ბუნ. კ. 283.

სურთი, ს. მგელი, ქურთა, толчекъ въ спину, ппнокъ; მაჯ. 26—67; მარკ. 14—15, ან შეკონილი ჯოხები, წველები სავცამე, розги.

სურმა (არაბ.), სახ. მცენ. სუმლა არაბისცანისა, დანაკის კული, финику; 2 მეფ. 16—2, ზიანკ. ლ. ხურმა.

სურო, ს. ხელოსანი მთლელი ძელთა ან ქვისა; плотникъ, გამოსლ. 31—4; საქმ. 19—25; 37; მარკ. 6—3, ისაი. 41—7; ოსე 8—6.

სუროთ-მოძღვარი, ს. ხელოვანი შენობათა, ზედამხედველი სუროთა და მშენებელთა; архитекторъ; зодчій; გამოსლ. 31—4; 1 კორ. 3—10.

სუროება, **სუროვნობა**, სხ. мастерство, зачатіе плотника; (ვჭხუროებ, ვჭხუროვნობ), **ფ.** მ. სუროს თანამებობას აღვარულებ, плотничать.

სუროებალი, ზედ. ხელოვნებითი, искусственный; ციმ. 141.

სუროვებულება, ს. ხელოვნება შენობისა, архитектура; ციმ. 61.

სურუში, ივერ. 47.

სურსუმა, ს. მცენ?

სურხლი, ნახე ქურხლი; **სუსცი**, **ნ.** სისცი.

სურჯინი (არაბ.), ს. ღიღი აბგა, მანდიკი, მახალი; перекиция сумка.

სუსტური, ს. სიკაპასე, სიანხლე, გულ-პოლწობა; ეინი, злость, капризъ.

სუსტურიანობა (ვჭხუსტურიანობ, სრ. არა აქეს), **ფ.** უ. ვჭხურიანობ, капризничать, блажить;

სუცვა, **სუცილი**, სხ. объяснiе, (ვჭხუცვა, სრ. არა აქეს), **ფ.** უ. მოვეხვევი, ჩვიხუცვებ; обшнмать.

სუფთანნი, **ნ.** **სიფთანნი**; **სუფთანნი** (სპარს.), ს. ჯავშანი, латы, броня; ქლო. 21.

სუფი, ს. სარქველი სიავთა; ქვაბთა და სხ. крышн кострюль, котловъ, мисокъ.

სუფსუფი, ს. ხაფხაფი, ან ხმა ყელ-ვიწროთა ქურქელთა დაცლისა, шумъ киншій; или шумъ поды, выливаемого изъ узкогорлаго кувшина.

სუშური, ნ. სოპორი; **სუშტი**, ნ. კუშტი.
სურსური, სს. ჩუმი ტირილი გულის ამოსვენით; рм-
 дать, стелать.
სუცება, -ცობა, ს. მღვდლობა, священничество;
 მარკ. 1—204; 1 ტიმ. 4—16.
სუცესი, ს. ბერი, მოხუცებული; უფროსი პაცივით,
 თავი; მარკ. 7—3, 5; მღვდელი; იკობ. 5—14;
სუცესი ან უხუცესი იხმარების სპირად სამნე-
 ოთა სახელთა თანა დართვით: სახლთ-სუცესი, მოლა-
 რეთ სუცესი; старецъ; старшина; старшій, глава;
 пресвитерь, священникъ; пош; მაც. 15—2;
 საქმ. 4—5; 11—30; 15—21; **სუცეს-მონა-**
ზონი, ს. მღვდელ-მონაზონი, მწირველი ბერი;
 ieromонахъ.
სუცობა (ვჭხუცობ, სრ. არა აქვს), ფ. მ. ვჭმღვდლობ,
 священствовать; სამ. მომხ. 155.
სუტური, ს. მაგალ. წერილი, церковное письмо.
სუწუწი, ს. ღუღლი შალალიანი, прыщъ.
სუჭვა (ვჭხუჭვ), ფ. მ. დავჭხუჭვ, დავჭხუჭვ თვალ-
 სა, жмурить глаза. [чавый].
სუჭუჭი, ზედ. ბოჭკო გრუხვილი; кудрявый, кур-
ჩუხულა, ს. სულა; изба, избушка; ალექს. 101;
 ქიშია 274; -ძალისა, собачья канурка, რ. ქ. ლ.

სუხულოვანი, ზედ. избушечный.
სუშირა, ნ. სვიშირა; **სურთქლი**, ნ. სვირთქლი;
სვიხვინი ნ. სვიხვინი.
სუვა (ვჭხუვა, -სე), ფ. მ. მივჭხუვა, დავჭხუვა,
 კრძალავ; зашпратъ, затворять; სუული, მიმ. за-
 пертый.
სუირი, **სუირი**, ზედ. მრავალი ზელიზედ. ზელის
 ზელა, დუცილე ბელი; частый; ვეფხ. 3; სუირი ტუე,
 частый лѣсъ; **სუირად**, часто.
სუირება (ვასუირებ), ფ. მ. ზელიზედ ვიქმ, განვამე-
 ორებ, учашать; (ვჭხსირლები, -ლი), ფ. ვდ. ზელი-
 ზედ ვავჭმეორლები, учашаться.
სჩობა (ვასჩობ), ფ. მ. ვარჩობ, სულს ვუგუბებ;
 წუალსი მოვარჩობ; შევიწრებ; შევაწუხებ;
 удавить, утопить; душить, надѣдать; (ვის-
 ჩობი), ფ. ვ. მოვიშთებ, задыхаться; утопать;
 ჩობგ. 41.
სწევა (ვასწევ, -წე), ფ. მ. მივწევ, достигать; до-
 ходить; თავს ვასწევ, თავს მოვიჩრებ; избавиться,
 спасти; (ვესწევი, -წე), ფ. თვ. მივემთხვევი, მი-
 ვეწევი, მივჭხვდევი; достигать; ან ძლივს გამო-
 ვაცხ, თავს მოვიჩრებ, избавиться, спасти.

ჟ.

ჯ, არის უხმო ასო ქართულის ანბანისა; ანგარისში
 დანიშნავს 8000 და ნიშნითურთ — 8000 თუმანსა;
 წერილის ფულის ანგარიშში 1600 ფულსა ან 100
 ბისცასა; 160 შურსა, 40 აზხსა, 13 1/3 მარჩილსა;
 8 მანათსა.
ჯ, ზოგჯერმე იხმარების ნაცულად ე. ძან ჭ. იხილე
 ასობი ესე ქარაგმანი ლექსნი: ჯი, ჯვარი, ჯვ ც-
 მა, ჯვარცმა.
ჯაბადარი (სპარს.), ს. მნე საქურველთა, смотри-
 тель арсенала; დასტ. 62; **ჯაბადარბაში**, ს.
 უფროსი საქურველთა მნეთა ზელა; главный на-
 чальникъ арсенала.
ჯაბაჯი, ს. ფიალი; ჭაბაჯი, чашка, кружка; იერემ.
 52—19.
ჯაბაღია, ს. ჯაჭვი ცანზედ საცმელი, латн; ნ. ჯავ-
 შანი.
ჯაბანი (არაბ.), ს. ძაბუნი, მხდლი, მოშიშარი; трусъ;
 ოსე 7—13; ვეფხ. 397; 793; 1034.
ჯაბან-ხდლურად, ფხ. ქალჩუნად, трусливо; ვეფხ.
 928.
ჯაბახანა (არაბ.), ს. საცავი აბჯართა, арсеналъ.
ჯაბნა, **ჯაბნვა** (ვჭხაბნი, ვჭხაბნვა, -ნე), ფ. მ.
 ვჭხაბრავ, შევიწრებ; гнестн, угнетать; притес-
 нять, მცერთა ვერ მჯაბნეს, მოურავ. 330. (ვი-
 ჯაბნევი, -ნე), ფ. მიჩ. ვიშისევი, ვჭხშიშარობ, тру-
 ситъ; (ვსჯაბნელები, -ლი), ფ. ვდ. შიში ჩამივარდებ
 გულში, начинать трусить; (ვიჯაბნები, -ნე),

ფ. ვ. დავიჯაბნები, დავიჩაგრები, დავჭხაბუნლები,
 быть притесняему; გული მიჯაბნდება, начинаю
 робѣть, трусить; ღარეჯ. 150.
ჯაბნება (ვჯაბნებ, -ნე), ფ. მ. გულში ჩავუტლებ
 სიჯაბნეს, мѣлаლობას, возбудитъ въ комъ либо
 трусость; რუსულ. 203; (ვიჯაბნებ, -ნე), ფ. მ.
 შევიწრებ, ვაჭირებ; гнестн, притѣснять.
ჯაბრი (არაბ.), ს. შურის ძიება, ინაღობა, ქიშპობა;
 мщеніе; злость; капризъ; ჯაბრზედ დგას; онъ
 хочетъ поставить на своемъ; ჯაბრება (ვი),
 мститъ; ჯაბრზედ, на зло кому; вперегонку.
ჯაგანი, ს. შეგარეხილი წკებლები ასასხმელად ხილ-
 თა, თევზთა და მისთანათა, прутокъ, на который
 надѣвають фрукты, рыбу и т. п. для сушенія;
 первясяло.
ჯაგარი, ს. ღორთა, დათვთა, აფთართა ქეჩოს და
 ზურგის ფთვარი ან ზღარბთა ზურგის ეკალი, ще-
 тина.
ჯაგვა (ვჭხაგავ), ფ. მ. ვსელნი, ნიღაღ მუშაობაში
 ვჭხმარობ ზვასცავსა; выжжать лошадей; употреб-
 лять скотъ въ работѣ; мучить; (ვიჯაგები), ფ. ვ.
 გამოვჭხდები მუშაობაში საქონელი; дѣлаться
 годнымъ къ работѣ (о скотѣ).
ჯაგვი, **ჯაგი**, ს. მომალლო ჩირგვი, кустъ; тернъ;
ჯაგვ-ქრცხილა, кустарный градъ; ერის. ლ.
ჯაგლაჯი, ს. ცულიცხენი, кляча.
ჯაგნარი, ს. ჯაგებანი ადგილი, кустарникъ.

ჯავჯავი (ჰეპატაგეზს, -ბა), წ. უ. ცხენთა თვის ჩაქაქეს; о лошади: трясеть; ნ. ჩაქაქი.

ჯადაგო, ს. ჯღანი, сапогъ, სპ. ლ.

ჯადაგო, ზედ. შეურაცხი; ცუდი; неприличный; худой.

ჯადეგი, **ჯადვარი**, ს. ჯადოქარი, გრძნეულების მომქმედი; чародѣи, колдунъ; ქილ. 15; **ჯადეგობა**, ს. გრძნეულება, волшебство; დარეჯ. 116; ვისრ. 171; ქილ. 117.

ჯადვარი, ს. მცენ. цытварь, цытварный корень; ბუნ. ლ.; ჰ. ფ. ლ.; Поповы ийцы, ერის. ლ.

ჯადვარისათია, ს. მცენ. იგივე ჯადვარი, ლ.

ჯადო (სპარს.), ს. გრძნება ან მეცლარული საოცრება, чародѣйство, волшебство.

ჯადობაჭი, ს. მხიბლავი, ჯადოქარი, чародѣи, колдунъ; დავრ. 127; **ჯადოიანი**, ზედ. გრძნეული, ჯადოქარი, чародѣи, **ჯადოსნობა**, ს. გრძნობა, მოხიბლვა, чародѣйство; **ჯადოქარი**, ს. მომხიბლავი, გრძნეული, чародѣи, колдунъ.

ჯავაირი (არაბ.), ს. სპეკალი, ძვირფასი თვალე; драгоценный камень; ჯავაირი სისა, свилъ; полировка; **ჯავაირის მაჯუნი**, лекарственный составъ изъ драгоценныхъ камней; ბუნ. ლ.

ჯავაირჩი, ювелиръ.

ჯავარდენი, ფოლადის მასხალი, ფერად ფერად ცალად ზოლზოლად ეღვარება; брызгать.

ჯავარი, ს. მადნის ქვა, ან ჯავაირი, სპეკალი; руда; драгоценный камень, ვეფხ. 104, 687; შავთ. 49; ჩანრ. 95; ქიმ. 270.

ჯავარიანი, ზედ. შექონი ეღვარებისა, ვითარცა ძვირფასს ქვას; имѣющийъ блескъ, какъ драгоценный камень; **ჯავარიანი** ხე ან ფიცარი, полированное дерево; რუსულ. 119.

ჯავაზი (სპარს.), ს. ხესო, мускатный орѣхъ; სომხ. სამ. 181; ბუნ. ლ. ჯავაზის ყვავილი, мускатный цвѣтъ.

ჯავიერი, ყურძენია, ბაქრ. 229.

ჯავრება (ვაჯავრება), წ. მ. გავგულისებ, გავარისხება; გამოფაჯავრებ. წარმოვადგენ ვისმე; злитъ, сердить; перодразнивать, представлять кого; ალექს. 33. მაჯავრებ, ты злишь меня; 2 ქართლ. 568; (ვაჯავრებ. -რე), წ. მიწ. ვკვულისდები, сердитесь, ვეფხ. 598; (ვეჯავრები), წ. თვ. ვემულები, არ ვუყვარვარ; и ему противенъ; — неправлюсь ему; ჩონგ. 94; გორგ. 42, 154; ego беретъ злость на меня; (ვეჯავრება), წ. მიწ. ვემულება, არ მომწონს, მძაგს, მძულს; не нравится; негодовать на кого; კაცია 14; რუსულ. 405; 269.

ჯავრი (სპარს.), ს. ჯაბრი, ძვირის ქონება გულში; ჩრუნვა. ნაღველი; злость, злонамѣренность; сердне; забота; ჯავრის ამოურა, отомстить кому; ჯავრი მოსდის, онъ злится, იმის ჯავრით, на зло ему; ნეცაი შენ რომ ჯავრი არა გაქვს რა; счастливъ, что не имѣешь ни какой заботы.

ჯავრიანი, ზედ. ჯაბრიანი, ძვირისა რისამე შექონებული გულში, сердитый, злой; ვისრ. 5; ვეფხ. 1109; **ჯავრიანობა**, ს. გულ ფილწობა, злость.

ჯავრის ამოურა (ამოვიური, ამოვიურე), ან ჯავრის ურა (ჯავრს ვიური, ვიურე), წ. მ. ურს ვიძიებ, отомстить; излить на кого свой гнѣвъ.

ჯავრობა, ს. რისხვა, гнѣвъ, (ვკვსჯავრობ, სრ. არა აქვს), წ. უ. ვკვმრისხანებ, ვკვსწურები, гнѣвнтся, сердиться; (ვეჯავრებ), წ. ვლ. ვუწურები, гнѣваться на кого-либо, მიჯავრება, онъ бранить меня;

ჯავშანი (სპარს.), ს. აბჯარი, ჯაჭვი რკინისა მეომართ საცმელი ან ჯაჭვის პერანგი, брояи, панцырь, латы; ვეფხ. 437, 1412; გვარნი ამისნი არიან: **სამანქანი**, თვალე მრგვალი, სამ-ფარე-შოვანი, შიგნით ნიკარტოვანი, რბილი გარდაგრენით ძნიად გასატეხი; **ჭეიდალი**, მსგავსი სამანქანისა, თვითო რიგი ჯაჭვის თვალთა უფარეშო და მეორე რიგი ფარეშოვანი; **ხოსროვანი**, მსგავსი ჭეიდალისა და ქვედაპირი ღარღაროვანი; **ქარაფქა**, ზრტყელი ჯაჭვის გრგოლე ფარეშოვანი; რბილი ხასრი გარდაგრენით ადვილ გასატეხი; **ჯაბაღა**, მსგავსი ქარაფქისა, ჯაჭვის თვალთა რომელთა ფარეშო მრგვალი; რომელთავე ეკლებრივი; გარდა ამითა მეკრდის დასაცავად **პოლოტიკი**, **თორნი**; ხელზედ შესაცმელი: **ბეჯთარი**, **ხელნაკი** და **სახელავე**; ფერხის შესაცმელი: **საბარკუდნი**, სამხარილივე **ქიშქანი**, გარნა თვის საბურველნი ნახე ლექსი ზუნ.

ჯავშოსანი, ს. აბჯრით მოსილი, латный.

ჯაზა (სომხ.), ს. დასჯა; наказание; სამ. სომხ. 256, 28, 44.

ჯაზაირი, -თოფი (სპარს.), ს. პირ-ფართო და გრძელი თოფი, мушкетопъ (ружье).

ჯაზვადი (ოსმალ.), ს. მსუკარი, оупора, нравило, линейка.

ჯაზირი (ოსმალ.), ს. ქალაკი, островъ, ქართ. ქრისტ. 2 გამოც. 105.

ჯაზირჩი (ოსმ.), ს. აღჭურვილი ჯაზირის თოფითა, мушкетеръ; 2 ქართლ. 365; 118.

ჯაინი, ყურძენია, ბაქრ. 229.

ჯაკველი, ს. მცენ. ძახველი, калина.

ჯალაბი (სპარს.), ს. სასლული, ცალსეილი, ოჯახი, ედაწული, семья, семейство; ვეფხ. 101, 1005, 346, 725; რუსულ. 292; ვისრ. 126.

ჯალაბეური, ზედ. საცოლსეილი, семейный.

ჯალაბობა, ს. სასლობა; семейство; ვეფხ. 1005; ზოგჯ. მსლბეღონი, свита; ვისრ. 111; რუსულ. 630.

ჯალადა, ნ. **ჯალდა**.

ჯალადი, **ჯალათი** (არაბ.), ს. მტარვალი; ავაზაკი; палачъ; разбойникъ; 2 ქართლ. 118, 1 ქართლ. 292.

ჯალადი (არაბ.), ს. წინა-აღმდექი, შემოზსე, შემოთარი; бунтовщикъ, 2 ქართლ. 549.

ჯალამზარი (სპარს.), ს. მუშა დიდის ქვების მზიდავი; работникъ, носящий камни.

ჯალასინი, ს. მცენ. ქიშია 156.

ჯალაგუზა (სპარს.), ს. მცენ. зерна сосновыхъ шишекъ; ჰ. ფ. ლ.

ჯალდა, **ჯალდა** (სპარს.), ს. მოსაჭირებელნი ხენი დასაჭერად ცხენის იარაღთ; пильцы; спиридъ для растяжки чело лыбо.

ჯალდანა, ს. საზღე ცომარა; ნ. ბარდანა.

ჯალდა, ივერ. № 40 — 1.

ჯალჭი, **ჯალჯი**, ს. მოკრეფილი ეკალი კონხად შეკრული; связка вѣтвей тернового дерева.

ჯამა, ს. დედალი აქლემი, верблюдица, ნ. ჯამი.
ჯამათი (არაბ.), ს. კრება, კრებული; сборище; კაცია 84, ივერია № 1, 33.
ჯამაგირი (სპარს.), ს. სარჩო, როჭიკი, жалованье.
ჯამაჭი, ს. საცხატრევანდო აქლემი, верблюды, который павьюченъ налакшикомъ, ვისრ.
ჯამზაჭი (სპარს.), ს. მუსიითი, акробатъ; დარეჯ. 2—40.
ჯამზარა, ს. ევანი, ერქვანთ დასაკრავი ღველი, ремни у сохи.
ჯამთასი (სპარს.) ს. მცირე ჯამი მეცლისა, кружка, ვეფს. 382; 479.
ჯამი (სპარს.), ს. ქურჭელი წნოვნთა სანოვაცეთა მისართევი; чашка полоскательная; სიზრ. 70; სახენი ამისნი არიან; ბალია, ლოდა, ლოდაკი, ნაღბაქი, პინაკი, უსკურა, ფილჯამი და სს.
ჯამი, ჯამა (არაბ.) ს. ჯგუფი, ჯგუფი, ერთიანი რიცხვი; сумма, итогъ.
ჯამი (არაბ.), ს. მეჩითი, мечеть, 2 ქართლ. 168.
ჯამცაბაკი, ს. ბრტყელი ჯამი, плоская чаша.
ჯამჭიქა, ს. მინის ან ბროლის ჯამი, стеклянная чаша.
ჯამფაზია, ს. მცენ. ფერაფერა, ქიაფერა; шипшатъ американскій, жпрная трава; ერისთ. ლ.
ჯან, ზ.ზ. ბარაქა, გენაცვალე, браво; ერისთ. 2—25.
ჯანანური, ს. ურუმენია ერთგვარი, сортъ винограда.
ჯანაზა (არაბ.), ს. ჯოჯოხეთი, адъ.
ჯანგი, ნ. ქანგი, **ჯანგება**, ნ. ქანგება, ვისრ. 51.
ჯანგირი (სპარს.), ს. სოფლის მკურნალები, шадш-тель всеобщий, ვისრ. 145.
ჯანდრვა (ვკ), ზ. მ. სამოსლის დატყევა მრტულის ხეებით; катать бѣлье.
ჯანდრის-ხე, ს. სატყეველი, მრგვალი ხეები დასაჯანდრავი, валежъ, скалка.
ჯანი (სპარს.), ს. ძალი, სხეულის ღონე ან სიმრთლე; сила, мочь, здоровье; ვეფს. 224, 512, 1109; ჯანი გაგვარდეს, хоть ты и лонни; прахъ теби возьми.
ჯანი, ს. ურუმენია ერთგვარი, сортъ шнограда.
ჯანიანი, ზედ. ძალუმი, лонниერი, сильный; здоровый.
ჯანიშინი (სპარს.), ს. ნაიბი, მარზაპანი, განმგებელი, наместникъ; დავრ. 140.
ჯანმრთელი, здоровый.
ჯანმრთელთა, ს. სიმრთლე აკებულობისა, здоровие.
ჯანსალიანი, ზედ. მრთელი, ქარმაგი, здоровый.
ჯანდი, ივერია № 1—75.
ჯანუელას ზეთი, ს. კავკას. გაზეთი 1851 წლ. № 9.
ჯანღიანი დღე, пасмурный день; ივერ. № 34—34.
ჯანუი (სპარს.), ს. არეულობა, ამბოზი, бунтъ, возмущение; 2 ქართლ. 362.
ჯანჯალი, ს. ჩაქნაქი, ჯაჯაჯა ცხენისა; კაცი საქმის დამატვიანებელი; გაჯანჯლება საქმისა; худилъ бѣда на лошади, тряска; проволочка, хлноты;
ჯანჯღება (ვა), замедлитъ; ჯანჯღობა (ვკ), мѣшать, медлитъ.

ჯანჯაფილი, (სპარს.) ს. მცენ. იმბირე; -ლის მურაბა, имбирное варенье.
ჯარა, ს. სასთველი მანქანა, самоприлка.
ჯარასტარი, ს. თითისტარი, перстено.
ჯარა, ჯარრა (არაბ.), ს. მკურნალი დაქრილთა, ნალბობთა და სს. хирурги.
ჯარაობა, ს. ხელოვნება ჯაქრას აქიმისა, хирургия.
ჯარაოცი, ნახე ქალბანა.
ჯარბი, ს. ასპიტი (გველი); асидъ (змѣя); რუსულ. 528.
ჯარგვალი, ნ. ჯარგვალი.
ჯარვა, სს. მოტყელობა ხალხისა; стечение парола; ჯარვით, ზ.ზ. მიგრით, გროვით; тискомъ, (ვკ), ზ. მ. მჭიდროდ მოვარგვებ; собрать въ кучу; столпнть, (ვიჯარვი ან ვიჯარვი, ვე), ზ. თვ. ხალხთათვის; მოვარგვები, столпниться; ვეფს. 714; 1385.
ჯარი (სპარს.), ს. მხედრობა, მოლაშქრენი; ვეფს. 442; 607; მხლელბლნი დიდებულთა; ვეფს. 44, 677, გროვა ხალხთა; ვეფს. 92; 819, 1311; ქილ. 651; войско; свита; толпа, сонмъ; ჯარი ხალხისა, стечение придворныхъ; ვეფს. 44; ჯარი დაიძრა, войска тронулись, ლაშქართა ჯარი, стечение войска; ვეფს. 92; წამწამთა ჯარი, густота рѣсшницъ; ვეფს. 40; ქალის ჯარი, сборище женщинъ, ჯარად და ჯარად, ან ჯარჯარად, толпами, кучками; ჯარის თავი, начальникъ войска.
ჯარიანი, ზედ. ჯარის მეოღებელი, имѣющий войска.
ჯარიანობა, ს. ლაშქრობა, омиანობა; походъ.
ჯარიმა (არაბ.), ს. საზღაური, ჯურუმა, взыскание, штрафъ; გუჯ. 23.
ჯარკვალი, ჯარგვალი, ს. გვირგვინი ძელებისა, ძელნი მოჭლობით შეკრულნი, სამ ან ოთხ კუთხედ; вѣнецъ, рядъ деревъ въ видѣ трехугольника связанныхъ; ჯარკვალად წარზიდულნი ძელნი, бревна, перевязанные въ видѣ трехугольника; ნახე წამწე.
ჯაროსანი, ზედ. ჯარის მეოღელი, имѣющий войска.
ჯარლათი, ს. ბატი, гусь, სიზრ. 64.
ჯარჩი (სპარს.), ს. ცხენოსანი გზირი მეფისე, герольды; 2 ქართლ. 519; რუსულ. см.
ჯარხველი, მცენ. налива, ერის. ლ.
ჯაუსი, ნ. ჩაუსი.
ჯაფა (არაბ.), ს. ძნელი მუსაობა, ჯაჯა; სარჯელი; трудъ, ერისთ. 4; ჯაფა გამოვლილი.
ჯაღანი, ს. ჯაღაგო, ჯღანი, წალა, сапогъ.
ჯაფარიკა, ს. გურულად ჩილიკა ჯოსხსა ჰქვიან, ბაქრ. 188.
ჯაფარა, ნ. ჩხიკვი მფრინ, кашубъ; ბუნ. ლ.; сойка, ერის. ლ.
ჯაფი, ნ. თუთა.
ჯაღანი, ს. ჯაღაგო, ჯღანი, წალა, сапогъ.
ჯამაგურა, ჯამუსუცა, ს. მცენ. ღვედკეტი; обонникъ, ერის. ლ.
ჯამუკილა, ს. მცენ. მთის ნიორი; дикій чеснокъ, ბუნ. ლ.
ჯამუსი (არაბ.) ს. მსკოვარი, шпюнь, 2 ქართ. 397.

ჯაშვილია, ს. მცენ. ლიგულო, ლუგულო, თხის ფსელი, ყრუხე; бунша.

ჯაჭვი, ს. ჯავანი მეცალის გრგოლებიდან შექმნილი; ძეწვეი ან შიბა, მინაიკი, ფარლული; ცანდი ქვაბის საკიდარი; ბორკილი გრგოლებიანი; კოლჩუა, ღაყი იპო მეთალისკოლეჯი; კაიდა; ციხოჩკა; ციხი დია იწხანია კოსტრილი; კაიდა; ვეფხ. 553; იერემ. 46—4; **ოქროს ჯაჭვი**, золотая цыпочка, ჯაჭვის გრგოლები, ვიწხია უ ციხი; ჯაჭვით დაბმული ძალი, პა ციხი პრивязанная собака.

ჯაჭვ-ჭურჭი, შემოკლე. ჯაჭური, ს. ჯაჭვის პერანგი და სომარი იარაღი; ღაყი ი იარაღი; 1 ქართლ. 305; 306 1. შენიშნულ. შიტა; ისაი. 59—17.

ჯახაჯუხი, ნ. ჯახიჯუხი; ჯახანი, ს. стукъ отъ удара, трескъ.

ჯახეზა, სფ. столкновение; (ვა), ზ. მ. შეეხეთქებ ერთმანეთზედ, толкнуть, ударить обн, (ვეჯახეზი, ხე), ზ. თვ. შეევეთქები, დაეჯახეზი; столкнуться, удариться обо что; რუსულ. 546; ქილ. 376.

ჯახველი, ს. პახველი, მცენ. калина.

ჯახინი, სფ. შეხეთქების ხმა ერთჯერ; стукъ удара.

ჯახიჯუხი, ჯახჯახი, სფ. შეხეთქების ხმის გახშირებით; трескъ, трескотня; 2 ქართლ. 519.

ჯახა, ს. დამნაშაის კაცის ცანჯვა, штык; ქილ. 387.

ჯავერა, -რება, ნ. ძეგრა, ძეგრება.

ჯავერი, ს. ხის საღისი ან განმწვეტებული ძელი, заостренная палочка.

ჯავლიმა, ჯავლიმა, სფ. тычка, тыканіе, (ვესჯავლიმა, მე), ზ. მ. ვესწერტ, ვესმერტ, ვესქეჯნი; ვესლოკენი, ვესქურჯნი; тыкать, штыть, колоть, толкать; ჯავლიმა რქითა, бодать; სიბრ. 80.

ჯავრება (ვესჯავრება), ზ. თვ. группироваться.

ჯავრუი, ს. გუნდი, კრებული, სროვა; группа, толпа, степеніе народа; взводъ; ოთხი ჯავრუი წელიწადისა, четыре времени года; **ჯავრუად**, ზფ. ვ. ი. ჯრულიად, კრებულიად, დასჯავრად; въ сборѣ, въ итогѣ, въ суммѣ; кучками, тѣсно; ბუნ. კ. 238; ჯავრუ-ჯავრუად, группами, ჯავრუად მდგარნი ხენი, группа деревьев.

ჯადომა, სფ. сидѣніе; ცენნზედ ჯადომა, посадка на лошади, (ვესჯადემა, ვესჯადემა ან ვესჯადემა, შემოკლე. ვესჯადემა, ვ. მ. ვესჯადემა; ვესჯადემა, ვ. ვ. დავესჯადემა, დავესჯადემა; ვესჯადემა, ვესჯადემა; садиться; стоять, становиться; დაბად. 42—19; მადემა ჯადემა, сукно садится; (ვაჯადემა ან ვაჯადემა; ვაჯადემა, ვაჯადემა), ზ. ვ. შეეჯადემა; მაგალ. ცენნს; садится на лошади и т. п.; (ვეჯადემა ან ვაჯადემა); ზ. ვ. მოეჯადემა გვერდით ან მუხლებზედ; ველირება; садиться возлѣ кого или на коленихъ къ кому; стоять (ему); რუსულ. 395; შუა უხის ღილი მდგარე; между ими большое расстояние; ვეფხ. 9, ეს მადემა უჯადემა ალი სამ მინათუნად; это сукно становится ему по три рубля аршинъ; (ვესჯადემა, ვესჯადემა; ვესჯადემა, ვესჯადემა ან ვესჯადემა, ვესჯადემა); ზ. უ. ვესჯადემა, сидѣть; იოან.

9—8; ქათმი კვერცხებზედ ჰქონს; курица сидитъ на яйцахъ; შინა ჰქონს; онъ сидитъ дома; საქმეზედ ჰქონს, онъ сидитъ за работой; უხის ზეძევილი, приложена печать; (ვიჯადემა, -ჯადემა ან ვაჯადემა), ზ. უ. ვესჯადემა, сидѣть; (მიჯადემა, მიჯადემა ან მიჯადემა, მიჯადემა), онъ садится около меня; оно стоитъ мнѣ; ვისრ. 18, 200; ქეკუაში მიჯადემა, смекаю; ზეძევილი უხის, приложена къ нему печать; (ვიჯადემა, -მე), быть посажену; კალთაში მიჯადემა, онъ садится мнѣ на колѣняхъ; კისერზედ მიჯადემა, ты сидишь у меня на шеѣ; ჩონგ. 121, (ვეჯადემა, -ნე), ზ. თვ. садиться, ვეფხ. 225; ვესჯადემა მიჯადემა, ვესჯადემა მიჯადემა, ზ. ვ. сидѣть, ვისრ. 89, ვადემა, сиди.

ჯადომა, ს. ცყირპის დაქურა, заваль, засореніе желудка; ზუს. ლ.

ჯადირი, ს. ლაშქართ საფარი, траншея, ან სანჯარი, засада.

ჯადილი (არაბ.) ს. უმეცარი, пешѣжа; აღბ. 50; ან-ცონ. 2—24.

ჯადოთობა, ს. ერთი გვარი როკვა, родъ танца; საბ. ლ.

ჯადირანი, ნ. ჯადირანი.

ჯადემა ზფ. ნამეცნავად, восьмая, очень; ისუ. 3—16; შუა. ცნოვ. 185.

ჯადემა ჯადემა, ს. შიბი, ძარღვი კლდისა, მიწისა, слой; власть земли.

ჯადემა, ჯადემა (სპარს.), ს. გარემოცვა მონადირეთაგან სანადიროს ადგილისა; оцѣнка охотникамъ поля; რუსულ. 365, 367; 2 ქართლ. 324; დასც. 43.

ჯადემა, ს. თავის თმა ნაპარსი, острижки.

ჯადემა, ტიგრ (რქა).

ჯადემა, ს. ცხელის ქურქელის გადმოსადგმელი დასცამალი, тринка; საბ. ლ.

ჯადემა, ჯადემა; ზფ. კადემა, კვალად, წინაპირველად, წინასწარ; еще; сперва, сначала; ჯადემა, еще рано; ჯადემა მოიკანე მანევენ, напередъ принеши и покажи; ალიქი. 19.

ჯადემა, ზფ. ხელ, მაკლე. ორჯადემა, სამჯადემა; ხდი, ათჯადემა, десять разъ.

ჯადემა, ე. ი. სათანადო არს; надлежитъ, подобаетъ.

ჯადემა, ჯადემა (ვიჯადემა, ვიჯადემა), ზ. მ. ვირწმუნებ, დავიჯადემა, გავუჯადემა; ვწრთ; слушаться, повиноваться; (ვაჯადემა, -რე), ზ. მ. დავაჯადემა, დავარწმუნებ, увѣрять; გულს ვაჯადემა; ушнриться, положиться; (ვეჯადემა, -რე), ზ. მირ. დავაჯადემა, გავუჯადემა, ვემორჩილები, слушаться; არა ვაჯადემა, я не вѣрю; არ მიჯადემა. не слушается меня, не вѣрять мнѣ; მოურაჯ 95; (ვესჯადემა, -ლი), ზ. ვ. კამუოფილი შევიქმნები, დავესჯადემა, быть удовлетворену, довольну; (ვესჯადემა ვარ, ვესჯადემა), ზ. უ. ვერწმუნები ან კამუოფილი ვარ; вѣрять, быть удовлетворену; ვისრ. 57, 123; რუსულ. 778, 972; საბ. ბერძნ. 136; გორჯ. 128.

ჯადემა, ს. ლილის წვენი, разведенная синька.

ჯადემა, ს. სვეტსა ზედა კამარასა შექკვერნი და შუა ადგილს დაუტყვებენ და გარემოს აღამენებენ

სახლეებს; შუა ადგილი არის ჯერვამ; пустое между промезь столбовъ зданіи.

ჯერანი (სპარს.) ს. ცხოველი ქურციკი, გარეთსა; аштанонъ, сайга, серпа; газель.

ჯერვა; **ჯერვი**, ნ. ჯერვა, 2 ქართლ. 533; რუსულ. 419; დასტ. 99; **ჯერვადი**, ნ. ჯირგვალი.

ჯერება, ნ. ჯერი, ჯერეთ, ნ. ჯერ.

ჯერეული, ზედ. მორიგე, очередной; послѣдующій.

ჯერ-თავად, сначала, сперва.

ჯერი, ს. რიგი, წესი, ხვედრი, სამ. ვახტ. 77; სიბრ. 155; ფიცი, ღარწმუნება, შეჯერება ფიცით; სამ. ვახტ. 182, 210; очередь, чередъ; удостовѣреніе; საქმ. 7—13; 2 კორ. 2—4.

ჯერკვალი, ზედ. ხენძი, რიოში, ცუდი, ნარჩევი; ს. ბიწი, ნაკულევალება; худой, дурной; негодный; пороки; იერემ. 24—2; სამ. მოსეს. 42; იობ. 8—16; ქაშული, ხარკი; нечистота металловъ, окалина, огарки.

ჯერკვა, ნახე ჯერკვა.

ჯერკვა, ს. შიპი ხისა ან კლდისა, слонъ дерева или камня, ნ. ძარღვი.

ჯერ-მჩინებელი, ს. სათნოდ მიმჩნევი, соизвоитель.

ჯერობა, ს. ხვედრი, რიგი, очередь; ან მორჩილება, повиновение, послушаніе; ვეფხ. 37; მოურავ. 460.

ჯეროვანი, ზედ. რიგიანი, მართებული, подлежащій; приличный; умѣстный, შუთ. 59, 95; 2 ქართლ. 392; აღორწილი, подлежащая свадьба; მოწამე, подлежащій свидѣтель; ჯეროვანად, Ф. პ. прилично.

ჯერსაუთოვი, ზედ. ჯეროვანი ნახე; 2 ქართლ. 29.

ჯერჩენა (ჯერ-მჩინს, ჯერ მჩენია), ფ. მიჩ. სათანადოდ ეკრაცხ; მთანახს, მწადს; надлежитъ мнѣ; გამოსლ. 36—1; 2 სჯ. 3—26; ლუკ. 1—3.

ჯერჩინება, ს. соизволеніе; **ჯერჩინებით**, Ф. პ. соизволеніемъ; 1 ქართლ. 172; (ჯერჩინებ. -ნე), ფ. მ. ჯეროვანად ან სათნოდ მივიჩნევი, მოვიწადინებ, მოვიხდომებ, соизволить, заблагоразсудить, соблагошолить; საქმ. 15—21; რომ. 15—26; ჯერ იჩინა ბძანებად, онъ изволилъ приказать; **ჯერ-მჩინებელი**, соизволяющій; საქმ. 8—1.

ჯერხანად, ფ. ვიდრემდის, სანამდის, пока.

ჯერჯერობით, пока, -რობა, очередь, ხუმრ. 43.

ჯეჭვა (ვჭხეჭვა, -ქე), ფ. მ. ცუდად ვჭხეჭვ, крошить.

ჯეჭვა (ვჭხეჭვა, -ჯე), ფ. მ. ვჭხეჭქ, мать; комкать.

ჯეჯილი, **ჯეჯლი**, ს. ახალი ამოსული მწვანე მოსავალი პურისა, ქერისა და სხ. нива; всходъ хлѣбныхъ растеній; ნ. აჯეჯლება.

ჯეჯილი, ს. სახეობანი ნაქსოვი, пестрая халатная матерія.

ჯვარდაუწერელი, ზედ. безбрачный.

ჯვარდიად, **ჯვარდიანად**, ფ. გარდიგარდმო, крестъ на крестъ, крестообразно.

ჯვარდინი, **ჯვარდი**, ზედ. გარდიგარდმო, перекрестный; крестообразный; **ჯვარდინი გვა**, перекрестокъ.

ჯვარი, ს. ძელი ძელზედ ან გარდახაჭლობი. დასა მსჭვალველად სასიკულოლოთა კაცთა; გარნა შემდგომად ქრისტის ვნებისა არს ამ გვარი ძელი თაყვანის საცემელი ქრისტანეთს; крестъ; ლუკ. 23—26; მატ. 10—38; 27—32, 40; вѣщница въ видѣ креста; распятіе; знаменіе креста; крестъ, орденъ; трудъ, мука; მრ. ჯვარები, кресты въ карточной игрѣ; ჯვარის აღმართვა, водрузить крестъ; ჯვარი მწერია, крестная сила надо мною, ჯვარით მოსილი, ან შემოსილი, крестопосецъ; გუჯ. 19; ციმოთ. 16; ჯვარის მტვირცველი, священникъ съ крестомъ сопровождающій войновъ въ походъ; крестопосецъ. 1 ქართლ. 270; ჯვარის მამა, настоятель монастыря св. креста; ნ. ხეჩასკერი; ჯვარგაცუელი, обрученная шестета; სამ. გიორგ. მეფ. 24. ჯვარის სანთელი, восковая свѣча, на подобіе креста.

ჯვარიანი, ზედ. ჯვარის მექონი, крестовый, крестный; -სახსლო, триири.

ჯვარის მტვირთველი, ключарь придворной церкви.

ჯვარის წერა (ჯვარს ვჭხეჭვ); ფ. მ. პირჯვარს გამოვსახავ; გვირგვინს ვუკურთხებ, ვაქორწილებ; освятить кого крестнымъ знаменіемъ; вѣнчать; сочетать бракомъ; ჯვარი ჰსწერია, да хранитъ его крестная сила; ანტონ. 6—25; (ჯვარს ვიწერ, -რე), ფ. მიჩ. გვირგვინს ვიკურთხებ; обвѣнчаться; сочетаться бракомъ, **ჯვარის საწერად**, Ф. პ. къ вѣнцу.

ჯვარის მტვირცველი, ნ. ზევით ჯვარი; ბაქრ. 133.

ჯვარ მტვირცველობა, ს. обязанность ключаря.

ჯვარობა, ს. მსოფლოურად დღეობა რომლისმე წმინდისა სალოცავისა, празднествъ креста.

ჯვარცმა, სხ. распятіе; (ჯვარს ვაცვამ, -ცვი), ფ. მ. დავჭმსჭვალავ ჯვარზედ, ჯვარზედ დავაკრავ მოსაეგლეოდ, распять на крестѣ; (ჯვარს ვეცვი, -ვეცვი), ჯვარზედ დავმსჭვალავ, быть распяту на крестѣ; მატ. 23—34; 27—23; გალაკ. 5—24; 6—14; **ჯვარცმული**, рснятый. 1 კორ. 2—2.

ჯვრიცინა, ს. ქურიცინა, მცირე სასინთლო; небольшое окно; ქლ. 334. фортка.

ჯიზე (სპარს.), ს. კაბის კალთაზედ მიკერებული ჩასადებულად ცხვირსახოცისა და მისთანათა; карманъ; ჯიბის ფული, карманный деньги; ჯიბის ვაცენა, набить карманъ; ჯიბის-პირი, ирищія карманный.

ჯიზრი, ს. ჯაბრი ნახე, карманъ.

ჯიზუკი, ს. დიდი ლურსმანი, корабельный гвоздь.

ჯიჯანა, ს. მცირე პური ულუფისა; небольшой порціонный хлѣбъ; სამ. ლ. ივრ. 1879 წ. № 9—10, стр. 46; გიორგი XIII ცხოვრ.

ჯიჯარი (სპარს.), ს. ღვიძლი; სიყვარული; неченъ; сердце, любовь; ღელის ჯიჯარი материнская любовь; ერისთ. 54.

ჯიჯარი, ან **ჯიჯრისფერი**, აღუქს. 209, бурый.

ჯიჯლივი, თოფის პრიკადე რუჯიყისი.

ჯიდაო, ს. ცხენის კისრის დასარული, затылокъ у лошади.

გვიგა (ოსმალ.), ს. ვერცხლის წყალი, ხინდაკი, руть; ქიმ. 53, 87, 94.

გვივჭავი, ნ. ვივჭავი ან ვივჭავი; ან კოჭი ცყვია ჩასხმული, сшичатка.

გვივმა, ს. ლაშქრის მოჯრა, патиска войска; ღარეჟ. 2—5ნ; საბ. ლექს. სწერია შეცთომით გვივი, უნდა გვივმა.

გვიღა (ოსმ.), ზედ. გაუღვარებული, полпровавший, რუსულ. 790.

გვიღა, ს. ღიღი ვეტი, битка.

გვიღაგი, ს. გუპარი, მოღმა; порода.

გვიღავი (არაბ.), აღვირის გრგოლი; кольцо уздичное; რუსულ. 364; ღარე. 200; გვიღავის მეთოფი, стремляной солдат.

გვიღავიანგვი?

გვიღავი, **გვიღავდარი**, **გვიღავდარი** (სპანს.), ს. გვიღავის დამჭერი ცხენით მიმავალთა ღიღებულთა, стремляной; გვიღავის ზარზახანი; бершь, небольшая пушка.

გვიღლა, ს. საბოძვარი ან სანიჭარი, награда.

გვიღლავემა ან **-ვნება** (ვაგიღლავებ, -ვე), ზ. მ. საბოძვარს ან სანიჭარს მივქსცემ; награждать; ერისთ. 49.

გვიღლა, ს. წყალთაგან გამოფლაცული, рывина, вымощна. საბ. ლ.

გვიღვი, складокъ, ნ. რ. ლ. 10.

გვიღვიზი, ს. ძროხის მომსერელი სენი, ძროხის ჭირი; сибирская лизва.

გვიღვი, ს. ცხენის გვარი ცხოველი.

გვიღლა, ნახე ავიღლა.

გვიღლა, ს. უფროთ ერქვანი, плугъ безъ крыльев; გურულად.

გვიღლა, ს. შავ-მოწითლო მელი ან ბეწვეული მისი бурая лисица, ან შავ-მოწითლო ფერი, черно-бурый.

გვიშპუკი, ს. გვიშპუკი, ღიღი ლურსმანი, корабельный гвоздь.

გვიშგვიში, ს. ჩალანა, каставъетки.

გვიშლა, მცენ. рыжикъ.

გვინი, ს. გოღორ მარნილი ნაგავის გასაცანად; турш, хворостинная корзина; кузовъ; გვინი, ნ. ქინი.

გვინი (არაბ.), ს. სპარსულად ფერია, ზღაპრულად კეთილი სული, შემწე კაცთა და წინაღმდეგი დევთა; ქენ; ბიზლ. აღმოსავლ. ჰერბელოსი.

გვინიზი (არაბ.), ს. მარჯაფა, მეტი ცხენი, запасная лошадь; ქილ. 602.

გვინში, **გვინში** (არაბ.), ს. მოღგმა, გვარი, порода, ჩონგ. 76, გვინში ოქრო, настоящее золото, 2 ქართლ. 548, საქონელი წვრილი გვინშისა, скотъ мелкой породы; ცული გვინშისა არის, ошь дурной породы; შენი გვინში ამოვარდეს, чтобы родъ твой прекратился.

გვინჭარი, ს. ჭინჭარი, крапива, **გვინჭარის დედა**, მცენ. глухая крапива, крапива; ერისთ. ლ.

გვინჭველი, ს. ჭიანჭველა, муравей; იგავ. 6—6.

გვინჭველ-ლოში, ნახე მსვენლოში; იობ. 40—11.

გვინზვა, ს. მფრინვ. ღაჟი, птица: аулаш, жулавъ.

გვინგვიბალი, ხ. ორნი ლაცანნი. გარდაბულნი ძე-ლის ასამართავად; ნ. რ. ლ.

გვინგვითი, ს. შალის ნაკლეჯი, шерстяная тряпка.

გვინგვილი, ს. ჯაჭვი ან ბორკილი; цѣшь; кашдаль; რუსულ. 364; ფარამ. 143; ანტ. 37.

გვინგვილი, -გვინი, ზედ. ნელ-თბილი, теплый.

გვინგვალი, ნახე გვინგვალი.

გვინგვინი, ს. ხუნდური, მიწის ქვეშ გათხრილი წყლის საღინარი, водопроводная труба подъ землею.

გვინი, ს. ჟირი, ბჟირი, ორ-პირად მოქნილი ცყავი ირმისა და სხ. ирха; выдѣлшная оленья шкура.

გვინიმი, ს. ცხენის მოსართავი გულის თაშმა, па-грудный ремень у лошади.

გვინითი, ს. საგვინითა გოგონი ან თვით გვინითობა; палка для джигитовки; джигитовка; ღარეჟ. 2—127.

გვინითობა ს. джигитовка; (გვსგვინითობ, -თე), ზ. მ. გვინითს ვესერი; джигитовать; რუსულ. 352.

გვინკველი, ს. კორძი კისერზედ ან ილიათა; па-рость на шеѣ или подъ мышкой; სიბრ. 108.

გვინკვი, **გვინკვი**, ს. კუნძი მოჭერილის სისა დარ-ჩენილი მიწაში, пѣшь; крѣпшшть.

გვინოლა, ს. ბეღელი, საცავი მარცვალოთ; жит-ница.

გვინლა, ნ. ერქვანი.

გვინჯვი, ს. სიმსივნე, დაშუპება; опухоль, затѣкъ.

გვინცა, **გვინცი**, ს. უსუართ აფერისის დექსი, რათა შესელოს მან მოაღერეს.

გვინუტი, ს. კერპი, ურჩი, თავის-ნება, упрямый.

გვინუტობა, ს. თავის-ნებობა, упрямство; (გვსგვინუ-ტობ, -ცი), ზ. უ. თავის ნებაზედ ვსსდგევარ, упрямиться.

გვინქი, ცხოველი: ბაბრი; ვეფხვსა ჰსგავს, тигръ, барсь; ვეფხ. განმ. თ. 26.

გვინქი, ზედ. გვიტო, თავის-ნება, კერპი; упрямый.

გვინქი, ს. ხალხი აფხაზეთის მოსამზღვრე; გვიქეთი, ს. ადგილი, სადაც გვიქნი ჰსცხოვრებენ.

გვინქურა, ნახე ინდოური ფეცვი, муравинный голкъ, соргуш сареларин, ერის. ლ.

გვინქური, ზედ. კერპული, თავის-ნებური, относи-щийся къ упрямству.

გვილა (სპანს.), ს. სორი, მარგალიტით მოოჭვილი ფრთა, დასარჭობი თავზედა ან თავსანურავთა ზედა; перо, головное украшение изъ драгоценныхъ камней; 2 ქართ. 309; გვილა ოყრისა, ნახე ოყრის გვილა.

გვილამვილი, ს. ცვერთა ზედა მომართული მშვილდ-ისარი, რომელსაც გამვლელი ნადირი შეს-ძრავს და იგი დასცტება და თავს დაეცემა; сѣтъ поставленная въ дѣсу на вѣтвяхъ дерева и состоящая изъ лука и стрѣлы, которую звѣрь, проходя мимо и задѣвши, бывають прозаемы.

გვილიანი, **გვილოზანი**, ზედ. თავზედ გვილა რჭმუ-ლი, иштющій султанъ, украшенный перомъ и драгоценными камнями; მოურ. 42.

გვილური, ს. ქორის საკისრე; საბ. ლ.

გვილგვილა, ს. ქანლის უზრუნესი ფურცელი სპილენ-ძისა, თითრბისა და სხ. фольга, тонкйй металли-ческой ишетъ.

გვიყინება (ვი), ივერ. № 2—14.

გვიში, ნ. გვინში; ჩონგ. 76; **გვიშვილა**, **გვიშ-კვილა**, ნ. ლანძილი.

ჯიხვი, ს. გარეთა, турт, каменный барап; ჯიხვის უაწი, гурій рогъ для питья вина.

ჯიხვოლა, ს. შვრ. сороканиуть; ერის. ლ.

ჯიხვური, ს. ხის კოშკი, деревянная башня; 2 ქართ. 207.

ჯიჯვინი, სს. უშვერი ლაპარაკი, ნ. ჯიჯვინი; -ჯიჯვინება (ვეჯიჯვინება), წ. მ. ვუკვლტენება, ვუნსიკვინება; подзадорнивать, подстрекать.

ჯიჯვინება (ვეჯიჯვინება, -ნე), წ. უ. უშვერად ვლაპარაკობ ცხვირში, говорить неприттно и въ носъ.

ჯიჯვინი, სს. ხმაინაბა, უშვერი ყვირილი დედაკაცთა; болтовня, (ვექს), калыкать.

ჯიჯვლაუბა, ნ. ჭრანტელი; ერისთ. ლ.

ჯიჯვლიბო, ს. ინჯილიკი; ячмень на глазах.

ჯიჯვლი, ს. შვრ. рибнишик, ერის. ლ.

ჯიჯვლუნი, სს. ცხენის ფეხის ხმა ან ჩაკურა; тошотъ; нахлобучка.

ჯიჯვლენა (ვეჯვლენა, -ნე), წ. მ. დეხსა ვეკრავ ცხენსა, шпорить лошади.

ჯიჯვლენი, ს. პანდური, ударъ ногою, აღბ. 18, шпнокъ.

ჯიჯვლიყინი (მაჯვლიყინებს), წ. უ. მაზიდებს პირიღამ სარწყვევლად, позывать къ ртовѣ.

ჯიჯვრნი, ს. მცენ. названіе растеній.

ჯიჯვნი (ვიჯვნი, ვიჯვნი), წ. უ. ხელს ავიღებ, თავს დავანებებ; გაუშვებ, დავაგებ; გამოვეთხოვები, გამოვესალმები; отгекаться, отказаться, уклонишься; проситъся; ლუკ. 9—61; საქმ. 18—18; ციმოთ. 13; ვიჯვნი უნგან ეშაკო, дьяволъ, и отгекся отъ тебя; 1 ქართლ. 68; ვუჯვნი, запрещать, предварты, иредупреждать, წათა ცხ. 423; (ვეჯვნი, ვუჯვნი), წ. უ. გავეცლები, მოვეშორებები; растаться съ кѣмъ, удалиться отъ кого; მარკ. 6—46; (ვეჯვნი, -ჯვნი), წ. თვ. მოვეშორებები, удалиться, 1 ქართლ. 280.

ჯიჯვნი ან **ჯიჯვნიღვარი**, ი უდაღებ; რიცხვი. 20—30; 29—35; **ჯიჯვნიღვი**, მიმ. ხელ-აღებული, отгекшийся.

ჯიჯვნიება (ვა), запрещать, აწ ვთვიმეს ცხოვ. ხელნე.

ჯიჯვნიუტება, ს. ხელის აღება, отреченіе, отказъ.

ჯიჯვნი, ს. მოდაბლო და მკვირივად ჩასხმული კაცი, коренастый.

ჯიჯვნიება (ვაჯვნიება), წ. მ. გავუწრობ, მოვერყვი; превзойти, осилить, ვისრ. 93, დარეჯ. 2—100; 2 ქართლ. 567; (მაჯვნიება, -ბე), წ. მიჩ. превосходнишь меня; 2 ქართლ. 567.

ჯიჯვნიბება (ვა), წ. მ. უმჯობესად მივიჩნევ, მიჩნევნა, მიმჯობეს; предпочитатъ; დარეჯ. 2—137; რუსულ. 367; 1 ქართლ. 52; 2 ქართლ. 520, 533; ქილ. 398; (ვიჯვნიბები, -ნე), წ. ვ. უმჯობესად მივიჩნევ; предпочитатъся, (ვეჯვნიბები, -ნე), წ. თვ. ვუაღრესობ, უმჯობესი ვარ, превосходнишь; რუსულ. 909; (მემჯვნიბება, -ნა), წ. მიჩ. უმჯობესად მიმანია, предпочитая, это лучше для меня; ქილ. 133, 339.

ჯიჯვინი, ს. უაღრესობა, превосходство; დარეჯ. 74.

ჯიჯვნი (ვეჯვნი, -ნე; ან ვეჯვნი, ვ ვ. ჰეჯვნი), წ. მ. ვუაღრესობ, ვერევი; имѣть сверхъ, превзойти, пересилить; ყარამ. 298; ვეფს. 1046;

ამხანაგთა თვის ეჯობნოს, если опъ превзошешь своихъ товарищей; ვეფს. 1046; (ვეჯვნი-ვარ; ჰეჯვნი, ჰეჯვნი; ვეჯვნივართ, ჰეჯვნივართ, ჰეჯვნივართ ან ჰეჯვნივართ; ვეჯვნივართი), წ. უ. აღვემატები, ვუაღრესობ, превосходнишь; დარეჯ. 2—33; ვეფს. 38; (მემჯვნივართ, გეჯვნივართ), წ. უ. აღვემატები, აღვემატები; ты превосходнишь меня; я превосхожу тебя; მჯობს, გეჯობს; опъ превосходнишь меня; опъ превосходнишь тебя; ვეფს. 79; მიჯობს, გეჯობს, უეჯობს, წ. მიჩ. უმჯობესად მიმანია ჩემთვის, я предпочитаю; это лучше для меня; სამ. გ. მეფ. 5; 2 ქართლ. 546; აღბ. 83; სიბრ. 14; რამელი უეჯობს, что лучше для него; რუსულ. 128.

ჯიჯვნი, ს. ხროვა ნაღრთა ან ხვასკაცთა სამოვარცხელ; стадо, табушь; ვეფს. 55, 75; სომხ. სამ. 398; ჯიჯვნი და ჯიჯვნი, табушаши, სახენი ამიანი არიან; ჯიჯვნი პროხათა: **მროწელი**, მსოფლიურად ნახარი; ცხვართა და თხათა: **არევი**; აქლემთა და ღორთა **კოლტყი**; მცენთა **ხრო**, თევზთა **ფარა**; მფრინველთა **გუნდი**; ხრდალთა ვირთა **რემა**; ცხენთა **ჯიჯვნი**.

ჯიჯვნიბორდი, ს. ისართ მთელი; кто дѣлаетъ стрѣлы.

ჯიჯვლი, ნ. ლობორა.

ჯიჯვნიღვი (სპარს.) ზედ. მხნე, უმეზარტებული, храбрый; проворный; დარეჯ. 2—115; რუსულ. 662.

ჯიჯვნიღვობა, ს. მხნეობა, სიმხნე; храбрость, проворство; ловкость, ვისრ. 34, 180.

ჯიჯვნიო შალი, ს. ტრისი.

ჯიჯვნიჯვლი **სოკო**, **ჯიჯვნიჯვლისოკო**, ს. სოკოთა ერთგვარი, порода грибовъ.

ჯიჯვნიჯვლი, ს. მცენ. კაპარი, клонецъ, клекачка.

ჯიჯვნიბი (ოსმ.) ს. წინდა, чулокъ; -ნაკერი, вышитый чулокъ; სიკელი 12.

ჯიჯვნიღვი, ს. მცენ. сузейникъ, раст.; პ. ფ. ლ. ბუნ. ლ.; прострѣльная трава, ერის. ლ.

ჯიჯვნი, ს. ცხოვ. კერძოვანი, ღოჭაქ; ჯიჯვნი სკარავისა, ე. ი. ზვიპინტრე; საკარავის ძალთ ხილი ან ხსილი; დუნკა უ სკრინი, подставка, глухарка, распорка; **ჯიჯვნი** **ტერიფა**, მცენ. ვირის ტერიფა; მამა ი მამიხა, подѣлѣ, раст. **ჯიჯვნი** **სკუდა**, **ჯიჯვნი** **სმუა**, მცენ. შვითი, елка, хвощъ полевой; воложскій укронъ, арженникъ, ერის. ლ.

ჯიჯვნი, ნ. ჯიჯვნი.

ჯიჯვნიველი, ს. სიმინდი ერთგვარი, сортъ кукурузы; ბაქრ. 181.

ჯიჯვნი, **ჯიჯვნიველი**, ს. ქართველი არაბულად, грузинъ, ვისრ. 1.

ჯიჯვნი, ს. ხელ-საჭერად გათლილი ხე, ლერწამი და სხ. ხალკა, тростя; სახენი ამისნი არიან: **ფაენი** ან **სკიპტრა**, სამეფო გოზი, გარნა **თოფუზი** სკიპტრა სპარსეთის მეფეთა; **არგანი** მომსხო საზრგენი გოზი კაცთა მოსუცთა და უძღურთა; **კვერთხი**, გოზი სამღვდელთა ან საცემი შემცოდეთა; **საზრე**, გოზი წვერილი და გრძელი გასარეკად ხართა; **წვეპლა**, სრულიად წვერილი გოზი, ხელსაჭერი ან საგვემელი; **ფავარჯენი**, თავგვარდინი დასაზრგენი ილღით ქვეშ დაშვებულთა კაცთა; **კომბალი**, თავმსხვილი და მოდრეკილი მხნადკურთა და ბავიერთა საჭერი; **გოგუთი** ამგვარივე

თავმჯავალი; **ტორი**, ქარაზური, და **რომანტურ-რი** ჯოჯონი მეცხვარეთა დიდი და გრძელი; **კეცი**, ტორის მსგავსი ასწევად რისამე; და **აზარმატი** ამისი უმსხოსი; **ფრეთა** რიკთა და ჩილიკათა სამღერელი; **სხარტული** სხადირო წვერილთა მფრინველთა და საკურად მწვერთა; ჯოჯონის სელსასოცი, ცუოქ, კუოქ შიითი ტაპი, коєю убрань архіерейскій посохъ.

ჯოჯონი, ზედ. вооруженный палкой, რუსულ. 505.

ჯოჯონი, ს. მცენ. ეკალძვალა; курчьи слѣнота, რაქ. ბუნ. ლ.; береклетъ, ერის. ლ.

ჯოჯონი, ს. ცივის სხობე კეცი, длинное весло у гонимиковъ плота.

ჯოჯვა (ვქსჯოჯვა, -ჯე), ზ. მ. ვქსლოვ ვენახსა; очищать лозы.

ჯოჯვა (ვქსჯოჯვა, -ვქსჯოჯე), ზ. უ. ვქცოცავ, ნელა მოვლიერ, подт ползкомъ.

ჯოჯო, მცენ. ნ. ეკალძვალა.

ჯოჯო, ს. ქვეწარმავალი, ящерица; მწვანე ჯოჯო, жаба зеленая, ящерица.

ჯოჯონეთი, ს. ადგილი საიქოსა შინა საცანჯველად ცოდვილთა; ლუკ. 16—23; 21—23, ზოგჯან ქნიშნავს საფლავსა; დაბად. 42—36; ფსალ. 6—5; უფსკრული ან ქვესცნელი მაც. 11—23; მითოლოგიურად ადგილი, სადაც წარმართნი ჰკონებდნენ სამყოფსა მკუდართა სულთასა; გაუსამღისი ადგილი ან სახლი შვითიანი; აძ; გობზ, გობიანა; преисподня; мука, мучение, **ჯოჯონეთის ქვა**, адскій камень, лнцხ; **ჯოჯონეთის ჯინჭვილა**, ბუნ. ლ.

ჯრა, სხ. тискотня, давка, стечение парода; გორგ. 314; ვეფ. 984; ვაშლი. 12; (ვქსჯარი, ვქსჯარე), ზ. მ. ვქსარი, ვქსირავ; ან ჯგუფად ვქსამ; совать, тискать; скучивать народъ; (ვიჯრები, ვიჯარე; ან ვიჯარე, -ვე, ვეფ. 1192), ზ. ვ. შევჭკოვ-ღები, ვქმჭიდრღები, მოვაწვები (ხალხთათვის), тѣпнеться, скучиваться, толпиться; ვეფ. 1069.

ჯრილობა, ს. შეგროვება შემჭიდრება ხალხისა, стечение народа, давка; მროვ. 112, 117.

ჯჰარედინი, **ჯჰარედი**, **ჯჰარი**, ხანე **ჯჰარედინი**, **ჯჰარედი**, **ჯჰარი**.

ჯუბა (სპარს.), ს. მოკლე ბეწვეული კაზახედ ჩასცემელ, უსახელო ან მცირე სახლეზიანი, სახლეზ დაკვეთილი ქათობი; ნაკიდა მახოვალ, ბიანკ. ლ. ვეფ. 220, 476, 1056.

ჯუბაჩა (სპარს.), ს. მოკლე ჯუბა, კურთუკი, шубна; ვეფ. 510.

ჯუზდანი (სპარს.), ს. ამიანური, პირ სახლათი ქისა, ბადედ ნაქსოვი, кошелекъ; ნ. რ. ლ.; ან портфель; ბიანკ. ლ.

ჯულაზვარდი, ს. მცენ. ნ. კულისაზ.

ჯულაბი (სპარს.), ს. სასაქმებელი, слабительное; რუსულ. 90.

ჯულუყა, ს. მცენ. кедровый орѣхъ; ივანე ბა-ტონ. უგ. ლ.

ჯუშა (თათრ.), ქობულ. пятница.

ჯუშალი, **ჯუშლა** (არაბ.), ს. ჯამა, ჯგუფი, ერთ-

პირადი რიცხვი, сумма; итого, ჯუშლად, ზ. ჯგუფად, ერთიანად, совокупно.

ჯუნაღა, ს. ნაქსოვია, дымки, родъ флера.

ჯუნდრუკი, ს. სტომით სიარული, присядка (шлиска).

ჯუნდრუკობა (ვქჯუნდრუკობ, სრ. არა აქვს), ზ. უ. ჩაბუქნით ვჭომაშობ; илсать въ присядку.

ჯურათი (არაბ.), ს. გასაბეადვი საქმე, отважное дѣло; ანგ. 3—16, 17.

ჯურუმი, ნ. **ჯარიმა**, 2 ქართლ. 501; სმ. ვახტ. 242.

ჯურღმული, ს. ქა, მოხრებლი, колодець; დაბად. 46—5; 16—4; ისაი. 9—2; 12—29; 15—8; ფსალ. 68—15; იოან. 4—11, 12.

ჯურუთება (ვაჯურუთებ, -თე), ზ. მ. შევეერთებ, შეერთავ ერთა ცოლთა, შევაუღლებ, соединять, совокуплять по парно, сливать; (ვიჯურუთები, -თე), ზ. ვ. შევეუღლები, соединяться съ кѣмъ супружескими узамн; რუსულ. 359.

ჯურუთად, ზ. ორორად, попарно.

ჯურუთი (სპარს.), ს. წვევლი, ორი ცოლი ერთად; нара, чета, რუსულ. 2; ჩანრ. 48; შენი ჯურუთი და სწორი ვინ არის, кто тебѣ нара и равный; ვისრ. 6; სიამოვნე და სიმწარე ჯურუთია, приятное и неприятное составляютъ пару; ვისრ. 33.

ჯურუთი, ს. ორაგულის ღოში გამხმარი შაშხად; пропѣная рыба, напр. лососина и т. п.; დასტ. 89, სმზ. 77.

ჯურუთიანი, ზედ. წვევლი, парный; ვისრ. 15.

ჯურუთიანობა, ს. ორი ერთად, წვევილობა; შეუღვლილება; парность; двойственность; супружество; რუსულ. 884, 894.

ჯურუთობა, ს. პარნობა, (ვეჯურუთები, -თე), ზ. თვ. ვიწვევილები, ვეღარები; подходит кому подт пару; რუსულ. 893.

ჯურქამი, ს. დასაკლისი, изъять; ანგ. 2—31.

ჯურჯა (სპარს.), ს. ჰასავ მცირე კაცი, карликъ.

ჯურჯრუტანა, ს. отверстие.

ჯურჯუ, შორისდ. ქათამი ხაილის სმა; цыпъ-цыпъ.

ჯურჯუ მკაღა, ს. მწერი, елонецъ, кобылка; ივანე ბატ. ლ.

ჯურჯლუნი, სხ. ცხვირში ღაპარაკი, говорить въ носъ.

ჯღაზარდი, ს. ხლათი, ზვანძი; путаница.

ჯღაზვა (ვქსჯღაზვა, -ზე), ზ. მ. ვქსჩხაზვა, вараксать.

ჯღაჯანა სოკო, ს. мухоморъ (грибъ)).

ჯღანი, ს. გაცვეთილი ფეხსაცმელი, старье сапоги; головки; отопокъ.

ჯღარდაღა, ს. მცენ. შიშხინა, волчьи ягоды, крушина; ნ. რ. ლ.

ჯღერა, ნ. ჩხარუნე.

ჯღიბი, ს. ტკობის მსგავსი მწერი, оводъ, стрекъ, плащца (наѣжное); ნ. რ. ლ.; ერის. ლ.

ჯღრე, ს. დამცვერული ზანღუკი, კიღობანი და სხ. сломавный ищкъ; ნ. ქურჭელი.

ჯღრევა, ნ. ნჯღრევა.

ჯღუნა, **ჯღლუნი**, ს. ცხვირში მოლაპარაკე; кто то-норитъ въ носъ.

ანგარიშში დანიშნავს 9000 და ნიშნითურთ 9000 ცხრა ათას თუმანსა; წერილის ფულის ანგარიშში 1800 ფულსა, 450 ბისტრა, 180 შაურსა, 45 აბაზსა, 15 მარჩირლსა ან 9 მინალთუნსა.

ქი იხმარების წმინთა შინა პირველსა პირს შემდგომ ვ; მაგალ. ვჰსწერ, ვჰზომ, ვჰსჯი; ასო ესე დაცვის აგრეთვე 2 და ვ პირთა, მაგალ. ჰსწერ, ჰსწერს; ჰსჯი, ჰსჯი; ჰზომ, ჰზომს; ფრიად უკანონოა სომეხთა მიზადით, ხმარება ამ ასოსი თავად უცხოთა უნის ლექსთა, მაგალ: რომი, ურიასტანი, ურია და სხ. ჰრომი, ჰურიასტანი, ჰურია; თვით ლექსთა შინა მიღებულითაგან სომხურისაგან ან სპარსულისა ქართულად დაიტყვების ქი. მაგალ. ამზავი, და არა ჰამზავი, ასაკი და არა ჰასაკი, ამქარი და არა ჰამქარი; ასნაფი და არა აჰსნაფი; აზრი და არა ჰაზრი და სხვანი მრავალნი აგრეთვე ისტორია და არა ჰისტორია, ელენე და არა ჰელენე; ომიროს, უმიროს და არა ჰომიროს ან ჰუმიროს; ღომერ ან გომერ და არა ჰომერ, გორიზონტი, ღორიზონტი და არა ჰორიზონტი და სხ.

ჰა! შორისდ. ხმის გაცემისა, ა! აცხ! ჰა, ჰა! ახ, ახ!

ჰაბა (არაბ.), ს. თეთრი მსხვილი შალი ან მაუდი, რქლოე, толстое сукно.

ჰაერი (ბერძნ.), ს. ერთი ოთხთა კავშირთაგანი; воздушный; ჰაერის მცველნი, ს. ბოროტი სულნი, нечистый духъ.

ჰაერ-კეთილგება, ს. მშვენიერი ჰავა, благообразие воздуха; ქილ. 138.

ჰაეროვანი, ზედ. კეთილ-სახოვანი; მხნე, მამაცი; статный, видный; храбрый, молодчина; შავთ. 4; სამ. გ. მ. 11.

ჰაეროვნება, ს. კეთილ სახოვნება, მშვენიერება, красота; храбрость; ფსალმ. 49—2; 95—6.

ჰაერფერი, ზედ. მშვენიერი, красенный, ფეფს. 1003.

ჰაერ-მოშვენიერი, ზედ. კეთილ სახოვანი, красенный; ქილ. 188.

აავა (სპარს.), ს. ჰაერი, воздухъ; климатъ.

ააზარვეტი (სომხ.), ნ. ათასისთავი.

ააზარფეშა, ჰაზრი, უკანონოა; ნახე ააზარფეშა, ააზრი.

ჰაი! შორისდ. განკვირვებითი, ай! ай! ჰაი, შორისდ. ура; ჰაიკილი, ураბო.

ჰაიდა, შორის, წა, წაღი, გამეცაღე! поди прочь, კაცია 119.

ჰადავი (სომხ.), ს. ძღვენი საქმროსაგან გაგზავნილი დანიშნულთან; подароѣвъ жещиха певѣтъ.

ჰადალი, ნ. ალალი.

ჰადავა, ნ. ალვა, თაფლის სანუკვარი; ქილ. 202.

ჰადავა, ს. шишка елова; ჰ. ფ. ლ.

ჰადალალო, ჰარალო, ჰოროველო, შორისდ. მსოფლიურად სიმღერის ჩასართავი, გარდაქმნილი საეკლესიოსი გალობისაგან ალილილუია, ვითარცა რუსული, ай люли, люли.

ჰალილა, ს. მცენ. букишь; ჰ. ფ. ლ; -უვითელი, мироболанъ желтый; ჰ. ფ. ლ.

ჰამზავი, ნ. ამზავი; ჰამქარი, ამქარი.

ჰანგი, ს. ბუნ. კ. 279; ჩონგ. 127, ухватъ.

ჰანი (სომხ. ლათ. anis), ს. წინაპარი, предвѣ.

ჰარამი, ნ. არამი; ჰარეში, ნ. არამი; ჰარისა, არისა.

ჰარიარალო, ნ. ჰალალო; ჰასნაფი; ნ. ასნაფი; ჰასაკი, ნ. ასაკი.

ჰაფსა, შორ., აცხა, брѣсъ; ჰაჩი, ვირის გასარეკი ხმა.

ჰაფსი (თათრ.); ს. მოლა მახმადიანთა; мула; ნ. წ. ლ.

ჰაფი, ნ. აფი.

ჰე, ზმნის ზედა დამტკიცებითი. ჰო, ღიღ, ეგრეთ, да, такъ, ითან. 21—15 და შემდგომი; საქმ. 5—8, შავთ. 50.

ჰე-ჰე, იგივე განმეორებითი, და, да, такъ, такъ; მატ. 5—37; 21—16; იაკობ. 5—18; შავთ. 50.

ჰელა, ს. ბერა, რომელსაც მოასპარეზენი დანიშნევენ დასასვენებელ სადგურად; черта за поприщемъ, гдѣ состояющіе могутъ отдохнуть.

ჰელა, შორისდ. ვა! ого!

ჰერი, შორისდ. ну, нука; ბუნ. კ. 283; ჰერი ბიწო, шука молодца; კაცია 15.

ჰიეროლიფი, ნ. იეროლიფი; ჰილალი, ნ. ილალი; ჰილი, ნ. ილი; ჰინა, ნ. ინა.

ჰო, ზფ. ღიღ, და, точно.

ჰოი! შორის, ვო, ох!

ჰოპმა, შორისდები ხმა მკის ღროს, возгласъ во время къ жатвѣ хлѣбныхъ растений; ერისთ. 2—4.

ჰორელი, ჰორლი, ს. დიდებული მოაბა, ცანტრე-ვანი; паланкинъ, портъ-шевъ.

ჰოროლი, ნ. ოროლი ან ლახვარი.

ჰოროველო, ნახე ჰალალო; მსოფლიოთ სიმღერის ხმა მუშაობის ღროს გუთნზედ ან ურემზედ; ნ. ჰალალო.

ჰორომი, ს. ფიცარი ცომის გუნდათ დასაწყობი გამოსაცხოხად; доска для тѣста.

ჰუნე, ნ. უნე, გამოხლ. 14—9, 2 ქართლ. ცხოვრ. 303, ცხენი, конь.

ჰუპა, შორისდ. ხმა ჩვილი ხელით ჰყვანის ღროს; возгласъ во время изятія на руки младенца.

ჭ.

ჭ არის ასო ქართულის ანბანისა, ანგარიშში დანიშნავს 10000 და ნიშნითურთ ჭ ათი ათასს რუბლსა; წვრილის ფულის ანგარიშში 2000 ფულსა, 500 ზისცსა; 200 შაურსა, 50 აბაჯსა; 16²/₃ მარჩილსა, 10 მინალთუნსა ან ერთს თუმანსა, ასო ესე იხმარების მხოლოდ შემდგომთა შორისდებულთა.

ჭ! შორისდ. ნიშანი წოდებითს ბრუნვისა, o! შავალ. გუფალო, o Господи! ჭომე, შორისდებ. განკვირვებისა ან შიშის ზარისა. ვაგლახმე, o горе мнѣ, охъ увы мнѣ; ასაი. 6—5; შეისწავე, ზოგჯერმე ჭ ან ჭომე უმჯობეს არს დაწერად ჰოი, ჰომე, ნახე ღრამმატიკა, ასოთათვის.

ჭ.

ჭ, ეს ასო საბას შემოუტანია ქართულს ანბანში, რომელშიაც სრულგვით არ არის სახმარი, ამისთვის რომ უმრავლესნი დეკსნი დაწეებულნი ამ ასოთი არიან ზერმულნი, იწერებთან ჭ, რომელიც და სრულიად ეთანხმება გამოთქმით ქართულს ფ; შავალ. ფილოსოფია, ლათინ. და ფრანციცულად იწერება philosophie, ეთანხმების ფ და არა ჭ; ჭარისე-

ველი, ლათინ. და ფრანც. pharisien, ჭენიქსი, ლა და ფრანც. phenix, ჭენომენი, და სხვანი მრავალუნდა დაიწეროს ფილოსოფია, ფარისეველი, ფენომენი, ფენიქსი და არა ფილოსოფია, ჭარისეველ. ჭენომენი, ჭენიქსი და სხ. ამისთვის ყოველნი სიტყვანი, რომელნიც იწეებთან ამ ასოთი იწერებთან ფ და არა ჭ ნახე ფ.

დავით ჩუბინოვი.

30 მარტსა 1878 შესრულდა სელქერალი, გაბნა დაბეჭდა. 1890 წელის, მარტს 26 დღესა; ქართულსა ქრანოეონსა შუ.